

CHUYA QELLQA

La Biblia en Quechua Ayacuchano

Traducción directa de los textos originales: hebreo, arameo y griego

La Biblia en Quechua Ayacuchano

Primer edición: © 1987, Sociedades Bíblicas Unidas (Lima)

Segunda edición digital: © 2011, Sociedad Bíblica Peruana

Sociedad Bíblica Peruana, A.C.

Av. Petit Thouars 991 - Lima, Perú

Tel. (511) 433-5815 / 433-0077 / 433-0232 FAX. (511) 433-6389

Casa de la Biblia

Av. Revolución Sector I grupo 15

mercado El Sol Tda. 290. Villa El Salvador

Tel. 292-9118 / 699-6539 Cel- 997423343

<http://casadelabiblia.org>

www.ScriptureEarth.org

Licencia Creative Commons

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

BIBLIAPI LIBROKUNA

ÑAWPAQ TESTAMENTO

Génesis	Gn.....	1	Eclesiastes	Ecl	1185
Éxodo.....	Éxo	81	Cantares	Cant	1205
Levítico.....	Lev.....	146	Isaías.....	Is	1219
Números	Núm.....	191	Jeremías	Jer	1366
Deuteronomio.....	Deu	255	Lamentaciones.....	Lam	1498
Josué.....	Jos	311	Ezequiel.....	Ez.....	1514
Jueces	Jue.....	348	Daniel	Dan.....	1604
Rut.....	Rut.....	389	Oseas	Os	1632
1 Samuel.....	1 S	395	Joel.....	Jl.....	1658
2 Samuel.....	2 S	449	Amós.....	Am.....	1669
1 Reyes	1 R	494	Abdías.....	Abd.....	1686
2 Reyes	2 R.....	542	Jonás.....	Jon.....	1690
1 Crónicas.....	1 Cr.....	593	Miqueas	Miq	1694
2 Crónicas.....	2 Cr.....	639	Nahúm.....	Nah.....	1709
Ezdras.....	Ezd.....	693	Habacuc.....	Hab.....	1716
Nehemías.....	Neh.....	709	Sofonías	Sof	1723
Ester	Est.....	733	Hageo	Hag.....	1732
Job	Job.....	745	Zacarías	Zac.....	1735
Salmos	Sal.....	841	Malaquías	Mal	1754
Proverbios.....	Pro.....	1097			

MOSOQ TESTAMENTO

Mateo.....	Mt.....	1760	1 Timoteo	1 Ti.....	2108
Marcos	Mr.....	1818	2 Timoteo	2 Ti.....	2115
Lucas.....	Lc.....	1857	Tito	Tit	2120
Juan.....	Jn.....	1916	Filemón.....	Flm	2123
Hechos	Hch.....	1961	Hebreos.....	Heb	2125
Romanos.....	Rom	2014	Santiago.....	Stg	2142
1 Corintios.....	1 Co	2038	1 Pedro	1 Pe.....	2148
2 Corintios.....	2 Co	2058	2 Pedro	2 Pe.....	2155
Gálatas.....	Gá.....	2071	1 Juan.....	1 Jn.....	2159
Efesios.....	Ef	2080	2 Juan.....	2 Jn.....	2165
Filipenses.....	Fil	2088	3 Juan.....	3 Jn.....	2167
Colosenses	Col	2094	Judas	Jud.....	2169
1 Tesalonicenses	1 Te.....	2100	Apocalipsis	Ap	2171
2 Tesalonicenses	2 Te.....	2105			

Sasa Palabrakuna Entiendena.....	Glosario.....	2198
Mapas		2205

BIBLIAMANTA

Bibliya chulla librollaman huñurusqa librokunam. Chay librokunaqa judiokunapaqpas chaynataq Cristoman ñiñkunapaqpas ancha valorniyoqmi. Griego idiomapi “Biblia” ñinanqa librochakuna ninanmi. Bibliapiqa tarikun achka librokunam. Cristoman ñiñkunapa leenan Bibliya iska parteman rakisqam, chaytam sutichanku Ñawpaq Testamento hinaspa Mosoq Testamento nispa. Judiokunapa leenan Bibliya Ñawpaq Testamentollam.

Bibliya willakun Diospuni runakunaman reqsichikusqanmantam. Bibliya willakuntaqmi runakunata imaynam Dios salvasqanmantapas. Chaypim qawanchik Diosqa atiyinwan runakunapa vidanpi imam rurasqankunata, tukuyanta llalliqaqa qawanchik Israel casta runakunapa vidanpi imam rurasqantam. Runakunaman reqsichikuspanqa Chuya Espiritupa yanapasqan runakunamanmi reqsichikurqa. Biblia qellqaq runakunaqa chay tiempopi runamasinkupa rimasqan idiomapim qellqarqaku. Chayraykum Ñawpaq Testamentopi librokunaqa ñawpaqtaqa qellqasqa karqa Hebreo simipi hinaspa Aram runakunapa rimayninpi. Mosoq Testamentopi librokunañataqmi qellqasqa karqa Griego rimaq runakunapa rimayninpi. Chay ñawpaq idioma-kunapi qellqasqa kaqkunamantamá tukuy tiempopi tikrasqa karqa wakin idiomakunamanpas.

Bibliapi librokunataqa achka runakunam qellqarqaku yaqa waranqa soqta pachaknin watapi. Bibliapim tarinchik tukuy rikchaq takikunata, ñawpa tiempopi willakuykunata, hamuq tiempokunapi sucedekunamanta willakuykunata, rikchanachiykunata, imaynatam kawsanapaq leykunata, Dios adoranapaq leykunata, allinta otaq mana allinta reqsinapaq yachachikuykunata hinaspa Dios-ta respetanapaq leykunata. Mosoq Testamentopipas tarinchiktaqmi Iglesiakunaman cartakunata.

Bibliya Diospa palabran kasqanraykum ancha atiyiniyoq sapa runapa vidanta tikranan-paq. Vidanku tikrasqa runakunam willakunku Bibliya Diospa palabran kasqanta.

Ñawpaq Testamentopas chaynataq Mosoq Testamentopas qellqasqanku tiempopiqa lees-pa entiendenam karqa, leesqankuta uyariqkunapas entiendeqkutaqmi rimasqanku simipi kasqanrayku. Chayna entiendesqa kananpaqmi kunan tiempokunapipas kay Bibliya runa-kunapa rimayninman tikrasqa kachkan.

Wakin palabrakunapa ñawpaqninpi kachkan kayna señal (*), chayna señalniyoq palabrataqa maskana Bibliya tukuyninpi kaq palabrakunapa imam ninan librochapim. Apurimac lawpi rimaykunapas chaypim tarikun.

Kachkantaqmi numerochakunawan churasqa notachakunapas, chayqa kachkan paginapa uray lawninpi.

Kay Bibliyaqa Sociedades Biblicasmi tikrachimun kunan tiempokunapi rimasqanchikman chay-napi Diospa Palabranqa llapallan runakunaman chayanapaq. Ñawpa Testamentotam tikrachimun Hebreo hinaspa Arameo idiomamanta, Mosoq Testamentotañataqmi tikrachimun Griego idioma-manta. Chaynapi Quechuakunapas tukuy nacionkunapi runakuna hina kikinkupa rimayninkupi Señorninchik Jesucristota yupaychanankupaq. Bibliam nin: “Chaymantam rikurqani achkallaña runakunata llapallan nacionkunamanta, ayllukunamanta, castakunamanta hinaspa tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta. Paykunaga sayachkasqaku hatun tiyanapa ñawpaqninpi hinaspa Carne-ropa qayllanpim. Achka-achkallaña kaptinkum mana pipas yupayta atirqachu. Yuraq pachawan pachasqakama kaspam sapakama hapirqaku palmerapa kallmanta.” Apocalipsis 7:9

ÑAWPAQ TESTAMENTO

Cristoman ñiqkunapa leenanku Bibliyaq Ñawpaq Testamentoman hinaspa Mosoq Testamentoman rakisqam. Testamentoya huk runapa munakuyninman hina imankunapas pipaqpas kananpaq rimarisqanmi, chayqa kanmanmi rimarisqallapas otaq qellqasqapas. Bibliaman hinaqa testamentoqa huk contratom (Heb 9:15-18). Apostol Pablom Ñawpaq Testamentopi Moisespa qellqasqan punta kaq librokunata suticharqa “Ñawpaq Contrato” nispa (2 Co 3:14-15). Chay contratoqa Cristoman ñiqkunamanmi willawanchik Señor Jesucristomanta.

Puntallaraq Cristoman ñiqkunawan judiokunam Ñawpaq Testamentota suticharqaku “Qellqa” otaq “Chuya Qellqa” nispanku. Apostol Pablopas suticharqa “Chuya Qellqa” nispan, Runa Simimanñataqmi tikrarqaniku “Biblia” nispa (2 Ti 3:15).

Hebreo runakunapa otaq judiokunapa Biblianqa Ñawpaq Testamentollam. Chay Testamentoya kimsa parteman rakisqam: Moisespa qellqasqankuna (Pentateuco), Diosmanta willakuqkuna (Profetas) hinaspa Salmokuna (Lc 24:44). Punta kaq rakipim kachkan Moisespa qellqasqan pichqa librokuna, chayman qatiqñataqmi kachkan willakuy librokunawan Diosmanta willakuqkunapa qellqasqan librokuna. Kachkantaqmi “Salmokuna” sutiyoq librokunapas. Chaykunatam fiestakunapi judiokuna leeqku. Judiokunapa Biblianpi librokunaqa qatinakun manam ñoqanchikpa Biblianqich hinachu, Biblianqichpi librokunaqa qatinakun griego idiomaman tikraspa ordenasqankuman hinam.

Ñawpaq Testamentom willakun Abrahamwan hinaspa miraynin Israel castakunawan Dios contrato rurasqanmanta. Diosmi Israel runakunata akllarqa paykunawan llapallan runakunapaq tanteasqanta rurananpaq.

Israel runakuna mana kasukuq kachkaptinpas Diosqa runakunata kuyasqanraykum cumplirqa paykunata salvananpaq prometekusqanta.

MOISESPA QELLQASQAN PUNTA KAQ LIBRO

GENESIS

Genesis ninanqa “tukuy imapa qallariynin” ninanmi. Chayraykum Bibliapa qallariyninpi kaq kay Genesis libroqa willakun cielokunapi hinaspa kay pachapi tukuy kaqkunapa imaynam qallarisqanmanta, punta kaq runakunapa imaynam qallarisqanmanta hinaspa runakuna miraruspa imaynam llaqtakunata hatarichisqankumanta. willakuntaqmi Tayta Diospa contrato rurasqanman hina Israel runakunapa imaynam qallarisqanmantapas. Kay libroqa willakuntaqmi hucha qallarisqanmantapas chaynataq hucharayku ñakariy kay pachapi kasqanmantapas.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun kay pachawan cielokuna unanchasqa kasqanmanta, willakuntaqmi runapa, huchapa, hinaspa ñakariypa rikurisqanmantapas, Adanmantapuni Noeykama kawsaq runakunamantapas, sinchi paramantapas hinaspa runakunapa rimaynin achka rimaykunaman tikrakurusqanmantapas (1-11).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Israel runakunapa imaynam qallarisqanmanta otaq Abrahampa, Isaacpa, Jacobpa, Joseypa hinaspa wawqenkunapa vidanmanta, willakuntaqmi imaynam Jacobqa churinkunapiwan Egipto nacionman yaykusqanmantapas (12-50).

Diospa unanchasqankunamanta

1 ¹Tukuy imapa qallariyninpi cielokunata hinaspa kay pachata Dios unanchap-tinmi ²kay pacha karqa mana formayoq hinaspa mana imayoq. Uku-uku tutayaq lamar qocham karqa, Diospa Espiritunpas yakukunapa hawanpim muyurqa.

³Chaymi Dios nirqa:

—iRikurichun achkiy! —nispa.

Hinaptinmi achkiy karqa. ⁴Achkiytam Dios sumaq kasqanta qawarqa. Hinaptinmi achkiymanta Dios rakirqa tutayayta. ⁵Achkiytamá Dios suticharqa punchawwan, tutayaytañataq tutawan. Hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnin-tin tardeykuqkama karqa punta kaq punchaw.

⁶Chaymantam Dios nirqa:

—iAltoman urayman yakukuna rakinaq vacio kachun! —nispa.

⁷Diosmi rurarqa altopi rakinaq vaciota, rakirqam rakinaq vaciopa ukunpi kaq yakukunata rakinaq vaciopa hawanpi kaq yakukunamanta. Hinaptinmi chayna karqa. ⁸Chay altopi rakinaq vaciotamá Dios suticharqa cielokunawan hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa iskay kaq punchaw.

⁹Chaymantam Dios nirqa:

—iCielokunapa ukunpi yakukuna huk hawaqllaman huñunakuchun hinaptin chaki kaqñataq rikurichun! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ¹⁰Diosmi chaki kaqta suticharqa allpawan, chay huñnasqa yakukunatañataqmi suticharqa lamar qochawan. Sumaqlaña chaykuna kasqanta qawaspanmi ¹¹Dios nirqa:

—iAllpamanta wiñamuchun tukuy rikchaq plantakuna, muhuyoq plantakuna hinaspa ruruq sachakuna sapakama rurunman hina, rurunpitaq kachun murun! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ¹²Allpamantam plantakuna wiñamurqa sapakama rurunman hina muhuyoq chaynataq ruruq kaqkunapas sapakama rurunman hina muruyoq. Chaymi Dios qawarqa sumaqlaña kasqanta ¹³hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa kimsa kaq punchaw.

¹⁴Chaymantam Dios nirqa:

—iCielokuna rakinaqpi achkiqkuna kachun punchawtawan tutata rakinanpaq chaynapi tiempokuna, punchawkuna hinaspa watakuna kananpaq, ¹⁵cielokuna rakinaq vaciopiya achkiqkuna kachun kay pachapa hawanman kanchamunanpaq! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ¹⁶Chaymi Dios iskay hatun achkiqkunata rurarqa. Hatun kaq achkiqtam rurarqa punchawpi munaychakunanpaq, taksa kaq achkiqtañaq tutapi munaychakunanpaq. Rurarqataqmi lucerokunatapas. ¹⁷Chaykunatamá Dios churarqa cielokuna rakinaq vaciopi kay pachata kanchamunanpaq ¹⁸chaynapi punchawpipas hinaspa tutapipas munaychakunanpaq, chaynataq tutayaytawan punchawta rakinanpaq. Diosmi qawarqa chaykunaqa sumaqlaña kasqanta. ¹⁹Hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa tawa kaq punchaw.

²⁰Chaymantam Dios nirqa:

—iYakukunapi paqarimuchun yakupi kawsaq urukuna, paqarimuchuntaqyá kay pachapa hawanpi pawaqkunapas! —nispa.

²¹Diosmi unancharqa yakupi hatun animalkunatawan yakupi paqarimuq qasqonpa puriq imaymana rikchaq urukunata castanman hina, unancharqataqmi raprayoq llapallan alton pawaqkunatapas castanman hina. Diosmi qawarqa chaykunaqa sumaqlaña kasqanta. ²²Tukuy chaykunata bendecispanmi nirqa:

—iAchcallataña miraspayá lamar qochapi yakukunaman huntaychik, mirachuntaqyá kay pachapi alton pawaqkunapas! —nispa.

²³Hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa pichqa kaq punchaw.

²⁴Chaymantam Dios nirqa:

—iAllpapi kawsananpaq animalkuna rikurimuchun castanman hina: uywa animalkuna, qasqonpa puriqkuna hinaspa tukuy rikchaq purun animalkuna! —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ²⁵Diosmi rurarqa sapakamata castanman hina: purun animalkunata, uywa animalkunata hinaspa allpapi qasqonpa puriq animalkunata. Diosmi qawarqa chaykunaqa sumaqlaña kasqanta.

²⁶Chaymantam Dios nirqa:

—iRunata rurasun ñoqanchikman rikchakuqta, ñoqanchik kaqlata chaynapi challwakunapi, alton pawaqkunapi, uywa animalkunapi, purun animalkunapi hinaspa kay pachapi qasqonpa puriq animalkunapi munaychakunanpaq! —nispa.

²⁷Diosmi runata unancharqa.

Kikinman rikchakuqta rurarqa.

Qaritawan warmitam unancharqa.

²⁸Paykunata bendecispan Dios nirqa:

“Wawa-churiyoqyá kaychik,
kay pachamanyá huntaychik,
munaychakuychikyá lamar qocha challwakunapi,
munaychakuychikyá alton pawaq animalkunapi.
Munaychakuychikyá allpapa hawanpi,
llapallan qasqonpa puriq animalkunapi.”

²⁹Chaymantam Dios nirqa:

—Qoykichikmá kay pachapi llapallan muhuyoq plantakunatawan muruyoq plantakunatapas mikunaykichikpaq. ³⁰Pastotañaataqmi qoni llapallan kawsaq animalkunaman, kay pachapi llapallan purun animalkunaman, alton pawaqkunaman hinaspa allpapi llapallan qasqonpa puriq animalkunaman —nispa.

Hinaptinmi chayna karqa. ³¹Diosmi qawarqa lliw rurasqankuna sumaqlaña kasqanta hinaptinmi tardeykuqmanta paqarinnintin tardeykuqkama karqa soqta kaq punchaw.

2 ¹Cielokunam kay pachapiwan ruray tukusqa karqa chaypi tukuy ima kaqkunapiwan. ²Chaymi qanchis kaq punchawpi Dios nirqa:

—Rurasqaykunaga tukusqañam —nispa.

Chaymi qanchis kaq punchawpi samarqa. ³Diosmi qanchis kaq punchawta bendecirqa hinaspa kikinpa punchawninpaq sapaqcharqa, chay punchawtaqa sapaqcharqa llapa imatapas unancharuspa samasqanraykum. ⁴Chaynatamá chay punchawkunapi Dios unancharqa cielokunatawan kay pachata.

Eden Huertapi Adanta Dios churasqanmanta

Kay pachatawan cielokunata Tayta Dios unanchayta qallarichkaptinmi ⁵llapa plantapas kay pachapiqa manaraq karqachu, qorakunapas manaraqtaqmi paqarimurqachu, Tayta Diosqa manaraqmi parachimurqaraqchu nitaqmi runapas karqaraqchu llamkananpaq. ⁶Ichaga allpamantam yaku toqyarqa lliw allpata parqonanpaq. ⁷Tayta Diosmi “runata rurarqa ñutu allpamanta, senqanman kawsachiq samayta pukuykuptinmi kawsaq runaña karurqa.

⁸Tayta Diosmi intipa qespimunam law Edenpi huertata rurarqa. Chaymanmi rurasqan runata churarqa. ⁹Tayta Diosmi wiñachirqa sachakunata mikunapaq sumaqlaña ruruyoqta, wiñachirqataqmi huertapa chawpinpi kawsay qokuq sachatapas chaynataq allin kaqta hinaspa mana allin kaqta yachanapaq sachatapas.

¹⁰Huerta parqonanpaqmi Edenmanta mayu lloqsimurqa hinaspa chaymantam rakikurqa tawa pallqaman. ¹¹Huknin pallqaq mayupa sutinmi karqa Pison, chay mayum tukuy Havila law allpata muyumun, chaypim kan qori. ¹²Chay allpapi qoriqa sumaqlaña. Chaypiqa kantaqmi miski asnaq horqonanku sachapas chaynataq alhaja rumipas. ¹³Iskaq kaq mayupa sutinñataqmi Gihon, chay mayum tukuy Cus law allpata muyumun. ¹⁴Kimsa kaq mayupa sutinñataqmi Tigris, chay mayuqa Asiria nacionmantam richkan intipa qespimunam lawman. Tawa kaq mayupa sutinñataqmi Eufrates.

¹⁵Tayta Diosmi runata churarqa Eden Huertaman chaypi llamkananpaq hinaspa waqaychananpaq. ¹⁶Runatam Tayta Dios kamachirqa:

^a 2:7 Hebreo simipi Adam (Adan) ninanqa “runa” ninanmi.

—Huertapi llapallan sachapa ruruntaqa mikunkim. ¹⁷Allin kaqta hinaspa mana allin kaqta yachanapaq sachapa ruruntam ichaqa ama mikunkichu, chayta mikuruspaykiqa cheqaptapunim wañurunki —nispa.

¹⁸Chaymantam Tayta Dios nirqa:

—Manam allinchu qaripa sapallan kayninca, yanapaqnintayá payman rikchakuqta rurasqa —nispa.

¹⁹Tayta Diosmá purunpi tukuy animalkunata chaynataq alton pawaqkunata allpamanta rurarqa hinaspa runa-man pusamurqa sutichananpaq. Runapa suti churasqanmi llapallan kawsaq animalkunapa sutinga. ²⁰Churarqamá sutinta llapallan uywa animalkunamanpas, alton pawaqkunamanpas chaynataq purunpi animalkunamanpas. Adanpaqmi ichaqa mana tarikurqachu payman rikchakuq yanapaqnin. ²¹Chaymi runaman Tayta Dios qoykurqa sinchi puñuyta. Puñunan-kamam huknin costillanta horqoruspa aychanta kaqla wichqaykurqa.

²²Tayta Diosmi qaripa costillan horqosqanmanta warmita rurarqa hinaspa qariman pusamurqa. ²³Hinaptinmi Adan nirqa:

Payqa tulluymanta hinaspa aychaymanta kaqmi.

Paypaqa ^bwarmim sutin kanqa

qarimanta rurasqa kasqanrayku.

²⁴Chayraykum qariqa Tayta-mamanta saquespa hukllawakunqa warminmanña chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku.

²⁵Warmipas qaripas mana pachayoq kachkaspapas manam penqakurqakuchu.

Diosta Adanwan Eva mana kasusqanmanta

3 ¹Tayta Diospa purunpi llapallan animalkuna unanchasqanmantam culebra aswan sacre karqa. Culebram warmita nirqa:

—Diosqariki nisurqankichik: “Huertapi llaqa sachakunapa ruruntaqa amam mikunkichikchu” nispa ¿aw?

²Chaymi warminataq culebrata nirqa:

—Huertapi sachakunapa ruruntaqa mikunikum. ³Ichaqa Diosmi nirqa:

“Huertapa chawpinpi sachapa ruruntaqa amam mikunkichikchu nitaqmi llachpankichikpaschu, mana chayqa wañuruwaqchikmi” nispa.

⁴Chaymi warmita culebra nirqa:

—Manapunim wañunkichikchu. ⁵Diosmi yachan, maypacham mikuruspaqa ñawikichik kicharikuruptinmi kikin Dios hinaña allin kaqtapas hinaspa mana allin kaqtapas yachaña rikurirunkichik —nispa.

⁶Chaymi warmi qawarqa mikunapaq allin sachka kasqanta, qawarqataqmi sumaqllaña kasqantapas chaynataq yachay haypanapaq munayllapaqña kasqantapas chaymi rurunta pallaruspa mikururqa. Qosanmanpas qoykuptinmi paypas mikururqa. ⁷Hinaptinmi iskayninkupa ñawinku kicharikururqa chaymi mana pachayoq kasqankuta qawakuykuspanku higospa rapinta sirarqaku pachakunankupaq.

^b 2:23 Hebreo simipi warmi ninanca “china runa” ninami.

⁸Huertapa chawpinpi wayrarimuptinmi Tayta Diospa purisqanta uyarirurqaku chaymi warmi-qari huerta sachakunapa ukunpi Tayta Diosmanta pakakururqaku.

⁹Hinaptinmi runata Tayta Dios qayarqa:

—¿Maypitaq kachkanki? —nispa.

¹⁰Chaymi payñataq nirqa:

—Huertapim uyarirurqani purisqaykita chaymi mana pachayoq kaspay mancharikuspa pakakururqani —nispa.

¹¹Hinaptinmi Dios nirqa:

—¿Pitaq willasurqanki mana pachayoq kasqaykita? ¿Icha “Amam mikunkichu” nisqay sachapa ruruntachu mikururqanki? —nispa.

¹²Chaymi runañataq nirqa:

—Compañawananpaq kay warmi qowasqaykim qoykuwarqa chay sachapa runta hinaptinmi mikururqani —nispa.

¹³Chaymantam warmita Tayta Dios nirqa:

—¿Imataq kayta rurarunki? —nispa.

Hinaptinmi warmiñataq nirqa:

—Culebram engañaruwarqa chaymi mikururqani —nispa.

¹⁴Hinaptinmi Tayta Dios nirqa culebrata:

Chay rurasqaykiraykum

llapallan animalkunamanta ñakasqa kanki.

iQasqonpam purinki, ñutu allpatataqmi

kawsanayki punchawkama mikunki!

¹⁵iWarmitawan qamtam cheqninachisqayki,
cheqninachisqtaqmi miraynikitawan miraynintapas!
Mirayninmi umaykita chamchasunki,
qamñataqmi talonninpi kachunki.

¹⁶Warmitañataqmi nirqa:

Wiksayakuptikim ñakariykunata yapasqayki.

Nanaywanmi wawaykikunata wachakunki,

chaywanpas qosaykitam munaypaq-munanki,

hina paytaqmi qamtaqa kamachisunki.

¹⁷Adantañataqmi nirqa:

Warmikipa nisasqaykita kasukuspam

“Amam mikunkichu” nisqay ruruta mikurunki.

Qampa rurasqaykiraykum allpa ñakasqa kanqa.

Kawsanaykikama llamkaspam allpamanta wiñaqta mikunki.

¹⁸Kichkakuna, cardoskunam allpamanta wiñamunqa.

Mikunaykipaqmi purunpi wiñaqkuna kanqa.

¹⁹Allpaman kutiykunaykikamam

sinchita llamkaspa mikunaykita tarinki.

Allpamanta horqosqam kanki.

Allpallam kanki,
allpallamantaqmi tikrakunki.

²⁰Chaymantam warminta runa suticharqa “Evawan, payqa llapallan kawsaq runakunapa maman kasqanrayku. ²¹Chaymi Adanpaqwan warminpaq Tayta Dios qaramanta pachata ruraspan paykunata pachachirqa. ²²Tayta Diosmi nirqa:

—Runaqa ñoqanchik hina Allin kaqtapas hinaspa mana allin kaqtapas ya-chaqñam rikurirun. Chaynaqa yanqañataqmi kawsay qokuq sachapa ruruntapas pallaruspa mikurunman hinaspa wiñaypaq kawsaqña karunman —nispa.

²³Chaymi runata Tayta Dios Eden Huertamanta horqomurqa chakrapi llamkananpaq allpamanta rurasqa kasqanrayku. ²⁴Runata hawaman qarqorus-panñataqmi Eden Huertapa intipa qespimunana lawpi churarqa querubin sutiyoq angelkunata. Paykunaqa karqa ruparichkaq espadayoqkamam chaynapi kawsay qokuq sachaman riq ñanta waqaychanankupaq.

Wawqen Abelta Cain wañurachisqanmanta

4 ¹Adanmi warmin Evawan puñurqa hinaptinmi wiksayakuspa wachakur-qa “Cain sutiyoq wawanta chaymi Eva nirqa:

—Tayta Diospa munasqanman hinam tarikuruni qari wawata —nispa.

²Chaymantañataqmi Cainpa wawqen Abelta wachakurqa. Abelqa ovejakuna michiqmi karqa, Cainñataqmi karqa chakrapi llamkaq.

³Chaymi tiempopa risqanman hina chakranpi tarpusqan kawsaykunata Cain apamur-qa Tayta Diosman ofrenda qonanpaq. ⁴Abelpas apamurqataqmi piwin ovejankunamanta wiran kaq animalta hinaptinmi Abelta Tayta Dios chaskirqa chaynataq ofrendantapas.

⁵Caintam ichaqa mana chaskirqachu nitaq ofrendantapas chaymi Cain sinchita piñaku-rurqa uyanpas hukmanyarunankama. ⁶Hinaptinmi Cainta Tayta Dios nirqa:

—¿Imanasqataq piñakurunki? ¿Imanasqataq uyaykipas hukmanyarun? ⁷Allinta ruraspaqa ¿manachum chaskisqa kawaq? Mana allinta ruraptikim ichaqa hucha purun animal hina punkullapiña kachkan vencerusunaykipaq. Chaywanpas qam-qariki munaychakuwaqmi huchataqa —nispa.

⁸Cainmi wawqen Abelta nirqa:

—Hakuchik purikuq —nispa.

Hinaptinmi chakrapi kachkaptinku wawqen Abelta Cain maqaspa wañurachir-qa. ⁹Hinaptinmi Cainta Tayta Dios nirqa:

—¿Maypitaq wawqeki Abel kachkan? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—iManam yachanichu! ¿Wawqey waqaychaqchu ñoqaqa kani? —nispa.

¹⁰Chaymi Tayta Dios nirqa:

—¿Imatataq kayta rurarunki? Allpaman chaqchusqayki wawqekipa yawarninmi acusasuchkanki qayllaypi. ¹¹Wawqekipa yawarnin allpaman chaqchusqaykiraykum kaymanta qarqosqa kanki hinaspa ñakasqa kanki. ¹²Llamkaptikipas allpaqa manañam cosechata qosunkiñachu, kay pachapiqa pakan-pakan purikuqllañam kanki —nispa.

¹³Chaymi Tayta Diosta Cain nirqa:

° 3:20 Hebreo simipi Eva ninanqa rikchakun “kawsay” niq palabramanmi.

° 4:1 Hebreo simipi Cain ninanqa “tarikusqa” ninanmi.

—Mana allin rurasqaymanta castigoqa ancha hatunmi, manam aguantaymanchu.

¹⁴Kunanmi kaymanta qarqowanki, qayllaykimantapas pakakusaqchá, hinaspachá kay pachapiqa pakan-pakan purikuqlaña kasaq, pipas tariqniychá wañurachiwanqa —nispa.

¹⁵Ichaqa Tayta Diosmi nirqa:

—Pipas wañuchisuqnikiqa qanchis kutikama castigasqam kanqa —nispa.

Chaymi Tayta Dios churarqa Caiman señalta pi tarispapas mana wañuchinapaq. ¹⁶Cainmi Tayta Diospa qayllanmanta lloqsirqa hinaspam Nod allpapi yacharqa, chay Nodqa karqa intipa qespimunaw law Edenpa waklawninpim.

Cainpa mirayninkunamanta

¹⁷Cainmi warminwan puñurqa chaymi warminqa wiksayakuspa wachakurqa Enoc-ta. Cainmi huk llaqtata hatarichirqa hinaspam churin Enocpa sutinwan suticharqa.

¹⁸Enocpa churinmi karqa Irad, Iradpa churinmi Mehujael, Mehujaelpañataqmi churin Metusael, Metusaelpañataqmi Lamec. ¹⁹Lamecmi casarakurqa iskay warmikunawan, hukninmi karqa Ada, hukninñataqmi Zila. ²⁰Ada kaqmi wachakurqa Jabalta chaymi paypa mirayninkuna karpapi yachaspa animalkuna uywaq karqaku. ²¹Jabalpa waw-qenñataqmi karqa Jubal, paypa mirayninkunam yacharqaku arpatawan qena tocayta. ²²Zilapas wachakurqam Tubal-cainta, paypa mirayninkunam karqa cobremanta, fierromanta herramientakuna ruraq. Tubal-cainpa paninñataqmi karqa Naama.

²³Lamecmi warminkunata nirqa:

Adawan Zila uyariwaychik.

Warmiykuna, nisqaytayá uyariwaychik.

Huk qaritam wañurachini heridawaptin,

huk warmatañataqmi wañurachini maqawanptin.

²⁴Sichu Cainmanta qanchis kutita vengakuptinqa

ñoqamantaqa qanchis chunka qanchisniyoq kutikamam vengakunqa.

Adanpa kimsa kaq churinmanta

²⁵Adanmi yapamanta warminwan puñurqa hinaptinmi pay wachakururqa qari wawanta, paytam suticharqa “Setwan chaymi Eva nirqa:

—Cainpa wañuchisqan Abelpa rantinpim Dios qoykuwan huk qari wawatawan —nispa.

²⁶Chaymantam Setpapas qari churin nacemurqa, paytam Enoswan suticharqa. Chay tiempokunamantam Tayta Diospa sutinpi mañakuyta qallaykurqaku.

Adanpa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:1-14)

5 ¹Kay listasqa sutikunam Adanpa mirayninkuna. Adanta chay punchaw Dios unanchaspanmi rurarqa kikinman rikchakuqta. ²Qaritawan warmitam unan-charqa hinaspam unanchasqa kasqanku punchawpi bendecispan suticharqa Adanwan.

³Adan pachak kimsa chunkan watayoq kachkaptinmi huknin qari churin nacemurqa, paytam suticharqa Setwan. ⁴Paymi karqa Adan kaqla rikchayniyoq, churin Set nacesqanmantam Adanqa kawsarqa pusaq pachak watatarraq. Chay wa-

* 4:25 Hebreo simipi Set ninanqa “Paymi qowarqa” ninanmi.

takunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ⁵Chaynaqa Adanmi isqon pachak kimsa chunkan watata kawsaruspan wañukurqa.

⁶Set pachak pichqan watayoyq kachkaptinmi churin Enos nacerqa. ⁷Enospa nacesqanmantam Setqa kawsarqa pusaq pachak qanchisnin watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ⁸Chaynaqa Setmi isqon pachak chunka iskayniyoq watata kawsaruspan wañukurqa.

⁹Enos isqon chunka watayoyq kachkaptinmi churin Cainan nacerqa. ¹⁰Churin Cainanpa nacesqanmantam Enosqa kawsarqa pusaq pachak chunka pichqan watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ¹¹Chaynaqa Enosmi isqon pachak pichqan watata kawsaruspan wañukurqa.

¹²Cainan qanchis chunka watayoyq kachkaptinmi churin Mahalaleel nacerqa.

¹³Churin Mahalaleel nacesqanmantam Cainanqa kawsarqa pusaq pachak tawa chunkan watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ¹⁴Chaynaqa Cainanmi isqon pachak chunkan watata kawsaruspan wañukurqa.

¹⁵Mahalaleel soqta chunka pichqan watayoyq kachkaptinmi churin Jared nacerqa. ¹⁶Churin Jaredpa nacesqanmantam Mahalaleelqa kawsarqa pusaq pachak kimsa chunkan watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ¹⁷Chaynaqa Mahalaleelmi pusaq pachak isqon chunkan pichqayoyq watata kawsaruspan wañukurqa.

¹⁸Jared pachak soqta chunkan iskaynin watayoyq kachkaptinmi churin Enoc nacerqa. ¹⁹Churin Enocpa nacesqanmantam Jaredqa kawsarqa pusaq pachak watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ²⁰Chaynaqa Jaredmi isqon pachak soqta chunkan iskaynin watata kawsaruspan wañukurqa.

²¹Enoc soqta chunka pichqan watayoyq kachkaptinmi churin Matusalen nacerqa. ²²Churin Matusalenpa nacesqanmantam kawsarqa kimsa pachak watataraq Diospa agradonpaq kawsaspan. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ²³Chaynaqa Enocmi kawsarqa kimsa pachak soqta chunkan pichqayoyq watata. ²⁴Diospa agradonpaq kawsasqanraykum Dios pusakuptin chinkarurqa.

²⁵Matusalen pachak pusaq chunkan qanchisnin watayoyq kachkaptinmi churin Lamec nacerqa. ²⁶Churin Lamec nacesqanmantam kawsarqa qanchis pachak pusaq chunkan iskaynin watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ²⁷Matusalenmi isqon pachak soqta chunkan isqonnin watata kawsaruspan wañukurqa.

²⁸Lamec pachak pusaq chunkan iskaynin watayoyq kachkaptinmi churin nacerqa. ²⁹Paytam ^fNoeywan suticharqa kaynata piensaspa:

—Paymi llamkayninchikkunamantawan sasachakuyninchikkunamanta consue-lawasun allpataqa Tayta Dios ñakasqanrayku —nispá.

³⁰Churin Noey nacesqanmantam Lamec kawsarqa pichqa pachak isqon chunkan pichqayoyq watataraq. Chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas wakin churinkuna. ³¹Chaynaqa Lamecni qanchis pachak qanchis chunkan qanchisniyoq watata kawsaruspan wañukurqa.

³²Noey pichqa pachak watayoyq kachkaptinmi churinkuna nacerqa. Paykunapa sutinmi karqa Sem, Cam hinaspa Jafet.

^f 5:29 Hebreo simipi Noey ninanqa “Samaríy” ninanmi.

Runakuna huchallamanña qokurusqankumanta

6 ¹Kay pachapi runakuna mirayta qallariruptinkum nacemurqa paykunapa warmi churinkuna. ²Diospa churinkunam runakunapa warmi churinkunata buenamoza kasqanta qawaykuspanku llapallanmanta akllaspa casararqaku.

³Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Manam wiñaypaqchu Espirituyqa runawan yachanqa, cheqaptapunim payqa runalla, kawsanqaqa pachak iskay chunkan watallatañam —nispa.

⁴Chay tiempokunapim qatinqin hamuq tiempokunapiwan karqa kay pachapi hatunkaray runakuna. Hinaptinmi Diospa churinkuna, runakunapa warmi churinkunawan casarakuptinku paykunapa churinta wachakurqaku. Paykunam karqaku ñawpaqmantaraq kallpasapa chaynataq reqsisqa runakuna.

⁵Tayta Diosmi qawarqa kay pachapi runakunaqa llumpay mana allin ruraylla-piña kasqankuta chaynataq piensasqankupas, lliw yuyayninkupas sapa punchaw mana allinllaña kasqanta. ⁶Hinaptinmi kay pachapi runata rurasqanmanta Tayta Dios pesakurqa chaynataqmi sonqonpipas llakikurqa. ⁷Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Kay pachapi runakuna unanchasqaytam chinkarachisaq. Runamanta qallaykus-pam uywa animalkunatapas, qasqonpa puriq animalkunatapas chaynataq alton pawaq animalkunatapas chinkarachisaq. Chaykuna rurasqaymantam pesakuni —nispa.

⁸Noeymi ichaqa Tayta Diospa favorecesqan karqa.

Noeypa buque rurasqanmanta

⁹Noeyqa karqa runamasinkunamantapas allin ruraq runam. Payqa mana falta-yoq kaspam Diospa agradonpaq kawsarqa. ¹⁰Noeypa churinkunam karqa kimsa: Sem, Cam hinaspa Jafet.

¹¹Diospa qayllanpim kay pachapi kaq runakuna lliw pierdekururqaku hinas-pankum dañanakuyllapiña kawsarqaku. ¹²Runakuna huchallapiña kawsaptinkum kay pachaqa pierdesqallaña kasqanta Dios qawarqa. ¹³Chaymi nirqa Noeyta:

—Tantearunim llapa runakuna chinkarachiyta kay pachaqa paykunarayku dañanakuy-llapiña kasqanrayku. Chaynaqa kay pachamantam paykunata puchukachisaq. ¹⁴Cipres sachamanta ruray hatu-hatun wasi kaqlla buqueta. Chaypa ukunpim achka cuartokunata ruranki hinaspam hawanta ukuntapas llusinki breawan yaku mana yaykunanpaq. ¹⁵Kay-natam ruranki: buquepa largonmi kanqa pachak kimsa chunkan metro, anchonñataqmi kanqa iskay chunka iskayniyoq metro parten, sayayninñataqmi kanqa chunka kimsayoq metro parten. ¹⁶Buquetam ruranki iskay altosniyoqta, huk ventanatañataqmi ruranki qa-tanpa medio metro ukunpi, punkuntapas rurankitaqmi waqtanpi. ¹⁷Ñoqam kacharimusaq sinchi parata kay pachaman yaku huntananpaq chaynapi kay pachapi llapallan kawsaq-kunatapas chaynataq llapallan runakunatapas puchukarachinaypaq. Lliw kay pachapi kaqkunam wañurunqa. ¹⁸Qanwanmi ichaqa contratoyta rurani salvasqa kanaykipaq. Buqemanmi yaykunqa qanwan kuska churikikuna, warmiki chaynataq churikikunapas warmintinkama. ¹⁹Llapallan animalkunatapas castapuratakamam orqontin chinantinta buqeman yaykuchinki qanwan kuska kawsanankupaq. ²⁰Alton pawaqkunatapas, uywa animalkunatapas, allpapi qasqonpa puriqkunatapas castapuratakamam yaykuchinki pa-resnintinta qanwan kuska kawsanankupaq. ²¹Apaykunkitaqmi tukuy rikchaq mikuytapas gamkuna mikunaykichikpaq chaynataq animalkunapaqpas —nispa.

²²Noeymi lliwta rurarqa Diospa kamachisqanman hina.

Sinchí parawan castigomanta

7 ¹Chaymantam Noeyta Tayta Dios nirqa:

—Qamqa wasikipi lliw kaqkunapiwanyá yaykuy buqueman, runakunapa qayllanpim qamllata qawayki allin ruraqta. ²Ofrecewanaykipaq hina llapan animalkunamantam yaykuchinki qanchis pares orqontin-chinantin animalkunata. Ñoqaman mana ofrecena animalkunamantañataqmi yaykuchinki huk paresta orqontin-chinantinta. ³Alton pawaqkunamantapas orqontin-chinantintam yaykuchinki qanchis parestakama chaynapi kawsaspanku kay pachapi miranankupaq. ⁴Qanchis punchawmantam parachimusaq kay pachapa hawanman tawa chunka punchaw tawa chunka tutan, llapallan kawsaqkuna rurasqaytam puchukachisاق —nisa.

⁵Chaymi Tayta Diospa tukuy kamachisqanta hina Noey rurarqa.

⁶Kay pachaman sinchi para chayamuptinmi Noey karqa soqta pachak watayoq. ⁷Chay sinchi para chayaykamuptinmi Noey warmintin buqueman yaykurqa chaynataq churinkunapas warmintinkama. ⁸Tayta Diosman ofrecenapaq hina animalkunam Noeypa kasqan buqueman yaykurqa, yaykurqataqmi mana ofrecenapaq hina animalkunapas, alton pawaqkunapas chaynataq allpapi qasqonpa puriqkunapas, ⁹orqontin-chinantinmi yaykurqa pares-pareskama Noeyman Diospa kamachisqanpi hina.

¹⁰Chaymi qanchis punchawmanta sinchi para kay pachaman chayamurqa.

¹¹Noey soqta pachak watayoq kachkaptinmi iskay kaq killapi, chunka qanchisniyoq punchawpipuni lamar qochapa ukunmanta llapallan yakukuna toqyaramurqa, taqtakaykamurqataqmi cielokunapi llaqa yakukunapas. ¹²Pararamurqamá kay pachapa hawanman tawa chunka punchaw tawa chunka tutan. ¹³Chay punchawpipunim Noey warmintin buqueman yaykurqa, yaykurqataqmi churin Sempas, Campas hinaspa Jafetpas warmintinkama. ¹⁴Paykunawan kuskamá yaykurqa castapura purunpi animalkunapas, uywa animalkunapas, allpapi qasqonpa puriqkunapas, alton pawaqkunapas hinaspa tukuy raprayoqkunapas. ¹⁵Llapallan kawsaq animalkunam paresnintinkama yaykurqaku Noeypa kasqan buqueman. ¹⁶Chay yaykuqkunam karqa orqontin-chinantin tukuy rikchaq animalkuna. Diospa kamachisqanman hinam yaykurqaku, Noey yaykuruptinñataqmi Tayta Dios wichqarurqa punkuta.

¹⁷Chaymi tawa chunka punchaw kay pachaman sinchi para chayamurqa, yakukuna miraruspan buquetapas wampurachisqanraykum pampamanta hoqarikururqa. ¹⁸Yakukuna aswan-aswan kay pachaman huntaruptinmi buquepas yakukunapa hawanpi muyurqa. ¹⁹Yakukunam kay pachaman huntarurqa llumpa-llumpayta kay pachapi kaq alto orqokunatapas tapaykunankama. ²⁰Orqokunata taparuspanpas qanchis metro mas altotaraqmi yakukunaqa hoqarikururqa.

²¹Chaymi kay pachapi tukuy rikchaq qasqonpa puriq animalkuna wañururqa, wañurqataqmi alton pawaq animalkunapas, uywa animalkunapas, purunpi kaq animalkunapas, llapallan uruchakunapas chaynataq lliw runakunapas. ²²Samatyaspa kawsaq allpapi llapallan kaqkunapas wañururqam. ²³Chaynapim kay pachapi llapallan kawsaqkuna puchukarurqa. Runakunamanta qallaykuspam puchukarachirqa uywa animalkunatapas, qasqonpa puriqkunatapas chaynataq alton pawaqkunatapas. Hinaptinmi buquepiqa Noeyllaña quedarurqa paywan kaqkunapiwan. ²⁴Yakum qocharayakurqa kay pachapi pachak pichqa chunkan punchaw.

Parapa samarusqanmanta

8 ¹Diosqa manam qonqarurqachu Noeytaqa nitaq buquepi paywan kaqkunatapas nitaq tukuy rikchaq purun animalkunatapas nitaq uywa animalkunatapas chaymi kay pachapi yakukunapa hawanman wayrata pukuchimuptin yakukuna asllayarqa. ²Lamar qochapa ukunmanta yakukuna toqyamuqpas sosegarqam chaynataq cielokunapi llapa yakukunapas, tanirurqataqmi cielomanta sinchi para chayamuqpas. ³Hinaptinmi kay pachapi yakukuna aswan-aswan asllayaspa chintirqa pachak pichqa chunkan punchawpi. ⁴Chaymi buque tiyarurqa Ararat orqopi qanchis kaq killapa chunka qanchisniyoq punchawninpi. ⁵Chaymantam chunka kaq killakama yakukuna aswan-aswan chintirqa. Chunka kaq killapa qallariy punchawninpi rikurirurqa orqokunapa puntan. ⁶Tawa chunka punchaw pasaruptinmi buquepi rurasqan ventananta Noey kicharqa. ⁷Hinaspam cuervo sutiyoq pawaq animalta kacharirqa, chaymi kayman-chayman pawarqa kay pachapi yakukuna chakinankama. ⁸Chaymantañataqmi huk palomata kacharirqa allpapi yakukuna asllayasqanta Noey yachananpaq. ⁹Ichaqa chay palomam mana maypi-pas tiyaykunarpaq kaptin buqueman kutiramurqa yaku kay pachapa hawanpi hinallaraq kasqanrayku. Chaymi palomata Noey hapiykuspan buqueman kutiykachirqa. ¹⁰Qanchis punchawtawanraq suyaspanmi palomata kasqallan kacharirqa buquemanta. ¹¹Chaymi Noeyman tardeykuqtaña kutimurqa aceitunas sachapa rapinta apamuspan. Chaymi Noey yacharurqa kay pachapi yakukuna asllayasqanta. ¹²Qanchis punchawtawanraq suyaspan huktawan chay palomata kacharirqa ichaqa palomam manaña kutimurqañachu. ¹³Soqta pachak hukniyoq watanpi Noey kachkaptinmi punta kaq killapa qallariynin punchawpi yakukuna chakirurqa. Chay punchawpim Noey buquepa qatanta kicharqa, qawaykuptinmi allpaqa chakiña kachkasqa. ¹⁴Iskay kaq killapa iskay chunka qanchisniyoq punchawninpi kay pachaga chakiña karqa. ¹⁵Chaymi Noeyta Dios nirqa: ¹⁶—Buquemanta lloqsiy warmikipiwan, lloqsichuntaqyá churikikunapas warmintinkama. ¹⁷Horqoytaq qanwan kуска kaq tukuy rikchaq animalkunatapas, alton pawaqkunatapas, uywa animalkunatapas chaynataq allpapi qasqonpa puriqkunatapas. Lloqsispankuyá sinchita miraspa kay pachaman huntachunku —nispa. ¹⁸Noeymá lloqsirqa warmintin chaynataq churinkunapas warmintinkama. ¹⁹Buquemantaqa lloqsirqataqmi castantinkama llapallan animalkunapas, qasqonpa puriq animalkunapas, alton pawaqkunapas chaynataq allpapi puriq llapallan animalkunapas. ²⁰Chaymantam Tayta Diospaq Noey perqarqa altarta hinaspam Diosman ofrecena llapallan animalkunamanta hapirqa wakin animalkunata, hapirqataqmi Diosman ofrecena llapallan alton pawaqkunamantapas hinaspam altarpa hawanpi chay animalkunata wañuchispa lliwta kañarqa. ²¹Chay kañasqanpa miskillaña asnariyninta Tayta Dios muskiykuspanmi hawkarururqa hinaspam piensarurqa: —Runakunaraykuqa manañam yapatawanqa allpa pachataqa ñakasaqñachu. Runaqa warma kasqanmantam mana allin piensaqla. Kayna castigasqayta hinaqa manañam wañuchisaqchu llapallan rurasqay kawsaqkunataqa.

²² Kay pacha kanankamaqa kanqapunim
tarpuypas, cosechapas chaynataq chiriwan rupaypas.
Kay pacha kanankamaqa kanqapunim
poqoypas, usyaypas chaynataq tuta punchawpas.

Noeywan Dios contrato rurasqanmanta

9 ¹Diosmi Noeyta hinaspa churinkunata bendecispan nirqa:
—Achka wawa-churiyoqyá kaychik, kay pachatayá huntachiychik. ²Qamkunatam katkatataspa manchakusunkichik purun animalkuna, alton pawaqkuna, allpapi llapallan qasqonpa puriqkuna chaynataq lamar qochapi challwakunapas. Chaykunapimá munaychakunkichik. ³Chaykunatam llapallanta qamkunaman qoykichik mikunaykichikpaq, verdura plantakunatapas qosqayta hinam qoykichik. ⁴Ichaqa amam mikunkichikchu kawsachiqnin yawarniyoy aychataqa. ⁵Cheqaptapunim qamkuna wañuchi animaltaqa wañuchisaq, wañuchisaqtaqmi runamasin wañuchi runatapas.

⁶Pipas runamasin wañuchiqaqa
paytapas runamasintaqmi wañuchinqa.
Runaqa Diosman rikchakuqmi rurasqa karqa.
⁷Qamkunaqa achka wawa-churiyoqyá kaychik,
kay pachamanyá huntaychik,
kay pachapiyá miraychik.

⁸Diosmá Noeytawan churinkunata nirqa:

⁹—Kunanmi contratoyta rurani qamkunawan hinaspa qepaykichik hamuq miraynikichikwan, ¹⁰runanitaqmi buquemanta qamkunawan lloqsimuq kay llapallan kawsaq animalkunawanpas, alton pawaq animalkunawanpas, uywa animalkunawanpas, purun animalkunawanpas chaynataq kay pachapi llapallan animalkunawanpas. ¹¹Contratoymt rurani qamkunawan, manañam sinchi parawanqa wañuchisaqñachu llapallan kawsaqkunataqa, manañamá kanqachu sinchi paraqa kay pachata puchukachinanpaq. ¹²Qamkunawanpas chaynataq llapallan qamkunawan kaq kawsaqkunawanpas wiñaypaq contrato rurasqaypa señalninmi kayna kanqa: ¹³Chirapaytam churani puyupi, chay chirapam kay pachapi kawsaqkunawan contratoypa señalnin kanqa. ¹⁴Chaymi kay pachapa hawanman puyuchimuptiy chirapa puyukunapi rikuringa. ¹⁵Hinaptinmi qamkunawan chaynataq llapallan animalkunawan contrato rurasqayta mana qonqasaqchu, manañam kanqachu sinchi paraqa chaynapi llapallan kawsaqkunaqa yakuwan manaña puchukananpaq. ¹⁶Puyupi chirapa rikurimuptinmi chayta qawaspay yuyarisqa llapallan kawsaqkunawan hinaspa kay pachapi animalkunawan wiñaypaq contrato rurasqayta —nispa.

¹⁷Diosmá nirqa Noeyta:

—Chay chirapam llapallan kay pachapi kawsaqkunawan contratoypa señalnin —nispa.

Noeymantawan churinkunamanta

¹⁸Buquemanta lloqsiq Noeyta churinkunam karqa: Sem, Cam hinaspa Jafet, Canaanpa taytanmi Cam. ¹⁹Noeytamá kimsa churinkuna karqa, paykunapa mirayninwantaqmi kay pacha huntasqa karqa.

²⁰Chaymantam Noey chakrapi llamkayta qallarirqa hinaspa uvas huertata rurarqa. ²¹Chaymi vinota tomaruspan sinkarurqa hinaspa qalalla kachkarqa karpampi. ²²Hinaptinmi Canaanpa taytan Cam rikururqa taytanqa qalalla kasqanta chaymi hawapi iskaynin wawqenkunaman willarqa. ²³Chaymi Sem wawqen Jafetwan pachata aparikuspanku

hombrunkupa hawanman churaykuspa asuykurqaku qepanpalla hinaspankum taytankuta tapaykurqaku. Chaynapim taytankupa qalalla kaynintaqa mana rikurqakuchu.

²⁴Sinkaruspa puñurusqanmanta Noey rikchariruspam sullka kaq churinpa ru-rasqanta yacharurqa. ²⁵Chaymi nirqa:

iCanaanqa ñakasqayá kachun!

iAyllunkunapa sirvientenmantapas

aswan humillasqaraqyá kachun!

²⁶Noeyqa nirqataqmi:

Sempa yupaychasqan Tayta Diosqa alabasqayá kachun,

Canaanñataqyá paypa sirvienten kachun.

²⁷⁸Jafettayá Dios hatunyachichun,

Sempa karpankunapiyá *yachachun,

Canaanñataqyá paypa sirvienten kachun.

²⁸Sinchi para pasasqanmantam Noey kawsarqa kimsa pachak pichqa chunkan watata-rqa. ²⁹Chaynaqa Noeymi isqon pachak pichqa chunkan watata kawsaruspan wañukurqa.

Noeypa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:5-23)

10 ¹Kaykunam Noeypa churinkuna: Sem, Cam hinaspa Jafet, paykunapam churinkuna nacerqaraq sinchi para pasayta.

²Jafetpa churinkunam karqa Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesec hinaspa Tiras. ³Gomerpa churinkunañataqmi karqa Askenaz, Rifat hinaspa Togarma.

⁴Javanpa churinkunañataqmi karqa Elisa, Tarsis, Quitim hinaspa Rodanim.

⁵Jafetpa chay mirayninkunawanmi huntarurqa lamar qochapa patankuna, sapa llaqtapi rimayninkuman hina hinaspa nacionninkupi ayllukunaman hina.

⁶Campa churinkunam karqa Cus, Mizraim, Fut hinaspa Canaan. ⁷Cuspa churinkunañataqmi karqa Seba, Havila, Sabta, Raama hinaspa Sabteca. Raamapa churinkunam karqa Sebawan Dedan. ⁸Cuspa mirayninmi karqa Nimrod sutiyoq, paymi karqa kay pachapi kallpasapa runa. ⁹Paymi Tayta Diospa qayllanpi karqa purun animalkuna hapiq kallpasapa runa. Chayraykum pipas kallpasapa runamantaqa niyku:

Kay runaqa Nimrod qari hinaraqmi,

payqa Tayta Diospa qayllanpi

purun animalkuna hapiq

kallpasapa cazador hinaraqmi.

¹⁰Nimrodmi gobiernayta qallaykurqa Babel llaqtapi, Erec llaqtapi hinaspa Acad llaqtapi, chay llaqtakunam karqa Sinar lawpi. ¹¹Chay Sinar allpamantam lloq-sirqqa Asiria lawman hinaspa Ninive llaqtata, Rehobot-ir llaqtata hinaspa Cala llaqtata hatarichirqa. ¹²Hatarichirqataqmi Resen hatun llaqtatapas, chayqa tari-kun Ninive llaqtamanta Cala llaqtaman riq ñanpim.

⁸ fr 9.27 Hebreo simipi Jafet ninanqa "hatunyachisqa" ninanmi.

¹³Mizraimpa mirayninkunañataqmi karqa Lud runakuna, Anam runakuna, Lehab runakuna, Naftuh runakuna, ¹⁴Patrus runakuna hinaspa Casluh runakuna. Caftor runakunapas Mizraimpa mirayninmi karqa. Paykunapa castanmi karqa Filistea runakuna.

¹⁵Canaanpa piwi churinñataqmi karqa Sidon, Sidonman qatiqñataqmi karqa Het. ¹⁶Canaanpa mirayninmi Jebus runakuna, Amor runakuna, Gerges runakuna, ¹⁷Hiv runakuna, Arac runakuna, Sin runakuna, ¹⁸Arvad runakuna, Zemar runakuna hinaspa Hamat runakuna. Chay tiempomantam Canaan runakuna chequerurqaku. ¹⁹Sidon lawmantam Canaan runakunapa allpan colindarqa Gerar llaqtawan, Gaza llaqtawan, Sodoma llaqtawan, Gomorra llaqtawan, Adma llaqtawan, Zeboim lawwan hinaspa Lasa llaqtawan tupanankama. ²⁰Paykunamá karqa Cam sutiyoq runapa castankuna rimayninkuman hina chaynataq allpankupipas nacionninkupipas ayllunkuman hina.

²¹Sem sutiyoq runam karqa Jafetpa mayor wawqen. Heberpa llapallan churinkunam karqa Sempa mirayninkuna. ²²Sempa churinkunam karqa: Elam, Asur, Arfaxad, Lud hinaspa Aram. ²³Arapa churinkunañataqmi karqa Uz, Hul, Geter hinaspa Mas. ²⁴Arfaxadpa churinmi karqa Sala, Salapa churinñataqmi karqa Heber. ²⁵Heberpam iskay churinkuna karqa, hukninmi karqa^aPeleg. Pelegwanmi suticharqaku paypa tiemponpi allpa rakinakurusqanrayku, wawqenpa sutinñataqmi karqa Joctan. ²⁶Joctanpa churinkunam karqa Almodad, Selef, Hazar-mavet, Jera, ²⁷Adoram, Uzal, Dicla, ²⁸Obal, Abimael, Seba, ²⁹Ofir, Havila hinaspa Jobab. Paykunam llapallanku karqaku Joctanpa churinkuna. ³⁰*Yachasqanku allpam karqa Mesa lawmanta intipa qespimunan Sefar law orqokama. ³¹Paykunam karqa Sempa castankuna rimayninkuman hina, allpankupi nacionninkupi ayllunkunaman hina.

³²Paykunamá karqa Noeypa churinkunapa ayllunkuna nacionninkupi mirasqankuman hina. Paykunamá sinchi parapa qepanta tukuy hinastinman cheqeruspanku nacionninkuta hatarichirqaku.

Babel llaqtapi torre hatarichisqankumanta

11 ¹Kay pachapiqa lliw runakunam karqaku huk rimayniyoqlla. ²Chaymi intipa qespimunan lawmanta lloqsimuspanku tarirurqaku Sinar lawpi huk pampata hinaspa chaypi *yacharqaku. ³Paykunam ninakurqaku:

—Rurasunchik ladrillokunata hinaspa kañasunchik hornopi —nispa.

Chaymi rumikunapa rantinpi ladrillokuna servikurqa. Breañataqmi mezclamanta servikurqa. ⁴Paykunam ninakurqaku:

—Hatarichisunchikyá llaqtata, perqasuntaqyá cielokama haypaq torretapas chaynapi ancha reqsisqa kananchikpaq. Yanqañataqmi tukuy hinastinman kay pachapi cheqeruchwanchik —nispa.

⁵Ichaqa Tayta Diosmi uraykamuspan qawarqa runakunapa rurasqan llaqtata chaynataq torretapas. ⁶Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Kay runakunaqa kachkan huk castallam, rimankupas huk rimayllatataqmi. Chayraykum kay ruraytapas qallaykunku, chaynaqa ruray munasqankumantaqa manam imapas sayachiyta atinmanchu. ⁷Chaynaqa uraykuspanchikyá pantarachimusun rimayninkuta chaynapi mayqanninkupas rimasqankuta mana entiendenakunankupaq —nispa.

^a 10:25 Hebreo simipi Peleg ninanqa “rakinaska” ninanmi.

⁸Chaynatam Tayta Dios cheqerachirqa tukuy hinastinman chay sitiomanta chayraykum llaqta hatarichiytapas dejarurqakuña. ⁹Chayraykum chay llaqtata 'Babelwan suticharqaku, chaypim Tayta Dios kay pachapi runakunapa rimayninta pantanarachirqa hinaspa tukuy kay pachapa hawanman cheqerachirqa.

Sem sutiyoq runapa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:24-27)

¹⁰Kaykunam Sempa mirayninkuna: Sem pachak watayoq kachkaptinmi churin Arfaxad nacerqa iskay wataña sinchi para pasaruptin. ¹¹Churin Arfaxadpa nacesqanmantam Sem kawsarqa pichqa pachak watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹²Arfaxad kimsa chunka pichqa watayoq kachkaptinmi churin Sala nacerqa. ¹³Arfaxadmi churin Salapa nacesqanmanta kawsarqa tawa pachak kimsan watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹⁴Sala kimsa chunka watayoq kachkaptinmi churin Heber nacerqa. ¹⁵Churin Heberpa nacesqanmantam Sala kawsarqa tawa pachak kimsan watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹⁶Heber kimsa chunka tawan watayoq kachkaptinmi churin Peleg nacerqa. ¹⁷Churin Pelegpa nacesqanmantam Heber kawsarqa tawa pachak kimsa chunkan watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

¹⁸Peleg kimsa chunka watayoq kachkaptinmi churin Reu nacerqa. ¹⁹Churin Reu nacesqanmantam Peleg kawsarqa iskay pachak isqonnin watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²⁰Reu kimsa chunka iskaynin watayoq kachkaptinmi churin Serug nacerqa. ²¹Churin Serugpa nacesqanmantam Reu kawsarqa iskay pachak qanchisnin watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²²Serug kimsa chunka watayoq kachkaptinmi churin Nacor nacerqa. ²³Churin Nacorpa nacesqanmantam Serug kawsarqa iskay pachak watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²⁴Nacor iskay chunka isqonnin watayoq kachkaptinmi churin Tarey nacerqa. ²⁵Churin Tareypa nacesqanmantam Nacor kawsarqa pachak chun-ka isqonniyoq watataraq, chay watakunapim karqaraq qarikunapas warmikunapas churinkuna.

²⁶Tarey qanchis chunka watayoq kachkaptinmi nacerqa churin Abram, Nacor hinaspa Haran.

Tareypa mirayninkunamanta

²⁷Tareypa mirayninkunam kaykuna: Tareypa churinkunam karqa Abram, Nacor hinaspa Haran. Haranpa churinñataqmi karqa Lot. ²⁸Haranmi wañukurqa taytan Tareymantapas puntataraq, wañukurqaga Caldea law Ur sutiyoq nacesqan llaqtapim.

²⁹Chaymi Abrampas Nacorpas casarakurqa. Abrampa warminmi karqa Sarai, Nacorpa warminñataqmi karqa Milca. Haranmi karqa Milcapawan Iscapa taytan. ³⁰Sarainñataqmi qolluq kasqanrayku mana wawayoq karqa.

³¹Caldea lawpi Ur llaqtamantam Tarey lloqsirqa Canaan lawman rinanpaq hinaspa pusarqa churin Abramta, Abrampa warmin llumchuynin Saraita chaynataq Haranpa

¹ 11:9 Hebreo simipi Babel ninanqa "pantanachisqa" ninanmi.

churin willkan Lottapas. Ichaqa Haran llaqtaman chayaruspankum chaypi *yacharqaku. ³²Tareymi iskay pachak pichqan watata kawsaruspan Haran llaqtapi wañukurqa.

Abramta Dios qayasqamanta

12 ¹Chaymantam Abramta Tayta Dios nirqa:
—Llaqtaykimanta, aylluykimanta hinaspa taytaykipa familianmanta lloqsiy qawachinay allpaman.

² Hatun naciontam qanmanta rurasaq.

Bendecispaymi sutikitapas

sinchi reqsisqata rurasaq.

Qamraykutaqmi wakin runakunatapas bendecisay.

³ Bendecisaymi bendecisuqnirikunata.

Ñakasaqmi ñakasuqnirikunata.

Qamraykum bendecisay

kay pachapi llapallan familiakunata.

⁴Chaymi Tayta Diospa nisqanman hina Abram lloqsirqa, Lotpas paywanmi rirqa. Abranmi qanchis chunka pichqan watayoq karqa Haran llaqtamanta lloqsispan.

⁵Abranmi warmin Saraita pusarqa, pusarqataqmi wawqenpa churin Lot sutiyoq runatapas chaynataq Haran llaqtapi rantisqan runakunatapas. Aparqataqmi tukuy ima armakusqankunatapas hinaspa Canaan lawman rispa chayman chayarkaku.

⁶Abranmi pasarurqa chay allpanta Siquem llaqtapi yupaychana lugarkama otaq More lawpi encina sachapa kasqankama. Chay lawpim Canaan runakuna *yachachkarqaku. ⁷Hinaptinmi Abranman Tayta Dios rikuriykuspan nirqa:

—Miraynikimanmi kay allpata qosay —nispa.

Hinaptinmi rikuriqnin Tayta Diosta adoranapaq chaypi altarta rurarqa. ⁸Hinaspa chaymanta pasakurqa Betelpa waklawnin intipa qespimun law orqoman, karpantam chaypi sayachirqa. Betel llaqtam karqa intipa seqaykunan lawninpi, Hai llaqtañataqmi karqa intipa qespimun lawninpi. Chaypim Tayta Diospaq altarta ruraspan payta mañakurqa. ⁹Abranmi chay sitiomanta pasarqa kaypi-chaypi samastin Neguev lawkama.

Egipto nacionman Abram yaykusqanmanta

¹⁰Chaylawkunapi muchuy karusqanraykum Abram rirqa Egipto nacionman chaypi *yachananpaq. Canaan allpapimá llumpayllaña muchuy karqa. ¹¹Egipto nacionman chayaykuchkaspankuñam nirqa warmin Saraita:

—Qamqa kanki buenamoza warmim. ¹²Chaynaqa Egipto runakunachá qawaykusupayki: “kayqa warminmi” nispanku wañurachiwanqa, qamtañataqchá kawsachisunki qanwan quedakunankupaq. ¹³Chaynaqa ninkim paní kasqaykita chaynapi qamrayku allin kanaypaq hinaspa qamraykutaq kawsanaypaq —nispa.

¹⁴Chaymi Egipto nacionman Abram yaykuptin, Egipto runakuna qawarqa Saraiqa buenamoza warmi kasqanta, ¹⁵Faraonpa ministrunkunapas qawaykuspa alabarqa hinaspa Faraonpa palacionman Saraita pusaykurqaku.

¹⁶Allintam atienderqaku Abramta Sarairayku. Abrampamá kapurqa ovejankuna, vacankuna, asnonkuna, qaripas, warmipas sirvientenkuna hinaspa *camellonkuna.

¹⁷Tayta Diosñataqmi Faraonta wasinpi kaqkunatawan onqorachirqa sinchi hatun onqoy-kunawan Abrampa warmin Sarairayku. ¹⁸Chaymi Abramta Faraon qayaspan nirqa:

—¿Imatataq kaytaqa ruraruwanki? Sarai warmiki kasqantaqa ¿imanasqataq manaqa willawarqankichu? ¹⁹¿Imanasqataq “Paniymi” nirqanki? Yaqallam casa-rakururqanipas. Kayqaya warmiki, kunanqa pusakuspaya ripukuy —nispa.

²⁰Chaymi Faraon kamachirqa runankunata chaynapi Abramta hinaspa warmin-ta tukuy kapuqnintinta pusaspa aviamunankupaq.

Abranmanta Lot rakikusqanmanta

13 ¹Egiptomantam Abram rirqa Neguev lawman warminwan kuska llapa imankunatapas aparikuspan, paykunawantaqmi rirqa Lotpas. ²Abranmi apullaña karqa, kapurqam animalninkunapas chaynataq qori-qollqepas. ³Neguev lawmantam kutirqa ñawpaq karpan sayachisqan Betelkama, chay sitioqa karqa Betel llaqtapa hinaspa Hai llaqtapa chawpinpim. ⁴Chaypimá ñawpaqta altarta rurarqa. Chaypim Tayta Diosta Abram mañakurqa.

⁵Abranwan puriq sobriron Lotpas kapurqam ovejankuna, vacankuna hinaspa karpankuna. ⁶Chaymi kuska *yachanankupaq allpa mana hayparqañachu animalninku achka kasqanrayku, manataqmi huk hawaqllapiqa yachayta atirqakuñachu. ⁷Abrampa animalnin michiqkunam Lotpa animalnin michiqkunawan liriaqku. Chaypitaqmi yacharqaku Canaan runakunapas chaynataq Ferez runakunapas. ⁸Chaymi Lotta Abram nirqa:

—Amayá lirianakuyqa kachunchu ñoqanchikpiqa nitaq michiqninchikkunapipas, ñoqanchikqa ayllupuram kanchik. ⁹Kayqaya kay allpaqa kachkan ñawpaqniki. Ruegakuykim ñoqamanta rakikunaykipaq. Ichoq lawman riptikiqa ñoqam risaq alleq lawman otaq alleq lawman riptikiqa ñoqam ichoq lawman risaq —nispa.

¹⁰Chaymi Lot qawarirqa Jordan Mayupa enteron qechwanta, rikurqataqmi chay sitioqa Tayta Diospa huertan hina Zoar llaqtachakama yakuyoq kasqanta. Egipto allpamanmi rikchakurqa. Chaynaqa karqa Sodoma llaqtatawan Gomorra llaqtata Tayta Dios manaraq purmarachichkaptinmi. ¹¹Lotmi akllakuykurqa kikinpaq lliw Jordan Qechwata. Lotmi pasakurqa intipa qespimunanan lawman, chaynatamá rakinakururqaku. ¹²Abranmi *yacharqa Canaan allpapi, Lotñataqmi yacharqa chay qechwapa llaqtankunapi Sodoma lawman karpankunata suchuchistin. ¹³Sodomapi kaq runakunaqa kargaku llumpa-llum-pay huchasapa mana allin runakunam, Tayta Diospa contranpim huchallikuqku.

¹⁴Lot pasakuptinmi Abramta Tayta Dios nirqa:

—Maymi kasqaykimanta qawariy norte lawtawan surlawta hinaspa intipa qespimunanan lawtawan intipa seqaykunan lawta. ¹⁵Llapallan kay allpa qawas-qaykitam qanmanwan miraynikikunaman qosqayki wiña-wiñaypaq. ¹⁶Allpapa ñutunta hinam miraynikita mirachisaq. Manam pipas allpapa ñutuntaqa yupayta atinmanchu chaynataqmi miraynikipas mana yupay atina kanqa. ¹⁷Qawamuy chay allpapa largontawan anchonta, chay allpatam qosqayki —nispa.

¹⁸Chaymi Abram karpanta apaspan *yacharqa Hebron llaqtapa hichpanpi otaq Mamre sutiyoq runapa encina sachankunapa kasqanpi, chayqa kachkan Hebron llaqtapa hichpanpim, chaypim huk altarta rurarqa Tayta Diosta adoranapaq.

Lotta Abram librasqanmanta

14 ¹Amrafelmi karqa Sinar lawpi rey, Ariocñataq Elasar lawpi rey, Quedorlaomerña-taq Elam lawpi rey, Tidalñataq Goim lawpi rey. Paykuna gobiernachkaspankum

²pelearqaku Sodoma llaqtapi kaq Rey Berawan, Gomorra llaqtapi kaq Rey Birsawan, Adma llaqtapi kaq Rey Sinabwan, Zeboim llaqtapi kaq Rey Semeberwan hinaspa Bela llaqtapi kaq reywan. Chay Bela llaqtapa huknin sutinga Zoarmi. ³Kay pichqantin reykunam tropankuta huñururqaku Sidim Qechwapi, chaypim tarikun Kachi Qocha. ⁴Quedorlaomer reytam servirqaku chunka iskayniyoq wataña hinaspa chunka kimsan watanpiña hoqarikururqaku paypa contranpi. ⁵Chaymi chunka tawayoq watanmanñataq Quedorlaomer hamurqa paywan kaq reykunapiwan hinaspa Astarot Karnaim llaqtapi vencerurqaku Refaim runakunata, Zuz runakunatañataqmi vencerurqaku Ham llaqtapi, Em runakunatañataqmi vencerurqaku Save-quiriataim llaqtapi. ⁶Vencerurqakutaqmi Hor runakunatapas Seir orqonkunapi, paykunatam qatirqaku chunniqpa hichpanpi kaq El-paran pampakama. ⁷Chaymanta kutiramuspankuñataqmi hamurqaku En-mispat sutiyoq llaqtaman, chaypa huknin sutinga Cadesmi. Amalecpa mirayninkunapa *yachasqa lawkunatam tukururqaku, tukururqakutaqmi Hazezon-tamar llaqtapi yachaq Amor casta runakunatapas.

⁸Hinaptinmi Sodoma llaqtapi rey, Gomorra llaqtapi rey, Adma llaqtapi rey, Zeboim llaqtapi rey hinaspa Bela llaqtapi rey, Bela llaqtapa huknin sutinga Zoarmi, guerrapaq huñunakururqaku Sidim Qechwapi. ⁹Paykunam pelearqaku Elam lawpi Rey Quedorlaomerwan, Goim lawpi Rey Tidalwan, Sinar lawpi Rey Amrafelwan hinaspa Elazar lawpi Rey Ariocwan. Tawa reykunam karqa pichqa reykunapa contranpi. ¹⁰Sidim Qechwapim brea qochakuna karqa hinaptinmi Sodoma llaqtapi Gomorra llaqtapi reykuna lluptichkaspanku chayman wichiylkarirqaku, wakiqninñataqmi lluptirurqaku orqoman.

¹¹Chaymi venceqkuna Sodoma llaqtapa, Gomorra llaqtapa llapallan kapuqninta apakurqaku, llapallan kawsayninkutapas apakuspankum pasakurqaku. ¹²Sodoma llaqtapi *yachasqa raykum Abrampa sobrinon Lottapas presota pasachirqaku kapuqninkunatawan. ¹³Ichaqa huk lluptikuq runa rispanmi willarqa Hebreo casta Abranman, paymi yachachkarqa Amor runa Mamrepa encina sachankunapa kasqañpi, Mamrepa karqa Escolpa chaynataq Anerpa wawqenmi, paykunam karqaku huñulla Abranwan.

¹⁴Chaymi sobrinon preso kasqanta Abram yacharuspan wasinpi naceq kimsa pachak chunka pusaqniyoq sirvientenkunata guerrapaq huñuruspan paykunawan chay reykunata qatirqa Dan llaqtakama. ¹⁵Chay tutam sirvientenkunata kaymanwakman rakinaykuspa vencerurqaku hinaspa Damasco llaqtapa norte lawnin Hofa lawkama qatirqaku. ¹⁶Qechumuspankum kutichimurqaku enemigopa tukuy ima apakusqanta, kutichimurqakutaqmi sobrinon Lottapas tukuy kapuqnintinta chaynataq warmikunatapas hinaspa wakin runakunatapas.

Abramta Melquisedec bendecisqanmanta

¹⁷Quedorlaomertawan paywan kaq reykunata Abram venceruspa kutimuptinmi Sodoma llaqtapi rey lloqsimurqa chaskiqnin Save Qechwaman. Chay qechwapa huknin sutinmi karqa Reypa Qechwan. ¹⁸Salempa reynin Melquisedecpas apamurqam vinotawan mikuyta. Paymi altopi kaq Diospa sacerdoten karqa. ¹⁹Abramta bendecispanmi nirqa:

Qamtayá bendecisunki
altokunapi Kaq Dios.
Qamtayá bendecisunki
cielokunapas kay Pachapas unanchaq Dios.

²⁰Altokunapi Kaq Diosyá
alabasqa kachun.

Enemigoykikunata vencechisuqnikiyá
alabasqa kachun.

²¹Chaymi Abramta Sodoma llaqtapi rey nirqa:

—Runakunallata qoykuwaspayá wakin qechumusqaykitaqa apakuy —nispa.

²²Hinaptinmi Sodoma llaqtapi reyta Abram nirqa:

—Altokunapi kaq Tayta Diosmanmi, cielokunapas kay pachapas unanchaq Diosmanmi jurarqani kaynata: ²³“Sodoma llaqta reypataqa manam imallantapas hapisaqchu, ni huk qaytullantapas nitaq usutapa watullantapas” nispa. Yanqañataqmi niwaq: Ñoqam Abramtaqa apuyachirqani, nispa. ²⁴Mozokunaqa mikusqallanmantam hapikunqaku, ñoqawan riq Anerpas, Escolpas chaynataq Mamrepas hapikunqaca tupaqnillankutam.

Abranwan Dios contrato rurasqanmanta

15 ¹Kaykunapa qepantam Abranman revelaspan Tayta Dios nirqa:

Abram, ama manchakuychu,
ñoqam waqaychasqayki,
anchatataqmi premiasqayki.

²Hinaptinmi Abramñataq nirqa:

—Señor Dios ¿Imapaqtaq imatapas qowankiman mana churiyoq kachkaptiyqa chaynataq Damasco llaqtayoq Eliezerlla wasiypi herenciay chaskiq kachkaptinqa? ³Manamá qowankichu churitaqa, uywasqay Eliezerchiki kanqa herenciay chaskiqqa —nispa.

⁴Chaymi Tayta Diosñataq nirqa:

—Manam paychu kanqa herenciayki chaskiqqa, churikipunim herenciayki chaskiqqa kanqa —nispa.

⁵Tayta Dios hawaman pusaruspanmi nirqa:

—Qaway cielokunapi lucerokunata, yupayyá atispaykiqa. Wakna mana yupay atinam kanqa miraynikikunapas —nispa.

⁶Abramqa Tayta Diosman iñisqanraykum mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa. ⁷Paytam Tayta Dios nirqa:

—Ñoqam kani Tayta Dios. Caldea law Ur llaqtamantam horqomurqayki kay allpata herencia qonaypaq —nispa.

⁸Hinaptinmi Abramñataq nirqa:

—Señor Dios ¿imapitaq yachasaq kay allpaqa herenciay kananta? —nispa.

⁹Chaymi Diosñataq nirqa:

—Aparamuway kimsa watayoq vaquillatawan kimsa watayoq cabrata, apamuwaytaq kimsa watayoq carnerotawan kullkutapas chaynataq mallqo palomatapas —nispa.

¹⁰Chaymi Abram chaykunata Diosman aparuspan partirqa chawpimanta hinaspan churarqa sapa partisqanta chimpapurata, palomatawan kullkutam ichaqa mana partirqachu. ¹¹Chaymi nakasqan animalkunapa hawanman ullachkukuna tiyaramuptin Abramñataq mancharirqa. ¹²Inti seqaykuytañam Abramta puñuy hapiruptin puñururqa hinaptinmi llumpay tutayay payta mancharirachirqa. ¹³Chaymi Abramta Tayta Dios nirqa:

—Cheqaptapunim miraynikikunaqa runapa allpanpi *yachanqaku hinaspan servinqaku chaypi kaqkunata, paykunaqa ñakarichisqataqmi kanqaku tawa pachak wata. ¹⁴Aswanqa servichikuqninku runakunatam castigasqa, hinaptinñam

lloqsinqaku sinchi riquezayoq. ¹⁵Hinaptinmi hawkayaypi kawsaruspa yuyaq kaynikipiña wañukunki hinaspa pampasqa kaspá abueloykikunapa kasqanman rinki. ¹⁶Willkaykipa willkankunam kutimunqa kay allpaman. Amor runakunataqqa huchallapiña kachkaptinkupas manaraqmi castigasaqchu —nispa.

¹⁷Inti seqaykuytaña sinchita tutayaruptinmi rikurirurqa huk qosnichkaq horno-chapiwan lenguachkaq nina hinaspa partisqa animalkunapa chawpinta pasarqa.

¹⁸Chay punchawllapim Abranwan Tayta Dios rurarqa contratota, Diosmi nirqa:

—Miraynikikunamanmi kay allpata qosaq Egipto mayuchamanta Eufrates sutiyoq hatun mayukama. ¹⁹Qosqaykitaqmi Cain runakunapa, Cenaz runakunapa, Cadmon runakunapa, ²⁰Het runakunapa, Feres runakunapa, Refaim runakunapa, ²¹Amor runakunapa, Canaan runakunapa, Gerges runakunapa hinaspa Jebus runakunapa allpantapas —nispa.

Abrampa churin Ismaelta Agar wachakusqanmanta

16 ¹Abrampa warmin Saraimi mana wachakuq karqa. Paypam karqa Agar sutiyoq Egiptomanta kaq sirvientan. ²Saraimi Abramta nirqa:

—Mana wachakuqta Tayta Dios rurawasqanraykum ruegakuyki sirvientaywanña puñunaykipaq, icharaqpas paymantaña kanman wawaykuna —nispan.

Hinaptinmi Saraipa nisqanta Abram kasukurqa. ³Chunka wata Canaan allpapi *yachasqanku hawañam Abrampa warmin Sarai Egiptomanta kaq sirvientan Agarta qoykurqa Abranman warminpaq. ⁴Chaymi Agarwan Abram puñurqa, Agarñataqmi wiksayakuruspan patronanta despreciowan qawarqa. ⁵Chaymi Abramta Sarai nirqa:

—Qanmi huchayoq kanki kay sirvientay insultawanapaq, qanman qoykuptiymi wiksayakuruspan despreciowan qawawan. Tayta Diosyá juzgawasun qamtawan ñoqata —nispa.

⁶Hinaptinmi Saraita Abram nirqa:

—Kayqayá sirvientaykiqa makikipi, munasqaykitayá paywan ruray —nispa.

Chaymi Agarta Sarai ñakarichiptin ladonmanta lluptirurqa. ⁷Chaymi Agartaqa Tayta Diospa angelnin tarirurqa chunniqi kaq pukyupa waqtanpi, chay pukyuqa kachkan Shur lawman riq ñanpim. ⁸Paytam angel nirqa:

—Saraipa sirvientan Agar ¿mayamantataq hamuchkanki, maytataq richkanki? —nispa.

Hinaptinmi Agarñataq nirqa:

—Patronay Saraipa ladonmantam lluptikuchkani —nispa.

⁹Hinaptinmi Tayta Diospa angelnin nirqa:

—Kutiy patronaykipa ladonman hinaspa humillakuspa kasukuy —nispa.

¹⁰Tayta Diospa angelninqa nirqataqmi:

Mirachisaqpunim miraynikikunata
nana-nanaq kasqanrayku mana yupay atinata.

Wiksayoqñam kachkanki.

¹¹Qari wawatam wachakunki.

Paytam ¹²Ismaelwan sutichanki.

Waqasqaykitam Tayta Dios uyarirusunki.

¹²Ismaelqa purun asno hina

torpe runam kanqa.

Lliwpa contranpim sayarinqa.

Llapa runakunam paypa contranpi sayarinqa.

¹ 16:11 Hebreo simipi Ismael ninanqa “Diosqa uyarinmi” ninanmi.

Wawqenkunawan cheqnichikuspapas
paykunawanmi *yachanqa.

¹³Tayta Dioswan rimasqanraykum payta Agar suticharqa:

—Qanmi kanki rikusqay Dios —nispa.

Agarqa nirqataqmi:

—Kawsachkaniraqmi Diosta rikuruchkaspaypas —nispa.

¹⁴Chayraykum chay pozota suticharqa Rikuqniy Kawsaq Diospa Pozon nispa.

Chay pozoqa kachkan Cades llaqtamanta Bered llaqtaman riq ñanpim.

¹⁵Chaymantam Abrampa churinta Agar wachakururqa hinaptinmi Agarpa wachakusqan churinta Abram suticharqa Ismaelwan. ¹⁶Abram pusaq chunka soqtan watayoq kachkaptinmi churin Ismaelta Agar wachakurqa.

Diospa contratonpa señalninmanta

17 ¹Abram isqon chunka isqonniyoq watanpi kachkaptinmi Tayta Dios rikuriykuspan nirqa:

—Ñoqam kani Tukuy Atipayniyoq Dios, munasqayman hinayá agradoypaq kawsay. ²Contratoytam rurasaq qanwan hinaspam mirachisqayki nana-nanaqta —nispa.

³Chaymi Abramqa qonqorakuykuspa pampakama kumuykurqa hinaptinmi Dios paywan rimarqa kaynata nispa:

⁴—Kaymi qanwan contratoy, qampa miraynikikunam kanqa achka nacionkuna. ⁵Manañam ⁶Abrahamñachu sutikiqa kanqa aswanqa Abrahamñam, miraynikikunatam achka nacionman tikrasaq. ⁶Mirachisqaykim nana-nanaqta, miraynikimantataqmi rurasaq nacionkunatapas hinaptinmi rey kuna qanmanta kanqa. ⁷Miraynikikunapaqwan qampa Diosniki kanaypaqmi qanwan wiñaypaq contratoyta rurasaq chaynataq qepayki hamuq miraynikikunawanpas. ⁸Kay *yachasqayki allpatam qanman qosqayki miraynikikunamanwan hinaspam paykunapa Diosnin kasaq. Enteron Canaan allpaqa wiñaypaq herenciaykichikmi kanqa —nispa.

⁹Diosmi nirqataq Abrahamta:

—Ichaqa kasukunkim contratoyta miraynikikunapiwan. ¹⁰Kaymi contratoy, kaytam kasukunki miraynikikunapiwan. Qamkunamanta kaq llapallan qarikunam señalasqa kanqa. ¹¹Señalankichikqa qari kayninpa qarachanta kuchuspa chaymi qamkunawan contrato rurasqaypa señalnin kanqa. ¹²Qamkuna ukupi kaq naceq lliw qari wawakunam pusaq kaq punchawninpi señalasqa kanqa, señalasqataqyá kachun miraynikikunapas, wasikiqi naceqkunapas, mana miraynikimanta kaq maymanta hamukuqpas chaynataq qollqewan rantisqayki kaqpas. ¹³Paykunaga señalasqapunimá kanqaku. Chaynapim wiñaypaq contratoy kanqa cuerpoykichikpi. ¹⁴Pi qaripas mana señalasqa kaspanqa qar-qosqam kanqa qamkuna ukumanta contratoy mana cumplisqanrayku —nispa.

¹⁵Diosqa Abrahamtam nirqataq:

—Warmikipa sutinga kanqa manam Saraiñachu, aswanqa Sarañam. ¹⁶Payta bendectiyimi churikita wachakunqa, bendectiyimi nacionkunapa maman kanqa, nacionkunapa reyninkunataqmi paypa mirayninmanta nacemunqa —nispa.

¹⁷Chaymi Abrahamqa qonqoranpa pampaman kumuykuspan asikurqa sonqonpi kaynata nispa:

* 17:5 Hebreo simipi Abraham ninanqa “achka nacionkunapa taytan” ninanmi.

—¿Pachak watayoy runapas yaqaraqchum churiyoy kanman? ¿Sarapas isqon chunka watayoychum wachakunmanraq? —nispa. ¹⁸Chaymi Diosta Abraham nirqa:

—iIma allinchá kanman qampa favornikiwan Ismael kawsaptinga! —nispa.

¹⁹Chaymi Diosñataq nirqa:

—Cheqaptapunim warmiki Sara wachakunqa qampa churikita hinaptinmi 'Isaacwan sutichanki, paywanmi rurasaq wiñaypaq contratoyta, rurasaqtaqmi paypa mirayninkunawanpas. ²⁰Ismaelpaq mañakuwasqaykitapas uyarirqaykim, paytapas bendecispaymi sinchillataña mirachisaq. Paypa mirayninkunamantam kanqa chunka iskayniyoy munaychakuqkuna, paymantamá huk hatun nacionta rurasaq. ²¹Contratoytam ichaqa rurasaq Isaacwan. Paytam warmiki Sara wachakunqa hamuq wata kunan hina tiempopi —nispa.

²²Diosmi Abrahamwan rimayta tukuruspan wicharirqa. ²³Chayraykum Abrahamqa señalarqa chay punchawpipuni churin Ismaelta, señalarqataqmi wasinpi naceq llapallan sirvientenkunatapas chaynataq qollqenwan rantisqan llapallan sirvientenkunatapas. Diospa nisqanman hinamá señalarqa qari kayninpa qarachanta kuchuspan. ²⁴Abrahamqa isqon chunka isqonniyoy watanpiñam karqa qari kayninpa qarachanta kuchuptinkuqa. ²⁵Churin Ismaelñataqmi karqa chunka kimsayoy watanpi qari kayninpa qarachanta kuchuptinku. ²⁶Hina chay punchawllapimá Abrahampas hinaspa churin Ismaelpas señalasqa karqa. ²⁷Paywan kуска señalasqataqmi karqa wasinpi kaq llapallan qarikunapas, wasinpi naceq sirvientekunapas chaynataq huklawmanta qollqewan rantisqankunapas.

Abraham churiyoy kananpaq Diospa prometesqanmanta

18 ¹Mamre sutiyoq runapa encina sachankunapa kasqanpi rupayllaña kaptinmi Abraham karpampa punkunpi tiyachkarqa, chaypim Tayta Dios payman rikuriykurqa. ²Abrahammi rikururqa chimpanpi sayachkaq kimsa runakunata hinaspa chaskinanpaq karpampa punkunmanta kallparqa chaymi qonqoranpa pampaman kumuykuspan ³nirqa:

—Taytáy, ama hina kaspayá suyaykuwayraq. ⁴Yakuta aparachimuptiyá chakikichikta mayllakuykuychik hinaspayá samariychik sachapa llantuyninpi. ⁵Mikuytayá aparamusaq mikuykuspa kallpachakuykunaykichikpaq, chaymantañachiki pasakunkichikqa, chaychiki chayaykamuwarqankichik serviqnichikpa kasqaymanqa —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Nisqaykiman hinayá ruray —nispanku.

⁶Chaymi Sarapa kasqan karpaman Abraham kallpaspan nirqa:

—Apurawman chapuy iskay chunka kilo harinata hinaspa ruray tortillakunata —nispa.

⁷Chaymi vacakunapa kasqanman Abraham kallparqa hinaspa huknin allin wira malta torota hapispan qoykurqa sirvientenman chaymi payñataq utqayllamanña nakaspa preparamurqa. ⁸Hinaspa quesillotawan lecheta apamurqa preparasqan malta toropa aychantawan hinaspa paykunapa ñawpaqninman churaykurqa. Abraham ladonkupi sayaykuptinmi paykuna mikurqaku sachapa llantuyninpi.

⁹Chaymantam Abrahamta tapurqaku:

—¿Maypitaq kachkan warmiki Sara? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Wak karpapim —nispa.

¹⁰Chaymi Tayta Dios nirqa:

¹ 17:19 Hebreo simipi Isaac ninanqa “asikuy” ninanmi.

—Watamanmi kunan hinatapuni kutimusaq hinaptinmi warmiki Sarapas wawayoqña kanqa —nispa.

Sarañataqmi Abrahampa qepanpi kaq karpapa punkunmanta uyarimuchkarqa. ¹¹Abrahanwan Saraqa llumpay yuyaqñam kargaku. Sarapa killanpas manañam hamuqchu. ¹²Chaymi Saraqa sonqollanpi asikuspan nirqa:

—¿Señorniypas chaynataq ñoqapas yuyaqña kachkaspachum wawayoq kaspay kuisqa kayman? —nispa.

¹³Chaymi Abrahamta Tayta Dios nirqa:

—¿Imanasqataq Saraqa asikurqa “¿Cheqaptachu wachakuymanraq yuyaqña kachkaspay?” nispa? ¹⁴¿Kanmanchu ñoqapaq imapas sasa? Watamanmi kunan hinatapuni nisqay tiempopi watukamusqayki chaymi Saraqa wawayoqña kanqa —nispa.

¹⁵Chaymi Sara manchakuspan llullakurqa:

—Manam asikurqanichu —nispa.

Tayta Diosñataqmi nirqa:

—Cheqaptapunim asikurqanki —nispa.

Sodoma llaqtapa favorninpi Abraham mañakusqanmanta

¹⁶Chay runakuna chay sitiomanta rispankum qawarqaku Sodoma lawta. Abrahamñataqmi paykunata compañarqa despedikamunanpaq. ¹⁷Chaymi Tayta Dios piensarqa

—Manam pakaymanchu Abrahanmanqa imam ruranaytaqa. ¹⁸Abrahampa castankunaqa ancha hatun nacionmi kanqa, payraykum llapallan nacionkunata bendecisaq. ¹⁹Abrahamtaqa akllarqani churinkunatapas hinaspa mirayninkunatapas kamachinanpaqmi chaynapi munasqayman hina allin kaqta ruraptinku Abrahanman nisqaykuna cumplikunanpaq —nispa.

²⁰Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Sodoma llaqtapi hinaspa Gomorra llaqtapi runakunapa mana allin rurasqanwan huchallikusqankum llumpayña kachkan. ²¹Chaynaqa rispayá qawamusaq ñoqaman niwasqankupi hinachus rurayninku kasqanmanta, chaynapim yachamusaq —nispa.

²²Hinaptinmi kimsankumanta iskay runakuna chay sitiomanta rakikuykupanqu rirqaku Sodoma lawman, Abrahamñataqmi Tayta Dioswan qeparurqa.

²³Chaymi payman asuykuspa Abraham tapurqa:

—¿Puchukarachinkichu allin ruraq runakunatapas mana allin runakunatawan kuskata? ²⁴Pichqa chunka allin ruraq runakuna wak llaqtakunapi kaptinpas ¿puchukarachiwaqchu? ¿Castigawaqraqchu chay lugarta pichqa chunka allin ruraq runakuna paykunawan kachkaptinpas? ²⁵¡Amayá chaynataqa ruraychu! ¡Amayá allin ruraq runakunataqa mana allin runakunatawanqa wañuchiychu, amayá chaynachu kachun! Tukuy kay pachapa Jueznin kachkaspaqa ¿manachum allin kaqta mana rurawaq? —nispa.

²⁶Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Pichqa chunka allin ruraq runakunata Sodoma llaqtapi tarispayqa paykunaraykum lliw lugarta mana castigasaqchu —nispa.

²⁷Hinaptinmi Abraham nirqa:

—Señorniy, rimapayaykuykim mana imapaq valeq ñutu allpa hinaspa uchpa hina kachkaspapas. ²⁸¡Icha faltanpas pichqa chunkamantaqa pichqaraqpas ¿puchukarachinkichu lliw llaqtata pichqa faltasqanrayku? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Manam puchukachisaqchu tawa chunka pichqayoqlata tarispaypas —nispa.

²⁹Chaymantam Abraham kasqallan rimapayaspa nirqa:

—Icha tawa chunkallapas kachkanku —nispa.

Hinaptinmi Tayta Diosñataq nirqa:

—Tawa chunkaraykum mana imanasaqpaschu —nispa.

³⁰Chaymi Abrahamñataq nirqa:

—Señorníy, amayá piñakuychu yapamanta rimapayasqaywanqa. Ichapas kimsa chunkallapas kachkanku —nispa.

Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Manam imanasaqpaschu kimsa chunkallata chaypi tarispaypas —nispa.

³¹Chaymantam Abraham nirqa:

—Señor, rimapayachkaspayqa niykusqaykiyá. Icha iskay chunkallapas kachkanku —nispa.

Chaymi Señorñataq nirqa:

—Manam puchukachisaqchu iskay chunkalla kaptinpas —nispa.

³²Chaymi Abrahamñataq kasqallan nirqa:

—Señorníy, amayá piñakuychu kunanllañayá rimapayaykusqayki. Ichapas chaypiqa chunkallapas kachkanku —nispa.

Hinaptinmi Señorñataq nirqa:

—Manam puchukachisaqchu chunkantinrayku —nispa.

³³Chaymantam Abrahanwan rimayta tukuruspan Tayta Dios pasakurqa, Abrahamñataqmi kutikurqa maymi kasqanman.

Sodoma, Gomorra llaqtakuna puchukachisqanmanta

19 ¹Chayarurqakumá tardeykuqtaña iskaynin angelkuna Sodoma llaqtaman. Sodoma llaqtapa zaguanninmim Lot tiyachkarqa, Lot rikuruspanmim nirqa paykuna chaskiq hinaspa pampaman kumukuykuspan ²nirqa:

—Señorkuna, ruegakuykichikmi kay serviñnikichikpa wasiymam rispa samakunaykichikpaq hinaspa chakikichiktapas mayllakuykunaykichikpaq, hinaspañachiki achikyaqtaña pasakunkichik —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—Manam, hawa plazallapim kunan tutaqa samasaqku —nispa.

³Ichaqa paykunata llumpayta Lot ruegaptinmi paywan rirqaku wasinman, chaypim Lot prepararqa cenaytawan mana qonchuyoq tantata hinaptinmi mikurqaku.

⁴Manaraq camaman ustuchkaptinkum Sodoma llaqtapi lliw runakuna mozokunapas machukunapas muyururqaku Lotpa wasinta. ⁵Chaymi Lotta qayaykacharqaku:

—Kunan tuta hamusuqniki runakunaqa ¿maytaq? Horqomuy kunan tuta abusaykupaq —nispa.

⁶Chaymi Lot lloqsimurqa punkuman paykunawan rimaq, punkuta wichqaruspanmi ⁷nirqa:

—Llaqtamasillaykuna, amayá chay mana allintaqa ruraychikchu. ⁸Iskay doncella warmi churiykunam kachkan, paykunata hawaman horqoramuptiyá munasqaykichikta ruraychik. Kay runakunatayá ichaqa ama imatapas ruraychikchu wasiypi samakusqanrayku —nispa.

⁹Hinaptinmi chay runakunañataq nirqaku:

—Suchuy kaymanta, qamqa kaymanqa forasterom hamurqanki ¿kunañataqchum juezña rikurirunki? Kunanmi rurasqaykiku paykunamantapas aswan peortaraq —nispa.

Chaymi tukuy kallpankuwan Lotta tanqarqaku hinaspa asuykurqaku punkuta pakinankupaq. ¹⁰Hinaptinmi chay samakuqkuna Lotta aysaykurqaku wasi ukuman hinaspa punkuta wichqakururqaku. ¹¹Hawapi llapa runakunatañataqmi ñawsayarachirqaku llapallankuta hinaptinmi paykuna manaña ima rurakuyta atistin punkuta maskarqaku. ¹²Chaymi chay samakuq runakuna nirqaku Lotta:

—¿Kaypi kanraqchu ayluykikuna, masaykikuna, qari churikikuna hinaspa warmi churikikuna? Sichu kaptinqa llapallanta horqoy kay llaqtamanta. ¹³Kay lugartaqa puchukachisaqkum. Paykunapa mana allin ruraynintam llumpaytaña Tayta Dios yacharun chaymi Tayta Dios kachamuwanku puchukachinaykupa —nispa.

¹⁴Chaymi Lot lloqsirqa warmi churinkuna casaray munaqkunata rimapayaq:

—Chaylla lloqsiychik kay lugarmanta, Tayta Diosmi kay llaqtata puchukachin —nispa.

Aswanqa masanpaq kaq runakunaqa burlapaq hinam hapirqaku. ¹⁵Achikyaykuchkaptinñam angelkuna Lotta apurarqaku:

—Lloqsispayki warmikita pusay, kaypi kaq is kaynin warmi churikikunatawan chaynapi kay llaqtapa castigonwan mana puchukanaykipaq —nispa.

¹⁶Lot mana apuraptinmi Tayta Diospa kuyapayakuyninman hina chay is kaynin runakuna Lotta, warminta hinaspa is kaynin warmi churinkunata makinmanta aysarqa llaqtapa hawa lawninman. ¹⁷Chaymi paykunata hawaman horqoramuspaña huknin angel nirqa:

—Vidaykirayku lluptiy. Amam qepaykita qawarikamunkichu nitaqmi kay tukuy pampapiqa sayayllapas-sayaykunkichu, lluptiy orqoman ama puchukanaykipaq —nispa.

¹⁸Chaymi Lot nirqa:

—Señorniykuna, amayá chaynachu kachun, ruegakuykichikmi. ¹⁹Kay runallaykitam favoreceykuwanki, hatun kuyapayakuynikiwantaqmi vidayta salvaykuwanki, orqoman ayqeytaqa manam atiymanchu, qonqaytachá imapas pasawaptin wañuruyan. ²⁰Waqaya wak llaqtachaqa hichpallapi kachkan, wakmanyá lluptikusaq hinaspaqa manam wañusaqchu ¿Manachu wakqa taksalla? —nispa.

²¹Chaymi huk kaqnin nirqa:

—Kay mañakusqaykitapas chaskikim chaymi wak niwasqayki llaqtachatapas mana puchukachisaqchu. ²²Apurawman lluptiy wakman, manam imatapas rurasqachu chayanaykikama —nispa.

Chayraykum chay llaqtachapa sutin karqa ^mZoar.

²³Zoar llaqtachaman Lot chayaruptinñam inti qespiramurqa. ²⁴Chaymi Tayta Dios cielomanta azufretawan ninata parachimurqa Sodoma, Gomorra llaqtakunaman. ²⁵Hinaptinmi chay pampapi llaqtantin llapallan ^{*}yachaq runakunata llapallan wiñaqkunatawan puchukarachirqa. ²⁶Chaymi Lotpa qepanta hamuq warmin qepaman qawariruspan suytu kachiman tikrakururqa.

²⁷Paqarinnintin tutapaytañataqmi Tayta Dioswan rimasqanku sitioman Abraham rirqa. ²⁸Chaymi Sodoma, Gomorra llaqtakuna lawta chaynataq lliw pampata qawariptin hornomanta hinaña qosnirichkasqa. ²⁹Tukuy pampapi llapallan llaqtakunata puchukarachispanmi Abrahamtaqa Dios mana qonqarurqachu, salvarqataqmi Lottapas ^{*}yachasqan llaqtapi puchukarunanmanta.

^m fr 19:22 Hebreo simipi Zoar ninanqa “taksalla” ninanmi.

Moab hinaspa Amon runakunapa qallarisanmanta

³⁰Lotmi Zoar llaqtachapi *yachayta manchakuspan rirqa orqoman. Chaypim machaypi yacharqa iskaynin warmi churinkunapiwan. ³¹Chaymi mayor kaq churin nirqa sullkanta:

—Papanchikqa machuñam, kay lawpiqa runakunapa costumbrenman hina ñoqanchikwan kasarakunanpaqqa manam kanchu qari. ³²Chaynaqa papanchikman vinota tomarachispayá paywan puñurusunchik chaynapi paypa miraynin mana tukunanpaq —nispa.

³³Chay tutam taytankuman tomarachirqaku vinota chaymi mayor kaq puñururqa taytanwan. Aswanqa taytanqa manam musyakurqachu puñunanpaq churin ustuykusqantaqa nitaq hatarisqantapas. ³⁴Paqarinnintinñataqmi sullkanta mayor kaq nirqa:

—Chisi tutam papanchikwan puñururqani, kunan tutapas vinotayá tomarachisun paywan qamñataq puñunaykipaq chaynapi taytanchikpa miraynin mana tukunanpaq —nispa.

³⁵Chaynapimá chay tutapas taytankuman vinota tomarachirqaku chaymi sullkan kaq paywan puñururqa aswanqa taytanqa manam musyakurqachu puñunanpaq churin ustuykusqantaqa nitaq hatarisqantapas. ³⁶Chaymi Lotpa iskaynin churinkuna taytankupata wiksayakururqaku. ³⁷Mayor kaq churinmi wachakururqa wawanta hinaspa^aMoabwan suticharqa, paypa castanmi Moab runakuna kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. ³⁸Sullkanpas wachakuruspanmi wawanta suticharqa^aBen-amiwan, paypa castanmi Amon runakuna kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Abrahammantawan Abimelecman

20 ¹Chay lugarmantam Abraham Neguev lawman rirqa hinaspa^a*yacharqa Gerar llaqtapi, chayqa tarikun Cades llaqtamanta Shur lawman riq nanpim. ²Chaypi kaspanmi Abraham warmin Saramanta nirqa: “Paniymi” nispan. Hinaptinmi Gerar llaqtapi rey Abimelec Sarata pusachimurqa paywan casarakunanpaq. ³Ichaqa tutanmi mosqoyninpi Dios rikuriykuspan Abimelecta nirqa:

—Kunanqa wañunkim, kay warmi pusachimusqaykiqa qosayoqmi —nispa.

⁴Ichaqa Abimelecmi manaraq Sarawan puñusqanrayku nirqa:

—Señorniy, ¿mana huchallikuq runatapas wañuchinkichum? ⁵Kikin Abrahammi niwarqa: “Paniymi”, nispa, Sarapas niwarqataqmi: “turiymi” nispa, allin sonqoywanmi kaytaqa ruraraqani, manam llullaytachu —nispa.

⁶Hinaptinmi chay mosqoyninpi Dios nirqa:

—Yachanim allin sonqoykiwan rurasqaykita chaymi harkaykurqayki contraypi huchallikunaykimanta. Chayraykum mana permitirqanichu pay llachpanaykita.

⁷Kunanyá chay warmita qosan Abrahamman kutichipuy, payqa ñoqamanta wi-llakuqmi, mañapusunkim mana wañunaykipaq. Aswanqa mana kutichispaykiqa wañurunkipunim llapallan runaykikunapiwan —nispa.

⁸Chaymi Abimelec hatarirqa paqarinnintin tutapayta hinaspa^allapallan serviqninkunata qayachispan nirqa Diospa tukuy nisqanta chaymi runakuna mancharikururqaku sinchillataña. ⁹Chaymantam Abrahamta Abimelec qayachispa nirqa:

^a 19:37 Hebreo simipi Moab ninanqa “taytanpa partenmanta” ninanmi.

^a 19:38 Hebreo simipi Ben-ami ninanqa “runaykunapa churin” ninanmi.

—¿Imatataq kayta ruraruwankiku? ¿Imapitaq ñoqaqa huchallikurqayki ñoqatawan runaykunata llumpa-llumpayta huchallichivanaykikupaqqa? Mana ruranaykitam kaytaqa ruraruwankiku. ¹⁰ ¿Imatataq piensarqanki kayta ruranaykipaqqa? —nispa.

¹¹ Hinaptinmi Abrahamñataq nirqa:

—Piensarqanim: “Kaypiqa manam Diosta manchakunkuchu, chaychá wañura-chiwanqaku warmiyrayku” nispay. ¹² Cheqaptapunipas payqa taytaymanta paniymi ichaqa manam mamaypa wawanchu, chayraykum paywan casarakurqani. ¹³ Diosmi horqomuwarqa taytaypa wasinmanta forasterota hina chaymi warmiyta nirqani: “Ama hina kaspaykim turichakuwanki may lugarman chayaptinchikpas” nispay.

¹⁴ Abrahammanmi Abimelec akllaykuspa qoykurqa ovejakunata, vacakunata, sirvientakunata, sirvientekunata, kutichipurqataqmi warmin Saratapas. ¹⁵ Chaymantam Abrahamta Abimelec nirqa:

—Kay qawasqayki allpapipas munasqaykipiyá *yachakuy —nispa.

¹⁶ Saratapas nirqataqmi:

—Kunanmi chunka hukniyoq kilo parten qollqeta turikiman qoni, kaymi kanqa llapallan qanwan kaqkunapi chaynataq lliwpa qayllanpi honorniki defiendesqa kananpaq chaynapim inocente kanki —nispa.

¹⁷ Diosta Abraham mañakuptinmi sanoyachirqa Abimelecta, warminta hinaspa sirvientankunata, hinaptinmi chayraq wachakurqaku. ¹⁸ Abrahampa warmin Sararaykum Abimelecpa wasinpi llaqa warmipa madrencia Tayta Dios wichqarurqa.

Abrahampa churin Isaac nacesqanmanta

21 ¹ Saman prometikusqantam Tayta Dios cumplirqa hinaspa nisqanman hina Sarawan rurarqa. ² Chaymi Sara wiksayakuruspan Diospa nisqan tiempopi wachakurqa Abrahampa machuyayninpiña churinta. ³ Hinaptinmi Abraham churinta suticharqa Isaacwan. Paytam wachakurqa Sara. ⁴ Chaymi Abraham Diospa kamachisqanman hina churin Isaacta pusaq punchawninpi señalarqa. ⁵ Churin Isaac naceptinmi Abraham pachak watayoq karqa. ⁶ Chaymi Sara nirqa: —Diosmi asirachiwarqa, pipas chayta yacharuqqa ñoqamantachá asikunqa. ⁷ ¿Piraq Abrahamta ninman karqa churinta ñoqa ñuñunaypaq? Ichaqa wachakurkim qosay machuña kachkaptinpas —nispa.

Agarwan wawan Ismael qarqosqa kasqankumanta

⁸ Wawa Isaac hatunyaruptinmi anukarqaku, chay punchawmi Abraham hatun convidota rurarqa. ⁹ Hinaptinmi Sara qawarqa Isaacmanta Agarpa wawan Ismael burlakusqanta, Ismaelqa karqa Abrahampa churintaqmi Egipto nacionniyoq Agar sutiyoq warmipi. ¹⁰ Chayraykum Abrahamta Sara nirqa:

—Qarqoy kay sirvientata wawantinta, kay sirvientapa wawanqa manam herenciaqa chashinmanchu waway Isaac hinaqa —nispa.

¹¹ Chay nisqanwanmi Abraham llumpayta llakikurqa churin Ismaelrayku.

¹² Chaymi Dios nirqa Abrahamta:

—Amayá llakikuychu warmamantaqa nitaq sirvientaykimantapas. Sarapa tukuy nisuusqaykita ruray. Cheqap castaykiwan sutichasqaqa kanqa Isaac llamantam. ¹³ Sirvientapa wawanmantapas nacion kananpaqmi mirachisaq churiki kasqanrayku —nispa.

¹⁴ Chaymi Abraham tutapaylla hatariruspan mikuyta qoqawcharqa huk odrepi yakutawan hinaspa Agartawan warmata aviarurqa. Ripukuspanmá Agarqa pu-

rillarqa Beerseba chunniqqi mana maymanpas chayaykunarpaq kaptin. ¹⁵Chaymi odrepi yaku tukuruptin warmata saqerurqa sachapa llantuyninpi. ¹⁶Chaymanta pasaspam karuneq chimpanpi tiyaykurqa:

—Waway wañuqtaqa amayá qawasaqchu —nispá.

Chaymantam qaparispan waqallarqa.

¹⁷Diosmi warmapa qaparisqanta uyarirqa. Diospa angelninñataqmi cielomanta qayamuspan Agarta nirqa:

—¿Imanantaq Agar? Ama manchakuychu, warmapa qayakuynintam Dios uyarirun. ¹⁸Hatariy, asuykuspayki warmata hatarichiy hinaspá aysay, paypa mirayninmantam hatun nacionta rurasaq —nispá.

¹⁹Chaymantam qawariykachirqa huk pozota chaymi chayman rispan odreman yakuta huntarqa hinaspam warmaman tomachirqa. ²⁰Chaymi warmata Dios yanaparqa. Wiñaruspanmi *yacharqa chunniqqi hinaspam flecha manejaq karqa.

²¹Paymi Paran sutiyoq chunniqqi yacharqa, chaymantam Egipto nacionniyoq warmiwan maman casarachirqa.

Abrahanwan Abimelec contrato rurasqankumanta

²²Chay tiempopim Abimelec tropanpa capitannin Ficolpiwan Abrahamta nirqaku:

—Diosmi tukuy ruraynikipi qanwan kachkan. ²³Kunanyá juramentawayku Diosrayku chaynapi ñoqatapas churiykunatapas chaynataq willkaykunatapas ama engañawanaykikupa. Ichaqa contrato rurasqanchikman hinayá ruray imaynam ñoqapas qanwan rurasqayman hina, hina chaynallatayá ruray forastero hina kay *yachasqayki allpapi runakunatapas —nispá.

²⁴Chaymi Abrahamñataq nirqa:

—Arí, juramentaykim —nispá.

²⁵Abrahanmi Abimelecta anyarqa huk pozo yakuta Abimelecpa sirvientenkuna qechurusqanmanta. ²⁶Chaymi Abimelecñataq nirqa:

—Manam yachanichu pim chay rurarusqantaqa, qampas chaytaqa manam willwarqankichu, manamá chaytaqa kunankamapas uyarirqanichu —nispá.

²⁷Hinaptinmi Abraham ovejakunata, vacakunata hapispan Abimelecman qoykurqa chaymi iskayninku contratota rurarqaku. ²⁸Hinaspam Abraham kanchanmanta qanchis malta ovejakunata rakirqa. ²⁹Chaymi Abrahamta Abimelec nirqa:

—kay qanchis ovejakuna sapaqchasqaykiqa ¿imaninantaq? —nispá.

³⁰Hinaptinmi Abrahamñataq nirqa:

—Kay chaskiwasqayki qanchis ovejakunam kanqa testigo kay pozoqa ñoqapa uchkusqay kasqanmanta —nispá.

³¹Chaymi chay lugarta suticharqa ³²Beersebawan chaypi juramentota iskayninku rurasqankurayku.

³³Chay contratota Beerseba llaptapi ruraruspam Abimelecqa capitannin Ficolpiwan kutikurqaku Filistea nacionman. ³⁴Chaymi Abraham Beerseba llaptapi plantarqa tamarisco sachata hinaspam chaypi mañakurqa wiñaypaq kawsaq Tayta Diosta. ³⁵Abrahamqa Filistea nacionpim unay wata *yacharqa.

Isaacta wañuchispa Abraham kañay munasqanmanta

22 ¹Kaykuna pasaruptinmi Abrahamta Dios pruebaspam nirqa:
—Abraham —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

²Chaymi Dios nirqa:

—Sapallan kuyasqayki churiki Isaacta pusaspa riy Moriah lawman hinaspa wañuchispa kañasqa ofrendata ofrecemuway ñoqapa nisqay kaq moqopi —nispa.

³Chaymi Abraham tutapayta hatarispa asnota caronarqa hinaspam iskay sirvientenkunata pusarikuspa rirqa churin Isaacpiwan. Chitqarqataqmi yantatapas churinta wañuchispa kañananpaq hinaspam rirqaku Diospa nisqan lugarman.

⁴Kimsa punchawninmanmi karullamantaraq Abraham rikururqa chay lugarta.

⁵Hinaptinmi sirvientenkunata Abraham nirqa:

—Suyawachkaychik kaypi asnontin, warmawan rispaymi Diosta adoraramusaqku hinaspañam kutimusaqku —nispa.

⁶Wañuchispa kañananpaq yantatam churin Isaacta qepichirqa, aparqataqmi ninatawan cuchillotapas, paykunaqa kuskam rirqaku. ⁷Chaymi taytan Abrahamta Isaac nirqa:

—Taytáy —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

Chaymi Isaac nirqa:

—Kaypim kachkan yantapiwan nina. ¿Maypitaq kachkan wañuchispa kañanapaq carneroqa? —nispa.

⁸Abrahamñataqmi nirqa:

—Kikin Diosmi churamunqa wañuchispa kañanapaq carnerotaqa, churilláy —nispan.

Hinaspam kuskanku rirqaku. ⁹Diospa nisqan lugarman chayaruptinkum Abraham ruraraq altarta hinaspam churarqa yantata. Churintapas chaqnaruspami altarpi yantapa hawanman churarqa. ¹⁰Chaymantam Abrahamqa cuchillota hapirqa churinta kuchunanpaq. ¹¹Hinaptinmi Tayta Diospa angelnin cielomanta qayamurqa:

—Abraham, Abraham —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

¹²Chaymi angelñataq nirqa:

—Ama imanaychu warmata, ñam yachaniña Dios manchakusqaykita, chullalla churikitapas ofrecewanaykipaqmi mana harkakuwarqankichu —nispa.

¹³Chaymi Abraham qawariykuspan rikururqa huk carnerota waqranmanta chaprapi arwikusqata. Chaymi Abraham carnerota hapirurqa hinaspam wañurachispan kañarqa churinpa rantinpi. ¹⁴Abrahammi suticharqa chay lugarta “Tayta Diosmi Churamunqa” niq sutiwan. Chayraykum kay libro qellqasqa kasqan tiempokama niqku: “Tayta Diospa orqonpim churamusqa kanqa” nispa.

¹⁵Tayta Diospa angelnin cielomanta yapatawan qayamuspan Abrahamta nirqa:

¹⁶—Tayta Diosmi nisunki: “Sapallan churikitapas ofrecewanaykipaq mana harkakusqaykiraykum kikiyrayku juramentani. ¹⁷Anchallataña bendecispaymi mirachisqayki lucerokunata hinaspa lamar qochapa patanpi aqota hinaña,

chaymi miraynikikuna enemigonkunata vencenqa. ¹⁸Kasuwaskaykiraykum kay pachapi lliw runakuna miraynikirayku bendecisqa kanqa” nispa.

¹⁹Chaymi Abraham kutirqa sirvientenkunapa kasqanman. Chaymantam kutir-qaku Beerseba llaqtaman, chaypim Abraham *yacharqa.

Nacorpa churinkunamanta

²⁰Kaykuna pasaruptinmi Abrahamman willarqaku:

—Milcapas wachakurunmi wawqeki Nacorpa churinkunata, ²¹piwinpa sutinmi Huz, qatinqinñataqmi wawqen Buz, hukninñataqmi Haranpa taytan Kemuel, ²²wakinpa sutinñataqmi Quesed, Hazo, Pildas, Jidlaf hinaspa Betuel —nispa. ²³Betuelpa churinmi karqa Rebeca. Chay pusaqnintintam Milca wachakurqa Abrahampa wawqen Nacorpata.

²⁴Reuma sutiyoq Nacorpa churi-wachanñataqmi wachakurqa Tebasta, Gaham-ta, Tahasta hinaspa Maacata.

Sarapa wañukusqanmantawan pampakusqanmanta

23 ¹Pachak iskay chunkan qanchisniyoq watata Sara kawsaruspa ²wañu-kurqa Quiriat-arba llaqtapi, chaypa huknin sutinqa Hebronmi. Chayqa kachkan Canaan allpapim, chaymi Abraham rirqa Saramanta llakikuspa waqaq.

³Chaymi Abraham warminpa ayanta dejaykuspa rirqa Hetpa castankunawan rimaq:

⁴—Forasterom kani qamkuna ukupi. Rantikuwaychik allpata sepulturapaq chaypi warmiyta pampanaypaq —nispa.

⁵Hetpa mirayninkunañataqmi payta nirqaku:

⁶—Señorniyku, uyariykuwayku: qamqa kanki Diospa akllasqan kamachikuqmi, allinnin sepulturapiyá pampay señoraykitaqa, pampanaykitaqa manam mayqan-niykupas michakusqaykikuchu —nispa.

⁷Hinaptinmi Abraham hatariykuspa Het casta runakunapa qayllanpi kumuy-kuspan ⁸nirqa:

—Sichu munankichik warmiypa ayan pampanayta hinaspaqa uyariykuspayá rimapayaykaysiwaychik Zoharpa churin Efronta ⁹chaynapi chakranpi kaq Macpe-la sutiyoq machayta rantikuwananpaq. Allin preciotam pagasaq chawpikichikpi pampakunayku sitio kananpaq —nispa.

¹⁰Efronqa Hetpa castankunawanmi huñunakuypi tiyachkarqa. Llaqtapa zaguan punkunta llapallan yayquqkuna uyarichkaptinkum Hetpa mirayninkunapa qay-llanpi. Abrahamta Efron contestarqa:

¹¹—Manam, qollqepaqraqchu qoyki señorniy. Qoyllam-qoykuyki chakrataqa, qoykitaqmi chaypi kaq machaytapas, llaqtaypi kaqkunapa qawasqantam qoyki, chaynaqa pampamuyá ayallaykitaqa —nispa.

¹²Hinaptinmi Abraham chay allpapi runakunapa ñawpaqninpi huktawan ku-muykurqa. ¹³Hinaspa chay allpapi kaq runakunapa qayllanpi Efronta nirqa:

—Ruegakuykim uyariykuwanaykipaq. Chay chakrapa preciontaqa chaskiyyu-wayá chaynapi warmiypa ayanta pamparamunaypaq —nispa.

¹⁴Chaymi Abrahamta Efronñataq nirqa:

¹⁵—Señorniy uyariykuway. Tawa kilo parten qollqem cuestan kay allpapa, ño-qanchikpiqa ¿mayna achkamá chayqa? Warmikipa ayantaqa pampamuyá —nispa.

¹⁶Chaymi Abraham “anri” nirqa Efrompa nisqanta. Rimanakusqankuman hinamá Hetpa castankuna uyarichkaptin Abraham pesarqa tawa kilo parten qollqeta imaynam

negociantekunapa pagananku precioman hina. ¹⁷Chaymi Abrahampaña karqa Mamrepa chimpan Macpela lawpi kaq Efrompa kasqan chakraqa, paypañaqmi karqa chaypi kaq machaypas hinaspa chakra ukupi kaq sachakunapas. ¹⁸Hetpa castankuna chaynataq llaqtapa zaguan punkun lliw yaykuqkuna qawachkaptinkum Abraham dueñoña karqa.

¹⁹Kaykunata allicharuspanmi Abraham warmin Sarapa ayanta pamparqa Mamrepa chimpan Macpela machaypi, chay Mamre llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron. Chayqa kachkan Canaan allpapim. ²⁰Chaynapim Hetpa castankunamanta rantisqan chakrawan machaypas Abrahampaña karqa pampakunankupaq.

Isaacpaq warmita maskasqankumanta

24 ¹Abrahammi karqa llumpay machuña. Tayta Diosmi bendeciykurqa tukuy imakunapi. ²Abrahammi machun kaq mayordomo sirviententa nirqa:

—Kunanyá makikita churay piernaypa ukunman, ³hinaspayá juramentaway cielokunapipas hinaspa kay pachapipas munaychakuq Tayta Diosrayku. Amam churiytaqa casarachinkichu kay *yachasqay Canaan allpapi kaq warmiwanqa. ⁴Aswanqa llaqtaytam aylluykunapata rinki hinaspa churiy Isaacpaq warmita horqomunki —nispa.

⁵Hinaptinmi chay sirvientenñataq nirqa:

—Icha chay warmiqa kay allpamanqa manapas hamuyta munanqachu hinaptinga ¿maymi lloqsimusqayki allpamanchu churikita kutichisqa? —nispa.

⁶Chaymi Abrahamñataq nirqa:

—iAmapunim churiytaqa wakmanqa kutichinkichu! ⁷Hanaq pachapi Tayta Diosmi taytaya wasinmanta, aylluykunapa llaqtanmanta horqomuwarqa hinaspa juramentawarqa: “Kay allpatam miraynikikunaman qosaq” nispa. Paymi angelninta ñawpaqnika kachanqa churiypaq warmita wakmanta pusamunaykipaq. ⁸Warmi qanwan mana hamuyta munaptinga librem kanki kay juramentawasqaykimanta, churiyam ichaqa ama kutichinkichu wakman —nispa.

⁹Chaymi sirvientenqa makinta churaykurqa patronnin Abrahampa piernan ukuman hinaspa payman juramentarqa chay mañakusqanta rurananpaq. ¹⁰Chaymi sirvienteqa patronninpa camellonkunata akllarqa chunkata hinaspa pasarqa patronninpa kapuqninkunamanta allinnin regalokunata aparikuspan. Chaymantam chayarurqa Mesopotamia lawpi Nacorpa llaqtanman. ¹¹Sipaskunapa yakuman lloqsimunan tardeykuq horapim llaqtapa hawa lawninpi yakuyoq pozopa ladonpi camellonkunata samachirqa. ¹²Hinaspa Diosta mañakurqa:

—Patronniy Abrahampa yupaychasqan Tayta Dios, ruegakuykim patronniy Abrahamman prometisqaykiyta cumplinaykipaq. Yanapaykuwayá imamanmi hamusqay allin lloqsinanpaq. ¹³Kay pukyupa waqtanpim kachkani, kay llaqtapi sipaskunañataqmi yakuman lloqsimuchkanku. ¹⁴Chaynaqa ñoqam nisaq huk kaqnin sipasta: “Ama hina kaspaykiyá puyñuykita uraykachispa yakuykita tomaykachiway” nispa, hinaptinga payñataq niwachun: “Tomaykuyá, tomaykachisqaqayá camelloykikunamanpas” nispa. Chaynata contestawaqniy sipasyá kachun serviqniki Isaacpaq akllasqayki warmiqa. Chaynapim yachasaq patronniyman prometisqayki cumplisqaykita —nispa.

¹⁵Chaymi mañakuyta manaraqpas tukuchkaptin Betuelpa churin Rebeca hombronpi puyñuta aparikuspa hamuchkasqa. Nacormi karqa Betuelpa taytan, Milcañataqmi karqa maman. Nacorka karqa Abrahampa wawqenmi. ¹⁶Rebecaqa karqa buenamoza doncellam. Paymi pukyuman uraykuspan yakuta wisiruspa kutikuchkarqaña. ¹⁷Hinaptinmi Abrahampa sirvienten payman kallpaykuspan nirqa:

—Ruegakuykim. Puyñuykimantayá yakuchallaykita tomaykusaq —nispa.

¹⁸Chaymi Rebecañataq nirqa:

—Tomaykuyá taytáy —nispa.

Utqaymanmi uraykachirqa puyñunta hinaspa hapiykuspa tomaykachirqa.

¹⁹Tomaykachispanñataqmi nirqa:

—Camelloykikunapaqwanyá yakuta horqoramusaq saksanankukama —nispa.

²⁰Utqayllamanña puyñunmanta yakuta artesaman talliruspanmi huktawan pozoman kallparqa yaku horqoq, chaynatamá horqorqa llapallan camellonkunapaq.

²¹Chaytam Abrahampa sirvienten qawarqa upallalla chaynapi viaje risqanpi Tayta Diospa imaynam rurasqanta yachananpaq. ²²Camellonkuna tomayta tukuruptinmi Rebecaman chay sirviente qoykurqa ancha precioyoq qorimanta areteta chaynataq ancha-ancha precioyoq qorimanta iskay brazaletekunatapás. ²³Hinaspa nirqa:

—Ruegakuykim, niykuwayá ¿pipa churintaq kanki? ¿Taytaykipa wasinpi kachkanchu campo samakunaykupaq? —nispa.

²⁴Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Betuelpa churinmi kani, Nacorpawan Milcapa willkan. ²⁵Kachkanmi pajaykupas achkallaña chaynataq pastoykupas, campopas kachkanmi samakunaykipaq —nispa.

²⁶Hinaptinmi chay sirvienteqa qonqoranpa pampaman kumuykuspa Tayta Diosta adorarqa ²⁷kaynata nispa:

—Patronniy Abrahampa yupaychasqa Tayta Dios, alabaykim patronniyman prometisqayki cheqap cumplisqaykimanta hinaspa patronniypa ayllunkunapa wasinman pusamuwasqaykimanta —nispa.

²⁸Chay sipasmi kallpaspaq mamanta wasinpi kaqkunaman kaykunata willakamurqa. ²⁹Rebecapa turinmi karqa Laban, paymi pukyu ladonpi kaq runaman kallparqa. ³⁰Paninpi aretetaq makinpiñataq brazaletekunata qawaykuspaq chay runapa imam nimusqantawan uyariykuspaq turin Laban rirqa chay runaman. Chay runapaq camellonkunawanmi pukyu patanpi kachkasqa. ³¹Chaymi Laban nirqa:

—Tayta Diospa bendecisqa, hamuyá. ¿Imanasqataq hawallapiqa kachanki? Allicharamuniñam wasita. Camelloykikunapaqpas allicharamuniñam sitiota —nispa.

³²Hinaptinmi chay sirvienteqa rirqa wasiman, Labanñataqmi camellokunamanta cargata paskaspa uraykachirqa hinaspa pajatawan pastota qararqa. Yakutapas apamurqataqmi chay sirvientemanwan hamuqmasinkunaman chaynapi chakinkuta mayllakunankupaq.

³³Abrahampa sirvientenman mikuyta apamuptinkum pay nirqa:

—Manam mikuymanchu willakuyniy ninaykama —nispa.

Hinaptinmi Laban nirqa:

—Niykuwaykuyá —nispa.

³⁴Chaymi willakurqa:

—Ñoqaqa kani Abrahampa sirvientenmi. ³⁵Patronniytam Tayta Dios sinchita bendecispa apuyarachin, Tayta Diosmi qorqa ovejakunata, vacakunata, qori-qollqeta, sirvientekunata, sirvientakunata, camellokunata chaynataq asnokunatapás. ³⁶Patronniypa warmin Saram yuyaq kayninpiña huk wawata wachakururqa chaymi patronniyqa tukuy imantapas churinmanña qoykun. ³⁷Chaymi patronniy juramentachiwarqa:

“Kay *yachasqay Canaan allpapi kaq warmiwanqa amam churiytaq casarachinkichu.

³⁸Rinkim taytaypa castan aylluykunapata hinaspa chaymanta churiypaq warmita horqomunki” nispa. ³⁹Chaymi nirqani patronniyta: “Icha chay warmiqa manapas hamuyta munanqachu ñoqawan” nispa. ⁴⁰Hinaptinmi payñataq niwarqa: “Ñoqaqa kawsarqani

Tayta Diospa qayllanpim, paymi kachanqa angelninta qanwan rispa yanapasunaykipaq hinaptinmi taytapa castan ayllykunamanta churiypaq warmita horqomunki. ⁴¹ Ayllykunaman yaykuptiki mana qomusuptikiqa juramentoymantam libre kanki” nispá.

⁴²—Kunanmi pukuyan chayamuspay Tayta Diosta mañakurqani kaynata: “Patronniy Abrahampa yupaychasqan Tayta Dios, ruego kuykim imamanmi hamusqay allin lloqsinanpaq. ⁴³ Pukyupa waqtanpim kachkani. Chaynaqa huk doncellam yakuman hamunqa, paytam ñoqa nisaq: ‘Ama hina kaspaykiyá puyñuykimanta yakuykita tomaykachiway’ nispá. ⁴⁴ Payñataqyá niwachun: ‘Tomaykuyá, tomaykachisaqtaqyá camelloykikunamanpas’ nispá. Chaynata contestawaqniy sipasyá kachun patronniypa churinpaq akllasqayki warmiqa” nispá.

⁴⁵—Mañakuya manaraqpas tukuchkaptiymi Rebeca hombronpi puyñuyqo hamuchkasqa hinaspa pukuyan uraykurqa yakuta horqonanpaq, paytam nirqani: “Ama hina kaspayá yakuchallaykita tomaykachiway” nispá. ⁴⁶ Chaymi hombronmantapayman puyñunta uraykachi-span niwarqa: “Tomaykuyá, tomaykachisaqtaqyá camelloykikunamanpas” nispá. Tomaykuptiymi, tomaykachirqataq camelloykunamanpas. ⁴⁷ Chaymi tapurqani: “¿Pipa churinta kachkanki?” nispá. Hinaptinmi payñataq niwarqa: “Betuelpa churin Nacorpawan Milcapa willkanmi” nispá. Chaymi huk areteta senqanman churaykurqani churaykurqanitaqmi brazonkunamanpas brazaletkunata. ⁴⁸ Hinaspaymi qonqoranpa pampaman kumuykuspay adorarqani Tayta Diosta, patronniy Abrahampa Diosnintamá alabarqani. Paymi allinllata pusamumarqa chaynapi patronniypa aylunpa warmi churinta Isaacpaq horqonaypaq. ⁴⁹ Chaynaqa kunanyá niykuwaychik patronniypaq imam runanaykichikta ¿cumplinkichikchu qowaspaykichik icha manachu? Mana chayqa niykuwaychikyá maymanpas pasakunaypaq.

⁵⁰ Chaymi Labanwan Betuel nirqaku:

—Kay asuntoqa Tayta Diosmantam, manam “arí” niyta nitaq “manam” niy-tapas atikikumanchu. ⁵¹ Kayqaya Rebecaqa chaynaqa pusaspayá riychik. Tayta Diospa nisqanpi hinayá patronnikipa churinpa warmin kachun —nispá.

⁵² Abrahampa sirvientenmi chay nisqankuta uyariykuspan qonqoranpa pampaman kumuykurqa Tayta Diospa qayllanpi. ⁵³ Hinaspa horqomurqa qollqemanta qorimanta alhajakunatawan pachakunata hinaspa Rebecaman qoykurqa. Turinmanwan mamanmanpas qoykurqam kuyayllapaq regalokunata. ⁵⁴ Hinaspa hamuqmasinkunapiwan mikuspa tomarqaku, chay tutaqa chaypimá samarqaku. Paqarinnintinñataqmi hatarispa nirqa:

—Aviawaychikñayá patronniyman kutinaypaq —nispá.

⁵⁵ Chaymi Rebecaqa turinpiwan maman nirqa:

—Sipasqa quedachunraqyá chunka punchawllapas chaymantañachá rinqa —nispá.

⁵⁶ Hinaptinmi chay sirvienteñataq nirqa:

—Amañayá harkawaychikchu kay hamusqaypi Tayta Dios allinta rurawachkaptinqa. Aviawaychikñayá patronniyman kutinaypaq —nispá.

⁵⁷ Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Sipasta qayaspayá tapusun —nispá.

⁵⁸ Chaymi qayaspanku nirqaku:

—¿Rinkichu kay runawan? —nispá.

Hinaptinmi Rebecañataq nirqa:

—Arí, risaqmi —nispá.

⁵⁹Chaymi aviarqaku Rebecatawan wawa kaptin uywaqninta, aviarqakutaqmi Abrahampa sirviententapas riqmasinkunatawan. ⁶⁰Rebecapaq Diospa bendecionninta mañakuspam nirqaku:

Panillayku,
wara-waranqa runakunayá
qanmanta mirachunku.
Miraynikikunayá
enemigonkuta vencechunku.

⁶¹Chaymantam Rebecaqa sirvientan sipaskunapiwan camellokunaman sillakuspa Abrahampa sirvientenwan pasarqaku. Chaynapimá Abrahampa sirvientenqa ripukurqa Rebecata pusarikuspan.

⁶²Isaacmi kutiramurqa Rikuqniy Kawsaq Diospa Pozon nisqanku lawmanta hinaspam chayamurqa *yachasqan Neguev lawman. ⁶³Isaacmi lloqsirqa campota tardeykuq horataña pasearikuq chaymi qawariptin camellokuna hamuchkasqa. ⁶⁴Rebecapas rikururqam Isaacta hinaspam camellomanta uraykuspan ⁶⁵chay sirvienteta tapurqa: —¿Pitaq ñoqanchik lawman hamuq wak runaqa? —nispa.

Hinaptinmi chay sirvienteñataq nirqa:

—Paymi patronniy —nispa.

Chaymi Rebecaqa hatun telanwan tapakuykurqa.

⁶⁶Chay sirvientem willakurqa Isaacman tukuy ima ruramusqanta. ⁶⁷Chaymantam Isaacqa maman Sarapa karpanman Rebecata pusarqa hinaspam casarakurqa. Rebecata kuyaspanmi consuelakurqa mamanpa wañukusqanmanta.

Yapakusqan warminpi Abrahampa churinkunamanta

(1 Cr 1:32-33)

25 ¹Abrahammi Cetura sutiyoq warmiwan yapakururqa. ²Paymi wachakurqa Zimramta, Jocsanta, Medanta, Madianta, Isbacta hinaspa Sua sutiyoq qarita. ³Jocsanpa churinmi karqa Sebawan Dedan. Dedanpa mirayninkunañataqmi karqa Asur runakuna, Letus runakuna hinaspa Leum runakuna. ⁴Madianpa churinkunañataqmi karqa Efa, Efer, Hanoc, Abida hinaspa Elda. Kay llapallanmi karqaku Ceturapa mirayninkuna. ⁵Abrahamqa lliw kapuqninkunatam Isaacman qoykurqa. ⁶Ichqa compañerankunapa wawankunamanmi Abraham qorqa regalokunata hinaspam kawsachkaspallaraq aviarurqa chay churinkunata. Paykunataqa aviarurqa Isaacpa ladonmantam intipa qespimunan lawman.

Abrahampa wañukusqanmantawan pampakusqanmanta

⁷Abrahammi kawsarqa pachak qanchis chunkan pichqayoq watata. ⁸Chaymi Abraham allin wañukuyta wañukurqa sinchi yuyaqaña hinaspam abuelonkunapa kasqanman rirqa. ⁹Chaymi churin Isaacwan churin Ismael Macpela machaypi pamparqaku, chay machayqa karqa Het runa Zoharpa churin Efronpa chakranpim, chayqa karqa Mamre llaqtapa chimpanpim. ¹⁰Abrahampa chay allpanqa karqa Hetpa castanmanta rantisqanmi, chaypim warmin Sarapa kasqanpi Abraham pampakurqa. ¹¹Abraham wañuruptinmi churin Isaacta Dios bendecirqa, Isaacqa *yacharqa Rikuqniy Kawsaq Diospa Pozon sutiyoq lugarpa hichpanpim.

Ismaelpa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:28-31)

¹²⁻¹³ Sarapa sirvienten Egipto warmi Hagarmi wachakurqa Abrahampa churin Ismaelta. Ismaelpa mirayninkunam nacesqankuman hina kaykuna: Piwinmi karqa Nebaiot, sullkankunañataqmi karqa Cedar, Adbeel, Mibsam, ¹⁴ Misma, Duma, Massa, ¹⁵ Hadar, Tema, Jetur, Nafis hinaspa Cedema. ¹⁶ Kaykunamá Ismaelpa chunka iskayniyoq churinkunapa sutin, hina chay sutiwantaqmi reqsisqa karqa sapakama llaqtankupas, campamentonkupas, paykunataqmi karqa chaypi kamachikuqkunapas.

¹⁷ Ismaelmi wañukurqa pachak kimsa chunkan qanchisniyoq watanpi hinaspa abuelonkunapa kasqanman rirqa. ¹⁸ Ismaelpa mirayninkunam *yacharqaku Havila lawmantapuni Shur lawkama, chayqa kachkan Asiria nacionman rina Egiptopa chimpanpim. Llapallan ayllunkunapa cheqnisqan kachkaspapas chaypim *yacharqaku.

Jacobwan Esau nacesqanmanta

¹⁹ Kaykunam Abrahampa churin Isaacpa mirayninkuna: Abrahampa churinmi karqa Isaac. ²⁰ Isaacmi tawa chunka watanpi casarakurqa Rebecawan, Rebecaqa karqa Padan-aram lawmanta kaq Betuelpa churinmi hinaspa Aram runa Labanpa paninmi. ²¹ Isaacmi Tayta Diosta mañakurqa warmin qolluq kasqanrayku, chayta Tayta Dios uyariykuptinmi Isaacpa warmin Rebecaqa wiksayakururqa. ²² Chaymi wawankuna wixsan ukupi peleakuptin nirqa:

—¿Imataq kayqa? —nispa.

Chayraykum Tayta Diosta tapurqa. ²³ Chaymi Tayta Diosñataq nirqa:

Iskay nacionkunam wiksaykipiqa kachkan.

Iskay nacionkunataqmi

wiksaykimantapuni rakinasqa kanqa.

Huknin castam aswan kallpayoq kanqa.

Puntata nacemuqmi sullkanta servinqa.

²⁴ Wachakunan punchaw chayaramuptinmi wixsanpiqa mellizo kasqa. ²⁵ Punta nacemuqmi kasqa puka pelosapallaña chaymi suticharqaku Esauwan. ²⁶ Qepantañataqmi wawqen nacemurqa Esaupa talonninman hapipakustin chaymi Jacobwan suticharqaku. Isaacqa soqta chunka watanpiñam karqa Rebeca wachakuptinqa.

Piwi kayninta Esau rantikusqanmanta

²⁷ Warmakunam wiñarurqaku hinaptinmi Esau karqa purun animalkuna allin hapiq hinaspa campopi puriq runa, Jacobñataqmi karqa karpallapi *yachaspa hawkalla kakuq runa. ²⁸ Esautam taytan Isaac masta kuyarqa purun animal hapi-musqanta mikusqanrayku. Rebecañataqmi kuyarqa Jacobta.

²⁹ Huk puchawmi Jacob yanukuchkarqa lenteja picanteta. Esau campomanta pispasqallaña kutimuspanmi ³⁰ nirqa Jacobta:

—Llumpay yarqasqam kachkani. Ama hina kaspayá chay puka mikuynikita qaraykullaway —nispa.

(Chayraykum Esauqa sutichasqa karqa Edonwan). ³¹ Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Qampa piwi kaynikipa derechuntam munani, rantikuruwayá —nispa.

³² Hinaptinmi Esauñataq nirqa:

—Ñoqaqa wañuruchkaniñam yarqaymanta ¿Imapaqtaq serviwanqa piwi kay-niyqa? —nispa.

³³Chaymi Jacob nirqa:

—Kunanpuni juramentaykuway —nispa.

Chaymi Esauqa juramentaspa piwi kayninpa derechonta rantikururqa Jacobman.

³⁴Chayraqmi Jacobqa tantatawan lenteja picanteta Esauwan qoykurqa. Payñataqmi mikuykuspa, tomaykuspa pasakurqa. Chaynatam Esau piwi kayninpa derechonta despreciarurqa.

Gerar llaqtaman Isaac ripukusqanmanta

26 ¹Abrahampa tiemponpi hinaraq chay lawkunapi muchuy karuptinmi Isaac rirqa Filistea runakunapa reynin Abimelecqa kasqan Gerar llaqtaman. ²Chaypi Tayta Dios rikuriykuspanmi nirqa:

—Egipto nacionmanqa ama riychu, ñoqapa nisqay allpapi **yachankiqa*, ³kay allpapi yachanki forastero hina, ñoqañataqmi qamta yanapaspa bendecisqayki. Qanmanwan miraynikikunamanmi qosaq kay allpakunata chaynapim taytayki Abrahamman juramento rurasqayta cumplisq. ⁴Miraynikikunatam cielopi lucerokunata hina mirachisqa, kay lliwchan allpakunatam miraynikikunaman qosaq. Kay pachapi llapallan nacionkunam miraynikirayku bendecisqa kanqa. ⁵Chaynaqa kanqa kunasqaykunata, kamachikuyniykunata, decretoykunata hinaspa yachachikuyniykunata Abraham kasukusqanraykum —nispa.

⁶Isaacmi **yacharqa* Gerar llaqtapi. ⁷Chaymi warmin Rebecamanta chay lugarpi yachaqkuna tapuptin Isaac nirqa: “Paniymi” nispa. “Warmiymi” niyta manchakuspan. Buenamoza kasqanraykum piensarqa: “Rebecaraykuqa kaypi runakunaqa wañurachiwanmanmi” nispa.

⁸Unayña chaypi **yachachkaptinkum* Filistea runakunapa reynin Abimelec ventananmanta rikururqa Isaacqa warmin Rebecata llampupayachkaqta. ⁹Chaymi qayaspan Abimelec Isaacta nirqa:

—Payqa warmikim kasqa. ¿Imanasqataq nirqanki: “Paniymi” nispaqa?

Hinaptinmi Isaacñataq nirqa:

—Piensarqanım payraykupaschá wañurachiwanqaku —nispay.

¹⁰Chaymi Abimelec nirqa:

—¿Imanasqamá kaytaqa rurawankiku? Qonqaytachá huk kaqnin runakuna warmikiwanqa puñurunman karqa hinaptinchá huchallikuruymanku karqa —nispa.

¹¹Abimelecmi lliw runankunata nirqa:

—Kay qarita otaq kay warmita pipas imanaqqa wañunqapunim —nispa.

¹²Isaacmi tarpurqa chay allpapi hinaspam chay wata cosecharurqa huk costalmanta pachak costaltaña Tayta Dios bendecisqanrayku. ¹³Chaymi Isaac apuyarurqa aswan masta, kapuqninkuna karuptinmi sinchi apullaña karqa. ¹⁴Achkallaña ovejankunapas vacankunapas hinaspa sirvientenkunapas kaptinmi Filistea runakuna envidiakurqaku. ¹⁵Taytan Abrahampa tiemponpi sirvientenkunapa toqosqan llaqa pozotam Filistea runakuna taparurqaku, allpawanmi huntarachirqaku. ¹⁶Chaymi Isaacta Abimelec nirqa:

—Huklawman ripukuy, ñoqaykumanta aswan llumpaytam apuyarunki —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Isaac ripukurqa Gerar wayqoman hinaspam chaypiña **yacharqa*. Hinaptinmi Isaac ripukurqa Gerar wayqoman hinaspam chaypiña **yacharqa*. ¹⁸Chaymi taytan Abrahampa tiemponpi toqosqanku pozokunata otaq Abraham wañuruptin Filistea runakunapa taparusqanta Isaac kasqallan kichachirqa hinaspam taytanpa sutichasqan sutikunawan suticharqa. ¹⁹Isaacpa sirvientenkunam

chay wayqopi uchkuspanku tarirurqaku toqyaq yakuta. ²⁰Hinaptinmi Gerar lawpi michiqkuna Isaacpa michiqninkunawan piñanakurqaku: “Yakuqa ñoqay-kupam” nispanku. Chaymi Isaac suticharqa chay pozota “Atipanakuy Pozowan” chaypi atipanakusqankurayku. ²¹Toqorqakutaqmi huk pozotapas chaymi chay pozomantapas piñanakurqaku, chayraykum suticharqaku “Cheqninakuy Pozowan”.

²²Chaymanta pasaspam toqorqaku huk pozotawan, chaypiqa manañam piñanakurqakuñachu chaymi suticharqa “Mastarikuna Pozowan” hinaspam nirqa: “Kunanqa Tayta Diosmi mastariykuwanchik kay allpapi achkayananchikpaq” nispam.

²³Chaymantam Isaac rirqa Beerseba llaqtaman. ²⁴Chay tuta Tayta Dios rikuriy-kuspanmi nirqa:

Taytayki Abrahampa Diosninmi kani.
Ama manchakuychu qanwanmi kachkani.
Ñoqam bendecisqayki qamtaqa,
Abraham serviqniyraykum
mirachisaq miraynikikunataqa.

²⁵Isaacñataqmi chaypi huk altarta perqaspan Tayta Diosta mañakurqa. Karpan-tapas chaypi sayaykachiptinmi sirvientenkunañataq chaypi pozota toqorqaku.

Isaacwan Abimelec contrato rurasqanmanta

²⁶Abimelecmi Gerar llaqtamanta hamurqa Isaacwan parlananpaq. Abimelecwan-mi rirqa amigon Ahuzatpiwan tropanpa capitannin Ficol. ²⁷Paykunatam Isaac nirqa: —¿Imamantaq hamuwankichik cheqnispam qarqosqaykichik runamanqa? —nispam.

²⁸Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Yachanikum Tayta Dios qanwan kasqanta chaymi piensarqaniku juramentas-pa qanwan contrato rurayta, chay contratoqa kaynam kanqa: ²⁹Ñoqaykum mana imanaspayku allinllata qanwan rurarqaniku, haw kallatataqmi kacharimurqay-kikupas, chaynayá qampas mana allintaqa ama rurawaykuchu. Kunanqa qamqa kanki Tayta Diospa bendecisqanmi —nispam.

³⁰Chaymi Isaac convidarqa paykunaman hinaspam mikurqaku tomarqaku.

³¹Tutapayta hatarispankum juramentota ruranakurqaku chaymi Isaac aviarqa paykunata, paykunapas haw kallam ripukurqaku.

³²Hina chay punchawllataqmi Isaacpa sirvientenkuna hamuspanku willakurqaku: “Pozota toqospam yakuta tariruniku” nispam. ³³Chaymi Isaac suticharqa “Juramentowan” chayraykum chay llaqtapa sutinga Beerseba kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

³⁴Esaumi tawa chunka watayoch kachkaspan casarakurqa Het casta Beeripa churin Juditwan, casarakurqataqmi Her casta Elonpa churin Basematwanpas.

³⁵Chay iskaq warmikunam Isaacpawan Rebecapa sonqonta nanachirqa.

Churinkunapaq Diospa bendicionninta Isaac mañakusqanmanta

27 ¹Isaacmi yuyaqyaruspan qawakurqa qaspa-qaspallataña chaymi huk punchaw piwi churinta qayaspan nirqa:

—Churilláy Esau —nispam.
Chaymi Esaunataq nirqa:
—¿Imata taytáy? —nispam.

²Hinaptinmi Isaac nirqa:

—Yuyaqyaruniñam, manam yachakunichu ima punchaw wañukunaytapas.

³Chaynaqa flechaykitawan arcoykita aparikuspayá purun animalta hapirapamuway. ⁴Hinaspaykiyá gustasqayta hina yanuykuspa apamuway mikuykunaypaq chaynapi manaraq wañukuchkaspay qampaq bendicionta mañakunaypaq —nispa.

⁵Rebecañataqmi uyarichkarqa Esauman taytan Isaacpa nisqanta. Esaumá pasarqa purunta animal hapimuq. ⁶Hinaptinmi Rebeca wawan Jacobta nirqa:

—Ñoqam uyariramuni wawqeki Esauman taytaykipa kayna nisqanta: ⁷“Purun animalta hapiramuspa yanuykapamuway mikuykunaypaq hinaptinyá manaraq wañukuchkaspay Tayta Diospa bendicioninta mañapusqayki” niqta. ⁸Chaynaqa wawalláy, kay kamachisqaytayá kasuway, ⁹kanchaman pasaspayá iskay allinnin chivatochakunata aparamuy chaynapi chay aychamanta mikuyta taytaykipa gustasqanman hina yanurapunaypaq. ¹⁰Chaymi qamñataq apaykunki taytayki mikuykunapaq chaynapi manaraq wañukuchkaspan bendicionta mañapusunaykipaq —nispa.

¹¹Chaymi maman Rebecata Jacob nirqa:

—Esau wawqeyqa pelosapa cuerpoyoqmi ñoqam ichaqa kani mana pelosapachu, ¹²taytayqa qonqaytachá llachpaykuwanqa asuykuptiy, chaynaqa yanqañataq burlakuqpaq hapiwanman hinaptin bendecisqa kanaymanta ñakasqa karuyman —nispa.

¹³Chaymi mamanñataq nirqa:

—Ñakususqaykiqa ñoqamanyá chayawachun, ichaqa kasuwaspaykiyá apamuway nisqayta —nispa.

¹⁴Chaymi Jacob rispan chivatochakunata aparamurqa mamanman hinaptinmi maman yanurapurqa qosanpa gustasqanta hina. ¹⁵Rebecam horqoramurqa piwi wawan Esaupa pachankunata. Chay allinnin pachankunam karqa Rebecapa wasinpi chaymi sullka kaq wawan Jacobta pacharachirqa. ¹⁶Chivatochakunapa qaranwanmi wankirurqa Jacobpa mana peloyoq matankantawan makinkunata. ¹⁷Hinaspam Rebecaqa mikuy yanusqantawan tantata wawan Jacobman qoykurqa.

¹⁸Chaymi Jacobñataq taytanman rispa nirqa:

—Taytáy —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—¿Imata? ¿Mayqannin churiytaq kachkanki? —nispa.

¹⁹Chaymi taytanta Jacob nirqa:

—Ñoqaqa piwi churiki Esaumi kani, niwasqaykita hinam ruramurqani, tiyaykuspayá hapimusqay animalmanta preparamusqayta mikuykuy hinaspayá bendicionta mañaykapuway —nispa.

²⁰Chaymi churinta Isaac nirqa:

—¿Imaynataq ratollaqa hapiramurqanki? —nispa.

Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Yupaychasqayki Tayta Diosmi ñawpaqniypi rikuriykachirqa —nispa.

²¹Chaymi Isaac nirqa:

—Asuykamuwayá, llachpaykusqayki ¿cheqapchus kanki churiy Esau icha manachu? —nispa.

²²Jacobmi asuykurqa taytan Isaacman chaymi pay llachpaykuspa nirqa:

—Voznikiqa Jacobpa vozninmi, makikikunam ichaqa Esaupa makinkunaman rikchakun —nispa.

²³Manam reqsirqachu Jacobpa makinkunaqa Esaupa makin hina pelosapallaña kasqanrayku, bendicionta rimariykapuchkaspañam. ²⁴huktawan tapurqa:

—¿Qamchu kanki churiy Esau? —nispa.

Hinaptinmi Jacobñataq nirqa:

—Ñoqam kani —nispa.

²⁵Chaymi taytan Isaac nirqa:

—Churilláy, asuykachimuway, hapimusqaykita mikuykuspay bendicionta mañapunaypaq —nispa.

Chaymi pay asuykachtin mikurqa, vinotawan apamuptinmi tomaykurqa.

²⁶Chaymantam taytan Isaac nirqa:

—Churilláy, asuykamuwaspayá muchaykuway —nispa.

²⁷Jacob asuykuspan muchaykuptinmi Isaac muskiykurqa churinpa pachanta hinaspan bendicionta mañapurqa kaynata nisan:

Kayqa churiypa asnayninmi,

rikchakunqa Tayta Diospa bendecisqan campopa asnayninmanmi.

²⁸Diosyá qosunki cielomanta parata

chaynataq allin cosecha qoq allpata,

trigotapas vinotapas mana pisiyta.

²⁹Nacionkunam servisunki qamtaqa.

Achka runakunam kumuykusunki qanmanqa.

Aylluykikunapim munaychakunki.

Aylluykikunam ñawpaqniki kumuykusunki.

Ñakasqayá kachunku ñakasunqnikikunaqa.

Bendecisqayá kachunku bendecisunqnikikunaqa.

³⁰Jacobpaq bendicion mañakuyta Isaac tukuykuptillanmi otaq taytanpa ñawpaqninmanta Jacob lloqsiruptillanmi animal hapimusqanmanta wawqen Esau chayaykamurqa. ³¹Paypas mikuyta yanuruspanmi taytanman apamurqa kaynata nisan:

—Tiyaykuy, taytáy, hapimusqaytayá mikuykuy bendicionta mañaykapuwanaykipaq —nispa.

³²Chaymi taytan Isaac nirqa:

—¿Pitaq qamqa kanki? —nispa.

Hinaptinmi Esauñataq nirqa:

—Ñoqaqa kani piwi churiki Esaumi —nispa.

³³Chaymi Isaacqa sinchita katkatataruspan nirqa:

—¿Pitaq kayman hamuruspan hapimusqan animalta aparamuwarqa? ñoqaqa lliwtam mikururqani manaraq chayamuchkaptiki. Paypaqmi ñoqaqa bendicionta mañaykapuniña, chaynaqa payñam Diospa bendecisqan kanqa.

³⁴Esaumi taytanpa nisqanta uyariykuspan llumpayllataña waqaspan qaparirqa:

—Taytáy, ñoqapaqpas bendiciontayá mañaykapuway —nispa.

³⁵Chaymi Isaac nirqa:

—Wawqekim hamururqa engañoowan hinaspan qampa kaq bendicionta chaskikurun —nispa.

³⁶Chaymi Esauñataq nirqa:

—Iskay kutitañam engañaruwan, puntatam qechuruwarqa piwi kayniypa derechonta, kunanñataqmi qechuruwan bendecisqa kanayta: ¿Manachum chayrayku sutinpas? Jacob? Ñoqa bendecisqa kanaypaqa ¿manachum mañaykapuwankiman? —nispa.

³⁷Chaymi Isaacñataq nirqa:

—Jacobtam churaruni qampa hawaykipi munaychakunanpaq, llapan ayllun-kunatapas churaruni payta servinanpaqmi, trigotapas vinotapas paymanmi qoykuni. Chaynaqa churilláy ¿matañataq qanmanqa qoykiman? —nispa.

³⁸Chaymi Esauñataq nirqa:

—¿Taytáy, chulla kutillatachu pipapapas bendicionta mañakuwaq? —nispa.

—Chaymi Esauqa qaparispa waqarqa:

—i!Taytáy, ñoqapapapas bendiciontayá mañapuguay! —ñispa.

³⁹Chaymi taytan Isaac nirqa:

Kay *yachanayki allpaqa
manam qonqachu allin cosechatapas
manataqmi kanqachu
cielomanta allin parapas.

⁴⁰Peleaspaykim kawsanki.

Wawqekitataqmi servinki.

Yugota pakiruy toro hinam lluptikunki.

Wawqekipa munaychakuyninmantam librakunki.

Jacobpa lluptikusqanmanta

⁴¹Jacobtam Esau cheqnirurqa paypaq bendicionta taytan mañakusqanrayku hinaspam rimapakurqa: “Taytay wañuruptinmi wawqey Jacobta wañurachisay” nispa.

⁴²Rebecamanmi willaykurqaku piwi wawan Esaupa imam rimasqankunata chaymi sullka wawan Jacobta qayachispan nirqa:

—Wawqeki Esaumi piensachkan wañurachisunaykipaq. ⁴³Chaynaqa wawalláy, kay nisqayta kasuway: Ayqekuy Haran llaqtapi turij Labanpa wasinman.

⁴⁴Chaypiyá *yacharimuy wawqekipa piñakuynin pasanankama. ⁴⁵Tukuy ruras-qaykikunamanta wawqeki qonqaruptinñam chay llaqtamanta qayachimusqayki. Manam munanichu iskaynikichik huk punchawllapi chinkarunaykichikta —nispa.

⁴⁶Chaymantam Isaacta Rebeca nirqa:

—Amiruniñam Hetpa castan warmikunata. Sichu Jacobpas casarakurunqa paykunawan hinaptinga ¿imaynaraq kanqa viday? —nispa.

28

¹Jacobta Isaac qayaspanmi, bendicionta mañapuspan kamachirqa:

—Amam Canaan warmiwanqa casarakunkichu, ²Padan-aram lawtayá riy mamaykipa taytan Betuelpa wasinman hinaspayá mamaykipa turin Labanpa huknin warmi churinwan casarakamuy. ³Tukuy Atiyniyoy Dios bendecisuptikim churisapallaña kanki. Mirachisunkim achka mirayniyoy kanaykipaq. ⁴Abrahaman prometisqan bendicionnintam qosunki miraynikikunamanwan. Diosmi payman prometirqa forastero hina *yachasqanchik kay allpata —nispa.

⁵Chaynata nispanmi Isaac kacharqa churin Jacobta chaymi pay rirqa Padan-aram lawpi Labanpa wasinman. Labanqa karqa Aram casta Betuelpa churinmi. Rebecapas karqa Labanpa paninmi hinaspa Jacobpapiwan Esaupa mamanmi.

¶ 27:36 Hebreo simipi Jacob ninanqa “qechukuq” ninanmi.

Esau^a casarakusqanmanta

⁶Esauñataqmi rikururqa Jacobpaq bendicion^ata Isaac mañakuspan Padan-aram lawman kachasqanta. Yacharurqataqmi Canaan warmikunawanqa Jacob ama casarakunapq taytanpa kamachisqantapas. ⁷Yacharurqataqmi tayta-mamanta kasuspan Jacobqa Padan-aram lawman risqantapas. ⁸Chaynapim Esauqa musyarurqa taytan Isaactaqa Canaan warmikunaqa mana gustasqanta ⁹chaymi payqa Ismael casta warmiwan casarakurqa. Warminkuna kachkaptinpas casarakurqamá Mahalat sutiyoq warmiwanpas. Chay warmiqa karqa Ismaelpa churinmi otaq Nebaiotpa paninmi otaq Abrahampa willkanmi.

Betel lawpi Jacobman Dios rikurisqanmanta

¹⁰Jacobmá lloqsirqa Beerseba llaqtamanta hinaspa^a rirqa Haran llaqtaman. ¹¹Samanan sitioman chayaruptinmi inti seqaykurqa, chaypim rumiwan sawnakuykuspa puñururqa. ¹²Chaymi mosqoyninpi rikururqa huk escalerata pampamanta hanaq pachaman haypaqta hinaspa chaynintakama Diospa angelninkuna seqaspa urayka-muchkaqta. ¹³Rikururqataqmi ladonpi sayachkaq Tayta Diostapas, paymi nirqa:

—Ñoqaqa kani abueloyki Abrahampa hinaspa taytayki Isaacpa yupaychasqan Tayta Diosmi. Kay puñusqayki allpatam qosqayki miraynikikunamanwan. ¹⁴Chaymi miraynikikuna kanqa ñutu allpa hina mana yupay atina. Paykunam cheqenqa tukuy hinastinman chaymi kay pachapi llapallan ayllukuna bendecisqa kanqa qamrayku hinaspa miraynikirayku. ¹⁵Noqam qanwan kachkani chaymi mayman risqaykipipas waqaychasqayki hinaspa kay allpaman kutichimusqayki. Manam saquesqaykichu, ñoqaqa qanman nisqaykunatam rurasaq —nispa.

¹⁶Chaymi Jacob puñusqanmanta rikchariruspan nirqa: “Cheqappunim Tayta Diosqa kaypi kasqa, manam ñoqaqa yacharqanichu” nispa. ¹⁷Mancharikuspa nirqa: “Manchakuypaqmi kay lugarqa kasqa. Kayqariki Diospa wasin hanaq pachapa punkunpunim kasqa” nispa.

¹⁸Tutapayta Jacob hatarispanmi sawnanpaq churasqan rumita hapispan sayachirqa suytu rumita hinaspanmi chaypa hawanman hichaykurqa aceiteta Diosman sapaqchaspan. ¹⁹Chay lugartam suticharqa ‘Betelwan, puntataqa chay llaqtapa sutinmi karqa ‘Luz.

²⁰Chaypim Jacob prometikurqa kaynata nisan:

—Dios Taytalláy, kay risqaypi waqaychawaspayki mikuytapas pachatapas qowaptikiqa ²¹chaynataq taytaypa wasinman haw kallata kutichiwaptikiqa qanmi kanki Diosniy. ²²Chaymi kay sayachisqay suytu rumi kanqa Diospa Wasin. Lliw qowasqaykimantapas qosqaykim diez^amota —nispa.

Haran llaqtapi Jacob *yachasqanmanta

29

¹Jacob kasqallan rispanmi intipa qespimun^aan lawpi runakunapaman chayarqa. ²Campopi pozota qawariptinmi chaypa hichpanpi kimsa hatajo ovejakuna kachkasqa. Chay pozomantam animalkuna toma^aku. Chay pozopa hawanpim kachkasqa hatun rumi. ³Chaypim llapa hatajontin ovejakuna huñunakuq hinaptinmi michiqkuna chay pozopa hawanmanta rumita tikraspa ovejakunaman

^a 28:19 Hebreo simipi Betel ninanqa “Diospa wasin” ninanmi.

^a 28:19 Hebreo simipi Luz ninanqa “almendro” ninanmi.

chayraq tomachiqku, tomayta tukuruptinn̄ataqmi rumita pozopa hawanman kasqallan kutiykachiqku. ⁴Jacobmi michiqkunata tapurqa:

—Taytakuna ¿maylawtaq kankichik? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Haran llaqtapi kaqmi kaniku —nispa.

⁵Chaymi Jacob paykunata tapurqa:

—¿Reqsinkichikchu Nacorpa willkan Labanta? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Arí, reqsinikum —nispanku.

⁶Chaymi Jacob nirqa:

—¿Allinllachu kachkan? —nispa.

Chaymi paykuna nirqaku:

—Allinllam kachkan, waqaya churin Raquelpas hamuchkan ovejankunawan —nispa.

⁷Chaymantam Jacob nirqa:

—Punchawsuraqmi kachkan, manaraqmi animalkuna huñuna horaraqchu.

Ovejakunaman yakuta tomarachispayá riychik michiq —nispa.

⁸Chaymi paykunañataq nirqa:

—Kay pozopa hawanmanta rumi tikraytam mana atinikuchu llaqallan hatajo ovejakuna huñunakamunankama, chayñam rumita tikraptinku animalkunaman tomachisaqku —nispa.

⁹Paykunawan Jacob rimachkaptinmi taytanpa ovejankunawan Raquel chayarapurqa. Payqa karqa taytanpa ovejankuna michiqmi. ¹⁰Chaymi Jacob rikururqa Raquelta hinaspa pozoman asuykuspa rumita tikrarurqa pozopa hawanmanta hinaspa tomachirqa yakuta Labanpa ovejankunaman. Raquelqa karqa Labanpa churinmi, Labanñataqmi karqa maman Rebecapa turin. ¹¹Jacobmi Raquelta muchaykuspan waqarqa. ¹²Jacobmi willarqa taytan Labanpa sobrinon kasqanta otaq Rebecapa wawan kasqanta chaymi Raquel kallpaspan taytanman willapurqa.

¹³Labanñataqmi paninpa wawan Jacobmanta noticiata uyariruspan kallparqa chaskiqnin. Abrasaykuspa muchaykuspanmi pusarqa wasinman chaymi Jacobñataq Labanman willakurqa tukuy ima pasasqanta. ¹⁴Chaymi Labanñataq nirqa:

—Cheqaptapunipas qamqa aylluymi kanki —nispa.

Leawan hinaspa Raquelwan Jacob casarakusqanmanta

Huk killaña Labanwan Jacob *yacharuptinmi. ¹⁵Jacobta Laban nirqa:

—¿Sobrinoy kaspaykichu debaldella serviwankiman? Niykuwayá ¿haykatataq ganawaq? —nispa.

¹⁶Labanpam iskay warmi churinkuna karqa. Piwi kaqmi karqa Lea, sullka kaqñataqmi karqa Raquel. ¹⁷Leaqa karqa sumaq ñawichayoqmi, Raquelñataqmi karqa buenamozallaña. ¹⁸Jacobmi Raquelta kuyaruspan nirqa:

—Sullka kaq churiki Raquelpaqmi servisqayki qanchis wata —nispa.

¹⁹Chaymi Laban nirqa:

—Allinmi qanmanyá qosqayki huk runaman qonaymantaqa, chaynaqa kaypiyá kasunchik —nispa.

²⁰Jacobmi Raquelrayku servirqa qanchis watatapuni. Ichaqa payta kuyasqanraykum rikchakarapurqa as punchawkunallapaq. ²¹Chaymi Jacob nirqa Labanta:

—Qowayña Raquelta paywan casarakunaypaq, rimanakusqanchik tiempoqa cumplikurunñam —nispa.

²² Labanmi chay lugarpi llapallan runakunata huñuruspan casarakuy convido-ta rurarqa. ²³ Ichaqa Labanmi churin Leata tutallan pusarurqa Jacobman chaymi Jacobqa puñururqa Leawan. ²⁴ Churin Leamanmi qoykurqa sirvientan Zilpata paypa sirvientanña kananpaq. ²⁵ Achikyaqtaña Jacob qawaykuspanmi yacharurqa Leawan puñurusqanta. Chaymi Labanta Jacob nirqa:

—¿Imatataq kayta ruraruwanki? ¿Imanasqataq engañaruwanki? ¿Manachum Raquelrayku servirqaykiqua? —nispa.

²⁶ Chaymi Labanñataq nirqa:

-Manam costumbrechu kay llaqtapiqa sullkanta puntata casarachiyqa. ²⁷ Cum-pliedkuyraq Leawan casarakusqayki semanata, chaymantañam Raquelwanqa casarachisqayki. Paymantachiki huk qanchis watatawanraq serviwanki —nispa.

²⁸ Jacobmi chaynata rurarqa. Casamienton semana cumplikuruptinñam Raquelwan Laban casarachirqa. ²⁹ Labanqa churin Raquelmanmi qoykurqa sirvientan Bilhata paypa sirvientanña kananpaq. ³⁰ Jacobqa Raquelwanpas puñururqam hinaspa Leamantapas astawanraq kuyarurqa. Labantamá servirqa qanchis watatawanraq.

Jacobpa churinkunamanta

³¹ Leaqa Jacobpa despreciasqan kasqanta Tayta Dios qawaspanmi yanaparqa wachakuq kananpaq. Raquelñataqmi karqa mana wachakuq. ³² Wiksayakuspa Lea wachakurqa qari wawanta hinaspa suticharqa 'Rubenwan:

—Humillasqa kasqaytam Tayta Dios qawariykuwan, kunanqa qosayqa kuya-wanqañachá —nispa.

³³ Huktawan wiksayakuspa wachakurqa qari wawanta hinaspa nirqa:

—Despreciasqa kasqayta Tayta Dios uyarispanmi kay wawaytawan qoykuwan —nispa. Paytam suticharqa "Simeonwan.

³⁴ Wiksayakurqataqmi huktawan hinaspa wachakurqa qari wawanta hinaspa nirqa:

—Kunanqa qosayqa ñoqallawanñachá kanqa kimsataña qari churinta wachakuchkaptiyqa —nispa.

Chayraykum suticharqa 'Leviyan.

³⁵ Huktawanmi wiksayakuruspa wachakururqa qari wawanta hinaspa nirqa:

—Kunanqa Tayta Diostam alabasaq —nispa.

Chayraykum suticharqa "Judawan. Chaymantam manaña wachakurqañachu.

30 ¹ Raquelmi Jacobpa churinta mana wachakuspan ñañanmanta envidia-kuspa Jacobta nirqa:

—Qoway wawakunata mana chayqa wañurusaqmi —nispa.

² Jacobñataqmi Raquelwan piñakuruspa nirqa:

—Diosmi mana wachakuqtaq rurasurqanki, manam ñoqaqa Dioschu kani wata qonaypaqqa —nispa.

† 29:32 Hebreo simipi Ruben ninanqa "Qawaychik qari churita" ninanmi.

" 29:33 Hebreo simipi Simeon ninanqa "uyariy" ninanmi.

† 29:34 Hebreo simipi Leviy ninanqa "hukllaway" ninanmi.

" 29:35 Hebreo simipi Juda ninanqa: "alabay" ninanmi.

³Chaymi Raquel nirqa:

—Kayqaya sirvientay Bilha, paywanyá puñuy, pay wachakuptinmi paypa wawankuna wawaykuna hina kanqa —nispa.

⁴Chaymi Raquel qoykurqa sirvientan Bilhata Jacobpa churi-wachan kananpaq hinaptinmi Bilhawan Jacob puñurqa. ⁵Chaymi wiksayakuspan wachakurqa Jacobpa qari churinta. ⁶Chaymi nirqa Raquel:

—Diosmi allin arreglota ruraykapuwaspan qayakusqaytapas uyariykuwantaq hinaspan qoykuwan huk qari wawata —nispa.

Chayraykum suticharqa ⁷Danwan.

⁷Huktawanmi Raquelpa sirvientan Bilha wiksayakurqa Jacobpa churinta hinaspan wachakururqa iskay kaq qari wawanta. ⁸Chaymi Raquel nirqa:

—Anchatam gananakurqani ñañaywan hinaspan venceruni —nispa.

Chaymi suticharqa ⁹Neftaliywan.

⁹Leañataqmi manaña masta wachakuspan sirvientan Zilpata qoykurqa Jacobpa churi-wachan kananpaq. ¹⁰Chaymi Leapa sirvientan Zilpa Jacobpa churinta wiksayakuspa wachakururqa qari wawata. ¹¹Chaymi Leaqa nirqa:

—Allin suertem kayqa —nisan.

Chayraykum suticharqa ¹²Gadwan.

¹²Huktawanmi Leapa sirvientan Zilpa wachakururqa Jacobpa qari churinta.

¹³Chaymi Lea nirqa:

—Kusikuyniyimi kayqa, kusikuyniyuqmi niwanqakuchá warmikunapas —nispa.

Chayraykum ¹⁴Aserwan suticharqa.

¹⁴Rubenmi trigo rutuy tiempopi chakrapi mandragoras sutiyoq frutata tarirurqa hinaspan aparqa maman Leaman hinaptinmi Raquel nirqa Leata:

—Qoykuway wawaykipa apamusqan mandragoras frutaykita —nisan.

¹⁵Chaymi Leañataq nirqa:

—¿Qosayta hapikuruchkaspaykipas wawaypa apamusqan mandragoras frutata-raqchu qechuruwayta munachkanki? —nispa.

Hinaptinmi Raquel nirqa:

—Jacobchiki kunan tuta qanwan puñunqa wawaykipa apamusqan mandragoras fruta qowasqaykimanta —nispa.

¹⁶Chaymi Jacob tarden chakramanta kutimuchkaptin Lea taripaykuspan nirqa:

—Ñoqawanmi kunan tutaqa puñunki, wawaypa apamusqan mandragoras fruta-wanmi contrataruyki —nispa.

Chaymi paywan chay tuta puñurqa. ¹⁷Leapa mañakuynintam Dios uyariurqa. Chaymi Jacobpa churinta wiksayakuspa wachakurqa pichqa kaq qari wawanta. ¹⁸Chaymi Lea nirqa:

—Qosayman sirvientay qoykusqayraykum Dios premiaykuwan kay wawawan —nispa.

Chayraykum suticharqa ¹⁹Isacarwan.

^x 30:6 Hebreo simipi Dan ninanqa “allin arregloman hina ruray” ninanmi.

^y 30:8 Hebreo simipi Neftaliy ninanqa “peleasqay” ninanmi.

^z fr 30:11 Hebreo simipi Gad ninanqa “suerteyoq” ninanmi.

^a 30:13 Hebreo simipi Aser ninanqa “kuisisqa” ninanmi.

^b 30:18 Hebreo simipi Isacar ninanqa “premio” otaq “alquilasqa” ninanmi.

¹⁹Hinaspam huktawan Jacobpa churinta wiksayakuruspa wachakururqa soqta kaq qari wawanta. ²⁰Hinaspam nirqa:

—Diosmi allin regalota qoykuwan. Qosayqa kunanqa alabawanqachá soqta kutikamaña qari churinkunata wachakuchkaptiyqa —nispa.

Chaymi suticharqa ^cZabulonwan.

²¹Chaymantam Lea wachakururqa warmi wawanta, paytam suticharqa Dinawan. ²²Ichaqa Diosmi Raquelmanta mana qonqarurqachu chaymi mañakuyninta uyarispan yanaparqa wachakuq kananpaq. ²³Wiksayakuruspa wachakururqa qari wawanta hinaspam nirqa:

—Penqakuyniytam Dios chinkarachin —nispa.

²⁴Hinaspam suticharqa ^dJoseywan:

—Tayta Dios yapawachun huk qari wawatawan —nispa.

Jacobwan Laban engañanakusqankumanta

²⁵Joseyta Raquel wachakuruptillanmi Labanta Jacob nirqa:

—Aviawayña, ripusaqñayá maymi kasqay llaqtaman. ²⁶Ripukunaypaqyá kachariy warmiykunatawan churiykunata. Paykunaraykum servirqayki, qamqariki yachankim imaynam servisqaytaqa —nispa.

²⁷Chaymi Labanñataq nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá amaraq ripukuychu, adivinaspaq sumaqta yachani qamrayku Tayta Dios bendeciwasqanta. ²⁸Niykuwayá ¿haykatataq ganayta munanki? ñoqapa pagapusqaykim —nispa.

²⁹Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Yachankim imaynam qam servisqaytaqa chaynataq imaynatam animalnikikuna waqaychasqaytapas. ³⁰Manaraq kaypi kaptiyqa asllam kapusurqanki. Chayamusqaymantam ichaqa Tayta Dios bendecisurqanki chaymi achkallataña mirarun. ¿Haykapiñamá ñoqapa llamkasaq familiaykunapaqqa? —nispa.

³¹Chaymi Labanñataq nirqa:

—¿Imatataq pagasqayki? —nispa.

Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Ama imatapas pagawaychu. Kaqlam michimusaq ovejaykikunata, kunan nisqayta munaptikiqa. ³²Ñoqam kunan kanchaykita qawamusaq hinaspam llapallan cheqchi ovejakunata, muru ovejakunata chaynataq llapallan malta yana carnerokunata sapaqchamusaq, sapaqchasaqtaqmi muru cabrakunatawan cheqchi cabrakunatapas, chaykunam ñoqapa pagoy kanqa. ³³Qepa punchawkunata qanmanta pagoy chaskinay chayamuptinmi qawanki kanchaypi cabrakunaqa chiqchikunalla hinaspa murukunalla kasqanta chaynataq carnerokunapas yanakunalla kasqanta, mana chayna kaptinqa suwapaqmi hapiwanki. Chaynapim honrado kasqayta yachanki —nispa.

³⁴Chaymi Laban nirqa:

—Arí, chayna nisqaykiman hinayá kachun —nispa.

³⁵Hinaptinmi chay punchawpuni Laban rakirqa allqa chivatokunata, cheqchi cabrakunata, muru cabrakunata otaq yuraqniyoq cabrakunata. Rakirqataqmi yana

^c 30:20 Hebreo simipi Zabulon ninanqa “regalay” otaq “llumpay valeq” ninanmi.

^d 30:24 Hebreo simipi Josey ninanqa “qechuy” otaq “achkata qoy” ninanmi.

malta carnerokunatapas, chaykunatam qoykurqa churinkuna michinanpaq. ³⁶Chaymi chay animalkunata qatirqaku Jacobpa kasqanmanta kimsa punchaw puriykama.

Hinaptinmi Jacob michirqa Labanpa animalninkunata. ³⁷Chaymi Jacob kaspikunata kuchururqa kiswar sachamanta, almendra sachamanta hinaspa castaño sachamanta hinaspa chay kaspikunapa qaranta chustururqa raya-rayata. ³⁸Chaymi animalkunapa yaku tomanan artesakunapa hichpanpi churarurqa hinaptinmi yaku tomaq animalkuna chaypi muyanakuqku. ³⁹Animalkunam muyanakuqku chay kaspikunapa ñawpaqninpi hinaspa wachaq allqakunata, cheqchikunata hinaspa murukunata. ⁴⁰Chay uñakunata rakispanmi Labanpa allqa animalninkunapa hinaspa yana animalninkunapa chimpanman churarqa. Animalninkunataqa manamá taqruchirgachu Labanpa animalninkunawanqa. ⁴¹Chaymi poqosqa wiran animalkuna chichukuptin Jacob churaq chay kaspikunata animalkunapa yaku tomanan ladonpi chaynapi chay kaspikunapa ñawpaqninpi chichukunanpaq. ⁴²Umpu animalkuna hamuptinñataqmi mana churaqchu, chay umpukunam karqa Labanpaq, poqosqankunañataqmi karqa Jacobpaq. ⁴³Chayraykum Jacob apuyarurqa anchallataña, paypam kapurqa achkallaña animalninkuna, sirvientenkuna, camellonkuna hinaspa asnonkuna.

Jacobpa ayqekuy munasqanmanta

31 ¹Jacobmi uyarirurqa Labanpa churinkuna rimasqanta, paykunam nirqaku: —Jacobqa taytanchikpa llapa kaqninta hapikuykuspam apuyarun —nispa.

²Jacobqa qawarqataqmi Labanpa hukmanyarusqantapas chaynataq manaña ñawpaq hina kasqantapas. ³Chaymi Tayta Dios nirqa Jacobta:

—Ñoqam yanapasqayki, kutikuy taytaykipa kasqan aylluykikunaman —nispa.

⁴Chaymi Jacob qayachirqa Raqueltawan Leata animalkunawan kasqan hatushman. ⁵Chaypim paykunata nirqa:

—Qawanim taytaykichikpa hukmanyarusqanta, manañam ñawpaq hinañachu. Taytaya Diosninmi ichaqa ñoqawan kachkan. ⁶Qamkunapas yachankichikmi taytaykichiktaqa llapan kallpaywan servisqayta ⁷ichaqa taytaykichikmi engañawarqa sapa kuti ganancioyapas cambiaspan, aswanqa Diosmi mana munaqachu mana allin rurawananta. ⁸Taytaykichik Labanmi niwarqa: “Cheqchikunam qampa ganancioyki kanqa” nispa. Chaymi llapallan animalkuna wachaq cheqchikunallata. “Allqakunam kanqa ganancioyki” nispa niwaptinñataqmi allqakunallata wachaq animalkuna. ⁹Chaynapim taytaykichikpa animalninta Dios qechuruspan qoykuwarqa ñoqaman.

¹⁰—Ovejakunapa chichukusqan tiempopim mosqoyniypi rikurqani muyaq orqokunaqa allqakuna, cheqchikuna hinaspa murukuna kasqanta. ¹¹Chaymi Diospa angelnin mosqoyniypi sutiymanta qayawarqa. Hinaptinmi nirqani: “¿Imata, taytáy?” nispa. ¹²Chaymi payñataq niwarqa: “Qawariyá muyaq llapallan orqokunata. Llapallanmi allqakuna, cheqchikuna hinaspa murukuna. Labanpa tukuy mana allin rurasusqaykitapas rikurqanim. ¹³Ñoqam kani Betel lawpi rikuriqniki Dios. Chaypim rumiman aceteta tallirqanki sapaqchanaykipaq hinaspa prometikuwarqanki. Kay llaqtamanta lloqsipayá kutiy aylluykikunapa kasqanman” nispa.

¹⁴Chaymi Jacobta Raquelwan Lea nirqaku:

—Manañam taytaykupa wasinpiqa kanñachu herenciaykuqa. ¹⁵Qanman rantikuru-wasqanku qollqetapas gastakurunñam hinaspam ñoqaykutaqa forastera warmikunata hinaña qawawachkanku. ¹⁶Taytaykumanta Diospa qechusqan tukuy imaqa ñoqayku-paqwan wawaykupaqmi. Chaynaqa Diospa tukuy nususqaykitayá ruray —nispa.

Padan-aram lawmanta Jacobpa ripukusqanmanta

¹⁷Jacobmi sillachirqa camellokunaman churinkunata warminkunatawan. ¹⁸Hinaspam llapallan animalninkunata otaq Padan-aram lawpi armasqankunata aparikuspan pasakurqa Canaan lawpi taytan Isaacpa kasqanman. ¹⁹Labanñataqmi mana chaypichu karqa ovejankuna rutuq pasakusqanrayku. Chaykamam taytanpa taytachankunata Raquel suwarurqa. ²⁰Aram casta Labantam Jacob engañarurqa upallalla ripukuspan. ²¹Jacobmi ripukurqa lliw kapuqninkunata aparikuspan hinaspam chimpanurqa Eufrates mayuta Galaad orqokunaman rinanpaq.

Jacobta Laban qatipasqanmanta

²²Kimsa punchawmantañam Labanman willarqaku Jacob ripukusqanta. ²³Chaymi Laban ayllunkunapiwan qatirqaku qanchis punchaw puriyta hinaspam hayparurqaku Galaad orqokunapi. ²⁴Hinaptinmi Aram casta Labanman chay tuta Dios rikuriykurqa mosqoyninpi hinaspam nirqa:

—Yanqataq mana allinkunata niwaq Jacobta —nispa.

²⁵Labanmi Jacobta hayparurqa karpankuna sayachisqan Galaad orqokunapi, Labanpas chaypim sayachirqa karpankunata ayllunkunapiwan. ²⁶Chaymi Jacobta Laban nirqa:

—¿Imatataq rurarunki kaynata engañawaspayki? Churiykunatam guerramanta hina presota aparamurqanki. ²⁷¿Imanasqataq upallalla ayqeramurqanki hinaspa engañawaspayki mana willawarqankichu? ¿Manachu aviamuykiman karqa takiwan, tinyawan, arpawan fiestata ruraspa? ²⁸Manamya churiykunatapas nitaq willkachaykunatapas muchaykachimuwarqankichu, loco hinam kaytaqa rurarunki. ²⁹Makillaypim kachkankichik imapas rurarunaypaq. Ichaqa taytaykipa Diosninmi chisi tuta niwarqa: “Yanqataq imatapas niwaq Jacobta” nispa. ³⁰Taytaykipa wasinmanta llakikuspa ripumuspaykiqa ¿imanasqataq taytachaykunataqa suwamuwarqanki? —nispa.

³¹Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Manchakurqaykim churikikuna qechuruwanaykimanta. ³²Ichaqa tayta-chaykikunata pipas suwakamuqqa wañuchunyá, ayllunchikkunapa qayllanpiyá maskakuruy, imaykikunatapas reqsikuspapa apakuyá —nispa.

Jacobqa manam yacharqachu taytachakunataqa Raquel suwakaramusqanta.

³³Labanmi Jacobpa karpanman yaykururqa, yaykururqataqmi Leapa karpanmanpas chaynataq iskaynin sirvientankunapa karpanmanpas ichaqa manam tarirqachu. Leapa karpanmanta lloqsimuspan Raquelpa karpanman yaykururqa. ³⁴Raquelña-taqmi taytachakunata hapispa camellokunapa caronan ukuman pakarurqa hinaspam tiyarurqa hawanpi. Labanmi maskarqa Raquelpa karpanta aswanqa manam tarirqachu chay taytachakunataqa. ³⁵Hinaptinmi Raquelñataq taytanta nirqa:

—Taytáy, amayá piñakuychu, killaywan onqospaymi mana hatariyta atinichu —nispa.

Chaynapimá Labanqa maskaspanpas mana tarirqachu taytachakunataqa

³⁶chaymi Jacobñataq piñakuruspan qaqcharqa Labanta:

—¿Ima mana allintataq ruraruni? ¿Imataq huchay sinchita piñakuspa qatipamuwanykipaqqa? ³⁷Tukuy imaykunata maskaparuspaykiqa ¿wasikiپی kaqkunamantaqa

imaykikunataqa tarirunki? Churamuy ayllunchikkunapa qayllanman paykuna juz-gawananchikpaq. ³⁸Iskay chunka watañam qanwan kuska karqani. Ovejaykikuna, cabraykikunapas manam haykapipas sullurqachu nitaqmi kanchaykimantaqa carne-roykitapas mikurqanichu. ³⁹Manam haykapipas purun animalkunapa puchuntaqa apamurqaykichu, chinkaqqunamantapas pagarqaykim, tutapas otaq punchawpas suwasqakunamantaqa mañawaqmi kanki. ⁴⁰Punchawmi rupaypi ñakarirqani, tutanña-taqmi qasa chiripi ñakarirqani, puñuyas manam chayawaqchu. ⁴¹Chaynamá wasikipi karqani iskay chunka wata. Chunka tawayoq watam servirqayki iskaynin churikiku-namanta, soqta watañataqmi animalnikikunamanta. Sapa kutillam ganancioytapas cambiawarqanki. ⁴²Abrahampa Diosnin otaq taytay Isaacpa respetasqan Dios ñoqawan mana kaptinqa kunanmi mana imayoqta kachaykuwankiman karqa. Ichaqa Diosmi ña-kariywan llamkasqayta qawarqa hinasпам chisi tuta qaqchasurqanki —nispa.

Labanwan Jacob contrato rurasqankumanta

⁴³Jacobtam Laban nirqa:

—Kay warmikunaqariki ñoqapa churiykunam, kay qari wawakunapas ñoqapa willkaykunam, kay ovejakunapas ñoqapa ovejaykunataqmi, tukuy kay qawasqaykipas ñoqallapataqmi. Kunanqa manam imanaymanñachu churiykunatawan willkaykunata-qa. ⁴⁴Kunanyá qanwan contratota rurasun testigo hina ñoqanchikpi kananpaq —nispa.

⁴⁵Chaymi Jacob suytu rumita sayachirqa señal kananpaq ⁴⁶hinasпам ayllunku-nata nirqa:

—Rumikunata huñumuychik —nispa.

Llapallanku rumita montorusпам chaypa ladonpi mikurqaku. ⁴⁷Chaymi Laban suticharqa Aram castakunapa rimayninpi “Jegar Sahaduta” nispa. Jacobñataqmi suticharqa “Galaad” nispa, Heber casta runakunapa rimayninpi.

⁴⁸Hinaptinmi Laban nirqa:

—Kay monton rumim kachkan testigo hina ñoqanchikpaq —nispan.

Chayraykum suticharqaku Galaadwan. ⁴⁹Chaypa huknin sutinñataqmi karqa “Mizpa”. Chaynataqa suticharqaku Laban kaynata nisqanraykum:

—Tayta Diosyá qawawasunchik qamtawan ñoqata manaña rikunakuptinchik-pas. ⁵⁰Churiykunata ñakarichispa huk warmikunatawan casaraptikiqa manaña pi qawawaptinchikpas Diosmi testigo kanqa ñoqanchikmanta —nispa.

⁵¹Labanqa nirqataqmi:

—Kay montonasqa rumikunapiwan kay churasqay suytu rumim ñoqanchik ukupi ⁵²kanqa testigokuna hina. Manam pasamusaqchu qanman, qampas manataqmi pasamunkichu ñoqaman mana imananakunanchikpaq. ⁵³Mana chayna kaptinqa Abra-hampa, Nacorpa Diosninyá otaq abuelonkunapa Diosninyá arreglawasunchik —nispa.

Hinasпам Jacob juramentarqa taytan Isaacpa respetasqan Diosrayku. ⁵⁴Chay-mi Diospaq animalkunata wañuchispan Jacob kañarqa hinasпам ayllunkunata qayaspa mikurqaku. Mikurusпамkum chay tuta puñurqaku chay orqopi.

⁵⁵Labanmi tutapayta hatarispan muchaykurqa churinkunatawan willkankuna-ta. Paykunapaq bendicionta mañakuspanmi kutikurqa maymi kasqanman.

Jacob wawqen Esauwan tupanakusqanmanta

32

¹Jacob riptinmi Diospa angelninkuna lloqsimurqa chaskiqnin. ²Chaymi Jacob paykunata rikuruspan nirqa:

—Diospa tropanpa campamentonmi kayqa —nispá.

Hinaspam chay lugarta suticharqa Mahanainwan.

³Chaymi Jacob kacharqa willakuqkunata Esau wawqenman. Paymi kachkarqa Seir law Edom nacionpi. ⁴Kachaspam nichimurqa:

—Kaynatam nin serviqniki Jacob: “Kunankamam *yachamurqani tionchik Labanwan. ⁵Kapuwanñam vacaykuna, asnoykuna, ovejaykuna, cabraykuna chaynataq sirvienteykunawan sirvientaykunapas chaymi qam señorllayman wi-llachimuyki ama hina kaspá favoreceykuwanaykipaq” nispá.

⁶Chaymantam willakuqkuna kutimurqa Jacobman kaynata nispá:

—Rirqanikum wawqeki Esauman chaymi paypas hamuchkan chaskisuniki tawa pachak runakunawan.

⁷Chaymi Jacob anchata mancharikuspan hukmanyarurqa, chayraykum paywan kaq runakunata iskayman rakirqa, iskaymantaqmi rakirqa ovejakunatapas, vacakunatapas chaynataq camellokunatapas ⁸kaynata piensaspan: “Esau hamuspa huknin hatajota wañuchiptinpas huknin hatajoqa lluptinqaraqmi” nispá. ⁹Jacobmi mañakurqa:

—Abueloy Abrahampa chaynataq taytay Isaacpa yupaychasqan Tayta Dios, qanmi niwarqanki: “Kutikuy taytaykipa kasqan aylluykikunaman hinaptinmi allinta ruras-qayki” nispá. ¹⁰Cheqap kuyapayakuynikitaqa manam chaskinaypaq hinachu kani. Tawnallaywanmi kay Jordan Mayutaqa chimpamurqani kunanqa iskay hatajoman rakinasqa kapuqnioqñam kachkani. ¹¹Wawqey Esau mantayá libraykullaway Tay-táy, paytaqa manchakunim. Hamuspachá wañurachinqa warmiykunata wawantinta. ¹²Qamtaqmi niwarqanki Taytáy: “Ñoqam yanapasqayki allin kanaykipaq chaynataq lamar qochapi aqo hinaña mana yupay atina castayoc kanaykipaq” nispá.

¹³Chay tutam chaypi Jacob puñururqa hinaspam kapuqninmanta wawqen Esauman regalanapaq akllarqa: ¹⁴iskay pachak cabrakunata, iskay chunka chi-vatokunata, iskay pachak ovejakunata, chunka carnerokunata. ¹⁵kimsa chunka china camellokunata ñuñuq uñantintakama, tawa chunka vacakunata, chunka novillokunata, iskay chunka china asnokunata, chunka orqo asnokunata. ¹⁶Hinas-pam sirvientenkunaman sapa hatajota entregaykurqa kaynata kamachispan:

—Ñawpachiychik hatajo animalkunata huknin hatajomanta karunchasqata —nisan.

¹⁷Punta riqtam kamachirqa:

—Wawqey Esauwan tuparuptiki: “¿Pitaq kachkanki? ¿Maytataq richkanki? ¿Pipataq kay qatisqayki animalkunaqa?” nispá tapusuptikiqa kaynatam ninki: ¹⁸“Señorlláy Esau, kay regalokunaqa serviqniki Jacobpa qanman apachimuwas-qanmi, paypas qepaykutam hamuchkan” nispá.

¹⁹Kamachirqataqmi qepata atajontin riqkunatapas:

—Esauwan tupaspaykichikqa chay nisqayman hinamá ninkichik: ²⁰“Serviqniki Jacobqa qepaykutam hamuchkan” nispá.

Chaynataqa nirqa kaynata piensasqanraykum:

—Regalokunata puntarachispaymi piñakuyninmanta sonqonta llampuyayka-chisaq hinaspañam tupaykusaq icharaqqas chaynapi chaskiykuwanman —nispá.

²¹Chaymi puntata pasachirqa regalokunata hinaspanmi chay tuta puñurqa campamentopi.

Angelwan Jacob peleasqanmanta

²²Hina chay tutallam hatariruspan iskaynin warminkunata, iskaynin sirvientankunata hinaspa chunka hukniyoq churinkunata Jaboc mayupa vadonta chimpanachirqa.

²³Pasachirqamá paykunata llaqa imankunatawan. ²⁴Chaymi Jacob sapallan qeparurqa hinaspa pelearqa huk qariwan achikyanankama. ²⁵Hinaptinmi Jacobta mana vanceyta atispan waqtarurqa weqaw moqonpi hinaptinmi chay qariwan peleachkap-tin Jacobpa huknin piernan moqakururqa. ²⁶Chay qarim nirqa Jacobta:

—Achikyamuchkanñam kachaykuway pasakunaypaq —nispa.

Chaymi Jacobñataq nirqa:

—Manam kacharikimanchu mana bendeciwaqtikiqa —nispa.

²⁷Hinaptinmi chay qari tapurqa:

—¿Imataq sutiki? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Jacobmi —nispa.

²⁸Chaymi pay nirqa:

—Manañam Jacobñachu sutikiqa kanqa, aswanqa Israelñam Dioswan chayna-taq runakunawanpas peleaspa vencerusqaykirayku —nispa.

²⁹Jacobñataqmi chay qarita tapurqa:

—Kunanyá willaykuway sutikita —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—¿Imapaqtaq tapuwanki sutiyaqta? —nispa.

Hinaspanmi chaypi bendeciyrurqa. ³⁰Chaymi Jacob chay lugarta suticharqa Penielwan:

—Diosa rikuruchkaspaypas kawsachkaniraqmi —nispa.

³¹Penielta pasaruptinmi inti qespiramurqa, Jacobñataqmi rirqa wistutyastin.

³²Jacobta weqaw moqonpi waqtarusqanraykum Israelpa castankunaqa mana mikun-kuchu animalpa weqawninpi kaq ankutaqa kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Jacob wawqen Esauwan allinyanakusqanmanta

33 ¹Jacobmi rikururqa Esauta tawa pachak runantin hamuchkaqta chaymi rakirqa wawakunata Leaman, Raquelman hinaspa iskaynin sirvientankunaman. ²Puntatam churarqa sirvientankunata wawantintakama, qepanmanñataqmi churarqa Leata wawankunatawan, lliwpa qepanmanñataqmi churarqa Raquelta wawan Joseytawan. ³Jacobñataqmi pasarqa paykunapa ñawpaqninman hinaspa qanchis kutikama qonqorakuspa pampaman kumuykurqa chaynapi wawqenman asuykunanpaq. ⁴Chaymi wawqen Esau kallpaykurqa tupaykuq hinaspa Jacobta abrazaykuspan muchaykurqa hinaspa kuskanku waqarqaku. ⁵Chaymantam Esau rikururqa Jacobpa warminkunatawan churinkunata chaymi tapurqa:

—¿Pikunataq kay qanwan hamuqkunaqa? —nispa.

Chaymi Jacob nirqa:

—Paykunaga favorecewaspa Diospa qowasqan churiykunam —nispa.

⁶Chaymi sirvientakuna wawankunapiwan asuykamuspa qonqoranpa kumuykurqaku. ⁷Leapas wawankunapiwanmi asuykamuspa qonqoranpa kumuykurqaku, chaymantañataqmi asuykamurqa Josey maman Raquelpiwan hinaspa qonqoranpa kumuykurqaku. ⁸Chaymi Esau tapurqa:

—¿Imatataq munanki llapallan hatajontin animalkuna tarimusqaykunawanqa? —nispa.

Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Qampa favorniki tariykuyllatam —nispá.

⁹Hinaptinmi Esauñataq nirqa:

—Wawqelláy, ñoqataqa manam imapas pisiwanchu, kay kapusuqnikiqua qam-paqyá kachun —nispá.

¹⁰Chaymi Jacob nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá chaskiykuway regaloyta, Diospa uyantapas rikuykuchkaq hinam qampa uyaykita rikuykuni, qampas kusişamiki kachkanki ñoqawan. ¹¹Re-galo apamusqaytayá chaskiykuway. Tukuy kaykunaqa Diospa qowasqanmi —nispá.

Chaynata hikutaptinmi Esau chaskiykurqa. ¹²Chaymi Esau nirqa:

—Hakuchik kuska, ñawpaqnikitam risaq —nispan.

¹³Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Wawqelláy, rikuchkankim churiykunaqa llumpay wawallaraq kasqanta chaynataq cabraykunapas, ovejaykunapas, vacaykunapas llullu uñayoc kasqanta, pisiparuspanku-chá llapallan huk punchawllapi wañurunman. ¹⁴Taytáy, kay serviqnikipa ñawpaqniytayá puntachkay, ñoqaqa allillamantam hamusaq animalkunapa purisqanman hina. Wawaku-napa risqanman hinalla allillamanta hamuspaymi Seir orqopiña tupasunchik —nispá.

¹⁵Chaymi Esau nirqa:

—Chaynaqa ñoqawan hamuq runaykunatayá wakinta saqeykusqayki —nispá.

Hinaptinmi Jacobñataq nirqa:

—Señorlláy, amañayá saqewaychu —nispá.

¹⁶Chaynapim Esau kutikurqa Seir lawman chay punchawlla. ¹⁷Jacobñataqmi pasarqa Sucot lawman hinasqam chaypi wasita rurarqa, animalninkunapaqpas chaypim ramadakunata rurarqa. Chayraykun suticharqa chay sitiota Sucotwan.

¹⁸Padan-aram lawmanta Jacob hamusqam Canaan allpapi kaq Siquem llaqta-man chayarurqa hinasqam karpankunata sayachirqa chay llaqtapa chimpanpi.

¹⁹Chaypim huk chakrata rantirurqa Siquempa taytan Hamorpa churinkunamanta tawa kilo parten qollqewan hinasqam chaypi karpanta sayachirqa. ²⁰Hinasqam chaypi altarta ruraspa suticharqa “El-Elohe-Israelwan.

Jacobpa churin Dina abusasqa kasqanmanta

34 ¹Jacobpa churin Leapa wawan Dinam lloqsirqa chay llaqtapi sipaskuna qawaq. ²Dinata Hamorpa churin Siquem qawaykuspanmi engaño-wan abususqan penqayman churarurqa. Hamorqa karqa chay lawpi kamachikuq Hiv casta runam. ³Aswanqa Jacobpa churin Dinata kuyarurqa Siquem hinasqam kuyakuyllawanña rimapayarqa. ⁴Chaymi Siquemqa taytan Hamorta rimapayarqa:

—Yaykupakuy kay sipaswan casarakunaypaq —nispá.

⁵Ichaqa Jacobmi yacharurqa churin Dinata Siquem penqayman churarusqanmanta. Aswanqa qari churinkuna campopi animalkunawan kaptinmi Jacobqa upallalla karqa paykuna hamunankama. ⁶Chaymi Siquempa taytan Hamor rirqa Jacobman yaykupakuq.

⁷Jacobpa churinkunañataqmi yacharuspanku hamurqaku campomanta. (Jacobpa huknin sutinmi Israel.) Jacobpa warmi churinwan Siquem loco hina puñurusqan-manta llakikuruspankun anchata piñakururqaku paykuna ukupiqa chayqa mana haykapipas rurana kasqanrayku. ⁸Chaymi Hamor paykunawan rimarqa kaynata:

“33:20 Hebreo simipi El-Elohe-Israel ninanqa “Diosmi Israel runakunapa Diosnin” ninanmi.

—Churiy Siquenmi llumpayta kuyarun panikichikta, ama hina kaspayá ama harkakuychikchu churiywan casarakunanta. ⁹Ñoqaykuwantaq ayluta ruraspayá warmi churikichikkunatapas casarachiychik ñoqaykumanta kaqkunawan, qamkunapas warmi churiykuwanyá casarakuychik. ¹⁰Ñoqaykuwanñayá *yachakuychik, allpaqa kanqam chaypi yachanaykichikpaq chaynataq negocio ruranaykichikpaqpas. Hapikuychikyá chay allpata qamkunapaqña kananpaq —nispa.

¹¹ Siquemqa nirqataqmi Dinapa taytantawan turinkunata:

—Ama hina kaspaykichikyá casarachiwaychik hinaptinqa qosqaykichikmi imapas mañawasqaykichikta. ¹²Ñoqapa parteymanta ima regalokunataña mañakuptikichikpas qosqaykichikmi. Kay sipaswanyá casarachiwaychik —nispa.

¹³Ichaga paninku Dinata Siquem penqayman churasqanmantam taytan Hamortawan engañollawan Jacobpa churinkuna ¹⁴nirqaku:

—Ñoqaykuqa penqay kasqanraykum panyikutaqa mana qoymankuchu qari kaynin mana señalasqa runakunamanqa. ¹⁵Ichaga aceptaymankumá ñoqayku hina qamkunamanta llapan qarikuna señalasqa kaptikichikqa. ¹⁶Chayraqmi casarakuwaqchik warmi churiykuwanqa, ñoqaykupas chayraqmi casaraymanku warmi churikichikkunata. Chaynapim qamkunawan *yachaspa huk castallaña kasunchik. ¹⁷Mana señalakuyta munaspa mana kasuwaptikikum ichaga panyiku sipasta pusarikuspa pasakusaqku —nispa.

¹⁸Chay rimasqankum Hamorpa churin Siquempaqa allin rikchakapurqa. ¹⁹Jacobpa churin Dinata kuyarusqanraykum Siquemqa chay nisqanta apurawman rurarqa. Siquemqa karqa taytanpa familianpi llapallanmanta allin respetasqam. ²⁰Chaymi Hamorqa churin Siquempiwan rirqaku llaktankupa zaguannin punkupi huñunakuyman hinaspa rimarqaku llaktankupi runakunawan kaynata:

²¹—Kay runakunaqa amistadninchikmi, chaynaqa kay allpanchikpi *yachaspayá negociota rurachunku. Kay allpaqa hatunmi, paykunapapas haypanqam. Ñoqanchikmi warmi churinkunata casarasunchik, paykunapas casaranqam warmi churinchikkunata. ²²Ichaga munasqankuman hina ñoqanchikwan yachanankupaqmi paykuna hina llapanchik qarikuna señalachikusun chaynapi huk castallaña kananchikpaq. ²³Lliw kapuqninkupas chaynataq tukuy animalninkupas ñoqanchikpaqmi kanqa. Ichaga paykunawanyá conveninakuykusun ñoqanchikwan *yachanankupaq —nispa.

²⁴Chaymi llaktapi kallpayoq llapallan qarikuna kasukurqa Hamorpa hinaspa churin Sequempa nisqanta, llapallankum qari kayninkupa qarachanta kuchuchikurqaku.

²⁵Aswanqa kimsa punchawña hatun nanayllawanña kachkaptinkum Dinapa turinkuna, Simeonwan Leviy otaq Jacobpa churinkuna sapakama espadankuta hapispa yaykurqaku llaktaman hinaspa wañurachirqaku llapallan runakunata mana defiendekuy atichkaqta. ²⁶Hamortapas espadawanmi churin Sequemtawan wañurachirqaku hinaspa Dinata Siquempa wasinmanta horqoruspa kutichirqaku. ²⁷Jacobpa wakin churinkunapas paninku penqayman churasqa kasqanmantam chay wañuchisqanku runakunapa kasqanman rispanku saquearqaku llaktata. ²⁸Qechurqakum ovejakunata, vacakunata hinaspa asnokunata. Apakurqakum llaktapi llaqa ima kaqkunatapas chaynataq campopi kaqkunatapas. ²⁹Apakurqakumá tukuy imankutapas, llapallan wawakunatapas, warminkutapas chaynataq wasikunapi tukuy kaqkunatapas. ³⁰Chaymi Simeontawan Leviyta Jacob nirqa:

—Kay llaktapi *yachaq Canaan casta runakunawan hinaspa Ferez casta runakunawanmi cheqninarachiwankichik hinaspa penqayman churaruwankichik, as runalla kachkaptinchikqa atacaruwaspachikchá wañurachiwasun, wañurachinqakutaqchá wasinchikpi llapallan kaqkunatapas —nispa.

³¹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—¿Chuchumikata hinachu paniykuta ruranan karqa? —nispanku.

Betel llaqtapi Jacobta Diospa bendecisqanmanta

35 ¹Diosmi nirqa Jacobta:

—Betel lawman rispayki chaypi *yachamuy hinaspa chaypitaq ñoqa-paq altarta ruramuy. Ñoqam kani wawqeki Esaumanta lluptichkaptiki rikuriqniki Dios —nispa. ²Chaymi Jacob nirqa familiantawan llapallan paywan kaqkunata:

—Wischuychik hatallisqaykichik taytacha-mamachakunata hinaspa limpia-kuychik, mudakuychiktaq pachaykichiktapas. ³Hakuchik Betel lawman, llakiypi rimapayawaqniy Diosmanmi chaypi ruramusaq altarta, paymi purisqaykunapi ñoqawan karqa.

⁴Chaymi Jacobman qoykurqaku hatallisqanku llapallan taytacha-mamachakunata chaynataq rinrunkupi kaq areteknatapas chaymi Jacob pamparurqa Siquem llaqtapa hichpan encina sachapa sikiñpi. ⁵Ripukuptinkum Dios qorqa manchakuyta muyuriq-nin llaqtapi kaq runakunaman chaynapi Jacobpa churinkunata mana qatinankupa.

⁶Jacobmi chayarqa llapallan runakunapiwan “Luz” sutiyoq llaqtaman, chaypa huknin sutinga Betelmi, chayqariki tarikun Canaan allpapim. ⁷Chaypi altarta ru-raruspa chay sitiota suticharqa ⁸El-Betelwan wawqenmanta lluptichkaptin Dios chaypi rikuriyusqanrayku. ⁸Chaypitaqmi wañururqa Rebeca uywaq Deborapas hinaptinmi pamparurqaku Betel llaqtapa hichpan encina sachapa sikiñpi chayray-kum Jacob chay sachata suticharqa “Waqaqkunapa Encina Sachan” nispa.

⁹Chaypim Dios huktawan Jacobman rikurirqa Padan-aram lawmanta kutimup-tin hinaspa payta bendecispa ¹⁰nirqa:

Jacobmi karqa qampa sutikiqa

Kunanqa manam chayñachu kanqa.

Israelwan sutichasqañam kanki kunanmantaqa.

Israelwan suticharuspanmi ¹¹Dios nirqa:

Tukuy Atiyniyoq Diosmi kani ñoqaqa.

Achka churiyoq kaspayá miray qamqa.

Achka nacionkunam miraynikichikmanta kanqa.

Reykunam qanmanta lloqsinqa.

¹²Abrahanman qosqay allpatam qosqayki.

Isaacman qosqay allpatam qosqayki.

Qosqaykimá qanmanpas

chaynataq miraynikikunamanpas.

¹³Hinaptinmi Dios pasakurqa chay sitiopi Jacobwan rimaruspa. ¹⁴Chaymi Jacob sayachirqa Diospaq huk suytu rumita rimasqanku sitiopi hinaspa sa-paqchanañpaq hichaykurqa rumipa hawanman vinotawan aceiteta. ¹⁵Chaymi Dioswan rimasqanku sitiota Jacob suticharqa Betelwan.

/ 35:7 Hebreo simipi El-Betel ninanqa “Betel llaqtapa Diosnin” ninanmi.

Raquelpa wañukusqanmantawan pampakusqanmanta

¹⁶Betel lawmantam pasarqaku ichaqa Efrata llaqtachaman hichpachkap-tinkuñam Raquel wachakuspa llumpayta ñakarirqa. ¹⁷Wachakuspan sinchita ñakarichkaptinmi partera nirqa:

—Ama manchakuychu, kay wawapas qarim kasqa —nispa.

¹⁸Chaymi Raquelqa wañunayachkaspanña suticharqa Benoniwan hinaspa wañukurqa. Taytanñataqmi suticharurqa ¹⁹Benjaminwan.

¹⁹Raquel wañuruptinmi Efrata llaqtachaman riq ñanpa patanpi pamparurqaku. Efrata llaqtachapa huknin sutinga Belen llaqtam. ²⁰Raquelpa sepulturanpa hawanpim Jacob wasichata hina perqarqa, chaypim Raquelpa sepulturan kachkan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

²¹Chaymanta Israel pasaspanmi karpanta sayachirqa Edar torrepam waklawninpi. ²²Israel chay allpapi *yachachkaptinmi taytanpa compañeran Bilhawan Ruben puñururqa. Chayta Israel yacharuspa llumpayta piñakurqa.

Jacobpa churinkunamanta

(1 Cr 2:1-2)

Jacobpa qari churinkunam karqa chunka iskayniyoq. ²³Leapim karqa piwi churin Ruben, qatinqinkunañataqmi karqa Simeon, Leviy, Juda, Isacar hinaspa Zabulon.

²⁴Raquelpi churinkunam karqa Joseywan Benjamin ²⁵Raquelpa sirvientan Bilhapi churinkunañataqmi karqa Danwan Neftaliy. ²⁶Leapa sirvientan Zilpapi churinkunañataqmi karqa Gadwan Aser. Kaykunam Jacobpa qari churinkuna, Padan-aram lawpi naceqkuna.

Isaacpa wañukusqanmanta

²⁷Chaymantam Jacob chayarqa Isaac taytanpa kasqan Mamre llaqtaman otaq Arba llaqtaman. Chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron. Chaypim ñawpaqta Abrahampas chaynataq Isaacpas *yacharqa. ²⁸Isaacmi pachak pusaq chunkan watanpi ²⁹wañukurqa hinaspa abuelonkunapa kasqanman rirqa. Sinchi yuyaqañam payqa wañukurqa chaymi churin Esauwan, churin Jacob pamparqaku.

Esaupa mirayninkunamanta

(1 Cr 1:34-54)

36 ¹Esaupa mirayninkunam kaykuna, Esaupa huknin sutinga karqa Edonmi. ²Esaumi casararqa Canaan law Het casta runa Elonpa churin Adata, casararqataqmi Hiv casta runa Zibeonpa willkan otaq Ana sutiyoq runapa churin Aholibamatapas ³chaynataq Nebaiotpa panin otaq Ismaelpa churin Basemattapas. ⁴Ada sutiyoq warminñataqmi wachakurqa Esaupa churin Elifazta, Basemat sutiyoq warminñataqmi wachakurqa Reuelta. ⁵Aholibama sutiyoq warmipas wachakurqataqmi Jeusta, Jaalamta hinaspa Coreyta. Chaykunam Esaupa churinkuna Canaan allpapi naceqkuna.

⁶Esaumi warminkunatawan qari churinkunata, warmi churinkunata, wasinpi llapallan kaq runakunata, kapuqninkunata, llapallan animalninkunata chaynataq Canaan allpapi armasqan tukuy kapuqninta huñuykuspan wawqen Jacobpa ladanmanta huklaw allpaman ripukurqa. ⁷Jacobwan Esauqa achkallaña kapuqnioqmi karqaku chaymi mana kуска *ya-

chayta atirqakuchu nitaqmi yachasqanku allpapas kamarqachu achkallaña animalninku kasqanrayku. ⁸Chaymi Esauqa Seir orqopiña yacharqa. Esauqa huknin sutinga Edonmi.

⁹Seir orqopi *yachaq Edom runakunapa taytan Esauqa mirayninkunam ¹⁰kaykuna: warmin Adapa wawan Elifaz, huknin warmin Basimatpa wawan Reuel.

¹¹Elifazpa churinkunañataqmi karqa Teman, Omar, Zefo, Gatam hinaspa Cenaz.

¹²Esauqa churin Elifazpa churi-wachañataqmi karqa Timna, paymi Elifazpa churin Amalecta wachakurqa. Paykunam Esauqa warmin Adapa mirayninkuna.

¹³Reuelpa churinkunañataqmi karqa: Nahat, Zera, Sama hinaspa Miza. Paykunam Esauqa warmin Basematpa mirayninkuna. ¹⁴Zibeonmi karqa Anapa taytan, Anañataqmi karqa Aholibamapa taytan. Kay Aholibamam wachakurqa Esauqa churin Jeusta, Jaalamta hinaspa Coreyta.

¹⁵⁻¹⁶Esauqa mirayninkuna ukupi kamachikuqkunam karqa: Kamachikuq Teman, Kamachikuq Omar, Kamachikuq Zefo, Kamachikuq Cenaz, Kamachikuq Corey, Kamachikuq Gatam hinaspa Kamachikuq Amalec. Paykunam karqa Elifazpa churin otaq Adapa miraynin Edom allpapi kamachikuqkuna. Elifazqariki karqa Esauqa piwi churinmi. ¹⁷Esauqa churin Reuelpa mirayninkunañataqmi kaykuna: Kamachikuq Nahat, Kamachikuq Zera, Kamachikuq Sama hinaspa Kamachikuq Miza. Paykunam Reuelpa churin otaq Esauqa warmin Basematpa miraynin Edom allpapi kamachikuqkuna. ¹⁸Esauqa warmin Aholibamapa wawankunañataqmi kaykuna: Kamachikuq Jeus, Kamachikuq Jaalam hinaspa Kamachikuq Corey. Paykunam karqa Ana sutiyoq runapa mirayninkuna otaq Esauqa warmin Aholibamapa wachakusqan kamachikuqkuna. ¹⁹Paykunamá karqa Esauqa miraynin kamachikuqkuna. Esauqa huknin sutingariki Edonmi.

²⁰Hor casta runa Seirpa churinkunam kaykuna: Lotan, Sobal, Zibeon hinaspa Ana sutiyoq runa. Paykunam karqa chay allpapi *yachaqkuna. ²¹Hor casta runakunapa kamachiqninkunam kaykuna: Dison, Ezer hinaspa Disan. Paykunam karqa Edom allpapi yachaq Seirpa churinkuna. ²²Lotanpa churinkunam karqa Hori hinaspa Hemam, Timnañataqmi karqa Lotanpa panin. ²³Sobalpa churinkunañataqmi karqa Alvan, Manahat, Ebal, Sefo hinaspa Onam. ²⁴Zibeonpa churinkunañataqmi karqa Ajawan Ana sutiyoq runa. Kay Anam taytan Zibeonpa asnonkunata michichkaspan chunniqqi tarirurqa puky yaku kunata. ²⁵Anapa churinkunam karqa Dison, warmi churinñataqmi karqa Aholibama. ²⁶Disonpa churinkunañataqmi karqa Hemdan, Esban Itran hinaspa Queran. ²⁷Ezerpa churinkunañataqmi karqa Bilhan, Zaavan hinaspa Acan. ²⁸Disanpa churinkunañataqmi karqa Uz hinaspa Aran.

²⁹Hor casta runakunapa kamachiqninkunam karqa: Kamachikuq Lotan, Kamachikuq Sobal, Kamachikuq Zibeon, Kamachikuq Ana, ³⁰Kamachikuq Dison, Kamachikuq Ezer hinaspa Kamachikuq Disan. Paykunam karqa Hor casta runakunapa sapakama kamachiqninkuna. Paykunaqariki *yacharqaku Seir allpapim.

³¹Israelpa castankunapi manaraq rey kachkaptinmi Edom allpapi gobiernarqaña paykuna. ³²Beorpa churin Bela sutiyoq runam gobiernarqa Edom nacionpi. Belapa llaqtanqa karqa Dinabam. ³³Bela sutiyoq runa wañuruptinmi Bosra llaqtayoq Zerapa churin Jobab gobiernarqa Belapa rantinpi. ³⁴Jobab wañuruptinñataqmi Teman law Husam sutiyoq runaña gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁵Husam wañuruptinmi Badadpa churin Adad gobiernarqa paypa rantinpi. Adadmi Moab pampapi peleaspa Madian casta runakunata vencerurqa. Adadpa llaqtanqa karqa Avitmi. ³⁶Adad wañuruptinñataqmi Masreca llaqtayoq Samla gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁷Samla wañuruptinmi

mayu patan law Rehobot llaqtayoc Saul gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁸Saul wañu-ruptinmi Acborpa churin Baal-hanan gobiernarqa paypa rantinpi. ³⁹Acborpa churin Baal-hanan wañuruptinmi paypa rantinpi gobiernarqa Hadar. Paypa llaqtanqa karqa Paumi, paypa warminmi karqa Mezaabpa willkan otaq Matredpa wawan Mehetabel.

⁴⁰Castankuman hina hinaspa llaqtankuman hina Esaupa miraynin kamachikuqkunana kaykunam: Kamachikuq Timna, Kamachikuq Alva, Kamachikuq Jetet, ⁴¹Kamachikuq Aholibama, Kamachikuq Ela, Kamachikuq Pinon, ⁴²Kamachikuq Cenaz, Kamachikuq Teman, Kamachikuq Mibzar, ⁴³Kamachikuq Magdiel hinaspa Kamachikuq Iram. Paykunamá karqaku dueñoyasqanku allpapi kamachikuqkuna. Esaupa huknin sutinqariki Edonmi. Paymi Edom runakunapa taytan.

37 ¹Jacobñataqmi taytanpa *yachasqan Canaan allpapi yacharqa forastero hina.

Joseymantawan wawqenkunamanta

²Kunanñataqyá Jacobpa mirayninkunamanta willasqaykichik: Joseymi chunka qanchisniyoq watanpi wawqenkunawan ovejakunata michirqaku. Chay wawqenkunaqa karqa taytanpa churi-wachan Bilhapa hinaspa Zilpapa wawankunam. Joseymi willaq taytanman paykunapa mana allin rurasqankuta.

³Israelmi kuyaq Joseyta llapan churinkunamantapas aswan masta machu-yayninpiña churin kasqanrayku chaymi qoysuneq sumaq pachata rurapurqa.

⁴Taytanmi Joseyta kuyarqa wakin churinkunamantapas aswan masta chayray-kum wawqenkuna cheqniqku hinaspa piñasqalla rimapayaqku Joseyta.

⁵Josey mosqoruspanmi wawqenkunaman willarqa, chayraykum paykunapa aswanraq cheqnirurqaku. ⁶Joseymi nirqa paykunata:

—Uyariychik kay mosqoyniyta: ⁷Gavillakunatam watachkasqanchik chakrapi hinaptinmi ñoqapa gavillay sayarirurqa hinaspa derecholla karqa, qamkunapa gavillaykichikñataqmi muyuriqninpi kaspa kurkuykurqa ñoqapa gavillayman —nispa.

⁸Chaymi wawqenkunañataq nirqa:

—¿Qamqa reyniyku kaspachu munaychakunki ñoqaykupi? —nispa.

Hinaspa aswanraq cheqnipakururqaku chay mosqoyninmantawan.

⁹Huktawan mosqospam wawqenkunaman willarqa:

—Kunanmi huktawan mosqoruni, intiwan killam lucerokunapiwan ñoqaman kumuykuwarqa —nispa.

¹⁰Taytanmanpas willakurqam wawqenkunaman hina chaymi taytan qaqchaspan nirqa:

—¿Ima mosqoytaq chay mosqoynikiqa? ¿Ñoqachum hamusaq mamaykipiwan hinaspa wawqekikunapiwan ñawpaqnikiqi qonqoranpa pampaman kumuykunaykupa? —nispa.

¹¹Chaymi wawqenkuna envidiakurqa Joseymanta, taytanñataqmi yuyaymanarqa chay willasqanmanta.

Joseyta wawqenkuna rantikurusqanmanta

¹²Joseypa wawqenkunam taytanpa ovejankuna michiq rirqaku Siquem lawta.

¹³Chaymi Israel nirqa Joseyta:

—Wawqekikunam Siquem lawpi ovejata michichkanku, paykunatayá kunan watukaramuy —nispa.

Chaymi Joseyñataq nirqa:

—Arí, rirusaqyá —nispa.

¹⁴Hinaptinmi taytan nirqa:

—Rispaykiyá qawaramuy wawqekikunapa imaynam kasqankuta, yacharamuy-taqyá ovejakunamantapas willawanaykipaq —nispa.

Joseytaq Hebron qechwamantam kacharqa chaymi rirqa Siquem lawkama.

¹⁵Chaymi purunpi pantaruspa purichkaqta huk runa tarirurqa hinaspa tapurqa: —¿Imatataq maskachkanki? —nispa.

¹⁶Joseyñataqmi nirqa:

—Wawqeykunatam maskachkani, ruegakuykim maypim michisqankuta willay-kuwanaykipaq —nispa.

¹⁷Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Ñam pasakunkuña kaymantaqa, ñoqam uyariqani: “Haku Dotan lawman” —niqta.

Chaymi Josey rirqa wawqenkunapa qepanta hinaptinmi paykunaqa Dotan lawpi kachkasqaku. ¹⁸Chaymi paykunaman manaraq chayachkaptin, rikuruspanku Joseyta wañurachinankupaq tanteeanakurqaku. ¹⁹Paykunam ninakurqaku:

—Waqayá mosqoykuna mosqoq maqtaqa hamuchkan. ²⁰Kunanyá wañurachispa wischuykusunchik huk pozoman hinaspayá nisunchik: “Ima purun animalchá mikururqa” nispa. Hinaptinchá yachasunchik mosqoyninkunamanta —nispa.

²¹Chayta Ruben uyariuruspanmi paykunamanta librayta munaspan nirqa:

-Ama wañuchisunchikchu —nispa.

²²Wawqenkunamanta librayta munaspanmi taytanman kutichiyta munaspan paykunata Ruben nirqa:

—Kay pozoman kachaykuychik, ama wañuchiychikchu inocente warmataqa —nispa.

²³Josey wawqenkunaman chayaruptinmi paykuna llatanarurqaku chay qoysuneq sumaq pachanta. ²⁴Hinaspa hapiruspa pozoman kachaykurqaku, pozoqa mana imayyoq chakim kasqa. ²⁵Chaymantam tiyaykurqaku mikunankupaq. Qawarispankum rikururqaku negociante Ismael casta runakunata Galaad lawmanta hamuchkaqta. Paykunam camellonkupi apachkarqaku miski asnaqkunata, balsamokunata hinaspa mirra cargakunata Egipto nacionman. ²⁶Chaymi wawqenkunata Juda nirqa:

—¿Imatataq horqokusunchik wawqenchikta wañurachispanchikqa chaynataq wañusqanmanta pakaspanchikpas? ²⁷Ismael runakunamanyá rantikurusunchik, amayá paytaqa wañuchisunchikchu, wawqenchikqa aychanchikmi. Chaymi wawqenkunapas “allinmi” nirqaku. ²⁸Chay negociante Madian casta runakuna pasachkaptinmi Joseyta wawqenkuna horqorqaku pozomanta hinaspa Ismael casta runakunaman rantikururqaku cuarto kilo qollqepi chaymi Joseyta aparqaku Egipto nacionman.

²⁹Rubenñataqmi chay pozoman kutispan Joseytaq manaña tarirqachu chaypiqa hinaspa pachankunata llikiparqa llakimanta. ³⁰Chaymi wawqenkunaman kutirisan nirqa:

—Warmaq manam kanchu. ¿Kunanqa imapitaq rikukuykuni? —nispa.

³¹Chaymi paykuna Joseypa pachanta hapispanku, huk chivatochata wañura-chispa chaypa yawarninwan Joseypa pachanta chapurqaku. ³²Hinaspa Joseypa chay qoysuneq sumaq pachanta apachirqaku taytankuman.

—Kayllatam tariruniku, reqsiy kayta churikipa pachanchu icha manachu —nispanku.

³³Chaymi Jacob reqsiykuspa nirqa:

—Churiypa pachanmi kayqa, ima purun animalchiki paytaqa mikurun. Joseypa cuerponqariki llikipasqach kachkan —nispa.

³⁴Chaymi Jacob pachanta llakimanta llikipaspa luto pachawan churakurqa hinaspam waqallarqa churinmanta achka punchawta. ³⁵Chaymi llapallan churinkuna asuykurqaku consuelanankupaq ichaqa paymi consuelanankuta mana munaspan nirqa:

—Ñoqaqa churiymantaqa llakikusaq wañunaykamam —nispa.
Chaynata nisanmi waqallarqa.

³⁶Madian casta runakunañataqmi Egipto nacionpi Potifarman rantikururqa Joseyta.
Potifarqa karqa Egipto nacionpi Rey Faraonta waqaychaq soldadokunapa capitanninmi.

Tamar warmimantawan Judamanta

38 ¹Chay tiempopim wawqenkunamanta Juda rakikuruspan chayarurqa Adulam llaqtayoq Hira sutiyoq runapaman. ²Hinas pam chaypi Canaan casta Sua sutiyoq runapa warmi churinta rikuruspan paywan casarakurqa. ³Paymi wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata hinas pam suticharqa Erwan. ⁴Yapatawan wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata hinas pam suticharqa Onanwan.

⁵Quisib llaqtapi Juda kachkaptinmi warmin kasqallan wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata hinas pam suticharqa Selawan.

⁶Chaymi Judaqa piwi churin Erta casarachirqa Tamar sutiyoq warmiwan. ⁷Er sutiyoq Judapa piwi churinmi Tayta Diospa qayllanpi mana allin ruraq karqa chaymi Tayta Dios wañurachirqa. ⁸Chaymi Juda nirqa churin Onanta:

—Casarakuy wawqekipa viudanwan hinaspa cuñado hina deberrickita cumpliychaynapa wawqekipa miraynin ama tukunanpaq —nispa.

⁹Chaymi wawqenpa miraynin mana kananta munaspan wawqenpa viudanwan Onan puñuspa pampallaman sutuchiq. Payqa yacharqam wiksayakuruptinqa mana paypa churin kananta. ¹⁰Chay rurasqanmi Tayta Diosta mana gustarqachu hinaptinmi paytapas wañurachirqa. ¹¹Llumchuynin Tamartam Juda nirqa:

—Taytaykipa wasinpi hina viudalla *yachamuchkay churiy Sela hatunyanankama —nispa.

Judam piensarqa: “Yanqañataq wañurunman churiy Selapas wawqenkuna hina” nisan. Chaymi Tamarqa taytanpaman ripukurqa chaypi *yachananpaq.

¹²Unaymantañam Judapa warmin otaq Sua sutiyoq runapa churin wañukurqa chaymi Judaqa lutokusqanta horqokuruspan rirqa Timnat llaqtata ovejankuna rutuq. Paytam compañaqqa Adulam llaqtayoq amistadnin Hira. ¹³Chaymi Tamarman willaykurqaku:

—Suegroykim ovejankuna rutuq richkan Timnat llaqtata —nispa.

¹⁴Chaymi Tamarqa viuda pachanta horqokuruspan rebosanwan tapakuykuspan tiyarqa Enaim llaqtaman yaykunapi. Chayqa karqa Timnat llaqtaman rina ñanpa patanpim. Tamarqa yacharqam cuñadon Selaqa hatun runaña kasqanta, yacharqataqmi suegronqa prometikusqanman hina mana casarachisqantapas.

¹⁵Hinaptinmi Tamarta Juda rikuruspan piensarqa chuchumika kasqanpaq, chaynataqa piensarqa chay warmipa uyan tapasqa kasqanraykum. ¹⁶Chaymi Judaqa chay warmipa lawman muyuykuspan nirqa:

—Puñuytam munani qanwan —nispan.

Chaynataqa nirqa llumchuynin kasqanta mana yachastinmi. Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—¿Imatataq qowanki ñoqawan puñuspaykiqu? —nispa.

¹⁷Chaymi Judañataq nirqa:

—Huk chivatochatam apachimusqayki —nispa.

Hinaptinmi warmiñataq nirqa:

—Prendaykita qoway apachimuwanaykikama —nispa.

¹⁸Chaymi Judañataq tapurqa:

—¿Ima prenatataq munanki? —nispa.

Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Watuyoq selloq anilloykita qoykuway tawnaykitawan —nispa.

Chaymi qoykuspan paywan puñururqa. Hinaptinmi Tamarqa wiksayakururqa. ¹⁹Chaymi Tamar pasakuspan rebozanta horqokuruspan viuda pachanwan pachakururqa.

²⁰Chaymantam Judaqa Adulam llaqtayoc amistadnin runawan huk chivatochata apachirqa chaynapi warmiman qosqan prendankunata mañamunanpaq ichaqa manam tarimurqachu. ²¹Hinaspam chay warmiwan tupasqan lugarpi runakunata tapukurqa:

—¿Maypitaq kachkan ñanpa hichpanpi tiyaq Enaimpi kaq chuchumika warmi? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Manam kaypiqa kanchu chuchumika warmiqa —nispa.

²²Chaymi Hira kutispan Judata nirqa:

—Manam tarimunichu, chaypi runakunapas: “Kaypiqa manam chuchumika warmiqa kanchu” nispan nimuwanku.

²³Chaymi Juda nirqa:

—Chay qosqaytaqa apakuchunyá mana pipas asipayawananchikpaq. Ñoqaqari-ki apachirqaykim kay chivatochata hinaptinmi mana tarimunkichu —nispa.

²⁴Kimsa killa pasaruptinmi Judaman willamurqaku:

—Llumchuyniki Tamarqa huchapakurunmi hinaspam wiksayoc kachkan —nispa. Chaymi Juda nirqa:

—Horqomuspa kañaychik —nispa.

²⁵Chaymi payta horqomuchkaptinku kacharqa suegronman nichiq:

—Kay prenapa dueñon runapatam wiksayakuruni. Reqsikuy ¿pipataq kay watuyoq selloq anillowan tawnaqa? —nispa.

²⁶Chaymi Juda reqsikuykuspa nirqa:

—Churiy Selawan mana casarachisqayraykum payqa inocente ñoqamantaqa —nispa.

Chaymi manaña puñurqañachu paywan.

²⁷Chaymi Tamarpa wachakunan tiempo chayaramuptin mellizocha kasqa.

²⁸Wachakuchkaptinmi huknin wawa makinta horqoramurqa hinaptinmi partera hapiruspan puka qaytuwan watarurqa:

—Kaymi lloqsimurqa puntata —nispan.

²⁹Makinta kaq kutiykarachiptinmi huknin wawqen lloqsiramurqa puntata hinaptinmi partera nirqa:

—¿Imaynataq kichamurqanki lloqsimunaykipaq? —nispa.

Chaymi suticharqa ^hFareswan. ³⁰Paypa qepantañam wawqen lloqsimurqa puka qaytu watuyoq chaymi suticharqa Zarawan.

Joseyta Potifarpa warmin munapayasqanmanta

39 ¹Egipto nacionman Joseyta aparuptinkum Potifar sutiyoq Egipto nacionniyoq runa rantirurqa apaqnin Ismael casta runakunamanta. Potifarqariki karqa Rey Faraonta waqaychaq soldadokunapa capitanninmi. ²Ichaqa

^h 38:29 Hebreo simipi Fares ninanqa “kichay” otaq “llikiy” ninanmi.

Joseyta Tayta Dios yanapaptinmi favorecesqa karqa Egipto nacionniyoq patronninpa wasinpi kaspan. ³Patronninmi qawarqa Joseytaqa Tayta Dios yanapasqanta chaynataq tukuy rurasqanpipas Tayta Dios allinllataña favorecesqanta. ⁴Hinap-tinmi Joseyta patronnin favorecerqa hinaspa churarqa wasinpi mayordomonpaq hinaspa tukuy kapuqninkunata confiaukurqa. ⁵Chaymi wasinta chaynataq tukuy kapuqninkunata cuentallikusqa punchawmanta Potifarpa wasinta Tayta Dios bendecirqa Joseyrayku. Chaymi Tayta Diospa bendicionnin karqa tukuy kapuqninpi, wasinpi chaynataq chakranpipas. ⁶Chaymi tukuy kapuqninta Joseyman dejaykuspan manaña imamantapas piensarqachu aswanqa mikunallanmantañam.

Joseyqa karqa buenmozo allin rikchayniyoqmi. ⁷Patronninpa warminmi Josey-ta qawapayaq hinaspa nirqa:

—Ñoqawan puñuy —nispa.

⁸Joseyñataqmi mana munaspa nirqa patronanta:

—Patronniyqa wasinpi kaqkunamantaqa manam preocupakunchu, tukuy iman-tam confiaikuwan. ⁹Manam kay wasipiq ñoqamanta aswan atinyioyqa pipas kanchu. Kayqayá wasinpi tukuy kaqa patronniy entregaykuwan ichaqa qamlla-tañam mana qowanchu warmin kasqaykirayku. ¿Imaynataq kay mana allinta ruraspayqa Diospa contranpiqa huchallikuyma? —nispa.

¹⁰Chay warmim sapa punchaw Joseyta hikutaq paywan puñunanpaq ichaqa Josey-mi mana munaqachu. ¹¹Chaymi huk punchaw, wasi allichay Josey yaykuptin mana pipas wasipi karqachu. ¹²Hinaptinmi Joseypa pachanmanta chay warmi hapirurqa:

—Puñusun ñoqawan —nispa.

Ichaqa hawamanmi lluptikaramurqa warmipa makinpi pachantapas dejaramuspan. ¹³Chaymi makinpi Joseypa pachan quedaramusqanta warmi qawaykuspan ¹⁴qayarqa wasinpi sirvientenkunata hinaspa nirqa:

—Qawaychik, qosaypa pusamusqa Hebreo casta runam burlakuwachkanchikña. Paymi yaykumuwarqa puñunaykupaq chaymi hatunmanta qaparirqani. ¹⁵Qaparis-pay qayakuptiyi lluptiramurqa hawaman pachantapas ladoypi dejaruspan —nispa.

¹⁶Chay warmim Joseypa pachanta churarqa Joseypa patronnin wasiman kutimunankama. ¹⁷Chay warmimá chay wakin sirvientenkunaman rimasqanta hinalla qosanman willaspa nirqa:

—Hebreo casta pusamusqayki sirvientem yaykumuwarqa burlakuwananpaq ¹⁸chaymi qaparispay qayakuptiy lluptiramurqa hawaman pachantapas ladoypi dejaruspan. ¹⁹Kaytam rurawan sirvienteki —nispa.

Warmin chaynata willaykuptinmi Joseypa patronnin sinchita piñakururqa. ²⁰Chaymi Joseyta churarurqa reypa presonkunapa kasqa carcelman hinaptinmi karqa chay carcelpi. ²¹Aswanqa Tayta Diosmi karqa Joseywan hinaspa favo-recerqa, favorecechirqataqmi carcelpi jefewanpas. ²²Chaymi Joseyman carcelpi kamachikuq jefe entregaykurqa carcelpi llapallan presokunata chaynapi payña cuentallikunanpaq, Joseymi chay carcelpi tukuy ima kamachikuq karqa. ²³Car-celpi jefeqa Joseyman entregasqa punchawmantam mana preocupakurqachu Joseywanqa Tayta Dios kasqanrayku, Tayta Diosmi paypa rurasqanpi favorecerqa.

Iskay presokunapa mosqosqanmanta

40

¹Chaykuna pasaruptinmi Egipto nacionpi reyman vino serviqwan pana-derokunapa jefen reyninkupa contranpi faltakururqaku. ²Chaymi Rey

Faraonqa iskay serviqninkunapa contranpi otaq vino serviqkunapa jefenpa contranpi hinaspa panaderokunapa jefenpa contranpi piñakururqa. ³Paykunatam Josey-pa preso kasqan carcelman churarachirqa, chay carcelqa karqa reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninpa wasinpim. ⁴Joseyman chay presokunata capitan qoykuptinmi Josey servirqa paykunata, unaymi karqaku preso. ⁵Egipto nacionpi reyman vino serviqmi panaderopiwan carcelpi kachkaspanku is kayninku chay tutalla mosqorurqaku, sapa mosqoypam karqa yachachikuynin. ⁶Paqarinnintin qawananaq Josey hamuspanñataqmi paykunata tarirurqa hukmanyasqata. ⁷Hinaptinmi patroninpa wasinpi kaq presomasinkunata otaq Faraonpa serviqninkunata Josey tapurqa: —¿Imanasqataq hukmanyasqa kachkankichik? —nispa.

⁸Chaymi paykuna nirqaku:

—Mosqorunikum hinaptinmi mana pipas kanchu imam ninan niwaqniyku —nispa.

Hinaptinmi Josey nirqa paykunata:

—Willawaychik, Diosmi qosunkichik mosqoynikichikpa imam ninantaqa —nispa.

⁹Chaymi vino serviqkunapa jefen willakurqa mosqoyninta Joseyman:

—Ñoqam mosqoyniypi rikurqani uvas sacha ñawpaqniypi kachkaqta. ¹⁰Chay uvas sacham kasqa kimsa kallmayoq, ikllimuspam sisamuchkasqa hinaptinmi uvaspa rurun poqorusqa. ¹¹Hinaptinmi Faraonpa copan makiypi kachkasqa chaymi uvaskunata Faraonpa copanman qapispay copata payman haywasqani.

¹²Hinaptinmi Josey nirqa:

—Kaymi mosqoynikipa imam ninanqa: Kimsa kallmakunam kimsa punchaw.

¹³Kimsa punchawmantam Faraon pusachisunki hinaspa puestoykiman kutiykachisunki chaymi Faraonman servinki copata imaynam ñawpaqta qosqaykiman hina. ¹⁴Chayna allinpi kaspaykiqa amamá qonqaruwankichu, ama hina kaspaykimá Rey Faraonta niykapuwanki kay carcelmanta horqowananaq. ¹⁵Hebreo casta runakunapa kasqan lawmantam ñoqataqa suwamuwarqaku. Mana imamantataqmi kay carcelmanpas churaruwanku —nispa.

¹⁶Panaderokunapa jefenpas vino serviqman mosqoyninpa imam ninanta willaykuptinmi Joseyta nirqa:

—Ñoqañataqmi kaynata mosqorurqani: Umaypim apachkasqani yuraq tanta apana patanasqa kimsa balayta. ¹⁷Alton kaq balaypim kachkasqa Faraonpa tukuy rikchaq miskillaña tantakuna hinaptinmi chay apasqay balaymanta alton pawaq animalkuna mikuchkasqa.

¹⁸Chaymi Josey nirqa:

—Kaymi mosqoynikipa imam ninanqa: Kimsan balaykunam kimsa punchaw.

¹⁹Kimsa punchawmantam Faraon pusachisunki hinaspa kunkaykimanta sachaman warkuchisunki chaymi alton pawaq animalkuna aychaykita mikunqa —nispa.

²⁰Kimsa punchawmantam Faraon santanpi convidota rurarqa llapallan serviqninkunapaq hinaspa horqochimurqa carcelmanta vino serviqkunapa jefenta chaynataq panaderokunapa jefentapas. ²¹Vino serviq jefetam kutiykachirqa puestonman chaymi Faraonman vinota servirqa. ²²Panaderokunapa jefentañataqmi warkurachirqa Joseypa nisqanman hina. ²³Vino serviqkunapa jefenñataqmi mana yuyarqachu Joseymanta, aswanqa qonqarurqam.

Rey Faraonpa mosqosqanmanta

- 41** ¹Isqay wata pasaruqinmi Rey Faraon mosqorurqa: Nilo Mayupa patanpim pay sayachkasqa ²chaymi qanchis vacakuna wicharimuchkasqa Nilo Mayumanta, sumaq wirakamam chay vacakunaqa mikuchkasqa pastota tuturallaña ukupi. ³Chay qanchis sumaq wirakama vacakunapa qepantam mayumanta wicharimuchkasqataq qanchis mana valeq, charki vacakunapas, chaykunam sayarurqaku Nilo Mayu patanpi sumaq vacakunapa ladonpi. ⁴Chay mana valeq, charki vacakunam qanchis sumaq wira vacakunata mikururqa hinaptinmi Faraon rikcharirurqa. ⁵Yapamanta puñuykuspanmi mosqorurqa huktawan: Qanchis espigakunam sumaqlaña lloqsimuchkasqa chulla tullullamanta. ⁶Chaynataqmi qanchis pusillanña chunniq wayrapa chakichisqan espigapas lloqsimuchkasqataq sumaqlaña espigakunapa qepanta ⁷chaymi qanchis pusillanña espigakuna millpururqa poqosqa allin grano espigakunata. Faraon rikchariruptinmi chayqa mosqoylla kasqa. ⁸Chaymi paqarinnintinta Faraon llumpay hukmanyasqallaña kaspan Egipto nacionpi brujokunata hinaspa yachayniyoqkunata qayachirqa. Chay mosqorusqanta willaptinpas manam pipas mosqoyninpa imam ninan willayta atirqachu. ⁹Chaymi vino serviqkunapa jefen Rey Faraonta nirqa: —Chayraqmi yuyariruni, ¹⁰Reynilláy Faraon, qanmi piñakurqanki ñoqapa hinaspa panaderokunapa jefenpa contranpi hinaspa waqaychasuqniki soldadokunapa capitanninpa wasinpi kaq carcelman pusachiwarqankiku. ¹¹Hinaptinmi ñoqapas chaynataq paypas chay tutalla mosqorurqaniku. Sapa mosqoykam karqa imam yachachikuynin. ¹²Chay carcelpim karqa ñoqaykuwan Hebreo casta mozo. Payqariki karqa waqaychasuqniki soldadokunapa capitanninpa sirvientenmi, payman willaptiykum mosqoyniykupa imam ninanta willawarqaku sapakamaman. ¹³Chaymi paypa imam niwasqankuman hina sucedewarqaku. Ñoqam kutiykamurqani puestoyman, hukniytañataqmi warkurachirqanki —nispa.
- ¹⁴Chaymi Faraon qayachimurqa Joseyta. Apurawtam horqochimurqaku carcelmanta. Chukchanta rutuspa pachantapas mudaykachispa Rey Faraonman pusamurqaku. ¹⁵Faraonmi nirqa Joseyta: —Mosqoyniypa imam ninantam mana pipas willawayta atinchi, ichaqa uyarirqanin uyariykuspalla mosqoykunapa imam ninan willakuq kasqaykita.
- ¹⁶Chaymi Faraonta Josey nirqa: —Chayqa manam ñoqallamantachu aswanqa Diosmi willasunki allinnikipaq —nispa.
- ¹⁷Chaymi Rey Faraon nirqa Joseyta: —Mosqoyniypim Nilo Mayu patanpi sayachkasqani. ¹⁸Hinaptinmi Nilo Mayumanta qanchis sumaq wira vacakuna wicharimuchkasqa, hinaspa pastota mikurqaku tuturallaña ukupi. ¹⁹Chay vacakunapa qepantañataqmi wicharimurqa Nilo Mayumanta, qanchis mana valeq charki vacakuna. Kay Egipto nacionpiqa manam rikurqanichu chayna llumpay charki tullu vacakunataqa. ²⁰Chaymi chay mana valeq charki vacakuna punta kaq qanchis wira vacakunata mikururqa. ²¹Chaymi mikuruspankupus mana mikusqa hinalla karqaku, punta kasqankupi hinallam mana valeq karqaku hinaptinmi rikcharirurqani.
- ²²—Huktawan mosqospaymi rikurqani chullalla tullumanta qanchis espigakuna sumaqlaña lloqsimuqta. ²³Chaynataqmi qanchis pusillanña chunniq wayrapa chakichisqan espigapas lloqsimuchkasqa sumaqlaña espigakunapa qepanta. ²⁴Chaymi pusillanña espigakuna qanchis sumaq espigakunata millpururqa. Chaytam willarqani brujokunaman aswanqa manam mayqanninpas imam ninan willawayta atinkuchu —nispa.
- ²⁵Chaymi Rey Faraonta Josey nirqa:

—Qampa mosqoynikikunaqa hukllam, Diosmi qawachisuchkanki imam rurananta.
²⁶Qanchis sumaq vacakunawan qanchis sumaq espigakunaqa hina chay qanchis watallam. Mosqoyqa chullallam. ²⁷Chaykunapa qepan wicharimuq mana valeq charki vacakunapas qanchis watakunam, chay qanchis pusillanña chunniq wayrapa chakichisqan espigakunapas hina chay qanchis watallataqmi. Chay mosqoynikipa imam ninanqa qanchis wata muchuymi. ²⁸Diosmi imam rurananta qawachisuchkanki kay willasqayman hina:
²⁹Qanchis watam kanqa sumaqlaña kawsay cosechakuna Egipto nacionpi. ³⁰Chaykunapa qepantañataqmi qanchis wata muchuy kanqa Egipto nacionpi. Hatun cosechakunatapas manañam yuyanqakuñachu, chay muchuymi nacionta wakchayarachinqa. ³¹Chay ñawpaq sumaqlaña cosechakunatapas manañam rikunqakuñachu llumpa-llumpay muchuy kasqanrayku. ³²Diosmi prontolla chaynatapuni ruranqa chaymi iskay kutikama mosqorqanki. ³³Chaynaqa kunanpuni maskay yuyayniyoq hinaspa yachayniyoq runata hinaspa churay Egipto nacionpi kamachikunanpaq. ³⁴Kaynatayá ruray: llaqtakunapiyá gobernadorkunata churay chaynapi Egipto nacionpi qanchisnintin wata sumaqlaña kaq cosechakunamanta huñunankupaq, pichqa costalmanta huknintayá waqaychachunku. ³⁵Kay hamuq allin watakunapiyá llapallan kawsayta huñuchunku qampa controlasqaykita. Llapa trigokunatayá churachunku llaqtakunapi. Chaytaqa waqaychachunku muchuypi runakuna mikunanpaqyá. ³⁶Hinaptinmi Egipto nacionpaq chay kawsaykuna waqaychasqa kanqa qanchis wata muchuypaq chaynapi runakuna yarqaymanta mana wañurunankupaq.

Egipto nacionpi Josey gobiernasqanmanta

³⁷Joseypa chay nisqankunam allinllaña rikchakapurqa Faraonpaqwan gobiernonpi yanapaqkunapaq. ³⁸Hinaptinmi Faraon nirqa paykunata:

—Diospa espiritunwan kaq Josey hina runataqa manam tarichwanchu —nispa.

³⁹Chaymi Faraon nirqa Joseyta:

—Diosllam tukuy kaytaqa willasurqanki, manam qam hina yuyayniyoq hinaspa yachayniyoq runaqa pipas kanchu. ⁴⁰Qanmi kamachikunki kay palacioypi hinaptinmi lliw runaykuna nisqaykita kasukunqa. Rey kayllaypiñam qanmantaqa tumpa mas kasaq —nispa.

⁴¹Faraonmi nirqataq Joseyta:

—Kunanmi lliw Egipto nacionpi kamachikuypaq churayki —nispa.

⁴²Chaymi makinmanta selloq anillonta Faraon horqoykuspa Joseypaman churaykurqa, pachachirqataqmi fino linomanta pachawanpas, kunkanmanpas qorimanta collartam churaykurqa. ⁴³Chaymantam Joseyta muyuchimurqa iskay kaq allin carretanpi hinaptinmi puntanpi kaqkuna qayakurqaku: “iPay pasananaq asuriyichik ñanmanta!” nispa. Chaynapim Josey churasqa karqa Egipto lliw nacionpi kamachikuypaq.

⁴⁴Faraonmi nirqataq:

—Ñoqa rey kachkaptiypas Egipto nacionpi runakunaqa qam kamachiptillaykim tukuy imata ruranqaku —nispa.

⁴⁵Joseytam Faraon suticharqa “Zafnat-panea” nispan. Casarachirqañataqmi On llaqtapi sacerdote Potiferapa warmi churin Asenatwan chaynapim Joseyqa allin reqsisqa karqa Egipto lliw nacionpi. ⁴⁶Joseymi karqa kimsa chunka watayoq Egiptopi Rey Faraonpa qayllanman pusaptinku.

Joseymi Rey Faraonpa palacionmanta lloqsirqa enteron Egipto nacionpi purimunapaq. ⁴⁷Chakrakunapim alli- allinsu qespirqa kawsaykuna. Qanchis watantinmi karqa sumaqlaña cosecha. ⁴⁸Chaymi qanchisnintin wata Josey huñurqa Egipto allpapi

wiñaq kawsaykunata, chay kawsaykunatam waqaycharqa llaqtakunapi. Muyuriqninpi kaq chakrakunamantamá huñurqa llaqa kawsaykunata sapa llaqtaman. ⁴⁹Chaymi lamar qochapi aqota hinaña Josey trigota huñururqa manaña yupaypas atinakama.

⁵⁰Manaraq muchuy hamuchkaptinmi Joseypa iskayña churinkuna karqa, paykunatam wachakurqa warmin Asenat. Asenatmi karqa On llaqtapi sacerdote Potiferapa churin.

⁵¹Chaymi piwi kaq churinta Josey suticharqa Manaseswan: “Diosmi qonqaykachiwan tukuy llakiyta chaynataq aylluykunatapas” nispá. ⁵²Huknin churintañañatqmi suticharqa Efrainwan: “Diosmi ñakarishqay nacionpi miraykachiwan” nispá. ⁵³Tukururqamá Egipto nacionpi sumaqlaña cosechana qanchis watakuna. ⁵⁴Hinaptinmi qanchis wata muchuy qallarirqa Joseypa nisqanman hina, chaymi llapallan nacionkunapi muchuy karqa. Enteron Egipto nacionpim ichaqa mana yarqay karqachu chaypiqa mikuy kasqanrayku. ⁵⁵Egipto nacionpi muchuy qallaykuptinñatqmi runakuna Rey Faraonta mañakurqaku kawsayta qonanpaq. Chaymi Egipto nacionpi llapallan runakunata Faraon nirqa:

—Riychik Joseyman hinaspa paypa nisusqaykichikta ruramuychik —nispá.

⁵⁶Lliw Egipto nacionpi muchuy miraruptinmi Josey kichachirqa taqekunapa kasqan wasikunata hinaspa rantikurqa chay nacionpi runakunaman. Egipto nacionpim aswan-aswan muchuy karqa. ⁵⁷Tukuy kay pachapi llumpay muchuy kasqanraykum llaqa runakuna rirqa Egipto nacionman Joseymanta kawsay rantimunankupaq.

Joseypa wawqenkuna kawsay rantiq risqankumanta

42 ¹Jacobmi Egipto nacionpi kawsaykuna kasqanta yachaspa nirqa churinkunata: —¿Imatataq rurachkankichik qawanakuspallaqa? ²Ñoqam uyariqani Egipto nacionpiqa kawsaykuna kasqanta, rispáy rantimuychik chaynapi yarqaymanta ama wañurunanchikpaq —nispá.

³Chaymi Joseypa chunkantin wawqenkuna Egipto nacionman pasarqaku kawsaykunata rantimunankupaq. ⁴Jacobmi Joseypa wawqen Benjaminta mana kacharirqachu wawqenkunawan rinanpaq: “Yanqañañatq imapas pasarunman” nispá. ⁵Israelpa churinkunam kawsaykuna rantimunankupaq wakin riqkunapiwan rirqaku Canaan lawpipas muchuy kasqanrayku.

⁶Joseymi karqa Egipto nacionpi munaychakuq, chayraykum llaqa runakunaman kawsayta rantikuq. Joseypa wawqenkunam chayaruspanku paypa ñawpaqninpi qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ⁷Chaymi Josey wawqenkunata qawaykuspa reqsirurqa aswanqa manam reqsiqpas tukurqachu hinaspa piñasqa paykunata tapurqa:

—¿Maymantataq hamuchkankichik? —nispá.

Chaymi paykunañatq nirqa:

—Canaan lawmantam hamuchkaniku kawsaykunata rantinaykupaq —nispá.

⁸Joseyqa wawqenkunata reqsiruchkaptinpas paykunata manam Joseyta reqsirqakuchu. ⁹Chaymi Josey paykunamanta mosqosqanta yuyariruspa nirqa:

—Wateqaqkunam kankichik, kay nacionqa mana defiendesqa kasqanta qawaqmi hamurqankichik —nispá.

¹⁰Hinaptinmi paykunañatq nirqa:

—Señor, runallaykikunaqa kawsay rantiqlam hamurqaniku. ¹¹Kay lliw-chaykam kaniku huk runapa churillan, cheqap rimaq runakunam kaniku. Kay runallaykikunaqa manam wateqaq runakunachu kaniku —nispá.

¹²Chaymi Josey nirqa:

—Cheqaptapunim qamkunaqa nacionqa mana defiendesqa kasqan qawaq hamurqankichik —nispa.

¹³Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Kay runallaykikunaqa chunka iskayniyoq wawqekunam kaniku, Canaan lawpi huk runapa churillanmi kaniku. Sullkaykum kachkan taytaykuwan hukninñataqmi chinkarun —nispa.

¹⁴Chaymi Josey nirqa paykunata:

—Nisqaypi hinam wateqaq kankichik. ¹⁵Kunanmi pruebasqa kankichik. Juranim Faraonrayku, mana sullka wawqekichik hamuptinqa manam lloqsinkichikchu kaymanta. ¹⁶Kachaychikya huknikichikta chay wawqekichikta pusamunanpaq, qamkunañataqya preso qepaychik rimasqaykichik cheqap kasqan pruebasqa kananpaq, mana chayqa juranim Faraonrayku, wateqaqmi kankichik —nispa.

¹⁷Hinaspam paykunata carcelman churarqa kimsa punchaw. ¹⁸Kimsa punchawmantam paykunata Josey nirqa:

—Kawsanaykichikpaq kaynata ruraychik: ñoqaqa Diostam respetani. ¹⁹Cheqap rimaq qarikuna kaspaykichikqa huknin wawqekichikta ya carcelpi presota dejaychik, wakinnikichikñataqya riychik wasikichikman kawsayta apaspa familiaykichik mikunanpaq. ²⁰Ichaqa sullka wawqekichikta pusamuwankichik chaymi cheqap kanqa rimasqaykichik, mana chayna kaptinqa wañunkichikmi —nispa.

Paykunam chaynata ruraspanku ²¹ninakurqaku:

—Cheqaptapunim huchallikururqanchik wawqenchiqpa contranpi. Ruegakuwachkaptinchikmi ñakariyninta qawachkaspa mana uyarirqanchikchu chayraykum ñoqanchikman kay ñakariy hamuruwanchik —nispa.

²²Chaymi Ruben paykunata nirqa:

—¿Manachum nirqaykichik: “Ama huchallikuychikchu warmapa contranpi” nispay? ichaqa manam kasuwarqankichikchu, kunanmi vidanmanta pagachkanchik —nispa.

²³Paykunaqa manam yacharqakuchu rimasqankutaqa Josey entiendesqanta, Joseywan wawqenkuna rimaptinmi huk runa tikrarqa paykunapaq. ²⁴Joseymi paykunamanta raki-kuykusanpa warqara, chaymantam paykunaman kasqan kutispan rimapayarqa hinaspam Simeonta qawachkaptinku presochaspa chaqnachirqa. ²⁵Chaymantam runankunata Josey kamachirqa wawqenkunapa costalninman trigota huntachinankupaq chaynataq sapakamapa qollqenkutapas costalninkuman kutiykachinankupaq hinaspa qoqawchannankupaq. Chaynatamá paykunapaq ruraraqaku. ²⁶Joseypa wawqenkunam kawsaykunata asnonkuman cargakuykuspa kutirqaku. ²⁷Samasqankupinam asnonman mikuchinanpaq costalninta huk kaqnin kichaykusan tarirurqa qollqenta. ²⁸Chaymi nirqa wawqenkunata:

—Qollqeytam kutiykarachimuwasqa, costalniypim kasqa —nispa.

Hinaptinmi mancharikuywan katkatataspanku ninakurqaku.

—¿Imatataq Diosqa rurawachkanchik? —nispanku.

²⁹Canaan lawman chayaspam taytanku Jacobman willakurqaku paykunata tukuy ima pasamusqanmanta:

³⁰—Egipto nacionpi kamachikuq runam piñasqa rimapayawarqaku nacionnin wateqaq kasqaykuta piensaspan. ³¹Chaymi ñoqayku nirqaniku: “Manam wateqaqkunachu kaniku, ñoqaykuqa cheqap rimaq qarikunam kaniku. ³²Taytaykupa churinkunam kaniku chunka iskayniyoq, hukninmi chinkarun, sullkaykuñataqmi taytaykuwan Canaan lawpi kachkan” nispa. ³³Chay nacionpi kamachikuq runam niwarqaku: “Kaynapim reqsisqaykichik cheqap runakuna kasqaykichikta: huknin wawqekichikta ñoqawan

saqeychik hinaspa kutiychik familiaykichik mikunanpaq kawsayta apaspa, ³⁴pusamuwankichikmi sullka kaq wawqekichikta chaynapi wateqaqkuna mana kasqaykichikta chaynataq cheqap rimaq runakuna kasqaykichikta yachanaypaq. Chayñam wawqekichikta kacharisaq, chayñam negociotapas rurakunkichik kay nacionpi” nispa.

³⁵Chaynata niruspa costalninkuta vaciaptinkum sapakamapa qollqenku kipusqa kachkasqa chaymi taytankupiwan qollqenkuta qawaykuspanku mancharikururqaku. ³⁶Chaymi taytanku Jacob paykunata nirqa:

—Manaña churiyoqtachu dejaruwankichik, Joseyqa manam kanñachu nitaqmi Simeonpas kaypiñachu. Benjamintapas qechuruwaytam munachkankichik. Tukuy kaykunaqa ñoqapa contraypim —nispa.

³⁷Chaymi taytanta Ruben nirqa:

—Mana kutirachimuptiyqa iskay churiykunatachá wañurachinki, qoykuwayá Benjaminta ñoqam kutichimusaq —nispa.

³⁸Hinaptinmi pay nirqa:

—Manam churiyqa rinmanchu qamkunawanqa, wawqen wañuruptinmi payqa sapallañña qeparun, chay risqaykichikpi imapas pasaruptionqa waqasqallaypichá kay machuqa wañukusaq —nispa.

Benjaminta Egipto nacionman pusasqankumanta

43 ¹Muchuymá karqa llumpaysu chay lawkunapi. ²Egipto nacionmanta kawsay apamusqanku tukuruptinmi taytanku Israel nirqa:

—Kutiychik hinaspa asllatapas kawsayta rantimuychik ñoqanchikpaq —nispa.

³Hinaptinmi Juda nirqa:

—Chay runam chunkay-chunkayta nimuwarqaku: “Sullka wawqekichikta mana pusamuwaspaykichikqa manam rikuwankichikchu” nispa. ⁴Wawqeykuta ñoqaykuwan kachaptikiqa risaqkum hinaspa rantimusaqku kawsayta. ⁵Mana kachariptikim ichaqa mana risaqkuchu. “Sullka wawqekichikta mana pusamuwaspaykichikqa manam rikuwankichikchu” nispa niwarqaku chay runaqa —nispa.

⁶Chaymi Israel nirqa:

—¿Imanasqataq kay mana allinta rurawankichik huknin wawqekichikmantapas willakaramuspaykichik? —nispa.

⁷Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Chay runam tapupayawarqaku ayllunchikkunamanta kaynata: “¿Taytaykichik kawsanraqchu? ¿Kanraqchu huk wawqekichikpas?” nispan. Chaymi willakurqaniku tapuwasqankuman hina. Manam yacharqanikuchu “wawqekita pusamuy” nispa niwanankutaqa.

⁸Chaymi Juda nirqa taytan Israelta:

—Kachariyyá warmata ñoqaykuwan rinanpaq chaynapi qampas, ñoqaykupas chaynataq warmaykupas mana wañurunanpaq. ⁹Ñoqam Benjaminmantaqa nanachikusaq, mana kutichimuptiyqa ñoqatachá cuentata mañawanki, ñoqachá wiñaypaq culpayaq kasaq. ¹⁰Mana harkaruwaptikikuqa iskaykamañapas kutiruyman kuchá karqa —nispa.

¹¹Chaymi taytanku Israel nirqa:

—Chayna kaptinqa kaynatayá ruraychik: kay Canaan lawpi allin kaqkunatayá apaychik regalota chay runaman: as balsamota, mielta, miski asnaqta, mirrata, nuezkunata hinaspa almendra. ¹²Apaychiktaqyá qollqetapas rantimunaykichikpaq, kutichiychiktaqyá costalpi qollqe tarisqaykichiktapas, icha pantaspapas hinaramurqaku. ¹³Wawqekichiktapas

pusaspayá kutiychik chay runaman. ¹⁴Tukuy Atiyniyoq Diosyá chay runapa sonqonman churaykuchun qamkunapaq llakipayakuyta chaynapi Simeonta hinaspa Benjamintapas kacharimunarpaq. Churiykunata qechuruwaptinqa imanasaqñamá —nispa.

¹⁵Chaymi runakunaqa aparqaku regalokunata ñawpaq apasqanku qollqemantapas huk chaynatawanraq, pusarqakutaqmi Benjamintapas chaymi Egipto nacionman rispanku Joseyman chayarqaku. ¹⁶Chaymi Josey qawaykurqa Benjamintawan wawqenkunata hinaspa wasinpi mayordomonta kamachirqa:

—Kay runakunata wasiymán pusaykuy hinaspa novillota nakaspa mikuyta ruramuy, kay runakunam chawpi punchawta ñoqawan mikunqa —nispa.

¹⁷Joseypa kamachisqanta hina chay mayordomo ruraspanmi Joseypa wasinman chay runakunata pusaykurqa. ¹⁸Joseypa wasinman pusaykuptinkum chay runakuna mancharikuspa ninakurqaku:

—Punta hamuyninchikpi costalninchikpi qollqe rikurirusqanmantachá tumpaykuwaspanchik kaymanqa pusaykaramuwanchik chaynapi hapiruwanchikpaq, chaynapichá sirvientenña kasunchik asnonchikkunawan kuska —nispa.

¹⁹⁻²⁰Joseypa mayordomonman asuykuspankum wasipa punkunpi parlapayarqaku:

—Señorlláy, hamurqanikum puntata kawsay rantiq. ²¹Kutispaykum tuta samana lugarman chayarurqaniku chaymi costalniykuta kichaykuptiyku sapakamapa qollqeyku kachkasqa imam kaq pesoyoq chaymi kutichimuchkaniku. ²²Apamurqanikutaqmi huk chayna qollqetapas kawsay rantinaykupaq ichaqa manam yachanikuchu costalniykuman pim chay qollqe churarusqantaqa —nispa.

²³Hinaptinmi chay mayordomñataq nirqa:

—Hawkalla kaychik qamkunaqa, ama manchakuychikchu qamkunapa hinaspa taytaykichikpa Diosninmi costalnikichikpi pakata hina qoykusurqankichik, qollqekichiktaqa imam kaqtam chaskirqani —nispa.

Chaymantam Simeonta horqomurqa paykunaman. ²⁴Chay mayordomom runakunata Joseypa wasinman pusaykurqa. Yakuta paykunaman qoykuptinmi chakinkuta mayllakurqaku, chay mayordomoqa asnonkumanpas qaraykurqam. ²⁵Paykunañataqmi Joseywan chawpi punchawpi mikunankuta yachaspanku regalota prepararqaku.

²⁶Josey wasiman hamuruptinmi regalota wasiman apamuspanku paypa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ²⁷Chaymi Josey tapurqa imaynam kasqankumanta:

—Taytaykichik yuyaqñam nisqaykichikqa ñimaynataq kachkan? ¿Kawsachkanraqchu? —nispa.

²⁸Hinaptinmi paykuna nirqa:

—Allinllam kachkan taytallaykuqa, kawsachkanraqmi —nispa.

Hinaspa qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ²⁹Chaymi Tayta-mamanmanta wawqen Benjaminta Josey qawarispapa tapurqa:

—¿Paychu chay willawasqaykichik sullka? wawqekichik —nispa.

Hinaspa Benjaminta nirqa:

—Diosyá bendecisunki, churilláy —nispa.

³⁰Chaymi Josey wawqenmanta waqanayay hapiruptin cuartonman yaykuruspan waqakururqa. ³¹Uyanta upakuruspanmi waqanayaynin taniruptin hawaman lloqsimuspan nirqa:

—Mikuyta servimuychik —nispa.

³²Joseypaqmi servirqaku sapaq mesapi, sapaq mesapiñataq wawqenkunapaq hinaspa sapaq mesapitaq paywan kuska mikuq Egipto runakunapaqpas. Egipto casta

runakunaqa manam kuskaqa mikuqkuchu Hebreo castakunawanqa, paykunapaqqa karqa millakuypaqmi. ³³Wawqenkunatam tiyachirqa chimpanpi, piwimanta qallaykuspa sullkakama chaymi wawqenkunaqa admirasqallaña qawanakurqaku. ³⁴Chaymi Josey mesanmanta haywarqa mikuyta paykunaman, Benjaminpa mikuyninga wakinpamanta pichqa kuti masmi karqa. Tomaspankum kusikurqaku Joseywan.

Joseypa qollqe vasonmanta

44 ¹Joseymi kamachirqa wasinpi mayordomonta:

—Kay runakunapa costalninman huntachiy kawsayta apay atinankukama, churaytaqyá apamusqanku qollqetapas sapakamapa costalninman kawsay rantisqanku qollqetawan. ²Churaytaq qollqe vasoytapas sullkankupa costalninman kawsay rantisqan qollqetawan —nispa.

Chaymi pay rurarqa Joseypa nisqanta hina. ³Achikyaytam runakunata asnonkunatawan aviaturqaku. ⁴Paykuna llaqtamanta lloqsiramuspa manaraqpas karupi kachkaptinkum Josey nirqa mayordomonta:

—Chaylla qatiy chay runakunata, hayparuspaykim ninki paykunata: “¿Imanasqataq allin rurasusqaykichikta mana allinwan kutirachinkichik? ¿Imanasqataq suwakamurqankichik qollqe vasotaqa? ⁵¿Manachu chay vasoqa señorniypa tomanan hinaspa chaywantaq adivinanpas? ¡Kaytaqa manam allintachu rurarunkichik!” nispa.

⁶Chay mayordomom paykunata hayparuspan nirqa imam Joseypa yachachisqanman hina. ⁷Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—¿Señorllayku imanasqataq kay palabrakunataqa, niwankiku? Manam haykapiipas kay runallaykikunaqa chaynataqa ruraymankuchu. ⁸Canaan lawmantaraqmi costalniykupi qollqe tarisqaykutapas kutichimurqaniku. ¿Imaynataq patronnikipa wasinmantaga qori-qollqentaga suwakamuymanku karqa? ⁹Huk kaqniykupapi vasota tariruspaqa wañuchiy, wakiqniykupas señorniypa sirvientetaq kasaqku —nispa.

¹⁰Chaymi mayordomo nirqa:

—Nisqaykichik hinayá kachun. Pipapiipas tarisqay kaqllayá sirvienteyqa kachun, wakinnikichikqa mana huchayoqmi kankichik —nispa.

¹¹Paykunam costalninkuta utqayman uraykachispanku sapakama kicharqaku.

¹²Chaymi piwi kaqmanta maskayta qallaykuspan sullkan kaqpi tukurqa chaymi Benjaminpa costalninpi vasota tarirurqa. ¹³Chaymi paykuna mana ima rurakuyta atispa pachankuta llikiparqaku hinaspa asnonkuman cargakuykuspa kutirqaku llaqtaman.

¹⁴Joseypa wasinmanmi Juda chayarurqa wawqenkunawan hinaptinmi hinalla-piraq Josey kachkasqa, chaymi paypa ñawpaqninpi qonqoranpa kumuykurqaku pampaman. ¹⁵Chaymi Josey paykunata nirqa:

—¿Imatam kayta rurarunkichik? ¿Manachum yacharqankichik ñoqaqa adivinaqpuni kasqayta? —nispa.

¹⁶Chaymi Juda nirqa:

—Manam imatapas nikikumanñachu nitaqmi negakuytapas atiymankuñachu. Kay runallaykikunapa mana allin rurasqaykutam Dios rikurirachin. Ñoqaykuqa qam señorniypa sirvientenñam kaniku vasoyki apaqpiwan kuska —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Josey nirqa:

—Manam chaynatachu rurasqa, copa apaqllam sirvienteyqa kanqa, qamkunañataqmi taytaykichikman hawkalla kutikunkichik.

Benjaminpa favorninpi Juda ruegakusqanmanta

¹⁸Chaymi Joseyman asuykuspan Judá nirqa:

—¡Ay! señorlláy, ruegakuykim kay runallaykipa rimarisqayta uyariykuwanaykipaq. Qamqa kanki Rey Faraon hinam, amayá piñakuychu ñoqawanqa. ¹⁹Qanmi, señorlláy, tapuwarqankiku: “¿Taytaykichik wawqekichikpas kanchu?” nispa. ²⁰Hinaptinmi nir-qaykiku: “Ari kawsachkanraqmi, payqa yuyaqañam. Yuyaqa kayninpiñam sullka churin nacerqa, chay churinpa wawqenñataqmi wañukunña chaymi payllaña qeparun maman-manta kaq warmapa. Payqa taytaykupa llumpay kuyasqanmi” nispa. ²¹Qamñataqmi kay runallaykikunata niwarqankiku: “Pusamuwaychik reqsinaypaq chay warmata” nispa. ²²Chaymi ñoqayku nirqaykiku: “Taytantaqa warmapa manam saqemuyta atinmanchu, saqeramuptinqa tayanmi wañurunman” nispa. ²³Chaymi kay runallaykikunata niwar-qankiku: “Sullka wawqekichikwan mana hamuspaqa manam rikuwankichikchu” nispa. ²⁴—Taytaykuman chayaruspa willarqaniku qampa niwasqaykikuta hina. ²⁵Chay-mi taytayku niwarqaku: “Kutispa asllatapas kawsayta rantimuychik ñoqanchikpaq” nispa. ²⁶Hinaptinmi ñoqaykuñataq nirqaniku: “Manam riymankuchu sullka waw-qeyku mana ñoqaykuwan riptinqa, paywanmi ichaqa risaqqu. Sullka wawqeyku ñoqaykuwan mana riptinqa chay señortaq manam rikuymankuchu” nispa. ²⁷Chaymi taytayku niwarqaku: “Qamkunaqa yachankichikmi warmiy Raquelpaqa iskay wawan kasqanta. ²⁸Hukninmi ladoymanta lloqsirqa hinaspa kunankama mana kutiykamun-chu, seguroch purun animal llikiparurqa. ²⁹Huknintapas ladoymanta pusuaptikichik imapas pasaruptinqa waqasqallaypichá kay machuqa wañukusaq” nispa.

³⁰—Chaynaqa señorllayku, taytaykupa vidanmi pienden warmapa vidanmanta. Taytaykuman kuan kutiykusaqku mana warmayoy ³¹hinaptinqa watukuykuspachá wañurunqa hinaptintaqchá ñoqayku huchayoy kasaqku yuyaqa taytayku waqasqallanpi wañukuptin. ³²¿Imaynatataq warmamanta kay runallaykiqa respondesqa taytayman? Paytam nirqani: “Mana kutichimuspayqa ñoqam kasaq wiñaypaq huchayoy” nispa. ³³Chayraykum ruegakuyki, kay warmapa rantinpiyá sirvientekipaq ñoqaña quedasaq warmañataq kutichun wawqeykunawan. ³⁴¿Imaynatataq ñoqaqa kutiykuyma mana warmawanqa? Manam taytayta imapas pasarunanta munanichu —nispa.

Wawqenkunaman Josey reqsiykachikusqanmanta

45

¹Joseymi llapallan chaypi sirvientenkunapa qayllanpi manaña waqayta aguantarqachu hinaspa kamachirqa:

—Lloqsiychik llapallaykichik ladoymanta —nispa.

Chaymi sirvientenkuna lloqsiruptinkuña Josey wawqenkunawan reqsichikurqa.

²Qaparispam waqakurqa, chaymi Egipto runakunapas yacharurqaku, yacharur-qakutaqmi Faraonpa wasinpi kaqkunapas. ³Joseymi nirqa wawqenkunata:

—Ñoqaqa kani Joseymi ¿Kawsachkanraqchu taytanchik? —nispa.

Wawqenkunañataqmi mana ima niytipas atirqakuchu mancharikuspanku.

⁴Chaymi Josey nirqa wawqenkunata:

—Asuykamuwaychik —nispa.

Hinaptinmi paykuna asuykuptinku nirqa:

—Ñoqaqa kani kay Egipto nacionman rantikamusqaykichik wawqekichik Joseymi.

⁵Ichaqa amayá kuan llakikuychikchu nitaq pesakuychikchu kayman rantikamuwas-qaykichikmantaqa. Achka runakunata kawsachinaypaqmi Dios puntachimuwarqa. ⁶Kay

pachapim karun iskay wataña muchuy, chaywanpas pichqa wataraqmi faltachkan. Manam kanqachu tarpuypas nitaq cosechapas. ⁷Diosmi puntachimwarqa kay pachapi miraynikichikta puchuchinaypaq chaynataq qamkunatapas hatun salvacionwan kawsachinaypaq.

⁸Chaynaqa manam qamkunachu kaymanqa kachamuwarqankichik aswanqa Diosmi Faraonpa consejaqninta ruraruwan chaynapi lliw wasinpi, lliw Egipto nacionpi kamachikuq kanaypaq. ⁹Utqayman taytanchikpa kasqanman kutispayá nimuychik: “Kaynatam nin churiki Josey: ‘Diosmi lliw Egipto nacionpi churaruwan kamachikuqpaq, hamuyá ama unamuspa. ¹⁰Gosen lawpim hichpaypi *yachanki churikikunawan, willkaykikunawan, ovejaykikunawan, vacaykikunawan hinaspa lliw kapuqníkikunawan. ¹¹Pichqa wataraq muchuy kaptinpas kaypim mantienesqayki tukuy kapuqníkipas mana tukurunanpaq’ ” nispa. ¹²Wawqey Benjaminwan qamkunam testigo kankichik kaykuna ñoqapuni rimasqaymanta. ¹³Willamuychikýa taytayman lliw Egipto nacionpi honrasqa kasqaymanta hinaspa tukuy qawasqaykichikmantapas. Utqaspayá taytayta kayman pusamuychik.

¹⁴Chaynata niruspanmi wawqen Benjaminwan abrazanakuykuspa waqarqaku. ¹⁵Llapallan wawqenkunata muchaykarispa abrasaykuspa waqarqa. Chayraqmi wawqenkunapas Joseyta parlapayarqa.

¹⁶Rey Faraonpa wasinmanmi Joseypa wawqenkuna hamusqan noticia chayarurqa chaywanmi kusikurqa Faraon chaynataq gobiernonpi yanapaqninkunapas.

¹⁷Faraonmi Joseyta nirqa:

—Wawqekikunata nimuy: “Animalnikichikman cargakuspa kutiychik Canaan lawman. ¹⁸Taytaykichikta pusamuychik familiaykichiktawan hinaspa hamuychik ñoqaman. Egipto allpapi kaq allinnintam qosqaykichik hinaptinmi kay allpapi wiñaq kawsayta mikunkichik” nispa. ¹⁹Wawqekikunataqa kamachiytaqýa kay Egipto nacionmanta carretakunata apaspanku churinkunata, warminkunata chaynataq taytaykichikta apamunankupaq. Hampukuchunkuyá. ²⁰Amayá imankumantapas llakikuchunkuchu, kay Egipto nacionpiqa allin kaqkunam paykunapaq kanqa —nispa.

²¹Chaymi Israelpa churinkuna chaynata rurarkaku. Joseymi carretakunata qoykurqa Rey Faraonpa kamachisqanman hina hinaspa qoqawchaykurqa kutispa mikunankupaq. ²²Llapallankumantaqmi qoykurqa mudana pachatapas, Benjaminmanñataqmi qoykurqa kimsa kilo parten qollqeta pichqa mudana pachatawan. ²³Taytanmanñataqmi apachirqa chunka asnopi Egipto nacionpa allinnin kaqkunata, chunka china asnopiñataqmi cargarqa kawsayta hinaspa qoqawta apachirqa taytanman hamustin mikunanpaq. ²⁴Joseymi wawqenkunata aviaspan nirqa:

—Amam ñanpi piñanakunkichikchu —nispa.

²⁵Chaymi Egipto nacionmanta lloqsispanku Canaan lawpi taytanku Jacobman chayarqaku. ²⁶Hinaspa willakurqaku:

—iJoseyqa kawsachkasqam! iLliw Egipto nacionpi kamachikuqmi kasqa! —nispa.

Hinaptinmi Jacob yaqalla desmayarurqa, manataqmi creerqachu. ²⁷Chaymi Joseypa tukuy paykunaman nisqanta willarqaku. Apanankupaq Joseypa apachisqan carretakunata qawaykuspanñam Jacob rikcharichkaq hina kusikurqa. ²⁸Chaymi nirqa Israel:

—Kunanqa creenñam. Churiy Joseyqa kawsachkanchiki, rispayá qawaykamusaq manaraq wañukuchkaspa —nispa.

Egipto nacionman Jacob risqanmanta

46 ¹Israelmi tukuy kapuqnintin rirqa Beerseba llaqtaman hinaspa maytatan Isaacpa Diosninta adoranapaq wañuchirqa animalkunata. ²Israeltam mosqoyninpi Dios rimapayaspan nirqa:

—Jacob, Jacob —nispan.

Payñataqmi nirqa:

—¿Imata Taytalláy? —nispa.

³Chaymi Diosñataq nirqa:

—Ñoqam kani Dios, taytaykipa Diosnin. Ama manchakuychu Egipto nacionman riyta, chaypim hatun nacionta qanmanta hatarichisay. ⁴Ñoqam risaq Egipto nacionman qanwan kуска. Ñoqataqmi kutichimusqayki, wañukuptikipas Joseymi kanqa ladoykipi —nispa.

⁵Chaymi Jacob Beerseba llaqtamanta rirqa. Churinkunam aparqaku maytatan-ku Jacobta chaynataq wawakunatapas mamantinta Faraonpa apachimusqan carretakunapi. ⁶Jacobmi lliw mirayninkunapiwan rirqaku Egipto nacionman. Animalninkuta qatispam aparqakutayq Canaan lawpi armasqankutapas hinaspa rirqaku Egipto nacionman. ⁷Jacobmi Egipto nacionman pusarqa qaripas-warmipas churinkunata, qaripas-warmipas willkankunata hinaspa llapallan mirayninkunata.

⁸Egipto nacionman riq Israelpa mirayninkunam otaq Jacobpa mirayninkunam karqa: Jacobpa piwi churin Ruben. ⁹Rubenpa churinñataqmi karqa Hanoc, Falu, Hezron hinaspa Carmi.

¹⁰Simeonpa churinkunañataqmi karqa Jemuel, Jamin, Ohad, Jaquin, Zohar hinaspa Canaan warmipa wawan Saul.

¹¹Leviya churinkunam karqa Gerson, Coat hinaspa Mirari.

¹²Judapa churinkunam karqa Er, Onan, Sela, Fares hinaspa Zara. Erwan Onanqa wañururqaku Canaan lawpim. Farespa churinkunañataqmi karqa Hezron hinaspa Hamul.

¹³Isacarpa churinkunam karqa Tola, Fua, Job hinaspa Simron.

¹⁴Zabulonpa churinkunam karqa Sered, Elon hinaspa Jahleel.

¹⁵Paykunam karqa Jacobpa warmin Leapa wachakusqan mirayninkuna. Paykunam Padan-aram lawpi nacerqaku. Warmi churin Dinatawan yupaptinkum qaripas-warmipas karqa kimsa chunka kimsayoy.

¹⁶Gadpa churinkunam karqa Zifion, Hagui, Ezbon, Suni, Eri, Arodi hinaspa Areli.

¹⁷Aserpa churinkunam karqa Imna, Isua, Isui hinaspa Beria. Paykunapa paninñataqmi karqa Sera. Beriapa churinkunañataqmi karqa Heber hinaspa Malquiel.

¹⁸Paykunam karqa Zilpapi Jacobpa mirayninkuna, Zilpatam Laban qorqa churin Leaman sirvientanpaq, paypa mirayninkunam karqa chunka soqtayoy.

¹⁹Jacobpa warmin Raquelpa wawankunañataqmi karqa Joseywan Benjamin. ²⁰Egipto llaqtapi Joseyapa churinkuna naceqmi karqa Manaseswan Efrain, paykunam karqa On llaqtapi sacerdote Potifarpa churin Asenatpa wawankuna. ²¹Benjaminpa churinkunañataqmi karqa Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naaman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim hinaspa Ard. ²²Warmin Raquelpi Jacobpa mirayninkunam karqa chunka tawayoy runakuna.

²³Danpa churinmi karqa Husim.

²⁴Neftaliya churinkunañataqmi karqa Jahzeel, Guni, Jezer hinaspa Silem.

²⁵Paykunam karqa Bilhapi Jacobpa mirayninkuna. Bilhatam Laban qorqa churin Raquelman sirvientanpaq, Bilhapa mirayninkunamá karqa qanchis runakuna.

²⁶ Jacobwan Egipto nacionman riqkunam karqaku soqta chunka soqtayoq runakuna. Jacobpa churinkunapa warminkunam ichaqa mana yupasqachu karqa.

²⁷ Egiptopi naceq Joseypa churinkunam karqa iskay. Egipto nacionman chayaq Jacobpa llapallan mirayninmi karqa qanchis chunka runakuna.

²⁸ Jacobmi churin Judata ñawpachirqa Joseyman chaynapa Gosen lawman pusananpaq chaymi Gosen lawman chayarqaku. ²⁹ Joseymi carretanta preparaspan rirqa Gosen lawman taytan Israelta chaskinanpaq. Joseymi taytanta rikuykuspan abrazakuykurqa hinaspa waqarqa unaysu. ³⁰ Chaymi Joseyta Israel nirqa:

—Kayqaya kawsachkaqtaraq rikuykuyki, kunanqa wañukusañayá —nispa.

³¹ Joseymi nirqa wawqenkunamanwan taytanpa ayllunkunaman:

—Rispayá willamusaq Rey Faraonman: “Canaan lawpi kaq wawqeykunawan taytaypa ayllunkunam chayaramuwan. ³² Paykunaqa animalniyoq oveja michikunam chaymi ovejankuta, vacankuta hinaspa tukuy kapuqninkuta aparamunku” nispa. ³³ Rey Faraon qayasuspaykichik “¿Ima oficioyoqtaq kankichik?” nispa tapusuptikichikqa ³⁴ ninkichik: “Kay runallaykikunaqa animalkuna uywakuqllam kaniku warma kayniykumantapunipas chaynataq abueloykumantapunipas” nispa. Chaynapim Gosen lawpi *yachankichik Egipto runakunaqa oveja michikunataqa millakusqanrayku —nispa.

47 ¹ Joseymi Rey Faraonman rispan willamurqa:

—Taytaymi wawqeykunapiwan, ovejantin, vacantin hinaspa tukuy kapuqnintin Canaan lawmanta chayaramunku hinaspa Gosen lawpi kachkanku —nispan.

² Pichqa wawqenkunata pusaykurqa Rey Faraonpa qayllanman. ³ Faraonmi Joseypa wawqenkunata tapurqa:

—¿Ima oficioyoqtaq kankichik? —nispan.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Kay sirvientekikunaqa oveja michikunam kaniku abueloykumantapuni. ⁴ Kay allpapi *yachakuqmi hamurqaniku animalniykupaq mana pasto kasqanrayku. Canaan lawpiqa llumpaymi kachkan muchuy, chayraykum kay runallaykikunaqa Gosen lawpi yachanaykupaq ruegakuykiku —nispa.

⁵ Chaymi Joseyta Faraon nirqa:

—Taytaykiwan wawqekikuna kaypiña kachkaptinqa, ⁶ Egipto allpaqa maki-kipim kachkan chaynaqa taytaykitawan wawqekikunataqa churamuy Gosen allinnin allpapiyá. Paykunapi yachayniyoq runakuna kasqanta yachaspaykiqua animalniykunamanta cuentallikunanpaqyá churamuy —nispa.

⁷ Joseymi taytan Jacobta Faraonpa qayllanman pusaykurqa hinaptinmi Jacobqa Faraonpaq bendicionta rimarirqa. ⁸ Faraonmi Jacobta tapurqa:

—¿Hayka wataykipitaq kachkanki? —nispan.

⁹ Chaymi Jacob nirqa:

—Ñoqaqa kachkani pachak kimsa chunkan watayoqñam forastero hina purispa, asllata kaspapas sasallatañam kawsarqani, manaraqmi abueloykunapa forastero hina purisqanku watananqa haypanirachchu —nispa.

¹⁰ Chaynata Jacob nispanmi Faraonpaq bendicionta mañakuspan lloqsimurqa. ¹¹ Faraonpa kamachisqanman hinam taytanmanwan wawqenkunaman Josey qoykurqa Egipto nacionpi allinnin allpata, chaynapimá Ramses lawpi allpayoq karqaku. ¹² Joseymi mantienerrqa taytantawan wawqenkunata chaynataq taytanpa llapallan familiankunatapas.

Runakunapa favorninpi Joseypa imam rurasqanmanta

¹³Muchuy llumpayllaña kasqanraykum mikuyqa mana karqachu enteron chay lawkunapi chaymi Egipto nacionpi kaqkunapas chaynataq Canaan lawpi kaqkunapas muchuywan ñakarirqaku. ¹⁴Egipto nacionpi runakunaman hinaspa Canaan lawpi runakunaman mikuy rantikusqantam Josey huñururqa qollqeta hinaspa Faraonpa wasinpi waqaycharqa. ¹⁵Chaymi Egipto nacionpipas hinaspa Canaan lawpipas qollqe tukuruptin llapallan runakuna hamurqaku Egipto nacionpi Joseyman: —iQowayku mikuyta! ¿Qollqeyku tukurusqanraykuchu wañurusaqku yarqaymanta? —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Josey nirqa:

—Qollqekichik tukuruptinqa apamuychik animalnikichikta, chaypaqñam mikuyta qosqaykichik —nispa.

¹⁷Chay wata Joseyman animalninkuta apamuspankum kawsayta truecarqaku caballokunawan, ovejakunawan, vacakunawan hinaspa asnokunawan. ¹⁸Chay wata tukuruptinñataqmi payman rispanku nirqaku:

—Señorllayku, manam llullakuykikuchu, cheqaptam lliw qollqeyku tukurun chaynataqmi animalniykupas qam señorniypupaña, manañam imaykupas kanñachu aswanqa chakraykuwan kikillaykuñam. ¹⁹¿Imanasqataq wañurusaqku qayllaykipiqa chaynataq chakraykupas purmanqa? kawsaywanyá ñoqaykuta chaynataq chakraykutapas rantiwayku chaynapim ñoqaykuqa chakraykupiwan Faraonpaña kasaqku mana wañunaykupaq. Qowaykutaq muhuta chakrayku mana purmananpaq —nispa.

²⁰Chaymi Josey enteron Egipto nacionpi chakrakunata rantirurqa Faraonpaq llumpay muchuy paykunapi kasqanrayku. Sapakama runakunam Egipto nacionpi chakrankuta *rantikurqaku chaymi chakrakunaqa Faraonpaña rikurirurqa.

²¹Chaymi enteron Egipto nacionpi runakuna Faraonpa sirvientenña karurqaku.

²²Sacerdotekunapa chakrallantañam Joseyqa mana rantirurqachu. Paykunaqa Faraonmanta chaskispa mikusqankuraykum mana *rantikurqakuchu chakrankutaqa.

²³Chaymi Josey nirqa runakunata:

—Faraonpaqmi rantiruykichik qamkunata chaynataq chakraykichiktapas, kayqayá muhu, kunanyá tarpumuychik chakrapi. ²⁴Cosechaspam ichaqa pichqa costalmanta huknin costalta Faraonman qonkichik, wakin tawa costalñataqmi kanqa chakrapi tarpunaykichikpaq hinaspa qamkunapiwan familiaykichik mantienekunaykichikpaq —nispa.

²⁵Paykunañataqmi nirqaku:

—Kawsachiwarqankikum, ama hina kaspaykiyá Faraonpa sirviententa rurayku llawayku —nispa.

²⁶Chaymi Egipto nacionpi chakrakunamanta Josey decretarqa pichqa costalmanta huknin costalta Faraonman qonankupaq, chay decretom karqa kay libro qellgasqa kasqan tiempokama. Sacerdotekunapa chakranmi ichaqa mana Faraonpachu karqa, chayraykum paykunaqa mana pagarqakuchu.

Wañukunallanpaqña Jacobpa imam mañakusqanmanta

²⁷Israelmi Egipto nacionpi *yacharqa. Gosen lawpim chakrakunata dueño-chakurqa hinaspa mirarqa sinchillataña. ²⁸Jacobmi Egipto nacionpi kawsarqa chunka qanchisniyoq watatarqa chaynaqa Jacobpa lliw kawsakusqanmi karqa pachak tawa chunka qanchisniyoq wata.

²⁹Chayaramurqam Israelpa wañukunan punchaw chaymi churin Joseyta qaya-chimuspan nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá makikita churaykuy piernaypa ukunman hinaspayá prometiway kay Egipto nacionpi ama pampawanaykipaq. ³⁰Abueloykuna hina wañukuptymi kay Egipto nacionmanta paykunapa sepulturanman apawanki hinaspam chaypi pampaykuwanki —nispa.

Chaymi Josey nirqa:

—Nisqaykiman hinam rurasaq —nispa.

³¹Chaymi Jacob nirqa:

—Juramentaykuway —nispan.

Josey juramentaykuptinmi Israel kumuykurqa sawnanpa hawanman.

Efrainpaq hinaspa Manasespaq bendicionta Jacob mañakusqanmanta

48 ¹Kaykunapa qepantam Joseyman willamurqaku: “Taytaykim onqosqa kachkan” nispa chaymi Josey churin Manasestawan Efrainta pusarqa.

²Jacobmanmi willarqaku: “Churiki Joseymi hamuchkan” nispa. Chaymi Israelqa kallpanchakuykuspan camanpi tiyaykurqa. ³Hinaspam Joseyman nirqa:

—Tukuy Atiyniyog Diosmi Canaan law Luz nisqan lugarpi rikuriwarqa hinaspam favorniypi rimarisan ⁴niwarqa: “Noqam churisapata rurasqayki hinaspam achka nacionkunata rurasq miraynikimanta. Kay allpatapas miraynikimanmi qosaq wiñaypaq herencia kananpaq” nispan. ⁵Kay Egipto nacionman manaraq hamuchkaptiy kaypi naceq Efrainwan Manases churikikunaqa ñoqapa churiykuna hinam kanqa imaynam Rubenwan Simeon churiykuna hina. ⁶Paykunapa qepan nacemuqkunam ichaqa Efrainpa hinaspa Manasespa sutinpi herenciata chaskinqaku. ⁷Padan-aranmanta kutimuptinchikmi mamayki Raquelqa wañururqa Canaan lawpi Efrata llaqtachaman riq ñanpa hichpanpi, chaypim pampamurqani. Chay Efrata llaqtachapa huknin sutingariki Belen llaqtam —nispa.

⁸Israelmi qawarirqa Joseypa churinkunata hinaspam nirqa:

—¿Pikunataq paykunaga? —nispa.

⁹Chaymi Josey nirqa:

—Paykunaga Diospa qowasqan kay Egipto nacionpi naceq churiykunam —nispa.

Hinaptinmi Jacob nirqa:

—Ñoqaman anchuykachimuy hinaptin Tayta Diosta mañakusaq bendecisqa kankunapaq —nispan.

¹⁰Israelpa ñawinkunam tumpallataña qawakurqa yuyaqaña kasqanrayku chaymi churinkunata Josey asuykachtin Israel abrazaykuspa muchaykarirqa. ¹¹Israelmi Joseyta nirqa:

—Manam piensarqanichu qam rikuykuytaqa aswanqa Diosmi qawaykachiwan, qawaykachiwantaqmi churikikunatapas —nispan.

¹²Chaymi Joseyqa taytanpa moqonmanta warmakunata asurichispan qonqoranpa kumuykurqa pampaman. ¹³Joseymi hapiykurqa iskaynin churinkunata. Efraintam hapiykurqa *alleq makinwan Israelpa *ichoq lawninpi, Manasestañataqmi hapiykurqa ichoq makinwan Israelpa alleq lawninpi hinaspam anchuykachirqa taytan Israelman. ¹⁴Ichaqa Israelmi alleq makinta haywariykuspan sullka kaq Efrainpa umanman churaykurqa, ichoq makintañataqmi churaykurqa Manasespa umanman. Manases piwi kasqanta yachastinmi chaynataqa rurarqa. ¹⁵Joseypaq bendicionta mañakuspanmi nirqa:

Abueloy Abrahampa servisqan Diosmi,

taytay Isaacpapas servisqan Diosmi
nacesqaymanta kunankama uywawarqa.

¹⁶ Paymi tukuy mana allinmanta libraqniy Angel karqa.

Paypuniyá bendecichun kay warmakunataqa.

Ñoqapa sutiwyanyá,

Abueloy Abrahampa sutinwanyá,

Taytay Isaacpa sutinwanyá

sutichasqa kachunku.

Kay pachapiyá sinchillataña mirachunku.

¹⁷ Efrainpa umanman taytan Jacob *alleq makinta churasqanta qawaykuspa
Josey hukmanyarurqa chaymi taytanpa makinta hapiykuspa Efrainpa umanman-
ta Manasespa umanman cambiarqa. ¹⁸ Hinaspa taytanta Josey nirqa:

—Taytáy, amayá chaynataqa ruraychu, Manasesmi piwi churiyqa, paypa uman-
manyá *alleq makikitaqa churaykuy —nispa.

¹⁹ Taytanñataqmi mana munaspan nirqa:

—Yachanim churilláy, Manasespa mirayninpas kanqa hatun nacionmi, icha-
qa sullkanpa miraynin aswan hatun nacion kaptinmi, mirayninmantapas kanqa
achkallaña nacionkuna —nispa.

²⁰ Chay punchawpipunim bendecisqa kanankupaq Jacob kaynata rimarirqa:

Qamkunapa sutikichikpim

Israel casta runakuna Diospa bendicionninta

kaynata ninqaku:

“Diosyá yanapasunki

Efraintawan Manasesta hina” nispanku.

Efrainpa sutintam Manasespa sutinmanta puntata rimarirqa. ²¹ Chaymi Israel
nirqa Joseyta:

—Ñoqaga wañukusaqñam aswanqa Diosmi qamkunawan kanqa hinas-
pam kutichisunkichik ñawpa abueloykichikpa allpanman. ²² Qanmanmi qoyki
wawqekikunamantapas mastaraq herenciata, Amor casta runa ‘Siquenmanta
espadaywan hinaspa flechaywan qechusqayta —nispa.

Wañukunallanpaqña churinkunapa imaynam kananmanta Jacobpa rimarisqan

49

¹ Jacobmi churinkunata qayaykuspan nirqa:

—Huñunakamuychik hinaptin willasqaykichik qepa punchawkunapi
imam pasasunaykichikmanta.

² Jacobpa churinkuna,

huñunakuspayá uyariychik.

Israelpa churinkuna,

kay taytaykichiktayá uyariychik.

³ Ruben, qamqa piwi churiymi kanki.

¹ 48:22 Hebreo simipi Siquem ninanqa: “hombre” otaq “waqtan” otaq “allinnin parte” ninanmi.

Qamqa atiyiny hinam kanki.
 Kallpaypa qallariyninmi kanki.
 Sinchi honrasqam kanki qamqa.
 sinchi atiyniyoqmi kanki qamqa.

⁴ Lloqlla hina mana harkay atinam kanki.
 chayraykum mana piwi churiy hinañachu kanki.
 Chaynaqa kanki ñoqa taytaykipa
 compañeraywan puñusqaykimantam.
 Chaynaqa kanki casado vidayta
 qanrachasqaykimantam.

⁵ Simeonwan Leviyqa wawqentinmi kanku.

Armankuwanmi mana amachay atina kanku.

⁶ Tanteanakusqankumanqa manam yaykuymanchu.
 Rimanakuptinkuqa manam hukllawakuymanchu.
 Paykunaqa piñakuyninpi runata wañuchirqaku.
 Paykunaqa caprichakuspam toropa ankunta kuchurqaku.

⁷ Ñakasqayá kachunku
 piñakuynin nisyu kasqanrayku.
 Ñakasqayá kachunku
 mana llakipayarikuspa rabiasqankurayku.
 Jacobpa miraynin ukupim mirayninkunataqa rakinasaq.
 Israel nacionpipas mirayninkunatam cheqechisaq.

⁸ Juda, qamtam wawqekikuna alabasunki.

Enemigoykikunatam kunkanmanta hapinki.

Wawqekikunam ñawpaqniki kumuykusunki.

⁹ Malta leon hinam kanki, churiy Juda.
 Leonpa uñan hinam qamqa kanki, churiy Juda.
 Hapimusqaykiwan saksaspam waqtapanki.
 Hatun leon kaqlam kurkuykachaspayki waqtapanki.
 Wawayoq leon hina kachkaptikiqa
 ¿pitaqsi rikchachisunkimanqa?

¹⁰ Judapa mirayninkunamantam reykuna kanqa.
 Dueño hamunankamam manataq pipas
 qechunqachu rey kaynintaqa.
 Payllatañam kasukunqaku runakunaqa.

¹¹ Uvas sachamanmi
 malta asnonta wataykunka.
 Sumaqlaña uvas sachamanmi
 uña asnochanta wataykunka.
 Vinowanmi payqariki pachanta taqsanqa.
 Uvaspa yakunwanmi saconninta taqsanqa.

¹² Vinomantapas
 aswan mas pukam ñawinkunapas.
 Lechemantapas

- aswan mas yuraqmi kirunkunapas.
- ¹³ Zabulonpa mirayninkunam
lamar qochapa patanpi *yachanqa.
Chaypitaqmi buquekunapa
sayananpas kanqa.
Linderonñataqmi Sidon llaqtakama kanqa.
- ¹⁴ Isacarqa poqosqa asno hinam.
Payqa corralninpi waqtapaq asno hinam.
- ¹⁵ Rikurqam samakuyqa allin kasqanta.
Rikurqataqmi sumaqlaña kasqanta.
Wasanta kurkuykachispam cargaykachikurqa.
Sirviente hinam hukpaq llamkarqa.
- ¹⁶ Danqa castankunatam allinta arreglanqa.
Israelpa huknin ayllun hinam allinta arreglanqa.
- ¹⁷ Payqa ñanpa patanpi culebra hinam.
Pasaq caballokunapa chakinta kachuq hinam.
Payqa sillakuqtapas wichiylachinqa culebra hinam.
- ¹⁸ Tayta Dioslláy salvaykuwanaykitam suyachkani.
- ¹⁹ Gadqa salteasqam kallanqapas.
Ichaqa salteanqam paykunatapas.
- ²⁰ Aserpa tantanqa kanqa miskillañam.
Payqa qonqa reypaq hina miskillaña mikuykunatañam.
- ²¹ Neftaliyqa munasqanpi purikuq luwichu hinam.
Payqa kuyayllapaq uñachayoq luwichu hinam.
- ²² Ruruq kallma hinam Joseyqa.
Pukyupa hichpanpi ruruq sachapa kallman hinam payqa.
Perqapa hawanman mastarikuq kallma hinam payqa.
- ²³ Paytaqa cheqnispankum flechanku.
Flechaqkunaqa siemprepunim wateqanku.
- ²⁴ Joseyqa flechanantam takyachin allinta.
Kallpanchanmi brazonkunatapas allinneqta.
Chaynataqa ruranqa
Jacobpa atiyniyoq Diosninraykum.
Chaynataqa ruranqa
Israelpa Michiqnin Diosraykum.
Chaynataqa ruranqa
Israelpa harkaqnin Diosraykum.
- ²⁵ Taytaykipa Diosninmi yanapasunki.
Tukuy Atiyniyoq Diosmi bendecisunki.

Payqa bendecisunki cielokunapi kaqkunawanmi.

Payqa bendecisunki lamar qochapi kaqkunawanmi.

Warmikiqa achka wawakunatayá ñuñuchun.

Warmikiqa achka wawakunatayá wachakuchun.

²⁶ Ñoqa taytaykim bendicionta rimaripuchkayki.

Wiñaypaq kaq orqokunamantapas mastaraqmi bendecichkayki.

Wiñaypaq kaq moqokunamantapas mastaraqmi bendecichkayki.

Qam Joseypa umayki hawanpim

kanqa kay bendicionkunaqa.

Wawqekikunamanta sapaqchasqam

karqanki qamqa.

²⁷ Benjaminqa tisaparuq ataq hinam.

Achikyaruptin hapimusqanta mikuq hinam.

Tardekuqtañataq qechumusqankunata rakinakuq runa hinam.

²⁸ Kay llapallankum karqa Israelpa mirayninmanta chunka iskayniyoq ayllukuna. Chaykunatam taytanku rimarirqa paykunapaq bendicionta mañakuspan.

Jacob wañukuptin pampakusqanmanta

²⁹ Churinkunatam Jacob kamachispan nirqa:

—Wañukuptiymi pampawankichik abueloykunapa pampakusqan sitiopi. Paykunaqa pampakurqa Het casta Efronpa chakranpi kaq machaypim. ³⁰ Chay machayqa kachkan Canaan law Mamrepa chimpan Macpela chakrapim. Chay machaytam Abraham rantirqa Het casta runa Efronmanta chaypi mirayninkuna pampakunanpaq. ³¹ Chaypim Abrahamtawan warmin Sarata pamparqaku, chaypitaqmi pamparqaku Isaactapas hinaspa warmin Rebecatapas. Chaypitaqmi pamparqani Leatapas. ³² Chakrapiwan machayqa Hetpa mirayninkunamanta rantisqam karqa —nispa.

³³ Jacobmi churinkunaman kamachiyta tukuykuspa waqtapaykuspa wañukurqa hinaspam abuelonkunapa kasqanman rirqa.

50 ¹ Joseymi taytanta abrazaykuspa waqastin muchaykurqa. ² Joseymi kamachirqa serviqnin medicokunata hampikunawan taytanpa cuerponta chakichinankupaq chaymi medicokuna chakirachirqaku Israelpa cuerponta. ³ Tawa chunka punchawmi chakichinapaq ruranankuman hina chakichirqaku. Egipto runakunañataqmi qanchis chunka punchaw Jacobmanta waqarqaku. ⁴ Waqasqanku punchawkuna pasaruqinmi Josey rimapayarqa Rey Faraonpa wasinpi kaqkunata:

—Ama hina kaspaykichikyá Faraonta rimapayaykapuwaychik. ⁵ Taytaymi juramentachiwarqa kaynata: “Wañukuptiymi Canaan lawpi sepulturay toqosqaypi pampawankichik” nispa. Chaynaqa ama hina kaspaykiyá kachaykuway taytay pampaq rinaypaq, chaypunillam kutimusaq.

⁶ Hinaptinmi Faraon nirqa:

—Rispaykiyá pampamuy taytaykita juramento rurasqaykiman hina —nispa.

⁷ Joseymi taytan pampaq rirqa, paywantaqmi rirqaku Faraonpa gobiernonpi llapallan yanapaqninkunapas, wasinpi ancianokunapas chaynataq Egipto nacionniyoq llapallan ancianokunapas. ⁸ Rirqakutaqmi Joseypa wasinmanta llapallan wawqenkunapas, Gosen allpapiqa qeparqaku warmakunallañam ovejakunawan hinaspa vacakunawan.

⁹ Joseywanmi rirqaku tropakunapas carretakunapi hinaspa caballokunapi achkallaña.
¹⁰ Jordan Mayupa chimpan Atad eraman chayaruspankum waqarqaku llumpa-llumpayta. Joseymi qanchis punchawpuni waqasqallanpi karqa taytanmanta. ¹¹ Chay llaqtapi *yachaq Canaan casta runakunam Atad erapi waqasqankuta qawaspanku nirqaku: “Egipto casta runakunapa hatun llakinmi kayqa” nispanku. Chayraykum /Abel-mizraim sutiwan chay erata suticharqaku, chay eraqa kachkan Jordan Mayupa chimpanpim.
¹² Israelpa churinkunam ruraraqaku taytanpa kamachisqanman hina. ¹³ Canaan lawmanmi churinkuna aparqaku hinaspa pamparqaku Macpela chakrapi kaq machaypi, chay chakratam Abraham rantirqa Het casta Efronmanta chaypi mirayninkuna pampakunapaq, chay chakraqariki karqa Mamre llaqtapa chimpanpim. ¹⁴ Joseymi wawqenkunawan hinaspa pampaysiqninkunawan Jacobta pamparuspanku Egipto nacionman kutirqaku.

Wawqenkunata Josey kallpanchasqanmanta

¹⁵ Taytanku wañukuptinmi Joseypa wawqenkuna rimanakurqaku:

—Joseyqa ichapas cheqniwachkanchik hinaspaqa tukuy mana allin rurasqanchikmantachá vengakuruwasunchik —nispa.

¹⁶ Chaymi Joseyta nichimurqaku:

—Taytanchikmi manaraq wañukuchkaspa kamachikurqa ¹⁷ qanman kaynata ninaykupa: “Ruegakuykim wawqekikunapa mana allin rurasusqaykita hinaspa huchallikususqaykita pampachaykunaykipaq” nispa. Chaynaqa wawqellayku Josey, kunanmi ruegakuykiku mana allin rurasqaykumanta pampachaykuwanaykikupa, ñoqaykupas panchikpa Diosnin adoraqmi kaniku.

Joseymi chaynata rimaptinku waqarqa. ¹⁸ Hinaptinmi wawqenkuna hamuspa paypa qayllanpi pakchakuykuspa nirqaku:

—Kunanqa sirvientekikunañam kaniku —nispa.

¹⁹ Chaymi Joseyñataq nirqa:

—Ama manchakuychikchu, ñoqaqa manam Dioschu kani. ²⁰ Qamkunam mana allinta piensarqankichik ñoqapa contraypi aswanqa Diosmi allinpaq cambiarurqa kay qawasqaykichikpi hina rurananpaq chaynapi achka runakunata kawsachinanpaq. ²¹ Chaynaqa amayá manchakuychikchu. Ñoqam qamkunatapas churikichikkunatapas mantienesaq —nispa.

Chaynatam Josey consuelarqa paykunata hinaspa rimapayarqa kuyakuywan.

Joseypa wañukusqanmanta

²² Joseymi *yacharqa Egipto nacionpi taytanpa familiankunapiwan. Joseyqa kawsarqa pachak chunkan watatam. ²³ Joseymi rikurqa Efrainpa churinkunata, rikurqataqmi willkankunapa willkantapas. Joseyqa uywarqaraqmi Manasespa churin Maquirpa churinkunatapas.

²⁴ Huk punchawmi wawqenkunata Josey nirqa:

—Wañukusaqñam ñoqaqa ichaqa Diosmi cheqaptapuni watukamusunkichik hinaspa kay nacionmanta pusasunkichik Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman prometekusqan allpaman —nispa.

²⁵ Chaymantam Josey Israelpa mirayninkunata juramentachispan nirqa:

/ 50:11 Hebreo simipi Abel-mizraim ninanqa: “Egipto runakunapa allpan” ninanmi.

—Diosmi cheqaptapuni watukamusunkichik, chayna kaptinmi tulluykunata kaymanta apankichik —nisan.

²⁶Joseymi wañukurqa pachak chunkan watayoq chaymi hampikunawan chakichispanku cajonpi churarqaku Egipto nacionpi.

MOISESPA QELLQASQAN ISKAY KAQ LIBRO

EXODO

Exodo ninanqa “lloqsiy” otaq “ripukuy” ninanmi. Kay libroqa willakun Egipto nacionmanta Israel runakunapa lloqsimusqanmantam, paykunaqa lloqsimurqaku Moisespa pusasqanmi. Moisesman Tayta Dios rikuriykuspanmi kamachirqa Israel runakunata sirviente kasqankumanta libramuspan Canaan lawman pusananpaq. Chay allpatam Dios prometerqa Israel casta runakunapa ñawpa abuelonkunaman. Kay libroqa willakuntaqmi imaynam Israel casta runakunata Tayta Dios chunniqpi huk nacion rurasqanmantapas. Willakuntaqmi paypa munasqanman hina reglamentokuna qosqanmantapas.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Israel runakuna Egipto nacionpi sirviente kasqankumanta, Moisespa nacesqanmanta, mozo kasqanmanta, Moiesta chunniqpi Tayta Dios qayasqanmanta, ñakarichiqninku Rey Faraonwan parlasqanmanta hinaspa Pascua Fiestata ruraspa Egiptomanta lloqsimusqankumanta (1:1-15:2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Sinai Orqoman chayanankukama purisqanku chunniqpi tukuy ima sucedekusqanmanta (15:22-24:18).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun contratota Dios ruraspa leyninkuna qosqanmanta. Chay leykunam karqa runamasinkuwan imaynam kawsanankumanta, llaqtapi gobiernaqkunapaq leykunamanta hinaspa Diosata adoranankupaq leykunamanta. Tayta Diosmi kamachirqa chunniqpi paypa karpanta ruranankupaq hinaspa chay karpapi ofrendakunata qonankupaq (25-40).

Egipto nacionpi Israelpa mirayninkuna ñakarisanqanmanta

1 ¹Israelpa churinkunam Egipto nacionman yaykurqaku, paykunawanmi yaykurqa taytanku Israelpas, sapakamam yaykurqaku familiarin. Israelpa chay churinkunam karqa: ²Ruben, Simeon, Levi, Juda, ³Isacar, Zabulon, Benjamin, ⁴Dan, Neftaliy, Gad hinaspa Aser. ⁵Israelpa otaq Jacobpa mirayninkunam qanchis chunka karqa. Joseyqa Egipto nacionpiñam kachkarqa.

⁶Wañukurqañam Joseywan llapallan wawqenkunapas hinaspa llapallan chay wiñaymasinkunapas. ⁷Ichaga Israelpa mirayninkunam sisi hinaña mancharikuypaqta mirarurqaku hinaspa sinchi atiyniyoq karqaku chaymi Egipto nacionpas paykunawan huntarurqa.

⁸Chaymantam Egipto nacionpi munaychakurqa Joseyta mana reqsiq huk mosoq reyna. ⁹Paymi runankunata nirqa:

—Kay Israelpa miraynin runakunaqa llumpayllatañam achkayarunku hinaspa pas aswan atiyniyoqmi ñoqanchikmantaqa kachkanku. ¹⁰Chaynaqa yachaywanyá imatapas rurasunchik paykunapa contranpi chaynapi ama miranankupaq. Yanqañataqmi ima guerrapas karuptin enemigonchikkunaman hukllawakuykuspa peleanman contranchikpi hinaspa ripukunmanku nacionninchikmanta —nispa.

¹¹ Chayraykum Egipto runakuna churarqaku capatazkunata debaldella sasa llamkaykunawan Israelpa mirayninkunata ñakarichinankupa. Paykunawanmi rurachirqaku kawsaykuna churana Piton llaqtatawan Ramses llaqtata, chay llaqtakunapim Rey Faraon waqaychaq kawsaykunata. ¹² Aswanqa maynata ñakarichiptinkupas aswanraqmi miraraqaku chaynapim Egipto runakuna karqaku mancharisqallaña Israelpa mirayninkunawan.

¹³ Egipto runakunamá maqa-maqarispa servichikurqaku Israelpa mirayninkunawan. ¹⁴ Ñakarichirqakumá mana aguantay atina sasallaña llamkaykunapi, mitu ruraypi, adobe chutaypi hinaspa campopi tukuy llamkaypi. Tukuy chay ruraypim Israelpa mirayninkunawan maqa-maqarispa servichikurqaku. ¹⁵ Egipto nacionpi reyqa kamachirqataqmi Hebreo casta iska parterakunatapas. Hukninmi karqa Sifra, hukninñataqmi karqa Fua, paykunatam nirqa:

¹⁶ —Hebreo casta warmikunata atiendespaykichikqa qawankichikmi imam kasqanta, qari kaptinqa wañuchinkichikmi, warmi kaptinñataqmi ama imanankichikpaschu —nispa.

¹⁷ Ichaqa parterakunam Diosta respetaspanku Egipto nacionpi reypa kamachisqantaqa mana kasukurqakuchu, qari wawakunataqa manamá wañuchirqakuchu.

¹⁸ Chaymi parterakunata rey qayachispan nirqa:

—¿Imanasqataq qari wawakunataqa kawsachirqankichik? —nispa.

¹⁹ Hinaptinmi Egipto nacionpi Rey Faraonta parterakuna nirqaku:

—Hebreo casta warmikunata manam Egipto warmikuna hinachu. Paykunata kallpasapa kaspankum partera manaraqpas chayachkaptin wachakurunkuña —nispa.

²⁰ Parterakunatam Dios favorecerqa chaymi Israel runakuna mirarurqaku ancha munayniyoq karunankukama. ²¹ Parterakuna Diosta respetasqanraykum Diospas familiankunata achkayachirqa. ²² Chaymi Faraon kamachirqa lliw runankunata:

—Llapallan Hebreo casta qari wawa naceqtaqa mayumanyá wischuychik, llapallan warmi wawakunatam ichaqa ama imanankichikchu —nispa.

Moisespa nacesqanmanta

2 ¹ Leviypa ayllunmantam huk qari casarakurqa hina Leviy castanmanta warmiwan. ² Chay warmim wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata chaymi suma-sumaq kasqanta qawaykuspan pakarurqa kimsa killapuni. ³ Manaña pakayta atispanmi tuturamanta rurasqa canastillata hapiykuspan chapusqa breawan llusiparqa yaku mana yaykunampa. Chayman wawata churaykuspan Nilo Mayupa patanpi tuturakunapa chawpinpi saqeykurqa. ⁴ Hinaspan wawapa panintañataq karullapi sayachirqa imam pasasqanta qawanampa.

⁵ Faraonpa warmi churinmi rirqa mayuta bañakuq chaymi compañaqnin sipaskunawan mayu patanpi purichkaptinku Faraonpa churin rikururqa tuturakunapa chawpinpi canastillata, paymi huknin sirvientanwan apachimurqa. ⁶ Kichaykuspa qawaykuptinmi chaypiqa wawa waqachkasqa chaymi Faraonpa churin llakirikuspan nirqa:

—Hebreo casta wawacham kayqa —nispa.

⁷ Chaymi wawapa panin nirqa Faraonpa warmi churinta:

—Kay wawata ñuñupusunaykipaq ¿qayarapamuykimanchu hebreo casta warmita? —nispa.

⁸ Faraonpa warmi churinñataqmi nirqa:

—Arí, qayaramuyá —nispa.

Chaymi chay sipasqa pasaspan wawapa mamallanta qayaramurqa.

⁹ Paytam Faraonpa warmi churin nirqa:

—Apay kay wawata hinaspa ñuñupamuway, ñoqam pagapusqayki —nispa.

Chaymi wawata apaspan uywamurqa. ¹⁰Wawa wiñaruptinmi Faraonpa warmi churinman entregarqa, payñataqmi wawachakuspan “Moiseswan suticharqa: “Yakumanta horqomusqaymi” nispan.

Egipto nacionmanta Moises lluptikusqanmanta

¹¹Chaymantam Moisesqa mozoyaruspanña lloqsirqa castankuna watukuq hinaspam qawarqa sasa llamkaykunawan ñakarisqankuta. Qawarqataqmi Hebreo castamasin runata Egipto runa maqasqantapas. ¹²Chaymi kaylawninata-waklawninata qawaykacharikuspan mana pipas chaypi kasqanta qawaspan wañurachirqa Egipto runata hinaspam pamparurqa aqopi. ¹³Paqarinnintin punchawpas lloqsispanmi hebreo casta iskay runakunata maqanakuchkaqta rikururqa hinaspam faltayoqta nirqa:

—¿Imanasqataq maqanki castaykita? —nispa.

¹⁴Chaymi payñataq nirqa:

—¿Pitaq qamtaqa churasurqanki ñoqaykupa jefeyku hinaspa juezniyku kanaykipa? ¿Egipto runata wañurachispachu ñoqatapas wañurachiwayta munachkanki? —nispa.

Hinaptinmi Moisesqa mancharikuruspan sonqonpi nirqa: “Cheqaptapunim kay rurasqaytaqa yacharunku” nispa. ¹⁵Chay rurasqanta Faraon yacharuspanmi Moiesta wañurachiypi rirqa. Hinaptinmi Moisesqa Faraonmanta ayqekurqa Madian lawpi *yachananpaq. Chayman chayaruspanñataqmi tiyaykurqa pozopa patanpi.

¹⁶Madian law sacerdotepam qanchis warmi churinkuna karqa, paykunam taytanza ovejankunata tomachinanpaq artesakunaman yaku horqoq hamurqaku.

¹⁷Ichaqa michiqkuna hamuspanmi sipaskunata qarqorurqa. Chaymi Moises hatarispan sipaskunata defienderqa, ovejankunamanpas yakutam tomachirqa. ¹⁸Reuel sutiyoq taytankuman sipaskuna kutiruptinkuñataqmi pay tapurqa:

—¿Imanasqataq kunanqa chaylla kutiramunkichik? —nispa.

¹⁹Hinaptinmi paykuna nirqa:

—Egipto runam defiendewarqaku michiqkunamanta hinaspam yakutapas horqopuwaspanku ovejakunaman tomachirqa —nispa.

²⁰Chaymi taytanku tapurqa:

—¿Maypitaq payqa kachkan? ¿Imanasqataq saqeramunkichik? Qayamuychik mikunanpaq —nispa.

²¹Chaymi pusaramuptinku Moises aceptarqa Reuelwan *yachananpaq. Chaymantam Reuelqa Moiesta casarachirqa churin Seforawan. ²²Chay warmin qari wawata wachakuruptinmi Moises suticharqa Gersonwan: “Forasterom ñoqaqa kani runapa llaqtanpi” nispa.

²³Achka wata pasaruptinmi Egipto nacionpi chay rey wañururqa. Israelpa mirayninkunañataqmi sonqonkumanta llakikurqa sirviente kasqankurayku chaymi waqaspanku mañakurqaku Diosta. ²⁴“Ay, ay” nisqankuta Dios uyarispanmi mana qonqarqachu Abrahanwan, Isaacwan hinaspa Jacobwan contrato rurasqanta.

²⁵Diosmi qawarirqa Israelpa mirayninkuna imaynam tarikuskankuta.

Moisesta Dios kamachisqanmanta

3 ¹ Moisesmi Madian lawpi sacerdote ^b Jetro suegronpa ovejankunata michichkaspan qatirqa chunniq orqopa qepanman hinaspa chayarurqa “Horeb sutiyoq Diospa orqonman. ² Chaymi Tayta Diospa angelnin rikuriykurqa Moisesman rupachkaq ninapi, chayqa karqa tankar kichkapim. Moises sumaqta qawaykuptinmi tankar kichkaqa rupaspapas mana kañakurqachu ³ chaymi Moises nirqa:

—Qawaramusaq kunallan wak admirakuypaq rikusqayta. ¿Imanasqataq wak tankar kichkaqa rupaspapas mana tukurunchu? —nispa.

⁴ Qawaykunapq rigta Tayta Dios qawaykuspanmi tankar kichkamanta qayamurqa:

—iMoises, Moises! —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—¿Imata, señor? —nispa.

⁵ Chaymi Diosñataq nirqa:

—Ama asuykamuwaychu. *Usutaykita horqokuy, sarusqayki allpaqa ñoqapaq sapaqchasqam —nispa.

⁶ Diosqa nirqataqmi:

—Ñoqaqa kani abueloyki Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa Diosninmi —nispa.

Chaymi Moises uyanta tapakuykurqa Dios qawaykuyta manchakuspan. ⁷ Tayta Diosqa nirqataqmi:

—Qawachkanim Egipto nacionpi runaykunapa ñakarisqanta, uyarichkanitaqmi llamkachiqninkunarayku waqasqankutapas. Yachanitaqmi nanaypi kallasqankutapas. ⁸ Chaymi uraykamuni Egipto runakunamanta libranaypaq. Egipto nacionmantam tukuy imakunapapas kasqan hatun sumaq allpaman paykunata pusasaq. Chay allpapim *yachachkanku Canaan casta runakuna, Het casta runakuna, Amor casta runakuna, Ferez casta runakuna, Hiv casta runakuna hinaspa Jebus casta runakuna. ⁹ Israelpa mirayninkuna waqasqantam uyariruni, rikunitaqmi Egipto runakunapa ñakarichisqantapas. ¹⁰ Chayraykum kunan Faraonman kachasqayki Israelpa miraynin runakunata Egipto nacionmanta horqomunaykipaq.

¹¹ Chaymi Diosta Moises nirqa:

—¿Pitaq ñoqaqa kani Rey Faraonman rinaypaqqa hinaspa Egipto nacionmanta Israelpa mirayninkuna horqomunaypaqqa? —nispa.

¹² Hinaptinmi Dios nirqa:

—Ñoqam yanapasqayki, qamta kachasqay señalmi kayna kanqa: Egipto nacionmanta runaykunata horqomuspaykim kay orqopi yupaychawankichik.

¹³ Ichaga Moisesmi Diosta nirqa:

—Israelpa mirayninkunaman rispaymi nimusaq: “Abueloykichikkunapa Diosninmi qamkunaman kachamuwan” nispa. “¿Imataq sutin?” nispa tapuwaptinqa ¿Imanisaqtaq paykunataq?

¹⁴ Chaymi Diosñataq Moisesta nirqa:

—Ñoqaqa Kani Hina Kaqlam. Chaynaqa Israelpa mirayninkunamanmá ninki: “ÑOQAM KANI” sutiyoqmi qamkunaman kachamuwan” nispa.

¹⁵ Kasqallanmi Moisesta Dios nirqa:

^b 3:1 Moisespa suegronpa sutinmi Jetro otaq Reuel otaq Hobab.

^c 3:1 Chay orqopa huknin sutinga Sinai Orqom.

—Kaynatam Israelpa mirayninkunaman ninki: “Abueloykichik Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa Diosninmi kachamuwan qamkunaman. Payqa Tayta Diosmi” nispa. Kaymá wiñaypaq sutyqa, chay sutywanmi yuyariwankichik wiña-wiñaypaq. ¹⁶Israelpa ancianonkunata huñumuspáyá nimuy: “Abueloykichik Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa Diosninmi rikuriykuwaspa niwarqa: ‘Cheqaptapunim qamkunata watukamuykichik Egipto nacionpi imam rurasusqaykichikta qawanaypaq. ¹⁷Ñoqam Egipto nacionpi ñakarisqaykichikmanta horqomusqaykichik Canaan casta runakunapa, Het casta runakunapa, Amor casta runakunapa, Ferez casta runakunapa, Hiv casta runakunapa hinaspa Jebus casta runakunapa allpanman pusanaypaq. Chayqa tukuy imakunapapas kasqan allpam’ nispa.” ¹⁸Israelpa ancianonkuna kasususpaykim qanwan kуска ringaku chaymi Egipto nacionpi reyta ninkichik: “Hebreo castakunapa yupaychasqan Tayta Diosmi tariramuwanku chayraykum kunan risaqu chunniqman kimsa punchaw puriyta chaynapi yupaychasqayku Tayta Diosman animalkunata wañuchipuspa adoramunaykupaq” nispa. ¹⁹Aswanqa ñoqam yachani Egipto nacionpi reyqa mana kacharisunaykichikta. Kacharisunkichikqa atiyniywan horqoptiyñam. ²⁰Ñoqam atiyniywan Egipto runakunata castigasaq tukuy rikchaq admirakuyqa rurayniykunawan, chaymantañam Faraonqa kachaykusunkichik. ²¹Ñoqam favorecechisqaykichik Egipto runakunapa qayllanpi chaynapim ripuspaykichikpas tukuy imata apakunkichik. ²²Sapa warmim vecinanmanta hinaspa samapakuqnin warmimanta mañanqa qori-qollqe alhajakunata hinaspa pachakunata, chaykunawanmi churachinkichik churi-wawaykichikkunata. Chaynatamá qechunkichik Egipto runakunapa tukuy imankunata —nispa.

4 ¹Chaymi Moisesñataq Diosta nirqa:

—Paykunaqa manachá creewanqachu nitaqchá kasuwanqachu. Paykunaqa niwanqachá: “Tayta Diosqa manam rikurisurqankichu” nispa. ²Chaymi Tayta Dios nirqa:

—¿Imataq chay makiki kachkan? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Tawnam —nispa.

³Hinaptinmi Dios kamachirqa:

—Pampaman wischuy —nispa.

Moises pampaman wischuykuptinmi culebraman tikrakururqa chaymi Moises ayqekurqa. ⁴Ichaga Moiestam Tayta Dios nirqa:

—Chupanmanta hapiruy —nispa.

Moises hapiruptinmi makinpi kaqla tawnayarurqa. Chaymi Tayta Dios nirqa:

⁵—Kay señalraykum creenqaku abueloykichik Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa yupaychasqan Tayta Dios qanman rikurusqaykita. ⁶Makikita hinay oqllaynikiman —nispa.

Moises oqllayninman makinta hinaykuspa horqoykuptinmi makinqa riti hina yuraqlaña lepra onqoywan kachkasqa. ⁷Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Yapatawan makikita oqllaynikiman hinay —nispa.

Chaymi makinta oqllayninman hinaykuspa horqoykuptin makinqa cuerpon hina sanoy-sanoyña kachkasqa. ⁸Tayta Diosqa nirqataqmi:

—Sichu punta kaq señalwan mana creespa mana kasukuspankuqa ichapas qepa kaq señalwanqa creenmanku. ⁹Chay iskay señalkunata mana creptinkuqa nitaq nisqaykitapas mana kasukuptinkuqa yakutam wisiykunki mayumanta hinaspa hichaykunki chaki allpaman hinaptinmi mayumanta wisisqayki yakuqa allpapi yawaryarunqa —nispa.

¹⁰Chaymi Tayta Diosta Moises nirqa:

—iAy Señorlláy! Ñawpaqpas-kunanpas ñoqaqa manam rimaysapa runachu kani, kay serviñnikiqa mana rimakuy atiqmi kani —nispan.

¹¹ Hinaptinmi Tayta Dios payta nirqa:

—¿Pitaq runaman simita qorqa? ¿Pitaq unancharqa mana rimaqta, mana uya-riqta? ¿Pitaq unancharqa qawakuqta hinaspa ñawsata? ¿Manachu ñoqa Tayta Dios? ¹² Chaynaqa kunanyá riy, ñoqam rimachiqniki kasaq, ñoqataqmi yachachis-qayki imam rimanaykitapas —nispa.

¹³ Chaymi Moises nirqa:

—iAy Señorllay! Pim kachanaykitayá kachayqa —nispa.

¹⁴ Tayta Diosñataqmi Moisespaq llumpayta piñakuspan nirqa:

—Ñoqaqa reqsinim Leviy casta wawqeki Aaron. Paymi rimanqa. Paymi tari-pamusuchkanki, qawaykusupaykim sonqonpi kusikunqa. ¹⁵ Qanmi rimapayanki payta, yachachinkitaqmi imam ninantapas, ñoqam yachachisqaykichik imam rimanaykichiktawan imam ruranaykichiktaqa. ¹⁶ Paymi rimapayanqa runaku-naman qampa rantiki, qampa rimanaykita hinam rimanqa, qamñataqmi kanki ñoqapa rantiypi. ¹⁷ Chay tawnata apaspam señaalkunata ruranki.

Egipto nacionman Moisespa kutisqanmanta

¹⁸ Moisesmi suegron Jetropa wasinman kutiruspan nirqa:

—Kunanmi kutisaq Egipto nacionpi kaq castaykunaman kawsasqankupas wa-ñusqankupas yachamunaypaq —nispa.

Hinaptinmi suegronñataq nirqa:

—Riyá allinlla —nispa.

¹⁹ Madian lawpi Moises kachkaptinraqmi payta Tayta Dios nirqa:

—Kutiy Egipto nacionman, llapallan wañuchiy munasuqnikipikunaqa wañurun-ñam —nispa.

²⁰ Chaymi Moisesqa warmintawan churinkunata huk asnoman sillaykachispa kutikurqa Egipto nacionman. Moisesqa aparqataqmi Diospa tawnantapas. ²¹ Chay-mantam Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Egipto nacionman kutispaykiqua amam qonqankichu chay rurachisqay llapallan milagrokuna Faraonpa qayllanpi rurayta. Ñoqañataqmi sonqonta rumi-yarachisaq runaykunata mana kacharinanpaq. ²² Faraontam ninki: “Tayta Diosmi kaynata nin: ‘Israel casta runakunaqa piwi churiy hinam, ²³ ñam nirqaykiña serviwananpaq churiyta kacharinaykipaq aswanqa manam munarqankichu ka-chariyta. Chaynaqa ñoqam piwi churikita wañurachisaq’ nispa.”

²⁴ Nanpi familiantin samana wasipi kachkaptinmi Tayta Dios tuta rikuriykurqa Mo-iesta wañurachinanpaq. ²⁵ Chaymi warmin Sefora ñawchi rumita hapiykuspan wawanpa qari kayninpa qarachanta kuchururqa hinaspa Moisespa chakinman tupaykachirqa:

—Cheqaptapas qamqa kanki yawarwan chapukusqa qosaymi —nispa.

²⁶ Chaymi Dios mana wañurachirqachu. Chay señalraykum Sefora nirqa: “ya-warwan chapukusqa qosaymi” nispa.

²⁷ Aarontapas Tayta Diosmi nirqa:

—Chunniqta riy Moises taripa —nispa.

Chaymi pay rispan tupaykurqa Diospa orqonpi, payta rimakuykuspanmi muchaykurqa.

²⁸ Chaymi Aaronman Moises willarqa:

—Tayta Diosmi kachamuwan kaykunata rimanaypaq, kamachiwantaqmi tukuy kay señalkuna ruranaypaqpas —nispa.

²⁹Moiseswan Aaron rispankum Israelpa mirayninkunamanta llapallan anciano-kunata huñururqaku. ³⁰Chaymi Aaron paykunaman willarqa Tayta Diospa tukuy ima Moisesman nimusqanta, runakunapa rikusqantataqmi señalkunatapas rurarqa.

³¹Chaymi paykunata runakuna creerqaku. Israelpa mirayninkunam Tayta Dios paykunata watukusqanta yachaykuspanku hinaspa ñakarisqankuta Dios qawaykusqanta uyariykuspanku kumuykuspa adoraraqaku Diosta.

Moiseswan Aaron Rey Faraonta rimapayasqankumanta

5 ¹Chaymantam Moiseswan Aaron yaykurqaku Faraonman hinaspa payta nirqaku: —Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin: “Runaykunata kachariy chun-niqi fiestata rurapuqniy rinankupaq” nispa.

²Chaymi Rey Faraonñataq nirqa:

—¿Pitaq Tayta Diosqa kasunaypaq hinaspa Israel castakunata kachayku-naypaqqa? Tayta Diostaqa manam reqsinichu manataqmi Israel castakunataqa kachariymanchu —nispa.

³Chaymi paykuna nirqaku:

—Hebreo castakunapa Diosninmi ñoqaykuta tariramuwan. Kachaykuway-kuyá kimsa punchaw puriy chunniqta riruspa yupaychasqayku Tayta Diosman animalkunata wañuchipuspa adoramunaykupaq, mana chayqa ñoqaykumanmi hamurunman peste onqoypas otaq guerrapas —nispa.

⁴Ichaqa Egipto nacionpi reymi paykunata nirqa:

—Yaw Moiseswan, Aaron ¿imanasqataq llamkayninkumanta runakunata saya-rachinkichik? Llamkaynikichikman riychik —nispa.

⁵Faraonmi nirqataq:

—Kunanqa qamkunapa castaykichikqa achkallañam. ¿Qamkunañataqchu sa-marachinkichik llamkanankumanta? —nispa.

⁶Hinaptinmi chay punchawpuni llamkachiqkunatawan capatazkunata Faraon kamachirqa:

⁷—Qayninpakuna hinaqa amam runakunapaq pajata huñuchipunkichikchu adobe chutanankupaq, kunanqa kikinkuñayá huñuchunku pajatapas. ⁸Ichaqa qayninpakuna adobe ruranankuta hinam rurachinkichik, amam imaniraqtapas menosyachinkichikchu. Ociosom kachkanku chaymi rimachkanku: “Ani-malkunata wañuchispayá adoramusunchik Diosninchikta” nispa. ⁹As allinta llamkachiychik chaypi ocupakuspa llulla rimaykunata ama uyarinankupaq.

¹⁰Chaymi llamkachiqkuna hinaspa capatazkuna lloqsispanku runakunata nirqaku: —Kaynatam Rey Faraon nin: “Manañam pajataqa qoykichikmanchu. ¹¹Chay-naqa rispayá huñumuychik pajata maymantapas ichaqa imam llamkanaykichikqa amam imayniraqtapas menosyanqachu” nispa.

¹²Chaymi Israel runakuna cheqerirqaku lliw Egipto nacionman pajapa rantinpi rastrojotaña huñumunankupaq. ¹³Llamkachiqkunañataqmi hikutarqaku:

—Paja qosusqaykichikpi hina tukuychik sapa punchaw llamkanaykichikta chay punchawllapi —nispa.

¹⁴Faraonpa llamkachiqninkunam Israelpa mirayninmanta capatazkuna churasqankuta azoterqaku:

—¿Imanasqataq qayninpakuna hina adobe chutanaykichiktaqa mana tukuchin-kichikchu qayna punchawpas nitaq kunan punchawpas? —nispa.

¹⁵Chaymi Israelpa miraynin capatazkuna quejakuq yaykuspanku Faraonta nirqaku:

—¿Imanasqataq kayta rurawankiku sirvientekikunataqa? ¹⁶Mana paja qos-qam sirvientekikunaqa llamkachkaniku chaywanpas llamkachiqkunam niwanku: “Ruramuychik adobekunata” nispa. Chaynapim kay sirvientekikunaqa azotesqa kachkaniku, runaykikunam huchayoqqa, manam ñoqaykuchu —nispa.

¹⁷Ichaqa Faraonmi nirqa:

—Ociosom kachkankichik, arí, ociosom, chayraykum nichkankichik: “Hakuchikyá Tayta Diospaq animalkunata wañuchipamusun adoramunanchikpaq” nispa. ¹⁸Pasawaychik hinaspa llamkamuychik! Manam pajataqa qosunkichikchu, adobetañataqmi entregankichik hina ruranaykichikta hinalla.

¹⁹Israelpa miraynin capatazkunam sasachakuypi rikurirurqaku: “Amam me-nosyachinkichikchu sapa punchaw adobe chutaytaqa” nisqanwan. ²⁰Chaymi Faraonpa ñawpaqninmanta lloqsiramuspanku hawapi suyaqnin Moiseswan hinaspa Aaronwan tuparurqaku. ²¹Paykunatam nirqaku:

—Tayta Diosyá qawasunkichik hinaspa castigasunkichik. Qamkunaraykum Faraonqa runankunapiwan cheqnipakuruwaspanku wañuchiwaykupi richkanku.

Diosta Moises mañakusqanmanta

²²Chaymi Tayta Diosta huktawan mañakuspan Moises nirqa:

—Señorlláy ¿imanasqataq mana allinta ruranki kay runakunata? ¿Imapaqtaq kachamuwarqanki? ²³Faraonman qampa sutikiqi rimapayaq yaykusqaymantapunim runaykikunataqa mana allinta Faraonqa rurachkan. Qamqa manamá runaykikunataqa libraykunkichu —nispa.

6 ¹Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Kunanmi qawanki Faraonta imam rurasqayta, hatun atiyiniwanmi kachaykusunkichik, atiyiniwantaqmi wischurusunkichik nacionninmantapas.

Moiseta huktawan Dios kamachisqanmanta

²Moiesta rimapayaspan Dios nirqa:

—Ñoqam kani ⁴Tayta Dios. ³Rikurirqanim Abrahanman, Isaacman hinaspa Jacobman “Tukuy Atiyniyoq Dios” sutiyan reqsichikuspay, aswanqa Tayta Dios sutiypiqa paykunamanqa manam reqsichikurqanichu. ⁴Chaynataqmi contratoyta rurarqani paykunawan Canaan allpata qonaypaq. Chaypim paykunaqa *yachapakuspanku forastero kirqaku. ⁵Yachanitaqmi Israelpa mirayninkunaqa sonqonkumanta llakikusqankuta. Paykunatam Egipto runakuna servichikuchkanku ichaqa contratoytaqa manam qonqanichu. ⁶Chayraykum Israelpa mirayninkunata ninki: “Ñoqam kani Tayta Dios chaymi ñoqa horqosqaykichik Egipto nacionpi sasa llamkaykunamanta, librasqaykichiktaqmi servipakuq kasqaykichikmantapas. Atiyiniwanmi salvasqaykichik hatun castigokunawan. ⁷Runaykunaña kaptikichikmi ñoqañataq Diosnikichik kasaq. Qamkunam yachankichik Egipto nacionpi sasa llamkaykunamanta horqoq yupaychasqaykichik Tayta Dios kasqayta. ⁸Abrahanman, Isaacman hinaspa Jacobman qonaypaq jurasqay allpamanmi yaykuchisqaykichik. Chay allpatam qosqaykichik dueñaña kanaykichikpaq. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.”

⁴ 6:2 Hebreo simipi sapa kuti Diospa sutin YHWH rikuriptinmi runa simipi ninchik “Tayta Dios” nispa.

⁹Chaymantam Moises rimapayarqa Israelpa mirayninkunata. Aswanqa paykunam Moiesta mana kasurqakuchu sasallaña servipakuypi kasma mana pacienciayq kasqankurayku. ¹⁰Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

¹¹—Yaykuspayá Egipto nacionpi Rey Faraonta rimapayay Israelpa mirayninkunata kay allpamanta kachaykunampaq —nispa.

¹²Chaymi Moisesñataq Tayta Diosta nirqa:

—Israelpa mirayninkunaqa manam kasuwanchu. Chaynaqa Faraonqa ñimaynamá kasuwanka kay mana rimakuy atiqtaqa —nispa.

¹³Hinaptinmi Tayta Dios rimapayarqa Aarontawan Moiesta. Kamachirqataqmi Israelpa mirayninkunatapaspas hinaspa Rey Faraontapas Egipto nacionmanta Israelpa mirayninkunata horqonanpaq.

Aaronpa hinaspa Moisespa ñawpa abuelonkunamanta

¹⁴Ñawpa abuelonkupa familianman hina jefekunam kaykuna:

Israelpa piwi churin Rubenpa churinkunam karqa Hanoc, Falu, Hezron hinaspa Carmi. Paykunamá karqa Rubenpa ayllunkuna.

¹⁵Simeonpa churinkunam karqa Jemuel, Jamin, Ohad, Jaquin, Zohar hinaspa Canaan warmipa wawan Saul. Paykunamá karqa Simeonpa ayllunkuna.

¹⁶Leviya churinkunañataqmi mirayninkuman hina karqa Gerson, Coat hinaspa Merari. Leviymi kawsakurqa pachak kimsa chunkan qanchisniyoq watata. ¹⁷Gersonpa churinkunam ayllunkunaman hina karqa Libni hinaspa Sime. ¹⁸Coatpa churinkunam karqa Amram, Izhar, Hebron hinaspa Uziel. Chay Coatmi kawsakurqa pachak kimsa chunkan kimsayq watata. ¹⁹Meraripa churinkunam karqa Mahliwan Musi. Paykunamá Leviya ayllunkuna karqa mirayninkuman hina.

²⁰Amranmi casarakurqa tian Jocabedwan chaymi pay wachakururqa Aarontawan Moiesta. Amranmi kawsakurqa pachak kimsa chunkan qanchisniyoq watata.

²¹Izharpa churinkunam karqa Corey, Nefeg hinaspa Zicri.

²²Uzielpa churinkunam karqa Misael, Elzafan hinaspa Sitri.

²³Aaronmi casarakurqa Aminadabpa churin otaq Naasonpa panin Elizabetwan. Elizabetmi wachakurqa Nadabta, Abiuta, Eleazarta hinaspa Itamarta.

²⁴Coreypa churinkunam karqa Asir, Elcana hinaspa Abiasaf. Paykunam Corey castapa ayllunkuna karqa.

²⁵Aaronpa churin Eleazarpas, Futielpa huknin warmi churinwanmi casarakurqa chaymi wachakurqa Fineesta. Paykunam jefekuna karqaku taytanku Leviy casta ayllukunaman hina.

²⁶Kay Aarontawan Moiestam Tayta Dios kamachirqa Egipto nacionmanta Israelpa mirayninkunata tropa-tropata horqomunankupaq. ²⁷Moiseswan Aaronmi kikinkupuni Rey Faraonta rimapayarqaku Egipto nacionmanta Israelpa mirayninkunata kacharinanpaq.

Moiestawan Aaronta Dios qayasqanmanta

²⁸Egipto nacionpi chay punchaw Moiesta Tayta Dios rimapayaspanmi ²⁹nirqa: —Ñoqam kani Tayta Dios. Ñoqapa tukuy nisqaykunatayá willay Egipto nacionpi Rey Faraonman.

³⁰Aswanqa Moisesmi nirqa Tayta Diosta:

—Ñoqaga mana rimakuy atiq runam kani ñimaynamá uyariwanqa Faraonqa? —nispa.

7 ¹Hinaptinmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Qamtaqa diosta hinam churaruyki Faraonpaq, wawqeki Aaronñataqmi kanqa qanmanta willakuq hina. ²Qanmi ninki ñoqapa tukuy kamachisqaykunata hinaptinmi wawqeki Aaron rimanqa Faraonwan chaynapi Israelpa mirayninkunata Egipto nacionmanta kacharinanpaq. ³Aswanqa ñoqam Faraonpa sonqonta rumiyarachisaq hinaspa Egipto nacionpi achka-achka señalkunata hinaspa milagroynkunata rurasq. ⁴Faraonqa manam uyarisunkichikchu. Aswanqa ñoqam Egipto nacionta castigasqaq mancharikuypaq castigokunawan hinaspa Israelpa miraynin tropaykunata horqosaq. ⁵Egipto runakunata atinyiwan castigaspa Israelpa mirayninkunata paykunapa chawpinmanta horqoptiymi Egipto runakuna yachanqaku ñoqapa Tayta Dios kasqayta.

⁶Chaymi Moiseswan Aaron, Tayta Diospa kamachisqanman hina ruraraqaku.

⁷Faraonwan rimasqaq tiempopim Moises karqa pusaq chunka watanpiña, Aaronñataqmi karqa pusaq chunka kimsayoq watanpiña.

Culebraman tikrakuruq Aaronpa tawnanmanta

⁸Moisesmanwan Aaronmanmi Tayta Dios nirqa:

⁹—“Qawachiway milagrota” nispa Faraon nisuptikichikqa Aarontam ninki: “Hapiy tawnaykita hinaspa Faraonpa ñawpaqninman wischuykuy culebraman tikrakunanpaq” nispa.

¹⁰Yaykurqakum Faraonman Moiseswan Aaron hinaspa Tayta Diospa kamachisqanman hina ruraraqaku. Chaymi tawnanta Faraonpa hinaspa serviqninkunapa ñawpaqninman Aaron wischuykurqa hinaptinmi culebraman tikrakururqa. ¹¹Chaymi Faraonpas qayarqa yachaysapa runakunatawan brujokunata hinaptinmi Egipto nacionniyoq brujokunapas chaynata ruraraqaku brujeriankuwan: ¹²sapakama tawnankuta wischuykuptinkum chaykunapas tikrakururqa culebraman, aswanqa culebraman tikrakuq Aaronpa tawnanmi paykunapa culebraman tikrakuq llapallan tawnankuta millpururqa. ¹³Faraonpa sonqonñataqmi rumiyarurqa Tayta Diospa nisqanman hina chaymi paykunata mana kasurqachu.

Yakukunapa yawaryasqanmanta

¹⁴Chaymantam Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Faraonpa sonqon rumiyasqa kaptinmi Israel runakunata mana kachariyta munanchu.

¹⁵Riy tutapayta Faraonman, paymi ringa mayuta chaymi mayupa patanpi suyanki paywan tupanaykipaq, apankitaqmi culebraman tikrakuruq tawnatapas. ¹⁶Hinaspa payta ninki: “Hebreo castakunapa yupaychasqa Tayta Diosmi kachamuwan qanman kayta ninaypaq: ‘Chunniqpi adorawananaq runaykunata kachariy ichaqa kunankamam manaraq kasukunkichu’ nispa. ¹⁷Kaynatam Tayta Dios nin: ‘Kunanmi yachanki Tayta Dios kasqayta: Moisespa makinpi tawnaywanmi mayuta waqtarachisaq hinaptinmi yakuqa yawarman tikrakurunqa. ¹⁸Chaymi mayupi kaq challwakunapas wañurunqa, mayupas asnariruptinmi Egipto runakunaqa mayu yaku tomaytapas millakurunqakuña.’”

¹⁹Chaymi Tayta Dios nirqa Moiesta:

—Niy Aaronta: “Tawnaykita hapispa makikita haywariy Egipto nacionpi yakukunapa hawanman, mayukunapa hawanman, hatun mayumanta lloqsiq yarqakunapa hawanman, qochakunapa hawanman hinaspa qocharayaq yakukunapa hawanman, chaynataqa ruranki llapachallan yakukuna yawaryarunanpaqmi. Chaymi yawarqa kanqa kullumanta yaku churanankupi chaynataq rumimanta yaku churanankupipas lliw Egipto nacionpi.”

²⁰Chaymi Tayta Diospa kamachisqanta hina Moiseswan Aaron ruraraqaku. Tawnanta hoqarispanmi Faraonwan serviqninkuna qawachkaptin mayu yaku-

ta waqtarurqa hinaptinmi Nilo Mayupi lliw yakukuna yawarman tikrakururqa. ²¹Challwakunapas wañuruptinmi mayupas asnarirurqa yakutapas Egipto runakunaqa mana tomay atinankukama chaymi yawar karqa lliw Egipto nacionpi.

²²Egipto nacionniyoq brujokunapas brujeriankuwan chaynata ruraptinkum Faraonpa sonqon rumiyarurqa chaymi Moiestawan Aaronta mana kasurqachu Tayta Diospa nisqanpi hina. ²³Faraonmi wasinman kutikurqa, paytaqa manam imapas qokurqachu chaykunamantaqa. ²⁴Lliw Egipto runakunam mayu yakuta tomayta mana atispanku mayupa patanpi uchkurqaku limpio yakuta maskaspanku.

Kayra castigomanta

²⁵Mayu waqtachisqanmanta qanchis punchawña pasaruptinmi.

8

¹Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Faraonpa kasqanman yaykuspaya ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata nimuy: “Runaykunata kachariy adoramuwananpaq. ²Sichu mana kachariyta munaptikiqa ñoqam castigasaq kayrakunawan enteron nacionnikita. ³Mayupi kayrakuna nana-na-naqta miraruspanmi lloqsimunqa palacioykiman, puñunayki cuartoman, camaykiman, serviñnikikunapa wasinman, runaykikunapa wasinman, hornoykikunaman chaynataq artesaykikunamanpas. ⁴Kayrakunaqa seqanqataqmi qampa hawaykimanpas, runaykikunapa hawanmanpas chaynataq llapallan sirvientekikunapa hawanmanpas” nispa.

⁵Chaymi Tayta Dios nirqa Moiesta:

—Aarontayá niy kaynata: “Haywariy tawnaykita mayukunapa hawanman, hatun mayumanta lloqsq yarqakunapa hawanman hinaspa qochakunapa hawanman chaynapi chaykunamanta Egipto nacionman kayrakuna lloqsinanpaq” nispa.

⁶Hinaptinmi Aaron makinta haywarirqa Egipto yakukunapa hawanman chaymi kayrakuna lloqsirimurqa Egipto allpata tapaykunankama. ⁷Brujokunapas brujeriankuwan chaynata ruraspankum Egipto allpaman kayrakunata lloqsirachimurqaku. ⁸Chaymi Moiestawan Aaronta Faraon qayachispan nirqa:

—Tayta Diosta ruegakuychik ñoqamantawan runaykunamanta kayrakuna asuchinanpaq hinaptinqa castaykikunatam kacharisaq animalkunata wañuchipuspa Tayta Diosta adoramunankupaq —nispa.

⁹Hinaptinmi Faraonta Moises nirqa:

—Kikikipuniyá niway haykapim qampaqwan, serviñnikikunapaq hinaspa runaykikunapaq ruegapunaypaq chaynapi kayrakunata qanmanta hinaspa palacioykikunamanta Dios qechunanpaq chaynapi Nilo Mayullapiña kananpaq.

¹⁰Hinaptinmi Faraon nirqa:

—Paqarinpuniyá chinkachichun —nispa.

Chaymi Moises nirqa:

—Yupaychasqayku Tayta Dios hina mana huk dios kasqanta yachanaykipaqmi mañakusqaykiman hina rurasqa kanqa. ¹¹Kayrakunam pasakunqa qanmanta, palacioykimanta, serviñnikikunamanta hinaspa runaykikunamanta. Kaspaqa-kanqa hatun mayullapiñam.

¹²Moiseswan Aaronmi lloqsirqaku Faraonpa qayllanmanta chaymi Moises mañakurqa Tayta Diosta Faraonman kachasqan kayrakunata chinkachinanpaq. ¹³Hinaptinmi Moisespa nisqanman hina Tayta Dios rurarqa chaymi wasikunapi, patiokunapi hinaspa chakrakunapi kayrakuna wañururqa. ¹⁴Chaymi wañusqakunata monto-montonta runakuna huñururqaku allpapas asnarinankama. ¹⁵Aswanqa Faraonmi tukuy ima sosegarusqanta qawaykuspan Tayta Diospa nisqanpi hina sonqonta rumiyarachispan mana kasukurqachu.

Puka chuspi castigomanta

¹⁶Tayta Diosmi nirqa Moisesa:

—Aarontayá niy: “Tawnaykita hoqarispayki waqtay allpapa polvonta chaynapí puka chuspiman tikrakuspan enteron Egipto nacionpi kananpaq” nispa.

¹⁷Hinaptinmi paykuna chaynata rurarquaku. Aaronmi tawnanta haywarispan allpapa polvonta waqtarurqa hinaptinmi puka chuspi waykarqa runakunatawan animalkunata. Allpapa polvonmi puka chuspiman tikrakururqa enteron Egipto nacionpi. ¹⁸Chaynataqmi brujokunapas brujeriankuwan puka chuspi lloqsichiypi karqa aswanqa manam atirakuñachu, puka chuspimá waykarqa runakunatawan animalkunata. ¹⁹Chaymi Faraonta brujokuna nirqaku:

—Diosmantam kayqa —nispa.

Aswanqa Tayta Diospa nisqanpi hina Faraonpa sonqon rumiyaruptinmi mana kasukurqachu.

Tankayllu castigomanta

²⁰Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

—Tutapayta hatarispaykiyá Faraonman presentakamuy, payqa mayumanmi lloqsichkan. Ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá kaynata nimuy: “Kachariy runaykunata adoramuwananpaq. ²¹Runaykunata mana kachariptikiqa ñoqam kachamusaq nana-nanaq tankayllukunata qampa hawaykiman, serviqnínikunapa hawanman, runaykikunapa hawanman hinaspa palacioykikunamanpas. Egipto runakunapa wasinmanmi huntanqa nana-nanaq tankayllukuna, huntanqataqmi kasqanku allpamanpas. ²²Ichaqa chay punchawmi runaykunapa *yachasqan Gosen lawta sapaqchasaq chaypiqa tankayllukuna mana kananpaq chaynapim yachanqaku kay pachapiqa ñoqa Tayta Dios kasqayta. ²³Runaykunataqa rakinasaqmi runaykikunamanta. Paqarinmi kay señal rurasqa kanqa” nispa.

²⁴Chaynatamá Tayta Dios rurarqa. Nana-nanaq tankayllukunam yaykururqa Faraonpa palacionman, serviqninkunapa wasinman chaynataq llapallan Egipto allpapa hawanmanpas chaymi chay nacionqa tankayllukunawan pasaypaq purmachisqa karqa.

²⁵Chaymi Moisesawan Aaronta qayaspan Faraon nirqa:

—Rispayá Diosnikichikpaq animalkunata wañuchipamuychik ichaqa kay nacionmanta ama lloqsispalla —nispa.

²⁶Hinaptinmi Moises nirqa:

—Manam kayllapiqa ruraymankuchu. Yupaychasqayku Tayta Diospaq wañuchinayku animalkunataqa adorankichikmi. Kay Egipto runakuna qawachkaptin chay adorananku animalkunata wañuchiptiykuqa rumiwanchá choqaparuwanmanku. ²⁷Kimsa punchaw puriy chunniqtam risaqlu hinaspa yupaychasqayku Tayta Diospaq animalkunata wañuchimusaqlu, chaynataqa ruramusaqlu paypa niwasqankuman hinam —nispa.

²⁸Chaymi Faraon nirqa:

—Ñoqam chunniqman kachaykusqaykichik Diosnikichikpaq animalkunata wañuchimunaykichikpaq ichaqa amam llumpayta karunchakunkichikchu. Mañapamuychik yá ñoqapaqpas —nispa.

²⁹Hinaptinmi Faraonta Moises nirqa:

—Ñawpaqníkimanta lloqsiyuspallaymi Tayta Diostaqa mañakusaq nana-nanaq tankayllukunata qanmanta, serviqnínikunamanta hinaspa runaykikunamanta paqa-

rinpuni chinkachinanpaq. Ichaqa amañayá engañawaykuchu aswanqa kachariyá Israel runakunata chaynapi Tayta Diospaq animalkunata wañuchimunaykupa —nispa.

³⁰Chaymi Faraonpa ñawpaqninmanta Moises lloqsispan Tayta Diosta mañakurqa. ³¹Chaynatamá Tayta Dios rurarqa Moisespa nisqanman hina, lliw tankayllukunam pasakurqa Faraonmanta, serviqninkunamanta chaynataq runankunamantapas. Manam chullallapas puchurqachu. ³²Aswanqa Faraonmi yapatawan sonqonta rumiyarachispan mana kacharirqachu Israel runakunata.

Peste onqoy castigomanta

9 ¹Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Hebreo castakunapa yupaychasqan ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá Faraonman yaykuspa kaynata nimuy: “Kachariy runaykunata adoramuwanankupa. ²Mana kacharipa hapikuykuptikiqa ³ñoqa Tayta Diosmi llumpa- llumpay peste onqoywan castigasaq campopi kaq animalnikikunata otaq caballokunata, asnokunata, camellokunata, vacakunata, hinaspas ovejakunata. ⁴Ichaqa ñoqa Tayta Diosmi sapaqchasaq Israel castakunapa animalninkunataqa, manam wañunqachu chulla animalpas Israel castakunapaqa” nispa.

⁵Tayta Diosmi plazota qospan nirqa:

—Chaytam paqarin rurasaq kay nacionpi —nispa.

⁶Hinaptinmi paqarinnin punchaw Tayta Dios chaynata rurarqa. Egipto nacionpi animalkunam lliw wañururqa, Israelpa mirayninkunapa animalninmi ichaqa mana chullapas wañurqachu. ⁷Chaymi Faraon kacharqa Israel castakunapa animalnin qawaq hinaptinmi chaypiqa mana chullapas wañusqachu. Chaywan Faraonpa sonqon rumiyaruptinmi Israel runakuna kachariyta mana munarqachu.

Chupu onqoy castigomanta

⁸Tayta Diosmi Moiestawan Aaronta nirqa:

—Huk aptiyninka hoqariychik hornomanta uchpata hinaptin Moises maqchichun cielo lawman Faraonpa qayllanpi. ⁹Enteron Egipto nacionpa hawanpi uchpa polvoryaruspanmi chupukunata rikurirachinqa runakunapipas chaynataq animalkunapipas —nispa.

¹⁰Hornomanta uchpata hoqarispankum Faraonpa ñawpaqninpi sayaykurqaku chaymi Moises maqchirqa cielo lawman. Hinaptinmi chupukuna rikurirurqa runakunapipas chaynataq animalkunapipas. ¹¹Hinaptinmi Moisespa ñawpaqninpi brujokuna mana aguantayta atirqakuchu chupuwan kasqankurayku. Chupukunamá rikurirurqa brujokunapipas chaynataq lliw Egipto runakunapipas. ¹²Ichaqa Tayta Diosmi Faraonpa sonqonta rumiyarachirqa hinaptinmi paykunata mana kasurqachu, chaynaqa karqa Moisesman Tayta Diospa nisqanpi hinam.

Runtu para castigomanta

¹³Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Tutapayta hatarispaykiyá yaykuy Faraonman hinaspayá Hebreo castakunapa yupaychasqan ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata nimuy: “Kachariy runaykunata adoramuwanankupa. ¹⁴Kunanmi tukuy castigoyta kacharimusaq qanman, serviqnikikunaman hinaspa runaykikunaman chaynapim yachanki ñoqa hina huk diosqa tukuy kay pachapi mana kasqanta. ¹⁵Sichu qanmanwan runaykikunaman peste onqoyta kachaykamuptiyqa kay pachamantam chinkaruwaqña karqa. ¹⁶Cheqaptaqa ñoqam hatarichirqayki qanman atiyniyta qawachinaypaq chaynapi sutiy lliw kay pachapi willakusqa kananpaq.

¹⁷¿Qamchu hatun tukunkiray runaykunata mana kacharichkaspayki? ¹⁸Paqarinmi kay horata nisyu-nisyu runtu parata chayachimusaq. Chayna paraqa manam karqachu Egipto nacionpa qallarisqan punchawmanta kunankamapas. ¹⁹Kachayá animalnikiman hinaspa campopi tukuy imaykipas kaqkunaman, chaynapi wasiki ukuman huñumunanpaq. Runapas, animalpas wasiman mana huñusqa kaspaya runtu parawanmi wañurunqa” nispa.

²⁰Faraonpa wakiq serviqninkunallam Tayta Diospa nisqanta manchakuspanku wasi ukuman lluptichirqaku servientinkunata chaynataq animalninkutapas.

²¹Wakinmi ichaqa Tayta Diospa nisqanta mana kasukuspanku sirvientenkutawan animalninkuta campopi saqeramurqaku. ²²Hinaptinmi Tayta Dios nirqa Moisessta:

—Haywariy makikita cielo lawman chaynapi lliw Egipto runakunapa hawanman, animalkunapa hawanman hinaspa campopi lliw qorakunapa hawanman runtu para chayamunanpaq —nispa.

²³Moisesmi tawnanta haywarirqa cielo lawman hinaptinmi rayokunata tunrururuchimusa runtu parata Tayta Dios chayachimurqa, chay rayokunam pampaman chayarqa.

Runtu paratamá Tayta Dios chayachirqa Egipto nacionman. ²⁴Llipyachkaq rayowan runtu param taqrुकuykuspan kaynaman-waknaman purirqa. Chayna sinchi runtu paraqa manam karqachu Egipto nacionpa qallarisqanmantapunipas. ²⁵Runtu param dañarurqa enteron Egipto nacionpa camponpi tukuy ima kaqta, dañarurqamá runakunatapas chaynataq animalkunatapas. Runtu paraqa dañarurqataqmi campopi tukuy qorakunatapas hinaspa pakiparurqataq campopi llaqa sachakunatapas. ²⁶Israelpa mirayninkunapa maymi kasqanku Gosen lawllapim ichaqa runtu para mana karqachu.

²⁷Chaymi Moisetawan Aaronta Faraon qayachispan nirqa:

—Kunanpas huchallikurunim. Tayta Diosqa allin ruraqmi, ñoqam ichaqa runaykunapiwan huchasapa kaniku. ²⁸Mañakuychikya Tayta Diosta truenoskunawan runtu para chayllaña kananpaq. Ñoqaqa kachaykusqaykichikñam, manam quedankichikñachu —nispa.

²⁹Chaymi Moises nirqa:

—Kay pachaqa Tayta Diospa kasqanta yachanaykipaqmi llaqtamanta lloqsis-palla brazoyta kicharisay Tayta Diosman hinaptinmi rayokuna tanirunqa, runtu parapas manañam kanqachu. ³⁰Aswanqa ñoqam yachani qampas chaynataq serviqninkunapas yupaychasqayku Tayta Diostaqa manaraq manchakunaykichikta.

³¹Linazamá cebadapiwan dañasqa karurqa, cebadaqa espigayoqñam karqa, linazapas sisapiñam karqa. ³²Trigom ichaqa cebadillapiwan mana dañasqachu karqa qepaña kasqanrayku.

³³Moisesñataqmi Faraonpa ñawpaqninmanta lloqsirqa llaqtapa hawa lawninman hinaspa brazonta kicharisan Tayta Diosta mañakurqa. Chayraqmi truenoskunapas hinaspa runtu parapas tanirurqa hinaptinmi manaña paramurqachu. ³⁴Parapas, runtu parapas, truenopas tanirusqanta Faraon qawaykuspanmi huktawan huchallikururqa. Paypa hinaspa serviqninkunapa sonqonmi rumiyarurqa. ³⁵Moiseswan Tayta Diospa nichisqanman hina Faraonpa sonqon rumiyaruptinmi Israelpa mirayninkunata mana kacharirqachu.

Aqarway uru castigomanta

10 ¹Tayta Diosmi Moisessta nirqa:

—Yaykuy Faraonman, paypa sonqontawan serviqninkunapa sonqontam rumiyarachini, chaynataqa ruraru kay señalniykunata paykuna ukupi qawachinaypaqmi.

²Chaynataqa rurachkani Egipto nacionpi rurasqaymanta churikikunaman hinaspa will-kaykikunaman willanaykipaqmi. Chaynapim yachankichik ñoqaqa Tayta Dios kasqayta.

³Chaymi Moiseswan Aaron yaykurqaku Faraonman hinaspa nirqaku:

—Hebreo castakunapa yupaychasqan Tayta Diosmi nin kaynata: “¿Haykapikamataq ñoqapa qayllaypi mana humillakunkichu? Kachariy runaykunata adoramuwananpaq. ⁴Runaykunata mana kachariyta munaptikiqa paqarinmi kachamusaq aqarwaykunata enteron nacionnikiman. ⁵Aqarwaykunam allpata tapaykunqa pampapas mana rikuy atinakama. Chay aqarway urukunam runtu paramanta puchukunata mikunqa, mikunqataqmi campopi llapallan iklli sachakunatapapas. ⁶Chay aqarwaykunataqa huntarachisaqtaqmi palacioykikunamanpas, lliw serviñnikikunapa wasinmanpas chaynataq Egipto nacionpi lliw runakunapa wasinmanpas. Chaykunataqa taytaykichikkunapas nitaq abueloykichikkunapas kunankamam mana rikurqakuchu kay Egipto nacion kasqanmantapuni” nispa.

Moisesmi chay rimayta tukuruspan Faraonpa qayllanmanta lloqsikurqa. ⁷Chaymi Faraonta serviñnikuna nirqaku:

—¿Haykapikamataq kay runa sasachakuyllata qowasunchik? Kachariy Israel runakunata yupaychasqanku Tayta Diosta adoramunankupa. Yachankiñam lliw Egipto nacionpa paykunarayku purmachisqa kasqanta.

⁸Faraonmi Moiseswan Aaron qayachispan nirqa:

—Rispaykichik adoramuychik yupaychasqaykichik Tayta Diosta. Ichaqa ¿pikunataq chay rikunqa kachkankichik? —nispa.

⁹Chaymi Moisesñataq nirqa:

—Tayta Diosta adoranayku fiesta kasqanraykum risaqku warmaykupiwan, yuyañiykupiwan, qari-churiykupiwan hinaspa warmi churiykupiwan. Qatikusaqum ovejaykutawan vacaykutapas.

¹⁰Chaymi Faraonñataq nirqa:

—Tayta Dios qamkunawanña kaptinpas manam warmaykichikkunatawanqa kacharikichikmanchu. Qamkunapa mana allintam piensachkankichik. ¹¹Manam chaynaqa kanmanchu, riychik qari kaqkunalla hinaspa adoramuychik Tayta Diosta. Chaytaqa qamkunam mañakurqankichik —nispa.

Chaynata Faraon rimaruspanmi paykunata ñawpaqninmanta qarqorachirqa.

¹²Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Egipto allpapa hawanman makikita haywariy aqarwaykuna hamuspan runtu parapa puchusqan lliw qorakunatapapas mikunanpaq —nispa.

¹³Hinaptinmi Moises haywarirqa tawnanta Egipto allpapa hawanman chaymi Tayta Dios tutantin punchawnintin intipa qespimunan lawmanta wayrata pukuchimurqa allpapa hawanman. Chaymi paqarinmi punchawpaq intipa qespimunan lawmanta wayra aparamurqa aqarwaykunata. ¹⁴Lliw Egipto nacionpa hawanman aqarway hamuruspanmi nana-nanaq tiyarurqa, chayna aqarwayqa manam karqachu nitaqmi kanqachu. ¹⁵Lliw allpatamá taparurqa pampapas tutayanankama, runtu paramanta puchuq allpapi qoratam mikururqa, mikururqataqmi sachakunapa lliw ruruntapas. Lliw Egipto nacionpim verdeqa mana imapas puchurqachu sachakunapi nitaq qorakunapipas.

¹⁶Chaymi Faraon utqayllamanña Moiestawan Aaronta qayachimuspan nirqa:

—Yupaychasqaykichik Tayta Diospa contranpiwan qamkunapa contraykichikpim huchallikuruni. ¹⁷Ichaqa kunanllañayá pampachaykuwaychik huchayta hinaspayá mañakuychik yupaychasqaykichik Tayta Diosta kay plagallatañapas ñoqamanta wischunanpaq chaynapi ama wañunaykupa —nispa.

¹⁸ Moisesmi Faraonpa ñawpaqninmanta lloqsispan Tayta Diosta mañakurqa.
¹⁹ Chaymi Tayta Dios intipa seqaykunan lawmanta sinchi wayrata pukurachimuspan aqarwayta wischururqa Puka Lamar Qochaman, manam chulla aqarwaypas Egipto nacionpiqa puchurqachu. ²⁰ Ichaqa Tayta Diosmi Faraonpa sonqonta rumiyarachirqa chaymi Israelpa mirayninkunata mana kacharirqachu.

Sinchi tutayay castigomanta

²¹ Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Makikitayá cielo lawman hoqariy Egipto nacionpi tutayay kananpaq, chay tutayayqa kanqa lllachpaypas atinaraqmi —nispa.

²² Chaymi Moises makinta hoqarirqa cielo lawman hinaptinmi yanay-yanay tutayay kimsa punchaw Egipto nacionpi karurqa. ²³ Kimsa punchawpunim mana pipas rikunakurqakuchu nitaqmi maymi kasqanmantapas lloqsirqakuchu. Israelpa llapallan mirayninkunapa yachasqallanpim ichaqa achkiy karqa.

²⁴ Chaymi Moiesta Faraon qayachispan nirqa:

—Rispaykichik adoramuychik Tayta Diosta, pusaychiktaqyá warmaykichiktapas. Ovejaykichikwan vacaykichikyá ichaqa quedachun —nispa.

²⁵ Chaymi Moisesñataq nirqa:

—Cheqaptaqa qanmi qowankikuman animalkunataqa yupaychasqayku Tayta Diospaq wañuchispa kañanaykupa. ²⁶ Animalniykupas ñoqaykuwanmi rinqa, manam chullallapas quedanchachu, yupaychasqayku Tayta Dios adoranaykupaqqa chay animalkunamantam hapirisaqku. Manaraqmi yachanikuchu chayanaykukama imawanmi Tayta Dios adoraytapas —nispa.

²⁷ Aswanqa Tayta Diosmi Faraonpa sonqonta rumiyarachirqa, chayraykum kachariyta mana munarqachu. ²⁸ Aswanqa Faraonmi Moiesta nirqa:

—Pasaway qayllaymanta, ama masta rikurimuwaychu, yapatawan hamuwaptikiqa wañurachisqaykim —nispa.

²⁹ Hinaptinmi Moises nirqa:

—Allintapunim ninki: “Manañam yapatawanqa hamusqaykiñachu” nispa.

Piwikuna wañunanpaq willakuymanta

11 ¹ Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Huk castigotawanmi Faraonman apamusaq chaynataq Egipto runakunamanpas, chay castigokunapa qepantam kaymanta kachaykusunkichik hinaspa qarqorusunkichik qalay-qalayta. ² Israel runakunamanyá nimuy qaripas-warmipas vecinonkumanta qori-qollqe alhajakunata mañakunankupa.

³ Chaymi Egipto runakunawan Israel runakunata Tayta Dios favorecechirqa. Moisespas ancha respetasqa runam karqa Egipto nacionpi, respetasqataqmi karqa Faraonpa serviqninkunapa hinaspa lliw runakunapa ñawpaqninpipas.

⁴ Chaymi Faraonta Moises nirqa:

—Tayta Diosmi kaynata nin: “Chawpi tutatam ñoqa lloqsimusaq Egipto nacionpa chawpinta. ⁵ Hinaptinmi Egipto nacionpi lliw piwikuna wañunqa, tronopi tiyaq Faraonpa piwi churinmanta qallaripa maraypa ladonpi tiyaq sirvientapa piwinkama, wañunqataqmi llaqa animalpa piwipas. ⁶ Hatun waqaymi kanqa lliw Egipto nacionpi, chayna waqayqa manam haykapipas karqachu manataqmi haykapipas kanqachu. ⁷ Ichaqa lliw Israelpa

kaqninkunataqa manam pipas imananqachu runatapas nitaq animaltapas. Chaynapim yachankichik Egipto runakunamanta Israel runakunataqa Tayta Dios sapaqchasqanta” nispa.

⁸Faraontam Moises nirqa:

—Llapallan serviqnikiuna ñoqaman hamuwaspanmi ñawpaqniypi qonqorakuykuspa niwanqaku: “Lloqsiy llapallan qatusuqniki runakunapiwan” nispa. Chaymantañam lloqsisaq. Chaynata rimaruspanmi Moises lloqsirqa Faraonpa ñawpaqninmanta llumpay piñasqallaña. ⁹Chaymantam Moiesta Tayta Dios nirqa: —Faraonqa manam kasusunkichikchu, chaynapim Egipto nacionpi milagroykunata achkayachisqa —nispa.

¹⁰Moisespiwan Aaronmá tukuy chay milagrokunata ruraraqaku Faraonpa ñawpaqninpi. Ichaqa Faraonpa sonqonta Tayta Dios rumiyarachiptinmi Israelpa mirayninkunata Egipto nacionmanta mana kacharirqachu.

Pascua fiestamanta

12 ¹Moisesmanwan Aaronmanmi Egipto nacionpi Tayta Dios nirqa:

²—Watapa qallariynin kay killam qamkunapaq allin reqsisqa kanqa.

³Israelpa lliw huñunakuyinpin ninki: “Kay killapa chunka punchawninmanmi familianman hina sapakama hapinqa malta carnerota otaq malta chivatota. Huk familiapaqmi kanqa huk animal. ⁴Aswanqa chay animalta mikunankupaq wakiqninpa aslla familian kaptinga vecinontam qayamunqa animalta haykam mikunankupaq haypaqta otaq sapakamapa mikusqanman hina. ⁵Chay animalqa kanqa huk watayoq orqo sano animalmi. Kanmanmi carneropas otaq chivatopas. ⁶Chay animaltaqa waqaychankichik kay killapa chunka tawayoq punchawninkamam, Israel casta lliw runakunam inti seqaykruptinña wañuchinqaku. ⁷Yawarta chaskispankum hinnanqaku maypim mikunanku wasi punkupa iskaynin sarpunman hinaspa punkupa chakaqninmanpas. ⁸Chay tutam mikunqaku ninapi kankasqa aychata, mikunqakutaqmi mana qonchuyoq tantatawan qatqe verdurapa llaqentapas. ⁹Chawa aychataqa amam mikunkichikchu nitaq yakupi yanusqatapas, enteronmi ninapi kankasqa kanqa umanpas, piernankunapas hinaspa ukunninkunapas. ¹⁰Amataqmi puchuhinkichikchu paqarinnintin punchawpaqqa, puchuruptinqa kañarunkichikmi. ¹¹Mikunkichikqa utqaymanmi illanapaq hina allin pachasqa. Usutaykichikpas sumaq watasqa hinaspa tawnaykichikpas hapirisqallam kankichik. Ñoqa Tayta Diospa *Pascuaymi kayqa. ¹²Chay tuta Egipto nacionninta pasaspaymi wañuchisqa runapa piwinkunatawan animalpa lliw piwinkunata, castigasqaqmi Egipto lliw dioskunatapas. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹³“Egipto nacionpi wañuchiptiyqa yawarmi kanqa señal maymi qamkunapa kasqaykichik wasipi, yawarta qawaspaymi pasarusqa hinaptinmi mana qamkunapi wañuy castigo kanqachu. ¹⁴Chay punchawmi qamkunapaq kanqa yuyarinaykichik punchaw chaymi hatun adorawanaykichik fiestata rurankichik. Ñoqa Tayta Diospaq kay hatun adorawanaykichik fiestata rurankichik tukuy miraynikichikpi wiñaypaq decretota hina.

¹⁵Qanchis punchawmi mikunkichik mana qonchuyoq tantata, qallariynin punchawpinim wischunichik qonchuta wasikichikmanta, chaynataqa rurankichik qallariynin punchawmanta qanchis punchawkamam. Pipas qonchuyoqta mikuqqa Israel castamanta qarqosqam kanqa. ¹⁶Qallariy punchawpi hinaspa qanchis kaq punchawpim ñoqapaq kanqa hatun huñunakuy, chay punchawkunapiqa amam llamkankichikchu. Ruraspaqarurankichik sapakamapaqmi mikunallaykichikta. ¹⁷Rurankichikmá Mana Qonchuyoq Tanta Fiestata, chay punchawpunim tropa-tropata Egipto nacionmanta horqosqaykichik.

Chayraykum chay punchawta waqaychankichik tukuy miraynikichikpi wiñaypaq decreto-ta hina. ¹⁸Qallariy killapim mikunkichik mana qonchuyoq tantata, chaytaqa mikunkichik killapa chunka tawayoq punchawninpa tardenmanta qallarispam iskay chunka hukniyoq punchawpa tardenkama. ¹⁹Qanchis punchawmi wasikichikpi mana kanqachu qonchu, pipas qonchuyoq mikuqqa forastero kaspapas otaq castamasikichik runa kaspapas Israel castapa huñunakuyinmanta qarqosqam kanqa. ²⁰Amam imatapas qonchuyoqtaqa mikunkichikchu, maypiña *yachaspapas mana qonchuyoq tantatamá mikunkichik.”

²¹Chaymi Israel casta llapallan ancianokunata Moises qayachimuspan nirqasips:

—Hapimuychik carnerota otaq chivatota familiaykichikpaq hinaspa wañuchiy-chik *Pascua Fiestata ruranykichikpaq. ²²Hapiychik huk aptay hisopo sutiyoq plantata hinaspa medianopi kaq yawarman challpuspa chaywan hinaychik punkupa chakaqninmanwan punkupa iskaynin law sarpunman, wasikichikmantaqa amayá mayqannikichikpas lloqsiychikchu achikyanankama. ²³Tayta Diosqa Egipto runa-kunapa piwi churinta wañuchistinmi pasanqa, punkupa chakanpi hinaspa iskaynin sarpunkunapi yawarta qawaykuspanmi ichaqa karullanta pasarunqa, chaynapi-má Tayta Diosqa wasikichikmanqa manaña yaykuchinqachu wañuchiqa. ²⁴Kay decretotam wiñaypaq kasukunkichik churikichikkunapiwan. ²⁵Tayta Diospa prome-tesusqaykichikman hina qosunaykichik allpaman yaykuspaqa kay Pascua Fiestatamá rurankichik. ²⁶“¿Imataq kay fiestapi rurasqaykichikqa?” nispa churikichik tapusup-tikichikqa ²⁷kaynatam ninkichik: “Tayta Diospaq *Pascuapi wañuchina animalmi kayqa. Paymi Egipto nacionpi Israelpa mirayninkunapa wasinpa hawallanta pasarur-qa, Egipto runakunatam ichaqa wañuchirqa, familiaykutaqa libraykurqamá” nispa.

Chaykunata Moises rimayta tukuykuptinmi Israel runakuna qonqorakuykuspa Diosta adoraraqaku. ²⁸Israelpa mirayninkuna pasaspankum ruraraqaku Moisesman-wan Aaronman Tayta Diospa kamachisqanman hina.

Piwikunapa wañusqanmanta

²⁹Tayta Diosmi wañurachirqa Egipto nacionpi llapallan piwikunata, chawpi tuta ho-ratam payqa wañuchirqa palacionpi gobiernaq Faraonpa piwinmanta qallarisa carcelpi kaq presopa piwinkama, wañuchirqataqmi llapa animalkunapa piwintapas. ³⁰Chay tutam Faraon hatarirqa llapallan serviqninkunapiwan hinaspa lliw Egipto runakunapi-wan, hatu-hatun waqaymi karqa, Egipto nacionpiqa manam huk wasipas wañuymantaqa salvakurqachu. ³¹Chaymi Moisetawan Aaronta chay tuta Faraon qayachispan nirqa:

—Qamkunaza Israelpa mirayninkunapiwanyá kaymanta pasawaychik. Runay-kunapa chawpinmanta lloqsispayá nisqaykichikpi hina rispa adoramuychik Tayta Diosta. ³²Nisqaykichikpi hinataqyá qatiychik ovejaykichiktapas, vacaykichikta-pas. Rispayá Diosta mañakamuychik ñoqapaqqas —nispa.

³³Chaymi Egipto runakuna apurarqaku Israel runakunata chay llaqtamanta lloqsi-nankupaq. Paykunam piensarqaku llapallanku wañuruuya. ³⁴Israel runakunam tanta masankupas manaraq qonchuchasqa kachkaptin artesata pachankuwan wankuykuspa hombronkupi aparqaku. ³⁵Israelpa mirayninkunaza Moisespa kamachisqanpi hinam Egipto runakunamanta mañakurqaku qori-qollqe alhajakunatawan pachankuta. ³⁶Egipto runakunawanmi Tayta Dios favorecechirqa, Israel runakunapa tukuy mañakusqankutam qorqaku, chaynatamá paykunaza qechururqaku Egipto runakunapa tukuy imanta.

Israelpa mirayninkunapa lloqsisqanmanta

³⁷Chaymi Israelpa mirayninkuna pasakurqaku Ramses llaqtamanta Sucot lawman. Chaki-puri qarikunallam yaqa soqta pachak waranqa karqa, wawakunaqa manam yu-pasqachu karqa. ³⁸Paykunawantaqmi lloqsirqa nana-nanaq tukuy rikchaq runakunapas chaynataq achka-achka ovejakunawan vacakunapas. ³⁹Egiptomanta apamusqanku mana qonchuyoq otaq mana poqosqa masamantam tortillakunata ruraraqaku, Egipto nacionmanta qarqomuptinkum mana tiemponku karqachu manataqmi mikuytapas rurakurqakuchu.

⁴⁰Israelpa mirayninkunapa Egipto nacionpi *yachasqankum karqa tawa pachak kimsa chunkan wata. ⁴¹Chaymi tawa pachak kimsa chunkan wata pasaruptin chay pun-chawpuni Tayta Diospa llapallan tropankuna Egipto nacionmanta lloqsirqaku. ⁴²Egipto nacionmanta chay tuta horqonanpaqmi Tayta Dios tukuy tuta cuidarqa. Chayraykum chay tutata yuyaripa Israelpa llapallan mirayninkunapa rikchananku tukuy mirayninkupi.

Pascua Fiesta kamachikuykunamanta

⁴³Tayta Diosmi nirqataq Moiestawan Aaronta:

—Kaymi kay *Pascuamanta decreto: Pascua Fiestapi mikunaykichik animaltaqa amam mikunqachu extranjero runaqa. ⁴⁴Qollqewan rantisqa lliw sirvientekunam ichaqa mikunqaku señalasqa kaspanku. ⁴⁵Samapakuq runawan llamkapakuq runaqa amam chaytaqa mikunqachu. ⁴⁶Sapakamam wasillaykichikpi mikunkichik. Amam kay aychataqa horqonkichikchu chay wasimanta hawamanqa nitaqmi tulluntapas pakinkichikchu. ⁴⁷Llapallan huñunasqa Israel castakunam chaynataqa ruranka. ⁴⁸Pipas extranjero runa qanwan *yachaspa Tayta Diospa *Pascuan ruray munaqqa, puntatam lliw qarikuna señalachikunqa hinaspañam asuykunqa Pascua Fiestata rurananpaq, chaynata ruraspaqa castamasikichik hinañam kanqa. Mana señalachikuspaqa amamá pipas mikunqachu. ⁴⁹Hina chay yachachikuyllam kanqa castamasikichikpaqpas hinaspa extranjero runa qamkunawan *yachaqaqpas —nispá.

⁵⁰Moisesmanwan Aaronman Tayta Diospa kamachisqanpi hinamá Israelpa llapallan mirayninkunapaq ruraraqaku. ⁵¹Chay punchawpunim tropa-tropata Israelpa mirayninkunata Tayta Dios horqorqa Egipto nacionmanta.

13 ¹Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

²—Qoway llapallan piwikunata, Israelpa mirayninkunamanta punta nacemuqkunapaq ñoqapam runakuna kaspá otaq animalkuna kaspapas —nispá.

³Chaymi Moises nirqa runakunata:

—Amam qonqankichikchu kay punchawta, kay punchawpim Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikmanta lloqsirqankichik. Tayta Diosmá hatun atiyinwan kaymanta hor-qosurqankichik. Chaynaqa amam mikunkichikchu qonchuyoq tantataqa. ⁴Qamkunam kunan lloqsichkankichik Abib sutiyoq killapi. ⁵Tayta Diosmi yaykuchisunkichik Canaan casta runakunapa, Het casta runakunapa, Hiv casta runakunapa hinaspa Jebus casta runakunapa allpanman. Abueloykichikkunamanmi jurarqa tukuy imakunapapas kasqan allpata qosunaykichikpaq. Chayman yaykuspaykichikmi kay fiestata rurankichik hina chay Abib sutiyoq killapi. ⁶Qanchis punchawmi mikunkichik mana qonchuyoq tanta-ta, qanchis kaq punchawpiñataqmi kanqa Tayta Diosta adorana fiesta. ⁷Qanchisnintin punchawmi mikunkichik mana qonchuyoq tantata. Maymi kasqaykichikpiqa amam kanqachu imapas qonchuwan poqosqaqa nitaq qonchupas. ⁸Churikichikmanmi chay punchawpi willankichik: “Kaytaqa rurachkanchik Egipto nacionmanta Tayta Dios horqo-

muwasqankuraykum” nispa. ⁹Ama qonqanaykichikpaqmi kayqa kanqa señal chaynapi makikichikpi hinaspa urkuykichikpi marka apachkaq hina Tayta Diospa yachachikuynin simillaykichikpi kananpaq. Tayta Diosqa hatun atiyinwanmi Egipto nacionmanta horqomusurqankichik. ¹⁰Kay decretotamá rurankichik watan watan imam punchawninpi.

¹¹—Qanmanpas, abueloykikunamanpas juramentasqanman hina Canaan casta runakunapa allpanman Tayta Dios yaykuchisuptikim hinaspa qoykusuptikim ¹²punta naceq llapallan qari wawata Tayta Diosman qonkichik, qonkitaqmi punta naceq orqo animal-tapas, chaykunaqariki Tayta Diospaqñam. ¹³Asnopa punta wawantam ichaqa cambianki huk carnerowan, mana cambiaspaqa kunkantam qewirunki. Llapallan piwi qarikunatapas cambiankitaqmi. ¹⁴Churiki qepa punchawta tapuspa: “¿Imataq kayqa?” nisuptikiqa paytam ninki: “Tayta Diosmi sirviente kasqaykumanta hatun atiyinwan Egipto nacionmanta horqomuwarqaku. ¹⁵Faraon sonqonta rumiyarachispan mana kachariwaptinkum runapa piwi churinmanta qallarisa animalpa piwinkama llapa piwikunata Tayta Dios wañura-chirqa Egipto nacionpi. Chayraykum wañuchiniku Tayta Diospaq llapallan punta nacemuq animalkunata, cambianikutaqmi llapallan qari piwiykutapas. ¹⁶Chaynaqa qampaqmi kanqa huk señal makikiapiwan urkuykipi marka apachkaq hina chaynapi Tayta Dios hatun atiyinwan Egipto nacionmanta horqomuwasqankuta ama qonqanaykipaq” nispa.

Sayaq puyupi hinaspa ninapi Tayta Dios compañasqanmanta

¹⁷Israel runakunata Faraon kachaykuruptinmi hichpalla kachkaptinpas Filistea casta runakunapa nacionninman riq ñannintaqa Dios mana pusarqachu. Diosmi piensarqa: —Yanqam runakunaqa guerrapi kaspanku mancharikuspa Egipto nacionman kutikunmanku —nispa.

¹⁸Chaymi Diosqa runakunata muyuchirqa Puka Lamar Qocha law chun-niq ñanninta chaymi Israelpa mirayninkunaqa tropa-tropa lloqsirqaku Egipto nacionmanta. ¹⁹Moisesqa apachirqataqmi Joseypa cuerpontapas. Joseymi kaw-sachkasparaq Israelpa mirayninkunata jurachirqa:

—Diosmi cheqaptapuni watukamusunkichik, chayna kaptinmi tulluykunata kaymanta apankichik —nispa.

²⁰Chaymi Sucot lawmanta pasaspanku Etam lawpi karpankuta sayachispanku samarurqaku chunniqa qallariyninpi. ²¹Tayta Diosmi paykunapa ñawpaqninta punchaw rirqa sayanpa puyupi ñanninkupi pusananpaq, tutañataqmi rirqa sayanpa ninapi paykunata achkinanpaq chaynapi punchawpas tutapas rinankupaq. ²²Runakunapa ñawpaqninmantaqa manam punchawpi sayanpa puyupas nitaq tutapi sayanpa ninapas karunchakurqachu.

Puka Lamar Qochata chimpasqankumanta

14 ¹Tayta Diosmi Moisessta nirqa:

²—Israelpa mirayninkunata nimuy kutirispanku, Pi-hahiro lawpa chimpanpi karpankuta sayachispa samanankupaq. Samanqakuqa lamar qochamanta Migdol lawman riq Baal-zefon lawpa chimpanpim. Lamar qochapa patanpi karpaykichikta sayachispaykichikmi samankichik. ³Faraonmi ninqa: “Israelpa mirayninkunaqa purunpim pantaruspanku chunniqwan wichqarachikunku” nispa. ⁴Faraonpa soqontam rumiyarachisqa qatimusunaykichikpaq chaymi Faraonpa contranpi hinaspa lliw tropanpa contranpi rurasqayrayku alabasqa kasaq. Chaymi Egipto runakuna yachanqa ñoqaqa Tayta Dios kasqayta —nispa.

Israel runakunaqa chaynatamá ruraraqaku. ⁵Chaymi Egipto nacionpi reyman willaraqaku Israel castakunapa lluptisqankuta hinaptinmi Faraonqa serviqninku-napiwan paykunamanta hukmantaña piensarurqaku hinaspa nirqaku:

—Israel castata manaña serviwananchikpaq kachaykuspaqa yanqatam rurarun-chik —nispa.

⁶Carretanta caballokunaman wataspanmi pusarqataq guerrapaq runankunata-pas. ⁷Pusarqam soqta pachak akllasqa carretakunata, pusarqataqmi Egipto nacionpi llapallan carretakunatapas, sapa carretapim huk capitan rirqa. ⁸Tayta Diosmi Egipto nacionpi Rey Faraonpa sonqonta rumiyarachirqa hinaptinmi Israelpa miray-ninkunata qatirqa. Israelpa mirayninkunaqa llumpay qari-qarillañam lloqsirqaku.

⁹Egipto runakunamá Faraonpa llapallan caballonkunawan, carretankunawan, caballeriankunawan hinaspa tropankunawan Israel runakunata qatispa hayparurqa-ku lamar qochapa hichpanpi samachkaqta, hayparurqakuqa Baal-zefonpa chimpan Pi-hahirotpa ladonpim. ¹⁰Faraon hichpaykamuptinñam Israelpa mirayninkuna musya-kururqaku Egipto runakuna paykunapa qepan hamusqanta chayraykum hatu-hatunta mancharikuspanku Tayta Diosman qaparispa mañakurqaku. ¹¹Moisestam nirqaku:

—Egipto nacionpi sepultura kachkaptinmi yanqa horqomuwarqankiku kay chunniqqi wañunaykupa. ¿Imanasqataq kayta rurawankiku Egipto nacionmanta horqoramuwaspaykiku? ¹²¿Manachu Egipto nacionpiraq nirqaykiku: “Dejay-kuwayku Egipto runakunata servinaykupa” nispa? Allinchá kanman Egipto runakuna serviyniyku, chunniqqi wañunaykumantaqa —nispa.

¹³Chaymi runakunata Moises nirqa:

—Ama manchakuychikchu, sayaychik hinaspa qawaychik Tayta Diospa kunan salvawasqanchikta, kaytaqa kunanpunim qamkunawan ruranqa. Egipto runakuna kunan qawasqaykichiktaqa manañam qawankichikñachu wiña-wiñaypaq. ¹⁴Tayta Diosmi peleapusunkichik qamkunapaqqa, qamkunaqa hawkallayá kaychik.

¹⁵Chaymi Tayta Dios nirqa Moiesta:

—¿Imanasqataq ñoqataq mañakuwachkanki? Pasananpaqyá kamachiy Israelpa mirayninkunata. ¹⁶Qamñataq tawnaykita hoqarispayki haywariy lamar qochapa hawanman, lamar qocha rakikuruptinmi chakisqa chawpinta Israelpa mirayninkuna pasanqa. ¹⁷⁻¹⁸Ñoqam rumiyarachisqa Egipto runakunapa sonqonta qamkunapa qepaykichikta yaykumunankupaq hinaptinmi Faraonpi, lliw tropankunapi, carretankunapi hinaspa caballeriankunapi imam rurasqayrayku alabasqa kasaq. Chayraqmi Egipto runakunaqa yachanqaku ñoqaqa Tayta Dios kasqayta.

¹⁹Chaymi Israel tropakunapa ñawpaqnin riq Diospa angelnin pasarurqa payku-napa qepanmanña, sayanpa puyupas paykunapa ñawpaqninmantam pasarurqa qepankumanña. ²⁰Chaymi Egipto tropakunapa campamentonpa hinaspa Israel tropakunapa campamentonpa chawpinpi churakururqa chay puyu hinaptinmi tutayay karqa Egipto runakunapaq, Israel runakunapaqñataqmi achkirqa, chay-napimá chay tutayaypi kaq Egipto runakunaqa mana paykunaman asuykurqachu.

²¹Hinaptinmi Moises makinta haywarirqa lamar qochapa hawanman chaymi Tayta Dios tukuy chay tuta intipa qespimunan lawmanta sinchi wayrawan lamar qochata rakinarachirqa hinaptinmi lamar qochapa chawpin chaki rikurirurqa.

²²Chaymi Israelpa mirayninkuna pasaykurqaku lamar qochapa chakichisqa chaw-pinta, yakukunam karurqa perqa hina *alleq lawninkupi hinaspa *ichoq lawninkupi.

²³ Hinaptinmi Egipto runakuna qatiykuspa yaykururqaku paykunapa qepanta lamar qochaman. Yaykurqamá Faraonpa llapallan caballonkuna, carretankuna chaynataq caballeriankunapas. ²⁴ Chaymi achikyamuchkaqtaña Egipto runakunapa tropanta Tayta Dios qawarirqa sayanpa nina puyumanta hinaspa chaqwarurqa Egipto runakunapa tropanta. ²⁵ Chaymi carretankunapa ruedanta cienegarachirqa sasallataña rinankupa hinaptinmi Egipto runakuna nirqaku:

—Ayqesunchik Israel runakunamanta, ñoqanchikpa contranchikpiqa Tayta Diosmi peleachkan —nispa.

²⁶ Chaymi Tayta Dios nirqa Moisesa:

—Haywariy makikita lamar qochapa hawanman chaynapi yakukuna Egipto runakunaman, carretankunaman hinaspa caballeriankunaman kutiykunapaq —nispa.

²⁷ Moisesmi makinta haywariykurqa lamar qochapa hawanman hinaptinmi achikyaykuchkaqtaña lamar qocha imaynam kasqanman kutiykurqa chaymi Egipto runakuna ayqechkaspanku yakuwan tupanakururqaku. Tayta Diosmi lamar qochapa chawpinpi Egipto runakunata chinkarachirqa. ²⁸ Yakukunam kasqallan kutiykuspan carretakunata hinaspa caballeriakunata taparurqa, Israel castakunapa qepanta lamar qochaman yaykuq Faraonpa lliw tropankunaqa manam chullallapas puchurqachu. ²⁹ Israelpa castankunam ichaqa lamar qochapa chakisqa chawpinta pasarurqaku. Yakukunam karurqa perqa hina *alleq lawninkupi hinaspa *ichoq lawninkupi.

³⁰ Chaynatam Tayta Dios chay punchaw Egipto runakunamanta Israel runakunata salvarurqa hinaptinmi Israel runakuna qawarqa lamar qochapa patanpi wañusqa Egipto runakunata. ³¹ Israel runakunam qawarqa Egipto runakunapa contranpi Tayta Diospa hatun milagro rurasqanta chaymi runakuna Tayta Diosta respetarqaku hinaspa confiakurqaku Tayta Diospi chaynataq serviqnin Moisespipas.

Moisespa takisqanmanta

15 ¹ Chaymi Tayta Diosman Moiseswan Israelpa mirayninkuna takirqaku kay takita:

Tayta Diosmanmi takisaq,
hatun atiyntam qawachikurqa,
caballotapas sillakuqnintapas
lamar qochamanmi wischuykurqa.

² Tayta Diosmi kallpanchawaqniy.

Tayta Diosmi salvawaqniy.
Chaymi ñoqallayqa takipuni.
Payqa ñoqapa Diosniymi.

Sumaq kasqantam willakuni.
Payqa abueloykunapa Diosninmi.

³ Tayta Diosqa guerrapi peleaqmi.

Payqa Tayta Dios sutiyoqmi.

⁴ Faraonpa carretankunatam,

Faraonpa tropankunatam
lamar qochaman wischuykurqa.

Akllasqan capitanninkunam

Puka Lamar Qochapi chinkaykurqa.

⁵ Qocha ukumanmi

rumi hina wichiyrurqa.
 Lamar qocham
 paykunata pamparurqa.

- ⁶ Yupaychasqayku Tayta Dios,
 *alleq makillaykim kallpasapallaña.
 Yupaychasqay Tayta Dios,
 alleq makillaykiqa enemigoytam chamchaparunña.
- ⁷ Hatu-hatun atiynikiwanmi
 contraykipi hatariqkunata chinkarachinki.
 Tamota hina ruparunanpaqmi
 piñakuynikita kachaykamurqanki.
- ⁸ Piñakuywan pukuruptikim
 yakukunaqa montonakururqa.
 Huk muralla hinam
 timpuy-timpuy yakupas sayarurqa.
 Lamar qochapa uku chawpinmi tikarurqa.
- ⁹ Enemigom nirqa:
 “Haypanaykamam qatisaq,
 qechusqaytam rakinakusaq,
 chayraqmi saksasqa hina kasaq,
 espadayta horqospam chinkarachisqa.”
- ¹⁰ Wayrata pukuykachiptikim
 lamar qocha paykunata taparurqa.
 Manchakuypaq yakukunapim
 titi hina tiyarurqa.
- ¹¹ Yupaychasqay Dios Taytalláy,
 qam hina huk diosqa manam kanchu.
 Qam hina admirakuypaq
 chuya Diosqa manam kanchu.
 Qam hina alabanapaq
 respetana Diosqa manam kanchu.
 Qam hina milagrokuna ruraq
 Diosqa manam kanchu.
- ¹² Atiyniyoq *alleq makikitam haywarirqanki.
 Allpawanmi paykunata millpurachirqanki.
- ¹³ Prometewasqaykikuman hinam
 kay librasqayki runakunata pusawachkankiku.
 Hatun atiynikiwanmi
 *yachanayki wasiman pusawachkankiku.
- ¹⁴ Runakuna uyariruspam katkatatanqaku.
 Filistea runakunam nanaywan hapirachikunqaku.
- ¹⁵ Edom nacionpi kamachikuqkunapas hukmanyarunqakum.
 Moab nacionpi jefekunapas katkatatanqakum.
 Canaan lawpi llapallan *yachaqkunapas hukmanyarunqakum.

¹⁶ Yupaychasqayku Dios Taytalláy,
paykunaqa mancharikuywanyá katkatatachunku.
Hatun atiyunikiraykuyá rumi hina upallachunku.
Runaykikuna pasanaykukamayá paykunaqa upallachunku.
Kay rantisqaykikuna pasanaykukamayá upallachunku.

¹⁷ Yupaychasqayku Dios Taytalláy,
qanmi yaykuykachiwankiku.
Qanmi plantaykuwankiku
herenciayki orqopi,
*yachanaykipaq preparasqayki sitiopi,
santuario hatarichisqaykipi.

¹⁸ Tayta Diosmi gobiernanqa wiña-wiñaypaq.

Mariapa takisqanmanta

¹⁹ Faraonpa caballonkunam, carretankunam hinaspa caballeriankunam yaykur-qaku lamar qochaman chaymi Tayta Dios paykunapa hawanman lamar qochata kutiykachirqa. Israelpa mirayninkunam ichaqa chakisqa allpallanta lamar qochapa chawpinta pasarqaku. ²⁰ Chaymi Aaronpa panin Maria Diosmanta willakuq kasqanrayku hapiykurqa tinyanta, llapallan warmikunapas paypa qepantam lloq-sirqaku tinyankuta tocastin hinaspa tusustin. ²¹ Mariañataqmi takispan nirqa:

Tayta Diosman takiychik,
hatun atiyningtam qawachikurqa.
Caballotapas, sillakuqnintapas
lamar qochamanmi wischuykurqa.

Mara nisqanku sitiopi qatqe yakumanta

²² Israelpa castankunatam Moises pasachirqa Puka Lamar Qochamanta Shur sutiyoq chunniqman, lloqsispankum mana yakuta tarispa kimsa punchaw rirqaku chunniqninta. ²³ Chaymi “eMara” sutiyoq sitioman chayarupanku chaypi yaku qatqe kaptin mana tomayta atirqakuchu. Chayraykum Marawan suticharurqaku.

²⁴ Runakunam Moisespa contranpi rimarqaku:

—¿Imatataq tomasaqlu? —nispa.

²⁵ Chaymi Tayta Diosta Moises mañakuptin pay qawaykachirqa huk sachata, chay sachata yakuman wischuykuptinmi yaku miskiyarurqa. Chaypim qorqa decretotawan imaynam kawsanankupaq kamachikuyta hinaspa chaypitaq paykunataqa pruebarqa. ²⁶ Tayta Diosmi nirqa:

—Ñoqaqa yupaychasqayki Tayta Diosmi kani, sichu sumaqta uyariykuwaptikiqa, ñawpaqniypi allin kaqta ruraptikiqa hinaspa kamachikuyniykunata uyariptikiqa chaynataq decretoykunatapas kasukuptikiqa Egipto runakunaman apachisqay onqoykunataqa manam mayqantapas apachimusqaykichu. Ñoqaqa hampiqniki Tayta Diosmi kani —nispa.

° 15:23 Hebreo simipi Mara ninanqa “qatqe” ninanmi.

²⁷Paykunam chayarurqaku Elim lawman chunka is kayniyoq pukyukunapa chaynataq qanchis chunka palmera sachakunapa kasqanman hinas pam karpan-kuta sayachirqaku yakukunapa hichpanpi.

Cielomanta hamuq mikuymanta

16 ¹Lliw huñunasqa Israelpa mirayninkunam Elim lawmanta pasarqaku Sin sutiyoq chunniqman chayanankukama, chay chunniqqa kachkan Elim lawmanta Sinai lawman rinapa chawpinpim, chaymanqa chayarqaku huk killaña Egipto nacionmanta lloqsisqanku hawam otaq iskay kaq killapa chunka pichqayoq punchawninpim. ²Chay chunniqpim lliw huñunasqa Israelpa miray-ninkuna rimarqaku Moisespa chaynataq Aaronpa contranpi. ³Chay runakunam nirqaku:

—Allinchá kanman karqa Egipto nacionpiraq Tayta Dios wañurachiwap-tinkuqa, chay nacionpiqa aychayoq mankakunapa ladonpim tiyarqaniku, saksanaykukamam mikukuq kaniku, kunaññataqmi kay chunniqman pusaramu-wankiku llapachallaykuta yaraymanpaq wañuchiwanaykikupaq —nispa.

⁴Chaymi Tayta Dios nirqa Moiesta:

—Ñoqam parata hina cielomanta mikuyta chayachipamusqaykichik. Runakunam lloqsispanku sapa punchaw huñunqaku chay punchawpaq kamaqlata chaynapim yachasaq yachachikuyniymam hina kawsasqankuta otaq chayna mana kawsasqanku-tapas. ⁵Soqta kaq punchawpi apamusqankuta preparaptinkuqa iskay punchawpaqmi kanqa, manam sapa punchawpaq huñusqanku hinallañachu —nispa.

⁶Chaymi Israelpa llapallan mirayninkunata Moiseswan Aaron nirqa:

—Tardemanmi yachankichik Egipto llaqtamanta Tayta Dios horqomususqay-kichikta. ⁷Paqarin madrugawñataqmi qawankichik Tayta Diospa kanchayninta, payqa uyarirunmi contranpi rimasqaykichikta. Ñoqaykuqa ¿pitaq kaniku contray-kupi rimanaykichikpaqqa? —nispa.

⁸Moisesmi nirqataq:

—Tardemanmi Tayta Dios aychata qosunkichik mikunaykichikpaq, paqarin ma-drugawñataqmi qosunkichik mikuyta saksanaykichikkama. Tayta Diosqa uyarirunmi paypa contranpi rimasqaykichikta. Ñoqaykuqa ¿pitaq kaniku? Qamkunapa rimas-qaykichikqa manam ñoqaykupa contraykupichu aswanqa Tayta Diospa contranpim —nispa.

⁹Hinaptinmi Aaronta Moises nirqa:

—Israelpa mirayninkunata lliwta huñunaspa niy: “Asuykamuychik Tayta Dios-pa qayllanman, rimasqaykichikta pay uyarirun” nispa.

¹⁰Lliw huñunasqa Israelpa mirayninkunata Aaron rimapayachkaptinmi gawa-rirurqaku chunniq lawta hinaptinmi Tayta Diospa kanchaynin kachkasqa puyupi.

¹¹Chaymi Tayta Dios rimapayarqa Moiesta:

¹²—Ñoqam uyarirqani Israelpa mirayninkunapa rimasqanta, paykunatayá niy: “Tutaykuqtam mikunkichik aychata, achikyaqtañataqmi saksankichik mi-kuywan chaymi yachankichik ñoqqa yupaychasqaykichik Tayta Dios kasqayta” nispa.

¹³Tardeykuqtamá yutukuna hamuruspa taparurqa campamentota, paqarin-nin madrugawñataqmi campamentopa muyuriqninpi karqa sulla kaqla. ¹⁴Sulla waspiruptinñataqmi chunniqqipa allpapa hawanpi lasta hina qasa kachkasqa.

¹⁵ Israelpa mirayninkuna rikuruspankum mana ima kasqanta yachaspanku nina-kurqaku: “¿Imataq kayqa?” nispa. Chaymi Moises paykunata nirqa:

—Kayqa Tayta Diospa qosusqaykichik mikuymi. ¹⁶Kaymi Tayta Diospa kamachikusan: “Huñuychik sapakama mikunaykichikpaq kamaqta. Karpaykichikpi haykam runapa kasqanman hinam iskay kilotakama hoqarinkichik sapa punchaw” nispa.

¹⁷Chaynatamá Israelpa mirayninkuna rurarquaku, wakinmi huñurqa achkata wakinñataqmi asllata. ¹⁸Chaymi tupuptinku mana puchurqachu achka huñuqpapas nitaqmi pisirqachu aslla huñuqpapas. Sapakamam huñurqaku mikunankupaq kamaqlata.

¹⁹Chaymi Moises nirqa:

—Kay mikuytaqa amam paqarinpaqqa mayqannikichikpas puchuchinkichikchu —nispa.

²⁰Aswanqa wakiqninkum Moisespa kamachisqanta mana kasukuspanku puchururqaku paqarinnintinkama hinaptinmi ururuspan asnarirurqa chaymi Moises piñakururqa paykunapa contranpi.

²¹Sapa madrugawmi huñurqaku sapakama mikunankupaq kamaqta, puchuinñataqmi intipa rupayninwan chullururqa. ²²Soqta kaq punchawpiqa huñurqaku huk chaynatawanmi. Tawa kilotam huñurqaku sapakamapaq hinaptinmi chay huñunakuyninkumanta llapallan kamachikuqkuna hamurqaku Moisesman willanankupaq. ²³Hinaptinmi paykunata Moises nirqa:

—Kaymi Tayta Diospa nisqa: “Paqarinmi ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqa samana punchaw. Tantanaykichiktapas kunan tantaychik, yanunaykichiktapas kunan yanuychik, puchuqtañataq waqaychaychik paqarinpaq” nispa.

²⁴Paykunam Moisespa kamachisqanman hina waqaycharqaku paqarinnintinkama chaymi mana asnarirqachu nitaq urururqachu. ²⁵Chaymi Moises nirqa:

—Mikuychik kunan Tayta Diospaq samana punchaw kasqanrayku, campopiqa manam kunanqa imatapas tarinkichikchu. ²⁶Soqtantin punchawmi huñunkichik. Ichaqa qanchis kaq punchawqa samana punchawmi, chaypiqa manam imapas kanqachu.

²⁷Wakin runakunam lloqsirqaku qanchis kaq punchawpi huñuq hinaspa mana tarirqakuchu imatapas. ²⁸Chaymi Tayta Dios nirqa Moiesta:

—¿Haykapikamataq mana kasukunkichikchu kamachikuyniykunatapas chaynataq yachachikuyniykunatapas? ²⁹Amam qonqankichikchu, ñoqam qoykichik samana punchawta chayraykum soqta kaq punchawpiqa mikuytapas qoykichik iskay punchawpaña. Chaynaqa qanchis kaq punchawpiqa, sapakamam maymi kasqaykichikpi kankichik, amayá pipas lloqsichunchu maymi kasqanmantaqa —nispa.

³⁰Chaymi runakuna samarquaku qanchis kaq punchawpi. ³¹Chay hoqarisqankutam Israel castakuna suticharquaku “*maná” nispa, chayqa karqa culantropa muhun hina yuraqmi, gustonñataqmi karqa mielniyoq galleta hina. ³²Chaymantam Moises nirqa:

—Kaymi Tayta Diospa kamachikusqa: Iskay kilo yaykuq tupumanyá huntachiy-chik chay mikuyta chaynapi miraynikichikpaq waqaychasqa kananpaq. Chaymi paykuna qawanqaku Egipto nacionmanta horqomuspa qosqay mikuyta —nispa.

³³Hinaptinmi Moises nirqa Aaronta:

—Chay mikuyta mankapi churay iskay kilota hinaspa waqaychay Tayta Diospa ñawpaqninpi chaynapi miraynikikunapaq waqaychasqa kananpaq —nispa.

³⁴Tayta Diospa Moisesman kamachisqañpi hinamá Aaron churarqa, Chunkantin Kamachikuypa ñawpaqninpi waqaychasqa karqa.

† 16:15 Hebreo simipi man-hu ninanqa “¿Imataq kayqa?” ninanmi.

³⁵Chaynatam Israelpa mirayninkuna mikurqaku chay *maná sutiyoq mikuyta tawa chunka watapuni, mikurqakuqa runakunapa yachanan allpaman yaykunankukamam.

³⁶Is kay kilo tuputam Hebreo rimaypi sutichanku gomerwan. Chay gomerqa efa sutiyoq tupupa chunkaman rakisqapa hukninmi.

Qaqamanta lloqsiq yakumanta

(Nm 20:1-13)

17 ¹Lliw huñunasqa Israelpa mirayninkunam Tayta Diospa kamachisqanman hina Sin sutiyoq samasqanku chunniqmanta lloqsispanku pasarqaku hinaspan carpangkuta sayachispanku samarurqaku Refidim lawpi ichaqa chaypim yaku mana karqachu runakuna tomananpaq. ²Chaymi runakuna Moiseswan atipanakuspanku nirqaku: —iQowayku yakuta tomanaykupaq! —nispa.

Hinaptinmi Moises paykunata nirqa:

—¿Imanasqataq mañapayawankichik? ¿Imanasqataq Tayta Diosta tentaspa pruebankichik? —nispa.

³Runakunamá chaypi yakumanta kaspanku Moisespa contranpi rimarqaku:

—¿Imapaqtaq horqomuwarqankiku Egipto nacionmanta ñoqaykuta, churiykuta hinaspa animalniykuta yakumanta wañuchiwanaykikupaq? —nispa.

⁴Chaymi Moises qayakurqa Tayta Diosta:

—¿Imatataq rurasqa kay runakunawan? Kunanmanta asllatawanqa rumiwan-chiki choqaparuwanku —nispa.

⁵Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Runakunapa ñawpaqninman riy hinaspa pusay Israel casta ancianokunata. Apaytaqyá Nilo Mayu waqtasqayki tawnaykitapas. Pasaypuniyá. ⁶Ñoqam sayach-kasaq chimpaykipi Horeb sutiyoq hatun rumipa hawanpi. Rumita waqtaptikim chaymanta yaku lloqsimunqa chaymi runakuna tomanqaku —nispa.

Moisesmá rurarqa chaynata Israel casta ancianokuna qawachkaptin. ⁷Chay sitiotam suticharqaku “Meriba” nispa chaypiqa Israelpa mirayninkuna atipanakusqankurayku. Suticharqakutaqmi “Masah” nispapas chaypiqa Tayta Diosta tentaspa pruebasqankurayku. Paykunam nirqaku: “¿Ñoqanchikwanchu kachkan Tayta Dios icha manachu?” nispa.

Amalec casta runakunawan Israelpa mirayninkuna peleasqankumanta

⁸Amalec runakunam rirqaku Refidim lawman chaypi Israelpa mirayninkunawan peleanankupaq. ⁹Chaymi Moises nirqa Josueyta:

—Aklly ñoqanchik parte qarikunata hinaspa lloqsiy Amalec runakunawan pelealeq. Paqarinmi ñoqa kasaq orqopa puntanpi Diospa tawnanta hapiykuspay —nispa.

¹⁰Hinaptinmi Josuey rurarqa Moisespa kamachisqanman hina, Amalec runakunawan peleaqmá lloqsirqa. Moisesñataqmi Aaronwan hinaspa Hur sutiyoq runawan seqarqaku orqopa puntanman. ¹¹Chaymi Moises makinta altoman hoqariptin Israel runakuna vencerqa, makinta uraykachiptinñataqmi Amalec runakuna vencerqa. ¹²Moisespa brazonkuna utiruptinñataqmi paykuna churarqaku huk rumita hinaptinmi Moises tiyaykurqa chaypa hawanpi. Aaronpiwan Hurñataqmi takyachirqaku brazonkunata, Aaronmi kaylawnin-

§ 17:7 Hebreo simipi Meriba ninanqa “atipanakuy” ninanmi.

h 17:7 Hebreo simipi Masah ninanqa “pruebasqa” ninanmi.

manta takyachirqa Hurñataq waklawninmanta chaynapim brazonkuna takyarqa intipa seqaykunankama. ¹³Hinaptinmi Amalec runakunata Josuey vencerurqa guerrapi peleaspa.

¹⁴Chaymi Tayta Dios nirqa Moisessta:

—Qellqay kayta huk libropi ama qonqarunaykichikpaq hinaspa niy Josueyta: “Chinkachisaqpunim kay pachamanta Amalec runakunata” nispa.

¹⁵Huk altarta Moises perqaspanmi suticharqa “Tayta Diosmi banderay” nispa.

¹⁶Chaymi nirqa:

Tayta Diospa banderanta

hapiy juramentanaykipaq.

Tayta Diosmi peleachkan

Amalec runakunawan wiña-wiñaypaq.

Moisesman suegron Jetro watukusqanmanta

18 ¹Moisespa suegron otaq Madian lawpi sacerdote Jetrom uyarirurqa Moisespaq hinaspa Israel runankunapaq Dios tukuy ima rurasqanta, uyarirqataqmi imaynam Egipto nacionmanta Israel runakunata Tayta Dios horqomusqantapas. ²Ñawpaqtaraqmi Moises kacharqa warmin Seforata taytan Jetropa kasqanman chaymi payñataq chaskiykurqa, ³kacharqaqa iskaynin wawankunatawan kuskatam. Moisespa huknin churimpa sutinmi karqa ⁴Gerson, paymantam Moises nirqa: “Forasterom ñoqaqa kani runapa llaqtanpi” nispan. ⁴Huknin churimpa sutinñataqmi karqa ⁵Eliezer, paymantam Moises nirqa: “Abueloypa Diosninmi yanapawarqa hinaspa Faraonpa wañuchiwananmantapas librawarqa” nispa.

⁵Chunniqqi hinaspa Diospa orqonpa hichpan campamentopi Moises kachkap-tinmi suegron Jetro hamurqa Moisespa churinkunapiwan hinaspa warminpiwan.

⁶Hinaspa Moisessta nirqa:

—Ñoqa suegroyki Jetrom hamuni qanman warmikiapiwan hinaspa iskaynin wawankunapiwan —nispa.

⁷Moisesmi suegronman taripaykuspan qonqoranpa pampaman kumuykurqa hinaspa muchaykurqa. Tapunakurqakum imaynam kasqankumanta hinaspa maykurqaku karpaman. ⁸Chaymi Moises willakurqa suegronman Tayta Diosqa Faraonta chaynataq Egipto runakunata Israel castarayku tukuy ima rurasqanmanta. Willakurqataqmi tukuy sasachakuykuna hamusqankupi pasamusqantapas chaynataq imaynam paykunata Tayta Dios libramusqantapas.

⁹Jetromá kusikurqa Egipto runakunamanta libraspa Israel runakunapaq Tayta Dios tukuy allin rurasqanmanta. ¹⁰Chaymi Jetro nirqa:

—Alabasqa kachun Tayta Dios, paymi Egipto runakunamantawan Faraonmanta libramusurqankichik, Egipto runakunapa sirvienten kasqaykichikmantam libramusurqankichik. ¹¹Egipto runakunaqa karqa Israel runakunapa contranpi alto tukuqlañam chaymi vencesqa karqaku. Kunanmi reqsini Tayta Diosqa llaqa dioskunamantapas aswan hatun kasqanta. ¹²Chaymi Moisespa suegron Jetro apamurqa huk animalta wañuchispan Diospaq lliwta kañananpaq. Chaywan kuskata kañananpaqmi apamurqataq huk rikchaq ofrendakunatapas. Chaymanmi hamurqa Aaronpas chaynataq Israel castakunapa llaqallan ancianonkunapas Diospa qayllanpi Moisespa suegronwan mikunankupaq.

ⁱ 17:15 Hebreo simipi Jehova-nisi ninanqa “Tayta Diosmi banderay” ninanmi.

^j 18:3 Hebreo simipi Gerson ninanqa “forastero” ninanmi.

^k 18:4 Hebreo simipi Eliezer ninanqa “Diosniymi yanapawaqniy” ninanmi.

Queja arreglakunata Moises churasqanmanta

(Dt 1:9-18)

¹³Paqarinnintin punchawmi runakunapa quejan arreglananpaq Moises tiyaykurqa, runakunañataqmi Moisespa ñawpaqninpi sayarqaku tempranomanta tardekama.

¹⁴Chaymi runakunapaq Moisespa tukuy rurasqanta suegron qawaykuspan nirqa:

—¿Imataq kay runakunawanqa rurachkanki? ¿Imanasqataq sapallayki tiyanki hinap-tin llapallan runakunañataq ñawpaqnikiپی sayanku tempranomanta tardekama? —nispa.

¹⁵Hinaptinmi Moisesñataq nirqa:

—Diosta tapupunaypaqmi runakuna ñoqaman hamuwanku. ¹⁶Imapas asun-tonku kaptinmi hamunku ñoqaman hinaptinmi paykunapa asuntonta arreglani, yachachinitaqmi Diospa decretonkunatapas chaynataq yachachikuyninkunatapas.

¹⁷Chaymi Moiesta suegron nirqa:

—Manam allinchu chay rurasqaykiqa. ¹⁸Qamllaqa anchatam pisiparunki chaynataq qanman hamuq runakunapas. Chay rurasqaykiqa sasallañam qamllapaqqa, manam rurayta atiwaqchu sapallaykiqa. ¹⁹Kunanyá uyariway kay consejasqayta, Diostaq-yá qanwan kachun. Qanmi Diosman presentakunayki kay runakunapa rantinpi, apanaykitaqmi paykunapa asuntunkunatapas. ²⁰Paykunamanyá rimapayay Diospa decretonkunatawan yachachikuyninkunata hinaspayá yachachiy imaynam kawsanan-kutawan imam ruranankuta. ²¹Akllay runakunamanta chaypaq hina qarikunata, Dios respetaqkunata, cheqap rimaq qarikunata, apuyaruylla mana munaqkunata. Payku-natam churanki waranqa runakuna kamachiqpaq, pachak runakuna kamachiqpaq, pichqa chunka runakuna kamachiqpaq chaynataq chunka runakuna kamachiqpaq. ²²Paykunam tukuy tiempopi runakunapa quejanta arreglanqaku, llaqa sasan kaq-kunatañataqmi apamusunki, paykunam facil arreglana quejakunata arreglanqaku. Chaynapim kay sasa llamkasqaykimanta samarinki, chay yanapaqnirikunamá qamta-qa yanapasunki. ²³Amalaya Diospas chaynata kamachisunkiman, kayta ruraspaykiqa aguantankim, kay llapallan runakunapas hawkallam wasinkuman kutikunqaku.

²⁴Moisesmá suegronpa nisqanta kasukuspan chaynata rurarqa. ²⁵Akllarqamá lliw Israel castamanta chaypaq hina qarikunata hinaspa churarqa runakunapi jefekunata waranqa kamachiqpaq, pachak kamachiqpaq, pichqa chunka kama-chiqpaq hinaspa chunka kamachiqpaq. ²⁶Paykunam tukuy tiempopi runakunapa quejankunata arreglaqku. Sasan asuntokunatañataqmi Moisesman apamuqku, facil arreglana quejakunatañataqmi paykuna arreglaqku. ²⁷Chaymantam Moises-qa aviaraq suegronta chaymi payñataq llaqtanman ripukurqa.

Israelpa mirayninkuna Sinai Orqoman chayasqankumanta

19

¹Egipto nacionmanta Israelpa mirayninkuna kimsa killa lloqsimusqanku hawa-ñam chay punchawpuni chayarqaku Sinai chunniqman. ²Paykunamá Refidim lawmanta pasaspanku chayarurqaku Sinai chunniqman, chaypim karpankuta sayachir-qaku chunniqpi. Sinai Orqopa ñawpaqninpi Israel runakunaga samarurqa. ³Chaymi Moises seqarqa Dioswan tupamunanpaq hinaptinmi Tayta Dios qayamurqa orqomanta:

—Kaynatam ninki Jacobpa castankunata otaq Israelpa mirayninkunata: ⁴“Qamkunaqa qawarqankichikmi Egipto runakunata imam rurasqayta, qawarqankichiktaqmi aguila-pa rapranpi hina ñoqapa kasqayman qamkunata hoqarimusqaytapas. ⁵Chaynaqa kunanqa nisqayta kasuspaykichikqa chaynataq contratoytapas cumplispaykichikqa qamkuna-

má kankichik wakin runakunamanta akllakusqay runaykuna. Kay pachaqa ñoqapam.

⁶Llapallaykichikmi ñoqapaq kankichik reyta serviq sacerdotekuna, ñoqallata serviwanaykichikpaq sapaqchasqa nacion.” Kay nisqaykunatam Israelpa mirayninkunaman willanki.

⁷Moises pasaspanmi runakunapa ancianonkunata qayarqa hinaspam willarqa Tayta Diospa llapallan kamachisqan palabrankunata. ⁸Hinaptinmi lliw runakuna chulla runa hinalla nirqaku:

—Tayta Diospa tukuy kamachisqantaqa rurasqakum —nispa.

Moisesñataqmi kutispan runakunapa nisqanta Tayta Diosman willarqa. ⁹Chaymi Tayta Dios nirqa Moiesta:

—Ñoqam hamusaq yanay-yanay puyupi qanwan rimanaypaq chaynapi runakuna uyarispanku tukuy tiempo qampi confiakunankupaq —nispa.

Moisesñataqmi runakunapa nisqanta Tayta Diosman willarqa. ¹⁰Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Runakunaman rispayki kunan hinaspa paqarin punchaw preparamuy adorawanankupaq, pachankuta taqsakuspankuyá ¹¹minchapaq allichakuchunku, mincham ñoqa Tayta Dios uraykamusaq Sinai Orqopa hawanman llapallan runakuna qawachkaptin. ¹²Orqopa muyuriqninpi señaalkunata churanki chaykamalla rispanku ama pasanankupaq. Kaynatamá paykunata ninki: “Amam orqomanqa seqankichikchu nitaqmi patallantapas sarunkichikchu, pipas chayna ruraqqa cheqaptapunim wañurunqa” nispa. ¹³Mana kasukuqtaqa ama llachpaspallam choqapankichik otaq flechankichik. Animal kaptinpas otaq runa kaptinpas wañuchinkichikmá. Corneta unay waqaruptinñam seqanqaku orqomanqa —nispa.

¹⁴Moisesmi orqomanta uraykamurqa runakunapa kasqanman, uraykamuspamá Diosta adoranankupaq runakunata prepararqa, taqsakurqakutaqmi pachankutapas. ¹⁵Moisesmi nirqa runakunata:

—Minchapaq preparakuychik, amam puñunkichikchu warmikichikwanpas —nispa.

¹⁶Chay punchaw chayaramuptinmi achikyaqta rayokuna, llipyakuna, rakta yana puyukuna orqopa hawanpi karqa, cornetakuna sinchillataña waqaptinmi campamentopi kaq llapallan runakunapas katkatatarqaku. ¹⁷Chaymi Moises campamentomanta runakunata lloqsichimurqa Dioswan tupanankupaq hinaptinmi orqopa ñawpaqninpi sayarqaku. ¹⁸Orqopa hawanman Tayta Dios ninapi uraykamusqanraykum enteron Sinai Orqo qosnirirqa. Chay qosnim hoqarikurqa huk hornopa qosniynin hinaraq, enteron orqom katkatatarqa sinchillataña. ¹⁹Cornetañataqmi aswan sinchitaraq waqarqa chaymi Moises rimapayaptin Dios contestarqa rayo hina qaparillawanña.

²⁰Tayta Diosmi Sinai Orqopa puntanpa hawanman uraykamurqa hinaspam chayman rinanpaq Moiesta qayarqa hinaptinmi Moisesñataq seqarqa. ²¹Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Uraykuspayki runakunata anyamuy, señal churasqaykita ama chimpamunankupaq hinaspa qawawanankupaq, yanqañataqmi achkallaña wañurunmanku. ²²Ñoqaman asuykuq sacerdotekunapas adorawanankupaqyá preparakuchunku, yanqañataq paykunatapas castigaruyman —nispa.

²³Chaymi Moisesñataq Tayta Diosta nirqa:

—Sinai Orqomanqa runakunaqa manam seqanmankuchu, qanmi kamachiwarqankiku: “Orqopa muyuriqninpi señaleta churay hinaspa sapaqchay” nispa.

²⁴Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Uraykuy hinaspa seqamuy Aaronwan ichaqa sacerdotekunawan runakunaqa amam chimpamunqakuchu orqopa muyuriqninpi señal churamusqaykitaqa, chay señaltaqa churarqanki ñoqapa kasqayman ama seqamunankupaqmi, chimpamup-tinkuqa yanqañataqmi paykunatapas castigaruyman —nispa.

²⁵Runakunapa kasqanman Moises uraykamuspanmi chaykunata willarqa.

Chunkantin kamachikuykunamanta

20 ¹Diosmi rimarqa tukuy kay palabrakunata:

²—Ñoqam kani yupaychasqaykichik Tayta Dios, Egipto nacionpi sir-viente kasqaykichikmantam horqomurqaykichik.

³—Ñoqallam Diosqa kani, amam huk dioskunapa kapusunkichu.

⁴—Amam taytacha-mamachataqa rurankichu imaman rikchakuqtapas, hanaq pachapi kaqman rikchakuqtapas, kay pachapi kaqman rikchakuqtapas nitaq allpapa ukun yakupi kaqman rikchakuqtapas. ⁵Amam qonqorakunkichu chaykunapa ñawpaqninpiqa, amataq-mi adorankichu. Ñoqapa kani yupaychasqayki Tayta Diosmi. Ñoqapa manam munanichu sapaq dios adoranaykichiktaqa, chaynata ruraspa cheqniwaqniy tayta-mamakunapa huchallikusqanmantam castigasapuni wawa-churinkunata, chay wawa-churinkunapa willkankunata chaynataq chay willkanpa churinkunatapas. ⁶Ichaqa kuyawaqniy runata-qa otaq kamachikuyniy kasukuq runataqa waranqantin mirayninkamam favorecesaq.

⁷—Ñoqapa sutiyaqa amam yanqapa rimankichu. Sutiyanqa rimaqtaqa castigasapunim.

⁸—Amam qonqankichu samana punchawqa ñoqapaq sapaqchasqa kasqanta. ⁹Soqta punchaw llamkaspaykim tukuy ruraynikikunata ruranki, ¹⁰qanchis kaq punchawpim ichaqa samanki, chay punchawqa punchawniy kasqanrayku. Chay punchawpiqa amam rurankichu ima ruranatapas. Amataqmi ruranqachu qari churikipas nitaq warmi churiki-pas nitaq sirvientekipas nitaq servientaykipas nitaq animalnikipas nitaq llaqtaykipi yachaq forasteropas. ¹¹Ñoqapa soqta punchawpim unancharqani cielokunata, kay pachata, lamar qochata chaynataq chaykunapi tukuy ima kaqkunatapas. Qanchis kaq punchawpiñataqmi samarqani hinaspan chay punchawtaqa bendecirqani punchawniypaq sapaqchaspay.

¹²—Tayta-mamaykitam respetanki chaynapi ñoqapa qonay allpapi unay wata kawsanaykipaq.

¹³—Amam pitapas wañuchinkichu.

¹⁴—Amam hukwanqa pierdekunkichu.

¹⁵—Amam suwakunkichu.

¹⁶—Amam runamasikipa contranpiqa llullakunata rimankichu.

¹⁷—Amam munapayankichu runamasikipa wasinta, amam munapayankichu runamasikipa warminta nitaq sirviententapas nitaq sirvientantapas nitaq asnon-tapas nitaq runamasikipa imantapas.

Diosta Israelpa mirayninkuna manchakusqankumanta

¹⁸Llapallan runakunam uyariqaku rayokunata hinaspa cornetapa waqasqan-ta, qawarqakutaqmi llipyakunatawan orqopa qosnisqantapas. Chaymi runakuna manchakuspanku karullapi sayarqaku. ¹⁹Hinaspan Moisesa nirqaku:

—Qamyá rimapayawaykuqa, ñoqaykuqa uyarisakum, Diosqa amayá rimapaya-wachunkuchu, yanqam wañuruymanku —nispa.

²⁰Chaymi Moisesñataq nirqa:

—Ama manchakuychikchu. Diosqa hamurqa pruebaman churasunaykichikpaqmi chaynapi payta respetaspaykichik mana huchallikunaykichikpaq —nispa.

²¹ Runakuna karullapi sayanankukamam Moisesñataq Diospa kasqan tutayaq puyu ukuman asuykurqa.

Altar ruranankupaq kamachikuymanta

²² Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Qamkunaqa yachankichikñam cielomanta qamkunawan rimasqayta. ²³ Ñoqata hina adoranaykichikpaqqa amam rurankichikchu qori-qollqemanta taytacha-mamachakunata. ²⁴ Allpamantam ruranki altarta ñoqapaq hinaspaq wañuchisqayki animalkunata chaypi lliwchanta kañanki, chaypitaqmi wañuchinki ovejaykikunatawan vacaykikunatapaspas chaynataq ñoqawan allinlla kasqaykimanta ofrendakunatapaspas. Munasqay sitiopi adoranaykichikpaq suti y churasqa lugarmam hamuspaymi bendecisqaykichik. ²⁵ Rumimanta altarta rurapuwaspaykiqa, amam labrasqa rumimantachu ruranki, herramientawan labraspaykiqa manam adoranaykipaq hinachu rurachkanki. ²⁶ Altarniymanqa amam gradasnintaqa seqankichu chaynapi chankaykita ama rikuchikunaykipaq.

Sirvientekunapa favorninpi leykunamanta

21 ¹ Israel runakunaman kay leykunata qonanpaqmi Moisesman Tayta Dios nirqa:

²—Hebreo castaykimanta sirvientepaq runata rantispaykiqa soqta watam servichikunki, qanchis kaq watapiqa mana pagaspam libre lloqsikunqa. ³ Sapallan yaykumuspaqa sapallanmi lloqsikunqa, warmiyoq yaykumuspaqa lloqsikunqa warminpiwan kuskam. ⁴ Sirviente kachkaptinraq warmita qospan patronnin casarachiptinqa, chay warmiñataq qosanpata qaritapas otaq warmitapas wachakuruptionqa, chay warmim wawankunapiwan patronninpaq kanqa, qosanñataqmi lloqsikunqa sapallan. ⁵ Sichu chay sirviente ninman: “Kuyanin patronniyta, kuyanitaqmi warmiytawan churiykunatapaspas. Manam libreqa lloqsiymanchu” nispa hinaptionqa, ⁶ patronninmi Diospa qayllanman pusaspan punkuman otaq punkupa marconman asuykachispan alisnawan sirvientepa rinrinta toqorunqa hinaptinmi kawsanankama chay patronninpa sirvientenña kanqa.

⁷—Pipas warmi churinta sirvientepaq rantikuptinqa chay warmiqa lloqsinqa manam qari sirviente hinachu. ⁸ Chay sirvientata casarakunanpaq patronnin akllaruchkaspanpas chay patronnin mana gustaspanqa kachaykunqam paypa precionta pagaykapuptinku ichaqa engañarusqanraykum huklaw llaqtayoq runamanqa ama rantikunqachu.

⁹ Churinwan casarachispanmi ichaqa warmi churita hina uywanqa. ¹⁰ Chay patron huk warmita casaruspanqa amam pisichinqachu chay casarasqan sirvientapa mikunanta nitaq pachantapas nitaq casada derechontapas. ¹¹ Sichu sirvientapa chay kimsan derechonta patronnin mana ruraptionqa chay sirvientam lloqsikunqa mana pagaspalla.

Runamasin wañurachiqpaq leykunamanta

¹²—Pipas runamasinta maqaspa wañuchiqqa paypas wañuchisqataqmi kanqa.

¹³ Aswanqa pipas mana wañuchiyta munachkaspa Diospa munasqanman hina wañurachiptinqa chay runam ayqenqa ñoqapa akllanay sitioman. ¹⁴ Ichaqa pipas runamasinta wañuchiyta munaspan traicionmanta wañurachiptinqa altarniyman-tapas horqonkichikmi wañuchinaykichikpaq.

¹⁵—Pipas taytanta otaq mamanta maqaqqa wañunqapunim.

¹⁶—Pipas runa masinta suwaspa rantikuruptinqa otaq makinpiraq kaptinqa chay suwaqa wañuchisqam kanqa.

¹⁷—Pipas taytanta otaq mamanta insultaqqa wañunqapunim.

¹⁸—Iskay runakuna atipanakuchkaptinku huknin runa rumiwan chamqarunman otaq takarunman, hukninñataq mana wañuspa camachakurunman chaynapi ¹⁹hatariruspan hawapi tawnawan puriptinqa chay maqaqnintaqa amam wañuchinkichikchu. Ichaqa paganqam onqospan tiempo pierdesqanmanta, paytaqa hampichinqam allinyanankama.

²⁰—Pipas sirviententa otaq sirvientanta kaspiwan waqtaspa wañurachiptinqa chay runaqa castigasqapunim kanqa. ²¹Ichaqa chay wañunayaq sirviente huk punchaw otaq iskay punchawraqpas kawsaptinqa patronninqa manam castigasqachu kanqa qollqenpa chanin kasqanrayku.

²²—Qarikuna peleachkaspanku wiksayoq warmita maqaruspa abortarachiptinkuqa hinaspa masta mana dañasqa kaptinqa dañaqnin runam multasqapunim kanqa, warmipa qosanpa mañasqanman hinam paganqa juezkunapa tanteasqanta. ²³Aswan sinchi dañasqa kaptinqa warmipa vidanmantam vidanwan paganqa. ²⁴Runaqa pagachun ñawinwanyá hukninpa ñawinmanta, kirunwan hukninpa kirunmanta, makinwan hukninpa makinmanta, chakinwan hukninpa chakinmanta, ²⁵ninawan puslluchisqanmanta puslluywan, heridasqanmanta heridawan, qoyoyachisqanmanta qoyoyaywan.

²⁶—Pipas sirviententa otaq servientanta maqaspan ñawinta toqyarachispaqa paytam libreta kachaykunqa ñawinrayku. ²⁷Chaynataq sirvientenpa otaq sirvientanpa kirunta wichirachispaqa paytam libreta kachaykunqa kirunrayku.

Qonqaymanta wañurachiqkunapaq leykunamanta

²⁸—Huk bueyes, qaritapas otaq warmitapas waqraruspan wañurachiptinqa bueyesmi rumiwan choqapasqa wañunqa, aychantapas amam mikunqakuchu, buyespa dueñonmi ichaqa mana culpayoq kanqa. ²⁹Ichaqa chay bueyes unayña waqrakuq kaptinqa chaynataq dueñonpas avisasqa kachkaspa mana cuidaptinqa chaynapi pitapas wañurachiptinqa bueyesmi rumiwan choqapasqa wañunqa, wañuchisqataqmi kanqa dueñonpas. ³⁰Ichaqa buyesniyoqta mana wañuchispanku multaptinkuqa wañuqpa familiankunamanmi paganqa juezpa tanteasqanta. ³¹Bueyesniyoqwanqa chayna sentenciataqmi rurasqa kanqa pipapas qari churinta otaq warmi churintapas waqraruptinqa. ³²Pipapas huk sirviententa otaq huk sirvientanta bueyes waqraruptinqa dueñonmi paganqa paykunapa patronninman cuarto kilo masnin qollqeta, buyesñataqmi rumiwan wañuchisqa kanqa.

³³—Pipas pozopa tapanta kichanman otaq pozota toqospan mana tapanmanchu hinaptinñataq chayman bueyes otaq asnopas wichiynkunman hinaptinqa ³⁴pozopa dueñonmi paganqa qollqeta animalpa dueñonman, chay wañusqa animalñataqmi pozoyoqpaqña kanqa.

³⁵—Pipapas buyesnin runamasinpa buyesninta waqraruspa wañurachiptinqa chay kawsaq bueyestam *rantikurunqaku hinaspa chay qollqeta rakinakunqaku lamitadninka chaynataqmi wañusqa bueyestapas partenakunqaku. ³⁶Ichaqa chay bueyes lliwpa reqsisqan unayña waqrakuq kaptinqa chaynataq dueñonpas mana waqaychaptinqa chay wañuq buyesmantam sayachipunqa huk bueyesta, chay wañusqa buyesñataqmi paypaq kanqa.

Dañomanta leykuna

22 ¹—Pipas suwakurunman bueyesta otaq ovejatapas hinaspañataq na-karunman otaq *rantikurunmanpas hinaspaqa huk bueyesmantam sayachipunqa pichqa bueyestaña, huk ovejamantañataqmi qonqa tawa ovejastaña.

²—Sichu suwata tarirunmanku suwakunanpaq wasi yaykuchkaqta hinaspa maqaruspa wañurachinmanku hinaptinga chay maqaqninga manam runa wañuchiqaqchu sentenciasqa kanqa. ³Ichaqa achikyaqtaña chay suwata wañurachiptingqa chay maqaqninmi runa wañuchiqaq sentenciasqa kanqa. Chay suwakuq kawsachkaspanraq hapirachikuspa ichaqa dueñonman lliwta sayachipunqapuni, mana imapas sayachinunpaq kaptinqa rantikusqam kanqa suwakusqanmanta pagananpaq.

⁴—Suwapa makinpi bueyesta, asnota otaq ovejata kawsachkaqtaraq tariruptinkuqa chay suwam huk chaynatawanraq sayachipunqa.

⁵—Pipas animalninta qaykunman chakranpi otaq uvas chakranpi michinanpaq hinaptinñataq hukpa tarpukuyninta dañorachinman hinaspaqa sayachipunqam allinnin kaqwan chakranmanta chaynataq uvas chakranmantapas.

⁶—Pipas ninawan kañachkaptin chay nina kichkakunaman chayaruspa ru-parunman huñusqa kawsayta otaq sayaq kawsaytapas hinaptinga chay nina ratachiqmi dueñonman sayachipunqapuni kañasqanmanta.

⁷—Pipas qollqenta otaq imantapas churachikunman runamasinman hinap-tinñataq chay churapakuq runapa wasinmanta pipas suwarunman, chay suwata tariruptinkuqa chay suwam sayachipunqa huk chaynatawanraq. ⁸Chay suwata mana tariptinkuqa chay churapakuqmi Diospa qayllanman pusasqa kanqa chaynapi runa-masinpa kapuqnin suwakusqanmanta otaq mana suwakusqanmantapas jurananpaq.

⁹—Sichum pipas bueyesta otaq asnota otaq ovejata otaq pachata otaq imatapas ha-pikuykuchkaspan ninmanraq llullakuspan: “Ñoqapam kayqa” nispa hinaptinga Diospa qayllanpim arreglanqaku, culpayaq kaqmi sayachipunqa huk chaynatawanraq.

¹⁰—Pipas runamasinman qonman asnota otaq buyesninta otaq ima animalninta-pas waqaychapunanpaq hinaptin chay animal wañurunman otaq maqapasqa karunman otaq mana pipapas rikusqanta suwasqa karunman hinaptinga ¹¹chay waqaychaqmi Tayta Diospa qayllanpi juramentanqa chay runamasinpa kapuqnintaqa mana suwakusqanman-ta hinaptinmi animalpa dueñonqa cheqap kasqanpaq chaskinqa chaynapim chay animal waqaychaqqa mana sayachinqachu. ¹²Aswanqa qawachkaptin animal suwasqa karuptin-qa sayachipunqam dueñonman. ¹³Purun animal wañurachiptingqa apamunqam puchunta hinaptinmi mana paganqachu purun animalpa wañurachisqanmanta.

¹⁴—Pipas runamasinmanta prestakunman uywanta hinaptin dueñonpa mana rikusqanta imanakurunmanpas otaq wañurunmanpas hinaptinga sayachipunqa-punim. ¹⁵Ichaqa dueñon qawachkaptin wañuruptingqa manam sayachipunqachu, alquilasqa kaptinqa alquilerllantam pagapunqa.

Runamasinkuwan allin kawsanamanta leykuna

¹⁶—Manaraq compromisoyq doncella sipasta pipas engañaruspa paywan puñuruspaqa pagapunqam sipaspa taytanman hinaspa chay sipaswan casarakunqa. ¹⁷Taytan mana ca-sarachiya munaptinga casarachkaq hinam engañasqanmanta sipasman qollqenpi paganqa.

¹⁸—Brujataqa wañuchinkichikpunim.

¹⁹—Pipas animalwan huchallikuqqa wañunqapunim.

²⁰—Adoranaykipaqqa Tayta Diosllapaqmi animaltaqa wañuchinki, huk diosku-napaq animal wañuchiqqa wañunqapunim.

²¹—Forasterotaqa amam engañankichu nitaqmi ñakarichinkichu. Qamkunapas Egipto nacionpim forastero karqankichik.

²²—Amam pi viudatapas nitaq mana tayta-mamayoqtapas ñakarichinkichu. ²³Ñakarichisqaykirayku pay mañakuwaptinqa uyarisaqpunim. ²⁴Chaynata ruraptikichikqa sinchita piñakuspaymi guerrawan wañuchisqaykichik, warmiki-chikñataqmi viuda kanqa, churikichikkunapas mana taytayoqmi kanqaku.

²⁵—Qanwan kaq huk wakcha runayman qollqeta prestaspaykiqa amam mirayni-llan cobrakuq runa hinaqa kankichu, amam llumpay mirayniyoqtaqa cobrankichu.

²⁶Runamasikipa pachanta prendapi hapispaykiqa manaraq inti seqaykuchkaptinmi kutiykachipunki ²⁷chaylla maytukuykunanaq kasqanrayku. Mana chayqa ñimapitaq puñunman? Pay mañakamuwaptinmi uyarisaq kuyapayakuq kasqayrayku.

²⁸—Amam Diostaqa insultankichu, amataqmi llaqtamasiki autoridadtapas ñakankichu.

²⁹—Ama demoraspam qowanki cosechaykikunamanta kaqtaqa chaynataq uvas-nikimanta kaqtapas.

—Piwi churikitaqa qowankipunim. ³⁰Qowankitaqmi vacaykikunapa chaynataq ovejaykikunapa punta kaq wawankunatapas, nacesqanmantam qanchis punchaw kanqa mamanwan, pusaq punchawninmanñataqmi ñoqaman qowanki.

³¹—Qamkunaqa kankichik ñoqallapaqña sapaqchasqa runakunam chaymi ama mikunkichikchu purun animalpa wañuchisqan aychataqa, chay aychataqa allqo-kunamanmi wischuykunkichik.

Allin arreglo ruranapaq leykunamanta

23

¹—Amam willakachakunkichikchu yanqa rimaykunataqa.

—Amataqmi falso testigo kanaykipaqqa mana allin runakunawanqa rimanakunkichu.

²Achkallaña kaptinkupas amam chaqrukunkichu mana allin ruraqkunaman-qa, testigakuspaqa amam sayapakunki achka runakunamanchu. Cheqapllatam rimankiqa. ³Amataqmi wakchamanpas sayapakunkichu pleitonpiqa.

⁴—Enemigoykipa chinkaqa bueyesnintapas otaq asnontapas tarispaykiqa kutirachipunkipunim. ⁵Cheqnisuqnikipa cargayoc asnon llasaywan urmaruqta ri-kuspaykiqa amam qawayllaqa-qawankichu aswanqa yanapaykunkim sayarinanpaq.

⁶—Wakcha runa pleitopi kaptinqa amam negankichu allin arreglo rurayta.

⁷—Llulla runataqa amam chaskinkichu mana culpayoc allin ruraq runata wa-ñuchinaykipaqqa, culpayoc kaqkunataqa castigasaqpunim.

⁸—Amam chaskinkichu mana allin ruranaykipaq regalotaqa, chay regalokunaqa allin ruraqkunatapas pantachinmi, allin ruraq runakunapa cheqap rimasqantapas muyuchinmi.

⁹—Amam ñakarichinkichu forastero runataqa, qamkunaqa forasteropa imay-nam kasqantaqa yachankichikmi. Forasteromá karqankichik Egipto nacionpi.

Chakrakuna samachinamanta

¹⁰—Soqta watam chakraykipi tarpuspa cosechanki. ¹¹Aswanqa qanchis kaq watapiqa chakraykitam samachinki, chaynataqa ruranki castaykimanta wakchakuna palla-pakuspan mikunankupaqmi. Puchuqnin kaqtañataqmi purun animalkuna mikunqa, chaynallatam ruranki uvas huertaykiwanpas chaynataq aceitunas huertaykiwanpas.

¹²—Soqta punchawmi ruraynikita ruranki, qanchis kaq punchawpiñataqmi samanki chaynapi bueyesnikipas, asnoykipas samanapaq. Chaynapim wasikipi naceq sirvientekipas hinaspa wasikipi samakuq forasteropas kallpata hapinqa.

¹³—Kasukuychikyá tukuy nisqaykunata. Amam yuyarinkichikchu nitaqmi rimankichikchu sapaq dioskunapa sutintaqa.

Watapi kimsa hatun fiestakunamanta

(Ex 34:18-26. Dt 16:1-17)

¹⁴—Watapim kimsa kutita hatun fiestata rurapuwanke. ¹⁵Mana Qonchuyoq Tanta Fiestatam ruranki. Kamachisqayman hinamá qanchis punchawpuni mana qonchuyoq tantata mikunki. Chay fiestataqa ruranki Abib sutiyoq killapim, chay killapim Egipto nacionmantallqosimurqankichik. Mana imayoqqa amam pipas ñawpaqniymanqa asuykamunqachu.

¹⁶—Rurankitaqmi tarpusqaykimanta Cosecha Qallariy Fiestatapapas chaynataq Cosecha Tukuy Fiestapas, kaytaqa ruranki sapa wata cosecha tukuytam.

¹⁷—Watapim kimsa kutita llapallan qarikuna ñoqa Señor Diosman asuykamuwanqaku.

¹⁸—Animalta wañuchispaykiqu yawarnintawan kuskataqa amam ofrecewankechu qonchuyoq tantataqa, amataqmi paqarininn punchawkamaqa wirantapas puchuchinkichu.

¹⁹—Chakraykipi punta kaq allin rurutam yupaychasqayki ñoqa Tayta Diospa wasiymam apamunki.

—Amam uña cabrachataqa mamampa lechepiqa yanunkichu.

Israel casta runakunata Tayta Diospa angelnin pusasqanmanta

²⁰—Ñoqam qampa ñawpaqnika angelta kachachkani risqaykipi waqaychasunaykipaq chaynapi allichapusqay sitioman chayachisunaykipaq. ²¹Paypa nisqanta uyarispayá kasukuy, amayá hatariychu paypa contranpiqa, payqariki ñoqapa rantiypim kachkan, mana kasukuq kasqaykichikmantapaq manam payqa pampachasunkichikchu. ²²Ichaqa cheqaptapuni nisqanta uyarispayki tukuy kamachisqayta ruraptikiqa enemigoykunapa enemigon kaspaymi paykunapa contranpi kasaq. ²³Angelniy pusasuspaykim chayachisunki Amor casta runakunapa, Het casta runakunapa, Ferez casta runakunapa, Canaan casta runakunapa, Hiv casta runakunapa hinaspa Jebus casta runakunapa kasqanman. Paykunataqa ñoqam chinkachisaq. ²⁴Paykunapa taytacha-mamachanmantapaq amam qonqorankichu nitaqmi adorankichu. Paykunapa rurasqanta hinaqa amam qatipakunkichu aswanqa lliwtam puchukachinki hinaspa suytu rumi adorasqankutapas lliwta ñutupanki. ²⁵Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diosllatam adorawankichikqa hinaptinmi bendecisaq mikunaykitawan tomanaykita, ñoqataqmi qamkunamantapaq onqoykunatapapas wischusaq. ²⁶Llaqtaykipiqa warmikunapas manam abortanqachu nitaqmi mana wachakuqpas kanqachu, unaytam kawsachisqayki.

²⁷—Ñawpaqnichikta riptiymi yaykunaykichik allpapi runakuna anchallataña mancharikuspa chaqwachisqa kanqaku. Enemigoykikunam ñawpaqnika ayqekunqa. ²⁸Qampa ñawpaqnika wayliskunata kachasaq chaynapi Hiv casta runakunata, Canaan casta runakunata hinaspa Het casta runakunata qampa ñawpaqnika wischunanpaq. ²⁹Chay runakunataqa manam huk watallapichu ñawpaqnika wischusaq, watallapi qarqoruptiqaq allpam purunyarunman hinaptinmi purun animalkunapas miraspan contraykichikpi karunman. ³⁰Miranaykikamam chay runakunataqa asallamanta ñawpaqnika wischusaq hinaptinmi chay allpaqa qamkunapaqña kanqa. ³¹Qanman qosqay nacionpa linderonmi kanqa Puka Lamar Qochamanta qallaripa Filistea Runaku-

napa Lamar Qochankama chaynataq chunniqmanta qallarisa Eufates Mayukama. Chay lawkunapi *yachaqkunataqa qamkunamanmi qosqaykichik wischunaykichikpaq.

³²—Paykunawanqa amam contratota rurankichu nitaq diosninkuwanpas. ³³Allpaykipiqa amamá *yachanakuchu, yachaptinkuqa diosninkuta adoraspam huchallikuwaq ñoqapa contraypi chaynapim qamkunapaqqa kanman urmachiq rumi hina.

Tayta Dioswan huklawan contrato rurasqankumanta

24

¹Moisestam Tayta Dios nirqa:

—Ñoqapa kasqayman hamuspaykiyá pusamuy Aaronta, Nadabta, Abiuta hinaspa Israel casta qanchis chunka ancianokunata, paykunaqa karullapim qonqorakunqaku. ²Qamllam ñoqamanqa asuykamuwanki, pusamusqayki runakunaqa amam asuykamuwanqakuchu nitaqmi runakunapas qanwanqa seqamunqachu —nispa.

³Chaymi Moises rispan Tayta Diospa tukuy nisqankunata runakunaman willarqa, willarqataqmi Tayta Diospa qosqan lliw leykunatapas hinaptinmi chulla runa hinalla llapallanku nirqaku:

—¡Tayta Diospa tukuy nisqankunataqa rurasqakum! —nispa.

⁴Chaymi Tayta Diospa tukuy nisqankunata Moises qellqarqa hinaspa tutapayta hatarispan huk altarta rurarqa Sinai Orqopa ñawpaqninpi. Sayachirqataqmi chunka iskayniyoq suytu rumikunatapas, chaynataqa rurarqa Israelpa chunka iskayniyoq ayllunkunaman hinam. ⁵Kacharqataqmi Israel casta wakin mozokunatapas animalkunata wañuchispa Tayta Diospaq lliwta kañanankupaq, wañuchirqakutaqmi Tayta Dioswan allinlla kasqankumanta ofrenda torokunatapas. ⁶Moisesmi animalkunapa parten yawarta chaskispan medianokunapi churarqa, wakin yawartañaataqmi altarpa hawanman chaqchurqa. ⁷Contrato librota hapiykuspanmi leerqa runakuna uyarinanpaq, chaymi paykunañataq nirqaku:

—Tayta Diospa tukuy nisqanta ruraspa kasukusunchik —nispa.

⁸Chaymi Moises yawarta hapiykuspan runakunaman challastin nirqa:

—Kay yawarmi ñoqanchikwan Tayta Diospa contrato rurasqanpa señalnin, chay contratotaqa rurarqa imaynam rimapayawasqanchikman hinam —nispa.

⁹Moises qaptinmi paywan rirqa Aaron, Nadab, Abiu hinaspa Israel casta qanchis chunka ancianokuna. ¹⁰Chaypim Israelpa Diosninta rikurqaku. Chakinpa sarusqanmi kachkasqa suma-sumaq kichasqa cielo hina hinaspa safiro alhaja rumi hina. ¹¹Diosqa manam imanarqachu Israelpa castan kamachikuqkunataqa chaymi Diosta qawarqaku hinaspa mikuspanku tomarqaku.

Sinai Orqopi Moises kasqanmanta

¹²Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Seqamuy ñoqapa kasqay orqoman hinaspa chaypi suyaway, tabla rumikunapi qellqasqay yachachikuytawan kamachikuytam qanman qosqayki chaynapi runakunaman yachachinaykipaq —nispa.

¹³Chaymi Moisesqa yanapaqnin Josueypiwan pasarqa Diospa kasqan orqoman.

¹⁴Chaymi ancianokunata nirqa:

—Kayllapi suyakuyayku kutimunaykukama. Aaronwan Hurpas qamkunawanmi kachkan, pipapas quejan kaptinqa paykunaman rispamá willakunkichik —nispa.

¹⁵Moises orqoman seqaruptinmi orqota puyu tapaykurqa. ¹⁶Tayta Diospa kanchayninñataqmi tiyaykurqa Sinai Orqopa hawanman, puyum soqta punchaw orqota taparurqa. Qanchis kaq punchawpiñataqmi puyu ukumanta Moiesta Tayta Dios

qayamurqa. ¹⁷Tayta Diospa kanchaynintam rikurqaku Israelpa mirayninkuna orqopa puntanpi lenguachkaq ninata hina. ¹⁸Chaymi Moises puyu ukuman yaykuspan seqarqa orqoman. Moisesmi chay orqopi karqa tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan.

Santuario ruranankupaq ofrendakuna qosqankumanta

(Ex 35:4-9)

25 ¹Moisestam Tayta Dios nirqa:

²—Israelpa mirayninkunatayá niy ofrendakunata apamuwanankupaq. Llapallan runakunapa voluntadwan qosqan ofrendatam chaskinkichik. ³Paykunamantamá chaskinkichik: qorita, qollqeta, bronceta, ⁴morado qaytuta, grosella qaytuta, guindo qaytuta, linomanta llañu qaytuta, cabrakunapa pelonta, ⁵carneropa pukaman teñisqa qalasninkunata, fino qalaskunata, acacia sutiyoq qerukunata, ⁶achkikunapaq aceite-ta, untana aceitepaq especeriakunata, kañanapaq especeriakunata, ⁷efodpaq hinaspa pecherapaq onice alhaja rumita chaynataq hapichinapaq alhaja rumikunatapas. ⁸Huk santuariotayá rurapuwaychik qamkuna ukupi *yachanaypaq. ⁹Yachanay karpatawan chaypi llapallan serviciokunataqa kay qawachisqayman hinam rurankichik.

Diospa Baulninmanta

(Ex 37:1-9)

¹⁰—Rurachinkitaqmi acacia sutiyoq tablamanta huk baultapas. Largonmi kanqa huk metro tumpa maschan, anchonñataqmi kanqa parte metro masnin, sayayninñataqmi kanqa parte metro masnin. ¹¹Qori-purowanmi qarachanki chay baulpa hawantawan ukuntaqa hinaspa patanpa muyuriqninpipas qorimanta molduranta rurachinki. ¹²Fundichispataqmi rurachinki baulpa qorimanta tawa anillokunata, chaykunatam churachinki baulpa tawan esquinanpa waqtanman, iskaynin anillotam churachinki huklawninman, iskaytataqmi churachinki huklawninmanpas. ¹³Varillakunatapas acacia kaspimanta rurachispaykim qarachanki qoriwan. ¹⁴Chay varillakunatam baulpa waqtanpi anillokunaman ustuchinki chaykunawan hoqarispas baulta hombronankupaq. ¹⁵Baulpa anillonkunapim chay varillakunaga kanqa mana horqona. ¹⁶Chay baulpa ukunpim churanki qosqay Chunkantin Kamachikuykunata.

¹⁷—Rurachinkitaqmi chay baulpaq qori-puromanta huk tapatapas chaypa hawanpi huchakuna pampachasqa kananpaq, chaypa largonqa kanqa huk metro tumpa maschanmi, anchonñataqmi kanqa parte metro masnin. ¹⁸Chay tapapa iskay lawninpa cantonpipas rurachinkim qorimanta martillasqa iskay querubin sutiyoq angelkunata. ¹⁹Chay tapawan iskaynin angelqa huk piezallamanta rurasqam kanqa. Huknin angelmi kanqa kaylaw cantonpi, hukninñataq waklaw cantonpi. ²⁰Angelkunapa raprankunam llantuchkaq hina kichasqa kanqa tapapa hawanman, uyankuñataqmi qawanakuchkaq hina kumuykanakuspa tapata qawanqaku. ²¹Chay tapataqa baulpa hawanmanmá churanki, chay baulmantaqmi churanki ñoqapa qosqay Chunkantin Kamachikuytapas. ²²Chaypi tupanakuptinchikmi, rimapayasqayki tapapa hawanmanta otaq Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana baulpa hawanpi kaq angelkunapa chawpinmanta, chaypim willasqayki Israelpa mirayninkunapaq lliw kamachikuyniykunata.

Diospa qayllanpi tanta churananku mesamanta

(Ex 37:10-16)

²³—Rurachinkitaqmi acacia sutiyoq tablamanta huk mesatapaspas, largonmi kanqa huk metro, anchonñataqmi kanqa yaqa parte metro, sayayninñataqmi kanqa parte metro masnin. ²⁴Chay mesatam qori-purowan qarachanki, muyuriqninpiñataqmi rurachinkitaq qorimanta molduranta. ²⁵Rurachinkitaqmi mesapa muyuriqninpi media cuarta maschan adornotapas, chay adornopa muyuriqninpiñataqmi qorimanta molduranta rurachinki. ²⁶Rurachinkitaqmi qorimanta tawa anillokunatapas, chaykunataqa churachinki mesapa tawantin chakinpa waqtankunapim. ²⁷Anillonkunata kanqa adornopa uraychanpim chayman varillakunata ustuchispa mesata apanankupaq. ²⁸Acacia sutiyoq kaspimanta varillakunata rurachispam qoriwan qarachanki, chaykunawanmi mesata hombronqaku. ²⁹Rurachinkitaqmi mesapaq platokunatapas, wisllakunatapas, aysakukunatapas hinaspa vino ofrenda tallinapaq tazonkunatapas, tukuy chaykunaqa kanqa qori-puromantam. ³⁰Chay mesamanmi mana pisiyta churanki ñoqapap sapaqchasqaykichik tantata otaq qayllaypi churanaykichik tantata.

Qori canderomanta

(Ex 37:17-24)

³¹—Rurachinkitaqmi qori-puromanta martillasqa huk canderota, huk piezallamanta rurasqam kanqa tiyananpas, tronconpas, copankunapas hinaspa umpawan waytankunapas. ³²Chay canderopa waqtankunamantam soqta kallmakuna lloqsinqa, kimsa kallmam lloqsinqa huknin waqtanmanta, kimsañataq huknin waqtanmanta. ³³Chay canderopa tronconmanta lloqsinq soqtantin sapa kallmakunapim kanqa kimsa copakuna, chay copakunapa rikchayninqa kanqa almendras wayta hinam, sapakamam kanqa umpayoyq hinaspa waytayoq. ³⁴Canderopa tronconpipas kanqa tawa copakunam, chay copakunapa rikchayninqa kanqa almendras wayta hinam, chaykunaqa kanqa umpayoyq hinaspa waytayoqkamam. ³⁵Canderopimá kanqa kimsa pares kallmakuna. Chay canderopa qallariyninpi kanqa sapakamapaq huk umpa, chay umpakunam hapincha chay soqtantin kallmakunata. ³⁶Umpakunawan kallmakunapas hina chay chulla piezallamantam kanqa qori puromanta martillasqa. ³⁷Rurachinkitaqmi qanchis mecherokunatapas, chaykunatam churanki ñawpaqman achkinanpaq. ³⁸Qori-puromantataqmi rurachinki mecha limpianakunatapas chaynataq mecha limpianapaq platochankunatapas. ³⁹Canderotawan servicionkunatam rurachinki kimsa chunka kimsayoy kilo qori-puromanta. ⁴⁰Chaykunataqa rurachinki Sinai Orqopi qawachisqayman hinam.

Diosman asuykuna karpamanta

(Ex 36:8-38)

26 ¹—Rurachinkim *yachanaypaq karpata chunka cortinakunamanta, chay cortinakunam kanqa lino kawpusqamanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta hinaspa guindo qaytumanta. Chay awasqa cortinapim suma-sumaqta bordachinki querubin sutiyoq angelkunata. ²Sapa cortinapa largonmi kanqa chunka iskayniyoq metro parten, anchonñataqmi kanqa iskay metro. Llapan cortinakunam kanqa chayna sayayniyoqlla. ³Pichqa cortinakunatam sapakamata tinkinachispa sirachinki, chaynallatam tinkinachinki wakin pichqan cortinakunatapas. ⁴Cordonmanta ojalkunatapas pichqantin cortinapa patanpim churachinki, chayqa kanqa morado qaytumantam, chaynallatam rurachinki

huknin pichqantin cortinapipas. ⁵Rurachinkim cordonmanta pichqa chunka ojalkunatapas, chaykunataqa rurachinki punta kaq pichqantin sirasqa cortinakunapa patanpim, rurachinkitaqmi huknin pichqantin sirasqa cortinakunapa patanpipas cordonmanta pichqa chunka ojalkunata, chaykunaqa kanqa cortinapa tinkina law patanpim, chay ojalkunaqa kanqa chimpa-chimpapuram. ⁶Rurachinkitaqmi qorimanta pichqa chunka corchetekunatapas, chaykunawanmi tinkinki punta kaq pichqantin sirasqa cortinata chay huknin pichqantin cortinawan hinaptinmi chayqa kanqa hukllaman huñusqa *yachanay karpa.

⁷—Rurachinkitaqmi cabrakunapa pelonmanta chunka hukniyoq cortinakunatapas, chaykunaqa kanqa yachanay karpapa hawanpaqmi. ⁸Kaynam kanqa llapallan cortinakunapa medidan: largonmi kanqa chunka kimsayoq metro parten, anchonñataqmi kanqa is kay metro. ⁹Pichqa cortinatam sapakamata tinkinachispa sirachinki, chay puchoqnin soqta cortinakunatapas hina chaynallatam sirachinki, chay soqta cortinapa masyaqqin-tam karpapa ñawpaqnin law patanman pataraykachinki. ¹⁰Rurachinkitaqmi cordonmanta pichqa chunka ojalkunatapas, chay ojalkunaqa kanqa chay pichqantin sirasqa cortinakunapa patanpim, chay soqtantin sirasqa cortinakunapa patanpipas rurachinkitaqmi cordonmanta pichqa chunka ojalkunata. ¹¹Rurachiytaqyá bronce manta pichqa chunka corchetekunatapas, chaykunawanmi hapichinki cordonmanta ojalkunata chaymi karpapa kanqa chullallaman tinkisqa. ¹²Karpapa cortinankunaqa largo kasqanraykum puchuqninpa lamitadnin warkurayanqa karpapa qepan lawman. ¹³Karpapa *alleq lawninmanmi cortinakunapa puchuq largon yaqa parte metro warkurayanqa, *ichoq lawninmanpas yaqa parte metrotaqmi warkurayanqa chaynapim tapanqa *yachanay karpapa is kay lawninta.

¹⁴—Karpapaqmi rurachinkitaq carneropa qalasnin pukaman teñisqa qatatapas, chaypa hawanpaqpas rurachinkimá fino qalaskunamanta huk qatatapas.

¹⁵—*Yachanay karpapaqmi rurachinkitaq acacia sutiyoq tablakunamanta sayaq marconkunata. ¹⁶Sapa marconpa largonmi kanqa tawa metro parten, anchonñataqmi kanqa parte metro masnin. ¹⁷Marcopura tupanachisqa kananpaqmi sapa marco-pa kanqa is kay espigankuna. Chaynatamá rurachinki yachanay karpapa llapallan marconkunapi. ¹⁸Is kay chunka marcokunatam rurachinki yachanay karpapa alli q lawninpaq. ¹⁹Rurachinkitaqmi qollqemanta tawa chunka toqosqa tiyanakunatapas, is kay toqom kanqa sapa marcopi, chaymanmi yaykunqa marcopa is kay espigankuna.

²⁰—Chay *yachanay karpapa *ichoq lawninpaqpas rurachinkitaqmi is kay chunka marcokunata. ²¹Qollqemantataqmi rurachinki tawa chunka toqosqa tiyanakunatapas, is kay toqoyoq tiyanakunam kanqa sapa marcopa tiyananpaq. ²²Yachanay karpapa qepa lawninpaqñataqmi otaq intipa seqaykunan lawpi kaqpaqñataqmi rurachinki soqta marcokunata. ²³Rurachinkitaqmi is kay marcokunatapas qepan law esquinankunapaq. ²⁴Chay is kaynin marcokunam tupanachisqa kanqa pampanmanta altonkama huklla kananpaq punta kaq anillonkama, is kaynin esquinankunapaqmi is kaynin marcokunawan chayna rurasqa kanqa. ²⁵Chaynaqa kanqa pusaq marcokunam, chay pusaq marcokuna tiyananpaqmi kanqa qollqemanta chunka soqtayoq toqosqa tiyanakuna, is kay toqom kanqa sapa marcopa tiyananpaq.

²⁶—*Yachanay karpapa huklawnin marconkunapaqpas rurachinkimá pichqa qerukunata, chay qerukunaqa kanqa acacia sutiyoq sachamantam. ²⁷Pichqa qerukunataqmi kanqa yachanay karpapa huklawnin marconkunapaqpas, hina chayna pichqa qerukunataqmi kanqa yachanay karpapa qepan lawnin marconkunapaqpas. ²⁸Chawpipi kaq qerum pasanqa marcokunapa chawpinta kaylaw cantonmanta waklaw cantonkama. ²⁹Marconkunataqa qarachanki qoriwanmi, qorimantataqmi anillonkunatapas

zurachinki qerukuna chayninta pasananaq, qerukunatapash qoriwanmá qarachanki.

³⁰Yachanay karpataqa sayachinki imaynam Sinai Orqopi qawachisqayman hinamá.

³¹—Rurachinkitaqmi cuartota iskayman rakinaq telatapash, chayqa kanqa morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamanta querubin sutiyoq angelkuna kuruyoqmi. ³²Qoriwan qarachashqa acacia kullumanta tawa pilarkunamanmi warkunki chay telata. Chay pilarkunaqa kanqa qorimanta ganchoyoqmi, sayanqañataqmi qollqemanta toqoyoq tawa tiyanakunapi. ³³Chaynaqa ganchokunamanmá warkunki cuarto rakinaq telataqa hinaspam chay telapa qepanman apaykunki Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana baulta. Chaynapim cuarto rakinaq telaqa servisunkichik “Chuya” sutiyoq lugarta “Chuyay-chuyay” sutiyoq lugarmanta rakinanaq. ³⁴Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana baulpa hawanmanmi tapata churanki, chaytaqa ruranki “Chuyay-chuyay” sutiyoq lugarpim. ³⁵Cuarto raki-naq telapa hawa lawnin *yachanay karpapa *ichoq lawninpim churanki mesatapash, candelerotañataqmi churanki mesapa chimpan yachanay karpapa *alleq lawninpi.

³⁶—Rurachinkitaqmi karpapa punkunpaq suma-sumaq bordashqa huk telatapash, chay telaqa kanqa morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamantam. ³⁷Chay telapaqmi rurachinkitaq acacia qerumanta pichqa pilarkunata, chaykunaqa kanqa qoriwan qarachashqa hinaspa qorimanta ganchoyoqmi, fundichinkitaqmi bronce-manta toqoyoq pichqa tiyanankunatapash.

Ofrendakuna kañana bronce altarmanta

(Ex 38:1-7)

27 ¹—Rurachiyá acacia sutiyoq tablamanta cuadrado altarta, tawan lawpa medidanmi kanqa iskay metro cuartonkama. Sayayninñataqmi kanqa huk metro cuarton. ²Rurachinkitaqmi altarpa tawan esquinanpi waqrachakunatapash, chaykunaqa kanqa altarpa huk piezallanmantam, chay altartam qarachanki broncewan. ³Rurachinkitaqmi uchpa hoqarina mankankunatapash, palachankunatapash, tazonninkunatapash, trinchenkunatapash hinaspa ninapaq kallanankunatapash. Chay serviciokunaqa lliwmi bronce-manta kanqa. ⁴Hinaspam rurachinki malla hina bronce-manta rejillasta, chay rejillaspa tawan cantonpim rurachinki bronce-manta tawa anillokunata. ⁵Chay rejillastam churanki altarpa patanpa ukunpi chaynapim rejillasqa altarpa chawpinpi kanqa. ⁶Rurachinkitaqmi altarpaq acacia kaspimanta raku varillakunatapash, chaykunatam qarachanki broncewan. ⁷Chay varillakunatam pasachinki anillokunapa chawpinta hinaptinmi chaykunaqa kanqa altarpa iskay lawninpi hombronapaq. ⁸Altarpa ukunqa kanqa vaciom, waqtankunañataqmi tablamanta, imaynam orqopi qawachisqayta hinamá rurachinki.

Santuariopa muyuqnin patiomanata

(Ex 38:9-20)

⁹—Rurachinkitaqmi *yachanay karpapa pationtapash. *Alleq lawnin patiopa cortinankunaqa kanqa lino kawpusqamantam, largonpa medidanqa kanqa tawa chunka pichqayoq metronmi. ¹⁰Iskay chunka pilarninkunapiwan iskay chunka tiyanankunaqa kanqa bronce-mantam. Pilarkunapa ganchonkunawan varillankunañataqmi kanqa qollqemanta. ¹¹*Ichoq lawnin patiopa cortinankunapa largonqa kanqa tawa chunka pichqayoq metronmi, iskay chunka pilarninkunapiwan iskay chunka toqoyoq tiyanankunaqa kanqa bronce-mantam, pilarkunapa ganchonkunawan varillankunañataqmi kanqa qollqemanta. ¹²Intipa seqaykunana lawpi yachanay karpapa qepa pationñataqmi kanqa iskay chunka iskayniyoq metro parten

anchoyoq, chayna medidayoqlam kanqa cortinankunapas, pilarninkunañataqmi kanqa chunka, chunkataqmi kanqa toqoyoq tiyanankunapas. ¹³Intipa qespimun lawpi punkun law patiopa anchonpas kanqa iskay chunka iskayniyoq metro partenmi. ¹⁴Punkupa huknin waqtanpi kaq cortinakunaqa kanqa yaqa qanchis metrom, kimsam kanqa pilarninkuna, kimsataqmi kanqa toqoyoq tiyanankunapas. ¹⁵Punkupa huklawnin cortinankunapas kanqa qanchis metrom, kimsam kanqa pilarninkunaqa, kimsataqmi kanqa toqoyoq tiyanankunapas. ¹⁶Patioman yaykunapim kanqa huk cortina, chaypa medidanmi kanqa isqon metro, chay cortinaqa rurasqa kanqa morado qaytumanta, grosella qaytumanta hinaspa guindo qaytumantam, rurasqaqa kanqa lino kawpusqamanta suma-sumaq bordasqam. Tawam kanqa pilarninkunawan toqoyoq tiyanankunapas. ¹⁷Patiopa llapallan muyuriqninpi pilarkunam kanqa qollqemanta varillakunawan hapichisqa, ganchonkunapas qollqemantam kanqa, toqoyoq tiyanankunañataqmi kanqa broncemanta. ¹⁸Patiopa largonmi kanqa tawa chunka pichqayoq metron, anchonñataqmi kanqa iskay chunka iskayniyoq metro parten, sayayninñataqmi kanqa iskay metro cuarton, cortinankunam kanqa lino kawpusqamanta, toqoyoq tiyanankunañataqmi kanqa broncemanta. ¹⁹*Yachanay karpapi servichikunapaq llapallan serviciokunaqa kanqa broncemantam, broncemantataqmi kanqa karpapa llapallan estacankunawan patiopa llapallan estacankunapas.

Mecherokunapaq aceitemanta

(Lv 24:1-4)

²⁰—Israelpa mirayninkunatayá kamachiy achkikunapaq fino aceiteta apamunankupaq, chayqa preparasqa kanqa kutasqa aceitunasmantam, chaynapim mecheroka mana tukuyta ratanqa. ²¹Aaronmi churinkunapiwan mecherokunata allichanqaku chaynapi tukuy tuta ñoqapa ñawpaqniypi ratananpaq. Asuykuwananku karpapa kanqa telawan iskayman rakinasqam. Ukun lawpim kanqa Chunkantin Kamachikuyniy, chay hawan lawpimá mecherokunataqa churanqaku. Kaymi kay wiñaypaq decretoy Israelpa mirayninkunapaq.

Sacerdotekunapa pachanmanta

(Ex 39:1-31)

28 ¹—Israelpa mirayninkunamanta akllaspayá Aarontawan churinkunata ñawpaqnikiman asuykachiy sacerdoteykuna kananpaq chaynapim sacerdoteykuna kanqa Aaronqa churinkunapiwan, paypa churinkunam Nadab, Abiu, Eleazar hinaspa Itamar. ²Wawqeki Aaronpaqmi rurapunki serviwananpaq pachakunata chaynapi ancha reqsisqa suma-sumaqlaña kananpaq. ³Ninkitaqmi yachaywan huntachisqay llapallan maestrokunatapas, paykunataqa ninki Aarompa pachanta ruranankupaqmi chaynapim Aaronqa kanqa sapaqchasqay sacerdote. ⁴Rurananku pachakunaqa kaykunam kanqa: pechera, *efod, sotana, bordasqa camison, uma wankina hinaspa chumpi. Serviwananpaq pachakunataqa ruranqaku wawqeki Aaronpaqwan churinkunapaqmi chaynapi sacerdoteykuna kanankupaq. ⁵Pacha ruraqkunam huñunqaku qorita, morado qaytuta, grosella qaytuta, guindo qaytuta hinaspa lino kawpusqata.

⁶—Chaynaqa *efodtamá ruranqaku qorimanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta, lino kawpusqamanta suma-sumaq kuruyoqta. ⁷Iskaynin hombrunkunapim kanqa tirantekuna efodta huñunaspa hapinanpaq. ⁸Efodpa hawanpi kaq watakupas huk piezallam kanan qorimanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqanmanta.

⁹—Onice sutiyoq iskay alhaja rumikunapa hawanpim Israelpa churinkunapa sutinta qellqachinki. ¹⁰Qatinaslla nacesqankuman hinam soqtankupa sutinta huknin rumipi qellqachinki, wakin soqtankupa sutintañaataqmi qellqachinki huknin rumipi. ¹¹Sellokuna ruraq hinam Israelpa churinkunapa sutinta qellqachinki chay alhaja rumikunapi, hapiqnintañaataqmi qorimanta rurachinki. ¹²Chay iskay alhaja rumikunatam churachinki efodpa hombronpa hawanpi chaynapi Israelpa mirayninkunata ama qonqarunaypaq, chaynaqa iskaynin hombronpimá Aaron apanqa paykunapa sutinkunata hinaptinmi ñawpaqniyman apamuwaptin mana qonqasaqchu. ¹³Chay rumikunapa hapiqninkunatapas rurachinki qorimantamá. ¹⁴Hinaspam qori-puromanta simpasqa iskay cadenakunata rurachinki cordonman rikchakuqta hinaspam chay simpasqa cadenakunata hapichinki alhaja rumipa hapiqninkunaman.

¹⁵—Efod rurasqankuta hinataqmi pecheratapas rurachinki, chayqa kanqa suma-sumaq rurasqam qorimanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamanta. ¹⁶Chay pecheraqa kanqa cuadrdom chawpinmanta doblasqa, tawa waqtankunam kanqa cuarto metrokama. ¹⁷Chay pecherapa hawanmanmi hapichinki tawa seqe alhaja rumikunata, punta kaq seqepim kanqa sardio, topacio hinaspa carbunclo alhaja rumikuna. ¹⁸Iskay kaq seqepim kanqa esmeralda, zafiro hinaspa diamante alhaja rumikuna. ¹⁹Kimsa kaq seqepim kanqa jacinto, agata hinaspa amatista alhaja rumikuna. ²⁰Tawa kaq seqepiñaataqmi kanqa berilo, onice hinaspa jaspe alhaja rumikuna, tukuy kaykunam sapakama qoriwan hapichisqa kanqa. ²¹Chaynaqa Israelpa chunka iskayniyoq churinpa sutinkunaman hinam alhaja rumikunapas chunka iskayniyoq kanqa, sellopi hinam sapakamapa sutin sapa rumipi qellqasqa kanqa chunka iskayniyoq ayllukunaman hina.

²²—Pecherapipas rurachinkitaqmi qori-puromanta simpasqa cadenakunata, cordon hina rurasqata. ²³Rurachinkitaqmi qorimanta iskay anillokunatapas, chaykunataqa pecherapa iskaynin puntankunamanmi churachinki. ²⁴Hinaspam pecherapa puntankunapi kaq iskaynin anillokunapi churachinki qorimanta iskay cordonkunata. ²⁵Iskaynin qori cordonkunapa puntankunañaataqmi churachinki onice alhaja rumipa iskaynin hapichiqninkunaman otaq efodpa tirantenkunapa ñawpaqnin lawman. ²⁶Iskay anillokunatawanmi qorimanta rurachinki, chaykunatam pecherapa iskaynin puntankunaman churachinki otaq efodwan tupanakuq ukun law patanpi. ²⁷Rurachiytaqyá qorimanta iskay anillokunatapas, chaykunatam churachinki efodpa iskaynin tirantenkunapa ñawpaqninpi otaq uran kaq costurapa hichpan efodpa watakunpa tumpa hanaychanpi. ²⁸Hinaspam morado qaytumanta cordonwan pecherapa anillonkunamanta hapichinki efodpa anillonkunaman chaynapim pecheraqa efodpa watakunpa hawanpi kanqa, chaynapim pecherapas efodmantaqa mana kacharikunqachu. ²⁹Aaronmi sapa kuti “Chuya” sutiyoq lugarmán yaykuspan qasqonpa hawanpi apanqa Israelpa churinkunapa chunka iskayniyoq sutinkunata, juzgana pecherapi chay sutikunata ñawpaqniyman apamuwaptinmi mana qonqasaqchu. ³⁰Chay juzgana pecherapim churanki “Urim” sutiyoq rumitawan “Tumim” sutiyoq rumita, chaykunatam Aaron qasqonpi apamunqa ñawpaqniyman. Chaynatam Aaronqa siemprepuni qasqonpi apaykachanqa. Chay rumikunawanmi Israelpa mirayninkunapaq ñoqa Tayta Dios arreglota rurasqa.

³¹—Efodpa ukunpi kaq sotanatapas rurachinkimá, chayqa kanqa enteronmi morado qaytumanta. ³²Sotanapa chawpinpim kanqa uma ustuchinapaq huk uchku, chaypa muyuriqnin mana llikikunampaqmi ponchopa uchkun hina ribetesqa kanqa. ³³Chay sotanapa uray muyuriq patanpim granadapa rurunta hina adornokunata rurachinki, chaykunam

kanqa morado qaytumanta, grosella qaytumanta hinaspa guindo qaytumanta, chay ador-nokunapa chawpinpiñataqmi qorimanta campanillakuna kanqa. ³⁴Puntatam churanqa qorimanta huk campanillata, chaypa qepanmanñataqmi churanqa huk granadata, chaypa qepanmanñataqmi churanqa qorimanta huk campanillata, chaypa qepanmanñataq huk granadata, chayna pawa-pawam kanqa sotanapa muyuriqnin patanpi. ³⁵Chay sotanawan pachakuspa Aaron yaykunqa ñoqapa ñawpaqniyman servicio ruraq, chay campanillaku-nam uyarikunqa yaykuspapas-lloqsimuspapas mana wañurunanpaq.

³⁶—Qori-puromanta huk letrerotapas rurachispaykim chaypi qellqanki sellopi hina “TAYTA DIOSPAQ SAPAQCHASQA” niqta. ³⁷Chay letreroqa morado cordonwanmi uma wankinaman watanki, watankiqa uma wankinapa urku lawnin kaqpim. ³⁸Chay letreroqa siemprem Aaronpa urkunpa hawanpi kanqa chaynapim Aaron cuentallikunqa Israelpa mi-rayninkunapa huchanmanta ñoqapaq sapaqchasqa ofrenda qosqankupi pantaruptinkupas. Chay leterrom kanqa Aaronpa urkunpi tukuy tiempo chaymi ofrendankuta chaskisaq.

³⁹—Awachiytaqyá huk camisontawan huk uma wankinatapas. Huk chumpitapas rurachinkim kuruyoqta. ⁴⁰Aaronpa churinkunapaqpas rurachinkimá camisonkunata, chumpikunata, uma watakunata chaynapi ancha reqsisqa suma-sumaqlaña kanankupaq.

⁴¹—Chay pachakunawanmi wawqeki Aaronta hinaspa churinkunata pachachinki hinaspa paykunata aceitewan tallispa nombranki, ñoqapaq sapaqchaptikim sacer-doteykuna kanqaku. ⁴²Paykunapaqmi rurachinkitaq linomanta calzoncillokunata chaynapi weqawninmanta moqonkama tapakunankupaq. ⁴³Chaywan hinakuspa Aaronpa churinkunapiwan yaykunqaku ñoqaman asuykuna karpaman, hina chayna pachasqallam kanqaku “Chuya” lugarpi kaq altarman serviwanankupaq asuykus-pankupas chaynapim paykunataqa huchankurayku mana wañurachisaqchu. Kayqa wiñaypaq decretom kanqa Aaronpaq chaynataq mirayninkunapaqpas.

Sacerdoteykuna Diospaq sapaqchasqa kasqankumanta

(Lv 8:1-36)

29 ¹—Sacerdotekunata ñoqallapaqña sapaqchanaykipaqqa kaynatam ruranki: Alistayá huk malta torotawan isqay sano carnerokunata. ²Hinaspayá ruraytaq trigo harinamanta tantatapas hinaspa tortillakunatapas, chaykunataqa ruranki mana qonchuyoq hinaspa aceiteyoq masa rurasqamantam, ruraytaqyá aceitewan untasqa mana qonchuyoq galletakunatapas. ³Chaykunata canastaman hinaykuspa apanki hinaspa malta torotawan, iskaynin carnerokunatawan kuskata presentawanki. ⁴Aarontawan chu-rinkunatañataqmi ñoqaman asuykuna karpapa punkunman asuykachimunki hinaspa bañachinki. ⁵Chay sumaq pachakunawan Aaronta pachachispayá hinachiy camisonwan, efodpa sotanawan, efodwan hinaspa pecherawan. Watankitaqmi efodpa watunwanpas. ⁶Hinaspa paypa umanta wankinki wankinawan, chay wankinapa hawanmanñataqmi watanki “TAYTA DIOSPAQ SAPAQCHASQA” niq letrero. ⁷Untana aceiteta hapiykuspa Aaronpa umanman hichaykunki, chaynatam sacerdoteña kananpaq sapaqchanki. ⁸Paypa churinkunatapas asuykachimuspam pachaykachinkitaq camisonkunawan. ⁹Aarontawan churinkunatam chumpinkuwan churachinki, churachinkitaqmi uma watakunkuwanpas chaymi decretoman hina paykuna kanqa wiñaypaq sacerdotekuna. Kaynatam Aaronta-wan churinkunata sacerdoteykunapaq nombranki.

¹⁰—Chaymantam pusachinki malta torota ñoqaman asuykuna karpapa ñaw-paqninman hinaptinmi Aaronwan churinkuna malta toropa umanman makinkuta churaykunqaku. ¹¹Hinaspa chay karpapa punkunpi otaq ñoqapa ñawpaqniypi malta

torota wañuchinki. ¹²Yawarninta chaskispam dedoykiwan untanki altarpa waqra-chankunaman, puchuq yawartañataqmi altarpa sikinman hichanki. ¹³Hapinkitaqmi toropa ukunninkunapa lliw wiranta, kichpanninpí kaq wirata, iskaynin rurunninta chaynataq hawanpi kaq wirantapas hinaspam altarpa hawanpi kañanki. ¹⁴Chay toropa aychantaqa qarantawan akantawan kuskatam campamentomanta horqospa hawapi kañanki, chay animalqa hucha pampachanapaq wañuchisqa kasqanrayku.

¹⁵—Huknin carnerota hapiykuptikim Aaronwan churinkuna makinkuta carneropa umanman churaykunqaku. ¹⁶Carnerota wañuchispaykim yawarnintapas chaskispa challanki altarpa muyuriqninman. ¹⁷Carnerota partiparuspaykim ukunninkunatapaspas mayllanki chakinkunatawan hinaspam lliw partisqata montorunki umantawan. ¹⁸Carnerotaqa lliwchatam kañanki altarpa hawanpi, chaytaqa kañanki ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrenda kasqanraykum.

¹⁹—Huknin carnerotapas hapiykuptikim Aaronwan churinkuna carneropa umanman makinkuta churaykunqaku. ²⁰Carnerota wañuchispam yawarninta chaskinki hinaspam Aaronpa *alleq rinrinpa ura patachanman llusinkí, llusinkitaqmi paypa churinkunamanpas, llusinkitaqmi alleq makinkupa maman dedonmanpas chaynataq alleq chakinkupa maman dedonpa hawanmanpas, yawar puchuqtañataqmi challanki altarpa hawanman hinaspa muyuriqninman. ²¹Altarpa hawanpi kaq yawarta hoqarispañataqmi untana aceitetawan challaykunki Aaronman, pachankunapa hawanman chaynataq churinkunapa hawanmanpas hinaspa churinkunapa pachanpa hawanmanpas chaynapim Aaronpas hinaspa churinkunapas ñoqata serviwananpaqña sapaqchasqa kanqaku, pachankunapas ñoqallapaqña sapaqchasqataqmi kanqa.

²²—Hinaspayá hoqariytaq carneropa wiranta, 'chupanpa wiranta, ukunninkuna tapa q wiranta, kichpanpa wiranta, iskaynin rurunninkunata, rurunkunapa hawanpi kaq wirakunata hinaspa *alleq piernantapas, chay carneroqa sacerdoteykuna nombranapaq ofrendam. ²³Ñoqaman ofrecena canastapi mana qonchuyoq tantakunamantapas hoqarinkitaqmi huknin ruyru tantata, aceitewan masarasqa huk tortillata hinaspa huk galletata. ²⁴Lliw kaykunatam churanki Aaronpa makinmanwan churinkunapa makinman hinaspam kuyuchispa ñoqa Tayta Diosman chay ofrendata presentachiwanki. ²⁵Chaykunata makinmanta chaskiykuspam lliw kañana aychatawan kuskata altarpa hawanpi kañanki, chaykunaqa ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq kasqanrayku. Chayqariki ñoqapaq kañasqa ofrendam.

²⁶—Aaron sacerdote nombrasqa kananpaq kaq carneropa pechonta hoqarispam kuyuchinki ñoqapa qayllaypi. Chay carneropa pechonqa qampaqmi kanqa. ²⁷Sacerdoteykuna nombrasqa kanankupaq ofrecesqa carneromantam ñoqapaq sapaqchanki kuyuchispa presentawasqanku carneropa pechonta, sapaqchankitaqmi ofrecewasqanku carneropa piernantapas. Chaykunam kanqa Aaronpaqwan churinkunapaq. ²⁸Chaynaqa chaykunamá kanqa Aaronpaqwan churinkunapaq. Kay kamachikuyniyqa wiñaypaqmi kanqa Israelpa mirayninkunapaq. Ñoqa Tayta Dioswan allinlla kasqankumanta Israelpa mirayninkunamanta ofreceqmi qonqa sacerdotekunaman chay partisqa carneropa pechontawan piernanta.

²⁹—Ñoqata serviwananpaq sapaqchasqa Aaronpa pachanqa kanqa qepan hamuq churinkunapaqmi. Chaykunawan pachakuspam aceitewan tallisqa kanqaku, chay

¹29:22 Israel nacionpim karqa carnerokuna wirallaña chupayoqkuna.

pachakunawan pachakuspam sacerdoteykuna kananpaq nombrasqa kanqaku.

³⁰Asuykuna karpapi kaq “chuya” lugarman serviwananpaq Aaronpa rantinpi yaykuq miraynin sacerdoteqa qanchis punchawpunim pachasqa kanqa Aaronpa pachanwan.

³¹—Sacerdotekuna nombrasqa kananpaqmi kay carneropa aychanta hapispayki chaypaq sapaqchasqa lugarpi yanunki. ³²Chaymi Aaron churinkunapiwan ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi carneropa aychanta mikunqaku canastapi kaq tantatawan. ³³Chaykunataqa mikunqaku huchanku pampachanapaq ofrenda kasqanraykum, chay ofrendakunataqa mikunqaku sacerdote kanankupaq aceitewan tallisqa kaspankum chaynataq sacerdote kanankupaq nombrasqa kaspankum. Mana sacerdote kaqkunam ichaqa chaykunataqa ama mikunqachu ñoqapaq sapaqchasqa kasqanrayku. ³⁴Chay aychapas otaq tantapas paqarinninpaq puchuruptinqa kañarunkim, ñoqapaq sapaqchasqa kasqanraykum chaykunataqa ama pipas mikunqachu.

³⁵—Imam kamachisqayta hinamá ruranki Aaronwanpas chaynataq churinkunawanpas, qanchis punchawnintin kaykunata ruraspamá sacerdoteypaq nombranki. ³⁶Sapa punchawmi hucharayku huk malta torota wañuchispa kañanki. Altartam limpianki huchakuna pampachasqa kanapaq, chay altarmantaq hichankitaqmi aceiteta ñoqapaq sapaqchanaykipaq. ³⁷Qanchis punchawpunim altarpi ofrecenki hucharayku ofrendata chaynapim altarqa kanqa ñoqallapaqña sapaqchasqa, imapas altarmanta tupaqqa ñoqallapaqña sapaqchasqataqmi kanqa.

Sapa punchaw ofrendakuna qonankumanta

(Nm 28:1-8)

³⁸—Sapa punchawmi huk watayoq iskay carnerokunata ofrecekunanki. Kaynatam ruranki mana tipiyta altarpa hawanpi. ³⁹Huknin carnerotam ofrecenki tempranon, huknin carnerotañataqmi ofrecenki tardeykuqta. ⁴⁰Chay punta kaq carnerotawan kuskatam ofrecenki iskay kilo harinata, chay harinataqa chapunki chamchasqa aceitunasanta horqosqa aceitewanmi hinaspa huk litro vinotawan hichanki chaypa hawanman. ⁴¹Chaynallatam ofrecenki tardeykuqta huknin carnerotapas chaynataq harinamanta rurasqa ofrendatapas hinaspa hichanapaq vinotapas, chaykunataqa ñoqapaq miski asnaq kañasqa ofrendam. ⁴²Chay kañapuwanykichik ofrendatam tukuy miraynikichik ruranqaku mana tipiyta, ñoqapaq qayllaypim chaytaqa ruranqaku asuykuwananku karpapa punkunpi, chaypi tupaptinchikmi rimapayasqayki. ⁴³Chaypi Israelpa mirayninkunawan tupaptiyamá kanchariynirayku chay sitioqa ñoqallapaqña sapaqchasqa kanqa. ⁴⁴Ñoqapaqmi sapaqchasaq karpatawan altartapas, sapaqchasaqtaqmi sacerdoteykuna kanankupaq Aarontawan churinkunatapas. ⁴⁵Hinaspa Israelpa mirayninkunapa chawpinpi *yachaspa Diosninku kasaq. ⁴⁶Chaynapim yachanqaku ñoqapaq yupaychasqanku Tayta Dios kasqayta. Chawpinkupi yachanaypaqmi Egipto nacionmanta paykunataqa horqomurqani. Ñoqapaq kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

Incienso kañananku altarmanta

(Ex 37:25-28)

30 ¹—Rurachinkitaqmi incienso kañana altartapas, chayqa kanqa acacia sutiyoq tablamantam. ²Chay altarqa cuadrado kanqa, tawan lawninpa medidanki kanqa yaqa parte metrokama, sayayninñataqmi kanqa yaqa huk metro, huk piezallamantam kanqa altarmanta tawan esquinanpi waqrachankunapas. ³Qori-puowanmi qarachanki

hawanta, muyuriqnin waqtankunata hinaspa waqrachankunatapas, alton muyuriqninpi-ñataqmi rurachinki qorimanta moldurata. ⁴Qorimanta tawa anillokunata rurachispa chay moldurapa urayninpi churachinki kaylawninpi iskayta, waklawninpiñataq iskay-tataq chaynapi varillakunata anillokunaman ustuchispa chaywan altarta hombronapaq. ⁵Acacia sutiyoq kaspimanta chay varillakunata rurachispa qarachanki qoriwan. ⁶Chay altartaqa churachinki Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana baulpa ñawpaqninpi kaq cuarto rakinasqa telapa hawa lawninpim, chay telaqa kanqa Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana baulpa hawanpi kaq tapapa ñawpaqninpi. Chay tapapa hawanpim hucha-kunata pampachasaq, hina chaypitaqmi qanwan tupasunchik. ⁷Chay altarpa hawanpim Aaron sapa temprano miski asnaq inciensota kañapuwanga. Mecherokuna alistana horam chaytaqa kañapuwanga. ⁸Tardeykuqtam Aaron mecherokunata ratachispa kañapuwanga inciensota ñoqa Tayta Diospa ñawpaqniypi. Wiñaypaqmá mana tipiyla kañapuwanki-chik qamkunapas chaynataq miraynikichikkunapas. ⁹Chay altarpa hawanpiqa amam kañankichu huk rikchaq inciensotaqa nitaq lliw kañana animaltapas nitaq kawsaymanta ofrendatapas. Amataqmi hichankichu vino ofrendatapas. ¹⁰Aaronmi watapi huk kutita ya-warwan untanqa altarpa tawan esquinanpi waqrachankunata. Chaynataqa ruranga hucha pampachanapaq wañuchisqanku animalpa yawarninwanmi watapi huk kutita kunanman-ta ñawpaqman, chay altarmi kanqa ñoqa Tayta Diosllapaqña sapaqchasqa.

Vidankupa rantinpi ofrenda qonankumanta

¹¹Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

¹²—Censospa yupasqaykiman hinam Israelpa mirayninkuna sapakama vidankupa rantinpi pagawanqaku ñoqa Tayta Diosman chaynapim yupachikusqankumantaqa ima onqoytapas mana kachaykusaqchu. ¹³Censopi pipas yupachikuqqa ñoqa Tayta Diosmanmi qowanqa pichqa gramo qollqeta. Chayqa santuariopi kaq peso qollqepa huknin partenmi. Pichqa gramo qollqem ñoqapaq ofrenda kanqa. ¹⁴Pipas iskay chunka watayoqmanta hanayman yupasqa kaqmi ñoqa Tayta Diosman chay ofrendata qowan-qa. ¹⁵Vidaykichikpa rantinpi ofrendata qowaspaykichikqa apupas-wakchapas pichqa gramo qollqellatam qowankichik mana masyachispa nitaq menosyachispa. ¹⁶Chayna-qa vidankupa rantinpi Israelpa mirayninkuna qollqe qosqankuta chaskispamá qonki ñoqaman asuykuna karpapi imakunapas rurachinapaq. Chaynapim Israelpa miraynin-kunata yuyaspay manataq qonqasaqchu kikinkupa rantinpi ofrenda qowasqankutapas.

Santuariopa ñawpaqninpi mayllakunapaq lavatoriomanta

(Ex 38:8)

¹⁷Chaymantam Moisesa Tayta Dios nirqa:

¹⁸—Rurachinkim broncemanta mayllakunapaq huk lavatoriota, chay lavatorioqa kanqa broncemanta tiyanayoqmi, chaytaqa churanki karpamanta altarman rinapim, chay lavatoriopimá yakuta churanki. ¹⁹Chay yakuwanmi Aaronpas hinaspa churin-kunapas makinkutawan chakinkuta mayllakunqaku. ²⁰Mana wañurunankupaqmi chaynataqa mayllakunqaku ñoqaman asuykuna karpaman yaykuspanku, mayllakunqa-kutaqmi ñoqapaq ofrendata kañapuwankunapaq altarman serviwaq asuykuspankupas. ²¹Mana wañunankupaqmá mayllakunqaku makinkutawan chakinkuta. Kay decretom kanqa wiñaypaq decreto Aaronpaq chaynataq mirayninkunapaqpas —nispas.

Diosman sapaqchana miski asnaq aceitemanta

²²Yapatawanmi Moisessta Tayta Dios nirqa:

²³—Huñunkim kay allin especeriakunata: mirra sachapa weqenmanta yaqa soqta kilota, canelamanta yaqa kimsa kilota, calamo sutiyoq plantamantañataq yaqa kimsa kilota, ²⁴casia especeriamanta yaqa soqta kilota, huñunkitaqmi aceitunasman kimsa litro parten aceitetapas, chaykunaqa kanqa santuariopi pesoman hinam. ²⁵Chay especeriakunamantam ruranki ñoqaman sapaqchana aceiteta, chaytaqa ruranki perfumekuna ruraqpa rurasqanta hinam. Chayqa kanqa ñoqapaq sapaqchasqa untana aceitem. ²⁶Chay aceitetam tallinki asuykuwananku karpamanwan Chunkantin Kamachikuy waqaychana baulman. ²⁷Tallinkitaqmi mesamanpas tukuy servicionkunamanwan chaynataq candelromanpas lliw servicionkunamanwan chaynataq kañapuwanku altarmantas. ²⁸Tallinkitaqmi lliw kañana altarmantas llapallan servicionkunamanwan hinaspa lavatoriomantas tiyananmanwan. ²⁹Tukuy chaykunata sapaqchaptikimá ñoqallapaqña sapaqchasqa kanqa. Chaykunaman imapas tupaykuqqa ñoqapaq sapaqchasqataqmi kanqa.

³⁰—Chay aceitetaqa tallinkitaqmi Aaronmanpas hinaspa churinkunamanpas, chaynantam paykunata sapaqchanki sacerdoteykuna kanankupaq. ³¹Ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá Israelpa mirayninkunaman niy kaynata: “Kaymi kanqa ñoqata serviwanaykichikpaq untana aceite lliw miraynikichikpi. ³²Huk rikchaq runakunamanqa amam tallinkichikchu, amataqmi chayman rikchakuq huk aceitetaqa rurankichikchu. Ñoqapaq sapaqchasqa aceitetaq serviwanallaykichikpaqmi kanqa. ³³Pipas chayman rikchakuq aceiteta ruraqqa otaq mana sacerdote kaqman talliqqa ayllunmanta chinkachisqam kanqa” nispa.

Imaynam inciensota preparanankumanta

³⁴Tayta Diosmi Moisessta nirqa:

—Huñuy igualtakama kay especeriakunata: estacte plantapa weqenta, uña olorosa sutiyoq plantapa weqenta, incienso sachapa chuya weqenta hinaspa galbano plantapa weqenta. ³⁵Tukuy chaykunawanmi perfumekuna ruraqpa rurasqanta huk inciensota ruranki, chayqa kanqa limpio hinaspa kachiyoy ñoqapaq sapaqchasqam. ³⁶Wakintam ñutuy-~nutuyta kutaruspa Chunkantin Kamachikuyniypa ñawpaqninman churanki, chayqa kanqa ñoqaman asuykuna karpapim, chaypitaqmi qanwan tupasunchik, chay inciensoqa kanqa ñoqallapaqña sapaqchasqam. ³⁷Kayna ruranayki inciensotaqa amamá pipas rurakunqachu chay inciensoqa ñoqa Tayta Diosllapaqña sapaqchasqa kasqanrayku. ³⁸Pipas chaynata muskikunapaq ruraqqa ayllunmanta chinkachisqam kanqa —nispa.

Santuariopaq servicionkuna ruraqkunamanta

(Ex 35:30. 36:1)

31

¹ Moiestam Tayta Dios nirqa:

²—Juda ayllumantam akllaykuni Bezaleelta, payqa Hurpa willkanmi otaq Uripa churinmi. ³Bezaleeltam huntaykuni espirituynwan chaynapi curiosidadwan, entendidientowan hinaspa yachaywan tukuy imata ruranapaq, ⁴dibujokunata umanmanta horqospa qoripipas, qollqepipas hinaspa broncepipas llamkanapaq. ⁵Paytamá churin alhaja rumikunata labraspa hapiqninpi hapichinanapaq, tablatapas tallananapaq hinaspa tukuy rikchaq fino trabajotapas ruranapaq. ⁶Bezaleelta yanapanapqmi qochkani Dan ayllumanta Ahisamacpa churin Aholiab sutiyoq runata, llapallan maestrokunamanmi qoykuni yachayta chaynapi qanman tukuy kamachisqayta ruranankupaq. ⁷Paykuna-

má ruranqaku ñoqaman asuykuna karpata, Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana baulta, chaypa hawanpi kaq tapantapas hinaspa karpapa llapallan servicionkunatapas. ⁸Ruranqakutaqmi mesatapas servicionkunatawan, qori-puromanta candelrotapas llapallan servicionkunatawan hinaspa incienso altartapas. ⁹Ruranqakutaqmi lliw kañana altartapas llapallan servicionkunatawan chaynataq lavatoriotapas tiyanantawan. ¹⁰Ruranqakutaqmi awasqa pachakunatapas otaq sacerdote Aaronpa churakunan ñoqapaq sapaqchasqa pachatapas hinaspa sacerdoteykuna kanankupaq churinkunapa pachan-kunatapas. ¹¹Ruranqakumá untana aceitetas, “Chuya” lugarpaq especeriamanta incienso tapas, chaykunataqa ruranqaku qanman kamachisqayta hinam —nispa.

Semanapi samana punchawmanta

(Ex 35:1-3)

¹²Moisestam Tayta Dios nirqa:

¹³—Israelpa mirayninkunatayá kaynata niy: “Samana punchawniykunapiqa samankichikpunim, chay punchawpiqa samankichik qamkunawan hinaspa mirayni-kichikkunawan señal kananpaq rurasqayraykum chaynapim mana qonqankichichu ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqa kasqaykichikta. ¹⁴Samana punchawpiqa samanki-chikpunim, chay punchawqariki kanqa ñoqallapaña sapaqchanaykichik punchawmi, pipas chay punchawpi mana samaqqa wañunqapunim. Pipas chay punchawpi imapas ruraqqa ayllunmanta chinkachisqam kanqa. ¹⁵Soqta punchaw llamkaspaykichikmi qanchis kaq punchawñataq samankichik, chay punchawqa ñoqapaq sapaqchasqa kasqanraykum pipas samana punchawpi llamkaqqa wañunqapuni. ¹⁶Samana punchawpiqa Israelpa mirayninkunam samanaqaku, chayqa kanqa wiñaypaq contratom miraynikichikkunapaqpas. ¹⁷Chayqa kanqa ñoqawan hinaspa Israelpa mirayninkunawan wiñaypaq kaq señalmi, ñoqa Tayta Diosmi soqta punchawpi cielokunatawan kay pachata ruraraqani hinaspa qanchis kaq punchawpi ruranayta tukuspay samarqani.”

Qorimanta torota adorasqankumanta

(Dt 9:6-29)

¹⁸Sinai Orqopi Tayta Dios rimayta tukuruspanmi Moisesman qoykurqa iskaq tabla rumikunapi Chunkantin Kamachikuyta, chaykunaga karqa Diospa dedonwan tabla rumikunapi qellqasqam.

32 ¹Orqomanta Moises manaña kutimuptinmi Aaronpa kasqanman runaku-na huñunakuruspanku nirqaku:

—Rurapuguayku taytachakunata pusawananchikpaq, Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik chay Moises taqa imachá pasarun, manam yachanchikchu —nispa.

²Chaymi Aaron nirqa paykunata:

—Horqospa apamuychik warmikichikpa, qari churikichikpa hinaspa warmi churikichikpa qorimanta aretenkunata —nispa.

³Chaymi llapallan runakuna rinrinpi qorimanta aretenkuta horqorqaku hinaspa Aaronman aparqaku. ⁴Payñataqmi chaskiykuspan fundisqataña herramientawan tallarqa malta toropa imageninta hinaptinmi llaqa runakuna ninakurqaku:

—iYaw Israel runakuna, kaymi Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik dioskuna! —nispa.

⁵Kayta uyariruspanmi Aaron malta toropa ñawpaqninpi huk altarta rurarurqa hinaspa qayakurqa:

—iPaqarinmi Tayta Diospaq fiesta kanqa! —nispá.

⁶Chaymi paqarinnin tutapayta hatarispanku ofrecerqaku lliw kañana ofrendakunata, apamurqakutaqmi Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendakunatapas, chaymantam runakuna tiyaykuspanku mikurqaku, tomarqaku. Hinaspam hatarispanku aychankuta kusichirqaku. ⁷Chaymi Moiseesta Tayta Dios nirqa:

—Kutiy, Egipto nacionmanta horqomusqayki runaykikunaqa huchallikurunkum. ⁸Chayllam kamachikuyniykunamanta rakikuruspanku fundisqa malta toro taytachata rurakurunku, adoraspankum chaypaq animalkunatapas wañuchichkanku hinaspam chayta nichkanku: “iYaw Israel runakuna, kaymi Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik dioskuna!” nispá.

⁹Moisestam Tayta Dios nirqa:

—Kay runakunata qawaspaymi yacharuni cheqaptapuni rumi sonqo kasqankuta. ¹⁰Dejaykuway piñakuyniywan kunan paykunata castigarunaypaq, paykunata tukuruspaymi qampa miraynikimantaña hatun nacionta rurasaq —nispá.

¹¹Chaymi Moises yupaychasqan Tayta Diosta ruegoakuspan nirqa:

—Dios Taytalláy, amayá piñakuychu Egipto nacionmanta horqomusqayki runaykikunapa contranpiqa, paykunataqariki horqomurqanki hatu-hatun atiynikiwanmi. ¹²Egipto runakunachá ninmanku: “Orqokunapi wañurachinanpaqmi hinaspa kay pachamanta chin-karachinanpaqmi mana allinllata piensaspan horqorurqa” nispá. Taytáy, piñakuynikitayá taniykachiy, runaykikunataqa amayá castigaychu. ¹³Taytáy, amayá qonqaychu serviqniki Abrahamman, Isaacman hinaspa Israelman jurasqaykitaqa, paykunatam nirqanki: “Noqam cielopi lucerokunata hina miraynikichikta mirachisqa hinaspam prometisqay lliw allpata miraynikichikkunaman qosaq chaynapi wiñaypaq herenciaykichik kananpaq” nispá.

¹⁴Chaymi Tayta Diosqa mana allin rurananpaq piensasqanta manaña rurargachu. ¹⁵Chaymi Moises orqomanta kutimurqa Chunkantin Kamachikuyta iskay tabla rumikunapi aparikuspan, chaykunaga karqa iskay lawninpi qellqasqam.

¹⁶Chay tabla rumikunaga karqa Diospa rurasqanmi, hina kikin Diostaqmi qellqarqa tablakunapa hawanpi qellqasqa kaqtapas.

¹⁷Josueymi runakunapa qapariyninta uyariruspan Moiseesta nirqa:

—Guerrapi hinam campamentopi runakunaga qaparichkanku —nispá.

¹⁸Chaymi Moisesñataq nirqa:

Chay uyarisqayqa manam venceqpa qaparisqanchu
nitaqmi vencechikuqpa qaparisqanchu,
ñoqaga takiqkunapa econtam uyarichkani.

¹⁹Moisesmi campamentoman asuykuspa rikururqa malta toro taytachatawan runakunapa tususqanta chaymi piñakuywan hapisqan tabla rumikunata chamqarurqa hinaptinmi pakipakururqa orqopa sakinpi. ²⁰Chay rurasqanku malta toro taytachata hapiykuspan kañarurqa ninapi, ñutuy-~nutuyta kutaruspanmi yakuman maqchiykuspan Israelpa mirayninkunaman tomachirqa. ²¹Aarontañataqmi Moises nirqa:

—¿Imanasurqankitaq kay runakunaga hatun huchaman urmaykachinaykipaq? —nispá.

²²Chaymi Aaronñataq nirqa:

—Ama piñakuychu taytáy, qamqariki yachankim kay runakunaga mana allinman qokusqa kasqankuta. ²³Paykunam niwarqaku: “Rurapuguayku taytachakunata pusawananchikpaq. Egipto nacionmanta horqomuqninchik chay Moiseestaqa imachá pasarun, manam yachanchikchu” nispá. ²⁴Noqañataqmi nirqani: “Pipa-

pas qorin kaptinqa apamuwaychik” nispa. Hinaptinmi paykuna qowarqaku qorita, chayta ninaman wischuykuptiyñataqmi lloqsiramurqa kay toro taytacha —nispa.

²⁵ Moisesmi qawaykurqa Aaron permissiqanrayku runakuna munasqanku rurakusqankuta chaynataq enemigonkupa burlakunanpaq hina kasqankuta. ²⁶ Chaymi Moisesqa campamentopa punkunpi sayaykuspan nirqa:

—Tayta Diospa kaqkunayá ñoqaman huñunakamuychik —nispa.

Chaymi paywan huñunakururqaku Leviypa llapallan mirayninkuna. ²⁷ Chaymi paykunata Moises nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi kaynata nin: “Sapakama espadaykichikta alistaspayá karpan-karpan yaykuspa wañuchiychik wawqekichikta, amistadnikichikta hinaspa aylluykichikta.”

²⁸ Leviypa mirayninkunamá Moisespa nisqanta hina ruraraqaku chaymi yaqa kimsa waranqa runakuna chay punchaw wañururqa. ²⁹ Hinaptinmi Moises nirqa:

—Kunanmi Tayta Diospa serviqnin kanaykichikpaq churasqa kankichik, churikichiktapas hinaspa aylluykichiktapas wañuchisqaykichikraykum qamkunataqa bendecisunkichik —nispa.

³⁰ Paqarinnin punchawmi runakunata Moises nirqa:

—Qamkunam hatunta huchallikurunkichik, kunanmi ñoqa kutisaq Tayta Diospa kasqanman, icharaqpas mañakuptiy qamkunata pampachaykusunkichikman —nispa.

³¹ Tayta Diospa kasqanman Moises kutispanmi nirqa:

—Taytalláy, kay runakunamá hatu-hatunta huchallikurunku qorimanta taytachata rurakuruspanku. ³² Aswanqa huchankutayá pampachaykuy, mana pampachaspaykiqa sutiypapas chinkarachiyá libropi qellqasqaykimanta —nispa.

³³ Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Pipas contraypi huchallikuqllatam chinkachisaq libroymantaqa. ³⁴ Chaynaqa kunan kutispayá pusay chay runakunata maymi nisqayman. Angelnymi pusasunki, castiganay punchaw chayaramuptinñam paykunataqa castigasay huchankumanta —nispa.

³⁵ Chaymi runakunata Tayta Dios castigarqa malta toro taytachata Aaronwan rurarachispa adorasqankumanta.

Ñawpaqman rinankupaq Diospa kamachisqanmanta

33

¹ Tayta Diosmi nirqa Moiesta:

—Egipto nacionmanta horqomusqayki runakunawanyá kaymanta riychik prometesqay allpaman, chay allpataqa juramentowanmi prometerqani Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman, prometerqaniqua mirayninkunaman qonaypaqmi. ² Ñawpaqnika angelniyta kachaspaymi wischusaq Canaan casta runakunata, Amor casta runakunata, Het casta runakunata, Ferez casta runakunata, Hiv casta runakunata hinaspa Jebus casta runakunata. ³ Riychikayá tukuy imakunapapas kasqan allpaman, qamkunapa chawpikichiktaqa manam ñoqaqa riymanchu, yanqam risqaykichikpi wañurachikichikman rumi sonqo kasqaykichikrayku.

⁴ Kay mana allin noticiata runakuna uyariyuspankum adornonkutapas horqokuruspan llakisqallaña karqaku. ⁵ Tayta Diosmi Moiesta nirqaña Israelpa mirayninkunata kaynata ninanpaq:

—Qamkunaqa kankichik rumi sonqo runakunam, chawpikichikman qonqayta chayaramuspayqa wañurachikichikmanmi. Kunanyá horqokuy adornoykikunata hinaptinchá yachasqayta rurasay —nispa.

⁶Chayraykum Israelpa mirayninkunaqa adornonkuta horqokurqaku Horeb Orqomantapuni.

Diosman asuykunanku karpamanta

⁷Moisesmi karpata sayachirqa campamentopa karuneq hawa lawninpi hinas pam suticharqa “Diosman Asuykuna Karpa” nispa. Chaymi pipas Tayta Diosta mas-kay munaq runaqa lloqsirqa campamentopa hawa lawninpi Diosman Asuykuna Karpaman. ⁸Diosman Asuykuna Karpaman Moises riptinmi lliw runakunañataq karpankupa punkunpi sayarqaku. Moises tam qawarqaku karpaman yaykunankama. ⁹Moises karpaman yaykuptinmi sayanpa puyu uraykamuspan karpapa punkunpi sayaykuq chaynapim Tayta Dios rimaq Moiseswan. ¹⁰Llapallan runakunam karpapa punkunpi sayaq puyuta qawaspa hatariqku hinas pam sapakama karpankupa punkunpi qonqorakuykuspa adoraqku. ¹¹Tayta Diosmi Moiseswan rimaq pipas amis-tadninwan rimachkaq hina. Chaymantam Moises kutiq campamentoman. Nunpa churin yanapaqnin joven Josueymi ichaqa mana haykapipas asuriqchu karpamanta.

Diospa uyanta Moises rikuykuy munasqanmanta

¹²Moisesmi Tayta Diosta nirqa:

—Qanmi niwarqanki: “Pusay kay runakunata” nispa, aswanqa manam reqsichi-warqankichu pim ñoqawan rinantaqa, qanmi niwarqanki ñoqapiqa confiakusqaykita hinaspa favorecewasqaykita. ¹³Favorniki ñoqawan kaptinga ruegakuykim qampa munasqaykita yachachiwanaykipaq chaynapi qamta reqsinaypaq hinaspa qampa favorniki tarinaypaq, amayá qonqaychu kay runakunaqa qampa runaykikuna kasqanta —nispa.

¹⁴Chaymi Dios nirqa:

—Ñoqam qanwan risaq hinas pam samachisqayki —nispa.

¹⁵Ichaqa Moisesmi nirqa:

—Qampuni ñoqaykuwan mana rispaykiqa amayá kaymanta horqowaykuchu. ¹⁶Ñoqapaq hinaspa runaykikunapaq favorniki kasqantaqa pipas yachanqa ñoqaykuwan riptikim, chaymi ñoqapas hinaspa runaykikunapas kay pachapi runakunamanta rakisqa kasaqku —nispa.

¹⁷Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Kay nisqaykitapas rurasaqmi, favorniy qanwan kasqanraykum ñoqaqa sumaqta reqsiki —nispa.

¹⁸Chaymi Moises nirqa:

—Kanchaynikita qawaykachiway —nispa.

¹⁹Chaymi Tayta Diosñataq nirqa:

—Qawachisqaykim tukuy allin kayniyta, willasqaykitaqmi sutiyya Tayta Dios kasqanta. Kuyapayasaqmi kuyapayay munasqayta hinas pam llakipayasaq llakipayay munasqayta. ²⁰Ichaqa uyaytaqa manam rikuwaqchu, rikuwaqniy runaqa manam kawsanmanchu. ²¹Qaway kay ladoypi lugarta, kay hatun rumipa hawanpi sayaptikim ²²kanchayniy pasaptin hatun rumipa raqranman churasqayki hinas pam makiywan pakasqayki pasarunaykama. ²³Hinaptinmi makiyta suchuriy kachiptiy wasayta qawanki, uyaytam ichaqa mana rikuwaqchu —nispa.

Mosoq tabla rumikunamanta

(Dt 10:1-5)

34 ¹Tayta Diosmi Moisessta nirqa:

—Iskay tabla rumikunata labray punta kaqkunata hina hinaptinmi chay pakirusqayki tablakunapi hina huktawan qellqasaq hina chay palabrakunallata. ²Paqarinpaq alistakuy, tempranonmi huktawan asuykamuwanki ñoqapa kasqay Sinai Orqopa puntanman. ³Amataqmi pipas seqamunqachu qanwanqa, amataqmi pipas rikuringachu tukuy chay orqopiqa. Amam chay orqopa chimpanpiqa mikunqachu ovejapas nitaq vacapas —nispa.

⁴Moisesmä labrarqa iskay tabla rumikunata punta kaqta hina hinaspa tempranon hatarispa seqarqa Tayta Diospa kamachisqanman hina Sinai Orqoman. Aparqataqmi iskaynin tabla rumikunatapas. ⁵Tayta Diosñataqmi puyupi uraykamuspan Moiseswan chaypi sayarqa hinaspa kikinpa sutintapas willarqa.

⁶Moisespa ñawpaqninta pasastinmi Tayta Dios nirqa:

ĩñoqqa Tayta Diosmi kani,
ññoqqa llakipayakuq Tayta Diosmi kani,
ññoqqa sumaq sonqo Diosmi kani,
ññoqqa anaq piñakuq
sinchi cheqap kuyapayakuq Diosmi kani!

⁷Ññoqqa waranqantin miraykunapa
mirayninkama kuyapayakuqmi kani,
mana allin ruraqtapas
mana kasukuqtapas
hinaspa huchallikuqtapas
pampachaykuqmi kani.
Culpayoc runatam ichaqa castigasaq.
Tayta-mamakunamanta qallaykuspa
castigasaq churinkunata, willkankunata
hinaspa willkanpa willkankunata.

⁸Moisesmi chaylla pampaman kumuykuspa adorarqa ⁹hinaspa nirqa:

—Señorlláy, ññoqata favorecewaspaykiqa riyá ññoqaykuwan. Señorlláy, kay runakunaqa rumi sonqo runakunam kanku ichaqa mana allin rurasqaykutawan huchaykutayá pampachaykuwayku, runaykikunapaqyá chaskiykullawayku.

Mosoqmanta contrato rurasqankumanta

(Dt 7:1-5)

¹⁰Tayta Diosmi nirqa:

—Ññoqam llapallan runaykikunapa ñawpaqninpi contratota rurasqa, kay pachapi nitaq maylaw nacionpipas mana pipapas rurasqantam admirakuypaq milagrokunata rurasqa, chawpikichikpim maymi qampa kasqaykipi llapallan Israel runakuna ññoqapa rurasqayta rikunqaku, mancharikuypaqmi kanqa qanwan rurasqaykunaga.

¹¹—Kasukuychikyá kunan kamachisqayta, ñoqam ñawpaqnikichikmanta wischusaq Amor casta runakunata, Canaan casta runakuna, Het casta runakunata, Ferez casta runakunata, Hiv casta runakunata hinaspa Jebus casta runakunatapas.

¹²—Cuidakuychik, yaykunaykichik allpapi *yachaqkunawanqa amam contratota rurankichikchu, yanqañataqmi qamkunawan kaspá urmachi rumi hina kasunkichikman.

¹³Aswanqa tuñichinkichikmi altarninkunata, pakipankichiktaqmi adorasqanku suytu rumikunatapas, Asera sutiyoq kullukunamanta mamachankutañataqmi qorupankichik.

¹⁴—Amam taytacha-mamachakunataqa adorankichikchu, ñoqaqa manam munanichu huk dioskuna adoranaykichiktaqa, ñoqa Tayta Diosqa kani sientekuq celoso Diosmi.

¹⁵—Amam ima contratotapas rurankichikchu chay nacionpi runakunawanqa, paykunaqa pierdekuq casada warmi hinam taytacha-mamachankuman animalkunata wañuchipunmanku hinaspa chaykunapaq wañuchisqanku animalpa aychantapas mikuchisunkichikman. ¹⁶Yanqañataqmi casarachiwaqchik churikichikkunatapas chaypi kaq warmikunawan chaynapim paykunaqa pierdekuq casada warmi hina churikichikkunatapas taytacha-mamachankuman pusanman hinaspa chaykunataña adorachinman.

¹⁷—Amamá fundisqa taytacha-mamachakunataqa rurakunkichikchu.

Watapi fiestakuna ruranankumanta

(Ex 23:14-19. Dt 16:1-17)

¹⁸—Kamachisqayman hinam rurankichik Mana Qonchuyoq Tanta Fiestata, qanchis punchawmi mikunkichik mana qonchuyoq tantata Abib sutiyoq killapi, chaynataqa rurankichik chay killapi Egipto nacionmanta lloqsimusqaykichikraykum.

¹⁹—Lliw piwi churikichikmi ñoqapaq kanqa, ñoqapaqtaqmi sapaqchanki vacaykikunamanta, ovejaykikunamanta hinaspa cabraykikunamanta punta naceq orqo animalkunatapas. ²⁰Cambiankichiktaqmi punta naceq asnotapas huk carnerowan, mana cambiaspaykiqa asnochapa kunkantam qewirunki. Cambiankichikmá lliw piwi churikichiktapas, amamá mana ofrendayoqqa pipas rikurimuanqachu.

²¹—Soqta punchawmi llamkankichik, qanchis kaq punchawpim ichaqa saman-kichik tarpuy kaptin otaq cosecha kaptinpas.

²²—Pascua Fiestamanta qanchis semanmanmi Trigo Cosecha Qallariy Fiestata rurankichik, rurankichiktaqmi Cosecha Tukuy Fiestatapas. Chay fiestatam rurankichik sapa wata cosecha tukuyta.

²³—Watapim kimsa kutita qamkunamanta llapallan qarikuna hamuwanqa asuykamuwanaykichik karpaman, ñoqam kani Israel casta runakunapa yupaychasqan Señor Dios. ²⁴Nacionkunapi runakunataqa ñoqam wischusaq ñawpaqnikichikmanta hinaspa allpaykichiktapas mirachisaq. Ñoqam kani yupaychasqaykichik Tayta Dios, qayllayman watapi kimsa kutita hamuptikichikmi mana pipas munapayanqachu allpaykichiktaqa.

²⁵—Wañuchisqaykichik animalpa yawarnintaqa amam qonchuyoq tantatawan kuskataqa ofrecekunkichikchu, amataqmi paqarinnin punchawkamaqa Pascua Fiestapi wañuchisqaykichik aychatapas puchuchinkichikchu.

²⁶—Allpaykichikpi wiñaqmanta punta cosechasqaykichiktaqa allin kaqnintam apamuwankichik adorawanaykichik ñoqa Tayta Diospa wasiyan.

—Amam uña cabrachataqa mamanpa lechenpiqa yanunkichu.

Diospa contratonta Moises qellqasqanmanta

²⁷Tayta Diosmi nirqa Moisesa:

—Qellqay kay nisqaykunata, kay nisqayman hinam qanwan hinaspa Israelpa castankunawan kay contratoyta rurani —nispa.

²⁸Tayta Dioswanmi Moises karqa tawa chunka punchaw tawa chunka tutan chay orqopi, manam mikurqachu nitaqmi tomarqachu yakutapas. Chaypim Tayta Dios qellqarqa tabla rumikunapi contratota otaq Chunkantin Kamachikuykunata. ²⁹Chaymantam Moises Sinai Orqomanta uraykamurqa Chunkantin Kamachikuy isqay tabla rumikunata marqarikuspan ichaqa manam musyakurqachu Tayta Dioswan rimasqanrayku uyan kancharisqanta. ³⁰Moisespa uyan llipipipichkaqta Aaronwan Israelpa castankuna qawaykuspankum manchakurqaku payman asuykuya. ³¹Chaymi Moises qayaptin Aaronpiwan chay huñunakuypi kaq kamachikuqkuna payman kutirqaku, hinaptinmi Moises paykunawan rimarqa. ³²Israelpa llapallan mirayninkuna asuykaramuptinmi paykunata kamachirqa Sinai Orqopi Tayta Diospa tukuy nisqanta hina. ³³Paykunawan rimayta tukuruspanmi Moisesqa huk telawan uyanta tapakuykurqa.

³⁴Moisesmi Tayta Dioswan rimaq yaykuspanqa lloqsinankama horqokuq uyan tapakusqanta, lloqsimuspanñataqmi Israelpa mirayninkunaman willaq Tayta Diospa kamachimusqanta. ³⁵Israelpa mirayninkuna Moisespa llipipipichkaq uyanta qawap-tinkum payqa kasqallan uyanta tapakuq Tayta Dioswan rimaq yaykunankama.

Samana punchawpi imakunam rurankumanta

(Ex 31:12-17)

35 ¹Moisesmi Israelpa llapallan mirayninkunata huñuruspan nirqa: —Qamkuna ruranaykichikpaqmi Tayta Dios kamachirwarqa kay palabrakunata. ²“Soqta punchawmi tukuy rurayta rurankichik, qanchis kaq punchawñataqmi ñoqapaq sapaqchaspa samankichik, pipas chay punchawpi llamkaqqa wañunqapunim. ³Maypiña *yachaspapas samana punchawpiqa, ninallatapas amam ratachinkichikchu” nispa.

Santuariopaq ofrendakuna qosqankumanta

(Ex 25:1-9)

⁴Moisesmi Israelpa llapallan mirayninkunata huñuykuspa Tayta Diospa kamachisqanta kaynata nirqa:

⁵—Kapusuqnichikmanta ñoqapaq hoqariychik ofrendata, sonqonkumanta voluntadniyoq kaqmi apamunqa ñoqapaq qorita, qollqeta, bronceta, ⁶morado qaytuta, grosella qaytuta, guinda qaytuta, linomanta llañu qaytuta, cabrakunapa pelonta, ⁷carnerokunapa pukaman teñisqa qalasninta, fino qalaskunata, acacia sutiyoq qerukunata. ⁸Achkikunapaq aceiteta, untana aceitepaq especeriakunata, kañanapaq especeriakunata, ⁹onice alhaja rumikunata hinaspa efodpiwan pecherapi hapichina alhaja rumikunata.

Santuariopi serviciokunamanta

(Ex 39:32-43)

¹⁰—Qamkunamantam yachayniyoq maestrokuna hamunqa hinaspa ñoqa Tayta Diospa tukuy kaykuna kamachisqayta ruranga. ¹¹Ruranqakumá *yachanay karpapa qatanta, corchetenkunata, tablankunata, qerunkunata, pilarninkunata, toqosqa tiyanankunata, ¹²baultawan varillankunata chaynataq tapantapas hinaspa cuartota isqayman rakinag telatapas. ¹³Ruranqakumá mesatapas varillankunatawan hinaspa llapallan serviciokunatapas chaynataq Diospa tantantapas. ¹⁴Ruranqakumá achkipaq candeleroa serviciointinta, mecherontinta hinaspa achkipaq aceitetapas. ¹⁵Ruranqakumá incienso kañana altartapas

varillankunatawan. Ruranqakumá untana aceiteta, especeriamanta inciensota chaynataq *yachanay karpapa punkunpaq telatapas. ¹⁶Ruranqakumá lliw kañana altarta bronce-manta rejillasnintinta, varillankunatapas llapallan servicionkunatawan. Ruranqakumá lavatoriotapas tiyanantinta. ¹⁷Ruranqakumá patiopa cortinankunatapas, pilarninkunatawan hinaspa toqosqa tiyanankunatawan chaynataq patiopa punkunpa cortinankunatapas. ¹⁸Ruranqakumá yachanay karpapa estacankunatapas hinaspa patiopa muyuriqninpi estacankunatapas, waskankunatapas. ¹⁹Ruranqakumá “Chuya” lugarpi servikunankunapaq awasqa pachakunatapas otaq sacerdote Aaronpa Diosta servinan pachankunatapas hinaspa sacerdote kananpaq churinkunapa pachankunatapas —nispa.

Israelpa mirayninkuna ofrendakuna qosqankumanta

²⁰Israelpa huñunasqa mirayninkunaqa Moisespa ñawpaqninmantam lloqsirqaku. ²¹Sapakamam sonqonmanta voluntadnuyoqkuna hamurqaku Tayta Diosman ofrendanku qoq, hamurqakutaqmi maestrokunapas Diosman asuykuna karpata, tukuy servicionkunata hinaspa Dios servina pachakunata ruranankupa. ²²Hamurqakum sonqonkupi voluntadnuyoq warmikunapas-qarikunapas, llapallankum apamurqaku tipakunata, aretekunata, sortijakunata, brazaletekunata chaynataq qorimanta tukuy rikchaq alhajakunatapas. Sapakamamá apamurqaku Tayta Diosman ofrecekusqanku qori ofrendankuta. ²³Kapuqnuyoqkunam apamurqaku morado qaytukunata, grosella qaytukunata, guindo qaytukunata, llañu lino qaytukunata, cabrakunapa pelonkunata, carneropa qaran pukaman teñisqa qalasninkunata, fino qalaskunata. ²⁴Pipas qollqemanta otaq bronce-manta ofrendayoqqa Tayta Diosmanmi apamurqa, acacia sutiyoq qeruyoqkunapas apamurqakum imapipas servikunankunapaq. ²⁵Curiosa warmikunapas puchkasqankutam apamurqaku morado qaytuta, grosella qaytuta, guindo qaytuta chaynataq llañu lino qaytutapas. ²⁶Voluntadnuyoq warmikunapas puchkarqakum cabrakunapa pelonta. ²⁷Ancha reqsisqa kamachikuqkunañaatqmi apamurqaku onice alhaja rumikunata, apamurqakutaqmi efodpi hinaspa pecherapi hapichina alhaja rumikunatapas, ²⁸especeriakunatapas, achkipaq aceiteta, untanapaq aceitetaq chaynataq inciensopaq especeriakunatapas.

²⁹Israelpa mirayninkunam, qaripas-warmipas sonqonkupi voluntadnuyoqkuna, tukuy imakunata apamurqaku Moisespa Tayta Dios kamachisqanman hina ruranankupa, Tayta Diosmanmá ofrendankuta apamurqaku voluntadninkuman hina.

Santuariopi serviciokunata pikunam ruranankumanta

(Ex 31:1-11)

³⁰Moisesmi nirqa Israelpa mirayninkunata:

—Juda ayllumantam Tayta Dios akllaykun Hurpa willkan Bezaleelta, payqa Uripa churinmi. ³¹Bezaleeltam Dios huntaykun espiritunwan chaynapi curiosidadwan, entendimientowan hinaspa yachaywan tukuy ima ruranankunapaq, ³²dibujokunata umanmanta horqospa qoripi, qollqepi hinaspa broncepi llamkanankunapaq. ³³Paytamá churarqa alhaja rumikunata labraspa hapiqninpi hapichinankunapaq, tablatapas tallanankunapaq hinaspa tukuy rikchaq fino trabajotapas ruranankunapaq. ³⁴Diosmá Bezaleelman qorqa yachayta chaynapi yachachikuq kananpaq, qorqataqmá Aholiab sutiyoq runamanpas, payqa Dan ayllumanta Ahisamacpa churinmi. ³⁵Paykunamanmá qorqa curiosidadta tukuy rikchaq trabajokunata ruranankunapaq hinaspa dibujokunata umankumanta horqonankunapaq hinaspa morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta, llañu lino qaytumanta bordanankunapaq chaynataq tukuy rikchaq fino trabajokunatapas ruranankunapaq.

36 ¹Chaynatamá ruranqa Bazaleelpas, Aholiabpas chaynataq lliw maestrokunapas imaynam Tayta Diospa curiosidad, entendimiento hinaspa yachay qosqanman hina chaynapi Tayta Diospa kamachisqanman hina “Chuya” lugarpi tukuy ima serviciokunata allinllataña ruranankupaq.

Achkallaña ofrendakuna apamusqankumanta

²Moisesmá qayarqa Bezaleelta hinaspa Aholiabta, qayarqataqmi Tayta Diospa curiosidad qosqan llapallan yachayniyoq runakunatapas, chay runakunaqa kikillanmantam ofrecekurqaku chay imapas ruraypi yanapakunankupaq. ³Paykunam Moisesmanta chaskirqaku Israelpa mirayninkunapa lliw ofrenda apamusqankuta chaywan chuya lugarpi serviciokuna ruranankupaq. Israelpa mirayninkunañataqmi sapa temprano apamuqku voluntad ofrendankuta. ⁴Chayraykum chuya lugarpi tukuy fino trabajo ruraq maestrokuna hamurqaku sapakama llamkayninkuta saqeykuspa. ⁵Paykunam Moiesta nirqaku:

—Tayta Diospa kamachikusqan serviciokunata ruranapaqmi runakuna apamuchkanku necesitasqaykumantapas mas-mastaraq —nispa.

⁶Chaymi campamentopi Moises willachirqa:

—Qaripas-warmipas amaña masta ruraychikchu “Chuya” lugar ruranapaq ofrenda qonaykichikpaqqa —nispa.

Chaynata nisanmi harkakurqa manaña mas ofrendata apamunankupaq. ⁷Materialkunaga karqa lliw obrapaq kamaqñam chaynataq puchu-puchuñam.

Santuario rurasqankumanta

(Ex 26:1-37)

⁸Fino obra ruraq llapallan maestrokunam ruraraqaku Diospa *yachanan karpata. Chaytaqa ruraraqaku lino kawpusqa chunka cortinakunamantam. Chay cortinakunapim suma-sumaqa bordarqaku querubin sutiyoq angelkunata. Chaytam ruraraqaku morado qaytuwan, grosella qaytuwan hinaspa guindo qaytuwan. ⁹Sapa cortinapa largonmi karqa chunka iskayniyoq metro parten, anchonñataqmi karqa iskay metro, llapan cortinakunam karqa chay sayayniyoqlla. ¹⁰Pichqa cortinakunatam tinkinachispa sirarqaku, chaynallatam ruraraqaku wakin pichqan cortinakunatapas. ¹¹Pichqantin cortinapa patanpim churarqaku cordonmanta ojalkunata, chayqa karqa morado qaytumantam. Chaynallatam ruraraqaku huknin pichqantin cortinapipas. ¹²Rurarqakum cordonmanta pichqa chunka ojalkunata punta kaq pichqantin sirasqa cortinapa patanpi, chaynallatam ruraraqaku huknin pichqantin sirasqa cortinapa patanpipas, ruraraqakuqa cordonmanta pichqa chunka ojalkunatam tinkina law patanpi, chay ojalkunaqa karqa chimpa-chimpapuram. ¹³Rurarqakutaqmi qorimanta pichqa chunka corchetekunatapas, chaykunawanmi tinkirqaku punta kaq pichqantin sirasqa cortinata, tinkirqakuqa chay huknin pichqantin cortinawanmi, chaynamá karqa hukllaman huñusqa Diospa *yachanan karpaqa.

¹⁴Rurarqakutaqmi cabrakunapa pelonmanta chunka hukniyoq cortinakunatapas, chaytaqa ruraraqaku Diospa yachanan karpapa hawanpi kananpaqmi. ¹⁵Llapallan chunka hukniyoq cortinakunapa medidanqa kaynam karqa: largonmi karqa chunka kimsayoq metro parten, anchonñataqmi karqa iskay metro. ¹⁶Pichqa cortinatam sapakamata tinkinachispa sirarqaku, soqtantin cortinakunatapas hina chaynallatam sirarqaku. ¹⁷Chay pichqantin sirasqa cortinapa patanpim ruraraqaku cordonmanta pichqa chunka ojalkunataqa, ruraraqakutaqmi cordonmanta pichqa chunka ojalkunata chay soqtantin sirasqa cortinakunapa patanpipas. ¹⁸Rurarqakutaqmi

bronce manta pichqa chunka corchetekunata pas, chaykunawanmi hapichirqaku cordon manta ojalkunata chaymi karpapa karqa chullallaman tinkisqa.

¹⁹Karpapaqmi ruraraqutaq carneropa qalasnin pukaman teñisqa qatatapas, chaypa hawanpaqpas ruraraqumá fino qalasmanta huk qatatapas. ²⁰Diospa *yachanan karpapaqpas acacia sutiyoq tablakunamantam ruraraqaku sayaq marconkunata. ²¹Sapa marcopa largonmi karqa tawa metro parten, anchonñataqmi karqa parte metro masnin. ²²Marcopura tupanachisqa kananpaqmi sapa marcopi karqa iskay espigakuna. Chaynatamá ruraraqaku Diospa *yachanan karpapa llapallan marconkunapi. ²³Iskay chunka marcokunatam ruraraqaku Diospa yachanan karpapa *alleq lawninpaq. ²⁴Ruraraqutaqmi qollqemanta tawa chunka toqosqa tiyanakunata pas, iskay toqom karqa sapa marcopi, chaymanmi yaykurqa marcopa iskay espigankuna. ²⁵Diospa yachanan karpapa *ichoq lawninpaqpas ruraraqutaqmi iskay chunka marcokunata. ²⁶Qollqemantam tawa chunka toqosqa tiyanakunata ruraraqaku, iskay toqoyoq tiyanakunam karqa sapa marcopa tiyananpaq. ²⁷Diospa yachanan karpapa qepa lawninpaqñataqmi otaq intipa seqaykunam lawpaqñataqmi ruraraqaku soqta marcokunata. ²⁸Ruraraqutaqmi iskay marcokunata pas qepan law esquinankunapaq. ²⁹Chay iskay marcokunam tupanachisqa karqa pampanmanta altonkama huklla kananpaq punta kaq anillokama, chaynatam iskaynin esquinankunapaq ruraraqaku iskaynin marcokunawan. ³⁰Marco-kunaqariki karqa pusaqmi, chay pusaq marcokuna tiyananpaqñataqmi karqa chunka soqtayoq qollqemanta tiyanakuna, iskay toqom karqa sapa marcopa tiyananpaq.

³¹Ruraraqutaqmi pichqa qerukunata pas Diospa *yachanan karpapa huklawnin marcokunapaq, chay qerukunaqa karqa acacia sachamantam. ³²Pichqa qerukunam karqa Diospa yachanan karpapa huklawnin marcokunapaq, pichqa qerukunataqmi karqa Diospa yachanan karpapa qepan lawnin marcokunapaqpas. ³³Chawpipi kaq qerutam pasachirqaku marcokunapa chawpinta kaylaw cantonmanta waklaw cantonkama. ³⁴Hinaspa marcokunata qaracharqaku qoriwan. Qorimanta anillokunata pas ruraraqaku qerukuna chayninta pasanapaq, qerukunata pas qoriwanmá qaracharqaku.

³⁵Ruraraqutaqmi morado qaytumanta, grosella qaytumanta, puka qaytumanta, lino kawpusqamanta karpapa cuarton rakinaq telata pas, chay telapa hawanpim sumaqlлатаña bordarqaku iskay querubin sutiyoq angelkunata. ³⁶Qoriwan qarachasqa acacia kullumantam tawa pilarkunata ruraraqaku chay telata warkunankupaq, chay pilarkunapaqmi fundirqaku qorimanta ganchokunata chaynataq qollqemanta toqosqa tawa tiyanakunata pas.

³⁷Ruraraqutaqmi karpapa punkunpaq suma-sumaq bordasqa huk telata pas, chay telaqa karqa morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamantam. ³⁸Chay telapaqmi ruraraqaku acacia kullumanta pichqa pilarkunata, chay pilarkunataqa ruraraqaku ganchoyoqtakamam. Chay pilarkunapa puntanmi anillonkunapiwan qorimanta qarachasqa karqa. Chaykunapa pichqa toqosqa tiyanankunañataqmi karqa bronce manta.

Tayta Diospa baulnin rurasqankumanta

(Ex 25:10-22)

37 ¹Bezaleelmi ruraraq acacia sutiyoq tablamanta huk baulta, largonmi karqa huk metro tumpa maschan. Anchonñataqmi karqa parte metro masnin, sayayninpas karqa parte metro masninmi. ²Hawantawan ukuntam qaracharqa qori-purowan hinaspa muyuriqninpas qorimanta moldurata ruraraq.

³Fundispam rurarqa qorimanta tawa anillokunata, chaykunatam churarqa tawantin esquinapa waqtanman, iskaynin anillotam churarqa huklawninman, chayna iskaytataqmi churarqa huklawninmanpas. ⁴Rurarqataqmi acacia kaspimanta varillakunatapas, chaykunatam qaracharqa qoriwan. ⁵Hinaspam chay varillakunata baulpa waqtanpi anillokunaman hinarqa chaykunawan baulta hombronankupaq.

⁶Chay baulpaqmi rurarqataq qori-puromanta huk tapatapas chaypa hawanpi huchakuna pampachasqa kananpaq. Chay tapapa largonmi karqa huk metro tumpa maschan, anchonñataqmi karqa parte metro masnin. ⁷Hinaspam chay tapapa iskay lawnin cantonpi rurarqa qorimanta martillasqa querubin sutiyoq iskay angelkunata. ⁸Chay tapawan iskay angelqa huk piezallamanta rurasqam karqa, huknin angelmi karqa kaylaw cantonpi hukninñataq waklaw cantonpi. ⁹Angelkunapa raprankunam kicharisqa karqa llantuchkaq hina tapapa hawanman, uyankunañataqmi qawanakurqa, kumuykanakuykuq hinam tapata qawarqaku.

Diospa tantanpaq mesamanta

(Ex 25:23-30)

¹⁰Bezaleelqa rurarqataqmi acacia sutiyoq tablamanta huk mesatapas, largonmi karqa huk metro, anchonñataqmi karqa yaqa parte metron, sayayninñataqmi karqa parte metro masnin. ¹¹Chay mesatam qori-purowan qaracharqa, muyuriqninpiñataqmi rurarqataq qorimanta huk moldurata. ¹²Rurarqataqmi mesapa muyuriqninpi media cuarta maschan huk adornotapas, chay adornopa muyuriqninpiñataqmi qorimanta moldurata rurarqa. ¹³Rurarqataqmi qorimanta tawa anillokunatapas, chaykunatam churarqa mesapa chakinpa waqtankunapi. ¹⁴Anillokunaqa karqa adornopa uraychanpim varillakunata ustuchispa mesata apanankupaq.

¹⁵Acacia sutiyoq kaspimanta varillakunata rurasqam qoriwan qaracharqa, chaywanmi mesata aparqaku. ¹⁶Mesapa hawanpi kananpaqpas rurarqataqmi servicionkunata, platonkunata, wisllankunata, aysakunkunata hinaspa vino ofrenda tallinapaq tazonninkunatapas. Lliw chaykunam karqa qori-puromanta

Qori candelero rurasqanmanta

(Ex 25:31-40)

¹⁷Bezaleelqa rurarqataqmi qori-puromanta martillasqa huk candelerotapas, huk piezallamanta rurasqam karqa tiyananpas, sayaq tronconpas, copankunapas hinaspa umpawan waytankunapas. ¹⁸Chay candeleroqa waqtankunamantam soqta kallmakuna lloqsirqa, kimsa kallmam lloqsirqa huknin waqtanmanta, chayna kimsataqmi lloqsirqa huknin waqtanmantapas. ¹⁹Chay candeleroqa tronconmanta lloqsiq soqta sapa kallmakunapim karqa kimsa copakuna, chay copakunapa formanñataqmi karqa almendras wayta hina, sapakamam karqa umpayoq hinaspa waytayoq. ²⁰Candeleroqa tronconpi-pas karqa tawa copakunam, chay copakunapa formanqa karqa almendras wayta hinam, chaykunaqa karqa umpayoqkamam hinaspa waytayoqkamam. ²¹Candeleropim karqa kimsa pares kallmakuna. Chay kallmakunapa qallariyinpim karqa sapakamapaq huk umpa, chay umpakunam hapirqa chay soqtantin kallmakunata. ²²Umpakunawan kallmakunapas hina chay piezallamantam karqa qori-puromanta martillasqa. ²³Rurarqataqmi qanchis mecherokunatapas, mecha limpianakunatapas chaynataq mecha limpianapaq platochankunatapas, chaykunam karqa qori-puromanta. ²⁴Candelerotawan servicionkunatam rurarqa kimsa chunka kimsayoq kilo qori-puromanta.

Incienso kañanapaq altarmanta*(Ex 30:1-5)*

²⁵Bezaleelqa rurarqataqmi incienso kañanapaq altartapas, chayqa karqa acacia sutiyoq tablamantam. Chay altarqa cuadrado karqa, tawan lawninpa medidanmi karqa yaqa parte metrokama, sayayninñataqmi karqa yaqa huk metro. Huk piezallamantam karqa altarwan tawan esquinanpi waqrachankunapas. ²⁶Qori-puowanmi qaracharqa hawantapas, muyuriqnin waqtankunatapas hinaspa waqrachankunatapas, alton muyuriqninpiñataqmi rurarqa qorimanta moldurata. ²⁷Qorimanta tawa anillokunata ruraspanmi, chay moldurapa urayninpi churarqa kaylawninpi iskayta, waklawninpiña-taq iskaytataq chaynapi varillakunata anillokunaman ustuchispa altarta hombronapaq. ²⁸Acacia sutiyoq kaspimanta chay varillakunata ruraspanmi qaracharqa qoriwan.

Untana aceitewawan incienso preparasqankumanta*(Ex 30:22-38)*

²⁹Bezaleelqa rurarqataqmi Diospaq sapaqchasqa untana aceitewawan chaynataq especeria puromanta inciensotapas, chaykunataqa rurarqa perfume kuna ruraqpa rurasqanta hinam.

Bronce altar rurasqankumanta*(Ex 27:1-8)*

38 ¹Bezaleelqa rurarqataqmi acacia sutiyoq tablamanta lliw ofrenda kañana cuadrado altartapas, tawan lawpa medidanmi karqa iskay metro cuartokama, sayayninñataqmi karqa huk metro cuarton. ²Rurarqataqmi altarpa tawan esquinanpi waqrachakunatapas. Chaykunapaq karqa altarpa piezallamantam. Chay altartam qaracharqa broncewan. ³Rurarqataqmi uchpa hoqarina mankakunatapas, palankunatapas, tazonninkunatapas, trinchenkunatapas chaynataq ninapaq kallanankunatapas. Chay ser-viciokunapaq lliwmi bronce manta karqa. ⁴Mallankunatapas bronce manta rurarqa altarpa patanpa chawpi ukunpi churasqa ka-nanpaq. ⁵Rejillaspa puntankunapi varillakunata ustuchinanpaqmi bronce manta fundirqa tawa anillokunata. ⁶Altarpapqas acacia kaspimantam rurarqa raku varillakunata, chaykunatam qaracharqa broncewan. ⁷Chay varillakunatam pasachirqa altarpa waqtanpi kaq anillokunapa ukunta chaykunawan altarta hombronapaq, altarpa ukunqa karqa vaciom, waqtankunañataqmi karqa tablamanta.

Bronce lavatorio rurasqanmanta*(Ex 30:18)*

⁸Diosman asuykuna karpapa punkunpi huñunakuq warmikunapa ^mbronce espejonkunamantam Bezaleel rurarqa bronce manta lavatoriota, hina chay bronce manta karqa tiyananpas.

Santuariopa muyuriqnin patiomanta*(Ex 27:9-19)*

⁹Bezaleelqa rurarqataqmi karpapa patiomantapas, ^aalleq lawnin patiopa cortinankunapaq karqa lino kawpusqamantam, medidanñataqmi karqa tawa chunka pichqayoyq metron.

^m 38:8 Chay tiempopi espejokunapaq karqa lluchkayachisqa bronce manta.

¹⁰Is kay chunka pilarkunapiwan iskay chunka toqosqa tiyanankunaqa bronce mantam karqa, pilarkunapa ganchonkunawan varillakunañataqmi karqa qollqemanta. ¹¹*Ichoq lawnin patiopa cortinankunapa largonñataqmi karqa tawa chunka pichqayoc metro. Iskay chunka pilarninkunapiwan iskay chunka toqosqa tiyanankunapas karqa bronce mantam. Pilarkunapa ganchonkunawan varillakunañataqmi karqa qollqemanta. ¹²Karpapa qepan law otaq intipa seqaykunan law pationñataqmi karqa iskay chunka iskayniyoq metro parten anchoyoq. Chay medidallam karqa cortinankunapas. Pilarninkunañataqmi karqa chunka, toqosqa tiyanankunapas karqa chunkataqmi, qollqemantataqmi karqa pilarkunapa ganchonkunawan varillankunapas. ¹³Punku law otaq intipa qespimunan law patiopa cortinanñataqmi karqa iskay chunka iskayniyoq metro parten. ¹⁴Punkupa huknin waqtanpi kaq cortinakunaqa karqa yaqa qanchis metrom, kimsam karqa pilarninkuna, hina kimsataq toqosqa tiyanankunapas. ¹⁵Punkupa huklawnin cortinankunapas karqa qanchis metrom, kimsam karqa pilarninkuna, hina kimsataq toqosqa tiyanankunapas. ¹⁶Patiopa muyuriqninpi llapallan cortinakunam karqa lino kawpusqamanta. ¹⁷Pilarkunapa toqosqa tiyanankunapas karqa bronce mantam, pilarkunapa ganchonkunawan varillakunañataqmi karqa qollqemanta, chay pilarkunapa puntanpas karqa qollqewan qarachasqam, qollqemantataqmi karqa patiopa llapallan pilarninkunapas hinaspa varillakunapas.

¹⁸Patiopa punkunpi cortinam karqa morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamanta suma-sumaqa bordasqa, chay cortinapas karqa isqon metro largoyoqmi, sayayninñataqmi karqa iskay metro parten, chay sayayninqa karqa patiopa cortinankunapa medidan hinam. ¹⁹Chay cortinapa tawa pilarninkunawan tawa toqosqa tiyanankunam karqa bronce mantam, ganchonkunawan varillakunañataqmi karqa qollqemanta, qollqewan qarachasqataqmi karqa pilarkunapa puntanpas. ²⁰Diospa *yachanan karpapa lliw estacankunapas hinaspa patiopa muyuriqninpi estacankunapas karqa bronce mantam.

Santuario ruranankupaq metalkunamanta

²¹Moises kamachikuptinmi sacerdote Aaronpa churin Itamar dirigrqa Leviya mirayninkunata. Payqa dirigrqa Diospa *yachanan karpa ruraypi otaq Chunkantin Kamachikuypa kasqan karpa ruraypi imakunam yaykusqan cuenta apanankupaqmi.

²²Moisesman Tayta Diospa lliw kamachisqanman hinam rurarqa Bezaleel, payqa karqa Uripa churinmi otaq Juda ayllumanta Hurpa willkanmi. ²³Bezaleeltataqmi yanaparqa Aholiab, paymi karqa Dan ayllumanta Ahisamacpa churin. Aholiabmi karqa rumikunapi letrakuna ruraq, dibujo ruraq, morado qaytuwan, grosella qaytuwan, guindo qaytuwan hinaspa llañu lino qaytuwan bordadokuna ruraq.

²⁴“Chuya” lugarta rurananpaqmi lliw ofrenda qori karqa isqon pachak soqta chunkan pichqayoc kilo cuarton. Chayqa karqa santuariopi pesoman hinam.

²⁵Chay huñunasqa runakunata yupaspa qollqe huñusqankum karqa kimsa waranqa kimsa pachaknin chunka isqonniyoq kilo parten maschan. Chayqa karqa santuariopi pesoman hinam. ²⁶Is kay chunka watayoqmanta hanaymanmi runakuna yupasqa qarqaku soqta pachak kimsa waranqa pichqa pachak pichqa chunkan. Paykunam sapakama qorqaku pichqa gramo parten qollqeta. Chayqa karqa santuariopi pesoman hinam. ²⁷Karqataqmi kimsa waranqa kimsa pachaknin kilo qollqepas. Chay qollqemantam fundirqaku santuariopaq toqosqa tiyanakunata, fundirqakutaqmi cuarto rakinaq tela warkuna pilarkunapaq toqosqa tiyanakunatapas. Chay qollqemantam ruraraqaku pachak toqosqa tiyanakunata. Sapa toqo tiyanapa llasayninmi karqa kimsa chunka kimsayoc kilo qollqe. ²⁸Wakin chunka

isqonniyoq kilo parten maschan qollqewanñataqmi Bezaleel rurarqa pilarkunapa ganchonkunatawan varillankunata, chaywantaqmi qaracharqa pilarkunapa puntankunatapas.

²⁹Bronce ofrendañataqmi karqa iskay waranqa kimsa pachaknin kimsa chunkan soqtayoq kilo tumpa maschan. ³⁰Chay bronce mantam rurarqa Diosman asuykuna karpapa punkunpa toqosqa tiyanankunatapas, altartapas, rejillastapas hinaspa altarpa llapallan servicionkunatapas. ³¹Hina chay bronce mantamá rurarqa patiopa muyuriqninpi toqosqa tiyanakunatapas, Diospa *yachanan karpapi llapallan estacakunatapas hinaspa patiopa muyuriqninpi llapallan estacakunatapas.

Sacerdotekunapaq pachakuna rurasqankumanta

(Ex 28:1-43)

39 ¹“Chuya” lugarpi servikunanpaqmi bordasqa pachakunata ruraraqaku morado qaytumanta, grosella qaytumanta hinaspa guindo qaytumanta. Aaronpaqmi ruraraqakutaq sapaqchasqa pachakunatapas, ruraraqakuqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

²Efodtapas ruraraqakumá qorimanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamanta. ³Qorita llaspayachispam kuchurqaku qaytu formaman, chaytam morado qaytuwan, grosella qaytuwan, guindo qaytuwan hinaspa llañu lino qaytuwan kuruyoqta awarqaku. ⁴Iskaynin hombronkunapim karqa tirantenkuna efodta huñunaspa hapinanpaq. ⁵Efodpa hawanpi kaq watakupas huk piezallam karqa qorimanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamanta, chayqa karqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanman hinam.

⁶Onice alhaja rumikunapim qellqarqa Israelpa churinkunapa sutinkunata imaynam sellopi churachkaq hina, chaymantam chay alhaja rumikunata churarqa qorimanta hapichinaman. ⁷Chay iskay alhaja rumikunatam churarqaku efodpa hombronpa hawanpi, chaytaqa churarqaku Israelpa mirayninkunata Tayta Dios mana qonqarunanpaqmi, Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinamá ruraraqaku.

⁸Efod rurasqankuta hinataqmi pecheratapas ruraraqaku. Chayqa karqa qorimanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamantam. ⁹Chay pecheraqa karqa cuadradom chawpinmanta doblasqa, tawa waqtankunam karqa cuarto metrokama. ¹⁰Chay pecherapa hawanmanmi churarqaku tawa seqe alhaja rumikunata. Huknin seqepim karqa sardio, topacio hinaspa carbunclo alhaja rumikuna. ¹¹Iskay kaq seqepiñataqmi karqa esmeralda, zafiro hinaspa diamante alhaja rumikuna. ¹²Kimsa kaq seqepiñataqmi karqa jacinto, agata hinaspa amatista alhaja rumikuna, ¹³Tawa kaq seqepiñataqmi karqa berilo, onice hinaspa jaspe alhaja rumikuna. Tukuy chay alhaja rumikunam sapakama qoriwan hapichisqa karqa. ¹⁴Chaynaqa Israelpa chunka iskayniyoq churinkunapa sutinman hinam alhaja rumikunapas karqa chunka iskayniyoqtaq. Sellopi hinam sapakamapa sutin huk rumipi qellqasqa karqa chunka iskayniyoq ayllukunaman hina.

¹⁵Rurarqakutaqmi pecherapi qori puromanta simpasqa cadenakunatapas cordon hina rurasqata. ¹⁶Rurarqakutaqmi qorimanta iskay anillokunatapas, chay anillokunatam churarqaku pecherapa iskaynin patankunaman. ¹⁷Hinaspam pecherapa puntankunapi kaq iskay anillokunapi churarqaku qorimanta iskay cordonkunata. ¹⁸Iskaynin qori cordonkunapa puntankunatañataqmi churarqaku onice alhaja rumipa iskaynin hapichiqninkunaman otaq efodpa tirantenkunapa ñawpaqnin lawman. ¹⁹Qorimanta iskay anillokunatawanmi ruraraqaku, chaykunatam pecherapa iskaynin puntankunaman churarqaku otaq efodwan

tupanakuq ukun law patanpi. ²⁰Rurarqakutaqma qorimanta anillokunatapas, chaykunatam churarqaku efodpa iskaynin tirantekunapa ñawpaqninpi otaq uran kaq costurapa hichpan efodpa watakunpa tumpa hawachanpi ²¹hinaspa morado qaytumanta cordonwan pecherapa anillonkunamanta hapichirqaku efodpa anillonkunaman chaynapi pecheraqa efodpa watakunpa hawanpi kananpaq hinaspa efodmanta mana rakikunanpaq, chaynataqa rurarkaku Moisesman Tayta Dios kamachisqanpi hinam.

²²Efodpa ukunpi kaq sotanatapas rurarkakumá, chayqa karqa enteronmi morado qaytumanta. ²³Sotanapa chawpinpim karqa uma ustuchikunanpaq huk uchku, chaypa muyuriqninmi mana llikikunanpaq ribetesqa karqa ponchopa uchkun hina. ²⁴Hinaspa chay sotanapa uraylaw muyuriq patanpi kananpaq granadapa rurunta hina adornokunata rurarkaku. Chaykunam karqa morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa lino kawpusqamanta. ²⁵Rurarqataqmi qoripuumanta campanillachakunatapas, chay campanillachakunatam sotanapa patanpa muyuriqninpi churarqaku granada paychawan chawpichasqata. ²⁶Servicio ruranaq sotanapa patan muyuriqninpi churarqaku huk campanillachata, chaypa waqtanmanñataqmi churarqaku granadaman rikchakuq paychata, chayna pawa-pawam karqa lliw muyuriqninpi imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

²⁷Aaronpaqwan churinkunapaqmi awarqaku llañu lino qaytumanta camisonkunata. ²⁸Lino kawpusqamantam rurarkaku uma wankinata, uma watakunata hinaspa calzoncillokunata. ²⁹Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam sumaq kuruyoq chumpitapas rurarkaku lino kawpusqamanta, morado qaytumanta, grosella qaytumanta hinaspa guindo qaytumanta.

³⁰Rurarqataqmi sacerdoteta sapaqchananpaq qori puromanta huk letrerotapas. Chay letreropim sellopi hina qellqarqa “Tayta Diospaq Sapaqchasqa” niqta. ³¹Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam, uman wankinapa hawanpi morado qaytumanta huk cordonta churarqaku chaywan letrero watanankupaq.

Karpa ruray tukusqankumanta

(Ex 35:10-19)

³²Chaynamá Diosman asuykuna karpa ruray tukusqa karqa. Moisesman Tayta Diospa tukuy kamachisqanpi hinam Israelpa mirayninkuna lliwta rurarkaku. ³³Moisesman apamuspankum entregarqaku Diospa *yachanan otaq Diosman asuykuna karpata, entregarqakutaqmi kay llapallan servicionkunatapas: corchetenkunata, marconkunata, qerunkunata, pilarninkunata hinaspa toqosqa tiyanankunata. ³⁴Apamurqakutaqmi karpata qatanapaq carneropa pukaman teñisqa qalasnintapas, fino qalaskunatapas hinaspa cuarto rakinaq telatapas, ³⁵Chunkantin Kamachikuy waqaychana baultapas, varillankunatapas, huchakuna pampachana baulpa tapantapas, ³⁶mesatawan llapallan servicionkunatapas, Diospa tantantapas, ³⁷qori-puromanta candelerotapas, mecheronkunatapas otaq seqella kananpaq mecherokunatapas chaynataq llapallan servicionkunatawan achkipaq aceitetapas. ³⁸Apamurqakutaqmi qorimanta altartapas, untanapaq aceitetapas, especieriamanta inciensotapas, karpapa punkunpaq telatapas, ³⁹broncemanta altartapas, broncemanta rejillasnintapas, qerunkunatapas, llapallan servicionkunatapas, lavatoriotapas chaynataq chaypa tiyanantapas. ⁴⁰Apamurqakutaqmi patiopaq cortinakunatapas, pilarkunatapas, toqosqa tiyanakunatapas, patiopa punkunpaq cortinatapas, waskakunatapas, estacakunatapas, apamurqakumá Diosman asuykuna karpapi servichikunapaq llapallan serviciokunatapas. ⁴¹Apamurqakutaqmi

“Chuya” sutiyoq lugarpi servichikuna bordasqa pachakunatapas. Chaykunaqa karqa Dios servinapaq sacerdote Aaronpa pachankunawan churinkunapa pachankunam.

⁴²Moisesman Tayta Diospa tukuy kamachisqanpi hinamá Israelpa mirayninkunapa llapallanta ruraraqaku. ⁴³Tayta Diospa kamachisqanman hina tukuy rurasqankuta Moises qawaykuspanmi paykunapaq mañakurqa Tayta Diospa bendicionninta.

Diospa karpan hatarichisqankumanta

40 ¹Tayta Diosmi Moisesta nirqa:

²—Punta killapa punta kaq punchawninpi sayachinki ñoqaman asuykuna karpata. ³Hinaspa chayman churanki Chunkantin Kamachikuy waqaychana baulta, chay baulpa kanan cuartoqa rakinaq telawan rakinasqam. ⁴Chay karpamantaqmi apaykunki mesatapas hinaspa chaypa hawanpi churanki churana kaqkunatapas. Candelerotapas apaykuspaykim mecheronkunatapas sumaqta arreglanki. ⁵Incienso kañana qorimanta altartapas baulpa ñawpaqninpi churanki, churankitaqmi *yachanay karpapa punkunpi kananpaq telatapas. ⁶Yachanay karpapa otaq ñoqaman asuykuna karpapa punkunpa ñawpaqninpitami lliw kañana altartapas churanki. ⁷Churankitaqmi lavatoriotapas karpamanta altarman rinapi, chay lavatoriopim yakutapas churanki. ⁸Rurankitaqmi karpapa muyuriqninpi patiotapas, churankitaqmi patiopa punkunpi cortinatapas.

⁹—Untana aceitewanmi ñoqapa *yachanay karpaman tallinki, tallinkitaqmi chaypi tukuy ima kaqkunamanpas chaynataq ñoqapaq sapaqchasqa lliw serviciokunamanpas. Chaynapimá ñoqapaq sapaqchasqa kanqa. ¹⁰Tallinkitaqmi lliw kañana altarmanpas, lliw servicionkunamanpas, chaypimá ñoqapaq sapaqchanki altarta hinaptinmi altarqa kanqa ñoqallapaqña. ¹¹Aceitetaqa tallinkitaqmi lavatorio manpas hinaspa tiyananmanpas. Chaynapim ñoqapaq sapaqchanki.

¹²—Aarontawan churinkunatam ñoqaman asuykuna karpapa punkunman asuykachinki hinaspa chaypi bañachinki. ¹³Serviwananpaq pachakunawan Aaronta pachachispaykim paymanpas aceiteta tallinki, chaynapim sapaqchapuwanki sacerdotey kananpaq. ¹⁴Churinkunatapas asuykachispa camisonkunawan pachachinki. ¹⁵Paykunatapas taytanta hinam sacerdoteykuna kananpaq aceitewan tallinki. Aceitewan tallisqaykiraykum wiñaypaq sacerdoteykuna kanqaku lliw mirayninkupipas —nispa.

¹⁶Moisesqa Tayta Diospa tukuy kamachisqanta hinamá rurarqa. ¹⁷Chaynapim iskay kaq watapa punta kaq killanpi hinaspa chay killapa punta kaq punchawninpi Diospa *yachanan karpapa sayachisqa hinaspa armasqa karqa. ¹⁸Moisesmi sayachirqa Diospa yachanan karpata, churarqam toqosqa tiyanakunatapas. Sayachirqam marcokunatapas hinaspa ustuchirqataq qeronkunatapas. Sayachirqataqmi pilarninkunatapas. ¹⁹Diospa yachanan karpapa hawanmanpas taparqam cortinakunawan hinaspa chaypa hawanman qatanta churarqa, chaynataqa rurarqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

²⁰Churarqataqmi Chunkantin Kamachikuytapas baulpa ukunman, ustuchirqataqmi varillankunatapas chaywan apanankupa, chaypa hawanmanñataqmi huchakuna pampachana tapata churarqa. ²¹Chaymantam baulta apaykurqa Diospa *yachanan karpaman hinaspa cuarto rakinaq telata churarqa Chunkantin Kamachikuy waqaychana baul harkanapaq, chaynataqa rurarqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

²²Diosman asuykuna karpamanmi mesata apaykurqa karpapa *ichoaq lawninpi churanapaq, chay mesaqa karqa cuarto rakinaq telapa hawa lawninpi. ²³Mesapa hawanpi patanarqa Diospa tantankunatapas, chaynataqa rurarqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

²⁴Chay karpamanmi candelerotapas churarqa Diospa yachananpa *alleq law-ninpi otaq mesapa chimpanpi. ²⁵Tayta Diospa ñawpaqninpi mecherokunatapas Moises ratachirqa Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

²⁶Chay karpamantaqmi churarqa qorimanta altartapas, chayqa karqa cuar-to rakinaq telapa ñawpaqninpi. ²⁷Chaypa hawanpim kañarqa especeriamanta inciensota imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

²⁸Churarqataqmi Diospa *yachanan karpapa punkunpi telatapas. ²⁹Lliw ka-ñana altartapas Diospa yachanan karpapa punkunman churaspanmi chaypa hawanpi animalta kañarqa lliwta, kañarqataqmi kawsaykunamanta ofrendatapas, imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

³⁰Churarqataqmi lavatoriotapas karpamanta altarman rinapi, chay lavatoriopim chu-rarqa yakuta mayllakunankupaq. ³¹Chay lavatoriomantam yakuta horqorqaku Moisespas, Aaronpas hinaspa churinkunapas chaynapi makinkutawan chakinkuta mayllakunankupaq. ³²Chaynatamá mayllakuqku Diosman asuykuna karpaman yaykuspanku, mayllakuqkutaq-mi altarman asuykuspankupas imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

³³Moisesqa ruraraqataqmi Diospa *yachanan karpapa hinaspa altarninpa muyuriqninpi patiotapas hinaspa churarqa cortinatapas patiopa punkunpi. Chaynatam Moises tukurqa chaykuna rurayta.

Diosman asuykuna karpapa hawanpi puyu rikurisqanmanta

(Nm 9:15-23)

³⁴Karpata puyu tapaykuptinmi Tayta Diospa kanchaynin huntaykurqa chay *ya-CHANANMAN. ³⁵Chaymi Moises karpaman mana yaykuyta atirqachu chaypa hawanpi puyu kasqanrayku. Tayta Diospa kanchayninmi huntarurqa yachanan karpaman.

³⁶Diospa yachananmanta puyu hoqarikuruptinñataqmi samasqankumanta Israel-pa mirayninkuna pasaqku maymi rinankuta. ³⁷Puyu mana hoqarikuptinqa manam riqkuchu hoqarikunan punchawkama. ³⁸Ichaqa Tayta Diospa puyunmi punchawqa kaq yachanan karpapa hawanpi, tutañataqmi hina chaypa hawanpitaq kaq kancha-richkaq nina chaynapi Israelpa castankunata riptinku kanchananpaq.

MOISESPA QELLQASQAN KIMSA KAQ LIBRO

LEVITICO

Levitico ninanqa “Leviy castakunapa” ninanmi. Leviy casta runakunam sacerdote kayninkupi hinaspa sacerdotekuna yanapaq kayninkupi nanachikurqaku Diospa karpanmantawan chay karpapi kaqkunamanta. Kay libropim kachkan reglamentokuna, kamachikuykuna hinaspa karpapi tukuy ima ruraymanta yachachikuykuna. Kachkantaqmi Tayta Diosta imaynam adoranapaq kamachikuykunapas, tukuy imata ruranapaq decretokunapas chaynataq hatun fiestakunata ruranapaq kamachikuykunapas. Kachkantaqmi imakunata mikunankupaq otaq mana mikunankupaq kamachikuykunapas. Leviy castakunalla chaykunata rurasqankuraykum kay libroqa “Levitico” sutiwan sutichasqa. Kay librom willakun Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa pasaypaq chuya kasqanmanta, willakuntaqmi payta adoraq runakunapas chuya kanankumanta.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun animalkunata wañuchispa kañanankumanta hinaspa ofrendakuna qonankumanta (1-7).

Iskay parteñataqmi willakun Aaronwan churinkuna sacerdote kanankupaq nombrasqa kasqankumanta (8-10).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun pikunam Tayta Diosman asuykunanmanta hinaspa mana asuykunanmanta (11-15)

Tawa kaq parteñataqmi willakun hucha pampachanapaq hatun fiesta ruranankumanta chaynataq runakuna kawsayninkupi hinaspa Dios adorayninkupi chuya kanankumanta (16-34).

Runamasinchikta imaynam kuyananchikpaq kamachispanmi Señor Jesucristo yachachikuyta horqorqa kay Levitico libromanta (Mat. 22:39, Lev. 19:18).

Lliw kañana ofrendakunamanta

1 ¹⁻²Asuykuna karpamanta Moiesta Tayta Dios qayaspanmi Israelpa mirayninkunata ninanpaq kaynata nirqa:

—Qamkunamanta huk kaqnikichik animal ofrendata ñoqa Tayta Diosman apamuwaspanqa presentawanapaqmi apamunqa vacata otaq ovejata otaq cabrata.

³—Sichu vacakunamanta lliw kañanapaq ofrendan kaptinqa sumaqnin sano torota qowaspanmi ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi presentawanqa. ⁴Chay presentawaqniymi makinta churanqa lliw kañana animalpa umanman hinaptinmi chaskisqa chaynapi huchankunata pampachanaypaq. ⁵Hina kikintaqmi kuchurunqa uña toropa kunkantaqa ñoqapa qayllaypi hinaptinmi Aaronpa miraynin sacerdotekunañaataq yawarninta apamuspan challanqaku altarpa muyuriqninman. Chaykunatam ruranqaku ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi. ⁶Chay presentawaqniymi lliw kañana animalta nakaruspan kuchuparunqa piezan-piezan. ⁷Hinaptinmi sacerdote Aaronpa mirayninkunañaataq ninata ratachinqaku altarpa hawanpi hinaspa yantata hinanqaku chupqallata. ⁸Chaypa hawan-

manmi sacerdotekuna churanqaku piezan-piezan kuchusqa animalta chaynataq chaypa umantawan wirankunatapas. ⁹Chay presentawaqniymi mayllanqataq animalpa chunchulninkunatawan piernankunata hinaptinmi sacerdoteñataq kañanqa lliwta altarpí. Chay ofrendaqa lliw kañanapaq animalmi hinaspapas ñoqapaq miskillaña asnariq ofrendam.

¹⁰—Pipapas ovejakunamanta otaq cabrakunamanta ofrendan kaptinqa presentawanqa orqon kaqtam chaynataq sanon kaqtam. ¹¹Chay presentawaqniymi ñoqa Tayta Diospa qayllaypi animalpa kunkanta kuchurunga altarpa norte lawninpi. Aaronpa miraynin sacerdotekunañaataqmi animalpa yawarninwan challanqaku altarpa muyurinqninman. ¹²Chay presentawaqniymi nakasqan animalta piezan-piezan kuchuparunga hinaptinmi sacerdoteñataq churanqa umantawan wirankunata altarpí yantapa hawanman. ¹³Chay presentawaqniymi mayllanqataq animalpa chunchulninkunatawan piernankunatapas chaymi sacerdote presentawaspan lliwta kañanqa altarpí, chay ofrendaqa lliw kañanapaq animalmi hinaspapas ñoqapaq miskillaña asnariq ofrendam.

¹⁴—Raprayoq animalkunamanta pipapas ofrendan kaptinqa presentawanapaqmi apamunqa qoqñuta otaq palomata. ¹⁵Chaymi sacerdote altarpí presentawanqa chay raprayoq animalta. Umanta tipiruspam kañanqa altarpa hawanpi, yawarnintañaataqmi sutuchinqa altarpa perqanman. ¹⁶Uytuntapas horqoruspam wischuykunqa uchpakunapa hawanman, chay uchpapa kachkan altarpa hichpan intipa qespimunan lawpim. ¹⁷Raprakunamanta sacerdote hapiykuspanmi iskayman chitqarunga ichaqa amam pasaypaqtachu partirunga, chaytaqa altarpa hawanpimá kañanqa. Chay ofrendaqa lliw kañanapaq animalmi hinaspapas ñoqapaq miskillaña asnariq ofrendam.

Kawsaykunamanta ofrendakuna

2 ¹—Kawsaykunamanta pipapas ofrendan kaptinqa presentawanapaqmi apamunqa fino harinata, chaypa hawanmanmi tallinqa aceitewan inciensota. ²Chay ofrendatam apamunqa Aaronpa miraynin sacerdotekunaman hinaptinmi huknin sacerdote chay ofrendamanta horqonqa aceitewan chapusqa huk aptay fino harinata. Horqonqataqmi lliw inciensotapas hinaspam altarpí kañanqa. Chay ofrendaqa yuyarinapaq ofrendam hinaspas ñoqapaq miskillaña asnariq kañana ofrendam. ³Chay ofrendamanta puchuqqa kanqa Aaronpaqwan mirayninkunapaqmi. Chay ofrendaqariki kañasqa ofrendakunamanta ñoqallapaqña sapaqchasqa ofrendam.

⁴—Hornopi rurasqa pipapas ofrendan kaptinqa presentawanapaqmi apamunqa aceiteyoq fino harinamanta rurasqa tortillakunata, apamunqataqmi aceitewan tallisqa galletakunatapas. Chaykunqa kanqa mana qonchuyoqmi.

⁵—Sartenpi rurasqa pipapas ofrendan kaptinqa presentawanapaqmi apamunqa fino harinamanta aceitewan chapusqa tortillakunata, chayqa kanqa mana qonchuyoqmi. ⁶Chayta partiparuspam hawanman tallinki aceiteta. Chayqariki kawsaykunamanta ofrendam.

⁷—Mankapi rurasqa pipapas ofrendan kaptinqa presentawanapaqmi apamunqa fino harinamanta aceitewan chapusqa tortillakunata. ⁸Chaynata ofrendaykita ñoqapaq prepararuspam apanki sacerdoteman, payñaataqmi altarman apaykunqa. ⁹Chaypim sacerdote lliw ofrendamanta horqonqa chay yuyarinapaq asnin ofrendallata hinaspam kañanqa altarpí. Chayqa ñoqapaq miskillaña asnariq kañana ofrendam. ¹⁰Chay ofrendamanta puchuqqa kanqa Aaronpaqwan mirayninkunapaqmi, chay ofrendaqa yuyarinapaq asnin ofrendallam hinaspapas miskillaña asnariq kañanapaq ofrendam.

¹¹—Ñoqa Tayta Diosman ima kawsay ofrendatapas presentawaspaykichikqa amam qonchuta hinankichikchu, amataqmi kañapuwan kichikchu qonchutaqa

nitaq mieltapas. ¹²Ichaqa qonchutawan mieltaqa presentawankichik puntallaraq cosechasqaykichikmanta ofrendata hinam. Aswanqa miskillaña asnariq ofrendata hinaqa amam kañankichikchu altarpíqa.

¹³—Kawsaykunamanta llapallan ofrenda qosqaykitam kachichanki. Amam ima ofrenda qosqaykipipas faltanqachu kachíqa, chayqa yuyarichisunki Diosnikiwan contrato rurasqaykitam. Llapallan ofrendaykitaq apamunki kachiyotamá.

¹⁴—Kawsay cosechamanta punta kaq allinnin pipapas ofrendan kaptinqa presentawanapaqmi apamunqa llullu kawsay hamkasqata otaq chamralla kutarusqa kawsayta. Chayqa kanqa kawsaykunamanta punta kaq allinnin ofrendamá. ¹⁵Chaypa hawanmanmi tallinki aceiteta hinaspa churankitaq inciensotapas. Chayqariki kawsaykunamanta ofrendam. ¹⁶Hinaptinmi sacerdote chay aceitewan tallisqa chamralla kutasqa ofrendata kañanqa lliw inciensotawan kuskata, chayqariki yuyarinapaq asnin ofrendallam hinaspa ñoqa Tayta Diospaq kañasqa ofrendam.

Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendakuna

3 ¹—Ñoqawan allinlla kasqanmanta vacakunamanta otaq torokunamanta wañuchipuwananpaq pipapas ofrendan kaptinqa, chay animalqa kanqa sanopunim ñoqaman ofrecewananpaq. ²Chay presentawaqniymi puntata makinata churaykunqa animalpa umanman, chaymantañam wañurachinqa ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi hinaptinmi Aaronpa miraynin sacerdotekuna chay animalpa yawarninwan challanqaku tukuy altarmán.

³—Chaynaqa ñoqawan allinlla kasqanmanta ofrendatamá ñoqa Tayta Diosman ofrecewaspa kañapuwanqa chunchulninkunapi wirankunata, llapallan llika wirankunata, ⁴iskaynin rurunninkunata, rurunninkunapa hawanpi kaq wirankunata, laplanpa hawanpi wirankunata hinaspa kichpanninpi wirankunata, chay wirankunataqa horqonqa rurunninkunatawanmi. ⁵Tukuy chaykunatamá sacerdotekuna kañanqaku altarpí, kañanqakuqa yantapa hawanpi lliw kañanatawan kuskatam. Chay ofrendaqa ñoqapaq miskillaña asnariq ofrendam.

⁶—Ñoqawan allinlla kasqanmanta pipapas carnerokunamanta otaq ovejakunamanta ofrendan kaptinqa, chay animalqa kanqa sanopunim ñoqaman ofrecewananpaq. ⁷Malta carnerota ñoqa Tayta Diosman ofrecewaspanqa ⁸chay presentawaqniymi puntata makinata churaykunqa animalpa umanman, chaymantañam wañurarachinqa ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi hinaptinmi sacerdotekunañataq chay animalpa yawarninta challanqaku tukuy altarmán.

⁹—Chaynaqa ñoqawan allinlla kasqanmanta ofrendatamá ñoqa Tayta Diosman ofrecewaspa kañapuwanqa wiranta, kuchunmanta horqosqa chupanta, chunchulninkunapi kaq wirankunata, llapallan llika wirankunata, ¹⁰iskaynin rurunninkunata, rurunninkunapi kaq wirankunata, laplanpa hawanpi wirankunata chaynataq kichpanninpi kaq wiratapas, chaynaqa chay wirakunatamá horqonqa rurunninkunatawan. ¹¹Tukuy chaykunatamá sacerdote kañanqa altarpí. Chay ofrendaqa ñoqapaq mikuy hina kañasqa ofrendam.

¹²—Cabramanta pipapas ofrendan kaptinqa ñoqa Tayta Diosmanmi apamuwanqa. ¹³Chay ofrecewaqniymi puntata makinata churaykunqa chay animalpa umanman, chaymantañam wañurachinqa ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi hinaptinmi sacerdotekunañataq challanqaku chay animalpa yawarninta tukuy altarmán.

¹⁴—Chaynaqa chay ofrendamantamá ñoqa Tayta Diosman ofrecewaspa kañapuwanqa chunchulninkunapi kaq wirankunata, llapallan llika wirankunata,

¹⁵iskaynin rurunninkunata, rurunninkunapi kaq wirankunata, laplanpa hawanpi wirankunata hinaspa kichpanninpi kaq wiratapas, chay wirakunataqa horqonqa rurunninkunatawanmi. ¹⁶Tukuy chaykunatamá sacerdote kañanqa altarpi. Chay ofrendaqa ñoqapaq mikuy hina kañasqa ofrendam hinaspapas miskillaña asnariq ofrendam. Llapallan wirakunaqa ñoqa Tayta Diospaqmi.

¹⁷—Kay kamachisqayqa wiñaypaqmi kanqa llapallan miraynikichikpaq. Maypiña kaspapas amam mikunkichikchu wirataqa nitaq yawartapas.

Hucharayku ofrendakunamanta

4 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman Moises ninanpaqmi Tayta Dios kaynata nirqa: —Pipas kamachikuyniypa contranpi huchallikuruptinqa otaq “amam rurankichu” nisqayta ruraruptinqa kaynatam rurankichik:

³—Sacerdotekunapa jefen qonqayta huchallikuruspan lliw runakunata culpasqata rikurirachiptinqa, chay sacerdotem ñoqa Tayta Diospaq wañuchipuwanaq sanon malta torota chaynapi huchan pampachasqa kananpaq. ⁴Chay torotam pusamunqa asuykuwananku karpapa punkunman hinaspa puntata makinta churaykunqa chay animalpa umanman, chaymantañam wañurachinqa ñoqapa qayllaypi. ⁵Hina chay sacerdotekunapa jefenmi animalpa yawarninta apamunqa asuykuwananku karpaman. ⁶Chaypiñam dedonta yawarman challpuykuspan challanqa qanchis kutikama ñoqapa qayllaypi, chaytaqa ruranaq santuario rakinaq telapa ñawpaqninpi. ⁷Hina kikin sacerdotetaqmi llusinqa chay yawarwan miski asnaq incienso kañana altarpa waqrachankunatapas. Chay altarpa kachkan ñoqaman asuykuna karpapim otaq ñoqa Tayta Diospa qayllaypim. Puchuq yawartañataqmi talliykunqa lliw kañanapaq altarpa sikinman, chay altarpa kachkan ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi. ⁸Hucha pampachanapaq chay wañuchisqa malta toromantam horqonqa, chunchulninkunapi llapallan wirankunata, llika wirankunata, ⁹iskaynin rurunninkunata, rurunninkunapa hawanpi wirankunata, laplanpa hawanpi wirankunata chaynataq kichpanninpi wirantapas. Chay wirakunataqa horqonqa rurunninkunatawanmi. ¹⁰Ñoqawan allinlla kasqanmanta wañuchisqan toropata hinamá sacerdoteqa kañanqa tukuy chaykunata lliw kañana altarpi. ¹¹Ichaqa malta toropa qarantaqa, aychantaqa, umantaqa, piernankunataqa, chunchulninkunataqa, akantaqa ¹²otaq chay wañuchisqan enteron torotaqa horqorunqam campamentomanta hinaspa uchpa wischunanku limpio sitiopi yantapa hawanpi otaq chay uchpapa hawanpi kañanqa.

¹³—Ñoqa Tayta Diospa kamachikuyniykunapa contranpi Israelpa castan llapallan runakuna qonqayta huchallikuruptinkuqa hinaspa chay huchallikusqankumanta mana musyakuptinkuqa chay huchankumantam llapallan culpasqa kanqaku. ¹⁴Chay huchallikusqankuta yacharuspankuqa huñunasqa runakunam apamunqaku huk malta torota chay huchankumanta pampachasqa kanankupa. Apamuwanqakuqa asuykuwananku karpamanmi. ¹⁵Chaymantam huñunasqa runakunapa ancianokuna malta toropa umanman puntata makinkuta churaykunqaku ñoqa Tayta Diospa qayllaypi, chaymantañam chay malta torota wañuchinqaku. ¹⁶Chaymi sacerdotekunapa jefen apamunqa malta toropa wakin yawarninta asuykuwananku karpaman. ¹⁷Chaypim dedonta yawarman challpuykuspan challanqa qanchis kutikama ñoqapa qayllaypi, chaytaqa ruranaq santuario rakinaq telapa ñawpaqninpi. ¹⁸Hina chay sacerdotemá llusinqa chay yawarwan ñoqaman asuykuna karpapi kaq altarpa waqrachankunatapas, chaynatamá ruranaq ñoqa Tayta Diospa qayllaypi. Puchuq yawartañataqmi talliykunqa lliw kañana altarpa sikinman, chay altarpa kachkan ñoqaman asuykuna karpapa punkunpi. ¹⁹Malta toropa

llapallan wirankunata horqoruspam altarpi kañanqa. ²⁰Chay malta torowanqa ruranqa hucha pampachanapaq wañuchisqa animalwan hinam. Chaytaqa sacerdotem ruranqa runakunapa huchan pampachasqa kananpaq chaynapim huchankuta pampachasaq. ²¹Chaymantam chay wañuchisqa malta torota horqorunqa campamentomanta karuman hinaspam kañanqa hucha pampachanapaq punta malta torota hina. Chayqariki huñunasqa runakunapa huchan pampachasqa kananpaq ofrendam.

²²—Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diospa huk kaqnin kamachikuyniykunapa contranpi huk kaqnin kamachikuq qonqayta huchallikuruspanqa chay huchamanta culpasqam kanqa. ²³Chaynaqa chay huchanta pipas reqsiykachiptinmi apamunqa huk sano chivato ofrendata. ²⁴Chay huchallikuqmi puntata makinta churaykunqa chivatopa umanman, chaymantañam wañurachinqa lliw kañanapaq animal wañuchinanku sitiopi, chaytaqa ruranqa ñoqa Tayta Diospa qayllaypim. Chayqariki hucha pampachanapaq ofrendam. ²⁵Chaymantam sacerdoteñataq hucha pampachanapaq wañuchisqa chivatopa yawarninman dedonta challpuykuspan llusinga lliw kañana altarpa waqrachankunata, puchuq yawartañataqmi talliykunqa hina chay altarpa sakinman. ²⁶Hinaspam ñoqawan allinlla kasqanmanta animalpa wirankunata kañachkaq hina, chay sacerdote altarpí kañanqa chivatopa llapallan wirankunata. Chaynatamá sacerdote ruranqa chay kama-chikuqpa huchan pampachasqa kananpaq hinaptinmi chay huchanta pampachasaq.

²⁷—Ñoqa Tayta Diospa huk kaqnin kamachikuyniykunapa contranpi huk kaqnin humilde runa qonqayta huchallikuruspanqa chay huchamantam culpasqa kanqa. ²⁸Chay huchanta pipas reqsiykachiptinmi hucha rurasqanmanta apamunqa huk sano cabra ofrendata. ²⁹Chay huchallikuqmi puntata makinta churaykunqa hucha pampachanapaq ofrenda animalpa umanman, chaymantañam chay cabrataqa wañurachinqa lliwta kañanapaq wañuchinanku sitiopi. ³⁰Chaymantam sacerdoteñataq dedonta yawarman challpuykuspan lliw kañana altarpa waqrachankunaman llusiynkunqa, puchuq yawartañataqmi talliykunqa hina chay altarpa sakinman. ³¹Hinaspam ñoqawan allinlla kasqanmanta animalpa wirankunata horqochkaq hina chay sacerdote horqorunqa cabrapa llapallan wirankunata, chay ofrendataqa altarpim kañanqa ñoqa Tayta Diospaq miskillaña asnariq ofrendata hina. Chaynatamá sacerdote ruranqa chay runapa huchan pampachasqa kananpaq chaynapim paypa huchanqa pampachasqa kanqa.

³²—Sichu chay runa huchanmanta apamunqa ovejakunamanta ofrendata hinaspaqa sano ovejatam apamunqa. ³³Chay runam puntata makinta churaykunqa hucha pampachanapaq wañuchina animalpa umanman, chaymantañam lliw kañanapaq wañuchina sitiopi wañuchinqa chay animalta chaynapi huchan pampachasqa kananpaq. ³⁴Chaymantam sacerdoteñataq hucha pampachanapaq wañuchisqa animalpa yawarninman dedonta challpuykuspan lliw kañana altarpa waqrachankunaman llusinga, puchuq yawartañataqmi talliykunqa hina chay altarpa sakinman. ³⁵Hinaspam horqonqa ovejapa llapallan wirankunata, chaytaqa horqonqa ñoqawan allinlla kasqanmanta wañuchisqa carneropa wirankunata horqochkaq hinam, chaytaqa sacerdotem altarpí kañanqa ñoqa Tayta Diospaq ofrendaykunatawan kuskata. Chaynatamá sacerdote ruranqa chay runapa huchan pampachasqa kananpaq, chaynapim huchan pampachasqa kanqa.

Huk rikchaq huchakunapaq ofrendakunamanta

5 ¹—Pipas rikusqanmanta otaq yachasqanmanta testigakunapaq qayasqa kachkaspan mana testigakuspaqa paymi huchayoq kanqa.

²—Mana lllachpana lllachpaq runaqa otaq mana mikuna wañusqa purun animalpa cuerpon lllachpaq runaqa otaq mana mikuna uywa animalpa wañusqa cuerpon lllachpaq runaqa otaq mana mikuna qasqonpa puriq animalpa wañusqa cuerpon lllachpaq runaqa manam asuykuwananpaq hinachu kanqa. Mana yachastin lllachparuspanpas chaynam kanqa.

³—Ñoqamanqa amataqmi asuykuwanqachu runapa cuerponmanta mana lllachpana kaqta lllachpaq runaqa. Mana yachastin lllachparuspanpas qepataña yacharuspanqa culpablem kanqa.

⁴—Sichu pipas runapa yanqa jurasqanman hina apurawman jurarunqa allinta otaq mana allinta rurananpaq hinaspaqa mana yachastin juraruspapas qepataña yacharuspaqa culpablem kanqa chay jurasqanmanta.

⁵—Chay huk kaqninpi huchallikuq runaqa willakunqam imakunapim huchallikusqanmanta. ⁶Hinaspam ñoqa Tayta Diosman apamuwanqa huchanmanta huk oveja ofrendata otaq huk cabra ofrendata hinaptinmi sacerdoteñaataq chay animalta ofreceanqa chaynapi huchan pampachasqa kananpaq.

⁷—Huchanrayku ovejata apamunanpaq mana qollqen kaptinqa chay runam ñoqa Tayta Diosman apamuwanqa iskay qoqñuta otaq iskay mallqo palomata. Hukninmi kanqa huchan pampachasqa kananpaq, hukninñataqmi kanqa lliw kañanapaq. ⁸Chaykunatam apamunqa sacerdoteman hinaptinmi payñataq puntata ofreceanqa hucha pampachanapaq kaqta, sacerdotem chay pawaq animalpa kunkanta qewirunqa ichaqa umanta mana tipiruspalla, ⁹chaymantam hucha pampachanapaq chay animalpa yawarninwan challanqa altarpa waqtanman, yawar puchuqtañataqmi sutuchinqa altarpa sikinman. Chayqariki hucha pampachanapaq ofrendam. ¹⁰Huknin pawaq animaltañataqmi kamachisqayman hina lliwta kañanqa. Chaynatamá sacerdote ruranqa huchallikuqpa huchan pampachasqa kananpaq, chaynapim huchan pampachasqa kanqa.

¹¹—Iskay qoqñuta otaq iskay mallqo palomata huchanmanta apamunanpaq mana qollqen kaptinqa, chay runam apamuwanqa iskay kilo fino harina ofrendata chaynapi huchan pampachasqa kananpaq. Chaymanqa amamá aceitetaqa nitaq inciensotapas hinanqachu, chaykunaqariki hucha pampachanapaq ofrendam. ¹²Chaytam apamunqa sacerdoteman hinaptinmi sacerdoteñaataq yuyarinapaq asnin ofrendamanta aptaynin huntata horqoykuspan kañanqa altarpipi, chaytaqa ruranqa ñoqa Tayta Diospaq kañasqa ofrendapa hawanpim, chayqariki hucha pampachanapaq ofrendam. ¹³Chaynatam sacerdote ruranqa huchallikuq runapa ima huchanpas pampachasqa kananpaq, chaynapim huchan pampachasqa kanqa, puchuqnin harinañataqmi sacerdotepaq kanqa kawsaykunamanta ofrenda hina.

Culpayoc kasqankumanta ofrenda

¹⁴Tayta Diosmi Moisesata nirqa:

¹⁵—Sichu pipas ñoqapaq sapaqchasqa kaqpi mana yachastin engañawaspan ñoqa Tayta Diospa contraypi huchallikuruspanqa sayachipuwananpaqmi sano carnero ofrendata apamuwanqa. Chay carneropa preciontam tanteankichik santuariopi pesoman hina. ¹⁶Chay huchallikuqmá ñoqapaq sapaqchasqan mana pagasqanta sacerdoteman qonqa, chaytaqa qonqa pichqaman rakisqapa hukninta yapaykuspanmi. Sacerdotemá huchallikuqpa sayachipuwansan carnerota wañuchispan ofreceanqa chay huchan pampachasqa kananpaq, chaynapim chay huchanqa pampachasqa kanqa.

¹⁷—Sichu pipas mana yachastin huchallikurunqa ñoqa Tayta Diospa kamachikuyniypa contranpi hinaspaqa culpayoc kaspam mana allin rurasqanmanta paganqa. ¹⁸Chaynaqa

culpanmantam apamunqa sacerdoteman huk sano carnerota hinaptinmi chay carneropa precionta tanteanki. Sacerdotemá ofreowanqa huchallikuqpa qonqayta mana yachastin huchallikusqanmantaqa hinaptinmi huchan pampachasqa kanqa. ¹⁹Chay carneroqariki culpamanta ofrendam. Chay runamá huchallikurqa ñoqa Tayta Diospa contraypi.

Engañomanta ofrendakuna

6 ¹Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

²—Pipas runamasinta engañaspa imapas churachikusqanta hapikuykuq runaqa ñoqa Tayta Diospa contraypim huchallikun. Contraypitaqmi huchallikun imapas prenda hapisqanta hapikuykuq runaqa otaq suwakuy runaqa otaq negociopi engañakuq runaqa ³otaq imatapas tarikuchkaspan negakuruq runaqa otaq yanqamanta juraq runaqa otaq chay huchakunaman rikchakuq ruraq runaqa, ⁴⁻⁵culpable declarasqanku punchawpim huchallikusqanmanta kutichipunqa suwakusqanta, negociopi engañosqanta, churapakusqan hapikuykusqanta chaynataq yanqa jurasqanmantapas. Lliwtam dueñonman kutichipunqa hinaspa yapanqa pichqaman rakisqanpa hukninta. ⁶Chay runam culpable kasqanmanta ñoqa Tayta Diosman apamuwanqa huk sano carnerota. Chay carneropa preciontaqa qanmi tanteanki hinaptinmi chay culpa-yoq runañataq chay carnero ofrendata qonqa sacerdoteman culpable kasqanmanta. ⁷Chaymi sacerdoteñataq culpayoqpa huchan pampachasqa kananpaq ofreowanqa ñoqa Tayta Diosman chaynapim huchanqa mayqan kaptinpas pampachasqa kanqa.

Diospaq animalkunata lliw kañanankumanta

⁸Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

⁹—Lliw kañana animalkunamanta Aarontawan churinkunata kaynata kamachiy: Lliw kañana animalqa tukuy tutam altarpí rupanqa, ninapas tukuy tutamá rupanqa. ¹⁰Sacerdotem pachakunqa linomanta pachawan, hinakunqataqmi linomanta calzoncillowanpas. Lliw kañana animal rupayta tukuruptinñataqmi uchpantapas hoqarispán altarpa huklawninman churanqa. ¹¹Chaymantañam huk pachawan cambiakuspan uchpata apanqa campamentomanta hawa akllasqay sitioman.

¹²—Altarpí ninaqa amam wañuchisqachu kanqa aswanqa sapa achikyaytam sacerdote yantata yapanqa hinaspa chaypa hawanpi lliw kañana animaltapas allichanqataq. Chaypa hawanpiñataqmi kañanqaku ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta animalpa wirankunata. ¹³Chaynaqa altarpí ninaqa mana tukuytam rupanqa, amam wañurunqachu haykapipas.

Kawsay ofrendakunamanta

¹⁴—Kaymi kawsay ofrendakunamanta yachachikuy: Aaronpa miraynin sacerdote-kunam ñoqa Tayta Diosman ofreowanqaku altarman apamuspanku. ¹⁵Chaypim huk kaqnin sacerdote aceitewan chapusqa harinamanta huk aptayta horqoykunqa, horqonqataqmi harinapa hawanpi kaq lliw inciensotapas altarpa hawanpi kañananpaq, chay ofrendaqa yuyarinapaq asnin kaqlam hinaspa ñoqapaq miskillaña asnariq ofrendam. ¹⁶Chay ofrendamanta puchuq harinatañataqmi Aaronpiwan mirayninkuna mikunqaku mana qonchuyoqta, chaytaqa mikunqaku sapaqchapuwasqanku sitiopim, chay sitioqa kachkan asuykuwananku karpapa patiónpim. ¹⁷Mana qonchuyoqtamá hornoman hinanqaku, chay puchuqtamá paykunaman qoni kañapuwasqanku ofrendamanta. Chay ofrendaqa hucharayku ofrenda hinam otaq culparayku ofrenda hina ñoqallapaqña sapaq-

chasqam. ¹⁸Chaynaqa ñoqa Tayta Diospaq kañapuwasqanku ofrendaymantam tocaqninta mikunqaku Aaronpa qari kaq mirayninkuna, kay kamachisqayqa wiñaypaqmi paykuna-paq kanqa. Imapas chay ofrendaman tupaykuqqa ñoqapaq sapaqchasqataqmi kanqa.

Sacerdotekunapa kawsay ofrendankumanta

¹⁹Moisestam Tayta Dios nirqataq:

²⁰—Aaronpas otaq mirayninkunapas sacerdotekunapa jefen kananpaq aceitewan sapaqchasqa kasqanku punchawpiqa ñoqa Tayta Diosmanmi ofrendankuta apamu-wanqaku. Chay ofreceananku ofrendaqa kanqa kawsaykunamanta iskay kilo fino harinam, chaypa partentam ofrecenqaku tempranon, huknin partentañaataq tarden, chaynataqa ofreceanqaku sapa punchawmi. ²¹Chay ofrendataqa aceitewan chapus-pam sartenpi freinqaku hinaspa partipasqata ñoqa Tayta Diosman ofreceanqaku, chayqariki miskillaña asnariq ofrendaymi. ²²Chaynatataqmi ruranqa Aaronpa rantinpi mirayninmanta aceitewan tallisqa sacerdotekunapa jefenpas, paymá kanqa Aaronpa rantinpi. Ñoqa Tayta Diosmi kay decretotaqa qoykichik, wiñaypaqmá chay llapallan ofrendataqa kañapuwanqichik. ²³Sacerdotekunapa kawsaykunamanta llapa-llan ofrendankum tukunankama kañasqa kanqa. Amam chaytaqa pipas mikunqachu.

Hucharayku ofrendamanta yachachikuykuna

²⁴Moisestam Tayta Dios nirqataq:

²⁵—Hucharayku ofrendakunamanta yachanankupaqyá Aarontawan churinku-nata kaynata kamachiy: Hucharayku ofrecewasqanku animalqa ñoqa Tayta Diospa ñawpaqniypi wañuchisqam kanqa. Chaytaqa wañuchinqaku lliw kañanankupaq animal wañuchinanku lugarpim. Chayqariki ñoqallapaqña sapaqchasqa ofrendam. ²⁶Hucharayku ofrendata ofrecewaqniy sacerdoteqa sapaqchapuwasqanku sitiopim mikunqa chay ofrendamanta tocaqninta, chay sitioqa kachkan asuykuwananku karpapa pationpim. ²⁷Imapas chay ofrenda animalpa aychanman tupaykuqqa ño-qapaq sapaqchasqam kanqa. Chay animalpa yawarnin pachaman pawaykuptinqa sapaqchasqanku lugarpim taqsanqaku. ²⁸Chay ofrenda yanusqanku allpa mankata-pas pakinqakum, bronce manta manka kaptinmi ichaqa siksiruspa mayllarunqaku.

²⁹—Chay ofrendataqa mikunqaku sacerdotekunamanta lliw qarikunallam, chayqariki ñoqallapaqña sapaqchasqa ofrendam. ³⁰Ichaqa hucha pampachanapaq ofrecesqa animalpa yawarnin asuykuwananku karpaman apasqa kaptinqa, chay animalpa aychantaqa amam mikunqakuchu. Chay ofrendataqa ninapim kañanqaku.

Culparayku ofrendakunamanta

7 ¹—Culparayku ofrendakunaqa ñoqallapaqña sapaqchasqam, chaynaqa uyariychik-yá kay yachachisqayta: ²Culparayku ofrecewasqanku animaltaqa wañuchinqaku lliwta kañana animal wañuchinanku lugarpim, culpable kasqaykichikmanta animalpa yawarnintañaataqmi challanqaku tukuy altarman. ³Noqamanmá ofreceanqaku animal-pa lliw wirallaña chupanta, llika wiranta, ⁴iskaynin rurunninkunata, rurunninkunapi kaq wirankunata, laplanpa hawanpi kaq wirankunata hinaspa kichpaninpi wirantapas. Chaynaqa chay wirankunatamá horqonqa rurunninkunatawan. ⁵Tukuy chaykunatamá sacerdote kañanqa altarpi, chayqariki culparayku ñoqapaq kañasqa ofrendam. ⁶Chay ofrendataqa mikunqa sacerdotekunamanta lliw qarikunallam ñoqapaq sapaqchasqanku lugarpim. Chayqariki ñoqallapaqña sapaqchasqa ofrendam.

⁷—Culparayku ofrendakunaqa hucharayku ofrenda hinapunim, yachachikuy-niypas chay is kayninpaqmi hina kaqla. Hucha pampachanapaq ofrecekwasqanku animalpa aychanqa kanqa chay ofrecekwaqniy sacerdotepaqmi. ⁸Pipapas lliw kaña-na ofrenda animalninta sacerdote ofreceptinqa chay animalpa qaranqa kanqa chay sacerdotepaqmi. ⁹Hornopi ofrecekwaqniy sacerdotepaqtaqmi kanqa kawsaykunamanta mankapi otaq sartenpi rurasqa ofrendakunapas. ¹⁰Wakin kawsaykunamanta llapallan ofrendaqa Aaronpa mirayninkunapaqmi kanqa, sapakamapaqmi igualkamalla kanqa aceitewan chapusqa kaspapas otaq mana aceiteyoq kaspapas.

Dioswan allinlla kasqanku ofrendamanta

¹¹—Ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta ofrecekwanaykichik ofrendamanta yachachikuykunam kaykuna: ¹²Graciasta qowanapaq pipapas ofrendan kaptinqa ofrecekwanqam aceitewan chapusqa mana qonchuyoq tortillakunata, aceitewan tallisqa mana qonchuyoq galletakunata chaynataq aceitewan chapusqa fino harinamanta tortakunatapas. ¹³Graciasta qospa ñoqawan allinlla kasqanmanta tortakunata presentaspaga qonchuyoq tortakunata yapaykuspam presentawanqa. ¹⁴Sapa chay ofrendakunapa huknintam rakispan pagachkaq hina ñoqa Tayta Diosman presentawanqa. Chayqa kanqa ñoqawan allinlla kasqanmanta animalpa yawarnin challaq sacerdotepaqmi.

¹⁵—Graciasta qospa ñoqawan allinlla kasqankumanta ofrenda animalpa aychantaqa chay punchawllam mikurunqaku, amam puchunqakuchu paqarinnin punchawpaqqa. ¹⁶Sichu pipapas kanqa prometekusqan cumplinapaq ofrendan otaq voluntadninmanta ofrendan hinaptinqa chay punchawmi mikunqa, puchurup-tinñataqmi paqarinnintin punchawña mikunqa. ¹⁷Ichaqa chay ofrendapa aychan minchakama puchuruptinqa kañasqam kanqa. ¹⁸Ñoqawan allinlla kasqanmanta ofrenda aychata minchantinña pipas mikuruptinqa chay ofrendaqa mana valeqña kaspam millakuypaq kanqa, chay aycha mikuruqñataqmi huchayoq kanqa.

¹⁹—Imapas millakuypaq kaqman tupaq aychatapam amam mikunkichikchu, chayna aychaqa kañasqam kanqa.

—Aychataqa mikunqaku ñoqaman asuykunanpaq hina kaq llapan runam.

²⁰—Ñoqawan allinlla kasqanmanta ñoqa Tayta Diospaq wañuchisqa animalpa aychanta, pipas ñoqaman mana asuykuwananpaq hina kachkaspan mikuruq runaqa ayllunkunamanta chinkachisqam kanqa.

²¹—Runapa cuerponmanta mana llachpana kaqta llachpaq runaqa otaq mana mikuna animalpa cuerponmanta mana llachpana kaqta llachpaq runaqa otaq imapas millakuypaq kaqta llachpaq runaqa ñoqaman mana asuykuwananpaq hinañam kachkan. Chay runaqa ñoqawan allinlla kasqanmanta wañuchisqa animalpa aychanta mikuruspaqa ayllunkunamanta chinkachisqam kanqa.

Wiratawan yawarta mana mikunamanta

²²⁻²³ Israelpa mirayninkunaman Moises ninanpaqmi Tayta Dios kaynata nirqa:

—Amam mikunkichikchu bueyeskunapa, carnerokunapa hinaspa cabrakunapa wirantaqa. ²⁴Imapas huk rikchaqpim servikunqa kkillanmanta wañuq animalpa wiranqa chaynataq purun animalpa wañuchisqan animalpa wiranpas, chay wirakunataqa amamá mikunkichikchu.

²⁵—Ñoqa Tayta Diosman kañapuwaskanku ofrenda animalpa wiran mikuqqa ayllunkunamanta chinkachisqam kanqa.

²⁶—Maypiña kaspaykichikpas amam mikunkichikchu raprayoq animalpa yawarnintaqa nitaq ima animalpa yawarnintapas. ²⁷Ima animalpapas yawarnin mikuq runaqa ayllunkunamanta chinkachisqam kanqa.

Sacerdotekunaman tupaq ofrendamanta

²⁸⁻²⁹Israelpa mirayninkunaman Moises ninanpaqmi Tayta Dios kaynata nirqa:

—Ñoqawan allinlla kasqanmanta pipas animal ofrecewaqniyqa, chay ofrendanmantamá wakinta ñoqa Tayta Diosman apamuwanqa. ³⁰Chay ofrendankunata kikinpuni apamuwaspanmi ñoqa Tayta Diospaq kañapuwanqa. Kuyuchispanmá presentawanqa animalpa wirantapas chaynataq pechontapas. Chayqariki kuyuchispa presentawananku ofrendam. ³¹Chay animalpa wirantaqa sacerdotem kañapuwanqa altarpí, pechonñataqmi kanqa Aaronpaqwan churinkunapaq. ³²Ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta ofrecewasqaykichik animalpa *alleq piernantaqa qonkichik sacerdotemanmi. Chayqariki sacerdoteman paganaykichik ofrendam. ³³Chay animalpa alleq piernantamá qonkichik ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta animalpa yawarnin hinaspa wiran presentawaqniy sacerdoteman. ³⁴Israelpa mirayninkuna ñoqawan allinlla kasqankumanta animalta ofrecewaptinkum horqonki kuyuchispa presentawananku pechon ofrendata chaynataq sacerdoteman pagananku piernan ofrendatapas. Chaytaqa rurankichik Aaronpaqwan mirayninkunapaq imaynam wiña-wiñaypaq decretoyman hinam.

³⁵Chaynaqa Tayta Diospaq kañasqa ofrendakunamanta kaqmi Aaronpaqwan mirayninkunapaq tupaqnin kanqa, chaynaqa kanqa Tayta Diospa sacerdotenkunaña kanankupaq presentasqa kasqanku punchawmantapunim. ³⁶Tukuy chaykunata qonankupaqmi sacerdotekuna aceitewan tallisqa kasqanku punchawmantapuni Tayta Dios kamachirqa Israelpa mirayninkunata. Chay decretoqa qosqa karqa wiña-wiñaypaqmi.

³⁷Chaykunam karqa lliw kañana animal ofrendamanta yachachikuy, kawsaykuna ofrendamanta yachachikuy, hucharayku wañusqa ofrendamanta yachachikuy, culparayku wañuchisqa ofrendamanta yachachikuy, sacerdote nombranapaq ofrendamanta yachachikuy hinaspa Dioswan allinlla kasqankurayku wañuchisqa ofrendamanta yachachikuy. ³⁸Chaykunatam Tayta Dios kamachirqa Moisesman Sinai Orqopi, chaynapi Israelpa mirayninkuna ofrendankuta Tayta Diosman Sinai sutiyoq chunniqqi presentanankupaq.

Sacerdote kanankupaq Aaronpiwan churinkuna nombrasqa kasqankumanta

(Ex 29:1-37)

8

¹Tayta Diosmi kaynata nirqa:

²—Aarontawan churinkunata pusamuspayá apamuytaq paykunapa pachantapas, untana aceitetapas, hucharayku wañuchinapaq malta torotapas, iskar carnerotapas chaynataq canastapi mana qonchuyoq tantakunatapas. ³Huñuytaqyá runakunatapas ñoqaman asuykuna karpapa punkunman —nispa.

⁴Moisesmá rurarqa Tayta Diospa kamachisqanman hina hinaptinmi runakuna huñunakururqa Diosman asuykuna karpapa punkunman. ⁵Chaymi Moises nirqa huñunasqa runakunata:

—Kayta ruranaqmi Tayta Dios kamachikun —nispa.

⁶Chaymi Moises asuykachirqa Aarontawan churinkunata hinaspa bañachirqa.

⁷Chaymantam Aaronta hinaykachirqa camisonwan, weqawnintañaqmi wataykurqa chumpiwan, hina hawanmanñataqmi pachachirqa sotanawan. Chaypa hawanmanñataqmi churachirqa Efodta hinaspa watarqa Efodpa watunwan teqoneqta.

⁸Chaykunapa hawanmanñataqmi churachirqa pecherata, pecherapim hinarqa Urim rumitawan Tumim rumita. ⁹Chaymantam Aaronpa umanta wankirqa uma wankinawan, chaypa hawanmanñataqmi churarqa urkun lawpi “DIOSPAQ SAPAQCHASQA” niq qorimanta letrerota, chaytaqa churarqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

¹⁰Chaymantam Moisesqa hapiykurqa untana aceiteta hinaspa tallirqa carpamanwan chaypi tukuy ima kaqkunaman, chaynapimá Diospaq sapaqcharqa.

¹¹Hina chay aceitewantaqmi altarpa hawanmanpas challarqa qanchis kutikama, tallirqataqmi altarmantas, chaypi llapallan servicionkunamanpas chaynataq lavatoriomantas tiyanantinman. Chaynapimá Diospaq sapaqcharqa.

¹²Chaymantam untana aceiteta talliykurqa Aaronpa umanman. Chaynapimá Diospaq sapaqcharqa. ¹³Chaymantañataqmi Moises asuykachirqa Aaronpa churinkunata hinaspa pachaykachirqa camisonkunawan, weqawninkutapas wataykarirqataqmi chumpikunawan hinaspa churaykachirqa uma watankutapas imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

¹⁴Chaymantam Moises pucharchimurqa hucharayku wañuchinapaq malta torota hinaptinmi Aaronpiwan churinkuna makinkuta churaykurqaku hucharayku wañuq malta toropa umanman. ¹⁵Moisesñataqmi wañurachispan, chay animalpa yawarninta chaskiykurqa hinaspa dedonta challpuykuspan llusirqa altarpa lliw waqrunkunata. Chaynatamá Diospaq sapaqcharqa chay altarta. Yawar puchuqtañataqmi talliykurqa altarpa sakinman, chaynatam altarta Diospaq sapaqcharqa chaynapi chay altarpi runakunapa huchankuna pampachasqa kananpaq.

¹⁶Chaymantam Moises altarpi kañarqa animalmanta horqosqan llapallan chunchulninkunapi kaq wirankunata, kichpanninpi wirata, rurunninkunata chaynataq rurunninkunapi kaq wirakunatapas. ¹⁷Ichaqa malta toropa qarantawan aychantaqa akantawan kuskatam kañarurqa campamentomanta horqospan, chaynataqa rurarqa Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

¹⁸Chaymantañataqmi Moises aparachimurqa lliw kañanapaq carnerota hinaptinmi Aaronpiwan churinkuna chay carneropa umanman churaykurqaku makinkuta. ¹⁹Moises wañurachispanmi yawarninta challaykurqa tukuy altarmanta. ²⁰Chay carnerotam kuchuparurqa piezan-piezan hinaspa kañarqa umanta, aychanta chaynataq wirankunatapas. ²¹Chaymantam mayllarurqa carneropa chunchulninkunatawan piernankunata hinaspa altarpi kañarurqa llapallanta. Chayqariki Tayta Diospaq miskillaña asnariq lliw kañana ofrendam. Chaynatamá Moisesman Tayta Dios kamachirqa.

²²Moisesqa aparachimurqataqmi sacerdote nombrasqa kananpaq ofrecena huknin carnerotapas hinaptinmi Aaronpiwan churinkuna makinkuta churarqaku chay carneropa umanman. ²³Chay carnerota Moises wañurachispanmi yawarninta chaskiykuspan Aaronpa *alleq rinrinpa ura patachanta llusiykurqa, llusiykurqataqmi alleq makinpa maman dedontapas chaynataq alleq chakinpa maman dedontapas. ²⁴Chaymantam Aaronpa churinkunata asuykachispan chay yawarwan llusirqa alleq rinrinkupa ura patachanta, llusiykurqataqmi alleq makinkupas maman dedontapas chaynataq alleq chakinkupa maman dedontapas hinaspa puchuq yawarwanñataq challaykurqa tukuy altarmanta.

²⁵Chaymantam Moisesqa hapiykurqa chay carneropa wiranta, chupanta, chunchulninpi llapallan wirankunata, kichpanninpi wirata, iskaynin rurunninkunata, rurunninkunapi kaq wirankunata hinaspa *alleq piernantapas. ²⁶Tayta Diospa qayllanpi mana qonchuyoq tanta canastamantam Moises horqoykurqa huknin mana qonchuyoq tortillata, aceitewan rurasqa tantata hinaspa huk galletatawan. Chaykunatam churaykurqa carneropa wiranpa hinaspa

piernanpa hawanman. ²⁷Hinaspa qoykurqa Aaronmanwan churinkunaman hinaptinmi paykunañataq kuyuchispa Tayta Diosman presentarqaku. Chayqariki Tayta Diosman kuyuchispa presentananku ofrendam. ²⁸Tukuy chaykunatam Moises chaskiykurqa paykunapa makinmanta hinaspa kañarqa altarpí lliw kañana ofrendatawan kuskata. Chayqariki karqa sacerdote nombrasqa kanankupaq Tayta Diospaq miskillaña asnariq ofrendam.

²⁹Chaymantam Moisesqa hapiykurqa carneropa pechonta hinaspa kuyuchispa Tayta Diosman presentarqa. Chayqariki Tayta Diosman kuyuchispa presentananku ofrendam. Sacerdote nombrasqa kanankupaq ofrendamanta horqosqa pechonmi Moisesman tocarurqa imaynam Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

³⁰Moisesqa hapiykurqataqmi untanapaq aceitewan altarpa hawanpi yawartapas, chaykunawanmi challaykurqa Aaronmanwan churinkunaman, challaykurqataqmi paykunapa pachankunamanpas. Chaynatamá Aaronta hinaspa churinkunata Tayta Dios sapaqcharqa, sapaqcharqataqmi llapallankupa pachankutapas.

³¹Moisesmi nirqa Aarontawan churinkunata:

—Aychatayá yanuychik Tayta Diosman asuykuna karpapa punkunpi hinaspayá chayllapi mikuychik sacerdote nombrasqa kanaykichikpaq, mikunkichikqa canastapi tantatawan kuskatam. Chaynataqa rurankichik “Aaronmi churinkunapiwan mikunqa” nispa qamkunata kamachisqaypi hinam. ³²Puchuqnin aychatawan tantataqa kañarunkichikmi. ³³Tayta Diosman asuykuna karpapa punkunmantaqa amam asurinkichikchu qanchisnintin punchaw, chayna punchawkunapim sacerdote nombrasqa kasqaykichik cumplikunqa. ³⁴Chay kunan rurasqaykichiktaqa Tayta Diosmi kamachikurqa huchaykichik pampachasqa kananpaq. ³⁵Chaynaqa Diosman asuykuna karpapa punkunpimá kankichik tuta-punchaw qanchis punchawkama. Tayta Diospa kamachikuynintaqa kasukunkichikmá chaynapi ama wañurunaykichikpaq. Chaynatamá Tayta Dios kamachiwarqa —nispa.

³⁶Aaronpiwan churinkunam ruraraqaku Moisesman Tayta Diospa llapallan kamachisqanta.

Sacerdote kayninta Aaron qallarisqanmanta

9 ¹Pusaq kaq punchawpim Moises qayarqa Aarontawan churinkunata chaynataq Israel casta ancianokunatapas. ²Paymi Aaronta nirqa:

—Hucha pampachanapaq pusamuy huk sano malta torota, pusamuytaq lliwta kañanapaq sano carnerotapas chaynapi Tayta Diosman presentanaykichikpaq. ³Israelpa mirayninkunatayá niy hucha pampachanapaq kaq chivatota pusamunankupaq, pusamuchunkutaqyá malta torotapas chaynataq malta carnerotapas. Chaykunaga kanqa lliw kañanapaq huk watayoc sano animalkunam. ⁴Wañuchinapaqyá pusamuchunkutaq huk bueyestapas chaynataq huk carnerotapas. Chaykunataqa Tayta Diospa qayllanpimá wañuchinqaku paywan allinlla kasqan-kumanta ofrendapaq. Apamunqakutaqmi aceitewan chapusqa kawsaykunamanta ofrendatapas. Tayta Diosmi kunan rikuriykusunkichik —nispa.

⁵Chay ancianokunam aparqaku Moisespa kamachisqanman hina Tayta Diosman asuykuna karpapa punkunman, huñunakurqakutaqmi llapallan runakunapas hinaspa chaypi karqaku Tayta Diospa qayllanpi. ⁶Hinaptinmi Moises nirqa:

—Kaytamá Tayta Dios kamachikun ruranaykichikpaq hinaptinqa paypa achki-riyininmi rikuriykusunkichik —nispa.

⁷Chaymantam Aaronta Moises nirqa:

—Altarman asuykuspa presentay hucharayku ofrendaykita chaynataq lliw kañanapaq animaltapas, chaynapim huchaykipas chaynataq runakunapa huchanpas pampachasqa kanqa. Runakunapa ofrendantapas presentaytaqyá huchanku pampachasqa kananpaq, chaynataqa presentanki Tayta Diospa kamachisqanpi hinamá —nispa.

⁸Chaymi Aaron asuykurqa altarman hinaspa malta torota wañuchispan presentarqa huchan pampachasqa kananpaq. ⁹Hinaptinmi Aaronpa churinkuna apamurqaku yawarta chaymi Aaron yawarman dedonta challpuykuspan altarpa waqrachankunaman llusirqa, puchuq yawartañataqmi altarpa sikinman talliykurqa. ¹⁰Chaymantam altarpí kañarqa hucha pampachanapaq animalpa wirankunatawan rurunninkunata chaynataq kichpanninpi wiratapas, chaynataqa rurarqa imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam. ¹¹Aychantawan qarantañataqmi campamentomanta horqospan kañarurqa.

¹²Aaronqa wañuchirqataqmi lliw kañanapaq animaltapas hinaptinmi Aaronpa churinkuna apamurqaku yawarta chaymi pay challarqa tukuy altarman. ¹³Chaymantañataqmi Aaronman apamurqaku chay lliw kañananpaq animalta, chaytaqa apamurqaku piezan-piezan kuchusqatam umantawan kuskata hinaptinmi Aaron altarpí kañarqa. ¹⁴Chaymantam mayllarqa chunchulninkunatawan piernankunata hinaspa kañarurqa altarpí lliw kañanapaq animaltawan kuskata.

¹⁵Aaronqa presentarqataqmi runakunapa ofrendantapas. Runakunapa huchan pampachasqa kananpaq chivatota hapiykuspa má wañurachirqa hinaspa presentarqa imaynam kikinpaq presentasqa ofrendata hina. ¹⁶Lliw kañana animaltapas presentarqam Diospa kamachisqanman hina. ¹⁷Presentarqataqmi kawsaykunamanta ofrendatapas. Chay ofrendamantam huk aptayta hapiykuspan altarpí kañarqa tempranonpi lliw kañana animaltawan kuskata.

¹⁸Aaronqa wañuchirqataqmi bueyestawan carnerotapas, chaykunaga karqa Dioswan allinlla kasqankumanta runakunapa ofrendanmi. Aaronpa churinkuna yawarta qoptinmi payñataq challarqa altarman chaynataq altarpa muyuriqninmanpas. ¹⁹Aaronmanmi qorqaku toropa hinaspa carneropa wirankunata, chupanta, chunchulninpi wirankunata, rurunninta chaynataq kichpanninpi wayrayaqnintapas. ²⁰Aaronmi churarqa animalkunapa pechonkunapa hawanman hinaspa wirankunata kañarurqa altarpí. ²¹Pechonkunatawan *alleq piernankunatañataqmi Tayta Diosman Aaron presentarqa presentananku ofrendata hina. Chaynataqa presentarqa Moisesman imaynam Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

²²Chaymantañataqmi Aaronqa runakuna lawman makinta hoqarisan paykunapaq Tayta Diospa bendicionninta mañakurqa hinaspa hucha pampachanapaq animalta, lliw kañana animalta hinaspa Dioswan allinlla kasqankumanta animalta presentaruspan altarmanta uraykurqa. ²³Chaymantam Moiseswan Aaron yaykurqaku Diosman asuykuna karpaman, lloqsiramuspankuñataqmi runakunapaq Diospa bendicionninta mañakurqaku hinaptinmi Tayta Diospa achkiriynin rikuriykurqa llapallan runakunaman. ²⁴Hinaptinmi lenguachkaq nina lloqsiramurqa Tayta Diospa qayllanmanta hinaspa ruparurqa lliw kañana animaltawan altarpí wirakunata.

Chayta llapallan runakuna qawaykuspankum kusikuymanta qaparisa pampaman pakchakuykurqaku.

Nadabpa hinaspa Abiupa huchanmanta

10 ¹Aaronpa churin Nadabwan Abiunañataqmi sapakama incienso qontichinankuta hapiykuspanku chayman hinaykurqaku ninatawan inciensota

hinas pam Tayta Diospa qayllanpi qontichirqaku mana paypa kamachisqanman hina. ²Chaymi Tayta Diospa qayllanmanta lenguachkaq nina lloqsiramuspan paykunata ruparurqa chaynapim Tayta Diospa qayllanpi wañururqaku. ³Chay imam pasakusqanmantam Tayta Diospa nisqanta Aaronman Moises kaynata nirqa:

Pipas asuykamuwaqniymanqa
chuya kasqaytam qawachikusaq,
llapallan runakunapa qayllapitaqmi
alabasqa kasaq.

Chaymi Aaron upallalla karqa.

⁴Hinaptinmi Moises qayaykurqa Uzielpa churin Misaelawan Elzafanta, paykunapa karqa Aaronpa tione Uzielpa churinkunam. Paykunatam nirqa:

—Asuykuspaya santuariopa ñawpaqninmanta castaykichikta horqomuychik campamentomanta hawaman —nispa.

⁵Hinaptinmi asuykuspanku horqoramurqaku camisonninmanta campamentopa hawa lawninman imaynam Moisespa nisqanman hina.

Sacerdotekunapa imam ruranankumanta

⁶Moisesmi nirqa Aaronta chaynataq Aaronpa churin Eleazartawan Itamartapas kaynata nispan:

—Amam mana ñaqchasqaqa kankichikchu, amataqmi pachaykichiktapas llikipankichikchu lutokusqaykichikta qawachikunaykichikpaqqa, chaynata ruraspaqa wañuruwaqchikmi, Tayta Diospa piñakuyninqa chayarunmantaqmi llapa huñunasqa runakunamanpas. Aylluykichikmantaqa waqanqaku llapallan Israelpa castankunam, chaynatamá llakikunqaku Tayta Diospa kañarusqanmanta. ⁷Amataqmi lloqsinkichikchu Diosman asuykuna karpapa punkunmantaqa, mana chayqa wañuruwaqchikmi. Qamkunaqariki Tayta Diospa aceitenwan sapaqchasqam kachkankichik —nispa.

Chaymi paykuna ruwarqaku Moisespa nisqanman hina.

⁸Chaymantam Aaronta Tayta Dios kaynata nirqa:

⁹—Ñoqaman asuykuna karpaman yaykuspapa qampas nitaq churikikunapas imam tomankichikchu vinota nitaq poqosqa aqatapas, tomaspaqa yanqañataqmi wañuruwaqchik. Kay nisqayqa kanqa wiña-wiñaypaq decretom llapallan miraynikichikpaq. ¹⁰Tomaruspaqa manam yachawaqchikchu mayqanmi ñoqapaq sapaqchasqa kasqantapas otaq mana sapaqchasqa kasqantapas, manataqmi yachawaqchikchu mayqanmi mana chaskinay kasqantapas otaq imam chaskinay kasqantapas. ¹¹Tomaruspaqa manataqmi yachawaqchikchu Israelpa mirayninkunaman Moiseswan ñoqa Tayta Diospa nichisqay llapallan decretokunatapas —nispa.

¹²Moisesmi nirqa Aaronta chaynataq iskaynin puchuq churin Eleazartawan Itamarta kaynata:

—Tayta Diospaq kañasqa kawsay ofrendapa puchuqnintayá mikuychik qonchuyoqta altarpa ladonpi. Chay ofrendaqa preparasqa kachkan mana qonchuyoqmi. Chayqariki Tayta Diosllapaqña sapaqchasqa ofrendam. ¹³Chaytaqa mikunkichik Diospaq sapaqchasqa sitiopim. Chayqa qampaqwan churikikunapaqmi. Chayqariki Tayta Diospaq kañasqa ofrendam. Chaynatam Tayta Dios kamachiwarqa. ¹⁴Diosman presentasqa animalpa pechontawan pagasunaykichik piernataqa mikunkichik Diospa akllasqan

sitiopim qari churikikunawan hinaspa warmi churikikunawan kуска, chaykunaqa qanmanwan churikikunaman qosqam. Chaykunataqa qosunkichik Israelpa mirayninkunam Dioswan allinlla kasqanku ofrenda presentasqankumanta. ¹⁵Kañanapaq wira ofrendakunatawan kuskatam apamunqaku pagasunaykichikpaq kaq piernanta chaynataq kuyuchispa Diosman presentananku pechontapas. Chaykunaqa wiñaypaqmi kanqa qampaqwan churikikunapaq Tayta Diospa kamachisqanpi hina —nispa.

¹⁶Chaymantam Moises tapurqa hucharayku wañuchisqa chivatomanta chaymi kañasqa kasqantaña yacharuspan piñakururqa Aaronpa churin Eleazarpa hinaspa Itamarpa contranpi, paymi nirqa:

¹⁷—¿Imanasqataq chay hucharayku ofrenda chivatotaqa mana mikurqankichichu? chaytaqariki mikuwaqchik karqa Diospaq sapaqchasqa sitiopim. Chayqa Tayta Diosllapaqña sapaqchasqa ofrendam. Tayta Diosmi qosurqankichik qamkunaman huñunasqa runakunapa huchankuna paypa qayllanpi pampachasqa kananpaq.

¹⁸Yawarnintapas manam aparqankichikchu chuya lugarman, chay ofrendataqa mikuwaqchik karqa Diospaq sapaqchasqa sitiopim kamachisqayman hina —nispa.

¹⁹Hinaptinmi Aaronñataq nirqa:

—Kunanmi Tayta Diosman paykuna presentarunku hucha pampachanapaq kaqtawan lliw kañanapaq kaqta. Ñoqataqa kaykunaqa pasaruwanñam, chaynaqa sichu ñoqa mikuruyma karqa chay hucha pampachanapaq kaqta hinaptinqa Diosqa ¿chaskiwanmanraqchu karqa? —nispa.

²⁰Chayta uyariruptinmi Moisespa sonqon chayraq tiyaykurqa.

Mikuna chaynataq mana mikuna animalkunamanta

(Dt 14:23-21)

11 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninankupaqmi Moisesstawan Aaronta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Kay allpapi kawsaq llapallan animalkunamantam mikunkichik ³pallqa atakayoq kutipaq animalkunata. ⁴Ichaga kutipaq kaptinpas amam mikunkichikchu camello, camelloqa kutipaq kaspapas manam pallqa atakayoqchu. Chaytaqa amamá mikunkichikchu.

⁵—Amam mikunkichikchu purun qowitaqa, chay purun qowiqa kutipaq kaspapas manam pallqa atakayoqchu. Chaytaqa amamá mikunkichikchu.

⁶—Amam mikunkichikchu liebre sutiyoq animaltaqa, liebreqa kutipaq kaspapas manam pallqa atakayoqchu. Chaytaqa amamá mikunkichikchu.

⁷—Amam mikunkichikchu kuchitaqa, kuchiqa pallqa atakayoq kaspapas manam kutipanchu. Chaytaqa amamá mikunkichikchu.

⁸—Chaynaqa amamá mikunkichikchu chay animalkunapa aychantaqa, amataqmi wañusqa kaptinpas tupayllapas-tupaykunkichikchu. Chaykunataqa amamá mikunkichikchu.

⁹—Yakupi kawsaq llapallan animalkunamantaqa, lamar qochapi kawsaptin otaq mayupi kawsaptinpas mikunkichikqa llika raprayoq hinaspa escamayoq chall-wakunallatam, ¹⁰mana escaman kaptinqa amam mikunkichikchu lamar qochapi kawsaptinpas, mayupi kawsaptinpas, hatun kaptinpas otaq taksa kaptinpas. ¹¹Amamá mikunkichikchu chayna animalkunapa aychantaqa, wañuruptinqa aswanraqmá millakunkichik chayna aychataqa. ¹²Chaynaqa yakupi kawsaq llapallan animalkunamantaqa millakunkichikmá mana llika raprayoq hinaspa mana escamayoq kaptinqa.

¹³⁻¹⁹Raprayoq animalkunamantaqa millakuypaq kasqankuraykum ama mikunkichikchu tukuy rikchaq aguila, kunata, tukuy rikchaq ankakunata, aqchikunata,

tukuy rikchaq wamankunata, tukuy rikchaq cuervokunata, avestruzkunata, chu-seqkunata, qewllakunata, tukukunata, cormorankunata, ibiskunata, cisnekunata, pelicanokunata, ullachkukunata, cigueñakunata, tukuy rikchaq garzakunata, condorkunata, abubillakunata hinaspa masukunata.

²⁰—Pawaspa pampantapas puriq urukunataqa amam mikunkichikchu. ²¹Ichaqa pawaspan pampantapas puriq urukunamantaqa mikuwaqchik pawatyaq urukunallatam. Chay urukunapa piernanmi chakinwan iskayman doblasqa kanan chaynapi pawaspan chakinwan takyananpaq. ²²Chay urukunamantam mikunkichik tukuy rikchaq langostakunata, tukuy rikchaq pinki-pinki urukunata, chillikukunata hinaspa saltamontekunata. ²³Ichaqa amamá mikunkichikchu pawaspa pampantapas puriq llapallan urukunataqa.

²⁴—Chayna urukuna wañuruptin llachpaq runaqa tutaykunankamam ñoqaman mana asyukuwanqachu.

²⁵—Pipas chay urukuna wañusqata hoqariqqa pachantam taqsakunqa hinaspa tutaykunankama ñoqaman mana asyukuwanqachu.

²⁶—Atakayoc animalkunamantaqa amam mikunkichikchu chay animalpa atakan mana pallqa kaptinqa hinaspa mana kutipaq kaptinqa.

²⁷—Tawa chakiyoq animalkunamantaqa amam mikunkichikchu chay animal purispan chaki plantanwan saruptinqa. Pipas chayna animalkuna wañusqata llachpaqqa tutaykunankamam ñoqaman mana asyukuwanqachu. ²⁸Chaynataqmi chayna animalkuna wañuruptin pipas hoqariqqa pachanta taqsakunqa hinaspa tutaykunankama ñoqaman mana asyukuwanqachu, chay animalkunataqa millakuypaqmi hapinkichik.

²⁹—Pampan puriq animalkunamantapas amam mikunkichikchu unchuchukukunata, ukuchakunata, tukuy rikchaq lagartijakunata, ³⁰sukullukuykunata, cocodrilokunata, lagartokunata hinaspa camaleonkunata.

³¹—Chaynaqa pampan puriq animalkunamantam chaykunata ama mikunkichikchu. Chayna animalkuna wañuruptin pipas llachparuqqa tutaykunankamam mana asyukuwanqachu.

³²—Chayna animalkuna wañuruspa kullumanta rurasqa imamanpas wichiukuptinqa otaq pachamanpas wichiukuptinqa otaq ima qaramanpas wichiukuptinqa otaq costal rurana ima telamanpas wichiukuptinqa otaq llamkanapaq ima herramientamanpas wichiukuptinqa mana servikuqñam kanqa. Chaykunaqa yakuman challpusqa kaspam tutaykunankama pipapas mana hapinan kanqa, chaymantañam huktawan servikunqa.

³³—Chayna animalkunamanta huk kaqnin wañuruspan allpa mankaman wichiukuptinqa tukuy imapas chay allpa mankapi kaqmi manaña servikunqachu, chay mankapas pakipasqam kanqa. ³⁴Ima mikuymanpas chay mankapi yaku tallikuykuptinqa, chay mikuymi manaña servikunqachu, chay mankapi ima tomana kaqpas manañam servikunqachu. ³⁵Tukuy imamanpas chayna animalkuna wañuruspan wichiukuptinqa mana servikuqñam kanqa, hornocha kaptinpas otaq tullpa kaptinpas pakipankichikmi. Chaykunataqa millakuypaq kasqanraykum millakuypaqña hapinkichik.

³⁶—Chaywanpas pukyu yakuqa otaq qochachispa tomana yakuqa hina servikuqmi kanqa, ichaqa chayna wañusqa animalkunata llachpaqqa ñoqamanmi ama asyukuwanqachu.

³⁷—Sichu chayna animalkuna wañuruspan tarpuna muhupa hawanman wichiukuptinqa chay muhutam ama wischunkichikchu aswanqa servikunqam.

³⁸Ichaqa chayna animalkunamanta wañuruspan nuyusqaña muhupa hawanman wichiukuptinqa chay muhuqa mana servikuqñam kanqa.

³⁹—Mikunapq kaq animalnikichikmanta mayqanninpas wañuruptinqa, chay wañusqata tupayquqmi tutaykunankama mana asuykuwanqachu. ⁴⁰Chay wañusqa animalpa aychanta mikuqpas pachanta taqsakuspanmi tutaykunankama mana asuykuwanqachu, chay wañuruq animal hoqariqqas pachantamá taqsakunqa hinaspa tutaykunankama mana asuykuwanqachu.

⁴¹—Amam mikunkichikchu pampam puriq llapallan taksa animalkunataqa. Chayna animalkunaqa millakuypaqmi.

⁴²—Chaynaqa pampam puriq llapallan animalkunamantaqa amamá mikunkichikchu llapallan tawa chakiyoqkunata otaq mas chakiyoqkunatapas. Chaykunaqa millakuypaq animalkunam. ⁴³Amayá millakuypaqqa kaychikchu pampam puriq taksa animalkunata mikuspaqa otaq wañuruqta llachparuspaqa chaynapi ñoqaman asuykamuwanaykichikpaq. ⁴⁴Ñoqam kani yupaychasqaykichik Tayta Dios, qamkunaqa ñoqapayá sapaqchakuychik hinaspayá chuyanchakuychik ñoqapas chuya kasqayrayku. Pampam puriq taksa animalkunata llachpaspaga amayá millakuypaqqa kaychikchu. ⁴⁵Ñoqa Tayta Diosmi Egipto nacionmanta horqomurqaykichik Diosnikichik kanaypaq. Chaynaqa chuyayá kaychik ñoqapas chuya kasqayrayku —nispa.

⁴⁶Chaykunamá yachachikuyniykuna lliw animalkunamanta, raprayoq animalkunamanta, yakupi kawsaq animalkunamanta hinaspa pampam puriq taksa animalkunamanta. ⁴⁷Chaynaqa amamá pantarunkichikchu mayqenmi allin animal kasqantapas otaq mayqenmi millakuypaq animal kasqantapas otaq mayqenmi mikuna animal kasqantapas otaq mayqenmi mana mikuna animal kasqantapas.

Wachakuq señoraqa imaynam Diosman asuykunanmanta

12 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios kaynata nirqa: —Huk warmi wiksayakuruspan qari wawata wachakuruspanqa imaynam killanwan onqochkaq hinam ama asuykuwanqachu qanchis punchawpuni.

³Chay wawatam nacesqanmanta pusaq punchawninpi qari kaychanpi señalanqaku. ⁴Chay wawapa mamanmi ichaqa kimsa chunka kimsayoc punchaw mastaraq yawarninmanta chuyanchakunqa. Chay chuyanchakunan punchaw tukunankamam ama tupanqachu imapas Diospaq sapaqchasqa kaqkunata. Amataqmi yaykunqachu santuariomanpas. ⁵Ichaqa huk señora warmi wawata wachakuruspanqa imaynam killanwan onqochkaq hinam ama asuykuwanqachu iskay semanapuni, yawarninmantam chuyanchakunqa soqta chunka soqtayoc punchaw mastaraq.

⁶—Chuyanchakunan punchawkuna cumplikuruptinmi qari wawa kaptin otaq warmi wawa kaptinpas, chay wachakusqanmanta chay warmi apamunqa asuykamuwananku karpapa punkunman huk watayoc malta carnerota, chay carneroqa kanqa lliwta kañapuwanankupaqmi. Apamuwanqataqmi huk mallqo palomatawan huk qoqñutapas. Chay ofrendaqa kanqa huchankuna pampachasqa kananpaqmi. Chaykunatam entreganqa sacerdoteman ⁷hinaptinmi sacerdoteñataq ñoqa Tayta Diosman presentawanqa chay warmipa huchankunata pampachanaypaq chaynapim chay warmiqa yawarninmanta chuyanchasqa kanqa. Chaykunamá yachachikuyniykuna qaritapas otaq warmitapas wachakuqkunapaqqa.

⁸—Ichaqa malta carnerota apamunanpaq chay warmipa qollqen mana kaptinqa apamuwanqa iskay qoqñukunatam otaq iskay mallqo palomakunatam. Hukninmi kanqa lliw kañanankupaq hukninñataqmi kanqa hucharayku ofrendapaq.

Chaykunataqa sacerdotem presentawanqa chay warmipa huchankunata pampachanaypaq, chayraqmi payqa asuykamuwanman.

Lepra onqoymanta

13 ¹Tayta Diosmi Moisetawan Aaronta kaynata nirqa:

²—Huk kaqnin runapa cuerponpi punkiy otaq roncha rikuriruptinqa otaq ima yuraq manchapas rikuriruptinqa otaq lepraman rikchakuq ima llagapas rikuriruptinqa pusamunkichik sacerdote Aaronmanmi. Manaña pay kawsaptinqa pusamunkichik paypa miraynin huk kaqnin sacerdotemanmi. ³Chay sacerdotem qawanqa onqoqpa cuerponpi llagata. Sichum chay llagapi kaq pelo yuraqman tikrakuruptinqa hinaspa chay llagapas ukuneqman yaykuruptinqa chayqa lepra onqoyi. Chayta sacerdotem reqsiykuspanmi chay onqoqta ninqa ñoqaman amaña asuykamunanpaq.

⁴—Sichu chay onqoqpa cuerponpi mancha yuraq kaptinqa hinaspa manataq ukuneqman yaykuruptinqa hinaspa pelopas yuraqman mana tikrakuruptinqa sacerdotem chay onqoqta wichqarunqa qanchis punchawpaq. ⁵Chay qanchis punchawmantam huktawan sacerdote qawanqa chay onqoqpa aychanta, sichum chay llaga hinalla kaptinqa hinaspa manataq miraruptinqa sacerdotem yapatawan chay onqoqta wichqanqa hina qanchis punchawtawanraq. ⁶Chay qanchis punchawmantam huktawan qawanqa, sichum chay llaga onqoqpa aychanmanta yuraq allqa kayninmanta menosyaspan mana wiñaptinqa chay onqoqta sacerdote ninqa: “Diosmanqa asuykuwaqñam” nispan. Chay onqoyninga ronchallam. Chaynaqa chay onqoqmá pachanta taqsakuspan asuykuwanmanña.

⁷—Ichaqa chay onqoq qawarachikuspan sanopaña chaskisqa kaptinpas aychanpi chay roncha wiñayta qallaykuptinqa sacerdotemanmi kutirinqa qawachikunanpaq. ⁸Chay sacerdote chay onqoqpa cuerponpi llagakunata qawaspa mirarusqanta tariruspaqa chay onqoqta ninqa ñoqaman amaña asuykuwananpaq. Payqariki onqochkan lepra onqoywanmi.

⁹—Huk kaqnin runapa cuerponpi lepra onqoy llaga rikuriruptinqa chay runatam pusamunkichik sacerdoteman. ¹⁰Sacerdotemá qawanqa chay runapa onqoyninta, sichum chay cuerponpi punkiy yuraq kaptinqa hinaspa chaypi pelopas yuraqman tikrakuruptinqa hinaspa kawsaq aychapas llagapi sutilla rikuriptinqa ¹¹chay runapa onqoyninga sasa sanoyaq lepra onqoyi. Chay onqoqtaqa amañam wichqanqapaschu, ñam yachakunña lepra onqoy kasqanta.

¹²—Sichum onqoqpa chaki puntanmanta uma puntankama sacerdotepa maymi qawanankama chay onqoy apurawman miraruptinqa, ¹³sacerdotem chayta qawanqa. Chay onqoy lliw cuerpona taparuptinqa sacerdotem ninqa chay runaqa asuykuwananpaña. Chay onqoyqariki tikrakurun yuraqmanmi chaymi onqoqpas asuykuwanmanña. ¹⁴Ichaqa chay runapa ronchankunapi kawsaq aycha rikuriruptinqa amam asuykamuwanqachu. ¹⁵Sacerdotemá qawanqa chay ronchakunapi kawsaq aychata hinaspa chay onqoqta ninqa amaña asuykuwananpaq, chay kawsaq aychaqariki lepra onqoyi, chaynaqa amañam asuykamuwanqachu.

¹⁶—Sichu chay kawsaq aycha tikrakurunqa yuraqman hinaptinqa chay onqoqmi sacerdoteman hamunqa ¹⁷qawachikunanpaq, sichu chay llaga tikrakurunqa yuraqman hinaptinqa sacerdotem chay onqoqta ninqa asuykuwananpaña, payqariki manam kachkan lepra onqoywanñachu.

¹⁸—Huk kaqnin runapa cuerponpi chupu rikuriruspan sanoyaruptinqa ¹⁹hinaspa chaypi yuraq punkisqa quedaruptinqa otaq pukayasqa yuraq mancha quedaruptinqa

sacerdotewanmi qawachikunqa. ²⁰Sacerdote qawaspan chay chupupa kasqan ukuneqña kaptinqa hinaspa pelopas yuraqman tikrakuruptinqa chay onqoqtam rimapayanqa amañña ñoqaman asyukuwananpaq. Chay chupupi rikuriqqa lepra onqoymi. ²¹Ichaqa chay chupupa kasqanpi pelopas mana yuraq kaptinqa hinaspa ukuneqman manataq yaykuptinqa chaynapi menosyaytaña qallaykuptinqa chay onqoqtam sacerdote wichqarunqa qanchis punchawpaq. ²²Aswanqa chay onqoqpa cuerponpi chayna chupukuna miraruptinqa sacerdotem ninqa chay runaqa ñoqaman amañña asyukuwananpaq. Chayqariki lepra onqoymi. ²³Ichaqa chay yuraq mancha hinalla kaspan mana wiñaptinqa chay chupuqa ñam sirakurunña, chaynaqa sacerdotem chay runata ninqa asyukuwananpaqña.

²⁴—Ninawan huk runa pusllurachikuptin chay kawsaq aychan pusllusqapi pukayasqa yuraq mancha otaq yuraq mancha rikuriruptinqa ²⁵sacerdotem qawanqa. Sichu chay manchapi kaq pelo yuraqman tikrakuruptinqa hinaspa chay mancha ukuneqman yaykuruptinqa lepra onqoymi hatarirun chay pusllusqapi. Chaynaqa sacerdotem chay onqoqta ninqa ñoqaman amañña asyukuwananpaq, chay llagapiqariki rikurirun lepra onqoymi. ²⁶Sichu chay manchata sacerdotem qawaspan mana taringachu ima yuraq pelotapas hinaspa chay manchaqa mana ukuneqman yaykuspa aswan menosyaptinqa chay onqoqtam sacerdote wichqarunqa qanchis punchawpaq. ²⁷Chay qanchis kaq punchawpiñataqmi sacerdote huktawan qawanqa chay onqoqta. Sichu chay mancha miraruptinqa chay onqoqtam ninqa amañña asyukuwananpaq, chay llagapiqariki rikurirun lepra onqoymi. ²⁸Ichaqa chay mancha mana wiñaspan menosyaptinqa kañakurusqanpa punkiyllanmi. Chaynaqa sacerdotem chay onqoqta ninqa asyukuwananpaqña. Chayqariki kañakurusqanpa sirakusqallanmi.

²⁹—Huk qaripa umanpi otaq huk warmipa umanpi llaga rikuriruptinqa otaq kaki-chunpipas llaga rikuriruptinqa ³⁰sacerdotem qawanqa. Sichu chay llaga ukuneqman yaykuruptinqa hinaspa chaypi tarikuq pelopas qelluyaspa asllayaptinqa, chay onqoqtam sacerdote ninqa ñoqamanqa amañña asyukuwananpaq. Chay runataqa hapirun sarnapakuyimi, chayqariki umanpi otaq kakichunpi rikurirup lepra onqoymi. ³¹Sichum sacerdote qawanqa chay sarnapakuyta hinaspa manataq taringachu chay llagaqa ukuneqman yaykurusqanta hinaspa manataq taringachu ima yana pelotapas hinaptinqa chay onqoqtam wichqarunqa qanchis punchawpaq. ³²Chay qanchis kaq punchawpiñataqmi sacerdote qawanqa chay llagata, sichum chay sarnapakuy mana miraruptinqa hinaspa ukuneqman mana yaykuruptinqa hinaspa pelopas mana qelluyaptinqa, ³³chay onqoqtam sacerdote kamachinqa chukchanta kachiy-kachiyta rutuchikunanpaq, ichaqa amam rutuchikunqachu chay sarnapakuy llagapa kasqantaqa, sacerdotem chay onqoqta wichqarunqa qanchis punchaw mastaraq. ³⁴Chay qanchis kaq punchawpiñataqmi sacerdote qawanqa chay llagata, sichum chay sarnapakuy mana wiñaruptinqa hinaspa manataq ukuneqman yaykuruptinqa chay onqoqtam sacerdote ninqa asyukuwananpaqña. Chay runaqa pachanta taqsakuspam asuykamuwanmanña. ³⁵Ichaqa chay sarnapakuy cheqaptapuni miraruptinqa, sanopaqña avisasqa kachkaptinpas ³⁶sacerdotem huktawan qawanqa chay onqoqta. Sichu chay sarnapakuy miraruptinqa amañnam maskanqachu qellu pelotapas. Chay runaqa manam ñoqamanqa asyukuwanmanñachu. ³⁷Ichaqa chay sarnapakuy sayarusqanpaq sacerdotem rikchakapuptinqa hinaspataq yana pelopas wiñaruptinqa, chay runaqa sanoyarunñam sarnapakuy manta, payqa ñam asyukuwanmanña. Chaynaqa sacerdotemá chay runata ninqa asuykamuwananpaqña.

³⁸—Qaripapas otaq warmipapas aycha qaranpi yuraq manchakuna rikuriruptinqa ³⁹sacerdotem qawanqa paykunapi mancha rikuriruptinqa. Sichum tarirunqa oqeyariq manchakunata hinaptinqa chayqa suchillam. Chay runaqa asyukuwanmanñam.

⁴⁰—Huk qaripa chukchankuna wichiruptin qalakuruptinpa payqa kachkan paqla umallam. Payqa asuykamuwanmanmi. ⁴¹Urkun lawmanta pelon wichiruptin qalakuruptinpas payqa kachkan paqla urkullam. Payqa asuykamuwanmanmi. ⁴²Ichaqa umanpa qepa lawnin paqlayasqanpi otaq urkun paqlayasqanpi pukayasqa yuraq llaga rikuriruptinpa chaypiqa hatarichkan lepra onqoyi. ⁴³Chaytaqa qawanqa sacerdotem. Sichu chay paqlayasqa lawkunapi punkisqa llaga pukayasqa yuraq kaptinpa hinaspa lepra onqoyman rikchakuptinpa ⁴⁴chay runaqa onqochkan lepra onqoywanmi, chaynaqa amam asuykuwanqachu. Sacerdotemá ninqa ama asuykuwananpaq, chaynataqa ninqa umanpi llagayoq kasqanraykum.

⁴⁵—Pipas lepra onqoyniyoq runaqa purinqa llikipakusqa pachayoqmi chaynataq tampa umam. Payqa siminta pañuelowan tapakuykuspanmi qayakunqa: “iLeprawanmi onqochkani! iLeprawanmi onqochkani!” nispa. ⁴⁶Chayna runaqa llagan chinkanankamam mana asuykuwanmanchu. Chayna runaqa sapallanmi *yachanqa campamentomanta hawapi.

Qoqarasqamanta yachachikuykuna

⁴⁷—Sichu millwamanta pachapi otaq linomanta pachapi qoqarasqa mancha rikuriruptinpa ⁴⁸chaynataq linomanta otaq millwamanta awasqapi otaq tejesqapi qoqarasqa mancha rikuriruptinpa chaynataq qarapi otaq qaramanta rurasqapi ⁴⁹verdeyasqa otaq pukayasqa manchakuna rikuriruptinpa chay qoqarasqa manchaqa miraruq qoqaray onqoyi. Chaykunataqa sacerdotemanmá qawachinqaku. ⁵⁰Hinaptinmi sacerdote qawanqa chay manchata hinaspa imapas chay manchayoq kaqta wichqanqa qanchis punchawpaq. ⁵¹Chay qanchis kaq punchawpiñataqmi sacerdote qawanqa chay manchata, sichum chay mancha mirarunqa pachapi otaq awasqapi otaq tejesqapi otaq qarapi otaq qaramanta imapas rurasqapi hinaptinpa chay manchaqa miraruq qoqaray onqoyi, imapas chayna kaqkunaqa mana servikuqñam kanqa. ⁵²Chaynaqa imapas chayna qoqarasqa manchayoq kaptinpa rupanankama kañasqam kanqa, chayqariki miraruq qoqaray onqoyi. ⁵³Ichaqa sacerdote qawaspan chay manchata imapipas mana mirarusqanta tariruspaqa ⁵⁴kamachinqam chay manchayoq kaqta taqsanankupaq hinaspa sacerdote wichqarunqa huk qanchis punchawpaqraq. ⁵⁵Imapas chay manchayoq kaqta taqsaruptinkum sacerdote qawanqa. Sichum chay mancha hina kaqla kaspam mana masyakuptinpas chayqa miraruq qoqaray onqoyi hinaptinpa kañasqam kanqa, chayqariki imapas qoqarachiymi hawanpi kaspam otaq ukunpi kaspapas. ⁵⁶Chay manchata sacerdote qawaptin chay taqsasqankupi mancha menosyaruptinpa chay manchasqa partetam llikirunqaku pachamanta kaptin, qara kaptin, awasqa kaptin otaq tejesqa kaptinpas. ⁵⁷Ichaqa huktawan chay mancha rikuriruspan pachapi otaq awasqapi otaq tejesqapi otaq imapas qaramanta kaqpi miraptinpa chaytaqa kañanqakupunim. ⁵⁸Ichaqa chay pachata otaq awasqata otaq tejesqata otaq imapas qaramanta kaqta taqsaruptinku chay mancha chinkaruptinpa huktawan taqsaruptinkum chaykunaqa servikunqaña.

⁵⁹Kaykunatamá yachachikichik qoqarasqa onqoymanta millwamanta pachapi kaptinpas otaq linomanta pachapi kaptinpas otaq awasqapi kaptinpas otaq ima qarapi kaptinpas. Chaynapim yachankichik mayqenmi servikuq kasqantapas otaq mana servikuq kasqantapas.

Leprawan onqoqkunaqa imaynatam Diosman asuykunankumanta

14 ¹Tayta Diosmi Moisessta nirqa kaynata:

²—Lepra onqoywan kaq runa imaynam asuykuwananmantam kaykunata yachachikichik: Onqoqmi sacerdoteman pusasqa kanqa ³hinaptinmi sacerdoteñaq cam-pamentomanta hawaman lloqsispan chaypi qawanqa, sichu chay onqoqpa lepra onqoynin sanoyaruptinqa ⁴sacerdotem chay onqoqta kamachinqa iskay kawsachkaq mikuna urpi-tuchakunata apamunanpaq, chaykunaqa kanqa ñoqaman asuykuwananpaq ofrendam, apamuwanqataqmi cedromanta kaspitapas, puka qaytutapas hinaspa hisopo sutiyoq plan-tatapas. ⁵Sacerdotem kamachinqa chayraq wisimusqa yakuyoq allpa mankapa hawanpi huknin urpituchata wañuchinankupaq, ⁶hapiykunqataqmi huknin kawsaq urpituchatapas, cedro kaspitapas, puka qaytutapas chaynataq hisopo plantatapas. Chaykunatam challpunga chayraq wisimusqa yaku hawanpi wañuchisqa urpituchapa yawarninman. ⁷Chay yawarni-yoq yakuwanmi challanqa qanchis kutikama lepra onqoywan kaq runata chaynapim payqa asuykuwanqaña. Chay kawsaq urpituchatañaqmi kachaykunqa pawakunanpaq.

⁸—Pipas ñoqaman asuykuwananpaq alistakuqqa pachankunatam taqsakunqa hinaspa-m chukchantapas kachiy-kachiyta rutuchikunqa, kikinpas bañakunqam asuykuwanan-paq hinaspañam yaykunqa campamentoman. Ichaqa qanchis punchawpunim amaraq yaykunqachu kikinpa karpanmanqa. ⁹Chay qanchis punchaw pasaruptinmi huktawan kachiy-kachiyta chukchanta rutuchikunqa, rutuchikunqataqmi barbantapas, cejasninkuna-tapas chaynataq lliw pelonkunatapas. Pachankunata taqsakuspam kikinpas bañakunqataq chaynapim ñoqamanqa asuykuwanmanña. ¹⁰Pusaq kaq punchawmanñaqmi pusamu-wanqa iskay sano malta carnerokunata, pusamuwanqataqmi huk watayoq sano ovejatapas. Apamuwanqataqmi aceitewan chapusqa soqta kilo parten fino harinatapas, chayqariki kawsaykunamanta ofrendam, apamuwanqataqmi cuarto litro masnin aceitetapas. ¹¹Chay-mantam asuykuwananpaq karpapa pationman presentawaqniy sacerdote pusamunqa chay asuykuwananpaq preparakuq runata, paypa imankunatapas churanqa ñoqapa qayllayman-mi. ¹²Huknin malta carnerota hapiykuspanmi kuyuchispa ofrecekunqa cuarto litro masnin aceitewan, chayqariki ñoqa Tayta Diosman presentawananku culparayku ofrendam. ¹³Chay malta carnerotaqa sacerdotem wañuchinqa wañuchinankupaq sapaqchasqa lugarpi, chaypiqariki wañuchinku hucharayku ofrendatawan lliw kañapuwanananku ofrendatam. Culparayku presentawasqanku ofrendaqa kanqa sacerdotepaqmi imaynam hucharayku ofrenda hina, chayqariki ñoqallapaqña sapaqchasqam.

¹⁴—Chaymantam culparayku ofrecekwasqanku carneropa yawarninta sacerdote chas-kiykuspan llusinqa ñoqaman asuykuwananpaq preparakuq runata. Llusinqaqa chay runapa *alleq rinrinpa ura patachantam, llusinqataqmi alleq makinpa maman dedon-tawan alleq chakinpa maman dedontapas. ¹⁵Chaymantam sacerdoteqa aceiteta asllata tallikuykunqa ichoq makinpa plantanman ¹⁶hinaspaqmi alleq dedonta challpuykunqa *ichoq makinpi kaq aceiteman hinaspaqmi hina chay alleq dedollanwantaq qanchis kutikama aceiteta challanqa ñoqa Tayta Diospa ñawpaqniypi. ¹⁷Makinpi puchuq aceitewanñaqmi sacerdote llusinqa ñoqaman asuykuwananpaq preparakuq runata, llusinqaqa alleq rinrinpa ura patachantam, llusinqataqmi alleq makinpa maman dedon-tawan alleq chakinpa maman dedontapas. Chaynatamá llusinqa culparayku yawarwan llusisqanpa hawanman. ¹⁸Chay puchuq aceitewanñaqmi sacerdote tallinqa ñoqaman asuykuwananpaq preparakuq runapa umanman. Chaynata sacerdote ruraruptinmi ñoqa pampachasaq chay runapa huchankunata. ¹⁹Chaymantañaqmi sacerdote pre-

sentawanqa hucharayku ofrendata. Chaynataqa ruranqa ñoqaman asuykuwananpaq preparakuq runa chaskisqaña kananpaqmi. Chaymantañam sacerdote kañapuwanka lliw kañana animalta. ²⁰Chay lliw kañana animaltaqa presentawanqa altarpa hawanpim kawsaykunamanta ofrendatawan kuskata. Chaynata sacerdote ruraptinmá ñoqa pampachasaq chay runapa huchankunata. Chay runaqa asuykuwanmanñam.

²¹—Ichaqa chay onqoq runa wakcha kasqanrayku paypa qollqen mana haypaptinqa pusamuwanka huk malta carnerotam culparayku presentawananpaq, chayqariki huchakuna pampachasaq kananpaq presentawanan ofrendam, chaytawan kuskatam ofreceanqataq aceitewan chapusqa iskay kilo masnin fino harinatapas. Chayqariki kawsaykunamanta ofrendam. Presentawanqataqmi cuarto litro masnin aceitetapas. ²²Chaymantam atisqanman hina presentawanqa iskay qoqñuta otaq iskay mallqo palomakunata. Hukninmi kanqa hucharayku ofrendapaq, hukninñataqmi kanqa lliwta kañapuwananpaq. ²³Pusaq kaq punchawpiñataqmi tukuy chaykunata apamunqa asuykuwananku karpapa punkunman. Chaypim ñoqa Tayta Diospa qayllaypi sacerdoteman entreganqa. ²⁴Sacerdotem presentawanqa culparayku carnero ofrendata, presentawanqataqmi cuarto litro masnin aceitetapas. Chayqariki ñoqa Tayta Diosman kuyuchispa presentawasqanku ofrendam. ²⁵Chaynaqa sacerdotemá wañuchinqa chay culparayku malta carnero ofrendata hinaspam yawarninta chaskiykuspan llusinqa chay ñoqaman asuykuwananpaq preparakuq runata, llusinqaqa chay runapa *alleq rinrinpa ura patachantam, llusinqataqmi alleq makinpa maman dedontawan alleq chakinpa maman dedontapas. ²⁶Chaymantam sacerdote aceiteta asllata talliykunqa *ichoq makinpa plantanman. ²⁷Hinaspam alleq dedonta ichoq makinpi aceiteman challpuykuspan qanchis kutikama challanqa ñoqa Tayta Diospa ñawpaqniypi. ²⁸Sacerdoteqa makinpi kaq aceitewanpas llusinqataqmi ñoqaman asuykuwananpaq preparakuq runata, llusinqaqa alleq rinrinpa ura patachantam, llusinqataqmi alleq makinpa maman dedontawan alleq chakinpa maman dedontapas. Chaynataqa llusinqa culparayku yawarwan llusisqanpa hawanmanmi. ²⁹Makinpi kaq chay puchuq aceitewanñataqmi sacerdote tallinqa ñoqaman asuykuwananpaq preparakuq runapa umanman. Chaynapim ñoqa Tayta Dios pampachasaq chay runapa huchankunata. ³⁰Chaymantam ofreceanqniypa atisqanman hina sacerdote ofreceanqa huknin qoqñuta otaq huknin mallqo palomata. ³¹Chaykunapa hukninmi kanqa hucharayku ofrenda, hukninñataqmi kanqa lliwta kañapuwananpaq. Chaywan kuskatataqmi ñoqa Tayta Dios pampachasaq asuykuwananpaq preparakuq runapa huchankunata.

³²Kaykunam chay yachachikuykuna lepra onqoywan kasqanmanta preparakuq mana ancha qollqeyoq runapaq.

Qoqaraykuna limpianankumanta

³³Moisestawan Aarontam Tayta Dios kaynata nirqa:

³⁴—Dueño chakunaykichikpaq qonay Canaan allpapiña kachkaptikichik, chay allpapi huk kaqnin wasipa perqanta qoqararachiptiyqa ³⁵chay wasiyoqmi sacerdoteman rispan ninqa: “Qoqarachkaq hinam wasiypi rikurirun” nispa.

³⁶Hinaptinmi sacerdote manaraq wasiman yaykuchkaspan kamachinqa chay wasimanta tukuy imakunatapas horqonankupaq chaynapi chay wasipi tukuy ima kaqkunapas mana millarikuyapaq kananpaq, chaymantañam sacerdote yaykunqa qawaykuq.

³⁷—Sichu chay qawasqan wasipa perqankunapi rikurunqa yaykuchkaq hinaraq verde otaq puka qoqaraykunata ³⁸hinaptinqa sacerdotem wasimanta lloqsiruspan wichqarachinqa qanchis punchaw pasanankama. ³⁹Qanchis kaq punchawpiñataqmi kaqla kutispan

sumaqta qawanqa. Sichu chay qoqaraykuna mirarunqa wasipa perqankunapi ⁴⁰hinaptinga sacerdotem wasipa perqanmanta horqochinqa chay qoqaraypa kasqan rumikunata hinaspam wischuchinqa llaqtamanta hawapi wanupataman. ⁴¹Chaymantam sumaqta raspachinqa wasipa ukunpi llapallan perqakunata hinaspam chay allpataqa wischuchinqa llaqtamanta hawapi wanupatam. ⁴²Hinaspam huk rumikunataña churachinqa wischuchisqan rumikunapa rantinpi, mosoqmantañam perqakunatapas mituwana laqapachinqa.

⁴³—Sichu ruminkunatapas wischuchichkaptin chaynataq perqakunatapas raspachispa musoqmanta mituwana laqachichkaptin chay wasipi kaqllamanta qoqaray rikurirup-tinqa ⁴⁴yapatawanmi sacerdote yaykuspan sumaqta qawanqa. Sichu mirarunqa wasipi chay qoqaray hinaptinga chayqa miraruq qoqaray onqoymi, chay wasiqa millarikuy-paq wasiñam kanqa. ⁴⁵Chaynaqa tuñichinqakum chay wasitaqa hinaspam ruminkunatapas qerunkunatapas, allpantapas wischuchinqa llaqtamanta hawapi wanupataman. ⁴⁶Chay wasiman wichqasqa kachkaptin pipas yaykuqqa manam asuykuwanmanchu tutaykuqka-ma. ⁴⁷Pipas chay wasipi puñuqqa otaq mikuqqa pachantam taqsanqa.

⁴⁸—Yapamanta sacerdote chay wasiman yaykuykuspanmi sumaqta qawanqa. Sichu mosoqmanta laqapasqanku perqakunapi manaña chay qoqaray miraruptinqa chinka-rusqanraykum sacerdote ninqa chay wasiqa manaña millakuy-paq kasqanta. ⁴⁹Wasiqa limpioña kananpaqmi apamunqa iskay urpituchakunata, cedro kaspita, puka qaytuta chaynataq hisopo plantachatapas. ⁵⁰Hinaspam huknin urpituchata wañurachinqa chay-raq wisimusqa yakuyoq allpa mankapa hawanpi. ⁵¹Chaymantam hapiykunqa cedro kaspita, hisopo plantata, puka qaytuta chaynataq kawsachkaq urpituchatapas. Chayku-natam challpunqa wañuchisqan urpituchapa yawarninman hinaspam chayraq wisimusqa yakuman. Hinaspam challanqa qanchis kutikama chay wasita. ⁵²Chaynata ruraspanmi qoqaraypa rikurisqan wasita limpiyanqa urpituchapa yawarninwan, chayraq wisimusqa yakuwan, kawsachkaq urpituchawan, cedro kaspiwan, hisopo plantachawan hinaspam puka qaytuwan. ⁵³Chaymantam kawsachkaq urpituchata kachaykunqa pawakunan-paq. Chaynatam ruranqa chay wasiqa manaña millakuy-paq kananpaq.

⁵⁴Chaykunam yachachiwanchik lepra onqoymanta, sarna onqoymanta, ⁵⁵pachapi qoqaraymanta, wasipa perqanpi qoqaraymanta, ⁵⁶aycha qarapi rikurirup punkiyku-namanta, chupukunamanta chaynataq aycha qarapi mancha rikuriqkunamantapas. ⁵⁷Chaykunapa yachachiwanchik lepra onqoymantawan qoqaray onqoymantam chay-napi millakuy-paq kaqkunatapas otaq mana millakuy-paq kaqkunatapas reqsinapaq.

Qarikunapi millakuy-paq kaqkunamanta

15 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiestawan Aaronta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Pi qaripas qeya ispaywan kaspaqa manam asuykuwanmanchu. ³Chay onqoywan kasqanraykum ispakuyta atiptin otaq ispakuyta mana atiptinpas chay runaqa millakuy-paqña kanqa, chay runaqa manam asuykuwanmanchu.

⁴—Qeya ispaywan onqoq runapa puñusqan camaqa llapallanmi millarikuy-paq kanqa. Maypim tiyasqankunapas millarikuy-paqmi kanqa.

⁵—Chay onqoqpa camanta tupaykuqpas pachankunata taqsakuspanmi baña-kunqa, payqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

⁶—Qeya ispaywan kaqpa tiyasqanpi tiyaykuqpas pachankunata taqsakuspanmi bañakunqa, payqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

⁷—Qeya ispaywan kaq runata pipas hapikuspanqa pachanta taqsakuspanmi ya-kuwan bañakunqa. Payqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

⁸—Sichu qeya ispaywan kaq runa asuykamuwananpaq hina kaq runaman toqaykuptinqa chay toqaykachikuq runam kikinpa pachankunata taqsanqa hinas-pam bañakunqa, payqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

⁹—Qeya ispaywan kaq runapa sillakusqan tiyananpas millarikuypaqmi kanqa.

¹⁰—Qeya ispaywan kaqpa tiyasqanta pipas tupaykuqqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

—Onqoqpa tiyasqankunata apaqpas pachankunata taqsakuspanmi bañakunqa, payqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

¹¹—Qeya ispaywan kaq runa pitapas tupaykunqa makinta mana maylla-kuchkaspan hinaptinqa chay llapchaykachikuq runam pachankunata taqsanqa hinas-pam bañakunqa. Payqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

¹²—Qeya ispaywan kaqpa hapisqan allpa mankataqa pakirunkichikmi, kullu-manta kaqkunatañataqmi mayllarunkichik.

¹³—Pipas qeya ispaywan kachkaspan sanoyaruq runaqa qanchis punchawtaraqmi suyanan chuyanchakunanpaq, chaymantañam pachankunata taqsaspan kallpaq yakupi bañakunqa, chaynata ruraruspanqa asuykamuwanmanñam. ¹⁴Pusaq kaq punchaw-ninmanmi apamunqa iskay qoqñukunata otaq iskay mallqo palomakunata hinas-pam hamunqa ñoqa Tayta Diospa qayllayman, apamuwanqaca asuykamuwananku karpapa punkunmanmi hinas-pam qoykunqa sacerdoteman. ¹⁵Sacerdotem presentawanqa huknin-ta huchamanta ofrendata hina, huknintañataq lliw kañanapaq ofrendata hina, chaynata ruraptinmi ñoqa Tayta Dios pampachasaq chay runata qeya ispaywan kasqanmanta.

¹⁶—Runa puñuchkaptin qari kayninmanta kikiñllanmanta imapas lloqsiptinqa bañakuspanmi tutaykuqkama mana asuykuwanmanchu.

¹⁷—Pachakunamanpas otaq ima qaramanpas chay runamanta lloqsiq sutuy-kuptinqa chaykunaca taqsasqam kanqa, chay pachaqa otaq chay qarakunaca manañam servikunqachu tutaykuqkama.

¹⁸—Sichu warmiwan qari puñuruspaqa, chay qarimanta lloqsisqanraykum iskayninku bañakunqaku hinas-pam tutaykuqkama mana asuykuwanmankuchu.

Warmikunapi rikuriq millakuypaq kaqkunamanta

¹⁹—Pi warmipas yawarpakuywan onqospanqa qanchis punchawmi ama asuykuwanqachu.

—Payta tupaykuq runapas tutaykuqkamam ama asuykuwanqachu.

²⁰—Yawarpakuywan kaqpa waqtapasqanpi kaqkunaca millarikuypaqmi kanqa. Millarikuypaqtaqmi kanqa imapi tiyasqanpas.

²¹—Pipas paypa waqtapaykusqan tupaykuqqa pachankunatam taqsanqa hinas-pam kikinpas bañakuspantaq tutaykuqkama mana asuykuwanmanchu.

²²—Pipas chay warmipa tiyasqan tupaykuqqa pachankunata taqsakuspanmi ba-ñakunqa hinas-pam tutaykuqkama ama asuykuwanqachu. ²³Chay warmipa camanta otaq tiyasqankunata pipas llachpaykuqqa tutaykuqkamam ama asuykuwanqachu.

²⁴—Pi qaripas warmiwan puñuchkaptin chay warmi yawarpakuyta qallaykuptin-qa chay qaripas chay warmi hinam qanchis punchawpuni ama asuykuwanqachu.

²⁵—Sichu warmipa yawarnin hamunqa killanwan mana onqonan tiempopi otaq killanwan onqonan punchawkuna tukuruchkaptinpas hinallaraq yawarnin hamuptinqa amam asyukuwanqachu, payqa kanqa killanwan onqosqanpi hinam.

²⁶—Chaynataqmi imapim waqtapasqankunapas millarikuyupaqtaq kanqa, chaynaqa kanqa killanwan kaspa waqtapasqanpi hinam, chaynataqmi tiyasqankunapas millarikuyupaqtaq kanqa killanwan kaspa tiyasqanpi hina.

²⁷—Pipas chaykunata tupaykuqqa amam asyukuwanqachu, pachantapas taqsakuspanmi bañakunqa hinaspa tutaykuqkama ama asyukuwanqachu.

²⁸—Yawarpakuyninmanta sanoyaruspanñataqmi qanchis punchawta suyanqa, chaymantañam payqa asyukuwanman. ²⁹Pusaq kaq punchawpiñataqmi sacerdoteman apamunqa iskay qoqñukunata otaq iskay mallqo palomakunata, apamunqaca asyukamuwanku karpapa punkunmanmi. ³⁰Sacerdotem hukninta presentawanqa hucharayku ofrendapaq, huknintañataqmi presentawanqa lliw kañana ofrendapaq. Ñoqa Tayta Diospa qayllaypi chaynata sacerdote ruraptinmi chay warmi chuyanchasqa kanqa yawarpakuyninmanta. ³¹Chaynatam Israelpa mirayninkunataqa chuyanchankichik tukuy millakuypaq kaqninkunamanta, chaynataqa rurankichik paykunapa chawpinpi *yachanay karpata millakuyupaqta ama rurarunankupaqmi hinaspapas ama wañurunankupaqmi.

³²Chaykunamá chay yachachikuykuna pi qaripas qeya ispaywan onqoptinqa otaq puñuchkaptin qari kayninmanta imapas kkillanmanta lloqsiptinqa. Chayna kaqkunaga manam asyukuwanmanchu. ³³Chaykunamá yachachikuykuna killanwan kaq warmikunapaqpas. Hina chay yachachikuykunallam kanqa qaripaqqas hinaspa warmipaqqas paykunata chaykuna pasaptinqa chaynataq killanwan kaq warmiwan puñuq runapaqqas.

Huchakuna pampachana punchawmanta

16 ¹Aaronpa iskaynin churinkunam Tayta Diosman asyukuspanku wañururaku. Chaypa qepallantam ²Moisesta Tayta Dios nirqa:

—Wawqeki Aarontayá niy karpapi cuarto rakinaq telapa qepanmanqa otaq baulpa tapanpa ñawpaqninmanqa ama sapa kutilla yaykunanpaq chaynapi ama wañurunanpaq. Ñoqaqa sutillatam rikurisaq baulpa tapanpa hawan puyupi. ³Aaronqa yaykuspaqa-yaykunqa “chuyay-chuyay” lugarmanqa malta toropa yawarninta hucharayku ofrendapaq apaykuspallam, apaykunqataqmi lliw kañana ofrendapaq kaq carneropa yawarnintapas. ⁴Payqa yaykunanpaqmi hinakunqa sapaqchasqa linomanta camisonwan hinaspa linomanta calzoncillowan hinaspa weqawninta watakunqa linomanta chumpiwan, umantapas wankikunqataqmi linomanta uma wankinawan. Chay pachakunaga ñoqallapaqña sapaqchasqam, chaynaqa chaykunawan manaraq pachakuchkaspaq sumaqta bañakunqa.

⁵—Israelpa mirayninkunapa rantinpiñataqmi Aaron apamunqa iskay chivatokunata huchamanta ofrendapaq, apamunqataqmi huk carnerotapas lliw kañana ofrendapaq. ⁶Malta torotam Aaron ofreowanqa kikinpa huchanmantawan ayllunpa huchankunamanta chaynapi huchankumanta pampachanaypaq. ⁷Chaymantam chay iskaynin chivatokunata ñoqa Tayta Diosman presentawanqa asyukuwananku karpapa punkunpi. ⁸Hinaspa Aaronqa sorteanqa iskaynin chivatokunata. Huknintam akllanqa ñoqa Tayta Diospaq, huknintañataqmi akllanqa Azazelpaq. ⁹Chaypim Aaron wañuchipuwanaq suerteaspa akllapuwashan chivatota, chaytaqa presentawanqa huchanmanta ofrendapaqmi. ¹⁰Azazelpaq suerteaspa akllashan chivatotañataqmi kawsachkaqllata ñoqa Tayta Diospa qayllayman churanqa huchakuna pampachanaypaq hinaspa Azazelpaq chunniqman kachaykunqa.

¹¹—Malta torotam Aaron ofrecewanqa kikinpa huchanmantawan ayllunpa huchankunamanta chaynapi huchankumanta pampachanaypaq, chaynaqa chay malta torotamá wañuchinqa huchankunamanta ofrenda kasqanrayku. ¹²Chaymantañataqmi ñoqa Tayta Diospa qayllaypi kaq altarmanta nina sansata horqoykuspa qontichinaman churanqa hinaspa kutasqa miski asnaq iskay aptay inciensotawan apaykunqa cuarto rakinaq telapa qepanman. ¹³Chay inciensotam sansaman hinaykunqa ñoqa Tayta Diospa qayllaypi. Chaypim inciensopa qosniynin Chunkantin Kamachikuykuna waqaychana baulpa tapanta tutayaykachinga, chaynapim Aaronqa mana wañurunqachu. ¹⁴Hina qepanmanñataqmi malta toropa yawarninman dedonta challpuykuspan challanqa tapata intipa qespimun lawman qawaqta hinaspa dedonwantaq yapatawan qanchis kutikama challanqa yawarwan chay tapapa ñawpaqninpi. ¹⁵Chaymantam chivatota wañuchinqa runakunapa huchankunamanta presentawanaypaq hinaspa apaykunqa yawarninta cuarto rakinaq telapa qepanman hinaspa dedonwan challanqa tapapa hawanman chaynataq ñawpaqninman, chaynataq ruranaq malta toropa yawarninwan rurasqanta hinam. ¹⁶Chaynatamá santuariotaga chuyanchanqa Israelpa mirayninkunapa millakuypaq kaqninkunamanta, mana kasukusqankumanta hinaspa llaqa huchankumanta. Hina chaynallatataqmi ruranaq ñoqaman asuykuwananku karpapas. Chay karpaga kachkan millakuypaq chawpinkupim.

¹⁷—“Chuyay-chuyay” lugarpi huchakuna pampachasqa kanaypaq Aaron yaykuptinqa amam pipas kanqachu chay asuykuwananku karpapiqa karpamanta Aaron lloqsimunan-kama. Kikinpa huchankunata, ayllunkunapa huchankunata hinaspa huñunasqa Israel casta llapallan runakunapa huchanta pampachaptiyñam ¹⁸Aaronqa lloqsinqa ñoqa Tayta Diospa qayllaypi altarta chuyanchanaypaq. Chaypaqmi apanqa malta toropatawan chivatopa yawarninta hinaspa llusinqa altarpa llapallan waqrachankunata. ¹⁹Yawarwantaqmi altarta challanqa qanchis kutikama. Chaynata ruraspanmi Israelpa mirayninkunapa millakuypaq rurasqanmanta chuyanchanqa, chaynatam ñoqapaq sapaqchanqa.

²⁰—“Chuyay-chuyay” lugarta, asuykuwananku karpata hinaspa altarta Aaron chuyanchayta tukuruspanmi pusachimunqa chay kawsachkaq chivatota. ²¹Hinaptinmi Aaron churaykunqa makinkunata kawsachkaq chivatopa umanman hinaspa ñoqaman willawanqa Israelpa mirayninkunapa mana allinkuna rurasqankunata, mana kasukuy-ninkunata chaynataq paykunapa huchantapas. Chivatotaga pusachinqa chunniqmanmi chaypaq nombrasqa runawan. ²²Chaymi huchanku apachkaq hina chay chivato apanqa purunman paykunapa llapallan mana allin rurasqanta. ²³Chaymantam Aaron yaykunqa asuykuwananku karpaman hinaspa chaypi “Chuyay-chuyay” lugarman yaykunan-paq churakunan linomanta pachanta chustukurunqa hinaspa dejarunqa chay karpapi. ²⁴Asuykuwananku karpapi bañakuruspanmi pachakurunqa hina sacerdote pachanwanña. Lloqsispanñataqmi kikinmantawan runakunamanta lliw kañana ofrendata kañapuwanaq hinaptinmi Aaronpa huchantawan runakunapa huchanta pampachasqa. ²⁵Altarpim kañanqataq hucharayku ofrenda wiratapas. ²⁶Azazelman chay chivatota pusaq runapas pachanta taqsakuspanmi bañakunqa hinaspañam campamentoman yaykunqa.

²⁷—Campamentomanta hawamanmi horqonqaku huchamanta wañuchisqa malta torotapas chaynataq chivatotapas hinaspa chaypi kañanqaku qaranta, aychanta chaynataq akantapas. Chay animalkunapa yawarninqariki santuario-man apasqam kanqa huchakuna pampachasqa kanaypaq. ²⁸Chay kañaq runapas pachanta taqsakuspaq bañakunqa hinaspañam campamentoman yaykunqa.

²⁹—Kaymi qamkunapaq kanqa wiña-wiñaypaq decretoy: Qanchis kaq killapa chunka punchawninpi ayunankichik hinaspa ama llamkankichikchu. Amataq-má llamkanqachu llaqtamasikichikpas nitaq qamkunawan kaq forasteropas. ³⁰Chay punchawpim ñoqa Tayta Dios tukuy huchaykichikta pampachasaq chaynapim asuykuwankichikmanña. ³¹Chay punchawqa samana punchawmi qamkunapaq kanqa. Chay punchawpim ayunankichik. Kayqa wiña-wiñaypaq decretom. ³²Taytanpa rantinpi sacerdote kananpaq aceitewan tallispa nombrasqa runaqa huchakunata pampachanaypaqmi ofrendakunata imam rurananman hina ruranqa, chaynataqa ruranqa ñoqapaq sapaqchasqa linomanta pachawan pachakuspanmi. ³³Hinaspa chuyan-chanqa ñoqaman asuykuwananku karpata, “Chuyay-chuyay” lugarta chaynataq altartapas. Sacerdotekunapa huchankunata chaynataq llapallan huñunasqa runakunapa huchankunata pampachanaypaqmi payqa ofrendakunata presentawanqa.

³⁴—Kaymá qamkunapaq kanqa wiña-wiñaypaq decretoy. Watapim huk kutita kayta rurankichik Israelpa mirayninkunapa huchanta pampachanaypaq.

—Chaynatamá rurarquaku Moisesman Tayta Diospa kamachisqanta hina.

Diospa santuarionqa chullalla kasqanmanta

17 ¹⁻²Aaronman, churinkunaman chaynataq Israelpa llapallan mirayninkunaman kamachinanpaqmi Moisesman Tayta Dios kaynata nirqa:

³—Israelpa castankunamanta sichum pipas nakanqa bueyesta otaq carnerota otaq cabrata campamento ukupi otaq hawapipas ⁴hinaspañataq ofrecewanapaq chay nakasqanta mana apamunqachu ñoqa Tayta Diospa santuarioypa punkunman, chaytaqariki apamunan asuykuwananku karpamanmi. Mana chaynata ruraspanqa huchayoqmi kanqa yawar chaqchurusqanmanta. Chayraykum chay runaqa runamasinkunamanta chinkachisqa kanqa. ⁵Chaynapim Israelpa mirayninkunaqa ofrendankuta ñoqaman apamuwanqaku. Chakrapi nakaqkunaqa asuykamuwananku karpapa punkunpi sacerdotemanmi apamunqaku, ñoqawan allinlla kasqankumantam ofrendata presentawanqaku. ⁶Hinaptinmi sacerdote challanqa yawarta asuykuwananku karpapa punkunpi kaq altarniypa hawanman hinaspa kañanqa chay animalpa wiranta. Chayqariki ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam. ⁷Manañam mastaq wañuchipunkichikñachu chivato kaqlla demoniokunamanqa. Chaykunata ñawpaqta adoraspam pierdekuq warmi hina huchallikurqankichik, kaymi kanqa wiña-wiñaypaq decretoy llapallan miraynikichikpaq.

⁸—Israelpa castankuna kaspapas otaq qamkunawan kuska *yachaq forastero kaspapas lliw kañanapaq ofrendata otaq wakin ofrendata presentaspaq, ⁹presentawananku asuykuwananku karpapa punkunpim, mana chaynata ruraspaq runamasinkunamanta chinkachisqam kanqa.

Yawartaqa ama mikunankumanta

¹⁰—Israelpa castankunamanta otaq qamkunawan *yachaq forasterokunamanta pipas yawarta mikuruptinqa paypa contranpim kasaq hinaptinmi runamasinkunamanta chinkachisqa kanqa. ¹¹Animalpa vidanqa kachkan yawarninpi. Ñoqam kamachir-qaykichik chay yawarta altarman apaptikichik huchaykichikta pampachanaypaq. Chay yawarwan huchaykichikta pampachasqaraykum vidaykichikta librasaq.

¹²—Amam mayqannikichikpas nitaq qamkunawan *yachaq forasteropas yawartaqa mikunkichikchu. ¹³Israelpa mirayninkunamanta otaq qamkunawan yachaq forasterokunamanta pipas hapiramunqa mikuna purun animalta otaq urpitutapas

hinaspaqa yawarninta pampaman suturachispanmi allpawan taparunqa. ¹⁴Runapas otaq animalpas yawarllanwanmi kawsan. Chayraykum nikichik ima animalpa yawarnintapas ama mikunaykichikpaq. Pipas yawar mikuqqa chinkachisqam kanqa.

¹⁵—Israelpa mirayninkunamanta otaq forasterokunamanta pipas kikinmanta wañuq animalta otaq purun animalpa wañuchisqan animalta mikuruspaqa taqsanqam pachankunata hinaspa kikinpas bañakunqataq. Payqa tutaykuqkamam ama asuykuwanqachu, chaymantañam payqa asuykuwanman. ¹⁶Sichu mana taqsanqachu pachanta nitaq kikinpas bañakunqachu hinaspaqa huchanmanta culpayoqmi kanqa.

Pikunawanmi qariqa mana puñunanmanta

18 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios kaynata nirqa: —Ñoqam kani yupaychasqaykichik Tayta Dios.

³—Amam imatapas rurankichikchu *yachasqaykichik Egipto nacionpi runakunapa rurasqankuta hinaqa.

—Yaykuchinay Canaan nacionpi kaspaykichipas amataqmi paykunapa rurasqanta hinaqa rurankichikchu, amataqmi kawsankichikchu paykunapa costumbrenman hinaqa.

⁴—Reglamentoykunata cumplispayá decretoykunatapas kasukuychiktaq. Chaykunaman hinayá kawsaychik. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

⁵—Chaynaqa decretoykunatawan reglamentoykunatayá kasukuychik. Chaykunata pipas cumpliqa kawsanqam. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁶—Amam mayqan qaripas familianmanta kaq warmiwanqa kakunqachu. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁷—Mamallaykiwan kakuspaqa amam taytaykitaqa penqaymanqa churankichu. Payqariki mamaykim, amam paywanqa kakunkichu.

⁸—Warminwan kakuspaqa amam taytaykitaqa penqaymanqa churankichu.

⁹—Taytaykipa churyapakuynin otaq mamaykipa wachapakuynin panikiwanqa amam kakunkichu wasiki naceq kaptinpas otaq huklaw wasipi naceq kaptinpas.

¹⁰—Penqayman churakunaykipaqa amam kakunkichu qari churikimanta warmi willkaykiwanpas nitaq warmi churikimanta warmi willkaykiwanpas.

¹¹—Taytaykipa huknin warminpa warmi wawanwanqa amam kakunkichu. Taytaykipa churinqa panikim, chayraykum paywanqa ama kakunkichu.

¹²—Taytaykipa paninwanqa amam kakunkichu, payqariki taytaykipa familianmi.

¹³—Mamaykipa ñananwanqa amam kakunkichu, payqariki mamaykipa familianmi.

¹⁴—Tiallaykiwan kakuspaqa amam penqaymanqa churankichu taytaykipa wawqentaqa.

¹⁵—Llumchuynikiwanqa amam kakunkichu, payqariki churikiwarminmi.

¹⁶—Cuñadallaykiwan kakuspaqa amam wawqekitaqa penqayman churankichu.

¹⁷—Amam wawantinwanqa kakunkichu huk warmiwanqa, amataqmi kasarankichu qari wawanpa warmi churinwanpas nitaq warmi wawanpa warmi wawanwanpas. Tukuy chaykuna ruraqqa millakuyapaqmi familiantillan kasqanrayku.

¹⁸—Warmiki kawsachkaptinqa amam warmikipa ñañantaqa casarankichu nitaqmi paywanqa kakunkichu. Paykunaqa cheqninakunmanmi iskayninwan kasqaykirayku.

¹⁹—Amam kakunkichu killanwan kaq warmiwanqa.

²⁰—Amam kakunkichu runamasikipa warminwanqa. Chaynata ruraspaqa millakuyapaqmi kawaq.

²¹—Amam churikita ninapi kañankichu Moloc sutiyoq taytachapaq. Chaynata ruraspaqa ñoqapa sutiytam penqayman churawaq. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

²²—Warmiwan hinaqa amam kakunkichu qaripuraqa. Chay rurayqa pasaypaq millakuypaqmi.

²³—Animalwanqa amam hukllawakunkichu warmiwan hinaqa, chaynata ruraspaqa millakuypaqtam rurachkanki. Warmipas qariwan hinaqa amataqmi animalwanqa hukllawakunqachu. Chayqa pasaypaq millarikuypaq ruranakunañam.

²⁴—Chay ruraykunawanqa amam millakuypaqta rurakunkichikchu. Chaykunawanmi qayllaykichikmanta wischunay llapa nacionkunapas millakuypaqña rikurirunku. ²⁵Chayna ruraykunawanmi allpapas millarikuypaqña rikurirurqa hinaptinmi allpataqa castigarqani runakuna mana allin rurasqankumanta. Chayraykum allpapas chay runakunata vomitachkaq hina wischuchkan. ²⁶Israel casta runakuna, kasukuychikya qamkunapas chaynataq qamkunawan *yachaq forasterokunapas decretoykunatawan reglamentoykunata hinaspayá ama ruraychikchu mayqantapas kay millarikuypaq kaqkunataqa. ²⁷Tukuy kay millarikuypaq kaqkunataqa rurarqu qamkunamanta chay allpapi punta yachaq runakunam hinaptinmi chay allpapas millarikuypaq karurqa. ²⁸Yanqañataq qamkunatapas vomitachkaq hina chay allpa wischurusunkichikman millakuypaq kaqkunata ruraptikichik, chaynatamiki wischururqa chay allpapi punta yachaq runakunatapas. ²⁹Pipas chay millarikuypaq kaqkunata ruraq runaqa runamasinkunamanta chinkachisqam kanqa. ³⁰Chaynaqa kasukuychikya kay kamachisqaykunata. Amayá ruraychikchu millarikuypaq kaqkunataqa qamkunamanta ñawpaq runakunapa rurasqanta hinaqa. Amamá millarikuypaqqa rurakunkichikchu chaykunawanqa. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

Allin ruraq runaqa imaynam kawsananmanta

19 ¹⁻²Huñunasqa Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios kaynata nirqa:

—Chuyayá kaychik yupaychasqaykichik Tayta Diospas chuya kasqayrayku.

³—Sapakamayá respetaychik tayta mamaykichikta.

—Samankichiktaqmi samana punchawniykunapipas. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

⁴—Amam rinkichikchu taytacha-mamachakunamanqa nitaqmi rurakunkichikchu fundisqa taytacha-mamachakunatapas. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

⁵—Ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta ofrendata ñoqa Tayta Diosman presentawaspaykichikqa, qowaychik chaskisqa kanaykichikpaq hinayá. ⁶Chay wañuchipuwaspaykichik animalpa aychantaqa mikunkichik chay punchawllam, mana chayqa mikunkichik paqarinnintin punchawmi, sichu minchantinpaq puchuruptinqa kañarunkichikmi. ⁷Sichu minchantinña mikuptikichikqa millarikuypaqñam kanqa chay ofrendaqa hinaptinqa manam chaskisqachu. ⁸Pipas kimsa punchawniyotña mikuruqqa huchanrayku castigasqam kanqa. Payqa ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqa kaqta despreciasqanraykum runamasinkunamanta chinkachisqa kanqa.

⁹—Chakraykipi imatapas cosechaspaykiqua amam patankamaqa rutunkichu nitaqmi wichisqankunatapas pallapankichu. ¹⁰Uvasnikita pallachispapas amam maskapachinkichu nitaqmi wichisqankunatapas pallapankichu, chaykunataqa wakchakunapaqwan forasterokunapaqmi saqenki. Ñoqaqa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani.

¹¹—Amam suwakunkichikchu, amam engañankichikchu, amataqmi pitapas llullakunkichikchu.

¹²—Amam sutiypiqa imatapas yanqaqa jurankichu. Chayta ruraspaqa ñoqa Diosnikipa sutiytam penqayman churawaq. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹³—Amam runamasikitaqa ñakarichinkichu, amataqmi imallantapas suwakunkichu. —Llamkapusuqnikipa pagontaqa chayllam qoykapunki, amam paqarinnintin-kamaqa hatallikunkichu.

¹⁴—Amam ñakankichu mana uyarikuqkunataqa.

—Ñawsapa purinanmanpas amataqmi churankichu trancataqa aswanqa Diosni-kitam respetanki. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹⁵—Juez kaspaykiqua allinllatam arreglanki, amam sayapakunkichu wakchaman-pas nitaq apumanpas. Derechonpim sumaqa arreglanki runamasikipa quejantaqa.

¹⁶—Llaqtaykipiqa amam cuento qepiqa kankichu. Amataqmi runamasikipa vi-danpa contranpiqa sayarinkichu. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹⁷—Runamasikitaqa amam sonqoykipiqa cheqninkichu.

—Anyana kaptinqa anyaykunkim huchallikusqanwan qampas ama huchallikunaykipaq.

¹⁸—Amam vengakunkichu nitaqmi cheqnipakunkichu runamasikitaqa. Kuyay runamasikita kikikita hina. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹⁹—Decretoykunatam kasukunki.

—Amam animalnikitaqa muyachinkichu huk rikchaq animalwanqa.

-Amataqmi chakraykipipas tarpunkichu iskay rikchaq muhutaqa.

—Amataqmi churakunkichu iskay rikchaq qaytuwan rurasqa pachawanqa.

²⁰—Sichu huk runa puñurunman casarakunanpaq hukpa rimapayasqan sirvientawan, chay sirvienta manaraq rantisqa kaptinqa otaq manaraq librea-chisqa kaptinqa castigasqapunim kanqaku, ichaqa chay sirvienta manaraq libre kasqanraykum mana wañuchisqachu kanqaku ²¹hinaptinqa chay runam ñoqa Tayta Diosman apamuwanqa asuykuwananku karpapa punkunman culpnanrayku carnero ofrendata. ²²Chay culparayku carnerotam sacerdote ñoqa Tayta Diosman ofrecewanqa chay runapa huchanmanta hinaptinmi huchanta pampachasaq.

²³—Qonay allpaman yaykuspaykichikqa plantankichikmi tukuy rikchaq fruta sachakunata ichaqa rurunkunataqa amaraqmi mikunkichikchu kimsa watan-kama. ²⁴Tawa kaq watapiñam chay sachapa llapallan rurunkunaqa ñoqapaq sapaqchasqa kanqa ñoqata alabawanaykichikpaq. ²⁵Pichqa kaq watanpiñam mi-kunkichik chay sachapa rurunkunataqa. Chaynapim chay sachaykichik astawan rurupusunkichik. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

²⁶—Amam ima aychatapas mikunkichikchu yawarnintintaqa.

—Amam adivinokunaqa kankichikchu nitaq hamuq tiempokunamanta musyaqkunapas.

²⁷—Ñoqata mana yupaychawaqniy runakuna hinaqa amam rutuchikunkichik-chu umaykichikpa muyuriqninpi chukchaykichiktaqa, amataqmi barbaykichipa puntankunatapas kaptankichikchu.

²⁸—Pipas wañurusqanraykuqa amam cuerpoykita dañankichu, amataqmi mana chinkaqa marcakunataqa aychaykipipas rurakunkichu. Ñoqa Tayta Diosmi chayna-ta nini.

²⁹—Warmi churikitaqa amam penqayman churankichu chuchumikapaq qos-paykiqua. Chayna kaptinqa nacionnikim pasaypaq millakuypaqña karunman.

³⁰Samana punchawniykunapim samankichik hinaspa santuarioytipas respe-tankichik. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

³¹—Amam rinkichikchu espiritistakunamanqa nitaq qayaqkunamanpas. Chaykuna ruraqta maskaspapa millakuypaqmi kawaqchik. Ñoqaqa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani.

³²—Yuyaqkunapa qayllanpi sayarispam paykunataqa respetanki. Respetankitaqmi Diosnikitapas. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

³³—Qamkunawan kуска nacionnikichikpi *yachaq forasterotaqa amam ñakarichinkichikchu. ³⁴Paytaqa llaqtamasikichikta hinam qawankichik. Paytaqa kuyankichik kikikichikta hinam qamkuna hina kasqanrayku. Forasterom qamkunapas karqankichik Egipto nacionpi. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

³⁵—Juzgaspaykichikqa allinllatam arreglankichik. Imam kaqlatataqmi qonakunkichik tupuspapas, pesaspapas hinaspa yupasapapas. ³⁶Cabalmi kanqa balanzaykichikpas, pesoykichikpas, tupunaykichikpas chaynataq litroykichikpas. Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diosmi Egipto nacionmanta horqomurqaykichik.

³⁷—Kasukuspayá cumpliyichik llapallan decretoykunatawan llapallan reglamentoykunata. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Mana kasukuqkuna castiganamanta

20 ¹⁻²Israelpa mirayninkunata ninanpaqmi Moisesman Tayta Dios kaynata nirqa:

—Sichu Israel runakunamanta otaq paykunawan *yachaq forasterokunamanta pipas huk kaqnin churinta qonqa ofrendapaq Moloc sutiyoq taytachaman hinaspaqa wañuchisqam kanqa. Llapallan chayna ruraq runataqa nacionniyoq runakunam rumiwan chamqaparunqa. ³Ñoqapas chay runapa contranpi sayarispaymi runamasinkunamanta chinkarachisaq, chaynataqa rurasaq Moloc sutiyoq taytachaman churinta ofrecesqanraykum chaynataq santuarioytapas hinaspa chuya sutiytapas penqayman churasqanraykum. ⁴Sichu chay nacionpi runakuna disimulakuspanku chay runata wañuchinankupaq mana sentenciaptinkuqa ⁵kikiypunim sayarirusaq chay runapa contranpi chaynataq familianpa contranpipas hinaspa chay runataqa runamasinkunamanta chinkarachisaq. Chinkarachisaqtaqmi paywan kуска Moloc adoraspaa llapallan huchallikuqkunatapas. Chaynata ruraspaqa hukwan-hukwan kakuq warmi hinam ñoqata traicionawachkanku. ⁶Sichu pipas ringa espiritistakunaman otaq qayaqkunaman hinaspaqa hukwan-hukwan kakuq warmi hinam traicionawachkan, chayraykum chay runapa contranpi sayariruspay runamasinkunamanta chinkarachisaq.

⁷—Chuyanchakuspayá ñoqallapaña sapaqchakuychik. Chuyayá kaychik yupaychasqaykichik Tayta Diospas chuya kasqayrayku. ⁸Kasukuspayá cumpliyichik decretoykunata. Ñoqa Tayta Diosmi qamkunataqa kikiypaq sapaqchaykichik.

⁹—Pipas tayta-maman ñakaqtaqa wañuchinkichikpunim. Tayta-maman ñakasqanmanta wañuspanqa kikinmi huchayoq kanqa.

¹⁰—Sichu pi runapas tupakurunqa runamasinpa warminwan hinaspaqa iskayninkum wañuchisqa kanqa.

¹¹—Pipas taytanpa warminwan kakuqqa taytantam penqayman churachkan. Chaynaqa iskayninkum wañuchisqa kanqaku. Wañuspankuqa kikinkum huchayoq kanqaku.

¹²—Sichu pipas kakunqa llumchuyllanwan hinaspaqa iskayninkum wañuchisqa kanqaku chay millakuypaq kaq rurasqankumanta. Wañuspankuqa kikinkum huchayoq kanqaku.

¹³—Sichu pipas warmiwan hina qarimasillanwan puñuptinqa iskayninkum wañuchisqa kanqaku chay millakuypaq kaq rurasqankumanta. Wañuspankuqa kikinkum huchayoq kanqaku.

¹⁴—Sichu pipas warminpa mamantawan casaraspanqa pasaypaq millakuypaq kaqtam rurachkan. Chayna ruraqtaqa kawsachkaqlatam kimsankuta kañanqaku. Chaynapi chay pasaypaq millakuypaq kaqqa qamkuna ukupi mana kananpaq.

¹⁵—Pipas warmiwan hina animalwan hukllawakuqqa wañuchisqam kanqa, wañuchinkichiktaqmi animaltapas.

¹⁶—Pi warmipas qariwan hina animalwan hukllawakuptinqa wañuchinkichikmi chay warmitapas chaynataq animaltapas. Wañuspankuqa kikinkum huchayoq kanqaku.

¹⁷—Pipas panillanwan casarakuspan paywan kakuptinqa, taytanmanta kaptinpas otaq mamanmanta kaptinpas runamasinkunamanta chinkachisqam kanqa. Chayna ruraq runaqa huk hatun penqaytam rurachkan. Wañuspanqa kkillanmi huchayoq kanqa.

¹⁸—Killanwan onqochkaq warmiwan pipas puñuq runaqa warmipa yawarpa-kuyrintam rikurun chaynataqmi warmipas rikurachin yawarpakuywan kasqanta. Hinaptinqa iskayninkum runamasinkumanta chinkachisqa kanqaku.

¹⁹—Mamaykipa ñañanwanqa otaq taytaykipa paninwanqa amam kakunkichu. Chaynata ruraqqa familiallanwan kakusqanraykum iskayninku castigasqa kanqaku.

²⁰—Pipas tionpa warminwan kakuqqa tiontam penqayman churachkan, chaynaqa iskayninkum castigasqa kaspamana wawa churiyoq wañunqaku.

²¹—Wawqenpa warmillanwan kakuq runaqa wawqentam penqayman churachkan *qanra kaqta ruraspan, chaynaqa iskayninkum mana wawa-churiyoq kanqaku.

²²—Kasukuspayá cumpliychik llapallan decretoykunatawan reglamentoykunata. Yanqañataq vomitachkaq hina *yachanaykichikpaq pusasqay allpa wischuramu-sunkichikman. ²³Qayllaykichikmanta qarqonay runakunapa costumbrenman hinaqa amam kawsankichikchu, paykunataqa tukuy chaykunata rurasqanraykum millakuruniña. ²⁴Prometerqaykichikmi paykunapa allpanta dueño chakunaykichikpaq. Kikiypunim dueño yachisqaykichik tukuy imakunapapas kasqan allpata.

—Ñoqaqa wakin nacionkunamanta rakiqnichik yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani. ²⁵Chaynaqa qamkunapas reqsiychiyá mikunapaq hina animalkunata chaynataq mana mikunapaq hina animalkunatapas, reqsinkichiktaqmi alton pawaq animalkunamantapas mikunapaq hina kaqkunata. Amam millakuypaqtaqa rurankichikchu chay animalkunaraykuqa nitaq raprayoq animalkunaraykupapas nitaq qasqonpa puriq animalkunaraykupapas. Chaykunataqa ñoqam rakirqani mana mikunaykichikpaq.

²⁶Qamkunaqa chuyayá kaychik ñoqa Tayta Diospas chuya kasqayrayku. Ñoqam rakir-qaykichik wakin nacionkunamanta runaykunaña kanaykichikpaq.

²⁷—Qaripas warmipas adivinaq espiritu yoq kaspaqa otaq qayaq kaspaqa wañuchisqam kanqaku, paykunataqa rumiwanmi choqapanqaku. Wañuspankuqa kikinkum huchayoq kanqaku.

Sacerdotekuna imaynam ruranankumanta

21

¹Tayta Diosmi nirqa Moisesa:

—Aaronpa miraynin sacerdotekunatayá niy ayllunkumanta pipas wañuruptinqa ama asuykunankupaq. Chaynata ruraspaqa manam asuykuwanmankuchu. ²Ayamanqa asuykuspaqa-asuykunmanku mamanpas, taytanpas, churinpas wawqenpas ³otaq paywan *yachaq doncella paninpas wañuruptillanmi. Mana qosayoq kasqanraykum paypa ayanmanqa asuykunman, chayna casokunallapim sacerdoteqa mana asuykuwananpaq hina rurakunman. ⁴Huk kaqnin casado familian wañuruptinmi ichaqa ayanman mana asuykunmanchu, sichu asuykuspanqa ñoqamanqa amam asuykuwanqachu.

⁵—Amam umankutaqa kachiy-kachiytaqa rutukunqakuchu nitaqmi barban-kupa puntantapas kaptakunqakuchu. Amataqmi cuerponkutapas dañanqakuchu. ⁶Paykunaqa ñoqallapaqña sapaqchasqam kanqaku, chayraykum sutiypapas ama penqaymanqa churanqakuchu. Paykunaqa ñoqa Tayta Diospa kañasqa ofrenday-kunatawan mikunaytam presentawanku. Chaynaqa ñoqallapaqña sapaqchasqamá kanqaku.

⁷—Chuchumika warmiwanqa otaq abusasqa warmiwanqa otaq rakinakusqa warmiwanqa amam casarakunqakuchu. Sacerdotekunapaq ñoqallapaqña sapaqchasqam kananku. ⁸Qamkunayá Israelpa miraynin sacerdotekunataqa ñoqallapaqña sapaqchaychik. Paykunaqa ñoqa Diosnikichikman mikunay ofrece-waqniymi. Paykunataqa sapaqchasqapam hapinkichik, chaynataqa rurankichik qamkunata chuyanchaq ñoqa Tayta Diospas chuya kasqayraykum.

⁹—Sacerdoteqa warmi churin penqayman churakuspan chuchumikaña rikuriruspanta taytantam penqayman churachkan. Paytaqa kawsachkaqtam kañanqaku.

¹⁰—Sacerdotekunapa jefenqa umanman aceitewan tallisqa kaspanmi nombrasqa karqa, pachachirakutaqmi ñoqapaq sapaqchasqa pachawanpas, chayraykum lutoyoq kananpaqqa ama chukchanta kacharinqachu nitaqmi pachantapas llikikunqachu. ¹¹Amataqmi yaykunqachu ayapa kasqanmanqa tayta-mamanña wañuruptinpas, mana chayqa manam asuykuwanmanchu. ¹²Santuariomantaqa amam lloqsinqachu. Santuarioytaqa amamá penqayman churanqachu. Payqariki ñoqapaq sapaqchasqa kananpaq umanman aceitewan tallisqam. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹³Sacerdotekunapa jefenqa doncella warmitam casaranqa. ¹⁴Amam casaranqachu viuda warmitaqa otaq rakinakusqa warmitaqa otaq abusasqa warmitaqa otaq chuchumika warmitaqa, casaraspapa-casaranqa castamasin doncella warmillatam. ¹⁵Chaynataqa rurantaq mirayninkunapas castamasinkunapi mana penqayman churasqa kananpaqmi. Ñoqa Tayta Diosmi paytaqa ñoqallapaqña sapaqchani.

Sacerdote kanankupaq harkakuykunamanta

¹⁶⁻¹⁷ Aaronman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Pipas miraynikimanta mana sano kaq runaqa manam asuykuwanmanchu ofrenda mikuyniya presentawanapaqqa. ¹⁸Manam asuykuwanmanchu mana sano kaqkunaqa. Amamá asuykuwanqachu ñawsapas, wistupas, uyanpi imam kallpisqapas otaq huknin largo makiyoqpas otaq huknin largo chakiyoqpas ¹⁹otaq chakin pakisqapas otaq makin pakisqapas ²⁰otaq moqo wasapas otaq moqotipas otaq mana allin qawakuqpas otaq seqsipakuyniyoyqpas otaq qarapasqayoyqpas otaq runtun dañasqapas.

²¹Sacerdote Aaronpa mirayninmanta pipas mana sano kaq runaqa manam ñoqa Tayta Diosman kañasqa ofrendataqa presentamuwanmanchu, amamá asuykuwanqachu. ²²Sacerdotekunapa presentamuwasqanku mikuytaqa mikunmanmi, mikunmantaqmi ñoqallapaqña sapaqchasqa ofrendakunatapas. ²³Ichaqa chuyay-chuyay lugarmantaqa amam yaykunqachu nitaqmi altarmantapas asuykunqachu mana sano kasqanrayku. Chaynata ruraspanqa santuarioytam penqayman churanman. Ñoqa Tayta Diosmi sacerdotekunataqa sapaqcharqani.

²⁴Chaynatamá Moises willarqa Aaronmanwan mirayninkunaman, willarqataqmi Israelpa llapallan mirayninmanpas.

Pikunam Tayta Diospa ofrendantaqa mikunankumanta

22 ¹⁻² Aaronman hinaspa churinkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios nirqa: —Qamkunaqa cuidadowanyá ruraychik Israel casta runakunapa sapaqchapuwasqan ofrendakunawanqa chaynapi Chuya Sutiya ama penqayman churanaykichikpaq. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

³—Kunanpas hinaspa hamuq punchawkunapipas miraynikichikmanta pipas mana asuykamuwananpaq hina kachkaspan Israel casta runakunapa sapaqchapuwasqan ofrendaykunaman asuykuspanqa ñawpaqniymanta chinkachisqam kanqa. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁴—Chaynaqa, Aaron, pipas miraynikimanta lepra onqoywan kaspaqa otaq qeya ispaywan kaspaqa amam mikunqachu ñoqapaq sapaqchasqa kaqkunataqa, mikuspaqa-mikunqa chuyanchakuruspanñam.

—Manataqmi asuykuwanmanchu runapa ayan llachpaq runaqa otaq puñuchkaptin qari kaynimanta imapas kkillanmanta lloqsiptinqa. ⁵Manataqmi asuykuwanmanchu qasqonpa puriq animal llachpaq runaqa chaynataq imawanpas millakuypaq kaq runata llachparuqpas. ⁶Pipas chaykunata llachparuq runaqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu. Ñoqapaq sapaqchasqa kaqkunataqa amataqmi mikunqachu manaraq bañakuchkaspaqa. ⁷Inti seqaykuptinñam asuykuwananpaq hina kanqa, chayñam mikuspaqa-mikunqa ñoqapaq sapaqchasqa kaqkunata chaykunapaq paypa mikuynin kasqanrayku. ⁸Amam mikunqachu kkillanmanta wañuq animalpa aychantaqa nitaq purun animalpa wañuchisqan animalpa aychantapas. Chaykunata mikuspanqa manam asuykuwanmanchu. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁹—Chaynaqa kunasqaykunatayá kasukuchunku chaynapi ama huchallikunankupaq hinaspa chay kunasqaykunata penqayman churaspa ama wañurunankupaq. Ñoqa Tayta Diosmi paykunataqa kikiypaq sapaqchani.

¹⁰—Amam pipas mana sacerdote kachkaspaqa mikunqachu ñoqapaq sapaqchasqa ofrendaykunataqa.

—Amam sacerdotepa samapakuqninpas nitaq llamkapakuqninpas chaytaqa mikunqachu.

¹¹—Sacerdotepa rantisqan sirvientenmi ichaqa mikunman ñoqapaq sapaqchasqa ofrendataqa, mikunmantaqmi sacerdotepa wasinpi naceq sirvientepas.

¹²—Sacerdotepa warmi churinga amam mikunqachu sacerdoteman qosqa ofrendamantaqa, chaynataqa ruranqa sacerdote castamanta kaqwan mana casarusqanraykum. ¹³Sichu sacerdotepa warmi churin viudayaruspan otaq rakinakusqa karuspan mana wawayoq taytanpa wasinman kutiykuspanqa mikunqam taytanpa mikunanta, chaynataqa ruranqa imaynam warma kaspan mikusqanta hinam. Mana sacerdote castamanta kaqkunataqa amamá mikunqachu chay mikuytaqa.

¹⁴—Sichu pipas pantaruspan mikurunqa ñoqapaq sapaqchasqa mikuyta hinaspaqa sacerdoteman sayachipuspanmi yapapunqataq pichqa parteman rakisqapa huknin partentapas. ¹⁵Chaynaqa Israel casta runakunapa ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqanku ofrendaykunataqa amamá sacerdotekunaqa penqayman churanqakuchu. ¹⁶Chaynaqa Israel casta runakuna chay sapaqchasqa kaqkunata mikuruptinkuqa sacerdotekunam sayachinankupaq culpanqa. Ñoqa Tayta Diosmi chaykunataqa kikiypaq sapaqchani.

Imaynatam animalkunata Tayta Diospaq wañuchinankumanta

¹⁷⁻¹⁸ Aaronman, churinkunaman hinaspa Israelpa llapallan mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios kaynata nirqa:

—Israel casta runakunamanta otaq paykunawan *yachaq forasterokunamanta pipas prometekusqanta cumplispan otaq voluntadninmanta lliw kañana ofrendanta presentamuwaspanqa ¹⁹chaskisqa kananpaqmi sano orqo animalta presentamuwanqa, manam imananchu torota kaspapas otaq carnerota kaspapas otaq chivatota kaspapas. ²⁰Ichaqa amam presentawanqachu mana sano kaq animaltaqa. Chayna kaptinqa manam chaskisqaykichichu.

²¹—Ñoqa Tayta Dioswan allinlla kasqanmanta pipas prometekusqan ofrendata presentawaqniyqa otaq voluntadninmanta ofrendan presentawaqniyqa ofrecewanqa sano torotam otaq sano carnerotam, chaskisqa kananpaqqa sano animalmi kanan. ²²Ñoqa Tayta Diosmanqa amamá ofrecemuwanqakuchu ñawsa animaltaqa, chakin pakisqa animaltaqa, imanpas qorusqa animaltaqa, qeyapakuq animaltaqa, seqsipakuyniyoc animaltaqa nitaq qarapakuchkaq animaltaqa. Altarpipas chaykunataqa amamá kañapuwankachu ofrendakunata hinaqa. ²³Voluntad ofrendayki kaptinmi ichaqa ofrecewankiman chullan chaki torotapas otaq carnerotapas. Ichaqa prometekusqayki kaptinqa manam chaskisqaykichichu. ²⁴Amataqmi ofrecemuwankichikchu dañasqa runtuyoq animalkunataqa otaq llapisqa runtuyoq animalkunataqa otaq chutasqa runtuyoq animalkunataqa otaq capasqa animalkunataqa. Nacionnikichikpiqa amamá chaynataqa rurankichikchu. ²⁵Amataqmi forastero runakunamantapas chaskinkichikchu chayna animalkunataqa Diosnikichikpa mikuynin kananpaq, chaykunataqa mana sano animalkuna kasqanraykum mana chaskisqaykichikchu.

Diosman ofrecesqa animalkunataqa imaynatam wañuchinankumanta

²⁶Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

²⁷—Vacapa otaq ovejapa otaq cabrapa naceruq uñachanqa qanchis punchawraqmi mamanwan kanqa, pusaq punchawmantañam ichaqa ñoqa Tayta Diosman presentaspa kañapuwankichikman.

²⁸—Amam vacatapas nitaq ovejatapas uñantintaqa chay punchawllaqa wañuchinkichikchu.

²⁹—Ñoqa Tayta Diosman graciasta qonaykichikpaq animalta wañuchispaqa chaskinaypaq hinam rurankichik. ³⁰Chay punchawllapi mikuruspam ama puchu-chinkichikchu paqarinnintin punchawpaqqa. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

³¹Kasukuspayá cumplychik kamachikuyniykunata. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

³²—Chuya sutiyaqa amam penqayman churankichikchu chaynapim Israelpa mirayninkunapi chuya kasqayta yachankichik. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ³³Ñoqam Egipto nacionmanta horqomurqaykichik Diosnikichik kanaypaq. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Fiesta punchawkunamanta

(Nu 28:16-25)

23

¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios nirqa kaynata: —Ñoqa Tayta Diospaq sapaqchaspa fiestaykunata ruranaykichikpaqmi runakunata qayankichik.

³—Soqta punchaw llamkaspam qanchis kaq punchawpiqa samankichik, chay punchawpiqa ñoqallapaqñam huñunakunkichik. Amam chay punchawpiqa llamkankichikchu. Chay punchawqa ñoqa Tayta Diospaq samana punchawmi kanqa maypiña *yachaptikichikpas.

⁴—Ñoqa Tayta Diospaq chay fiestakunata ruraspaqa qayanakunkichikmi ñoqa-llapaqña sapaqchasqa huñunakuykunaman.

⁵—Punta kaq killapa chunka tawayoq punchawninpi inta seqaykuytaña ñoqa Tayta Diospaq rurankichik Pascua sutiyoq fiestata.

⁶—Chay killapa chunka pichqayoq punchawninpiñataqmi ñoqa Tayta Diospaq Mana Qonchuyoq Tanta Mikuna Fiestata rurankichik. Qanchis punchawmi mikunkichik mana qonchuyoq tantata. ⁷Chay semanapa punta kaq punchawninpi ñoqallapaqña huñunakuyma qayankichik. Chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu. ⁸Qanchis punchawmi Tayta Diosman presentamuwankichik kañasqa ofrendata. Chay qanchis kaq punchawpiñataqmi ñoqallapaqña huñunakuyma qayankichik. Chay punchawpiqa amam llamkankichikchu imapipas.

Cosecha Qallariy Fiestamanta

(Nu 28:26-31)

⁹⁻¹⁰Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Chay qonay allpaman chayaruspaykichik cosechata ruraspaqa punta kaq gavillatam apamunkichik sacerdoteman. ¹¹Hinaptinmi qamkunamanta chaskinaypaq sacerdoteñataq chay gavillata kuyuchinqa ñoqa Tayta Diospa qayllaypi, chaytaqa ruranqa chay samana punchawpa paqarinnintintam. ¹²Chay gavilla presentamuwasqaykichik punchawtaqmi huk watayoq sano carnerotapas ñoqa Tayta Diospaq lliwta kañapuwankichik. ¹³Apamuwankichiktaqmi aceitewan chapusqa tawa kilo parten harinatapas chaynapi ñoqapaq miski asnaq ofrenda kananpaq. Tallinapaq ofrendatapas apamuwankichiktaqmi huk litro vinota. ¹⁴Amaraqmi mikunkichikchu tantantapas nitaq hamkatapas nitaq llullu kawsaytapas ñoqaman ofrendaykichikta apamunaykichik punchawkama. Kayqa wiña-wiñaypaq decretom llapallan miraynikichikpaq maypiña *yachaptikichikpas.

¹⁵—Gavilla ofrenda presentawasqaykichik punchawmanta qallarispam otaq samana punchawpa paqarinnintinmanta qallarispam yupankichik qanchis semanatapuni. ¹⁶Hinaptinmi samana punchawpa paqarinnintin punchawwan pichqa chunka punchaw kanqa. Chaymantañam ñoqaman presentamuwankichik mosoq kawsaykunamanta ofrendaykichikta. ¹⁷Kuyuchisqa ofrendapaqmi wasikichikmanta apamunkichik tawa kilo parten harinamanta qonchuyoq masarasqa iskay tantata. Chay ofrendaqa kanqa punta rurukunamanta ñoqa Tayta Diospaq ofrendam. ¹⁸Tantakunatawan kuskatam apamuwankichik huk watayoq qanchis sano carnerokunata, huk malta torota chaynataq iskay carnerotapas ñoqapaq lliw kañasqa kanankupaq. Chaykunapaq kanqa ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq kañasqa ofrendam. Chaykunawan kuskatataqmi apamuwankichik kawsaykunamanta ofrendatapas chaynataq vinotapas.

¹⁹—Wañuchipuwankichiktaqmi chivatotapas huchaykichik pampachasqa kananpaq. Ofrecewankichiktaqmi ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta watayoq iskay carnerotapas. ²⁰Chay animalkunam ñoqa Tayta Diospaq ñawpaqniypi sacerdote kuyuchispan presentamuwanqa punta rurukunamanta tantayoqta chaynataq chay iskay carneroyoqta. Chaykunapaq ñoqapaq sapaqchasqa kasqanraykum sacerdotepaq kanqa.

²¹—Chay punchawpipunim ñoqallapaqña huñunakuyta rurankichik. Amam imapipas llamkankichikchu. Wiña-wiñaypaq decretom kanqa llapallan miraynikichikpaq maypiña *yachaptikichikpas.

²²—Chakraykichikpi rutuspaykichikqa amam kuchun-kuchunqa rutunkichikchu nitaqmi puchuqkunatapas pallapankichikchu. Chaykunataqa wakchakunapaqwan forasterokunapaqmi saqenkichik. Ñoqaqa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani.

Cornetillakunapa Waqanan Fiestamanta

(Nu 29:1-6)

²³⁻²⁴Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Qanchis kaq killapa punta kaq punchawninga samana punchawmi kanqa. Chay punchawqa yuyarinaykichikpaqmi cornetillakunata tocaspa sapaqchasqa huñunakuyniyta rurankichik. ²⁵Chay punchawpiqa ñoqamanmi presentamuwankichik kañasqa ofrendata. Amataqmi imapipas llamkankichikchu.

Hucha Pampachana Punchawmanta

(Nu 29:7-11)

²⁶Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

²⁷—Qanchis kaq killapa chunka punchawninpi huchaykichik pampachanay punchaw kanqa. Chay punchawpiqa ñoqallapaqña huñunakuyta ruraspam ayunankichik hinaspa kañasqa ofrendata presentamuwankichik. ²⁸Amam chay punchawpiqa imapipas llamkankichikchu. Chay punchawqariki Hucha Pampachana Punchawmi. Chay punchawpim yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Dios huchaykichikta pampachasaq. ²⁹Pipas chay punchawpi mana ayunaqqa runamasinkunamantam chinkachisqa kanqa. ³⁰Pitapas chay punchawpi llamkaqtaqa runamasinkunamantam chinkarachisaq.

³¹—Chay punchawpiqa amamá imapipas llamkankichikchu. Kayqa wiña-wiñaypaq decretom kanqa llapallan miraynikichikpaq maypiña *yachaptikichikpas. ³²Qamkunaqa samaspam ayunankichik chay killapa isqon kaq punchawpa tardenmanta paqarinnintin punchawpa tardenkama.

Ramada Ruray Fiestamanta

(Nu 29:12-40)

³³⁻³⁴Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Chay qanchis kaq killapa chunka pichqayoq punchawninpi ñoqa Tayta Diospaq kanqa hatun fiesta, chay fiestaqa kanqa qanchis punchawmi. ³⁵Punta kaq punchawpim qayanakunkichik ñoqallapaqña sapaqchasqa huñunakuyma, chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu. ³⁶Chay qanchisnintin punchawpunim presentamuwankichik ñoqa Tayta Diosman kañasqa ofrendakunata. Pusaq kaq punchawpiñataqmi ñoqallapaqña sapaqchasqa huñunakuyma qayaspa presentamuwankichik kañasqa ofrendata. Chay punchawpiqa fiestay kasqanraykum ama llamkankichikchu.

³⁷—Chay punchawkunapimá fiestakunata ñoqa Tayta Diospaq rurankichik. Chay fiestakunapiqa ñoqallapaqña sapaqchasqa huñunakuykunamanmi qayanakunkichik. Chaypim ñoqa Tayta Diosman presentawankichik lliw kañana ofrendakunata, kawsaykunamanta ofrendakunata chaynataq wakin wañuchisqa ofrendakunatapas. Chaykunataqa rurankichik tupamusqanman hinam. ³⁸Chay ofrendakunata presentawachkaspapas samana punchawpi presentawanaykichik

ofrendakunataqa presentawankichikmi. Presentawankichiktaqmi regalokunatapas, prometekuwasqaykichik ofrendakunatapas otaq voluntad ofrendaykichiktapas.

³⁹Chay qanchis kaq killapa chunka pichqayoq punchawnin pim cosechaykichiktapas lliw huñuruspaña, ñoqa Tayta Diospaq rurankichik hatun fiestata qanchis punchaw. Punta kaq punchawmi kanqa samana punchaw, samana punchawtaqmi kanqa pusaq kaq punchawpas. ⁴⁰Punta kaq punchawmi pallamunkichik allinnin sachakunapa rurunta, kuchumunkichiktaqmi palmerakunapa kallmankunatapas, llaquesapallaña sachakunapa kallmankunatapas chaynataq mayu patankunapi saucakunapa kallmankunatapas hinaspa qanchis punchawpuni kusikunkichik yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diospa qayllaypi. ⁴¹Watan-watanmi isqon kaq killapi chay hatun fiestata ñoqapaq qanchis punchaw rurankichik. Wiña-wiñaypaq decretom kanqa llapallan miraynikichikpaq. ⁴²Chay ramadakunapim *yachankichik qanchis punchaw Israelpa llapallan mirayninkuna. ⁴³Chaynapim qepa wiñay miraynikichikkuna yachankaku abuelonkunata Egiptomanta horqomuspay ramadakunapi kawsachisqayta. Ñoqaqa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani.

⁴⁴Chaynatam Moises willarqa Israelpa mirayninkunaman Tayta Diospaq hatun fiestakunata ruranankupaq.

Mecherokunapaq aceitemanta

(Ex 27:20-21)

24

¹Tayta Diosmi Moiesta kaynata nirqa:

²—Israelpa mirayninkunatayá kamachiy aceitunasanta allinnin aceiteta apamusunaykipaq, chaywanmi mecherokuna mana wañuq ratanqa. ³Mecherokunata Aaron alistaykuptinmi tukuy tuta ratanqa Ñoqa Tayta Diospa qayllaypi, chayqa ratanqa baulpa kanan cuarto rakinapa telapa hawa lawninpim. Kay decretoqa kanqa wiña-wiñaypaqmi llapallan miraynikichikkunapaq. ⁴Qori-puromanta candeleropim mecherokunataqa mana wañuqta ratachinga chaynapi ñoqa Tayta Diospa qayllaypi achkinanpaq.

Tayta Diospa qayllanpi tantamanta

⁵—Allinnin harinamantam rurankichik chunka iskayniyoq tantakunata. Chay tantakunapaq sapa kamam kanqa tawa kilo parten harinamanta. ⁶Hinaspa churanki soqtatakama iskay monton patanasqata, chaynataqa churanki qori-puromanta mesa-pa hawanpim ñoqa Tayta Diospa qayllaypi. ⁷Sapa monton tantapa hawanmanñataqmi churanki inciensota hinaptinmi tantapa rantinpi chay incienso kanqa ñoqa Tayta Diospaq kañasqa ofrenda. ⁸Chaytaqa sapa samana punchawmi mana tukuyta churanki ñoqa Tayta Diospa qayllaypi Israelpa mirayninkunawan wiña-wiñaypaq contrato kasqanrayku. ⁹Chay tantakunapaq kanqa Aaronpaqwan churinkunapaqmi. Paykunam mikunqaku ñoqapaq sapaqchasqa sitiopi. Ñoqa Tayta Diospaq kañanaykichik ofrendakunamantapas aswanraqmi kay ofrendaqa ñoqallapaqña sapaqchasqa kanqa.

Diosta mana respetakunapaq castigomanta

¹⁰⁻¹¹ Israelpa mirayninkuna ukupim karqa huk runa. Paymi karqa Israel castamanta kaq warmipa wawan, taytanñataqmi karqa Egipto lawmanta kaq. Mamanpa sutinmi karqa Selomit, chay Selomit sutiyoq warmiqa karqa Dibripa churinmi, Dibriñataqmi karqa Dan ayllumanta kaq. Chay Selomitpa wawan runam campamentopi churana-kurqa Israel castamanta kaq runawan. Chayna churanakusqankupim chay Selomitpa

wawan runa Tayta Diospa sutinta yanqachaspan ñakarqa hinapinmi chay ñakaq runata Moisesman pusarqaku. ¹²Carcelman wichqaruspankum suyarqaku Tayta Diospa imam nisqanta ruranankupaq. ¹³Hinapinmi Moisesa Tayta Dios nirqa:

¹⁴—Horqonkim chay ñakaqniyta campamentomanta hawaman hinapinmi llapallan uyariqninkuna paypa umanman makinkuta churanqaku hinapinmi llapallan huñunasqa runakuna rumiwan chamqaparunqaku. ¹⁵Chaymantam Israelpa mirayninkunata ninki: Pipas Diosnikichikpa sutiya ñakaqniyqa castigasqam kanqa. ¹⁶Forastero kaqpas otaq qamkuna ukupi kaqpas ñoqa Tayta Diospa sutiya ñakaq runaqa wañuchisqam kanqa, paytaqa huñunasqa llapallan runakunam rumiwan choqaparunqaku.

¹⁷—Pipas runamasinta wañurachispaqa wañuchisqam kanqa.

¹⁸—Pipas animalta wañurachispaqa dueñonmanmi hina chayna animalta sayachipunqa.

¹⁹—Pipas runamasinpa cuerponpi imantapas dañaruspanqa paypas cuerponpim dañasqanman hina dañasqa kanqa. ²⁰Runapa cuerponpi imanpas pakiqtaqa paytapas chaynallatam pakirunqaku, ñawinta horqoruptinqa paypatapas ñawintam horqorunqaku, kirunta wichirachiptinqa paypatapas kiruntam wichirachinqaku, runamasinpa cuerponta dañasqanman hinam chay runapas cuerponpi dañasqa kanqa.

²¹—Pipatapas animalninta wañurachispaqa sayachipunqam. Runata wañurachiptinmi ichaqa paytapas wañurachinqaku.

²²—Hina chayna sentenciam kanqa forasteropaqqas chaynataq hinapi naceqpaqqas. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

²³Moisesmi Israelpa mirayninkunata kamachirqa hinapinmi paykunañataq chay ñakaq runata horqorurqaku campamentomanta hawaman hinaspan rumiwan choqaparurqaku. Chaynatam rurarqaku Israelpa mirayninkuna Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

Mana tarpuna watamantawan chakra kutichina watamanta

25 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios Sinai Orqopi kaynata nirqa:

—Qonay allpaman yaykuspaqa ñoqa Tayta Diospaqmi chay allpata samachinkichik. ³Soqta watam chakrapiqqa tarpunkichik. Soqta watataqmi uvas plantaykichikkunatapas kallmankichik hinaspan cosechankichik. ⁴Qanchis kaq watapim ichaqa chay chakraqa ñoqa Tayta Diospaq samanqa. Chay watapiqa amam tarpunkichikchu amataqmi uvas plantakunatapas kallmapankichikchu. ⁵Qanchis kaq watapi kkillanmanta wiñamuy kawsaykunataqa amam rutunkichikchu, uvas huertaykichikpi uruq uvastapas amam pallankichikchu. Chay wataqa kanqa chakraykichikpa samanman watam. ⁶Samasqan watapi chay allpapa rurunkunaqa haypanqam mikunaykichikpaq, haypanqataqmi sirvientikichikkunapaqqas, llamkapakuq runakunapaqqas chaynataq qamkunawan *yachaq forasterokunapaqqas. ⁷Haypanqataqmi animalnikikunapa mikunanapaqqas chaynataq purun animalkuna mikunanapaqqas. Allpaykipi kkillanmanta imapas qespiqqa mikunapaqmi kanqa.

⁸—Yupankim qanchis kutikama qanchis watakunata, chaymi kanqa tawa chunka isqonniyoq watakuna. ⁹Qanchis kaq killapa chunka punchawninpi otaq Hucha Pampachana Punchawpim cornetata tocankichik. Chaytaqa rurankichik enteron nacionnikichikpi. ¹⁰Pichqa chunka wata kaqtam ñoqapaq sapaqchankichik. Chay wataqa kanqa libre kacharina watam naciopi *yachaq llapallan runakunapaq. Chay wataqa kanqa Jubileo Watam. Chay watapiqa sapakamam kutikunkichik chakraykichikman

chaynataq familiaykichikmanpas. ¹¹Chay pichqa chunka wataqa kanqa qamkunapaymi Jubileo Wata, chay watapiqa amam tarpunkichikchu nitaqmi cosechankichikchu kkillanmanta wiñaq kawsaykunataqa. Amataqmi pallankichikchu mana kallmapasqa uvaskunapa ruruntapas. ¹²Chay wataqariki Jubileo Watam, chaynaqa ñoqapaq sapaqchasqa watapaymi hapinkichik. Chakrapi kkillanmanta qespiqkunataqa mikunkichikmá.

¹³—Chay Jubileo Watapiqa sapakamam mosoqmanta dueño chakunkichik chakraykichikta. ¹⁴Pipas chakranta rantikuspaqa otaq rantispanqa amam engañanqachu runamasinta. ¹⁵Chay chakra rantiq runaqa paganqa Jubileo Watamanta yupaspa, chaynataqmi rantikuqninpas mañanqa precionta haykataraymi cosecha qespinanta yupaykuspa. ¹⁶Achka wataray cosecha qespinan kaptinqa chakrapa precionmi achka kanqa. Pisi watakunallaña tarpunanpaq kaptinqa precionpas menosllañam kanqa. Chakrapa precionqa kanqa hayka cosecha horqona kasqanman hinam.

¹⁷—Amam runamasikitaqa engañankichu aswanqa Diosnikichikta respetawankichik. Ñoqapa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani. ¹⁸Cumpliychik decretoykunata, kasukuychik reglamentoykunata. Chaykunata cumplispaqa qonay allpapim hawkalla kawsakunkichik. ¹⁹Allpaykichikmi rurunqa hinaptinmi qamkuna mikunkichik saksanaykichikkama. Hinaptinmi chay allpapi hawkalla kawsakunkichik.

²⁰—Ichapas niwaqchik: “Qanchis kaq watapi mana tarpuchkaspaqa nitaq imatapas cosechachkaspaqa ¿imatataq mikusaqku?” nispa. ²¹Chay soqta kaq watapiqa ñoqam bendecisqaykichik hinaptinmi kimsa watapaña haypaqta cosechankichik. ²²Soqta kaq watapi cosechasqaykichikta mikunkichik pusaq kaq watapi tarpunaykichikkama. Chay waqaychasqaykichikta mikunkichik isqon kaq watapi cosecha chayamunankama.

²³—Allpataqa amam wiñaypaqa *rantikunkichikchu. Allpaqa ñoqapam. Qamkunapa forastero otaq samapakuqniy hinallam kankichik. ²⁴Llapallan dueño yasqayki chakrakunata pipas reclamakuptinqa derechotam qonkichik reclamakunanpaq.

²⁵—Sichu castamasiki wakchayaruspan *rantikurusunki huk kaqnin chakranta hinaptinqa huk kaqnin ayllunmi pagaspan chay wakcha runapaq reclamapunqa.

²⁶—Sichu chay *rantikuq runapa mana kanqachu piyninpas chay allpan reclamananpaq hinaptinqa kikinñam huñusqan qollqewan reclamakunqa. ²⁷Chayna kaptinqa rantikusqan watamanta qallarispam yupanqa hayka watañam pasarusqanta hinaspa faltaq watakunapi cosechananta tanteaykuspan pagapunqa hinaspañam chay chakranta kutichikunqa. ²⁸Aswanqa chay chakranta kutichikunanpaq qollqeta mana tariptinqa chay chakram quedanta rantiqninpa makinpi, chaynaqa kanqa Jubileo Wata chayamunankamam. Chay watapiñam chay chakraqa kacharisqa kanqa ñawpaq kaq dueño nman kutinanpaq.

²⁹—Sichu pipas *rantikurunqa murallasqa llaqta ukupi wasita hinaptinqa huk watapunim plazo kanqa kutichikunanpaq. Wata pasaruqtaq manañam kutichinmanñachu. ³⁰Chay watantinpuni mana kutichikuqtaq chay wasim quedanta rantiqninpa makinpiña chaynataq mirayninkunapa makinpiña wiñaypaq. Manam kutichikunmanñachu Jubileo Watapipas. ³¹Mana murallasqa llaqtakunapi wasikunam ichaqa kanqa chakrakuna hina. Chay wasikunapaq reclamanapaq derechoyqmi kanqa chaynataqmi Jubileo Watapipas kutichipusqataq kanman.

³²—Levi castakunapa *yachasqan llaqtankupi *rantikusqa wasinkutam ichaqa ima tiempopipas reclamanmanku. ³³Levi casta runa chay wasita reclamaspaqa Jubileo Wata chayaramuptinmi yachasqan wasimanta lloqsiruspan ringa wasinpa kasqan llaqtaman. Israelpa mirayninkuna ukupiq Levi casta kapuqninga llaqtankupi

kaq wasillankum. ³⁴Leviy castakunapa llaqtankupa muyuriqninpi echaderonkutapas manam *rantikunmankuchu. Chaykunaqa wiñaypaqmi paykunapaq kanqa.

³⁵—Sichu castamasiki wakchayaruspan qamkuna ukupi mana yanapaqniyoqña riku-riruptinqa paytam yanapaykunki. Forastero otaq samapakuq hinañam payqa wasikipi kawsanqa. ³⁶Chay wakcha runamantaqa amam ima interestapas chaskinkichu aswanqa ñoqa Diosnikitam respetawanki. Chay castamasikiqa wasikipimá yachanqa. ³⁷Amam qollqekitapas prestankichu miraynillanpaqqa, amataqmi mikuytapas qonkichu imapas interesllanpaqqa. ³⁸Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diosmi horqomurqaykichik Egipto nacionmanta Canaan allpata qonaypaq hinaspa Diosnikichik kanaypaq.

³⁹—Sichu castamasiki wakchayaruspan kikintapas qanman *rantikurusuptikiqa amam paywan servichikunkichu sirvientewan hinaqa. ⁴⁰Llamkapakuqta otaq samapakuqta hinallam paywanqa ruranki. Jubileo Wata chayamunankamallam payqa llamkapakusunki. ⁴¹Chay watapiñam libre lloqsikunqa churinkunapiwan, payqa kutikunqa castankunapa kasqanmanmi chaynataq abuelonkunapa herencia chakranmanmi. ⁴²Paykunaqa Egipto nacionmanta horqomusqay serviqniykunam, sirviente hinaqa manam *rantikusqaqa kanmankuchu. ⁴³Ama ñakarichispallam paykunawanqa servichikunki. Ñoqa Diosnikitam respetawanki.

⁴⁴—Sirvienteyoq otaq sirvientayoq kayta munaspaykiqa muyuriqniki nacionkunamantam rantinki. ⁴⁵Rantiwaqchiktaqmi qamkunawan *yachaq forasterokunatapas chaynataq nacionnikichikpi paykunapa ayllunmanta naceqkunatapas chaynapi qamkunapaqña kanapaq. ⁴⁶Chay sirvientekunatam herenciata hina churikichikkunaman saqenkichik hinaspa paykunawan tukuy tiempo servichikunkichik. Castamasikichik Israelpa mirayninkunawanmi ichaqa ama ñakarichispalla servichikunkichik.

⁴⁷—Sichu qanwan *yachaq forastero apuyarunman hinaptin paywan yachaq huk kaqnin castamasikiñataq wakchayarullanman hinaspañataq sirviente kananpaqña kinkinta *rantikurunman chay qanwan yachaq forastero runaman otaq chay forasteropa ayllunman ⁴⁸hinaptinqa rantikusqaña kachkaptinpas payqa derechoyqmi reclama-sqa kananpaq. Paytaqa huk kaqnin ayllunmi reclamanman. ⁴⁹Chay reclamaqninga kanman-tionpas otaq primonpas otaq huk kaqnin familianpas. Qollqen kaptinqa kikillanpas reclamakunmanmi. ⁵⁰Haykatam pagapunanpaqmi rantiqnin runawan tanteeanakunqa kinkinta *rantikurusqan watamanta qallarispan Jubileo Watakama. Haykam pagananqa kanqa hayka watañam servisqan watakunaman hinam. Jubileo Wataman chayanampaq faltaqraq watakunamantam paganqa llamkapakuqqa sapa punchaw gasnantaq hina. ⁵¹Sichu faltanqa achka wataraq libre kanan Jubileo Watapaq hinaptinqa chayman hinam qollqenta kutichipunqa rantiqnin runaman. ⁵²Sichu faltanqa pisi watakunallaña Jubileo Watapaq hinaptinqa reclama-sqa kananpaqmi tanteaykuspan kutichipunqa qollqenta chay rantiqnin runaman. ⁵³Chay sirviente runaqa watan-watan llamkapakuq hinallam kanqa. Chay sirviententa rantiqnin ñakarichinantapaq amam permitinkichikchu.

⁵⁴—Pi sirvientepas chayna formakunapi mana reclama-sqa kaspaqa Jubileo Wata chayaramuptinñam libre lloqsikunqa churinkunapiwan kуска. ⁵⁵Israel casta runakunaraqiki sirvienteykunam, paykunataqa sirvientey kasqanraykum Egipto nacionmanta horqomurqani. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

Kasukuqkunataqa Dios favorecesqanmanta

(Dt 7:12-24. 28:1-14)

26 ¹—Amam taytacha-mamachakunataqa rurankichikchu nitaq chayman rikchakuqtapas. Amataqmi sayachinkichikchu rumimanta pilarkunatapas nitaq rumimanta tallasqa taytachakunatapas. Chaykunapa qayllanpiqa amataqmi qonqorakunkichikchu. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

²—Samankichikpunim samana punchawniykunapiqa hinasпам respetankichiktaq santuarioytapas. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

³—Sichu decretoykunaman hina kawsaspa kamachikuyniykunatapas kasukuptikichikqa ⁴ñoqam parachimusaq tiempollanpi hinaptinmi chakraykichikpi kawsaynikichikpas qespinqa, rurunqataqmi fruta sachaykichikkunapas. ⁵Kawsaykuna cosechasqaykichikpas haypanqam uvas pallaykama, uvas pallaynikichikñataqmi haypanqa tarpuykama hinaptinmi mikunkichik saksanaykichikkama, allpaykichikpipas hawkallam *yachakunkichik. ⁶Ñoqaqa nacionnikichikpim hawka kawsakuyta qosqaykichik hinaptinmi puñuspapas puñukunkichik mana pipa manchachisqan. Nacionnikichikmantaga chinkachisaqtaqmi manchakuypaq monte animalkunatapas, manañam guerrapas chaypiqa kanqachu. ⁷Qatikacharunkichikmi enemigoykichikkunatapas hinasпам wañuchinkichik guerrawan.

⁸Pichqallam qamkunaqa qatikacharunkichik pachak enemigoykichikta. Pachakñataqmi qatikacharunkichik chunka waranqata. Chaynatam enemigoykichiktaqa wañuchinkichik guerrawan. ⁹Ñoqam yanapasqaykichik hinasпам mirachisqaykichik achka-achkallaña kanaykichikkama. Chaynapim qamkunawan contratoytapas cumplisqa. ¹⁰Ñawpaq watapi kawsaykuna churasqaykichiktam mikunkichik. Chay ñawpaq kawsaykunata horqospaykim mosoq kawsaykunataña waqaychanki.

¹¹—Qamkunawan *yachaspaymi manaña millakusqaykichikchu. ¹²Qamkunapa chawpikichikpi purispaymi Diosnikichik kasaq, qamkunañataqmi kankichik ñoqapa runaykuna. ¹³Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diosmi horqomurqaykichik Egipto nacionmanta manaña paykunapa sirvienten kanaykichikpaq. Yugota pakipachkaq hinam sirviente kasqaykichikmanta libramurqaykichik hinasпам uma hoqarisqataña purichirqaykichik libre kasqaykichikrayku.

Mana kasukuqkunapa contranpi Diospa rimasqanmanta

(Dt 28:15-68)

¹⁴—Sichu mana kasuwaspaykichik kamachisqaykunata mana cumpliptikichikqa ¹⁵chaynataq decretoykunatapas qepanchakuspa reglamentoykunatapas cheqniptikichikqa chaynataq kamachisqaykunatapas mana cumplinaykichikpaq contrato rurasqaytapas mana cumpliptikichikqa ¹⁶ñoqapas qamkuna ukupim rikurirachisaq manchapakuyta, wañuchikuq onqoykunata, calenturata, ñawi onqoyta chaynataq eqoyayta. Chaynaqa yanqapaqmi tarpunkichikpas, tarpusqaykichiktapas enemigoykichikmi mikukunqa. ¹⁷Ñoqam contraykichikpi kasaq hinaptinmi enemigoykichikpas vencesunkichik. Cheqnisuqnichik runakunam munaychakusunkichik, mana pipapas qatikachasqantaqmi ayqenkichik.

¹⁸—Chaykunawanpas mana kasuwaptikichikqa ñoqapas castigasqaykichikmi qanchis kutikama huchaykichikkunamanta. ¹⁹Rumi sonqo kasa orgulloso kaynikichiktapas yanqacharusaqmi. Cielokunapas fierro hinaña rikuriruptinmi mana parachimusaqchu, chaynapim allpaykichikpas bronce hinaña rikurirunqa.

²⁰ Yanqam kallpapas ususqa llamkankichik. Chakraykichikpiqa manam imapas qespinqachu nitaqmi lliw nacionnikichikpi fruta sachaykichikkunapas rurunqachu.

²¹—Chaywanpas contraypi kaspam mana kasuwaptikichikqa ñoqapas huchallikusqaykichikman hinam castigasqaykichik qanchis kutikama. ²² Kachaykamusaqtaqmi manchakuypaq monte animalkunatapas hinaptinmi churi-wawaykichikkunata pasaypaqta tukurunqa, animalnikichikkunatapas tukurunqam. Chaynapim aschallaña rikuriruptikichik ñannikichikpas chunnirunqaña.

²³—Chay castigokunawan mana wanakuspa hinalla contraypi kaptikichikqa ²⁴ ñoqapas contraykichikpim kasaq hinaspam castigasqaykichik huchaykichikmanta aswan qanchis kutikamaraq. ²⁵ Contratoy mana kasusqaykichikmantam guerrawan castigasqaykichik. Guerramanta llaqtaykichikman ayqeptikichikpas peste onqoytam kachaykamusqaykichik. Qamkunaraq enemigoykichikkunaman entregasqam kankichik.

²⁶—Mikunaykichik kawsaykunata chinkarachiptiyimi chunka warmikuna chulla hornollapi tantata ruraspanku medisqallata qosunkichik, ichaqa manam saksankichichu.

²⁷—Chaykunawanpas mana kasuwaspa contraypi kaptikichikqa ²⁸ ñoqapas contraykichikpi piñakuspaymi castigasqaykichik huchaykichikmanta aswan qanchis kutikamaraq. ²⁹ Hinaptinmi mikunkichik churi-wawaykichikkunataña. ³⁰ Capillaykichikkunatapas tuñirachisqami, pakiparusaqtaqmi incienso kañaña altarnikichikkunatapas. Qamkunata cheqnisqayraykum ayaykichikkunatapas montosaq mana kawsaq taytacha-mamachaykichikkunapa hawanman. ³¹ Llaqtaykichikkunatam purmachisqaq, tuñichisqaqmi santuarioykichikkunatapas. Manañam gustopaqñachu kanqa miski asnaq ofrendaykichikkunapas.

³²—Purmarachisqami nacionnikichikta hinaptinmi admirasqallaña qawanqaku chaypi *yachananpaq hamuq enemigoykikunapas. ³³ Qamkunatam cheqerachisqaykichik huklaw nacionkunaman hinaspam qatikachachisqaykichik guerrawan. Nacionnikichikmi chunninga, purmarunqataqmi llaqtaykichikkunapas. ³⁴ Allpaykichikpas tukuy tiempo purmasqan watakunam samakunqa, samakunqaqa enemigoykichikkunapa nacionninpi kamunaykichikkamam. Chay allpakunaqa samakunqa mana samasqan watakunamantam. ³⁵ Chay allpapiray *yachaspaykichik mana samachisqaykichikmantam chay allpaqa samakunqa chay purmasqan tukuy watakuna.

³⁶—Qamkunamanta puchuqkuna enemigonkupa allpanpi kaptinkum sonqonkuman churasqa manchakuyta hinaptinmi sachapa rapin wichiukptillanpas ayqenqaku. Guerramanta ayqechkaq hina ayqespankum mana pipas qatikachaptillan urmanqaku. ³⁷ Mana pipas qatikachachaptillanmi guerramanta lluptichkaq hina kallpaspanku qonqayta tanqanakuykunqaku. Manam mayqanninkupas enemigonpa qayllanpiqa defiendekuyta atinqakuchu. ³⁸ Huklaw nacionkunapim wañunkichik, enemigoykichikpa nacionninmi mikuypaq-mikurusunkichik. ³⁹ Enemigoykichikpa nacionninpi qamkunamanta puchuqkunapas mana allin rurasqankuraykum ismuypaq-ismurunqaku, abuelonkupa mana allin rurasqankuraykum paykuna hina ismuypaq-ismurunqaku.

⁴⁰—Mana allin rurasqankumanta chaynataq abuelonkupa mana allin rurasqankumanta reqsikuptinkupas chaynataq traicionawasqankuta hinaspa contraypi kasqankuta reqsikuptinkupas ⁴¹ paykunapa contrankupi kaspaymi enemigonkupa nacionninman pusarachisqaq. Chaypim rumi sonqo kayninkupas llampuyamunqa, chaypitaqmi mana allinlla rurasqankumantapas paganqaku. ⁴² Hinaptinñam yuyarisqaq Jacobwan, Isaacwan, Abrahamwan contrato rurasqayta. Yuyarisqaqmi allpamantapas. ⁴³ Chay allpaqa paykunapa saqerusqanña kaspam purmaspan chayraq

samaykunqa. Paykunaqa mana allin rurasqankumantam paganqaku. Paykunaqariki reglamentoykunatapas despreciaspantum decretoykunatapas millakurqakutaq.

⁴⁴—Chaywanpas enemigonkupa allpanpi kaptinkupas manam ñoqaqa wis-chupakusaqchu nitaqmi puchukarachinaypaq hinaqa millakusaqchu. Manamá paykunawan contrato rurasqaytaqa yanqachasaqchu. Ñoqaqariki paykunapa yupaychasqan Tayta Diosmi kani. ⁴⁵Aswanqa paykunapa favorninpi ñawpaq contrato rurasqaytam yuyarisqa. Chay contratotaqa ruraraqani paykunapa Diosnin kanaypaqmi. Nacionkunapa yachasqantam ñoqaqa Egipto nacionmanta horqomurqani paykunapa Diosnin kanaypaq. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁴⁶Kaykunam chay decretokuna, reglamentokuna hinaspa yachachikuykuna Moisesnintakama Israelpa mirayninkunaman Tayta Diospa qosqan. Tukuy chaykunataqa Moisesmanmi qorqa Sinai Orqopi.

Diosman imapas prometesqakunamanta

27

¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa: —Sichu pipas ñoqa Tayta Diosta serviwananpaq huk runata prometekuwaptinga chay runapa precionta pagaspam reclamanqa. ³Iskay chunka watayoqmanta soqta chunka watayoqkama qari kaptinqa tasankichik medio kilo masnin qollqetam santuariopi pesoman hina. ⁴Warmi kaptinñataqmi tasankichik cuarto kilo masnin qollqeta. ⁵Pichqa watayoqmanta iskay chunka watayoqkama qari kaptinqa tasankichik yaqa cuarto kilo qollqetam. Warmi kaptinñataqmi tasankichik tawa onza qollqeta. ⁶Huk killayoq wawapaqñataqmi pichqa watankama tasankichik iskay onza qollqeta, warmi wawapaqñataqmi kanqa huk onza tumpa maschan qollqe. ⁷Soqta chunka watayoqmanta hanaymanñataqmi tasankichik qari kaptinqa soqta onza qollqeta. Warmi kaptinñataqmi tasankichik tawa onza qollqeta. ⁸Ichaga chay prometekuq runa llumpay wakcha kaspan tasasqaykichikta mana pagayta atiptinqa chay prometesqa runatam sacerdoteman pusankichik hinaptinmi pay churanqa precionta prometekuqpa pagay atinanpaq hinalla. ⁹—Sichu ñoqa Tayta Diosman ofrecewanaykichikpaq ofrenda animal kaptinqa chay animalmi ñoqallapaqña sapaqchasqa kanqa. ¹⁰Amam cambiankichu allin otaq mana allin kaptinpas, sichu chay animalta cambiarunki huk animalwan hinaptinqa iskaynin animalmi ñoqapaq sapaqchasqa kanqa.

¹¹—Sichu ñoqa Tayta Diosman mana ofrecewanaykichikpaq hina chay animal kaptinqa, sacerdotemanmi pusankichik chay animalta. ¹²Paymi qawaspan precionta churanqa allin otaq mana allin kaptinpas. Chaynapim chay animalpa precionqa kanqa sacerdotepa churasqanman hina. ¹³Chay animalta pipas reclamayta munaspapa, chay precionmanmi yapanqa pichqa parteman rakisqapa hukninta.

¹⁴—Pipas wasinta ñoqa Tayta Diospaqña sapaqchapuwaptinga sacerdotem precionta churanqa allin otaq mana allin kaptinpas. Precionqa kanqa sacerdotepa churasqanman hinamá. ¹⁵Sapaqchapuwasqan wasita pipas kutichikuyta munaspapa chay wasipa precionmanmi yapaykunqa pichqa parteman rakisqapa hukninta hinaspa kutichikunqa.

¹⁶—Pipas huk kaqnin herencia chakranta ñoqa Tayta Diospaq sapaqchapuwaptinga precionmi kanqa tarpunapaq muhu yaykusqanman hina. Chakraman pachak iskay chukan kilo cebada yaykuptinqa valenqa medio kilo masnin qollqem. ¹⁷Sichu pipas sapaqchapuwanqa chakranta Jubileo Watapi hinaptinqa hina medio kilo masnin qollqellam chay precionqa kanqa. ¹⁸Aswanqa sichu Jubileo Watapa qepantaña

pipas chakranta sapaqchapuwaptinqa sacerdotem precionta churanqa. Chay wata-manta qallarispa Jubileo Watakama precionta churaspanmi bajaranqa precionta.

¹⁹—Sichu chay chakran sapaqchapuwaqniy reclamakuyta munanqa hinaspaqa precionmanmi yapanqa pichqa parteman rakisqapa hukninta hinaspa kutichikunqa. ²⁰Chay chakrapa dueñon mana reclamakuptinqa otaq huk runamanña rantikusqa kaptinqa manam reclamanmanñachu. ²¹Sichu Jubileo Watapi chay chakra libre kaspaqa ñoqallapaqñam kanqa hinaptinmi sacerdoteña dueñon kanqa.

²²—Sichu pipas ñoqa Tayta Diosman rantisqan chakrata otaq mana herencian kaq chakrata sapaqchapuwaptinqa ²³sacerdotem chay chakrayoqpaq precionta churanqa Jubileo Watakama. Hinaptinmi chay chakra sapaqchapuwaqniy runaqa chay punchawpuni sacerdotepa tasasqanman hina paganqa chaynapim chay qollqeqa ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqa kanqa. ²⁴Jubileo Watapiñam chay chakraqa kutiykunqa rantikuqnin runaman otaq chay herenciayoq runaman.

²⁵—Imakunapapas precion tasasqaykichikqa kanqa santuariopi pesoman hinam, chay santuariopi pesoqa yaqa media onzam.

²⁶—Animalkunapa punta criankunaqa punta naceq kasqanraykum ñoqa Tayta Diospaq kanqa. Chay animalkunataqa manam pipas sapaqchapuwanmanñachu. Toro kaspas otaq carnero kaspapas ñoqa Tayta Diospaq. ²⁷Animalkunapa chay punta kaq crian mana mikuna animal kaptinqa tasasqan qollqeman pichqa parteman rakisqapa hukninta yapaspanmi reclamakunqa. Mana reclamayta atispanqa sacerdotepa tasasqan preciopim *rantikurunqa.

²⁸—Sichu pipas kapuqninkunamanta ñoqa Tayta Diosllapaqña rakipuwanman runata otaq animalta otaq herencia allpanta hinaspaqa chaykunataqa manam *rantikunmanchu nitaqmi reclamanmanchu, tukuy chay rakisqakunaqa ñoqa Tayta Diosllapaqña sapaqchasqam kanqa. ²⁹Wañunanpaq sentenciasqa runataqa manataqmi pipas reclamanmanchu. Chay wañunanpaq rakisqa runaqa wañuchisqamá kanqa.

³⁰—Ñoqa Tayta Diospaqmi kanqa kawsaykuna cosechamanta diezmoqa chaynataq frutakunamanta diezmos. Chaykunakariki ñoqallapaqña sapaqchasqam. ³¹Sichu pipas chay diezmomanta wakinta reclamayta munaspaqa reclamakunapaqmi chaykunapa precionman yapaykunqa pichqa parteman rakisqapa hukninta.

³²—Vacamanta kaptin otaq ovejamanta kaptinpas sapa chunka animal yupasqamantam huknin kanqa ñoqa Tayta Diospaq. Chay animalkunaqa diezmo kasqanraykum ñoqallapaqña sapaqchasqa kanqa. ³³Amam akllasqachu kanqa allin kaspapas otaq mana allin kaspapas, chay animalkunaqa amataqmá cambiasqachu kanqa. Cambiasqa kaspaqa chay diezmo animalpas hinaspa cambianapaq qosqa animalpas iskayninmi ñoqallapaqña sapaqchasqa kanqa. Chaynaqa mana reclamay atinañam kanqa.

³⁴Israelpa mirayninkunapaqmi kay kamachikuykunata Tayta Dios qorqa Moisesman Sinai Orqopi.

MOISESPA QELLQASQAN TAWA KAQ LIBRO

NUMEROS

Moisesmi runakunata achka kutita yupachirqa. Puntatam yupachirqa Sinai Orqomanta manaraq lloqsichkaspa. Chay tiempopi kaq miraykuna tukuruptinñataqmi yapamanta yupachirqa Moab law allpapi otaq Jordan Mayupa hichpan intipa qespimunan lawpi. Israel runakuna yupasqa kasqanraykumá kay libroqa “Numeroswan” sutichasqa. Kay Numeros libropa willakusqanqa Exodo libropa qatignillanmi. Willakuntaqmi Israel runakunata chunniqpi imam sucedemusqanmantapas chaynataq Sinai Orqomanta lloqsispanku Jordan Mayupa hichpanman chayanankukama chunniqpi imakunam pasakusqanmantapas. Willakuntaqmi manaraq Jordan Mayuta chimpachkaptinku yaqa tawa chunka wata purisqankupi tukuy ima sucedekusqanmantapas.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Diospa leyninkunata chaskiruspan iskay kaq kutipi Pascua Fiesta rurasqankumanta chaynataq lloqsinankupaq alistakusqankumanta (1-9).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Sinai Orqomanta Moab runakunapa allpanman chayanankukama imakunam pasakusqanmanta (10-21).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Jordan Mayuta chimpanankupaq yachachikuykuna chaskisqankumanta. Kay librom yachachikun purisqankupi hatun sasachakuykunapi kaspanku Israel runakunapa sonqon imaynam kasqanmanta (22-36).

Achka kutitam tarikurqaku hukmanyasqa hinaspa mancharisqa Diospa chaynataq Moisespa contranpi hoqarikunankukama. Wakin kutipim paykunaga kasukuspanku imapas allin rurayta munarqaku. Paykuna hukmanyaspa mana kasukuq kaptinkupas Diosqa manam paykunamantaqa rakikurqachu, contrato rurasqanman hinam pacienciakupa paykunata cuidarqa. Kay libropiqa Moiestam tarinchik mana hukmanyaruq confianza sonqoyoq kasqanta. Paciencia tukunayaptinpas Diosman sonqo kayninqa hinaspa castamasinkunapaq kuyakuyninga hina kaqlam karqa.

Israelpa mirayninkuna Sinai chunniqpi yupasqa kasqankumanta

1 ¹Israelpa mirayninkuna Egipto nacionmanta lloqsiruspa iskay watamanña yaykuchkaptinkum chay watapa iskay kaq killapa qallariynin punchawpi Moiseswan Tayta Dios rimarqa. Sinai sutiyoq chunniqvim asuykuna karpapi kaynata nirqa:

²—Israelpa llapallan mirayninkunatam yupankichik familiankunaman hina hinaspa abuelonkupa castanman hina. Haykam qarikuna kasqanman hinam llapallanta yupankichik. ³Qanwan Aaronmi yupankichik iskay chunka wata- yoq- manta hanayman guerrapi peleanankupaq hina kaqkunata. ⁴Sapa ayllumantam huk familiapa jefen yupaysisunkichik. ⁵Chay yupaysisunqnikichik jefekunaqa kanqa kaykunamá:

Ruben ayllumantam kanqa Sedeurpa churin Elisur.

⁶Simeon ayllumantam kanqa Zurisadaipa churin Selumiel.

⁷ Juda ayllumantam kanqa Aminadabpa churin Naason.

⁸ Isacar ayllumantam kanqa Zuarpa churin Natanael.

⁹ Zabulon ayllumantam kanqa Helonpa churin Eliab.

¹⁰ Joseypa mirayninmantañataqmi kanqa Efrain casta Amiudpa churin Elisama. Manases castamantañataqmi kanqa Pedasurpa churin Gamaliel.

¹¹ Benjamin ayllumantam kanqa Gedeonipa churin Abidan.

¹² Dan ayllumantam kanqa Amisadaipa churin Ahiezer.

¹³ Aser ayllumantam kanqa Ocranpa churin Pagiel.

¹⁴ Gad ayllumantam kanqa Deuelpa churin Eliasaf.

¹⁵ Neftaliy ayllumantam kanqa Enanpa churin Ahira.

¹⁶ Kaykunamá karqaku Israel ayllukunamanta huñunasqa runakunapa akllasqan jefekuna. Paykunaqa karqaku Israelpa mirayninmanta waranqantin runapa kamachiq-ninkunam. ¹⁷ Diospa nombrasqan chay qarikunatamá, Moiseswan Aaron huñurqaku yupaysinankupa. ¹⁸ Chaymi huñurqaku Israelpa llapallan mirayninkunata iskay kaq killapa qallariynin punchawpi. Chaynaqa llaqa runakunamá listachikurqaku familianku-man hina hinaspa abuelonkupa castanman hina. Qarikunam iskay chunka watayoqmanta hanayman sutin-sutin listachikurqaku haykam kasqankuman hina. ¹⁹ Tayta Diospa kama-chisqanman hinamá Moises yuparqa paykunata Sinai sutiyoq chunniqqi.

²⁰⁻²¹ Paykunaqa yupasqa karqa familiankuman, castankuman hinaspa ayllunkuman hinam. Sapakamapa sutinkuta listaruspam qarikunata iskay chunka watayoqmanta hanayman yuparqaku, paykunaqa guerraman lloqsinankupaqpas listom karqaku:

Ruben ayllumanta yupasqakunam karqa tawa chunka soqtayoq waranqa pichqa pachaknin runakuna.

²²⁻²³ Simeon ayllumanta yupasqakunam karqa pichqa chunka isqonniyoq waranqa kimsa pachaknin runakuna.

²⁴⁻²⁵ Gad ayllumanta yupasqakunam karqa tawa chunka pichqayoq waranqa soqta pachak pichqa chunkan runakuna.

²⁶⁻²⁷ Juda ayllumanta yupasqakunam karqa qanchis chunka tawayoq waranqa soqta pachaknin runakuna.

²⁸⁻²⁹ Isacar ayllumanta yupasqakunam karqa pichqa chunka tawayoq waranqa soqta pachaknin runakuna.

³⁰⁻³¹ Zabulon ayllumanta yupasqakunam karqa pichqa chunka qanchisniyoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

³²⁻³³ Joseypa churinkunam karqa Efrainwan Manases. Efrain castamanta yupasqakunam karqa tawa chunka waranqa pichqa pachaknin runakuna.

³⁴⁻³⁵ Manases castamanta yupasqakunam karqa kimsa chunka iskayniyoq waranqa iskay pachaknin runakuna.

³⁶⁻³⁷ Benjamin ayllumanta yupasqakunam karqa kimsa chunka pichqayoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

³⁸⁻³⁹ Dan ayllumanta yupasqakunam karqa soqta chunka iskayniyoq waranqa qanchis pachaknin runakuna.

⁴⁰⁻⁴¹ Aser ayllumanta yupasqakunam karqa tawa chunka kimsayoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

⁴²⁻⁴³ Neftaliy ayllumanta yupasqakunam karqa pichqa chunka kimsayoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

⁴⁴Chay llapallan runakunamá yupasqa karqaku. Chay yupaqkunaqariki karqa Moiseswan Aaronmi chaynataq Israel ayllukunapa chunka iskaynintin jefekunam. ⁴⁵Castankuman hina Israelpa mirayninkunata guerrapi peleanankupaq hina iskay chunka watayoqmanta hanayman yuparuptinkum ⁴⁶llapallan karqaku soqta pachak kimsayoc waranqa pichqa pachak pichqa chunkan runakuna.

Leviy ayllu akllasqa kasqanmanta

⁴⁷Israel wakin ayllukunawan kускаqa manam yupasqachu karqa Leviy aylluqa. ⁴⁸Tayta Diosmi Moisessta nirqa:

⁴⁹—Israel ayllukunata yupaspaykiqua amam Leviy ayllutaqa yupankichu. ⁵⁰Paykunataqa churanki Chunkantin Kamachikuyniykuna waqaychana carpamanta cuentallikunapqmi chaynataq servicionkunamantapas hinaspa tukuy imankunamantapas cuentallikunapqmi. Paykunam apanqaku *yachanay karpataqa llapallan servicionkunatawan hinaspa nanachikunqaku. Karpapa muyuriqninpitqmi paykunaqa samanqaku. ⁵¹Lloqsinaykichikña kaptinqa Leviy casta runakunam chay karpata paskanqaku, samaruptikichikñataqmi hina paykunataq chay karpata huklawan sayachinqaku. Pipas Leviy ayllumanta mana kachkaspan karpaman asuykuq runaqa wañuchisqam kanqa. ⁵²Israelpa wakin mirayninqa sapakamam samanqaku maymi campamentonkupi. Paykunaqa tropakuna hinam maymi banderankupa kasqanpi samanqaku. ⁵³Leviy aylluqa samanta Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana karpapa muyuriqninpi, chaynapim ñoqa Tayta Diosqa mana piñakusaqchu Israel casta runakunapa contranpiqa. Chaynaqa Leviy ayllu runakunamá nanachikunqaku Chunkantin Kamachikuyniy waqaychana karpamantaqa.

⁵⁴Moisesman Tayta Diospa tukuy kamachisqanta hinam Israelpa mirayninkuna ruraraqaku.

Israel runakunapa campamentonpi jefekunamanta

2 ¹Tayta Diosmi Moisesman hinaspa Aaronman kaynata nirqa:

²—Israelpa mirayninkunaqa samanqaku asuykuwanaykichik karpapa karuneq muyuriqninpi. Sapakamam samanqaku maymi banderankupa kasqanpi chaynataq ayllunkupa señalnín maymi kasqanpi.

³—Intipa qespimunan lawpi samaqkunam kanqaku Juda sutiyoq campamento banderapa kasqanpi. Paykunaqa samanqaku tropan-tropanmi. Juda ayllu runakunapa capitanninqa Aminadab sutiyoq runapa churin Naasonmi. ⁴Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam qanchis chunka tawayoc waranqa soqta pachaknin runakuna. ⁵Paykunapa waqtanpim samanqaku Isacar ayllu runakuna. Isacarpa mirayninkunapa capitanninqa Zuarpa churin Natanaelmi. ⁶Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam pichqa chunka tawayoc waranqa tawa pachaknin runakuna. ⁷Paykunawan kuskataqmi samanqaku Zabulon ayllupas. Zabulonpa mirayninkunapa capitanninqa Helonpa churin Eliabmi. ⁸Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam pichqa chunka qanchisniyoq waranqa tawa pachaknin runakuna. ⁹Chaynaqa Juda sutiyoq campamentoqa yupasqaykichikman hinam kachkanku pachak pusaq chunkan soqtayoq waranqa tawa pachaknin tropakuna. Paykunam Israel runakunapa ñawpaqinta lloqsinqaku.

¹⁰—Ruben sutiyoq campamentopa banderanmi kanqa surlawpi. Ruben ayllu runakunapa capitanninqa Sedeur sutiyoq runapa churin Elisurmi. ¹¹Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam tawa chunka soqtayoq waranqa pichqa pachaknin runakuna. ¹²Paykunapa waqtanpim samanqaku Simeon ayllu runakuna. Simeonpa

mirayninkunapa capitanninqa Zurisadai sutiyoq runapa churin Selumielmi. ¹³Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam pichqa chunka isqonniyoq waranqa kimsa pachaknin runakuna. ¹⁴Paykunawan kuskataqmi samanqaku Gad ayllupas. Gadpa mirayninkunapa capitanninqa Deulpa churin Eliasafmi. ¹⁵Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam tawa chunka pichqayoq waranqa soqta pachak pichqa chunkan runakuna. ¹⁶Chaynaqa Ruben sutiyoq campamentoqa yupasqaykichikman hinam kachkanku pachak pichqa chunkan hukniyoq waranqa tawa pachak pichqa chunkan tropakuna. Paykunam Juda ayllukunapa qepanta lloqsinqaku.

¹⁷—Paykunapa qepantañataqmi otaq chay tawantin campamentopa chawpintañataqmi lloqsinqaku Leviy ayllu runakuna, paykunaqa lloqsinqa ñoqaman asuykuwanaykichik karpata aparikuspam. Samasqanku campamentoman hinamá sapakama lloqsinqaku banderankupa maymi risqan ladonta.

¹⁸—Efrain sutiyoq campamentopa banderanmi kanqa intipa seqaykunan lawpi. Efrainpa mirayninkunapa capitanninqa Amiud sutiyoq runapa churin Elisamam. ¹⁹Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam tawa chunka waranqa pichqa pachaknin runakuna.

²⁰Paykunapa waqtanpim samanqaku Manases ayllu runakuna. Manasespa mirayninkunapa capitanninqa Pedasur sutiyoq runapa churin Gamalielmi. ²¹Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam kimsa chunka iskayniyoq waranqa iskay pachaknin runakuna.

²²Paykunawan kuskataqmi samanqaku Benjamin ayllupas. Benjaminpa mirayninkunapa capitanninqa Gedeoni sutiyoq runapa churin Abidanmi. ²³Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam kimsa chunka pichqayoq waranqa tawa pachaknin runakuna. ²⁴Chaynaqa Efrain sutiyoq campamentoqa yupasqaykichikman hinam kachkanku pachak pusaqniyoq waranqa pachaknin tropakuna. Paykunam Leviy ayllupa qepanta lloqsinqaku.

²⁵—Dan sutiyoq campamentopa banderanmi kanqa norte lawpi. Danpa mirayninkunapa capitanninqa Amisadai sutiyoq runapa churin Ahiezermi. ²⁶Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam soqta chunka iskayniyoq waranqa qanchisnin runakuna.

²⁷Paykunapa waqtanpim samanqaku Aser ayllu runakuna. Aserpa mirayninkunapa capitanninqa Ocran sutiyoq runapa churin Pagielmi. ²⁸Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam tawa chunka hukniyoq waranqa pichqa pachaknin runakuna.

²⁹Paykunawan kuskataqmi samanqaku Neftaliy ayllupas. Neftaliypa mirayninkunapa capitanninqa Enan sutiyoq runapa churin Ahiranmi. ³⁰Paypa tropankunaqariki yupasqaykichikman hinam pichqa chunka kimsayoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

³¹Chaynaqa Dan sutiyoq campamentoqa yupasqaykichikman hinam kachkanku pachak pichqa chunkan qanchisniyoq waranqa soqta pachaknin tropakuna. Paykunamá kimsantin campamentopa qepanta lloqsinqaku banderankuwan kуска.

³²Chaynaqa castankuman hina hinaspa campamentonkuman hina Israelpa mirayninkunata yuparuptinkum karqa soqta pachak kimsayoq waranqa pichqa pachak pichqa chunkan tropakuna. ³³Leviy ayllu runakunam ichaqa Israelpa wakin mirayninkunawan kusaqa mana yupasqachu karqaku imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

³⁴Moisesman Tayta Diospa tukuy kamachisqanta hinam Israelpa mirayninkunaurarqaku. Paykunaqa sapakamam samarqaku maymi banderankupa kasqanpi hinaspa lloqsirqaku casta-castalla hinaspa ayllu-ayllulla.

Leviy ayllu runakunamanta

3 ¹ Sinai Orqopi Moisesman Tayta Dios rimapayasqan tiempopim Aaronpa chaynataq Moisespa churinkuna karqa. ² Aaronpa churinkunapa sutinmi karqa Nadab. Payqa karqa piwi churinmi. Paymanñataqmi qatirqa Abiu, Eleazar hinaspa Itamar. ³ Paykunapa tawankum aceitewan tallisqa kaspanku sacerdote kanankupaq Diospa nombrasqan karqaku. ⁴ Aswanqa Nadab sutiyoq sacerdoteqa Abiu sutiyoq sacerdotepiwanmi wañururqaku Tayta Diospa qayllanpi. Paykunapa wañururqaku Sinai sutiyoq chunniqpi Diospa mana kamachisqan ninawan ofrecesqankuraykum. Paykunapa wañukurqaku mana churiyoqmi. Chaynapim sacerdote Eleazarwan sacerdote Itamarpa imam ruranankuta ruraraqaku taytanku Aaronpa qawasqantaña.

⁵ Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

⁶ —Leviy ayllu runakunata asuykachiyo sacerdote Aaronman chaynapi paypa qayllanpi servinankupaq. ⁷ Paykunapa ruranqaku Aaronpa kamachisqan rurana kaqkunatam. Ruranakutaqmi Israel casta runakunapa rantinpi. Paykunapa servikunaku asuykamuwanaaykichik karpapim chaypi imakunatapas ruraspanku. ⁸ Paykunapa asuykamuwanaaykichik karpapi kaq serviciokunatapas cuidaspa Israelpa mirayninkunapa imam ruranankuta chay karpapi ruranqaku. ⁹ Chaynaqa Leviy ayllu runakunataqa Aaronmanwan mirayninkunamanmi qonki. Paykunataqa regalota hinamá Israelpa mirayninkunamanta qonki. ¹⁰ Chaynaqa sacerdotekunapa ruranamanta cuentallikunapqmi kunanki Aarontawan churinkunata. Mana sacerdote kachkaspa santuarioman asuykuq runaqa wañuchisqam kanqa.

Leviy aylluqa Tayta Diosllapaña sapaqchasqa kasqankumanta

¹¹ Tayta Diosmi Moisesman nirqataq kaynata:

¹² —Israelpa mirayninkunamantam akllakuykuni Leviy aylluta, paykunataqa akllakuykuni puntallaraq nacemuq wawakunapa rantinpi. Chaynaqa Leviy ayllu runakunapa ñoqapaqñam. ¹³ Egipto nacionpi piwi churikunata wañurachisqaymantapunim Israel casta runakunapa piwi churinkunapa ñoqapaña. Chay piwi kaqkunataqa ñoqallapaqñam sapaqchakurqani, sapaqchakurqanitaqmi animalkunapa punta criankunatapas. Chaynaqa tukuy chaykunapa ñoqapam. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Leviy casta runakuna yupasqa kasqankumanta

¹⁴ Sinai sutiyoq chunniqpim Moiesta Tayta Dios nirqa:

¹⁵ —Leviya mirayninkunatayá yupay castankuman hina chaynataq familiankuman hina. Huk killayoqmanta hanaymanyá qari wawakunata yupay —nispa.

¹⁶ Tayta Diospa nisqanman hinamá Moises yuparqa.

¹⁷ Leviya churinkunam karqa Gerson, Coat hinaspa Merari.

¹⁸ Gersonpa churinkunam familianman hina karqa Libni hinaspa Simeí.

¹⁹ Coatpa churinkunam familianman hina karqa Amram, Izhar, Hebron hinaspa Uziel.

²⁰ Meraripa churinkunam familianman hina karqa Mahli hinaspa Musi.

Kaykunamá karqa Leviya familiankuna castankuman hina.

²¹ Libnipa chaynataq Simeipa familiankunapas karqa Gersonpa mirayninkunam.

²² Chaynaqa Gersonpa mirayninmanta kaqkunata huk killayoqmanta hanayman yupapinkum qarikunalla karqa qanchis waranqa pichqa pachaknin runakuna. ²³ Gersonpa familiankunam samarqaku intipa seqaykunan law Diosman asuykuna karpapa qepanpi.

²⁴Gersonpa mirayninkunapa capitanningqa karqa Laelpa churin Eliasafmi. ²⁵Diosman asuykuna karpapim Gersonpa mirayninkunaqa nanachikurqaku santuariomanta, karpapa cortinankunamanta chaynataq karpapa punkunpi telanmantapas. ²⁶Nanachikurqaku-taqmi patiopa cortinankunamantapas chaynataq patiopa punkunpi telakunamantapas. Chaykunaga kachkan karpapa muyuriqninpi chaynataq altarpa muyuriqninpi. Hina paykunataqmi nanachikurqaku tukuy chaykunapa waskankunamantapas.

²⁷Amrampa, Izharpa, Hebronpa hinaspa Uzielpa familiankunapas karqaku Coatpa mirayninkunam. ²⁸Chaynaqa Coatpa mirayninmanta kaqkunata huk killayoqmanta hanayman yupaptinkum qarikunalla karqa pusaq waranqa soqta pachaknin runakuna. Paykunamá Diosman asuykuna carpamanta nanachikurqaku. ²⁹Coatpa familiankunam samarqaku Diosman asuykuna karpapa surlawninpi. ³⁰Coatpa mirayninkunapa capitanningqa karqa Uzielpa churin Elizafanmi. ³¹Paykunam nanachikurqaku baulmanta, mesamanta, candeleromanta, altarkunamanta, santuariopi imapas serviciokunamanta, cuarto rakinaq telamanta chaynataq tukuy ima servichikuna kaqkunamantapas.

³²Levi castamanta jefekunapa kamachiqninmi karqa sacerdote Aaronpa churin Eleazar. Paymi cuentallikurqa santuariopi cuidaqqunamanta.

³³Mahlipa chaynataq Musipa familiankunaqa karqa Meraripa mirayninkunam.

³⁴Chaynaqa Meraripa miraynin kaqkunata huk killayoqmanta hanayman yupaptinkum qarikunalla karqa soqta waranqa iskay pachaknin runakuna. ³⁵Meraripa mirayninkunapa capitanningqa karqa Abihail sutiyoq runapa churin Zurielmi. Paykunamá samarqaku Diosman asuykuna karpapa norte lawninpi. ³⁶Merari castakunam nanachikurqaku Diospa karpanpa marconkunamanta, qerunkunamanta, pilarninkunamanta, toqoyoq tiyanankunamanta chaynataq tukuy ima servichikuna kaqkunamantapas. ³⁷Nanachikurqakutaqmi patiopa muyuriqninpi pilarkunamantapas, toqoyoq tiyanankunamantapas, estacankunamantapas chaynataq waskankunamantapas.

³⁸Intipa qespimunan lawpim santuariopa chimpanpi otaq karpapa ñawpaqninpi samarqaku Moises, Aaron chaynataq Aaronpa churinkunapas. Paykunam Israelpa mirayninkunapa rantinpi karpata nanachikurqaku. Mana sacerdote kachkaspan pipas santuarioman asuykuqqa wañuchisqam kanan karqa. ³⁹Tayta Diospa nisqanman hinam Moisespiwan Aaron yuparqaku Leviy casta runakunata familiankuman hina. Chaymi huk killayoqmanta hanayman qarikunalla karqaku iskay chunka iskayniyoq waranqa runakuna.

Piwi churikunaqa imaynam reclamasqa kanankumanta.

⁴⁰Tayta Diosmi nirqa Moiseستا:

—Israelpa mirayninkunamantam llapa piwi kaq qarikunata yuparunki. Paykunataqa huk killayoqmanta hanaymanmi sutin-sutin listaman churarunki.

⁴¹Israelpa miraynin llapa piwi churikunapa rantinpi rakipuwanki Leviy aylluta. Israelpa mirayninkunapa animalninkunapa rantinpipas rakipuwankitaqmi Leviy ayllupa animalninkunata. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁴²Tayta Diospa kamachisqanta hinamá Moises yuparqa Israelpa mirayninkunapa llapa piwi churinkunata. ⁴³Llapa piwi churikunata huk killayoqmanta hanayman yuparuptinmi karqa iskay chunka iskayniyoq waranqa iskay pachak qanchis chunkan kimsayoq runakuna.

⁴⁴Tayta Diosmi nirqa Moiseستا:

⁴⁵—Israelpa miraynin llapa piwi churikunapa rantinpim rakipuwanki Leviy ayllu-ta, animalninkupa rantinpiyas rakipuwankitaqmi Leviy ayllupa animalninkunata. Leviy ayllu runakunaqa ñoqapam. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ⁴⁶Israel casta runakunapa piwi churinkunaqa achkallañam kachkanku, Leviy ayllu runakunam ichaqa aslla. Chay iskay pachak qanchis chunkan kimsayoc puchuq churikunata reclamanankupaqmi Leviy ayllu runakunaqa mana haypankuchu, ⁴⁷chayraykum chay puchuq sapa piwi churimanta mañanki iskay onza qollqeta santuariopi pesoman hina. Chay santuariopi pesoqa yaqa media onzam. ⁴⁸Chay puchuq piwi churikunamanta reclamasqanku qollqetaqa qonki Aaronmanwan churinkunamanmi —nispa.

⁴⁹⁻⁵⁰Leviy ayllu runakuna aslla kasqankuraykum Israelpa miraynin puchuq piwi churikunata reclamanankupaq Moises chaskirqa chunka soqtayoc kilo tumpa masnin qollqeta, chaskirqaqa santuariopi pesoman hinam. ⁵¹Chay piwi churikunamanta reclamasqankupa chanin qollqetaqa Moisesmi qorqa Aaronmanwan churinkunaman. Chaynataqa rurarpa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

Leviy casta runakunapa imam ruranankumanta

4

¹Tayta Diosmi nirqa Moisesmanwan Aaronman:

²—Leviypa castankunamantam yupankichik Coatpa mirayninkunata. Paykunataqa yupankichik familiankunaman hinam hinaspa abuelonkupa castankunaman hinam. ³Yupankichikqa kimsa chunka watayoqmanta hanaymanmi pichqa chunka watayoqkama. Paykunaqa kanqa asuykamuwanaykichik karpapi servinankupaq hina runakunam. ⁴Asuykuwanaykichik karpapi imapas ñoqalla-paqña sapaqchasqa kaqkunapim servikunqaku Coatpa mirayninkunaqa.

⁵Israelpa mirayninkuna lloqsiptinmi Aaron churinkunapiwan horqonqaku cuarto raki-naq telata hinaspa chaywan tapanqaku Chunkantin Kamachikuy waqaychana baulta. ⁶Chay telapa hawanmanmi qatanqaku fino qalaswan, chaypa hawanmanñataq enteron morado pañowan hinaspa hombronankupaq ustuchinqaku varillakunata. ⁷Ñoqapa qayllaypi kaq mesapa hawanmanpas mastanqakutaqmi morado pañota, chaypa hawan-manñataqmi churanqaku platokunata, cucharakunata, medianokunata hinaspa vino tallinapaq aysakukunata. Chay mesapa hawanpitaqmi kanqa qayllaypi mana faltay churana tantapas. ⁸Tukuy chaykunapa hawanmanñataqmi mastanqaku guindo pañota hinaspa qatanqaku fino qalaskunawan. Ustuchinqakutaqmi varillankunatapas mesata hombronankupaq. ⁹Chaymantam morado pañowan qatanqaku candelero, mecheronkunata, mecha limpiankunata, platochankunata chaynataq aceitepaq llapa serviciokunatapas. ¹⁰Lliwtam kipurunqaku fino qalaskunapi hinaspa hombronankupaq churanqaku chakanakunaman. ¹¹Qorimanta altarpa hawanmanpas mastanqakutaqmi morado pañota hinaspa chaypa hawanmanpas qatanqakutaq fino qalaskunawan, ustuchinqakutaqmi varillankunatapas chay altarta apanankupaq. ¹²Santuariopi llapa serviciokunatapas morado pañopi mayturuspankum fino qalaskunapi kipuruspa chakanaman churanqaku. ¹³Altartapas wirayoc uchpanta limpiaruspankum qatanqaku grosella pañowan. ¹⁴Hinaspa chay altarpa hawanman churanqaku llapa servicionkunata otaq palankunata, trinchenkunata, kallanan-kunata hinaspa tazonninkunata. Chaypa hawanmanñataqmi qatanqaku fino qalaskunawan hinaspa chay altarta hombronankupaq varillankunata ustuchinqaku. ¹⁵Campamento lloqsinanpaq santuariopa llapa servicionkunata Aaron churinkunapiwan tapayta tukuruptinkum Coatpa mirayninkuna yaykuspanku apanqaku. Ichaqa ñoqapaq sapaqchasqa kaqkunataqa amam llapchanqakuchu chaynapi ama wañurunankupaq. Chaynaqa

ñoqaman asuykuwanaykichik karpapi kaq tukuy chaykunatamá Coatpa mirayninkuna apanqaku. ¹⁶Sacerdote Aaronpa churin Eleazarmi cuentallikunqa candelero ratachinapaq aceitemanta, inciensopaq especeriamanta, sapa punchaw ofrecewanaykichik kawsay ofrendakunamanta, tallinapaq aceitemanta, asuykamuwanku karpapi tukuy imankunamanta chaynataq santuariopi serviciokunamantapas.

¹⁷Moisestawan Aarontam Tayta Dios kaynata nirqa:

¹⁸—Amam qollurachinkichikchu Leviy ayllumanta kaq Coatpa mirayninkunataqa.

¹⁹Santuariopa imankunatapas qonqaymanta llachparuspanku mana wañunanku-paqmi kaynata rurankichik: Aaronmi churinkunapiwan santuarioman yaykupa paykunaman willanqaku imam ruranankuta chaynataq imakunam apanankutapas.

²⁰Chaynapim Coatpa mirayninkuna santuarioman yaykuspapa chaypi kaqkunataqa huk ratochallapas mana qawanqakuchu mana wañurunankupaq —nispa.

²¹Chaymantam Moiesta Tayta Dios nirqa:

²²—Yupaytaqyá Gersonpa mirayninkunatapas castanman hina hinaspa familianman hina. ²³Yupankiqa kimsa chunka watayoqmanta pichqa chunka watayoqkamam, chay yupasqaykiqa kanqa asuykamuwanykichik karpapi servikunankupaq hina kaqkunam.

²⁴—Gersonpa mirayninkunapa ruranankuqa hinaspa apanankuqa kaynam kanqa:

²⁵Apanqakumá santuariopa cortinankunata, asuykuwanaykichik karpata chaynataq chay karpapa qatankunatapas. Apanqakutaqmi fino qalasmanta qatakunatapas chaynataq karpapa punkunpi telatapas. ²⁶Apanqakutaqmi patiopa cortinankunatapas hinaspa patiopa punkunpi telakunatapas. Chaykunam kachkan karpapa muyuriqninpi chaynataq altarpa muyuriqninpi. Hina paykunataqmi apanqaku tukuy chaykunapa waskankunatapas chaynataq imam ruranankuman hina tukuy ima serviciokunatapas. Chaynaqa Gersonpa mirayninkunaqa tukuy chay ruraykunatamá ruranqaku. ²⁷Aaronmá churinkunapiwan kamachinqaku Gersonpa mirayninkunata imakunam ruranankupaq chaynataq imakunam apanankupaqpas. Paykunatamá kunankichik tukuy chaykunata apaspanku cuentallikunankupaq. ²⁸Asuykamuwanykichik karpapimá Gersonpa mirayninkuna chaykunata ruranqaku Aaronpa churin sacerdote Itamarpa dirigisqanman hina.

²⁹—Yupaytaqyá Merari sutiyoq runapa mirayninkunatapas familianman hina hinaspa castanman hina. ³⁰Yupankiqa kimsa chunka watayoqmanta pichqa chunka watayoqkamam. Paykunaqa kanqa asuykuwanaykichik karpapi servikunankupaq hina runakunam.

³¹Merari casta runakunam asuykuwanaykichik karpapi ruraspa apanqaku karpapa marconkunata, varillankunata, pilarninkunata, toqoyoq tiyanankunata. ³²Apanqakutaqmi patiopa muyuriqninpi pilarkunatapas, toqoyoq tiyanankunatapas, estacankunatapas, waskankunatapas hinaspa servichikunapaq tukuy imankunatapas. Paykunataqa sapakamamanmi ninki imakunam apanankupaq. ³³Chaykunataqa asuykuwanaykichik karpapim familiankuman hina Merari sutiyoq runapa mirayninkuna ruranqa, tukuy chaykunataqa ruranqaku sacerdote Aaronpa churin Itamarpa dirigisqanman hinam —nispa.

³⁴Moisesmi Aaronwan hinaspa Israelpa miraynin capitankunapiwan yuparqaku Coatpa mirayninkunata castankuman hina hinaspa familiankuman hina. ³⁵Yuparqakuqa kimsa chunka watayoqmanta hanaymanmi pichqa chunka watayoqkama Diosman asuykuna karpapi servikunankupaq hina kaqkunata. ³⁶Chay yupasqa runakunaqa familiankuman hinam qarqaku iskay waranqa qanchis pachak pichqa chunkan runakuna. ³⁷Paykunamá qarqaku Coatpa castankunamanta Diosman asuykuna karpapi servikuqkuna. Paykunataqa Moisespiwan Aaronmi yuparqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

³⁸Gersonpa mirayninkunatapas castankuman hinaspa familiankuman hinam yuparqaku. ³⁹Paykunataqa yuparqaku kimsa chunka watayoqmanta hanaymanmi pichqa chunka watayoqkama. Chaynaqa Diosman asuykuna karpapi servikunankupa yupasqakunam ⁴⁰karqaku iskay waranqa soqta pachak kimsa chunkan runakuna. ⁴¹Paykunamá karqaku Gersonpa mirayninmanta Diosman asuykuna karpapi familiankuman hina servikuqkuna. Paykunataqa Moiseswan Aaronmi yuparqa Tayta Diospa kamachisqanman hina.

⁴²Merari sutiyoq runapa mirayninkunatapas castankuman hinaspa familiankuman hinam yuparqaku. ⁴³Paykunataqa yuparqaku kimsa chunka watayoqmanta hanaymanmi pichqa chunka watayoqkama. Diosman asuykuna karpapi servikunankupa ⁴⁴yupasqakunam karqaku kimsa waranqa iskay pachaknin runakuna. ⁴⁵Chaynamá Merari sutiyoq runapa mirayninkunaqa karqa familiankunaman hina yupaptinku. Paykunataqa Moiseswan Aaronmi yuparqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

⁴⁶Moisesmi Aaronwan hinaspa Israelpa miraynin jefekunapiwan Leviy aylluta chaynata yuparqaku. Paykunataqa yuparqaku familiankuman hinam hinaspa castankuman hinam. ⁴⁷Yuparqakuqa kimsa chunka watayoqmanta hanaymanmi pichqa chunka watayoqkama Diosman asuykuna karpapi servikunankupa hina llapallan kaqkunata. ⁴⁸Chaymi Leviy ayllumanta yupasqa kaqkunaqa karqaku pusaq waranqa pichqa pachak pusaq chunkan runakuna. ⁴⁹Moisesman Tayta Diospa nisqanpi hinamá yuparqaku hinaspa sapakamaman willarqaku imam ruranankuta chaynataq imam apanankutapas. Tayta Diospa kamachisqanman hinamá paykunata Moises yuparqa.

Diosman mana asuykunapaq hina kaqkunamanta

5 ¹Tayta Diosmi nirqa Moisesman:

²—Israelpa mirayninkunatayá kamachiy lepra onqoywan llapallan kaqkunata campamentomanta lloqsichinankupa. Lloqsichinakutaqmi qari kayninmanta otaq warmi kayninmanta kikillanmanta ima lloqsitipnas chaynataq wañuqpa ayanta llachparuspa mana asuykuwananpaq hina kaqkunatapas. ³Chaynaqa qaripas warmipas mana asuykamuwananpaq hina kaqkunataqa campamentomantamá lloqsichinkichik. Chaynapim qamkuna ukupi *yachanay campamentoqa mana millakuyapaqchu kanqa —nispa.

⁴Israelpa mirayninkunamá chaynata ruraraqaku Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina, chaypunillam chayna runakunataqa campamentonmanta hawaman qarqorqaku.

Runamasinkupa contranpi huchallikuptinku imaynam ruranankumanta

⁵⁻⁶Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios nirqa kaynata:

—Qaripas warmipas ñoqa Tayta Diosta traicionawaspa runamasinpa contranpi ima dañotapas ruraspaqa culpayaqmi kanqa. ⁷Chay huchanta willakuspanmi runamasinman qopunqa imam chay daño rurasqanta hinaspa chaymanpas yapanqaraq pichqa parteman rakisqapa huknin parteta. ⁸Ichacha chay daño rurasqanmanta qopunanpaq manaña pipas reclamaq kaptinqa, chay qopunataqa ñoqa Tayta Diospaqñam sacerdoteman qonqa. Qowanqakutaqmi hucha pampachanaypaq carnero ofrendatapas, chayta sacerdot ofrecewaptinmi chay daño ruraqtaqa pampachasaq.

⁹—Tukuy imakunamantapas sapaqchapuwasqanku ofrendayta Israelpa mirayninkuna sacerdoteman qoptinkuqa, chay ofrendakunaqa kanqa sacerdotepaqmi. ¹⁰Ñoqapaq sapaqchaspa sacerdoteman apasqanku ofrendakunaqa kanqa sacerdotepaqmi.

Warminta qosan celosaptin imaynam ruranankumanta

¹¹⁻¹²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios nirqa kaynata:

—Sichu huk kaqnin warmi pierdekurspan qosanta traicionarunman ¹³otaq qosanpa mana yachasqanta huk kaqnin runawan puñurunman chaynapi mana pipas testigo kaptinqa otaq huchallikuchkaqta mana pipas tariruptinqa. ¹⁴Qosanmi celosanman chay warminta, celosanmantaqmi mana cheqapta huchallikuchkaptinpas. ¹⁵Chayna mana yachasqa kaptinqa chay runam warminta pusanqa sacerdoteman. Pusaspanqa sacerdote-manmi apanqa warminrayku iskay kilo cebada kutata ichaqa amam aceitetapas cebada kutamanqa tallinqachu nitaqmi inciensotapas hinanqachu. Chay ofrendaqariki celosmanta kawsay ofrendam hinaspapas mana allin rurasqanmanta yuyarichina ofrendam.

¹⁶—Sacerdotem chay tumpasqa warmita asuykachimunqa ñoqa Tayta Diospa qayllayman. ¹⁷Chaymantam allpamanta vasopi kaq ñoqapaq sapaqchasqanku yakuman allpata polvonqa, chay allpaqa hoqarisqa kanqa santuariopa pampantamantam. ¹⁸Sacerdotem chay warmita ñoqa Tayta Diospa qayllaypi sayaykachispan chukcha watakusqanta paskarunqa hinaspan hapiykachinqa celosrayku hucha yuyarichina kawsaykunamanta ofrendata. Sacerdoteqa makinpiñataqmi kanqa ñakay apamuq qatqe yaku. ¹⁹Sacerdotem juramentachispan ninqa: “Sichu huk runawan mana kakurqankichu hinaspa manataq qosaykitapas traicionarqankichu nitaq piwanpas millakuypaq kaqtaqa ruraraqankichu hinaptinqa ñakayta apamuq kay qatqe yakuta tomaptikim mana imapas sucedesunkichu. ²⁰Ichaqa qosaykita traicionaspa millakuypaq kaqtapas ruraraqanki otaq hukwan kakurqanki hinaptinqa ²¹Tayta Diosyá runamasikikunapa ñakasqanta rurasunki, warmi kaynikipas ismuruptinmi wiksaykipas punkipakurunqa. ²²Ñakay apamuq kay yakuta tomaruptikim castigo qanman wichiykusunki” nispa. Hinaptinmi chay warmiñataq ninqa: “Nisqaykiman hinayá kachun” nispa.

²³—Chaymantam sacerdoteqa qellqanqa kay ñakaykunata hinaspan qatqe yakuman challpuspa borranqa. ²⁴Hinaspan chay tumpasqa warmiman tomachinqa ñakay apamuq qatqe yakuta chaynapi ukunpi qatqenanpaq. ²⁵Chaymantañataqmi sacerdoteqa warmimanta chaskinqa celosrayku kawsay ofrendata. Chay ofrendatam ñoqa Tayta Diospa qayllaypi sacerdote kuyuchispan altarmen churanqa. ²⁶Yuyarichikuq kawsay ofrendatapas sacerdote aptaykuspanmi kañapuwanqa altarpí hinaspan chay warmiman qatqe yakuta tomachinqa. ²⁷Chaynapim sichu chay warmi qosanta traicionaruptinqa ñakay apamuq kaq yaku warmipa ukunta qatqenqa hinaptinmi warmi kayninpas ismuruptin wixsanpas punkipakurunqa. Hinaptinmi chay warmiqa runamasinkuna qawanpanpaq ñakasqa kanqa. ²⁸Ichaqa chay warmi mana millakuypaq kaqta rurasqanrayku inocente kaptinqa kanqam wawankunapas.

²⁹—Chaynamá chay celosmanta yachachikuyniyqa qosanta warmi traicionaspan millakuypaq kaqta ruraptinqa ³⁰otaq mana cheqap kachkaptin yanqamanta warminta qosan celosaptinga, chay warmitam ñoqa Tayta Diospa qayllaypi sayachinqa hinaptinmi sacerdotenataq tukuy kay yachachikuykunaman hina ruranqa. ³¹Chay warmipa qosanqa inocentem kanqa imapas rurasqanmantaqa, ichaqa chay warmi mana allinta ruraspanqa kkillanmi huchayoq kanqa.

Tayta Diospaq sapaqchakusqa runakunaqa imaynam kawsanankumanta

6

¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios nirqa kaynata:

—Qaripas warmipas ñoqa Tayta Diosta serviwananpaq rakikuspanqa ³amam tomanqachu vinota nitaq poqosqa aqatapas nitaq uvasmanta rurasqa vinagretapas

nitaq aqamanta rurasqa vinagretapas nitaq uvasmanta rurasqa ima upitapas. Amataqmi mikunqachu uvastapas nitaq uvasmanta pasastapas. ⁴Chaynaqa ñoqapaq rakisqa kanankamaqa amam mikunqachu uvasmanta ima mikuytapas nitaq uvaspa murunmanta otaq qaranmanta ima rurasqatapas. ⁵Prometekusqanman hina ñoqapaq rakisqa kanankamaqa amam chukchanta nitaq barbantapas rutuchikunqachu. Ñoqa Tayta Diospaq rakisqa kasqan punchawkamataqmi ñoqallapaqña sapaqchasqa kanqa hinaspa chukchantapas wiñachikunqataq. ⁶Ñoqa Tayta Diospaq rakisqa kasqan punchawkamataqmi wañuqpa ayanmanqa ama asuykunqachu. ⁷Tayta-mamanña otaq wawqe-paninña wañuruptinpas amam paykunamanqa asuykunqachu, mana chayqa manam ñoqamanqa asuykuwanmanchu. Payqariki ñoqa Diosninpaq rakisqam kachkan. ⁸Payqa tukuy tiempo rakisqa kanankamaqa ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqam kachkan.

⁹—Paypa qayllanpi qonqaymanta pipas wañuruptinqa chay ñoqapaq rakikuq runapa chukchanmi millakuyapaqña kanqa. Chaynaqa chukchantam kachiy-kachiyta rutuchikunqa qanchis kaq punchawpi otaq chuyanchakunan punchawpi. ¹⁰Pusaq kaq punchawpiñataqmi apanqa iskay qoqñuta otaq iskay mallqo palomata asuykuwanaykichik karpapa punkunman. ¹¹Sacerdotem huknin qoqñuta ofrecewanqa chay runapa huchanmanta, huknintañataqmi kañapuwanqa lliw kañana ofrendata hina. Chaynapim chay wañuqpa ayan hapirusqanmanta chay ñoqapaq rakikuq runapa huchan pampachasqa kanqa. Chay punchawmantam chukchanta sapaqchapuwanqa. ¹²Ñoqapaq rakikusqan punchawkunaga Ñoqa Tayta Diospaqmi rakikunqa. Huchanmanta ofrecewanapqami apamuwanqa watayoq carnerota. Punta kaq punchawkunapi ñoqapaq rakikusqanqa mana valeqmi kanqa. Chaynaqa kanqa ñoqapaq rakisqa kachkaspan millarikuyapaq rikurirusqanraykum.

¹³—Chaynaqa chay ñoqapaq rakikuq runa prometekusqanta tukuruptinqa kay yachachikuyma hinam ruranqa: Payqa asuykuwanaykichik karpapa punkunmanmi pusasqa kanqa. ¹⁴Chaypim ñoqa Tayta Diosman ofrecemuwanqa lliw kañanapaq watayoq sano carnerota, huchankunamantam ofrecemuwanqataq watayoq sano ovejatapas. Ofrecemuwanqataqmi ñoqawan allinlla kasqanmanta huk ofrenda carnerotapas. ¹⁵Canastillapim ofrecemuwanqataq fino harinamanta aceitewan masa rurasqa mana qonchuyoyq tantakunatapaspas chaynataq aceitewan untasqa mana qonchuyoyq tortillakunatapaspas, chaykunawan kuskatam ofrecemuwanqataq kawsaykunamanta ofrendatapaspas chaynataq tallinapaq vino ofrendatapaspas.

¹⁶—Tukuy chaykunataqa sacerdotem Ñoqa Tayta Diospa qayllayman apamuspan hucharayku ofrendapaq ofrecewanqa, kañapuwanqataqmi lliw kañapuwanan kaq ofrendatapaspas chaynataq huknin carnerotapas. ¹⁷Ofrecewanqaga chay ofrecewaqpim runa ñoqa Tayta Dioswan allinlla kasqanmantam. Chay carnerotaqa ofrecewanqa canastillapi kaq mana qonchuyoyq tantatawanmi. Ofrecewanqataqmi kawsay ofrendatawan tallinapaq vino ofrendatapaspas. ¹⁸Chaynaqa chay ñoqapaq rakikuq runaqa asuykuwanaykichik karpapa punkunpim ñoqapaq rakisqa chukchanta kachiy-kachiyta rutuchikunqa hinaspa chay chukchantaga ninaman wischuykunqa. Wischuykunqaga ñoqawan allinlla kasqanmanta rupa ofrendapa ukun ninamanmi. ¹⁹Sacerdotem chay ñoqapaq rakikuq runaman qonqa carneropa yanusqa brazonta, qonqataqmi canastillapi kaq mana qonchuyoyq tantatapaspas chaynataq mana qonchuyoyq tortillatapaspas. Chaykunataq qonqa ñoqapaq rakisqan chukchanta ruturachikuptinñam. ²⁰Chaymantañam sacerdotega kuyuchispan ofrendakunata ñoqa Tayta Diosman presentamuwanqa. Animalpa pechon presentamuwasqan aychaga chaynataq piernanqa ñoqallapaqña sapaqchasqa kasqanraykum sacerdotepaqña kanqa. Chaynata rururuptinñam chay ñoqapaq rakikuq runaqa vinota tomanman.

²¹—Chaynaqa kay yachachikuykunaman hinamá ruranqa ñoqa Tayta Diospaq rakikuy runaqa. Atisqanman hinam huk prometekusqankunatapaspas ruranqataq. Chaytaqa ruranqa ñoqapaq rakikusqan yachachikuyman hinam.

Runakunapaq sacerdotekuna Diospa favorninta imaynam mañakunankumanta

²²⁻²³ Aaronman chaynataq churinkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios nirqa kaynata:

—Israelpa mirayninkunata bendecinaypaq mañakuwaspaykichikqa kaynatam ninkichik:

²⁴ “Tayta Diosyá bendecisuspayki waqaychasunki.

²⁵ Tayta Diosyá allin ñawinwan qawarisuspayki llakipayasunki.

²⁶ Tayta Diosyá kuyakuywan qawariykusupayki hawkayaykachisunki.”

²⁷ Chaynatam sacerdotekuna sutiya rimarinkichik Israelpa mirayninkunapa favorninpi hinaptinmi paykunata bendecisaq.

Santuario dedicanankupaq ofrendakunamanta

7 ¹ Diosman asuykuna karpata Moises sayarichiyta tukuruspanmi santuariota llapa servicionkunatawan chaynataq altartapas llapa servicionkunatawan aceitewan tallispa Diospaq sapaqcharqa. ² Hinaptinmi Israel ayllukunapa jefenkuna otaq Moiseswan llapa runakunata yupakuna aparqaku ofrendakunata. ³ Tayta Diospa qayllanman chay apasqanku ofrendakunaqa karqa toldoyoqkama soqta carretakunam chaynataq chunka iskayniyoq buyeskunam. Iskay jefekunam aparqaku huk carretata, sapa jefeñataqmi aparqa huk buyesta. Chaykunatam ofrecerqaku Diospa *yachanan karpapa ñawpaqninpi.

⁴ Hinaptinmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

⁵—Chaskiy paykunamanta carretakunatawan buyeskunata asuykuwanaykichik karpapa servicionpaq. Tukuy chaykunataqa qonki Leviy ayllu runakunamanmá chaynapi imam ruranankuman hina sapakama servichikunankupaq —nispa.

⁶ Hinaptinmi Moises chaskirqa chay carretakunatawan chay buyeskunata hinaspam qorqa Leviy ayllu runakunaman. ⁷ Iskay carretakunatawan tawa buyeskunatam qorqa Gersonpa castankunaman chaynapi imam ruranankuman hina servichikunankupaq. ⁸ Tawa carretatawan pusaq buyeskunatam qorqa Meraripa castankunaman chaynapi imam ruranankuman hina servichikunankupaq. Paykunaqa chaykunata rurananku karqa sacerdote Aaronpa churin Itamarpa kamachisqanman hinam. ⁹ Coatpa castankunamanmi ichaqa mana qorqachu carretakunatapaspas nitaq buyeskunatapaspas. Paykunaqa Diospaq sapaqchasqa kaqkunatam hambrollapi aparqaku.

¹⁰ Altarta aceitewan tallispa Diospaq dedicaptinkum chay jefekuna aparqaku ofrendankuta hinaspam churarqaku altarpa ñawpaqninman. ¹¹ Hinaptinmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Altarta dedicawaptinkuqa sapa ayllupa jefenmi tocasqanman hina sapa punchawninkama ofrendata qowanqa —nispa.

¹² Punta kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Juda ayllumanta kaq Aminadabpa churin Naason. ¹³ Payqa qorqa yaqa kilo parten llasaq qollqemanta bandejatam, qorqataqmi parte kilo masnin llasaq qollqemanta medianotapas. Tukuy chaykunapa llasayninqa karqa santuariopi pesoman hinam. Chay bandejapiwan medianopim huntay-huntay karqa aceitewan chapusqa fino harina, chayqa karqa kawsaykunamanta ofrendapaqmi. ¹⁴ Qorqataqmi yaqa tawa onza llasaq qorimanta wisllatapaspas, chay wisllataqa qorqa huntay-huntay incienso ukuyoqtam. ¹⁵ Qorqataqmi malta torotapas, poqosqa carnerotapas hinaspa watayoy carnerotapas, chaykunataqa qorqa lliwta kañana ofrendapaqmi. ¹⁶ Hucha pampachasqa

kananpaqmi qorqataq chivatotapas. ¹⁷Dioswan allinlla kasqankumantapas qorqataqmi iskay buyeskunata, poqosqa pichqa chivatokunata chaynataq pichqa carnerokunatapas. Chaynaqa tukuy chaykunamá karqa Aminadabpa churin Naasonpa ofrendankuna.

¹⁸Iskay kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Zuarpa churin Natanael. Natanaelqa karqa Isacar ayllupa jefenmi. ¹⁹⁻²³Paypas ofrendankunatam ofrecerqa Naasonpa qosqanta hinalla.

²⁴Kimsa kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Helonpa churin Eliab. Eliabqa karqa Zabulon ayllupa jefenmi. ²⁵⁻²⁹Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

³⁰Tawa kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Sedeurpa churin Elisur. Elisurqa karqa Ruben ayllupa jefenmi. ³¹⁻³⁵Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

³⁶Pichqa kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Zurisadaipa churin Selumiel. Selumielqa karqa Simeon ayllupa jefenmi. ³⁷⁻⁴¹Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁴²Soqta kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Deuelpa churin Eliasaf. Eliasafqa karqa Gad ayllupa jefenmi. ⁴³⁻⁴⁷Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁴⁸Qanchis kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Amiudpa churin Elisama. Elisamaqa karqa Efrain ayllupa jefenmi. ⁴⁹⁻⁵³Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁵⁴Pusaq kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Pedasurpa churin Gamaliel. Gamalielqa karqa Manases ayllupa jefenmi. ⁵⁵⁻⁵⁹Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁶⁰Isqon kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Gedeonipa churin Abidan. Abidanqa karqa Benjamin ayllupa jefenmi. ⁶¹⁻⁶⁵Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁶⁶Chunka kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Amisadaipa churin Ahiezer. Ahiezerqa karqa Dan ayllupa jefenmi. ⁶⁷⁻⁷¹Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁷²Chunka hukniyoq kaq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Ocranpa churin Pagi. Pagiqa karqa Aser ayllupa jefenmi. ⁷³⁻⁷⁷Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁷⁸Chunka iskayniyoq punchawpim ofrendanta ofrecerqa Enanpa churin Ahira. Ahiraqa karqa Neftaliy ayllupa jefenmi. ⁷⁹⁻⁸³Paypas ofrendankunatam ofrecerqa chay qoq jefekunapa qosqankuta hinalla.

⁸⁴Chaynaqa chay altarta dedicaptinkumá Israel ayllukunamanta jefekuna ofrecerqaku tukuy kay ofrendakunata: qollqemanta chunka iskayniyoq bandejakunata, qollqemanta chunka iskayniyoq medianokunata hinaspa qollqemanta chunka iskayniyoq wisllakunata. ⁸⁵Sapa bandejapa llasayninqa karqa yaqa kilo partenmi, sapa medianoñataqmi llasarqa parte kilo masninta. Chaynaqa chay bandejakunapa hinaspa medianokunapa llasayninqa karqa iskay chunka soqtayoy kilo tumpa masninmi. Tukuy chaykunapa llasayninqa karqa santuariopi pesoman hinam. ⁸⁶Chay huntay-huntay incienso ukuyoq qorimanta wisllakunañataqmi sapakama llasarqa yaqa tawa onzatakama. Chaynaqa qorimanta llapallan wisllakunapa llasayninqa karqa yaqa kilo cuartonmi.

⁸⁷Lliw kañanapaq animal ofrendakunapas karqa kaykunam: chunka iskayniyoq malta torokuna, chunka iskayniyoq poqosqa carnerokuna, chunka iskayniyoqtaqmi karqa watayoq carnerokunapas. Chay animalkunawan kuskatam ofrecerqakutaq kawsaykunamanta ofrendakunatapas. Ofrecerqakutaqmi hucharayku ofrendapaq chunka iskayniyoq chivatokunatapas. ⁸⁸Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendapaq animalkunam karqa iskay chunka tawayoq malta torokuna, soqta chunka poqosqa carnerokuna, soqta chunka chivatokuna hinaspa watayoq soqta chunka carnerokuna. Chaynaqa tukuy chaykunamá karqa aceitewan tallispa altarta dedicanankupa ofrendakuna.

⁸⁹Dioswan rimanapaq asuykuna karpaman Moises yaykuruptinmi chunkantin kamachikuykuna waqaychana baulpa tapanmanta otaq querubin sutiyoq angelkunapa chawpinmanta uyarirqa Diospa rimapayamusqanta.

Candeleropa mecheronkunata ratachinankumanta

8 ¹⁻²Aaronman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Mecherokunata ratachiptikiqa candeleropa ñawpaqninmanmi qanchisnintin mecherokuna kanchanqaku —nispa.

³Aaronqa chaynata ruraspanmi candeleropa ñawpaqninman chay mecherokunata kanchachirqa, chaynataqa rurarqa Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam. ⁴Chay candeleropa qorimanta martillasqam karqa, tiyananmanta qallaripa waytankunakamam karqa martillasqa, chaynaqa rurasqa karqa Moisesman Tayta Diospa qawachisqanpi hinam.

Leviy aylluqa Diosllapaña rakisqa kasqankumanta

⁵Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

⁶—Israelpa mirayninkunamanta Leviy aylluta rakispayá paykunata chuyanchay. ⁷Paykunata chuyanchaspaykiqa kaynatam ruranki: Paykunapa hawanmanmi challanki hucha limpiana yakuta hinaptinmi tukuy cuerponkuta afeitakunqaku, taqsakunqakutaqmi pachankutapas chaynapim ñoqamanqa asuykuwanmankuñ. ⁸Chaymantam apamuwanqaku malta torota chaynataq fino harinamanta aceitewan chapusqa kawsay ofrendatapas. Qampas apamuwanqakutaqmi hucharayku wañuchisqa kananpaq huk malta torota. ⁹Asuykuwanaykichik karpapa ñawpaqninmanmi asuykachinki Leviy ayllu runakunataqa, huñunankitaqmi Israelpa llapallan mirayninkunatapas. ¹⁰Leviy ayllu runakunata ñoqa Tayta Diospa qayllayman asuykachimuptikim Israelpa mirayninkuna makinkuta churanqa paykunapa hawanman. ¹¹Hinaptinmi Aaronñataq ñoqa Tayta Diospa qayllaypi ofrendata hina presentawanqa Leviy ayllu runakunata, paykunataqa presentawanqa Israelpa mirayninkunapa ofrendanta hinam, chaynapim Leviy ayllu runakunaqa ima ruraypipas ñoqa Tayta Diosta serviwanqaku. ¹²Chaymantañam Leviy ayllu runakunaqa makinkuta churanqaku malta torokunapa umanman hinaptinmi qam Moisesñataq hucharayku wañuchinki huknin torota, huknintañataqmi wañuchispa lliwta kañanki Leviy ayllu runakunapa huchankunata pampachanaypaq. ¹³Chaymantam Leviy ayllu runakunataqa sayachinki Aaronpa hinaspa churinkunapa ñawpaqninpi chaynapi ñoqa Tayta Diosman presentawanaykipaq. ¹⁴Chaynatamá Leviy ayllu runakunataqa Israelpa mirayninkunamanta rakipuwaniki chaynapim Leviy ayllu runakunaqa ñoqallapaña kanqa. ¹⁵Hinaptinñam Leviy ayllu runakunaqa asuykuwanaykichik karpaman asuykunqaku chaypi ruranankupa. Qanmá paykunataqa chuyanchaspa ofrendata hina presentamuwaniki. ¹⁶Leviy ayllu runakunaqa Israelpa mirayninkunamantam regalo hina ñoqallapaña kachkanku. Paykunataqa Israelpa mirayninkunapa llapallan punta kaq wawa churinkupa rantinpim

ñoqallapaqña aklakuykuni. ¹⁷Egipto nacionniyoq runakunapa piwi wawa-churinkunata wañurachispaymi Israelpa mirayninkunapa piwi wawa-churintaña ñoqapaq sapaqchakurqani. Paykunazariki ñoqapañam, ñoqapataqmi animalkunapa punta kaq criankunapas.

¹⁸Chayraykum Leviy ayllu runakunataña aklakurqani Israel mirayninkunapa punta kaq wawa-churinkunapa rantinpi. ¹⁹Chaynaqa Leviy ayllu runakunataqa Israelpa mirayninkunamantam regalota hina qorqani Aaronman chaynataq churinkunamanpas. Paykunataqa qorqani Israelpa mirayninkunapa rantinpi asuykuwanaykichik karpapi imam ruranankupi serviwanankupaqmi. Chaynata ruraptinkum Israelpa mirayninkunapa huchanta pampachasaq. Chaynaqa Israelpa mirayninkunapa manam santuarioymanqa asuykunmankuñachu chaynapi peste onqoy paykuna ukupi mana kananpaq —nispa.

²⁰Moiseswan Aaronmi Israelpa llapallan mirayninkunapiwan tukuy chaykunata ruraraqaku Leviy ayllu runakunawan, chaynataqa ruraraqaku imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam. ²¹Chaynapimá Leviy ayllu runakunaqa chuyanchakuspa pachankutapas taqsakurqaku hinaptinmi Aaronñataq ofrendata hina Tayta Diosman presentarqa. Aaronqa ruraraqataqmi Leviy ayllu runakunapa huchan pampachasaq kananpaq imam ruranantapas. Chaynatamá chuyancharqa. ²²Chaymantañam Leviy ayllu runakunaqa yaykurqaku Diosman asuykuna karpaman chaynapi Aaronpa hinaspa churinkunapa qayllanpi ruranankupaq. Chaynatamá ruraraqaku Leviy ayllu runakunawan imam ruranankupaq Tayta Diospa Moisesman kamachisqanpi hina.

Leviy ayllu runakunaqa hayka watam llamkanankumanta

²³Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

²⁴—Leviy ayllu runakunaqa iskay chunka pichqayoy watanmanta hanaymanmi yaykunqaku asuykuwanaykichik karpaman, yaykunqakuqa imam ruranankupi serviwanankupaqmi. ²⁵Pichqa chunka watayoqña kaspankuqa chay serviwananku llamkayninmantam samakunqakuña. Amañamá chaypiqa mastaq servikunqakuchu. ²⁶Chaywanpas asuykuwanaykichik karpapiqa yanapanmankuraqmi Leviy ayllumasinkuta ichaqa amañam ruranqakuñachu imam ruranankuman hinaqa. Qam Moisesmá chaynata ruranki Leviy ayllu runakuna serviwananpaq.

Pascua Fiestata imaynam ruranankumanta

9 ¹Egipto nacionmanta lloqsiramuspa iskay watamanña yaykuchkaptinkum chay iskay kaq watapa punta kaq killanpi Sinai sutiyoq chunniqpi Moiesta Tayta Dios nirqa:

²—Israelpa mirayninkunam tiempollanpi ruranqaku Pascua Fiestata. ³Kay punta kaq killapa chunka tawayoy punchawninpi inti seqaykuytaña rurankichik. Chay fiestataqa rurankichik llapallan decretoykunaman hinaspa llapallan reglamentoyman hinam —nispa.

⁴Chaynaqa Israelpa mirayninkunatamá Moises nirqa Pascua Fiestata ruranankupaq. ⁵Hinaptinmá paykuna chay Pascua Fiestata ruraraqaku punta kaq killapa chunka tawayoy punchawninpi, ruraraqakuqa Sinai Chunniqpi inti seqaykuytaña. Moisesman Tayta Diospa tukuy nisqankunaman hinamá Israelpa mirayninkunapa ruraraqaku.

⁶Ichaqa wakín runakunañataqmi wañuqpa ayanman asuykusqankurayku millakuyapaq hina kachkarqaku, chayraykum chay punchawpiqa mana atirqakuchu Pascua Fiesta rurayta hinaspa Moisesmanwan Aaronman asuykurqaku ⁷kaynata nispanku:

—Ñoqaykuqa wañuqpa ayanman asuykurusqaykuraykum millakuyapaqña kachkaniku hinaspaqa ¿imanasqataq Israelpa mirayninkunawan kusaqa mana atiymankuchu tiempollanpi Tayta Diosman ofrendayku presentaytaqa? —nispa.

⁸Hinaptinmi Moisesñataq nirqa:

—Suyaykuychikyá imatas Tayta Dios kamachiwanqa qamkunamanta —nispa.

⁹⁻¹⁰Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios nirqa kaynata:

—Qamkunamantapas otaq miraynikichikmantapas wañuqpa ayanman asuykuq runaqa millakuypaqña kachkasppas rurannanmi ñoqa Tayta Diospaq Pascua Fiestaytaqa, rurannantaqmi illaruspan karupi tarikuq runapas. ¹¹Chay Pascua Fiestataqa rurankaku iskay kaq killapa chunka tawayoq punchawninpi intí seqaykuytaña. Chay fiestapi mikunanku aychataqa mikunakuq mana qonchuyoq tantayotam hinaspapas qatqe verdurapa llaqenta-wanmi. ¹²Animalpa aychantaqa amam puchunqakuchu paqarin punchawkamaqa nitaqmi tulluntapas pakinqakuchu. Pascua Fiestapaq decretoykunaman hinam tukuy imatapas rurankichik ¹³Pascua Fiestapaq hina kachkaspan otaq mana illaruchkaspan Pascua Fiestay mana ruraq runaqa runamasinkunamanta chinkachisqam kanqa. Tiempollanpi ñoqa Tayta Diosman ofrendakunata mana ofrecewasqanraykum chay runaqa huchayoq kanqa.

¹⁴—Qamkunawan *yachaq forastero runakunapas ñoqa Tayta Diospaqmi Pascua Fiestayta rurankaku. Paykunapas rurankaku Pascua Fiestapaq decreto-kunaman hinaspa reglamentokunaman hinam. Chulla decretollam kanqa nacionnikichikpi naceqpaqpas chaynataq forastero runakunapaqpas.

Diosman asuykuna karpapa hawanpi puyumanta

(Ex 40:34-38)

¹⁵Diospa *yachanan karpata otaq Chunkantin Kamachikuy waqaychana karpata sayarichiptinkum chay karpata puyu tapaykurqa. Tutaykuqmanta achikyamuqkamam Diospa yachanan karpapa hawanpi nina kaqla rikurirurqa. ¹⁶Chaynallam sapa punchaw karpa: Punchawmi karpata puyu tapaykuq, tutanñataqmi chay nina kaqla tapaykuq. ¹⁷Karpapa hawanmanta altoman puyu hoqarikuruptinmi Israelpa mirayninkuna lloqsiqku. Maypipas puyu sayaruptinñataqmi Israelpa mirayninkuna samaruqku. ¹⁸Tayta Dios kamachiptinmi Israelpa mirayninkunaqa lloqsiqkupas otaq samaruqkupas, Diospa *yachanan karpapa hawanpi chay punchaw puyu kanankamam paykunaqa samaqku. ¹⁹Diospa yachanan karpapa hawanpi chay puyu achka punchawkuna hinalla kaptinqa Israelpa mirayninkunapas hinallapim kaqku Tayta Diosta kasukuspanku. ²⁰Sichu Diospa yachanan karpapa hawanpi pisi punchawkunalla chay puyu sayaruptinqa Tayta Diospa kamachisqanman hinam samaruqku otaq lloqsiqkupas. ²¹Wakin kutipiaq chay puyum huk tutalla sayaruspan achikyaqtaqa hoqarikuruqña hinaptinmi paykunapas lloqsiqku. Wakin kutipiaq chay puyum huk punchawlla sayaruspan tutaykuqtaqa hoqarikuruqña hinaptinmi paykunapas lloqsiqku. ²²Diospa yachanan karpapa hawanpi iskay punchawpas otaq huk killapas otaq huk watapas chay puyu samananaq sayaruptinqa Israelpa mirayninkunapas samaruqkum. Hoqarikuruptinmi ichaqa paykunapas chaylla lloqsiqku. ²³Tayta Dios kamachiptinmi samaruqku, pay kamachiptintaqmi lloqsiqkupas. Paykunaqa imatapas ruraqku Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

Qollqe cornetillakunamanta

10 ¹Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

²—Rurachiy qollqemanta iskay cornetillata, chaykunataqa martillasqatam rurachinki. Chaykunata tocachiptikim runakuna huñunakunqaku, tocachinkitaqmi campamentomanta lloqsinnakupaqpas. ³Iskayninta tocachiptikim qampa ñawpaqnikiman runakuna huñunakamunqaku asuykuwanaykichik karpapa punkunman.

⁴Hukllanta tocachiptikiñataqmi qayllaykiman huñunakamunqaku llapa ayllukunapa jefenkuna otaq Israel casta waranqantin runakunapa jefenkuna. ⁵Guerrapaq hina iskaynin cornetillakunata tocarachiptikiñataqmi intipa qespimunan lawpi samaqkuna campamentomanta lloqsinqaku. ⁶Isqay kutikama guerrapaq hina tocarachiptikiñataqmi surlawpi samaqkuna campamentomanta lloqsinqaku. Chaynaqa lloqsinankupaqmá guerrapaq hina tocanqaku. ⁷Runakunalla huñunakunanpaq tocaptinkuqa manam guerrapaq hinachu kanqa. ⁸Chay cornetillakunataqa tocanqaku Aaronpa churin sacerdotekunam. Kayqa wiñaypaq decreton qamkunapaq chaynataq miraynikichikkunapaqpas.

⁹—Nacionnikichikpi kachkaptikichik ñakarichisuqnikichik enemigo con-traykichikpi hamuptinqa peleaq lloqsispaykichikmi cornetillakunata guerrapaq hina tocankichik chaynapim yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diosqa mana qonqarusqaykichikchu hinaspa enemigoykichikmantapas salvasqaykichik.

¹⁰Chaymantapas cornetillakunataqa tocankichiktaqmi kusikunaykichik punchawkunapi, fiestakunapi hinaspa mosoq killakunapi. Tocankichiktaqmi lliw kañana ofrendata presentawaspaykichikpas chaynataq ñoqawan allinlla kasqaykichikman-ta ofrendata ofrecewaspaykichikpas chaynapim qamkunataqa ñoqa Diosnikichik mana qonqasqaykichikchu. Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.

Sinai sutiyoq chunniqmanta lloqsisqankumanta

¹¹Isqay kaq watamanña yaykuchkaptinkum chay watapa isqay kaq killanpi hinaspa chay killapa isqay chunka kaq punchawninpi puyu hoqarikururqa Chunkantin Kama-chikuy waqaychana karpamanta. ¹²Sinai sutiyoq chunniqmanta Israelpa mirayninkuna lloqsiruptinkum chay puyu sayarurqa Paran sutiyoq chunniqpi. ¹³Chaymi chayraq lloq-sirqaku imaynam Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina. ¹⁴Puntatam lloqsirqaku Juda sutiyoq campamentopa banderan qatiq tropakuna. Chay tropakunapa kamachiqninqa karqa Aminadabpa churin Naasonmi. ¹⁵Isacar ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Zuarpa churin Natanael. ¹⁶Zabulon ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Helonpa churin Eliab. ¹⁷Diospa *yachanan karpata paskaruptinkum Gersonpa hinaspa Meraripa mirayninkuna lloqsirqaku chay karpapa kaqninkunata apaspanku.

¹⁸Chaymantañataqmi lloqsirqaku Ruben sutiyoq campamentopa banderan qatiq tropakuna. Paykunapa kamachiqninqa karqa Sedeurpa churin Elisurmi. ¹⁹Simeon ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Zurisadaipa churin Selumiel. ²⁰Gad ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Deuelpa churin Eliasaf. ²¹Chay-mantañataqmi Coat casta runakuna lloqsirqaku Diospaq sapaqchasqa kaqkunata apastin, samasqanku sitioman chayaspaga karpata sayachisqataña tariqu.

²²Chaymantañataqmi lloqsirqaku Efrain sutiyoq campamentopa banderan qatiq tropakuna. Paykunapa kamachiqninqa karqa Amiudpa churin Elisamam. ²³Manases ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Pedasurpa churin Gamaliel. ²⁴Benja-min ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Gedeonipa churin Abidan.

²⁵Chaymantañataqmi lloqsirqaku Dan sutiyoq campamentopa banderan qatiq tropakuna. Paykunapa rirqa llapallan campamentokunapa qepantam. Paykunapa kamachiqninqa karqa Amisadaipa churin Ahiezer. ²⁶Aser ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Ocranpa churin Pagiel. ²⁷Neftaliy ayllu tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Enanpa churin Ahira.

²⁸Chayna formapimá Israelpa miraynin tropakunaqa sapa kuti lloqsirqaku.

Moisesmi cuñadonta rimapayan paykunawan rinanpaq

²⁹Huk punchawmi suegron Reuelpa churin Madian casta Hobab sutiyoq runata Moises nirqa:

—Tayta Diospa prometewasqanku allpamanmi richkaniku. Chaynaqa ñoqaykuwan riyta munaptikiqa favorecesqaykikum. Tayta Diosmi prometewarqaku Israel casta runakunataqa favorecewanankupaq —nispa.

³⁰Hinaptinmi cuñadon Hobab nirqa:

—Manam riymanchu, ñoqaqa aylluykunapa kasqanmanmi kutikusaq —nispa.

³¹Hinaptinmi Moises nirqa:

—Amayá saqeruwaykuchu, qamqariki reqsinkim chunniqpi maymi samanayku sitiokunatas, qamqa ñawiyku hina reqsichiwaqniykuch kawaq. ³²Ñoqaykuwan riptikiqa favorecesqaykikum tukuy allin kaqkunata Tayta Dios qowaptinku —nispa.

³³Chaynapim Tayta Diospa orqonmanta rirqaku kimsa punchaw puriyta, Tayta Diospa contrato baulnin apaqkunam paykunapa puntanta rirqaku samanankupaq sitiota maskastin. ³⁴Campamentomanta lloqsiruptillankum Tayta Diospa puyun paykunapa hawanta rirqa. ³⁵Diospa contraton baul apaqkuna lloqsiruptinmi Moises niq kaynata:

Dios Taytalláy,
hatariptikiyá enemigoykikunaqa cheqeruchunku.
Cheqnisuqnirikunaqa qayllaykimantayá lluptichunku.

³⁶Diospa contraton baul apaqkuna samaruptinñataqmi Moises niq kaynata:

Dios Taytalláy,
ñoqaykumanyá kutirikamuy.
Mana yupay atina Israelpa
mirayninkunamanyá kutirikamuy.

Aychata qonanpaq Tayta Diospa prometekusqanmanta

11 ¹Huk punchawmi Israelpa mirayninkuna sasachakuykunapi kaspanku Tayta Diospa contranpi rimarqaku. Chaymi pay uyariruspan anchallataña piñakurqa hinaspa campamentopa muyuriqninta kañarurqa ninata rikuriy-kachimuspan. ²Hinaptinmi runakunaqa qaparispanku Moiesta ruegoqurqaku, chayñam Tayta Diosta Moises mañakuptin chay nina tanirurqa. ³Chayraykum Tayta Diospa ninan paykuna ukupi ratarirusqanrayku chay sitiota suticharqaku “Tabera” nispa.

⁴Israelpa mirayninkunawanmi kirqaku tukuy rikchaq runakuna. Paykunam imapas munasqanku mikuykuyta anchallataña munarqaku. Hinaptinmi Israelpa mirayninkunapas paykunawan kуска waqarqaku kaynata nispa:

—Amalaya aycha karunman mikuykunanchikpaq. ⁵iMaypiraq Egipto nacionpi debaldella mikusqanchik challwa! iMaypiraq pepinokuna, sandillakuna, porokuna, cebollakuna chaynataq ajoskunapas! ⁶Manañam mikunayawanchikpaschu, kay “Maná” sutiyoq mikuyllatañam kaypiqa tarinchik —nispa.

^a 1:3 Hebreo simipi Tabera ninanqa “lenguaspa ruparuk nina” ninanmi.

⁷“Maná” sutiyoq mikuyqa rikchakurqa culantropa muhumanmi, colorninñataqmi rikchakurqa belio sutiyoq sachapa weqenman. ⁸Runakunam cheqerispanku huñukuquku hinaspam maraypi otaq muchkapi kutaspanku yanuquku mankapi otaqmi ruraraqaku tortata. Gustonqa karqa aceitewan rurasqa tanta hinam. ⁹Cam-pamentoman tuta sullamuptinmi “Maná” sutiyoq mikuypas wichimuq.

¹⁰Moisesmi uyarirurqa Israelpa mirayninkunanaq llapallan familiantin karpankupa punkupi waqasqankuta. Tayta Diosmi piñakurqa anchallataña. Moiestapas manam gustarqachu chay rurasqankuqa. ¹¹Chaymi Moises nirqa Tayta Diosta:

—¿Imanasqataq ñakarichiwanke kay serviqníkitaqa? ¿Imanasqataq manaqa favorecewankichu? ¿Imanasqataq kay runaykikunataqa churkuykuwanke? ¹²¿Ñoqaqa paykunapa tayta mamanchu karqani ñuñuq wawata hina abuelonkuman prometes-qayki allpaman marqayniypi apanaypaqqa? ¹³¿Maymantataq horqomusaq aychata kay runakunaman qonaypaqqa? Waqapayawachkankum: “Aychata qowayku mikunayku-paq” nispanku. ¹⁴Sapallayqa manam atiymanchu kay runaykikuna pusaytaqa, ancha sasallañam. ¹⁵Sichum chaynata ñoqawan ruraspaykíqa, ama hina kaspaykiyá wañura-chiwayña. Hinaptinga manañachá tarikusaqchu chayna sasachakuykunapiqa —nispa.

¹⁶Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Huñumuway Israelpa mirayninkunamanta reqsisqayki qanchis chunka anciano-kunata otaq paykunapi kamachikuqkunata hinaspayá asuykamuwanaykichik karpapa ñawpaqninpi sayaykamuychik. ¹⁷Uraykamuspaymi qanwan rimasaq hinaspam qanwan kaq espirituymanta paykunaman qosaq chaynapi qanwan kуска runakunamanta cuentallikunankupaq. Chaynapim runakunamantaqa mana qamllañachu cuentallikun-ki. ¹⁸Runakunatayá kamachiy ñoqapaq paqarin sapaqchakunankupaq chaynapi aychata mikunankupaq. Paykunatam uyarirqani: “Amalaya aycha kanman mikunanchikpaq” nispa waqasqankuta. Uyarirqanitaqmi “Egipto nacionpim allinqa kakurqanchik” nis-qankutapas. Chaynaqa ñoqam paykunaman aychata qosaq mikunankupaq. ¹⁹Ichaqa paykunamanqa qosaq manam huk punchawllachu nitaq iskay punchawllachu nitaq pichqa punchawllachu nitaq chunka punchawllachu nitaq iskay chunka punchawllachu. ²⁰Paykunaga killantinmi mikunaku amirunankukama hinaspa amiruspa millakunan-kukama. Ñoqa Tayta Dios paykunawan kachkaptiyi despreciawaspanku qayllaypi waqaspa nirqaku: “¿Imapaqraq Egipto nacionmanta lloqsimurqanchik?” nispa.

²¹Hinaptinmi Tayta Diosta Moises nirqa:

—Ñoqawanqa kachkanku soqta pachak waranqa soldadokunam. Qamñataqmi ninki: “Qosqaykichikmi aychata killantin mikunaykichikpaq” nispa. ²²¿Maypitaq kachkan na-na-nanaq ovejakunapas, vacakunapas chaynapi nakaspa llapallanman mikuchinapaqqa? Lamar qochapi challwakunapas manach paykunamanqa haypanmanchu —nispa.

²³Hinaptinmi Tayta Diosñataq Moiesta nirqa:

—¿Piensankichu pisilla atiyniyoq kasqayta? Kunanmi yachanki nisqaykunaga cumplikunqachus icha manachus —nispa.

Diospa sutinpi rimaq qanchis chunka ancianokunamanta

²⁴Moises lloqsiruspanmi nirqa runakunaman Tayta Diospa nisqankunata hinaspam huñurqa qanchis chunka ancianokunata hinaspam karpapa muyuriqninpi paykunata sa-yachirqa. ²⁵Tayta Diosmi puyupi uraykamuspan Moiseswan rimarqa hinaspam paywan kaq espirituymanta qorqa qanchis chunka ancianokunaman chaymi paykunaga Dios-manta willakuqkuna hina rimarqaku, ichaqa manañam yapatawanqa sucedeurqachu.

²⁶Campamentopi quedamuy Eldad sutiyoq runapas Medad sutiyoq runapiwanmi karpaman mana rirqakuchu ancianokunawan listasqa kachkaspankupas, chaywanpas espiritu paykunaman huntaykuptinmi campamentopi Diosmanta willakuqkuna hina rimarqaku. ²⁷Chaymi huk warma kallpaspan Moisesman nimurqa:

—Eldadwan Medadmi Diosmanta willakuqkuna hina rimachkanku campamentopi —nispa.

²⁸Hinaptinmi Nunpa churin Josueñataq mozo kayninmanta servisqan Moiesta nirqa:

—Taytay Moises, upallachimuy chay runakunata —nispa.

²⁹Hinaptinmi Moisesñataq nirqa:

—¿Ñoqamantachu nanachikunki? Amalaya Tayta Diosqa Espiritunta llapallan runankunaman qoykunman chaynapi llapallankuña Diosmanta willakuqkuna hina rimanankupaq —nispa.

³⁰Hinaptinmi Moisesqa Israelpa miraynin ancianokunapiwan kutirqaku campamentoman.

Tayta Diosmi rikurichimurqa yutuman rikchakuq animalkunata

³¹Tayta Diosmi wayrarachimurqa lamar qochamanta yutu kaqla animalkunata, chay animalkunam tiyarurqaku campamentomanwan campamentopa muyuriqninkunaman, chaynaqa mastarikurqa campamentomanta yaqa huk punchaw purinakamam yaqa huk metro raktayoq. ³²Hinaptinmi chay tukuylla punchaw hinaspa chay tukuylla tutan huñurqaku chay animalkunata, huñukurqakutaqmi paqarinnintin punchawpas. Asllataña huñuspankupas sapakamam huñukurqaku chunka costalta hinaspa chakichirqaku campamentopa muyuriqninpi. ³³Israelpa mirayninkuna aychata chayraq malliykuchkaptinkum Tayta Dios paykunapa contranpi piñakuruspa wañurachirqa achka-achka runata. ³⁴Chayraykum chay sitiota suticharqaku “Kibrot-hataava” nispanku. Chaynataqa suticharqaku mikuylla munaq runakunata chaypi pampasqankuraykum.

³⁵Chay Kibrot-hataava sutiyoq sitiomantam runakuna rirqaku Hazerot lawkama hinaspa chaypi samarurqaku.

Mariapiwan Aaron Moisespa contranpi rimasqankumanta

12 ¹Mariawan Aaronmi Moisespa contranpi rimarqaku Cus nacionniyoq warmiwan casarakurusqanrayku. ²Paykunamá nirqaku:

—¿Tayta Diosqa Moisesnintakamallachu rimarqa? ¿Manachum rimarqa ñoqanchiktakamapas? —nispa.

Hinaptinmi Tayta Dios paykunata uyarirurqa.

³Moisesmi karqa chay tiempopi llapallan runakunamantapas ancha humillakuq runa. ⁴Hinaptinmi Moiesta, Aaronta hinaspa Mariata Tayta Dios nirqa:

—Kimsaykichik riychik asuykamuwanaykichik karpaman —nispa.

Chaymi kimsanku chayman rirqaku. ⁵Hinaptinmi Tayta Dios uraykamurqa karpaman sayaq puyupa ukunpi hinaspa chay karpapa punkunman qayarqa Aarontawan Mariata. Iskayninku asuykuptinkum ⁶paykunata nirqa:

—Kay nisqaytayá uyariychik: Qamkuna ukupi ñoqamanta willakuq runa kaptinqa ñoqam payman rikurimusaq mosqoypi hina hinaspa sueñoyninpi rimapayasqa. ⁷Serviyniy Moiseswanmi ichaqa mana chaynachu. Payqariki llapan serviyniykunamantapas

^b 11:34 Hebreo simipi Kibrot-hataava ninanqa “munapayaqkunata pampasqanku” ninanmi.

aswan confianza runam. ⁸Paywanqa imam kaqtam uyapura rimani, manam rikchachaykunawanchu, chaynaqa ñoqa Tayta Diosta rikuwachkaptinqa ¿imanasqamá manaqa manchakurqankichikchu serviqniy Moisespa contranpi rimaytaqa? —nispa.

⁹Paykunapa contranpi Tayta Dios piñakuruspanmi pasakurqa. ¹⁰Karpamanta puyu asuriruptinmi riti hina yuraqlaña lepra onqoy Mariapa cuerponpi kachkasqa. Aaron muyuriykuspan qawariyuptinmi Mariaqa lepra onqoywanña kachkasqa. ¹¹Hinaptinmi Moiesta Aaron nirqa:

—Ay taytalláy, amayá kay huchamantaqa castigawaykuchu. Loco hinam kaytaqa rurariniku. ¹²Amayá Mariaqa kachun wañusqa naceruq wawa hinachu otaq aychan ismurichkaq naceq wawa hinachu —nispa.

¹³Kaynata nisanmi qaparispan Tayta Diosta Moises mañakurqa:

—Ruegakuykim, Diosnilláy, Mariata sanoyaykachinaykipaq —nispa.

¹⁴Chaymi Tayta Diosñataq Moiesta nirqa:

—Uyanpi tayan toqaykuptinqa ¿Manachu qanchis punchawpuni penqaypi kanman? Chaynaqa campamentomanta qanchis punchawpuni rakisqa kaspayá chaymantaña kutiykamuchun —nispa.

¹⁵Chaynapimá Maria qanchis punchawpuni rakisqa karqa campamentomanta, chay sitiomantam runakuna mana lloqsirqakuchu Maria kutimunankama. ¹⁶Maypacham Maria paykunaman kutiramuptinñam Haserot lawmanta pasaspanku Paran sutiyoq chunniqpi samarurqaku.

Canaan allpa wateqamuqkunamanta

(Dt 1:19-25)

13 ¹Tayta Diosmi Moisesman nirqa kaynata:

²—Israelpa mirayninkunaman qonay allpata wateqamunankupaq kachay runakunata. Kachaspaqa-kachanki sapa ayllupa jefentam —nispa.

³Hinaptinmi Moises Paran sutiyoq chunniqmanta kacharqa Tayta Diospa nisqanman hina. Chay kachasqankunaqa llapallankum karqaku Israelpa mirayninkunapi jefekuna. ⁴Kaynam karqa: Ruben ayllumantam karqa Zacurpa churin Samua. ⁵Simeon ayllumantam karqa Horipa churin Safat. ⁶Juda ayllumantam karqa Jefonepa churin Caleb. ⁷Isacar ayllumantam karqa Joseypa churin Igal. ⁸Efrain ayllumantam karqa Nunpa churin Oseas. ⁹Benjamin ayllumantam karqa Rafupa churin Palti. ¹⁰Zabulon ayllumantam karqa Sodipa churin Gadiel. ¹¹Joseypa churin Manases castamantañataqmi karqa Susipa churin Gadi. ¹²Dan ayllumantam karqa Gemalipa churin Amiel. ¹³Aser ayllumantam karqa Micaelpa churin Setur. ¹⁴Neftaliy ayllumantam karqa Vapsipa churin Nahbi. ¹⁵Gad ayllumantam karqa Maquipa churin Geuel.

¹⁶Paykunatam Moises kacharqa allpata wateqamunankupaq. Nunpa churin Oseastam Moises suticharqa Josueywan.

¹⁷Canaan allpata wateqamunankupaq Moises kachaspanmi paykunata nirqa:

—Kaymantam rinkichik Neguev lawman hinaspañam pasankichik orqo lawman. ¹⁸Qawamuychik yá imaynam allpa kasqanta, chaypi *yachaq runakunaqa ¿kallpasapachu icha manachu? paykunaqa ¿asllachu icha achkachu? ¹⁹¿Imaynataq yachasqanku allpakunaqa, allinchu icha manachu? Yachasqanku llaqtakunaqa campamentokunallachu icha murallasqa llaqtakunachu. ²⁰Chay allpaqa ¿kaw-saykunapa qespinachu icha manachu? ¿sachayoqkunachu icha manachu? Kallpanchakuspayá apamuychik chay allpapa rurunta —nispa.

Chay wateqamusqanku punchawkunaqa karqa uvaspa punta rurunkuna rikuri-muq tiempom. ²¹ Pasaspankumá allpata wateqamurqaku Zin sutiyoq chunniqmanta qallarispa Hamat llaqtaman yaykuna Rehob llaqtakama. ²² Neguev lawman chaya-ruspankum rirqaku Hebron llaqtakama. Chaypim kachkasqa Anacpa mirayninmanta kaq Ahiman, Sesai hinaspa Talmai sutiyoq runakuna. Chay Hebron llaqtaqa hatari-chisqa karqa Egipto nacionpi Zoan llaqtapa qanchis wata ñawpaqnintaraqmi. ²³ Escol wayqokama chayarupankum chay sitiomanta pallamurqaku kallmantin uvasta chay-mi iskay runakuna hombromurqaku kaspipi. Apamurqakutaqmi granadakunatawan higoskunatapas. ²⁴ Chay sitiotaq suticharqaku Escol wayqowan, chaynataqa sutichar-qaku Israelpa mirayninkuna chaymanta kallmantin uvasta pallamusqankuraykum.

²⁵ Tawa chunka punchaw allpata wateqaramuspankum kutimurqaku ²⁶ Paran sutiyoq chunniqqi kaq Cades llaqta lawkama. Chaypim Moisesman, Aaronman hinaspa Israelpa llaqa mirayninkunaman willaspanku allpapa ruruntapas qawa-chirqaku. ²⁷ Willakuspankumá nirqaku:

—Chayarqanikum kachawasqaykiku allpaman. Cheqaptapunipas chay allpaqa kasqa tukuy imapas kasqan allpam. ¡Kayqayá chay allpapa rurunkunaqa! ²⁸ Chay-wanpas chay allpapi *yachaqkunaqa kallpasapa runakunam kasqaku, llaqtankupas kasqa hatun murallasqa llaqtakunam. Chaypitaqmi rikuramuniku hatunkaray Anac runapa mirayninkunatapas. ²⁹ Amalec casta runakunam Neguev lawpiqa yachas-qaku, orqo lawpiñataqmi yachasqaku Het casta runakuna, Jebus casta runakuna hinaspa Amor casta runakuna. Lamar qochapa hichpanpiñataqmi yachasqaku Ca-naan casta runakuna, hina paykunataqmi yachasqa Jordan Mayu lawpipas —nispa.

³⁰ Hinaptinmi Moisespa qayllanpi runakunata upallachispan Caleb nirqa:

—Rispanchikayá chay allpata dueño chakamusunchik. Chaypi *yachaq runaku-nataqa venceramusunchikmi —nispa.

³¹ Aswanqa riqmasinkunañataqmi nirqaku:

—Manam richwanchu. Chay runakunapa contranpi peleaytaqa manam atich-wanchu. Ñoqanchikmanta aswan kallpasapam paykunaqa kasqaku —nispa.

³² Paykunamá allpa wateqamusqankupa contranpi rimaspanku Israelpa miray-ninkunata nirqaku:

—Qawamusqayku allpaqa runakuna mikuq hinam kasqa. Chay llaqtakunapi qawamusqayku runakunaqa kasqa hatunkaray runakunam. ³³ Rikuramunikutaqmi Anacpa miraynin hatunkaray casta runakunatapas. Paykunapa qayllanpiqa karqani-ku langosta hinallam, chayna sayayllapaqtaqmi paykunapas qawawarqaku —nispa.

Tayta Diospa contranpi hatarisqankumanta

(Dt 1:26-33)

14 ¹ Israelpa mirayninkunam qapariyta qallarispanku tukuy tuta waqarqaku. ² Llapallankum Moisespa hinaspa Aaronpa contranpi rimaspa kaynata nirqaku:

—Amalaya Egipto nacionpi wañukamuchwan karqa otaq kay chunniqqipas wañu-kuchwan. ³ Imapaqtaq Tayta Diosqa kay allpaman pusamuwarqanchik guerrawan wañunanchikpaq hinaspa warminchikkunatapas chaynataq churinchikkunatapas qechu-wananchikpaq? ¡Aswan allincha kanman Egipto nacionman kutikuyninchik! —nispa.

⁴ Paykunam ninakurqaku:

—iJefenchikpaq huk kaqninta churaruspanchik Egiptoman kutikusunchik! —nispa.

⁵Hinaptinmi Israelpa llapallan mirayninkunapa qayllanpi Moiseswan Aaron qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ⁶Josueywan Calebpas llakimantam pachankuta llikipakurqaku. Paykunaqa iskayninmi chay allpa wateqamuqkunamanta karqa. ⁷Hinaspam Israelpa mirayninkunaman nirqaku:

—Wateqamusqayku allpaqa alli-allin allpam kasqa. ⁸Tayta Dios favorecewaspanchikqa chayman pusawaspanchikmá qoykuwasunchik tukuy imapapas kasqan allpata. ⁹Chaynaqa amayá Tayta Diospa contranpiqa hatariychikchu nitaq chay allpapi runakunatapas manchakuychikchu. Paykunataqa tantata mikuchkaq hinam facillata vencerusunchik. Paykunataqa manam pipas yanapanchu. Ñoqanchikwanmi ichaqa Tayta Diospuni kachkan —nispa.

¹⁰Chaywanpas llapallan runakunaqa paykunatamá rumiwan choqaparuyta munarqaku. Aswanqa Israelpa llapallan mirayninkunamanmi Tayta Diospa kan-chiriynin rikuriykurqa Diosman asuykuna karpapi. ¹¹Tayta Diosmi Moisessta nirqa:

—¿Haykapikamataq kay runakuna piñachiwanqa? ¿Haykapikamataq mana creewanqakuchu paykunapa qayllanpi tukuy señalkunata rurachkaptiypas?

¹²Paykunataqa peste onqoyta kachaykamuspaymi chinkarachisqaq allpata mana dueño chakunankupa. Qampa miraynikimantañam rurasqaq paykunamantapas aswan achkata hinaspa aswan atiyniyoq nacionta —nispa.

¹³Aswanqa Moisesmi Tayta Diosta nirqa:

—Qamqariki kay runakunataqa Egipto nacionmantam atiynikiwan horqomurqanki, paykunata wañuchiy munasqaykita Egipto nacionniyoq runakuna yacharuspankuqa

¹⁴kay allpapi *yachaqqunamanchiki willanqaku. Paykunapas yachankum runaykikunawan kasqaykitaqa chaynataq uyapura paykunaman rimasqaykitapas. Yachankutaqmi puyuyki paykunapa hawanpi sayasqantapas chaynataq punchawpi sayaq puyupi hinaspa tutanñataq sayaq ninapi ñawpaqninku risqaykitapas. ¹⁵Kay runakunata qonqayllamanta wañurachiptikiqa qanmanta uyariq nacionkunachiki contraykipi kaynata ninqaku:

¹⁶“Tayta Diosqa prometesqan allpaman mana chayachiyta atispanmi chunniqpi wañurachin” nispa. ¹⁷Chaynaqa Taytalláy, prometesqaykiman hinayá atiyniyoq kasqaykita reqsichikuy. Qamqariki kaynatam nirqanki: ¹⁸“Ñoqa Tayta Diosqa anaq piñakuq hinaspa ancha hatun kuyapayakuqmi kani. Ñoqaqa mana allin ruraqtapas, mana kasukuqtapas pampachaqmi kani. Culpayyoq runatam ichaqa castigasaq, tayta-mamakunamanta qallaykuspam castigasaq churinkunata, willkankunata hinaspa willkanpa willkan-kunatapas” nispa. ¹⁹Chaynaqa Taytalláy, hatun kuyapayakuynikiman hinayá kay runakunataqa pampachaykuy mana allin rurasqankumanta, chaynataqa pampachaykuy imaynam Egipto nacionmantaraq kunankama pampachasqaykiman hinayá —nispa.

Israelpa mirayninkunata Tayta Dios castigasqanmanta

(Dt 1:34-40)

²⁰Tayta Diosmi Moisessta nirqa:

—Ñoqam paykunata pampachani niwasqaykiman hina. ²¹Chaywanpas kikiy-rayku chaynataq tukuy kay pachapi ancha reqsisqa kasqayrayku juraspaymi nini: ²²Egipto nacionpi chaynataq chunniqpi atiyniyta rikuchkaspanku chaynataq señal rurasqaykunata qawachkaspanku achka kutipi pruebaman churawaqniykunaqa chaynataq kamachikuyniykunatapas mana kasukuqkunaqa, ²³manam mayqan-ninkupas rikunqakuchu abuelonkuman juramentowan prometesqay allpataqa. Despreciawaqniy runakunaqa manamá mayqanpas chay allpataqa rikunqakuchu.

²⁴ Serviqniy Calebtaq ichaqa yaykuchisaq chay qawamusqan allpaman, mirayninkunapas chay allpatam dueñochakunqaku. Calebllam karqa kasukuq sonqoyoq runaqa, payllam tukuy nisqaykunataqa cumplirqa. ²⁵ Amalec casta runakunam Canaan casta runakunapiwan qechwapiqa *yachachkanku, qamkunayá ichaqa paqarinpuni muyumuspaykichik chunniqninta riychik Puka Lamar Qocha lawman —nispa.

²⁶ Tayta Diosqa Moisesmanwan Aaronmanmi nirqataq:

²⁷ —¿Haykapikamataq uyarisaq Israelpa mirayninkunapa rimayninta? Contraypi mana allinkuna rimasqankutam uyarichkani. ²⁸ Chaynaqa Ñoqa Tayta Diospa juraspay nisqaytayá kaynata nimuy: Imam sucesunaykichikpaq rimasqaykichikta hinam ñoqa qamkunawan rurasqa. ²⁹ Iskay chunka watayoqmanta hanaymanmi contraypi rimaq llapallan yupasqakuna wañunqaku hinaptinmi cuerponkupas chunniqpi quedanqa. ³⁰ Qamkunata manam mayqannikichikpas yaykunkichikchu chay allpamanqa. Juraspayraq chaypi *yachanaykichikpaq qosqay allpamanqa manam yaykunkichikchu. Jefonepa churin Calebwan Nunpa churin Josueyllam yaykunqakuqa. ³¹ Qamkunam nirqankichik: ‘Churinchikkunataqa enemigonchikkunach qechuruwasunchik’ nispa. Chay churikichikkunatañam chay despreciasqaykichik allpamanqa yaykuchisaq hinaptinmi paykunaña reqsinqaku. ³² Qamkunapa wañusqa cuerpoykichikmi ichaqa kay chunniqpi quedanqa. ³³ Kay chunniqpitaqmi churikichikkunapas tawa chunka wata purinqaku michistin. Qamkunapa traicionawasqaykichikmantam paykunaña ñakarinqaku kay chunniqpi llapallaykichik wañunaykichikkama. ³⁴ Tawa chunka punchawmi allpata wateqamurqan-kichik, chayna tawa chunka watataqmi castigasqaykichik. Sapa punchawmantam huk wata castigo kanqa. Chaynapim yachankichik contraypi hatarisqaykichikqa yanqapaq kasqanta. ³⁵ Ñoqa Tayta Diosmá nini: Chaynatapunim rurasqa contraypi huñunakuq kay mana allin runakunataqa. Kay chunniqpim wañunqaku, kaypitaqmi tukunqaku.

Chunka wateqaqkunata Tayta Dios wañurachisqanmanta

³⁶⁻³⁷ Allpata wateqamunankupaq Moisespa kachasqan runakuna kutiramuspankum mana allin noticiakunawan chay allpapa contranpi runakunata rimachirqaku. Chaymi Tayta Diospa qayllanpi peste onqoywan wañururqaku. ³⁸ Chay allpa wateqamuq runakunamantaqa Josueywan Calebllam mana wañururqakuchu.

Horma lawpi Israelpa mirayninkuna vencesqa kasqankumanta

(Dt 1:41-46)

³⁹ Tayta Diospa nisqanta Israelpa mirayninkunaman Moises willaykuptinmi anchallataña llakikurqaku. ⁴⁰ Paqarinintinmi tutapayta hatarispanku rirqaku orqoman kaynata nispa:

—Kaypiñam kachkanchik chaynaqa Tayta Diospa prometewasqanchik allpamanyá hakuchik. Cheqaptapunipas huchallikurunchikmi —nispa.

⁴¹ Hinaptinmi Moisesñataq nirqa:

—¿Imanasqataq mana kasukurqankichikchu Tayta Diospa nisqanta? Chaynaqa rurasqaykichikpas manam allinchu kanqa. ⁴² Amañayá orqomanqa riychikchu, Tayta Diosqa manam qamkunawanñachu kachkan, yanqañataqmi enemigoykichik vinceramusunkichikman. ⁴³ Amalec casta runakunam Canaan casta runakunapiwan ñawpaqnichikpiqa kachkanku chaynapa peleaspa wañuchisunaykichikpaq. Tayta Diosta manaña qatisqaykichikraykum payqa manaña yanapasunkichikchu —nispa.

⁴⁴ Chaywanpas chay runakunata mana kasukuspankum orqo lawman rirqaku. Aswanqa Tayta Diospa baulninmi campamentopi quedarurqa chaynataq Moises-

pas. ⁴⁵Hinaptinmi chay orqopi *yachaq Amalec casta runakuna Canaan casta runakunapiwan lloqsiramuspanku chay riqkunata pasaypaqta vencerurqaku hinaspa qatimurqaku Horma lawman chayamunankukama.

Tayta Diosman ofrenda qonankumanta

15 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa: —*Yachanaykichikpaq qonay allpaman yaykuspaykichikqa ³ofrecekawankichikmi torotapas otaq ovejatapas. Chay ofrendakunaqa kanmanmi lliw kañapuwanaykichik ofrendapas otaq prometewasqaykichik ofrendakunapas otaq voluntad ofrendakunapas otaq fiestakunapi ofrecekawankichik ofrendakunapas. Tukuy chaykunaga ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam kanqa. ⁴Chayna ofrendakunata Ñoqa Tayta Diosman presentamuwaspaykichikqa yapankichiktaqmi iskay kilo fino harinatapas, chay harinaga kanqa huk litro aceitewan chapusqam kawsaykunamanta ofrenda kananpaq. ⁵Chay ofrendakunamanpas yapankichiktaqmi tallinapaq huk litro vinota, chaytaqa yapankichik sapa malta carnero ofrendamanmi. ⁶Sapa poqosqa carnero ofrendamanñataqmi yapankichik tawa kilo fino harinata, chay harinaga kanqa huk litro masnin aceitewan chapusqam kawsaykunamanta ofrenda kananpaq. ⁷Chay ofrendakunamanpas yapankichiktaqmi tallinapaq huk litro masnin vinota, chaykunaga kanqa ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam. ⁸Sichum lliw kañana ofrendapaq malta torota Ñoqa Tayta Diosman ofrecekawaspaykichikqa otaq prometewasqaykichik ofrendapaq ofrecekawaspaykichikqa otaq ñoqawan allin kasqaykichikmanta ofrendapaq ofrecekawaspaykichikqa ⁹chay ofrendakunamanmi yapankichik soqta kilo fino harinata, chay harinaga kanqa iskay litro aceitewan chapusqam. ¹⁰Chay ofrendakunamanpas yapankichiktaqmi tallinapaq iskay litro vinota. Chaykunaga kanqa Ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam. ¹¹Chaynatam rurankichik sapa ofrecekawaspaykichik bueyeswan, carnerowan, malta carnerowan chaynataq chivatochawanpas. ¹²Sapa animalta wañuchispaqa wakin ofrendakunatawanmi qowankichik hayka animalkunam kasqanman hina. ¹³Miski asnaq kañasqa ofrendata ñoqa Tayta Diosman Israelpa mirayninkuna sapakama presentamuwaspanga kamachisqaykunaman hinam ruranqa. ¹⁴—Sichu samapakuqlla forastero runa otaq qamkunawan unayña *yachaq forasteropas miski asnaq kañasqa ofrendata ñoqa Tayta Diosman ofrecekawaspanga qamkunapa ruranaykichikta hinam ruranqaku. ¹⁵Hina chayna decretollam kanqa qamkunapaqpas chaynataq forasterokunapaqpas. Llapa miraynikichikpaqmi kanqa wiñaypaq decretoy. Qamkuna hinam paykunapas kanqaku ñoqa Tayta Diospa yayllaypiqa. ¹⁶Hina chayna yachachikuywan hina chayna reglamentollam kanqa qamkunapaqpas chaynataq qamkunawan kaq forastero runakunapaqpas. ¹⁷⁻¹⁸Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa: —Pusasqay allpaman yaykuspaykichikqa ¹⁹chay allpapi kawsaykunamantam mikunkichik hinaspa ñoqa Tayta Diosman wakinta ofrecekawankichik. ²⁰Puntallaraq kuta rurasqaykichikmantaqa tanta ofrendatam ofrecekawankichik. Chay ofrendaqa kanqa eramanta horqosqaykichik ofrendam. ²¹Chaynatamá ñoqa Tayta Diosman wiñaypaq ofrecekawankichik. ²²—Moisesman nisqaypi hina ñoqa Tayta Diospa kamachisqaykunata pantaruspa mana ruraspaykichikqa ²³otaq Moisesnintakama qallariyninmantapuni hamuq punchawkunakama tukuy kamachisqaykunata pantaruspaykichikqa kaynatam rurankichik: ²⁴—Llapa runakunapa mana yachasqanta pipas huchallikuruptinqa chay llapallan runakunam ofrecekumwanqa lliw kañana ofrenda kananpaq huk malta torota, chay ofrendaqa

kanqa ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam, chaywan kuskatataqmi ofrecemuwan-kichiktaq kawsaykunamanta ofrendatapas chaynataq tallinapaq vinotapas imaynam reglamentoyman hina. Ofrecemuwankichiktaqmi huchaykichikrayku huk chivato ofrenda-tapas. ²⁵Hinaptinmi sacerdote wañuchinqa Israelpa mirayninkunapa rantinpi chaymi paykunapa huchankunata pampachasaq. Paykunaqariki pantaruspankum huchallikurur-qaku. Chaynatam rurasaq pantarusqankumanta huchankurayku kañasqa ofrendakunata ñoqa Tayta Diosman apamuwaptinku. ²⁶Israelpa mirayninkunatapas chaynataq qamkuna-wan *yachaq forasterokunatapas pampachasaqmi pantaruspa huchallikuruptinkuqa.

²⁷—Pipas pantaypi huchallikuruspanqa watayoq cabratam ofrecemuwanqa huchanta pampachanaypaq. ²⁸Sacerdotem chay pantaruq runapa rantinpi mana yachaywan huchallikusqanmanta animalta wañuchinqa ñoqa Tayta Diospa qay-llyapi. Chaynata sacerdote ruraruptinñam chay runapa huchantaqa pampachasaq. ²⁹Pantaruspa huchallikuptikichikqa hina chay yachachikuylam kanqa qamkuna-paq chaynataq qamkunawan *yachaq forasterokunapaqpas.

³⁰—Israelpa miraynin kaspapas otaq forastero kaspapas contraypi huchallikuq-qa ñoqa Tayta Diostam insultawachkan, chayna runaqa runamasinkunamanta chinkachisqam kanqa. ³¹Chayna runaqa ñoqa Tayta Diospa palabrayta despreciaspa ka-machikuyniytapas mana kasukusqanraykum kikinpa culpanrayku chinkachisqa kanqa.

Samana punchaw mana respetaq runata wañuchisqankumanta

³²Israelpa mirayninkuna chunniqpi kachkaspankum tarirurqaku samana pun-chawpi yantata pallachkaq runata. ³³Hinaspam payta pusarurqaku Moisesmanwan Aaronman chaynataq llaqa runakunapa qayllanman. ³⁴Chayna runawanqa mana ima rurayta yachaspankum carcelman churarurqaku. ³⁵Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa: —Chay runaqa wañunqapunim. Campamentomanta hawapim llaqa runakuna rumiwan choqaparunqaku —nispa.

³⁶Hinaptinmi chay runataqa campamentomanta hawaman pusaruspanku rumiwan choqaparurqaku wañunankama, chaynataqa rurarqaku Tayta Diospa Moisesman kamachisqanpi hinam.

Pachankupa patankunaman kipuyoq qaytukuna siranankumanta

³⁷⁻³⁸Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios nirqa kaynata:

—Pachaykichikpa patanpim sirankichik kipuyoq qaytukunata. Chaynatam llapallan miraynikichikkunapas ruranqaku. Pachaykichikpa patanpi sapa kipumanmi churanki-chik morado watuchakunata. ³⁹Sapa chay kipuyoq qaytukunata qawarispaykichikmi ñoqapa kamachikuyniykunata yuyarinkichik kasukunaykichikpaq chaynapim pierdekuq warmi hina sonqoykichikpa mana allin munasqankunapiqa manaña purinkichikchu. ⁴⁰Chay kipuyoq qaytukunata qawaspaykichikmá yuyarinkichik kamachikuyniykunata kasukunaykichikpaq chaynapim ñoqa Diosnillaykichikpaqña sapaqchasqa kankichik. ⁴¹Ñoqa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi Egipto nacionmanta horqomurqaykichik Dios-nikichik kanaypaq. Ñoqaqa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani.

Moisespa contranpi Coreywan hoqarikuq runakuna castigasqa kasqankumanta

16 ¹Izharpa churin Coreymi Moisespa contranpi runakunata umacharqa. Coreyqa karqa Levyi ayllumanta kaq Coat sutiyoq runapa mirayninmi. Coreywan kuskataq-mi umacharqaku Ruben ayllumanta kaq Eliabpa churin Datan sutiyoq runapas chaynataq

paypa wawqen Abiram sutiyoq runapas chaynataq Peletpa churin On sutiyoq runapas.

²Chaynaqa paykunamá Moisespa contranpi hoqarikururqaku Israelpa mirayninkunamanta iskay pachak pichqa chunkan runakunapiwan. Chay umacharachikuq runakunaqa karqaku runakunapa jefenkunam chaynataq ancha reqsisqa runakunam. ³Chaynaqa paykunamá Moisespa hinaspa Aaronpa contranpi huñunakuruspanku kaynata nirqaku:

—¡Chaynallañayá qamkunapa munaychakuynikichikqa kachun! Llapallan kay runakunapas Diospa sapaqchasqanmi kachkan chaynataqmi paykunawantaq Tayta Diospas kachkan. ¿Chaynaqa imanasqataq qamkunallaqa munaychakuch-kankichik Tayta Diospa runankunapiqa? —nispa.

⁴Moisesmi chayta uyariruspan qonqoranpa pampakama kumuykurqa. ⁵Hinas-pam chay Corey sutiyoq runata compañaqninkunatawan nirqa:

—Paqarinmi Tayta Dios qawachiwasunchik pim paypa kasqanta chaynataq pim paypaq sapaqchasqa kasqantapas chaynataq pim payman asuykuq runa kasqantapas. Tayta Diosqa akllakusqan runallatam kikinmanqa asuykachinga. ⁶Chaynaqa Corey, paqarinmi compañaqnikipikunapiwan incienso qontichinaykichikta apamunkichik ⁷hi-naspa sansatawan inciensota chay qontichinaykichikman Tayta Diospa qayllanpi churankichik. Tayta Diospa akllakusqan kaqmi kanqa paypaq sapaqchakusqan runaqa. Chaynaqa Leviy ayllu runakuna ichaynallañayá rimasqaykichikqa kachun! —nispa.

⁸Moisesqa nirqataqmi Coreyta:

—Uyariykuwaychik Leviypa mirayninkuna. ⁹Diosman asuykuna karpapi servikuspa hinaspa Tayta Diospa qayllanpi kaspaa Israelpa mirayninkunata servinaykichikpaqmi paykunamanta akllasurqankichik. Chaytachum qamkuna ¿yanqapaq hapinkichik?

¹⁰Qamtam Corey, wawqekikunatawan, Leviy castakunamanta kasqaykichikrayku Tayta Dios qayllanman asuykachisurqankichik. ¿Hinaptinchum sacerdote karuytaraq mu-nachkankichik? ¹¹Aaronqa ¿pitaq karqa paypa contranpi rimanaykichikpaqqa? Qamqa llapallan compañaqnikipikunapiwanmi Tayta Diospa contranpi huñunakurunki —nispa.

¹²Moisesqa qayachimurqataqmi Eliabpa churin Datantawan Abiramtapas. Aswanqa paykunam nirqaku:

—Manam ñoqaykuqa hamusaqkuchu —nispa.

Hinaspamá Moisesman kunarqaku:

¹³—¿Yanqapaqchu rikchakapusunki tukuy imapapas kasqan Egipto nacionmanta pu-saramuspa kay chunniqqi wañuchiwaynikiku? ¿Jefe hinachu ñoqaykupi munaychakuyta munanki? ¹⁴¿Maymá tukuy imapapas kasqan allpamanqa chayachiwankikuraqchu? ¿Maytaq chakrakunatapas nitaq uvas huertakunatapas qowankikuchu? ¿Nawsakunata hinachu llapallaykuta ruraruwankiku? Manam qanmanqa hamusaqkuchu —nispa.

¹⁵Anchallataña Moises rabiaruspanmi Tayta Diosta nirqa:

—Ama chaskiychu ofrendankutapas. Paykunapataqa manam asnollantapas qe-churqanichu. Paykunataqa manam imanarqanipaschu —nispa.

¹⁶Chaymantam Coreyta Moises nirqa:

—Paqarinmi llapallan compañaqnikipikunapiwan Tayta Diosman asuykunkichik. Chaypim kanqa Aaronpas. ¹⁷Sapakama qontichinaykichikta apaspaykichikmi chayman inciensota churankichik. Qampas chaynataq Aaronpas qontichinantin rispa chay iskay pachak pichqa chunkan qontichinakunatawan Tayta Diospa qayllanpi churankichik —nispa.

¹⁸Chaymi sapakama qontichinankupi sansaman inciensota hinaykuspanku Diosman asuykuna karpapa punkunpi sayarqaku. Paykunawantaqmi karqaku Moi-

seswan Aaronpas. ¹⁹Paykunapa contranpi Diosman asuykuna karpapa punkunman runakunata Corey huñurachimuptinmi Diospa kanchiriyin rikuriykurqa llapallan chaypi huñunasqa runakunaman. ²⁰Tayta Diosmi Moiestawan Aaronpa nirqa:

²¹—¡Asurikuychik kay runakunamanta, kunallanmi paykunata wañurachisaq! —nispa.

²²Chaymi Moieswan Aaronñataq qonqoranpa pampaman kumuykuspa nirqaku: —Diosllayku, runakuna kawsachiq Dios. ¿Chulla runapa huchallanmantachu llaqa runakunapaq piñakunki? —nispa.

²³Hinaptinmi Tayta Dios nirqa Moiesta:

²⁴Niy Israelpa mirayninkunata Coreypa, Datanpa hinaspa Abirampa kasqanku karpamanta asurikunankupaq —nispa.

²⁵Chaymi Moies hatarispan wakin ancianokunapa compañasqan pasarqa Datanpa chaynataq Abirampa kasqanman. ²⁶Hinaspam chaypi runakunata Moies nirqa:

—Kay mana allin ruraq runakunapa karpanmanta asurikuychik, amataq imankutapas hapiychikchu yanqañataq paykunapa huchanmanta qamkunapas wañuruwaqchik —nispa.

²⁷Chaymi Coreypa, Datanpa hinaspa Abirampa kasqanku karpapa muyuriq-ninmanta runakuna asurikururqaku. Datanwan Abiramñataqmi karpankupa punkunman lloqsiramuspa warminkupiwana hinaspa hatunpas-taksapas wawa-c-hurinkunapiwan chaypi sayarqaku.

²⁸Hinaptinmi Moies nirqa:

—Kunanmi yachankichik mana kichillaymantachu kaykuna rurasqayta, aswanqa yachankichikmi Tayta Dios kachamuwaptin kaykuna rurasqaytaqa. ²⁹Sichu kay runakuna wañukunqa wakin runakunapa wañukunanta hinalla hinaptinqa, yachankichikmi Tayta Diosqa mana kachamuwasqanta. ³⁰Aswanqa mancharikuyapaq kaqta Tayta Dios ruraspa paykunata allpapa sonqonman kawsachkaqta wichiychakiptinqa, qamkunam yachankichik kay runakunaqa Tayta Dios qepanchaq kasqankuta —nispa.

³¹Moies tukuy chaykunata rimayta tukuruptillanmi chay runakunapa sayasqanku allpa kicharikuykurqa. ³²Chaymi Coreyta hinaspa compañaqnin llapallan runakunata lliw familiantinta hinaspa tukuy kapuqninta allpa millpururqa. ³³Chaynapim paykunaqa uku pachaman kawsachkaqla wichiychurqaku. Hinaptinmi allpapa kaqllamanta wichqakururqa. Chaynapimá paykunaqa Israelpa mirayninkunamanta chinkarurqaku. ³⁴Allpa ukuman wichiychunapa qaparisqankuta uyarispankum chaypa muyuriqninpi tarikuq Israel llapallan castakunapas ayqekustin nirqaku:

—Yanqañataq ñoqanchiktapas allpa millpuruwachwanchik —nispa.

³⁵Tayta Diospa qayllanmanta nina rikuriramuspamñataqmi chay incienso qontichiq iskay pachak pichqa chunkan runakunata ruparurqa.

³⁶⁻³⁷Aaronpa churin sacerdote Eleazarman ninanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Kañasqa wañuruq runakunapa ukunmanta horqoy chay qontichinakunata hinaspa karuman chay sansakunata taqtaramuy. Chaynataqa ruranki chay qontichinakunaqa ñoqapaq sapaqchasqa kasqanraykum. ³⁸Huchallikusqankurayku chay wañuq runakunapa qontichimuwanankuqa ñoqallapañam kachkan, chayna sapaqchasqaqa kachkan inciensota ñoqa Tayta Diosman presentamuwanankupaq chaypi servichikusqankuraykum. Chaynaqa chay qontichinakunata llaspayachispayá chaywan altarpa hawanman laqachiy. Chaynapim chayqa Israelpa mirayninkunapaq señal kanqa —nispa.

³⁹Hinaptinmi sacerdote Eleazar, chay kañarachikuq runakunapa apasqanku bronce-manta qontichinankuta huñuramuspan llaspayachirqa altarman laqanankupaq. ⁴⁰Chay

llaspayachisqa kaqkunaqa karqa Israelpa mirayninkuna yuyarinankupaqmi chaynapi pipas Aaronpa mirayninmanta mana kachkaspanqa Tayta Diosman inciensota mana ofrecenanpaq hinaspa Coreytawan compañaqninkunata hina imapas mana pasanpanpaq. Hinaptinmi Eleazarman Moisesnintakama Tayta Diospa kamachisqanpi hina ruraraqaku.

⁴¹Paqarinnintin punchawñaataqmi Israelpa mirayninkuna Moisespa hinaspa Aaronpa contranpi rimaspanku nirqaku:

—Qamkunam Tayta Diospa runankunata wañurachinkichik —nispa.

⁴²Moisespa chaynataq Aaronpa contranpi kaq runakuna paykunapa muyuriqninman huñunakuruptinkum Moiseswan Aaron pasarqaku Diosman asuykuna karpaman. Chay ratopi karpata puyu tapaykuptinñataqmi Tayta Diospa kanchiriyin rikuriykurqa. ⁴³Moiseswan Aaron karpapa ñawpaqninman chayaruptinkum ⁴⁴Moisesta Tayta Dios nirqa:

⁴⁵—Asurikuychik kay runakunapa chawpinmanta, kunallanmi paykunata wañurachisqa —nispa.

Chaymi paykuna qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ⁴⁶Moisesmi Aaronta nirqa:

—Altarmanta sansata qontichinaman churaspayá chayman inciensota hinay hinaspa chaylla kallpay runakunapa kasqanman hinaspa Tayta Diosta mañakamuy paykunapa huchanta pampachananpaq. Tayta Dios anchallataña piñakuruptinmi runakunapas peste onqoywan wañuytaña qallaykunku —nispa.

⁴⁷Moisespa kamachisqanman hinam Aaron qontichinata hapispan kallparqa runakunapa kasqanman hinaptinmi runakunaqa Tayta Diospa castigon peste onqoywan wañuytaña qallarichkasqaku. Chaymi Aaronqa inciensota kañaspan Tayta Diosta mañakurqa runakunapa huchanta pampachananpaq. ⁴⁸Wañuqkunapapas chaynataq kawsaqkunapapas chawpinpi Aaron sayaruptinmi chay peste onqoyqa chayraq tanirurqa. ⁴⁹Chaywanpas chay peste onqoywanmi wañururqakuña chunka tawayoq waranqa qanchis pachaknin runakuna. Coreywan wañuqkunaqa manam chay wañuqkunawanqa yupasqachu karqaku. ⁵⁰Chay peste onqoy taniruptinmi Aaron kutirirqa Diosman asuykuna karpapa punkunpi Moisespa kasqanman.

Aaronpa tawnan ikllirusqanmanta

17 ¹⁻²Israelpa mirayninkunata kamachinanpaqmi Moiesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Sapa ayllupa jefenmantayá mañay huk tawnata, paykunamantaqa ayllun-kunaman hinam mañanki chunka iskayniyoq tawnakunata hinaspa chay tawnakunapi qellqanki sapakama jefepa sutinta. ³Aaronpa sutintam qellqanki Leviy ayllupa tawnanpi. Sapa aylluman hinam sapa jefekunapa tawnanqa kanqa. ⁴Chay tawnakunataqa ñoqaman asuykuna karpapim churanki Chunkantin Kamachikuynin waqaychana baulpa ñawpaqninpi, chaypim qamkunawan tupasaq. ⁵Akllasqay runapa tawnanta ikllirachiptiyimi Israelpa mirayninkunaqa manaña contraykichikpi rimanqakuñachu qayllaypiqa —nispa.

⁶Israelpa mirayninkunaman Moises rimaruptinmi, paykunapi kaq sapa ayllupa jefen tawnanta qoykurqa chaymi karqa chunka iskayniyoq tawnakuna. Aaronpa tawnanpas paykunapa tawnanwanmi karqa. ⁷Hinaptinmi Moises churarqa chay tawnakunata Tayta Diospa qayllanman Chunkantin Kamachikuy waqaychana karpapi. ⁸Paqarinnintinta asuykuna karpaman Moises yaykuykuptinmi Leviy ayllumanta kaq Aaronpa tawnan iklliramuspa waytachkasqa hinaspa almendraskunatapas poqosqataña ruruchkasqa. ⁹Chaymi Moises Tayta Diospa qayllanmanta tawnakunata horqoramurqa Israelpa mirayninkuna qawanankupaq hinaptinmi qawaykuspanku sapakama tawnankuta hapirqaku.

¹⁰Hinaptinmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Aaronpa tawnanta kutichiy Chunkantin Kamachikuy waqaychana baulpa ñawpaqninman, mana kasukuq Israelpa mirayninkuna yuyarinankupaq chaynapim contraypi rimayninkuta tukuchinki manaña wañunankupaq —nispa.

¹¹ Moisesmi rurarqa Tayta Diospa tukuy kamachisqanta hina. ¹² Israelpa mirayninkunañataqmi Moisessta nirqaku:

—Kunanqa ¿ñoqaykupas wañuspachu llapallayku chinkarusaquq? ¹³ Tayta Diospa *yachanan karpaman pipas asuykuq runaqariki wañurunpunim —nispa.

Sacerdotekunapa chaynataq Leviy castakunapa imakunam ruranankumanta

18 ¹ Tayta Diosmi Aaronta nirqa:

—Qanmi churikikunapiwan chaynataq Leviy ayllukunapiwan huchayoq kankichik santuariopa contranpi falta kaptinqa. Aswanqa sacerdote kaynikichikpi mana allinkunata ruraspaykichikqa kikikichikmi huchayoq kankichik. ² Chunkantin Kamachikuy waqaychana karpapi qanwan churikikuna serviwaspaykichikqa Leviy castamasikichiktam qamkunaman asuykachinkichik chaynapi qamkunaman huñunakuspanku yanapasunaykichikpaq. ³ Paykunaqa kamachisqaykita ruraspankum karpapi serviwanqaku aswanqa santuariopi serviciokunamanqa amam asuykunqakuchu nitaq altarmantas chaynapi paykunapas qamkunawan kуска amapuni wañurunankupaq. ⁴ Paykunaqa qanwan huñunakuspankum asuykuwanaykichik karpapi tukuy ima ruranakunata ruranqaku. Pipas Leviy ayllumanta mana kaspaqa amam asuykamusunkichikchu. ⁵ Qamkunallam cuentallikunichik santuariomantawan altarmantaqa chaynapim Israelpa mirayninkunapa contranpiqa manaña piñakusaqchu. ⁶ Israelpa mirayninkunamantam Leviy castamasikita rakirqani Tayta Diospa regalonta hina qamkunaman qonaypaq chaynapi ñoqaman asuykuwanaykichik karpapi imam ruraykuna ruranankupaq. ⁷ Ichaqa qanwan churikikunallam rurankichik sacerdotepa ruranan altarpi ruraykunataqa chaynataq “Chuyay-chuyay” lugarpi ruranakunatapas. Sacerdote kaynikichikqa qamkunallapaqmi. Qamkunamanqa sacerdote kaynikichiktam qoykichik regalota hina chaynapi serviwanaykichikpaq. Pipas mana sacerdote kachkaspan sacerdotepa rurananta ruraqqa wañuchisqam kanqa.

Sacerdotekuna chaynataq Leviy castakuna imawanmi mantienekunankumanta

⁸ Tayta Diosmi Aaronta nirqa:

—Qowasqanku ofrendakunamanta cuentallikunaykipaqmi churarqayki. Israelpa mirayninkunapa qowasqanku sapaqchasqa ofrendakunatam qoyki qanman chaynataq churikikunamanpas. Chay ofrendakunaqa kanqa qamkunapa tocanciaykichikmi, chayqa wiñaypaq decretom. ⁹ Ñoqapaq kañananku ofrendakunamantam qampaq kanqa kawsaykunamanta ofrendakuna, qampaqtaqmi kanqa Israel runakunapa huchanrayku otaq culpanrayku animal wañuchisqanku llapallan ofrendakunapas, chaynaqa ñoqaman presentawasqanku tukuy chay ofrendakunaqa kanqa qampaq chaynataq churikikunapaq sapaqchasqam. ¹⁰ Chay sapaqchasqa ofrendakunataqa llapallan qari kaqkunam mikunkichik. Chaykunataqa hapinkichik sapaqchasqa kaqpaqmi.

¹¹ —Qampaqtaqmi kanqa Israel runakunapa kuyuchispa regalota hina presentawasqanku ofrendakunapas. Chay ofrendakunaqa kanqa qanwan *yachaq churikikunapaqwanmi. Chayqa wiñaypaq decretom. Chaykunataqa mikunqaku ñoqaman asuykamuwananpaq wasikiqi kaqkunallam. ¹² Qanmantaqmi qoyki ñoqa Tayta Diosman presentawanankupaq Israel runakunapa puntallaraq horqosqanku aceitemanta, vinomanta hinaspa trigomanta ofrendakunatapas. ¹³ Cosechapa pun-

tallaraq rurunmanta ñoqa Tayta Diosman apamuwasqankupas qampaqmi kanqa. Chaykunataqa mikunqaku pipas ñoqaman asuykamuwananpaq hina wasikipi kaqkunallam. ¹⁴Israel runakunapa rakipuwasqan ofrendakunaga qampaqmi kanqa.

¹⁵—Israel runakunapa ñoqa Tayta Diosman ofrecewasqanku puntallaraq naceq wawakunaga otaq animalkunapa punta criankunaga qampaqmi kanqa. Ichaqa piwi wawakunapas chaynataq mana mikuna animalpa punta kaq crianpas reclamasqam kanan. ¹⁶Chay reclamasqa kaqkunataqa tanteasqaykiman hinam killayoqlata reclamachinki iskay onza qollqewan. Chay qollqeqa kanqa santuariopi pesoman hinam. Chay santuario-pi pesoqa yaqa media onzam. ¹⁷Vacapa, ovejapa hinaspa cabrapa punta criankunataqa amam reclamachinkichu ñoqapaq sapaqchasqa kasqankurayku. Chay animalkunataqa wañuchispaykim yawarninta chaqchunki altarmam, wirankunatañataqmi kañanki ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrenda kananpaq. ¹⁸Aychankunaga qampaqmi kanqa. Qampaqtaqmi kanqa wakin ofrendakunamanta kuyuchispa ofrecewanaykichik animalpa pechonpas chaynataq ofrecewanaykichik animalpa *alleq piernanpas. ¹⁹Israelpa miraynin-kuna ñoqa Tayta Diospaq sapaqchapuwasqan ofrendakunatam qanman qoyki chaynataq qanwan *yachaq churikikunamanpas. Chayqa wiñaypaq decretom. Chay contratoqa mana cambiakuqmi wiñaypaq kanqa qampaqpas chaynataq miraynikikunapaqpas —nispa.

²⁰Tayta Diosmi nirqa Aaronta:

—Israelpa mirayninkunapa allpanpiqa manam herenciaykipas nitaq tocanciaykipas kanqachu, Israelpa mirayninkuna ukupiq ñoqam kasaq tocanciayki chaynataq herenciaykipas.

²¹Leviy ayllu runakunaman qosqay herenciaqa kanqa Israel runakunapa cosechasqan-kumanta llapallan diezmo qosqankum. Chaytam qoni asuykuwanaykichik karpapi servikusqankurayku. ²²Israelpa mirayninkunamanta wakin runakunaga amam asuykunqa-kuchu karpamanqa. Yaykuspankuqa huchayoq kaspankum wañurunmanku. ²³Leviy ayllu runakunallam servikunqaku asuykuwanaykichik karpapiqa. Imapipas pantaruspankuqa kikinkum huchayoq kanqaku. Chayqa wiñaypaq decretom, Israel casta runakunapa allpan-piqa manam kanqachu Leviy ayllu runakunapa herencianqa. ²⁴Paykunapa herencianqa kanqa Israelpa mirayninkuna cosechasqankumanta diezmokuna qowasqankum. Chayray-kum nirqani: “Israelpa mirayninkunapa allpanpiqa manam herencianku kanqachu” nispa.

²⁵Leviy ayllu runakunaman ninanpaqmi Moisesa Tayta Dios nirqa kaynata:

²⁶—Israelpa mirayninkuna cosechasqankumanta diezmo qowasqankutam qamku-naman qoykichik herenciaykichik kananpaq. Chay diezmokunamantam qamkunapas diezmo-ykichikta rakispa ñoqa Tayta Diosman ofrecewankichik. ²⁷Chay qowanaykichik diezmokunataqa tanteaykuspam rakipuwanaykichik imaynam Israelpa mirayninkuna kawsaykunamanta rakipuwasqanman hina chaynataq vino ofrendapas qowasqankuman hina. ²⁸Chaynaqa Leviy ayllu runakuna, qamkunamá ñoqa Tayta Diosman ofrecewanki-chik Israelpa mirayninkunapa qosusqaykichik llapallan diezmokunamanta. Ñoqa Tayta Diospaq ofrendakunataqa sacerdote Aaronmanmi qonkichik. ²⁹Tukuy imapas chaskis-qaykimantaqa wakintam ñoqa Tayta Diosman ofrecewankichik. Chay qowasqaykichik ñoqapaq sapaqchasqa llapallan ofrendaqa kanqa allinnin kaqkunamantam.

³⁰—Chaynaqa Leviy ayllu runakuna, chay aswan allinnin ofrendata presen-tawaspaykichikqa chaypa puchuqninwanmi qamkunaña quedakunkichik, chay puchuqninqa kapusunkichik kawsaykuna cosechapas hinañam otaq vino ruras-qaykichikpas hinañam. ³¹Chaytaqa maypiña kaspaykichikpas mikuwaqchikmi familiaykichikpiwan. Asuykuwanaykichik karpapi servikusqaykichikraykum chay puchuq ofrendakunaga qamkunapaq kanqa pagoykichik hina. ³²Chay allinnin

kaqkunata ñoqaman ofreceruwaspaykichikqa puchuqninta mikuspapas manañam huchallikunkichikchu. Chaynata ruraspaqa Israelpa mirayninkunapa sapaqchapuwasqan prohibisqa kaqkunata mana mikusqaykichikraykum mana wañunkichikchu.

Chuyanchana yakumanta

19 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman yachachinanpaqmi Moisesmanwan Aaronman Tayta Dios kay decretota nirqa:

—Sumaqnin puka sano vaquillatayá apamuwaychik, chay vaquillaqa kanqa manaraq haykapipas yugo churkusqam. ³Chay vaquillataqa qonkichik sacerdote Eleazarmanmi, payñañataqmi campamentopa waklawninman pusachispan qayllanpi nakachinga. ⁴Sacerdote Eleazarñañataqmi vaquillapa yawarninman dedonta challpuspan karpapa ñawpaqnin lawman challanqa qanchis kutikama. ⁵Chaymantam hina qayllanpitaq chay vaquilla-
ta kañachinga, kañachingamá qaranta, aychanta, yawarninta chaynataq akantapas. ⁶Chay sacerdotem chay vaquillapa rupasqanman wischuykunqa cedro kaspita, hisopota chaynataq guindo qaytutapas. ⁷Chay sacerdotem pachankunata taqsakuspan kikinpas bañakunqataq hinaspañam campamentoman kutiykunqa. Payqa tutaykuqkamam ama asuykamuwanqachu. ⁸Vaquilla kañaqpas pachankunata taqsaspanmi kikinpas bañakunqataq. Tutaykuqkamam paypas ama asuykamuwanqachu. ⁹Asuykamuwananpaq hina kaq runam kañasqanku vaquillapa uchpantaqa huñuykuspan apanqa campamentopa hawa lawninman hinaspa chaypaq akllasqa sitioman churamunqa. Chay uchpantaqa Israelpa mirayninkunam waqaychanqaku chaynapi yakuman polvospa chaywan chuyanchakunan-
kupaq. Chaynataqa ruranqaku huchankumanta chuyanchasqa kanankupaqmi. ¹⁰Uchpa hoqariqpas pachankunatam taqsakunqa hinaspa tutaykuqkama ama asuykamuwanqachu. Chayqa wiñaypaq decretom Israelpa mirayninkunapaq chaynataq qamkunawan *yachaq forasterokunapaqpas. ¹¹Wañusqa runapa ayan llachpaq runaqa qanchis punchawmi mana asuykuwanmanchu. ¹²Kimsa kaq punchawpi hinaspa qanchis kaq punchawpi chuyanchakuna yakuwan chuyanchakuspanñam ñoqamanqa asuykamuwanman. Kimsa kaq punchawpi chaynataq qanchis kaq punchawpipas mana chuyanchakuspaqa manam asuykamuwanmanchu. ¹³Pipas wañusqa runapa ayanta llachparuchkaspan mana chuyanchakuq runaqa *yachanay karpata millakuyapaqtaña rurachkan. Chayna runaqa Israel runakuna ukumanta chinkachisqam kanqa. Chuyanchana yakuwan mana challachikusqanraykum payqa millakuyapaq kanqa. Chaynapimá payqa hina millakuyllapaq kachkan.

¹⁴—Pipas kikinpa karpanpi wañuruptinqa kay yachachikuymán hinam ruranqichik: Wañuqpa kasqan karpapi tarikuqkunapas chaynataq yaykuqkunapas qanchis punchawpunim mana asuykuwanmanchu. ¹⁵Kicharayaq mankakunapas otaq tapanwan mana sumaq tapasqa mankakunapas millarikuyapaqmi kanqa.

¹⁶—Chay-chay chakrapi pipapas wañurachisqan runapa ayanta llachparuq runaqa otaq kikiñanmanta wañuruq runapa ayanta llachparuq runaqa otaq runapa tullunta otaq sepulturanta llachparuq runaqa qanchis punchawpunim mana asuykuwanmanchu.

¹⁷—Pipas chaykunata llachparuchkaspan mana asuykuwaqniy runaqa hucharayku wañuchisqa vaquillapa uchpanta mankaman polvospa chayman tallinqa chayraq wisimusqa yakuta. ¹⁸Asuykuwananpaq kaq runam hisopo sutiyoq plantachata chay yakuman challpuspan chaywan challanqa chay runapa *yachanan karpata, challanqataqmi tukuy servicionkunatawan chaypi yachaq runakunatapas. Challanqataqmi tullu llachparuq runatapas otaq pipapas wañuchisqan runapa ayan llachparuq runatapas otaq kikiñan-

manta wañuruq runapa ayan llachparuq runatapas otaq sepultura llachparuq runatapas. ¹⁹Asuykuwananpaq kaq runam kimsa kaq punchawpi chaynataq qanchis kaq punchawpi challanqa chay millakuypaq hina kaq runataqa. Qanchis kaq punchawpi chuyancharup-tinmi pachankunata taqsakuspan kikinpas bañakunqataq. Payqa inti seqaykuytañam asuykuwanman. ²⁰Mana asuykamuwananpaq hina kachkaspa mana chuyanchachikuq runaqa runakuna ukumanta chinkachisqam kanqa, chaynaqa kanqa ñoqa Tayta Diospa santuarioyta millakuypaqtaña rurarusanraykum. Chuyanchana yakuwan mana cha-llachikusqanraykum payqa millakuypaq kanqa. ²¹Chay decretoqa wiñaypaq decretom. Chuyanchana yakuwan challaqa runapas pachankunatam taqsakunqa. Pipas chuyanchana yakuta llachpaq runaqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu. ²²Ñoqaman mana asuykamuwaqniy runapa tukuy ima llachpasqanqa millakuypaqmi kanqa, pipas milla-kuypaq runata llachparuqqa tutaykuqkamam mana asuykuwanmanchu.

Qaqaamanta pawamuq yakumanta

(Ex 17:1-7)

20 ¹Israelpa llapallan mirayninkunam punta kaq killapi chayarurqaku Zin nisqanku chunniqman hinaspa samarurqaku Cades lawpi. Maria chay-pi wañukuptinmi pamparurqaku.

²Runakunapaq yaku mana kaptinmi paykuna huñunakururqaku Moisespa chaynataq Aaronpa contranpi. ³Moisespa contranpi rimaspankum nirqaku:

—iAmalaya Tayta Diospa wañuchisqan runakunawan kuska wañukuchwan karqa! ⁴¿Imapaqtaq Tayta Diospa runankunataqa kay chunniqman pusamu-warqankiku? ¿Ñoqaykupas chaynataq animalniykupas kaypi wañunaykutachu munankichik? ⁵¿Imapaqtaq Egipto nacionmanta pusamuwarqankiku kay mana imapa kanan sitioman? Kaypiqa manam tarpuchwanchu imatapas. Manam kan-chu higospas, uvaspas, granadapas nitaq tomanaykupaq yakupas —nispa.

⁶Runakunapa qayllanmantam Moiseswan Aaron pasarqaku Diosman asuykuna kar-papa punkunman chaypim qonqoranpa pampakama kumuykurqaku hinaptinmi Tayta Diospa kanchariynin paykunaman rikuriykamurqa. ⁷Moisestam Tayta Dios nirqa:

⁸—Tawnaykita hapispayá wawqeki Aaronwan huñuychik runakunata. Paykuna qawachkaptinmi qaqata rimapayanki yaku pawamunanpaq hinaptinmi chay qaq ru-mimanta lloqsimuq yakuta runakuna tomanqaku chaynataq animalkunapas —nispa.

⁹Chaymi Tayta Diospa kamachisqanman hina qayllanmanta Moises tawnanta apar-qa. ¹⁰Runakunata qaqapa ñawpaqninman Aaronpiwan huñuruspam Moises nirqa:

—Uyariychik llapa mana kasukuqkuna: ¿Yaqachum kay qaq tomanaykichik-paq yakuta pawarachimunman? —nispa.

¹¹Chaynata niruspanmi Moises altoman makinta hoqarispam tawnanwan iskayka-ma qaqata waqtarurqa hinaptinmi achka yaku pawaramuptin runakunapas chaynataq animalkunapas tomarqaku. ¹²Ichaqa Moisesawan Aarontam Tayta Dios nirqa:

—Israelpa mirayninkunaman chuya kasqaymanta yachachinaykichikpaq mana confiakuq kasqaykichikraykum ñoqapa qosqay allpamanqa paykunata mana yay-kuchinkichikchu —nispa.

¹³Chay yakutam Meribawan suticharqaku. Chaypim Israelpa mirayninkuna Tayta Dioswan atipanakurqaku chaypitaqmi chuya kasqanta paykunaman qawachirqa.

Edom nacionniyoq runakuna Israelpa mirayninkunata harkakusqankumanta

¹⁴Cades lawmantam Moises huk kaqninta kacharqa Edom nacionpa reyninta kaynata nimunanpaq:

—Castayki Israel runakunapa tukuy ñakarishqantaqa yachankim. ¹⁵Abueloykum Egipto nacionman ripukuspa chaypi unay watakuna yachamurqaku. Aswanqa Egipto runakunam abueloykutapas hinaspa ñoqaykutapas ñakarichimuwarqaku.

¹⁶Chaymi Tayta Diosta qayakuptiyku uyariykuwaspanku angelninta kacharqa hinaspa Egipto nacionmanta horqoramuwarqaku. Kunanqa allpaykipa linde-ronwan tupaq Cades llaqta lawpiñam kachkaniku. ¹⁷Ruegakuykikum allpaykipa chawpinta pasarunaykupa. Manam tarpusqa ukuntachu nitaq uvas huertantachu risaqqu, manataqmi pozoykipi yakutapas tomasaqquchu. Hatun ñanllanta rispay-kum mana maylawmanpas muyusaqquchu allpaykita pasarunaykukama —nispa.

¹⁸Ichaqa Edom nacionpa reyninmi nirqa:

—Manam allpaypa chawpintaqa pasawaqchikchu, pasaptikichikqa qamkunawan peleaqmi lloqsimusaqqu —nispa.

¹⁹Hinaptinmi Israelpa mirayninkunañataq nirqaku:

—Hatun ñanllantam risaqquqa, sichum pozoykipi yakuta ñoqaykupas otaq animalniykupas tomaruspaqa pagapusqaykikum. Chaki-purilla pasarunaykutayá dejaykuwayku —nispa.

²⁰Ichaqa Edompa reyninmi nirqa:

—Manapunim pasawaqchikchu —nispa.

Paykunapa contranpim lloqsimurqa achkallaña tropayoc qari-qarillaña.

²¹Allpanku hawan pasanankuta harkakuptinkum Israelpa mirayninkunaqa huk-law ñannintaña pasakurqaku.

Aaronpa wañukusqanmanta

²²Israelpa mirayninkunam Cades llaqta lawmanta pasaspanku Hor sutiyoq orqoman chayarurqaku. ²³Edom nacionwan tupaq Hor sutiyoq orqopim Tayta Dios nirqa Moisetawan Aaronta:

²⁴—Aaronqa wañukuspam mana yaykunqachu Israelpa mirayninkunaman qosqay allpamanqa. Meriba lawpi yakuta qoptiy mana kasuwasqaykichikraykum payqa mana yaykunqachu. ²⁵Yaw Moises, qamyá Aarontawan churin Eleazarta pusay Hor sutiyoq orqoman. ²⁶Chaypim Sacerdote kaspan hinakunan pachanta horqonki hinaspa chay pachankunawanqa churin Eleazartaña pachachinki. Chaypim Aaron wañukunqa —nispa.

²⁷Tayta Diospa kamachisqanta hinam Moises rurarqa. Llapa runakuna qawachkap-tinkum Hor sutiyoq orqoman rirqaku. ²⁸Chaypim sacerdote kaspan hinakunan pachata Aaronmanta Moises horqospan chay pachakunawan pachachirqa Aaronpa churin Eleazartaña. Aaronmi wañukurqa chay orqopa puntanpi. Moiseswan Eleazarñataqmi chay orqomanta kutikamurqaku. ²⁹Aaronpa wañukusqanta yacharuspankum Israelpa llapallan mirayninkuna waqayllawanña lutokurqaku kimsa chunka punchaw.

Arad llaqtayokkunata Israelpa mirayninkuna vencerusqankumanta

21

¹Canaan casta runakunapa huknin reyninmi karqa Arad llaqtayoc runa. Payqa *yacharqa chay Neguev lawpim. Atarim sutiyoq ñanninta Israelpa mirayninku-

napa risqanta yacharuspanmi paykunawan pelearqa hinaspa wakinta presocharurqa.

²Hinaptinmi Israelpa mirayninkunañañtaq Tayta Diosman prometekuspanku nirqaku:

—Kay runakunata vencerachiwaptikikuqa kay runakunapa llapallan llaqtanku-tam purmarachisaqku —nispa.

³Chaymi Israelpa mirayninkunapa mañakusqanta Tayta Dios uyarispan Canaan casta runakunata vencerachirqa chaymi runakunata wañuchispanku llaqtankutapas purmarachirqaku. Chayraykum chay sitiota suticharqaku Hormawan.

Broncemanta culebra rurasqankumanta

⁴Chay Hor sutiyoq orqomantam pasarqaku Israel casta runakuna Puka Lamar Qocha lawman Edom nacionta muyunankupa. Runakunañañtaqmi hukmanyarurqaku ñan risqankupi. ⁵Hinaspa Diospa contranpi chaynataq Moisespa contranpi rimaspanku nirqaku:

—¿Imapaqtaq Egipto nacionmanta horqomuwarqankiku kay chunniqi wañunaykupaqa? Manam mikuyapas nitaq yakupas kanchu. Amirunikuñam kay mana gustasqayku mikuytapas —nispa.

⁶Chaymi Tayta Dios kachaykamurqa venenoyoq culebrakunata, runakunata kachuruptinmi Israelpa mirayninkunamanta achkaq wañurqaku. ⁷Hinaptinmi chay runakunapaq Moisesman rispanku nirqaku:

—Huchallikurunikum Tayta Diospa contranpi hinaspa qampa contraykipi rimaspayku. Mañakuyá payta kay culebrakunata ñoqaykumanta chinkachinanpaq —nispa.

Chaymi Tayta Dios Moises mañakurqa chay llaqa runakunapaq. ⁸Hinaptinmi Moisessta Tayta Dios nirqa:

—Kay venenoyoq culebraman rikchakuqtayá ruray huk culebrata hinaspayá bandera kaspipa puntanman churay hinaptinmi culebrapa kachusqankuna chayta qawaspanku mana wañunqakuchu —nispa.

⁹Moisesmi bronce manta culebrata ruraruspan bandera kaspipa puntanman churarusqa. Hinaptinmi culebrakunapa kachusqa runakuna chay bronce culebrata qawaspanku mana wañunqakuchu.

Moab nacion muyusqankumanta

¹⁰Israelpa mirayninkunam chay sitiomanta pasaspanku Obot lawpi campamentonkuta sayachirqaku. ¹¹Obot lawmanta pasaspankum samarurqaku Moab nacionpa chimpan intipa qespimunan lawpi otaq chunniqi kaq Ije-abarim sitiopi. ¹²Chay sitiomanta pasaspankum samarurqaku Zered Wayqopi. ¹³Chay wayqomanta pasaspankum samarurqaku Arnon Mayupa waklawninpi. Arnon Mayupa kachkan Moab nacionpa chunniq law linderonpim, chay Arnon Mayupa Moab naciontam rakin Amor casta runakunapa allpanmanta. ¹⁴Chayraykum Tayta Diospa guerrankunamanta willakuq libropi nichkan:

Sufa law allpapi Vaheb sitiontam pasarqaniku.

Wayqonkunatawan Arnon Mayu patantam rirqaniku.

¹⁵Ar llaqtaman chayaq mayupa patantam rirqaniku.

Moabpa linderonkamam pasarqaniku.

¹⁶Chay Arnon mayumantam rirqaku ^dBeer sutiyoq pozokama, chay pozopa kas-qanpim Moisessta Tayta Dios nirqa:

—Runakunata huñumuy yakuta qonaypaq —nispa.

¹⁷Chayraykum Israelpa mirayninkuna takirqaku kaynata:

Pozomantayá yaku lloqsimuy.

Pozomantayá takillasunchik.

¹⁸Varankuwanmi jefekuna toqorqaku.

Runakuna kamachiqkunam

tawnankuwan kicharqaku.

Chay chunniqmantam Israelpa mirayninkuna rirqaku Matana sitio lawkama.

¹⁹Chay lawmantañataqmi rirqaku Nahaliel sutiyoq lawkama, chaymantañataqmi rir-qaku Bamot sutiyoq lawkama. ²⁰Chaymantañataqmi rirqaku Moab nacionpi Qechwa Pampakama otaq Pisga Orqopa puntanmanta chunniq law qawana qechwakama.

Rey Sehonta Israel runakuna vencesqanmanta

(Dt 2:26-37)

²¹Israelpa mirayninkunam Amor casta runakunapa reynin Sehonman kachas-pan kaynata nichimurqaku:

²²—Ruegakuykim allpaykipa chawpinta pasarunaykupa. Manam tarpusqa ukuntachu nitaq uvas huertantachu risaqlu, manataqmi pozoykipi yakutapas tomasaqlkuchu. Hatun ñanllanta rispaykum mana maylawmanpas muyusaqlkuchu allpaykita pasarunaykukama —nispa.

²³Ichaga Sehon sutiyoq reyqa manam munarqachu Israelpa mirayninkuna chay allpan pasananta chaymi llapallan tropankunata huñuruspan chunniqman lloqsirqa hinaspa Ja-haza llaqta lawkama chayaruspán Israelpa mirayninkunapa contranpi pelearqa. ²⁴Israelpa mirayninkunañataqmi peleaspánku vencerurqaku hinaspa allpankuta dueño chakuy-kurqaku Arnon Mayumanta qallaykupa Jaboc Mayukama otaq Amon casta runakunapa linderonkama, chay Amon casta runakunapa linderonqa mana pasay atinam karqa.

²⁵Israelpa mirayninkunamá Amor casta runakunapa llapa llaqtankunata otaq Hesbon llaqtata dueño chakururqaku llapa llaqtachankunatawan hinaspa chaypiqa paykunaña *yacharqaku. ²⁶Hesbon llaqtaqa karqa Amor casta runakunapa reynin Sehonpa yachanan llaqtam. Chay Sehon sutiyoq reyqa Moab runakunapa ñawpaq punta reyninta venceruspam qechururqa allpanta Arnon Mayukama. ²⁷Chayraykum runakunapas rimaqlu kaynata:

Rey Sehonpa tiyanan

Hesbon llaqtaman hamuychik.

Yapamanta hatarichispayá

murallankunatapapaychik.

²⁸Hesbon llaqtamantam

kanananachkaq nina lloqsirqa.

Sehonpa llaqtanmantam

lenguachkaq nina lloqsirurqa.

^d 21:16 Hebreo simipi Beer ninanqa “pozo” ninanmi.

Moab nacionpi Ar llaqtatam kañarurqa.

Arnonpi *yachaq runakunatam ruparurqa.

²⁹ Yaw Moab nacion runakuna,

iqamkunaqa imallapiraq rikukunkichik!

Quemos sutiyoq diospa runankuna,

qamkunaqa chinkachisqañam kachkankichik.

Quemos diosmi qari churikichiktapas lluptirachin.

Quemos diosmi warmi churikichiktapas presocharachin.

Amor casta runakunapa reynin

Sehonwanmi chaynata rurarachin.

³⁰ Paykunatam vanceypaq-vencerurqaniku.

Hesbon llaqtatam Dibon llaqtakama tuñirachirqaniku.

Nofa llaqtakamam purmarachirqaniku tukuy imatapas.

Medeba llaqtakamataqmi chayarun chay ninapas.

Basan nacionpa reynin vencesqankumanta

(Dt 3:1-11)

³¹ Chaynapimá Israelpa mirayninkuna *yacharqaku Amor casta runakunapa allpanpi. ³² Moisesqa kacharqataqmi Jezer llaqtata wateqamunankupaqpas chaymi Israelpa mirayninkunaqa dueño chakuykurqaku chay llaqtapa llaqtachankunatapas. Chaypi yachaq Amor casta runakunatapas qarqorurqakumá. ³³ Chaymantam muyurqaku Basan nacion lawman rinankupaq. Chaylawman richkaptinkum Basan nacionpa reynin Og llapallan tropankunapiwan lloqsimurqaku Edrei llaqta lawpi Israelpa mirayninkunawan peleananpaq. ³⁴ Hinaptinmi Moisesa Tayta Dios nirqa:

—Ama paytaqa manchakuychu. Qanmanmi qoykusqayki chay reytaqa, qos-qaykitaqmi runankunatapas allpantinta. Hesbon llaqtapi *yachaq Amor casta runakunapa reynin Sehonta hinam chay Rey Ogtapas ruranki —nispa.

³⁵ Chaynapimá Rey Ogtaqa wañurachirqaku, wañurachirqakutaqmi churinkunatapas chaynataq llapallan runankunatapas. Manam pitapas puchurqakuchu hinaspa allpankutapas dueño chakuykurqaku.

Balaam sutiyoq runata Rey Balac qayachimusqanmanta

22 ¹ Chaymanta pasaspankum Israelpa mirayninkuna samarurqaku Moab sutiyoq pampakunapi, chay pampakunaqa kachkan Jordan Mayupa waklawnin Jerico llaqtapa chimpanpim.

² Amor casta runakunapa contranpi Israel runakuna tukuy ima rurasqankutam Ziporpa churin Rey Balac yacharurqa. ³ Moab nacionniyoq runakunapas anchallatañam mancharikurqaku Israelpa mirayninkunaqa achkallaña kasqankurayku. Chaynaqa Israelpa mirayninkunaraykumá Moab nacionniyoq runakunaqa ancha mancharisqallaña qarqaku. ⁴ Moab nacionniyoq runakunam Madian casta ancianokunata nirqaku:

—Qorata buyes mikuchkaq hinachiki kay runakunaqa muyuriqninchikpi imanchiktapas tukurunqaku —nispa.

Chay tiempopiqa Moab nacionpa reyninqa karqa Ziporpa churin Balacmi. ⁵ Chayraykum payqa Beorpa churin Balaam sutiyoq runaman kacharqa. Balaam sutiyoq runaqa kachkarqa Petor llaqtapim, chay Petor llaqtaqa tarikurqa Eufrates Mayupa hichpan Amav lawpim. Balaam sutiyoq runaman nimunankupaqmá Rey Balac runankunaman kaynata nirqa:

—Egipto nacionmantam runakuna lloqsiramunku allpapas tapaykuq, kunanqa hichpa-llyapiñam samaruspa kachkanku. ⁶Chaylla hamuspaykiyá kay runakunata ñakaykapuway, paykunakariki ñoqamantaqa aswan atinyiqmí kachkanku. Ichapas ñakaykuptikiqa venceruspay allpaymanta qarqoruyman. Ñoqakariki yachanim pipaqqas mañakuptikiqa bendecisqa kasqanta chaynataq ñakaykuptikipas ñakasqa kasqanta —nispa.

⁷Chaynapim Moab nacionniyoq ancianokuna chaynataq Madian castapa ancianonkuna Balaam sutiyoq runaman adivinaqpa pagonta apaspanku pasarqaku. Balaampa kasqanman chayaruspankuñataqmi Rey Balacpa kunasqanta willarqaku. ⁸Hinaptinmi Balaamñataq paykunata nirqa:

—Kunan tutaqa kaypiyá samaychik. Tayta Diospa niwasqanta hinam paqarinña willasqaykichik —nispa.

Chaynapimá Moab nacionmanta riq ancianokunaqa Balaampa kasqanki samarurqaku. ⁹Ichaga Diosmi Balaaman rikuriykuspan nirqa:

—¿Pikunataq kay samakuqkunaqa? —nispa.

¹⁰Chaymi Balaamñataq Diosta nirqa:

—Moab nacionpa reynin Ziporpa churin Balacmi kaynata kunamuwasqa: ¹¹“Egipto nacionmantam runakuna lloqsiramun allpapas tapaykuq chaynaqa hamuspaykiyá ñakaykapuway, icharaqpas chaynapiqa contrankupi peleaspay qarqoruyman” nispa.

¹²Hinaptinmi Balaamta Dios nirqa:

—Ama paykunawanqa riychu, amataq chay runakunatapas ñakamuychu. Paykunaqa ñoqapa bendecisqay runakunam —nispa.

¹³Achikyaruptinmi Rey Balacpa kachamusqan kamachikuqkunata Balaam nirqa:

—Kutikuychik llaqtaykichikman, Tayta Diosmi mana munanchu qamkunawan rinayta —nispa.

¹⁴Moab nacionpi kamachikuqkunam kutiruspanku Rey Balacta nirqaku:

—Balaamqa manam ñoqaykuwan hamuyta munanchu —nispa.

¹⁵Ichaga Rey Balacmi yapatawan kacharqa aswan achkataña hinaspa ancha reqsisqa kamachikuqkunataña. ¹⁶Balaampa kasqanman chayaruspankum Ziporpa churin Rey Balacpa kunasqanta nirqaku:

—Ama hina kaspaykiyá ama demoramuspa chaylla hamuruy. ¹⁷Ñoqaga ancha-llaña reqsisqa runatam rurasqayki. Imam mañawasqaykitapas rurasqaqtaqmi. Hamuspaykiyá kay runakunata ñakaykapuway —nispa.

¹⁸Ichaga Balaanmi kaynata nirqa:

—*Yachasqan palacionpi huntataña qori-qollqeta Rey Balac qowaptinpas yupaychasqay Tayta Diospa kamachiwasqanpa contranpiqa manam imatapas ruraymanchu. ¹⁹Chaywanpas ama hina kaspayá kunan tuta kaypi samakuychik. Kunan tutam yachaykusaq imatawanraqsi Tayta Dios niwananta —nispa.

²⁰Chay tutam Balaanman Dios rikuriykuspan nirqa:

—Chay runakuna pusaqniki hamuptinqa riyá paykunawan ichaga ñoqapa nisqallaytam ruranki —nispa.

Diospa angelninwan Balaam tuparusqanmanta

²¹Achikyaruptinmi Balaamqa asnonpi sillakuykuspan Moabpi kamachikuqkunawan rirqa. ²²Aswanqa Diosmi piñakurqa Balaampa risqanwan. Chaymi Tayta Diospa angelnin paypa contranpi ñanpi sayarurqa, chayqa pasakurqa iskay serviqninkunawan compañachikuspa asnonpi sillasqa richkaptinmi. ²³Chay asnonmi Tayta Diospa

angelninta ñanpi espadan hapirisqata rikururqa hinaspa ñanmanta muyuruspan chakrantaña rirqa ichaqa Balaanmi asnonta maqarqa ñanman kutinapaq. ²⁴Aswanqa Tayta Diospa angelninmi uvas huertakunapa chawpin riq kichki ñanpi sayarurqa, sayarurqaqa kaylawnin-waklawnin rumiwan perqasqa kasqanraykum. ²⁵Chay angelta asno huktawan rikuruspanmi perqa kuchuntaña rispan Balaampa chakinta perqaman qemirurqa chaymi Balaamqa asnonta yapatawan maqarqa. ²⁶Ichaqa Tayta Diospa angelninmi ñawparuspan manaña pasay atina kichki ñanpi sayarurqa. ²⁷Hinaptinmi chay asnoqa Tayta Diospa angelninta rikurusqanrayku pampamanña sirikuykurqa. Chaymi Balaam rabiuruspan tawnanwan asnonta waqtaparurqa. ²⁸Chay ratopim asnota Tayta Dios rimarirachirqa hinaptinmi Balaamta chay asno nirqa:

—¿Imanarqaykitaq kimsakamaña maqawanaykipaq? —nispa.

²⁹Chaymi Balaamñataq nirqa:

—Burlakuwasqaykiraykum maqayki. Makiypi espada kaptinqa kunallanmi wañurachikiman —nispa.

³⁰Chaymi asnoñataq Balaamta nirqa:

—¿Manachum Ñoqaqa asnoyki kani? ñoqaqariki unayña sillakusqayki asnoykim kani, manam huk kutillatapas kaynataqa ruraraqykichu —nispa.

Hinaptinmi Balaamñataq nirqa:

—Arí chaynam —nispa.

³¹Balaamta Tayta Dios qawarirachiptinmi chayraq rikururqa paypa angelninta, chay angelqa espadanta hapispam ñanpi sayachkasqa. Chaymi Balaam qonqoranpa pampakama kumuykurqa. ³²Hinaptinmi Tayta Diospa angelnin payta nirqa:

—¿Imanasqataq kimsakamaña asnoykita maqaparunki? Ñoqaqa hamurqani qamta harkanaypaqmi, kay risqaykiqa qampa munasqaykiman hinallam.

³³Asnoqa rikuruwaspanmi ñawpaqniymanta muyururqa kimsa kutikama, mana chaynata runanmanchu karqa hinaptinqa qamtam wañurachikiman karqa, asnoykitam ichaqa mana wañuchiymanchu karqa —nispa.

³⁴Hinaptinmi Balaamñataq Tayta Diospa angelninta nirqa:

—Huchallikurunim. Ñawparuspa ñanpi sayarusqaykitaq manam yacharqanichu. Mana allinpaq rikchakapusptikiqa kutikusaqyá —nispa.

³⁵Ichaqa Tayta Diospa angelninmi Balaamta nirqa:

—Hinatayá riy chay runakunawan aswanqa ñoqapa nisqallaytam rimamunki —nispa.

Balaamta Rey Balac chaskisqanmanta

Chaymi Balaam rirqa Rey Balacpa kachamusqan runakunawan. ³⁶Balaampa risqanta Rey Balac yacharuspanmi chaskiqnin rirqa Arnon Mayupa hichpan Moab llaqtakama. Chay llaqtaqa kachkan Arnon Mayupa hichpanpi kaq Moab allpapa linderonpiñam. ³⁷Rey Balacmi Balaamta nirqa:

—¿Manachu kikiypuni qamtaqa qayachimurqayki? ¿Imanasqataq manaqa hamuyta munarqankichu? ¿Manachum ñoqaqa llumpa-llumpay reqsisqataña ruraykiman? —nispa.

³⁸Hinaptinmi Balaamñataq Rey Balac nirqa:

—Arí, hamurqanim qawaykuqniki. Aswanqa manam munasqaytachu rimasaq, Diospa rimachiwasqallantam rimasaq —nispa.

³⁹Balaanmi pasarqa Rey Balacwan Quiriat-huzot llaqtaman. ⁴⁰Chaypim Rey Balac nakachirqa toronkunatawan ovejankunata. Chaynataqa rurachirqa Balaanman chaynataq compañaqnin kamachikuqkunaman convidananpaqmi.

⁴¹Paqarinnintinmi Rey Balac pusarqa Balaamta Bamot-baal Moqoman. Chay sitio-mantam qawarirqaku Israelpa mirayninkunapa campamentonpa patankunallata.

23 ¹Chaymi Balaam nirqa Rey Balacta:

—Kaypi hatarichipuway qanchis altarkunata hinaspayá nakamuy qanchis torokunatawan qanchis carnerokunata —nispa.

²Rey Balacmi rurarqa Balaampa nisqanta hina. Chaymi Rey Balacpiwan Balaam animalkunata wañuchispanku kañarqaku sapa altarpi huk torota chaynataq huk carnerota.

³Chaymantam Rey Balacta Balaam nirqa:

—Lliw kañanayki animalpa ladonpi sayaykuchkay. Ñoqañataqyá rirusaq, ichapas Tayta Dioswan tuparamuyman. Imapas nimuwasqantam willasqayki —nispa.

Israel casta runakunapa favorninpi Balaam rimarisqanmanta

Chaynata niruspanmi Balaamqa pasarqa qala orqo lawman, ⁴chaypim Dios rikuriykurqa hinaptinmi Balaamñataq nirqa:

—Qanchis altarkunata perqarachispaymi sapa altarpi huk torotawan huk carnerota ofrecemurqayki —nispa.

⁵Rimananpaq Balaamta yachaykachispanmi Tayta Dios nirqa:

—Rey Balacman kutispaykim nisqayta hinalla nimunki —nispa.

⁶Balaam kutiruptinmi Rey Balacqa Moab nacionpi llapallan kamachikuqkunapiwan kañasqanku animalpa ladonpi sayachkasqa. ⁷Hinaptinmi Balaam kaynata rimarirq:

Aram nacionmantaraqmi

Rey Balac pusachimuwarqa.

Intipa qespimunan law orqomantaraqmi

Moab nacionpa reynin pusachimuwarqa.

Paymi kunamuwarqa:

“Hamuspayki Jacobpa mirayninkunata ñakaykapuway” nispa.

“Hamuspayki Israelpa mirayninkunata ñakaykapuway” nispa.

⁸Ichapa Diospa mana ñakasqankunataqa

¿imanispaytaqsi ñoqaqa ñakayman?

Paykunapaq mana allinta mana munachkaptinqa

¿imaynataq mana allintaqa rimariyman?

⁹Kay alto orqokunamantam paykunata qawariykuni.

Kay moqokunamantam paykunata rikuykuni.

Paykunaqa sapaqchakuspa *yachakuq runakunam.

Wakin nacionkunamantapas rakisqa runakunam.

¹⁰Ñutu allpa hinaña Jacobpa mirayninkunataqa

¿pitaqsi yupayta atinman?

Wakillan kachkaptinkupas Israelpa mirayninkunataqa

¿hayka kasqankutapas pitaqsi yachanman?

¡Ima allinraq kanman wak allin ruraq runakuna

hina ñoqapas wañukuptyqa!

¡Ima allinraq kanman paykunapa wañukuyninta

hina ñoqapas chinkaruptyqa!

¹¹Hinaptinmi Rey Balacñataq reclamarqa Balaamta:

—¿Imatataq nichkanki? Enemigoykunata ñakanaykipaqmi ñoqaqa pusachimur-qayki, aswanqa paykunapa favorninpiraqmi qamqa rimarichkanki —nispa.

¹²Hinaptinmi Balaamñataq nirqa:

—Ñoqaqa nirqaykiñam Tayta Diospa rimachiwasqallanta rimanaypaq —nispa.

¹³Rey Balacñataqmi nirqa:

—Hakuchik huklaw sitioman, chaymantañam lliw campamentota mana rikuch-kaspapas patallantapas qawaykamunki chaynapi ñakaykapamuwanaykipaq —nispa.

¹⁴Chaymi Rey Balac pusarqa Balaamta Pisga Orqopi kaq Zofim patakama.

Balaanmi chaypi qanchis altarkunata hatarichispan sapa altarpi wañuchispa ka-ñarqa huk torotawan huk carnerota.

¹⁵Chaypim Rey Balacta nirqa:

—Lliw kañanayki animalpa ladonpi sayaykuchkay. Ñoqañataqyá rirusaq, icha-pas Tayta Dioswan tuparamuyman —nispa.

¹⁶Balaanman Tayta Dios rikuriykuspanmi yachachirqa kaynata:

—Rey Balacman kutispaykiqa nisqayta hinallam nimunki —nispa.

¹⁷Balaam kutiruptinmi Rey Balacqa Moab nacionpi kamachikuqkunapiwan ka-ñasqanku animalpa ladonpi suyachkasqaku. Hinaptinmi Rey Balac tapurqa:

—¿Imanimusurqankitaq Tayta Diosqa? —nispa.

¹⁸Chaymi Balaam kaynata rimarirqa:

iYaw Balac, qamqa hatarimuyá!

iYaw Ziporpa churin, qamqa uyariwayá!

¹⁹Diosqa manam runakuna hinachu.

Manam payqa llullakunmanchu.

Piensasqantapas manam cambianmanchu.

Imapas rimasqantaqa ruranqapunim.

Imapas nisqantaqa cumplinqapunim.

²⁰Runankunapa favorninpi rimanaypaqmi ñoqataqa kamachiwarqa.

Manam harkakuymanchu

Diospuni bendecichkaptinqa.

²¹Jacobpa mirayninkunataqa

manam pipas huchayoqmi ninmanchu.

Israel casta runakunataqa

manam pipas mana allin ruraqmi ninmanchu.

Yupaychasqanku Tayta Diosqa

paykunawanmi kachkan.

Reyninkuta hinam paykunaqa

payta alabachkan.

²²Llumpay kallpasapallañam monte toroqa.

Chayna kallpawanmi Diospas paykunata

Egipto nacionmanta horqomurqa.

²³Jacobpa mirayninpa contranpiqa

manam brujopas atinmanchu.

Israelpa mirayninpa contranpiqa

manam adivinaqpas atinmanchu.

Kunanqariki Jacobpa mirayninkunatam ninqaku.

Kunanqariki Israelpa mirayninkunatam ninqaku:

“iMayna admirakuypaqmi qamkunarayku

Diospa rurasqanqa!” nispa.

²⁴ Kay llapa runakunaqa leon hinam hatarichkanku.

Kay llapa runakunaqa leon hinam chutaparikuchkanku.

Manam samaykunqachu wañuchisqanpa yawarninta llaqwanankama.

²⁵ Hinaptinmi Rey Balacñataq nirqa Balaamta:

—Wak runakunata ñakaykuyta manaña atipaykiqa amataqyá bendeciontapas rimaytaqchu —nispa.

²⁶ Chaymi Balaamñataq nirqa:

—¿Manachum ñoqaqa nirqayki: “Tayta Diospa niwasqallantam rurasqa” nispay?

²⁷ Chaymi Rey Balacñataq nirqa:

—Hakuchik huklaw sitiomanña ichapas chay sitiomantaqa Dios munanman ña-kaykapuwanaykipaq —nispa.

²⁸ Chaynapim Rey Balacqa púsarqa Balaamta Peor sutiyoq orqopa puntaman. Chay sitio-mantam sutillata rikurqaku tukuy chunniq pampata. ²⁹ Chaymi Balaam nirqa Rey Balacta:

—Kaypi hatarichipuway qanchis altarkunata hinaspañataq nakamuy qanchis torotawan qanchis carnerota —nispa.

³⁰ Chaynapim Rey Balac rurarqa Balaampa tukuy kamachisqanta hinasпам wa-ñuchispa kañarqa huk torotawan huk carnerota sapa altarpi.

24 ¹ Israel casta runakunata Tayta Dios bendeciy munasqanta Balaam ya-charuspanmi manaña rirqañachu wakin kutikunapi hinaqa Diospa imam nimunanta uyariq, payqa chunniq lawmanñam qawarirqa. ² Israel casta runa-kunata aylupuralla samasqankuta qawachkaptinmi Diospa Espiritun Balaamta huntaykurqa. ³ Chaymi Balaam kaynata rimarirqa:

Beorpa churin ñoqa Balaanmi,
imakunapas allinta qawaq ñoqa Balaanmi,

⁴ Diospa rimasqankuna uyariq ñoqa Balaanmi,

Tukuy Atinyiyoq Diospa qawachisqan

qawaq ñoqa Balaanmi,

mosqoypi hina kaspay revelacionkuna

qawaq ñoqa Balaanmi kaynata nini:

⁵ Jacobpa miraynin runakuna,
imayna kuyayllapaqmi karpaykikunaqa!

Israelpa mirayninkuna,

imayna kuyayllapaqmi *yachanaykikunaqa!

⁶ Qamkunaqa rikchakunkichik

seqella plantasqa palmera sachakunamanmi

chaynataq mayu patanpi huertakunamanmi.

Qamkunaqa rikchakunkichik

Tayta Diospa plantasqan aloes plantakunamanmi

chaynataq yaku patanpi cedro sachakunamanmi.

⁷ Israel casta runakunaqa

manam yakumantapas muchunqakuchu.

Tukuy ima tarpukusqankupaqpas
manam yakuqa pisinqachu.

Reyninkuqa Rey Agagmantapas aswan
hatunraqmi kanqa.

Payqa hatun munaychakuqmi kanqa.

⁸ Paykunataqa Diosmi Egipto nacionmanta horqomurqa.

Monte toro hina kallpasapallañam payqa.

Israel casta runakunaqa

enemigon nacionkunatapas pasaypaqtam tukurunqa.

Israel casta runakunaqa

enemigonkunapa tulluntapas ñutuypaqmi-ñutuparunqa.

Paykunaqa enemigonkutam

flechankuwan tuksiypaq-tuksiparunqa.

⁹ Paykunaqa leon hinaraqmi kurkuykunpas.

Paykunaqa china leon hinaraqmi waqtapanpas.

¿Pitaqsi atinman rikchachiytaqa?

iDiospa bendecisqanyá kachun

bendecisuqnichikichik runaqa!

iDiospa ñakasqanyá kachun

ñakasuqnichikichik runaqa!

Hamuq punchawkunapaq Balaam imam rimarisqanmanta

¹⁰ Balaampa nisqanta uyarispanmi Rey Balac anchallataña rabiarurqa hinaspan
rabiamanta makintapas taqllakuspanraq Balaamta nirqa:

—Enemigoykunata ñakanaykipaqmi qayachimurqayki, aswanqa kimsakamañam
paykunapaq bendicionta mañakurunki. ¹¹ Chaynaqa wasikimanyá kutikuy. Ñoqaqa
allin reqsisqatam ruraykiman karqa aswanqa Tayta Diosmi harkakurun —nispa.

¹² Chaymi Balaamñataq nirqa:

—Ñoqapas nimurqaniñam kachamuwasqayki runakunata: ¹³ “*Yachasqayki
palaciopi huntataña qori-qollqeta qowaptikipas, Tayta Diospa kamachiwasqanpa
contranpiqa manam imatapas ruraymanchu. Allin kaqtapas otaq mana allin kaqta-
pas kikiillaymantaqa manam ruraymanchu, Tayta Diospa niwasqallantam rimasaq”
nispa. ¹⁴ Arí kunanqa llaqtaymanmi kutikusaqña aswanqa willaykusqaykiyá hamuq
tiempokunapi runaykikunata wak runakuna imam ruranankumanta —nispa.

¹⁵ Balaanmi kaynata rimarirqa:

Beorpa churin ñoqa Balaanmi,

imakunapas allinta qawaq ñoqa Balaanmi,

¹⁶ Diospa rimasqankunata uyariq

ñoqa Balaanmi,

Alto-altopi kaq Diospa tanteasqankuna yachaq

ñoqa Balaanmi,

Tukuy Atiyniyoq Diospa qawachisqan qawaq

ñoqa Balaanmi,

mosqoypi hina kaspay revelacionkuna qawaq

ñoqa Balaanmi kaynata nini:

¹⁷ Rikuchkaniñam aswanqa manam kunankuna kaqtachu,
qawachkaniñam aswanqa manam hichpallapi kaqtachu.
Lucerom Jacobpa mirayninmanta lloqsimunqa.
Munayniyoq reymi Israelpa castamanta hatarimunqa.
Moabpa castan runakunapa umantam taqñunqa.
Setpa llapallan mirayninkunatam ñutuparunqa.

¹⁸ Edompa allpantam dueñoachakunqa.
Seir Orqopi kaq enemigonkunatam vencenqa.
Israelpa castankunaqa atiywanmi ruranqa.

¹⁹ Jacobpa mirayninmantam munaychakuq lloqsinqa.
Payqa llaqtapi puchuqkunatam chinkachinqa.

²⁰ Amalec casta runakunapa allpan lawman Balaam qawarispami kaynata rimarirqa:

Amalec nacionqa wakin nacionkunamantapas
ancha reqsisqallañam.
Chaywanpas wiñaypaq tuñichisqa
kaspam purmarunqaña.

²¹⁻²² Balaamqa Cain casta runakunatapas qawarispami kaynata rimarirqa:

Cainpa mirayninkuna,
amparakunayki sitiokuna
mayna seguroña kaptinpas,
quesachakuq hina qaqa
rumikunapi yachaptikipas,
chay qesaykiqa kañasqam kanqa.
Asiria lawmanta hamuqkuna
presocharusuptikichikmi chaynaqa kankichik.

²³ Balaamqa rimarirqataqmi:

Ay ¿piraq kawsanqa tukuy kaykunata Dios ruraptinqa?

²⁴ Chipre islamantam buquekuna hamunqa.
Hinaspam Asiria nacionpi munaychakunqa.
Heberpa mirayninkunapim munaychakunqa.
Ichaqa chay munaychakuqkunapas wiñaypaqmi puchukarunqa.

²⁵ Chaymantam llaqtanman Balaam kutikurqa, Rey Balacpas ñannintam pasakurqa.

Baal Peor sutiyoq taytachata adorasqankumanta

25 ¹ Israelpa mirayninkuna Sitim lawpi samaruptinkum paykunamanta
kaq qarikuna Moab nacionniyoq warmikunawan huchallikuyta qallay-
kurqaku. ² Chay warmikunam taytacha-mamachaman imapas ofrecesqankuta
chay runakunaman convidarqa hinaptinmi mikuspanku Moab casta runakunapa
taytachankuta adorarqaku. ³ Chaynapimá Israel casta runakunaqa qatirqaku Baal-

peor sutiyoq taytachataña adoranankupaq, chayraykum Tayta Diosqa paykunapa contranpi anchallataña piñakururqa. ⁴Hinasgam Moiesta nirqa:

—Chay huchallikuq runakunapa llapallan kamachiqninkunata huñuruspayá ñoqa Tayta Diospa qayllaypi warkurachiy, paykunataqa lla pa runapa qawasqantam warkurachinki, chaynapiñam Israel casta runakunapa contranpi ancha piñakuyniyqa taninqa —nispa.

⁵Chaymi Israel casta runakunapa kamachiqninkunata Moises nirqa:

—Baal-peor sutiyoq taytachaman aysaypaq-aysachikuq castaykichiktam sapa-kama wañuchinkichik —nispa.

⁶Diosman asuykuna karpapa punkunpi Moiseswan Israel casta runakuna wachakptinkum, llapallankupa qawasqanta huk kaqnin Israel casta runa kikinpa karpanman pusaykurqa Madian casta warmita. ⁷Chayta rikuspanmi Aaronpa willkan otaq Eleazarpa churin sacerdote Finees chay huñunakusqankumanta lloqsispan lanzata aparikurqa. ⁸Hinasgam chay warmi pusaykuq runapa karpanman yaykuruspan iskayninkuta wixsanpatakama lanzawan pasarachirqa. Chayñam Israel casta runakunata wañuchiq peste onqoyqa tanirurqa. ⁹Chaywanpas ñam wañururqakuña is kay chunka tawayoq waranqa runakuna.

¹⁰Chaymi Moiesta Tayta Dios nirqa:

¹¹—Aaronpa willkan otaq Eleazarpa churin sacerdote Fineesmi Israel casta runakunapa contranpi piñakuyniyta tanirachin, payqa ñoqamanta sientisqanraykum piñakuyninpi chay runata wañurachirqa. Chayraykum Israel casta runakunapa contranpi llumpayllataña piñakuchkas paypas paykunataqa manaña tukururqanichu. ¹²Chaynaqa niyá paywan haw kayay contratota rurasqaymanta. ¹³Ñoqamanta sientisqanraykum paywanpas chaynataq mirayninkunawanpas contratota rurachkani chaynapi sacerdoteykunaña wiñaypaq kanankupaq. Chaynataqariki rurachkani Israel casta runakunapa huchankunatapas pampachaykachisqanraykum —nispa.

¹⁴Madian casta warmiwan kуска wañuruq runaqa karqa Salupa churin Zimrim, chay Zimri sutiyoq runaqa karqa Simeon ayllupa jefenmi. ¹⁵Chay Madian casta warmiñataqmi karqa Zurpa churin Cozbi. Chay Zur sutiyoq runaqa karqa Madian casta runakunapa huk kaqnin kamachiqninmi.

¹⁶Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

¹⁷Madian casta runakunawan peleaspayá venceruychik. ¹⁸Paykunaqa engañasurqankichikmi Baal-peor sutiyoq taytachankuwan, engañasurqankichiktaqmi chay Madian casta kamachikuqpa warmi churin Cozbiwanpas. Chay warmiqariki karqa paykunapa ayllunmi. Baal-peor sutiyoq taytachata castiganaypaqmi peste onqoyta kachaykamurqani chaymi chay Cozbi sutiyoq warmipas lanzawan wañuchisqa karqa.

Israel casta runakunaqa mosoqmanta yupasqa kasqankumanta

26

¹Chay peste onqoy taniruptinmi Moiestawan sacerdote Aaronpa churin Eleazarta Tayta Dios nirqa:

²—Israelpa lla pa mirayninkunamantam ayllunkuna yupankichik —nispa.

³Chaymi Jordan Mayupa hichpan Moab sutiyoq pampapi otaq Jerico llaqtapa chimpanpi Moisespiwan sacerdote Eleazar runakunata kamachirqa. ⁴Kamachirqaqa is kay chunka watayoqmanta hanayman imaynam Tayta Diospa kamachisqanpi hina yupanankupaqmi.

Egipto nacionmanta lloqsimuq Israelpa mirayninkunam karqa kaykuna:

⁵Israelpa piwi churin Ruben ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa churin Enocpa mirayninkuna, churin Falupa mirayninkuna, ⁶Hezronpa mirayninkuna hinaspa Carmipa mirayninkuna. ⁷Chaynapimá Ruben ayllumanta yupasqakunaqa karqa tawa chunka kimsayeq waranqa qanchis pachak kimsa chunkan runakuna. ⁸Falupa churinmi karqa Eliab, ⁹Eliabpa churinkunañataqmi karqa Nemuel, Datan hinaspa Abiram. ¹⁰Datanwan Abiramqa runakunapa cabecillanmi karqa. Kay iskayninkumá Coreypa umachasqankunawan huñunakuruspanku Moisespa hinaspa Aaronpa contranpi hatarirqaku. Chaynataqa ruraraqaku Tayta Diospa contranpi hatarispankum chaymi allpa kicharikuykuspan millpururqa Datantawan Abiramta chaynataq Coreytapas. Chaypitaqmi iskay pachak pichqa chunkan runakunapas ninapa rupasqan wañururqaku. Chaynaqa pasakurqa manaña masta ruranankupaqmi. ¹¹Chaywanpas Coreypa churinkunaqa manam wañurqakuchu.

¹²Simeon ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Nemuelpa miraynin, Jaminpa miraynin, Jaquinpa miraynin, ¹³Zerapa miraynin hinaspa Saulpa miraynin. ¹⁴Chaynaqa Simeonpa ayllumanta kaqkunaqa karqa iskay chunka iskayniyoq waranqa iskay pachaknin runakunam.

¹⁵Gad ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Zefonpa mirayninkuna, Haguipa mirayninkuna, Sunipa mirayninkuna, ¹⁶Oznipa mirayninkuna, Eripa mirayninkuna, ¹⁷Arodpa mirayninkuna hinaspa Arelipa mirayninkuna. ¹⁸Chaynapimá Gad ayllumanta yupasqakunaqa karqa tawa chunka waranqa pichqa pachaknin runakuna.

¹⁹Juda sutiyoq runapa churinkunam karqa Er hinaspa Onan, ichaqa paykunaqa Canaan allpapi kachkaspallaraqmi wañukurqaku. ²⁰Chaynaqa Juda ayllumanta lloqsirqa runakunaqa karqa kaykunam: Selapa mirayninkuna, Farespa mirayninkuna hinaspa Zerapa mirayninkuna. ²¹Farespa churinkunañataqmi karqa Hezron hinaspa Hamul. ²²Chaynapimá Juda ayllumanta yupasqakunaqa karqa qanchis chunka soqtayeq waranqa pichqa pachaknin runakuna.

²³Isacar ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Tolapa mirayninkuna, Fuapa mirayninkuna, ²⁴Jasubpa mirayninkuna hinaspa Simronpa mirayninkuna. ²⁵Chaynapimá Isacar ayllumanta yupasqakunaqa karqa soqta chunka tawayoq waranqa kimsa pachaknin runakuna.

²⁶Zabulon ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Seredpa mirayninkuna, Elonpa mirayninkuna hinaspa Jahleelpa mirayninkuna. ²⁷Chaynapimá Zabulon ayllumanta yupasqakunaqa karqa soqta chunka waranqa pichqa pachaknin runakuna.

²⁸Joseypa churinkunamantam karqa Manases ayllu hinaspa Efrain ayllu. ²⁹Manases ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Maquirpa mirayninkuna, Maquirpa churin Galaadpa mirayninkuna, ³⁰Galaadpa mirayninkunamantam lloqsirqa Jerzerpa mirayninkuna, Helecpa mirayninkuna, ³¹Asrielpa mirayninkuna, Siquempa mirayninkuna, ³²Semidapa mirayninkuna hinaspa Heferpa mirayninkuna.

³³Heferpa churin Zelofehad sutiyoq runapaqa manam qari churinkuna karqachu, kaspapa-karqa warmi churinkunallam. Chay warmi churinkunam karqa Maala, Noa, Hogla, Milca hinaspa Tirsá. ³⁴Chaynapimá Manases ayllumanta yupasqakunaqa karqa pichqa chunka iskayniyoq waranqa qanchis pachaknin runakuna.

³⁵Efrain ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Sutelapa mirayninkuna, Bequerpa mirayninkuna hinaspa Tahanpa mirayninkuna. ³⁶Sutelapa mirayninkunaqa karqa Eranpa mirayninkunam. ³⁷Chaynapimá Efrain ayllumanta yupasqakunaqa karqa kimsa chunka iskayniyoq waranqa pichqa pachaknin runakuna. Chaynamá karqaku Josey ayllumanta kaq casta runakunaqa.

³⁸Benjamin ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Belapa mirayninkuna, Asbelpa mirayninkuna, Ahirampa mirayninkuna, ³⁹Sufampa mirayninkuna hinaspa Hufampa mirayninkuna. ⁴⁰Bela castamanta kaq runakunam karqa Ardp mirayninkuna hinaspa Naamanpa mirayninkuna. ⁴¹Chaynapimá Benjamin ayllumanta yupasqaku-naqa karqa tawa chunka pichqayoq waranqa soqta pachaknin runakuna.

⁴²Dan ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Suhampa mirayninkuna. Paykunamá karqa Danpa mirayninkuna. ⁴³Chaynapimá Suham castamanta yupasqakunaqa karqa soqta chunka tawayoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

⁴⁴Aser ayllumantañataqmi lloqsirqa Imnapa mirayninkuna, Isuipa mirayninkuna hinaspa Beriapa mirayninkuna. ⁴⁵Beria castamanta kaq runakunam lloqsirqa Heberpa mirayninkuna, Malquielpa mirayninkuna. ⁴⁶Aser sutiyoq runapaqa karqataqmi warmi churipas Sera sutiyoq. ⁴⁷Chaynapimá Aser ayllu yupasqakunaqa karqa pichqa chunka kimsayoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

⁴⁸Neftaliy ayllumanta kaq runakunam lloqsirqa Jahzeelpa mirayninkuna, Gu-nipa mirayninkuna, ⁴⁹Jezerpa mirayninkuna hinaspa Silempa mirayninkuna. ⁵⁰Chaynapimá Neftaliy ayllumanta yupasqakunaqa karqa tawa chunka pichqayoq waranqa tawa pachaknin runakuna.

⁵¹Chaynaqa Israelpa mirayninkunata yuparuptinkum karqa soqta pachak hukniyoq waranqa qanchis pachak kimsa chunkan runakuna.

Diospa prometesqan allpaqa imaynam partisqa kananmanta

⁵²Tayta Diosmi Moisesta nirqa:

⁵³—Chay yupasqa kasqankuman hinamá partinki herencia allpataqa. ⁵⁴Achka ayllu kaqkunamanmi qonki hatunnin herenciata, pisi kaqkunamanñataqmi qonki taksan kaqta. Chaynaqa sapa ayllukunamanmá herencia allpataqa qonki yupasqa kasqankuman hina. ⁵⁵Allpataqa partinki sorteaspa, sapakamam abuelonkupa ayllunman hina herenciataqa chaskinqaku. ⁵⁶Chaynaqa suerteaspa achkapas otaq asllapas kasqankuman hina herenciankutaqa partinki.

Leviy ayllu runakuna yupasqa kasqankumanta

⁵⁷Leviy ayllumanta yupasqa kaqkunam karqaku Gersonpa mirayninkuna, Coatpa mirayninkuna hinaspa Meraripa mirayninkuna. ⁵⁸Leviy ayllumanta kaqmi karqa Libnipa mirayninkunapas, Hebronpa mirayninkunapas, Mahlipa mirayninkunapas, Musipa mirayninkunapas hinaspa Coreypa mirayninkunapas.

Coatpa mirayninmi karqa Amram. ⁵⁹Egipto nacionpiraq Leviypa mirayninkuna kachkaptinmi nacerqa Jocabed sutiyoq warmi, chay warmiwanmi casarakurqa Amram. Paykunapa wawa-churinmi karqa Aaron, Moises hinaspa paninku Mariapas. ⁶⁰Aaronpa churinkunam karqa Nadab, Abiu, Eleazar hinaspa Itamar. ⁶¹Ichaqa Nadabwan Abiumi wañururqaku Tayta Diospaq mana kamachisqan inciensota qontichisqankurayku.

⁶²Huk killayoqmanta hanayman Leviy ayllu runakunata yupasqankum karqa iskay chunka kimsayoq waranqa qarikuna. Wakin Israel ayllukunawanqa manam yupasqachu karqa Leviy ayllukunaqa. Chaynaqa karqaku Israel wakin ayllukunawan herencia allpata mana chaskisqankuraykum.

⁶³Israelpa mirayninkunatamá Moisespiwan Sacerdote Eleazar yuparqa Jordan Mayupa hichpan Jerico llaqtaqa chimpanpi otaq Moab sutiyoq pampakunapi. ⁶⁴Kay yupasqankupi-

qa manañam karqañachu Moiseswan sacerdote Aaronpa Sinai sutiyoq chunniqpi yupasqan runakunaqa. ⁶⁵Chay wañururq runakunamantaqa Tayta Diosmi nirqaña kaynata:

—Paykunaqa chunniqpi wañunqakupuni hinaptinmi huk qaripas mana puchunqachu, puchuspaqa-puchunqa Jefonepa churin Calebwan Nunpa churin Josueyllam.

Zelofehadpa warmi churinkuna herencia mañakusqankumanta

27 ¹Joseypa huknin churinmi karqa Manases, chay Manasespa churinmi karqa Maquir, Maquirpa churinmi karqa Galaad, Galaadpa churinmi karqa Hefer, Heferpa churinñataqmi karqa Zelofehad, paypañataqmi karqa pichqa warmi churinkuna, paykunam karqa Maala, Noa, Hogla, Milca hinaspa Tirsas. Paykunaqa karqa Manases ayllumantam. ²Paykunam pichqantin rirqaku Diosman asuykuna karpapa punkunman chaypi Moiseswan, sacerdote Eleazarwan hinaspa ayllukunapa kamachiqninkunawan rimanankupaq. Paykunatam nirqaku:

³—Taytayku Zelofehadmi chunniqpi wañururqa. Ichaqa payqa wañukurqa manam Tayta Diospa contranpi hoqarikuq Coreypa umachasqankunawan kuskachu. Kikinpa huchanmantam payqa wañukurqa mana qari churiyoq. ⁴Chaynaqa ¿imaynanpitaq taytaykupa sutiñga chinkachisqa kanman castamasinkunamantaqa? ¿Mana qari churiyoq kasqanraykuchu sutin chinkachisqa kanman? Qoykuwaykuyá allpata taytaykupa wawqenkunaman qosqaykichik allpatawan kuskata —nispa.

⁵Hinaptinmi Moises chay warmikunapa asuntonta Tayta Diosman willarqa.

⁶Chaymi Tayta Diosñataq nirqä:

⁷—Allintam nichkanku Zelofehadpa warmi churinkunaqa, tionkuman herencia allpa qosqaykichikta hinam wañukuq taytankumanpas tupaqnin allpata qonkichik chaynapi chay herencia allpaqa chay warmi churinkunapaña kananpaq. ⁸Israelpa mirayninkunamanpas ninkitaqmi kaynata: “Qamkuna ukupi pipas wañukunqa mana qari churiyoq hinaptinqa warmi churinkunamanñam qonkichik chay herencia allpataqa. ⁹Sichum warmi churinpas manaña kaptinqa chay herencia allpataqa qonkichik wañukuqpa wawqenkunamanñam. ¹⁰Chay wañukuqpa wawqenkunapas manaña kaptinqa chay herencia allpatam qonkichik chay wañukuqpa taytanpa wawqenkunamanña. ¹¹Sichu chay wañukuqpa taytanpa wawqenkuna manaña kaptinqa chay herencia allpatam dueño chakunarpa qonkichik chay wañukuqpa hichpa ayllunmanña” nispa. Kay decretoqa kanqa Israelpa mirayninkunaman reglamento qonaykipaqmi imaynam qanman kamachisqaypi hina.

Moisespa rantinpi Josueyña nombrasqa kasqanmanta

(Dt 31:1-18)

¹²Tayta Diosmi Moisesman kaynata nirqä:

—Riyá Abarim sutiyoq orqoman, chay orqomantam qawarinki Israelpa mirayninkunaman qosqay allpata. ¹³Chay allpata qawaykuspaykiñam wañukunki chaynapim wawqeki Aaronpa hinaspa abueloykikunapa kasqanman rinki. ¹⁴Kayllapiqa wañukunki Zin sutiyoq chunniqpi mana kasuwasqaykichikraykum, chaynataqa ruraraqankichik huñunasqa runakuna atipanakuptinkum, paykunapa qayllanpimá yakuta mañakuptinku chuya kasqayta mana qawachirqankichikchu. Chaymi lloqsíq yakuta suticharqaku Meriba nispa, chayqa tarikun Zin sutiyoq chunniq Cades lawpim.

¹⁵Chaymi Tayta Diospa Moises nirqä:

¹⁶—Llapallan runakuna kawsachiq Dios Taytalláy, qamyá nombray huk kaqnin runata huñunasqa runakunata kamachinanpaq ¹⁷chaynapi guerra kaptinpas

paykunata pusananpaq, qam Tayta Diospa huñunasqa runaykikuna mana michiq-niyoq ovejakuna hina mana kananpaqmi payña pusanqa —nispa.

¹⁸Hinaptinmi Tayta Diosñataq nirqa:

—Espiritupa huntasqan Nunpa churin Josueytam akllanki hinaspa paypa umanman makikita churanki. ¹⁹Paytaqa sayachinki sacerdote Eleazarpa hinaspa huñunasqa llapallan runakunapa qayllanpim. Paykuna qawachkaptinkumá imam ruranankunata kunanki. ²⁰Atiynikitamá paymanña qonki Israelpa llapallan mirayninkuna paytaña kasukunankupa. ²¹Sacerdote Eleazarpa ñawpaqninpi Josuey sayaykuptinmi paypaq Eleazar tapuwaspa asuntokuna arreglana Urim sutiyoq rumita qawanqa. Josueymi kamachinqa Israelpa llapallan mirayninkunata tukuy imatapas ruranankupa —nispa.

²²Tayta Diospa kamachisqanta hina Moises ruraspanmá Josueyta sayachirqa sacerdote Eleazarpa hinaspa huñunasqa llapallan runakunapa ñawpaqninpi. ²³Paypa umanman Moises makinkunata churaspanmi imam ruranankunata kunarqa imaynam Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

Sapa punchaw ofrendakuna qonankumanta

(Ex 29:38-46)

28 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman kamachinanpaqmi Moisesta Tayta Dios nirqa kaynata:

—Tieppollanpim ofrecemuwankichik mikuy ofrendaytapas chaynataq kañapuwanaykichik ofrendaytapas, chaykunataq ofrecemuwankichik miski asnaq ofrendakunata hinam. ³Ñoqa Tayta Diosman kañapuwananku ofrendakunamantapas ninkitaqmi kaynata: “Watayoq sano iskay carnerokunatam mana tipiyta sapa punchaw lliwta kañapuwanankichik. ⁴Tempranonpim kañapuwanankichik malta carnerota, huknintañataqmi kañapuwanankichik inti seqaykuytaña. ⁵Ofrecewankichiktaqmi kawsaykunamanta ofrendatapas, chaykunataq kanqa iskay kilo fino harinam hinaspa kutasqa aceitunasanta horqosqa huk litro aceitewan chapusqam. ⁶Sinai Orqopi kamachisqayta hinam chaykunataq sapa kutilla kañapuwanankichik miski asnaq ofrendaypaq, chayqariki ñoqa Tayta Diospaq kañapuwasqaykichik ofrendam. ⁷Sapa carnero ofrendawanmi ofrecewankichiktaq tallinapaq huk litro vinotapas, chay vinotapaq tallinkichik santuarioyppim ñoqa Tayta Diospaq. ⁸Kañapuwanankichiktaqmi huknin carnerotapas inti seqaykuytaña, chaytaq rurankichik tempranonpi kañapuwanaykichikta hinallam kawsay ofrendayoqta chaynataq tallinapaq vinoqta. Chay ofrendakunaqariki ñoqa Tayta Diospaq kañana miski asnaq ofrendam.”

Samana punchawpi ofrenda qonankumanta

⁹—Samana punchawpiñataqmi ofrecemuwankichik watayoq sano iskay carnerokunata, aceitewan chapusqatataqmi ofrecemuwankichik tawa kilo fino harinatapas, chay ofrendaqa kanqa tallinapaq vino ofrendayoqmi. ¹⁰Sapa punchaw chay tallina ofrendayoq lliw kañapuwanaykichik ofrendamantapas, kañapuwanankichikmá sapa samana punchawpi lliw kañana ofrendakunata.

Mosoq killapi ofrenda qonankumanta

¹¹—Sapa killapa qallariyninpi sapa ñoqa Tayta Diospaqmi kañapuwanankichik iskay malta torokunata, poqosqa carnerota chaynataq watayoqkama sano qanchis carnerokunatapas. ¹²Sapa malta toro ofrendapaqmi kanqa aceitewan chapusqa soqta kilo fino harina. ¹³Watayoq sapa carneropaqnñataqmi kanqa aceitewan chapusqa iskay kilo fino

harina. Chay ofrendakunaqariki ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam. ¹⁴Tallinapaq kaq iskay litro vinom kanqa huk malta toro ofrendapaq, litro parten tallinapaq vinoñataqmi kanqa huk poqosqa carnero ofrendapaq, huk litro tallinapaq vinoñataqmi kanqa watayoq sapa carnero ofrendapaq. Chay lliw kañana ofrendataqa chaynata-má ofrecekunakichik watantinpuni sapa killapa qallariyninpi. ¹⁵Sapa punchaw tallina ofrendayoq lliw kañapuwankichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wa-ñuchipuwankichiktaq hucha pampachanapaq kaq huk chivato ofrendatapas.

Pascua Fiestapi ofrendakunamanta

(Lv 23:5-8)

¹⁶—Punta kaq killapa chunka tawayoq kaq punchawninpi ñoqa Tayta Diospaq Pascua Fiestata rurankichik. ¹⁷Chunka pichqayoq kaq punchawpiñataqmi hatun fiesta kanqa. Qanchis punchawpunim mikunkichik mana qonchuyoq tantata. ¹⁸Chay fiestapa punta kaq punchawninpi qayanakuspa ñoqallapaqña huñunakuyta rurankichik. Chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu. ¹⁹Ñoqa Tayta Diosmanmi lliwta kañaspa ofrecekunakichik iskay malta torota, huk poqosqa carnerota chaynataq watayoqkama qanchis carnerokunatapas. Chay animalkunapaq kanqa sanokamam. ²⁰Kawsaykunamanta aceitewan chapusqa fino harina ofrendañataqmi kanqa soqta kilo sapa toro ofrendapaq, tawa kilo harinañataqmi kanqa huk poqosqa carnero ofrendapaq, ²¹iskay kilo harinañataqmi kanqa watayoqkama sapa carnero ofrendapaq. ²²Huchaykichik pampachasqa kananpaqmi ofrecekunakichik huk chivatota. ²³Sapa tempranonpi lliw kañapuwankichik ofrendakunamantapas ofrecekunakichikmá chay fiestapi ofrendakunatapas. ²⁴Hina chaynallatamá rurankichik qanchisnintin punchawpuni mikunapaq ofrendatapas. Chay ofrendakunaqariki ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam. Sapa punchaw tallinapaq ofrendayoq ofrendakunamantapas chay ofrendakunatamá ofrecekunakichik. ²⁵Chay fiestapa qanchis kaq punchawninpi qayanakuspa ñoqallapaqña huñunakuyta rurankichik. Chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu.

Kawsaykunapa punta kaq rurun ofrendamanta

(Lv 23:9-22)

²⁶—Semanakuna sutiyoq fiestapi ñoqa Tayta Diosman kawsaykunapa punta kaq rurunkunata ofrecekunakichikqa qayanakuspam ñoqallapaqña huñunakuyta rurankichik, chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu. ²⁷Ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrenda kananpaqmi lliwta kañaspa ofrecekunakichik iskay malta torokunata, huk poqosqa carnerota hinaspa watayoqkama qanchis carnerokunata. ²⁸Kawsaykunamanta aceitewan chapusqa fino harina ofrendañataqmi kanqa soqta kilo sapa toro ofrendapaq, tawa kilo harinañataqmi kanqa huk poqosqa carnero ofrendapaq, ²⁹iskay kilo harinañataqmi kanqa watayoqkama sapa carnero ofrendapaq. ³⁰Huchaykichik pampachasqa kananpaqmi ofrecekunakichik huk chivatota. ³¹Kawsaykunamanta ofrendayoq sapa punchaw lliw kañana ofrendakunamantapas, chay ofrendakunatamá kañapuwankichik, chay animalkunapaq kanqa sanokamam. Chay fiestapi ofrendakunatamá kañapuwankichik tallinapaq ofrendayoqta.

Cornetilla Tocana Fiestamanta

(Lv 23:23-25)

29 ¹—Qanchis kaq killapa punta kaq punchawninpim qayanakuspa ñoqa-llapaqña huñunakuyta rurankichik, chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu. Chay punchawqa kanqa cornetillakuna tocana punchawmi. ²Ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrenda kananpaqmi lliwta kañaspa ofrecewankichik huk malta torota, huk poqosqa carnerota hinaspa watayoqkama qanchis carnerota, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ³Kawsaykunamanta aceitewan chapusqa fino harina ofrendañataqmi sapa toro ofrendapaq kanqa soqta kilo, tawa kilo harinañataqmi kanqa huk poqosqa carnero ofrendapaq, ⁴iskay kilo harinañataqmi kanqa watayoqkama sapa carnero ofrendapaq. ⁵Huchaykichik pampachasqa kananpaqmi ofrecewankichik huk chivatota. ⁶Sapa killa hinaspa sapa punchaw lliw kañapuwanykichik animalkunamantapas chay fiestapi qowanaykichik ofrendakunatamá ofrecewankichik. Chay fiestapi ofrendakunataqa qowanaykichik kawsaykunamanta ofrendatawanmi hinaspa tallinapaq vinotawanmi. Chay ofrendakunaqa kanqa ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrendam.

Hucha Pampachana Punchawpi ofrendakunamanta

(Lv 23:26-32)

⁷—Chay qanchis kaq killapa chunka kaq punchawninpim qayanakuspa ñoqalla-pa qña huñunakuyta rurankichik, chay punchawpiqa ayunaspam humillakunkichik hinaspataqmi imapipas ama llamkankichikchu. ⁸Ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrenda kananpaqmi lliwta kañaspa ofrecewankichik huk malta torota, huk poqosqa carnerota hinaspa watayoqkama qanchis carnerota, chay animalkunaqa kanqa sano-kamam, ⁹kawsaykunamanta aceitewan chapusqa fino harina ofrendañataqmi sapa toro ofrendapaq kanqa soqta kilo, tawa kilo harinañataqmi kanqa huk poqosqa carnero ofrendapaq. ¹⁰Iskay kilo harinañataqmi kanqa watayoqkama sapa carnero ofrendapaq. ¹¹Huchaykichik pampachasqa kananpaq qowanaykichik ofrendamantapas chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq sapa punchaw qowanaykichik ofrendakunamantapas hinaspa tallipuwanykichik vino ofrendayoq lliw kañapuwanykichik animalmantapas huk chivatotamá ofrecewankichik huchaykichik pampachasqa kananpaq.

Ramada Sutiyoq Fiestapi ofrendakunamanta

(Lv 23:33-44)

¹²—Qanchis kaq killapa chunka pichqayoq punchawninpim qayanakuspa ñoqalla-pa qña huñunakuyta rurankichik, chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu. Qanchis punchawnintinmi ñoqa Tayta Diospaq hatun fiestata rurankichik. ¹³Punta kaq punchawpim ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrenda kananpaq kañapuwankichik chunka kimsayoq malta torokunata, iskay poqosqa carnerokunata hinaspa watayoqkama chunka tawayoq carnerokunata, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ¹⁴Kawsaykunamanta aceitewan chapusqa fino harina ofrendañataqmi sapa toro ofrendapaq kanqa soqta kilo, tawa kilo harinañataqmi kanqa huk poqosqa carnero ofrendapaq, ¹⁵iskay kilo harinañataqmi kanqa watayoqkama sapa carnero ofrendapaq. ¹⁶Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichiktaq hucha pampachanapaq kaq huk chivato ofrendatapas.

¹⁷—Chay fiestapa iskay kaq punchawninpiñataqmi kañapuwankichik chunka iskayniyoq malta torokunata, poqosqa iskay carnerokunata hinaspa watayoqkama chunka tawayoq carnerokunata, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ¹⁸Kawsaykuna ofrendatawan tallinapaq vino ofrendatam ofrecekawankichik hayka animalkunapa kasqanman hina, chaykunataqa ofrecekawankichik malta torokunatawan, poqosqa carnerokunatawan hinaspa watayoq carnerokunatawan kuskatam, chaytaqa rurankichik reglamentoman hinamá. ¹⁹Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichiktaq hucha pampachanapaq kaq chivato ofrendatapas.

²⁰—Chay fiestapa kimsa kaq punchawninpiñataqmi kañapuwankichik chunka hukniyoq malta torokunata, iskay poqosqa carnerokunata hinaspa watayoqkama chunka tawayoq carnerokunata. ²¹Kawsaykunamanta ofrendatapas hinaspa tallinapaq vino ofrendatapas ofrecekawankichik hayka animalkunapa kasqanman hinam, chaykunataqa ofrecekawankichik malta torokunatawan, poqosqa carnerokunatawan hinaspa watayoqkama carnerokunatawan kuskatam, chaytaqa rurankichik reglamentoman hinamá. ²²Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichiktaq hucha pampachanapaq kaq huk chivato ofrendatapas.

²³Chay fiestapa tawa kaq punchawninpiñataqmi kañapuwankichik chunka malta torokunata, iskay poqosqa carnerokunata chaynataq watayoq carnerokunatapas, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ²⁴Kawsaykunamanta ofrendatapas hinaspa tallinapaq vino ofrendatapas ofrecekawankichik hayka animalkunapa kasqanman hinam, chaykunataqa ofrecekawankichik malta torokunatawan, poqosqa carnerokunatawan hinaspa watayoq carnerokunatawan kuskatam, chaytaqa rurankichik reglamentoman hinamá. ²⁵Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichiktaq hucha pampachanapaq kaq huk chivato ofrendatapas.

²⁶—Chay fiestapa pichqa kaq punchawninpiñataqmi kañapuwankichik isqon malta torokunata, iskay poqosqa carnerokunata hinaspa watayoqkama chunka tawayoq carnerokunata, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ²⁷Kawsaykuna ofrendatawan tallinapaq vino ofrendatam ofrecekawankichik hayka animalkunapa kasqanman hina, chaykunataqa ofrecekawankichik malta torokunatawan, poqosqa carnerokunatawan hinaspa watayoq carnerokunatawan kuskatam, chaytaqa rurankichik reglamentoman hinamá. ²⁸Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichik hucha pampachanapaq kaq huk chivato ofrendatapas.

²⁹—Chay fiestapa soqta kaq punchawninpiñataqmi kañapuwankichik pusaq malta torokunata, iskay poqosqa carnerokunata hinaspa watayoqkama chunka tawayoq carnerokunata, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ³⁰Kawsaykuna ofrendatawan tallinapaq vino ofrendatam ofrecekawankichik hayka animalkunapa kasqanman hina, chaykunataqa ofrecekawankichik malta torokunatawan, poqosqa carnerokunatawan hinaspa watayoq carnerokunatawan kuskatam, chaytaqa rurankichik reglamentoman hinamá. ³¹Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichiktaq hucha pampachanapaq kaq chivato ofrendatapas.

³²—Chay fiestapa qanchis kaq punchawninpiñataqmi kañapuwankichik qanchis malta torokunata, iskay poqosqa carnerokunata hinaspa watayoqkama chunka tawayoq carnerokunata, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ³³Kawsaykunamanta ofrendatawan tallinapaq vino ofrendatam ofrecewankichik hayka animalkunapa kasqanman hina, chaykunataqa ofrecewankichik malta torokunatawan, poqosqa carnerokunatawan hinaspa watayoq carnerokunatawan kuskatam, chaytaqa rurankichik reglamentoman hinamá. ³⁴Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichiktaq hucha pampachanapaq kaq huk chivato ofrendatapas.

³⁵—Chay fiestapa pusaq kaq punchawninpiñataqmi hatun huñunakuyta rurankichik, chay punchawpiqa amamá imapias llamkankichikchu. ³⁶Ñoqa Tayta Diospaq miski asnaq ofrenda kanapqami kañapuwankichik huk malta torota, huk poqosqa carnerota hinaspa watayoqkama qanchis carnerokunata, chay animalkunaqa kanqa sanokamam. ³⁷Kawsaykunamanta ofrendatawan tallinapaq vino ofrendatam ofrecewankichik hayka animalkunapa kasqanman hina, chaykunataqa ofrecewankichik malta torotawan, poqosqa carnerotawan hinaspa watayoq carnerokunatawan kuskatam, chaytaqa rurankichik reglamentoman hinamá. ³⁸Tallinapaq ofrendayoq chaynataq kawsaykunamanta ofrendayoq lliw kañapuwanykichik ofrendakunamantapas ñoqa Tayta Diospaqmi wañuchipuwankichik hucha pampachanapaq kaq chivato ofrendatapas.

³⁹—Chaykunatamá imam tiempollanpi ñoqa Tayta Diospaq kañapuwankichik. Hina chay tiempopitaqmi ofrecewankichik prometewasqaykichik ofrendakunatapas, voluntad ofrendaykichikkunatapas, lliw kañapuwanykichik ofrendakunatapas, kawsaykunamanta ofrendaykichikkunatapas, tallinapaq vino ofrendaykichikkunatapas chaynataq ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta ofrendakunatapas.

⁴⁰Tayta Diospa tukuy kamachisqanta hinamá Moises nirqa Israelpa mirayninkunaman.

Diosman prometekuspaqa cumplinamanta

30 ¹Tayta Diospa kamachisqantam Israel ayllukunapa jefenkunaman Moises kaynata nirqa:

²—Tayta Diosman pipas prometekuspanqa otaq juramentowan kikinmanta imatapas obligakuspanqa, chay rimasqantam cumplinapuni, tukuy imapas rimasqanman hinamá ruranqa.

³—Soltera warmi taytanpa wasinpiraq kachkan Tayta Diosman imatapas prometekuspanqa otaq kikinmanta imatapas obligakuspanqa, ⁴cumplenqapunim imapas prometekusqanta otaq kikinmanta imapas obligakusqanta, chaynataqa ruranqa taytanpa uyarichkaspan paywan acuerdo kasqanraykum. Llapallantamá cumplinqa imapas prometekusqantaqa chaynataq kikinmanta llapallan obligakusqantaqa. ⁵Aswanqa chay soltera warmipa prometekusqanta otaq kikinmanta imatapas obligakusqanta taytan uyariruspan hina chay punchawllapi harkakuruptinqa chay warmiqa manam cumplinachu, Tayta Diospas pampachaykunqam chay warmipa taytan harkakurusqanrayku.

⁶—Sichu huk warmi imatapas prometekuruchkaspan otaq imatapas mana ancha piensarispa kikinmanta obligakuruchkaspan casarakurunman ⁷hinaptinñataq qosanpas chayta yacharuchkaspan mana imatapas niptinqa, chay warmim imam prometekusqanman hina hinaspa kikinmanta obligakusqanman hina cumplinapuni. ⁸Ichaqa chay warminpa prometekusqanta otaq mana ancha piensarispa

kikinmanta imatapas obligakusqanta yacharusqan punchawpi qosan harkakurup-tinqa chay warmiqa manam cumplinanchu, Tayta Diospas pampachaykunqam.

⁹—Viuda warmipa otaq leyman hina rakinasqa warmipa imapas prometekus-qanqa hinaspa kikinmanta obligakusqanqa cumplisqapunim kanqa.

¹⁰—Sichu casada warmi qosanpa wasinpiraq kachkaspan imatapas promete-kuptinqa otaq kikinmanta jurasparaq obligakuptinqa ¹¹chaynapi qosanpas chayta yacharuchkaspan upallakuykuspa mana harkakuptinqa chay warmim promete-kusqantawan kikinmanta obligakusqanta cumplinapuni. ¹²Ichaqa chay warmipa prometekusqanta otaq kikinmanta obligakusqanta hina chay punchawllapi qosan uyariruspan harkakuruptinqa chay warmiqa manam cumplinanchu tukuy nisqan-kunataqa. Qosan harkakurusqanraykum Tayta Diospas pampachaykunqa.

¹³—Mayqan warmipapas tukuy imapas prometekusqantaqa otaq kikinmanta ju-rasparaq ayunanapq tukuy imapas obligakusqantaqa qosanmi “allinmi” ninqa otaq “manam” ninqapas. ¹⁴Paqarinnintin punchawkama qosan upallakuykus-pan mana harkakuspanqa chay warmipa tukuy prometekusqankunatawan tukuy obligakusqankunatam cumplinapq “allinmi” nichkan, payqa aceptachkan chay warminpa rimarisqan punchawpi uyarichkaspan mana harkakusqanraykum.

¹⁵Chay warminpa rimarisqankunata uyarichkaspan mana chay punchawllapi har-kakuruspanqa kikinñam warminpa huchanwan cuentallikunqa —nispa.

¹⁶Chay decretokunatam Tayta Dios kamachirqa Moisesman chaynapi chayku-naman hina warminwan qosan rurananpaq chaynataq taytanpas wasinpiraq kaq soltera churinwan imaynam rurananpaq.

Madian casta runakunata wañuchisqankumanta

31 ¹Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

²—Israelpa mirayninkunapaqyá Madian casta runakunata vengakuy hinaspañam wañukunki —nispa.

³Moisesmi runakunata nirqa:

—Wakinnikichikyá guerrapaq alistakuspa riychik Madian casta runakunapa contranpi, paykunatayá vengakamuychik Tayta Diospa sutinpi. ⁴Israelpa llapallan mi-rayninkunamantam sapa ayllumanta kachankichik waranqa peleaq runakunata —nispa.

⁵Chaynapimá sapa ayllumanta akllarqaku guerrapi peleaq waranqa runakunata, listasqan llapallan runakunaqa karqa chunka iskayniyoq waranqam. ⁶Guerramanmá sapa ayllumanta Moises kacharqa waranqa runakunata. Sacerdote Eleazarpa chu-rin Fineestapas guerramanmi kacharqa, payqa rirqa santuariopa servicionkunatapas chaynataq tocanankupaq cornetillakunatapas aparikuspan. ⁷Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam Madian casta runakunawan peleaspa wañuchimurqaku llapallan qarikunata. ⁸Chay runakunatawan kuskatataqmi wañuchimurqaku Madian casta runa-kunapa pichqantin reyninkutapas, chay reykunam karqa Evi, Requiem, Zur, Hur hinaspa Reba. Espadawanmi wañuchirqakutaq Beorpa churin Balaam sutiyoq runatapas. ⁹Israel-pa mirayninkunam Madian casta warmikunatapas hinaspa wawankunatapas presota pusarqaku, qatikurqakutaqmi tukuy animalninkutapas hinaspa apakurqakutaq tukuy imankutapas. ¹⁰Kañaykurqakutaqmi paykunapa *yachasqan llapallan llaqtakunatapas chaynataq llapallan campamentonkutapas. ¹¹Chaynapimá warmikunatapas hinaspa wa-wakunatapas animalkunatawan hinaspa tukuy qechumusqankutawan hapikuykurqaku.

¹²Chaykunatam aparqaku Moisesman, sacerdote Eleasarman hinaspa huñunasqa Israel-

pa mirayninkunaman Moab sutiyoq chunniq pampa campamentopi kachkaptinku. Chay campamentoqa kachkarqa Jordan Mayupa hichpan Jerico llaqtaqa chimpanpim.

¹³Moisesmi sacerdote Eleazarwan hinaspa huñunasqa runakunapa jefenkunawan campamentomanta taripaqnin lloqsirgaku ¹⁴ichaqa waranqa soldado chaynataq pachak soldado kamachiq guerramanta kutimuq jefekunapaqmi Moises piñakurqa. ¹⁵Paykunatam nirqa:

—Llapa warmikunataqa ¿manachum wañuchimurqankichik? ¹⁶Chay warmikunapaq Balaampa umachasqan kaspankum Tayta Diospa contranpi Israelpa mirayninkunata hoqarichirgaku chaynapi Baal-peor sutiyoq taytachankutaña servinankupaq. Chayraykum Tayta Diospas runankunata castigarqa peste onqoywan. ¹⁷Kunanpuniyá wañuchiychik llapallan qari wawakunatapas chaynataq mana doncella kaq warmikunatapas. ¹⁸Doncella kaq sipaskunallatañam amaqa wañuchinkichikchu. ¹⁹Runata llapa wañuchiqlakunapa wañusqa runapa ayan hapiqkunapiwanyá campamentomanta hawapi samaychik qanchis punchawpuni. Kimsa kaq punchawpiwan qanchis kaq punchawpim qamkunapa chuyanchakunkichik, chuyanchakunqakutaqmi chay presochamusqaykichikkunapas. ²⁰Chuyanchankichiktaqmi llapa pachakunatapas chaynataq qaramanta tukuy ima rurasqa kaqkunatapas chaynataq cabrapa pelomanta awasqa pachakunatapas hinaspa kullumanta llapa serviciokunatapas —nispa.

²¹Guerramanta kutimuq soldadokunatam sacerdote Eleazar nirqa:

—Moisesman kamachispanmi Tayta Dios kay decretota yachachirqa: ²²“Qoritapas, qollqetapas, broncepas, fierrotapas, estañotapas, tititapas ²³chaynataq imapas ninapa mana ruparunan kaqtaqa chuyanchanaykichikpaqmi ninanta pasachinkichik hinaspa chuyanchana yakuwan chuyanchankichik. Tukuy imapas ninapa ruparunan kaqkunatañataqmi yakuwan mayllankichik. ²⁴Qanchis kaq punchawpi pachaykichikta taqsaspa chuyanchasqaña kankichik, chaymantañam campamentomanpas kutiykunkichik” nispa.

Imakunapas qechumusqanku rakinakusqankumanta

²⁵Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

²⁶—Qampiwan sacerdote Eleazarpi runakunapa jefenkunapiwan yupankichik pusamusqanku runakunata chaynataq animalkunatapas. ²⁷Iskayman rakispaykichikmi partenta qonkichik guerrapi peleamuqkunam, partentañataqmi qonkichik wakin runakunaman. ²⁸Ñoqa Tayta Diospaqpas contribuciontam rakipuwanki chay guerrapi peleamuq runakunapa qechumusqankumanta, sapa pichqa pachakmantam rakipuwanki hukninta, rakipuwankimá runakuna, vacakuna, asnokuna chaynataq ovejakuna kaptinpas. ²⁹Chay ofrendakunataqa ñoqa Tayta Diospaña kananpaqmi qonkichik sacerdote Eleazarman. ³⁰Mana guerraman riq Israel casta runakunaman qonaykichikmantam mañanki contribucionta, sapa pichqa chunkamantam mañanki hukninta, mañankimá runakuna, vacakuna, asnokuna, ovejakuna hinaspa ima animalkuna kaptinpas. Chaykunataq qonki Leviy ayllu runakunamanmi, paykunaqariki *yachanay karpamantam cuentallikunku —nispa.

³¹Moisesman Tayta Diospa nisqanta hinamá Eleazarpiwan Moises rurargaku. ³²Guerraman rispa tropakunapa qechumusqankum karqa: soqta pachak qanchis chunkan pichqayoy waranqa ovejakuna, ³³qanchis chunka iskayniyoq waranqa vacakuna, ³⁴soqta chunka hukniyoq waranqa asnokuna. ³⁵Doncella sipaskunañataqmi karqa kimsa chunka iskayniyoq waranqa. ³⁶Chaynaqa ovejakunamanta rakiptinkum guerrapi peleamuq runakunaman tuparqa kimsa pachak kimsa chunkan qanchisniyoq waranqa pichqa pachaknin ovejakuna. ³⁷Chay animalkunamanta Tayta Diosman tupaq contribucionñataqmi karqa soqta pachak qanchis chunkan pichqayoy ovejakuna. ³⁸Vacakunañataqmi guerraman riq-

kunapaq karqa kimsa chunka waranqa. Chay vacakunamantam Tayta Diospaq rakirqaku qanchis chunka iskayniyoq vacakunata. ³⁹Asnokunamantañataqmi paykunapaq karqa kimsa chunka waranqa pichqa pachaknin. Chay asnokunamantam Tayta Diospaq rakirqaku soqta chunka hukniyoq asnokunata. ⁴⁰Sipaskunamantañataqmi chay guerraman riqkunapaq karqa chunka soqtayoq waranqa sipaskuna. Paykunamantam Tayta Diospaq rakirqaku kimsa chunka iskayniyoq sipaskunata. ⁴¹Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam Tayta Diospaq rakisqanku ofrendata qorqa sacerdote Eleazarman.

⁴²Guerrapi peleamuqkunaman aypuruspanña Israelpa mirayninkunaman wakin partenta Moisespa rakisqanmi karqa: ⁴³Kimsa pachak kimsa chunkan qanchisniyoq waranqa pichqa pachaknin ovejakuna, ⁴⁴kimsa chunka soqtayoq waranqa vacakuna, ⁴⁵kimsa chunka waranqa pichqa pachaknin asnokuna, ⁴⁶chunka soqtayoq waranqa sipaskuna. ⁴⁷Israelpa mirayninkunaman rakisqankumantamá sapa pichqa chunkamanta Moises chaskirqa hukninta sipaskunamanta kaptin otaq animalkunamanta kaptinpas. Chay rakisqankunatam qorqa Tayta Diospa *yachanan karpawan cuentallikuq Levíy ayllukunaman. Chaynataqa rurarqa payman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

⁴⁸Guerrapi peleamuq waranqa soldado kamachiqkunam pachak soldado kamachiqkunapiwan Moisesman rispanku ⁴⁹nirqaku:

—Guerraman pusasqayku tropakunata yuparuptiykum chulla runapas mana faltanchu. ⁵⁰Chayraykum Tayta Diosman qori alhajakunamanta sapakama tarisqaykuman hina ofrendata apamuniku: brazaletkunata, pulserakunata, anillokunata, aretekunata, collarkunata. Kaykunataqa Tayta Diosmanmi apamurqaniku huchaykuta pampachaykununpaq —nispa.

⁵¹Chay sumaqlaña rurasqan qorimanta alhajakunatamá Moiseswan sacerdote Eleazar chaskirqaku. ⁵²Waranqa soldado kamachiqkunapa hinaspa pachak soldado kamachiqkunapa Tayta Diosman qorimanta llaqa alhajakuna qosqankum karqa pachak pusaq chunkan tawayoq kilo masnin. ⁵³Guerraman riq soldadokunapa imapas qechumusqankuqa kikinkupaqmi karqa. ⁵⁴Chaynaqa chay waranqa soldado kamachiqkunapa hinaspa pachak soldado kamachiqkunapa qosqanku qoritamá Moisespiwan sacerdote Eleazar chaskispanku apaykurqaku Diosman asuykuna karpaman, chaynataqa rurarqaku Israelpa mirayninkuna Tayta Diospa qayllanpi mana qonqasqa kanankupaqmi.

Jordan Mayupa waklawninpi allpa dueñochakuq ayllukunamanta

(Dt 3:12-22)

32 ¹Rubenpa chaynataq Gadpa mirayninkunam animalsapa kaspanku, Jazer lawpi hinaspa Galaad lawpi allpakunata qawaykurqaku animalkunapaq kusallaña kasqanta. ²Chaynapim Gadpa chaynataq Rubenpa mirayninkunaqa rirqaku Moisesman, sacerdote Eleazarman hinaspa runakunapa jefenkunaman, paykunatam kaynata nirqaku:

³—Atarot lawpi, Dibon lawpi, Jazer lawpi, Nimra lawpi, Hesbon lawpi, Eleale lawpi, Sebam lawpi, Nebo lawpi hinaspa Beon lawpi ⁴allpakunatam Tayta Dios qechururqa Israelpa mirayninkunapaq. Chay allpakunaqa animalpaq allin allpakunam, ñoqaykuqariki achkallaña animalniyoqmi kaniku. ⁵Chaynaqa ama hina kaspaykiyá kay allpakunata qoykuwayku dueñochakunaykupaq chaynapí kay Jordan Mayutaqa amaña chimpanaykupaq —nispa.

⁶Chaymi Gadpa chaynataq Rubenpa mirayninkunata Moises nirqa:

—¿Castaykichikkuna guerraman richkaptinchu qamkunañataq kaypi quedakuykunkichik? ⁷¿Imanasqataq Israelpa mirayninkunatapas hukmanyachinkichik Tayta Diospa qosqan allpaman mana rinankupaq? ⁸Chaynatam taytaykichikkunapas

rurarqaku Cades-barnea lawmanta wak chimpa allpata qawamunankupaq kachamup-tiypas. ⁹Escol Wayqokama chayaruspankum allpata qawaykurqaku hinaspam Israelpa mirayninkunata hukmanyachirqaku Tayta Diospa qosqan allpaman mana rinankupaq.

¹⁰Chayraykum Tayta Dios anchallataña piñakurqa hinaspam juraspan kaynata nirqa:

¹¹—“Abrahanman, Isaacman hinaspa Jacobman juraspa prometesqay allpamanqa manam yaykunqakuchu Egipto nacionmanta lloqsimuqkunaqa, manamáy yaykunqaku-chu iskay chunka watayoqmanta hanayman runakunaqa, paykunaqariki manam tukuy sonqonkuwanchu qatiwarqaku. ¹²Yaykuspaga-yaykunqaku Cenez casta runa Jefonepa churin Calebwan Nunpa churin Josueyllam. Paykunallam ñoqa Tayta Diostaqa tukuy sonqonkuwan qatiwarqaku” nispa. ¹³Chayraykum Tayta Dios anchallataña piñakurqa Israel casta runakunapa contranpi hinaspam chunniqpi purichirqa tawa chunka wata. Chaynataqa purichirqa paypa qayllanpi mana allin ruraq miraykuna wañuspa tukunan-kukamam. ¹⁴Yaw huchasapa runakunapa churinkuna, qamkunaqa taytaykichikkunapa qatiqninñam rikurirunkichik chaynapi Israel casta runakunapa contranpi Tayta Diosta astawan piñachinaykichikpaq. ¹⁵Tayta Diosmanta astawanraq karunchakuptikichikqa paypas Israelpa mirayninkunata saqerusqanpi hinam chunniqpi saqerusunkichik. Qamkunaraykutaqmi kay llaqa runakunatapas Tayta Diosqa chinkarachinqa —nispa.

¹⁶Rubenpa hinaspa Gadpa mirayninkunam Moisesman asuykuspanku nirqaku:

—Kay sitiokunapiyá animalniykupaq perqarusaqku chaynataqyá familiayku-paqpas churiykupaqqas llaqtata hatarirachisaqku. ¹⁷Hinaspam armasqa risaqku Israelpa mirayninkunapa ñawpaqninta *yachananku allpaman chayachinayku-kama. Ichaqa familiaykuqa murallasqa llaqtakunapiyá quedachunku kaylawpi yachaq runakunarayku. ¹⁸Israelpa mirayninkuna sapakama herencianku allpata chaskinankukamam wasiykumanqa mana kutimusaqkuchu. ¹⁹Manañam chas-kisaqkuñachu herenciataqa Jordan Mayupa chimpanpiqa, herenciyakuqariki kachkanñam Jordan Mayupa kaylawnin intipa qespimunan lawpi —nispa.

²⁰Chaymi Moisesñataq nirqa:

—Nisqaykichikpi hina peleanaykichikpaqyá Tayta Diospa ñawpaqninta guerraman armasqa riyichik. ²¹Chaynataqyá paypa qayllanmanta enemigonkunata wischurunan-kama guerrapi peleanaykichikpaq Tayta Diospa ñawpaqninta llapallaykichik Jordan Mayuta chimpaychik. ²²Tayta Diospa ñawpaqninpi allpakunapas dueño chakusqaña karuptinqa kutikamunkichikñam chaynapim libreña kankichik Tayta Diospaq chayna-taq Israel casta runakunapaqqas ruranaykichikmanta. Chaynapim kay allpaqa Tayta Diospa ñawpaqninpi herenciykichik kanqa. ²³Nisqaykichikta hina mana ruraspaqa Tayta Diospa contranpim huchallikunkichik, chaynata ruraspaqa cheqaptapunipas castigasqam kankichik. ²⁴Nisqaykichikpi hinayá familiaykichikpaq llaqtakunata rura-puychik, perqaychiktaqyá animalnikichikkunapaq kanchakunatapas —nispa.

²⁵Hinaptinmi Gadpa hinaspa Rubenpa mirayninkuna Moiesta nirqaku:

—Kamachiwasqaykikuta hinam ñoqaykuqa rurasaqku. ²⁶Churiykuqa warmiykuqa, tukuy animalniykupiwanni Galaad law llaqtakunapi quedanku. ²⁷Noqaykuqa nisqaykipi hinam llapallayku pelemunaykupaq armasqa risaqku Tayta Diospa ñawpaqninta —nispa.

²⁸Chaymi Moises rimarqa sacerdote Eleazarwan, Nunpa churin Josueywan hinaspa Israelpa mirayninkunamanta kaq ayllukunapa jefenkunawan, paykunatam nirqa:

²⁹—Sichum Gadpa chaynataq Rubenpa mirayninkuna llapallanku guerrapaq armasqa qamkunawan Tayta Diospa ñawpaqninta Jordan Mayuta chimpaptinkuqa allpakunata dueño chakuykuspañam paykunamanpas qonkichik chay dueño cha-

kusqanku Galaad law allpata. ³⁰Guerrapaq armasqa qamkunawan kуска mana riptinkum ichaqa Canaan allpapi qamkunawan kуска allpata chaskinqaku —nispa.

³¹Hinaptinmi Gadpa chaynataq Rubenpa mirayninkuna nirqaku:

—Ñoqaykuqa rurasaku Tayta Diospa niwasqankuta hinam. ³²Guerrapaq armasqam Tayta Diospa ñawpaqninta Canaan allpaman chimpasaku. Ichaqa dueñochakunayku herencia allpaqa Jordan Mayupa kaylawninpi kanqa —nispa.

³³Chaynapimá Gadpa mirayninkunaman, Rubenpa mirayninkunaman chaynataq Joseypa churin Manasespa miraynin parten aylluman Moises qorqa Amor casta runakunapa reynin Sehonpa allpanta chaynataq Basan nacionpa reynin Ogpa allpanpa linderonpi llaqtakunatapas. ³⁴Gadpa mirayninkunam mosoqmanta hatarichirqaku Dibon llaqtata, Atarot llaqtata, Aroer llaqtata, ³⁵Atarot-sofan llaqtata, Jazer llaqtata, Jogbeha llaqtata, ³⁶Bet-nimra llaqtata chaynataq Bet-aran llaqtatapas, chay llaqtakunaqa karqa murallasqakamam. Ovejankupaqqas perqarqakutaqmi kanchakunata. ³⁷Rubenpa mirayninkunam mosoqmanta hatarichirqaku Hesbon llaqtata, Eleale llaqtata, Quiriataim llaqtata, ³⁸Nebo llaqtata, Baal-meon llaqtata, chay wakin llaqtakunapa sutintaqa cambiarurqakum. Hatarichirqakutaqmi Sibma sutiyoq llaqtatapas, chay yapamanta hatarichisqanku llaqtakunataqa suticharqaku huk sutiwanñam.

³⁹Manasespa churin Maquirpa mirayninkunam Galaad lawman rispanku dueño-chakuykurqaku hinaspa chaypi *yachaq Amor casta runakunatapas qarqorurqaku.

⁴⁰Chayraykum Manasespa churin Maquirpa mirayninkunaman Moises qoykurqa chay Galaad lawpi allpata chaypi *yachankupa. ⁴¹Manasespa miraynin Jairpas Galaad lawpi taksa llaqtachakunatam dueño-chakuykurqa hinaspa suticharqa “Havot-jair” nispa. ⁴²Noba sutiyoq runapas rispanmi dueño-chakuykurqa Kenat sutiyoq llaqtata chaynataq taksa llaqtachankunatapas hinaspa suticharqa kikinpa sutinwan “Noba” nispa.

Israel runakunapa maylawnin purisqankumanta

33 ¹⁻²Egipto nacionmantam Moisespiwan Aaronpa pusasqa Israelpa mirayninkuna tropa-tropa lloqsimurqaku. Tayta Dios kamachiptinmi Moises qellqarqa purispanku sapa samasqanku sitiokunapa sutinta.

³Punta qarq killapa chunka pichqayoc punchawninpi Pascua Fiestapa paqarin-nintinta llumpay qari-qarillaña lloqsimurqaku. Paykunaga Ramses llaqtamantam lloqsimurqaku Egipto nacionniyoq llaqa runakuna qawachkaptin. ⁴Egipto nacionniyoq runakunapa llapallan piwi wawa-churinkunatam Tayta Dios wañurachirqa, paykunata pampanankukamam Israelpa mirayninkunaga lloqsirqaku. Chay tiempopim Tayta Diosqa Egipto nacionniyoq runakunapa taytachankunata penqayman churarqa.

⁵Ramses llaqtamanta lloqsispankum Israelpa mirayninkunaga samarurqaku Sucot lawpi.

⁶Sucot lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku chunniqpa patanpiña kaq Etam lawpi.

⁷Etam lawmanta lloqsispankuñataqmi muyuramurqaku Baal-zefonpa chimpanpi kaq Pi-hahiot lawman hinaspa samarurqaku Migdol lawpa chimpanpi.

⁸Pi-hahiot lawmanta lloqsispankuñataqmi lamar qochapa chawpinta chunniqman chimpanurqaku. Etam chunniqpi kimsa punchaw purispankum samarurqaku Mara sutiyoq lawpi.

⁹Mara lawmanta lloqsispankuñataqmi chayarurqaku Elim sutiyoq lawman, chaypim karqa chunka iskayniyoq pukyukuna chaynataq qanchis chunka palmera sachakunapas, chaynaqa chaypimá samarqaku.

- ¹⁰Elim lawmanta lloqsispankuñataqmi Puka Lamar Qochapa hichpanpi samarurqaku.
- ¹¹Puka Lamar Qochamanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Sin sutiyoq chunniqpi.
- ¹²Sin chunniqmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Dofca sutiyoq lawpi.
- ¹³Dofca lawmanta lloqsispankum samarurqaku Alus lawpi.
- ¹⁴Alus lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Refidim lawpi, chaypim mana yaku kargachu runakuna tomanankupa.
- ¹⁵Refidim lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Sinai sutiyoq chunniqpi.
- ¹⁶Sinai chunniqmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Kibrot-hataava lawpi.
- ¹⁷Kibrot-hataava lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Hazerot lawpi.
- ¹⁸Hazerot lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Ritma lawpi.
- ¹⁹Ritma lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Rimon-peres lawpi.
- ²⁰Rimon-peres lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Libna sutiyoq lawpi.
- ²¹Libna lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Rissa lawpi.
- ²²Rissa lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Ceelata lawpi.
- ²³Ceelata lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Sefer sutiyoq orqo lawpi.
- ²⁴Sefer Orqo lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Harada lawpi.
- ²⁵Harada lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Macelot lawpi.
- ²⁶Macelot lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Tahat lawpi.
- ²⁷Tahat lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Tara sutiyoq lawpi.
- ²⁸Tara lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Mitca sutiyoq lawpi.
- ²⁹Mitca lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Hasmona lawpi.
- ³⁰Hasmona lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Moserot lawpi.
- ³¹Moserot lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Bene-jaacan lawpi.
- ³²Bene-jaacan lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Gidgad sutiyoq orqo lawpi.
- ³³Gidgad Orqo lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Jotbata lawpi.
- ³⁴Jotbata lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Abrona sutiyoq lawpi.
- ³⁵Abrona lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Ezion-geber llaqta lawpi.
- ³⁶Ezion-geber llaqta lawmanta lloqsispankuñataqmi samarurqaku Zin sutiyoq otaq Cades sutiyoq chunniqpi.
- ³⁷Cades llaqta lawmanta lloqsirupankuñataqmi samarurqaku Hor sutiyoq orqo lawpi. Chay orqoqa kachkan Edom nacionpa linderonpiñam. ³⁸Tayta Diospa nisqanman hinam, sacerdote Aaron rirqa Hor Orqoman. Chaypim wañukurqa pichqa kaq killapa punta kaq punchawninpi, payqa wañukurqa Israelpa mirayninkuna Egipto nacionmanta lloqsimuspa tawa chunka watamanña yaykuchkaptinkum.
- ³⁹Hor Orqopim Aaron wañukurqa pachak iskay chunkan kimsayoc watanpi.
- ⁴⁰Neguev law Arad llaqtapi *yachaq Canaan casta runakunapa reyninmi yacharurqa Israelpa mirayninkuna chayaramusqanta.
- ⁴¹Hor Orqo lawmanta lloqsispankum samarurqaku Zalmona lawpi.
- ⁴²Zalmona lawmanta lloqsispankum samarurqaku Punon lawpi.
- ⁴³Punon lawmanta lloqsispankum samarurqaku Obot lawpi.
- ⁴⁴Obot lawmanta lloqsispankum samarurqaku Moabpa linderonpiña kaq Ije-abarim lawpi.
- ⁴⁵Ije-abarim lawmanta lloqsispankum samarurqaku Dibon-gad llaqta lawpi.
- ⁴⁶Dibon-gad llaqta lawmanta lloqsispankum samarurqaku Almon-diblataim lawpi.

⁴⁷Almon-diblataim lawmanta lloqsispankum samarurqaku Nebo Orqopa chimpan Abarim sutiyoq orqokunapi.

⁴⁸Abarim Orqokunamanta lloqsispankum samarurqaku Nebo Orqopa chimpan Moab sutiyoq chunniq pampakunapi, chay pampakunaqa kachkan Jordan Mayupa hichpan Jerico llaqtapa chimpanpim. ⁴⁹Chaymantañataqmi Jordan Mayupa hichpanpi campamentota sayachirqaku. Chay campamentoqa chutarikurqa Bet-jesimot llaqta lawmanta qallarispam Abel-sitim lawkama, chay sitiokunaqa karqa Moab sutiyoq chunniq pampakunapim.

Canaan allpaman yaykuspanku imaynam partinakunankumanta

⁵⁰⁻⁵¹Moab sutiyoq chunniq pampakunapi otaq Jordan Mayupa hichpan Jerico llaqtapa chimpanpi Israelpa mirayninkuna kachkaptinkum paykunaman ninanpaq Moisesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Jordan Mayuta chimpanruspa Canaan allpaman yaykuspaykichikmi ⁵²chaypi *yachaq llaqa runakunata qarqonkichik, ñutunkichiktaqmi rumimanta llapallan taytacha-machankutapas chaynataq llapallan fundisqa adoranankutapas. Purmachinkichiktaqmi moqokunapi llapallan capillankutapas. ⁵³Chay allpapi runakunata qarqospaykichikmi chaypi yachankichik, chay allpataqa ñoqam qoykichik dueño chakunaykichikpaq. ⁵⁴Castaykichikman hinam sorteaspa herencia allpata chaskinkichik, achka kaqkunamanqa hatun herenciatam qonkichik, aslla kaqkunamanñataqmi qonkichik taksallata. Suerte tupasqanman hinam sapakama maylaw sitiopipas chaskinkichik, abueloykichikpa ayllunman hinamá herenciataga chaskinkichik. ⁵⁵Chay allpapi *yachaq runakunata mana qarqoptikichikqa hinalla kaspankum kanqaku ñawikichikpi astilla hina otaq waqtaykichikmanta tipaq kichka hina. Paykunaqa yachasqaykichik allpapimá ñakarichisunkichik. ⁵⁶Chay enemigoykichikwan imam ruranaypaq piensasqayta hinam qamkunawanpas rurasqa.

Canaan allpapa linderonkunamanta

34 ¹⁻²Israelpa mirayninkunaman kamachinanpaqmi Moisesta Tayta Dios kaynata nirqa:

—Canaan allpaman yaykuruptikichikmi chay allpaga herenciaykichikña kanqa. ³Surlawpa linderonkunam kanqa Zin sutiyoq chunniqmanta qallarispas Edom nacionpa linderonkama, surlawpa linderonkunaqa qallarinqa intipa qespimunan lawpi kaq Kachi Qochamantam ⁴hinaspam surlawninta muyurimunqa Acrabim sutiyoq qasakama, chaymantañataqmi chutarikunqa Zin sutiyoq chunniqkama. Chaymantañataqmi chutarikunqa surlawpi kaq Cades-barnea llaqtakama, chay sitiomantañataqmi chutarikunqa Hasar-adar llaqtakama, chaymantañataqmi chayanqa Asmon lawkama. ⁵Chay Asmon lawmantañataqmi muyurimunqa Egipto sutiyoq chaki wayqokama, chaymantañataqmi chutarikunqa Mediterraneo Lamar Qochakama.

⁶—Intipa seqaykunan lawpi linderoykichikqa kanqa Mediterraneo Lamar Qochapa patankunam.

⁷—Norte lawpi linderoykichikñataqmi Mediterraneo Lamar Qochamanta qallarisa chutarikunqa norte lawpi kaq Hor Orqokama. ⁸Hor Orqomantam derecholla chutarikunqa Hamat lawman yaykunakama, chaymantañataqmi chutarikunqa Zedad llaqtakama. ⁹Chaymantañataqmi Zifron llaqtanta chutarikuspa Hazar-enan llaqtapi tukurunqa. Chaynamá kanqa norte lawpi linderoykichikqa.

¹⁰—Intipa qespimunan lawpi linderoykichikqa derechollam chutarikunqa Hazar-enan llaqtamanta qallarisa Sefam lawkama. ¹¹Sefam lawmantañataqmi

uraykamunqa Ribla llaqtakama, chay llaqtaqa kachkan Ain lawpa intipa qespimunan lawninpi. Chaymantañataqmi chay linderoka uray lawman chutarikunqa Cineret sutiyoq qochapa patankama otaq intipa qespimunan lawpi kaq patankama. ¹²Chaymantañataqmi Jordan Mayuntakama uray lawman chutarikunqa Kachi Qochapi tukunankama, chayna muyuriqninpi linderoyaq allpamá qamkunapaqa kanqa.

Canaan allpa partinakunankumanta

¹³Israelpa mirayninkunatam Moises kamachirqa kaynata:

—Sorteaspam kay allpataqa partinakunkichik herenciaykichik kananpaq, Tayta Diosmi kamachikurqa isqonnnintin ayllukunamanpas chaynataq Manasespa parten ayllumanpas partinaykichikpaq. ¹⁴Ruben chaynataq Gad ayllukunaqa, abuelonkupa castankuman hinam chaskirunkuña herenciankuta, chaskirunñataqmi Manasespa parten ayllupas. ¹⁵Iskay ayllu partenqa chaskirunkuñam herenciankuta Jordan Mayupa kaylawninpi otaq Jerico llaqtaqa kaylaw chimpan intipa qespimunan lawpi —nispa.

¹⁶Tayta Diosmi Moisesa nirqa:

¹⁷—Allpa partisunqnikichikmi kanqa sacerdote Eleazarwan Nunpa churin Josuey. ¹⁸Sapa ayllumantam huk kamachikuqta akllankichik herencia allpa partisunaykichikpaq:

¹⁹—Juda ayllumantam akllankichik Jefonepa churin Calebta.

²⁰—Simeon ayllumantam akllankichik Semuelpa churin Amiudta.

²¹—Benjaminpa ayllunmantam akllankichik Quislonpa churin Elidadta.

²²—Dan ayllumantam akllankichik Joglipa churin kamachikuq Buqui sutiyoq runata.

²³—Joseypa miraynin Manases ayllumantam akllankichik Efodpa churin kamachikuq Hanielta. ²⁴Efrain ayllumantam akllankichik Siftanpa churin kamachikuq Kemuelta.

²⁵—Zabulon ayllumantam akllankichik Parnacpa churin kamachikuq Elizafanta.

²⁶—Isacar ayllumantam akllankichik Azanpa churin kamachikuq Paltielta.

²⁷—Aser ayllumantam akllankichik Selomipa churin kamachikuq Ahitudta.

²⁸—Neftaliy ayllumantam akllankichik Amiudpa churin kamachikuq Pedaelta —nispa.

²⁹Chay kamachikuqkunatamá Tayta Dios kamachirqa herenciankupaq Israelpa mirayninkunaman Canaan allpata partinankupaq.

Leviy aylluman qonanku llaqtakunamanta

35 ¹Moab sutiyoq chunniq pampakunapi otaq Jordan Mayupa hichpan Jerico llaqtaqa chimpanpi kachkaptinkum Moisesa Tayta Dios nirqa:

²—Israelpa mirayninkunata kamachiy herencia allpa chaskisqankupi Leviy aylluman llaqtakunata qonankupaq, chay llaqtakunapim paykunapaq *yachanqaku. Paykuna manyá qochunku llaqtakunapa muyuriqninpi echaderokunatapas. ³Chay llaqtakunapi yachaptinkum chay llaqtakunapa echaderonkunaqa kanqa ganadonkupawan llapallan animalninkupaq. ⁴Llaqtaqa muyuriqninpi Leviy aylluman qosqaykichik echaderokunaqa kanqa tawa pachak pichqa chungan metronmi, chaynaqa kanqa llaqtaqa murallanmanta hawa lawmanmi. ⁵Llaqtaqa hawa lawnin intipa qespimunan lawpim tupunqaku isqon pachak metrolta, surlawpipas tupunqaku hina isqon pachak metrollatam, hina chayna sayayllatam tupunqaku intipa seqaykunan lawpipas chaynataq norte lawpipas. Chaynaqa chay llaqtaqa muyuriqninpi má chay echaderonkuna paykunapaq kanqa.

⁶—Leviy aylluman qonaykichik llaqtakunamantam soqta llaqtakuna kanqa amparakuna llaqtakuna. Chay llaqtakunaqa kanqa runa wañuchiqa lluptikuspan

amparakunanmi. Chay soqta llaqtakunatawan kuskatam qonkichiktaq tawa chunka iskayniyoq llaqtakunatapas. ⁷Leviy aylluman qonaykichik llapallan llaqtakunaqa kanqa tawa chunka pusaqniyoq llaqtakunam echaderontinkama. ⁸Herenciaykichikmanta Leviy aylluman llaqtakunata qospaykichikqa hatun herenciayoq Israel runakunam qonkichik achka llaqtakunata, taksa herenciayoq kaqkunañataqmi qonkichik aslla llaqtakunata. Sapa ayllum haykam llaqta chaskisqaykichikman hina Leviy aylluman qonkichik.

Amparakunanku llaqtakunamanta

(Dt 19:1-13. Jos 20:1-9)

⁹⁻¹⁰Israelpa mirayninkunaman ninanpaqmi Moisesta Tayta Dios nirqa:

—Jordan Mayuta chimpanruspa Canaan allpapiña kaspaykichikmi ¹¹llaqtakunata aklankichik amparakuna llaqtakuna kananpaq chaynapi pipas qonqaymanta runamasinta wañurachispanqa chay llaqtaman lluptikunanpaq. ¹²Chay llaqtakunaqa kanqa wañuqpa ayllun vengakuqmanta lluptinaykichikpaqmi. Chaynapim chay qonqaymanta wañurachiq runaqa mana wañunqachu runakuna huñunakuspa chay wañuchiqtajuzganankukama. ¹³Chay llaqtakuna qosqaykichikmantam amparakunaykichikpaq soqta llaqtakuna kanqa. ¹⁴Kimsa amparakunaykichik llaqtakunam kanqa Jordan Mayupa kaylawninpi, kimsa amparakuna llaqtakunañataqmi kanqa Canaan allpapi. ¹⁵Chay amparakunaykichik soqtan llaqtakunam kanqa Israelpa mirayninkunapaq, forasterokunapaq chaynataq samapakuq runakunapaqpas. Pipas qonqaymanta huk kaqninta wañurachiq runaqa lluptispanmi chay llaqtapi amparakunqa.

¹⁶Pipas fierrowan runamasinta wañurachispanqa, runa wañuchiñam rikurirun, chaynaqa wañuchisqapunim kanqa.

¹⁷Pipas rumita hapiykuspa runamasinta wañurachispanqa, runa wañuchiñam rikurirun, chaynaqa wañuchisqapunim kanqa.

¹⁸Pipas kaspiwan runamasinta wañurachispanqa, runa wañuchiñam rikurirun, chaynaqa wañuchisqapunim kanqa. ¹⁹Chay wañuqpa vidanmanta reclamaqmi, runa wañuchiqtawañuchinqa maypipas tupasqanpi.

²⁰—Pipas cheqnisanrayku pitapas tanqaykuspanqa otaq wateqaspa imatapas hawanman wañunanpaq wischuykuspanqa ²¹otaq cheqnisanrayku makillawan maqaspa wañurachispaqa, runa wañuchiñam rikurirun. Wañuqpa vidanmanta reclamaqmi maypipas tupasqanpi paytapas wañuchinqa. ²²Ichaga pipas mana cheqnikuchkaspan pitapas tanqaykuptinqa otaq mana wateqaspa imatapas qonqaymanta hawanman wichiychachiptinqa ²³otaq mana enemigon kachkaspa otaq daño rurayta mana maskachkaspa qonqaymanta hawanman rumita wichiychachiptin wañuruptinqa ²⁴runakunam huñunakuruspanku kay reglamentokunaman hina allin arreglota ruranqaku, chay allin arreglotaq ruranqaku qonqaymanta wañurachiq runapaqmi chaynataq wañuqpa vidan reclamaqpaqmi. ²⁵Wañuqpa vidan reclamaqmantam huñunasqa runakuna chay qonqaymanta wañurachiqtalibraspanku chay amparakuna llaqtaman kutichinqaku, chay runa wañurachiq runaqa chay llaqtapim yachanqa aceitewan tallisqa sacerdotekunapa jefen wañunan punchawkama. ²⁶Ichaga chay wañurachiq runa amparakusqan llaqtapa linderonkunamanta lloqsiruptinqa, ²⁷wañurachinmanmi chay wañuqpa vidanmanta reclamaq runa, payta wañurachispanqa mana huchayoqmi kanqa. ²⁸Chaynaqa, chay qonqaymanta wañuchiqtarunaqa chay amparakusqan llaqtapimá *yachanqa sacerdotekunapa jefen wañukunankama, chay sacerdote wañukuptinñam allpanman kutinqa. ²⁹Kay

decretokunaman hinamá allinta arreglankichik. Qamkunapas chaynataq hamuq miraynikichikpas chaynatamá rurankichik maypiña *yachaspapas.

Testigokunapaq leykunamanta

³⁰—Pipas runamasinta wañuchiqa testigokunapa nisqanman hinam wañunqa ichaqa chulla testigopa nisqallanwanqa manam pipas wañunmanchu.

³¹—Runa wañuchiqa libranapaqqa amam qollqetaqa chaskinkichikchu, wañunapaq sentenciasqa runaqa wañunqapunim.

³²—Amparakuna llaqtaman lluptispa pipas amparakuptinqa, llaqtanman kutikunapaqqa amam qollqetaqa chaskinkichikchu, chay amparakuna llaqtapimá *yachanqa sacerdotekunapa jefen wañukunankama.

³³—*Yachanaykichikpaq kaq allpataqa amam millakuyapaqtaqa rurankichikchu runa wañuchiynawwanqa, runa wañuchiyrariki allpatam millakuyapaqta ruran, chay runa wañuchiqa wañuchiptillankum chayna hucha ruraytaqa pampachasaq.

³⁴—*Yachanaykichikpaq allpataqa amamá millakuyapaqtaqa rurankichikchu, chay yachanaykichik allpapiqariki ñoqapas yachasaqmi. Ñoqa Tayta Diosqariki Israelpa mirayninkuna ukupim qamkunawan yachachkani.

Warmikunapaq herencia allpamanta

36 ¹Joseypa churinmi karqa Manases, Manasespa churinmi karqa Maquir, Maquirpa churinmi karqa Galaad, chay Galaadpa mirayninkunamanta kamachikuqkunam asuykurqaku Moisesmanwan Israelpa miraynin ayllukunapa kamachiqninkunaman ²hinaspam kaynata nirqaku:

—Moises, qamtam Tayta Dios kamachisurqanki Israelpa mirayninkunaman sorteaspa allpata partinaykipaq. Kamachisurqankitaqmi Zelofehad sutiyoq castayku runapa allpantapas warmi churinkunaman partinaykipaq. ³Ichaqa chay warmikuna Israel wakin ayllukunamanta kaq huk kaqnin qariwan casarakuruptinqa chay tupaqnin herenciaqa aylluykupa herencianmantach menosyarunqa, chaynapich chay herenciaqa chay casaraqnin runapa herencianmanña yapakurunqa hinaptinchá suerteman hina tupawasqanku herenciaykuqa menosyarunqa.

⁴Israelpa mirayninkunapaq Jubileo sutiyoq wata chayaramuptinqa chay warmikunapa herencia allpanqa yapakurunqa qosankupa herencianmanñach chaynapichiki aylluykumanta kaq herencia allpaykuqa menosyarunqa —nispa.

⁵Hinaptinmi Tayta Diospa kamachisqanta hina Israelpa mirayninkunata Moises kamachispan nirqa:

—Josey ayllumanta kaq runakunaqa allintam rimachkanku. ⁶Chaynaqa Zelofehad sutiyoq runapa warmi churinkunatam Tayta Dios kaynata nin: “Munasqaykichikman hinayá piwanpas casarakuychik aswanqa casarakunkichikqa taytaykichikpa ayllunmanta kaqkunallawanmi, ⁷chaynapim Israelpa mirayninkunapa herencianqa mana ayllun-ayllunchu pasanakunqa. Israelpa mirayninkunapaq sapakamam taytankupa ayllunpa herencianwan dueño kanqaku. ⁸Israelpa miraynin ayllumanta kaq herenciayoq warmiqa, taytanpa ayllumanta kaq runallawanmi casarakunqa chaynapim Israelpa mirayninkunapaq sapakama ayllunkuman tupaq herencianwan dueño kanqaku. ⁹Chaynapimá chay herenciaqa mana ayllun-ayllunchu pasanakunqa, Israelpa mirayninmanta kaq ayllukunapaq sapakamam herenciankuwan dueño kanqaku” nispa.

¹⁰Moisesman Tayta Diospa kamachisqanta hinamá Zelofehadpa warmi churinkuna rurarqaku. ¹¹Paykunam casarakurqaku taytankupa wawqenpa churinkunawan, chay warmikunam karqa: Maala, Tirsá, Hogla, Milca hinaspa Noa.

¹²Chaynapim Joseypa churin Manases ayllumanta kaq warmikunapa herenciankuqa hinalla karqa abuelonkupa herencian ukupi.

¹³Chay kamachikuykunatawan reglamentokunatam Israelpa mirayninkunaman ninanpaq Moisesman Tayta Dios kamachirqa, chaykunataqa qorqa Moab sutiyoq chunniq pampakunapim otaq Jordan Mayupa hichpan Jerico llaqtapa chimpanpim.

MOISESPA QELLQASQAN PICHQA KAQ LIBRO

DEUTERONOMIO

Deuteronomio ninanqa “yapamanta qosqa ley” ninanmi. Israelpa mirayninkuna Diospa prometesqan allpaman manaraq yaykuchkaptinkum Sinai Orqopi chaskisqanku leykunata Moises paykunaman yapamanta willarqa. Egipto nacionmanta hamuptinku chunniqqi admirakuy-paq kaqkuna pasakusqanmantam paykunaman Moises willarqa yuyarinankupa. Kay librom willawanchik Tayta Diosqa imaynatam akllakusqan hinaspa kuyasqan runankunata libraspa tukuypi bendecisqanmanta chaynataq purisqanku chunniqqipas imaynam paykunata pusaqanmanta. Señor Jesucristom nirqa: “Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan hinaspa tukuy kallpaykiwan” nispa. Chay kamachikuytam payqa suticharqa wakin kamachikuymantapas aswan hatunpaqraq (Dt 6:4-6. Mr 12:30)

Kay libroqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun chunniq purisqankupi imakunam paykunata pasasqanmanta (1-4).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Chunkantin Kamachikuypa nisqanman hina paykunata kunapayasqanmanta hinaspa leykunata, reglamentokunata, achka yachachikuykunata paykunaman qosqanmanta (5-26).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Canaan allpaman imaynam yaykunankumanta (27-28).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Moab runakunapa allpanpi kaspaña contrato rurasqan-kumanta (29-30).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun wañukunan tiempo hichpamuptin Moisespa despedi-kusqanmanta hinaspa Nebo Orqopi wañukusqanmanta (31-34).

Libropa qallariyninmanta

1 ¹Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan law chunniqqi Puka Lamar Qocha-pa hanaynin Araba lawpi chaynataq Paran, Tofel, Laban, Hazerot hinaspa Dizahab sitiokunapa chawpinpi Israelpa llapallan mirayninkuna kachkaptinmi paykunaman Moises willarqa. ²Horeb Orqomanta Cades-barnea llaqtamanqa kachkan chunka hukniyoq punchaw puriyimi, chay llaqtaman chayanapaqqa pasana Seir Orqontam. ³Tawa chunka wataña Egipto nacionmanta lloqsisqanku hawam chunka hukniyoq kaq killapi chaynataq chay killapa punta kaq punchawninpi Moises Israelpa mirayninkunaman rimapayarqa Tayta Diospa kamachisqanman hina. ⁴Paykunamanqa chaynataqa rimapayarqa Amor casta runakunapa reynin Hesbon llaqtayoq Sehonta chaynataq Basan nacionpa reynin Ogta venceruspanñam. Chay Og sutiyoq reyqa *yacharqa Edrei llaqtapiwan Astarot llaqtapim. ⁵Chaynaqa Jordan Mayupa wak- lawnin Moab casta runakunapa allpanpi Israelpa mirayninkuna kachkaptinkum Moises qallaykurqa kay yachachikuykuna yachachiya:

⁶—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi Horeb Orqopi rimapayawaspanchik nirqa kaynata: “Unayñam qamkunaqa karunkichik kay orqo lawpi. ⁷Muyurispaykichikyá riyichik Amor

casta runakunapa *yachanan orqokunaman, Araba lawman, orqokuna lawman, chay orqokunapa waqtan lawman, Neguev lawman hinaspa lamar Qocha lawman. Chay lawkunapiqa yachan Canaan casta runakunam, riychiktaqyá Libano lawmanpas, Eufrates hatun mayuman chayanaykichikkama. ⁸Chay allpataqa ñoqam qoykichik yaykuspa dueño chakunaykichikpaq. Chay allpataqa abueloykichik Abrahamman, Isaacman, Jacobman chaynataq mirayninkunaman qonaypaqmi juraspay ñoqa Tayta Dios prometekurqani.”

Kamachikuqkuna akllasqankumanta

(Ex 18:13-27)

⁹—Chay tiempopim ñoqa Moises nirqani kaynata: “Sapallayqa manam qamkunamanta cuentallikuyla atiymanchu. ¹⁰Yupaychasqanchik Tayta Diosmi mirarachisunkichik chaymi kunanqa kankichik cielopi lucerokuna hina achkallaña. ¹¹Abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosyá kunan kasqaykichikmantapas achka waranqa mastaraq mirachisunkichik hinaspayá bendecisunkichik prometewasqanchikman hina. ¹²Chaywanpas manam sapallayqa atiymanchu sasachakuynikichikkunata, quejanakuynikichikkunata hinaspa atipanakuynikichikkunata aguantaytaqa. ¹³Chaynaqa sapa ayllumantayá akllaychik yachaysapa, yuyaysapa chaynataq allin reqsisqa runakunata chaynapi paykunaña kamachisunaykichikpaq” nispa.

¹⁴—Hinaptinmi paykunañataq niwarqaku: “Allinpunim chay niwasqaykikuqa” nispa.

¹⁵—Chaymi sapa ayllumanta akllarqani yachaysapa chaynataq allin reqsisqa runakunata hinaspa paykunata churarqani kamachikuqpaq. Paykunatam churarqani waranqa runakunata, pachak runakunata, pichqa chunka runakunata, chunka runakunata kamachinankupaq. Wakintañataqmi churarqani sapa aylluta kamachinankupaq. ¹⁶Chaynataqmi paykunapa kamachiqninkunatapas kamachispay nirqani: “Llapanllankuta uyarispaykichikyá allinta arreglaychik. Chaynatamá rurankichik Israelpa mirayninkuna kaptinpas chaynataq forasterokuna kaptinpas. ¹⁷Pitapas sentenciaspaqa amam mayqanmanpas sayapakunkichikchu. Ama pitapas manchakuspaykichikmá wakchatapas otaq munayniyoqtapas uyarinkichik. Allin arregloqa Diosmantam hamun. Sasa asuntokunataqa ñoqamanmi apamuwankichik arreglanaypaq” nispa.

¹⁸—Tukuy imapas ruranaykichikmantapaq chay tiempopim sumaqta yachachirqani.

Canaan allpa wateqamuq runakunamanta

(Nm 13:1-14:4)

¹⁹—Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyninta kasukuspaykum Horeb Orqomanta lloqsispa rirqaniku Amor casta runakunapa orqonkuna lawman. Rikumusqaykuta hinam chay hatun manchakuypaq chunniqninta hamurqaniku Cades-barnea llaqta lawman chayamunaykukama. ²⁰Chaypim nirqani: “Yupaychasqanchik Tayta Diospa qowananchik Amor casta runakunapa *yachanan orqokunamanmi chayaramunchik. ²¹Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi kunanpuni qoykusunkichikña, chaynaqa abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanpi hinayá rispaykichik dueño chakamuychik. Amayá manchakuychikchu nitaq hukmanyaychikchu” nispa. ²²Hinaptinmi paykunañataq hamuspa niwarqaku: “Allincha kanman wakinninchik runakunata ñawpaqninchik kacharuyqa chaynapi paykuna allpata wateqamunankupaq. Paykuna kutimuspankuchiki willawasunchik maynintam rinanchikpaqpas chaynataq maylaw llaqtakunamanmi yaykunachiktapas” nispa.

²³—Chay niwasqanku allinpaq rikchakapuwaptinmi chunka iskayninyoq runakunata akllarqani, sapa ayllumantam akllarqani huk runata. ²⁴Paykunam orqonta rispanku chayarurqaku Escol Wayqokama. Chaymanta pasaspankum qawamurqaku tukuy allpakunata. ²⁵Apamuwarqakutaqmi chay allpapa rurunkunatapas hinaspan willawarqaku: “Yupaychasqanchik Tayta Diospa qowananchik allpaqa suma-sumaqlañam kasqa” nispa. ²⁶Aswanqa mana riyta munaspankum yupaychasqanchik Tayta Diospa kama-chisqanta mana kasukurqakuchu. ²⁷Hinaspan karpankupi rimarqaku: “Tayta Diosqa cheqniwaspanchikmi Egipto nacionmanta horqomuwarqanchik Amor casta runakunaman qoykuwaptinchik tukuruwananchikpaq. ²⁸Kunanqa ¿maytataq risunchik? Chay allpata qawamuq castanchikkunam ninku chay allpapiqa ñoqanchikmantapas astawan kallpasapa, hatunkaray runakuna kasqanmanta chaynataq llaqtakunapas alto-alto murallayoq llaqtakuna kasqanmanta. Rikuramunkutaqsi hatunkaray Anacpa miraynin runakunatapas. Chay noticiakunam pasaypaqta hukmanyarachiwanku” nispa.

²⁹—Chaymi paykunata nirqani: “Amayá katkatataychikchu nitaq manchakuychikchu paykunataqa. ³⁰⁻³¹Ñawpaqninchik riq yupaychasqanchik Tayta Diosmi peleanqa ñoqanchikpaq, payqa chaynataqa ruranqa Egipto nacionpi chaynataq chunniqpipas rurasqanman hinam. Chaykunataqa rikurqankichikmi, hamusqaykichik ñankunatam kay sitioman chayamunaykichikkama yupaychasqanchik Tayta Dios marqayninpi apamusurqankichik churinta taytan marqayninpi apamuchkaq hina” nispa. ³²Chaywanpas mama-taytaykichikqa manam confiakurqaku yupaychasqanchik Tayta Diospichu. ³³Payqariki ñawpaqniykutam rirqa maypim samanaykuta qawastin. Tutanmi ninawan qawachiwarqaku mayninmi rinaykupa, punchawñataqmi reqsichiwarqaku puyuwana.

Israel casta runakunapa contranpi Tayta Dios piñakusqanmanta

(Nm 14:20-35)

³⁴—Mama-taytaykichikpa rimasqanta Tayta Dios uyariruspanmi piñakururqa chaymi juraspan nirqa: ³⁵“Kay mana allin miray runakunaga manam mayqanninpas rikunqachu abuelonkuman juraspay qonay sumaqaq allpataqa. ³⁶Jefonpa churin Calebmi ichaqa yaykunqa hinaptinmi payman chaynataq mirayninkunamanwan qosaq chay paypa reqsimusqan allpata. Payqa yaykunqa ñoqa Tayta Diosta tukuy sonqonwan qatiwasqanraykum” nispa.

³⁷—Mama-taytaykichikpa huchanraykum ñoqapaqpas Tayta Dios piñakuspa niwarqa: “Qampas manam yaykunkichu chay allpamanqa. ³⁸Nunpa churin yanapaqniki Josueymi ichaqa qampa rantikiqi yaykunqa, chaynaqa paytayá kallpanchay, paymi qonqa chay herenciata Israelpa mirayninkunaman” nispa.

³⁹—Chaymantam Tayta Dios nirqataq kaynata: “Qamkunaga manchakuspaykichikmi nirqankichik wawa-churikichikpas enemigopa presochasqan kananmanta. Aswanqa chay mana imapas yachaq warmakunam yaykunqaku chay allpamanqa. Chay allpataqa ñoqam paykunaman qosaq dueño chakunankupa. ⁴⁰Ichaqa qamkunaga chunniq lawman muyurispayá kaqlamanta riychik Puka Lamar Qocha lawman” nispa.

Mana kasukusqankurayku vencerachikusqankumanta

(Nm 14:39-45)

⁴¹—Mama-taytaykichikmi niwarqaku: “Huchallikurunikum Tayta Diospa contranpi, ñoqaykuqa rispaykum peleamusaqku yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy kamachiwasqanchikman hina” nispa. Chaynapim taytaykichikqa guerrapi peleanankupaq armankuta sapakama hapispa facilpas kanman hina orqokuna-

man riyta munarqaku. ⁴²Hinaptinmi qamkunaman ninaypaq Tayta Dios niwarqa: “Ama riychikchu peleamuqqa, ñoqaqariki manam qamkunawanchu kachkani, mana chayqa enemigoykichikpa vencesqanmi karuwaqchik” nispa.

⁴³—Chaynata willachkaptiypas mana kasuwaspankum Tayta Diospa kamachisqanpa contranpi hoqarikurqaku hinaspa qari tukuspanku chay orqoman rirqaku.

⁴⁴Ichaqa chay orqopi *yachaq Amor casta runakunam taripaqninku lloqsiramuspanku vencerurqaku Seir sutiyoq orqopi hinaspa wayliskuna hina paykunata qatirqaku Horma llaqta lawkama. ⁴⁵Chaymi paykunaqa kutiramuspanku waqarqaku Tayta Diospa qayllanpi ichaqa manam payqa uyarirqachu nitaqmi caso-preciotapas churarqachu. ⁴⁶Chaynapim paykunaqa unay tiempo quedarqaku Cades llaqta lawpi.

Chunniqpi purisqanku watakunamanta

2 ¹—Chay sitiomantam pasarqaniku chunniqman Puka Lamar Qocha lawman riq ñanninta Tayta Diospa niwasqanman hina. Unay tiempom purirqaniku Seir Orqopa muyuriqninkunapi. ²Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: ³“Unayñam kay orqopa muyuriqninpi purisqaykichikqa, kunanqa norte lawmanñayá pasaychik. ⁴Hinaspayá kamachiypaq runakunata kaynata nispayki: ‘Qamkunam pasankichik Esaupa mirayninkunapa allpanta. Paykunaqa castamasikichikmi, paykunaqa Seir Orqopitaqmi *yachanku. Paykunaqa manchakusunkichikmi, chaywanpas anchatayá cuidakuychik. ⁵Amam paykunawanqa peleankichikchu, paykunapa allpantaqa manam taksachallatapas qosqaykichikchu. Seir Orqokunaqa Esau casta runakunapam, paykunamanqa ñoqam qorqani. ⁶Mikunaykichikpaq imatapas munaspaqa paykunamantam rantinkichik, yaku tomasqaykichikmantapas pagankichikmi’ nispa.” ⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosmi bendeciwaraqanchik tukuy ima rurasqanchikpi, tawa chunka watapunim ñoqanchikwan karqa chaymi kay manchakuy-paq chunniqpi puriptinchikpas mana imapas pisiwarqanchikchu.

⁸—Chaymantam Elat llaqtanta hinaspa Ezion-geber llaqtanta pasarqanchik Araba Wayqonta. Pasarqanchikqa Seir Orqopi *yachaq castamasinchik Esau casta runakunapa allpanpa hichpantam, chay Araba Wayqoman riq ñanmanta rakikuspanchikmi pasarqanchik Moab casta runakunapa chunniq ñanninta. ⁹Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: “Amam imanankichikchu Moab casta runakunataqa hinaspapas amataqmi paykunawanqa peleankichikchu, paykunaqa Lotpa mirayninkuna kasqanraykum qorqani Ar sutiyoq allpata. Paykunapa allpantaqa manam qosqaykichikchu” nispa. ¹⁰(Chay allpapiqa ñawpaqtaq yacharqaku Em casta runakuna, chay runakunaqa karqaku atiyniyoq achkallaña runakunam, chay runakunaqa karqaku Anacpa mirayninkuna hina hatunkaray runakunam. ¹¹Wakin runakunam creerqaku chay hatunkaray runakunaqa Refaim casta runakuna kasqanta, Moab casta runakunam ichaqa Em casta runakunawan suticharqaku. ¹²Seir law allpapiqa ñawpaqtaq yacharqaku Hor casta runakuna ichaqa paykunatam Esaupa mirayninkuna qarqorurqaku, paykunata chinkarachispankum chaypiqa paykunaña *yachakurqaku. Chaynataqa rurarqaku Israelpa mirayninkunapas Tayta Diospa qosqan allpamanta qarqosqankuta hinam.) ¹³Tayta Diosmi nirqa: “Kunan-¹⁴yá pasaychik Zered Mayuta” nispa. Hinaptinmi pasarqanchik Zered Mayuta.

¹⁴—Cades-barnea llaqta lawmanta hamuspa Zered Mayuta chipamunanchik-kamam karqa kimsa chunka pusaqniyoq wata. Chay tiempokamaqa lliwñam wañururqaku guerrapi peleaq llapallan runakunaqa. Paykunaqa campamento-mantam chinkarurqaku Tayta Diospa jurasqanpi hina. ¹⁵Tayta Diospa atiyinmi paykunapa contranpi karqa campamentopa chawpinmanta chinkarachinanpaq.

¹⁶—Guerrapi peleaq chay llapallan runakuna wañuruptinñataqmi ¹⁷Tayta Dios niwarqa: ¹⁸“Kunanpunim pasankichik Moab casta runakunapa allpanmanta Ar sutiyoq llaqta lawman. ¹⁹Amon casta runakunapa allpanman chayaspaykichikqa amam paykunataqa imanankichikchu hinaspapas amataqmi paykunawanqa peleankichikchu. Amonpa miraynin runakunapa allpantaqa manam qosqaykichikchu. Chay allpataqariki qorqani Lotpa mirayninkunamanmi herencianku kananpaq” nispa. ²⁰(Wakin runakunapas creerqaku chay allpaqa Refain casta runakunapa kasqantam, chaynataqa piensarqaku ñawpaq tiempopi Refain casta runakuna chaypi *yachasqankuraykum. Paykunatam Amon casta runakuna suticharqaku “Zomzom casta runakuna” nispa. ²¹Chay runakunaga atiyniyoq achkallaña runakunam karqaku. Paykunaga karqa Anacpa mirayninkuna hina hatunkaray runakunam. Paykunatam Tayta Dios tukurachirqa Amon casta runakunawan, chaynapim Amon casta runakunaña dueño chakuruspa chaypi yachakurqaku. ²²Seir Orqopi *yachaq Esaupa mirayninkunapaq Tayta Diospa rurasqanman hinam Amonpa mirayninkunawanpas rurarqa. Hor casta runakunata tukuruptinmi Esaupa mirayninkunaña paykunapa rantinpi yachakurqaku kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. ²³Chaynataqmi Gaza llaqtaqa muyuriqnin llaqtachakunapi yachaq Av casta runakunatapas Creta islamanta hamuqkuna tukururqaku hinaspa paykunapa rantinpi yachakurqaku. Chay Creta islamanta hamuqkunaqa karqa Caftor casta runakunam.)

²⁴—Tayta Diosmi niwarqa: “Chimpaychik Arnon sutiyoq mayuta, kunanmi vencechisqaykichik Amor casta runakunapa reynin Sehonta, payqariki *yachan Hesbon llaqtapim, ñoqaga qosqaykichiktaqmi paypa allpantapas. Chaynaqa allpanta dueño chakuyta qallaripayá paywan peleaychik. ²⁵Qamkunaraykum kunanmantapunika kay pachapi runakuna mancharichiya qallarisaq. Qamkunamanta rimaqta uyarispankum mancharikuymanta katkatatanqaku hinaspa qewipakunqaku” nispa.

Rey Sehonta vencesqankumanta

(Nm 21:21-30)

²⁶—Cademot sutiyoq chunniqmantam kacharqani runakunata Hesbon llaqtapi *yachaq Rey Sehonta sumaq simillawan kaynata nimunankupa: ²⁷“Allpayki chawpintam pasaruyta munaniku. Ñanninta rispallaykum mana maylawmanpas muyusaqkuchu.

²⁸Mikunaykupaq pisiptinqa rantisqaykikum, yakuykitapas tomaspaykuqa pagasqaykikum. Chakiwan pasaruqllatayá dejaykuwayku. ²⁹Seir Orqopi yachaq Esaupa mirayninkuna chaynataq Ar llaqtapi yachaq Moab casta runakuna hinayá qampas chaynata ruraykullawayku. Jordan Mayuta chimpanaykukamayá chaynataq ruraykullawayku chaynapi yupaychasqayku Tayta Diospa qowananku allpaman chayarunaykukama” nispa.

³⁰—Aswanqa Hesbon llaqtapi *yachaq Rey Sehonmi mana munarqachu allpanpa chawpin pasananchikta. Paytaqariki yupaychasqanchik Tayta Diosmi pasaypaq rumi sonqota rurarurqa chaynapi paytaqa qamkunamanña entregaykusunaykichikpaq, chaynamá kachkanku kunan qawasqanchikpi hina.

³¹—Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: “Kunan punchawmantapunim qoykichik Rey Sehonta chaynataq allpantapas. Chaynaqa yaykuspaykichikyá allpan dueño chakuyta qallaryichik” nispa.

³²—Hinaptinmi Rey Sehon taripamuwarqanchik llaqa tropankunapiwan Jahaza llaqta lawpi peleanchikpaq. ³³Aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi qoykuwarqanchik hinaptinmi vencerurqanchik payta, churinkunata chaynataq llaqa tropankunatapas. ³⁴Llapallan llaqtankunata venceruspanchikmi tuñichirqanchik

hinaspa wañuchirqanchik qarikunatapas, warmikunatapas chaynataq wawakunatapas manaña puchunankukama. ³⁵Ichaqa llaqa animalkunapiwan llaqtakunapi tukuy ima qechusqallanchikmi ñoqanchikpaqqa karqa. ³⁶Arnon sutiyoq mayu patanpi Aroer llaqtamanta chaynataq wayqopi kaq llaqtamanta hinaspa Galaad lawpi llaqtakunakamam mayqan llaqtapas mana harkawarqanchikchu, yupaychasqanchik Tayta Diosmi munaychakunanchikpaq llapallanta qoykuwarqanchik. ³⁷Amon casta runakunapa allpanmanmi ichaqa mana chayarqanchikchu, manataqmi chayarqanchikchu Jaboc sutiyoq mayu lawpi llapallan kaqkunamanpas nitaq orqo lawpi kaqkunamanpas nitaq yupaychasqanchik Tayta Diospa prohibiwasqanchik allpakunamanpas.

Basan nacionpa reynin vencesqankumanta

(Nm 21:31-35)

3 ¹—Chaymantam hamurqanchik huklaw ñannintaña Basan nacion lawman. Ichaqa Og sutiyoq reyninmi taripamuwarqanchik llapallan tropankunapiwan Edrei llaqta lawpi peleananchikpaq.

²—Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: “Amayá paytaqa manchakuychu, paytaqa ñoqam entregasqayki chaynataq llapallan tropankunatapas hinaspa allpantapas. Paytapas wañuchinkichikmi Hesbon llaqtapi *yachaqa Amor casta runakunapa reynin Sehonta hina” nispa.

³—Chaynatam yupaychasqanchik Tayta Dios vencechiwarqanchik Basan nacionpa reynin Ogta chaynataq llapallan tropankunatapas hinaptinmi paykunata wañuchirqanchik mana pitapas puchuspa. ⁴Chaynatqmi llapallan llaqtankunatapas vincerqanchik, manamá huk llaqtallatapas puchurqanchikchu, chay vencesqanchik llapallan llaqtakunaqa karqa soqta chunka llaqtakunam, chay llaqtakunaqa karqa Argob lawpim otaq Rey Ogpa gobiernasqan Basan nacionpi llaqtakunam. ⁵Llapallan chay llaqtakunaqa karqa altokama murallasqam chaynataq punkunkunapas qerukunawan trankasqam. Vencerurqanchiktaqmi chakrakunapi mana murallayoq achkallaña llaqtakunatapas. ⁶Hesbon llaqtapi Rey Sehonta hinamá chinkarachirqanchik llapallan llaqtakunapi qarikunatapas, warmikunatapas chaynataq wawakunatapas. ⁷Llapallan animalkunatawan llaqtapi tukuy imakunatam qechurqanchik.

⁸—Chaynaqa chay tiempopimá Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan lawpi *yachaqa iskay reykunapa nacionninta dueñoachakurqankichik Arnon Mayumanta Hermon Orqokama. Chay reykunaqa karqaku Amor casta runakunapa reyninkunam. ⁹(Kay Hermon Orqotam Sidon llaqtayoq runakuna suticharqaku Sirion Orqowan, Amor casta runakunañataqmi suticharqaku Senir Orqowan.) ¹⁰Dueñoachakurqanchikmá tukuy pampakunapi kaq llaqtakunatapas, Galaad lawpi llapallan llaqtakunatapas chaynataq Basan lawpi llapallan llaqtakunatapas Salca hinaspa Edrei llaqtakunaman chayananchikka-ma. Chay llaqtakunaqa karqa Basan nacionpa reynin Ogpa gobiernasqan llaqtakunam. ¹¹(Ichaqa Basan nacionpa reynin Ogllañam puchururqa Refaim casta runamantaqa. Paypa catrenmi karqa fierromanta tawa metro largoyoq hinaspa yaqa iskay metro anchoyoq. Amonpa mirayninkunapa Raba llaqtanpim chay catrega sutillaraq kachkan.)

Jordan Mayupa waklawninpi quedamuq Israel ayllukunamanta

(Nm 32:1-42)

¹²—Chay tiempopi dueñoachakusqanchik allpatam qorqani Ruben ayllumanwan Gad aylluman, paykunamanqa qorqani Arnon Mayupa patanpi kaq Aroer

llaqtamanta qallarispam Galaad parten orqokunakama, qorqanitaqmi chaypi kaq llaqtakunatapas. ¹³Galaad allpamanta puchuq Rey Ogpa gobiernasqa Basan allpatañataqmi qorqani Manasespa parten aylluman. Qorqanimá Refaim casta runakunapa allpan nisqanku Argob lawpi allpakunatapas. ¹⁴(Manases ayllumanta kaq Jair sutiyoq runam dueño chakuykurqa Argob lawpi allpakunata, payqa dueño chakuykurqa Gesur casta runakunapa allpanpa linderonkamam chaynataq Maaca casta runakunapa linderonkamam. Chay Basan lawpi allpataqa kikinpa sutinwanmi suticharqa “Havot-jair” nispá.) ¹⁵Galaad allpataqa qomurqani Maquirpa mirayninkunamanmi. ¹⁶Ruben ayllumanwan Gad ayllumanñataqmi qomurqani Galaad lawmanta qallarispá Arnon Mayupa kasqan allpakama. Linderonmi karqa chay wayqomanta qallarispá Amon casta runakunapa allpanwan tupaq Jaboc Mayukama. ¹⁷Paykunamanmi qorqanitaq Araba sutiyoq qechwatapas, chaypa linderonñataqmi kachkan tukuy Jordan Mayu. Chay mayuqa richkan Cineret Qochamantam Araba sutiyoq qochakama otaq Kachi Qochakama. Chay qochaqa kachkan intipa qespimunan lawpi kaq Pisga Orqopa waqtan urayninpim.

¹⁸—Chay tiempopim chay allpakuna qosqay ayllukunata kamachispay nirqani: “Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qoykusunkichik kay allpata dueño chakunaykichikpaq, ichaqa guerrapi peleay yachaq armasqakunaqa llapallaykichikmi rinkichik castamasikichik Israel runakunapa ñawpaqninta. ¹⁹Qamkunaman qosqay llaqtakunapim ichaqa quedaspaqa-quedanqa warmikichikkunalla, churikichikkunalla hinaspa animalnikichikkunalla. Qamkunaqariki achka animalniyoqmi kachkankichik. ²⁰Qamkunaqa amam kutimunkichikchu dueño chakunaykichikpaq qosqay allpamanqa. Kutispaqa-kutikamunkichik qamkunaman yupaychasqanchik Tayta Dios hawkayay qosusqaykichikta hina castamasikichikkunamanpas hawkayayta qoykuptinñam chaynataq Jordan Mayupa chimpanpi allpatapas dueño chakuruptinkunam” nispá.

²¹—Chay tiempopiqa Josueytapas nirqanitaqmi kaynata: “Qawarqankim yupaychasqanchik Tayta Diospa imam chay iskay reykunawan rurasqanta, chaynatam Tayta Diosqa ruranqa pasanayki llapallan nacionkunapipas. ²²Amamá paykunataqa manchakunkichikchu, yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkuna-paqa peleanqa” nispá.

Diospa prometesqan allpaman Moises mana yaykunanmanta

²³—Hina chay tiempopitaqmi Tayta Diosta ruegakuspay nirqani: ²⁴“Señor Diosnilláy, qanmi kay serviqniki man qawachiwachkankiña hatu-hatun atiyiniyoq kasqaykita. Manam huk diosqa kanchu cielokunapipas hinaspa kay pachapipas qampa rurasqaykikuna ruray atiqqa. ²⁵Ama hina kaspayá permitiykuway Jordan Mayupa chimpanman pasarunaypaq, chay allin allpa qawaykuytam munachkani, munachkanitaqmi orqokunapa kasqan sumaqlaña allpakuna qawaykuytapas chaynataq Libano Orqo qawaykuytapas” nispá. ²⁶Aswanqa Tayta Diosmi qamkunarayku ñoqapaq piñakuruspan mañakusqaytapas mana uyariwarqachu, chaynapim Tayta Diosqa niwarqa kaynata: “Amaña masta parlapayawaychu chay asuntomanta. ²⁷Pisga Orqopa puntanman rispayá qawarimuy intipa seqaykunan lawta, nortelawta, surlawta chaynataq intipa qespimunan lawtapas. Jordan Mayutam ichaqa mana chimpankichu. ²⁸Josueytayá kamachiy hinaspayá kallpanchaspayki valorchay. Paymi runakunapa ñawpaqninta rispan allpata dueño chachinqa” nispá.

²⁹—Chaynapimá quedarurqanchik Bet-peor llaqtapa chimpan qechwapi.

Kasukuq kanankupaq Moisespa consejasqanmanta

4 ¹—Israel casta runakuna, qamkunaqa kasukuychikyá yachachisqay decretokunata chaynataq reglamentokunatapas. Kasukuspaykichikqa manam wañunkichikchu hinaspa yaykunkichik abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diospa qosunaykichik allpaman. ²Kamachikuyniykunamanqa amam imatapas yapankichikchu nitaq menosyachinkichikchu. Qamkunaqa kasunkichikmá yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyninkunataqa, chaykunataqa ñoqam kamachikichik. ³Qawarqankichikmi tayta-mamacharayku yupaychasqanchik Tayta Diospa imam rurasqanta. Rikurqankichikmá chay taytacha-mamacha llapa adoraqkunata qamkunamanta Tayta Dios chinkachisqantapas. ⁴Yupaychasqanchik Tayta Diospa llapallan qatiqkunam ichaqa kawsachkankichikraq kunankama. ⁵Ñoqam yachachiraykichik yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachiwasqan decretokunata chaynataq reglamentokunatapas. Dueño chakunaykichik allpaman yaykuspaga tukuy chaykunatamá cumplinkichik. ⁶Chaynata kasukuspa ruraptikichikqa wakin nacionpi runakunam reqsisunkichik qamkunaqa yachaysapa chaynataq yuyaysapa runakuna kasqaykichikpaq. Paykunapas kay decretokunata yachaspangkum ninqaku: “iCheqaptapunipas yachaysapa, entendimientoyoq hatun nacionmi kay nacionqa” nispa. ⁷¿Mayqan hatun nacionpa diosinkunataq hichpallanpi kachkan ñoqanchikpa sapa kutilla qayarikunanchik yupaychasqanchik Tayta Dios hinaqa? ⁸¿Mayqan hatun nacionpataq kapun allin decretokunapas chaynataq allin reglamentokunapas qamkunaman kunan yachachisqaykuna hinaqa? ⁹Amayá qonqaruychikchu imam rikumusqaykichikmantaga, kawsanaykichikkamaqa amamá sonqoykichikmantapas chinkarachinkichikchu, chaykunataqa yachachinkichikmá churikichikkunamanpas chaynataq willkaykichikkunamanpas.

Horeb Orqopi Tayta Diospa imam rimarisqanmanta

¹⁰—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi Horeb Orqopi huk punchaw kachkaptinchikmi Tayta Dios niwarqa: “Huñumuy runakunata imam ninayta uyarinankupaq, chaynapi kay pachapi kawsananku punchawkama respetaway yachanankupaq hinaspa churinkunamanpas yachachinankupaq” nispa. ¹¹Chaynapim qamkunaqa chay orqopa sakinman asuykamuspa chaypi sayarqankichik hinaptinmi chay orqomanta ratachkaq nina lloqsimuspan alto-altokamaraq chutarikuspan rakta puyumanraq tikrururqa. ¹²Hinaptinmi chay ninapa ukunmanta Tayta Dios rimapayasurqankichik. Qamkunaqa uyarirqankichik rimasqallantam ichaqa manam ima rikchaytapas rikurqankichikchu. ¹³Kikin Tayta Diosmi contratonta willasurqankichik. Chay contratonqa karqa iskay tabla rumikunapi qellqasqa Chunkantin Kamachikuynunam. Chaykunataqa kamachikurqa cumplinaykichikpaqmi. ¹⁴Chay tiempopiqa Tayta Diosmi ñoqatapas kamachiwarqataq qamkunaman chay decretonkunata hinaspa reglamentonkunata yachachinaypaq chaynapi dueño chakunaykichik allpapi cumplinaykichikpaq.

Taytacha-mamachakunataqa ama adoranankumanta

¹⁵⁻¹⁶—Horeb Orqopi rupachkaq nina ukumanta Tayta Dios rimapayamusuqaykichik punchawpiqa manam ima rikchaytapas rikurqankichikchu. Chaynaqa cuidakuychikyá huchaman urmaykunaykichikmanta chaynapi qarimanpas otaq warmimanpas rikchakuq imagenkunata ama ruramaykichikpaq. ¹⁷⁻¹⁸Amataqmá rurankichikchu animalkunaman rikchakuqtapas nitaq alton pawaqkunaman rikchakuqtapas nitaq qasqonpa puriq animalkunaman rikchakuqtapas nitaq challwakunaman rikchakuqtapas. ¹⁹Yanqañataq cielopi

intita, killata, lucerokunata hinaspa cielopi tukuy kaqkunata qawaspaykichik adorawaqchik. Tukuy chaykunataqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi churarqa kay pachapi llapallan runakunapaq. ²⁰Qamkunatam ichaqa metal chulluchina hornomanta horqomuchkaq hina Tayta Dios horqomusurqankichik Egipto nacionmanta chaynapi kunan hina paypa runankunaña kanaykichikpaq. ²¹Ichaqa qamkunaraykum Tayta Dios piñakururqa ñoqapa contraypi hinaspa jurarqa Jordan Mayutapas manaña chimpanaypaq hinaspa qosunaykichik allin allpamanpas manaña yaykunaypaq. ²²Kay allpapi wañukuspays Jordan Mayuta mana pasaptiypas qamkunaa chimpankichikmi chay allin allpata dueñochakunaykichikpaq. ²³Cuidakuychik yá yupaychasqanchik Tayta Diospa qamkunawan contrato rurasqanta ama qonqarunaykichikpaq. Yupaychasqanchik Tayta Diospa “amam” nisqan taytacha-mamachakunataqa amamá rurankichikchu. ²⁴Yupaychasqanchik Tayta Diospa paylla kuyanata munay Diosmi. Tukuy imapas ruparuq ratachkaq nina hinam payqa.

²⁵—Churikichikpas chaynataq willkaykichikpas karuptinqa hinaspa qamkunapas chay allpapi machuyaruspaykichikqa yanqañataq tukuy imaman rikchakuq taytacha-mamachakunata ruraspa pierdekuruwaqchik hinaspa yupaychasqanchik Tayta Diospa contranpi huchallikuspa payta piñachiwaqchik, ²⁶hinaptinqa chayllam chinkachisqa kankichik chay Jordan Mayupa waklaw chimpanman dueñochakunaykichikpaq pasasqaykichik allpamanta. Manam unaychu chaypiqa kankichik, chinkachisqapunim karunkichik. Ñoqam kunan churani testigopaq cielotawan kay pachata. ²⁷Tayta Diosmi cheqerachisunkichik huklaw nacionkunaman hinaptinmi chay nacionkunapi wakillaykichikña puchurunkichik. ²⁸Hinaspa chay nacionkunapi servinkichik runakunapa rurasqan taytacha-mamachakunata, mana qawakuq, mana uyariq, mana mikuq, mana muskiq, kullumanta chaynataq rumimanta taytacha-mamachakunata. ²⁹Chaywanpas yupaychasqanchik Tayta Diosta tukuy sonqoykichikwan, tukuy yuyaynikichikwan maskaspaykichikqa tarinkichikmi. ³⁰Tukuy chay ñakariykunapi kaspaykichik Tayta Diosman kutirikuspa payta kasukuptikichikqa ³¹payqa llakipayakuq Dios kasqanraykum manapuni saqerusunkichikchu, manataqmi chinkachisunkichikchu, manataqmi Tayta Diosqa qonqarunqachu abuelonchikkunaman juramentowan contrato rurasqantaqa.

³²Ñawpa tiempopi

yachaq runakunata yá tapuychik,
runata kay pachapi
Diospa unanchasqanmantapuni yá
tapukachakuychik,
tukuy hinastinpi yá
tapukachakuychik:

“¿Yaqachum kayna hatu-hatun kaq pasakurqa,
yaqachum uyarirqankichik kaynataqa?”

³³—Ñoqanchik hinaqa ¿yaqachum pipas ratachkaq ninapa chawpinmanta Diosta uyarirqaku otaq uyarichkaspankupas mana wañururqakuchu? ³⁴Pruebakunata, señalkunata, milagrokunata hinaspa guerrakunata ruraspanmi wakin nacionkunamanta paypa runankunaña kananchikpaq pruebawaspanchik akllawarqanchik. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi Egipto nacionpi ñoqanchikpa qayllanchikpi chaynataq ñoqanchikrayku hatun atiyinwan hinaspa hatun castigowan mancharikuypaq kaqkunata rurarqa. ¿Yaqachum taytacha-mamachakuna chaykunata ruranman karqa? ³⁵Chaykunataqa

qawachisurqankichik kikin Tayta Dioslla cheqap Dios kasqanta yachanaykichikpaqmi.

³⁶Yachachisunaykichikpaqmi cielomanta rimapayamusurqankichik, kay pachapiñataqmi qawachisurqankichik rupachkaq ninata hinaptinmi uyariqankichik palabrankunatapas chay ninapa ukunmanta. ³⁷Payqa abuelonchikkunata kuyasqanraykum akllarqa paykunapa mirayninkunata hinaspa horqomurqa Egipto nacionmanta ancha hatun atiyinwan.

³⁸Ñoqanchikmantapas aswan achka runayoc nacionkunata chaynataq aswan ancha atiyiniyoq nacionkunatam qayllanchikmanta qarqorqa, imaynam kunan sucedekusqanpi hinam paykunapa allpanman qamkuna yaykuchkankichik dueñoachakunaykichikpaq.

³⁹—Chaynaqa sumaqtamá yuyankichik Tayta Diosqa hanaq pachapi hinaspa kay pachapipas sapallan Dios kasqanta. ⁴⁰Kunan punchawpi kamachisqay Diospa decretonkunatawan kamachikuyninkunatayá kasukuychik hinaptinqa qamkunapas chaynataq miraynikichikpas allintam kawsakunkichik, yupaychasqanchik Tayta Diospa wiñaypaq qosunaykichik allpapim unay watakuna *yachankichik.

Amparakuna llaqtakunamanta

⁴¹Moisesmi akllarqa kimsa llaqtakunata, chay llaqtakunataqa akllarqa Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan lawpim. ⁴²Chay llaqtataqa akllarqa pipas runamasinta ñawpaqmanta mana cheqnichkaspa wañurachispa huk kaqnin llaqtaman ayqekuspa mana wañuchisqa kananpaqmi. ⁴³Chay llaqtakunam karqa: Ruben ayllu runakunapa chunniq pampapi kaq Beser llaqta, Gad ayllu runakunapa Galaad lawpi kaq Ramot llaqta, Manases ayllu runakunapañataq Basan lawpi Golan llaqta.

Moisespa yachachisqan leykunamanta

⁴⁴Israelpa mirayninkunamanmi Moises willarqa yachachikuykunata. ⁴⁵Egipto nacionmanta lloqsiramuptinkum paykunaman yachachirqa kamachikuykunata, decretokunata chaynataq reglamentokunatapas. ⁴⁶Chaynataqa *yachachirqa Jordan Mayupa intipa qespimunan lawninpim otaq Bet-peor llaqtapa waqtan qechwapim, chay qechwaqa kachkan Amor casta runakunapa reynin Sehonpa allpanpim. Chay Rey Sehonqa yacharqa Hesbon llaqtapim, paytam vencerurqaku Moisespiwan Israelpa mirayninkuna Egipto nacionmanta lloqsiramuspanku. ⁴⁷Hinaspa chay Rey Sehonpa allpanta chaynataq Basan lawpi Rey Ogpa allpantapas dueñoachakurqaku. Chay iskay reykunam karqaku Amor casta runakunapa reyninku, paykunaqa *yacharqaku Jordan Mayupa chimpan intipa qespimunan lawpim. ⁴⁸Chay reykunapa allpanqa karqa Arnon Mayupa patanpi kaq Aroer llaqtamanta qallarispam Sirion Orqokama. (Chay Sirion Orqopa huknin sutinmi karqa Hermon.) ⁴⁹Chay reykunapataqmi karqa Jordan Mayupa chimpan intipa qespimunan lawpi kaq Araba Qechwapas Pisga Orqopa waqtanpi Kachi Qochakama.

Chunkantin Kamachikuykunamanta

(Ex 20:1-17)

5 ¹Israelpa llapallan mirayninkunata huñuruspanmi Moises nirqa:

—Israelpa mirayninkuna, qamkunaman kunan yachachisqay decretokunatayá chaynataq reglamentokunatayá uyariychik. Chaykunataqa sumaqta yachaspaykichikyá kasukuychik.

²—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi Horeb Orqopi ñoqanchikwan contratota rurarqa.

³Chay contratotaqa rurarqa manam abuelonchikkunallawanchu aswanqa ñoqanchikpiwanmi otaq kaypi llapallanchik huñunasqa kaqkunapiwanmi. ⁴Tayta Diosqariki chay

orqopim rupachkaq nina ukumanta kikinpuni rimapayawarqanchik. ⁵Chay tiempopi-qa ñoqam karqani Tayta Diospa hinaspa qamkunapa chawpikichikpi chaynapí Tayta Diospa palabrakunata qamkunaman willanaypaq. Qamkunapa rupachkaq ninata manchakuspaykichikmi orqoman mana seqarqankichikchu. Chaypim Tayta Dios nirqa:

⁶“Ñoqam kani yupaychasqaykichik Tayta Dios, Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikmantam horqomurqaykichik. ⁷Ñoqallam Diosqa kani, amam huk dioskunaga kapusunkichu.

⁸“Amam taytacha-mamachataqa rurankichu imaman rikchakuqtapas, hanaq pachapi kaqman rikchakuqtapas, kay pachapi kaqman rikchakuqtapas nitaq allpapa ukun yakupi kaqman rikchakuqtapas. ⁹Amam qonqorakunkichu chaykunapa ñawpaqninpiqa, amataqmi adorankichu. Ñoqaqa kani yupaychasqayki Tayta Diosmi. Ñoqaqa manam munanichu sapaq diosta adoranaykichiktaqa, chaynata ruraspa cheqniwaqniy tayta-mamakunapa huchallikusqanmantam castigasapuni wawa-churinkunata, chay wawa-churinkunapa willkankunata chaynataq chay willkanpa churinkunatapas. ¹⁰Ichaqa kuyawaqniy runataqa otaq kamachikuyniy kasukuq runataqa waranqantin mirayninkunakamam favorecesaq.

¹¹“Ñoqapa sutiyaqa amam yanqaga rimankichu. Suti y yanqa rimaqtaqa castigasapunim.

¹²“Yupaychasqayki ñoqa Tayta Diospa kamachisqaypi hinam samana punchawni-ya respetanki hinaspa ñoqapaq sapaqchanki. ¹³Soqta punchaw llamkaspaykim tukuy ruraynikikunata ruranki, ¹⁴qanchis kaq punchawpim ichaqa samanki, chay punchaw-qa punchawniy kasqanrayku. Chay punchawpiqa amam rurankichu ima ruranatapas. Amataqmi ruranqachu qari churikipas nitaq warmi churikipas nitaq sirvientekipas nitaq sirvientaykipas nitaq buyesnikipas nitaq asnoykipas nitaq ima animalnikipas nitaq llaq-taykipi *yachaqa forasteropas. Qam samaptikim sirvientekikunapas samanqaku. ¹⁵Qamqa yuyariyá Egipto nacionpi sirviente kasqaykita, chaymantam yupaychasqayki ñoqa Tayta Dios hatun atiyiniywan chaynataq hatun castigowan qamta horqomurqayki. Chayrayku-má yupaychasqayki Tayta Dios kamachiki samana punchawta respetanaykipaq.

¹⁶“Yupaychasqayki ñoqa Tayta Diospa kamachisqaypi hinam tayta-mamaykita respe-tanki chaynapí ñoqapa qonay allpapi allin kanaykipaq hinaspa unay kawsanaykipaq.

¹⁷“Amam pitapas wañuchinkichu.

¹⁸“Amam hukwanqa pierdekunkichu.

¹⁹“Amam suwakunkichu.

²⁰“Amam runamasikipa contranpiqa llullakunata rimankichu.

²¹“Amam munapayankichu runamasikipa warminta, amam munapayankichu runamasikipa wasinta nitaq allpanta nitaq sirviententa nitaq sirvientanta nitaq buyesninta nitaq asnonta nitaq runamasikipa imantapas.”

Diosta Israelpa mirayninkuna manchakusqanmanta

(Ex 20:18-26)

²²—Kay palabrakunatam Tayta Dios fuertemanta rimarqa rupachkaq nina ukumanta chaynataq tutayay puyu ukunmanta orqopa ñawpaqnin pampapi llapallanku kachkaptinku. Upallaruspanñataqmi kay palabrakunata qellqarqa isqay tabla rumikunapi hinaspa qowarqa ñoqaman. ²³Tutayay ukumanta lloqsimuq vozta uyarispaykichikmi chaynataq orqotapas rupachkaqa qawachkaptikichikmi ayllukunapa llapallan jefenkuna ancianokunapiwan ñoqaman hamuspa niwarqaku: ²⁴“Cheqaptapunipas Tayta Diosmi qawaykachiwanchik kanchaynintawan atiyiniyoq

kayninta. Uyarirunchiktaqmi voznintapas ninapa chawpinmanta. Kunanmi yacharuniku runakunata Tayta Dios rimapayachkaptinpas runakunaqa mana wañurusqanta.

²⁵Chaywanpas ¿imanasqamá chinkasaqkuqa kay mancharikuypaq ninapa rupa-qanwanqa? Sichu yapatawan yupaychasqanchik Tayta Diospa vozninta uyarispaqa seguruch wañurusaku. ²⁶Ninapa ukunmanta kawsaq Diospa vozninta ñoqayku hina uyarichkaspaqa manam pipas kawsanmanchu. ²⁷Chaynaqa qamllayá yupaychasqanchik Tayta Diosman asuykuspa tukuy nimususqaykita uyarimuy hinaspa qamña ñoqaykuman willawankiku chaynapi kamachimususqaykita kasukunaykupaq” nispa.

²⁸—Chaykuna niwasqaykichiktam Tayta Diosqa uyarichkarqa hinaspa niwarqa: “Uyarirqanim kay runakunapa nisuusqaykita, allinpunim chay tukuy nisuusqaykita. ²⁹Amalaya chayna sonqoyoqla kanmanku respetawanankupa hinaspa sapa punchaw llapallan kamachikuyniykunatapas kasukunankupa chaynapi paykunapas chaynataq mirayninkupas allin kanankupa. ³⁰Rispaykiyá nimuy karpankuman kutinankupa. ³¹Qamqa hinapim ñoqawan kanki hinaptinmi nisqayki tukuy kamachikuyniykunata, decretokunata chaynataq reglamentoykunatapas chaynapi dueño chakunankupa qosqay allpapi cumplinankupa” nispa. ³²Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy kamachisusqaykichiktayá mana pantaspa kasukuychik. ³³Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisusqaykichikpi hinayá allinta kawsaychik chaynapi dueño chakunaykichik allpapi unay watakuna kawsanaykichikpaq.

Hatun kamachikuymanta

6 ¹—Kaykunam chay kamachikuykuna, decretokuna chaynataq reglamentokuna, qamkunaman yachachinaypaq yupaychasqanchik Señor Diospa kamachiwasqan-kuna, chaykunataqa cumplinkichik dueño chakunaykichik allpaman yaykuspaykichikmi.

²Chaynata ruraspamá yupaychasqanchik Tayta Diosta respetankichik hinaspa kasukunkichik kawsanaykichik punchawkama. Kasukunkichikmá churikichikkunapas chaynataq willkaykichikkunapas. Kasukunkichikmá qamkunaman qosqay decretokunatapas chaynataq kamachikuykunatapas chaynapi unay watakuna kawsakunaykichikpaq.

³Chaynaqa Israelpa mirayninkuna, kasukuspáyá cumpliychik hinaptinqa alli-allin kaspaykichikmi achkallaña mirayniyoq kankichik tukuy imapapas kasqan allpapi. Chay allpataqa abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosmi prometewarqanchik.

⁴—Israel casta runakuna, uyariychikyá: ¡Yupaychasqanchik Tayta Diosqa chullallam!

⁵—Yupaychasqanchik Tayta Diostam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan hinaspa tukuy kallpaykiwan.

⁶—Kay kamachisqay palabrakunaqa sonqoykipim kanqa. ⁷Churikikunamanmi sapa kutilla yachachinki wasipi kaspá, ñanpi purispa, puñuq yaykuspa chaynataq hatarispaykipas. ⁸Kay kamachikuykunataqa señalta hinam qellqasqata watakunki brazoykipi chaynataq urkuykipipas. ⁹Qellqankitaqmi wasikipa punkunkunapa marconkunapipas chaynataq zagan punkunkunapipas.

Israelpa mirayninkunatam Moises kamachin kasukunankupaq

¹⁰Abuelonchik Abrahanman, Isaacman hinaspa Jacobman prometesqan allpamanmi yupaychasqanchik Tayta Dios yaykuchisunkichik. Chay allpapa kachkan hatun llaqtayokkunam, chay llaqtakunataqa manam qamkunachu hatarichirqanchik. ¹¹Chay allpapiqa wasikunapas tukuy allin kaqkunapa huntasqanmi kachkan, chaykunataqa manam qamkunachu huntachirqanchik. Chaypiqa kachkantaqmi toqosqa pozokuna-

pas, chaykunataqa manam qamkunachu toqorqankichik, chay allpapiqa kachkantaqmi mana rurasqaykichik uvas huertakunapas, aceituna sachakunapas, chaykunatamá saksanaykichikkama mikunkichik. ¹²Chaynaqa amamá yupaychasqanchik Tayta Diostaqa qonqarunkichikchu, paymi horqomuwarqanchik Egipto nacionpi sirviente kachkaptinchik. ¹³Yupaychasqanchik Tayta Diosllata respetaspayá adoraychik, imatapas juraspaykichikqa paypa sutillanpiyá juraychik. ¹⁴Muyuriqnichik nacionkunapi runakunapa adorasqanku sapaq dioskunataqa amam qatinkichikchu. ¹⁵Noqanchikwan kaq yupaychasqanchik Tayta Diosqa paylla kuyanata munaqmi, payqa contraykichikpi piñakuspanmi kay pachamanta pasaypaqta chinkarachisunkichikman.

¹⁶—Masah sutiyoq lawpi pruebaman churasqaykichikta hinaqa amam pruebaman churankichikchu yupaychasqanchik Tayta Diostaqa. ¹⁷Kasukuychiktaqyá yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisqankunataqa chaynataq paypa kamachikuyninkunatawan decretonkunatapas. ¹⁸Tayta Diospa qayllanpiyá ruraychik imam kaqta chaynataq agradaqninkunata chaynapi allin kanaykichikpaq hinaspa abuelonchikkunaman Tayta Diospa jurasqan sumaqa allpaman yaykuspa dueño chakunaykichikpaq, ¹⁹chaynapitaq prometewasqanchikpi hina enemigoykichikkunatapas qayllaykichikmanta Tayta Dios qarqonanpaq.

²⁰—Sichu hamuq punchawkunapi miraynikichik tapusunkichikman: “¿Imapaqtaq yupaychasqanchik Tayta Dios kamachisurqankichik kay kamachikuykunata, decretokunata hinaspa reglamentokunataqa?” nispá. ²¹Hinaptinga qamkunam ninkichik: “Ñoqaykum Egipto nacionpi Rey Faraonpa sirvientenkuna karqaniku hinapinmi Tayta Dios horqomuwarqaku hatun atiyinwan. ²²Noqaykum rikurqaniku Egipto nacionpi Faraonpa chaynataq castankunapa contranpi Tayta Diospa hatun hinaspa mancharikuyapaq milagrokuna rurasqanta, rikurqanikutaqmi admirakuyapaq kaq rurasqankunatapas. ²³Ñoqaykutañataqmi horqomuwarqaku abuelonchikkunaman jurasqan allpaman qamkunatawan kuskata yaykuchiwananchikpaq. ²⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosqa kamachikurqataqmi llapallan kay decretonkunata cumplinanchikpaq hinaspa payta respetananchikpaq chaynapi sapa punchaw allinlla kananchikpaq hinaspa kunan punchaw hina kawsachiwananchikpaq. ²⁵Chaynaqa kamachiwasqanchikman hina yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi tukuy kay kamachiwasqanchikkunata kasukuspaqa allintam rurachkanchik” nispá.

Taytacha-mamachakuna ama adoranamanta

(Ex 34:11-17)

7 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi dueño chakunaykichik allpaman yaykuchisuspaykichik, qayllaykichikmanta wischunqa qanchis nacionkunata, qamkunamantapas aswan hatun chaynataq atiyiniyoq nacionkunata, kaykunam chay qarqonan nacionkunaqa: Het casta runakuna, Gerges casta runakuna, Amor casta runakuna, Canaan casta runakuna, Ferez casta runakuna, Hiv casta runakuna chaynataq Jebus casta runakuna. ²Yupaychasqanchik Tayta Dios chay nacionkunata qoykusuptikichik paykunata vencersupaqa pasaypaqtam chinkarachinkichik, amam paykunawanqa ima contratotapas rurankichikchu nitaqmi llakipayankichikchu. ³Amam paykunataqa aylluchakunkichikchu. Amam paykunapa churinkunawanpas churikichiktaqa casarachinkichikchu. ⁴Yanqam paykunaqa churikichikta Tayta Diosmanta karuncharachispa, taytacha-mamachakunataña adorachinmanku hinaptinga Tayta Diosmi contraykichikpi piñakuspan qayllanmanta chaylla chinkarachisunkichikman. ⁵Aswanqa paykunapa altarninkunatam tuñichinkichik, adoranankupaq rumimanta rurasqanku pilarkunatapas pasaypaqtam pakipankichik. Qorurunkichikmá Asera sutiyoq kullumanta mamachakunatapas hinaspa kañankichik-

taq llaqa taytachankutapas hinaspa mamachankutapas. ⁶Qamkunaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa sapaqchasqan runakunam kankichik. Kay pachapi wakin runakunamantamá yupaychasqanchik Tayta Dios akllasurqankichik kikinpa runankunaña kanaykichikpaq.

Israelpa mirayninkunapa imam ruranankumanta

⁷—Manam qamkunataqa wakin nacionkunamanta aswan achka kasqaykichikrayku-chu Tayta Diosqa kuyasurqankichik hinaspa akllasurqankichik, akllasurqankichikmá wakin nacionkunamanta aschachalla kachkaptikichikpas. ⁸Tayta Diosmi qamkunata kuyaspa chaynataq abueloykichikman jurasqanta cumplispa, Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikmanta horqomusurqankichik hinaspa libramusurqankichik hatun atiy-ninwan Rey Faraonpa munaychakuyninmanta. ⁹Reqsichikyá yupaychasqanchik Tayta Diosqa cheqap Dios kasqanta. Payqa kuyaqninkunawanqa chaynataq kamachikuynin-kunapas kasukuqkunawanqa waranqantin miraykamapas kuyapayarikuspa contraton cumpliqmi. ¹⁰Ichaqa pipas cheqniqninmanqa kikinpuni pagapuspa wañurachinqa, chaypunillam cheqniqninkunamanqa kikinpuni pagapunqa. ¹¹Chaynaqa kasukuychikyá kunan kamachisqay kamachikuykunata, decretokunata chaynataq reglamentokunatapaspas.

Kasukuqkunata Dios bendecisqanmanta

(Lv 26:3-13. Dt 28:1-14)

¹²—Sichu kay uyarisqaykichik reglamentokunata kasukuspa ruraptikichikqa yupay-chasqanchik Tayta Diosmi cumplinqa abuelonchikkunaman kuyapayaspan jurasqan contratonta. ¹³Payqa kuyasunkichikmi, bendecisunkichikmi hinaspa achkayachisunkichik. Bendecisunkichikmi achka churi-wawakunawanpas, mirachinqataqmi allpaykichikpa ruruntapas otaq trigoykichiktapas, vinoykichiktapas, aceitekichiktapas, vacaykichikpa hinaspa ovejaykichikpa criankunatapaspas. Chaynataqa ruranqa abuelonchikkunaman juraspa qonan allpapim. ¹⁴Qamkunaqa llapallan nacionkunamantapas aswan bendecisqam kankichik. Qamkuna ukupiqqa qaripas, warmipas chaynataq animalnikichikpas miraqmi kanqa. ¹⁵Tayta Diosmi karunchachinqa qamkunamanta tukuy onqoykunata chaynataq rikusqaykichikpi hina Egipto nacionman kachamusqan onqoykunatapaspas. Aswanqa llapallan cheqnisuqnichik runakunatam chay onqoykunawan ñakarichinqa. ¹⁶Qamkunam ichaqa wañuchinkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa entregasusqaykichik llapallan runakunata. Amamá paykunataqa llakipayankichikchu nitaqmi taytacha-mamachankutapas adorankichikchu, yanqam qamkunapaq urmachisuqnichik kanman.

¹⁷—Ichapas qamkuna ninakuwaqchik: “Kay nacionkunaqa ñoqanchikmantapas aswan achkam ñimaynataqsi qarqoytaqa atichwanchik?” nispa. ¹⁸Aswanqa amamá paykunataqa manchakunkichikchu. Yuyariychikyá Rey Faraonta chaynataq llaqa Egipto runakunatapaspas yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy rurasqanta. ¹⁹Yuyariychikyá hatun sasachakuykuna pasasqanchiktapas. Egipto nacionmanta yupaychasqanchik Tayta Dios horqomuwaspan-chikmi hatun atiyinwan hinaspa hatun castigowan milagrokunata rurarpa chaynataq admirakuypaq señalkunatapaspas. Chaynatapuni payqa ruranqa manchakusqaykichik nacionkunatapaspas. ²⁰Puchuqkunamanwan pakakuqkunamanmi yupaychasqanchik Tayta Dios wayliskunata kacharimunqa anchata mancharichispa chinkachinankama. ²¹Chaynaqa amayá katkatataychikchu paykunapa qayllanpiqa. Qamkunawan kaq yupaychasqanchik Tayta Diosmi manchakuypaq hatu-hatun Diosqa. ²²Yupaychasqanchik Tayta Diosqa chulla-chullallamantam chay nacionkunata qayllaykichikmanta qarqonqa. Llapallan nacionkunata qonqaymanta qarqoruynikichikqa manam valenmanchu, purun animal-

kunam contraykichikpi mirarunman. ²³ Aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi chay nacionkunata vencechisunkichik hinaspa chinkachinankama pasaypaqta chaqwarunqa. ²⁴ Paymi reyninkunatapas entregasunkichik paykunapi munaychakunaykichikpaq. Wañuchispaykichikmi sutinkutapas chinkachinkichik kay pachapi manaña pipas yuyanankama. Manam mayqanninkupas qamkunawan peleaytaqa atinqachu chinkachinaykichikkama. ²⁵ Taytacha-mamachankutam kañankichik, ichaqa amam munapayankichikchu chay taytacha-mamachanku qarachasqanku qori-qollqetaqa, yanqam urmachisunkichikman, chaykunaqa millakuypaqmi yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpiqa. ²⁶ Chaynaqa amam wasikichikman apankichikchu imapas millakuypaq kaqkunataqa, yanqam qamkunapas chinkachisqa kawaqchik. Chay millakuypaq kaqkunaqa chinkachisqa kanankupaqmi churasqa kachkan, chayraykum chaykunataqa millakuypaqta hinaña qawankichik.

Tayta Diosta ama qonqanankumanta

8 ¹—Kunan kamachisqay kamachikuykunatayá kasukuychik chaynapi kawsaspaykichik achka runakuna kanaykichikpaq hinaspa abuelonchikkunaman Tayta Diospa jurasqan allpaman yaykusa dueño chakunaykichikpaq. ² Yuyariychik tukuy chunniññankunapi tawa chunka wata purimusqanchikta. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi chaynataqa purichimuwarqachik humillachisunaykichikpaq chaynapi pruebasuspaykichik piensasqaykichik yachananpaq chaynataq kamachikuyninkunatapas kasukunaykichikta otaq mana kasukunaykichiktapas yachananpaq. ³ Ñakarichispa yarqaymanta kachiwaspachikpas “maná” sutiyoq mikuytam mikuchiwarqanchik, mikuchiwarqanchikqa abuelonchikkunapapas nitaq ñoqanchikpapas mana reqsisqanchik mikuytam, chaynapim ñoqanchikqa yacharqanchik: runaqa kawsanqa manam mikuyllawanchu aswanqa Tayta Diospa llaqa rimasqankunawanmi. ⁴ Chay tawa chunka watapiqa manam pachanchikpas tukurqachu nitaqmi chakinichikpas punkirqachu. ⁵ Cuentatayá qokuychik: Yupaychasqanchik Tayta Diosmi corregisurqanchik churinta taytan corregichkaq hina. ⁶ Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyninkunata kasukuspaykichikyá payta respetaychik hinaspataq minasqanman hina kawsaychik. ⁷ Yupaychasqanchik Tayta Diosmi yaykuchisunkichik allin allpaman, mayukunapa kasqan allpaman, qechwakunapipas chaynataq orqokunapipas pukuyyoq hinaspa qochayoq allpaman. ⁸ Chay allpaqa trigopa, cebadapa, uvaspa, higospa, granadapa, aceituna sachapa hinaspa mielpapas kasqan allpam. ⁹ Chay allpapiqa manam usunkichikchu mikuymantapaq nitaq imamantapas, rumikunamantam horqonkichik fierrota, orqokunamantañataqmi horqonkichik cobreta. ¹⁰ Saksanaykichikkama mikuspaykichikqa yupaychasqanchik Tayta Diostamá alabankichik chay allin allpa qosusqaykichikmanta.

¹¹—Yupaychasqanchik Tayta Diostaqa amamá qonqarunkichikchu. Kasukuychikyá kunan kamachisqay kamachikuyninkunatapas, reglamentonkunatapas chaynataq dectonkunatapas. ¹² Saksanaykichikkama mikuspaykichikqa chaynataq hatarichisqaykichik sumaq wasikunapi yachaspaykichikqa ¹³ chaynataq vacaykichikkunapas, ovejaykichikkunapas miraruptinqa, qori-qollqekichikpas achkayaruptinqa chaynataq tukuy imaykichikkunapas achkayaruptinqa ¹⁴ amamá hatun tukuqqa karunkichikchu. Chayna kaspaqa yupaychasqanchik Tayta Diostaqa amamá qonqarunkichikchu, payqariki Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikmantam horqomusurqanchik. ¹⁵ Paymi mana yakupa kasqan manchakuypaq hatun chunniqninta pusamuwarqanchik. Pusamuwarqanchiktaqmi kachukuq culebrakunapa kasqan chaynataq ataq-atokkunapa kasqan lawninkunatapas. Paytaqmi qaga rumimanta yakutapas toqyachimuspan tomachiwarqanchik. ¹⁶ Chunniqpi-

má mikuchiwarqanchik “maná” sutiyoq mikuyta, abuelonchikkunapa mana reqsisqanku mikuyta. Chaykunatam rurarqa humillachisunaykichikpaq hinaspa pruebaman churasunaykichikpaq chaynapi chay pruebakuna tukusqa kaptin allinnikichikpaqña kananpaq.

¹⁷—Yanqañataq sonqoykichikpi niwaqchik: “Kay llaqa kapuqninchiktaqa kallpanchikwanmi armakurqanchik” nispa. ¹⁸Aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diostam yuyarinkichik. Paymi kallpanchasurqankichik kapuqnichikta armakunaykichikpaq chaynapi abuelonchikkunaman jurasqan contratonta qamkunawan kunan hina cumplinanpaq.

¹⁹—Sichu yupaychasqanchik Tayta Diosta qonqaruspaykichik mana reqsisqaykichik dioskunata qonqorakuspa adoraptikichikqa ñoqam kunan contraykichikpi nikichik, cheqaptapunipas chinkachisqa kanaykichikmanta. ²⁰Imaynam qamkunapa qayllaykichikmanta Tayta Dios chinkachinqa nacionkunata, chaynam qamkunapas chinkachisqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa palabran mana kasukusqaykichikrayku.

Israelpa mirayninkunapaq Diospa kuyapayakuyinmanta

9 ¹—Israel casta runakuna, kaytayá uyariychik. Jordan mayuta chimpanaykichikpaqmi tiempo chayaramunña, qamkunam qarqonkichik qamkunamantapas aswan atinyiyoq hinaspa aswan achka runayoq nacionkunata, dueñoachakunkichiktaqmi alto-alto murallasqa hatun llaqtakunatapas. ²Yachasqaykichikpi hinapas chaykunapi *yachaq runakunaqa Anakpa mirayninkuna hina hatunkaray runakunam, uyariqankichiktaqmi: “¿Pitaqsi peleanman Anakpa mirayninkunawanqa?” nispa nisqankutapas.

³—Kunanyá yachaychik yupaychasqanchik Tayta Dios ñawpaqnichik risqanta. Payqa ratachkaq nina hina rispanmi chay nacionniyoq runakunata wañuchispan humillachinqa qayllaykichikpi. Qamkunamá qarqoruspa chaylla chinkarachinkichik Tayta Diospa nisqanpi hina. ⁴Yupaychasqanchik Tayta Dios qayllaykichikmanta paykunata qarqoruptinqa, amam sonqoykichikpi ninkichikchu: “Allin runakuna kasqanchikraykum Tayta Diosqa qoykuwanchik kay allpata dueñoachakunanchikpaq” nispa. Sichu Tayta Dios paykunata qayllaykichikmanta qarqoruspaqa mana allinkuna rurasqankuraykum qarqorunqa. ⁵Manam allin ruraq runakuna kasqaykichikraykuchu nitaq allin sonqoyoq kasqaykichikraykuchu paykunapa allpanmanqa dueñoachakunaykichikpaq yaykunkichik. Aswanqa chay runakunataqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi qarqonqa mana allinkuna rurasqankurayku chaynataq abuelonchik Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman jurasqantapas cumplinanrayku. ⁶Manamá allin ruraq runakuna kasqaykichikraykuchu yupaychasqanchik Tayta Diosqa qosunkichik chay allpataqa dueñoachakunaykichikpaq. Qamkunaqa rumi sonqo runakunam kankichik.

Israel castakuna Horeb Orqopi mana kasukusqankumanta

(Ex 31:18-32:35)

⁷—Amam haykapipas qonqankichikchu yupaychasqanchik Tayta Diosta chunniqpi piñachisqaykichikta. Egipto nacionmanta lloqsimusqaykichik punchawmantapunim kayman chayamunaykichikkama Tayta Diosta mana kasurqankichikchu. ⁸Horeb Orqo lawpim piñachirqankichik Tayta Diosta, chayraykum qamkunapa contraykichikpi piñakururqa chinkachisunaykichikpaq. ⁹Ñoqam rirqani orqota tabla rumikuna chaskiq. Rirqanimá qamkunawan Tayta Dios contrato rurasqanmanta tabla rumikuna chaskiq. Chay orqopim kamurqani tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan mana mikuspa nitaq yakutapas tomaspa. ¹⁰Hinaptinmi Tayta Dios qowarqa iskay tabla rumikunata, chaykunapim karqa kikinpa qellqasqan palabrakuna, chay palabrakunaqa karqa huñunakusqanchik

punchawpi rupachkaq orqopa chawpinmanta nisuusqaykichik palabrakunam. ¹¹Chay tawa chunka punchawwan tawa chunka tuta pasaruptinmi Tayta Dios qowarqa contrato rurasqan chay iskay tabla rumikunata. ¹²Hinaspa niwarqa: “Chaylla kaymanta kutiriy, Egipto nacionmanta horqomusqayki runakunam huchallikurunku, manapas unaypim kamachisqaykunata mana cumplispanku fundisqa taytachata rurakurunku” nispa.

¹³—Tayta Diosqa niwarqataqmi: “Kunanmi qawani kay runakunaqa ancha rumi sonqo kasqankuta. ¹⁴Dejaykuway wañurachispa sutinkutapas kay pachamanta chinkarachinaypaq. Qampa miraynikimantañam paykunamantapas aswan atiyiniyoqta rurasqa hinaspa achkallataña mirachisqa” nispa.

¹⁵—Rupachkaq orqomanta uraykamuspaymi chay iskay tabla contrato rumikunata apamurqani. ¹⁶Ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa contranpi huchallikusqaykichikta qawarqani. Qamkunamá Tayta Diospa kamachisqankunata manapas unaypi saqeruspa malta toroman rikchakuq fundisqa taytacha-mamachataña rurakurusqanchik. ¹⁷Chaymi apamusqay chay iskay tabla rumikunata chamqaruspay pakirurqani qamkunapa qayllaykichikpi. ¹⁸Chaymi qonqorakuykurqani Tayta Diospa qayllanpi. Hinaspa ñawpaq kutipi rimasqayman hina tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan mana mikurqanichu nitaq yakutapas tomarqanichu. Chaynatam rurarqani Tayta Diospa contranpi huchallikuspa piñachisqaykichikrayku. ¹⁹Qamkunapa contraykichikpi anchata rabiaruspa wañuchisunaykichikpaq kaptinmi mancharikurqani, chaywanpas Tayta Diosqa huktawanmi mañakusqayta uyariykuwarqa. ²⁰Aaronpa contranpipas Tayta Dios anchata piñakuspañam wañurachiyta munarqa, ichaqa paypaqpas mañakurqanin. ²¹Huchallikunaykichikpaq rurasqaykichik malta toro taytachatapas kañaruspaymi kutarurqani polvoyanankama hinaspa orqomanta uraykamuq mayuman talliykurqani.

²²—Tayta Diostaqa piñachirqankichiktaqmi Tabera lawpipas, Masah lawpipas hinaspa Quibrot-hataava lawpipas. ²³Cades-barnea llaqtamanta rispaykichik dueño chakunaykichikpaq qosusqaykichik allpaman yaykunaykichikpaq Tayta Dios kachasuptikichikpas kamachisqantam mana kasukurqankichikchu. Manam paypi confiaturqankichikchu nitaqmi uyariytapas munarqankichikchu. ²⁴Qamkunapa reqsisqay punchawmantapuni Tayta Dios mana kasukuq runakuna kankichik. ²⁵Wañuchisunaykichikpaq Tayta Dios rimasqanraykum paypa qayllanpi qonqorakuykurqani tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan. ²⁶Ruegakuspaymi nirqani: “Señor Dioslláy, kikikipa runaykikuna kasqankuraykuyá paykunataqa amapuni chinkarachiychu. Paykunataqa hatun atiynikiwanmi libramurqaniki, Egipto nacionmantapas hatun atiynikiwantaqmi horqomurqaniki. ²⁷Amayá qonqaruychu serviqnik Abrahantaqa, Isaactaqa hinaspa Jacobtaqa. Amayá kaqpaqpas hapiychu kay runakunapa rumi sonqo kasqankutaqa nitaq mana allin rurasqankutapas nitaq huchallikusqankutapas. ²⁸Yanqañataqmi horqomuwasqaykiku nacionpi kaqkuna ninmanku: ‘Tayta Diosqa manam atirqachu prometesqan allpaman yaykuchiyta. Cheqnispami paykunata horqorurqa chunniqqi wañurachinanpaq’ nispa. ²⁹Paykunata kanku kikikipa runaykikunam, paykunataqa hatu-hatun atiynikiwanmi horqomurqaniki.”

Yapamanta Tayta Dios contraton rurasqanmanta

(Ex 34:1-10)

10

¹—Chaymantam Tayta Dios niwarqa: “Iskay tabla rumikunatayá labramuy puntapi kaqkunaman rikchakuqta, ruramuytaqyá tablamanta

baultapas hinas pam orqoman hamunki ñoqapa kasqayman. ²Chay pakisqayki punta tabla rumikunapi qellqasqay palabrakunatam qellqasaq chay rumikunapi pas hinaptinmi chay rumikunataqa churanki baulman” nispa.

³—Rurarqanimá baulta acacia tablamanta hinas pam labrarqanitaq isqay tabla rumikunatapas puntapi kaqkunaman rikchakuqta. Chaymantam rirqani orqota isqaynin tabla rumikunata aparikuspay. ⁴Hinaptinmi chay rumikunapi Tayta Dios qellqarqa chunkantin kamachikuyninkunata imaynam puntata qellqasqanman hina chaynataq huñunakusqanchik punchawpi rupachkaq orqomanta rimamusqanman hina. Qoykamuwaptinñataqmi ⁵orqomanta uraykamuspays chay tabla rumikunata churarqani rurasqay baulman Tayta Diospa kamachiwasqanpi hina. Chaypim kachkan kunankama.

⁶Jacaanpa mirayninkunapa pozonkunamantam Israelpa mirayninkuna pasarqaku Mosera lawkama. Chaypi Aaron wañukuptinmi pamparurqaku. Hinaptinmi churin Eleazarña taytanpa rantinpi sacerdote karqa. ⁷Mosera lawmantam rirqaku Gudgoda lawman, Gudgoda lawmantañataqmi rirqaku Jotbata lawman, chay allpapiqa kachkanmi yakukunapas.

⁸Chay tiempopim Tayta Dios akllarqa Leviy aylluta chaynapi paykunaña contraton baulta apanankupaq chaynataq payta servispa paypa sutinpi bendicioninta mañakunankupaq. Kay libro qellqasqa kanankamapas hina chaynallatam rurachkanku. ⁹Chayraykun Leviy casta runakunapaqa wakin ayllukunapa hinaqa mana kanchu herencia chakrankupas. Paykunapa herencianqa kikin Tayta Diosmi yupaychasqanku Tayta Diospa nisqanpi hina.

¹⁰—Ñoqapa orqopimá kamurqani puntapi kamusqayta hina tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan. Chaypipas Tayta Diosqa uyariykuwaspanmi manaña wañuchisurqankichikchu. ¹¹Aswanqa paymi niwarqa: “Alistakamuyá runakunata pusanaykipaq, chaynapi rispaykichik abueloykichikkunaman jurasqay allpata dueño chakamunaykichikpaq” nispa.

Imam Tayta Diospa munasqanmanta

¹²—Israel casta runakuna ñimatataq Tayta Diosqa qamkunamanta munan? Payqa munan payta respetaspaykichik paypa tukuy munasqanman hina kawsanaykichiktam. Chaynataqmi munan tukuy sonqoykichikwan tukuy vidaykichikwan payta kuyaspa adoranaykichikta. ¹³Munantaqmi kunan kamachisqay kamachikuyninkunata hinaspa decretonkunata kasukunaykichiktapas chaynapi alli-allinña kanaykichikpaq. ¹⁴Amayá qonqaruychikchu cielokunaqa chaynataq cielokunapa hawanpi tukuy ima kaqpas chaynataq kay pachapa hinaspa tukuy ima chaypi kaqkunapas yupaychasqanchik Tayta Diosllapa kasqanta. ¹⁵Chaywanpas Tayta Diosqa abuelonchikkunata kuyaspan akllarqa, chaymantam kunan qawasqaykichikpi hinapas paykunapa mirayninkunata akllasurqankichik, wakin nacionkunatam ichaqa mana akllarqachu.

¹⁶—Cuerpoykichikpi señalakuchkaq hinayá sonqoykichikta Tayta Diospaq chuyanchaychik, amañayá rumi sonqoqa kaychikchu. ¹⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosqa sapallan Diosmi, sapallan Señormi. Payqa hatun munayniyoq, tukuy atiyniyoq chaynataq respetana Diosmi. Payqa manam pimanpas sayapakunchu nitaqmi pimanpas sayapakunanpaqqa regalokunatapas chaskikuykunchu. ¹⁸Payqa allin arreglotam ruraykapun mana tayta-mamayokkunapaqpas chaynataq viudakunapaqpas. Payqa forasterokunatapas kuyaspanmi mikuykachin chaynataq pachaykachin. ¹⁹Qamkunaqa kuyaychikyá forasterokunata, qamkunapas Egipto nacionpim forastero karqankichik.

²⁰—Yupaychasqanchik Tayta Diosta respetaspayá payllata adoraychik, payllata qatiychik chaynataq paypa sutillanpi juraychik. ²¹Payllatam qamkunaqa alabanaykichik,

payllataqmi Diosnikichik kaspan qamkunarayku hatun manchakuypaq kaqkunata rurarqa, chaykunataqa rurarqa qamkuna qawachkaptikichikmi. ²²Abuelonchikkuna Egipto nacionman yaykuspankuqa qanchis chunka runakunallam karqaku ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi kunankama mirarachisunkichik cielopi lucerokunata hinaña.

Tayta Diosqa ancha hatun kasqanmanta

11 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspaykichikyá tukuy tiempopi kasu kuychik encargasuykichikta, decretonkunata, reglamentonkunata hinaspa kamachisqankunata. ²Yachankichikmi yupaychasqanchik Tayta Diospa corregisusqaykichiktaqa, chaykunataqa manam yachanchu churikichikkunaqa nitaqmi rikurqakuchu. Paykunaqa manamá yacharqakuchu Tayta Diospa hatun kaynintaqa nitaq hatun atiyinwan hinaspa hatun castigowan rurasqantapas. ³Manataqmi paykunaqa qawarqakuchu Egipto nacionpi Rey Faraonpa contranpi chaynataq allpanpa contranpi milagro kuna rurasqankunatapas. ⁴Nitaq Egipto nacionpi tropankunapa, caballonkunapa hinaspa carretankunapa contranpi rurasqantapas. Chaykunatam Puka Lamar Qochapi pamparurqa, chaynataqa rurarqa ñoqanchikta qatimuwachkaptinchikmi, chaynapimá paykunataqa Tayta Dios wiñaypaq chinkarachirqa. ⁵Manataqmi churikichikkunaqa qawarqakuchu kay sitioman chayamunaykichikkama chunniqi tukuy ima Diospa rurasqankunataqa. ⁶Qamkunapa churikichikkunaqa manataqmi yachankuchu Ruben ayllumanta kaq Eliabpa churinkunata imam pasarusqanta, chay churinkunaqa karqa Datánwan Abiránmi. Paykunatam Israel casta runakunapa chawpinpi allpa kicharikuykuspan millpururqa familiantinta, ganadontinta, tukuy imankunatawan kuskata. ⁷Qamkunam ichaqa rikurqanchik Tayta Diospa tukuy chay hatun rurasqankunata.

Canaan allpapi bendecisqa kanankumanta

⁸—Kasukuychikyá kunan willasqay llapallan kamachikuykunata chaynapi kallpanchakuspa allpaman yaykunaykichikpaq, dueño chakunaykichikpaq ⁹hinaspa chay allpapiqa unay watakuna kawsanaykichikpaq. Chay allpataqa abuelonchikkunaman hinaspa paykunapa mirayninman qonanpaqmi Tayta Dios jurarqa, chay allpaqariki tukuy imapapas kasqan allpam. ¹⁰Dueño chakunaykichikpaq yaykunaykichik allpaqa manam lloqsimusqaykichik Egipto nacionpi allpa hinachu. Chay Egipto nacionpiqa yuyu huertakunapi hinam muhuta tarpuspaykichik chakikichikwan *parqorqanchik. ¹¹Chay dueño chakunaykichik allpam ichaqa orqokunapa-qechwakunapa kasqan allpa, chay allpaqa parapapas chayanan allpam. ¹²Yupaychasqanchik Tayta Diospa nanachikusqan allpam chay allpaqa, chay allpataqa watapa qallarisqanmanta tukunankamam qawachkan.

¹³—Sichu kasukunkichik kunan punchawpi qosqay kamachikuykunata chaynataq yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspaykichik tukuy sonqoykichikwan hinaspa tukuy vidaykichikwan adoraptikichikqa, ¹⁴paymi tarpuy paratapas chaynataq poqoy paratapas tiempollanpi allpaykichikman parachimuna chaynapi tarpusqaykichikkunata cosechanaykichikpaq, kapusunkichiktaqmi kawsaykunapas, vinopas hinaspa aceitepas. ¹⁵Wiñachinqataqmi pastokunatapas animalnikichikkunapaq hinaptinmi mikunkichik saksanaykichikkama. ¹⁶Chaynaqa cuidakuychikyá amapuni engañachikunaykichikpaq. Amam Tayta Diosmanta rakikunkichikchu mana reqisqaykichik taytacha-mamachakunata adoranaykichikpaq nitaqmi chaykunapa qayllanpiqa qonqorakunkichikchu. ¹⁷Chaynata ruraptikichikqa Tayta Diosmi contraykichikpi piñakuspan manaña pa-

rachimunmanchu hinaptinga allpaykichikmantapas manañam cosechawaqchikchu, chayllataqmi wañuruwaqchik Tayta Diospa qosunaykichik allin allpapipas.

¹⁸—Chaynaqa kay kamachikuykunatayá sonqoykichikpi churaychik hinaspa yuyaymanaychik, kay kamachikuykunataqa señalta hinam qellqasqata watakun-kichik brazoykichikpi chaynataq urkuykichikpipas. ¹⁹Churikichikkunamanmi sapa kutilla yachachinkichik kay palabrakunata wasipi kaspaykichik, ñanpi purispaykichik, puñuq yaykuspaykichik chaynataq hatarispaykichikpas. ²⁰Qell-qankichiktaqmi wasikichikpa punkunpa marconkunapipas chaynataq zaguan punkuykichikkunapipas ²¹chaynapi abueloykichikkunaman qonanpaq Tayta Diospa jurasqan allpapi qamkunapas chaynataq miraynichikkunapas mana chinkaruq cielokuna hina otaq kay pacha hina unay watakunata kawsanaykichikpaq.

²²—Sichu kasukunkichik llapallan willasqay kamachikuykunata chaynataq Tayta Dios-tapas kuyaspa paypa munasqanman hina kawsaptikichikqa hinaspa payta qatiptikichikqa ²³paypas wischunqam qayllaykichikmanta llapallan nacionkunata hinapinmi qamkunapas dueñoachakunkichik aswan achka hinaspa aswan atinyiyoq runakunapa nacionninta. ²⁴Lla-pallan sarusqaykichik allpam qamkunapaq kanqa. Chay allpaykichikpa linderonmi kanqa surlawpi chunniqmanta qallarisa Libano Orqokunakama chaynataq Eufrates Mayumanta qallarisa intipa seqaykunawpa lamar qochakama. ²⁵Manam pipas qamkunawan pe-leaytaqa atinqachu, prometewasqanchikman hinam maylawman riptikichikpas chaypi kaq runakunata yupaychasqanchik Tayta Dios mancharichispan katkatatachinga.

²⁶—Kunan punchawya áklakuychik bendecisqa kanaykichikpaq otaq ñakasqa kanay-kichikpaqpas. ²⁷Kunan willasqay yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyininkunata kasukuspaqa bendecisqam kankichik. ²⁸Mana reqsisqaykichik sapaq dioskunata qatinay-kichikpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyininkunata mana kasukuspaqa chaynataq kunan kamachisqayman hina mana kawsaspaqa ñakasqam kankichik.

²⁹—Yupaychasqanchik Tayta Dios dueñoachakunaykichik allpaman yaykuchisuptiki-chikqa Diospa bendecisqan kanaykichikmantam Gerezim Orqopi rimankichik, ñakasqa kanaykichikmantañataqmi rimankichik Ebal Orqopi. ³⁰Chay orqokunaqa kachkan Jordan Mayupa waklaw chimpan otaq intipa seqaykunawpa lawman rinapim, chayqari-ki kachkan Canaan casta runakunapa allpan Gilgal llaqtapa chimpanpim otaq encina sachakunapa kasqan More sutiyoq lawpim. ³¹Ñam Jordan Mayutaqa chimpankichikña chaynapi yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik allpata dueñoachakunayki-chikpaq. Chay allpata dueñoachakuruspaykichikqa chaynataq chaypiña *yachaspaqa ³²kunan willasqay decretokunatawan reglamentokunatam kasukunkichik.

Diospa santuarionqa chullalla kasqanmanta

12 ¹—Abuelonchikpa yupaychasqan Tayta Diosmi qosunkichik dueñoachaku-naykichikpaq allpata, chaynaqa kaykunamá kawsanaykichikkama chay kasukunaykichik decretokunaqa chaynataq reglamentokunaqa. ²Vencenaykichik runakunapa taytacha-mamachanku adorana llapallan capillankutam tuñichinki-chik, tuñichinkichiktaqmi orqokunapa puntankunapi kaqkunatapas, moqokunapi kaqkunatapas chaynataq rapisapa sachakunapa llantuyinpi kaqkunatapas.

³Altarninkunatapas tuñichispa pakipankichiktaq adorananku rumimanta pi-larkunatapas, kañankichiktaqmi kullumanta Asera sutiyoq mamachankutapas. Chaynaqa taytacha-mamachankutapas pasaypaqtamá pakipankichik hinaspa chinkachinkichiktaq taytacha-mamachankupa sutintapas chay sitiokunamanta.

⁴—Yupaychasqanchik Tayta Diostaqa amam paykuna hinachu adorankichik. ⁵Aswanqa llapallan ayllukunapa allpanmantam yupaychasqanchik Tayta Dios akllanqa sitiota, chaypim sutinta reqsichispa *yachanqa, chaynaqa chayman rispamá adoramunkichik. ⁶Chaypim paypaq animalkunata wañuchispa lliwta kañankichik, chaynallatamá rurankichik wakin kañanapaq ofrendakunatapas. Chaymanmi apankichik diezmoykichikkunata chaynataq prometekusqaykichik ofrendakunatawan voluntad ofrendaykichikkunatapas. Apankichiktaqmi vacaykichikpa chaynataq ovejaykichikpa punta criankunatapas. ⁷Hinaspam yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi chay sitiopi mikunkichik, qamkunaga familiaykichikwan kuskamá kusikunkichik llamkasqaykichikpa rurun kasqanrayku, chaykunawanmi yupaychasqanchik Tayta Dios bendecisurqanchikichik.

⁸—Chay allpapiqa amañam kaypi rurasqanchikkunata hinaqa rurankichikñachu. Kaypiqa sapakamam rurakuchkanchik allinpaq rikchakapuwashqanchikta. ⁹Samanaykichikpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa herencia qosunaykichik allpamanqa cheqaptapunipas manaraqmi chayachkankichikchu. ¹⁰Aswanqa Jordan Mayuta chimpanruspa yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapiña kaspaykichikqa chaynataq muyuriqnichikpi enemigoykichikkunamanta paypa librasqan seguroña kaspaykichikqa ¹¹yupaychasqanchik Tayta Diospa sutin reqsisqa kananpaqmi kikinpa akllasqan sitiopi ofrecenkichik imaynam kamachisqayman hina, chaynaqa ofrecenkichikmá lliw kañana animalkunata, wakin kañanapaq ofrendakunata, diezmoykichikkunata, ofrendaykichikkunata chaynataq payman prometesqaykichik allinnin kaqkunatapas. ¹²Hinaspam yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi fiestata rurankichik churikichikunawan, sirvientekichikkunawan, llqaykichikpi *yachaq Levyi casta runakunapiwan, Levyi casta runakunaqa manam qamkuna hinachu chakrakunata chaskinqaku.

¹³—Amamá munasqaykichik sitiopichu Tayta Diospaqqa animalkunata wañuchipunkichik. ¹⁴Chaytaqa rurankichik huk kaqnin ayllyukichikpa allpanmanta Tayta Diospa akllasqan sitiollapim, chaypimá kañankichik lliw kañana ofrendakunata hinaspam rurankichiktaq tukuy kamachisqaykunatapas.

¹⁵—Chaywanpas llqaykichikkunapiqa yupaychasqanchik Tayta Diospa bendecisusqaykichikman hinam munaspaykichikqa animalnikichikta nakaspa mikunkichik. Chay aychataqa llapallaykichikmi mikunkichik. Mikunqakum ñoqaman asuykamuwananpaq hina kaqkunapas hinaspa mana chaypaq hina kaqkunapas. Luwichupa otaq tarukapa aychanta mikuchkaq hinam mikunkichik. ¹⁶Yawarnintam ichaqa ama mikunkichikchu, yakuta hinam pampaman tallirunkichik.

¹⁷—Llqaykichikkunapiqa amam mikunkichikchu kawsaykunamanta diezmoykichiktaqa nitaq vinomanta, aceitemanta diezmoykichiktapas nitaq vacaykichikpa otaq ovejaykichikpa punta kaq criantapas. Amataqmi mikunkichikchu Tayta Diosman prometesqaykichik ofrendakunatapas chaynataq voluntad ofrendaykichiktapas. ¹⁸Chaykunataqa yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan sitiollapim mikunkichik. Paypa qayllanpim fiestata rurankichik llamkasqaykichikpa rurunmanta, kusikunkichikmá churikichikkunawan, sirvientekichikkunawan chaynataq llqaykichikpi *yachaq Levyi casta runakunawanpas. ¹⁹Chay allpapi kawsanaykichikkamaqa Levyi casta runakunata yanapaspamá ama qonqarunkichikchu.

²⁰—Prometesqaykichikman hina yupaychasqanchik Tayta Dios allpaykichikta masyarachiptinqa, aychanayasusqaykichik punchawpiyá aychata mikukuychik. ²¹Sutin reqsisqa kananpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan sitio qamkunapa *yachasqaykichikmanta karupiraq kaptinqa Tayta Diospa qosusqaykichik vacaykichitayá otaq

ovejaykichiktayá llaqtaykichikpi nakakuspa kamachisqayman hina munasqaykichikta mikukuychik. ²²Luwichupa otaq tarukapa aychan mikuchkaq hinamá llapaykichik mikunkichik, mikunqakum ñoqaman asuykamuwanankupaq hina kaqkunapas hinaspa mana chaypaq hina kaqkunapas. ²³Yawarnintam ichaqa imaraykupas ama mikunkichikchu. Yawarqa animalpa vidanmi, chaynaqa amam mikunkichikchu animalpa vidantaqa aychantawan kuskataqa. ²⁴Ama mikuspa má yakuta hinalla pampaman tallirunkichik. ²⁵Yawarta mana mikuspaqa allinmi kankichik, allintaqmi kanqa churikichikkunapas. Mana mikuspaqa Tayta Diospa qayllanpim paypa munasqanta rurachkankichik. ²⁶Aswanqa Diospaq sapaqchasqaykichik ofrendakunatawan prometesqaykichik ofrendakunataqa Tayta Diospa akllasqan sitiopim presentankichik. ²⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosman animalkunata ofrecespaqa altarninpi animalkunata wañuchispa kañapunkichik. Chay ofrecesqaykichik animalkunapa yawarnintaqa altarninpa waqtanmanmi tallinkichik, aychantam ichaqa mikunkichik.

²⁸—Chaynaqa tukuy kay kamachisqaykunatayá kasukuychik, chaynapi qamkunapas chaynataq miraynikichikkunapas wiñaypaq allin kanaykichikpaq, chaynaqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi allinta ruraspam chaynataq munasqanman hina kawsaspam.

Taytacha-mamachakunataqa ama adoranankumanta

²⁹—Dueño chakunaykichik nacionpi runakunata yupaychasqanchik Tayta Dios chinkarachiptinqa chaynataq paykunapa allpankunapi *yachaspaykichikpaq, ³⁰cuidakunkichikmi paykunapa urmachisqan kanaykichikmanta, chay runakuna chinkachisqaña karuptinqa diosninkumantam ama tapunkichu: “¿Imaynatataq kay nacioniyoq runakunaqa diosninkuta adoranku? Chaynatayá ñoqapas adorasqa?” nispa. ³¹Paykunapa adorasqanman hinaqa amamá yupaychasqanchik Tayta Diostaqa adorankichikchu. Chay nacionniyoq runakunaqa taytacha-mamachankuta adoranankupaqmi Tayta Diospa millakusqanta hinaspa cheqnisqanta ruranku, paykunaqa churinkutapas chay taytachankumanmi kañapunkuraq.

³²—Chaynaqa tukuy kamachisqaykunatamá kasukunkichik mana yapaspa nitaq menosyachispa.

13 ¹—Sichum qamkuna ukupi rikurirunman Diosmanta willakuq tukuq otaq revelacionninpi qawaq runa hinaspa nisunkichikman milagrota rurananmanta otaq admirakuypaq kaqta rurananmanta ²hinaptin milagro chaynataq admirakuypaq kaq cumplikuruptinñataq nisunkichikman: “Rispayá mana reqsisqanchik dioskunata adoramusunchik” nispa ³hinaptinqa amam payta kasunkichikchu. Chaywanqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi pruebayta munasunkichik cheqapchus tukuy sonqoykichikwan, tukuy vidaykichikwan pay kuyasqaykichikta yachananpaq. ⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosta qatispa payllata respetaychik. Kamachisqankunata cumpliychik, nisqankunata kasukuspa payllata adoraychik, payllata qatispayá kawsaychik. ⁵Diosmanta willakuq tukuq otaq revelacionninpi qawaq runaqa wañuchisqam kanqa, chay runaqa consejasurqankichik Egipto nacionpi sirviente kachkaptikichik librasuqnichik Tayta Diosmanta rakisunaykichikpaqmi. Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisqaykichikman hina manaña kawsanaykichikpaqmi chay runaqa rakisunaykichikpaq hikutasurqankichik. Chaynapimá chay mana allintaqa qamkuna ukumanta chinkachinkichik.

⁶⁻⁸—Sichu wawqekipas otaq qari churikipas otaq warmi churikipas otaq kuyay warmikipas otaq kuyay amistadnikipas pakasqallapi hikutasunkiman mana reqsisqayki otaq abuelonchikkunapapas mana reqsisqan taytacha-mamachakunata adoranaykipaq

hinaptinqa amamá kasunkichu nitaq uyarinkichu. Amamá uyarinkichu chay tayta-cha-mamachakunaqa muyuriqniki qaq runakunapa diosnin kaptinpas otaq maylaw runakunapa diosnin kaptinpas. Amam chay hikutasuqniki runataqa llakipayankichu nitaqmi wañuchinankumantapas harkakunkichu nitaq pakankipaschu. ⁹Aswanqa chay runataqa wañuchinkipunim, qanmi puntata wañuchiya qallarinki, chaymantañam wakin runakunapas chaynata ruranqaku. ¹⁰Rumiwanmi chamqaparunki wañunankama Egipto nacionpi sirviente kasqaykimanta libramusquyniki yupaychasqanchik Tayta Diosmanta rakiy munasusqaykirayku. ¹¹Chaynapim Israelpa llapallan castankuna uyarispa manchakunqaku yapatawanqa amaña huchallikunankupa.

¹²⁻¹³—Sichum uyarirupaq *yachanaykipaq yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqayki mayqen llaqtapipas huk kaqnin pantachikuq runapa kayna nisqanta: “Hakuchik sapaq dioskunataña adoramusunchik, chay dioskunataqa manam reqsinkichikchu” nispá. ¹⁴Hinaptinqa qamkunam sumaqa averiguankichik. Sichu rimasqankuman hina chay millakuyapaq hucha rurasqa kaptinqa ¹⁵chay llaqtapi runakunatam llaqa animalnintinta guerrawan wañuchinkichik hinaspa chay llaqtapi tukuy imatapas chinkachinkichik pasaypaqa. ¹⁶Chay llaqtapa llaqa kapuqninta plazapa chawpinpi huñuruspaykichikmi kañaykunkichik llaqtantinta, kañasqa ofrendata hinamá yupaychasqanchik Tayta Diospaq kañaykunkichik. Chaynaqa chay llaqtam wiñaypaq purmachisqa kanqa, manañam yapamanta hatarichisqañachu kanqa.

¹⁷—Chay pasaypaq chinkachisqa kananpaq kaqkunamantaqa amam imatapas hapikuykunkichikchu, chaynapim Tayta Diosqa qamkunawan mana piñakunqachu aswanqa qamkunata kuyapayaykusupaykichikmi achka-achkamanraq mirachisunkichik imaynam abuelonchikkunaman jurasqanman hina. ¹⁸Chaynataqa ruranqa kunan kamachisqayman hina yupaychasqanchik Tayta Diosta kasukuspa kamachisqankunatapas cumplitikichikmi chaynataq paypa munasqanman hina kawsaptikichikmi.

14 ¹—Qamkunaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa churinkunam kankichik. Pipas wañuruptinqa amam cuerpoykichikta kuchukunkichikchu nitaqmi umaykichiktapas kachiy-kachiytaqa rutuchikunkichikchu. ²Qamkunaqa yupaychasqanchik Tayta Diospaq sapaqchasqa runakunam kankichik. Kay pachapi qaq wakin runakunamantam akllasurqankichik paypa runankunaña kanaykichikpaq.

Mikuna chaynataq mana mikuna animalkunamanta

(Lv 11:1-47)

³—Amam mikunkichikchu millakuyapaq animalkunataqa. ⁴Mikunaykichikpaq animalkunaqa kaykunam kanqa: buyeskuna, ovejakuna, cabrakuna, ⁵tarukakuna, luvichukuna, monte cabrakuna, monte ovejakuna, corzo sutiyoq animalkuna chaynataq tukuy rikchaq antilope sutiyoq animalkunapas. ⁶Mikunkichikmá pallqa atakayoq hinaspa kutipaq llaqa animalkunata. ⁷Ichaqa amam mikunkichikchu camellota, liebreta nitaq purun qowitapas, chay animalkunaqa kutipaq kaspapas manam pallqa atakayoqchu.

⁸—Amataqmi mikunkichikchu kuchitapas, pallqa atakayoq kaspapas manam kutipachu, chaytaqa millakuyapaqmi hapinkichik. Chay animalkunapa aychantaqa amamá mikunkichikchu nitaqmi wañuruptinpas hapinkichikchu.

⁹—Yakupi qaq animalkunataqa mikuwaqchikmi ichaqa chay animalkunaqa kanan llika raprayoqmi hinaspa escamayoqmi, ¹⁰mana chayna kaptinmi ichaqa ama mikunkichikchu, chayna animalkunataqa millakuyapaqñam hapinkichik.

¹¹—Raprayoq limpio animalkunataqa mikuwaqchikmi. ¹²⁻¹⁸Raprayoq animalkunamantaqa millakuypaq kasqanraykum kaykunata ama mikunkichikchu: tukuy rikchaq aguilaqkunata, tukuy rikchaq ankakunata, aqchikunata, tukuy rikchaq wamankunata, tukuy rikchaq cuervokunata, avestruzkunata, chuseqkunata, qewllakunata, tukukunata, cormorankunata, ibiskunata, cisnekunata, pelicanokunata, ullachkukunata, cigueñakunata, tukuy rikchaq garzakunata, condorkunata, abubillakunata hinaspa masukunata.

¹⁹—Pawaspa pampanta puriq urukunaqa kanqa millakuypaq animalkunam, chaykunataqa amamá mikunkichikchu. ²⁰Raprayoq mikuna animalkunatam ichaqa mikunkichik.

²¹—Kikillanmanta wañuruq animaltaqa amapunim mikunkichikchu.

Chaykunataqa mikunankupaqmá qoykunkichik llaqtaykichikpi *yachaq forasterokunaman otaqmi puriqkunaman *rantikurunkichik. Qamkunaqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospaq sapaqchakusqa runakunañam.

—Amam cabra uñataqa mamampa lechenpiqa yanunkichikchu.

Diezmokuna qonapaq yachachikuykunamanta

²²—Mana tipiytam watan-watan rakinkichik diezmota cosechasqaykichik kawsaykunamanta. ²³Trigomanta, vinomanta hinaspa aceitemanta rakisqaykichik diezmotawan vacaykichikmanta hinaspa ovejaykichikmanta horqosqaykichik punta criankunatam mikunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi, chaykunataqa mikunkichik paypa sutin reqsisqa kananpaq sitiopim payta respetay yachanaykichikpaq. ²⁴Sutin reqsisqa kananpaq Tayta Diospa akllasqan sitiomanraq chay bendecisusqaykichikmanta diezmokunata karupiraq kasqanrayku mana apayta atispaqa ²⁵*rantikuruspaykichikmi qollqenpiña apankichik chay sitioman. ²⁶Chay sitiopiñam rantinkichik tanteasqaykichikman hina bueyeskunata, ovejakunata, vinota, poqosqa aqata otaq ima mikunaykichiktapas hinaspa chaypi mikunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi. Chaynataqmi fiestata rurankichik familiaykichikkunawan kуска.

²⁷—Amam saqerunkichikchu llaqtaykichikpi *yachaq Leviy casta runakunataqa. Paykunaqa manam chashinqakuchu herencia allpataqa qamkuna hinaqa.

²⁸—Sapa kimsa watapim horqonkichik cosechasqaykichikmanta llapallan diezmoykichikta hinaspa waqaychankichik llaqtaykichikpi. ²⁹Chaynapim llaqtaykichikpi yachaq mana herencia allpayoq Leviy casta runakuna saksanan-kukama mikunaku, mikunakutaqmi qamkunawan *yachaq forasterokunapas, mana tayta-mamayoqkunapas chaynataq viudakunapas. Hinaptinga yupaychasqanchik Tayta Diosmi tukuy rurasqaykichikpi bendecisunkichik.

Manukuqkuna pampachana watamanta

15 ¹—Sapa qanchis watam manukuqnikichikta pampachankichik. ²Chay manukuqkunawanqa kaynatam rurankichik: Runamasikichikman imatapam manuykuspaqa pampachaykuspaykichikmi amaña mañankichikchu. Israelpa mirayninkuna kaptinpas otaq mayqan runamasikichik kaptinpas amañam mañapayankichikchu paga-sunaykichikpaq. Chay watapim Tayta Diospa sutinpi willakusqa kanqa: “Kunan wataqa Manukuqkuna Pampachana Watam” nispa. ³Forasterokunamantaqa mañawaqchikmi prestasqaykichikta. Castamasikichikmantam ichaqa amaña mañankichikchu prestasqaykichikta. ⁴Chaynapiq manañam wakchakunapas qamkuna ukupiq kanqachu, aswanqa Tayta Diosmi bendecisunkichik dueñoqchakunaykichikpaq qosunaykichik allpapi, ⁵chaynataqa bendecisunkichik yupaychasqanchik Tayta Diosmi uyariptikichikmi chaynataq

kunan kamachisqankunata kasukuspaykichik cumpliptikichikmi. ⁶Yupaychasqanchik Tayta Diosmi bendecisunkichik prometesuqaykichikman hina chaymi prestankichik achka nacionkunamanpas. Qamkunam ichaqa mana prestakunkichikchu. Achka nacionkunapim munaychakunkichik. Qamkunapim ichaqa mana pipas munaychakunqachu.

⁷—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi, sichu huk kaqnin llaqtapi kanqa qamkuna castamanta wakchayaruq runa hinaptinga sonqoykichikta ama rumiyaykachispam chay runata yanapaykunkichik. ⁸Llakipayaspaykichikmi prestaykunkichik necesitasqanman hina. ⁹Sonqoykichikta rumiyaykachispaqa amam piensankichikchu: “Manukuqkuna Pampachana qanchis kaq watam hichpamuchkanña” nispaqa. Yanqañataq chay wakchayaq castamasikichikta mana allin ñawikichikwan qawaspa imallawanpas mana yanapaykuwaqchikchu, chayna kaptinqa contraykichikpi Tayta Diosta mañakuptinmi chay rurasqaykichikmanta huchallikuwaqchik. ¹⁰Ama maqlla kaspaykichikmi chaylla yanapaykunkichik. Chayna rurasqaykichikmantam yupaychasqanchik Tayta Dios astawan bendecisunkichik tukuy rurasqaykichikpi. ¹¹Wachhakunaqa manam faltanqachu kay pachapiqa. Chaymi ñoqa kamachikichik, castamasikichikmanta wakchayspa yarqaymanta kaqkunawan llakipayakuq kanaykichikpaq.

Sirvientekunapa favorninpi yachachikuymanta

(Ex 21:1-11)

¹²—Hebreo castamasikichikmanta qaripas otaq warmipas servisunaykichikpaq kikillanmanta *rantikurusuptikichikqa, soqta watallam servichikunkichik. Qanchis kaq watamanqa librem lloqsikunqa. ¹³Libreta kachaykuspaykichikqa amataqmi mana imayoqtaqa kachaykunkichikchu. ¹⁴Aswanqa qoykunkichikmi animalnikichikmantata, cosechasqaykichikmanta chaynataq vinoqkichikmantapas. Rakiykunkichikmá yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy qosusqaykichikmanta. ¹⁵Yuyarinkichikmi Egipto nacionpi qamkunapas sirviente kachkaptikichik yupaychasqanchik Tayta Dios libramusqaykichikta. Chayraykum chaynata kunan kamachikichik.

¹⁶—Ichaqa qamtapas chaynataq familiaykitapas kuyasqanrayku chaynataq qamkunawan allin kasqanrayku chay sirvientekichik mana lloqsiyta munaptinga ¹⁷punkuykiman asuykachispaykim aleznawan rinrinta uchkurunki hinaptinga wañunankama servisunki. Chaynallatam rurankichik sirvientaykichikwanpas. ¹⁸Sirvientekichikkuna libre kachaykuytaqa amam llakikunkichikchu. Llamkasqanmanta partellanta pagon chaskiq peon hinam paykunaqa soqta watapuni servisurqankichik. Chaynapim yupaychasqanchik Tayta Diospas tukuy rurasqaykichikpi bendecisunkichik.

Animalkunapa punta kaq orqonkunata Tayta Diospaq sapaqchanankumanta

¹⁹—Vacaykikunamantawan ovejaykikunamantam punta kaq orqo uñankunata yupaychasqanchik Tayta Diospaq sapaqchanki.

—Vacaykikunapa punta wawan torochataqa amam llamkachinkichu nitaqmi ovejaykikunapa punta wawan carerochapa millwantapas rutunkichu. ²⁰Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpim chay animalkunata mikunki sapa wata, familiaykikunawan kuskam mikunkichik paypa aklasqan sitiopi. ²¹Ichaqa sichu sapaqchasqayki animal ñawsapas, weqropas otaq imaynapas kaptinqa, amam wañuchinkichu yupaychasqanchik Tayta Diosman ofrecenapaqqa. ²²Aswanqa yachasqayki llaqtapim mikunki chayna animaltaqa. Mikunqakutaqmi ñoqaman asuykamuwananpupaq hina kaqkunapas chaynataq mana chaypaq hina

kaqkunapas, tarukatapas luwichutapas mikuchkaq hinam mikunkichik. ²³Chay animalkunapa yawarnintam ichaqa ama mikunkichu. Yakuta hinam pampaman tallirunki.

Sapa wata rurananku fiestakunamanta

(Ex 23:14-17. 34:18-24)

16 ¹—Abib sutiyoq killa chayamuptinqa yupaychasqanchik Tayta Diospaqmi Pascua Fiestata rurankichikpuni. Paymi huk tuta chay killapi Egipto nacionmanta horqomusurqankichik.

²—Chay fiestapim vacakunatawan ovejakunata wañuchispa yupaychasqanchik Tayta Diosman ofrecenkichik. Chaytaqa rurankichik paypa sutin reqsisqa kananpaq akllasqan sitiopim.

³—Wañuchipusqaykichik animalpa aychantaqa mana qonchuyoq tantatawanmi mikunkichik. Qanchisnintin punchawmi mikunkichik chayna mana qonchuyoq tantataqa, ñakarisqaykichikmanta yuyarinaykichikpaqmi mikunkichik chayna tantata. Apurawllamanmi Egipto nacionmanta lloqsimurqankichik. Chaymi kawsanaykichik punchawkama Egiptomanta lloqsimusqaykichik punchawta yuyarinkichik. ⁴Chay qanchisnintin punchawmi enteron nacionnikichikpi qonchu ama kanqachu. Chaynataqmi punta kaq punchawpa tarden lawpi wañuchipusqaykichik animalpa aychanqa ama puchunqachu paqarinintin punchawkamaqa. ⁵Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik llaqtapiqa amam ofrecenkichikchu Pascuapi wañuchipunaykichik animaltaqa, ⁶ofrecenkichikqa yupaychasqanchik Tayta Diospa sutin reqsisqa kananpaq akllasqan sitiollapim. Chay animaltaqa Egipto nacionmanta lloqsimusqaykichik punchawpi hinam inti seqaykuytaña ofrecenkichik. ⁷Ofrecesqaykichik aychataqa kankasqatam mikunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan sitiopi. Hinaspa paqarinintin punchawta kutikunkichik wasikichikman. ⁸Soqta punchawmi mikunkichik mana qonchuyoq tantata. Qanchis kaq punchawpim ichaqa hatun huñunakuy kanqa yupaychasqanchik Tayta Diospaq. Chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu.

⁹—Trigo rutuy qallarisqaykichik punchawmanta qanchis semana pasaruptinmi ¹⁰yupaychasqanchik Tayta Diospaq rurankichik Semanakuna sutiyoq hatun fiestata. Chay fiestapim voluntad ofrendaykichikta qonkichik yupaychasqanchik Tayta Diosman tukuy imapi bendecisusqaykichikmanta. ¹¹Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpimá chay fiestata rurankichik churikichikkunapiwan, sirvientekichikkunapiwan, sirvientaykichikkunapiwan, llaqtaykichikpi *yachaqa Leviy casta runakunapiwan, forasterokunapiwan, mana tayta-mamayoqkunapiwan chaynataq viudakunapiwan. Chaytaqa rurankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa sutin reqsisqa kananpaq akllasqan sitiopimá. ¹²Qamkunapas Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikta ama qonqaruspamá kasukunkichik kay decretokunata.

¹³Trigo cosechaytawan uvas saruyta tukuspaykichikñam qanchis punchawnintin rurankichik chay Ramada Fiestataqa. ¹⁴Chay fiestapim kusikunkichik churikichikkunawan, sirvientekichikkunawan, llaqtaykichikpi *yachaqa Leviy casta runakunawan, forasterokunawan, mana tayta-mamayoqkunawan chaynataq viudakunawanpas. ¹⁵Chay fiestataqa yupaychasqanchik Tayta Diospaqmi rurankichik qanchis punchawpuni akllasqan sitiopi. Paymi cosechaykichikpi chaynataq tukuy ruranaykichikpipas bendecisunkichik hinaptinmi cheqaptapunipas kusikunkichik.

¹⁶—Sapa watapim kimsa kutita llapallan qarikuna rinqaku yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanman otaq paypa akllasqan sitioman. Chaynatam ruranqaku Mana Qonchuyoq Tanta Fiestapi, Semanakuna Fiestapi chaynataq Ramada Fiestapipas. Ama-

taqmi Tayta Diosmanqa pipas rinqachu mana imatapas apaspaqa. ¹⁷Yupaychasqanchik Tayta Diospa bendecisqanman hinam sapakama ofrendankuta apanqaku.

Juezkuna allinta arreglanankumanta

¹⁸—Yupaychasqanchik Tayta Diospa sapa aylluman qosunaykichik llaqtakunapim churankichik juezkunatawan autoridadkunata chaynapi runakunapa quejanta allinta arreglanankupaq. ¹⁹Allin arreglo ruraytaqa amam qewirunkichikchu. Amataqmi imaraykupas wakin runakunallamanqa sayapakunkichikchu. Juez kaspapas amataqmi regalokunataqa chaskikuykunkichikchu. Regalokunaqa yachayniyoqkunatapas ñawsayaykachinmi, pantachintaqmi allin ruraqkunapa rimaynintapas. ²⁰Arreglotaqa rurankichik allin arregloman hinallam chaynapi mana wañuruspa yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpata dueño chakunaykichikpaq.

²¹—Yupaychasqanchik Tayta Diospa altarninta ruraspaqa amam chay altar-pa ladonpiqa sayachinkichikchu Asera sutiyoq mamacha kullutaqa, ²²amataqmi sayachinkichiktaqchu adoranapaq rumimanta pilartapas. Chaykunataqa yupaychasqanchik Tayta Diosqa cheqninmi.

17 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosman ofrecespaqa sanon kaq torotam chaynataq ovejatam wañuchipunkichik, mana chayna kaptinqa Tayta Diospa millakusqanmi.

²—Sichum yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik huk kaqnin llaqtapi tariruwaqchik qaritapas otaq warmitapas Tayta Diospa mana munasqanman hina rurachkaqta chaynataq contratontapas mana respetaspa rurachkaqta ³chaynataq tariruwaqchik taytacha-mamachakunataña qatispa adorachkaqta otaq chaykunapa ñawpaqninpi qonqorakuchkaqta chaynataq intita, killata, lucerokunatapas adorachkaqta, chaykuna adoranataqa Tayta Diosqa manam kamachikurqachu. ⁴Sichum chaykunata yacharuspaykichikqa sumaqtam averiguankichik. Israel casta ukupi chay millakuypaq rurasqanpi cheqap kaptinqa ⁵chay ruraq runatam otaq warmitam pusankichik llaqtapa zaguaninpi autoridadkunaman hinaspam rumiwan choqaspa wañuchinkichik.

⁶—Wañunanpaq sentenciaspaqa, iskay otaq kimsa testigokunapa declarakusqanwanmi sentenciankichik. Chullalla testigopa declarakusqanwanqa manam pipas wañunanpaq hinaqa sentenciasqa kanmanchu. ⁷Chay testigokunam puntata chamqanqaku wañuchinankupaq. Chaymantañam llapallan runakunapas chamqanqaku. Chaynatam tukunkichik qamkunamanta tukuy mana allin ruraqkunata.

⁸—Sichu llaqtaykichikpi kanqa wañuchinakuymanta, pleitokunamanta, maqanakuykunamanta otaq imasantapas sasa arreglo ruraykuna hinaptinqa yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan sitiomanmi rinkelichik. ⁹Chaypim Leviy ayllu sacerdotekunaman chaynataq chay tiempopi juez kaqman asuntoykichikta willakunkichik hinaptinmi paykunaña nisunkichik imaynam arreglanaykichikmanta. ¹⁰Chaynapim Tayta Diospa akllasqan sitiopi autoridad nisuusqaykichikman hina rurankichik. Kasuspaykichikmá paykunapa yachachisqanman hinalla rurankichik. ¹¹Chay autoridadkunapa yachachisqanta hinallam chaynataq sentenciasqanta hinallam qamkunapaq rurankichik. Amam imayrikuqlatapas cambiankichikchu paykunapa nisqantaqa. ¹²Ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi servikuq sacerdoteta otaq jueztapas mana kasukuq orgulloso runataqa wañunanpaqmi sentenciankichik. Chaynata ruraspaykichikmi Israelpa mirayninkunamanta chinkachinkichik tukuy mana allin ruraqkunata. ¹³Hinaptinmi llapallan runakuna chayta uyarispanku manchakunqaku, chaynapimá manaña paytukuqñachu kanqanku.

Reyta churanapaq yachachikuykunamanta

¹⁴—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpamanmi yaykunkichik chaypi runakunata vencerspa. Chay allpapiña *yachaspañataq niwaqchik: “Muyuriqniykupi llapallan nacionkuna hinam gobiernawanankupaq ñoqaykupas munaniku reyniyoy kayta” nispá. ¹⁵Hinaptinga yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqallantam reynikichikpaq churankichik, payqa kanqa castamasikichikmi. Ichaqa amam churankichikchu forasterotaqa nitaq mana castaykichikmanta kaqtapas. ¹⁶Ichaqa payqa amam achka caballokunata huñukunqachu. Amataqmi Egipto nacionmanqa runakunatapas kachanqachu caballonkunata achkayachinapaq. Tayta Diosmi nisurqanchik: “Amam haykapipas kay ñannintaqa Egipto nacionman kutinkichikchu” nispá. ¹⁷Amam achka warmiwanqa casarakunqachu chaynapi Tayta Diosmanta ama karunchakurunakanpaq, amataqmi achka qori-qollqetapas huñukunqachu.

¹⁸—Gobiernayta reynikichik qallarispáqa, Levíy ayllu sacerdotekunapa hatallisqan libromantam kay yachachikuykunata kikinpaq qellqachinqa. ¹⁹Kikinpaq chay copiatá hatallispanmi kawsanankama sapa punchaw leenqa, chaynapi yupaychasqanchik Tayta Diosta respetananpaq chaynataq chay yachachikuykunata hinaspa decretokunatapas kasukunapaq ²⁰chaynapi castamasinkunamantapas aswan valeqpaqraq mana piensananpaq chaynapitaq chay kamachikuykunamantapas mana karunchakunapaq. Chaynata ruraptinga paypas chaynataq mirayninpas unay watatam Israel nacionpi gobiernanqa.

Levíy ayllu sacerdotekunamanta

18 ¹—Levíy ayllumanta llapallan kaqkunáqa chaynataq chay castamanta sacerdotekunáqa manam chaskinqakuchu herencia allpata Israelpa mirayninkunamanta kaq wakin castakuna hinaqa. Paykunáqa kawsanqa Tayta Diospaq kañapusqanku chaynataq payman qosqanku ofrendakunamantam.

²Wakin castamasinkuna hina herencia mana chaskiptinkupas Tayta Diosmi paykunapa herencianqa, chaynatam kikin Tayta Dios nirqa.

³—Runakunam sacerdotekunaman apamunqaku torokunata otaq carnerokunata chaynapi sacerdotekuna kañapunankupaq. Chaynáqa chay kañasqankumantam sacerdotekunaman tocanqa: animalpa brazon, quijadan, wíksan. ⁴Paykunapa tocanciantaqmi kanqa trigopa punta rurunkunapas, punta sarusqaykichik vinopas, punta rurasqaykichik aceitepas chaynataq ovejaykichikmanta punta rutusqaykichik millwakunapas.

⁵Llapallan wakin ayllukunamantam paykunatapas chaynataq mirayninkunatapas yupaychasqanchik Tayta Dios akllakurqa paytaña sapa punchaw servinankupaq.

⁶—Israel nacionnikichikpi huk kaqnin llaptapi *yacháq Levíy ayllu runa Tayta Diospa akllasqan sitioman riyta munaspáqa, ⁷chaypim servikunqa Tayta Diospa qayllanpi, servikunqáqa chaypi servikuq Levíy ayllumasinkuna hinam. ⁸Abuelonkunamanta herenciankuta chaskichkaspapas paykunáqa castamasinkuna hinam iguallata mikunqaku.

Taytacha-mamacha adoraqkunapa costumbrenkunata ama qatipakunankumanta

⁹—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpaman yaykuspaqa chay nacionkunapi runakunapa millakuyapaq costumbrenkunataqa amam rurankichikchu.

¹⁰Amam maygannikichikpas mayqan diospaqpas churikichikta kañapunkichikchu. Amam qamkuna ukupíqa kanqachu adivinaqkuna nitaq hamuq tiempomanta willakuq tukuqkunapas nitaq musyaqkunapas nitaq brujokunapas ¹¹nitaq layqakunapas nitaq

adivinota tapukuqkunapas nitaq mana allin espiritu tapukuqkunapas nitaq espiritistakunapas. ¹²Chaykuna ruraqtaqa Tayta Diosmi millakun. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi wischunqa qayllaykichikmanta chay millakuypaq costumbreyoq nacionpi runakuna-taqa. ¹³Yupaychasqanchik Tayta Diospa munasqanman hinamá kawsankichik. ¹⁴Chay dueño chakunaykichik allpapi yachaq runakunaqa hamuq tiempokunamanta willakuq tukuqkunatam kasukunku chaynataq adivinaqkunatapas. Qamkunatam ichaqa yupay-chasqanchik Tayta Dios mana dejasunkichikchu chaykunata ruranaykichikpaq.

Moises hina Diosmanta willakuq rikurimunamanta

¹⁵—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunamanta rikurichimunqa ñoqa hina paymanta willakuqta hinaptinmi payta kasunkichik. ¹⁶Cheqaptapunipas Horeb Orqopi huñunakuptinchikmi nirqanchik: “Amañayá yapamantaqa uyarisaqkuñachu yupay-chasqanchik Tayta Diospa voznintaqa. Amañayá rikusaqkuñachu ninapa kay hatun rupariynintapas chaynapi mana wañurunaykupaq” nispa. ¹⁷Hinaptinmi Tayta Diosña-taq niwarqa: “Allinmi chay rimasqankuqa, ¹⁸Israel castamasinku ukumantam qam hina ñoqamanta willakuqta kachamusaq. Hinaptinmi payña tukuy kamachisqayta payku-naman willanqa. ¹⁹Ñoqapa sutiypi paypa rimasqanta mana kasukuqkunataqa ñoqam cuentata mañasaq. ²⁰Ichaqa pipas ñoqamanta willakuq tukuspa sutiypi rimaspan mana kamachisqayta imatapas rimaptinqa otaq sapaq taytacha-mamachakunapa sutinpi rimaptinqa, wañunanpaqmi sentenciasqa kanqa” nispa. ²¹Ichapas qamkuna piensawaq-chik: “Chaynaqa ¿imaynatataq yachaymanku chay runapa willakusqanqa Tayta Diospa palabran kasqanta otaq mana kasqantapas?” nispa, chaynaqa kaytam yuyankichik: ²²Sichu Tayta Diospa sutinpi chay willakuqpa rimasqan mana cumplikuptinqa sutillam mana Tayta Diospa palabranachu. Chaynaqa chay willakuqqa kikillanmantam hatun tu-kuspa rimarqa. Chaynaqa amamá paytaqa manchakunkichikchu.

Amparakunanku llaqtakunamanta

(Nm 35:9-28. Jos 20:1-9)

19 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi nacionkunata chinkachispan allpankuta dueño chakunaykichikpaq qosunkichik chaynapi llaqtankunapipas chaynataq wasinkunapipas *yachanaykichikpaq. ²Hinaptinqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapim akllankichik kimsa llaqtakunata ³hinaspam chay llaqtakunaman riq ñankunatapas allichankichik. Chaypaqmi chay allpaykichikta partinkichik kimsaman chaynapi runamasin wañurachiq runa mayqannin llaqtamanpas lluptikuspan ampara-kunanpaq. ⁴Pipas runamasinta wañurachiq runam chay llaqtaman lluptikuspan vidanta libranqa, ichaqa chayna librakunanpaqqa pruebananmi runamasintaqa qonqaymanta mana piensastin wañurachisqanta nitaq ñawpaqmantapas mana cheqñinakusqanta. ⁵Ichapas pipas runamasinwan rinman monteta yantaman hinaptinñataq hachawan waqtachkaptin cabonmanta hacha lloqsiruspan chay runata wañurachinman hinaptinqa wañurachiqmi ayqekunqa huk kaqnin llaqtaman chaynapim mana wañunqachu. ⁶Ancha karupiray chay llaqta kaptinqa yanqañataqmi wañuqpa ayllun chay wañuchiqa vengakunanpaq rabiallawanña qatipan wañurachinman. Yanqam chaynata ruraranman chay wañurachiq runaqa inocente kachkaptinpas otaq mana cheqnichkaspan qonqaymanta wañurachiptinpas. ⁷Chayraykum kamachikichik kimsa llaqtakunata akllanaykichikpaq. ⁸Yupaychasqanchik Tayta Dios abuelonchikkunaman prometesqanpi hina allpayki-chikta hatunyachispan lliw allpata qoykusuptikichikqa ⁹chay kimsa llaqtakunamanmi

yapankichik amparakuna kimsa llaqtakunatawan. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi hatunyachinqa allpaykichikta kunan willasqay kamachikuykunata kasukuptikichikqa hinaspa payta kuyaspa kamachisqanman hina sapa punchaw kawsaptikichikqa. ¹⁰Chaynapim yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi inocente runakunata mana wañuchinkichikchu chaynataqmi wañuqkunamantapas mana culpayaq kankichik.

¹¹—Ichaqa pipas runamasinta cheqnisqanrayku qatispan traicionmanta wañurachiptinqa hinaspa amparakunanku huk kaqnin llaqtaman ayqekuptinqa ¹²chay wañuchiqpa llaqtanpi ancianokunam presocharachispanku entregaykunqaku wañuqpa ayllunman hinaptinmi wañunqa. ¹³Chayna runataqa ama llakipayaspaykichikmi wañuchinkichikpuni chaynapim inocente runa mana wañuchisqachu kanqa Israel nacionpiqa. Chaynata ruraptikichikqa Tayta Diosmi favorecesunkichik.

¹⁴—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi *yachaspaqa amam suchuchinkichikchu runamasikichikpa allpanpa linderonkunata. Chay linderokunaqa abueloykichikkunapa churasqanku hinallam kanqa.

Llulla rimaq testigokunapa contranpi yachachikuykunamanta

¹⁵—Manam chulla testigollaqa acusanmanchu pitapas mana allin rurasqanmantaqa otaq ima huchallikusqanmantapas. Runaqa culpasqa kanqa iskay otaq kimsa runakuna testigakuptillanmi.

¹⁶—Dañayta munaspan mana allin ruraq runata hina pipas runamasinta yanqamanta acusaptinqa ¹⁷chay iskaynin quejanakuqkunam asuykunqaku Tayta Diospa qayllanman. Rinqakumá sacerdotekunapa qayllanman chaynataq chay tiempopi juezkunapa qayllanmanpas. ¹⁸Hinaptinmi juezkuna suma-sumaqa chay testigokunata tapupayanqa. Runamasinpa contranpi chay testigopa acusasqan llulla kaptinqa ¹⁹chay runamasinpa contranpi mañakusqan castigowanmi castigasqa kanqa. Chaynata ruraspam chinkachinkichik qamkunamanta mana allin ruraqa. ²⁰Chayta uyarispankum wakin runakunapas manchakunqaku hinaspataqmi manaña ruranqakuchu chay mana allinkunata. ²¹Amam llakipayankichu chay huchallikuq runataqa. Pitapas wañurachispaqa kikinpas wañuchisqam kanqa, ñawinta horqoruptinqa paypatapas ñawintam horqorunqaku, kirunta wichirachiptinqa paypatapas kiruntam wichirachinqaku, makinta pakiruptinqa paypatapas makintam pakinqaku, chakinta pakiruptinqa paypatapas chakintam pakinqaku.

Guerrapi peleanankupaq yachachikuykunamanta

20 ¹—Sichum guerrapi peleaq lloqsispaykichik qawaykunkichik enemigoykichikpa caballonkunata, carretankunata chaynataq tropankunata qamkunamantapas aswan achkaraq kasqanta hinaspaqa amam manchakunkichikchu. Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunawanqa kanqa yanapasunaykichikpaq. ²Guerrapi peleanaykichik hora chayaramuptinqa sacerdotem rimarinqa soldadokunaman ³kaynata: “Uyariychik Israelpa mirayninkuna, kunanmi enemigoykichikpa contranpi peleankichik. Amayá hukmanyaychikchu nitaq manchakuychikchu. Amayá katkatataychikchu paykunapa qayllanpiqa. ⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosmi yanapasunkichik. Enemigoykichikpa contranpi peleaspanmi vencechisunkichik” nispa.

⁵—Chaymantam soldadokunata autoridadkuna ningaku: “Sichu qamkunamanta pipas mosoq wasita ruraruspan manaraq chaypi *yachaspanqa, kutikuchunyá wasinta. Yanqañataq guerrapi wañuruptin huk runaña chay wasinpi yachakunman. ⁶Sichu qamkunamanta pipas uvasta plantaruspan manaraq rurunta mikuspanqa, kutikuchunyá

wasinta. Yanqañataq guerrapi wañuruptin huk runaña uvasninta cosechakunman. ⁷Sichu qamkunamanta pipas rimapayarqaña warmita casarakunanpaq hinaspaq kutikuchunýa wasinta. Yanqañataq guerrapi wañuruptin hukwanña casarakurunman” nispa.

⁸—Yapatawanmi soldadokunata autoridadkuna ninqaku: “Qamkunamanta pipas manchakuspan manaña valorniyoq kaspapa kutikuchunýa wasinta. Yanqañataqmi manchakuspan soldadomasintapas manchapachinman” nispa. ⁹Chay autoridadkuna soldadokunaman rimayta tukuruptinñataqmi tropapa capitannin-kuna soldadokunapa ñawpaqninman churakunqaku.

¹⁰—Sichu huk kaqnin llaqtaman peleanaykichikpaq asuykuspaq, manaraq pe-leachkaspam rendikunankupaq rimapayachimunkichik. ¹¹Sichu chay llaqtapi kaqkuna hawkalla yaykunaykichikpaq munaptinkuqa paykunam sirvientekichik kaspas devaldella servisunkichik. ¹²Ichaga hawkalla yaykunaykichikta mana munaspanku contraykichik-pi peleaptinkuqa, llaqtata muyuruspam peleankichik. ¹³Yupaychasqanchik Tayta Dios vencerachisuptikichikmi chay llaqtapi llapallan qarikunata wañurachinkichik. ¹⁴Ichaga llaqtapi kaq warmikunaq, wawakunaq, animalkunaq chaynataq llaqtapi tukuy ima kaqkunaq qamkunapaqmi kanqa. Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik-raykum enemigoykichikmanta tukuy qechusqaykichikta hapikuykunkichik. ¹⁵Hina chaynallatam rurankichik *yachanaykichik Canaan allpamanta karu-karupi kaq llapallan llaqtakunatapas, chaykunaq manam Canaan allpapi kaq nacionkunachu. ¹⁶Yupaychas-qanchik Tayta Diospa dueñoachakunaykichikpaq qosusqaykichik llaqtakunapim ichaga llapallan runakunata wañurachinkichik. ¹⁷Chaypi kaqkunaq pasaypaq chinkachisqam kanqa. Chinkachinkichikmá Het casta runakunata, Amor casta runakunata, Canaan casta runakunata, Ferez casta runakunata, Hiv casta runakunata chaynataq Jebus casta runa-kunatapas, chaynataq rurankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisqanman hinam. ¹⁸Chaynatam rurankichik millakuypaq kaqkunata ruraspanku taytacha-mama-chanku adorayta mana yachachisunaykichikpaq. Chay nacionkunapa rurasqanta hina ruraspaq yupaychasqanchik Tayta Diospa contranpim huchallikuwaqchik.

¹⁹—Sichu pelespa vencerunaykichikpaq llaqtapa muyuriqninpi cam-pamentoykichikta churaruspaq amam fruta sachakunataq hachawan kuchupankichikchu. Chaykunapa rurunqa mikunaykichikpaqmi kanqa. Sachaku-naq manam runa hinaq guerrapi peleanmanchu. ²⁰Chaywanpas chay llaqtata vencerunaykichikkamaq kuchuwaqchikmi mana ruruq sachakunataq, chayku-nawan llaqtapa muyuriqninta qencharunaykichikpaq.

Wañusqa rikurirup runamanta

21 ¹—Sichu yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapiña kaspas tarirawaqchik chakrapi pipapas wañurachisqan runata ichaga manataq yachawaqchikchu pipapas wañurachisqanta hinaptinqa ²ancianokunapiwan juezkunam wañusqa runapa kasqan sitiomanta qallarisa muyuriqninpi kaq llaqtakunaman metrowan tupunqaku. ³Hinaptinmi wañusqa runapa hichpanpi kaq llaqtapa autoridadninkuna pusamunqaku manaraq yugoman watasqanku va-quillata. ⁴Chay llaqtapi autoridadkunam pusanqaku chay vaquillata mana chakiq yakuyoq wayqoman otaq mana haykapipas yapusqanku nitaq tarpusqanku way-qoman hinaspa pusasqanku vaquillapa kunkanta qewirunqaku.

⁵—Chaymantam Leviy ayllumanta sacerdotekuna chay llaqtaman asuykunqaku. Payku-nataq yupaychasqanchik Tayta Diosmi akllarqa paypa qayllanpi servinankupaq hinaspa

runakunapaqpas Tayta Diospa bendicionninta mañakunankupaq. Hinapinmi paykunapa nisqanman hina arreglasqa kanqa tukuy atipanakuy chaynataq tukuy daño ruranakuy pas. ⁶Chay llaqtapi llapallan autoridadkunam makinkuta mayllakunqaku vaquillapa hawanpi ⁷hinaspa ninqaku: “Manam ñoqaykuchu chay runataqa wañuchirqaniku nitaqmi pi wañuchisqantapas rikurqanikuchu. ⁸Chaynaqa Dios Taytallayku, pampachaykuwaykuyá salvasqayki Israelpa mirayninkunata, amayá chay wañuqmantaqa tumpawaykuchu Israel runaykikunamanqa” nispa. Chaynapim chay wañuchisqanku huchamantaqa pampachasqaña kankichik. ⁹Chaynaqa Tayta Diospa qayllanpi allinta ruraspaykichikmi chay wañuq inocente runa wañusqanmantaqa manaña culpayoq kankichik.

Guerrapi presochasqa warmikunawan imaynam ruranankumanta

¹⁰—Sichu enemigoykichikwan peleaptikichik paykunamanta presochanaykichikpaq runakunata yupaychasqanchik Tayta Dios qoykusunkichikman ¹¹hinapinñataq huk kaqnichik chay presochasqa warmikunapi rikurunman buenamoza warmita hinaspa warmin kananpaq kuyaruspanqa ¹²chay warmitam wasinman pusanqa hinapinmi chay warmiñataq chukchanta kachiy-kachiyta rutukunqa chaynataqmi sillunkunatapas kaptakunqa. ¹³Chaynataqmi presochachikusqan tiempopi pachantapas mudakuspan qaripa wasinpiña *yachanqa. Tayta-mamanmanta llakikuspanqa huk killatam luto-kunqa. Chaymantañam chay qari paywan casarakunqa chaynapim paypas warminña kanqa. ¹⁴Chay warmita manaña gustaruspaqa libretam kachaykunqa ichaqa humilla-chisqanraykum mana *rantikunmanchu nitaqmi sirvientanpaqpas hatallinmanchu.

Piwi churikunapaq herenciamanta

¹⁵—Pipas is kay warmiyoq kaspan huknillanta kuyarunman chaynapi iskaynin warmipitaq churinkunapas karunman, ichaqa piwi churinñataq kanman mana kuyasqan kaq warmipi ¹⁶hinaptinga herencia qonanpaq tiempo chayaramuptinmi kuyasqan warmipa wawanmanqa mana qonqachu piwi churinpa herenciantaqa. Piwi churinga karqa mana kuyasqan kaq warmipim, chayraykum piwi churipa herenciantaqa paylla chaskinqa. ¹⁷Aswanqa qonqamá mana kuyasqan warmipa wawanmanpas, qonqaqa piwi churin kasqanraykum, wakin churinkunaman herencia qosqanmantapas huk chaynatawanraqmi paymanqa qonqa. Payqa punta-llaraq churin kasqanraykum piwi churi hina tukuy derechoyoq kanan.

Mana kasukuq churikuna castiganankumanta

¹⁸—Sichu pipapas kanqa churin munaysapa chaynataq rebelde, tayta-maman reprehendepinas chaynataq castigapinas mana kasukuq ¹⁹hinaptinga tayta-mamanmi hapiruspan llaqtanpi autoridadkunaman pusanqa. ²⁰Paykunamanmi ninqa: “Kay warmaykum munaysapa, rebelde, imata niptiykupas manam kasuwankuchu, mikuylla-mikukuq borracho runam” nispa. ²¹Chaymi llaqtanpi llapallan qarikuna rumiwan choqapaspanku wañuchinqaku. Chaynata ruraspaykichikmi mana allin ruraqkunata qamkunamanta chin-kachinkichik. Israelpa mirayninkunam chayta uyarispanku manchakunqaku.

Achka rikchaq yachachikuykunamanta

²²—Sichu pipas mana allin rurasqanmanta sentenciasqaykichikman hina sachapi warkusqa wañuruptinqa, ²³tukuy tutaqa amam chaypiqa cuerponta saqerunkichichu aswanqa chay punchawllam pamparunkichik. Sachapi warkusqa wañuq runaqa

Diospa ñakasqan runam. Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa dueño chakunaykichikpaq qosunaykichik allpataqa amam millakuy paqtaqa rurankichikchu.

22 ¹—Sichu rikuruwaq llaqtamasikipa chinkasqa buyesninta otaq ovejan tapas hinaspaqa amam upallakuykunkichu aswanqa llaqtamasikimanmi pusarapunki. ²Sichu chay animalpa dueño mana reqsisqayki otaq vecinoyki kaptinqa hapiruspaykim wasikiman pusanki hinaspa hatallinkichik llaqtamasiki reclamasunaykikama. ³Chaynatam rurankichik runamasikichikpa chinkaruq asnonwanpas chaynataq wischurusqan ponchonwanpas otaq llaqtamasikichikpa imantapas tarikuspaqa. Tariruspaqa amamá upallakuykunkichikchu.

⁴—Sichu llaqtamasikipa asnonta otaq buyesnintapas ñanpi pisiparuspan wischurayaqta rikuspaga amam qawayllaqa-qawakunkichikchu aswanqa yanapaykunkichikmi hatarichinanpaq.

⁵—Amam warmiqa pachakunqachu qaripa pachanwanqa nitaqmi qaripas warmipa pachanwanqa. Pipas chayna ruraqqa yupaychasqanchik Tayta Diospa millakusqanmi.

⁶—Sichu ñanta richkaspayki sachapi otaq pampapipas tariruwaq qestanpi mallqochankunata otaq runtuntapas oqllachkaq animalchata hinaspaqa amam apakunkichu mamantawan mallqochankunataqa, ⁷mallqochankunallata apakuspam mamantaqa kachaykunki. Chaynata ruraspaga kusikunkim hinaspataqmi unayta kawsakunki.

⁸—Pampa hina qatayoq mosoq wasita rurakuspaykiqa perqantam ruranki qatampa muyuriqninpi. Mana chayqa pipas wichiykamuspa wañuruptinmi wasipi kaqkuna huchayoq kawaqchik chay wañuqmanta.

⁹—Uvas huertapiqa amam tarpunkichu huk rikchaq muhutaqa, yanqañataqmi pierderapusunkiman uvasnikipas chaynataq tarpusqayki muhupas.

¹⁰—Chakraykipiqa amam yapunkichu asnotawan buyesta pareschaspaqa.

¹¹—Linotawan millwata taqruykuspaga amam awankichu, chayna pachawanqa amamá churakunkichu.

¹²—Capaykipa tawan puntankunamanmi siranki kipukunata watuyoqtakama.

Casamientomanta yachachikuykuna

¹³—Sichu pipas warmita casararunman ichaqa payman hukllawakuruspanña-taq manaña kuyanmanchu ¹⁴chaynapi warmita penqayman churayta munaspan kaynata ninman: “Kay warmitam casararqani ichaqa paywan puñuptiyimi manaña doncellachu kasqa” nispa. ¹⁵Chayna kaptinqa chay sipaspa tayta-mamanmi llaqtapi autoridadkunapa qayllanpi doncella kasqanta pruebanqa. ¹⁶Sipaspa taytanmá autoridadkunaman kaynata ninqa: “Ñoqam kay runawan churiyta casarachirqani ichaqa kunanñataqmi churiytaqa cheqnipakurunña. ¹⁷Penqayman churayta munaspanmi nichkan: ‘Manam churikiqa doncellachu kasqa’ nispa. Aswanqa kaywanmi pruebani churiyqa doncella kasqanmanta.” Chaynata nisanmi puñuna pachanta qawachinqa llaqtapi autoridadkunaman. ¹⁸Hinaptinmi autoridadkuna chay qarita presochaspanku castiganqaku. ¹⁹Chay autoridadkunam sipaspa taytanman multata pagachinqaku huk kilo qollqeta, chaynataqa multanqaku Israelpa mirayninkunapi doncella sipasta penqayman churasqanraykum. Chaywanpas chay casarasqan warmiqa paypa warminmi kanqa kawsanankama, chaynaqa manamá rakikuyta atinmanchu.

²⁰—Ichaqa cheqaptapuni chay sipas mana doncella kaptinqa ²¹taytanpa wasinmanta horqoruspankum llaqtapi runakuna rumiwan chamqapaspa wa-

ñuchinqaku, chay warmiqariki familiantapas penqayman churaspam Israelpa mirayninkuna ukupi loca hina chaynata rurarqa. Chay warmita wañuchispamá qamkunamanta chinkachinkichik mana allin ruraqta.

²²—Sichu pitapas tarirunkichik casada warmiwan huchapakuchkaqta hinap-tinga iskayninkutam wañuchinkichik. Chaynata ruraspamá qamkunamanta chinkachinkichik mana allin ruraqta.

²³—Sichu doncella sipas rimapayasqaña kanqa casarakunanpaq ichaqa huk kaqnin runa llaqtapi tariruspan chay doncellawan puñuruptinqa, ²⁴iskaynintam pusankichik llaqtapi autoridadkunaman hinaspam rumiwan chamqapaspa wañurachinkichik. Sipasqa wañunqa llaqtapi kachkaspan mana qaparisqanraykum. Qariñaatqmi wañunqa runamasinpa casaranan warmita penqayman churasqanrayku. Chaynata ruraspam qamkunamanta chinkachinkichik mana allin ruraqkunata.

²⁵—Sichu casarakunanpaq rimapayasqaña sipasta pipas campopi tariruspan abusaruptinqa qarillam wañunqa chay rurasqanmanta. ²⁶Sipastaqa amam iman-
nankichikpaschu, manam payqa wañunanpaq hina huchayoqchu. Chay asuntoqa rikchakun pipas runamasinta qonqaymanta wañurachi runamanmi. ²⁷Sipas abusaq runaqa campopi sapallanta tariruspanmi chaynata rurarqa. Sipas qayay-kachakuptinpas manam pipas libranmanchu karqa.

²⁸—Sichu casarakunanpaq manaraq rimapayasqa doncellata abusachkaqta pitapas tariruptinkuqa, ²⁹chay abusaqmi sipaspa taytanman qonqa parte kilo qollqeta. Chaynataqmi abusasqanrayku chay sipasqa warminña kanqa. Chay ru-naqa kawsanankamam mana rakikunmanchu chay warmimantaqa.

³⁰—Taytanpa warmillanwanqa amam pipas kakunqachu. Chaynata ruraspaqa taytantam penqayman churachkan.

Tayta Diospa qayllanpi huñunakuyman pikunam mana yaykunankumanta

23 ¹—Tayta Diospa qayllanpi huñunakuymanqa amam yaykunqachu runtun toqyasqapas nitaq qari kaynin kuchusqapas.

²—Tayta Diospa qayllanpi huñunakuymanqa amam yaykunqachu pipapas chur-yapakuyninqa, chaynamá kanqa chunka mirayninkama.

³—Tayta Diospa qayllanpi huñunakuymanqa amam yaykunqachu Amon casta ru-nakunaqa nitaq Moab casta runakunapas, chaynamá kanqa chunka mirayninkukama.

⁴Paykunaqa Egipto nacionmanta lloqsimuspa allpanku waqtanta pasamuptikichik-mi mana taripamusurqankichikchu yakullankuwanpas nitaq mikuyllankuwanpas. Aswanraqmi Mesopotamia lawpi kaq Petor llaqtamanta hamuq Beorpa churin Balaan-man pagarqaku ñakasunaykichikpaq. ⁵Chaywanpas yupaychasqanchik Tayta Diosmi mana uyarirqachu Balaamta aswanqa kuyasusqaykichikraykum ñakaykuy munasus-qaykichiktapas tikrarurqa bendicionikichikmanña. ⁶Chaynaqa wiñaypaqma amapuni munankichikchu paykunapa hawkalla kayninkutaqa nitaq allinlla kayninkutapas.

⁷—Ichaqa amam millakunkichikchu Edom casta runakunataqa, paykunaqariki qam-kunapa castaykichikmi. Amataqmi millakunkichikchu Egipto nacionpi kaqkunatapas. Paykunapa allpanpim qamkunaqa *yacharqankichik. ⁸Tayta Diospa qayllanpi huñunakuy-manqa yaykuspaqa-yaykunqa Egipto nacionniyoq runakunapa willkanpa churinkunallam.

Limpio kanankupaq yachachikuykunamanta

⁹—Enemigoykichikkunapa contranpi peleaq lloqsispaqa amam rurankichichu imapas millakuypaq kaqkunataqa. ¹⁰Sichu tuta puñunankama runapa qari kayninmanta kkillanmanta imapas lloqsiptinqa, chay runaqa manam Tayta Diosmanqa asuykunmanchu, payqa campamentomantam lloqsinqa, tukuy punchawmi hawapi kanqa. ¹¹Tardeykuqtaña mayllakuspanmi inti seqaykuqtaña campamentoman kutiykunqa.

¹²—Ispakunaykichikpaqpas kanqam sitio campamentomanta hawapi.

¹³Kapusunkichiktaqmi estacaykichikpas chaywan allpata toqoykuspa chaypi ispakunaykichikpaq hinaspa chay estacawantaq hatun ispaytapas tapanaykichikpaq.

¹⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosmi purin campamentoykichikpi librasunaykichikpaq chaynataq enemigoykichikta vencechisunaykichikpaq chayraykum campamentoykichikqa kanqa paypaq sapaqchasqa, mana chayqa Diosmi qamkuna ukupi ima qachatapaspas rikuspan qamkunamanta asurikunman.

Sirvientepa favorninpi yachachikuymanta

¹⁵—Patronninmanta ayqekamuspan amparakamusuqniki sirviente runataqa amam chay patronninman qonkichu. ¹⁶Qanwanmi *yachanqa akllakusqan huk kaqnin llaqtaykichikpi chaynataq akllakusqan sitiopi. Amamá pipas paytaqa ñakarichinqachu.

Chuchumikakunapa contranpi yachachikuykunamanta

¹⁷—Israel casta runakunapa warmi churinkunamantaqa amam pipas chuchumikaqa kanqachu taytacha-mamachankuta adoranankupaqqa, qari churinkupas amataqmi mariconqa kanqachu chaynata ruranankupaqqa. ¹⁸Yupaychasqanchik Tayta Diospa templanmanqa amam dejankichichu chayna millakuypaq ruraqkunapa prometekusqan ganancianku apamunankutataqa. Chayna warmipapas-qaripapas rurayninqa Tayta Diospa millakusqanmi.

Imaymana yachachikuykunamanta

¹⁹—Qollqetapas, kawsaykunatapas otaq imatapas castamasikiman prestaspaqa, amam mirayninta mañankichu. ²⁰Forasterokunamantam ichaqa mañawaq mirayninta. Castamasikimantaqa amamá mañankichu. Hinaptinqa dueñochakunaykichikpaq risqaykichik allpapim tukuy ima rurasqaykipi yupaychasqanchik Tayta Dios bendecisunki.

²¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosman prometespaqa utqayllamanmi cumplinki. Mana chayqa pay reclamantinmi huchallikuwaq. ²²Mana prometekuspaqa manam huchallikunkichu. ²³Ichaqa voluntadnikimanta yupaychasqanchik Tayta Diosman prometekuspaqa qonkipunim.

²⁴—Runamasikipa uvas huertanman yaykuspaqa saksanaykikamam mikunki ichaqa amam canastaykimanqa pallankichu. ²⁵Runamasikipa cosechananña trigonman yaykuspaqa makillawanmi pallarikunki ichaqa rutunawanqa amam rutukunkichu.

Rakinakuymanta yachachikuykuna

24

¹—Sichu pipas casarasqan warmipi ancha millakuypaq imapas rurasqanta tarispaqa rakikunanpaqmi qellqanqa papelta. Chayta qoykuspanmi wasin-

manta qarqorunqa. ²Wasinmanta warmi lloqsikuspanqa hukwanñam casarakunman. ³Ichaqa chay qepa qosanpas punta qosan hina millakuspaqa, paypas rakikunanpaqmi papelta qoykunqa. Wasinmanta qarqoruptinqa otaq chay casaraqnin qari wañuruptinqa ⁴punta casaraqnin qariqa manañam yapatawanqa casaranmanchu. Chay ruraytaqa Tayta Diosmi millakun. Herenciaykichik kananpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpataqa amam huchawan millakuyupaqa rurankichikchu.

Achka rikchaq yachachikuykunamanta

⁵—Chayllaraq casarakuq runaqa amam guerramanqa ringachu nitaqmi imapi-pas servikunqachu wata pasanankama chaynapi warminpas kosisqa kananpaq.

⁶—Amam prendapiqa hapinkichu kutakunanku maraytaqa nitaq tunawnintapas, chayqa kanman runapa vidan prendapi hapichkaq hinam.

⁷—Sichu Israelpa mirayninmanta huk kaqnin runa hina castamasillanta suwarunman chay runawan servichikunanpaq otaq rantikurunpaq hinaptinqa chay suwaq runatam wañuchinkichik. Chaynata ruraspaq chay mana allin ruraqta qamkunamanta chinkachinkichik.

⁸—Lepa onqoy rikuriruptinqa Leviy castamanta sacerdotekunapa tukuy nisyaykichikta cumplinkichik. Paykunaman kamachisqayta hinam rurankichik.

⁹Yuyariychik Egipto nacionmanta lloqsimuspa hamuchkaptinchik Mariata yupaychasqanchik Tayta Dios imam rurasqanmanta.

¹⁰—Runamasikiman imapas prestaspaqa amam wasinta yaykunkichikchu prenda horqoq. ¹¹Hawallapi suyaptikim prendata horqomuspan qosunki. ¹²Wakcha runa kaptinqa amam paqarinintinkamaqa predata hatallinkichu. ¹³Inti seqaykuylatam kutiykachipunki puñuq yaykuspan chay ponchonwan qatakunapaq. Hinaptinqa chay runa favorniki yupaychasqanchik Tayta Diosta mañakuptinmi chay rurasqaykiqa paypa qayllanpi allin kanqa.

¹⁴—Mana imayoq wakcha llamkapakuq runataqa amam ñakarichinkichu. Llaqtamasiki kaptinpas otaq llaqtaykipi *yachaq forastero kaptinpas amamá ñakarichinkichu.

¹⁵Llamkasqanmantapaq manaraqpas inti seqaykuchkaptinmi chay punchawllapi pagaykapunki. Chay runaqa wakcha kasqanraykum chay qollqewan mantienekun, mana chaynata ruraptikiqa Tayta Diosta qayakuptinmi huchayoq kawaq.

¹⁶—Churi-wawankupa huchallikusqanmantapaq amam tayta-mamantapaq wañuchinkichikchu nitaqmi tayta-mamanpa huchanmantapas churi-wawankutapaq wañuchinkichikchu. Huchallikusqankumantapaq sapakamatam wañuchinkichik.

¹⁷—Amam engañankichikchu forastero runakunataqa nitaq mana tayta-mamayoqkunatapas. Amataqmi viudakunapa prendantapas qechunkichikchu.

¹⁸Yuyarinkichikmi Egipto nacionpi sirviente kachkaptikichik yupaychasqanchik Tayta Dios libramusuyaykichikta. Chayraykum kay kamachisqaykunata cumplinkichik.

¹⁹—Kawsaykuna rutuyipi huk kaqnin gavillata chakrapi qonqaruspaqa amañam hoqariq kutinkiñachu. Chaytaqa saqerunki forastero runakuna otaq mana tayta-mamayoqkuna otaq huk kaqnin viudapas huñukunanpaqñam. Chaynapim yupaychasqanchik Tayta Dios tukuy rurasqaykipi bendecisunki.

²⁰—Aceitunata pallaspaqa amañam raman-ramanqa pallapanichu. Puchuqkunataqa saqenki forastero runakunapas, mana tayta-mamayoqkunapas chaynataq viudakunapas pallapakunankupaqñam.

²¹—Huertaykimanta uvasta pallaspaqa amañam pallapankichu. Puchukunataqa saqenki forasterokunapas, mana tayta-mamayoqkunapas hinaspa viudakunapas pallapakunankupañam. ²²Yuyarinkim Egipto nacionpi sirviente kasqaykita. Chayraykum kaykunata kamachiki kasukunaykipaq.

25 ¹—Qamkunapura pleitopi kaspaqa, cortepim arreglankichik. Chaypi juezkuna averiguaspankum mayqanpas inocente kasqanta yachanqaku, huchayoqtañataqmi sentencianqaku. ²Chay huchayoqta azotenankupaq sentenciaptinkuqa, juezmi qayllanpi pampaman chutaykachispa azotechinqa huchanman hina. ³Tawa chunka makillatam azotechinqa, manam mastachu, yanqañataqmi llumpayta azoterachiptinqa chay castamasikichik runa ñakarispas despreciasqa kanman qayllaykichikpi.

⁴—Erapí trillachkaq bueyestaqa amam senqapankichikchu.

Cuñadan viudawan casarakunanaq yachachikuymanta

⁵—Sichu chulla wasillapi iskay wawqekuna *yachanmanku, hinaptinñataq huk kaq-nin wañukunman ichaqa wañukuqpa mana chullapas churin kaptinqa, chay viudaqa manam casarakunmanchu huk casta runawanqa. Chay wañukuqpa wawqenmi chay viudataqa casaranqa hinaspa paywan deberninta ruranqa. ⁶Chay viudapa wawanmi wañukuq qosanpa sutinta apanqa chaynapi wañukuqpa sutin Israelpa mirayninkunamanta mana chinkananaq. ⁷Sichu chay runa cuñadanta mana casarayta munaptinqa chay viudam ringa cortepi autoridadkunaman hinaspa paykunaman ninqa: “Cuñadoymi mana munanchu wañukuq wawqenpa sutin Israel casta runakuna ukupi yuyarisqa kananta. Cuñado kayninpi debernintam mana cumpliyta munanchu ñoqawan” nispa. ⁸Hinaptinmi chay llaqtapi autoridadkuna chay warmipa cuñadonta qayachimuspanku paywan rimanqaku. Sichu pay ninqa: “Manam munanichu casarayta” nispa ⁹hinaptinqa viudam payman asuykunqa ancianokunapa qayllanpi hinaspa cuñadonpa *usutanta chustuspan toqaykunqa uyanman hinaspa ninqa: “Kaynatam rurana wañukuq wawqenpa sutinta mana yuyarina munaq runataqa” nispa. ¹⁰Hinaptinmi Israel nacionpi chay runapa ayllunta sutichanqaku: “*Usutan chustuchikuq runapa ayllunmi” nispa.

Wakin yachachikuykunamanta

¹¹—Sichu iskay runakuna maqanakuchkaptinku, hukninpa warminñataq qosanta defiendenanpaq asuykuspan huknin runata qari kayninmanta hapiruptinqa ¹²mana imayrikuqtapas llakipayaspam chay warmipa makinta kuchuchinkichik.

¹³⁻¹⁴—Amam rantinkichu nitaq *rantikunkichu mana cabal pesaq balanzapiqa nitaq kawsaykuna mana cabal tupunapipas. ¹⁵Ichaqa cabal balanzapim chaynataq cabal tupunapim rantinakunki chaynapim yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik allpapi unayta kawsakunki. ¹⁶Chay mana allinkunata ruraspanku runamasinku engañakunataqa Tayta Diosmi millakun.

Amalec casta runakunata chinkachinankumanta

¹⁷—Yuyariychikyá Egipto nacionmanta lloqsimuptinchik ñanpi Amalec casta runakuna imam rurawasqanchikta. ¹⁸Tayta Diostapas mana manchakuspankum qepanchik hamuq pisipasqakunata hinaspa hukmanyasqakunata hayparamuspanku wañuchirqaku. ¹⁹Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa dueñoachakunaykichikpaq qosunaykichik allpapi llaqa enemigoykichikta vencerachisuptikichikqa kay pachamantam pasaypaqta chinkachinkichik Amalec casta runakunata. Amamá qonqarunkichikchu.

Punta ruruq ofrendakunamanta

26 ¹—Dueño chakunaykichikpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpaman yaykuspaqa hinaspa chaypiña *yachaspaqa, ²chay allpapi qespisqanmantam cosechasqaykichik punta rurunkunata canastapi apankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan llaqtaman. ³Chaypim servikuq sacerdoteman asuykuspa ninkichik: “Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpim kunan rimarini abuelonchikkunaman prometisqan allpapiña kasqayta” nispa. ⁴Hinaptinmi sacerdote canastata chaskisuspaykichik yupaychasqanchik Tayta Diospa altarninpa ñawpaqninman churanqa. ⁵Chaymantam yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi ninkichik:

“Ñawpaq abuelonchikkunaqa qarqaku Aram lawmanta purikuq as runakunallam. Egipto nacionman ripukuqkunañataqmi chaypi mirarurqaku hatun atiyiniyoq ancha achka kanankukama. ⁶Ichaga Egipto nacionniyoq runakunam maqawarqanchik. Nakarichiwaspanchikmi mana llakipayarikuspa servichikuwarqanchik. ⁷Chaymi abuelonchikpa yupaychasqan Tayta Diosta mañakurqanchik hinaptinmi payqa uyariykuwarqanchik, qawarqataqmi hatun llakikuyupi kasqanchiktapas, tukuyupi llamkasqanchiktapas chaynataq ñakarichiwasqanchiktapas. ⁸Chaymi hatun atiyinwan, manchakuyupaq señalkunawan chaynataq admirakuyupaq milagrokunawan Egiptomanta horqomuwarqanchik ⁹hinaspa kayman pusamuwaspanchik tukuy imapas kasqan allpata qowarqanchik. ¹⁰Chayraykum kunan apamuni Tayta Diospa qowasqan allpapa punta rurunkunata” nispa.

—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi canastata churaykuspam qonqorakunkichik. ¹¹Chaymantam fiestata rurankichik qamkunamanpas chaynataq familiaykichikmanpas yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy allinkuna qosusqaykichikmanta. Qamkunawan kuskataqmi kusikunqaku qamkunawan *yachaq Leviy ayllu runakunapas chaynataq forasterokunapas.

Diezmokuna qonankumanta

¹²—Sapa kimsa wata cumplikuqpinmi tukuy kapuqnikikunamanta qonki diezmoykita, tukuy imapas cosechasqaykimantam rakispa diezmoykita qonki, chaykunataqa qonki Leviy casta runakunamanmi, forasterokunamanmi, mana piyniyoqkunamanmi chaynataq viudakunamanmi, chaynapim llaqtaykipi sakanankukama mikunqaku. ¹³Chaykunata qospaykim yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi ninki:

“Cosechasqaykunamanta sapaqchanay diezmoykunatam wasiyanta horqospay aypurqani Leviy casta runakunaman, forasterokunaman, mana piyniyoqkunaman chaynataq viudakunamanpas, tukuy chaykunatam kamachiwasqaykita cumplirqani. Tukuy kamachisqaykikunata mana qonqaspaymi kasukurqani.

¹⁴Chay sapaqchasqay diezmokunamantaqa manam mikurqanichu wañuchikuyupi kaspaypas nitaq qanman mana asuykamunaypaq hina kaspaypas nitaqmi wañuqkunamanpas ofrecerqanichu. Yupaychasqay Dios Taytalláy, tukuy kamachiwasqaykita kasukuspami cumplirqani. ¹⁵*Yachasqayki hanaq pachamanta qawarimuspaykiyá Israelpa miraynin runaykikunata bendeciykuwayku, bendeciykuytaqyá qowasqaykiku tukuy imapa kasqan allpatapas, abueloykuman juraspa prometesqaykiman hina” nispa.

Israelpa mirayninkuna Tayta Diospaq sapaqchasqa kasqankumanta

¹⁶—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi kunan kamachisunki kay decretokuna-hina kay reglamentokunata ruranaykipaq. Chaynaqa tukuy sonqoykiwan tukuy yuyaynikiwanyá kasukuy. ¹⁷Kunanmi nirqanki yupaychasqanchik Tayta Diosqa Diosniki kasqanta. Prometerqankitaqmi paypa munasqanman hina kawsanaykipaq chaynataq decretonkunata, kamachikuyninkunata, reglamenton-kunatapap wiñaypaq kasukuspa cumplinaykipaq. ¹⁸Chaynaqa kunanmi Tayta Dios nisunkichik prometekusqanman hina qamkunaqa runankunaña kasqaykichikta, chaynaqa kasukunaykichikmi tukuy kamachikuyninkunata. ¹⁹Wakin nacionkuna hatarichisqanmantapas qamkunatam ancha alabasqa nacionpaq hoqarisunkichik hinaptinmi ancha reqsisqa suma-sumaqpap qawasqa kankichik. Tayta Diospa nis-qanpi hinam payllapaqña sapaqchasqa nacion kankichik.

Ebal Orqopi rumikunamanta

27 ¹Moisesmi Israel casta kamachikuq ancianokunapiwan runakunata nirqa: —Kasukuychikya kunan llapallan kamachisqaykunata. ²Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik allpaman yaykunaykichikpaq Jordan Mayuta chimparuspa-qa hatunnin rumikunata sayarachispaykichikmi iskuwan llusinkichik. ³Hinaspam chay llusisqa rumikunapi qellqankichik llapallan kay willasqay yachachikuykunata, chayna-taq rurankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpaman yaykunapaq chimparuspaykichikmi, chay tukuy imapapas kasqan allpataqa abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosmi prometekuwarqanchik. ⁴Chaynaqa Jordan Mayuta chimpa-ruspaykichikmi Ebal Orqopi sayachinkichik chay nisqay rumikunata hinaspam iskuwan llusinkichik. ⁵⁻⁶Chay orqopitaqmi hatarichinkichik yupaychasqanchik Tayta Diospaq rumimanta altartapas. Chay rumikunaqa mana labrasqa rumikunam kanqa. Yupaychas-qanchik Tayta Diosmanmi chay altarpí ofrecenkichik lliw kañana ofrendata ⁷chaynataq paywan allinlla kasqaykichikmanta ofrendatapas. Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi mikuspaykichikmi fiestata rurankichik. ⁸Iskuwan llusisqa chay rumikunapim sutillata qellqankichik kay qamkunaman willasqay yachachikuykunata —nispa.

⁹Chaymantam Leviy ayllu sacerdotekunapiwan Israel casta runakunata Moises nirqa: —Israel casta runakuna, kaytayá upallaspa uyariychik, kunanmi yupaychasqanchik Tayta Diospa runankunaña karunkichik. ¹⁰Chaynaqa kunan willasqay kamachikuynin-kunatam chaynataq yachachikuyninkunatam kasukuspaykichik rurankichik —nispa.

Ñakaykunamanta

¹¹Chay punchawtaqmi runakunata Moises kamachispan nirqa:

¹²—Jordan Mayuta chimparuptikichikmi Simeon ayllu, Leviy ayllu, Juda ayllu, Isacar ayllu, Josey ayllu chaynataq Benjamin ayllupas Gerizim Orqopi sayaykun-qaku chaynapi runakunapaq Diospa bendicionninta mañakunankupaq. ¹³Ebal Orqopipas ñakanankupaqmi sayanqaku Ruben ayllu, Gad ayllu, Aser ayllu, Zabulon ayllu, Dan ayllu chaynataq Neftaliy ayllupas. ¹⁴Hinaptinmi Leviy ayllu casta runakuna qapariska Israelpa mirayninkunata ninqaku:

¹⁵“Runapa llaqllasqan taytacha-mamachata otaq fundispa rurasqan taytacha-ma-machata otaq Tayta Diospa millakusqankunata pakasqapi hatalliq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañaataq ninqa: “Chaynayá kachun” nispa.

¹⁶“Tayta-mamanta despreciaq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

¹⁷“Dueño chakuykunarayku runamasinpa linderon suchuchi q runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

¹⁸“Purikuq ñawsata ñanninmanta pantarachiq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

¹⁹“Forasterota, viudata, mana piyniyotqa engañaq runaqa, ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

²⁰“Taytanpa warminwan kakuq runaqa chay rurasqanwan taytanta penqayman churasqanraykuyá ñakasqa kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

²¹“Warmiwan puñuq hina animalwan kaq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

²²“Mamanmanta otaq taytanmanta kaq panillanwan kakuq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

²³“Suegrallanwan kakuq runaqa, ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

²⁴“Pakasqallapi runamasin wañurachiq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

²⁵“Inocente runata wañurachinanpaq qollqe chaskikuq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

²⁶“Kay yachachikuykunata mana respetaspa mana cumpliq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

Kasukuqkunaqa Tayta Diospa bendecisqan kanankumanta

(Lv 26:3-13. Dt 7:12-24)

28 ¹—Cheqaptapunipas yupaychasqanchik Tayta Diosta kasuspaykichik kunan willasqay kamachikuy ninkunata ruraptikichikqa paymi kay pachapi llapallan nacionkunamanta aswan reqsisqata rurasunkichik. ²Tukuy kaykunawan bendecisqam kankichik yupaychasqanchik Tayta Diosta kasukuspaykichikqa. ³Llaqtapipas chaynataq chakrapipas bendecisqam kankichik. ⁴Tayta Diosmi bendecinqa churikichikkunata, cosechaykichikkunata chaynataq vacaykichikkunapa, ovejaykichikkunapa hinaspa tukuy animalnikichikkunapa uñankunatapas. ⁵Bendecisuptikichikmi canastaykichikpas huntallaña kanqa chaynataq masa poqochinaykichik artesapas. ⁶Maymi risqaykichikpim Tayta Diospa bendecisqan kankichik.

⁷—Enemigoykichikkuna contraykichikpi peleaptinkupas Tayta Diosmi vencechisunkichik. Allin formasqam contraykichikpi hamunqaku ichaqa cheqeruspakum qamkunamanta ayqenqaku.

⁸—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi bendecisunkichik taqekichikpi kaq kawsaykunapas mana tukunanpaq, bendecisunkichiktaqmi tukuy ima llamkasqaykichikkunapipas hinaspam hawka kusi qata kawsachisunkichik qosunaykichik allpapi.

⁹—Sichu kamachikuy ninkunata cumplispa munasqanman hina kawsaptikichikqa prometesuqaykichikman hinam payllapaña sapaqchasqan runankunata hina yupaychasqanchik Tayta Dios hatallsunkichik. ¹⁰Hinaptinqa kay pachapi llapallan runakunam yachanqaku Tayta Diospa runankunawan sutichasqa kasqaykichikta hinaspam manchakusunkichik. ¹¹Tayta Diosmi limparichkaqta tukuy imatapas qosunkichik, qosunkichikmi

achka churikunata, mirachinqataqmi animalnikichikkunatapas, qosunkichiktaqmi sumaqlaña cosechakunatapas. Chaynatam ruranqa abuelonchikkunaman prometesqan qosunaykichik allpapi. ¹²Kapuqninkunata kicharichkaq hinam allpaykichikman tiempollanpi cielokunamanta parachimunqa hinaspa tukuy rurasqaykichikpi yanapasunkichik. Achka nacionkunamanmi prestankichik, qamkunam ichaqa mana pimentapas prestakunkichichu. ¹³Tayta Diosmi munaychakuqta rurasunkichik, qamkunapim ichaqa mana pipas munaychakunqachu. Chaynataqa rurasunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa kunan willasqay kamachikuyninkunata kasukuspa ruraptikichikmi ¹⁴ichaqa chayna kanaykichikpaqqa amam karunchakunkichichu ñoqapa kunan kamachisqaymanta hinaspapas amataqmi taytacha-mamachakunataqa adoranaykichikpaq qatinkichichu.

Mana kasukuqkunapaq Diospa castigomanta

(Lv 26:14-46)

¹⁵—Sichu yupaychasqanchik Tayta Diosta mana kasuspaykichik kunan willasqay kamachikuyninkunatapas chaynataq decretonkunatapas mana ruraptikichikqa castigasqam kankichik. ¹⁶Ñakasqam kankichik llaqtapi chaynataq chakrapipas. ¹⁷Ñakasqa kaspam canastaykichikpas mana imayoq kanqa, hina chaynallam kanqa masa poqochinaykichik artesapas. ¹⁸Ñakasqam kanqa churi-wawaykichikpas, cosechaykichikpas, vacaykichikkunapas, ovejaykichikkunapas chaynataq tukuy animalnikichikkunapa uñankunapas. ¹⁹Ñakasqam kankichik maymi risqaykichikpipas.

²⁰—Tayta Diosmi tukuy rurasqaykichikpi ñakasunkichik, muspachisunkichik, llakichisunkichik. Mana allinkunata ruranaykichikpaq paymanta rakikusqaykichikraykum manapas unaypi pasaypaqta chinkarachisunkichik. ²¹Dueño chakunaykichik allpapi kachkaptikichikmi Tayta Dios kachamunqa peste onqoyta tukurusunaykichikpaq. ²²Tayta Diosqa kachaykamunqataqmi tisis onqoytapas, ñakarichikuq calenturatapas, inflamaciontapas, nisyu rupaytapas, usyay tiempotapas chaynataq chakraykichikpi trigopaq polvillotapas, chaykunam qatisunkichik chinkanaykichikkama. ²³Cielokunamantapas manañam chikallantapas paramunqachu hinaptinmi allpaykichikpas pasaypaqta taqrayarunqa. ²⁴Tayta Diosmi parapa rantinpi parachimunqa ñutu allpatawan aqotaña chinkachisqa kanaykichikkama. ²⁵Tayta Diosmi entregaykusunkichik enemigoykichikpa vencesqan kanaykichikpaq. Enemigoykichikpa contranpi allin formasqa richkaspapas pasaypaqta cheqeruspam paykunamanta ayqekunkichik, qamkunaqa rikurirunkichik kay pachapi nacionniyoq runakunapa mancharikunanñam. ²⁶Ullachkukuna chaynataq purun animalkuna ayaykichikta mikuptinpas manam pipas manchachiqnin kanqachu.

²⁷—Egipto nacionpi runakunata hinam ñakarichisunkichik chupuwan, amoqllowan, sarnawan chaynataq seqsipakuykunawanpas mana hampikuyas atinaykichikkama.

²⁸Tayta Diosqa castigasunkichitami locoyaywan, ñawsayaywan chaynataq muspaypi hinaña kaywanpas ²⁹hinaptinmi chawpi punchaw kachkaptinpas tutayaypi llapchachastin ñawsa hinaña purinkichik. Manam ima rurasqaykichikpas allinqa lloqsinqachu. Runakuna ñakarichisuspaykichikmi tukuy imaykichiktapas qechurusunkichik ichaqa manam pipas yanapaqnichik hamunqachu. ³⁰Casarakunaykipaq rimapayasqayki sipastapas hukmi abusarunqa. Wasitam ruranki ichaqa manam chaypi *yachankichu. Uvas huertatam plantanki ichaqa manam rurunta mikunkichu. ³¹Toroykitam qayllaykipi nakanqaku ichaqa manam aychanta mikunkichu. Wasikimantam asnoykita pusanqaku ichaqa manam kutichimusunkichu. Ovejaykikunatam enemigoykikuna qechusunki ichaqa manam pipas yanapaqniki hamunqachu. ³²Qawachkaptikipunim churikikunatapas huk-

law nacioniyuq runakunaman entreganqaku. Imay horapas paykunawan tupaykuytam anchallataña munanki ichaqa manam imata ruraspapas atinkichu. ³³Chakraykimanta cosechasqaykikunatam otaq anchata llamkaspayki huñusqaykikunatam mana reqsisqayki runakuna mikukunqaku. Qamqa sarutyasqa kaspam chaylla-chaylla ñakarinki. ³⁴Tukuy chaykuna pasasuptikim locoyarunki. ³⁵Tayta Diosmi ñakarichisunki moqoykikunapi, pier-naykikunapi chaynataq umaykikama mana hampiy atina chupukunawan.

³⁶—Qampapas chaynataq abueloykichikkunapapas mana reqsisqan nacionmanmi qam-tapas chaynataq reynikitapas Tayta Dios pusachisunkichik. Chaypim kullumanta chaynataq rumimanta rurasqa taytacha-mamachakunata adoranki. ³⁷Tayta Diospa pusachisusqayki llapallan nacionkunapim qamqa rikurirunki pipapas manchakunan, asipayanan chayna-taq burlakunan runaña. ³⁸Achkatam tarpunki ichaqa langostakuna tukurusqanraykum pisillata cosechanki. ³⁹Huertaykipi uvasta plantaspaykim llamkanki ichaqa manam vinota tomankichu nitaqmi uvasnintapas pallankichu urukuna tukurusqanrayku. ⁴⁰Llapallan chakraykikunapim aceituna sachaykikuna kapusunki ichaqa rurunmanta kaq aceitewanmi mana untankichu rurunkuna kikillanmanta wichirusqanrayku. ⁴¹Churikikuna kaqpas manam qanwanchu *yachanqaku huklaw nacionkunaman presota puseruptinku. ⁴²Langostakunam tukurunqa llapallan sachaykikunatawan llapallan tarpukuynikikunatapas. ⁴³Qamkunawan yachaq forasterokunam qamkunamantapas aswan-aswan munayniyoq kanqaku, qamkunañataqmi aswan-aswan menosyankichik. ⁴⁴Paykunam prestasunkichik, qamkunañataqmi paykunamanqa mana ima prestaytapas atinkichichu. Paykunam mu-naychakusunkichik, qamkunañataqmi paykunata servinkichik.

⁴⁵—Chaynaqa chay castigokunamá hayparuspa wañurachisunkichik. Chaynaqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diosta mana kasukusqaykichikraykum chaynataq willasusqaykichik kamachikuyninkunatapas hinaspa decretonkunatapas mana cumplis-qaykichikraykum. ⁴⁶Tukuy chay castigokunam qamkunapa contraykichikpi chaynataq miraynikichikpa contranpipas admirakuyapaq señal hina wiñaypaq kanqa. ⁴⁷Chayku-naqa chayamusunkichik tukuy imapas qowaqninchik yupaychasqanchik Tayta Diosta kusikuywan hinaspa tukuy sonqowan mana adorasqaykichikraykum. ⁴⁸Contraykichik-pi Tayta Diospa kachamusqan enemigoykichikkunatam servinkichik yarqaymanta, yakunayasqa, pachamantapas qalatullaña hinaspa tukuy imamantapas wakchayasqa. Wañunaykichikkamam paykunata Tayta Dios servichisunkichik fierro yugota apach-kaqta hina. ⁴⁹Kay pachapa cantonpiraq kaq nacionmantam contraykichikpi runakunata Tayta Dios pusamunqa. Paykunam hamunqa imapas hapinanpaq anka pawachkaq hina-ra, chay runakunam rimanqaku mana entiendesqaykichik idiomata. ⁵⁰Manchakuyapaq rikchayniyoq runakunam kanqaku. Yuyaqkunapas mana respetaq nitaq wawakuna-pas mana llakipayakuq runakunam kanqaku. ⁵¹Wakchayanaykichikkamam paykuna mikukunqaku animalnikichikkunata chaynataq kawsaynikichikkunatapas. Manañam puchupusunkichichu trigota, vinota, aceiteta nitaq vacakunapa hinaspa ovejakunapa uñankunatapas chaynapim qamkunaqa wañunkichikña.

⁵²—Llapallan llaqtaykichikkunapa muyuriqninpi campamentonkuta sayachin-qaku. Harkachisqa alto-alto amparakunaykichik murallakunatam tuñichinqaku. Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi llapallan llaqtaykichikku-napimá muyurusunkichik. ⁵³Llaqtaykichikkunata enemigoykichik muyuruptinmi yarqaymanta kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik churikichik-kunatapas mikunaykichikkama. ⁵⁴Qamkunawan *yachaq allinlla mikukuq hinaspa llampu sonqo runapas mikuchkaspam michakunqa wawqentapas, kuyay warmintapas

chaynataq wasinpi kaqraq churinkunatapas ⁵⁵chaynapi wañusqa churinpa aychan mikusqanta mana partiykarinanpaq. Llapallan llaqtakunata enemigoykichikkuna muyuruptinqa manam imapas mikunaykichikpaq kanqachu, paykunaqa llumpayllatañam ñakarichisunkichik. ⁵⁶Qamkunawan yachaq allinlla mikukuq hinaspa llampu sonqoyoq añañaanka warmipas mikuchkaspam michakunqa kuyay qosantapas chaynataq wawankunatapas ⁵⁷chaynapi wachakusqan wawan mikusqantapas chaynataq kikinpa madren mikusqantapas mana partiykarinanpaq. Tukuy chaykunatam pakasqallapi kkillan mikurunqa. Llaqtaykichikkunata enemigoykichik muyuruptinqa manam imapas mikunaykichikpaq kanqachu. Paykunaqa llumpayllatañam ñakarichisunkichik.

⁵⁸—Sichu kay libropi qellqasqa kay llapallan yachachikuykunata mana kasukup-tikichikqa nitaq ancha reqsisqa manchakuypaq yupaychasqanchik Tayta Diostapas mana respetaptikichikqa ⁵⁹paymi qamkunaman chaynataq miraynikichikkunamanpas kachaykamunqa admirakuypaq manaña tukuy atiq hatun castigokunata hinaspa manchakuypaq mana hampiy atina onqoykunata. ⁶⁰Egipto nacionpi ancha manchakus-qaykichik llapa castigokunatam qankunamanpas kachaykamusunkichik hinaptinmi chaykunawan ñakarinkichik. ⁶¹Chaynataqmi kay yachachikuy libropi mana tarikuq onqoykunatapas chaynataq castigokunatapas Tayta Dios kachaykamusunkichik puchukachisunaykichikkama. ⁶²Chaynaqa Israelpa mirayninkuna, cielopi lucerokuna hina achkallaña kachkaspapas aschallañam puchurunkichik yupaychasqanchik Tayta Diosta mana kasukusqaykichikrayku. ⁶³Tayta Diosmi kusikurqa tukuy imapi ben-decisuspaykichik chaynataq mirachisuspaykichikpas, chaynallataqmi kusikunqa castigasuspaykichikpas chaynataq wañuchisuspaykichikpas chaynapim qamkunaqa qarqosqa kankichik dueñochakunaykichikpaq yaykunaykichik allpamanta. ⁶⁴Hinaptinmi Tayta Dios cheqechisunkichik llapallan nacionkunaman kay pachapa cantonmanta huknin cantonkama. Chaypim adorankichik qampapas nitaq abueloykikunapapas mana reqsisqan taytacha-mamachakunata, chay dioskunazariki kanqa kullumanta hinaspa rumimanta rurasqam. ⁶⁵Chay nacionkunapi kaspaykichikqa purisqallaykichikpi kaspam samaytapas mana tarinkichikchu. Tayta Diosmi kawsachisunkichik mancharisqallataña, weqe ñawiyuqllataña hinaspa llakisqallataña. ⁶⁶Vidaykichikpas wañuyupa patanpi hinaña kaptinmi tutapas-punchawpas mancharisqalla kankichik. Manataqmi yachakunkichikchu wañunaykichikta otaq kawsanaykichiktapas. ⁶⁷Ancha mancharisqallaña hinaspa desgraciallata qawaspaykichikmi sapa madrugaw ninkichik: “Amalaya tutaykurunmanña” nispa. Tutaykuruptinñataqmi ninkichik: “Amalaya achikyarunmanña” nispa. ⁶⁸Tayta Diosmi nisurqankichik Egipto nacionman amaña kutinaykichikpaq ichaqa kikinmi buquekunapi kutichisunkichik hinaptinmi sirviente kanaykichikpaq enemigoykichikkunaman munachikunkichik ichaqa manam pipas rantisunqnikichik kanqachu.

Tayta Dios huktawan contrato rurasqanmanta

29 ¹Horeb sutiyoq orqopi Israelpa mirayninkunawan Tayta Dios contratota rururuchkaspanpas Moab nacionpiña Israelpa mirayninkuna kachkaptinkum Moisesa yapamanta kamachirqa paykunawan contrato rurananpaq. ²Israel casta llapallan runakunata qayarachispanmá Moises nirqa:

—Egipto nacionpi kaspaykichikmi qamkuna rikurqankichik imaynatam Rey Fa-raonta, serviqninkunata chaynataq chay nacionpi llapallan runankunatapas Tayta Dios castigasqanta. ³Rikurqankichikmá chay hatun pruebakunata otaq chay admirakuypaq milagro-kuna rurasqantapas. ⁴Ichaqa kunankamam Tayta Dios manaraq yachayta qosur-

gankichikchu qawachkasapas hinaspa uyarichkasapas mana entiendenaykichikpaq.
⁵Noqam pusamurqaykichik chunniqninta tawa chunka watapuni ichaqa pachaykichik-
 pas chaynataq *usutaykichikpas manam tukurqachu. ⁶Manam mikurqankichikchu
 tantata, manataqmi tomarqankichikchu vinota nitaq poqosqa aqatapas. Tukuy chayku-
 nataqa ruraraq yupaychasqanchik Tayta Dios kasqanta yachanaykichikpaqmi.

⁷—Kaylaw allpaman chayaramuptinchikñataqmi Hesbon llaqtapi *yachaq
 Rey Sehon hinaspa Basan law allpapa reynin Og lloqsimurqaku ñoqanchikwan
 peleananpaq aswanqa paykunatam vencerurqanchik. ⁸Hinaptinmi allpankuta dueño-
 chakuruspa qorqanchik herencia allpanku kananpaq Ruben aylluman, Gad aylluman
 chaynataq Manases parten ayllumanpas. ⁹Chaynaqa kay contratopa nisqantayá cum-
 pliyichik chaynapi tukuy ima rurasqaykichikpipas allinta kawsanaykichikpaq.

¹⁰—Qamkunaqa llapallaykichikmi huñunasqa kachkankichik yupaychasqanchik Tayta
 Diospa qayllanpi. Huñunasqamá kachkanku ayllukunapa jefenkunapas, ancianokunapas,
 autoridadkunapas chaynataq Israel casta llapallan runakunapas, ¹¹warmakunapas, war-
 mikunapas, campamentopi qamkunawan *yachaq forasterokunapas, yantamuqkunapas
 chaynataq yaku apamuqkunapas. ¹²Chayna huñunasqaqa kachkankichik yupaychasqan-
 chik Tayta Diospa kunan contrato rurasqanman juramentowan yaykunaykichikpaqmi.

¹³Chaynapim kunanmanta Tayta Diospa runankunaña kankichik. Payñaataqmi karun Dios-
 nikichikña imaynam abuelonchik Abrahanman, Isaacman chaynataq Jacobman jurasqanpi
 hina. ¹⁴Ichaqa manam qamkunallawanchu Tayta Diosqa kay juramentowan contratotaqa
 ruran ¹⁵aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi kunan kaqkunapiwanmi.

¹⁶Qamkunaqa yachankichikmi Egipto nacionpi imaynam kamsusqanchikta, yachanki-
 chiktaqmi hamusqanchikpi tarimusqanchik nacionkuna imaynam pasamusqanchiktapas.
¹⁷Rikumurqanchikmi chay nacionkunapi kullumanta, rumimanta, qollqemanta, qorimanta
 adorasqanku millakuypaq taytacha-mamachakunata. ¹⁸Amayá qamkunapiqa kachunchu
 qaripas, warmipas otaq pi familiapas otaq pi ayllupas, chay nacionkunapa taytacha-mama-
 chankuta adoraspanku yupaychasqanchik Tayta Diosmanta rakikuqkunaga. Yanqañataqmi
 qamkuna ukupiqqa karunman hayaq otaq qatqe plantapa sapin hina runakuna.

¹⁹—Sichum chayna runa kay contratopi kaq ñakaykunata uyarichkaspan sonqonpi
 alabakunman: “Rumi sonqo kaspay munasqallayta rurakuptiypas tukuy imam allinpu-
 ni lloqsiwanqa” nispa. Chayna runaqa llapallan runakunatam urmarachinqa. ²⁰Chay
 runataqa manam Tayta Diosqa pampachanqachu aswanqa paypa contranpi sientekurus-
 panmi anchata piñakurunqa chaynapim kay libropi qellqasqa kaq ñakaykuna payman
 chayaramunqa, paytaqa Tayta Diosmi manaña pipapas yuyarinanta kay pachamanta
 chinkachinqa. ²¹Israelpa miraynin llapallan ayllukunamanta chay runata Tayta Dios
 rakiruspanmi ñakariykunawan castiganqa, payqa castigasqa kanqa kay yachachikuy li-
 bropi qellqasqa contratopi llapallan ñakaykunaman hinam. ²²Miraynikichikkunam otaq
 hamuq wiñaykunam chaynataq karu nacionkunamanta hamuqkunam qawanqaku chay
 castigokunata hinaspa nacionnikichikman Tayta Diospa kachamusqan onqoykunatapas.
²³Qawanqakutaqmi chay allpaqa azufreyoq, kachiyoq hinaspa kañasqa allpa kasqanta.
 Mana tarpuna allpam kanqa. Manataqmi mapas ikllinqachu, manam qorallapas wi-
 ñanqachu. Sodoma, Gomorra, Adma chaynataq Zeboim llaqtakunapa kasqan allpakuna
 hinam kanqa. Chay llaqtakunatam Tayta Dios anchata piñakuspan chinkarachirqa.

²⁴—Hinaptinmi llapallan nacionkunapi *yachaq runakuna ninqaku: “¿Imanasqataq
 Tayta Diosqa kay allpata kaynataqa castigarun? ¿Imanasqataq kayna llumpa-llumpaytaqa
 piñakurun?” nispa. ²⁵Chaymi paykunaman contestanqaku: “Abuelonkupa yupaychas-

qan Tayta Diosmi Egipto nacionmanta horqomuspa paykunawan contratota rurarqa, chay contratota saqerusqankuraykum paykunaqa chayna kachkanku. ²⁶Paykunaqa taytacha-mamachakunatam adorarqaku hinaspa mana reqsisqanku taytachakunapa ñawpaqninpi qonqorakurqaku. Chay taytachakunataqa manam Tayta Dioschu qorqa. ²⁷Chayraykum Tayta Dios piñakururqa nacionninkupa contranpi hinaspa libronkupi qellqasqa tarikuq llapallan ñakaykunata paykunaman apamurqa. ²⁸Anchallataña Tayta Dios piñakuruspanmi allpankumanta qarqorurqa, paykunataqa llumpa-llumpay rabia-wanmi kunan qawasqaykichikpi hina huklaw nacionkunamanña wischurun” nispa.

²⁹—Kanmi mana yachasqanchik pakasqa asuntokuna, chaykunataqa yachan yupaychasqanchik Tayta Diosllam. Chaywanpas kantaqmi ñoqanchikman chaynataq churinchikkunamanpas wiñaypaq reqsichisqan asuntokuna chaynapi kay llapallan yachachikuykunata cumplinanchikpaq.

Imaraykum Tayta Diospa bendecisqan kanankumanta

30 ¹—Aklakunaykichikpaq tukuy willasqay Diospa bendicionninpas otaq ña-kayninpas qamkunaman hamusuptikichikqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qarqosusqaykichik nacionkunapi kaspaykichikmi yuyaymanankichik. ²Sichu qamkunapas chaynataq churikichikkunapas yupaychasqanchik Tayta Diosman kutirikuspa tukuy sonqoykichikwan, tukuy vidaykichikwan kunan kamachisqaykunata kasukuptikichikqa ³yupaychasqanchik Tayta Diosmi kutichimusunkichik preso kasqaykichikmanta hinaspa llakipayarisunkichik. ⁴Karu-karu nacionkunamanña qarqosqa kaptikichikpas chaykunamantaraqmi yupaychasqanchik Tayta Dios kutichimusunkichik. Chaymantaraqmi payqa hoqarimusunkichik. ⁵Abueloykichikkunapa dueño chakusqan allpamanmi yupaychasqanchik Tayta Dios kutichimusunkichik hinaptinmi kaqllamanta qamkunapapa kanqa. Tukuy imapi allinta kawsachisunaykichikpaqmi abueloykichikkunamantapas mastaraq mirachisunkichik. ⁶Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunatapas chaynataq miraynikichiktapas kasukuq sonqotaña ruranqa chaynapi tukuy sonqoykichikwan, tukuy vidaykichikwan payta kuyanaykichikpaq hinaspa kawsanaykichikpaq. ⁷Hinaptinmi yupaychasqanchik Tayta Dios ñakaykunawan enemigoykichikta castiganqa, castiganqataqmi cheqnisuspaykichik ñakarichisunqnikichik runatapas. ⁸Qamkunañataqmi Tayta Diosman kutirikuspa kasukunkichik, cumplinkichiktaqmi kunan willasqay llaqa kamachikuykunatapas. ⁹Hinaptinqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi tukuy rurasqaykichikpi allinta kawsachisunkichik chaynapim achka churiyoq, achka animalniyoq hinaspa achkallaña cosechayoq kankichik. Tayta Diosqa abueloykichikkunata favorecespan kusikusqanpi hinam qamkunata favorecespanpas kaqllamanta kusikunqa. ¹⁰Chaynataqa kusikunqa yupaychasqanchik Tayta Diosta kasukuptikichikmi chaynataq kay yachachikuy libropi qellqasqaman hina kamachikuy ninkunata, decretonkunata cumpliptikichikmi, payqa kusikuntaqmi tukuy sonqoykichikwan hinaspa tukuy vidaykichikwan payman kutirikuptykichikqa.

¹¹—Kunan kay kamachikuykuna qamkunaman nisqayqa manam llumpay sasachu nitaqmi qamkunamanta karupichu kachkan. ¹²Manam cielopichu kachkan, manam niwaqchikchu: “¿Pitaq cielota seqaruspan aparamunman hinaspa yachaykachiwachwan chaykunata cumplinanchikpaq?” nispa. ¹³Nitaqmi lamar qochapa waklaw chimpanpichu kachkan. Manam niwaqchikchu: “¿Pitaq chimpanruspan aparamunman hinaspa yachaykachiwachwan chaykunata cumplinanchikpaq?” nispa. ¹⁴Aswanqa chay kamachikuykunaqa cumplinaykichikpaqmi kachkan hich-pallaykichikpiña, simillaykichikpiña chaynataq sonqollaykichikpiña.

¹⁵—Akllakuychikayá, kunanmi ñoqa churapamuykichik allin kaqta kawsanaykichikpaq, mana allin kaqtañataq wañunaykichikpaq. ¹⁶Sichu kunan kamachisqaypi hina kasukuspaykichik yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspaykichikqa, munasqanman hina kawsaspaykichikqa chaynataq kamachikuyninkunata, decretonkunata chaynataq reglamentonkunatapas cumplispaykichikqa kawsaspa achkallaña mirayniyoq kan-kichik, chaynapitaqmi yupaychasqanchik Tayta Diosqa dueñochakunaykichik allpapi bendecisunkichik. ¹⁷Ichaqa tukuy kay nisqaykunata mana kasukuspa taytacha-mamachakunaman qonqorakuspa adoranaykichikpaq karunchakuptikichikqa ¹⁸kunanpunim ñoqa willaykichik: Jordan Mayuta chimpanuspa dueñochakunaykichik allpaman yaykuruspaqa chinkarunkichikpunim, chaypiqa manam unaypaqchu kawsankichik. ¹⁹Kawsayta otaq wañuyta otaq bendecisqa kayta otaq ñakasqa kayta akllakunaykichikpaq qamkunaman nisqaymantam contraykichikpi testigo kananpaq cielokonatawan kay pachata kunan churani. Chaynaqa qamkunapas hinaspa miraynikichikkunapas kawsakunaykichikpaqyá akllakuychik. ²⁰Yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspayá kasukuychik hinaspataqyá paymantapaq amapuni kacharikuychikchu. Paymiki qamkunata kawsachisuqnichikpaq chaynataq unay kawsachisuqnichikpas, chaynapim unay watakuna yachakunkichik abuelonchik Abrahanman, Isaacman hinaspa Jacobman Tayta Diospa jurasqan allpapi.

Moisespa rantinpi Josuey churasqa kasqanmanta

(Nm 27:12-23)

31

¹Israel llapallan runakunatam yapamanta Moises nirqa:

²—Ñoqaqa pachak iskay chunkan watayoqñam kachkani, manañam kallpay kanñachu maylawman rinaypaqpas. Tayta Diospas niwarqataqmi Jordan Mayuta manaña chimpanaypaq. ³Chaywanpas yupaychasqanchik Tayta Diosmi ñawpaqnichikta rispan chay risqaykichikpi nacionniyoq runakunata chinkachinqa chaynapi paykunapa allpanta dueñochakunaykichikpaq. Josueymi pusasunkichik Tayta Diospa nisqanpi hina. ⁴Tayta Diosmi chay nacionkunata chinkachinqa Amor casta runakunapa reynin Sehonta hinaspa Rey Ogta hina chaynataq paykunapa nacionnintapas chinkachisqanpi hina. ⁵Chay nacionkunata Tayta Dios vencerachisuqnichikpaq tukuy kamachisqayta yinam paykunawan rurankichik. ⁶Kallpanchakuspayá qarinchakuychik. Amayá paykunataqa manchakuychikchu hinaspapas amataqyá katkatataychikchu, yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunawan richkan, manam payqa saqerusunkichikchu nitaqmi dejarusunkichikchu.

⁷Chaymantam Josueyta Moises qayaspan Israel llapallan castakunapa qayllanpi nirqa:

—Kallpanchakuspayá qarinchakuy, qanmi kay runakunata pusanki abuelonchikman Tayta Dios qonanpaq jurasqan allpaman hinaspa paykunaman qonki dueñochakunankupaq. ⁸Tayta Dios ñawpaqnika rispanmi qanwan kanqa. Manam saquesunkichu nitaqmi dejarusunkichu, chaynaqa ama manchakuychu nitaq hukmanyaychu —nispa.

Libre Kacharina Watapi Tayta Diospa yachachikuynin leenankumanta

⁹Moisesmi qellqarqa kay yachachikuyta hinaspa qorqa Tayta Diospa contraton baul apaq Leviy casta sacerdotekunaman chaynataq Israelpa llapallan ancianonkunamanpas. ¹⁰⁻¹¹Paykunata kamachispanmi nirqa:

—Libre kacharina sapa qanchis wata tukuytam, Ramadakuna Fiestapi leenkichik kay yachachikuykunamanta librota. Chaynataqa leenkichik Israel casta llapallan runakunata yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi huñuruspaykichikmi. Tayta Diospa akllasqan sitiopimá leenkichik paykuna uyarinanpaq. ¹²Huñunkichikmá llapallan runakunata. Qari-

tapas-warmitapas, wawakunatapas chaynataq qamkunawan *yachaq forasterokunatapas chaynapi leesqanku yachachikuykunata uyarinankupaq chaynapitaq yupaychasqanchik Tayta Diospa respetanankupaq chaynataq chay yachachikuykunata kasukunankupaq.
¹³Chaynapimá chay yachachikuykuna manaraq yachaq churikichikkunapas chaykunata uyarispanku yupaychasqanchik Tayta Dios respetayta yachanqaku. Paytaqa respetanqaku Jordan Mayuta pasaspa dueño chakunaykichik allpapi kawsananku punchawkamam.

Wañukunallanpaqña Moisesman Tayta Diospa imam kunasqanmanta

¹⁴Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Wañukunayki punchawmi hichpamuchkanña chaynaqa Josueyta qayamus-paykiyá paywan kуска riy asuykamuwanaykichik karpaman, chaypim payman kamachisaq —nispa.

Chaynapimá Moiseswan Josuey rispanku sayarqaku Tayta Diosman asuykuna karpapa kasqanpi. ¹⁵Chaypim Tayta Dios paykunaman rikuriykurqa sayaq puyupi, chay sayaq puyupa sayaykurqa karpapa punkunpim. ¹⁶Hinaptinmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Qamqa wañukunkiñam, ichaqa kay runakunaqa chay rinanku allpam pierdekuq casada warmi hina mana reqsisqanku dioskunataña qatingaku hinaspa dejaruwaspanku paykunawan rurasqay contrato ytapas mana cumplinqakuchu. ¹⁷Hinaptinmi paykunapa contranpi piñakuruspay paykunata dejasuq. Paykunataqa qepanchakuruptiymi puchukaytaña qallaykunqaku. Paykunaqa hatun sasachakuypi hinaspa ñakariypi kaspankum ninqaku: “Kay ñakariykunaqa hamuwanchik Tayta Dios manaña ñoqanchikwan kasqanraykum” nispa. ¹⁸Ichaqa chayna ñakariy tiempo chayaramuptinqa astawanraqmi paykunata qepanchakurusqay, chaynataqa rurasqay tukuy mana allinkuna rurasqankuraykum chaynataq taytacha-mamachakunataña adorasqankuraykum.

¹⁹—Kunanyá kay takita qellqaspa yachachiychik Israelpa mirayninkunaman chaynapi takinankupaq chaynataq Israelpa mirayninkunapa contranpi testigo hina kananpaq. ²⁰Abueloykichikkunaman juramentowan prometesqay tukuy imapapas kasqan allpaman paykunata yaykuchiptiymi saksanankukama mikuspa wirayanqaku ichaqa karunchakuruspa mana reqsisqanku taytacha-mamachakunataña adoranqaku. Ñoqata despreciawaspankum contrato ytapas mana kasukunqakuchu. ²¹Chay hatun sasachakuykunapi chaynataq ñakariykunapi rikuriptinkum kay taki kanqa testigo hina chaymi mirayninkupas takispanku mana qonqanqakuchu. Ñoqaya yachaniñam jurasqay allpaman manaraq yaykuchkaspanku imam piensasqankutapas —nispa.

²²Chay punchawmi Moises qellqarqa kay takita hinaspa Israelpa mirayninkunaman yachachirqa.

²³Nunpa churin Josueyta Tayta Dios kamachispa kaynata nirqa:

—Kallpanchakuspayá qarinchakuy, qanmi yaykuchinki Israelpa mirayninkunata jurasqay allpaman, ñoqam qanwan kasaq —nispa.

²⁴Chay yachachikuykunata Moises qellqayta tukuruspanñataqmi ²⁵Tayta Diospa contraton baul apaq Leví casta runakunata nirqa:

²⁶—Kay yachachikuykuna librota churaychik yupaychasqanchik Tayta Diospa contraton baulpa ladonman. Chaypiyá kachun contraykichikpi testigo kananpaq. ²⁷Ñoqaya yachanim qamkunaqa mana kasukuq hinaspa rumi sonqo runakuna kasqaykichikta. Qamkunawanraq kunan kachkaptiypas Tayta Diostam mana kasurqankichikchu. Wañuruptiyqa aswanñachiki mana kasukunkichikchu. ²⁸Huñumuychikyá castaykichikkunapa llapallan ancianonkunatawan autoridadkunata, paykuna uyarichkaptinkum kaykunamanta rimas-

pay paykunapa contranpi cielotawan kay pachata testigota hina churasaq. ²⁹ Wañuruptiyqa cheqaptapunipas pierdekuruspachichikmi kamachisqayman hina kawsaymantapas karunchakurunkichik. Yachanitaqmi Tayta Diospa qayllanpi mana allinkunata ruraspa payta piñachinaykichikmantapas, chayraykum hamuq punchawkunapi castigasqa kankichik.

Moisespa qellqasqan taki

³⁰ Hinaptinmi Israel casta llapallan runakunapa qayllanpi Moises rimarirqa qallariyninmanta tukuyininkama kayna niq takita:

32 ¹ ¡Cielokuna, rimarisqayta uyariy!
 ¡Kay pacha, rimarisqayta uyariy!

² Para hinam chayaypaq-chayamunqa yachachikuyniyqa.
 Sulla hinam wichiypaq-wichimunqa rimasqayqa.
 Chayamunqaqa lliwapa hawanman paramuchkaq hinam.
 Wichimunqaqa pastopa hawanman paramuchkaq hinam.

³ Ñoqaqa qayakusaqmi Tayta Diosta.
 Hatunchaychikyá Diosninchikta.

⁴ Payqa hatun rumi hina amparaqninchikmi.
 Paypa rurasqankunaqa alli-allinmi.
 Llapallan arreglokuna rurasqanqa alli-allinmi.
 Payqariki confiakunapaq Diosmi.
 Paypiqa manam kanchu mana allinqa.
 Allinninpi derecho ruraqmi payqa.

⁵ Diosta piñachiq runakunam qamkunaqa kankichik.
 Manam qamkunaqa Diospa churinchu kankichik.
 Chayraykum qamkunaqa penqaypi kachkankichik.
 Karunchakuruspa pierdekuq miraymi qamkunaqa kankichik.

⁶ Yaw mana yuyayniyoq runakuna,
 yaw mana yachayniyoq runakuna
 ¿chaynatachu Tayta Diosman pagapunkichik?
 ¿Manachum payqa taytaykichik?
 ¿Manachum payqa unanchasuqnichik?
 Payqa qamkunata rurasuqnichikmi.
 Payqa qamkunata takyachisuqnichikmi.

⁷ Yuyariychikyá ñawpaq tiempokunamanta.
 Piansariychikyá ñawpaq watakunapi achka miraykunamanta.
 Tapurikuychikyá abueloykichikkunata
 hinaptinqa paykunam willasunkichik.
 Tapurikuychikyá yuyaqkunata
 hinaptinqa paykunam nisunkichik.

⁸ Alto-altopi kaq Diosmi
 nacionkunaman herenciata qorqa.

- Alto-altopi kaq Diosmi
runakunata rakinarqa.
Chay nacionkunapa linderonkunatam churarqa.
Israelpa mirayninkunaman hinam rakirqa.
- ⁹ Tayta Diospa kapuqninga chay runankunallam.
Paypa herencianqa Jacobpa mirayninkunallam.
- ¹⁰ Paykunatam tarirqa chunniq allpapi.
Paykunatam tarirqa wayrapa pukunan chaki allpapi.
Marqayninpi aparikamuspanmi yachachirqa paykunata.
Ñawi rurunta hinam cuidarqa paykunata.
- ¹¹ Mallqonkunata pawachinanpaq rikchachiq aguila hinam,
qestanpa altonpi muyurichkaq aguila hinam,
mana wichiychachinanpaq raprankunata mastarichkaq hinam,
mallqonkunata purankunapi apamuchkaq aguila hinam
- ¹² Tayta Diosqa paykunata pusamurqa.
Paykunataqa manam sapaq dioschu yanapamurqa.
- ¹³ Paykunataqa pusamurqa alto orqonkunatam.
Paykunamanqa mikuchimurqa allpapa rurunkunatam.
Mielta soqonankupaqpas qaqamantam horqorqa.
Aceitenkutapas raqchi rumimantam horqorqa.
- ¹⁴ Vacekunamanta horqospam llukllutapas mikuqku.
Ovejakunamanta horqospam lechetapas tomaqku.
Allinnin malta carnerokunatam
paykunaman mikuchimuq.
Basan lawmanta carnerokunatawan chivatokunatam
paykunaman mikuchimuq.
Allinnin trigotam paykunaman mikuchimuq.
Uvaspa zumon vinotam tomachimuq.
- ¹⁵ Ichaqa Jesurun sutiyoq runakunaqa wirayaruspankum
haytakuqllaña rikurirurqaku.
Wirankunawanpas wiswirinankukamam
anchallataña wirayarurqaku.
Unanchaqninku Diosninkutam saqerurqaku.
Hatun rumi hina amparaqninkutam despreciarqaku.
- ¹⁶ Mana reqsisqanku dioskunata adoraspankum
sientichirqaku Diosta.
Millakuyapaq taytacha-mamachakunata adoraspankum
rabiachirqaku Diosta.
- ¹⁷ Demoniokunapaqmi animalkunata wañuchipurqaku.
Chay demoniokunaqariki manam dioschu kanku.
Mana reqsisqanku dioskunapaqmi chayta ruraraqku.
Rurarqakuqa chayraq rikurimuq taytacha-mamachakunapaqmi.
Rurarqakuqa abuelonkupa mana haykapipas adorasqankupaqmi.

- ¹⁸ Yaw Israelpa mirayninkuna,
 amparaqnichichik taytaykichiktam qonqarunkichik.
 Yaw Israelpa mirayninkuna,
 kawsay qosuqnichichik Diostam qonqarunkichik.
- ¹⁹ Chaykunata rikuspanmi Tayta Dios millakururqa.
 Churinkuna piñachisqankuraykum millakururqa.
- ²⁰ Chayraykum Tayta Dios nirqa:
 “Paykunata qepanchakuruptiyqa imatas ruranqaku.
 Paykunaqa mana allin ruraqkunam kanku.
 Paykunaqa mana confiakuna churikunam kanku.
- ²¹ Taytacha-mamachakunata adoraspankum sientichiwaraqaku.
 Mana valeq imagenkunata adoraspankum piñachiwaraqaku.
 Chayraykum ñoqapas paykunata sentirachisaq.
 Mana valeq runakunawanmi sentirachisaq.
 Mana umayoq runakunawanmi piñarachisaq.
- ²² Piñakuyniyimi nina hina ruparirun.
 Uku pachapa uku-ukunkamam ruparirun.
 Allpatapas kawsaynintintam tukurunqa.
 Orqokunapa tiyasqankamam ratarirunqa.
- ²³ Tukuy mana allinkunatam montoykamusaq.
 Flechaykunatam paykunaman chayachimusaq.
- ²⁴ Paykunaqa yarqaymantam wañurunqaku.
 Puchukachikuq calenturawanmi wañurunqaku.
 Millay peste onqoywanmi tukurunqaku.
 Kachukuq purun animalkunatam kachaykamusaq.
 Allpapi puriq venenoyoq culebrakunatam kachaykamusaq.
- ²⁵ Guerrapim churinkupas wañunqaku callekunapi.
 Mancharisqallañam kanqaku wasinku ukupi.
 Mozokunapas doncellakunapas wañunqakum.
 Ñuñuq wawakunapas yuyaqkunapas wañunqakum.
- ²⁶ Paykunataqa ñutuparunaypaqmi piensarqani.
 Manaña yuyarisqa kanankupaq chinkarachiytam piensarqani.
- ²⁷ Ichaga manam munarqanichu enemigonpa burlakunanta
 chaynataq contrankupi kaqkuna yanqa piensananta:
 ‘Kallpallanchikwanmi kaytaqa rurarunchik’ nispa.
 ‘Kaykunataqa manam Tayta Dioschu rurarun’ nispa.”
- ²⁸ Israel castaqa mana consejaqniyoqñam kachkan.
 Israel castaqa mana entiendeqñam kachkan.
- ²⁹ Yachayniyoq kaspankuqa musyakunmankuch,
 imaman chayanankutapas entiendenmankuch.
- ³⁰ ¿Chullallaqa waranqa runata ayqerachinmanchum?
 ¿Iskayllaqa chunka waranqa runata lluptirachinmanchum?
 Arí, amparaqninku Dios rantikuruptillanmi.
 Arí, enemigonkuman Tayta Dios entregaykuptillanmi.

- ³¹ Manam amparaqninchik hinachu amparaqninkuqa.
Chaytaqa allintam yachanku enemigonchikkunaqa.
- ³² Uvas plantankupas Sodoma lawpa uvasnin hinam.
Paykunapa uvas plantanqa Gomorra chakrapi uvas hinam.
Paykunapa uvasninkuqa venenoyoq uvaskunam.
Paykunapa uvas wayunkuqa qatqe uvaskunam.
- ³³ Culebrapa venenon hinaraqmi vinonkupas.
Runa wañuchi q culebrapa venenon hinaraqmi vinonkupas.
- ³⁴ Tayta Diosmi nirqa:
“Tukuy kaykunatam waqaychachkani.
Tesoro waqaychanaypim waqaychachkani.
- ³⁵ Mana allin ruraqkunataqa ñoqallam castigasaq.
Mana allin rurasqankuman hinam pagapusaq.
Paykunapaga urmananku punchawmi hamuchkanña.
Chinkachisqa kananku punchawmi hichpaykamuchkanña.
Chinkachisqa kananku horam utqaykamuchkanña.”
- ³⁶ Tayta Diosmi runankunapaq allin arreglota ruranqa.
Tayta Diosmi siervonkunata llakipayarinqa.
Mana kallpayoqta rikuspanmi llakipayarikunqa.
Sirvientepas manaña kaptinmi llakipayarikunqa.
Librepas manaña kaptinmi llakipayarikunqa.
- ³⁷ Hinaptinmi Tayta Dios ninqa:
“¿Maytaq paykunapa diosninkuqa?
¿Maytaq confiakunanku amparaqninkuqa?
- ³⁸ ¿Maytaq ofrecesqanku wirakuna mikuq taytachankuqa?
¿Maytaq vino tallipusqanku tomaq taytachankuqa?
Hatarichunkuyá yanapasunaykichikpaq.
Hatarichunkuyá pakasunaykichikpaq.
- ³⁹ Yachaychikyá, ñoqallam kani Diosqa.
Manam kanchu ñoqamanta huk sapaq Diosqa.
Ñoqallam wañuchinipas hinaspa kawsachinipas.
Ñoqallam heridanipas hinaspa hampinipas.
Manam pipas libranmanchu ñoqapa makiymantaqa.
- ⁴⁰ Cieloman makiyta haywarispaymi jurani.
Wiñaypaq kawsaq Dios kaspaymi jurani:
- ⁴¹ Espadayta llipipinankama filochaykuspayqa,
sentencia ruranaypaq espadayta hapiykuspayqa,
enemigoykunatam castigarusaq
Cheqniwaqniykunamanmi pagapusaq.
- ⁴² Flechaykunatam yawarninkuman chapuparusaq.
Espadaywanmi paykunata wañurachisaq.
Wañuqkunapapas yawarninpim chapuparusaq.
Presokunapapas yawarninpim chapuparusaq.
Enemigonkunapa jefenkunapa yawarninpim chapuparusaq.”

⁴³ Nacionkuna, kusikuychikayá runankunamanta.
 Paymi castigan sirvientenkuna wañuchisqa kasqanmanta.
 Enemigonkunatam castiganqa.
 Allpantam chuyanchanqa.
 Runankunatam pampachanqa.

Wañukunallanpaqña Moises imam kunasqanmanta

⁴⁴⁻⁴⁵ Israelpa mirayninkunapa qayllanman Moises hamuruspanmi Nunpa churin Josueypiwan chay takita rimarqaku qallariyninmanta tukuyninkama. ⁴⁶ Israelpa mirayninkunatamá kaynata nirqa:

—Kunan tukuy chay testificaspay nisqaykunatayá yuyaymanaychik. Churiki-chikkunatayá kamachiychik kay yachachikuykunata kasukuspa cumplinankupaq. ⁴⁷ Manam kay palabrakunaqa yanqachu aswanqa kawsachiqnikichikmi. Kay yachachikuykunaraykum unay watakunata kawsakunkichik chayanaykichik allpapi, Jordan Mayuta pasaspam allpata dueño chakunkichik —nispa.

Prometesqan allpata Moisesman Dios qawachisqanmanta

⁴⁸ Hina chay punchawllapim Moiesta Tayta Dios rimapayaspan nirqa:

⁴⁹ —Moab runakunapa allpanpi, Jerico llaqtapa chimpanpi kaq Abarim Orqokunaman rispaykiyá seqay Nebo Orqoman, chaymantam qawarinki Israelpa mirayninkunaman dueño chakunankupaq qonay Canaan allpata. ⁵⁰ Chay seqasqayki orqopim wañukunki hinaspa abueloykikunapa kasqanman rinki, imaynam wawqeki Aaronpas Hor Orqopi wañukuspa abueloykikunapa kasqanman risqanpi hina. ⁵¹ Qamkunaga iskaynikichikmi huchallikuwarqankichik Israelpa mirayninkunapa qayllanpi, Meriba-cades sitiopi. Zin sutiyoq chunniqpimá Israelpa miraynikunapa qayllanpi mana confia kuwarqankichikchu chuya kasqayta yachanaykichikpaq. ⁵² Chimpallanmantam qawarinki chay allpataqa, manam yaykunkichu Israelpa mirayninkunaman qonay allpamanqa.

Israel castakunata Dios bendecinanpaq Moises rimarisqanmanta

33 ¹ Diospa runan Moisesmi manaraq wañukuchkaspan Israelpa mirayninkunata Dios bendecinanpaq rimarisan kaynata nirqa:

² Tayta Diosmi Sinai Orqomanta hamurqa.

Seir Orqomantam inti hina achikyamurqa.

Kancharimurqam Paran sutiyoq orqomanta.

Wara-waranqa sapaqchasqankunawanmi payqa hamurqa.

Rupachkaq ninata hinam decretonkunata apamurqa.

³ Dios Taytalláy, qamllam runaykikunataqa kuyanki.

Llapallan sapaqchakusqaykikunatam waqaychanki.

Paykunaga ñawpaqnikipim qonqorakuykunku.

Paykunaga kamachisqaykikunatam kasukunku.

⁴ Noqaman qowasqayki yachachikuytam kasukunku.

Jacob castakunapa herencian kamachikuytam kasukunku.

⁵ Jesurun sutiyoq runakunapim munaychakurqanki.

Kamachiqninkuna huñunakuptinmi munaychakurqanki.

⁶ Dios Taytalláy,

Ruben ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Ruben aylluqa kawsakuspayá ama chinkaruchunchu.

⁷ Dios Taytalláy,

Juda ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Juda ayllupa mañakusqantayá uyariykuy.
 Runankunapa kasqanmanyá pusarikuy.
 Paykunapaqyá atiynikiwan peleaykuy.
 Enemigonkunapa contranpiyá yanapaykuy.

⁸ Dios Taytalláy,

Leviy ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Tumim sutiyoq rumikiqa kachun qanman sonqo runapaqyá.
 Urim sutiyoq rumikiqa kachun qanman sonqo runapaqyá.
 Masa sutiyoq sitiopim paykunata pruebaman churarqanki.
 Meriba sutiyoq yakupa kananpim atipanakurqanki.

⁹ Paykunam tayta-mamanmanta nirqaku:

“Tayta-mamaykutaqa manam rikurqanikuchu” nispa.
 Paykunam wawqenkumanta nirqaku:
 “Wawqeykutaqa manam reqsirqanikuchu” nispa.
 Churinkutapas manam reqsirqakuchu.
 Paykunaqa palabraykitam kasukurqaku.
 Paykunaqa contratoykitam waqaycharqaku.

¹⁰ Jacob casta runakunamanmi

yachachinqaku reglamentoykikunata.
 Israel casta runakunamanmi
 yachachinqaku yachachikuynikikunata.
 Ñawpaqnikipim inciensota ratachipusunki.
 Altarnikipim lliw kañana ofrendata kañapamusunki.

¹¹ Dios Taytalláy, paykunapa kallpantayá yapaykuy.

Llamkasqankutayá agradowan chaskiykuy.
 Enemigonkutapas waqtanpiyá waqtaparuy.
 Cheqniqninkunatapas manaña sayarinankupaqyá waqtaparuy.

¹² Dios Taytalláy,

Benjamin ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Kuyasqaykikunaqa confiakuspayá hawka kawsakuchunku.
 Altopi kaqpa waqaychasqanmi sapa punchaw kachkanku.
 Kuyasqayki runakunaqa marqaynikipim kawsakuchkanku.

¹³ Dios Taytalláy,

Josey ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Paykunapa allpankutaqa qamyá rurunanpaq bendeciykuy.
 Cielokunamanta hamuq allinnin sullawanyá bendeciykuy.
 Allpapa ukunpi kaq yakuwanyá bendeciykuy

¹⁴ chaynataq intipa rupayninwan poqoq rurukunawanpas

hinaspa killapa qespichisqan rurukunawanpas,

¹⁵ ñawpaqmantaraq kaq moqokunapi qespiqkunawanpas

- chaynataq wiñaypaq waqtakunapi qespiqkunawanpas
¹⁶ chaynataq kay pachapas huntariq allinnin kaqkunawanpas
 hinaspas tankar kichkapi kaqpa favorninwanpas.
 Chaykunawanyá Joseypa castankuna favorecesqa kachun.
 Wawqenkuna kamachiqpa castankunayá favorecesqa kachun.
¹⁷ Joseyqa karqa vacapa punta wawan hina sumaqlañam.
 Joseyqa karqa waqrasapa monte toro hina kallpasapallañam.
 Waqrapachkaq toro hinam nacionkunata venceparunqa.
 Kay pachapa cantonkamam payqa venceparunqa.
 Chaynam Efrain ayllu wara-waranqa runakunaqa.
 Chaynam Manases ayllu waranqantin runakunaqa.
¹⁸ Dios Taytalláy,
 Zabulon ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Zabulon aylluqa kusikuchunkuyá
 maymanña rispapas.
 Isacar aylluqa kusikuchunkuyá
 maypiña karpanta sayachispapas.
¹⁹ *Yachananku orqomanmi runakunata qayanqaku.
 Allin rurasqankumantam animalkunata ofrecenqaku.
 Lamar qochapi tukuy ima kaqkunawanmi apuyanqaku.
 Lamar qochapa aqonpi pakasqa tesorokunawanmi apuyanqaku.
²⁰ Dios Taytalláy,
 Gad ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Qamyá alabasqa kay.
 Gad ayllupa allpan hatunyachisqaykimantayá alabasqa kay.
 Gad aylluqa animalta suyachkaq leon hinam suyachkan.
 Brazonta otaq umanta qechuruq leon hinam suyachkan.
²¹ Paykunaqa allinnin allpatam hapikuykurqaku.
 Kamachiqkunapa tocanciantam aklakuykurqaku.
 Runakunapa kamachiqninkuna huñunakuptinmi
 qam Tayta Diospa imam munasqaykita cumplirqaku.
 Israel castakunapaq allin arregloykiman hinam cumplirqaku.
²² Dios Taytalláy,
 Dan ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Dan ayllu runakunaqa malta leon hinam.
 Paykunaqa kanku Basan lawmanta pawamuq leon hinam.
²³ Dios Taytalláy,
 Neftaliy ayllukunapaqmi mañakuyki:
 Neftaliy aylluqa anchallaña bendecisqaykim kachkanku.
 Paykunaqa tukuy imawan bendecisqaykim kachkanku.
 Surlawpi allpatam Kachi Qochakama dueñoachakunqaku.
²⁴ Dios Taytalláy,
 Aser ayllu runakunapaqmi mañakuyki:

- Paykunaqa wakinmantapas aswan bendecisqayá kachunku.
 Paykunaqa castamasinkunapapas bendecisqanyá kachunku.
 Paykunaqa chakinkutapas aceitewanraqyá mayllachunku.
- ²⁵ Paykunapaqa cerrojonkupas fierromantaraqmi kanqa.
 Paykunapaqa cerrojonkupas bronce mantaraqmi kanqa.
 Paykunapaqa wañukunankamam kallpankupas kanqa.
- ²⁶ Jesurun runakuna,
 manam pipas Diosnikichik hinaqa kanchu.
 Yanapasunaykichikpaqmi cielokunapa hawanpi purichkan.
 Payqa kancharistinmi puyu hawanta hamuchkan.
- ²⁷ Wiñaypaq kawsaq Diosmi pakakunayki wasiqa.
 Wiñaypaq atiyinwanmi marqasunki payqa.
 Ñawpaqnikichikpi kaq enemigoykichiktam wischunqa.
 Enemigoykichikta chinkachinaykichikpaqmi kamachikunqa.
- ²⁸ Israel castakunaqa paypi confiakuspam kawsakunkichik.
 Jacobpa castakunaqa sapallaykichikmi kawsakunkichik.
 Trigopapas vinopapas kanan allpapim *yachakunkichik.
 Cielopapas sulla chayachimunan allpapim yachakunkichik.
- ²⁹ ¡Yaw Israelpa mirayninkuna,
 mayna kusionqam kankichik!
 ¿Pimá qamkuna hinaqa?
 Qamkunaqa Tayta Diospa librasqan runakunam kankichik.
 Paymi harkachikuna hina yanapaqnikia.
 Paypa espadanpim kachkan atiynikia.
 Enemigoykikunaqa ñawpaqnikipi humillasqam kanqa.
 Wasa orqonkupas qamkunapa sarupasqaykichikmi kanqa.

Moises wañukuptin pampasqa kasqanmanta

34 ¹ Moisesmi rirqa Moab runakunapa allpanku lawmanta Nebo Orqoman hinaspam seqarqa Pisga Orqopa puntanman, chay orqokunaqa kachkan Jerico llaqtapa chimpanpim. Chay orqomantam Tayta Dios qawachirqa Galaad law allpakunata Dan castapa allpan lawkama. ² Qawachirqam Neftalíy ayllupa, Efrain ayllupa, Dan ayllupa chaynataq Juda ayllupa *yachanan allpakunatapas Mediterraneo Lamar Qocha lawkama. ³ Qawachirqataqmi Neguev sutiyoq allpatapas, Jordan Mayu qechwatapas, palmera sachakunapa kasqan sutiyoq Jerico llaqtapa lawnin pampatapas Zoar llaqtachakama. ⁴ Hinaspam Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Kay allpatam Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman jurarqani chaynapa paykunapa mirayninkunaman qonaypaq. Kikikipuni qawaykunaykitam munarqani ichaqa manam yaykunkichu —nispa.

⁵ Chaymi Tayta Diospa serviqnin Moises wañukurqa Moab runakunapa allpanpi Tayta Diospa nisqanpi hina. ⁶ Moab runakunapa allpan Bet-peor llaqtapa chimpan qechwapim Tayta Dios pamparurqa. Chay sepulturataqa manam pipas reqsinchu kunan punchawkama. ⁷ Moisesmi wañukurqa pachak iskay chunkan watanpi, wañukusqan punchawkamam ñawinkuna allintaraq qawakurqa chaynataqmi kallpanpas mana pisirqachu.

⁸Hinaptinmi Israelpa mirayninkuna waqarqaku kimsa chunka punchaw Moab runakunapa qechwanpi. Chaynapim cumplikurqa Moisesmanta lutokuspa waqasqanku punchawkuna. ⁹Chaymantam Nunpa churin Josuey yachayniyoq rikurirurqa Moises kawsachkaspanraq paypa hawanman makinkunata churasqanrayku. Hinaptinmi Israelpa mirayninkuna Josueyta kasukuqku hinaspam ruraqkupas Tayta Diospa Moisesman kamachisqanta hina.

¹⁰Chaywanpas Israelpa mirayninkunapiqa manañam haykapipas karqachu Diosmanta willakuq Moises hina runaqa. Payllatam Tayta Diosqa suma-sumaqa reqsirqa. ¹¹Manataqmi pipas Moises hinaqa karqachu Diospa atiynta qawachispa admirakuypaq milagrokuna ruraq runaqa. Egipto nacionpim Rey Faraonpa contranpi, llapallan serviqninkunapa contranpi chaynataq enteron allpanpa contranpi tukuy chaykunata rurarqa. ¹²Manataqmi pipas igualarqachu atiyniyoq kayninpipas chaynataq hatun kaqkunatawan manchakuypaq kaqkunata rurasqanpipas. Chaykunatam pay rurarqa Israelpa mirayninkunapa qawasqanta.

JOSUEY SUTIYOQ LIBRO

Kay libroqa Josueypa sutinwan sutichasqam. Paymi karqa Moisespa rantinpi kamachikuq kananpaq churasqa. Kay librom willakun Moisespa wañukusqanpa qepanta Israel runakunapa imakunam rurasqanmanta.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Canaan runakunata Israelpa mirayninkuna Josueypa kamachisqanman hina guerrapi vencesqankumanta. Kay partepim tarikun admirakuypaq rurasqanku: Jordan Mayu chimpasqanku, Jerico llaqtatawan Hai llaqta vencesqanku, Hazor llaqta vencesqanku hinaspa Canaan runakunapa enteron allpan dueñoqachusqanku (1-12).

Isqay kaq parteñataqmi willakun Canaan allpata dueñoqachakuruspa sapa aylluman partesqankumanta, amparakunanku llaqtakuna akllasqankumanta, Levij castaman llaqtakuna qosqankumanta hinaspa Canaan allpata partinakuspa Levij castaman herenciankupaq allpa mana qosqankumanta (13-22).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Josuey machuyaruspaña despedikusqanmanta, Diospa prometesqan allpapiña kaspanku yapamanta Siquem llaqtapi llapallan Israel castakuna huñunakusqankumanta, Tayta Diosta servinankupaq Josuey anyaptin runakuna allin sonqowan Diosta servinankupaq hinaspa kasukunankupaq rimarisqankumanta. Willakuntaqmi Josuey wañukuptin pampasqa kasqanmantapas chaynataq Aaronpa churin sacerdote Eleazar wañukuptin pampasqa kasqanmantapas.

Josueyta Tayta Dios kamachisqanmanta

1 ¹Tayta Diospa serviqnin Moises wañukuptinmi Moisespa yanapaqnin Nunpa churin Josueyta Tayta Dios nirqa:

²—Serviqniy Moisesmi wañukunña. Kunanyá chimpay kay Jordan Mayuta kay runakunapiwan chaynapi Israelpa mirayninkunaman qosqay allpaman yaykunaykichikpaq. ³Moisesman nisqaypi hinam ñoqaqa entregaykichik lliw sarusqaykichik allpata. ⁴Chay allpaqa qamkunapaqmi kanqa surlawpi chunniq lawmanta qallarispas norte lawpi Libano Orqokunakama chaynataq intipa qespimunaw lawpi kaq Eufrates Mayumanta qallarispas Het casta runakunapa allpanta pasaspa intipa seqaykunaw lawpi Mediterraneo sutiyoq hatun lamar qochakama. ⁵Kawsanayki punchawkamaqa manam pipas vanceyta atisunkichu. Moises yanapasqayta hinam qamtapas yanapasqayki. Manam saquesqaykichu nitaqmi haykapipas dejasqaykichu. ⁶Qarinchakuspayá kallpanchakuy. Qanmi kay runakunaman kay allpata herencianku kananpaq partinki. Kay allpata qonaypaqmi abueloykichikman jurarqani. ⁷Aswanqa kallpanchakuspaykiyá qarinchakuy chaynapi serviqnin Moisespa kamachisusqayki yacha-chikuyniykunata kasukunaykipaq. Yacha-chikuyniytayá ama pantaspa kasukuy chaynapi tukuy kawsaynikipi allin kanaykipaq. ⁸Kay libropi yachachikuyman hinallam rimanki, kayman hinallataqmi tuta-punchawpas yuyaymananki chaynapi kay libropi qellqasqanman hina ruranaykipaq hinaspa kasukunaykipaq. Hinaptinqa tukuy rurasqaykipas allinmi kanqa. ⁹Noqapunim kamachiki

kallpanchakuspayki qarinchakunaykipaq. Amayá manchakuychu nitaq hukmanyaychu, yupaychasqayki ñoqa Tayta Diosqa mayta riptikipas qanwanmi kasaq —nispa.

Israelpa mirayninkunata Josuey kamachisqanmanta

¹⁰ Josueymi kamachirqa runakuna kamachiqkunata:

¹¹ —Campamentopi runakunata kamachimuychik qoqawninkuta alistanankupaq. Kunanmanta kimsa punchawmanmi Jordan Mayuta chimpasunchik yupaychasqanchik Tayta Diospa qowananchik allpata dueñochakamunanchikpaq —nispa.

¹² Rubenpa mirayninkunamanpas, Gadpa mirayninkunamanpas chaynataq Manasespa parten ayllumanpas Josueymi nirqataq kaynata:

¹³ —Yuyariychikyá Tayta Diospa serviqnin Moises kayna nisuusqaykichikta:

“Yupaychasqanchik Tayta Diosmi nirqa samanaykichikpaq chaynataq kay allpatapas qosunaykichikpaq” nispa. ¹⁴ Warmikichikmi churikichikkunapiwan chaynataq animalkichikkunapiwan quedanku Jordan Mayupa kaylaw chimpanpi otaq Moisespa qosusqaykichik allpapi. Qamkunamanta guerrapi llapallan peleakunam chimpankichik ¹⁵ chaynapi qamkunata hina paykunatapas Tayta Dios samachinanpaq, paykunapas yupaychasqanchik Tayta Diospa qosqan allpatam dueñochakunaku. Chaymantañam kutimunkichik Jordan Mayupa kaylawnin intipa qespimunan lawpi dueñochakusqaykichik allpaman. Chay allpataqa Tayta Diosmi qosurqankichik serviqnin Moiseswan —nispa.

¹⁶ Chaymi Josueyta nirqaku:

—Ñoqaykuqa rurasqum tukuy kamachiwasqaykikuta, risaqkutaqmi maylawman kachawaptikikupas. ¹⁷ Imaynam Moisespa tukuy kamachiwasqankutapas kasukurqaniku chaynam qamtapas kasusqaykiku. Yupaychasqanchik Tayta Diosyá ichaqa qanwanpuni kachun imaynam Moiseswanpas kasqanta hina. ¹⁸ Pipas kamachikuyniki-pa contranpi kaq runaqa otaq tukuy kamachisqayki palabrakuna mana kasukuq runaqa wañuchisqapunim kanqa. Qamyá ichaqa qarinchakuspayki kallpanchakuy —nispa.

Jerico llaqtata wateqamunankupaq kachasqanmanta

2 ¹ Nunpa churin Josueymi samasqanku Sitim lawmanta mana pipa yachasqallanta kacharqa iskay runakunata chay allpata reqsimunankupaq. Paykunatam nirqa: —Qawamuychikyá allpatawan Jerico llaqtata —nispa.

Paykunam rirqaku hinaspa chuchumika Rahab sutiyoq warmipa wasinman yaykupan chuypa samarurqaku. ² Ichaqa Jerico llaqtapi reymanmi willaykamurqaku kaynata: —Israelpa mirayninkunamantam runakuna kunan tuta hamurunku allpanchik wateqaq —nispa.

³ Chaymi Rahab sutiyoq warmiman rey kachaspan nichimurqa:

—Qanman hamuspa wasikiman yaykumuq runakunata hawaman horqomuy. Paykunaqa lliw allpanchik wateqaqmi hamurunku —nispa.

⁴ Aswanqa chay warmim iskaynin samachisqan runakunata pakaruspan nirqa:

—Cheqaptam ñoqaman hamurqa runakuna ichaqa manam yacharqanichu maylawmantam kasqankutaqa. ⁵ Tutaykuchkaptinñam llaqtapa zaguanninta wichqanankupaq kachkaptin chay runakunaqa lloqsirurqaku. Maylawman pasasqankutaqa manam yachanichu. Apurawman qatirayaychik hinaspaqa hayparunkichikmi —nispa.

⁶ Aswanqa chay runakunataqa paymi seqarachirqa wasinpa qatanman hinaspa pakarurqa lino masasqan ukupi.

⁷Reypa kachasqan runakunam vadokama qatiparqaku Jordan Mayu lawman riq ñanninta. Punkutam wichqarurqaku qatipaq runakuna lloqsiruptillanku.

⁸Aswanqa chay pakasqa runakuna manaraq puñuruchkaptinkum chay warmi se-qarqa wasinpa qatanman hinaspa chay wateq runakunata nirqa:

⁹—Yachanim Tayta Dios kay allpa qosunaykichikta. Qamkunaraykutaqmi ancha manchakuyta Tayta Dios sonqoykuman churarun. Kay nacionpi llapallan yachaqkunam qamkunarayku manchakuymanta wañusqa hinaña kachkanku. ¹⁰Uyarirqanikum Egipto nacionmanta lloqsimuptikichik Puka Lamar Qochata Tayta Dios qayllaykichikpi cha-kirachisqanta. Uyarirqanikutaqmi Jordan Mayupa waklaw chimpanpi kaq Amor casta runakunapa iskay reyninkuta otaq Rey Sehontawan Rey Ogta imam rurasqaykichiktapas. Paykunatam chinkarachirqankichik. ¹¹Chaykuna uyarisqaykuwanmi mancharisqallaña kachkaniku. Manam pi runapipas valor kanñachu qamkunarayku. Yupaychasqaykichik Tayta Diosqa cielokunapi chaynataq kay pachapipas hina kaq Diosllam. ¹²Ruegakuyki-chikmi Tayta Diosrayku kunallan juramento rurawanaykichikpaq. Imaynam ñoqapas qamkunata llakipayarirqaykichik chaynatamá qamkunapas taytaya familiankunamanta llakipayarikunkichik. Chayna kananpaqyá confianza señaalta qoykuwaychik. ¹³Chayna-qa tayta-mamaytapas, turiykunatapas, ñañaykunatapas chaynataq kapuqninkunatapas amamá wañurachinkichikchu. Libraykuwankikumá wañunaykumanta —nispa.

¹⁴Hinaptinmi chay runakunañataq nirqaku:

—Kay asuntoykumanta mana willakuykuptikiqa vidaykutam qoykusaqku qamkuna mana wañunaykichikpaq. Kay allpata Tayta Dios qoykuwaptinkum ño-qaykupas qamkunamanta cheqaptapuni kuyapayarikusaqku —nispa.

¹⁵Wasinpa perqankunam llaqtapa murallanpa parten karqa chaymi murallapa hawanpi *yachasqanrayku Rahab uraykachirqa ventanamanta waskawan. ¹⁶Hi-naspa paykunata nirqa:

—Qatipasunqikichik runakuna mana tarirusunaykichikpaqyá paykuna kuti-munankukama pasakuychik orqoman hinaspayá chaypi pakakaramuychik kimsa punchaw. Chaymantañam pasakunkichik maymi rinaykichikta —nispa.

¹⁷Chaymi chay runakuna nirqaku:

—Ñoqaykuqa juramento rurachivasqaykikutam cumplisaqku. ¹⁸Chaynaqa ñoqayku kay allpaman yaykumuptiykum kay guindo waskata warkunki uraykachivasqaykiku ventanapi hinaspa huñunki wasikiman tayta-mamaykita, turi-~ñañaykita chaynataq taytaykipa llapallan ayllunkunatapas. ¹⁹Pipas wasikimanta calleman lloqsispaqa wa-ñunqam chaynaqa kikinñam huchayoq kanqa, ñoqaykum ichaqa mana culpayaqchu kasaqku. Aswanqa pipas wasiki ukupi kachkaspan wañuchisqa kaptinqa ñoqaykum culpayaq kasaqku. ²⁰Ichaqa kay asuntomanta willakuykuptikiqa ñoqaykum kasaqku libre chay juramento rurachivasqaykikumanta —nispa.

²¹Hinaptinmi chay Rahab sutiyoq warmiñataq nirqa:

—Qamkunapa nisqaykichikman hinayá kachun —nispa.

Chaymi paykunata aviaruptin pasakurqaku. Rahab warmiñataqmi warkururqa ventanamanta chay guindo waskata.

²²Chaymi chay allpa wateqanankupaq hamuqkuna pasaspanku chayarurqaku orqo-man. Chaypin karqaku kimsa punchaw qatipaqninku runakuna kutimunankukama. Chay qatipaqninkum maskamurqaku tukuy hinastinpi ichaqa manam tarimurqaku-chu. ²³Chay iskaynin wateq runakunañataqmi orqomanta kutiramuspanku Jordan

Mayuta chimpanurqaku hinaspa Nunpa churin Josueyman pasarqaku. Paymanmi willarqaku tukuy ima paykunawan pasasqanta. ²⁴Paykunamá nirqaku:

—Tayta Diosmi lliw allpata entregaykuwanchik chaynataqmi llapallan yachaqkunapas manchakuymanta wañusqa hinaña kachkanku —nispa.

Jordan Mayu chimpansqankumanta

3 ¹Paqarinnintin punchawmi tutapayta Josuey Israelpa llapallan mirayninkunapiwan pasarqaku. Pasarqakuqa samasqanku Sitim sutiyoq lawmantam Jordan Mayukama. Chaypim samarurqaku manaraq chimpachkaspanku. ²Kimsa punchaw pasaruptiniñataqmi kamachikuqkuna campamentonta pasarqaku. ³Hinaspa runakunata kamachirqaku:

—Yupaychasqanchik Tayta Diospa contrato baulninta Leviy casta sacerdotekunapa apasqanta qawarispaykichikmi qamkunapas lloqsinkichik maymi kasqaykichikmanta ⁴chaynapi baulpa qepanta rinaykichikpaq. Qamkunaqa manam haykapipas kay ñannintaqa purirqankichikchu. Ichaqa amam asuykunkichikchu baulmanqa. Huk kilometro karullantam rinkichik —nispa.

⁵Chaymi runakunata Josueypas nirqa:

—Diosllapaqñayá sapaqchakuychik, Tayta Diosmi qayllaykichikpi paqarin milagrokunata ruranqa —nispa.

⁶Sacerdotekunapas kamachirqataqmi:

—Contrato baulta hoqarispayá chimpaychik runakunapa ñawpaqninta —nispa.

Chaymi paykuna contrato baulta hoqarispanku runakunapa ñawpaqninta rirqaku. ⁷Chaymi Josueyta Tayta Dios nirqa:

—Kunan punchawmantapunim Israel casta runakuna qawanankupaq ancha reqsisqata rurasqayki chaynapi Moiseswanpas kasqaypi hina qanwanpas kasqayta yachanankupaq.

⁸Qanmá kamachinki contrato baul apaq sacerdotekunata chaynapi Jordan Mayupa patanman chayaruspanku Jordan Mayupa chawpinpi sayanankupaq —nispa.

⁹Chaymi Israelpa mirayninkunata Josuey nirqa:

—Asuykamuychik hinaspa uyariychik yupaychasqanchik Tayta Diospa nisqankunata. ¹⁰Kunanmi yachankichik kawsaq Diosqa ñoqanchikwan kasqanta. Paymi qamkunapa ñawpaqnichikmanta qarqonqapuni Canaan casta runakunata, Het casta runakunata, Hiv casta runakunata, Ferez casta runakunata, Amor casta runakunata chaynataq Jebus casta runakunatapas. ¹¹Kunanmi tukuy kay pacha munaychakuq Señorpa contrato baulninta apaq sacerdotekuna Jordan Mayuta qayllaykichikpi chimpanqa. ¹²Israelpa mirayninkunamantayá kunan akllaychik sapa ayllumanta huk runata otaq chunka iskayniyoq runakunata. ¹³Tukuy kay pacha munaychakuq Señorpa contrato baulninta apaq sacerdotekuna Jordan Mayuta saruykuptinkum mayu rakikurunqa. Hanaymanta hamuq yakum qocharuspan sayarunqa —nispa.

¹⁴Chaymi Jordan Mayuta chimpanankupaq karpankumanta lloqsirqaku, contrato baul apaq sacerdotekunapas runakunapa ñawpaqnintam pasarqaku. ¹⁵Baul apaq runakunam mayuman yaykuykurqaku chaymi baul apaq sacerdotekunapas mayupa patan yakuta saruykurqaku. Cosecha tiempopiqa Jordan Mayupa tukuy patankamam huntaq. ¹⁶Chaymi hanaymanta hamuq yaku qocharurqa. Qocharurqaqa Zaretan llaqtapa hichpan Adam llaqtapa hichpanpim otaq chimpanakunapa karu hanayninpim. Kachi Qochaman otaq Araba lawpi qochaman riq yakuñataqmi allin richkaspan chakirurqa. Chaynapim mayu rakikururqa. Hinaptinmi runakuna Jerico llaqtapa chimpan lawman chimpanurqaku. ¹⁷Tayta

Diospa contrato baulnin apaq sacerdotekunam ichaqa mayupa chawpin chaki allpapi allinta sayarqaku. Chaymi llapallan runakuna chakichisqa mayuta chimparaqaku tukunankukama.

Jordan Mayumanta horqosqanku rumikunamanta

4 ¹Llapallan runakuna Jordan Mayu chimpayta tukuruptinñataqmi Josueyta Tayta Dios rimapayaspan nirqa:

²—Akllaychik chunka iskayniyoq runakunata, sapa ayllumantam akllankichik huk runata. ³Kamachiytaqyá paykunata chaynapi mayupa chawpinpi sacerdotekunapa allin sayasqanku sitiomanta chunka iskayniyoq rumikunata horqomunankupaq, chaykunata apaspankum montonqaku kunan tuta maypim samanaykichik sitiopi —nispa.

⁴Chaymi Josuey qayarqa chay akllasqan runakunata, sapa ayllumantam qayarqa huk runata. ⁵Paykunatam nirqa:

—Yupaychasqanchik Tayta Diospa baulninpa ñawpaqninmanyá riychik mayupa chawpinkama. Chaymantayá sapakama huk rumita horqomuspa hambromuychik hayka ayllum Israelpa mirayninkunamanta kasqanchikman hina. ⁶Chay rumikunaqa señal hinam qamkunapaq kanqa, hamuq punchawkunapim churikichik tapusunkichik: “Qamkunapaqqa ñima ninantaq kay rumikunaqa?” nispa. ⁷Hinaptinmi ninkichik: “Tayta Diospa contrato baulnin chimpachkaptinmi ñawpaqninpi Jordan Mayu rakikururqa. Chaynaqa kay rumikunaqa Israelpa mirayninkuna wiñaypaq yuyarinankupaqmi” nispa.

⁸Chaymi Israelpa mirayninkuna Josueypa kamachisqanta hina ruraraqaku. Josueyman Tayta Diospa imaynam nisqanta hinam Israelpa mirayninkunamanta hayka ayllum kasqankuman hina chunka iskayniyoq rumita aparqaku. Jordan Mayupa chawpinmantamá aparqaku maypim chay tuta samananku sitiokama.

⁹Josueypas montorurqataqmi chunka iskayniyoq rumikunata Jordan Mayupa chawpinpi, chaynataqa rurarka contrato baul apaq sacerdotekunapa sayasqan sitiopim. Chaypiraqmi kachkan kay libro qellqasqa kasqan tiempokamapas.

¹⁰Chaymi baulta apaq sacerdotekuna mayupa chawpinpi sayarurqaku, sayarurqakuqa Josueynintakama runakunaman rimananpaq Tayta Diospa tukuy kamachisqanta cumplinankukamam. Cumplirqakumá Josueyman Moisespa tukuy kamachisqanpi hina. Chaymi runakuna utqayllamanña chimpapurqaku. ¹¹Llapallan runakuna chimpayta tukuruptinkuñataqmi Tayta Diospa baulnintapas sacerdotekuna pasachirqa runakunapa ñawpaqninman chayanankukama. ¹²Chimparaqakutaqmi Rubenpa miraynin soldadokunapas, Gadpa miraynin soldadokunapas chaynataq Manasespa parten ayllu armasqa soldadokunapas. Chimparaqakumá Israelpa wakin mirayninkunapa puntanta paykunaman imaynam Moisespa kamachisqanpi hina. ¹³Tayta Diospa qayllantam guerrapi peleanankupaq armasqa yaqa tawa chunka waranqa soldadokuna chimpapurqaku Jerico llaqtapa pampan lawman. ¹⁴Chay punchawmi Israelpa llapallan mirayninkuna qawachkaptinku Josueyta Tayta Dios hatuncharqa chaynapi Moisesta respetasqankuta hina Josueyapas kawsanan punchawkama respetanankupaq.

¹⁵Tayta Diosmá kamachirqa Josueyta:

¹⁶—Chunkantin Kamachikuy waqaychana baul apaq sacerdotekunata kamachiy Jordan Mayumanta lloqsimunankupaq —nispa.

¹⁷Chaymi Josuey kamachirqa Jordan Mayumanta lloqsimunankupaq. ¹⁸Tayta Diospa contrato baulnin apaq sacerdotekunam Jordan Mayumanta lloqsiramuspanku mayu patan chaki allpapiña sayachkarqaku hinaptinmi manaraq chakichkaspan risqanta hina mayu kuchun-kuchun kallparqa.

¹⁹Chaymi llapallan runakuna Jordan Mayuta chimpanurqaku punta kaq killapa chunka kaq punchawninpi, campamentonkutam sayachirqaku Gilgal law Jerico llaqtapa chimpan intipa qespimunana lawpi. ²⁰Chay Gilgal lawpim Josuey montorurqa Jordan Mayumanta apamusqanku chunka iskayniyoq rumikunata. ²¹Hinaspam Israelpa mirayninkunata nirqa:

—Miraynikichikkunam tayta-mamanta hamuq punchawkunapi tapunqaku: “¿Imaninantaq kay rumikunaqa?” nispá. ²²Hinaptinmi paykunaman willankichik: “Israel casta runakunam kay Jordan Mayuta chaki allpanta chimpamurqaniku. ²³Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qayllaykupi Jordan Mayuta chimpay tukunaykukama chakirachirqa, Puka Lamar Qochata hinam payqa rurarqa. Chay qochatam ñawpaqniykupi chakirachirqa chimpay tukunaykukama” nispá. ²⁴Chaynapim kay pachapi kaq llapallan runakuna Tayta Diospa llumpay atiyinta reqsinqaku, qamkunapas sapa punchawmi yupaychasqanchik Tayta Diosta respetankichik.

Gilgal lawpi samarusqankumanta

5 ¹Jordan Mayupa waklaw chimpanpi otaq intipa seqaykunan lawpi kaq Amor casta runakunapa llapallan reyninkunam yacharurqa Israelpa mirayninkuna Jordan Mayu chimpayta tukunankukama imaynatam Tayta Dios chay mayu chakirachisqanta. Yacharurqakutami lamar qochapa otaq Mediterraneo sutiyoq lamar qochapa patanpi kaq Canaan casta runakunapa llapallan reyninkunapas. Chay reykunam pasaypaqta hukmanyarurqaku Israelpa mirayninkunawan manaña peleanankupaq.

²Chay tiempopitaqmi Josueyta Tayta Dios nirqa:

—Nina rumimanta afilasqa cuchillokunata ruraspayki yapamanta señalay Israelpa mirayninkunata —nispá.

³Chaymi Josuey nina rumimanta afilasqa cuchillokunata ruraruspan Israelpa mirayninkunata señalarka ⁴Aralot Moqopi. ⁴Josueymá señalarka Egipto nacionmanta lloqsimuq llapallan qarikunata otaq guerrapi peleaq llapallan qarikunata. Señalarqaqa Egipto nacionmanta lloqsimuq qarikuna chunniq ñanpi wañurusqankuraykum. ⁵Egipto nacionmanta lloqsimuq llapallan qarikunam señalasqa karqaku. Ichaqa Egipto nacionmanta lloqsimusqankupa qepanta chunniq ñanpi naceq llapallan qarikunaqa manam señalasqachu karqa. ⁶Israelpa mirayninkunaqa tawa chunka watam purirqaku chunniqpi. Tayta Diospa nisqanta mana kasukusqankuraykum chayna purirqaku Egipto nacionmanta lloqsimuq guerrapaq llapallan qarikuna tukunankama. Chaymi Tayta Dios jurarka chay allpataqa paykunaman mana qawachinanpaq. Chay allpaqa tukuy imakunapapas kasqan allpam. ⁷Chayraykum mana kasukuq runakunapa rantinpi naceq miraykunata Josuey señalarka ñan risqankupi, paykunataqa señalarka manaraq señalasqa kasqankuraykum. ⁸Chaymi llapallan qarikunata señalayta tukuruptinku sanoyanankukama quedarqaku hina samasqanku campamentollapi. ⁹Chaymi Josueyta Tayta Dios nirqa:

—Kunanmi qechuykichik Egipto nacionpi sirviente kaspá penqay qepikichikta —nispá.

Chayraykum chay sitiota suticharqaku ^a“Gilgal” nispá kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

¹⁰Israelpa mirayninkunamá samarusqaku Gilgal sitiopi. Hinaspam Pascua Fiestata rurarku tardeykuqta, chay fiestataqa rurarku killapa chunka tawayoq punchawninpi Jerico llaqtapa chimpan pampapi. ¹¹Pascuapa paqarinnintin punchawñaqmi chay Canaan

^a 5:3 Hebreo simipi Aralot Moqo ninanqa “Qari-kayninpa Qarachan Kuchusqanku Moqo” ninanmi.

^b 5:9 Hebreo simipi Gilgal ninaqa “rumita hina kuchpaspa qechusqa” ninanmi.

allpapi kawsaykunataña mikurqaku otaq mana qonchuyoq tantatawan hamkakunataña.
¹²Hinaptinmi chay allpapi kawsay mikusqanku punchawpa paqarinnintillanta “maná”
 sutiyoq mikuy taniramurqa. Chayraykum Israelpa mirayninkunapaq manaña karqañachu
 “maná” sutiyoq mikuy. Ichaqa Canaan allpapi cosechasqankutañam mikurqaku chay wata.

Josueyman espadayoc runa rikurisqanmanta

¹³Jerico llaqtapa hichapanpi Josuey kachkaspanmi qonqaymanta rikururqa
 ñawpaqninpi sayachkaq runata, chay runam hapichkarqa vaynanmanta horqos-
 qan espadata. Josuey asuykuspanmi nirqa:

—¿Ñoqayku partechu kanki icha enemigoykumanta kaqchu? —nispa.

¹⁴Chay runam nirqa:

—Manam, aswanqa Tayta Diospa tropankunapa kamachiqnin kaspaymi kunan
 hamuni —nispa.

Hinaptinmi Josuey qonqoranpa pampakama kumukuykuspan nirqa:

—Señorlláy ¿imatataq kamachiwanki kay serviqnikimanqa? —nispa.

¹⁵Chaymi Tayta Diospa tropan kamachiqnataq nirqa:

—*Usutaykita horqokuy. Kay sayasqayki sitioqa Tayta Diospaq sapaqchasqa
 sition —nispa.

Chaymi Josuey paypa nisqanta hina rurarqa.

Jerico llaqtata imaynam vencenanmanta

6 ¹Jerico llaqtapa kachkarqa suma-sumaq wichqasqam Israelpa mirayninku-
 na mana yaykunapaq. Manam pipas lloqsirqachu nitaqmi yaykurqachu.

²Aswanqa Tayta Diosmi Josueyta nirqa:

—Kunanmi Jerico llaqtata entregasqayki, entregasqaykitaqmi reynintapas chay-
 nataq soldadonkunatapas. ³Llaqtatam muyurimunkichik. Soldadokunawanmi huk
 kutita sapa punchaw llaqtata muyumunkichik. Chaynatam rurankichik soqta pun-
 chaw. ⁴Baulpa ñawpaqnintam ringaku qanchis sacerdotekuna sapakama carneropa
 waqranmanta cornetata apastin. Qanchis kaq punchawpim llaqtata muyurimunki-
 chik qanchis kutita hinaptinmi sacerdotekuna cornetankuta tocanqaku. ⁵Cornetata
 unayneqta tocaptinkuñataqmi chayta uyaripaykichik llapallaykichik sinchimanta
 qaparinkichik. Hinaptinmi llaqtapa murallan kikanmanta tuñirunqa. Chaymi runa-
 kuna sapakama yaykunqaku llaqtaman maymi kasqankumanta derecholla —nispa.

⁶Nunpa churin Josueymi sacerdotekunata qayaykuspan nirqa:

—Apaychik contrato baulta. Qanchis sacerdotekunañataqmi carnerokunapa waqran-
 manta qanchis cornetakunata apanqaku Tayta Diospa baulninpa ñawpaqninta —nispa.

⁷Nirqataqmi runakunatapas:

—Pasaychik hinaspa muyurimuychik llaqtata. Armasqa soldadokunañataqmi
 Tayta Diospa ñawpaqninta pasanqaku —nispa.

⁸Runakunaman Josuey rimayta tukuruptinmi qanchisnintin sacerdotekuna car-
 neropa waqranmanta qanchis cornetata apaspanku rirqaku Tayta Diospa baulninpa
 ñawpaqninta cornetankuta tocastin. Tayta Diospa contrato baulninpas paykunapa
 qepantam qatirqa. ⁹Armasqa soldadokunañataqmi cornetakuna tocaq sacerdotek-
 unapa ñawpaqninta rirqaku. Qepan riq runakunapas baulpa qepantam rirqaku
 sacerdotekuna cornetankuta tocastin riptinku. ¹⁰Runakunatam Josuey kamachirqa:

—Amam qamkunaqa qaparinkichikchu, amataqmi voznikichikpas uyarikunqachu nitaqmi chulla palabrallatapas rimarinkichikchu “Qapariychik” nispay kamachisqay horakama. Chay tiempopim ichaqa qaparinkichik —nispa.

Jerico llaqta vencesqankumanta

¹¹ Josuey kamachiptinmá huk kutita Tayta Diospa baulninta muyuchirqaku llaqta-pa muyuriqninta. Hinaspam campamentoman kutispanku chaypi tuta samarqaku.

¹² Paqarinnintin punchawmi tutapayta Josuey hatarirqa hinapinmi sacerdotekuna Tayta Diospa baulninta hombrorqaku. ¹³ Qanchis sacerdotekunam carneropa waqranmanta qanchis cornetakunata apastin riqku cornetankuta tocastin. Armasqa soldadokunañataqmi riqku paykunapa ñawpaqninta. Qepanku riq huñunasqa runakunapas Tayta Diospa baulninpa qepantam riqku sacerdotekuna cornetankuta tocaptinku. ¹⁴ Chay iskay kaq punchawpas llaqtatam huk kutitawan muyurqaku hinaspam kutirqaku campamentoman. Soqtantin punchawmi chaynallata rurarqaku.

¹⁵ Qanchis kaq punchawpiñataqmi hatarirqaku chayllaraq achikyamuchkap-tin hinaspam muyurqaku llaqtata wakin punchawpi muyusqankuta hina. Ichaqa chay qanchis kaq punchawpiqa muyurqaku qanchis kutikamam. ¹⁶ Qanchis kaq kutita sacerdotekuna cornetankuta tocaruptinmi runakunata Josuey nirqa:

—iQapariychik! Llaqtataqa Tayta Diosmi entregaykusunkichikña. ¹⁷ Llaqtam chinkachisqa kananpaq Tayta Diospaq rakisqa kanqa chay llaqtapi kaq tukuy imakunapiwan. Ichaqa chuchumika Rahab sutiyoq warmiqa kawsanqam chaynataq wasinpi lliw kaqkunapas, payqa manam wañunqachu kachamusqanchik runakunata pakaykusqanrayku.

¹⁸ Qamkunaqa amam munapayankichikchu nitaqmi hapinkichikchu chinkachisqa kananpaq Tayta Diospaq rakisqa kaqkunataqa, chayta ruraspaqa Tayta Diospaq rakisqa campamentonchiktapas hatun desgraciamanmi churawaqchik. ¹⁹ Aswanqa qorimanta, qollqemanta, tukuy bronce manta hinaspa fierromanta kaqkunaqa Tayta Diospaq sapaqchasqam kanqa hinaspapas Tayta Diospa tesoronman yapasqam kanqa —nispa.

²⁰ Chaymi runakuna qaparirqaku, sacerdotekunapas cornetankutam tocarqaku. Cornetapa waqasqanta uyarispanku runakuna qaparirqaku sinchi qapariywan chaymi llaqtapa murallan tuñiykamurqa. Runakunañataqmi llaqtaman sapakama yaykurqaku derechollata chaynapim llaqtata vencerurqaku. ²¹ Wañuchirqakum espadawan llaqtapi kaqkunata, qaritapas, warmitapas, warmatapas chaynataq machu-payatapas. Wañuchirqakutaqmi vacakunatapas, ovejakunatapas hinaspa asnokunatapas.

²² Llaqtata wateqamunankupaq kachasqanku iskay runakunatam Josuey kamachirqa:

—Chuchumika warmipa wasinman yaykuspaykichikyá juramentasqaykichikman hina horqomuychik payta chaynataq llapallan paywan wasinpi kaqkunatapas —nispa.

²³ Llaqtata wateqamunankupaq kachasqanku mozokunam yaykuruspanku horqomurqaku chay Rahab sutiyoq warmita, tayta-mamanta, turi~nañanta chaynataq llaqa ayllunkunatapas. Hinaspam paykunata churarurqaku Israel campamentopa hawa lawninpi. ²⁴ Llaqtatam kañaykurqaku tukuy chaypi kaqkunatawan. Qorimanta, qollqemanta, bronce manta chaynataq fierromanta kaqkunatam ichaqa horqoramuspanku Tayta Diospa templonpi tesoroman yaparqaku. ²⁵ Josueyqa manamá wañuchirqachu Rahab sutiyoq chuchumika warmitaqa nitaq taytanpa castankunatapas nitaq llapallan ayllunkunatapas. Paykunam Israel castakunawan *yachachkanku kay libro qellqasqa kasqan punchawkama. Josueyqa chaynataqa rurarqa Jerico llaqtata wateqamunankupaq kachasqanku runakunata pakaykusqanraykum.

²⁶Chay tiempotaqmi Josuey juraspan nirqa:

—Tayta Diospa ñakasqanyá kachun kay Jerico llaqtata mosoqmanta hatarichiq runaqa:

Llaqtapa cimientonta churaptinqa

piwi churinmi wañunqa.

Llaqtapa zaguan punkunta churaptinñataqmi

sullka churin wañunqa.

²⁷Josueytaqa Tayta Dios yanapasqanraykum tukuy hinastinpi ancha reqsisqa karqa.

Acan sutiyoq runapa huchallikusqanmanta

7 ¹Israelpa mirayninkunam chinkachisqa kananpaq Tayta Diospaq rakisqa kaqkunawan huchallikururqaku. Juda ayllumanta Carmipa churin Acan sutiyoq runam chinkachisqa kananpaq Tayta Diospaq rakisqa kaqkunata hapi-kururqa. Carmiqa karqa Zabdipa churinmi, Zabdiñataqmi karqa Zarapa churin. Chayraykum Tayta Dios piñakururqa Israelpa mirayninkunapa contranpi.

Hucharayku castigomanta

²Josueymi Jerico llaqtamanta runakunata kacharqa Hai llaqtata wateqamunankupaq. Hai llaqtapa karqa Betel llaqtapa chimpan intipa qespimunan lawpim otaq Bet-aven llaqtapa hichpanpim. ³Wateqaq runakunam kutiramuspanku Josueymam nirqaku:

—Amañayá llapallan tropakunachu richunkuqa aswanqa richunku iskay otaq kimsa waranqa hinalla, paykunallam Hai llaqtayoq soldadokunataqa venceramunqaku. Amaña ñakarichiychu llapallan soldadokunataqa. Wak llaqtapi runakunaqa asllam kanku —nispa.

⁴Chaynapimá kimsa waranqa soldadokunalla rirqaku Hai llaqtata atacanankupaq. Aswanqa paykunam Hai llaqtayoq soldadokunamanta lluptiramurqaku. ⁵Hai llaqtapi kaqkunamá paykunamanta wañurachimurqaku kimsa chunka soqtayoq soldadokunata. Qatiramurqakum llaqtapa zaguanninmanta rumi horqona sitio-kama. Urayninman qatimuspankum paykunataqa wañurachirqaku. Chayraykum runakuna pasaypaqta hukmanyarurqaku. Manam valorninkupas karqañachu.

⁶Josueymi pachanta llikipaspan Tayta Diospa baulninpa ñawpaqninpi qonqoranpa pampakama kumuykurqa. Chaytam rurarqa tardeykuqkama. Israel casta ancianokunapas Josuey hina ruraspankum umankumanpas allpata maqchikurqaku. ⁷Chaymi Josuey nirqa:

—¡Ay Señor Dioslláy! ¿Imapaqtaq kay runakunata Jordan Mayuta chimpachimurqanki chaynapi Amor casta runakunaman qoykuwaspaykiku chinkarachiwanaykikupa? ¡Aswan allinchá kanman karqa Jordan Mayupa waklaw chimpanpi hawka quedakamuyniyku!

⁸¡Ay Señorlláy! ¿Ima nisaqtaq Israel castakuna enemigonkupa ñawpaqninmanta ayqeka-muchkaptinkuqa? ⁹Canaan casta runakunaqa kay allpapi llapallan *yachaqkunapiwan uyarispankuchiki muyuruwanqaku sutiikutapas kay pachamanta chinkarachinankama. Hinaptinqa ¿imatataq ruranki ancha reqsisqa sutiki mana penqaypi kananpaq? —nispa.

¹⁰Chaymi Josueyta Tayta Dios nirqa:

—¿Imanasqataq pampapi pakcharayachkanki? Hatariy, ¹¹Israel casta runakunaqa huchallikurunmi. Kamachisqay contratoytapas manam kasukunkuchu. Hapikurunkutaqmi chinkachisqa kananpaq ñoqapaq rakisqa kaqkunatapas, suwakuruspan llullakurunku hinaspataqmi tukuy imankuwan kuskata pakarunku. ¹²Chayraykum Israelpa miraynin-kunaqa enemigonkuwan churanakuspa venceyta manaña atinqakuchu. Enemigonkupa

ñawpaqninmantam ayqenqaku chinkachisqa kananpaq ñakasqa karusqankurayku. Qamkunamanta chay chinkachisqa kananpaq ñoqapaq rakisqa kaqta mana chinkachiptiki-chikqa manañam ñoqapas qamkunata yanapasqaykichikchu. ¹³Hatarispaykiyá runakunata ñoqapaq sapaqchay, niyá paqarinpaq ñoqallapaqña sapaqchakunankupa. Israelpa yu-paychasqan ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Israel castakuna chinkachisqa kananpaq ñoqapaq rakisqa kaqmi qamkunapi kachkan. Qamkunamanta rakisqa kaqta horqonay-kichikkamam enemigoykichikwan churanakuspa mana vencenkichikchu. ¹⁴Paqarinmá asuykamuwankichik ayllun-ayllun. Ñoqapa akllasqay ayllum asuykamuwanqaku castan-castan. Ñoqapa akllasqay castam asuykamuwanqaku familian-familian. Ñoqapa akllasqay familiam asuykamuwanqaku sapakama. ¹⁵Chinkachisqa kananpaq ñoqapaq rakisqa kaqta hatalliq runam kañasqa kanqa. Paywan kuskataqmi tukuy imankunapas kañasqa kanqa, kañasqaqa kanqa ñoqapa contratoyta mana kasukuspa Israel casta ukupi loco hina ruras-qanmantam —nispa.

Chay suwakuq runa wañuchisqankumanta

¹⁶Josueymá tutapayta hatarispan Israel runakunata asuykachirqa ayllun-ayllunta. Chaymi akllasqa karqa Juda ayllu. ¹⁷Juda aylluta castan-castanta asuykachiptinmi Zara casta akllasqa karqa. Zara castata familian-familianta asuykachiptinmi Zabdi familia akllasqa karqa. ¹⁸Chaymi Zabdipa familianmanta sapa runata asuykachip-tinku Carmipa churin Acan sutiyoq runa akllasqa karurqa. Carmipa karqa Zabdipa churinmi. Zabdiñataqmi karqa Zarapa churin, Zarañataqmi karqa Juda ayllumanta kaq.

¹⁹Josueymi chay Acan sutiyoq runata nirqa:

—Churilláy, Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta reqsikuspáyá alabay. Kunanyá paypa qayllanpi mana pakawaspayki imam rurasqaykita willaway —nispa.

²⁰Chaymi Acanñataq nirqa:

—Cheqaptapunim Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa contranpi huchallikunin. Kaykunam ruraraqani: ²¹Jerico llaqtamanta qechusqa kaqkunamantam rikururqani kuyayllapaq Babilonia lawmanta kaq capata, iskay chunka kimsayoq kilo qollqeta chaynataq parte kilo pesaq trozo qoritapas. Chaykunata kuyarus-paymi apakurqani. Chaykunam karpaypa chawpin allpa ukupi pakasqa kachkan, qollqeñataqmi chaykunapa pampanpiraq pakasqa kachkan —nispa.

²²Josueymi kacharqa runakunata. Hinaptinmi paykuna kallpaylla rispanku chay karpapi tukuy ima pakasqanta tarirurqaku, qollqetapas tariramurqakutaqmi chaykunapa pampanpi. ²³Karpapa chawpinmanta horqoramuspankum Josueyman chaynataq llapallan Israelpa mirayninkunaman apamurqaku hinaspa Tayta Diospa qayllanman churarqaku. ²⁴Josueymi Israelpa mirayninkunapiwan pusachirqaku Zarapa miraynin Acan runata, churinkunata, vacankunata, asnonkunata, ovejankunata. Aparqakutaqmi qollqeta, capata, trozo qorita, carpanta hinaspa tukuy kapuqninkunatapas Acor sutiyoq qechwaman.

²⁵Josueymi chay Acan sutiyoq runata nirqa:

—¿Imanasqataq kay desgraciata apamusunki —nispa.

Chaymi Israelpa llapallan mirayninkuna rumiwan choqaparurqaku. ²⁶Paykunapa hawanmantaqmi rumikunata montorurqaku hatun monton kanankama. Chay monton rumikunam kachkan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. Chayraqmi

Tayta Diospa piñakuynin tanirurqa. Chayraykum chay sitio ‘Acor Qechwawan sutichasqa kachkan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Hai llaqtata vencesqankumanta

8

¹Tayta Diosmi nirqa Josueyta:

—Ama manchakuychu nitaq hukmanyaychu. Guerrapaq llapallan soldadokunata pusaspayki riy Hai llaqtaman. Ñoqam Hai llaqtapi reyta, runankunata, llaqtanta chaynataq allpantapas qanman qosqayki. ²Jerico llaqtata chaynataq reynintapas imam rurasqaykita hinam Hai llaqtatapas chaynataq reynintapas ruranki ichaqa qechusqaykichikkunatam animalkunatawan qamkunapaq hapikunkichik. Llaqtaman yaykunankupaqmi llaqtapa qepa lawninpi runakunata churarunki pakasqallapi —nispa.

³Josueymi guerrapaq soldadonkunapiwan alistakurqaku Hai llaqtapa contranpi rinankupaq. Akllarqam Josuey kimsa chunka waranqa kallpasapa soldadokunata hinaspam paykunata tutallan pasachirqa. ⁴Paykunatam kamachirqa kaynata:

—Llaqtapa qepa lawninpim pakakaramunkichik ichaqa amam llaqtamantaqa llumpayta karuncharunkichikchu. Llapallaykichikmi listolla kachkankichik. ⁵Ñoqañataqmi riqmasiy soldadokunapiwan asuykusaqku llaqtaman. Punta rurasqankuta hina paykuna contraykupi lloqsiramuptiñataqmi lluptisaqku paykunapa qayllankumanta. ⁶Hinaptinmi paykuna qatimuwanqaku llaqtamanta karunchakurunaykukama. Paykunamá ninqaku: “Paykunaqa ñoqanchikmantam lluptichkanku ñawpaqta hina” nispa. Lluptisaqkumá paykunapa ñawpaqninta. ⁷Qamkunañataqmi pakakusqaykichikmanta hatarimuspaykichik llaqtata dueñoachakurunkichik. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunaman qoykusunkichik. ⁸Dueñoachakuruspaykichikmi kañaykunkichik Tayta Diospa nisqanman hina. Chaynataqa ñoqam kamachikichik —nispa.

⁹Josueymi paykunata kacharqa hinaptinmi pakakuq rirqaku. Hinaspam pakakururqaku Betel llaqtamanta Hai llaqtaman riq ñanpi otaq Hai llaqtapa inti seqaykunaw lawninpi, Josueyñataqmi chay tuta quedarurqa tropankunawan. ¹⁰Tutapayta Josuey hatariruspanmi tropankunata alistarqa hinaspam Israel casta ancianokunapiwan rirqa tropankunapa ñawpaqninta Hai llaqtapa contranpi. ¹¹Guerrapaq llapallan soldadokunapiwan pasaspanmi chayarurqaku llaqtapa ñawpaqninman hinaspam Hai llaqtapa norte lawninpi campamentonta sayachirqaku. Qechwallam rakirqa paykunataqa Hai llaqtamanta. ¹²Pichqa waranqa soldadokunata akllaruspanmá pakaramurqaña Betel llaqtamanta Hai llaqtaman riq ñanpi otaq Hai llaqtapa intipa seqaykunaw lawninpi. ¹³Campamentopi kaq soldadokunatam churarurqaku llaqtapa norte lawninpi, pakakuq soldadokunatañataqmi churarurqaku llaqtapa inti seqaykunaw lawninpi. Hinaptinmi Josuey chay tuta asuykurqa chawpi qechwakama.

¹⁴Chayna churakurusqankuta Hai llaqtapi rey cuentata qokuruspanñataqmi tuta-payllata hatarispan lloqsirqa llapallan tropankunawan Israel castapa contranpi Araba Qechwa lawpi peleanankupaq. Llaqtapa qepanpi pakarayaq tropakunamantaqa manam reyqa yacharqachu. ¹⁵Josueyñataqmi compañaqnin Israel tropakunapiwan vencerachikuq tukuspanku paykunamanta lluptirqaku chunniq lawman. ¹⁶Hai llaqtapi llapallan runakunam huñunakururqaku paykunata qatinankupaq, Josueyta qatispankum llaqtamanta karunchakururqaku. ¹⁷Chaynapimá Hai llaqtapi nitaq Betel llaqtapipas runakunaqa mana quedarqakuchu Israel castakuna qatisqankurayku, kichasqatam llaqtapa zaguannintapas saqerurqaku. ¹⁸Tayta Diosmi nirqa Josueyta:

—Lanzaykita hoqariy Hai llaqta lawman, ñoqam qosqayki —nispa.

Chaymi Josuey makinpi lanzata hoqarirqa chay llaqta lawman. ¹⁹Makinta hoqariruptinmi pakakuqkunapas utqayman hatariramuspanku kallparqaku hinaspa yaykururqaku llaqtaman. Dueño chakuruspankuñataqmi kañaytaña qallarirqaku. ²⁰Hai llaqtayoy runakuna qepankuta qawarispankuñataqmi rikururqaku cielokamaraq llaqtanku qosnichkaqta. Chaymi manaña maylawman lluptiytapas atirqakuñachu. Chunniquan lluptiq Israel soldadokunapas kutiriykamurqataqmi qatinqinkupa contranpi. ²¹Josueymi Israelpa llapallan castankunapiwan rikururqaku pakakuqkunapa llaqta dueño chakurusqanta, rikururqaku-taqmi llaqtamanta wichariy qosniytapas chaymi kutiriykamuspanku wañurachirqaku Hai llaqtayoy runakunata. ²²Llaqta dueño chakuqkunam lloqsiramurqaku taripaqninku. Chaynapim tukuy lawninmanta corralasqa rikururqaku Israel casta soldadokunapa chawpinpi. Hai llaqtayoykunata wañurachiptinkum chulla runapas mana puchurqachu nitaqmi pipas lluptirqachu. ²³Hai llaqtapi reytam kawsachkaqta hapiruspanku Josueyman pusarqaku.

²⁴Hai llaqtamanta lloqsimuspa qatimuqkunatam espadawan chunniqui pasaypaqta wañurachirqaku chaymantam Israel casta runakunaq llapallanku kutirirqaku Hai llaqtaman. Chaypipas lliw puchuqkunatam wañurachirqaku espadawan. ²⁵Chay punchawmi Hai llaqtayoykunata qaripas-warmipas wañurqaku chunka iskayniyoq waranqa runakuna. ²⁶Josueymi lanzan haywarayasqanta mana suchuchirqachu Hai llaqtapi llapallan yachaqkunata wañuchinankukama. ²⁷Israel castakunam kikinkupaq hapikurqaku llaqtapi animalkunata chaynataq tukuy imakunatapas, chaynataq rurarqaku Josueyman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam. ²⁸Josueymá kañarurqa Hai llaqtata. Pasaypaqta tuñirachispanmi wiñay purmananpaq monto-montonta dejarurqa kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. ²⁹Hai llaqtapi reytam Josuey sachapi warkururqa tardeykuqkama. Inti seqaykuytañam Josuey kamachirqa cuerponta sachamanta horqomuspanku llaqtapa zaguanninman wischumunankupaq hinaspa paypa hawanpi hatarichirqaku hatun monton rumikunata. Chay rumikunam hinallaraq kachkan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Ebal Moqopi Diospa yachachikuynin leesqankumanta

³⁰Josueymi Israel castapa yupaychasqan Tayta Diospaq altarta rurachirqa Ebal Moqopi, ³¹chaynataq rurarqa Israelpa mirayninkunaman Tayta Diospa serviqnin Moisespa kamachisqanpi hinam. Chay altartaq rurarqa mana pipapas labrasqan enteron rumikunamantam yachachikuynin libropi Moisespa qellqasqanman hina. Chay altarpa hawanpim Tayta Diosman lliw kañananku animalkunata ofrecerqaku, ofrecerqakutaqmi Tayta Dioswan allinlla kasqankumanta animalkunatapas. ³²Chay altarpa ruminkunapim Israelpa mirayninkunapa qayllanpi Josuey qellqarqa Moisespa qellqasqan yachachikuyta. ³³Israel casta llapallan runakunam sayarurqaku baulpa kaylaw-waklawninpi otaq Tayta Diospa contrato baulnin apaq Leviy casta sacerdotekunapa ñawpaqninpi. Chaypitaqmi sayachkarqaku ancianokunapas, kamachikuqkunapas, juezkunapas chaynataq forasterokunapas. Wakinmi sayarqaku Gerezim Moqo lawpi, wakinñataqmi sayarqa Ebal Moqo lawpi, chaynataq rurarqaku Tayta Diospa serviqnin Moises ñawpaqmantaraq kamachisqanpi hinam chaynapi Israel runakunapaq Diospa bendicioninta mañakunankupaq.

³⁴Chaymantam Josuey leerqa tukuy yachachikuykunapa iman nisqanta. Leerqamá runakunapaq bendicionkunatapas chaynataq ñakaykunatapas, chaykunaq kachkan yachachikuykuna qellqasqa libropim. ³⁵Moisespa tukuy kamachisqantam Josuey leerqa Israel casta llapallan runakunapa qayllanpi chaynataq warmikunapa hinaspa paykunawan kуска kaq forasterokunapa qayllanpipas.

Gabaon llaqtayoc kaqkunawan contrato rurasqankumanta

9 ¹Jordan Mayupa kaylaw chimpanpi *yachaq llapallan reykunam chay guerrakunamanta uyarirurqaku. Chay reykunam karqaku orqo lawpi yachaqkuna, waqtakunapi yachaqkuna, Mediterraneo sutiyoq hatun lamar qochapa patanpi yachaqkuna chaynataq Libano Orqo lawkama yachaqkuna. Paykunamá karqa Het casta runakuna, Amor casta runakuna, Canaan casta runakuna, Ferez casta runakuna, Hiv casta runakuna chaynataq Jebus casta runakuna. ²Kaykunata uyarispankumá huñunakururqaku chuilla runa hinalla Josueypa chaynataq Israel castakunapa contranpi peleanankupaq. ³Gabaon llaqtapi yachaqkunañataqmi uyarirurqaku Jerico llaqtatawan Hai llaqtata Josuey imam rurarusqanta. ⁴Paykunaqa sacre kaywan ruraspankum comisionwan hamuq tukurqaku mawka costalkunata, mawka llikipasqa sirapasqa odrekunata asnonkuman cargakuruspa. ⁵Hamurqakuqa mawka remendasqa *usutayoqmi chaynataq mawka pachayoqmi hinaspa ñanninkupaqpas chaki qoqarasqa tantayoqmi. ⁶Hamurqakumá Josueyman Gilgal law campamentopi kachkaptin. Josueytawan Israelpa mirayninkunatam nirqaku:

—Karu nacionmantam ñoqaykuqa hamuniku. Ruraychikýá ñoqaykuwan contratota —nispa.

⁷Israel runakunam chay Hiv casta runakunata nirqaku:

—Ichapas qamkunaga hichpaykupi *yachankichik ¿Imaynataq qamkunawanqa contratota ruraymanku? —nispa.

⁸Ichaqa paykunam Josueyta nirqaku:

—Ñoqaykuqa serviqníkikunam kaniku —nispa.

Josueymi nirqa paykunata:

—¿Pitaq qamkunaga kankichik? ¿Maymantataq hamuchkankichik? —nispa.

⁹Paykunam nirqaku:

—Ñoqaykuqa llumpay karu nacionmantam hamurqaniku yupaychasqayki Tayta Diospa ancha reqsisqa sutinrayku. Uyarirqanikum Egipto nacionpi paypa tukuy ima rurasqankunata. ¹⁰Uyarirqanikutaqmi Jordan Mayupa waklaw chimpanpi kaq Amor casta runakunapa iskay reyninkuta tukuy ima rurasqantapas, paykunaga karqa Hesbon llaqtapi Rey Sehonwan Astarot llaqtapi *yachaq Basan lawpi Rey Ogmi. ¹¹Chayraykum ancianoypupiwan llaqtaykupi llapallan yachaqkuna niwarqaku: “Ñannikichikpaq necesitaspaykichikta apaspayá riychik paykunapa kasqanman hinaspayá nimuychik: ‘Ñoqaykuqa serviqníkikunam kaniku, kunanyá contratota ñoqaykuwan ruraychik’ ” nispa. ¹²Kay tantaykutam wasiykumanta lloqsimusqayku punchaw apamurqaniku qonichkaqlata, kayqaya kunanqa chakiruspan qoqarachkanña. ¹³Kay odrekunamanpas mosoqllemanmi vinota huntachimurqaniku. Kayqaya kunanqa llikipasqaña kachkan, kayqaya pachaykupas, *usutaykupas karu-karumanta hamusqaykurayku mawkayasqaña kachkan —nispa.

¹⁴Chaymi runakuna paykunapa apamusqankuta qawaspanku creerurqaku. Ichaqa Tayta Diostam mana tapurqakuchu. ¹⁵Josueymi paykunawan hawkalla kanankupaq contratota rurarqa chaynapi paykunata mana wañuchinankupaq. Huñunasqa Israel casta runakunapa jefenkunapas juramentarqakum chaynata ruranankupaq.

¹⁶Ichaqa paykunawan contrato rurasqankupa kimsa punchawllanmantam uyarirurqaku Gabaon llaqtamanta chay runakunaga kasqankuta, yacharurqakumá hichpankupi *yachaq vecinollanku kasqankuta. ¹⁷Chayraykum Israelpa mirayninkuna lloqsiruspanku paykunapa llaqtankuman kimsa punchawpi chayarurqaku. Chay sacre runakunapa llaqtankum karqa Gabaon, Cafira, Beerot hinaspa Kiriath-jearim. ¹⁸Ichaqa Israelpa mi-

rayninkunam paykunata mana wañurachirqakuchu, chaynataqa ruraraqaku paykunapa jefenkuna Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa sutinpi juramentasqankuraykum.

Chaymi huñunasqa Israel casta llapallan runakuna jefenkunapa contranpi rimarqaku. ¹⁹Aswanqa llapallan jefekunam huñunasqa llapallan runakunata nirqaku:

—Ñoqaykuqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosraykum juramentarqaniku. Chayraykum paykunataqa mana imanachwanpaschu. ²⁰Paykunawanqa kaynatam rurasunchik: Paykunataqa manam wañuchichwanchu. Wañurachiptinchikqa juramento rurasqanchikraykum Tayta Diospa piñakuynin ñoqanchikpi kanman —nispa.

²¹Israel casta jefekunapaq nirqakutaqmi :

—Hinalla kawsachunku ichaqa paykunam kanqaku llapallan runakunapaq yantaq hinaspa yaku apamuq —nispa.

Chaynapim jefekuna cumplirqaku prometesqankuta.

²²Josueymi Gabaon llaqtayoqkunata tapurqa:

—Hichpallaykupi *yachachkaspaqa ¿imasqataq engañawarqankiku: “Llumpay karumantam hamuniku” nispaqa? ²³Kunanqa ñakasqa kaspam sirvientekunaña kankichik. Manataqmi qamkunamanta faltanqachu Diosniypa templonpaq yantamuq nitaq yaku astamuqpas —nispa.

²⁴Chaymi Josueyta nirqaku:

—Yupaychasqayki Tayta Dios tukuy kay allpata qamkunaman qosunaykichikpaq hinaspa allpapi llapallan *yachaqkunata wañuchinanpaq serviqnin Moisesman kamachisqanta yacharuspaykum wañuchiwanaykikumanta ancha llataña manchakuspa chaynataqa rurarkaniku. ²⁵Kunanqa makikipim kaniku. Tanteasqaykiman hinayá ñoqaykuwan ruray —nispa.

²⁶Chaymi Josuey chaynata paykunawan rurarqa. Chaynapitaqmi Israelpa mirayninkuna wañurachinanmanta paykunata librarurqa. ²⁷Josueymi chay punchaw churarurqa paykunata Israelpa mirayninkunapaq yantamuq chaynataq yaku astamuq kanankupaq, churarurqataqmi Tayta Diospa akllasqan sitiopi altarninpaq yantamunankupaqpas chaynataq yakuta astamunankupaqpas. Chaymantapunim kay libro qellqasqa kasqan tiempokama Gabaon llaqtayoq runakunapaq chayna sirviente karqaku.

Amor casta runakuna vencesqankumanta

10 ¹Israel casta runakunam Jerico llaqtata chaynataq reynintapas vencerusqankuman hina vencerurqaku Hai llaqtata chaynataq reynintapas, chaytam yacharurqa Jerusalem llaqtapa reynin adonizedec. Yacharurqataqmi Gabaon llaqtayoqkunapaq Israel casta runakunawan hawkalla kanankupaq contratota ruraruskutapas chaynataq kuskafia *yachasqankutapas. ²Chaymi Rey Adonisedecqa runankunapiwan anchallataña mancharikururqaku. Gabaon llaqtapa karqa reypa yachanan hatun llaqta hinaraqmi, Gabaon llaqtapa Hai llaqtamantapas aswan hatunraqmi karqa, llapallan runankunapas valeroso soldadokunam karqa. ³Jerusalem llaqtapi Rey Adonisedecmá kacharqa Hebron llaqtapi rey Hohanman, Jarmut llaqtapi Rey Pireanman, Laquis llaqtapi Rey Jafiaman hinaspa Eglon llaqtapi Rey Debirmen kaynata nisan:

⁴—Hamuychik ñoqaman hinaspa yanapawaychik Gabaon llaqtapi *yachaqkunapa contranpi peleananchikpaq. Paykunam Josueywan chaynataq Israelpa mirayninkunawan hawkalla kanankupaq contratota rurarunku —nispa.

⁵Huñanakurqakumá Amor casta runakunapa pichqa reyninku. Chay reyninkunam karqa Jerusalem llaqtapi rey, Hebron llaqtapi rey, Jarmut llaqtapi rey, Laquis

llaqtapi rey chaynataq Eglon llaqtapi rey. Paykunamá llapallan tropankunawan paspanku peleanankupaq campamentota sayachirqaku Gabaon llaqtapa hichpanpi.

⁶Gilgal law campamentopi Josuey kachkaptinmi Gabaon llaqtapi *yachaqkuna willachimurqaku kaynata:

—Ama dejaruwaspaykikuyá chaylla pasamuy. Hinaspaykiyá kay serviqnínikunata yanapaykuwayku hinaspa salvaykuwayku. Orqo lawpi yachaq Amor casta runakunapa llapallan reyninkum ñoqaykupa contraykupi huñunakaramunku —nispa.

⁷Josueymi Gilgal lawmanta pasarqa guerrapaq llapallan soldadonkunapiwan chaynataq llapallan valeroso soldadonkunapiwan. ⁸Tayta Diosmi Josueyta nirqa:

—Ama manchakuychu, paykunataqa ñoqam makikiman churasaq. Manam mayqanninpas qanwan peleaytaqa atinqakuchu —nispa.

⁹Gilgal lawmantamá Josuey pasarqa tukuy tuta chaynapi qonqayllamanta Amor casta runakunata atacamunanpaq. ¹⁰Tayta Diosmi Israelpa mirayninkunapa ñawpaqninpi Amor casta runakunata musparachirqa. Chaymi Israelpa mirayninkuna anchallataña wañurachirqaku Gabaon llaqtapa hichpanpi. Bet-horon llaqtaman riq ñanninta qatispankutaqmi wañuparachirqaku Azeca llaqtaman chaynataq Maceda llaqtaman chayanankukama. ¹¹Israelpa mirayninkunamanta Amor casta runakuna Bet-horon llaqtapa bajadanta aygeqkunamanñataqmi Tayta Dios chayarachimurqa cielomanta hatun rumikuna hina runtu parata, chaynataqa chayarachimurqa Azeca llaqtaman chayanankukamam. Chay runtu parawan wañuchisqakunam aswan achka karqaku Israelpa mirayninkunapa espadanwan wañuqkunamantapas. ¹²Amor casta runakunata Israelpa mirayninkunaman Tayta Dios entregasqan punchawpim Israel castakuna qawachkaptin Tayta Diosta mañakuspan Josuey kaynata nirqa:

Yaw inti, sayaykuy Gabaon llaqtapa altonpi, nispa.

Yaw killa, sayaykuy Ajalon qechwapa altonpi, nispa.

¹³Intipas sayarurqam enemigonkunamanta vengakunankama.

Killapas sayarurqam Israel runakuna vengakunankama.

Chayna sucedekusqanmi qellqasqa kachkan Jeserpa libronpi:

Intim chawpi punchawpi sayaruspan huk punchawpuni mana seqaykurqachu.

¹⁴Manam chayna punchawqa karqachu ñawpaqtapas nitaq qepatapas. Chay punchawllapim Tayta Dios kasurqa runapa chayna mañakusqanta. Chaynatam Tayta Dios rurarqa Israel castapa favorninpi peleaspan.

¹⁵Josueymi lliw runankunapiwan kutikurqa Gilgal lawpi campamentonkuman.

¹⁶Pichqan reykunañataqmi lluptikuspanku pakakurqaku Maceda law machaypi.

¹⁷Josueymanmi willaykurqaku pichqan reykunaqa Maceda law machaypi pakakusqankuta. ¹⁸Josueymi kamachirqa:

—Hatun rumikunata tanqaspa machaypa punkunman churaramuychik, churamuychiktaqyá machay cuidaqkunatapas. ¹⁹Qamkunaqa ama demoraspayá enemigoykichikta qatipaychik llaqtankuman ama yaykunankupaq. Paykunataqa Tayta Diosmi makikichikman churaykun —nispa.

²⁰Josueymi Israelpa mirayninkunapiwan Amor casta runakunata wañuparachirqaku. Paykunamanta puchuqkunañataqmi yaykururqaku murallasqa llaqtankuman. ²¹Israel

tropakunañataqmi kutimurqaku sanolla Josueypa kasqan Maceda lawpi campamento-man. Chaymantapunim Israelpa mirayninpa contranpiqa manaña pipas rimarqakuñachu.

²² Josueymi kamachirqa:

—Machaypa punkunta kichamuspa horqomuychik chay pichqa reykunata —nispa.

²³ Chaynata ruraspankum horqomurqaku machaymanta chay pichqan reykunata otaq Jerusalem llaqtapi reyta, Hebron llaqtapi reyta, Jeremot llaqtapi reyta, Laquis llaqtapi reyta chaynataq Eglon llaqtapi reyta. ²⁴ Chay reykunata pusaramuptinkum Josuey qayarqa Israel llapallan runakunata hinaspan soldadokunapa jefenkunata otaq guerrapi peleaqmasinkunata kamachispan nirqa:

—Asuykamuspaykichik kay reykunata matankanpi saruychik —nispa.

Paykunam asuykuspanku reykunata matankanpi sarurqaku. ²⁵ Josueymá paykunata nirqa:

—Ama manchakuychikchu nitaq hukmanyaychikchu. Kallpanchakuspayá qarinchakuychik. Kaynatam Tayta Dios ruranqa contraykichikpi peleaq llapallan enemigoykichikta —nispa.

²⁶ Chaynata niruspanmi Josuey wañurachirqa reykunata hinaspan pichqa sachakunapi warkurachirqa. Chaypim warkurayarqaku tardeyquqkama. ²⁷ Inti seqaykunanaq kachkaptinñataqmi Josuey kamachirqa warkusqankumanta horqomuspanku pakakusqanku machayman wischumunankupa. Chaynata ruraspankumá hatun rumikunata churaramurqaku machaypa punkunman. Chaynam kachkan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Wakin llaqtakuna vencesqankumanta

²⁸ Josueyqa Maceda llaqtatapas hina chay punchawllapitaqmi vencerurqa. Llaqtatawan reyta atacaspanmi pasaypaqta wañurachirqa, Maceda llaqtapi reytapas Jerico llaqtapi reyta hinam rurarqa.

²⁹ Chaymantañataqmi Josueyqa peleananpaq pasarqa Libna llaqtaman, chaymanqa pasarqa Israel casta llapallan runakunapiwanmi. ³⁰ Chay llaqtatapas reynintintam Tayta Dios entregaykurqa Israel castakunaman. Chaypim espadawan pasaypaqta wañurachirqaku llapallan kawsaqkunata. Libna llaqtapi reytam rurarqa Jerico llaqtapi reyta hina.

³¹ Josueymi llapallan tropankunawan pasarqaku Libna llaqtamanta Laquis llaqtaman hinaspan campamentonkuta chay llaqtapa hichpanpi sayachirqaku chaypi runakunawan peleanankupa. ³² Laquis llaqtatapas Tayta Diosqa paykunamanmi qoykurqa. Paykunam vencerurqaku paqarinnintin punchawlla hinaspan wañurachirqaku llapallan chaypi kawsaqkunata Libna llaqtapi kaqkunawan rurasqankuta hina. ³³ Gezer llaqtapi Horam sutiyoq reymi rirqa Laquis llaqtata yanapananpaq. Aswanqa Josueymi paytawan chaynataq tropankunata wañurachirqa mana chullatapas puchuspa.

³⁴ Josueymi llapallan Israel tropakunawan pasarqaku Laquis llaqtamanta Eglon llaqtaman. Campamentonkutam chay llaqtapa hichpanpi sayarachirqaku chay llaqtapi runakunawan peleanankupa. ³⁵ Hina chay punchawllapim venceruspanku espadawan wañurachirqaku llapallan chaypi kawsaqkunata. Chinkarachirqakumá Laquis llaqtapi runakunawan tukuy rarasqankuta hina.

³⁶ Josueymi llapallan Israel tropakunawan pasarqaku Eglon llaqtamanta Hebron llaqtaman chaypi runakunawan peleanankupa. ³⁷ Chaypipas venceruspankum espadawan wañurachirqaku Hebron llaqtapi reyta chaynataq llapallan llaqtachakunapi kawsaqkunatapas. Mana chullatapas puchuspankum chinkarachirqaku Eglon llaqtapi runakunawan

rurasqankuta hina. ³⁸ Josueymi llapallan Israel tropakunawan kutimurqa Debir llaqtaman chay llaqtapi runakunawan peleanankupa. ³⁹ Vencerurqakum Debir llaqtapi reyta chaynataq llapallan llaqtachankunapi kaqkunatapas. Espadawanmi wañurachirqaku llapallan kawsaqqunata mana chullatapas puchuspa. Imaynatam ruraraqaku Hebron llaqtatapas hinaspas Libna llaqtatapas reynintinta chaynallatam ruraraqaku Debir llaqtatapas reynintinta.

⁴⁰ Josueymá wañuchirqa lliw orqokunapi kaqkunata, Neguev lawpi kaqkunata, qechwa law moqokunapi kaqkunata chaynataq orqopa waqtankunapi kaqkunatapas. Wañuchirqakumá reyninkunatapas chaynataq llapallan kawsaqqunatapas mana chullatapas puchuspanku, chaynataq ruraraqaku Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa kamachisqanman hinam. ⁴¹ Josueymi enemigonkunata wañuchirqa Cades-barnea llaqtamanta Gaza llaqtakama chaynataq Gosen lawmanta Gabaon llaqtakama. ⁴² Josueymi llapallan chay reykunata huk guerrallawan vencerspan allpankunatapas dueño chakururqa Israelpa yupaychasqa Tayta Dios paykunapa favorninpi peleasqanrayku. ⁴³ Chaymantam Josueyqa kutirqa llapallan tropankunawan Gilgal lawpi campamentoman.

Rey Jabinta yanapaqninkunatawan vencesqankumanta

11 ¹ Hazor llaqtapi Rey Jabinmi chay pasaqkunamanta uyarispan kacharqa Madon llaqtapi Rey Jobabman, Simron llaqtapi reyman, Acsaf llaqtapi reyman, ² norte law orqokunapi kaq reykunaman, Cineret Qochapa surlawnin Araba Qechwapi kaqkunaman chaynataq intipa seqaykunan Dor llaqta lawpa waqtankunapi hinaspas orqonkunapi kaq reykunamanpas. ³ Payqa kacharqataqmi intipa qespimunan hinaspas seqaykunan lawpi kaq Canaan casta runakunamanpas, Amor casta runakunamanpas, Het casta runakunamanpas, Ferez casta runakunamanpas, orqokunapi kaq Jebus casta runakunamanpas chaynataq Hermon Orqopa waqtan Mizpa lawpi kaq Hiv casta runakunamanpas. ⁴ Chay reykunamá lloqsirqaku llaqa tropankunawan. Paykunaqa karqa lamar qochapa patanpi aqo hina llumpa-llumpay achkallañam. Guerrapaq caballonkupas, carretankupas nana-nanaqmi karqa. ⁵ Llapallan chay reykunamá hukllawakuruspanku Merom Qochapa hichpanman hamururqaku hinaspam chaypi campamentonkuta sayachirqaku Israel castakunawan peleanankupa.

⁶ Aswanqa Tayta Diosmi nirqa Josueyta:

—Ama manchakuychu paykunata, paqarinmi kunan hina horata Israel castakunaman llapallan chay runakunata wañusqata entregasaq. Chaymi caballonkunapa ankuta kuchunki, carretankunatapas kañankitaqmi —nispa.

⁷ Josueymi llapallan tropankunawan paykunapa contranpi pasarqaku Merom Qochapa hichpankama, qonqayllamanta chayaruspa paykunata atacarqaku.

⁸ Tayta Diosmi qoykurqa Israel casta runakunaman chaymi paykuna vencerspanku qatirqaku Hatun Sidon llaqtakama chaynataq Misrefot-maim lawkama chaynataq intipa qespimunan law Mizpa Qechwakama. Paykunatamá wañuchirqaku mana chullatapas puchuspa. ⁹ Josueymi Tayta Diospa nisqanta hina paykunawan ruraspan caballonkupa ankunta kuchurarirqa, carretankutapas kañarurqataqmi.

¹⁰ Chay punchawllam Josuey kutiramusan dueño chakururqa Hazor llaqtata hinaspam reyninta wañurachirqa espadawan. Ñawpaqtaqa chay Hazor llaqtam karqa yanapaqnin gobierno llaqtakuna kamachiq. ¹¹ Chay Hazor llaqtapi llapallan kawsaqqunatam espadawan wañurachirqaku. Chinkarachirqakumá mana chullatapas puchuspa. Hinaspataqmi chay Hazor llaqtataqa kañarurqaku. ¹² Josueyqa vencerurqataqmi chay wakin llaqtakunatapas reyninkunatawan. Espadawan wañurachispa pasaypaqta chinkarachirqa

Tayta Diospa serviqnin Moisespa kamachisqanman hina. ¹³Chaywanpas moqokunapi kaq llapallan llaqtakunataqa manam kañarqakuchu aswanqa Hazor llaqtallatam. ¹⁴Chay llaqtakunamantam qechurqaku llaqa kapuqninkuta chaynataq animalninkutapas. Llapallan runakunatam ichaqa wañurachirqaku espadawan mana chullallatapas puchuspa.

Moisespa kamachisqanta Josuey cumplisqanmanta

¹⁵Tayta Diospa kamachisqanta hinam Moisespas kamachirqa Josueyman. Chaymi Josueypas chaynata rurarqa Tayta Diospa Moisesman lliw kamachisqankunata cumplispan. ¹⁶Josueymá dueñoachakurqa llaqa chay allpata, orqokunata, llapallan Neguev lawta, Gosen law llapallan allpakunata, moqokuna lawta, Jordan Mayupa qechwanta, Israel castakuna *yachananpaq orqokunata chaynataq waqtankunatapas. ¹⁷Seir lawman riq Malac Moqomantapunim Hermon Orqopa uraynin Libano law pampapi Baal-gad llaqtakama Josuey vencerurqa hinaspa llapallan reyninkunatapas wañurachirqa. ¹⁸Unay tiempom Josuey karqa guerrapi chay llapallan reykunawan. ¹⁹Manam karqachu Israelpa mirayninkunawan hawkalla kanankupaq contrato ruraq llaqta, aswanqa Gabaon llaqtapi *yachaq Hiv casta runakunallam. Llapallan chay llaqtakunatamá guerrapi peleaspa vencerurqaku. ²⁰Kikin Tayta Diosmi chay runakunapa sonqonta rumiyarachirqa chaynapi Israel castapa contranpi peleaspanku mana llakipayasqa kanankupaq chaynataq chinkachisqa kanankupaq. Chinkachisqamá karqaku Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina.

²¹Chay tiempopitaqmi Josueyqa rispan wañurachirqa orqokunapi *yachaq Anac casta runakunata otaq Hebron llaqtapi kaqkunata, Debir llaqtapi kaqkunata, Anab llaqtapi kaqkunata, Juda casta runakunapa yachanan orqokunapi kaqkunata chaynataq Israel casta runakunapa yachanan orqokunapi kaqkunatapas. Josueymá chinkarachirqa paykunatapas chaynataq llaqtankutapas. ²²Israelpa mirayninkunapa yachanan allpapiqa Anac casta runakunamantaqa manam puchurqachu mayqanpas aswanqa puchurqa Gaza llaqtapi, Gat llaqtapi chaynataq Asdod llaqtapi kaqkunallañam.

²³Josueymá dueñoachakururqa llapallan allpata Moisesman Tayta Diospa nisqanpi hina. Chay allpatam Israel castakunaman herenciata hina partirqa, sapa ayllumanmi tupaqninta qorqa. Chay tiempomantam manaña guerra karqachu chay allpapi.

Moisespa vencesqan reykunamanta

12 ¹Intipa qespimunan law Jordan Mayupa chimpanpi *yachaq reykunatam Israelpa mirayninkuna vencerurqaku. Dueñoachakururqakumá Arnon Mayuchamanta Hermon Orqokama, dueñoachakururqakutaqmi intipa qespimunan law Jordan Mayupa patanpi kaq qechwatapas. Chaylaw allpapi kaq reykunam karqa kaykuna:

²Hesbon llaqtapi *yachaq Amor casta runakunapa reynin Sehon. Paypa gobiernasqan allpam karqa Arnon Wayqopa patanpi kaq Aroer llaqtamanta otaq wayqopa chawpinmanta qallarisa Galaad law parten allpa Jaboc Wayqokama otaq Amonpa mirayninkunapa colindankama. ³Rey Sehonqa gobiernarqataqmi intipa qespimunan law Jordan Mayupa qechwantapas, Cineret Qochamanta qallarisanmi gobiernarqa qechwapi qochakama otaq Kachi Qochakama, surlawpipas gobiernarqataqmi Bet-jesimot lawmanta qallarisa Pisga Orqopa waqtankama. Munaychakurqataqmi chaylaw allpakunapipas.

⁴Vencerqakutaqmi Refaim casta runakunamanta puchuq Rey Ogtaq. Paymi Basan lawpi rey kaspan *yacharqa Astarot llaqtapi chaynataq Edrei llaqtapipas.

⁵Rey Ogqa gobiernarqataqmi Hermon Orqopipas, Salca llaqtapipas chaynataq lliw

Basan lawpipas Gesur lawkama hinaspa Maaca lawkama. Gobiernarqataqmi Galaad law parten allpapipas Hesbon llaqtapi Rey Shehonpa colindankama.

⁶Chay reykunatamá Tayta Diospa serviqnin Moises chaynataq Israelpa mirayninkuna vencerurqaku. Hinaptinmi Moises partirqa chay allpakunata dueñoachakunankupaq Ruben aylluman, Gad aylluman chaynataq Manases parten ayllumanpas.

Josueypa vencesqan reykunamanta

⁷Intipa seqaykunan law Jordan Mayupa chimpanpi *yachaq reykunatam Josuey chaynataq Israelpa mirayninkuna vencerurqaku. Dueñoachakurqakumá Libano Moqopa patan pampapi kaq Baal-gad llaqtamanta Seir Orqoman riq Halac Orqokama. Chay allpakunatam Josuey partirqa Israel casta sapa ayllukunaman tupasqanman hina.

⁸Allpatamá qorqa orqokunapi, moqokunapi, Jordan Mayupa patan qechwapi, waqtakunapi, chunniqkunapi chaynataq Neguev lawpipas. Chay allpakunam karqa Het casta runakunapa, Amor casta runakunapa, Canaan casta runakunapa, Ferez casta runakunapa, Hiv casta runakunapa chaynataq Jebus casta runakunapa allpankuna.

⁹Vencesqanku reykunam karqa: Jerico llaqtapa reynin, Betel llaqtapa hichpanpi kaq Hai llaqtapa reynin, ¹⁰Jerusalen llaqtapa reynin, Hebron llaqtapa reynin, ¹¹Jarmut llaqtapa reynin, Laquis llaqtapa reynin, ¹²Eglon llaqtapa reynin, Gezer llaqtapa reynin, ¹³Debir llaqtapa reynin, Geder llaqtapa reynin, ¹⁴Horma llaqtapa reynin, Arad llaqtapa reynin, ¹⁵Libna llaqtapa reynin, Adulam llaqtapa reynin, ¹⁶Maceda llaqtapa reynin, Betel llaqtapa reynin, ¹⁷Tapua llaqtapa reynin, Hefer llaqtapa reynin, ¹⁸Afec llaqtapa reynin, Saron llaqtapa reynin, ¹⁹Madon llaqtapa reynin, Hazor llaqtapa reynin, ²⁰Simron-meron llaqtapa reynin, Acsaf llaqtapa reynin, ²¹Taanac llaqtapa reynin, Meguido llaqtapa reynin, ²²Cedes llaqtapa reynin, Jocneam law Carmelo llaqtapa reynin, ²³Dor lawpi kaq Dor llaqtapa reynin, Gilgal lawpi kaq Goim llaqtapa reynin ²⁴hinaspa Tirsal llaqtapa reynin. Paykunam karqaku kimsa chunka hukniyoq reykuna.

Manaraq dueñoachakusqanku allpakunamanta

13 ¹Josuey anchata yuyaqyaruptinñam payta Tayta Dios nirqa: —Qamqa ancha yuyaqñam kanki chaywanpas kachkanraqmi achkallaña allpakuna dueñoachakunapaq. ²Puchuq allpakunaqa kaykunam: Filistea casta runakunapa lliw allpankuna chaynataq Gesur casta runakunapa allpankuna. ³Chay allpakunaqa qallarimuchkan Egipto nacionpa inti qespimunan lawpi Sihor Mayumantam hinaspa pasan Norte lawpi kaq Ecron llaqtapa linderonkama. Chay allpakunam Canaan casta runakunapa allpankuna. Chay allpakunapim kachkan Filistea casta runakunapi pichqantin kamachikuqkunapa llaqtankuna otaq: Gaza llaqta, Asdod llaqta, Ascalon llaqta, Gat llaqta hinaspa Ecron llaqta, chay allpakunapitaqmi kachkan Av casta runakunapa allpankupas. ⁴Puchuchkanraqmi Canaan casta runakunapa surlawninpi allpakunapas, chay allpakunaqa chutarikuchkan Sidon llaqtayoq runakunapa allpanmantam Afec llaqtakama chaynataq Amor casta runakunapa linderonkama. ⁵Puchuchkanraqmi Gebli casta runakunapa allpanpas chaynataq intipa qespimunan lawpi lliw Libano allpapas otaq Hermon Orqopa urayninpi kaq allpapas, chay allpaqa chutarikun Baal-gad llaqtamantam Hamat Qasakama. ⁶Israelpa mirayninkunapa ñawpaqninmantam ñoqa wischusaq Libano Orqokunapi llapallan *yachaqkunata, paykunataqa wischusaq Misrefot-maim lawkamam. Wischusaqtaqmi Sidon llaqtayoq llapallan runakunatapas. Qanmi allpata partinki Israel castakunaman herencia allpanku kananpaq, chaynataqa ruranki

qanman kamachisqaypi hinam. ⁷Herencianku kananpaqmi allpata partinki isqonnintin ayllukunaman chaynataq Manases parten ayllumanpas.

Intipa qespimunan lawpi allpakunamanta

⁸Manases ayllupa huknin partenqa, Ruben aylluwanmi chaynataq Gad aylluwanmi chaskirunkuña herencia allpankuta. Chaytam Moises qorqa paykunaman Jordan Mayupa chimpan intipa qespimunan lawpi. Tayta Diospa serviqnin Moisesmá paykunaman qorqa. ⁹Moisespa chay allpa qosqanmi qallarirqa Arnon Wayqopa patanpi kaq Aroer llaqtamanta chaynataq wayqopa chawpinpi kaq llaqtamanta hinaspa chutarikurqa Medeba pampanta Dibon llaqtakama. ¹⁰Qorqataqmi Hesbon llaqtapi gobiernaq Rey Sehonpa llapallan llaqtankunatapas Amonpa mirayninkunapa linderonkama. ¹¹Qorqataqmi Galaad lawpi allpatapas, Gesur casta runakunapa allpatapas, lliw Hermon Orqotapas chaynataq lliw Basan law allpatapas Salca llaqtakama ¹²otaq Basan lawpi Rey Ogpa llapallan gobiernasqan allpankunatapas. Chay Ogmi *yacharqa Astarot llaqtapi chaynataq Edrei llaqtapi. Paymi karqa Refaim casta runakunapa puchuqnin. Paykunatam Moises venceruspan allpankuta dueño chakururqa. ¹³Aswanqa Gesur casta runakunatawan Maaca casta runakunataqa Israelpa mirayninkunapaq manam wischurqakuchu, chayraykum paykunapa Israel castakunawan hinalla *yachachkanku kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

¹⁴Levi ayllumanmi ichaqa herenciankupaq allpata Moises mana qorqachu. Israelpa yupaychasqan Tayta Diosman Israel casta runakunapa kañanan ofrendam karqa Levi ayllupa herencianqa.

¹⁵Ruben ayllumanmi haykam castankuman hina Moises qorqa allpata. ¹⁶Paykunapa allpankunam karqa Medeba pampa, chay allpapa linderonkunam qallarirqa Arnon Wayqopa patanpi kaq Aroer llaqtamanta chaynataq wayqopa chawpinpi kaq llaqtamanta. ¹⁷Chay pampapa llaqtankunam karqa Hesbon llaqta chaynataq pampapi kaq kay lliw llaqtakunapas: Dibon llaqta, Bamot-baal llaqta, Bet-baal-meon llaqta, ¹⁸Jahaza llaqta, Cademot llaqta, Mefaat llaqta, ¹⁹Quiriataim llaqta, Sibma llaqta, qechwa law orqopi kaq Zaret-sahar llaqta, ²⁰Bet-peor llaqta, Pisqa Orqopa waqtankuna chaynataq Bet-jesimot llaqta. ²¹Ruben ayllupa allpankunamá karqa pampapi llaqtakuna chaynataq Hesbon llaqtapi gobiernaq Amor casta runakunapa reynin Sehonpa gobiernasqan allpakuna. Rey Sehontaqa Madian casta runakunapa jefekunatawanmi Moises wañurachirqa. Chay jefekunam karqa: Evi, Requem, Zur, Hur hinaspa Reba. Chaykunam karqa Rey Sehon serviqnin otaq paypa allpanpi yachakuna. ²²Israelpa mirayninkunapaq wañurachirqakutaqmi Beorpa churin adivinaq Baalamtapas, paytaqa wañurachirqaku guerrapi wañuchisqanku runakunatawan kuskatam. ²³Rubenpa mirayninkunapa allpankupa linderonmi pasarqa Jordan Mayukama. Tukuy chaykunamá karqa Rubenpa mirayninkunapa herencia allpanku, castankuman hinam chay llaqtakunapaq paykunapaq karqa, paykunapaqtaqmi karqa muyuriqninpi llaqtachakunapas.

²⁴Gad ayllumanmi haykam castankuman hina Moises qorqa allpata. ²⁵Herenciankupaq allpam karqa Jazer llaqta chaynataq Galaad lawpi llapallan llaqtakunapas, chay allpaqa ñawpaqtaq karqa Amonpa mirayninkunapa parten allpa, chaynaqa chaykunatapas Moisesmá qorqa Raba llaqtapa hichpanpi kaq Aroer llaqtakama. ²⁶Qorqataqmi Hesbon llaqtamanta qallariq allpatapas Ramat-mizpa llaqtakama chaynataq Betonim llaqtakama, qorqataqmi Mahanaim llaqtamanta qallariq allpatapas Debir llaqtapa linderonkama. ²⁷Herenciankupaq allpataqmi karqa qechwa lawpi Bet-aram llaqtapas Bet-nimra llaqtapas, Sucot llaqtapas chaynataq Zafon llaqtapas otaq Hesbon llaqtapi gobiernaq Rey Sehonpa gobiernasqan wakin allpakunapas. Chay allpakunapaq karqa intipa qespimunan law Jor-

dan Mayupa waklaw chimpanpim, chay hatun allpaqa chayarqa Cineret Qochapa surlaw patankamam. ²⁸Tukuy chaykunamá karqa Gadpa mirayninkunapa herencia allpanku, castankuman hinam chay llaqtakuna paykunapq karqa muyuriqninpi llaqtachakunapiwan.

²⁹Manases ayllupa huknin partenmanpas haykam castankuman hinam Moises qorqa allpata. ³⁰Paykunapa allpanmi karqa Mahanaim llaqtamanta qallarispa lliw Basan law allpakuna otaq Rey Ogpa gobiernasqan lliw allpakuna otaq Basan lawpi kaq Jair castapa *yachasqan soqta chunka llaqtachakuna. ³¹Paykunapataqmi karqa Galaad lawpi parten allpakunapas, Astarot llaqtapas chaynataq Edrei llaqtapas. Kay llaqtakunam karqa Basan lawpi Rey Ogpa gobiernasqan llaqtakuna. Chay allpakunam karqa Manasespa churin Maquirpa parten ayllukunapq, chaynaqa karqa haykam castankuman hinam.

³²Kay allpakunatamá herenciankupa Moises partirqa Jerico llaqtapa waklawnin Jordan Mayupa chimpanpi otaq intipa qespimunan law Moab runakunapa allpan pampakunapi. ³³Leviy ayllumanmi ichaqa Moises mana qorqachu herenciankupa allpata, kaynata nisqanrayku:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi qamkunapa herencyaykichikqa —nispa.

Canaan allpata Josuey partisqanmanta

14 ¹Canaan allpapim Israelpa mirayninkuna herenciankuta chaskirqaku. Chaytam paykunaman partirqa sacerdote Eleazar, Nunpa churin Josuey chaynataq Israel ayllukunapa kamachiqninkunapas. ²Chay allpataqa suerteaspankum paykunaman partirqaku herenciankupa, partirqakumá isqonnintin ayllukunaman chaynataq parten ayllumanpas Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina. ³Ruben hinaspa Gad ayllumanpas chaynataq Manases parten ayllumanpas Moisesqa qorqañam herenciankupa allpata, qorqaqa Jordan Mayupa waklaw chimpanpim. Leviy castakunamanmi ichaqa wakin ayllukunaman hinaqa mana qorqachu herenciankupa allpata. ⁴Joseypa mirayninkunam karqa iskay ayllukuna, chay ayllukunaqa karqa Manaseswan Efrainmi. Chaymi Leviy castakunamanqa mana qorqakuchu herenciankupa allpata. Paykunamanqa qorqaku *yachankupaq llaqtakunallatam, qorqakutaqmi vacankupaqpas, owejankupaqpas chaynataq cabrankupaqpas echaderokunata. ⁵Moisesman Tayta Diospa kamachisqanta hinallam Israelpa mirayninkuna allpata partinakurqaku.

Calebpa tocancianmanta

⁶Judapa mirayninkunam rirqaku Josueywan rimaq Gilgal lawpi kachkaptin chaymi Cenez casta Jefonepa churin Caleb Josueyta nirqa:

—Qamqa yachankim ñoqamantawan qanmanta Cades-barnea lawpi kachkaptinchik ser-viqnin Moisesman imam Tayta Diospa nisqanta. ⁷Ñoqaqa karqani tawa chunka watayoqmi Tayta Diospa serviqnin Moises Cades-barnea lawmanta Canaan allpa wateqqa kachawap-tinqa. Chaymanta kutimuspaymi ñoqaqa imam kaqlata willakurqani. ⁸Riqmasiykunam ichaqa wakin runakunata hukmanyarachirqaku, chaywanpas yupaychasqanchik Tayta Diosman kasukuq sonqo kaspaymi cumplirqani. ⁹Chay punchawmi Moises juramentaspan niwarqa: “Cheqaptapunipas sarumusqayki allpaqa qampa chaynataq miraynikikunapa herencianmi kanqa, yupaychasqanchik Tayta Diosman kasukuq sonqo kasqaykiraykum wiñaypaq herencyayki kanqa” nispa. ¹⁰Kayqaya Tayta Dios kawsachiwachkanraq nisqanpi hina tawa chunka pichqayoq watatarraq, Israel casta runakunata chunniqpi purichkaptin Moisesman Tayta Dios kay palabrakunata rimasqanmantapunim kunankama kawsachkani-raq. Kunanqa kachkani pusaq chunka pichqayoq wataypiñam. ¹¹Kallpaypiraqmi kachkani

guerraman rinaypaqpas, Moisespa kachawasqan punchawpi hinaraqmi ñoqaqa kachkani imata ruranyapaqpas. ¹²Tayta Diospa chay punchawpi rimasqanta hinayá kunan qoykuway chay moqokunata. Yachankimiki chay tiempopiqa Anac casta runakuna chay moqokunapi yachasqanta chaynataq murallasqa hatun llaqtakunapas chaypi kasqanta. Tayta Dios yana-pawaptinqa paypa niwasqanpi hinam qarqoruspay dueño chakurusaq —nispa.

¹³Josueymi Jefonepa churin Calebpaq Diospa bendicionninta mañakurqa hinaspam qoykurqa Hebron allpata herencianpaq. ¹⁴Chayraykum Hebron llaqtaqa karqa Cenez casta Jefonepa churin Calebpa herencian kay libro qellqasqa kasqan punchawkama, paypañam karqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosman kasukuq sonqo kasqanray-ku. ¹⁵Hebron llaqtapa ñawpaq sutinga karqa Quiriat-arbam. Arba runaqa karqa Anac casta hatunkaray runam. Chay tiempomantam manaña guerra kargachu chay allpapi.

Juda castakunapa allpankunamanta

15 ¹Juda miraykunapa tocancianmi karqa castankuman hina chaynataq suertesqankuman hina. Paykunapa tocancianqa Edom casta runaku-napa allpanwanmi tupanakurqa hinaspam surlawpipas chayarqa Zin sutiyoq chunniqkama. ²Chay surlawpa linderonmi qallarirqa Kachi Qochapa surlawman qawaq yaku puntarayaqninmanta. ³Chaymantam surlawman pasarqa Acrabim wichayninta hinaspa Zin chunniqninta. Cades-barnea llaqtapa surlawninta pa-saspam chayarqa Hezron llaqtaman. Chaymantañataqmi Adar llaqtanta rispan muyurqa Carca sutiyoq llaqtaman. ⁴Chaymantam pasarqa Asmon lawman hinas-pam lloqsirqa Egipto lawpi wayqoman. Chaymanta pasaspanñataqmi tukururqa Mediterraneo sutiyoq lamar qochapi, chaymi Josuey nirqa:

—Chaynam kapusunkichik surlawman linderoykichik —nispa.

⁵Intipa qespimunan lawman linderonñataqmi karqa Kachi Qochapa enteron patan Jordan Mayupa yaykunan sitiokama. Norte lawman linderonñataqmi qallarirqa Kachi Qochapa puntarayaqninmanta otaq Jordan Mayupa yaykumunanmantapuni. ⁶Chaymantam pasar-qa Bet-hogla llaqtanta hinaspa Bet-araba llaqta norte lawninta, chaymantañataqmi rirqa Rubenpa churin sutiyoq Bohan Qaqakama. ⁷Chaymantañataqmi Acor Qechwanta pasarqa Debir llaqtakama. Chaymantañataqmi pasarqa Adumim wichaypa ñawpaqninpi kaq Gilgal lawkama, chay linderogariki pasarqa wayqopa surlawnintam hinaspam pasarqa En-se-mes Pukyukama, chaymantañataqmi chutarikurqa En-rogel Pukyukama. ⁸Chaymantam pasarqa surlawpi Jebus casta runakunapa kinrayninman riq Ben-hinom Wayqonta. Jebus llaqtapa huknin sutinga Jerusalem llaqtam. Chaymantañataqmi chay linderoga pasarqa Hinom Wayqopa chimpanpi kaq moqopa puntanta intipa seqaykunan lawman, chay mo-qoqa kachkan norte lawpi kaq Refaim Wayqopa tukuyinpin. ⁹Chaymantam muyurirqa orqopa puntanmantapuni Neftoa Pukyukunapa ñawinkama hinaspam pasarqa Efron Mo-qopi llaqtakunapa kasqanta Baala llaqtakama. Chay Baala llaqtapa huknin sutintaqmi karqa Quiriat-jeirim. ¹⁰Baala llaqtamantañataqmi linderoga muyurimurqa intipa seqaykunan law Seir Moqoman hinaspam rirqa Jearim Moqopa waqtanta norte lawpi Quesalon llaqtakama. Chaymantam Bet-semes llaqtanta pasarqa Timna llaqtakama. ¹¹Chaymantañataqmi norte lawman chutarikurqa Ecron llaqtapa waqtanta hinaspam muyurirqa hina chay Siron llaq-tachaman. Chaymantam rirqa Baala Moqonta Jabneel lawman chayanankama hinaspam Mediterraneo sutiyoq lamar qochapi tukurqa. ¹²Intipa seqaykunan law linderoga Mediter-raneo sutiyoq lamar qocham. Chaynamá karqa Juda miraykunapa muyurimuq linderonqa, paykunaqa partinakurqaku castankuman hinam.

Calebpa dueñochakusqan llaqtakunamanta

(Jue 1:10-15)

¹³ Jefonepa churin Calebmanmi Josuey qorqa tocancian allpata. Paymanqa qorqa Juda ayllupa allpan ukunpim Josueyman Tayta Diospa kamachisqanpi hina. Qorqamá Quiriat-arba llaqtata. Chay Quiriat-arba llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron. Chay Arba runam karqa Anacpa abuelon. ¹⁴ Hebron llaqtamantam Caleb qarqorqa Anac casta runapa miraynin kimsa runakunata, chay runakunam karqa Sesai sutiyoq runa, Ahiman sutiyoq runa hinaspa Talmi sutiyoq runa. ¹⁵ Chay llaqtamantam Caleb pasarqa Debir llaqtapi *yachaqkunapa contranpi. Debir llaqtapa ñawpaq sutinga karqa Quiriat-sefermi. ¹⁶ Calebmi nirqa:

—Pipas Quiriat-sefer llaqtata atacaspa venceruqtaqa warmi churiy Acsawanmi casarachispa —nispa.

¹⁷ Hinaptinmi Cenazpa churin Otoniel vencerurqa, Cenazqa karqa Calebpa wawqenmi. Calebqa Otonieltamá warmi churin Acsawan casarachirqa. ¹⁸ Acsam qosan Otonielman hamuspan umacharqa taytan Calebman chakrata mañanan-kupaq. Asnonmanta Acsa uraykuptinmi taytan Caleb tapurqa:

—¿Imataq pasasunki? —nispa.

¹⁹ Chaymi Acsañataq nirqa:

—Neguev allpata qoykuwachkaspaykiqa ama hina kaspayá pukyukunatapas qoykuway —nispa.

Chaymi Caleb qoykurqa hanay lawpi pukyukunatapas chaynataq uray lawpi pukyukunatapas.

Juda ayllupa llaqtankunamanta

²⁰ Castankuman hina Juda ayllupa herenciankuqa kaynam karqa. ²¹ Edom nacionwan tupaq surlaw linderopi llaqtakunaqa kaykunam: Cabseel, Edar, Jagur, ²² Cina, Dimona, Adada, ²³ Cedec, Hazor, Itnan, ²⁴ Zif, Telem, Bealot, ²⁵ Hazor-hadata, Queriot, Hezron, kay Hezron llaqtapa huknin sutinmi karqa Hazor, ²⁶ Amam, Sema, Molada, ²⁷ Hazar-gada, Hesmon, Bet-pelet, ²⁸ Hazar-sual, Beerseba, Bizotia, ²⁹ Baala, Iim, Esem, ³⁰ Eltolad, Quesil, Horma, ³¹ Siclag, Madmana, Sansana, ³² Lebaot, Silhim hinaspa Enrimon. Llapallanmi karqa iskay chunka isqonniyoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

³³ Waqtakunapi llaqtakunañataqmi karqa: Estaol, Zora, Asena, ³⁴ Zanoa, En-ganim, Tapua, Enam, ³⁵ Jarmut, Adulam, Soco, Azeca, ³⁶ Saaraim, Aditaim, Geder hinaspa Gederotaim. Chaykunam karqa chunka tawayoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

³⁷ Waqtakunapi wakin llaqtakunañataqmi karqa: Zenan, Hadasa, Migdal-gad, ³⁸ Dilean, Mizpa, Jocteel, ³⁹ Laquis, Boscat, Eglon, ⁴⁰ Cabon, Lahmam, Quitlis, ⁴¹ Gederot, Bet-dagon, Naama hinaspa Maceda. Chaykunam karqa chunka soqta-yoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁴² Waqtakunapi wakin llaqtakunañataqmi karqa: Libna, Eter, Asan, ⁴³ Jifta, Asena, Nezib, ⁴⁴ Keila, Aczib hinaspa Maresa. Chaykunam karqa isqon llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁴⁵ Wakin llaqtakunañataqmi karqa Ecron llaqta llaqtachankunapiwan hinaspa pagonkunapiwan. ⁴⁶ Chay Ecron llaqtamantañataqmi chutarikurqa Mediterraneo sutiyoq lamar qochakama otaq Asdod llaqtapa hichpankama, chay lawpi llaqtakunapas karqa paykunapam llaqtachankunapiwan.

⁴⁷ Paykunapataqmi karqa Asdod llaqtapas llaqtachankunapiwan hinaspa pagonkunapiwan chaynataq Gaza llaqtapas llaqtachankunapiwan hinaspa

pagonkunapiwan. Paykunapamá karqa Egipto lawpi wayqokama chaynataq Mediterraneo sutiyoq lamar qochapa patankama.

⁴⁸Juda aylupataqmi karqa moqokunapi kaq kay llaqtakunapas: Samir, Jatir, Soco, ⁴⁹Dana, Quiriat-sana, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Debir, ⁵⁰Anab, Estemoa, Anim, ⁵¹Gosen, Holon hinaspa Gilo. Chaykunam karqa chunka hukniyoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁵²Moqokunapi wakin llaqtakunañataqmi karqa: Arab, Duma, Esan, ⁵³Janum, Bet-tapua, Afeca, ⁵⁴Humta, Quiriat-arba, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron, paykunapataqmi karqa Sior llaqtapas. Chaykunam karqa isqon llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁵⁵Moqokunapi wakin llaqtakunañataqmi karqa: Maon, Carmel, Zif, Juta, ⁵⁶Jezreel, Jodeam, Zanoa, ⁵⁷Cain, Gabaa hinaspa Timna. Chaykunam karqa chunka llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁵⁸Moqokunapi wakin llaqtakunañataqmi karqa: Halhul, Bet-sur, Gedor, ⁵⁹Maarat, Bet-anot hinaspa Eltecon. Chaykunam karqa soqta llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁶⁰Moqokunapi wakin llaqtakunañataqmi karqa: Quiriat-baal, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Quiriat-jearim. Paykunapataqmi karqa Raba llaqtapas. Chaykunamá karqa iskay llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁶¹Chunniq lawpi llaqtakunañataqmi karqa: Bet-araba, Midin, Secaca, ⁶²Nibsan, Kachi llaqta hinaspa En-gadi, chaykunam karqa soqta llaqtakuna llaqtachankunapiwan.

⁶³Aswanqa Jerusalem llaqtapi *yachaq Jebus casta runakunataqa Judapa mirayninkunaga manam qarqoyta atirqakuchu. Judapa mirayninkunawanmi *yachachkanku kay libro qelllasqa kasqan tiempokama.

Joseypa mirayninkunapa allpanmanta

16 ¹Suerteaspa Joseypa mirayninkunaman allpa qosqankum qallarirqa intipa qespimunan lawpi tarikuq Jordan Mayumanta, chay mayuqa kachkan Jerico pukyukunapa hichpanpim, chaypi qallarispamá chunniqninta chutarikurqa Betel moqokunakama. ²Betel otaq Luz llaqtamantam pasarqa Arquí runakunapa linderonpi Atarot llaqtakama. ³Chaymantam pasarqa intipa seqaykunan lawpi kaq Jaflet runakunapa allpanman, chaymantañataq uray lawpi kaq Bet-horon llaqtapa linderonkama, chaymantañataqmi Gezer llaqtanta pasaspan chayarqa Mediterraneo sutiyoq lamar qochakama. ⁴Kay allpakunatam herenciankupaq chaskirqaku Josueypa mirayninkuna otaq Manasespiwan Efrain ayllukuna.

Efrain ayllupa allpanmanta

⁵Castankuman hinataqmi Efrain ayllupaqpas allpanku karqa. Intipa qespimunan lawmanmi karqa Atarot-adar llaqtamanta hanay lawpi kaq Bet-horon llaqtakama. ⁶Chaymantam pasarqa Mediterraneo Lamar Qochakama, chaymantañataqmi pasarqa norte lawninta Micmetat llaqtakama hinaspa muyurirqa intipa qespimunan lawninta Taanatsilo llaqtakama, chaymantam pasarqa intipa qespimunan lawpi kaq Janoa llaqtakama. ⁷Janoa llaqtamantam pasarqa Atarot llaqtaman chaynataq Naarat llaqtaman. Jerico llaqtapa hichpanta pasaspanñataqmi lloqsirqa Jordan Mayuman. ⁸Tapua llaqtamantam pasarqa intipa seqaykunan lawman Cana Mayukama, chayninta pasaspa lloqsirqa Mediterraneo sutiyoq lamar qochaman. Chay herencia allpamá karqa Efrain ayllupaq imaynam castankuman hina. ⁹Paykunapaqtaqmi karqa rakisqa llaqa llaqtakunapas llaqtachankunapiwan, chay tocaqnin llaqtakunaga karqa Manases ayllupa allpan ukupim. ¹⁰Gezer llaqtapi

*yachaq Canaan runakunataqa manam qarqorqakuchu Efrain ayllu runakunaqa. Aswanqa chay Canaan casta runakunam paykuna ukupi yacharqaku kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. Chaywanpas chay Canaan runakunam paykunata devaldella servirqaku.

Manases ayllupa allpanmanta

17 ¹Suerteqankuman hinam Manases ayllupaqpas tocancianku allpa karqa, Manasesqa Joseypa piwi churinmi karqa. Manasespa piwi churinmi karqa Maquir, Maquirñataqmi karqa Galaadpa taytan. Maquirmi karqa guerrapi peleaq runa. Paymanmi tuparurqa Jordan Mayupa intipa qespimunan lawpi Galaad allpa chaynataq Basan law allpapas. ²Castankunaman hinam Manasespa wakiqnin mirayninkunapaqpas allpata suertearqaku: Abiezerpa mirayninkunapaq, Helecpa mirayninkunapaq, Asrielpa mirayninkunapaq, Siquempa mirayninkunapaq, Heferpa mirayninkunapaq chaynataq Semidapa mirayninkunapaq. Paykunam karqa Joseypa churin Manasespa mirayninkuna.

³Heferpa churin Zelofehadpam mana qarqachu qari churinkuna aswanqa warmi churinkunallam, paykunam karqa: Maala, Noa, Hogla, Milca hinaspa Tirsa. Heferpa taytanmi karqa Galaad, Galaadpa taytanmi karqa Maquir, Maquirpa taytanmi karqa Manases. ⁴Chay warmikunam asuykurqaku sacerdote Eleazarman, Nunpa churin Josueyman chaynataq jefekunamanpas. Paykunatam nirqaku:

—Tayta Diosmi kamachirqa Moiesta ñoqaykumanpas qari aylluykuman hina herencia allpata qowanankupaq —nispa.

Chaymi herenciankupaq allpata Josuey paykunaman qoykurqa taytankupa qari ayllunkuman hina, chaynataqa qorqaku Tayta Diospa nisqanpi hinam.

⁵Jordan Mayupa waklaw chimpanpi kaq Basan allpa chaskisqankumantapas chaynataq Galaad allpa chaskisqankumantapas chunka pedazo masraqmi Manases ayllumanqa tuparurqa. ⁶Herencia allpataqa qorqakutaqmi Manasespa warmi mirayninkunamanpas, qorqakuqa castamasin qarikunaman hinam. Galaad lawpi kaq allpapas karqa Manasespa wakin mirayninkunapaqmi. ⁷Chaynaqa Manases ayllupa allpanmi karqa Aserpa mirayninkunapa allpanmanta qallarisa Micmetat llaqtakama. Chay Micmetat llaqtam kachkan Siquem llaqtapa chimpan intipa qespimunan lawpi. Chaymantam linderon chutarikurqa surlawman hinaspa chayarqa Tapua Pukyu lawpi *yachakunapa kasqankama. ⁸Tapua law allpapa karqa Manases ayllupam, aswanqa paykunapa linderonpa ladonpi kaq Tapua llaqtapa karqa Efrainpa mirayninkunapam. ⁹Manases ayllupa linderonmi pasarqa surlawman Cana Mayukama, Efrain castapa chay llaqtankunam karqa Manases castapa llaqtankunawan kуска. Manases castapa linderonqa karqa hina chay Cana Mayupa norte lawninmantam. Hinaspa chay linderonqa lloqsirqa Mediterraneo sutiyoq lamar qochakama. ¹⁰Efrain castapa allpanmi karqa Cana Mayupa surlawninpi, Manases castapa allpanñataqmi karqa chay mayupa norte lawninpi hinaspa chayarqa Mediterraneo Lamar Qochakama. Tupanakurqataqmi Aser castakunapa linderonwanpas norte lawpi chaynataq Isacar castakunapa linderonwanpas intipa qespimunan lawpi. ¹¹Manases castakunamanqa tuparqataqmi herencia llaqtakunapas, chay llaqtakunaqa karqa Isacar castakunapa allpanpim, tuparqataqmi Aser castakunapa allpanpipas. Chay llaqtakunam karqa: Bet-sean llaqta llaqtachankunapiwan, Ibleam llaqta llaqtachankunapiwan, Dor llaqtapi *yachakuna llaqtachankunapiwan, Endor llaqtapi yachakuna llaqtachankunapiwan, Taanac llaqtapi yachakuna llaqtachankunapiwan, Meguido llaqtapi yachakuna llaqtachankunapiwan chaynataq kimsantin moqokunapas. ¹²Aswanqa Manasespa mirayninkunam mana qarqoyta atirqakuchu chay llaqtakunapi yachaq Canaan casta runakunata. Chaynapim paykunaga

hinalla yacharqaku chay allpapi. ¹³Israelpa mirayninkuna kallpanchakuruspankuñataqmi Canaan casta runakunawan servichikurqaku devaldella ichaqa manam qarqorqakuchu.

Joseypa mirayninkuna montekuna dueño chakusqankumanta

¹⁴ Joseypa mirayninkunam Josueyta nirqaku:

—¿Imanasqataq huk hawaqllapiq herenciaykupaq allpata qowarqankiku? Ñoqaykuqariki achka-achka runam kaniku, Tayta Diospas bendeciylwankutaqmi —nispa.

¹⁵ Chaymi Josuey paykunata nirqa:

—Achkallaña kasqaykichikrayku Efrain runakunapa moqo-moqo allpankuna kichikllaña kaptinqa, riychikyá montekunaman hinaspayá Ferez casta runakunapa chaynataq Refaim casta runakunapa allpanpi montekunata kuchumuychik —nispa.

¹⁶ Chaymi Joseypa mirayninkuna nirqaku:

—Arí, manamá kamawankuchu kay moqokunallaqa. Qechwapi *yachaq llapallan Canaan casta runakunapa otaq Bet-sean llaptapi chaynataq llaptachankunapi yachakunapaq chaynataq Jezreel Qechwapi kaqkunapa fierromanta carretayoqkunam kanku —nispa.

¹⁷ Chaymi Josey casta Efrainpa miraynintawan Manasespa mirayninta Josuey nirqa:

—Qamkunapa kankichik achkallañam chaynataq kallpasapa runakunam. Chaynapaq manam chullalla herencia allpayoqqa kawaqchikchu. ¹⁸ Aswanqa chay moqokunam qamkunapaq kanqa, monte kaptinpas sachankunatam kuchunkichik cantonkama chaynapi dueño chakunaykichikpaq. Qamkunapa qarqonkichikmi Canaan casta runakunataq fierromanta carretayoqkuna kaptinkupas chaynataq kallpasapa kaptinkupas.

Wakin ayllukunapa allpanmanta

18 ¹ Israelpa llapallan mirayninkunam allpataq dueño chakururqakuña chaymi Silo llaptapi huñunakuspa sayachirqaku Diosman asuykuna karpata. ² Chaywanpas Israelpa mirayninkunamantam karqaraq qanchis ayllukuna herenciankupaq manaraq allpa chaskiqkuna.

³ Chayraykum Israelpa mirayninkunata Josuey nirqa:

—¿Haykapikamataq qellakunkichik abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diospa qosusqaykichik allpata mana dueño chakunaykichikpaq? ⁴ Akllamuychik sapa ayllumanta kimsa runakunata, paykunata kachaptiymi puriramunqaku enteron allpata hinaspa willawanankupaq qellqamunqaku haypasqanman hina partinakunapaq. ⁵ Allpataq qanchismanmi partinqaku. Juda castapa allpanmi quedanka surlawpi. Joseypa castan-

kunapa allpanñataqmi quedanka norte lawpi. ⁶ Chay allpatam wateqakuna qanchis parteman rakinaruspa qellqamunqaku imaynam partisqa kananmanta. Chayta apamuwaptinkum chayman hina suerteasqaykichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi. ⁷ Leviy castapaq manam imaniraqllapas herenciankupaq allpaqa kanqachu qamkunapa hinaqa. Tayta Diospaq sacerdoten kayninkum paykunapa herenciankuqa. Gad castapas, Ruben castapas chaynataq Manases parten ayllupas ñam herencianku allpataq chaskirunkuña. Paykunapa chaskirunku intipa qespimunan law Jordan Mayupa waklaw chimpanpim. Chay allpatam paykunaman qorqa Tayta Diospa serviqnin Moises —nispa.

⁸ Chaymi rinankupaq chay runakunata Josuey nirqa:

—Rispaykichikyá qawamuspa qellqamuychik imaynam chay allpaqa kasqanmanta. Kutiramuptikichikñataqmi Tayta Diospa qayllanpi kay Silo llaptapi qamkunapaq suerteasq —nispa.

⁹Rispankumá chay runakuna purimurqaku chay allpata. Llaqtakunapa imaynam kasqanta qellqamuspankum qanchisman partirurqaku chay allpata. Chaymantam Josueyman kutimurqaku Silo llaqta campamentonpi kachkaptin.

¹⁰Silo llaqtapimá Tayta Diospa qayllanpi Josuey suerteaspan Israelpa mirayninku-naman allpata partirqa chaynapi herencianku allpa kananpaq.

Benjamin ayllupa allpanmanta

¹¹Castankuman hina suerteaspa qosqanku Benjamin ayllupa allpankum karqa Juda ayllupa chaynataq Josey ayllupa allpanku ukupi. ¹²Norte lawpi linderonkuqa qallarirqa Jordan Mayumantam hinaspa pasarqa Jerico llaqta lawninta. Chaymantam pasarqa Orqokunaman intipa seqaykunan lawninta hinaspa Bet-aven chunniqqi tukurqa. ¹³Chaymantañataqmi pasarqa Luz llaqtapa surlawninta, chay Luz llaqtapa huknin sutinmi karqa Betel. Atarot-adar Moqokamam uraykamurqa chay linderoqa, chay Moqoqa kachkan uray Bet-horon llaqtapa uray lawninpi. ¹⁴Hinaspa sur-lawman muyurimurqa intipa seqaykunan lawninta, chaynam muyumurqa surlawpi Bet-horon llaqtapa chimpa Moqonta, chaymantam lloqsirqa Quiriat-baal llaqtaman, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Quiriat-jearim. Chay llaqtaqa karqa Juda ayllupa tocancianmi, chay llaqtam karqa intipa seqaykunan lawpi kaq lindero.

¹⁵Surlawpi linderoñataqmi qallarirqa Quiriat-jearim llaqtapa cantonmanta hinaspa pasarqa intipa seqaykunan lawninta Neftoa llaqtapa hichpanpi pukyukunapa ñawinkama. ¹⁶Chaymantam pasarqa “Hinompa Churin” sutiyoq wayqopa chimpa waqtankama otaq Refaim Wayqopa norte lawnin waqtakama. Chaymantam pasarqa Jebus casta runakunapa llaqtanpa waqtanta Hinompa Wayqon Rogel Pukyukama. ¹⁷Chaymantam norte lawman muyuripa lloqsirqa En-semes llaqtaman. Chaymantañataqmi pasarqa Adumim wichaypa chimpan Gelilot lawkama, pasarqaqa “Rubenpa Churin” sutiyoq Bohan qaqakamam. ¹⁸Chaymantam pasarqa Jordan Mayupa qechwanpa chimpanta norte lawman hinaspa rirqa chay mayupa qechwanman. ¹⁹Chaymantam chay linderoqa pasarqa Bet-hogla llaqtapa norte lawninta, chayninta rispanmi chayarpa Kachi Qochapa norte law puntarayaqninkama otaq chay qochaman Jordan Mayupa yaykunankama. Chaynamá karqa surlawman Benjamin ayllupa linderonqa.

²⁰Jordan Mayum karqa intipa qespimunan lawpi linderonku. Chaynamá karqa Benjamin ayllupa herenciankuqa otaq allpankupa muyurimuqnin linderonkuqa, chaytaqa castankuman hinam partirqaku.

²¹Benjamin aylluman castankuman hina qosqanku llaqtakunam karqa kaykuna: Jerico, Bet-hogla, Emec-casis, ²²Bet-araba, Zemaraim, Betel, ²³Avim, Para, Ofra, ²⁴Quefar-haamoni, Ofni hinaspa Geba. Chaykunam karqa chunka iskayniyoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan. ²⁵Wakin llaqtakunañataqmi karqa: Gabaon, Rama, Beerot, ²⁶Mizpa, Cafira, Mozah, ²⁷Requem, Irpeel, Tarala, ²⁸Zela, Elef, Jebus, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Jerusalem, Gabaa hinaspa Quiriat-jearim. Chaykunam karqa chunka tawayoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan. Chaynamá karqa Benjamin ayllupa herencia allpankuqa otaq castankuman hina partisqanku allpakunapaq.

Simeon ayllupa allpanmanta

19 ¹Iskay kaq suerteñataqmi tuparurqa Simeon ayllunman chaynapi castanman hina partinakunankupaq. Chay chaskisqanku allpaqa karqa Juda ayllupa herencia allpanku ukupim. ²Chay chaskisqanku allpapi llaqtakunam karqa

kaykuna: Beerseba, Seba, Molada, ³Hazar-sual, Bala, Ezem, ⁴Eltolad, Betul, Horma, ⁵Siclag, Bet-marcabot, Hazar-susa, ⁶Bet-lebaot hinaspa Saruhen. Chaykunam karqa chunka kimsayoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan. ⁷Tocancian wakin llaqtakunañaataqmi karqa: En-rimon, Eter hinaspa Asan. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna llaqtachankunapiwan. ⁸Simeon ayllupa tocanciantaqmi karqa chay llaqtakunapa muyuriqninpi llaqtachakunapas Baalat-beer llaqtaman chayanankama, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Ramat. Chay llaqtaqa karqa Neguev chunniq lawpim. ⁹Simeon ayllupa tocancianqa karqa Juda ayllupa herencia allpanku ukupim, chaynaqa karqa Juda ayllupa allpanku paykunapaq ancha hatun kasqanraykum. Chaynapimá Simeon ayllupa herencia allpankuta partirqaku Juda ayllupa herencia allpanku ukupi.

Zabulon ayllupa allpanmanta

¹⁰Kimsa kaq suerteñaataqmi tuparurqa Zabulon ayllunman chaynapi castankuman hina partinakunankupaq. Chay chaskisqanku allpapa linderonmi karqa Sarid llaqtakama. ¹¹Chay linderoka pasarqa intipa seqaykunaw law Marala llaqtantam Dabeset llaqtaman chayanankama, chaymantam pasarqa Joneam llaqtapa chimpan wayqokama. ¹²Sarid llaqtamantañaataqmi muyurirqa intipa qespimunan Quislot-tabor linderonkama. Chaymantañaataqmi pasarqa Dabarat llaqtanta Jafia llaqtakama. ¹³Chaymantam pasarqa intipa qespimunan lawpi Gat-hefer llaqtaman chaynataq Ita-cazin llaqtaman. Chayninta lloqsispanñaataqmi pasarqa Rimón llaqtaman Nea llaqtanta muyurimuspan. ¹⁴Norte law linderonñaataqmi muyumurqa Hanaton llaqtanta Jefe-el Qechwaman chayanankama. ¹⁵Paykunapa allpanpitaqmi karqa kay llaqtakuna: Catat, Naalal, Simron, Idala hinaspa Belen. Chay llaqtakunam karqa chunka iskayniyoq llaqtakunapa wakinnin llaqta llaqtachankunapiwan. ¹⁶Chaynamá karqa Zabulon ayllupa castankuman hina herencia allpankuqa, llaqtakunapas paykunapam karqa llaqtachankunapiwan.

Isacar ayllupa allpanmanta

¹⁷Tawa kaq suerteñaataqmi tuparurqa Isacar aylluman chaynapi castankuman hina partinakunankupaq. ¹⁸Chay herencia allpankupim karqa kay llaqtakuna: Jezreel, Qesulot, Sunem, ¹⁹Hafaraim, Sihon, Anaharat, ²⁰Rabit, Quision, Abez, ²¹Remet, En-ganim, En-hada hinaspa Bet-pases. ²²Chay herenciankupa linderonmi chayarqa Tabor Moqokama, Sahazima llaqtakama, Bet-semes llaqtakama hinaspa tukurqa Jordan Mayupi. Paykunapam karqa chunka soqtayoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan. ²³Chaynamá karqa Isacar ayllupa castankuman hina herencia allpankuqa, llaqtakunapas paykunapam karqa llaqtachankunapiwan.

Aser ayllupa allpanmanta

²⁴Pichqa kaq suerteñaataqmi tuparurqa Aser aylluman chaynapi castankuman hina partinakunankupaq. ²⁵Chay herencia allpankupim karqa kay llaqtakuna: Helcat, Hali, Beten, Acsaf, ²⁶Alamelec, Amad hinaspa Miseal. Chaynapim chay linderonqa chayarqa intipa seqaykunaw lawpi Carmelo Orqokama chaynataq Sihor-libnat lawkama. ²⁷Intipa qespimunan lawninta riq linderonñaataqmi muyumurqa Bet-dagon llaqtaman. Zabulon ayllupa allpanta pasaspanmi chayarqa norte lawpi Jefe-el Qechwakama, chaymantam pasarqa Bet-emec llaqtanta, Neiel llaqtanta hinaspa lloqsirqa Cabul llaqtapa norte lawninta. ²⁸Chay herencia allpankupim karqa kay llaqtakuna: Abdon, Rehob, Hamon hinaspa Cana, chay linderonqa chayarqa Sidon hatun llaqtakamam. ²⁹Chaymantañaataqmi muyumurqa Rama llaqtanta

murallasqa Tiro llaqtakama, chaymanñataqmi Hosa llaqtaman muyumuspa lloqsirqa Mediterraneo Lamar Qochakama. Paykunapataqmi karqa kay wakin llaqtakunapas: Mahaleb, Aczib, ³⁰Uma, Afec hinaspa Rehob. Chay llaqtakunawanmi karqa iskay chunka iskayniyoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan. ³¹Chaynamá karqa Aser ayllupa castankuman hina herencia allpankuqa, llaqtakunapas paykunapam karqa llaqtachankunapiwan.

Neftaliy ayllupa allpanmanta

³²Soqta kaq suerteñataqmi tuparurqa Neftaliy aylluman chaynapi castankuman hina partinakunankupaq. ³³Allpankupa linderonmi qallarirqa Helef llaqtamanta chaynataq Alon-saananim llaqtamanta hinaspa pasarqa Adami-neceb llaqtanta chaynataq Jabneel llaqtanta Lacum llaqtakama hinaspa lloqsirqa Jordan Mayuman. ³⁴Chaymantam muyurqa intipa seqaykunan lawman, Aznot-tabor lawninta pasaspam chayarqa Hucoc llaqtaman. Chaynapimá surlawpi Neftaliy ayllupa linderonqa karqa Zabulon ayllupa linderonwan tupanakuq. Intipa seqaykunan lawman linderonñataqmi karqa Aser ayllupa linderonwan tupanakuq, intipa qespimun lawman linderonñataqmi chayarqa Juda lawpi Jordan Mayukama. ³⁵Paykunaman tuparuq murallasqa llaqtakunañataqmi karqa: Sidim, Zer, Hamat, Racat, Cineret, ³⁶Adama, Rama, Hazor, ³⁷Cedes, Edrei, En-hazor, ³⁸Iron, Migdal-el, Horem, Bet-anat hinaspa Bet-semes. Chaykunam karqa chunka isqonniyoq llaqtakuna llaqtachankunapiwan. ³⁹Chaynamá karqa Neftaliy ayllupa castankuman hina herencia allpankuqa, llaqtakunapas paykunapam karqa llaqtachankunapiwan.

Dan ayllupa allpanmanta

⁴⁰Qanchis kaq suerteñataqmi tuparurqa Dan aylluman chaynapi castankuman hina partinakunankupaq. ⁴¹Paykunapa herencia allpankupim karqa kay llaqtakuna: Zora, Estaol, Ir-semes. ⁴²Saalabin, Ajalon, Jetla, ⁴³Elon, Timnat, Ecron, ⁴⁴Elteque, Gibeton, Baalat, ⁴⁵Jehud, Bene-berac, Gat-rimon, ⁴⁶Mejarcon hinaspa Racon. Paykunapataqmi karqa Jope llaqtapa hichpanpi kaq allpakunapas. ⁴⁷Aswanqa Dan aylluman chay tocancianku allpa mana haypaptinmi rirqaku Lesem llaqtata atacamunankupaq. Venceruspankum runakunata espadawan wañurachirqaku hinaspa dueño chakurqaku. Chay llaqtapi *yachaspankutaqmi chay Lesem llaqtata suticharqaku abuelonku Danpa sutinwan. ⁴⁸Chaynamá karqa Dan ayllupa castankuman hina herencia allpankuqa, llaqtakunapas paykunapam karqa llaqtachankunapiwan.

Josueypa tocancianmanta

⁴⁹Israelpa mirayninkuna linderonkuman hina herenciankupaq allpata partiyta tukuruspankuñataqmi qorqaku Nunpa churin Josueyman, chay herencia allpataqa qorqaku kikinkupa allpanku ukupim. ⁵⁰Tayta Diospa nisqanman hinam Efrain ayllupa yachasqan orqopi Josueyman qorqaku mañakusqan Timnat-sera llaqtata. Chaymi chay llaqtata pay mosoqmanta hatarichispan chaypi *yacharqa.

⁵¹Chay herenciankupaq allpatamá sacerdote Eleazar, Nunpa churin Josuey chaynataq ayllukunapa jefenkuna suerteaspa partirqaku Israel ayllukunaman. Chaynatamá rurarqaku Tayta Diospa qayllanpi otaq Diosman asuykuna karpapa punkunpi, chay karpapa karqa Silo llaqtapim. Chaynatamá herencia allpa partinakuyta tukurqaku.

Amparakunanku llaqtakuna akllasqankumanta

(Nm 35:6-34. Dt 4:41-43, 19:1-13)

20 ¹Josueytam Tayta Dios nirqa:

²—Israelpa mirayninkunamanyá niy Moisesman kamachisqayta hina amparakunanku llaqtakunata akllanankupa. ³Mana piensachkaspa qonqaymanta pipas runamasinta wañurachiq runaqa huk kaqnin llaqtaman lluptikuspanmi amparakunqa chaynapi wañuq runapa ayllun reclamation vengakunanmanta. ⁴Chay wañurachiq runam chay huk kaqnin llaqtaman lluptispan llaqtapa zaguanninpa punkunpi sayanqa hinaspam willakunqa imam pasakusqanta chay llaqtapi ancianokunaman. Chaymi paykuna uyarispanku chaskinqaku chay llaqtapi hinaspam qonqaku sitiota paykunawan *yachananpaq. ⁵Wañuqpa ayllun vengakunanpaq qatiptinpas chay wañuchiqtaqa manam qonqakuchu, chaynataqa ruranqaku ñawpaqmanta mana cheqnichkaspan qonqaymanta wañurachisqanraykum. ⁶Chay wañuchiq runaqa chay llaqtallapim kanqa huñunasqa runakunapa qayllanpi juzgasqa kanankama chaynataq chay tiempopi sacerdotekunapa jefen wañukunankama. Chaymantañam runamasin wañurachiq runaqa kutinga maymantam lluptimusqan llaqtaman chaynataq wasinmanpas —nispa.

⁷Chaynapim Israel casta runakunaqa akllarqaku Galilea law Neftaliy ayllupa orqonpi kaq Cedes llaqtata, akllarqakutaqmi Efrain ayllupa orqonpi kaq Siquem llaqtatapas chaynataq Juda ayllupa orqonpi kaq Quiriat-arba llaqtatapas, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron. ⁸Akllarqakutaqmi Jerico llaqtapa chimpan Jordan Mayupa intipa qespinun law Beser llaqtatapas. Chay llaqtam karqa Ruben ayllupa allpan chunniq pampapi. Akllarqakutaqmi Gad ayllupa allpanpi kaq Ramot llaqtatapas. Chay llaqtapa karqa Galaad lawpim. Akllarqakutaqmi Golan llaqtatapas. Chay llaqtapa karqa Manases ayllupa allpan Basan lawpim. ⁹Chay llaqtakunatamá akllarqaku Israelpa llapallan mirayninkunapaq chaynataq paykunawan *yachaq forasterokunapaq. Chay llaqtapa karqa qonqaymanta runamasin wañurachiq runa lluptinapammi chaynapi huñunasqa runakuna manaraq juzgachkaptinku wañuqpa ayllun vengakuspa payta mana wañurachinanpaq.

Leviy castakunapa llaqtankunamanta

(1 Cr 6:54-81)

21 ¹Leviy ayllupa jefenkunam rirqaku sacerdote Eleazarman, Nunpa churin Josueyman chaynataq Israel ayllukunapa jefenkunaman. ²Paykunam kachkarqaku Canaan casta runakunapa allpanpi kaq Silo llaqtapi. Leviy ayllupa jefenkunam nirqaku: —Tayta Diosmi Moisesman kamachirqa *yachanaykupaq llaqtakunata chaynataq animalniykupaq echaderokunatapas qowanaykikupaq —nispa.

³Chaymi Israelpa mirayninkuna Leviy aylluman qorqaku kikinkupa herenciankumanta llaqtakunata echaderoyoqtakama, chaynataqa qorqaku Tayta Diospa kamachisqanman hinam.

⁴Suerteaptinkum tuparurqa Coat castakunaman. Leviy Ayllu Coat castamanta kaq sacerdote Aaronpa mirayninkunamanmi tuparurqa chunka kimsayoc llaqtakuna. Chay llaqtakunam karqa Juda ayllupa allpanpi, Simeon ayllupa allpanpi chaynataq Benjamin ayllupa allpanpi. ⁵Coatpa wakiqnin mirayninkunamanmi suerteaptinku tuparurqa chunka llaqtakuna Efrain ayllupa allpanpi, Dan ayllupa allpanpi hinaspam Manases parten ayllupa allpanpi. ⁶Yapatawan suerteaptinkum tuparurqa Gersonpa castankunaman chunka kimsayoc llaqtakuna. Chay llaqtakunam karqa Isacar

ayllupa allpanpi, Aser ayllupa allpanpi, Neftaliy ayllupa allpanpi chaynataq Manases parten ayllupa Basan law allpanpipas. ⁷Huktawan suerteaptinkum tuparurqa Mera-ripa castankunaman chunka iskayniyoq llaqtakuna. Chay llaqtakunam karqa Ruben ayllupa allpanpi, Gad ayllupa allpanpi hinaspa Zabulon ayllupa allpanpi.

⁸Moisesman Tayta Diospa kamachisqanman hinamá Leviy castakunaman suerteaspanku Israelpa mirayninkuna qorqaku chay llaqtakunata echaderonkunatawan. ⁹Qorqakumá Juda ayllumantapas chaynataq Simeon ayllumantapas sutichananku llaqtakunata. ¹⁰Chay llaqtakunamá puntata suerteasqankurayku tuparurqa Leviy ayllu Coat casta Aaronpa mirayninkunaman. ¹¹Paykunamanmi qorqaku Juda ayllupa orqonpi Quiriat-arba llaqtata muyuriqninpi echaderonkunatawan, chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Hebron. Chay Quiriat-arba llaqtam sutichasqa karqa Anacpa tayan Arbapa sutinwan. ¹²Aswanqa chay llaqtapa chakrankunatam llaqtachankunatawan qorqaku Jefonepa churin Caleb dueño chakunanpaq.

¹³Sacerdote Aaronpa mirayninkunamanmá qorqaku runamasin wañuchiq runa amparakunanpaq Hebron llaqtata. Chay llaqta qosqankumantapas qorqakutaqmi huk llaqtakunatapas, chay llaqtakunam karqa: Libna, ¹⁴Jatir, Estemoa, ¹⁵Holon, Debir, ¹⁶Ain, Juta hinaspa Bet-semes. Chay isqon llaqtakunatam echaderonkunatawan qorqaku Juda hinaspa Simeon ayllukunapa allpanpi. ¹⁷Benjamin ayllupa allpanpiñataqmi qorqaku Gabaon llaqtata, Geba llaqtata, ¹⁸Anatot llaqtata hinaspa Almon llaqtata. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ¹⁹Aaronpa miraynin sacerdote-kunapa llapallan llaqtankunam karqa chunka kimsayoq llaqtakuna echaderoyoqkama.

²⁰Leviy ayllu Coatpa wakin castanmanñataqmi suerteasqankuman hina qorqaku Efrain ayllupa allpanpi. ²¹Paykunamanmi qorqaku Efrain ayllupa orqonpi Siquem llaqtata, chay llaqtam karqa runamasin wañuchiq runa amparakunanpaq. Qorqakutaqmi Gezer llaqtatapas, ²²Kibsaim llaqtatapas chaynataq Bet-horon llaqtatapas. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ²³Dan ayllupa allpanpipas qorqakutaqmi Elteque llaqtata, Gibeton llaqtata, ²⁴Ajalon llaqtata chaynataq Gat-rimon llaqtatapas. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ²⁵Paykunamanmi qorqakutaq Manases parten ayllupa allpanpi Taanac llaqtatapas chaynataq Gat-rimon llaqtatapas. Chaykunam karqa iskay llaqtakuna echaderoyoqkama. ²⁶Chaynaqa Coatpa wakin castankunapaq chay llapallan llaqtakunam karqa chunka, paykunapataqmi karqa chay llaqtakunapa echaderonkunapas.

²⁷Leviy ayllumanta kaq Gersonpa mirayninkunamanñataqmi qorqaku Manases parten ayllupa allpanpi kaq Basan law Golan llaqtata, chay llaqtam karqa runamasin wañurachiq amparakunanpaq. Qorqakutaqmi Beestera llaqtatapas. Chaykunam karqa iskay llaqtakuna echaderoyoqkama. ²⁸Qorqakutaqmi Isacar ayllupa allpanpipas Cison llaqtata, Dabera llaqtata, ²⁹Jarmut llaqtata chaynataq En-ganim llaqtatapas. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ³⁰Qorqakutaqmi Aser ayllupa allpanpi Misael llaqtatapas, Abdon llaqtatapas, ³¹Helcat llaqtatapas chaynataq Rehob llaqtatapas. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ³²Neftaliy ayllupa allpanpipas qorqakutaqmi Galilea lawpi Cedus llaqtata, chay llaqtam karqa runamasin wañuchiq runa amparakunanpaq. Qorqakutaqmi Hamot-dor llaqtatapas chaynataq Cartan llaqtatapas. Chaykunam karqa kimsa llaqtakuna echaderoyoqkama. ³³Chaynaqa Gersonpa castankunapa llapallan llaqtankunam karqa chunka kimsayoq llaqtakuna echaderoyoqkama.

³⁴Leviy ayllumanta kaq Meraripa castankunamanmi qorqaku Zabulon ayllupa allpanpi Jocneam llaqtata, Carta llaqtata, ³⁵Dimna llaqtata hinaspa Naalal llaqtata. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ³⁶Ruben ayllupa allpanpipas

qorqakutaqmi Beser llaqtata, Jahaza llaqtata, ³⁷ Cademot llaqtata hinaspa Mefaat llaqtata, chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ³⁸ Gad ayllupa allpanpipas qorqakutaqmi Galaad lawpi Ramot llaqtata, chay llaqtam karqa runamasin wañuchi runa amparakunanpaq. Qorqakutaqmi Mahanaim llaqtatapas, ³⁹ Hesbon llaqtatapas chaynataq Jazer llaqtatapas. Chaykunam karqa tawa llaqtakuna echaderoyoqkama. ⁴⁰ Chaynaqa Leviy ayllu wakin runakunaman otaq Merari casta runakunaman suerteaspanku qosqanku llapallan llaqtakunam karqa chunka iskayniyoq llaqtakuna.

⁴¹ Israelpa mirayninkunapa dueño chakusqanku allpapi kaq Leviy aylluman qosqanku llapallan llaqtakunam karqa tawa chunka pusaqniyoq llaqtakuna echaderoyoqkama. ⁴² Chay llaqtakunaqa sapakamam karqa muyuriqninpi echaderoyoqkama.

Prometesqankunata Tayta Dios cumplisqanmanta

⁴³ Abuelonkunaman juramentasqanman hinamá Israelpa mirayninkunaman llapallan allpata Tayta Dios qorqa. Chaymi paykuna dueño chakuruspanku chaypi *yacharqaku. ⁴⁴ Abuelonkuman tukuy jurasqanta hinam muyuriqninkupi nacionkunawan hawkaña kanankupaq Tayta Dios chaynata rurarqa. Chaymi llapallan enemigonkunapas paykunawan peleayta manaña atirqakuchu, Tayta Dios yanapaptinmi enemigonkunatapas vencerqaku. ⁴⁵ Israel castakunaman Tayta Dios prometespa llapa allin rimasqankunaqa manam yanqachu karqa aswanqa llapallanmi cumplikurqa.

Wakin ayllukuna Jordan Mayupa waklaw chimpanman kutisqankumanta

22 ¹ Josueymi qayarqa Ruben ayllumanta, Gad ayllumanta chaynataq Manases parten ayllumanta runakunata ² hinaspam paykunata nirqa:

—Qamkunaqa kasurqankichikmi Tayta Diospa serviqnin Moisespa tukuy kamachisusqaykichikta chaynataq tukuy kamachisqaykunatapas. ³ Kunan punchawkamaqa manam castamasikichikkunata saqerurqankichikchu aswanqa kasukurqankichikmi yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisqankunata. ⁴ Prometesqanman hinam yupaychasqanchik Tayta Diosqa castamasikichikkunata hawkataña kawsachichkan. Kunanqa kutikuychikñayá Tayta Diospa qosusqaykichik allpapi wasikichikman, chaytaqa Tayta Diospa serviqnin Moisesmi qosurqankichik Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan lawpi. ⁵ Ichaqa Tayta Diospa serviqnin Moisespa qosusqaykichik kamachikuynintawan yachachikuynintayá ama qonqaspa kasukuychik chaynapi yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyanaykichikpaq, paypa tukuy munasqanman hina kawsanaykichikpaq, tukuy sonqoykichikwan chaynataq tukuy vidaykichikwan payta qatispa adoranaykichikpaq.

⁶ Josueymi paykunapaq Tayta Diospa bendicionninta mañakuspa paykunata aviaykurqa. Hinaptinmi paykunaqa pasakurqaku wasinkuman.

⁷ Manases parten ayllukunamanñataqmi Josuey qorqa allpata Basan lawpi, wakin Manases parten ayllukunamanñataqmi Josuey qorqa castamasinkunapa allpanwan kuskata, paykunamanmá qorqa intipa seqaykunawan law Jordan Mayupa chimpanpi. Chaymi Basan lawman riqkunapaq Diospa bendicionninta mañakuspan paykunata aviaykurqa wasinkuman kutikunankupaq. ⁸ Paykunatam nirqa:

—Kutiychikñayá wasikichikman tukuy imayoq otaq ancha animalsapa, qorisapa, qollqesapa, broncesapa, fierrosapa chaynataq ancha pachasapa. Enemigoykichikkunamanta qechusqaykichikkunatamá castamasikichikkunawan rakinakunkichik —nispa.

⁹Ruben ayllumanta, Gad ayllumanta chaynataq Manases parten ayllumanta runakunam kutikurqaku. Pasakurqaku- má Galaad law allpankuman. Chay allpa-tam chaskirqaku Moisesman Tayta Diospa kamachisqanta hina.

Jordan Mayupa patanpi altar hatarichisqankumanta

¹⁰Canaan allpapi kaq Jordan Mayupa hichpan lawman chayaruspankum Ruben ayllu runakuna, Gad ayllu runakuna chaynataq Manases parten ayllu runakuna hatarichir-qaku Jordan Mayupa patanpi ancha hatun altarta. ¹¹Chay Ruben ayllupa, Gad ayllupa chaynataq Manases parten ayllu runakunapa altar hatarirachisqankutam Israelpa wakin mirayninkuna uyariururqaku. Chay altartaqa rurarurqaku Jordan Mayupa patan Israelpa mirayninkunapa *yachasqanku lawpim otaq intipa seqaykunan law Canaan allpam. ¹²Israelpa wakin mirayninkuna chay rurasqankuta uyariurspankumá llapa-llanku huñunakururqaku Silo llaqtapi paykunapa contranpi peleanankupa. ¹³Chaymi wakin Israelpa mirayninkuna kacharqaku sacerdote Eleazarpa churin Fineesta Galaad lawpi kaq Ruben aylluman, Gad aylluman chaynataq Manases parten aylluman. ¹⁴Fineeswantaqmi kacharqaku chunka jefekunatapas, sapa jefem karqa Israel sapa ayllumanta. Chay llapallan ayllukunamanta jefekunaqa karqa Israel sapa ayllupi kama-chikuqmi. ¹⁵Paykunam pasarqaku Galaad lawpi kaq Ruben aylluman, Gad aylluman hinaspa Manases parten aylluman, chayaruspankum nirqaku:

¹⁶—Tayta Diospa llapallan huñunasqa runankunam kaynata nin: “¿Ima traiciontataq rurachkankichik Israelpa Diosninpa contranpi? ¿Tayta Diosta mana qatinaykichikpaqchu hinaspa mana kasukuq kanaykichikpaqchu altarta rurakuruspa Tayta Diospa contranpi hatarichkankichik? ¹⁷¿Baal-peor taytacharayku huchallikusqanchikpas pisillapaqchu rikchakapusunkichik? Israelpa mirayninkunata Tayta Dios castigachkaptinpas kunan-kamapas hinallaraqmi culpayaq kachkanchik. ¹⁸Tayta Diospa contranpi kunan mana kasukuptikichikqa paypas paqarinchiki piñakurunqa Israelpa llapallan mirayninkunapa contranpi. ¹⁹Dueño chakusqaykichik allpa Tayta Dios adoranapaq hina mana kaptin-qa, chimpamuychikya Tayta Diospa allpanman otaq *yachasqan karpapa kasqanman hinaspayá allpata dueño chakuychik ñoqaykuwan kuska. Ichaqa amayá hoqarikuy-chikchu Tayta Diospa contranpiqa nitaq contraykupipas, chaynataqa rurachkankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa altarninmanta sapaq altarta rurakuruspaykichikmi. ²⁰Yuyariychikya Zarapa miraynin Acan sutiyoq runata, paymi chinkachisqa kananpaq Tayta Diospaq rakisqa kaqkunata hapikuykuspan Tayta Diosta traicionarqa. Chayray-kum Israelpa llapallan mirayninkunapa contranpi Tayta Dios piñakurqa. Chay runaqa manataqmi sapallanchu wañurqa mana allin rurasqanmantaqa” nispa.

²¹Chaymi Ruben ayllumanta, Gad ayllumanta hinaspa Manases parten ayllumanta kaq runakuna Israelpa llapallan mirayninkunapa kachasqan chay jefekunata nirqaku:

²²—Tukuy Atiyiniyoq Tayta Diosmi yachan, Tukuy Atiyiniyoq Tayta Diosmi yachan. Israelpa mirayninkunapas yachachunya: Tayta Diospa contranpi mana kasukuq kanay-kupaqchus icha payta traicionanaykupaqchus kayta rurasqaniku. Chayna traicionaq kaptiykuqa kunayá castigawayku. ²³Sichu chay altarta rurakuraniku Tayta Diosta mana qatinaykupaq hinaptinqa kikinpuniyá cuentata mañawachunku. Animalta wa-ñuchispa lliw kañanapaq ofrendakunata, kawsaykunamanta ofrendakunata chaynataq Dioswan huklla kasqaykunamanta ofrendakunata chay altarpi ofrecenayku kaptinqa hina kikintayá cuentata mañawachunku. ²⁴Kaytaqa rurarkaniku hamuq punchawkunapi sucedenanmanta manchakuspaykum. Yanqañataq qamkunapa miraynikichik mirayniy-

kuta kaynata ninmanku: “¿Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa imaykichiktaq? ²⁵Tayta Diosmi churarurqa Jordan Mayuta rakiwaqninchik lindero kananpaq. Manapunim kanchu qamkunapa partekichik Tayta Diospiqa” nispa. Chaynapim miraynikichikkuna mirayniykuta Tayta Dios mana respetaqta ruranmanku. ²⁶Chayraykum ninakurqaniku chay altarta ruranaykupa, ichaqa manam animalta wañuchispa lliw kañana ofrendata otaq huk rikchaq ofrendakunata ofrecenekunaykupaqchu. ²⁷Kay altarqa kanqa ñoqaykumantawan qamkunamanta testigo hinam, testigo hinataqmi kanqa mirayninchikkunapaqpas chaynapim animalkunata wañuchispa lliw kañana ofrendakunawan, wakin ofrendakunawan chaynataq Dioswan huklla kasqaykumanta ofrendakunawanpas Tayta Diosta santuarionpi adorasqaku. Chaynaqa miraynikichikkunapas mirayniykutam manaña ninqakuchu: “Tayta Diospi partekichikqa manañam kanñachu” nispa. ²⁸Ñoqaykumá ninakurqaniku hamuq punchawkunapi ñoqaykutapas otaq mirayniykutapas chaynata niptinkuqa kaynata ninankupa: “Abueloykupa kay rurasqanku altarqa otaq Tayta Diospa altarninman rikchakuq altarqa manam animalkunata wañuchispa lliw kañanapaqchu nitaq wakin ofrendakunata ofrecenapaqchu aswanqa qamkunamantawan ñoqaykumanta testigo hina kanallanpaqmi. ²⁹Huk altartaraq rurakuytaqa amayá piensayllapas-piensasaqkuchu. Chaynata ruraspaqa Tayta Diospa contranpich mana kasukuy kaymanku otaqcha manaña paypa qatinqinchu kaymanku. Tayta Diospa yachasqan karpapa ñawpaqninpi altarllam kanqa animalkunata wañuchispa lliw kañanapaq altarqa chaynataq kawsaykunamanta ofrendakunatapas hinaspa wakin ofrendakunatapas ofrecenapaq altarqa” nispa.

³⁰Chaymi sacerdote Finees riqmasinkunapiwan otaq Israelpa mirayninkunapi kamachikuqkunapiwan chaynataq Israel casta jefekunapiwan allinpaq hapirqaku Ruben ayllupa, Gad ayllupa hinaspa Manases ayllupa rimasqankuta uyariruspanku. ³¹Sacerdote Eleazarpa churin Fineesmi paykunata nirqa:

—Kunanmi entienderuniku Tayta Diosqa ñoqanchikwan kasqanta, chaynaqa manamá paypa contranpichu chay traiciontaqa piensarqankichik. Kunantaqmi Tayta Diospa castigonmanta Israelpa mirayninkunata libraruwankiku —nispa.

³²Chaymi sacerdote Eleazarpa churin Finees wakin jefekunapiwan kutikurqaku Ruben ayllupa hinaspa Gad ayllupa kasqan Galaad lawmanta, paykunaqa kutikurqaku Canaan allpamanmi otaq Israelpa wakin mirayninkunapa kasqanmanmi. Chayaruspankum paykunaman willarqaku chay asuntomanta. ³³Chaymi Israelpa wakin mirayninkunaman chay asunto allinpaq rikchakapurqa, chayraykum alabarqaku Tayta Diosta, manañam piensarqakuchu Ruben ayllupa hinaspa Gad ayllupa contranpi peleaq riytapas nitaq *yachasqanku allpa purmarachiytapas. ³⁴Ruben aylluwan Gad ayllum chay altarta suticharqaku “Ed” nispa. Chaynataqa suticharqaku:

—Chay altarqa ñoqanchikpaqmi testigo hina kanqa Tayta Dioslla cheqap Dios kasqanmanta —nispankum.

Israelpa mirayninkunata Josuey kunasqanmanta

23 ¹Israelpa mirayninkunatam muyuriqninkupi enemigonkuwan pelesqankumanta unay watakunaña Tayta Dios samaykachirqa, Josueymi ancha yuyaqaña kachkaspan ²qayachimurqa Israel casta llapallan runakunata, ancianonkunata, jefenkunata, juezninkunata chaynataq kamachikuqkunatapas, paykunatam nirqa:

—Unay watayoc machuñam kani. ³Qamkunaqa rikurqankichikmi yupaychasqanchik Tayta Diospa llapallan chay nacionkuna qamkunarayku tukuy rurasqanta. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunamanta pelearqa. ⁴Suerteaspaymi kay

allpakunata partirqaykichik sapa ayllukunaman. Partirqaykichikqa manam vencesqay nacionkunallatachu aswanqa manaraq qechusqay puchuq allpakunatawanmi, partirqaykichikqa Jordan Mayumanta qallarispam intipa seqaykunanan lawpi Mediterraneo Lamar Qochakama. ⁵Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qayllaykichikmanta qarqonqa chay allpapi runakunata chaymi allpankutapas qamkunaña dueñoachakunkichik, chaynataqa rurankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa prometewasqanchikman hinam.

⁶—Anchata kallpanchakuspaykichikyá Moisespa qellqasqan libropi yachachikuykunata kasukuychik, ama qepanchakuspayá cumpliyichik. ⁷Qamkuna ukupi puchuq huklaw nacionniyoq runakunawanqa amayá hukllawakuychikchu. Taytacha-mamachankupa sutintapas amayá rimariyichikchu, amataq sutinraykupas juramentaychikchu. Amamá chaykunataqa adorankichikchu nitaq qonqorakunkichikchu. ⁸Aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diosllatam qatinkichik kunankama rurasqaykichikta hina. ⁹Tayta Diosmi qarqorqa hatun hinaspa atinyiyoq nacionkunata qayllaykichikmanta. ¹⁰Paypa prometesaykichikpi hinam qamkunamantaqa chullalla runa lluptichinqa waranqa runata. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi peleanqa qamkunamanta. ¹¹Chaynaqa anchata cuidakuychik hinaspa yupaychasqanchik Tayta Diospa kuyaychik. ¹²Sichu Tayta Diosmanta rakikuspaykichik qamkuna ukupi *yachaq huklaw nacionniyoq runakunata qatirikuptikichikqa chaynataq paykunawan hukllawakuspa casarakuptikichikqa ¹³yupaychasqanchik Tayta Diosqa manam qarqonqachu qamkunawan yachaq chay runakunata aswanqa paykunam kanqa qamkunapaq toqlla hina, hapisunaykichikpaq malla hina, wasaykichikpaq azote hina chaynataq ñawikichikpaqpas kichka hina. Chaynaqa kanqaku yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik kay allin allpamanta chinkanaykichikkamam.

¹⁴—Noqaqa wañukusaqñam. Chaynaqa yachaychikyá tukuy sonqoykichikwan chaynataq tukuy vidaykichikwan yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy allin prometesqankunata cumplikusqanta. Chaykunamantaqa manam chullapas yanqaqa karqachu. ¹⁵Allin prometesaykichikmi qamkunapaq cumplikurqa chaynataqmi yupaychasqanchik Tayta Diospa castigasunaykichikpaq rimasqankunapas contraykichikpi cumplikunqa qosusqaykichik kay allin allpamanta chinkachisunaykichikkama. ¹⁶Sichu yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisusqaykichik contratonta mana kasukuptikichikqa chaynataq taytacha-mamachakunata adoraspa qonqorakuptikichikqa Tayta Diosmi contraykichikpi piñakunqa hinaptinmi chaylla chinkarunkichik kay qosusqaykichik sumaq allpamanta —nispa.

Josueypa despedikusqanmanta

24 ¹Josueymi Israel llapallan ayllukunata Siquem llaqtapi huñuruspan qayarqa llaapa ancianokunata, jefekunata, juezkunata chaynataq kamachikuqkunatapas, paykunam Tayta Diospa qayllanpi sayaykurqaku. ²Chaymi llapallan runakunata Josuey nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin: “Ñawpaq tiempopi abueloykichikkunam *yacharqaku Eufrates Mayupa waklaw chimpanpi. Paykunam karqa Tareywan churinkuna, Tareypa churinkunaqa karqa Abrahamwan Nacormi. Paykunam taytacha-mamachakunata adorarqaku. ³Noqa Tayta Diosmi pusamurqani abueloykichik Abrahamta mayupa waklaw chimpanmanta hinaspa purichirqani lliw Canaan law allpakunapi. Chaymantam payta mirachirqani churin Isaacta qospay. ⁴Isaacmanmi qorani churin Jacobtawan churin Esauta. Esaumanmi qorqani Seir Orqota dueñoachakunanpaq. Jacobñataqmi mirayninkunapiwan rirqaku Egipto nacionman. ⁵Chaymantam ñoqa kacharqani Moiestawan Aaronta hinaspa castigarqani Egipto nacionpi runakunata paykunapi tukuy rurasqaykunawan hinaspa chay nacionmanta taytaykichikkunata horqomurqani. ⁶Egipto nacionmanta-

má paykunataqa horqomurqani. Lamar qochaman chayaramuptinkum Egipto runakuna carretankunawan chaynataq silladakunawanpas qatimurqaku tayta-mamaykichikta Puka Lamar Qochakama. ⁷Chaymi tayta-mamaykichik qayakamuwaptinku churarqani tutayayta paykunapa qepanpi otaq Egipto runakunapa ñawpaqninpi. Lamar qochatam paykunapa hawanman kutiykachirqani chaymi paykunata taparurqa. Tayta-mamaykichikmi qawarqaku Egipto runakunawan imam rurasqayta. Paykunaqa chunniqpim karqaku unay watakuna. ⁸Chaymantam qamkunatapas yaykuchirqaykichik Jordan Mayupa waklawninpi *yachaq Amor casta runakunapa allpanman. Paykunam pelearqaku qamkunapa contraykichikpi, aswanqa ñoqam vencechirqaykichik chaymi allpankutapas dueñoachakurqankichik. Qayllaykichikmantam paykunata chinkachirqani. ⁹Chaymantam Siporpa churin Moab casta runakunapa reynin Balac pelearqa qamkunapa contraykichikpi. Chaymi Beorpa churin Balaamta qayachimurqa ñakasunaykichikpaq. ¹⁰Aswanqa ñoqam Balaamta mana kasurqanichu chaymi bendicionniytaña achka kutipi qamkunapaq mañakuptin Rey Balacpa makinmanta librarqaykichik. ¹¹Chaymantam Jordan Mayuta chimpurusa chayamurankichik Jerico llaqtaman. Chay llaqtapi yachakunam qamkunawan pelearqaku, pelearqakutaqmi Amor casta runakunapas, Ferez casta runakunapas, Canaan casta runakunapas, Het casta runakunapas, Girges casta runakunapas, Hiv casta runakunapas chaynataq Jebus casta runakunapas. Ñoqam ichaqa paykunata makikichikman churarqani. ¹²Qamkunapa ñawpaqnichikmantam kacharqani wayliskunata hinaptinmi qayllaykichikmanta qarqorqaku Amor casta runakunapa iskaynin reyninkuta. Chaynaqa manam espadaykichikwanchu nitaq flechaykichikwanchu paykunataqa qarqorqankichik. ¹³Qorqaykichiktaqmi mana llamkasqaykichik chakrakunatapas chaynataq mana hatari-chisqaykichik llaqtakunatapas. Chay lawpi kunan *yachaspaykichikmi mikuchkankichik mana plantasqaykichik uvas huertakunamantawan aceitunas huertakunamanta” nispá.

¹⁴—Kunanyá Tayta Diosta respetaspa cheqap sonqowan payta adoraychik. Eufrales Mayupa waklaw chimpanpiraq chaynataq Egipto nacionpiraq kachkaspanku abueloykichikkunapa adorasqanku taytacha-mamachakunatayá qamkunamanta wischuychik hinaspayá Tayta Diosllata adoraychik. ¹⁵Sichum Tayta Dios adorayta mana munaspaga, kunanpuni akllakuychik pim adoranaykichikta. ¿Eufrales Mayupa waklaw chimpanpi kachkaspankuraq abueloykichikkunapa adorasqan taytacha-mamacha adoraytachu munankichik icha kay yachasqaykichik allpapi kaq Amor casta runakunapa taytacha-mamachanku adoraytachu munankichik? Ñoqam ichaqa familiaykunapiwan Tayta Diosllata adorasaku —nispá.

¹⁶Chaymi runakunañataq nirqaku:

—Tayta Diosta saqeruspa taytacha-mamachakuna adoraytaqa amayá yanqallapas piensasakuchu. ¹⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosmi ñoqanchiktaqa chaynataq abuelonchikkunatapas Egipto nacionmanta sirviente kachkaptinchik horqomurqanchik. Paymi qayllanchikpi chay hatun milagrokunata rurarqa, paytaqmi waqaychawarqanchik hamusqanchik ñanpipas hinaspa pasamusqanchik allpapi runakunamantapas. ¹⁸Tayta Diosmi qayllanchikmanta qarqorqa llapallan runakunata otaq chay allpapi *yachaq Amor casta runakunata. Chaynaqa ñoqaykuqa adorasaku Tayta Diosllatam. Payllam ñoqaykupa Diosniykuqa —nispá.

¹⁹Chaywapas Josueymi nirqa paykunata:

—Tayta Dios adoraytaqa manam atiwachikchu, payqa Chuya Diosmi chaynataq sientikuq celoso Diosmi. Payqa manam pampachasunkichikchu mana kasukuptikichikqa hinaspa huchallikuptikichikqa. ²⁰Sichu Tayta Diosta saqeruspa

taytacha-mamachakunataña adoraptikichikqa paypas contraykichikpi kaspanmi castigasunkichik hinaspam chinkarachisunkichik. Chaynatamá rurasunkichik kunankama qamkunapaq allinkunata rurachkaspanpas —nispa.

²¹Runakunam Josueyta nirqaku:

—Manam chaynaqa kanmanchu. Ñoqaykuqa adorasaqku Tayta Diosllatam —nispa.

²²Chaymi runakunata Josuey nirqa:

—Kikillaykichikmi testigo kankichik Tayta Diosllata adoranaykichikpaq akllakusqaykichikmanta —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—Arí, testigom kaniku —nispa.

²³Josueymi paykunata nirqa:

—Kunanyá hatallisqaykichik taytacha-mamachakunata wischuychik hinaspayá tukuy sonqoykichikwan Israelpa yupaychasqan Tayta Diosman kutirikuychik —nispa.

²⁴Chaymi runakunañataq nirqaku:

—Ñoqaykuqa yupaychasqanchik Tayta Diostam adorasaqku hinaspapas niwasqankutam kasukusaqku —nispa.

²⁵Josueymi chay punchawpi rurarqa contratota runakunawan chay huñunakusqanku Siquem llaqtapi hinaspam paykunaman qorqa decretokunatawan leykunata. ²⁶Chaykunatam Josuey qellqarqa Diospa yachachikuyninkuna libropi. Chaynataqmi hatun rumita hapispan Tayta Diospa santuarionpa hichpan encina sachapa sikiñpi sayachirqa ²⁷hinaspam llapallan runakunata nirqa:

—Kay rumim serviwasunchik testigomanta Tayta Diospa niwasqanchik palabrakunata uyarisqanrayku. Kay rumimá testigo kanqa qamkunapa contraykichikpi chaynapi Diosninchiktaqa ama traicionanaykichikpaq —nispa.

²⁸Chaymantam Josuey runakunata aviarqa herencianku allpanman sapakama kutikunankupaq.

Josueypa wañukusqanmanta

(Jue 2:6-10)

²⁹Manapas unaymantam Tayta Diospa serviqnin Nunpa churin Josuey wañukurqa pachak chunkan watayoqña. ³⁰Hinaptinmi pamparurqaku Timnat-sera llaqta law allpanpi. Chay Timnat-sera llaqtaqa karqa Efrain ayllupa allpan orqokunapim otaq Gaas Moqopa norte lawninpim. ³¹Israelpa castankunam adorarqaku Tayta Diosta Josuey kawsanankama chaynataq Josueypa ancianomasinkuna kawsanankamapas. Chay ancianokunam qawarqaku Israel castakunapaq Tayta Dios tukuy ima rurasqankunata.

Joseypa tullunkuna pampasqankumanta

³²Israelpa mirayninkunam Siquem llaqtapi Joseypa herencian chakrapi pamparqaku Egipto nacionmanta Joseypa tullunkuna apamusqankuta. Chay allpatam Jacob rantirqa tawa kilo parten qollqewan Hamorpa churinkunamanta. Hamorqa karqa Siquempa taytanmi. Chay chakram karqa Joseypa mirayninkunapaq herencia.

Eleazarpa wañukusqanmanta

³³Wañukurqataqmi Aaronpa churin Eleazarpas hinaptinmi pamparurqaku churin Fineespa allpan moqopi otaq Efrain ayllupa allpan orqopi, chay allpataqa Josueymi qorqa Fineesman.

JUECES SUTIYOQ LIBRO

Josuey wañuruptinmi Israelpa mirayninkunata gobiernanapaq mana pipas qarqachu chayraykum rakinakuspa chaqwanakuyllaña qarqa paykuna ukupi. Muyuriqninkupi nacionkunam chaylla-chaylla paykunata atacaqku otaqmi kikinkupurallapas guerrapi peleaqku. Paykuna ukupi puchuruq Canaan runakunatapas manam vencyta atirqakuchu nitaqmi qarqoyta atirqakuchu. Chayraykum paykunaqa pisi tiempolla hawkayaypi kaspanku chaqwasqalla hinaspa vencesqalla kawsaqku.

Chaynata kawsasqankuraykum sapa unayneqmanta paykuna ukupi rikurimuq valeroso runakuna paykunapi munaychakunanapaq. Chayna runakunatam sutichaqku “juezkuna” nispa, chayraykumá kay libroqa “Jueces” sutiwan sutichasqa. Chaywanpas chay runakunaqa manam juezkunallachu qarqaku. Paykunapa rurasqankutamá kay libroqa willakun. Paykunamantam kachkanku ancha yuyarisqa Debora sutiyoq warmipa hinaspa Barac sutiyoq runapa rurasqan chaynataq Gedeonpa, Sansonpa rurasqanpas.

Rey Adoni-bezecta Juda aylluwan Simeon ayllu vencesqankumanta

1 ¹ Josuey wañukuptinmi Tayta Diosta Israelpa mirayninkuna tapurqaku: —¿Mayqanniykutaq puntata risaqqku Canaan casta runakunawan peleaq? —nispa.

² Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Juda ayllukunam puntataqa rinqaku, ñoqam Canaan casta runakunapa allpantaqa qosaaq paykunaman —nispa.

³ Chaymi Juda ayllu runakuna castamasin Simeon ayllu runakunata nirqaku:

—Hakuchik tocaqniyku herencia allpaman hinaspayá peleamusun Canaan casta runakunapa contranpi, chaynataqchá ñoqaykupas qamkunapa tocanciyki-chikman risaqqku —nispa.

Chaymi Simeon ayllu runakunaqa paykunawan rirqaku. ⁴ Juda ayllu runakuna riptinkum Tayta Dios paykunaman qoykurqa Canaan casta runakunata chaynataq Ferez casta runakunatapas. Paykunaqa Bezec lawpim vencerurqaku chunka waranqa runakunata. ⁵ Chaypim Adoni-bezec sutiyoq reyta tarirurqaku hinaspa paypa contranpi peleaspanku Canaan casta runakunata hinaspa Ferez casta runakunata vencerurqaku. ⁶ Adoni-bezec reyñataqmi lluptikururqa ichaqa Israel casta runakuna hapiruspankum makinkunapa hinaspa chakinkunapa maman dedonta qorururqaku.

⁷ Chay reymi nirqa:

—Qanchis chunka reykunapa makinkunapa hinaspa chakinkunapa maman donkunatam qorurachirqani hinaptinmi mesaypa ukunpi kaspanku mesaymanta wichiqlkunata huñuspa mikuqku. Hina chaynallatam Diospas pagaykapuwan rurasqayman hina —nispa.

Adoni-bezecta Jerusalem llaqtaman pusamuptinkum chaypi wañukurqa.

Hebron llaqtatawan Jerusalem llaqtata Juda ayllu runakuna vencesqankumanta

⁸Judapa mirayninkunam Jerusalem llaqtapa contranpi peleaspanku vencerurqaku hinaspan chaypi *yachaqkunatapas espadawan wañurachirqaku, kañaykurqakutaqmi llaqtatapas. ⁹Judapa mirayninkunaqa rirqakutaqmi orqokunapi, Neguev lawpi chaynataq waqtakunapi yachaq Canaan casta runakunapa contranpi peleaqpas. ¹⁰Hebron llaqtapi yachaq Canaan casta runakunapa contranpi peleaq Juda ayllu runakuna pasaspankumá wañurachirqaku Sesai sutiyoq runata, Ahiman sutiyoq runata chaynataq Talmai sutiyoq runatapas. Hebron llaqtapa ñawpaq sutinga karqa Kiriatharbam.

Debir llaqtata Otoniel vencesqanmanta

(Jos 15:15-19)

¹¹Rirqakutaqmi Debir llaqtapi *yachaqkunapa contranpi peleaqpas. Chay Debir llaqtapa ñawpaq sutinga karqa Kiriathsefermi. ¹²Calebmi nirqa:

—Pipas Kiriathsefer llaqtata atacaspa venceruqtaqa warmi churiy Acsawanmi casarachisqa —nispa.

¹³Hinaptinmi Cenazpa churin Otoniel vencerurqa, Cenazqa karqa Calebpa sullka wawqenmi. Calebqa Otonieltamá warmi churin Acsawan casarachirqa.

¹⁴Acsam qosan Otonielman hamuspan umacharqa taytan Calebman chakrata mañanankupaq. Asnonmanta Acsa uraykuptinmi taytan Caleb tapurqa:

—¿Imataq pasasunki? —nispa.

¹⁵Chaymi Acsañataq nirqa:

—Neguev allpata qoykuwachkaspaykiqa ama hina kaspayá pukyukunatapas qoykuway —nispa.

Chaymi Caleb qoykurqa hanay lawpi pukyukunatapas chaynataq uray lawpi pukyukunatapas.

Juda aylluwan Benjamin ayllu vencesqankumanta

¹⁶Cain casta runakunamanta kaqkunam otaq Moisespa suegronpa mirayninkunam Judapa mirayninkunapiwan rirqaku Palmeras sutiyoq llaqtamanta Juda lawpi chunniqman, chay chunniqqa kachkan Neguev law Arad llaqtapa hichpanpim. Rispenskumá chaypi runakunawan *yacharqaku. ¹⁷Juda ayllu runakunam castamasin Simeon aylluwan rispanku Sefat llaqtapi yachaq Canaan casta runakunata vencerurqaku hinaspan llaqtatapas purmarachirqaku, chayraykum chay llaqtataqa suticharqaku Hormawan. ¹⁸Juda ayllu runakunaqa dueñochakuykurqakutaqmi Gaza llaqtatapas, Ascalon llaqtatapas, Ecron llaqtatapas chaynataq muyuriqninpi allpakunatapas. ¹⁹Juda aylluta Tayta Dios yanapaptinmi orqokunapi *yachaqkunata qarqorurqaku. Aswanqa qechwapi yachaqkunataqa manam qarqorqakuchu guerrapaq carretanku fierroman-ta kasqanrayku. ²⁰Hebron llaqtatam Calebman qorqaku Moisespa nisqanman hina. Calebñataqmi chay llaqtamanta Anacpa kimsa churinkunata qarqorurqa. ²¹Ichaqa Jerusalemni yachaq Jebus casta runakunataqa Benjaminpa mirayninkunaqa manam qarqorqakuchu chaymi Jebus casta runakunaqa yacharqaku Benjaminpa mirayninkunawan Jerusalem llaqtapi. Chaypimá *yacharqaku kay libro qellqasqa kanankama.

Betel llaqtata Josey ayllu vencesqanmanta

²² Josey ayllu runakunapas Betel llaqtapa contranpim rirqaku Tayta Dios yanapaptin. ²³ Paykunamá Betel llaqtapa contranpi wateqaqkunata churarqaku. Chay Betel llaqtapa ñawpaq sutinmi karqa Luz. ²⁴ Chay wateqaqkunam rikururqaku llaqtamanta huk runa lloqsimuchkaqta, paytam nirqaku:

—Qawaykachiwayku imaynam llaqtaman yaykunata hinaptinga llakipayasqay-kikum —nispa.

²⁵ Chay runam qawachirqa mayninmi yaykunata hinaptinga chay llaqtapi llapallan runakunata espadawan wañurachirqaku ichaqa chay llaqtaman mayninmi yaykuna qawachiq runataqa llapallan familiantintam mana imanarqakuchu. ²⁶ Hinaptinga chay runaqa pasakurqa Het casta runakunapa allpanman hinaspa chaypi huk llaqtata hatarichispan Luzwan suticharqa. Chaynam sutin karqa kay libro qellqasqa kasqa punchawkama.

Manases aylluwan Efrain ayllu vencesqankumanta

²⁷ Manases ayllu runakunam ichaqa mana qarqorqakuchu Bet-sean llaqtapi, Tanaac llaqtapi, Dor llaqtapi, Ibleam llaqtapi hinaspa Meguido llaqtapi *yachaqkunata nitaq chay llaqtakunapa muyuriqnin llaqtachakunapi yachaqkunatapas. Chaynapimá Canaan casta runakunapa hinalla yachakurqaku chay llaqtakunapi. ²⁸ Israel casta runakuna atinyioqña karuspa ichaqa Canaan casta runakunata devaldella llamkachirqaku, manamá qarqorqakuchu.

²⁹ Efrain casta runakunapas manataqmi Gezer llaqtapi *yachaq Canaan casta runakunataqa qarqorqakuchu chaymi Canaan casta runakunapa paykunawan yacharqaku Gezer llaqtapi.

Wakin ayllukunapa vencesqanmanta

³⁰ Zabulon ayllupas manataqmi Quitron llaqtapi *yachaqkunata qarqoqchu nitaq Nabal llaqtapi yachaqkunatapas, chay Canaan casta runakunapa paykunawan yachaspa devaldella llamkarqaku.

³¹ Aser ayllupas manataqmi Aco sutyioq llaqtapi *yachaqkunataqa qarqorqakuchu nitaq Sidon llaqtapi, Ahlab llaqtapi, Aczib llaqtapi, Helba llaqtapi, Afec llaqtapi hinaspa Rehob llaqtapi yachaqkunatapas. ³² Chaynapim Aser aylluqa Canaan casta runakunawan kуска yacharqaku mana qarqosqankurayku.

³³ Neftaliy ayllupas manataqmi Bet-semes llaqtapi *yachaqkunataqa qarqorqachu nitaq Bet-anat llaqtapi yachaqkunatapas, paykunapa Canaan casta runakunapa yachasqanku allpapim yacharqaku. Ichaqa Bet-semes llaqtapi yachaqkunatawan Bet-anat llaqtapi yachaqkunataqa devaldellam llamkachirqaku.

³⁴ Amor casta runakunam Dan aylluta orqokunaman qatirurqaku hinaspa mana dejarqakuchu qechwaman hamunankuta. ³⁵ Chaynapim Amor casta runakunapa hinalla *yachakurqaku Heres Orqopi, Ajalon Qechwapi hinaspa Saalbim llaqtapi. Ichaqa Josey ayllu atinyioq karuspa paykunawan devaldella llamkachikurqa.

³⁶ Amor casta runakunapa linderonqa karqa Acrabim Qasamanta Sela llaqtakam hinaspa hanay lawman chutarikurqa.

Boquim lawman Tayta Diospa angelnin risqanmanta

2 ¹ Gilgal llaqtamanta Boquim lawman Tayta Diospa angelnin rispanmi Israel casta runakunata nirqa:

—Ñoqam horqomurqaykichik Egipto nacionmanta hinaspa abueloykichikman juramentowan qosqay allpaman yaykuchirqaykichik. Paykunamanmi nirqani: “Qamkunawan rurasqay contratoytaqa manam yanqachasaqchu ² ichaqa kay allpapi yachaqkunawanqa amam contratota rurankichikchu aswanqa altarninkutapas tuñichinkichikmi” nispa. Chaynata nichkaptipapas manam kasukurqankichikchu. ¿Imanasqamá chaynataqa rurarunkichik? ³ Chayraykum nikichik: “Chay runakunataqa manam qayllaykichikmanta qarqosaqchu, paykunaqa qamkunapaqmi trampa hina kanqa, diosninkupas qamkunapa urmachiñnikichikmi kanqa” nispa.

⁴ Tayta Diospa angelnin chay palabrakunata Israelpa llapallan mirayninkunaman niykuptinmi qaparispa waqarqaku. ⁵ Chayraykum chay sitiota suticharqaku Boquinwan hinaspa animalkunata wañuchispa Tayta Diosta adoraraqaku.

Josueypa wañukusqanmanta

(Jos 24:29-31)

⁶ Runakunata Josuey aviaruptinmi Israelpa mirayninkuna sapakama pasakurqaku tupaqnin allpankuta dueño chakunankupa. ⁷ Runakunam adoraraqaku Tayta Diosta Josuey kawsanankama chaynataq Josueypa ancianomasinkuna kawsanankamapas, chay ancianokunam qawarqaku Israel casta runakunapaq Tayta Diospa tukuy ima rurasqankunata. ⁸ Tayta Diospa serviqnin Nunpa churin Josueymi ichaqa wañukurqa pachak chunkan watayoña. ⁹ Hinaptinmi pamparurqaku Timnat-heres llaqta law allpanpi, chay Timnat-heres llaqtaqa karqa Efrain castakunapa orqonpim otaq Gaas moqopa norte lawninpim. ¹⁰ Chaynapimá Canaan allpaman yaykuq llapallan miraykunapas wañukurqaku abuelonkuna hina hinaptinmi paykunapa qepantaqa huk mirayña nacemurqa, paykunaqa manam reqsirqakuchu Tayta Diosta nitaqmi yacharqakuchu Israelpa mirayninkunapaq imam Tayta Diospa rurasqantapas.

Israel castakunam karunchakunku Tayta Diosmanta

¹¹ Israelpa mirayninkunam Tayta Diospa qayllanpi mana allinta ruraraqaku, paykunaqa Baal sutiyoq taytachakunatañam adoraraqaku. ¹² Egipto nacionmanta horqomuqninku abuelonkupa yupaychasqan Tayta Diosmantam karunchakururqaku. Taytacha-machakunata qatispañam muyuriqninkupi runakunapa diosninkuta adoraraqaku chaynapim Tayta Diosta piñachirqaku. ¹³ Tayta Diosta qepanchakuruspankum Baal sutiyoq taytachatawan Astarot sutiyoq mamachataña adoraraqaku. ¹⁴ Chaymi Israel castakunapa contranpi Tayta Dios piñakuruspan salteaqkunamanña qoykurqa salteasqa kanankupa. Muyuriqninkupi enemigonkumanña qoykuptinmi manaña defiendekuyta atirqakuchu. ¹⁵ Sapa kuti guerraman riptinkupas Tayta Diosmi paykunapa contranpi karqa, ñawpaqmantaraq nisqanpi hina hinaspa paykunapa contranpi jurasqanman hina.

Ichaqa chayna sinchita ñakarichichkaspanpas ¹⁶ kikin Tayta Diosmi jefekunata hatarichirqa salteaqkunamanta librananpaq ¹⁷ ichaqa Israelpa mirayninkunaqa manataqmi jefekunatapas kasukurqakuchu, paykunaqa pierdekuq warmi hinam taytacha-machakunataña adoraraqaku. Tayta Diospa kamachikuyninkunatam ñawpa abuelonkuqa kasukurqaku, paykunam ichaqa chaylla chay kamachikuyninkunamanta rakikururqaku,

manam ñawpa abuelonku hinachu ruraraqaku. ¹⁸Hinaptinmi Tayta Dios paykunapaq jefekunata hatarichispan chay jefekunata yanaparqa. Chay jefe kawsanankamaqa paykunatam enemigonkunamanta librarqa. Tayta Diosmá paykunata llakipayarirqa ñakariypi hinaspa llakikuypi kaspá waqasqankuta uyarispan. ¹⁹Aswanqa jefe wañuruptinqa kasqallanmi ñawpaq rurasqankuman kutikuqku hinaspa abuelonkumantapas aswan penqaypaq kaqtaraq ruraqku. Taytacha-mamachakunataña servispankum adoraraqaku. Manam Wanakuqkuchu mana allin rurayninmantawan rumi sonqo kayninkumantaqa. ²⁰Chaymi Israel casta runakunapa contranpi Tayta Dios piñakuruspan nirqa:

—Kay nacionniyoq runakunaqa abuelonkuman kamachisqay contratota qepanchakuruspa nisqaykunatapas mana kasukunkuchu ²¹chayraykum ñoqapas mana qarqosaqchu Josuey kawsachkaspanraq mana qarqosqan nacionkunataqa. ²²Chaynapim Israel casta runakunataqa chay nacionkunawan ñoqa Tayta Dios pruebasaq chaynapi ñoqapa munasqayman hina kawsasqankuta otaq mana kawsasqankutapas yachanaypaq, abuelonkuqa munasqayman hinam kawsaraqaku —nispá.

²³Chayraykumá Tayta Diosqa saqerurqa chay nacionniyoq runakunataqa, manamá chaypunillachu qarqorurqa, manataqmi Josueywanpas qarqochirqachu.

Canaan allpapi puchuq runakunamanta

3 ¹Israel casta runakunata pruebanañpaqmá Tayta Diosqa puchuchirqa nacionkunata. Chay tiempopi kaq Israel casta runakunaqa manaraq nacesqankuraykum Canaan allpapi guerrakunataqa mana qawarqakuchu. ²Chay Israel casta runakuna mana yachasqankuraykum guerrapi peleayta yachanankupaq kay runakunata puchuchirqa: ³Filisteá casta runakunamantam puchuchirqa pichqa kamachikuqkunata, puchuchirqa-taqmi Canaan casta llapallan runakunatapas, Sidon llaqtayyoq runakunatapas chaynataq Baal-hermon Orqomanta qallarispá Hamat lawman yaykuna qasakama otaq Libano Orqopi *yachaq Hiv casta runakunatapas. ⁴Chay runakunamá karqa Israel casta runakunata Tayta Dios pruebanañpaq chaynapi kamachikuyninkuna kasukusqanta otaq mana kasukusqantapas qawananaq, chay kamachikuyninkunamá abuelonkuman Tayta Dios kamachirqa Moiseswan. ⁵Chaynapimá Israelpa mirayninkunaqa yacharqa Canaan casta runakunawan, Het casta runakunawan, Amor casta runakunawan, Ferez casta runakunawan, Hiv casta runakunawan hinaspa Jebus casta runakunawan. ⁶Chaymi warmi churinkutapas hinaspa qari churinkutapas casarachirqaku chay nacionniyoq runakunawan, paykunaga chay runakunapa taytacha-mamachankutaña adoraraqaku.

Otoniel sutiyoq jefenkumanta

⁷Israelpa mirayninkunamá Tayta Diospa qayllanpi mana allinta ruraspanku yupaychasqanku Tayta Diosta qonqarurqaku hinaspa Baal sutiyoq taytachakunataña chaynataq Asera sutiyoq mamachakunataña adoraraqaku. ⁸Hinaptinmi Tayta Dios piñakururqa Israel casta runakunapa contranpi hinaspa Aram-naharaim nacionpa reynin Cusan-risataim runamanña qoykurqa chaynapim Israelpa mirayninkunaqa Cusan-risataim reytaña pusaq wata servirqaku. ⁹Chaymi Israelpa mirayninkuna qaparispá mañakurqaku Tayta Diosta hinaptinmi Calebpa sullka wawqen Cenazpa churin Otonielta libraqninkupaq hatarichirqa. ¹⁰Tayta Diospa espiritun payta yanapaptinmi gobiernarqa Israel casta runakunata. Otoniel peleaq lloqsiptinmi Aram nacionpa reynin Cusan-risataim runata Otonielman Tayta Dios qoykurqa, chaynapimá Cusan-risataim reyta vencerurqa. ¹¹Chaymi Israel nacionpi guerra mana karqachu tawa chunka wata, chaymantaña Cenazpa churin Otonielqa wañukurqa.

Aod sutiyoq jefenkumanta

¹²Israelpa mirayninkunam kasqallan Tayta Diospa qayllanpi mana allinta ruraraqaku, chaymi Moab nacionpa reynin Eglonta Israel casta runakunapa contranpi Tayta Dios kall-panchaykurqa, chaynataqa rurarqa Israel casta runakuna Tayta Diospa qayllanpi mana allinta rurasqankuraykum. ¹³Chay Rey Eglonmi Amonpa hinaspa Amalecpa mirayninkunata huñuruspan Israel casta runakunawan pelearqa hinaspa Palmeras sutiyoq llaqtata dueño-chakururqa. ¹⁴Chaymi Israelpa mirayninkuna Moab nacionpa reynin Eglonta servirqaku chunka pusaqniyoq wata. ¹⁵Israelpa mirayninkuna qaparispay Tayta Diosta mañakuptinkum hatarichirqa libraqninkuta, chay libraqninkuqa karqa Benjamin ayllumanta kaq Gerapa churin Aod sutiyoq *ichoq maki runam. Paywanmi Israelpa mirayninkuna contribucionta apachirqaku Moab nacionpa reynin Eglonman. ¹⁶Chay Aod sutiyoq runam parte metro sayayniyoq iskay lawnin filoyoq espadata rurakuruspan pachanpa ukun *alleq lawninpi churakuykurqa. ¹⁷Hinaspa Moab nacionpa reynin Eglonman contribucionta aparqa. Eglonqa llumpay wirasapam karqa. ¹⁸Eglonman contribucionta qoykuspanmi chay contribucion apaysiqmasinkunata aviarurqa. ¹⁹Gilgal llaqtapi taytachakunapa kasqanka-ma riruspanmi kutirqa Rey Eglonman hinaspa payta nirqa:

—Reylláy, secretom qanman ninay kachkan —nispa.

Chaymi reyñataq serviqninkunata nirqa:

—¡Upallaychik! —nispa.

Hinaptinmi paypa ñawpaqninpi llapallan kaqkuna lloqsirqaku. ²⁰Wayrapariku-na salapi Rey Eglon sapallan tiyachkaptinmi, Aod asuykuspan nirqa:

—Diospa palabranmi qanman willanay kachkan —nispa.

Chaymi Rey Eglon tiyananmanta hatariruptin ²¹Aodñataq *ichoq makinwan *alleq lawninmanta espadanta horqoykuspan reypa wiksanta tuksirurqa. ²²Chaymi espadaqa cabontin yaykururqa wiranpi chinkarunankama, Aodqa espadantapas mana horqoptinmi Rey Eglonpa hatun ispayninpas tallikururqa. ²³Aodñataqmi corredorman lloqsiramuspan salapa punkunkunata wichqarurqa cerrojowan.

²⁴Aod pasakuptinñam reypa serviqninkuna hamurqaku chaymi salapa punkunkunata wichqasqata qawaykuspanku nirqaku:

—Payqa ispakuchkanchá —nispa.

²⁵Rey manaña salapa punkunkunata kichamuptinmi suyasqankumanta muspaypi hinaña kaspanku llawewan punkuta kicharqaku hinaptinmi reyninkuqa pampapi wañusqa chutarayachkasqa.

²⁶Reypa serviqninkuna suyanankukamam Aodqa lluptirurqa hinaspa Gilgal llaqtapi taytachakunapa kasqanta pasaruspan Seirat lawman ayqekurqa. ²⁷Chay lawman chayaruspanñataqmi cornetata tocarqa Efrain Orqokunapi hinaptinmi Israelpa mirayninkuna paywan kusa orqomanta uraykamurqaku, Aodñataqmi paykunapa puntanta rispa. ²⁸nirqa:

—Qatiwaychik, enemigonchik Moab casta runakunatam Tayta Dios makinchikman churaykun —nispa.

Chaymi payta qatispa Moab lawman chimpana Jordan Mayupa vadonta dueño-chakururqaku, manam chaynintaqa pitapas pasachirqakuchu. ²⁹Chay tiempopim Moab casta runakunamanta wañurachirqaku yaqa chunka waranqa valeroso soldadokunata, manataqmi chulla runatapas lluptichirqakuchu. ³⁰Chaynapimá Moab

nacionniyoq runakunaqa Israel casta runakunapa humillachisqan karqa hinaptinmi chay lawpi guerra mana karqachu pusaq chunka wata.

Samgar sutiyoq jefenkumanta

³¹ Chay Aodpa qepantañataqmi jefe karqa Anatpa churin Samgar, paymi soqta pachak Filistea casta runakunata wañurachirqa bueyes tuksina puyawan, paypas Israel casta runatam librarqa.

Deborawan Barac guerrapi vencesqankumanta

4 ¹ Aod wañuruptinmi Israelpa mirayninkuna kasqallan Tayta Diospa qayllanpi mana allinta ruraraqaku ² chaymi paykunataqa Canaan casta runakunapa reynin Jabinman Tayta Dios qoykurqa. Jabinqa gobiernarqa Hazor llaqtapim, tropanpa kamachiqninmi karqa Sisara, payqa *yacharqa Haroset-goim llaqtapim. ³ Chaymi Israelpa mirayninkuna Tayta Diosta qaparispapa mañakurqaku. Jabinpaqa guerrapaq fierromanta carretankunam karqa isqon pachak. Israelpa mirayninkunatam iskay chunka wata llumpayta ñakarichirqa.

⁴ Chay tiempopim Israel casta runakunapa gobiernaqnin karqa Diosmanta willakuq Debora sutiyoq warmi, payqa karqa Lapidotpa warminmi. ⁵ Deboraqa costumbrenman hinam tiyaq Efrain Orqokunapi Rama llaqtamanta Betel llaqtaman riq ñanpi otaq Debora Palmeran sutiyoq sachapa sikinpi, Israelpa mirayninkunaqa Deboramanmi riqku allin arreglota rurananpaq.

⁶ Neftaliy law Cedés llaqtayoy Abinoampa churin Baracta Debora qayarachimuspanmi nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi kaynata kamachisunki: “Tabor Moqoman rispaykiyá huñumuy Neftaliypa chaynataq Zabulonpa mirayninkunamanta chunka waranqa runakunata. ⁷ Ñoqam pusamusaq Cison Mayu Wayqoman Rey Jabinpa tropankunapa kamachiqnin Sisarata chaynataq carretankunata hinaspa tropankunatapas, chaypim qanpa makikiman churasaq” nispá.

⁸ Hinaptinmi Baracñataq Debora nirqa:

—Ñoqawan riptikiqa risaqmi, mana chayqa manam risaqchu —nispá.

⁹ Chaymi Deborañataq nirqa:

—Risaqpunim qanwan ichaqa risqaykipiqa manam qamchu hatunchasqa kanki, Sisarataqa Tayta Diosmi warmipa makinman churaykunqa —nispá.

Chaymi Deboraqa hatarispan Baracwan rirqa Cedés llaqtaman. ¹⁰ Cedés llaqtamanmi Barac huñurachirqa Zabulon ayllumanta hinaspa Neftaliy ayllumanta chunka waranqa runakunata. Deborapas paywantaqmi rirqa.

¹¹ Moisespa suegron Hobabpa mirayninkunamanta Cain casta Hebermi castankunamanta rakikuruspan Zaanaim pampapi karpanta sayarachirqa encina sachapa hichpanpi, chay sitioqa karqa Cedés llaqtapa hichpanpim. ¹² Abinoampa churin Barac Tabor Moqoman seqarusqantam Sisaraman willaykurqaku. ¹³ Chaymi Sisarañataq guerrapaq fierromanta isqon pachaknintin carretankunata chaynataq llapallan tropankunata huñurachispan rirqa Haroset-goim llaqtamanta Cison Wayqokama. ¹⁴ Hinaptinmi Baracta Debora nirqa:

—Kunan punchawmi Tayta Dios makikiman churaykun Sisarata, kikin Tayta Diosmi ñawpaqníkita richkan —nispá.

Chaymi Baracñataq Tabor Moqomanta uraykamurqa chunka waranqa runakunawan. ¹⁵ Hinaptinmi Barac peleaptin Tayta Dios musparachirqa Sisarata chaynataq llapallan carretankunatapas hinaspa llapallan tropankunatapas chaymi Sisaraqa

carretanmanta uraykuspan chakillawanña lluptirurqa. ¹⁶ Aswanqa Baracmi qatirqa carretankunatawan tropankunata Haroset-goim llaqtakama chaynapim Sisarapa llapallan tropankunaqa espadawan wañururqa, manam chullallapas puchurqachu.

¹⁷ Chaymi Cain casta Heberpa warmin Jaelpa karpanman Sisara chakillawan lluptiruspa chayarurqa. Chaymanmi ayqekurqa Hazor llaqtapa reynin Jabinqa Cain casta Heberpa ayllunwan hawkalla kasqankurayku. ¹⁸ Sisarata chaskinanpaq Jael lloqsimuspanmi nirqa:

—Taytay, yaykukamuy, ama manchakuychu —nispa.

Chaymi Jaelpa karpanman yaykuruption payñataq huk qatawan qataykurqa.

¹⁹ Hinaptinmi Sisara nirqa:

—Yakullayki, yakunayawachkanmi —nispa.

Hinaptinmi Jaelñataq odrepi lecheta kichaykuspan qoykurqa tomananpaq hinaspam kasqallan qataykurqa. ²⁰ Chaymi Sisara nirqa:

—Karpapa punkunpiyá sayaykamuy, pipas hamuspa tapusuptikiqa kaynatam ninki: “Manam pipas kaypiqa kanchu” nispa.

²¹ Sisarañataqmi sinchi pisipasqa kasqanrayku puñururqa chaymi Heberpa warmin Jaelñataq karpanpa estacantawan mazota hapiykuspan upallalla Sisaraman asuykurqa hinaspam sentidonpi estacawan allpaman takarurqa chaynapimá wañururqa. ²² Chaymi Sisarata Barac qatichkaptin Jael chaskiqnin lloqsimuspa nirqa:

—Yaykumuy, maskasqayki qarita qawachisqayki —nispa.

Barac chay warmipa kasqanman yaykuruptionmi Sisaraqa sentidonpi estacawan takasqa wañusqaña kachkasqa.

²³ Chay punchawpimá Canaan casta runakunapa reynin Jabinta Dios humillachirqa Israelpa mirayninkunapa qayllanpi ²⁴ chaymi Israelpa mirayninkuna astawan kallpanchakururqaku Canaan casta runakunapa reynin Jabinpa contranpi payta chinkachinankukama.

Diosta Deborawan Barac alabasqankumanta

5 ¹ Chay punchawpim Deborawan Abinoampa churin Barac takirqaku kaynata:

² Israel casta runakunapa jefenkunam kamachinankupaq listollaña churakururqaku.

iChayraykuyá Tayta Diosta alabaychik!

Runakunam peleanankupaq ofrecekurqaku.

iChayraykuyá Tayta Diosta alabaychik!

³ iYaw reykuna, uyariwaychikyá!

iYaw gobiernaqkuna, atiendewaychikyá!

Ñoqam Tayta Diosman takisaq.

Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmanmi takisaq.

⁴ Dios Taytalláy,

Seir Orqomanta lloqsimuptikim,

Edom nacion pampamanta pasakuptikim

allpa katkatatarqa.

Cielokunam parachimurqa.

Puyukunam parachimurqa.

⁵ Orqokunam Tayta Diospa qayllanpi mastarikururqa.

Sinai Orqopas paypa qayllanpim mastarikururqa.
Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa qayllanpim
mastarikururqa.

⁶ Anatpa churin Samgarpa tiemponkunapim
manaña ñannintapas purirqakuchu.

Jaelpa tiemponkunapim
manaña ñannintapas viajarqakuchu.

Illaqkunam llutan ñanninkunataña purirqaku.

⁷ Israel nacionpi chakra runakunam qonqasqa karqaku.

Qonqasqaqa karqaku ñoqa Debora hatarinaykamam,

Israel nacionpa maman hina hatarinaykamam.

⁸ Mana reqsisqanku dioskunatam paykunaqa akillakuykurqaku.

Hinaptinmi llaqtakunapa punkunpiña kachkarqa guerrapas.

Israel casta tawa chunka waranqa runakunapiqa

manam karqachu huk lanzallapas.

Paykunapiqa manam karqachu huk harkachikunallapas.

⁹ Israel casta runakunapa jefenkunawanmi ñoqaqa kusikuchkani.

Kikillankumanta yanapakuqkunawanmi ñoqaqa kusikuchkani.

Qamkunaqa Tayta Diostayá yupaychaychik.

¹⁰ Yuyaymanaychikyá, yuraq asnopi sillakuqkuna.

Yuyaymanaychikyá, pellowpi tiyaqkuna.

Yuyaymanaychikyá, chakillawan illaqkuna.

¹¹ Yakupa kananpi yaku qoqkunapa kasqanpiyá yuyaymanaychik.

Paykunaqa chakra llaqtachakunapim vencesqanmanta willakunku.

Tayta Diospa runankunam llaqtapa punkunkunaman rirqaku.

¹² ¡Rikchariy Debora, rikchariy!

¡Rikcharispaykiyá takiy takikunata!

Abinoampa churin Barac,

hatarispayá pusay presoykikunata.

¹³ Israel casta runakunamanta puchuq jefekunam

uraykamurqaku.

Tayta Diospa runankunam kallpasapa soldadokuna

hina ñoqaman uraykamurqaku.

¹⁴ Amalec casta runakunata venceq Efrain

ayllum hamurqa.

Hina qepantañataqmi Benjamin ayllu hamurqa.

Hamurqakumá Maquir castamantapas jefekuna.

Hamurqakumá Zabulon ayllumantapas kamachikuqkuna.

¹⁵ Isacar ayllumanta kamachikuqkunapas

ñoqa Deborawanmi rirqaku.

Isacar ayllu runakunapas

ñoqa Baracwanmi karqaku.

Ñoqapa qepaytamá qechwaman kallparqaku.

Ruben aylupa *yachasqanpipas
sinchillatañam tanteanakurqaku.

- ¹⁶ ¿Imanasqataq qeparurqankichik ovejakunapa kanchanpiqa?
¿Imanasqataq qeparurqankichik
michiqlkunapa ovejankuna qayasqanta uyarinaykichikpaqqa?
Ruben aylupa yachasqankupipas sinchillatañam tanteanakurqaku.

- ¹⁷ Galaad casta runakunam
Jordan Mayupa chimpanpi qeparamurqaku.
Dan ayllu runakunam
buquekunapa waqtanpi qeparamurqaku.
Aser ayllu runakunam
lamar qochapa patanpi qeparamurqaku.
Paykunaqa buquekuna sayananpim qeparamurqaku.
¹⁸ Zabulon ayllu runakunaqa
wañuytapas manam manchakurqakuchu.
Neftaliy ayllu runakunaqa
moqokunapi wañuytapas manam manchakurqakuchu.

- ¹⁹ Reykunam Taanac llaqta lawman
hamuspanku pelearqaku.
Canaan allpapi reykunam
Meguido yakukunapa hichpan Taanacpi pelearqaku.
Aswanqa manam ima qollqetapas ganarqakuchu.
²⁰ Cielokunapi lucerokunam pelearqaku.
Maymi kasqanmantam Sisarapa contranpi pelearqaku.
²¹ Cison sutiyoq wayqopi lloqllam
paykunataqa aparurqa.
Cison sutiyoq wayqopi ñawpaq lloqllam
tropankunata aparurqa.
Atiwanmi ñawpaqman risaq ñoqallayqa.

- ²² Caballokunapa kallpasqanmi
nisyullataña uyarikurqa.
Kallpasapa aguillilokunapa
kallpasqanmi uyarikurqa.

- ²³ Tayta Diospa angelninmi nin:
“Meroz llaqtapi *yachaq runakunatayá ñakaychik.
Chaypi yachaqkunatayá llumpayllataña ñakaychik.
Tayta Diosta yanapaqnin
mana hamusqankumantayá ñakaychik.
Soldado hina yanapaqnin
mana hamusqankumantayá ñakaychik.”

- ²⁴ Cain casta Heberpa warmin Jaelqa
llapa warmikunamanta aswan bendecisqayá kachun.
Karpapi *yachaq warmikunamantapas
aswan bendecisqayá kachun.
- ²⁵ Yakuta Sisara mañakuptinmi
Jaelqa lecheta qoykurqa.
Sumaqllaña tazonpim
llukllusqa lecheta qoykurqa.
- ²⁶ Huknin makinwanmi estacata hapiykurqa.
*Alleq makinwanñataqmi llamkaqpa mazonta hapiykurqa.
Hinas pam Sisarata umanpi estacarurqa.
Umanta pakiruspam sentidonta pasarachirqa.
- ²⁷ Chaynapim Sisaraqa qepichakururqa Jaelpa chakinkunapi.
Qepichakuruspanmi ankallarurqa chayllapi.
Wañururqamá maymi qepichakurusqanpi.
- ²⁸ Sisarapa mamanmi ventanamanta qawarqa.
Ventanapa rejillasninta qawaspam nirqa:
“¿Imanasqataq wawaypa guerra carretanqa
mana chayamunchu?
¿Imanasqataq guerra carretankunaqa
mana uyarikunchu?”
- ²⁹ Aswanqa yuyayniyoq señorakunam nirqa.
Chaynataqmi kikillanpas nikurqa:
“Segurochá maskachkanku qechunankupaq kaqta.
Otaqchá rakinakuchkanku qechusqankuta.
- ³⁰ Sapa jefemanchá hukta otaq iskay sipasta qochkanku.
Sisaramanqa colorniyoy pachatachá qochkanku.
Hukta otaq iskay sumaq bordasqa telakunatachá
qechuqkunapa kunkanpaq qochkanku” nispa.
- ³¹ ¡Dios Taytalláy, llapa enemigoykikunaqa chaynatayá wañuchun!
¡Kuyasuqníkikunayá ichaqa kancharichkaq qespimuq inti hina kachun!

Chaynapimá chaylawpiqa mana guerra qarqachu tawa chunka wata.

Gedeon sutiyoq jefenkumanta

6 ¹Israelpa mirayninkuna Tayta Diospa qayllanpi mana allinta ruraptinkum Madian casta runakunaman qanchis watapaq qoykurqa. ²Madian casta runakunam Israel casta runakunata ñakarichirqaku hinaptinmi Israelpa mirayninkunaqa orqokunapi pakakuna uchukunata ruraraqaku, ruraraqakutaqmi machaykunapipas chaynataq sasa qespinakunapipas. ³Israel casta runakuna tarpuptinkum Madian casta runakuna, Amalec casta runakuna chaynataq intipa qespimunan lawmanta kaq runakunapas paykunapa contranpi hamurqaku. ⁴Hinas pam chaypi karpankuta sayarachispanku chakrapi kawsayninkutapas tukuqku Gaza llaqtaman chayanankukama. Manam puchuqkuchu kawsaykunatapas, ovejakunatapas, buyeskunatapas hinaspa asnokunatapas. ⁵Chay runakunam hamuqku animalnintin karpankunapiwan aqarway uru hina achka-achkallaña, paykunapas, ca-

mellonkunapas mana yupay atinam karqa, chaynam hamuqku chay allpapi kaqkunata tukunankupaq. ⁶Chaynapim Madian casta runakunaqa Israel casta runakunata llumpayta wakchayarachirqa chaymi Israelpa mirayninkunaqa Tayta Diosta qaparispa mañakurqaku.

⁷Israelpa mirayninkuna Madian casta runakunarayku Tayta Diosta qaparispa mañakup-tinkumá ⁸payñataq Israelpa mirayninkunaman kachamurqa paymanta willakuqta, chay willakuqmi Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanta paykunaman kaynata nirqa:

—Ñoqam horqomurqani castamasikichikta Egipto nacionpi sirviente kasqankuman-ta. ⁹Egipto runakunamantam libramurqani, llapallan ñakarichiqnin runakunamanta libramuspaymi enemigonkuta paykunapa qayllanmanta qarqorqani hinaspa allpan-kutapas castaykichikkunamanña qorqani. ¹⁰Paykunatam nirqani: “Ñoqam qamkunapa yupaychasqaykichik Tayta Dios kani, Amor casta runakunapa diosninkutaqa amam manchakunkichikchu, paykunapa allpanpim kunanqa *yachachkankichik” nispa. Icha-qa chaynata castamasikichikkunaman nichkaptiypas manam kasukurqankichikchu.

¹¹Hinaptinmi Tayta Diospa angelnin Ofra llaqtachaman hamuspa chaypi kaq encina sachapa sikinpi tiyaykurqa, chay sacham karqa Abiezer casta Joaspa. Joaspa churin Gedeonmi uvas saruna pozopi trigota wayrachichkarqa, chaypiqa wayrachichkarqa Madian casta runakuna mana rikurunampaqmi.

¹²Tayta Diospa angelnin rikuriykuspa Gedeonta nirqa:

—iYaw kallpasapa qari, Tayta Diosmi qanwan kachkan! —nispa.

¹³Hinaptinmi Gedeonñataq nirqa:

—Señorlláy, Tayta Dios ñoqaykuwan kachkaptinqa ¿imanasqamá tukuy kaykunaqa ha-muwanku? ¿Maytaq abueloykunapa willawasqanku tukuy admirakuypaq milagrokunaqa? Paykunam willakuqku “Tayta Diosmi Egipto nacionmanta horqomuwarqanchik” nispanku. Kunanñataqmi Tayta Diosqa dejaruwaspanku Madian casta runakunaman qoykuwanku.

¹⁴Chaymi Gedeonta Tayta Dios qawariykuspan nirqa:

—Rispayá kallpaykiman hina Israel casta runakunata Madian casta runakuna-manta libramuy. Ñoqam qamtaqa kachachkayki —nispa.

¹⁵Hinaptinmi Gedeonñataq nirqa:

—Ichaqa Señorlláy, ñoqaqa ¿imawantaaq librasaq Israel casta runakunataqa? Manases ayllumantapas familiayqa llumpay wakcham, ñoqañataqmi taytaypa churinkunamantapas sullka kaq kani —nispa.

¹⁶Tayta Diosmi nirqa:

—Qamta yanapaptiymi Madian casta runakunataqa vencerunki chulla runata hinalla —nispa.

¹⁷Chaymi Gedeonñataq nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá señalta qoykuway rimapayawasqaykimanta.

¹⁸Kaymantaqa amaraqyá, ripukuychu ofrendayta apamuspay ñawpaqnikiman churamunaykama —nispa.

Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Ñoqaqa suyasqaykim kutimunaykikama —nispa.

¹⁹Gedeon rispanmi yanururqa huk malta cabrachata, rurarurqataqmi iskay chunka kilo harinamanta mana qonchuyoq tantatapas hinaspa aychata chur-a-qa canastillapi, caldontañataqmi mankapi, chaykunata apaspanmi presentarqa chay encina sachapa sikinpi. ²⁰Diospa angelninñataqmi Gedeonta nirqa:

—Aychatawan mana qonchuyoq tantata kay rumipa hawanman churaspayá cal-dontañataq talliy —nispa.

Chaymi pay rurarqa chaynata. ²¹Hinaptinmi Tayta Diospa angelninñataq ma-kinpi kaq tawnata haywarispan puntanwan aychata hinaspa mana qonchuyoq tantata tupaykurqa hinaptinmi rumimanta nina rataramuspan aychatawan mana qonchoyoq tantata rurarurqa. Ichaqa Tayta Diospa angelninmi ñawpaqninmanta chinkarurqa. ²²Tayta Diospa angelnin kasqanta Gedeon yacharuspanmi nirqa:

—¡Ay Señor Diosnilláy, angelnikipa uyantam rikurullani! —nispa.

²³Tayta Diosmi ichaqa nirqa:

—Ama manchakuychu, manam wañunkichu, hawkalla kay —nispa.

²⁴Chaymi Tayta Diospaq chaypi altarta ruraruspan Gedeon suticharqa: “Tayta Diosmi Hawkayayqa” nispa. Kay libro qellqasqa kasqan punchawkamapas chay altarta hinallam kachkan Abiezer castapa kasqan Ofra llaqtachapi.

²⁵Hinaptinmi Tayta Dios chay tutalla Gedeonta nirqa:

—Taytaykipa animalninkunamanta qanchis watayoq iskay kaq allinnin toronta hapispayá chaywan tuñichiy taytaykipa Baal sutiyoq taytachanpa altarninta, qoruruy-taqyá altarpa ladonpi Asera mamachatapas. ²⁶Wak qaqapa patanpiyá yupaychasqayki Tayta Diospaq altarta rurapamuway hinaspayá allinnin torota wañuchipuwaspayki lliwta kañapamuway chay Asera mamacha yantasqayki kaspiwan —nispa.

²⁷Chaynapimá Gedeonqa chunka sirvientenkunawan Tayta Diospa nisqanta hina rurarqa aswanqa taytanpa familiankunatawan llaqtapi runakunata manchakusqanraykum punchawpi rurayta mana munaspan tutallan rurarqa. ²⁸Paqarinnintin tutapayta llaqtapi runakuna hatarimuspankum Baalpa altarninta tuñichisqata rikururqaku, qorusqata-taqmi rikururqaku chaypa waqtanpi kaq Asera mamachatapas, rikurqakutaqmi altar rurasqanpa hawanpi allinnin toro kañasqatapas. ²⁹Chaymi runakuna ninakurqaku:

—¿Pitaq kaytaqa rurarun? —nispanku.

Tapukachanakuspankum nirqaku:

—Joaspa churin Gedeonmi kaytaqa rurarun —nispa.

³⁰Chaymi Joasta nirqaku:

—Churikita horqomuy wañuchinaykupa, payqariki Baal taytachapa altarnintam tuñirachin, qoruruntaqmi chay altarpa waqtanpi Asera mamachatapas —nispa.

³¹Hinaptinmi chay llapallan contranpi kaqkunata Joas nirqa:

—¿Baalpa favorninpichu peleankichik? ¿Paytachu defiendenkichik? Pipas paypa favorninpi peleaqqa kunanpuniyá manaraq achikyachkaptin wañuchun. Sichu Baal dios kaspaqa kikillanyá peleachun altarnin tuñichiqwan —nispa.

³²Chay punchawmantam Gedeonta suticharqaku Jerobaalwan, Jerobaal ninanqa “Baal paywan peleachun” ninanmi, chaynataqa suticharqaku Baalpa altarninta tuñichisqanraykum.

³³Llapallan Madian casta runakunam, Amalec casta runakunapiwan hinaspa inti-pa qespimunan lawmanta kaq runakunapiwan huklla huñunakuruspanku Jordan Mayuta chimpanurqaku hinaspa Jezreel Pampapi carpankuta sayarachirqaku.

³⁴Hinaptinmi Tayta Diospa Espiritun Gedeonta huntaykuptin cornetata tocarqa chaymi Abiezer casta runakuna payman huñunakaramurqaku. ³⁵Hinaptinmi Manasespa llapallan ayllunman willakuqkunata Gedeon kacharqa chaymi Manases ayllu runakuna payman huñunakamurqaku. Willachimurqataqmi Aser ayllunapas, Zabulon ayllumanpas chaynataq Neftaliy ayllunapas chaymi paykunapas rirqaku Manases ayllu runakunawan tupanankupa. ³⁶Hinaptinmi Gedeon nirqa Diosta:

—Sichu Israel castakunata nisqaykipi hina ñoqawan libraptikiqa ñoqam kayta rurasqa:

³⁷Tutam oveja millwata churasaq erapi, sichu millwallapi sulla kaptin allpañañataq chakilla kaptinqa yachasaqmi niwasqaykipi hina Israel casta runakunata ñoqawan libranaykita —nispa.

³⁸Chaynamá karqa. Tutapaytam Gedeon hatarimuspan millwapi sullata qapirurqa huk tazon huntata. ³⁹Chaywanpas Gedeonmi Diosta nirqa:

—Yapatawan rimariptiyqa amamá contraypiqa piñakunkichu, kunallanñam millwawanqa pruebasqayki. Millwañataqyá kunanqa chaki kachun hinaptin lliw allpañataq sullayoy kachun —nispa.

⁴⁰Chay tutamá Dios rurarqa chaynata, millwallam chaki kachkasqa, lliw allpañataqmi sullayoy.

Madian casta runakunata Gedeon vencesqanmanta

7 ¹Paqarinnintin tutapayta hatariruspankum Jerobaalwan sutichasqa Gedeon hinaspa paywan kaq llapallan runakuna Harod pukyu yakupa ladonpi karpankuta sayachirqaku. Madian casta runakunapa campamentonmi karqa More Moqopa hichpan qechwapi, chay campamentoqa karqa Israel tropakunapa norte lawninpim.

²Hinaptinmi Tayta Dios nirqa Gedeonta:

—Madian casta runakunata makikiman churanaypaqqa qanwan kaq runakunam achkallaña kachkan, Israel castakunaqa yanqañataqmi contraypi alabakunman: “Kikiykum librakunikuqa” nispa. ³Kunanyá runakunaman willachiy: “Pipas manchakuqqa otaq umpu kaq runaqa Galaad orqomantayá kutikuchunku” nispa.

Hinaptinmi chay runakunamanta iskay chunka iskayniyoq waranqa kutikuptin-ku qeparurqaku chunka waranqallaña. ⁴Aswanqa Tayta Diosmi Gedeonta nirqa:

—Runakunaqa achkaraqmi, yakumanyá paykunata pusay chaypim huk kutitawan pruebamusqayki pikunam qanwan rinanta chaynataq pikunam qanwan mana rinantapas —nispa.

⁵Gedeonmá runakunata pusarqa yakuman, chaypim Gedeonta Tayta Dios nirqa:

—Pipas allqo hina qallunwan yaku tomaqtaqa huklawmanmi sayachinki, pipas qonqorakuykuspa yaku tomaqtañataqmi huklawman sayachinki —nispa.

⁶Makinwan hoqarispas yaku tomaqkunam karqa kimsa pachak qarikuna, wakinkunañataqmi karqa qonqorakuykuspa yaku tomaqkuna.

⁷Chaymi Gedeonta Tayta Dios nirqa:

—Kay kimsa pachak allqo hina yaku tomaq qarikunawan libraspaymi Madian casta runakunata makikiman churasaq, wakinqa sapakamayá maymi kasqanman kutikuchunku —nispa.

⁸Chaymi mana akllasqa Israel casta runakunata Gedeon kutichirqa wasinkuman ichaqa manaraq pasakuchkaptinkum huñurachirqa qoqawninkutawan cornetankuta, chay kimsa pachak qarikunatañataqmi qeparachirqa. Madian casta runakunapa campamentonqa kachkarqa uray pampapim.

⁹Chay tutam Gedeonta Tayta Dios nirqa:

—Hatarispas uraykamuy Madian casta runakunapa campamentonman, paykunataqa makikimanmi churasaq. ¹⁰Peleanaykipaq uraykuyta manchakuspaykiqa sirvienteki Furawayá campamentoman riy, ¹¹chay campamentopi rimasqankuta uyarispaykim kallpanchakunki hinaspa campamentopa contranpi uraykunki —nispa.

Hinaptinmi sirvienten Furawan rirqa armasqa kaq campamentopa patanman otaq campamento cuidaqqunapa kasqanman. ¹²Chay pampapimá Madian casta runakuna,

Amalec casta runakuna hinaspa intipa qespimunan lawmanta kaq runakuna aqarway urukuna hina achka-achkallaña mastarayachkasqaku, camellonkupas Lamar Qocha-pa patanpi aqo hinañam mana yupay atina kachkasqa. ¹³Campamentoman Gedeon chayaruptinmi soldadomasinman huk runa mosqoyninta kaynata willachkasqa:

—Mosqoyniypim qawachkasqani cebada tantata Madian casta runakunapa campamentonkama kuchpakamuchkaqta chaymi karpata hapiruptin karpa wichiyrurqa —nispa.

¹⁴Hinaptinmi chay soldadomasinñataq nirqa:

—Chay mosqoyqa Israel casta Joaspa churin Gedeonpa guerrapi ganananmanta willakuyami. Diosmi Madian casta runakunata llapallan campamentontinta Gedeonman qoykunqa —nispa.

¹⁵Gedeonmi mosqoy willakusqanta hinaspa imam ninanta uyariykuspan Tayta Diosta adorarqa, Israel castakunapa campamentonman kutirispami nirqa:

—Hatariychikyá, Tayta Diosmi Madian casta runakunapa campamentonta qoykuwasunchik —nispa.

¹⁶Chay kimsa pachak runakunata kimsaman rakiruspanmi sapakamaman cornetata qorqa, qoykarirqataqmi ukunpi ratachkaq mecheroyoq puyñukunatapas.

¹⁷Paykunatam nirqa:

—Madian casta runakunapa campamentonpa patanman chayaruptiymi qamkunapas rurankichik ñoqapa rurasqayta hina. ¹⁸Llapallan riqkunawan tocaptiykum qamkunapas tocankichik tukuy campamentopa muyuriqninpi hinaspa qaparinchik: “iTayta Diosrayku hinaspa Gedeonraykum peleaniku!” nispa.

¹⁹Tutaña yaqa chunka horata campamento cuidaqkunata cambiaruptillankum Gedeonpa pusaqan pachak runakuna campamentoman chayarurqaku hinaspa cornetankuta tocarqaku, sapakamam pakirqaku puyñu apasqankutapas. ²⁰Chay kimsaman rakisqakunamá tocarqaku cornetankuta hinaspa pakirqakutaq puyñunkutapas. *Ichoq makinkuwan mecherota hapispankum *alleq makinkuwanñataq cornetata hapirqaku tocanankupaq hinaspa qaparirqaku:

—iTayta Diosrayku hinaspa Gedeonraykum peleaniku! —nispa.

²¹Israel casta runakuna sapakama campamentopa muyuriqninpi sayarup-tinkum Madian casta runakunaqa lliw tropantin qapariyllawanña lluptirqaku.

²²Kimsa pachak Israel casta runakuna cornetankuta tocaptinmi lliw campamentopi kaq Madian casta runakunata kikinkupurallata Tayta Dios espadawan peleanarachirqa. Paykunaqa lluptirqaku Zerera lawman riq Bet-sita lawkamam chaynataq Tabat lawpa hichpanpi kaq Abel-mehola llaqtapa linderonkamam.

²³Chaymantam Gedeon qayachirqa Israelpa miraynin Neftaliy ayllu runakunata, Aser runakunata chaynataq llapallan Manases ayllu runakunatapas, paykunataq qayachirqa Madian casta runakunata qatinankupaqmi. ²⁴Willakuqkunataq kacharqataqmi Efrain orqokunapi *yachaq llapallan runakunamanpas, paykunatam kaynata nichimurqa:

—Rispayá Madian casta runakunata hapimuychik, Bet-bara llaqtapa hichpanpi Jordan Mayupa vadonkunatayá dueñoachamuychik manaraq paykuna chaya-ruchkaptinku —nispa.

Chaymi llapallan Efrain casta runakuna huñunakuruspa Bet-bara llaqtapa hichpanpi Jordan Mayupa vadonkunata dueñoachakurqaku. ²⁵Presocharurqakutaqmi Madian casta tropakunapa iskay kamachiqnintapas otaq Orebtawan Zeeba, chay Oreb sutiyoq runatam wañurachirqaku Oreb sutiyoq qaqapi. Zeebtañataqmi wañurachirqaku Zeeb sutiyoq uvas

sarunanku pozopi. Madian casta runakunata qatispankum Rey Orebpa hinaspa Rey Zeebpa umankunata apamurqaku Gedeonman Jordan Mayupa chimpanmanta.

Madian casta runakunapa reyninkunata Gedeon presochasqanmanta

8 ¹Efrain casta runakunam ichaqa Gedeonta nirqaku:
—¿Imanasqamá kaytaqa rurawankiku? ¿Imanasqamá Madian casta runakunapa contranpi peleaq richkaspapa manaqa qayamuwarqankikuchu? —nispa.

Paywan llumpayta churanakuruspankum piñakururqaku. ²Chaymi Gedeonñataq nirqa:

—Qamkunapa ñoqapa rurasqaymantapas aswan mastam rurarunkichik, ñoqayku Abiezer castakunapa uvas cosechachkaq hina asllatam rurarqaniku, Efrain castakunañataqmi pallapaq hinalla kachkaspapas astawan mastaraq rurarqankichik. ³Diosmi Madian casta tropakunapa kamachiqninku Orebtawan, Zeebta qamkunaman qoykusurqankichik, chaynaqa ñoqapa rurasqayqa manam igualanchu qamkunapa rurasqaykikichimanqa —nispa.

Chaynata niruptinmi Gedeonpa contranpi piñakuyninku tanirurqa

⁴kimsa pachak rimaqmasin runakunapiwan Jordan Mayuman Gedeon chayarusanmi chimpanurqaku. Pisipasqa kachkaspankupas enemigonkutam qatirqaku. ⁵Sucot llaqtaman chayaruptinkum chaypi runakunata Gedeon nirqa:

—Ama hina kaspayá kay pusasqay runakunaman as mikuyllaykichiktapas qoykapuwaychik, paykunakariki pisipasqam kachkanku. Ñoqaykuqa Madian casta runakunapa reynin Zebatawan Zalmunatam qatichkaniku —nispa.

⁶Hinaptinmi Sucot llaqtapi kamachikuqkunañataq nirqaku:

—¿Zebatawan Zalmunataqa hapirunkiñachu tropaykikunaman mikuchinayku-paqa? —nispa.

⁷Gedeonñataqmi nirqa:

—Zebadatawan Zalmunata makiyman Tayta Dios churaykamuptinmi cuerpoykichikta llikiparusaq chunniqi kichkakunawan hinaspa qotu-qotukunawan —nispa.

⁸Chaymanta Penuel llaqtaman chayaruspañataqmi chaypipas hina chaynallataq mañakurqa hinaptinmi chaypi *yachaqqunapas Sucot llaqtayoqkuna hinalla nirqaku. ⁹Chaymi Gedeonñataq nirqa:

—Venceramusqaymanta kutimuspayqa wak torrekichikta tuñirachisqa —nispa.

¹⁰Chay Zebawan Zalmuna reykunam kachkarqaku Carcor llaqtapi, paykunawantaqmi kachkarqa yaqa chunka pichqayoc waranqa tropakunapas, chay tropakunapa karqa intipa qespimunan lawmanta kaq puchuq tropakunam, espadawan peleaq pachak iskay chunkan waranqa soldadokunam wañururqaña. ¹¹Gedeonmi karpapi yachaqqunapa purinanku ñanman chayarurqa, chay ñanmi karqa Noba llaqtapa chaynataq Jogbeha llaqtapa intipa qespimunan lawpi, chay tropakunapa campamentontam qonqayllamanta atacarurqa. ¹²Chaymi Zebawan Zalmuna lluptirurqaku hinaptinmi Gedeonñataq qatispan Madian runakunapa chay iskaynin reyninkunata presocharurqa, llapallan tropankunatapas sinchillatañam katkatatarachirqa.

¹³Hinaptinmi Joaspa churin Gedeon kutimurqa guerramanta Heres Qasanta,

¹⁴Sucot llaqtapi yachaq huk mozota hapiruspa tapuptinmi chay mozoqa Sucot llaqtapa qanchis chunka qanchisniyoq anciano autoridadkunapa sutinta qellqaykuspa qoykurqa. ¹⁵Sucot llaqtaman chayarusanmi chaypi *yachaq runakunata Gedeon nirqa:

—¿Yuyachkankichikchu Zebamantawan Zalmunamanta? Paykunaraykum penpayman churawaspa niwarqankichik:

“¿Zebatawan Zalmunataqa hapirunkiñachu pisipasqa tropaykikunaman miku-chinaykupaqqa?” nispa. ¡Kayqayá chay reykunaqa!

¹⁶Gedeon chaynata niruspanmi Sucot llaqtapi ancianokunata hapirus-pa chunniqi wiñaq kichkakunawan hinaspa qotu-qotukunawan castigarqa.

¹⁷Chaynallataqmi Penuel llaqtapi torretapas tuñichispan llaqtapi runakunata wañurachirqa. ¹⁸Chaymantam Zebatawan Zalmunata Gedeon tapurqa:

—Tabor Moqopi wañuchisqaykichik runakunaqa ¿imayna runakunataq karqa? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Paykunaqa karqa qam kaqlam, sapakamam rikchakurqaku reypa churinman —nispa.

¹⁹Chaymi Gedeonñataq nirqa:

—Wawqeykunam paykunaqa karqa, mamaypa wawankunam paykunaqa karqa. Tayta Diosraykum jurani: Paykunata mana wañuchiptikichikqa ñoqapas manam wañuchikichikmanchu karqa —nispa.

²⁰Chaymi Gedeon piwi churin Jeterta nirqa:

—Wañurachiy kay runata —nispa.

Chay mozom ichaqa espadanta mana horqorqachu warmaraq kaspera mancha-kusqanrayku. ²¹Hinaptinmi Zebawan Zalmunañataq Gedeonta nirqa:

—Qari kaspaykiqa qamyá wañuchiwayku —nispa.

Hinaptinmi paykunata kikin Gedeon wañurachispan camellonkunapa kunkanpi llullu killaman rikchakuq adornokunata apakurqa. ²²Hinaptinmi Israel runakunañataq Gedeonta nirqaku:

—Madian casta runakunamanta librawachkaspaykikuqa qamyá gobiernawayku, gobiernawachunkutaqyá miraynikikunapas —nispa.

²³Chaymi Gedeonñataq nirqa:

—Manam ñoqapas nitaq mirayniykunapas gobiernaykikumanchu, Tayta Diosmi qamkunataqa gobiernasunkichik. ²⁴Ichaqa kayllatam mañakuykichik: Sapakamayá qoykuwaychik aretekuna qechumusqaykichikta —nispa.

Chay vencerachikuq runakunaqa Ismael casta runakuna kasqankuraykum qori areteyoqkama karqaku. ²⁵Israel casta runakunam Gedeonta nirqaku:

—Tukuy sonqoykumantam qosqaykiku —nispa.

Chaymi llikllata mastaykuspa chayman sapakama qechumusqanku aretekunata churarqaku. ²⁶Gedeonpa mañakusqan qorimanta llapallan aretekunapa llasayninqa karqa yaqa chunka isqonniyoq kilom, ichaqa manam yuparqakuchu llullu killaman rikchakuq adornokunataqa nitaq huk rikchaq aretekunatapas nitaq Madian casta reykunapa grosella pachankunatapas nitaq camellonkunapa kunkanpi collarkunatapas. ²⁷Chay adornokunamanta huk Efodta Gedeon rurachispanmi churachirqa Ofra llaqtanpi, chay efodtam Israel casta llapallan runakuna pierdekuq warmi hina adorarqaku, chaywanmi huchallikurqa Gedeonpas chaynataq familiankunapas.

²⁸Chaynapimá Madian casta runakunaqa Israel casta runakunapa qayllanpi humillachisqa karqaku, manañam haykapipas umankutaqa hoqarirqakuchu. Chaylawpiqa manam guerra karqachu tawa chunka wata, Gedeon kawsanankamaqa hawkallamá kawsakurqaku.

Gedeonpa wañukusqanmanta

²⁹ Joaspa churin Jerobaalman wasinman pasakuspan chaypi *yacharqa. ³⁰ Payqa achka warmiyuq kasqanraykum qanchis chunka churiyuq karqa. ³¹ Siquem llaqtapi kaq compañeranpipas karqam Gedeonpa churin, paytam suticharqa Abimelecwan.

³² Joaspa churin Gedeon machuña wañuruptinmi taytan Joaspa sepulturampi pamparurqaku, chay sepulturam karqa Abiezer castakunapa kasqan Ofra llaqtapi. ³³ Gedeon wañuruptinmi ichaqa Israelpa mirayninkuna yapamanta huchallikurqaku, pierdekuq warmi hinam paykunapaq Baal sutiyoq taytachakunataña adorarqaku, paykunapaq Baal-berit sutiyoq taytachatam diosninkupaq akllakuykurqaku. ³⁴ Chaymi Israelpa mirayninkuna yupaychasqanku Tayta Diosta qonqarurqaku, muyuriqnin nacionkunapi llapallan enemigonkumanta libraqnin Tayta Diostam qonqarurqaku. ³⁵ Manataqmi reqsikurqakuchu Israel casta runakunapaq Jerobaalwan sutichasqa Gedeonpa tukuy allinkuna rurasqantapas.

Abimelecpa gobiernasqanmanta

9 ¹ Jerobaalpa churin Abimelecmi mamanpa castankunapa kasqan Siquem llaqtaman rirqa hinaspam rimanakamurqaku mamanpa llapallan familiankunawan kaynata:

² Ama hina kaspayá Siquem llaqtapi llapallan kamachikuqkunata kaynata niychik: “¿Mayqantataq munawaqchik, Jerobaalpa llapallan qanchis chunka churinkuna gobiernasunaykichiktachu icha ñoqalla gobiernanaytachu? Amayá qonqaychikchu ñoqapa qamkunapa aylluykichik kasqayta” nispa.

³ Siquem llaqtapi kaq llapallan kamachikuqkunaman tukuy kay palabrakunata mamanpa castan runakuna Abimelecpa favorninpi rimaruptinmi chay llaqtapi runakuna ratakuqkurqa Abimelecman: “Payqa ayllunchikmi” nispa. ⁴ Medio kilo masnin qollqeta Baal-beritpa templonmanta Abimelecman qoykuptinkum chaywan contratarurqa yanqa puriq qella runakunata, chay runakunataqa contratarurqa payta puriysinanpaqmi. ⁵ Chaymi Ofra llaqtapi *yachaq taytanpa ayllunkunaman Abimelec rispan Jerobaalpa qanchis chunka qari churinkunata otaq wawqenkunata wañurachirqa huk rumipa hawallanpi, Jerobaalpa sullka churin Jotanmi ichaqa mana wañururqachu pakakurusqanrayku. ⁶ Siquem llaqtapi llapallan yachaqkunam huñunakururqaku Milo barriopi llapallan kaqkunapiwan hinaspam rispanku Abimelecta reypaq churarurqaku Siquem llaqtapi otaq encina sachapa hichpanpi, chaytaqa rurarqaku adorasqanku pilarpa ladonpim.

⁷ Jotanman willaykuptinkum pasarqa Gerezin Moqopa puntanman hinaspam chaymanta qayakamurqa kaynata:

—Siquem llaqtapi kamachikuqkuna, uyariwaychik, qamkunatapas Diosyá uyarisunkichik.

⁸ —Huk kutipis sachakuna kikinkupaq reyta akllayta munaspanku aceitunas sachata nisqaku: “Qamyá gobiernawayku” nispa. ⁹ Chaysi aceituna sachañañataq nisqa: “¿Aceite qonaytachu dejaruyman sachakunata gobiernanaypaq? Chay aceitewanmi Diospas chaynataq runakunapas honrasqa kanku” nispa. ¹⁰ Hinaptinsi sachakunapaq nisqaku higos sachataña: “Qamñayá gobiernawayku” nispa. ¹¹ Hinaptinsi higos sachañañataq nisqa: “¿Allin miski ruruytachu dejaruyman sachakunataña gobiernanaypaq?” nispa.

¹² —Chaymantas sachakunapaq nisqaku uvas sachataña: “Chaynaqa qamñayá gobiernawayku” nispa. ¹³ Hinaptinsi uvas sachañañataq nisqa: “¿Diostopas chaynataq runakunatapas kusichiq vinoytachu dejaruyman sachakunataña gobiernanaypaq?” nispa.

¹⁴—Hinaptinsi llapallan sachakunaqa qotu-qotutaña nisqaku: “Qamñayá gobier-nawayku” nispá. ¹⁵Hinaptinsi qotu-qotuqa nisqa: “Cheqaptapuni gobiernanaypaq churaruwaspaykichikqa hamuspayá ñoqapi llantukuychik, mana chayna kaptinqa ñoqamanta nina lloqsiruspanyá Libanopi cedrokunata ruparuchun” nispá.

¹⁶—Kunanyá tapusqaykichik: ¿Abimelecta reypaq churaspaykichikqa allin rurayman hinachu rurarunkichik? ¿Jerobaaltapas chaynataq ayllunkunatapas allintachu rura-runkichik? ¿Paypa rurapususqaykichikman hinachu pagarunkichik? ¹⁷Taytayqariki qamkunarayku peleaspanmi vidantapas peligroman churarqa Madian casta runakuna-manta librasunaykichikpaq, ¹⁸qamkunañaqmi taytaypa ayllunkunapa contranpi kunan hatarirunkichik hinaspan huk rumipa hawallanpi qanchis chunka qari churinkunata wañurachinkichik hinaspan Siquem llaqtapi *yachaq runakunapa gobiernaqninpaqña churarunkichik taytay Jerobaalpa sirvientanpa wawan Abimelectapas, chaynataqariki rurarunkichik aylluykichik kasqanraykum. ¹⁹Sichu allin rurayman hina taytay Jerobaal-wan hinaspa ayllunkunawan kunan ruraspaykichikqa chay Abimelecwanýa kusikuychik, paypas qamkunawantaqyá kusikuchun. ²⁰Mana chayna kaptinqa Abimelecmananta nina lloqsiramuspanyá ruparuchun Siquem llaqtapi runakunatawan Milo barriopi yachaqu-na, chay llaqtamantapas nina lloqsiramuspanyá Abimelectapas ruparuchun.

²¹Chaynata niruspanmi Jotamqa lluptikurqa Beer llaqtaman, chaypiqa *yachar-qa wawqen Abimelecman pakakunanpaqmi.

²²Chaynapim Abimelecqa Israel casta runakunapi kimsa wataña munaychakurqa. ²³Ichaqa mana allin espirituta Abimelecmanwan Siquem llaqtapi *yachaqkunaman Dios kachaykuptinmi Abimelecta paykuna traicionarurqa. ²⁴Chaynataqa Diosmi rurarqa Jerobaalpa qanchis chunka qari churinkunata Abimelec wañurachisqanray-ku, chaynataqa rurarqa wawqenkunata wañurachiq Abimelecta vengakunanpaqmi chaynataq Siquem llaqtapi yachaqkunatapas yanapasqankumanta vengakunan-paqmi. ²⁵Siquem llaqtapi yachaqkunam orqokunapa puntanpi churarurqaku wateqaqkunata, chaykunapiqa churarurqaku llapallan ñannin pasaqkunata suwa-nankupaqmi, chaykunamantam Abimelecman willarqaku.

²⁶Huk punchawmi Ebedpa churin Gaal sutiyoq runa wawqenkunawan pasarqa Siquem llaqtaman hinaptinmi Siquem llaqtapi *yachaqkuna confiakurqaku paypi. ²⁷Chay Siquem llaqtayoqkunam chakraman rispanku uvasninkuta pallarqaku hi-naspam uvasta saruspa fiestata rurarqaku, diosninkupa templonman yaykuspanmá mikuspa hinaspa upyasqa Abimelecta ñakarqaku. ²⁸Ebedpa churin Gaalman nirqa:

—¿Pitaq Abimelecqa Siquem llaqtapi yachaqkuna payta servinanchikpaq? ¿Manachum payqa Jerobaalpa churin? ¿Manachum Zebulpas paypa yanapaqnin? Siquempa taytan Hamorpa castankunatayá servispaqa serviychik, amayá servisunqa Abimelectachu.

²⁹Amalaya qamkunapi munaychakuq rikuriruyman, chayna kaptinqa Abimelecta qarqo-ruspaycha niyman: “Tropaykikunata yapaspayá peleananchikpaq lloqsimuy” nispá.

³⁰Ebedpa churin Gaalpa rimasqankunata llaqtapi gobernador Zebul uya-riruspanmi sinchita piñakururqa. ³¹Chaymi mana pipapas yachasqallanta willakuqkunata kacharqa Abimelecman kaynata nimunankupaq:

—Ebedpa churin Gaalman wawqenkunapiwan hamurunku kay Siquem llaqtaman hinaspankun runakunata hatarichichkanku qampa contraykipi. ³²Chaynaqa kunan tutayá qanwan kaq soldadokunapiwan rispa wateqaqkunata churamuy chakrakunapi ³³hinaspayá paqarin inti qespimuytaña llaqtaman pasaykuy chaynapim runankuna-piwan contraykipi Gaal lloqsimuptin munasqaykiman hina ruranki —nispá.

³⁴Chaynapimá Abimelecqa llapallan tropankunapiwan tutan rispanku tawaman rakinasqa Siquem llaqtata wateqarqaku. ³⁵Llaqtapa punkunman Ebedpa churin Gaal lloqsiramuptinmi Abimelec pas llapallan tropankunapiwan pakakusqanku-manta lloqsiramurqaku. ³⁶Chaymi tropakunata Gaal qawaykuspan Zebulta nirqa:

—Qaway, orqokunapa puntanmantam runakuna uraykamuchkan —nispa.

Hinaptinmi Zebulñataq nirqa:

—Qamqa rikuchkanki orqokunapa llantuynintam runakunata hina —nispa.

³⁷Chaymi Gaalñataq huktawan nirqa:

—Qaway, runakunam uraykamuchkan Allpapa Puputin sutiyoq orqomanta, wakin tropañataqmi hamuchkan Adivinaqkunapa Encina Sachan sutiyoq ñanninta —nispa.

³⁸Hinaptinmi Zebulñataq nirqa:

—¿Maytaq tukuy rimasqaykiqu? Qamqariki nirqanki: “¿Pitaq Abimelecqa payta servinanchikpaq?” nispam ¿Manachu paykunaga mana kaqllapaq hapisqayki runakuna? Chaynaqa kunan lloqsispayá pealamuy —nispa.

³⁹Hinaptinmi Siquem llaqtapi *yachaqkunata pusaspa Gaal lloqsirqa Abimelecqa contranpi pealamunanpaq. ⁴⁰Ichaga Gaalta Abimelec qatiptinmi paypa qayllanmanta lluptirurqa chaymi Siquem llaqtapa zaguan punkunpipas achkaq wañururqaku. ⁴¹Abimelecmi qeparurqa Aruma sutiyoq sitiopi Gaaltawan ayllunkunatañataqmi Zebul qarqorurqa manaña Siquem llaqtapi yachananpaq.

⁴²Paqarinintin punchaw Siquem llaqtayoq runakuna campoman lloqsiruptinkum Abimelecman willamurqaku ⁴³chaymi payqa tropankunata kimsaman rakiruspa campopi wateqarqaku. Runakuna Siquem llaqtamanta lloqsiramuptinmi pakakusqankumanta lloqsiramuspanku paykunawan pelearqaku. ⁴⁴Abimelecmi paywan kaq tropakunapiwan pasaspa llaqtapa punkunta dueño chakururqaku, iskayman rakinasqa wakin tropakunañataqmi campopi kaqman pawaykuspanku lliwta wañurachirqaku. ⁴⁵Abimelecqa tukuy punchawmá Siquem llaqtapa contranpi pelearqa, chay llaqtata dueño chakuruspanmi chaypi runakunatapash wañurachirqa, llaqtatapash purmarachispanmi kachitaraq maqchiykurqa.

⁴⁶Siquem llaqtapa torrenpi llapallan kaqkuna Abimelecqa rurasqanta uyariruspankum El-berit taytachapa templonpa torrenman yaykururqaku. ⁴⁷Chay Siquem llaqtapa torrenpi llapallan *yachaqkuna huñunakurusqankutam Abimelecman willaykurqaku.

⁴⁸Hinaptinmi payqa Salmon Orqoman rirqa llapallan tropankunapiwan hinaspa sachapa kallmanta hachawan kuchuruspa hombrokuykurqa hinaspa runankunata nirqa: —Rurasqayta hina apurawman ruraychik —nispa.

⁴⁹Chaynapimá llapallan tropankunapas sapakama sachapa kallmankunata kuchuspanku Abimelecta qatirqaku Siquem llaqtapa torrenkama, chay torrepash muyuriqninman kallmakunata montoykuspankum chay torreta kañaykurqaku. Chaynapim Siquem Torrepi llapallan kaqkuna warmipas-qaripas wañururqaku yaqa waranqa runakuna.

⁵⁰Abimelecqa rirqataqmi Tebes llaqtamanpas hinaspa chay Tebes llaqtata muyuruspan dueño chakururqa. ⁵¹Chay llaqtapa chawpinpim karqa qaqay-qaqay torre, chaymanmi lluptikurqaku llapallan qarikuna, warmikuna chaynataq llaqtapi llapallan *yachaqkunapas hinaspa punkunata wichqakuruspanku torrepash hawanman seqarurqaku. ⁵²Hinaptinmi Abimelecñataq peleastin torrepash punkunman chayarurqa. Kañaykunapash kachkaptinñam ⁵³huk warmi pakisqa tunaw rumita kachaykamurqa Abimelecqa umanman hinaptinmi umanta pakirurqa. ⁵⁴Chaymi arman apash soldadonta apurawllamanña nirqa:

—Espadaykita horqospa wañurachiwash, yanqam “Warmim wañurachin” nispa ninmanku.

Hinaptinmi arman apaq runa espadawan pasarachiptin wañururqa. ⁵⁵Abimelecta wañusqataña Israel casta tropakuna qawaykuspankum sapakama wasinkuman kutikurqaku.

⁵⁶Chaynatamá Abimelecman Dios pagarqa, taytanpa contranpi mana allinta ruraspa qanchis chunka wawqenkuna wañurachisqanmanta. ⁵⁷Siquem llaqtayoq llapallan runakunapa tukuy mana allin rurasqantam Dios kikinkupa hawanman kutichipurqa, Jerobaalpa churin Jotampa ñakasqanmá paykunapiqa cumplikurqa.

Tolapa chaynataq Jairpa gobiernasqanmanta

10 ¹Abimelec wañuruptinmi Fuapa churin Tola hatarimurqa Israel casta runakunata librananpaq. Chay Fua sutiyoq runaqa karqa Isacar ayllumanta Dodopa churinmi. Chay Tola sutiyoq runaqa *yacharqa Efrain orqokunapi kaq Samir llaqtapim. ²Paymi Israel casta runakunata gobiernarqa iskay chunka kimsa sayoq wata, wañuruptinñataqmi pamparurqaku Samir llaqtapi.

³Tola wañuruptinmi Galaad lawmanta kaq Jair sutiyoq runa hatarimurqa, paymi Israel casta runakunata gobiernarqa iskay chunka iskayniyoq wata. ⁴Jairpam karqa kimsa chunka churinkuna, paykunam kimsa chunka asnokunapi sillakuqku, kimsa chunkataqmi llaqtankupas karqa. Kay libro qellqasqa kasqan punchawkamam “Jairpa Llaqtankunawan” sutichasqa karqa chay llaqtakunaa, chay llaqtakunaa kachkan Galaad lawpim.

⁵Jair wañuruptinmi pamparurqaku Camon llaqtapi.

Israel castakunata Amon castakuna ñakarichisqanmanta

⁶Israelpa mirayninkunam ichaqa yapatawan Tayta Diospa qayllanpi mana allinta rururqaku. Paykunamá adorarqaku Baal taytachakunata, Astarte sutiyoq mamachakunata, Aram nacionpa taytachankunata, Sidon llaqtapa taytachankunata, Moab casta runakunapa taytachankunata, Amonpa mirayninkunapa taytachankunata hinaspa Filistea casta runakunapa taytachankunata. Tayta Diosta seqaruspaq manaña paytachu adorarqaku.

⁷Chaymi Israel castakunapa contranpi Tayta Dios piñakuruspan qoykurqa Filistea casta runakunamanwan Amonpa mirayninkunamanña. ⁸Chay watamantapunim Israelpa mirayninkunata venceruspa chunka pusaqniyoq wata ñakarichirqaku Jordan Mayupa chimpan Amor casta runakunapa ñawpaq allpanpi, Galaad lawpi kaq Israelpa llapallan mirayninkunatamá paykunaa ñakarichirqaku. ⁹Amonpa mirayninkunaa Jordan Mayutapas chimpanurqakutaqmi Juda ayllupa, Benjamin ayllupa hinaspa Efrain ayllupa contranpi peleanankupaq. Chaynapim Israel casta runakunaa sinchi sasachakuypi tarikurqaku.

¹⁰Hinaptinmi Tayta Diosta Israelpa mirayninkuna qayakurqaku kaynata nispanku:

—Qampa contraykipim huchallikuruniku. Qam Diosniykuta qepanchakuruspaykum Baal sutiyoq taytachakunataña adorarqaniku —nispa.

¹¹Hinaptinmi Israelpa mirayninkunata Tayta Dios nirqa:

—Qamkunatam ñakarichisurqankichik Egipto nacionniyoq runakuna, Amor casta runakuna, Amonpa mirayninkuna, Filistea runakuna, ¹²Sidon llaqtayoq runakuna, Amalec casta runakuna hinaspa Maon casta runakuna. Hinaptinmi ñakarichisqa kaspa qayakuwaptikichik paykunamanta libraqaykichik. ¹³Aswanqa qamkunam qepanchakuruspaykichik taytacha-mamachakunataña adorqankichik chaymi qamkunataqa manaña librasqaykichikchu. ¹⁴Rispayá aklakusqaykichik taytacha-mamachakunataña qayakamuychik, paykunayá ñakarichisqa kasqaykichik tiempopi librasunkichik —nispa.

¹⁵Chaymi Israelpa mirayninkunañataq Tayta Diosta nirqaku:

—Huchallikurunikum, qamyá munasqaykita ruray ñoqaykuwan, ruegakullayki-kum kunanllañayá libraykuwayku —nispa.

¹⁶Kikillankumanta huklaw nacionpa taytachankunata saqeruspankum Tayta Diostaña adorarquku chaymi Israelpa mirayninkunataqa ñakarisqankumanta Dios llakipayarikurqa.

¹⁷Amonpa mirayninkuna guerrapaq huñunakuruspa Galaad lawpi campamentonkuta sayachirqaku, Israelpa mirayninkunapas huñunakuruspankum Mizpa llaqtapa hichpanpi campamentonkuta sayachirqaku. ¹⁸Hinaptinmi Galaad lawpi runakuna kamachiqninkunapiwan ninakurqaku:

—Pipas Amonpa mirayninkunapa contranpi peleay qallariqmi kanqa Galaad lawpi llapallan *yachaqkunapa jefen —nispa.

Jeftey sutiyoq jefenkumanta

11 ¹Galaad lawmanta kaq Jefteymi karqa valeroso soldado. Payqa chuchumika warmipa wawanmi karqa, Jefteypa taytanñataqmi karqa Galaad.

²Warminpipas karqam Galaadpa churinkunaqa, chay churinkuna wiñaruspanmi Jefteyta wasinmanta qarqorurqaku kaynata nispa:

—Huk warmipa wawan kasqaykiraykum taytanchikpa wasinpiqa mana herenciata chaskiwaqchu —nispa.

³Chaymi Jefteyqa wawqenkunamanta lluptiruspa Tob lawpi *yacharqa, qella runakuna payman hukllawakuykuptinmi paykunawan lloqsiqku.

⁴Tiempomantañam Amonpa mirayninkuna Israel castakunawan pelearqaku.

⁵Chayraykum Galaad lawpi ancianokuna rirqaku Tob lawmanta Jefteyta pusamunankupaq. ⁶Paytam nirqaku:

—Hakuchikyá jefeyku kanaykipaq chaynapi Amonpa mirayninkunapa contranpi peleamunanchikpaq —nispa.

⁷Hinaptinmi Jefteyñataq Galaad lawpi ancianokunata nirqa:

—¿Manachum qamkunaqa cheqniwaspaykichik taytaya wasinmanta qarqomuarqankichik? ¿Llakipi kaspaykichikñachum kunan hamuwankichik? —nispa.

⁸Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Sasachakuypi kasqaykuraykumá kunan hamuniku ñoqaykuwan rinaykipaq hinaspa Amonpa mirayninkunapa contranpi peleaspa Galaad lawpi llapallan *yachaqkunapa jefenña kanaykipaq —nispa.

⁹Hinaptinmi Jefteyñataq nirqa:

—Sichu Amonpa mirayninkunapa contranpi peleaq kutichiwapतिकichik Tayta Dios vencechiwaptinqa qamkunapa jefekichikmi kasaq —nispa.

¹⁰Hinaptinmi Galaad lawpi ancianokunañataq nirqa:

—Tayta Diosyá testigonchik kachun, nisqaykiman hinam rurasaku —nispa.

¹¹Jeftey paykunawan riptinmi runakuna churarqaku kamachiqninkupaq chaymi Tayta Diospa qayllanpi lliw rimasqankunata yapatawan Jeftey rimarqa Mizpa llaqtapi. ¹²Chaymantam Jeftey willakuqkunata kacharqa Amonpa mirayninkunapa reyninman kaynata nispa:

—¿Imanaraykitaq ñoqaqa nacionniypa contranpi hamunaykipaq? —nispa.

¹³Chaymi Jefteypa kachasqankunata Amonpa mirayninkunapa reynin nirqa:

—Ñoqaykuqa qamkunawan peleaqmi hamuchkaniku, Israel casta runakunam Egipto nacionmanta lloqsimuspa Arnon Mayumanta Jaboc Mayukama hinaspa

Jordan Mayukama allpaykuta dueñoachakururqaku, chaynaqa kunanyá mana guerrallawan kutiykachipuwayku —nispa.

¹⁴Hinaptinmi Amon casta runakunapa reyninman Jeftey huktawan willakuqkunata kacharqa. ¹⁵Hinaspam kaynata nichimurqa:

—Israel casta runakunaqa manam dueñoachakurqakuchu Moab castakunapa allpantaqa nitaq Amonpa mirayninkunapa allpantapas. ¹⁶Egiptomanta Israel casta runakuna lloqsimuspaqa chunniqnintam hamurqaku Puka Lamar Qochakama hinaspam Cades llaqta lawman chayamurqaku. ¹⁷Hinaptinmi Israel castakuna kacharqa willakuqkunata Edom nacionpa reyninman: “Allpayki ukuntayá pasarullasaqku” nispa. Ichaqa Edom nacionpa reyninmi mana munarqachu. Moab nacionpa reyninmanpas kacharqam ichaqa paypas manataqmi munarqachu, chayraykum Israel castamasiyquqa qeparqaku Cades llaqta lawllapi. ¹⁸Chaymantañataqmi chunniqninta hamuspanku Edom castakunapa hinaspa Moab castakunapa allpanta muyumurqaku, Moab casta runakunapa allpanpa intipa qespimunaw lawninman chayaramuspankum Arnon Mayupa chimpanpi samarurqaku, manam pasarqakuchu Moab casta runakunapa linderontaqa Arnon Mayu Moab nacionpa linderon kasqanrayku. ¹⁹Israel casta runakunam kacharqa willakuqkunata Hesbon llaqtapi gobiernaq Amor casta runakunapa reynin Sehonman: “Allpayki ukuntayá pasarullasaqku mayman rinaykuman chayarunaykupa” nispa. ²⁰Chay Rey Sehonmi ichaqa mana munarqachu Israel casta runakuna paypa allpan pasanankuta, llapallan runankunata Jahaza llaqta lawpi huñuruspanmi Israel casta runakunapa contranpi pelearqa. ²¹Ichaqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi Rey Sehonta llapallan runankunatawan Israel castakunaman qoykurqa hinaptinmi paykunata wañurachispan dueñoachakururqa chay nacionpi *yachaq llapallan Amor casta runakunapa allpanta. ²²Dueñoachakururqakutaqmi Amor runakunapa llapallan allpantapas Arnon Mayumanta Jaboc Mayukama chaynataq chunniqmanta Jordan Mayukamapas. ²³¿Chaynaqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa qowasqankutachu munachkanki qechuruwaykuta? Chaytaqariki Tayta Diosmi Amor casta runakunamanta qechururqa. ²⁴Quemos diosnikipa qosusqaykitaqa ¿manachum dueñoachakuwaq? Chaynataqmi ñoqaykupas yupaychasqayku Tayta Diospa qowasqankutaqa dueñoachakuniku. ²⁵¿Moab nacionpa reynin Ziporpa churin Balacmantapas aswan allinpaqchu hapikunki? Payqa manam atipanakurqachu nitaq pelearqachu Israel casta runakunapa contranpiqa. ²⁶Israel casta runakunaqa yaqa kimsa pachak watañam *yachachkaniku Hesbon hinaspa Aroer llaqtakunapiqa chaynataq llaqtachankunapipas chaynataq Arnon Mayupa patan llaqtakunapipas. ¿Imanasqataq mana chay tiempopichu kutichikurqankichik? ²⁷Ñoqaqa manam imanarqaykichu, qamqariki mana allintam rurachkanki contraypi peleaspayki. Tayta Diosmi juezqa, kunanqa paypuniyá juzgawasunchik Israelpa mirayninkunatapas chaynataq Amonpa mirayninkunatapas —nispa.

²⁸Amon casta runakunapa reyninqa manam caso-preciotapas churarqachu Jefteypa willachisqantaqa.

Jefteypa prometekusqanmanta

²⁹Tayta Diospa Espiritun Jefteyta yanapaptinmi pasarqa Galaad hinaspa Manases lawninta. Pasarqataqmi Galaad lawpi Mizpa llaqtantapas. Mizpa llaqtamantañataqmi pasarqa Amonpa mirayninkunapa kasqanman. ³⁰Jefteymi Tayta Diosman prometekurqa kaynata:

—Sichum Amonpa mirayninkunata makiyman churaykuptikiqa ³¹vencesqaymanta kutimuptiy tupanaypaq wasiyman lloqsimuqmi qampaq kanqa, wañuchispaymi kañapusqayki —nispa.

³²Amonpa mirayninkunapa contranpi Jeftey peleaq riptinmi Tayta Dios paypa makinman churaykurqa. ³³Iskay chunka llaqtakunatam vencerurqa Aroer llaqtamanta Minit llaqtakama hinaspa Abel-keramim llaqtakama. Wañurachirqataqmi achkallaña runakunatapas. Chaynatam Amonpa mirayninkunata Israelpa mirayninkuna humillarachirqa.

³⁴Mizpa llaqtapi wasinman Jeftey kutimuptinmi chullachalla kapuq warmi churin lloqsiramurqa, payqa taytan chaskinanpaqmi lloqsimurqa tinyakunawan tusustin. Jefteypa huk churinga manam karqachu. ³⁵Chay churinta Jeftey qawaykuspanmi pachankunata llikipakuspan kaynata nirqa:

—Ay churilláy, humillarachiwaspaykim hatun llakiman churaruwanki, Tayta Diosmanmi prometekurqani, chay prometekusqaytaqa cumplisaqchá —nispa.

³⁶Chaymi churinñataq nirqa:

—Taytay, sichu Tayta Diosman prometekuspaqa ñoqawanyá ruray prometekusqaykiman hina, enemigoyki Amonpa mirayninkunataqariki Tayta Diospunim vengakurun. ³⁷Ichaqa taytay, suyaykuwayá iskay killata doncellamasiykunawan orqokunaman rispay doncella kasqaymanta chaypi waqamunaypaq —nispa.

³⁸Hinaptinmi taytanñataq nirqa:

—Riyá —nispa.

Iskay killa suyaykuptinmi doncellamasinkunawan orqokunapi doncella kasqanmanta waqamurqa.

³⁹Iskay killa pasaruptinmi taytanman kutimurqa chaymi taytanñataq prometekusqanman hina paywan rurarqa. Chaynapim chay churinga doncellalla wañukurqa.

⁴⁰Chaymantapunim Israel nacionpi costumbreña karqa, sipaskunam watan-watan riqku Galaad lawmanta Jefteypa warmi churinmanta tawa punchaw waqaq.

Efrain castamasinkunawan Jeftey peleasqanmanta

12 ¹Efrain casta qarikunam huñunakuruspanku Zafon llaqta lawman Jordandan Mayuta chimpanurqaku hinaspa Jefteyta nirqaku:

—Amonpa mirayninkunapa contranpi peleaq richkaspaqa ¿imanasqataq mana qayamuwarqankikuchu qamkunawan rinaykupaq? Chaynaqa ñoqaykum wasikita qamtawan kuskata kañasaqku —nispa.

²Hinaptinmi Jefteyñataq nirqa:

—Ñoqam runaykunapiwan Amonpa mirayninkunawan hatun peleopi karqaniku chaymi qamkunata qayamuchkaptipas mana yanapawarqankikuchu, ³mana yanapawasqaykikuta qawaspaymi vidayta peligroman churaspay Amonpa mirayninkunawan peleamurqani hinaptinmi Tayta Dios makiyman churaykurqa. Chaynaqa ¿imanasqamá kunanqa hamuchkankichik ñoqapa contraypi peleanaykichikpaq? —nispa.

⁴Chaymi Galaad lawpi llapallan runakunata Jeftey huñuruspan pelearqa Efrain ayllu tropakunawan hinaptinmi Galaad lawmanta kaqkuna Efrain castakunata vencerurqaku. Efrain castakunam nirqaku:

—Yaw Galaad lawpi *yachaqkuna, qamkunaqa Efrain ayllumanta hinaspa Manases ayllumanta lluptimuqkunam kankichik —nispa.

⁵Hinaptinmi Galaad lawmanta kaqkuna Jordan Mayupa vadonkunata dueño chakururqaku Efrain castakuna mana chimpanankupa. Efrain castamanta lluptiqkuna: “Pasaytam munaniku” niptinkum Galaad lawmanta kaqkunañataq tapurqaku: “¿Efrain ayllumantachu kanki?” nispa. “Manam” niptinkunañataqmi

⁶niqku: “Chaynaqa ‘Shibolet’ nispayá niychik”. Hinaptinmi: “Shibolet” nispa mana

rimayta atiptinkuqa hapiruspa Jordan Mayupa vadonpi wañuchirqaku. Efrain ayllumanta kaqkunamá wañururqaku tawa chunka iskayniyoq waranqa runakuna.

⁷ Jefteymi gobiernarqa Israel nacionpi soqta wata, Galaad lawmanta kaq Jeftey wañuruptinmi Galaadpa huknin kaq llaqtapi pamparurqaku.

Kimsa jefekunapa gobiernasqanmanta

⁸ Jeftey wañuruptinmi Israel casta runakunata Belen llaqtamanta kaq Ibzan su-tiyoq runa gobiernarqa. ⁹ Paypam karqa kimsa chunka qari churinkunawan kimsa chunka warmi churinkuna, llapallantam casarachirqa mana ayllunmanta kaqku-nawan. Ibzanmi Israel nacionpi gobiernarqa qanchis wata. ¹⁰ Ibzan wañuruptinmi pamparurqaku Belen llaqtapi.

¹¹ Ibzanpa qepantam gobiernarqa Israel nacionpi Zabulon ayllumanta kaq Elon, paymi Israel nacionpi gobiernarqa chunka wata. ¹² Zabulon ayllumanta kaq Elon wañuruptinmi pamparurqaku Zabulon ayllupa allpan Ajalon llaqtapi.

¹³ Elonpa qepantam gobiernarqa Israel nacionpi Piraton lawmanta kaq Hilel-pa churin Abdon. ¹⁴ Abdonpam kapurqa tawa chunka churinkuna hinaspa kimsa chunka willkankuna, paykunam sillakuqku qanchis chunka asnokunapi. Abdon-má Israel nacionpi gobiernarqa pusaq wata. ¹⁵ Piraton lawmanta kaq Hilelpa churin Abdon wañuruptinmi pamparurqaku Piraton lawpi. Piratonqa karqa Ama-lec runakunapa orqonpim otaq Efrain ayllupa allpanpim.

Sansonpa nacesqanmanta

13 ¹ Israelpa mirayninkunam huktawan Diospa qayllanpi mana allinta rurar-qaku hinaptinmi Filistea casta runakunaman Tayta Dios qoykurqa tawa chunka watapaq.

² Dan ayllumanta kaq Zora llaqtapim *yacharqa huk qari, paypa sutinmi karqa Manoa, paypa warminñataqmi karqa mana wachakuq. ³ Chay warmimanmi Tayta Diospa angelnin rikuriykuspan nirqa:

—Qamqa mana wachakuq kachkasapas wiksayakuspaykim qari wawata wachakunki. ⁴ Chaynaqa amam tomankichu vinota nitaq ima sinkachikuqtapas. Amataqmi mikunkichu mana mikuna kaqkunataqa. ⁵ Wiksayakuspaykim wachakunki qari wawata, paypa chukchan-taqa amam pipas rutunqachu, payqa nacesqanmantapunim Diospaq rakisqa kanqa. Paymi qallaringa Filistea casta runakunamanta Israel nacion librayta —nispa.

⁶ Chay warmim qosanman hamuspan willarqa kaynata:

—Diosmanta kaq runam hamuwarqa, rikchayninpas kasqa Diospa angelnin hina sinchi manchakuyapaqmi. Manam tapurqanichu maymantam kasqanta, ma-nataqmi paypas sutintaqa willawarqachu. ⁷ Paymi niwarqa: “Wiksayakuspaykim qari wawata wachakunki, amam tomankichu vinota nitaq ima sinkachikuqtapas, amataqmi mikunkichu mana mikuna kaqkunataqa, chay wawaqa nacesqanmanta-punim wañukunan punchawkama Diospaq rakisqa kanqa” nispa.

⁸ Chaymi Tayta Diosta Manoa mañakuspa nirqa:

—Señorlláy, mañakullaykim chay qampa kachamusqayki runayá ñoqaykuman kuti-muchun hinaspayá yachachiwachunku nacemuq wawawan imam ruranaykuta —nispa.

⁹ Manoapa mañakusqanta Dios uyariruptinmi Diospa angelnin huktawan chay warmiman kutimurqa campopi kachkaptin aswanqa qosan Manoaqa manam chay-pichu karqa. ¹⁰ Warminñataqmi apurawllamanña kallpaspan qosanman willamurqa:

—¡Qayninpa rikuriwaqniy runam huktawan rikuriykuwan! —nispa.

¹¹Chaymi Manoa warminwan rispa chay runapa kasqanman chayaruspan nirqa: —¿Qamchu warmiywan rimaq runa kachkanki? —nispa.

Payñataqmi nirqa:

—Arí ñoqam kachkani —nispa.

¹²Manoam nirqa:

—Nisqaykikuna cumplikuptinqa ñimaynatataq chay wawataqa uywasaku?

¿Imatataq payqa ruranqa? —nispa.

¹³Chaymi Manoata Diospa angelnin nirqa:

—Warmikim kasukunqa ñoqapa llapa ima nisqaykunata. ¹⁴Amam imatapas uvasmanta kaqtaqa mikunqachu, amataqmi vinotapas nitaq ima sinkachikuqtapas tomanqachu. Amataqmi mikunqachu mana mikuna kaqkunataqa, kasukuchunyá lliw kamachisqaytaqa —nispa.

¹⁵Hinaptinmi Tayta Diospa angelninta Manoa nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá suyaykuwayku huk cabrachata yanurapunaykukama —nispa.

¹⁶Tayta Diospa angelninñataqmi nirqa:

—Harkawaptikipas mikuynikitaqa manam mikusaqchu Tayta Diospaq animalta kañapuyta munaspaga paypaqyá kañaykapuy —nispa.

Manoaga manam yacharqachu Tayta Diospa angelnin kasqanta. ¹⁷Chayraykum Tayta Diospa angelninta nirqa:

—Sutikitayá willaykuwayku niwasqaykiku cumplikuptin agradecekunaykupa —nispa.

¹⁸Hinaptinmi Tayta Diospa angelninñataq nirqa:

—¿Imanasqataq sutiya tapuwanki? Sutiyaq admirakuypaqmi —nispa.

¹⁹Hinaptinmi Manoa huk cabrachatawan kawsaykunamanta ofrendata apaspan rumipa hawanpi Tayta Diospaq kañarqa. Chaymi Manoa warminpiwan qawach-kaptinku Tayta Diospa angelnin milagrotá rurarqa, ²⁰altarmanta nina altoman lenguaptinmi Tayta Diospa angelnin wicharirqa lenguachkaq ninapi. Manoa warminpiwan chayta qawaspanku qonqoranpa pampaman kumuykurqaku.

²¹Tayta Diospa angelnin Manoamanpas chaynataq warminmanpas manaña huktawan rikurimuptinmi Manoaga yacharurqa Tayta Diospa angelnin kasqanta.

²²Manoam nirqa warminta:

—Cheqaptapunim wañurusunchik Diosta rikusqanchikrayku —nispa.

²³Hinaptinmi warminñataq nirqa:

—Sichu Tayta Dios wañunanchikta munaspanqa manach chaskiwachwanchu karqa ofrenda kañasqanchiktapas nitaq kawsaykunamanta ofrendatapas, manataqchá tukuy kaykunatapas qawachiwachwanchu karqa, nitaqchá chaykunatapas willawachwanchu karqa —nispa.

²⁴Chay warmi wachakuruspanmi chay wawanta suticharqa Sansonwan. Wawa wiñaptinmi Tayta Dios payta bendecirqa. ²⁵Zora llaqtamanta Estaol llaqtaman riqñanpi kaq Danpa campamentonpi Sanson kachkaptinmi Tayta Diospa Espiritun pay kallpanchayta qallarirqa.

Sansonpa casarakusqanmanta

14 ¹Sansonmi Timnat llaqtaman rispan chaypi Filistea casta sipasta rikururqa. ²Chay llaqtamanta kutimuspanmi tayta-mamanman willarqa kaynata:

—Rikuramunim Timnat llaqtapi Filistea casta sipasta, ama hina caspayá paywan casarachiwaychik —nispa.

³Hinaptinmi tayta-maman nirqa:

—¿Manachu warmi kan ayllunchikpi otaq llapallan nacionninchikpi paywan casarakunaykipaq? ¿Imanasqamá mana señalasqa Filistea casta runakunamanta warmiwanqa casarakuyta munanki? —nispa.

Sansonñataqmi taytanta nirqa:

—Chay sipasmi sonqoyta suwaruwan, paywanyá casarachiwaychik —nispa.

⁴Tayta mamananq manam yacharqachu Sansonpa munasqanqa Tayta Diosmanta kasqanta. Tayta Diosqa Filistea casta runakunata imaynam castigaruytam maskachkarqa, chay tiempopim Filistea casta runakunaqa Israel castakunapi munaychakuchkarqa. ⁵Sansonmi tayta-mamanpiwan Timnat llaqtaman rirqaku. Timnat lawpi uvas huertakunaman chayaruptinmi huk malta leon Sansonman pawaykurqa qaparkachastin. ⁶Tayta Diospa Espiritun Sansonta yanapaptinmi huk cabrachata tisapachkaq hina mana imallawan tisaparurqa. Tayta-mamanmanqa manam willakurqachu chay rurasqanmanta. ⁷Chayaruspami sipasta rimapayarqa hinaptinmi chay sipasqa Sansonpa sonqonpaq hina karqa.

⁸Iskay kimsa punchawmanta warmiwan casarakunanpaq kutispanmi, ñanmanta rakikururqa wañuchisqan leonpa cuerpona qawananpaq. Qawaykuptinmi leonpa cuerponpi kachkasqa nana-nanaq abeja chaynataq miskipas. ⁹Chayta horqoykuspanmi mikustin ñanta rirqa. Tayta mamanta hayparuspanmi paykunamanpas qoykurqa mikunankupaq, ichaqa manam willakurqachu chay miskitaqa leonpa cuerponmanta horqomusqanta. ¹⁰Sansonpa taytanmá hamurqa maypim sipaspa kasqanman hinaptinmi Sanson chaypi convidota rurarqa mozokunapa costumbrenman hina. ¹¹Filistea runakuna Sansonta rikuruspankum kimsa chunka compañaqninkunata akllarurqaku paywan kananpaq. ¹²Chaymi compañaqninkunata Sanson nirqa:

—Ñoqam kunan nisqaykichik huk watuchita, sichu qamkuna qanchis punchaw convido fiestakama imam ninanta tariruptikichikqa, ñoqam qosqaykichik lino-manta kimsa chunka pachakunatawan kimsa chunka fiesta pachakunata. ¹³Mana adivinayta atispam ichaqa qamkuna qowankichik linomanta kimsa chunka pachakunata hinaspa kimsa chunka fiesta pachakunata —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Niwaykuyá chay watuchikita —nispa.

¹⁴Hinaptinmi paykunaman nirqa:

Mikuqmantam mikuy lloqsiramun,
kallpayoqmantam miski lloqsiramun.

Hinaptinmi paykuna mana atirqakuchu kimsa punchawpi chay watuchi adivinayta. ¹⁵Tawa punchawmantam Sansonpa warminta chay mozokuna nirqaku:

—Tapupayay qosaykita kay watuchipa imam ninanta willawanankupaq, mana chayna kaptinqa qamtam taytaykipa familiantawan kañarusqaykiku. ¿Kaymanqa convidaramuwarqankiku suwaruwanallaykikupaqchu? —nispa.

¹⁶Chaymi Sansonpa warmin paypa qayllanpi waqaspa nirqa:

—Cheqniyllam-cheqniwanki, manam kuyawankichu, llaqtamasiykunaman nisqayki watuchipa imam ninantaqa manam willawankichu —nispa.

Sansonñataqmi nirqa:

—¿Taytaymanpas nitaq mamaymanpas mana willachkaspaychu qanmanñataq willaruykiman? —nispa.

¹⁷Ichaqa Sansonpa warminmi paypa qayllanpi waqarqa convidopa qanchis kaq punchawninkama. Sansonpa warmin ruegapayasqanraykum convidopa qanchis kaq punchawninpi willaykurqa watuchipa imam ninanta chaymi payñataq llaq-tamasinkunaman willaykurqa. ¹⁸Chay qanchis kaq punchawpim manaraq inti seqaykuchkaptin chay llaqtapi runakuna Sansonta nirqaku:

Mielmantapas aswan miskiqa
 ¿imaraqtaq kanman?
 Leonmantapas aswan kallpayoqqa
 ¿imaraqtaq kanman?

Chaymi Sansonñataq paykunata nirqa:

—Vaquillaywan yapuruspaykichikmi watuchiypa imam ninanta yacharunki-chik —nispa.

¹⁹Tayta Diospa Espiritun Sansonta yanapaptinmi Ascalon llaqtaman rispan paykunapa castanmanta kimsa chunka qarikunata wañurachimurqa. Paykunamanta qechumusqanwanmi watuchin adivinaqkunaman fiesta pachakunata qoykurqa hinaspa sinchi piñasqa taytanpa wasinman kutikurqa. ²⁰Sansonpa warmintaña-taqmi casararachirqaku Sansonpa huk kaqnin compañaqninwanña.

15 ¹Unay tiempomantañam trigo rutuy tiempopi cabrachata Sanson apari-kuspan warmin watukuq kutirqa. Chayaruspanmi suegronta nirqa:

—Warmiypa kasqan cuartomanmi yaykusaq —nispa.

Chaymi Suegronñataq mana munaspan ²nirqa:

—Ñoqaqa piensarqani cheqnisqaykitam chaymi casararachirqani amigoy-kiwanña aswanqa sullka ñañanmi kachkan paymantapas aswan buenamoza, paywanñayá casarakuruy mayorninpa rantinpi —nispa.

³Hinaptinmi Sansonñataq nirqa:

—Chaynaqa mana huchayoqmi kasaq Filistea casta runakunata mana allinta ruraspayqa —nispa.

⁴Sansonmi campoman pasaspan hapiramurqa kimsa pachaq atoqkunata, iskaq atoq-pa chupanta tinkiruspa yantata wataykurqa chawpinman. ⁵Chaymantam yantata rataykachispan atoqkunata kachaykurqa Filistea runakunapa kawsayninman chaymi montonasqa gavillakunatawan sayaq kawsaykunata rugarurqa, rugarurqataqmi uvasku-natapas chaynataq aceituna sachakunatapas. ⁶Hinaptinmi Filistea runakuna nirqaku:

—¿Pitaq kayta ruraran? —nispa.

Hinaptinmi nirqaku:

—Timnat llaqtayoy runapa masan Sansonmi kaytaqa ruraran warminta sue-gron qechuruspan amistadninwan casararachisqanrayku —nispa.

Chaymi Filistea runakuna hamuruspanku warmintawan taytanta kañarurqaku. ⁷Sansonñataqmi paykunata nirqa:

—Kay rurasqaykichikmanta vengakuspayñam ñoqaqa samasaq —nispa.

⁸Chaymi mana llakipayaspa Sansonqa tullunkupas pakipakunankama wañura-chirqa mancharikuypaqta. Chaymanta rispanmi Etam Qaqa machaypi *yacharqa.

Asnopa kakichunwan enemigonkunata Sanson vencesqanmanta

⁹Filistea runakuna hamuruspankum Juda lawpi campamentonkuta sayarachirqa-ku Lehi lawkama. ¹⁰Chaymi Juda lawpi *yachaq runakuna paykunata tapurqaku:

—¿Imanasqataq contraykupi peleaq hamurunkichik? —nispa.

Chaymi Filistea runakunañataq nirqaku:

—Imaynam rurawasqankuman hina ruranaykupaqmi Sanson chaqnaq hamuni-ku —nispa.

¹¹Hinaptinmi Juda lawmanta kimsa waranqa qarikuna Etam Qaqa machayman rispanku Sansonta nirqaku:

—¿Manachum qamqa yachanki Filistea runakunaqa ñoqanchikpi munaycha-kusqanta? ¿Imanasqataq kaytaqa ruraruwankiku? —nispa.

Hinaptinmi Sansonñataq nirqa:

—Paykunapa imaynam rurawasqanta hinam ñoqapas paykunata rurarqani —nispa.

¹²Chaymi Juda runakuna nirqaku:

—Ñoqaykum hamuniku qamta chaqnaspayku Filistea runakunapa makinman churamunaykupaq —nispa.

Hinaptinmi Sansonñataq nirqa:

—Jurawaychik ama wañuchiwanaykichikpaq —nispa.

¹³Chaymi paykunañataq nirqa:

—Manam wañuchisqaykikuchu, chaqnaruspallaykum Filistea runakunaman qosqaykiku —nispa.

Iskay mosoq waskakunawan chaqnaruspankum qaqamanta pusamurqaku.

¹⁴Lehi lawman chayarachimuptinkum Filistea runakuna kusikuyanta qapa-ristin lloqsimurqaku Sansonwan tupanankupaq ichaqa Tayta Diospa Espiritun payta yanapaptinmi brazonkunapi chaqnasqa waskakunata tipirurqa rupasqa lino waskata tipichkaq hinalla hinaptinmi makinkunamanta wichirurqa. ¹⁵Chayllaraq wañuruq asnopa kakichunta tariruspam chaywan wañurachirqa waranqa Filistea runakunata. ¹⁶Chaymi Sanson nirqa:

Asnopa kakichunwanmi monto-montonta rurarurqani.

Asnopa kakichunwanmi waranqata wañurachirqani.

¹⁷Rimayta tukuruspanmi asnopa kakichunta wischururqa hinas pam chay sitiota suticharqa “aRamat-lehi” nispa. ¹⁸Chaymantam Sanson sinchita yakunaya-rachikuspa Tayta Diosta mañakurqa:

—¿Kaynasuta vencerachiwachkaspachu kunanñataq yakumanta wañurachi-wanki kay mana señalasqa runakunapa makinpi? —nispa.

¹⁹Chay Lehi lawpi rumipa uchkunmanta Dios yakuta lloqsirachimuptinmi Sanson tomaykuspa kallpanchakururqa. Chayraykum chay sitiota suticharqa “bEn-hacore” nispa, chay pukyuqa Lehi lawpim karqa kay libro qellqasqa kasqan punchawkama.

²⁰Sansonmi Israel nacionpi iskay chunka wata gobernarqa Filistea runakunapa munaychakusqan punchawkunapi.

^a 15:17 Hebreo simipi Ramot-lehi ninanqa “kakichu moqo” ninanmi.

^b 15:19 Hebreo simipi En-hacore ninanqa “qayakuqa pukyun” ninanmi.

Gaza llaqtapi Sanson kasqanmanta

16 ¹Gaza llaqtaman Sanson rispanmi chaypi rikururqa huk chuchumika warmita hinaspa paywan puñurqa. ²Gaza llaqtapi runakuna llaqtankuman Sansonpa hamurusqanta yacharuspankum llaqtapa muyuriqninpi churakururqaku. Tukuy tutam qasillalla chay llaqtapa punkunkunata wateqarqaku: “Achikyaruptinñam wañurachisunchik” nispa. ³Sansonmi ichaqa puñurqa chawpi tutakamalla. Chay horata hatariruspanmi llaqtapa zaguanninpa punkunkunata pilarnintinta hinaspa cerrojontinta hombrorikuspa pasakurqa. Rispanmi Hebron llaqtapa chimpan moqopa puntankama zaguan punkuta aparurqa.

Sansonta Dalila engañasqanmanta

⁴Chaymantam Sansonqa Sorec Wayqopi huk warmita kuyarurqa, paypa sutinmi karqa Dalila. ⁵Dalilaman Filistea runakunapa kamachiqninkuna chayaruspankum nirqaku: —Sansonta llullallawan tapuruy imapim sinchi kallpam kasqanmanta. Imaynatataq ñoqaykuqa venceruspa chaqnaruymanku paypi munaychakurunaykupaq, rurasqaykimantaqa sapakamam qosqaykiku chunka kimsayoc kilo qollqeta —nispa.

⁶Dalilam Sansonta nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá imapim sinchi kallpayki kasqanmanta willaykuway. ¿Imawantaq chaqnarachikuwaq munaychakusqa kanaykipaq? —nispa.

⁷Chaymi Sansonñataq nirqa:

—Sichu chaqnaruwanmanku manaraq chakisqa qanchis waskakunawan hinaptinga kallpay pisiruptinmi wakin qarikuna hinallaña rikurirusaq —nispa.

⁸Filistea runakunapa kamachiqninkunaman Dalila willaykamuptinmi aparamurqaku manaraq chakisqa qanchis waskakunata hinaptinga Dalila chaykunawan Sansonta chaqnarurqa.

⁹Filistea runakuna Dalilapa cuartonpi pakakusqa kachkaptinkum Dalila nirqa:

—iSanson, Filistea runakunam hapirusuchkankiña! —nispa.

Chaymi Sanson waskakunata tipirurqa ninapa rupasqan lino qaytuta hinalla chaynapim mana yacharqakuchu imapim kallpan kasqanta.

¹⁰Chaymantam Sansonta Dalila nirqa:

—Llullakuspaq yanqakunallata niwanki, kunanyá ichaqa niykuway imawanmi chaqnasqa kanaykimanta —nispa.

¹¹Sansonmi nirqa:

—Sichu chaqnaruwanmanku mosoq waskakunawan teqoy-teqoyta hinaptinga kallpay pisiruptinmi wakin qarikuna hinallaña rikurirusaq —nispa.

¹²Chaymi Dalila mosoq waskakunawan chaqnaruspan nirqa:

—iSanson, Filistea runakunam hapirusuchkankiña! —nispa.

Filistea runakunam cuartopi pakakusqa kachkarqaku ichaqa Sansonmi chay chaqnachikusqa waskakunata brazonkunamanta tipirurqa huk qaytuta hinalla.

¹³Hinaptinga Sansonta Dalila nirqa:

—Kunankamam yanqakunallata niwaspayki llullakuwachkanki. Kunanyá ichaqa niykuway ¿imawantaq chaqnasqa karuwaq? —nispa.

Chaymi Sansonñataq nirqa:

—Sichu qanchisman simpasqa chukchayta telarpi telawan awaruwaq hinaspañataq sumaqta perqaman estacaruwaq hinaptinqa kallpay pisiruptinmi wakin runakuna hinaña rikurirusaq —nispa.

Chaymi Sansonta Dalila puñurachispa qanchisman simpasqa chukchankunata telarpi telawan awarurqa ¹⁴hinaspa perqaman estacaruspan nirqa:

—iSanson, Filistea runakunam hapirusuchkankiña! —nispa.

Ichaqa Sansonmi puñusqanmata rikchariruspan estacata telarnintinta aysarurqa. ¹⁵Chaymi Dalila nirqa:

—iYaw llulla! ¿Imanasqataq “Kuyaykim” nispa niwanki mana kuyawachkaspaykiqa? Ñam kimsa kutikamaña engañaruwanki, manamá willawankichu imapim sinchi kallpayki kasqantaqa —nispa.

¹⁶Dalilam sapa punchaw chay tapukuywan hikutaspan Sansonta rabiachirqa hinaptinmi pasaypaqtaña amiruspan ¹⁷chay secretonta willaykurqa kaynata:

—Manam haykapipas chukchaytaqa rutuwarqakuchu, ñoqaqa mamaypa wixsanmanta-punim Diospaq rakisqa kani. Sichu chukchayta ruturuwaptinkuqa kallpaymi ñoqamanta chinkarunman, kallpay pisiruptinmi wakin runakuna hinallaña rikuriruyman —nispa.

¹⁸Sansonpa tukuy secretonta Dalila yacharuspanmi Filistea runakunapa kamachiqninkunata qayarachimuspan nirqa:

—Kunanqa hamuychikya, payqa willaykuwanñam tukuy secretonta —nispa.

Chaymi Filistea runakunapa kamachiqninkuna hamurqaku qollqeta aparikuspanku.

¹⁹Dalilam moqonkunapa hawanpi Sansonta puñurachirqa hinaspa huk qarita qayaykuspan qanchisman simpasqa chukchanta kachiy-kachiyta ruturachirqa, paypa kallpan chinkaruptinmi ñakarichiyta qallaykuspan ²⁰nirqa:

—iSanson, Filistea runakunam hapirusuchkankiña! —nispa.

Puñusqanmanta Sanson rikchariruspanmi piensarqa:

—Kunanpas wakin kutipi hinam librakurusaq —nispa.

Ichaqa manam yacharqachu Tayta Dios paymanta karunchakurusqanta. ²¹Filistea runakuna Sansonta hapiruspankun ñawinkunata horqorurqaku hinaspa aparqaku Gaza llaqtaman, chaypim bronceamanta cadenawan watasqata carcelpi kaq molinota kutachirqaku. ²²Ichaqa rutusqa chukchanmi kasqallan wiñayta qallarirqa.

Sansonpa wañukusqanmanta

²³Filistea runakunapa kamachiqninkunam huñunakururqaku Dagon sutiyoq taytachankuta adoraspa animalkunata wañuchipunankupaq, paykunam kusikuspa nirqaku:

Diosninchikmi Sansonta qoykuwanchik.

Enemigonchik runatam qoykuwanchik.

²⁴Wakin runakunapas Sansonta qawaykuspankun diosninkuta yupaycharqaku kaynata:

Diosninchikmi Sansonta qoykuwanchik.

Enemigonchik runatam qoykuwanchik.

Chakranchikkuna purmachiqtam qoykuwanchik.

Ayllunchikkuna wañuchiqtam makinchikman churaykun.

²⁵Anchata kusikuspankun nirqaku:

—Sansonta pusachimuychik asichiwananchikpaq —nispá.

Sansonta carcelmanta pusamuptinkum paykunapa qayllanpi asichinqinku karqa. Chaymantañataqmi Sansonta pilarkunapa chawpinman sayaykachirqaku.

²⁶Chaymi aysaqnin warmata Sanson nirqa:

—Llapchaykachiway templo takyachiq pilarkunata chaykunapi tawnapakuykunaypaq —nispá.

²⁷Chay templopim kachkarqaku huntay-huntayllaña qarikunawan warmikuna. Filistea runakunapa llapallan kamachiqninkunapas chaypim kachkarqaku, templopa altosninpipas yaqa kimsa waranqa qarikunawan warmikunam kachkarqaku Sansonpa asichisqanta qawaspanku. ²⁸Hinaptinmi Tayta Diosta Sanson mañakuspan nirqa:

—Señor Dioslláy, kunanllañayá yuyariykuway. Diosnilláy, kunan kutillañayá kallpanchaykullaway ñawiykunamanta Filistea runakunata vengakurunaypaq —nispá.

²⁹Sansonmi templopa iskay pilarninkunaman hapipakuykuspan tanqaspan ³⁰nirqa:

—Wañusaqyá Filistea runakunawan kusa —nispá.

Chaynata nisanmi llapallan kallpanwan templo takyachiq pilarkunata tanqarqa hinaptinmi templo wichiykurqa kamachikuqkunapa hawanman chaynataq chaypi kaq runakunapa hawanmanpas. Wañuyninpiraqmi Sansonqa wañurachirqa kawsayninpi wañuchisqanmantapas aswan mastaraq. ³¹Sansonpa wawqenkuna taytanpa llapallan ayllunkunapiwan hamuruspankum aparqaku Sansonpa cuerponta hinaspam pamparqaku Zoramanta Estaolman riq sitiopi, paytaqa pamparurqaku taytan Manoa-pa sepulturanpim. Sansonmi Israel casta runakunata gobiernarqa iskay chunka wata.

Micaia sutiyoq runapa templanmanta

17 ¹Efrain Orqokunapim yacharqa Micaia sutiyoq runa. ²Paymi mamanta nirqa: —Chay chunka kimsayoc kilo qollqeta suwarachikuspaykim suwata ña-karqanki, chay qollqeqa ñoqapa makiypim kachkan, ñoqamá suwarurqayki —nispá.

Chaynata niptinmi maman nirqa:

—Wawalláy, Tayta Diosyá bendecisunki —nispá.

³Chaymi Micaia sutiyoq runa kutichirqa mamanman chay chunka kimsayoc kilo qollqeta hinaptinmi maman nirqa:

Cheqaptapunipas Tayta Diospaqmi sapaqcharqani chay qollqetaqa tallasqa taytachata hinaspa fundisqa taytachata rurachinaykipaq, chaynaqa qanmanñayá qosqayki —nispá.

⁴Micaia chay qollqeta kutiykachiptinmi maman iskay kilo masnin qollqeta plateroman qoykurqa tallasqa taytachatawan fundisqa taytachata rurananpaq, chay taytachakunapa karqa Micaiaqa wasinpim.

⁵Micaiaqa wasinpim kapurqa capillan hinaptinmi Diosta adoranapaq efod-tawan wasinpaq taytachata rurachirqa hinaspam huknin churinta sacerdote kananpaq churarqa. ⁶Chay tiempokunapiqa Israel nacionpi mana rey kasqanraykum, sapakama munasqankuta rurakuqku.

⁷Juda law Belen llaqtapim *yacharqa Levy ayllumanta kaq huk forastero mozo.

⁸Chay Juda law Belen llaqtamantam lloqsirqa yachananpaq sitio maskaq, paymi richkaspan Efrain orqokunapi kaq Micaiaqa wasinman chayarurqa. ⁹Paytam Micaia tapurqa:

—¿Maymantataq hamuchkanki? —nispá.

Hinaptinmi Levy casta mozoñataq nirqa:

—Juda law Belen llaqtamanta kaqmi kani, ñoqaqa maskachkani *yachanaypaq sitiota —nispa.

¹⁰Chaymi Micaia nirqa:

Kay wasiypiyá *yachakuy sacerdote kaspa taytay hinaña kanaykipaq. Watan-pim pagasqayki tawa chunka onza llaq qollqeta, qosqaykitaqmi pachaykitapas chaynataq mikuytapas —nispa.

¹¹Chaymi Levyi casta mozoqa Micaia nisqanta “Anri” nispan yacharqa paywan hinaspa Micaia churin hinaña karqa. ¹²Chay mozota sacerdotenpaq Micaia churuptinmi wasinpi *yacharqa. ¹³Micaia piensarqa:

—Kunanqa Tayta Diosqa bendeciwanqañam, ñoqapaqariki kapuwachkan Levyi casta sacerdotem —nispa.

Dan ayllu runakunawan Micaia atipanakusqanmanta

18 ¹Chay tiempokunapim Israel nacionpi rey manaraq karqachu. Chay tiempokamam Dan ayllupa herencian manaraq karqachu Israel ayllukunapa herencian ukupi chaymi maskachkarqaku maypim *yachanankupa. ²Chaymi Danpa mirayninkuna Zora llaqtamantawan Estaol llaqtamanta pichqa kallpasapa qarikunata kacharqaku chaynapi allpata reqsimuspa qawamunankupa, paykunatam nirqaku:

—Rispayá allpata qawamuychik —nispa.

Chay pichqantin runakuna Efrain orqokunaman chayaruspankum Micaia wasinman rirqaku samakunankupa. ³Micaia wasinpa hichpanpiña kachkaspankum Levyi casta mozopa vozninta musyarurqaku hinaspa yaykuruspa tapurqaku:

—¿Pitaq pusamusurqanki kayman? ¿Imatataq ruranki kaypi? ¿Imanasqataq kaypi kachkanki? —nispa.

⁴Hinaptinmi willakurqa Micaia paywan rurasqanmanta chaynataq sacerdote kananpaq contratasqanmantapas. ⁵Chaymi paykuna nirqaku:

—Kunayá Diosta tapuykapuwayku kay risqaykupi allinpas otaq mana allinpas kamunaykumanta yachaykunaykupa —nispa.

⁶Hinaptinmi chay Levyi casta mozo sacerdotenataq nirqa:

—Hawkallayá riychik, Tayta Diosmi risqaykichikpi yanapamusunkichik —nispa.

⁷Chaymantam chay pichqa qarikuna pasarqaku Lais llaqtaman. Chay llaqtapi *yachaq runakunaqa Sidon llaqtapi yachakunapa costumbrenman hinam confiakuspa hawkalla yachakuqku, chay allpapiqa mana pipapas imanasqanmi hawkakaquku, chaypiqa manamá pipas munaychakurqachu. Paykunaqa Sidon runakunamanta karupi kasqankuraykum mana piwanpas hukllawakuqkuchu. ⁸Chay qawamuqkuna Zora llaqtapi hinaspa Estaol llaqtapi kaq ayllunkuman kutimuptinkum paykuna tapurqaku:

—¿Imaynataq kamurqankichik? —nispa.

⁹Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Allinsum, hakuchikyá hinaspa pelemusunchik. Chay qawamusqayku allpaqa allinsum kasqa, amayá qellakuychikchu, apurawmanyá allpata dueño chakamusunchik. ¹⁰Rispaykichikmi tarimunkichik hawkaka *yachakuy runakunata hinaspa mana imapa pisanan hatun allpata. Chay allpataqa Diosmi qoykusunkichik —nispa.

¹¹Dan ayllu soqta pachak qarikunam guerrapaq allin armasqakama lloqsirqaku Zora llaqtamantawan Estaol llaqtamanta. ¹²Juda lawman chayaruspankum Quiriat-jearim llaqtapa hichpanpi otaq intipa seqaykunan lawpi campamenton-kuta sayarachirqaku chaymi chay sitiota suticharqaku “Danpa Campamenton”

nispanku kay libro qellqasqa kasqan punchawkama. ¹³Chaymanta pasaspankum chayarurqaku Efrain orqokunapi kaq Micaia pa wasinman. ¹⁴Hinaptinmi chay Lais allpa reqsimuq pichqa runakuna ayllun runakunaman nirqaku:

—¿Yachankichikchu? Kay wasikunapiqa Dios adoranapaqmi kachkan huk Efo, kachkantaqmi wasiyoqpa taytachanpas chaynataq tallasqa taytachawan fundisqa taytachapas. Chaynaqa yachankichikñam imam rurayta —nispa.

¹⁵Chayman chayaruspankumá Leviy casta mozopa wasinman otaq Micaia pa wasinman yaykuruspanku:

—¿Imaynallataq kachkanki? —nirqaku.

¹⁶Dan pa mirayninkunamanta guerrapaq allin armasqa soqta pachak qarikunañataqmi suyachkarqaku zaguan punkupi. ¹⁷Hinaptinmi allpa reqsimuq pichqa qarikuna wasiman yaykuruspanku apakunankupaq hapirqaku tallasqa taytachatawan fundisqa taytachata, hapirqakutaqmi Dios adarana efodtapas chaynataq wasiyoqpa taytachantapas. Sacerdotewan guerrapaq allin armasqa soqta pachak qarikunañataqmi kachkarqaku zaguan punkupi.

¹⁸Micaia pa wasinman yaykuruspankum horqomurqaku tallasqa taytachatawan fundisqa taytachata, horqomurqakutaqmi Dios adoranapaq efodtapas chaynataq wasiyoqpa taytachantapas. Chayta rikuruspanmi sacerdote nirqa:

—¿Imapaqtaq chaykunataqa horqochkankichik? —nispa.

¹⁹Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Upallay, ama imatapas rimarista ñoqaykuwan hamuy, qamqa sacerdoteyku kas-pam taytayku hinaña kanki. Huk familiallapaq sacerdote kanaykimantaqa ¿manachu aswan allin kanman Israel castakunamanta kaq ayllupaq sacerdote kayniki? —nispa.

²⁰Sonqonpaq hina kaptinmi chay sacerdoteqa Dios adarana efodtawan wasi-yoqpa taytachanta aparikurqa, aparikurqataqmi tallasqa taytachatawan fundisqa taytachatapas hinaspa chay runakunawan pasakurqa. ²¹Dan ayllu runakunam pasakurqaku wawa-churinkuta, animalninkuta hinaspa kapuqninkuta ñawpachis-panku. ²²Micaia pa wasinmanta karunchakuruptinkuñam Micaia wan vecinonkuna huñunakuruspanku Dan pa mirayninkunata qatirqaku. ²³Dan pa mirayninkunata qay-yakachaptinkum Dan pa mirayninkunañataq muyuriykuspanku Micaia ta nirqaku:

—¿Imataq pasasunki qayaykachamuwanaykikupaq? —nispa.

²⁴Hinaptinmi Micaiañataq nirqa:

—Rurachikusqay taytachaykunatam apakuchkankichik, pusakuchkanki-chiktaqmi sacerdoteytapas ¿mana imayoqta saqeruwachkaspaykichikchu tapuwankichikraq: “¿Imataq pasasunki?” nispa?

²⁵Hinaptinmi Dan pa mirayninkunañataq nirqaku:

—Ama qaparkachamuychu, yanqañataq piñakuruspa huk kaqniyku wañurachi-sunkiman qamtapas chaynataq familiaykikunatapas —nispa.

²⁶Dan pa mirayninkuna pasakuptinmi Micaia qa achka kasqankuta qawaykuspa wasin-man kutikurqa. ²⁷Dan pa mirayninkunam Micaia pa rurasqankunata apaspanku hinaspa sacerdotentapas pusaspanku chayarurqaku Lais llaqtaman, chaypi runakunaqa mana pi-papas imanasqanmi hawkalla kachkasqaku hinaptinmi Dan pa mirayninkuna espadawan wañuchispanku llaqtankutapas kañaykurqaku. ²⁸Paykunaga Sidon llaqtamanta karupi kasqankuraykum wakin runakunawanpas mana hukllawakurqakuchu chayraykum de-fiendeqninkuta mana tarirqakuchu. Lais llaqta qariki karqa Bet-rehob law qechwapim. Dan pa mirayninkunam chaypi *yacharqaku kasqallan llaqtata hatarichispanku. ²⁹Chay llaqtatam “Dan” nispa suticharqaku Israelpa churin Dan abuelonkupa sutinman hina.

Ñawpaqtaqa chay llaqtapa sutinmi karqa Lais. ³⁰Danpa mirayninkunam chay tallasqa taytachata chaypi churarqaku adoranankupaq, sacerdotenku kananpaqñataqmi churarqaku Gersonpa churinta otaq Moisespa willkan Jonatanta. Jonatanpa mirayninkunapas sacerdotekunam karqaku Israel nacioninkumanta preso pusasqa rinankukama. ³¹Micaiaapa tallachisqan taytachamá paykunawan karqa Diospa santuarion Silo llaqtapi kanankama.

Leviy ayllu runapa compaÑeranta imam rurasqankumanta

19 ¹Chay tiempokunapim Israel nacionpi rey manaraq karqachu. Efrain orqokuna cantonpim *yacharqa forastero hina Leviy ayllumanta huk qari, paymi Juda lawpi Belen llaqtamanta warmita pusamurqa compaÑeranpaq. ²Hinaptinmi compaÑeranqa hukwan tupakuruspan Juda law Belen llaqtapi taytanpa wasinman pasakurqa. Chaypi tawa killa kachkaptinmi ³compaÑeron qatirqa kuyakuyllawan rimapayaspa kutichimunankupaq. Pusarqataqmi huk sirviententawan iskay asnokunatapas hinaptinmi chay compaÑeranqa taytanpa wasinpi chaskirqa. ⁴CompaÑeranpa taytanpas qawaykuspanmi kusikuywan chaskirqa wasinpi, harkaptinmi qeparurqa kimsa punchaw, chaypitaqmi mikurqapas, tomarqapas hinaspa puñurqapas. ⁵Tawa kaq punchawpim ripukunankupaq tutapayta hatarirurqaku, ichaqa pasakunankupaqña kachkaptinmi chay compaÑeranpa taytan chay masanta nirqa: —Mikuykuyraqyá aschallatapas ñanpi mana pisiparunaykipaq, chaymantaña-chiki pasakunkiqa —nispa.

⁶Chaymi iskayninku tiyaykurqaku mikunankupaq hinaspa tomanankupaq hinaptinmi sipaspa taytan chay qarita nirqa:

—Ama hina kaspayá kunan tutatawanraq quedaykuy kusikunanchikpaq —nispa.

⁷Hatariruspan pasakunankupaqña kachkaptinpas suegron ruegapayaptinmi huktawan chay tuta chaypi puñurqa. ⁸Pichqa kaq punchawpim tutapayta pasakunankupaq hatarirurqa hinaptinmi sipaspa taytan nirqa:

—Kunanpas mikuykuyraqyá kallpanchakunaykipaq, kaypiraqyá karisunchik tardeyanankama —nispa.

Chaynapimá iskayninku mikurqaku. ⁹CompaÑeranwan hinaspa sirvientenwan pasanankupaq chay qari kaptinmi sipaspa taytan otaq suegron payta nirqa:

—Tardeyamuspan tutaykamuchkanña, chaynaqa kunan tutatawanyá kaypi samakuy. Kayqayá punchawqa tukurunña, chaynaqa kususqa kanaykipaqyá kaypi samakuy. Paqarin tutapaytañachiki hatariruspa wasikiman ripukunki —nispa.

¹⁰⁻¹¹Chay runam ichaqa mana munarqachu chay tutatawan samayta, iskay silla asnonkunapi cargakuykuspanmi pasakurqa compaÑeraniwan, Jebus llaqtapa otaq Jerusalem llaqtapa chimpanman chayaruptinkum yaqaña intipas seqaykuchkarqa chaymi Leviy casta patronninta sirvienten nirqa:

—Hakuchikyá Jebus runakunapa llaqtanpi samakuq —nispa.

¹²Chaymi patronninñataq nirqa:

—Mana Israelpa mirayninkunapa llaqtanmanqa manam richwanchu, Gabaa llaqtakamayá hakuchikqa. ¹³Samaspapaqariki-samasunchik Gabaa llaqtapiñach otaq Ramá llaqtapiñach —nispa.

¹⁴Richkaspankum inti seqaykuytaña chayarurqaku Benjamin law Gabaa llaqtapa hichpanman. ¹⁵Gabaa llaqtamanmá muyuykurqaku chaypi samapakunankupaq ichaqa pipas mana samachiyta munaptinmi llaqtapa plazanpi tiyaykurqaku.

¹⁶Hinaptinmi huk machucha campopi llamkasqanmanta tutaykuqtaña hamuchkasqa, payqa Efrain orqokunamanta kasqanraykum yacharqa Gabaa llaqtapi forastero hina. Chay llaqtapi *yachačkunaqa karqaku Benjaminpa mirayninkunam. ¹⁷Chay campomanta hamuq machucham llaqtapa plazanpi tiyaq viajerota rikuruspan tapurqa: —¿Maymantaq richkanki? ¿Maymantataq hamuchkanki? —nispa.

¹⁸Hinaptinmi payñaataq nirqa:

—Ñoqaykuqa Juda lawpi Belen llaqtamantam hamuchkaniku hinaspa Efrain law orqokunapa cantonpi *yachasqayman richkaniku. Ñoqaqa rirqani Juda law Belen llaqtamanmi, kunanñaataqmi Tayta Diospa santuarionman richkani ichaqa manam pipas wasinpi samaykachiwanchu. ¹⁹Asnoykupaqa kachkanmi pajapas chaynataq pastopas. Ñoqapaqpas compañeraypaqpas chaynataq sirvienteypaqpas kapuwachkankum tantawan vinopas, manamá imapas pispuwankuchu —nispa.

²⁰Ichaqa chay machucham nirqa:

—Wasiymanýa hakuchik, imapas pisisuqníkitaqa ñoqam qosqayki, kunan tutaqa amayá plazapiqa puñuychu —nispa. ²¹Wasinman pusaruspamá asnonkunaman qaramurqa hinaptinmi chay samakučkunaqa chakinkuta mayllakuruspa mikurqaku hinaspá tomarqaku. ²²Ichaqa kusiqa kachkaptinkum chay llaqtapi mana allin qarikuna muyururqa chay wasita, punkuta takaspankum wasipa dueñon machuchata nirqaku:

—Wasikiman yaykumuq runata horqomuy abusanaykupaq —nispa.

²³Wasipa dueñon machucham ichaqa lloqsiramuspán ruegakurqa:

—Runamasillaykuna, amayá kay penqaypaq kaqtaqa ruraychikchu, kay viajeroqa wasiypim samakuchkan. ²⁴Kachkanmi doncella churiy, kay qaripapas kachkantaqmi warmin, paykunata horqomuptiyá munasqaykichikta ruraychik ichaqa amayá kay qariwanqa penqaypaq kaqtaqa ruraychikchu —nispa.

²⁵Aswanqa chay runakunam mana munarqakuchu uyariyta chaymi Leviy casta runa compañeranta calleman horqoramuptin paytaña abusarqaku tukuylla tuta achikyanankama, achikyamuchkaptinñam dejarurqaku. ²⁶Achikyamuchkaptinñam chay warmi kutimurqa machuchapa wasinpi compañeronpa kasqanman hinaspa punkupa waqtanpi wichiyrurqa, chaypim karqa achikyanankama.

²⁷Compañeronmi tutapayta hatariruspan punkuta kichaykurqa ripukunanpaq ichaqa compañeranmi wasipa punkunpa ñawpaqninpi chutarayachkasqa chay wasiman yaykuna rumiman hapipakuykuspa. ²⁸Chaymi compañeron nirqa:

—Hatariy, hakuchik —nispa.

Ichaqa manam rimarirqañachu wañusqa kasqanrayku chaymi compañeranpa cuerponta asnonman churkuykuspa pasakurqa maymi *yachasqanman.

²⁹Wasinman chayaruspanmi cuchillota hapiykuspan compañeranpa cuerponta chunka iskayniyoq parteman cuartezarurqa hinaspa chay piezakunata apachirqa Israel nacionpi sapa aylluman. ³⁰Llapallan chayta qawaqkunam nirqaku:

—Israelpa mirayninkuna Egipto nacionmanta lloqsimusqankumantapunim kunankama mana haykapipas kayna pasaqtaqa rikurqanchikchu. Kaymanta tanteeakuspayá imam rurananchikmanta rimanakusunchik —nispa.

Gabaa llaqtayoqkunata vengakusqankumanta

20 ¹Israelpa llapallan mirayninkunam Mizpa llaqtaman rispanku huñunakururqaku huk runa hinalla Tayta Diospa qayllanpi, huñunakururqakumá Dan llaqtamanta, Beerseba llaqtamanta hinaspa Galaad lawmantapas. ²Chaynapa-

má karqaku Israel ayllukunapa llapallan kamachiqninkuna Diospa runankunapa huñunakuyninpi. Guerrapi peleaqkunam karqaku tawa pachak waranqa chakillawan puriqkuna. ³Benjaminpa mirayninkunam yacharurqaku Israelpa mirayninkunaqa Mizpa llaqtaman risqankuta. Hinaptinmi Israelpa mirayninkuna chay Leviy ayllu runata tapurqaku imaynam chay warmita wañuchisqankumanta. ⁴Chaymi Leviy ayllu runa otaq wañuq warmipa compañeron kaynata nirqa:

—Compañeraywanmi Benjamin lawpi Gabaa llaqtaman chayaramurqaniku chaypi tuta samanaykupa. ⁵Hinaptinmi Gabaa llaqtapi runakuna contraypi hatarispanku wasita tuta muyururqaku wañuchiwayta piensaspanku hinaspan compañeraytaña abusarqaku wañurachinankukama. ⁶Chaymi compañeraypa cuerpona cuarterazurpay Israel ayllukunapa dueño chakusqan enteron allpaman aparachirqani chaynapi chay mana allin rurasqankumanta hinaspa Israel nacionpi penqaypaq kaq rurasqankumanta llapallaykichik yachanaykichikpaq. ⁷Chaynaqa kunanyá Israelpa mirayninkuna kasqaykichikrayku llapallaykichik imam ruranaykichikta tanteanakuychik —nispa.

⁸Hinaptinmi llapallan runakuna huk runa hinalla hatarispanku nirqaku:

—Manam mayqanninchikpas kutisunchu karpanchikmanqa nitaq wasinchikmanpas. ⁹Kunanpunim suerteananchik Gabaa llaqtapi kaqkunawanqa pikunam peleananmanta. ¹⁰Israelpa llapallan ayllunmantam sapa pachakmanta rakisunchik chunka qarikunata, sapa waranqamantaña qami rakisunchik pachak qarikunata, chunka waranqamantaña qami rakisunchik waranqa qarikunata, chay rakisqanchik qarikunam tropakunapaq mikuyta apanqaku, wakinñataqmi Benjamin lawpi Gabaa llaqtaman rispa Israel nacionpi penqaypaq rurasqankumanta vengakamunqaku.

¹¹Chaymi Israel casta llapallan runakuna Gabaa llaqtapa contranpi peleannakupaq huñunakururqaku huk runa hinallaña. ¹²Israelpa ayllun runakunam kacharqaku Benjaminpa llapallan ayllunman kaynata nispanku:

—¿Imanasqamá kay mana allintaqa rurarunku qamkuna ukupiq? ¹³Kunanyá makiykuman churamuy Gabaa llaqtapi chay penqaypaq ruraq qarikunata wañuchinaykupaq chaynapi chay mana allinta Israel nacionmanta chinkachinaykupaq —nispa.

Benjamin ayllu runakunam ichaqa Israelpa miraynin ayllumasinkunapa nisqanta mana kasurqakuchu ¹⁴aswanqa Gabaa llaqtamanmi lliw llaqtankumanta huñunakururqaku Israel castamasinkupa contranpi peleanankupaq. ¹⁵Wakin llaqtakunamanta kaq Benjaminpa mirayninkunam chay tiempopi yupasqa karurqaku iskay chunka soqtayoc waranqa peleaqkuna, Gabaa llaqtapi *yachaq qanchis pachak akllasqa qarikunam ichaqa mana yupasqachu karqaku. ¹⁶Benjamin ayllu runakunamantam karqa qanchis pachak akllasqa *ichoqwan warakaqkuna. Paykunaga chukchata warakasapas hapichikupunim. ¹⁷Castamasinku Israel castakunañataqmi karqaku guerrapi tawa pachak waranqa peleaqkuna.

Benjamin ayllupa contranpi peleasqankumanta

¹⁸Israelpa mirayninkunam Betel llaqtaman rirqaku Diosta tapukunankupaq:

—Ñoqaykumanta ¿pitaq puntata rinqa Benjaminpa mirayninkunapa contranpi peleaq? —nispa.

Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Juda castakunam puntata rinqaku —nispa.

¹⁹Israel castakunam tutapayta hatariruspanku Gabaa llaqtapa chimpanpi campamentonkuta sayarachirqaku. ²⁰Benjamin castakunapa contranpi peleaq rispankum

Gabaa llaqtapa contranpi peleanankupaq kinrayninman churakurqaku. ²¹Hinaptinmi Benjaminpa mirayninkuna Gabaa llaqtamanta lloqsimuspanku chay punchawpi wañurachirqaku Israelpa mirayninkunamanta iskay chunka iskayniyoq waranqa qarikunata. ²²Aswanqa Israel casta runakuna kallpanchakuspanku huktawan peleanankupaq kinrayninman churakurqaku punta kaq punchawpi peleasqanku sitiollapi. ²³Chaynataqa ruraraqaku Israelpa mirayninkuna tutaykuqkama Tayta Diospa qayllanpi waqasqankuraykuñam, chaypim Tayta Diosta tapurqaku kaynata:

—¿Huktawanchu risaqqu castamasiyku Benjamin aylluwan peleaq? —nispa.

Hinaptinmi Tayta Diosñataq nirqa:

—Riychikyá paykunapa contranpi peleaq —nispa.

²⁴Chaymi Israelpa mirayninkunaqa chay iskay kaq punchawpi kasqallan rirqaku Benjamin ayllupa contranpi peleaq. ²⁵Ichaqa Benjamin castakuna iskay kaq punchawpi Gabaa llaqtamanta lloqsimuspanku Israelpa mirayninkunata wañurachirqaku chunka pusaqniyoq waranqa qarikunata, paykunaqa karqa espadawan peleaq qarikunam. ²⁶Hinaptinmi Israelpa llapallan mirayninkuna rirqaku Betel llaqtaman Tayta Diospa qayllanpi waqaspa mañakunankupaq hinaspa chay punchaw ayunarqaku tutaykunankama, presentarqaku-taqmi lliw kañana animalkunatapash chaynataq allinlla kasqankumanta ofrendakunatapash.

²⁷⁻²⁸Chay tiempopim Dioswan contrato rurasqanku Baul kachkarqa Betel llaqtapi, sacerdotenñataqmi karqa Eleazarpa churin Finees, paymi karqa Aaronpa willkan. Israelpa mirayninkunam yapatawan Tayta Diosta tapurqaku:

—¿Huktawanchu peleamusayku aylluyku Benjamin castakunapa contranpi icha manañachu? —nispa.

Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Rispayá peleamuychik, paqarinmi makikichikman churamusay —nispa.

²⁹Hinaptinmi Israel castakuna churarurqaku Gabaa llaqtapa muyuriqninpi wateqaqkunata, ³⁰Israelpa wakin mirayninkunañataqmi kimsa kaq punchawpi Benjaminpa mirayninkunawan peleanankupaq Gabaa llaqtapa contranpi churakururqaku wakin kutipi hina. ³¹Hinaptinmi Benjaminpa mirayninkuna Israel tropakunawan peleanankupaq llaqtamanta karunchakururqaku hinaspa wakin kutipi hina wañuchiya qallarirqaku. Wañuchirqakumá Betel llaqtaman hinaspa Gabaa llaqtaman riq ñankunapipas chaynataq campokunapipas yaqa kimsa chunka qarikunata. ³²Benjaminpa mirayninkunam piensarqaku:

—Ñoqanchikpa qayllanchikpim ñawpaqta hina vencesqa karunku —nispa.

Israelpa mirayninkunam ninakurqaku:

—Lluptikuspayá llaqtamanta ñankama karuncharachisunchik —nispa.

³³Ichaqa llapallan Israel castakunam maymi kasqankumanta lloqsirqaku peleanankupaq hinaspa kinrayninman churakururqaku Baal-tamar lawpi. Chaynataqmi Israel castamanta wateqaqkunapas Gabaa llaqtapa muyuriqnin campopi pakakusqankumanta lloqsimurqaku. ³⁴Chaynapim Israelpa llapallan mirayninkunamanta Gabaa llaqtapa contranpi ñawpaqman rirqaku chunka waranqa akllasqa qarikuna. Nisyu-nisyuta peleasqankurayku Benjamin castakunaqa mana yacharqakuchu pierdesqankuta. ³⁵Tayta Dios yanapaptinmi Israel castakuna vencerurqa Benjamin castakunata, wañurachirqakumá chay punchawpi iskay chunka pichqayyoq waranqa pachaknin Benjamin casta runakunata, paykunaqa karqa espadawan peleaq qarikunam. ³⁶Benjaminpa mirayninkunam qawakuykurqaku vencesqa kasqankuta.

Israelpa mirayninkunam aygeq tukurqaku Benjamin castakuna qatiptinku. Israelpa mirayninkunaraq confiakurqakumá wateqaqkuna Gabaa llaqtata vencerunkumanta. ³⁷Chay wateqaqkunamá Gabaa llaqtata apurawman atacarurqaku hinas pam kayman-chayman kallpakacharuspanku espadawan wañurachirqaku chaypi *yachaqkunata. ³⁸Chay wateqaqkunam ñawpaqtaraq yachachinakurqaku Israel castamanta kaq wakin runakunawan llaqtata dueño chakuruspankuqa hatu-hatunta qosnichinankupaq. ³⁹chaynapi Israel runakunamanta lluptiqkuna chay señalwan kutirimuspa Benjamin castakunata atacanankupaq.

Benjamin castakunam wañuchiya qallaykuspanku wañurachirqaku yaqa kimsa chunka Israel runakunata, chaywanmi piensarqaku:

—Noqanchikpa qayllanchikpim ñawpaq hina vencesqa karunku —nispa.

⁴⁰Ichaqa llaqtamantam hatu-hatun qosni lloqsimuyta qallaykamurqa chaymi Benjamin castakuna qepankuta qawariykuptinku lenguachkaq nina chaynataq qosnipas cielokama haypachkasqa. ⁴¹Israel castamanta wakin runakuna kutiriykuptinmi Benjamin casta runakunaraq sinchita mancharikururqaku paykunapa hawanman hatun desgracia hamusqanta qawakuykuspanku. ⁴²Benjamin casta runakunaraq Israel wakin runakunamanta chunniqman riq ñanninta lluptiyma munaspapas manam guerramanta lluptiyma atirqakuchu, llaqtamanta lloqsimuqkunam harkaruspanku wañuchirqaku. ⁴³Israel castakunamá Benjamin castakunapa ñanninta wichqaruspa tukuparurqaku Gabaapa chimpan intipa qespimunan lawkama.

⁴⁴Benjamin castakunamantam wañurachirqaku chunka pusaqniyoq waranqa qarikunata, paykunaraq karqa espadawan peleaq qarikunam. ⁴⁵Puchuqninkunam chunniqman lluptirurqaku Rimon Qaqa lawman hinaptinmi ñanpi wañurachirqaku pichqa waranqa qarikunata. Gidom lawkama qatispanku wañurachirqaku iskay waranqa qarikunatawan. ⁴⁶Benjamin castakunamanta chay punchawpi llapallan wañuqkunam karqa iskay chunka pichqayoq waranqa qarikuna, paykunam karqa espadawan peleaq valeroso qarikuna. ⁴⁷Ichaqa Benjamin castamanta soqta pachak qarikunam lluptikurqaku chunniq lawpi Rimon Qaqa lawman, chaypim *yacharqaku tawa killa. ⁴⁸Chaymantam Israel runakuna kutimuspanku Benjaminpa mirayninkunata espadawan wañuchirqaku sapa llaqtapi, wañurachirqakumá runakunatapapas, animalkunatapapas chaynataq llapa ima tarisqankutapas, kañaykurqakutaqmi llapallan llaqtakunatapapas.

Benjamin casta qarikunapaq warmi maskasqankumanta

21 ¹Israel runakunam Mizpa llaqtapi juramentarqakuña kaynata:
—Amam mayqanninchikpas Benjamin castakunawanqa casarachisunchu warmi churinchikta —nispa.

²Ichaqa runakuna Betel llaqtapi huñunakuruspankum Diospa qayllanpi tukuylla punchaw sinchita waqaspanku nirqaku:

³—Israelpa yupaychasqan Dios Taytallayku ñimataq kay pasaruwanku Israel nacionpi huk ayllu faltananpaq —nispa.

⁴Paqarinnintin punchaw runakuna tutapayta hatariruspankum chaypi altarta ruraspanku ofrecerqaku lliw kañana animalkunatawan allinlla kasqankumanta ofrendakunata. ⁵Israelpa mirayninkunam tapunakurqaku:

—Llapallan Israel ayllumanta ñimayqanninchiktaq Tayta Diospa qayllanpi huñunakuyman mana rirqachu? —nispa.

Paykunam juramentarqakuña kaynata:

—Tayta Diospa qayllanpi Mizpa llaqtapi huñunakuymán mana riqkunaqa wañuchisqapunim kanqaku —nispa.

⁶Israelpa mirayninkunam sinchi llakisqa kachkarqaku Benjamin ayllu runakunata desgracia pasarusqanmanta, paykunam nirqaku:

—Kunanmi Israel castamanta huk ayllu chinkarun. ⁷¿Imatataq rurasunchik Benjamin ayllu puchuq runakunapaq chaynapi warmiyoq kanankupaq? Tayta Diosrayku juraspa nirqanchik: “Warmi churinchikwanqa amam casarachisunchu” nispa. ⁸¿Chaynaqa kachkanchu huk kaqnin Israel ayllumanta Mizpa llaqtapi Tayta Diospa qayllanman mana hamuq? —nispa.

Chaymi yacharurqaku chay guerrapaq Galaad lawpi kaq Jabes llaqtamanta mana mayqenninpas chay huñunakuymán risqanta. ⁹Runakunata yupaptinkumá Galaad lawpi *yachaq Jabes llaqtamanta qarikuna mana pipas karqachu. ¹⁰⁻¹¹Chaymi huñunakuypi llapallan kaqkuna Galaad law Jabes llaqtapi kaqkunaman kacharqaku chunka iskayniyoq waranqa soldadokunata chaynapi qarikunata, wawakunata hinaspa mana doncella kaq warmikunata lliwta wañuchimunankupaq. ¹²Hinaptinmi Galaad law Jabes llaqtapi tarimurqaku tawa pachak doncellakunata hinaspa Canaan law Silo llaqtapi campamentoman pusamurqaku. ¹³Llapallan huñunakuypi kaqkunam Rimón Qaqapi Benjamin castakunaman kacharqaku hinaspa hawkayaypiña kanankupaq willachimurqaku. ¹⁴Hinaptinmi Benjamin castakuna kutiramuptinku Israel castakuna Galaad law Jabes llaqtayoq puchuq warmikunata warminkupaq qorqaku, warmikunam ichaqa mana hayparqachu llapallan qarikunapaq.

¹⁵Israel castakunam llakikurqaku Benjamin castakunamanta Israel ayllukunapi huk aylluta Tayta Dios chinkarachisqanrayku. ¹⁶Huñunakuyim ancianokuna ninakurqaku:

—¿Imatataq rurasunchik mana warmiyoq puchuqkunapaq? Benjamin casta warmikunam wañuchisqa karunku, ¹⁷Benjamin castamanta lluptiqkunaqa mirayniyoqmi kananku chaynapi Israel nacionpi huk ayllu mana chinkachisqa kananpaq.

¹⁸Ñoqanchik Israelpa mirayninkunaqa manam casarachichwanchu warmi churinchikkunawanqa. Ñoqanchikqa juraspa nirqanchik: “Ñakasqayá kachun Benjamin castakunawan pipas warmi churinta casarachiqa” nispa. ¹⁹Sapa watam Tayta Diospaq Silo llaqtapi hatun fiestata ruranku. Chay Silo llaqtaqariki kachkan Betel llaqtapa norte lawninpim otaq Betel llaqtamanta Siquem llaqtaman riq ñanpa intipa qespimunan lawninpim otaq Lebona llaqtapa surlawninpim.

²⁰Israel castakunapa ancianonkunam Benjamin castakunaman nichimurqaku kaynata:

—Silo llaqtapa hichpan uvas huertakunapi pakakuspa ²¹listollaña kankichik. Maypacham Silo llaqtamanta warmikuna tusustin lloqsimuptinkum qamkunapas uvas huertakunapi pakakusqaykichikmanta lloqsimuspa sapakama sipasta hapikunkichik warmikichikpaq hinaspa Benjamin law llaqtaykichikman pasakunkichik. ²²Sichum paykunapa taytan otaq turin reclamanankupaq hamuwaptinkuqa kaynatam nisaqku: “Qoykullawaykuyá, ñoqaykum Jabes llaqtapi kaqkunawan pelemuspayku mana llapan qarikunapaqchu warmikunata pusamurqaniku. Chaywanpas juramentomantaqa manam huchayoqchu kankichik mana casarachisqaykichikrayku” nispa.

²³Benjaminpa mirayninkuna chaynata ruraspankum sapakama hapikurqaku sipasta warminkupaq. Tusukunamanta suwakuspankumá kutikurqaku maymi herencia allpankuman hinaspa llaqtakunata mosoqmanta ruraspanku chaypi *yacharqaku.

²⁴Israelpa wakin mirayninkunapas chaymantam kutikurqaku sapakama ayllunkuman hinaspa familiankuman. Sapakamamá lloqsirqaku tocanciankuman otaq maymi herencia allpankuman.

²⁵Chay tiempokunapim Israel nacionpi manaraq rey kasqanrayku sapakama munasqankuta rurarqaku.

RUT SUTIYOQ LIBRO

Jueces sutiyoq librom willakun Israel runakuna ñakarisa llakikuyllapi kawsasqankumanta chayraykum kay Rut libropa willakuyninqa rikchakun mana yakupa kanan chunniqpi yakuyoq pukyuman. Kay libroqa willakun mastaq Moab casta sutiyoq warmimantam, chayraykum kay libroqa “Rutwan” sutichasqa. Rutqa karqa Israel casta runapa viudanmi, payqa viudayarurqa manapas unay casada kachkaspanmi. Payqa reqsichikun suegranta kuyasqanrayku mana rakikuspanmi. Payqa Israel castakunapa Diosnintam diosninpaq reqsikurqa, Israel casta runakunatapas castanpaqñam reqsikurqa. Chaykuna rurasqantam yacharurqa wañukuq qosanpa ayllun Booz chaymi Rutwan casarakuyta munarqa. Rutwanmá casarakurqa chay tiempopi leykunaman hina chaynataq llaqtankupi costumbreman hina. Chaynapimá Rutqa Rey Davidpa ñawpaq abuelan karqa, payqa Señor Jesucristopapas ayllunmi. Rutqa huklaw nacionniyoq kachkaspanpas Tayta Diosman hapipakuspanmi hinaspa payta kasukuspanmi Israel casta runakunaman hukllawakurqa, chay rurasqanqa allinpunim karqa Diospa qayllanpiqa.

Moab nacionman Elimelec ripukusqanmanta

1 ¹ Israel casta runakunapa jefenkunapa gobiernasqan tiempopim yarqay karqa Israel nacionpi chaymi Juda law Belen llaqtayoq runa Moab casta runakunapa allpanman ripukurqa hinaspan chaypi *yacharqa warminwan hinaspa iskaynin qari churinkunawan. ² Chay ripukuq runapa sutinmi karqa Elimelec, warminpañataqmi karqa Noemiy, iskaynin churinkunapa sutinñataqmi karqa Mahalon hinaspa Quelion. Juda law Belen llaqtamantam paykunapa karqaku, chay llaqtapa huknin sutinga Efratam. Paykunamá ripukurqaku Moab casta runakunapa allpanman.

³ Ichaqa Noemiypa qosan Elimelec wañukuptinmi Noemiypa sapallanña qeparurqa iskaynin qari wawankunapiwan. ⁴ Paykunam Moab nacionniyoq warmikunawan casarakururqa, chay huknin warmipa sutinmi karqa Orfa, hukninpañataqmi karqa Rut. Yaq chunka wataña chaypi yacharuptinkum ⁵ wañukurqataq Mahalonwan Quelionpas chaymi Noemiypa sapallanña qeparullarqa qosanpas hinaspa wawankunapas wañukuptin.

Noemiyan Rut Belen llaqtaman risqankumanta

⁶ Chaymantam Moab nacionpi kachkaspan Noemiy uyarirurqa llaqtamasinkunaman Tayta Dios allin cosecha qosqanta chaymi Noemiypa Moab allpamanta iskaynin llumchuyninkunawan kutikurqa. ⁷ Chay *yachasqanku sitio- mantamá lloqsirqaku Juda lawman pasanankupa. ⁸ Ichaqa richkaptinkum Noemiy nirqa iskaynin llumchuyninkunata:

—Kutikuychiký sapakama mamaykichikpa wasinman. Tayta Diosý qamkunata favorecesunkichik imaynam qamkunapas ñoqawan chaynataq wañukuq wawaykunawan rurasqaykichikpi hina. ⁹ Hina kikin Tayta Diostaqý huk qaritapas sapakamaman qosunkichik chaynapi casarakuspa wasikichikpi hawkayayta tarinaykichikpaq —nispa.

Chaynata nispamá Noemiyqa iskayninta muchaykarirqa chaymi qaparispa waqarqaku. ¹⁰Llumchuyninkunam nirqaku:

—Ñoqaykuqa qanwanmi ripusaqku llaqtaykiman —nispa.

¹¹Hinaptinmi Noemiyñataq nirqa:

—Kutikuychikyá wawallaykuna. ¿Imapaqtaq riwaqchik ñoqawanqa? Ñoqapaqa manañam kanqachu wawaypas casarakunaykichikpaqqa. ¹²Chaynaqa kutikuychikyá wawallaykuna, qosayoc kanaypaqqa payañam kani. “Wawayoqraqmi kasaq” nispay kunan tuta qosaywan puñuruymán hinaspa qari wawakunata wachakuruymán hinaptinpas ¹³¿suyawaqchikraqchu hatunyanankama? ¿Paykunata suyaspachum mana casarakuwaqchik? ¡Manam, wawallaykuna! qamkunamantam aswanraq llakikuni Tayta Diospa piñakuynin ñoqapa contraypi kasqanrayku —nispa.

¹⁴Chaymi paykuna huktawan qaparispa waqarqaku. Chaymantam suegranta Orfa muchaykuspa pasakurqa, Rutñataqmi suegranwan qeparurqa. ¹⁵Hinaptinmi Noemiyñataq nirqa:

—Waqaya llumchuymasikiqa kutikun llaqtanman hinaspa diosninkunaman, chaynayá qampas rutkuy —nispa.

¹⁶Ichaga Rutmi nirqa:

—Ama ruegawaychu qanmanta rakikuspa kutikunaypaq. Maymi risqaykimanmi ñoqapas risaq, maymi yachasqaykipim ñoqapas *yachasaq, aylluykikunam ñoqapa aylluy kanqa, Diosnikipas ñoqapa Diosniymi kanqa, ¹⁷maypim wañukusqaykipim ñoqapas wañukusaq, chaypitaqmi pampakusaqpas. Sichu kawsananchikkama qanmanta rakikuptiyqa Tayta Diosyá llupayta castigawachun —nispa.

¹⁸Rutqa manaña saqeyta munaptinmi Noemiyqa chayta yacharuspan manaña hikutarqachu. ¹⁹Chaynapimá iskayninku ripukurqaku Belen llaqtaman, chayaruptinkum lliw llaqtantin runakuna admirakurqaku paykunamanta, warmikunam ninakurqaku: —¿Noemiy chus wak warmiqá? —nispa.

²⁰Chaymi Noemiyñataq nirqa:

—Amaña “Noemiywanqa sutichawaychikchu aswanqa ^bMarawanña sutichawaychik Tukuy Atiyniyoq Dios sinchita llakichiwasqanrayku. ²¹Kaymantam lloqsirqani tukuy imayoc aswanqa kunanmi mana imayoqtaña Tayta Dios kutichimuwan. Chaynaqa ¿imanasqamá Noemiy nisparaqqa sutichawankichik? Tayta Diosmi contraypi sayarirqa, Tukuy Atiyniyoqmi llakichiwarqa —nispa.

²²Chaynapimá Noemiyqa kutirqa Moab casta llumchuynin Rutpiwan, Moab nacionmantam kutimurqa hina Belen llaqtanman. Chaynapim paykunaqa chayarurqaku cebada rutuy qallariyta.

Boozpa chakranpi cebadata Rut pallapakusqanmanta

2 ¹Noemiyqa qosan Elimelecpa ayllunmi karqa apu runa, paypa sutinmi karqa Booz. ²Chay llumchuynin Moab casta Rutmi Noemiyta nirqa:

—Ama hina kaspayá dejaykuway chakrata rirunaypaq chaynapi chaskiwaqniypapi cebadata pallapakamunaypaq —nispa.

Chaymi Noemiyñataq nirqa:

—Riruyá, mamáy —nispan.

^a 1:20 Hebreo simipi Noemi ninanqa “miskiy” ninanmi.

^b 1:20 Hebreo simipi Mara ninanqa “qatqe” ninanmi.

³Chaynapim Rutqa chayaruspan rutuqkunapa qepanta rirqa pallapakustin. Mana yachastinmi chayarurqa suegron Elimelecpa ayllun Boozpa chakranman.

⁴Rut pallapakuchkaptinmi Belen llaqtamanta hamuspan Booz sutiyoq runa chayaramurqa hinaspan rutuqkunata rimaykurqa:

—Tayta Diosyá qamkunawan kachun —nispa.

Chaymi rutuqkunapas nirqaku:

—Qamtapas Tayta Diosyá bendecisunki —nispa.

⁵Chaymantañataqmi rutuqkunapa capataznin sirviententa Booz tapurqa:

—¿Pitaq wak sipasqa? —nispa.

⁶Hinaptinmi chay capataz nirqa:

—Payqa Noemiywan hamuq Moab nacionniyoq sipasmi. ⁷Paymi ruegakuwarqa rutuqkunapa qepanta rispa gamillakunapa chawpinpi pallapakunanpaq. Chaynapimá tutapaymanta kunankama pallapakuchkan, huk ratochallam kay wasipiq samariykurqapas —nispa.

⁸Hinaptinmi chay Rut sutiyoq sipasta Booz nirqa:

—Uyariy mamáy, amam kaymantaqa huklaw chakramanqa pasakunkichu, hinallapiyá sirvientaykunawan kуска pallapakuy, ⁹paykunawan kuskayá qatiy rutuqkunapa maymanpas risqanta, sirvienteykunataqa kamachiniñam mana pipas imanasunaykipaq. Yakunayasuptikipas puyñukunapa kasqanman rispayá sirvienteykunapa yaku horqomusqanta tomakuy —nispa.

¹⁰Chaymi Rutqa qonqoranpa pampaman kumuykuspan Boozta nirqa:

—¿Imaynanpitaq qamqa forastera kachkaptiypas qawariykuwaspa favoreceykuwanki —nispa.

¹¹Chaymi Boozñataq nirqa:

—Arí, ñoqaqa yachaniñam qosayki wañukuptin imaynam suegraykiwan vida pasasqaykita, yachanitaqmi tayta-mamaykitapas hinaspa nacekusqayki llaqtaykitapas saqemuspa mana reqsisqayki llaqtaman hamusqaykita. ¹²Tukuy chay rurasqayki-mantayá Tayta Dios kutichipusunki, Israelpa yupaychasqan Tayta Diosyá qanman llumpayta pagapusunki. Hamurqankiqa paypa waqaychasqan kanaykipaqmi —nispa.

¹³Chaymi Rutñataq nirqa:

—Taytáy, mana huknin sirvientayki hina kachkaptiypas favoreceykuwaspan consuelaykuwanki, kuyakuywan rimapayaykuwaspaykim kallpanchaykuwanki —nispa.

¹⁴Mikuy hora chayaramuptinmi Booz nirqa:

—Yaw sipas, kayman asuykampuspayá mikuykuy, tantaykitapas nuyuykachiyá vinagrepi —nispa.

Chaymi rutuqkunawan kуска tiyaykuptin Booz haywaykurqa kikinpa trigo hamkanta chaymi Rut saksanankama mikuruptinpas puchururqaraq. ¹⁵Huktawan Rut pallapakuq pasaptinmi sirvientekunata Booz kamachirqa:

—Pallapakuchunyá gamilla huñusqaykichikpipas, amam penqayman churankichikchu, ¹⁶gamillamantapas mana musyayllatam wichichinkichik pallapakunanpaq, chaynaqa amamá michakunkichikchu —nispa.

¹⁷Chaynapim Rutqa tardeykuqkama chakrapí pallapakurqa, chay pallapakusqanta qaqoruptinmi lloqsirurqa iskay chunka kilo masnin cebada. ¹⁸Pallapakusqanta apaspan kutirqa wasinman hinaptinmi suegran qawarqa pallapakamusqanta, alzakamusqantapas qepinmanta horqoykuspam suegranman qoykurqa.

¹⁹Hinaptinmi suegran nirqa:

—¿Maypitaq pallapakamurqanki? ¿Maypitaq llamkapakamurqanki? Diosyá bendecichun chay yanapaykamusuqnika —nispa.

Chaymi suegranman willarqa pipapim llamkamusqanta, suegranman willaspam kaynata nirqa:

—Kunan punchaw llamkamusqay chakrayoqpa sutinga Boozmi —nispa.

²⁰Chaymi Noemiyñataq llumchuyninta nirqa:

—Tayta Diosyá bendecichun payta. ¡Diosqariki bendeciylawanchikmi ñoqanchiktapas hinaspa wañuqkunatapas. Ayllunchikmi chay runaqa, paypaqa deberninmi reclamawananchik —nispa.

²¹Hinaptinmi Rutñataq nirqa:

—Chay runam niwarqa: “Sirvientaykunawan kuskayá pallapakuy rutuchisqay tukunankama” nispa.

²²Chaymi Noemiyñataq llumchuyninta nirqa:

—Wawalláy, allinpunim sirvientankunawan lloqsiynikiqa. Amayá huklaw chakramanqa lloqsiychu —nispa.

²³Chaynatamá Rut rurarqa. Boozpa sirvientankunawan kuskam pallapakurqa cebada rutuy hinaspa trigo rutuy tukunankama. Paymá *yacharqa hina suegran Noemiywan.

Booz allin sonqo kasqanmanta

3 ¹Chaymantam llumchuyninta Noemiy nirqa:

—Wawalláy, maskapusqaykiyá qosaykipaq huk kaqninta chaynapi kusiqa kawsakunaykipaq. ²Kachkanmiki ayllunchik Booz. Paypa sirvientankunawanmi kуска llamkamurqanki, kunan tutam payqa cebadata wayrachinqa. ³Chaynaqa bañakuspayá perfumewanpas hinakuytaq hinaspayá mosoq pachaykikunawan pachakuspa pasay eraman. Amaraqmi paywanqa reqsichikunkichu mikuyta, tomayta tukunankama. ⁴Qawankim maypim pay puñusqanta hinaspa haytananta kichaykuspa chaypi puñunki, paymi nisunki imam ruranaykita —nispa.

⁵Chaymi Rutñataq nirqa:

—Rurasaqmi tukuy kamachiwasqaykita —nispa.

⁶Rutmá eraman rispan suegranpa tukuy kamachisqanta rurarqa. ⁷Boozmi mikuruspa hinaspa tomaruspa kusiqaqallaña pasaspan huk monton cebadapa waqtanpi puñuykurqa. Chaymi Rut rispan upallalla Boozpa haytanampi puñuykurqa.

⁸Chawpi tutatam Booz qonqayta rikcharirurqa hinaspa tikraparikuspan musyarurqa haytanampi huk warmi puñusqanta.

⁹Chaymi Booz tapurqa:

—¿Pim kanki? —nispa.

Chaymi Rutñataq nirqa:

—Ñoqaqa kani sirvientayki Rutmi, qamqa kanki wañukuq qosaypa ayllunmi, chaynaqa deberninmi reclamawaspa casarawanayki —nispa.

¹⁰Chaymi Booz nirqa:

—Tayta Diosyá bendecisunki mamáy, kunanmi qawaykuni wañukuchkaptinpas qosaykipaq allinnintaraq maskasqaykita. Munaspaykita aputapas wakchatapas ñoqamanta mozotaraqmi maskakuruwaq karqa ichaqa manamá chaytachu rurarqanki. ¹¹Kunanqa amayá manchakuychu, ñoqam qanwan rurasaq imam mañakuwasqaykiman hina. Llaqtaypi kaqkunaqa yachankum allin sonqoyoq warmi kasqaykita. ¹²Cheqaptapuni reclamaq aylluyki kachkaptipaspas kachkanraqmi ñoqamanta aswan hichpa reclamaq

aylluyki. ¹³Kaypiyá samakuy kunan tutaqa. Paqarin madrugaw pay reclamasuptikiqa allinmi, ichaqa pay mana reclamasuptikiqa ñoqam reclamasqayki. Kaytaqa jurani kaw-saq Diosraykum, chaynaqa waqtapakuyñayá tutamantakama —nispa.

¹⁴Chaymi tutamantakama Boozpa haytanampi Rut puñurqa hinaspa hatarirqa manaraq achikyachkaptin. Boozmi payta nirqaña:

—Eraman warmipa hamusqantaqa amayá pipas yachachunchu —nispa.

¹⁵Boozqa nirqataqmi:

—Hawaykipi rebozaykita pampaman mastariykuspa sumaqta hapiykuy —nispa. Rebozanta Rut mastariykuptinmi Booz talliykurqa yaqa tawa chunka kilo ceba-data chaymi churkuykuptin wasinman ripukurqa.

¹⁶Suegranpa kasqanman Rut chayaruptinmi Noemiy nirqa:

¿Allinchu karamunki wawalláy? —nispan.

Chaymi Rut willarqa paypaq tukuy ima Booz ruramusqanmanta.

¹⁷Rutmi nirqa:

—Kay yaqa tawa chunka kilo cebadatam qoykamuwan: “Suegraykimanqa amayá hinallaqa riychu” nispa.

¹⁸Chaymi Noemiyñataq nirqa:

—Wawalláy, qawasunchikyá imaynam kananmanta, kunanqa chay runaqa manam dejanqachu kay asuntotaqa ruray tukunankama —nispa.

Boozwan Rut casarakusqanmanta

4 ¹Boozmi llaqtapa zaguan punkunpi plazaman rispa chaypi tiyaykurqa hinaptinmi Rutman Boozpa nisqan chay reclamaqnin runa pasachkarqa chayninta chaymi Booz nirqa:

—Taytáy, hamuspayá kaypi tiyaykuy —nispa.

Chaymi pay hamuspan tiyaykurqa. ²Chaymi llaqtapi chunka ancianokunata Booz qayaykuspan nirqa:

—Taytakuna, kaypiyá tiyaykuychik —nispa.

Chaymi arreglo ruraqkunapa tiyananpi tiyaykurqaku. ³Hinaptinmi Rut reclamaq debernioq runata Booz nirqa:

—Moab nacionmanta kutimuy Noemiyi ayllunchik Elemelecpa chakranta rantikuchkan. ⁴Ñoqam munarqani qanman willaykuyta chaynapi rantiyta munaspaqa kay tiyaqkunapa hinaspa ancianokunapa qayllanpi aylluykipaqña reclamaspa rantinaykipaq. Qanmiriki kanki Elemelecpa hichpa ayllunqa, chaynaqa qampam derechoyki ayllunchikpaqña reclamanayki. Mana munaspaykiqa willaykuwayá ñoqaña rantirunaypaq, ñoqamriki qampa qepaykiman derechoyoq runaqa kani reclamanaypaq —nispa.

Hinaptinmi reclamananpaq derechoyoq runa nirqa:

—Reclamasaqmi —nispa.

⁵Chaymi Boozñataq nirqa:

—Noemiyanta chakranta rantispaykiqa wañukuqpa viudan Moab nacion-yoq Rutwanpas casarakunkim chaynapi wañukuqpa viudanmanta naceq churikipas chay chakrata dueño chakunanpaq —nispa.

⁶Chaykunata uyariykuspanmi chay ayllunqa nirqa:

—Manam ñoqaqa reclamaymanchu, manam munanichu herenciayqa hukpaq kananta, reclamayta munaspaykiqa qamñayá rantiruy. Ñoqam derechoyta qoyki —nispa.

⁷Chay tiempokunapim Israel nacionpi karqa kay costumbre: pipas reclamaptinga otaq contratota ruraptinga huk kaqninmi *usutanta lluchuykuspa qoykuq contrato ruraqmasinman. Chaynataqa ruraqku contrato firmasqa hina kananpaqmi. ⁸Chay costumbreman hinamá chay Boozpa ayllunqa *usutanta lluchukuykuspan nirqa:

—Qamyá rantiruy —nispa.

⁹Chaymi Boozñataq chaypi kaq ancianokunatawan chaypi kaq runakunata nirqa:

—Kunan punchawmi qamkuna llapallaykichik testigo kankichik Elemelecpa tukuy kapuqninkuna rantisqaymanta, Noemiyamantam rantini Quelionpa hinaspa Mahalonpa kaqninkunata. ¹⁰Casarakusaqtaqmi Mahalonpa viudan Moab nacion-niyoq Rutwanpas. Chaynata ruraptiyimi wañukuq Mahalonpa chakrankunapas hina sutillanpi kanqa. Chayraykum paypa ayllunmanta hinaspa llaqtamasinku-namanta sutinpas mana chinkanqachu. Chaynaqa kunanmá qamkuna testigo kankichik —nispa.

¹¹Hinaptinmi llaqtapa zaguan punkunpi kaqkuna llapallan runakunapiwan nirqaku:

—Arí, testigom kaniku. Wasikiman yaykumuq warmitaqa Tayta Diosyá Raquel-tawan Leata hina rurachun, chay iskaynin warmikunamantam ñoqanchik Israel castakuna miraraqanchik. Qamtapas Dios yanapasuptikiyá munaychakuy kay Efra-ta llaqtapi, allin reqsisqataqyá kawsakuy kay Belen llaqtapipas. ¹²Kay warmiwan casarakuptikiyá Tayta Dios qosunki achkallaña wawakunata imaynam Faresman-pas qosqanman hina. Farespa mamanmi karqa Tamar, taytanñataqmi karqa Juda —nispa.

¹³Chaynapimá Boozqa casarakurqa Rutwan, kuskanchakusqanmantam Tayta Diospa munasqanman hina Rut wiksayakuspan wachakurqa qari wawata.

¹⁴Chaymi warmikuna nirqaku Noemiyta:

—Tayta Diosyá alabasqa kachun, paymi qoykusunki reclamaqniki willkata. Chay willkaykiyá kachun Israel nacionninchikpi allin reqsisqa runa. ¹⁵Willkayki-yá kachun consuelaqniki hinaspa payayaynikipipas mantienesuqniki, payqariki llumpay kuyasuqniki llumchuynikipa wawanmi, qampaqa Rutqa valen qanchis qari wawamantapas mastaraqmi —nispa.

¹⁶Hinaptinmi wawata hoqariyuspan Noemiy marqakuykurqa, chay punchawman-tam karqa chay wawapa uywaqnin. ¹⁷Chayta qawaspankum vecinankuna nirqaku:

—Noemiypaqmi nacerapun qari wawa —nispa.

Chay wawatam suticharqaku Obedwan. Paymi hatunyaspan karqa Isaipa tay-tan hinaspa rey Davidpa abuelon.

Davidpa ñawpa abuelonkunamanta

¹⁸Kaykunam Farespa mirayninkuna karqa: Farespa churinmi karqa Hezron,

¹⁹Hezronpa churinñataqmi karqa Ram, Rampa churinñataqmi Aminadab ²⁰Ami-nadabpa churinñataqmi karqa Naason, Naasonpa churinñataqmi karqa Salmon,

²¹Salmonpa churinñataqmi karqa Booz, Boozpa churinñataqmi karqa Obed,

²²Obedpa churinñataqmi karqa Isai, Isaipa churinñataqmi karqa David.

SAMUELWAN SUTICHASQA

PUNTA KAQ LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Samuelpa sutinwan sutichasqam. Payqa karqa puntalla-raq rikurimuq ancha reqsisqa willakuqmi hinaspa jefekunapa gobiernasqan tiempokunapa tukupayninpiña kamachikuqmi. Israelpa mirayninkunaqa yaqa iskay pachak watam mana pipapas gobiernasqan hatun chaqwapi karqaku chaywanpas paykunaqa chulla runa hina-llañam rikurirurqaku, chaynaqa karqaku Tayta Diospa akllasqan Rey Saulpa gobiernasqan kaspankum. Paytam gobiernanapq Samuel aceitewan tallirqa. Kay punta kaq librom anchata willakun Samuelmanta, Rey Saulmanta hinaspa Rey Davidmanta.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Samuelpa imaynanpim nacesqanmanta chaynataq Israel runakunapa kamachiqnin kaspas rurasqankunamanta (1-7).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Saulpa gobiernay qallarisqan watakunamanta (8-15).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Saulpa gobiernon wichinayaypaq kasqanmanta hinaspa rey kayninpi astawan hukmanyarusqanmanta. Chayna rikuriruspanmi Davidta enemigakuspan wañurachinanapq qatikacharqa. Davidpas guerrillero hinaña rikuriruspanmi Filistea runakunapa favorninpiña pelearqa (16-30).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Gilboa Moqopi Filistea runakunawan peleachkaspa Saulpa wañurusqanmanta (31).

Kay libroman hinaqa Tayta Diosmanta mana rakikuspa kawsakuyqa hawkayaytawan Diospa favornintam apamun, payta mana kasuqkunapaqmi ichaqa desgraciawan ñakariylla kachkan.

Samuelpa nacesqanmanta

1 ¹Efrain Orqokunapim karqa Rama sutiyoq llaqta, chaypim *yacharqa Elcana sutiyoq runa. Paymi karqa Jerohampa churin. Jerohamñataqmi karqa Eliupa churin. Eliuñataqmi karqa Tohupa churin, Tohuñataqmi karqa Efrainpa castan Zufpa churin. ²Elcanam karqa iskay warmiyoq, hukninpa sutinmi karqa Ana, hukninpaña-taqmi karqa Penina. Peninapam karqa wawankuna, Anapañataqmi mana karqachu. ³Elcanam llaqtanmanta sapa wata riq Silo llaqtaman Llapallan Kamachiq Tayta Diosta adoranapq chaynataq animalkunata wañuchipunanapq. Chaypim *yacharqa sacerdote Eliy. Paypam karqa iskay qari churinkuna, hukninpa sutinmi karqa Ofni, hukninpañataqmi karqa Finees. Paykunapas karqaku Tayta Diospa sacerdotenkunam.

⁴Tayta Diospaq animalkunata Elcana wañuchispanmi tocaqninta qoq warmin Peninaman chaynataq llapallan churinkunamanpas chaynapi mikunankupaq.

⁵Anamanmi ichaqa kuyasqanrayku huk chaynatawanraq qoykuq Tayta Diospa mu-nayninman hina mana wachakuq kachkaptinpas. ⁶Anataqa mana wachakuqta Tayta Dios rurarusanraykum Penina paypa contranpi kaspan piñachiq hinaspa llakichiq.

⁷Chaynatamá ruraq sapa wata Tayta Diospa wasinman riptinku. Anañataqmi chaynata piñachiptin waqaspan mana mikuqchu. ⁸Chaymi qosan Elcana nirqa:

—Ana ¿imanasqataq waqachkanki? ¿Imanasqataq mana mikunkichu? ¿Imanasqataq llakisqa kachkanki? ¿Manachum ñoqaqa chunka wawaykikunamantapas aswan allinraq qampaq kani? —nispa.

⁹Chaymi Silo llaqtapi Ana mikuykuspan hinaspa tomaykuspan hatarirqa. Eliy sutiyoq sacerdoteñataqmi Tayta Diospa templonpa punkunpi sillapi tiyachkarqa. ¹⁰Anam llumpayta waqastin llakisqallaña Tayta Diosta mañakurqa. ¹¹Prometekuspanmi kaynata nirqa:

—Llapallan Kamachiq Tayta Dios, kay sirvientaykipa ñakarisqayta qawaykuspaykiyá ama qonqaruwaychu. Qari wawata qoykuwaptikiqa ñoqam qam Tayta Diospaq sapaq-chapusqayki kawsanankama. Chayraykum chukchanpas kanqa mana rutuna —nispa.

¹²Tayta Diospa ñawpaqninpi unaysu Ana mañakuptinmi paypa siminta sacerdot Eliy qawarqa. ¹³Sonqollanpi mañakuptinmi Anapaqa simillan kuyurqa, rimasqanqa manam uyarikurqachu hinaptinmi Sacerdote Eliyñataq sinkapaq hapi-
pirqa. ¹⁴Chaymi sacerdote Eliy nirqa:

—¿Haykapikamataq machasqa kanki? ¡Mallaqyayñayá! —nispa.

¹⁵Chaymi Anañataq nirqa:

—Manam vinotaqa nitaq poqosqa aqatapas tomarqanichu, ñoqaqa Tayta Diosmanmi sonqoymanta willakuchkani tukuy llakiyta. ¹⁶Amayá hapillawaychu mana allin warmipaqqa. Llumpay llakisqa kaspaymi kunankama mañakuchkani —nispa.

¹⁷Chaymi Eliyñataq nirqa:

—Ripukuy hawkalla. Israelpa Diosninyá imam mañakusqaykita qosunki —nispa.

¹⁸Hinaptinmi Anañataq nirqa:

—Gracias favoreceykuwasqaykimanta —nispa.

Kutikuspanmi mikurqaña chaymi uyanpas manaña hukmanyasqachu karqa. ¹⁹Tutapayta hatarispankum Tayta Diosta adoraraqaku hinaspa kutirqaku Rama llaqtapi wasinkuman. Elcanam warmin Anawan puñurqa hinaptinmi Anapa mañakusqanta Tayta Dios rurarqa.

²⁰Tiempopa risqanpim Ana wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata hinaspa “Samuelwan suticharqa. Chaynatam suticharqa mañakusqanta Tayta Dios uyariyusqanrayku.

²¹Chaymantam Elcana lliw familiarin rirqa Silo llaqtaman costumbrenman hina Tayta Diosman animalkunata ofrecenanpaq chaynataq imam prometekusqantapas chaypi qomunanpaq. ²²Anam ichaqa mana rispan qosanta nirqa:

—Manam ñoqaqa risaqchu wawata anukanaykama. Chaymantañam apaspay Tayta Diosman presentasaq chaypiña wañukunankama *yachananpaq —nispa.

²³Hinaptinmi qosan Elcanañataq nirqa:

—Munasqaykiman hinayá ruray. Hinapiyá kakuy wawata anukanaykikama. Tayta Diosyá cumplichun imam prometekusqanta —nispa.

Chaynapim Anaqa quedaruspan wawanta uywarqa anukanankama. ²⁴Wawata anukaruspanmi taksachallaraq kachkaptin aparqa Silo llaqtapi Tayta Diospa wasinman. Anaqa pusarqataqmi kimsa watayoq torillotapas hinaspa aparqataq iskay chunka iskayniyoq kilo harinatapas.

Aparqataqmi huk odre vinotapas. ²⁵Torillota Diosman ofreceykuspanmi war-machata qoykurqa sacerdote Eliyman. ²⁶Paytam nirqa:

^a 1:20 Hebreo simipi Samuel ninanqa “Diosta mañakuy” ninanmi.

—Taytáy, chullachalla almayki hawam yuyarichiki, ñoqaqariki kachkani Tayta Diosta qampa ñawpaqniki mañakuqmi.

²⁷ Kay wawata qowanampaqmi mañakurqani, kayqayá mañakusqaytaqa Tayta Dios qoykuwan. ²⁸ Chaymi ñoqapas payman qochkani wañukunankama Tayta Diosta servinapaq —nispa.

Hinaptinmi sacerdote Eliy qonqoranpa kumuykuspan Tayta Diosta yupaycharqa.

Diosta Ana alabasqanmanta

- 2** ¹ Anam mañakuspan takirqa:
 Dios Taytalláy,
 qamraykum sonqoypi kusikuchkani.
 Qamllapim ñoqaqa kallpanchakuchkani.
 Enemigoykunapa contranpim rimariymanña.
 Librawasqaykiraykum kunanqa kusikuchkaniña.
- ² Dios Taytalláy,
 iqam hina chuyaqa manam pipas kanchu!
 iQam hinaqa manam pipas kanchu!
 iQam hina harkaykuwaqniyqa manam pipas kanchu!
- ³ Amayá pipas rimachunchu hatun tukuspaqa,
 amayá pipas alabakuchunchu llumpaytaqa.
 Tayta Diosqariki tukuy ima yachaqa Diosmi.
 Payqa runapa tukuy ima rurasqanta controlaq Diosmi.
- ⁴ Payqa kallpasapakunapa flechanankuna pakipaqmi.
 Mana kallpayoq runakunata kallpanchaqmi.
- ⁵ Saksaruspa puchupakuqkunam
 kunanqa parten tantallapaña llamkachkanku.
 Yarqaymanta kaqkunam
 kunanqa saksasqaña kachkanku.
 Mana wachakuqkunapas,
 qanchis wawayoqñam kachkanku.
 Achka wawayoq kaqkunañataqmi
 wayta hina chakisqaña kachkanku.
- ⁶ Tayta Diosllam pitapas wañurachinman
 chaynataq kawsarichinmanpas.
 Payllam wañuqkunapa kasqanman wischuykunman
 chaynataq horqomunmanpas.
- ⁷ Tayta Diosllam pitapas wakchayachinman
 chaynataq apuyachinmanpas.
 Payllam pitapas urmachinman
 chaynataq sayarichinmanpas.
- ⁸ Diosllam wakchatapas hatarichin
 pampapi urmasqanmanta.
 Payllam limosna mañakuqtapas sayarichin
 uchpapa kananmanta.
 Hinaspam ancha reqsisqa runakunawanña tiyaykachin.

Hinaspam reqsisqa runakunapa tiyananpiña tiyaykachin.

Tayta Diospam kay pacha takyachiq pilarkunaqa,
chaykunapa hawanpim kay pachata churaykurqa.

⁹ Paymi waqaychan chuyanchasqan runakunataqa.
Ichaqa tutayaypim chinkarachinqa mana allin ruraqkunataqa.
Manam pipas vencenmanchu kikinpa kallpallanwanqa.

¹⁰ Tayta Diosmi pasaypaqta tukurunqa
contranpi sayariqkunataqa.
Paykunapa contranpim
cielomanta kachaykamunqa rayokunata.
Tayta Diosmi juzganqa
kay pachapi llapallan runakunata.

Qonqam atiyta akllakusqan reymanpas.
Kallpanchanqam aceitewan tallispa nombrasqantapas.

¹¹ Chaymantam Elcana kutikurqa Rama sutiyoq llaqtapi wasinman. Warmacha Samuelñataqmi sacerdote Eliywan qeparurqa Tayta Diosta servinapqa.

Eliypa churinkuna mana allinlla rurasqankumanta

¹² Eliypa churinkunam karqaku mana allinlla ruraqkuna. Paykunaqa Tayta Diostam mana respetarqakuchu ¹³ nitaqmi respetarqakuchu reglamentoman hina runakunapaq sacerdotekuna imam ruranankutapas. Pipas animalta wañuchispan Diosman ofreceptinmi chay sacerdotepa sirvienten trincheyoq rispan aychata yanuchkaptinku ¹⁴ chay trinchewan horqoq perolmanta, mankamanta otaq sartenmantapas.

Chay trinchewan lliw horqosqanqa karqa sacerdotepaqmi. Chaynatam ruraqku Silo llaqtaman riq Israel casta llapallan runakunawan. ¹⁵ Altarpi manaraq wirata kañachkaptinkupas sacerdotepa sirvienten rispanmi Diosman animal ofreceq runata niq:

—Sacerdotepaq kankanapaqyá qoway aychata. Manam chaskisunkimanchu yanusqatañaqa aswanqa chawallatam —nispan.

¹⁶ Hinaptinmi chay animal ofreceq runañataq niq:

—Wiraraqyá puntata ruparuchun chaymantañayá munasqaykita horqokuykuy —nispa.

Chaynata niptinmi sirvienteñataq niq:

—Manam. ¡Kunanpunim qowankiqa! Mana chayqa qechurusqaykipunim —nispa.

¹⁷ Chaynapimá chay mozo sacerdotekunaqa llumpa-llumpayta huchallikurqaku Tayta Diospa qayllanpi. Paykunaqa Tayta Diosman qosqanku ofrendakunatamá yanqallapaq hapiqku.

¹⁸ Samuelñataqmi Tayta Diosta servirqa linomanta *efodwan pachasqa. Payqa karqa warmallaraqmi. ¹⁹ Mamanmi taksa sotanachanta rurapuq sapa wata. Chaytam apaq Silo llaqtaman qosanwan rispan, chaypim watan-watan animalta wañuchispa Diosman ofreceqku. ²⁰ Chaymi Elcanapaqwan warminpaq sacerdote Eliy Diospa bendicionninta mañakuspan Elcanata niq:

—Kay warmikim Tayta Diosmanta mañakusqan wawan Samuelta qoykurqa payman, chaynaqa kay warmikiپیá Dios qosunki churikikunata kay warmapa rantinpi —nispa.

Chaymantam kutikuqku wasinkuman. ²¹ Anata Tayta Dios favoreceykuptinmi wiksayakururqa. Chaymi kimsakama wachakururqa qaritakama, wachakur-

qataqmi iskay warmi wawankunatapas. Samuelñataqmi wiñarqa Tayta Diospa ñawpaqninpi. Payqa karqa warmallaraqmi.

²²Sacerdote Eliymi karqa llumpay machuñ. Payqa yacharqam churinkunaqa Israel casta llapallan runakunawan tukuy ima rurasqankuta. Yacharqataqmi Diosman asuykuna karpapa punkunpi servi q warmikunawan puñukusqankutapas.

²³Chaymi nirqa paykunata:

—¿Imanasqataq rurankichik kaykunata? Mana allin rurasqaykichiktam uyarini kay lliw runakunamanta. ²⁴Amayá chaynaqa kachunchu churillaykuna. Tayta Diospa runankunamanta kay uyarisqaykunaqa manapunim allinchu. ²⁵Sichum pipas runamasinpa contranpi huchallikuruptinqa Diosmi allinyanachinman. Ichaqa pipas Tayta Diospa contranpi huchallikuruptinqa ¿pitaq paywan allinyanachinman? —nispa.

Chaynata taitan niptinpas paykunaqa manam kasurqakuchu. Tayta Diosqa ñam tantearurqaña paykunata wañurachinanpaq.

²⁶Warma Samuelñataqmi wiñarqa Tayta Diostapas chaynataq runakunatapas agradastin.

²⁷Huk punchawmi sacerdote Eliyman Diospa runan hamuspan Tayta Diospa nisqanta nirqa:

—Egipto nacionpi ñawpa abueloykikuna Rey Faraonta servichkaptinkum paykunaman rikurirqani. ²⁸Chaymi Israel llapallan ayllukunamanta ñawpa abueloyki Aaronpa castankunata akllarqani sacerdoteykunaña kanankupaq, chaynapi altarniypa hawanpi animalkunata kañapuwankupaq chaynataq inciensotapas kañapuwankupaq chaynataq *efodwanpas churakuspa ñawpaqniypi serviwanankupaq. Ñawpa sacerdote abueloykikunamanqa qorqanitaqmi Israelpa mirayninkunapa kañasqanku ofrendakunatapas. ²⁹Chaynaqa ¿imanasqamá kamachisqaytaqa manaqa kasukunkichikchu? Ñoqariki kamachirqaykichik animalkunata carpaypa kasqanpi ofreowanaykichikpaqmi chaynataq ofrendakunatapas presentawanaykichikpaqmi. ¿Imanasqataq ñoqamantapas mastaraq churikikunata hatuncharunki? Israel runaykunapa lliw allinnin ofrendakunawanmi paykunata wirayarachinki. ³⁰Chayraykum Israelpa yupaychasqan Tayta Dios nini kaynata: Ñoqam nirqani miraynikipas chaynataq abueloykikunapa mirayninpas wiñaypaqña serviwanankupaq. Kunanmi ichaqa mana chaynañachu kanqa. Ñoqqa reqsisqatam rurasq haykam yupaychawaqniytaqa. Despreciawaqniykunatam ichaqa ñakasaq. ³¹Hamuchkanmi punchawkuna kallpaykita chinkarachinaypaq, chinkarachisqatqami abueloykikunapa castanpa kallpantapas chaymi qampa castaykipiqa manaña pipas machuyayman chayanqañachu. ³²Israelpa castan runakunata sumaqlataña favoreceptiymi paykunamanta envidiakunki. Qampa familiaykiqa manañam pipas machuyayman chayanqañachu. ³³Ichaqa familiaykimantam hukninta puchuchisqa altarniypa hichpanpi kananpaq chaynapim qampas waqasqallaykipi ñawsayarunki hinaptinmi sonqoykipas nanarinqa. Wakin miraynikim ichaqa kallpankupi kachkasparaq lliw wañuchisqa kanqaku. ³⁴Chaymi kay señal qampaq kanqa: churiki Fineestawan Ofnitam iskayninkuta wañurachinqaku huk punchawllapi. ³⁵Hinaptinmi ñoqañataq confianza kaq sacerdoteyta churasaq. Ñoqqa churasaq sonqoyman hinaspa munasqayman hina ruraqtaq, paypa aylluntam anchallataña mirachisqa akllakusqay reyta sapa punchaw servinanpaq. ³⁶Chaymi pipas aylluykimanta kawsasparaqqa payman rinqa limosnero hina hinaspa qonqorakuykuspan ninqa: “Ama hina kaspaykiyá asllaña pagawanayki kaptinpas otaq parten tantallaña qowanayki kaptinpas sacerdotekunaman hina llamkayta qoykullaway chaynapi asllatapas mikunaypaq” nispa.

Samuelta Tayta Diospa qayasqanmanta

3 ¹Samuelmi warmallaraq kachkaspan sacerdote Eliyta yanapaspan Tayta Diosta servirqa. Chay tiempokunapim Tayta Diosqa manaña ancha pitapas rimapayarqachu imam munasqanmanta. Manam pimanpas imatapas revelarqañachu. ²Huk tutam sacerdote Eliy puñuchkarqa cuartonpi. Paymi ñawsayayta qallaykuspan manaña qawakuytapas atirqañachu. ³Samuelñataqmi puñuchkarqa Tayta Diospa templonpi, chaypim kachkarqa Diospa baulninpas, mecheropas hinallaraq ratachkaptinmi ⁴Tayta Dios qayarqa:

—Samuel —nispan.

Chaymi Samuelñataq nirqa:

—¿Imata? —nispa.

⁵Chaymi Eliypa kasqanman kallpaspan nirqa:

—Taytay ¿imapaqtaq qayamuwarqanki? —nispa.

Hinaptinmi Eliyñataq nirqa:

—Manam ñoqaqa qayamurqaykichu. Kutispaykiyá puñukamuy —nispa.

Chaymi Samuel kutirisan huktawan siriykurqa. ⁶Ichaqa Tayta Diosmi hukta-wan Samuelta qayarqa:

—¡Samuel! —nispa.

Chaymi Samuel hatarispan rirqa Eliypa kasqanman hinaspan nirqa:

—Taytáy ¿imapaqtaq qayamuwarqanki? —nispa.

Hinaptinmi Eliyñataq nirqa:

—Manam ñoqaqa qayamurqaykichu, churilláy, kutispayá puñukamuy —nispa.

⁷Samuelqa manaraqmi reqsirqachu Tayta Diosta. Arí, kikin Diospas manaraqmá imatapas paymanqa rimapayarqaraqchu. ⁸Ichaqa Tayta Diosmi Samuelta qayarqa kimsa kaq kutipi hinaptinmi Samuel rirqa Eliypa kasqanman hinaspan nirqa:

—Taytáy ¿imapaqtaq qayamuwarqanki? —nispa.

Chaymi Eliy musyarurqa warmallaraq Samueltaqa Tayta Dios qayamusqanta.

⁹Chaymi Samuelta Eliy nirqa:

—Kutikuspayki puñukamuy. Yapatawan qayamusuptikiqa kaynatam ninki: “Rimapayaykuwayá Dios Taytalláy, kay serviqnikiqa uyarichkaykim” nispa.

Chaynata niptinmi Samuelqa kutikuspan kaqla puñuykurqa. ¹⁰Chaymi Tayta Dios hamuspan sayaykurqa hinaspan puntakunata hina qayarqa:

—¡Samuel! ¡Samuel! —nispan.

Chaymi Samuelñataq nirqa:

—Rimapayaykuwayá, Dios Taytalláy, kay serviqnikiqa uyarichkaykim —nispa.

¹¹Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Israel runakuna ukupim rurasaq huk hatun castigota, chay castigomanta lliw uyariqkunapas muspaypi hinaraqmi rikurirunqaku. ¹²Chay punchawpim cumplisaqpuni sacerdote Eliyman tukuy ima nisqayta. Arí, paytam nirqani familianpa contranpi imam ruranayta. ¹³Nirqaniñamá familiantapas wiñaypaq castiganaymanta. Arí, churinkuna ñakawachkaptinpas payqariki manam corregirqachu. ¹⁴Chayraykum jurarqani Eliypa familianpa contranpi. Chay mana allin rurasqanmantaqa manam haykapipas pampachasqachu kanqa animalkunataña wañuchipuwaptinpas nitaq kawsay ofrendakunata qowaptinpas —nispa.

¹⁵Chaymantam Samuelqa waqtapakamurqa achikyanankama. Hinaspan kicharqa Tayta Diospa temlonpa punkunkunata. Samuelmi manchakurqa imam uyarisqan-kunata sacerdote Eliyman willaykuyta. ¹⁶Ichaqa Eliymi Samuelta qayaspan nirqa:

—Yaw Samuel —nispan.

Chaymi payñataq nirqa:

—¿Imata taytay? —nispa.

¹⁷Chaymi sacerdote Eliy tapurqa:

—¿Imatataq Tayta Dios nisurqanki? Ama pakawaspayá willaykuway. ¡Diosyá llumpayta castigasunki imapas nisusqaykita pakawaptikiqa! —nispan.

¹⁸Hinaptinmi Samuel willarqa lliwta mana imatapas pakaspan. Hinaptinmi Eliyñataq nirqa:

—¡Payqa Tayta Diosmi! ¡Rurachun imam munasqanman hinayá! —nispa.

¹⁹Samuel wiñaptinmi Tayta Dios yanaparqa. Cumplirqamá Samuelman tukuy ima nisqanta. ²⁰Chaymi Israelpa llapallan castan runakuna Dan llaqtamanta qallaykuspa Beerseba llaqtakama yacharqaku Samuelqa Tayta Diosmanta che-qaptapuni willakuq kasqanta. ²¹Yapatawanmi Tayta Dios rikurirqa Silo llaqtapi. Chaypimá Samuelman willaq imapas rimapayay munasqanta.

4 ¹Hinaptinmi Samuelñataq willaq Israel casta llapallan runakunaman.

Diospa baulninta Filistea runakuna qechurusqanmanta

Chay tiempopim Filistea runakuna huñunakururqaku Israelpa castankunawan guerrapi peleanankupaq chaymi Israelpa castankuna peleaq lloqsispanku karpankuta sayachirqaku Eben-ezer sutiyoq lugarpa hichpanpi. Filistea runakunañataqmi karpankuta sayachirqaku Afec sutiyoq lawpi. ²Filistea runakunam kinrayninman chutarikurqaku Israel casta runakunawan peleanankupaq. Peleayta qallaykup-tinkum Israel casta runakunata Filistea runakuna vencerurqa. Chay peleasqanku pampapim wañurachirqaku tawa waranqa runakunata Israel castamanta. ³Chaymi Israel casta tropakuna campamentoman kutiykuptinku ancianokuna nirqaku:

—¿Imanasqataq Tayta Diosqa Filistea runakunawanqa vencerachiwanchik? Ris-panchikyá Silo llaqtamanta aparamusunchik Tayta Diospa contrato rurasqan baulta chaynapa chawpinchikta rispan enemigonchikkunamanta salvawananchikpaq —nispa.

⁴Chaynapim Silo llaqtaman runakunata kacharqaku. Chay llaqtamantam apamurqaku Llapallan Kamachiq Tayta Diospa contrato rurasqan baulta. Chaypim payqa tiyan querubin sutiyoq angelkunapa chawpinpi. Eliypa churin Ofniwan Fineespas compañarqakum Diospa contrato rurasqan baulta. ⁵Tropakunapa campamentonman Tayta Diospa contrato rurasqan baul chayaruptionmi Israelpa castankuna kusikuyman qaparirqaku allpapas yachapayanankama.

⁶Filistea runakunañataqmi sinchi qapariyta uyariruspanku tapunakurqaku:

—¿Imanasqataq sinchillataña qaparichkanku Hebreo casta runakunapa campamentonpiqa? —nispa.

Chaymantañam yacharurqaku Tayta Diospa contrato rurasqan baulninta campamenton aparamusqankuta. ⁷Chaymi Filistea runakunaqa mancharikuspanku nirqaku:

—¡Diosmi chayaramun campamentonkuman! ¡Imaynaraq kasunchik, ñawpaq-taqa manam kaynachu karqa! ⁸¡Imaynaraq kasunchik! ¿Pirqa librawasunchik chay atinyiyoq Diosninkumantaqa? Chay Diosninkuqariki chunniqqipas tukuy rikchaq castigowanmi Egipto nacion runakunata castigarqa. ⁹¡Chaynaqa Fi-

listea runakuna, kallpanchakuspa, qarinchakuspa peleaychik! ¡Hebreo casta runakunam serviwarqanchik, yanqañataq ñoqanchikpas paykunapa serviqnin rikuriruchwan! ¡Chaynaqa qarinchakuspayá peleasunchik! —nispa.

¹⁰Filistea runakunamá peleaspanku vencerurqaku Israel casta runakunata. Paykunam lluptikurqaku karpankuman. Chaypi wañuqkunam karqaku achkallay-achkasu. Israel castamanta chakiwan puriq tropakunam wañururqaku kimsa chunka waranqa runakuna. ¹¹Filistea runakunamá Diospa contrato rurasqan baulnintapas qechururqaku. Eliypa churin Ofnitawan Fineestapas iskaynintam wañurachirqaku. ¹²Ichaqa Benjaminpa ayllunmanta guerrapi peleaq huk qarim kallpaspan chay punchawlla Silo llaqtaman chayarurqa. Chayarurqaqa pachanpas llikipasqa hinaspa umanpas allpallañam. ¹³Chayaruptinmi sacerdote Eliyqa uyan-uyanlla ñanpa patanpi tiyachkasqa sillanpi. Paymi lluppay preocupasqa kachkarqa Diospa contrato rurasqan baulmanta. Chay kallpamuq runamá llaqtanman chayaruspan willaykurqa imam pasakusqanmanta hinaptinmi lliw llaqtantin runakuna qaparispa waqarqaku. ¹⁴Chay qaparisqankuta uyarisanmi Eliyñataq nirqa: —¿Imanasqataq chaynatañaqa qaparichkanku? —nispa.

Hinaptinmi chay runa utqayllamanña rispan Eliyman willarqa. ¹⁵Eliymi karqa isqon chunka pusaqnin watayoqña chaymi manaña rikukuytapas atirqachu puyuyasqa ñawiyoy kasqanrayku. ¹⁶Chay runam sacerdote Eliyta nirqa:

—Chayraqmi chayaramuni guerramanta. Kunanmi ayqekamurqani peleasqay lugarmanta —nispa.

Chaymi Eliy tapurqa:

—¿Imataq pasakun taytáy? —nispa.

¹⁷Hinaptinmi chay willakuqñataq nirqa:

—Israel casta runakunam lluptikunku Filistea runakunamanta. Chaynataqmi runakunapas achkallaña wañurunku. Churiki Ofniwan Fineespas iskayninkum wañurunku, Diospa baulnintapas Filistea runakunam qechurunku —nispa.

¹⁸Diospa baulninmanta willaykuptinmi sillamanta Eliy wichiyrurqa. Wichiykurqa qepan lawmanmi zaguan punkupa ladonpi chaymi llaaq cuerpo machuña kasqanrayku kunkanta pakiruspan wañukurqa. Payqa tawa chunka watapunim Israel casta runakunapa jefen karqa. ¹⁹Llumchuynintañaataqmi wachakuy hapi-rurqa. Chay llumchuyninqa karqa Fineespa warminmi. Paymi wiksayoy kaspan onqonan hichpapiña kachkarqa. Diospa baulnin qechusqa kasqantam uyarirurqa, uyarirurqataqmi suegronpa hinaspa qosanpa wañukusqantapas chaymi kallpanchakuykuspan wachakururqa. ²⁰Wañunayachkaptinmi payta yanapaqninkuna nirqaku:

—Ama manchakuychu, qari wawatam wachakurunki —nispa.

Paymi ichaqa manaña imatapas nirqachu nitaqmi musyakurqañachu ²¹⁻²²wawantam suticharqa ^bIcabodwan: “Tayta Diospa atiyinmi Israel casta runakunamanta chinkarun” nispa.

Chaynataqa nirqa Diospa baulnin qechusqa kasqanraykum chaynataq suegronpiwan qosan wañukusqanraykum.

Diospa Baulnin Filistea runakunapa llaqtanpi kasqanmanta

5

¹Filistea runakunam Diospa baulninta qechuruspanku Eben-ezer sitiomanta aparqaku Asdod llaqtaman. ²Hinaspa Señor Diospa baulninta apaykurqaku

^b 4:21 Hebreo simipi Icabod ninanqa “Atiyi chinkarun” ninanmi.

Dagon sutiyoq taytachankupa templanman. Chaypim churarqaku Dagon sutiyoq taytachankupa waqtanpi. ³Paqarinnintin punchawmi Asdod llaqtayoq runakuna tutapayta hatarispan rirqaku hinaspan taytachanku Dagonta tarirurqaku Tayta Diospa baulninpa ñawpaqninpi pakcharayachkaqta. Chaymi taytachanku Dagonta churarqaku maymi kasqanman. ⁴Chay punchawpa paqarinninmanmi tutapayta hatarispa hukta-wan hamurqaku. Hinaspan Dagontaqa hukta-wan tarirurqaku Tayta Diospa baulninpa ñawpaqninpi pakcharayachkaqta. Ichaqa chay taytachanku Dagonpa umanñaataqmi iskaynin makinpiwan qorusqaña kachkasqa punku pasaykunapi. Taytacha Dagonpaqa cuerpollanñam puchurusqa. ⁵Chayraykum Asdod llaqtapi Dagonpa wasinman yaykuq sacerdotekunaqa mana sarunkuchu punku pasaykunata. Chaynallatam ruranku llapallan chayman yaykuqkunapas kay libro qellqasqa kasqan punchawkama.

⁶Chaymantam Tayta Diosqa Asdod llaqtayoqkunata sinchillataña castigarqa. Manchakuymi yaykururqa Asdod llaqtayoqkunaman chaynataq vecinonkunamanpas. Paykunatam chupupakuy onqoywan hapirachirqa. ⁷Chaymi Asdod llaqtayoqkuna chaykunata qawaykuspanku nirqaku:

—Israel runakunapa Diosninpa baulninpa amapuniña ñoqanchikwanqa kachunchu. Chay Diosmi llumpayta castigawachkanchik. Castigachkantaqmi taytachanchik Dagontapas —nispa.

⁸Chaymi Asdod llaqtayoq runakunaqa Filistea runakuna ukupi kamachikuqkunata qayachimurqaku hinaspan paykunata tapurqaku:

—¿Imatataq rurasunchik Israel casta runakunapa Diosninpa baulninwan? —nispanku.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Aparuychik Gat llaqtaman —nispa.

Chaymi Israel casta runakunapa Diosninpa baulninta Gat llaqtaman aparqaku. ⁹Ichaqa chay llaqtaman aparuptinkum paykunata anchallataña Tayta Dios chaqwarachirqa. Chay llaqtapi *yachaqkunatam taksamanta hatunkama chupupakuy onqoywan hapirachirqa.

¹⁰Chaymi Filistea runakunaqa Diospa baulninta aparachirqaku Ecron llaqtamanña. Ichaqa Diospa baulnin Ecron llaqtaman chayaruptinmi Ecron llaqtayoqkuna qaparirqaku kaynata:

—iLlapallanchikta wañurachiwananchikpaqmi aparamuwanchik Israel casta runakunapa Diosninpa baulninta! —nispa.

¹¹Tukuy chay llaqtakunapi llumpaysuta Dios castigasqanraykum chaqwallapiña llapa runakuna tarikurqaku wañuy patanpi hinaña. Chaymi qayachirqaku Filistea runakuna ukupi llapallan kamachikuqkunata hinaspan nirqaku:

—Apaychik kaymanta Israel casta runakunapa Diosninpa baulninta. Kutichiychik maymi kasqanman chaynapi ama llapallanchikta wañurachiwananchikpaq —nispa.

¹²Chay llaqta runakunapa qaparisqanqa chayarqa cielokamaraqmi. Wañuyman-ta lluptiqkunapas chupupakuy onqoywanmi hapirachikurqaku.

Filistea runakuna Diospa baulnin kutichisqankumanta

6 ¹Tayta Diospa baulninmi karqa qanchis killapuni Filistea runakunapa allpanpi. ²Filistea runakunam qayachirqaku sacerdotekunatawan adivinokunata hinaspan tapurqaku:

—¿Imatataq rurasunchik Tayta Diospa baulninwanqa? ¿Imaynatataq kutichich-wanchik maymi kasqanmanqa? —nispa.

³Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Israel casta runakunapa Diosninpa baulninta kutichispaqa amamá apankichik mana imayoqtachu. Aswanqa pagaychikyá huchallikusqaykichikmanta ofrendata. Chayraqmi sanoyankichik hinaspa yachankichiktaq imanasqam castigoqa qamkunamanta mana karunchakusqanta —nispa.

⁴Chaymi Filistea runakunañataq nirqaku:

—Hinaptinga ñimatataq huchallikusqaykumanta pagasaqku? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—Qoychikyá chupuman rikchakuq pichqa qori alhajakunata, chaynataqa qonkichik Filistea runakunapa pichqa kamachiqnin kasqanraykum. Qoychiktaqyá ukuchaman rikchakuq pichqa qori alhajakunatapas. Qamkunaqariki kamachiqnichikkunawan kuskam ñakarichkankichik hina chay castigollata. ⁵Chaynaqa ruraychikyá chupuman rikchakuqta chaynataq chakraykichik tukuy ukuchakunaman rikchakuqtapas. Hinaspayá Israel casta runakunapa Diosninta alabaychik, icharaqpas chaynapi qamkunatapas, taytachaykichiktapas hinaspa chakraykichiktapas mana castiganmanchu. ⁶Amayá qamkunaqa kaychik Egipto nacion runakuna hinachu otaq reyninku Faraon hinachu. Paykunam rumi sonqo runakuna karqaku chaymi Israel casta runakunapa Diosnin castigaptinña rinan-kupaqa paykunata kachaykurqa. ⁷Chaynaqa ruraychikyá huk mosoq carretata hinaspayá manaraq yugo watana iskay vacata hapispaykichik chayman chay carretata wataychik. Chay vacakunaqa kanqa ññayoq vacakunam. Ichaga ññankunataqa amam kacharinkichikchu mamanta qatinanpaq, chay ññankunataqa kutichinkichik wasimanmi. ⁸Chay carretamanyá churaychik Tayta Diospa baulninta. Chaypa waqtanmanñataqmi huk cajapi churankichik huchaykichikmanta pagasqaykichik qori alhajakunata. Chaykunata churaykuspa carreta chutaq vacakunata aviarunkichik. ⁹Qamkunam qawankichik, sichum maymi kananman chay carreta wicharinga Bet-semes llaqtaman riq ñanninta hinaptinga tukuy chay mana allinkunawan castigawaqninchikqariki Israel casta runakunapa Diosninmi. Mana chayna kaptinqa yachasunchiktaqmi kay castigoqa paymanta mana hamusqanta, seguropas desgraciallach karqa —nispa.

¹⁰Hinaptinmi chay runakuna chaynata rurarqaku. Ññayoq iskay vacakunata hapispankum carretaman watarurqaku. Ññankunatañataqmi wasipi wichqarurqaku. ¹¹Hinaspa Tayta Diospa baulninta churarqaku chay carretaman, churarqakutaqmi chay huknin cajatapas. Chay huknin cajapim kachkarqa ukuchaman rikchakuq qori alhajakuna chaynataq chupuman rikchakuq qori alhajakunapas. ¹²Vacakunam derechollata waqastin pasarqaku Bet-semes llaqtaman riq ñanninta. Manam muyurqachu *ichoq lawman nitaq *alleq lawmanpas. Filistea runakunapa kamachiqninkunañataqmi carretapa qepanta qatirqaku Bet-semes llaqtapa linderonkama. ¹³Bet-semes llaqtayoq runakunam qechwapi trigota rutuchkarqaku. Paykunam qawarispanku rikururqaku baulta hinaspa anchallataña kusikurqaku. ¹⁴Chay carretamá Bet-semes llaqta lawpi Josueypa chakrankunaman chayarspan chaypi sayarurqa. Chaypim karqa huk hatu-hatun rumi. Hinaptinmi chay Bet-semes llaqtayoqkuna chay carretata yantapaq chitqarurqaku. Chay vacakunatañataqmi lliwta kañaspa Tayta Diosman ofrecerqaku. ¹⁵Leviya castankunam Tayta Diospa baulninta uraykachirqaku. Uraykachirqakutaqmi chay qori alhaja waqaychasqanku cajatapas hinaspa chay hatun rumipa hawanman churaykurqaku. Chay punchawmi Bet-semes llaqtayoqkuna Tayta Diosman ofrecerqaku kañana ofrendakunata, kañarqakutaqmi animalkunatapas chaynataq wakin ofrendakunatapas. ¹⁶Filistea runakunapa pichqantin kamachiqninkuna chayta qawaykuspankum hina chay punchawlla Ecron llaqtaman kutikurqaku.

¹⁷Chay chupuman rikchakuq qori alhajakunata ofrecek Filistea llaqtakunam karqa pichqa: huknin qori alhajam karqa Asdod llaqtamanta, hukninñataq Gaza llaqtamanta, hukninñataq Ascalon llaqtamanta, huninñataq Gat llaqtamanta hinaspa hukninñataq Ecron llaqtamanta. Chaynaqa huchankumantamá Tayta Diosman pagarqaku chupuman rikchakuq pichqa qori alhajakunata. ¹⁸Ukuchaman rikchakuq qori alhajakunapas karqa chay pichqantin kamachikuq Filistea runakunapa llapallan llaqtankuman hinam. Chay llapallan llaqtakunawan yupasqam karqa murallasqa llaqtakunapas chaynataq mana murallasqa taksa llaqtachakunapas. Kay libro qellqasqa kasqan punchawkamapas chay hatu-hatun rumiqa hinallaraqmi testigo hina kachkan. Chay rumipa hawanmanmá churaraqaku Tayta Diospa baulninta. Chayqa karqa Bet-semes llaqtayoq Josueypa chakranpim.

¹⁹Bet-semes llaqtayoq runakunam qawaykurqaku Tayta Diospa baulninpa ukunta chaymi pay wañurachirqa chay llaqtapi wakin runakunata. Wañurachirqaqa qanchis chunka qarikunatam. Tayta Dios wañuywan castigaruptinmi chaypi *yachaqkuna llumpayta waqarqaku. ²⁰Chaymi Bet-semes llaqtayoqkuna nirqaku:

—¿Piraq sayaykunman chuya Tayta Diospa ñawpaqninpiqa? ¿Pikunapa kasqanmanraq ringa ñoqanchikmanta pasaspanqa? —nispa.

²¹Willakuqkunatam kacharqaku Quiriat-jearim llaqtapi *yachaqkunaman:

—Filistea runakunam kutirachimunku Tayta Diospa baulninta, chaynaqa hamuspayá apaychik —nispa.

7 ¹Chaymi Quiriat-jearim llaqtayoqkuna rispanku aparqaku Tayta Diospa baulninta. Chaytam apaykurqaku Abinadabpa wasinman. Chay wasiqa karqa moqopim. Chay baulmanta nanachikunanpaqmi sapaqcharqaku Abinadabpa churin Eleazarta.

Israel runakunapa kamachiqnin Samuelmanta

²Quiriat-jearim llaqtapi baul churasqankumantam pasarurqa iskay chunka wataña. Israel casta llapa runakunam Tayta Diosman kutirikuspa munayllawanña maskarqaku ³chaymi paykunata Samuel nirqa:

—Sichu tukuy sonqoykichikwan Tayta Diosman kutirikuspaykichikqa wischuychik yá qamkuna ukupi kaq taytachakunata. Wischuychiktaq yá Astarot sutiyoq mamachatapas hinaspayá Tayta Diosllapaqña kawsaspa payllataña adoraychik. Chayna kaptinqa kikinpunim librasunkichik Filistea runakunamanta —nispa.

⁴Chaymi Israelpa mirayninkuna wischurqaku Baal sutiyoq taytachakunata chaynataq Astarot sutiyoq mamachakunatapas hinaspa Tayta Diosllataña adorarqaku. ⁵Samuelmi paykunata kamachirqa:

—Mizpa llaqtamanyá huñumuychik Israel casta llapallan runakunata. Chaypim Tayta Diosta mañakusaq qamkunapaq —nispa.

⁶Israelpa mirayninkunamá huñunakururqaku Mizpa llaqtapi. Chaypim yakuta horqospanku Tayta Diosman ofrecerqaku, chay punchawmi ayunaspanku lliwpa ñawpaqninpi reqsikurqaku Tayta Diospa contranpi huchallikusqankuta. Chay Mizpa llaqtapim Samuel reqsichikurqa Israelpa mirayninkunapa jefen kananpaq. ⁷Filistea runakunam yacharurqaku Israelpa mirayninkunaqa Mizpa llaqtapi huñunakurusqankuta chaymi Filistea runakunapa kamachiqninkuna pasarqaku Israel runakunapa contranpi. Chayta Israelpa mirayninkuna uyiriruspankum mancharisqallaña karqaku. ⁸Chaymi Samuela nirqaku:

—Tuta-punchaw yá yupaychasqanchik Tayta Diosta mañapwayku chaynapi Filistea runakunapa makinmanta librawanankupaq —nispa.

⁹Uña carnerochata Samuel wañuchispanmi Tayta Diospaq lliwta kañarqa chaymi Israel casta runakunapa favorninpi qaparillawanña Samuelpa mañakusqanta Dios uyariykurqa. ¹⁰Tayta Diosman ofrecesqanta Samuel kañachkaptinmi Filistea runakuna chayaramurqa Israel casta runakunawan peleanankupaq. Tayta Diosmi paykunapa contranpi kachaykamurqa nisyullay-nisyu rayota chaymi llumpay mancharisqallaña kachkaptinku Israel casta runakuna vencerurqa. ¹¹Israel casta qarikunamá lloqsispanku Filistea runakunata wañuchistin qatirqaku Bet-car lawpa urayninkama. ¹²Chaymantam Samuel rumita hapispan señalpaq churarqa Mizpa llaqtamanta Bet-san llaqtaman riq ñanpi. Hinaspa chay sitiota suticharqa “Eben-ezer” nispa. Chaynataqa suticharqa: “Kunankamam Tayta Dios yanapaykuwanchik” nispanmi.

¹³Filistea runakuna chayna humillachisqa karuspankum manaña huktawanqa kutimurqakuchu Israel runakunapa allpanmanqa. Samuel kawsanankamaqa Tayta Diosmi siemprepuni Filistea runakunapa contranpi karqa. ¹⁴Israel casta runakunamanmi kaqllamanta kutiykurqa Filistea runakunapa qechusqan llaqtakunapas. Chay llaqtakunapa karqa Ecron llaqtamanta Gat llaqtakamam. Chaynapimá Israel casta runakunapa allpanpiqa manaña munaychakurqakuchu Filistea runakunapa. Chaynataqmi Amor casta runakunawanpas Israel casta runakunapa hawkalla kawsakurqaku.

¹⁵Samuelmi Israel casta runakunapa jefen karqa wañukunan punchawkama. ¹⁶Sapa watam Samuel rispan muyumuq Betel llaqtanta, Gilgal llaqtanta hinaspa Mizpa llaqtanta. Chay llaqtakunaman chayaspam Israel casta runakunapa asuntonta arreglaq, ¹⁷chaymantam kutiq Rama llaqtapi wasinman, chaypi *yachaspanmi Israel casta runakunapa imapas asuntunkuta arreglaq. Hina chaypitaqmi rurarqa Tayta Diospaq altartapas.

Reyniyoc kanankupaq Israel runakuna mañakusqankumanta

8 ¹Samuelmi machuyaruspanña Israel casta runakunapa jefen kanankupaq churarqa churinkunata. ²Piwi churinpá sutinmi karqa Joel. Joelman qatinqñataqmi karqa Abias. Paykunam jefe karqaku Beerseba llaqtapi. ³Ichaqa chay churinkunapa manam taytanku Samuel hinachu allinta kawsarqaku. Aswanqa apuyayta kuyaruspankum regalokunata chaskikuqku. Ima asuntotapas manam allichakuqku imam kaqninpichu. ⁴Chaymi Israel casta runakunapa llapallan ancianonkuna huñunakuruspanku rirqaku Rama llaqtaman chaypi Samuelwan tupanankupaq. ⁵Paykunam Samuelta nirqaku:

—Qamqa machuyarunkiñam. Churikikunapa manam qam hina allintachu kawsanku. Chaynaqa churapuwaykuyá huk reyta chaynapi huklaw nacionkunapi hina huk reyña gobiernaqninkyu kananpaq —nispa.

⁶Chayna mañakusqankuqa manam Samueltaqa gustarqachu. Chaymi Samuel Tayta Diosta mañakurqa. ⁷Hinaptinmi Tayta Diosñataq Samuelta nirqa:

—Uyariyá runakunapa tukuy ima mañakususqaykita, manam qamtachu qepanchakusunkiqa aswanqa ñoqatam. Manam munankuchu paykunapa reynin kanayta.

⁸Egipto nacionmanta horqomusqay punchawmantapunim kunankama tukuy imata contraypi rurarqaku, chaynallatam qanwanpas kunan rurachkanku. Arí, ñoqamanta karunchakuruspankumá taytacha-mamachakunataña adorachkanku.

⁹Chaynaqa uyariyá paykunapa mañakususqaykita. Ichaqa puntatayá paykunapa contranpi willay imakunam gobiernaqninku reypa costumbren kananmanta.

° 7:12 Hebreo simipi Eben-ezer ninanqa “yanapakuq rumi” ninanmi.

¹⁰Chaymi rey mañakuq runakunaman Samuel willarqa Tayta Diospa tukuy ima nisqanta. ¹¹Diospa nisqantamá Samuel kaynata nirqa:

—Reyniyuq kaptikichikqa kaykunam paypa costumbren kanqa: Churikichikkunata hapirispam wakinta churanqa caballokunapa chutasqan carretakunapi peleanankupaq, wakintañataq caballokunapi sillakuspa peleanankupaq, wakintañataq kikinpa carretanpa ñawpaqninta kallpanankupaq. ¹²Wakintañataqmi churanqa waranqa soldadokunapa kamachiqnin kananpaq chaynataq pichqa chunka soldadokunapa kamachiqnin kananpaqpas. Qamkunatañataqmi churasunkichik chakrankunapi yapuq kanaykichikpaq, cosechankuna rutuq kanaykichikpaq chaynataq armakuna ruraq kanaykichikpaq hinaspa carretankunapa piezankunapas ruraq kanaykichikpaq. ¹³Warmi churikichikkunatapas apanqam perfume kunata ruranankupaq, yanukunankupaq chaynataq tantatapas ruranankupaq. ¹⁴Reyqa hapikuykunqamá allinnin chakraykichiktapas, allinnin uvas chakraykichiktapas chaynataq allinnin aceituna sacha huertaykichiktapas. Chay chakrakunatam qoykunqa serviqninkunaman. ¹⁵Sapa chunka costal granomantataqmi reyma nqa qonkichik huknin costal granota, qonkichiktaqmi uvas plantaykichikmantapas. Chay qosqaykichiktaqmi reyqa qonqa palacionpi serviqninkunaman chaynataq gobiernonpi yanapaqninkunamanpas. ¹⁶Reyqa qechusunkichikmi qaripas-warmipas sirvientekichikkunata chaynataq qamkunamanta kaq mozokunatapas. Llamkachikunapaqmi qechusunkichiktaq allinnin asnoykichiktapas. ¹⁷Sapa chunkamantam reyma nqa qonkichik huknin ovejaykichikta. Cheqaptaqariki kikikichikpunim kankichik paypa serviqninqa. ¹⁸Chay punchawkunapim chay nombrasqaykichik reyrayku qayakamuwan kichik ichaqa ñoqa Tayta Diosqa manam uyarisqaykichikchu —nispa.

¹⁹⁻²⁰Chaynata Samuel niptinpas runakunataqa manam imapas qokurqachu aswanmi paykunaaq kaynataraq nirqaku:

—Manam imananchu. Huklaw nacionkuna hina reyniyuq kaytam ñoqaykuqa munaniku, payña asuntoykutapas arreglanantam munaniku. Munanikuqa reyña gobiernawaspam guerrapipas kamachiwanankutam —nispa.

²¹Chaynaqa Samuelmá runakunapa lliw nisqanta uyarispam Tayta Diosman willarqa. ²²Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Mañakusqankuta uyarispayá akllapuy huk reyta —nispa.

Chaymi Samuelqa Israel casta runakunata kamachirqa maymi llaqtankuman kutikunankupaq.

Saulwan Samuel tupasqankumanta

9 ¹Benjaminpa castan ukupim karqa huk valeroso qari. Paypa sutinmi karqa Cis. Cisqa karqa Abielpa churinmi, Abielñataqmi karqa Zerorpa churin, Zerorñataqmi karqa Becoratpa churin, Becoratñataqmi karqa Afiapa churin. ²Cispa churinmi karqa Saul sutiyoq buenmozo joven. Israelpa miraynin runakunapiqa manam pipas karqachu pay hina buenmozoqa. Hatunsu kasqanraykum runakunaaq Saulpa hombrollanman haypaq.

³Huk punchawmi taytan Cisca china asnonkuna chinkarurqa chaymi payqa churin Saulta nirqa:

—Huk kaqnin sirvientenchikwan riy asnokuna maskaq —nispa.

⁴Chaymi Saul pasarqa Efrain orqokunaman, chaylawmantañataqmi pasarqa Salisa sutiyoq lawman ichaqa manam tarirqachu chay asnokunata. Chaylawmantañataqmi pasarqa Saalim sutiyoq lawman ichaqa chaypipas manamá tarirqachu. Pasarqataqmi

Benjamin casta runakunapa allpan lawmanpas ichaqa manamá tarirqachu. ⁵Chaymi Zuf casta runakunapa *yachanan lawman Saul chayarusan riqmasin sirviententa nirqa:

—Haku kutikusunchikña, seguroch taytayqa asnonkunamantapas mastaqa ño-qanchikmantaña llakikuchkan —nispa.

⁶Hinaptinmi chay sirvientenñataq nirqa:

—Kay llaqtapim kachkan Diospa runan, paytaqa lliwmi respetanku. Paypa imapas rimarisqanqa chay nisqanman hinam sucedekunpuni. Hakuchikyá paypata, ichapas payqa niykuwachwanchik maymanmi rinanchikpaq —nispa.

⁷Chaymi Saul nirqa:

—Hakuchikyá. Ichaqa ¿imatamá apasunchik chay runamanqa? Alforjanchikpiqa manam puchunñachu ima tantallapas. Chaynaqa ¿imatamá qoykuchwanchik chay runamanqa? —nispa.

⁸Huktawanmi Saula sirvienten nirqa:

—Kapuwachkanmi qollqechay, chaytachiki qoykusaq Diospa runanmanqa chaynapi maymanmi rinanchikpaqpas willaykuwananchikpaq —nispa.

⁹Ñawpa watakunam Israel casta runakuna Diosta tapukuq rispankuqa niqku kaynata: “Hakuchik qawaqpata” nispanku. Diosmanta willakuqwan kunan suti-chasqanchikta ñawpaqtaqa sutichaqu qawaqwan.

¹⁰Chaynaqa Saulmá sirviententa nirqa:

—Allinmi chay nisqaykiqua, hakuwá —nispa.

Chaynapimá iskayninku rirqaku Diospa runanpa kasqan llaqtaman. ¹¹Llaqtaman riq wichayta richkaspankum tuparurqaku yakuman hamuq sipaskunawan. Paykunatam tapurqaku:

—¿Kaypichu kachkan qawaq? —nispa.

¹²Chaymi sipaskunañataq nirqa:

—Arí, kaypim kachkan ichaqa waklawchapiraqmi tarikun. Utqaymanyá riychik. Payqa hamurqa kunan punchaw animalkunata Diosman moqopi ofrecenapqami. ¹³Chaynaqa llaqtaman chayaruspaykichikyá apurawman maskaychik manaraq moqoman pasakuchkaptin. Chay santuariopim payqa mikunqa. Runakunaqa manam mikunqakuchu pay chayanankama. Paymá Diosman graciasta qonqa chay animalkunapa aychanmanta. Chaymantañam convidoman hamuqkunapas mikunqaku. Chaynaqa pasaychikyá, kunanpunim tarirunkichik —nispa.

¹⁴Chaymi paykuna llaqtaman seqarqaku. Chay llaqtaman yaykuchkaptinkuñam Samuelqa hamuchkasqa paykuna lawman. Payqa lloqsimuchkarqa moqoman rinanpami.

¹⁵Saul chayamunanpaq huk punchaw faltachkaptinraqmi, Samuelta Tayta Dios kaynata nirqa:

¹⁶—Paqarinmi kunan horatapuni Benjamin casta runakunapa allpanman-ta kachamusqayki huk runata. Paytam aceitewan tallispa nombranki Israel runaykunapa kamachiqnin kananpaq. Paymi runaykunata libranqa Filisteá runakunamanta. Runaykunapa mañakuwasqantam uyariykuni —nispa.

¹⁷Chaynaqa Saula Samuel rikuruptinmi Tayta Dios nirqa:

—Paymi chay nisqay runaqa. Paymi runaykunata gobiernanqa —nispa.

¹⁸Chaymi llaqtapa zaguan punkunpiña kachkaptinku Saul asuykuspan Samuelta nirqa: —Ama hina kaspaykiyá reqsiykachillaway qawaqpa wasinta —nispa.

¹⁹Chaymi Samuelñataq nirqa:

—Ñoqam kani, kunanqa hakuchikyá moqoman chaypi mikumunanchik-paq. Paqarin achikyaqmanñam willasqayki tukuy tapuwasqaykita hinaspañam aviasqayki. ²⁰Kimsa punchawña chinkaqa china asnoykikunamantaqa amañña llakikuyñachu, ñam tarirunkuña. Israel casta runakunapa llumpayllaña munasqankuqa kachkan qanwan aylluykikunam —nispá.

²¹Chaymi Saul nirqa:

—¿Imaynataq chayqa kanman? Ñoqaqariki kani Benjamin ayllumanta kaqmi, chay aylluqariki kaniku Israel wakin ayllukunamantapas aslla kaqmi. Chaywanpas ñoqapa familiayqa manam Benjaminpa wakin castankuna hina ancha reqsisqachu. Hinaptinqa ¿imanasqamá chaykunataqa niwanki, taytáy? —nispá.

²²Hinaptinmi Saultawan chay sirviententa Samuel pusaykurqa corredor ukuman hinaspa convidoman riqkunapa chawpinpi allin sitiopi paykunata tiyaykachirqa. Chaypiqa tarikurqaku yaqa kimsa chunka runakunam, ²³Samuelmi yanukuqta nirqa: —Apamuy sapaqla churachisqay aychata —nispá.

²⁴Chaymi yanukuqqa enteron piernan aychata horqoykamuspan Saulman qoykurqa. Hinaptinmi Samuel nirqa:

—Kaytam qampaq sapaqlata churarqani chaynaqa mikuykuyá. Qampaqmá sapaqlata churachirqani kay runakunaman convidasqay punchawpi —nispá.

Chaynapimá chay punchawqa Saul mikurqa Samuelwan. ²⁵Hinaspa moqomanta uraykamurqa llaqtaman hinaptinmi Saulpaq camata alistapurqaku wasipa hawanpi hinaptinmi Saulqa chaypi puñurqa. ²⁶Paqarinnintinmi yaqa achikyaqtaña Saul puñuchkaptinraq Samuel qayarqa:

—Hatariyña avianaypaq —nispá.

Hatariruptinmi Samuelwan kуска lloqsirqaku. ²⁷Llaqtapa cantontaña uraykuchkaptinkum Samuel nirqa Saulta:

—Sirvientekita rimapayay puntachkananpaq —nispá.

sirvienten puntaruptinmi Samuelñataq Saulta nirqa:

—Qamqa suyaykuyraq tumpata. Imam Diospa niwasqantam qanman willanay kachkan —nispá.

Israel runakunapa reynin kananpaq Saulta nombrasqanmanta

10 ¹Samuelmi huk botella aceiteta hapiykuspan Saulpa umanman talliykurqa hinaspa muchaykuspan nirqa:

—Tayta Diosmi kunan nombrasunki Israel runakunapa kamachiqnin kanaykipaq. Qanmi gobiernaspayki libranki muyuriqninpi enemigonkunamanta. Runankuna gobiernanaykipaq Tayta Dios nombrasusqaykitam yachanki kay señalwan: ²Kunan ñoqawan rakinakuruptinchikmi iskay runakunawan tupanki Raquelpa sepulturampa hichpanpi. Chayqariki kachkan Benjamin casta runakunapa allpan Selsa lawpim. Chay iskaynin runakunam nisunki: “Maskasqayki asnokunataqa tarirunkuñam. Taytaykiqa manañam llakikunchu asnokunamantaqa aswanqa qamkunamanta llakikuspa kaynata nichkan: ‘¿Imatataq ruraykullasaq churillaymanta?’ nispá”. ³Chaymanta pasaspam Tabor sutiyoq lugarpi encina sachaman chayarunki, chaypim taripaykamusunki kimsa runakuna. Chay runakunaqa seqanqaku Diosta Betel llaqtapi adoranankupaqmi. Hukninmi kimsa cabrata pusanqa, hukninñataqmi apanqa kimsa tantakunata, hukninpas apanqataqmi huk odre vinota. ⁴Paykunam rimaykususpayki qoykusunki iskay tantata. Chaytaqa chaskikunkimá. ⁵Chaymanta pasaspaykim chayarunki Gabaa sutiyoq Diospa llaqtanman. Chaypim kach-

kan Filistea tropakunapa cuartelnin. Chay llaqtaman yaykuspaykim tuparunki Diosmanta willakuqkunawan. Paykunapa moqomantam achkallaña uraykamuchkanku Diosmanta willakustin. Paykunapa ñawpaqnintañataqmi hamuchkanqa mandolina tocaqkuna, tinya tocaqkuna, qena tocaqkuna hinaspa arpa tocaqkuna. ⁶Chaymi qamtapas Tayta Diospa Espiritun huntaykusuptiki paykuna hinaña qallaykunki Diosmanta willakuyta. Chay ratoqa tikrakurunki huk runamaniñam. ⁷Kay señalkuna hamusuptikiqa atisqaykiman hinayá imatapas ruray, Diosmi yanapasunki. ⁸Chaykuna pasakuruptinmi puntachkanki Gilgal llaqtaman. Chaypi tupaptinchikmi lliw kañana ofrendata ofrecesaq, ofrecesaqtaqmi Dioswan allinlla kasqanchikmanta animal ofrendatapas. Chaynapimá chayamunaykama suyawanki qanchis punchaw hinaptinmi willasqayki imam runanaykita —nispa.

⁹Samuelmanta rakikuykuspan pasakunanpaq Saul muyuriyukuptillanmi paypa sonqonta Dios tikrarurqa hinaptinmi hina chay punchawllapi tukuy chay señalkuna cumplikururqa. ¹⁰Chaymantam Saulqa sirvientenpiwan pasaspa chayarurqaku Gabaa sutiyoq llaqtaman chaymi paykunawan tupanankupaq lloqsimurqa Diosmanta willakuqkuna. Saulmanpas Diospa Espiritun huntaykuptinmi paypas Diosmanta willakuqkunawan kuskaña willakurqa. ¹¹Ñawpaqmanta llapallan reqsiqninkunañataqmi Diosmanta willakuqkunawan willakuqta qawaspanku ninakurqaku kaynata:

—¿Imataq pasarun Cisca churintaqa? ¿Saulpas kasqa Diosmanta willakuqñachus? —nispa.

¹²Chaymi huk kaqnin nirqa:

—¿Pitaq paykunapa tayanqa? —nispa.

Chaymantapunim runakunaqa rimakuqu:

—¿Saulpas kasqa Diosmanta willakuqñachus? —nispa.

¹³Saulqa Diosmanta willakuyta tukuruspanmi moqoman nirqa. ¹⁴Paytawan sirviententam tion tapurqa:

—¿Maytataq rirqankichik? —nispa.

Hinaptinmi Saulñataq nirqa:

—Asnokuna maskaqmi chaymi manaña tarispa Samuelmanña rirqaniku —nispa.

¹⁵Chaymi Saulpa tion nirqa:

—Chaynaqa ama hina kaspaykiyá willaykuway ¿imatataq nimusurqanki Samuelqa? —nispa.

¹⁶Hinaptinmi tionta Saul nirqa:

—Cheqapllatam willaykuwarqaku asnokunaqa ña rikurirusqantaña —nispa.

Ichaqa Samuelpa rimapayasqan imaynam gobiernananmantataq manam imallatapas willarirqachu. ¹⁷Chaymantam Samuel huñunachirqa Israel casta runakunata Mizpa llaqtapi Tayta Diosta adoranankupaq. ¹⁸Chaypim Israelpa mirayninkunata Samuel nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin kaynata: “Israel casta runakunataqa ñoqam horqomurqaykichik Egipto nacionmanta. Qamkunataqa libramurqaykichik Egipto runakunapa makinmantam, libramurqaykichiktaqmi huklaw nacionkunapa munaychakuyninmantapas” nispa. ¹⁹Kunanqariki Diosnikichiktaqmi wischupakuchkankichik, payqa ima sasachakuynikichikpipas hinaspa ima llakikichikpipas yanapaqnichikmi karqa. Ichaqa huk reyaraq mañakuwaspaykichikmi paytaqa wischupakurunkichik. Chaynaqa kunanyá Tayta Diospa qayllanman hamuychik aylluntin hinaspa castantin —nispa.

²⁰Israel llapallan ayllukunata Samuel asuykachiptinmi Benjamin ayllu akllasqa karurqa. ²¹Chaymantam Samuel kamachirqa Benjamin aylluqa castankunaman hina asuykunankupaq. Hinaptinmi Matripa castan akllasqa karurqa. Chay cas-

tamantañataqmi akllasqa karqa Cisca churin Saul chaymi payta maskaspa mana tarirqakuchu. ²²Hinaptinmi huktawan Tayta Diosta tapurqaku:

—¿Chayaramunñachu chay runaqa? —nispa.

Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Payqa cargakunapa qepanpim pakarayachkan —nispa.

²³Paykunañataqmi kallpaspanku chay pakakusqanmanta horqoramurqaku. Runakunapa chawpinpi sayaykuptinmi hatunsu kasqanrayku pipas hombronkamalla hayparqa. ²⁴Chaymi llapallan runakunata Samuel nirqa:

—¿Qawachkankichikchu reynikichikpaq Tayta Diospa akllasqanta? ¡Qamkuna ukupiq manam pipas kanchu pay hinaqa! —nispa.

Hinaptinmi runakuna qaparirqaku:

—¡Kawsachun reyninchik! —nispa.

²⁵Chaymi Samuelqa llaqa runakunaman willayta qallaykurqa imaynam nacionninku gobiernanapaq reglamentokunata. Huk libropi qellqaspanmi churaykurqa Tayta Diospa santuarionpi. Chaymantam Samuelqa llaqa runakunata kamachirqa wasinkuman kutikunankupaq. ²⁶Saulpas kutikurqataqmi Gabaa sutioyq llaqtapi wasinman, paytam compañarqaku peleay yachaq qarikuna. Chay qarikunataqa Diospunim kallpanchaykurqa. ²⁷Ichaqa mana allin runakunam kamirqaku:

—¿Imaynataqsi kay runaqa salvawachwanchik? —nispa.

Manam ima regalollatapas aparqakuchu. Saulmi ichaqa upallakuykuspan mana uyariqpas tukurqachu.

Amon casta runakunata Rey Saul vencerusqanmanta

11 ¹Amon casta runakunapa reynin Nahasmi rirqa Galaad lawpi Jabes llaqtata hinaspan chaypi campamentonta churarqa ichaqa chay llaqtayoy runakunam kaynata nirqaku:

—Contratota ruraptinchikyá ñoqaykuqa kasaqku qamkunapa sirvientekichikña —nispa.

²Hinaptinmi chay Amon casta runakunapa reynin Nahasñataq nirqa:

—Sapakamapa alleq ñawikichikta horqonay kaptinqa allinmi, qamkunawanmi contratota rurasaq. Chayta ruraspayqa munachkani lliw Israel casta runakuna penqayman churaytam —nispa.

³Chaymi Jabes llaqtayoy ancianokunañataq nirqaku:

—Qanchis punchawya suyaykuwayku chaynapi enteron Israel nacionpi willachimunaykupaq. Sichum pipas manaña yanapaqniyku hamuptinqa qampañach kasaqku —nispa.

⁴Chay noticia willakuqkunam chayarurqaku Saulpa *yachasqan Gabaa sutioyq llaqtaman. Chaypi llaqa runakunaman willakuptinkum chaypi llapallan runakuna qapariyllawanña waqarqaku. ⁵Chay ratoñataqmi Saul kutimuchkarqa chakramanta buyeskunata qatirikuspa, paymi nirqa:

—¿Imanasqataq llaqa runakunaqa waqachkanku? —nispa.

Chaymi Saulman willarqaku Jabes llaqtayoy runakunapa noticia apamusqankuta.

⁶Chayta uyariykuptinmi Saulman Diospa Espiritun huntaykurqa hinaptinmi chay ratopi payqa llumpa-llumpa piñakururqa. ⁷Chaymi isqay buyesa hapiykuspan chika-chikanta kuchuparurqa. Hinaspan chay kuchupasqa buyespa partenkunata willakuqkunawan apachirqa enteron Israel nacionman. Chay willakuqkunam kaynata nirqaku:

—Saultawan Samuelta yanapananpaq mana lloqsimuq runapa buyesninkunaqa kayna kuchupasqam kanqa —nispan.

Llapallan runakuna llumpayllataña mancharikuruspankum chulla runa hinalla lloqsirqaku. ⁸Saulmi chay huñunakuq qarikunata yuparqa Bezec llaqtapi. Israel law runakunam karqa kimsa pachak waranqa qarikuna, Juda law runakunañataqmi karqa kimsa chunka waranqa qarikuna. ⁹Chayman hamuq willakuqkunatam Saul nirqa:

—Jabes llaqtapi *yachaqkunata kaynata nimuychik: “Paqarinmi yaqa chawpi punchawta librasqa kankichik” nispa.

Hinaptinmi chay willakuqkuna pasaspanku chayta willamurqaku Jabes llaqtayoqkunaman chaymi paykunaqa kusikuspanku ¹⁰Amon casta runakunapa reynin Nahasta nirqaku:

—Paqarinmi qampa makikiman churakusaqku munasqaykiman hina ñoqaykuman ruranaykipaq —nispa.

¹¹Paqarinninmanmi tropankunata Saul rakirurqa kimsa grupoman hinas-pam manaraq achikyamuchkaptin Amon casta runakunapa campamentonman yaykuruspanku nana-nanaqta wañurachirqaku yaqa chawpi punchawkama. Puchuqkunañataqmi lliw cheqerurqaku. Manam iskayllapas kuskaqa puchurqañachu. ¹²Hinaptinmi wakin runakunañataq Samuelta nirqaku:

—¿Pikunataq nirqa: “¿Yaqachum Saulqa reyninchik kanman?” nispa? ¡Qomwayku chay runakunata wañuchinaykupaq! —nispa.

¹³Chaymi Saulñataq nirqa:

—Kunan punchawqa manam pipas wañunqachu. Kunanqariki Tayta Diosmi libraykuwanchik lliw Israel casta runakunata —nispa.

¹⁴Samuelñataqmi nirqa chaypi llapallan runakunata:

—Hakuchik Gilgal llaqtaman. Chaypiyá Saulpa gobiernonta takyachimusunchik —nispa.

¹⁵Chaymi llapallan runakuna pasarqaku Gilgal llaqtaman. Chaynapimá Tayta Diospa ñawpaqninpi Saulta chaskirqaku paykunapa reynin kananpaq hinaspa Tayta Diosman ofrecerqaku animalkunata, chaykunataqa ofrecerqaku paywan allinlla kasqankumantam. Hinaptinmi Saul llumpayllataña kusikurqa, kusikurqa-kutaqmi Israel casta llapallan runakunapas.

Runakunaman Samuel rimarisqanmanta

12 ¹Chaymantam llapallan Israel casta runakunata Samuel nirqa:

—Yachasqaykichikpi hinam ñoqaqa mana negarqaykichikchu tukuy ima mañakuwasqaykichikta, ñam reytapas qoykuykichikña. ²Kayqayá reynikichik. Payñam tukuy imapipas kamachisunkichik. Ñoqaqa yuyaqnām kani. Churiykunam ichaqa qamkunawan kachkan. Arí, ñoqariki mozo kasqaymantam kunankama qamkunata kamachirqaykichik. ³Kayqayá kaypi kachkani. Sichum pipa bueyesnintapas otaq pipa asnantapas hapikuykuptiyqa otaq pitapas ñakarichiptyyqa otaq pitapas yanqapas-yanqa llakichiptyyqa chaynataq yanqamanta imatapas chaskikuykuspa upa-llakuykuptyyqa kunanyá niwaychik Tayta Diospa ñawpaqninpi hinaspa nombrasqan reypa ñawpaqninpi. Chayna kaptinqa pagapusaqpunim imam debekusqayta —nispa.

⁴Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Qamqa taytáy, manam ñakarichiwarqankikuchu haykapipas, manataqmi yanqapas-yanqqa llakichiwarqankikuchu, manataqmi yanqamantaqa imatapas chaskikurqankichu —nispa.

⁵Hinaptinmi Samuelñataq nirqa:

—Tayta Diosmi testigoyqa aklakusqan reypiwan mana imamantapas culpayoyq tariwasqaykichikmanta —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Ari, chaynapunim taytáy —nispanku.

⁶Samuelqa llapa runakunatam nirqataq:

—Tayta Diosmi akllarqa Moisetawan Aaronta chaymi paykuna ñawpa abuelonchikkunata horqomurqaku Egipto nacionmanta. ⁷Chaynaqa kunanyá anchuykamuychik Tayta Diospa ñawpaqninpi qamkunata rimapayanaypaq. Rimapayasqaykichikqa Tayta Diospa qamkunapaq allinkuna rurasqanmantawan ñawpa abuelonchikkunapaq allinkuna rurasqanmantam. ⁸Jacobmi mirayninkunapiwan ripukurqa Egipto nacionman. Chaypim ñawpa abuelonchikkunaqa ñakarisqankurayku Tayta Diosta qayakurqaku. Hinaptinmi Tayta Diosqa kacharqa Moisetawan Aaronta. Paykunam Egipto nacionmanta abuelonchikkunata horqomuspan kay sitioman churarqa *yachanankupaq. ⁹Ichaqa chay abuelonchikkunaqa karunchakururqakum yupaychasqanchik Tayta Diosmanta hinaptinmi paykunataqa Sisara sutiyoq runapa munaychakuyninmanña qoykurqa. Chay runaqa karqa Hazor llaqtayoq lliw tropakunapa kamachiqninmi. Diosqa qoykurqataqmi Filistea runakunamanpas chaynataq Moab casta runakunamanpas chaynapim paykunaqa ñawpa abuelonchikkunawan pelearqaku. ¹⁰Ichaqa abuelonchikkunam Tayta Diosta qayakuspa nirqaku: “Dios Taytallayku, ñoqaykuqa qanmanta karunchakuruspam huchallikuruniku, Baal sutiyoq taytachakunatawan Astarot sutiyoq mamachakunatañam adorarqaniku. Qamñayá kunanqa enemigoykumanta libraykullawayku, chaynapim ñoqaykuqa qamllataña adorasqaykiku” nispa.

¹¹—Hinaptinmi Tayta Dios kachamurqa Jerobaalta, Baracta, Jefteya hinaspa ñoqa Samueltapas chaynapim enemigoykichikkunamanta librasunaykichikpaq. Hinaptinñam qamkunaqa hawka kawsakurqankichik. ¹²Ichaqa Amonpa mirayninkunapa reynin Nahasta contraykichikpi peleaq hamuqta rikuruspam mañakuwarqankichik huk reyta qonaypaq, yupaychasqanchik Tayta Diospuni reyninchik kachaptinmi huk gobiernaqaraq mañakuwarqankichik. ¹³Chaynaqa kayqayá kaypi kachkan qamkunapa akllakusqaykichik reyqa. Tayta Diosmi qoykusunkichik mañakusqaykichik reyta. ¹⁴Kunanqa Tayta Diosta respetaspayá paytaña adoraychik, payta uyarispayá kasukuychik nisqankunatapas. Yupaychasqanchik Tayta Diosta qatispaqa qamkunapas chaynataq gobiernasuqnichik reypas allinmi kanqa. ¹⁵Ichaqa Tayta Diosta mana uyarispa kamachikuyninkunatapas mana kasukuptikichikqa paymi castigasunkichik, castigasunkichikqa ñawpa abuelonchikkunata hinam.

¹⁶—Chaynaqa kunan suyaspayá qawaychik Tayta Diospa hatu-hatun señal rurasqanta. ¹⁷Yachasqaykichikpi hinam kay trigo rutuy tiempopiqa mana paramunchu. Ichaqa kunanmi Tayta Diosta mañakusaq hinaptinmi pay kachaykamunqa rayokunatawan parata. Chayraqmi cuentata qokuruspa entiendenkichik Tayta Diospa qawasqanman hinaqa chay rey mañakusqaykichikqa llumpay mana allin kasqanta.

¹⁸Samuelmi chaynata rimaruspan qayakurqa Tayta Diosta. Hinaptinmi Tayta Dios chaypunilla kachaykamurqa rayokunatawan parata. Llapa runakunam anchallataña manchakurqaku Tayta Diostawan Samuelta. ¹⁹Chayraykum llapallan runakuna Samuelta nirqaku:

—Ama wañurunaykupaqyá kay sirvientekikunapaq mañapuwayku yupaychasqanchik Tayta Diosta. Ari, huchasapallaña kachkasapas aswanraqmi huchallikuruniku reyniyoq kanaykupaq mañakuspayku —nispa.

²⁰Chaymi Samuelñataq nirqa:

—Amayá manchakuychikchu, cheqaptam qamkunaqa kay hatun mana allinta ruraranichik. Ichaqa Tayta Diosmantaqa amayá karunchakuychikchu, tukuy sonqoykichikwanyá

payta adoraychik. ²¹ Amayá mana valeq taytachakunamanqa hapipakuychikchu, chaykunaqa mana valeq kasqanraykum mana yanapasunkichikmanchu nitaq librasunkichikmanchu. ²² Tayta Diosmi ichaqa hatun sutinrayku runankunataqa mana saquesunkichikchu. Payqariki runankunaña kanaykichiktam munarqa. ²³ Arí, ñoqaqa mañapusqaykichikmi Tayta Diosta, mana chayta ruraspayqa paypa contranpich huchallikuyman. Chaynaqa paypuniyá librawachun contranpi huchallikunaymanta. Ñoqaqa yachachisqaykichikmi imaynam allin sumaq kawsakuyta. ²⁴ Qamkunaqa Tayta Diosta respetaspayá payta adoraychik. Chaytaqa ruraychik cheqap sonqowanyá. Amayá qonqaruychikchu imapas tukuy allinkuna qamkunapq rurasqantaqa. ²⁵ Sichum mana allinllapi kawsaspaqa chinkachisqam kankichik, hina chinkachisqataqmi kanqa reynikichikpas.

Filistea runakunawan guerrapi peleasqankumanta

13 ¹ Israel nacionpi Saul gobiernayta qallaykuspanqa karqa yuyayniyoq runañam, chay nacionpim gobiernarqa iskay wata. ² Israel casta runakunamantam akllaykurqa kimsa waranqa soldadokunata, chay soldadokunamantam kikin Saulwan qeparqa iskay waranqa soldadokuna, paykunaqa qeparqa Micmas llaqtapim chaynataq Betel llaqta law moqopim. Waranqa soldadokunañataqmi qeparqa Jonatanwan, paykunaqa qeparqa Benjamin ayllupa allpan Gabaa llaqtapim. Puchuq runakunañataqmi Saul aviarurqa wasinkuman ripukunankupa. ³ Gabaa llaqta lawpi Filistea tropakunapa cuartelnintam Jonatan vencerurqa, chaytam wakin Filistea runakunañataq yacharurqaku. Hinaptinmi Saul tocachirqa cornetakunata enteron Israel nacionpi, tocachirqaqa Hebreo casta runakuna llapallanku uyarinankupaqmi.

⁴ Llapallan Israel casta runakunam yacharurqaku Saulqa Filistea tropakunapa cuartelninpi vencerusqanta. Yacharurqakutaqmi chay Filistea runakunaqa paykunata cheqnipakurusqankutapas. Chayraykum Saulqa tropankunawan huñunakurqa Gilgal llaqtapi.

⁵ Filistea runakunapas huñunakururqakumá Israel runakunawan peleanankupa. Guerapapq carretakunam Filistea runakunapa kapurqa kimsa chunka waranqa, kapurqataqmi soqta waranqa sillakuq soldadokunapas. Chaki-puri soldadokunañataqmi karqa mana yupay atina aqo hinaña. Filistea runakunamá Micmas llaqtaman rispanku chaypi sayachirqaku campamentonkuta, sayachirqakuqa Bet-aven llaqtapa intipa qespimunan lawninpim.

⁶ Israel runakunam llumpay sasachakuypi rikurirurqaku Filistea runakuna ñakarichiptin chaymi machaykunapi, uchkukunapi, qaqakunapi, yarqakunapi hinaspa chakisqa pozokunapi pakakurqaku. ⁷ Wakin Hebreo casta runakunañataqmi Jordan Mayuta chimparuspa pasakurqaku Gad ayllupa allpan lawman chaynataq Galaad lawmanpas. Saulmi ichaqa qeparurqa hina Gilgal llaqtallapi, tropankunañataqmi qatirqa llumpay manchakuyllawanña. ⁸ Chaypim Saulqa suyarqa qanchis punchawpuni Samuelpa nisqanman hina. Ichaqa Samuelmi mana chayamurqachu Gilgal llaqtaman chaymi runakunaqa ripukuytaña qallaykurqaku. ⁹ Chaymi runakunata Saul kamachirqa:

—Animalkunata apamuwaychik Tayta Diosman kañaspa ofrecenaypaq. Apamuwaychiktaq paywan allinlla kasqanchikpaq ofrecena animalkunatapas. Chaynapimá kikinpuni chay animalkunata ofrecespan lliwta kañarqa. ¹⁰ Chay ofrecesqanta tukuykuptillanmi chayaramurqa Samuel. Chaymi Saulñataq lloqsirqa Samuelta rimaykuspan chaskiykunanpaq. ¹¹ Ichaqa Samuelmi nirqa:

—¿Imataqa kayta rurarunki? —nispa.

Hinaptinmi Saulñataq nirqa:

—Runakunam ripukuytaña qallaykurqa, qampas niwasqayki punchawpiqa manataqmi chayamurqankichu. Filistea runakunam Micmas llaqtapi huñunakurunku. ¹²Chaymi piensarqani: “Tayta Diospa favorninta manaraq mañakuchkaptiychá Filistea runakunaqa uraykamuspa Gilgal llaqtapi peleowan hapiruwanta” nispay. Chaymi mana munastinpas kikiyña animalkunata ofrecespay Tayta Diospaq kañapuchkarqani —nispa.

¹³Hinaptinmi Samuelñataq nirqa:

—¡Loco hinam kaytaqa rurarunki! Sichum kasukuwaq karqa Tayta Diospa kamachisusqaykita hinaptinqa paymi cheqapta takyachinman karqa Israel nacionpi gobiernoykita chaynapi wiñaypaq kananpaq. ¹⁴Kunanmi ichaqa kay gobiernoykiqa chaylla tukurunqa. Tayta Diosmi maskanqa paypa agradonpaq kaq runata hinaspa paytaña churanqa runakunata kamachinanpaq. Qamqariki manam kasukurqankichu imam kamachisusqaykita —nispa.

¹⁵Chaymantam Samuelqa pasakurqa Gilgal llaqtamanta. Wakin tropakunañataqmi Saula qatirqa guerrapi hapinakamunankupaq. Chay Gilgal llaqtamanta lloqsispamá chayarurqaku Benjamin ayllupa allpanpi Gabaa llaqtaman. Chaypim Saul yuparqa compañaqnin tropakunata. Chay yupasqan tropakunaqa karqa soqta pachak qarikunam.

¹⁶Saulqa churin Jonatanwanmi qeparurqa Benjamin ayllupa allpan Gabaa llaqtapi. Paykunawantaqmi tropakunapas chaypi quedarqa. Filistea runakunañataqmi samarurqaku Micmas llaqta lawpi. ¹⁷Chaymi Filistea runakunapa campamentonmanta lloqsirqa kimsa grupo salteačkuna. Huknin grupom lloqsirqa Sual law Ofra sutiyoq llaqtaman. ¹⁸Huknin grupoñataqmi pasarqa Bet-horon llaqta lawman, kimsa kaq tropañataqmi pasarqa Zeboim sutiyoq qechwa law qawarina orqoman, chay orqoqa qawachkan chunniq lawmanmi.

¹⁹Israel lliw nacionpim huk herrerollapas mana tarikurqachu. Filistea runakunam nirqa:

—Hebreo casta runakunaqa amam ruranqakuchu espadatapas nitaq lanzatapas —nispa.

²⁰Chaynapim llapallan Israel casta runakunaqa Filistea runakunamanña apačku yapuna rejankuta, lampankuta, hachankuta hinaspa piconkutapas. Aparqakuqa chaypi afilachimunankupaqmi. ²¹Lampatawan rejatam afilačku yaqa media onza qollqemanta. ²²Guerrapi peleananku punchaw chayaramuptinqa Saulwan hinaspa churin Jonatanwan kaq soldadokunapaqa manam karqachu espadanku nitaq lanzankupas, kaspaqa-karqa Saullapam hinaspa churin Jonatanllapam. ²³Huknin grupo Filistea tropakunañataqmi hichparamurqa Micmas llaqtapa qasankama.

Mana manchakuspa Jonatanpa imam rurasqanmanta

14 ¹Huk punchawmi Saulpa churin Jonatan arman apaq soldadota nirqa:

—Chimparuspayá waklaw chimpani tarikuq Filistea tropakunata atacaramusunchik —nispa.

Jonatanqa manam taytanmanqa willarqachu chay piensasqantaqa. ²Saulmi tiyachkarqa Gabaa llaqtapa colindanpi kaq granado sachapa ukunpi. Paywantaqmi kachkarqa soqta pachak soldadokunapas. ³Tayta Diospa sacerdotenmi karqa Ahitobpa churin Ahias, payqa sacerdotepa hinakunan *efodwan churakusqam kachkarqa. Ahiasqa karqa Icabodpa sobrinonmi, Icabodñataqmi karqa Finespa churin, Finesñataqmi karqa Eliyqa churin, chay Eliyqariki Silo llaqtapi sacerdotem karqa.

Runakunaqa manam yacharqakuchu Jonatanpa pasakusqantaqa. ⁴Jonatanmá Filistea tropakunapa kasqanman chayaypi rirqa. Chay pasay munasqan wayqopim kaylaw-waklawpi tarikurqa suytu qaqakuna. Chay huknin qaqapa sutinmi karqa Boses, hukninpa sutinñataqmi karqa Sene.

⁵Huknin suytu qaqam karqa Micmas llaqtapa chimpan norte lawpi. Hukninñataq-mi karqa Gabaa llaqtapa chimpan surlawpi. ⁶Arman apaq soldadotam Jonatan nirqa:

—Chimparusunchikyá chay mana señalasqa Filistea tropakunapa kasqanman. Ichapas Tayta Diosqa yanapaykuwachwanchik. Paypa yanapakuyninwanqa pipas vencerunmanmi achka runawanpas otaq aslla runawanpas —nispa.

⁷Hinaptinmi arman apaq soldadoñataq nirqa:

—Taytáy, tanteasqaykiman hinayá lliwta ruray. Ñoqaqa listom kachkani tukuy rurasqaykipi yanapanaypaq —nispa.

⁸Hinaptinmi Jonatanñataq nirqa:

—Chaynaqa uyariwayá, wak runakunapa kasqanman chimparuspan paykunawan rikuykachikusunchik. ⁹Sichum paykuna niwasunchik: “Suyaykuwayku qamkunapa kasqaykichikman uraykamunaykukama” nispa hinaptinqa paykunapa kasqanman mana seqaspam maymi kasqallanchikpi sayasunchik. ¹⁰Ichaga sichum paykuna qayamuwasunchik: “Seqamuychik” nispa hinaptinqa seqasunpunim. Chay señalanmi yachasunchik vencenanchikpaq Tayta Diosqa yanapawasqanchikta —nispa.

¹¹Iskayninkumá rikuriykuraku Filistea tropakunaman. Filistea runakunam nirqa:

—Kayqayá Hebreo casta runakunaqa lloqsimuchkankuña pakakusqanku uchkukunamanta —nispa.

¹²Jonatantawan arman apaq soldadotamá qayarqaku:

—iSeqamuychik kay ñoqaykupa kasqaykuman! ¡Peleaytam yachachisqaykiku! —nispa.

Chaymi arman apaqta Jonatan nirqa:

—Seqamuy qepayta, paykunataqa Tayta Diosmi Israel casta runakunaman qoykuwanchik —nispa.

¹³Jonatanmi tawanpakuykuspanña seqarqa, arman apaqpas qepantam qatirqa. Ene-migonkunata Jonatan wichirichimuptinmi qepan riq arman apaqñataq wichimuqkunata wañuchirqa. ¹⁴Chay enemigonkunata wañuchiya qallaykuspankum manapas parten chakrapi Jonatanwan arman apaq wañurachirqaku yaqa iskay chunka runakunata.

¹⁵Hinaptinmi campamentopi tarikuf Filistea runakuna mancharisqallaña karqaku.

Chayna llumpay mancharisqam tarikurqaku chakrapi kaqkunapas. Llumpay manchakuyimi yaykururqa tropakunamanpas chaynataq salteaq riq soldadokunamanpas. Aswan mancharisqaraqmi chay runakunaqa rikurirurqaku huk temblor chay punchawpi pasaruptin.

¹⁶Qawananpaq churasqan Saulpa soldadonkunapas rikururqam Filistea tropakunaqa achkallaña kaynaman-waknaman ayqekuchkaqta, chay qawaq soldadokunam kachkarqaku Benjamin ayllupa allpan Gabaa sutiyoq llaqtapi.

¹⁷Chaymi compañaqnin tropanta Saul nirqa:

—Chaylla listata pasaychik, pikunam mana kaypi kasqanta yachananchikpaq —nispa.

Chaymi listata pasaruptinku Jonatanwan arman apaq soldado mana chaypichu kasqa. ¹⁸Hinaptinmi Ahiasta Saul nirqa:

—Diospa baulninta apamuy —nispa.

Chay punchawmi Diospa baulninqa tarikurqa Israel runakuna ukupi. ¹⁹Ichaga sacerdotewan Saul rimachkaptinmi Filistea tropakunapa campamentonpi chaqwakunaqa aswan-aswan mirarurqa chaymi sacerdoteta Saul nirqa:

—Amaña apamuyñachu —nispa.

²⁰Hinaspan Saulqa lliw tropankunata huñuruspan kallparqaku enemigonkupa kasqanman. Llumpay pantay kasqanraykum Filistea tropakunaqa kikinkupuraña wañuchinakuyta qallaykuspanku lliw tukunakururqaku. ²¹Ñawpaqmantaraq

Filistea runakunawan *yachaq Hebreo casta runakunapas paykunawanmi rirqaku guerrapi yanapamunankupaq. Ichaqa paykunaqa Saulpa hinaspas Jonatanpa pusasqan Israel tropakunamanñam hukllawakururqaku. ²²Efrain Orqokunapi pakakuq llapallan Israel runakunapas Filistea runakuna lluptikusqankuta uyariruspankum qatirqaku peleanankupaq. ²³Chay peleom chayarurqa Bet-aven llaqtakama. Chay-natamá Israel casta runakunata Tayta Dios libraykurqa chay punchawpi.

Saulpa juramento rurasqanmanta

²⁴Ichaqa chay punchawmi lliw Israel runakuna llumpay sasachakuypi tarikurqaku. Manamá pipas ima mikuyllatapas malliykurqakuchu. Saulmi llapa runakunata jurachirqa kaynata:

—Tardeykuqkamam ama pipas mikunqachu enemigoykunata vengakunaykama. Sichum pipas mikuruspaqa ñakasqam kanqa —nispa.

²⁵Saulpa llapallan tropankunam chayarurqa monteman, chay montepim miel tarikurqa pampakunapi. ²⁶Llapa runakuna monteman yaykuruptinmi mielqa puririchkasqa, ichaqa chay juramentota manchakuspankum mana malliyllapas-malliykurqakuchu. ²⁷Jonatanqa manam uyarirqachu tropankunata taytan jurachisqantaqa chaymi kaspi apasqanpa puntanwan mielta tupqeykuspa soqoykurqa chaymi ñawinpas sumaqtaraq qawarikururqa. ²⁸Ichaqa huknin soldadonmi payta nirqa:

—Taytaykim llapa tropata jurachiwarqaku pipas kunan punchawpi imallapas mikuqqa ñakasqa kananpaq. Chayraykumá runakunapas llumpay pisipasqaña kachkanku —nispa.

²⁹Hinaptinmi Jonatanñataq nirqa:

—Taytayqa nacionninchikta churarun huk sasachakuyman. Qawawasqaykiman hinam ñawillaypas allintaraq qawarikurun kay mielta malliykuptiy. ³⁰Maynataraq runanchik-kunaqa kallpanchakuykunman karqa enemigonchikkunamanta qechusqanchikta kunan mikuykuspaqa. ¡Maychikataraq Filistea runakunataqa wañurachichwan karqa! —nispa.

³¹Chay punchawmi Israel runakuna vencerurqaku Filistea runakunata. Pelearqakum Micmas llaqtamanta qallaykuspa Ajalon llaqtapi tukunankukama. Israel tropakunam ichaqa llumpay pisipasqaña tarikurqaku. ³²Pawaykuspankum enemigomanta qechusqankuta hapikurqaku: ovejakunata hinaspas hatunpas-taksapas vaca-torokunata, pampapi wañurachispankum aychata mikururqaku yawarnintinta. ³³Ichaqa wakin runakunam Saulman willaykamurqaku:

—Runakunam Tayta Diospa contranpi huchallikuchkanku, paykunaqa aychatam yawarnintinta mikukuchkanku —nispa.

Hinaptinmi Saul nirqa:

—¡Qamkunaga kankichik mana kasukuq runakunam! Tanqamuychik kayman huk hatun rumita ³⁴hinaspayá kallpaspaykichik runakunata nimuychik: “Aychata yawarnintinta mikuspa Tayta Diospa contranpi ama huchallikunaykichikpaqyá sapakama apamuychik toroykichikta otaq ovejaykichikta chaynapi kikikichik nakaspa mikunaykichikpaq” nispa.

Chay tardepunim sapakama apamurqaku bueyesninkuta chaypi nakanankupaq. ³⁵Saulñataqmi Tayta Diospaq perqarqa huk altarta, chay altarmi karqa Saulpa puntallaraq perqasqan. ³⁶Saulmi nirqa:

—Kunan tutayá hakuchik urayta hinaspayá Filistea runakunapa contranpi pe-leamuspa tukuy imankuta qechumusun achikyanankama. Amamá chullallatapas puchuchisunchu kawsaqtaga —nispa.

Hinaptinmi llapallanku nirqaku:

—Tanteasqaykiman hinayá lliwta ruray —nispa.

Hinaptinmi sacerdoteñataq nirqa:

—Puntataqa Diostayá tapusunchik —nispa.

³⁷Hinaptinmi Tayta Diosta Saul tapurqa:

—Taytáy ¿risaqkuchu Filistea runakuna wañuchiq icha manachu? ¿Yaqachum Israel runakuna paykunata venceramuymanku? —nispa.

Ichaqa Tayta Diosqa manam imallatapas chay punchawpiqa nirqachu. ³⁸Chay-raykum Saul nirqa:

—Asuykamuychik kayman tropakunapa lliw kamachiqninkuna hinaptinyá yachasunchik kunanqa imam huchanchik kasqanmanta. ³⁹iKunanmi ñoqa jurani Israel runakuna salvaq Tayta Diosrayku, chay huchallikuq runaqa churiy Jonatanña kaspapas wañunqapunim! —nispa.

Hinaptinmi llapallan runakuna upallalla karqaku. ⁴⁰Chaymi llapallan Israel runakunata Saul nirqa:

—Llapallaykichik chaylawpi sayaykuychik, ñoqañataq churiy Jonatanwan kay-lawpi sayaykusaqku —nispa.

Chaymi runakunañataq nirqaku:

—Taytáy, tanteasqaykiman hinayá ruray —nispanku.

⁴¹Hinaptinmi Saulñataq Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta nirqa:

—¿Imanasqataq kay sirvientekimanqa mana rimariwankichu kunan punchaw-qa? Ñoqa otaq churiy huchallikuruptinqa suerteta qawaptiykuyá lloqsirachiy Urim sutiyoq suerteta. Sichum Israel runakuna huchallikuruptinqa suerteta qawaptiykuyá lloqsirachiy Tumim sutiyoq suerteta —nispa.

Hinaptinmi chay suerteqa wichiylurqa Jonatanpa hinaspa Saulpa contranpi chaymi wakin runakunaqa karqa mana huchayoq. ⁴²Saulmi nirqa:

—Kunanñataq suerteyaychik ñoqachus otaq churiy Jonatanchus huchayoq kas-qayku yachanaykichikpaq —nispa.

Hinaptinmi Jonatanman tuparurqa ⁴³chaymi churin Jonatanta Saul tapurqa:

—Willaykuwayá imam rurasqaykita —nispa.

Chaymi Jonatan kaynata nirqa:

—Apamusqay kaspipa puntanwanmi malliykurqani mielta ¿chayraykuchum wañusaq? —nispa.

⁴⁴Chaymi Saulñataq nirqa:

—Jonatán iDiosyá llumpa-llumpayta castigawachun sichum qam mana wañup-tikiqa! —nispa.

⁴⁵Hinaptinmi runakunañataq Saulta nirqa:

—iManam Jonatanqa wañunmanchu! iPayqariki llapallanchik Israel runaku-natam libraykuwanchik! Kawsaq Tayta Diosraykum juraniku: Jonatanpaqa huk chukchallanpas manam pampamanqa wichinqachu. Payqa libraykuwarqanchik Diospa yanapakuyninwanmi —nispa.

Chaynapimá wañunanmanta Jonatanta librarurqaku llaqa runakuna. ⁴⁶Saulpas manañam qatirqañachu Filistea runakunata chaymi Filistea runakunaqa ripukur-qaku maymi *yachanankumanña.

⁴⁷Chaynatamá Israel runakunapa reynin kaspan Saulqa gobiernonta takyachirqa, guerrapim pelearqa muyuriqninpi enemigonkunawan, pelearqamá Moab casta ru-nakunawan, Amonpa mirayninkunawan, Edom casta runakunawan, Soba nacionpa

reyninkunawan hinaspa Filistea runakunawan. Maymanña peleaq lloqsispapas Saulqa vencemupunim. ⁴⁸Huk kutipipas tropata huñukuruspanmi vencerurqa Amalec casta runakunata, chaynapimá payqa Israel runakunata librarurqa llaqa salteaqkunamanta.

⁴⁹Saulpa qari churinkunam karqa: Jonatan, Isui hinaspa Malquisua. Iskaynin warmi churinkunañataqmi karqa: Merabwan Mical. Merabqa karqa Micalpa mayorninmi.

⁵⁰Saulpa warminñataqmi karqa Ahinoam, payqa karqa Ahimaaspa churinmi. Llaqa tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa Abner. Abnerqa karqa Saulpa tion Nerpa churinmi. ⁵¹Saulpa taytan Ciswan Abnerpa taytan Nerqa karqaku Abielpa churinkunam.

⁵²Rey Saulpa tukuy tiempo kawsanankamam Filistea runakunawan guerra llum-payllaña karqa chaymi Saulqa siemprepuni huñuq kallpasapa valeroso qarikunata

Rey Saula Tayta Dios wischupakusqanmanta

15 ¹⁻²Huk punchawmi Saula Samuel nirqa:

—Tayta Diosmi kachamuwarqa Israel runakunapa reyninpaq aceitewan tallispa qamta nombranaypaq. Chaynaqa uyariyá Llapallan Kamachiq Tayta Diospa imam nisusqaykita: “Israel runakuna Egipto nacionmanta hamuchkaptinkum paykunapa contranpi sayarirqa Amalec casta runakuna chayraykum paykunata castigasaq. ³Chaynaqa rispayá Amalec casta runakunata wañuchimuy. Tukuy imantintam paykunataqa chinkachimunkichik. Amam paykunataqa puchuchinkichikchu. Wañuchinkim qarikunata, warmikunata, warmakunata chaynataq ñuñuq wawakunatapas. Wañuchimunkimá vacakunatapas, ovejakunatapas, camellokunatapas chaynataq asnokunatapas” nispa.

⁴Chaynapimá Saulqa qayachimurqa llaqa runakunata hinaspa yuparqa Telaim llaqta lawpi. Chaki-puri tropakunam karqa iskay pachak waranqa runakuna, Juda casta runakunañataqmi karqa chunka waranqa qarikuna. ⁵Chaymantam Saulqa pasarqa Amalec runakunapa *yachanan llaqtaman hinaspa pakakururqa wayqopi. ⁶Chaymantam Saulqa chaypi yachaq Cain casta runakunata nirqa:

—Kaymanta lloqsispa karuman ripukuychik. Amalec runakunawan kуска kaptikichikqa paykunatawan kuskatam chinkarachikikuman. Qamkunaqariki llakipayarirqankichikmi Israelpa llapallan mirayninkunata Egipto nacionmanta hamuptinku —nispa.

Chaynapimá Cain casta runakunaqa rakikururqaku Amalec casta runakunamanta. ⁷Hinaptinmi Saulqa Amalec casta runakunata vencerurqa Havila lawmanta qallaykuspa Shur sutiyoq lawkama otaq Egipto nacionman yaykunakama. ⁸Saulmi presocharurqa Amalec casta runakunapa reynin Agagta hinaspa chay reypa tropankunatañataq espadawan llapachallanta wañurachirqaku. ⁹Ichaqa Saulmi tropankunapiwan puchuykachispa Rey Agagta mana wañuchirqakuchu, manataqmi wañuchirqakuchu allinnin ovejakunatapas, allinnin torokunatapas, poqosqa malta torokunatapas hinaspa allinnin malta carnerokunatapas. Manataqmi chinkachirqakuchu allinnin kaqkunataqa. Mana valeq kaqkunatam ichaqa wañuchirqaku hinaspapas chinkachirqaku.

¹⁰Chaymi Samuelta Tayta Dios nirqa:

¹¹—Pesakunim Saula reypaq churasqaymanta. Payqa ñoqamanta karunchakuruspanmi mana cumplinchu imapas kamachisqaykunata —nispa.

Chay nisqanwanmi Samuel llakikururqa hinaspa Tayta Diosta mañakurqa tukuy tuta. ¹²Paqarinnintin punchawtam Samuel hatarirqa tutapayta Saulwan tupanankupaq. Ichaqa Samuelmanmi willaykurqaku:

—Saulqa Carmel sutiyoq sitionanmi pasakun, chaypim allin reqsisqa kananpaq huk saywata hatarirachin, chaymantañataqmi muyuriykuspan kutikun Gilgal llaqtaman —nispa.

¹³ Saulpa kasqanman Samuelqa pasaptinmi payta nirqa:

—iTayta Diosyá bendecisunki taytáy! Ñoqaqa ñam ruraramuniña Tayta Diospa kamachiwaspanta —nispa.

¹⁴ Chaymi Samuelñataq nirqa:

—Hinaptinga ¿imanasqataq uyarichkani ovejakunapa waqayninta hinaspa to-rokunapa qaparkachaspanta? —nispa.

¹⁵ Chaymi Saulñataq nirqa:

—Amalec casta runakunapa kasqanmantam runakuna aparamunku. Paykunam allinnin ovejakunatawan allinnin vacakunata puchuchirqaku chaynapi yupaychasqanchik Tayta Diosman ofrecespa kañapunapaq. Wakiqnintam ichaqa lliwta chinkarachimuniku —nispa.

¹⁶ Hinaptinmi Samuel nirqa Saulta:

—iUpallaykuyraq! Kunanmi willasqayki chisi tuta imam Tayta Diospa niwasqanta —nispa.

Chaymi Saulñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

¹⁷ Hinaptinmi Samuel nirqa:

—Mana valeppaq kikikita hapikuchkaspapas qamqa karunki Israel ayllukunapa kamachiqninraqmi. Tayta Diospunim nombrasurqanki Israel casta runakunapa reynin kanaykipaq. ¹⁸ Chaymi Tayta Diosqa kachasurqanki chay huchasapa Amalec casta runakunawan peleaspa chinkachimunaykipaq. ¹⁹ Hinaptinga ¿imanasqamá Tayta Diospa kamachisusqaykitapaq manaqa kasukurqankichu? ¿Imanasqamá Tayta Diospa mana gustasqantaqa rurarunki enemigopa imanmanpas pawakuykuspaga? —nispa.

²⁰ Chaymi Samuelta Saul nirqa:

—Ñoqaqa kasukurqanim Tayta Diospa kamachiwaspantaqa. Ruramurqanim paypa imam niwasqanta. Chaymiki Amalec runakunapa reynin Agagtapas presota pusamurqani, chinkachimurqanitaqmi llapallan Amalec casta runakunatapas.

²¹ Tropaykunam ichaqa hapikuykurqa chinkachinapaq kaq allinnin ovejakunata hinaspa vacakunata. Arí, chaytaqa puchuykachirqaku yupaychasqanchik Tayta Diosman Gilgal llaqtapi ofrecenapaqmi —nispa.

²² Chaymi Samuel nirqa:

Imamantapas llalliriqtaqa Tayta Diosqa munan
manam animalkuna ofrecenatachu
nitaq animalkunata wañuchispa kañapunatachu,
nisqan kasukunatam payqa munan.

Animal ofrendakunamantapas
carnerokunapa wiranmantapas
aswan allinqa payta kasukuymi,
aswan allinqa payta uyariymi.

²³ Adivinay llumpay hucha hinam

Tayta Diospa contranpi hoqarikuyqa.

Taytachakuna adoray hucha hinam

Tayta Diosta mana kasukuyqa.

Saul, paypa kamachisusqaykitam yanqacharqanki.

Paypas rey kaynikimantam qarqorusunki.

²⁴Chaymi Saulñataq nirqa:

—Ari, huchallikurunim. Manam kasukurqanichu Tayta Diospa kamachiwas-qantaqa nitaq qampa niwasqaykikunatapas. Runakunata manchakuspaymi paykunapa mañakusqanta kasurqani. ²⁵Ichaqa ama hina kaspaykiyá chay huchay-manta pampachaykullaway, kutiraysillawayá Tayta Diosta adoranaypaq —nispa.

²⁶Chaymi Samuelñataq nirqa:

—Manam qanwanqa kutiymanchu. Qamqa yanqacharqankim Tayta Diospa kamachisusqaykita chaymi paypas qarqorusunki Israel runakunapa reynin manaña kanaykipaq —nispa.

²⁷Chaymi pasakunanpaq Samuel muyuriyuptin paypa capanpa puntanta Saul hapikururqa hinaptinmi chay capa llikikururqa. ²⁸Hinaptinmi Saula Samuel nirqa:

—Kaynatam Tayta Dios llikirun Israel nacionpi gobiernoykita. Qanmantam qechurusunki runamasikimanña qoykunapaq. Payqa qanmantaqa allin runam. ²⁹Israel runakunapa alabanan Diosqa manam llullakunchu, manataqmi payqa imamantapas wanakunmanchu, payqa manam runallachu wanakunanpaqqa —nispa.

³⁰Hinaptinmi Saulñataq nirqa:

—Huchallikurunim ñoqaqa. Ichaqa ama hina kaspaykiyá Israel runakunapa ancianonkunapa ñawpaqninpiwan llapa runakunapa ñawpaqninpi ñawpaqta hinalla kunanpas reyta hina respetaway. Chaynaqa ñoqawanyá kutirisun yupay-chasqanchik Tayta Diosta adoramunaypaq —nispa.

³¹Chaymi Samuel kutirqa Saulwan hinaptinmi Saulñataq Tayta Diosta adorarqa. ³²Samuelmi runakunata kamachirqa:

—Pusamuwaychik Amalec casta runakunapa reynin Agagta —nispa.

Agagñataqmi qewikachastin hamurqa Samuelpa kasqanman kaynata piensastin:

—Cheqaptapunim pasarunña rabiawan wañuchinakuyqa —nispa.

³³Ichaqa Samuelmi nirqa:

—Espadaykiwanmi wañuchirqanki achkallaña mamakunapa wawankunata. Chaynapunim mamaykipas kanqa manaña wawayoq —nispa.

Chaynata rimariykuspanmi Agagta wañurachispan chika-chikanta kuchuparurqa Tayta Diospa ñawpaqninpi. Chaynatam Samuel rurarurqa Gilgal llaqtapi.

³⁴Chaymantam Samuelqa pasakurqa Rama llaqtaman hinaptinmi Saulñataq ripukurqa Gabaa llaqtapi wasinman. ³⁵Samuelmi wañukunan punchawkama manaña rikurqañachu Saula. Tayta Diosmi pesakurqa Israel runakunapa reynin kananpaq Saul churasqanmanta chayraykum Samuelqa Saulmanta llumpayta waqarqa.

Rey kananpaq David nombrasqa kasqanmanta

16 ¹Samueltam Tayta Dios kaynata nirqa:

—¿Haykapikamataq Saulmanta waqanki? Ñoqaqa qarqoruniñam Israel runakunapa reynin manaña kananpaq. Hatarispaykiyá waqrachamanta bote-llyakiman aceiteta huntachiy. Ñoqam munachkani Belen llaqtayoy Isai sutiyoq runapa wasin rinaykita. Paypa huknin churintam akllaruniña rey kananpaq.

²Chaymi Samuelñataq nirqa:

—¿Imaynataq risaqa? ¡Saul yacharuspanqariki wañurachiwanqach! —nispa.

Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Malta vacata pusarikuspáyá nimuy: “Kay malta vacata Tayta Diosman ofre-
ceqmi richkani” nispa.

³Hinaspayá chay animal ofrecewanaykipa kasqanman pusaytaq Isai sutiyoq runata. Ñoqam nisqayki imam ruranaykita, ñoqapa reqsichisqaytam aceitewan tallispa nombRanki rey kananpaq —nispa.

⁴Chaynapimá Samuelqa lliwta rurarqa Tayta Diospa kamachisqanman hina. Belen llaqtaman Samuel chayaruptinmi chay llaqtayoq autoridadkuna payta chas-kinankupaq mancharisqallaña lloqsimurqaku hinaspa tapurqaku:

—¿Allinpaqchu hamuchkanki taytáy? —nispa.

⁵Chaymi Samuelñataq nirqa:

—Arí, allinpaqmi, hamuchkaniqa Tayta Diosman animalta ofreceqmi. Chaynaqa qamkunapas Diosman asuykunaykichikpaqyá alistakuspa ñoqawan riychik animalta ofrecenapaq —nispa.

Diosman asuykunankupaq Isaitawan churinkunata Samuel alistaruspami qayarqa animalta ofrecenankupaq. ⁶Paykuna chayaramuptinmi Samuel qawarqa Isaipa churin Eliabta hinaspa piensarqa:

—Segurom kay qaripuni rey kananpaq Tayta Diospa nombrasqanqa —nispa.

⁷Ichaqa Tayta Diosmi Samuelta nirqa:

—Amayá allin rikchaynillantachu qawayqa nitaq sayaynillantachu. Paytaqa manam munanichu. Runapa qawasqanqa manam ñoqapa qawasqay hinachu. Runaqa qawan hawallantam, ñoqam ichaqa qawani sonqonta —nispa.

⁸Chaymantam Isaiqa qayarqa Abinadab sutiyoq huknin churintaña hinaspa asuykachirqa Samuelman. Hinaptinmi Samuelñataq nirqa:

—Manam paychu Tayta Diospa akllasqanqa —nispa.

⁹Chaymantam Isaiqa asuykachirqa Sama sutiyoq churintaña hinaptinmi Samuel nirqa:

—Manam paychu Tayta Diospa akllasqanqa —nispa.

¹⁰Isaimá asuykachirqa qanchis churinkunata hinaptinmi Samuelñataq nirqa:

—Kay churikikunataqa manam Tayta Diosqa akllarqachu —nispa.

¹¹Chaymantam Samuelqa Isaita tapurqa:

—¿Kayllachu churikikuna? —nispa.

Hinaptinmi Isaiñataq nirqa:

—Kachkanraqmi sullka kaq, payqa oveja michiqmi —nispa.

Chaymi Samuel nirqa:

—Qayachimuy payta. Manaraq pay chayamuptinqa, manam tiyachwanchu mikunanchikpaq —nispa.

¹²Tayta Isai kamachikuptinmá qayamurqaku. Chay warmaqa kasqa sumaq paqo chukchayoq allin rikchayniyoq buen-mozom.

Hinaptinmi Samuelta Tayta Dios nirqa:

—Paymi, chaynaqa aceitewan tallispayá nombray rey kananpaq —nispa.

¹³Chaymi Samuelqa waqrachamanta botellapi kaq aceiteta hapiykuspan wawqen-kunapa qayllanpi talliykurqa Davidpa umanman. Chay ratomantapunim Davidta yanaparqa Tayta Diospa Espiritun. Chaymantam Samuelqa kutikurqa Rama llaqtaman.

Rey Saulpaq David arpa tocasqanmanta

¹⁴Saulmantañataqmi Tayta Diospa Espiritun asurikururqa, paytaqa hapirurqa Tayta Diospa kachamusqan mana allin espirituñam. ¹⁵Chaymi Saulta serviqninkuna nirqaku:

—Qawasqaykipi hinam, qamtaqa hapisuchkanki Diosmanta kaq mana allin espiritu. ¹⁶Chaynaqa reynillayku, kay serviqnirikunatayá kamachiwayku pitapas

arpa tocaqta maskamunaykupaq, mana allin espiritu hapisuptikim arpata tocap-tin allinta sientekunki —nispa.

¹⁷Chaymi Saulñataq nirqa:

—Maskamuychikýa pitapas allin tocap yachaqta hinaspayá pusamuwaychik —nispa.

¹⁸Hinaptinmi huknin serviqnin nirqa:

—Ñoqam rikurqani Belen llaqtayoq Isaipa huknin churin allin tocaqta. Payqa yachantaqmi imaynam allin rimaytapas, manataqmi manchakunchu guerrapi pe-leaytapas. Payqa buenmozo qarim, paytaqa Tayta Diospunim yanapan.

¹⁹Chaymi Saul comisionta kacharqa Isaiman kaynata nimunankupaq:

—Oveja michiq churiki Davidta kachamuway —nispa.

²⁰Hinaptinmi tayta Isaipa churin Davidta kacharqa Rey Saulman. Hina ki-kinwantaqmi apachirqa huk cabrachatapas. ²¹Chaynapimá Davidqa Saulpa kasqanman chayaruspan payta yanapananpaq chaypiña karqa chaymi Saulpas Davidta llumpayllataña kuyaruspan arman apaqpaq akllaykurqa. ²²Saulqa huk runatam kacharqataq Davidpa taytan Isaita kaynata nimunanpaq:

—Davidqa agradoypaqmi, ama hina kaspaykiyá yanapawananpaq saqeykuway —nispa.

²³Diospa kachamusqan mana allin espiritu Saulta hapiptinmi Davidñataq arpanta tocap chaymi Saulqa manaña ñakarispán allinyaykuq, mana allin espiri-tupas paymantam karunchakuq.

Goliat sutiyoq hatu-hatun runata David wañuchisqanmanta

17 ¹Filisteá runakunam llaqa tropankunata guerrapaq huñururqaku Soco llaqtapi. Chay llaqtaqa tarikun Juda lawpim. Chay Filisteá runakunamá cam-pamentonkuta sayachirqaku Efes-damim sutiyoq sitiopi. Chay sitioqa tarikun Soco llaqtamanta Azeca llaqtaman riq ñanpim. ²Chaynataqmi Saulpas Israel runakunawan huñunakururqaku hinaspa campamentonkuta sayachirqaku Ela sutiyoq qechwapi. Paykunapas kinrayninmanmi chutarikurqaku Filisteá runakunapa contranpi peleanan-kupaq. ³Filisteá runakunam waklawnin moqokunapi karqaku. Israel runakunañataqmi karqaku kaylawnin moqokunapi chaymi paykunapa chawpinpiqa tarikurqa qech-wa pampa. ⁴Chay Filisteá tropakuna ukumantam qonqaymanta lloqsiramurqa yaqa kimsa metro sayayniyoq soldado. Payqa karqa mana pipapas vancey atinanmi. Chay runapa sutinmi karqa Goliat, payqa karqa Gat llaqtayoqmi. ⁵Goliatpa casconmi karqa bronceamanta, qasqon harkaqa pachanpas karqa hina bronceamantataqmi, chay qasqon harkaqa llasayninmi karqa pichqa chunka pichqayyoq kilo. ⁶Hina bronceamantataq-mi karqa piernankuna tapaqpas chaynataq wasanpi apasqan lanzapas. ⁷Chay lanzapa cabonmi karqa telarpa qerunkuna hina rakusu, puntanñataqmi fierromanta kaspa llasarqa soqta kilo masninta. Goliatpa harkachikunanta apaqñataqmi rirqa paypa pun-tanta. ⁸Goliatná sayaykuspan kinrayman chutarisqa Israel tropakunata nirqa:

—¿Imapaqtaq kinrayninman chutarikusparaq peleaq lloqsimurqankichik? Ñoqaqa kani Filisteá runam, qamkunañataqmi kankichik Saulpa serviqnin. Chaynaqa qam-kunayá akllaychik huk kaqnikiqichikta chaynapi ñoqapa kasqayman uraykamuspan ñoqawan peleananpaq. ⁹Sichu pay ñoqawan peleaspa venceruwanqa hinaptinqa ñoqaykum kasaqku qamkunapa sirvientekichik, ñoqa venceruptiyi ichaqa qam-kuna kankichik ñoqaykupa sirvienteyku. ¹⁰Kunan punchawmi desafiani lliw Israel tropakunata. ¡Qomuwaychikýa huk runata ñoqawan peleananpaq! —nispa.

¹¹ Saulwan llapallan Israel runakuna chay Filistea runapa rimasqanta uyarirus-pankum liiw hukmayarurqaku hinaspa mancharisqallaña tarikurqaku.

¹² Juda law Belen llaqtapim otaq Efrata sutiyoq llaqtapim *yacharqa huk runa, paypa sutinmi karqa Isai. Payqa wakin runakunamantapas llumpay machuñam karqa Saulpa tiemponpiqa. Payqa karqa pusaq churiyoqmi. Hukninpa sutinmi karqa David. ¹³ Isaipa kimsantin mayor churinkunam guerramanña pasarqaku Saulta yanapanankupa. Paykunapa sutinmi karqa qatinasninpi: Eliab, Abinadab hinaspa Sama. ¹⁴ Paykunapa sullkanmi karqa David. Chaynaqa Isaipa mayor churinkunamá Rey Saulta qatirqaku. ¹⁵ Davidpas Saulpa campamentonmantam Belen llaqtaman kutikurqa chaypi taytanpa ovejankunata michinanpaq.

¹⁶ Chay Filistea runañataqmi lloqsimurqa sapa madrugaw hinaspa sapa tarden, chaynatam rurarqa tawa chunka punchawpuni.

¹⁷ Huk punchawmi churin Davidta Isai nirqa:

—Wawqekikunamanyá apay kay costalillopi trigo hamkata, apaytaqyá kay chunka tantatap. Utqaymanyá pasachiy wawqekikunaman. Paykunaqa kachkanku campamentopim. ¹⁸ Aparikuytaqyá kay chunka quesokunatapas. Kay quesokunataqa qoykunki waranqa soldadokuna kamachiqmanmi. Chaynaqa qawamuyá imaynam wawqekikuna tarikusqanta, imallatapas apamuwayá chayta qawaykuspay allinlla kasqankuta yachanaypaq. ¹⁹ Saulqa Filistea runakunawan peleaspam kachkan Ela sutiyoq qechwapi. Paywantaqmi kachkanku wawqekikunawan llapallan Israel tropakunapas.

²⁰ Davidmi tutapayta hatarispa hinaspa ovejankunata hukman michiykachispa taytan Isaipa qosqankunata aparikuspan pasarqa. Campamentoman chayaruptinmi llapa tropakunaqa kinrayninman chutakuruspa guerrapi peleaq lloqsinkunupa qaparichkasqaku.

²¹ Israel tropakunam Filistea runakunawan kinrayninman chutarikuspa chimpa-chimpa sayaykurqaku. ²² Davidñataqmi chayta qawaykuspan taytanpa apachisqanta waqaychaykachirqa armakunamantawan cargakunamanta nanachikuq runaman. Tropakunapa kasqanman yaykuruspanmi wawqenkunata tapurqa imaynam kasqankumanta. ²³ Paykunawan parlachkapitinmi qonqayta lloqsiyakmurqa chay mana pipapas vancey atinan Gat llaqtayoq Filistea soldado. Paypa sutinmi karqa Goliat. Pymá lloqsiramurqa Filistea tropakuna ukumanta chaymi David uyarirqa paypa tukuy mana allin rimasqankunata.

²⁴ Llapa Israel tropañataqmi chay Goliat sutiyoq runata qawaykuspa llumpay mancharisqallaña ayqekurqaku. ²⁵ Chay ayqekuqkunam ninakurqaku kaynata:

—¿Qawachkankichikchu lloqsimuspa wak insultakuq runata? ¡Wak runata pipas venceruqmanqa reymi qori-qollqewan apuyachinqa, warmi churinwan casarachispanmi contribuciontapas manaña cobranqachu chay vanceqpa ayllunmantaqa —nispa.

²⁶ Chaymi David ladonpi kaqkunata tapurqa:

—¿Imatataq qonqaku kay Filistea runata wañurachispa Israel tropakuna penqaypi kasqankumanta libraqmanqa? ¿Pi hinataq wak mana señalasqa Filistea runaqa kawsaq Diospa tropankunataqa insultan? —nispa.

²⁷ Chaymi runakunañataq nirqa:

—Goliat wañurachiq runamanqa kayta-waktam qonqa —nispa.

²⁸ Ichaqa Davidpa mayor wawqen Eliabmi chay runakunawan rimasqanta uyari-ruspan piñakururqa Davidpaq hinaspa nirqa:

—¿Imamantaq hamurqanki? ¿Pimantaq saqemurqanki chunniqqi asllapas kaq ovejakunata? Ñoqaqa yachanim hatun tukuq kaspayki mana allin tanteasqaykita. Qamqa hamurqanki guerrapi peleaqkuna qawakuqla —nispa.

²⁹Chaymi Davidñataq nirqa:

—¿Imatataq kunanqa ruraruni? Ñoqaqariki rimayllam-rimarqani —nispa.

³⁰Chaymantam Davidqa wawqenpa kasqanmanta huklawman pasakuspan chaypipas huktaña tapurqa ichaqa wakinpas punta nisqankuta hinallam nirqaku.

³¹Davidpa tapukusqanta wakin uyariq runakunam pasaspanku willaykamurqaku Saulman hinaptinmi Saulñataq Davidta qayachirqa. ³²Chaymi payta David nirqa:

—Ama pipas hukmanyachunchu wak runaraykuqa. Ñoqam risaq wak Filistea runawan peleaq —nispa.

³³Chaymi Saul nirqa Davidta:

—Wak Filistea runawanqa manam peleayta atiwaqchu. Qamqa kanki warmaraqmi, wak Filistea runam ichaqa mozo kayninmanta guerrallapi puriq —nispa.

³⁴Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Kay sirvientekiqa taytaypa ovejankuna michiqmi kani, chayna michichkaptiymi huk leon kaspa otaq ukumari kaspapas ovejayta apakuq atajonmanta. ³⁵Hinaptinmi ñoqaqa chay animalpa qepanta qatiq kani hinaspan heridaruspay siminmanta qechumuq kani, qonqayta kutiriykuwaptinqa kakichunmanta hapiruspaymi maqachkaspa llay wañurachiq kani. ³⁶Leon kaptin otaq ukumari kaptinpas kay sirvientekiqa wañuchiqmi kani. iWak mana señalasqa Filistea runaqariki chay huk kaqnin animal hinallam! ¿Imanasqamá payqa insultan kawsaq Diospa tropantaqa? ³⁷Leonmantapas otaq ukumarimantapas libraqniy Tayta Diosmi librawanqa wak Filistea runamantapas —nispa.

Hinaptinmi Saulñataq nirqa:

—Chaynaqa riyá, Tayta Diosyá yanapasunki —nispa.

³⁸Saulmi Davidta pacharachirqa guerrapi peleanan kikinpa pachanwan, umanpipas churarqam bronce manta cascota, hinachirqakutaqmi bronce manta kaq qasqon harkachikunawanpas. ³⁹Davidqa pachanpa hawanmanpas watakurqataqmi huk espadatapas hinaspan pruebanaanpaq puririrqa chaykunawanqa haykapipas mana churakusqanrayku. Chaymi Saulta David nirqa:

—Manam haykapipas churakurqanichu kaywanqa chaymi mana puriyta atinichu —nispa.

Chaynata nisanmi chay pachakunata horqokururqa. ⁴⁰Tawnanta aparikupanmi mayupi pichqa lluchka rumichata wayqanman hinakuykurqa hinaspan warakanwan asuykurqa Filistea runawan peleananpaq. ⁴¹Chay Filistea runapas Davidmanmi asuykamurqa, paypa puntantataqmi hamurqa harkachikunan apaq soldadapas. ⁴²Chay Filistea runam Davidta qawaykuspan mana kaqpaqpas hapiqrachu Davidqa mozollaraq kasqanrayku. Davidta qawaykuptinmi payqa kasqa sumaq paqo chukchayoc buenmozo. ⁴³Chay Filistea runam nirqa Davidta:

—¿Ñoqaqa allqochu karqani kaspiwan hamuwanaykipaq? —nispa.

Chaynata niruspanmi Davidta ñakarqa taytachankunapa sutinpi. ⁴⁴Chay Filistea runaqa nirqataqmi:

—iAsuykamuwayá! Cuerpoykitam qosaq alton pawaq animalkunamanwan purunpi animalkunaman —nispa.

⁴⁵Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Qanmi ñoqaman hamuchkanki espadawan hinaspa lanzakunawan, ñoqam ichaqa qanman hamuchkani Llapallan Kamachiq Tayta Diospa sutinpi. Paytam insultarqanki, payqariki Israel tropakunapa Tukuy Atiyniyoc Diosninmi. ⁴⁶Kunanpunim qamta Tayta Dios makiyman churanqa, kunanpunitaqmi wañurachispay

umaykitapas qorurusaq. Filistea tropakunapa wañusqa aychantañataqmi qarasaq alton pawaq animalkunamanwan purunpi animalkunaman. Chaynapim tukuy hinastinpi llapallan runakuna yachanqaku Israel nacionpa yanapaqninga Diospuni kasqanta. ⁴⁷ Kaypi huñunasqa llapallan runakunapas yachanqakum Tayta Diosqa mana espadallawanchu nitaq lanzallawanchu salvasqanta. Kay guerraqa Tayta Diospa munayllanpim kachkan chaymi payqa qamkunata qoykuwanqaku —nispa.

⁴⁸ Chay Filistea runa peleananpaq Davidman asuykuptinmi Davidpas apurawman kallparispa chay runawan peleaq pasaykurqa. ⁴⁹ Davidmi wayqanmanta huknin rumita horqoykuspan urkupipuni warakarurqa chay Filistea runata. Hinaptinmi chay Filistea runapa urkunpi chay rumi kiñakuruptin uyanpa pampaman wichiykurqa. ⁵⁰ Chaynatam David vencerurqa chay Filistea runata warakanwan hinaspas huk rumillawan, chay runata wañuchinanpaqqa manam karqachu espadan. ⁵¹ Chaymi Davidqa chay Filistea runaman kallpaykuspan espadanta vainanmanta horqorurqa, chaywan wañuparachispanmi chaywantaq umantapas qorururqa.

Wakin Filistea tropakunañataqmi valeroso runa wañurusqanta qawaykuspanku llup-tikurqaku. ⁵² Hinaptinmi Israel lawmanta tropakunapiwan Juda lawmanta tropakuna qaparillawanña Filistea tropakunata qatirqaku qechwaman yaykurinakama hinaspa Ecron llaqtapa zaguan punkunkama. Saaraim lawmanta qallaykuspan tukuy ñanpi Filistea runakunapa wañusqa cuerpon tarikurqa Gat hinaspa Ecron llaqtakunakama.

⁵³ Chaynata Filistea runakunata Israel runakuna qatiruspankum kutirimuspankuñataq saquearqaku campamentonkuta. ⁵⁴ Chaymantam Davidqa chay Filistea runapa umanta hoqarisan Jerusalem llaqtakama aparqa. Armankunatam ichaqa churaykurqa karpanman.

⁵⁵⁻⁵⁶ Filistea runawan David lloqsiptinmi Saul tapurqa tropankunapa kamachiqnin Abnerta:

—¿Pitaq wak warmapa taytan? —nispa.

Chaymi Abner nirqa:

—Reylláy, chillalla almay hawam niki, ñoqaqa manam yachanichu pim paypa taytanqa kasqanta —nispa.

Chaymi rey Saulñataq nirqa:

—Chaynaqa tapukachakuyá pim kasqanta —nispa.

⁵⁷ Filistea runa wañuchisqanmanta David kutimuchkaptinmi Abner taripaykuspan Davidta pusarqa Rey Saulman Filistea runapa uman aptarikusqata. ⁵⁸ Chaymi Saul tapurqa:

—¿Pipa churintaq kanki? —nispa.

Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Ñoqaqa kani Belen llaqtayoq serviqniki Isaipa churinmi —nispa.

Jonatanwan David contrato rurasqankumanta

18 ¹ Davidwan Saul rimayta tukuykuptinmi Jonatanñataq amistadta armarurqa Davidwan hinaspan kikinta hina kuyarqa. ² Saulpas chay punchawmantapunim Davidta akllaykurqa yanapaqninga hinaspan manaña munarqachu taytanpa wasinman kutinanta. ³ Jonatanwan Davidmi contratota ruraraqaku juramentomanta wiñaypaq amigo kanankupa. ⁴ Chaymi Jonatanqa hawanpi pachanta chustuykuspa qoykurqa Davidman, qoykurqataqmi espadantawan flechanantapas hinaspa weqaw watanantapas.

⁵ Davidmi Saulpa tukuy ima kamachisqanta allintapuni ruraq hinaptinmi Saulqa churarurqa guerrapi peleaq runakunapa kamachiqninpaqña chaymi llapallan tropakunatapas chaynataq Saulpa serviqninkunatapas agradarqa.

Saulpa envidiakusqanmanta

⁶Ichaga chay Filistea runata wañuchisqanmanta Davidwan tropakuna kutimuptinmi Rey Saul chaskiq warmikuna lloqsimurqaku Israel nacionpi llapallan llaqtakunamanta. Lloqsimurqakumá kusikuyllawanña takistin, tusustin hinaspa tinyakunatawan arpachakunata tocastin. ⁷Chay tusuq warmikunam takispanku nirqaku:

Saulmi wañurachimun waranqa soldadokunata.
Davidñataqmi wañurachimun chunka waranqata.

⁸Chay takisqanku Saulta mana gustaptinmi llumpay piñasqallaña nirqa:

—Davidmantam takichkanku chunka waranqa wañuchisqanmanta, ñoqamantañataqmi waranqa wañuchisqallaymanta. Rey karunallanñam paytaqa faltan —nispa.

⁹Chay punchawmantam Saulqa envidiawanña qawarqa Davidta.

¹⁰Paqarinnintinmi Saulta hapirurqa Diospa kachamusqan mana allin espiritu hinaptinmi Saulqa palacion ukupi loco hinaña hapisqanta rimakurqa. Davidñataqmi tocananman hina arpata tocachkarqa. Saulmi hapichkarqa huk lanzata.

¹¹Chaymi Saulqa lanzawan Davidta choqarurqa. Paymi piensarqa:

—Lanzawanyá Davidta perqaman clavarusaq —nispa.

Ichaga David surtiruptinmi iskaykama choqaspapas mana hapirachirqachu.

¹²Saulmi manchakururqa Davidta Tayta Dios yanapasqanrayku, Saultañataqmi manaña yanaparqachu. ¹³Chaymi Saulqa manaña Davidwan kusa kayta munaspan churarurqa waranqa soldadokunapa kamachiqnin kananpaqña chaymi Davidqa tropankunata kamachispan tukuy hinastinman rirqa. ¹⁴Davidta Tayta Dios yanapaptinmá tukuy imata allinta rurarqa. ¹⁵Davidqa tukuy imatapas allinta ruraptinmi Saulñataq manchakuq. ¹⁶Israel lawpi *yachaq runakunapiwan Juda lawpi yachaq runakunam Davidta kuyarqaku. Payqa tropankunata kamachispanmi tukuy hinastinman rirqa.

¹⁷Huk punchawmi Davidta Saul nirqa:

—Ñoqam casarachisqayki Merab sutiyoq mayor warmi churiywan ichaga ñoqam munachkani mana manchakuspa guerrakunapi Tayta Diospaq peleanaykita —nispa.

Saulmi piensachkarqa:

—Manam kikiychu Davidtaqa wañuchisqaq, paytaqa Filistea runakunayá wañurachimuchun —nispa.

¹⁸Chaymi Davidñataq nirqa:

—Reynilláy ¿pimá ñoqallayqa kani reypa masan kanaypaqqa? Familiapas Israel runakuna ukupiqqa manamiki ancha reqsisqachu —nispa.

¹⁹Chay warmi churin Merabta Davidwan casarachinan tiempo chayaramuptinmi Saulqa chay warmi churinta casarachirqa Mehola llaqtayoq Adriel sutiyoq runawan. ²⁰Ichaga Mical sutiyoq Saulpa huknin warmi churinmi Davidta kuyarqa. Chayta Saulman willaykuptinkum agradonpaq karqa. ²¹Saulmi piensachkarqa paywanña Davidta casarachiqtukuspa huk trampaman wichiychachiyta chaynapi Filistea runakunaña Davidta wañurachinanpaq. Chaynapimá Saulqa kay iskay kaq kutipipas Davidta kaynata nirqa:

—Kunanmi ichaga masayña kanki —nispa.

²²Chaymantam Saulqa serviqninkunata kamachirqa:

—Davidtayá pakasqallapi nimuychik: “Qamqa llumpaytam reyta agradanki, paypa lliw serviqninkunapas kuyasunkim. Chaynaqa reypa masanñayá karuy” nispa.

²³Saulpa serviqninkuna Davidman chaykunata willaptinkum Davidñataq paykunata nirqa:

—¿Yanqallapaqchu hapinkichik reypa masan karuyta? Ñoqaqariki kani wakcham, manam anchallaña reqsisqataqchu kani —nispa.

²⁴Hinaptinmi Saulpa serviqninkuna willamurqaku imam Davidpa nisqanta.

²⁵Saulmi munachkarqa Davidqa Filistea runakunapa makinman wichiykunanta. Chayraykum chay serviqninkunata nirqa:

—Davidta nimuychik: “Costumbreman hina warmi churinrayku paganamantaqa reyqa munachkan enemigon Filistea runakuna vengakuytam”. “Reyqa munachkan pachak Filistea runakunata wañuchimuspa qari kayninpa qarachanta payman qonaykitam” nispa.

²⁶Saulpa serviqninkuna chaykunata Davidman willaykuptinmi, David piensarqa:

—Chaynalla reypa masan karuyqa allinpunim —nispa.

Manaraq plazo cumplikuruchkaptinmi, ²⁷David pasarqa runankunawan hinaspa iskay pachak Filistea runakunata wañurachimuspan aparqa chay wañuq runakunapa qari kayninpa qarachanta hinaspa reymán llapallanta qoykurqa chaynapi masan kananpaq. Chaymi Mical sutiyoq warmi churinwan Davidta Saul casarachirqa.

²⁸Ichqa chayta Saul qawaykuspanmi aswan sumaqtaraq yacharurqa Davidtaqa Tayta Diospuni yanapasqanta, qawaykurqataqmi imaynam churin Micalpas David kuyasqanta. ²⁹Chaymi Saulqa aswan mastaraq Davidta manchakurqa. Chaymantapunim Saulqa wañukunankama Davidpa enemigon rikurirurqa. ³⁰Filistea tropa kamachiqkuna sapa kuti peleaq lloqsiptinkum David vencerariq Saulpa llapallan soldadonkunamantapas aswan mastaraq chaynapim Davidqa karqa aswan-aswan runakunapa respetasqan.

Davidta Saul wañurachiy munasqanmanta

19 ¹Davidta wañurachinankupaqmi Saul kamachirqa churin Jonatantawan llapallan serviqninkunata. Aswanqa Saulpa churin Jonatanmi anchallataña Davidta kuyarqa. ²Davidmanmi Jonatan willarqa:

—Taytay Saulmi wañurachiyta munasuchkanki, chaynaqa paqarin madrugawýa cuidakuy, pakakusqayki sitiollapim kanki. ³Ñoqam hamusaq taytaywan qampa kasqayki sitioman, chaypim ladonpi sayaykuspa parlapayasaq qanmanta, chayñam willamusqayki imam niwasqanta —nispa.

⁴Chaynapimá Jonatanqa Davidpa favorninpi taytanwan rimaspan nirqa:

—Reynilláy, amayá ruraychu ima mana allintapas sirvienteki Davidpa contranpiqa. Payqa manam ima mana allintapas rurasurqankichu aswanqa allinllatam.

⁵Payqa vidantapas peligroman churaykuspam chay Filistea runatapas wañurachirqa. Chaynapim Tayta Dios libraykurqa llapallan Israel runakunata. Qampas chaytaqa qawaspa kusikurqanki. Chaynaqa ¿imanasqamá inocente runataqa wañuchiypi riwaq? Amayá munaychu yanqamanta David wañuchiyaqa —nispa.

⁶Chaymi Saulqa churin Jonatanpa rimapayasqanta uyariykuspan nirqa:

—iTayta Diosraykum jurani, Davidqa manam wañuchisqachu kanqa! —nispa.

⁷Davidta Jonatan qayaykuspanmi tukuy chay rimasqankuta willaykurqa. Kikin Jonatantaqmi Davidtaqa pusaykurqa Saulpa kasqanman chaymi Davidqa ñawpaqta hina Saulta yanaparqa.

⁸Yapatawanmi guerra qallaykurqa chaymi David guerraman pasaspan Filistea runakunata venceramurqa. Filistea runakunam pasaypaqtaña vencerachikuspanku lluptikurqaku Davidpa ñawpaqninmanta. ⁹Saulmanñataqmi huktawan yaykururqa Tayta Diospa

kachamusqan mana allin espiritu. Saulqa palacionpim tiyachkarqa lanzanta hapirayastin. Davidñataqmi arpanta tocachkarqa. ¹⁰Chaymi Saulqa lanzawan David clavaruyta munarqa perqaman ichaqa David surtiruptinmi Saulpa choqasqan lanzaqa clavakururqa perqallaman. Chay tutapunim David lluptikuruspan ayqekurqa. ¹¹Saulmá chaypunilla runankunata kacharqa Davidpa wasinman chaynapa payta wateqamuspanku paqarinnintinñataq wañurachinankupaq. Ichaqa Davidpa warmin Micalmi payman willaykurqa:

—Kunan tuta mana lluptikuptikiqa paqarinmi wañurachisunki —nispa.

¹²Davidtam ayqekunanpaq warmin Mical warkururqa ventananta chaymi payqa lluptikuspan ayqekurqa. ¹³Chaymantam Micalqa Davidpa camanman siriykachirqa runaman rikchakuqta, uman lawman cabrapa pelonta churaykuspanmi hawanmanñataq qataykurqa. ¹⁴David hapimunankupaq Saulpa kachasqan runakunatam Mical nirqa:

—Payqa onqochkanmi —nispa.

¹⁵Davidta huktawan maskamunankupaqmi runankunata Saul nirqa:

—iCamantintapas apamuwaychik wañuchinaypaq! —nispa.

¹⁶Chaymi Saulpa runankuna Davidpa wasinman yaykuruspanku camapiqa tarirurqaku runaman rikchakuqlata, uman lawpiñataqmi tarirurqaku cabrapa pelollanta.

¹⁷Chaymi Micalta Saul nirqa:

—¿Imanasqataq engañawaspayki enemigoyta lluptirachirqanki? —nispa.

Hinaptinmi Micalñataq nirqa:

—“Kachaykuway lluptikunaypaq, mana chayqa wañurachisqaykim” nispa ninaptinmi kachaykurqani —nispa.

¹⁸Chaynatamá Davidqa lluptikurqa hinaspa Samuelwan tupananpaq rirqa Rama llaqtata. Chaypim Samuelman willaykurqa Saulqa payta tukuy mana allin rurasqanta. Chaymantam Davidqa Samuelwanña ripukurqa Naiot sutiyoq lawpi *yachanankupaq. ¹⁹Ichaqa Saulmanmi willarqaku:

—Davidqa Rama llaqtapa hichpan Naiot lawpim kachkan —nispa.

²⁰Chaymi Saulqa runankunata kacharqa Davidta hapimunankupaq. Chay runakuna chayaruspankum tarirurqaku Diosmanta willakuq achka runakunata. Paykunam Diosmanta rimachkasqaku. Paykunatam dirigichkasqa kikin Samuel. Hinaptinmi qonqaymanta Diospa Espiritun chay Saulpa kachasqan runakunatapas hapirurqa chaymi paykunapas Diosmanta rimaytaña qallaykurqaku.

²¹Chayta Saulman willaykuptinkum huk runakunataña kacharqa ichaqa paykunapas Diosmanta rimaytañam qallaykurqaku. Chaymi Saulqa kimsa kaq kutipiña huktawan runakunata kacharqa ichaqa paykunatapas hina kaqlam pasarurqa.

²²Chaymi kikin Saulña pasarqa Rama llaqtaman hinaspa Secu sutiyoq lawpi pozoman chayarusan tapukurqa:

—¿Maypitaq kachkan Samuelwan Davidqa? —nispa.

Hinaptinmi huk kaqnin nirqa:

—Rama llaqtapa hichpan Naiot lawpim —nispa.

²³Chaylawman Saul pasaptinmi paytapas Diospa Espiritun hapirurqa hinaptinmi paypas Diosmanta willakuqkuna hinaña rimarqa. Hina chayna rimastinmá rirqa Rama llaqtapa hichpan Naiot lawman chayanankama. ²⁴Chaymantam Saulqa pachantapas chustukuruspan qalallaña Samuelpa ñawpaqninpi Diosmanta rimarqa, wichiykuspanmi tukuy punchaw pampapi qalalla karqa. Chayraykum runakuna rimakuqku:

—¿Saulpas kasqa Diosmanta willakuqñachus? —nispa.

Davidta Jonatan yanapasqanmanta

20 ¹Davidmi lluptikurqa Rama llaqtapa hichpan Naiot lawmanta chaymi Jonatanpa kasqanman chayaruspa payta nirqa:

—¿Imatataq ñoqaqa ruraruni? ¿Mayqantaq mana allin rurasqayqa? ¿Mayqantaq taytaykipa contranpi ñoqapa huchay chaynapi wañuchiya munawaspa maskawananpaqqa? —nispa.

²Chaymi Jonatanñataq nirqa:

—iAmayá chaytaqa Diospas munachunchu! iManapunim wañunkichu! Taytayqa manam imatapas ruranmanchu mana willawaspanqa. ¿Imanasqataq taytayqa kay asuntotaqa pakawanman? iManam chaynaqa kanmanchu! —nispa.

³Davidmi Jonatanman willaspan nirqa:

—Taytayki Saulqa alli-allintam yachan ñoqanchikqa llumpay amigo kasqanchikta. Chaynaqa manam willasunkimanchu chaynapi ama llakikunaykipaq. Ichaqa Tayta Diosrayku hinaspa vidaykiraykum jurani iñoqaqa wañuy patanpiñam tarikuchkani! —nispa.

⁴Hinaptinmi Jonatanñataq nirqa:

—Ñoqaqa imam munasqaykitam rurasaq —nispa.

⁵Chaymi Davidñataq nirqa:

—Paqarinmi kanqa llullu killa fiesta. Chaypim tiyanayman hina reywan tiyanay yachakun mikunapaq. Amayá harkawaychu, mincha tardenkamayá purunpi pakakaramusaq. ⁶Sichum ñoqamanta taytayki tapusuptikiqa kaynatam ninki: “Davidqa permisota mañakuykuwaspam kallpaylla pasan Belen llaqtanta. Chaypis watan-watan rurasqankuman hina familiankunawan animalkunata Diosman ofrecenqaku” nispa.

⁷Sichum taytayki “allinmi” niptinqa hawkam kasaq. Ichaqa chay niykusqaykiwan piñakuruptinqa ñam yachankiña contraypi mana allin piensasqanta. ⁸Chayna kaptinqa, Jonatan, ama hina kaspam kay favorta ruraykuwanki. Qanwanqariki amigo kanan-chikpaqmi jurarqanchik Tayta Diospa ñawpaqninpi. Chaynaqa ñoqapa culpay kaptinqa qampuniyá wañurachiway. Amayá taytaykipa ñawpaqninmanraqchu pusawayqa —nispa.

⁹Chaymi Jonatanñataq nirqa:

—iAmayá chaynataqa piensaychu David! Sichum yacharusaq contraykipi taytaya mana allin ruray piensasqanta hinaspaqa willaykusqaykipunim —nispa.

¹⁰Hinaptinmi David nirqa:

—¿Pitaq willamuwanqa piñakuspa taytayki nisuptikiqa? —nispa.

¹¹Chaymi Jonatan nirqa:

—Hakuchik campota —nispa.

Chaynapim iskayninku pasarqaku campo lawman. ¹²Chaypim Jonatan nirqa Davidta:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosraykum niki, paqarin-mincham kunan hina horatapuni taytaya tapurusaq chaynapi paypa imam ruray munasqanta yachanaypaq. Allinlla qampaq kaptinqa willachimusqaykim. ¹³Ichaqa taytay mana allin rurayta munasuptikiqa Tayta Diosyá llumpayta castigawachun mana willaykamuptiyqa hinaspa hawkalla ayqekunaykipaq mana yanapaptiyqa. iTayta Diosyá yanapasunki imaynam taytaytapas yanapasqanman hina! ¹⁴Chaynaqa David, sichum chay punchawkuna kawsasaqraq hinaptinqa llakipayariwankimá imaynam Tayta Diospas qamta llakipayasusqaykiman hina. Sichum wañukusaq hinaptinqa ¹⁵⁻¹⁶amamá qonqarunkichu familiaykunata llakipayariy-kuspa imallapipas yanapaykuyta, chaynataqa ruranki enemigoykikunata kay pachamanta Tayta Dios chinkarachiptinmi. iPaypuniyá juzgachun enemigoykikunata! —nispa.

Chaynatamá Jonatanqa huk contratota rurarqa Davidwan. ¹⁷Kuyasqanraykum Davidman huktawañ Jonatan jurarqa, kuyarqaqa kikinpa vidanta hinam. ¹⁸Paymi nirqa:

—Paqarinmi mosoq killa fiesta, chaynaqa qampa tiyanayki vacio kaptinchá watukusunki. ¹⁹Kimsa punchawninmanqa tiyanayki aswanraq vaciorayaptinchá watu-payakusunki. Chaynaqa mejoryá pasakuy qayninpa pakakusqayki sitioman hinaspayá tiyakamuy Egel sutiyoq rumipa kasqanpi. ²⁰Chay lawmanmi ñoqa kimsakama flechamusaq chay sitiota hapichiq sumllalla. ²¹Sirvienteytam kachasaq: “Flechakunata maskamuy” nispa. Sirvienteytam nisaqtaq: “Flechakunaqa kachkan qampa kaylawnikipim. Hamuspa hoqariy” nispa. Chaynata niptiyqa ama imatapas manchakuspam lloqsikamunki, manam imapas pasasunkichu. ¡Kaytaqa cheqaptapunim nichkayki Tayta Diosrayku juraspay! ²²Ichaqa: “Flechakunaqa waklawneqvim kachkan” nispa mozota niptiyqa pasakunkim. Chayna kaptinqa Tayta Diosmi munachkan pasakunaykita. ²³Juramentowan contrato rurasaqchikmantaqa Tayta Diosmi testigo kanqa wiña-wiñaypaq —nispa.

²⁴Chaynapimá Davidqa campopi pakakururqa. Llullu killa fiesta chayaramuptinmi reyqa mesaman tiyaykurqa mikunanpaq. ²⁵Reyqa tiyaykurqa perqapa ladonpim costum-brenman hina. Jonatanñataqmi tiyaykurqa paypa chimpanpi, Abnerpas tiyaykurqam Saulpa waqtanpi hinaptinmi Davidpa tiyananñataq quedarurqa vaciolla. ²⁶Chay punchawpiqa Saulqa manam imatapas nirqachu Davidmantaqa. Paymi piensarqa:

—Imapas pasaruptinchá mana chuyanchakusqanrayku kay Diospa fiestanpiqa mana mikunanpaq hinachu kachkan —nispa.

²⁷Ichaqa chay paqarinnintin fiesta punchawpipas Davidpa tiyanan hina vaciolla kaptinmi churin Jonatanta Saul tapurqa:

—¿Imanasqataq Isaipa churinga mana hamurqachu mikuq qayna punchaw nitaq kunan punchawpas? —nispa.

²⁸Chaymi Jonatanñataq nirqa:

—Davidqa Belen llaqtanman rinanpaqmi ruegakuspa permisota mañakuwarqa.

²⁹Ruegakuwarqamá permiso qoykunaypaq. Paypa familiansi animalkunata wañuchispa Tayta Diosman ofrecenqaku llaqtankupi. Chaysi Davidta wawqen kamachisqa rinanpaq. Niwarqataqmi, chay permisota qoykuptyqa familiankunatapas pasada watukaykamunanpaq. Chayraykum mana hamurqachu qanwan mikuq —nispa.

³⁰Chaymi Saulqa Jonatanpa contranpi piñakuruspan qaqcharqa:

—¡Mana allin warmipa wawan maqta! ¿Manachu ñoqaqa yacharqani chay Isaipa churinwanqa llumpay amigollaña kasqaykita? ¡Chaynamá kanki penqaynikipaq chaynataq mamaykipa penqayninpaq! ³¹Chay Isaipa churin kawsaptinraqqa manam segurochu vidayki manataqmi segurochu rey kanaykipas. ¡Chaynaqa wañunanpaqyá maskachimuspa pusamuway! —nispa.

³²Hinaptinmi taytanta Jonatan nirqa:

—¿Imanasqataq wañuchisqaqa kanqa? ¿Imatataq payqa rurarurqa? —nispa.

³³Chaymi Saulqa lanzanta hoqarirqa Jonatanta chamqarunanpaq. Chayraqmi Jonatanqa sumaqa yachaykurqa taytanqa cheqaptapuni David wañurachiy munasqanta. ³⁴Jonatanmi hatarirurqa mesamanta llumpay piñasqa, chayraykum mana mikurqachu chay llullu killa fiestapa iskay kaq punchawninpiqa. Jonatanpa sonqonmi nanarirqa taytan mana allinkunata Davidmanta rimasqanrayku. ³⁵Paqarinnintinmi Jonatanqa lloqsirqa campoman imaynam Davidwan rimanakusqanku horata. Jonatantam compañarqa warmallaraq sirvienten. ³⁶Chay sirviententam Jonatan nirqa:

—Kallpaspayki maskamuy flechasqay flechakunata —nispa.

Chay sirvienten kallpaptinmi Jonatanñataq flecharqa chay sirvientepa waklaw-ninmanraq chayanapaq. ³⁷Hinaptinmi chay flechapa wichiyykusqanman chay sirviente chayaruptinñataq Jonatan qayarqa:

—iFlechaga kachkan qanmanta waklawpiraqmi! —nispa.

³⁸Huktawanmi Jonatan qayarqa:

—iApuwillamanña kallpay ama sayaykuspa! —nispa.

Chaymantam sirvientenqa kutimurqa Jonatanman flechankunata apamuspa.

³⁹Ichaga chay sirvienteqa manam imatapas entienderqachu, Jonatanwan Davidllam chaytaqa entienderqaku. ⁴⁰Jonatanmi chay sirvientenman qoykurqa armankunata hinaspa nirqa:

—Aparuy llaqtaman —nispa.

⁴¹Chay sirviente pasaruptinñam David lloqsimurqa rumipa surlawninmanta hinaspa Jonatanpa ñawpaqninpi qonqoranpa kimsakama pampaman kumuykurqa. Chaymantam muchaykanakuspanku iskayniku waqarqaku, Davidmi waqarqa aminankama. ⁴²Jonatanmi Davidta nirqa:

—Pasakuy hawkalla. Ñoqanchikqariki iskayninchikmi jurarqanchik Tayta Diospa sutinpi. Paytataqmi mañakurqanchik siempre yanapanakunanchikpaqpas chaynataq ayllunchikkuna yanapanakunankupaqpas —nispa.

David pasakuptinmi Jonatanpas kutikurqa llaqtaman.

Davidpa lluptikusqanmanta

21 ¹Davidmi pasarpa Nob sutiyoq llaqtapi Ahimelec sutiyoq sacerdotepa kasqanman. Chaymi Ahimelecqa mancharisqallaña lloqsimuspan Davidta tapurqa:

—¿Imanasqataq sapallaykiqa hamuchkanki? —nispa.

²Chaymi Davidñataq nirqa:

—Reymi huk asuntota kunamuwarqa, kamachimuwarqam hamusqaymantaqa ama pipas yachananpaq chaynataq reypa kamachikuynintaqa ama pimanpas willakunaypaq. Kamachisqay runakunataqa saqeramuni huklaw sitiopi tupa-naykupaqmi. ³¿Kachkanchu imallaykipas mikuykunaypaq? Qoykuwayá chay pichqantin tantata otaq imapas kaqta —nispa.

⁴Hinaptinmi chay sacerdote nirqa:

—Manam kapuwanchu comun tantaqa, kaspaqa-kachkan Diospaq sapaqchasqa tantallam. Sichu runaykikuna mana puñurqachu warmikunawan hinaptinga qoykusqaykim —nispa.

⁵Hinaptinmi David nirqa:

—Runaykunawan kayna lloqsispaqa warmikunawanqa manañam puñuniku-chu. Arí, kunan kutipiga qonqaytam pasamurqaniku ichaga runaykunaqa manam puñurqachu warmikunawanqa. Paykunaqa Diosman asuykunankupaq hinam kachkanku —nispa.

⁶Sacerdotem Diospaq sapaqchasqa tantata Davidman qoykurqa. Arí, chaypiqa manamá qarqachu comun tantaqa, kaspaqa-karqa Diospaq sapaqchasqa tantallam. Hina chay punchawllapim chay tantakunata suchurachirqaku Tayta Diospa mesanmanta hinaspa chay mesapa hawanpiqa churaykurqaku qonichkaq tantataña. ⁷Chay punchawmi Saulpa huk serviqnin kachkarqa Tayta Diosta adoranapaq suyaspa, payqa karqa Edompa castan Doeg sutiyoq runam. Payqa karqa Saulpa michiqninkunapa kamachiqninmi.

⁸Davidmi sacerdote Ahimelecta nirqa:

—¿Yaqachum kapusunkiman ima armallapas? Manam imananchu lanza kaspas otaq espada kaspapas. Qonqayta rey kamaykachiwaptinmi mana apamurqanichu espadayta nitaq huk armaykunatapas —nispa.

⁹Hinaptinmi chay sacerdote nirqa:

—Arí, kaypim kachkan chay Goliat sutiyoq Filistea runapa espadan, chay runataqariki qanmi vencerurqanki Ela Qechwapi. Chay espadaqa kachkan huk capawan wankuykusqam chay *efodpa qepanpi. Munaspaykiqa apakuyá, manam huk armaqa kaypiqa kanchu —nispa.

Chaymi David nirqa:

—iChay espada hinaqa manam huk armaqa kanchu! iChaynaqa qoykuwayá! —nispa.

¹⁰Hina chay punchawllam David pasakurqa Saulmanta ayqekuspa hinaspam chayarurqa Aquis sutiyoq reyman. Payqa karqa Gat llaqtapi reymi. ¹¹Rey Aquispa serviqninkunam payta nirqaku:

—iKay runaqariki kay allpapi munaychakuq Rey Davidmi! Paymantam tususpa takirqaku:

Saulmi wañurachimun waranqa soldadokunata.

Davidñataqmi wañurachimun chunka waranqata.

¹²Davidñataqmi chay rimasqankuwan cuentata qokuruspan Gat llaqtapa reynin Aquista anchallataña manchakururqa. ¹³Chaymi paykunapa qayllanpiqa loco hinaña rimakurqa hinaspam loco tukuruspan zaguan punkukunapi qellqayta qallaykurqa, toqaynintapas barban uraytam suturichirqa. ¹⁴Hinaptinmi chay Rey Aquisqa serviqninkunata nirqa:

—iLoco runam kayqa kasqa! ¿Imapaqtaq kayman pusamuwarqankichik?

¹⁵¿Kaypiqa faltawanchu locokuna? ¿Kay locotaraqchum pusamuwarqankichik huk locopa rurananta kay wasiypi rurananpaq? —nispa.

22 ¹Davidmi chaymanta pasakuspan ayqekurqa Adulam sutiyoq machayman chaymi wawqenkunapiwan llapallan ayllunkuna chayta yacharuspanku pasarqaku paywan huñunakunankupaq. ²Chaypitaqmi Davidman taqrukuykurqaku sasachakuypi kaq llapallan runakunapas, debekuq llaqa runakunapas chaynataq llakipa qatisqan runakunapas. Davidmá paykunapa capitanninña rikurirurqa. Chaynapim Davidwan puriq runakunaqa karqa yaqa tawa pachak qarikuna.

³Moab nacionpi kaq Mizpa sutiyoq llaqtaman David pasakuspanmi chay nacionpa reyninta nirqa:

—Ama hina kaspayá kay ruegacusqayta arí niykullaway: mama-taytay ripukamuspanyá qanwan kachun imam Diospa munasqanta yachanaykama —nispa.

⁴Chaynapimá Davidqa pusamurqa mama-taytanta Moab nacion reypa ñawpaqninman hinaptinmi chaypi *yacharqaku David tukuy tiempo mana yaykuy atina lugarpi pakarayanankama. ⁵Ichaqa Diosmanta willakuq Gad sutiyoq runam Davidta consejarqa:

—Ama kaychu chay mana yaykuy atina lugarpiqa, qamqa pasakuy Juda lawmanyá —nispa.

David pasakuspanmi Haret sutiyoq monteman chayarqa.

Nob llaqtayoq sacerdotekunata Saul wañuchisqanmanta

⁶Saulmi yacharurqa Davidqa runankunapiwan maypim tarikusqanta. Chay ratom Saulqa tiyachkarqa Gabaa llaqta law tamarisco sachapa llantusqan moqopi. Lanzanta hapiykuspan tiyaptinmi llapallan yanapaqninkunañataq paypa muyuriqninpi sayachkarqaku.

⁷Paykunatam Saul nirqa:

—Benjaminpa castankuna, uyariwaychik. ¿Greenkichikchum chay Isaipa churinga llapallaykichikman chakrakuna qosunaykichikta otaq uvas chakrakuna qosunaykichikta? Qamkunaqa ¿greenkichikchum waranqa tropa kamachiqpaq akllaykusunaykichikta?

⁸Llapallaykichikmi contraypi hoqarikurunkichik chayraykum mayqannikichikpas mana willaykuwarqankichikchu churiy Jonatan chay Isaipa churinwan contratota ruraruptinpas. Manam imapas qokusunkichikchu ñoqamantaqa. Manam mayqannikichikpas willaykuwarqankichikchu chay serviqnay Davidta churiy Jonatan contraypi hatarirachiptinpas. Chay serviqnaymi pakan-pakanlla wateqawachkan imaynam kunan rurasqanman hina —nispa.

⁹Hinaptinmi Saulpa serviqninkunawan chaypi tarikuq Edom casta Doeg sutiyoq runa nirqa:

—Rikumurqanim chay Isaipa churinga Nob llaqtaman rispan sacerdote Ahimelecwan kaqta, chay sacerdoteqa Ahitobpa churinmi. ¹⁰Chay sacerdote Ahimelecmi Tayta Diosta tapurqa Davidpaq hinaspa qoykurqa mikuyta, qoykurqaqmi Filisteá runa Goliatpa espadantapas —nispa.

¹¹Rey Saulmi qayachimurqa Ahitobpa churin sacerdote Ahimelectawan Nob llaqtapi *yachaqa llapallan ayllun sacerdotekunata. Reyman llapallanku hamurup-tinmi ¹²Ahimelecta Saul nirqa:

—Kayta uyariway, Ahitobpa churin Ahimelec —nispa.

Chaymi sacerdote Ahimelecñataq nirqa:

—Uyarisqaykim, reylláy —nispa.

¹³Chaymi Saulñataq nirqa:

¿Imanasqataq qamqa chay Isaipa churinwanqa ñoqapa contraypi hatarirqan-ki? Qanmi qoykurqan-ki tantata chaynataq huk espadantapas hinaspa Diostapas tapurqankirqa chay Davidpaq. Chaykunata ruraspam yanaparqan-ki chaynapi contraypi hatarispan kunan hina pakan-pakan wateqawanapaq —nispa.

¹⁴Chaymi reyta Ahimelec nirqa:

—Llapallan serviqnirikunamantapas huk runaqa manam kanchu David hina confianqa qariqa. Chaywanpas payqariki qampa masaykim hinaspa wasaychashuqniki soldadokunapa kamachiqninmi. Wasikipiqa manam pipas kanchu pay hina allin respetasqa runaqa. ¹⁵Manataqmi chay kutillapichu Diostaq tapurqani Davidpaqqa. ¡Manam chaynachu! Chaynaqa reylláy, amayá kay serviqnikitaq yanqakunamantaq tumpawaychu, amataqyá tumpaychu aylluykunatapas. Ñoqallayqa manam imaniraqtapas yachanichu kay asuntomantaq —nispa.

¹⁶Chaymi Rey Saul nirqa:

—¡Wañunkipuni Ahimelec! ¡Wañunqataqmi llapallan aylluykikunapas! —nispa.

¹⁷Chaymantam rey Saulqa muyuriqninpi waqaychaqnin guardiakunata kamachirqa:

—¡Wañuchiychik Tayta Diospa sacerdotenkunata! Paykunapas Davidmanmi sayapakurunku. Paykunaqa chay runa ayqekusqanta yachachkaspankum mana willaykamuarqakuchu —nispa.

Ichaqa reypa serviqninkunam mana munarqakuchu Tayta Diospa sacerdotenkuna wañuchiyta. ¹⁸Hinaptinmi Rey Saulqa kamachirqa Doeg sutiyoq Edom casta runataña: —¡Qamñayá wañurachiy! —nispá.

Hinaptinmi chay runa pawaykurqa sacerdotekunata wañuchinanpaq. Chay punchawmi wañurachirqa pusaq chunka pichqayoq linomanta rurasqa *efodwan pachasqa sacerdotekunata. ¹⁹Wañuchirqataqmi sacerdotekunapa *yachanan Nob llaqtapi qarikunatapas, warmikunatapas, warmakunatapas hinaspa ñuñuq wawakunatapas. Wañurachirqataqmi bueyeskunatapas, asnokunatapas hinaspa ovejakunatapas. ²⁰Ichaqa Ahimelecpa huknin churinmi lluptirurqa, Ahimelecqa karqa Ahitobpa churinmi, chay lluptirupqa sutinmi karqa Abiatar. Paymi chay wañuymanta ayqekuspan chayarurqa Davidpa kasqankama. ²¹Chaypim Davidman willaykurqa Tayta Diospa sacerdotenkunataqa Saul wañurachisqanmanta. ²²Hinaptinmi Davidñaq nirqa:

—Ñam yacharqaniña chay punchawpi tarikud Edom casta Doeg sutiyoq runaqa Saulman willaykunanta. Ñoqam huchayoq kani llapallan aylluykikunata wañurachisqanmantaqa. ²³Ichaqa ama manchakuspayá ñoqawan kaypi yachakuy. Wañuchiwaqniy munaqmi qam wañuchiypas munachkan. Ñoqawan kaptikiqa manam pipas imanasunkichu —nispá.

Keila llaqtayoqkunata David librasqanmanta

23 ¹Huk punchawmi salteanankupa Filisteá runakuna yaykururqaku Keila llaqtaman hinaspa suwakurqaku chayraq trillasqa erapi trigokunata. Chaytam Davidman willaykurqaku. ²Hinaptinmi David Tayta Diosta tapurqa kaynata:

—Taytáy ¿risaqchu icha manachu chay Filisteá runakunawan peleaq? —nispá. Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Arí, rispaykiyá peleamuy hinaspa libramuy chay Keila llaqtata —nispá.

³Chaymi Davidpa runankuna nirqaku:

—Kay Juda lawpi kachkaspanchikpas manchakuywanmi kachkanchik. Astawanchá manchakusun Keila llaqtata Filisteá tropakunawan peleaq rispaqa —nispá.

⁴Tayta Diosta huktawan David tapuptinmi payñaq nirqa:

—Riypuni Keila llaqtaman. Filisteá runakunataqa ñoqam makikiman churasqa —nispá.

⁵Chaymi runakunawan David pasarqa Keila llaqtaman, chaypim Filisteá runakunawan peleaspa pasaypaqta vencerurqaku, qatikurqakutaqmi llapallan gadenonkutapas. Chaynatamá David librarurqa Keila llaqtapi *yachaqkunata.

⁶Ahimelecpa churin Abiatar Saulmanta lluptispan Davidwan Keila llaqtapi tuparqa, chayman rispanqa aparqam Diosninku tapuna *efodtapas. ⁷Saulmanmi willaykurqaku Davidqa Keila llaqtapiña tarikusqanta chaymi Saulqa piensarqa:

—Kunanqa Diosmi makiymanña churaykun, chay llaqtaman yaykuruspaq wichqasqaña hinaspa cerrosqaña rikurirun —nispá.

⁸Chaymi Saulqa chaypunilla qayachirqa llapallan tropankunata chaynapi Keila llaqtaman pasaspanku Davidtawan runankunata chawpicharunankupa. ⁹Ichaqa Saulpa mana allin piensasqanta David yacharuspanmi sacerdote Abiartata kamachirqa:

—¡Aparamuy Diosninchik tapuna *efodta —nispá. ¹⁰Aparamuptinmi David nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Dios kay serviqninkim yacharuni Saulqa kay Keila llaqtaman hamuy piensasqanta. Ñoqaraykun kay llaqta puchukachiyta piensachkan. ¹¹Taytáy ¿cheqaptachum hamunqa maskawananpaq? ¿Qoykuwanqakuchum kay Keila llaqtayoqkunaqa? Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, kay sirvientekim ruegakullayki willaykuwanaykipaq —nispá.

Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Arí, Saulqa hamunqam —nispa.

¹²Hinaptinmi David huktawan tapurqa:

—Taytáy, ¿Saulmanqa qoykuwanqakuchum kay Keila llaqtayoyq runakunaqa? —nispa.
Chaymi Tayta Diosñataq nirqa:

—Arí, qamkunataqa qoykusunkichikmi —nispa.

¹³Hinaptinmi David lloqsirqa Keila llaqtamanta, paywantaqmi lloqsirqa yaqa soqta pachak soldadonkunapas. Paykunam purirqaku kayman-wakman mana maymanpas riyta yachastin. Saulmanmi willaykurqaku Davidqa Keila llaqtamanta lluptirusqanta chaymi Saulqa manaña rirqachu.

Chunniqkunapi David pakakusqanmanta

¹⁴Zif law chunniqpa orqonkunapim karqa mana yaykuy atina sitiokuna. Chay sitiokunapim David *yacharqa. Sapa punchawña Saul maskaptinpas Diosqa manam qoykurqachu. ¹⁵Saulmi lloqsirqa David wañurachiya tanteaykuspan, chayta David yacharuspanmi Hores sutiyoq sitiollapi karqa, chay sitioqa tarikun Zif sutiyoq chunniqpim.

¹⁶Huk punchawmi Saulpa churin Jonatan pasarqa Hores sutiyoq sitioman, chaypim Davidta Jonatan kallpancharqa Diosman hapipakunanpaq. ¹⁷Jonatanmá kaynata nirqa:
—Ama manchakuychu. Taytay Saulqa manam tarisunkichu. Qanmi huk punchaw kanki Israel runakunapa reynin, ñoqañataqmi kasaq qampa qepaykiman qatiqlaña. Arí, kaytaqa taytay Saulpas ñam yachaña —nispa.

¹⁸Tayta Diospa qayllanpi juramentota ruraruptinkum Jonatan kutikurqa wasinman, Davidñataqmi qeparurqa hina Hores sutiyoq sitiollapi. ¹⁹Ichaqa Zif lawpi *yachaqkunam pasarqaku Saulpa yachasqan Gabaa llaqtaman hinaspam willamurqaku kaynata:

—Davidqa pakarayachkan yachanayku lawpi kaq mana yaykuy atina qaqakunapim. Pakarayachkanqariki Hores law Haquila sutiyoq orqokunapim. Chayqa kachkan chunniqkunapa surlawninpiñam. ²⁰Chaynaqa reyllayku, haykapipas llaqtaykuman riptikiqa ñoqaykum qomusqaykiku —nispa.

²¹Chaymi Saulñataq nirqa:

—iTayta Diosyá bendecisunkichik llakipayariwasqaykichikmanta! ²²Chaynaqa kutispayá yachaykamuychik sumaqta maypim kasqantapas. Yachamuychiktaqyá chaypiqa pikunam rikusqantapas. Willawarqakum payqa llumpay sacre runa kasqanta. ²³Sumaqtayá qawaykamuychik maykunapim pakakusqantapas hinaspayá willaykamuwaychikpuni. Cheqaptapuni chay lawpi kaptinqa qamkunawanmi pasasaq, kuchun-kuchun maskamuspan Judapa castan runakuna ukupi tariramusaq —nispa.

²⁴Hinaptinmi chay runakunaqa Saulpa ñawpaqninmanta Zif llaqtaman kutikurqaku. Davidqa runankunapiwanmi kachkarqa Maon sutiyoq chunniqpi. Chayqa kachkan Araba sutiyoq chunniqpa surlawninpi.

²⁵Saulmá runankunapiwan pasarqa David maskaq. Ichaqa Davidman willaykuptinkum uraykaramurqa qaqapa kasqanman hinaspam karqa Maon sutiyoq chunniqpi. Chayta Saul yacharuspanmi Davidta hapimunapnaq kachakuykurqa Maon sutiyoq chunniqman. ²⁶Saulmi rirqa runankunapiwan orqopa waklawnin waqtanta. Paykunam apurawman rirqaku Saulmanta karunchakunankupaq. Saulqa runankunapiwanmi chawpicharurqakuña Davidtawan runankunata hapi-runakupaq. ²⁷Ichaqa Saulman huk willakuq chayaramuspanmi nirqa:

—iUtqayman kutiriy reynilláy! iFilistea runakunam nacionninchikta saqueach-kanku! —nispa.

²⁸Chaymi Saulqa David qatikachasqanmanta kutirirqa Filistea runakunawan peleaqña. Chayraykum chay sitiotaqa suticharqaku “Rakinaq Qaqa” nispanku.

²⁹Davidmi chay lugarmanta pasakurqa En-gadi sutiyoq sitioman. Chaypim *ya-charqa mana yaykuy atina sitiokunapi.

Saulta David mana wañuchiy munasqanmanta

24 ¹Filistea runakunata qatirusqanmanta Saul kutiramuptinmi willarqaku: —Davidqa En-gadi Chunniqpim kachkan —nispanku.

²Chaymi Saulqa Israel llapallan runakunamanta akllaykurqa kimsa waranqa soldadokunata hinaspam pasarqaku Purun Cabrakunapa Purinan Qaqa sutiyoq sitiokunapi Davidtawan runankunata maskamunankupa. ³Richkaspankum chayarurqaku ovejakunapa kanchanman. Chaypa hichpanpim kachkarqa huk machay, chay machay ukupim pakarayachkarqa Davidwan runankuna. Chay machaymanmi ispakunanpaq Saul yaykururqa. ⁴Chaymi Davidta runankuna nirqa: —Kunanmi cumplikurun “Enemigoykitam qosqayki” nispa Tayta Diospa prometesuqayki. Chaynaqa Saulwanyá imam munasqaykita ruray —nispa.

Davidmi upallalla asuykuspan Saulpa capanpa puntanta kuchururqa. ⁵Ichaqa chay rurasanmanta conciencian acusaptinmi David pesakurqa. ⁶Chaymi runankunata nirqa:

—Amayá chaynataqa Tayta Diospas munachunchu. Payqariki rey kaspaqa kachkan kikin Tayta Dios reypaq nombrasqanraykum —nispa.

⁷Chaynata nispan soldadonkunata David harkarurqa Saulman ama pawaykunankupa. Chaymi Saulqa machaymanta lloqsiruspan pasakurqa. ⁸Ichaqa paypa qepallanta machaymanta David lloqsiramuspanmi qayarqa:

—iSeñorlláy, reynilláy! —nispa.

Chaymi Saul qepaman qawariyuptin David qonqoranpa pampaman kumuykuspan ⁹Saulta nirqa:

—Reynilláy, amayá qamqa kasuychu: “Davidqa contraykipim kachkan” nispa yanqa rimaqkunataqa. ¹⁰Reynilláy, qawasqaykiman hinam wak machaypi kunan punchaw Tayta Dios qamta makiyman churaykamurqa chaymi “Wañurachiy” nispa niwaptinkupas qamtaqa kuyapayaspay mana wañurachirqaykichu. Arí, ñoqam piensarqani: “Reyniytaqa manam wañuchiymanchu, payqariki Tayta Diospa nombrasqan reymi” nispa.

¹¹—Chaynaqa reynilláy, qawaykuyá imam kay makiypi kasqanta. Kayqariki capaykipa puntanmi. Arí, makiypiña kachkaptikipas manamá wañurachirqaykichu. Chaynaqa reynilláy, cuentatayá qokuyña ñoqqa mana contraykipi kasqayta. Ñoqallayqa manam hoqarikurqanichu hinaspapas manataqmi huchallikurqanichu qampa contraykipiqa. Chaywanpas reynilláy, qanmi maskawachkanki wañurachiwanaykipaq. ¹²iTayta Diosyá iskayninchikta juzgawasunchik! iPypuniyá castigawachun qanmanta vengakuwaspan! Ñoqallayqa manam makiytaqa hoqarisaqchu qampa contraykipiqa.

¹³Runakunapa ñawpaq rimakuyninmi kaynata nin: “Mana allin ruraykunaga lloqsimun mana allin runakunamantam” nispa. Chaymi ñoqallayqa makiytaqa mana haykapipas hoqarisaqchu qampa contraykipiqa. ¹⁴Chaynaqa reynilláy çipa qepantamá qamqa richkanki? ¿Pitamá qamqa qatichkanki? Qampa ñawpaqnikipiqa kani mana valeq wañusqa allqo hinallam otaq mana valeq piki hinallam. ¹⁵Chaynaqa

reynilláy, Tayta Diosyá tanteasqanman hina qamtawan ñoqata juzgawasunchik. iTayta Diosyá kay asuntayta qawaykuspan qanmanta defiendewachun! —nispa.

¹⁶David rimayta tukuruptinmi Saul nirqa:

—iKay rimapayawaqniyqariki kachkasqanki churillay Davidmi! —nispa.

Chaynata Saul rimariykuspanmi waqakurqa ¹⁷hinaspa Davidta nirqa:

—Qamqa allin ruraqmi kanki ñoqamantaqa. Qamqa mana allinta munach-kaptiymi kutirachiwanki allinwan. ¹⁸Kunanmi qawaykachiwanki qamqa imapas allinnillay maskasqaykita. Arí, Tayta Diospuni makikiman churawachkaptinmi mana wañurachiwarqankichu. ¹⁹Cheqaptaqariki manam pipas kanchu enemigon-ta tarichkaspan mana imanaqqa. Chaynaqa David iTayta Diosyá imapas allinwan pagasunki kunan kutipi imam ñoqapaq ruraykusqaykimanta! ²⁰Kunanmi sumaqta cuentata qokuruni Israel runakunapa reynin kanaykita. Cuentataqmi qokuruni qam rey kaptikiqa Israel nacionpa gobiernon allin takyananta. ²¹Chaynaqa David ikunanyá Tayta Diosrayku juraykuway! Amamá puchukarachinkichu mirayniyku-natawan familiaykunataqa, amataqmá sutiypapas chinkarachinkichu —nispa.

²²David juraykuptinmi Saul kutikurqa palacionman, Davidñaqamki runankuna-wan pasakurqa mana yaykuy atina sitiokunaman.

Samuelpa wañukusqanmanta

25 ¹Samuel wañukuptinmi Israel runakuna llapallanku huñunakuspa wa-qarqaku paymanta. Paypa cuerpontam pampaykurqaku Rama llaqtapi kaq wasinpi. Hinaptinmi Davidqa pasakurqa Paran sutiyoq chunniqman.

Abigail sutiyoq warmipa ruegakusqanmanta

²Maon sutiyoq sitiopim *yacharqa huk llumpay apu runa. Chay runapam kapurqa kimsa waranqa ovejankuna hinaspa waranqa cabrankuna. Paymi costumbrenman hina ovejan-kunata rutuchkarqa Carmel llaqta lawpi. ³Chay runapa sutinmi karqa Nabal. Payqa karqa Calebpa mirayninmi. Nabalqa karqa pasaypaq rumi sonqo mana allinlla kawsaq runam. Warmin Abigailmi ichaqa karqa buenamoza hinaspapas yachaywan imapas allin rurakuq.

⁴Davidmi chunniqpi kachkaspan uyarirurqa Nabalqa ovejankuna rutusqanta.

⁵Chaymi chunka runankunata kacharqa kaynata nispa:

—Nabalpatayá riruychik Carmel llaqta lawman hinaspayá ñoqapa parteymanta sa-ludaykuychik. ⁶Paytam ninkichik: “Wawqelláy, chaskiykuyá kay rimariykamusqayta: ñoqam qamqa munachkani allinlla tarikunaykita, chayna allinllataqyá tarikuchun familiaykikunapas hinaspa wasikiqi llapallan kaqkunapas. ⁷Chayraqmi yacharuni ove-jaykikuna rutusqaykita. Arí, qamqariki yachankim michiq runaykikunaga ñoqaykuwan Carmel lawpi tarikusqankuta. Ñoqaykuwan paykuna kaptinqa manam imanarqaniku-chu nitaqmi Carmel lawpi kaptinkuqa imankupas chinkarqachu. ⁸Kay nisqayqa cheqap kasqantam yachaykuwaq kikin sirvientekikunata tapuykuspa. Chaynaqa ama hina kas-payá kachamusqay mozokunata allinta chaskiykapullaway. Paykunaqa hamuchkanku mikuyllaykipas kasqan allin tiempopim. Hinaptinqa paykunamanyá qoykapamullaway imallaykipas kapusqnikita. Arí, ñoqaqariki qamapaqa kani churiki hinam” nispa.

⁹Chaymi Davidpa runankuna pasaspanku chay encargota willarqaku Nabalman hi-naspa upallaykuspa suyarqaku paypa rimarinanta. ¹⁰Ichaga Nabalmi kaynata nirqa:

—¿Pitaq chay Davidqa? ¿Pitaq chay Isaipa churinga? iKunan tiempokunaga achkaq sirvientekunam patronninmanta lluptikuchkanku! ¹¹Mana reqsisqa yanqa purikuq

runamanqa manam qoymanchu ima mikuyniytapas nitaq ima tomanaytapas nitaq ima aychatapas. Kaykunataqa alistarqani ovejaykuna rutuqkunapaqmi —nispa.

¹²Chaymi Davidpa runankuna kutispanku Davidman willarqaku Nabalpa tukuy chay rimasqankunata. ¹³Chaymi David runankunata kamachirqa:

—iEspadaykichikta llapallaykichik watakuychik! —nispa.

Davidpa runankuna espadankuta weqawninman watakuptinmi Davidpas hina chaynallata rurarqa. Davidwanmi pasarqa tawa pachak runakuna. Iskay pachak runakunañataqmi qeparurqa imankutapas waqaychanankupaq. ¹⁴Ichaga Nabalpa huknin sirvientenmi pasarqa patronan Abigailman, chayaruspanmi kaynata willarqa:

—Chunniqmantaraqmi David kachamusqa runankunata patronniy Nabalta saludaykunakupaq ichaga paymi imaymanata insultarqa. ¹⁵Arí, chay runakunaqa ñoqaykuwanqa allinllam karqaku, manam imanawaqkupaschu. Paykunawan tukuy tiempo purunkunapi puriptiykupas manam imanawarqakuchu hinaspapas manataqmi imallaykupas chinkarqachu. ¹⁶Ovejaykuta michiptiykupas aswanraqmi paykunaqa huk muralla hina tuta-punchaw imamantapas harkawaqku. ¹⁷Ichaga qosaykimá rumi sonqo kasqanrayku mana pipapas rimapayaykun. Chaynaqa mamáy, qamyá tantearispa imallatapas ruray, mana chayqa seguropunim familiantinman patronniymanqa ima mana allinpas chayaramunqa —nispa.

¹⁸Chaymi Abigail alistarqa apurawllataña iskay pachak tantata, iskay odre vino-ta, pichqa oveja nakasqata, yaqa tawa chunka kilo trigo hamkata, uvas pasasmanta llapisqa pachak tortillakunata, alistarqataqmi higosmanta iskay pachak tortillakunatapas. Chaykunata asnonkunapi cargakuykuspanmi ¹⁹sirvientenkunata nirqa:

—Ñawpachkaychikýá qamkuna, ñoqaqa pasamusaqñam —nispa.

Chay imam rurasqantaqa manam willarqachu qosan Nabalmanqa. ²⁰Abigailmi asnopi sillakuykuspan pakan-pakanlla orqomanta uraykurqa. Hinaptinmi Davidqa runankunapiwan paylawman hamuchkasqa chaymi Abigailqa payman taripaykurqa.

²¹Davidmi hamuchkasqa kaynata piensastin:

—Yanqapaqmi ñoqaqa chunniqpi nanachikurqani chay runapa tukuy imanta. Manam paypaqa imallanpas chinkarqachu ichaga favorninpi rurachkaptiypas payqa mana allinwanmi kutirachiwan —nispa.

²²Davidmi kaynata jurarqa:

—iKunanmanta paqarinkamam Nabalpa llapachallan qari kaq ayllunkunata wa-ñurachisqa! iMana chayna kaptinqa Diosyá llumpaysuta castigawachun! —nispa.

²³Abigailmi Davidta rikuruspan asnonmanta apurawman uraykurqa hinaspam Davidpa ñawpaqninpi qonqoranpa pampaman kumuykurqa. ²⁴Chaymantam Davidpa chakinman wischukuykuspan nirqa:

—Taytáy ikay culpaqa kachun ñoqapa hawaypiyá! iAma hina kaspaykiyá uyariy-kullaway kay rimarisqayta! ²⁵iAmayá kasuychu taytáy, chay torpe runa ^dNabalpa rimasqantaqa! Arí, paytaqa sutinpas trazanpas reqsinmi. Payqa mana umayoq upa runam. Kay sirvientaykiqa manam rikuykamurqanichu kachasqayki runaykikunataqa. ²⁶Tayta Diosrayku hinaspa vidaykurayku juraspan nini: Tayta Diospunich mana munarqachu yawar chaqchuq hamunaykita hinaspa kikikipuni mana vengakunaykita. iTayta Diosyá Nabalta hina castigachun llapallan enemigoykikunatapas chaynataq llapallan mana allin ruray munasunqnikunatapas! ²⁷Chaynaqa taytáy, ama hina kaspayá kay regalo-kuna apamusqayta rakiykariy qanwan puriq runaykikunaman. ²⁸Ruegakuykitaqmi kay

^d 25:25 Hebreo simipi Nabal ninanqa “mana umayoq upa runa” ninanmi.

sirvientaykipa faltankunata pampachaykuwanaykipaqpas. Cheqaptapunim Tayta Diosqa reypaq churasuspayki allinta takyachisunki, chaynatachá rurantaq llapallan familiaykikunatapas. Qamqariki peleachkanki Tayta Diosraykum, kawsanaykikamaqa amayá qampaqa ima mana allinpas kachunchu. ²⁹Pipas qatikachasuspayki wañurachiyta munasuptikiqa qampa vidaykiqa kanqa yupaychasqayki Tayta Diospa waqaychasqanmi. Enemigoykikunataqa Tayta Diosmi wikaparunqa imaynam rumita warakachkaq hina. ³⁰Qampaq tukuy allinkuna qanmanta rimasqanta Tayta Dios cumpliptinmi hinaspa Israel runakunata kamachinaykipaq churasuptikim ³¹mana imamanta pesakunaykipas kanqachu, manataqmi sonqoykipas hukmanrayanqachu. ¡Allinpunim yanqamanta mana wañuchiynikiqa! ¡Allinpunitaqmi kikiillayki mana vengakuynikipas! Chaynaqa Tayta Diospuni tukuy imapi bendecisuptikimá ama qonqarullawankichu kay sirvientaykita —nispa.

³²Chaymi Davidñataq nirqa:

—¡Israelpa yupaychasqan Tayta Diosyá alabasqa kachun! Paymi kachamusurqanki ñoqawan kunan tupaykunanchikpaq. ³³Qamtapas paytaqyá bendecisunki allin piensaq kasqaykimanta. Kunanmi harkaykuwanki runakunapa yawarninta ama chaqchurunaypaq chaynataq kikiypuni ama vengakurunaypaq. ³⁴Ichaqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosraykum jurani. Paymi kunan harkaruwan qamtaqa ama imananaqpaq. Sichum ñoqawan tupanaykipaq mana apuramuwaqchu karqa hinaptinqa paqarinqa Nabalpa llapallan runankunam manaña chullapas kawsanmanchu karqa —nispa.

³⁵Davidmi Abigailpa apamusqankunata chaskiykuspan nirqa:

—Kunanqa hawkallañayá kutikuy wasikiman, qawasqaykiman hinam kunanqa uyariykuykiña chaynataqmi “arí” niykuykitaq imam mañakuwasqaykitapas —nispa.

³⁶Hinaptinmi Abigailqa kutikurqa qosan Nabalpa kasqanman. Chaymi payqa rey hinaraq wasinpi convidota rurakuchkasqa, Nabalqa llumpayta sinkaruspaq llumpay kusisqallaña kachkasqa. Chayraykum warmin Abigailqa mana imatapas nirqachu paqarinnintinkama. ³⁷Paqarinnintin punchawman Nabal mallaqyaruptinñam warmin Abigail willarqa chaykunata. Chaymi Nabalqa hukmanyaruspan kaskitarurqa. ³⁸Chunka punchawmanta huktawan Tayta Dios castigaruptinmi Nabalqa chay punchaw wañukurqa. ³⁹Nabal wañurusqanta David yacharuspanmi nirqa:

—¡Yupaychaykim Tayta Dios! ¡Nabal insultawasqanmantam qamña ñoqapaq vengakurunki! ¡Libraykuwankim imapas mana allin ruranaqman! Nabalpa mana allin rurayninkunatam kikiillanman kutirachinki —nispa.

Chaymantam Davidqa Abigailta rimapayamunankupaq kacharqa chaynapi paywan casarakunanpaq. ⁴⁰Davidpa serviqninkunam rirqaku Carmel lawpi *yacha Abigailman hinaspaq paywan rimarqaku kaynata:

—Davidmi kachamuwarqaku qanwan casarakunanpaq —nispa.

⁴¹Chaymi Abigailqa qonqoranpa pampaman kumuykuspan nirqa:

—Chaynata kamachiwaptinqa kayqayá kaypi kachkani sirvientenkunapa chakinta mayllanallaypaqpas. Ñoqakariki kani Davidpa sirvientallanmi —nispa.

⁴²Chaynata rimarispam Abigailqa apurawllamanña alistakurqa, pichqa sirvientankunawanmi compañaykachikuspa asnopi sillada pasarqa. Paymá chay runakunata qatispan Davidwan casarakurqa.

⁴³Davidqa casarakurqataqmi Jezreel llaqtayaq Ahinoam sutiyoq warmiwanpas. Iskayninkumá karqaku Davidpa warminkuna. ⁴⁴Saulqariki churin Micaltam qoykurqa Palti sutiyoq runamanña. Paltiq karqa Lais sutiyoq runapa churinmi, payñataqmi karqa Galim llaqtamanta kaq.

Saula yapatawan David mana wañuchisqanmanta

26 ¹Zif llaqtayoy runakunam pasarqaku Gabaa llaqtata chaypi Saulwan tupanankupaq hinasпам Saula nirqaku:

—Davidqa pakakuchkan chunniqpa chimpan Haquila sutiyoq orqokunapim —nisa.

²Hinaptinmi Saulqa kimsa waranqa soldadokunawan rirqa Zif llaqta law chunniqman. Chay riqmasin soldadokunaqa karqa Israel runakunamanta allinnin akllasqa qarikunam. Paykunawanmá pasarqa chay lawpi Davidta maskamunanpaq. ³Saulqa campamenton-tam sayachirqa Haquila orqokuna lawpi. Chayqa kachkan ñanpa hichpallanpim hinaspa chunniqpa chimpallanpim. Ichaqa Davidmi chay chunniqpi kachkaspan musyakururqa Saulqa chaykama qatisqanta. ⁴Chaymi Davidqa kacharqa wateqaqkunata chaynapi cheqaptapuni Saulpa chayaramusqanta yachananpaq. ⁵Saulpa campamento sayachisqanman David chayaruspanmi qawarqa Saulpa maypim puñusqanta. Qawarqataqmi maypim Abner puñusqantapas, Abnerqa karqa Nerpa churinmi hinaspapas payqa karqa Saulpa llapallan tropankunapa kamachiqninmi. Davidmi yacharurqa Saulqa campamento ukupi puñusqanta. Chaypi puñuptinmi runankunañataq muyuriqninpi samarqaku. ⁶Davidmi rimapayarqa Hetpa castan Ahimelec sutiyoq runata. Rimapayarqataqmi Abisai sutiyoq runatapas. Abisaiqa karqa Sarvia sutiyoq warmipa wawanmi hinaspa Joab sutiyoq runapa wawqenmi. Chay iskaynin runakunatamá David tapurqa:

—¿Pitaq riraysiwanman Saulpa campamentonkama? —nisa.

Hinaptinmi Abisai sutiyoq runa nirqa:

—iHaku ñoqawanyá! —nisa.

⁷Chaynapim Davidqa Abisaipiwana campamentoman pasarqaku chay tutapuni. Saulmi puñuchkasqa campamento ukupi. Sawnanpa waqtanpiñataqmi paypa lanzan pampapi clavarayachkasqa. Saulpa muyuriqninpiñataqmi puñuchkasqa Abnerwan llapa tropakuna. ⁸Chaymi Davidta Abisai nirqa:

—Kunanmi enemigoykita Dios makikiman churaykun. Kunanyá kikinpa lanzallanwan wañurachisqa. Payqariki wañurunqa huk tuksiyllawanmi —nisa.

⁹Chaymi Davidñataq nirqa:

—iAma wañuchiychu! Diospa nombrasqan rey wañuchiq runaqa manam kanmanchu mana castigasqaqa. ¹⁰Ñoqaqa juranim Tayta Diosrayku, paychá wañuchispaqa wañuchinqa Saulpa wañunan punchaw chayaramuptin otaqchá wañunqaqa peeachkaspa. ¹¹Tayta Diosyá harkawachun kikinpa nombrasqan reytaqa ama wañurachinaypaq. Chaynaqa hakuchikyá sawnan lawpi kaq lanzatawan yakuyoq aysakullata aparikuspa —nisa.

¹²Chaynapimá Davidqa Saulpa sawnanmanta aparikurqa huk lanzatawan yakuyoq aysakullata hinasпам pasakurqaku. Manam pipas rikurqachu nitaqmi pipas musyarqachu, manataqmi pipas rikcharirqachu. Llapallankum puñukururqaku paykunamanqa sinchi puñuyta Tayta Dios qoykusqanrayku. ¹³Chaymantam Davidqa pasakurqa waklaw moqopa chimpanman hinasпам karuneqpi sayaykurqa huk moqopa puntanpi.

¹⁴Chay sitiomantam tropakunatawan Nerpa churin Abnerta David qayarqa:

—Abner icontestamuway! —nisa.

Chaymi Abnerñataq nirqa:

—¿Pitaq qamqa kanki reyta qayaykachamunaykipaq? —nisa.

¹⁵Chaymi David nirqa:

—¿Manachum qamqa kanki Israel runakuna ukupi mana pipapas igualay atinan? ¿Imanasqamá manaqa allintachu waqaycharqanki servisqayki reytaqa? iHuk runam

yaykuramurqa rey wañurachiyta munaspan! ¹⁶ ¡Chayqa manam allinpunichu! Ñoqaqa Tayta Diosraykum jurani iqamkunaqa wañuytam debenkichik! Qamkunaqa manam waqaycharqankichikchu Tayta Diospa nombrasqan reynikichikta. Kunanyá imaskay! ¿Maypitaq kachkan reypa lanzanpiwan sawnan lawpi kaq yakuyoq aysaku? —nispa.

¹⁷ Chaymi Davidpa vozninta Saul reqsiruspan nirqa:

—¡Qamqariki kachkasqanki masay Davidmi! —nispa.

Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Arí, reynilláy. Ñoqaqa kani Davidmi. ¹⁸ Ichaqa reynilláy ¿imanasqamá kay serviqníkitaqa qatikachawanki? ¿Ima mana allintamá ñoqaqa rurarurqani? ¹⁹ Reynilláy, ama hina kaspayá kay serviqníkita uyariykullaway. Sichum Tayta Diospuni ñoqapa contraypi qamta hatarirachisuptíkita chaskiykuwachunyá huk ofrendata. Ichaqa chay contraypi hatarisqayki runallamanta kaptinqa Tayta Diosyá ñakachun. Ñoqatam qarqowarqaku Tayta Diospa kay allpanmanta. Chaynata ruraspaq tanqaypaq-tanqawachkanku taytacha-mamachakunata servinaypaqña. ²⁰ Tayta Dios wañunayta manaraq munaptinqa amayá wañusaqchu. Ichaqa reynilláy, qanmá lloqsimurqanki piki hinalla kachkaptiypas maskawanaykipaq. Montekunapim yututa hina maskawanki —nispa.

²¹ Hinaptinmi Saul nirqa:

—¡Kuyasqay David, ñoqaqa reqsikunim huchallikurusqayta! ¡Loco hina kaykunata ruraspaymi huk pantayman wichiyni! Kunan punchawmi makikipiña kachkaptiypas mana wañurachiwarqankichu. Chaynaqa kutikamuyá, manañam wañuyníkitaqa maskasaqñachu —nispa.

²² Chaymi David nirqa:

—¡Reynilláy, kayqayá lanzaykiqa kaypi kachkan! Huk kaqnin sirvientekitayá kachamuy kay lanza hoqarinanpaq. ²³ Tayta Diosyá sapakamaman pagapuchun allin rurasqanman hina hinaspa allin confianza kasqanman hina. Tayta Diospuni kunan punchaw qamta makiyman churamuchkaptinmi mana wañurachirqaykichu qamqa paypa nombrasqan rey kasqaykirayku. ²⁴ Kunan punchawmi qampa vidaykita qawarqani llumpay valorniyoqpaq chayna valorniyoqpaqyá Tayta Diospas qawachun ñoqapa vidayta hinaspayá Librawachun tukuy llakiymantapas.

²⁵ Hinaptinmi Saul nirqa:

—Diosyá bendecisunki kuyasqay David. Qamqa hamuq punchawkunapim imapas hatun kaqkunata ruranki. Qamqa vencentakitaqmi tukuy imapipas —nispa.

David pasakuptinmi Saulñataq wasinman kutikurqa.

Filistea runakunapa allpanpi David tarikusanmanta

27 ¹ Davidmi piensarurqa:

—Saulqa huk kaqnin punchawpim wañurachiwanqa, chaynaqa paymanta lluptinaypaqyá ayqekusaq Filistea runakunapa nacionninman. Chayman ripukuptyiqa Saulqa manañam qatikachawanqañachu, manañataqmi maskawanqachu Israel runakunapa tukuy allpanpipas —nispa.

² Chaynapim Davidqa soqta pachak soldadonkunapiwan rirqaku Maocpa churin Rey Aquispa kasqanman. Payqa karqa Gat llaptapa reyninmi. ³ Davidmi runakunapiwan *yacharqaku Rey Aquispa kasqan Gat llaptapi. Sapakamam yacharqa familiarakunawan. Davidqa pusakurqataqmi iskaynin warminkunatapas. Chay warminkunapa sutinmi karqa Ahinoam hinaspa Abigail. Chay Ahinoam sutiyoq warmiqa karqa Jezreel llaptayoqmi, chay Abigail sutiyoq warmiñataqmi karqa

Carmel llaqtayoq, payqariki karqa Nabal sutiyoq runapa viudanmi. ⁴Saulmi yacharurqa Davidqa Gat llaqtamanña ayqekusqanta chaymi manaña maskarqañachu.

⁵Davidmi Rey Aquista rimapayaspan kaynata nirqa:

—Reynilláy, cheqapta favoreceykuwaspaykiqua ama hina kaspayá ama harkakuwaychu huk kaqnin chakra llaqtapi *yachanaypaq. Manachusmi allinchu kanman qanwan kay hatun llaqtapi yachayniyqa —nispa.

⁶Hinaptinmi Rey Aquisqa chay punchawpuni Davidman qoykurqa Siclag sutiyoq llaqtata chaymi Siclag llaqtaqa kay libro qellqasqa kasqan punchawkama rikurirurqa Juda law reykunapaña.

⁷Davidmi Filistea runakunapa allpanpi *yacharqa huk wata tawa killan. ⁸Davidmi runankunawan lloqsiq Gesur llaqtayoqkunata saqueaq, saqueaqqutaqmi Gezer llaqtayoqkunatapas chaynataq Amalec casta runakunatapas. Paykunam ñawpa tiempomantaraq chay lawpi yacharqaku. Yacharqakuqa Shur lawman yaykunamanta qallaykuspam Egipto nacionkama. ⁹Chaynatamá Davidqa chay lawpi yachaqnunawan pelearqa. Manam kawsaqtapaq puchuchirgachu qaritapas nitaq warmitapas, apakuqtaqmi ovejakunata, vacakunata, asnokunata, camellokunata chaynataq pachakunatapas hinaspan kutiykuqu Rey Aquispa kasqanman. ¹⁰Rey Aquismi tapuq: —¿Maypitaq kunanqa saqueamurqankichik? —nispa.

Hinaptinmi Davidñataq niq:

—Kunanqa saqueamurqaniku Juda allpapa surlawninpim otaq kunanqa saqueamurqaniku Jerameel casta runakunapa *yachasqan surlawninpim otaq kunanqa saqueamurqaniku Cain casta runakunapa yachanan surlawnintam —nispa.

¹¹Davidqa manam pitapas kawsaqtapaq puchuchirgachu Gat llaqtaman pasaspa ama willakunanpaq. Qaritapas-warmitapas lliwchatam wañurachirqa chaynapi imam rurasqanmanta ama willakunankupaq. Chaynatam costumbrenman hina rurarqa Filistea runakunapa allpanpi tukuy tiempo *yachaspan. ¹²Rey Aquisqa Davidpi confiakuspanmi ima nisqantapas creeqpuni. Rey Aquismi kaynata piensaq:

—Davidqa llumpaytañam cheqnichikuchkan llaqtamasin Israel runakunawanqa, hina chaynalla kaspanqa tukuy tiempoñach serviwanqa —nispa.

28 ¹Chay punchawkunapim Filistea runakuna tropankunata huñururqa Israel casta runakunapa contranpi peleanankupaq chaymi Davidta Rey Aquis nirqa:

—Qamqa yachasqaykipi hinapas ñoqawanmi soldadoykikunapiwan guerraman lloqsinki —nispa.

²Chaymi Davidñataq nirqa:

—Arí, qanwanmi lloqsisaq, kunanmi yachaykunki kay serviqnikipa imam rurasqayta —nispa.

Hinaptinmi Rey Aquisñataq nirqa:

—Chaynaqa waqaychaqniy soldadokunapa jefenpaqñam churasqayki, chaynaqa kanki wañukunay punchawkamam —nispa.

Endor llaqtayoq brujata Saul tapukusqanmanta

³Samuelmi wañukurqaña chaymi llapallan Israel runakuna paymanta llakikurqaku. Paypa cuerpontam pamparurqaku Rama sutiyoq kikinpa llaqtanpi. Saulmi Israel nacionmanta qarqorurqa wañukuqkunapa espirítun qayaqkunata chaynataq demoniowan rimaqkunatapas.

⁴Filistea runakunam huñunakuruspanku campamentonkuta sayachirqaku Sunem sutiyoq llaqta lawpi. Saulpas Israel llapallan runakunata huñuruspanmi campamentonkuta sayachirqa Gilboa Moqopi. ⁵Chaymi Saulqa Filistea runakunapa campamentonta qawaykuspan mancharikuyllawanña hukmanyarurqa. ⁶Saulqa Tayta Diosta tapuptinpas manam imallatapas nirqachu. Manamá rimarirqachu sueñoypipas nitaq Urim sutiyoq alhaja rumita choqaptinkupas nitaq paymanta willakuqkunawanpas. ⁷Hinaptinmi Saulqa sirviqninkunataña kamachirqa:

—Maskamuychik wañuqpa espiritun qayaq warmita chaynapi payman rispay tapukamunaypaq —nispa.

Chaymi serviqninkuna nirqa:

—Endor llaqtapiqa kachkanmi wañuqkunapa espiritun qayaq huk warmi —nispa.

⁸Saulmi mana reqsichikunanpaq huk pachawan churakururqa hinaspa tutallan iskay runawan pusachikuspan pasarqa chay warmipa kasqanman. Chayaruspa Saul nirqa:

—Ama hina kaspayá runanaykiman hina qayaykapullaway ñoqapa nisqay runapa espiritunta —nispa.

⁹Hinaptinmi chay warmi nirqa:

—Qamqa yachankim Saulpa imam rurarusqanta. Payqariki kay nacionmantam qarqorun wañuqkunapa espiritun qayaqkunata, qarqoruntaqmi demoniowan rimaqkunatapas. Chaynaqa kay mañakuwasqaykiwanqa wañuymanmi tanqaypaq-tanqawachkanki —nispa.

¹⁰Ichaqa Saulmi Tayta Diosrayku juraspan kaynata nirqa:

—Tayta Diosraykum jurani, manam pipas imanasunkichu —nispa.

¹¹Hinaptinmi chay warmi nirqa:

—¿Pi qayanaytataq munanki? —nispa.

Hinaptinmi Saulñataq nirqa:

—Qayaykapuway Samuelta —nispa.

¹²Samuelta chay warmi rikuruspanmi qaparispan Saulta nirqa:

—¿Imanasqataq pantarachiwanki? ¡Qamqariki kasqanki Saulmi! —nispa.

¹³Hinaptinmi Rey Saul nirqa:

—Ama munchakuychu ¿imatataq rikurunki? —nispa.

Chaymi warmiñataq Saulta nirqa:

—Dios kaqla rikchayniyoqta rikuchkani allpamanta seqamuchkaqta —nispa.

¹⁴Hinaptinmi payta Saul nirqa:

¿Rikchayninqa imaynataq ? —nispa.

Chaymi pay testarqa:

—Huk yuyaq runam hamuchkan capanwan capakuykuspan —nispa.

Chaymi Saulqa Samuel kasqanta musyaruspam qonqoranpa pampaman kumuykurqa. ¹⁵Chaymi Saulqa Samuel nirqa:

—¿Imanasqataq fastidiawanki qayachimuwaspayki? —nispa.

Hinaptinmi Saul nirqa:

—Ancha sasachakuyim kachkani Filistea runakuna contraypi peleaq hamurusqankurayku. Diospas ñoqamantaqa karunchakurunmi, manañam imallatapas niwanchu paymanta willakuqkunawanpas nitaq sueñoypipas. Chayraykum qayachimurqayki imam runanayta niykuwanaykipaq —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Samuelñataq nirqa:

—¿Imanasqataq ñoqataqa tapuwanki kikin Tayta Diospuni enemigoyki rikurirupa karunchakuruchkaptinqa? ¹⁷Ñawpaqta qanman willachiwasqanman hinam Tayta

Diosqa rurachkan. Rey kasqaykita qechususpaykim qoykun yanapaqniki Davidmanña. ¹⁸Qamqariki manam kasukurqankichu Tayta Diospa kamachikuyninkunata, manataqmi cumplirqankichu rabiasqanrayku Amalec casta runakunata wañuchi qachasuptikipas. Chayraykum kunanqa kayta rurasuchkanki. ¹⁹Tayta Diosqa Israel runakunatawanmi Filistea runakunamanña qoykusunki, paqaringa lliw churintinmi ñoqawanñam tarikunki. Israel casta tropakunataqa Tayta Diosmi qoykunqa Filistea runakunamanña —nispa.

²⁰Hinaptinmi Saulqa pampapi pakchakururqa, Samuelpa nisqanwanmi llum-payllataña mancharikururqa. Payqa huk punchaw hinaspa huk tutan mana mikusqa kasqanraykum mana kallpayoqña karqa. ²¹Saulman chay warmi asuykuspanmi mancharisqallataña qawaspan nirqa:

—Kay sirvientaykika ruraykunim imam mañawasqaykita, vidaytapas peligroman churaspaymi imam niwasqaykita kasukurqani. ²²Chaynaqa ama hina kaspayá uyariyku-llaway: Mikuytam servimusqayki chaywan kallpanchakuspa pasakunaykipaq —nispa.

²³Saulñaataqmi mana munaspan nirqa:

—Manam mikuymanchu —nispa.

Chay warmiwan Saulpa sirvientenkuna hikutaptinkuñam pampamanta hatariykuspan tiyaykurqa camapa hawanpi. ²⁴Chay warmipa wasinpim karqa wirayachikusqan malta toro, chaytam apurawman nakarurqa. Chaymantañaataqmi harinata chapuspa tantata rurarqa mana qonchuyoqta. ²⁵Hinaspam apamurqa Saulmanwan serviqninkunaman. Chayta mikuykuspankum pasakurqaku hina chay tutalla.

Filistea runakuna Davidpi mana confiakusqankumanta

29 ¹Filistea runakunam llapallan tropankunata huñururqaku Afec sutiyoq llaqta lawpi, Israel casta runakunañaataqmi campamentonkuta sayachir-qaku Jezreel sutiyoq pukuyupa ladonpi. ²Filistea runakunapa jefenkunam rirqa pachak soldado kamachiqkunawan chaynataq waranqa kamachiqkunawan. Paykunapa qepantañaataqmi rirqa Davidwan runankuna Rey Aquista compañaspanku. ³Filistea runakunapa kamachiqninkunam Rey Aquista tapurqaku:

—¿Imataq wak Hebreo casta runakunaqa kaypi rurachkanku? —nispa.

Hinaptinmi Rey Aquisñaataq nirqa:

—Arí, payqa Davidmi. Payqa karqa Israel runakunapa reynin Saulpa yanapaqninmi. Ichaqa unay watakunañam ñoqawan karqa. Tupasqayku punchaw-mantapunim paypiqa mana tarirqanichu imatapas —nispa.

⁴Hinaptinmi Filistea runakunapa kamachiqninkuna Rey Aquispa contranpi piñakuruspanku nirqaku:

—Chaynaqa kamachiyá maymi qosqayki llaqtaman kutinapaq, manam munanikuchu ñoqaykuwan peleaq rinantaqa. Yanqañaataqmi peeachkaptinchik kutiriykuwachwanchik. Payqariki reyninwan allin kananpaqqa kay soldadonchikkunata wañurachispanmi umanta qoykunman. ⁵Kay Davidmantam tusuqkunapas takirqaku:

Saulmi wañurachimun waranqa soldadokunata.

Davidñaataqmi wañurachimun chunka waranqata.

⁶Chaymi Davidta qayaspan Rey Aquis nirqa:

—iTayta Diosrayku juraspam niki qamqa mana engañakuq allin qari kasqaykita! Campamentoykupi allin portakusqaykim llumpay gustoypaq karqa. Manam qam-

piqa ima faltatapas tarirqanichu chayamuwasqayki punchawmantapuni. Ichaqa Filistea runakunapa jefenkunam mana gustasunkichu. ⁷Chaynaqa David, hawka-llayá kutikuy chaynapi Filistea runakunapa jefenkuna hawka kanankupaq —nispa.

⁸Chaymi Davidñataq nirqa:

—Reynilláy ñimatataq ñoqaqa ruraruni? ¿Yaqachum tukuy tiempo qanwan kap-tiyqa ima mana allintapas tarirqanki kay serviqnikipiqa? Chaynaqa ñimanasqamá manaqa dejaykuwankichu enemigoykikunawan peleamunaytaqa? —nispa.

⁹Hinaptinmi Rey Aquisñataq nirqa:

—Ñoqaqa yachanim qamqa Diospa angelnin hina allin kasqaykita, ichaqa Filistea runakunapa kamachiqninkunam tantearunku ñoqaykuwanqa mana pe-leamunaykipaq. ¹⁰Chaynaqa David, tutapayta hatarispaykiyá ripukuy reyniki Saulpa soldadokunapiwan. Paykunaqariki qanwanmi hamurqa —nispa.

¹¹Davidmi runankunapiwan tutapayta hatariruspan kutikurqaku Filistea runa-kunapa llaqtanman, Filistea runakunañataqmi pasarqaku Jezreel llaqta lawman.

Amalec casta runakunata David vencerusqanmanta

30 ¹Kimsa punchawninmanmi Davidqa runankunapiwan chayarurqaku Siclag sutiyoq llaqtaman. Chayman chayaruspankum llaqtankuta tarirurqaku Ama-lec casta runakunapa saquearusqanta. Paykunam Neguev lawpi Siclag sutiyoq llaqtata atacaruspa lliwta kañaykusqaku. ²Warmikunatawan kuskatam chaypi kaqkunata tak-samanta hatunkama presota pasachisqaku aswanqa manam pitapas wañuchisqakuchu.

³Davidmi runankunapiwan chay llaqtaman chayaruspa tarirurqaku kañasqataña, preso apasqa kasqankuraykum manaña tarirqakuchu warmillankutapas hinaspa churillankutapas. ⁴Hinaptinmi Davidqa runankunapiwan qaparispanku waqarqa-ku manaña kallpayoq kanankukama. ⁵Davidpa iskaynin warmintapas presotam aparusqaku. Chay huknin warminpa sutinmi karqa Ahinoam, payqa karqa Jezreel llaqtayoqmi. Huknin warminpa sutiññataqmi karqa Abigail, payqa karqa Carmel llaqtayoq Nabalpa viudanmi. ⁶Davidmi ancha sasachakuypi karqa runankuna rumiwan choqaparunanpaq rimanakuptinku. Chay lliw runakunam llakisqallaña kachkarqaku churinkumanta. Ichaqa Davidmi hapipakurqa yupaychasqan Tayta Diosman. ⁷Chayraykum Davidqa Ahimelecpa churin sacerdote Abiatarta nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá aparamuway Diosninchik tapuna *efodta —nispa.

Abiatar chay efodta aparamuptinmi ⁸Davidñataq Tayta Diosta tapurqa:

—Taytáy ¿qatisaqchu icha manachu chay saqueaq runakunata? ¿Yaqaraqchum hayparuyman? —nispa.

Chaymi Tayta Dios nirqa:

—iQatiypuni, paykunataqa hayparunkim hinaspa presokunatapas libramun-kitaq! —nispa.

⁹Hinaptinmi Davidqa chaypunilla pasarqa soqta pachak runankunawan. Payku-nam chayarurqaku Besor Mayuman. Chaypim wakinnin runakuna qeparurqaku.

¹⁰Chaypi qeparuqkunaca karqa iskay pachak runakunam. Paykunam mayu pasayta mana atirqakuchu llupay pisipasqa kasqankurayku chaymi tawa pachak runa-kunallawanña Davidqa pasarqa. ¹¹Richkaspankum purunpi tarirurqaku Egipto nacionniyoq huk runata, paytam pusamurqaku Davidman hinaspa mikuykachispa yakutawan qorqaku tomananpaq. ¹²Chay runamanmá partykurqaku higosmanta tor-tillatawan uvas pasasmanta iskay tortillakunata. Chaykunata mikuykuspanmi chay

Egipto runaqa kallpanchakuykurqa. Payqa kasqa kimsa punchaw hinaspa kimsa tutan mana mikusqam hinaspa mana yaku tomasqam. ¹³Chay runatam David tapurqa:

—¿Pipa sirviententaq kanki? ¿Maylawtaq kanki? —nispa.

Hinaptinmi chay Egipto nacionniyoq runañataq nirqa:

—Ñoqaqa kani Amalec casta runapa sirvientenmi. Onqorusqayraykum yaqa kimsa punchawña patronniy kaypi saqeruwarqa. ¹⁴Arí, ñoqaykum rirqaniku Ceret casta runakunapa *yachananpa surlawninta. Rirqanikutaqmi Juda lawtapas chaynataq Caleb casta runakunapa yachanan lawtapas, chaykunapi saqueamus-paykum Siclag sutiyoq llaqtatapas kañaykamurqaniku —nispa.

¹⁵Chaymi David tapurqa:

—¿Yaqachum pusaruwankiman chay llaqa suwakunapa kasqanman? —nispa.

Hinaptinmi chay Egipto nacionniyoq runa nirqa:

—Sichum Diosrayku jurawaspayki mana wañurachiwanayki kaptinqa hinaspa patronniyman mana qowanayki kaptinqa pusarusqaykim paykunapa kasqankama —nispa.

¹⁶Pusaruptinmi chay runakunapa tukuy pampaman cheqerusa mikuchkasqaku hinaspa tomachkasqaku. Paykunam tukuy imata apamurqaku Filisteá runakunapa llaqtanmanta chaynataq Juda lawpi *yachaq runakunapa llaqtanmantapas. Chayraykum huk hatun fiestata rurachkasqaku. ¹⁷Chaymi Davidqa paykunaman pawaykuspan wañurachirqa madrugawmanta paqarinnintin tardeykuqkama. Tawa pachak mozokunallañam lluptirurqa camellonkuman sillakuykuspa.

¹⁸Davidmá kutichimurqa Amalec casta runakunapa tukuy ima apasqanta, libramurqataqmi iskaynin warmintapas. ¹⁹Chay suwasqanku runakunamantaqa manam taksapas-hatunpas faltarqachu. Tukuy ima apasqankutam lliwta David kutichimurqa. ²⁰Davidqa hapikuykurqataqmi llapallan ovejakunatapas hinaspa vacakunatapas. Chay animalkunata qatiq runakunam nirqaku:

—Kaykunapa Davidpa ganancionmi —nispanku.

²¹Davidmi chayarurqa Besor Mayupi qeparuq iskay pachak runakunapa kasqanman. Chaypiqa qeparurqaku llumpay pisipasqa kasqankuraykum. Paykunam Davidmanwan riqmasinkunaman tariPAYKURQAKU chaymi Davidpas paykunaman asuykuspan rimaykurqa. ²²Ichaga Davidwan riq wakin mana allin torpe runakunam nirqaku kaynata:

—Enemigomanta imakunapas qechumusqanchiktaqa manam qochwanchu kayllapi qepakuruq runakunamanqa. iQospaqa-qosunchik sapakamapa warmintawan churinkunallatam! Paykunata pusarikuspayá ripukuchunku —nispa.

²³Chaymi paykunata David nirqa:

—iAmayá chaytaqa ruraychikchu wawqellaykuna! Tayta Diosmi tukuy kaykunataqa goykuwanchik, pay waqaychaykuwaspanchiktaqmi contranchikpi hamuq salteakunatapas makinchikman churaykun. ²⁴iManam pipas uyarisunkichikmanchu chay munasqaykichiktaqa! Imapas qechumusqanchiktaqa igualmanmi rakinakusun. Kaypi gepiwan qepakunapas hinaspa peleaq riqkunapas igualninkam chaskinqa —nispa.

²⁵Chay punchawmantapunim kay libro qellqasqa kasqan punchawkama Israel runakunapa ruraqku hina chay decretonman hinaspa chay reglamentonman hina.

²⁶Davidmi Siclag llaqtaman chayaruspan Juda lawpi kamachikuq amis-tadninkunaman apachirqa wakin imapas qechumusqanta. Chay apachisqan runakunawantaqmi kaynata kunarqa:

—Tayta Diospa enemigon runakunamanta qechumusqaytam wakinta qamkunaman apachimuchkaykichik —nispa.

²⁷ Davidqa regalokunatamá apachirqa Betel llaqtayoqkunaman, Neguev lawpi *yachaq Ramot llaqtayoqkunaman, Jatir llaqtayoqkunaman, ²⁸ Aroer llaqtayoqkunaman, Sifmot llaqtayoqkunaman hinaspa Estemoa llaqtayoqkunaman. ²⁹ Apachirqataqmi Racal llaqtayoqkunamanpas, Jerameel llaqtakunapi yachaku-namanpas hinaspa Cain casta runakunapa yachanan llaqtakunamanpas. ³⁰ Chay regalokunataqa apachirqataqmi Horma llaqtayoqkunamanpas, Bor-asan llaqtayoqkunamanpas, Atac llaqtayoqkunamanpas, ³¹ Hebron llaqtayoqkunamanpas hinaspa runankunawan purisqankupi llaqtayoqkunamanpas.

Churinkunawan Saul guerrapi wañukusqanmanta

31 ¹ Filistea runakunam pelearqa Israel casta runakunawan. Israel runakuna ayqekuyta qallaykuspankum Gilboa Moqopi achka-achka wañururqaku. ² Filistea runakunam Saultawan churinkunata qatirqaku hinaspa munarachir-qaku Saulpa churin Jonatanta, Abinadabta hinaspa Malquisuata. ³ Chaymantam Filistea runakunaqa mana chinkaykachispa qatirqaku Saultaña, flechaqkuna Saulpa kasqankama hayparachiptinmi Saulqa heridoña kachkarqa. ⁴ Chaymi arman apaq soldadota Saul nirqa:

—Espadaykita horqospayki tuksiruway, manam ñoqaqa munanichu wak mana señalasqa enemigoykunaraq tuksiruwanta hinaspa burlakuwananta —nispa.

Chaymi llumpayta manchakusqanrayku arman apaq soldadoqa mana munarqachu chay rurayta hinaptinmi Saulqa espadanta hapiykuspan kikinña tuksikururqa. ⁵ Arman apaq soldadotas Saul wañurachikusqanta qawaykuspanmi espadanwan tuksikururqa chaynapim paypas wañururqa. ⁶ Chaynatamá chay punchawpi Saul wañukurqa, wañukurqataqmi kimsan churinkunapas hinaspa arman apaq soldadowan llapallan runankunapas. ⁷ Chay qechwapa waklawninpi *yachaq Israel runakunam rikururqaku Israel tropakunaqa ayqekusqankuta. Rikurqakutaqmi Jordan Mayupa chimpanpi yachakunapas. Paykunam yacharurqakutaq Saulwan churinkunapas wañukusqankuta chaymi paykunapas yachasqanku llaqtakunamanta ayqekurqaku. Hinaptinmi Filistea runakunaña chayaruspanku chaykunapi *yachakurqaku.

⁸ Paqarinnintin punchawmi Filistea runakuna lloqsirqaku wañuqkunapa imantapas hoqarikamunankupaq. Gilboa Moqopim tarirurqaku Saultawan churinkunata wañusqaña pampapi chutarayachkaqta. ⁹ Filistea runakunam Saulpa umanta qoruruspanku armankunatapas lliwta hoqarirurqaku. Willakuqkunatam kacharqaku tukuy llaqtankuman chaynapi llaqa runakunaman willakamunankupaq hinaspa taytachankupa templonpipas willakamunankupaq. ¹⁰ Saulpa armankunatam churarqaqaku Astarot sutiyoq mamachankupa templonpi. Saulpa cuerpontañaqtaqmi warkururqaku Bet-san llaqtapa murallanman.

¹¹ Galaad lawpi Jabes llaqtayoqkunam yacharurqaku Filistea runakunaqa Saulpa cuerponta imam rurarusqankuta. ¹² Llapallan valeroso qarikuna tukuy tuta rispankum chayarurqaku Bet-san sutiyoq llaqtaman hinaspa murallanpi warkurayaq Saulpa cuerpontan churinkunapa cuerponta uraykachirqaku hinaspa kutikurqaku Jabes llaqtankuman. Chaypim kañarurqaku chay cuerpokunata.

¹³ Puchuq tullukunatañaqtaqmi pamparurqaku chay Jabes llaqtapi kaq sachapa si-kinpi hinaspa qanchis punchaw ayunarqaku.

SAMUELWAN SUTICHASQA

ISKAY KAQ LIBRO

Punta kaq libro hinam kay iskay kaq libropas Diosmanta willakuq Samuelpa sutinwan sutichasqa. Punta kaq libropi willakusqankunapa qatinqillantam kay libropas willakun.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Rey Saulwan Jonatan wañukuptin llakillawanña Davidpa aya taki takisqanmanta, willakuntaqmi Juda nacionpi Rey Davidpa gobiernay qallarisqanmantapas chaynataq Saulpa churin Isboset imaynam wañukusqanmantapas (1-4).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Rey David enteron Israel nacionpi gobiernasqanmantawan allin yachaywan gobiernasqanmanta, willakuntaqmi guerrapi peleaq valeroso kasqanmantapas, gobiernasqan nacionta mirachispa takyachisqanmantapas, nacionnin ukupi hatarimuy enemigonkuna vencesqanmantapas chaynataq huklaw nacionmanta hatarimuy enemigonkuna vencesqanmantapas, willakuntaqmi runakunapa paypi confiakusqanmantapas, huchaman urmaykuspa runa wañurachisqanmantapas, Diosmanta willakuq Natan anyaptin huchankunata reqsikuspa wanakusqanmantapas chaynataq humillakuspan Diospa castigon chaskisqanmantapas (5-24).

Davidqa allin rey kasqanwanmi chaynataq allin gobiernaq kasqanwanmi Israel runakunapa ancha kuyasqan karqa chaymi paykunaqa Moiesta hina hatunnin libraqninkupaq hapirqaku. Diospa prometesqan Mesiasmanraqmi paytaqa tupachirqaku.

Saulpa wañukusqanta David yacharusqanmanta

1 ¹ Saulpa wañukusqanpa qepantam Amalec casta runakuna vencerusqanmantam David kutimuspa iskay punchawña Siclag llaqtapi kachkarqa. ² Kimsa kaq punchawmantam Saulpa campamentonmanta huk runa hamurqa llumpay llakisqa, pachankunapas llikisqa hinaspa allpallaña umayoq. Davidpa kasqanman chayaramuspanmi qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykurqa. ³ Chaymi David tapurqa:

—¿Maymantataq hamuchkanki? —nispa

Chaymi payñataq nirqa:

—Israel tropapa campamentonmantam lluptiramuni —nispa.

⁴ Hinaptinmi David tapurqa:

—¿Imataq pasakun? ¡Ama hina kaspayá willaykullaway! —nispa.

Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Peleasqankumanta soldadokuna lluptiruspam achkallaña wañurunku. Saulwan churin Jonatanpas wañurunmi —nispa.

⁵ Chay willaqnin mozotam David nirqa:

—¿Imaynanpitaq yachanki Saulpas chaynataq Jonatanpas wañurusqanta? —nispa.

⁶ Chaymi payñataq nirqa:

—Gilboa Moqopi kachkaspaymi qonqaymanta Saula rikururqani lanzanpi tawnapakusqata, rikurqanitaqmi carretakunawan caballopi sillasqakunapas payta haypaykuchkaqtaña.

⁷Qepanta qawarimuspanmi rikuramuwaspa qayamuwarqa. Chaymi ñoqañataq nirqani: “¿Imanantaq?” nispa. ⁸Chaymi niwarqa: “Qamqa ¿pitaq kanki?” nispa. Hinap-tinmi ñoqañataq nirqani: “Ñoqaqa kani Amelec casta runam” nispa. ⁹Paymi niwarqa: “Ama hina kaspaykiyá asuykamuspa wañurachiwayña, herido kaspaypas kawsach-kaniraqmi” nispa. ¹⁰Chaymi asuykuspay wañurachirqani wañuy patanpiña kasqanta yachaspay. Umanpi coronatawan brazonpi brazaletetaqa qanmanmi apamurqayki.

¹¹Davidmi llumpay llakisqa kaspan pachanta llikiparqa, hina chaynallatam rurarqa paywan kaqkunapas. ¹²Llumpayllataña waqaspankum ayunarqaku tardeykuqkama Saulpa hinaspa churin Jonatanpa wañukusqanmanta. Waqarqaku-taqmi Tayta Diospa runankuna vencesqa kasqanmantapas chaynataq Israel casta runakuna guerrapi wañusqankumantapas. ¹³Willaqnin mozotam David nirqa:

—¿Maymantataq qamqa kanki? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Ñoqaqa kani Amalec casta forasterom —nispa.

¹⁴Davidmi nirqa:

—¿Imanasqamá manaqa manchakurqankichu Tayta Diospa nombrasqan rey wañuchiytaqa? —nispa.

¹⁵Chaymi huk kaqnin runata qayaykuspan David nirqa:

—Anchuykuspa wañuchiy —nispa.

Hinaptinmi asuykuspan wañurachirqa. ¹⁶Wañunanpaq kachkaptinmi Davidñataq nirqa:

—Wañuchisqaykimantam huchayoc kanki, qampunim nirqanki: “Tayta Diospa nombrasqan reytam wañuchirqani” nispa.

Saulmantawan Jonatanmanta David aya takita takisqanmanta

¹⁷Saulpa hinaspa churin Jonatanpa wañukusqanmantam David kay aya takita takirqa. ¹⁸Judapa mirayninkunaman yachachinanpaqmi “Flechana Arma” sutiyoq kay aya takita kamachikurqa. Kay aya takiqa Jazerpa libronpi qellqasqam kachkan.

¹⁹Israel castakuna,
qamkunamanta sumaq kaqmi
moqokunapi wañurun.
iImaynamá valeroso soldadokunaqa wichirun!

²⁰Gat llaqtapi ama willakuychikchu.
Ascalon llaqtapa callenkunapi
ama willakuychikchu
chaynapi Filistea warmikuna
ama kusikunankupaq,
chaynapi Dios mana reqsiq warmikuna
kusikuymanta ama pawaykachananpaq.

²¹Gilboa Moqokuna,
qampa hawaykimanqa sullapas
amañayá chayamuchunchu.
Gilboa Moqokuna,

qampa hawaykimanqa parapas
 amañayá chayamuchunchu.
 Gilboa Moqokuna,
 allin wiñachiq chakrakunapas
 amañayá kachunchu.
 Chaypim valeroso soldadokunapa
 harkachikunanpas wischusqa karqa.

- 22 Jonatanpa flechankunaqa
 wañuqkunapa yawarninpim
 chapusqapuni karqa.
 Valeroso soldadokunapa wirankunapim
 chapusqapuni karqa.
 Saulpa espadanmi wañuqkunapa yawarninpi
 chapusqapuni karqa.
 Valeroso soldadokunapa wirankunapim
 chapusqapuni karqa.
- 23 Saulwan Jonatanqa kuyachikuqmi karqaku.
 Saulwan Jonatanqa waylluchikuqmi karqaku.
 Kawsaspapas manam rakinakurqakuchu.
 Wañuspapas manam rakinakurqakuchu.
 Ankakunamantapas aswan pawaqmi karqaku.
 Leonkunamantapas aswan kallpasapam karqaku.

- 24 Israel casta warmikuna,
 waqaychik Saulmanta.
 Waqaychik guindo pachawan
 pachachisuqnikichikmanta.
 Waqaychik kuyayllapaq pachawan
 pachachisuqnikichikmanta.
 Waqaychik qori alhajawan pachaykichik
 adornaqmanta.

- 25 ¡Imaynatam valeroso soldadokuna
 peleopi wichirun!
 Chaynam yachanaykichik moqokunapi
 Jonatanpas wañusqa karun.

- 26 Jonatan wawqelláy,
 llumpaytam qamqa llakirachiwanki.
 Ñoqapaqqa mayna kuyaypaqmi karqanki,
 warmikunapa kuyakuyninmantapas
 aswan mastam kuyawarqanki.

- 27 ¡Imaynatam valeroso soldadokuna
 wichirun!
 ¡Imaynatam guerrapi peleana armakunapas
 tukurun!

Juda lawpi gobiernanapq Davidta churasqankumanta

2 ¹Chaykuna pasaruptinmi Tayta Diosta David tapurqa:
—¿Riymanchu Juda lawpi huk kaqnin llaqtaman? —nispá.

Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Riyá —nispá.

Hinaptinmi David tapurqa:

—¿Mayqan llaqtamantaq risaq? —nispá.

Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Hebron llaqtaman —nispá.

²Hinaptinmi David rirqa Hebron llaqtaman, paywantaqmi rirqaku iskaynin warminkunapas otaq Jezreel llaqtayoq warmin Ahinoampas chaynataq Carmel llaqtayoq Nabalpa viudan Abigailpas. ³Pusarqataqmi puriqmasin runakunatapas familiantinta, paykunam *yacharqaku Hebron law llaqtakunapi. ⁴Chaymi Juda casta runakuna hamuruspanku Davidta aceitewan tallirqaku Juda lawpi gobiernanapq.

Davidmanmi willaykurqaku Galaad lawpi Jabes llaqtayoqkuna Saula pampaykusqankumanta. ⁵Chaymi runankunata David kacharqa Galaad law Jabes llaqtapi kaqkunaman kaynata nimunankupaq:

—Tayta Diospa bendecisqanmi qamkunaqa kankichik reyninchik Saula kuyapayarispa pampaykusqaykichikmanta. ⁶Kunanyá Tayta Dios cheqaptapuni kuyapayarisunkichik. Noqapas kay rurasqaykichikmantam allinta rurasqaykichik.

⁷Kallpanchakuspayá qarinchakuychik Saul wañuruchkaptinpas Juda casta runakunam aceitewan talliwarqaku gobiernanapq —nispá.

Israel nacionpi kikinkupura peleasqankumanta

⁸Saulpa llapallan tropankunapa kamachiqninmi otaq Nerpa churin Abnermi Saulpa churin Isboset sutiyoq runata pusarqa Mahanaim llaqtaman. ⁹Paytam Galaad lawpi, Aser casta runakunapa *yachanan lawpi, Jezreel lawpi, Efrain casta runakunapa yachanan lawpi, Benjamin casta runakunapa yachanan lawpi hinaspa lliw Israel nacionpi gobiernanapq churarqa. ¹⁰Tawa chunka watanpim Saulpa churin Isbosetqa Israel nacionpi gobiernayta qallaykurqa, chaypim iskay wata gobiernarqa. Juda casta runakunam ichaqa Davidta reyninkupaq chaskirqa. ¹¹Qanchis wata soqta killanmi Juda castakunapi David gobiernarqa Hebron llaqtapi.

¹²Nerpa churin Abnerñataqmi Mahanaim llaqtamanta Gabaon llaqtaman lloqsirqa Saulpa churin Isbosetpa tropankunawan. ¹³Sarviapa wawan Joabmi Davidpa tropankunapiwan Hebron llaqtamanta lloqsirqaku hinaspam Gabaon estanquepa waqtanpi paykunawan tupanakurqaku. Abnerpa tropankunam karqa estanquepa waklawninpi, Joabpa tropankunañataqmi karqa estanquepa kaylawninpi. ¹⁴Chaymi Joabta Abner nirqa:

—Mozo soldadonchikkuna lloqsispankuyá peleachunku llapallanchikpa qayllanchikpi —nispá.

Chaymi Joabñataq nirqa:

—Allinmi —nispá.

¹⁵Hinaptinmi lloqsirqaku Benjamin castamanta otaq Saulpa churin Isbosetpa partenmanta chunka iskayniyoq mozokuna, Davidpa tropankunamantapas chunka iskayniyoq mozokunam lloqsirqa. ¹⁶Chaymi peleaqmasinwan umamanta sapakama hapinakuruspa espadankuwan tuksinakururqaku waqtankupi, chaynapim llapallanku wañururqaku.

Chayraykum “Helcat-hazurim” nispa suticharqaku chay lugarta. Chay lugarqa kachkan Gabaon lawpim. ¹⁷Chay punchawpi llumpa-llumpayta pelearuptinkum Davidpa tropankuna vencerurqa Abnertawan Israel casta tropakunata. ¹⁸Chaypim kachkarqaku Sarviapa kimsa qari wawankuna otaq Joab, Abisai hinaspa Asael. Chay Asaelmi karqa purunpi luwichu hina kallpaq. ¹⁹Asaelmi Abnerpa qepallanta qatirqa *alleqmanpas *ichoqmanpas mana muyurispán. ²⁰Chaymi Abner qepanta qawarispán nirqa:

—¿Manachu qamqa kanki Asael? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Ari, ñoqam kani —nispa.

²¹Chaymi payta Abner nirqa:

—Amaña qatiwaychu aswanqa *alleq lawman otaq *ichoq lawman muyurispá hapiy huk kaqnin mozo soldadota hinaspayki qechuy llaqa imankunata —nispa.

Asaelmi ichaqa hinalla qatirqa. ²²Chaymi Abnerñataq yapatawan nirqa:

—Asuriy, ama qatiwaychu, yanqataq wañurachikiman, hinaspaqa ¿ima uyaywantaq wawqeki Joabmanqa rikuriyman? —nispa.

²³Asael mana asuriyta munaptinmi lanzapa qepanwan wixsanpi Abner tuksirurqa wasanta lloqsínankama. Hinaptinmi Asaelqa wikapakuruspa hina chayllapi wañururqa. Asaelpa wañurusqanman haykam chayamuqkunam chaypi sayarurqaku. ²⁴Joabpiwan Abisaimi ichaqa Abnerta qatirqaku hayparunankupaq. Intim seqaykururqa Gabaon law chunniqman riq ñanpi otaq Gia sutiyoq sitiopa ñawpaqninpi kaq Ama sutiyoq moqoman chayaykuchkaptinku. ²⁵Benjaminpa mirayninkunañataqmi huñunakururqaku Abnerwan hinaspa huk tropalla churakururqaku huk kaqnin moqopa puntanpi. ²⁶Abnermi Joabta qayaspa nirqa:

—¿Tukuy tiempochu wañuchinakuyllapi kasun? ¿Manachu yachanki llumpay llakillapi kananchikta? ¿Haykapikamataq runaykikunataqa mana kamachinkichu wawqenkuta amaña qatikachanankupaq? —nispa.

²⁷Chaymi Joabñataq nirqa:

—Kawsaq Diosrayku juraspa niki, qampuni mana rimariyakamuptikiqa runaykunaqa sapakamam wawqenta qatikachanmanku karqa achikyanankama —nispa.

²⁸Joab cornetata tocaykuptinmi lliw runankuna sayarurqaku, manañam Israel castamasínkunataqa qatikacharqakuchu nitaqmi mastaq pelearqakuñachu.

²⁹Abnermi runankunawan rirqaku tukuy tuta Araba sutiyoq qechwanta hinaspa Jordan Mayuta chimpanruspanku rirqaku Bitron lawninta Mahanaim llaqtaman chayanankukama.

³⁰Abnerta qatikachasqanmanta Joab kutiramuspanmi llapallan tropankunata huñururqa chaymi Davidpa tropankunamanta faltarurqa Asaelwan chunka isqonniyoq soldadokuna. ³¹Davidpa tropankunañataqmi Abnerpa tropankunata otaq Benjamin casta soldadokunata wañurachirqaku kimsa pachak soqta chun kan runakunata. ³²Asaelpa cuerpona Belen llaqtaman apaspankum chaypi pamparurqaku taytanpa sepulturanpi. Joabmi tropankunawan tukuy tuta rispa achikyarurqa Hebron llaqta.

3 ¹Saulpa castankunam unay tiempo pelearqaku Davidpa castankunawan. David aswan-aswan kallpanchakuptinmi Saulpa castankunañataq hukmanyarqaku.

Hebron llaqtapi naceq Davidpa churinkunamanta

(1 Cr 3:1-4)

²Hebron llaqtapi David kachkaptinmi nacerqa churinkuna: Piwi churinmi karqa Amnon. Paymi karqa Jezreel llaqtayoq Ahinoampa wawan. ³Amnonpa sullkanmi karqa Quileab. Paymi karqa Carmel llaqtayoq Nabalpa viudan Abigailpa wawan. Quileabpa sullkanmi karqa Absalon. Paymi karqa Gesur nacion rey Talmaipa churin Maacapa wawan. ⁴Absalonpa sullkanmi karqa Adonias. Paymi karqa Haguipa wawan. Adoniaspa sullkanmi karqa Sefatias. Paymi karqa Abitalpa wawan. ⁵Sefatiaspa sullkanmi karqa Iream. Paymi karqa Davidpa huknin warmin Eglapa wawan. Chay churinkunaqa nacerqa Hebron llaqtapi David kachkaptinraqmi.

Davidwan Abner contrato rurasqanmanta

⁶Saulpa castankunawan Davidpa castankuna guerrapi kachkaptinkum Abner aswan-aswan reqsisqa rikurirurqa Saulpa castankunapi. ⁷Saulpam karqa Rizpa sutiyoq compañeran. Paymi karqa Aja sutiyoq runapa churin. Chaymi Abnerta Is-boset nirqa:

—¿Imanasqataq kakurqanki taytaypa compañeranwan? —nispa.

⁸Chaymi Is-bosetpa nisqanwan Abner sinchita piñakuruspan nirqa:

—¿Ñoqaqa allqochu karqani Juda castawan hukllawakunaypaq? Ñoqaqa favorecerqanim taytayki Saulpa familiankunataqa chaynataq amistadninkunatapas. Manataqmi qamtapas Davidpa makinmanchu qoykurqayki. ¿Hinaptinchu kunanñataq kay warmiwan huchallikusqaypaq tumpawanki? ⁹Diosyá sinchita castigawachun Tayta Diospa jurasqanman hina Davidwan mana ruraptiyqa. ¹⁰Saulpa castanmanta gobiernasqanta qechuspaymi Davidtaña gobiernanapq churasaq Israel castapipas chaynataq Juda castapipas, gobiernanqqa Dan llaqtamanta Beerseba llaqtakamam —nispa.

¹¹Abnerta manchakusqanraykum Is-bosetqa mana imatapas contestarqachu.

¹²Abnerñataqmi runankunata kacharqa Davidman kaynata nimunankupaq:

—¿Pipataq kay nacionqa? Contratotayá rurasunchik. Ñoqaqa yanapasqaykim lliw Israel nacion qampaq kananpaq —nispa.

¹³Chaymi David nirqa:

—Allinmi, qanwanqa rurasqmi contratota ichaqa ñoqaman hamuspaykiqa Saulpa warmi churin Micaltam pusamuwanki, mana chayqa manam uyayta rikuwaqchu —nispa.

¹⁴Davidqa Saulpa churin Is-bosetmanpas runankunatam kacharqa kaynata nimunankupaq:

—Warmiy Micalta kutichipamuway. Paytaqa casaranaypaqmi rantirqani pachak Filistea runakunapa qari kayninpa qarachanwan —nispa.

¹⁵Hinaptinmi Laispa churin Paltielmanta otaq qosanmanta Micalta qechurachimuspam Is-boset pusachirqa. ¹⁶Qosan Paltielmi ichaqa waqastin payta qatirqa Bahurim llaqtakama. Chaypim Paltielta Abner kamachirqa:

—Kutiy —nispa.

Hinaptinmi Paltielqa kutikurqa.

¹⁷Israel casta ancianokunawan Abner rimaspanmi nirqa:

—Unayñam munachkankichik qamkunapa reynikichik David kananta. ¹⁸Chaynaqa kunanyá reynikichikpaq churaychik. Tayta Diosmi Davidman prometespan nirqa: “Serviqniy Davidwanmi Filistea runakunamanta chaynataq llapallan enemigonkunamanta Israel casta runaykunata librasaq” nispa.

¹⁹Benjamin castakunawanpas Abner rimaruspanmi rirqa Hebron llaqtaman, payqa rirqa Israel castakunapa tukuy ima tanteasqantawan Benjamin casta llapallan runakunapa tukuy ima tanteasqanta Davidman willamunanpaqmi. ²⁰Abnermi iskey chunka runankunawan Davidpa kasqan Hebron llaqtaman chayarurqa. Davidmi convidota rurachirqa Abnerpaqwan paywan hamuqkunapaq. ²¹Abnermi Davidta nirqa:

—Reynilláy, kunanmi Israel casta llapallan runakunata qanman huñuramusaq chaynapi contratota ruranaykichikpaq, qanmi tukuy munasqaykipi gobiernanki —nispa.

Abnerta David aviaruptinmi hawkalla pasakurqa.

Abnerta Joab wañuchisqanmanta

²²Davidpa tropankunam Joabpiwan chay ratopi chayaramurqaku salteamunan-kupaq tropa-tropa risqankumanta, paykunaqa chayamurqaku enemigonkumanta qechumusqankuta achkallataña apamustinmi. Abnerqa manañam Davidwanchu karqa Hebron llaqtapi. Abnerta David aviaruptinmi payqa pasakurqaña hawkalla. ²³Joabmá chayaramurqa llapallan tropankunawan. Joabmanmi willaykurqaku kaynata:

—Nerpa churin Abnermi reyman hamururqa, pay aviaruptinmi pasakurqa hawkalla —nispa.

²⁴Chaymi reyman rispan Joab nirqa:

—¿Imatataq kayta rurarunki? Abner qawaqniki hamuchkaptinqa ¿imanasqamá hawkallataqa kachaykurqanki? ²⁵¿Manachu yachanki Nerpa churin Abnerqa engañasunaykipaq hamusqanta? Payqariki hamurqa mayman risqaykitapas chaynataq imam rurasqaykitapas yachananpaqmi —nispa.

²⁶Davidwan Joab rimasqanmanta lloqsiramuspanmi runankunata kacharqa Abnerta haypanankupaq. Davidpa mana yachasqantam Sira sutiyoq pozomantaña kutirachimurqaku. ²⁷Abner Hebron llaqtaman kutiramuptinmi Joab pusarurqa llaqtapi zaguanpa ukulawninpi sapallankupi rimanankupaq. Chaypim Abnerta wiksampi tuksiruspa wañurachirqa wawqen Asael wañurachisqanmanta vengakuspa. ²⁸David yacharuspanmi nirqa:

—Nerpa churin Abner wañurachisqa kasqanmantaqa ñoqapas chaynataq gobiernoypas Tayta Diospa ñawpaqninpi wiñaypaq mana huchayoq kaniku.

²⁹Joabyá lliw castankunapiwan castigasqa kachun. Familianpipas amayá faltachunchu flujowan ñakariqqas, lepra onqoyniyoqqas, tawnallawan puriq wistupas, guerrapi wañuqqas otaq mikuymanta muchuqqas —nispa.

³⁰Joabmá wawqen Abisaipiwan Abnerta wañurachirqaku, chaynataqa rurarqaku Gabaon lawpi peleachkaptinku wawqenku Asaelta Abner wañurachisqanraykun.

³¹Davidmi Joabtawan paywan kaq llapallan runankunata kamachirqa:

—Llikipakuychik pachaykichikta hinaspa lutokuspa waqaychik Abnerpa ayanpa ñawpaqninpi —nispa.

Rey Davidmi rirqa chakanapi kaq ayapa qepanta. ³²Hebron llaqtapi Abnerta pamparuptinkum rey qaparispera waqarqa sepulturapa waqtanpi, waqarqataqmi llapallan runakunapas. ³³Abnermanta aya takita rey takispanmi nirqa:

Abner ¿imanasqataq mana yuyayniyoq hina wañurunki?

³⁴Makikikunaqa manam chaqnasqachu karqa.

Chakikikunapas manam cadenasqachu karqa.

Mana allin runakunapa wañuchisqan hinam wañurunki.

Llapallan runakunapas paymantam huktawan waqarqaku. ³⁵Punchawllaraq kachkaptinmi mikuykunapaq Davidta ruegamurqaku, Davidñataqmi juraspan nirqa:

—Diosyá sinchita castigawachun tantata otaq imatapas manaraq inti seqaykuchkaptin mikuruptyqqa —nispa.

³⁶Llapallan runakunam cuentata qokururqaku chay imam rurasqanmanta, chay rurasqanqa agradonkupaqmi karqa. ³⁷Israel casta llapallan runakunam chay punchaw cuentata qokururqaku Nerpa churin Abner wañusqanmantaqa Rey Davidqa inocente kasqanta.

³⁸Reymi serviqninkunata nirqa:

—Yachasqaykichikpi hinapas kunanmi Israel nacionpi hatun atinyiyoq kamachikuq wañurun. ³⁹Chaymi aceitewan tallisqa rey kachkaspaypas mana kallpayoq hina kachkani Sarviapa kay wawankuna ñoqamanta aswan atinyiyoq kasqankurayku. Tayta Diosyá pagapuchun mana allin ruraqmanqa mana allin rurasqanman hina.

Is-boset sutiyoq reyta wañuchisqankumanta

4 ¹Hebron llaqtapi Abnerpa wañurusqanmanta Saulpa churin Is-boset yacharuspanmi pasaypaqta hukmanyarurqa, mancharikurqakutaqmi Israel casta llapallan runakunapas. ²Saulpa churin Is-bosetpam karqa iskay runankuna, paykunaqa karqa salteaq runakunapa kamachiqninmi. Hukninpa sutinmi karqa Baana hukninpañataq Recab. Iskayninkum karqaku Benjamin ayllumanta kaq runakuna, paykunaqa karqa Beerot llaqtayoq Rimonpa churinkunam. Beerot llaqtaqa karqa Benjamin ayllu runakunapam. ³Benjamin ayllu runakunapamá karqa Beerot llaqtayoq runakuna Gitaim llaqtaman lluptikuchkaptinkupas. Beerot llaqtayoqkunaqa chay Gitaim llaqtapimá *yacharqaku forastero hina kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

⁴Saulpa churinmi karqa Jonatan, Jonatanpa churinñataqmi karqa Mefi-boset. Mefi-boset pichqa watayoqlaraq kachkaptinmi Saulpa hinaspa Jonatanpa wañukusqanku noticia Jezreel llaqtamanta chayaramurqa. Chay wawata uywaq warmi hoqariykuspa lluptichichkaptinmi warma wichiylkurqa, chayraykum wistuña karqa.

⁵Beerot llaqtayoq Rimonpa iskay churin Recabwan Baanam rirqaku Is-bosetpa wasinman hinaspa chayarurqaku chawpi punchaw rupaypi, Is-bosetñataqmi puñuchkarqa. ⁶Wasipi tiyaq warmipas trigo akllasqanpi puñuuptinmi Recabwan wawqen Baana yaykururqaku wasiman. ⁷Is-bosetñataqmi caman hawanpi puñukuchkasqa. Chaymi wañurachispa umanta kuchururqaku, tukuy tuta Araba sutiyoq qechwanta apaspankum ⁸Davidman Hebron llaqtapi qoykurqaku. Paytam nirqaku:

—Reyllayku, kayqaya wañuchiy munasuqniki enemigoyki Saulpa churin Is-bosetpa umanqa. Kunanmi qanmanta Tayta Dios vengakurun Saultawan mirayninkunata —nispa.

⁹Chaymi Beerot llaqtayoq Rimonpa churin Recabtawan wawqen Baanata David nirqa:

—Tukuy sasachakuymanta libraqniy kawsaq Tayta Diosraykum jurani: ¹⁰Huk runam allin willakuy apamuwasqanta creespan Saulpa wañusqanmanta willawarqa chaymi chay willawasqanmanta mercesqanta qospay Siclag llaqtapi wañurachirqani. ¹¹Qamkunaqa mana allin ruraqkuna kasqaykichikraykum wasinta yaykuspa allin ruraq runata camanpi wañurachimurqankichik. Chaynaqa ¿manachum vengakusaykichik? ¿manachum kay pachamantapas chinkarachisqaykichik? —nispa.

¹²Chaypunilla runankunata David kamachiptinmi chay iskaynin runakunata wañurachirqaku. Makinkunatawan chakinkunata kuchuruspankum Hebron llaqta estanquepa waqtanpi warkururqaku. Is-bosetpa umantañataqmi pamparurqaku Hebron llaqtapi kaq Abnerpa sepulturanpi.

Juda lawpi chaynataq Israel lawpi Davidpa gobiernasqanmanta

(1 Cr 11:1-3)

5 ¹Israel llapallan ayllukunam rirqaku Hebron llaqtata Davidman kaynata ninankupaq:

—Ñoqaykuqa kaniku qampa aylluykipunim. ²Pasaq tiempopiqa Saul gobiernawachkaptinkupas qanmi Israelpa tropankunataqa kamachirqanki.

Tayta Diosmi prometesurqanki: “Qanmi oveja michiq hina Israel casta runaykunata gobiernanki hinaspa Israel nacionpi kamachinki” nispa.

³Hebron llaqtapi Rey Davidpa kasqanmanmá hamurqaku Israel casta llapallan ancianokuna, Rey Davidmi chaypi paykunawan contratota rurarqa Tayta Diospa qayllanpi. Israel nacionpi gobiernananpaqmi Davidta aceitewan tallirqaku.

⁴Kimsa chunka watanpim Davidqa gobiernayta qallarirqa hinaspa gobiernarqa tawa chunka wata. ⁵Juda lawpim gobiernarqa qanchis wata parten Hebron llaqtapi *yachaspan. Kimsa chunka kimsayoc watataqmi gobiernarqa lliw Israel lawpipas chaynataq Juda lawpipas Jerusalem llaqtapi yachaspan.

Murallasqa Sion llaqtapi runakunata David vencesqanmanta

(1 Cr 11:4-9)

⁶Rey Davidmi tropankunapiwan rirqaku Jerusalem llaqtaman chay allpapi *yachaq Jebus casta runakunawan peleanpaq. Jebus casta runakunam Davidta nirqaku:

—Manam qamqa kayman yaykumuytaqa atiwaqchu, qamtaqa ñawsakunapiwan weqrukunallam wischurusunki —nispa.

Chaynataqa nirqaku: “Davidqa manam yaykumuyta atinmanchu” nispa piensasqankuraykum. ⁷Davidmi ichaqa vencerurqa murallasqa Sion llaqtapi runakunata. Chay llaqtatam suticharqaku “Davidpa Llaqtan” nispaña. ⁸Chay punchawpi manaraq peleachkaspanmi David nirqa:

—Pipas Jebus casta runakunata vancey munaqqa yakupa tunelninta yaykuspaya wañuchimuchun tukuy sonqoywan cheqnisqay wistukunata hinaspa ñawsakunata —nispa.

Chayraykum kaynata rimakuqku: “Ñawsakunapas nitaq wistukunapas manam Diospa templonmanqa yaykunmankuchu” nispa. ⁹Chay murallasqa llaqtapi David *yachaspanmi suticharqa “Davidpa Llaqtan” nispa. Chay llaqtapa muyuriqninpim rurachirqa murallata, chaytaqa rurachirqa llaqtapa patanmanta uku lawmanmi.

Davidman comisionta Rey Hiram kachasqanmanta

(1 Cr 14:1-2)

¹⁰Davidmi aswan-aswan atinyioq rikurirurqa Llapallan Kamachiq Tayta Dios yanapasqanrayku. ¹¹Chaymi Tiro llaqtapa reynin Hiram kacharqa Davidman runakunata. Cedro qerukunata apachispanmi kacharqataq carpinterokunatapas chaynataq rumi labraqkunatapas. Paykunam Davidpaq palaciota rurapurqaku. ¹²Hinaptinmi David cuentata qokururqa Israel nacionpi gobiernananpaq Tayta Dios takyachisqanta. Entienderqataqmi Israel casta runakunata favorecespan pay gobiernachisqantapas.

Jerusalen llaqtapi naceq Davidpa churinkunamanta

(1 Cr 3:5-9. 14:3-7)

¹³Hebron llaqtamanta Jerusalen llaqtamanña David astakuruspanmi chaypi-pas huk warmikunawan casarakururqa, kapurqataqmi huk compañerankunapas. Paykunam wachakurqaku Davidpa qaripas-warmipas churinkunata. ¹⁴Jerusalem llaqtapi naceq Davidpa churinkunam karqa Samua, Sobab, Natan, Salomon, ¹⁵Ibhar, Elisua, Nefeg, Jafia, ¹⁶Elisama, Eliada hinaspa Elifelet.

Filistea runakunata David vencerusqanmanta

(1 Cr 14:8-17)

¹⁷Filistea runakunam Israel nacionpi gobiernananpaq David churasqa kasqanta yacharurqaku chaymi llapallanku hamurqaku Davidta maskanankupa. Davidmi ichaqa maskamusqankuta yacharuspan rirqa amparakunanku sitioman. ¹⁸Filistea runakuna hamuruspankum Refaim Qechwapi campamentonkuta sayarachirqaku.

¹⁹Hinaptinmi Tayta Diosta David tapurqa:

—¿Risaqchu Filistea runakunapa contranpi? ¿paykunataqa qowankichu? —nispa. Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Riypuniyá, Filistea runakunataqa makikimanmi churamusaq —nispa.

²⁰^bBaal-perazim sitiokama David chayaruspanmi chaypi Filistea runakunata vencerurqa chayraykum nirqa:

—Lloqllapa wayqosqanta hinam Tayta Dios enemigoykunata qayllaypi vencerun —nispa.

—Chayraykum chay sitiota suticharqa “Baal-perazim” nispa. ²¹Filistea runakuna taytachankuta chaypi saqeruptinmi Davidwan runankuna apakurqaku.

²²Filistea runakunam yapatawan hamururqaku Refaim Qechwaman hinaspa chaypi campamentonkuta sayachirqaku. ²³Chaymi Tayta Diosta David tapuptin payñataq nirqa:

—Ama riychu paykunapa ñawpaqninmanqa, paykunapa qepanman muyurus-payá balsamo sutiyoq sachakunapa ñawpaqninmanta pawaykamuy. ²⁴Balsamo sachakunapa hawanpi tropakuna marchachkaq hina saqaqaqaqta uyarispaykim listolla kanki pawaykunaykipaq. Qampa ñawpaqnikitam ñoqa Tayta Dios risaq Filistea tropakuna vencesqa kananpaq —nispa.

²⁵Tayta Diospa kamachisqanta hina David ruraspanmi Filistea tropakunata vencerurqa Gabaon llaqtamanta Gezer llaqtapa hichpankama.

Tayta Diospa baulninta Jerusalenman David aparuy munasqanmanta

(1 Cr 13:5-14)

6 ¹Davidmi kasqallan huñurachirqa Israel casta llapallan akllasqa tropakunata. Paykunam karqa kimsa chunka waranqa soldadokuna. ²Chaymi Juda law Baala llaqtamanta David llapallan tropankunawan pasarqa Tayta Diospa baulninta chay lugarmanta apamunanpaq. Chay baulmi sutichasqa karqa Llapallan Kamachiq Tayta Diospa sutinwan. Paymi chay baulpa hawanpi kaq querubin sutiyoq angelkunapa chawpinpi tiyaq. ³⁻⁴Diospa baulninta mosoq carretaman churaykuspankum Abinadabpa wasinmanta aparqaku, chay wasiqa karqa moqopim. Abinadabpa churin Uzawan Ahio sutiyoq runam Diospa baulninta carretapi guiarqaku. Ahiom rirqa baulpa ñawpaqninta. ⁵Davidmi Israel casta llapallan

^b 5:20 Hebreo simipi Baal-perazim ninanqa “Qasarayaqpa Señornin” ninanmi.

runakunawan Tayta Diospa ñawpaqninta rispa anchata kusikurqa, tukuy sonqonkuwan takispam tusurqaku taksa arpakunapa, hatun arpakunapa, tinyakunapa, taksa platillokunapa hinaspata hatun platillokunapa waqasqanwan. ⁶Naconpa eranman chayaruptinkum bueyeskuna mitkaruptin Diospa baulnin mana wichiynkunapaq Uza sutiyoq runa hapirurqa. ⁷Uza sutiyoq runapa contranpi Tayta Dios piñakuspanmi mana yuyaywan rurasqanrayku castigarurqa hinaptinmi hina chayllapi wañururqa Diospa baulninpa ladonpi.

⁸Davidmi piñakururqa Uzata Tayta Dios wañurachisqanmanta chaymi chay lugar sutichasqa karqa^cPerez-uzawan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

⁹Tayta Diosta manchakuspanmi chay punchaw David nirqa:

—Manañam apachimuymanchu Tayta Diospa baulnintaqa —nispa.

¹⁰“Davidpa Llaqtanwan” sutichasqa llaqtaman Tayta Diospa baulninta manaña apayta munaspanmi kamachirqa Gat llaqtayoq Obed-edom sutiyoq runapa wasinmanña apanankupaq. ¹¹Tayta Diospa baulninmi Obed-edompa wasinpi karqa kimsa killa chaymi Obed-edomtawan lliw familianta Tayta Dios bendecirqa.

Tayta Diospa baulninta Jerusalemman David apachimusqanmanta

(1 Cr 15:1-16:6)

¹²Rey Davidmanmi willarqaku:

—Tayta Diospa baulnin Obed-edompa wasinpi kasqanraykum paypa familiantawan lliw kapuqninkunata kikin Tayta Dios bendeciykun —nispa.

David rispanmi Obed-edompa wasinmanta Diospa baulninta kusikuywan Davidpa Llaqtanwan sutichasqa llaqtaman apachimurqa. ¹³Tayta Diospa baulnin apakuna soqta ichiyta puriruptinkum torotawan wirayachisqa animalta David wañuchirqa payta adoranapaq.

¹⁴Davidmi linomanta *efodwan pachasqa Tayta Diospa ñawpaqninpi tukuy kallpanwan pawaykacharqa. ¹⁵Davidwan Israelpa llapallan castankunam Tayta Diospa baulninta aparqaku kusikuymanqa qaparispanku chaynataq cornetata tocaspanku.

¹⁶Davidpa Llaqtan sutiyoq llaqtaman Tayta Diospa baulnin chayaruptinmi Saulpa warmi churin Mical ventanamanta qawarispata Rey Davidta rikururqa Tayta Diospa ñawpaqninpi pawaykchaspa tusuqta chaymi sinchita despreciarurqa.

¹⁷Tayta Diospa baulninta chayarachispankum churarqaku Davidpa alistasqa karpapa ukunman. Davidmi ofrecerqa Tayta Diospa qayllanpi lliw kañana ofrendakunata chaynataq Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendakunata. ¹⁸Chay ofrendakuna ofreceyta David tukuruspanmi Llapallan Kamachiq Tayta Diosta mañakurqa runakunata bendecinapaq. ¹⁹Chaypi tarikuq Israel casta llapallan runakunamanmi qarimanpas-warmimanpas aypuchirqa huk rosca tantata, datiles sutiyoq frutamanta huk pedazo tortillata chaynataq uvas pasasmanta huk pedazo tortillatapas. Chaymantam lliw runakuna sapakama wasinkuman pasakurqaku.

²⁰Davidpas kutikurqataqmi palacionman familianpaq Diospa bendicionninta mañakunapaq. Ichaqa Saulpa warmi churin Micalmi Davidta chaskinanpaq lloqsiruspan nirqa:

—Israel nacionpi reyqa imayna alabasqam kunan punchaw karunki, serviqnirikunapa sirvientankunapa qayllanpim mana penqakuq qalalla runa hina qawachikamurqanki! —nispa.

²¹Chaymi Micalta David nirqa:

^c 6:8 Hebreo simipi Perez-usa ninanqa “Uza sutiyoq runapa castigachikusqan” ninanmi.

—Arí, Tayta Diospa qayllanpim kusikurqani taytaykimantapas chaynataq llapallan castaykikunamantapas Israel casta runakunapi kamachinaypaq akllawasqanrayku. ²²Kunanqa nisqaykimantapas aswan despreciasqaraq kaspaymi humillakusaq ichaqa rimasqayki sirvientakunapa alabasqanmi kasaq —nispa.

²³Chayraykum Saulpa warmi churin Micalqa mana wawayoq karqa wañunankama.

Rey Davidman Tayta Dios prometesqanmanta

(1 Cr 17:1-27)

7 ¹Muyuriqinpi enemigonkunamanta Tayta Dios hawkayayta qoykuptinmi Rey Davidqa palacionpiña *yachachkaspan ²Diosmanta willakuq Natanta nirqa:

—Qawasqaykipi hinam ñoqaqa cedromanta palaciopi *yachachkani, Diospa baulninñataqmi kachkan karpallapi —nispa.

³Chaymi Natanñataq reyta nirqa:

—Rurayá tukuy piensasqaykiman hina. Tayta Diosmi qanwan kachkan —nispa.

⁴⁻⁵Chay tutapunim Natanta Tayta Dios rimapayarqa serviqnin Davidman kaynata nimunanpaq:

—Manam qamchu temploytaqa rurapuwanki chaypi *yachanaypaq. ⁶Egipto nacionmanta Israelpa mirayninkunata horqomusqay punchawmantapunim kunan punchawkama templopiqa mana yacharqanichu. Ñoqaqa purirqani yachana karpallapim. ⁷Tukuy tiempo Israelpa llapallan mirayninkunawan purichkaspaypas runaykunata kamachikunankupaq oveja michiq hina churasqay runakunamantaqa manam haykapipas mañarqanichu cedro tablamanta templota rurapuwankupaqqa.

⁸—Chaynaqa Llapallan Kamachiq Ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá serviqniny Davidman kaynata nimuy: “Ñoqam oveja michisqaykimanta horqomurqayki Israel casta runaykunapi jefe kanaykipaq. ⁹Lliw purisqaykipi yanapaspaymi llapallan qanwan peleaq enemigoykikunatapas tukururqani, kay pachapi atinyoqkunata hinam reqsisqata rurarqayki. ¹⁰Israel casta runaykunapaqpas akllaruniñam huk sitiota, chaypim churarqani paykunataqa manaña pipas kuyuchinanpaq hinaspa ñawpaq tiempopi hina mana allin ruraqkunaqa manaña ñakarichinanpaq. ¹¹Israel casta runaykunapi jefekuna churasqay tiempomantaraq rurasqayman hinam llapallan enemigoykikunamanta hawkayayta qosqayki. Ñoqa Tayta Diosmi prometeki castaykikunata mirachinaypaq. ¹²Machuyaruspa abueloykikuna hina wañukuptikim kikikipa churikita churasaq gobiernananpaq hinaspa takyachisag gobiernonta. ¹³Paymi ñoqapaq templota ruranqa, ñoqañataqmi takyachisag gobiernonta wiñaypaq. ¹⁴Ñoqam paypaq kasaq taytan, payñataqmi ñoqapaq kanqa churiy. Mana allinta ruraptinga ñoqam corregisag churinta taytan castigachkaq hina chaynataq azotechkaq hina. ¹⁵Ichaqa Saulmanta hinaqa kuyapayakuniytam churikimanta mana qechurusaqchu. Saultaqa wischururqani paypa rantinpi qamtaña churanaypaqmi. ¹⁶Castaykipas chaynataq gobiernoykipas wiñaypaqmi takyanqa. Castaykipa gobiernontapas wiñaypaqmi takyachisag” nispa.

¹⁷Tukuy chay palabrakunaman hinam chaynataq tukuy chay mosqoyninpi qawasqanta hinam Davidman Natan willarqa. ¹⁸Chaymi Tayta Diospa kasqanman Rey David yaykuykupan ñawpaqninpi nirqa:

—Señor Dioslláy ¿pitaq ñoqaqa kani? ¿Pitaq castaykunapas kunankama qam yanapawanaykipaqqa? ¹⁹Señor Dioslláy, chaypas asllapaq rikchakapusuptikim kay serviqnikipa castay imaynam kanamantapas rimariykunkiraq. Señor Dioslláy, chay rurasqaykiqa runakuna yachanankupaqmi. ²⁰Señor Dioslláy ¿imatawanraqtaq nikiman?

Kay serviqníkitaqariki qanmi reqsiwanki. ²¹Tukuy chay admirakuypaq kaqkunatam rurarunki prometesqaykiman hina chaynataq munasqaykiman hina chaynapi kay serviqníkiman reqsichiwanaykipaq. ²²Chaynaqa Señor Dioslláy imayna hatunsum qamqa kanki! Qam hinaqa manam pipas kanchu. Lliw uyarisqaykupi hinapas qanmanta huk diosqa manam kanchu. ²³Israel runaykikuna hinaqa manam kanchu kay pachapi huk nacionqa. Dioslláy, paykunataqa qanmi hamuspa librarqanki runaykikuna kananpaq chaynapi allin reqsisqa kanaykipaq. Egipto nacionpi runakunamantawan taytachan-kunamantam libramurqanki hinaspa paykunapaq hatun manchakuypaq kaqkunata ruraraqanki chaynapi kay allpata dueño chakunankupaq. ²⁴Qanmi Israel casta runaykikunata wiñaypaq takyaykachinki hinaspa paykunapa Diosnin karunki.

²⁵—Chaynaqa Dios Taytalláy, kay serviqníkiman tawan mirayniymanta rimasqaykitayá wiñaypaq cumpliy. Chaynatayá ruray nisqaykiman hina. ²⁶Sutiki wiñaypaq hatunchasqa kaptinyá nichunku: “Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa Israel castakunapa Diosninmi” nispa. Kay serviqniki Davidpa castaykunapas takyachunyá qampa yanapakuynikiwan. ²⁷Israelpa yupaychasqa Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy, kay serviqníkimanmi niwarqanki mirayniyoqta rurawanaykipaq. Chayraykum kay serviqníkiga kallpanchakuni chaynata mañakamunaypaq. ²⁸Señor Diosnilláy, qamqa Diosmi kanki, palabraykikunapas cheqapmi. Qanmi tukuy kay allinkunata serviqníkiman prometewarqanki. ²⁹Kunanyá kay serviqníkiga castayta bendeciypakuway qampa qayllaykipi wiñaypaq takyananpaq. Señor Diosnilláy, qanmi prometewarqanki kay serviqníkiga castanqa wiñaypaq bendecisqa kananpaq —nispa.

Enemigonkunata David vencesqanmanta

(1 Cr 18:1-13)

8 ¹Chaykunapa qepantam Filiste runakunata David venceruspan humillaykachirqa. Paykunamantam Meteg-ama llaqtata qechururqa. ²Vencerurqataqmi Moab casta tropakunatapas hinaspa pampaman siriychakishpan cordelwan tupurqa, cordelwan iskay kuti tupusqapi kaqkunam wañuchisqa qarqaku, cordelwan huk kuti tupusqapi kaqkunañataqmi kawsarqaku. Moab casta runakunata David munaychakuptinmi impuestota pagarqaku.

³Rey Davidqa vengerurqataqmi Rehobpa churin Soba nacionpi Rey Hadad-ezer-tapas, paytaqa vengerurqa Eufrates Mayu lawpi allpankunata kutichikunanpaq richkaptinmi. ⁴Paykunamantam waranqa qanchis pachaknin sillada soldadokunata David presocharurqa. Presocharurqataqmi iskay chunka waranqa chaki-puri soldadokunatapas. Pachak carretallapaqña caballokunata puchuykachishpanmi carreta aysaq llapallan caballokunapa ankunta kuchurachirqa.

⁵Damasco llaqta lawmantam Aram nacionniyoq tropakuna hamurqaku Soba nacionpa reynin Hadad-ezerta yanapanankupaq, Davidmi ichaqa chay Aram nacionniyoq tropakunamanta wañurachirqa iskay chunka iskayniyoq waranqa soldadokunata. ⁶Davidmi soldadonkunapaq cuartelkunata churarurqa Aram nacion Damasco llaqtapi chaymi Aram nacionniyoq runakunaqa Davidta servispanku pagarqaku impuestota. Tayta Diosmi Davidta mayman peleaq riptinpas vengechirqa.

⁷Hadad-ezerpa soldadonkunapa apamusqanku qorimanta harkachikuna arman-kutam David qechururqa hinaspa Jerusalem llaqtamanta aparqa. ⁸Hadad-ezerpa munaychakusqa llaqtakunamantam otaq Beta llaqtamantawan Berotai llaqtamantam vengeruspan nana-nanaq bronceta Rey David apachimurqa.

⁹Hadad-ezerpa lliw tropankunata David vencerusqanta Hamat nacionpa reynin Toi yacharuspanmi ¹⁰Rey Davidman kacharqa churin Joramta, paywanmi apachirqa qorimanta, qollqemanta hinaspa bronceamanta serviciokunata, kacharqaqa Hadad-ezerwan Rey David guerrapi kaspan vencerusqanmanta rimaykuspa alabamunanpaqmi. Chay Toi sutiyoq reypas Hadad-ezerwanmi guerrapi karqa. ¹¹Jorampa apamusqan serviciokunatam Tayta Diospaq David sapaqcharqa. Sapaqcharqataqmi munaychakusqan llapallan nacionkunamanta qori-qollqe apamusqankutapas. ¹²Sapaqcharqamá Edom nacionmanta, Moab nacionmanta, Amonpa mirayninkunamanta, Filistea runakunamanta, Amalec casta runakunamanta chaynataq Hadad-ezerwan peleaspan qechumusqantapas. Hadad-ezerqa karqa Rehobpa churin Soba nacionpa reyninmi.

¹³Davidmi aswan ancha reqsisqa rikurirurqa Aram nacionniyoq tropakunata venderamusqanwan. Vencerurqataqmi chunka pusaqniyoq waranqa Edom nacionniyoq soldadokunatapas Kachi Qechwawan sutichasqa sitiopi. ¹⁴Enteron Edom nacionpi soldadonkunapaq cuartelkunata David chururuptinmi, Edom nacionniyoq llapallan runakunaqa Davidtaña servirqaku. Tayta Diosmi Davidta mayman peleaq riptinpas vencechirqa.

Davidpa tropan kamachiqkunamanta

(2 S 20:23-26. 1 Cr 18:14-17)

¹⁵Davidmi lliw Israel nacionpi gobiernarqa hinaspa allinta ruraspa allin arreglota rurarqa llapallan runankunapaq. ¹⁶Sarviapa wawan Joabmi llapallan tropakunapa kamachiqnin karqa. Ahiludpa churin Josafatñataqmi karqa imapas pasaqkunamanta qellqa. ¹⁷Ahitobpa churin Sadocpiwan Abiatarpa churin Ahimelecñataqmi karqa sacerdotekuna. Seraiasñataqmi karqa secretario. ¹⁸Joiadapa churin Benaïam kamachirqa Ceret castamantawan Pelet castamanta kaq rey waqaychaq soldadokunata. Davidpa churinkunañataqmi karqa consejaqninkuna.

Mefi-boset sutiyoq runata David favorecesqanmanta

9 ¹Davidmi nirqa:
—¿Saulpa castanmanta pillapas puchurqachu payta Jonatanrayku favorecenaypaq? —nispa.

²Saulpa familianpam karqa sirvienten Siba sutiyoq. Paytam Davidpa kasqanman qayachimurqaku. Siba hamuruptinmi rey tapurqa:

—¿Qamchu Siba kanki? —nispa.

Chaymi Sibañataq nirqa:

—Arí, ñoqam kani —nispa.

³Hinaptinmi rey tapurqa:

—¿Saulpa castanmanta kachkanraqchu pipas Diosrayku favorecenaypaq? —nispa.

Chaymi Siba nirqa:

—Kachkanraqmi Jonatanpa churin, payqa iskay chakin suchuyasqam kallan —nispa.

⁴Chaymi rey tapurqa:

—¿Payqa maypitaq kachkan? —nispa.

Hinaptinmi Sibañataq nirqa:

—Payqa Amielpa churin Maquirpa wasinpim kachkan Lodebar llaqtapi —nispa.

⁵Hinaptinmi Rey David payta pusachimurqa Lodebar llaqtapi *yachaq Amielpa churin Maquirpa wasinmanta. ⁶Saulpa willkan otaq Jonatanpa churin Mefi-boset

mi Davidpa kasqanman chayaramuspan paypa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykurqa. Chaymi Davidñataq nirqa:

—iMefi-boset! —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Ñoqam kani —nispa.

⁷Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Ama manchakuychu. Ñoqam taytayki Jonatanrayku qamta favorecespa abueloyki Saulpa llapallan allpanta kutichipusqayki, qamñataqmi tukuy tiempo ñoqawan kusa mikunki —nispa.

⁸Mefi-bosetmi kumuykuspa nirqa:

—¿Pitaq ñoqaqa kallani? ¿Manachu ñoqaqa kani wañusqa allqo hina mana valeq? —nispa.

⁹Saulpa ñawpaq sirvienten Sibata rey qayachimuspanmi nirqa:

—Saulpa chaynataq llapallan castankunapa kapuqninkunatam lliwta goykuni patronniki Saulpa willkan Mefi-bosetman. ¹⁰Qanmi llamkapunki chakrankunata churikikunawan hinaspa sirvientekikunawan, cosechankichikmá patronnikipa familiankuna mantienekunanpaq. Patronnikipa willkan Mefi-bosetmi ichaqa mikunqa ñoqawan kusa tukuy tiempo —nispa.

Sibapa churinkunam karqa chunka pichqayoq, sirvientenkunañataqmi karqa iskay chunka. ¹¹Sibam reyta nirqa:

—Qam Señor Reyta tukuy kamachiwasqaykita hinam ñoqaqa rurasqa —nispa.

Mefi-bosetmi reyta churin hina reywan kusa mikurqa. ¹²Mefi-bosetpam huk taksa churin karqa Micaia sutiyoq. Sibapa wasinpi llapallan *yachaqkunam Mefi-bosetpa sirvienten karqaku. ¹³Mefi-bosetmi ichaqa yacharqa Jerusalem llaqtapi reywan kusa mikusqanrayku. Payqariki karqa iskaynin chakin suchuyasqam.

Aram tropakunatawan Amon tropakunata David vencesqanmanta

(1 Cr 19:1-19)

10 ¹Chaykunapa qepantam Amonpa mirayninkunapa reynin wañururqa hinaptinmi paypa rantinpiqa churin Hanunña gobiernarqa. ²Chaymi David piensarqa: —Nahaspa churin Hanuntaqa kuyapayarisaqyá imaynam taitanpas ñoqawan rurasqanta hina —nispa.

Taitanpa wañukusqanmanta Hanunta consuelananpaqmi serviqninkunata David kacharqa. Davidpa serviqninkuna Amonpa mirayninkunapa allpanman chayaruptinmi ³Amonpa mirayninkunapa jefenkuna reyninku Hanunta nirqaku:

—¿Greenkichu taytaykita kuyasqanrayku consuelasunaykipaq Davidqa serviqninkunata kachamusqanta? ¿Manachu serviqninkunataqa kachamusuchkanki llaqtata wateqaspa puchukarachinankupaq? —nispa.

⁴Chay Rey Hanunmi runankunata kamachirqa Davidpa serviqninkunata preso- chanankupaq hinaspa barbankutapas huklaw uyallanta siksirunankupaq chaynataq pachankutapas siki patankama qorurunankupaq. Reyta kamachisqanman hina ruraruspankum kachaykurqaku. ⁵Davidman willaykuptinkum paykunaman taripa- chirqa anchallaña penqasqa kasqankurayku, paykunatam nichimurqa:

—Jerico llaqtapiyá kaychik barbaykichik kasqallan wiñamunankama hinaptin- ñam kutimunkichik —nispa.

⁶Amonpa mirayninkunam Davidpa cheqnisqanta yacharuspanku, Aram nacionpi kaq Bet-rehob lawmanta hinaspa Soba lawmanta pagaspa pusachimurqaku iskay chunka waranqa soldadokunata, pusachimurqakutaqmi Maaca nacion reypa waranqa soldadonkunatapas chaynataq Tob lawmanta chunka iskayniyoq waranqa soldadokunatapas.

⁷Chayta David yacharuspanmi Joabta kacharqa llapallan valeroso soldadonkunatawan.

⁸Amonpa miraynin soldadokunam peleanankupaq lloqsispanku tropa-tropa kinrayninman churakururqaku llaqtapa zaguannin punkupa waqtanpi. Soba lawmanta hinaspa Rehob lawmanta Aram nacionniyoq soldadokunam ichaqa Tob lawmanta hinaspa Maaca lawmanta soldadokunapiwan churakururqaku campopi sapaqla. ⁹Chaymi qepanpi hinaspa ñawpaqninpi tropakuna kasqanta Joab qawaykuspan Israel soldadokunamanta aswan allinninta akllarurqa hinaspa Aram nacionniyoq tropakunawan peleananpaq churarurqa. ¹⁰Puchuq tropakunatañaqmi wawqen Abisaiman qoykurqa chaynapi Amonpa miraynin tropakunawan peleananpaq. ¹¹Joabmi wawqenta nirqa:

—Aram nacionniyoq tropakuna ganamuwaptinqa hamunkim yanapawaqniy.

Amonpa miraynin tropakuna ganamusuptikiñaqmi hamusaq yanapaqniki. ¹²Kallpanchakuptikiyá tukuy kallpanchikwan peleasunchik nacionninchikrayku chaynataq Diosninchikpa llaqtankunarayku. ¡Tayta Diosyá munasqanta rurachun! —nispa.

¹³Soldadonkunawan Aram nacionniyoq tropakunata Joab atacaptinmi paykunañaqta lluptikurqaku. ¹⁴Aram nacionniyoq soldadokunapa lluptisqanta Amonpa miraynin soldadokuna qawaykuspanmi paykunapas Abisaimanta lluptikurqaku hinaspa llaqtaman yaykururqaku. Amonpa miraynin soldadokunapa contranpi peleasqanmanta Joab kutimuspanmi chayaramurqa Jerusalem llaqtaman.

¹⁵Aram nacionniyoq tropakuna Israelpa tropankunawan vencesqa kasqankuta qawaykuspankum kasqallan huñunakururqaku. ¹⁶Hadad-ezermi qayachimurqa Eufrates Mayupa waklaw chimpanpi kaq Aram nacionniyoq tropakunata hinaptinmi paykuna hamurqaku Helam llaqta lawkama. Hadad-ezerpa llapallan tropankuna kamachiq Sobacmi paykunata kamachirqa. ¹⁷Davidman chayta willaykuptinkum Israel llapallan tropakunata huñuruspa Jordan Mayuta chimpanurqa Helam llaqtaman chayanankama. Chaypim Aram nacionniyoq tropakuna Davidpa tropankunawan peleanankupaq kinrayninman churakuruspanku pelearqaku. ¹⁸Aram nacionniyoq tropakunam ichaqa Israel tropakunamanta ayqekurqaku, Davidpa tropankunam wañurachirqa qanchis pachak carretawan peleaq soldadokunata, wañurachirqakutaqmi tawa chunka waranqa silladakunatapas. Aram nacionniyoq llapallan tropakuna kamachiq Sobacpas herido karuspanmi chaypi wañururqa. ¹⁹Hadad-ezerpa llapallan yanapaqnin reykunam Israel tropakunapa vencersqanta qawakuykuspanku Israel nacionwan hawkayayman yaykururqaku hinaspa paykunataña servirqaku. Chaymantapunim Aram nacionniyoq runakunaqa manchakururqaku Amonpa mirayninkuna yanapayta.

Betsabey sutiyoq warmiwan David huchallikusqanmanta

11 ¹Mosoq wata chayaramuptinmi reykunapa guerraman lloqsinanku tiempopi David kacharqa Joabta, serviqninkunata hinaspa llapallan Israel tropakunata. Paykunam Amonpa miraynin tropakunata vencerspa Raba llaqtapa muyuriqninpi campamentonkuta churarurqaku peleanankupaq. Davidmi ichaqa Jerusalem llaqtapi qeparurqa.

²Davidmi tarde law horata camanmanta hatariruspa palacionpa qatanpi paseakuchkaspa bañakuchkaq warmita rikururqa, chay warmim karqa buenamozallaña.

³Chay warmi pim kasqanta tapumunankupaq David kachaptinmi nirqaku:

—Chay warmiqa Eliampa churin Betsabeymi, Het casta runa Uriaspa warminmi —nispa.

⁴Chaymi David kacharqa runankunata chay warmita pusamunankupaq, hamurptinmi David paywan puñururqa hinaptinmi Betsabeyqa wasinman kutikurqa. Payqa chayraqmi yawarpakuyninmanta chuyanchasqa kachkarqa.

⁵Chay warmim wiksayakuruspan Davidman willachimurqa:

—Wiksayakurunim —nispa.

⁶Chaymi Joabman David nichimurqa:

—Het casta Uriasta kachamuway —nispa.

Chaymi Joab chaynata rurarqa. ⁷Urias payman hamuruptinñataqmi David tapurqa Joabpa imaynam kasqanmanta, tropakunapa imaynam kasqanmanta chaynataq guerra imaynam kasqanmantapas. ⁸Chaymantam Uriasta David nirqa:

—Wasikiman rispayá samarimuy —nispa.

Reypa palacionmanta Urias lloqsiruptillanmi kikinpa mikunanmanta rey apachirqa regalota. ⁹Uriasmi ichaqa wasinman mana rispa palaciopa punkunpi puñurqa reypa llapallan serviqninkunawan. ¹⁰Urias wasinman mana risqanmanta Davidman willaykuptinkum David tapurqa:

—Viajasqaykimanta kutiramuchkaspaqa ¿imanasqamá manaqa rirqankichu wasikimanqa? —nispa.

¹¹Chaymi Uriasñataq nirqa:

—Diospa baulninpas, Israel tropakunapas, Juda tropakunapas karpallapim kachkanku, kamachiwaqniy Joabpas hinaspa serviqninkunapas campollapim puñuchkanku ¿hinaptinchu ñoqañataq wasiyman yaykusaq mikukuq, tomakuq hinaspa warmiywan puñukuq? Qampa vidaykiraykum jurani, manapunim chaytaqa ruraymanchu —nispa.

¹²Davidmi nirqa:

—Kunanpas kaypiraqyá kariy. Paqarinñam aviasqayki —nispa.

Chaymi Urias qeparurqa Jerusalem llaqtapi paqarinnintinkama. ¹³David convidaspanmi mikuchirqa hinaspa tomachirqa sinkanankama. Tutayaruptinñam Uriasqa reypa serviqninkunawan kusa puñuq rirqa ichaqa manam rirqachu wasinmanqa.

¹⁴Paqarinnintinmi David qellqarqa cartata Joabman hinaspa apachirqa kikin Uriaswan. ¹⁵Cartapim nirqa:

Uriasta churaruy llumpay peleaq tropakunapa puntanman hinaspa paymanta suchurikuychik chaynapi heridasqa wañunanpaq.

¹⁶Chaymi llaqtata Joab atacaspa Uriasta churarurqa valeroso soldadokunapa kasqan sitioman. ¹⁷Chaymi llaqta defiendeq soldadokuna lloqsiramurqaku Joabwan peleanankupaq. Davidpa tropankunamantam wakin soldadokuna wañururqa, wañururqataqmi Het casta runa Uriaspa.

¹⁸Hinaptinmi Joab willachirqa Davidman guerrapi tukuy ima pasasqanmanta. ¹⁹Willakuqtam kunarqa kaynata:

—Guerramanta tukuy imata reyman willaruptikiqa ²⁰ichapas piñakuspan tapusunkiman: “¿Imanasqataq peleaspaqa llumpayta llaqtaman anchuykurqankichik? ¿Manachu yacharqankichik murallamanta flechamusunaykichikta? ²¹¿Pitaq wañurachirqa Jerobaalpa churin Abimelecta? ¿Manachu molino maray pakisqata

chamqaramurqa huk warmi Tebes llaqtapa murallanmanta?” nispa. Chaynata niptinqa qanmi ninki: “Serviqniki Het casta runa Uriaspas wañurunmi” nispa.

²²Willakuq pasaspanmi Davidpa kasqanman chayaruspa Joabpa tukuy nimusqanta Davidman willarqa. ²³Kaynatamá willarqa:

—Contraykupi campoman lloqsimuq soldadokunam ñoqaykumantapas aswan mas kallpayoq qarqaku, chaywanpas kutirirachirqanikum llaqtapa zaguan punkunkama. ²⁴Aswanqa flechaqkuna serviqnikikunapa contranpi murallamanta flechamuptinkum wakin serviqnikikunapas wañururqaku, wañururqataqmi Het casta serviqniki Uriaspas —nispa.

²⁵Chaymi willakuqta David nirqa:

—Kallpanchaspayá Joabta nimuy: “Ama llakikuychu chaymantaqa, guerrapiqa pipas wañunmi. Aswanqa llaqtatayá aswan masta atacay chinkachinaykichikkama” nispa.

²⁶Uriaspas warminmi qosanpa wañurusqanta yacharuspan llumpayta waqallarqa.

²⁷Lutokusqan tiempo pasaruptinñataqmi David kacharqa Uriaspas viudanta palacionman pusamunankupa. Chaymi payqa warminña kaspan wachakurqa Davidpa qari churinta. Aswanqa Davidpa chay rurarusqanmi Tayta Diosta mana agradarqachu.

Davidta Natan qaqchasqanmanta

12 ¹Tayta Diosmi Natanta kacharqa Davidman, Natan payman chayaruspanmi nirqa:

—Huk llaqtapis iskay runakuna kasqa, hukninsi kasqa apu, hukninñataq wakcha. ²Apupas kasqa achkallaña ovejankunawan vacankuna. ³Aswanqa chay wakchapas kasqa rantisqan chulla ovejachallan, chay ovejachantas kikinpuni uywakusqa. Chay ovejachas wiñasqa paywan chaynataq churinkunawan kуска, kikinpa mikunanmantas chay ovejachaqa mikuqpas. Tomanan vasomanta tomaspansi puñuqpas oqlayninpi. Chay ovejachaqa warmi churin hinas kasqa. ⁴Huk punchaw apu runapa wasinman huk viajero chayaruptinsi apuqa ovejankunamantapas nitaq vacankunamantapas nakayta mana munasqachu samapakuqman mikuchinanpaq, chay wakcha runapa ovejachantaraq qechuramuspani samapakuqninpaq mikuyta rurachisqa —nispa.

⁵Chayta David uyairuspanmi chayna ruraq runapa contranpi sinchita piñakuruspan Natanta nirqa:

—Juranim kawsaq Tayta Diosrayku, chayna ruraq runaqa wañunanpunim.

⁶Chay ovejachapa rantinpi sayachipuchunyá tawa ovejachakunata, mana ku-yapayarikuspa chayna rurasqanrayku —nispa.

⁷Chaymi Davidta Natan nirqa:

—Qanmi kanki chay runaqa chaymi Israelpa yupaychasqan Tayta Dios kaynata nin: “Noqam aceitewan tallichispa Israel nacionpi gobiernanaykipaq nombrarqayki, librarqaykitaqmi Saulpa makinmantapas. ⁸Munaychakusquniki Saulpa familiantapas chaynataq warminkunatapas makikimanmi churamurqani. Gobiernachirqaykitaqmi Israel casta runakunapipas chaynataq Juda casta runakunapipas. Chaykunapas asllaraq kaptinqa mastaraqmi yapaykiman karqa. ⁹¿Imanasqamá ñoqa Tayta Diospa kamachikusqayta despreciaspaykiqua ñawpaqniypi mana allinta ruraraqanki? Het casta Uriasta wañurachispaykim warmintapas warmikipaqlaq hapikuykunki. Qam kamachiptikimá Uriasta Amonpa mirayninkuna guerrapi wañurachirqa. ¹⁰Despreciaspayki Het casta Uriaspas warminta warmikipaqlaq hapikuykusqaykiraykum miraynikikunapi mana faltanqachu espadawan wañuchisqakuna. ¹¹Chaynaqa ñoqa Tayta Diosmá kaynata nini: Desgraciatam kikikipa familiallaykimanta apamusaq, qawachkaptikim warmikikunata

gechusqayki hinaspaymi qoykusaq huk kaqnin familiaykimanña hinaptinmi warmi-kikunawan punchawpipuni puñunqa. ¹²Qamqa pakasqapim rurarqanki, ñoqañataqmi lliw Israel runakunapa qawasqanta punchaw rurasaq” nispa.

¹³Chaymi Natanta David nirqa:

—Huchallikurunim Tayta Diospa contranpi —nispa.

Hinaptinmi Natanñataq nirqa:

—Tayta Diosqa pampachaykunmi huchaykikunataqa, manam wañunkichu.

¹⁴Chaywanpas mana allin rurasqaykiwan Tayta Diosta despreciasqaykiraykun naceq churikiqa wañunqapuni —nispa.

¹⁵Natan wasinman kutiruptinmi Uriaspa viudanpi Davidpa churin wawata Tayta Dios onqorachirqa hinaptinmi pasaypaq wañunayaqña rikurirurqa. ¹⁶Chaymi Diosta David mañakuspan ayunarqa, qala pampapi siriykuspanmi sapa tuta achikyarqa. ¹⁷Hinaptinmi palacionpi ancianokuna paypa kasqanman rirqaku pampamanta hatarichinankupaq. Paymi ichaqa mana hatariyta munarqachu, paykunawan mikuytapas manam munarqachu.

¹⁸Qanchis kaq punchawpim wawa wañururqa chaymi Davidman wawapa wañurusqanmanta willaykuyta manchakuspanku ninakurqaku:

—Wawa kawsachkaptinraq rimapayaptinchikpas manam uyariwarqanchikchu. Chaynaqa wawapa wañurusqanmantaqa ¿imaynataq willachwanchik? Imatapas rurakurunqachiki —nispa.

¹⁹Aswanqa Davidmi serviqninkunapa upallallamanta rimanakusqankuta uyarisan wawapa wañurusqanta musyarurqa chaymi tapurqa:

—¿Wañurunchu wawa? —nispa.

Hinaptinmi paykuna nirqa:

—Ari, wañurunmi —nispa.

²⁰Chaymi Davidqa qala pampamanta hatarispan bañakurqa, aceitewan llusikuspantaqmi pachantapas mudakurqa hinaspa Tayta Diospa karpanman yaykuspa adorarqa. Chaymantam wasinman kutiramuspan mikuyta mañakurqa chaymi qoykuptinku mikurqa. ²¹Hinaptinmi serviqninkuna nirqaku:

—¿Imataq kay rurasqaykiqu? Wawa kawsaptinraqqa ayunaspa wagarqanki. Pay wañuruptinñataqmi hatarispayki mikunki —nispa.

²²Chaymi Davidñataq nirqa:

—Wawa kawsaptinraqqa ayunaspaymi wagarqani: “Ichapas Dios llakipayariwaspan wawata kawsachinmanraq” nispay. ²³Ichaqa kunan wañuruchkaptinqa ¿imapaqñataq ayunasaq? ¿Atiymanchu kawsarachiya? Ñoqam paypa kasqanman risaq, paymi ichaqa manaña ñoqaman kutimunqachu —nispa.

Salomonpa nacekusqanmanta

²⁴Davidmi warmin Betsabeyta consuelarqa, huktawan paywan puñuptinmi wachakurqa huk qari wawata. Paytam David suticharqa Salomonwan. Tayta Diosmi chay wawata kuyaspan ²⁵willakuqnin Natanta kacharqa Davidman chaynapi chay wawata Tayta Diosrayku Jedidiaswan sutichananpaq.

Raba llaqtata David vencesqanmanta

(1 Cr 20:1-3)

²⁶Joabmi atararqa Amonpa mirayninkunapa Raba llaqtanta. “Reypa llaqtan” sitiota dueño chakuruspanmi ²⁷Davidman kacharqa willakuqkunata kaynata nimunankupaq:

—Raba llaqtata atacaspaymi yakupa kasqan barriota dueñochakuruni. ²⁸Ku-nanyá huñuy wakin tropaykikunata hinaspa llaqtata atacaspa dueñochakuy, mana chayqa llaqtata dueñochakuruptiymi sutiyan sutichasqa karunman —nispa.

²⁹Chaymi David lliw tropankunata huñuruspan Raba llaqtapa contranpi peleaq rirqa hinaspa venceruspa dueñochakururqa. ³⁰Chay nacionpi reypam karqa alhaja rumikunawan adornasqa qorimanta coronan, chay coronata horqoruspankum Davidpa umanman churarqaku. Chay coronapa llasayninmi karqa kimsa chunka kimsayoc kilo. Davidmi llaqtamanta horqorqa chaypi kaq nana-nanaq imapas kaqkunata. ³¹Horqomurqataqmi llaqtapi puchuq runakunatapas, paykunatam llamkachirqa sierrakunawan, trillanapaq fierromanta maquinakunawan hinaspa fierromanta hachakunawan, llamkachirqataqmi ladrillo hornokunapipas. Chaynatamá llamkachirqa Amonpa mirayninkunapa llapallan llaqtankunapi kaq runakunatapas. Chaymantam Davidqa kutikamurqa llapallan tropankunawan Jerusalem llaqtaman.

Panillanta Amnon abusasqanmanta

13 ¹Chaykuna pasaruptinmi Davidpa churin Amnon enamorakururqa panin Tamarmanta. Tamarqa karqa Davidpa churin Absalonpa legitimo paninmi, paymi karqa ancha buenamoza. ²Chaymi panin Tamarmanta Amnon ancha llakisqa kaspa onqorurqa. Tamarqa doncella kasqanraykum Amnonqa ima ruraruypapas mana atirqachu. ³Ichaqa Amnonpa amigonmi karqa Jonadab. Paymi karqa Davidpa wawqen Simea sutiyoq runapa churin. Jonadabqa ancha sacre runam karqa. ⁴Chaymi Amnonta nirqa: —Reypa churin ¿imanasqataq puncha-punchaw kaynatañaqa hukmanyachkan-ki? ¿Manachu willaykuwankiman? —nispa.

Chaymi Amnonñataq nirqa:

—Wawqey Absalonpa panin Tamartam kuyaruni —nispa.

⁵Chaymi Jonadab nirqa:

—Camaykiman usturuspa onqoq tukuruy. Taytayki watukusuqniki hamuptinmi ninki: “Ruegakuykim paníy Tamar hamuspan mikuyta ñawpaqniypi rurapuwananpaq chaynapi serviwaptin mikunaypaq” nispa.

⁶Amnonmá ustururqa camanman hinaspa onqoq tukururqa. Amnonta watukuq rey hamuptinmi Amnon nirqa:

—Ruegakuykim paníy Tamar hamuspa iskay tortillakunata ñawpaqniypi ruru-puwananpaq chaynapi serviwaptin mikunaypaq —nispa.

⁷Palaciopi kachkaptinmi Tamarta David nichimurqa:

—Ama hina kaspaykiyá riy turiki Amnonpa wasinta hinaspayá mikuyta ruraykapamuy —nispa.

⁸Tamarmi turin Amnonpa wasinman rispa camanpi usturayachkaqta tarirurqa. Masata qaqospanmi tortillata ruraspa ñawpaqninpi freirqa. ⁹Hinaspa sartenmanta horqospa tortillakunata servirqa. Amnonmi ichaqa mana mikuyta munaspan nirqa:

—Kaymanta llapallan runakuna lloqsichun —nispa.

Hinaptinmi llapallan runakuna chaymanta lloqsirqaku. ¹⁰Amnonmi Tamarta nirqa:

—Puñunay cuartoman mikuyta apamuspayki serviway mikunaypaq —nispa.

Chaymi Tamar rurasqa tortillakunata apaykurqa turin Amnonpa puñunan cuertonman. ¹¹Mikuyta ñawpaqninman asuykachiptinmi Tamarta hapiruspa Amnon nirqa:

—Panilláy, hamuy puñukusunchik —nispa.

¹²Payñataqmi nirqa:

—¡Manam turíy!, ama abusawaychu. Israel nacionpiqa manam kaynataqa runanmankuchu. Ama kay penqaytaqa ruraychu. ¹³Ñoqaqa ¿maymantay riyman penqakuyniywanqa? Chaynataqchá qampas Israel nacionpi mana penqakuq runa hina qawasqa kawaq. Ruegakuykim kunan reyta rimapayaykamunaykipaq, payqa manam negasunkichu qanwan casarakunaytaqa.

¹⁴Amnonmi ichaqa Tamarpa nisqan kasukuyta mana munaspan aswan kallpasapa kasqanrayku abuserurqa. ¹⁵Aswanqa Amnonmi payta cheqnipakururqa ancha-anchata. Kuyasqanmantapas aswanraq cheqnipakuruspanmi nirqa:

—Hatarispaykiyá pasakuy —nispa.

¹⁶Chaymi Tamar nirqa:

—Amayá chaynachu kachun turilláy. Abusawasqaykimantapas aswan mana allinmi kanman kay wischuwaynikiq —nispa.

Amnonmi ichaqa paypa nisqan kasukuyta mana munarqachu. ¹⁷Chaymi sirvienta qayaykuspan nirqa:

—Hawaman qarqoy kay warmita hinaspa punkuta sumaqta wichqay lloqsirup-tin —nispa.

¹⁸Sirvienten hawaman wischuruptinmi punkuta sumaqta wichqarurqa. Tamarpa pachanmi karqa qoysu suma-sumaq adornasqa. Chaynatam pachakuqku reypa doncella churinkuna. ¹⁹Tamarmi uchpata umanman maqchikuykuspan suma-sumaq adornasqa qoysu pachantapas llikiparurqa hinaspa makinta umanman churakuykuspa qapariska waqastin pasakurqa. ²⁰Chaymi turin Absalon nirqa:

—Panilláy ¿turiki Amnonchu qanwan karurqa? Kunanqa upallayñayá, payqariki turikim. Amayá llumpaytaqa llakikuychu kay asuntomantaqa —nispa.

Tamarmi llakisqallaña turin Absalonpa wasinpi *yacharqa. ²¹Tukuy chay pasakunamanta Rey David yacharuspanmi sinchita piñakururqa. Ichaqa churin Amnontaqa manam qaqcharqachu piwi churin kaptin kuyasqanrayku. ²²Absalonpas wawqen Amnontaqa manam imatapas nirqachu chay rurasqanmanta ichaqa cheqnirqam Amnonta panin Tamarta abusasqanmanta.

Amnonta Absalon vengakusqanmanta

²³Isqay wataña pasaruptinmi Absalonpa runankuna Efrain llaqtapa hichpan Baal-hazor lawpi ovejankunata rutuchkarqaku. Absalonñataqmi convidarqa reypa llapallan churinkunata. ²⁴Absalonmi reyman hamuspan nirqa:

—Runaykunam rutuchkanku ovejaykunata chaynaqa ruegakuykim serviqniki-kunawan rinaykipaq —nispa.

²⁵Chaymi reyñataq nirqa:

—Manam churilláy, manam llapallaykuqa riymankuchu, llumpaytam gastachikikuman —nispa.

Absalon llumpayta hikutapinpas reyqa manam munarqachu paywan riyta ichaqa Diospa bendicionnintam Absalonpaq mañapurqa. ²⁶Absalonmi nirqa:

—Manaña llapallaykichik riyta munaptikichikqa ruegakuykim wawqey Amnon ñoqaykuwan rinanpaq —nispa.

Hinapinmi reyñataq nirqa:

—¿Imapaqtaq Amnonqa qanwan rinman? —nispa.

²⁷Absalon hikutasqanraykum Amnonta rey kachaykurqa paywan rinanpaq, kachaykurqataqmi llapallan churinkunatapas.

Absalonmi reypa mikunanpaq hina convidota rurachirqa. ²⁸ Absalonmi kama-chirqa serviqninkunata kaynata:

—Ama hina kaspam ñoqata qawawankichik. Amnon vinowan tumpa sinkañã kachkaptinmi nisqaykichik: “Amnonta wañuchiychik” nispa. Hinaptinmi payta wañuchinkichik. Amam manchakunkichikchu, ñoqam kamachichkaykichik. Chaynaqa kallpanchakuspayá qarinchakuychik —nispa.

²⁹ Absalonpa serviqninkunam kamachisqanman hina wañuchirqaku Amnonta chaymi reypa llapallan churinkuna lluptikurqaku mulankuman sapakama sillakuykuspa.

³⁰ Paykuna ñanllapiraq kachkaptinkum Davidman willaykurqaku:

Absalonmi wañurachin llapallan churikikunata, manam pipas puchunchu —nispa.

³¹ Davidmi hatarispan pachanta llikiparuspan pampaman kuchpakuykurqa lluppay llakisqa kasqanrayku. Chaypi sayaq llapallan serviqninkunapas pachankutam llikipakururqaku. ³² Davidpa wawqen Simeapa churin Jonadabmi ichaqa Davidta nirqa:

—Reynilláy, amayá piensaychu mozo churikikunata wañurachisqankumantaqa. Amnonllam wañusqaqa kachkan Absalonpa kamachisqanman hina. Panin Tamar-ta abusasqan punchawmantaraqmi Absalonqa piensarurqa Amnon wañurachiyta. ³³ Chaynaqa señor reynilláy, amayá piensaychu llapallan churikikuna wañurus-qanmantaqa. Amnonllam wañurunqa —nispa.

³⁴ Absalonñataqmi lluptikururqa. Llaqta cuidaq runa qawarispamni rikururqa Horonaim llaqtaman riq ñanninta, orqolawpa waqtanta achkallaña runakuna ba-jamuchkaqta. Chaymi llaqta cuidaq runa reypa kasqanman pasaspan nirqa:

Horonaim llaqtaman riq ñannintam orqo lawpa waqtanta achkallaña runakuna uraykamuchkan —nispa.

³⁵ Jonadabmi reyta nirqa:

—Waqaya hamuchkanku churikikunaqa ñoqapa piensasqayman hina —nispa.

³⁶ Jonadab rimayta tukuykuchkaptinmi reypa churinkunaqa chayaykamurqa-ku hinaspam qaparispanku waqarqaku. Reypas llapallan serviqninkunawanmi sinchita waqarqaku. ³⁷ Absalonñataqmi lluptikuspa ripukurqa Gesur nacionpa reynin Talmaipaman, Talmaiqu karqa Amiudpa churinmi. Davidñataqmi waqarqa churin Amnonmanta sapa punchaw. ³⁸ Absalonmá lluptirurqa Gesur nacionman hinaspam chaypi *yacharqa kimsa wata. ³⁹ Churin Amnonpa wañusqanmanta Rey Davidpa sonqon tiyaruptinmi tukuy sonqonwan Absalonta rikuykuyta munarqa.

Absalonta Joab kutichimusqanmanta

14 ¹ Sarviapa wawan Joabmi yacharurqa Absalonmanta rey extrañasqanta. ² Joabmi Tecoa llaqtamanta pusachimurqa sacre warmita hinaspam nirqa:

—Ruegakuykim luto pachawan churakuspayki llakipi kachkaq hina rikchaku-naykita, aceitewanpas ama untakuspaykim rikurirunki wañukuqmanta unayña lutokuchkaq hina. ³ Reyman yaykuspaykim yachachisqayta hina rimanki —nispa.

Joabmi yachachirqa warmita imakunam ninanta. ⁴ Tecoa llaqtayoy warmiqa reypa kasqanman chayaruspanmi qonqoranpa pampaman kumuykuspa nirqa:

—iReynilláy, yanapaykullawayá! —nispa.

⁵ Chaymi reyñataq nirqa:

—¿Imanantaq? —nispa.

Hinaptinmi chay warmi nirqa:

—Cheqaptapunim ñoqaqa viuda kani, qosaymi wañukunña. ⁶Ñoqapam ka-puwarqa iskay qari wawaykuna. Paykunam campopi peleaptinku mana pipas amachaqninku kaptin wawqenta huknin wañurachirqa. ⁷Chaymi ñoqapa contraypi llapallan aylluykuna hatariramuspa niwachkanku: “Wawqen wañuchiq wawaykita makiykuman churamuy wawqen wañuchisqanmanta wañuchinayku-paq chaynapi herencia chaskinantapas amaña chaskinanpaq” nispa. Chaynaqa reynilláy, huknin wawaytachiki nina sansa hina kachkaqta chinkarachinqaku, hinaptinchá qosaypa sutinpas nitaq mirayninpas manaña kanqañachu kay allpa-piqa —nispa.

⁸Hinaptinmi reyñataq chay warmita nirqa:

—Kutiy wasikiman. Kamachisaqmi qampa favorniki —nispa.

⁹Tecoa llaqtayoq warmim nirqa reyta:

—Señor reylláy, taytaypa castankunayá culpayoqqa kasaqku ichaqa qamqa mana culpayoqmi kanki gobiernoykipi kaqkunapiwan —nispa.

¹⁰Reyñataqmi nirqa:

—Contraykipi rimaqtaqa pusamuwayá chaynapim pipas manaña imanasunki-chu —nispa.

¹¹Chaymi warmi nirqa:

—Ruegakuykim reylláy, yupaychasqayki Tayta Diosta mañakunaykipaq chayna-pi wañuqmanta reclamaqqas amaña wawallayta chinkarachinanpaq. Chaynapich wawallayta manaña wañuchinqakuchu —nispa.

Chaymi reyñataq nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosraykum jurani, wawaykitaqa manam pipas imananqachu —nispa.

¹²Chay warmiqa nirqataqmi:

—Ruegakuykim señor reylláy, kayllataña niykunaypaq —nispa.

Chaymi reyñataq nirqa:

—Niwayá —nispa.

¹³Chaymi warmi nirqa:

—Chaynatapuniqa çímanasqamá piensachkanki Diospa runankunapa con-tranpi? Chaynakunata rimaspaykiqa kikillaykim culpayoq kanki, churikita qarqoruspaykim mana kutichimunkichu. ¹⁴Cheqappunipas wañuqllam kanchik. Pampaman yaku tallirusqa hina mana hoqariy atinam kanchik. Nitaqmi Diospas qechunchu runapa vidantaqa. Payqa qarqosqa runa mana karunchakunanpaqmi tukuyta rurán. ¹⁵Kunanqa hamurqani kaykuna niqníkim, Señor reylláy, runakuna mancharichivasqanraykum, piensarqani: “Kunanyá reyta nimusaq, icharaqqas ruránman nisqayta” nispa. ¹⁶Qam uyariwaspaykiqa libraruwankim ñoqatawan wawayta Diospa qowasqanku herenciaykumanta chinkarachiy munaq runamanta. ¹⁷Señor reylláy, ñoqam piensarqani sonqollayta tiyaykachinaykimanta, qamqariki Diospa angelnin hinam kanki allinta otaq mana allintapas sumaqta tanteaq. Yu-paychasqayki Tayta Diosyá qanwan kachun —nispa.

¹⁸Reymi chay warmita nirqa:

—Amamá pakaykuwankichu ima tapusqaytapas —nispa.

Hinaptinmi warmiñataq nirqa:

—Niwayá, Señor reylláy —nispa.

¹⁹Reymi tapurqa:

—Tukuy kaykuna nisqaykiqa ¿manachu Joabpa nisasqayki? —nispa.

Chaymi Warmiñataq nirqa:

—Señor reylláy, vidayraykum jurani, manam llullakusaqchu qam señor reyniypa imapas tapuwasqaykitaqa. Serviñniki Joab kamachiwaspanmi yachachiwarqa tukuy chay imakunapas qanman nisqaykunataqa. ²⁰Serviñniki Joabmi chayta rurarqa imam pasakuqkunata cambiananpaq. Ichaqa qam reyniypa ancha yachayniyoqmi kanki Diospa angelnin hina nacionpi tukuy pasaqkunamanta yachaq —nispa.

²¹Hinaptinmi reyñataq Joabta nirqa:

—Kay asuntotaqa arreglaruniñam. Rispaykiyá kutichimuy Absalon mozota —nispa.

²²Joabmi qonqoranpa pampakama kumuykuspan Tayta Diospa bendicionninta mañapurqa hinaspan nirqa:

—Señor reylláy, kunanmi kay serviñniki yacharuni favorecewasqaykita, qam-qariki nisqaytam rurachkanki —nispa.

²³Gesur nacionman Joab rispanmi Absalonta pusamurqa Jerusalem llaqtaman.

²⁴Ichaqa reymi nirqa:

—Absalonqa wasinmanyá richun ama rikuwananpaq —nispa.

Chaymi Absalon wasinman rispa reyta mana rikurqachu.

²⁵Absalon hina buenmozo kasqanmanta alabasqa runaqa manam pipas karqachu Israel lliw nacionpiqa. Paymi karqa chaki plantanmanta uma puyukninkama sumaqlaña. ²⁶Chukchantam rutuchikuq sapa wata tukuyta. Chukchan wiñaruspanmi llumpayta fastidiaq. Rutuchikusqan chukchanmi llasaq iskay kilo masninta reypa pesanman hina. ²⁷Absalonpam karqa kimsa qari churinkuna, karqataqmi huk warmi churinpas Tamar sutiyoq. Chay churin Tamarqa karqa ancha buenamozam.

²⁸Absalonmi *yacharqa Jerusalem llaqtapi iskay wata reyta mana rikuspa.

²⁹Absalonmi qayachimurqa Joabta reyman kachananpaq ichaqa Joabmi mana hamuyta munarqachu. Yapatawanmi qayachimurqa Joabta, chaywanpas manam hamuyta munarqachu. ³⁰Chaymi servientenkunata Absalon nirqa:

—Noqapa chakraypa waqtanpi Joabpa chakranta qawamuychik. Cebada tarpusqam kachkan. Rispaykichikyá kañaykamuychik —nispa.

Chaymi Absalonpa sirvientenkuna Joabpa chakranta kañaykamurqaku. ³¹Chay ratollam Absalonpa wasinta Joab rispa nirqa:

—¿Imanasqataq sirvientekikuna chakrayta kañaykurqaku? —nispa.

³²Chaymi Absalonñataq nirqa:

—Noqam qayachimurqayki reyman kachanaypaq, paytayá nimuy: “¿Imapaqta Gesur nacionmanta hamurqani? Allinchá kanman karqa hinapi kamuyniy” nispa. Noqqa kunanpunim reyta qawamusaq, huchayoq kaptiyqa wañuchiwachunyá —nispa.

³³Joabmi rirqa reyman willamuq hinaptinmi rey qayachimurqa Absalonta. Absalon reypa kasqanman chayaruspanmi paypa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykurqa. Reyñataqmi muchaykurqa Absalonta.

Davidpa contranpi Absalon hoqarikusqanmanta

15 ¹Tiempopa risqanman hinam Absalon armakururqa guerrapaq carretata, caballokunata chaynataq pichqa chunka runakunatapas ñawpaqninta kallpanankupaq. ²Absalonmi tempranolla hatarispa llaqtaman yaykuna zaguan ñanpa patanpi sayaq. Pipas reyman quejakuq hamuqta Absalon qayaspanmi tapuq:

—¿Maylaw llaqtamantataq hamuchkanki? —nispa.

Chay tapusqan runa Israelpa huk kaqnin ayllumanta kasqanta niptinqa, ³Absalonmi niq:

—Niwasqayki asuntoykiqa razonpunipas ancha allinmi ichaqa manam pipas kanchu reypa rantinpi atiendesunaykipaq. ⁴iAmalaya ñoqata churaykuwanmanku kay nacionpi juez kanaypaq! hinaptinga llapallan quejayoqkuna otaq asuntoyoqkuna hamuwaptinkuch allin arreglota rurayman —nispa.

⁵Chaymi pipas Absalonpa ñawpaqninman qonqorakuykunanaq asuykuptinqa pay abrazaykuspan muchaykuq. ⁶Chaynatam ruraq llapallan Israel castakunawan otaq reyman allin arreglo rurananpaq hamuqkunawan. Chaynatamá Israel runakunapa sonqonta Absalon suwarurqa.

⁷Tawa wata pasaruptinmi reyta Absalon nirqa:

—Ama hina kaspayá kachaykuway Hebron llaqtaman rispay Tayta Diosman prometesqayta cumplinaypaq. ⁸Aram law Gesur nacionpi kachkaspayraqmi prometekurqani: “Sichu Tayta Dios Jerusalem llaqtaman kutichiwaptinga ñoqam payta servisaq” nispay.

⁹Chaymi rey nirqa:

—Hawkallayá pasakuy —nispa.

Hinaptinmi Absalon pasarqa Hebron llaqtaman. ¹⁰Absalonmi kacharqa chakipurilla willakuqkunata llapallan Israel ayllukunaman kaynata nimunankupaq:

—Cornetapa waqasqanta uyaripaykichikmi ninkichik: “Absalonmi gobiernachkanña Hebron llaqtapi” nispa.

¹¹Jerusalem llaqtamantam Absalonwan kuska rirqa iskay pachak qayachisqan runakuna. Paykunaqa rirqaku mana imatapas yachastinmi chayraykum mana huchayoqchu karqaku. ¹²Animalkunata wañuchispa Diosman ofrecechkaspanmi Absalon qayachimurqa Davidpa consejaqnin Ahitofel sutiyoq runata, paytaqa qayachimurqa Gilo llaqtamantam. Reypa contranpi kaqkunam aswanta mirarurqa chaynapim Absalon qatq runakunapas astawan yapakururqa.

Jerusalemanta David ayqekusqanmanta

¹³Davidman willakuq rispanmi nirqa:

—Llapallan Israel castakunam Absalonwanña kachkanku —nispa.

¹⁴Chaymi David kamachirqa Jerusalem llaqtapi paywan kuska kaq serviqninkunata:

—Kunanpuni ayqekusunchik, Absalonmantaqa manam lluptiyta atichwanchu.

Utqayman lluptikusunchik, yanqañataqmi utqayman hayparamuwaspanchik atacaruwachwanchik hinaspan llaqtapi runakunatapas guerrawan wañurachinmanku —nispa.

¹⁵Chaymi reypa serviqninkuna payta nirqaku:

—Ñoqaykuqa listom kachkaniku tukuy imapas niwasqaykiku ruranaykupaq —nispa.

¹⁶Chaymi rey lloqsirqa palacionpi llapallan kaqkunawan kuska. Reyqa saqerurqa chunka compañerallantañam palaciota cuidanankupaq. ¹⁷Reymá lloqsirqa llapallan runankunawan kuska hinaspan sayaykurqaku llaqtamanta karupiña kaq wasipi. ¹⁸Llapallan serviqninkunam paypa waqtanta rirqaku. Rirqakumá reyta waqaychaq Ceret casta chaynataq Pelet casta soldadokunapas. Rirqakutaqmi paypa ñawpaqninta Gat llaqtamanta qatimuqnin soqta pachak soldadokunapas. ¹⁹Reymi nirqa Gat llaqtayoyq Itai sutiyoq runata:

—¿Imapaqtaq qamqa rinki ñoqaykuwan? Kutispaykiyá kamuy chay huk reywan. Qamqa kanki forasterom llaqtaykimanta qarqomusqa. ²⁰Qayna punchaw chayaramuq hinallaraqmi qamqa kachkanki. Chaynaqa ¿imapaqtaq ñoqaykuwan rinaykipaq

nisqayki? ¿Ñoqapas atisqaymanchá maymanpas risaq? Qamqa kutikuspayá castayki-kunatapas kutichiytaq. Tayta Diosyá cheqaptapuni favorecesunki —nispa.

²¹ Chaymi Itaiñataq reyta nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosrayku chaynataq qam reyniyrayku juraspam nini: “Wañunay otaq kawsanay kaptinpas qam señor reywanmi kasaq” —nispa.

²² Hinaptinmi David nirqa Itaita:

—Chaynaqa haku pasasunchik —nispa.

Chaymi Gat llaqtayoc Itai pasarqa llapallan tropantin hinaspa familiantin. ²³ Runakuna pasanankamam chay lugarpi llapallan runakuna qaparispa waqarqaku. Llapallanmi pasarurqaku Cedron Wayqota reywan kуска. Llapallankumá pasarqaku chunniqman riqñanninta. ²⁴ Sacerdote Sadocpas llapallan Leviy castakunawanmi rirqa Diospa contrato baulninta apaspanku, chay baultam saqerqaku sacerdote Abiatarpa ladonpi llaqtamanta llapallan runakuna lloqsiyta tukunankukama. ²⁵ Reyñataqmi nirqa Sadoc:

—Kutichiy llaqtaman Diospa baulninta. Tayta Dios favorecewaspaga kutichimuwanqach hinaptinchá qawasaq baulta chaynataq *yachanan karpatapás. ²⁶ Sichu pay niwanqa: “Manañam munaykichu” nispa hinaptinqa ñoqawanyá rurachun imam munasqanta —nispa.

²⁷ Reyqa nirqataqmi sacerdote Sadoc:

—¿Manachum qawachkanki? Qamqa hawkallayá llaqtaman kutikuy Abiatarwan kуска. Kutichuntaqyá Ahimaas sutiyoq churikipas chaynataq Abiatarpa churin Jonatanpas. ²⁸ Ñoqam kachkasaq Jordan Mayupa chunniq vadonpi noticia-ta willachimuwanaykichikkama —nispa.

²⁹ Chaymi Sadocwan Abiatar kutichirqaku Diospa baulninta Jerusalem llaqtaman hinaspa chaypi karkaku. ³⁰ Davidmi seqarqa Olivos sutiyoq moqo cuestata waqastin, qala chakilla chaynataq umanpas tapasqa. Paywan seqaq runakunapas waqastinmi rirqaku umanku tapasqa. ³¹ Davidmanmi willarqaku: “Ahitofelqa kachkan contraykipi Absalonwan hoqarikuqkunawan kuskam” nispa. Hinaptinmi David nirqa: —Dios Taytalláy, Ahitofelpa consejosqanta yanqachay —nispa.

³² Davidmi chayarurqa Diosta ñawpaq tiempopi adorasqanku moqopa puntanman, chaypim Arqui castamanta kaq Husai sutiyoq runa lloqsiramurqa reywan tupaykuq, pachanpas llikipasqa chaynataq umanpas allpallaña. ³³ Chaymi David nirqa:

—Ñoqawan rispaykiqa sasachakuytam qowankiman. ³⁴ Jerusalem llaqtaman kutispayá Absalonta nimuy: “Reynilláy, ñoqam kasaq serviqniki, taytaykipa serviqnin kasqayman hinam qampa serviqnikiña kasaq” nispa. Chaynata ruraspaykim yanqachanki Ahitofelpa consejo. ³⁵ Chaypim kachkanku sacerdote Sadocwan sacerdote Abiatarpas, chaynaqa palaciopi llaqa ima uyarisqaykitam willanki Sadocmanwan Abiatarman. ³⁶ Chaypim kachkan Sadocpa churin Ahimaaspas chaynataq Abiatarpa churin Jonatanpas. Paykunawanmi willachimuwanuki tukuy imakunapas uyarisqaykichikta —nispa.

³⁷ Jerusalem llaqtaman Absalon yaykuykuchkaptinmi Davidpa amigon Husai Jerusalem llaqtaman chayarurqa.

Sibawan David rimasqanmanta

16 ¹ Moqopa puntanmanta tumpa waklawnintaña David richkaptinmi Mefibosetpa sirvienten Siba taripaykamurqa monturayoc iskay asnokunawan. Apamurqamá asnokunapi iskay pachak tantata, pachak racimo uvas pasasta, higos pasasmanta pachak tortillakunata chaynataq huk odre vinotapas. ² Reymi tapurqa Sibata: —¿Imataq kaykunaqa? —nispa.

Hinaptinmi Sibañataq nirqa:

—Asnokunam reypa familiankuna sillakunanpaq, tantawan pasaskunañataqmi soldadokuna mikunanpaq, vinoñataqmi chunniqqi pisipaqkuna tomanankupaq —nispa.

³Hinaptinmi rey tapurqa:

—¿Maypitaq kachkan patronnikipa willkanqa? —nispa.

Chaymi Sibañataq nirqa:

—Payqa Jerusalem llaqtapim qeparamun, payqa piensachkan: “Israel nacionpi abueloypa gobiernasqantam kunan kutichipuwankaku” nispanmi.

⁴Chaymi reyñataq Sibata nirqa:

—Kunanqa qampaqñayá kachun Mefi-bosetpa llapa ima kapuqninkunapas —nispa.

Chaymi reypa qayllanpi qonqorakuykuspa Siba nirqa:

—Señor reylláy, siempreyá favoreceway —nispa.

⁵Bahurim llaqtachakama Rey David chayaruptinmi Saulpa castan Gerapa churin Simei sutiyoq runa lloqsiramurqa reyta ñakastin. ⁶Rumiwanmi chamqarqa Davidta chaynataq llapallan serviqninkunatapas. Reymi ichaqa rirqa runankunapa chaynataq waqaychaqnin soldadokunapa chawpinta. ⁷Simei sutiyoq runa ñakaspanmi nirqa:

—Runamasin wañuchiq mana allin ruraq runa ipasay kaymanta! ⁸Tayta Diosmi pagapusuchkanki Saulpa castankuna wañuchisqaykimanta, chaynataqa ruraraqanki rantinpi qamña gobiernanaykipaqmi. Kunanmi ichaqa gobiernoykita Tayta Dios qoykun churiki Absalonmanña. Kay desgraciam hayparamusunki runa wañuchiq kasqaykimanta —nispa.

⁹Chaymi reyta Sarviapa wawan Abisai nirqa:

—¿Imanasqamá kay wañusqa allqo hina runaqa qam señor reyniytaqa ñakasunki? Dejaykuwayá kunkanta kuchuramunaypaq —nispa.

¹⁰Reymi ichaqa nirqa:

—Sarviapa wawankuna, kayqa manam qamkunapa asuntoykichikchu. Wak runa chaynata ñakawanankuqa Tayta Dioschiki nirqa: “Ñakay Davidta” nispa. Hinaptinqa ¿pitaq ninman: “¿Imapaqtaq chaynata ruranki?” nispa?

¹¹Abisaitawan llapallan serviqninkunatam David nirqa:

—Kikiypa churipunim maskawachkan wañuchiwananpaq hinaptinqa razonñachiki kay Benjamin casta runaqa. Hinayá ñakawachunku, Tayta Dioschá chaynata kamachirqa. ¹²Ichapas Tayta Dios qawarimuwanqa ñakarisqayta hinaspa kunan ñakawasqanmanta kutichipuwanka allinta —nispa.

¹³Davidwan serviqninkuna ñanta riptinkum Simeipas rirqa Davidpa chimpan waqtanta ñakastin, rumikunata chamqamustin chaynataq polvota maqchimustin. ¹⁴Reymi llapallan runankunapiwan rispanku chayarurqaku pisipasqallaña maymi risqankuman hinaspa chaypi samarurqaku.

Jerusalen llaqtaman Absalonpa yaykusqanmanta

¹⁵Absalonñataqmi yaykururqa Jerusalem llaqtaman llapallan Israel casta runakunapa compañasqan, Ahitofelpas paywantaqmi yaykurqa. ¹⁶Davidpa amistadnin Arquí casta Husai sutiyoq runapas Absalonpa kasqanman chayaruspanmi qaparirqa:

—iKawsachun rey! iKawsachun rey! —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Absalonñataq nirqa:

—¿Kaychu amistadniki Davidpaq kuyakuyniki? ¿Imanasqataq mana paywan-chu rirqanki? —nispa.

¹⁸Chaymi Husaiñataq nirqa:

—Manam riyta atinichu. Ñoqaqa qatisaq Tayta Diospapas, kay runakunapapas chaynataq Israel casta llapallan runakunapapas akllasqan reytam, paywantaqmi *yachasaqpas. ¹⁹Chaywanpas pitapas servispayqa-servisqa amistadniypa churintam. Imaynam taytaykita servirqani chaynatam qamtapas servisqayki —nispa.

²⁰Hinaptinmi Ahitofelta Absalon nirqa:

—Consejawaychikyá imam rurananchikpaq —nispa.

²¹Chaymi Absalonta Ahitofel nirqa:

—Palacio cuidanankupaq taytaykipa dejasqan compaÑerankunawan puñuy hinaptinmi lliw Israel casta runakuna yachankaku taytaykiwan cheqninakusqaykita chaynapim kallpanchakunkaku qanwan kaq llapallan runakuna -nispa.

²²Hinaptinmi Absalonpaq karpata sayachirqaku palaciopa qatanpi hinaptinmi chaypi Absalon puñurqa taytanpa compaÑerankunawan lliw Israel castakunapa qawasqanta. ²³Chay tiempokunapiqa Ahitofelpa consejonqa karqa Diospa palabran hinam, chaynamá karqa Davidpaq chaynataq Absalonpaqpas.

Ahitofelpa consejasqanta Husai yanqachasqanmanta

17 ¹Ahitofelmi nirqa Absalonta:

—Chunka iskayniyoq waranqa soldadokunata akllaykuspaymi kunan tupuni Davidta qatisaq. ²Qonqayllamanta chayaruspaymi pisipasqa mana kallpayoq kachkaptin mancharirachisqa. Paywan kaq llapallan runakuna ayqekuptinmi sapallantaña reyta wañurachisqa. ³Chaynapim llapallan runakunata kutichimusaq qanman, kutimunqaqa maskasqayki taytayki Davidman llapallan runakuna kutimusqanta hinam. Paykuna kutikamuptinqa llapallan runakunam hawkallaña kanqaku —nispa.

⁴Ahitofelpa consejasqanmi allinllaña rikchakarapurqa Absalonpaq chaynataq Israel casta llapallan ancianokunapaqpas. ⁵Chaymi Absalonñataq nirqa:

—Qayamuychikyá Arquí casta Husai sutiyoq runatapaspaypa consejontawan uyarinanchikpaq —nispa.

⁶Absalonpa kasqanman Husai chayaramuptinmi Ahitofelpa consejasqanta Absalon willaspan nirqa:

—¿Ahitofelpa consejasqanman hinachu rurasunchik icha manachu? Qamqa ¿imaninkitaq? —nispa.

⁷Chaymi Husai nirqa:

—Kunan kutipaq Ahitofelpa consejasusqaykiqua manam valenchu. ⁸Yachankimiki taytaykipas chaynataq runankunapas valeroso soldadokuna kasqankutaqa. Kunanqa imayna piñasqachiki kachkanku purunpi china ukumarimanta wawankunata qechuruptinku piñasqa kachkaq hina. Chaymantapas taytaykiqua guerrapi peleay yachaq runam. Manam tutaqa puñunmanchu runankunawanqa. ⁹Payqa seguroch kunanpunipas huk kaqnin machaypi otaq huklaw sitiopi pakakuchkan. Sichum soldadoykikuna peleasqankupi puntata wañuruptinqa pipas uyarispam qaparinqa: “Absalon qatiq soldadokunam achkallaña wañurunku” nispa. ¹⁰Chayna kaptinqa maynaña guerrapi peleaq qaripas leon hinaña valeroso kachkaspanpas llumpaytach hukmanyarunqa. Llapallan Israel castankunam yachanku taytaykiqua guerrapi peleaq runa kasqanta chaynataq paywan kaqkunapas valeroso soldadokuna kasqankuta. ¹¹Chaynaqa kaytam consejayki: Huñuruyá Dan llaqtamanta qallarispa Beerseba llaqtakama lliw Israel nacionpi *yachaq soldadokunata. Paykunaqa kachkanku lamar qochapa patanpi aqo hinañam. Paykunatam qampuni pusanki guerrapi peleanankupaq. ¹²Maymi tarisqanchikpim atacasunchik, allpapa hawanman sulla tiyamuchkaq hinam

paykunataqa atacasunchik. Chaynata ruraptinchikqa manañam kawsanqachu paypas nitaq huk soldadollanpas. ¹³Huk kaqnin llaqtapi pakakuruptinpas lliw Israel castakunam apasunchik waskakunata hinaspa chaywan llaqtapa ruminkunatapas wayqokama astarusunchik, chulla rumipas mana puchunankamam chaynataqa rurasunchik —nispa.

¹⁴Chaymi Absalonwan lliw Israel castakuna nirqaku:

—Ahitofelpa consejasqanmantapas aswan allinqa Arquí casta Husaipa consejasqanmi —nispa.

Tayta Diosmi kamachirqa Ahitofelpa consejasqan allin kachkaptinpas yanchasqa kananpaq chaynapi Absalonman desgracia chayanapaq. ¹⁵Husaimi willarqa sacerdote Sadocmanwan sacerdote Abiatarman imaynam Absalonman chaynataq Israel casta ancianokunaman Ahitofelpa consejasqanta, willarqataqmi kikinpa imaynam consejasqantapas. ¹⁶Husaiqa nirqataqmi:

—Kunanpuniyá Davidman kaynata willachimuychik:

“Kunan tutaqa amam qepankichu chunniq vadopiqa aswanqa chimpay Jordan Mayuta chaynapi qamtapas chaynataq qanwan lliw kaqkunatapas ama wañuchisunaykichikpaq” nispa.

¹⁷Jonatanwan Ahimaas sutiyoq runañataqmi kachkarqaku Rogel Pukyupa patanpi, llaqtapi runakuna rikurunankumanta manchakuspankum mana yaykurqakuchu Jerusalen llaqtamanqa. Paykunamanqa huk sirvientam willamunan karqa chaynapi paykunañataq Rey Davidman willamunankupaq. ¹⁸Paykunata huk mozo rikuruspanmi Absalonman willaykamurqa. Paykunam ichaqa iskayninku apurawman kallpaspa Bahurim llaqtapi huk kaqninpa wasinman chayarurqaku. Chay runapa pationpi pozoman yaykuruptinkum ¹⁹chay runapa warminñataq pozota taparuspa chaypa hawanman trillasqa kawsayta mastarurqa chaynapim mana pipas yacharqachu.

²⁰Absalonpa serviqninkuna chayaruspankum wasipi *yachaq warmita tapurqaku:

—¿Maypitaq kachkanku Ahimaaswan Jonatanqa? —nispa.

Hinaptinmi warminñataq nirqa:

—Ñachá mayuchataña chimpanrunku —nispa.

Maskačkuna rispankum mana tarimusqankurayku kutikurqaku Jerusalen llaqtaman. ²¹Chay maskačkuna kutiruptillankum Ahimaaswan Jonatan pozomanta lloqsiruspa rirqaku Rey Davidman willaq. Paykunamá nirqaku:

—Apurawman mayuta chimpaychik. Ahitofelmi consejarun kayna-waknata qamkunapa contraykichikpi —nispa.

²²Hinaptinmi Davidqa llapallan runankunapiwan chimpanurqaku Jordan Mayuta. Manaraqpas achikyamuchkaptinmi llapallanku Jordan Mayuta chimpanurqaku, manam chullallapas puchurqachu kaylaw chimpanpiqa.

²³Ahitofelnataqmi paypa consejasqanman hina mana ruraptinku asnonta caronaykuspa ripukurqa llaqtanpi wasinman. Llapa imanta allicharuspanñataqmi warkukuruspan wañururqa chaymi abuelonpa sepulturanpi pamparurqaku.

Mahanaim llaqtapi Davidpa kasqanmanta

²⁴Mahanaim llaqtaman David chayaruptinmi Absalonpas Israel casta llapallan soldadokunawan Jordan Mayuta chimpanurqaku. ²⁵Llapallan tropakunapa kamachiqnin Joabpa rantinpi Absalon churarurqa Amasa sutiyoq runataña. Chay runaqa karqa Israel nacionpi yachaq Itra sutiyoq runapa churinmi. Itram servinakurqa Nahaspa wawan Abigailwan otaq Sarviapa ñañanwan. Sarviaqa karqa Joabpa mamanmi.

²⁶ Absalonmi Israel castakunawan campamentonkuta sayachirqaku Galaad law allpa-pi. ²⁷ David Mahanaim llaqtaman chayaruptinmi payta chaskirqa Nahaspa churin Sobi. Payqa karqa Raba llaqtamanta kaq Amonpa mirayninmi. Chaskirqataqmi Amielpa churin Maquirpas. Payqa karqa Galaad lawpi Rogelim llaqtamanta kaqmi. ²⁸ Davidpaqwan runankunapaqmi apamurqaku camakunata, tazonkunata, allpa mankakunata, trigota, cebadata, harinata, hamkata, habasta, lentejata, ²⁹ mielta, llukllupata, ovejakunata hinaspa vacapa lechenmanta quesota. Mikuykunatamá apamurqaku Davidwan runan-kuna mikunankupa. Paykunaqa apamurqaku: “Chunniqqi llapa runakunaqa yarqasqa, pisipasqa hinaspa yakunayasqach kachkanku” nispa piensasqankuraykum.

Absalon vencesqa kaspera wañusqanmanta

18 ¹ Davidmi soldadonkunata tropa-tropata formachispan churarqa kamachikuqta sapa waranqa soldadokunapaq hinaspa sapa pachak soldadokunapaq. ² David tropankunata kimsaman rakiruptinmi punta kaq rakisqan tropata Joab kamachirqa. Iskay kaq tropañaqmi kamachirqa Sarviapa wawan otaq Joabpa wawqen Abisai.

Kimsa kaq tropañaqmi kamachirqa Gat llaqtayoq Itai. Davidmi nirqa tropankunata:

—Ñoqapas qamkunawan kuskam peleaq risaq —nispa.

³ Chaymi tropakunañataq nirqa:

—Manapunim riwaqchu ñoqaykuwanqa. Enemigonchiktaqa manachá imapas qokunqachu ñoqayku lluptiptykupas otaq lamitad soldadokuna wañuptiykupas. Qamqa valenki chunka waranqa soldadokuna hinam. Aswan allinqa kanman llaq-tallapi kaspayki kay llaqtamanta yanapamuwanaykikum —nispa.

⁴ Hinaptinmi reyñaq nirqa:

—Qamkunapa munasqaykichikman hinayá rurasaq —nispa.

Llaqta zaguan punkupa ladonpi rey sayachkaptinmi tropakuna lloqsirqaku pachak-pachakmanta, waranqa-waranqamanta.

⁵ Rey mi kamachirqa Joabta, Abisaita hinaspa Itaita kaynata:

—Ñoqaraykum churiy Absalonta allinllata rurankichik —nispa.

Llapallan tropakunam uyarirqaku lliw kamachiqkunaman Absalonmanta reypa kamachisqanta. ⁶ Davidpa tropankunamá lloqsirqaku Israel tropakunawan peleaq.

Efrain Montepi peleaptinkum ⁷ Israel tropakuna vencerachikurqaku Davidpa tropakunawan. Chay punchawpim wañururqaku iskay chunka waranqa soldadokuna. ⁸ Guerrapi peleaqkunam enteron chay lawpi cheqerurqaku. Espadawan wañuqkunamantapas mastaq montepim aswan mastaraq wañururqaku. ⁹ Absalonmi mulanpi sillada richkaspan Davidpa tropakunawan tupanakururqa chaymi mulan yaykururqa kallmasapa hatun encina sachapa ukunman. Chay sachapi chukchan arwikuruptinmi Absalonqa sachamanta warkukururqa hinaptinmi mulanñataq pasakurqa. ¹⁰ Payta huk runa rikuruspanmi willarqa Joabman:

—Absalontam rikuramuni encina sachapi warkurayachkaqta —nispa.

¹¹ Joabñaqmi nirqa chay willaqnin runata:

—iRikuchkaspaykiqa pampaman wichinankamachiki wañurachiwaq karqa!

Ñoqam qoykiman karqa pachak gramo qollqetawan weqaw watanata —nispa.

¹² Hinaptinmi chay runañaq Joabta nirqa:

—Chunka kilo qollqetaña qowaptikipas manam imanaymanchu karqa reypa churintaqa. Rey mi kamachisurqankichik qamta, Abisaita hinaspa Itaita: “Churiy Absalontaga amam imanankichikchu” nispa. Chaytaqa ñoqaykupas uyarirqani-

kum. ¹³Chaynaqariki vidaypa contranpich rurayman karqa. Reypaqqa manam imapas pakasqaqa kanchu. Qampas manam yanapawankimanchu karqa —nispá.

¹⁴Hinaptinmi Joabñataq nirqa:

—Qanwanqa yanqañam tiempota pierdeni —nispá.

Chaynata niruspanmi kimsa lanzawan Absalonta corazonninpi clavarurqa encina sachapi warkurayachkaqta. ¹⁵Joabpa arman apaq chunka mozokunapas Absalonpa muyuriqninpi churakuspankum wañupaykachirqaku.

¹⁶Cornetata Joab tocachiptinmi soldadonkunaqa manaña qatikacharqakuchu Israel casta runakunataqa. Chaynatamá Joab tropankunata harkarurqa. ¹⁷Absalonpa cuerpontañataqmi wischuykurqaku montepi hatun uchkuman hinaspan hawanman montorurqaku achka rumikunata. Israel casta soldadokunañataqmi sapakama ayqekurqaku wasinkuman.

¹⁸Absalonmi kawsachkasparaq rurachirqa huk monumentota “Reypa Wayqon” nisqanku sitiopi. Paymi nirqa:

—Manam ñoqapapa kanchu churiypas sutiy yuyarisqa kananpaq —nispá.

Chay monumentotam suticharqa kikinwan sutinwan. Chaymi “Absalonpa Monumenton” nispá sutichanku kunan tiempokama.

¹⁹Sadocpa churin Ahimaasmi Joabta nirqa:

—Ama hina kaspayá kachaykuway kallpanaypaq, reymanyá willaramusaq imaynatam enemigonkunamanta Tayta Diospa librasqanmanta —nispá.

²⁰Chaymi Joab nirqa:

—Kunanqa manaraqmi willamuwaqchu, huk punchawñam willaspaqa-willamunki. Reypa churin wañusqanraykum mana willamuwaqchu —nispá.

²¹Ichaqa Joabmi nirqa Cus nacionniyoq huk soldadota:

—Qam rispayki willamuy reyman imam rikusqaykita —nispá.

Hinaptinmi chay Cus nacionniyoq soldadoqa Joabpa ñawpaqninpi kumukuykurqa, chaymantañam kallparqa. ²²Sadocpa churin Ahimaasñataqmi huktawan Joabta nirqa:

—Ima kaptinpas ñoqapas kallpasaq Cus nacionniyoq soldadopa qepanta —nispá. Joabmi nirqa:

—Churilláy ñimapaqtaq kallpawaq? Willamusqaykimantaqa manam premiota chaskiwaqchu —nispá.

²³Chaymi Ahimaas nirqa:

—Ima kaptinpas kallpasaq —nispá.

Hinaptinmi Joab nirqa:

—Kallpayá —nispá.

Chaymi Ahimaas pampam kaq ñanninta kallpaspan Cus nacionniyoq soldadota llallirurqa. ²⁴Davidmi tiyachkarqa llaqtapa zaguanninpa iskay punkupa chawpinpi. Llaqta cuidaqañataqmi seqarurqa zaguampa alton pampaman. Chaymanta qawarisanmi rikururqa huk runa sapallan kallpamuchkaqta. ²⁵Llaqta cuidaqmi qaparispan reyman willarqa. Hinaptinmi reyñataq nirqa:

—Sapallan hamuspaqa allin noticiatam apamuchkan —nispá.

Chay kallpaq runa astawan hichpamuptinmi ²⁶Llaqta cuidaqañataq rikururqa huk runatapas kallpamuchkaqta hinaspan qayarqa punku cuidaqman:

—Huk runapas sapallanmi kallpamuchkan —nispá.

Chaymi rey nirqa:

—Chay runapas allin noticiatach apamuchkan —nispá.

²⁷Llaqta cuidaqmi nirqa:

—Punta kallpamuqpa kallpamusqanmi rikchakun Sadocpa churin Ahimaaspa kallpamusqanman —nispa.

Chaymi rey nirqa:

—Chay runaqa allin runam. Allin noticiatachá apamuchkan —nispa.

²⁸ Ahimaas chayaruchkaspanñam qayarikuq hina reyta rimaykurqa, reypa ñaw-paqninpi qonqoranpa pampaman kumukuykuspanmi nirqa:

—Yupaychasqanchik Tayta Diosyá alabasqa kachun. Paymi makiykuman chu-raykamurqa qam Señor reyniypa contranpi hoqarikuqkunata —nispa.

²⁹ Chaymi reyñataq tapurqa:

—¿Allinllachu kachkan churiy Absalon? —nispa.

Hinaptinmi Ahimaasñataq nirqa:

—Joab kachamuwachkaptinmi rikurqani achkallaña montonasqa runakunata ichaqa manam yacharqanichu imam pasasqanta —nispa.

³⁰ Chaymi reyñataq nirqa:

—Suchurispas chay lawpi sayay —nispa.

Hinaptinmi Ahimaas chaynata rurarqa. ³¹ Chay ratollapim Cus nacionniyoq soldado chayaramuspan nirqa:

—Señor Reylláy, chaskiy kay allin noticiakunata. Kunanmi Tayta Dios allin arreglota ruraykapusunki qampa contraykipi llapallan hoqarikuqkunamanta librasuspayki —nispa.

³² Reymi tapurqa Cus nacionniyoq soldadota:

—¿Allinllachu kachkan churiy Absalonqa? —nispa.

Hinaptinmi Cus nacionniyoq soldadoñataq nirqa:

—Chay runa hinayá kachun qam señor reyniypa enemigoykikunaqa chaynataq daño rurasunaykipaq contraykipi llapallan hoqarikuqkunapas —nispa.

³³ Chaymi rey hukmanyaruspan zaguampa altonpi cuartoman waqastin seqarqa. Waqastin rispanmi nirqa:

iChurilláy Absalon,
churilláy, churilláy Absalon,
ñoqam wañuyman karqa qampa rantikipi!
iAbsalon, churilláy, churilláy!

19 ¹ Joabmanmi willamurqaku:

—Reymi llumpayllataña waqachkan Absalonmanta —nispa.

² Chay guerra ganasqanku punchawmi llakikuy punchawman tikrakururqa llapallan runakunapaq. Chay punchawpimá llapallan runakuna uyarirurqaku reyqa churinmanta llakipi kasqanta. ³ Chay punchawmi llapallan soldadokuna yaykurqaku llaqtaman pakakuspalla, yaykurqakuqa guerrapi vencerachikamuspa penqakuymanta pakan-pakanlla yaykuchkaq hinam. ⁴ Reyñataqmi uyanta tapakuykuspan qaparillawanña waqarqa:

iChurilláy Absalon,
churilláy, Absalon churilláy!

⁵ Chaymi reypa wasinman Joab rispan nirqa:

—Kunanmi penqayman churarunki llapallan serviqnínikunata. Paykunam librarqaku vidaykita, churínikunapa vidanta, warmínikunapa vidanta chaynataq compañeraykikunapa vidantapas. ⁶ Cheqnísuqnínikunata kuyaspam kuyasuqníki-

kunatañataq cheqninki. Kunanmi qawaykachikunki tropa kamachiqkunamantapas chaynataq serviñnikikunamantapas mana imapas qokususqaykita. Kusişqachá qamqa kawaq karqa Absalonlla kawsaptin ñoqaykuñataq llapallayku wañuptyku-pas. ⁷ Kunanpuniyá hawaman lloqsipayki serviñnikikunata allinllata rimapayamuy, mana chaynata ruraptikiqa manachá chullallapas kunan tutaqa qanwan puchun-qachu, chaytaqa Tayta Diosraykum jurani. Mozo kasqaykimanta kunankama mana allinkuna pasasusqaykimantapas aswan mana allinmi kayqa karunman —nispa.

⁸ Chaymi rispan rey tiyarqa llaqtapa zaguan patio tiyananpi. Reyqa zaguanpa pationpi tiyasqanta llapallan runakuna yacharuspankum llapallanku reyman presentakurqaku.

Jerusalen llaqtaman Davidpa kutisqanmanta

Israel castakunaqa sapakamam ripukurqakuña wasinkuman. ⁹ Israelpa miray-ninmanta kaq llapallan ayllukunam atipanakuspanku kaynata ninakurqaku:

—Rey Davidqa librawarqanchikmi enemigonchikkunamanta, Filisteá runa-kunamantapas salvawarqanchikmi ichaqa Absalonwan guerrapi kasqanraykum payqa lluptirurqa. ¹⁰ Absalontam aceitewan tallispa reyninchikpaq churarqanchik. Ichaqa payqariki guerrapim wañurun hinaptinga ¿imanasqataq upallalla kach-kanchik reyta mana kutichimuspa? —nispa.

¹¹ Israel casta llapallan runakunapa rimasqankuta Rey David maymi kasqan-pi uyariuspanmi kacharqa sacerdote Sadocmanwan sacerdote Abiatarman Juda lawpi ancianokunata kaynata nimunankupaq:

—¿Imatataq qamkunaqa suyachkankichik palacioyman mana kutichiwa-naykichikpaqa? ¹² Qamkunaqa castamasiy aylluykunam kankichik ¿imatataq qamkunaqa suyachkankichik mana kutichiwaspaykichik? —nispa.

¹³ Amasa sutiyoq sobrinontapas kaynatam nichimurqa:

—Qamqa castamasiy aylluyki kanki. Joabpa rantinpi llapallan tropakuna kamachiqpaq churasqayki. Mana chaynata cumpliptiyqa Tayta Diosyá llumpayta castigawachun —nispa.

¹⁴ Chaynata willachimuspanmi Juda lawpi llapallan runakunata Amasa conven-cerachirqa chaymi huk runa hinalla reyta nichimurqaku:

—Reylláy, kutikamuyá serviñnikikunapiwan —nispa

¹⁵ Chaymi rey kutimuspan chayaramurqa Jordan Mayukama. Juda casta ru-nakunam rirqa Gilgal llaqtakama reyta chaskinankupaq hinaspa Jordan Mayuta pasachimunankupaq. ¹⁶ Rirqataqmi Benjaminpa mirayninmanta kaq Bahurim llaqtapi *yachaqa Gerapa churin Simeipas, Juda casta runakunawanmi kallpaylla rirqa Rey Davidta chaskinankupaq. ¹⁷ Simeiwanni rirqaku Benjamin castamanta waranqa runa-kuna. Rirqataqmi Saulpa castanpa sirvienten Siba sutiyoq runapas, payqa rirqa chunka pichqan churinkunapiwanmi chaynataq ishay chunka sirvientenkunapiwanmi. Jordan Mayuta rey manaraq chimpamuchkaptinmi paykuna yakuman yaykurqaku ¹⁸ reypa familiankunata chimpachimunankupaq chaynapi reypa munasqanta ruranankupaq. Jordan Mayuta rey chimpamunanpaq kachkaptinmi Gerapa churin Simei paypa ñaw-paqninpi qonqoranpa pampaman kumuykurqa. ¹⁹ Hinaspan reyta nirqqa:

—Señor reylláy, Jerusalen llaqtamanta lloqsimusqayki punchawpi mana allin rurasqaymantaqa amayá huchachawaychu. Amañataqyá chaytaqa yuyaychu. Amañataqyá sonqoykipi waqaychaychu. ²⁰ Kay serviñniki huchallikusqayta req-

sikuspaymi kunanpas Josey casta runakunamanta puntatarraq hamurqani qam señor reyniyta chaskinaypaq —nispa.

²¹ Chaymi Sarviapa wawan Abisai nirqa:

—Tayta Diospa churasqan aceitewan tallisqa reyta ñakasqanmantaqa ¿manachum Simeiqqa wañunqa? —nispa.

²² Davidmi nirqa:

—Sarviapa wawankuna, kayqa manam qamkunapa asuntoykichikchu. ¿Imanasqataq qamkunapa contraypi rikurirunkichik? Kunanqa yachanipunim Israel nacionpi rey kasqayta, chaynaqa ¿yaqachum kunan punchaw pipas wañunman Israel nacionpi? —nispa.

²³ Chaymi reyñataq juraspa Simeita nirqa:

—Manam wañunkichu —nispa.

²⁴ Saulpa willkan Mefi-bosetpas rirqam reyta chaskimuq. Rey pasakusqanmantapunim Jerusalem llaqtaman hawkalla kutimunankama chakintapas mana hampikurqachu, manataqmi barbantapas kaptakurqachu nitaq pachantapas taqsakurqachu. ²⁵Reyta chaskinanpaq Jerusalem llaqtaman Mefi-boset riptinmi reyñataq nirqa:

—Mefi-boset ¿imanasqataq mana ñoqawanchu rirqanki? —nispa.

²⁶ Paymi nirqa:

—Señor reylláy, sirvienteymi engañaruwarqa. Kay serviqnikiqa wistu kasqayraykum payta nirqani: “Asnota caronaykapuway, sillakuykuspays reyman rinaypaq” nispa. ²⁷ Chaynata niptiypas señor reynilláy, sirvienteymi qampa qayllaykipi calumniaruwarqa. Ichaqa qamqariki kanki Diospa angelnin hinam, chaynaqa munasqaykiman hinayá ruray. ²⁸ Taytappa llapallan familiankunam wañunan yachakurqa qampa qayllaykipi aswanqa qanmi kay serviqnikita convidawarqanki qanwan kuska mikunaypaq. Chaynaqa reynilláy ¿imataraqtaq masta reclamaykiman? —nispa.

²⁹ Reymi nirqa:

—Manañam mastaga rimachwanñachu. Kunanpunim kamachiki Siba sutiyoq sirvientekiwan chakrakunata partenakunaykichikpaq —nispa.

³⁰ Chaymi Mefi-bosetñataq nirqa:

—Sibayá dueño chakuchun llapallan chakrakunataqa, ñoqapaqqa qam señor reyniy hawkalla palacioykiman kutikamusqaykim aswan allinsu —nispa.

³¹ Galaad law Barsilaipas Rogelim llaqtanmantam hamurqa Jordan Mayuta reyman kuska chimpanuspa paymanta despedikuykunapaq. ³² Barzilaiqa karqa pusaq chunka watayoq yuyaqñam. Mahanaim llaqtapi kachkaptinmi reyta Barzilai mantienersa apu-apu kasqanrayku. ³³ Reymi nirqa Barzilaista:

—Haku Jerusalem llaqtaman, chaypim ñoqa mantienesqayki —nispa.

³⁴ Chaymi Barzilaiñataq nirqa:

—Manañam unay watataqa kawsaymanchu Jerusalem llaqtaman qam reyniywan rinaypaqqa. ³⁵ Pusaq chunka watayoqñam kani. Mikusqaypa chaynataq tomasqaypa gustontapas manañam musyaniñachu allin otaq mana allin gustoyoq kasqantapas. Manañam atinichu qaripa otaq warmipa takisqan uyariytapas. Yanqañachá ñoqataqa nanachikuwankimanpas. ³⁶ Kay serviqnikiqa compañasqayki Jordan Mayupa waklaw chimpankamallañam. Chaynaqa amañayá ofrecewaychu chay tukuy niwasqaykitaqa. ³⁷ Aswanqa ruegakuykim llaqtayman kutikunaypaq chaynapi wañukuspapas taytamaypa sepulturanpa hichpanpi pampakunaypaq. Kayqaya serviqniki Quimam, payña qanwan riptinay paypaq ruray imam munasqaykita —nispa.

³⁸ Chaymi reyñataq nirqa:

—Chaynaqa Quimamyá ñoqawan richun. Ñoqachá rurasaq paypaq imam munasqaykita, rurasaqtaqmi paypaq imakunam mañawasqaykitapas —nispa.

³⁹Llapallan runakunam Jordan Mayuta chimpapurqaku. Reypas chimparuspanmi Barzilaiqa muchaykuspa Tayta Diospa bendicionninta paypaq mañapurqa. Chaymi Barzilaiqa wasinman kutikurqa. ⁴⁰Reyñataqmi pasarqa Gilgal llaqtaman Quimam sutiyoq runawan kуска. Rirqakutaqmi Juda casta llapa runakunapas chaynataq Israel castamanta lamitad runakunapas. ⁴¹Israel casta llapallan runakuna reyman rispankum nirqaku:

—Qam reyniykutaqa ¿imanasqataq Juda casta aylluykuqa dueñochakurusunki chaynapi qamta, familiaykikunata chaynataq qampa llapallan tropaykikunata Jordan Mayuta chimpachimunankupaqa? —nispa.

⁴²Chaymi Israel casta runakunata Juda casta runakuna nirqaku:

—Reyqariki ñoqaykupaqa aylluykum. ¿Imanasqataq qamkunaqa piñakunkichik chay rurasqaykumanta? ¿Icha reypatachu imantapas mikururqaniku otaqchum ima regalotapas chaskikururqaniku? —nispa.

⁴³Chaymi Israel casta runakunañataq nirqaku:

—Chunka ayllukuna kasqaykuraykum Rey Davidqa chunka kutita pertencewanku, chaynaqa ¿imanasqamá despreciawankikuqa? ¿Manachu ñoqayku puntata rimanakurqaniku reyniykuta kutichimunaykupaqa? —nispa.

Juda casta runakunam ichaqa Israel casta runakunamantapas aswan mas piñachina kaqkunataraq rimarqaku.

Davidpa contranpi Seba hoqarikusqanmanta

20 ¹Chaynata rimachkaptinkum chay Gilgal llaqtapi tarikurqa huk mana allin runa. Paymi karqa Benjaminpa castanmanta Bicripa churin Seba. Paymi cornetata tocaspan nirqa:

Israel casta runakuna
imanañam ñoqanchikpaqaq imapas kanchu Davidmantaqa
nitaqmi herencianchikpas kanchu Isaipa churinmantaqa!
¡Sapakamayá ripukuychik wasikichikman!

²Chaynapim Israel casta runakuna Davidta saqeruspanku qatikurqaku Bicripa churin Sebata. Juda casta runakunam ichaqa reyman sayapakuspa rirqaku Jordan Mayu patanmanta Jerusalem llaqtakama.

³Jerusalem llaqtapi palacionman David chayarusanmi palacion cuidananpaq saquesqan chunkantin compañerankunata churarurqa sapaq wasipiña. Paykunamanta nanachikusanmi hina kikintaq mantienerra, paykunawanqa manam uywanakurqañachu. Paykunaqa viudakuna hinam wichqasqa kawsarqaku wañunankukama.

⁴Amasatam rey nirqa:

—Kunanmanta kimsa punchawmanmi Juda casta soldadokunata huñuramuspa kaypi kanki —nispa.

⁵Chaymi Amasa rirqa Juda casta soldadokuna huñumuq, ichaqa citasqan punchawmanta masta unaramuptinmi ⁶Davidqa Abisaitaña nirqa:

—Bicripa churin Sebaqa Absalonmantapas aswan mas dañotaraqmi rurawachwan. Chaynaqa soldadoykunawanyá payta qatipay, yanqañataq murallasqa llaqtakunata tariruspa pakakuruwachwan —nispa.

⁷Joabpa soldadonkunam, reyta waqaychaq Ceret casta hinaspa Pelet casta soldadokunapiwan hinaspa lliw valeroso soldadokunapiwan Jerusalem llaqtamanta Abisaiwan lloqsispa Bicripa churin Sebata qatirqaku. ⁸Gabaon llaqta law hatun rumipa hichpanpi kachkaptinkum Amasa hamurqa paykunawan tupaykuq. Joabmi karqa soldado pachayoq, weqawninpiñataqmi watasqa karqa vainayoq espada. Joab ichiptinmi vainanmanta espada wichirurqa. ⁹Joabmi Amasata rimaykuspan nirqa:

—¿Hawkallachu kachkanki wawqelláy? —nispa.

*Alleq makinwanmi barbanmanta hapiykurqa muchaykunpanaq. ¹⁰Amasaqa manam cuidakurqachu Joabpa makinpi espadamanta, Joabmi Amasata wixsanpi tuksirurqa chunchulninkunapas pampaman tallikunankama. Chaypunilla wañuruptinmi yapamantaqa manaña tuksirqachu. Chaymantañam Joabqa wawqen Abisaiapiwan Bicripa churin Sebata qatirqaku. ¹¹Joabpa huk kaqnin soldadonmi Amasapa ayampa waqtanpi sayaykuspa nirqa:

—Joabtawan Davidta kuyaqkunaqa Joabtayá qatichunku —nispa.

¹²Amasam chutaykachakuchkarqa yawarninpa hawanpiraq ñanpa chawpinpi, ñannin sapa pasaqkuna sayaykuspa qawarayasqankuta chay soldado qawaykuspanmi Amasapa ayanta suchuchirqa ñanmanta chakra ukuman hinaspan chaypi pachawan tapaykurqa. ¹³Ñanmanta suchurachiptinmi runakunaqa manaña sayarqakuchu chaymi Joabwanña pasarqaku Bicripa churin Sebata qatiskanpu.

¹⁴Sebam Israel casta ayllukunapa lawninta pasaruspa chayarurqa Abel-bet-maaca llaqtaman, Bicripa llapallan castan runakunam huñunakuruspanku llaqtaman paywan kusa yaykururqaku. ¹⁵Joabpa llapallan tropankuna Abel-bet-maaca llaqtaman chayaruspankum llaqtata muyururqaku atacanankupaq. Llaqtaman yaykurunankupaqmi llaqtata murallanpa qepanman allpata montorurqaku, Joabpa llapallan tropankunam llaqta harkaq murallata tuñichiypi rirqaku. ¹⁶Chaymi llaqtamanta allin yuyayniyoq warmi qayaykachakamurqa:

—iUyariwaychik, uyariwaychik! Joabtayá niykapamuwaychik kayman hamunanpaq. Paywan rimaytam munani —nispa.

¹⁷Warmiman Joab asuykuptinmi chay warmi nirqa:

—¿Qamchu kanki Joab? —nispa.

Chaymi Joabñataq nirqa:

—Arí, ñoqam kani —nispa.

Hinaptinmi warminataq nirqa:

—Uyariykuwayá kay sirvientaykipa rimarisqayta —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Niyá —nispa.

¹⁸Hinaptinmi chay warmi kaynata nirqa:

—Ñawpaq tiempopim rimaqku kaynata: “Pipas tapukuy munaqqa Abel llaqtapi tapukuchun” nispa. Chaynapim ima asuntotapas arreglaqku. ¹⁹Kay llaqtapi kaqkunaqa kaniku hawkalla kawsakuq runakunam chaynataq reypa qatiqnin runakunam. Ichaqa qanmi kay llaqtata chinkarachiypi richkanki. ¿Imanasqamá Tayta Diospa herenciantaqa tuñichiya munanki? —nispa.

²⁰Chaymi Joabñataq nirqa:

—Chaytaqa manam piensayllapas-piensenichu. Manam tuñichisaqchu nitaq purmachisaqchu. ²¹Manamá chayqa chaynachu, Efrain orqokunapi *yachaq Bicripa churin Seba sutiyoq runam Rey Davidpa contranpi hoqarikurun, chaynaqa payllatayá qoykamuwaychik hinaptinqa kutikusaqmi kay llaqtamanta —nispa.

Chaymi warmiñataq Joabta nirqa:

—Chay runapa umanta qoruruspaykum murallapa hawanta wischuramusaku —nispa.

²²Chay warmim rirqa yuyaysapa kayninman hina llapa runakunawan rimamuq.

Hinaptinmi paykuna Bicripa churin Sebapa umanta qoruruspanku wischuykamurqaku Joabman. Joab cornetata tocachiptinmi runakuna llaqtamanta anchurikuspanku sapakama wasinkuman ripukurqaku. Joabñataqmi kutirqa reypa kasqan Jerusalem llaqtaman.

Davidpa yanapaqninkunamanta

(2 S 8:15-18. 1 Cr 18:14-17)

²³Joabmi karqa lliw Israel nacionpi tropakunapa kamachiqnin. Joidapa churin Benaia sutiyoq runañataqmi kamachirqa reyta waqaychaq Ceret casta hinaspa Pelet casta soldadokunata. ²⁴Adoramñataqmi debalde llamkaqkunapa kamachiqnin karqa, Ahiludpa churin Josafatñataqmi karqa imapas pasaqkunamanta qellqaq, ²⁵Sevañataqmi karqa secretario, Sadocwan Abiatarñataqmi karqa sacerdotekuna. ²⁶Jair llaqtayoq Ira sutiyoq runañataqmi karqa Davidpa sacerdoten.

Gabaon llaqtayoqkunapa favorninpi vengakusqankumanta

21

¹Davidpa gobiernasqan tiempopim karqa kimsa watantin muchuy chaymi Tayta Diosta David tapuptin pay nimurqa:

—Kay muchuyqa Saulwan castankuna Gabaon llaqtayoq runakunata wañuchisqankumantam —nispa.

²Gabaon llaqtayoqkunata David qayachimuspanmi paykunawan rimarqa. Gabaon llaqtayoqkunapaq manam Israel castachu karqaku, paykunapaq karqa Amor casta runakunamanta puchuqkunam. Paykunamanmi Israel casta runakuna jurarqa mana wañuchinankupaq. Saulmi ichaqa Israelpa mirayninkunamanta hinaspa Judapa mirayninkunamanta sientispa Gabaon llaqtayoq runakunata chinkarachiypi rirqa. ³Davidmá Gabaon llaqtayoqkunata nirqa:

—¿Imatataq rurayman contraykichikpi daño rurasusqaykichikmanta? ¿Imaynataq pampachayta atiwaqchik chaynapi Tayta Diospa allpanpaq bendicioninta mañakunaykichikpaq? —nispa.

⁴Gabaon llaqtayoq runakunañataqmi nirqaku:

—Saulmantawan castankunamantaqa manam qori-qollqetachu munaniku, manataqmi munachkanikuqa Israel castamanta hukllapas wañuchiychachu —nispa.

Chaymi reyñataq nirqa:

—Chaynaqa niwaychikyá qamkunapa piensasqaykichikta ruranaypaq —nispa.

⁵Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Saulmi wakiqniykuta wañurachirqa hinaspa Israel nacionpi chullallapas mana puchunaykupaq chinkarachiwaykuta piensarqa. ⁶Chaynaqa Saulpa mirayninmantayá qanchis runakunata makiykuman churamuy hinaptinmi ñoqayku warkumusaqku Tayta Diospa akllasqan Rey Saulpa llaqtanpi otaq Gabaa llaqtapi —nispa.

Chaymi rey “arí” nirqa. ⁷Saulpa willkan otaq Jonatanpa churin Mefi-boset runatam ichaqa mana qoykurqachu Saulpa churin Jonatanwan juramento rurasqanrayku. ⁸Reymi paykunapa makinman churarqa Aja sutiyoq runapa churin Rizpapa iskaynin wawankunata. Chay wawankunapa sutinmi karqa Armoni hinaspa Mefi-boset. Paykunamá karqa Saulpa churinkuna. Qoykurqataqmi Merab sutiyoq warmipa pichqa wawankunatapas. Paykunam karqa Saulpa willkanku-

na. Merabmi karqa Adrielpa warmin. Adrielqa karqa Mehola llaqtayoq Barzilaipa churinmi. ⁹Paykunatamá David qoykurqa Gabaon llaqtayoqkunaman, hinaptinmi warkururqaku huk moqopi Tayta Diospa qayllanpi. Saulpa qanchisnintin miray-ninkunamá wañururqaku punta kaq cosecha otaq cebada rutuy qallarichkaptin.

¹⁰Ajapa warmi churin Rizpam yana telamanta karpata rurakururqa hatun rumipa hawanpi hinaspa cosecha qallariyninmantapuni cuidarqa loco para aya-kunapa hawanman chayamunankama. Punchawpipas manam dejarqachu alton pawaq animalkuna ayakuna mikurunanta nitaqmi tutapipas dejarqachu purun animalkuna mikurunanta.

¹¹Davidmanmi willarqaku Ajapa churinpa otaq Saulpa compañeranpa imam rurasqanta. ¹²David rispanmi Saulpa hinaspa churin Jonatanpa tullunkunata apamurqa Galaad lawpi Jabes llaqtayoq runakunapa kasqanmanta. Paykunam puntata suwarurqaku Bet-san llaqtapa plazanmanta. Chaypim Filistea runa-kuna warkururqaku Saulpa ayanta Gilboa Moqopi venceruspanku. ¹³Davidmi apachimurqa Saulpa tullunkunatawan churin Jonatanpa tullunkunata. Huñuchi-murqataqmi warkusqa runakunapa tullunkunatapas. ¹⁴Saulpa hinaspa churin Jonatanpa tullunkunatam pamparurqaku Benjamin ayllupa allpanpi kaq Zela llaqtapi otaq Saulpa taytan Cisca sepulturanpi. Lliwtamá rurarqaku reypa kamachisqanman hina. Chaykuna pasaruptinmi allpapaq mañakusqankuta Dios uyariykurqa.

Wañunanmanta Davidta Abisai librasqanmanta

¹⁵Filistea runakunam yapatawan pelearqaku Israel castakunawan, Davidmi tropankunawan rirqa paykunapa contranpi peleaq. Peleachkaptinkum David pisi-parurqa ¹⁶hinaptinmi Davidta wañurachiypi rirqa hatunkaray runakunapa castan Isbi-benob sutiyoq runa. Chay runapa bronce manta lanzanmi llasarqa kimsa chunka kilo masninta, weqawninpiapas aparqataqmi mosoq espadata. ¹⁷Ichaqa Sarviapa wawan Abisaimi Davidta yanapaspan chay Filistea runawan pelearqa hinaspa wañurachirqa hinaptinmi Davidpa soldadonkuna juraspa nirqaku:

—Kunanmanta ñawpaqmanqa manañam lloqsinkichu guerraman ñoqaykuwan chaynapi Israel nacionpi achkiy wañuchisqa hina ama wañurunaykipaq —nispa.

Hatunkaray runakunawan peleasqankumanta

(1 Cr 20:4-8)

¹⁸Gob lawpim huktawan guerra karqa Filistea runakunawan chaymi chay guerrapi Husa castamanta kaq Sibecai sutiyoq runa wañurachirqa hatunkaray runakunapa castan Saf sutiyoq runata. ¹⁹Mosoqmantam karqa guerra Gob lawpi Filistea runakunawan chaymi chay guerrapi Jairpa churin Elhanan wañurachirqa Gat llaqtayoq Goliat sutiyoq runata, paypa lanzanpa kaspinmi karqa telarpa rodi-lon hina llumpay rakusu.

²⁰Huktawanmi karqa guerra Gat llaqtapi chaymi chay guerrapi karqa huk hatunkaray runa. Paypa makinkunam karqa soqta dedoyoqkama, hina chaynalla-taqmi karqa chakinkunapipas. Paypas hatunkaray runakunapa castanmi karqa.

²¹Paymi insultarqa Israel soldadokunata chaymi Davidpa wawqen Simeapa chu-rin Jonatan wañurachirqa. ²²Chay tawankum karqaku Gat llaqtayoq Rafa sutiyoq runapa miraynin. Paykunatamá wañurachirqaku Davidpiwan soldadonkuna.

Enemigonkunata venceruspa Davidpa takisqan
(Salmo 18)

22 ¹Davidmi kay takipa palabrankunata rimarirqa Tayta Diosman. Payqa rimarirqa llapallan enemigonkunamantawan Saulmanta Tayta Dios li-braykuptinmi. ²Kaynatamá David nirqa:

Dios Taytalláy,
qamqa ñoqapaqmi qaqqa hina kapuwanki.
Qamqa pakakuna wasi hinam kapuwanki.
Qamqa ñoqallaytamiki libraykullawanki.

³ Diosnilláy,
amparakuykunay hatun rumim kapuwanki.
Qampunitaqmiki ñoqataqa harkawanki.
Atiynikiwanmi ñoqataqa salvawanki.
Qamllam ñoqataqa altoneqpi pakawanki.
Qamqa lluptikunay wasi hinam kapuwanki.
Qamqariki ñoqallaypa salvaqniymi kanki.
Daño ruraqkunamantam libraykullawanki.
⁴ Tayta Diostamiki qayakusaq ñoqallayqa.
Payllapunimriki sumaq alabana Diosqa.
Payllam enemigoymanta salvaykuqnillayqa.

⁵ Wañuymi yakupapas olankuna hina wichqarullawan.
Kallpachkaq lloqla hinam mana allinkuna vencerullawan.

⁶ Waskawan watasqata hinam sepultura wichqarullawan.
Imapas toqla hapiruchkaq hinam wañuy hapirullawan.

⁷ Sasachakuyllapi kaspam Tayta Diosta qayakullani.
Yanapaykuwananpaqmi Diosnillayman qaparillani.
Payllamriki templonmanta uyarirqa qayakusqayta.
Payllamriki uyariykun ñoqallaypa qaparisqayta.

⁸ Chaynataqmi kay pachapas kuyurispan katkatatarqa.
Cielokunapa tiyananpas lliwchataqmi kuyurirurqa.
Paypa piñakuyninwanmi llumpaysuta katkatatarqa.

⁹ Paypa senqanmantataqmi qosnikuna waspirirurqa.
Paypa siminmantataqmi rupaqa nina lloqsirirurqa.
Chaynataqmi lloqsimuspan nina sansa ratarirurqa.

¹⁰ Tela llikiq hinam alto cielomanta uraykamurqa.
Tutay-tutay puyum chaki pampampipas rikurirurqa.

¹¹ Querubinpa hawanpiraq sillakuspam pawarikurqa.
Wayrapapas raprallanpim payqariki pawarikurqa.

¹² Kikin pakakunanpaqmi tutayayta churaykullarqa.
Payqa muyuriqninpi harkaqnintam churaykullarqa.
Yakupapas yanayasqan puyutamya churaykullarqa.

¹³ Kancharichkaq ñawpaqnintam rupaqa sansa ruparirurqa.

¹⁴ Tayta Diosmi cielomanta toqyachirqa truenokunata.

- Alto-altopirraq Diosmi uyarichin qaparisqanta.
- ¹⁵ Flechanwanpas flechamus pam cheqechirqa enemigonta.
Achka-achka llipyanwanmi vencerurqa paykunataqa.
- ¹⁶ Dios Taytalláy,
simikimanta lloqsimuq qaqchakuynikiwanmi
lamar qochapa uku-uku kaynin rikuriramurqa.
Senqaykimanta lloqsimuq samaynillaykiwanmi
kay pachapapas cimientollankuna qalakurullarqa.
- ¹⁷ Diosmi ñoqallayta altomanta haywarimuwarqa.
Achka-achka yaku chawpinmantam horqoykullawarqa.
- ¹⁸ Llumpay atiyniyoq enemigoymantam librawarqa.
Llapachallan cheqniwaqniykunamantam librawarqa.
Paykunaqa ñoqamanta aswan kallpayoqmi karqa.
- ¹⁹ Ñakarichkaptiymi paykunaqa pawaykullawarqa.
Tayta Diosllamriki ñoqataqa yanapaykuwarqa.
- ²⁰ Kichki-kichki lugarmantam payqa horqoykullawarqa.
Ñoqarayku kusikuspam payqa libraykullawarqa.
- ²¹ Allinta kawsakusqayraykum Tayta Diosqa premiaykullawan.
Allinta rurallasqayraykum allinwanraq pagaykullawan.
- ²² Diosniypa mana munallasqantaqa manam rurarkanichu.
Diosniypa contranpiqa manam hukmantaqa kawsarkanichu.
- ²³ Ñoqaqa siemprepunim yuyachkani paypa leyninkunata.
Ñoqaqa manam karunchakuykurqanichu decretonmanta.
- ²⁴ Diosniypa qayllanpiqa mana huchayoqmi kawsachkarqani,
pasaypaq mana allin ruraymantam waqaychakullarqani.
- ²⁵ Allinta kawsakusqayraykum Tayta Diosqa pagaykullawan.
Qayllanpi allintaña rurallasqayraykum pagaykullawan.
- ²⁶ Dios Taytalláy,
confiakusunikiwanqa confiakunapaqmi reqsichikunki.
Mana huchallikuqwanqa mana huchayoqmi reqsichikunki.
- ²⁷ Chuyanchasqa runawanqa chuyapunitaqmi reqsichikunki.
Atoq hina runawanqa qampas sacretaqmi reqsichikunki.
- ²⁸ Qamqariki salvaykunkim humillakuykullaq runakunata.
Qawaspaykim penqachinki hatun tukuqlaña runakunata.
- ²⁹ Dios Taytalláy,
tutaykuruqtiypas qanmi achkiykuwasparaq kanchariwanki.
- ³⁰ Achkallaña tropamanpas pawaykunaypaqmi yanapawanki.
Paykunapa murallanta seqarunaypaqmi yanapawanki.
- ³¹ Tayta Diospa kawsasqanqa mana chikallanpas pantayniyoqmi.
Tayta Diospa prometekusqanqa mana chikan pantachikuqmi.
Paypi amparakuq llapan runakunataqa harkaykullanmi.
- ³² Tayta Diosllam Diosqariki, manam hukqa kanchu.
Payllam harkawaqninchikqa, hukqa manam kanchu.
- ³³ Diosmi ñoqataqariki kallpanchaykullawan.

- Mana pantaruqtam payqariki kawsachiwan.
³⁴ Payqa luwichupa chakintapas hinaraqmi ruran chakillayta.
 Payqa altoneqpi sayaptiypas takyaykachillanmi chakillayta.
³⁵ Ñoqataqa paymi yachachiwan guerrapiña peleamunaypaqpas.
 Kallpanchallawanmi bronce manta arcowanraq flechamunaypaqpas.
³⁶ Qanmi harkachikunawan hina salvawanki.
 Kuyakuywan yachachispam hatunchallawanki.
³⁷ Lluchkanaymantapas ñannillaytam kicharqanki.
- ³⁸ Enemigoykunatapas qatispaymi hayparqani tukunaypaq.
 Tukurunaykamam manariki kutimurqanichu samanaypaq.
³⁹ Puchukachirqanim mana sayariytawanpas atinankukama.
 Maqapamurqanim mana sayariytawanpas atinankukama.
 Paykunaqa wichi ykurqam ñoqallaypa sayasqayraq pampakama.
⁴⁰ Qanmi ñoqataqa guerrapipas peleanaypaq kallpanchawarqanki.
 Ladoypipas qonqorananpaqmi enemigollayta churarqanki.
⁴¹ Ñoqallaypa enemigoykunam muyurirusparaq ayqekurqa.
 Chaynam cheqniwaqniykunatapas wañurachillaptiy tukururqa.
⁴² Qayakuptinkupas manam yanaparqakuchu.
 Tayta Diospas manamriki contestarqataqchu.
⁴³ Pampa allpa polvotapas hinam ñuturqani.
 Ñanpi mitutapas hinam saruparurqani.
 Ñanpi mitutapas hinam ñutuparurqani.
⁴⁴ Qanmi runakunapapas maqawananmanta libraykuwarqanki.
 Nacionkunatapas kamachiqnin kanaypaqmi waqaychawarqanki.
 Mana reqsisqaypas runakunawanmi qamqa servichiwarqanki.
⁴⁵ Paykunaqariki uyariykuwaspam chayllapuni kasuwanku.
 Forasterokunam kumukuykusparaq chaylla asuykullawanku.
⁴⁶ Llapachallan forasterokunam pasaypaqta hukmanyarurqaku.
 Pakakusqankumantapas katkatatastinmi lloqsiykullarqaku.
- ⁴⁷ Wiñaypaqñayá kawsakuchun Tayta Diosqa.
 Alabasqayá kachun harkaykuwaqniyqa.
 Hatunchasqayá kachun salvaq Diosnillayqa.
 Qaqa hinamá harkawaqniy Diosnillayqa.
⁴⁸ Ñoqaraykumá vengakunpas Diosnillayqa.
 Llapa runakunatapas chakillaymanmi churaykuwan.
⁴⁹ Enemigollaymantapas payllataqmiki libraykuwan.
 Contraypipas hatariqpa hawanpiraqmi churaykuwan.
 Payllataqmi tukuy daño ruraqmantapas libraykuwan.
⁵⁰ Dios Taytalláy,
 chayraykumriki nacionkunapipas graciastaraq qollasqayki.
 Chayraykumriki sutikimantapas qampaq takipullasqayki.
⁵¹ Akllakusqayki reytam sinchi sumaqtaraq venceykachiwanki.
 Nombraykuwaspa aceitewan talliwasqaykitam kuyawanki.
 Ñoqallaytawan llapan mirayniytam wiñaypaqña kuyallanki.

Wañukunallanpaña Davidpa rimarisqan

23 ¹Wañukunallanpaña rimarispami David kaynata nirqa:

Isaipa churin Davidmi rimarini.
 Alto-altopi Diospa hatunchasqan runam rimarini.
 Rey kanaypaq Jacobpa Diosninpa nombrasqanmi nini,
 Israel nacionpi miskillaña takiqmi nini:

² Tayta Diospa Espiritunmi ñoqantakama rimarirqa.

Tayta Diospa palabrallanmi simillaypipas tarikurqa.

³ Israelpapas yupaychallasqan Diosnillanmiki rimawarqa.

Israelpapas harkaykullaqnin Diosnillanmiki niykuwarqa:

“Allinneqta rurallaspa runakuna gobiernaqqa,
 ñoqa Diosta respetaspa runakuna gobiernaqqa

⁴ achikyaykamuptin intipa kanchariynin hinam,
 puyupapas mana tapaykusqan kanchaq inti hinam,
 pararuptin allpamanta pasto ikllimuchkaq hinam.”

⁵ Chaynamiki mirayniytapas Diosllayqariki takyachirqa.

Wiñaypaqmi contratotaña ñoqallaywanqa ruraykurqa.

Chaykunatam ordenninpiraq allichasqata churaykurqa,
 chaykunata cumplinanpaqmi waqaychaykuspa churaykurqa.

Paymi planta ikllichimuq hina

salvacionnillayta cumplinqa.

Paymi planta ikllichimuq hina

tukuy munasqayta cumplinqa.

⁶ Mana allin ruraqkunaqa wischusqa kichkam kallanqaku.

Paykunaqa pipapas mana hapiykunanñam kallanqaku.

⁷ Hapiykuyta munaqqariki fierrotaraqmi hapiykunqa.

Hapiykuyta munaqqariki lanzataraqmi hapiykunqa.

Paykunaqa chayllapipunim pasaypaqtaña ruparunqa.

Davidpa tropankunapi valeroso jefekunamanta

(1 Cr 11:10-47)

⁸ Davidpa valeroso soldadonkunamá karqa: Hacmon casta Is-boset, paymi karqa kimsa valeroso soldadokunapa jefen. Paymi huk kutipi lanzanwan wañurachirqa pusaq pachak soldadokunata. ⁹ Paymanmi qatirqa Ahoa castamanta kaq Dodo sutiyoq runapa churin Eleazar, paymi karqa kimsa valerosokunapa huknin. Paymi Davidwan kuska karqa Filisteas soldadokunata desafiaspanku. Filisteas soldadokuna chaypi huñunakuruptinkum Israel soldadokuna lluptikururqaku. ¹⁰ Eleazar mi ichaqa sayaykuspa wañurachirqa Filisteas soldadokunata makinpas utinankama hinaptinmi espadanpas makinman laqakururqa. Chay punchawpim Tayta Dios allinsuta vencerachirqa chaymi Israel soldadokunaqa Eleazarpa kasqanman kutirirqaku wañuqkunapa llapa imankupas hoqarikuqllaña.

¹¹ Eleazarman qatiqñataqmi karqa Agepa churin Sama. Payqa karqa orqo lawkunapi *yachaqmi. Filisteas tropakunam huñunakurqaku Lehi lawpi. Chaypim karqa lentejayaq chakra. Chaymantam Israel soldadokuna Filisteas tropakunamanta lluptirqaku.

¹²Chay chakrapa chawpinpi Sama sutiyoq runa sayaykuspanmi defienderqa hinaspan vencerurqa Filistea tropakunata. Chaypim Tayta Dios allinsuta vencerachirqa.

¹³Kimsa chunka valeroso jefekunamantam kimsan valeroso soldadokuna cosecha tiempopi rirqaku Davidman Adulam machaypi kachkaptin. Filistea soldadokunamantam wakinnin tropapa campamenton kachkarqa Refaim Qechwapi.

¹⁴Filistea tropakunapa cuartelnin Belen llaqtapi kachkaptinmá Davidñaataq kachkarqa amparakuna sitiopi. ¹⁵Chaypim David ganasllawanña nirqa:

—iPiraq tomaykachiwanman Belen llaqta zaguanpa waqtanpi pozomanta yakuta! —nispa.

¹⁶Chay kimsan valeroso jefekunam Filistea tropakunapa campamentonman yaykuruspanku Belen llaqta zaguanpa waqtanpi pozomanta yakuta horqorurqaku hinaspan Davidman apamurqaku. Davidmi ichaqa mana munarqachu chay yaku tomayta, Tayta Diospaq ofrendata hina tallispanmi ¹⁷nirqa:

—iDios Taytalláy ¿tomaymanraqchu kay runakunapa yawarninpa chanin yakuta otaq wañuyman wischukuspanku apamuwasqanku yakuta?! ¡Chaytaqa amayá piensayllapas-piensasaqchu! —nispa.

Chaynata nispanmi mana munarqachu tomayta.

Chay kimsan valeroso jefekunamá chaykunata rurarqaku.

¹⁸Sarviapa wawan, Joabpa wawqen Abisaimi karqa kimsa chunka valeroso jefekunapa kamachiqnin. Paymi huk kutipi lanzanwan kimsa pachak soldadokunata wañurachirqa. Paypas reqsisqam karqa chay kimsan jefekuna hina. ¹⁹Abisaimi chay kimsan valeroso jefekunamanta aswan reqsisqa karqa chaymi paykunapa jefen karqa. Ichaqa manam igualarqachu chay kimsa valeroso jefekunapa rurasqanmanqa.

²⁰Cabseel llaqtamanta Joidapa churin Benaia sutiyoq runapas valeroso kaspanmi achka hatun ruraykunata rurarqa. Paymi wañurachirqa Moab nacionniyoq iskay alli-allin valeroso soldadokunata. Huk punchawpas lastachkaptinmi uchkuman yaykuruspan chaypi wañurachirqa leonta. ²¹Wañurachirqataqmi Egipto nacionniyoq hatunkaray runatapas. Chay Egipto nacionniyoq runam lanzawan armasqa kachkarqa. Benaia ichaqa pelearqa huk kaspillawan hinaspan chay Egipto nacionniyoq runamanta lanzanta qechuruspa chaywan wañurachirqa. ²²Chaynaqa chay Joidapa churin Benaia sutiyoq runapas chay rurasqanwanmi sinchi reqsisqa karqa kimsan valeroso jefekuna hina. ²³Kimsa chunka jefekunamantapas ancha reqsisqamá karqa, chawanpas manam igualarqachu chay kimsa valeroso jefekunapa rurasqanmanqa. Benaiatam David churarurqa waqaychaqnin soldadokunapa jefenña kananpaq.

²⁴Kimsa chunka valeroso jefekunamanta wakinmi kaykuna: Joabpa wawqen Asael, Belen llaqtayoq Dodopa churin Elhanan, ²⁵Harod lawmanta Sama chaynataq Elica, ²⁶Bet-pelet llaqtayoq Heles, Tecoa llaqtayoq Iquespa churin Ira, ²⁷Anatot llaqtayoq Abiezer, Husah casta Mebunai, ²⁸Ahoa casta Salmon, Netofa llaqtayoq Maharai, ²⁹Netofa llaqtayoq Baanapa churin Heled, Benjamin allpapi Gabaa llaqtayoq Ribaipa churin Itai, ³⁰Piraton llaqtayoq Benaia, Gaas Wayqopi *yachaq Hidai, ³¹Bet-araba lawpi yachaq Abi-albon, Bahurim llaqtayoq Azmavet, ³²Saalbim llaqtayoq Eliaba, Jasenpa churin Jonathan ³³orqokuna lawmanta Sama hinaspa Sararpa churin Ahiam, ³⁴Maaca lawmanta Ahasbaipa churin Elifelet, Gilo llaqtayoq Ahitofelpa churin Eliam, ³⁵Carmel llaqtayoq Hezrai, Arab llaqtachamanta Paarai, ³⁶Zoba nacionniyoq Natanpa churin Igal, Gad ayllumanta Bani, ³⁷Amon nacionniyoq Selec, Beerot llaqtayoq Naharai, paymi karqa Sarviapa

wawan Joab sutiyoq runapa arman apaq, ³⁸ Jatir llaqtayoq Irawan Gareb ³⁹ hinaspa Het casta runa Urias. Llapallankum karqaku kimsa chunka qanchisniyoq valeroso jefekuna.

Guerrapi peleanpaq qarikunata David yupachisqanmanta

(1 Cr 21:1-17)

24 ¹Tayta Diosmi Israel castakunapa contranpi yapatawan piñakururqa chaymi Davidta umacharqa Israel casta runakunatapas chaynataq Juda casta runakunatapas yupachinanpaq. ²Hinaptinmi chaypi compañaqnin llapallan tropankunapa kamachiqnin Joabta nirqa:

—Israel llapallan ayllukunapa kasqanman rispayá Dan llaqtamanta Beerseba llaqtakama runakunata yupamuy chaynapi guerrapaq hina kaqkunapa haykam kasqanta yachanaypaq —nispa.

³Joabmi ichaqa reyta nirqa:

—Yupaychasqanchik Tayta Diosyá mirachichun kay nacionpi runakunataqa kunan kasqanmantapas pachak kuti mastaraq chaynapi qam señor reyniy qawanaykipaq. Reynilláy ¿imapaqtaq yupachiytaqa munachkanki? —nispa.

⁴Ichaqa reypa kamachisqanmi Joabpa nisqanmantapas chaynataq tropakuna kamachiqkunapa nisqanmantapas cumplinapuni karqa. Joabwan tropakunapa kamachiqninmi reypa qayllanmanta lloqsirqaku Israel nacionpi guerrapaq runakunata yupamunankupaq. ⁵Jordan Mayuta chimpanuspankum qallarirqaku Aroer llaqtaman chaynataq qechwapa chawpinpi llaqtamanta. Chaymantam pasarqaku Gad ayllupa allpanta Jazer llaqtaman. ⁶Chaymantam pasarqaku Galaad lawman. Pasarqakutaqmi Het casta runakunapa allpantapas Cades llaqtakama. Dan-jaan llaqtaman chayaruspankum muyurimurqaku Sidon llaqtakama. ⁷Chaymantam rirqaku Tiro murallasqa llaqtaman, rirqakutaqmi Hiv hinaspa Canaan casta runakunapa llapallan llaqtankunamapas. Hinaspa chayarurqaku Juda ayllu runakunapa allpan Neguev law Beerseba llaqtakama. ⁸Isqon killa iskay chunka punchawnin liw Israel nacionta muyuyta tukuramuspankum kutimurqaku Jerusalem llaqtaman. ⁹Joabmi reyman qorqa guerrapaq hina runakunapa haykam kasqanta. Israel lawpim karqa pusaq pachak waranqa soldadokuna, Juda lawpiñataqmi karqa pichqa pachak waranqa soldadokuna.

¹⁰Runakuna yupachiyta David tukuruspanmi sonqonpi pesakuspan Tayta Diosta nirqa:

—Dios Taytalláy, hatuntam huchallikuruni kaykunata ruraspay, kunanmi ruegakuyki kay serviqnika mana allin rurasqaymanta pampachaykuwanaykipaq, ñoqaqa loco hinam chaykunata ruraruni —nispa.

¹¹Tutapayta David hatarichkaptinmi Davidpa tapukunan runata otaq Diosmanta willakuq Gad sutiyoq runata Tayta Dios nirqa:

¹²—Davidman rispaykiyá ñoqa Tayta Diospa nisqayta nimuy: “Kimsa ruranaykunamantayá akillakuykuy hukllata chaynapi chay akillakusqaykiman hina qamta castiganaypaq” nispa. ¹³Chay willakuq Gad rispamá Davidman willamurqa:

—¿Mayqantataq akillakunki, nacionpi qanchis wata muchuy kanantachu otaq kimsa killa enemigoykikunapa qatikachasqan kaytachu otaq nacionpi kimsa punchawpuni peste onqoy kanantachu? Chaynaqa allintayá tanteaykuy kachamuwaqniyman willamunaypaq —nispa.

¹⁴Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Hatun sasachakuyim rikuriruni. Tayta Diospa makinman wichiukuymi aswan allinqa runakunapa makinman wichiukuymantaqa. Tayta Diospa kuyapayakuyninqa hatu-hatunmi —nispa.

¹⁵Tayta Diosmi kachaykamurqa peste onqoyta Israel castakunaman chay tem-pranomanta señalasqan punchawkama. Hinaptinmi Dan llaqtamanta Beerseba llaqtakama otaq Israel lliw nacionpi wañururqaku qanchis chunka waranqa runaku-na. ¹⁶Jerusalen llaqtapi runakunata angel wañurachinanpaq kachkaptinmi Tayta Dios llakipayarikurqa chay castigo apachimusqanmanta chaymi wañuchiq angelta nirqa:

—Chayllapaqñam, amaña masta wañuchiychu —nispa.

Tayta Diospa angelninmi kachkarqa Jebus casta Arauna sutiyoq runapa eranpi. ¹⁷Wañuchiq angelta rikuruspanmi David nirqa Tayta Diosta:

—Ñoqam hatu-hatunta huchallikuruni, ñoqamriki mana allintaqa ruraruni. Kay runakunaqa ovejakuna hina kaspam mana imatapas ruraraqakuchu. Ruega-kuykim ñoqatawan taytaypa castankunata castiganaykipaq —nispa.

Altarta David rurachisqanmanta

(1 Cr 21:18-27)

¹⁸Chay punchawmi Gad rirqa Davidman hinaspa nirqa:

—Jebus casta Arauna sutiyoq runapa eranman rispaykiyá hatarichimuy altarta Tayta Diospaq —nispa.

¹⁹Chaynapimá Davidqa rirqa Tayta Dios kamachiptin Gadpa willasqanman hina. ²⁰Arauna karumanta qawachkaspam reytawan serviqninkunata paypa kasqanman hamuchkaqta rikururqa chaymi taripaykuspan reypa ñawpaqninpi qonqoranpa pampaman kumuykurqa. ²¹Hinaspa nirqa:

—Señor reynilláy ñimaynanpitaq kay serviqnikitaqa watukaykamuwanki —nispa.

Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Kay erayki rantiqmi hamurqani Tayta Diospaq altarta kaypi ruranaypaq chaynapi runakuna wañuchiq peste onqoy taninanpaq —nispa.

²²Chaymi Araunañataq nirqa:

—Reynilláy, kayqaya eraqa, munasqaykiman hinayá animalkunata wañuchispa kañay. Kayqaya buyeskunapas wañuchispa lliwchanta kañanaykipaq, yantapaqpas kachkanmi trillanakunawan buyeskunapa yugonkuna. ²³Reylláy, tukuy kaykunatam qam reyman qoyki. ¡Yupaychasqayki Tayta Diosyá favorecesunki! —nispa.

²⁴Chaymi reyñataq nirqa:

—Amayá chaynachu kachun ichaqa precionwanmi rantisqayki. Yupaychasqay Tayta Diosmanqa manam ofreceymanchu lliw kañapunay kaqkunataqa mana imaniraqllapas cuestawasqantaqa —nispa.

Davidmi rantirurqa eratawan buyeskunata medio kilo masnin qollqewan.

²⁵Chaypim David altarta hatarichirqa Tayta Diospaq. Animalkunatam wañuchirqa lliwta kañapunanpaq chaynataq Dioswan allinlla kasqanmanta ofrecenanpaq. Nacionpa favorninpi ruegakusqanta Tayta Dios uyariykuptinmi peste onqoy Israel nacionpi tanirurqa.

REYKUNAMANTA WILLAKUQ

PUNTA KAQ LIBRO

Kay libroqa reykunapa gobiernasqanmanta willakuq librom.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Rey David enteron nacionpi gobiernachkaspan anchallaña machuyarusqanmanta, willakuntaqmi manaraq wañukuchkaspan rantinpi rey kananpaq churin Salomonta churasqanmantapas. Solomon gobiernaptinqa Israel nacionqa anchallaña reqsisqam karqa, linderonkunam chayarqa karukunamanraq, chayna linderokuna hinaqa manañam haykapipas karqachu. Salomonpa kapuqninwan yachaysapa kayninqa ancha reqsisqam karqa llapallan nacionkunapi. Paymi hatarichirqa llaqtakunatawan murallankunata hinaspa palaciokunatawan samarina sitiokunata. Rurachirqataqmi Jerusalem llaqtapi Tayta Diospa templontapas. Kay libroqa willakun Rey Salomon hatun obrakuna rurasqanmantam chaynataq warmikunaman qokuruspa taytacha-mamachakuna adorasqanmantam (1-11).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Salomon wañukuptin gobiernasqan nacionqa iskayman rakikurusqanmanta. Norte lawpi Israel nacionmi Diospa ñanninmanta karunchakururqa. Surlawpi reykunañataqmi wakinqa karqa Diosman sonqo reykuna, wakinñataqmi karqa Diosmanta karunchakuqkuna (12-22).

Kay libroqa willakuntaqmi Diosmanta willakuq Eliasmantapas. Paymi Baal sutiyoq tayta-chapa serviqnin runakunapa contranpi hatariruspan paykunata wañurachirqa.

Rey Davidta Abisag sutiyoq doncella servisqanmanta

1 ¹Rey David llumpay machuña kaptinmi qatakunawan qataptinkupas manaña qoniqchu. ²Chaymi serviqninkuna reyta nirqaku:

—Reynillayku, qampaqyá doncellata maskamuchunku cuidasuspayki yanapa-sunaykipaq hinaspa qanwan puñuspa qonichisunaykipaq —nispa.

³Enteron Israel nacionpi maskamuspankum tariramurqaku Sunem llaqtayoq Abisag sutiyoq sumaq buenamoza sipasta, paytam reyman pusamurqaku. ⁴Chay sipasqa karqa ancha buenamozallañamá, paymi reyta servispa yanaparqa, reymi ichaqa mana haykapipas paywanqa puñurqachu warminwan hinaqa.

Davidpa rantinpi Adonias gobiernay munasqanmanta

⁵Davidpa warmin Haguitpa wawan Adoniasmi hoqarikururqa:

—Ñoqam gobiernasq —nispa.

Carretakunatawan caballopi sillakuqkunatam huñukururqa, huñukururqataqmi kikinta waqaychananpaq pichqa chunka soldadokunatapas. ⁶Taytanmi ichaqa haykapipas mana anyarqachu:

—¿Imanasqataq chaytaqa rurachkanki? —nispaqa.

Adoniasmi karqa Absalonpa sullkan ancha buenmozo. ⁷Sarviapa wawan Joabmi sacerdote Abiatarwan rimanakuspa Adoniasta yanaparqaku. ⁸Ichaqa sacerdote Sadocpas nitaq Joiadapa churin Benaiapas nitaq Diosmanta willakuq Natanpas nitaq Simeipas nitaq Rei sutiyoq runapas nitaq Rey Davidpa valeroso soldadonkunapas manam Adoniaspa favorninpichu karqaku.

⁹Zohélet sutiyoq rumipa kasqanpi Adonias convidota rurachispanmi ovejaku-nata, vacakunata hinaspa wirayachisqan animalkunata nakachirqa. Chay Zohélet sutiyoq rumiqa kachkan Rogel Pukyupa hichpanpim. Qayachirqamá reypa llapallan churinkunatapas hinaspa Juda castamanta kaq reypa llapallan servi-q-ninkunatapas. ¹⁰Ichaqa manam qayachirqachu Diosmanta willakuq Natantapas nitaq Benaiatapas nitaq valeroso soldadokunatapas nitaq wawqen Salomontapas. ¹¹Chaymi Salomonpa maman Betsabeyta Natan nirqa:

—¿Manachum yachanki Haguipa wawan Adonias reypaq churakurusqanta? Chaytaqa reyninchik Davidqa manam yachanchu. ¹²Chaynaqa vidaykitapas chay-nataq wawayki Salomonpa vidantapas salvayta munaspaqa consejotayá chaskiy. ¹³Rey Davidman rispayá nimuy kaynata: “Reynilláy, kay serviqníkimanmi jurawar-qanki: ‘Wawayki Salomonmi ñoqapa rantiypi gobiernanqa’ nispa. Chayna kaptinqa ¿imanasqamá Adoniasqa gobiernachkan?” nispa. ¹⁴Reyman chaykunata nichkapti-kim ñoqapas qepaykita yaykuramusaq hinaspa rimasqaykiman hina nisaq.

¹⁵Reypa cuartonmanmi Betsabey yaykururqa, reyqa ancha yuyaqñam karqa, Sunem llaqtayoq Abisag sutiyoq doncellam payta yanapachkarqa. ¹⁶Betsabey reypa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykuptinmi reyñataq nirqa:

—¿Imatataq munanki? —nispa.

¹⁷Chaymi Betsabey nirqa:

—Reynilláy, yupaychasqanchik Tayta Diosraykum jurawarqanki: “Wawayki Salomonmi ñoqapa rantiypi gobiernanqa” nispa. ¹⁸Ichaqa mana yachasqallayki-tam Adoniasña gobiernachkan. ¹⁹Nakarachinmi bueyesninkunata, wirayachisqan animalninkunata chaynataq achka ovejankunatapas, qayarachintaqmi churi-kikunatapas, sacerdote Abiartapas chaynataq llapallan tropakuna kamachiq Joabtapas ichaqa manam qayachirqachu churiki Salomontaqa. ²⁰Chaynaqa rey-nilláy, Israel nacionpi lliw runakunam suyachkanku qampa rantikiqipa gobiernaq pim kasqan ninaykita. ²¹Mana chayna kaptinqa, reynilláy, qam wañukuptikim ñoqapas chaynataq waway Salomonpas traicionaqpap hapisqa kaymanku —nispa.

²²Chaynata reyman Betsabey nichkaptinmi chayaramurqa Diosmanta willakuq Natan ²³hinaptinmi reyman willarqaku:

—Diosmanta willakuq Natanmi kaypi kachkan —nispa.

Diosmanta willakuq Natanmi reypa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuy-kuspan ²⁴nirqa:

—Reynilláy ¿kamachirqankichu: “Adoniasmi ñoqapa rantiypi gobiernanqa” nispayki? ²⁵Adoniasmi nakarachin buyeskunata, wirayachisqan animalkunata chaynataq achka ovejankunatapas. Qayarachintaqmi qampa lliw churikikuna-tapas, tropakunapa kamachiqninkunatapas chaynataq sacerdote Abiartapas. Paykunaga Adoniaswan kуска mikuspankum hinaspa upyaspankum nichkanku: “Kawsachun Rey Adonias” nispa. ²⁶Ichaqa kay serviqníkitaqa manam qayachi-warqachu nitaq sacerdote Sadoctapas nitaq Joiadapa churin Benaiatapas nitaq

churiki Salomontapas. ²⁷Chaynaqa reynilláy ¿qampa kamachisqaykichum tukuy kaykunaqa? Qampa rantikipi gobiernaqmantapa manam niwarqankichu —nispa.

Salomonta reypaq David churasqanmanta

²⁸Rey Davidmi qayachimurqa Betsabeyta. Betsabey reypa kasqanman yaykurspanmi paypa qayllanpi sayaykurqa. ²⁹Chaymi reynataq nirqa:

—Llapa llakikuymanta libraqniy kawsaq Tayta Diosraykum jurayki. ³⁰Israelpa yupaychasqan Tayta Diosrayku juraspaymi nirqayki: “Wawayki Salomonmi ñoqapa rantiypi gobiernanqa” nispa, chay nisqayman hinam kunan rurasaq —nispa.

³¹Betsabeyñataqmi reypa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykuspan nirqa:

—Reynilláy David, qamqa wiñaypaqyá kawsakuy —nispa.

³²Chaymantam Rey David qayachimurqa sacerdote Sadocta, Diosmanta willakuq Natanta hinaspa Joiadapa churin Benaia. Paykuna reypa qayllanman yakturuptinkum ³³paykunata nirqa:

—Serviqniykunawan compañachikuspa churiy Salomonta mulaypi sillaykachispa pusaychik Gihon Pukyu lawman. ³⁴Chaypim sacerdote Sadocwan Diosmanta willakuq Natan aceitewan tallispa Salomonta churanqaku, Israel nacionpi rey kananpaq cornetata tocachispa: “iKawsachun Rey Salomon!” ninkichik. ³⁵Qamkunawan hamuspanmi palacioypi tiyaspan rantiypi gobiernanqa, paytaqa kamarachiniñam Israel castatapas chaynataq Juda castatapas gobiernanpaq —nispa.

³⁶Chaymi reyta Joiadapa churin Benaia nirqa:

—Chaynayá kachun, chaynatayá kamachichun qam reyniypa yupaychasqan Tayta Diospas. ³⁷Imaynam qam reyniyanpas Tayta Dios karqa, chaynayá kachun Salomonwanpas, hinaspayá paypa gobiernontapas qam reyniy Davidpa gobiernonmantapas aswan mastaraq hatunchachun —nispa.

³⁸Sacerdote Sadocmá Diosmanta willakuq Natanpiwan, Joiadapa churin Benaia-piwan, Ceret casta soldadokunapiwan, Pelet casta soldadokunapiwan Rey Davidpa mulanpi sillaykachispa Salomonta pusarqaku Gihon Pukyu lawman. ³⁹Sacerdote Sadocmi Diospa karpanmanta waqrachapi aceiteta horqomuspan Salomonman talliykurqa chaymi cornetata tocachiptinku llapa runakuna qaparirqaku:

—iKawsachun Rey Salomon! —nispa.

⁴⁰Llaqtapi llapa runakunam qatirqaku qenata tocastin, paykunaqa hatu-hatuntam kusikurqaku. Paykunapa qaparisqankuwanmi allpapas kicharikuykuqmanña rikchakurqa.

⁴¹Adoniasmi llapallan convidasqan runakunapiwan mikuyta tukuruchkaspankuña bulla rurasqankuta uyarirurqaku. Corneta waqasqanta Joab uyariruspanmi nirqa:

—¿Imanasqataq runakunaqa llaqtapi llumpayllataña alborotachkanku? —nispa.

⁴²Chaynata rimachkaptinmi sacerdote Abiatarpa churin Jonatan chayarurqa chaymi Adoniasñataq nirqa:

—Qamqa valeroso qarim kanki, yaykuykamuyá, allin noticiatach apamuwachkankiku —nispa.

⁴³Chaymi Jonatanñataq nirqa:

—Cheqaptaqariki reyninchik Davidmi Salomonta reypaq churarun. ⁴⁴Paywantaqmi kacharqa sacerdote Sadoctapas, Diosmanta willakuq Natantapas, Joiadapa churin Benaia, Ceret casta soldadokunatapas chaynataq Pelet casta soldadokunatapas, paykunam Salomonta sillaykachirqaku Rey Davidpa mulanpi ⁴⁵hinaptinmi sacerdote Sadocwan Diosmanta willakuq Natanpas Gihon Pukyu lawpi Salomonta aceitewan tallis-

panku reypaq churarunku. Hatun kusikuywan runakuna kutimuspankum bullallataña rurachkanku, chay alborototamiki qamkunaqa uyarichkankichik. ⁴⁶Salomonpas reypa tiyananpim tiyaykurunña. ⁴⁷Reypa serviqninkunapas riruspankum reyninchik Davidta alabaramunku: “Diosyá Salomontaqa qanmantapas aswan mas reqsisqataraq rurachun hinaspayá gobiernontapas qampamanta aswantaraq hatunyachichun” nispa.

Rey Davidpas camanpi kumuykuspam Diosta adoraspan ⁴⁸nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa alabasqayá kachun, kunan punchawmi qawachkaptiy churiyta palacioypi tiyaykachin —nispa.

⁴⁹Adoniaspa convidasqankuna chayta uyarriruspankum mancharikururqaku, llapallan-kum hatariruspanku sapakama ripukurqaku. ⁵⁰Adoniaspa Salomonta manchakuspanmi rispan altarpa waqrachankunaman hapipakururqa. ⁵¹Salomonmanmi willaramurqaku:

—Adoniasmi manchakususpayki altarpa waqrachankunaman hapipakurun:

“Kunanpuni Rey Salomon jurawachun ama wañuchiwananpaq” nispa.

⁵²Chaymi Salomonñataq nirqa:

—Allinllata kawsaptinqa manam huk chukchallanpas pampaman wichinqachu, faltakuruspanmi ichaqa wañuchisqa kanqa —nispa.

⁵³Chaymi Rey Salomon kacharqa altarpa kasqanmanta Adoniasta pusamunan-kupa. Rey Salomonpa qayllanpi qonqoranpa kumuykuptinmi Rey Salomon nirqa:

—Ripukuy wasikiman —nispa.

Salomonman Davidpa kunasqanmanta

2 ¹Davidpa wañukunan punchaw hichpamuptinmi churin Salomonta kunas-pan nirqa:

²—Ñoqaqa wañukusaqñam chaynaqa kallpanchakuspayá qarinchakuy. ³Moisespa qellgasqan yachachikuykunaman hina kawsaspayá kasukuy yupaychasqanchik Tayta Diospa decretonkunata, kamachikuyinkunata, reglamentokunata hinaspa Chunkantin Kamachikuyinkunatapaspas, chaynata kawsaspaqa llapa ima rurasqaykipipas chaynataq mayman risqaykipipas allinpunim kanki. ⁴Tayta Diosmi prometewasqanta cumplinqa, paymi niwarqa kaynata: “Qampa miraynikikuna ñoqamanta mana rakikuspa nisqaykunata tukuy sonqonwan hinaspa tukuy vidanwan kasukuspa kawsaptinkuqa mana tukuytam qampa miraynikikunamanta Israel nacionpi gobiernaq qari kanqa” nispa.

⁵Qamqa ñam yachankiña paní Sarviapa wawan Joab imam rurawasqantaqa, pay-qariki Israel nacionpim llapallan tropakuna kamachiq iskay runakunata wañurachirqa, payqa wañurachirqa Nerpa churin Abnertawan Jeterpa churin Amasatam. Paykunataqa wañurachirqa manam guerra tiempopichu, chay runakunapa yawarninwanmi yawar-charurqa weqawniy watakunaytapas chaynataq sandaliaytapas. ⁶Chaynaqa yuyaywanyá ruray, paytaqa wañuchinkimá. ⁷Galaad lawmanta Barzilaipa mirayninkunatam icha-qa kuyapayarinki, palacioykipim qanwan kуска paykunaqa mikunqa, paykunaqariki yanapaykuwarqakum wawqeki Absalonmanta lluptichkaptiy. ⁸Qanwantaqmi kachkan Bahurim lawpi *yachaq Benjaminpa miraynin Gerapa churin Simeipas, paymi Mahanaim llaqtaman richkaptiy hatun ñakaywan ñakawarqa, kutimuptiyi ichaqa kkillan Jordan Mayuman taripaykamuwaspas chaskiykuwarqa chaymi Tayta Diosrayku jurarqani: “Manam wañuchisqaykichu” nispay. ⁹Ichaqa castigankipunim, qamqa yuyayniyoq runam kanki, tanteasqaykiman hinayá ruray, paytaqa wañuchinkimá —nispa.

^a 1:50 Altarpa esquinanpi waqrachakunata hapiyquq runaqa manam wañuchisqachu karqa.

Davidpa wañukusqanmanta*(1 Cr 29:26-30)*

¹⁰David wañukuptinmi pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi. ¹¹Davidmi Israel nacionpi gobiernarqa tawa chunka wata. Qanchis watam gobiernarqa Hebron llaqtapi, kimsa chunka kimsayoq watañataqmi gobiernarqa Jerusalem llaqtapi. ¹²Taytan David wañuruptinmi Salomonña gobiernarqa, paypa gobiernonqa allintam takyarqa.

Adoniaspa wañusqanmanta

¹³Salomonpa maman Betsabeymanmi hamurqa Haguitpa wawan Adonias chaymi Betsabey nirqa:

—¿Allin sonqowanchu hamuwachkanki? —nispa.

Chaymi Adoniasñataq nirqa:

¹⁴Qanman ninaymi kachkan —nispa.

Hinaptinmi Betsabey nirqa:

—Niwayá —nispa.

¹⁵Chaymi pay nirqa:

—Yachankim gobiernoqa ñoqapa kasqanta, yachankitaqmi Israel casta lla-llan runakunapas gobiernanay munasqankutaqa ichaqa chay gobiernoqa pasarun wawqeymanñam chaynata Tayta Dios kamachisqanrayku. ¹⁶Mañakunaymi kachkan, chaytaqa amamá negaruwankichu —nispa.

—Chaymi Betsabey nirqa:

—Niwayá —nispa.

¹⁷Adoniasmi nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá Rey Salomonta rimapayaykapuway Sunem llaqtayoq Abisag sutiyoq sipaswan casarachiwananpaq, qamtaqa manam negasunkichu —nispa.

¹⁸Chaymi Betsabey nirqa:

—Allinmi, reytapa ñoqam rimapayaykapusqayki —nispa.

¹⁹Chaynapimá Betsabeyqa rirqa Rey Salomonta Adoniaspa favorninpi rimapayamunanpaq. Rey Salomonmi sayaripa chaskirqa hinaspa mamanta qayllanpi qonqorakuykurqa. Tiyananpi kasqallan tiyaykuspanmi aparachimurqa mamanta tiyananta, reypa *alleqninpi maman tiyaykuspanmi ²⁰payta nirqa:

—Taksachalla mañakuytam mañakusqayki, amamá negawankichu —nispa.

Chaymi reyñataq mamanta nirqa:

—Mañakuway mamáy, ñoqaqa manam negasqaykichu —nispa.

²¹Chaymi mamantñataq nirqa:

—Sunem llaqtayoq Abisag sutiyoq sipaswanyá wawqeki Adoniasta casarachiy —nispa.

²²Hinaptinmi Rey Salomonñataq mamanta nirqa:

—¿Imanasqataq mañawanki Sunem llaqtayoq Abisag sutiyoq sipaswan Adoniasta casarachinaypaq? Chaywanqa mañakuwachkanki mayorniy kasqanrayku gobiernoyta payman qonaypaqmi, paypaq mañakuspaqa-mañakuytaqyá sacerdote Abiatarpaqpas chaynataq Sarviapa wawan Joabpaqpas —nispa.

²³Chaynata nirspan Rey Salomonqa jurarqa Tayta Diosrayku kaynata:

—Tayta Diosyá llumpayta castigawachun chay mañakusqanmanta Adoniasta mana wañuchiptiyqa. ²⁴Tayta Diosmi taytay Davidpa rantinpi gobiernachiwach-

kan, promesanman hinam chay gobiernotaqa ñoqamanwan mirayniymanña qoykuwanku, kunanpunim Adoniasqa wañunqa —nispa.

²⁵Joiadapa churin Benaia Rey Salomon kachaptinmi Adoniasta wañurachimurqa. ²⁶Chaymantam sacerdote Abiartar Rey Salomon nirqa:

—Anatot llaqta lawpi chakraykiman ripukuy, qampas wañunaykim yachachun ichaqa Señor Diospa baulninta taytay Davidpa qayllanpi apasqaykiraykum chaynataq taytay Davidpa tukuy ima ñakarisqanpi ñakarisqaykiraykum manaraq wañuchisqaykichu —nispa.

²⁷Chaynatamá Abiartartaqa Tayta Diospa sacerdoten kasqanmanta Rey Salomon qarqorurqa. Chaynapimá cumplikurqa Eliypa mirayninpa contranpi Silo llaqtapi Tayta Diospa rimasqan.

²⁸Absalonmanqa mana hukllawakuchkaspapas Joabqa Adoniaspa partidonmi karqa chayraykum chay noticiata uyariruspan Tayta Diospa karpanman lluptikururqa chaypim altarpa waqrachankunaman hapikururqa. ²⁹Rey Salomonmanmi willaykurqaku Tayta Diospa karpanman Joab lluptiruspa altarpa waqtanpi kasqanta. Joiadapa churin Benaia Salomon kachaspanmi nirqa:

—Rispaykiyá Joabta wañurachimuy —nispa.

³⁰Tayta Diospa karpanman Benaia yaykuruspanmi nirqa:

—Reymi kamachikun lloqsinaykippaq —nispa.

Hinaptinmi Joab nirqa:

—Manam lloqsiymanchu, ñoqaqa kaypim wañusaq —nispa.

Chaymi Benaiañataq kutirqa Joabpa nisqanta reyma willananpaq. ³¹Chaymi reyñataq nirqa:

—Chaynaqa nisuusqaykiman hinayá wañuchispa pamparamuy chaynapim ñoqaman-tawan taytaypa mirayninkunamanta qechunki yanqapunimanta Joabpa wañuchisqan culpata. ³²Tayta Diosmi castiganqa chay runakuna wañuchisqanmanta, taytay Davidpa mana yachasqantam Joab wañuchirqa paymanta aswan allin kaq qarikunata. Wañuchir-qamá Nerpa churin Abnerta, payqa karqa Israel llapallan tropakunapa kamachiqninmi, wañuchirqataqmi Jeterpa churin Amasatapas, payqa karqa Juda casta llapallan tropa-kunapa kamachiqninmi. ³³Chay rurasqanmantam Joabwan mirayninkuna castigasqa kanqa, Davidmanmi ichaqa mirayninkunamanwan, familiankunamanwan chaynataq gobiernonmanwan Tayta Dios qonqa wiñaypaq hawka kawsakuyta.

³⁴Chaymi Joiadapa churin Benaia rispa Joabta wañurachimurqa hinaspa pamparamurqa kikin Joabpa wasinpi, chay wasinqa karqa chunniqim. ³⁵Chaymi Joiadapa churin Benaia Joabpa rantinpi rey churarqa llapallan tropapa kamachiqnin kananpaq, Sadoctañataqmi churarqa Abiartar rantinpi sacerdote kananpaq. ³⁶Simeitapas rey qayachimuspanmi nirqa:

—Jerusalen llaqtapi wasita ruraspa chaypi *yachakuy ichaqa amam maymanpas lloqsinkichu. ³⁷Sichu lloqsiruspa Cedron Wayqota chimpanruspaqa wañunkipunim, kikikim huchayoqqa kanki —nispa.

³⁸Chaymi Simeiañataq reyta nirqa:

—Allinmi, qam reyniypa nisqaykiman hinam rurasqa —nispa.

Simeia Jerusalen llaqtapi unay tiempo *yacharqa. ³⁹Ichaqa kimsa wata pasaruptinmi Simeia iskaq sirvientenkuna lluptirurqaku Maaca sutiyoq runapa churin Aquispaman. Aquisqa karqa Gat llaqtapa reyninmi. Willaykurqakum Simeiman kaynata:

—Sirvientekikunaqa Gat llaqtapim kachkanku —nispa.

⁴⁰Chaymi Simeiqá asnonta montoraykuspan Gat llaqtapi Aquispa wasinman rirqa sirvientenkunata maskamunanpaq. Riruspanmá Simeiqá sirvientenkunata kutichimurqa Gat llaqtamanta. ⁴¹Salomonmanmi willaykurqaku Simeiqá Jerusalen llaqtamanta riruspa Gat llaqtamanta kutiramusqanta. ⁴²Chaymi Simeita qayachimuspan rey nirqa:

—¿Manachum Tayta Diosrayku jurachispay avisarqayki: “Kaymanta lloqsispaykiqa wañunkipunim” nispay? ¿Manachum niwarqanki: “Allinmi niwasqaykiqa” nispa?

⁴³¿Imanasqamá Tayta Diosrayku jurasqaykitaq mana respetarqankichu chaynataq kamachisqaytapas mana kasukurqankichu? ⁴⁴Sonqoykipiqa yachachkankim taytay Davidpa contranpi mana allinkuna rurasqaykita, chaynaqa Tayta Diosmi mana allin rurasqaykimanta castigasunki. ⁴⁵Ñoqa Rey Salomonmi ichaqa Diospa bendecisqan kasaq hinaptinmi Davidpa gobiernon wiñaypaq takyachisqa kanqa Tayta Diospa qayllanpi —nispa.

⁴⁶Reymi Joiadapa churin Benaiata kamachirqa Simeita wañuchimununpaq chaymi rispan Simeita wañurachimurqa chaynapim Salomonpa gobiernon allinta takyarqa.

Faraonpa churinwan Salomon casarakusqanmanta

3 ¹Salomonmi aylluchakururqa Egipto nacionpa reynin Faraonwan, Faraonpa churinwan casarakuruspanmi payta pusamurqa “Davidpa llaqtan” sutiyoq barrioman chaypi *yachananpupa. Chaypiqa yacharqaku reypa wasinta, tayta Diospa templonta chaynataq Jerusalen llaqtapa muyuriqninpi murallapas hatarichiyta tukunankukamam.

²Chay tiempopim runakuna Diospaq animalkunata wañuchiqluq alto moqokunapi kaq capillakunapi, chaynataq ruraraqaku Tayta Diospa templon manaraq rurasqa kasqanraykum.

Diosmanta Salomon yachay mañakusqanmanta

(2 Cr 1:1-13)

³Salomonmi ichaqa Tayta Diosta kuyarqa taytan Davidpa decretonkunata kasukuspa, chaywanpas animalkunata wañuchispanmi inciensota kañarqa alto moqo capillakunapi. ⁴Gabaon llaqtamanpas Diospaq animalkuna wañuchiqluq rirqa. Chaymanqa rirqa chay moqopi kaq capilla ancha reqsisqa kasqanraykum, chay altarpa hawanpim waranqa animalkunata kañamurqa.

⁵Gabaon llaqtapim sueñoyninpi Salomonman Tayta Dios rikuriykuspan nirqa:

—Mañakuway imam munasqaykita, ñoqam qosqayki —nispa.

⁶Chaymi Salomonñataq nirqa:

—Serviqniki taytay Davidtam llumpayta kuyapayarirqanki, chaynataq ruraraqanki cheqaptapuni munasqaykiman hina allin ruraq kasqanraykum, kunan sucedekusqanpi hinam payta bendecispayki churintapas gobiernachiwachkanki.

⁷Yupaychasqay Dios Taytalláy, kunanmá taytay Davidpa rantinpi kay serviqnikita gobiernachiwachkanki, ñoqaqa warmaraqmi kani, manam ima ruraytapas yachaniraqchu. ⁸Kay serviqnikiqa akllakusqayki runaykikunapa chawpinpim kachkani, paykunaqa kachkanku nana-nanaq mana yupay atina runakunam. ⁹Qoykuwayá yachayta chaynapi allinta entiendespa runaykikunata gobiernanaypaq chaynapi imam allin kasqanta chaynataq mana allin kasqantapas tanteeanaypaq. Mana chayna kaptinqa ¿pitaq gobiernayta atinman nana-nanaq runaykikunata? —nispa.

¹⁰Salomonpa chay mañakusqan Señorpa agradonpaq kaptinmi ¹¹Señorñataq nirqa:

—Manamá mañakuwarqankiqa unay wata kawsakuytachu nitaq qori-qollqetachu nitaq enemigoykikuna wañuchisqa kanankutachu. Mañakuwarqankiqa entendimientotam allin arreglo ruranaykipaq, ¹²chaynaqa qoykim mañakusqayki-

man hina. Qoykimá yachaytapas chaynataq allin entendimientotapas, ñawpaqtaqa manam pipas karqachu qam hina yachayniyoqqa, manataqmi qanmanta qepatapas kanqachu. ¹³Qoykitaqmi mana mañawasqaykikunatapas, apuyachispaymi ancha reqsisqata rurasqayki, kawsanaykikamaqa huk reyqa manam qam hinaqa kanqachu. ¹⁴Taytayki David hina decretoykunata hinaspa kamachisqaykunata kasukuspa munasqayman hina ruraptikiqa unay watakunatam kawsachisqayki —nispa.

¹⁵Salomon rikchariruspanmi cuentata qokururqa sueñosqanta chaymi Jerusalen llaqtaman kutirimuspa Tayta Diospa contrato rurasqan baulpa qayllanpi animalkunata wañuchispa lliwta kañarqa, ofrecerqataqmi Dioswan allinlla kasqanmanta ofrendakunatapas, preparachirqam convidota llapallan serviqninkunapaq.

Salomonqa yachayniyoq chaynataq apullaña kasqanmanta

¹⁶Chay tiempopim iskay chuchumika warmikuna reypa kasqanman rispa paypa qayllanpi sayaykurqaku. ¹⁷Hinaptinmi huknin warmi nirqa:

—Reynilláy, kay warmiwanmi *yachaniku huk wasillapi, paywan kуска wasipi kachkaspaymi wachakururqani. ¹⁸Wachakusqaymanta kimsa punchawmantam kay warmipas wachakururqa, isqayllaykum chay wasipiqa yacharqaniku, manam pipas chaypiqa karqachu, isqayllaykumá chay wasipiqa karqaniku. ¹⁹Kay warmipa wawanmi wañururqa tuta puñuchkaspa ñitirusqanrayku. ²⁰Hinaptinmi chawpi tutata hatariruspa waqtaymanta wawayta horqorusqa puñunaykama hinaspa chay wawaytaqa ladonmanña churaykusqa, wañusqa wawantañataqmi waqtayman churaramusqa. ²¹Wawayta ñuñunaypaq tutapayta hatariruspaymi paytaqa tariykurqani wañusqataña ichaqa achikyaruptinmi allinta qawaykuspay reqsirurqani mana waway kasqanta —nispa.

²²Chaymi huknin warmiñataq nirqa:

—Manam, kawsaq wawaqa ñoqapam, wañusqañataqmi qampa —nispa.

Chaymi punta rimaq warmiñataq nirqa:

—Manam, wañusqa wawam qampaqa, kawsaqñataqmi ñoqapa —nispa.

Chaynatam reypa qayllanpi atipanakurqaku. ²³Chaymi reyñataq piensarqa:

—Kay warmim nin: “Ñoqapam kawsaq wawaqa qampañataqmi wañusqa wawa” nispa. Huknin warmiñataqmi nin: “Manam, qampa wawaykiqa wañusqa kaqmi, ñoqapañataqmi kawsaq” nispa.

²⁴Hinaptinmi rey kamachirqa:

—Apamuychik espadata —nispa.

Reyman espadata aparamuptinkum ²⁵kamachirqa:

—Kawsaq wawata chawpimanta partiruspa qoychik partenta sapakamaman —nispa.

²⁶Wawanmanta sonqonpi llumpayta llakikusqanraykum kawsachkaq wawapa maman reyta nirqa:

—Reylláy, kay warmimanyá qoykuy kay kawsaq wawataqa, amayá wañuchiychu —nispa.

Huknin warmiñataqmi nirqa:

—Amayá kachunchu qampaqpas nitaq ñoqapaqpas, partiychikyá —nispa.

²⁷Chaymi reyñataq nirqa:

—Punta rimaq warmiman qoychik chay kawsaq wawata, ama wañuchiychikchu, paymi cheqap mamanqa —nispa.

²⁸Chaymi Israel nacionniyoq llapallan runakuna yacharurqaku reypa allin arreglasqanta, reytam respetarqaku allin arreglo rurananpaq Diospa yachay qosqanta qawaykuspanku.

Salomonpa imaynam gobiernasqanmanta

4 ¹Rey Salomonmá gobiernarqa enteron Israel nacionpi. ²Gobiernonpi paypa churasqan kamachikuqkunam kaykuna: Sacerdotem karqa Sadocpa churin Azarias. ³Secretariokunam karqa Elihorep sutiyoq runawan Ahias, paykunaqa karqa Sisapa churinkunam. Reypa rurasqankunamanta qellqaq runam karqa Ahiludpa churin Josafat. ⁴Llapallan tropa kamachiqmi karqa Joiadapa churin Benaia. Sacerdotekunañataqmi karqa Sadocwan Abiatar. ⁵Prefectokunapa jefenmi karqa Natanpa churin Azarias. Reypa consejaqninmi karqa Natanpa churin sacerdote Zabud. ⁶Palaciopi mayordomom karqa Ahisar. Debaldella llamkaqkunapa jefenmi karqa Abdapa churin Adoniram.

⁷Enteron Israel nacionpim Salomon churarqa chunka iskayniyoq prefectokunata. Paykunam sapakama watapi huk killanka mantieneqku reytawan wasinpi kaqkunata. ⁸Chay prefectokunapa sutinmi kaykuna:

Efrain orqokunapim prefecto karqa Ben-Hur sutiyoq runa.

⁹Macaz llaqtapa, Saalbim llaqtapa, Bet-semes llaqtapa, Elon llaqtapa hinaspa Bet-hanan llaqtapa prefectonñataqmi karqa Ben-Dacar sutiyoq runa.

¹⁰Arubot llaqtapa, Soco llaqtapa hinaspa enteron Hefer lawkunapa prefectonñataqmi karqa Ben-Hesed sutiyoq runa. ¹¹Enteron Dor lawpa prefectonñataqmi karqa Ben-Abinadab sutiyoq runa. Chay prefectopa warminmi karqa Rey Salomonpa churin Tafat.

¹²Taanac llaqtapa hinaspa Meguido llaqtapa prefectonñataqmi karqa Ahiludpa churin Baana. Paymi gobiernarqa Jezreel llaqtapa uraynin Saretan llaqtapa hichpanpi kaq Bet-sean llaqtamanta qallarispan Abel-mehola llaqtakama hinaspa Jocmeam llaqtapa waklawininkama.

¹³Galaad law Ramot llaqtapa prefectonñataqmi karqa Ben-Geber sutiyoq runa. Paytaqmi cuentallikurqa Manasespa miraynin Jairpa llaqtankunamantapas. Chay llaqtakunaqa karqa Galaad lawpim. Cuentallikurqataqmi Basan lawpi kaq Argob sutiyoq lawpi kaq soqta chunka murallasqa llaqtakunamantapas. Chay llaqtakunapa punkunkunam karqa broncemanta cerrojoyoq.

¹⁴Mahanaim llaqtapa prefectonñataqmi karqa Idopa churin Ahinadab.

¹⁵Neftaliy lawpa prefectonñataqmi karqa Ahimaas sutiyoq runa, paymi casarakururqa Salomonpa churin Basematwan.

¹⁶Aser lawpa hinaspa Alot lawpa prefectonñataqmi karqa Husaipa churin Baana.

¹⁷Isacar lawpa prefectonñataqmi karqa Paruapa churin Josafat.

¹⁸Benjamin lawpa prefectonñataqmi karqa Elapa churin Simei.

¹⁹Galaad lawpa prefectonñataqmi karqa Uri sutiyoq runapa churin Geber, chay Galaad lawqa karqa Amor casta runakunapa reynin Sehonpa nacionninwan Basan law Rey Ogpa nacionninmi.

Karqataqmi enteron nacionpaq huk prefectopas.

Salomonpa gobiernon hatunyasqanmanta

²⁰Juda castamantawan Israel castamanta kaqkunam karqaku lamar qochapa patanpi aqo hina nana-nanaq runakuna, mikunankupas, tomanankupas mana pisisqanmi kussiqallaña kawsarqaku. ²¹Salomonmi munaychakurqa llapallan nacionkunapi, payqa munaychakurqa Eufrates Mayumanta Filistea nacionkamam chaynataq Egipto nacionpa linderonkamam. Impuestokunata Salomonman pagaspankum paytaña wañunankama servirqaku. ²²Salomonpa sapa punchaw mikunanpaqmi karqa: soqta waranqa

soqta pachaknin kilo suysusqa harina, chunka kimsayoc waranqa iskay pachaknin kilo mana suysusqa harina, ²³kawsaykunawan wirayachisqa chunka torokuna, pastowan wirayachisqa iskay chunka torokuna hinaspa pachak ovejakuna, karqataqmi luwichukunapas, tarukakunapas chaynataq wallpakunapas. ²⁴Eufates Mayu intipa seqaykunaw law nacionkunapim Rey Salomon munaychakurqa Tifsa llaqtamanta Gaza llaqtakama. Munaychakurqataqmi Eufates Mayu intipa seqaykunaw law nacionkunapa reyninkunapipas, chaynapim muyuriqninpi kaq nacionkunawan hawkeyaypi *yacharqa.

²⁵Salomonpa gobiernasqan watakunapim Dan llaqtamanta Beerseba llaqtakama Juda castamantawan Israel castamanta kaqkuna sapakama confianzawan *yacharqaku uvas huertakunapi chaynataq higos huertakunapipas. ²⁶Chaykunamantapas Salomonpaqa kapurqataqmi caballonkunapaq tawa chunka waranqa cuartochakuna, chay caballokunam carretakunata aysaq, kapurqataqmi chunka iskayniyoq waranqa sillakuqkunapas. ²⁷Prefektokunam Rey Salomontawan mesanpi mikuqkunata sapakama mantieneku watapi huk killanka, manam imamantapas faltachikuchu. ²⁸Tupasqanman hinam caballokunapaqwan carreta aysaq uywakunapaq cebatawan pajata maymi kasqanman apachimuqku.

²⁹Diosmi Salomonman qorqa yachaytawan entendimientota. Lamar qochapa patanpi aqo hinam karqa paypa yachayninpa. ³⁰Intipa qespimunaw lawpi yachayniyoqkunamantapas chaynataq Egipto nacionpi llapallan yachayniyoqkunamantapas aswan yachayniyoqraqmi Salomonqa karqa. ³¹Llapallan runakunamantapas aswan yachayniyoqma payqa karqa. Zera casta Etanmantapas chaynataq Maholpa kimsa churinkunamantapas aswan yachayniyoqmi payqa karqa. Maholpa churinkunam karqa Heman, Calcol hinaspa Darda. Yachayniyoq kasqanmantam muyuriqninpi llapallan nacionkuna Salomonta allinta reqsirqaku. ³²Yachachirqam kimsa waranqa rikchanachiykunatawan waranqa pichqan takikunata. ³³Yachachirqataqmi sachakunamantapas, yachachirqaqa Libano monte cedro sachamanta qallaykuspanmi raqrakunapi wiñaq hisopo plantapi tukunankama, yachachirqataqmi animalkunamantapas, pawaq animalkunamantapas, qasqonpa puriq animalkunamantapas chaynataq challwakunamantapas. ³⁴Tukuy hinastinpi kaq reykunam Salomonpa yachayninmantayayaruspanku runankunata kachamurqaku paypa nisqanta uyarinankupaq.

Rey Hiranwan Salomonpa contrato rurasqanmanta.

(2 Cr 2:1-18)

5 ¹Tiro llaqtapa reynin Hiramqas Rey Salomonmanmi kachamurqa serviqninkunata, payqa kacharqa taytan Davidpa rantinpi rey kananpaq Salomonña churasqa kasqanta yacharuspanmi. Hiramqa Davidwanmi amigo karqaku tukuy tiempo. ²Chaymi rey Hiramta Salomon nichimurqa:

³—Yachasqaykipi hinam taytay Davidqa yupaychasqayku Tayta Diospaq templota mana rurargachu, payqariki guerrapim karqa muyuriqninpi enemigonkunata Tayta Dios vencechinankama. ⁴Kunanqa yupaychasqay Tayta Diosmi tukuy hinastinpi hawkeyaytaña qoykuwan, manañam enemigoykunapas kanchu nitaq ima mana allinpas. ⁵Chaymi tantearuni yupaychasqay Tayta Diospa templan runanaypaq, taytay Davidmanmi Tayta Dios nirqa: “Qampa rantiki gobiernananpaq churasqay churikim templota rurapuwanga ñoqapaq” nispa. ⁶Kunanqa kamachiyá Libano montekunamantacedrokunata kuchupamuwanankupaq. Serviqlikikunatam ñoqapa serviqliykuna yanapanqa, ñoqapa mañakusqaykitam pagasqayki, yachasqaykipi hinapas manam pipas kanchu Sidon llaqtayoc runakuna hina qeruta allin kuchuqkunaqa —nispa.

⁷Rey Hiranmi Salomonpa nichimusqanta uyariruspan sinchita kusikurqa hinas-pam nirqa:

—Tayta Diosyá kunan alabasqa kachun chay hatun nacionpi gobiernananpaq Davidman yachaysapa churin qoykusqanmanta —nispa.

⁸Hiranmi Salomonman kacharqa kaynata nichimunapq:

—Uyariykunim lliw nichimuwasqaykita, munasqaykiman hinam rurasq chay cedromanta qerukunawanqa chaynataq cipresmanta qerukunawanpas. ⁹Serviq-niykunam Libano montemanta lamar qochakama aparunqaku, chaymantañataqmi lamar qochanta balsakunapi aparachimusaq munasqayki sitiokama hinaptinmi qamña chaypi paskachispayki aparachinki. Kay rurasqaymantam imam munasqay-ta ruranki, palacioypi kaqkunapaqmi mikuykunata apachimunki —nispa.

¹⁰Haykam munasqantamá Salomonman Rey Hiram qoykurqa cedromanta hinas-pa cipresmanta qerukunata. ¹¹Salomonñataqmi Rey Hirampa palacionpi kaqkuna mikunanpaq qorqa tawa waranqa tawa pachaknin tonelada trigota chaynataq tawa waranqa tawa pachaknin litro aceitetapas, chaynatamá Salomon sapa wata qorqa Rey Hiranman. ¹²Tayta Diosmá prometesqanman hina Salomonman yachayta qorqa. Rey Hirampas Salomonwan contratota ruraspam hawkayaypi kawsarqaku.

¹³Rey Salomonpa decretasqanman hinam lliw Israel nacionpi hapirurqaku kimsa chun-ka waranqa qarikunata chaynapi debaldella llamkanankupaq. ¹⁴Paykunamantam chunka waranqa runakunata kacharqa Libano Orqoman chaypi huk killanka llamkamunanku-paq hinaspa iskay killañataq wasinkupi kanankupaq. Debaldella llamkaqkunapa jefenmi karqa Adoniram. ¹⁵Chaymantapas Salomonpaqa karqam qanchis chunka waranqa carga apaq runankuna, kapurqataqmi orqopi rumikunata labrapuqnin pusaq chunka waranqa runakunapas. ¹⁶Aklarqataqmi llamkapuqnin runakunapa kimsa waranqa kimsa pachak-nin capatazninkunatapas, paykunamá llapallan llamkaqkunata kamachirqa. ¹⁷Reymi kamachirqa hatun sumaq akllasqa rumikunata horqomuspa templopa cimientonpaq labranankupaq. ¹⁸Salomonpaq hinaspa Rey Hirampaq llamkaqkunam Gebal llaqtayoaq llamkaqkunapiwan templopa ruranankupaq alistaramurqaku qerukunatawan rumikunata.

Temploa Salomon rurachisqanmanta

(2 Cr 3:1-14)

6 ¹Israelpa mirayninkuna Egipto nacionmanta lloqsimusqanku tawa pachak pusaq chunkan wataña pasaruptinmi otaq Israel nacionpi Salomon tawa watamanña gobiernachkaspanmi Ziv sutiyoq iskay kaq killapi Tayta Diospa templon rurayta qalla-richirqa. ²Tayta Diospaq Rey Salomonpa templo rurachisqanpa largonmi karqa iskay chunka qanchisniyoq metro, anchonñataqmi karqa isqon metro, sayayninñataqmi karqa chunka kimsayoq metro parten. ³Templopa corredorninpa largonñataqmi karqa isqon metro temploa anchonwan igual, chay corredorpa anchonqa karqa tawa metro par-tenmi. ⁴Templopipas rurachirqataqmi rejillayoq ventanakunata. ⁵Rurachirqataqmi temploman hapichisqa muyuriqninpi cuartokunatapas, chay cuartokunaqa hapichisqa karqa “chuya” sutiyoq cuartopa hinaspa “chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopa muyuriq-ninmanmi. ⁶Sapa cuartopa anchonmi karqa iskay metro cuarton, altospi sapa cuartopa anchonñataqmi karqa iskay metro qanchis chunkan centimetro, chay altospa altosninpi sapa cuartopa anchonñataqmi karqa kimsa metro chunka pichqan centimetro. Chayna rurasqaqa karqa temploa hawa lawninpi perqakunata menosyarachimusqankuray-kum chaynapi qerukunata ustuchinankupaq wasipa perqanta manaña uchkunankupaq.

⁷Templota ruranankupaq rumikuna apamusqankum karqa labrasqakamaña chaymi templota ruraspankuqa manaña uyariqakuchu martillopa, cincelpa nitaq fierromanta herramientakunapa chalanyasqanta. ⁸Templopa waqtankunapi cuartokunaman yaykunapaq punkum karqa templopa *alleq lawninpi, chayninta yaykuspam gradasninta seqaqlu punta kaq altospi cuartokunaman chaynataq iskay kaq altospi cuartokunamanpas.

⁹Templota Salomon qespirachispanmi cedromanta qerukunawan hinaspa cedromanta tablakunawan qatachirqa. ¹⁰Templopa muyuriqninpi cuartokunatam rurachirqa iskay metro cuarton sayayniyoqtakama, chay cuartokunam temploman hapichisqa karqa cedromanta vigakunawan. ¹¹Tayta Diosmi Salomonta nirqa:

¹²—Kay templotam rurachipuwachkanki, sichu decretoykunata, reglamentoykunata hinaspa kamachisqaykunata kasukuspa kawsaptikiqa taytayki Davidman qanmanta prometesqaykunatam cumplisqa ¹³hinaspaymi Israelpa mirayninkunawan *yachasaq, Israel casta runaykunataqa manam saquesaqchu —nispa.

¹⁴Chaynapimá Salomonqa templo rurayta tukurachirqa. ¹⁵Templopa uku perqankunatam tableachirqa pampamanta techonkama cedro tablakunawan, pampantañataqmi tableachirqa cipres tablakunawan. ¹⁶Templopa uku lawninpi “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartotapas cedro tablakunawanmi tableachirqa pampamanta techonkama, chay cuartopa largonmi karqa isqon metro. ¹⁷“Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopa ñawpaqninpi karqa huk hatun cuarto. Chay cuartopa largonmi karqa chunka pusaqniyoq metro. ¹⁸Templopa ukunmi cedro tablakunawan tableasqa karqa, chay tablakunapim tallarqaku purun calabazaman rikchakuq adornokunata, tallarqakutaqmi umpariq waytaman rikchakuq adornokunatapas, lliwmi karqa cedromanta. Chaypiqa manam ima rumipas rikurirqa-chu. ¹⁹Salomonmi templopa uku lawninpi “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartota alistachirqa chaypi Tayta Diospa contrato rurasqan baulta churananpaq. ²⁰Chay “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopa largonmi karqa isqon metro, chayna sayayniyoqlataqmi karqa, anchonpas chaynataq sayayninpas. Chay cuartotam qaracharqa qori-purowan. Chay cuartopa ñawpaqninpi kananpaqmi rurachirqataq cedro tablamanta altartapas, chaytam qoriwan qaracharqa. ²¹Salomonmá templopa ukunta qori-purowan qaracharqa, chay qori-purowan qarachasqa “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopa punkuntam harkachirqa qorimanta cadewan. ²²Chaynaqa lliw templotamá qori-purowan qaracharqa uraymanta hanaykama, qaracharqataqmi “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopa ñawpaqninpi kaq altartapas.

²³Aceitunas sacha kullumantataqmi rurachirqa querubin sutiyoq iskay angelkunatapas. Chaykunataqa rurachirqa “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopi kananpaqmi. Sapa querubinpa sayayninmi karqa tawa metro parten. ²⁴Querubinpa huknin rapranpa largonmi karqa iskay metro cuarton, hina chay sayayllam karqa huknin rapranpas. Querubinpa huknin rapranpa puntanmantam huknin rapranpa puntankama karqa tawa metro parten. ²⁵Iskaynin querubinkunam huk sayayniyoqla karqaku, sapakamapa rapranmi karqa tawa metro parten largoyq. Iskayninkum huk formayoqla karqaku. ²⁶Sapa querubinpa sayayninpas tawa metro partentaqmi karqa. ²⁷Chay querubinkunatam churarqa templopa ukunpi kaq “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartoman, querubinkunapa mastarisqa rapranpa puntankunam tuparqa kaylaw-waklaw perqaman. Iskaynin querubinpa rapran-kunapa puntanmi tupanakurqa chay cuartopa chawpinpi. ²⁸Chay querubinkunatapas Salomonmi qoriwan qaracharqa. ²⁹Perqakunapi kaq tablakunapipas tallachirqataqmi tukuy rikchaq dibujokunata, querubin sutiyoq angelkunata, palmerakunata hinaspa umpariq waytakunata, chaynatamá rurachirqa “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopipas chaynataq “Chuya” sutiyoq cuartopipas. ³⁰Templopa pampantapas qoriwanmi qarachar-

qa, chaynatamá rurachirqa “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopipas chaynataq “Chuya” sutiyoq cuartopipas. ³¹Chay “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartoman yaykunapaqmi rurachirqa aceitunas sacha tablakunamanta punkukunata, chay punkukunapa chakankunam sayaqninkunawan karqa pichqa waqtayoq. ³²Iskay punkukunam karqa aceitunas sacha tablakunamanta, chay tablakunapim tallachirqa querubin sutiyoq angelkunata, palmerakunata hinaspa umpariq waytakunata, tukuy chaykunatapas qoriwanmi qaracharqa. Qoriwanmá qaracharqa querubinkunatawan palmerakunatapas. ³³“Chuya” sutiyoq cuartoman yaykuna punkupaqpas rurachirqam sayaqninta aceitunas sacha tablamanta, chay sayaqninqa karqa tawa waqtayoqmi. ³⁴Chay iskaynin punkukunaqa karqa cipres tablamantam, sapa punkupa iskay hojankunam karqa doblakuq. ³⁵Chay punkukunapim tallachirqa querubinkunata, palmerakunata hinaspa umpariq waytakunata, chay tallachisqankunataqa qoriwanmi qaracharqa. ³⁶Templopa uku lawninpi patiotapas rurachirqam labrasqa rumikunamanta, sapa kimsa seque rumikunapa hawanpim churachirqa huk seque labrasqa vigakunata, chay vigakunaqa karqa cedro sachamantam.

³⁷Tawa watamanña Salomon gobiernachkaptinmi Ziv sutiyoq killapi Tayta Diospa temlonpa cimienton churayta qallarirqaku. ³⁸Chunka hukniyoq watamanña Salomon gobiernachkaptinmi Bul sutiyoq pusaq kaq killapi templota qespirachirqaku, qespirachirqakuqa llapa imantintam planonman hina. Qanchis watapimá chay templotaqa qespirachirqaku.

Salomonpa huk wasikuna rurachisqanmanta

7 ¹Salomonmi kikinpa palacionta rurachispan chunka kimsayoq watapi qespirachirqa. ²Rurachirqataqmi “^aLibano Monte” sutiyoq palaciota. Chay palaciopa largonmi karqa tawa chunka pichqayoq metro, anchonñataqmi karqa iskay chunka iskayniyoq metro parten, sayayninñataqmi karqa chunka kimsayoq metro parten. Chay palaciopa pilarninkunam karqa cedro qerumanta, chay pilarkunaqa tawa seqem sayarqa. Chay tawa seque pilarkunapa hawanpiñataqmi karqa cedromanta vigakuna. ³Chay vigakunaqa karqa tawa chunka pichqayoqmi, kimsaman rakisqa kaptinmi sapa seqepi karqa chunka pichqayoq vigakuna pilarkunapa takyachisqan. Chay vigakunapa hawanmanmi qatarqaku cedro tablakunawan. ⁴Karqataqmi kimsa seque ventanakunapas, chay ventanakunaqa karqa kimsa-kimsapura qawanakuqmi. ⁵Llapallan punkukunapas chaynataq ventanakunapas karqa cuadradokamam, chay punkukunawan chay ventanakunaqa kimsa-kimsapuram qawanakurqaku. ⁶Rurachirqataqmi pilarsapallaña hatun cuartotapas iskay chunka iskayniyoq metro parten largoyoqta hinaspa chunka kimsayoq metro parten anchoyoqta. Chay salapa ñawpaqninpi karqataqmi pilarsapa huk corredor, chayqa karqa tablamanta alayoqmi. ⁷Rurachirqataqmi reypa tiyanan otaq reypa juzganan cuartotapas, chay cuartoqa cedro tablakunawan tableasqam karqa pampanmanta techonkama.

⁸Salomonpa *yachasqan palaciopa qepa lawninpim karqa huk patio, karqataqmi huk cuartopas reypa juzganan cuartowan igualla. Casarasqan warminpaqpas rurachirqataqmi huk palaciota, chay palaciopim karqa huk cuarto reypa juzganan cuartowan igualla. Salomonpa warminqa karqa Faraonpa churinmi. ⁹Lliw chay obra rurasqankum karqa ancha-ancha valorniyoy rumikunawan rurasqa. Hawanpas-ukunpas sierrakunawan kuchusqa kasqanraykum rumikunaqa karqa medidanman hina labrasqa, cimienton-

^b 7:2 Libano Monte palacio. Chaynataqa sutichaqku Libano Montemanta apamusqa tablakunawan tableasqa kasqanraykum.

manta qallarispa perqapa tukuyninkama karqa chaynalla, chaynallam karqa wasipa uyanmanta hatun patiokamapas. ¹⁰Cimientonmi karqa ancha-ancha valorniyoy hatun rumikunawan rurasqa. Wakin rumikunam karqa tawa metro parten sayayniyoq, wakinñataqmi karqa kimsa metro soqta chunkan centimetro sayayniyoq. ¹¹Perqankunapas karqa ancha-ancha precioyoq rumikunawan hinaspa qerukunawan rurasqam, chay rumikunaqa karqa medidanman hina labrasqam. ¹²Hatun patiopa muyuriqninpiñataqmi karqa kimsa seqe labrasqa rumikuna, chaypa hawanmanñataqmi yaykurqa huk seqe cedromanta vigakuna, chaynallam karqa qespinankama, hina chaynallataqmi karqa Tayta Diospa templonpa uku law pationpas chaynataq templopa corredornipas.

Hiram sutiyoq runata Salomon contratasqanmanta

(2 Cr 2:13-14. 3:15-17)

¹³Rey Salomonmi Tiro llaqtamanta qayachimurqa Hiram sutiyoq runata. ¹⁴Payqa karqa Neftaliy ayllu viudapa wawanmi, taytanpas Tiro llaqtamanta kaspanmi sumaqlataña yachaq bronce manta imapas rurayta. Hiramqa allin yuyayniyoq, entiendeq hinaspa yachaypa huntasqan kasqanraykum bronce manta tukuy imata ruraq. Rey Salomonpa kasqanman rispanmi llaqa obrakuna kamachisqanta rurarqa. ¹⁵Bronce manta iskay pilarkunatam rurarqa, chay sapa pilarkunapa sayayninmi karqa pusaq metro, sapakamapa muyuriqninñataqmi karqa pichqa metro parten cordelpa kamaqnin. ¹⁶Rurarqataqmi pilarkunapa puntanpi churananpaq bronce manta fundisqa adornokunatapapas. Sapa pilarpa adornonpa sayayninmi karqa iskay metro cuarton. ¹⁷Chay sapakama adornokunatam muyurirqa bronce manta simpasqa mallakuna hinaspa cadena cordonkuna, tukuy chaykunapa karqa pilarkunapa puntanman churanankupaqmi, sapa pilarpaqma karqa qanchis adornokuna. ¹⁸Chay mallapa muyuriqninpipas rurarqataqmi iskay seqe granadakunata chaynapi sapa pilarkunapa puntanpi kaq adornokunata granadawan tapananpaq. ¹⁹Corredorpa pilarninkunapa puntanmi karqa amankay wayta hina adornoyoy, chay adornokunapa sayayninmi karqa yaqa iskay metro. ²⁰Sapa pilarpa puntanpi kaq adornopa muyuriqninpi karqa iskay pachak granadakuna, chaykunapa karqa iskay seqepim pelota hina ruyru adornopa hawanpi, chay ruyru adornopa tupanakurqa mallawanmi. ²¹Chay pilarkunatam sayarachirqa templopa hawa law corredorninpi, *alleq lawpi pilartam suticharqaku “Jaquin” nispa, *ichoq lawpi kaqtañataqmi suticharqaku “Boaz” nispa. ²²Pilarkunapa puntanma amankay wayta hina rurasqa karqa, chaynatama pilarkuna rurayta tukururqa.

Templopa llaqa imankunamanta

(2 Cr 4:1-5:1)

²³Fundirqataqmi bronce manta hatun ruyru estanquetapas. Huknin patanmanta huklawnin patankamam karqa tawa metro parten, sayayninñataqmi karqa iskay metro cuarton, muyuriqninñataqmi karqa chunka kimsayoy metro parten cordel sayayniyoq. ²⁴Chay estanquepa patanpa muyuriqninpa urayninmi karqa purun calabaza hina bronce manta ruyrukunawan adornasqa. Iskay seqepim chayna adornasqa karqa, sapa tawa chunka pichqayoy centimetropim karqa calabazaman rikchakuq chunka adornokuna, chay calabazachakunapa fundisqa karqa estanquewan kuskam. ²⁵Chay estanquem tiyarqa bronce manta fundisqa chunka iskayniyoq buyeskunapa hawanpi,

° 7:21 Hebreo simipi Jaquin ninanqa “Paymi takyachin” ninanmi.

d fr 7:21 Hebreo simipi Boaz ninanqa “Paypim kallpaqa kachkan” ninanmi.

kimsa buyeskunam qawarqa norte lawman, kimsa buyeskunañataq intipa seqaykunan lawman, kimsa buyeskunañataqmi qawarqa surlawman, kimsa buyeskunañataq intipa qespimunan lawman, buyeskunapa ankanmi uku lawpi karqa. ²⁶Chay estanquepa raktanmi karqa pusaq centimetro, pataññataqmi amankay wayta panchiqman rikchakurqa. Chay estanquemanmi huntaq tawa chunka tawayoq waranqa litro yaku.

²⁷Rurarqataqmi broncemanta chunka carretakunatapas, sapakama carretapa largonmi karqa huk metro pusaq chunkan centimetro, anchonñataqmi karqa huk metro pusaq chunkan centimetro, sayayninñataqmi karqa huk metro kimsa chunkan pichqayoq centimetro.

²⁸Chay carretakunam kayna rurasqa karqa: waqtankunapi sapa tablerom marcoyoq karqa. ²⁹Chay marcoyoq tablerokunapim dibujasqa karqa leonkuna, buyeskuna hinaspa querubin sutiyoq angelkuna, dibujasqataqmi karqa marcokunapa hawanpipas. Leonkunapa hinaspa buyeskunapa hawanpi ukunpipas dibujasqataqmi karqa warkusqa wayta hina adornokuna. ³⁰Sapa carretapim karqa broncemanta tawa ruedakuna, ruedata hapiqkunapas karqa broncemantataqmi. Sapakamapa tawan esquinankunapiñataqmi fundisqa karqa chakinakuna lavatoriokunata hapinap, sapa chakin lawpim dibujasqa karqa warkusqa wayta hina adornokuna. ³¹Chay lavatoriopa tiyananmi uku lawninmanta siminkama karqa tawa chunka pichqayoq centimetro, chay siminqa karqa ruyru toqom, chay toqota takyachiññataqmi karqa soqta chunka pusaqniyoq centimetro altoyoq, chay siminpipas karqam dibujokuna, chay marcoyoq tablerokunapa karqa cuadradom, manam ruyruchu.

³²Tawa ruedakunam karqa marcoyoq tablerokunapa urayninpi, ruedakunapa hapiqninkunam karqa carretakunawan huklla, sapa ruedapa sayayninqa karqa soqta chunka pusaqniyoq centimetrom. ³³Ruedakunam rikchakurqa guerra carretakunapa ruedanman, ruedapa hapiqninkunapa, aronkunapa, rayonkunapa chaynataq tamborninkunapa karqa fundisqakamam. ³⁴Tawa esquinakunapi tawa tiyanakunapas sapakamam karqa carretawan chulla piezalla. ³⁵Carretapa hawanpi ruyruñataqmi karqa iskay chunka iskayniyoq centimetro parten altoyoq, carretapa hawanpim karqa tiyanakuna hinaspa tablerokuna, chaykunapa karqa chulla piezallam. ³⁶Chay Hiram sutiyoq runam tablerokunapipas, marcokunapipas chaynataq sapa vacio sitiopa kasqanpipas tallarqataq querubinkunata, leonkunata hinaspa palmerakunata, muyuriqninkunapipas tallarqataqmi warkusqa wayta hina adornokunata. ³⁷Chaynatamá rurarqa fundisqa chunka igualkamalla carretakunataqa, chaykunataqa rurarqa chayna sayayniyoqllatam hinaspa hina chayna rikchakuqllatam.

³⁸Rurarqataqmi broncemanta chunka hatun lavatoriokunatapas, chay lavatoriokunamanmi yaykuq pusaq pachak pusaq chunkan litro yaku, sapa lavatoriom karqa huk metro pusaq chunkan centimetro anchoyoq, chay sapa lavatoriotam churarqa sapakamata chunkantin carretakunaman. ³⁹Wasipa *alleq lawninmanmi churachirqa pichqa carretakunata, wakin pichqatañataq wasipa *ichoq lawninman, estanquetañataqmi churachirqa templopa surlawnin intipa qespimunan lawman.

⁴⁰Rurarqataqmi mankakunatapas, palakunatapas chaynataq tazonkunatapas. Hiranmi tukuy chay obrakunata Rey Salomonpa kamachisqanman hina lliwta tukururqa Tayta Diospa templonpaq. ⁴¹Paymi fundirqa iskaynin pilarkunata, pilarkunapa puntanpi pelota kaqla iskay adornokunata, chay pelota kaqla adornom tapaq iskaynin mallakunata. ⁴²Chay iskaynin mallakunapaqpas rurachirqataqmi tawa pachak granadakunata, iskay seqe granadakunam karqa sapa mallapaq, chay mallakunapa karqa pilarkunapa puntanpi kaq pelota kaqla adornokunata tapananpaqmi. ⁴³Fundirqataqmi chunka carretakunatapas, carretakunapi churasqa chunka lavatoriokunatapas, ⁴⁴estanquetapas, estanquepa tiyanan buyeskunatapas, ⁴⁵mankakunatapas, palakunatapas chaynataq tazonkunatapas.

Hiranmi Rey Salomonpaq tukuy chaykunata rurarqa llipipiq bronce manta, chaykunata rurarqa Tayta Diospa templanpaq. ⁴⁶Chaykunataqa reymi Jordan Mayupa patanpi fundichirqa llinka mitu allpapa kasqanpi, chay sitioqa kachkan Sucot llaqtamanta Saretan llaqtaman rinapim. ⁴⁷Salomonmi bronce manta lla pa ima rurachisqanta manaña pesarqachu nana-nanaq hinaspa manaña pesay atina kasqanrayku.

⁴⁸Salomonqa rurachirqataqmi Tayta Diospa templanpi kaq tukuy imakunata-pas, chaykunam karqa qorimanta altarwan, qorimanta mesa, chay mesaqa karqa Diospa tantankuna churanapaqmi. ⁴⁹Rurachirqataqmi qori-puromanta candel-lerokunatapas, chaykunata churachirqa “Chuya” sutiyoq cuartopi, pichqatam churachirqa *alleq lawninman, wakin pichqatañataq *ichaq lawninman. Rura-chirqataqmi candelokunapa waytankunatapas, mecheronkunatapas, qorimanta tenazakunatapas, ⁵⁰qorimanta medianokunatapas, mecha kaptanapaq tijeras-kunatapas, tazonkunatapas, wisllakunatapas chaynataq incienso qontichina kaqkunatapas. Qorimantataqmi rurachirqa “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopa chaynataq “Chuya” sutiyoq cuartopa punkunkunatapas.

⁵¹Chaynatam Rey Salomon Tayta Diospa templanpaq obrakuna rurasqanta tuku-rachirqa hinaspa taytan Davidpa sapaqchasqa qori-qollqe lla pa serviciokuna churarqa Tayta Diospa templanpi kaq tukuy ima waqaychana cuartokunaman.

Diospa baulninta temploman Salomon apachisqanmanta

(2 Cr 5:2-14)

8 ¹Salomonmi Jerusalem llaqtapi huñurachirqa Israel casta autoridadkunata, ayllokunapa kamachiqninkunata hinaspa Israel familiakunapi ancha reqsis-qa runakunata. Paykunataqa huñurachirqa “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriomanta Tayta Diospa contrato baulninta apamunankupaqmi, chay barriopa huknin sutini karqa Sion. ²Rey Salomonmi Israel casta lla pallas runakunawan huñunakurqa Etanim sutiyoq killapi otaq watapa qanchis kaq killanpi, paykunawa huñunakurqa hatun fiestata ruranankupaqmi. ³Israel castamanta lla pallas ancianokuna hamurup-tinmi sacerdotekuna baulta hoqarispa ⁴aparqaku, aparqakutaqmi Diosman asuykuna karpapas, karpapi Dioslla paña sapaqchasqa lla pallas serviciokunatapas, chayku-nataqa sacerdotekunawan Leviy casta runakunam aparqaku. ⁵Rey Salomonmi Israel castamanta lla pallas huñunasqa runakunawan asuykurqa baulpa ñawpaqninman hinaspa ovejakunatawan bueyeskunata Tayta Diospaq wañuchirqaku, chaykuna-qa karqa manaña yupay atinam. ⁶Sacerdotekunam Tayta Diospa contrato baulninta churaykurqaku maypim kanan templopa ukun lawpi kaq “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartoman, chay churananku sitioqa karqa querubin sutiyoq angelkunapa rapran-pa ukunpim. ⁷Querubinkunapa raprankuna baulpa hawanman kicharisqa kaptinmi chay querubinkunapa taparqa baultawan chay baul hombronanku varillakunata. ⁸Baulta hombronanku varillakunam allin largoyoq karqa chaymi hawa law cuar-tomantaraq rikukurqa, chay cuartoqariki karqa “Chuya” sutiyoq cuartom, ichaqa templopa hawa lawninmantapaq manam rikurqakuchu, chaynam kachkan kay libro qellqasqa kasqa punchawkama. ⁹Baulpa ukunpiqa karqa iskay labrasqa tabla rumi-kunallam, chay tabla rumikunataqa Horeb Orqo lawpi kachkaptinkuraqmi Moises churarqa, chay tabla rumikunapi qellqaspa Tayta Dios contratota rurarqa Israelpa mirayninkunawan Egipto nacionmanta lloqsimuchkaptinku.

¹⁰ Sacerdotekuna santuariomanta lloqsimuptinkum Tayta Diospa templonta puyu huntarurqa. ¹¹ Chay puyu otaq Tayta Diospa kanchariynin temploman huntarusqan-raykumá sacerdotekuna mana atirqakuchu santuariopi imam rurananku rurayta.

Templota Salomon dedicasqanmanta

(2 Cr 6:1-7:10)

¹² Salomonmi nirqa:

Dios Taytalláy, qanmi nirqanki:

“Tutayay puyu ukupim *yachasaq” nispa.

¹³ Ichaga rurachipurqaykim suma-sumaq templota chaypi wiñaypaq yachanaykipaq.

¹⁴ Rey muyuriykuspanmi Israel casta llapa huñunasqa runakuna sayachkaptin paykunapaq Diospa bendicionninta mañakurqa:

¹⁵ —Alabasqayá kachun Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa, taytay Davidman prometesqantam payqa atinyinwan cumplirun. Paymá kaynata nirqa: ¹⁶ “Israel runaykunata Egipto nacionmanta horqomusqaymantapunim mana akllarqanichu Israel ayllukunapa mayqen llaqtantapas chaypi sutiy reqsisqa kananpaq templota rurachinaypaq, Israel runaykunata gobiernananpaqqa Davidtam akllarqani” nispa. ¹⁷ Taytay Davidmi tukuy sonqonwan munarqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaq huk templo rurayta. ¹⁸ Ichaga Tayta Diosmi taytay Davidta nirqa: “Tukuy sonqoykiwan huk templo rurapuguay munasqaykiqa allinmi ¹⁹ ichaga manam qamchu chay templotaqa rurapuwanke, qampa churikim chay templotaqa rurapuwanqa” nispa.

²⁰ —Tayta Diosmi prometekusqanta cumplirqa. Noqam taytay Davidpa rantinpi Israel nacionpi gobiernachkani Tayta Diospa nisqanpi hina, Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaqmi templota rurarachini. ²¹ Baulpaqpas sitiutam alistaruni, chay baulpim kachkan Egipto nacionmanta horqomuspa abuelonchikkunawan Tayta Diospa rurasqan contrato —nispa.

²² Tayta Diospa altarninpa ñawpaqninpi Rey Salomon sayaykuspanmi Israel casta llapallan huñunasqa runakunapa qayllanpi altoman makinkunata hoqarispa ²³ nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, qam hina Diosqa manam kanchu hanaq pachapipas nitaq kay pachapipas, qamqariki tukuy sonqonwan kawsaq serviqnikipkunata favorecespa contratoyki cumpliqmi kanki. ²⁴ Serviqniki taytay Davidman prometesqaykitam cumplirqanki, kunan punchawkunapi pasasqanman hinamá rimasqaykitaqa imam rurasqaykiwan cumplirqanki. ²⁵ Chaynaqa Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, kunanyá cumpliy serviqniki taytay Davidman prometesqaykita, qanmi payta nirqanki: “Noqapa ñawpaqniypiq mana tukuytam qampa miraynikimanta Israel nacionpi gobiernaq qari kanqa ichaga churikikunaqa munasqayman hinayá kawsachun, qampa kawsasqaykiman hinayá paykunapas kawsachunku” nispa. ²⁶ Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, kunanyá serviqniki taytay Davidman nisqaykiqa cumplikuchun.

²⁷ —Ichaga Taytáy ¿cheqaptachu qamqa kay pachapi yachawaq? Cielokunapipas nitaq cielokunapa hanayninpipas manam qamqa kamawaqchu, chaynaqa ¿imaynataq kay templo rurasqaypiqa *yachawaq? ²⁸ Chaywanpas yupaychasqay Dios Taytalláy, kay serviqnikipa mañakusqaytayá uyariykullaway, ñawpaqnikipi qayakusqaytayá kunanpunin uyariykullaway. ²⁹ Tuta punchawya qaway kay templota, kay sitiomantam nirqanki: “Sutiymi chaypi reqsisqa kanqa” nispa, chaynaqa uyariykullawayá kay sitioman qawarispa kay serviqnikipa mañakusqayta. ³⁰ Kay serviqnikipas chaynataq Israel casta

runaykikunapas kay sitio lawman qawarimuspa ruegakuptiykumá uyariykullawankiku. Hanaq pacha *yachasqaykimanta uyariykamuspa má pampachaykullawankiku.

³¹—Sichu pipas runamasinpa contranpi huchallikuruptin chay runata kay templo plopí kaq altarnikipa ñawpaqninpi jurachiptinkuqa ³²qanmi hanaq pachamanta uyariykamunki hinaspa serviqnikikunata juzganki, mana allin ruraqtapas castigaspaykim pagapunki mana allin rurasqanman hina, mana huchayoqta ichaqa mana huchayoqta hina chaskispayki allin rurasqanman hina pagapunki.

³³—Sichu Israel casta runaykikuna enemigonkunawan vencerachikunqaku qampa contraykipi huchallikurusqankurayku ichaqa qanman kasqallan kutirikamuspa qamta alabaspas hinaspa mañakuspa kay templo lawman qawamuspa ruegakusuptikiqa ³⁴qanmi hanaq pachamanta uyariykamunki, Israel casta runaykikunapa huchantam pampachaykunki hinaspa kutichimunki abueloykuman qosqayki allpaman.

³⁵—Sichu qampa contraykipi paykuna huchallikurusqanrayku mana para kanmanchu ichaqa humillachisqaykirayku kay sitioman qawarimuspa sutikita alabaptinkuqa hinaspa huchankumanta wanakuptinkuqa ³⁶qanmi hanaq pachamanta uyariymunki hinaspa serviqniki Israel casta runaykikunapa huchankunata pampachaykunki, munasqaykiman hina kawsanankupa yachachispaykim parata kacharimunki runaykikunaman herencia qosqayki allpaman.

³⁷—Sichu nacionpi yarqaypas, peste onqoypas karuptinqa otaq kawsaykunapas chakiptinqa otaq ismuptinqa otaq hatunpas-taksapas aqarway urukuna karuptinqa otaq nacionniykutapas enemigo atacananpaq muyuruptinqa otaq huk rikchaq onqoykunapas karuptinqa ³⁸sonqonpi llakikuspa mayqen runapas otaq Israel casta llapallan runapas kay templo lawman makinkunata hoqarimuspa mañakuptinqa otaq ruegakuptinqa ³⁹hanaq pacha *yachasqaykimantayá uyariykamuy, paykunataqa pampachaykuspayá sapakamaman pagapuy kawsasqankuman hina hinaspa sonqonku reqsisqaykiman hina. Qamllamiki llapa runakunapa sonqontaqa reqsinki. ⁴⁰Chaynapim paykunaqa respetasunki abueloykuman qosqayki allpapi kawsananku punchawkama.

⁴¹—Forastero runakunapas mana Israel casta runaykikuna kachkaspa qamrayku karu llaqtakunamantaraq hamunqaku. ⁴²Uyarinqakum hatun sutikimanta, atiynikimanta chaynataq hatun castigoykimantapas. Chaynaqa kay temploykiman qawarispa mañakamuptinkum ⁴³hanaq pacha *yachasqaykimanta uyariykamunki, chay forastero runapa mañakususqaykiman hinamá ruraykunki, chayna kaptinqa kay pachapi llapallan runakunapas sutikitam reqsinqaku, paykunapas Israel casta runaykikuna hina respetasuspaykim kay rurachisqay temploqa sutikiwan sutichasqa kasqanta yachanqaku.

⁴⁴—Sichu runaykikuna rinman guerraman enemigonpa contranpi qampa kachasqayki ñanninta hinaspa qam Tayta Diosta mañakusunkiman akllasqayki kay llaqtaman qawarimuspanku otaq qampaq rurachisqay temploman qawarimuspanku ⁴⁵hinaptinqa qanmi hanaq pachamanta uyariymunki mañakususqaykita hinaspa vencechinki. ⁴⁶Mana huchallikuq runaqa manam kanchu. Sichu qampa contraykipi huchallikurusqankurayku piñakuruspa enemigonkunaman entregaykuwaq chaynapi karumanpas otaq hichpanpas preso apasqa kanankupaq ⁴⁷hinaptinñataq chay preso kasqanku allpapi qanman kutirikamuspa ruegakamusunkiman kaynata: “Huchallikurunikum, mana allintam qampa contraykipi ruraruniku” nispa. ⁴⁸Sichu preso pusasqa kasqanku enemigonkupa allpanpi kachkaspa tukuy sonqonkuwan hinaspa tukuy vidankuwan qanman kutirikamunmanku abueloykuman qosqayki allpa lawman otaq akllasqayki llaqta lawman otaq kay qampaq rurachisqay templo lawman qawarimuspa mañakamusuptikiqa ⁴⁹qanmi uyariykamun-

ki hanaq pacha *yachasqaykimanta. Mañakamususqaykitamá favorninkupi ruraykunki.

⁵⁰Contraykipi huchallikuruq runaykikunatamá pampachaykunki, pampachaykuytaq-yá mana kasususqaykikunatapas. Preso apaqnin runakunawanyá kuyapayariykachiy.

⁵¹Chaynataqa ruraykuy runaykikunaqa herenciayki hina kasqanraykuyá. Fierro fundina hornomanta horqochkaq hinam paykunataqa Egipto nacionmanta horqomurqanki.

⁵²—Kay serviqnikipapas chaynataq Israel casta runaykikunapapas mañakamus-qaykutayá uyariykuwayku. ⁵³Señor Diosllayku, abueloykuta Egipto nacionmanta horqomuspa serviqniki Moiseswan nichisqaykiman hinam paykunataqa kay pa-chapi llapa nacionkunamanta herenciaykipaq akllakurqanki —nispa.

⁵⁴Tayta Diospa altarninpa ñawpaqninpi cieloman brazonkunata hoqarispá qonqoranpa mañakusqantam Salomon tukururqa. ⁵⁵Sayariruspanmi Israel casta llapallan runakunapaq Diospa bendicionninta hatun vozpi mañakurqa:

⁵⁶—Lliw prometesqanpi hina Israel casta runankunaman hawkayay qoq Tayta Diosyá alabasqa kachun. Payqariki mana faltaytam cumplirun serviqnin Moises-wan llapa ima allin kaqkuna prometechisqanta.

⁵⁷—Yupaychasqanchik Tayta Diosyá ñoqanchikwan kachun imaynam ñawpaq abue-lonchikkunawan kasqanpi hina, amayá payqa wischuruwasunchu nitaq saqeruwasunchu.

⁵⁸Sonqonchikpas paypaqñayá kachun chaynapi tukuy munasqanman hina kawsanan-chikpaq chaynataq kamachisqankunata, decretonkunata hinaspa reglamentonkunata kasukunanchikpaq, chaykunatamá abuelonchikkunaman kamachirqa. ⁵⁹Yupaychas-qanchik Tayta Diosta mañakusqaykunayá paypa qayllanpi tuta punchaw kachun, chaynapi kay serviqninpaqpas chaynataq Israel casta runakunapaqpas sapa punchaw necesitasqaykuman hina allinta arreglananpaq. ⁶⁰Chayna kaptinqa kay pachapi llapallan runakunapas Tayta Diosqa sapallan Dios kasqantam yachanqaku. ⁶¹Chaynaqa kunan punchawpi hinayá tukuy sonqoykichikqa kachun yupaychasqanchik Tayta Diospaq chay-napi decretonkunata cumplispa kamachisqankunata kasukunaykichikpaq —nispa.

⁶²Chaymantam reywan Israel casta llapallan runakuna animalkunata wañuchispa Tayta Diosta adorarqaku. ⁶³Rey Salomonmi Tayta Diospaq wañuchirqa iskay chunka iskayniyoq waranqa bueyeskunata hinaspa pachak iskay chunkan waranqa ovejaku-nata. Chay animalkunaqa karqa Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendam.

Chaynatamá reywan Israelpa llapallan mirayninkuna Diospa templonta dedicarqaku.

⁶⁴Reyqa hina chay punchawllapitaqmi Tayta Diospa templonpa ñawpaqninpi kaq pation-tapas Diosllapaqña sapaqcharqa, chaypim kañarqa lliw kañana ofrendakunata hinaspa kawsay ofrendakunata, kañarqataqmi allinlla kasqankumanta ofrenda animalkunapa wirankunatapas. Chaynataqa rurarqa Tayta Diospa templonpa qayllanpi kaq bronce-manta altar taksalla kasqanraykum, lliw kañana ofrendakunapaqpas, kawsay ofrendakunapaq-pas chaynataq Dioswan allinlla kasqankumanta ofrenda animalkunapa wirankunapaqpas manamá hayparqachu. ⁶⁵Chay tiempopim Rey Salomon rurarqa hatun fiestata huñunas-qa Israel llapallan runakunawan. Paykunam hamurqaku Hamat llaqtaman yaykunanku qasamantaraq chaynataq Egipto sutiyoq chaki wayqomantaraq, hamurqakuqariki yu-paychasqanku Tayta Diospa qayllanpi qanchis punchaw fiestata hatun kusikuywan ruranankupaqmi. Chaymantapas qanchis punchawtawanraqmi chay fiestataqa ruraraqku, fiestaqa karqa chunka tawayoq punchawmá. ⁶⁶Fiesta tukuyqa paqarinnintintam runakuna-ta rey aviarurqa hinaptinmi runakunaqa reyta agradecekuspanku sonqonkupi kusiongallaña ripukurqaku sapakama wasinkuman. Paykunaqa kusikurqaku serviqnin Davidpaqpas chay-nataq Israel casta runankunapaqpas Tayta Dios tukuy allinkuna rurasqanraykum.

Salomonwan Dios contrato rurasqanmanta

(2 Cr 7:11-22)

9 ¹Tayta Diospa templantapas, kikinpa palaciontapas chaynataq kikinpa tukuy ima ruray munasqantapas Rey Salomon qespirachiptinmi ²payman Tayta Dios yapatawan rikuriykurqa Gabaon llaqtapi ñawpaqta rikuriyqusqanpi hina. ³Tayta Diosmi nirqa:

—Uyariykuykim mañakuwasqaykita, kay templo rurasqaykitam ñoqallapaqña sapaqcharuni chaypi sutiya wiñaypaq reqsichinaypaq, sapa punchawmi nanachikuspay waqaychasaq. ⁴Sichu taytayki David hina ñoqapa qayllaypi kawsaspa tukuy sonqoykiwan mana pantaspa tukuy kamachisqayta ruraptikiqa chaynataq reglamentoykunatapas hinaspa decretoykunatapas kasukuptikiqa ⁵taytayki Davidman nisqaypi hinam Israel nacionpi gobiernoykita wiñaypaq takyachisaq. Paymanmi nirqani: “Mana tukuytam qampa miraynikikunamanta Israel nacionpi gobiernaq qari kanqa” nispa. ⁶Ichaqa sichu qamkunapas otaq miraynikichikpas ñoqata qepanchakuruspa qosqay kamachikuyinikunata hinaspa decretoykunata mana kasukuspa huk dioskunataña qatista adoraptikichikqa ⁷ñoqam Israel nacionta qarqosaq qosqay allpamanta. Kay ñoqapaq sapaqchasqay templotapas chinkarachisaqmi hinaptinmi Israel casta runakunataqa wakin runakunapas penqaspa burlakunqaku. ⁸Kay suma-sumaq templotapas purmasqataña qawaykuspankum haykam pasaqkuna admirasqallaña burlakuspa ninqaku: “¿Imanasqamá Tayta Diosqa kay naciontawan kay templotaqa kaynata ruraran?” nispa. ⁹Hinaptinmi uyariqkunañataq ninqaku: “Yupaychasqanku Tayta Diosta saqerusqankuraykum chaynaqa kachkanku. Paymi Egipto nacionmanta paykunapa abuelonkunata horqomurqa ichaqa chay runakunaqa huk dioskunataña qatispam adorarqaku chaymi paykunamanqa Tayta Dios tukuy kay mana allinkunata aparamun” nispa.

Salomonpa wakin rurasqankunamanta

(2 Cr 8:1-18)

¹⁰Rey Salomonmi Tayta Diospa templantawan kikinpa palacionta rurachirqa iskay chunka watapi, ¹¹chaykunapaqmi Tiro llaqtapa reynin Hiram apachimurqa cedro qerukunata, cipres qerukunata chaynataq Salomonpa munasqanman hina qoritapas chaymi Hiranman Rey Salomon qoykurqa Galilea lawpi iskay chunka llaqtakunata. ¹²Hinaptinmi Tiro llaqtapa reynin Hiram rirqa Salomonpa qosqan llaqtakuna qawamuq ichaqa manam gustarqachu. ¹³Chaymi Salomonta nirqa:

—Wawqelláy ¿imamá kay qowasqayki llaqtakunaqa? —nispa.

Chayraykum suticharqa “Cabulwan, chay allpaqa chayna sutichasqamá karqa kay libro qellqasqa kasqan punchawkama. ¹⁴Rey Hiramqariki Salomonmanmi apachirqaña kimsa waranqa isqon pachak soqta chunkan kilo qorita.

¹⁵Rey Salomonmi Tayta Diospa templonta, kikinpa palacionta, palacio takyachiq perqakunata, Jerusalem llaqtapa murallankunata, Hazor llaqtata, Meguido llaqtata hinaspa Gezer llaqtata ruranankupaq runakunata debaldella llamkachirqa. ¹⁶Ñawpaqta-raqmi Egipto nacionpa reynin Faraon hamuspa Gezer llaqtata vencerurqa, chay llaqtapi *yachaqa Canaan casta runakunata wañurachispanmi chay Gezer llaqtataqa kañaykurqa, chay llaqtataqa churinmanmi regalaykurqa Salomonwan casarakusqanrayku.

¹⁷Chayraykum chay Gezer llaqtataqa mosoqmanta Salomon hatarichirqa, hatarichirqa-

° 9:13 Hebreo simipi Cabul ninanqa “mana kaqlla” ninanmi.

taqmi urayninpi kaq Bet-horon llaqtatapas, ¹⁸Baalat llaqtatapas chaynataq chunniqpi kaq Tadmor sutiyoq llaqtatapas. Chay llaqtakunaqa karqa Rey Salomonpa allpanpim. ¹⁹Mosoqmantataqmi hatarichirqa kawsay waqaychanan llaqtakunatapas, carretakunapa kanan llaqtakunatapas chaynataq caballokunapa kanan llaqtakunatapas. Rurachirqa-taqmi Jerusalen llaqtapi, Libano Orqokunapi hinaspa enteron gobiernasqan allpapi llaqa ima ruray munasqantapas. ²⁰Puchuqraq Amor casta runakunaqa, Het casta runakunaqa, Ferez casta runakunaqa, Hiv casta runakunaqa chaynataq Jebus casta runakunaqa manam Israelpa mirayninkunachu karqa. ²¹Paykunapa mirayninkunatamá otaq Israelpa mirayninkunapa mana chinkachiy atisqankutamá debaldella Salomon llamkachirqa kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. ²²Ichaga Israelpa mirayninkunamantaqa manam pitapas debaldellaqa llamkachirqachu paykunaqa karqaku soldadonkunam, reypa yana-paqninkunam, capitankunam, carretankunapi kaq soldadokunapa jefenkunam hinaspa sillakuqkunapa jefenkunam. ²³Rey Salomonpa rurachisqankunapi llamkaqkunata kama-chiqkunam karqa pichqa pachak pichqa chunkan capatazkuna.

²⁴“Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriomanta Salomonpa rurachisqan palacionman Farraonpa warmi churin rirupinmi Salomon rurachirqa palacio takyachiq perqakunata.

²⁵Salomonmi watapi kimsa kutita Tayta Diosman ofreceq lliw kañana ofrendakunata, ofreceqtaqmi Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendakunatapas. Chaykunataqa ofrecerqa rurachisqan altarpim, kañarqataqmi inciensotapas. Chaynatamá templotaqa qespirachirqa.

²⁶Rey Salomonqa rurachirqataqmi buquekunatapas Puka Lamar Qochapa patanpi kaq Ezion-geber sutiyoq llaqtapi. Chay llaqtaqa kachkan Edom sutiyoq allpa Elat llaqtapa hichpanpim. ²⁷Rey Hiranmi buquekunapi llamkaqkunata kacharqa Salomonpa runankunatawan kuskata, Hirampa runankunaqa karqa lamar qochapi buque allin manejaqkunam. ²⁸Paykunamá rirqaku Ofir allpaman hinaspa Rey Salomonpaq apamurqaku yaqa chunka tawayoq waranqa kilo qorita.

Rey Salomonman Saba nacionpa reinan watukusqanmanta

(2 Cr 9:1-12)

10 ¹Tayta Diosrayku Salomon ancha reqsisqa kasqanmanta Saba nacionpa reinan uyariruspanmi hamurqa ancha sasa tapukuykunawan pruebananpaq. ²Jerusalen llaqtamanmá hamurqa achka-achka serviqninkunawan kуска, camellokunapim apamurqa miski asnaqkunata, achka-achka qorita hinaspa alhaja rumikunata. Salomonpa kasqanman chayaramuspanmi sonqonpi llaqa ima piensasqanta nirqa. ³Chaymi Salomonñataq niykarirqa lliw tapukuyninta, ima tapukuyninpas manam puchurqachu mana contestasqaqa. ⁴Saba nacionpa reinanmi qawaykurqa Salomonqa alli-allin yachayniyoq kasqanta, qawaykurqataqmi templo rurachisqantapas, ⁵mesanpi tukuy rikchaq mikuykunatapas, palacionpi yanapaqninkunapa imaynam kawsasqankutapas, sirvientenkunapa imaynam servisqantapas hinaspa imaynam pachakusqankutapas. Qawaykurqataqmi reyman copa serviqkunatapas chaynataq Tayta Diospa temponpi anikallkunata wañuchispa kañasqankutapas, chaykunawan admirakuspanmi ⁶reyta nirqa:

—Cheqapmi kasqa rurasqaykimanta hinaspa alli-allin yachayniyoq kasqaykimanta niwasqankuqa. ⁷Niwasqankutaqa manam creerqanichu ñawiykunawan kunan rikuykunaykama, manamiki partellantapas willawarqakuchu. Yachaynikiwan tukuy imaykiqa uyarisqaymantapas aswanraqmi kasqa. ⁸iMayna kususqam kachkan warmikikunaqa chaynataq ñawpaqnikipi tukuy tiempo yachayniki uyariq serviqnikipikunaqa! ⁹iKuyasuspayki Israel nacionpi gobiernachisuniki yupaychasqayki Tayta Diosyá

alabasqa kachun! Tayta Diosqa Israel nacionta wiña-wiñaypaq kuyasqanraykum rey kanaykipaq churasurqanki chaynapi derechonpi allinta arreglanaykipaq —nispa.

¹⁰Saba nacionpa reinanmá Rey Salomonman qorqa kimsa waranqa isqon pachak soqta chunkan kilo qorita, miski asnaq achka-achka especeriakunata chaynataq alhaja rumikunatapás. Saba nacion reinapa nana-nanaq miski asnaqkuna apamusqanta hinaqa manam haykapipas Salomonmanqa apamurqakuchu. ¹¹Ofir lawmanta qori apamuq Rey Hirampa buquenkunam apamurqataq sandalo sutiyoq achka-achka qerukunatawan alhaja rumikunata. ¹²Chay sandalo sutiyoq qerukunamantam Rey Salomon rurachirqa Tayta Diospa templonpi kaq gradaspí hapipakuna kaqkunata chaynataq kikinpa palacionpi kaq gradaspí hapipakuna kaqkunatapás. Tocaqkunapaqpas rurachirqataqmi hatun arpakunatawan taksa arpakunata. Chay sandalo sutiyoq qerukunataqa manam ñawpaqtaqa apamurqakuchu, manataqmi kay libro qellqasqa kasqan punchawkamapas chayna achka-achkataqa rikurqakuchu. ¹³Rey Salomonmi qosqan regalokunamantapas astawanraq Saba nacion reinaman qoykurqa tukuy mañakusqankunata hinaptinmi reinaqa serviqninkunapiwan nacionninman kutikurqa.

Salomonpa kapuqninmantawan reqsisqa kasqanmanta

(2 Cr 9:13-24)

¹⁴Salomonmi sapa wata chaskiq iskay chunka iskayniyoq tonelada qorita, ¹⁵impuestotapas chaskirqam rantikuq runakunamantawan negociantekunamanta. Arabia law reykunamantawan Israel nacionpi llapa prefectokunamantañataqmi chaskirqa contribucionta. ¹⁶Rey Salomonqa qorimantam rurachirqataq iskay pachak hatun harkachikuna armakunata, sapakamatam rurachirqa soqta kilo masnin martillasqa qorimanta. ¹⁷Hina qorimanta martillasqataqmi rurachirqa kimsa pachak taksa harkachikuna armakunatapás, sapakamatam rurachirqa huk kilo parten masnin qorimanta hinaspa “Libano Monte” sutiyoq palaciopi churachirqa. ¹⁸Elefanteqa waqonmantapas rurachirqataqmi hatun tiyananta hinaspa qori-purowan qaracharqa. ¹⁹Reypa tiyananmanmi seqarqa soqta gradaskuna, chay tiyanapa wasañataqmi karqa ruyru, kaylaw-waklawninpiñataqmi karqa brazonpa samanankuna, chaykunapa sapa waqtanpim karqa sayachkaq leonkuna. ²⁰Chay soqta gradaskunapa kaylaw-waklawninpipas karqataqmi chunka iskayniyoq leonkuna, huk leonmi karqa sapa gradaspí waqtanpi. Chayna tiyanataqa manam mayqennin reypas rurachirqachu. ²¹Rey Salomonpa tomanan vasokunapas karqa qorimantam, “Libano Monte” sutiyoq palaciopi serviciokunapas qori-puromantam karqa, qollqemantaqa manam imapas karqachu. Salomonpa tiemponpiqa manam qollqetaqa qawariqkupaschu. ²²Rey Salomonpa hinaspa Rey Hirampa lamar qochapi negocio ruranan buquenkunam sapa kimsa watamanta apamuqku qorita, qollqeta, elefanteqa waqonta, monokunata hinaspa pavo realkunata.

²³Chaynapimá rey Salomonqa masyarurqa tukuy hinastinpi reykunata apu kayninpi chaynataq yachayninpipas. ²⁴Llapallan runakunam munarqaku Rey Salomon rikuykuya hinaspa Diospa yachay qosqan uyariykuya. ²⁵Llapallankum regalanankupaqa sapa wata apamuqku qori-qollqe serviciokunata, sumaqa pachakunata, armakunata, miski asnaqkunata, caballokunata hinaspa mulakunata.

Rey Salomonpa rantisqankunamanta

(2 Cr 1:14-17. 9:25-28)

²⁶Rey Salomonmi huñurachirqa carretakunatawan caballopi sillakuqkunata. Karpurqam waranqa tawa pachaknin carretakuna hinaspa chunka iskayniyoq waranqa

sillakuqkuna, paykunatam carretakunapa kasqan llaqtakunaman churachirqa, churachirqataqmi Jerusalem llaqtapi reywan kanankupaqpas. ²⁷Reymi Jerusalem llaqtapi qollqeta huñurachirqa rumita hinaña, cedro sachakunañaataqmi karurqa waqtakunapi wiñaq purun higos sachakuna hinaña. ²⁸Mizraim lawmantawan Cilicia lawmantam apamuqku Salomonpaq caballokunata. Reypaq rantimuqkunamá chaylawkunaman-ta rantimuqku. ²⁹Mizraim lawmantam sapa carretata rantimuqku yaqa qanchis kilo qollqewan, caballotañaataq yaqa iskay kilo qollqewan, paykunañaataqmi *rantikuqku Het casta runakunapa reyninkunaman hinaspa Aram nacionniyoq reykunaman.

Salomonpa warminkunamanta

11 ¹Rey Salomonmi Faraonpa churinta kuyachkaspapas kuyarurqa huklaw nacionniyoq warmikunata, kuyarurqamá Moab nacionniyoq warmikunata, Amon nacionniyoq warmikunata, Edom nacionniyoq warmikunata, Sidon llaqtayoq warmikunata hinaspa Het casta warmikunata. ²Chay nacionniyoq runakunamantam Israelpa mirayninkunata Tayta Dios nirqa:

—Amam paykunawanqa casarakunkichikchu nitaqmi paykunapas qamkunawanqa casarakunqachu, yanqañaataqmi taytachanku qatiqtaña rurarusunkichikman —nispa.

Salomonmi ichaqa chay warmikunaman hukllawakururqa. ³Reykunapa churinkunam Salomonpa warminkuna karqa qanchis pachak, kapurqataqmi kimsa pachak compañerankunapas, chay warmikunam Salomonta huchallirachirqa. ⁴Machuyaruptinmi chay warmikunaqa taytacha-mamachakunataña Salomonta adorachirqaku chaynapim payqa yupaychasqan Tayta Diospaqqa hawa sonqollaña karqa, manañam taytan David hinachu adorarqa tukuy sonqonwan. ⁵Rey Salomonqa Sidon llaqtayoq runakunapa Astarte sutiyoq mamachantañam yupaycharqa, yupaycharqataqmi Amon casta runakunapa Milcom sutiyoq millakuypaq taytachankutapas. ⁶Chaynapimá Salomonqa Tayta Diospa qayllanpi mana allinta rurarqa, manam taytan David hinachu mana pantaspa Tayta Diosta qatirqa.

⁷Salomonmi Jerusalem llaqtapa chimpan moqopi huk capillata rurarachirqa, chaytaqa rurachirqa Moab casta runakunapa yupaychasqan Quemos sutiyoq millakuypaq taytachapaqmi, rurachirqataqmi Amonpa mirayninkunapa yupaychasqan Moloc sutiyoq millakuypaq taytachapa capillantapas. ⁸Rurachirqataqmi huklaw nacionniyoq llapallan warmikunapaqpas chaymi paykunaqa mamacha-tayta-chankuman inciensota kañaqku, kañapuqkutaqmi animalkunatapas. ⁹Chaymi Salomonpaq Israelpa yupaychasqan Tayta Dios piñakururqa, payqa piñakururqa iskay kutita rikurichkaptinpas Salomonpa sonqon rakikurusqanraykum. ¹⁰Tayta Diosmi kamachirqa sapaq dioskunataqa mana qatinanpaq ichaqa manam Tayta Diospa kamachisqanta kasukurqachu. ¹¹Chayraykum Salomonta Tayta Dios nirqa:

—Chaynata kawsaspa kamachisqay contratotawan decretoykunata mana kasukusqaykiraykum gobiernasqayki nacionta partispa serviñnikiman qosaq. ¹²Ichaqa taytayki Davidraykum kawsanaykikamaqa mana chaynatachu rurasaq, ñoqaqa churikipa makinmantañam qechusaq. ¹³Manam llapallan naciontachu ñoqaqa qechusaq, aswanqa serviñniy Davidraykum hinaspa ñoqapaq akllakusqay Jerusalem llaqtaraykum puchuchisqa huk aylluta churikiman —nispa.

Salomonpa enemigonkunamanta

¹⁴Tayta Diosmi Salomonpa contranpi hatarirachirqa Edom nacionniyoq Hadad sutiyoq runata, payqa karqa chay nacionniyoq reypa mirayninmi. ¹⁵Edom nacionwan David pe-

leaptinraqmi llapallan tropankuna kamachiq Joab rirqa wañuqkunata pampamunanpaq hinaspa Edom nacionniyoq llapallan qarikunata wañurachirqa. ¹⁶Joabmá Israel casta llapallan tropakunapiwan soqta killapuni *yacharqaku Edom nacionpi llaqa qarikunata wañuchiy tukunankukama. ¹⁷Hadadmi ichaqa warmallaraq kachkaspan taytan servici Edom casta runakunawan lluptirurqa Egipto nacionman. ¹⁸Madian lawmanta lloqsiruspankum chayarurqaku Parán lawman, chay sitiomanta runakunata pusarikuspankum chayarurqaku Egipto nacion Rey Faraonpa kasqanman hinaptinmi Rey Faraon qoykurqa wasita, mikuyta chaynataq chakratapas. ¹⁹Faraon anchallataña favorecespanmi chay Hadad sutiyoq runata casararachirqa warmin Tahpenespa ñañanwan. ²⁰Tahpenespa ñañanmi wachakururqa Hadadpa churinta, chay wawatam suticharqaku Genubat nispa. Reina Tahpenesmi chay wawata uywarqa Faraonpa palacionpi wawankunatawan kuskata. ²¹Hadadmi Egipto nacionpi kachkaspa yacharurqa Davidpa wañukusqanmanta, yacharurqataqmi llapallan tropakuna kamachiq Joabpa wañukusqantapas chaymi Faraonta nirqa:

—Dejaykuwayá llaqtayman kutinaypaq —nispa.

²²Faraonmi nirqa:

—Kaypiqa ñimataq pisisunki llaqtaykiman kutiy munanaykipaq? —nispa.

Chaymi Hadadñataq nirqa:

—Manam imapas pisiwanchu ichaqa dejaykuwayá kutinaypaq —nispa.

²³Diosqa Salomonpa contranpitaqmi hatarirachirqa Eliadapa churin Rezontapas, paymi Soba nacionpa reynin Hadad-ezer servisqanmanta lluptirurqa. ²⁴Chay Rezon sutiyoq runam runakunata huñuruspa salteaqkunapa jefen rikurirurqa, Soba nacionpi kaqkunata David wañurachiptinmi paykunaga Soba nacionmanta ripukurqaku Damasco llaqtaman hinaspa chaypi munaychakurqaku. ²⁵Chaymi Rezonqa Salomon wañukunankama Israel nacionpa contranpi karqa, Israel nacionpa contranpi kaq Hadadpa mana allin rurasqankunamanmi Rezonpas yaparqaraq mana allin rurasqankunata. Israel nacionta cheqnisanmi Rezonqa Aram nacionta gobiernarqa.

²⁶Salomonpa serviciqnin Jeroboampas reypa contranpim hoqarikururqa, Jeroboamqa karqa Sereda llaqtayoq Efrain casta Nabatpa churinmi, mamanpa sutiñataqmi karqa Zerua, payqa karqa viudañam. ²⁷Rey Salomonpa contranpi Jeroboam hoqarikunanpaq causam karqa kay: Salomonmi palacion takyachiq perqata churachispa taytan Davidpa llaqtanpa murallanpi raqrakunata allichachirqa. ²⁸Jeroboamqa karqa kallpasapa valeroso runam, allin ruraq kasqanta Salomon qawaykuspanmi Joseypa castan llamkaqkunapa kamachiqninpaq churarurqa. ²⁹Jeroboanmi Jerusalem llaqtamanta huk punchaw lloqsiruspa ñanpi tuparurqa Silo llaqtayoq Diosmanta willakuq Ahiaswan, payqa richkarqa mosoq capayoqmi, iskayllanku campopi kachkaptinkum ³⁰Ahiasqa churakusqan mosoq capanta chunka iskayniyoq pedazoman llikiparurqa ³¹hinaspa Jeroboamta nirqa:

—Hapiy chunka pedazokunata, Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin kaynata:

“Ñoqam kunan Salomonmanta gobiernonta qechusaq hinaspaymi chunka ayllukunata qanman qosqayki, ³²Salomonpaqñataqmi puchunqa huk ayllullaña serviciqnin Davidrayku chaynataq Israel ayllukunamanta Jerusalem llaqtatapas akllakusqayrayku. ³³Salomonqa paywan kaqkunapiwanmi ñoqata qepanchakuruwaspa adorarqaku Sidon llaqtayoq runakunapa yupaychasqan Astarte sutiyoq mamachakunataña, adorarqakutaqmi Moab casta runakunapa yupaychasqan Quemos sutiyoq taytachatapas chaynataq Amonpa mirayninkunapa yupaychasqan Milcom sutiyoq taytachatapas. Paykunaga manam taytan David hinachu ruraraqaku. Davidqa munasqayman hina kawsaspanmi decretoykunatapas chaynataq reglamentoykunatapas cumplirqa. ³⁴Ichaqa Salomonmantaqa manam enteron

nacionnintachu qechurusaq, wañunankamam payqa gobiernanqa akllakusqay serviqniy Davidrayku, Davidmi waqaycharqa kamachikuyniykunata chaynataq decretoykunatapas. ³⁵Ichhaqa Salomonpa churinmantam gobiernonta qechurusaq hinaspaymi qanmanña chunkantin ayllukunata qoykusqayki. ³⁶Salomonpa churinmanqa qosaq huk ayllullatañam. Munanim serviqniy Davidpa achkiy hina kayninqa hinalla Jerusalem llaqtapi kananta, chay llaqtatam akllakurqani chaypi sutiy reqsisqa kananpaq. ³⁷Qamtañam churasqayki munasqaykiman hina gobiernanaykipaq, Israel nacionpimá rey kanki. ³⁸Tukuy kamachisqaykunata kasukuspa, munasqayman hina kawsaspa allinta ruraptikiqa chaynataq decretoykunatapas hinaspa kamachisqaykunatapas kasukuspa serviqniy David hina ruraptikiqa, ñoqam qamta yanapasqayki, Davidpaq hinataqmi takyachisqa miraynikipa gobiernontapas, Israel naciontapas makikimanmi churasqa gobiernanaykipaq. ³⁹Chaynaqa Davidpa mirayninkunatam penqayman churasqa ichhaqa manam wiñaypaqchu” nispa.

⁴⁰Chayraykum Salomonqa Jeroboam wañuchiya munarqa ichhaqa Jeroboanmi lluptirurqa Rey Sisacpa kasqan Egipto nacionman, Egipto nacionpimá karqa Salomonpa wañukunankama.

Rey Salomonpa wañukusqanmanta

(2 Cr 9:29-31)

⁴¹Salomonpa wakin rurasqankunamantawan yachayninmantapa Salomonpa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ⁴²Rey Salomonmi Jerusalem llaqtapi *yachaspa lliw Israel nacionpi gobiernarqa tawa chunka wata. ⁴³Abuelonkuna hina Salomon wañuruptinmi pamparurqaku taytan “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi, paypa rantinpiñataqmi gobiernarqa churin Roboam.

Israel nacion iskayman rakikusqanmanta

(2 Cr 10:1-11:4)

12 ¹Israel casta llapallan runakunam huñunakururqaku Siquem llaqtaman chaymi Roboam rirqa paytaña reypaq churanankupaq. ²Ichhaqa chaytam yacharurqa Nabatpa churin Jeroboam. Paymi Rey Salomonmanta lluptiruspan Egipto nacionpiraq kachkarqa. ³Chaymi payta qayachimuptinku huñunasqa Israel casta runakunawan kuska rirqaku Roboanman hinaspam kaynata nirqaku:

⁴—Llumpay llasaq yugota buyesman churkuchkaq hinam taytayki llamkachiwarqaku, kunanyá taytaykipa llumpay llamkay qowasqankuta menosyachiy, qechuwaykutaqyá llasaq yugo qowasqankutapas hinaptinga servisqaykikum —nispa.

⁵Chaymi Roboamñataq nirqa:

—Kimsa punchawmantañayá kutimuychik —nispa.

Chaymi runakuna kutikurqaku. ⁶Hinaptinmi taytan Salomon kawsaptingaq serviqnin ancianokunata Rey Roboam tapurqa consejachikunanpaq:

—¿Imatataq consejawankichik kay runakunaman ninaypaq? —nispa.

⁷Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Sichu kay runakunata allinta servispayki sumaqlata rimapayaptikiqa paykunam servisunki tukuy tiempo —nispa.

⁸Roboanmi ichhaqa ancianokunapa consejasqanta mana kasukuspan paywan kuska uywasqa serviqnin mozokunataña tapurqa consejachikunanpaq. ⁹Chay mo-zokunatamá nirqa:

—¿Imatataq consejawankichik kay runakunaman ninaypaq? Paykunam niwarqaku: “Taytaykipa llumpay llamkay qowasqankutayá menosyachiy, qechu-waykutaqyá llaq yugo qowasqankutapas” nispa.

¹⁰Chaymi Roboanwan kuska ywasqa mozokunatañataq nirqaku:

—“Taytaykipa llaq yugo qowasqankuta menosyachiy” niq runakunamanmi ninki kaynata: “Ñoqapa uña dedoyqa taytaypa piernanmantapas aswan rakum.”

¹¹“Taytaymi llaq yugota churkusurqankichik, ñoqam ichaqa aswan llaqqtaraq churkusqaykichik, taytaymi castigasurqankichik azotewan, ñoqam ichaqa castigasqaykichik fierro puntayoq azotewanraq” nispa.

¹²Rey Roboampa: “Kimsa punchawmantam kutimunkichik” nispa nisqanman hinam Jeroboamqa llapallan runakunapiwan kutirqaku. ¹³Ancianokunapa consejasqanta mana kasukuspanmi reyqa nanay simiwan runakunata rimapayarqa.

¹⁴Mozokunapa consejasqanman hinamá nirqa kaynata:

—Taytaymi llaq yugota churkusurqankichik, ñoqam ichaqa aswan llaqqtaraq churkusqaykichik, taytaymi castigasurqankichik azotewan, ñoqam ichaqa castigasqaykichik fierro puntayoq azotewanraq —nispa.

¹⁵Reymi runakunapa mañakusqanta mana kasurqachu, chaynataqa rurarqa Diosmanta willakuq Silo llaqtayoq Ahiaswan Nabatpa churin Jeroboanman Tayta Diospa nisqan cumplikunanpaqmi. ¹⁶Reypa mana uyarisqanta Israel casta runakuna qawaykuspankum nirqaku:

Israel casta runakuna
 imañam ñoqanchikpaqqa imapas kanchu Davidmantaqa
 nitaqmi herencianchikpas kanchu Isaipa churinmantaqa!
 ¡Israel casta runakunaqa, wasikichikmanyá pasakuychik!
 ¡Davidpa mirayninkunaqa, kikikichikyá arreglakuychik!

Chaymi Israel casta runakunaqa wasinkuman ripukurqaku. ¹⁷Chaynapim Juda law llaqtakunapi *yachaq Israelpa mirayninkunallataña Roboamqa gobiernarqa. ¹⁸Rey Roboanmi debaldella llamkachiqkunapa jefen Adoramta kacharqa ichaqa Israel casta llapallan runakunam rumiwan choqaspa wañurachirqaku chaymi Rey Roboampas apurawllamanña carretanpi lluptirurqa Jerusalem llaqtaman. ¹⁹Chaynapimá Israel casta runakunaqa hoqari-kururqa Davidpa castankunapa contranpi kay libro qellqasqa kasqan punchawkama.

²⁰Israel casta llapallan runakunam yacharurqaku Jeroboampa kasqallan kutiramusqanta hinaspa qayachimurqaku huñunakuyman, chaypim enteron Israel nacion gobiernananpaq churarurqaku, manañam mayqen ayllupas Davidpa castan Rey Roboamtaqa qatirqakuchu, qatispaqa-qatirqa Juda ayllullañam.

²¹Rey Roboanmi Jerusalem llaqtaman chayaramuspa huñururqa Juda ayllumanta hinaspa Benjamin ayllumanta guerrapaq akllasqa pachak pusaq chunkan waranqa soldadokunata, chaynataqa huñururqa Israel casta wakin runakunapa contranpi peleaspa taytan Salomonpa gobiernasqan allpata kutichikunanpaqmi.

²²Diosmi ichaqa runan Semaista nirqa:

/ 12:10 Kaywanqa nichkan: “Taytay ancha rumi sonqo kaptinqa paymantapas aswan rumi sonqoraqmi kasq” ninantam.

²³⁻²⁴—Juda nacionpi gobiernaq Salomonpa churin Roboamtayá, Juda casta llapallan runakunatawan, Benjamin casta llapallan runakunatawan hinaspa wakin runakunatawan nimuy ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta: “Ama riychikchu nitaq peleaychikchu Israelpa miraynin castaykichikwanqa, sapakamayá wasikichikman kutikuychik, Ro-boampa contranpi hoqarikusqankuqa munasqayman hinam karqa” nispa.

Chaymi Tayta Diospa nisqanta kasukuspa sapakama ripukurqaku.

Jeroboampa huchallikusqanmanta

²⁵Jeroboanmi Efrain Orqokuna lawpi kaq Siquem llaqtata mosoqmanta hatarichispan chaypi yacharqa, chaymantañataqmi Penuel llaqtaman rispan chay llaqtatapas hatarichirqa. ²⁶Jeroboanmi piensarqa:

—Gobiernoyqa kasqallanchá Davidpa castanman kutiykunqa ²⁷sichu kay runakuna Jerusalem llaqtapi kaq templopi Tayta Diospaq animalkuna wañuchiq riptinkuqa —nispa.

²⁸Chaymi consejota rey chaskiruspan rurachirqa qorimanta iskay torochakunata hinaspam runakunata nirqa:

—Israel casta runakuna, amañayá Jerusalem llaqtamanqa riychikchu, Egipto nacionmanta horqomusunqnikichik diosnikichikqa kaykunam —nispa.

²⁹Huknin toro taytachatam churarqa Betel llaqtapi, huknintañataqmi churarqa Dan llaqtapi. ³⁰Chay rurasqanwanmá runakunata huchallirachirqa, wakin runakunaqa Dan llaqtakamaraqmi rirqaku chay taytacha adoraq. ³¹Rurachirqataqmi alto moqokunapi capillakunatapas hinaspam chaykunapi churarqa mana Leviypa mirayninmanta kaq sacerdotekunata. ³²Jeroboanmi pusaq kaq killapa chunka pichqayoy punchawninpi rurachirqa hatun fiestata, chay fiestataqa rurachirqa Juda nacionpi fiestata hinam hinaspam kikinpuni altarpí animalta wañuchispa lliwta kañarqa. Chaynatamá rurarqa Betel llaqtapi. Qorimanta rurasqan torochakunapaqmi animalta wañuchispa lliwta kañarqa hinaspam Betel llaqtapa moqonkuna capilla rurachisqanpi sacerdotekunata churarqa. ³³Betel llaqta altar rurachisqanpimá pusaq kaq killapa chunka pichqayoy punchawninpi animalta wañuchispa lliwta kañarqa, chay fiestataqa rurarqa sonqonmanta tanteasqan killapim. Israelpa mirayninkunapaqmi hatun fiestata rurachirqa hinaspam kikinpuni altarpí inciensota kañarqa.

Rey Jeroboamta Diosmanta willakuq qaqchasqanmanta

13 ¹Tayta Dios kamachiptinmi Juda nacionmanta Diospa runan Betel llaqtaman chayaramurqa, payqa chayaramurqa Jeroboam altarpí inciensota kañachinanpaq sayachkaptinmi. ²Chay willakuqmi Tayta Dios kamachisqanrayku altarpa contranpi qaparirqa kaynata:

—¡Altar, altar! Tayta Diosmi nisunki: “Davidpa castanmantam huk wawa nacemunqa Josías sutiyoq, paymi moqo capillakunapi incienso kañaq sacerdotekunata qampa hawaykipi wañuchinqa hinaspam hawaykipipas runakunapa tullunta kañanqa” nispa.

³Chay punchawpi huk milagro pasanapaqmi nirqa kaynata:

—Tayta Diosmi milagronmanta kaynata nin: “Altarmi pakipakurunqa hinaptinmi hawanpi uchpapas tallikurunqa” nispa.

⁴Betel llaqta altarpa contranpi Diospa runan qaparirusqanta Rey Jeroboam uyaruspanmi altarmanta makinta haywarispa nirqa:

—¡Hapiychik! —nispa.

Ichaqa makin chakiruptinmi manaña doblayta atirqachu. ⁵Altar pakipakuruptinmi uchpapas tallikururqa milagro pasanman Diosa runan nisqanman hina, chaynataqa nirqa Tayta Dios kamachisqanraykum. ⁶Chaymi Diosa runanta rey nirqa:

—Ruegaykapuway yupaychasqayki Tayta Diosta hinaspa mañaykapuway maki-llay kasqallan doblakunanpaq —nispa.

Hinaptinmi Diosa runan Tayta Diosta ruegakuptin reypa makinqa doblakurqaña ñawpaqta hina. ⁷Reymi Diosa runanta nirqa:

—Wasiymanýa hakuchik mikuykamunaykipaq chaypim regalota qomusqayki —nispa.

⁸Diosa runanmi ichaqa reyta nirqa:

—Parten palacioykitaña qowaptikipas manam riymanchu qanwanqa nitaqmi mikuymanchu nitaqmi yakutapas tomaymanchu kay sitiopiq. ⁹Tayta Diosmi kamachiwarqa kaynata nispa: “Amam mikunkichu nitaq yakutapas tomankichu amataqmi risqayki ñannintaqa kutimunkichu” nispa.

¹⁰Chaynapim Betel llaqtaman risqan ñannintaqa manaña kutimurqachu.

¹¹Chay tiempopim Betel llaqtapi *yacharqa Diosmanta willakuq yuyaqaña runa, paypa churinkuna hamuruspanmi willarqa Betel llaqtapi Diosa runan imam rurasqanmanta, willarqakutaqmi reytapas imam nimusqanmanta. ¹²Chaymi taytanñataq paykunata tapurqa:

—¿Maylaw ñannintataq pasarqa? —nispa.

Chaymi churinkuna qawachirqaku Juda nacionmanta hamuq Diosa runanqa mayninmi risqanta. ¹³Chaymi churinkunata nirqa:

—Asnoyta sillaykapuwaychik —nispa.

Asnonta sillaykuptinkum sillakuykuspa pasarqa. ¹⁴Richkaspanmi Diosa runantaqa encina sachapa sikipi tiyachkaqta tarirurqa hinaspa tapurqa:

—¿Qamchu kachkanki Juda nacionmanta hamuq Diosa runan? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Arí, ñoqam kani —nispa.

¹⁵Chaymi Diosmanta willakuq yuyaqa runañataq nirqa:

—Hakuwá wasiyta imallatapas mikuykamunaykipaq —nispa.

¹⁶Chaymi Diosa runanñataq nirqa:

—Manam kutiymanchu wasikiman yaykunaypaqqa, qanwanqa manam mikuymanchu nitaq yakullatapas tomaymanchu chay llaqtapiqa. ¹⁷Tayta Diosmi kamachiwarqa kaynata: “Amam mikunkichu nitaqmi yakutapas tomankichu chaypiqa, amataqmi kutinkichu risqayki ñannintaqa” nispa.

¹⁸Chaymi Diosmanta willakuq yuyaqa runa llullakuspa nirqa:

—Ñoqapas qam hina Diosmanta willakuqmi kani, angelmi Tayta Diosa nisqanta kaynata niwarqa: “Wasikiman pusamuy mikuspa yakuta tomaykunanpaq” nispa.

¹⁹Hinaptinmi paywan kutispa mikumurqa hinaspa yakutapas tomarqa. ²⁰Mesapi tiyachkaptinkum Tayta Dios rimapayamurqa Diosa runan kutichimuq yuyaqa runata.

²¹Chaymi Juda nacionmanta hamuq Diosa runanta chay yuyaqa runa hatun vozpi nirqa: —Tayta Diosmi kaynata nin: “Yupaychasqayki ñoqa Tayta Diosa nisqaytam mana rurargankichu nitaqmi kamachisqaytapas kasuwarqankichu, ²²aswanqa kutimuspaykim ñoqa Tayta Diosa: ‘Amam mikunkichu nitaq yakutapas tomankichu’ nisqay sitiopi mikurqanki hinaspa yakutapas tomarqanki chaymi cuerpoykitapas abueloykipa sepulturanpiqa mana pampanqakuchu” nispa.

²³Mikuytawan yaku tomayta tukuruptinkum chay kutichimuqnin yuyaqa runa asnonta sillaykapuptin ²⁴pasakurqa ichaqa leonwan tuparuptinmi chay leon

wañurachirqa, cuerpon ñanpi chutarayaptinmi lardonpiñataq sayachkarqa leonwan asno. ²⁵Chay ñannin puriqkunam rikururqaku ñanpi chutarayaq cuerpota chaynataq cuerpota waqtanpi sayaq leontapas chaymi Diosmanta willakuq yuya runapa *yachasqan llaqtanman chayaruspanku willakurqaku. ²⁶Ñanmanta kutirachimuq Diosmanta willakuq runa uyariruspanmi nirqa:

—Chay wañuruq runaqa Diospa runanmi, Tayta Diospa kamachisqanpa contranpi ruraptinmi Tayta Diosqa leonman qoykurqa hinaptinmi leon atacuspa paytaqa wañurachin Tayta Diospa nisqanman hina —nispa.

²⁷Churinkunatam nirqa:

—Asnota sillaykapamuwaychik —nispa.

Sillaykapuptinkum ²⁸pasaspan ñanpi chutarayachkaq cuerpota tarirurqa, asnowan leonpas chay cuerpota waqtanpim sayachkasqa ichaqa chay leonqa manam chay cuerpotaqa mikusqachu nitaqmi asnotapas imanasqachu. ²⁹Diosmanta willakuq chay yuya runam Diospa runanpa cuerponta asnonpi cargakuykuspa aparqa llaqtaman chayarachispa waqayllawanña pampananpaq. ³⁰Cuerpota sepulturaman churaykuptinmi waqarqaku:

—¡Ay, wawqelláy! —nispa.

³¹Pampayta tukuruptinkum churinkunata kaynata nirqa:

—Ñoqa wañuruptiyimi pampaykuwankichik kay Diospa runanpa pampakusqanpa waqtanpi. Tulluykunatamá paypa tullunpa hichpanpi churankichik. ³²Paymi rimarqa Tayta Diospa nisqanta Betel llaqta altarpa contranpi chaynataq Samaria law moqokunapi kaq capillakunapa contranpipas, nisqankunapa cumplikunqapunim —nispa.

³³Chaykunawanpas Jeroboamqa hinallam mana allin rurayninta rurarqa, payqa aswanraqmi pipas munaqta churarqa moqo capillakuna rurachisqanpi sacerdote kanankupa. ³⁴Chay hucham Jeroboampa castanpa huchan karqa, chayraykum kay pachamanta pasaypaq chinkachisqa karqaku.

Jeroboampa contranpi Ahias willakusqanmanta

14 ¹Chay tiempopim Jeroboampa churin Abias onqorurqa. ²Chaymi wariminta Jeroboam nirqa:

—Pachakuy huk pachakunawan chaynapi ñoqapa warmiy kasqaykita pipas mana reqsisunaykipaq. Riruyá Silo llaqtaman, chaypim kachkan Diosmanta willakuq Ahias, paymi niwarqa kay nacionpi rey kanaypaq. ³Aparikuy chunka tantakunata, tortata hinaspas huk aysaku mielta. Paypa kasqanman riruptikim nimusunki warmataqa imam pasanmanmanta.

⁴Jeroboampa warminmá rurarqa qosanpa nisqanta hina. Silo llaqtaman pasaspanmi Ahiaspa wasinman chayarurqa, Ahiasmi ichaqa llumpay yuyaqaña kaptin ñawinkuna tutayarusqanrayku manaña rikukurqachu. ⁵Tayta Diosmi ichaqa Ahiasman willaykurqaña kaynata:

—Jeroboampa warminmi hamunqa onqoq wawanmanta tapukusunaykipaq, pantachikuspanmi hamusunki, qamñataqmi kayna-kaynata ninki —nispa.

⁶Warmipa punku yaykumusqanta Ahias uyariruspanmi nirqa:

—Yaykukamuy, Jeroboampa warmin. ¿Imanasqataq pantachikunki? Tayta Diosmantam chaskiruniña llakikuypaq noticiata qanman willanaypaq. ⁷Chaynaqa Jeroboanman kutispayá Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanta kaynata nimuy: “Runakunamanta akllaykuspaymi Israel casta runaykunata gobiernanaykipaq churarqayki. ⁸Davidpa castanaka gobiernonta qechuruspaymi qoykurqayki ichaqa manam serviqniy David hinachu kamachikusqaykunata kasukurqanki, Davidqa tukuy sonqonwanmi munasqayman hina

kawsarqa. ⁹Qanmi ichaqa mana allinkunata rurarunki, qanmanta ñawpaq kaq runakunamantapas aswantararaq piñarachiwanaykipaqmi fundisqa taytachakunatararaq rurakunki hinasпам qepanchakuruwanki. ¹⁰Chaymi qampa castaykiman apamusaq castigota, Israel nacionpi qampa kaq lliw qaririkunatam tukurusaq, tukurusaqtaqmi sirviente kaqtapas chaynataq libre kaqtapas, miraynikikunatam tukunankama kañarusaq wanuta kañachkaq hina. ¹¹Pipas qampa aylluykimanta llaqtapi wañuqkunatam allqokuna mikunqa, campopi wañuqkunatañataqmi ullachkukuna mikunqa. Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata” nispá.

¹²—Yaw warmi qamqa kutiyá wasikiman, llaqtaman chayaykuchkaptikim warma wañurunqa. ¹³Hinaptinmi Israel nacionpi llaпа runakuna hatun llakikuywan pampaqaku, payllam Jeroboampa churinkunamanta pampasqa kanqa, Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi Jeroboampa castankunamanta payllata allin kasqanpaq tarirun. ¹⁴Tayta Diosmi Israel nacionpi reyta churanqa, paymi kunanmantapuni Jeroboampa castankunata lliwta tukunqa. ¹⁵Imaynam soqosta mayu aytinyachin, chaynatam Tayta Diospas Israel casta runakunata castiganqa, sacha pilachkaq hinamá Tayta Diosqa Israel casta runakunata qarqorunqa abuelonkunaman qosqan sumaq allpamanta, paykunataqa Eufates Mayupa waklawninmanmi cheqerachinqa. Chaynataqa rurarunqa Asera mamachata ruraruspa Tayta Diosta piñarachisqan kuraykum. ¹⁶Jeroboampa huchallikusqanraykum chaynataq Israel naciontapas huchallichisqanraykum Tayta Diosqa qoykunqa Israel casta runakunata —nispá.

¹⁷Jeroboampa warminmi Tirsa llaqtaman pasarqa chaymi wasinman chayaruspa punkuta yaykuykuchkaptin warma wañurunqa. ¹⁸Israel nacionpi llaпа runakunam hatun llakikuywan pamparqaku Tayta Diosmanta willakuq serviqnin Ahiaspa nisqanman hina.

¹⁹Jeroboampa wakin rurasqankunaqa, guerrakunapi peleasqankunaqa chaynataq imaynam gobiernasqanqa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁰Jeroboanmi iskay chunka iskayniyoq wata gobiernarqa, abuelonkuna hina wañuruptinñataqmi churin Nadabña paypa rantinpi gobiernarqa.

Juda nacionpi Roboam gobiernasqanmanta

(2 Cr 12:1-16)

²¹Salomonpa churin Rey Roboanmi Juda nacionpi gobiernarqa, payqa tawa chunka hukniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Chunka qanchisniyoq watam gobiernarqa Jerusalem llaqtapi. Jerusalem llaqtatamá Israel ayllukunamanta Tayta Dios aklakurqa sutin chaypi reqsisqa kananpaq. Roboampa mamanmi karqa Amon nacionniyoq Naama.

²²Juda nacionpi runakunam Tayta Diospa qayllanpi mana allinkunata rurarqaku hinasпам abuelonkupa hucha rurasqankumantapas aswan mastaraq huchallikurqaku Tayta Diosta piñachispa. ²³Paykunapas alto moqokunapim rurachirqaku capillakunata, adorananku pilarkunata hinaspa Asera sutiyoq mamachakunata, rurachirqakuqa llapallan moqokunapiwan rapisapa sachakunapa sikipim. ²⁴Chay nacionpiqa karqataqmi mariconkunapas, paykunam rurarqaku Israelpa miraynin-kunapa qayllanmanta Tayta Diospa qarqosqan huchallikuq runakuna hina.

²⁵Rey Roboam pichqa watamanña gobiernachkaptinmi Jerusalem llaqtata atacarqa Egipto nacionpa reynin Sisac. ²⁶Paymi hapikuykurqa Tayta Diospa templanpi tukuy imakunatawan reypa palacionpi tukuy imakunata. Lliwta qechuruspanmi Salomonpa qorimanta rurachisqan harkachikuna armakunatapas apakurqa. ²⁷Chaykunapa rantinpi Rey Roboam rurachirqa bronce mantaña harkachikuna armakunata hinasпам waqaychaqnin soldadokunapa jefenman qoykurqa reypa

palacionpa punkunpi waqaychanankupaq. ²⁸Tayta Diospa templanman sapa kuti rey yaykuptinmi waqaychaqnin soldadokuna chay harkachikuna armata apaqku hinas pam kasqallan kutichimuqku chay soldadokunapa cuartonman.

²⁹Roboampa wakin rurasqankunaqa chaynataq tukuy ima rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

³⁰Jeroboanwan Roboamqa guerrallapim tukuy tiempo karqaku. ³¹Abuelonkuna hina Roboam wañuruptinmi abuelonkunapa kasqanpi pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi. Mamanmi karqa Amon nacionniyoq Naama. Roboampa rantinpi gobiernarqa churin Abiam.

Juda nacionpi Rey Abiampa gobiernasqanmanta

(2 Cr 13:1-22)

15 ¹Nabatpa churin Rey Jeroboam chunka pusaqniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Juda nacionpi Abiam gobiernayta qallaykurqa. ²Abianmi Jerusalem llaqtapi gobiernarqa kimsa wata, paypa mamanmi karqa Abisalonpa churin Maaca sutiyoq warmi. ³Abiampas taytanpa ñawpaq tukuy huchallikusqanman hinam kawsarqa. Yupaychasqan Tayta Diospaqmi hawa sonqollaña karqa, paypa sonqonqa manañam abuelon Davidpa sonqon hinachu karqa. ⁴Ichaga Davidpa yupaychasqan Tayta Diosmi paypa mirayninta Jerusalem llaqtapi achkiyta hina churarqa chaynapi Davidpa rantinpi rey kananpaq chaynataq Jerusalem llaqtapas hinalla kananpaq. ⁵Davidqa tukuy tiempom Tayta Diospa llaqa kamachisqanmanta mana rakikuspa munasqanman hina kawsarqa, huchallikuspaqa-huchallikururqa Uriaspa asuntollanpim. ⁶Jeroboanwan Roboampa guerrallapi kasqankuqa hinallam karqa Abiam kawsanankamapas. ⁷Abiampa wakin rurasqankunaqa chaynataq tukuy ima rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. Abianwan Jeroboampas guerrallapimá karqaku. ⁸Abuelonkuna hina Abiam wañuruptinmi “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi pamparurqaku, paypa rantinpi gobiernarqa churin Asa.

Juda nacionpi rey Asapa gobiernasqanmanta

(2 Cr 14:1-5. 15:16-19)

⁹Israel nacionpi rey Jeroboam iskay chunka watamanña gobiernachkaptinmi Juda nacionpi Asa gobiernayta qallaykurqa. ¹⁰Rey Asam Jerusalem llaqtapi gobiernarqa tawa chunka hukniyoq wata, paypa abuelanmi karqa Abisalonpa churin Maaca sutiyoq warmi

¹¹Rey Asam abuelon David hina Tayta Diospa munasqanman hina rurarqa. ¹²Nacionmantam mariconkunata wischurqa, chinkarachirqataqmi abuelonkunapa rurachisqan taytacha-mamachakunatapas. ¹³Abuelan Maacatapas reina kayninmantam horqorurqa Asera sutiyoq mamachata rurachisqanrayku, abuelanpa rurachisqan mamachata kuchuruspanmi Cedron wayqopi kañarurqa. ¹⁴Ichaga moqokunapi capillakunataqa manam chinkachirqachu, chaywanpas Asapa sonqonqa Tayta Diosllaqmi karqa wañukunankama. ¹⁵Taytanpa hinaspa kikinpa sapaqchasqan ofrendakunatapas Tayta Diospa templanmanmi churarqa, churarqamá qori-qollqetapas chaynataq serviciokunatapas.

Rey Ben-adadwan rey Asapa contrato rurasqanmanta

(2 Cr 16:1-10)

¹⁶Israel nacionpa reynin Baasawanmi Rey Asa guerrapi karqa tukuy tiempo. ¹⁷Israel nacionpa reynin Baasam Juda nacionpa contranpi peleaq rispan Rama llaqtata aswanraq

allicharachirqa, chaynataqa rurarqa Juda nacion reypa kasqanmanta mana lloqsimu-nankupaqmi hinaspa mana yaykunankupaqmi. ¹⁸Rey Asam horqomurqa Tayta Diospa templonpi puchuq qori-qollqetawan reypa palacionpi kaq tukuy imakunata hinaspa huk kaqnin serviqninman qoykuspa apachirqa Aram nacionpa reynin Ben-adadman. Payqa karqa Hezionpa willkanmi otaq Tabrimonpa churinmi. Ben-adadqa *yacharqa Damasco llaqtapim. Paytam Rey Asa kaynata nichimurqa:

¹⁹—Qampa taytaykiwan ñoqapa taytay contrato rurasqankuta hinayá ñoqanchikpas contratota rurasunchik, qori-qollqe regalotam apachimuchkayki Israel nacionpa reynin Baasawan contrato rurasqaykita tukunaykipaq chaynapi ñoqamanta anchurikunanpaq —nispa.

²⁰Rey Ben-adadmi Rey Asapa nisqanta kasukuspan tropankunapa kamachiqninkunata kacharqa Israel nacionpi llaqtakunata atacamunankupaq, paykunam vencerurqaku Ijon llaqtata, Dan llaqtata hinaspa Abel-bet-maaca llaqtatapas, vencerurqakutaqmi Cineret lawpi llapallan llaqtakunatapas chaynataq Neftaliy allpapi llapallan llaqtakunatapas.

²¹Rey Baasa chayta yacharuspanmi Rama llaqta allichachisqanta saqeruspa Tirsa llaqtamanña kutikurqa. ²²Juda nacionpi lliw runakunata Rey Asa huñurachispanmi Rama llaqtapi Rey Baasapa hatarichisqan rumikunatawan kaspikunata aparachirqa, chaykunawanmi Benjamin lawpi Geba llaqtatawan Mizpa llaqtata aswanraq hatarirachirqa.

Rey Asapa wañukusqanmanta

(2 Cr 16:11-14)

²³Rey Asapa wakin rurasqankunaa chaynataq mana manchakuspa lliw rurasqankunaa chaynataq llaqtakunatapas aswan mastaraq hatarichisqanqa Juda nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

Ichaqa machuyayninpin onqorurqa chakinwan. ²⁴Abuelonkuna hina Rey Asa wañuruptinmi abuelon “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi otaq abuelonkunapa kasqanpi pamparurqaku, paypa rantinpin churin Josafat gobiernarqa.

Israel nacionpi rey Nadabpa gobiernasqanmanta

²⁵Juda nacionpi iskay watamanña Rey Asa gobiernachkaptinmi Israel nacionpi gobiernayta qallaykurqa Jeroboampa churin Nadab, iskay watam Israel nacionpi gobiernarqa. ²⁶Tayta Diospa qayllanpin Rey Nadabqa taytan hina mana allinta rurarqa hinaspa taytan hinataq Israel nacionpi runakunatapas huchallichirqa. ²⁷Rey Nadabpa contranpin hoqarikururqa Isacar castamanta kaq Ahiaspa churin Baasa, paymi Filisteia nacion Gibeton llaqta lawpi Rey Nadabta wañurachirqa. Rey Nadabtaqa wañurachirqa Israel llapallan runakunapiwan chay Gebeton llaqtata muyuruspa atacachkaptinkum.

²⁸Juda nacionpi Rey Asa kimsa watamanña gobiernachkaptinmi Rey Nadabtaqa Baasa wañurachirqa hinaspa paypa rantinpi kikinña gobiernarqa. ²⁹Rey Baasaqa gobiernayta qallaykuspallaraqmi Rey Jeroboampa llapallan castanta wañurachirqa, manam puchuchirqachu chullallatapas. Silo llaqtayoy serviqnin Ahiaswan Tayta Diospa nisqanman hinam lliwta tukururqa. ³⁰Chaynataqa rurarqa Jeroboampa tukuy huchankunaraykum chaynataq Israel nacionpi runakunatapas huchallichisqanraykum, chaykunawanmi Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta piñachirqa.

³¹Nadabpa wakin rurasqankunaa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

³²Israel nacionpa reynin Baasam Rey Asawan guerrallapi karqaku tukuy tiempo kawsanankukama.

Israel nacionpi rey Baasapa gobiernasqanmanta

³³Juda nacionpi kimsa watamanña Rey Asa gobiernachkaptinmi Tirsa llaqtapi Ahiaspa churin Baasa gobiernayta qallaykurqa, iskay chunka tawayoq watam gobiernarqa lliw Israel nacionpi. ³⁴Rey Baasapas Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa, paypas Israel nacionpi runakunata huchallichiq Rey Jeroboam hinam huchallikurqa.

16 ¹Baasapa contranpi nimunanpaqmi Hananipa churin Jehuta Tayta Dios nirqa: ²—Ñoqam pampamanta hoqarichkaq hina Israel nacionpi churarqayki runaykunapa jefen kanaykipaq ichaqa qampas Jeroboampa kawsasqanman hina kawsaspaykim Israel nacionpi runaykunata huchallirachinki, chay huchallikusqankuwanmi piñarachiwanku. ³Chaymi qamtawan castaykikunata chinkarachisaq, Nabatpa churin Rey Jeroboampa castankunawan rurasqayta hinam rurasaq. ⁴Castaykimanta llaqtapi wañuqkunatam allqokuna mikunqa, campopi wañuqkunatañaatqmi ullačkukuna mikunqa.

⁵Rey Baasapa wakin rurasqankunaqa chaynataq mana manchakuspa rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ⁶Abuelonkuna hina Rey Baasa wañuruptinmi Tirsa llaqtapi pamparurqaku, paypa rantinpi gobiernarqa churin Ela sutiyoq runaña.

⁷Hananipa churin Jehu sutiyoq willakuqwanmá Tayta Dios rimachirqa Rey Baasapa contranpiwan castanpa contranpi, chaynataqa rimachirqa Rey Baasapas rurasqankunawan Jeroboampa castankuna hina Tayta Diosta piñachisqanraykum chaynataq paypa qayllanpi tukuy mana allinkuna rurasqanraykum chaynataq Rey Jeroboampa castankunatapas tukurusqanraykum.

Israel nacionpi Rey Elapa hinaspa Rey Zimripa gobiernasqanmanta

⁸Juda nacionpi Rey Asa iskay chunka soqtayoq watamanña gobiernachkaptinmi Baasapa churin Ela gobiernarqa Tirsa llaqtapi, payqa iskay watam gobiernarqa Israel nacionpi. ⁹Guerrapaq lamitad carretakuna kamachiq Zimri sutiyoq serviqninmi Rey Elapa contranpi hoqarikururqa, Rey Elapa Tirsa llaqtapim mayordomon Arsapa wasinpi tomaspa sinka kachkarqa. ¹⁰Chaymi Zimri yaykuruspan wañurachirqa, paytaqa wañurachirqa Juda nacionpi Rey Asa iskay chunka qanchisniyoq watamanña gobiernachkaptinmi, Zimriñam Rey Elapa rantinpi gobiernarqa.

¹¹Zimrim gobiernayta qallaykuspallan Rey Baasapa lliw castankunata wañurachirqa, manam puchuchirqachu huk qaritapas nitaq reclamaq aylluntapas nitaq pi amistadnintapas. ¹²Baasapa lliw castankunatamá Zimri tukururqa Baasapa contranpi Tayta Dios willakuqnin Jehuwan willachisqanpi hina. ¹³Rey Baasawan churin Rey Elam tukuy huchallikusqankuwan Israel casta runakunata huchallirachirqaku, taytacha-mamachakuna rurasqankuwanmá yupaychasqanku Tayta Diosta piñarachirqaku.

¹⁴Rey Elapa wakin rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellaqasqa kachkan.

¹⁵Juda nacionpi Rey Asa iskay chunka qanchisniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Rey Zimripa gobiernayta qallaykurqa, payqa qanchis punchawllam gobiernarqa Tirsa llaqtapi, Filistea runakunapa llaqtan Gibetontam Israel tropakuna atacarurqaña.

¹⁶Campamentopi kaq runakunam yacharurqaku Rey Elata Zimri wañurachisqanta chaymi reypaq chay punchawllapi churarurqaku llapallan tropakuna kamachiq Omri sutiyoq runata chaynapi payña Israel nacionpi rey kananpaq. ¹⁷Chaymi Omripa Israel nacion llapallan tropakunapiwan Gibeton llaqtamanta pasaspa Tirsa llaqtataña atacarqaku.

¹⁸Llaqta vencesqaña kasqanta Zimri qawaykuspanmi palaciopa ukunman hinakururqa hinaspan chaypiña kachkaspa kañaykurqa chay palaciota, chaypimá ruparuspa wañururqa. ¹⁹Payqa wañururqa Tayta Diospa qayllanpi llaqa huchakuna rurasqanraykum, payqa Israel nacionpi runakuna huchallichiq Jeroboampa hucha rurasqanman hinam kawsarqa.

²⁰Zimripa wakin rurasqankunaqa chaynataq Elapa contranpi hoqarikusqanqa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

Israel nacionpi Rey Omripa gobiernasqanmanta

²¹Chaymantapunim Israel nacion runakuna iskayman rakikururqa. Wakinmi Ginatpa churin Tibnita gobiernoman churayta munarqaku, wakinñataqmi munarqa Omri churayta. ²²Omripa partidonkunam ichaqa ganarurqaku Tibnipa partidonkunata chaymi Tibni wañuruptin Omriña gobiernarqa.

²³Juda nacionpi Rey Asa kimsa chunka hukniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Israel nacionpi Omri gobiernayta qallaykurqa. Payqa chunka iskayniyoq watam gobiernarqa Israel nacionpi, chay watakunamantam soqta watata Tirsallaqtapi gobiernarqa. ²⁴Rey Omrim Semer sutiyoq runamanta Samaria moqota rantirurqa soqta chunka soqtayyoq kilo qollqewan, chay- pim llaqtata ruraruspasuticharqa Samariawan, Samaria moqopa ñawpaq dueñon Semerpa sutinwanmi suticharqa.

²⁵Omripas Tayta Diospa qayllanpim mana allinta rurarqa, paymanta ñawpaq tiempokunapi gobiernaqkunamantapas aswanraqmi rurarqa. ²⁶Israel nacion runakunata huchallichiq Jeroboampa rurasqanman hinam paypas kawsarqa. Jeroboamqa karqa Nabatpa churinmi. Omriqa taytacha-mamachakunata rurasqanwanmi Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta piñachirqa.

²⁷Omripa rurasqankunaqa chaynataq mana manchakuspa rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁸Abuelonkuna hina Rey Omri wañuruptinmi Samaria llaqtapi pamparurqaku, paypa rantinpim gobiernarqa churin Acab.

Israel nacionpi Rey Acabpa gobiernasqanmanta

²⁹Juda nacionpi Rey Asa kimsa chunka pusaqniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Omripa churin Acab Israel nacionpi gobiernayta qallaykurqa. Samaria llaqtapi *yachaspanmi gobiernarqa iskay chunka iskayniyoq wata. ³⁰Omripa churin Acabmi Diospa qayllanpi mana allinta rurarqa, paymanta ñawpaq tiempo- pi gobiernaqkunamantapas aswanraqmi rurarqa. ³¹Nabatpa churin Jeroboampa hucha rurasqanmantapas aswanraqmi rurarqa. Sidon llaqtapi Rey Et-baalpa churin Jezabelwanmi casarakururqa hinaspan Baal taytachata servispas adorarqa. ³²Baal taytachapaqmi altarta rurachirqa, rurachirqataqmi templontapas Samaria llaqtapi. ³³Rey Acabqa rurachirqataqmi Asera sutiyoq mamachatapas, chaykunawanmi ñawpaq tiempopi Israelpi gobiernaqkunamantapas aswanraq Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta piñachirqa.

³⁴Acabpa tiempompim Bet-el llaqtayyoq Hiel sutiyoq runa mosoqmanta hatarichirqa Jerico llaqtata, cimientonta churarachiptinmi piwi churin Abiram wañururqa, llaqtapa punkunta churarachiptinñataqmi sullka kaq Segub sutiyoq churin wañururqa, chaynapimá Nunpa churin Josueywan Tayta Diospa nichisqan cumplikurqa.

Eliasmi willakun parapa usyananmanta

17 ¹Galaad law Tisbe llaqtayoq Eliasmi Rey Acabta nirqa:
—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosraykum jurani, ñoqaqa paypa serviqnin kasqayraykum paypa qayllanpitaq kachkani: “Kay watakunapim para mana kanqachu nitaqmi sullayllapas-sullamunqachu ñoqa ninaykama” nispa.

²Tayta Diosmi Eliasta nirqa:

³—Intipa qespimun lawman rispaykiyá Jordan Mayupa chimpan Querit Wayqopi pakakamuy. ⁴Wayqomantam yakuta tomanki, mikuytañataqmi kama-chisqayman hina cuervo sutiyoq alton pawaqkuna apamusunki —nispa.

⁵Tayta Diospa kamachisqanman hina Elias ruraspanmi rirqa Jordan Mayupa chimpan Querit Wayqopi *yachananpaq. ⁶Chaymi cuervokuna tantatawan aychata apamuqku sapa tutapaytawan sapa tardeykuqta, yakutañataqmi tomarqa wayqomanta. ⁷Nacion-man para mana chayamusqanraykum manapas unaypi wayqopi yaku chakirurqa.

Viudapa wasinpi Elias samakusqanmanta

⁸Eliastam Tayta Dios nirqa:

⁹—Hatarispaykiyá Sidon law Sarepta llaqtaman riy hinaspayá chaypi *yachamuy, chaypim viudata kamarachiniña mikuchisunaykipaq —nispa.

¹⁰Eliasmi Sarepta llaqtaman rispan chayarurqa llaqtapa punkunman hinaspam yanta pallakuchkaq viudata rikururqa, payta qayaykuspanmi nirqa:

—Ama hina kaspaykiyá aysakupi as yakuta apamuway tomaykunaypaq —nispa.

¹¹Yaku apamuq pasaptinmi chay viudata qayaspan nirqa:

—Apamuwaytaqyá tantatapas —nispa.

¹²Chaymi viudañataq nirqa:

—Yupaychasqayki kawsaq Tayta Diosraykum jurayki, tantayqa manam kapuwanchu, kapuwaspaqa-kapuwachkan tinajaypi putqoy harinawan puyñuchaypi pisi aceitellañam, kunanmi huñuchkarqani iskay kimsa yantakunata chaywan ñoqa-paqwan wawaypaq tantarunaypaq hinaspa mikuykuspa wañukunaykupaq —nispa.

¹³Eliasmi nirqa:

—Amayá manchakuychu, rispaykiyá ruraramuy nisqaykiman hina ichaqa ñoqapaqyá puntata ruraykapamuway tortillata, chayta aparamuwaspaykiñam, qampaqwan wawaykipaqa ruramunki. ¹⁴Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin: “Tinajaykipi harinapas chaynataq puyñuchaykipi aceitepas manam pisinqachu ñoqa Tayta Dios allpaman parata chayachimunaykama” nispa.

¹⁵Chaymi viudapa ruraramurqa Eliaspa nisqanman hina chaynapim viudapas, Eliaspas chaynataq viudapa familianpas unay tiempo mikurqaku. ¹⁶Tinajapi harinapas manam tukurqachu, manataqmi pisirqachu puyñuchapi aceitepas. Chaynamá karqa Eliaswan Tayta Diospa nichisqanpi hina.

¹⁷Wasiyoq viudapa wawan llumpayllaña onqoruptinmi samayninpas chinkarurqaña. ¹⁸Chaymi viudañataq Eliasta nirqa:

—¿Imatataq kayta ruraruwanki, Diospa runan? ¿Mana allin rurasqaymanta yuyarichiwaspa waway wañuchinaykipaqchu hamurqanki? —nispa.

¹⁹Chaymi Eliasñataq nirqa:

—Apamuy wawaykita —nispa.

Mamanpa brazonmanta chaskiykuspanmi altospi samasqan cuartoman aparurqa, camanman churaykuspanmi ²⁰Tayta Diosta mañakuspan nirqa:

—Yupaychasqay Dios Taytalláy ¿samakusqay wasipi viudatapas llakichinkichum wawanta wañurachispayki? —nispa.

²¹Wawapa hawanman kimsa kutikama pakchakuykuspanmi Tayta Diosta mañakurqa kaynata:

—Yupaychasqay Dios Taytalláy, ruegakuykim kay wawapa vidanta kasqallan kutiykachinaykipaq —nispa.

²²Eliaspa mañakusqanta Tayta Dios uyariruspanmi wawata kawsarirachirqa.

²³Chaymi wawata Elias marqarikuykuspa altospi cuartomanta uraykarachirqa, mamanman qoykuspanmi nirqa:

—Kayqaya wawaykiqa kawsarirun —nispa.

²⁴Chaymi viudañataq nirqa:

—Kunanqa yachaniñam cheqap Diospa runan kasqaykita, yachanitaqmi Tayta Diospa palabran rimasqaykipas cheqap kasqanta —nispa.

Rey Acabwan Elias kasqallan tupasqanmanta

18 ¹Unay tiempo pasaruptionmi kimsa watamantaña Tayta Dios kasqallan Eliasta nirqa:

—Rey Acabmanyá riy, ñoqam kasqallan kay allpaman parata chayachimusaq —nispa.

²Paypa qayllanmanmá Elias rirqa, llumpay muchuymi kachkarqa Samaria llaqtapi. ³Rey Acabmi qayachimurqa mayordomon Abdiasta, Abdiasqa Tayta Diosta llumpay respetaqmi karqa. ⁴Tayta Diosmanta willakuqkunata Reina Jezabel wañuchichkaptinmi Abdiasqa iskay machaykunapi pakarurqa pachak willakuqkunata. Payqa sapa machaypim pakarurqa pichqa chunkatakama hinaspam mikuywan yakuwan kawsachirqa. ⁵Rey Acabmá Abdiasta nirqa:

—Pastota maskamunaykipaqyá riy enteron nacionpi llapallan pukyukunamanwan wayqokunaman chaynapi caballokunatapas hinaspa mulakunatapas kawsachinanchikpaq, mana chayqariki wakintach wañurachisunchik —nispa.

⁶Chaymi nacionta muyuriramunankupaq iskayman rakinakururqaku, Acab huknin ñanninta riptinmi Abdiasñataq huklawninta rirqa. ⁷Abdias ñanninta richkaspanmi tuparurqa Eliaswan, Eliasta reqsiruspanmi qonqoranpa pampaman kumuykuspan nirqa:

—¿Manachum qamqa Tayta Elias kachkanki? —nispa.

⁸Chaymi Eliasñataq nirqa:

—Ari, ñoqam kani. Nimuy reyniki Acabta: “Eliasmi kaypi kachkan” nispa.

⁹Hinaptinmi Abdiasñataq nirqa:

—¿Ima huchatataq ruraraqani Acabman kachawaptiki wañuchiwananpaq? ¹⁰Yupaychasqanchik Tayta Diosraykum jurani, enteron nacionpim reyniyqa qamta maskachimusurqanki chaymi llapallanku nirqaku: “Manam kaypichu” nispanku hinaptinmi nacionkunapi runakunata jurachirqa mana tarisusqaykimanta. ¹¹Chaychu kunan niwanki: “Nimuy reynikita: ‘Eliasmi kaypi kachkan’ nispa.” ¹²Reyman willaq pasanaykamam Tayta Diospa Espiritun aparusunki mana yachasqay sitioman, Acabman willaykuptiycha pasamuspa mana tarisuspaykiñataq ñoqata wañurachiwanqa. Ñoqapas mozo kasqaymantapunim Tayta Diosta respetani. ¹³¿Manachu pipas willasurqanki Diosmanta willakuqkunata Jezabel wañuchichkaptin pachak willakuqkunata iskay machaypi pichqa chunkatakama pakarusqayta chaynataq mikuywan yakuwan kawsa-

chisqayta? ¹⁴ Kunanñataqmi niwanki: “Rispaykiyá willamuy reynikiman: Eliasmı kaypi kachkan nıspa,” chaynata niptiyqariki ñoqataqa wañurachiwanqach.

¹⁵ Chaymi Eliasnataq nırqa:

—Llapallan Kamachiq Kawsaq Tayta Diosraykum jurani, ñoqaqa paypa serviqnin kas-qayraykum paypa qayllanpi kachkani, kunanpunim yaykusaq Rey Acabman —nıspa.

¹⁶ Chaymi Abdias rırqa Rey Acabman willamuq, willaykamuptinmi Acab hamurqa Eliaswan tupanandpaq. ¹⁷ Eliasta Rey Acab qawaykuspanmi nırqa:

—¿Qamchum kachkanki Israel nacionta chaqwachiq? —nıspa.

¹⁸ Chaymi Eliasnataq nırqa:

—Ñoqaqa manam Israel naciontaqa chaqwachinichu, qanmi chaqwachirqanki-qa taytaykipa castankunapiwan Tayta Diospa kamachikusqankunata saqeruspa, qamkunaqa Baal sutiyoq taytachakunatañam qatirqankichik. ¹⁹ Kunanyá Carmelo Orqoman huñuchimuy Israel nacionpi llapallan runakunata, Baal sutiyoq taytachamanta tawa pachak pichqa chunkan willakuqkunata chaynataq Jezabelpa mikuchisqan Asera sutiyoq mamachamanta tawa pachak willakuqkunatapas.

Baal adoraqkunawan Elias atıpanakusqanmanta

²⁰ Rey Acabmi Carmelo Orqoman huñurachırqa Israelpa llapallan miray-ninkunatawan taytacha-mamachamanta willakuqkunata. ²¹ Eliasmı llapallan runakunaman asuykuspan nırqa:

—Haykapikamataq iskayrayankichik, sichu Tayta Dios cheqap Dios kaptinqa paytayá qatiychik, sichu Baal cheqap Dios kaptinqa paytañayá qatiychik —nıspa.

Hınaptinmi runakunaqa mana imatapas nırqakuchu. ²² Chaymi Elias kasqallan runakunata nırqa:

—Sapallayñam Tayta Diosmanta willakuq puchuruni, Baalmanta willakuqkunam ichaqa tawa pachak pichqa chunkan runakunaraq kachkanku. ²³ Chaynaqa apamuwayku iskay buyeskunata, hukninta paykuna akllaspayá nakaruspa yantapa hawanman churachunku, ninataqa amam chaypa ukunpiqa churanqakuchu. Noqapas huknin bueyesta nakasaymi yantapa hawanman churasaq, ñoqapas ninataqa manam chaypa ukunpiqa churasaqchu. ²⁴ Qamkunam mañakunkichik diosnikichikta, ñoqapas mañakusaqtaqmi yupaychasqay Tayta Diosta, mayqenpas ninata kachaykamuqmi cheqap Diosqa —nıspa.

Chaymi llapallan runakuna nırqaku:

—Allinpunim nisqaykiqa —nıspa.

²⁵ Chaymi Baalmanta willakuqkunata Elias nırqa:

—Qamkunaqa achkam kankichik chaynaqa qamkunayá puntata bueyesta akllaspa nakaychik hınaspa diosnikichikta mañakuychik, ichaqa amam ninataqa chaypa ukunmanqa churankichikchu —nıspa.

²⁶ Chaskisqanku bueyesta nakaruspankum achikyasqanmantapuni chawpi punchawkama Baal diosninkuta mañakurqaku kaynata nıspa:

—ıTaytallayku Baal, uyariykullawayku! —nıspa.

Ichaqa manam pitapas nıtq ima vozllatapas uyariyraqkuchu chayraykum altar rurasqankupa muyuriqninpi tususpa-tususpa muyurırqaku. ²⁷ Chawpi punchawña kachkaptinmi paykunata asıpayaspan Elias nırqa:

—Aswantaraqyá qayakuychik, payqariki diosmi, ichapas yuyaymanachkan otaq ispakuchkanpas otaq illarunpas, ichapas payqa puñuchkan mana pipa rik-chariykachisqan —nıspa.

²⁸Chaymi aswanraq qaparispanku costumbrenkuman hina espadakunawan hinaspa lanzakunawan cuerponkuta kuchukurqaku yawarpas suturimunankama. ²⁹Chawpi punchaw pasaruptionmi tardeykuqta ofrenda kañana horakama loco hinaña hinalla qaparkacharqaku ichaqa manam ima vozllatapas uyarirqakuchu, manataqmi pipas contes-tamurqachu nitaqmi pipas atiendemurqachu. ³⁰Chaymi Elias llapallan runakunata nirqa:
—Asuykamuwaychik —nispa.

Hinaptinmi llapallan runakuna asuykurqaku chaymi Tayta Diospa tuñichisqa altarninta allicharurqa. ³¹Jacobpa churinkunamanta chunka iskayniyoq ayllukunaman hinamá Elias chunka iskayniyoq rumikunawan altarta rurarqa. (Jacobtam Tayta Dios nirqa: “Israelmi sutiki kanqa” nispa.) ³²Tayta Diospaq altarta rurarspanmi altarpa muyuriqninta yarqacharurqa yaqa iskay chunka litro yaku yaykuqpaq. ³³Yantata churaykuspanmi bueyesta nakarurqa hinaspa chay yantapa hawanman churaykurqa, ³⁴chaynata rurarusanmi nirqa:

—Tawa puyñukunaman huntachiychik yakuta hinaspa yantapa hawanpi kaq nakasqa buyesman hichaychik —nispa.

Hicharuptinkum Elias nirqa:

—Yapatawan hichaychik —nispa.

Chaywanpas nirqaraqmi yapatawan hichanankupaq chaymi kimsa kutikama hicharqaku. ³⁵Yakum altarmanta lloqlarisan yarqamanpas huntarurqa. ³⁶Wañuchisqa animalta kañananpaq hora chayaramuptionmi Diosmanta willakuq Elias altarman asuykuspa nirqa:

—Abrahampa, Isaacpa hinaspa Israelpa yupaychasqan Dios Taytalláy, Israel nacionpi Dios kasqaykitayá kunan reqsichikuy, reqsichiyaqyá ñoqapas serviqniki kasqayta chaynataq kamachiwasqaykiman hina kaykuna rurasqaytapas. ³⁷Uyariykuwayá Diosnilláy chaynapi kay llaqa runakunapas qamqa Tayta Dios kasqaykita yachanankupaq hinaspa karunchasqa sonqonkutapas kutirichimunaykipaq —nispa.

³⁸Chaymi Tayta Diospa ninan wichiycamuspan bueyesta, yantata chaynataq rumikunatapas chinkarachirqa, chakirachirqataqmi yarqapi yakutapas. ³⁹Chaymi llapallan qawaq runakuna qonqoranpa pampaman kumuykuspa nirqaku:

—Tayta Diosmi cheqap Diosqa, Tayta Diosmi cheqap Diosqa —nispa.

⁴⁰Chaymi Elias nirqa:

—Baal taytachamanta willakuqkunata hapiychik, amayá hukllapas lluptichunchu —nispa.

Hapiruptinkum Elias pusarqa Cison Wayqoman hinaspa chaypi wañurachirqa.

Paramunanpaq Diosta Elias mañakusqanmanta

⁴¹Chaymantam Rey Acabta Elias nirqa:

—Mikumuy, tomamuy llumpay parapa qaparisqantam uyarichkani —nispa.

⁴²Acabmi pasarqa mikuq hinaspa tomaq. Eliasñataqmi rirqa Carmelo Orqopa puntankama, chaypim chuychuykuspa moqonkunapa chawpinman uyanta kumuykachirqa. ⁴³Hinaspa serviqninta nirqa:

—Rispaykiyá qawamuy lamar gocha lawta —nispa. Sirvientenmi lamar gocha lawta qawamuspan nirqa:

—Manam imatapas rikumunichu —nispa.

Hinaptinmi Eliasñataq nirqa:

—Qanchis kutikama rispayá qawamuy —nispa.

⁴⁴Qanchis kaq kutipiñam sirvienten nirqa:

—Runapa maki plantan hina sayayniyoq puyutam lamar qochamanta seqamuq-ta rikuramuni —nispa.

Chaymi Eliasñataq nirqa:

—Rispaykiyá Rey Acabman nimuy: “Carretaykiman caballokunata wataspayá ripuy para mana harkasunaykipaq” nispa.

⁴⁵Rey Acab carretanpi Jezreel llaqtaman richkaptinmi cielokunata sinchi wayrayoq yanay-yanay puyukuna tapaykurqa. ⁴⁶Eliasta Tayta Dios kallpanchay-kuptinmi pachanta allichakuykuspan Jezreel llaqtaman kallparqa hinaspan Rey Acabmantapas puntatarqa chayarurqa.

Horeb Orqoman Elias lluptisqanmanta

19 ¹Rey Acabmi warmin Jezabelman willarqa Eliaspa llapa ima rurasqanta, willarqataqmi Baalmanta willakuqkunata imaynam wañurachisqantapas. ²Chaymi Eliasman Jezabel nichimurqa kaynata:

—Dioskunayá sinchita castigawachun Baalmanta willakuqkunata imaynam rurasqay-kiman hina sichu qamtapas paqarin kay horakama mana chaynata ruraruptyqa —nispa.

³Chaymi Eliasqa wañuyta patanpiña kasqanta qawakuykuspan ayqekurqa Juda law Beerseba llaqtaman, chay llaqtapim sirviententa saqerurqa. ⁴Payñaataqmi chunniqninta pasakurqa huk punchaw puriyta, chaypim huk retama sachapa si-kinpi tiyaykurqa hinaspan wañuyta mañakuspan nirqa:

—Dios Taytalláy, kunankamallañayá kawsasaq, ñoqataqa wañurachiwayñayá, ñoqaga manam abueloykunamanta aswan allinchu kani —nispa.

⁵Chaynata niruspanmi retama sachapa sikipi siriykuspa puñururqa, angel ha-muruspanñataqmi llachpaykuspa nirqa:

—Hatarispa mikuy —nispa.

⁶Chaymi puñusqanmanta rikchariruspa sawnanpa ladonpi rikururqa sansapa hawanpi rurasqa tortillata, chaypitaqmi kachkasqa aysakupi yakupas, mikuy-kuspa tomaykuspanmi kasqallan puñuykurqa. ⁷Tayta Diospa angelnin kasqallan hamuspanmi llachpaykuspa nirqa:

—Hatarispa mikuy, llumpay karuraqmi rinaykiqa kachkan —nispa.

⁸Chaymi hatariruspa mikurqa hinaspa tomarqa, chay mikuywan kallpancha-kuykuspanmi tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan rirqa Diospa Orqonwan sutichasqa Horeb Orqoman chayanankama. ⁹Chayaruspanmi machay-pi samarurqa chaymi Tayta Dios rimapayaspa nirqa:

—Yaw Elias ¿imatataq kaypi rurachkanki? —nispa.

¹⁰Chaymi Eliasñataq nirqa:

—Llapallan kamachiq Dios Taytalláy, qanmantam llumpayllataña sientini, Israelpa mirayninkunam contrato rurasqaykita saqeruspa altarnikikunatapas tu-ñirachinku. Qanmanta willakuqkunata espadawan wañurachiptinkum sapallayña puchuruni, ichaqa ñoqatapas maskawachkankum wañurachiwanankupaq —nispa.

¹¹Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Hawaman lloqsimuspayá ñoqapa qayllaypi orqopi sayay —nispa.

Tayta Dios pasachkaptinmi sinchi-sinchi wayra orqokunata tuñichispa rumikunata ñu-turqa ichaqa Tayta Diosqa manam wayrapichu karqa. Wayra pasaruptinmi pacha kuyuy karurqa, Tayta Diosmi ichaqa mana chay pacha kuyuy pichu karqa. ¹²Chay pacha kuyuy pa-saruptinmi hamurqa nina, Tayta Diosmi ichaqa mana ninapichu karqa, nina pasaruptinmi

hamurqa huk sumaq qasilla chiwiwiwi. ¹³Chaymi Elias uyariruspan uyanta tapakuykurqa capanwan, machaymanta lloqsiramuspanmi machaypa punkunpi sayaykuspa uyarirqa:

—Yaw Elias ¿imatataq kaypi rurachkanki? —niqta.

¹⁴Chaymi payñataq nirqa:

—Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy, qanmantam llumpayllataña sientini, Israelpa mirayninkunam contrato rurasqaykita seqaruspa altarnikikunatapas tuñirachinku. Qanmanta willakuqkunata espadawan wañurachiptinkum sapallayña puchuruni, ichaqa ñoqatapas maskawachkankum wañurachiwanankupa —nispa.

¹⁵Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Damasco llaqta law chunniqmanyá kutikuy mayninmi hamusqaykita, chayaspaykim Hazael sutiyoq runata aceitewan tallinki Aram nacionpi gobiernananpaq.

¹⁶Nimsipa willkan Jehu sutiyoq runatañataqmi aceitewan tallinki Israel nacionpi gobiernananpaq, Abel-mehola llaqtayoq Safatpa churin Eliseotañataqmi churanki qampa rantikiipi ñoqamanta willakuq kananpaq. ¹⁷Hazaelpa mana wañuchisqantam wañuchinqa Jehu, Jehupa mana wañuchisqantañataqmi Eliseo wañuchinqa. ¹⁸Chaywanpas Israel nacionpim puchuchirqani qanchis waranqa runakunata, paykunaga manam qonqorakurqakuchu nitaqmi Baal sutiyoq taytachataqa mucharqakuchu —nispa.

Eliseowan tupasqanmanta

¹⁹Elias richkaspanmi Safatpa churin Eliseota tarirurqa chunka iskayniyoq yunta buyeskunawan yapuchkaqta, chay yunta buyeskuna ñawpaqninta riptinmi payñataq yapuchkarqa qepallaña riq yuntawan, Eliseopa waqtanta pasachkaspanmi Eliasqa capanwan Eliseota capaykachirqa. ²⁰Chaymi Eliseoqa yapusqan yuntata saqeruspan Eliaspa qepanta kallparqa, payta hayparuspanmi nirqa:

—Amayá harkakuwaychu, tayta-mamaymantaraqyá despedikaykamusaq, chaymantañam qatisqayki —nispa.

Chaymi Eliasñataq nirqa:

—Rispaykiyá kutimuy, manam harkaykichu —nispa.

²¹Kutiramuspanmi yunta buyesta wañurachirqa, takllatawan yugota yantaruspantataqmi aychata yanururqa hinaspam runakunaman mikurachirqa. Chaynata ruraruspanmi Eliasta qatirikurqa servinanpaq.

Aram tropakunata Rey Acab vencesqanmanta

20 ¹Aram nacionpa reynin Ben-adadmi huñurachirqa llaqa tropankunata, kimsa chunka iskayniyoq reykunata, caballonkunata chaynataq carretankunata, Samaria llaqtaman chayaruspanmi muyuruspan atacarqa. ²Nisqanta nimunankupaqmi llaqtapi *yachaq Israel nacionpa reynin Acabman runankunata kacharqa:

³—Qori-qollqekipas, allinnin warmikikunapas chaynataq allinnin churikikunapas ñoqapam —nispa.

⁴Chaymi Israel nacionpa reyninñataq nirqa:

—Reynilláy, qampa nisqaykipi hinam ñoqaga tukuy imaykunapiwan qampaña kani —nispa.

⁵Chay kachasqan runakuna mosoqmanta kutispankum Rey Ben-adadpa nimusqanta kaynata nirqaku:

—Kachamurqaykiqa qori-qollqekita, warmikikunata chaynataq churikikunata qowanaykipaqmi. ⁶Paqarinmi kay horata serviqniykunata kachamusaq hinaptin-

mi wasikitapas chaynataq serviqníqikunapa wasintapas maskachakunqaku, llapa kuyasqaykimanta sumaqninta hapispam apamunqaku —nispa.

⁷Chaymi Israel nacionpa reynin enteron nacionpi ancianokunata qayachimuspan nirqa:

—Yachasqaykichikpi hinapas chay runaqa mana allinniymam maskachkan, payqa runankunatam kachamuwasqa warmiykunata, churiykunata hinaspa qori-qollqeyta qonaypaq chaymi mana harkakurqanichu —nispa.

⁸Llapallan ancianokunawan runakunañataqmi nirqaku:

—Amayá paytaqa kasuychu, amataqyá qoychu mañasusqaykitapas —nispa.

⁹Chaymi Rey Ben-adadpa kachamusqankunaman Rey Acab nirqa:

—Nimuychik señor reyniymam: “Punta kaqpi llapa ima mañakuwasqantaqa qo-saqmi, kunan mañakuwasqantam ichaqa mana atiymanchu” nispa.

Chay kachamusqan runakuna kutispankum willakurqaku imam nisqanta.

¹⁰Chaymi Ben-adad mosoqmanta Acabta nichimurqa:

—Dioskunayá sinchita castigawachun Samaria llaqtata purmarachiptiy ñutu allpallanpas soldadoykunapa putqoyninpi hayparuptinqa —nispa.

¹¹Chaymi Israel nacionpa reyninñataq Rey Ben-adadta nimunankupaq nirqa:

—Manaraq peleachkaspaqa amayá llumpaytaqa alabakuychu —nispa.

¹²Ben-adadmi wakin reykunawan kуска ramadakunapi tomachkarqaku chaymi chay noticiata uyariruspa yanapaqninkunata nirqa:

—Alistakuychik atacanapaq —nispa.

Chaymi llaqtata atacanankupaq alistakurqaku.

¹³Ichaqa Israel nacionpa reynin Acabmanmi Diosmanta willakuq asuykuspan nirqa:

—Tayta Diosmi kaynata nin: “¿Rikuchkankichum kay nana-nanaq runakunata? Kunanmi qampa makikiman churasaq Tayta Dios kasqayta yachanaykipaq” nispa.

¹⁴Chaymi Acabñataq tapurqa:

—¿Piwantaq makiymanqa churamunki? —nispa

Chaymi Diosmanta willakuqñataq Tayta Diospa nisqanta nirqa:

—Provinciakunapi jefekunata yanapaq mozokunawanmi —nispa.

Chaymi Acabñataq tapurqa:

—¿Pitaq qallarinqa peleayta? —nispa.

Hinaptinmi Diosmanta willakuqñataq nirqa:

—Qanmi —nispa.

¹⁵Chaymi provinciakunapi jefekunata yanapaq mozokunata Acab yuparurqa iskay pachak kimsa chunkan mozokunata, yuparqataqmi Israelpa llapallan miray-ninkunatapas chaymi karqa qanchis waranqa soldadokuna. ¹⁶Chawpi punchawta lloqsiptinkum Rey Ben-adadqa kimsa chunka iskayniyoq yanapaqnin reykunawan ramadakunapi sinkallaña tomachkasqaku. ¹⁷Chaymi provinciakunapi jefekunata yanapaq mozokuna puntata lloqsirqaku. Rey Ben-adadmi runankunata kacharqa yachamunankupaq chaymi chay kachasqan runakuna willarqaku:

—Samaria llaqtamantam tropakuna lloqsimuchkanku —nispa.

¹⁸Chaymi Ben-adad nirqa:

—Guerrapaq otaq mana guerrapaq lloqsimuptinkupas kawsachkaqllatayá hapi-muychik —nispa.

¹⁹Llaqtamantamá lloqsiramurqaku provinciakunapi jefekunata yanapaq mozokuna, paykunapa qepantañataqmi lloqsimurqa llapa tropakuna. ²⁰Sapakamam enemigon wañuchiya qallaykurqaku, Aram soldadokuna lluptiyta qallaykuptinmi Israel solda-

dokunañataq qatirqaku. Aram nacionpa reynin Ben-adadmi caballonpi lluptirurqa wakin silladakunapiwan. ²¹Israel nacionpa reynin qatispanmi sillada tropakunatawan carretakunata vencerurqa. Aram nacionniyoq tropakunatamá pasaypaqta vencerurqa.

²²Chaymi Diosmanta willakuqñataq Israel nacionpa reyninman asuykuspa nirqa:

—Kutispaykiyá aswan allintaraq allichakamuy. Huk wata pasaruptinmi Aram nacion reyqa kutimunqa contraykipi peleaq —nispa.

²³Aram nacionpa reynintam yanapaqninkuna nirqaku:

—Israel casta runakunapa llaqa diosninqa orqokunapa diosninmi chaymi ganaruwanchik. Pampapi peleaspanchikmi ichaqa ganaruchwanchik, ²⁴chaynaqa kaynatayá ruray: Reykunata puestonmanta horqospayá paykunapa rantinpiqa churay capitankunataña ²⁵hinaspayá tropakunatapas pierdemusqayki tropakunata hina alistay, hina chaynallataqyá kachun caballokunapas chaynataq carretakunapas hinaptinmi pampapi peleaq lloqsispanchik ganasunchikpuni —nispa.

Chaymi Ben-adad kasukuspa paykunapa nisqanta hina rurarqa. ²⁶Huk wata pasaruptinmi Rey Ben-adad Aram tropakunata huñuruspa Afec llaqtaman hamurqa chaypi Israel casta tropakunawan peleananpaq. ²⁷Israel casta tropakunapas huñusqa kaspankum mikunankupaq qoqawchakuspa peleaq lloqsirqaku. Aram tropakunapa chimpanpim Israelpa tropankuna samarurqaku, paykunaqa karqaku iskay atajo cabrakuna hinallam, Aram tropakunamanta kaqkunam ichaqa pampapas tapaykuqraq karqaku.

²⁸Diospa runan hamuspanmi Tayta Diospa nisqanta Israel nacionpa reyninman nirqa:

—Aram runakunam ninku: “Tayta Diosqa orqokunallapa diosninmi, manam qechwapa diosninchu” nispa, chayraykum chay nana-nanaq runakunata makikiman churasqa, chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta —nispa.

²⁹Qanchis punchawmi tropakuna chimpa-chimpa karqaku, qanchis kaq punchawpim ichaqa peleayta qallaykurqaku hinaptinmi huk punchawllapi Israel tropakuna Aram tropakunata wañurachirqaku pachak waranqata. ³⁰Puchukunam lluptirurqaku Afec llaqtaman, ichaqa chay llaqtapa murallan tuñiykuspanmi wañurachirqa iskay chunka qanchisniyoq waranqa soldadokunata. Ben-adadpas llaqtaman lluptiramuspanmi cuarton-cuarton pakaykachakurqa.

³¹Chaymi Rey Ben-adadta yanapaqninkuna nirqa:

—Uyarirqanikum Israel nacion reykunaga kuyapayakuq kasqankuta, chaynaqa kunanyá luto pachawan pachakurusasqa hinaspatayá kunkaykumanpas waskata watakurusasqa hinaspayá Israel nacionpa reyninman risaaku, icharaqpas kaw-saykachisunkiman —nispa.

³²Luto pachawan pachakuruspankum waskakunatapas kunkankuman watakurupa Israel nacionpa reyninman hamurqaku hinaspan nirqaku:

—Serviqniki Ben-adadmi nimusunki: “Ama wañuchiwaychu” nispa.

Chaymi Israel nacionpa reyninñataq nirqa:

—¿Payqa kawsachkanraqchu? ¡Wawqey hinam payqa! —nispa.

³³Chay nisqanta allin señalpaq hapispankum apurawman nirqaku:

—Ben-adadqa wawqekim —nispa.

Chaymi reyñataq nirqa:

—Rispayá pusaramuwaychik —nispa.

Rey Ben-adad hamuruptinmi Rey Acab carretanman seqarachirqa. ³⁴Chaymi Rey Ben-adad nirqa:

—Taytaykimanta taytaypa qechusqan llaqtakunatam kutichipusqayki hinap-tinmi Samaria llaqtapi taytaypa rurasqanta hina Damasco llaqtapi negociopaq callekunata ruranki —nispá.

Chaymi Rey Acab nirqa:

—Contratota ruraptinchikmi kacharisqaykiqa —nispá.

Contratota ruraruspanmá kachaykurqa.

³⁵Diosmanta willakuqmi Diospa nisqanman hina willakuqmasinta nirqa:

—Maqaway —nispá.

Ichaqa manam maqayta munarqachu. ³⁶Chaymi pay nirqa:

—Tayta Diospa nisqanta mana kasukusqaykiraykum ñoqamanta pasaptillayki leon wañurachisunki —nispá.

Chay runa pasaptinmá leonwan tuparuptin chay leon wañurachirqa.

³⁷Chaymantam Diosmanta willakuq runaqa huk runawan tuparuspa paytaña nirqa:

—Maqaway —nispá.

Chaymi qoyoyanankama takarurqa. ³⁸Chaymi Diosmanta willakuq runaqa pantachikunanpaq ñawinta watakuykuspa rirqa reyta ñanpi suyananpaq. ³⁹Rey pasachkaptinmi qaparispa nirqa:

—Kay serviqnikim guerrapi kachkarqani hinaptinmi huk soldado churachiwar-qa huk presota kaynata niwaspan: “Waqaychay kay runata, lluptiruptinqa kikikim wañunki paypa rantinpi otaqmi kimsa chunka tawayoq kilo qollqeta paganki” nispá.

⁴⁰Ichaqa runanaykunata kaypi-chaypi rurachkaptiyimi chay runa chinkarurqa —nispá.

Chaymi Israel nacionpa reyninñataq nirqa:

—Kikillayki willakuykuspan sentenciakurunki —nispá.

⁴¹Ichaqa ñawin tapakusqanta apurawllamanña horqokuruptinmi rey reqsirurqa chay ru-naqa Diosmanta willakuq kasqanta. ⁴²Chaymi Tayta Diospa nisqanta chay willakuq nirqa:

—Wañunanpaq sentenciasqay runata kacharisqaykimantam qamña wañunki paypa rantinpi, runaykikunañataqmi wañunqa runankunapa rantinpi —nispá.

⁴³Chaymi Israel nacionpa reyninqa Samaria llaqtapi palacionman ripukurqa llakisqa hinaspa piñasqa.

Nabotpa uvas Huertanta Rey Acab qechusqanmanta

21 ¹Jezreel llaqtayoq Nabot sutiyoq runapam kapurqa uvas huertan. Chay huertanqa karqa Samaria llaqtapi *yachasqan Rey Acabpa palacionpa waqtanpim. ²Chaymi Nabot sutiyoq runata Rey Acab nirqa:

—Palacioypa waqtanpi kasqanraykuyá qoykuway uvas huertaykita yuyukunata tarpunaypaq, chaypa rantinpiqa qosqayki aswan allin uvas huertatañam, mana munaptikiqa qollqenpiyá pagasqayki precionta —nispá.

³Chaymi Rey Acabta Nabot nirqa:

—Amayá Tayta Diospas munachunchu abueloykunapa qowasqan herencia allpata qanman qoykunaypaqqa —nispá.

⁴Chaymi Rey Acabqa Jezreel llaqtayoq Nabotpa nisqanwan palacionman kuti-kurqa llakisqa hinaspa piñasqa, Nabotmá nimurqa:

—Abueloykunapa qowasqan herencia allpataqa manam qoykimanchu —nispá.

Palacionman chayaruspanmi camanman ustururqa, perqa lawman muyurirus-panmi mana mikuyta munarqachu. ⁵Chaymi warmin Jezabel hamuruspan nirqa:

—¿Imanasqataq llakisqa kachkanki hinaspataq mikuytapas wischupakuchkan-ki? —nispa.

⁶Chaymi Acabñataq nirqa:

—Jezreel llaqtayoq Nabot sutiyoq runatam nimurqani: “Uvas huertaykitayá *rantikuruway, mana rantipi munaptikiqa huk uvas huertatayá qoykusqayki” nispa, ichaqa manam munarqachu: “Uvas huertaytaqa manam qoykimanchu” nispa.

⁷Chaymi warmin Jezabel nirqa:

—Qamqariki Israel nacionpi reymi kanki. Hatarispaykiyá mikuy chaynataq kusirikuy, Jezreel llaqtayoq Nabotpa uvas huertantaqa ñoqam qosqayki —nispa.

⁸Reina Jezabelmi qosan Acabpa sutinpi cartakunata qellqaruspan Acabpa sellonwan sellarurqa hinaspam aparachirqa Nabotpa *yachasqan llaqtapi autoridadkunamanwan allin reqsisqa runakunaman. ⁹Carta qellqasqanpim kaynata nirqa:

Runakunatayá kamachiychik ayunanankupaq hinaspayá llapallaykichikpa qayllaykichikman Nabot sutiyoq runata tiyachiychik. ¹⁰Iskay mana allin runakunatayá maskaychik paypa contranpi llullakuspa: “Diostawan reytam insultarqanki” ninankupaq. Llaqtamanta hawaman pusaspaykichikmi rumiwan choqaspa wañurachinkichik.

¹¹Chaymi Nabotpa llaqtanpi *yachaq autoridadkuna chaynataq allin reqsisqa runakuna Jezabelpa qellqasqan cartapa nisqanman hina rurarqaku. ¹²Ayunopaq runakunata kamachispankumá llaqtapi runakunapa qayllanman tiyachirqaku. ¹³Iskay mana allin runakuna hamuruspankum Nabotpa chimpanpi tiyaykurqaku chaymi chay mana allin runakuna llaqa runakunapa qayllanpi Nabotpa contranpi llullakuspa nirqaku:

—Nabotmi Diostawan reyta insultarun —nispa.

Chaymi llaqtamanta hawaman pusaruspanku rumiwan choqaspa wañurachirqaku. ¹⁴Chaymantam Reina Jezabelman willachimurqaku:

—Nabot sutiyoq runataqa rumiwan choqaspa wañurachinkuña —nispa.

¹⁵Rumiwan wañurachisqankuta Jezabel yacharuspanmi qosan Acabta nirqa:

—Rispaykiyá Jezreel llaqtayoq Nabotpa huertanta dueño chakamuy, payqariki manam chay huerta *rantikuyta munasurqankichu. Kunanqa wañurunñam, manañam kawsanchu —nispa.

¹⁶Jezreel llaqtayoq Nabotpa wañurusqanta Rey Acab yacharuspanmi uvas huertanta dueño chakaramunanpaq rirqa. ¹⁷Chaymi Tisbe llaqtayoq Eliasta Tayta Dios nirqa:

¹⁸—Samaria llaqtapi *yachaq Israel nacionpa reyninwan tupaqyá riy, payqa kachkan Nabotpa uvas huertanpim, chay huertata dueño chakunanpaqmi rirun.

¹⁹Ñoqa Tayta Diospa nisqaytam payman kaynata ninki: “¿Nabot sutiyoq runata wañurachichkaspachum kapuqllantapas dueño chakurunkirraq? Nabotpa yawarninta allqokuna llaqwasqanpim qampa yawarnikitapas allqokuna llaqwanqa” nispa.

²⁰Chaymi Eliasta Rey Acab nirqa:

—Yaw enemigoy ¿tariruwankichum? —nispa.

Chaymi Eliasñataq nirqa:

—Arí, tariruykim, qamqa Tayta Diospa qayllanpi mana allin rurayllamanñam qokurunki. ²¹Chaymi Tayta Dios kaynata nisunki: “Kunanmi castigota apamusqayki, llapallan miraynikikunatam tukusaq. Qampa mirayniki qarikunatam chinkachisqaq, chinkachisqaq má Israel nacionpi sirviente kaqtapas otaq libre kaqtapas. ²²Nabatpa churin Jeroboampa

castankunatawan Ahiaspa churin Baasapa castankunata hinam qampa castaykikunatapas chinkarachisaq Israel nacionta huchallichispa piñachiwasqaykirayku.”²³ Jezabelman-tañataqmi Tayta Dios kaynata nin: “Jezreel llaqtapi kaq chakrapim Jezabelpa aychanta allqokuna mikunqa” nispa. ²⁴“Pipas qam Acabpa ayluykimanta llaqtapi wañuqkunatam allqokuna mikunqa, campopi wañuqkunatañataqmi ullachkukuna mikunqa” nispa.

²⁵Rey Acab hinaqa manam pipas karqachu Tayta Diospa qayllanpi mana allinlla ruraqqa, warmin Jezabelmi umachaq tukuy huchakunata rurananpaq. ²⁶Acabmi karqa llumpay millakuypaq huchakuna ruraq, taytacha-mamachaku-natam adorarqa Amor casta runakunapa adorasqankuta hina. Paykunatam Tayta Dios Israelpa mirayninkunapa qayllanmanta wischururqa.

²⁷Acab kaykunamanta uyariruspanmi pachanta llikipakururqa hinaspa luto pachawan churakuruspa ayunarqa. Puñurqapas hina chay luto pachantillanmi hi-naspa humillasqallaña purirqa. ²⁸Chaymi Tisbe llaqtayoq Eliasta Tayta Dios nirqa:

²⁹—¿Rikumurqankichum Acabqa imaynam humillasqa kasqanta? Qayllaypi humillakusqanraykum kawsanankamaqa manaraq castigasaqchu, churinpa tiem-ponpiñam castankunaman chay castigota apamusaq —nispa.

Acab vencesqa kananmanta Micaiaspa willakusqanmanta

(2 Cr 18:1-34)

22 ¹Kimsa watañam pasarurqa Israel nacionwan Aram nacion guerrapi mana pe-leasqanku. ²Kimsa kaq watapiñam Juda nacionpa reynin Josafat Israel nacionpa reyninman watukurqa. ³Chaymi yanapaqninkunata Israel nacionpa reynin Acab nirqa:

—¿Manachu yachankichik Galaad lawpi Ramot llaqtaqa ñoqanchikpa kasqanta? Ñoqan-chikpa kachkaptinpas Aram nacionpa reyninmantam mana kutichikunchikchu —nispa.

⁴Josafat sutiyoq reytam nirqa:

—¿Munawaqchum ñoqawan kuska rispa Galaad lawpi kaq Ramot llaqta ataca-muya? —nispa.

Chaymi Rey Josafatñataq nirqa:

—Qanwan ñoqaqa hukllam kanchik, hukllataqmi kanku soldadoykunapas sol-dadoykikunawan chaynataq caballoykunapas caballoykikunawan. ⁵Ichaqa ama hina kaspayá puntata tapuy Tayta Diospa imam ninanta —nispa.

⁶Chaymi Israel nacionpa reynin huñurachirqa Diosmanta willakuq yaqa tawa pachak runakunata hinaspa tapurqa:

—¿Galaad lawpi kaq Ramot llaqtapa contranpi peleaq risaqkuchu icha mana-chu? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq llullakuspa nirqaku:

—Riypuniyá, Tayta Diosmi makikiman churamunqa —nispa.

⁷Rey Josafatqa nirqataqmi:

—¿Kanmanraqchu Tayta Diosmanta huk kaqnin willakuq chaynapi payta tapu-nanchikpaq? —nispa.

⁸Chaymi Josafat sutiyoq reyta Israel nacionpa reynin nirqa:

—Arí, tapunanchikpaqqa kachkanraqmi Tayta Diosmanta willakuq, payqa Imlapa churin Micaiasmi, ichaqa cheqninim paytaqa, manam haykapipas allinta-qa willawanchu aswanqa mana allinllatam —nispa.

Chaymi Rey Josafatñataq nirqa:

—Ama chaynataqa rimaychu —nispa.

⁹Chaymi Israel nacionpa reynin qayarachimurqa huk serviqninta hinaspa nirqa:
—Imlapa churin Micaiasta chaylla pusamuway —nispa.

¹⁰Israel nacionpa reyninwanmi Juda nacionpa reynin Josafat sapakama sillan-kupi tiyachkarqaku, paykunaqa reypa pachanwan churakuruspankum Samaria llaqtaman yaykuna erapi tiyachkarqaku, Diosmanta llapallan llulla willakuq-kunañataqmi paykunapa qayllanpi willakuchkarqaku. ¹¹Quenaanapa churin Sedequiasmi rurakururqa fierromanta waqrakunata hinaspa nirqa:

—Kaynatam Tayta Dios nin: “Kay waqrakunawan waqrachkaq hinam Aram nacionniyoq runakunata atacarunki chinkarachinaykikama” nispa.

¹²Diosmanta llapallan llulla willakuqkunapas chaynallatam willakurqaku:

—Galaad lawpi kaq Ramot llaqtataqa atacamuyá. Tayta Diospuni makikiman churaykamuptinmi paykunataqa ganarunki —nispa.

¹³Micaiasta qayamunanpaq kachasqa runam payta nirqa:

—Diosmanta willakuqkunam llapallanku hina chayna allinllata reyman nirunku. Qampas paykuna hinayá niy allinta —nispa.

¹⁴Chaymi Micaias nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosraykum jurani, ñoqaqa Tayta Diospa imam niwasqallantam rimasaq —nispa.

¹⁵Reypa kasqa hamuruptinmá rey nirqa:

—Micaias ¿Galaad lawpi kaq Ramot llaqtata atacamusaqkuchu icha manachu? —nispa. Chaymi pay nirqa:

—Riypuniyá, Tayta Diosmi makikiman churamunqa —nispa.

¹⁶Chaymi reyñataq nirqa:

—¿Hayka kutitañataq nisqayki Tayta Diospa sutinpi cheqapllata juraspa niwanaykipaq? —nispa.

¹⁷Chaymi Micaias nirqa:

Ñoqam Israel nacionpi

llapallan runakunata rikurqani.

Orqokunapi chequesqa mana michiqniyoq

ovejakunata hinam rikurqani

chaymi Tayta Dios nirqa:

“Kaykunaqa mana dueñooyoq ovejakuna hinam kachkanku, sapakamayá wasinkuman hawkalla kutikuchunku.”

¹⁸Chaymi Josafat sutiyoq reyta Israel nacionpa reynin nirqa:

—¿Manachum nirqayki: “Manam imatapas ñoqapa allinniypaqqa willakunchu aswanqa mana allinllatam” nispay?

¹⁹Chaymi Tayta Diospa nisqanta Micaias nirqa:

—Ñoqam Tayta Diosta qawarqani tiyananpi tiyachkaqta, qawarqanitaqmi hanaq pachapi llapallan serviqninkunatapas *alleqninpi hinaspa *ichoqninpi sayachkaqta. ²⁰Chaymi Tayta Dios nirqa: “¿Pitaq Acabta engañarunman Galaad lawpi kaq Ramot llaqtata atacamunanpaq chaynapi chaypi wañurachisqa kananpaq?” nispa. Chaymi huknin serviqnin nirqa hukta, hukninpas huktataq. ²¹Ichaga huk espíritum Tayta Diospa qayllanpi rikuriykuspa nirqa: “Ñoqam engañamusaq” nispa. Hinaptinmi Tayta Dios nirqa: “¿Imaynatataq ruramunki?” nispa. ²²Chaymi espírituñataq nirqa: “Llapallan willakuqkunawanmi reyman llullata willa-

chimusaq” nispa. Chaymi Tayta Diosñataq nirqa: “Engañamuspayá chaynata ruraramuy” nispa. ²³Chaynaqa kunanmá serviñniki llapallan willakuqkunapa siminman Tayta Dios churarun llulla espirituta, Tayta Diosmi rimarun chinkarachisunaykipaq —nispa.

²⁴Micaíasman Quenaanapa churin Sedequías asuykuspanmi uyanpi takarurqa hinaspa nirqa:

—¿Maynintataq Tayta Diospa espiritunqa ñoqamanta rirqa qamtaraq rimapaya-sunaykipaq? —nispa.

²⁵Chaymi Micaías nirqa:

—Chaytaqa yachanki cuarton-cuarton pakaykachakusqayki punchawmi —nispa.

²⁶Chaymi Israel nacionpa reynin nirqa:

—iMicaíasta hapiruspayá pusay llaqtapi gobernador Amonmanwan churiy Joasman! ²⁷Ñoqa reypa kayna nisqaytam nimunkichik: “Kay runata carcelpi wichqaspayá mikunanpaqpas qoychik tantatawan yakullata, chaynam kanqa vencespa kutimunaykama” nispa.

²⁸Chaymi Micaíasñataq nirqa:

Sichu vencespa kutimunki hinaptinga
manam Tayta Diosmanta willakuqchu kani.
Chaynaqa runakuna,
uyariychikyá llapallaykichik.

²⁹Israel nacionpa reyninwan Juda nacionpa reynin Josafatmi rirqa Galaad lawpi kaq Ramot llaqtaman. ³⁰Josafat sutiyoq reytam Israel nacionpa reynin nirqa:

—Ñoqam huk pachawan pantarachikuspay peleaq yaykusaq, qamñataqmi hina rey pachallaykiwan churakunki —nispa.

Israel nacionpa reyninqa huk pachawan pantarachikuspanmi peleaq yaykurqa.

³¹Aram nacionpa reyninmi ichaqa kimsa chunka iskayniyoq carretankunapi kaq capitanninkunata kamachirqa:

—Amam piwanpas peleankichikchu aswanqa Israel nacionpa reynillawanmi —nispa.

³²Chaymi carretakunapi kaq soldadokunapa capitanninkuna Josafat sutiyoq reyta rikuruspanku piensarqaku:

—Paymi Israel nacionpa reyninqa —nispa.

Payllawan peleanankupaq pasaykuptinkum Rey Josafatñataq yanapachikunanpaq qayakurqa. ³³Hinapinmi carretakunapi kaq soldadokunapa capitanninkuna qawaykurqaku payqa mana Israel nacionpa reynin kasqanta chaymi anchurikururqaku. ³⁴Aram nacionniyoq huk kaqnin soldado llutanpi flecharuptinmi Israel nacionpa reyninta qasqonpi hapirurqa harkachikunanpa tupanakuqninpi chaymi reyñataq carretan manejaqta nirqa:

—Muyurichiy carretata hinaspa horqoway kaymanta, llumpay heridasqam kachkani —nispa.

³⁵Ichaqa chay punchawpi guerra llumpay kasqaraykum Israel nacionpa reyninqa hina carretallanpi sayarqa Aram tropakunapa chimpanpi, ichaqa tardeykuytam wañururqa carretapa ukunman yawarnin suturuptin. ³⁶Inti seqay-kuchkaptinñam llapa tropakunapa kasqanpi uyariqaku:

—Sapakama llaqtaykichikman hinaspa chakraykichikman riychik —niqta.

³⁷Rey wañuruptinmá Samaria llaqtaman apamuspanku chaypi pamparurqaku.

³⁸Chaymantam carretapi kaq yawarta mayllarqaku Samaria law estanquepi. Chay

estanquepim chuchumikakuna bañakuqku, Tayta Diospa nisqanman hinamá allqokunapas llaqwarqaku Acabpa yawarninta.

³⁹Acabpa wakin rurasqankunaqa chaynataq elefantepa waqonmanta palacion rurachisqanqa chaynataq llaqtakuna rurachisqanqa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ⁴⁰Abuelonkuna hina Rey Acab wañuruptinmi churin Ocoziasña paypa rantinpi gobiernarqa.

Juda nacionpi Rey Josafat gobiernasqanmanta

(2 Cr 20:31-37)

⁴¹Israel nacionpa reynin Acab tawa watamanña gobiernachkaptinmi Asapa churin Josafat Juda nacionpi gobiernayta qallarirqa. ⁴²Rey Josafatqa kimsa chunka pichqayoy watanpi kachkaspanmi gobiernayta qallarirqa, Jerusalem llaqtapim iskay chunka pichqayoy wata gobiernarqa, paypa mamanmi karqa Silhi sutiyoq runapa churin Azuba.

⁴³Rey Josafatqa taytan Asapa tukuy allinkuna rurasqanman hinam kawsarqa, mana imallapipas pantaykuspanmi Tayta Diospa munasqanman hina rurarqa, chaywanpas moqokunapi capillakunataqa manam chinkachirqachu, runakunam hinallaraq animalkunata wañuchispa hinaspa inciensotapas kañaspa chaykunapi adorarqaku.

⁴⁴Rey Josafatqa manam guerrapichu karqa Israel nacionpa reyninwanqa. ⁴⁵Rey Josafatpa wakin rurasqankunaqa chaynataq mana manchakuspa guerrapi pelesqankunaqa Juda nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ⁴⁶Paytaqmi taytan Asapa tiemponpi puchuq maricon runakunatapas nacionmanta qarqorurqa. ⁴⁷Edom nacionpim rey mana karqachu, reypa rantinpiqa gobiernarqa huk prefectollam.

⁴⁸Josafatmi negocio rurananpaq buquekunata rurachirqa, chaykunam Ofir lawmanta qori apamuq rinan karqa ichaqa Ezion-geber llaqtapa hichpan lamar qochapim ñutupakururqa chaymi manaña rirqachu. ⁴⁹Chaymi Josafat sutiyoq reyta Acabpa churin Rey Ocozias nirqa:

—Buquepi llamkaq runaykunayá qampa runaykikunawan kуска richunku buquekunapi —nispa.

Rey Josafatmi ichaqa mana munarqachu. ⁵⁰Abuelonkuna hina Rey Josafat wañuruptinmi pamparurqaku Abuelon “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi otaq abuelonkunapa kasqanpi, paypa rantinpiñataqmi gobiernarqa churin Joramña.

Israel nacionpi Rey Ocozias gobiernasqanmanta

⁵¹Juda nacionpi Rey Josafat chunka qanchisniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Rey Acabpa churin Ocozias Israel nacionpi gobiernayta qallaykurqa, Samaria llaqtapi *yachaspanmi Israel nacionpi gobiernarqa iskay wata. ⁵²Rey Ocoziaspas Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa, tayta-mamankunapa huchanman hinam kawsarqa. Israel nacionniyoq runakuna huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam huchallikurqa. ⁵³Baal sutiyoq taytachata servisanpi paytaña adorarqa, tayta-mamanpa imam rurasqanta hina ruraspanmi Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta piñarachirqa.

REYKUNAMANTA WILLAKUQ

ISKAY KAQ LIBRO

Reykunamanta willakuq punta kaq librom tukuykurqa Rey Josafatmantawan Rey Ocoziasmanta willakuspan. Rey Josafatmi karqa surlawpi Juda nacionpa reynin. Rey Ocoziasñataqmi karqa norte lawpi Israel nacionpa reynin. Iskay kaq libroñataqmi qallarín Diosmanta willakuq Eliaspa machuyayninmanta willakuspa, willakuntaqmi Diosmanta willakuq Eliseopa vidanmantapas. Eliseoqa karqa Eliaspa discipulonmi. Elias wañukuptinmi rantinpi payña Diosmanta willakurqa.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Israel nacion Juda nacionmanta rakinasqa kaspa guerrapi vencesqa kasqanmanta hinaspa huklaw nacionman pusasqa kasqanmanta (1-17).

Iskay kaq parteñataqmi willakun surlawpi kaq Juda nacionmanta, Jerusalen llaqta vencesqa kasqanmanta hinaspa chaypi *yachaqkunapas Babilonia nacionman pusasqa kasqanmanta, willakuntaqmi Egipto nacionman lluptisqankumantapas chaynataq Juda nacion Babilonia runakunapa makinpiña kaptin Gobernador Gedaliasña gobiernasqanmantapas (18-25).

Rey Ocoziaspa wañukusqanmanta

1 ¹Rey Acabpa wañukusqan qepallantam Moab nacionniyoq runakuna hoqarikururqa Israel nacionpa contranpi. ²Samaria llaqtapi *yachaq Rey Ocoziasmi palacionpa altosnin ventanamanta wichiycampuspan onqorurqa chaymi runankunata qayaspan nirqa: —Rispaykichikyá Ecron llaqtapi Baal-zebug sutiyoq taytachata tapumuychik kay onqosqaymanta sanoyasaqchus icha manachus.

³Hinaptinmi Tisbe llaqtayoq Eliasta Tayta Diospa angelnin nirqa:

—Riyá Samaria llaqtapi *yachaq reypa kachasqan runakunawan tupamuy hinaspayá nimuy: “Israel nacionpiqa manachum karqa Dios chaynapi Ecron llaqtapi kaq Baal-zebug sutiyoq taytachataq tapuchimunaykichikpaq” nispa.

⁴Hinaspapas nimuytaqyá ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta: “Onqosqayki camaykimantaqa manañam hatarinkinachu aswanqa wañunkipunim” nispa.

Chaymi Elias chaynata nimurqa. ⁵Kachasqan runakuna reyman kutiruptinmi paykunata tapurqa:

—¿Imanasqataq kutiramunkichik? —nispa.

⁶Chaymi paykuna nirqa:

—Huk runawan tuparuptiykum niwarqaku: “Kachamusuqnichik reyman kutirispayá Tayta Diospa niwasqanta kaynata nimuychik: ‘¿Israel nacionpiqa manachum karqa Dios chaynapi Ecron llaqtapi kaq Baal-zebug tayta- chataq tapuchimunaykichikpaq? chaynaqa onqosqayki camaykimantaqa manam hatarinkinachu, aswanqa wañunkipunim’ nispa.”

⁷Hinaptinmi reyñataq paykunata tapurqa:

—Tupasqaykichik hinaspa chayna willasuqnichik runaqa ñimaynataq karqa? —nispá.

⁸Chaymi paykunañataq nirqa:

—Payqa karqa pelomanta pachayoqmi chaynataq qaramanta rurasqa correa-wan weqawninpas watasqam —nispá.

Chaymi reyñataq nirqa:

—Payqa Tisbe llaqtayoq Eliasmi —nispá.

⁹Hinaspam capitanta pichqa chunka runankunatawan kacharqa. Eliasñataqmi tiyachkarqa moqopi chaymi capitán niykurqa:

—Diospa runan, qamtam rey nimusunki: “Hamuway” nispá.

¹⁰Chaymi pichqa chunka kamachiq capitanta Elias nirqa:

—Diospa runan kaptiyqa cielomanta nina uraykamuspayá qamtawan pichqa chunka runaykikunata ruparuchun —nispá.

Cielomanta Diospa kachamusqan nina uraykamuspanmi capitantawan pichqa chunka runankunata ruparurqa.

¹¹Reymi kacharqa huk capitantaña pichqa chunka runankunatawan. Paypas Eliastam nirqa:

—Diospa runan, qamtam rey nimusunki: “Chaylla hamuway” nispá.

¹²Chaymi Eliasñataq nirqa:

—Diospa runan kaptiyqa cielomanta nina uraykamuspayá qamtawan pichqa chunka runaykikunata ruparuchun —nispá.

Cielomanta Diospa kachamusqan nina uraykamuspanmi capitantawan chaynataq pichqa chunka runankunata ruparurqa.

¹³Yapatawanmi kacharqa kimsa kaq capitanta pichqa chunka runankunatawan chaymi Eliaspa kasqanman chayaruspan paypa qayllanpi qonqorakuykurqa hinaspam ruegakurqa:

—Diospa runan, ruegakuykim vidallaytawan kay pichqa chunka serviqn-kikunapa vidanta allin ñawikiwan qawarinaykipaq. ¹⁴Ñam iskay kutikamaña cielomanta nina uraykamuspan punta hamuq capitankunatawan pichqa chunka runankunata ruparun. Vidallaykutaqa allin ñawikiwanyá qawariy —nispá.

¹⁵Hinaptinmi Eliasta Tayta Diospa angelnin nirqa:

—Paywan riy, amayá paytaqa manchakuychu —nispá.

Chaymi Elias hatarispan capitánwan kuska reyman rirqa. ¹⁶Chayaruspanmi reyta nirqa:

—Tayta Diosmi kaynata nisunki: “Ecron llaqtapi Baal-zebub taytachata tapu-chimunaykipaqqa ñmanachum Israel nacionpiqa karqa Dios paypa imam ninanta tapuchimunaykipaq? chaynaqa onqosqayki camaykimantaqa manam hatarinkiña-chu aswanqa wañunkipunim” nispá.

¹⁷Eliaswan Tayta Diospa nichisqanman hina Ocozias wañuruptinmi paypa wawqen Joramña gobiernarqa Ocoziasqa mana churiyoq kasqanrayku. Gobiernaytaqa qallarirqa Josafatpa churin Joram iskay watamanña Juda nacionpi gobiernachkaptinmi.

¹⁸Ocoziaspa wakin rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqan-manta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

Hanaq pachaman Elias hoqarisqa kasqanmanta

2 ¹Tayta Dios remolino wayrawan Eliasta hanaq pachaman hoqarinanpaq kaptinmi Gilgal llaqtamanta Elias rirqa Eliseowan. ²Eliasmi nirqa Eliseota: —Tayta Diosmi Betel llaqtaman kachawachkan, ama hina kaspaykiyá kayllapi kachkay —nispá.

Chaymi Eliseoñataq nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosraykum chaynataq qamraykum jurani: Manam qepaymanchu, qatisqaykipunim —nispa.

Chaymi kuskanku Betel llaqtaman rirqaku. ³Betel llaqtapim *yacharqaku Diosmanta willakuqkuna, Eliseo chaskiq llaqtamanta lloqsispankum payta nirqaku:

—¿Manachum yachanki patronniki Eliastaqa kunan punchaw Tayta Dios qanmanta hoqarirunanta? —nispa.

Chaymi Eliseo nirqa:

—Arí, yachanim, upallaychik —nispa.

⁴Yapamantam Elias nirqa:

—Tayta Diosmi Jerico llaqtaman kachawachkan, ama hina kaspaykiyá kayllapi kachkay —nispa.

Hinaptinmi Eliseoñataq nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosraykum chaynataq qamraykum jurani: Manam qepaymanchu, qatisqaykipunim —nispa.

Chaymi kuskanku Jerico llaqtaman chayarurqaku. ⁵Jerico llaqtapim *yacharqaku Diosmanta willakuqkuna, paykunam Eliseoman asuykuspa nirqaku:

—¿Manachum yachanki patronniki Eliasta kunan punchaw Tayta Dios qanmanta hoqarirunanta? —nispa.

Chaymi Eliseo nirqa:

—Arí, yachanim, upallaychik —nispa.

⁶Chaymantam Elias nirqa Eliseota:

Tayta Diosmi Jordan Mayuman kachawachkan, ama hina kaspaykiyá kayllapi kachkay —nispa.

Hinaptinmi Eliseo nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosraykum chaynataq qamraykum jurani: Manam qepaymanchu, qatisqaykipunim —nispa.

Chaymi kuskanku pasarqaku. ⁷Diosmanta willakuq pichqa chunka runakunam paykunata qatimuspanku karu chimpankupi sayaykuspa qawarqaku, Eliaspiwan Eliseoñataqmi Jordan Mayupa patanpi sayarqaku. ⁸Eliasmi capanta pataraykupan mayuta waqtarqa. Mayu kichariykuptinmi iskayninku chimparurqaku chaki allpanta. ⁹Chimparuptinkuñataqmi Eliseota Elias nirqa:

—Qampaq imapas ruranayta munaspaykiqa mañakuway manaraq qanmanta rakikuchkaptiy —nispa.

Eliseom mañakurqa:

—Espirituykimanta herenciata hina huk chaynatawan qoykuway rantikiipi “qepanaypaq —nispa.

¹⁰Eliasmi nirqa:

—Sasa rurana kaqtam mañakurunki. Qanmanta rakikusqayta rikuspaykiqa mañakusqaykitam chaskinki, mana rikuspaykim ichaqa mana chaskinkichu —nispa.

¹¹Rimastin paykuna richkaptinkum rupachkaq caballokunapa aysasqan rupachkaq carreta rikuriyuspa paykunata rakirurqa, remolino wayrapa hoqarisqanmi Elias hanaq pachaman hoqarikururqa. ¹²Eliseom Eliasta qawarispan qaparirqa:

^a 2:9 Chayna ninanqa: “Piwi churipa doble chaskinanta qoykuway” ninanmi.

—Taytáy, taytáy Elias, Israel nacionpaqmi carretakunawan caballopi sillada tropakuna hina karqanki —nispa.

Chaymantapunim manaña Eliasta rikurqañachu.

Eliaspa rantinpi Eliseo kasqanmanta

Eliseoñataqmi pachanta hapispan iskayman llikirurqa. ¹³Eliaspa wichiya-chisqan capanta hoqariykuspanmi kutirirqa hinaspan Jordan Mayupa Patanpi sayarqa. ¹⁴Eliaspa wichiychisqan capanta hapispanmi mayuta waqtarqa:

—¿Maypitaq Eliaspa yupaychasqan Tayta Diosqa kachkan? —nispa.

Chaynata nispa waqtaruptillanmi mayu kicharikuykurqa chaymi Eliseo chimpakurqa. ¹⁵Jerico llaqtapi kaq willakuqkuna chimpanmanta qawaspam ninakurqaku:

—Eliaspa espiritunmi Eliseopiña kachkan —nispa.

Eliseoman taripaspankum paypa ñawpaqninpi qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ¹⁶Hinaspan nirqaku:

—Kaypim ñoqaykuwan kachkan pichqa chunka kallpasapa runakuna. Paykuna rispankuyá servisqayki Eliasta maskaramuchunku, ichapas Tayta Diospa espiritun hoqariruspan chay-chay orqopi otaq qechwapi saqerun —nispa.

Eliseom nirqa:

—Amaña kachaychikchu —nispa.

¹⁷Paykuna huktawan-huktawan niptinkum Eliseoñataq penqarikuspa nirqa:

—Kachaychikyá —nispa.

Chaymi paykuna kacharqaku chay pichqa chunka runakunata. Kimsa punchaw Eliasta maskamuspankum manaña tarimurqakuchu. ¹⁸Jerico llaqtapiraq Eliseo kachkaptinmi Elias maskamuqkuna kutiramurqa chaymi paykunata nirqa:

—¿Manachum nirqaykichik amaña rinaykichikpaq? —nispa.

Jerico llaqtapi pukyuta Eliseo allinyachisqanmanta

¹⁹Jerico llaqtapi kaq runakunam Eliseota nirqaku:

—Señorllayku, rikusqaykipi hinam kay llaqtapa kasqan sitioqa allin sitio, ichaqa yakunmi mana valeq, allpankunapas qala allpam —nispa.

²⁰Eliseom nirqa:

—Mosozq mankata apamuwaspaykichik chayman kachita hinamuychik —nispa.

Mañakusqanta qoykuptinkum ²¹Eliseo pukyuman rispan kachita maqchirqa hinaspan:

—Tayta Diospa nisqantam kaynata nirqa:

—Ñoqam allinyachini kay yakuta, manañam kunanmantaqa wañuyas nitaq qala allpapas kanqachu —nispa.

²²Chay punchawmantapunim Eliseopa nisqanman hina chay yakukunaqa tomanapaq hinaña karqa.

²³Jerico llaqtamantam Eliseo pasarqa. Wichayman riq ñanninta Betel llaqtaman richkaptinmi llaqtamanta lloqsimuq warmakuna paymanta burlakuspanku qayaykacharqaku:

—Yaw paqla, seqay, yaw paqla, seqay —nispa.

²⁴Eliseoñataqmi paykunata qawarisan Tayta Diospa sutinpi ñakaykurqa chaymi montemanta iskay china ukumarikuna lloqsiramuspan tawa chunka iskayniyoq warmakunata tisaparurqa. ²⁵Chaymantam Eliseo pasarqa Carmelo orqoman, chay sitiomantañataqmi Samaria llaqtaman kutirqa.

Israel nacionpi Rey Joram gobiernasqanmanta

3 ¹Acabpa churin Rey Joranmi Israel nacion gobiernayta qallaykurqa Samaria llaqtapi *yachaspan, payqa gobiernarqa Juda nacionpa reynin Josafat chunka pusaqniyoq watamanña gobiernachkaptinmi. Joranqa gobiernarqa chunka iskayniyoq watam. ²Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Ichaqa manam taytanpa nitaq mamampa rurasqanta hinachu. Payqa wischururqam taytanpa rurasqan Baal sutiyoq taytachapa pilarninta. ³Chaywanpas Israel nacionniyoq runakunata huchallichiq Rey Jeroboam hinam huchallikurqa. Jeroboamqa karqa Nabatpa churinmi.

Eliseom willakun Moab nacion vencesqa kananmanta

⁴Moab nacionpi Mesa sutiyoq reymi achka oveja uywaq kaspan Israel nacionpi reyman impuestota pagaq pachak waranqa malta carnerokunatawan pachak waranqa millwantin carnerokunata. ⁵Ichaqa Rey Acab wañuruptinmi Moab nacionpa reynin hoqarikururqa Israel nacion reypa contranpi. ⁶Rey Joramñataqmi chay punchaw Samaria llaqtamanta pasaspan Israel nacionpi runakunata tropa-tropata huñurqa. ⁷Juda nacionpa reynin Josafatmanpas kaynatam willachimurqa: —Moab nacionpa reyninmi contraypi hoqarikurun. ¿Paypa contranpi peleaq riwaqchum ñoqawan? —nispa.

Chaymi Juda nacionpa reynin Josafat nirqa:

—Arí risaqmi. Ñoqawan qamqa chullallam kanchik. Runaykunawan caballoykunapas qamllapataqmi —nispa. ⁸Tapurqataqmi:

—¿Maylawnintataq risunchik? —nispa.

Chaymi Rey Joramñataq nirqa:

—Edom nacionman riq chunniq ñannintam risun —nispa.

⁹Chaymi Israel nacionpa reynin, Juda nacionpa reynin hinaspa Edom nacionpa reynin kuskanku rirqaku. Qanchis punchawña chunniqninta muyuchkaptinkum soldadokunapaq yakunku pisirurqa, pisirurqataqmi pusasqanku uywakunapaqpas. ¹⁰Hinaptinmi Israel nacionpa reynin nirqa:

—Achachallawya kimsanchik reykunatam Tayta Dios huñuramuwanichik Moab casta runakunaman qoykuwananchikpaq —nispa.

¹¹Chaymi Rey Josafat tapukurqa:

—¿Manachum pipas kaypi kanman Tayta Diosmanta willakuq chaynapi paynintakama Tayta Diosta tapunanchikpaq? —nispa.

Hinaptinmi Israel nacion reypa serviqninkunamanta huknin nirqa:

—Kaypim kachkan Safatpa churin Eliseo. Payqa Eliaspa makinman yaku talliqmi karqa —nispa.

¹²Rey Josafatmi nirqa:

—Payqa Tayta Diospa nisqantam willawasun —nispa.

Israel nacionpa reyninmi, Edom nacionpa reyninpiwan hinaspa Rey Josafatpiwan rirqaku Eliseopa kasqanman. ¹³Chaymi Israel nacionpa reyninta Eliseo nirqa:

—¿Imatataq munanki ñoqawan? Taytaykipa chaynataq mamaykipa tapunan willakuqkunamanyá riy —nispa.

Chaymi Israel nacionpa reyninñataq nirqa:

—Manam, Tayta Diosmi kay kimsan reykunata huñuramuwanku Moab casta runakunaman qoykuwanankupaq —nispa.

¹⁴Hinaptinmi Eliseo nirqa:

—Llapallan Kamachiq Tayta Diospa qayllanpim kunan kachkani, Juda nacionpa reynin Josafatlata respetani, mana chayqa manam yanapaykimanchu nitaqmi qawarikimanpaschu karqa. ¹⁵Chaynaqa arpa tocaqtayá pusamuwaychik —nispá.

Arpa tocaq tocachkaptinmi Eliseota Tayta Dios rimachirqa ¹⁶kaynata:

—Kay qechwapiyá achka yaraqunata kicharuychik. ¹⁷Manam wayratapas nitaq paratapas rikunkichikchu, kay qechwa yakuyoq rikuriruptinmi qamkunapas, ganadoykichikpas chaynataq uywaykichikkunapas upyankichik. ¹⁸Ñoqa Tayta Diospa kay rurayniyqa manam imapasraqchu, ñoqaqa Moab casta runakunatapas makikichikmanmi churamusaq. ¹⁹Llapa murallasqa llaqtakunatawan suma-sumaq llaqtakunatam vencenkichik. Llapa allinnin sachakunatam kuchunkichik, llapa pukyukunatam pamparunkichik, llapa allinnin chakrakunatapas rumikunawanmi huntarachinkichik —nispá.

²⁰Nisqanpi hinamá paqarinnintinta, Diosman ofrenda kañananku horapi, Edom nacion lawman riq ñanninta yakukuna hamururqa hinaptinmi chaypi allpakuna yakuyoq rikurirurqa. ²¹Moab nacionpi kaqkunam paykunawan peleananpaq reykuna risqanta yacharuspa armakuna manejay yachaq llapallan runakunata qayarurqaku hinaspa nacionpa linderonpi churakururqaku. ²²Paqarinnintinmi tutapayta hatarispanku chimpamanta qawaykurqaku chaymi yakukuna intipa kanchariyninwan yawar hina pukallaña paykunapaq rikchakarapurqa. ²³Chaymi ninakurqaku:

—Waqá yawarmi. Ñoqanchikman hamuq reykunam kikinkupura peleaspa wañunarachikunku. Chaynaqa imankutapas qechumunanchikpaqyá kallpasunchik —nispá.

²⁴Aswanqa Israel casta runakunapa kasqanman chayaruptinkum paykunañataq lloqsiramurqa chaymi Moab casta runakuna paykunapa ñawpaqninta lluptirqaku hinaptinmi Israelpa castankunaqa hayparuspa wañurachirqaku. ²⁵Llaqtakunatam tuñichirqaku. Allinnin chakrakunamanpas sapakamam rumikunata wischurqaku huntarachinankukama, yakuyoq pozokunatapas pamparuspa allinnin sachakunatañataq kuchuparurqaku. Sayaspaqa-sayarqa Kir-hareset sutiyoq llaqtallañam ichaqa waraqaqkunam muyuriqninpi churakuruspanku vencerurqaku.

²⁶Moab nacionpa reyninmi peleasqankupi vencerachikuspa espadayoq qanchis pachak peleaqkunata púsarikuspan atacaq rirqa Edom nacion reypa kasqanman ichaqa manam atirqachu. ²⁷Chayraykum kikinpa rantinpi rey kananpaq kaq piwi churinta hapiruspan murallapa hawanpi wañurachirqa, paytaqa wañurachirqa ofrendata hina diosninman kañananpaqmi. Israel casta runakunapa contranpi anchallataña Dios rabiariuptinmi Israelpa castankunaqa lloqsiruspanku llaqtankuman kutikurqaku.

Viudapa aceitenmanta

4 ¹Diosmanta willakuqkunapa huk viudanmi qaparispan Eliseoman willakurqa: —Yachasqaykipi hinapas qosayqa wañukunñam, payqariki Tayta Dios respetaq runam karqa. Debekusqay runa hamuruwaspanmi iskaynin qari wawaykunataña servichikunanpaq pusayta munachkan —nispá.

²Chaymi Eliseoñataq nirqa:

—¿Imatataq munanki qampaq ruranayta? ¿kachkanchu imallaykipas wasikipi? —nispá.

Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Manam imaypas kanñachu, kaspaqa-kachkan aysakuchaypi aceitellayñam —nispá.

³Eliseom nirqa:

—Kutirispaykiyá vecinoykikunamanta prestakaramuy achka vacio aysakukunata. ⁴Wasikiman yaykuruspaykiñataqmi wawaykikunallawan punkuta wichqakurunki, llapallan prestakamusqayki kaqkunaman hillpuruspam huntasqanman hina huklawman churanki —nispa.

⁵Nisqanpi hina pasaspanmi chay warmiqa wawankunallawan punkunta wichqakururqa. Wawankuna aysakukunata haywaptinmi aceiteta hillpurqa.

⁶Aysakukunapas huntaruptinñataqmi warmanta nirqa:

—Huk aysakutawanraq haywamuway —nispa.

Chaymi warmañataq nirqa:

—Manam kanñachu —nispa.

Chaynata niruptillanmi aceite tukururqa. ⁷Diospa runanman willamuptinmi pay nirqa:

—Chay aceiteta *rantikamuy debesqaykita paganaykipaq, puchunwanñataqmi qanwan wawaykikuna vidaykichikta pasankichik —nispa.

Sunem llaqtayoyq warmipa wawanta Eliseo kawsarichisqanmanta

⁸Huk punchawmi Eliseo pasarqa Sunem llaqtachapa chawpinta. Chaypim yacharqa ancha reqsisqa warmi. Paymi Eliseota hikutaspan pusarqa wasinpi mikunanpaq. Sapa kutilla chayninta pasaspanmi warmipa wasinpi mikunanpaq yaykuq. ⁹Chay warmim qosanta nirqa:

—Kunanmi yacharuni wasinchikman hamuq runaqa Diospaq sapaqchasqa runa kasqanta. ¹⁰Altospiyá cuartochata rurapusunchik, chaypiyá camata, sillata, mecherota churapusunchik watukamuwaspanchik chaypi samakunanpaq —nispa.

¹¹Huk kutipi chay wasiman chayaruspami rurapusqanku cuartochapi puñurqa

¹²chaymi Giezi sutiyoq runanta nirqa:

—Wasiyoq señorata qayaramuy —nispa.

Qayaramuptinmi Eliseopa qayllanman hamurqa. ¹³Chaymi Eliseoñataq runanwan chay warmita nichirqa:

—Tukuy imapas rurasqaykiwanmi favorecewachkankiku. ¿Imatataq munanki qampaq ruranayta? ¿Reytachu otaq tropakunapa kamachiqnintachu munanki favorniki rimapayanaypaq? —nispa.

Hinaptinmi chay señorañataq nirqa:

—Kay llaqtaypiqa hawkam kawsakuni —nispa.

¹⁴Eliseom chay runanta tapurqa:

—Imatamá paypaqqa rurasunchik —nispa.

Hinaptinmi Giezeñataq nirqa:

—Señorapaqa manam wawan kanchu, qosanpas machuñam —nispa.

¹⁵Chaymi Eliseo nirqa:

—Qayaramuy —nispa.

Qayaramuptinmi chay señoraqa punkupi sayaykurqa. ¹⁶Chaymi Eliseo nirqa:

—Watamanmi kunan hina tiempopi wawata marqarinki —nispa.

Chaymi señorañataq nirqa:

—Diospa runan taytáy, amayá kay sirvientaykitaqa llullakuwaychu —nispa.

¹⁷Eliseopa nisqanpi hinamá chay señoraqa wiksayakuruspan hamuq watapi chay nisqan tiempopi qari wawata wachakurqa. ¹⁸Wawa wiñaruspanmi huk punchaw rirqa taytanman chakrapi rutuqkunawan kachkaptin. ¹⁹Chaymi taytanta nirqa:

—Ay, umallaymi nanawachkan —nispá.

Taytanñataqmi sirviententa kamachirqa:

—Mamanman aparuy —nispá.

²⁰Marqarikuspanmi mamanman chayarachirqa chaymi mamanpa millqayninpi chawpi punchawkama karuspan wañururqa. ²¹Mamanñataqmi altosman aparuspan Diospa runanpa camanman churaykamurqa. Sapallanta saqeykamuspanmi lloqsikaramurqa. ²²Qosanta qayaykuspanñataqmi nirqa:

—Huknin runata kacharamuway asnontinta, Diospa runan Eliseopatayá rirusaq, chayllam kutiramusaq —nispá.

²³Qosanmi tapurqa:

—¿Imamantaq paypataqa rinki? Kunanqa manam ^bmosoq killachu nitaqmi samana punchawchu —nispá.

Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Ama hukmanyaychu —nispá.

²⁴Riysiqnin runawan asnonta caronaykachispanmi payta nirqa:

—Ñawpaqniyta riptikim qatisqayki. Amam maypipas sayachiwankichu ñoqa ninaykama —nispá.

²⁵Pasaspanmá Carmelo Orqopi Eliseopa kasqanman chayarurqa. Diospa runan Eliseo karullamantaraq Sunem llaqtayoy warmita rikuruspanmi sirvienten Giezita kamachirqa:

—Wak hamuqqariki Sunem llaqtayoy warmim. ²⁶Kallpaylla taripaykuspaykiyá tapuykamuy: “¿Allinllachu kachkanki, qosaykipas chaynataq wawaykipas allinllachu kachkan?” nispá.

Chaynata tapuykuptinmi chay señora nirqa:

—Allinllam kachkaniku —nispá.

²⁷Diospa runan Eliseopa kasqan orqoman chayaruspanmi Eliseopa chakinta abrazakuykurqa. Asuriykachinanpaq Giezi asuykuptinmi Diospa runan nirqa:

—Ama imanaychu sonqonpi ancha llakisqam kachkan. Imamantam chayna kasqantaqa manaraqmi Tayta Dios willawanchu —nispá.

²⁸Señoram nirqa Eliseota:

—Taytalláy ¿ñoqaga mañakurqaykichum qari wawata? ¿Manachum nirqayki ama llullakuwanaykipaq? —nispá.

²⁹Chaymi sirvienten Giezita kamachirqa:

—Chaylla alistakuspayá tawnayta aparikuspa pasaypuni, ñanpi piwanpas tupaspaykiqa amam rimaykunkichu nitaqmi pipa rimaykusususqaykitapas chaskinichu. Tawnaytam warmapa uyanman churaykunki —nispá.

³⁰Warmapa mamanñataqmi nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosraykum chaynataq qamraykum jurani, manam saquesqaykichu —nispá.

Chaymi Eliseoqa chay warmiwan pasarqa. ³¹Giezi puntaruspanmi warmapa uyanman Eliseopa tawnanta churaykurqa aswanqa manam warmapa samaynin karqachu nitaqmi kawsaypaq hinañachu karqa chaymi Eliseoman kutiripan willarqa:

—Warmaqa manam rikcharinchu —nispá.

³²Wasiman Eliseo chayaruptinqa hinallam warmaqa wañusqa Eliseopa camanpi chutarayachkasqa. ³³Eliseo yaykuruspanñataqmi punkuta wichqakaramurqa hinaspan

^b 4:23 Mosoq killawan samana punchawqa allinmi karqa Diosmanta willakuqkunata tapukunapaq.

warmallawan chay ukupi kaspan Tayta Diosta mañakurqa. ³⁴Wañusqa warmapa hawanman pakchanpa chutakuykuspanmi siminta, ñawinta, makinkunata warmapa siminwan, ñawinwan, makinkunawan tupanaykachirqa hinaptinmi warmapa cuerpon qoniriyta qallaykurqa. ³⁵Sayariruspanmi Eliseoqa wasipi kayman-chayman purikacharqa. Kutiykuspanñataqmi yapamanta warmapa hawanman chutakuykurqa chaymi warmapa qanchis kutikama hachinyaruspan qawarikururqa. ³⁶Eliseom Giezita qayaykuspan niykurqa:

—Wasiyoq señorata qayaykamuy —nispa.

Qayaramuptinmi nirqa:

—Kayqa wawayki, apakuyñayá —nispa.

³⁷Yaykuruspami Eliseopa ñawpaqninpi qonqoranpa pampaman kumuykurqa hinaspanmi wawanta marqarikuspa lloqsimurqa.

Eliseopa milagrokuna ruwasqanmanta.

³⁸Gilgal llaqtaman Eliseo kutiruptinmi chay lawpi hatun muchuy karqa, Diosmanta willakuqkuna Eliseopa muyuriqninpi yachachinanpaq tiyaykuptinkum sirviententa Eliseo kamachirqa:

—Hatun mankata churkuspayki paykunapaq yanumuy —nispa.

³⁹Paykunapa hukninmi rirqa monteta mikunankupaq yuyu pallamuq. Arwi-arwipa rurunta tariramuspanmi llikllan huntata pallaramurqa. Wasiman chayarachispanñataqmi pikaparuspa yanukusqanku mankaman kamarurqa ichaqa manam yacharqachu ima plan-tapa rurun kasqantapas. ⁴⁰Mikunankupaña qaranakuruspam malliykuspa qaparirqaku:

—Diospa runan, kay mikuyqa venenoyoqmi kasqa —nispa.

Manaña mikuptinkum ⁴¹Eliseo kamachirqa:

—Harinata apamuwaychik —nispa.

Qoykuptinkum mankaman talliykuspan nirqa:

—Runakunaman qaraychik —nispa.

Mikuruptinkuqa manañam paykunataqa imanarqapaschu.

⁴²Baal-salisa llaqtamantam huk runa apamurqa Diospa runan Eliseoman iskay chunka cebadamanta primicia tantakunata, apamurqataqmi chayraq cosechasqa espigayoc trigotapas. Eliseom sirviententa kamachirqa:

—Runakunaman qoykuy mikunankupaq —nispa.

⁴³Chaymi sirvientenñataq nirqa:

—Imanispataqsi pachak runakunamanqa kaychallataqa qoykusaq —nispa.

Chaymi Eliseoñataq nirqa:

—Qoy runakunaman mikunanpaq, Tayta Diosmi nin: “Mikuptinkupas puchun-qaraqmi” nispa.

⁴⁴Runakunaman qoykuptinmi mikurqaku aswanqa puchururqaraqmi Tayta Diospa nisqanpi hina.

Naaman sutiyoq runapa sanoyasqanmanta

5 ¹Aram nacion reypa llapallan tropankuna kamachiq Naamanmi reyninpa ancha estimasqan karqa, paywanmi Tayta Dios Aram nacionta enemigonkunamanta librarqa, chayraykum reynin anchata favorecerqa. Chay runaqa valeroso soldadom karqa, chaywanpas payqa lepra onqoywanmi ñakarichkarqa.

²Huk kutipim Aram nacionmanta kaq soldadokuna tropa-tropa Israel nacionman rispanku presocharuspa pusaqaku huk sipaschata, paymi Naamanpa warminta servirqa. ³Paymi patronanta nirqa:

—Amalaya Samaria llaqtapi *yachaq willakuqpa ñawpaqninpi patronniy riku-rirunman hinaptinga lepra onqoyninmantachá sanoyarachinman —nispa.

⁴Naamanmi reyninman yaykuspan willarqa:

—Israel nacionmanta pusamusqanku sipascham kayna-waknata willakun —nispa.

⁵Chaymi Aram nacionpa reynin nirqa:

—Hinatayá riruy Diosmanta chay willakuqman, ñoqapas Israel nacionpa reyninmanmi cartata apachisqayki —nispa.

Pasarqamá Naaman kimsa pachak kimsa chunkan kilo qollqeta aparikuspan. Aparqataqmi soqta chunka soqtayoq kilo qoritapas chaynataq chunka mosoq pachakunatapas. ⁶Israel nacion reypaq carta apasqanmi kaynata nirqa:

Kay carta apamusuqn timer serviqniy Naaman, paytam kachamuyki lepra onqoyninmanta sanoyaykachinaykipaq.

⁷Israel nacionpa reyninñataqmi cartata leeruspan pachantapas llikispanraq nirqa: —¿Ñoqaqa Dioschu kani runata wañuchinaypaq otaq kawsachinaypaqpas otaq kay onqoqta kachamuwaptin sanoyachinaypaq? Yachaychikiyá kay cartamuwasqanwanqa manam imatachu munan aswanqa guerrapi ñoqawan peleayllatam —nispa.

⁸Israel nacionpa reynin pachan llikipasqanta Diospa runan Eliseo yacharuspanmi nichimurqa reyta:

—¿Imanasqataq pachaykita llikiparqanki? Kachamuway chay runata chaynapi Diosmanta willakuq Israel nacionpi kasqanta yachananpaq —nispa.

⁹Naamanmi caballonkunawan carretanpi pasaspan Eliseopa wasinpa punkunpi sayarurqa. ¹⁰Ichaga Eliseom wasin ukullamanta sirvientenwan nichimurqa:

—Jordan Mayuta rispaykiyá chaypi mayllakaramuy qanchis kutikama hinap-tinmi aychaykiqa ñawpaqta hina sanoña kanqa —nispa.

¹¹Naamanñataqmi rabiasqa kutirisan nirqa:

—Ñoqaqa piensarqani: “Lloqsiykamuspanchiki yupaychasqan Tayta Diospa sutinta qayllaypi rimaringa hinas pachiki nanayniyta llapchaykuspan kay lepra onqoyniyta sanoyarachinqa” nispaymi. ¹²Damasco llaqta lawpi Abana Mayuwan Farfar Mayuqa ¿manachum Israelpa mayunkunamantaqa aswan allin? Chay mayukunapi mayllakuspayqa ¿manachum sanoyaruyma? —nispa.

Chaynata nisanpamá kutikurqa ancha piñasqallaña. ¹³Serviqnin runakunañataqmi asuykuspanku nirqaku:

—Taytáy, Diosmanta willakuq imatapas sasa kaqta kamachisuptikiqa ¿manachum rura-ruwaq? “Mayllakaramuspaykiqa sanoyarunkim” nichkaptillanqa mayllakaramuyá —nispa.

¹⁴Diospa runan Eliseopa nisqanman hina pasaspanmi Jordan Mayupi qan-chis kutikama challpukaramurqa hinaptinmi cuerpon wawapa cuerpon hina rikuriruptin onqoyninmanta sanoyarurqa. ¹⁵Riqmasinkunapiwan kuska Diospa runanpa kasqanman kutiruspanmi paypa ñawpaqninpi sayaykuspa nirqa:

—Kunanmi yacharuni, manam kay pachapiqa Dios kanchu aswanqa Israel nacionllapim. Ama hina kaspaykiyá kay serviqnikimanta chaskiykullaway kay regalokuna apamusqayta —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Eliseoñataq nirqa:

—Servisqay kawsaq Tayta Diosraykum jurani manam chaskikimanchu —nispa.
Imallatapas chaskiykunanaq Naaman hikutaptinpas manamá Eliseoqa chaskiyta munarqachu.

¹⁷Naamanmi nirqa:

—Mana chayqa, ama hina kaspaykiyá kay llaqtaykipi allpata iskay mulapi apanaypaq kamaqta qoykuway. Kunan punchawmantam kay serviqnikiqa Tayta Diosllapaña animalkunata kañapusaq, payllamanñataqmi ofrecesaq wakin ofrendakunatapas, manam ofrecesaqñachu wakin dioskunamanqa. ¹⁸Rimon sutiyoq taytachanpa templanman adorananaq reyniy yaykuspan brazoypi tawnapakuykuptinqa chaynataq ñoqapas paywan kуска taytacha Rimonpa qayllanpi qonqorakuykuptiyqa Tayta Diosyá pampachaykuwachun —nispa.

¹⁹Eliseom nirqa:

—Hawkallayá kutikuy —nispa.

Chaymi Naaman pasakurqa. Manaraqpas karuta richkaptinmi ²⁰Diospa runan Eliseopa sirvienten Giezi piensarqa:

—Patronniyqa yanqam harkakurun Aram nacionmanta hamuq Naamanpa apamusqankuna chaskiytaqa, kawsaq Tayta Diosraykum jurani: Kallpaylla hayparuspaymi imallantapas mañakaramusaq —nispa.

²¹Chaymi Naamanta hayparunanpaq Giezi pasarqa. Kallpaylla risqanta Naaman rikuruspanmi carretanmanta chaylla uraykuspan tapuykurqa:

—¿Hawkallachu imapas? —nispa.

²²Chaymi Gieziñataq nirqa:

—Allinllam kachkaniku, patronniy Eliseom kachamuwachkan qanman kaynata willanaypaq: “Kunanmi Efrain orqokunamanta Diosmanta willakuq iskay mozokuna chayaramuwan, ama hina kaspaykiyá paykunaman qoykunaypaq apachimuway kimsa chunka kimsayok kilo qollqetawan iskay mosoq pachakunata” nispa.

²³Naamanmi nirqa:

—Chaynaqa ama hina kaspaykiyá soqta chunka soqtayok kilo qollqellataña chaskiykuway —nispa.

Chaynata Naaman hikutaptinmi soqta chunka soqtayok kilo qollqeta iskay wayqaman hinaykurqa iskay mosoq pachakunatawan, iskay runankunaman Naaman qepiykachispanmi Giezipa ñawpaqninta pasachirqa. ²⁴Moqoman chayaruptinkum, apaysiqninkunamanta chaskiruspan wasinpi pakaramurqa. Apaqnunatañataqmi kutikunankupaq aviarurqa. ²⁵Patronnin Eliseoman yaykuykuptinmi tapuykurqa:

—¿Maymantataq hamuchkanki Giezi? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Ñoqaqa manam maytapas rirqanichu —nispa.

²⁶Hinaptinmi Eliseoñataq nirqa:

—Manachum piensayniypi rikurqayki chay runa carretanmanta uraykuspan chaskisusqaykita? ¿Qollqepas otaq pachakunapas chaskina tiempochu. Aceituna huertakuna, uvas huertakuna chaynataq ovejakuna, buyeskuna hinaspa sirvientekuna rantina tiempochu? ²⁷Chaynaqa Naamanpa lepra onqoy-ninwanmi qamña miraynikikunapiwan mana tukuyta onqonkichik —nispa.

Hinaptinmi Gieziqa lloqsirurqa Eliseopa qayllanmanta riti hina yuraq-yuraq lepra onqoyniyoq.

Mayuman wichiylkuq hachata Eliseo wampuchisqanmanta

6 ¹Diosmanta willakuqkunam nirqaku Eliseota:
—Qawasqaykipi hinam kay *yachasqanchik wasiqa kichikllaña. ²Chaynaqa Jordan Mayupa patanman rispaykuyá sapakama qeruta kuchuramuspa chaypi wasita ruraramusaku *yachananchikpaq —nispa.

Eliseom nirqa:

—Riychikyá —nispa.

³Chaymi hukninñataq nirqa:

—Ruegakuykim ñoqaykuwan rinaykipaq —nispa.

Chaymi Eliseo nirqa:

—Hakuchikyá —nispa.

⁴Pasaspankum Jordan Mayupa patanman chayaruspa qerukuna kuchuyta qallaykurqaku. ⁵Huknin runa qeruta kuchuchkaptinmi hachanpa fierron mayuman wichiylkurqa chaymi qaparirqa:

—Ay taytáy, chay hachaqa prestakamusqallam karqa —nispa.

⁶Chaymi Diospa runan Eliseo tapurqa:

—¿Maylawmantaq wichiylkun? —nispa.

Wichiylkusqan sitiota qawaykachiptinmi kaspita Eliseo kuchuruspan choqaykurqa hinaspan hachapa fierronta chaylla wampurachimurqa. ⁷Chaymi Eliseo nirqa:

—Horqoy —nispa.

Chaymi haywarispan hachapa fierronta hapirurqa.

Aram nacionniyoq tropakunata Eliseo hapirusqanmanta

⁸Aram nacionpa reyninmi pelearqa guerrapi Israel nacionpa contranpi. Capi-tanninkunawan rimanakuspanmi nirqa:

—Reqsisqa sitiokunapim campamentoy kanqa —nispa.

⁹Diospa runan Eliseom Israel nacionpa reyninman willachimurqa:

—Cuidakunkim, amam wahnintaqa rinkichu, Aram nacionniyoq soldadokunam chaymanqa rinqaku —nispa.

¹⁰Israel nacionpa reyninmi Diospa runanpa willachisqan sitioman qawamunan-kupaq wateqaqkunata kacharqa, chaynatam achka kutipi rurarqa cuidakunanpaq.

¹¹Aram nacionpa reyninñataqmi chaykuna pasakusqanwan rabiasqallaña kaspan tropakunapa capitanninkunata huñuruspan tapurqa:

—¿Mayqannikichiktaq imapas rimanakusqanchikta willachkan Israel nacionpa reyninman? —nispa.

¹²Chaymi huknin capitán nirqa:

—Reynillayku, manam ñoqaykuchu willachkanikuqa aswanqa Israel nacionpim kachkan Diosmanta willakuq Eliseo. Paymi Israel nacionpa reyninmanqa willachkan puñunayki cuartopi rimasqaykitapas —nispa.

¹³Reymi kamachirqa:

—Rispaykichikyá qawaramuychik maypim chay runa kasqanta chaynapi runakunata kachaspay hapirachimunaypaq —nispa.

Chaymi willaykurqaku:

—Dotan llaqtapim payqa kachkan —nispa.

¹⁴Hinaptinmi rey kacharqa silladakunata, carretakunata hinaspa achkallaña soldadokunata, tutallan chayaruspankum llaqtapa muyuriqninpi churakururqaku. ¹⁵Paqarinnintintam Diospa runanta serviq runa tutapayta hatariruspan lloqsirurqa chaymi Aram nacionniyoq tropakuna, caballopi silladakuna hinaspa carretakuna llaqtapa muyuriqninpi kachkasqa. Chaymi chay mozo qaparirqa:

—Ay taytáy ímatataq ruraykullasunchik —nispa.

¹⁶Chaymi Eliseoñataq nirqa:

—Ama manchakuychu, paykunawan kaqkunamantapas aswan achkam kachkan ñoqanchikwan kaqkunaqa —nispa.

¹⁷Chaymi Diosta Eliseo mañakuspan nirqa:

—Dios Taytalláy, kay mozopa ñawintayá kichaykuy chaynapi rikunanpaq —nispa. Chay mozopa ñawinta Tayta Dios kichaykuptinmi rikururqa orqopa hawanpi silladakunawan rupachkaq carretakuna Eliseopa muyuriqninpi kachkaqta.

¹⁸Aram nacionniyoq tropakuna Eliseopa kasqan llaqtata atacayta qallariptinkum Tayta Diosta mañakuspan Eliseo nirqa:

—Ruegakuykim kay runakunata ñawsayarachinaykipaq —nispa.

Chaymi Eliseopa mañakusqanman hina runakunata ñawsayarachirqa. ¹⁹Hinaptinmi Eliseo nirqa chay tropata:

—Kayqa manam ñanchu nitaqmi llaqtachu. Qatiwaychik ñoqam pusasqaykichik chay maskasqaykichik runaman —nispa.

Chaymi Samaria llaqtaman pusarurqa. ²⁰Samaria llaqtaman chayarachispanmi Tayta Diosta mañakurqa:

—Dios Taytalláy, kay runakunapa ñawinta kichaykuy qawarikunankupaq —nispa.

Paykunapa ñawinta Tayta Dios kichaykuptinmi qawakuykurqaku Samaria llaqtapiña kasqankuta. ²¹Israel nacionpa reyninmi paykunata rikuruspan Eliseota tapuykurqa: —Taytáy íkay runakunataqa wañurachisaqchu? —nispa.

²²Hinaptinmi Eliseoñataq nirqa:

—Ama wañuchiychu. ¿Yaqachum wañuchiwaq espadaykiwan chaynataq flechaykiwan presochasqaykikunata? Paykunamanqa qoykuy mikuytawan yakutayá chaynapi mikuykuspa hinaspa upyaykuspa reyninkuman kutikunankupaq.

²³Convidopaq hina mikuyta rey yanurachiptinmi mikurqaku hinaspa upyarqaku, chayña paykunata kachaykuptinmi reyninkuman kutikurqaku. Chaymantapunim Aram nacionniyoq tropakunaqa Israel nacionmanqa manaña kutirqakuchu.

Samaria llaqta muchuypi kachkaptin librasqanmanta

²⁴Chaykunapa qepantam Aram nacionpa reynin Ben-adad llapa tropankunata huñuruspan muyuramurqa Samaria llaqtata. ²⁵Chayraykum Samaria llaqta ancha yarqaypi rikurirurqa chaymi asnopa umantapas rantikuqku yaqa huk kilo qollqepi, palomapa ispaynin sutiyoq waytapa cuarto kilo papantapas rantikuqku parte kilo masnin qollqepim.

²⁶Israel nacionpa reynin murallapa hawanta richkaptinmi huk warmi qaparispan nirqa: Reynilláy, libraykullaway —nispa.

²⁷Reyniataqmi nirqa:

—Tayta Dios mana yanapasuptikiqa ímaynatataq ñoqaga yanapaykiman? ¿Maymantataq horqomusaq trigota otaq vinota? —nispa.

²⁸Chaymantam rey tapuykurqa:

—¿Imataq pasasunki? —nispa.

Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Kay warmim niwarqa: “Wawaykita aparamuy kunan punchaw mikurunanchikpaq. Paqarinñataqmi ñoqapa wawayta mikurusunchik” nispa. ²⁹Wawayta yanuruspaykumá mikururqaniku. Paqarinnintinñataqmi payta nirqani: “Kunanñataqyá wawaykita apamuy mikurunanchikpaq” nispa. Ichaqa payñataqmi wawanta pakarun —nispa.

³⁰Warmipa chayna nisqanta rey uyariruspanmi pachanta llikiparqa, muralla hawanta richkaptinmi runakuna rikururqaku luto pachawan ukunpi pachakusqanta. ³¹Reymi jurarqa:

—Safatpa churin Eliseopa umanta kunanpuni mana kuchuruptiyqa Diosyá llumpa-llumpayta castigawachun —nispa.

³²Eliseo wasinpi ancianokunapiwan tiyachkaptinmi payman rey kacharqa. Kachasqan runa manaraq Eliseopata chayachkaptinmi Eliseo nirqa ancianokunata:

—¿Manachum yachankichik runa wañuchiq rey umayta kuchunanpaq kachamusqanta? Chaynaqa, kachamusqan runa chayaramuptinmi punkuta wichqaruspaykichik ama yaykuchimunkichikchu. Chay runapa qepantaqa uyarichkanchikñam reyninpa hamusqanta —nispa.

³³Ancianokunawan Eliseo parlachkaptinraqmi rey chayaruspan nirqa:

—Tukuy kay ñakariyqa Tayta Diosmantam. ¿Imapaqñataq paypiqa confiakuymanpas? —nispa.

7 ¹Chaymi Eliseo nirqa:

—Uyariychik Tayta Diospa nisqanta: “Paqarinmi kunan hina horata Samaria llaqtapa punkunpi qanchis kilo harina valenqa yaqa media onza qollqellaña, chunka tawayoq kilo cebadapas valenqa yaqa media onza qollqellañam” nispa.

²Chaymi brazonmanta rey hapipakunanpaq compañaqnin soldadokunapa jefenñataq Diospa runan Eliseota nirqa:

—¿Cielopi ventanakunataña Tayta Dios kunan kichaykuptinchu chaynaqa kanqa? —nispa.

Hinaptinmi Eliseoñataq nirqa:

—Qamqa rikunkim ichaqa manam mikunkichu —nispa.

³Llaqta zaguan punkupa hawa lawninpim kachkarqaku lepra onqoyniyoy tawa runakuna. Paykunam ninakurqaku:

—Wañunanchikkamaqa ¿imapaqtaq kay hawapiqa tiyasunchik? ⁴Llaqta ukuman yaykuya atispaqa llaqtapichiki yarqaymanta wañurusunchik, wañurusunchiktaqchiki kay hawapi kaspanchikpas. Chaynaqa, Aram nacionniyoq tropakunamanyá hakuchik. Llaki-payawaptinchikqa kawsasunchiki, wañurachiwaptinchikqa wañusuntaqchiki —nispa.

⁵Tutaykuchkaptinñam hatarispa pasarqaku Aram nacionniyoq tropakunapa campamenton lawman. Campamentopa kasqanman chayaruspankuqa manam pitapas tarirqakuchu. ⁶Aram nacionniyoq tropakunapa campamentonpim Señor uyarirachirqaña carretakunapa caballokunapa kallpayninta, uyarirachirqataqmi nana-nanaq tropakunapa sinchi qapariynintapas. Chayraykum ninakurqaku:

—Israel nacionpa reyninmi qollqewan contrataramun Het casta runakunapa reyninta chaynataq Egipto nacion reykunatapas contranchikpi hamuspanku peleanankupaq —nispa.

⁷Chaynapimá tutaykuchkaptin carpankuta, caballonkuta, asnonkuta hinaspa campamentonkuta maymi kasqanpi saqeruspanku vidankurayku lluptikurqaku.

⁸Lepra onqoyniyokuna campamentoman chayaruspankum karpaman yayku-

ruspa mikurqaku hinaspa upyarqaku. Qollqeta, qorita hinaspa pachakunata apaspankum pakaramurqaku. Kutirispam huknin karpamanpas yaykuspa chaymantapas apaspa pakaramurqaku. ⁹Chaymantam ninakurqaku:

—Kay rurasqanchikqa manam allinchu. Kunan punchawqa allin noticia willakuna kachkaptinmi ñoqanchikqa upallakuykunchik. Achikyanankama suyaspaqa castigasqam kachwan. Kunanpuni pasaspanchikyá llaqtaman yaykuspa reypa wasinpi willakamusunchik —nispa.

¹⁰Pasaspankumá llaqtapa punkun waqaychaqkunata qayaykacharqaku:

—Aram nacionniyoq tropakunapa campamentonmanmi rirqaniku chaymi mana pi runapas chaypiqa kanchu nitaqmi rimasqankupas uyarikunchu. Caballokunawan asnokunallam chaypiqa watarayachkan. Karpankupas imam kaqlam kachkan —nispa.

¹¹Punku waqaychaqkunam qayarikuspa reypa wasinpi willakurqaku. ¹²Chay tutam rey hatarispan serviqninkunata nirqa:

—Aram nacionniyoq tropakunapa imam rurawasqanchikta nisqaykichik. Yaraymanta kasqanchikta yachaspankum campamentonkumanta lloqsiruspanku chakrakunapi pakakurunku kaynata nispanku: “Llaqtamanta lloqsiramuptinkum kawsachkaqlata hapirusunchik hinaspan llaqtaman yaykurusunchik” nispa.

¹³Chaymi huknin serviqnin nirqa:

—Kay llaqtapi puchoq pichqa caballokunapi silladakunata kacharuptinchikyá yacharamuchunku imaynam kasqanta. Israel nacionpi wañuq runakuna hinallam paykunapas kawsanqa otaq wañunqa —nispa.

¹⁴Caballokunata iskay carretakunaman wataruptinkum Aram nacionniyoq tropakunata qatipanankupaq rey kacharqa runankunata:

—Qawaramuychikyá —nispa.

¹⁵Rispankum chayarurqaku Jordan Mayukama. Ñanpiñataqmi tarirqaku pachakunatawan llaqa imakunata Aram nacionniyoq tropakuna lluptispanku wichichisqankuta. Kachasqanku runakuna kutiramuspankum reyman willaykurqaku. ¹⁶Hinaptinmi llaqtamanta runakuna lloqsiruspanku Aram nacionniyoq tropakunapa campamentonmanta tukuy imata apakamurqaku. Chay punchawpim Tayta Diospa nisqanpi hina qanchis kilo harina valerqa yaqa media onza qollqellaña, chunka tawayoq kilo cebadapas valerqa yaqa media onza qollqellañam.

¹⁷Brazonmanta hapipakunan soldadokunapa jefentam rey churarqa llaqtapa punkunpi cuidananpaq, ichaqa runakunam tanqanakuspanku payta saruparurqaku wañunankama, chaynaqa pasakurqa reywan tupasqan punchawpi Diospa runan Eliseopa nisqanpi hinam. ¹⁸Reytam Diospa runan nirqaña:

—Paqarinmi kunan hina horata Samaria llaqtapa punkunpi chunka tawayoq kilo cebada valenqa yaqa media onza qollqellaña, qanchis kilo harinapas valenqa yaqa media onza qollqellañam —nispa.

¹⁹Chaynata Diospa runan niptinmá brazonmanta reypa hapipakunan soldadokunapa jefen nirqa:

—¿Cielopi ventanakunataña Tayta Dios kunan kichaykamuptinchu chaynaqa kanqa? —nispa.

Hinaptinmi Eliseoñataq nirqa:

—Qamqa rikunkim ichaqa manam mikunkichu —nispa. ²⁰Nisqanpi hinamá chayna pasakurqa, runakunam saruparurqaku wañunankama.

Sunem llaqtayoyq warmipa kapuqninkunata kutiykachisqanmanta

8 ¹Kawsarichisqan warmapa mamantam Eliseo nirqa:

—Kay nacionmanmi qanchis wata yarqayta Tayta Dios apachimunqa, familiaykiwanyá munasqayki llaqtaman ripukuy chaypiña yachamunaykipaq —nispa.

²Diospa runan Eliseopa nisqanpi hinamá chay warmi familianwan ripukurqa Filisteá runakunapa allpanman, chaypim *yacharqaku qanchis wata. ³Qanchis wata pasaruptinñataqmi filisteá runakunapa allpanmanta kikinpa llaqtanman warmi kutiruspan reyta ruegakurqa wasintawan chakrankunata kutiykachipunankupaq. ⁴Diospa runan Eliseopa serviqnin Giezitam rey nirqa:

—Eliseopa admirakuypaq llapa ruwasqankunamanta willaykuway —nispa.

⁵Wañusqa warmata imaynatam Eliseo kawsarichisqanmanta reyman willachkapinmi kawsarichisqan warmapa maman reyman chayarurqa wasinmanta chaynataq chakrankunamanta ruegakunapaq chaymi reyman Giezi willaykurqa:

—Reylláy, kay señorapa wawantam Eliseoqa kawsarirachirqa —nispa.

⁶Reypas warmita tapuykuptinmi paypas chaynallata willakurqa chaymi serviqnin runata rey kamachirqa:

—Kay warmipa tukuy imankunatayá kutichipuychik, kutichipuychiktaqyá saqerusqanmantapuni kunankama chakrankunapa rurusqantapas —nispa.

Aram nacionpi Hazael rey kasqanmanta

⁷Damasco llaqtaman Eliseo chayaruptinmi Aram nacionpa reynin Ben-adad onqochkarqa chaymi payman willaykurqaku:

—Diospa runanmi kayman chayaramun —nispa.

⁸Chaymi Hazael sutiyoq runata rey kamachirqa:

—Regalota aparikuspayki Diospa runanta watukaramuy hinaspa paynintakama Tayta Diosta tapukaramuy kay onqoyniymanmanta sanoyanayta otaq mana sanoyanaytapas yachanaypaq —nispa.

⁹Damasco llaqtapi tukuy imapas allin kaqkunamanta regalota tawa chunka camellokunapi cargarikuspanmi Eliseo watukuq Hazael pasarqa. Chayaruspanmi paypa qayllanpi sayaykuspan niykurqa:

—Churiki hina humillakuspanmi Aram nacionpa reynin Ben-adad qanman kachamuwan kaynata nisan: “¿Kay onqoyniymanmanta sanoyasaqchu icha manachu?” nispa.

¹⁰Eliseom nirqa:

—Rispayki nimuy: “Kay onqoynikimantaqa sanoyankim” nispa. Chaywanpas Tayta Diosmi willaykuwan cheqaptapuni wañunanmanta —nispa.

¹¹Hazael penqarikunankamam Diospa runan qawarayarurqa hinaspanmi waqayta qallaykurqa. ¹²Chaymi Hazael tapuykurqa:

—Taytáy ¿imanasqataq waqachkanki? —nispa.

Eliseom nirqa:

—Yachanim Israelpa mirayninkuna ñakarichinaykita, murallasqa llaqtankunatam kañaykunki, mozonkunatam espadawan wañuchinki, wawakunatam pampakunaman choqapaspa wañuchinki, wiksayoyq warmikunapa wiksantam kuchunki —nispa.

¹³Chaymi Hazaelñataqmi nirqa:

—¿Kay serviqniki allqoqa imañataq kani chaykunata ruranaypaqqa? —nispa.

Chaymi Eliseoñataq nirqa:

—Tayta Diosmi qawaykachiwan Aram nacionpiqa qamña rey kanaykita —nispa.

¹⁴Hazael kutirispá reyninman chayaruptinmi tapuykurqa:

—¿Imanimusunkitaq Eliseoqa? —nispa.

Chaymi Hazaelñataq nirqa:

—Sanoyankipunis —nispa.

¹⁵Paqarinnintinñataqmi Hazael frazadata yakuman challpuruspan Ben-adadpa uyanman churarurqa hinaptinmi wañururqa. Chaynapim Hazaelña rantinpi gobiernarqa.

Juda nacionpi Rey Joram gobiernasqanmanta

(2 Cr 21:1-20)

¹⁶Acabpa churin Joram pichqa watamanña gobiernachkaptinmi Joram sutiyoq reypas Juda nacionpi gobiernayta qallaykurqa taytan Josafat gobiernachkaptinraq.

¹⁷Chay Rey Joram gobiernayta qallaykuspanqa karqa kimsa chunka iskayniyoq watayoqmi, Jerusalem llaqtapim gobiernarqa pusaq wata ¹⁸ichaqa Israel nacion reykunapa kawsasqanta hinam kawsarqa, kawsarqaqa Acabpa castankunapa kawsasqanta hinam. Acabpa churintaqmi warminpas karqa chayraykum Tayta Diospa qayllanpipas mana allinkunata rurarqa. ¹⁹Chaywanpas serviqnin Davidraykum Tayta Diosqa mana tukururqachu Juda nacionta. Chaynataqa rurarqa wiñaypaq rataq achkiyta hina Davidmanwan mirayninkunaman qonanpaq prometesqanraykum.

²⁰Rey Jorampa tiempopitaqmi Edom nacionpas Juda nacionpa munaychakusqan kachkaspan contranpi hoqarikururqa hinaspataqmi reyninkutapas churarurqaku.

²¹Chayraykum Rey Joram llaqa carretankunawan pasarqa Zair lawkama. Tutayaruptinñataqmi Edom nacionpi kaqkunata atacarqaku, aswanqa Edompa castankunam Jorampa chaynataq carretakunapi riq capitanninkunapa muyuriqninpi churakururqaku, chaywanpas Jorampa runankunaqa llutirurqakum wasinkuman. ²²Chaynapimá Edom nacionqa librakururqa Juda nacionpa munaychakuyninmanta kay libro qellqasqa kasqan punchawkama. Hina chay tiempopitaqmi Libna llaqtapas Juda nacionpa munaychakuyninmanta librakururqa. ²³Jorampa wakin rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁴Abuelonku hina Joram wañuruptinmi abuelonkunapa pampakusqanpi otaq “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi pamparurqaku.

Paypa rantinpiñataqmi Ocozias sutiyoq churinña gobiernarqa.

Rey Ocozias Juda nacionpi gobiernasqanmanta

(2 Cr 22:1-6)

²⁵Acabpa churin Rey Joram chunka iskayniyoq watamanña Israel nacionpi gobiernachkaptinmi Jorampa churin Ocozias Juda nacionpi gobiernayta qallaykurqa.

²⁶Chay Rey Ocozias gobiernayta qallaykuspanqa karqa iskay chunka iskayniyoq watayoqmi, Jerusalem llaqtapiqa gobiernarqa huk watallam. Mamanpa sutinmi karqa Atalia, chay Ataliaqa karqa Israel nacionpa reynin Omripa willkanmi. ²⁷Acabpa chaynataq paypa castankunapa kawsasqanman hina Ocozias kawsaspanmi Tayta Diospa qayllanpi mana allinkunata rurarqa. Payqariki Acabpa ayllunmi karqa.

²⁸Aram nacionpa reynin Hazaelpa contranpi peleananpaqmi Ocozias rirqa Acabpa churin Jorandwan. Hazaelmi tarikurqa Galaad law Ramot llaqtapi. Aram nacionniyoq soldadokuna Joramta heridaruptinkum ²⁹payqa kutikurqa Jezreel llaqtaman chay guerrapi peleaspa heridarachikusqanta hampichikamunanpaq. Chaypi

Acabpa churin Joramta hampichkaptinkum payta watukunanpaq rirqa huknin Joramta churin Ocozias. Chay rey Ocoziasqa karqa Juda nacionpa reyninmi.

Israel nacionpa reynin kananpaq Jehu nombrasqa kasqanmanta

9 ¹Diosmanta willakuq Eliseom, willakuqmasinkunapa hukninta qayaykuspan nirqa:

—Alistakuspayá kay puyñuchapi aceiteta aparikuspayki pasay Galaad lawpi Ramot llaqtaman. ²Chayaruspaykim maskanki Josafatpa churin Jehuta otaq Nimsipa willkan-ta. Capitanmasinkunamanta qayaykuspaykim sapaq salaman pusaykunki. ³Chaypim kay apasqayki aceiteta umanman talliykunki kaynata nispayki: “Tayta Diosmi nisunki: ‘Ñoqam kay aceiteta tallispa nombayki Israel nacionpa reynin kanaykipaq’ nispa. Chaynata niykuspan punkunta lluptikamunki ama imatapas suyaspayki” nispa.

⁴Diosmanta willakuq chay mozomá pasarqa Galaad law Ramot llaqtaman. ⁵Chayarup-tinmi tropakunapa capitanninkuna huñunasqa tiyachkasqaku chaymi asuykuspan nirqa:

—Capitan, qanwanmi parlaykuyta munani —nispa.

Chaymi Jehu tapuykurqa:

—¿Mayqanniykuwan? —nispa.

Hinaptinmi chay mozoñataq nirqa:

—Qawanmi capitan —nispa.

⁶Jehu hatarispan salaman yaykuptinmi chay mozoqa aceiteta umanman talliy-kuspan nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi kaynata nisunki: “Ñoqam kay aceiteta ta-llispa churayki Israelpa miraynin runaykunapa reynin kanaykipaq. ⁷Reyniki Acabpa castankunatam wañuchinki, ñoqamanta willakuq serviqniykunatapas chaynataq wakin serviqniykunatapas wañuchisqanmanta chaynataq Jezabelpa wañuchisqan-kunamantapas vengakunaypaq. ⁸Acabpa llapa castanmi puchukanqa. Tukurusaqmi ayllunkunapa qari kaq llapa mirayninkunatapas, tukurusaqmá sirviente kaptinku-pas chaynataq libre kaptinkupas. ⁹Acabpa castantaqa tukurusaq Nabatpa churin Jeroboampa castankunata hinam chaynataq Ahiaspa churin Baasapa castankunata hinam. ¹⁰Jezabel sutiyoq warmipas llaqtapi kaq chakrapi wañuptinmi allqokunapa mikusqan kanqa, manam pipas pampaqnin kanqachu” nispa.

Chaynata niykuspanmi chay mozo punkuta kichaykuspan lluptikurqa. ¹¹Jehu sala-manta lloqsiruspan reypa serviqnin capitankunaman asuykuptinmi tapuykurqaku:

—¿Imanantaq? ¿Imapaqtaq wak loco qayasurqanki? —nispa.

Chaymi Jehuñataq nirqa:

—Qamkunaga reqsinkichikmi wak runataqa, yachankichiktaqmi rimasqanta-pas —nispa.

¹²Paykunam nirqaku:

—Llullakunkim, manam yachanikuchu. Niykuwayku imam nisuusqaykita —nispa.

Paymi nirqa:

—Tayta Diospa nisqantam willawarqa: “Kay aceiteta tallispaymi churayki Israel nacionpi rey kanaykipaq” nispa.

¹³Hinaptinmi llapa capitanmasinkuna chaylla pachankuta gradaskunapa hawanman churarurqaku Jehupa chakin sarunanpaq, chaymantam cornetata to-caspanku qaparirqaku:

—Jehumi rey —nispa.

Rey Joramta Jehu wañuchisqanmanta

¹⁴Chaynapimá Josafatpa churingqa otaq Nimsipa willkan Jehuqa hoqarikururqa Rey Jorampa contranpi. Chay punchawkunam Joramqa Israel runakunapi-wan kachkarqa Galaad law Ramot llaqtapi, chay llaqtata Aram nacionpi Rey Hazaelmanta defiendispan. ¹⁵Ichaqariki Aram nacionpa reynin Hazaelwan pe-leasqanpim Rey Joramqa heridarachikurqa chaymi hampichikunanpaq Jezreel llaqtaman kutirurqa. Chay Jehu sutiyoq runamá puriqmasinkunata nirqa:

—Tanteaptikichkqa amayá pipas kay llaqtamantaqa lluptichunchu chaynapi Jezreel llaqtaman rispan ama willakamunanpaq —nispa.

¹⁶Jehumi guerrapaq carretanman seqaruspan pasarqa Jezreel llaqtaman. Chay-pim Rey Joram onqospan kachkarqa, chaypitaqmi kachkarqa watukuqnin Juda nacionpa reynin Ocoziaspas. ¹⁷Jezreel llaqtapa torrenmanta cuidaq guardiam Jehuwan riq tropa llaqtaman asuykuqta rikuruspan willakurqa:

—Tropatam rikuruni —nispa.

Joranmi nirqa:

—Kamachiy huk kaqninta sillakuykuspan taripaykunanpaq, tapuykamuchunyá hawkallachus icha imaynas kasqanmanta —nispa.

¹⁸Sillada taripaykuspanmi tapuykurqa:

—Reymi kachamuwan: “¿Hawkallachu hamuchkanki?” —nispa.

Chaymi Jehu nirqa:

—Ama chaymantaqa iskayrayaychu. Qepayman churakuspayki ñoqaykuwan riy —nispa.

Llaqta cuidaqñataqmi willakurqa:

—Kachasqanchik soldadom paykunaman chayarun ichaqa manam kutimunchu —nispa.

¹⁹Yapamantam huk silladata kacharqa chaymi paypas tapuykurqa:

—Reymi kachamuwan: “Hawkallachu hamuchkanki” nispa.

Chaymi Jehuñataq nirqa:

—Ama chaymantaqa iskayrayaychu. Qepayman churakuspayki ñoqawan riy —nispa.

²⁰Llaqta cuidaqñataqmi yapamanta willakurqa:

—Kachasqanchik soldadom paykunaman chayarun ichaqa manam kutimunchu. Puntamuqpa manejamusqanqa rikchakun Nimsipa willkan Jehupa manejamus-qanmanmi. Locollañam carretapi kallpamuchkan —nispa.

²¹Chaymi Joram kamachirqa:

—Carretayman caballokunata watachunku —nispa.

Wataruptinkum Israel nacionpa reynin Joranwan Juda nacionpa reynin Ocozias sapakama carretankupi lloqsirqaku Jehuta taripanankupaq. Paywanmi tuparurqa-ku Jezreel llaqtayoq Nabotpa chakranpi. ²²Jehuta rikuruspanmi Joram tapuykurqa:

—¿Hawkallachum hamuchkanki Jehu? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—¿Ima hawkayaytaq kanman mamayki Jezabel huk taytachakunataña qatich-kaptinga chaynataq tukuy brujeriakunatapas rurachkaptinga? —nispa.

²³Joranmi carretanta qepaman muyurirachispan lluptikurqa Ocoziasta kaynata nistin:

—iTraicionaruwanchikmi! —nispa.

²⁴ Jehuñataqmi flechanta hapiykuspan Joramta flecharurqa qepanmanta. Co-razonninta flecha lloqsiruptinmi Joramqa carretanman wichiykurqa. ²⁵ Jehumi kamachirqa Bidcar sutiyoq capitanninta:

—Hoqarispayki Jezreel llaqtayoq Nabotpa chakranpa patanman wischuykamuy. Yuyariyá, iskayninchik taytan Acabta servispa carretapi qatichkaptinchikmi Acabpa contranpi Tayta Dios nirqa: ²⁶“Qayna punchawmi rikurqani Nabot sutiyoq runata chaynataq churinkunatapas wañuchisqaykita, chaynaqa kay chakrapipunim qamtapas vengakusqayki” nispa. Chaynaqa Tayta Diospa nisqanman hinayá Nabotpa chakranman wikapaykamuy —nispa.

Rey Ocoziasta Jehu wañuchisqanmanta

(2 Cr 22:7-9)

²⁷ Chaykuna pasasqanta Juda nacionpa reynin Ocozias rikuruspanmi Bet-hagan lawman riq ñanninta lluptikurqa. Jehu qatispanmi qaparirqa:

—Waktawan wañuchiychik carretanpi —nispa.

Gur sutiyoq wichariq ñampim, Ibleam llaqtapa hichpanpi yaqalla wañurachiraku. Meguido llaqtaman Ocozias lluptiruspanmi chaypiña wañururqa. ²⁸ Chaymi serviqninkuna carretapi aparuspanku Jerusalem llaqtapi kaq “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi abuelonkunapa pampakusqan sitiopi pamparurqaku. ²⁹ Chay Rey Ocoziasqa Juda nacionpim gobiernayta qallarirqa Acabpa churin Joram chunka hukniyoq watamanña gobiernachkaptin.

Jezabel sutiyoq warmita wañuchisqankumanta

³⁰ Chaymantam Jehu pasarqa Jezreel llaqtaman. Chaypi *yachaq Jezabel sutiyoq warmiñataqmi Jehu hamusqanta yacharuspan ñawinkunata pintakururqa, chukchantapas sumaqta allichakuruspanmi ventananman asuykurqa qawananpaq. ³¹ Llaqtapa punkunta Jehu pasachkaptinmi Jezabel niykurqa:

—Reynin wañuchi yaw ‘Zimri ¿hawkallachu kachkanki? —nispa.

³² Jehumi ventanata qawarispan rimarirqa:

—¿Pitaq ñoqapa favorniypi kachkan? —nispa.

Chaymi reypa wasinpi servikuq iskay kimsa runakuna ventanamanta Jehuta qawariyakamurqaku. ³³ Paykunatam Jehu kamachirqa:

—Chay warmita wischuykamuychik —nispa.

Calleman wischuykamuptinkum yawarnin perqamanwan caballokunaman pinkiykurqa. Jehuñataqmi carretanwan chay warmipa hawanta pasarurqa. ³⁴ Jezreel llaqtaman yaykurusanmi mikuruspanña hinaspa upyayta tukuruspanña kamachirqa:

—Chay ñakasqa warmita qawaramuychik hinaspa pamparamuychik reypa churin kasqanrayku —nispa.

³⁵ Pampamunankupaq chayaruspankuqa manañam cuerpontaqa tarirqa-kuñachu, tarispaqa-tarirurqaku uma tulluntawan maki-chakillantañam.

³⁶ Kutirispanku willaykuptinñataqmi Jehu nirqa:

—Diosmi Tisbe llaqtayoq serviqnin Eliaswan nirqa: “Jezreel llaqtapi kaq chakrapim Jezabelpa aychanta allqokuna mikunqa.” ³⁷ Jezabelpa cuerponqa karka hina kaspanmi Jezreel llaqtapi kaq chakrata wanuchanqa, manañam pipas: “Kayqa Jezabelmi” ninqachu.

Rey Acabpa ayllunkunata Jehu wañuchisqanmanta

10 ¹Samaria llaqtapim Acab sutiyoq reypa karqa qanchis chunka churinkuna. Samaria llaqtapi kaq Jezreel llaqtayoq capitankunaman, ancianokunaman chaynataq Acabpa churin uywaqkunaman cartata Jehu apachispanmi nirqa:

²Reynikichikpa churin uywaqkuna, carretankunawan, caballonkunawan cuentallikuqkuna, murallasqa llaqta nanachikuqkuna hinaspa armankuna hatalliqkuna, kay cartata chaskisqaykichik horamantapunim, ³akllankichik reynikichikpa allinnin chaynataq justo kaq churinta hinaspa taytanpa rantinpi churankichik, chaynata ruraspa reynikichikpa castankunapa favorninpi peleankichik.

⁴Carta chaskiqkunañataqmi ancha mancharisqallaña nirqaku: —Iskaynin reykunapas Jehuta mana venceyta atichkaptinkuqa ñimaynataqsi ñoqanchikpa paywan peleachwanchik? —nispa.

⁵Chaymi reypa mayordomonpas, llaqtapi gobiernaqpas, ancianokunapas chaynataq warmakunapa uywaqninkunapas Jehuta nichimurqaku: —Ñoqaykuqa serviqnirikunam kaniku, imam niwasqaykikutam rurasaku. Manataqmi reytaqa pitapas akllaymankuchu. Tanteasqaykitayá ruray —nispa.

⁶Jehumi yapamanta cartaspan paykunata nirqa:

Ñoqapa favorniypi hinaspa kasuwaqniy kaspaykichikqa, reynikichikpa qari churinkunapa umanta apamuwaspayá paqarin kay horata hamuychik Jezreel llaqtaman.

Reypa qanchis chunka qari churinkunaqa, llaqtapi reqsisqa runakunapa makinpim kachkarqaku paykunapa uywasqan kasqanrayku. ⁷Cartata kamas chaskiruspankum reypa qanchis chunka churinkunata wañurachispanku umanta canastapi apachirqaku Jezreel llaqtapi Jehuman. ⁸Kachasqa runa chayaruspanmi Jehuman willaykurqa:

—Reypa churinkunapa umantam chayarachimunku —nispa.

Chaymi Jehuñataq kamachirqa:

—Llaqtapa zaguan punkunpiyá paqarinkama iskay hawaqpi montoramuychik —nispa.

⁹Paqarinintintam Jehu chay sitioman rispan chaypi sayaykuspa llaqa runakunata nirqa:

—Justo runakuna kaspaykichikqa niykuwaychikyá: Reyniypa contranpi hoqarikuspaymi payta wañurachirqani ichaqa ¿Pitaq kaykunataqa wañurachirqa?

¹⁰Yachaychikyá, Tayta Diospa imapas Acabpa castanpa contranpi nisqanqa manam yanqaqa kanmanchu, aswanqa cumplikunqam. Tayta Diosmi kaykunataqa rurarka serviqnin Eliaswan nichisqanman hina —nispa.

¹¹Jehuqa wañurachirqataqmi Jezreel llaqtapi puchuq Acabpa castankunatapas, kamachikuqkunatapas, amastadninkunatapas chaynataq sacerdotenkunatapas. Mana pitapas puchuykuspamá llapallanta wañurachirqa.

¹²Jezreel llaqtamantam Jehu pasarqa Samaria llaqtaman. Risqanpim chayarurqa “Oveja Michiqkunapa Campamenton” sutiyoq sitioman. ¹³Chaypim tuparurqa Juda nacionpa reynin Ocoziaspa ayllunkunawan, paykunatam tapurqa:

—¿Pikunataq qamkunaqa kankichik? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

-Ñoqaykuqa Rey Ocoziaspa ayllunmi kaniku chaymi reypa churinkunatawan reinapa wawankunata watukuq hamurqaniku —nispa.

¹⁴Jehumi kamachirqa:

—Kawsachkaqlata hapiruychik —nispa.

Kawsachkaqlata hapiruspankum “Oveja Michiqkunapa Campamenton” sutiyoq sitiopa hichpanpi kaq pozopi tawa chunka iskayniyoq runakunata mana pitapas puchuspa wañurachirqaku.

¹⁵Jehu chaymanta pasaspanmi tuparurqa Recabpa churin Jonadab sutiyoq runawan, payta rimaykuspanmi tapurqa:

—¿Qamqa ñoqa hinachu tanteanki? —nispa.

Jonadabmi nirqa:

—Arí, chaynam —nispa.

Hinaptinmi Jehu nirqa:

—Chayna kaptinqa makiyta hapiykuway —nispa.

Makinta haywariyuptinmi carretanman seqarachirqa ¹⁶hinaspan nirqa:

—Hakuchik ñoqawan, qamqa qawankim Tayta Diospa favorninpi tukuy ima rurasqayta —nispa.

Chaymi carretanpi pasachirqa. ¹⁷Samaria llaqtaman Jehu chayarusanmi Acabpa partidonmanta chaypi puchuqkunata mana chullatapas lluptichispan wañurachirqa, chaynataqa rurarqa Eliaswan Tayta Diospa nichisqanpi hinam.

Baal sutiyoq taytachatawan adoraqninkunata Jehu chinkachisqanmanta

¹⁸Samaria llaqtapi llapa runakunata Jehu huñuruspanmi nirqa:

—Baaltam Acab adorarqa pisillata, ñoqam ichaqa paymanta aswan allinta adorasqa. ¹⁹Chaynaqa Baalmanta llapa willakuqkunatayá qayamuychik, qayamuychiktaqyá adoraqnin llapa runakunatawan llapa sacerdotenkunatapas. Animalkunata wañuchipuspaymi Baalta adorasqa, chaynaqa manamá pipas faltanachu. Pipas mana hamuqkunata wañunqapunim —nispa.

Chaynataqa llullakurqa Baal adoraqkunata tukurunanraykum. ²⁰Jehuqa nirqataqmi:

—Baalpaq hatun huñunakuy punchawta akllaychik —nispa.

Hinaptinmi chay punchawpaq qayarqaku. ²¹Jehu tukuy Israel nacionpi willachimuptinmi Baalpa llapallan adoraqninkuna huñunakururqaku. Baalpa templonmanmi mana pipas faltaspa yaykururqaku. Chaynapimá Baalpa templonpi kichkiy-kichkiy karqaku, ²²pachakuna waqaychaqtam Jehu kamachirqa:

—Baal adoraq llapallan runakunapaq pachakunata horqomuy —nispa.

Pachakunata aypuruptinkum ²³Recabpa churin Jonadabwan Baalpa templonman yaykuruspa Baal adoraqkunata Jehu nirqa:

—Maskaspa sumaqta qawaychik, yanqañataq kaypi pipas kanman Tayta Dios adoraqkuna. Kaypiqa kanqa Baal adoraqkunallam —nispa.

²⁴Animalkunata wañuchispa Baalman kañanankupaq paykuna yaykunankukamam, pusaq chunka runankunata Jehu hawa punkupi churaramuspan paykunata kamachirqa: —Qamkunaman qosqay runakunata mana wañuchispa huk kaqllantapas lluptirachiqqa vidanwanmi paganqa —nispa.

²⁵Baalpaq lliw kañapuyta tukuruspanmi Jehu kamachirqa soldadonkunatawan capitanninkunata:

—Yaykumuspaykichik wañuchiychik. Chullapas ama lluptichunchu —nispa.

Chaymi soldadokuna capitankunapiwan runakunata wañuchispa hawaman wischumurqaku. Chaynata wañuchistinmi chayarurqaku Baalpa templonpa ukunkama. ²⁶Baalpa templonpi kaq adorananku llaqa pilarkunatapas horqomuspañ kañarurqaku. ²⁷Baal taytachatapas ñuturuspankum chay templotapas taqmarurqaku hinaspañ ispakunanku sitiotaña rurarurqaku kay libro qellqasqa kasqañ tiempokama.

²⁸Chaynatamá Jehu chinkarachirqa Israel nacionmanta Baal sutiyoq taytachata. ²⁹Chaywanpas Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam Jehu sutiyoq reypas huchallikurqa. Payqa Betel llaqtapipas chaynataq Dan llaqtapipas qorimanta malta torokunatam hinalla adorarqa.

³⁰Tayta Diosmi Jehuta nirqa:

—Piensasqayman hina Acabpa ayllunkunata wañuchispa qayllaypi allin ruwasqaykiraykum churikikuna Israel nacionpi gobiernanqa willkaykipa willkankama —nispa.

³¹Jehuqa manam tukuy sonqonwanchu kasukurqa Israelpa yupaychasqañ Tayta Diospa yachachikuyninkunataqa. Israel nacion huchallichiq Jeroboam hinam Jehupas huchallikurqa.

³²Chay punchawkunapim Israel nacionpa allpan menosyachiyta Tayta Dios qallaykurqa. Chayraykum llaqa linderonkunapi *yachaq runakunata Rey Hazael atacarqa. ³³Payqa atacarqa Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunaw lawpi kaq Gad ayllupa, Ruben ayllupa hinaspa Manases ayllupa allpankunatam otaq Galaadwan sutichasqa allpakunatam atacarqaqa Arnon Mayupa hichpanpi kaq Aroer llaqtamanta qallarisanmi Galaad lawninta Basan lawkama.

³⁴Jehupa wakín rurasqankunaqa chaynataq mana manchakuspan rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakín rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ³⁵Jehu abuelonkuna hina wañuruptinmi Samaria llaqtapi pamparqaku. Rantinpim churin Joacazña gobiernarqa. ³⁶Jehumi gobiernarqa Samaria llaqtapi iskay chunka pusaqniyoq wata.

Gobiernay munaq Atalia sutiyoq warmita wañuchisqankumanta

(2 Cr 22:10-23:21)

11 ¹Rey Ocoziaspa maman Ataliam wawan Rey Ocoziasta wañurachisqankuta yacharuspan wañurachirqa Rey Ocoziaspa llapallan mirayninkunata. ²Rey Jorampa warmi churin Josabam ichaqa Rey Ocoziaspa panin kasqañrayku, turinpa churinkunata wañuchichkaptinku sobrinon Joasta wañuchiqkunamanta qechururqa hinaspañ uywaqnin warmitawan puñuna cuartopi pakarurqa chaynapi Atalia mana rikunanpaq. Chaynapimá mana wañuchirqakuchu. ³Uywaqninpiwanmá Joasqa soqta wata pakasqa karqa Tayta Diospa templonpi. Ataliañataqmi gobiernarqa nacionpi.

⁴Qanchis watamanñataqmi sacerdote Joiada qayachimurqa capitankunata, reina waqaychaq soldadokunata, qayachimurqataqmi guardiakunapa jefenkunatapas hinaspañ temploman pusaykurqa. Chay templopim paykunawan contratota ruraspañ juramentachirqa hinaspañam reypa churinta paykunaman reqsiykachirqa. ⁵Imam ruranankupaqmi kamachirqa:

—Kimsaman rakikuruspaykichikmi wakinnikichik samana punchawpi palaciota waqaychankichik. ⁶Wakinnikichikñataqmi Sur sutiyoq punkupi churakurunkichik, wakinnikichikñataqmi churakurunkichik qepa law punkupi chaynapi mana pipas yakanpaq. ⁷Samana punchawpi serviruspa lloqsiqkunam templopi waqaychankichik Rey Joasta. ⁸Qamkunam sapakama armantin reypa muyuriqninpi kankichik. Pipas

qamkunapa chawpikichik pasay munaqtaqa wañurachinkichikmi. Qamkunamá reyta waqaychankichik maylawman riptinpas —nispa.

⁹Capitankunamá sacerdote Joiadapa kamachisqanta hina rurarquaku. Samana punchawpi yaykuq soldadokunatapas chaynataq chay punchawpi lloqsiq soldadokunatapas sapa kamachikuqnam pasachispanku sacerdote Joiadaman presentarquaku. ¹⁰Joiadañataqmi Diospa templonpi churasqan Rey Davidpa lanzankunatawan harkachikunanta sapa kamachikuqman qoykarirqa. ¹¹Reyta waqaychaq guardiakunañataqmi payta chawpicharuspanku sapakama armayoq sayarurquaku templopa hinaspa altarpa *alleq lawninmanta *ichoq lawninkama. ¹²Reypa churin Joasta Joiada horqoramuspanmi umanman coronata churarqa, hapichirqataqmi Chunkantin Kamachikuykunatapas. Rey kananpaqmi umanman aceiteta tallirqa chaymi taqllakuspanku nirquaku: —Reyninchik kawsachun —nispa.

¹³Runakunapa hinaspa rey waqaychaq soldadokunapa qaparisqanta Atalia uyariruspanmi runakunapa huñunakusqan temploman yaykurqa. ¹⁴Qawariptinmi reyqa costumbrenkuman hina pilarpa waqtanpi sayachkasqa. Capitankunapas trompeta tocaqkunapiwanmi reypa waqtanpi kachkasquaku, runakuna kusikuspanku trompetata tocaptinkum Atalia pachanta llikipaspan qaparirqa:

—¡Traicionmi kayqa, traicionmi kayqa! —nispa.

¹⁵Sacerdote Joiadañataqmi capitankunata nirqa:

—Kay chawpikichikmanta hawanman Ataliata horqoruychik. Pitapas payta qatimuqtaqa wañurachiychikyá, Tayta Diospa templonpiqa amam paytaqa wañuchinkichikchu —nispa.

¹⁶Ataliata lloqsirachispankum reypa palacionman riq “Caballokunapa Punkun” sutiyoq punkupi wañurachirquaku.

¹⁷Sacerdote Joiadam Tayta Dioswan contratota rurachirqa reytapas chaynataq runankunatapas chaynapi Tayta Diospa runankunaña kanankupaq. Runakunatapas reywanmi contratota rurachirqa. ¹⁸Llapallan runakuna Baalpa templonman yaykuruspankum tuñirachirquaku altarninkunatawan taytachankunata, pasaypaqta ñuturuspankum Matan sutiyoq Baalpa sacerdotentapas altarkunapa ñawpaqninpi wañurachirquaku. Joiadaqa guardiakunatapas churarqam Tayta Diospa templonta waqaychanankupaq.

¹⁹Joiada kamachiptinmi capitankuna, rey waqaychaq soldadokuna, guardiakuna chaynataq llapallan runakuna reyta pusarquaku Tayta Diospa templonmanta palacioman. Guardiakunapa punkunta yaykuruspankum reykunapa tiyananpi tiyachirquaku. ²⁰Llaqtapi llapallan runakunam kusiqaña karquaku. Llaqtapas hawañataqmi karqa palaciopa hichpanpi Ataliata espadawan wañurachiptinku. ²¹Qanchis watanpim Joasqa gobiernayta qallaykurqa.

Juda nacionpi Joas gobiernasqanmanta

(2 Cr 24:1-27)

12 ¹Jehu qanchis watamanña Samaria llaqtapi gobiernachkaptinmi, Joaspa gobiernayta qallaykurqa. Tawa chunka watam Jerusalem llaqtapi gobiernarqa. Paypa mamanqa karqa Beerseba llaqtayoq Sibia sutiyoq warmim. ²Sacerdote Joiada tukuy tiempo yachachinankamaqa Joasmi Tayta Diospa agradonpaq allin kaqta rurarqa. ³Chaywanpas moqokunapi capillakunataqa manam chinkachirquachu chaymi runakunaqa hinalla moqokunapi animalkunata wañuchiqu chaynataq inciensotapas taytacha-mamachakunaman kañaquku.

⁴Sacerdotekunatam Rey Joas nirqa:

—Temploman apamusqanku Diospaq sapaqchasqa llapa qollqetayá sapa runa-pa contribucion qosqantawan chaynataq voluntadmanta qosqanku qollqetawan ⁵sacerdotekuna chaskimuychik, chaykunataqa sapakamam chaskimunkichik reqsisqaykichik runakunamanta, chaykunawanyá Tayta Diospa temponpi kaq raqrakunata allichachiychik —nispa.

⁶Chaywanpas iskay chunka kimsayoc watamanña Joas gobiernachkaptinmi, sacerdotekunaqa manaraq allichachirqakuchu templopi raqrasqa uchkukunataqa.

⁷Chayraykum Rey Joas sacerdote Joiadatawan wakin sacerdotekunata qayachimuspan nirqa:

—¿Imanasqataq templopi raqrasqa uchkukunataqa manaraq allichachinkichikchu? Kunanmantaqa manam qamkunañachu qollqetaqa chaskinkichik reqsisqaykichik runakunamantaqa, chay qollqetaqa qochinkichik allichaq runakunamanñam chaynapi paykunaña Tayta Diospa temponpi kaq raqrakunata allichanankupaq —nispa.

⁸Chaymi sacerdotekunaqa kasukuspanku manaña qollqetaqa chaskirqakuñachu nitaqmi templopi raqrasqa uchkukunatapas allichachirqakuñachu. ⁹Sacerdote Joiadam rurarachirqa baulta tapanpi uchkuyoqta hinaspa churarurqa altarpa hichpanpi otaq temploman yaykuqkunapa *alleq lawninpi. Punku waqaychaq sacerdotekunam temploman apasqanku llapa qollqeta chay baulman hinaqku. ¹⁰Baulpi achkallaña qollqe karuptinmi reypa secretarionwan sacerdotekunapa jefen rispanku qollqeta yupaspanku wayqakunaman churaspa templopi waqaychaqku. ¹¹Chay qollqeta pesaruspa qoqku templowan cuentallikuqkunaman, paykunañataqmi pagaqku carpinterokunaman, templo allichaqkunaman, ¹²albañilkunaman hinaspa rumi labraqkunaman. Chay qollqewanmi rantiqu qerukunatawan labrasqa rumikunata chaynapi Tayta Diospa temponpi raqrasqa uchkukunata allichanankupaq. Templopa tukuy imankuna allichaypimá qollqeta gastarqaku. ¹³Tayta Diospa temponman apamusqanku chay qollqemantaqa manam ruraqkuchu medianokunata, mecha limpianakunata, tazonkunata nitaq cornetillakunatapas. Templopaqqa manam qollqemanta nitaq qorimanta ima servicionkunatapas ruraraqkuchu. ¹⁴Aswanqa templota allichaspa llamkaqkunallamanmi pagaqku. ¹⁵Llamkaqkunaman paganankupaq qollqe hatalliq runakunamantaqa manam cuentata mañaqkuchu confianza runakuna kasqankurayku. ¹⁶Culparayku hinaspa hucharayku ofrenda qollqetaqa manam Tayta Diospa temponmanqa apaqkuchu, chay qollqeqa sacerdotekunapaqmi karqa.

¹⁷Aram nacionpa reynin Hazaelmi Gat llaqtapa contranpi peleananpaq rirqa, venceruspanñataqmi Jerusalem llaqtapa contranpiña pasarqa. ¹⁸Chayraykum Juda nacionpa reynin Joas kikinpa sapaqchasqa ofrendakunata qoykurqa Aram nacionpa reynin Hazaelman, qoykurqataqmi Juda nacionpa reynin Josafatpa, Jorampa, Ocoziaspa otaq abuelonkunapa sapaqchasqa ofrendakunatapas chaynataq templopi hinaspa reypa palacionpi churasqanku qoritapas hinaptinmi chay Rey Hazaelqa Jerusalem llaqtamanta kutikurqa.

¹⁹Joasp wakin rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁰Serviqnin jefekunam Joasp contranpi hoqarikuruspanku Sila llaqtaman riq Bet-milo sutiyoq sitiopi wañurachirqaku.

²¹Chaynaqa Rey Joastamá wañurachirqaku Simeat sutiyoq warmipa wawan Isacarwan Somerpa wawan Josabad, paykunaqa karqa serviqninkunam. Joastam pamparurqaku Jerusalem llaqtapi abuelonkunapa pampakusqa sitiopi otaq “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi. Paypa rantinpi gobiernarqa churin Amasias.

Rey Joacazpa gobiernasqanmanta

13 ¹Ocoziaspa churin Joas iskay chunka kimsayoc watamanña Juda nacionpi gobiernachkaptinmi Jehupa churin Joacaz gobiernayta qallaykurqa Samaria llaqtapi. Joacasqa gobiernarqa chunka qanchisniyoq watam. ²Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa hinaspanmi Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hina huchallikurqa, chayna ruraytaqa manam saqerqachu. ³Chayraykum Israel nacionpa contranpi Tayta Dios anchallataña piñakuruspan Aram nacionpa reynin Hazaelman hinaspa paypa churin Ben-adadman unay wata munaychakunanpaq qoykurqa.

⁴Tayta Diosta Joacaz ruegakuptinmi Israel nacionniyoq runakunapa ñakarisqanta qawaspan Joacazpa mañakusqanta uyariykurqa, paykunataqariki Aram nacionpa reyninmi ñakarichirqa. ⁵Israel nacionman libraqninta Tayta Dios qoykuptinmi Israelpa mirayninkunaga Aram nacionmanta librakuruspanku ñawpaqta hina wasinkupiña hawka *yachakurqaku. ⁶Chaywanpas manam saqerqachu Israel nacion huchallichiq Jeroboam casta runakunapa huchallikusqantaqa. Paykunaga hinallamá huchallikurqaku. Asera sutiyoq mamachapas hinallam karqa Samaria llaqtapi.

⁷Rey Joacazpa soldadonkunamanta puchuqkunam karqa caballopi sillakuq pichqa chunka runakuna, guerrapaq chunka carretakuna, chaki-puri chunka waranqa soldadokuna. Aram nacionpa reyninmi paykunataqa chinkarachirqa hinaspataqmi ñutu allpata hinaña saruparurqa. ⁸Joacazpa wakin rurasqankunaga chaynataq mana manchakuspa rurasqankunaga Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropi qellqasqam kachkan. ⁹Joacaz abuelonkuna hina wañuruptinmi Samaria llaqtapi pamparurqaku, paypa rantinpin churin Joasña gobiernarqa.

Israel nacionta Rey Joas gobiernasqanmanta

¹⁰Rey Joas kimsa chunka qanchisniyoq watamanña Juda nacionpi gobiernachkaptinmi, Joacazpa churin Joas Israel nacion gobiernayta qallaykurqa, paymi Samaria llaqtapi gobiernarqa chunka soqtayoq wata. ¹¹Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam huchallikurqa, chayna ruraytaqa manam saqerqachu. ¹²Joaspa wakin rurasqankunaga chaynataq mana manchakuspa Juda nacion Rey Amasiaspa contranpi peleasqanqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ¹³Abuelonkuna hina Joas wañukuptinmi Jeroboamña rantinpi gobiernarqa. Israel nacion reykunapa pampakusqan Samaria llaqtapim Joasta pamparqaku.

Eliseopa wañukusqanmanta

¹⁴Wañukunanpaqña Eliseo onqochkaptinmi Eliseota watukunanpaq Israel nacionpa reynin Joas rirqa. Eliseopa qayllanpi waqaspanmi nirqa:

—Taytáy, taytáy, qamqa Israel nacionpaqmi carretakunawan caballopi sillada tropakuna hina karqanki —nispa.

¹⁵Eliseom payta nirqa:

—Flechana arcotawan flechakunata hapiy —nispa.

Chaykunata hapiykuptinmi ¹⁶Eliseo niykurqa:

—Kunanñataqyá flechanaykipaq hinaña churakuy —nispa.

Chaynata churakuruptinmi Eliseopas reypa hapisqanta hapiykurqa. ¹⁷Hinaspan nirqa:

—Intipa qespimunan lawpi kaq ventanata kichaykuy —nispa.

Kichaykuptinmi Eliseo nirqa:

—Flecharuy hawaman —nispa.

Flecharuptinmi Eliseo rimarirqa:

—Salvananpaq kaq Tayta Diospa flechanmi wak flechaqa, wak flechaqa Aram nacionpa contranpi venceq flecham. Afec llaqta lawpim Aram soldadokunata tukunaykikama wañuchinki —nispa.

¹⁸Yapamantam Eliseo kamachirqa:

—Flechakunata hapiy —nispa.

Flechakunata Israel nacionpa reynin hapiykuptinmi Eliseo nirqa:

—Pampata waqtay flechawan —nispa.

Kimsakama waqtaruspanmi sayarurqa. ¹⁹Chaymi Diospa runan Eliseoñataq reypaq piñakuspan payta nirqa:

—Pichqa kutikama otaq soqta kutikama waqtaruspaqa Aram nacionniyoq runakunatam manaña chullallapas puchunankama wañuchiwaq karqa. Chaynaqa kimsa kutikamallam Aram nacionta vencenki —nispa.

²⁰Eliseo wañukuptinmi pamparurqaku. Watan-watanmi Moab nacionmanta salteaq tropakuna Israel nacionman hamurqaku. ²¹Huk punchawmi runakuna wañukuqpa ayanta pampachkarqaku hinaptinmi qonqaymanta rikururqaku huk salteaq tropata chaymi ayata Eliseopa sepulturanman wischuykuspa ayqekurqaku. Eliseopa tullunkunaman chay wañukuqpa ayan tuparuspanmi kawsarirurqa hinaspa sayarirurqa.

²²Aram nacionpa reynin Hazaelmi Israel nacionniyoq runakunata ñakarichirqa tukuy tiempo Rey Joacazpa gobiernasqan watakama. ²³Aswanqa Tayta Diosmi paykunata kuyapayaspan paykunamanta llakipayarikurqa hinaspa favorecerqa, chaynataqa rurarqa Abrahanwan, Isaacwan hinaspa Jacobwan contratota rurasqanraykum. Chayraykum Diosqa mana munarqachu paykuna chinkarachiypapas nitaq qayllanmanta wischuruytapas kay libro qellqasqa kasqan punchawkama.

²⁴Aram nacionpa reynin Hazael wañuruptinmi churin Ben-adad sutiyoq runaña rantinpi gobernarqa. ²⁵Hazaelmi guerrata ruraspan Rey Joaspa taytan Joacazmanta llaqtakunata qechurqa, chay llaqtakunatam Rey Joas kaqllamanta dueñochakurqa. Kimsakama Ben-adadta Rey Joas venceruspanmi Israelman llaqtakunata kutiykachirqa.

Rey Amasiaspa gobiernasqanmanta

(2 Cr 25:1-28)

14 ¹Joacazpa churin Joas iskay watamanña Israel nacionpi gobiernachkaptinmi Juda nacionpa reynin Joaspa churin Amasias gobiernayta qallaykurqa.

²Iskay chunka pichqayyoq watanpi kachkaspanmi Amasiasqa gobiernayta qallaykurqa. Payqa iskay chunka isqonniyoq watam Jerusalen llaqtapi gobernarqa. Paypa mamanqa karqa Jerusalen llaqtayyoq Joadan sutiyoq warmim. ³Rey Amasiasqa Tayta Diospa qayllanpim allinkunata rurarqa ichaqa manañam ñawpaq abuelon David hinañachu, taytan Joaspa rurasqankunata hinam tukuyta rurarqa. ⁴Chaywanpas moqokunapi capillakunapa hinallam karqa chayraykum runakunapas animalkunata hinalla chaypi wañuchispa kañaqku, kañaqkutaqmi inciensotapas.

⁵Gobiernonpi allintaña takyaruspanmi wañurachirqa taytanta wañuchiq serviqninkunata. ⁶Wañuchisqan runakunapa churinkunataqa manam wañuchirqachu Moisespa qellqasqan yachachikuy libropi Tayta Diospa kamachisqanpi hina. Tayta Diosmi nirqa:

—Churi-wawankupa huchallikusqanmantaqa amam tayta-mamantaqa wañuchinkichikchu nitaqmi tayta-mamanpa huchanmantapas churi-wawankutaqa wañuchinkichikchu. Ichaqa Huchallikusqankumantaqa sapakamatam wañuchinkichik —nispa.

⁷ Amasiasmi Edom casta chunka waranqa soldadokunata wañurachirqa “Kachi Qechwawan” sutichasqa sitiopi. Guerrapi venceruspanmi Sela llaqtata dueñochakururqa hinaspa Jocteelwan suticharurqa kay libro qellqasqa kasqa punchawkama.

⁸ Chaymantam Amasias comisionta kacharqa Joacazpa churin otaq Jehupa willkan Israel nacionpa reynin Joaspa, paytam nichimurqa:

—Hamuy qanwanñataq qawanakuykunaypaq —nispa.

⁹ Hinaptinmi Israel nacionpa reynin Joasñataq Juda nacionpa reynin Amasiasta nichimurqa:

—Libano monte pi wiñaq cardo qoram Libano monte pi kaq cedro sachata nichimurqa: “Warmi churikita qari churiywan casarachiy” nispa. Ichaqa Libano monte animalmi chayninta pasasan cardo qorata saruparurqa. ¹⁰ Edom nacionniyoq runakunata venceruspaykim hatun tukuqlaña rikurirunki. Chaynaqa chaywan alabakuspaykiyá hawkalla wasiki pi kakuy. ¿Imanasqataq peleayta munanki qampas chaynataq Juda nacionpi kaqkunapas llakillapi rikurinaykichikpaq? —nispa.

¹¹ Amasias mana kasukuya munaptinmi Israel nacionpa reynin Joasqa tupanakurqa Juda nacionpa reynin Amasiaswan Bet-semes llaqtapi, chay llaqtaqa kachkan Juda nacionpim. ¹² Juda nacionniyoq soldadokunata Israel nacion soldadokuna vencerup-tinmi sapakama wasinkuman lluptikurqaku. ¹³ Bet-semes llaqtapimá Israel nacionpa reynin Joas presocharurqa Joaspa churin Juda nacionpa reynin Amasiasta hinaspa pusarqa Jerusalem llaqtaman. Amasiasqa karqa Joaspa churinmi otaq Ocoziaspa willkanmi. Rey Joasmi Jerusalem llaqtapa murallanta taqmarurqa pachak pusaq chunkan metro largoyoqta Efraim sutiyoq zagan punkumanta esquinapi zagan punkukama. ¹⁴ Paymi apakurqa Tayta Diospa templonpi kaq llapa qori-qollqetawan llapa serviciokunata hinaspa reypa wasinpi tarisqa llapa qori-qollqeta. Allin reqsisqa wakin runakunata garantiapaq hina Rey Joas pusapanmi Samaria llaqtaman kutikurqa.

¹⁵ Rey Joaspa wakin rurasqankunaqa chaynataq Juda nacionpa reynin Amasiaswan mana manchakuspa imaynam peleasqanqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ¹⁶ Rey Joas abuelonkuna hina wañuruptinmi Israel nacion reykunapa pampakusqa Samaria llaqtapi pamparqaku, rantinpi churin Jeroboamña gobiernarqa.

¹⁷ Israel nacionpa reynin Joacazpa churin Joas wañukusqanmantam Juda nacionpa reynin Joaspa churin Amasiasqa kawsarqa chunka pichqayoq watatarqa.

¹⁸ Amasiaspa wakin rurasqankunaqa qellqasqa kachkan Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim ¹⁹ Jerusalem llaqtapi kaqkunam Rey Amasiaspa contranpi hoqarikururqaku chaymi Amasiasqa Laquis llaqtaman lluptikurqa, aswanqa Laquis llaqtakama qatiskanmi chaypi wañurachimurqaku. ²⁰ Paypa ayanta Jerusalem llaqtaman caballokunapi apamuspankun “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi abuelonkunapa pampakusqa sitiopi pamparqaku.

²¹ Juda nacionpi kaq llapallan runakunam Azariasta rey kananpaq churarurqaku taytan Amasiaspa rantinpi, payqa kachkarqa chunka soqtayoq watayoqllaraqmi.

²² Abuelonkuna hina Amasias wañukuptillanmi churin Azarias Elat llaqtata kutirachikurqa Juda nacionpaq hinaspa mosoqmanta hatarichirqa.

Joaspa churin Rey Jeroboam Israel nacionpi gobiernasqanmanta

²³Juda nacionpa reynin Joaspa churin Amasias chunka pichqayoq watamanña gobiernachkaptinmi, Israel nacionpa reynin Joaspa churin Jeroboam Samaria llaqtapi gobiernayta qallaykurqa. Jeroboanmi gobiernarqa tawa chunka hukniyoq wata. ²⁴Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam huchallikurqa.

²⁵Joaspa churin Jeroboanmi Israel nacionpa linderonkunata kutirachikurqa Hamat lawman yaykuna qasamanta Araba law qochakama. Chaytaqa rurarqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanman hinam. Tayta Diosmi rimarqa paymanta willakuq Jonaswan. Jonasmi karqa Amitaipa churin Gat-hefer llaqtapi *yachaq. ²⁶Hatun ñakariypi Israel nacionniyoq runakuna kawsasqankuraykum Tayta Dios paykunata qawarirqa. Manañam pipas yanaparqañachu Israel naciontaqa chaymi libre kaqpas hinaspa sirviente kaqpas llapallanku ñakarirqaku. ²⁷Kay pachamanta Israelpa sutin chinkarachiyta Tayta Dios manaraq munaspanmi Joaspa churin Jeroboanwan Israel nacionta salvarurqa.

²⁸Jeroboampa wakin rurasqankunaqa, mana manchakuspan rurasqankunaqa, guerrapi llapa peleasqankunaqa chaynataq Juda nacionpa munaychakusqan Damasco llaqtata hinaspa Hamat llaqtata Israel nacionpaq imaynam kutichikusqanqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁹Israel nacionpi gobiernaq abuelonkuna hinam Jeroboam wañukurqa. Paypa rantinpiñataqmi churin Zacariasña gobiernarqa.

Rey Azariaspa gobiernasqanmanta

(2 Cr 26:3-5, 16-23)

15 ¹Israel nacionpi Rey Jeroboam iskay chunka qanchisniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Amasiaspa churin Azarias Juda nacionpi gobiernayta qallaykurqa. ²Azariasqa chunka soqtayoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalen llaqtapim gobiernarqa pichqa chunka iskayniyoq wata. Mamanmi karqa Jerusalen llaqtayoq Jecolias sutiyoq warmi.

³Taytan Amasiaspa tukuy ima rurasqanta hinam Tayta Diospa qayllanpi allin kaqkunata rurarqa. ⁴Chaywanpas moqokunapi capillakunaqa hinallam karqa chayraykum runakunapas animalkunata hinalla chaypi wañuchispa kañaqku, kañaqkutaqmi inciensotapas. ⁵Chayna allinkunata rurachkaptinpas Tayta Diosmi lepra onqoywan castigarurqa hinaptinmi wañunan punchawkama sapaq wasipi chaywan onqorqa. Chayna kaptinmi palacionpiqa churin Jotamña quejakunata arreglaq.

⁶Rey Azariaspa wakin rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ⁷Abuelonkuna hina Rey Azarias wañukuptinmi, “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi pamparqaku. Paypa rantinpim churin Jotamña gobiernarqa.

Israel nacionpi Rey Zacariaspa gobiernasqanmanta

⁸Juda nacionpa reynin Azarias kimsa chunka pusaqniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Jeroboampa churin Zacarias Israel nacionpi gobiernayta qallarirqa, soqta killam Samaria llaqtapi gobiernarqa. ⁹Abuelonkuna hinam mana allinkunata Tayta Diospa qayllanpi rurarqa. Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam huchallikurqa.

¹⁰Zacariaspa contranpim Jabespa churin Salum hoqarikururqa. Runakunapa qayllanpi atacarspanmi wañurachirqa hinaspa paypa rantinpi gobiernarqa.

¹¹Zacariaspa wakin rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ¹²Tayta Diosmi nirqa Rey Jehuman: —Churikikunam Israel nacionpi gobiernanqa willkaykipa willkankama —nispa. Hinaptinmi chayna karqa.

Israel nacionpi Rey Salumpa gobiernasqanmanta

¹³Juda nacionpa reynin Uzias kimsa chunka isqonniyoq wataña gobiernachkaptinmi Jabespa churin Salum gobiernayta qallaykurqa. Paymi gobiernarqa huk killalla Samaria llaqtapi. ¹⁴Gadipa churin Manahem sutiyoq runam Tirsas llaqtamanta Samaria llaqtaman rispan Jabespa churin Salumta wañurachirqa hinaspa paypa rantinpi gobiernarqa.

¹⁵Salumpa wakin rurasqankunawan Zacariaspa contranpi hoqarikuruspa imam rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

¹⁶Chaymantañataqmi chay Manahem sutiyoq runaqa Tirsas llaqtamanta qallaykuspa atacarqa Tifsas llaqtata chaynataq muyuriqninpi llaqtakunatapas, chay llaqtakunata saqueaspanmi llapallan wiksayoq warmikunapa wiksantapas kuchururqa. Tifsas llaqtapa punkunkunata chaypi *yachaqkuna mana kichasqanraykum chaynataqa rurarqa.

Israel nacionpi Rey Manahempa gobiernasqanmanta

¹⁷Juda nacionpa reynin Azarias kimsa chunka isqonniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Gadipa churin Manahem Israel nacion gobiernayta qallarirqa hinaspa Samaria llaqtapi gobiernarqa chunka wata. ¹⁸Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam huchallikurqa kawsanan punchawkama.

¹⁹Asiria nacionpa reynin ¹⁹Pul sutiyoq runam hamurqa Israel nacionta atacanapaq, paymanmi Rey Manahem qorqa kimsa chunka kimsayoq waranqa kilo qollqeta chaynapi Manahempa favorninpi kaspan gobiernonta astawan takyachinapaq. ²⁰Chay qollqetam Manahem mañarqa Israel nacionpi kapuqniyoq apukunamanta, chay apu runakunam sapakama qorqa parte kilo masnin qollqeta chaynapi Asiria nacionpa reyninman qonankupaq. Chayraykum Asiria nacionpa reyninqa Israel nacionpi mana unaspan kutikurqa.

²¹Rey Manahempa wakin rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²²Rey Manahenmi abuelonkuna hina wañukurqa, paypa rantinpi Pekaia sutiyoq churinña gobiernarqa.

Israel nacionpi Rey Pekaiapa gobiernasqanmanta

²³Rey Azarias pichqa chunka watamanña Juda nacionpi gobiernachkaptinmi Manahempa churin Pekaia Israel nacion gobiernayta qallarirqa hinaspa iskay wata Samaria llaqtapi gobiernarqa. ²⁴Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam huchallikurqa.

²⁵Pekaiapa contranpim hoqarikururqa Remaliaspa churin Peka. Pekaqa karqa hina Pekaiapa capitanninmi. Chay Pekam Argob sutiyoq runawan hinaspa Arie sutiyoq

^d 15:19 Pul sutiyoq runapa huknin sutinga Tiglat-pilesermi.

runawan Galaad lawmanta pichqa chunka runakunapiwan yanapachikuspa Rey Pekaiata wañurachirqaku, paytaqa wañurachirqaku Samaria llaqtapi reypa palacionpa uku kaq wasinpim, chaynapim Peka sutiyoq runaña paypa rantinpi gobiernarqa.

²⁶ Pekaiapa wakin rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

Israel nacionpi Rey Pekapa gobiernasqanmanta

²⁷ Rey Azarias pichqa chunka iskayniyoq watamanña Juda nacionpi gobiernachkaptinmi Remaliaspa churin Peka Israel nacion gobiernayta qallarirqa. Paymi gobiernarqa iskay chunka wata Samaria llaqtapi. ²⁸ Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboam hinam huchallikurqa.

²⁹ Israelpa reynin Peka gobiernachkaptinmi Asiria nacionpa reynin Tiglat-pile-ser hamururqa, atacaspanmi vencerurqa Ijon llaqtata, Abel-bet-maaca llaqtata, Janoa llaqtata, Cedés llaqtata hinaspa Hazor llaqtata. Galaad lawpi, Galilea lawpi chaynataq Neftaliy allpapi llapallan *yachaqkunatapas venceruspanmi presochasqata Asiria nacionman pusarqa. ³⁰ Elapa churin Oseasñataqmi Remaliaspa churin Pekapa contranpi hoqarikuruspan wañurachirqa, chaynapim Oseasqa Pekapa rantinpi gobiernayta qallarirqa, payqa qallarirqa Uziaspa churin Rey Jotam iskay chunka watamanña gobiernachkaptinmi.

³¹ Pekapa wakin rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

Juda nacionpi Rey Jotam gobiernasqanmanta

(2 Cr 27:1-9)

³² Israel nacionpi iskay watamanña Remaliaspa churin Peka gobiernachkaptinmi Uziaspa churin Jotam Juda nacionpi gobiernayta qallaykurqa. ³³ Iskay chunka pichqayoc watanpim karqa gobiernayta qallaykuspanqa. Payqa Jerusalem llaqtapim gobiernarqa chunka soqtayoc wata. Paypa mamanqa karqa Sadocpa churin Jerusa sutiyoq warmim.

³⁴ Jotanmi Tayta Diospa qayllanpi tukuy imakunatapas allinta rurarqa taytan Uziaspa tukuy rurasqanman hina. ³⁵ Chaywanpas moqokunapi capillakunaqa hinallam karqa, chayraykum runakunapas chaykunapi animalta wañuchispa hinalla kañaqku, hinallataqmi kañaqku inciensotapas. Hina Rey Jotanmi hatari-chirqa Tayta Diospa templanpa altonpi kaq punkutapas.

³⁶ Jotampa wakin rurasqankunaqa Israel nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan.

³⁷ Tayta Diosmi chay punchawkunapi Juda nacionpa contranpi kachayta qallarirqa Aram nacionpa reynin Rezintawan Remaliaspa churin Pekata. ³⁸ Abuelonkuna hina Jotam wañukuptinmi abuelonkupa pampakusqan sitiopi otaq “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi pamparurqaku. Paypa rantinpim churin Acazña gobiernarqa.

Juda nacionpi Rey Acazpa gobiernasqanmanta

(2 Cr 28:1-27)

16 ¹ Remaliaspa churin Peka chunka qanchisniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Jotampa churin Acaz gobiernayta qallaykurqa Juda nacionpi. ² Rey Acazqa iskay chunka watanpim gobiernayta qallaykurqa. Payqa chunka soqtayoc watam Jerusalem llaqtapi gobiernarqa. Ichaqa manam abuelon David hinachu yupaychasqan

Tayta Diospa qayllanpi allinta rurarqa. ³Aswanqa Israel nacion reykunapa kawsaqanta hinam kawsarqa. Rurarqataqmi Israelpa mirayninkunapa qayllanmanta Tayta Diospa qarqosqan runakunapa millakuypaq rurasqankutapas. Payqa churintapas chay runakuna hinam kañarqa. ⁴Alto moqo capillakunapipas hinaspa rapisapa sachakunapa ukunpipas animalkunata wañuchispanmi kañarqa, kañarqataqmi inciensokunatapas.

⁵Aram nacionpa reynin Rezinmi Remaliaspa churin Pekawan otaq Israel nacionpa reyninwan rirqaku Jerusalem llaqtaman chaynapi Rey Acazpa contranpi peleanankupaq ichaqa manam vanceyta atirqakuchu. ⁶Chay tiempopim Aram nacionpa reynin Rezin kutichikurqa Elat llaqtata. Juda nacionniyoq runakunatam Elat llaqtamanta qarqorurqa chaymi Edom nacionniyoq runakunaña chayman rispanku chaypi *yacharqaku kay libro qellqasqa kasqan punchawkama.

⁷Rey Acazmi kacharqa comisionta Asiria nacionpa reynin Tiglat-pileserman kaynata nisan:

Noqaqa kani churiki hina serviqnkim. Hamuspaykiyá libraykuway Aram nacionpa hinaspa Israel nacionpa reyninmanta, paykunam atacawachkanku.

⁸Tayta Diospa templanmanta qollqeta, qorita hinaspa reypa wasinpi qori-qollqeta horqoramuspanmi Asiria nacionpa reyninman regalota apachirqa. ⁹Asiria nacionpa reynin chaskiruspanmi rirqa Damasco llaqtapa contranpi peleananpaq. Venceruspanmi runakunata presochasqata pusrarqa Kir lawman, wañurachirqataqmi reyninku Rezintapas.

¹⁰Chaymantam Rey Acazqa pasarqa Damasco llaqtaman Asiria nacionpa reynin Tiglat-pileserman tupanpanpaq. Damasco llaqtapi altarta Rey Acaz qawaykuspanmi chay altarpa dibujonta chaynataq imaynam rurasqankuta apachirqa sacerdote Uriasman. ¹¹Damasco llaqtamanta Rey Acazpa apachisqan dibujoman hinam sacerdote Urias altarta rurarqa Rey Acaz Damasco llaqtapi unamunankama.

¹²Damasco llaqtamanta rey kutiruspanmi chay altarta qawaykurqa hinaspan chay altarman asuykuspa animalta kañarqa. ¹³Diospaqmi wañuchisqan animalkunata kañarqa, kañarqataqmi kawsaykunamanta ofrendatapas hinaspan tallirqataq vino ofrendatapas. Dioswan allinlla kasqanmanta wañuchisqan animalpa yawarnintapas challarqam altarpa hawanman.

¹⁴Tayta Diospa qayllanpi kaq broncemanta altartañataqmi temploa ñawpaqninmanta asurirachispan mosoq altarpa norte lawninpiña churarqa. ¹⁵Rey Acazmi sacerdote Uriasta kamachirqa:

—Hatun kaq altarpim kañanki tempranonpi lliw kañana ofrendakunata, kañankitaqmi tardekuqpi kañana kawsaykunamanta ofrendatapas, reypa qosqan lliw kañana ofrendatapas chaynataq reypa qosqan kawsaykunamanta ofrendatapas. Kañankitaqmi runakunapa lliw kañana ofrendankutapas chaynataq paykunapa kawsaykunamanta ofrendankutapas, chaymanqa tallinkitaqmi paykunapa vino ofrendankutapas. Chaymanqa challankitaqmi lliw kañana animalpa yawarnintapas chaynataq wakin wañuchisqa animalkunapa yawarnintapas. Broncemanta altarmi ichaqa ñoqapaq kanqa Tayta Diosta consultanaypaq —nispa

¹⁶Rey Acazpa kamachisqanta hinamá sacerdote Urias rurarqa. ¹⁷Rey Acazmi horqorachirqa lavatoriokunapa tiyanan tablakunata, horqorachirqataqmi broncemanta rurasqa torokunapa hawanpi tiyaq estanquetapas, lozeta rumipa hawanpiñam estanquetaqa tiyarachirqa. ¹⁸Templopi samana punchawpaq corredor hatarichisqankutapas chaynataq hawamanta reypa yaykunan punkutapas horqorachirqam chaynapi Asiria nacionpa reyninta agradananpaq.

¹⁹Acazpa wakin rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁰Abuelonkuna hina Acaz wañukuptinmi abuelonkunapa pampakusqan sitiopi otaq “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi pamparurqaku. Paypa rantinpi churin Ezequiasña gobernarqa.

Israel nacionpi kaqkunata presochasqankumanta

17 ¹Juda nacionpa reynin Acaz chunka iskayniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Elapa churin Oseas gobiernayta qallaykurqa Samaria llaqtapi. Paymi Israel nacionta gobernarqa isqon wata. ²Paymi Tayta Diospa qayllanpi mana allinkunata rurarqa ichaqa manam huchallikurqaqa paymanta ñawpaq kaq Israel nacionpa reyninkuna hinachu.

³Rey Oseaspa contranpi hamurqa Asiria nacionpa reynin Salmanasar. Vencerupinmi Oseasqa paytaña servispan contribucionta pagarqa. ⁴Aswanqa Rey Oseasmi Asiria nacion reypa contranpi hoqarikunanpaq Egiptopa reynin So sutiyoq runaman comisionta kacharqa, Asiria nacionpa reyninman watan-watan paganan contribuciontapas manañam pagarqachu, chaykunata Rey Salmanasar yacharuspanmi Rey Oseasta cadenawan carcelpi presocharurqa. ⁵Asiria nacionpa reyninqa Israel nacionta tropankunawan venceruspanmi Samaria llaqtapa muyuriqninpi kimsa wata churakururqa. ⁶Isqon watamanña Rey Oseas gobiernachkaptinmi Asiria nacionpa reyninqa Samaria llaqtata venceruspan Israel nacionniyoq runakunata presochasqata Asiria nacionman pusarqa, chaypiña *yachanankupaqmi churarqa Halah llaqtapi, churarqataqmi Habor Mayupa patanpi kaq Gozan llaqtapiipas chaynataq Media nacionpa llaqtankunapiipas.

⁷Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa contranpi Israelpa mirayninkuna huchallikururqaku, taytacha-mamachakunataña adoraspankumá Egipto nacionmanta horqomuqnin Diospa contranpi huchallikururqaku. Paykunataqa horqomurqa Rey Faraonpa munaychakuyninmantam. ⁸Paykunataqa qayllankumanta Tayta Diospa wischusqan nacionkunapa costumbrenkunatam rurarqaku, ruraraqataqmi Israel nacion reykunapa costumbrenkutapas.

⁹Yupaychasqanku Tayta Diospa contranpi Israelpa mirayninkunapa pakasqallapi mana allinkunata rurarqaku, llaqa llaqtakunapa moqonkunapim capillakunata rurarurqaku, chaykunataqa rurarurqaku guardiakunapa qawanan torrekunapim chaynataq murallasqa llaqtakunapim. ¹⁰Moqokunapiipas hinaspa rapisapa sachakunapa ukupipas sayarachirqakum rumimanta pilarkunatawan Asera sutiyoq mamachakunata. ¹¹Paykunapa qayllanmanta Tayta Diospa qarqosqan nacionkuna hinam chay capillakunapi inciensota kañarqaku. Tukuy mana allinkunata ruraspankum Tayta Diospa piñachirqaku.

¹²“Qamkunataq amam chaynakunataqa rurankichikchu” nispa Tayta Dios nichkaptinpas taytacha-mamachakunatam adorarqaku. ¹³Chayraykum Tayta Diosqa paymanta willakuq llaqallan runankunawan chaynataq revelacion qawachisqan runankunawan Israel naciontawan Juda nacionta anyaspa nichirqa:

—Qamkunataq mana allin kawsasqaykichikmanta kutirikamuspayá kasukuychik kamachikuyniykunatawan decretoykunata. Kasukuychikqa abue-loykichikkunaman tukuy kamachisqay yachachikuyniykunatayá, chaykunataqa willachirqaykichik ñoqamanta willakuq serviqnijkunawanmi —nispa.

¹⁴Paykunapa abuelonkum sonqonkuta rumiyaykachispa yupaychasqanku Tayta Diospi mana confiakurqakuchu, chaynam paykunapas sonqonkuta rumiyaykachispa mana kasukurqakuchu. ¹⁵Paykunata qepanchakurqakum Tayta Diospa decretonkunatapas

chaynataq abuelonkunawan Tayta Diospa contrato rurasqantapas, qepanchakurqakutaqmi abuelonkuman qosqan Chunkantin Kamachikuynintapas. Taytacha-mamachakunataña adoraspankum muyuriqninkupi nacionkuna hina mana imapaqpas valeqña rikurirurqaku. Chaynataraqmi ruraraqku: “Amam rurankichikchu chay nacionkunapa rurasqantaqa” nispa Tayta Dios nichkaptinpas. ¹⁶Yupaychasqanku Tayta Diospa llapallan kamachisqankunata saqeruspankum metalanta fundisqa iskay toro taytachakunataña rurakururqaku, rurakururqakutaqmi Asera sutiyoq mamachatapas. Cielopi llaqa lucerokunata adoraspankum Baal sutiyoq taytachataña adorarqaku. ¹⁷Churinkunatam qaritapas-warmitapas taytachakunaman kañarqaku, musyaqkunamanwan brujokunamanmi qokururqaku. Tayta Diospa qayllanpi tukuy mana allin ruraykunaman qokuruspankum payta piñachirqaku.

¹⁸Chayraykum Tayta Diosqa Israel nacionpa contranpi anchallataña piñakuruspan qayllanmanta chinkarachirqa chaymi Juda ayllullaña puchururqa. ¹⁹Ichaqa Juda nacionpas manam kasukurqachu yupaychasqanku Tayta Diospa kamachikuyninkunataqa, paykunaqa Israel nacionpa rurasqan costumbrekunaman hinaraqmi kawsarqaku. ²⁰Chayraykum Tayta Diosqa qepanchakururqa Israelpa llapallan mirayninkunata. Ñakarichispanmi salteaqkunamanña qoykurqa qayllanmanta chinkarachinankama. ²¹Israel nacionta Davidpa castanmanta Tayta Dios rakiruptinmi Israel casta runakunaqa Nabatpa churin Jeroboamtaña reyninkupaq churarurqaku. Jeroboanmi Israel nacionta Tayta Diosmanta rakiruspan hatunta huchallichirqa. ²²Israel nacionniyoq runakunaqa hinallam ruraraqku Jeroboampa huchallikusqankunata. ²³Chaynatam Tayta Dios rurarqa paymanta willakuq llapallan serviqninkunawan willachisqanpi hina. Israel nacionniyoq runakunam allpankumanta preso pusasqa karqaku Asiria nacionman, chaypim kachkanku kay libro qellqasqa kasqan tiempokamapas.

Samaria llaqtaman runakunata astachisqanmanta

²⁴Asiria nacionpa reyninmi runakunata pusachimurqa Babilonia lawmanta, Cuta llaqtamanta, Ava lawmanta, Hamat llaqtamanta hinaspa Sefarvaim llaqtamanta, Israel casta runakunapa rantinpi paykunataña Samaria law llaqtakunapi churaykurqa, chay llaqtakunapiñam dueño chakuykuspa *yachakurqaku. ²⁵Asiria nacionniyoq reypa chayllaraq chayachimusqan runakunam qallariyninpiqa Tayta Diosta mana respetarqakuchu, paykunapa contranpi leonkunata Tayta Dios kachaykuptinmi wañuchiya qallaykurqa. ²⁶Chayraykum Asiria nacionpa reyninta nirqaku:

—Samaria lawpi llaqtakunaman *yachanankupaq pusachisqayki runakunaqa manam yachankuchu chay nacion diospa reglamentonkunata, chay diosmi kachaykamun leonkunata paykunata wañuchinanpaq, manamá hukllapas kanchu chay reglamentokuna yachaqa —nispa.

²⁷Hinaptinmi Asiria nacionpa reynin kamachirqa:

—Samaria llaqtamanta pusamusqaykichik huk kaqnin sacerdotetayá kutichiy-chik chaynapi chaypiña *yachaspan chay Israel nacion diospa reglamentonkunata yachachinanpaq —nispa.

²⁸Samaria llaqtamanta preso pusasqanku huknin sacerdote kutiramuspanmi Betel llaqtapi *yacharqa hinaspan yachachirqa imaynam Tayta Dios respetayta. ²⁹Chaywanpas sapa nacionmanta kaqkunam sapakama diosninkuta rurakuspanku maymi yachasqankupi churarqaku, chaykunataqa churarqaku Samaria moqokunapi runakunapa rurasqan capillakunapim. ³⁰Babilonia lawmanta kaqkunam ruraraqku Sucot-benot sutiyoq taytachankuta, Cuta llaqtamanta kaqkunam ruraraqku Nergal sutiyoq taytachankuta, Hamat llaqtamanta

kaqkunañataqmi ruraraqaku Asima sutiyoq taytachankuta. ³¹ Ava lawmanta kaqkunam ruraraqaku Nibhaz sutiyoq taytachankutawan Tartac sutiyoq taytachankuta. Sefarvaim llaqtamanta kaqkunañataqmi Adramelec sutiyoq taytachankutawan Anamelec sutiyoq taytachankuta adoranankupaq churinkuta kañaqku. ³² Tayta Diosta respetachkaspapas paykuna ukumanta sacerdotekunata akllaruspankum moqokunapi adorananku capillakunapi servikunankupaq churarurqaku. ³³ Tayta Diosta respetachkaspankupas diosninkutaqa hinallam serviqku, chaytaqa ruraqku punta *yachasqanku nacionpi costumbrenkuman hinam.

³⁴ Kay libro qellqasqa kasqan tiempokamapas ñawpaq costumbrekunataraqmi rurachkanku. Hinapi *yachaq runakunaqa manam Tayta Diostaqa respetankuchu, manataqmi rurachkankupas paypa reglamentonkunaman hinachu hinaspa decretonkunaman hinachu, Jacobpa mirayninkunaman qosqan yachachikuykunatapas hinaspa kamachikuykunatapas manam kasukunkuchu. Jacobtam Tayta Dios suticharqa Israelwan. ³⁵ Jacobpa mirayninkunawan Tayta Dios contratota ruraspanmi kamachirqa:

—Taytacha-mamachakunataqa amam respetankichikchu, ñawpaqninpiapas amam qonqorakunkichikchu, amam adorankichikchu, chaykunapaqqa amataqmi animalkunatapas kañapunkichikchu, ³⁶ qamkunaqa ñoqa Tayta Diosllatam respetawankichik, qamkunataqa atiyñiypiwan hatun castigokunawanmi Egipto nacionmanta horqomurqaykichik. Ñoqallata adorawaspamá ñoqallapaqtaq animalkunatapas kañapuwankichik. ³⁷ Tukuy tiempoyá kasukuychik qellqaspa qosqay decretokunata, reglamentokunata, yachachikuykunata chaynataq kamachikuykunatapas, taytacha-mamachakunataqa amamá adorankichikchu. ³⁸ Qamkunawan contrato rurasqaytaqa amam qonqarunkichikchu nitaqmi taytacha-mamachakunatapas adorankichikchu. ³⁹ Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diosllata respetawaptikichikqa enemigoykichikmantapas librasqaykichikmi —nispa.

⁴⁰ Chaywanpas paykunaqa manam kasukurqakuchu, ñawpaq costumbrenkuman hinallam ruraraqaku. ⁴¹ Asiria nacion reypa pusachimusqan runakunaqa Tayta Diosta adorachkaspapas serviqku kikinkupa taytacha-mamachankutapas. Churinkupas, willkankupas abuelonkupa rurasqanta hinallam ruraraqaku kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Juda nacionpi Rey Ezequiaspa gobiernasqanmanta

(2 Cr 29:1-2)

18 ¹ Elapa churin Oseas kimsa watamanña Israel nacionpi gobiernach-kaptinmi Juda nacionpa reynin Acazpa churin Ezequias Juda nacionpi gobiernayta qallaykurqa. ² Rey Ezequiasqa iskay chunka pichqayoq watanpim Juda nacionpi gobiernayta qallaykurqa. Jerusalem llaqtapim gobiernarqa iskay chunka isqonniyoq wata. Paypa mamanqa karqa Zacariaspa churin Abi sutiyoq warmim. ³ Tayta Diospa qayllanpim allinta rurarqa ñawpa abuelon Davidpa tukuy rurasqankunata hinaraq. ⁴ Moqokunapi capillakunata tuñichispanmi adorananku rumi pilarkunatapas pakirurqa, Asera sutiyoq mamachakunatapas kuchururqam. Moisespa rurachisqan bronceamanta culebratam ñutuparurqa. Chay punchawkamam Nehustan sutiyoq chay culebraman Israelpa mirayninkuna inciensota kañaqku.

⁵ Israelpa yupaychasqan Tayta Diospim Ezequias confiakurqa, Juda nacionpi reykunamantaqa manam pipas Ezequias hinaqa karqachu paypa ñawpaqñintapas nitaq qepantapas. ⁶ Tayta Diosman confiakuykuspanmi paymanta mana rakikurqachu, payqa Moisesman Tayta Diospa qosqan kamachikuykunatam kasukurqa.

⁷Payta Tayta Dios yanapasqanraykum tukuy rurasqan allin lloqsiq. Asiria nacion reypa contranpi hoqarikuruspanmi manaña payta servirqachu. ⁸Filisteá runa-kunatapas enteron allpankupim vencerurqa Gaza llaqtakama, vencerurqaqa guardiakunapa qawanan torrekunamantam murallasqa llaqtakunakama.

Samaria llaqtata vencesqankumanta

⁹Rey Ezequias tawa watamanña gobiernachkaptinmi chaynataq Elapa churin Oseas qanchis watamanña Israel nacionpi gobiernachkaptinmi Asiria nacionpa reynin Salmanasar Samaria llaqtapa contranpi hamuruspan llaqtapa muyuriqninpi tropankunawan churakururqa. ¹⁰Kimsa watamantañam vencerurqa. Rey Ezequias soqta watamanña gobiernachkaptinmi chaynataq Rey Oseaspa isqon watamanña Israel nacionpi gobiernachkaptinmi Asiria nacionpa reynin Samaria llaqtata dueño chakururqa. ¹¹Asiria nacionpa reynin Salmanasarmi Israel runakunata presochasqata Asiria nacionman pusarqa, chaypiña yachanankupaqmi churarqa Halah llaqtapi, churarqataqmi Habor Mayupa patanpi kaq Gozan llaqtapipas chaynataq Media nacionpa llaqtankunapipas. ¹²Chaykunaqa pasakurqa yupaychasqanku Tayta Diospa nisqanta mana kasukusqankuraykum chaynataq contrato rurasqantapas mana cumplisqankuraykum. Tayta Diospa serviqnin Moisespa tukuy kama-chisqankunatam mana kasukurqakuchu hinaspa mana cumplirqakuchu.

Juda nacionpa contranpi Rey Senaquerib hamusqanmanta

(2 Cr 32:1-19, Is 36:1-22)

¹³Rey Ezequias chunka tawayoq watamanña gobiernachkaptinmi Asiria nacionpa reynin Senaquerib Juda nacionpi llapa murallasqa llaqtakunapa contranpi hamururqa hinaspa vencerurqa. ¹⁴Juda nacionpa reynin Ezequiasmi Asiria nacionpa reyninta Laquis llaqtapi kachkaptin nichimurqa:

—Arí, ñoqariki pantaruykim ichaqa nacionniymantayá asurikuyña, tukuy mañawasqaykitam qosqayki —nispa.

Chaymi Asiria nacionpa reynin obligarqa Juda nacionpa reynin Ezequiasta isqon waranqa isqon pachaknin kilo qollqetawan isqon pachak isqon chunkan kilo qorita. ¹⁵Rey Ezequiasmá qoykurqa Tayta Diospa temlonpi chaynataq palacionpi waqaychasqanku qollqeta. ¹⁶Rey Ezequiasmi chaypunilla horqorachirqa Tayta Diospa templopa punkunkunapi qarachasqan qoritawan pilarkunapi qarachasqan qorita. Chaykunatam Asiria nacionpa reyninman qoykurqa.

¹⁷Chaymantam Asiria nacionpa reyninqa Laquis llaqtamanta Jerusalem llaqtaman kacharqa llapallan tropankunapa kamachiqninta, kacharqataqmi huk hatun kamachikuqtapas chaynataq peleanankupaq kamachikuq runatapas, achkallaña tropayotqam kacharqa Rey Ezequiaswan tupanankupaq. Jerusalem llaqtaman chayaruspankum sayarurqaku hanay law estanqueman hamuq yarqapa hichpanpi. Chay estanqueqa kachkan “Taqsaq Runapa Chakran” sutiyoq sitioman riq ñanpa hichpanpim. ¹⁸Rey Ezequiasta qayaptinkum llaqtamanta lloqsimurqa Hilciaspa churin reypa mayordomon Eliaquim, lloqsimurqataqmi secretario Sebnaspa chaynataq Asafpa churin Joa sutiyoq runapas, payqa karqa reypa rurasqankunamanta qellqaqmi. ¹⁹Paykunatam Rey Ezequiasman nimunankupaq Asiria nacionpa tropankuna kamachiq nirqa:

—Asiria nacionpa ancha reqsisqa reyninmi nin: “¿Imaman hapipakuspaykitaq qamqa confiakuchkanki? ²⁰Qanmi nichkanki: ‘Ñoqapaqa kachkanmi consejaqniykunapas chaynataq guerrapaq valeroso soldadoykunapas’ nista ichaqa yanqam chayqa. ¿Piman

confiakuspaykitaq contraypiqa hoqarikurunki? ²¹ ¿Pakisqa soqos tawna hina Egipto nacionpichum confiakuchkanki? Chay soqos tawnaqa tawnapakuqninpa makintapas pakipakuruspanmi uchkurun. Chay pakipasqa soqos hinallam Egipto nacionpa reynin Faraonqa paypi confiakuninkunapaqqa. ²² Ichapas niwankichikman: ‘Ñoqaykuqa yu-paychasqayku Tayta Diospim confiakuniku’ nispa. ¿Manachum moqokunapi chay Diospa capillankunatawan altarninkunataqa lliwta Ezequias chinkarachirqa? Payqa Juda nacionpi kaqkunatawan Jerusalem llaqtapi kaqkunatam nichkan: ‘Kay Jerusalem llaqtapi kaq altar-pa ñawpaqllanpiñam adorankichik’ nispa. ²³ Kunanyá Asiria nacion reyniywan apuestay hinaptinqa ñoqapas qosqaykim iskay waranqa caballokunata, qosqaykiqa partekimanta sillakuqkunata qoptikim. ²⁴ Egipto nacionpa carretankunapiña hinaspa sillada tropankunapiña confiakuspapas ¿imaynataq atiwraq reyniypa serviqnin capitanninkunamanta eqoneq kaqllawanpas peleayta? ²⁵ Kay llaqtata tuñichiq hamunaypaqqa ¿manachum Tayta Dios kamachimuwarqa: ‘Chay nacionman rispayki tuñichimuy’ nispa?”

²⁶ Hinaptinmi Hilciaspa churin Eliaquimñataq, Sebnapiwan hinaspa Joapiwan chay kamachiqta nirqaku:

—Ruegakuykikum, muralla hawanpi runakuna uyarichkaptinqa amayá rimapaya-waykuchu Juda nacionniyoq runakunapa rimayninpiqa, Aram nacionniyoq runakunapa rimayninpiyá rimapayawaykuqa, kay serviqninkikunaqa entiendesaqkum —nispa.

²⁷ Chay kamachikuqmi paykunata nirqa:

—Reyniyqa manam kachamuwarqa reynillaykichikman nitaq qamkunallaman willanaypaqchu, kachamuwarqaqa muralla hawanpi kaq runakunapaqwanmi, paykunapas uyarinankupunim, paykunaqa qamkunawan kuskam hatun ispaynin-kuta mikunqaku chaynataqmi yaku ispayninkutapas tomanqaku —nispa.

²⁸ Chaynata niruspanmi chay kamachikuq runaqa sayaykuspan Juda nacion runakunapa rimayninpi qaparisan nirqa:

—Asiria nacion ancha reqsisqa reypa kayna nisqantayá uyariychik ²⁹ “Rey Ezequiaswan-qa amayá engañachikuychikchu, manam ñoqamantaqa librasunkichikmanchu. ³⁰ Tayta Diospi confiakunaykichikpaqmi Ezequiasqa nisunkichikman: ‘Cheqaptapunipas Tayta Diosqa librawasunchikmi, manam kay llaqtata Asiria nacionpa reyninmanqa qosqachu kanqa’ nispa. ³¹ Ezequiaspa chayna nisqantaqa amayá kasuychikchu, Asiria nacionpa reyninmi kaynata nin: ‘Ñoqawan contratota ruraspayá ñoqamanña humillakuychik. Chaynata ruraspaga sapakamam uvas huertaykichikpi kaqkunatawan higos huertaykichikpi kaqkunata mikunkichik, sapakamataqmi posoykichikpi yakutapas tomankichik. ³² Kikiypuni hamuspaymi pusasqaykichik kay *yachasqaykichik allpaman hina kawsaypapas, vinopapas kasqan allpaman, mikuy-papas, uvas huertapapas kasqan allpaman, aceitunas sachapa chaynataq mielpapas kasqan allpaman, chaypi kawsaspaykichikqa manam wañunkichikchu. Ezequiastaqa amayá kasuychikchu, payqa llullakusupaykichikmi nisuchkankichik: Tayta Diosmi librawasunchik, nispa. ³³ Wakin nacionkunapa diosninkupas ¿mayqallanpas yaqachum nacionnin librayta atirqa Asiria nacionpa reyninmanta? ³⁴ ¿Maypimá kachkan Hamat llaqtapa diosninpas, Arfad llaqtapa diosninpas, Sefarvain llaqtapa diosninpas, Hena llaqtapa diosninpas chaynataq Iva llaqtapa diosninpas? ¿Chay dioskunaqa Samaria llaqtapa librayta atirakuchu ñoqamanta? ³⁵ Chay nacionkunapa llapallan diosninkunamantaqa ¿mayqannintaq ñoqamanta nacionnin librayta atirqa? Chaynaqa amayá piensaychikchu Tayta Diospas Jerusalem llaqtata ñoqamanta librananta?” nispa.

³⁶ Uyariqnin runakunañataqmi upallalla kaspanku mana imatapaspas nirqakuchu. Rey mi kamachirqa paykunata:

—Amam imatapas rimarinkichikchu —nispa.

³⁷Hinaptinmi Hilciaspa churin mayordomo Eliaquimñataq Sebna sutiyoq secretariopiwan hinaspa Asafpa churin Joapiwan pachankuta llikiparqaku hinaspa Rey Ezequiasman kutirispanku chay kamachikuqpa rimasqankunata willarqaku. Chay Joa sutiyoq runaqa karqa reypa rurasqankunamanta qellqaqmi.

Rey Senaqueribmanta Juda nacion librasqa kasqanmanta

(2 Cr 32:20-23. Is 37:1-38)

19 ¹Rey Ezequias chayta uyariruspanmi pachanta llikiparurqa hinaspa luto pachawan churakuruspan temploman yaykurqa. ²Chaymantam kacharqa luto pachawan pachasqata mayordomo Eliaquimta, secretario Sebna hinaspa yuyaq sacerdotekunata. Paykunatam kacharqa Diosmanta willakuq Isaiasman, Isaiasqa karqa Amozpa churinmi. ³Paymanmi Rey Ezequiaspa nisqanta kaynata nirqaku:

—Llakisqa, qaqchasqa, insultasqa kasqanchik punchawmi kunan punchawqa. Wachakunanpaq kachkaspan manaña kallpayoq warmi hinam kachkanchik.

⁴Icharaqpas yupaychasqanchik Tayta Dios uyarinman chay kamachikuqpa rimasqankunata. Paytam Asiria nacionpa reynin kachamurqa kawsaq Diosta insultananpaq, allinchá kanman chay uyarisqanmanta yupaychasqanchik Tayta Dios paytapas qaqchaptinqa. Chaynaqa Diostayá mañakuy wakin puchuqkunapa favorninpi —nispa.

⁵Rey Ezequiaspa serviqninkunamá Isaiaspata pasarqaku. ⁶Isaiasmi paykunata nirqa:

—Reynikichiktam Tayta Diospa nisqanta kaynata nimunkichik: “Asiria nacion reypa serviqninkunapa insultawasqantaqa amayá manchakuychu. ⁷Kunanmi Asiria nacionpa reyninta noticiawan umacharusaq hinaptinmi nacionninman kutinga. Chaypiñam huk kaqninpa wañuchisqan kanqa” nispa.

⁸Chay tropakuna kamachiqmi uyarirurqa Asiria nacionpa reyninqa Laquis llaqtamanta asurikusqanta. Kutirispanmi reyta tarirurqa Libna llaqtapa contranpi peleachkaqta. ⁹Rey Senaqueribpa contranpi peleananpaq Cus nacionpa reynin Tirhaca hamusqanta yacharuspanmi chay Rey Senaqueribqa kaqllamanta comisionta kacharqa ¹⁰Juda nacionpa reynin Ezequiasman kaynata munankupaq:

Qampa confiakusqayki Diosnikis nisunki: “Asiria nacionpa reyninmanqa manam Jerusalem llaqtapa qosqachu kanqa” nispa. Chay nisuusqaykiwanqa amayá engañachikuychu.

¹¹Qamqa uyarirqankim Asiria nacion reykunapa llapallan nacionkuna tuñichisqantaqa ¿chaychus qamñataq librakuwaq?

¹²Abueloykunapa tuñichisqan Gozan llaqtataqa, Haran llaqtataqa, Resef llaqtataqa chaynataq Telasar llaqtapi *yachaq Eden casta runakunataqa ¿yaqachum diosninku librarqa?

¹³¿Maypitaq kachkan Hamat llaqtapa reyninqa, Arfad llaqtapa reyninqa, Sefarvaim llaqtapa reyninqa, Hena llaqtapa reyninqa hinaspa Iva llaqtapa reyninqa?

¹⁴Comisionmanta Ezequias cartata chaskiruspanmi leeruspan Tayta Diospa templonman apaykurqa hinaspanmi Diospa qayllanpi kicharayachkaqta churaykurqa. ¹⁵Tayta Diospa qayllanpi mañakuspanmi nirqa:

—Querubin sutiyoq angelkunapa chawpinpi *yachaq Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, kay pachapi llapallan nacionkunapi munaychakuq Diosqa qamllam kanki.

Qanmi rurarqanki cielotapas hinaspa kay pachatapas. ¹⁶Dios Taytalláy, atiendey-kullawaspaykiyá uyariykullaway, ñawillaykikunata kichaykuspayá qawariykuy kay asuntota, uyariykuytaqyá qam Kawsaq Dios insultaq Rey Senaqueribpa rimasqanku-natapas. ¹⁷Dios Taytalláy, cheqaptapunipas Asiria nacion reykunaga nacionkunatam allpantinta purmachirqa. ¹⁸Taytachankutapas ninamanmi wischuykurqaku chay-kunaga mana cheqap kasqankurayku, kullumanta otaq rumimanta runakunapa rurasqan kasqanraykum chaykunataqa chinkarachirqaku. ¹⁹Yupaychasqayku Dios Taytalláy, qamllatam ruegakullayki, qamlla Dios kasqaykita kay pachapi llapallan nacionkuna yachanankupaqyá Rey Senaqueribmanta salvaykullawayku —nispa.

²⁰Hinaptinmi Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanta Amozpa churin Isaiasqa Rey Ezequiasman kaynata nichimurqa:

—Asiria nacionpa reynin Senaqueribmanta mañakuwasqaykitaqa uyariykuy-kim. ²¹Chaymi Asiria nacion reypa contranpi ñoqa Tayta Dios kaynata nini:

Yaw Rey Senaquerib,
Sion llaqtaqa doncella hinam
qamta despreciaspa burlakuchkan.
Jerusalen llaqtaqa warmi hinam
qepaykipi umanta aywichkan.

²²¿Pitataq insultarqanki?
¿Pitataq ñakarqanki?
¿Pipa contranpitaq qaparirqanki?
¿Pitataq hatunchakuspa qawarqanki?
Israel nacion Chuya Diospa contranpim
chaykunataqa rurarqanki!

²³Comisionkuna kachasqaykiwanmi
Señorta insultarqanki
hinaspataqmi nirqanki:
“Nana-nanaq carretaykunawanmi
orqopa puntanman qespirqani.
Mana yaykuy atina Libano
Orqomanmi chayarqani.
Mana yaykuy atina qatakunamanmi rirqani.
Hatun cedro sachankunatam kuchurqani.
Sumaq cipres sachankunatam kuchurqani.
Karu-karu sitiokunamanmi chayarqani.
Huerta hina montekunamanmi chayarqani.

²⁴Huklaw nacionpiraq pozokunatapas
toqospaymi yakunta upyarqani” nispa.
“Sarupaspaymi Egipto nacion yaraqkunatapas
chakichirqani” nispa.

²⁵¿Manachum haykapipas uyarirqanki
ñawpaqmantaraq ñoqa Tayta Diospa rurasqayta?
¿wiñaymantaraq ñoqa Tayta Diospa tanteasqayta?
Kunanqa ruraruniñamiki.
Chaymi murallasqa llaqtakunata tuñichichkanki.

- Montorayaq rumikunata hinallañam rurachkanki.
- ²⁶ Chaypi *yachaq runakunaqa
pisi kallpayoqllañam rikurirunku.
Hukmanyasqallañam karunku.
Penqachisqallañam karunku.
Campopi qorakuna hinallañam karunku.
Chakrapi yuyukuna hinallañam karunku.
Wasi hawanpi wiñaq qewakuna hinam karunku.
Chay qewakunam manaraq poqochkaspa chakirunku,
chaynam paykunapas chinkarunku.
- ²⁷ Yachanim tukuy ima rurasqaykitapas
chaynataq mayman risqaykitapas
chaynataq contraypi piñakusqaykitapas.
- ²⁸ Uyarinim ñoqapa contraypi piñakusqaykita.
Uyarinim orgulloso kaynikiwan rimasqaykita
chayraykum anzueloyta senqaykiman churasaq,
chayraykum bridaytapas simikiman churasaq,
Kutirichisqaykim hamusqayki ñanninta.
- ²⁹ Isaiasmi Rey Ezequiasman nirqa:
Kaymi qampaq señal kanqa,
kunan watam chakrapi
kikinmanta wiñaqta mikunkichik.
Hamuq watapiñataqmi
mana yapusqa allpamanta
wiñaqta mikunkichik.
Kimsa kaq watapiñataqmi tarpuspa cosechankichik.
Uvastapas plantaspam ruranta mikunkichik.
- ³⁰ Juda castamanta puchuqkunam tarpusqa muhu hina kanqaku.
Sapichakuspankam allin planta hina rurunqaku.
- ³¹ Puchuqkunam Jerusalem llaqtamanta miranqaku.
Lluptiqkunapas Sion Moqomantam miranqaku.
Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi chaynata ruranqa.
Anchata kuyasqanraykum chaynata ruranqa.
- ³² Asiria nacion reymantam Tayta Dios nin:

“Kay llaqtamanqa manam yaykumunqachu.
Flechankunataqa manam flechanqachu.
Harkachikunan armatapas manam hapinqachu.
Allpatapas murallapa qepanmanqa manam montochinqachu.
- ³³ Hamusqan ñannillantam kutikunqa.
Manam yaykumunqachu kay llaqtamanqa.
Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynataqa.
- ³⁴ Ñoqam kay llaqtata amparaspay salvasaq.
Kikiyraykum chaynataqa rurasaq.
Serviqniy Davidraykum rurasaq.”

³⁵Nisqanpi hinam chay tutalla Tayta Diospa angelnin lloqsiramuspan Asiria soldadokunapa campamentonpi wañurachirqa pachak pusaq chunkan pichqayoq waranqa runakunata. Achikyaruptionña taqmi wañusqaña llapallanku kachkasqaku. ³⁶Hinaptinmi Asiria nacionpa reynin Senaqueribqa puchuq tropankunawan Ninive llaqtanman kutikuspan chaypi *yacharqa. ³⁷Huk punchawmi chaypiña kachkaspan Nisroc taytachanta templopi adorachkarqa hinaptinmi churin Adramelecwan churin Sarezer espadawan payta wañurachirqaku hinaspan Ararat lawman llupti-kurqaku. Rey Senaqueribpa rantinpim Esarhadon sutiyoq churinña gobernarqa.

Rey Ezequiaspa onqosqanmanta

(2 Cr 32:24-26. Is 38:1-8)

20 ¹Chay punchawkunapim Rey Ezequias onqorurqa wañuy patanpiña kanankama. Amozpa churin Diosmanta willakuq Isaias watukuqnin rispanmi payta nirqa:

—Yaw Ezequias, Tayta Diosmi nisunki: “Qamqa wañukunkiñam, chaynaqa imaykikunatapas allichakuyñayá” nispa.

²Chaymi Ezequiasqa perqa lawman uyanta muyurirachispa Tayta Diosta mañakurqa:

³—Dios Taytalláy, ruegakuykim qayllaykipi cheqap sonqowan kawsasqayta hinaspam qampa munasqaykiman hina rurasqaytapas yuyarinaykipaq —nispa.

Chaynata niruspanmi Ezequiasqa llumpayllataña waqarqa.

⁴Chay palaciopi kaq patiota manaraq Isaias pasaruchkaptinmi Tayta Dios payta niykurqa:

⁵—Runaykuna kamachiq Ezequiasman kutirispayá nimuy kaynata: “Abueloyki Davidpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin: ‘Uyariykuykim mañakuwasqaykita, rikurqaykitaqmi waqasqaykitapas, sanoyarachiptiyimi kimsa punchawmanta temploymanki. ⁶Wataykikunamanmi yapasaq chunka pichqayoq watataraq, qamtapas hinaspa kay Jerusalem llaqtatapas Asiria nacionpa reyninmantam librasaq. Kikiyraykum chaynataq serviyni Davidraykum kay Jerusalem llaqtataqa waqaychasaq’ nispa.”

⁷Chaynata niruspanmi Isaias kamachirqa:

—Llapisqa higosta apamuychik —nispa.

Aparamuptinkum Ezequiaspa chupunman laqarurqaku hinaptinmi chaywan sanoyarurqa. ⁸Chaymi Rey Ezequias tapurqa Isaiasta:

—¿Imataq señal kanqa Tayta Dios sanoyaykachiwaptin kimsa punchawmanta templomanpas rinaypaqqa? —nispa.

⁹Isaiasmi nirqa:

—Tayta Diospa nisuusqayki cumplikunanta yachanaykipaqmi señalta hina qosunaykipaq kayta nisunki: “¿Chunka gradasta inti ñawparunantachu munanki? ¿Icha chunka gradasta inti kutirirunantachu munanki? ¿Mayqantataq munanki?” nispa.

¹⁰Chaymi Ezequiasñataq nirqa:

—Facilqa kanman intipa llantuynin chunka gradasta ñawparuyninmi. Munaymanqa chunka gradasta llantuy kutirirunantam —nispa.

¹¹Chayna kananpaqmi Diosmanta willakuq Isaias mañakurqa. Llantuyta Tayta Dios kutirirachirqa Acazpa gradasninpi chunka gradasta.

Babilonia nacionmanta hamuqkunata Rey Ezequias chaskisqanmanta
(2 Cr 32:27-31, Is 39:1-8)

¹²Chay tiempopim Babilonia nacionpa reynin Berodac-baladan otaq Baladanpa churin apachimurqa Rey Ezequiasman cartakunatawan regalota, chaykunataqa apachimurqa onqorusqanta yacharuspanmi. ¹³Comisionpa nisqanta Ezequias uyariykuspanmi paykunaman qawachirqa palacionpi llapa imanta: qori-qollqeta, especeriakunata, miski asnaq aceiteta, armakuna waqaychananta, qawachirqataqmi wasinpi tukuy imakuna waqaychasqantapas. Mana imatapas pakaykuspanmi paykunaman qawachirqa palacionpi kaqkunata chaynataq gobiernasqan nacionpi tukuy kapuqninkunatapas.

¹⁴Hinaptinmi Diosmanta willakuq Isaias Rey Ezequiasman hamuspan tapurqa:

—Chay runakunaqa ¿imaninkutaq? ¿Maylawmantataqsi hamunku? —nispa.

Chaymi Rey Ezequiasñataq nirqa:

—Paykunaqa hamurqaku karu-karu Babilonia nacionmantaraqmi —nispa.

¹⁵Nirqataqmi Isaias:

—¿Imakunataq palacioykipi rikurqaku? —nispa.

Hinaptinmi Ezequiasñataq nirqa:

—Palacioypim tukuy imayta qawarqaku, waqaychana wasipi imaykunatapas mana pakaspaymi paykunaman qawachirqani —nispa.

¹⁶Chaymi Isaias nirqa Rey Ezequiasta:

—Uyariy Tayta Diospa nisqanta: ¹⁷Hamuchkanmi tiempo palacioykipi llapa imaykikunatawan, abueloykikunapa kunankama tukuy huñusqanta mana puchuykuspa Babilonia nacionman apanankupaq. ¹⁸Miraynikikunatam pusanqaku Babilonia nacion reypa palacionpi servikuqkuna kanankupaq.

¹⁹Chaymi Rey Ezequias nirqa Isaiasta:

—Tayta Diospa nisqanmanta willawasqaykiqa allinpunim, kawsanaykamaqa luegochiki hawkalla hinaspa allinlla kawsasaq —nispa.

Rey Ezequiaspa wañukusqanmanta

(2 Cr 32:32-33)

²⁰Rey Ezequiaspa wakin rurasqankunaqa, mana manchakuspa rurasqankunaqa chaynataq yarqatawan estanqueta rurachispan llaqtaman yaku pusaykusqanqa Juda nacionpi reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropi qellqasqam kachkan. ²¹Ezequias abuelonkuna hina wañukuptinmi paypa rantinpiqa gobiernarqa churin Manasesña.

Juda nacionpi Rey Manasespa gobiernasqanmanta

(2 Cr 33:1-20)

21 ¹Chunka iskayniyoq watanpim Manasesqa gobiernayta qallaykurqa, Jerusalem llaqtapim gobiernarqa pichqa chunka pichqayoq wata, paypa mamanka karqa Hepsiba sutiyoq warmim. ²Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Israelpa mirayninkunapa qayllanmanta Tayta Diospa qarqosqan runakunapa millakuypaq rurasqankunatam rurarqa. ³Taytan Ezequiaspa tuñichisqan moqokunapi capillakunatam kaqllamanta hatarichirqa hinaspa Baal sutiyoq taytachapaña altarkunata rurarqa. Israel nacionpa reynin Acab hinam rurarqa Asera sutiyoq mamachakunatapas. Cielokunapi llapallan lucerokunaman qonqorakuspanmi chaykunata adorarqa. ⁴“Noqam sutiya Jerusalem llaqtapi churasaq” nispa Tayta Dios nichkaptinpas Manasesqa Tayta

Diospa templonpim altarkunata hatarirachirqa. ⁵Templopa iskaynin pationkunapipas cielokunapi kaq llaipa lucerokunata adoranapaqmi altarkunata rurachirqa.

⁶Churintapas taytachapaqraqmi kañapurqa. Musyaqkunaman, brujokunaman qokuruspanmi espiritistakunatawan espiritu qayaqkunata tapukurqa, chay achka mana allinkunata Tayta Diospa qayllanpi ruraspanmi payta piñachirqa. ⁷Asera sutiyoq mamacha rurachisqantam churarurqa Tayta Diospa templonman. Chay templomantam Davidmanwan churin Salomonman Tayta Dios kaynata nirqa:

—Israel llapallan ayllukunamanta akllasqay Jerusalem llaqtapim hinaspa tem-plopim sutiya wiñaypaq churasaq. ⁸Chaynataqa rurasaq tukuy kamachisqayta kasukuspanku serviqniy Moiseswan willachisqay yachachikuykunaman hina kawsaptinkum, abuelonkuman qosqay allpamantam Israel casta runakunataqa manaña maylawmanpas yanqaqa purichisaqchu —nispa.

⁹Ichaqa manamá paykunaa kasukurqakuchu. Rey Manasesqa paykunataqa astawanraqmi pantachirqa, Israelpa mirayninkunapa qayllanmanta Tayta Diospa chinkachisqan runakunamantapas astawanraqmi mana allinkunata rurachirqa.

¹⁰Chayraykum Tayta Dios paymanta willakuq serviqninwan nichirqa:

¹¹—Ñawpaq Amor casta runakunapa millakuypaq rurasqankumantapas aswan mana allinkunataqaq Juda nacionpa reynin Manases rurasqanraykum chaynataq Juda nacion runakunatapas rurasqan taytachakunawan huchallichisqanraykum ¹²Israelpa yupaychasqan Tayta Dios nin: “Kunanmi apachimusaq Jerusalem llaqtamanwan Juda nacionpi yachaku-naman hatunnin kaq castigota, chayna castigomanta uyariqkunaaq muspaypi hinaraqmi rikurirunqaku. ¹³Samaria llaqtatapas chaynataq Acabpa mirayninkunatapas castigasqayta hinam Jerusalem llaqtataqa castigasaq, mayllasqa platota pakchachkaq hinam Jerusalem llaqtatapas mayllarusaq. ¹⁴Wakin runaykunatapas qarqoruspaymi enemigonkunaman qoykusaq hinaptinmi llaipa enemigonkunapa qechusqan hinaspa suwasqan kanqaku.

¹⁵Paykunam qayllaypi mana allinkunata ruraspanku Egipto nacionmanta abuelonkupa lloqsimusqanku punchawkunamantaraq kunankama rabiachiwanku” nispa.

¹⁶Chaymantapas Rey Manasesqa Jerusalem llaqtapim cantonmanta cantonkama mana huchayoy runakunata achkallataña wañurachirqa, chaynataraqmi rurarqa huchallikusqanwan Juda nacionpi runakunata huchallichichkaspanpas chaynapi Tayta Diospa qayllanpi mana allinkunata ruranankupa. ¹⁷Rey Manasespa wakin rurasqankunaaq chaynataq huchallikusqankunaaq Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ¹⁸Abuelonkuna hina Rey Manases wañukuptinmi palacionpi kaq huertapi otaq Uza sutiyoq runapa huer-tanpi pamparurqaku. Paypa rantinpim churin Amonña gobiernarqa.

Juda nacionpi Rey Amonpa gobiernasqanmanta

(2 Cr 33:21-25)

¹⁹Rey Amonqa iskay chunka iskayniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusa-len llaqtapim gobiernarqa iskay wata. Paypa mamanmi karqa Mesulemet sutiyoq warmi. Chay mamanqa karqa Jotba llaqtayoyq Haruzpa churinmi. ²⁰Taytan Manases hinam Rey Amonpas mana allinkunata rurarqa Tayta Diospa qayllanpi. ²¹Taytanpa tukuy mana allin kawsasqanman hinam paypas kawsarqa. Taytanpa adorasqan taytachakunatam paypas adorarqa hinaspa chaykunapa ñawpaqninpi qonqorakurqa. ²²Abuelonkunapa yupay-chasqan Tayta Diosta saqeruspanmi paypa munasqanman hinaqa manaña kawsarqachu.

²³Rey Amonpa serviqninkunam paypa contranpi hoqarikuruspa hina palacio-llanpi wañurachirqaku. ²⁴Aswanqa llaqta runakunam Rey Amonpa contranpi hoqariruiq llapallan runakunata wañurachirqaku hinaspa churin Josiasña rantinpi gobiernanapq churarurqaku.

²⁵Amonpa wakin rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁶Rey Amontam pamparurqaku Uza sutiyoq runapa huertanpi kaq kikinpa sepulturanpi. Paypa rantinpi churin Josiasña gobiernarqa.

Juda nacionpi Rey Josiaspa gobiernasqamanta

(2 Cr 34:1-2)

22 ¹Rey Josiasqa pusaq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalen llaq-
tapim gobiernarqa kimsa chunka hukniyoq wata. Paypa mamanmi karqa
Jedida sutiyoq warmi. Chay mamanqa karqa Boscata llaqtayoq Adaiapa churin-
mi. ²Rey Josiasqa Tayta Diospa qayllanpi tukuy allinkunata ruraspanmi ñawpaq
abuelon Davidpa kawsasqanman hinaraq mana pantaspa kawsarqa.

Diospa yachachikuynin libro tarisqankumanta

(2 Cr 34:8-33)

³Chunka pusaqniyoq watamanña Rey Josias gobiernachkaspanmi Mesulampa
willkan otaq Azaliaspa churin secretario Safanta Josias kacharqa Tayta Diospa
templonman kaynata nispan:

⁴—Sacerdotekunapa jefen Hilciaspatam rinki kayna nisqayta nimunaykipaq:
“Templomanta runakunapa apamusqan qollqetayá otaq punkukunawan cuentallikuq
runakunapa huñusqan qollqetayá huñuchiy ⁵hinaspayá templo allichachiqkuna-
man qoykuy llamkaqkunaman paganankupaq. ⁶Paganqakumá carpinterokunaman,
albañilkunaman hinaspa rumi labraqkunaman. Chay qollqewantaqyá rantichun-
ku qerukunatapaspas chaynataq labrasqa rumikunatapaspas, chaykunawanyá templota
allichachunku. ⁷Llamkachiqa gastananpaq qollqe qosqankumantaqa amam
cuentata mañanqakuchu, paykunakariki confianza runakunam” nispa.

⁸Secretario Safan chayaruptinmi sacerdote Hilcias payta nirqa:

—Templopim tariruni Diospa yachachikuynin librota —nispa.

Chay librota Safanman Hilcias haywaykuptinmi pay leerqa. ⁹Secretario Safan-
ñataqmi reyman kutirusepan nirqa:

—Servinikikunaqa templopi huñusqanku qollqetaqa ñam qoykamunkuña tem-
plo allichachiqkunaman —nispa.

¹⁰Chaymantam reyman niykurqa:

—Sacerdote Hilciasmi kay librota qoykuwan —nispa.

Reypa qayllanpim chay librota leerqa. ¹¹Yachachikuy libropi leesqanta uyariykuspanmi
reyqa pachankunata llikiparqa. ¹²Hinaspa sacerdote Hilciasta, Safanpa churin Ahica-
ta, Micaiaspas churin Acborta, secretario Safanta hinaspa serviqnin Asaiasta kamachirqa:

¹³—Tayta Diospa tapumuychik kay tarisqaykichik libropi imam willakusqanmanta.
Tapumuychiktaqyá ñoqapaqpas chaynataq Juda nacionpi *yachaq lliw runakunapaqpas
Tayta Diospa imam nisqanta. Kay libroman hina abuelonchikkuna mana kasukusqanray-
kum Tayta Diospa piñakuyninqa contranchikpi mancharikuyllapaqña kachkan —nispa.

¹⁴Hinaptinmi sacerdote Hilciasñataq, Ahicampiwan, Acborpiwan, Safanpiwan
hinaspa Asaiaspiwan rirqaku Diosmanta willakuq Hulda sutiyoq warmita tapukamunan-

kupaq. Payqa karqa Salumpa warminmi. Chay qosan Salumqa karqa Ticvapa churinmi. Ticvañataqmi karqa Harhaspa churin. Harhasmi karqa templopi pachakunawan cuentallikuq. Huldaqa Jerusalem llaqtapim *yacharqa Mosoq Barriopi. Chay runakuna chayaruspankumá paywan parlarqaku. ¹⁵⁻¹⁶Chaymi Huldañataq paykunata nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqantam kachamusuqnichikichik runaman kaynata ninkichik: “Juda nacion reypa leesqanman hinam kay llaqtapa contranpipas chaynataq kaypi *yachaq runakunapa contranpipas apachimusaq chay libropi nisqay castigokunata. ¹⁷Noqata saqeruwaspankum huk rikchaq taytachakunamanña inciensota kañarqaku chaykuna rurasqankuwan rabiachiwanankupaq. Chayraykum piñakuyniyqa nina hina kay sitiopa contranpi ruparispán mana taninqachu. ¹⁸Chaynaqa Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosta tapuwanaykichikpaq kachamusuqnichikichik Juda nacionpa reynintam kaynata nimunkichik: Libropi kaqkunatam qamqa uyariykurqanki. ¹⁹Kay llaqtapas chaynataq runankunapas mancharikuypaq ñakasqa kanankupaq contranpi rimasqaykunatam uyariykurqanki. Sonqoykipi llakirikuspam ñoqapa qayllaypi humilla-kurqanki, pachaykikunatapas qayllaypi llikipaspam waqarqanki, chaykunataqa ñoqapas yachanim. ²⁰Chayraykum abueloykikuna hina wañukuspa hawka tiempollapi pampa-kunki. Kay llaqtapa contranpi castigo apachimusqaytaqa manam rikunkichu” nispa.

Kutirispankum chaynata reyman willamurqaku.

Diospa contratonta kasukunankupaq huktawan prometekusqankumanta

23 ¹Rey Josiasmi huñurachimurqa Juda nacionpi chaynataq Jerusalem llaq-tapi llapallan ancianokunata. ²Reymi Tayta Diospa templonman rirqa Juda nacionniyoq taksapas-hatunpas llapallan runakunapiwan, Jerusalem llaqtapi llapallan *yachakunapiwan, sacerdotekunapiwan hinaspa Diosmanta willakuq-kunapiwan. Llapallanku uyarichkaptinmi templopi tarisqanku contrato librota rey leerqa. ³Reymi pilarpa waqtanpi sayaykuspan Tayta Diospa qayllanpi contratota ru-rarqa. Chayman hinam prometekurqa Tayta Diosta qatinanpaq, prometekurqataqmi kamachisqankunatapas, Chunkantin Kamachikuyninkunatapas, decretonkunatapas tukuy sonqonwan hinaspa tukuy vidanwan kasukunanpaq, prometekurqataqmi chay libropi Dioswan contrato rurasqan palabrakunata cumplinanpaqpas. Chaypi kaq llapallan runakunapas reypa contrato rurasqantam chaskirqaku.

Taytachakunata Rey Josias ñutusqanmanta

(2 Cr 34:3-7)

⁴Chaymantam rey kamachirqa sacerdotekunapa jefen Hilciasta, wakin sacerdotekuna-ta hinaspa punkukunawan cuentallikuqkunata temploman yaykuspanku Baalta, Aserata hinaspa cielopi llapallan lucerokunata servinankupaq kaqkunata horqomunankupaq. Je-rusalem llaqtamanta horqoramuptinkum Cedron nisqanku chunniq pampapi kañachirqa, uchpantapas Betel llaqtakamam aparachirqa. ⁵Juda nacionpa llaqtankunapi chaynataq Jerusalem llaqtapa muyuriqnin moqokunapa capillankunapi incienso kañanankupaq Juda nacion reykunapa churasqan sacerdotekunatam qarqorurqa. Qarqorurqataqmi Baalman, intiman, killaman, figuraman rikchakuq lucerokunaman hinaspa cielopi lla-pallan lucerokunaman incienso kañanankupaq churasqanku sacerdotekunatapas. ⁶Tayta Diospa templonpi kaq Asera sutiyoq mamachatapas Jerusalem llaqtamanta hawaman horqorachispanmi Cedron sutiyoq wayqoman wischurachirqa, chaypim kañanurqaku uchpayanankama. Uchpantañataqmi wakchakunapa sepulturanman maqchisarurqaku.

⁷Tuñichirqataqmi templopa pationpi mariconkunapa cuartonkunatapas chay cuartokunapim warmikunapas Asera sutiyoq mamachapaq pachakunata awaqlku.

⁸Juda nacion llaqtakunapi llapallan sacerdotekunata huñurachimuspanmi, chay sacerdotekunapa incienso kañananku moqokunapi capillakunatapas millakuyupaqta rurarqa. Chaynataqa rurarqa Geba llaqtamanta Beerseba llaqtakamam. Tuñichirqataqmi llaqtapa gobernadornin Josueypa punkunpi capillakunatapas. Chay punkuqa karqa llaqtapa zaguan punkunpa *ichoq lawninpim. ⁹Moqokunapi incienso kañaq sacerdotekunapa manam seqaqlkuchu Jerusalem llaqtapi kaq Tayta Diospa altarninmanqa. Chaywanpas sacerdotemasinkunawan kuskam mana qonchuyoy tantata mikuqlku.

¹⁰“Ben-Hinom” sutiyoq wayqopi churinku kañananku Tofet sutiyoq sitiopas millakuyupaqtam rurarurqa chaynapi manaña pipas churinta Moloc sutiyoq taytachaman kañanapaq. ¹¹Juda nacion reykunapa intiman qosqanku caballokunatapas chinkarachirqam. Chay caballokunapa karqa rey serviqa Natan-melecpa cuartonpa hichpan punkupim otaq templopa pationpim. Kañarurqataqmi intita adoranankupaq carretakunatapas. ¹²Rey Josiasqa tuñirachirqataqmi Acazpa wasinpa qatanpi kaq altarkunatapas, chaykunataqa Juda nacionpa reyninkunam hatarichirqa. Tuñichirqataqmi templopa iskaynin pationkunapi Rey Manasespa hatarichisqan altarkunatapas. Chaypi ñutuparuspanmi allpantapas Cedron sutiyoq wayqoman wischurachimurqa.

¹³Jerusalem llaqtapa chimpan moqokunapi otaq Olivos Moqopa surlawninpi capillakunatapas reyqa millakuyupaqtam rurarurqa. Chaykunatam Israel nacionpa reynin Salomon hatarichirqa Sidon llaqta runakunapa Astarte sutiyoq cheqniypay mamachankupaq, hatarichirqataqmi Moab casta runakunapa Quemos sutiyoq cheqniypay taytachankupaqpas chaynataq Amonpa mirayninkunapa Milcom sutiyoq millakuyupaq taytachankupaqpas. ¹⁴Ñutuparurqam adorananku rumi pilarkunatapas, kuchuparurqataqmi Asera sutiyoq mamachakunatapas, chaykuna horqosqanku sitiomanpas runakunapa tullunkunawanmi huntarachirqa. ¹⁵Tuñichirqataqmi Betel llaqtapa moqonpi altartapas chaynataq Israel nacion huchallichiq Nabatpa churin Jeroboampa hatarichisqan moqopi capillatapas, chaykunataqa kañarurqa uchpayanankamam. Asera sutiyoq mamachatapas hina paytaqmi kañarurqa.

¹⁶Chay sitiopi Rey Josias qawarispanmi rikururqa waqtakunapi sepulturakunata chaymi runakunata kachaspan tullukunata horqorachimurqa hinaspan altarkunapa hawanpi kañarurqa millakuyupaqña kananpaq, chaynapim Tayta Diospa nisqan cumplikurqa runanwan willachisqanpi hina. ¹⁷Rey Josiasmi tapukurqa:

—¿Pipa sepulturantataq wakpiqa qawachkani? —nispas.

Llaqta runakunañataqmi nirqa:

—Wakqa Juda nacionmanta hamuq Diospa runanpa sepulturanmi. Kay Betel llaqtapa altarninpi kunan rurasqaykikunatam payqa rimarqaña —nispas.

¹⁸Rey Josiasmi nirqa:

—Amayá pipas paypa tullunkunataqa kuyuchichunchu —nispas.

Chaynapim paypa tullunkunawan Samaria llaqtamanta hamuq Diosmanta willakuqa tullunkunapas hinalla karqa.

¹⁹Tayta Diosta piñachinankupaq Israel nacion reykunapa Samaria llaqtakunapa muyuriqnin moqokunapi hatarichisqan capillakunatapas, Betel llaqtapi rurasqanta hinam Rey Josiasqa lliwta chinkarachirqa. ²⁰Moqo capillakunapi kaq llapallan sacerdotenkunatapas hina chay altarkunapa hawallanpim wañurachirqa, chaypitaqmi kañarurqa runakunapa tullunkunatapas hinaspan Jerusalem llaqtaman kutikurqa.

Pascua Fiestata Rey Josias rurasqanmanta

(2 Cr 35:1-19)

²¹Rey Josiasmi llapallan runakunata kamachispan nirqa:

—Kay contrato libropi qellqasqaman hinayá yupaychasqanchik Tayta Diospaq Pascua Fiestata ruraychik —nispa.

²²Pascua Fiestataqa manañam ruraraqakuñachu Israel nacionta jefekuna gobiernasqan watamantaraq, manataqmi ruraraqakuchu Israel nacion reykunapa tiemponpipas nitaq Juda nacion reykunapa tiemponpipas. ²³Chunka pusaqniyoq watamanña Rey Josias gobiernachkaptinmi Jerusalem llaqtapi Pascua Fiestata ruraraqaku.

Juda nacionpa contranpi hinallaraq Tayta Diospa piñakusqanmanta

²⁴Rey Josiasqa chinkarachirqataqmi espiritistakunatapas, espiritu qayaqkunatapas, wasi taytacha-mamachakunatapas chaynataq wakin taytacha-mamachakunatapas. Chinkarachirqataqmi Juda nacionpi chaynataq Jerusalem llaqtapi adoranankupa llapa cheqniypay qawasqankutapas. Chaykunataqa rurarqa templopi sacerdote Hilciaspa tarisqan libropi Diospa yachachikuyninta cumplinanpaqmi. ²⁵Manam huk reypas kargachu Tayta Diosman kutirikuq Rey Josias hinaqa, payqa tukuy sonqonwanmi, tukuy vidanwanmi hinaspa tukuy kallpanwanmi Moisespa qellqasqan llapa yachachikuykunaman hina kawsarqa. Pay hinaqa manamá huk reypas kargachu paypa ñawpaqnintapas nitaq paypa qepantapas.

²⁶Chaywanpas Manasespa tukuy rabiachisqanraykum Tayta Diospa piñakuy-ninqa karka ratarichkaq nina hina chaymi Juda nacionpa contranpi piñakuy-ninqa hinalla karka. ²⁷Chayraykum Tayta Diosqa nirqa:

—Israel nacion wischusqayta hinam Juda naciontapas qayllaymanta wischusaq. Kay akllasqay Jerusalem llaqtatapas qepanchakurusaqñam, qepanchakurusaqtaqmi “Sutiytam chaypi churasaq” nisqay templotapas —nispa.

Rey Josiaspa wañukusqanmanta

(2 Cr 35:20-27)

²⁸Josiaspa wakin rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ²⁹Chay tiempopim Egipto nacionpa reynin Faraon Neco rirqa Eufrates Mayukama chaynapi Asiria nacionpa reyninta yanapananpaq. Rey Josiasñataqmi Rey Necaopa contranpi rirqa, ichaqa Rey Necaomi Meguido llaqta lawpi Rey Josiasta rikuruspan wañurachirqa. ³⁰Hinaptinmi runakuna carretaman wañusqataña churkuruspanku Meguido llaqtamanta Jerusalem llaqtaman aparqaku hinaspa kikinpa sepulturanpi pamparurqaku. Llaqta runakunañataqmi Josiaspa churin Joacazta pusaramuspanku aceitewan umaman tallispa taytanpa rantinpi rey kananpaq churarurqaku.

Juda nacionpi Joacazpa gobiernasqanmanta

(2 Cr 36:1-4)

³¹Rey Joacazqa iskay chunka kimsayoc watanpim gobiernayta qallaykurqa. Kimsa killallam gobiernarqa Jerusalem llaqtapi. Mamanmi karka Libna llaqtayoc Jeremiaspa churin Hamutal. ³²Chay Rey Joacazpas Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa abuelonkunapa rurasqankunata hina. ³³Chay Rey Joacaz Jerusalem llaqtapi mana gobiernananpaqmi payta Faraon Neco cadenawan presocharurqa Hamat nacionpi kaq

Ribla llaqtapi. Juda nacionniyoq runakunatapas multarurqam kimsa waranqa kimsa pachaknin kilo qollqewan hinaspa kimsa chunka kimsayoc kilo qoriwan. ³⁴Faraon Necaoca gobiernananpaqmi churarqa Eliaquim sutiyoq Rey Josiaspa huknin churintaña chaynapi taytanpa rantinpi gobiernananpaq. Chay Rey Eliaquimpa sutintam tikrarurqa Joacinmanña. Joacazta Egipto nacionman pusruputinmi chaypiña wañukurqa.

³⁵Rey Joacinmi Faraonman pagarqa qori-qollqeta. Ichaqa Faraon Necaopa kamachisqanta hina payman qonanpaqmi Juda nacionniyoq runakunata kama-chirqa kapuqniyoq kasqankuman hina contribucionta qonankupaq.

Juda nacionpi Rey Joacim gobiernasqanmanta

(2 Cr 36:5-8)

³⁶Rey Joacimqa iskay chunka pichqayoc watanpim gobiernayta qallaykurqa, chunka hukniyoq watam Jerusalem llaqtapi gobiernarqa. Paypa mamanmi karqa Zebuda sutiyoq warmi, chay mamanqa karqa Ruma llaqtayoc Pedaiaspa churinmi. ³⁷Rey Joacimqa Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa abuelonkunapa rurasqanman hina.

24 ¹Rey Joacimpa tiempopim Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor hamurqa Juda nacionpa contranpi peleananpaq. Venceruptinmi Joacim servirqa kimsa wata, ichaqa Nabucodonosorpa contranpi tantearuspanmi hoqarikururqa.

²Aswanqa Tayta Diosmi kachamurqa Joacimpa contranpi Caldea law tropakunata, Aram law tropakunata, Moab casta tropakunata hinaspa Amon casta tropakunata. Paykunatam Tayta Dios kachamurqa willakuq serviqninkunawan nisqanpi hina Juda nacionta chinkachinanpaq. ³Cheqaptapunipas Manasespa huchankunamantawan tukuy mana allin rurasqankunamantam chay castigokunaqa hamurqa Juda nacionman. Tayta Diosmi qayllanmanta chinkarachinanpaq chaynata kamachikurqa. ⁴Chay castigoqa hamurqa Jerusalem llaqtapipas mana huchayoc runakunata achkallataña Manases wañurachisqanraykum, chayraykum Tayta Diosqa mana pampachayta munarqachu.

⁵Rey Joacimpa wakin rurasqankunaqa Juda nacion reykunapa wakin rurasqanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ⁶Abuelonkuna hina Joacim wañukuptinmi paypa rantinpiqa churin Joaquinña gobiernarqa.

⁷Egipto nacion reyqa manañam haykapipas llaqtanmantaqa lloqsirqañachu, llapa allpankunatam Egipto Mayumantapuni Eufrates Mayukama Babilonia nacionpa reynin dueño chakururqa.

Rey Joaquinwan ancianokuna Babilonia nacionman preso risqankumanta

(2 Cr 36:9-10)

⁸Rey Joaquinqa chunka pusaqniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Kimsa kilallam gobiernarqa Jerusalem llaqtapi. Paypa mamanmi karqa Nehusta sutiyoq warmi. Chay mamanqa karqa Jerusalem llaqtayoc Elnatanpa churinmi. ⁹Chay Rey Joaquinqa Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa taytanpa rurasqankunaman hina.

¹⁰Chay tiempopim Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorpa capitanninkuna hamurqaku Jerusalem llaqtapa contranpi hinaspa atacanankupaq llaqtapa muyuriqninpi churakururqaku. ¹¹Llaqtata capitanninkuna muyuruptinkuñam kikin Nabucodonosor hamururqa. ¹²Hinaptinmi Juda nacionpa reynin Joaquinqa mamanpiwan, serviqninkunapiwan, kamachikuqkunapiwan hinaspa palacionpi serviqninkunapiwan Babilonia nacionpa reyninman qokurqaku, Nabucodonosorqa presocharurqa pusaq watamanña Babilonia nacionpi gobiernachkaspanmi.

¹³Rey Nabucodonosormi templopa lliw tesoronkunatawan Rey Joaquinpa palacionpi tesorokunata horqorurqa. Israel nacionpa reynin Salomonmi rurachirqa qorimanta serviciokunata templopaq, chaykunatapas lliwtam Nabucodonosorqa ñutuparurqa. Chaykunataqa rurarqa Tayta Diospa nisqanman hinam. ¹⁴Jerusalen llaqtapi yachaqkunatam llapallanta presochasqata pusarqa. Pusarqamá llapallan capitankunatapas, llapallan soldadokunatapas, tukuy oficio yachaq llapallan runakunatapas chaynataq herrerokunatapas. Lliwmi karqaku chunka waranqa runakuna. Puchurqakuqa llaqtakunapi wakchakunallañam.

¹⁵Rey Nabucodonosorqa Jerusalen llaqtamantam Babilonia llaqtaman presochasqata pusarqa Rey Joaquina, paypa warminkunata, palacionpi serviqninkunata chaynataq llaqtakunapi ancha reqsisqa runakunatapas. ¹⁶Pusarqataqmi guerrapi peleanankupaq hina valeroso qanchis waranqa soldadokunatapas. Oficioyoq runakunatawan herrerokunatañataqmi pusarqa waranqa runakunata. ¹⁷Babilonia nacionpa reyninmi Jerusalen llaqtapi rey kananpaq Joaquinpa rantinpi tion Mataniasta churarurqa. Chay Mataniaspa sutintam tikrarurqa Sedequiasman.

Juda nacionpi Rey Sedequiaspa gobiernasqanmanta

(2 Cr 36:11-16. Jer 52:1-3)

¹⁸Rey Sedequiasqa iskay chunka hukniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalen llaqtapim gobiernarqa chunka hukniyoq wata. Paypa mamanmi karqa Libna llaqtayoq Jeremiaspa churin Hamutal. ¹⁹Chay Rey Sedequiasqa Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa Rey Joacimpa tukuy rurasqanta hina. ²⁰Chayraykum Jerusalen llaqtapa chaynataq Juda nacionpa contranpi Tayta Dios piñakuruspan qayllanmanta wischururqa.

Jerusalen llaqta tuñichisqa kasqanmanta

(Jer 39:1-7. 52:3-11)

Rey Sedequiastaqmi Babilonia nacion reypa contranpipas hoqarikururqa.

25 ¹Isqon watamanña Rey Sedequias gobiernachkaptinmi chunka kaq killapa chunka kaq punchawninpi Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor llaqa tropankunapiwan Jerusalen llaqtapa contranpi hamuruspan muyuriqninpi churakururqa. Campamentonta sayarachispanmi llaqtapa contranpi hawa lawninpi perqata hatarirachirqa. ²Chaynapimá Jerusalen llaqtaqa enemigopa chawpichasqan karqa Sedequiaspa gobiernasqan chunka hukniyoq watakama. ³Killapa isqon punchawninpi llaqtapi runakuna puramente yarqaymanta karqaku mikunankupaq manaña imapas kaptin. ⁴Llaqtapa murallanta Babilonia tropakuna toqoruptinkum Jerusalen llaqtapi llaqa soldadokuna tutallan lluptirurqaku llaqtapa punkunmanta riq ñanninta. Chay punkum karqa iskay perqapa chawpinpi otaq reypa huertanpa hichpanpi. Paykunaga ayqekurqaku Babilonia soldadokuna llaqtapa muyuriqninpi kachkaptinkum. Reypas pasakurqamá Araba Qechwaman riq ñanninta. ⁵Babilonia tropakunañataqmi qatipaspanku Rey Sedequiasta hapiramurqaku Jerico llaqtaman riq pampapi. Sedequiaspa tropakunañataqmi sapallanta saqeruspanku cheqekururqaku. ⁶Rey Sedequiasta presocharuspankum Babilonia nacionpa reyninman pusarqaku. Paymi kachkarqa Ribla llaqtapi. Chaypim Sedequiasta sentenciarqaku. ⁷Chay Ribla llaqtapi Sedequias qawachkaptinmi churinkunata wañuchirqaku, Rey Sedequiastañataqmi ñawinkunata horqoruspanku bronce cadenawan watasqata Babilonia llaqtaman pusarqaku.

Jerusalen llaqtapi templo tuñichisqankumanta

(2 Cr 36:17-21. Jer 39:8-10. 52:12-30)

⁸Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor chunka isqonniyoq watamanña gobiernachkaptinmi pichqa kaq killapa qanchis kaq punchawninpi Jerusalen llaqtaman chayaramurqa reyta waqaychaq soldadokunapa capitannin otaq reypa serviqnin Nabuzaradan. ⁹Paymi kañaykachirqa Tayta Diospa templonta, reypa palacionta, Jerusalen llaqtapi llapallan wasikunata hinaspa kamachikuqkunapa llapallan wasinkunata. ¹⁰Reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninwan kaq Babilonia nacionniyoq llapallan soldadokunam Jerusalen llaqtapa muyuriqninpi murallata taqmarurqaku. ¹¹Reyta waqaychaq soldadokunapa capitannin Nabuzaradanmi presochasqata pusarqa Jerusalen llaqtapi puchuq runakunata, Babilonia nacionpa reyninman qokuq runakunata chaynataq wakin comun runakunatapas. ¹²Rey cuidaq soldadokunapa capitanninqa wakcha runakunallatañam chay nacionpiqa puchuykachirqa uvas huertakunatawan chakrakunata llamkanankupa.

¹³Tayta Diospa templonpi bronce pilarkunata, tiyanankunata chaynataq templopi yaku churananku bronce estanqueta ñutuparuspankum chay llaqa bronce Babilonia lawman aparqaku. ¹⁴Aparqakutaqmi mankakunatapas, palakunatapas, mechero limpianakunatapas, wisllakunatapas, servichikunanku bronce manta llaqa serviciokunatapas, ¹⁵inciense qontichinakunatapas, tazonkunatapas. Tukuy ima qorimanta kaqkunatapas chaynataq qollqemanta kaqkunatapas reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninmi aparqa. ¹⁶Templopi kananpaqmi bronce manta Salomon rurachirqa chay iskay pilarkunata, rurachirqataqmi estanquetapas hinaspa estanquepa tiyanankunatapas, chaykunapa llasayninqa manaña yupay atinam karqa. ¹⁷Sapa pilarkunapa sayayninmi karqa pusaq metro masnin puntanpi bronce manta adornoyoq. Sapa adornopa sayayninmi karqa iskay metro masnin, chay adornopa muyuriqninmi karqa granadawan adornasqa bronce manta malla. Iskaynin pilarkunam hina chaynalla karqa.

Juda nacion runakuna preso risqankumanta

¹⁸Reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninqa pusarqataqmi sacerdotekunapa jefen Seraia stapas, payman qatinqin sacerdote Sofonia stapas chaynataq punkukunawan cuentallikuq kimsa runakunatapas. ¹⁹Llaqtapi runakunamantapas presocharqam soldadokunapa capitanninta, presocharqataqmi Rey Sedequiaspa consejaqnin llaqtapi *yachaqa pichqa runakunatapas chaynataq tropakunapa capitanninpa secretariontapas, payqa karqa guerrapaq runakuna huñumuqmi, presocharqataqmi llaqtapi *yachaqa soqta chunka runakunatapas. ²⁰Paykunata má pusarqa reyta waqaychaq soldadokunapa capitannin Nabuzaradan, pusarqaqa Ribla llaqtapi kaq Babilonia nacionpa reyninmanmi. ²¹Babilonia nacionpa reynin kamachiptinmi Hamat law Ribla llaqtapi paykunata wañurachirqaku.

Chaynatamá Juda nacionniyoq runakunaqa allpankumanta preso pusasqa karqaku.

Juda nacionpi puchuqkuna Egipto nacionman lluptisqankumanta

(Jer 40:7-10, 41:1-3, 16-18)

²²Juda nacionpi puchuq runakunapaqmi Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor prefectota churarqa Safanpa willkan otaq Ahicampa churin Gedaliasta.

²³Gedaliasta prefecto kananpaq Babilonia nacionpi rey churarusqanta tropakunapa jefenkuna yacharuspankum Mizpa llaqtaman hamurqaku, hamurqakuqa tropankunapiwan kuskam. Hamurqakutaqmi Netaniaspa churin Ismaelpas, Careapa churin Johanapas, Netofa llaqtayoc Tanhumetpa churin Seraiaspas chaynataq Maaca llaqtayoc runapa churin Jaazaniaspas, paykunaga hamurqaku runankunapiwanmi.

²⁴Prefecto Gedaliasmi paykunamanwan runankunaman juramentaspan nirqa:

—Babilonia nacion runakuna serviyaqa ama manchakuychikchu. Hinapi *yachaspayá Babilonia nacionpi reyta serviychik, chaynata ruraspaqa hinaspaqa allinmi kankichik —nisa.

²⁵Qanchis killaman richkaptinñataqmi reykunapa castanmanta kaq Elisamapa willkan otaq Netaniaspa churin Ismael chunka runakunapiwan rispa Gedaliasta wañurachirqa. Wañurachirqataqmi Juda nacionmanta kaq runakunatapas chaynataq Mizpa llaqtapi yachaq Babilonia runakunatapas. ²⁶Hinaptinmi Babilonia runakunata manchakuspanku llapa runakuna taksapas-hatunpas tropakunapa capitanninkunapiwan kуска Egipto nacionman lluptikurqaku.

Babilonia llaqtapi preso kachkaptin Rey Joaquina kacharisqankumanta

(Jer 52:31-34)

²⁷Juda nacionpa reynin Joaquina Babilonia nacionman preso pusasqankum richkarqa kimsa chunka qanchisniyoq watamanña, chay watapa chunka iskayniyoq killanpim, iskay chunka qanchisniyoq punchawninpi chay Rey Joaquina carcelmanta horqorurqa. Paytaqa horqorurqa Evil-merodac sutiyoq Babilonia nacionpa reyninmi, horqorurqaqa gobiernayta qallarisqan watapim. ²⁸Kuyakuywan rimapayaspanmá chay llaqtapi wakin reykunamantapas aswan reqsisqataraq churarqa. ²⁹Carcelpi kasqan pachanta mudarachiptinmi reyan kуска mikurqa wañukunan punchawkama. ³⁰Kawsanan punchawkamam sapa punchaw mikunanpaq qoqku Babilonia nacion reypa qosqan mikuyta.

CRONICAS SUTIYOQ

PUNTA KAQ LIBRO

Cronicaswan sutichasqa kay iskay librokunaqa mana llapanta willawaspanchikpas kaqla-mantam willakun Samuelpa libronkunapi chaynataq Reykunamanta Willakuq librokunapi kaqkunamanta. Kay librokunaqa yapamantam willakun Rey Davidpa hinaspa Rey Salomonpa wakin rurasqankunamanta. Willakuntaqmi templomantapas, sacerdotekunamantapas chay-nataq Diosta imaynam adoranamantapas. Karqam reykuna Israel runakunapa yupaychasqan Tayta Diosmanta mana rakikuqkuna, sasachakuy tiempokunapipas payllaman hapipakuq reykuna, paykunam karqa Josafat, Ezequias hinaspa Josias. Israel nacionman otaq Juda na-cionman desgracia hamuptinpas Israel runakunaman prometesqankunatam Tayta Diosqa cumplirqa, chayraykum templopi Diospaq chuya serviciokuna rurayninkupas mana taniq karqa.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Israel castakunapa ñawpaq abuelonkunapa listasqa sutin-mantawan Rey Saulpa wañukusqanmanta (1-10).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Rey Davidpa gobiernasqanmanta, sasachakuykunapi kasqanmanta hinaspa tukuy allin rurasqankunamanta, willakuntaqmi Rey Salomon tem-plota rurachinanpaq tukuy imakunata Rey Davidpa alistasqanmantapas (11-29).

Adanpa mirayninkunamanta

(Gn 5:1-32)

1 ¹Adanpa churinmi karqa Set, Setpa churinñataq Enos. ²Enospa churinmi karqa Cainan, Cainanpa churinñataqmi karqa Mahalaleel, Mahalaleelpa churinñataq Jared. ³Jaredpa churinmi karqa Enoc, Enocpa churinñataq-mi karqa Matusalen, Matusalenpa churinñataq Lamec. ⁴Lamecpa churinmi karqa Noey.

Noeypa mirayninkunamanta

(Gn 10:1-32)

Noeypa churinkunam karqa Sem, Cam hinaspa Jafet. ⁵Jafetpa mirayninmi karqa Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesec hinaspa Tiras. ⁶Gomerpa mi-rayninmi karqa Askenaz, Rifat hinaspa Togarma. ⁷Javanpa mirayninmi karqa Elisa, Tarsis, Quitim hinaspa Roda lawpi *yachaqkuna.

⁸Cam sutiyoq runapa mirayninmi karqa Cus casta runakuna, Egipto casta runakuna, Fut casta runakuna hinaspa Canaan casta runakuna. ⁹Cuspa mirayninmi karqa Seba casta runakuna, Havila casta runakuna, Sabta casta runakuna, Raama casta runakuna hinaspa Sabteca casta runakuna. Raamapa mirayninñataqmi karqa Sebapiwan Dedan.

¹⁰Cuspa mirayninmi karqa Nimrod. Paymi kay pachapi valeroso runa rikurirurqa.

¹¹Egipto casta runakunam karqa Lud casta runakuna, Anam casta runakuna, Lehab casta runakuna, Naftuh casta runakuna, ¹²Patrus casta runakuna, Casluh casta runakuna chaynataq Caftor casta runakuna. Paykunamanta miramuqmi karqa Filistea runakuna.

¹³Canaanpa piwi churinmi karqa Sidon, sullkañataq Het. ¹⁴Canaanpa mirayninñataqmi karqa Jebus casta runakuna, Amor casta runakuna, Gerges casta runakuna, ¹⁵Hiv casta runakuna, Arac casta runakuna, Sin casta runakuna,

¹⁶Arvad casta runakuna, Zemar casta runakuna hinaspa Hamat casta runakuna.

¹⁷Sempa mirayninmi karqa Elam casta runakuna, Asur casta runakuna, Arfaxad casta runakuna, Lud casta runakuna hinaspa Aram casta runakuna. Arampa mirayninmi karqa Uz casta runakuna, Hul casta runakuna, Geter casta runakuna hinaspa Mas casta runakuna. ¹⁸Arfaxadpa mirayninmi karqa Sala, Salapa churinñataq Heber. ¹⁹Heberpam karqa iskay churinkuna, hukninmi karqa Peleg. Pelegwanmi suticharqaku paypa tiempopi allpa rakinakurusqanrayku, Pelegpa wawqenpa sutinmi karqa Joctan. ²⁰Joctanpa churinkunam karqa Almodad, Selef, Hazar-mavet, Jera, ²¹Adoram, Uzal, Dicla, ²²Obal, Abimael, Seba, ²³Ofir, Havila hinaspa Jobab. Llapallankum karqa Joctanpa churinkuna.

Sempa mirayninmanta

(Gn 11:10-26)

²⁴Sempa mirayninmi karqa Arfaxad, Arfaxadpa mirayninñataq Sala, ²⁵Salapa churinmi karqa Heber, Heberpa churinñataq Peleg, Pelegpa churinñataq Reu.

²⁶Reupa churinmi karqa Serug, Serugpa churinñataq Nacor, Nacorpora churinñataq Tarey. ²⁷Tareypa churinmi karqa Abram. Paypa qepa sutinmi karqa Abraham.

Abrahampa mirayninmanta

(Gn 25:1-6, 12-18)

²⁸Abrahampa churinkunam karqa Isaacpiwan Ismael. ²⁹Ismaelpa mirayninñataqmi karqa piwi churin Nebaiot, payman qatiqkunañataqmi karqa Cedar, Adbeel, Mibsam, ³⁰Misma, Duma, Massa, Hadad, Tema, ³¹Jetur, Nafis hinaspa Cedema. Paykunam karqa Ismaelpa churinkuna.

³²Ceturam karqa Abrahampa compañeran. Paymi wachakurqa Zimramta, Jocsanta, Medanta, Madianta, Isbacta hinaspa Sua sutiyoq runata. Jocsanpa churinkunam karqa Sebapiwan Dedan. ³³Madianpa churinkunam karqa Efa, Efer, Hanoc, Abida hinaspa Elda. Llapallankum karqa Ceturapa mirayninkuna.

Esaupa mirayninmanta

(Gn 36:1-43)

³⁴Abrahampa churinmi karqa Isaac, Isaacpa churinkunatañataq Esaupiwan Israel. ³⁵Esaupa churinkunam karqa Elifaz, Reuel, Jeus, Jaalam hinaspa Corey.

³⁶Elifazpa churinkunam karqa Teman, Omar, Zefo, Gatam hinaspa Cenaz. Timnañataqmi wachakurqa Elifazpa churin Amalecta. ³⁷Reuelpa churinkunam karqa Nahat, Zera, Sama hinaspa Miza.

³⁸Seir casta runakunam karqa Lotan, Sobal, Zibeon, Ana sutiyoq runa, Dison, Ezer hinaspa Disan. ³⁹Lotanpa churinkunam karqa Horipiwana Hemam. Timnañataqmi karqa Lotanpa panin. ⁴⁰Sobalpa churinkunam karqa Alvan, Manahat, Ebal, Sefo hinaspa Onam. Zibeonpa churinkunam karqa Ajapiwan Ana sutiyoq runa.

⁴¹Anapa churinmi karqa Dison, Disonpa churinkunañataqmi karqa Hemdan,

Esban, Itran hinaspa Queran. ⁴²Ezerpa churinkunam karqa Bilhan, Zaavan hinaspa Jaacan sutiyoq runa. Disanpa churinkunam karqa Uzpiwan Aran.

Edom nacionpi reykunamanta

⁴³Israelpa mirayninkunapi manaraq rey gobiernachkaptinmi Edom nacionpi gobiernarqa kay reykuna: Beorpa churin Bela, paypa llaqtanpa sutinmi karqa Dinaba. ⁴⁴Bela wañuruptinñataqmi paypa rantinpi gobiernarqa Zerapa churin Jobab. Jobabqa karqa Bozra llaqtamanta kaqmi. ⁴⁵Jobab wañuruptinñataqmi paypa rantinpi gobiernarqa Teman lawmanta Husam. ⁴⁶Husam wañuruptinñataqmi paypa rantinpi gobiernarqa Bedadpa churin Hadad. Paymi vencerurqa Madian runakunata Moabpa allpanpi peleaspa. Hadadpa llaqtanmi karqa Avit. ⁴⁷Hadad wañuruptinñataqmi paypa rantinpi gobiernarqa Masreca llaqtayoq Samla. ⁴⁸Samla wañuruptinñataqmi paypa rantinpi gobiernarqa Rehobot llaqtayoq Saul. Chay Rehobot llaqtam karqa Eufrates Mayupa patanpi. ⁴⁹Saul wañuruptinñataqmi paypa rantinpi gobiernarqa Acborpa churin Baal-hanan. ⁵⁰Baal-hanan wañuruptinñataqmi paypa rantinpi gobiernarqa Pau llaqtayoq Hadad. Hadadpa warminmi karqa Matredpa wawan Mehetabel. Matredñataqmi karqa Mezaabpa warmi churin.

⁵¹Hadad wañuruptinñataqmi Edom nacionpi kamachikuqkunam karqa Timna, Alva, Jetet, ⁵²Aholibama, Ela, Pinon, ⁵³Cenaz, Teman, Mibzar, ⁵⁴Magdiel hinaspa Iram. Paykunamá karqaku Edom nacionpi kamachikuqkuna.

Israelpa mirayninmanta

(Gn 35:22-26)

2

¹Israelpa churinkunam karqa Ruben, Simeon, Leviy, Juda, Izacar, Zabulon,

²Dan, Josey, Benjamin, Neftaliy, Gad hinaspa Aser.

Judapa mirayninmanta

³Judapa churinkunam karqa Er, Onan hinaspa Sela. Paykunapa mamankum karqa Canaan casta Sua sutiyoq runapa churin. Judapa piwi churin Er sutiyoq runam ichaqa karqa mana allin ruraq chaymi Tayta Dios wañurachirqa. ⁴Judapa llumchuynin Tamarmi wachakururqa Judapa churinkunata. Paykunam karqa Farespiwan Zera. Judapa llapallan churinkunam karqa pichqa.

⁵Farespa churinkunam karqa Hezronpiwan Hamul. ⁶Zerapa churinkunam karqa Zimri, Etan, Heman, Calcol hinaspa Darda. Llapankuqa pichqam karqaku.

⁷Carmipa churinmi karqa Acar. Paymi Israel castaman hatun llakikuyta apaykamurqa Tayta Diospaq rakisqata suwakuruspan. ⁸Etanpa churinmi karqa Azarias. ⁹Hezronpa churinkunam karqa Jerameel, Ram hinaspa Quelubai.

¹⁰Rampa churinmi karqa Abinadab, Abinadabpa churinñataq Naason. Paymi karqa Judapa mirayninkunapi kamachikuq. ¹¹Naasonpa churinmi karqa Salma, Salmapa churinñataq Booz. ¹²Boozpa churinmi karqa Obed, Obedpa churinñataq Isai. ¹³Isaipa piwi churinmi karqa Eliab. Eliabmanñataqmi qatirqa Abinadab, Abinadabpa sullkanñataqmi karqa Simea. ¹⁴Simeapa sullkanñataqmi karqa Natanael, Natanaelpa sullkanñataq Radai. ¹⁵Radaipa sullkanñataqmi karqa Ozem, Ozempa sullkanñataq David. ¹⁶Paykunapa paninkunam karqa Sarviapiwan Abigail. Sarviapa wawankunam karqa Abisai, Joab hinaspa Asael, kimsam paykunaqa karqaku. ¹⁷Abigailmi wachakurqa Ismael casta Jeterpa churin Amasata.

¹⁸Hezronpa churinmi karqa Caleb. Paypa iskay warminkunam karqa Azubapiwan Jeriot. Paykunapa wawankunam karqa Jezer, Sobab hinaspa Ardon. ¹⁹Azuba

wañuruptinmi Caleb casarakururqa Efratawan. Paymi wachakurqa Hurta.

²⁰Hurpa churinmi karqa Uri, Uripa churinñataq Bezaleel.

²¹Hezronmi soqta chunka watanpiña Maquirpa churinwan casarakururqa, Maquirmi karqa Galaadpa taytan. Hezronpa warminmi wachakurqa churin Segubta.

²²Segubpa churinmi karqa Jair, Jairmi munaychakurqa Galaad law iskay chunka kimsayoc llaqtakunapi. ²³Gesur nacionpa tropankunapiwan Aram nacionpa tropankunam ichaqa Jairpa llaqtankunata dueñoachakurqaku. Dueñoachakurqakutaqmi Kenat llaqtatapas llaqtachankunatawan. Lliwmi karqa soqta chunka llaqtakuna. Chay llaqtakunapi *yachaqkunam karqaku Galaadpa taytan Maquirpa mirayninkuna.

²⁴Caleb-efrata llaqtapi Hezron wañuruptinmi Hezronpa warmin Abias wachakururqa wawan Asurta. Asurmi karqa Tecoa llaqtata hatarichiq.

²⁵Hezronpa piwi churin Jerameelpa churinkunam karqa Ram, paymi karqa piwi churin, paymanñataqmi qatirqa Buna, Orem, Ozem hinaspa Ahias. ²⁶Jerameelpa huknin warminmi karqa Atara sutiyoq. Paymi Onampa maman karqa.

²⁷Jerameelpa piwi churin Rampa churinkunam karqa Maaz, Jamin hinaspa Equer. ²⁸Onampa churinkunañataqmi karqa Samaipiwana Jada.

Samaipa churinkunañataqmi karqa Nadabpiwan Abisur. ²⁹Abisurpa warminmi karqa Abihail. Paymi wachakurqa Ahbantawan Molidta.

³⁰Nabadpa churinkunam karqa Seledpiwan Apaim. Seledmi wañururqa mana churiyoq. ³¹Apaimpa churinmi karqa Isi, Isipa churinñataq Sesan, Sesanpa churinñataq Ahlai.

³²Samaipa wawqen Jadapa churinkunam karqa Jeterpiwan Jonatan. Jetermi wañururqa mana churiyoq. ³³Jonatanpa churinkunam karqa Peletpiwan Zaza.

Paykunam karqa Jerameelpa mirayninkuna.

³⁴Sesanpa churinkunaqa karqa warmikunallam, manam qari churinga karqa-chu. Ichaqa kapurqam Jarha sutiyoq Egipto nacionniyoq sirvienten. ³⁵Sesanmi sirvienten Jarhata casarachirqa warmi churinwan hinaptinmi pay wachakurqa wawan Ataita. ³⁶Ataipa churinmi karqa Natan, Natanpa churinñataq Zabad. ³⁷Zabadpa churinmi karqa Eflal, Eflalpa churinñataq Obed. ³⁸Obedpa churinmi karqa Jehu, Jehupa churinñataq Azarias. ³⁹Azariaspa churinmi karqa Heles, Helespa churinñataq Elasa. ⁴⁰Elasapa churinmi karqa Sismai, Sismaipa churinñataq Salum. ⁴¹Salumpa churinmi karqa Jecamias, Jecamiaspa churinñataq Elisama.

⁴²Jerameelpa wawqen Calebpa piwi churinmi karqa Mesa, Mesam karqa Zif llaqtata hatarichiq. Mesapa sullkanmi karqa Hebronpa taytan Maresa. ⁴³Hebronpa churinkunam karqa Corey, Tapua, Requiem hinaspa Sema. ⁴⁴Semapa churin Rahanmi karqa Jorcoam llaqtata hatarichiq, Requempa churinñataqmi karqa Samai. ⁴⁵Samaipa churinmi karqa Maon, paymi Bet-sur llaqtata hatarichirqa.

⁴⁶Calebpa compañeran Efam wachakurqa Haranta, Mosata hinaspa Gazezta. Haranpa churinpas Gazez sutiyoqmi karqa.

⁴⁷Jahdaipa churinkunam karqa Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Efa hinaspa Saaf.

⁴⁸Calebpa huknin compañeran Maacam wachakurqa Sebertawan Tirhanata. ⁴⁹Wachakurqataqmi Madmana llaqtata hatarichiq Saaf sutiyoq runatapas chaynataq Macbena hinaspa Gibeal llaqtata hatarichiq Sevatapas. Calebpa warmi churinmi karqa Acsa.

⁵⁰Calebpa mirayninkuna otaq warmin Efratapa piwi wawan Hurpa churinkunam karqa Quiriat-jearim llaqtata hatarichiq Sobal, ⁵¹Belen llaqtata hatarichiq Salma hinaspa Bet-gader llaqtata hatarichiq Haref.

⁵²Quiriat-jearim llaqtata hatarichiq Sobalpa churinkunam karqa Haroe sutiyoq runa hinaspa Manahat llaqtapi *yachaq parten runakuna. ⁵³Quiriat-jearim llaqtapi yachaq castakunam karqa Itra casta runakuna, Fut casta runakuna, Suma casta runakuna hinaspa Misra casta runakuna. Paykunamanta miramuqkunam Zora llaqtayoqkuna chaynataq Estaol llaqtayoqkuna.

⁵⁴Salmapa churinkunam karqa Belen llaqtayoqkuna, Netofa llaqtayoqkuna, Atrot-bet-joab llaqtayoqkuna, Manahat llaqtapi *yachaq parten runakuna hinaspa Zora llaqtayoqkuna. ⁵⁵Jabes llaqtapi qellqaqkunapa ayllunkunam karqa Tira casta runakuna, Simea casta runakuna hinaspa Suca casta runakuna. Paykunam karqaku Cain castakuna otaq Recab casta runakunapa abuelon Hamatpa mirayninkuna.

Davidpa churinkunamanta

(2 S 3:2-5. 5:13-16. 1 Cr 14:3-7)

3 ¹Hebron llaqtapi David kachkaptinmi nacerqa churinkuna. Piwi churinmi karqa Amnon. Paymi karqa Jezreel llaqtayoq Ahinoampa wawan. Amnonpa sullkanmi karqa Daniel. Paymi karqa Carmel llaqtayoq Abigailpa wawan. ²Danielpa sullkanmi karqa Absalon. Paymi karqa Gesur nacionpa reynin Talmaipa churin Maa-capá wawan. Absalonpa sullkanmi karqa Adonias. Paymi karqa Haguitpa wawan.

³Adoniaspa sullkanmi karqa Sefatias. Paymi karqa Abitalpa wawan. Sefatiaspa sullkanmi karqa Itream. Paymi karqa Eglapa wawan, Eglapa karqa Davidpa huknin warminmi. ⁴Chay soqtantin churinkunam nacerqaku Hebron llaqtapi David *yachachkaptin. Chay llaqtapim David gobiernarqa qanchis wata soqta killan, Jerusalem llaqtapiñaataqmi gobiernarqa kimsa chunka kimsayoq wata. ⁵Jerusalem llaqtapi warmin Betsabeypa wawan naceqkunam karqa Simea, Sobab, Natan hinaspa Salomon. Betsabeyqa karqa Amielpa churinmi. ⁶Karqaraqmi isqon churinkunapas. Paykunam karqa Ibhar, Elisama, Elifelet, ⁷Noga, Nefeg, Jafia, ⁸Elisama, Eliada hinaspa Elifelet. ⁹Paykunam karqa Davidpa llapallan churinkuna. Compañerankunapi churinkunaqa manam yupasqachu karqa. Karqataqmi Tamar sutiyoq paykunapa paninkupas.

Salomonpa mirayninkunamanta

¹⁰Salomonpa churinmi karqa Roboam, Roboampa churinñataq Abias, Abiaspa churinñataq Asa, Asapa churinñataq Josafat. ¹¹Josafatpa churinmi karqa Joram, Jorampa churinñataq Ocozias, Ocoziaspa churinñataq Joas. ¹²Joaspa churinmi karqa Amasias, Amasiaspa churinñataq Azarias, Azariaspa churinñataq Jotam. ¹³Jotampa churinmi karqa Acáz, Acázpa churinñataq Ezequias, Ezequiaspa churinñataq Manases. ¹⁴Manasespa churinmi karqa Amon, Amonpa churinñataq Josias.

¹⁵Josiaspa piwi churinmi karqa Johanan. Johananpa sullkanmi karqa Joacim, Joacimpa sullkanmi karqa Sedequias, Sedequiaspa sullkanñataq Salum.

¹⁶Joacimpa churinkunam karqa Jeconiaspiwan Sedequias.

¹⁷Preso pusasqa Jeconiaspa mirayninkunam karqa churin Salatiel, ¹⁸Malquiram, Pedaias, Senazar, Jecamias, Hosama hinaspa Nedabias.

¹⁹Pediaspa churinkunam karqa Zorobabelpiwan Simei. Zorobabelpa churinkunam karqa Mesulampiwan Hananias. Paykunapa paninkum karqa Selomit. ²⁰Zorobabelpa wakin pichqa churinkunam karqa Hasuba, Ohel, Berequias, Hasadías hinaspa Jusab-hesed.

²¹ Hananiaspa mirayninmi karqa Pelatias hinaspa Jesaias. Hananiaspa miraynintaqmi karqa Refiaspa churinkunapas, Arnanpa churinkunapas, Abdiaspa churinkunapas hinaspa Secaniaspa churinkunapas.

²² Secaniaspa mirayninmi karqa Semaia churinkunapiwan. Semaia qochtan churinkunam karqa Hatus, Igal, Barias, Nearias hinaspa Safat.

²³ Neariaspa kimsa churinkunam karqa Elioenai, Ezequias hinaspa Azricam.

²⁴ Elioenai qanchis churinkunam karqa Hodavias, Eliasib, Pelaias, Acub, Johanan, Dalaias hinaspa Anani.

Judapa mirayninmanta

4 ¹ Judapa mirayninmi karqa: churin Fares, Farespa churinmi karqa Hezron, Hezronpa churinmi karqa Carmi. Carmipa churinmi karqa Hur, Hurpa churinñataq Sobal. ² Sobalpa churinmi karqa Reaia. Reaiapa churinmi karqa Jahat. Jahatpa churinkunam karqa Ahumaiwan Lahad. Paykunaqa karqa Zora llaqtayoqmi.

³ Etampa churinkunam karqa Jezreel, Isma hinaspa Idbas. Paykunapa paninpa sutinmi karqa Haze-lelponi. ⁴ Etampa wakin churinkunam karqa Gedor llaqtata hatarichiq Penuel hinaspa Husa llaqtata hatarichiq Ezer. Paykunam karqa Hurpa mirayninkuna. Hurmi karqa Efratapa piwi wawan. Paymi karqa Belen llaqtapi kamachikuq.

⁵ Tecoa llaqtata hatarichiq Asurmi karqa iskay warmiyuq. Chay warminkunaqa karqa Helawan Naaram. ⁶ Naarapa wawankunam karqa Ahuzam, Hefer, Temeni hinaspa Ahastari. ⁷ Helapa wawankunam karqa Zeret, Jezoar hinaspa Etnan.

⁸ Cospa churinkunam karqa Anubpiwan Zobeba. Paypa mirayninkunamá karqa Harumpa churin Aharhela castankuna.

^{9a} Jabespa wawqenkunamantapas aswan reqsisqaraqmi karqa. Mamanmi ñakariyan wachakusqanrayku suticharqa Jabeswan. ¹⁰ Jabesmi Israelpa Diosninta mañakuspa nirqa: —Bendeciyouwaspayá allpayta masyaykachiy hinaspa waqaychaykuway. Mana allinmantayá libraykuway mana ñakarinaypaq —nispa.

Chaymi mañakusqanman hina Dios rurarqa.

¹¹ Sua sutiyoq runapa wawqen Quelubpa churinmi karqa Mehir. Mehirmi karqa Estonpa taytan. ¹² Estonpa churinkunam karqa Bet-rafa, Paseah hinaspa Nahas llaqtapi kamachikuq Tehina. Paykunam karqa Reca law runakuna.

¹³ Cenazpa churinkunam karqa Otonielpiwan Seraias. Otonielpa churinkunam karqa Hatatpiwan ¹⁴ Meonotai. Meonotaipa churinmi karqa Ofra. Seraiaspa churinmi karqa Joab. Paymi karqa Carisim Qechwa runakunapi kamachikuq. Chay qechwatam suticharqaku Carisinwan, chaynataqa suticharqaku imapas ruraq maestrokuna chaypi *yachasqankuraykum.

¹⁵ Jefonepa churin Calebpa churinkunam karqa Iru, Ela hinaspa Naam. Elapa churinmi karqa Cenaz.

¹⁶ Jahaleelpa churinkunañataqmi karqa Zif, Zifa, Tirias hinaspa Asareel.

¹⁷⁻¹⁸ Esdraspa churinkunam karqa Jeter, Mered, Efer hinaspa Jalon. Meredmi casarakururqa Faraonpa churin Bitiawan. Bitiam wachakurqa Mariata, Samaita hinaspa Estemoa llaqtapi kamachikuq Isbata. Juda castamanta Meredpa huknin warminmi wachakurqa Gedor llaqtapi kamachikuq Jeredta, Soco llaqtapi kamachikuq Heberta hinaspa Zanoa llaqtapi kamachikuq Jecutielta.

^a 4:9 Hebreo simipi Jabes ninanqa “nanay” ninanmi.

¹⁹Nahampa panin otaq Hodiasta warminpa wawankunam karqa Garm casta runakunapa *yachasqan Keila llaqtapi kamachikuq, huknin wawanñataqmi karqa Maaca llaqtayoy Estemoa.

²⁰Simonpa churinkunam karqa Amnon, Rina, Ben-hanan hinaspa Tilon.

Isipa churinkunañataqmi karqa Zohetpiwan Benzohet.

²¹Judapa miraynin Selapa churinkunam karqa Leca llaqtata hatarichiq Er, Maresa llaqtata hatarichiq Laada, Bet-asbea lawpi *yachaq lino awaqqunapa castankuna. ²²Selapa miraynintaqmi karqa Joacimpas, Cozeba llaqtapi yachaqkunapas chaynataq Joaspiwan Sarafpas. Paykunam Moab casta warmikunawan casarakuruspanku Belen llaqtaman kutikurqaku ñawpaq tiempokunapi willakusqankuman hina. ²³Paykunaqa manka ruraqkuna kaspankum yacharqaku Netaim llaqtapiwan Gedera llaqtapi. Chaykunapi *yachaspankum reyta servirqaku.

Simeonpa mirayninkunamanta

²⁴Simeonpa churinkunam karqa Nemuel, Jamin, Jarib, Zera hinaspa Saul.

²⁵Saulpa churinmi karqa Salum. Salumpa churinmi karqa Mibsam, Mibsampa churinñataq Misma.

²⁶Mismapa churinmi karqa Hamuel, Hamuelpa churinmi karqa Zacur, Zacurpa churinñataqmi karqa Sime. ²⁷Simeipa qari churinkunam karqa chunka soqtayoy, warmi churinkunañataqmi karqa soqta, Simeipa wawqenkunam ichaqa mana achka churiyochu karqaku chaymi Judapa castankuna hinaqa mana miraraqkuchu. ²⁸*Yachasqanku llaqtakunam karqa Beerseba, Molada, Hazar-sual, ²⁹Bilha, Ezem, Tolad, ³⁰Betuel, Homa, Siclag, ³¹Bet-marcabot, Hazar-susim, Bet-birai hinaspa Saaraim. Chaykunamá paykunapa llaqtanku karqa Davidpa gobiernasqan tiempokama. ³²Paykunapa pichqa llaqtachankunam karqa Etam, Ain, Rimón, Toquen hinaspa Asan. ³³Paykunapataqmi karqa chay llaqtachakunapa muyuriqninpi taksa llaqtachakunapas Baalat llaqtakama. Chaykunam karqa paykunapa *yachanan llaqtakunawan abuelonkunamanta listankuna.

³⁴⁻³⁸Abuelonkunapa castankunapi kamachiqkunam karqa Mesobab, Jamlec, Amasiaspa churin Josias, Joel hinaspa Jehu. Jehuqa karqa Josibiaspa churinmi, Josibiasqa karqa Seriaspa churinmi, Seriasñataqmi karqa Asielpa churin. Paykuna hina kamachikuqtaqmi karqa Elieonaipas, Jaacobapas, Jesohaiapas, Asaiaspas, Adielpas, Jesimielpas, Benaiapas chaynataq Sifipa churin Zizapas. Sifim karqa Alonpa churin, Alonmi karqa Jedaiaspas churin, Jedaiasmi karqa Simripa churin, Simriñataq Semaiaspa churin. Chayna sutiyoq runakunapa castankunamá llumpayta mirarurqaku. ³⁹Paykunaqa animalninkupaq pastota maskaspankum chayarurqaku Gedor llaqtaman yaykuna intipa qespimunan qechwakama. ⁴⁰Chaypim tarirurqaku alli-allin sumaq pastokunata, machu-machu pampakunata chaynataq hawkallaña *yachakunapaq allpata. Chaypim Cam casta runakuna yacharqaku ñawpaqta. ⁴¹Juda nacionpi Ezequias gobiernachkaptinmi chay listasqa runakuna hamuruspanku atacarurqaku chaypi ñawpaq *yachaqkunata. Tuñichirqakum karpankunata chaynataq chukllankunatapas. Purmarachirqakum kay libro qelllasqa kasqan tiempokama, paykunañam rantinpi chay sitiopi yacharqaku chaypi pastokuna animalninkupaq kasqanrayku. ⁴²Simeonpa mirayninkunamanta pichqa pachak soldadokunapas Seir Orqomanmi rirqaku. Paykunatam kamachirqa Pelatias, Nearias, Refaias hinaspa Uziel. Chay kamachikuqkunam karqaku Isipa churinkuna. ⁴³Paykunamá wañurachirqaku Amalec runakunamanta puchuqkunata. Chaypim *yacharqaku kay libro qelllasqa kasqan tiempokama.

Rubenpa mirayninmanta

5 ¹Rubenmi karqa Israelpa piwi churin ichaqa taytanpa compañeranwan puñurusqanraykum piwi churi kayninpa derechon qosqa karqa wawqen Joseypa mirayninmanña. Rubenqa manam piwi churi hinañachu cuentasqa karqa. ²Judam ichaqa llapallan wawqenkunamanta aswan atiyniyoq rikuriruspan paykunapa kama-chiqnin karqa. Chaywanpas Joseymanmi piwi churi kay derechoqa tocarqa. ³Israelpa piwi churin Rubenpa churinkunamá karqa Hanoc, Falu, Hezron hinaspa Carmi.

⁴Rubenpa miraynintaqmi karqa Joelpas, Joelpa churinmi karqa Semaías. Semaíaspa churinmi karqa Gog, Gogpa churinñataq Simei. ⁵Simeipa churinmi karqa Micaia, Micaíapa churinmi karqa Reaia, Reaíapa churinmi karqa Baal, ⁶Baalpa churinñataq Beera. Beeram karqa Ruben castakunapa jefen. Paytam pre-sota pusachirqa Asiria nacionpa reynin Tiglat-pileseser.

⁷Beerapa castankunam ayllunkunam hina listasqa karqaku. Kamachikuqmi karqa Jeiel. Listasqataqmi karqa Zacariaspas ⁸hinaspa Azazpa churin Belapas. Azazmi karqa Semapa churin. Semaqa karqa Joelpa mirayninmi. Paykunam munaychakurqaku Aroer llaqtamanta Nebo Orqo lawkama hinaspa Baal-meon llaqtakama. ⁹Munaychakurqakutaqmi intipa qespimunan lawpipas Eufates Mayumanta qallarispa chunniq lawpi tukunankama, chaynaqa karqa Galaad lawpi animalninku llumpayta mirarusqanraykum.

¹⁰Saulpa gobiernasqan tiempopim Ruben castakuna pelearqaku Agar casta runakunawan. Ruben castakunam paykunata venceruspanku munaychakurqaku intipa qespimunan lliw Galaad lawpi.

Gadpa mirayninmanta

¹¹Gadpa mirayninqa *yacharqa Rubenpa mirayninpa chimpan Basan lawpi Salca llaqtakamam. ¹²Basan lawpi yachaqkuna kamachiqmi karqa Joel, payman qatiq kamachiqñataqmi karqa Safan, Jaanai hinaspa Safat. ¹³Paykunapa ayllunkunam abuelonkunapa castankunaman hina karqaku Micael, Mesulam, Seba, Jorai, Jacan, Zia hinaspa Heber. Llapallankum karqaku qanchis. ¹⁴Kaykunam Abihailpa churinkuna. Abihailmi karqa Huripa churin, Hurim karqa Jaroapa churin, Jaroam karqa Galaadpa churin, Galaadmi karqa Micaelpa churin, Micaelmi karqa Jesisaipa churin, Jesisaimi karqa Jahdopa churin, Jahdoñataq Buzpa churin. ¹⁵Ahi sutiyoq runam karqa Abdielpa churin otaq Gunipa willkan. Chay Ahi sutiyoq runam karqa abuelon castakunapa jefen. ¹⁶Gad castankunam *yacharqaku Galaad lawpi, Basan lawpi hinaspa llaqtachankunapi. Yacharqakutaqmi Saronpa lliw echaderonkunapipas. ¹⁷Juda nacionpi Rey Jotam gobiernachkaptinmi chaynataq Israel nacionpi Rey Jeroboam gobiernachkaptinmi Gad casta llapallan runakuna castankunam hina listasqa karqaku.

Intipa qespimunan lawpi yachaqkuna enemigonkuta vencerusqankumanta

¹⁸Rubenpa mirayninkunam Gadpa mirayninkunapiwan hinaspa Manasespa parten mirayninkunapiwan karqaku tawa chunka tawayoq waranqa qanchis pachak soqta chunkan valeroso soldadokuna. Paykunaqa harkachikunawan hinaspa espadawan armasqam karqaku. Paykunaqa flechana arcokuna allin manejaqkunam karqaku. Guerrapaq alli-allin yachachisqa kaspankum tropa-tropa lloqsiqku. ¹⁹Paykunam pelearqaku Agar casta runakunawan, Jetur casta runakunawan, Nafis casta runakunawan hinaspa Nodab casta runakunawan. ²⁰Paykunata Dios yanapaptinmi

Agar castakunatawan yanapaqninkunata vencerurqaku. Paykunam peeachkaspanku Diosta mañakurqaku chaymi Dios yanaparqa paypi confiakusqankurayku.

²¹Enemigonkupa animalninkunata qechuruspankum apakurqaku pichqa chunka waranqa camellokunata, iskay pachak pichqa chunkan waranqa ovejakunata chaynataq iskay waranqa asnokunatapas. Presocharurqakutaqmi pachak waranqa runakunatapas. ²²Nana-nanaqmi enemigonku wañururqa Diospa munasqan chay guerra kasqanrayku. Chaynapimá paykunapa kasqankupi *yacharqaku preso pusasqa kasqanku tiempokama.

²³Manasesmanta parten ayllukunam anchata mirarurqaku hinaspa *yacharqaku Basan lawmanta qallarispa Baal-hermon llaqtakama, chay llaqtam karqa Senir Orqopa sikipi, chay Senir Orqopa huknin sutinmi karqa Hermon. ²⁴Paykunapa castanpi jefekunam karqa Efer, Isi, Eliel, Azriel, Jeremias, Hodavias hinaspa Jahdiel, paykunamá castanpi alli-allin valeroso jefekuna karqaku. ²⁵Ichaqa abuelonkupa yupaychasqan Diostam traicionarurqaku, chay allpapi runakunapa taytachankuta adoraspankum huchapakuy warmi hina huchallikururqaku, chaynatam ruraraqaku paykunapa qayllanmanta Dios chay runakunata chinkarachichkaptinpas. ²⁶Chaymi paykunapa contranpi Israelpa Diosnin sonqocharqa Asiria nacionpa reynin Pulta. Pulpa huknin sutinga karqa Tiglat-pilesermi. Pulmi Ruben aylluta, Gad aylluta hinaspa Manases parten aylluta presota pusachirqa Halah lawman, Habor lawman, Hara lawman hinaspa Gozan Mayu lawman, chaypim karqaku kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

Leviy casta sacerdotekunamanta

6 ¹Leviypa churinkunam karqa Gerson, Coat hinaspa Merari. ²Coatpa churinkunam karqa Amram, Izhar, Hebron hinaspa Uziel. ³Amrampa churinkunam karqa Aaron, Moises hinaspa Maria. Aaronpa churinkunam karqa Nadab, Abiu, Eleazar hinaspa Itamar. ⁴Eleazarmi karqa Fineespa taytan, Fineesmi karqa Abisuapa taytan, ⁵Abisuam karqa Buquipa taytan, Buquim karqa Uzipa taytan, ⁶Uzim karqa Zeraiaspa taytan, Zeraiasmi karqa Meraiotpa taytan, ⁷Meraiotmi karqa Amariaspa taytan, Amariasmi karqa Ahitobpa taytan, ⁸Ahitobmi karqa Sadocpa taytan, Sadocmi karqa Ahimaaspa taytan, ⁹Ahimaasmi karqa Azariaspa taytan, Azariasmi karqa Johananpa taytan, ¹⁰Johananmi karqa Azariaspa taytan. Chay Azariasmi sacerdote karqa Jerusalem llaqtapi Salomonpa rurachisqan templopi. ¹¹Azariasmi karqa Amariaspa taytan, Amariasmi karqa Ahitobpa taytan, ¹²Ahitobmi karqa Sadocpa taytan, Sadocmi karqa Salumpa taytan, ¹³Salunmi karqa Hilciaspa taytan, Hilciasmi karqa Azariaspa taytan, ¹⁴Azariasmi karqa Seraiaspa taytan, Seraiasña-taqmi karqa Josadacpa taytan. ¹⁵Josadacmi preso pusasqa karqa Juda nacionpi hinaspa Jerusalem llaqtapi kaqkunata Nabucodonosorwan Tayta Dios presota pusachiptin.

Leviy castapa mirayninkunamanta

¹⁶Leviypa churinkunam karqa Gerson, Coat hinaspa Merari.

¹⁷Gersonpa churinkunam karqa Libniwan Simei.

¹⁸Coatpa churinkunam karqa Amram, Izhar, Hebron hinaspa Uziel.

¹⁹Miraripa churinkunam karqa Mahalipiwani Musi.

Leviy ayllu runakunam taytankupa mirayninman hina kayna karqa:

²⁰Gersonpa churinmi karqa Libni, Libnipa churinmi karqa Jahat, Jahatpa churinmi karqa Zima, ²¹Zimapa churinmi karqa Joa, Joapa churinmi karqa Ido, Idopa churinmi karqa Zara, Zarapa churinñataqmi karqa Jeatrai.

²²Coatpa churinmi karqa Aminadab, Aminadabpa churinmi karqa Corey, Coreypa churinmi karqa Asir, ²³Asirpa churinmi karqa Elcana, Elcanapa churinmi karqa Ebiasaf, Ebiasafpa churinmi karqa Asir, ²⁴Asirpa churinmi karqa Tahat, Tahatpa churinmi karqa Uriel, Urielpa churinmi karqa Uzias, Uziaspa churinñataqmi karqa Saul. ²⁵Elcanapa churinmi karqa Amasaiwan Ahimot, ²⁶Ahimotpa churinmi karqa Elcana, Elcanapa churinmi karqa Zofai, Zofaipa churinmi karqa Nahat, ²⁷Nahatpa churinmi karqa Eliab, Eliabpa churinmi karqa Jeroham, Jerohampa churinñataqmi karqa Elcana. ²⁸Samuelpa churinkunañataqmi karqa piwi churin Vasniwan qatinqin Abias. ²⁹Meraripa churinmi karqa Mahli, Mahlipa churinmi karqa Libni, Libnipa churinmi karqa Sime, Simeipa churinmi karqa Uza, ³⁰Uzapa churinmi karqa Simea, Simeapa churinmi karqa Haguia, Haguiaipa churinñataqmi karqa Asaias.

Templopaq Davidpa churasqan takiqkunamanta

³¹Tayta Diospa wasinpiña paypa baulnin karuptinmi David churarqa takikunamanta cuentallikuq runakunata. ³²Paykunam Diosman asuykuna karpapa ñawpaqninpi takirqaku, chaynatam ruraraqaku Jerusalem llaqtapi Tayta Diospa templonta Salomon ruranankama, paykunaqa chaynatamá ruraraqaku imaynam ruranankuman hina.

³³Churinkunapiwan chaypi takiqkunam karqa Coatpa mirayninmanta Heman sutiyoq takiq runa, paypa taytanmi karqa Joel, Joelpa taytanñataqmi karqa Samuel, ³⁴Samuelpa taytanñataqmi karqa Elcana, Elcanapa taytanñataqmi karqa Jeroham, Jerohampa taytanñataqmi karqa Eliel, Elielpa taytanñataq Toa. ³⁵Toapa taytanñataqmi karqa Zuf, Zufpa taytanñataqmi karqa Elcana, Elcanapa taytanñataqmi karqa Mahat, Mahatpa taytanñataqmi karqa Amasai, ³⁶Amasaipa taytanñataqmi karqa Elcana, Elcanapa taytanñataqmi karqa Joel, Joelpa taytanñataqmi karqa Azarias, Azariaspa taytanñataqmi karqa Sofonias, ³⁷Sofoniaspa taytanñataqmi karqa Tahat, Tahatpa taytanñataqmi karqa Asir, Asirpa taytanñataqmi karqa Ebiasaf, Ebiasafpa taytanñataqmi karqa Corey, ³⁸Coreypa taytanñataqmi karqa Izhar, Izharpa taytanñataqmi karqa Coat, Coatpa taytanñataqmi karqa Leviy, Leviyapa taytanñataqmi karqa Israel.

³⁹Heman sutiyoq runapa *alleq lawninpiñataqmi kachkarqa takiqmasin Asaf, Asafpa taytanmi karqa Berequias, Berequiaspa taytanñataqmi karqa Simea, ⁴⁰Simeapa taytanñataqmi karqa Micael, Micaelpa taytanñataqmi karqa Baasias, Baasiaspa taytanñataqmi karqa Malquias, ⁴¹Malquiaspa taytanñataqmi karqa Etni, Etnipa taytanñataqmi karqa Zera, Zerapa taytanñataqmi karqa Adaia, ⁴²Adaiaipa taytanñataqmi karqa Etan, Etanpa taytanñataqmi karqa Zima, Zimapa taytanñataqmi karqa Simei, ⁴³Simeipa taytanñataqmi karqa Jahat, Jahatpa taytanñataqmi karqa Gerson, Gersonpa taytanñataqmi karqa Leviy.

⁴⁴Heman sutiyoq runapa *ichoq lawninpiñataqmi kachkarqa Meraripa mirayninmanta kaq takiqmasin, payqa karqa Quisipa churin Etanmi, Quisipa taytanñataqmi karqa Abdi, Abdipa taytanñataqmi karqa Maluc, ⁴⁵Malucpa taytanñataqmi karqa Hasabias, Hasabiaspa taytanñataqmi karqa Amasias, Amasiaspa taytanñataqmi karqa Hilcias, ⁴⁶Hilciaspa taytanñataqmi karqa Amsi, Amsipa taytanñataqmi karqa Bani, Banipa taytanñataqmi karqa Semer, ⁴⁷Semerpa taytanñataqmi karqa Mahli, Mahlipa taytanñataqmi karqa Musi, Musipa taytanñataqmi karqa Merari, Meraripa taytanñataqmi karqa Leviy.

⁴⁸Leviyapa wakin castankunañataqmi churasqa karqaku Diospa *yachanan wasipi tukuy imata ruranankupa. ⁴⁹Aaronwan miraynillanmi Diospa serviqnin Moisespa kamachisqanman hina kañaraqaku altarpí ofrendakunata, paykunallataqmi presentar-

qaku incienso kañananku altarpipas. Paykunallataqmi rurarqaku “Chuyay-chuyay” si-tiopi ruranakunatapas, chaynapimá Israel runakunapa huchankuta pampachachiqku.

Aaronpa mirayninkunamanta

⁵⁰ Aaronpa churinmi karqa Eleazar, Eleazarpa churinmi karqa Finees, Fineespa churinñataqmi karqa Abisua. ⁵¹ Abisuapa churinñataqmi karqa Buqui, Buquipa churinñataqmi karqa Uzi, Uzipa churinñataqmi karqa Zeraias, ⁵² Zeraiaspa churinñataqmi karqa Meraiot, Meraiotpa churinñataqmi karqa Amarias, Amariaspa churinñataqmi karqa Ahitob, ⁵³ Ahitobpa churinñataqmi karqa Sadoc, Sadocpa churinñataqmi karqa Ahimaas.

Leviy casta runakunapa llaqtankunamanta

(Jos 21:1-42)

⁵⁴ Aaron casta runakunamanmi *yachananku llaqtakuna suerteman hina puntata tocarqa, Aaronqariki karqa Coatpa mirayninmanta kaqmi. Aaronpa mirayninpa yachanan llaqtakunawan linderokunam kayna karqa: ⁵⁵ Paykunamanmá qorqaku Juda law Hebron llaqtatawan muyuriqninpi echaderokunatapas. ⁵⁶ Hebron llaqtapa chacrakunatawan taksa llaqtachankunatam ichaqa qorqaku Jefonepa churin Calebman. ⁵⁷ Chaynaqa Aaronpa mirayninkunamanmá qorqaku amparakuna Hebron llaqtata. Qorqakutaqmi Libna llaqtatapas, Jatir llaqtatapas chaynataq Estemoa llaqtatapas echaderontintakama. ⁵⁸ Qorqakutaqmi Hilén llaqtatapas, Debir llaqtatapas echaderontintakama, ⁵⁹ chaynataq Asan llaqtatapas, Bet-semes llaqtatapas echaderontintakama. ⁶⁰ Aaronpa miraynin runakunamanqa qoykurqakutaqmi Benjamin casta runakunapa llaqtankunatapas, chay llaqtakunam kaykuna: Geba, Alemet, Anatot echaderonkunapiwan. Chunka kimsayogmi karqa Aaronpa familianman tocaq llaqtakunaqa.

⁶¹ Coatpa wakin mirayninmanmi suertepa tocasqanman hina qorqaku chunka llaqtakunata, chay chunkantin llaqtakunaqa karqa parten Manases ayllupam. ⁶² Gersonpa mirayninmanñataqmi familiankunaman hina qorqaku chunka kimsayog llaqtakunata, chay llaqtakunaqa karqa Isacar ayllupam, Aser ayllupam, Neftaliy ayllupam hinaspa Basan lawpi kaq parten Manases ayllupa llaqtankunam.

⁶³ Meraripa mirayninmanñataqmi familiankuman hina suerteaspa qorqaku chunka iskayniyoq llaqtakunata, chay llaqtakunaqa karqa Ruben ayllupa, Gad ayllupa hinaspa Zabulon ayllupa llaqtankunam.

⁶⁴ Israelpa mirayninkunamá qorqaku Leviy castakunaman llaqtakunata echaderontinta. ⁶⁵ Suerteaspa chay llaqtakunataqa qorqaku, qorqakumá Juda ayllupa *yachanan lawpi kaqkunatapas, Simeon ayllupa yachanan lawpi kaqkunatapas chaynataq Benjamin ayllupa yachanan lawpi kaqkunatapas. ⁶⁶ Coat casta familiakunamanpas qorqakutaqmi Efrain ayllupa llaqtankunata echaderontinta. ⁶⁷ Qorqakutaqmi Efrain Orqokunapi amparakunanku Siquem llaqtatapas hinaspa Gezer llaqtatapas echaderontintakama. ⁶⁸ Qoykurqakutaqmi Jocmeam llaqtatapas, Bet-horon llaqtatapas, ⁶⁹ Ajalon llaqtatapas hinaspa Gat-rimon llaqtatapas echaderontintakama.

⁷⁰ Coatpa puchuq familiankunamanmi qoykurqaku Aner sutiyoq llaqtatawan Bileam sutiyoq llaqtata echaderontintakama. Chay llaqtakunaqa karqa parten Manases ayllupam.

⁷¹ Gersonpa mirayninmanñataqmi qorqaku Basan lawpi Golan llaqtatawan Astarot llaqtata echaderontintakama, chay llaqtakunaqa karqa parten Manases ayllupa llaqtankunam. ⁷² Qoykurqakutaqmi Isacar ayllupa llaqtankunatapas echaderontintakama, chay llaqtakunam karqa Cedés llaqta, Dabérat llaqta, ⁷³ Ramot llaqta hinaspa Anem llaqta.

⁷⁴Paykunamantaqmi qorqaku Aser ayllupa llaqtankunatapaspas echaderontintakama, chay llaqtakunam karqa: Masal llaqta, Abdon llaqta, ⁷⁵Hucoc llaqta hinaspa Rehob llaqta.

⁷⁶Qoykurqakutaqmi Neftaliy ayllupa llaqtankunatapaspas echaderontintakama, chay llaqtakunam karqa Galilea lawpi Cedes llaqta, Hamon llaqta hinaspa Quiriataim llaqta.

⁷⁷Meraripa puchuq mirayninmanñataqmi qorqaku Zabulon ayllupa llaqtankunata echaderontintakama, chay llaqtakunam karqa Rimon hinaspa Tabor.

⁷⁸Qorqakutaqmi Ruben ayllupa llaqtankunatapaspas echaderontintakama, chay llaqtakunaqa karqa Jerico llaqtapa intipa qespimunan lawninpim otaq Jordan Mayupa waklaw chimpanpim, chay llaqtakunam karqa: chunniq lawpi Beser llaqta, Jaza llaqta, ⁷⁹Cademet llaqta hinaspa Mefaat llaqta. ⁸⁰Paykunamantaqmi qorqaku Gad ayllupa llaqtankunatapaspas echaderontintakama, chay llaqtakunam karqa Galaad lawpi Ramot llaqta, Mahanaim llaqta, ⁸¹Hesbon llaqta hinaspa Jazer llaqta.

Isacarpa mirayninkunamanta

7 ¹Isacarpa tawantin churinkunam karqa Tola, Fua, Jasub hinaspa Simron.

²Tolapa churinkunam karqa Uzi, Refaias, Jeriel, Jahmai, Jibsam hinaspa Semuel. Paykunam karqaku Tola castakunapa kamachiqninkuna, chaynataqmi paykunaqa karqaku castanku hina valeroso soldadokuna. Davidpa tiempompim karqaku iskay chunka iskayniyoq waranqa soqta pachaknin runakuna.

³Uzipa churinmi karqa Israhias. Israhiaspa churinkunam karqa Micael, Obadias, Joel hinaspa Isias. Paykunaqa pichqantinmi karqaku kamachikuqkuna.

⁴Paykunaqa castankuman hinam karqaku guerrapaq hina kimsa chunka soqtayoy waranqa tropakuna, paykunaqa llapallanku warmiyoq kasqankuraykum chaynataq churisapallaña kasqankuraykum chayna achka-achka karqaku.

⁵Chaynaqa Isacar ayllupa llapallan familiankunamanta valeroso soldadokunam karqa pusaq chunka qanchisniyoq waranqa, chayna listasqaqa karqaku lliw familiankuman hinam.

Benjaminpa mirayninkunamanta

⁶Benjaminpa kimsa churinkunam karqa Bela, Bequer hinaspa Jediel.

⁷Bela sutiyoq runapa pichqa churinkunam karqa Ezbon, Uzi, Uziel, Jerimot hinaspa Iri, paykunaqa pichqantinmi karqaku castanku ukupi kamachikuqkuna, paykunaqa karqaku iskay chunka iskayniyoq waranqa kimsa chunkan tawayoy valeroso soldadokunam familiankunaman hina listasqa.

⁸Bequerpa churinkunañataqmi karqa Zemira, Joas, Eliezer, Elioenai, Omri, Jerimot, Abias, Anatot hinaspa Alamet. Paykunamá karqaku Bequerpa llapallan churinkuna.

⁹Chaynaqa familiankupa listanman hinaspa castanku ukupi kamachikuq kasqankuman hinaqa paykunam karqaku iskay chunka waranqa iskay pachaknin valeroso soldadokuna.

¹⁰Jediel sutiyoq runapa churinñataqmi karqa Bilhan. Bilhanpa churinkunam karqa Jeus, Benjamin, Aod, Quenaana, Zetan, Tarsis hinaspa Ahisahar. ¹¹Paykunaqa llapallankum Jedielpa churinkuna karqaku. Castanku ukupi kamachikuqkuna kaspankum guerrapaq hina karqa chunka qanchisniyoq waranqa iskay pachaknin valeroso soldadokuna.

¹²Hir sutiyoq runapa mirayninkunam karqa Sufam casta runakunawan Hufam casta runakuna, Husim casta runakunañataqmi karqa Aherpa mirayninkuna.

Neftaliypa mirayninkunamanta

¹³Neftaliypa churinkunam karqa Jahzeel, Guni, Jezer hinaspa Salum. Paykunaga karqa Bilha sutiyoq warmipa willkankunam.

Manasespa mirayninkunamanta

¹⁴Manasespa churinmi karqa Maquir, Maquirqa karqa Manasespa churinmi otaq Aram nacionniyoq compaÑeranpi churinmi, Maquirqariki karqa Galaadpa taytanmi, Galaadñataqmi karqa Asrielpa taytan. ¹⁵Maquir sutiyoq runam casarakurqa Maaca sutiyoq warmiwan, chay warmiqa karqa Hufam hinaspa Sufam runakunapa ayllunmi. Maquirpa huknin churinñataqmi karqa Zelfehad, paypa churinkunaga karqa warmikunallam. ¹⁶Maquirpa warmin Maacam wachakururqa qari wawata, chay wawatam suticharqa Pereswan, Perespa wawqenñataqmi karqa Seres. Perespa churinkunam karqa Ulam hinaspa Requiem. ¹⁷Ulama churinmi karqa Bedan. Chaynaqa paykunamá karqa Galaadpa hinaspa Maquirpa mirayninkuna, Maquirpa taytanmi karqa Manases.

¹⁸Maquirpa panin Hamolequet sutiyoq warmipa wawankunam karqa Isod, Abiezer hinaspa Mahala. ¹⁹Semida sutiyoq runapa churinkunam karqa Ahian, Siquem, Likhi hinaspa Aniam.

Efrainpa mirayninkunamanta

²⁰Efrainpa churinmi karqa Sutela, Sutelapa churinñataqmi karqa Bered, Beredpa churinñataqmi karqa Tahat, Tahatpa churinñataqmi karqa Elada, Eladapa churinñataqmi karqa Tahat, ²¹Tahatpa churinñataqmi karqa Zabad, Zabadpa churinñataqmi karqa Sutela. Efrainpa churin Ezertawan Eladtam wañurachirqaku Gat lawpi naceq runakuna, chaynataqa wañurachirqaku animalninkuta qechuq hamusqankuraykum. ²²Chaymi taytanku Efrain unay tiempo llakisqallaña karqa hinaptinmi castamasinkuna rispanku consuelarqaku. ²³Chaymantam warminwan puñuruptin wiksayakuruspa wachakurqa huk qari wawata, chay wawatam suticharqaku^bBeriawan wasinpi llaki karusqanrayku.

²⁴Beria sutiyoq runapa warmi churinmi karqa Seera, paymi Uray Bet-horon llaqtata chaynataq Hanay Bet-horon llaqtatapas hatarichirqa, hatarichirqataqmi Uzen-seera llaqtatapas.

²⁵Beriapa churinmi karqa Refa, Refapa churinmi karqa Resef, Resefpa churinñataqmi karqa Telah, Telahpa churinñataqmi karqa Tahan, ²⁶Tahanpa churinñataqmi karqa Laadan, Laadanpa churinñataqmi karqa Amiud, Amiudpa churinñataqmi karqa Elisama, ²⁷Elisamapa churinñataqmi karqa Nun, Nunpa churinñataqmi karqa Josuey. ²⁸Efrain miray runakunapa tocania *yachanankum karqa Betel llaqta intipa qespimunan lawpi Naaran llaqta, intipa seqaykunan lawpi Gezer llaqta hinaspa Siquem llaqta, chaynaqa karqa Ayah llaqtakamam llaqtachantinkama. ²⁹Manases ayllupa makinpiñataqmi karqa Bet-sean llaqta, Taanac llaqta, Meguido llaqta hinaspa Dor llaqta llaqtachantinkama. Chay llaqtakunapim *yacharqa Israelpa churin Joseypa mirayninkuna.

Aserpa mirayninkunamanta

³⁰Aserpa churinkunam karqa Imna, Isua, Isui, Beria hinaspa paykunapa panin Sera.

^b 7:23 Hebreo simipi Beria ninanqa “desgracia” ninanmi.

³¹ Beriapa churinmi karqa Heberpiwan Malquiel. Malquielmi karqa Birzavitpa taytan. ³² Herberpa churinkunañataqmi karqa Jaflet, Semer, Hotam hinaspa paykunapa panin Sua sutiyoq warmi.

³³ Jafletpa churinkunam karqa Pasac, Bimhal hinaspa Asvat. Paykunamá karqa Jafletpa churinkuna.

³⁴ Semerpa churinkunam karqa Ahi, Rohga, Jehuba hinaspa Aram.

³⁵ Wawqen Helempa churinkunañataqmi karqa Zofa, Imna, Seles hinaspa Amal.

³⁶ Zofapa churinkunam karqa Sua sutiyoq runa, Hernefer, Sual, Beri, Imra,

³⁷ Beser, Hod, Sama, Silsa, Itran hinaspa Beera.

³⁸ Jeterpa churinkunañataqmi karqa Jefone, Pispa hinaspa Ara.

³⁹ Ulapa churinkunam karqa Ara, Haniel hinaspa Rezia.

⁴⁰ Llapallankum karqaku Aserpa mirayninkuna. Paykunaqa karqa familianku ukupi kamachikuqkunam chaynataq allinnin valeroso soldadokunam chaynataq allin reqsisqa runakunam. Paykunaqa castankupa listanman hinam karqaku guerrapaq hina iskay chunka soqtayoq waranqa soldadokuna.

Benjaminpa mirayninkunamanta

8 ¹ Benjaminpa piwi churinmi karqa Bela sutiyoq runa, Belaman qatiqñataqmi karqa Asbel, Asbelman qatiqñataqmi karqa Ahara, ² Aharaman qatiqñataqmi karqa Noha, Nohaman qatiqñataqmi karqa Rafa. ³ Belapa churinkunam karqa Adar, Gera, Abiud, ⁴ Abisua, Naaman, Ahoa, ⁵ Gera, Sefufan hinaspa Hiram.

⁶ Aodpa mirayninkunam karqa castanku ukupi kamachikuqkuna, paykunaqa *yacharqaku Geba llaqtapim, chaymantam qarqosqa karqaku Manahat llaqtaman. ⁷ Paykunam karqa Naaman, Ahias hinaspa Gera. Geraqa karqa Uza sutiyoq runapa hinaspa Ahiud sutiyoq runapa taytanmi, chay Gera sutiyoq runam paykunata chay llaqtaman pusarqa.

⁸ Saharaim sutiyoq runam warmin Husinmanta hinaspa warmin Baaramanta rakikuruspan ripukurqa Moab nacionman, chaypim churinkuna karqa. ⁹ Paypa qepa kaq Hodes sutiyoq warminmi wachakurqa churinkunata, paykunam karqa Jobab, Sibia, Mesa, Malcam, ¹⁰ Jeuz, Saquias hinaspa Mirma. Paykunaqa karqa castanku ukupi kamachikuqkunam.

¹¹ Husim sutiyoq ñawpa warminpi churinkunam karqa Abitob hinaspa Elpaal.

¹² Elpaalpa churinkunam karqa Heber, Misam hinaspa Semed. Semedmi hatarichirqa Ono hinaspa Lod sutiyoq llaqtakunata llaqtachantintakama. ¹³ Elpaalpa churintaqmi karqa Beriawan Semapas, paykunaqa karqaku Ajalon llaqtapi *yachaq castanku ukupi kamachikuqkunam, paykunam qarqorurqaku Gat llaqtayoq ñawpa runakunata.

¹⁴⁻¹⁶ Beriapa wakin churinñataqmi karqa Ahio, Sasac, Jeremot, Zebadias, Arad, Ader, Micael, Ispa hinaspa Joha.

¹⁷⁻¹⁸ Elpalpa wakin churinñataqmi karqa Zebadias, Mesulam, Hizqui, Heber, Ismerai, Jezlias hinaspa Jobab.

¹⁹⁻²¹ Simeipa churinkunañataqmi karqa Jaquim, Zicri, Zabdi, Elienai, Ziletai, Eliel, Adaias, Beraias hinaspa Simrat.

²²⁻²⁵ Sasacpa churinkunam karqa Ispan, Heber, Eliel, Abdon, Zicri, Hanan, Hananias, Elam, Anatotias, Ifdaias hinaspa Peniel.

²⁶⁻²⁷ Jerohampa churinkunam karqa Samserai, Seharias, Atalias, Jaresias, Elias hinaspa Zicri. ²⁸ Llapallankum karqaku familianku ukupi listaman hina kamachikuqkuna. Paykunaqa *yacharqaku Jerusalem llaqtapim.

Saulpa familianmanta

(1 Cr 9:35-44)

²⁹Gabaon llaqtapim *yacharqa Gabaon llaqta hatarichiq Jehiel, paypa warminpa sutinmi karqa Maaca. ³⁰Jehielpa piwi churinmi karqa Abdon, Abdonpa qatiqninkunañataqmi karqa Zur, Cis, Baal, Ner, Nadab, ³¹Gedor, Ahio, Zequer ³²hinaspas Miclot. Chay Miclot sutiyoq runam karqa Simeapa taytan. Paykunapas castanku hinam Jerusalem llaqtapi *yacharqaku.

³³Ner sutiyoq runam karqa Cisca taytan, Cismi karqa. Saulpa taytan, Saulpa churinkunam karqa Jonatan, Malquisua, Abinadab hinaspa Es-baal. ³⁴Jonatanpa churinmi karqa Merib-baal, paypa churinmi karqa Micaia. ³⁵Micaia pa churinkunam karqa Piton, Melec, Tarea hinaspa Acaz. ³⁶Acazmi karqa Joadapa taytan, Joadapa churinkunam karqa Alemet, Azmavet hinaspa Zimri. Zimrim karqa Mosapa taytan. ³⁷Mosam karqa Binapa taytan, Binapa churinmi karqa Rafa, paypa churinñataqmi karqa Elasa, paypa churinñataqmi karqa Azel.

³⁸Azelpa soqta churinkunam karqa Azricam, Bocru, Ismael, Searias, Obadias hinaspa Hanan. Paykunamá karqa Azelpa churinkuna.

³⁹Azelpa wawqen Esec sutiyoq runapa piwi churinmi karqa Ulam, Ulanman qatiqnataqmi karqa Jeus, Jeusman qatiqnataqmi karqa Elifelet. ⁴⁰Ulampas churinkunaqa karqa valeroso soldadokunam chaynataq flechana arma alli-allin manejaqkunam. Ulampas churinkunapam karqa achka-achka churinkuna hinaspa willkankuna, llapallankum karqa pachak pichqa chunkan runakuna. Paykunaqa karqaku Benjaminpa mirayninkunam.

9

¹Israel casta llapallan runakunam familiankuman hina listasqa karqaku Israel reykunapa vidanmanta willakuq libropi.

Babilonia nacionmanta kutimuqkunamanta

(Neh 11:1-24)

Juda nacionpi runakunam Tayta Dios traicionarusqankurayku Babilonia nacionman preso pusasqa karqaku.

²Babilonia nacionmanta puntata kutimuspa chakrankuman hinaspa llaqtankuman *yachanankupa yaykuqkunam karqaku Israel castamanta wakin runakuna, sacerdotekuna, Leviy casta runakuna hinaspa templopi sirviente kaqkuna. ³Juda castamanta, Benjamin castamanta, Efrain castamanta chaynataq Manases castamanta runakunam Jerusalem llaqtapi *yacharqaku.

⁴Judapa churin Farespa miraynin runakunam karqa Utaí, Utaipa taytanmi karqa Amiud, Amiudpa taytanmi karqa Omri, Omripa taytanñataqmi karqa Imri, Imripa taytanñataqmi karqa Bani. ⁵Selapa miraynin runakunañataqmi karqa Asaiaswan churinkuna. Asaiasqa karqa Selapa piwi churinmi. ⁶Zerapa mirayninmantañataqmi karqa Jeuel. Paykunapa castanmantam karqaku soqta pachak isqon chunkan runakuna.

⁷Benjamin castamanta kaqkunam karqa Salu, Salupa taytanmi karqa Mesulam, Mesulampa taytanñataqmi karqa Hodavias, Hodaviaspa taytanñataqmi karqa Asenua.

⁸Jerusalem llaqtapitaqmi *yacharqa Jerohampa churin Ibneiaspas chaynataq Elapas, Elapa taytanmi karqa Uzi, Uzipa taytanñataqmi karqa Micri. Chaypitaqmi yacharqa Mesulampas, Mesulampa taytanmi karqa Sefatias, Sefatiaspa taytanñataqmi karqa Reuel, Reuelpa taytanñataqmi karqa Ibnias. ⁹Castankuman hinam karqaku isqon pachak pichqa chunkan soqtayoy runakuna. Llapallankum karqaku castanku ukupi kamachikuqkuna.

¹⁰Jerusalen llaqtapi *yachaq sacerdotekunam karqaku Jedaias, Joiarib, Jaquin, ¹¹Azarias. Azariaspa taytanmi karqa Hilcias. Hilciaspa taytanñataqmi karqa Mesulam, Mesulampa taytanñataqmi karqa Sadoc, Sadocpa taytanñataqmi karqa Meraiot, Meraiotpa taytanñataqmi karqa Ahitob. Azariasmi cuentallikurqa Diospa templonmantata. ¹²Huknin sacerdotem karqa Adaias, Adaiapa taytanmi karqa Jeroham, Jerohampa abuelonñataqmi karqa Pasur, Pasurpa taytanñataqmi karqa Malquias. Huknin sacerdotenñataqmi karqa Masai sutiyoq runa, Masaipa taytanmi karqa Adiel, Adielpa taytanñataqmi karqa Jazera, Jazerapa taytanñataqmi karqa Mesulam, Mesulampa taytanñataqmi karqa Mesilemit, Mesilemitpa taytanñataqmi karqa Imer. ¹³Sacerdotekunapa llapallan castankunam karqa waranqa qanchis pachak soqta chunkan runakuna. Paykunapa castanku ukupi kamachikuqkunam karqaku Diospa templonpi ruranankupaq allin yachachisqa.

¹⁴Jerusalen llaqtapi *yachaq Levij casta runakunam karqa Semaías, Semaíaspa taytanmi karqa Hasub, Hasubpa taytanñataqmi karqa Azricam, Azricampa taytanñataqmi karqa Hasabias. Hasabiasqa karqa Meraripa castanmi. ¹⁵Levij casta wakin runakunam karqa Bacbacar, Heres, Galal hinaspa Matanias. Mataniaspa taytanmi karqa Micaia, Micaíapa taytanñataqmi karqa Zicri, Zicripa taytanñataqmi karqa Asaf. ¹⁶Levij casta huknin runañataqmi karqa Obadias, Obadiaspapa taytanmi karqa Semaías, Semaíaspa taytanñataqmi karqa Galal, Galalpa taytanñataqmi karqa Jedutun. Levij casta huknin runañataqmi karqa Berequias, Berequiaspa taytanmi karqa Asa, Asapa taytanñataqmi karqa Elcana. Chay Elcana sutiyoq runam *yacharqa Netofa llaqtayoqkunapa yachanan llaqtachakunapi.

¹⁷Jerusalen llaqtapi punkukunawan cuentallikuqkunam karqa Salum, Acub, Talmon hinaspa Ahiman. Wawqenku Salunmi karqa paykunapa jefen. ¹⁸Kay libro qellqasqa tiempokamamá Salum karqa reypa yaykunan punkuwan cuentallikuq. Chay punkuqa qawarqa intipa qespimunana lawmanmi. Paykunamá karqaku Levij casta runakunapa campamentonpi punkukunawan cuentallikuqkuna.

¹⁹Chay Salum sutiyoq runapa taytanmi karqa Corey, Coreypa taytanñataqmi karqa Ebiasaf, Ebiasafpa taytanñataqmi karqa Corey, Salunmi Corey castamasin-kunapiwan templopa punkunkunawan cuentallikuqku. Paykunapa abuelonkunam Tayta Diospa yachanan karpapa punkunwan cuentallikuqku.

²⁰Sacerdote Eleazarpa churin Fineesmi ñawpaq tiempopi paykunapa jefen karqa. iTayta Diosyá paywan kachun!

²¹Meselemias sutiyoq runapa churin Zacariasmi karqa Diosman asuykuna karpapa punkunwan cuentallikuq.

²²Punkukunawan cuentallikunankupaq akllasqa runakunam karqa iskay pachak chunka iskayniyoq runakuna, paykunam castankuman hina listasqa karqa *yachasqanku llaqtachakunapi. Paykunatamá nombrarqa Davidwan Diosmanta willakuq Samuel, chayna nombrasqaqa karqaku confianza runakuna kasqankuraykum. ²³Paykunamá mirayninkunapiwan Tayta Diospa templonpa punkunkunawan tupasqanman hina cuentallikuqku, chay templopa huknin sutinga karqa “karpam”. ²⁴Templopa tawan lawninpi punkunkunawan cuentallikuqkunam karqa. Intipa qespimunana lawpi, intipa seqaykunan lawpi, norte lawpi hinaspa surlawpi. ²⁵Paykunapa castankunam *yachasqanku llaqtachakunamanta hamuqku tupasqanman hina qanchis punchaw yanapakunankupaq. ²⁶Levij castamanta punkunkunawan cuentallikuq tawa jefekunam ichaqa tukuy tiempo cuidaoku Diospa templonpi cuartokunatawan tukuy ima waqaychana cuartokunata. ²⁷Paykunapa cuidaspankum Diospa templonpa muyuriqninpi tuta pasaoku, paykunataqmi templopa llavenwanpas cuentallikurqaku sapa temprano kichanankupaq. ²⁸Levij castamanta wakin

runakunañataqmi cuentallikurqaku cultopaq serviciokunamanta, chay serviciokunatam yupaspanku waqaychananku sitioman apaykuqku hinaspa chaymantataq horqomukupas. ²⁹Wakinkunañataqmi cuentallikurqaku wakin serviciokunamantawan Diospaq sapaqchasqa llapallan serviciokunamanta. Cuentallikurqakutaqmi harinamantapas, vinomantapas, aceitemantapas, incienciomantapas chaynataq especeriakunamantapas. ³⁰Wakin sacerdotekunañataqmi especeriakunata taqrunaqku perfumeqa. ³¹Leviy casta Matatias sutiyoq runam cuentallikurqa ofrendapaq tanta ruraymanta, Matatiasqa karqa Salumpa piwi churinmi, Salumñataqmi karqa Corey castamanta. ³²Coat castamanta wakin Leviy castakunam cuentallikurqaku Diospa qayllanpi churana tanta ruraymanta, chaykunatam churaqku sapa samana punchawpi. ³³Karqataqmi takiqkunapas, paykunaqa karqa Leviypa castankunapi kamachikuqkunam, paykunam *yacharqaku templopa cuertonkunapi, tuta punchaw takiyllapi servikusqankuraykum huk runanataqa mana ruraraqkuchu. ³⁴Paykunamá listaman hina karqa Leviy casta runakunapa kamachiqninkuna, paykunaqa *yacharqaku Jerusalem llaqtapim.

Saulpa familiankunamanta

(1 Cr 8:29-40)

³⁵Gabaon llaqtapim *yacharqa Gabaon llaqta hatarichiq Jehiel, paypa warminpa sutinmi karqa Maaca. ³⁶Jehielpa piwi churinmi karqa Abdon, Abdonpa qatinqinkunañataqmi karqa Zur, Cis, Baal, Ner, Nadab, ³⁷Gedor, Ahio, Zacarias hinaspa Miclot. ³⁸Chay Miclot sutiyoq runam karqa Simeampa taytan. Paykunapas castanku hinam Jerusalem llaqtapi yacharqaku.

³⁹Ner sutiyoq runam karqa Cisca taytan, Cismi karqa Saulpa taytan, Saulpa churinkunam karqa Jonatan, Malquisua, Abinadab hinaspa Es-baal. ⁴⁰Jonatanpa churinmi karqa Merib-baal, paypa churinmi karqa Micaia. ⁴¹Micaia churinkunam karqa Piton, Melec, Tarea hinaspa Acaz. ⁴²Acazmi karqa Jarapa taytan, Jarapa churinkunam karqa Alemet, Azmavet hinaspa Zimri. Zimrim karqa Mosapa taytan. ⁴³Mozam karqa Binapa taytan, Binapa churinmi karqa Refaias, Refaiaspa churinñataqmi karqa Elasa, Elaspaspa churinñataqmi karqa Azel.

⁴⁴Azelpa soqta churinkunam karqa Azricam, Bocru, Ismael, Searias, Obadias hinaspa Hanan. Paykunamá karqa Azelpa churinkuna.

Churinkunawan Saul guerrapi wañusqanmanta

(1 S 31:1-13)

10 ¹Filisteaspa runakunam pelearqa Israel runakunawan, Israel runakuna ayqekuyta qallaykuspankun Gilboa Moqopi achka-achka wañururqaku. ²Filisteaspa runakunam Saulwan churinkunata qatirqaku hinaspa wañurachirqaku Saulpa churin Jonatanta, Abinadabta hinaspa Malquisuata. ³Chaymantam Filisteaspa runakunaqa mana chinkaykachispa qatirqaku Saulña, flechaqkuna Saulpa kasqankama hayparachiptinmi Saulqa heridoña kachkarqa. ⁴Chaymi arman apaq soldadota Saul nirqa:

—Espadaykita horqospayki taksiruray, manam ñoqaqa munanichu wak mana señalasqa enemigoykunaraq hamuspa ñoqamanta burlakuwanankuta —nispa.

Chaymi llupayta manchakusqanrayku arman apaq soldadoqa mana munarqachu chay rurayta hinaptinmi Saulqa espadanta hapiykuspa kikinña tuksikururqa. ⁵Arman apaq soldadotas Saul wañurachikusqanta qawaykuspanmi espadanwan tuksikururqa, chaynapim paypas wañururqa. ⁶Chaynatamá chay punchaw Saul wañukurqa, wañu-

kurqataqmi kimsan churinkunapas hinaspa llapallan familiankunapas.⁷ Qechwapi *yachaq llapallan Israel runakunam tropakunapa lluptisqantawan Saulpa hinaspa churinkunapa wañurusqanta yacharuspanku llaqtankuta saqeruspa lluptikurqaku hinaptinmi Filistea runakunaña hamuruspanku chay llaqtakunapi yacharqaku.

⁸Paqarinnintin punchawmi Filistea runakuna lloqsirqaku wañuqkunapa imantapas hoqarikamunankupa. Gilboa Moqopim tarirurqaku Saulawan churinkunata wañusqaña pampapi chutarayachkaqta. ⁹Filistea runakunaqa Saulpa pachanta llatanaruspankum umantawan armankunata aparqaku. Willakuqkunatam kacharqaku Filistea runakunapa llapallan muyuriqninpi llaqtakunaman, chay llaqtakunamanqa kacharqaku taytachankuman hinaspa llapallan runakunaman willamunankupa. ¹⁰Saulpa armankunatam churarqaku mamachankupa templonpi, umantañaataqmi warkururqaku Dagon sutiyoq taytachankupa templanman.

¹¹Galaad lawpi Jabes llaqtayoq llapallan runakunam yacharurqaku Filistea runakunaqa Saulpa cuerponta imam rurarushqankuta. ¹²Llapallan valeroso qarikuna rispankum Saulpa hinaspa churinkunapa ayanta apamurqaku Jabes llaqtankuman, chaypi kaq encina sachapa sikinpi pamparuspankum qanchis punchaw ayunarqaku.

¹³Tayta Diosta traicionasqanraykumá Saulqa wañururqa, payqa huchallikururqa Tayta Diospa palabrantam mana kasukuspanmi chaynataq espiriritistata tapukuspanmi. ¹⁴Tayta Diosta mana tapukusqanraykum pay wañurachirqa hinaspa paypa rantinpi Isaipa churin Davidman gobiernonta qoykurqa.

Juda lawpi chaynataq Israel lawpi Davidpa gobiernasqanmanta

(2 S 5:1-5)

11 ¹Israel casta llapallan runakuna rispanmi Davidwan huñunakurqaku Hebron llaqtapi hinaspa Davidta nirqaku:

—Ñoqaykuqa kaniku qampa ayluykipunim. ²Saul gobiernawachkaptinkupas qamqa ñawpaqmantaraqmi Israel tropakunata kamachirqanki. Tayta Diosmi prometesurqanki: “Qanmi oveja michiq hina Israel casta runaykunata gobiernanki hinaspa Israel nacionpi kamachinki” nispa.

³Hebron llaqtapi Rey Davidpa kasqanmanmá hamurqaku Israel casta llapallan ancianokuna, Rey Davidmi chaypi paykunawan contratota rurarqa Tayta Diospa qayllanpi. Israel nacionpi gobiernanapaqmi Davidta aceitewan tallirqaku. Chaynatam rurarqaku Samuelnintakama Tayta Diospa prometesqanman hina.

Murallasqa Sion llaqtapi David vencesqanmanta

(2 S 5:6-10)

⁴Chaymantam David llapallan Israel tropakunawan Jerusalem llaqtaman rirqaku. Jerusalem llaqtapa huknin sutinmi karqa Jebus. Jebus casta runakunam chay lawpiqa yacharqaku. ⁵Jebus casta runakunam Davidta nirqaku:

—Manam qamqa kayman yaykumuytaqa atiwaqchu —nispa.

Davidmi ichaqa dueño chakururqa chay murallasqa Sion llaqtata. Chay Sion llaqtatam suticharqaku “Davidpa Llaqtan” nispa. ⁶Davidmi nirqa:

—Pipas Jebus casta runakunata puntata atacaqmi kanqa llapallan tropakunapa kamachiqnin —nispa.

Sarviapa wawan Joab puntata seqaspa atacaruptinmi payta David churarqa llapallan tropakuna kamachipaq. ⁷Davidmi *yacharqa murallasqa llaqtapi chayraykum

chay llaqtata suticharqaku “Davidpa Llaqtan” nispa. ⁸Chaypa muyuriqninpi David llaqtata hatarichirqa, chaytaqa hatarichirqa llaqtapa patanmanta muyuriqninkamam. Mana tukusqa kaqkunatañaatqmi Joab allichachirqa. ⁹Davidta Llapallan Kamachiq Tayta Dios yanapaptinmi payqa aswan atiyniyograq rikurirurqa.

Davidpa valeroso soldadonkunamanta

(2 S 23:8-39)

¹⁰Kaykunam karqa Davidpa soldadonkunapa valeroso jefenkuna hinaspa gobiernonpi kallpanchaqninkuna. Paykunam Israel casta llapallan runakunapiwan Davidta kallpancharqaku chaynapi imaynam Tayta Diospa nisqanpi hina gobiernanapraq.

¹¹Davidpa valeroso soldadonkunamá karqa: Hacmoni casta Jasobeam, paymi karqa kimsa valeroso soldadokunapa jefen. Paymi huk kutipi lanzanwan wañurachirqa kimsa pachak soldadokunata. ¹²Paymanmi qatirqa Ahoa castamanta Dodo sutiyoq runapa churin Eleazar, paymi karqa kimsa valerosokunapa huknin. ¹³Paymi karqa Davidwan Pas-damim lawpi, chay sitiopim Filistea runakuna huñunakururqaku peleanankupaq, chaypitaqmi karqa cebada chakra. Israel tropakuna Filistea runakunamanta lluptichkaptinkum ¹⁴Eleazar chay cebada chakrapa chawpinpi churakuykuspan defienderqa hinaspa Filistea runakunata vencerurqa. Chaynatamá Tayta Dios pasaypaqta vencerachirqa.

¹⁵Kimsa chunka valeroso jefekunamantam kimsa rirqaku Davidpa pakakusqan qaqakunapi kasqan Adulam sutiyoq machayman, Filistea runakunapa campamentonmi kachkarqa Refaim Qechwapi. ¹⁶Davidmi karqa amparakunan sitiopi, Filistea runakunapa tropankunañaatqmi kachkarqa Belen llaqtapi. ¹⁷Davidta yakunayaruptinmi nirqa:

—iPiraq tomaykachiwanman Belen llaqta zaguanpa waqtanpi pozomanta yakuta! —nispa.

¹⁸Chay kimsa valeroso jefekunam Filistea tropakunapa campamentonman yaykuruspanku Belen llaqta zaguanpa waqtanpi pozomanta yakuta horqorurqaku hinaspa Davidman apamurqaku. Davidmi ichaqa mana munarqachu chay yaku tomayta, Tayta Diospaq ofrendata hina tallispanmi ¹⁹nirqa:

iDiosnilláy ¿tomaymanraqchu kay runakunapa yawarninpa chanin yakuta otaq wañuyman wischukuspanku apamuwasqanku yakuta?! iChaytaqa amayá piensasayllapas-piensasaqchu! —nispa.

Chaynata nispanmi mana munarqachu tomayta.

Chay kimsan valeroso jefekunamá chaykunata rurarqaku.

²⁰Joabpa wawqen Abisaimi karqa kimsa chunka valeroso jefekunapa kama-chiqnin. Paymi huk kutipi lanzanwan kimsa pachak soldadokunata wañurachirqa. Paypas reqsisqam karqa chay kimsan jefekuna hina. ²¹Abisaimi chay kimsan valeroso jefekunamanta aswan reqsisqa karqa chaymi paykunapa jefen karqa. Ichaqa manam igualarqachu chay kimsa valeroso jefekunapa rurasqanmanqa.

²²Cabseel llaqtamanta Joiadapa churin Benaia sutiyoq runapas valeroso kaspanmi achka hatun ruraykunata rurarqa. Paymi wañurachirqa Moab nacionniyoq iskay alli-allin valeroso soldadokunata. Huk punchawpas lastachkaptinmi uchkuman yaykuruspan chaypi wañurachirqa leonta. ²³Wañurachirqataqmi Egipto nacionniyoq hatunkaray runatapas, paypa sayayninmi karqa yaqa iskay metro parten. Chay Egipto nacionniyoq runam lanzawan armasqa kachkarqa, paypa lanzanpa kaspinmi karqa telarpa rodillon hina rakusu. Benaia pawaykurqa huk kaspillawan hinaspa Egipto nacionniyoq

runamanta lanzanta qechuruspa chaywan wañurachirqa. ²⁴Chaynaqa chay Joiada-pa churin Benaia sutiyoq runapas chay rurasqanwanmi sinchi reqsisqa karqa kimsan valeroso jefekuna hina. ²⁵Kimsa chunka jefekunamantapas ancha reqsisqamá karqa, chaywanpas manam igualarqachu chay kimsa valeroso jefekunapa rurasqanmanqa. Benaiatam David churarurqa waqaychaqnin soldadokunapa jefenña kananpaq.

²⁶Wakin valeroso jefekunam karqa: Joabpa wawqen Asael, Belen llaqtayoq Dodopa churin Elhanan, ²⁷Harod lawmanta Samot, Bet-pelet llaqtayoq Heles, ²⁸Tecoa llaqtayoq Iquespa churin Ira, Anatot llaqtayoq Abiezer, ²⁹Husah casta Sibecai, Ahoa casta Ilai, ³⁰Netofa llaqtayoq Maharai, Netofa llaqtayoq Baanapa churin Heled, ³¹Benjamin allpapi Gabaa llaqtayoq Rebaipa churin Itai, Piraton llaqtayoq Benaia, ³²Gaas Wayqopi *yachaq Hurai, Bet-araba lawpi yachaq Abiel, ³³Bahurim llaqtayoq Azmavet, Saalbim llaqtayoq Eliaba, ³⁴Gimso llaqtayoq Jasempa churinkuna, Harar lawmanta Sagepa churin Jonathan, ³⁵Harar lawmanta Sacarpa churin Ahiam, Urpa churin Elifal, ³⁶Mequer lawmanta Hefer, Bet-pelet llaqtayoq Ahias, ³⁷Carmel llaqtayoq Hezrai, Esbaipa churin Naarai, ³⁸Natanpa wawqen Joel, Hagraipa churin Mibhar, ³⁹Amon nacionniyoq Selec, Berot llaqtayoq Naharai, paymi karqa Sarviapa wawan Joab sutiyoq runapa arman apaq, ⁴⁰Jatir llaqtayoq Irawan Gareb, ⁴¹Het casta runa Urias, Ahlaipa churin Zabad, ⁴²Ruben casta Sizapa churin Adina, Adinam karqa Ruben castakunapa jefen, paywantaqmi karqa kimsa chunka runakunapas. ⁴³Wakin valeroso jefekunañataqmi karqa Maacapa churin Hanan, Mitan lawmanta Josafat, ⁴⁴Astarot llaqtayoq Uzias, Aroer llaqtayoq Hotampa churinkuna, paykunapa sutinmi karqa Samapiwan Jehiel, ⁴⁵Zimripa churin Jediael, paypa wawqen Joha, Johatam suticharqaku “Tiz casta runa” nispá. ⁴⁶Wakin valeroso jefekunañataqmi karqa Mahanaim llaqtayoq Eliel, Elnampa churin Jerebaipiwán Josavia, Moab nacionniyoq Itma, ⁴⁷Eliel, Obed hinaspa Soba nacionniyoq Jaasiel.

Davidwan hukllawakuq tropakunamanta

12 ¹Cispa churin Saulpa qayllanmantam David wischusqa kaspan Siclag llaqtaman ripukurqa, chaypi kachkaptinmi guerrapi yanapanankupaq Davidman hukllawakurqaku valeroso tropakuna. ²Chay tropakunam armasqa kargaku flechana arcokunawan. Paykunaqa warakaqkum *alleq makinkuwanpas chaynataq *ichoq makinkuwanpas, hina chaynallatam ruraqku flechakunawanpas.

Benjamin casta Saulpa familian ³runakunapa jefenmi karqa Ahiezer, paypa wawqenmi karqa Joas, paykunaqa karqa Gabaa llaqtayoq Sama sutiyoq runapa churinkunam. Saulpa wakin familiantaqmi karqa Azmavetpa churin Jesielpiwan Peletpas, Anatot llaqtayoq Beracapiwan Jehupas ⁴chaynataq Gabaon llaqtayoq Ismaiaspas, payqa karqa kimsa chunka valeroso soldadokunapa hukninmi hinaspa paykunapa jefenmi. Wakinñataqmi karqa Jeremias, Jahaziel, Johanan, Geder llaqtayoq Jozabad, ⁵Eluzai, Jeremot, Bealias, Semarias, Haruf llaqtayoq Sefatias, ⁶Coreypa castan Elcana, Isias, Azareel, Joezer, Jasobeam ⁷hinaspa Gedor llaqtayoq Jerohampa churin Joelpiwán Zebadias.

⁸Gad castamanta kaqkunapas wakinmi rakikuruspanku Davidman hukllawakururqaku chunniq law amparakuna sitiopi kachkaptin, guerrapaq hina valeroso soldadokuna kaspankum kargaku, harkachikuna armayokkama hinaspa lanzayoqkama, paykunapa rikchayninqa karqa leonpa rikchaynin hinaraqmi hinaspa orqopi apurawman kallpaq luwichu hinaraqmi. ⁹Chay runakunapa jefenmi karqa Ezer. Wakin jefekunañataqmi qatinasninpi karqa: Obadias, Eliab, ¹⁰Mismana, Jeremias, ¹¹Atai, Eliel, ¹²Johanan, Elzabad, ¹³Jeremias hinaspa Macbanai. ¹⁴Paykunamá karqa

Gadpa miraynin tropakunapa jefenkuna, paykuna ukupi pisi kallpayoq soldadolapas karqa pachak soldadokuna hinaraqmi. Paykuna ukupi kallpayoqñataqmi karqa waranqa soldadokuna hinaraq. ¹⁵Paykunam Jordan Mayuta chimpanurqaku punta kaq killapi mayupas kuchun-kuchun llimparichkaptin hinaspa qechwapi *yachaqkunata intipa qespimunan lawman hinaspa intipa seqaykunan lawman cheqerachirqaku.

¹⁶Benjaminpa miraynin wakin runakunapas rirqakum Davidpa amparakusqan sitioman, paykunaqa rirqaku Juda casta wakin runakunapiwan kuskam, ¹⁷Paykunanam David taripaykuspanmi nirqa:

—Sichu hamuchkankichik hawkayypaq hinaspa yanapawanaykichikpaq hinaptinqa tukuy sonqoywanmi chaskisqaykichik, mana pitapas dañachkaptiy enemigoykunaman qowanaykichikpaq hamuptikichikmi ichaqa abuelonchikkunapa Diosnin qawaspa juzgasunkichik —nispa.

¹⁸Chaymi kimsa chunka jefekunapa jefen Amasaiqa Espiritupa huntaykusqan nirqa:

Taytallayku David, ñoqaykuqariki qampam kaniku.

Isaipa churin taytallayku,

qanwanmi ñoqaykuqa kachkaniku.

Hawka kawsakuyyá qanwan kachun.

Hawka kawsakuyyá yanapaqn timerunawan kachun.

Diosniki yanapasusqaykiraykuyá

hawkayay qanwan kachun.

Chaymi David paykunata chaskiruspa tropankunapa jefenkuna kananpaq churarqa.

¹⁹Manasespa wakin castanpas Davidmanñam hukllawakururqaku, paykunaqa hukllawakururqaku Filiste tropakunawan Saulpa contranpi David peleaq riptinmi. Chaywanpas Davidqa Filiste runakunataqa manam yanaparqachu. Filiste runakunapi kamachikuqkunam rimanakururqaku Davidta qarqorunankupaq. Paykunam nirqaku:

—Traicionaruwaspanchikmi reynin Saulman pasakunman hinaptinmi wañuruchwanchik —nispa.

²⁰Ziclag llaqtapiña kachkaptin Manases castamanta Davidman hukllawakuqkunam karqa Adnas, Jozabad, Jediel, Micael, Jozabad, Eliu hinaspa Ziletai. Paykunaqa karqa Manases casta waranqa soldadokuna kamachiqkunam. ²¹Paykunam Davidta yanaparqaku salteaqkunapa contranpi, llapallankum valeroso soldadokuna karqaku hinaspa tropakunapa kamachiqn timerunakururqaku. ²²Sapa punchawmi Davidta yanapanankupaq hamuqku achka-achka tropakuna chaynapim nana-nanaq tropakuna rikurirurqa.

Davidpa tropankunamanta

²³Hebron llaqtapi David kachkaptinmi payman hukllawakurqaku guerrapaq hina tropakuna, paykunam hamurqaku Tayta Diospa prometesqanman hina Saulpa rantinpi Davidtaña gobiernopi churanankupaq. Chay hamuqkunam karqa ²⁴Judapa mirayninmanta guerrapaq hina soqta waranqa pusaq pachaknin runakuna, paykunaqa harkachikunayoq hinaspa lanzayoqkamam karqaku. ²⁵Simeonpa mirayninmantam karqaku guerrapaq hina qanchis waranqa pachaknin runakuna. ²⁶Leviya mirayninmantam karqaku waranqa soqta pachaknin runakuna. ²⁷Davidmantaqmi hamurqa Aaronpa miraynin runakunapa jefen Joiadapas, paywantaqmi hamurqa kimsa waranqa qanchis pachaknin runakunapas. ²⁸Hamurqataqmi Sadoc sutiyoq guerrapi puriq valeroso mozopas,

Sadocwantaqmi karqa iskay chunka iskayniyoq castamasin jefekunapas. ²⁹Hamurqataqmi Saulpa castamasin Benjaminpa miraynin kimsa waranqa runakunapas, chaywanpas Benjaminpa miraynin runakunapa yaqa llapallanmi Saulpa favorninpi karqaku. ³⁰Efrainpa mirayninmantapas hamurqakutaqmi iskay chunka waranqa pusaq pachaknin runakuna, paykunam karqaku castankupi alli-allin reqsisqa valeroso soldadokuna. ³¹Parten Manases ayllunmantapas hamurqakutaqmi chunka pusaqniyoq waranqa runakuna, paykunam akllasqa karqaku rispanku Davidta gobiernopi churamunankupaq. ³²Isacarpa mirayninmantañataqmi karqa iskay pachak jefekuna, paykunam karqaku tiempokunamanta entiendeqkuna hinaspa yachaku Israel casta runakunapa imam ruranankuta, paykunapa llapallan castamasinkunatam kamachiku. ³³Zabulon castamantañataqmi karqa pichqa chunka waranqa runakuna, paykunapa tukuy ima clase armakunawan peleanankupaqmi yachachisqa hinaspa listollaña karqaku chaynapi mana iskayrayaspa Davidta yanapanankupaq. ³⁴Neftaliy castamantañataqmi karqa waranqa jefekuna, paykunawantaqmi karqaku kimsa chunka waranqa harkachikunayoq lanzayoqkama soldadokunapas. ³⁵Dan castamantañataqmi karqa peleanankupaq listollaña iskay chunka pusaqniyoq waranqa soqta pachaknin runakuna. ³⁶Aser castamantañataqmi karqa peleanankupaq listollaña tawa chunka waranqa runakuna. ³⁷Hamurqakutaqmi Jordan Mayupa chimpanpi Ruben casta runakunapas, Gad casta runakunapas chaynataq parten Manases ayllu runakunapas, paykunapa karqaku pachak iskay chunkan waranqa runakunam, tukuy rikchaq armakunawan peleanankupaqmi paykunapa yachachisqa karqaku.

³⁸Paykunamá guerrapaq hina armasqa llapallanku rirqaku Hebron llaqtaman chaynapi Israel lliw nacionpi gobiernanankupaq Davidta tukuy sonqonkuwan churanankupaq, Israel casta wakin runakunapas huk sonqollam llapallanku karqaku Davidta gobiernopi churanankupaq. ³⁹Davidwanmi kimsa punchaw mikuspa hinaspa tomaspa karqaku, chaynataqa ruraraqaku castamasinkuna tukuy imata qoqawchasqanraykum. ⁴⁰Isacar castapa kasqanmantapas, Zabulon castapa kasqanmantapas hinaspa Neftaliy castapa kasqanmantapas vecinonkunam apamurqaku mikuykunata asnokunapi, camellokunapi, mulakunapi hinaspa buyeskunapi. Apamurqakumá harinata, llapipasqa higos pasasta, uvas pasasta, vinota, aceiteta, aychapaq buyeskunata chaynataq ovejakunatapas, chaykunataqa achkanpim apamurqaku Israel nacionpi hatun kusikuy kasqanrayku.

Jerusalen llaqtaman Diospa baulninta David apay munasqanmanta

(2 S 6:1-11)

13 ¹Waranqantin kamachikunawan hinaspa pachak kamachikunawan otaq llapallan jefekunawan David rimanakuruspanmi ²Israel casta huñunasqa runakunata nirqa:

—Qamkunapaq allin rikchakapusuptikichikqa hinaspa yupaychasqanchik Tayta Diospaq allin kaptinga tukuy hinastinmayá willakuqkunata kachasunchik Israel allpapi yachaq llapallan ayllunchikkunaman. Kachasunchiktaqyá llaqtakunapiwan echaderonkunapi kaq sacerdotekunamanpas chaynataq Leviy casta runakunamanpas chaynapi llapallanku hamuspanku ñoqanchikwan huñunakunankupaq ³hinaspa Diosninchikpa baulninta kayman apamunanchikpaq. Saulpa tiempomantapunim chay baulwanqa Diosta mana tapurqanchikchu —nispa.

⁴Hinaptinmi huñunakuyipi kaqkuna llapallanku “Allinmi” nirqaku chayta ruranankupaq.

⁵Davidmi huñurachirqa Israel casta llapallan runakunata. Payqa huñuchimurqa Egipto nacion lawpi Sihor Mayupa kasqanmantaraqmi chaynataq Hamat lawman yaykurina

lawmantaraqmi. Huñunakurqakumá Quiriat-jearim llaqtamanta Diospa baulninta apamunankupaq. ⁶Davidmi Israel casta llapallan runakunapa compñasqan rirqá Quiriat-jearim llaqtaman. Chay llaqtapa huknin sutinmi karqa Baala. Chay llaqtaqa karqa Juda lawpim. Rirqakumá Diospa baulninta apamunankupaq. Chay baulmi sutichasqa karqa Diospa sutinwan. Paymi chay baulpa hawanpi kaq querubin sutiyoq angelkunapa chawpinpi tiyaq. ⁷Diospa baulninta mosoq carretaman churaykuspankum Abinadaba wasinmanta aparqaku. Uzapiwan Ahio sutiyoq runam carretata guiarqaku. ⁸Davidmi Israel casta llapallan runakunawan Diospa ñawpaqninta rispa anchata kusikurqaku, tukuy sonqonkuwan takispam tusurqaku taksa arpakunapa, hatun arpakunapa, tin-yakunapa, platillokunapa hinaspa cornetillakunapa waqasqanwan. ⁹Quidon sutiyoq runapa eranman chayaruptinkum bueyeskuna mitkaruptin Diospa baulnin mana wichiynunapq Uza sutiyoq runa baulta hapirurqa. ¹⁰Uza sutiyoq runapa contranpim Tayta Dios piñakururqa, payqa piñakururqa chay Uza sutiyoq runa baulta hapirusqan-raykum chaymi hina chayllapi wañurachirqa, Diospa qayllanpimá payqa wañururqa.

¹¹Davidmi piñakururqa Uzata Tayta Dios wañurachisqanmanta chaymi chay lugar sutichasqa karqa Perez-uzawan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama.

¹²Tayta Diosta manchakuspanmi chay punchaw David nirqa:

—Manam apachimuymanchu Diospa baulnintaqa —nispa.

¹³“Davidpa llaqtanwan” sutichasqa llaqtaman baulta manaña apayta munaspanmi kamachirqa Gat llaqtayoq Obed-edom sutiyoq runapa wasinmanña apanankupaq. ¹⁴Diospa baulninmi Obed-edompa wasinpi karqa kimsa killa chaymi Obed-edompa familiantawan tukuy imanta Tayta Dios bendecirqa.

Davidman comisionta Rey Hiram kachasqanmanta

(2 S 5:11-12)

14 ¹Tiro llaqtapa reynin Hiranmi kacharqa Davidman runankunata, apachirqa-taqmi cedromanta qerukunatapas. Kacharqataqmi albañilkunatapas chaynataq carpinterokunatapas Davidpaq palacionta ruranankupaq. ²Hinaptinmi David cuentata qokururqa Israel nacionpi gobiernanapq Tayta Dios takyachisqanta. Entienderqataqmi Israel casta runakunata llumpayta favorecespan pay gobiernachisqantapas.

Jerusalen llaqtapi naceq Davidpa churinkunamanta

(2 S 5:13-16. 1 Cr 3:5-9)

³Jerusalen llaqtapi David *yachaspanmi huk warmikunawan casarakururqa chaymi paykuna wachakurqa qaritapas-warmitapas Davidpa churinkunata. ⁴Jerusalen llaqtapi naceq Davidpa churinkunam karqa Samua, Sobab, Natan, Salomon, ⁵Ibhar, Elisua, Elpelet, ⁶Noga, Nefeg, Jafia, ⁷Elisama, Eliada hinaspa Elifelet.

Filistea runakunata David vencerusqanmanta

(2 S 5:17-25)

⁸Filistea runakunam Israel lliw nacionpi gobiernanapq David churasqa kasqanta yacharurqaku chaymi llapallanku hamurqaku Davidta maskanankupaq. David chayta yacharuspanmi paykunawan tupaq lloqsirqa. ⁹Chaymi Filistea runakuna hamururqaku Refaim Qechwapi *yachaqkunata salteanankupaq. ¹⁰Hinaptinmi Diosta David tapurqa: —¿Risaqchu Filistea runakunapa contranpi? ¿Paykunataqa qowankichu? —nispa. Chaymi Tayta Dios nirqa:

—Riypuniyá, Filistea runakunataqa makikimanmi churamusaq —nispa.

¹¹ Baal-perazim sitiokama David chayaruspanmi chaypi Filistea runakunata vencerurqa, chayraykum nirqa:

—Lloqllapa wayqosqanta hinam Dios enemigoykunata qayllaypi vencerun —nispa.

Chayraykum chay sitiota suticharqa “Baal-perazim” nispa. ¹² Filistea runakuna taytachankuta chaypi saqeruptinmi David kañarachirqa.

¹³ Filistea runakunam yapatawan hamururqaku Refaim Qechwapi *yachaqkunata salteanankupa. ¹⁴ Chaymi Diosta David yapatawan tapuptin payñataq nirqa:

—Ama riychu paykunapa ñawpaqninmanqa aswanqa paykunapa qepanman muyuruspayá balsamo sutiyoq sachakunapa ñawpaqninmanta pawaykamuy.

¹⁵ Balsamo sachakunapa hawanpi tropakuna marchachkaq hina saqaqagaqta uyarispaykim listolla kanki pawaykunaykipaq. Qampa ñawpaqnikitam ñoqa Dios risaq Filistea tropakuna vencesqa kananpaq —nispa.

¹⁶ Diospa kamachisqanta hina David ruraspanmi Filistea tropakunata vencerurqaku Gabaon llaqtamanta Gezer llaqtapa hichpankama. ¹⁷ Chaymi Davidqa alli-allin reqsisqa karqa tukuy nacionkunapi, Tayta Diosmi tukuy chay nacionkunapi runakunaman manchakuyta qorqa Davidta respetanankupa.

Tayta Diospa baulninta David Jerusalem llaqtaman apachisqanmanta

(2 S 6:12-23)

15 ¹ Davidqa kikinpaqpas rurachirqam wasikunata, chaytaqa rurachirqa “Davidpa Llaqtan” nisqanku barriopim, sayachisqan karpapim huk sitiota allicharqa Diospa baulninpaq. ² Chaymi kamachispan nirqa:

—Diospa baulnintaqa Levíy castakunallam apanqaku, paykunatam Tayta Dios akllarqa paypa baulninta apanankupaq hinaspa tukuy tiempo payta servinankupaq —nispa.

³ Davidmi Jerusalem llaqtaman huñuchirqa Israel casta llapallan runakunata chaynapi Tayta Diospa baulninta alistachisqan sitioman apamunankupa. ⁴ Huñurachirqataqmi Aaronpa mirayninkunatapash chaynataq Levíy casta runakunatapash. ⁵ Coatpa mirayninkunamantam huñurachirqa pachak iskay chunkan runakunata, paykunapa jefenmi karqa Uriel. ⁶ Meraripa mirayninkunamantam huñurachirqa iskay pachak iskay chunkan runakunata, paykunapa jefenmi karqa Asaias. ⁷ Gersonpa mirayninkunamantam huñurachirqa pachak kimsa chunkan runakunata, paykunapa jefenmi karqa Joel. ⁸ Elizafanpa mirayninkunamantam huñurachirqa iskay pachak runakunata, paykunapa jefenmi karqa Semaías. ⁹ Hebronpa mirayninkunamantam huñurachirqa pusaq chunka runakunata, paykunapa jefenmi karqa Eliel. ¹⁰ Uzielpa mirayninkunamantam huñurachirqa pachak chunka iskayniyoq runakunata, paykunapa jefenmi karqa Aminadab.

¹¹ Davidqa qayachirqataqmi sacerdote Sadoctawan sacerdote Abiatartapas, qayachirqataqmi Levíy castamanta Urieltapas, Asaiastapas, Joeltapas, Elieltapas chaynataq Aminadabtapas. ¹² Paykunatam nirqa:

—Levíy castakunapi jefekuna kasqaykichikraykuyá chuyanchakuychik, chuyanchaychiktaq castaykichikkunatapash chaynapi Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa baulninta apamunaykichikpaq hinaspa alistasqay sitioman churanaykichikpaq. ¹³ Punta kutipíqa qamkuna mana apamuptikichikmi yupaychasqanchik Tayta Dios wakinniykuta wañurachirqa, chaynataqa rurarqa paypa ley ninman hina mana tapusqaykuraykum —nispa.

¹⁴ Chay sacerdotekunawanmi Levíy casta runakuna chuyanchakurqaku Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa baulninta apamunankupa. ¹⁵ Chaymi Leviypa miray-

ninkuna apamurqaku Diospa baulninta varillankunamanta hombrorikuspanku, chaynataqa rurarqaku Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam.

¹⁶Davidqa kamachirqataqmi Levyi casta runakunapa jefenkunatapas chaynapi castamasinkunamanta takiqkunata tocanantintakama churanankupa, churarqakuq takispa kusikuywan taksa arpakunawan, hatun arpakunawan chaynataq platillokunawan compañanankupa. ¹⁷Levyi casta runakunamantam akllarqaku Joelpa churin Hemantawan castamasin Berequispa churin Asafta. Akllarqakutaqmi Meraripa miraynin otaq castamasin Cusaiaspa churin Etantapas ¹⁸chaynataq paykunapa castanku punta jefekunaman qatiqkunatapas, paykunam karqa Zacarias, Jaaziel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Benaia, Maasias, Matatias, Elifelehu, Micnias. Akllarqakutaqmi pun-kukunawan cuentallikuqkunamantapas, paykunam karqa Obed-edom hinaspa Jehiel.

¹⁹Takiqkunamantam Heman, Asaf hinaspa Etan tocarqaku bronce manta platillokunata.

²⁰Alamot tonopi taksa arpakunata tocañataqmi karqa Zacarias, Aziel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Maasias hinaspa Benaia. ²¹Matatiasñataqmi Elifelehupiw, Micniaspiwan, Obed-edompiwan, Jeielpiwan hinaspa Azariaspiwan tocarqaku hatun arpakunata seminit tonoman hina guiaspanku. ²²Levyi castakunapa jefen Quenianias sutiyoq runañataqmi takiqkunapa maestron karqa, paymi takiqkunamanta cuentallikurqa allin yachachisqa kasqanrayku. ²³Berequiaswan Elcanañataqmi Diospa baulninmanta cuentallikuqkuna karqaku. ²⁴Sacerdotekunamantañataqmi Sebanias, Josafat, Natanael, Amasai, Zacarias, Benaia hinaspa Eliezer tocarqaku cornetillakunata, paykunaqa tocarqaku Diospa baulnin-pa ñawpaqninpi. Obed-edonwan Jehiaspas Diospa baulnin cuidaqkunam karqaku.

²⁵Davidmá Israel casta ancianokunawan hinaspa waranqantin tropa kamachiqkunawan rirqaku Tayta Diospa contrato baulninta Obed-edompa wasinmanta kusikuywan apamunankupa. ²⁶Tayta Diospa contrato baulninta apananpaq Levyi casta runakunata Dios yanapasqanraykum qanchis malta torokunata hinaspa qanchis carnerokunata wañuchirqaku ofrendapa. ²⁷Davidmi kachkarqa fino linomanta pachawan pachasqa, hina chayna pachasqataqmi kachkarqa baul apaq llapallan Levyi casta runakunapas, takiqkunapas chaynataq takiqkunapa maestron Quinianaspas. Davidqa pachakurqataqmi linomanta *efodwanpas. ²⁸Chaynatam llapallan Israel castakuna aparqaku Tayta Diospa contrato baulninta, aparqakuq kusikuymanta qaparistinmi hinaspa cornetakunata, cornetillakunata, platillokunata, taksa arpakunata hinaspa hatun arpakunata tocastinmi.

²⁹“Davidpa Llaqtanwan” sutichasqa llaqtaman Tayta Diospa contrato baulnin chayaruptinmi Saulpa warmi churin Mical ventanamanta qawarispa rey Davidta rikururqa kusikuspa tusuchkaqta chaymi sinchita despreciarurqa.

16 ¹Diospa baulninta apaspankum churarqaku Davidpa sayachisqan karpapi hinaspa Diospa qayllanpi ofrecerqaku lliw kañana animalkunatawan Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendakunata. ²Chay ofrendakuna ofreceyta Rey David tukuruspanmi Tayta Diosta mañakurqa llapallan runakunata bendecinanpaq. ³Lliw runakunamanmi otaq Israelpa llapallan castankunamanmi qarimanpas-warmimanpas aypuchirqa huk rosca tantata, llapisqa datiles sutiyoq frutamanta tortillata hinaspa llapisqa uvas pasasmanta huk pedazo tortillata.

⁴Levyi castakunamantam David churarqa Tayta Diospa baulninpa ñawpaqninpi servikuqkunata, paykunamá cuentallikurqaku Tayta Diospa tukuy ima rurasqanta yuyarichinankupa, graciasta qonankupa hinaspa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta alabanankupa. ⁵Asaf sutiyoq runam karqa paykunapa jefen, payman qatiq jefen karqa Zacarias. Wakinñataqmi karqa Jeiel, Semiramot, Jehiel, Matatias,

Eliab, Benaia, Obed-edom hinaspa Jeiel. Paykunam taksa arpakunatawan hatun arpakunata tocarqaku, Asafñataqmi tocarqa platillokunata. ⁶Benaian Jahaziel-mi sapa punchaw tocarqaku cornetillakunata Diospa contrato baulninpa qayllanpi.

Graciasta qospa Davidpa takisqanmanta

(Sal 105:1-15. 96:1-13. 106:1,47-48)

⁷Davidmi chay punchawpi Asafmanwan llamkaqmasinkunaman chayllaraq qorqa kay takita Tayta Diosman graciasta qonankupaq:

⁸ Tayta Diosmanyá graciasta qoychik.

Sutinmantayá mañakuychik.

Runakunamanyá rurasqankunata reqsichiychik.

⁹ Paymanyá alabanzakunata takiychik.

Llapallan milagronkunamantayá rimaychik.

¹⁰ Chuya sutinmantayá qamkunaqa alabakuychik.

Tayta Diosta maskaqkunaqa

sonqoykichikpiyá kusikuychik.

¹¹ Tayta Diostayá maskaychik.

Atiynintayá maskaychik.

Tukuy tiempoyá maskaychik.

¹² Rurasqan milagronkunamantayá yuyariychik.

Admirakuypaq rurasqankunamantayá yuyariychik.

Sentencia rimasqankunamantayá yuyariychik.

¹³ Qamkunaqa kankichik

serviqnin Abrahampa mirayninkunam.

Qamkunaqa kankichik

akllasqan Jacobpa mirayninkunam.

¹⁴ Yupaychasqanchik Tayta Diosqa payllapunim.

Tukuy kay pachapi arreglaqqa payllapunim.

¹⁵ Payqa wiña-wiñaypaqmi

yuyachkan contrato rurasqantaqa

Waranqantin miraykunapaqmi

payqa yuyachkan kamachisqankunataqa.

¹⁶ Abrahanwan rurasqan contratotaqa

manam qonqanchu.

Isaacman jurasqan contratotaqa

manam qonqanchu.

¹⁷ Jacobpaqmi decretonta segurarqa.

Israelpaqmi contratonta wiñaypaq segurarqa.

¹⁸ Abrahanmanmi Tayta Dios nirqa:

“Qanmanmi qosqayki Canaan law allpata” nispa.

“Qanmanmi qosqayki tocanciaykichik allpata” nispa.

¹⁹ Paykunaqa asllaraq kachkaptinkum,

chaypi forastero kachkaptinkum,

- ²⁰ nacion-nacion purichkaptinkum,
gobiernon-gobiernon purichkaptinkum
- ²¹ Dios mana consienterqachu
pipas ñakarichinanta.
Paykunarayku qaqchaspam
nirqa reykunata:
- ²² “Akllasqaykunataqa amayá llachpaychikchu” nispá.
“Willakuqkunataqa amayá imanaychikchu” nispá.
- ²³ Kay pachapi llapallan kawsaqkuna,
Tayta Diosmanyá takiychik.
Salvacionninmantayá
sapa punchaw willakuychik.
- ²⁴ Ancha reqsisqa kasqanmantayá
nacionkunapi willakuychik.
Milagrokuna rurasqanmantayá
runakunaman willakuychik.
- ²⁵ Tayta Diosqa mayna hatunmi.
Payqa mayna alabanapaqmi.
Lliw dioskunamantapas respetanapaqmi.
- ²⁶ Yanqakunallam
llapallan runakunapa diosninqa.
Tayta Diosmi ichaqa
cielokunata unancharqa.
- ²⁷ Payqa sinchillataña kanchariqmi.
Payqa santuarionpi ancha atiyniyoqmi.
Payqa santuarionpi ancha kusichiqmi.
- ²⁸ Runakunapa castankuna,
Tayta Diosqa anchallaña reqsisqa
kasqanmantayá rimariychik.
Tayta Diosqa anchallaña atiyniyoq
kasqanmantayá rimariychik.
- ²⁹ Tayta Diospa sutin ancha reqsisqa
kasqanmantayá rimariychik.
Payllamanñayá ofrendakunata apamuychik.
Paypa ñawpaqninmanyá asuykamuychik.
Adorana pachakunawan pachakuspayá
Tayta Diosta adoraychik.
- ³⁰ Kay pachapi llapallan runakunayá
katkatataychikqa paypa qayllanpiqa.
Paymi mana suchurinanaq
kay pachata takyachirqa.
- ³¹ Cielokunapas kusikuchunyá.
Kay pachapas kusikuchunyá.
Nacionkunapipas niychikyá:

“Tayta Diosmi gobiernachkan” nispa.

³² Lamar qochapas qaparichunyá.

Chaypi kaqkunapas qaparichunyá.

Campokunapas kusikuchunyá.

Chaypi kaqkunapas kusikuchunyá.

³³ Montepi llapa sachakunapas

Tayta Diospa qayllanpiyá kusikuchun.

Kay pachapi gobiernanapaq

hamuqpa qayllanpiyá kusikuchun.

³⁴ Allin kasqanraykuyá

Tayta Diosman graciasta qoychik.

Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá

Tayta Diosman graciasta qoychik.

³⁵ Qamkunayá niychik:

“Salvaq Diosllayku,

qampuniyá salvaykullawayku.

Nacionkunamantayá huñuykuwayku

qanman graciasta qonaykupaq.

Nacionkunamantayá huñuykuwayku

kusikuyllawanña alabanaykupaq.

³⁶ Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa

alabasqayá kachun.

Wiñaymanta-wiñaykamayá payqa

alabasqa kachun.”

Llapallan runakunam “Amen” nispa Tayta Diosta alabarqaku.

³⁷ Tayta Diospa contrato baulninpa ñawpaqninpi David churarqa Asaftawan paypa aylunkunata, paykunataqa churarqa baulpa ñawpaqninpi sapa punchaw imam runanankupi servikunankupaqmi. ³⁸ Churarqataqmi Obed-edomtapas soqta chunka pusaqniyoq llamkaqmasin runakunatawan, Jedutunpa churin Obed-edonwan Hosañataqmi karqa punkukunawan cuentallikuqkuna. ³⁹ Churarqataqmi sacerdote Sadoctapas sacerdotema-sinkunatawan Tayta Diospa karpanpi kanankupaq, chay karpaqa karqa Gabaon Moqopim. ⁴⁰ Churarqataq Tayta Diospa altarninpi lliw kañana animalkunata ofrecenankupaqmi. Paykunaqa sapa tempranon hinaspa sapa tardeykuqtam ofreceqku, ofreceqkuqa Israel casta runakunaman Tayta Diospa kamachisqanpi hinam otaq Tayta Diospa yachachikuynin libropi qellqasqaman hinam. ⁴¹ Paykunawantaqmi karqa Hemanwan Jedutunpas chaynataq sutin-sutin akllasqan wakin runakunapas takinankupaq. Paykunam takirqaku:

Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá

Tayta Diosman graciasta qoychik.

⁴² Hemanwan Jedutunmi tocaqku cornetillakunata, platillokunata hinaspa wakin tocanakunata, paykunaqa compañaspankum tocarqaku Diosta alabaspanku. Jedutunpa churinkunaqa punkukunawan cuentallikuqkunam karqaku.

⁴³ Chaymantam lliw runakunaqa sapakama wasinkuman ripukurqaku. Davidpas palacionmanmi kutikurqa familianpaq Diospa bendicionninta mañakunanpaq.

Rey Davidman Tayta Dios prometesqanmanta

(2 S 7:1-29)

17 ¹Muyuriqninpi enemigonkunamanta Tayta Dios hawkayayta qoykuptinmi Rey Davidqa palacionpiña *yachachkaspan Diosmanta willakuq Natanta nirqa: —Qawasqaykipi hinam ñoqaqa cedromanta palaciopi *yachachkani, Diospa contrato baulninñataqmi kachkan karpallapi —nispá.

²Chaymi Natanñataq Davidta nirqa:

—Rurayá tukuy piensasqaykiman hina. Diosmi qanwan kachkan —nispá.

³⁻⁴Chay tutapunim Natanta Dios rimapayarqa serviqnin Davidman kaynata nimunanpaq:

—Manam qamchu temploytaqa rurapuwanke chaypi *yachanaypaq. ⁵Israelpa miray-ninkunata horqomusqay punchawmantapunim kunan punchawkama templopiqa mana yacharqanichu. Ñoqaqa yachana karpallapim kayman-chayman purirqani. ⁶Tukuy tiempo Israelpa llapallan mirayninkunawan purichkaspaypas runaykunata kamachinankupaq oveja michiq hina churasqay runakunamantaqa manam haykapipas mañarqanichu Cedro tablamenta templota rurapuwanankupaqqa. ⁷Chaynaqa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá serviqnin Davidman kaynata nimuy: “Ñoqam oveja michisqaykimanta horqomurqayki Israel casta runaykunapi jefe kanaykipaq. ⁸Lliw purisqaykipi yanapaspaymi llapallan qanwan peleaq enemigoykikunatapas tukururqani, kay pachapi atiyniyoqkunata hinam reqsisqata ruraraqyki. ⁹Israel casta runaykunapaqpas akllaruniñam huk sitiota, chaypim churarqani paykunataqa manaña pipas kuyuchinanpaq hinaspa ñawpaq tiempopi hina mana allin ruraqkuna manaña ñakarichinanpaq. ¹⁰Israel casta runaykunapi jefekuna churasqay tiempomantaraq rurasqayman hinam llapallan enemigoykikunata humilla-chisqaq. Ñoqa Tayta Diosmi prometeki castaykikunata mirachinaypaq. ¹¹Machuyaruspa abueloykikuna hina wañukuptikim kikikipa churikita churasqa gobiernananku hinaspa takyachisqa gobiernonta. ¹²Paymi ñoqapaq templota ruranqa, ñoqañataqmi takyachisqa gobiernonta wiñaypaq. ¹³Ñoqam paypaq kasaq tayan, payñataqmi ñoqapaq kanqa churiy. Ichaqa ñawpasuqniki Saulmanta hinaqa kuyapayakuyniytam churikimanta mana qechurusaqchu. ¹⁴Paytaqa akllasqay castapipas chaynataq gobiernoypipas wiñaypaqmi takyachisqa, chaynapimá gobiernonqa wiñaypaq takyanqa” nispá.

¹⁵Tukuy chay palabrakunaman hinam chaynataq tukuy chay mosqoyninpi qawasqanta hinam Davidman Natan willarqa. ¹⁶Chaymi Tayta Diospa kasqanman Rey David yaykuykuspan ñawpaqninpi nirqa:

—Yupaychasqay Dios Taytalláy ¿pitaq ñoqaqa kani? ¿Pitaq castaykunapas kunankama qam yanapawanaykipaqqa? ¹⁷Diosnilláy, chaypas asllapaq rikchakapusuptikim kay serviqnika castay imaynam kananmantapas rimariykunkirqaq. Yupaychasqay Dios Taytalláy, qamqa ancha reqsisqa runatapas hinaraqmi qawaykuwarqanki. ¹⁸Dios Taytalláy, reqsisqa rurawasqaykimantaqa ¿matawanraqtaq ñoqaqa nikiman? Kay serviqnikitaqariki qanmi reqsiwanki. ¹⁹Dios Taytalláy, kay serviqnikiraykum piensasqaykiman hina tukuy kay admirakuypaq kaqkunata rurarunki chaynapi tukuy kay hatun rurasqaykita qawachinaykipaq. ²⁰Dios Taytalláy, qam hinaqa manam pipas kanchu. Lliw uyarisqaykupi hinapas qanmanta huk Diosqa manam kanchu. ²¹Israel runaykikuna hinaqa manam kanchu kay pachapi huk nacionqa. Dioslláy, qanmi hamuspa librarqanki runaykikuna kananpaq chaynapi allin reqsisqa kanaykipaq. Egipto nacionpi runakunamantam libramurqanki hinaspa paykunapaq hatun manchakuypaq kaqkunata ruraraqanki, nacionkunatapas qarqorqankim kay allpata

dueño chakunankupaq. ²²Qanmi Israel casta runaykikunata churarqanki wiñaypaqña runaykikuna kanankupaq hinaspa paykunapa Diosnin karunki.

²³—Chaynaqa Dios Taytalláy, kay serviñnikimantawan mirayniymanta rimasqaykitayá wiñaypaq takyachiy. Chaynatayá ruray nisqaykiman hina. ²⁴Prometesqaykitayá takyachiy sutiki wiñaypaq hatunchasqa kananpaq chaynataq runakunapas kaynata ninankupaq: “Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa Israel castakunapa Diosninmi” nispa. Kay serviñniki Davidpa castaykunapas takyachunyá qampa yanapakuynikiwan. ²⁵Dioslláy, kay serviñnikimantawan niwarqanki mirayniyoqta rurawanaykipaq. Chayraykum kay serviñnikiq kallpanchakuni chaynata mañakamunaypaq. ²⁶Dios Taytalláy, qamllam Diosqa kanki, kay allinkunatam kay serviñnikiman prometewarqanki. ²⁷Kunanmá kay serviñnikipa castayta munasqaykiman hina bendeciylunki chaynapi wiñaypaqña takyananpaq. Dios Taytalláy, qanmi paykunataqa bendecirqanki, chaynaqa wiñaypaqmi bendecisqa kanqaku —nispa.

Enemigonkunata David vencesqanmanta

(2 S 8:1-14)

18 ¹Chaykunapa qepantam Filistea runakunata David venceruspan humillaykachirqa. Paykunamantam Gat llaqtatawan llaqtachankunata qechururqa. ²Vencerurqataqmi Moab casta tropakunatapas, paykunapi David munaychakuruptinmi impuestota pagarqaku.

³Rey Davidqa vencerurqataqmi Soba nacionpa reynin Hadad-ezertapas, chay Soba nacionqa kachkan Hamat lawpim. Paytaqa vencerurqa Eufrates Mayu lawpi allpankunata kutichikunanpaq richkaptinmi. ⁴Paykunamantam David qechururqa guerrapaq waranqa carretakunata, presocharurqataqmi qanchis waranqa sillada soldadokunatapas chaynataq iskay chunka waranqa chaki-puri soldadokunatapas. Pachak carretallapaqña caballokunata puchuykachispanmi carreta aysaq llapallan caballokunapa ankunta kuchurachirqa.

⁵Damasco llaqta lawmantam Aram nacionniyoq tropakuna hamurqaku Soba nacionpa reynin Hadad-ezerta yanapanankupaq, Davidmi ichaqa chay Aram nacionniyoq tropakunamanta wañurachirqa iskay chunka iskayniyoq waranqa soldadokunata. ⁶Davidmi soldadonkunapaq cuartelkunata churarurqa Aram nacion Damasco llaqtapi chaymi Aram nacionniyoq runakunaqa Davidta servispanku pagarqaku impuestota. Tayta Diosmi Davidta mayman peleaq riptinpas vencechirqa.

⁷Hadad-ezerpa soldadonkunapa apamusqanku qorimanta harkachikuna arman-kutam David qechururqa hinaspa Jerusalem llaqtaman aparqa. ⁸Hadad-ezerpa munaychakusqa llaqtakunamantam otaq Tibhat llaqtamantawan Cun llaqtamantam nana-nanaq bronceta Rey David apachimurqa. Chay broncemantam Salomon rurachirqa yaku churanapaq hatun ruyru estanqueta, rurachirqataqmi pilarkunatawan templo pi broncemanta serviciokunatapas.

⁹Soba nacionpa reynin Hadad-ezerpa lliw tropankunata David vencerusqanta Hamat nacionpa reynin Toi yacharuspanmi ¹⁰Rey Davidman kacharqa churin Adoramta, paywanmi apachirqa qorimanta, qollqemanta hinaspa broncemanta serviciokunata, kacharqaqa Hadar-ezerwan Rey David guerrapi kaspa vencerusqanmanta rimaykuspa alabamunanpaqmi. Chay Toi sutiyoq reypas Hadad-ezerwanmi guerrapi karqa. ¹¹Ado-rampa apamusqa serviciokunatam Tayta Diospaq David sapaqcharqa. Sapaqcharqataqmi munaychakusqa llapallan nacionkunamanta qechumusqa qori-qollqe apamusqankutapas. Sapaqcharqamá Edom nacionmanta, Moab nacionmanta, Amonpa mirayninmanta, Filistea nacionmanta chaynataq Amalec casta runakunamanta qechumusqantapas.

¹²Sarviapa wawan Abisaimi wañurachirqa Edom casta chunka pusaqniyoq waranqa tropakunata Kachi Qechwawan sutichasqa sitiopi. ¹³Edom nacionpi soldadokunapaq cuartelkunata David churaruptinmi Edom nacionniyoq llapallan runakunaqa Davidtaña servirqaku. Tayta Diosmi Davidta mayman peleaq riptinpas vencechirqa.

Davidpa tropan kamachiqkunamanta

(2 S 8:15-18, 20:23-26)

¹⁴Davidmi lliw Israel nacionpi gobiernarqa hinaspa allinta ruraspa allin arreglota rurarqa llapallan runankunapaq. ¹⁵Sarviapa wawan Joabmi llapallan tropakunapa kamachiqnin karqa. Ahiludpa churin Josafatñataqmi karqa imapas pasaqkunamanta qellqaq. ¹⁶Ahitobpa churin Sadocpiwan Abiatarpa churin Ahimelecñataqmi karqa sacerdotekuna. Savsañataqmi karqa secretario. ¹⁷Joiadapa churin Benaïam kamachirqa Ceret castamantawan Pelet castamanta kaq reyta waqaychaq soldadokunata. Davidpa churinkunañataqmi karqa ñawpaqninpi yanapaqninkuna.

Aram tropakunatawan Amon tropakunata David vencesqanmanta

(2 S 10:1-19)

19 ¹Chaykunapa qepantam Amonpa mirayninkunapa reynin Nahas wañururqa hinaptinmi rantinpi churin gobiernarqa. ²Chaymi David piensarqa: —Nahaspa churin Hanuntaqa kuyapayarisaqyá imaynam taytanpas ñoqawan rurasqanta hina —nispa.

Taytanpa wañukusqanmanta Hanunta consuelananpaqmi serviqninkunata David kacharqa. Davidpa serviqninkuna Amonpa mirayninkunapa allpanman chayaruptinmi ³Amonpa mirayninkunapa jefenkuna Hanunta nirqaku:

—¿Greenkichu taytaykita kuyasqanrayku consuelasunaykipaq Davidqa serviqninkunata kachamusqanta? ¿Manachu chay runakunataqa kachamusuchkanki nacionta wateqaspa puchukarachinankupa? —nispa.

⁴Chay Rey Hanunmi runankunata kamachirqa Davidpa serviqninkunata presochanankupaq hinaspa barbankutapas huklaw uyallanta siksirunankupaq chaynataq pachankutapas siki patankama qorurunankupaq. Reypa kamachisqanman hina rurarupankum kachaykurqaku. ⁵Chay pasakusqanmanta Davidman willaykuptinkum paykunaman taripachirqa anchallaña penqasqa kasqankurayku, paykunatam nichimurqa:

—Jerico llaqtapiyá kaychik barbaykichik kasqallan wiñamunankama hinaptinñam kutimunkichik —nispa.

⁶Davidpa cheqnisqanta yacharuspankum Hanunwan Amonpa mirayninkuna apachirqaku kimsa chunka kimsayoq waranqa kilo qollqeta, chaytaqa apachirqaku guerrapaq carretakunatawan sillakuq soldadokunata contratamunankupaqmi. Chaykunataqa apachirqaku Mesopotamia law Aram nacionmanta, Aram-maaca nacionmanta hinaspa Soba nacionmanta contratamunankupaqmi. ⁷Contratamurqakutaqmi guerrapaq kimsa chunka iskayniyoq waranqa carretankunatawan tropantin Maaca nacionpa reynintapas. Paykunam Mediba llaqtapa chimpanman chayaruspanku campamentonkuta sayachirqaku. Amonpa mirayninkunapas llaqtankumanta lloqsiramuspankum huñunakaramurqaku guerraman rinankupaq. ⁸Chayta David yacharuspanmi Joabta kacharqa llapallan valeroso soldadonkunatawan. ⁹Amonpa miraynin soldadokunam peleanankupaq lloqsispanku tropa-tropa kinrayninman churakururqaku llaqtapa zaguannin punkupa waqtanpi. Hamuq reykunañataqmi campopi sapaqla churakururqaku. ¹⁰Chaymi qepanpi hinaspa

ñawpaqninpi tropakuna kasqanta Joab qawaykuspan Israel soldadokunamanta aswan allinninta akllarurqa hinaspa Aram nacionniyoq tropakunawan peleananpaq churaurqa. ¹¹ Puchuq tropakunatañataqmi wawqen Abisaiman qoykurqa chaynapi Amonpa miraynin tropakunawan peleananpaq. ¹² Joabmi wawqenta nirqa:

—Aram nacionniyoq tropakuna ganamuwaptinqa hamunkim yanapawaqniy. Amonpa miraynin tropakuna ganasuptikiñataqmi hamusaq yanapaqniki. ¹³ Kallpanchakuptikiyá tukuy kallpanchikwan peleasunchik nacionninchikrayku chaynataq Diosninchikpa llaqtankunarayku. ¡Tayta Diosyá munasqanta rurachun! —nispa.

¹⁴ Soldadonkunawan Aram nacionniyoq tropakunata Joab atacaptinmi paykunañataq lluptikurqaku. ¹⁵ Aram nacionniyoq soldadokunapa lluptisqanta Amonpa miraynin soldadokuna qawaykuspankum paykunapas Joabpa wawqen Abisaimanta lluptikurqakutaq hinaspa llaqtaman yaykururqaku, Joabñataqmi kutikurqa Jerusalem llaqtaman.

¹⁶ Aram nacionniyoq tropakuna Israelpa tropankunawan vencesqa kasqankuta qawakuykuspankum runakunata kacharqaku Eufrates Mayupa waklaw chimpanpi kaq Aram nacionniyoq tropakunaman hinaptinmi paykunata pusamurqaku. Paykunataqa pusamurqa Hadad-ezerpa llapallan tropankuna kamachiqmi. ¹⁷ Davidman chayta willaykuptinkum Israel llapallan tropakunata huñuruspa Jordan Mayuta chimpanurqa, Aram nacionniyoq tropakunawan peleanankupaqmi chimpa-chimpa churakururqaku. Paykunapa chimpanpi David churakuruptinmi Aram nacionniyoq tropakuna peleayta qallaykurqaku. ¹⁸ Aram nacionniyoq tropakunam ichaqa Israel tropakunamanta ayqekurqaku, Davidpa tropankunam wañurachirqa tawa chunka waranqa chaki-puri soldadokunatawan qanchis waranqa carreta manejaq soldadokunata. Davidqa wañurachirqataqmi Aram nacionniyoq llapallan tropakuna kamachiq Sofac sutiyoq runatapas. ¹⁹ Hadad-ezerpa llapallan yanapaqninkunam Israel tropakunapa vencersqanta qawakuykuspanku Davidwan hawokayayman yaykururqaku hinaspa paytaña servirqaku. Chaymantapunim Aram nacionniyoq runakunaqa manchakururqaku Amonpa mirayninkuna yanapayta.

Raba llaqtata David vencesqanmanta

(2 S 12:26-31)

20 ¹ Para tiempo pasaruptinmi reykunapa guerraman lloqsinanku tiempopi tropankunata pusaspa Joab rirqa Amonpa mirayninkunapa allpan purmachiq. Raba llaqtata muyuruspanmi atacarurqa purmachinankama. Davidñataqmi kachkarqa Jerusalem llaqtapi. ² Chay nacionpi reypam karqa alhaja rumikunawan adornasqa qorimanta coronan, chay coronata horqoruspankum Davidpa umanman churarqaku. Chay coronapa llasayninmi karqa kimsa chunka kimsayok kilo. Davidmi llaqtamanta horqorqa chaypi kaq nana-nanaq imapas kaqkunata. ³ Horqomurqataqmi llaqtapi puchuq runakunatapas, paykunatam llamkachirqa sierrakunawan, trillanapaq fierromanta maquinakunawan hinaspa fierromanta hachakunawan. Chaynatamá llamkachirqa Amonpa mirayninkunapa llapallan llaqtakunapi runakunata. Chaymantam Davidqa kutikamurqa llapallan tropankunawan Jerusalem llaqtaman.

Hatunkaray runakunawan peleasqankumanta

(2 S 21:18-20)

⁴ Chaykuna pasaruptinmi Gezer llaqtapi guerra karurqa Filistea casta runakunawan. Chay tiempopim Husa castamanta kaq Sibecai wañurachirqa hatunkaray runakunapa castan Sipai sutiyoq runata chaynapim Filistea casta runakuna hu-

millachisqa karqaku. ⁵Mosoqmantam karqa guerra Filistea runakunawan chaymi Jairpa churin Elhanan wañurachirqa Gat llaqtayoc Goliatpa wawqen Lahmi sutiyoq runata. Paypa lanzanpa kaspinmi karqa telarpa rodillon hina llumpay rakusu.

⁶Huktawanmi karqa guerra Gat llaqtapi, chay guerrapim karqa huk hatunkaray runa. Paypa makinkunam karqa soqta dedoyoqkama, hina chaynallataqmi karqa chakinkunapas. Paypas hatunkaray runakunapa castanmi karqa. ⁷Paymi insultarqa Israel soldadokunata chaymi Davidpa wawqen Simeapa churin Jonatan wañurachirqa. ⁸Chay tawankum karqaku Gat llaqtayoc Refa sutiyoq runapa miraynin. Paykunatamá wañurachirqa Davidpiwan soldadonkuna.

Guerrapi peleananpaq qarikunata David yupachisqanmanta

(2 Sam. 24:1-17)

21 ¹Satanasmi Israel castakunapa contranpi churakuruspan Davidta umacharqa Israel casta runakunata yupachinanpaq. ²Rey Davidmi Joab-tawan tropakunapa capitanninkunata kaynata kamachirqa:

—Israel llaqallan runakunapa kasqanman rispayá Beerseba llaqtamanta Dan llaqtakama runakunata yupamuychik chaynapi guerrapaq hina kaqkunapa haykam kasqanta yachanaypaq —nispa.

³Joabmi ichaqa reyta nirqa:

—Tayta Diosyá mirachichun kay nacionpi runakunataqa kunan kasqanmantapas pachak kuti mastarqa. Reynilláy ¿manachum paykunapaq llaqallankupas serviqnirikuna? Reynilláy ¿imapaqtaq runakuna yupachiyta munachkanki chaynapi Israel nacionta huchallichinaykipaq? —nispa.

⁴Ichaqa reypa kamachisqanmi Joabpa nisqanmantapas cumplinapuni karqa. Joab tukuy Israel nacionpi puriramuspanmi kutimurqa Jerusalem llaqtaman. ⁵Joabmi reyman willarqa guerrapaq hina runakunapa haykam kasqanta. Enteron Israel lawpim karqa chunka hukniyoq pachak waranqa runakuna, Juda lawpiñataqmi karqa tawa pachak qanchis chunka waranqa runakuna. ⁶Leviy ayllutawan Benjamin ayllutam ichaqa mana yuparqakuchu. Joabpa qawasqanman hinaqa reypa kamachikusqanqa manam allinchu karqa.

⁷Diospaqpas reypa kamachikusqanqa manam allinchu karqa, chayraykum castigarqa Israel nacionta. ⁸Chaymi David kaynata mañakurqa:

—Dios Taytalláy, hatuntam huchallikuruni kaykunata ruraspay, kunanmi ruegakuyki kay serviqnirikita mana allin rurasqaymanta pampachaykuwanaykipaq, ñoqaqa loco hinam chaykunata ruraruni —nispa.

⁹Chaymi Davidpa tapukunan Gad sutiyoq runata Tayta Dios nirqa:

¹⁰—Davidman rispaykiyá ñoqa Tayta Diospa nisqayta nimuy: “Kimsa ruranaykunamantayá aklakuykuy hukllata chaynapi chay aklakusqaykiman hina qamta castiganaypaq” nispa.

¹¹Gad rispamá Tayta Diospa nisqanta Davidman kaynata willamurqa:

—¿Mayqantataq aklakunki, ¹²nacionpi kimsa wata muchuy kanantachu icha kimsa killa enemigoykikunapa guerrawan qatikachasqa kaspas vencesqa kaytachu otaq kimsa punchawpuni peste onqoywan tukuy nacionpi castigasqa kaytachu? Chay peste onqoywanmi ñoqapa angelniy tukuy Israel nacionpi runakunata wañuchinqa. Chaynaqa allintayá tanteaykuy kachamuwaqniyman willamunaypaq.

¹³Hinaptinmi Davidñataq nirqa:

—Hatun sasachakuypim rikuriruni. Tayta Diospa makinman wichiukuymi aswan allinqa runakunapa makinman wichiukuymantaqa. Tayta Diospa kuyapa-yakuyninqa ancha hatunmi —nispa.

¹⁴Peste onqoyta Israel castakunaman Tayta Dios kachaykamuptinmi wañururqa qanchis chunka waranqa runakuna. ¹⁵Tayta Diosmi angelta kacharqa Jerusalem llaqtapi runakunata wañurachinanpaq. Runakunata angel wañuchichkaptinmi Tayta Dios qawariyuspan llakipayarikurqa chay castigo apachimusqanmanta chaymi wañuchi angelta nirqa:

—Chayllapaqñam, amaña masta wañuchiychu —nispa.

Tayta Diospa angelninmi kachkarqa Jebus casta Ornan sutiyoq runapa eranpi. ¹⁶David qawarispammi Tayta Diospa angelninta rikururqa kay pachapa altonpi kachkaqta. Angelqa Jerusalem llaqtapa contranpim wañuchinanpaq hinalla espadanta haywarayachkarqa, chaymi Davidñataq ancianokunapiwan luto pachawan pachakuruspanku qonqoranpa pampaman kumuykurqaku. ¹⁷Diostam David nirqa:

—Runakuna yupasqa kananpaqqa ñoqam kamachirqani, ñoqam huchallikuruniqa, ñoqamá mana allintaqa ruraroni. Kay runakunaqa ovejakuna hina kaspam mana imatapas ruraraqachu. Yupaychasqay Dios Taytalláy, ruegakuykim ñoqatawan taytappa castankunata castiganaykipaq ichaqa amayá runaykikunataqa castigaychu —nispa.

Altarta David rurachisqanmanta

(2 S 24:18-25)

¹⁸Tayta Diospa angelninmi Davidman nimunanpaq Gadta kamachirqa chaynapi David rispan Jebus casta Ornan sutiyoq runapa eranpi Tayta Diospaq altarta hatari-chimunanpaq. ¹⁹Chaynapim Tayta Diospa sutinpi Gadpa willasqanman hina David rirqa. ²⁰Qepanta Ornan qawariyuspanmi angelta rikururqa hinaptinmi paywan kaq tawantin churinkuna pakakururqaku. Ornanqa trigotam trillakuchkarqa. ²¹Ornan qawarispammi rikururqa David payman hamuchkaqta chaymi eramanta rispa qonqoranpa pampaman kumuykurqa Davidpa qayllanpi. ²²Chaymi Ornanta David nirqa:

—Qoykuway kay eraykita chaynapi Tayta Diospaq kaypi altarta ruranaypaq. Cabal precionpiyá *rantikuruway chaynapi runakunamanta peste onqoy chinkanpaq —nispa.

²³Hinaptinmi Ornanñataq nirqa:

—Reynilláy, kay erataqa qoykim tanteasqaykiman hina ruranaykipaq. Bueyeskunatapas qoykim wañuchispa kañanaykipaq, yantapaqpas qoykitaqmi trillana carretakunata, trigotapas qoykitaqmi kawsaykunamanta ofrendapaq. ¡Chaynaqa tukuy kaykunatamá qam reyman qoyki! —nispa.

²⁴Chaymi Rey Davidñataq nirqa:

—Manapunim chaynaqa kanmanchu, ñoqaqa cabal precionwanmi rantisqayki. Mana qollqeypa chanin lliw kañana ofrendataqa manam Tayta Diosmanqa ofrecemanchu. Manam qampa kaqtaqa qechuykimanchu —nispa.

²⁵Chaynapimá Davidqa chay sitiopaq Ornanman qorqa yaqa qanchis kilo qorita.

²⁶Chaypim Tayta Diospaq David hatarichirqa altarta hinaspa lliw kañana ofrendakunata ofrecerqa, ofrecerqataqmi Dioswan allinlla kasqanmanta ofrendakunatapas. Chaymantam Davidqa Tayta Diosta mañakurqa, hinaptinmi Tayta Diosñataq uyariyuspan hanaq pachamanta kachaykurqa ninata lliw kañana ofrendakuna altarpa hawanman. ²⁷Chaymantam Tayta Diosqa angelta kamachirqa espadanta vainanman kutiykachinanpaq.

Templopaq sitiomanta

²⁸Jebus casta Ornanpa eranpi Tayta Diospa uyariykusqanta David qawaykuspanmi animalkunata kañapurqa. ²⁹Chunniqqirraq Moisespa rurachisqan Tayta Diospa *yachanan karpaga Gabaon Moqopirraqmi kachkarqa, chaypitaqmi kachkarqa animal kañananku altarpas. ³⁰Davidmi chay Gabaon lawman mana riyta atirqachu Diosta tapukamunanpaq, Tayta Diospa angelninpa espadanta rikurusqanraykum payqa mancharisqallaña kachkarqa.

22 ¹Chayraykum nirqa:

—Kaypim kanqa yupaychasqanchik Tayta Diospa templonqa, kaypitaqmi kanqa Israel casta runakunapa lliwta kañananku altarpas —nispa.

Templo ruranankupaq alistasqankumanta

²Israel nacionpi llapallan forasterokunata Rey David huñurachispanmi wakinninta kamachirqa rumikunata labranankupaq chaynapí Diospa templonta rurachinanpaq. ³Davidqa alistachirqataqmi achkallaña fierrokunatapas chaykunawan zaguan punkukunata clavanankupaq, alistachirqataqmi hapinaq fierrokunatapas chaynataq manaña pesay atina bronce tapas. ⁴Alistachirqataqmi manaña yupay atina cedro qerukunatapas. Chayna achkallaña cedro qerukunataq Sidon hinaspa Tiro llaqtayoq runakunam Davidman apamurqaku.

⁵Davidmi kaynata tantearqa:

—Churiy Salomonqa warmallaraqmi, Tayta Diospa templon rurachisqayqa llapanmanta hatun allin reqsisqam kanqa, llapallan nacionkunapipas sumaqlañam kanqa. Chaynaqa chay templo rurasqa kananpaqmi tukuy imata alistasaq —nispa.

Chayraykum Davidqa manaraq wañukuchkaspan tukuy imata achkanpi alistarqa. ⁶Chaymantam Davidqa churin Salomonta qayarachispan kamachirqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaq templota rurachipunanpaq. ⁷Churin Salomontamá kaynata nirqa:

—Churilláy, ñoqam munarqani yupaychasqanchik Tayta Diospaq templo rurachiyta.

⁸Ichaga Tayta Diosmi niwarqa: “Qamqa achka runakunatam wañuchirqanki, hatun guerakunatam rurarqanki. Qamqa manamá temploytaqa rurachiwaqchu ñoqapa qayllaypi achka runakunata wañuchisqaykirayku. ⁹Qampam churiki kanqa hawkalla kawsakuq. Ñoqam muyuriqninpi enemigonkunamanta hawkayachisqa chayraykum paypa sutinqa kanqa Salomon. Ñoqam paypa gobiernasqan tiempopi Israel nacionta hawkayachisqa mana pipas imanananpaq. ¹⁰Paymi ñoqapaq templota ruranqa. Paymi ñoqapa churiy kanqa, ñoqañataqmi paypa taytan kasaq, gobiernontam Israel nacionpi wiñaypaq takyachisqa” nispa. ¹¹Churilláy, chaynaqa Tayta Dios kunan yanapasuspaykiyá favorecesunki. Paypa nususqaykiman hinam yupaychasqanchik Tayta Diospaq templota rurachinki. ¹²Tayta Diosyá yuyaytawan entiendeyta qosunki Israel nacionpi gobiernanaykipaq chaynapim yupaychasqanchik Tayta Diospa yachachikuyninkunata kasukunki. ¹³Israel nacionpaqmi Tayta Dios decretokunatawan, reglamentokunata Moisesman kamachirqa, chayman hina ruraspaykiqa favorecesqam kanki. Chaynaqa qarinchakuspayá ama manchakuychu hinaspapas amataqyá hukmanyaychu. ¹⁴Kayqayá hatun afanwan Tayta Diospa templonpaq alistaruni kimsa waranqa kimsa pachaknin tonelada qorita, kimsa chunka kimsayoy waranqa tonelada qollqeta, alistarunitaqmi achka-achka manaña pesay atina bronce tapas hinaspa fierrotapas. Huñurqanitaqmi qerukunatapas chaynataq rumikunata-

pas, chaykunamanmi qampas yapanki. ¹⁵Qanwanmi kachkan achka llamkaqkuna, rumi labraqkuna, albañilkuna, carpinterokuna hinaspa tukuy rikchaq ruraq maestrokuna. ¹⁶Qoripi, qollqepi, broncepi hinaspa fierropi llamkaqkunaqa mana yupay atinam kachkanku. Chaynaqa llamkaymanyá churakuy. Tayta Diosyá yanapasunki —nispa.

¹⁷Davidqa kamachirqataqmi Israel nacionpi kaq llaqa jefekunatapas churin Salomonta yanapanankupaq, paykunatam nirqa:

¹⁸—Yupaychasqanchik Tayta Diosqa qamkunatam yanapasuchkankichik. Payqa tukuy hinastinpim hawkayayta qoykusunkichik. Paymi qoykuwan kay nacionpi llapallan runakunata paykunapi munaychakunaypaq. Paykunaqa Tayta Diospa hinaspa runankunapa munaychakusqanñam kachkanku. ¹⁹Yupaychasqanchik Tayta Diostayá maskaychik tukuy sonqoykichikwan hinaspa tukuy vidaykichikwan, hatarichiychikyá yupaychasqanchik Tayta Diospa santuarionta. Chaymanmi paypa contrato baulnintawan paypaq sapaqchasqa serviciokunata apamunkichik —nispa.

Leviy casta runakunapa imam ruranankumanta

23 ¹Rey Davidmi machuyaywan ancha yuyaqaña karuspan churin Salomonta Israel nacionpi gobiernananpaq churarqa. ²Paymi huñurachirqa Israel nacionpi llapallan jefekunata, sacerdotekunata hinaspa Leviy casta runakunata. ³Leviy casta runakunamantam yuparqaku kimsa chunka watamanta hanayman, chulla-chullallamanta yupaptinkum karqa kimsa chunka pusaqniyoq waranqa qarikuna. ⁴⁻⁵Chaymi David nirqa:

—Chay Leviy casta runakunamantam iskay chunka tawayoq waranqa runakuna kanqa Tayta Diospa templonpi nanachikuqkuna, soqta waranqañataqmi kanqa jefekuna hinaspa juezkuna. Tawa waranqa runakunañataqmi zaguan punkukunawan cuentallikunqaku, tawa waranqa runakunañataqmi Tayta Diosta alabanqaku chaypaq rurachisqay tocanakunata tocaspanku —nispa.

⁶Leviy castakunatam kimsaman David rakinarurqa, paykunam karqa Gerson castakuna, Coat castakuna hinaspa Merari castakuna.

⁷Gersonpa mirayninkunamantam karqa Laadanwan Simei. ⁸Laadanpa kimsa churinkunam karqa piwi kaq Jehiel, qatinqin Zetam hinaspa Joel. ⁹Simeipa kimsa churinkunam karqa Semolit, Haziel hinaspa Haran. Paykunam karqa Laadanpa castankunapi jefekuna. ¹⁰Simeipa tawa churinkunam karqa Jahat, Ziza, Jeus hinaspa Beria. ¹¹Piwi kaqmi karqa Jahat, qatinqinñataq Ziza. Jeuspawan Beriapa churinkunam ichaqa mana achkachu karqa, chayraykum paykunaqa yupasqa karqaku chulla familiallaña imam ruranankupi.

¹²Coatpa tawa churinkunam karqa Amram, Izhar, Hebron hinaspa Uziel. ¹³Amrampa churinkunam karqa Aaron hinaspa Moises. Aaronmi churinkunapiwan rakisqa karqa Tayta Diosllapaña ofrendakunata wiñaypaq sapaqchanankupaq, paykunaqa rakisqa karqa Tayta Diospa qayllanpi inciensota kañanankupaqmi hinaspa payllataña servispaypa bendicionninta wiñaypaq mañakunankupaqmi. ¹⁴Diospa runan Moisespas chaynataq mirayninkunapas sutichasqa karqa Leviy ayllupa sutinwanmi.

¹⁵Moisespa churinkunam karqa Gersonwan Eliezer. ¹⁶Gersonpa churinmi karqa Sebul. Paymi karqa jefe. ¹⁷Eliezerpa churinmi karqa Rehabias. Paymi karqa jefe. Eliezerpaqa manañam karqachu churinkuna. Rehabiaspa churinkunam ichaqa karqa achkallaña. ¹⁸Izharpa churinmi karqa Selomit. Paymi karqa jefe. ¹⁹Hebronpa piwi kaq churinmi karqa Jeraias, paymi karqa jefe. Jeriaspa sullkanmi karqa Amarias, Amariaspa sullkanñataqmi karqa Jahaziel, Jahazielpa sullkanñataqmi karqa Jecaman. ²⁰Uzielpa piwi kaq churinmi karqa Micaías, paymi karqa jefe. Micaíaspa sullkanmi karqa Isaias.

²¹Meraripa churinkunam karqa Mahliwan Musi. Mahlipa churinkunam karqa Eliazarwan Cis. ²²Eliazar mi wañukurqa mana qari churiyoq. Warmi churinkunalla kaptinmi ayllun Cisca qari churinkuna paykunawan casarakurqaku. ²³Musipa kimsa churinkunam karqa Mahli, Edar hinaspa Jeremot.

²⁴Paykunam karqaku Leviypa mirayninkuna, paykunaqa castanku runakunapa jefenkuna kaspankum sapakama yupasqa karqaku, Tayta Diospa templonpim iskay chunka watayoqmanta hanayman servikurqaku.

²⁵Davidmi nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi hawkeyayta qoykun Israel runakunaman, paymi Jerusalem llaqtapi *yachanqa wiñaypaq. ²⁶Chaynaqa Leviy casta runakunaqa manañam apakachanqakuñachu Tayta Diospa yachanan karpataqa nitaq llapan servicionkunatapas —nispa.

²⁷Davidpa qepa kamachisqanman hinamá Leviy castakunapa mirayninta yuparurqaku iskay chunka watayoqmanta hanayman. ²⁸Leviy castakunapa rurananmi karqa Aaronpa mirayninkunata Tayta Diospa templonpi yanapay. Yanapanankumá karqa patiokunapi, cuartokunapi, Diospaq sapaqchasqa kaqkuna limpiaypi hinaspa Diospa templonpi tukuy ima ruraypi. ²⁹Paykunamá cuentallikurqaku Diospa qayllanpi monton patanasqa tantakunawan, kawsaykunamanta rurasqa harinawan, mana qonchuyoyq tortillakunawan, sartenpi freisqa kaqkunawan hinaspa masarasqa kaqkunawan. Cuentallikurqakutaqmi sayaynin tupuna kaqkunawanpas chaynataq llasaynin pesana kaqkunawanpas. ³⁰Paykunaqa sapa tempranonmi hinaspa sapa tardenmi templopi sayananku karqa Tayta Diosman graciasta qospanku alabanankupa. ³¹Paykunaqa sayanankum karqa samana punchawkunapi sacerdotekuna animalta wañuchispa Tayta Diospaq lliwta kañaptinkupas chaynataq mosoq killapi hinaspa fiestakunapi kañaptinkupas. Reglamentoman hinam paykunaqa haykam kasqankuman hina tukuy tiempopi Tayta Diospa qayllanpi mana faltakuspa kananku karqa. ³²Paykunamá cuentallikurqaku Diosman asuykuna karpawanpas chaynataq santuariowanpas, Diospa templonpim ruraraqaku castanku Aaronpa mirayninkunapa kamachisqanman hina.

24

¹Aaronpa mirayninkunam rakisqa karqaku castankuman hina. Aaronpa churinkunam karqa Nadab, Abiu, Eleazar hinaspa Itamar. ²Ichaca Nadabwan Abiumi manaraq taytanku wañukuchkaptin wañururqaku, paykunapaqa manam churinpas karqachu. Chaymi Eleazarwan Itamar sacerdotekunapa rurananta ruraraqaku.

³Davidmi Eleazarpa mirayninmanta kaq Sadocwan hinaspa Itamarpa mirayninmanta kaq Ahimelecwan rakirqaku sacerdotekunata tocasqanman hina servinankupa. ⁴Ichaca cuentatam qokururqaku Itamarpa mirayninkunamantaqa Eleazarpa mirayninkuna aswan achka jefekuna kasqankuta chaymi Eleazarpa mirayninmanta akllarqaku chunka soqtayoyq jefekunata, Itamarpa mirayninmantapas akllarqakum pusaq jefekunata. ⁵Eleazarpa hinaspa Itamarpa mirayninmantapas suerteman hinam rakirqaku sapakamata. Paykunamantam karqa santuariopi jefekuna hinaspa Diospa serviqnin jefekuna.

⁶Leviya ayllunmanta Natanaelpa churin secretario Semaiasmi qellqarqa llapallan jefekunapa sutinta. Paymi qellqarqa reypa qayllanpi, kamachikuqkunapa qayllanpi, sacerdote Sadocpa qayllanpi, Abiatarpa churin Ahimelecpa qayllanpi, sacerdote casta jefekunapa qayllanpi hinaspa Leviy casta jefekunapa qayllanpi. Suerteta horqospam Eleazarpa mirayninmanta akllarqaku iskay familiata, Itamarpa mirayninmantañataqmi akllarqaku huk familiata, chaynatamá ruraraqaku qatinasninpi.

⁷⁻¹⁸ Suerteta horqoptinkum punta kaqmanta qallarispá qatinasninpi iskay chun-ka tawayoqkama karqa: Joiarib, Jedaias, Harim, Seorim, Malquias, Mijamin, Hacos, Abias, Jesua, Secanias, Eliasib, Jaquim, Hupa, Jesebeab, Bilga, Imer, Hezir, Afses, Petaias, Hezequiel, Jaquin, Gamul, Delaia hinaspa Maazias.

¹⁹ Paykunam oficionkuman hina churasqa karqaku chaynapí Diospa tem-plonman yaykuspa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa kamachisqanman hina llamkanankupaq, chay reglamentokunataqa qorqa abuelonku Aaronmanmi.

²⁰ Leviypa mirayninmanta puchuqkunañataqmi karqa: Amrampa castan Subael, Subael-pa castan Jehdias, ²¹ Rehabiaspa castan Isias, paymi karqa jefe, ²² Izharpa castan Selomot, Selomotpa castan Jahat, ²³ Hebronpa piwi churin Jerias, Jeriaspa sullkan Amarias, Amarias-pa sullkan Jahaziel, Jahazielpa sullkan Jecaman. ²⁴ Paykunawantaqmi karqa Uzielpa churin Micaiapas, Micaia pa castan Samirpas, ²⁵ Micaia pa wawqen Isiaspas chaynataq Isiaspa castan Zacariaspas. ²⁶ Paykunawantaqmi karqa Meraripa castan Mahliwan Musipas chayna-taq Meraripa castan Jaazaiaspas. ²⁷ Meraripa castan Jaaziaspa churinkunam karqa Soham, Zacur hinaspa Ibrí. ²⁸ Mahlipa castanmi karqa Eleazar, paymi mana churiyoq karqa. ²⁹ Cispá castanmi karqa Jerameel. ³⁰ Musipa castanmi karqa Mahli, Edar hinaspa Jerimot.

Paykunam karqaku Leviypa mirayninmanta castankuman hina. ³¹ Paykuna-pas suerteman hina rakisqam karqaku Aaronpa miraynin castamasinkuman hina. Chaynatam suertearqaku Rey Davidpa qayllanpi, Sadocpa qayllanpi, Ahimelecpa qay-llanpi, sacerdotekunapa qayllanpi hinaspa Leviy casta jefekunapa qayllanpi. Mayor wawqenkupa familian hinam sullka wawqekunapas igualla suertesqa karqaku.

Tocaqkunamantawan takiqkunamanta

25 ¹ Davidmi tropapa jefenkunapiwan rakirqaku servicio ruranankupaq Asafpa churinkunata, Hemanpa churinkunata hinaspa Jedutunpa chu-rinkunata. Paykunataqa rakirqaku takispa taksa arpata, hatun arpata chaynataq platillokunata tocaspa Diosmanta willakunankupaqmi. Chay serviciopi llamkaq-kunam karqa ² Asafpa churin Zacur, Josey, Netanias hinaspa Asarela. Paykunatam yachachirqa taytanku Asaf. David yachachiptinmi Asafqa Diosmanta willakurqa.

³ Jedutunpa soqtantin churinkunapas chay serviciopi llamkaqkunam karqa. Pay-kunam karqa Gedalias, Zeri, Jesaias, Simeí, Hasabias hinaspa Matatias. Paykunatam taytanku Jedutun yachachirqa. Jedutunmi taksa arpapa compañasqan Diosmanta willakurqa. Chaynataqa rurarqa Tayta Diosman graciasta qospa alabananpaqmi.

⁴ Hina chay serviciopim llamkarqaku Hemanpa churinkunapas. Paykunam karqa Bu-quias, Matanias, Uziel, Sebuél, Jeremot, Hananias, Hanani, Eliata, Gidalti, Romanti-ezer, Josbecasa, Maloti, Hotir hinaspa Mahaziot. ⁵ Llapallankum karqaku reypa tapukunan Hemanpa churinkuna. Diosmi Hemanman prometerqa atinyiyoq kananpaq, paymanmi qorqa chunka tawayoq qari churinkunatawan kimsa warmi churinkunata. ⁶ Paykunataqa taytankum llapallankuta yachachirqa chaynapí Tayta Diospa temponpi platillokunawan, hatun arpakunawan hinaspa taksa arpakunawan payta alabaspá templopi ruranankupaq.

Asaftawan Jedutuntaqa hinaspa Hemantaqa kikin reymi yachachirqa. ⁷ Tayta Diosman takinankupaq yachachisqa aylluntin runakunam llapallanku karqaku iskay pachak chunkan pusaqniyoq runakuna.

⁸ Paykunaqa muyuyninpi servikunankupaqmi suertearqaku mayor kaspapas, warma kaspapas, maestro kaspapas hinaspa discípulo kaspapas.

⁹⁻³¹ Suerteta horqoruptinku punta kaqmanta qallarispá qatinasninpi iskay chunka tawayoqkama servikuqkunam karqa Asafpa miraynin Josey. Wakinñataqmi karqa Gedalias, Zacur, Izri, Netanias, Buquias, Jesarela, Jesahias, Matanias, Simeí, Azareel, Hasabias, Subael, Matatias, Jeremot, Hananias, Josbecasa, Hana-ni, Maloti, Eliata, Hotir, Gidalti, Mahaziot hinaspa Romanti-ezer.

Muyuyinpi familiantin hinaspa churintin sapakama llamkanankupaqmi karqaku chunka iskayniyoq runakuna.

Punkukunawan cuentallikuqkunamantawan kamachikuqkunamanta

26 ¹Muyuyinpi punkukunawan cuentallikunankupaqmi Corey castamanta rakisqa karqa Coreypa churin Meselemias. Coreypa karqa Asafpa churinmi. ²Meselemiaspa piwi kaq churinmi karqa Zacarias, Zacariasman qatiqkunañataqmi karqa Jedíael, Zebadías, Jatniel, ³Elam, Johanan hinaspa Elíoenai.

⁴Obed-edompa piwi kaq churinmi karqa Semaías, Semaíasman qatiqninkunañataqmi karqa Jozabad, Joa, Sacar, Natanael, ⁵Amiel, Isacar hinaspa Peultai. Diosmi Obed-edomta bendecirqa achka churinkunata qospan.

⁶Obed-edompa churin Semaías papas karqam churinkuna. Paykunam castankupi munaychakurqaku valeroso soldadokuna kasqankurayku. ⁷Semaíaspa churinkunam karqa Otni, Rafael, Obed, Elzabad, Eliu hinaspa Semaquías. Eliuwan Semaquíasqa wawqenkunamantapas aswan valeroso qarikunam karqaku. ⁸Llapallankumá paykunaqa Obed-edompa miraynin karqaku, churinkunapas hinaspa castankunapas karqa servicio rurayninkupi valeroso soldadokunam. Llapallankum karqaku soqta chunka iskayniyoq runakuna.

⁹Meselemiaspa churinkunawan castankunam karqa chunka pusaqniyoq valeroso soldadokuna.

¹⁰Meraripa miraynin Hosapa churinmi karqa Simri, mana piwi churi kachkapтинpas paytam jefe kananpaq taytan churarqa. ¹¹Simripa qatiqninmi karqa Hilcias, Tabalias hinaspa Zacarias. Hosapa llapallan churinkunawan castankunam karqa chunka kimsayoq runakuna.

¹²Paykunamanmi punkukunawan muyuyinpi cuentallikuy tocarqa. Paykunam runakunapa jefenkunapiwan kуска castamasinkuna hina Tayta Diospa templanpi servirqaku. ¹³Sapa punkuwan cuentallikunankupaqmi suerteta choqarqaku abuelonkupa castanman hina, mayorpaqpas otaq sullkapaqpas chaynallam karqa.

¹⁴Intipa qespimunan lawpi punkupaqmi suerte tocarurqa Selemiasman. Norte law punkupaqñataqmi suerte tocarurqa Selemiaspa churin Zacariasman, paymi yachayniyoq consejero karqa. ¹⁵Obed-edonmanmi tocarurqa surlawpi punku, paypa churinkunamanñataqmi tocarurqa templopi almacén cuartokuna. ¹⁶Supim sutiyoq runamanwan Hosamanñataqmi tocarurqa intipa seqaykunan lawpi punku hinaspa hanay lawman rina ñanpi Selequet sutiyoq punku.

Imam ruranankutam iguallaman rakirqaku kaynata: ¹⁷Intipa qespimunan lawpaqmi churarqaku Leviy castamanta soqta runakunata, norte lawpaqmi churarqaku sapa punchawpaq tawa runakunata, surlawpaqmi churarqaku sapa punchawpaq tawa runakunata, almacén cuartokunapaqñataqmi churarqaku iskay runakunata sapa cuartopaq. ¹⁸Intipa seqaykunan lawpi patíomanmi churarqaku hanay lawman rina ñanpaq tawa runakunata, hina patiopiñataqmi churarqaku iskay runakunata. ¹⁹Chayna rakisqamá karqaku punkukunawan cuentallikuqkunaqa, paykunaqa karqa Coreypa mirayninkunam chaynataq Meraripa mirayninkunam.

²⁰Leviya castan wakin runakunañataqmi cuentallikurqaku Diospa templonpi tukuy ima kaqkunamantawan Diospaq sapaqchasqa kaqkunamanta. ²¹Gersonpa churin Laadanpa mirayninkunam karqa chay Leviy casta runakunapa jefenkuna. Laadanpa huknin mirayninqa karqa Jehieli sutiyoq runam. ²²Jehielipa churinkunam karqa Zetam hinaspa Joel. Paykunam cuentallikurqaku Tayta Diospa templonpi tukuy ima kaqkunamanta.

²³Amram casta runakunapas, Izhar casta runakunapas, Hebron casta runakunapas chaynataq Uziel casta runakunapas ²⁴qori-qollqewan cuentallikuqkunam karqaku, paykunapa jefenmi karqa Sebul. Sebulqa karqa Gersonpa mirayninmanta kaqmi, Gersonñataqmi karqa Moisespa churin.

²⁵Eliezerpa mirayninmanta Sebulpa castankunam karqa: Eliezerpa churin Rehabias, Rehabiaspa churin Jesahias, Jesahiaspa churin Joram, Jorampa churin Zicri hinaspa Zicripa churin Selomit.

²⁶Selomitmi castamasinkunapiwan cuentallikurqaku Diospaq sapaqchasqa tukuy ima kaqkunamanta. Chaykunataqa Tayta Diospaqmi Rey David sapaqcharqa. Sapaqcharqataqmi ayllukunapa jefenkunapas, waranqa soldado kamachikunapas, pachak soldadokuna kamachikunapas chaynataq tropakuna ukupi wakin kamachikunapas. ²⁷Chay sapaqchasqanku kaqkunaqa karqa guerrapi qechumusqankum, chaykunawan Diospa templonta allichanankupa. ²⁸Chaykunawan kuskataqmi kachkarqa Diosmanta willakuq Samuelpa sapaqchasqankunapas, Cisca churin Saulpa sapaqchasqankunapas, Nerpa churin Abnerpa sapaqchasqankunapas chaynataq Sarviapa wawan Joabpa sapaqchasqankunapas. Diospaq tukuy chay sapaqchasqankuwanmi cuentallikurqa Selomitwan castamasinkuna.

²⁹Izharpa miraynin Quenanaswan churinkunam karqaku autoridadkuna hinaspa juezkuna. Paykunaqa manam cuentallikurqakuchu templopi kaqkunamantaqa.

³⁰Hebron casta Hasabiaswan castamasinkunam karqa waranqa qanchis pachaknin qarikuna. Paykunaqa Jordan Mayupa kaylawnin intipa seqaykunan lawpim Israel nacionpa kaqninkunawan cuentallikurqaku. Cuentallikurqakuqa Tayta Diospa hinaspa reypa llapallan asuntonkunamantam. ³¹Hebron casta runakunapa jefenqa karqa Jeriasmi. Tawa chunka watamanña David gobiernachkaptinmi Hebron casta runakunapa listanpi maskachkaspa tarirurqaku valeroso qarikunapa sutinta. Paykunam karqa Galaad law Jazer llaqtapi kaqkuna. ³²Jeriaspa castan runakunaqa karqa iskay waranqa qanchis pachaknin qarikunam, paykunaqa karqa castamasinkunapa jefenkunam, paykunapas karqa valeroso qarikunamá. Paykunatam Rey David churarqa Ruben ayllupa, Gad ayllupa hinaspa parten Manases ayllupa kamachiqnin kananpaq, paykunataqa churarqa Diospa llaqa kaqninkunawan hinaspa reypa kaqninkunawan cuentallikunankupaqmi.

Davidpa tropankunapa jefenkunamanta

27 ¹Watapi sapa killa muyuyninpi reypa servicionpi kaqkunam karqaku ayllukunapa jefenkuna, waranqa soldado kamachikuna hinaspa pachak soldado kamachikuna hinaspa wakin capitankuna. Runakunamá rakisqa karqaku chunka tawayoq waranqa soldadonka.

²Qallariy killapi reyta servinapaq punta kaq rakisqa tropapa kamachiqninmi karqa Zabdielpa churin Jasobeam, paypa kamachisqan tropakunaqa karqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunam. ³Farezpa miraynin Jasobeanmi kama-chirqqa chay punta kaq killapi serviq tropakunapa llapallan jefenkunataqa.

⁴IsKay kaq killapi reyta servinanpaq rakisqa tropapa kamachiqninmi karqa Ahohi casta Dodai, chay tropakunapa kamachiqninmi karqa Miclot, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

⁵Kimsa kaq killapi reyta servinanpaq rakisqa tropapa kamachiqninmi karqa sacerdotekunapa jefen Joiadapa churin Benaia, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam. ⁶Kay Benaia karqa kimsa chunka valeroso soldadokunapa huknin. Ichaqa chay tropakunataqa kamachirqa Benaia churin Amisabadmi.

⁷Tawa kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Joabpa wawqen Asael, Asael wañuruptinqa churin Zebadíasnam kamachirqa, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

⁸Pichqa kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Izra casta Samhut, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

⁹Soqta kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Iquespa churin Ira, payqa karqa Tecoa llaqtamantam, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

¹⁰Qanchis kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Pelon casta Heles, payqa karqa Efrainpa mirayninmi, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

¹¹Pusaq kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Husapa castan Sibecai, payqa karqa Zera castam, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

¹²Isqon kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Anatot llaqtayoc Abiezer, payqa karqa Benjamin ayllumantam, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

¹³Chunka kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Netofa llaqtayoc Maharai, payqa karqa Zera castam, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

¹⁴Chunka hukniyoq kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Efrainpa miraynin Piraton llaqtayoc Benaia, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

¹⁵Chunka iskayniyoq kaq killapi reyta servinanpaq tropapa kamachiqninmi karqa Otonielpa miraynin Netofa llaqtayoc Heldai, paypas kamachirqa iskay chunka tawayoq waranqa soldadokunatam.

¹⁶Israel ayllu runakunapa autoridadninkunapa kaykunam: Ruben ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Zicripa churin Eliezer. Simeon ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Maacapa churin Sefatias. ¹⁷Leviy ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Kemuelpa churin Hasabias. Aaron casta runakunapa autoridadninmi karqa Sadoc. ¹⁸Juda ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Davidpa huknin wawqen Eliu. Isacar ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Micaelpa churin Omri. ¹⁹Zabulon ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Abdiaspa churin Ismaias. Neftaliy ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Azrielpa churin Jerimot. ²⁰Efrain ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Azaziaspa churin Oseas. Parten Manases ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Pediaspa churin Joel. ²¹Galaad lawpi kaq parten Manases ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Zacariaspa churin Iddo. Benjamin ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Abnerpa churin Jaasiel. ²²Dan ayllu runakunapa autoridadninmi karqa Jerohampa churin Azareel. Paykunamá karqa Israel ayllu runakunapa autoridadninkuna.

²³Tayta Diosmi prometerqa Israel casta runakunataqa cielopi lucerokunata hinaña mirachinanpaq, chayraykum Davidqa mana yupachirqachu iskay chunka watanman manaraq chayaq runakunataqa. ²⁴Sarviapa wawan Joabmi runakuna yupayta qallaykurqa, payqa manam tukurqachu chay yupasqanmanta Israel casta runakuna castigasqa kasqankurayku. Chayraykum Rey Davidpa vidanmanta wi-llakuq libropiqa chay haykam yupasqanqa mana qellqasqachu karqa.

²⁵Reypa tukuy imanwan cuentallikuqmi karqa Adielpa churin Azmavet. Uziaspa churin Jonatanñataqmi cuentallikurqa chakrakunapi, llaqtakunapi, llaqtachakunapi hinaspa torrekunapi kaqninkunamanta. ²⁶Quelubpa churin Izriñataqmi cuentallikurqa chak-rapi llamkaqkunamanta. ²⁷Rama llaqtayoy Simei sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa uvas huertakunamanta. Sefam llaqtayoy Zabdi sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa almacenpaq vino huñuymanta. ²⁸Gedera llaqtayoy Baal-hanan sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa waqtakunapi aceitunas sachakunamanta hinaspa purun higos sachaku-namanta. Joas sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa almacenpi aceitemanta. ²⁹Saron law Sitrai sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa Saron lawpi michina vacakunamanta. Adlaipa churin Safat sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa qechwa lawpi michina vacakunaman-ta. ³⁰Ismael casta Obil sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa camellokunamanta. Meronot llaqtayoy Jehodias sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa asnokunamanta. ³¹Hagar casta Jaziz sutiyoq runañataqmi cuentallikurqa ovejakunamanta. Paykunamá llapallanku karqa Rey Davidpa kapuqninkunawan cuentallikuqkuna.

³²Davidpa tion Jonatanmi karqa consejo qokuq runa, payqa karqa allin entien-deq hinaspa allin secretariom. Hacmonipa churin Jehiel sutiyoq runañataqmi karqa reypa churinkunata yanapaq. ³³Ahitofel sutiyoq runapas karqa reypa conse-jaqninmi. Arqui casta Husai sutiyoq runapas karqa reypa confianza runanmi. ³⁴Ahitofel sutiyoq runapa rantinpiñataqmi karqa Benaiapa churin Joiada hinaspa Abiatar. Reypa llapallan tropankunapa kamachiqninñataqmi karqa Joab.

Davidpa rantinpi Salomon gobiernasqanmanta

28 ¹Davidmi Jerusalen llaqtapi huñurachirqa Israel casta runakunapa llapallan autoridadninkunata, chay autoridadkunam karqa: ayllukunapa autori-dadninkuna, reyta muyuyninpi serviq tropakunapa kamachiqninkuna, waranqa soldadokunapa kamachiqninkuna, pachak soldadokunapa kamachiqninkuna, reypa llapallan chakrankunamanta cuentallikuqkuna, reypa ganadonkunawan cuentallikuq-kuna hinaspa reypa churinkunamanta cuentallikuqkuna. Huñuchirqataqmi serviqnin runakunatapas, allin reqsisqa soldadokunatapas chaynataq valeroso soldadokunatapas.

²Rey Davidmi sayariykuspan nirqa:

—Castamasillaykuna, runallaykuna, uyariykuwaychikyá. Ñoqam munarqani templo rurayta chaynapi Tayta Diospa contrato baulnin chaypi kananpaq hinaspa chaypitaq Diosninchikpa chakinpas samaykunapaq. Chayta rurachinaypaqmi tukuy imakunatapas alistarqaniña. Ichaqa Diosmi niwarqa: ³“Manam qamchu temploytaqa rurachipuwanki, qamqariki guerrapi peleaq kaspaykim achkallaña runakunata wañuchirqanki” nispa.

⁴Chaywanpas Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi akllaykuwarqa llapallan familiay-manta chaynapi wiñaypaqña Israel casta runakunapa reynin kanaypaq. Paymá Juda ayllu runakunata akllaykurqa gobiernanankupaq, chay Juda ayllumantañataqmi akllaykurqa ñoqapa familiayta chaynapim wawqeykunamantañataq ñoqata akllaykuwarqa enteron nacionpi rey kanaypaq. ⁵Tayta Diosmi qoykuwarqa achkallaña churikunata, kunan-

mi llapallan churiykunamanta Tayta Dios akllaykun churiy Salomonta chaynapa Tayta Diospa munaychakusqan Israel nacionpi rey kananpaq. ⁶Tayta Diosmi niwarqa: “Churiki Salomonmi rurachipuwanqa temploytawan patioykunataqa, paytaqa churiypaqñam akllaykuni, ñoqañataqmi paypaq kasaq taytan hina. ⁷Paypa gobiernontam takyachisaq wiñaypaq, chaynataqa rurasq kamachikuyniykunatawan reglamentoykunata kunankama cumplisqanta hina kallpanchakuspan cumpliptinmi” nispa.

⁸—Israel casta runakunaqa Tayta Diospa runankunam kankichik, chaynaqa kunanyá lliw Israel casta runakunapa qayllanpi Diosninchik uyarichkaptin tukuy son-qoykichikwan kasukuychik yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyninkunata, chayna kaptinqa kay sumaqlaña allpanchikmi hina kikirillaykichikpaq kanqa hinap-tinmi wiñaypaqña herenciata hina churikichikkunamanpas saqenkichik —nispa.

⁹Churin Salomontañataqmi David nirqa:

—Churilláy Salomon, kay taytaykipa Diosniyta reqsikuspaykiyá serviy tukuy son-qoykiwan hinaspa ganasllawanña. Tayta Diosqariki qawachkanmi llapa runakunapa concienciaantaqa, reqsintaqmi runapa imam munasqantapas chaynataq tanteasqan-tapas. Chaynaqa payta maskaptikiqa tariykachikunqam, payta saqeruptikim ichaqa paypas wiñaypaqña qanmanta karunchakurunqa. ¹⁰Amayá qonqaruychu Tayta Diospa akllasusqaykitaqa, payqariki akllasurqanki santuarionpaq templonta rura-naykipaqmi. Chaynaqa kallpanchakuspaykiyá ruraypuni —nispa.

¹¹Chaymantam Davidqa churin Salomonman qoykurqa templopa corredorninpa planonkunata, kikin templopa planonkunata, almacén cuartokunapa planon-kunata, altosninpi cuartokunapa planonkunata, uku lawpi kaq cuartokunapa planonkunata hinaspa hucha pampachana cuartopa planonkunata. ¹²Qorqataqmi templopa pationkunapi tukuy ima rurananpaq tanteasqan planokunatapas chay-nataq patiokunapa muyuriqninpi ruranan kaq cuartokunapa planonkunatapas. Qorqataqmi Diospa qori-qollqen waqaychana cuartokunapa planonkunatapas chaynataq paypaq sapaqchasqa ofrendakuna waqaychananku cuartokunapa planonkunatapas. ¹³Yachachirqataqmi sacerdotekunawan Leviy casta runakuna muyuyninpi Tayta Diospa templonpi imaynam ruranankutapas chaynataq templo-pi kaq tukuy ima serviciokunawan imaynam ruranankutapas.

¹⁴Qorimanta hinaspa qollqemanta sapa serviciokunapaqqas yachachirqam hay-kam qoriwan qollqe yaykunamanta. ¹⁵Candelerokunapaqqas mecheronkunapaqqas yachachirqam haykam yaykunamanta, chaykunaqa sapakamam kanan karqa qo-rimanta hinaspa qollqemanta. ¹⁶Hina chaynallatam yachachirqa qorimanta hinaspa qollqemanta sapakama mesapaqqas. Chay qorimanta mesapim patanasqata churaqku Diospa tantanta. ¹⁷Qori-puromanta kananpaqmi yachachirqataq trinchekunapaqqas, medianokunapaqqas, aysakukunapaqqas hinaspa qorimanta tazonkunapaqqas. Payqa yachachirqa chay serviciokunapaq haykam yaykunamman hinam. ¹⁸Incienso kaña-nanku altartapas qori-puromanta rurachinanpaqmi yachachirqa haykam yaykunanta. Yachachirqataqmi carretata imaynam rurachinanpaqqas. Chay carretaqa karqa Tayta Diospa contrato baulninpa querubin sutiyoq angelkunapa rapranwan llantuykusqanmi.

¹⁹Tukuy chay yachachikuykunam qellqasqa karqa Davidman Tayta Diospa qawa-chisqanman hina, chaynapa tukuy imatapas chay yachachikuyman hina hinaspa qawa-

²⁰Davidmá Salomonta nirqa:

—iQarinchakuspa hinaspa kallpanchakuspayá ruraypuni, amayá hukmanya-ruychu nitaq manchakuychu, qamtaqariki yanapasuchkanki yupaychasqay Tayta

Diosmi! Paypa temponpi serviciokunata lliw tukuchinaykikamam payqa mana saqerusunkichu nitaq karunchakunqachu. ²¹Kayqayá kaypi kachkan sacerdotekunapas chaynataq Leviy casta runakunapas muyuyninpi Diospa temponpi servikunankupaq. Tukuy ima ruraypi llamkaypaqpas kanqam kikinkumanta ofrecekuq runakuna, paykunapa tukuy imata ruranankupaq yachayniyoqmi kanku. Jefekunapas chaynataq llapallan runakunapas qampa kamachisqaykitam kasukunqaku —nispa.

29 ¹Chaymantañataqmi Rey Davidqa llapallan huñunasqa runakunata nirqa: —Churiy Salomontam Dios sapallanta akllarqa, warmallaraq kachkaptinpas tukuy ima rurananqa hatu-hatunllañam kachkan. Manamiki chay rurayqa kachkan runapaq palacio rurayyllachu aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diospaq tempon ruraymi. ²Tukuy kallpaywanmi imakunatapas alistarqani Diosniypa tempon rurachinaypaq. Qoritam alistarqani qorimanta kaqkunapaq, qollqetañataq qollqemanta kaqkunapaq, bronceñañataq bronce manta kaqkunapaq, qerutañataq qerumanta kaqkunapaq. Alistarqanitaqmi hapichinapaq kaq onice sutiyoq rumitapas, yana rumitapas, imaymana colornioq rumikunatapas, tukuy rikchaq suma-sumaq rumikunatapas chaynataq achkallaña marmol sutiyoq rumitapas. ³Templopaq tukuy ima alistasqaymantapas Diosniypa templonta kuyasqayraykum qoni kikiypa kaq qoritawan qollqeta. ⁴Qonimá pachak tonelada qori-purota, qonitaqmi iskay pachak kimsa chungan tonelada chuyayachisqa qollqetapas, chay qollqewanmi temploa perqankunata qarachanqaku. ⁵Qoritamá qoni qorimanta kaqkunapaq, qollqetañataqmi qoni qollqemanta kaqkunapaq, chaykunataq tukuy ima ruraypaqmi qoni maestrokuna rurananpaq. Kunanqa ¿pitaq kikiñanmanta ofrendata qoykunman Tayta Diosman? —nispa.

⁶Chay voluntad ofrendatam qorqaku familiakunapa jefenkuna, Israel ayllukunapa jefenkuna, waranqa soldadokunapa kamachiqninkuna, pachak soldadokunapa kamachiqninkuna, qorqakutaqmi reypa obranpi llamkaqkunapa jefenkunapas. ⁷Templopi ruraykunapaqmi qorqaku pachak soqta chungan pichqayoq tonelada qorita, yaparqakutaqmi pusaq chunka tawayoq kilo qoritapas. Qorqakutaqmi kimsa pachak kimsa chungan tonelada qollqetapas, yaqa soqta pachak tonelada bronceapas chaynataq kimsa waranqa kimsa pachaknin tonelada fierrotapas.

⁸Alhaja rumioq kaqkunapas chay rumikunatam Tayta Diospa temponpaq qorqaku Gersonpa miraynin Jehielman.

⁹Chay voluntadninkumanta qosqankuwanmi llapa runakuna kusikurqaku, paykunapa tukuy sonqonkuwanmi chaykunata Tayta Diosman qorqaku, Rey Davidpas anchatataqmi kusikurqa.

¹⁰Chayraykum Davidqa llapallan runakunapa qayllanpi Tayta Diosta alabarqa kaynata nispa:

—Abueloyku Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, qamqa wiña-wiñaypaq alabasqam kanki. ¹¹Dios Taytalláy, qamqa kanki mayna hatunmi, mayna munayniyoqmi, mayna suma-sumaqmi, mayna wiñaypaqmi chaynataq mayna atiyniyoqmi. Qampamiki cielopi tukuy ima kaqpas chaynataq kay pachapi kaqpas. Dios Taytalláy, hina qamtaqmi tukuy imakunatapas gobiernanki, qamqariki tukuy imapa hawanpim kachkanki. ¹²Qanmantam hamun apuyaypas chaynataq ancha reqsisqa kaypas. Qamllam tukuy imapiqa munaychakunki. Qamllataqmi pimanpas qonki kallpatawan atiytaqa, qamllataqmi runataqa hatunyachiwaq hinaspa atiytapas qowaq. ¹³Diosnillayku, chayraykum qamllamanña graciasta qospa suma-sumaq sutillaykita alabaniku. ¹⁴Ichaqa ¿pimá ñoqaqa kani? ¿Imamá castamasiykunapa chaynapi tukuy kaykunata qanman

ofrecenaykupaqqa? Cheqaptaqariki tukuy imapas qanmantam hamun, ñoqaykuqa qochkaykiku qanmanta chaskisqallaykutam. ¹⁵Qampa ñawpaqnikipiqa kachkani-ku samapakuq forasterokuna hinallam, hina chaynallam karaqaku llapallan ñawpaq abueloykupas. Ñoqaykupa vidaykuqa kay pachapi chinkaruq llantuy hinallam.

¹⁶—Dios Taytallayku, yupaychallasqayku, tukuy kay alistasqayku qori-qollqeqa llapallanmi qanmanta hamun hinaspapas hina qampam, chaykunataqa alistarqani-ku chuya sutillaykipaq templota ruranaykupaqmi. ¹⁷Diosnilláy, ñoqaqa yachanim runakunapa sonqonta qampuni qawasqaykita chaynataq munasqaykiman hina kawsaq runakunaqa agradoykupaq kasqanta, chayraykum allin sonqoywan tukuy kaykunataqa ofrecemuchkayki. Kunanmi kusikuywan qawaykuni kaypi huñunasqa runaykikunaqa voluntad ofrendanku qomususqaykita. ¹⁸Abueloyku Abrahampa, Isaacpa hinaspa Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, yanapaykuyá kay runakunapa sonqon hina kaynalla kananpaq, paykunapa qanman sonqo runakunayá kachunku. ¹⁹Churiy Salomonmanpas allin sonqotayá qoykuy chaynapi kamachikusqaykikunata, Chunkantin Kamachikuynikikunata hinaspa decretoykikunata cumplispa alistasqay kaqkunawan templota rurananpaq —nispa.

²⁰Davidqa huñunasqa llapallan runakunatapas kaynatam nirqa:

—Kunanqa yupaychasqanchik Tayta Diostayá alabaychik —nispa.

Hinaptinmi chaypi huñunasqa llapallan runakuna abuelonkupa yupaychasqan-ku Tayta Diosta alabarqaku, qonqoranpam pampaman kumuykurqaku Tayta Diospa qayllanpipas chaynataq reypa qayllanpipas. ²¹Paqarinnintin punchawñataqmi Tayta Diospaq wañuchipurqaku animalkunata, ofrecerqakutaqmi lliw kañana ofrendakunatapas. Chay ofrecesqankum karqa waranqa malta torokuna, waranqa carnerokuna, waranqa malta carnerokuna, chaykunataqa ofrecerqaku vino ofrendayoqtakamam, Israel casta llapallan runakunapaqpas ofrecerqakum wakin achka-achka ofrendakunatapas. ²²Chay punchawpim ancha kusikuyllawanña Tayta Diospa ñawpaqninpi mikuspa tomarqaku hinaspam iskay kaq kutipiña reypaq churarqaku Davidpa churin Salomonta. Paytaqa munaychakuq kananpaqmi aceitewan tallirqaku Tayta Diospa qayllanpi. Sadoctañataqmi aceitewan tallirqaku sacerdote kananpaq. ²³Chaynapimá Salomonqa Tayta Diospa qayllanpi gobiernayta qallaykurqa, payqa tayan Davidpa rantinpi gobiernaspanmi anchallaña bendecisqa karqa. Paytamá Israel casta llapallan runakuna kasukurqa. ²⁴Llapallan jefekunapas chaynataq valeroso soldadokunapas Rey Davidpa llapallan mirayninkunapiwanmi Rey Salomonta kasukunankupaña churakurqaku. ²⁵Tayta Diosmi Rey Salomonta llumpa-llumpayta hatuncharqa Israel casta runakunapa qayllanpi, payqa gobiernasqanpim ancha-ancha reqsisqa rikurirurqa, paypa ñawpaqnintaga chayna ancha reqsisqa reyqa manam karaqachu Israel nacionpiqa.

Davidpa wañukusqanmanta

(1 R 2:10-12)

²⁶Isaipa churin Davidmá gobiernarqa enteron Israel nacionpi. ²⁷Payqa Israel nacionpim gobiernarqa tawa chunka wata. Qanchis watam gobiernarqa Hebron llaqtapi, kimsa chunka kimsayoq watañataqmi gobiernarqa Jerusalem llaqtapi. ²⁸Payqa wañukurqa yuyaq kayninpi achkallaña watayoqmi, payqa wañukurqa apu-apullañam chaynataq anchallaña reqsisqam. Paypa rantinpi gobiernarqa churin Salomon.

²⁹Rey Davidpa rurasqankunaqa qallariyninmanta tukuyinkamam qellqasqa kachkan Diosmanta willakuq Samuelwan sutichasqa libropi, qellqasqataqmi

kachan Diosmanta willakuq Natanpa qellqasqan libropipas chaynataq Diosmanta willakuq Gadpa qellqasqan libropipas. ³⁰Qellqasqamá kachkan gobiernonpi tukuy ima pasasqanmantapas atiyinmantapas, tukuy ima payta pasasqanmantapas chaynataq Israel naciontawan wakin nacionta imam pasasqanmantapas.

CRONICAS SUTIYOQ

ISKAY KAQ LIBRO

Cronicaswan sutichasqa kay iskay kaq libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Rey Salomonpa gobiernasqanmanta (1-9).

Iskay kaq parteñataqmi willakun norte lawpi Israel castakuna Rey Davidpa contranpi hatarispa rakikurusqankumanta (10).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Israel runakuna huklaw nacionman preso pusasqa kasqankumantawan kutimunankupaq Rey Ciropa decretasqanmanta (11-36).

Yachayta Salomon mañakusqanmanta

(1 R 3:3-15)

1 ¹Rey Davidpa churin Salomonmi takyachisqa karqa gobiernonpi. yupaychasqan Tayta Dios payta yanapaspanmi ancha reqsisqata rurarurqa. ²Salomonmi lliw Israel nacionpi huñururqa waranqa soldado kamachiqkunata, pachak soldado kamachiqkunata hinaspa juezkunata, huñururqataqmi llapallan autoridadkunatawan ayllukunapa llapallan jefenkunatapas. ³Salomonmi rirqa llapallan huñunasqa runakunapiwan Gabaon llaqta lawpi moqoman, chaypim karqa Diosman asuykuna karpa, chay karpata chunniqi rurachirqa Tayta Diospa serviqnin Moises. ⁴Ichaga Davidmi Quiriat-jearim llaqtamanta Diospa baulninta apamurqa kikinpa alistasqan lugarman, chaytaqa apamurqa Jerusalem llaqtapi huk karpata armasqanraykum. ⁵Gabaon llaqta lawpitaqmi kachkarqa bronce manta altarpas Tayta Diospa *yachanan karpapa ñawpaqninpi, chay altartam rurarqa Uripa churin otaq Hurpa willkan Bezaleel, chaymanmi Salomonwan llapallan huñunasqa runakuna rirqa Diosta tapukamunankupaq.

⁶Tayta Diospa qayllanpi bronce manta altarmammi Salomon seqarurqa, chay altarqa karqa Diosman asuykuna karpapa ñawpaqninpi, chay altarpim waranqa animalkunata wañuchispa lliwta kañarqa.

⁷Chay tuta Salomonman Dios rikuriykuspanmi nirqa:

—Mañakuway imam munasqaykita, ñoqam qosqayki —nispa. ⁸Chaymi Salomonñataq nirqa:

—Qanmi taytay Davidta ancha-anchata kuyapayaspayki ñoqatapas reypaq churaykuwanki taytaypa rantinpi. ⁹Dios Taytalláy, kunanyá cumplikuchun taytay Davidman prometesqayki, qanmi churawarqanki kay pachapi polvo hina achka-achkallaña runakunapa reynin kanaypaq. ¹⁰Kunanyá qoway yuyaytawan yachayta kay runakunata gobiernanaypaq. ¿Pitaq gobiernanman kay achkallaña runaykikunataqa? —nispa.

¹¹Hinaptinmi Diosñataq nirqa:

—Kaytaqa allintam piensarqanki, qamqa manam mañakuchkanki apuyaytachu nitaq qori-qollqetachu nitaq reqsisqa kaytachu nitaq enemigoykikuna wañunan-tachu nitaq unay kawsakuyta- chu. Qamqa runaykunata gobiernanaykipaqmi mañakuwachkanki yuyaytawan yachayta, paykunapa reynin kanaykipaqmá churarqayki. ¹²Chayraykum yuyaytawan yachayta qosqayki, qosqaykitaqmi apuyaytawan qori-qollqetapas chaynataq reqsisqa kaytapas. Manam qam hinaqa karqachu mayqan reypas, manataqmi kanqachu huk reypas —nispa.

¹³Gabaon llaqta law moqomantam otaq Diosman asuykuna karpamantam Salomon kutimurqa Jerusalem llaqtaman hinaspa gobiernarqa Israel nacionpi.

Rey Salomonpa rantisqankunamanta

(1 R 10:26-29. 2 Cr 9:25-28)

¹⁴Rey Salomonmi huñurachirqa carretakunatawan caballopi sillakuqkunata. Kapurqam waranqa tawa pachaknin carretankuna hinaspa chunka iskayniyoq waranqa sillakuqkuna, paykunatam carretakunapa kasqan llaqtakunaman churachirqa, churachirqataqmi Jerusalem llaqtapi reywan kanankupaqpas. ¹⁵Reymi Jerusalem llaqtapi huñurachirqa qori-qollqeta rumita hinaña, cedro sachakunañaataqmi karqa waqtakunapi wiñaq purun higos sachakuna hinaña. ¹⁶Muzri lawmantawan Cilicia lawmantam apamuqku Salomonpaq caballokunata. Reypaq rantimuqkunamá chaylawkunamanta rantimuqku. ¹⁷Muzri lawmantam sapa carretata *rantimuqku yaqa qanchis kilo qollqewan, caballotañaataq yaqa iskay kilo qollqewan, paykunañaataqmi rantikuqku Het casta runakunapa reyninkunaman hinaspa Aram nacionniyoq reykunaman.

Rey Hiranwan Salomon contrato rurasqanmanta

(1 R 5:1-18. 7:13-14)

2 ¹Rey Salomonmi piensarqa Tayta Diospaq templo rurayta, piensarurqataqmi gobiernananpaq palacio ruraytapas. ²Chaypaqmi Salomon akllaykurqa imapas apaq qanchis chunka waranqa runakunata hinaspa rumita labramuq pusaq chunka waranqa runakunata, akllarqataqmi llamkaqkunapa kimsa waranqa soqta pachaknin capatazninkunatapas.

³Tiro llaqtapa reynin Hiranman Salomon kachaspanmi nichimurqa:

Ñoqawanyá ruray taytay Davidwan imam rurasqaykita, paymanmi apachimurqanki cedrokunata *yachanan palaciota rurakunanpaq. ⁴Noqam rurasaq yupaychasqay Tayta Diospaq templota paypa qayllanpi miski asnaq inciensota kañanaypaq, chaypim sapa kutilla churasaq patanasqa Diospa tantantapas. Chaypitaqmi sapa tempranon hinaspa sapa tarden animalkunatapas wañuchispay lliwta kañapusaq, chaynallatam rurasaq samana punchawkunapipas, mosoq killakunapipas chaynataq yupaychasqayku Tayta Diospa fiestankunapipas. Chaykunaqa wiña-wiñaypaqmi rurasqa kanan Israel nacionpi. ⁵Templo rurasqayqa kanqa hatunsum, chaynaqa kanqa Diosniykuqa llapallan dioskunamantapas hatu-hatunsu kasqanraykum.

⁶Aswanqa ¿pitaq atinman paypaq templo rurapuyta? ¡Cielokunapipas nitaq cielokunapa hanayninpipas manam payqa kamanmanchu! ¿Pitaq ñoqaqa kani templota rurapunaypaq chaynapi paypa qayllanpi inciensollataña kañanaypaqpas?

⁷Kachamuwayá imakunapas tallay yachaq runata chaynapi qorimanta, qollqemanta, bronce manta, fierromanta, puka qaytumanta, grosella qaytumanta

hinaspa azul qaytumanta rurananpaq. Paymi llamkanqa Juda lawpi *yachaqa maestrokunawan hinaspa Jerusalem llaqtapi maestrokunawan, paykunatam taytay David contratarqa. ⁸Libano montemantayá apachimuway cedro qerukunata, cipres qerukunata hinaspa sandalo sutiyoq qerukunata. Ñoqaqa yachanim serviqnikikuna Libano montepi chay qerukuna kuchuy yachasqankuta, chaynaqa serviqniykunam qampa serviqnikikunata yanapanqaku. ⁹Achka qerukunatayá huñumuchunku, templo rurasqayqa kanqa suma-sumaq hatun templom. ¹⁰Qeru kuchumuq hinaspa labraq serviqnikikunapaqmi qosaq tawa waranqa tawa pachaknin tonelada kutasqa trigota, tawa waranqa tawa pachaknin tonelada cebadata, tawa pachak tawa chunkan waranqa litro vinota hinaspa hina chayna aceiteta.

¹¹Hinaptinmi Tiro llaqtapa reynin Hiram cartarqa Salomonman kaynata:

Tayta Diosmi kuyarqa runankunata hinaspa churasurqanki paykunapa reynin kanaykipaq. ¹²Kay pachapas chaynataq cielokunapas unanchaq Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa alabasqayá kachun. Paymi Rey Davidman qoykurqa yachaysapa allin piensaq churita. Chaymi qam ruranki Tayta Diospa templontawan gobiernanaykipaq palaciota. ¹³Ñoqam kachamuyki yuyaysapa allin yachayniyoq Hiram-abi sutiyoq maestrot. ¹⁴Payqa Dan ayllumanta kaq warmipa wawanmi hinaspa Tiro llaqtayoq runapa churinmi. Payqa yachanmi qorimanta, qollqemanta, bronce manta, fierromanta, rumimanta hinaspa tablamanta tukuy ima rurayta, yachantaqmi grosella qaytumanta, morado qaytumanta, lino qaytumanta hinaspa puka qaytumanta tukuy ima ruraytapas. Yachantaqmi tukuy ima tallaytapas hinaspa llaqa dibujokuna ruraytapas. Paymi llamkanqa maestroykikunawan hinaspa taytayki Davidpa contratasqan maestrokunawan. ¹⁵Chaynaqa kunanyá kay serviqnikikunaman apachimuwayku trigotawan cebadata chaynataq aceiteta wan vino prometewasqaykitapas. ¹⁶Hinaptinqa necesítasqayki qerukunatam kuchumusaqku Libano montemanta hinaspa Jope llaqtakama balsakunapi lamar qochanta aparamuptyku chaymanta apachinki Jerusalem llaqtaman.

¹⁷Salomonmi yupachirqa Israel nacionpi llapallan forastero runakunata, payqa yupachirqa taytan Davidpa yupachisqanmanta qepatañam, yuparachiptinmi karqa pachak pichqa chunkan kimsayoc waranqa soqta pachaknin runakuna. ¹⁸Paykunamantam akllarqa imapas apaq qanchis chunka waranqa runakunata, akllarqataqmi rumita orqopi labramuq pusaq chunka waranqa runakunatapas chaynataq llamkaqkunapa kimsa waranqa soqta pachaknin capatazninkunatapas.

Templota Salomon rurachisqanmanta

(1 R 6:1-38)

3 ¹Salomonmi Tayta Diospa templon rurachiyta qallaykurqa Jerusalem llaqtapi kaq Moriah sutiyoq moqopi, chay sitiopim Tayta Dios rikuriykurqa taytan Davidman, chay sitiota David alistarqa Tayta Diospa templon rurachinanpaq, chay sitioqa karqa Jebus casta Ornan sutiyoq runapa eranmi. ²Tawa watamanña Rey Salomon gobiernachkaspanmi chay templo ruraytaqa qallarichirqa iskay kaq killapa iskay kaq punchawninpi. ³Kaynatam Salomon cimientachirqa Diospa templonta: Templopa largonmi karqa iskay chunka qanchisniyoq metro, anchonñataqmi karqa isqon metro. ⁴Templopa corre-

dorninpa largonñataqmi karqa isqon metro templopa anchonwan igual, altonpas karqa isqon metrotaqmi, chay corredorpa ukuntam qaracharqa qori-purowan. ⁵Hatunnin cuartopa perqantañataqmi tableachirqa cipres tablakunawan hinaspa qaracharqa qori-purowan, chaypa hawanpiñataqmi tallachirqa palmerakunatawan cadenakunata. ⁶Templotam adornachirqa alhaja rumikunawan, chaypi servikuq qoriqa karqa Parvaim lawmanta kaqmi. ⁷Qoriwanmi qaracharqa templopa ukunta: vigankunata, punkunpa marconkunata, perqankunata hinaspa punkunkunata. Perqankunapipas tallachirqataqmi querubin sutiyoq angelkunata.

⁸Rurachirqataqmi “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartotapas, chaytaqa rurachirqa templopa anchon hina isqon metro largoyoqta, hina isqon metrollataqmi karqa chay cuartopa anchonpas, chay cuartotam qaracharqa qori-purowan, chay qorim karqa yaqa iskay chunka tonelada. ⁹Sapa clavopa llasayninmi karqa parte kilo tumpa masnin, qoriwanmi qaracharqa altosninpi cuartokunatapas.

¹⁰Rurachirqataqmi “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopi kananpaq querubin sutiyoq iskay angelkunatapas, kullumanta tallarachispanmi qaracharqa qoriwan. ¹¹Iskaynin querubinkunapa rapranpa largonmi karqa isqon metro. Huknin rapranpa largonmi iskay metro cuarton chaymi hayparqa templopa perqankama, huknin rapranpa largonpas iskay metro cuarton kaspanmi tupanakurqa huknin querubinpa rapranwan. ¹²Hina iskay metro cuartontaqmi karqa huknin querubinpa rapranpas chaymi hayparqa templopa perqankama, chaynataqmi huknin rapranpa largonpas karqa iskay metro cuartontaq chaymi tupanakurqa huknin querubinpa rapranwan. ¹³Chay querubinkunapa kicharayaq rapranmi karqa isqon metro, chaykunam sayaspa qawarqaku hatun cuarto lawman. ¹⁴Telatapas ruraraqataqmi morado qaytumanta, grosella qaytumanta, guindo qaytumanta hinaspa fino linomanta, chay telapa hawanpim rurachirqa kuruyoq querubin sutiyoq angelkunata.

Iskay pilarkuna rurachisqanmanta

(1 R 7:15-22)

¹⁵Templopa ñawpaqninpin Salomon rurachirqa iskay pilarkunata yaqa chunka soqtayoq metro altoyoqtakama, chaykunapa puntanpin karqa iskay metro cuarton sayayniyoq adornokuna. ¹⁶“Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopipas rurachirqataqmi cadenakunata, chaykunatam churarqa pilarpa adornonkunapa hawanman. Rurachirqataqmi pachak granadakunatapas hinaspa chaykunata churarqa cadenakunapa hawanman. ¹⁷Chay pilarkunatam churarqa templopa punkunman, huknintam churarqa chay punkupa *alleqnin lawman huknintañataq *ichoqnin lawman, alleqnin lawpi kaqtaqtaq suticharqa “Jaquin” nispa, ichoqnin lawpi kaqtañataqmi suticharqa “Boaz” nispa.

Templopa llapa imankunamanta

(1 R 7:23-51)

4 ¹Salomonmi altarta rurachirqa broncemanta isqon metro largoyoqta, isqon metro anchoyoqta hinaspa tawa metro parten altoyoqta. ²Fundichirqataqmi broncemanta hatun ruyru estanquetapas, huknin patanmanta huknin patankamam karqa tawa metro parten, sayayninñataqmi karqa iskay metro cuarton, muyuriqninñataqmi karqa chunka kimsayoq metro parten cordel sayayniyoq. ³Chay estanquepa uray law muyuriqninpiñataqmi karqa iskay seque buyeskuna, chunka buyeskunam karqa sapa tawa chunka pichqayoq centimetropi, chaykunam fundisqa karqa estanquewan huk piezalla. ⁴Chay estanquem tiyarqa broncemanta fundisqa chunka iskayniyoq buyeskunapa hawanpi,

kimsa bueyeskunam qawarqa norte lawman, kimsa buyeskunanañataq intipa siqaykunam lawman, kimsa buyeskunanañataqmi qawarqa surlawman, kimsa buyeskunanañataq intipa qespimunan lawman, buyeskunapa ankanmi uku lawpi karqa. ⁵Chay estanquepa raktanmi karqa pusaq centimetro, patanñataqmi amanqay wayta panchiqman rikchakurqa. Chay estanquemanmi huntaq soqta chunka soqtayoyq waranqa litro yaku.

⁶Rurachirqataqmi chunka lavatoriokunatapas, chaykunatam churarqa pichqata *alleq lawninman, wakin pichqatañataq *ichoq lawninman, chaypim mayllaquku kañanankupaq nakasqanku animalkunatawan nakanapaq kaqkunata, estanquem ichaqa karqa sacerdotekunapa mayllakunanpaq.

⁷Rurachirqataqmi Diospa kamachisqanman hina qorimanta chunka candelorokunatapas, chaykunatam churarqa temploman, pichqatam churarqa *alleq lawninman wakin pichqatañataq *ichoq lawninman. ⁸Rurachirqataqmi chunka mesakunatapas, chaykunatam churachirqa temploman, pichqatam churachirqa alleq lawninman wakin pichqatañataq ichoq lawninman, rurachirqataqmi qorimanta tazonkunatapas.

⁹Sacerdotekunapaqpas rurachirqam huk patiota, rurachirqataqmi hawapi huk hatun patiotapas punkuyotakama, chaypa punkunkunatam qaracharqa broncewan. ¹⁰Estanquetam churachirqa temploa *alleq lawninman otaq intipa qespimunan surlawman.

¹¹Rurachirqataqmi mankakunatapas, palakunatapas chaynataq tazonkunatapas. Hiranmi tukuy chay obrakunata Salomonpa kamachisqanman hina tukururqa Diospa templonpaq. ¹²Paymá fundirqa iskaynin pilarkunata, pilarkunapa puntanpi pelota kaqla iskay adornokunata, chay pelota kaqla adorno tapaq iskaynin mallakunata. ¹³Chay iskaynin mallakunapaqpas rurachirqataqmi tawa pachak granadakunata, iskay seque granadakunam karqa sapa mallapaq, chay mallakunaqa karqa pilarkunapa puntanpi kaq pelota kaqla adornokunata tapananpaqmi. ¹⁴Fundirqaqmi chunka carretakunatapas, carretakunapi churasqa chunka lavatoriokunatapas, ¹⁵estanquetapas, estanquepa tiyanan buyeskunatapas, ¹⁶mankakunatapas, palakunatapas chaynataq tazonkunatapas.

Hiranmi Rey Salomonpaq tukuy chaykunata rurarqa llipipiq bronceanta, chaykunatam rurarqa Tayta Diospa templonpaq. ¹⁷Chaykunataqa reymi Jordan Mayupa patanpi fundichirqa llinka mitu allpapa kasqanpi, chay sitioqa kachkan Sucot llaqtamanta Saretan llaqtaman rinapim. ¹⁸Salomonmi bronceanta llapa ima rurachisqanta manaña pesarqachu nana-nanaq hinaspa manaña pesay atina kasqanrayku.

¹⁹Salomonqa rurachirqataqmi Diospa templonpi kaq tukuy imakunatapas, chaykunam karqa qorimanta altarwan qorimanta mesakuna, chay mesakunaqa karqa Diospa tantankuna churanapaqmi. ²⁰Rurachirqataqmi qori-puromanta candelorokunatapas mecherontintakama, chaykunatam churachirqa “Chuya” sutiyoq cuartopi chaynapi Diospa kamachisqanpi hina ratachisqa kananpaq. ²¹⁻²²Qori-puromantam rurachirqa waytakunatapas, mecherokunatapas, tenazakunatapas, mecha kaptanapaq tijeraskunatapas, tazonkunatapas, wisllakunatapas chaynataq incienso qontichina kaqkunatapas. Qorimantataqmi rurachirqa “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartopa chaynataq “Chuya” sutiyoq cuartopa punkunkunatapas hinaspa temploa hawa law punkunkunatapas.

5 ¹Chaynatam Rey Salomon Tayta Diospa templonpaq obrakuna rurasqanta tukurachirqa hinaspa taytan Davidpa sapaqchasqan qori-qollqe llapa servicio-kunata churarqa Tayta Diospa templonpi kaq tukuy ima waqaychana cuartokunaman.

Diospa baulninta temploman Salomon apachisqanmanta

(1 R 8:1-11)

²Salomonmi Jerusalen llaqtapi huñurachirqa Israel casta autoridadkunata, ayllu-kunapa kamachiqninkunata hinaspa Israel familiakunapi ancha reqsisqa runakunata. Paykunataqa huñurachirqa “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriomanta Tayta Diospa contrato baulninta apamunankupaqmi, chay barriopa huknin sutinmi karqa Sion. ³Rey Salomonmi Israel casta llapallan runakunawan huñunakurqa watapa qanchis kaq killanpi, paykunaqa huñunakurqa hatun fiestata ruranankupaqmi. ⁴Israel castamanta llapallan ancianokuna hamuruptinmi Leviy castakuna baulta hoqarispa ⁵aparqaku, aparqakutaqmi Diosman asuykuna karpatapaspas, karpapi Diosllapaqña sapaqchasqa llapallan serviciokunatapaspas, chaykunataqa sacerdotekunawan Leviy casta runakunam aparqaku. ⁶Rey Salomonmi Israel castamanta llapallan huñunasqa runakunawan asuykurqa baulpa ñawpaqninman hinaspa ovejakunatawan buyeskunata Tayta Diospaq wañuchirqaku, chaykunaqa karqa manaña yupay atinam. ⁷Sacerdotekunam Tayta Diospa contrato baulninta churaykurqaku maypim kanan templopa ukun lawpi kaq “Chuyay-chuyay” sutiyoq cuartoman, chay churananku sitioqa karqa querubin sutiyoq angelkunapa rapranpa ukunpim. ⁸Querubinkunapa raprankuna baulpa hawanman kicharisqa kaptinmi chay querubinkunaqa taparqa baultawan chay baul hombronanku varillakunata. ⁹Baulta hombronanku varillakunam allin largoyoq karqa chaymi hawa law cuartomanraq rikukurqa, chay cuartoqariki “Chuya” sutiyoq cuartom ichaqa templopa hawa lawninmantaqa manam rikurqakuchu, chaynam kachkan kay libro qellqasqa kasqan punchawkama. ¹⁰Baulpa ukunpiqa karqa iskay labrasqa tabla rumikunallam, chay tabla rumikunataqa Horeb Orqo lawpi kachkaptinkuraqmi Moises churarqa, chay tabla rumikunapi qellqaspam Tayta Dios contratota ruraraq Israelpa mirayninkunawan Egipto nacionmanta lloqsimuchkaptinku.

¹¹Sacerdotekunam Diospa templonmanta lloqsiramurqaku, chaypi kaq sacerdotekunaqa mayqan turnonku kaptinpas llapallanku chuyanchasqaña karqaku. ¹²Llapallan takiq Leviy casta runakunamantañataqmi Asafwan Heman hinaspa Jedutun llapallan churinkunapiwan chaynataq wawqenkunapiwan fino linowan pachasqakama tocarqaku platillokunata, taksapas-hatunpas arpakunata, paykunaga tocarqaku intipa qespimunan law altarpa waqtanpim, pachak iskay chunkan sacerdotekunapas paykunawantaqmi tocarqa cornetillakunata.

¹³Cornetillakunata tocaptinkum llapallanku takispa huk vozlla Tayta Diosta alabarqaku hinaspa graciasta qorqaku. Cornetillakunata, platillokunata hinaspa huk rikchaq tocanakunata tocaspankum hinaspa takispankum Tayta Diosta alabarqaku kaynata:

Allin kasqanraykuyá
Tayta Diosta alabaychik.
Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Tayta Diosta alabaychik.

Hinaptinmi Tayta Diospa templonman puyu huntaykamurqa. ¹⁴Chay puyu otaq Tayta Diospa kanchariynin temploman huntarusqanraykumá sacerdotekuna mana atirqakuchu santuariopi imam rurananku rurayta.

Templota Salomon dedicasqanmanta

(1 R 8:12-66)

6 ¹Salomonmi nirqa:

Dios Taytalláy, qanmi nirqanki:

“Tutayay puyu ukupim *yachasaq” nispa.

² Ichaqa rurachipurqaykim

suma-sumaq templota chaypi wiñaypaq

*yachanaykipaq, nispa.

³Rey muyuriykuspanmi Israel casta llaqa huñunasqa runakuna sayachkaptin paykunapaq Diospa bendicionninta mañakurqa:

⁴—Alabasqayá kachun Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa, taytay Davidman prometesqantam payqa atiyinwan cumplirun. Paymá kaynata nirqa: ⁵“Runaykunata Egipto nacionmanta horqomusqaymantapunim mana akllarqanichu Israel ayllukunapa mayqan llaqtantapas chaypi sutiy reqsisqa kananpaq templota rurachinaypaq, manataqmi huk runatachu akllarqani Israel casta runaykunapa jefenpaqpas. ⁶Aswanqa Jerusalem llaqtatam akllarqani chaypi sutiy reqsisqa kananpaq, Davidtañaataqmi akllarqani Israel runaykunata gobiernananpaq” nispa. ⁷Taytay Davidmi tukuy sonqonwan munarqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaq huk templo rurayta. ⁸Ichaqa Tayta Diosmi taytay Davidta nirqa: “Tukuy sonqoykiwan huk templota rurapuway munasqaykiqa allinmi, ⁹ichaqa manam qamchu chay templotaqa rurapuwanki, qampa churikim chay templotaqa rurapuwanka” nispa.

¹⁰—Tayta Diosmi prometekusqanta cumplirqa. Ñoqam taytay Davidpa rantinpi Israel nacionpi gobiernachkani Tayta Diospa nisqanpi hina, Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaqmi templota rurarachini. ¹¹Israelpa mirayninkunawan Tayta Diospa contrato baulnintapas chaymanmi churachirqani —nispa.

¹²Tayta Diospa altarninpa ñawpaqninpi Rey Salomon sayaykuspanmi Israel casta llapallan huñunasqa runakunapa qayllanpi makinkunata hoqarirqa. ¹³Salomonmi rurachirqaña bronce manta patakta, chaypa largonmi karqa iskay metro cuarton, hina chaynallam karqa anchonpas, altonñataqmi karqa huk metro kimsa chunka pichqayoc centimetron, chaytam churaykurqa patiopa chawpinman hinaspam hawanman seqaruspa qonqorakuykurqa huñunasqa Israel casta llapallan runakunapa qayllanpi. Chaypimá makinkunata altoman hoqarispa nirqa:

¹⁴—Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, qam hina Diosqa manam kanchu hanaq pachapipas nitaq kay pachapipas, qamqariki tukuy sonqonwan kawsaq siervoykikunata favorecespa contratoyki cumliqmi kanki. ¹⁵Serviqniki taytay Davidman prometesqaykitam cumplirqanki, kunan punchawkunapi pasasqanman hinamá rimasqaykitaqa imam rurasqaykiwan cumplirqanki. ¹⁶Chaynaqa Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, kunanyá cumliq serviqniki taytay Davidman prometesqaykita, qanmi payta nirqanki: “Ñoqapa ñawpaqniypiq mana tukuytam qampa miraynikimanta Israel nacionpi gobiernaq qari kanqa, ichaqa churikikunaqa munasqayman hinayá kawsachun, yachachikuyniykunata cumplispa kawsasqaykiman hinayá paykunapas kawsachunku” nispa. ¹⁷Israelpa yupaychasqan Tayta Dios, kunanyá serviqniki taytay Davidman nisqaykiqa cumplikuchun.

¹⁸—Ichaqa Taytáy ¿cheqaptachu qamqa runakunawan kay pachapi *yachawaq? Cielokunapipas nitaq cielokunapa hanayninpiipas manam qamqa kamawaqchu, chaynaqa

¿imaynataq kay templo rurasqaypíqa yachawaq? ¹⁹Chaywanpas yupaychasqay Dios Tay-talláy, kay serviñnikípa mañakusqaytayá uyariykullaway, ñawpañnikípi qayakusqaytayá kunanpuni uyariykullaway. ²⁰Tuta punchawýa qaway kay templota, kay sitiomantam nirqanki: “Sutiymi chaypi reqsisqa kanqa” nispa, chaynaqa kay sitioman qawarimuspayá uyariykullaway kay serviñnikípa mañakusqayta. ²¹Kay serviñnikípas chaynataq Israel casta runaykikunapas kay sitio lawman qawarimuspa ruegakuptyikumá uyariykullawan-kiku. Hanaq pacha *yachasqaykimanta uyariykamuspamá pampachaykullawankiku.

²²—Sichu pipas runamasinpa contranpi huchallikuruptyin chay runata kay tem-plopi kaq altarníkípa ñawpañninpi jurachiptinkuqa ²³qanmi hanaq pachamanta uyariykamunki hinaspa serviñnikikunata juzganki, mana allin ruraqtapas casti-gaspaykim pagapunki mana allin rurasqanman hina, mana huchayoqta ichaqa mana huchayoqta hina chaskispayki allin rurasqanman hina pagapunki.

²⁴—Sichu Israel casta runaykikuna enemigonkunawan vencerachikunqaku qampa contraykipi huchallikurusqankurayku ichaqa qanman kasqallan kutirikamuspa qamta alabaspa hinaspa mañakuspa kay templo lawman qawamuspa ruegakusuptikiqa ²⁵qanmi hanaq pachamanta uyariykamunki, Israel casta runaykikunapa huchantam pampachay-kunki hinaspa kutichimunki paykunaman hinaspa abueloykuman qosqayki allpaman.

²⁶—Sichu qampa contraykipi paykuna huchallikurusqanrayku mana para kanmanchu ichaqa humillachisqaykirayku kay sitioman qawarimuspa sutiki-ta alabaptinkuqa hinaspa huchankumanta wanakuptinkuqa ²⁷qanmi hanaq pachamanta uyarimunki hinaspa serviñnikí Israel casta runaykikunapa huchan-kunata pampachaykunki, munasqaykiman hina kawsanankupa yachachispaykim parata kacharimunki runaykikunaman herencia qosqayki allpaman.

²⁸—Sichu nacionpi yarqaypas, peste onqoypas karuptinqa otaq kawsaykunapas cha-kiptinqa otaq ismuptinqa otaq hatunpas taksapas aqarway urukuna karuptinqa otaq nacionniykutapas enemigo atacananpaq muyuruptinqa otaq huk rikchaq onqoykunapas karuptinqa ²⁹sonqonpi llakikuspa mayqen runapas otaq Israel casta runapas kay templo lawman makinkunata hoqarimuspa mañakuptinqa otaq ruegakuptyinqa ³⁰hanaq pacha *yachasqaykimantayá uyariykamuy, paykunataqa pampachaykuspayá sapakamaman pagapuy kawsasqankuman hina hinaspa sonqonku reqsisqaykiman hina. Qamllamriki llaqa runakunapa sonqontaqa reqsinki. ³¹Chaynapim paykunaqa respetasunki hinas-pam kasusunki abueloykuman qosqayki allpapi kawsananku punchawkama.

³²—Forastero runakunapas, mana Israel casta runaykikuna kachkaspam qamray-ku karu llaqtakunamantaraq hamunqaku hatun sutikirayku hinaspa hatun atiywan castigaspa rurasqaykirayku. Chaykunarayku hamuspa kay temploypki lawman mañaka-muptinkum ³³hanaq pacha *yachasqaykimanta uyariykamunki, chay forastero runapa mañakususqaykiman hinamá ruraykunki, chayna kaptinqa kay pachapi llapallan runakunapas sutikitam reqsinqaku, paykunapas Israel casta runaykikuna hina respeta-suspaykim kay rurachisqay temploqa sutikiwan sutichasqa kasqanta yachanqaku.

³⁴—Sichu runaykikuna rinman guerraman enemigonkupa contranpi qampa kachas-qayki ñanninta hinaspa qam Tayta Diosta mañakusunkiman aklasqayki kay llaqtaman qawarimuspanku otaq qampaq rurachisqay temploman qawarimuspanku ³⁵hinaptinqa qanmi hanaq pachamanta uyarimunki mañakususqaykita hinaspa vencechinki.

³⁶—Mana huchallikuq runaqa manam kanchu. Sichu qampa contraykipi huchalliku-rusqankurayku piñakuruspa enemigonkuman qoykuwaq chaynapi karumanpas otaq hichpamanpas preso apasqa kanankupaq ³⁷hinaptinñataq chay preso kasqanku allpapi

qanman kutirikamuspa ruegakamusunkiman kaynata: “Huchallikurunikum, mana allintam qampa contraykipi ruraruniku” nispa. ³⁸Sichu preso pusasqa kasqanku allpapi kachkaspa tukuy sonqonkuwan hinaspa tukuy vidankuwan qanman kutirikamunman-ku, sichu abueloykuman qosqayki allpa lawman otaq akllasqayki llaqta lawman otaq kay qampaq rurachisqay templo lawman qawarimuspa mañakamusuptikiqa ³⁹qanmi uyariyakumunki hanaq pacha *yachasqaykimanta. Mañakamusuqaykitamá favorninku-pi ruraykunki, pampachaykunkitaqmi contraykipi huchallikuq runaykikunatapas.

⁴⁰—Chaynaqa Dioslláy, kay lugarpi mañakusqaykutayá uyariykullawayku hinaspa atiendeykullawayku.

⁴¹ Dios Taytalláy,
samanayki sitiomanyá qamqa riyipuni.
Atiyniki qawachiq
baultnikiwanyá yaykuypuni.
Dios Taytalláy,
sacerdotekunapas pachawan churakuchkaq hinayá
salvasqa kachunku.
Qanman sonqo runakunapas
kusikuywanyá qaparichunku.

⁴² Dios Taytalláy,
aceitewan reypaq nombrasqaykitayá
ama qepanchakuychu.
Serviqniki Davidpaq kuyapayakuynikitayá
ama qonqaruychu.

7 ¹Salomon chay mañakuyta tukuruptinñataqmi hanaq pachamanta wichiy-kamurqa nina hinaspa ruparurqa lliw kañanapaq animal wañuchisqanta, ruparurqataqmi Diospa wakin animalkuna wañuchisqantapas hinaptinmi Tayta Diospa kanchariynin temploman huntaykurqa. ²Sacerdotekunam Tayta Diospa templonman mana yaykuyta atirqakuchu paypa kanchariynin chayman huntarusqanrayku. ³Israelpa llapallan mirayninkunañataqmi nina wichiykamusqanta hinaspa Tayta Diospa kanchariynin temploman huntarusqanta qawaykuspanku qonqoranpa kumuykurqaku lozasqa pampakama, Tayta Diostam adorarqaku kaynata:

Allin kasqanraykuyá
Tayta Diosman graciasta qosunchik.
Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Tayta Diosman graciasta qosunchik.

⁴Chaymantam reywan Israel casta llapallan runakuna Tayta Diospaq animalkuna wañuchispa adorarqaku. ⁵Rey Salomonmi Tayta Diospaq wañuchirqa iskay chunka iskayniyoq waranqa bueyeskunata hinaspa pachak iskay chunkan waranqa ovejakunata, chay animalkunaqa karqa Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendam. Chaynatamá reywan llapallan runakuna Diospa templonta dedicarqaku.

⁶Sacerdotekunapas imam ruranankutam ruraraqaku, chaypitaqmi kachkarqaku Leviy casta runakunapas Tayta Diospaq tocanantinkama, chaykunataqa Rey Davidraqmi rurachirqa Tayta Diosman graciasta qonanpaq, chay takiqa karqa: “Payqa wiñaypaq ku-

yapayakuqmi” niq alabanapaq takim. Sacerdotekunamá cornetillakunata tocarqaku Leviy casta runakunapa chimpanpi, Israel casta llapallan runakunañataqmi sayachkarqaku.

⁷Rey Salomonmi Tayta Diospa templonpa ñawpaqninpi kaq patiota Diosllapaqña sapaqcharqa, chaypimá kañarqa lliw kañana ofrendakunatawan Dioswan allinlla kasqanmanta ofrenda animalkunapa wirankunatapas. Chaynataqa rurarqa bronce-manta rurachisqan altar taksalla kasqanraykum, lliw kañana ofrendakunapaqpas, kawsay ofrendakunapaqpas chaynataq wirankunapapas manamá hayparqachu.

⁸Chay tiempopim Rey Salomon rurarqa hatun fiestata huñunasqa Israel llapallan runakunawan. Paykunam hamurqaku Hamat llaqtaman yaykunanku qasamantaraq chaynataq Egipto sutiyoq chaki wayqomantaraq, hamurqakuqariki qanchis punchaw fiestata ruranankupaqmi. ⁹Pusaq kaq punchawpiñataqmi ruraraqaku hatun huñunakuyta, chaytaqa ruraraqaku qanchis punchawnintin-puni altarta dedicasqankuraykum chaynataq huk qanchis punchawtawanraq hatun fiestata rurasqankuraykum. ¹⁰Qanchis kaq killapa iskay chunka kimsayoy punchawninpi rey aviarurqa runakunata wasinkumanña ripukunankupaq. Paykunaqa tukuy sonqonkuwanmi kusikurqaku Davidpaqpas, Salomonpaqpas chaynataq Israel casta runakunapaqpas Tayta Dios allinkunata rurasqanrayku.

Salomonwan Dios contrato rurasqanmanta

(1 R 9:1-9)

¹¹Tayta Diospa templontapas, kikinpa palaciontapas chaynataq tukuy ima ruray munasqantapas qespirachiptinmi, ¹²payman Tayta Dios tuta rikuriykuspan nirqa:

—Uyariykuykim mañakuwasqaykita chaymi kay sitiota akllaykuni animalkuna wañuchina templopaq. ¹³Chaynaqa sichu usyarachimusqayrayku mana paramuptinqa otaq aqarwaykunata kachaykamuptiy chakrapi tukuy kaqkunata mikuruptionqa otaq runaykunaman peste onqoykunata kachaykamuptiyqa ¹⁴hinaptin alabawaqniy runaykuna humillakuspa ruegakuwaptionqa hinaspa tukuy mana allin kawsasqankumanta wana-kuptinkuqa ñoqam uyarimusaq hanaq pachamanta hinaspa pampachasaq huchankuta, allpankutapas hina ñoqataqmi allinyachisqa. ¹⁵Kunanmantapunim kay sitiomanta mañakamuwassqankuta atencionwan uyarisqa. ¹⁶Kunanmi akllakuspay ñoqallapaqña sapaqchani kay templota sutyi wiña-wiñaypaq reqsisqa kananpaq. Tukuy tiempom kay templotaqa nanachikusaq. ¹⁷Sichu taytayki David hina ñoqapa qayllaypi kawsaspa tukuy kamachisqayta ruraptikiqa chaynataq reglamentoykunatapas hinaspa decretoykunatapas kasukuptikiqa ¹⁸taytayki Davidman nisqaypi hinam gobiernoykita takyachisqa. Paymanmi nirqani: “Mana tukuytam qampa miraynikikunamanta Israel nacionpi gobiernananpaq qari kanqa” nisp. ¹⁹Ichaqa sichu qamkunapas ñoqata qepanchakuruspa qosqay decretokunatawan kamachisqaykunata mana kasukuspa huk dioskunataña qatispa adoraptikichikqa ²⁰ñoqam qarqorusqaykichik qosqay allpamanta. Kay ñoqapaq sapaqchasqay templotapas chinkarachisqami hinaptinmi llapallan runakuna penqaspa burlakusunkichik.

²¹—Kay suma-sumaq templotapas purmasqataña qawaykuspankam haykam pasaqkuna admirasqallaña tapukunqaku: “¿Imanasqamá Tayta Diosqa kay nacion-tawan kay templotaqa kaynata rurarun?” nisp. ²²Hinaptinmi uyariqkunañataq ninqaku: “Abuelonkunapa yupaychasqan Tayta Diosta saqerusqankuraykum chaynaqa kachkanku. Paymi Egipto nacionmanta horqomurqa ichaqa chay runakunaqa huk dioskunataña qatispa adoraraqaku chaymi paykunamanqa diosninku tukuy kay mana allinkunata aparamun” nisp.

Salomonpa wakin rurasqankunamanta

(1 R 9:10-28)

8 ¹Rey Salomonmi Tayta Diospa templantawan kikinpa palacionta rurachirqa iskay chunka watapi. ²Rey Hirampa qosqan llaqtakunata mosoqmanta hatarirachispanmi chaykunapi churarqa Israelpa mirayninkunata.

³Chaymantam Salomon rirqa Soba lawpi Hamat llaqtaman hinaspa chay llaqtata dueño chakaramurqa. ⁴Mosoqmantataqmi rurachirqa chunniq lawpi kaq Tadmor sutiyoq llaqtatapas chaynataq kawsaykuna waqaychanan Hamat lawpi rurachisqan llaqa llaqtakunatapas. ⁵Mosoqmantataqmi rurachirqa hanay lawpi kaq Bet-horon llaqtatapas hinaspa uray lawpi kaq Bet-horon llaqtatapas chaynapi murallasqa hinaspa cerrojasqa punkuyoq llaqtakuna kananpaq. ⁶Mosoqmantataqmi rurachirqa Baalat llaqtatawan kawsaykuna waqaychanan llapallan llaqtakunatapas chaynataq carretakunapa kanan llaqtakunatawan caballokunapa kanan llaqtakunatapas. Rurachirqataqmi Jerusalem llaqtapi, Libano Orqokunapi hinaspa enteron gobiernasqan allpapi llaqa ima ruray munasqantapas. ⁷Puchuqraq Het casta runakunaqa, Amor casta runakunaqa, Ferez casta runakunaqa, Hiv casta runakunaqa chaynataq Jebus casta runakunaqa manam Israelpa mirayninkunachu karqa. ⁸Paykunapa mirayninkutamá otaq Israelpa mirayninkunapa mana chinkachiy atisqankutamá debaldella Salomon llamkachirqa kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. ⁹Ichqa Israelpa mirayninkunamantaqa manam pitapas debaldella llamkachirqachu, paykunapa karqaku soldadokunam, reypa yanapaqninkunam, capitankunam, carretankunapi kaq soldadokunapa jefenkunam hinaspa sillakuqkunapa jefenkunam. ¹⁰Rey Salomonpa rurachisqankunapi llamkaqkunata kamachiqkunam karqa iskay pachak pichqa chunkan capatazkuna.

¹¹“Davidpa llaqtan” sutiyoq barriomantam Salomon pusachirqa Faraonpa warmi churinta. Paytaqa pusachirqa paypaq palacio rurachipusqanmanmi, Salomonmi nirqa: —Tayta Diospa baulninta apaykusqanku cuartokunaqa Diosllapaqña sapaqchasqam, chaynaqa warmiyqa manam *yachanmanchu Israel nacionpa reynin Davidpa palacionpiqa —nispá.

¹²Rey Salomonmi Tayta Diosman ofreceq lliw kañanapaq kaq animalkunata, chaykunataqa ofreceq templopa corredorninpa chimpanpi kaq rurachisqan Tayta Diospa altarninpi. ¹³Moisespa kamachikusqanman hinamá imatapas imam punchawllanpi ofrecerqa samana punchawkunapi, mosoq killa fiestakunapi hinaspa watapi rurana kimsa hatun fiestakunapi. Chay hatun fiestakunam karqa: Mana Qonchuyoq Tanta Fiesta, Semanakunapa Tukuynin Fiesta hinaspa Ramada Ruray Fiesta.

¹⁴Sacerdotekunatapas kamachirqataqmi taytan Davidpa kamachisqanman hina muyuyninpi ruranankupaq, kamachirqataqmi Leviy casta runakunatapas chaynapi ruranankuman hina Tayta Diosta alabaspá sacerdotekunatapas tukuy ima ruraypi sapa punchaw yanapanankupaq. Punkukunawan cuentallikuqkunatapas kamachirqataqmi muyuyninpi sapakama punkukunapi kanankupaq, kamachirqapaq Diospa ruran Davidpa kamachisqanman hina ruranankupaqmi. ¹⁵Sacerdotekunapas chaynataq Leviy casta runakunapas kasukurqakumá Rey Davidpa kamachisqanpi hina imam rurananmanta rurayta, kasukurqakuqa qori-qollqe waqaychana cuartokunawan imam ruraymantam. ¹⁶Tayta Diospa templon cimentachi qallarisanmantam Salomonqa tukuy imata rurachirqa qespichinankama, chaynatamá qespichirqa Tayta Diospa templantá.

¹⁷ Salomonmi rirqa Ezion-geber llaqtamanwan Elat llaqtaman, chay llaqtakunaqa karqa Edom nacionpi kaq Puka Lamar Qochapa patanpim. ¹⁸ Hiranmi lamar qocha allin reqsiq serviqninkunawan apachirqa buquekunata, kacharqataqmi buquekunapi llam-kaqkunatapas. Paykunam Ofir lawta rirqaku Salomonpa serviqninkunapiwan hinaspa chaymanta apamurqaku Rey Salomonman yaqa chunka pichqayoyq tonelada qorita.

Rey Salomonman Saba nacionpa reinan watukusqanmanta

(1 R 10:1-13)

9 ¹ Salomon ancha reqsisqa kasqanmanta Saba nacionpa reinan uyariruspanmi hamurqa ancha sasa tapukuykunawan pruebananpaq. Jerusalem llaqtamanmá hamurqa achka-achka serviqninkunawan kуска, camellokunapim apamurqa miski asnaqkunata, achka-achka qorita hinaspa alhaja rumikunata, Salomonpa kasqanman chayaramuspanmi sonqonpi llaqa ima piensasqanta nirqa.

² Chaymi Salomonñataq niykarirqa lliw tapukuyninta, ima tapukuyninpas manam puchurqachu mana contestasqaqa: ³ Saba nacionpa reinanmi qawaykurqa Salomonqa alli-allin yachayniyoq kasqanta, qawaykurqataqmi palacio rurachisqantapas, ⁴ mesanpi tukuy rikchaq mikuykunatapas, palacionpi yanapaqninkunapa imaynam kawsasqankutapas, sirvientekunapa imaynam servisqantapas hinaspa imaynam pachakusqankutapas. Qawaykurqataqmi reyman copa serviqkunatapas, paykunapa pachankutapas chaynataq Tayta Diospa temlonpi animalkunata wañuchispa kañasqankutapas, chaykunawan admirakuspanmi ⁵ reyta nirqa:

—Cheqapmi kasqa rurasqaykimanta hinaspa alli-allin yachayniyoq kasqaykimanta niwasqankuqa. ⁶ Niwasqankutaqa manam creerqanichu ñawiykunawan kunan rikuykunaykama, manamiki partellantapas willawarqakuchu, tukuy yachaynikiqa uyarisqaymantapas aswanraqmi kasqa. ⁷ ¡Mayna kususqam kachkan runaykikunaqa chaynataq ñawpaqnikipi tukuy tiempo yachayniki uyariq serviqninkikunaqa! ⁸ ¡Kuyasuspayki gobiernachisuniki yupaychasqayki Tayta Diosyá alabasqa kachun! Diosqa Israel nacionta kuyasqanraykum chaynataq chay nacionta wiñapayq takyachinanraykum qamta churasurqanki paykunapa reynin kanaykipaq chaynapi derechonpi allinta arreglanaykipaq —nispa.

⁹ Saba nacionpa reinanmá Rey Salomonman qorqa kimsa waranqa isqon pachak soqta chunkan kilo qorita, miski asnaq achka-achka especeriakunata chaynataq alhaja rumikunatapas. Saba nacion reinapa nana-nanaq miski asnaqkuna apamusqanta hinaqa manam haykapipas Salomonmanqa apamurqakuchu.

¹⁰ Rey Hirampa serviqninkunapas Salomonpa serviqninkunapiwanmi Ofir lawmanta apamurqaku qorita, Sandalo sutiyoq qerokunata hinaspa alhaja rumikunatapas. ¹¹ Chay sandalo sutiyoq qerokunamantam Rey Salomon rurachirqa Tayta Diospa temlonpi kaq gradaspi hapipakuna kaqkunata chaynataq kikinpa palacionpi kaq gradaspi hapipakuna kaqkunatapas. Tocaqkunapaqpas rurachirqataqmi hatun arpakunatawan taksa arpakunata. ¹² Rey Salomonmi Saba nacion reinaman qoykurqa tukuy ima apamusqanpa truequenta, qoykurqataqmi tukuy ima mañakusqantapas hinaptinmi reinaqa serviqninkunapiwan nacionninman kutikurqa.

Salomonpa riquezanmanta chaynataq reqsisqa kasqanmanta

(1 R 10:14-29. 2 Cr 1:14-17)

¹³ Salomonmi sapa wata chaskiq iskay chunka iskayniyoq tonelada qorita, ¹⁴ impuesto-tapas chaskirqam *rantikuq runakunamantawan negociantekunamanta hinaspa Arabia

law reykunamanta. Israel nacionpi prefectokunamantañataqmi Rey Salomonqa chaskirqa qori-qollqeta. ¹⁵Rey Salomonqa qorimantam rurachirqataq iskay pachak harkachikuna armakunata, sapakamatam rurachirqa soqta kilo masnin martillasqa qorimanta. ¹⁶Hina qorimanta martillasqataqmi rurachirqa kimsa pachak taksa harkachikuna armakunata, sapakamatam rurachirqa kimsa kilo masnin qorimanta hinaspa “Libano Monte” sutiyoq palaciopi churachirqa. ¹⁷Elefanteqa waqonmantapas rurachirqataqmi hatun tiyananta hinaspa qori-purowan qaracharqa. ¹⁸Reypa tiyananmanmi seqarqa soqta gradaskuna, chaypitaqmi karqa qorimanta sarupakunapas. Tiyananpa Kaylaw-wak-lawninpiñataqmi karqa brazonpa samanankuna, chaykunapa sapa waqtanpim karqa sayachkaq leonkuna. ¹⁹Chay soqta gradaskunapa kaylaw-waklawninpipas karqataqmi chunka iskayniyoq leonkuna, huk leonmi karqa sapa gradaska waqtanpi. Chayna tiyanataqa manam mayqennin reypas rurachirqachu. ²⁰Rey Salomonpa tomanan vasokunapas karqa qorimantam, “Libano Monte” sutiyoq palaciopi serviciokunapas qori-puromantam karqa, qollqemantaqa manam imapas karqachu. Salomonpa tiempontapiqa manam qollqetaqa qawariqkupaschu. ²¹Lamar Qochapi reypa negocio ruranan buquenkunam viajaq Hirampa serviñinkunawan, sapa kimsa watamantam apamuqku qorita, qollqeta, elefanteqa waqonta, monokunata hinaspa pavo realkunata.

²²Chaynapimá Rey Salomonqa masyarurqa tukuy hinastinpi reykunata apu kayninpi chaynataq yachayninpipas. ²³Llapallan kay pachapi reykunam munarqaku Rey Salomon rikuykuyta hinaspa Diospa yachay qosqan uyariykuyta. ²⁴Llapallankum regalanankupaqa sapa wata apamuqku qori-qollqe serviciokunata, sumaqa pachakunata, armakunata, miski asnaqkunata, caballokunata hinaspa mulakunata.

Rey Salomonpa rantisqankunamanta

(1 R 10:26-29. 2 Cr 1:14-17)

²⁵Salomonpaqa kapurqataqmi caballo uywanan tawa waranqa establokunapas chaynataq carretakuna waqaychanapas, karqataqmi caballoman chunka iskayniyoq waranqa sillakuqkunapas. Paykunatam carretakunapa kasqan llaqtakunaman churachirqa, churachirqataqmi Jerusalem llaqtapi reywan kanankupaqpas. ²⁶Paymi munaychakurqa llapallan reykunapa hawanpi Eufrates Mayumanta Filistea runakunapa nacionninkama chaynataq Egipto nacionpa linderonkamapas. ²⁷Reymi Jerusalem llaqtapi qollqeta huñurachirqa rumita hinaña, cedro sachakunañataqmi karurqa waqtakunapi wiñaq purun higos sachakuna hinaña. ²⁸Mizraim lawmanta-wan huklaw karu nacionkunamantam apamuqku caballokunata Salomonpaq.

Rey Salomonpa wañukusqanmanta

(1 R 11:41-43)

²⁹Qallariyninmanta tukuyninkama Salomonpa wakin rurasqankunaqa Diosmanta willakuq Natanpa libronpim qellqasqa kachkan, qellqasqataqmi kachkan Silo llaqtayoq Ahiaspa libronpipas chaynataq Iddopa libronpipas. Chay Iddo sutiyoq runam sueñoyninpi rikusqanta qellqarqa Nabatpa churin Jeroboampa contranpi. ³⁰Rey Salomonmi Jerusalem llaqtapi *yachaspa lliw Israel nacionpi gobiernarqa tawa chunka wata. ³¹Abuelonkuna hina Salomon wañuruptinmi pamparurqaku taytan “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi, paypa rantinpiñataqmi gobiernarqa churin Roboam.

Israel nacion iskayman rakikusqanmanta

(1 R 12:1-24)

10 ¹Israel casta llapallan runakunam huñunakururqaku Siquem llaqtaman chaymi Roboam rirqa paytaña reypaq churanankupaq. ²Nabatpa churin Jeroboam chayta yacharuspanmi Egiptomanta kutimurqa. Paymi Rey Salomonmanta lluptirupan Egipto nacionpiraq kachkarqa. ³Chaymi payta qayachimuptinku huñunasqa Israel casta llapallan runakunawan kуска rirqaku Roboanman hinaspan kaynata nirqaku:

⁴—Llumpay llasaq yugota buyesman churkuchkaq hinam taytayki llamka-chiwarqaku, kunanyá taytaykipa llumpay llamkay qowasqankuta menosyachiy, qechuwaykutaqyá llasaq yugo qowasqankutapas hinaptinqa servisqaykikum —nispá.

⁵Chaymi Roboamñataq nirqá:

—Kimsa punchawmantañayá kutimuychik —nispá.

Chaymi runakuna kutikurqaku. ⁶Hinaptinmi taytan Salomon kawsaptinraq serviqnin ancianokunata Rey Roboam tapurqa consejachikunanpaq:

—¿Imatataq consejawankichik kay runakunaman ninaypaq? —nispá.

⁷Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Sichu allinlla kaspayki kay runakunapa munasqanta ruraspa sumaqlata rimapayaptikiqa paykunam servisunki tukuy tiempo —nispá.

⁸Roboanmi ichaqa ancianokunapa consejasqanta mana kasukuspan paywan kуска uywasqa serviqnin mozokunataña tapurqa consejachikunanpaq. ⁹Chay mozokunatamá nirqá:

—¿Imatataq consejawankichik kay runakunaman ninaypaq? Paykunam niwarqaku: “Taytaykipa llumpay llamkay qowasqankutayá menosyachiy, qechuwaykutaqyá llasaq yugo qowasqankutapas” nispá.

¹⁰Chaymi Roboanwan kуска uywasqa mozokunañataq nirqaku:

—“Taytaykipa llasaq yugo qowasqankuta menosyachiy” niq runakunamanmi ninki kaynata: “Ñoqapa uña dedoyqa taytaypa piernanmantapas aswan rakum.

¹¹Taytaymi llasaq yugota churkusurqankichik, ñoqam ichaqa aswan llaqaqtaraq churkusqaykichik, taytaymi castigasurqankichik azotewan, ñoqam ichaqa castigasqaykichik fierro puntayoq azotewanraq” nispá.

¹²Rey Roboampa “Kimsa punchawmantam kutimunkichik” nispá nisqanman hinam Jeroboamqa llapallan runakunapiwan kutirqaku. ¹³Ancianokunapa consejasqanta mana kasukuspanmi reyqa nanay simiwan runakunata rimapayarqa.

¹⁴Mozokunapa consejasqanman hinamá nirqá kaynata:

—Taytaymi llasaq yugota churkusurqankichik, ñoqam ichaqa aswan llaqaqtaraq churkusqaykichik, taytaymi castigasurqankichik azotewan, ñoqam ichaqa castigasqaykichik fierro puntayoq azotewanraq —nispá.

¹⁵Reymi runakunapa mañakusqanta mana kasurqachu, chaynataqa ruraraq Diosmanta willakuq Silo llaqtayoq Ahiaswan Nabatpa churin Jeroboanman Tayta Diospa nisqan cumplikunanpaqmi. ¹⁶Reypa mana uyarisqanta qawaykuspankum nirqaku:

Israel casta runakuna

imanañam ñoqanchikpaqqa imapas kanchu Davidmantaqa

nitaqmi herencianchikpas kanchu Isaipa churinmantaqa!

iIsrael casta runakunaqa

wasikichikmanyá pasakuychik!
iDavidpa mirayninkunaqa
kikikichikyá arreglakuychik!

Chaymi Israel casta llapallan runakunaqa wasinkuman ripukurqaku. ¹⁷Chaynapim Juda law llaqtakunapi *yachaqa Israelpa mirayninkunallataña Roboamqa gobiernarqa. ¹⁸Rey Roboanmi debaldella llamkachiqkunapa jefen Adoramta kacharqa ichaqa Israel casta runakunam rumiwan choqaspa wañurachirqaku chaymi Rey Roboampas apurawllamanña carretanpi lluptirurqa Jerusalem llaqtaman. ¹⁹Chaynapimá Israel casta runakunaqa hoqarikururqa Davidpa castankunapa contranpi kay libro qellqasqa kasqan punchawkama.

11 ¹Rey Roboanmi Jerusalem llaqtaman chayaramuspan huñururqa Juda ayllumanta hinaspa Benjamin ayllumanta guerrapaq akllasqa pachak pusaq chunkan waranqa soldadokunata, chaynataqa huñururqa Israel casta wakin runakunapa contranpi peleaspa gobiernasqan allpata kutichikunanpaqmi. ²Tayta Diosmi ichaqa runan Semiasta nirqa:

³⁻⁴—Juda nacionpi gobiernaq Salomonpa churin Roboamtayá Israelpa miraynin llapallan Juda casta hinaspa Benjamin casta llapallan runakunatawan nimuy ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta: “Ama riychikchu nitaq peleaychikchu castaykichikwanqa, sapakamayá wasikichikman kutikuychik, Roboampa contranpi hoqarikusqankuqa munasqayman hinam karqa” nispá.

Chaymi Tayta Diospa nisqanta kasukuspa ripukurqaku, manañam rirqakuchu Jeroboampa contranpi peleaqqa.

Llaqtakunata Rey Roboam allichachisqanmanta

⁵Roboanmi *yacharqa Jerusalem llaqtapi hinasпам aswan allintaraq allichachirqa Juda nacionpi murallasqa llaqtakunata. ⁶Allichachirqamá Belen llaqtata, Etam llaqtata, Tecoa llaqtata. ⁷Bet-sur llaqtata, Soco llaqtata, Adulam llaqtata, ⁸Gat llaqtata, Maresa llaqtata, Zif llaqtata, ⁹Adoraim llaqtata, Laquis llaqtata, Azeca llaqtata, ¹⁰Zora llaqtata, Ajalon llaqtata hinaspa Hebron llaqtata. Chay llaqtakunam murallasqa llaqtakuna karqa Juda lawpi chaynataq Benjamin lawpipas. ¹¹Chay llaqtakunam murallankunata allichachisпам chaykunapi churachirqa capitankunata, chaypitaqmi waqaycharqa mikuytapas, aceitetas hinaspa vinotapas. ¹²Chay llapallan llaqtakunapiqa churarqataqmi harkachikuna armakunatapas chaynataq lanzakunatapas. Alli-allintam allichachirqa chay llaqtakunata hinasпам Juda lawpi hinaspa Benjamin lawpi munaychakurqa.

¹³Lliw Israel nacionpi kaq sacerdotekunapiwan Leviy casta runakunañataqmi tukuy hinastinmanta hamurqaku paywan kуска kanankupaq. ¹⁴Leviy casta runakunam saqeramurqaku echaderonkunatawan tukuy kapuqninkunata hinasпам hamurqaku Juda lawmanwan Jerusalem llaqtaman. Jeroboanmi gobiernonpi qatigninkunapiwan paykunata qarqorurqaku Tayta Diospa sacerdotenkuna kasqankumanta. ¹⁵Jeroboanmi huk sacerdotekunataña churarurqa moqokunapi kaq capillakunapi sacerdotekuna kanankupaq hinaspa chivato taytachapaqwan kikinpa rurachisqan toro taytachakunapaq sacerdote kanankupaq. ¹⁶Tukuy sonqonkuwan Israelpa yupaychasqan Tayta Dios qatiy munay llapallan ayllu runakunam ichaqa chay Leviy casta sacerdotekunataña qatirqaku, paykunaqa Jerusalem llaqtamanmi rirqaku abuelonkupa yupaychasqan Tayta Diospaq animalkunata wañuchinankupaq. ¹⁷Chaynatamá takyachirqaku Juda nacionpi gobiernota hinasпам kimsa wata Salomonpa churin Roboamta kallpancharqaku, payqariki kimsa watallam Davidpa hinaspa Salomonpa rurasqanta hina rurarqa.

¹⁸Rey Roboanmi casarakururqa Davidpa willkan Mahalatwan, Mahalatqa karqa Jerimotpa churinmi. Casarakurqataqmi Abihail sutiyoq warmiwanpas. Abihailqa karqa Eliabpa churinmi, Eliabñataqmi karqa Isaipa churin. ¹⁹Mahalatmi Roboampa churinkunata wachakurqa, paykunam karqa Jehus, Semarias hinaspa Zaham. ²⁰Chaymantañataqmi kasarakururqa Absalonpa churin Maacawan hinaptinmi pay wachakurqa Abiamta, Ataita, Zizata hinaspa Selomit sutiyoq runata. ²¹Llapallan warmikunamantapas chaynataq compañerankunamantapas mastaq Roboampa kuyarqa Absalonpa churin Maacatam. Roboampam karqa chunka pusaqniyoq warminkuna, compañerankunañataqmi karqa soqta chunka. Qari churinkunam karqa iskay chunka pusaqniyoq, warmi churinkunañataqmi karqa soqta chunka. ²²Roboanmi churarqa Maacapa wawan Abiamta llapallan wawqenkunapa jefen kanpaq. Payqa Abiamtam reypaq churayta munarqa. ²³Allinta tanteaspa llapallan churinkunaman rakirqa Juda lawpi hinaspa Benjamin lawpi kaq murallasqa llaqtakunata, qorqataqmi mikuykunatapas, mana pisiyta qospanmi achka warmikunawan casarachirqa.

Juda nacionta Rey Sisac atacasqanmanta

(1 R 14:21-31)

12 ¹Rey Roboanmi gobiernonta takyarachispan alli-allinta kallpanchakururqa hinaspa Tayta Diospa yachachikuynintapas qepanchakururqa, qepanchakururqataqmi Israel casta runakunapas. ²Tayta Diosta traicionaruspa Roboam pichqa watamanña gobiernachkaptinmi Egipto nacionpi Rey Sisac hamurqa guerrawan hinaspa Jerusalem llaqtata atacarurqa. ³Atacarqamá waranqa iskay pachaknin carretakunawan, soqta chunka waranqa silladakunawan hinaspa Egipto lawmanta hamuq mana yupay atina runakunawan, chay runakunam karqa Libia runakuna, Suqui runakuna hinaspa Cus runakuna. ⁴Paykunam dueñoachakururqa Juda lawpi murallasqa llaqtakunata hinaspa Jerusalem llaqtakama chayarurqaku. ⁵Roboanwan Juda nacionpi jefekuna Rey Sisacpa hichpamusqanta yacharuspa Jerusalem llaqtapi huñunasqa kachkaptinkum, Diosmanta willakuq Semaías paykunaman hamururqa hinaspa Tayta Diospa nisqanta kaynata nirqa:
—Saqeruwasyaykichikman hinam ñoqapas saqerusyaykichik Rey Sisacpa makinpi —nispa.

⁶Israel casta jefekunawan Rey Roboamñataqmi humillakuspa nirqaku:

—Allinpunim Tayta Diospa kay rurasqanqa —nispa.

⁷Chay humillakusqankuta Tayta Dios qawaykuspanmi Semaíasta nirqa:

—Humillakusqankuraykum manaña chinkachisaqchu aswanqa kunallanmi librasqa. Sisacnintakamaqa manaña kacharisaqñachu piñakuyniytaqa Jerusalem llaqtapa contranpiqa. ⁸Ichaga Sisactam servinqaku imaynam serviwayta yachanan-kupa hinaspa imaynam huklaw nacionniyoq rey serviyqa kasqanta yachanankupa.

⁹Jerusalem llaqtata Egipto nacionpa reynin Sisac atacaspanmi hapikuykurqa Tayta Diospa templonpi tukuy imakunata chaynataq reypa palacionpi tukuy imakunatapas. Lliwta qechuruspanmi Salomonpa qorimanta rurachisqan harkachikuna armakunatapas apakurqa. ¹⁰Chaykunapa rantinpi Rey Roboam rurachirqa broncemantaña harkachikuna armakunata hinaspa waqaychaqin soldadokunapa jefenman qoykurqa reypa palacion-pa punkunpi waqaychanankupa. ¹¹Tayta Diospa templonman sapa kuti rey yaykuptinmi waqaychaqnin soldadokuna chay harkachikuna armata apaku hinaspa kasqallan

kutichimuqku chay soldadokunapa cuartonman. ¹²Chaynata Rey Roboam humillakuykup-tinmi Tayta Diospa piñakuyin tanirurqa paymanta, manamá lliwtachu chinkarachirqa.

¹³Rey Roboam kallpanchakuruspanmi Jerusalem llaqtapi hinalla gobiernar-qa. Payqa tawa chunka hukniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Chunka qanchisniyoq watam gobiernarqa Jerusalem llaqtapi. Jerusalem llaqtatamá Israel llapallan ayllukunamanta Tayta Dios akllakurqa sutin chaypi reqsisqa kananpaq. Roboampa mamanmi karqa Amon nacionniyoq Naama. ¹⁴Roboanmi Tayta Diosta tukuy sonqonwan mana maskayta munaspan mana allinta rurarqa.

¹⁵Qallariyninmanta tukuyininkama Roboampa wakin rurasqankunaqa kach-kan Diosmanta willakuq Semaiaspa qellqasqan libropim chaynataq Diosmanta willakuq Iddopa libronpim otaq ayllukunamanta rimaq paypa listanpim. ¹⁶Jero-boanwan Roboamqa guerrallapim tukuy tiempo karqaku.

Abuelonkuna hina Roboam wañuruptinmi pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoy barriopi. Mamanmi karqa Amon nacionniyoq Naama, Roboampa rantin-pim gobiernarqa churin Abiam.

Juda nacionpi Rey Abiampa gobiernasqanmanta

(1 R 15:1-7)

13 ¹Rey Jeroboam chunka pusaqniyoq watamanña gobiernachkaptinmi Juda nacionpi Abiam gobiernayta qallaykurqa. ²Jerusalem llaqtapim gobiernar-qa kimsa wata, paypa mamanmi karqa Gabaa llaqtayoy Urielpa miraynin Micaías.

Guerrapim karqaku Abianwan Jeroboamqa. ³Abianmi qallaykurqa guerrapi peleayta tawa pachak waranqa akllasqa valeroso soldadonkunawan, Jeroboampas Abianwan pe-leananpaqmi alistarqa pusaq pachak waranqa akllasqa valeroso soldadokunata. ⁴Abianmi Efrain law orqokunapi Zemaraim Moqoman riruspa chaypi sayaykuspa qayakurqa:

—Jeroboanwan Israel nacionniyoq lliw runakuna uyariwaychik. ⁵¿Manachu yachar-qankichik Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa Davidmanwan mirayninkunaman Israelpi wiña-wiñaypaq gobierno qosqanta? ¿Manachu contratota rurarqa paykunalla gobierna-nankupa? ⁶Aswanqa Nabatpa churin Jeroboanmi Davidpa churin Salomonpa contranpi hoqarikururqa. Jeroboamqa karqa Rey Salomonpa serviqninmi. ⁷Jeroboanmanmi huñu-nakururqa mana allinpi puriq qella runakuna, paykunam Salomonpa churin Roboampa contranpi hoqarikururqaku, chaynataqa rurarqaku Roboam mozollaraq kaspa iskayra-yasqanraykum chaynataq mana imayna defiendekuyta atisqanraykum. ⁸Kunanñataqmi Tayta Diospa gobiernonpa contranpi churakuyta munankichik chay gobiernoqa Davidpa mirayninkunapa kachkaptinpas. Chaytaqa rurachkankichik achkallaña kasqaykichik-raykum chaynataq diosnikichik kananpaq Jeroboampa qorimanta rurachisqan malta torokuna qamkunawan kasqanraykum. ⁹Qamkunaqa qarqorurqankichikmi Tayta Diospa churasqan Aaronpa miraynin sacerdotekunatapas chaynataq Leviy casta runakunatapas. Huklaw runakunapa rurasqanman hinataqmi sacerdotekunatapas churarurqankichik. Pipas malta torotawan qanchis carnerokunata apamuspa sacerdote kayta munaptinga taytacha-mamachakunapa sacerdotenña kananpaqmi churaq kankichik. ¹⁰Noqaykupa yupaychasqaykuqa Tayta Diosmi, paytaqa manam saqerqanikuchu. Tayta Diospa servi-qnin sacerdotekunapas kachkan Aaronpa mirayninkunam, yanapaqninkunapas kachkan Leviy castankunam. ¹¹Paykunam sapa tempranon hinaspa sapa tarden Tayta Diospaq kañanku lliw kañanapaq kaq wañuchisqa animalkunatawan miski asnaq inciensokunata. Churankutaqmi qori-puro mesapi tantakunatapas, sapa tardentaqmi ratachikku qoriman-

ta candelero pi mecherokunatapash. Ñoqaykuqa ruranku yupaychashayku Tayta Diospaq ruraykunatam, qamkunam ichaqa Tayta Diostaqa qepanchakurunkichikña. ¹²Kaypim ñoqaykuwan kachkan Diosniykuqa jefeyku hina, kaypitaqmi kachkan cornetilla tocaq sacerdotekunapas qamkunapa contraykichikpi cornetillankuta tocanankupa. Yaw Israel-pa mirayninkuna, amayá peleaychikchu abueloykichikpa yupaychashan Tayta Diospa contranpiqa, manam pay venceytaqa atiwaqchikchu —nispa.

¹³Jeroboanmi kamarachirqa wakin soldadonkunata chaynapi Juda casta soldadokunata qepanmanta atacamunankupa, Jeroboampa wakin soldadonkunam Juda runakunapa qepanpiña kachkarqaku. ¹⁴Chaymi Juda runakuna qepanta qawariykuspa cuentata qokururqaku ñawpaqninmantawan qepanmanta soldadokuna atacamusqanta chaymi Tayta Diosta mañakurqaku, sacerdotekunañaatqmi tocarqaku cornetillankuta. ¹⁵Chaymi Juda runakuna qapariptinku Jeroboamtawan Israel nacionniyoq llapallan runakunata Dios vencerurqa, chaynataqa rurarurqa Rey Abiampa hinaspa Juda runakunapa qayllanpim. ¹⁶Hinaptinmi Israel nacionniyoq soldadokuna ayqekurqaku Juda runakunapa qayllanmanta. Chaynatam Dios qoykurqa paykunaman. ¹⁷Rey Abianmi soldadonkunapiwan wañurachirqaku Israel nacionniyoq achka-achka runakunata, chaypi wichi runakunam karqa pichqa pachak waranqa akllasqa runakuna. ¹⁸Chaynapimá chay tiempopiqa humillasqa karqaku Israel nacionniyoq runakuna, Juda nacionniyoq runakunam ichaqa kallpanchasqa karqaku abuelonkupa yupaychashan Tayta Diosman hapipakusqankurayku.

¹⁹Rey Abianmi qatirqa Jeroboamta hinaspa dueño chakururqa Betel llaqtata, Jesana llaqtata hinaspa Efrain llaqtata llaqtachantintakama. ²⁰Abiampa kawsashan tiempokunapiqa manañam Jeroboamqa atinyoqñachu karqa. Tayta Dios onqoyta qoykuptinmi wañururqa. ²¹Abianmi aswan mas atinyoq rikurirurqa. Payqa casarakururqa chunka tawayoq warmikunawanmi, paykunapim karqa iskay chunka iskayniyoq qari churinkuna, karqataqmi chunka soqtayoq warmi churinkunapas. ²²Rey Abiampa wakin rurasqankunapiwan rimasqankunaga Diosmanta willakuq Iddopa qellqashan libropim kachkan.

Juda nacionpi Asapa gobiernasqanmanta

(1 R 15:8-12)

14 ¹Abuelonkuna hina Abiam wañuruptinmi “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi pamparurqaku, paypa rantinpi gobernarka churin Asa. Rey Asa gobiernaptinmi chay nacionqa karqa hawkalla chunka watapuni.

²Rey Asam allinta rurarka yupaychashan Tayta Diospa munashanman hina. ³Tuñirachirqam huklaw nacionniyoq runakunapa taytachankupa altarninkunatapash chaynataq moqokunapi kaq capillakunatapash. Adorananku rumi pilarkunatapash pakiparuspa qorururqataq Asera sutiyoq mamachakunatapash. ⁴Juda nacionniyoq runakunatapash kamachirqataqmi abuelonkupa yupaychashan Tayta Diosta maskaspa yachachikuyninkunatapash hinaspa kamachishqankunatapash kasukunankupa. ⁵Tuñirachirqam Juda nacion llaqtakunapa moqonkunapi kaq capillakunatapash chaynataq incienso kañana altarkunatapash. Pay gobiernanankamaqa nacionmi hawkalla karqa.

⁶Rurachirqam Juda nacionpi murallasqa llaqtakunata nacion hawkalla kasqanrayku, paypa tiempopniqa manam ima guerrapas karqachu, Tayta Diosmi hawkayayta qorqa. ⁷Juda nacionniyoq runakunatam nirqa:

—Kay llaqtakunata allichashpayá muyuriqninpi rurasunchiktaq murallata, torrekunata hinaspa cerrojoyoq punkukunata. Kay nacionqa ñoqanchikpañam

yupaychasqanchik Tayta Diosta maskasqanchikrayku. Payta maskaptinchikmi qoykuwanchik kay nacionninchikpi hawkayayta —nispá.

Chay llaqtakunata allinta allichaspamá qespirachirqaku.

⁸Rey Asapam karqa Juda castamanta kimsa pachak waranqa soldadonkuna, paykunam karqaku hatun harkachikuna armayoqkama hinaspa lanzayoqkama, Benjamin castamantañataqmi karqa iskay pachak pusaq chunkan waranqa soldadonkuna, paykunaqa karqaku taksa harkachikuna armayoqkamam hinaspa flechayoqkamam, llapallankum valeroso soldadokuna karqaku. ⁹Paykunapa contranpim peleaq hamurqa Cus nacionniyoq Zera sutiyoy runa, payqa hamurqa waranqantin-waranqantin soldadoyoqmi chaynataq guerrapaq kimsa pachak carretayoqmi, paykunaqa chayaramurqaku Maresa sutiyoy llaqtamanmá. ¹⁰Paypa contranpi Rey Asa lloqsispanmi peleananpaq churakururqa Maresa llaqta law Sefata Qechwapi. ¹¹Rey Asam yupaychasqan Tayta Diosta mañakurqa kaynata:

—Dios Taytalláy, qamllam kanki kallpasapakunapa contranpi mana kallpayoqkunata yanapaykuqqa. Yupaychasqayku Dios Taytalláy, yanapaykullawaykuyá, qanmanmi hapipakamuykiku, qampa sutikipim hamuniku kay achka-achka soldadokunapa contranpi. Dios Taytalláy, qanmi Diosniykuqa kanki, amayá qamqa piwanpas vencechikuychu —nispá.

¹²Tayta Diosmi Cus nacionniyoq runakunata vencerurqa Asapa hinaspa Juda runakunapa qayllanpi chaymi Cus nacionniyoq runakunaqa ayqekurqaku. ¹³Rey Asañataqmi soldadonkunapiwan qatirqaku Gerar llaqtakama chaymi Cus nacionniyoq runakuna wañururqa mana hukllapas kawsanankama. Tayta Diospa qayllanpi hinaspa paypa soldadonkunapa qayllanpimá chinkarurqaku chaymi achka-achkasuta llaqa imankutapas apakurqaku. ¹⁴Chaymantañataqmi atacarurqaku Gerar llaqtapa muyuriqninpi llapallan llaqtakunata, Tayta Diospa rurasqanwanmi chaykunapi *yachaqkuna mancharikururqaku, Juda runakunam saquearurqaku llapallan llaqtakunata chaypi achkallaña llaqa imakuna kasqanrayku. ¹⁵Hatuskunapi animalniyoqkunatapas atacaspankum hapikururqaku achkallaña ovejakunatawan camellokunata hinaspam kutikurqaku Jerusalem llaqtaman.

Rey Asapa rurasqankunamanta

(1 R 15:13-15)

15 ¹Diospa Espiritun Obedpa churin Azariasman huntaykuptinmi ²pay rirqá Rey Asawan tupanpanpaq, paymá nirqa:

—Rey Asapiwan Juda casta runakuna hinaspa Benjamin casta runakuna, qamkunapa llapallaykichikyá uyariwaychik: Tayta Diosmi yanapasunkichik payta qatiptikichikqa, maskaspaykichikqa tarinkichikmi, qepanchakuptikichikmi ichaqa paypas qepanchakurusunkichiktaq. ³Unay tiempom Israel castakunaqa mana cheqap Diosniyoq, mana sacerdoteyoq hinaspa Diosmanta mana yachachisqa karqaku. ⁴Paykunaqa sasachakuyninkupi kaspañam Israelpa yupaychasqan Tayta Diosman kutirikuspa maskarqaku hinaspam payta tarirqaku. ⁵Chay tiempokunapiqa manam pipapas karqachu hawkayay aswanqa chaqwallañam karqa llapallan nacionkunapi kaqkunapaq. ⁶Huk nacionmi purmachiq huk nacija chaynataqmi huk llaqtapas purmachiq huk llaqtata, Diosmi chaqwarqa tukuy rikchaq sasachakuykunawan. ⁷Aswanqa kallpanchakuspayá ama hukmanyaychikchu, pagoykichiktaqa chaskinkichikmi llamkasqaykichikmanta —nispá.

⁸Diosmanta willakuqpa nisqanta Asa uyariyuspanmi kallpanchakururqa hinaspam tuñirachirqa millakuypaq taytachakunata otaq Juda lawpipas hinaspa Benjamin lawpipas taytachakunata. Tuñirachirqataqmi Efrain law orqokunapi taytachakunatapas chaynataq dueñoachakusqan llaqtakunapi taytachakunatapas.

Allichachirqataqmi Tayta Diospa templon corredorpa ñawpaqninpi kaq altartapas. ⁹Huñururqam llapallan Juda castakunatawan Benjamin castakunata, huñurur-qataqmi Efraín castamanta, Manases castamanta hinaspa Simeon castamanta riq chaypi kaqkunatapas. Achkaqmi Israel nacionmanta pasakurqaku Rey Asaman, paymanqa pasakurqaku yupaychasqan Tayta Dios yanapasqanta qawaykuspankum.

¹⁰Paykunaqa huñunakururqaku Jerusalem llaqtapi chunka pichqayoq watanpa kimsa killanmanña Rey Asa gobiernachkaptinmi. ¹¹Chay punchawpim Tayta Diospaq wañu-chipurqa guerrapi peleaspa qechumusqanku qanchis pachak buyeskunatawan qanchis waranqa ovejakunata. ¹²Abuelonkupa yupaychasqan Tayta Diosta tukuy sonqonkuwan hinaspa tukuy vidankuwan maskanankupaqmi prometekurqaku. ¹³Prometekurqa-kutaqmi Israelpa yupaychasqan Tayta Dios mana maskaqtapa hatuntapas-taksatapas, qaritapas-warmitapas wañuchinankupaq. ¹⁴Tayta Diosmanmi hatu-hatun qapariywan juramentarqaku, chaynataqa ruraraqaku cornetillakunatawan cornetakunata tocach-kaptinkum. ¹⁵Juda nacionpi llapallan kaqkunañataqmi kusikurqaku jurasqankuwan, paykunaqa tukuy sonqonkumantam juraraqaku. Tukuy voluntadwan maskaspankum Tayta Diosta tarirqaku chaynapim pay qorqa haw kayayta tukuy hinastinpi.

¹⁶Rey Asaqa abuelan Maacatapas reina kayninmantam horqorurqa Asera sutiyoq mama-chata rurachisqanrayku, abuelanpa rurachisqan mamachata kuchuruspanmi ñuturachirqa hinaspa kañarurqa Cedron wayqopi. ¹⁷Ichaqa Israel casta runakunapa kasqan moqoku-napi capillakunataqa manam chinkachirqachu, chaywanpas Asaqa allin sonqoyoqmi karqa wañukunankama. ¹⁸Taytanpa hinaspa kikinpa sapaqchasqan ofrendakunatapas Diospa templonmanmi churarqa, churarqamá qori-qollqetapas chaynataq serviciokunatapas. ¹⁹Rey Asapa kimsa chunka pichqayoq wata gobiernasqan tiempopiqa manam guerra karqachu.

Rey Ben-adadwan Rey Asapa contrato rurasqanmanta

(1 R 15:16-22)

16 ¹Kimsa chunka soqtayoq watamanña Rey Asa gobiernachkaptinmi Israel na-cionpa reynin Baasa Juda nacionpa contranpi peleaq rirqa. Rama llaqtata aswan allinta allicharachispanmi mana pitapas kacharirqachu Juda nacionpi reypa kasqanman yaykunankuta hinaspa lloqsinantapas. ²Tayta Diospa temlonpi qori-qollqetawan reypa palacionpi tukuy imakunata Asa horqoramuspanmi apachirqa Aram nacionpi Rey Ben-a-dadman. Payqa *yacharqa Damasco llaqtapim. Paytam Rey Asa kaynata nichimurqa:

³—Qampa taytaykiwan ñoqapa taytay contrato rurasqankuta hinayá ñoqanchikpas contratota rurasunchik, qori-qollqe regalotam apachimuchkayki Israel nacionpa reynin Baa-sawan contrato rurasqaykita tukunaykipaq chaynapi ñoqamanta anchurikunanpaq —nispa.

⁴Rey Ben-adadmi Rey Asapa nisqanta kasukuspan tropankunapa kamachiq-ninkunata kacharqa Israel nacionpi llaqtakunata atacamunankupaq, paykunam vencerurqaku Ijon llaqtata, Dan llaqtata hinaspa Abel-maim llaqtata, vencerurqa-kutaqmi kawsaykuna waqaychana Neftaliy lawpi kaq llaqtakunatapas. ⁵Rey Baasa chayta yacharuspanmi Rama llaqta allichachisqanta sayarachispa manaña llamka-chirqachu. ⁶Juda nacionniyoq llapallan runakunata Rey Asa kamachispanmi Rama llaqtamanta apachirqa Rey Basapa rurachisqan rumikunatawan qerukunata, chay-kunawanmi aswanraq allicharachirqa Geba llaqtatawan Mizpa llaqtata.

⁷Chay tiempopim Diosmanta willakuq Hanani Juda nacionpi Rey Asaman ha-muspa nirqa:

—Aram nacionpa reyninman hapipakuspaykim yupaychasqayki Tayta Diosmanqa mana hapipakurqankichu, chayraykum paypa soldadonkunaqa qanmanta lluptirun. ⁸Cus nacionniyoq runakunapiwan Libia nacionniyoq runakunaqa ¿manachu karga achka-achkallaña soldadokuna, carretakuna hinaspa silladakuna? chaywanpas Tayta Diosman hapipakusqaykiraykum makikiman churaykurqa. ⁹Tayta Diosqa qawamuchkanmi llapallan kay pachapi pasaqkunata chaynapi paypa qayllanpi allin sonqoyoqkunaman atiyinta qawachinanpaq. Loco hinam Aram nacionniyoq reymantaqa hapipakurqanki, kunanmantaqa guerrallañam kanqa qampa contraykipi —nispa.

¹⁰Diosmanta willakuqpa contranpi Rey Asa piñakuruspanmi carcelarachirqa, payqa piñakururqa chay willakuqpa nisqankunawanmi. Chay tiempokunapim Asa llumpa-llumpayta ñakarichirqa wakin runakunata.

Rey Asapa wañukusqanmanta

(1 R 15:23-24)

¹¹Qallariyninmanta tukuyininkama Rey Asapa rurasqankunaqa Juda nacionpi hinaspa Israel nacionpi reykunapa vidanmanta willakuq libropim qellqasqa kachkan. ¹²Kimsa chunka isqonniyoq watamanña gobiernachkaspanmi Rey Asa onqorurqa chakinwan llumpa-llumpayta ichaqa Tayta Diosta mana mañakuspanmi hampiqkunallawan hampichikurqa. ¹³Payqa tawa chunka hukniyoq watamanña gobiernachkaspanmi abuelonkuna hina wañukurqa. ¹⁴Chaymi pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi kaq kikinpa rurachikusqan sepulturapi. Chayman chutaykuspankum hinarqaku especeriakunatawan miskillaña asnarichkaq huk rikchaq perfumekunata, chaykunatam rurarqa allin perfume ruray yachaqkuna. Paypaqmi ratachirqaku hatun lenguchkaq ninata.

Juda nacionpi Rey Josafat gobiernasqanmanta

17 ¹Rey Asapa rantinpiñataqmi churin Josafat gobiernarqa, paymi Israel nacionpa contranpi allinneqta kallpanchakururqa. ²Churarqam soldadokunata Juda nacionpi kaq murallasqa llaqtakunapi, churarqataqmi taytan Asapa dueñoachakusqan Efrain law llaqtakunapipas.

³Tayta Diosmi yanaparqa Josafat sutiyoq reyta, paytaqa yanaparqa gobiernonta qallarispas abuelon David hina kawsasqanraykum, payqa manam maskarqachu Baal sutiyoq taytachakunapa yanapakuyinintaqa. ⁴Rey Josafatqa taytanpa Diosninpa yanapakuyininta maskaspanraqmi kasukurqa paypa kamachisqankunata, payqa manataqmi kawsarqa Israel nacionpi rurasqanman hinachu. ⁵Chayraykum paytaqa Tayta Dios takyachirqa gobiernonpi, Juda nacionniyoq llapallan runakunam qorqaku regalokunata chaymi ancha-anchallataña apuyaruspa sinchi reqsisqa karga. ⁶Payqa tukuy sonqonwanmi Tayta Diospa munasqanman hina kawsarqa. Payqa chinkarachirqataqmi Juda law moqokunapi capillakunatapas chaynataq Asera sutiyoq mamachakunatapas.

⁷Kimsa watamanña gobiernachkaspanmi kacharqa churasqan jefekunata Juda llaqtakunapi yachachinankupaq, chay jefekunam: Benhail, Abdias, Zacarias hinaspa Micaías. ⁸Chay jefekunawantaqmi rirqa Levyi casta Semaías, Netanías, Zebadías, Asael, Semiramot, Jonatan, Adonías, Tobías, hinaspa Tobadonías. Paykunawantaqmi rirqa sacerdote Elisamapas chaynataq Jorampas. ⁹Paykunam Juda nacionpi yachachirqaku Tayta Diospa yachachikuynin libromanta. Purirqakumá Juda nacionpi llapallan llaqtakunapi runakunata yachachistin.

¹⁰ Juda nacionpa muyuriqnin nacionpi kaq reykunam Tayta Diosta manchakus-qankurayku mana peleayta munarqakuchu Rey Josafatpa contranpi. ¹¹ Filistea runakunapas Rey Josafatmanmi apamuqku regalokunatawan impuesto qollqeta, Arabia law runakunapas apamurqakum qanchis waranqa qanchis pachaknin carnerokunatawan qanchis waranqa qanchis pachaknin chivatokunata.

¹² Rey Josafatmi aswan-aswanta munaychakurqa hinaspa rurachirqa Juda nacionpi murallasqa llaqtakunatawan mikuy waqaychana llaqtakunata. ¹³ Achka-achkam karqa imankunapas Juda nacion llaqtakunapi, Jerusalem llaqtapipas kapurqataqmi guerra-pi peleaq valeroso soldadonkuna. ¹⁴ Chay soldadokunam familiankuman hina kayna karqa Juda ayllumanta tropakuna kamachiqmi karqa Adnas, paywanmi karqaku kimsa pachak waranqa soldadokuna. ¹⁵ Adnasp qatinqinñataqmi karqa Johanan, paywanmi karqa iskay pachak pusaq chunkan waranqa soldadokuna. Johananza qatinqinñataqmi ¹⁶ karqa Zicripa churin Amasias, paymi kikinmanta yaykurqa Tayta Diosta servinanpaq. Paywantaqmi karqa iskay pachak waranqa valeroso soldadokunapas.

¹⁷ Benjamin ayllumantañataqmi karqa Eliada sutiyoq valeroso soldado, paywanmi karqa iskay pachak waranqa soldadokuna, paykunaqa karqa flechawan hinaspa taksa harkachikunawan peleay yachaqkunam. ¹⁸ Eliadapa qatinqinñataqmi karqa Jozabad, paywanmi karqa guerrapaq armasqa pachak pusaq chunkan waranqa runakuna.

¹⁹ Paykunamá karqa reypa serviqninkuna, ichaqa manam yupasqachu karqa Juda nacionpa muyuriqnin murallasqa llaqtakunapi kaqkunapaq.

Rey Acab vencesqa kananmanta Micaiaspas willasqanmanta

(1 R 22:1-40)

18 ¹ Rey Josafat ancha-anchata apuyaruspanmi anchallaña reqsisqa karurqa. Josafatpa churinmi casarakururqa Acabpa warmi churinwan.

² Iskay kimsa wata pasaruqinmi Rey Josafat rirqa Samaria llaqtata Rey Acab watukuq, Rey Josafatpaqwan riqmasinkunapaqmi Rey Acab nakachirqa achka ovejakunatawan buyeskunata hinaspa rimapayarqa Galaad lawpi Ramot llaqtata atacanankupaq. ³ Israel nacionpa reynin Acabmá Juda nacionpa reynin Josafatta tapurqa: —¿Munawaqchum ñoqawan kuska rispa Galaad lawpi kaq Ramot llaqta atacamuyta? —nispa.

Chaymi Rey Josafatñataq nirqa:

—Qanwan ñoqaga hukllam kanchik, hukllataqmi kanku soldadoykunapas soldadoykikunawan guerraman rinanchikpaq. ⁴ Ichaqa ama hina kaspayá puntata tapuy Tayta Diospa imam ninanta —nispa.

⁵ Chaymi Israel nacionpa reynin huñurachirqa Diosmanta willakuq tawa pachak runakunata hinaspa tapurqa:

—Galaad lawpi kaq Ramot llaqtapa contranpi peleaq ¿risaqkuchu icha manachu? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq llullakuspa nirqaku:

—Riypuniyá, Diosmi makikiman churamunqa —nispa.

⁶ Rey Josafatqa nirqataqmi:

—¿Kanmanraqchu Tayta Diosmanta huk kaqnin willakuq chaynapi payta tapu-nanchikpaq? —nispa.

⁷ Chaymi Josafat sutiyoq reyta Israel nacionpa reynin nirqa:

—Ari, tapunanchikpaqqa kachkanraqmi Tayta Diosmanta willakuq, payqa Imlapa churin Micaiasmi, ichaqa cheqninim paytaqa, manam haykapipas allinta-qa willawanchu aswanqa mana allinllatam —nispa.

Chaymi Rey Josafatñataq nirqa:

—Ama chaynataqa rimaychu —nispa.

⁸Chaymi Israel nacionpa reynin qayarachimurqa huk serviqninta hinaspa nirqa:

—Imlapa churin Micaista chaylla pusamuway —nispa.

⁹Israel nacionpa reyninwanmi Juda nacionpa reynin Josafat sapakama sillan-kupi tiyachkarqaku, paykunaqa reypa pachanwan churakuruspakum Samaria llaqtaman yaykuna erapi tiyachkarqaku, Diosmanta llapallan llulla willakuq-kunañataqmi paykunapa qayllanpi willakuchkarqaku. ¹⁰Quenaanapa churin Sedequiasmi rurarurqa fierromanta waqrakunata hinaspa nirqa:

—Kaynatam Tayta Dios nin: “Kay waqrakunawan waqrachkaq hinam Aram na-cionniyoq runakunata atacarunki chinkarachinaykikama” nispa.

¹¹Diosmanta llapallan llulla willakuqkunapas chaynallatam willakurqaku:

—Galaad lawpi kaq Ramot llaqtataqa atacamuyá. Tayta Diospuni makikiman churaykamuptinmi paykunataqa ganarunki —nispa.

¹²Micaista qayamunanpaq kachasqa runam payta nirqa:

—Diosmanta willakuqkunam llapallanku hina chayna allinllata reyman nirun-ku. Qampas paykuna hinayá niy allinta —nispa.

¹³Chaymi Micaias nirqa:

—Kawsaq Tayta Diosraykum jurani, ñoqaqa Diosniypa imam niwasqallantam rimasaq —nispa.

¹⁴Reypa kasqaqman hamuruptinmá rey nirqa:

—Micaias ¿Galaad lawpi kaq Ramot llaqtataqa atacamusaqkuchu icha mana-chu? —nispa.

Chaymi pay nirqa:

—Riypuniyá, Diosmi makikiman churamunqa —nispa.

¹⁵Chaymi reyñataq nirqa:

—¿Hayka kutitañataq nisqayki Tayta Diospa sutinpi cheqapllata juraspa niwa-naykipaq? —nispa.

¹⁶Chaymi Micaias nirqa:

Ñoqam Israel nacionpi llapallan runakunata rikurqani.

Orqokunapi chequesqa mana michiqniyoq ovejakunata hinam rikurqani chaymi Tayta Dios nirqa:

“Kaykunayaq mana dueñoyaq ovejakuna hinam kachkanku” nispa.

“Sapakamayá wasinkuman hawkalla kutikuchunku” nispa.

¹⁷Chaymi Josafat sutiyoq reyta Israel nacionpa reynin nirqa:

—¿Manachu nirqayki: “Manam imatapas ñoqapa allinniypaqqa willakunchu aswanqa mana allinllatam” nispay?

¹⁸Ñoqam Tayta Diospa nisqanta Micaias nirqa:

—Ñoqam Tayta Diosta qawarqani tiyananpi tiyachkaqta, qawarqanitaqmi hanaq pachapi llapallan serviqninkunapas *alleqninpi hinaspa *ichoqninpi sayachkaqta. ¹⁹Tayta Diosmi nirqa: “¿Pitaq Acabta engañarunman Galaad lawpi kaq Ramot llaqtata atacamunanpaq chaynapi chaypi wañuchisqa kananpaq?” nispa. Chaymi huknin serviqnin nirqa hukta,

hukninpas huktataq. ²⁰Ichaqa huk espiritum Tayta Diospa qayllanpi rikuriykuspa nirqa: “Ñoqam engañamusaq” nispa. Hinaptinmi Tayta Dios nirqa: “¿Imaynatataq ruramunki?” nispa. ²¹Chaymi espirituñataq nirqa: “Llapallan willakuqkunawanmi reyman llullata willachimusaq” nispa. Chaymi Tayta Diosñataq nirqa: “Engañamuspayá chaynata ruramuy” nispa. ²²Chaynaqa kunanmá serviqniki llapallan willakuqkunapa siminman Tayta Dios churarun llulla espirituta, Tayta Diosmi rimarun chinkarachisunaykipaq —nispa.

²³Micaíasman Quenaanapa churin Sedequias asuykuspanmi uyanpi takarurqa hinaspan nirqa:

—¿Maynintataq Tayta Diospa espiritunqa ñoqamanta rirqa qamtaraq rimapaya-sunaykipaq? —nispa.

²⁴Chaymi Micaías nirqa:

—Chaytaqa yachanki cuarton-cuarton pakaykachakusqayki punchawmi —nispa.

²⁵Chaymi Israel nacionpa reynin nirqa:

—Micaíasta hapiruspayá pusay llaqtapi gobernador Amonmanwan churiy Joasman. ²⁶Ñoqa reypa kayna nisqaytam nimunkichik: “Kay runata carcelpi wichqaspayá mikunanpaqpas qoychik tantatawan yakullata, chaynam kanqa vencespa kutimunaykama” nispa.

²⁷Chaymi Micaíasñataq nirqa:

Sichu vencespa kutimunki hinaptinga
manam Tayta Diosmanta willakuqchu kani.
Chaynaqa runakuna,
uyariychikyá llapallaykichik.

²⁸Israel nacionpa reyninwan Juda nacionpa reynin Josafatmi rirqa Galaad lawpi kaq Ramot llaqtaman. ²⁹Josafat sutiyoq reytam Israel nacionpa reynin nirqa:

—Ñoqam huk pachawan pantarachikuspay peleaq yaykusaq, qamñataqmi hina rey pachallaykiwan churakunki —nispa.

Israel nacionpa reyninqa huk pachawan pantarachikuptinmi iskayninku peleaq yaykurqaku. ³⁰Aram nacionpa reyninmi ichaqa carretankunapi kaq capitankunata kamachirqa:

—Amam piwanpas peleankichikchu aswanqa Israel nacionpa reynillanwanmi —nispa.

³¹Chaymi carretakunapi kaq soldadokunapa capitanninkuna Josafat sutiyoq reyta rikuruspanku piensarqaku:

—Paymi Israel nacionpa reyninqa —nispa.

Payllawan peleanankupaq pasaykuptinkum Rey Josafatñataq yanapachikunanpaq qayakurqa chaymi Tayta Dios yanapaykuspa paypa kasqanmanta asurirachirqa enemigonkunata. ³²Carretakunapi kaq soldadokunapa capitanninkunamá mana Israelpa reynin kasqanta qawaykuspanku anchurikururqaku. ³³Aram nacionniyoq huk kaqnin soldado llutanpi flecharuptinmi Israel nacionpa reyninta qasqonpi hapirurqa harkachikunanpa tupanakuqninpi chaymi reyñataq carretan manejaqta nirqa:

—Muyurichiy carretata hinaspa horqoway kaymanta, llumpay heridasqam kachkani —nispa.

³⁴Ichaqa chay punchawpi guerra llumpay kasqanraykum Israel nacionpa reyninqa hina carretallanpi sayarqa Aram tropakunapa chimpanpi, payqa inti se-qaykuytañam wañururqa.

Rey Josafat qaqchasqa kasqanmanta

19 ¹Juda nacionpa reynin Josafat hawkalla Jerusalem llaqtapi palacionman kutimuptinmi ²taripaqnin hamurqa Hananipa churin Jehu. Paymi karqa Diosmanta willakuq chaymi Josafat sutiyoq reyta nirqa:

—¿Imanasqataq mana allin runakunata yanapanki hinaspa Tayta Dios cheqniqkunata kuyanki? chayraykum Tayta Dios qampa contraykipi piñakurun. ³Ichaqa qanmi ruraraqanki allinkunata, Asera sutiyoq mamachakunata kañarachispam kay nacionmanta qechururqanki hinaspa tukuy sonqoykiwan Tayta Diospa yanapakuyninta maskarqanki —nispa.

Juezkunata Rey Josafat churasqanmanta

⁴Rey Josafatmi Jerusalem llaqtapi *yachachkaspapas watukurqa runankunata, payqa abuelonkunapa yupaychasqan Tayta Diosman kutirichinanpaqmi rirqa Beerseba llaqtakamaraq hinaspa Efrain law orqokunakamaraq. ⁵Churarqam juezkunata Juda nacion llapallan murallasqa llaqtakunapi. ⁶Chay juezkunatam nirqa:

—Piensaychik rurasqaykichikpi, qamkunaga imatapas arreglankichik manam runakunapaqchu aswanqa Tayta Diospaqmi, paymi qamkunawan kachkan arreglota ruraptikichik. ⁷Qamkunaga Tayta Diosta manchakuspayá piensaychik imam rurasqaykichikpi, yupaychasqanchik Tayta Diosqa manam munanchu mana allin ruraq kanaykichikta, pimanpas sayapakunaykichikta nitaq yanqamanta regalokuna chaskinaykichiktapas —nispa.

⁸Rey Josafatqa Jerusalem llaqtapipas churarqataqmi Leviy castakunata, sacerdotekunata hinaspa Israel casta familiakunapa jefenkunata, paykunataqa churarqa Tayta Diospa reglamentonkunapi hinaspa quejakunapi juezkuna hina arreglanankupaqmi. Paykunaga Jerusalem llaqtapi *yacharqaku. ⁹Chaymi paykunata rey kamachirqa:

—Tayta Diosta respetaspam cheqapllata rurankichik sumaq sonqollawan. ¹⁰Llaqtakunapi *yachaq aylluykichikkunam hamusunkichik ima quejankutapas allichanaykichikpaq chaynapi pipas wañusqa rikurirui runaqa wañuchisqa kasqanta otaq mana wañuchisqa kasqanta yachanaykichikpaq hinaspa yachachikuykunaman hina ruranaykichikpaq. Chay yachachikuykunapim kachkan kamachikuykuna, decretokuna hinaspa reglamentokuna. Paykunatayá yachachiychik Tayta Diospa contranpi ama huchallikunankupaq, chaynapitaq Tayta Diospas qamkunapa hinaspa aylluykichikpa contranpi ama piñakunapaq, chaynata ruraspaykichikqa mana culpayoqmi kankichik. ¹¹Sacerdotekunapa jefen Amariasmi kamachisunkichik Tayta Diospa leyninmanta kaqkunapi, Israelpa churin Zebadiasñataqmi kamachisunkichik reypa leyninmanta kaqkunapi, Zebadiasqariki Juda ayllu runakunapa kamachiqninmi, Leviy casta runakunañataqmi kanqa yanapaqnichik. ¡Kallpanchakuspayá ruraychik! ¡Tayta Diosyá yanapachun allin ruraqkunataqa! —nispa.

Moab naciontawan Amon nacionta Josafat vencesqanmanta

20 ¹Chaykuna pasaruptinmi Moabpa hinaspa Amonpa mirayninkuna hamururqa-ku Rey Josafatpa contranpi peleaq, paykunawantaqmi hamurqa wakin Meun runakunapas. ²Chaymi wakin runakuna Rey Josafatman hamuspanku willarqaku:

—Qochapa waklaw chimpan Edom nacion lawmantam hamuchkanku achka-achka tropakuna, paykunaga Engadi lawpiñam otaq Hazon-tamarpiñam kachkanku —nispa.

³Chaymi Josafat mancharikuspan Tayta Diosta mañakurqa yanapananpaq, Juda nacionpi llapallan runakunamanmi willachirqa ayunanankupaq. ⁴Hinaptinmi Juda nacionpi kaqkuna huñunakururqaku Tayta Diospa yanapakuyninta mañakuspanku, hamurqaku-taqmi Juda nacionpi llapallan llaqtakunapi kaqkunapas. ⁵Juda nacionmanta chaynataq Jerusalem llaqtamanta kaqkunam huñunasqa kachkarqaku Tayta Diospa tempelonpa mosopationpa chimpanpi, paykunapa chawpinpi Josafat sayariykuspanmi ⁶nirqa:

—Abueloykupa yupaychasqan Dios Taytalláy, qamqa kanki hanaq pachapi kaq Diosmi, qamqa munaychakunkim llapallan nacionpa gobiernonkunapi. Qamqa kanki kallpasapa atiyniyuqmi, manam pipas contraykipiqa churakunmanchu. ⁷Dios Taytayku, qanmi wischururqanki kay allpapi *yachaq runakunata Israel casta runaykikunapa qayllanmanta, kay allpatam wiña-wiñaypaq qorqanki amistadniki Abrahampa miraynin runaykikunaman. ⁸Kay allpapi yachaspankum ruraraqaku templokyita hinaspa nisurqanki: ⁹“Sichu hamunqa ñoqaykuman castigo hina guerrapas, peste onqoypas otaq yarqaypas hinaptinqa kay templopa ñawpaqninpi qayllaykimanmi hamusaqku, qamqariki kay templopim kachkanki, llakikuyniykupipas qamtam mañakamusqaykiku hinaptinmi uyariykuspa salvaykuwan-kiku” nispa. ¹⁰Ichaqa kayqayá kaypiña kachkanku Amonpa mirayninkunapas, Moabpa mirayninkunapas chaynataq Seir Orqopi yachaqkunapas. Paykunapa allpanku ukunta pasamunantam mana munarqankichu Israel castakuna Egipto nacionmanta hamuptinku chaynapim paykunaga asurikuspanku mana wañuchirqakuchu. ¹¹Chaywanpas paykunaga qarqowaykutaraqmi munachkanku kay allpa qowasqaykikumanta. ¹²iDiosnillayku! ¿manachum paykunataqa castiganki? Manam ñoqaykupaqa kanchu kallpayku kay achka-achkallaña atacaqniyku runakunamanta defiendekunaykupaq, manataqmi ima ruraytapas atinikuchu chaymi qamllaman hapipakamuniku yanapaykuwanaykikupaq —nispa.

¹³Juda nacionniyoq llapallan runakunam sayarqaku Tayta Diospa qayllanpi warmintinkama hinaspa hatunpas-taksapas churinkunapiwan. ¹⁴Chaypitaqmi kachkarqa Zacariaspa churin Jahaziel sutiyoq runapas, Zacariasqa karqa Benaiapa churinmi otaq Jeielpa willkanmi, Jeielñataqmi karqa Leviy casta Asafpa mirayninmanta kaq Mataniaspa churin. Huñunasqa kachkaptinkum Tayta Diospa Espiritun huntaykurqa Jahazielman ¹⁵chaymi pay nirqa:

—Juda nacionpi hinaspa Jerusalem llaqtapi llapallan *yachaqkuna uyariychik, qampas uyariyá Rey Josafat. Tayta Diosmi nisunkichik kaynata: “Amayá manchakuychikchu nitaq hukmayaychikchu kay achka-achkallaña tropakunapa qayllanpiqa, manam qamkunapachu kay guerraqa aswanqa kikin Diospam. ¹⁶Paqarinýa atacaychik paykunata, paykunam hamuchkanku Sis sutiyoq qasanta, paykunataqa tarirunkichik wayqopa tukuynin Jeruel sutiyoq chunniqpa chimpanpim. ¹⁷Manam qamkunachu peleankichik chay guerrapiqa, chaynaga allinta sayaspayá takyaychik, qawankichikmi Tayta Diospa imaynam librasusqaykichikta. Juda nacionpi hinaspa Jerusalem llaqtapi kaqkuna, amayá manchakuychikchu nitaq hukmanyaychikchu. Paqarinmi lloqsinkichik paykunapa contranpi hinaptinmi Tayta Dios yanapasunkichik” nispa.

¹⁸Rey Josafat qonqoranpa pampaman kumuykuptinmi Juda nacionpi chaynataq Jerusalem llaqtapi *yachaqkunapas adoranankupaq qonqorakuykurqaku Tayta Diospa qayllanpi. ¹⁹Coatpa miraynin hinaspa Coreypa mirayninkunamanta Leviy casta runakunapas hatun vozpim alabarqaku Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta.

²⁰Paqarinnintin hatarispankuñataqmi lloqsirqaku Tecoa sutiyoq chunniqman chaymi paykuna lloqsichkaptinku Rey Josafat sayarispan nirqa:

—Juda nacionpi hinaspa Jerusalem llaqtapi kaqkuna, uyariykuwaychik: Yupaychas-qanchik Tayta Diosman hapipakuptikichikqa yanapasunkichikmi, hapipakuychiktaqyá Diosmanta willakuqkunamanpas hinaptinga allinmi kasunkichik —nispa.

²¹Runakunawan rimaruspanmi takiqkunata churarqa Dios adorana pachakunawan pachakuykuspa takillawanña Tayta Diosta alabanankupa. Guerraman lloqsiqkunapa qayllanpi chaynata ruraspankum takirqaku:

Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Tayta Diosman graciasta qoychik.

²²Takispa alabayta qallariptinkum Tayta Dios chaqwarachirqa Amonpa hinaspa Moabpa mirayninkunata chaynataq Seir Orqomanta kaqkunatapas. Paykunamá hamurqaku Juda nacionpa contranpi ichaqa vencesqam karurqaku. ²³Amonpa hinaspa Moabpa mirayninkunam atacarqaku Seir Orqopi *yachaqkunata hinaspa mlliwta wañurachirqaku, Seir Orqopi kaqkunata wañuchiya tukuruspankuñataqmi kikinkupura wañuchinakuspa tukunakururqaku. ²⁴Juda nacionpi kaqkuna chunniq qawarina sitioman rispankum chaymanta rikururqaku achka-achkallaña tropakuna pampapi wañusqata, manam mayqallanpas lluptisqachu. ²⁵Hinapinmi Josafatñataq runankunapiwan rirqaku wañusqakunapa imankunatapas apamuq, tariramurqakum achka-achka animalkunata, armakunata, pachakunata hinaspa valorniyoc kaqkunatapas. Chaykunata hapikuruspankum manaña apaytapas atirqakuchu, kimsa punchawmi huñurqaku chaykunata achkallaña kasqanrayku.

²⁶Tawa punchawninmanmi huñunakururqaku Beraca sutiyoq qechwapi, chaypim alabarqaku Tayta Diosta, chayraykum chay sitiota suticharqaku Beraca Qechwan kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. ²⁷Juda nacionniyoq hinaspa Jerusalem llaqtayoq llapallan runakunam Josafat jefeyoc kutimurqaku kusişqallaña Jerusalem llaqtaman, chayna kusişqaca kutirqaku enemigonkunamanta Tayta Dios libraykusqanraykum. ²⁸Jerusalem llaqtaman chayaramuspankum hatun arpakunata, taksa arpakunata hinaspa cornetillakunata tocastin Tayta Diospa templanman yaykurqaku.

²⁹Israel nacionpa enemigonkunapa contranpi Tayta Dios peleasqanta uyariruspankum chay nacionkunapi llapallan gobiernaqkuna Diosta manchakururqaku.

³⁰Chaynapim Rey Josafatpa gobiernonqa hawkalla karqa, chaynaqa karqa paypa Diosnin muyuriqnin nacionkunawan hawkataña kawsachisqanraykum.

Rey Josafatpa gobiernon tukusqanmanta

(1 R 22:41-50)

³¹Chaynatamá Rey Josafatqa gobiernarqa Juda nacionpi. Payqa kimsa chunka pichqayoq watanpim gobiernayta qallarirqa, Jerusalem llaqtapim ishay chunka pichqayoq wata gobiernarqa, paypa mamanmi karqa Silhi sutiyoq runapa churin Azuba.

³²Rey Josafatqa taytan Asapa tukuy allinkuna rurasqanman hinam kawsarqa, mana imallapipas pantaykuspanmi Tayta Diospa munasqanman hina rurarqa.

³³Chaywanpas moqokunapi capillakunataqa manam chinkachirqachu, runakunaqa abuelonkupa Diosninpiqa manaraqmi tukuy sonqonkuwanchu iñirqaku.

³⁴Qallariyninmanta tukuyninkama Josafatpa wakin rurasqankunaqa Hananipa churin Jehupa qellqasqan libropim kachkan, chaykunaqa kachkan Israel nacionpi reykunamanta willakuq libropim.

³⁵Chaykuna pasaruptinñataqmi Juda nacionpa reynin Josafatqa Israel nacionpa reynin Ocoziasman hukllawakururqa, Ocoziasqa mana allinkunalla ruraqmi karqa. ³⁶Paymanqa hukllawakururqa negociota ruranankupaq buquekunata rurachinankupaqmi, chay buquekunataqa rurachirqaku Ezion-geber llaqta lawpim. ³⁷Hinaptinmi Maresa llaqtayoq Dodavapa churin Eliezer Rey Josafatpa contranpi Diosmanta willarqa: —Rey Ocoziasman hukllawakusqaykiraykum Tayta Dios chinkarachinqa rurasqayki buquekunata —nispa.

Buquekuna pakipakuruptinmá negociomanqa manaña rirqakuchu.

Juda Nacionpi Rey Joram gobiernasqanmanta

(2 R 8:16-24)

21 ¹Abuelonkuna hina Rey Josafat wañuruptinmi pamparurqaku abuelonkunapa pampakusqan “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi, paypa rantinpiñataqmi gobiernarqa churin Joramña. ²Jorampa wawqenkunam karqa Azarias, Jehiel, Zacarias, Azariahu, Micael hinaspa Sefatias. Paykunamá karqa Juda nacionpa reynin Josafatpa churinkuna. ³Josafatmi churinkunaman regalarqa qori-qollqetawan alhajakunata, regalarqataqmi Juda nacionpi murallasqa llaqtakunatapapas. Paypa rantinpi gobiernananpaqmi ichaqa churarqa churin Joramta, paytaqa churarqa piwi churin kasqanraykum. ⁴Taytanpa rantinpi gobiernananpaq Rey Joram yaykuruspami kallpanchakururqa hinaspam llapallan wawqenkunata wañurachirqa espadawan, wañurachirqataqmi Israel wakin jefekunatapapas. ⁵Chay Rey Joram gobiernayta qallaykuspantaq karqa kimsa chunka iskayniyoq watayoqmi, Jerusalem llaqtapim gobiernarqa pusaq wata. ⁶Ichaqa Israel nacion reykunapa kawsasqanta hinam kawsarqa, kawsarqaqa Acabpa castankunapa kawsasqanta hinam. Acabpa churintaqmi warminpas karqa, chayraykum Tayta Diospa qayllanpipas mana allinkunata rurarqa. ⁷Chaywanpas Davidwan contratota rurasqanraykum Tayta Diosqa mana munarqachu Davidpa castankuna chinkarachiyta. Chaynataqa rurarqa wiñaypaq rataq achkiyta hina Davidmanwan mirayninkunaman qonanpaq prometesqanraykum. ⁸Rey Joramqa tiempompitaqmi Edom nacionpas Juda nacionpa munaychakusqan kachkaspan contranpi hoqarikururqa hinaspam reytapas churakururqaku. ⁹Chayraykum Rey Joramqa pasarqa soldadokunapa jefenkunawan hinaspa llapallan carretankunawan. Paywan carretankunapi kaq capitankuna tuta hatariruspankum ataqarqaku muyuykuqnin Edom runakunata. ¹⁰Chaywanpas Edom nacionqa librakururqam Juda nacionpa munaychakuyninmanta kay libro qellqasqa kasqan punchawkama. Hina chay tiempopitaqmi Libna llaqtapas Juda nacionpa munaychakuyinmanta librakururqa, chaynaqa karqa abuelonkunapa yupaychasqan Tayta Diosqa Rey Joram qepanchakurusqanraykum. ¹¹Rey Joramqa rurachirqataqmi Juda nacion moqokunapi capillakunatapapas, chaykunawanmi Jerusalem llaqtapi kaqkunata huchapakuq warmita hina huchallirachirqa, Juda nacionpi kaqkunatapapas pantarachirqam.

¹²Chayna kachkaptinmi chayaramurqa Diosmanta willakuq Eliaspa kayna niq cartan:

Abueloyki Davidpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin kaynata: “Qamqa manam kawsarqanki taytayki Josafatpa kawsasqanman hinachu ¹³aswanqa Israel nacionpi kaq reykunapa mana allin kawsasqanman hinam. Acabpa castankuna mana allin rurasqankuta hinam Juda nacionpi kaqkunatawan Jerusalem llaqtapi kaqkunata huchallirachirqanki. Wañurachirqankitaqmi qanmanta aswan allin kaq wawqekikunatapapas. ¹⁴Chayraykum hatun llakita Tayta Dios kachaykamunqa

runaykikunaman, churikikunaman, warmikikunaman hinaspa tukuy kapuqnikikunaman. ¹⁵Qanmanñataqmi kachaykamunqa achka onqoykunata, wiksa nanaywanmi onqorunki chunchulnikipas lloqsinankama” nispa.

¹⁶Tayta Diosmi hatarirachirqa Filestea runakunata Rey Jorampa contranpi, hatarichirqataqmi Cus lawpa hichpanpi *yachaq Arabia runakunatapas. ¹⁷Paykunam hamurqaku Juda nacionwan peleaq hinaspam yaykuruspam apakurqaku reypa palacionpi tukuy ima kaqkunata, churinkunata chaynataq warminkunatapas hinaptinmi puchururqaqa Rey Jorampa sullka churin Joacazllaña. ¹⁸Tayta Diosqa kachaykamurqataqmi mana hampiy atina wiksa nanaytapas. ¹⁹Iskay wata pasaruptinmi chay onqoyninwan chunchulnin lloqsiramurqa hinaptinmi wañururqa llumpa-llumpayta ñakarispan. Runankunaqa wañuruptinpas manamya ninallatapas rataykachipurqakuchu abuelonkunapaq hinaqa. ²⁰Rey Joramqa kimsa chunka iskayniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa, Jerusalem llaqtapim pusaq wata gobiernarqa, payqa wañurqa mana pipapas llakipayasqanmi hinaptinmi pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi, paytaqa pamparurqaku manam reykunapa pampakunanpichu.

Rey Ocozias Juda nacionpi gobiernasqanmanta

(2 R 8:25-29)

22 ¹Jerusalen llaqtapi *yachaqkunam Jorampa rantinpi gobiernanapaq churarqaku sullka churin Ocoziasta. Jorampa mayor churinkunatam ñawpaqtaraq Arabia runakunawan kуска hamuq salteaqkuna wañurachirqaku campamentoman yaykuruspa. Chaynapim Juda nacionpiqa gobiernarqa Rey Jorampa churin Ocoziasña. ²Chay Rey Ocozias gobiernayta qallaykuspanqa karqa iskay chunka iskayniyoq watayoqmi, Jerusalem llaqtapiqa gobiernarqa huk watallam. Mamanpa sutinmi karqa Atalia, chay Ataliaqa karqa Rey Omripa willkanmi. ³Rey Ocoziaspas mana allintam kawsarqa Acabpa castankunapa kawsasqanta hina, mamanmi umacharqa mana allinkunata ruranapaq. ⁴Acabpa castankuna hinamá mana allinkunata rurarqa Tayta Diospa qayllanpi. Taytan wañukuptinmi Acabpa castankuna consejarqaku mana allinninpaq.

⁵Chaynapimá Ocoziasqa rurarqa paykunapa umachasqanta. Israel nacionpa reyninwanmi otaq Acabpa churin Joranwanmi hukllawanakururqa chaynapi Aram nacion Rey Hazaelpa contranpi peleanapaq. Galaad law Ramot llaqtapi peleaptinkum Aram tropakuna heridaramurqa. ⁶Chaymi Rey Joramqa kutikurqa Jezreel llaqtaman, payqa kutikurqa Aram nacionpa reynin Hazaelwan Ramot llaqtapi peleaspa heridarachikusqan hampichikamunanpaqmi. Chaypi Acabpa churin Joramta hampichkaptinkum payta watukunanpaq rirqa huknin Jorampa churin Ocozias. Chay rey Ocoziasqa karqa Juda nacionpa reyninmi.

Rey Ocoziasta Jehu wañuchisqanmanta

(2 R 9:27-29)

⁷Diosmi munarqa Rey Joramta watukusqanpi Rey Ocozias wañunanta, chayaruspanmi Joranwan lloqsirqaku Nimsipa churin Jehupa contranpi peleaq. Jehutam Tayta Dios akllarqa Acabpa castankunata chinkarachinanpaq. ⁸Jehumi Jezreel llaqtapi Acabpa castankunata castigachkaspan chaypi tarirurqa Juda nacionniyoq jefekunata. Tarirurqataqmi Rey Ocoziaspa wawqenkunatapas chaynataq churinkunatapas, paykunaqa Rey Ocoziastam servichkarqaku, paykunatam Jehu wañurachirqa. ⁹Chaymantañataqmi kikin Ocoziasta maskamurqa, payqa Samaria llaqtapim pakarayachkarqa, chaypi tariruspam

pusamurqaku Jehuman hinaptinmi wañurachispa pamparurqaku payqa Rey Josafatpa churin kasqanrayku, Josafatqa tukuy sonqonwanmi Tayta Diospa yanapakuy ninta maskarqa. Ocoziaspa castankunaqa manañam atirqakuchu gobiernoman yaykuyta.

Gobiernay munaq Atalias sutiyoq warmita wañuchisqankumanta

(2 R 11:1-21)

¹⁰Rey Ocoziaspa maman Atalias wawan Rey Ocoziasta wañurachisqankuta yacharuspan wañurachirqa Juda nacion reypa llapallan mirayninkunata. ¹¹Rey Jorampa warmi churin Josabam ichaqa Rey Ocoziaspa panin kasqanrayku turinpa churinkunata wañuchichkaptinku sobrinon Joasta wañuchi qkunamanta qechururqa hinaspa uywaqnin warmitawan puñunan cuartopi pakarurqa chaynapi Atalia mana rikunapaq. Chaynapimá mana wañuchirqakuchu. Chay pakarurq Josaba sutiyoq warmiqa karqa sacerdote Joiadapa warminmi otaq Ocoziaspa paninmi. ¹²Paykunawanmá Joasqa soqta wata pakasqa karqa Diospa templonpi. Ataliañaataqmi gobiernarqa nacionpi.

23 ¹Atalia qanchis watamanña gobiernachkaptinmi sacerdote Joiada kallpanchakuykuspan contratota rurarqa tropakunapa capitanninkunawan, chay capitankunam karqa Jeroboampa churin Azarias, Johananpa churin Ismael, Obedpa churin Azarias, Adaiapa churin Maasias hinaspa Zicripa churin Elisafat. ²Enteron Juda nacionpi paykuna purimuspankum llapallan llaqtakunamanta huñuramurqaku Leviy castakunatawan Israel familia jefekunata, paykunawanmi rirqaku Jerusalem llaqtaman. ³Hinaptinmi Diospa templonpi huñunasqa llapallan runakuna contratota rurarqaku reywan.

Chaypimá Joiada nirqa:

—Kaypim kachkan reypa churin, paymi Davidpa miraynin kasqanrayku Tayta Diospa prometesqanpi hina gobiernanqa. ⁴Chaynaqa kaynatam rurankichik: Sacerdotekunamanta hinaspa Leviy casta runakunamanta kimsaman rakikuruspaykichikmi samana punchawpi temploman yaykuq huknin parteñataq waqaychankichik templopa punkunkunata. ⁵Huknin parteñataqmi waqaychankichik reypa palacionta, huknin parteñataqmi waqaychankichik “Cimiento Punku” sutiyoq punkuta, llapallan runakunañaataqmi kanqa Tayta Diospa templonpa pationkunapi. ⁶Amam pipas yaykunqachu Tayta Diospa templonmanqa, yaykuspaga-yaykunqaku sacerdotekunawan Leviy casta runakunallam imam ruranankuta ruranankupaq chaypaq sapaqchasqa kasqankurayku, llapallan runakunañaataqmi ruranqaku Tayta Diospa kamachisqanta. ⁷Leviy casta runakuna reyta chawpicharuspankum makinpi armayoqkama kanqaku, pipas temploman yaykuqqa wañunqam. Qamkunamá reyta waqaychankichik maylawman riptinpas —nispa.

⁸Leviy castakunawan llapallan Juda nacionpi kaqkunamá rurarqaku sacerdote Joiadapa kamachisqanta hina. Sapakama jefekunam kamachirqaku samana punchawpi yaykuqkunatawan samana punchawpi lloqsiqkunata, sacerdote Joiadaqa manam kacharirgachu rurananta tukuruq runatapaspas. ⁹Sacerdote Joiadaqa capitankunamanpas qoykurqam Rey Davidpa lanzankunatawan hatunpas taksapas harkachikuna armankunata, chay armakunaqa Diospa templonpim waqaychasqa karqa. ¹⁰Llapallan runakunatam segellataña churarurqa armayoqtakama, paykunataqa churarurqa templopa *alleg kuchunmanta *ichoq law kuchunkamam, altarñaataqmi karqa paykunapa chawpinpi, llapan lawmantam reytaqa waqaycharqaku. ¹¹Sacerdote Joiadam churinkunapiwan horqoramurqaku Rey Ocoziaspa churin Joasta hinaspa umanman coronata churarqaku, hapichirqataqmi Chunkantin Kamachikuykunatapaspas, aceiteta rey kananpaq umanman tallispankum nirqaku:

—iKawsachun reyninchik! —nispa.

¹²Runakunapa kallpasqankutawan “Kawsachun reyninchik” nisqankuta Atalia uyariuruspanmi Tayta Diospa temponpi runakunapa kaspanman yaykurqa. ¹³Chaypim reyta rikururqa templanman yaykuna pilarpa waqtanpi, rikururqataqmi jefekunatapas chaynataq cornetilla tocaqkunatapas reypa waqtanpi sayachkaqta. Llapallan runakunañaataqmi kusikuyllawanña tocarqaku cornetillakunata. Takiqkunapas tocanankuwanmi alabachkarqaku, chaykunata Atalia qawaykuspanmi pachantapas llikipakuspan nirqa:

—iTraicionmi kayqa, traicionmi kayqa! —nispá.

¹⁴Sacerdote Joiadam tropakunapa capitanninkunata lloqsirachispan nirqa:

—Kay chawpikichikmanta hawaman Ataliata horqoruychik. Pitapas payta qatimuqtaqa wañurachiychikyá, Tayta Diospa temponpiqa amam paytaqa wañuchinkichikchu —nispá.

¹⁵Ataliata lloqsirachispankum reypa palacionman riq “Caballokunapa Punkun” sutiyoq punkupi wañurachirqaku.

¹⁶Sacerdote Joiadam contratota rurarqa reywan hinaspa llapallan runakunawan chaynapi Tayta Diospa runakunaña kanankupa. ¹⁷Llapallan runakuna Baalpa templanman yaykuruspankum tuñirachirqaku altarninkunatawan taytachankunata, pasaypaqta ñuturuspankum Matan sutiyoq Baalpa sacerdotentapas altarkunapa ñawpaqninpi wañurachirqaku. ¹⁸Joiadaqa guardiakunatapas churarqam Tayta Diospa temponpi, chay guardiakunataqa kamachirqa Levyi casta sacerdotekunam, chay sacerdotekunataqa Rey Davidraqmi muyuyninpi llamkanankupa churarqa, chaynataqa churarqa Moisespa yachachikuyninpi qellqasqanman hina animalkunata wañuchispa kañanankupaqmi, chaykunataqa kusikuywan takistinmi ruraqku Davidpa kamachisqanman hina. ¹⁹Joiadaqa Tayta Diospa templanman yaykuna punkukunapipas churarqam punkukunawan cuenta-llikuqkunata, chaypiqa churarqa mana chuyanchasqa kaqkuna mana yaykunankupaqmi. ²⁰Qayachirqataqmi capitankunatapas, llapallan runakunapi allin reqsisqakunatapas, runakunapi kamachikuqkunatapas chaynataq llapallan runakunatapas. Chaymantam Tayta Diospa templanmanta reyta pusarqaku reypa palacionman, hanay punkunta yaykuruspankumá reypa tiyananpi reyta tiyaykachirqaku. ²¹Llaqtapi llapallan runakunam kusiqañña karqaku. Llaqtapas hawkañataqmi karqa Ataliata espadawan wañurachiptinku.

Juda nacionpi Joas gobiernasqanmanta

(2 R 12:1-21)

24 ¹Qanchis watallanpiraqmi Joasqa gobiernayta qallaykurqa, tawa chunka watam Jerusalem llaqtapi gobernarqa. Paypa mamanqa karqa Beerseba llaqtayyoq Sibia sutiyoq warmim. ²Sacerdote Joiada kawsanankamaqa Joasmi Tayta Diospa agradonpaq allin kaqta rurarqa. ³Joiadam casararachirqa iskay warmikunawan hinapinmi churinkuna karqa qarikunapas-warmikunapas.

⁴Chaykuna pasaruypinmi Joasqa piensarqa Tayta Diospa templan allichachiyta. ⁵Sacerdotekunatawan Levyi casta runakunata huñurachispanmi nirqa:

—Juda nacionpi llaqtakunaman lloqsispayá Israel casta llapallan runakunamanta qollqeta mañamuychik, chaytaqa huñumunkichik sapa wata Diosninchikpa templan allichachinanchikpaqmi. Chaytaqa apurawmanyá ruramuychik —nispá.

Levyi casta runakunaqa manam apurawmanchu ruramurqaku chay kamachisqantaqa. ⁶Chayraykum sacerdotekunapa jefen Joiadata rey qayachimuspan nirqa:

—¿Imanasqataq Levyi casta runakunataqa mana hikutarqankichu Juda nacionmantawan Jerusalem llaqtamanta impuestokunata apamunankupa? ¿Manachu

chaykunataqa Tayta Diospa serviqnin Moiseswan Israel casta huñunasqa runakuna kamachirqaku Chunkantin Kamachikuynin waqaychana karpapaq? —nispa.

⁷Mana allin ruraq Ataliam wawankunapiwan porfiakuspa yaykururqaku Diospa templanman hinaspa Baal sutiyoq taytachakunata adoraraqaku Tayta Diospaq sapaqchasqa serviciokunawan servichikuspa. ⁸Huk baultaña ruranankupaq rey kamachikuptinmi chay baulta churarqaku Tayta Diospa templanpa zaguan punkunman. ⁹Reymi willachimurqa Juda nacionpiwan Jerusalem llaqtapi kaqkuna Tayta Diosman impuestota apamunankupaq. Chaynata ruranankupaqmi Diospa serviqnin Moises chunniqui kachkaptinku kamachirqa Israel casta runakunata. ¹⁰Hinaptinmi llapallan jefekunapiwan llapallan runakuna kusikuywan apamurqaku impuestota, chaykunataqa baulmanmi churarqaku huntanankama. ¹¹Levi casta runakunam aparqaku baulta reypa churasqan cuentallikuqkunaman, achka qollqe kasqanta chay runakuna qawaykuptinñataqmi reypa secretarion hamuq, paywantaqmi hamuq sacerdotekunapa jefenpa churasqan runakunapas, paykunam baulpi qollqeta talliramuspa maymi kasqanman kaqlla churamuqku, sapa kutilla chaynata ruraspa achka-achka qollqeta huñururqaku. ¹²Reypiwan Joiadañataqmi chay qollqeta qoqku Tayta Diospa templanpi llamkaqkunaman, paykunañataqmi Tayta Diospa templanpa allichanankupaq contratarqaku rumi labraqkunatawan carpinterokunata. Contratarqakutaqmi fierropi hinaspa broncepi llamkaqkunatapas Tayta Diospa templanpa allichanankupaq. ¹³Llamkachiqkuna allinta llamkachispankum allinta allicharqaku, Diospa templanma sumaq allichasqa karqa imaynam ñawpaq tiempopi kasqanman hinaraq. ¹⁴Allichayta tukuruspankunñataqmi reymanwan Joiadaman apamurqaku qollqe puchuqkunata hinaptinmi paykunañataq chaykunamanta rurachirqaku Tayta Diospa templanpi serviciuq lliw kañana ofrendapaq kaq serviciokunata hinaspa wisllakunata, rurachirqa-kutaqmi qorimantawan qollqemanta wakin serviciokunatapas. Joiada kawsanankamapaq mana tukuytam Tayta Diospa templanpi wañuchirqaku lliw kañana ofrendakunata.

¹⁵Machuyaruspanmi Joiada wañukurqa, payqa yuyaq kayninpiñam pachak kimsa chunkan watanpi wañukurqa. ¹⁶Hinaptinmi pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi kaq reykunapa pampakusqanpi, chaypiqa pamparurqaku Israel casta runakunapapas, Diospaqpas chaynataq templanpaqpas allinkuna rurasqanraykum.

¹⁷Joiada wañukuptinmi hamurqaku Juda nacionpi jefekuna, reypa qayllanpi qonqorakuptinkum rey kasukurqa paykunapa consejasqanta. ¹⁸Abuelonkupa yupaychasqan Tayta Diospa templanpa qepanchakuruspankum adoraraqaku Asera sutiyoq mamachakunataña chaynataq huk rikchaq taytachakunataña, chay hucharaykum Dios piñakururqa Juda nacionniyoq runakunapa contranpi chaynataq Jerusalem llaqtayoq runakunapa contranpipas. ¹⁹Chaywanpas Tayta Diosmi kacharqa paymanta willakuqkunata chaynapi paykuna rimapayaptin Diosman kutirikunankupaq ichaqa chay willakuqkuna anyachkaptinkupas paykunaqa manam kasukurqakuchu.

²⁰Hinaptinmi Diospa Espiritun huntaykurqa sacerdote Joiadapa churin Zacariasman chaymi altoneqman seqaruspan Diospa nisqanta nirqa:

—¿Imanasqataq ñoqa Tayta Diospa kamachisqaykunata mana kasukunkichik-chu? Chayraykum mana allinkuna hamusunkichik —nispa.

²¹Aswanqa Zacariaspa contranpi hatariruspankum reypa kamachisqanman hina rumiwan chamqaparurqaku, paytaqa wañurachirqaku Tayta Diospa templanpa pationpim.

²²Rey Joasmi Zacariasta wañurachirqa Zacariaspa tayan Joiadapa ñawpaq tiempopi kuyapayakuynintapas mana kaqpaqpas hapispa. Zacariasmi wañuykuchkaspanña nirqa:

—Tayta Diosyá kayta qawachun hinaspayá cuentata mañachun —nispa.

²³Tarpuy tiempopim Aram nacionniyoq tropakuna hamururqaku Rey Joaspa contranpi, Juda nacionmanwan Jerusalem llaqtaman yaykuruspankum wañurachirqaku llapallan runakunapa jefenkunata hinaspa tukuy imata qechuruspanku apachirqaku Damas-co llaqtapi kaq reyman. ²⁴Aram nacionmanta hamuq tropakunaqa asllam hamurqaku ichaqa Tayta Diosmi paykunapa makinman churaykurqa Juda nacionniyoq achka-achka tropakunata, chaynataqa qoykurqa abuelonkunapa yupaychasqa Tayta Diosta qepanchakurusqankuraykum. Chaynatamá Aram nacionniyoq tropakuna Rey Joasta castigarqaku.

²⁵Aram nacionniyoq runakuna kutikuspankum Rey Joasta saqerurqaku anchallaña nanaypi hinaptinmi serviqninkuna hatarirurqaku paypa contranpi. Sacerdote Joiadapa churinta wañurachisqanraykum wañurachirqaku camallanpi, chaymantam pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi, paytaqa pamparurqaku manam reykunapa pampakunanpichu. ²⁶Rey Joaspa contranpi hatariqkunam karqa Simeatpa wawan Zabad sutiyoq Amon casta runa hinaspa Simritpa wawan Jozabad.

²⁷Rey Joaspa churinkunamantaqa qellqasqa kachkan reykunapa vidanmanta willakuq libropim, chaypitaqmi qellqasqa kachkan paypa contranpi Diospa willachisqankunapas chaynataq Diospa templon allichachisqanpas. Paypa rantinpin gobiernarqa churin Amasias.

Rey Amasiaspa gobiernasqanmanta

(2 R 14:1-22)

25 ¹Iskay chunka pichqayoq watanpi kachkaspanmi Amasiasqa gobiernayta qallaykurqa. Payqa iskay chunka iskayniyoq watam Jerusalem llaqtapi gobiernarqa. Paypa mamanta karqa Jerusalem llaqtayoq Joadan sutiyoq warmim. ²Rey Amasiasqa Tayta Diospa qayllanpin allinkunata rurarqa ichaqa manam tukuy sonqonwanchu.

³Gobiernonpi allintaña takyaruspanmi wañurachirqa taytanta wañuchi qservi ninkunata. ⁴Chay runakunapa churinkunataqa manam wañuchirqachu Moisespa qellqasqan yachachikuy libropi Tayta Diospa kamachisqanpi hina. Tayta Diosmi nirqa: —Churi-wawankupa huchallikusqanmantaqa amam tayta mamantaqa wañuchinkichikchu nitaqmi tayta-mamanpa huchanmantapas churi-wawankutaqa wañuchinkichikchu. Ichaqa huchallikusqankumantaqa sapakamatam wañuchinkichik —nispa.

⁵Amasiasmi huñurachirqa Juda nacionpi kaqkunata hinaspa castankunaman hina churururqa Juda casta runakunapa hinaspa Benjamin casta runakunapa kamachiqninkunapaq. Iskay chunka watayoqmanta hanayman yuparachiptinmi karqa guerrapaq akllasqa kimsa pachak waranqa runakuna, paykunapa karqa lanzantinkamam hinaspa harkachikuna armantinkamam. ⁶Israel nacionmantapas contratarqam pachak waranqa valeroso soldado-kunata, paykunataqa contratarqa kimsa waranqa kimsa pachaknin kilo qollqewanmi.

⁷Diospa runan hamuruspanmi Rey Amasiasta nirqa:

—Reylláy, Israel casta tropakunaqa amayá qanwanqa lloqsichunchu, Tayta Diosqa manam yanapachkanchu Israel nacionniyoq runakunataqa nitaqmi yanapanchu Efrainpa llapallan mirayninkunatapas. ⁸Sichu chaynata kallpanchakuspa peleaq riptikiqa Diosmi enemigoykikunapa qayllanpi vencerachisunki. Diosqa atiyiniyoqmi yanapasunaykipaqpas chaynataq vencerachisunaykipaqpas —nispa.

⁹Hinaptinmi Amasias tapurqa Diospa runanta:

—¿Imatataq rurasqa Israel nacionniyoq tropakunapaq kay kimsa waranqa kimsa pachaknin kilo qollqewanqa? —nispa.

Hinaptinmi chay Diospa runanñataq nirqa:

—Tayta Diosmi chaymantaqa aswan masta kutichipusunki —nispa.

¹⁰Chaymi yanapananpaq hamuq Efrain casta tropakunata Amasias rakirurqa hinaspam wasinkuman kutirichirqa ichaqa paykunam ancha-anchata piñakururqaku Juda nacionpa contranpi hinaspam wasinkuman kutikurqaku piñasqallaña.

¹¹Amasias kallpanchakuruspanmi tropankunata pusarqa, “Kachi Qechwa” sutiyoq sitioman. Chaypim wañurachirqa Seir Orqo lawpi chunka waranqa soldadokunata. ¹²Chaymantapas Juda nacionniyoq runakunaqa presocharurqakum wakin chunka waranqa soldadokunatapas. Paykunatam qaqaman pusaruspa wikapaykamurqaku hinaptinmi cuerponku ñutupakururqa.

¹³Guerraman mana rinankupaq Rey Amasiaspa kutichisqan tropakunañataqmi yaykururqaku Juda nacionpi llaqtakunaman, paykunaqa Samaria llaqtamanta qallarispan Bet-horon llaqtakama yaykururqaku hinaspam wañurachirqaku Juda nacionniyoq kimsa waranqa runakunata, tukuy ima kapuqninkutapas apakurqakum achkallataña.

¹⁴Edom tropakuna wañuchimusqanmanta Rey Amasias kutimuspanmi apamurqa Seir Orqo law runakunapa taytachankunata hinaspam diosninta hina churaspan adorarqa, kañapurqataqmi inciensotapas. ¹⁵Hinaptinmi Tayta Dios piñakururqa Amasiaspa contranpi hinaspam willakuqninta kacharqa kaynata nimunanpaq:

—¿Imanasqataq mañakuchkanki huklaw nacionpa taytachankunataqa? paykunaqa manam qanmantapas adoraqninkunata librarqachu —nispa.

¹⁶Diosmanta willakuq kaykunata niptinmi reyñataq nirqa:

—¿Rey consejaqpachqu qamtaqa churarqaykiku? Upallayá icha ¿wañuytachu munanki? —nispa.

Rimayta tukuruptinmi Diosmanta willakuqñataq nirqa:

—Chaykuna rurasqaykimantam Diosqa tantearunña wañuchisunaykipaq, qamqariki consejasqaykunatam mana kasukurqankichu —nispa.

¹⁷Juda nacionpa reynin Amasiasqa hukpa consejonta chaskispanmi comisionta kacharqa Israel nacionpa reynin Joasman, payqa karqa Jehupa willkanmi otaq Joacazpa churinmi. Rey Joasmanmá kaynata nichimurqa:

—Hamuy qanwanñataq qawanakuykunaypaq —nispa.

¹⁸Hinaptinmi Israel nacionpa reynin Joasñataq Juda nacionpa reynin Amasias-ta nichimurqa:

—Libano montepi wiñaq cardo qoram Libano montepi kaq cedro sachata nichimurqa: “Warmi churikita qari churiywan casarachiy” nispa. Ichaqa Libano monte animalmi chayninta pasaspan cardo qorata saruparurqa. ¹⁹Qanmi Edom nacion vencerusqaykimanta alto tukuspa alabakunki. Hawkallayá wasikiپی kakuy. ¿Imanasqataq peleayta munanki qampas chaynataq Juda nacionpi kaqkunapas llakillapi rikurinaykichikpaq? —nispa.

²⁰Amasiasmi ichaqa mana kasukurqachu. Edom nacionpa taytachankunata Rey Amasias mañakusqanraykum Diospunı qoykurqa Rey Joasman. ²¹Chayraykum Israel nacionpa reynin Joasqa tupanakurqa Juda nacionpa reynin Amasiaswan Bet-semes llaqtapi, chay llaqtapa kachkan Juda nacionpim. ²²Juda nacionniyoq soldadokunata Israel nacion soldadokuna venteruptinmi sapakama wasinkuman lluptikurqaku. ²³Bet-semes llaqtapimá Israel nacionpa reynin Joas presocharurqa Juda nacionpa reynin Amasiasta hinaspam pusarqa Jerusalem llaqtaman. Amasiasqa karqa Joaspa churinmi otaq Joacazpa willkanmi. Chay Israel nacionpa reynin Joasmi Jerusalem llaqtapa murrallanta taqmarurqa pachak pusaq chunkan metro largoyoqta Efrain sutiyoq zaguan punkumanta esquinapi zaguan punkukama. ²⁴Paymi apakurqa Diospa templonpi kaq

llapa qori-qollqetawan llapa serviciokunata, chaykunataqa nanachikurqa Obed-edonmi, apakurqataqmi reypa palacionpi kaq qori-qollqetapas. Allin reqsisqa wakin runakunata garantiapaq hina Rey Joas pusaspanmi Samaria llaqtaman kutikurqa.

²⁵Israel nacionpa reynin Joacazpa churin Joas wañukusqanmantam Judá nacionpa reynin Joaspa churin Amasiasqa kawsarqa chunka pichqayoq watatarqa. ²⁶Qallariyninmanta tukuyninkama Amasiaspa wakin rurasqankunaqa qellqasqa kachkan Juda nacionpa hinaspa Israel nacionpa reyninkunapa vidanmanta willakuq libropim. ²⁷Tayta Diosmanta Amasiaspa rakikusqan punchawmantam Jerusalem llaqtapi *yachaqkuna paypa contranpi hoqarikururqaku chaymi Amasiasqa Lakis llaqtaman lluptikurqa aswanqa Lakis llaqtakama qatishpankum chaypi wañurachimurqaku. ²⁸Paypa ayanta caballokunapi apamuspankum abuelonkunapa pampakusqan Juda law llaqtapi pamparurqaku.

Rey Uziaspa gobiernasqanmanta

(2 R 14:21-22. 15:1-7)

26 ¹Juda nacionpi kaq llapallan runakunam Uziasta rey kananpaq churaraqaku taytan Amasiaspa rantinpi, payqa kachkarqa chunka soqtayoq watayoqlaraqmi. ²Abuelonkuna hina Rey Amasias wañukuqtillanmi churin Uzias Elat llaqtata kutirachikurqa Juda nacionpaq hinaspa mosoqmanta hatarichirqa.

³Uziasqa chunka soqtayoq watanpim gobiernayta qallaykurqa, Jerusalem llaqtapim gobiernarqa pichqa chunka iskayniyoq wata. Mamanmi karqa Jerusalem llaqtayoq Jecolias sutiyoq warmi.

⁴Taytan Amasiaspa tukuy ima rurasqanta hinam Tayta Diospa qayllanpi allin kaqkunata rurarqa. ⁵Zacarias kawsanankamaqa Uziasqa Diostam mañakurqa, Dios respetayta Zacarias entiendechiptinmi mañakusqan tiempokunapi Tayta Dios bendecirqa.

⁶Filisteas runakunawan Rey Uzias peleaspanmi tuñirachirqa Gat llaqtapa murallankunata, Jabnia llaqtapa murallankunata hinaspa Asdod llaqtapa murallankunata, chay Asdod llaqta lawpipas chaynataq Filisteas runakunapa *yachanan huklaw sitiokunapipas rurachirqam llaqtakunata. ⁷Diosmi yanaparqa Filisteas runakunapa contranpi peleaptin, yanaparqataqmi Gur-baalpi yachaq Arabia runakunapa contranpi peleaptinpas chaynataq Meon casta runakunapa contranpipas peleaptinpas. ⁸Amon casta runakunam Rey Uziasman pagaqku impuestota hinaptinmi alli-allin reqsisqa kasqan chayarurqa Egipto nacionpa linderonkamaraq, payqa llumpayllaña atinyiyoqmi rikurirurqa.

⁹Rey Uziasqa torrekunatapas rurachirqataqmi Jerusalem llaqtapi, chaykunataqa rurachirqa “Esquina Punku” sutiyoq punkupa altonpim chaynataq “Qechwaman Qawaq” sutiyoq punkupa waqtanpim, esquinapa altonpipas rurachispanmi sumaqta takyachirqa.

¹⁰Payqa chunniqqipas rurachirqam torrekunata hinaspa pozokunatapas achkata uchku-chirqa, chaynataqa rurarqa waqtakunapipas chaynataq pampakunapipas achkallaña animalninkuna kasqanraykum. Kapurqataqmi chakrapi llamkaq runankunapas, waqtakunapi kaq uvas huertakunapi llamkaq runankunapas chaynataq wakin huertankunapi llamkaq runankunapas. Chaykunapiqa kapurqa chakrapi wiñaqkunata kuyasqanraykum.

¹¹Rey Uziaspaqa kapurqataqmi guerrapi peleaq soldadonkunapas, paykunam guerraman lloqsiqku reypa secretarion Jehielpa rakisqanman hina chaynataq reypa serviqnin Masiaspa rakisqanman hina, chay tropakunapa kamachiqninñataqmi karqa reypa churasqan Hananias. ¹²Familiakunapa llapallan jefenkunam karqa iskay waranqa soqta pachaknin valeroso soldadokuna. ¹³Paykunapa makinpim karqa guerraman riq kimsa pachak qanchis-

niiyoq waranqa pichqa pachaknin alli-allin yachachisqa soldadokuna. Paykunaqa atyniiyoq tropakuna kaspankum enemigonkupa contranpi reyta yanapaqku. ¹⁴Uziasmi llapallan soldadonkunapaq alistarqa taksa harkachikuna armakunata, lanzakunata, cascokunata, qasqontin-wasa harkaqlkunata, flechana arcokunata hinaspa warakakunata. ¹⁵Jerusalen llaqtapim yachayniiyoq runakunawan rurachirqa maquinakunata, chaykunataqa rura-chirqa torrekunapa hinaspa murallakunapa esquinanpi kananpaqmi chaynapim chaymanta flechakunawan flechanankupaq hinaspa hatun rumikunawan chamqanankupaq. Chay rurasqankutaqa yacharurqakum karu llaqtakunapi yachaqlkunapas. Admirakuypaqta Dios yanapasqanraykum Uziasqa llumpay atyniiyoq rikurirurqa.

¹⁶Aswanqa llumpay atyniiyoq karuspanmi hatun tukuqlaña rikurirurqa wi-chirunankama. Yupaychasqan Tayta Diosta traicionaspanmi paypa templonman yaykuspa inciensota kañarqa incienso kañana altarpí. ¹⁷Paypa qepantam yaykururqa sacerdote Azarias pusaq chunka valeroso sacerdotekunawan. ¹⁸Paykunam Rey Uziaspa contranpi sayaykuspanku nirqaku:

—Rey Uzias, Tayta Diospaq kañana inciensotaqa manam qamchu kañanayki, chaytaqa rurankanu Aaronpa miraynin sacerdotekunallam, ñoqallaykum chaykuna ruranaykupaqqa sapaqchasqa kaniku. Lloqsiy kay santuariomanta. Kay rurasqaykiwanqa yupaychasqayki Tayta Diostam traicionarunki chaymi payqa humillarachisunki —nispa.

¹⁹Rey Uziasmi hapichkarqa incienso qontichinata, chayta qontichinanpaq hapichkaspanmi piñakururqa sacerdotekunawan hinaptinmi reypa urkunpi lepra onqoy rikurirurqa. Chayqa pasarurqa Tayta Diospa templonpi sacerdotekuna qawachkaptinmi otaq incienso kañana altarpa waqtanpi kachkaptinmi. ²⁰Sacerdotekunapa jefen Azariaswan llapallan sacerdotekuna qawaykuptinkum reypa urkunpi lepra kachkasqa chaymi apurawllamanña lloqsichimurqaku templo ukumanta, paypas apurawllamanña lloqsimurqa Tayta Dios leprawan castigarusqanrayku.

²¹Chaynapim Rey Uziasqa wañukunankama lepra onqoywan karqa hinaspa *yacharqa sapaq wasipiña, Tayta Diospa templonmanta rakisqa kaptinmi nacionpiqa churin Jotamña gobiernarqa runakunapa quejankunata arreglaspan.

²²Qallariyninmanta tukuyinkama rurasqankunataqa Diosmanta willakuq Isaiasmi qellqarqa, Isaiasqa karqa Amospa churinmi. ²³Abuelonkuna hina Rey Uzias wañukuptinmi pamparurqaku abuelonkunapa sepulturanpa hichpanpi, chay sepulturaqa tarikurqa reykunapa pampakunan sitiopim, chaypiqa pamparurqaku: “Leprawan onqoqmi” nispankum. Paypa rantinpim churin Jotamña gobiernarqa.

Rey Jotampa gobiernasqanmanta

(2 R 15:32-38)

27 ¹Rey Jotamqa iskay chunka pichqayoy watanpim gobiernayta qallaykurqa. Payqa Jerusalen llaqtapim gobiernarqa chunka soqtayoy wata. Paypa mamanqa karqa Sadocpa churin Jerusa sutiyoq warmim.

²Jotanmi Tayta Diospa qayllanpi tukuy imakunatapas allinta rurarqa taytan Uziaspa tukuy rurasqanman hina. Ichaqa taytan hinaqa manam yaykurqachu Tayta Diospa templonmanqa, runakunam ichaqa huchallikuyllapi karqaku. ³Hina Rey Jotanmi hatarichirqa Tayta Diospa templonpa altonpi kaq punkutapas, Ofel Moqopi kaq murallapa hawanpipas achkallatañam rurachirqa. ⁴Juda law orqokunapipas rurachirqataqmi llaqtakunata. Montekunapipas rurachirqataqmi mana yaykuy atina wasikunatawan torrekunata. ⁵Guerrapipas plearqam Amon runakunapa reyninwan chaymi vencera-

chikuspan chay watapi qorqa kimsa waranqa kimsa pachaknin kilo qollqeta hinaspa iskay waranqa iskay pachaknin tonelada trigotawan iskay waranqa iskay pachaknin tonelada cebadata. Hina chaynallatam qorqaku iskay wata qatinqinpipas.

⁶Chaynatamá Rey Jotamqa kallpanchakururqa yupaychasqan Tayta Diospa qayllanpi allinta kawsasqanrayku. ⁷Jotampa wakin rurasqankunaqa, guerrapi peleasqankunaqa chaynataq imaynam kawsasqanqa qellqasqa kachkan Juda nacionniyoq reykunapa chaynataq Israel nacionniyoq reykunapa vidanmanta willakuq libropim.

⁸Rey Jotamqa iskay chunka pichqayoq watanpim gobiernayta qallaykurqa, payqa Jerusalem llaqtapim gobiernarqa chunka soqtayoq wata. ⁹Abuelonkuna hina Jotam wañukuptinmi pamparurqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi. Paypa rantinpin churin Acazña gobiernarqa.

Juda nacionpi Rey Acazpa gobiernasqanmanta

(2 R 16:1-20)

28 ¹Rey Acazqa iskay chunka watanpim gobiernayta qallaykurqa. Payqa chunka soqtayoq watam Jerusalem llaqtapi gobiernarqa. Ichaqa manam abuelon David hinachu Tayta Diospa qayllanpi allinta rurarqa. ²Aswanqa Israel nacion reykunapa kawsasqanta hinam kawsarqa. Fundispam rurachirqa Baal sutiyoq taytachakunatapas. ³Ben-hinom sutiyoq wayqopi inciensotapas kañaspanmi churinkunatapas kañachirqataq, chaynataqa rurarqa Israelpa mirayninkunapa qayllanmanta Tayta Diospa qarqosqan runakunapa millakuypaq rurasqankuta hinam. ⁴Alto moqo capillakunapipas hinaspa rapisapa sachakunapa ukunpipas animalkunata wañuchispanmi kañarqa, kañarqataqmi inciensokunatapas.

⁵Chayraykum yupaychasqan Tayta Dios qoykurqa Aram nacionpa reyninman. Aram nacionniyoq runakuna vencerspankum achka-achkata presocharurqaku hinaspan Damsco llaqtaman pusraku. Tayta Diosqa qoykurqataqmi Israel nacionpa reyninmanpas hinaptinmi paypas pasaypaqta vencersurqa. ⁶Remaliaspa churin Rey Pekapa tropankunamá Juda nacionpi huk punchawlla wañurachirqaku pachak iskay chunkan waranqa valeroso soldadokunata, chaynaqa pasakurqa abuelonkupa yupaychasqan Tayta Diosta qepanchakurusqankuraykum. ⁷Efrain casta Zicri sutiyoq valeroso runapas wañurachirqam reypa churin Maasiasta, palaciopi mayordomo Azricam sutiyoq runata, wañurachirqataqmi reypa rantinpi ruraq Elcana sutiyoq runatapas. ⁸Israel nacionniyoq tropakunaqa Juda nacionniyoq ayllunkutapas presotam pusraku, chay pusasqankum karqa iskay pachak waranqa runakuna, presomá rirqaku warmikunapas, qari warmakunapas chaynataq warmi warmakunapas. Saqueasqankutapas achka-achkatam aparqaku Samaria llaqtaman.

⁹Samaria llaqtapim karqa Tayta Diosmanta willakuq Obed sutiyoq runa, paymi chaskinanpaq lloqsiykurqa Samaria llaqtaman soldadokuna yaykumuchkaptinku hinaspan nirqa:

—Abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosmi Juda nacionpa contranpi piñakuspan paykunata makikichikman churaykun ichaqa paykunataqa piñakuyllawanñam wañurachinkichik, chayna rurasqaykichiktaqa Tayta Diospas yacharunmi. ¹⁰Kunanpas tanteanakurunkichikmi Juda nacionniyoq runakunawan Jerusalem llaqtayoq runakuna qaripas-warmipas sirvientekunaña kanankupa, aswanqa ¿manachu qamkunapas huchallikurunkichik yupaychasqaykichik Tayta Diospa contranpi? ¹¹Kunan uyariyuwaspaykichikyá kutichiyichik preso pusamusqa aylluykichikkunata, Tayta Diosmi qamkunapa contraykichikpi piñasqallaña kachkan —nispa.

¹²Hinaptinmi Efrainpa mirayninkunamanta wakin jefekuna hatarirqaku chay guerramanta kutimuqkunapa contranpi. Paykunam karqa Johananza churin Azarias, Mesilemotpa churin Berequias, Salumpa churin Ezequias hinaspa Adlaipa churin Amasa. ¹³Paykunam nirqaku:

—Chay presokunataqa amayá yaykuchimuychikchu kaymanqa, Tayta Diospa contranpi huchallikusqaykichikmi ñoqaykupa hawaykupi karunman. Hatu-hatun culpayaq hinaspa huchasapa kachkaptiykupas aswan yapaytaraqmi munachkankichik, Diospa piñakuyninqa nina hinam kachkan Israel nacionpa contranpi —nispa.

¹⁴Jefekunapa hinaspa huñunasqa runakunapa qayllanpim chay soldadokuna kachaykurqa chay presokunata, paykunapa qayllanpitaqmi churaykurqaku qechumusqanku kaqkunatapas. ¹⁵Chay presokunapa favorninpi rimaqkunam paykunata chaskiykupas pachachirqaku soldadokunapa qechumusqan pachakunawan, mana pachayoy kaqkunata pachaykachispankum hinaspa *usutaykachispankum mikuykachirqaku hinaspa tomaykachirqaku, hampiykurqakutaqmi onqoqkunatapas. Llapallankuta kutichispan mana kallpayoy kaqkunatapas asnopi sillaykachispa aparqaku Jerico llaqtakama otaq “Palmerallaña” llaqtakama, chaypi ayllunkuman saqeykuspam Samaria llaqtaman kutikamurqaku.

¹⁶Chay tiempopim yanapachikunanpaq Rey Acaz kacharqa Asiria nacionpa reyninman. ¹⁷Paymanqa kacharqa Edom nacionniyoq runakuna hamuruspa Juda nacionpi kaqkunata vencerusqanraykum chaynataq presokunatapas pusarusqanraykum. ¹⁸Filiste runakunapas yaykuruspam dueño chakururqaku waqtakunapi llaqtakunatawan Neguev lawpi llaqtakunatapas. Chay llaqtakunam karqa Bet-semes llaqta, Ajalon llaqta hinaspa Gederot llaqta. Dueño chakururqakutaqmi Soco llaqtatapas, Timna llaqtatapas chaynataq Gimzo llaqtatapas llaqtachantintakama. Chay llaqtakunapiqa Filiste runakunañam *yachakurqaku. ¹⁹Tayta Diosmi humillachirqa Juda nacionta Israel castapi Rey Acazpa huchanmanta, nacionpi runakuna munasqankuta ruraptinmi mana harkakurqachu. Chaynapim Tayta Diosta traicionarurqa.

²⁰Asiria nacionpa reynin Tiglat-pileser hamuruspanmi mana yanapaspan Rey Acazta ñakarichirqa. ²¹Rey Acazmi Tayta Diospa templanmanta, reypa palacionmanta hinaspa jefekunapa wasinmanta horqomurqa valorniyoy kaqkunata, Asiria nacionpa reyninman chaykunata qoptinpas manam imapaqpas servirqachu. ²²Rey Acazqa chay ñakariy tiempokunapi kachkaspanpas aswanraqmi traicionarqa Tayta Diosta. ²³Guerrapi venecqnin Damasco llaqtapi taytachakunapaq animalkunata wañuchispanmi nirqa:

—Aram nacion reykunapa taytachankunapaq yanapanmi paykunata, chaynaqa ñoqapas paykunapaqmi animalkunata wañuchipusaq yanapawananzaq —nispa.

Ichaqa chaykuna rurasqanraykum wichiykurqa, wichiykurqataqmi Israel casta llapallan runakunapas. ²⁴Rey Acaz Diospa templanmanta serviciokunata horqoruspanmi pakiparurqa, wichqarurqataqmi Tayta Diospa templantapas hinaspan Jerusalem llaqtapa llapallan esquinankunapi rurachirqa altarkunata. ²⁵Juda nacionpi kaq llapallan llaqtakunapa orqonkunapipas rurachirqataqmi capillakunata, chaykunataqa rurachirqa taytachakunapaq inciensota kañananpaqmi chay rurasqanwanmi piñachirqa abuelonkunapa yupaychasqan Tayta Diosta.

²⁶Qallariyninmanta tukuyininkama Rey Acazpa wakin rurasqankunapa chaynataq imaynam kawsasqanqa qellqasqa kachkan Israel nacion hinaspa Juda nacion reykunapa vidanmanta willakuq libropim. ²⁷Rey Acaz abuelonkuna hina wañukuptinmi pamparurqaku Jerusalem llaqtapi ichaqa pamparqakuqa manam Israel casta reykunapa pampakunan sepulturapichu. Paypa rantinpi churin Ezequiasña gobernarqa.

Rey Ezequiaspa gobiernasqanmanta

(2 R 18:1-3)

29 ¹Rey Ezequiasqa iskay chunka pichqayoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalen llaqtapim gobiernarqa iskay chunka isqonniyoq wata. Paypa mamanqa karqa Zacariaspa churin Abi sutiyoq warmim. ²Tayta Diospa qayllanpim allinta rurarqa ñawpa abuelon Davidpa tukuy rurasqankunata hinaraq. ³Gobiernasqan punta kaq watapa punta kaq killanpim Tayta Diospa templonta kicharqa hinaspam allichachirqa. ⁴Chaymantam pusachimurqa sacerdotekunatawan Leviy casta runakunata, intipa qespimunan law plazapi huñuchispanmi ⁵nirqa:

—Uyariwaychik Leviy casta runakuna: Diospaq kunan sapaqchakuspayá abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diospa templonta chuyanchaychik hinaspayá santuariomantapas horqoychik millakuypaq kaqkunata. ⁶Abuelonchikkunam yupaychasqanchik Tayta Diosta traicionaruspanku paypa qayllanpi mana allinkunata ruraraqaku, Tayta Diosta qepanchakuruspankum santuariontapas mana qawayta munarqakuchu, chaynapimá paykunapa payta qepanchakururqaku.

⁷—Wichqarurqakum corredorpa punkunkunatapas, wañurachirqakum mecherokunatapas, manataqmi kañarqakuchu inciensotapas chaynataq lliw kañana ofrendakunatapas, Israelpa Diosninmanqa manañam ofrecerqakuchu santuarionpiqa. ⁸Chayraykum Tayta Diospa piñakuynin hamurqa Juda nacionpa hinaspa Jerusalen llaqtapa hawanman chaymi paykunataqa qamkunapa qawasqaykichikpi hinapas qoykurqa manchakuypaq purmachisqa hinaspa despreciasqa kanankupaq. ⁹Chayraykum tayta-mamanchikpas espadawan wañuchisqa karqaku, preso pusasqataqmi karqaku qari churinchikkunapas, warmi churinchikkunapas chaynataq warminchikkunapas. ¹⁰Kunanmi ñoqa contratota rurasqa Israelpa yupaychasqan Tayta Dioswan chaynapi ñoqanchikpa hawanchikmanta piñakuynin suchurichinanpaq. ¹¹Chaynaqa churillaykuna, amayá mana umayoqqa kaychikchu, Tayta Diosmi akllasurqankichik qayllanpi kaspas servinaykichikpaq hinaspa serviqninkuna kaspas inciensota kañapunaykichikpaq —nispa.

¹²Chaypunilla llamkaq Leviy casta qarikunam kaykuna: Coatpa mirayninmantam karqa Amasaipa churin Mahatwan Azariaspa churin Joel. Meraripa mirayninmantañataqmi karqa Abdipa churin Ciswan Jehaleelpa churin Azarias. Gersonpa mirayninmantañataqmi karqa Zimapa churin Joawan Joapa churin Eden. ¹³Elizafanpa mirayninmantañataqmi karqa Zimripiwan Jeiel. Asafpa mirayninmantañataqmi karqa Zacariaspiwan Matanias. ¹⁴Hemanpa mirayninmantañataqmi karqa Jehielpiwan Sime. Jedutunpa mirayninmantañataqmi karqa Semaiaspiwan Uziel. ¹⁵Paykunam ayllunkunata huñuruspa chuyanchakurqaku hinaspam Tayta Diospa templonman yaykurqaku chuyanchanankupaq, chaynataqa ruraraqaku reypa kamachisqanman hinam chaynataq Tayta Diospa palabranman hinam.

¹⁶Sacerdotekunam yaykurqaku Tayta Diospa templonta chuyanchanankupaq, chaymantam horqoramurqaku tukuy ima millakuypaq kaqkunata, chaykunataqa horqomurqaku Tayta Diospa templonpa pationmanmi hinaptinmi Leviypa castankuna aparurqaku Cedron wayqoman. ¹⁷Punta kaq killapa qallariynin punchawpim chuyanchayta qallarirqaku hinaspam chay killapa pusaq punchawninmanqa yaykururqakuña Tayta Diospa corredorninman. Tayta Diospa kikin templontaqa chuyancharqaku pusaq punchawpim. Chaynaqa chay chuyanchaytamá tukurqaku punta kaq killapa chunka soqtayoq punchawninpi. ¹⁸Rey Ezequiasman hamuspankum nirqaku:

—Tayta Diospa templontaqa ñam chuyancharamunikuña, chuyancharamunikutaqmi animalkunata wañuchispa kañana altartapas lliw serviciointinta chaynataq Diospa tantan churana mesatapas lliw serviciointinta. ¹⁹Rey Acazpa qepanchakurusqan serviciokunatapas allichaspam Diosllapaqña sapaqcharamuniku, chay serviciokunataqa Rey Acaz gobiernaspanmi Tayta Diosta traicionaruspa qepanchakururqa. Kunanqa chay serviciokunata kachkan Tayta Diospa altarninpa ñawpaqninpiñam —nispa.

²⁰Rey Ezequias tutapayta hatariruspanmi huñururqa chay llaqtapi jefekunata hinaspam rirqa Tayta Diospa temponman. ²¹Chay jefekunam pusamurqa qanchis malta torokunata, qanchis carnerokunata, qanchis malta carnerokunata hinaspa qanchis chivatokunata. Chaykunataqa pusamurqaku reypa gobiernonpi kaqkunapa huchan pampachasqa kananpaqmi chaynataq santuariopas chuyanchasqa kananpaqmi hinaspa Juda nacionniyoq runakunapas huchanmanta pampachasqa kanankupaqmi. Reymi kamachirqa Aaronpa miraynin sacerdotekunata animalkunata wañuchispa Tayta Diospa altarninpi lliwta kañanankupaq. ²²Sacerdotekuna torokunata wañuchispankum chaskirqaku yawarninta hinaspan chaywan altarmán challarqaku, malta carnerokunatapas wañuchispankum chaypa yawarninwan altarmán challarqaku.

²³Chivatokunatam reypa qayllanmanwan huñunasqa runakunapa qayllanman asuykachirqaku chaynapi huchanku pampachasqa kananpaq hinaptinmi makinkuta churaykurqaku chay chivatokunapa hawanman. ²⁴Chaykunata sacerdotekuna wañura-chispankum yawarninta altarmán challarqaku ofrendapi hina, chaytaqa rurarqaku Israel casta llapallan runakunapa huchan pampachasqa kananpaqmi, reymi kamachikurqa Israel llapallan casta runakunapaq lliw kañana animalkunata kañanankupaq, ofrecechir-qataqmi paykunapa huchan pampachasqa kananpaqpas. ²⁵Rey Ezequiasqa churarqataqmi Leviy casta runakunatapas, paykunataqa churarqa Tayta Diospa temponpim platillon-tinta, hatun arpantinta hinaspa taksa arpantinta. Chaynataqa rurarqa Davidpa hinaspa Diosmanta willakuq Gadpa chaynataq Diosmanta willakuq Natanpa kamachikusqanman hinam. Tayta Diosmi chaykunata willachirqa paymanta willakuqkunawan.

²⁶Leviy casta runakunam sayachkarqaku Davidpa qosqan tocanantinkama, sacerdotekunañataqmi sayachkarqaku cornetillantinkama. ²⁷Hinaptinmi Rey Ezequias kamachirqa lliw kañana ofrendakunata altarpí kañanankupaq. Lliw kañana ofrendakunata kañayta qallariptinkum Tayta Diospaq takiyta qallarirqaku cornetillakunawan hinaspa Israel nacionpa reynin Davidpa qosqan tocanankunawan. ²⁸Chaynatam llaqa huñunasqa runakuna adorarqaku, takiqkuna takiptinmi cornetilla tocaqkunapas cornetillankuta tocarqaku. Tukuy chaytaqa rurarqaku lliw kañana ofrenda kañasqanku tukunankamam. ²⁹Tukuy chaykunata ofreceyta tukuruptinkum reywan llapallan compañaqninkuna qonqorakuykusanpaq adorarqaku. ³⁰Rey Ezequiaswan jefekunam Leviy casta runakunata kamachirqaku Davidpa takisqankunawan chaynataq Diosmanta willakuq Asafpa takisqankunawan Tayta Diosta alabanankupaq chaymi hatun kusikuywan alabaspanku adoranankupaq kumuykurqaku.

³¹Rey Ezequiasmi runakunata nirqa:

—Kunanqa Diospaq sapaqchasqañam kachkankichik, chaynaqa Tayta Diosmanyá asuykamuychik, Tayta Diospa temponpiyá ofreceychik animalkunatawan graciasta qonaykichik ofrendakunata —nispa.

Hinaptinmi lliw huñunasqa runakuna ofrecerqaku animalkunatawan gracias-ta qonanku ofrendakunata. Allin sonqoyoq llapallan runakunapas apamurqakum lliw kañana animalkunata. ³²Lliw huñunakuqkunapa apamusqan kañanapaq kaqkunam karqa qanchis chunka torokuna, pachak carnerokuna hinaspa iskay

pachak malta carnerokuna. Tukuy chaykunaqa karqa Tayta Diospaq lliwta kañanankupaqmi. ³³Chaynaqa Diospaq sapaqchasqanku llapallan ofrendam karqa soqta pachak torokuna hinaspa kimsa waranqa ovejakunawan cabrakuna.

³⁴Ichaqa sacerdotekuna aslla kasqankuraykum mana kamakurqakuchu kañana animalkunapa qaran chustunankupaq, chayraykum tukuysinankupaq ayllunku Leviy casta runakunaña yanaparqaku, paykunaqa yanaparqa wakin sacerdotekuna chuyanchakunankukamam. Leviy casta runakunaqa sacerdotekunamantapas aswantaraqmi chuyanchakuyta munarqaku. ³⁵Achkallañamá karqa lliw kañana ofrendakunapas chaynataq Dioswan allinlla kasqankumanta ofrenda animalkunapa wirankunapas. Achkallañataqmi karqa lliw kañana ofrendaman tallinanku vinopas.

Chaynatamá mosoqmanta qallarirqaku Tayta Diospa templonpi serviciokuna rurayta. ³⁶Hinaptinmi Rey Ezequias kusikurqa lliw runakunapiwan, paykunaqa kusikurqa runakunata apurawllamanña Dios chaykuna rurachisqanraykum.

Pascua Fiestata Rey Ezequias rurasqanmanta

30 ¹Rey Ezequiasmi willachimurqa Israel nacionniyoq llapallan runakunaman chaynataq Juda nacionniyoq runakunamanpas. Cartakunatapap apachirqataqmi Efrain ayllu runakunamanwan Manases ayllu runakunaman, paykunamanqa apachirqa Jerusalem llaqtapi Tayta Diospa templonman hamunankupaqmi hinaspa chaypi Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaq Pascua Fiestata ruranankupaqmi. ²Reymi autoridadkunapiwan hinaspa llapallan runakunapiwan tantearurqa Jerusalem llaqtapi iskay kaq killapi Pascua Fiestata ruranankupaq. ³Achkaq sacerdotekuna Diosllapaña mana sapaqchakusqankuraykum mana atirqakuchu tiempollanpi Pascua Fiesta rurayta, manataqmi runakunapas huñunakuqkuchu Jerusalem llaqtapiqa. ⁴Chay tiempopi ruray piensarusqankum allin rikchakapurqa reypaq chaynataq llapallan huñunasqa runakunapaqpas. ⁵Chaymi Beerseba llaqtamanta qallarispas Dan llaqtakama willachirqaku Israel casta llapallan runakunaman, willachirqakuqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaq Pascua Fiestata ruraq Jerusalem llaqtaman hamunankupaqmi. Ñawpaqtaqa qellqasqaman hinaqa manam ruraraqakuchu achka runakunawanqa.

⁶Reypa hinaspa autoridadkunapa cartan apaqkunam lloqsirqaku enteron Israel nacionmanwan Juda nacionman, paykunaqa lloqsirqaku reypa kamachikusqanman hina kaynata niqmi:

Israelpa mirayninkuna, qamkunaqa kutirikuychikya Abrahampa, Isaacpa hinaspa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosman hinaptinga Asiria nacionpa reyninkunamanta lluptiqkunamanmi paypas kutimusunkichik. ⁷Qamkunaqa amaya kaychik abueloykichikkuna hinachu nitaq aylluykichikkuna hinachu. Paykunam traicionarurqaku abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosta hinaptinmi qawasqaykichikpi hinapas pay qoykurqa purmachisqa kanankupaq. ⁸Amaya abueloykichikkuna hinaqa sonqoykichikta rumiyachiychikchu. Tayta Diospa kamachikuyninkunataya kasukuychik hinaspayá hamuychiktaq paypa wiñaypaq sapaqchasqan santuarionmanpas. Yupaychasqanchik Tayta Diosta serviptikichikqa paypa piñakuyninmi qamkunamanta asuringa. ⁹Sichu Tayta Diosman kutirikuptikichikqa aylluykichikkunata hinaspa churikichikkunata preso pusaq enemigokunam llakipayarispas kay allpaman kutichimunqaku.

Yupaychasqanchik Tayta Diosqa llakipayakuqmi hinaspa kuyapayakuqmi, payman kutirikuptikichikqa payqa manam saquesunkichikchu.

¹⁰ Carta apaqkunam llaqtan-llaqtan rirqaku Efrain lawman, Manases lawman hinaspa Zabulon lawkama, runakunam ichaqa asikuspanku burlakurqaku paykunamanta. ¹¹ Chaywanpas Aser ayllumanta, Manases ayllumanta hinaspa Zabulon ayllumanta wakin runakunaqa humillakuykuspam hamurqaku Jerusalem llaqtaman. ¹² Juda nacionpi kaqkunatapas Dios sonqochaykuptinmi huk soqolla karqaku reypa hinaspa autoridadkunapa kamachikuyninta cumplinankupaq. Chaynataqa ruraraqaku Tayta Diospa nisqanman hinam.

¹³ Jerusalem llaqtapim huñunakururqaku achka-achka runakuna, chaypiqa huñunakururqaku Mana Qonchuyoq Tanta Fiestata ruranankupaqmi, chay fiestataqa ruraraqaku iskay kaq killapim. ¹⁴ Chay fiesta qallarinkupaqmi tuñirachirqaku Jerusalem llaqtapi taytachamamachakunapaq rurasqanku altarkunatawan incienso kañana altarkunata, chaykunatam wischumurqaku Cedron wayqoman. ¹⁵ Chaymantam wañuchirqaku *Pascuapaq wañuchina animalta, chaytaqa wañuchirqaku iskay kaq killapa chunka tawayoq punchawninpi. Sacerdotekunapiwan Levyi casta runakunam humillakuspanku Diospaq sapaqchakurqaku hinaspa Tayta Diospa templanman apamurqaku lliw kañana ofrendakunata. ¹⁶ Costumbreman hinam sapakama imam ruranankuta ruraraqaku Diospa runan Moisespa yachachikuyninman hina hinaptinmi sacerdotekunañataq yawarta challarqaku Levyi castakunamanta chaskispanku. ¹⁷ Chay huñunakuypiqa achkallañam karqaku Diospaq mana sapaqchakuq runakuna, chayraykum Levyi casta runakunaña *Pascua animalkunata paykunapaq wañuchipurqaku, mana chaypaq hina kaq llapallan runakunapaqma wañuchipurqaku. ¹⁸⁻¹⁹ Achka-achka runakunam Efrain ayllumanta, Manases ayllumanta, Isacar ayllumanta hinaspa Zabulon ayllumanta mana chuyanchasqachu karqaku, chayna kachkaspankupas mikurqakum *Pascua animalpa aychanta, chaynataqa ruraraqaku manam qellqaman hinachu. Aswanqa Rey Ezequiasmi paykunapaq mañapurqa kaynata:

—Dios Taytalláy, qamqa allinmi kanki, qamqa pampachaykuyá tukuy sonqowan llapallan maskasuqniki runakunata. Abueloykupa yupaychasqan Tayta Dios, santuarioman yaykunankupaq mana chuyanchasqa kachkaptinkupas paykunataqa pampachaykuyá —nispa.

²⁰ Chaymi Tayta Dios uyarirqa Ezequiaspa mañakusqanta hinaspa mana castigarqachu runakunata. ²¹ Chaynatam Jerusalem llaqtapi kaq Israelpa mirayninkuna Mana Qonchuyoq Tanta Fiestata qanchis punchawpuni ruraraqaku hatu-hatun kusikuywan Tayta Diosta alabastin. Sapa punchawmi Levyi casta runakunapiwan sacerdotekuna paytaqa alabarqaku tocana kaqkunatapas nisyullataña tocaspanku. ²² Chaymantam Rey Ezequias kallpancharga Tayta Dios serviq allin yachayniyoq Levyi casta runakunata.

Paykunaga qanchis punchawmi mikurqaku fiestapi wañuchisqanku animal tupaqninkuta, wañuchirqakutaqmi Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendakunatapas, chaytaqa ruraraqaku abuelonkupa yupaychasqan Tayta Diosman graciasta qospankum. ²³ Llapallan huñunasqa runakunam tantearurqaku qanchis punchawtawanraq fiestata ruranankupaq, chaytam kusikuyllawanña ruraraqaku. ²⁴ Juda nacionpa reynin Ezequiasmi huñunasqa runakunaman qoykurqa waranqa torokunatawan qanchis waranqa ovejakunata. Autoridadkunapas qorqataqmi waranqa torokunatawan chunka waranqa ovejakunata. Achkaq sacerdotekunam Diospaq sapaqchakurqaku. ²⁵ Juda nacionniyoq huñunasqa llapallan runakunam kusikurqaku, kusikurqakutaqmi sacerdotekunapas, Levyi casta runakunapas,

Israel nacionmanta hamuq llapallan huñunasqa runakunapas chaynataq paykunawan hamuq llapallan forasterokunapas chaynataq Juda nacionpi forasterokunapas. ²⁶Hatu-hatun kusikuyamá karga Jerusalem llaqtapi, chay llaqtapiqa Israel nacion Rey Davidpa churin Salomonpa tiemponkunamantaraqmi manaña kargachu chayna kusikuyqa. ²⁷Chaymantam Leviy casta sacerdotekuna sayarispanku runakunapaq mañakurqaku Diospa bendicionninta hinaptinmi Tayta Dios uyarirqa. Sacerdotepa mañakusqanqa Tayta Diospa “Chuyay-chuyay” *yachanan hanaq pachakamam chayarurqa.

31 ¹Tukuy chaykuna tukuruptinmi chaypi kaq Israel casta llapallan runakuna lloqsirqaku Juda nacionpi llaqtakunaman hinaspa pakiparurqaku rumimanta pilarkunata, tuñirachirqakutaqmi Asera sutiyoq mamachakunatapas, moqokunapi capillakunatapas, Juda lawpi hinaspa Benjamin lawpi kaq altarkunatapas chaynataq Efrain lawpi hinaspa Manases lawpi kaq altarkunatapas, chaynataqa rurarkaku tukunankukamam. Chaymantam Israelpa llapallan mirayninkuna kutikurqaku maymi kasqankuman chaynataq llaqtankuman.

²Chaymantam Rey Ezequiasqa Leviy casta runakunatapas chaynataq sacerdotekunatapas churarqa muyuyninpi ruranankupaq. Sacerdotekunam ofrecerqaku lliw kañana ofrendakunatawan Dioswan allinlla kasqankumanta ofrendakunata, chaytaqa rurarkaku Leviy casta runakunapa yanapasqanmi, Leviy casta runakunaqa Tayta Diospa *yachanan templopa zaguanninpi graciasta qospanku alabarqaku. ³Reymi qorqa animalninkunamanta lliw kañana ofrendakunata, payqa qorqa tempranon hinaspa tarden ofrecenankupaqmi, qorqataqmi samana punchawpi, mosoq killakunapi chaynataq hatun fiestakunapi ofrecenankupaqpas, chaykunataqa ofrecerqaku Tayta Diospa yachachikuyninpi qellqasqaman hinam. ⁴Payqa Jerusalem llaqtapi *yachaqqunatapas kamachirqataqmi sacerdotekunaman hinaspa Leviy casta runakunaman imapas tocaqnin qonankupaq chaynapi paykuna Tayta Diospa yachachikuyninman hina imam ruranankuta ganasllawanña cumplinankupaq. ⁵Chayna kamachikuy lloqsiramuptinmi Israelpa mirayninkuna qorqaku kawsaykunapa punta kaq rurunta, qorqakutaqmi vinomanta, aceitemanta, mielmanta hinaspa chakrankupi llaqa ima qespiqkunamantapas, chaykunamanta punta kaq horqosqankutamá achkanpi qorqaku. Achkanpitaqmi apamurqaku tukuy imamanta horqosqanku diezmokunatapas.

⁶Israel nacionmanta hamuq Juda nacion llaqtakunapi *yachaqqunakunapas Juda casta runakunapiwan kuskam qorqaku diezmanakuta, qorqakuqa vacakunamantawan ovejakunamantam, yupaychasqanku Tayta Diosmanqa apamurqakutaqmi paypaq sapaqchasqanku ofrendakunatapas. Tukuy chaykunatam montonninpi churarqaku. ⁷Chaykuna montonaytaqa qallaykurqaku kimsa kaq killapim hinaspa tukurqaku qanchis kaq killapi. ⁸Rey Ezequiaswan autoridadkuna hamuruspankum qawaykurqaku chay montonasqakunata chaymi Tayta Diosta alabaspanku paypa bendicionninta mañakurqaku Israel casta runakunapaq. ⁹Chay montonninpi apamusqankumantam Rey Ezequias tapurqa sacerdotekunatawan Leviy casta runakunata. ¹⁰Hinaptinmi Sadocpa castanmanta kaq sacerdotekunapa jefen Azarias nirqa:

—Tayta Diospa templonman ofrendanku apamusqanku punchawmantam allin saksaypaqtaña mikuniku chaywanpas achkaraqmi puchurun. Tayta Dios runakunata bendeciukuptinmi kaykunaga achkallaña puchurun —nispa.

¹¹Chaymi Rey Ezequias kamachirqa Tayta Diospa templonpi cuartokunata allichanankupaq hinaptinmi allicharurqaku. ¹²Chaymi mana tipiyta apamurqaku

ofrendakunatawan diezmokunata, apamurqakutaqmi Diospa sapaqchasqanku ofrendakunatapas. Chaykunawan cuentallikuqkunapa jefen kananpaqmi churarqaku Leviy casta Conanias sutiyoq runata, qatinqin jefe kananpaqñataqmi qarqaku Jehiel, Azazias, Nahat, Asael, Jerimot, Jozabad, Eliel, Ismaquias, Mahat hinaspa Benaia, paykunataqa churarqa Rey Ezequiaswan Azariasmi, Azariasqa karqa Diospa templonpi jefem. Leviy casta Imnapa churin Coreyñataqmi ¹⁴Intipa qespimunana lawpi punku waqaychaq karqa, paymi cuenta-llikurqa Diospaq voluntad ofrenda qosqankuwan, hina paytaqmi rakinarqa Tayta Diospaq impuesto qosqankutapas chaynataq Diosllapaqña sapaqchasqa kaqkunatapas. ¹⁵Sacerdotekunapa *yachasqan llaqtakunapi Coreypa yanapaqninkunam karqa Eden, Miniamin, Jesua, Semaías, Amarias hinaspa Secanías, paykunaqa muyuyninpi machumanpas-mozomanpas castamasinkunaman mana tipiyma qorqaku tocaqninkuta. ¹⁶Qorqakutaqmi kimsa watayoqmanta hanayman listasqa qarikunamanpas chaynataq ruranankuman hina Tayta Diospa templonpi sapa punchaw muyuyninpi llapallan llamkaqkunamanpas. ¹⁷Qorqakutaqmi familiankunaman hina listasqa sacerdotekunamanpas chaynataq Leviy casta runakunamanpas, paykunaqa yupasqa karqa iskay chunka watayoqmanta hanaymanmi chaynapi imam ruranankuman hina muyuyninpi ruranankupaq. ¹⁸Llapallankum listasqa qarqaku warmintin hinaspa churi-wawantin, chayna listasqa qarqaku tukuy sonqonkuwan Diospaq sapaqchasqa kaqkunapi sapaqchakusqankuraykum. ¹⁹Sapa llaqtakunapim karqa akllasqa runakuna sapakamaman tupaqninku qonankupaq, paykunam qorqaku llaqtakunapa echaderunkunapi *yachaqa Aaronpa miraynin sacerdotekunamanpas chaynataq huk llaqtakunapi kaqkunamanpas, qorqakumá sacerdote casta qarikunamanpas chaynataq listasqa Leviy casta llapallan runakunamanpas.

²⁰Chaynatamá Rey Ezequias rurarpa enteron Juda nacionpi. Payqa yupaychasqan Tayta Diospa qayllanpim rurarpa alli-allin kaqkunata hinaspa cheqap kaqkunata. ²¹Llapa imakunatam Diospa templonpi serviciopaq rurarpa Diospa yachachikuyninman hina chaynataq kamachikuyninman hina. Diosninta mañakuspanmi tukuy sonqonwan rurarpa chaymi tukuy rurasqan allin lloqsirqa.

Juda nacionpa contranpi Rey Senaquerib hamusqanmanta

(2 R 18:13-19:37. Is 36-37)

32 ¹Diospa munasqanman hina cumplispa Rey Ezequiaspa tukuy chay rurasqankunapa qepantam hamururqa Asiria nacionpa reynin Senaquerib hinaspa guerrawan yaykururqa Juda nacionman, murallasqa llaqtakunata ven-cenanpaqmi chaypi campamentonta churarurqa. [fpi HK82A city gate (4K 32:6) |sca Huk llaqtaman yaykuna zaguan (2 Cr 32:6)]

²Jerusalen llaqtata atacanapaq Rey Senaqueribpa hamurusqanta Rey Ezequias qawaykuspanmi ³tanteanakurqaku runankunapa jefenkunawan hinaspa valeroso runakunawan chaynapi llaqtapa hawa lawninpi kaq pukyukunata taparunankupaq chaymi paykuna yanaparqaku. ⁴Achkallaña runakuna huñunakuruspankum taparurqaku llapallan pukyukunatawan chay lawnin pasaq mayuchata, chaykunataqa taparurqaku Asiria nacionpa reyninkuna hamuspa mana achka yaku tarinankupaqmi.

⁵Rey Ezequiasqa kallpanchakuspanmi perqapachirqa llapa tuñisqa murallakunata, chaypa hawanpipas hoqarichirqa aswan hatunraq torrekunata, rurachirqataqmi ñawpaq murallapa hawa lawninpi huk murallatapas. Perqachirqataqmi “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopa muyuriqninpi muralla hapiq perqakunatapas, rurachir-

qataqmi achkallaña lanzakunatapas chaynataq harkachikuna armakunatapas.

⁶Guerrapi peleanankupaqmi churarqa runakunapa jefenkunata, paykunata llaqtapa zaguannin plazapi huñuruspanmi kallpancharqa kaynata:

⁷—Kallpanchakuspáyá qarinchakuychik, amayá manchakuychikchu Asiria nacionpa reynintaqa nitaq paywan hamuq achka-achka tropakunatapas, paywan kaqkunamantapas aswan achkaqa kachkan ñoqanchikwan kaqkunam. ⁸Paywanqa kachkan runakunapa kallpallanmi, ñoqanchikwanmi ichaqa kachkan yupaychasqanchik Tayta Dios, peleaptinchikqa paymi yanapawasunchik —nispa.

Hinaptinmi runakuna kallpanchakururqaku Juda nacion Rey Ezequiaspa nisqanwan.

⁹Asiria nacionpa reynin Senaqueribmi llapallan tropankunawan atacachkarqa Laquis llaqtata, chaypi kachkaspanmi serviqninkunata kacharqa Jerusalem llaqtaman, paykunataqa kacharqa Juda nacionpa reynin Ezequiasman hinaspa Jerusalem llaqtapi *yachaq Juda casta llapallan runakunaman kaynata nimunankupaqmi:

¹⁰—Asiria nacionpa reynin Senaqueribmi kaynata nin: “Muyurusqaña Jerusalem llaqta kachkaptinqa ¿pimantaq qamkunaqa hapipakunkichik? ¹¹¿Manachu Ezequiasqa engañasuchkankichik: ‘Yupaychasqanchik Tayta Diosmi librawasunchik Asiria nacionpa reyninmantaqa’ nispas? ¹²¿Manachu moqokunapi chay Diospa capillankunatawan altarninkunataqa lliwta Ezequias chinkarachirqa? Payqa Juda nacionpi kaqkunatawan Jerusalem llaqtapi kaqkunatam nichkan: ‘Kay chullalla altarpa ñawpaqninpi adoraspan chaypa hawallanpitaq inciensotapas kañankichik’ nispas. ¹³¿Manachu yachankichik tukuy chay allpakunapi kaq runakunawan ñoqapa rurasqaytawan abueloykunapa imam rurasqanta? Chay nacionkunapa diosninkunaqa manam mayqanpas atirqachu ñoqamanta librayta. ¹⁴Chaynaqa ¿imaynatataq diosnikichikqa librasunkichikman ñoqamantaqa? ¹⁵Amañayá Ezequiaswanqa engañachikuychikchu nitaq pantaymanqa pusachikuychikchu, amayá paytaqa creeychikchu. Chay llapallan nacionkunapiqa chaynataq chay llapallan gobiernokunapiqa manam mayqan diospas ñoqamantaqa runakunata librayta atirqachu, manataqmi librarqachu abueloykunamantapas. ¿Chaychus diosnikichikñataq librasunkichikman ñoqamanta?” nispas.

¹⁶Rey Senaqueribpa serviqninkunaqa chaykunamantapas mastaraqmi rimarqaku Tayta Diospa hinaspa serviqnin Ezequiaspa contranpi. ¹⁷Chaywanpas Rey Senaqueribqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa contranpim qellqarqaraq cartakunata, chay cartakunapim kaynata nirqa:

Wakin nacionkunapi dioskunam ñoqamanta mana librayta atirqachu runankunata, Ezequiaspa diosninpas ñoqamantaqa manam runankuna librayta atinqachu.

¹⁸Rey Senaqueribpa serviqninkunam judiokunapa rimayninpi hatun vozpi qayakurqaku, chaynataqa rurarqaku Jerusalem murallapa hawanpi kaq runakunata mancharichinankupaqmi hinaspa hukmanyasqa kachkaptinku chay llaqtata vincerunankupaqmi. ¹⁹Jerusalem llaqtapi *yachaq runakunapa diosninpa contranpim rimarqaku, paykunaga rimarqaku wakin nacionniyoq runakunapa diosninkupa contranpi rimasqankupi hinam. Chay dioskunaga karqa runakunapa rurasqallanmi.

²⁰Rey Ezequiasmi Diosmanta willakuq Isaiaswan yanapakuyta mañakurqaku hanaq pachamanta, Isaiasqa karqa Amozpa churinmi. ²¹Hinaptinmi Tayta Dios kachamurqa huk angelta, paymi Asiria nacion reyqa campamentonpi wañurachirqa llapallan valeroso soldadokunata, jefekunata hinaspa capitankunata. Chaynapim

Rey Senaqueribqa nacionninman kutikurqa penqakuyllawanña. Diosninpa tem-plonman yaykuruptinmi kikinpa churillankuna espadawan chaypi wañurachirqa.

²²Chaynatamá Tayta Diosqa libraykurqa Ezequiasawan Jerusalem llaqtapi *yachaqkunata, paykunataqa libraykurqa Asiria nacionpa reynin Senaqueribmantam chaynataq llaqallan enemigonkunamantam hinaspa qorqa hawkayayta muyuriqninpi kaqkunawan. ²³Chaymi Jerusalem llaqtaman achkallaña runakuna apamurqaku Tayta Diospaq ofrendakunata, Juda nacionpa reynin Ezequiasmanpas apamurqakutaqmi suma-sumaq regalokunata, chay tiempomantam Ezequiasqa hatunchasqa karqa llaqallan nacionkunapa qayllanpi.

Rey Ezequiaspa onqosqanmanta

(2 R 20:1-11. Is 38:1-22)

²⁴Chay punchawkunapim Rey Ezequias onqorurqa wañuyta patanpiña kanankama chaymi Tayta Diosta mañakuptin huk señalta qorqa. ²⁵Allinkunata chaskichkaspanpas Rey Ezequiasqa manam allintachu kutichirqa, hatun tukuq rikuriruptinmi Dios piñakururqa paypa contranpi, Juda nacionpa contranpi hinaspa Jerusalem llaqtapa contranpi.

²⁶Ichaqa hatun tukuq kachkaspanpas Rey Ezequiasqa humillakuykurqam, humillakuykurqataqmi Jerusalem llaqtapi *yachaqkunapas, Ezequias kawsanan-kamaqa Diospa piñakuyninga manam paykunaman hamurqachu.

Rey Ezequiaspa apuyasqanmanta

²⁷Rey Ezequiasmi karqa apullaña hinaspa ancha reqsisqa. Huñukururqam qori-qollqeta, alhaja rumikunata, perfume kunata, harkachikuna armakunata hinaspa tukuy rikchaq kuyayllapaq kaqkunata. ²⁸Rurachirqataqmi almacenkunatapas, chaykunapim waqaycharqa trigota, vinota hinaspa aceiteta. Rurachirqataqmi establokunatapas tukuy rikchaq hatun animalkunapaq, rurachirqataqmi taksa animalkunapaq kanchakunatapas. ²⁹Payqa rurachirqataqmi llaqtakunatapas. Achkallaña kapurqa taksa animalkunapas chaynataq hatun animalkunapas, chayna achka-achkataqa Diosmi qoykurqa.

³⁰Rey Ezequiasqa taparachirqataqmi hanay lawpi kaq Gihon sutiyoq pukyupa punkunatapas hinaspa chay yakuta pusachirqa “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopa intipa seqaykunan lawman. Chaynapimá Rey Ezequiasqa bendecisqa karqa tukuy ima rurasqankunapi.

Babilonia nacionmanta hamuqkunata Rey Ezequias chaskisqanmanta

(2 R 20:12-19. Is 39:1-8)

³¹Babilonia lawpi autoridadkunam runakunata kachamurqa Juda nacionpi milagro rikurisqanmanta yachanankupa. Ezequiaspa sonqonpi tukuy ima kaqkunata pruebananpaqmi Dios paymanta karunchakururqa.

Rey Ezequiaspa wañukusqanmanta

(2 R 20:20-21)

³²Rey Ezequiaspa wakin rurasqankunaqa chaynataq allinkuna rurasqankunaqa llaqallanmi qellqasqa kachkan Diosmanta willakuq Isaiaspa willakusqan libropi, Isaiasqa Amozpa churinmi karqa, qellqasqataqmi kachkan Juda nacion reykunapa hinaspa Israel nacion reykunapa vidanmanta willakuq libronpipas. ³³Abuelonkuna hina Rey Ezequias wañukuptinmi pamparurqaku Davidpa mirayninkunapa pampakusqan ha-

nayninpi. Ezequias wañukuptinmi honrarqaku Juda nacionpi kaqkunapiwan Jerusalem llaqtapi llapallan kaqkuna, paypa rantinpiñataqmi gobernarqa churin Manasesña.

Rey Manasespa gobiernasqanmanta

(2 R 21:1-18)

33 ¹Chunka iskayniyoq watanpim Rey Manasesqa gobiernayta qallaykurqa, Jerusalem llaqtapim gobernarqa pichqa chunka pichqayoq wata. ²Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Israelpa mirayninkunapa qayllanmanta Tayta Diospa qarqosqan runakunapa millakuypaq rurasqankunatam rurarqa. ³Taytan Ezequiaspa tuñichisqan moqokunapi capillakunatam kaqllamanta hatarichirqa hinaspa Baal sutiyoq taytachapaqña altarkunata rurarqa, rurachirqataqmi Asera sutiyoq mamachakunatapas. Cielokunapi llapallan lucerokunaman qonqorakuspanmi chaykunata adorarqa. ⁴“Ñoqam sutiya wiñaypaq Jerusalem llaqtapi churasaq” nispa Tayta Dios nichkaptinpas Manasesqa Tayta Diospa templonpim altarkunata hatarichirqa. ⁵Tayta Diospa templonpa iskaynin pationkunapipas cielokunapi llaa lucerokunata adoranapqami altarkunata rurachirqa.

⁶Churinkunatapas taytachapaqraqmi kañapurqa Ben-hinom sutiyoq wayqopi. Musyaqkunaman, brujokunaman, rastreaqkunaman qokuruspanmi espiriritistakunatawan espiritu qayaqkunata tapukurqa, chay achka mana allinkunata Tayta Diospa qayllanpi ruraspanmi payta piñachirqa. ⁷Mamacha rurachisqantam churarurqa Diospa templonman. Chay templomantam Davidmanwan churin Salomonman Tayta Dios kaynata nirqa:

—Israel llapallan ayllukunamanta akllasqay kay Jerusalem llaqtapim hinaspa kay templopim sutiya wiñaypaq churasaq. ⁸Chaynataqa rurasaq tukuy kama-chisqayta kasukuspanku serviqniy Moiseswan willachisqay yachachikuykunaman hina, decretokunaman hina hinaspa reglamentokunaman hina kawsaptinkum, abuelonkuman qosqay allpamantam Israel casta runakunataqa manaña maylawmanpas yanqaqa purichisaqchu —nispa.

⁹Manasesqa Juda nacionpi kaqkunatawan Jerusalem llaqtapi *yachaqkunatam pantarachirqa, Israelpa mirayninkunapa qayllanmanta Tayta Diospa chinkachisqan runakunamantapas astawanraqmi mana allinkunata rurachirqa. ¹⁰Manasestawan runankunata Tayta Dios rimapayaptinmi paykunaqa mana uyarrirqakuchu. ¹¹Chayraykum paykunapa contranpi Tayta Dios pusaramurqa Asiria nacion reypa tropankunapa kamachiqninkunata, paykunam Rey Manasesta hapi-ruspanku cadenakunawan wataruspa Babilonia llaqtaman presota pusarqaku.

¹²Chayna ñakariypi kaspanmi mañakurqa yupaychasqan Tayta Diosta, abuelonkunapa Diosninpa qayllanpim pasaypaqta humillakuykurqa. ¹³Chaynapim Diosqa mañakusqanta uyariykuspan contestamurqa, paytaqa Jerusalem llaqtapi gobiernonmanmi kutichimurqa. Chayraqmi Manasesqa reqsikuykurqa Tayta Diosqa cheqap Dios kasqanta.

¹⁴Rey Manasesmi rurachirqa “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopa hawa lawninpi murallakunata, chaytaqa rurachirqa Gihon Pukyupa intipa seqaykunan law way-qopim, chay murallam wayqonta chutarikuspan chayarqa Challwa Punkukama. Murallachirqataqmi Ofel Moqotapas, chay murallataqa hoqarirachirqa alto-altosutam. Juda nacionpi kaq murallasqa llapallan llaqtakunapipas churarqam tropakunapa kamachiqninkunata. ¹⁵Tayta Diospa templonmantapas horqorachirqataqmi forasterokunapa taytachankunatawan chaypi kaq mamachakunata. Horqorachirqataqmi Tayta Diospa templonpa kasqan moqopi rurachisqan llapallan altarkunatapas chaynataq Jerusalem llaqtapi kaqkunatapas, tukuy chaykunataqa wikaparachirqa llaqtapa

hawa lawninmanmi. ¹⁶Tayta Diospa altarninta allichachispanmi chaypi kañapurqa Dioswan allinlla kasqanmanta ofrendatawan Diosman gracias qonan ofrendata, Juda nacionpi runakunatapas kamachirqataqmi Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta adoranankupaq. ¹⁷Chaywanpas runakunaqa hinallam kañarqaku moqokunapi kaq capillakunapi, chaykunataqa ruraraqaku yupaychasqanku Tayta Diospaqmi.

¹⁸Rey Manasespa wakin rurasqankunaqa, Diosninman mañakusqankunaqa hinaspa willakuqkunapa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa sutinpi payman rimapayasqankunaqa llapallanmi qellqasqa kachkan Israel nacionpa reyninkunapa vidanmanta willakuq libropi. ¹⁹Diosmanta willakuqkunapa rimasqanpim qellqasqa kachkan paypa mañakusqankunapas uyarisqa kasqanpas, manaraq humillakuchkaspa huchallikusqankunapas, traicionasqankunapas, maykunapim capillakuna rurachisqankunapas, Asera sutiyoq mamacha rurachisqanpas chaynataq tukuy rikchaq taytacha-mamachakuna rurachisqankunapas. ²⁰Abuelonkuna hina Manases wañukuptinmi pamparurqaku palacionpi. Paypa rantinpim churin Amonña gobiernarqa.

Juda nacionpi rey Amonpa gobiernasqanmanta

(2 R 21:19-26)

²¹Rey Amonqa iskay chunka iskayniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalem llaqtapim gobiernarqa iskay wata. ²²Taytan Manases hinam Rey Amonpas mana allinkunata rurarqa Tayta Diospa qayllanpi. Animalkunata wañuchipuspanmi adorarqa taytan Manasespa rurasqan llapallan taytacha-mamachakunata. ²³Taytan Manases hinaqa manam humillakurqachu, aswanraqmi payqa huchallikurqa.

²⁴Rey Amonpa serviqninkunam paypa contranpi hoqarikuruspa hina palaciollanpi wañurachirqaku. ²⁵Aswanqa llaqta runakunam Rey Amonpa contranpi hatariruiq llapallan runakunata wañurachirqaku hinaspa churin Josiastaña rantinpi gobiernanapaq churarurqaku.

Rey Josiaspa gobiernasqanmanta

(2 R 22:1-2)

34 ¹Rey Josiasqa pusaq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalem llaqtapim gobiernarqa kimsa chunka hukniyoq wata. ²Rey Josiasqa Tayta Diospa qayllanpi tukuy allinkunata ruraspanmi ñawpaq abuelon Davidpa kawsasqanman hinaraq mana pantaspa kawsarqa.

Rey Josiaspa tukuy ima rurasqankunamanta

³Pusaq watamanña Rey Josias gobiernachkaspanmi mozollaraq kachkaspa qallarirqa abuelon Davidpa Diosnin mañakuyta. Chunka iskayniyoq watamanña gobiernachkaspanmi Juda nacionmantawan Jerusalem llaqtamanta wischuyta qallarirqa moqokunapi kaq capillakunata. Wischurqataqmi Asera sutiyoq mamachakunatapas chaynataq huk rikchaq taytacha-mamachakunatapas, chaykunaqa karqa rumimanta labrasqam hinaspa fundisqam. ⁴Josiaspa qayllanpim tuñichirqaku Baal sutiyoq taytachakunapa altarninkunata. Paytaqmi pakipachirqa chay altarpa hawanpi kaq incienso kañanankutapas. Pakiparachirqataqmi Asera sutiyoq mamachakunatapas chaynataq labrasqa hinaspa fundisqa taytacha-mamachakunatapas, chaykunata ñutuparachispanmi maqchirachirqa chayna taytacha-mamachakunaman animalkuna ofreceq runakunapa sepulturanman. ⁵Altarkunapitaqmi kañarurqa sacerdotekunapa tullun-

kunatapas, chaynatam chuyancharqa Juda naciontawan Jerusalem llaqtata. ⁶Manases law, Efrain law, Simeon law llaqtakunapipas hina chaynallatam rurarqa Neftaliy law llaqtakunakama, maskaparqataqmi muyuriqnin sitiokunapipas. ⁷Altarkunatawan Asera sutiyoq mamachakunatam tuñirachirqa, ñuturachirqataqmi rumimanta labrasqa taytacha-mamachakunatapas. Pakiparurqataqmi Israel allpapi kaq incienso kañana llapallan altarkunatapas. Chaynata ruraruspanñam kutimurqa Jerusalem llaqtaman.

Diospa yachachikuynin libro tarisqanmanta

(2 R 22:3-23:3)

⁸Chunka pusaqniyoq watamanña Rey Josias gobiernachkaspanmi millakuypaq kaqkunata qechururqa nacionmantawan templomanta hinaspa yupaychasqa Tayta Diospa templonta allichanankupaq kacharqa Azaliaspa churin Safanta, llaqtapi alcalde Maasias-ta hinaspa Joacazpa churin Joa sutiyoq runata, Joam karqa reypa rurasqankunamanta qellqaq. ⁹Paykuna rispankum sacerdotekunapa jefen Hilciasman qoykurqaku Tayta Diospa templonman apamusqanku qollqeta, chay qollqetam chaskirqaku punkukunawan cuentallikuq Levyi casta runakuna, paykunamá chaskirqaku Manases castamanta, Efrain castamanta, Israel casta wakin runakunamanta, lliw Juda castamanta, Benjamin castamanta hinaspa Jerusalem llaqtapi llapallan kaqkunamanta. ¹⁰Chay qollqetam qorqaku Tayta Diospa templonpi churasqa llamkachiqkunaman. Paykunañataqmi pagarqaku Tayta Diospa templonta allichaq llapallan llamkaqkunaman. ¹¹Qorqakutaqmi carpinterokunamanpas chaynataq maestrokunamanpas, paykunamanqa qorqaku labrasqa rumikunatawan hapinaq qerukunata rantinankupaqmi. Chay templopa qerunkunaqa utusqaña kachkaptinpas Juda nacionpa reyninkunataqa manam imapas qokurqachu.

¹²Chay runakunam allinta llamkarqaku rurasqankuta. Capatazkunam karqa Levyi casta Meraripa miraynin Jahatwan Abdias hinaspa Coatpa miraynin Zacariaswan Mesulam. Sumaqlaña tocaq Levyi casta runakunam ¹³imapas apaqkunata tukuy imapi llamkachiqaku. Wakin Levyi casta runakunañataqmi karqaku secretariokuna, kamachiqkuna hinaspa punkukunawan cuentallikuqkuna.

¹⁴Tayta Diospa templonman apamusqanku qollqeta horqomuchkaptinkum sacerdote Hilcias tarirurqa Moisesnintakama Tayta Diospa qosqa yachachikuy librota. ¹⁵Chaymi Hilcias willarqa secretario Safanman:

—Ñoqam tariruni yachachikuy librota Tayta Diospa templonpi —nispa.

Chay librota Safanman qoykuptinmi ¹⁶payñataq aparqa reyman hinaspa wi-llarqa chay asuntomanta kaynata:

—Serviqnikikunaqa rurachkanikum tukuy imam kamachiwasqaykikuta.

¹⁷Horqorunikum Tayta Diospa templonpi tarisqayku qollqeta, horqoruspam qoykamuniku llamkachiqkunamanwan llamkaqkunaman —nispa.

¹⁸Chaymantam secretario Safanqa reyman willarqa:

—Sacerdote Hilciasmi kay librota qoykuwan —nispa.

Reypa qayllanpim chay librota leerqa. ¹⁹Yachachikuy libropi leesqanta uyariykuspanmi reyqa pachankunata llikiparqa. ²⁰Hinaspa sacerdote Hilciasta, Safanpa churin Ahicamta, Micaiaspa churin Abdonta, secretario Safanta hinaspa serviqnin Asaiasta kamachirqa:

²¹—Tayta Diostayá tapumuychik ñoqapaq, tapumuychiktaqyá Israel nacionpi hinaspa Juda nacionpi puchuq runakunapaqpas. Kay libroman hina abuelonchikkuna mana kasukusqankuraykum Tayta Diospa piñakuyninqa contranchikpi mancharikuyllopaqña kachkan —nispa.

²² Hinaptinmi Hilciaswan reypa kachasqankuna rirqaku Diosmanta willakuq Hulda sutiyoq warmiman tapukamunankupa. Payqa karqa Salumpa warminmi. Chay qosan Salumqa karqa Ticvapa churinmi. Ticvañataqmi karqa Harhaspa churin. Harhasmi karqa templopi pachakunawan cuentallikuq. Huldaqa Jerusalen llaqtapim *yacharqa mosoq Barriopi, chay runakuna chayaruspankumá paywan parlarqaku. ²³ Chaymi Huldañataq paykunata nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqantam kachamusuqnichik runaman kaynata ninkichik: ²⁴ “Juda nacion reypa leesqanman hinam kay llaqtapa contranpipas chaynataq kaypi *yachaq runakunapa contranpipas apachimusaq chay libropi nisqay castigokunata. ²⁵ Ñoqata saqeruwaspankum huk rikchaq taytachakunamanña inciensota kañarqaku chaykuna rurasqankuwan rabiachiwanankupa. Chayraykum piñakuyniyqa nina hina kay sitiopa contranpi ruparisan mana taninqachu. ²⁶ Chaynaqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta tapuwanaykichikpaq kachamusuqnichik Juda nacionpa reynintam kaynata nimunkichik: Libropi kaqkunatam qamqa uyariykurqanki. ²⁷ Kay llaqtapa hinaspa runankunapa contranpi rimasqaykunatam uyariykurqanki. Sonqoykipi llakirikuspa ñoqapa qayllaypi humillakurqanki, pachaykikunatapas qayllaypi llikipaspam waqarqanki, chaykunataqa ñoqapas yachanim. ²⁸ Chayraykum abueloykikuna hina wañukuspa hawka tiempollapi pampakunki. Kay llaqtapa chaynataq *yachakunapa contranpi castigo apachimusqaytaqa manam rikunkichu” nispa.

Kutirispankum chaynata reyman willamurqaku. ²⁹ Rey Josiasmi huñurachimurqa Juda nacionpi chaynataq Jerusalen llaqtapi llapallan ancianokunata. ³⁰ Reymi Tayta Diospa templanman rirqa Juda nacionniyoq taksapas-hatunpas runakunapiwan, Jerusalen llaqtapi llapallan *yachakunapiwan, sacerdotekunapiwan hinaspa Leviy casta runakunapiwan. Llapallanku uyarichkaptinmi templopi tarisqanku contrato librota rey leerqa. ³¹ Reymi pilarpa waqtanpi sayaykuspan Tayta Diospa qayllanpi contratota rurarqa. Chayman hinam prometekurqa Tayta Diosta qatinanpaq, prometekurqataqmi kamachisqankunatapas, Chunkantin Kamachikuyninkunatapas, decretonkunatapas tukuy sonqonwan hinaspa tukuy vidanwan kasukunanpaq, prometekurqataqmi chay libropi Dioswan contrato rurasqan palabrakunata cumplinanpaqpas. ³² Chaymantam cumplinankupaq Rey promete-chirqa Jerusalen llaqtapi kaqkunata chaynataq Benjamin casta kaqkunata hinaptinmi Jerusalen llaqtapi kaqkuna cumplirqaku abuelonkupa Diosninkuwan contrato rurasqanku-man hina. ³³ Rey Josiasmi chinkarachirqa lliw Israelpa miraynin runakunapa *yachasqan allpapi kaq millakuypaq rurasqankuta hinaspa Israel nacionpi llapallan kaqkunata kamachirqa yupaychasqanku Tayta Diosta adoranankupaq chaymi Rey Josias kawsanan-kamaqa mana rakikurqakuchu abuelonkupa yupaychasqan Tayta Diosmanta.

Pascua Fiestata Rey Josias rurasqanmanta

(2 R 23:21-33)

35 ¹ Rey Josiasmi Tayta Diospaq Pascua Fiestata rurachirqa Jerusalen llaqtapi, punta kaq killapa chunka tawayoq punchawninpi wañuchirqaku Pascua Fiestapi wañuchina carnerokunata. ² Churaraqam sacerdotekunatapas imam rurankuman hinaspa kallpancharqa Tayta Diospa templanpi llamkankupa. ³ Chaymantam Israel casta llapallan runakuna yachachiq Leviy casta runakunata otaq Tayta Diospaq sapaqchasqan kaqkunata kaynata nirqa:

—Diospaq sapaqchasqa kaq baultayá churaychik Israel nacionpa reynin Davidpa churin Salomonpa rurachisqan temploman chaynapi amaña hombronaykichikpaq.

Kunanqa yupaychasqanchik Tayta Diostayá serviychik, serviychiktaqyá paypa runan Israel casta runakunatapas. ⁴Alistakuychikyá abueloykichikkunapa castankunaman hina muyuyninpi ruranaykichikpaq, chaynataqa rurankichik Israel nacionpa reynin Davidpapas chaynataq churin Salomonpapas qellqaspa kamachikusqankuman hinayá. ⁵Israel castamasikichikpaqyá Levyi castamanta kaqkuna wakiqnichikich santuariopi kaychik. ⁶Paykunapaqyá wañuchipuychik Pascua Fiestapi wañuchina carnerokunata. Chuyanchakuspataqyá alistaychik Israel castamasikichikpaq, chaynataqa rurankichik Moisesman Tayta Diospa kamachisqanpi hina ruranankupaqmi —nispá.

⁷Rey Josiaspas kikinpa animalninkunamantam qorqataq ovejakunata, malta carnerokunata hinaspa malta chivatokunata, chaykunataqa Pascua Fiestapaqmi qorqa llapallan chaypi kaqkunaman. Chay animalkunam karqa kimsa chunka waranqa taksa animalkuna hinaspa kimsa waranqa buyeskuna. ⁸Jefekunapas voluntadninkunamantam qorqaku runakunaman, sacerdotekunaman hinaspa Levyi casta runakunaman. Diospa temlonpi kamachikuq Hilciaspas, Zacariaspas hinaspa Jehielpas qorqam sacerdotekunaman iskay waranqa soqta pachaknin carnerokunata Pascua Fiestapi wañuchinankupaq, qorqakutaqmi kimsa pachak buyeskunatapas. ⁹Levyi casta jefe Conaniaspas, Semaiaspas, wawqen Natanaelpas, Hasabaiaspas, Jehielpas hinaspa Josabadpas qorqataqmi Levyi castamasin runakunaman pichqa waranqa taksa animalkunata hinaspa pichqa pachak buyeskunata, chaykunataqa qorqa Pascua Fiestapaqmi.

¹⁰Fiestapaq chayna alistasqa karuptinmi sacerdotekuna maymi kanankuman churakurqaku, Levyi casta runakunapas muyuyninpi ruranankupaqmi churakurqaku reypa kamachisqanman hina. ¹¹Chaynapim wañuchirqaku Pascua Fiestapaq wañuchina animalkunata hinaptinmi sacerdotekunañataq challarqaku Levyi casta runakunapa haywasqan yawarta, Levyi casta runakunañataqmi animalkunapa qarankunata chusturqaku. ¹²Hina paykunataqmi rakinarqa lliw kañanapaq kaq animalkunatapas, rakinarqakuqa familiankuman hina Israel casta runakunaman qonankupaqmi chaynapa Moisespa libronpi qellqasqaman hina ofrecenankupaq, hina chaynallatam rurarkaku buyeskunawanpas. ¹³Reglamentoman hinam kankarqaku Pascua carnero aychata, Diospaq sapaqchasqa kaqkunatañataqmi yanurqaku mankakunapi, perolkunapi hinaspa sartenkunapi, chaynata ruraspankum apurawllamanña aypurqaku llapallan runakunaman. ¹⁴Levyi casta runakunapa prepararqakutaqmi kikinkupaqpas chaynataq sacerdotekunapaqpas, chaynataqa rurarkaku Aaronpa miraynin sacerdotekuna tutaykuqkama lliw kañanapaq kaqkunatawan wirakunata kañaypi kasqankuraykum.

¹⁵Asafpa miraynin takiqkunapas maymi kasqankupim karqaku Davidpa, Asafpa, Hemanpa hinaspa Jedutunpa kamachisqanman hina, Jedutunqa karqa Rey Davidpaq Diosta tapuqmi. Punkukunawan cuentallikuqkunapas sapakamam punkupi karqaku, manam puestonkutaqa saqeqlkuchu imapaqpas, Levyi castamasinkunam paykunapaqqa preparamurqa.

¹⁶Chay punchawpi Tayta Diospaq Pascua Fiestata ruranankupaqmi chaynata alistarqaku, alistarqakutaqmi Tayta Diospa altarninpi lliw kañana kaqkunata kañanankupaqpas, chaynataqa rurarkaku Rey Josiaspa kamachikusqanman hinam. ¹⁷Chaypi kaq Israelpa mirayninkunam tiempollanpi Pascua Fiestata rurarkaku, qanchis punchawmi rurarkaku mana Qonchoyoq Tanta Hatun Fiestataqa. ¹⁸Diosmanta willakuq Samuelpa tiemponmantaraqmi Israelpa miraynin runakunapaq mana rurarkakuchu chayna Pascua Fiestataqa. Manataqmi Israel nacionpa mayqan reyninpas rurarkachu Rey Josiaspa rurasqan Pascua Fiestata hinaqa. Paymá rurarpa sacerdotekunawan, Levyi casta runakunawan, chaypi kaq

Israel nacionniyoq runakunawan hinaspa Jerusalem llaqtapi *yachaqkunawan. ¹⁹Chay Pascua Fiestataqa rurarqu chuñka pusaqniyoq watamanña Rey Josias gobiernachkaptinmi.

Rey Josiaspa wañukusqanmanta

(2 R 23:28-30)

²⁰Tayta Diospa templantayta Rey Josias allicharachisqanpa qepantañam Egipto nacionpa reynin Neco hamururqa guerrawan, payqa hamururqa Eufrates Mayupa hichpan Carquemes llaqtapi peleananpaqmi. Paywan peleaq Josias lloqsiptinmi.

²¹Rey Neco runankunawan kaynata nichimurqa:

—Juda nacionpa reynin ñimanachkaykitaq qamtaqa? Ñoqaqa manam qampa contraykipichu hamuni aswanqa guerrawan hapiqniypa contranpim, Diosmi niwarqa apurawman rinaypaq, chaynaqa amayá yanapaqniy Diospa contranpiqa kaychu, mana chayqa paymi chinkarachisunkiman —nispa.

²²Rey Josiasmi ichaqa mana asurispapa pantarachikurqa paywan peleananpaq, manamá kasukurqachu Rey Necoapa nisqanta, paypa nisqanqa karqa Diosmantam. Chaynapimá guerraman yaykurqa Meguido llaqtapa hichpan pampapi.

²³Flechawan peleaqkuna Rey Josiasta flecharuptinkum serviqninkunata nirqa:

—iHorqowaychik kaymanta llumpay heridasqam kachkani! —nispa.

²⁴Chaymi serviqninkuna chay carretamanta horqoruspanku hinaykurqaku huknin carretanmanña hinaspa aparurqaku Jerusalem llaqtaman hinaptinmi chaypiña wañukurqa. Paytaqa pamparurqaku abuelonkunapa sepulturanpim. Chaymi Juda nacionpi chaynataq Jerusalem llaqtapi llapallan kaqkuna llakikurqaku. ²⁵Rey Josiasmantam Jeremias qellqarqa aya takita chaymi llapallan takiqkuna qaripas-warmipas aya takiwan Josiasta yuyarinu kay libro qellqasqa kasqan tiempokama, Israel nacionpimá costumbreña karqa. Chaykunaqa qellqasqa kachkan aya-takikuna libropim.

²⁶⁻²⁷Qallariyninmanta tokuyininkama Rey Josiaspa wakin rurasqankunaqa hinaspa Tayta Diospa yachachikuyninpi qellqasqaman hina allin rurasqankunaqa Juda nacionpi chaynataq Israel nacionpi reykunapa vidanmanta willakuq libropi qellqasqam kachkan.

Rey Joacazpa gobiernasqanmanta

(2 R 23:31-35)

36 ¹Rey Josiaspa churin Joacaztam taytanpa rantinpi Jerusalem llaqtapi gobiernanpaq nacionpi runakuna churarurqaku. ²Rey Joacazqa iskay chunka kimsayoc watanpim gobiernayta qallaykurqa. Kimsa killallam gobiernarqa Jerusalem llaqtapi. ³Ichaqa Egipto nacionpa reyninmi qarqorurqa Jerusalem llaqtapi rey kayninmanta hinaspa chay nacionta multaspa pagachikurqa kimsa waranqa kimsa pachaknin kilo qollqetawan kimsa chunka kimsayoc kilo qorita. ⁴Chaywanpas Egipto nacionpa reyninqa Juda nacionpa chaynataq Jerusalem llaqtapa reynin kananpaqmi churarqa Joacazpa wawqen Eliaquimta. Chay Rey Eliaquimpa sutintam tikrarurqa Joacinmanña. Rey Necoqa Joacimpa wawqen Joacaztapas pusarurqam Egipto nacionman.

Rey Joacimpa gobiernasqanmanta

(2 R 23:36-24:7)

⁵Rey Joacimqa iskay chunka pichqayoc watanpim gobiernayta qallaykurqa, chunka hukniyoq watam Jerusalem llaqtapi gobiernarqa. Payqa yupaychasqan Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. ⁶Babilonia nacionpa reynin

Nabucodonosor paypa contranpi hamuruspanmi pusarurqa Babilonia llaqtaman bronce cadenakunawan watasqata. ⁷Tayta Diospa temlonpi serviciokunatapas aparuspanmi churaykurqa Babilonia llaqtapi temlonman.

⁸Rey Joacimpa wakin rurasqankunaqa, millakuypaq kaqkuna rurasqankunaqa hinaspa paywan imapas pasaqkunaqa qellqasqa kachkan Juda nacionpa hinaspa Israel nacionpa reyninkunapa vidanmanta willakuq libropim. Paypa rantinpim churin Joaquinña gobiernarqa.

Rey Joaquinwan ancianokuna Babilonia nacionman preso risqankumanta

(2 R 24:8-17)

⁹Rey Joaquina chunka pusaqniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Payqa Jerusalem llaqtapim gobiernarqa kimsa killa chunka punchawllan. Chay reyqa Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa.

¹⁰Mosoq wata chayaramuptinmi Rey Nabucodonosor Babilonia llaqtaman pusachimurqa Rey Joaquina, paywan kuskatataqmi apachimurqa Tayta Diospa temlonpi aswan valornioq kaqkunatapas, Juda nacionpi hinaspa Jerusalem llaqtapi gobiernananpañataqmi churarqa Joaquinpa ayllun Sedequiasta.

Rey Sedequiaspa gobiernasqanmanta

(2 R 24:18-20. Jer 52:1-3)

¹¹Rey Sedequiasqa is kay chunka hukniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalem llaqtapim gobiernarqa chunka hukniyoq wata. ¹²Chay Rey Sedequiasqa Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa. Manataqmi humillakurqachu Tayta Diosmanta willakuq Jeremiaspa qayllanpimas. ¹³Rey Nabucodonosormi Sedequiasta Diospa sutinpi jurachirqa payta kasukunanpaq ichaqa Sedequiasmi paypa contranpi hatarirurqa. Sonqonta rumiyarachispanmi mana kutirikurqachu Israelpa yupaychasqan Tayta Diosman.

¹⁴Llapallan sacerdotekunapa jefenkunapas llapallan runakunapiwanmi traicionayllapi karkaku. Jerusalem llaqtapi Tayta Dios kikinpaq sapaqchasqan templontapas mana respetaspankum lla pa nacionkunapa millakuypaq rurasqankuta hina rurarkaku. ¹⁵Chaymi abuelonkunapa yupaychasqan Tayta Dios sapa kutilla kacharqa paymanta willakuqkunata, chaynataqa rurarqa runankunatawan *yachanan templota llakipayasqanraykum. ¹⁶Paykunam ichaqa asikurqaku Diospa kachasqan runakunamanta, paykunapa willakusqantapas mana uyariq tukuspankum Diosmanta willakuqkunatapas burlakurqaku. Runankunapa contranpi Tayta Dios piñakuruptinmi manaña ima ruraytapas atirqakuchu.

Diospa temlon tuñichisqa kasqanmanta

(2 R 25:8-21. Jer 39:8-10. 52:12-30)

¹⁷Paykunapa contranpim Tayta Dios kachamurqa Caldea lawpi reyta hinaptinmi pay espadawan templopi wañurachirqa mozokunata, manam llakipayarqachu mozokunatapas, doncellakunatapas, yuyaqkunatapas nitaq eqoyasqakunatapas. Llapallankutamá paypa makinman Tayta Dios churaykurqa. ¹⁸Chay reyqa apachirqataqmi Diospa temlonpi kaq hatunpas-taksapas llapallan serviciokunata, apachirqataqmi Tayta Diospa temlonpi qori-qollqetapas reyqa qori-qollqetapas chaynataq jefekunapa qori-qollqetapas. Llapallantamá apachirqa Babilonia lawman. ¹⁹Diospa templontapas kañaykuspankum taqmarurqaku Jerusalem llaqtapa murallantapas. Kañaykurqakutaqmi llaqtapa llapallan palacionkunatapas, pakiparurqakutaqmi llapallan valornioq kaqkunatapas.

²⁰Wañuyunta wakin puchuqkunatañataqmi presota pusarurqaku Babilonia nacionman hinaptinmi reypa hinaspa churinkunapa sirvientenña karqaku, chaynaqa karqaku Persia nacionpa reyninkuna Babilonia nacionpi gobiernayta qallarinkukamam. ²¹Chaynapim Jeremiaswan Tayta Diospa willachisqankuna cumplikurqa. Allpapas samarqataqmi preso pusasqa kasqanku tiempokama. Purmarqamá qanchis chunka wata cumplikunankama.

Rey Ciropa decretonmanta

(Esd 1:1-14)

²²Persia nacionpi Rey Ciropa gobiernasqan punta kaq watapim Persia nacionpi Rey Ciropa Tayta Dios sonqocharqa paymanta willakuq Jeremiaswan willachisqanman hina, chaynataqa rurarqa Tayta Diospa willachisqan cumplikunanpaqmi. Rey Cirom willachimurqa lliw gobiernasqanpi kaqkunaman simiwan hinaspa qellqasqawan kaynata:

²³Persia nacionpi ñoqa Rey Cirom kaynata nini: Hanaq pachapi Tayta Diosmi qowarqa kay pachapi nacionkunata hinaspa kamachiwarqa Juda lawpi kaq Jerusalen llaqtapi templota hatarichipunaypaq. Qamkuna ukupi kaq Tayta Diospa runankunatayá paypuni yanapachun hinaptinayá chaylawman richunku.

ESDRASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay librotaqa qellqarqa Esdrasmi. Kay Esdras librowan qatinqin Nehemiasqa chullallam. Esdrasqa karqa Diospa leyninkunata yachachiqmi. Paymi anchallataña munarqa Israel runakuna kaqllamanta Dios yupaychanankuta. Nehemiasqa prefecto kachkaspapas Diospa kaqninkunaman-tam nanachikurqa. Jerusalem llaqtapa murallanta allichachispanmi guardiakunatapas churarqa.

Kay Esdras sutiyoq libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun huklaw nacionpi kaq judiokuna Zorobabelwan Jerusalem llaq-taman kutimusqankumanta (1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun templota mosoqmanta hatarirachispa kaqllamanta Diosta adoranankupaq sapaqchasqankumanta (3-6).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun kikin Esdras wakin judiokunawan kutimuspa Diospa kaqninkuna allichasqanmanta (7-10).

Rey Ciropa decretonmanta

(2 Cr 36:22-23)

1 ¹Persia nacionpi Rey Ciropa gobiernasqan punta kaq watapim Persia nacionpi Rey Ciropa Tayta Dios sonqocharqa paymanta willakuq Jeremiaswan willachisqanman hina, chaynataqa rurarqa Tayta Diospa willachisqan cumplikunanpaqmi. Rey Cirom wi-llachimurqa lliw gobiernasqanpi kaqkunaman simiwan hinaspa qellqasqawan kaynata:

²Persia nacionpi ñoqa Rey Cirom kaynata nini: Hanaq pachapi Tayta Diosmi qowarqa kay pachapi nacionkunata hinaspam kamachiwarqa Juda lawpi kaq Jerusalem llaqtapi templota hatarichipunaypaq. ³Qamkuna ukupi kaq Tayta Diospa runankunatayá paypuni yanapachun chaynapi Juda lawpi kaq Jerusalem llaqtaman rispa Israelpa yupaychasqan Tayta Diospaq templota ruramunankupaq, paymi Jerusalem llaqtapi Diosqa. ⁴Maypim *yachasqankupi Tayta Diospa runankunamanta llapallan puchuqkunayá yanapachunku riy munaq runakunata, yanapachunkuyá qori-qollqewan, imapas kapuqninkuwan, animalkunawan hinaspa munasqankuman hina Jerusalem llaqtapi kaq Diospa temponpaq ofrendakunawan.

Israel castakunapa Jerusalem llaqtaman kutisqankumanta

⁵Hinaptinmi Juda hinaspa Benjamin casta runakunapa jefenkuna, sacerdotekuna, Leviypa castankuna otaq Diospa haykam sonqochasqankuna rirqaku Jerusalem llaqtapi kaq Tayta Diospa tempon ruramunankupaq. ⁶Muyuriqninkupi llapallan kaqkunañataqmi yanaparqaku qori-qollqewan, imapas kapuqninkunawan, animalkunawan, alhajakunawan chaynataq ofrendakunawanpas munasqankuman hina. ⁷Chaymi Rey Ciropa diosninkupa temponmanta horqomurqa Diospa servicionkunata, chay serviciokunataqa Rey Nabu-codonosormi Jerusalem llaqtapi Diospa temponmanta apamuspa churarqa diosninkupa

templonman. ⁸Persia nacionpa reynin Cirom chay serviciokunata horqochirqa qori-qoll-qe waqaychaq Mitridates sutiyoq runawan, paymi yupaspan qoykurqa Juda lawpi reypa castan kamachikuq Sesbasar sutiyoq runaman. ⁹⁻¹⁰Kaykunatam yuparqaku: qori medianokunam karqa kimsa chunka, qollqemanta medianokunam karqa waranqa, cuchillokunam karqa iskay chunka isqonniyoq, qorimanta tazonkunam karqa kimsa chunka, qollqemanta tazonkunam karqa tawa pachak chunkan, wakin serviciokunañataqmi karqa waranqa.

¹¹Qori-qollqemanta llapallan serviciokunam karqa pichqa waranqa tawa pachaknin. Chaykunatam Sesbasar llapallanta aparqa Babilonia nacionpi preso kaqkuna Jerusalem llaqtaman kutiqkunapiwan.

Zorobabelwan kutimuqkunamanta

(Neh 7:5-73)

2 ¹Juda law llaqtayoqkunata Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor-pa Babiloniaman preso apasqankunam kutimurqaku Jerusalem llaqtaman chaynataq Juda lawmanpas. Sapakamam kutirqaku llaqtankuman. ²Paykunam rirqaku Zorobabelwan, Josueywan, Nehemiaswan, Seraiaswan, Reelaiaswan, Mardoqueowan, Bilsanwan, Misparwan, Bigvaiwan, Rehunwan chaynataq Baanawan. Chay kutiq Israel casta yupasqa runakunam kaykuna: ³Parospa mirayninkunam karqa iskay waranqa pachak qanchis chunkan iskayniyoq.

⁴Sefatiaspa mirayninkunam karqa kimsa pachak qanchis chunkan iskayniyoq.

⁵Arapa mirayninkunam karqa qanchis pachak qanchis chunkan pichqayoq.

⁶Pahat-moabpa mirayninkuna otaq Josueypa chaynataq Joabpa mirayninkunam karqa iskay waranqa pusaq pachaknin chunka iskayniyoq.

⁷Elampa mirayninkunam karqa waranqa iskay pachaknin pichqa chunka tawayoq.

⁸Zatupa mirayninkunam karqa isqon pachak tawa chunkan pichqayoq.

⁹Zacaipa mirayninkunam karqa qanchis pachak soqta chunkan.

¹⁰Banipa mirayninkunam karqa soqta pachak tawa chunkan iskayniyoq.

¹¹Bebaipa mirayninkunam karqa soqta pachak iskay chunkan kimsayoq.

¹²Azgapa mirayninkunam karqa waranqa iskay pachaknin iskay chunka iskayniyoq.

¹³Adonicampa mirayninkunam karqa soqta pachak soqta chunkan soqtayoq.

¹⁴Bigvaipa mirayninkunam karqa iskay waranqa pichqa chunkan soqtayoq.

¹⁵Adinpa mirayninkunam karqa tawa pachak iskay chunkan tawayoq.

¹⁶Ezequiaspa mirayninkunamanta kaq Aterpa mirayninkunam karqa isqon chunka pusaqniyoq.

¹⁷Bezaipa mirayninkunam karqa kimsa pachak iskay chunkan kimsayoq.

¹⁸Jorapa mirayninkunam karqa pachak chunka iskayniyoq.

¹⁹Hasumpa mirayninkunam karqa iskay pachak iskay chunkan kimsayoq.

²⁰Gibarpa mirayninkunam karqa isqon chunka pichqayoq.

²¹Belen llaqtayoqkunam karqa pachak iskay chunkan kimsayoq.

²²Netofa llaqtayoqkunam karqa pichqa chunka soqtayoq.

²³Anatot llaqtayoqkunam karqa pachak iskay chunkan pusaqniyoq.

²⁴Azmavet llaqtayoqkunam karqa tawa chunka iskayniyoq.

²⁵Quiariat-jearim llaqtayoqkuna, Cafira llaqtayoqkuna hinaspa Beerot llaqtayoqkunañataqmi karqa qanchis pachak tawa chunkan kimsayoq.

²⁶Rama llaqtayoqkuna hinaspa Geba llaqtayoqkunañataqmi karqa soqta pachak iskay chunkan hukniyoq.

²⁷Micmas llaqtayoqkunam karqa pachak iskay chunkan iskayniyoq.

²⁸Betel hinaspa Hai llaqtayoqkunañataqmi karqa iskay pachak iskay chunkan kimsayoq.

²⁹Nebo llaqtayoqkunam karqa pichqa chunka iskayniyoq.

³⁰Magbis llaqtayoqkunam karqa pachak pichqa chunkan soqtayoq.

³¹Huknin Elam llaqtayoqkunañataqmi karqa waranqa iskay pachak pichqa chunkan tawayoq.

³²Harim llaqtayoqkunam karqa kimsa pachak iskay chunkan.

³³Lod llaqtayoq, Hadid llaqtayoq hinaspa Ono llaqtayoqkunañataqmi karqa qanchis pachak iskay chunkan pichqayoq.

³⁴Jerico llaqtayoqkunam karqa kimsa pachak tawa chunkan pichqayoq.

³⁵Senaa llaqtayoqkunam karqa kimsa waranqa soqta pachaknin kimsa chunkan.

³⁶Josuey ayllumanta kaq Jedaiaspa miraynin sacerdotekunam karqa isqon pachak qanchis chunkan kimsayoq.

³⁷Sacerdote Imerpa mirayninkunam karqa waranqa pichqa chunkan iskayniyoq.

³⁸Sacerdote Pasurpa mirayninkunam karqa waranqa iskay pachaknin tawa chunka qanchisniyoq.

³⁹Sacerdote Harimpa mirayninkunam karqa waranqa chunka qanchisniyoq.

⁴⁰Hodavias ayllumanta kaq Josueypa chaynataq Cadmielpa miraynin Leviy casta runakunam karqa qanchis chunka tawayoq.

⁴¹Asafpa mirayninmanta takiqkunam karqa pachak iskay chunkan pusaqniyoq.

⁴²Punkukunawan cuentallikuqkunam kaykuna: Salumpa mirayninkuna, Aterpa mirayninkuna, Talmonpa mirayninkuna, Acubpa mirayninkuna, Hatitapa mirayninkuna hinaspa Sobaipa mirayninkuna. Llapallanmi karqa pachak kimsa chunkan isqonniyoq.

⁴³Templopi sirvientekunam karqa: Zihapa mirayninkuna, Hasufapa mirayninkuna, Tabaotpa mirayninkuna, ⁴⁴Querospa mirayninkuna, Siahapa mirayninkuna, Padonpa mirayninkuna, ⁴⁵Lebanapa mirayninkuna, Hagabapa mirayninkuna, Acubpa mirayninkuna, ⁴⁶Hagabpa mirayninkuna, Salmaipa mirayninkuna, Hananpa mirayninkuna, ⁴⁷Gidelpa mirayninkuna, Gaharpa mirayninkuna, Reaiapa mirayninkuna, ⁴⁸Rezinpa mirayninkuna, Necodapa mirayninkuna, Gazampa mirayninkuna, ⁴⁹Uzapa mirayninkuna, Paseahpa mirayninkuna, Besaipa mirayninkuna, ⁵⁰Asenapa mirayninkuna, Meunimpa mirayninkuna, Nefusimpa mirayninkuna, ⁵¹Bacbuca mirayninkuna, Hacufapa mirayninkuna, Harhurpa mirayninkuna. ⁵²Bazlutpa mirayninkuna, Mehidapa mirayninkuna, Harsapa mirayninkuna, ⁵³Barcospa mirayninkuna, Sisarapa mirayninkuna, Temapa mirayninkuna, ⁵⁴Neziapa mirayninkuna hinaspa Hatifapa mirayninkuna.

⁵⁵Salomonpa sirvientekunapa mirayninkunam karqa: Sotaipa mirayninkuna, Soferetpa mirayninkuna, Perudapa mirayninkuna, ⁵⁶Jaalapa mirayninkuna, Darconpa mirayninkuna, Gidelpa mirayninkuna, ⁵⁷Sefatiaspa mirayninkuna, Hatilpa mirayninkuna, Poqueret-hazebaimpa mirayninkuna hinaspa Amonpa mirayninkuna. ⁵⁸Templopi llapallan sirvientekunapiwan Salomonpa sirvientekunapa mirayninkunam karqa kimsa pachak isqon chunkan iskayniyoq.

⁵⁹Tel-mela llaqtamanta, Tel-harsa llaqtamanta, Querub llaqtamanta, Adon llaqtamanta hinaspa Imer llaqtamanta hamuqkunam mana allintachu yacharqaku taytankupa ayllunkunamanta nitaq castankumantapas. Chaynapim Israel casta kasqankumanta iskayrayarqaku. Paykunam karqa: ⁶⁰Delaiapa mirayninkuna, Tobiaspa

mirayninkuna hinaspa Necodapa mirayninkuna, llapallankum karqa soqta pachak pichqa chunkan iskayniyoq. ⁶¹Wakin sacerdotekunapa mirayninkunam karqa: Habaiapa mirayninkuna, Cospa mirayninkuna hinaspa Barzilaipa mirayninkuna. Kay Barzilaime casarakurqa Galaad lawmanta kaq Barzilaipa huknin warmi churinwan chayraykum suegronpa sutinwan sutichakurqa. ⁶²Paykunam maskarqaku listapi abuelonkunapa sutinta ichaqa manam tarirqakuchu, chayraykum manaña chaskisqachu karqaku sacerdote kanankupa. ⁶³Chayraykum prefecto nirqa paykunata:

—Amam mikunkichikraqchu Diospaq sapaqchasqa mikuykunataqa Urimtawan Tumimta sacerdote choqaspa Diosta tapunankama —nispá.

⁶⁴Chaypi llapallan huñunasqa runakunam karqaku tawa chunka iskayniyoq waranqa kimsa pachak soqta chunkan.

⁶⁵Sirvientekunatawan sirvientakunataqa manam yuparqakuchu paykunawan kuskataqa, paykunam karqa qanchis waranqa kimsa pachaknin kimsa chunka qanchisniyoq, karqataqmi warmipas-qaripas iskay pachak takiqkuna.

⁶⁶Caballokunam karqa qanchis pachak kimsa chunkan soqtayoq, mulakunam karqa iskay pachak tawa chunkan pichqayoq. ⁶⁷Camellokunam karqa tawa pachak kimsa chunkan pichqayoq, asnonkuñataqmi karqa soqta waranqa qanchis pachak iskay chunkan.

⁶⁸Wakin ayllukunapa jefenkunañataqmi Jerusalen llaqtapi Tayta Diospa templonman chayaruspanku qorqaku ofrendakunata munasqankuman hina Diospa templonpaq chaynapi maymi kasqanpi templota mosoqmanta hatarichinankupa.

⁶⁹Kapuqninkuman hinam qorqaku obrapaq qori-qollqe waqaychaqman. Qoritam qorqaku tawa pachak pusaq chunkan pusaq kilota, qollqetañataqmi qorqaku iskay waranqa qanchis pachak pichqa chunkan kilota, qorqakutaqmi sacerdotekunapaq pachak pachakunatapas.

⁷⁰Llaqtankupim *yacharqaku sacerdotekuna, Leviy castakuna, wakin runakuna, takiqkuna, punkukunawan cuentallikuqkuna hinaspa templonpi sirvientekuna. Israel casta wakin runakunaqa yacharqaku abuelonkupa llaqtanpim.

Dios adorananku altarta huktawan hatarichisqankumanta

3 ¹Qanchis kaq killa chayaramuptinmi Israelpa castan llapallan runakuna llaqtankupiña kachkaspa chulla runa hinalla huñunakururqa Jerusalen llaqtapi. ²Hinaptinmi Josadacpa churin Josuey, sacerdotemasinkunapiwan, Salatielpa churin Zorobabelpas ayllunkunapiwan hatarichirqaku Israelpa yupaychasqan Diospa altarninta, chaypa hawanpi Diospaq animalkunata wañuchispankum lliwta kañapurqaku imaynam Diospa runan Moisespa yachachisqanman hina. ³Hatarichirqakumá allin tiyaq altarta, chaynataqa ruraraqaku chay allpapi runakunata manchakusqankuraykum, chaypa hawanpim Tayta Diospaq animalta wañuchispanku lliwta kañaqku sapa tempranon hinaspa sapa tarden. ⁴Ruraraqakutaqmi Ramada sutiyoq hatun fiestatapas imaynam qellqasqaman hina, Diospaqpas animalta wañuchispankum lliwta kañaqku sapa punchaw. Costumbrenkuman hinamá haykam kañana kaqta sapa punchaw kañaqku. ⁵Chaymantam animalkunata wañuchispanku Diospaq kañaqku sapa punchaw, kañaqkutaqmi llullu killa punchawpipas chaynataq Tayta Diospaq sapaqchasqa llapallan huñunakuy punchawpipas, kañaqkutaqmi pipapas kikinmanta Tayta Diosman llapallan ofrecey munasqankutapas. ⁶Qanchis kaq killapa punta punchawninmantam qallarirqaku Tayta Diospaq animalta wañuchispa lliw kañapuya, ichaqa Tayta Diospa templonpa cimientonkunaga manaraqmi churasqachu karqa. ⁷Qollqetam qorqaku albañillkunamanwan carpinterokunaman, qorqakutaqmi mi-

kuytapas, tomanapaq kaqtapas hinaspa aceitetapas Sidon hinaspa Tiro llaqtayoqkunaman chaynapi Libano montemantaraq lamar qochanta Joep llaqtakama cedro kullukunata apamunkupa. Chaytaqa ruraraqaku Persia nacionpi Rey Ciropa munasqanman hinam.

Diospa templon cimientasqankumanta

⁸Iskay wataña Jerusalem llaqtapi Diospa templonman chayasqanku hawañam chay iskay kaq watapa iskay kaq killanpi Salatielpa churin Zorobabel Josadacpa churin Josueypiwan hinaspa paykunapa ayllunkunapiwan qallaykurqaku Diospa templon hatarichiyta. Chay runakunam karqa sacerdotekuna, Leviy castakuna chaynataq Babilonia nacionpi llapallan presochasqa kasqankumanta Jerusalem llaqtaman kutimuqkuna. Chay templo ruraypaqmi Leviy casta runakunata iskay chunka watayoqmanta hanayman churarqaku chay obrata rurachinankupa. ⁹Josueymi churinkunawan hinaspa ayllunkunawan chaynataq Hodaviaspa mirayninmanta Cadmielpa churinkunapiwan chulla runa hinalla rirqaku Diospa templonpi llamkaqkunata llamkachinankupa. Chaynatam rurarqa Henadadpa churinkunapiwan hinaspa ayllunkunapiwan, paykunaqa karqa Leviy ayllumanta kaq runakunam.

¹⁰Tayta Diospa templonpa cimientonta albañilkuna churachkaptinkum sacerdotekuna chaypaq hina pachasqakama cornetillata aptarikuspanku sayarirqaku. Leviy castamanta Asafpa mirayninkunapas sayarirqakutaqmi platillontinkama Tayta Diosta alabanankupa, chaynataqa ruraraqaku Israel nacionpa reynin Davidpa kamachikusqanman hinam.

¹¹Takiqkunam alabaspanku hinaspa Tayta Diosman graciasta qospanku takirqaku:

Payqa ancha allinmi,

Payqa Israel casta runakunata wiñaypaq kuyapayaqmi

Llapallan runakunam hatun kusikuywan qaparispa Tayta Diosta alabarqaku, chaynataqa takirqaku Tayta Diospa templonta cimientasqankuraykum. ¹²Chaypim tarikurqaku sacerdotekuna, Leviy castakuna chaynataq ayllukunapa achka jefenkunapas, paykunamanta machuña kaqkunam rikurqaku punta kaq templota, chayraykum chay templota cimientonkuna churasqa kasqanta rikuspanku qaparillawanña waqarqaku, wakinkunañataqmi kusikuyman qaparirqaku. ¹³Runakuna nisyullataña qaparisqankuraykum mana pipas reqsiyta atirqachu mayqenmi kusikuywan qapariy kasqanta otaq mayqenmi waqaywan qapariy kasqanta. Chay qaparisqankum karusukama uyarikurqa.

Llamkaqkunata enemigonkuna sayarachisqanmanta

4 ¹Juda castapa hinaspa Benjamin castapa enemigonkunam yacharurqaku Babilonia nacionpi presochasqa kasqankumanta kutispanku Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa templon rurasqankuta. ²Chay enemigokunam Zorobabelmanwan ayllukunapa jefenkunaman asuykuspa kaynata nirqaku:

—Perqasunchikyá kуска, ñoqaykupas qamkuna hinañam Diosnikichikman asukuykuniku, paypaqñam animaltapas wañuchipuniku Asiria nacionpi Rey Esarhadonpa kayman pusamuwasqanku tiempomantaraq —nispa.

³Chaymi Zorobabelwan Josuey hinaspa Israel ayllukunapa wakin jefenkuna nirqaku:

—Qamkunawanqa manam hukllawakuymankuchu Diosniykupa templon huk-tawan hatarichinaykupaqqa. Ñoqallaykum hatarichisaqku Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa templontaqa, chaynataqa rurasaqku Persia nacionpa reynin Ciropa kamachiwasqankuman hinam —nispa.

⁴Chaylaw llaqtayoq runakunam hukmanyarachirqa Juda casta llamkaqkunata chaynapi amañá llamkanankupaq. ⁵Consejaq runakunamanpas pagarurqakutaqmi munasqankuta llamkaqkuna amañá rurankupaq. Chaynam pasakurqa Persia nacionpa reynin Ciropa gobiernasqan tiempomanta Persia nacionpa reynin Dariopa gobiernasqan tiempokama. ⁶Rey Asuero gobiernayta qallarichkaptinmi wakin runakuna qellqarqaku Juda lawpi hinaspa Jerusalem llaqtapi *yachaqkunapa contranpi. ⁷Rey Artajerjespa tiempompim Bislanwan Mitridates, Tabeel hinaspa paykunawan wakin kaqkuna qellqarqaku Persia nacionpa reynin Artajerjesman, chay carta apachisqankutaqa qellqarqaku Aram runakunapa rimayninpim. ⁸Rehum sutiyoq runam karqa kamachikuq, Simsa sutiyoq runañataqmi karqa secretario. Paykunam cartarqaku Rey Artajerjesman Jerusalem llaqtapi yachaqkunapa contranpi:

⁹Ñoqa kamachikuq Rehunmi qellqamuyki, secretario Simsaipiwan hinaspa kuska kaqmasyikuna Persia nacionpi, Erec lawpi, Babilonia lawpi hinaspa Elam law Susa llaqtapi juezkunapiwan, tropakuna kamachiqkunapiwan hinaspa gobernadorkunapiwan, ¹⁰Samaria llaqtakunapi *yachaqkunapiwan hinaspa Eufates Mayupa kaylawninpi yachaqkunapiwan. Chay lugarkunamanmi ñawpaq abueloykuta presota pusachirqa hatun munayniyoq Rey Asnapar. ¹¹Kaymá apachisqanku cartapa copian: “Reynillayku Artajerjes, Eufates Mayupa kaylawninpi kaq serviqnirikunam rimaykamuykiku: ¹²Yachayá reyllayku, qampa kasqaykimanta ñoqaykuman hamuq judiokunam Jerusalem llaqtaman chayaruspanku hatarichichkanku mana kasukuq chaynataq mana allin runakunapa *yachanan llaqtata. Cimientonkunatapas allichaspankum murallantapas qespiykachichkankuña. ¹³Yachaytaqyá reyllayku, sichum kay llaqta yapamanta hatarichisqa kaptinqa chaynataq murallanpas perqasqa kaptinqa manañam paganqakuchu alcabalata, impuestota nitaq contribuciontapas, chaynapim reykunapaq qori-qollqe chaskinankuqa asllayanman. ¹⁴Qampuni mantienewasqaykikuraykum mana allinpaqchu rikchakapuwanku despreciasqa kaynikiq, chayraykum yachanaykipaq reyllayku willamuykiku, ¹⁵chaynapi abueloykikunapa tiempompi pasaqkunamanta qellqasqanku libropi maskachinaykipaq. Chay libropi imam qellqasqa kaqta tarispaykim yachanki kay llaqtapi runakunaqa mana kasukuq kasqanta, reykunapas hinaspa wakin llaqtakunapas dañaq kasqanta, paykunaqariki ñawpaq tiempokunamantaraq hoqarikuq runakunam, chayraykum kay llaqtaqa purmachisqa karqa. ¹⁶Chayraykum nimuykiku reyllayku, kay llaqta mosoqmanta hatarichisqa kaptinqa mayupa tukuy kaylawninpi llaqtakunaqa manañachá qampañachu kanqa” nispa.

¹⁷Hinaptinmi Rey Artajerjesñataq cartarqa kaynata:

Kamachikuq Rehum, secretario Simsai, Samaria lawpi *yachaqkuna hinaspa Eufates Mayupa waklawninpi kaqkunapas, qamkunatam rimaykamuykichik. ¹⁸Ñoqaykuman apachimusqaykichik cartam, leesqa hinaspa rimayniykuman tikrasqa karqa ñoqapa qayllaypi. ¹⁹Libropi maskachispa yacharqaniku chay llaqtaqa ñawpaqmantaraq reykunapa contranpi hoqarikuq kasqanta, chay llaqtapimá rimanakuspanku gobiernopa contranpi hoqarikusqaku. ²⁰Jerusalem llaqtapiqa atinyiyoq reykunam kasqa, paykunam munaychakusqaku Eufates Mayupa tukuy waklawninpi, chay reykunamanmi pagasqaku alcabalatawan contribuciontapas. ²¹Chaynaqa kunanyá kamachiychik chay runakunata amañá rurankupaq chaynapi chay llaqtata amañá hatarichinankupaq, ñoqa kamachimuptiyñam mosoqmanta hatarichisqa kanqa.

²² Ama qonqaspa cumplinkichik kay kamachimusqayta chaynapí reykunapa contranpi imapas ama kananpaq.

²³ Rey Artajerjespa cartantam leerqaku Rehumpa qayllanpi secretario Simsaipa qayllanpi hinaspa paykunawan kaq wakin runakunapa qayllanpi, utqayllamanña Jerusalen llaqtaman rispankum judiokunata obligarqaku amaña llamkanan-kupaq. ²⁴ Chaymi manaña rurarqakuchu Jerusalen llaqtapi Diospa templonta, sayarurqakum Persia nacionpi Rey Dario iskay watamanña gobiernanankama.

Diospa templon qespichisqankumanta

5 ¹ Diosmanta willakuq Hageowan Idopa churin Diosmanta willakuq Zacariasmi Juda lawpi hinaspa Jerusalen llaqtapi *yachaq judiokunaman willarqaku Israel kamachiq Diosninkupa sutinpi. ² Chaymi Salatielpa churin Zorobabelwan Josadacpa churin Josuey kaqllamanta qallarirqaku Jerusalen llaqtapi Diospa templon rurayta, paykunataqa yanaparqakum Diosmanta willakuqkunapas. ³ Chay tiempopim paykunaman rirqaku Eufrates Mayupa waklawninpi gobiernaq Tatnaiwan Setar-boznai compañaqninkunapiwan, paykunam nirqaku:

—¿Pitaq kamachisurqankichik kay templota kaqllamanta hatarichinaykichikpaq hinaspa kay perqakunatapas qespichinaykichikpaq? —nispa.

⁴ Hinaptinmi willarqaniku chay templo hatarichiq runakunapa sutinkunata.

⁵ Aswanqa Diosniykum judiokunapa kamachiqninkunata waqaychawarqaku, hinaptinmi hinalla rurarqaniku Rey Darioman willachiptiyku cartamuwanankukama.

⁶ Eufrates Mayupa waklawninpi gobiernaq Tatnaimi, Setar-boznaipiwán hinaspa Eufrates Mayupa waklawninpi kamachikuqmasinkunapiwan Rey Darioman cartarqaku. ⁷ Chay apachisqanku cartam kaynata nirqa:

Reyllayku Dario, rimaykamullaykikum. ⁸ Yachayá, ñoqaykum rirqaniku Juda lawpi kaq hatun Diospa templonman, chay templotam hatun labrasqa rumikunawan hatarichichkanku, perqankunapas ñam vigakunawan churasqaña kachkan, apurawllamanña rurasqankuraykum temploqa qespiykuchkanña. ⁹ Tapurqanikum kamachikuqkunata: “¿Pitaq kamachisurqankichik kay templota hatarichinaykichikpaq chaynataq kay perqankunatapas qespichinaykichikpaq?” nispa. ¹⁰ Paykunapa sutinkutapas tapurqanikum qanman willamunaykupaq, paykuna kamachiq runakunapa sutinkunatapas tapurqanikum qanman qellqamunaykupaq. ¹¹ Paykunam niwarqaku: “Ñoqaykuqa kaniku hanaq pachapi chaynataq kay pachapipas munaychakuq Diospa serviqninkunam. Kay mosoqmanta hatarichisqayku temploqa ñawpaqmantaraqmi rurasqa karqa, chaytaqa Israel nacionpi hatun reymi rurachispan qespichirqa. ¹² Ichaqa hanaq pachapi munaychakuq Diosta abueloyku piñachisqanraykum paykunata qoykurqa Caldea lawmanta kaq Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorman. Chay reymi chay templota tuñichispan presochasqata Babilonia lawman paykunata púsarqa. ¹³ Chaywanpas Babilonia nacionpa reynin Cirom gobiernay qallarísqan watapi, kikinpuni kamachirqa Diospa kay templon mosoqmanta rurasqa kananpaq.

¹⁴ “Chay rey Nabucodonosormi Jerusalen llaqtapi Diospa templonmanta horqorurqa qori-qollqemanta serviciokunata hinaspa Babilonia llaqtapi templonman churarurqa. Chay serviciokunatam Rey Ciro horqorurqa Babilonia llaqtapi templomanta hinaspa qoykachirqa Sesbasarman, paytam churarqa prefecto

kananpaq. ¹⁵Rey Cirom Sesbasarta kamachirqa: ‘Jerusalen llaqtaman rispaykiyá Diospa templonta mosoqmanta maymi kasqanpi hatarichimuy hinaspayá chay temploman churamuy kay serviciokunata’ nispa. ¹⁶Sesbasar rispanmi Jerusalen llaqtapi Diospa templonpa cimientonkunata churarqa, chaymantapunim kunankama temploqa perqachikuchkan ichaqa manaraqmi qespichisqachu kachkan” nispa. ¹⁷Chaynaqa reyllayku, allinpaq rikchakapusuptikiqa, maskachiyá reykunapa rurasqanmanta willakuq librokunapi, chay librokunaqariki kachkan Babilonia llaqtapim, qawaykuyá cheqapchu Rey Ciro kamachisqa kay Jerusalen llaqtapi Diospa templon mosoqmanta hatarichisqa kananpaq, chayna kaptinqa, reyllayku, willachimawaykuyá kay asuntomanta munasqaykita.

6 ¹Chaymi Rey Dario kamachikurqa Babilonia nacionpi qori-qollqe waqaychana wasipi reykunapa rurasqanmanta willakuq librokunapi maskanankupaq. ²Hinaptinmi Media law Ecbatana llaqtapi reypa *yachanan palaciopi tarirqaku librota, chay libropim yuyarinapaq kayna qellqasqa kasqa:

³Rey Ciropa gobiernasqan punta kaq watapim kikin Rey Ciro kamachirqa kaynata: “Jerusalen llaqtapi Diospa templonmantam kaynata nini: ‘Cimientonkunayá churasqa kachun, perqankunapas mosoqmanta hatarichisqayá kachun chaypi Diospaq animalkunapas wañuchipusqa kananpaq. Sayayninmi kanqa iskay chunka qanchisniyoq metron, anchonpas kanqa iskay chunka qanchisniyoq metrontaqmi. ⁴Hatun rumikunatam churanqaku kimsa seqeta, chaypa hawanmanñataqmi churanqaku huk seque vigakunata, chay ruraypi gastokunaqa reypa qori-qollqenmantayá pagasqa kachun. ⁵Rey Nabucodonosormi Jerusalen llaqtapi Diospa templonmanta horqorurqa qori-qollqemanta serviciokunata hinaspa Babilonia llaqtaman aparurqa. Chaykunatapas kutichichunkuyá maymi kasqan Jerusalen llaqtapi Diospa templonman’ nispa.”

⁶Chayraykum Rey Dario kamachirqa Eufrates Mayupa waklawninpi gobiernaq Tatnaitawan Setar-boznaita hinaspa paykunawan kуска Eufrates Mayupa waklawninpi kamachikuq runakunata, paykunatamá kaynata nirqa:

Anchuriychik, ⁷ama michakuychikchu Diospa templon chaypi ruranankuta. Judiokunapa prefectonyá paykunapa kamachiqninkunapiwan maymi kasqanpi mosoqmanta hatarichichunku Diospa templonta. ⁸Noqataqmi kamachimuykichik judiokunapa kamachiqninkuna Diospa templonta hatarichtinku imaynam yanapanaykichikpaq: Eufrates Mayupa waklawninmanta reypaq impuestokuna huñusqawanyá pagaychik lliw gastokunata, chaynapi rurasqanku mana sayarunanpaq. ⁹Qoychiktaqyá sapa punchaw Jerusalen llaqtapi sacerdotekunapa imam mañakusqantapas, malta torokunatapas chaynataq carnerokunatapas, chaykunataq qonkichik hanaq pachapi munaychakuq Diosman wañuchispa kañapunankupaqmi. ¹⁰Qoychiktaqyá mañakusqanku trigotapas, kachitapas, vinotapas hinaspa aceitetapas. ¹¹Chaynapim hanaq pachapi munaychakuq Diospaq animalkunata wañuchipunqaku hinaspa allin kanaykupaq mañakunqaku ñoqapaqpas chaynataq churiykunapaqpas. ¹²Sichum pipas kay kamachikusqayta mana kasukuptinqa paypa wasinmanta qeruta horqospankuyá chaypa puntanpi hoqarichunku wañunanpaq, wasinpas tuñichisqayá kachun mana kasukusqanrayku. ¹²Jerusalen llaqtapi sutinmanta

reqsichikuq Diosyá chinkachichun llapa reyta otaq runakunatapas Jerusalen llaqtapi Diospa templonta tuñichiptinkuqa otaq decretoytaqas cambiaptinkuqa. Ñoqa Dariom kay kamachikuyta qoni, chaynayá rurasqa kachun.

Diospa templonta ruraspanku qespichisqankumanta

¹³Mayupa waklawninpi gobiernaq Tatnaiwan, Setar-boznaimi paykunawan kуска kamachikuq runakunapiwan Rey Dariopa kamachikusqanta imam kaqta ruraraqaku. ¹⁴Chaynapim judiokunapa kamachiqninkuna aswan-aswan hatarichir-qaku Diosmanta willakuq Hageopa hinaspa Idopa churin Zacariaspa nisqanman hina. Chay templo hatarichisqankumá qespichisqa karqa Israelpa yupaychasqan Diospa kamachisqanman hina chaynataq Rey Ciropa, Rey Dariopa hinaspa Rey Artajerjespa kamachisqanman hina, paykunaqa karqa qatinastinpi Persia nacionpa reyninkunam. ¹⁵Rey Dario soqta watamanña gobiernachkaptinmi Diospa templon qespichisqa karqa Adar sutiyoq killapa kimsa kaq punchawninpi.

¹⁶Hinaptinmi Israelpa mirayninkuna, sacerdotekuna, Levij castakuna chaynataq llapallan preso pusasqakunamanta kutimuqkuna Diospa templonta dedicaraqaku kusikuyllawanña. ¹⁷Diospa templonta dedicaspankum wañuchirqaku pachak malta torokunata, iskay pachak carnerokunata chaynataq tawa pachak malta carnerokunatapas, wañuchirqakutaqmi chunka iskayniyoq chivatokunatapas, chaykunataqa wañuchirqaku Israel casta runakunapa huchanraykum. Huk chivatotam wañuchirqaku sapa ayllupaq. ¹⁸Churarqakutaqmi sacerdotekunatapas muyuyninpi ruranankupaq, Levij casta runakunatapas churarqakum rakisqa kasqankuman hina, chaynataqa churarqaku Moisespa libronpi qellgasqanman hinam Jerusalen llaqtapi Diosta servinankupaq.

¹⁹Preso pusasqa kutimuqkunam ruraraqaku Pascua Fiestata punta kaq killapa chunka tawayoq punchawninpi. ²⁰Sacerdotekunam Levij castakunapiwan chuyanchakurqaku, llapallankum tukuy imapi preparasqaña karqaku hinaspa animalkunata wañuchirqaku Pascua Fiestapaq, chaynatam ruraraqaku preso pusasqa kasqankumanta kutimuqkunapaq, ayllunku sacerdotekunapaq chaynataq kinkupaqpas. ²¹Chay Pascua mikuytam mikurqaku preso pusasqakunamanta Israel casta kutimuqkuna, paykunawan kuskataqmi mikurqaku chaylawkunapi runakunapa millakuypaq rurasqankunamanta rakikuqkunapas hinaspa taqrukurqaku Israelpa yupaychasqan Tayta Diosta adoranankupaña. ²²Qanchis punchawnintinmá ruraraqaku kusikuyllawanña Mana Qonchuyoq Tanta Fiestata, Tayta Diosmi Asiria nacionpi reywan favorecechirqa Israelpa yupaychasqan Diospa templon ruraypi yanapananpaq. Chayraykum paykunata Tayta Dios kusichirqa.

Jerusalen llaqtaman riqmasinkunawan Esdras chayasqanmanta

7 ¹Chaykuna pasaruptinmi Persia nacionpa reynin Artajerjes gobiernachkaptin Babilonia lawmanta Esdras kutimurqa. Esdrasqa karqa Seriaspa churinmi, Seriasñataq Azariaspa churin, Azariasñataq Hilciaspa churin, ²Hilciasñataq Salumpa churin, Salumñataq Sadocpa churin, Sadocñataq Ahitobpa churin, ³Ahitobñataq Amariaspa churin, Amariasñataq Azariaspa churin, Azariasñataq Meraiotpa churin, ⁴Meraiotñataq Zeraiaspa churin, Zeraiasñataq Uzipa churin, Uziñataq Buquipa churin, ⁵Buquiñataq Abisuapa churin, Abisuañataq Fineespa churin, Fineesñataq Eleazarpa churin, Eleazarñataqmi karqa punta kaq sacerdote Aaronpa churin. ⁶Chay Esdrasmi karqa allin yachayniyoq Moisespa yachachikuynin allin yachachiq. Chay yachachikuytaqa Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi Moisesman qorqa. Yupaychasqan Tayta Dios Esdrasta

yanapaptinmi Rey Artajerjes payman qoykurqa tukuy ima mañakusqanta. Chaynapi-má Esdras kutimurqa Babilonia lawmanta. ⁷Paywantaqmi Jerusalem llaqtaman kutirqa Israel castanmanta kaq wakín runakunapas, paykunam karqa sacerdotekuna, Leviy castakuna, takiqkuna, punkukunamanta cuentallikuqkuna hinaspa templopi sirvientekuna. Kutirqakuqa Rey Artajerjes qanchis watamanña gobiernachkaptinmi. ⁸⁻⁹Esdrasmi lloqsirqa Babilonia lawmanta Rey Artajerjespa qanchis watamanña gobiernasqan punta kaq killapa qallariynin punchawpi. Dios yanapaptinmi Jerusalem llaqtaman chayarqa pichqa kaq killapa qallariynin punchawpi. ¹⁰Esdrasmi sinchillataña preparakurqa Tayta Diospa yachachikuyninta estudiananpaq, cumplinanpaq chaynataq decretokunatapas hinaspa reglamentokunatapas Israel castakunaman yachachinanpaq.

¹¹Tayta Diospa kamachikuyninkuna chaynataq decretonkuna Israel casta runakunaman yachachiq sacerdote Esdrasmanmi Rey Artajerjes qorqa kayna niq cartata:

¹²Reykunapa reynin ñoqa Artajerjesmi rimaykamuyki qam sacerdote Esdrasta, qanmi kanki hanaq pachapi munaychakuq Diospa leynin yachachikuq.

¹³Kamachinim gobiernasqay nacionpi llapallan Israel castakunata, sacerdotekunata hinaspa Leviy castakunata, paykunamanta Jerusalem llaqtaman qanwan llapallan ripuy munaqkunaqa richunkuyá. ¹⁴Ñoqa reymi qanchis consejeroynapiwan kachachkayki Juda lawpi hinaspa Jerusalem llaqtapi tukuy imata qawamunaykipaq. Chaytaqa qawamunki Diosnikipa leynin hatallisqaykiman hinam. ¹⁵Qori-qollqe qosqaykutapas apaytaqyá Jerusalem llaqtapi *yachaq Israelpa yupaychasqan Diosman, chaykunataqa ñoqam gochkani consejeroynapiwan. ¹⁶Apaytaqyá Babilonia lawpi llapallan qori-qollqe huñusqaykitapas chaynataq runakunapa hinaspa sacerdotekunapa kikinkumanta qosqankutapas, chaykunam kanqa Jerusalem llaqtapi templopaq. ¹⁷Chay qori-qollqewanmi rantinki torokunata, carnerokunata hinaspa malta carnerokunata, rantinkitaqmi ofrendapaq kawsaykunatapas chaynataq hichanapaq vinotapas, chay animalkunatam wañuchipunki Jerusalem llaqtapi Diosnikichikpa templonpi kaq altarpí. ¹⁸Qori-qollqe puchuqwanñataqmi judiomasikikunapiwan tanteasqaykichikman hina rurankichik Diosnikichikpa munasqanta. ¹⁹Ichaqa Diosnikipa templonpi servichikunapaq chaskisqayki lliw serviciokunataqa imam kaqtam qoykunki Jerusalem llaqtapa Diosninman.

²⁰Diosnikipa templonpaq llapa ima pisiqtañataqmi qori-qollqey waqaychana wasimanta horqonki. ²¹Ñoqa Rey Artajerjesmi kamachimuykichik Eufrates Mayupa waklawninpi kaq qori-qollqey waqaychaqkunata. Sacerdote Esdraspa mañasusqaykichiktaqa qoychikyá, payqa hanaq pachapi munaychakuq Diospa leynin yachachiqmi. ²²Kayna haypaqkamamá qonkichik: kimsa waranqa kimsa pachaknin qollqeta, iskay chunka waranqa kilo trigota, iskay waranqa iskay pachaknin litro vinota chaynataq iskay waranqa iskay pachaknin litro aceiteta, kachitapas achkanpimá qonkichik manaña pesaspa.

²³Hanaq pachapi munaychakuq Diospa llapa ima kamachikusqanmi chaylla rurasqa kanqa hanaq pachapi munaychakuq Diospa wasinpaq. ¿Imanasqataq piñakuyninqa kanman gobiernoypa contranpiqa chaynataq churiykunapa contranpiqa?

²⁴Nimuykichiktaqmi: Amam alcabalatapas, impuestotapas nitaq contribuciontapas cobrankichikchu llapallan sacerdotekunamantaqa, Leviy casta runakunamantaqa, takiqkunamantaqa, punkukunawan cuentallikuqkunamantaqa, templopi sirvientekunamantaqa nitaq Diospa templonpi wakín servikuqkunamantapas.

²⁵Esdras, Diosnikipa yachay qosusqaykiman hinam churanki juezkunatawan gobernadorkunata chaynapi Diosnikipa leynin yachaqlapallan runakunata gobiernanankupa. Paykunaqariki *yachachkanku Eufates Mayupa waklawninpim. Mana yachaqlakunatañataqmi qam yachachinki. ²⁶Diosnikipa leyninta chaynataq ñoqa reypa leyniyta pipas mana kasukuq runaqa chaylla juzgasqayá kachun wafunankupa otaqlaqtanmanta qarqosqa kanankupa otaqlapukunpas qechusqa kanankupa otaqlapreso kanankupa.

Diosta Esdras alabasqanmanta

²⁷Esdrasmi Tayta Diosta alabaspam nirqa:

—Alabasqayá kachun ñawpaq abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosqa, paymi Rey Artajerjesa sonqocharqa kaykunata rurankunapa chaynapi Jerusalen llaqtapi Tayta Diospa templonta sumaqyachinankupa. ²⁸Tayta Diosmi llakipayariykuwarqa reypa ñawpaqninpi, consejeronkunapa ñawpaqninpi chaynataq reypa churasqan atiyiniyoq llaqa jefekunapa ñawpaqninpipas. Yupaychasqay Tayta Dios favorecewaptinmi huñurqani Israel casta allin reqsisqa runakunata kutinankupa, paykunataqa huñurqani ñoqawan kutinankupa —nispa.

Jerusalen llaqtaman kutiqkunapa sutinkuna

8 ¹Rey Artajerjes gobiernachkaptin abuelonkunapa listanman hina chaynataq familiankunaman hina Babilonia lawmanta ñoqawan kutiqkunam kaykuna:

²⁻³Fineespa mirayninmantam kutirqa Gerson.

Itamarpa mirayninmantam kutirqa Daniel.

Davidpa mirayninmantam kutirqa Secaniaspa churin Hatus.

Parospa mirayninmantam kutirqa Zacarias, paywan kuskataqmi kutirqa pachak pichqa chunkan listasqa qarikunapas.

⁴Pahat-moabpa mirayninmantam kutirqa Zeraiaspam churin Elieonai, paywan kuskataqmi kutirqa iskay pachak qarikunapas.

⁵Zatupa mirayninmantam kutirqa Jahazielpa churin Secanias, paywan kuskataqmi kutirqa kimsa pachak qarikunapas.

⁶Adinpa mirayninmantam kutirqa Jonatanpa churin Ebed, paywan kuskataqmi kutirqa pichqa pachak qarikunapas.

⁷Elampa mirayninmantam kutirqa Ataliaspa churin Jesaias, paywan kuskataqmi kutirqa qanchis chunka qarikunapas.

⁸Sefatiaspa mirayninmantam kutirqa Micaelpa churin Zebadias, paywan kuskataqmi kutirqa pusaq chunka qarikunapas.

⁹Joabpa mirayninmantam kutirqa Jehielpa churin Obadias, paywan kuskataqmi kutirqa iskay pachak chunka pusaqniyoq qarikunapas.

¹⁰Banipa mirayninmantam kutirqa Josifiaspa churin Selomit, paywan kuskataqmi kutirqa pachak soqta chunkan qarikunapas.

¹¹Bebaipa mirayninmantam kutirqa Bebaipa churin Zacarias, paywan kuskataqmi kutirqa iskay chunka pusaqniyoq qarikunapas.

¹²Azgapa mirayninmantam kutirqa Hacatanpa churin Johanan, paywan kuskataqmi kutirqa pachak chunkan qarikunapas.

¹³Adonicampa mirayninmantam kutirqa qepa wiñaykuna, paykunapa sutinmi karqa Elifelet, Jeiel hinaspa Semaías, paykunawan kuskataqmi kutirqa soqta chunka qarikunapas.

¹⁴Bigvaipa mirayninmantañataqmi kutirqa Utai hinaspa Zabud, paykunawan kuskataqmi kutirqa qanchis chunka qarikunapas.

Diospa templonpi sirvientekunamanta

¹⁵Ñoqa Esdrasmi huñurqani paykunata Ahava lawman riq mayupa patanpi hinaspa chaypi karpaykuta sayachispa kimsa punchaw samarqaniku. Runakunapa chaynataq sacerdotekunapa chawpinpi maskaspayñataqmi mana tarirqanichu Leviypa mirayninmanta kaqkunata. ¹⁶Chaymi qayachimurqani Eliezerta, Arielta, Semaíasta, Elnatanta, Jaribta, Elnatanta, Natanta, Zacariasta hinaspa Mesulamta, paykunam karqa jefekuna. Qayachimurqanitaqmi Joiaribtawan Elnatantapas, paykunam karqa yachayniyoq runakuna. ¹⁷Paykunatam kacharqani Casifia sitiopi Ido sutiyoq runaman, paymi karqa chaypi jefe. Chay kachasqay runakunatam yachachirqani Idomanpas chaynataq templopi sirviente aylunkunamanpas imam nimunankupaq. Paykunapas kachkarqa Casifia sutiyoq sitiopim. Paykunataqa kamachirqani Diosniykupa templonpi servikuq runakunata pusamuwananpaqmi. ¹⁸Chaynapimá Diosniyku favorecewasqankurayku ñoqaykuman pusamurqa yachayniyoq Serebiasta, churinkunata hinaspa wawqenkunata, llapallankum karqa chunka pusaqniyoq runakuna. Serebiasqa karqa Mahlipa mirayninmanta kaqmi. Mahliñataqmi karqa Leviypa mirayninmanta kaq. Leviyñataqmi karqa Israelpa churin. ¹⁹Pusarqaku-taqmi Meraripa mirayninmanta kaq Hasabiastapas chaynataq Jesaiastapas, paykunam wawqenkunapiwan hinaspa churinkunapiwan karqaku iskay chunka qarikuna.

²⁰Pusamurqakutaqmi templopi servikuq iskay pachak iskay chunkan sirvientekunatapas. Paykunapa abuelonkunatam Davidwan serviqninkuna churarqaku Leviypa castankunata yanapanankupaq. Chay pusamusqanku runakunaqa listasqam karqaku.

²¹Noqam kamachirqani Ahava Mayupa patanpi ayunanaykupaq hinaspa Diosniykupa ñawpaqinpi humillakuspa payta mañakunaykupaq chaynapi ñoqaykupas, warmaykupas chaynataq llapa kapuqniykupas rinayku ñanpi allinlla kananpaq. ²²Reymanta tropatawan sillada runakuna mañakuytaqa penqakurqanin chaynapi ñanpi enemigoykumanta waqaychawanankupaq. Reytam nirqaniku: —Diosniykuqa llapallan maskaqnintam yanapan, pay saqeqninpa contranpiñataqmi sinchita piñakun —nispa.

²³Chayraykum ayunaspa Diosniykuta mañakurqaniku chaymi payqa uyariykuwarqaku.

²⁴Rakirqanim chunka iskayniyoq sacerdotekunapa jefenkunata, paykunam karqa Serebiaswan Hasabias hinaspa paykunapa aylunmanta chunka runakuna. ²⁵Paykunamanmi pesarqani qori-qollqetawan serviciokunata. Chaykunatam qorqa reywan consejeronkuna hinaspa jefekunawan chaypi kaq lliw Israelpa mirayninkuna, chaykunataqa qorqaku Diosniykupa templonpaqmi. ²⁶Paykunamanmá pesarqani iskay chunka hukniyoq waranqa tawa pachak pichqa chunkan kilo qollqeta, qollqemanta pachak serviciokunata hinaspa kimsa waranqa kimsa pachaknin kilo qorita. ²⁷Pesarqanitaqmi qorimanta iskay chunka medianokunatapas, chaykunapa sapakamapa llasayninqa karqa pusaq kilokamam, pesarqanitaqmi llipipichkaq iskay bronce vasokunatapas, chaykunaqa qorimanmi rikchakurqa.

²⁸Paykunatam nirqani:

—Qamkunaqa Tayta Diospaq rakisqam kankichik, Diospaq rakisqataqmi kay serviciokunapas chaynataq qori-qollqepas, chaykunaqa voluntad ofrenda kasqan-

raykum kachkan abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diospaq. ²⁹Chaynaqa cuidadowanyá waqaychaychik sacerdote jefekunapa, Leviy castakunapa hinaspa Jerusalem llaqtapi *yachaq ayllukunapa jefenkunapapas ñawpaqninpi pesanaykichik-kama otaq Tayta Diospa templonpa cuartonkunapi pesanaykichikkama. ³⁰Chaymi sacerdotekunawan Leviy castakuna chaskirqaku pesasqanku qori-qollqetawan servi-ciokunata Jerusalem llaqtapi kaq Diosniykupa templonman apamunankupaq.

³¹Punta kaq killapa chunka iskayniyoq punchawninipimá Ahava Mayu patanman-ta pasarqaniku Jerusalem llaqtaman rinaykupaq. Diosniykuqa favorecewaspankum enemigoykumantapas chaynataq ñanpi salteaqkunamantapas librawarqaku. ³²Je-rusalem llaqtaman chayaramuspaykum kimsa punchawta samarqaniku. ³³Tawa kaq punchawpiñataqmi Diosniykupa templonpi pesarqaniku qori-qollqetawan servicio-kunata Uriaspa churin sacerdote Meremotpa chaynataq Fineespa churin Eleazarpa ñawpaqninpi. Paykunawantaqmi karqa Leviy castamanta kaq Josueypa churin Jozabadwan Binuipa churin Noadiaspas. ³⁴Yupasqata hinaspa pesasqatam lliwta qorqaniku. Chaykunapa haykam pesasqanmi chay tiempopi apuntasqa karqa.

³⁵Preso kasqankumanta kutimuqkunam Israelpa Diosninman animalkunata wañuchispa lliwta kañapurqaku. Chaykunam karqa lliw Israel castapaq chunka iskayniyoq malta torokuna, isqon chunka soqtayoq carnerokuna, qanchis chun-ka qanchisniyoq malta carnerokuna, hucha pampachanapaq chunka iskayniyoq chivatokuna, llapallantam Tayta Diospaq kañapurqaku. ³⁶Reypa qellqamusqan kamachikuykunatapas qorqakutaqmi Eufrates Mayupa kaylawninpi kaq prefec-tokunaman chaynataq capitankunaman. Paykunapas yanaparqakum Israelpa castankunata, yanaparqakutaqmi Diospa templon rurayninkupipas.

Israel castakunapa huchanrayku Esdraspa mañakusqanmanta

9 ¹Chaykuna rurayta tukuruptinkum ñoqaman hamurqa jefekuna, paykunam niwarqa:

—Israel runakunaqa sacerdotekunapiwanmi hinaspa Leviy casta runakuna-piwanmi mana rakikunkuchu wakin nacionniyoq runakunamanta otaq Canaan casta runakunamanta, Het casta runakunamanta, Feres casta runakunaman-ta, Jebus casta runakunamanta, Amon casta runakunamanta, Moab casta runakunamanta, Egipto nacionniyoq kaqkunamanta chaynataq Amor casta runakunamantapas. Chayraykum paykunapa millakuypaq rurasqankutaraq castanchikkunapas rurachkanku. ²Chay nacionniyoq runakunapa warmi churin-kunawanmi kikinku chaynataq churinkupas casarakurunku, chaynapim Diospaq rakisqa casta runakunaqa chaqrukurunku wakin nacionniyoq runakunawan. Jefe-kunawan kamachikuqkunaraqmi puntataqa Tayta Diosta traicionarunku —nispa.

³Chayta uyairuspaymi llikirqani pachaytawan capayta, chutakurqanitaqmi chukchaytawan barbaytapas hinaspa sinchi llakisqa tiyarqani. ⁴Preso kasqankumanta ku-timuqkunapa Diosta traicionasqankuraykum ñoqaman huñukamurqaku Israelpa Diosninpa palabrankuna manchakuq llapallan runakuna chaymi sinchi llakisqa karqani Diospaq wa-ñuchisqa animalta kañananku tarde lawkama. ⁵Diospaq wañuchisqa animalta kañananku tarde law horatam llakisqa kasqaymanta hatarirqani, pachaypas chaynataq capaypas llikis-qam qonqorakurqani. Makiykunata hoqarispaymi yupaychasqay Tayta Diosman ⁶nirqani:

—Dioslláy, penqakusqa hinaspa humillasqam kachkani qanman asuykunaypaq. Dioslláy, mana allin rurasqaykum pasaypaqta mirarun, huchaykupas hanaq pachakama-

taqmi wiñarun. ⁷Abueloykupa tiemponkunamantaraqmi kunan punchawkama hatun huchapi kawsachkaniku. Mana allin rurasqaykuraykum ñoqaykupas, llapa reyniykupas chaynataq llapa sacerdoteykupas huklaw nacionkunapa reyninkunaman entregasqa karganiku chaynapi wañuchisqa, preso pusasqa, suwasqa chaynataq kunan punchaw hina penqachisqa kanaykupaq. ⁸Dios Taytallayku, kunanmi ichaqa pisi tiempollapaqpas kuyapayariykuwankiku hinaspa libretaña asllatapas puchuykachiwankiku chaynapi santuariykipi seguro lugarta qowanaykikupaq. Diosnillayku, qanmi ñawillaykuta kanchariyunki hinaspa sirviente kachkaptiykupas pisillatapas kawsaykachiwankiku. ⁹Sirviente kachkaptiykupas qam Diosniykuqa manam saqeruwankikuchu, aswanqa kuyapayaykachiwankikum Persia nacionpa reyninkunawan. Qamtaqmi kawsachiwankiku qam Diosniykupa tuñichisqa temploykita mosoqmanta hatarichinaykupaqpas chaynataq Juda lawpi hinaspa Jerusalem llaqtapi waqaychawanaykikupaqpas.

¹⁰—Kunanqa, Diosllayku ¿imanisakutaq chaykunata rurarchkaspaykuqa? Ñoqaykuqa kamachikuynikikunatam saqerurqaniku. ¹¹Qanmanta willakuq serviñikikunawanmi kaynata nirqanki: “Dueño chakunaykichikpaq yaykusqaykichik allpaqa millakuypaq allpam, chaynaqa kachkan chay nacionkunapi runakuna millakuypaqta rurasqankuraykum chaynataq millakuypaq rurasqankuwan Canaan allpata canton-canton huntarachisqankuraykum. ¹²Kunanqa amañamá casarachinkichikchu warmi churikichikkunataqa paykunapa qari churinkuwanqa, nitaqmi casarachinkichikchu warmi churinkutapas qari churikichikwanqa. Amataqmi haykapipas maskankichikchu paykunapa haw kayaynintawan allin kayninkutapaq, chaynataqa rurankichik kallpasapa kanaykichikpaqmi, allpapa allin rurunta mikunaykichikpaqmi chaynataq miraynikichikmanpas wiñaypaq herencia allpata saqenaykichikpaqmi” nispa.

¹³—Mana allin rurasqaykuraykum chaynataq hatun huchaykuraykum tukuywan castigawarqankiku, chaywanpas qam Diosniykuqa manam castigawarqankiku mana allin rurasqaykuman hinachu aswanqa lluptiykachiwankikuraqmi. ¹⁴¿Yapamantachum mana kasukusaqku kamachikuynikikunata, casarakusaqkuchum kay millakuypaq kaqkuna ruraq runakunawan? ¿Manachum piñakuwaq ñoqaykuta tukuruwanaykikukama, mana pipas puchunankama nitaq pipas lluptinankama?

¹⁵—Israelpa yupaychasqa Dios Taytalláy, allin ruraqmi qamqa kanki chayraykum puchuykachiwankikuraq kunankama. Ñawpaqnikipiraqmi kachkaniku hatun huchallikuq kachkaspaykupas. Qampa ñawpaqnikipiqa manam pipas sayanmanchu kayna huchallikuq kachkaspaq —nispa.

Huklaw nacionniyoq warmikunata qarqosqankumanta

10 ¹Diospa templonpa ñawpaqninpi qonqoranpa Esdras mañakuchkaptinmi chaynataq waqaspa huchankunata willakuchkaptinmi payman huñuna-kamurqa Israel castakunamanta achka-achka runakuna, qarikuna, warmikuna chaynataq warmakunapas, paykunam llakikuylawanña waqarqaku. ²Chaymi Elampa mirayninmanta kaq Jehielpa churin Secanias nirqa Esdrasman:

—Ñoqaykum Diosninchikta traicionaruniku huklaw nacionniyoq kay llaqtapi *yachaqa warmikunawan casarakuspayku, chaywanpas Israel casta runakunaqa confianzawaraqmi suyachkanchik. ³Kunanyá contratota Diosninchikwan rurasaku chaynapi llapan warmikunata wawankunatawan qarqonaykupaq. Chaynataqa rurasaku qampa chaynataq Diosnikichikpa kamachikuyninman manchakuqkunapa nisqankuman hinam,

yachachikuyninman hinataqmi rurasqakupas. ⁴Hatariy, kay asuntoqa qampa ruranaykim, ñoqaykupas yanapasqaykikum, chaynaqa kallpanchakuspayá arreglay —nispa.

⁵Qonqorasqanmanta Esdras hatariruspanmi jurachirqa Leviy casta sacerdotekunapa jefenkunatawan Israel casta llapallan runakunata chaynapi nisqankuman hina ruranankupaq. Chaymi paykunañataq jurarqaku. ⁶Diospa templonpa ñawpaqninmanta Esdras hatariruspanmá pasarqa Eliasibpa churin Johananza cuartonman. Chaypim mana mikurqachu nitaq yakuta tomarqachu. Preso kasqankumanta kutiqkuna Diosta traicionasqankuraykum llakisqa karqa.

⁷Juda lawpiwan Jerusalem llaqtapim qayakurqaku preso kasqankumanta llapallan kutimuqkuna Jerusalem llaqtaman huñunakunankupaq. ⁸Pipas kimsa punchawkama mana hamuqtañataqmi jefekunapa chaynataq autoridadkunapa rimanakusqankuman hina tukuy kapuqninkunata qechunanku karqa hinaspa kutimuqkunamanta rakisqa kananku karqa. ⁹Hinaptinmi kimsa punchawllanman Juda lawmanta hinaspa Benjamin lawmanta runakuna huñunakamurqaku Jerusalem llaqtaman. Huñunakurqakumá isqon kaq killapa iskay chunka punchawninpi. Chay punchawpim llaqa runa Diospa templonpa plazanpi tiyarqaku chay asuntorayku hinaspa parapi kasqankurayku katkatatastin. ¹⁰Hatarispanmi sacerdote Esdras paykunata nirqa:

—Qamkunam Diosta traicionarqankichik wakin nacionniyoq warmikunawan casarakuspaykichik, kay rurasqaykichiktam Israel castakunapa huchanman yaparqankichik. ¹¹Kunanyá huchaykichikkunata willakuychik ñawpa abueloykichikpa yupaychasqan Tayta Diosman. Paypa munasqanta ruraspayá rakikuychik kay allpapi *yachaqa wakin nacionniyoq runakunamantawan wakin nacionniyoq warmikunamanta —nispa.

¹²Chaymi llapallan huñunasqa runakuna qaparispa nirqa:

—Nisqaykiman hinayá rurasqa kachun. ¹³Aswanqa runakunaqa achkallañam kachkaniku hinaspapas paramuchkanraqtaqmi, manataqmi callepiqa kaymankuchu. Kay asuntoqa manam iskay-kimsa punchawpi ruranapaqchu. Achkallañam kaniku kay hucha ruraqkunaka. ¹⁴Chaynaqa jefeykuyá qepachun llapallaykupa rantiykupi. Llaqtaykupi huklaw nacionniyoq warmikunawan lliw casarakuqñataq citasqa punchawkunapi kutimuchunku, paykunawantaqyá hamuchunku sapa llaqtapa ancianonkunapas chaynataq juezninkunapas chaynapi kay asuntorayku Diosninchikpa sinchi piñakuynin ñoqanchikmanta pasarunankama —nispa.

¹⁵⁻¹⁶Chaynatamá ruraraqaku preso kasqankumanta kutimuqkuna. Aswanqa Asaelpa churin Jonatanwan Ticvapa churin Jahaziasllam mana munarqakuchu. Paykunamantaqmi sayapakurqa Mesulampas chaynataq Leviy casta Sabetaipas. Chaymi sacerdote Esdras ayllukunapa jefen qarikunata akllaspan abuelonkupa castankuman hina churarqa. Paykunam chunka kaq killapa qallariyinin punchawpi huñunakuruspanku chay asuntomanta rimanakurqaku. ¹⁷Chaynapim wakin nacionniyoq warmikunawan casarakuqkuna juzgayta tukurqaku watapa qallariyinin punta kaq punchawninpi.

¹⁸Sacerdotekunapa castanmanta wakin nacionniyoq warmikunawan casarakuqkunam kaykuna:

Josadacpa churin Josueypa mirayninmantawan ayllunmantam karqa Maasias, Eliezer, Jarib hinaspa Gedalias. ¹⁹Paykunam prometekurqaku warminkuta qarqonankupaq hinaspataqmi huchankumanta Diosman sapakama ofrecerqaku huk carnerota.

²⁰Imerpa mirayninmantam karqa Hananiwan Zebadías.

²¹Harimpa mirayninmantam karqa Maasias, Elias, Semaías, Jehiel hinaspa Uzias.

²²Pasurpa mirayninmantam karqa Elioenai, Maasias, Ismael, Natanael, Jozabad hinaspa Elasa.

²³Leviy castamantam karqa Jozabad, Simeí, Kelaia otaq Kelita, Petaías, Juda hinaspa Eliezer.

²⁴Taqikunamantam karqa Eliasib. Punkukunawan cuentallikuqkunamantaña-taqmi karqa Salum, Telem hinaspa Uri.

²⁵Israel castamanta wakinkunam kaykuna: Parospa mirayninmantam karqa Ramia, Jezias, Malquias, Mijamin, Eleazar, Malquias hinaspa Benaia.

²⁶Elampa mirayninmantam karqa Matanias, Zacarias, Jehiel, Abdi, Jeremot hinaspa Elias.

²⁷Zatupa mirayninmantam karqa Elioenai, Eliasib, Matanias, Jeremot, Zagad hinaspa Aziza.

²⁸Bebaipa mirayninmantam karqa Johanan, Hananias, Zabai hinaspa Atlai.

²⁹Banipa mirayninmantam karqa Mesulam, Maluc, Adaia, Jasub, Seal hinaspa Ramot.

³⁰Pahat-moabpa mirayninmantam karqa Adna, Quelal, Benaia, Maasias, Matanias, Bezaleel, Binuy hinaspa Manases.

³¹Harimpa mirayninmantam karqa Eliezer, Isaias, Malquias, Semaías, Simeon,

³²Benjamin, Maluc hinaspa Semarias.

³³Hasumpa mirayninmantam karqa Matenai, Matata, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manases hinaspa Simeí.

³⁴Banipa mirayninmantam karqa Madai, Amram, Uel, ³⁵Benaia, Bedias, Queluhi, ³⁶Vanias, Meremot, Eliasib, ³⁷Matanias, Matenai, Jaasai, ³⁸Bani, Binui, Simeí, ³⁹Selemias, Natan, Adaia, ⁴⁰Macnadebai, Sasai, Sarai, ⁴¹Azareel, Selemias, Semarias, ⁴²Salum, Amarias hinaspa Josey.

⁴³Nebopa mirayninmantaña-taqmi karqa Jeiel, Matatias, Zabad, Zebina, Jadau, Joel hinaspa Benaia.

⁴⁴Chay llapallan runakunam wakin nacionniyoq warmikunawan casarakurqa-ku, wakinninkupaqa churinkupas karqañam chay warmikunapi.

NEHEMIASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Persia nacionpi Rey Artajerjes kamachiptin Jerusalem llaqtaman Nehemias kutimusqanmanta hinaspa Jerusalem llaqtapa murallan allichachisqanmanta (1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Diospa kaqninkunata Esdras rurachiptin Nehemias yanapasqanmanta (3-7).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun runakunapa qayllanpi Diospa yachachikuynin leesqan-kumanta, willakuntaqmi Diosninkuta kasukunankupaq yapamanta runakunapa contrato rurasqankumantapas (8-10).

Tawa kaq parteñataqmi willakun templopi servikuqkunamanta, llaqtapa murallan qespi-chisqankumanta hinaspa Nehemiaspa tukuy ima rurasqanmanta (11-13).

Jerusalem llaqtapaq Nehemias mañakusqanmanta

1 ¹Kaymi Hacialiaspa churin Nehemiaspa willakusqankuna: Rey Artajer-
jes iskay chunka watamanña gobiernachkaptinmi Quisleu sutiyoq killapi
ñoqa Nehemias palaciopa kanan Susa llaqtapi kachkarqani. ²Hinaptinmi aylluy-
kunamanta kaq Hanani sutiyoq runa hamurqa, paywantaqmi hamurqaku Juda
lawmanta wakin runakunapas. Paykunatam tapurqani mana preso riq puchuq
judiokunamanta chaynataq Jerusalem llaqtamantapas. ³Hinaptinmi niwarqaku:

—Chay lawpi *yachaq presochasqakunamanta puchuqkunam ñakarispanku
penqaypi kallachkanku. Jerusalem llaqtapa murallanpas tuñichisqam kachkan,
zaguan punkunkunapas kañasqataqmi kachkan —nispa.

⁴Chaykunata uyarispaymi tiyaykuspay waqarqani, achka punchaw llakikuspay-
mi ayunaspay mañakurqani hanaq pachapi munaychakuq Diosta. ⁵Paytam nirqani:

—Mañakuykim hanaq pachapi munaychakuq Dios Taytalláy. Qamqariki kanki hatun
manchakuypaq Diosmi. Contratoykita cumplispaykim kuyaqnikipikunatawan kamachikuy-
nikikuna kasukuqkunata kuyapayanki. ⁶Tuta punchaw qampa qayllaykipi kay sirvientekipa
mañakusqaytayá qawarimuspa uyariykullaway. Israelpa miraynin sirvientekikunaraykum
mañakamuyki, reqsikunitaqmi Israel casta runakunaqa qampa contraykipi huchallikurus-
qaykuta. Arí, ñoqapas abueloypa castanpiwanmi huchallikuruni. ⁷Llumpay mana allintam
ruraruniku contraykipi, manataqmi kasukunikuchu serviqniki Moiseswan qowasqaykiku
kamachikuynikikunatapas, decretoykikunatapas chaynataq reglamentoykikunatapas. ⁸Yu-
yariyá serviqniki Moisesman kayna nisqaykita: “Qamkuna huchallikuptiki- chikqa ñoqam
cheqechisqaykichik huklaw nacionkunaman. ⁹Ichaga ñoqaman kutirikamuwaspaykichik
kamachikuyniykunata kasukuptikichikqa, cheqechisqa karu llaqtapi kasqaykichikmantam
huñumuspa pusamusqaykichik *yachanaypaq akllasqay sitioman” nispa.

¹⁰—Israelpa mirayninkunaqariki sirvientikikunam kaniku chaymi hatun atiy-nikiwan librawarqankiku. ¹¹Ruegakuykim Señorlláy, chaylla kay sirvientikipa mañakuyniyta chaynataq sutiki respetay munaq sirvientikikunapa mañakuynin-tapas uyariykunaykipaq. Kay sirvienteki imapas rurasqay allin lloqsinanpaqyá yanapaykuway, reywanpas favoreceykachiwayá.

Chaynatam nirqani reyman copa serviq kasqayrayku.

Rey Artajerjesmi favorecen Nehemiasta

2 ¹Rey Artajerjes iskay chunka watamanña gobiernachkaptinmi Nisan killapi vino paypa ñawpaqninpiña kachkaptin payman servirqani. Reypa qayllanpi-qa ñoqaqa manam haykapipas llakisqachu karqani. ²Chaymi rey niwarqa:

—¿Imanasqataq llakisqa kachkanki? Manam onqosqaqa kawaqchu chaynaqa ¿imamantachiki llakikuchkanki? —nispa.

Chaymi sinchillataña mancharikurqani. ³Hinaspaymi nirqani reyta:

—Wiñaypaqyá kawsakuy reylláy. ¿Imaynataq manaqa llakikuymanchu abue-loykunapa pampakusqan llaqta chunnichisqa chaynataq zaguan punkukunapas kañasqa kachkaptinqa? —nispa.

⁴Reyñataqmi niwarqa:

—¿Imatataq munanki qampaq ruranayta? —nispa

Chaymi hanaq pachapi munaychakuq Diosta mañakuspay ⁵reyta nirqani:

—Reylláy, munaspaykiqa kay sirvientekitayá favorecewaspayki kachaway Juda lawpi abueloykunapa pampakusqan llaqtaman chaynapi mosoqmanta hatarichi-munaypaq —nispa.

⁶Reinapas waqtanpi tiyachkaptinmi rey niwarqa:

—¿Hayka unaypaqtaq illanki hinaspaqa haykapitaa kutimunki? —nispa.

Hinaptinmi rey kachawarqa haykapikamam kamunayta niykuptiy.

⁷Reytaqa nirqanitaqmi:

—Reylláy, munaspaykiqa qoykachiwayá cartakunata Eufates Mayupa waklawninpi gobiernakunapaq chaynapi Judá lawman chayanaykama ama harkakuwananku-paq. ⁸Huk cartatañataqyá qoykuway sachaykikuna waqaychaq Asaf sutiyoq runapaq chaynapi pay kullukunata qowanap. Chaykunawanchiki rurachisqa temploa pun-kunkunata, llaqtapa murallanta chaynataq *yachanay wasitapas —nispa.

Chaynatamá rey qowarqa Tayta Diospa favorecewasqanman hina.

⁹Eufates Mayupa waklawninpi gobiernakunaman chayaruspaymá qorqani reypa cartankunata. Reypa kachasqanmi ñoqawan rirqaku tropakunapa jefenkuna chayna-taq caballopi sillasqa soldadokunapas. ¹⁰Aswanqa Horon llaqtayoq Sambalat hinaspa Amon castamanta kamachikuq Tobias yacharuspa sinchillataña piñakururqaku, pi-ñakururqakuqa Israelpa mirayninkunata yanapananpaq hukkaqnin hamusqanraykum.

Nehemiasmi runakunata kallpanchan murallata hatarichinankupaq

¹¹Chayarqanimá Jerusalem llaqtaman, chaypi kimsa punchaw karuspaymi ¹²tutan hatarirqani wakin qarikunapiwan ichaqa manaraqmi pimanpas willarqanichu Jerusalem llaqtapi ruranaypaq sonqoyman Diospa churasqantaqa. Ñoqapa sillakusqay animalmanta hukqa manam karqachu. ¹³Tuta lloqsispaymi Qechwaman Riq Zaguanninta pasaspay rir-qani Dragonwan sutichasqa pukyu lawmanwan Qopapataman Riq Zaguanman. Jerusalem llaqtapa lliw murallankunatam tuñichisqata qawarqani, qawarqanitaqmi llaqtapa zaguan

punkukuna kañasqa kasqantapas. ¹⁴Chaymantam pasarqani Pukyuman Riq Zaguaman chaynataq reypa rurasqan qochaman, aswanqa manam karqachu campo sillakusqay uywa pasanapaq. ¹⁵Tutaraqmi wayqonta wichayman rirqani hinaspaymi qawarqani murallata, muyuspaymi yaykurqani Qechwaman Riq Zaguanninta, chaymantam kutikurqani.

¹⁶Jefekunam ichaqa mana yacharqakuchu mayman risqaytapas nitaq imam rurasqaytapas, chaykamam imatapas manaraq nirqanirachchu judiokunaman otaq sacerdotekunaman, prefectokunaman chaynataq wakin obra ruraqkunamanpas.

¹⁷Chaymantañam paykunata nirqani:

—Qamkunaga qawachkankichikmi sasachakuypi kasqanchikta. Jerusalem llaqtapa murallanpas tuñichisqam kachkan chaynataqmi zaguam punkunkunapas kañasqataq kachkan. Hatarispayá Jerusalem llaqtapa murallanta hatarichisunchik, amañayá mastaga penqaypi kasunchikchu —nispa.

¹⁸Willarqanitaqmi paykunaman imaynatam Diosniy favorecewasqantapas chaynataq reypa niwasqankunatapas hinaptinmi nirqaku:

—Hatarispayá perqasunchik —nispa.

Chaynapimá kallpachakurqaku ruranankupaq. ¹⁹Aswanqa Horon llaqtayaq Sambalat hinaspa Amon castamanta kamachikuq Tobiasmi Arabia lawmanta Gesem sutiyoy runapiwan yacharuspanku asipayawarqaku hinaspa despreciawarqaku, paykunam nirqaku:

—¿Imatataq rurachkankichik? ¿Reypa contranpichu hoqarikuchkankichik? —nispa.

²⁰Noqañataqmi paykunata nirqani:

—Hanaq pachapi munaychakuq Dios yanapawaptinkum kay sirvientenkunaga perqasaqku. Qamkunataqa manam imapas qokusunkichikchu Jerusalem llaqtamantaqa —nispa.

Jerusalem llaqtapa murallankuna kaqllamanta hatarichisqankumanta

3 ¹Sacerdotekunapa jefen Eliasibmi sacerdotemasinkunapiwan perqarqaku Ovejawan sutichasqa zaguanta hinaspa Diospaq sapaqcharqaku. Punkunkunatapas churaspankum Pachakwan sutichasqa torrekama murallatapas perqarqaku, chaykunatapas Diospaqtaqmi sapaqcharqaku Hananeel sutiyoy torrekama. ²Paykunapa waqtanpim perqarqaku Jerico llaqtayoy qarikuna. Paykunapa waqtanpiñataqmi perqarqa Imripa churin Zacur. ³Senaapa mirayninkunam perqarqaku Challwawan sutichasqa zaguanta. Churarqakutaqmi punkupa chakankunatapas, punkunkunatapas chaynataq aldabankunatapas hinaspa cerrojonkunatapas. ⁴Paykunapa waqtanpim allicharqa Cospa willkan otaq Uriaspa churin Meremot. Paykunapa waqtanpiñataqmi allicharqa Mesezabeelpa willkan otaq Berequiaspa churin Mesulam. Paykunapa waqtanpiñataqmi allicharqa Banapa churin Sadoc. ⁵Paykunapa waqtanpiñataqmi allicharqaku Tecoa llaqtayoy runakuna, allin reqsisqa runakunam ichaqa mana yanapayta munarqakuchu kamachikuqkunapa obranpi llamkayta. ⁶Nawpa Zaguantam allicharqaku Paseahpa churin Joiadapiwan Besodiaspa churin Mesulam, churarqakutaqmi punkunkunatapas, aldabankunatapas chaynataq cerrojonkunatapas. ⁷Paykunapa waqtanpim allicharqa Gabaon llaqtayoy Melatias, Meronot llaqtayoy Jadon, Gabaon llaqtayoy runakuna chaynataq Mizpa llaqtayoykunapas, paykunam Eufrates Mayupa waklawninpi kaq prefectopa munaychakuyninpi karqaku. ⁸Paykunapa waqtanpim allicharqa Harhaiapa churin Uziel, paymi karqa qorimanta alhaja ruraqkunamanta kaq. Paypa waqtanpiñataqmi allicharqa Hananias, paymi karqa perfume ruraqkunamanta. Paykunam allicharqaku Jerusalem llaqtapa ancho murallankama. ⁹Paykunapa waqtanpitaqmi allicharqa Hurpa churin

Refaiaspas, payqa karqa Jerusalem parten llaqtapi alcaldem. ¹⁰Paykunapa waqtanpim allicharqa Harumaf sutiyoq runapa churin Jedaiaspas, payqa rurarqa wasinpa chimpanpi kasqanraykum. Paypa waqtanpim allicharqa Hasabniaspa churin Hatus.

¹¹Harimpa churin Malquiaswan Pahat-moabpa churin Hasubmi allicharqaku huk hawaqta, allicharqakutaqmi Hornokunawan sutichasqa torretapas. ¹²Paykunapa waqtanpim allicharqa Halohespa churin Salum, paymi karqa Jerusalem parten llaqtapa alcalden, paywantaqmi llamkarqa warmi churinkunapas. ¹³Qechwaman Riq Zaguantam allicharqa Hanunwan Zanoa llaqtapi *yachaqkuna, paykunam mosoqmanta perqarqaku, churarqakutaqmi punkunkunatapas, aldabankunatapas chaynataq cerrojonkunatapas. Murallatapas allicharqakum tawa pachak pichqa chunkan metrota Qopapataman Riq Zaguankama. ¹⁴Qopapataman Riq Zaguantam allicharqa Recabpa churin Malquias, paymi karqa Bet-haquerem lawpi gobernador, paymi mosoqmanta perqaspan churarqa punkunkunata, aldabankunata hinaspa cerrojonkunata.

¹⁵Colhozepa churin Salum sutiyoq runapas allicharqam Pukyuman Riq Zaguanta, paymi karqa Mizpa lawpi gobernador. Paymi mosoqmanta perqaspan churarqataq punkunpa chakankunatapas, punkunkunatapas chaynataq aldabantawan cerrojonkunatapas. Allicharqataqmi reypa huertanman riq Siloe estanquepa perqantapas Davidpa Llaqtanmanta uraykamuq gradaskama. ¹⁶Paypa waklawninpiñataqmi allicharqa Azbucpa churin Nehemias, paymi karqa Bet-sur parten distritopa gobernadorin, paymá allicharqa Davidpa sepulturankunapa ñawpaqninkama, estanquekama hinaspa soldadokunapa cuartelninkama.

¹⁷Paypa waklawninpiñataqmi allicharqaku Levy casta Banipa churin Rehun, paypa waqtanpim allicharqa Hasabias, paymi karqa Keila parten distritopa gobernadorin, payqa allicharqa Keila distritopa sutinpi. ¹⁸Paykunapa waklawninpiñataqmi allicharqa ayllun Henadadpa churin Bavai, paymi karqa Keila parten distritopa gobernadorin. ¹⁹Paypa waqtanpim allicharqa Josueypa churin Ezer, paymi karqa Mizpa llaqtapa gobernadorin, paymi allicharqa esquinapi armakuna waqaychana wasiman seqanapa chimpanpi esquinakama. ²⁰Paypa waklawninpiñataqmi Zabaipa churin Baruc huk hawaqta ganasllawanña allicharqa, esquinamanta qallaykuspam sacerdotekunapa jefen Eliasibpa wasinpa punkunkama allicharqa. ²¹Paypa waklawninpiñataqmi huk hawaqta allicharqa Cospa willkan otaq Uriaspas churin Meremot, allicharqa Eliasibpa punkunmanta qallarispam hina kikin Eliasibpa wasinpa cantonkama.

²²Paypa waklawninpiñataqmi allicharqaku sacerdotekuna, paykunaqa karqa Jordan Mayupa qechwanpi *yachaqkunam. ²³Paykunapa waklawninpiñataqmi allicharqaku Benjaminpiwan Hasub, chaytam rurarqaku wasinkupa chimpan kasqanrayku. Paykunapa waklawninpiñataqmi allicharqa Aniaspa willkan otaq Maasiaspa churin Azarias, paypas allicharqa wasinpa waqtanpi kaqtam. ²⁴Paypa waklawninpiñataqmi huk hawaqta allicharqa Henadadpa churin Binui, Azariaspa wasinmanta qallarispam murallapa esquinanpi tukurqa. ²⁵Uzaipa churin Palalmi allicharqa esquinapa chimpanpi, allicharqataqmi reypa alto palacionmanta lloqsiq hatun torretapas, chay torremá karqa guardiakunapa pationpa hichpanpi. Paypa waklawninpiñataqmi allicharqa Farospa churin Pedaias. ²⁶Ofel Moqopi yachaq temploa sirvientenkunañataqmi allicharqaku intipa qespimunan lawpi lloqsina zaguanpa chimpankama hinaspa hawa lawman lloqsiq torrekama. ²⁷Paykunapa waklawninpiñataqmi huk hawaqta allicharqaku Tecoa llaqtayoq runakuna, allicharqakuqa hawa lawman lloqsiq hatun torrepa chimpanmanta qallarispam Ofel Moqopa murallankama.

²⁸ Caballokunapa Zaguanninmanta qallaykuspam sacerdotekuna allicharqaku sapakama wasinkupa chimpanta. ²⁹ Paykunapa waklawninpiñataqmi allicharqa Imerpa churin Sadow, payqa allicharqa wasinpa chimpantam, paypa waklawninpiñataqmi allicharqa Secaniaspa churin Semaias, paymi karqa intipa qespimunan lawpi zaguan punkuwan cuentallikuq. ³⁰ Paypa waklawninpiñataqmi huk hawaqta allicharqaku Selemiaspa churin Hananiaspiwan Salaf sutiyoq runapa soqta kaq churin Hanun, paykunapa waklawninpiñataqmi allicharqa Berequiaspa churin Mesulam, payqa allicharqa cuartonpa chimpantam. ³¹ Paypa waklawninpiñataqmi allicharqa qorimanta alhaja ruraqkunamanta kaq Malquias, allicharqaqa templopa sirvientenkunapa wasinkamam chaynataq negociantekunapa wasinkamam, chay wasiqa karqa soldadokunapa huñunakunanku zaguanpa chimpanpim. Malquiasqa allicharqataqmi esquinapi llaqta cuidaqqkunapa puestonkamapas. ³² Esquinapi llaqta cuidaqqkunapa puestonmanta qallarispam Oveja sutiyoq zaguanpam allicharqaku qorimanta alhaja ruraq negociantekunapiwan.

Enemigonkupa asipayasqanmanta

4 ¹ Ñoqaykupa muralla rurasqaykuta Sanbalat uyariruspanñataqmi llumpayllataña piñakururqa, rabiallawanñam burlakuwarqaku ñoqayku judio-kunamanta. ² Castankunamanwan Samaria lawpi tropankunamanmi kaynata nirqa: —¿Imatataq chay mana kallpayoq judiokunaqa rurachkanku? ¿Yapamantachu murallakunata hatarichinqaku? ¿Diospaqchum animalkunata wañuchipunqaku? ¿Huk punchawllapichum llamkayta tukurunqaku? ¿Mosoyarachinqakuchum montonasqa allpa ukupi kañasqa rumikunata? —nispa.

³ Sanbalatwan kuskataqmi kachkarqa Amon castamanta Tobiaspas, paymi nirqa: —Qawaychik, wak perqasqanku murallataqariki ataq seqaspanpas tuñirachimunqam —nispa.

Nehemiaspa mañakusqanmanta

⁴ Chaymi ñoqa Nehemias kaynata mañakurqani:

—Diosllayku, uyariyá asipayawasqankuta, kikinkumanyá kutirachiy kami-kuyninkuta, paykunaqa huklaw nacionman preso pusasqayá kachunku. ⁵ Amayá pampachaychu mana allinkuna rurasqankumantaqa, ñawpaqniki kaq huchankutapas amataqyá limpiaychu perqaqqkunata sinchillataña rabiachisqankurayku —nispa.

Enemigonkupa amenazasqanmanta

⁶ Rurarqanikumá murallata hinaptinmi runakuna ganasllawanña rurasqankurayku chawpikamaña lliw muralla rurasqa karqa. ⁷ Astawanqa Sanbalatpiwan Tobiasmi, Arabia lawmanta kaqqkunapiwan chaynataq Amon castamanta kaqqkunapiwan hinaspa Asdod llaqtamanta kaqqkunapiwan Jerusalem llaqtapa murallankuna allichasqaykuta chaynataq raqrakunatapas tapasqaykuta uyariruspanku sinchillataña piñakururqaku. ⁸ Paykunam lliwchanku rimanakururqaku Jerusalem llaqtapa contranpi peleanankupaq chaynapi dañanankupaq. ⁹ Chaymi Diosniykuta mañakuspayku churarqaniku runakunata tuta punchaw llaqtata cuidanankupaq chaynapi paykunamanta defiendekunaykupaq. ¹⁰ Juda lawmanta runakunañataqmi rimarqaku kaynata:

—Apamuqqkunapa kallpankum pisirunña, wischunapaq allpapas achkam, manataqmi atiyman kuchu muralla perqaytaqa —nispa.

¹¹ Ñoqaykupa contraykupi kaqqkunañataqmi nirqaku:

—Amayá yachachunkuchu nitaq qawachunkuchu paykunapa chawpinman yaykuruspa wañurachinanchikkama hinaspa llamkasqankuta sayarachinanchikkama —nispa.

¹²Aswanqa enemigoykuwan *yachaq judiokuna hamuspankum willapayawarqaku chunka kutikama:

—Maylawninchikmantapas paykunaqa atacawasunchikmi —nispa.

¹³Chaymi churarqani runakunata murallapa qepan uraynin lawkunapi, churarqanitaqmi murallapa kicharayaqninkunapipas. Paykunaqa karqaku espadakunawan, lanzakunawan hinaspa flechakunawan armasqam. ¹⁴Chaymi qawarispay reqsisqa runakunata, gobiernaq runakunata hinaspa llapallan runakunata nirqani:

—Amayá manchakuychikchu paykunataqa, amataqyá qonqaychikchu Señorninchikqa hatun kasqanta chaynataq manchakuy paq kasqantapas, peleaychikyá ayllu ykichikrayku, churikichikkunarayku, warmikichikrayku hinaspa wasikichikrayku —nispa.

¹⁵Enemigoyku chaykuna yacharusqaykutawan paykunapa rimanakuy ninkuta Dios yanqacharusqanta uyariruptinkum llapallayku kutiykurqaniku murallapi rurayniykuman. ¹⁶Chay punchawmantam parten runaykuna llamkaqku obrapi, partenñataqmi lanzakunawan, harkachikunawan, flechakunawan chaynataq qasqopas wasapas harkachikunawan armasqa karqaku. Juda casta runakunapa qepanpiñataqmi kachkarqaku jefekuna. ¹⁷Murallapi perqaqkunawan qepiqkunam huknin makinkuwan llamkaqku obrapi huknin makinwanñataqmi espadata hapiqku. ¹⁸Perqaqkunam llamkaspanku sapakama weqawninkupi watasqa espadayoq karqaku, corneta tocaqñataqmi ñoqawan kuska karqa. ¹⁹Hinaptinmi reqsisqa runakunata, gobiernaq runakunata hinaspa llapallan runakunata parten nirqani kaynata:

—Rurananchikqa hatu-hatunmi, ñoqanchikñataqmi rakinawsa kachkanchik murallapi karupikama. ²⁰Chaynaqa cornetapa waqasqanta uyarispaykichikmi chaypipuni ñoqaykuwan huñunakunkichik. Diosninchikmi ñoqanchikpaq peleanqa.

²¹Parten runakuna lanza hapirisqa kaptinkumá ñoqaykuñataq llamkarqaniku achikyasqanmanta tutaykunankama. ²²Nirqanitaqmi runakunata chay tiempopi:

—Sapakama sirvientekichikwan Jerusalem llaqtapi kaychik chaynapi tutan cuidakuspa punchawñataq obrapi llamkananchikpaq. ²³Chaynataqmi ñoqapas, ayllu ykunapas, runaykunapas hinaspa compañaqniy llaqta cuidaqqunapas mana llatanakurqanikuchu pachaykuta, llatanakuspaqa-llatanakurqaniku bañakunallaykupaqñam.

Kikinku ukupi sasachakuymanta

5 ¹Paykuna ukupi runakunam, warmikunapiwan anchallataña rimarqaku castanku judiokunapa contranpi. ²Wakiqninkum nirqaku:

—Ñoqaykuqa achkallañam kaniku, achkallañataqmi wawa-churiykupas, chayraykum mana wañurunaykupaq munaniku trigota —nispa.

³Wakinñataqmi nirqaku:

—Yarqawaptinkum trigota rantinaykupaq prendakuruniku chakraykuta, uvas huertaykuta chaynataq wasiykutapas —nispa.

⁴Wakinñataqmi nirqaku:

—Qollqetam prestakuruniku reyman impuestota paganaykupaq chaypaqmi chakraykutawan uvas huertaykutapas prendakunayku. ⁵Judomasinchikkunawanqa ayllupuram kanchik, churinchikpas churinku hinam, paykunapa sirvientenña kananpaqmi qorqaniku qari churiykutawan warmi churiykutapas. Wakin warmi churiyquqa

servientañam kachkankupas, manataqmi harkakunaykupaq ima ruraytapas atinikuchu chakraykupas hinaspa huertaykupas hukpa makinpiña kasqanrayku —nispa.

⁶Quejankutawan willakuwasqankuta uyariruspaymi sinchillataña rabiarrurqani. ⁷Chaykunamanta yuyaymanarispaymi reqsisqa runakunata chaynataq gobiernaq runakunata qaqcharqani kaynata:

—¿Mirayninpaqraqchum castaykichikman prestankichik? —nispa.

Chay asuntomanta rimanaykupaqmi huñururqani runakunata. ⁸Paykunatam nirqani:

—Ñoqaykum atisqaykuman hina kutichimurqaniku nacionkunaman *rantikusqa judiomasinchikkunata. ¿Qamkunañataqchu aylluykichikta rantikurunkichik ñoqayku kutichimunaykupaq? —nispa.

Upallakuspa mana imatapas niwaptinkum. ⁹nirqani:

—Manam allinchu chay rurasqaykichikqa. ¿Manachum respetankichik Diosnin-chikta chaynapi enemigonchik nacionkuna ama burlakuwananchikpaq? ¹⁰Ñoqapas aylluntinmi runaykunapiwan qollqetawan trigota prestarqaniku chaynaqa qonqasunñayá miraynin mañaytaqa. ¹¹Ruegakuykichikmi chakrankuta, uvas huertankuta, aceituna huertankuta chaynataq wasinkutapas kutichipunaykichikpaq. Ruegakuykichiktaqmi qollqemantapas, trigomantapas, vinomantapas hinaspa aceitemantapas manasqaykichikpa miraynin mañasqaykichikta kutichipunaykichikpaq —nispa.

¹²Paykunañataqmi niwarqaku:

—Kutichipusaqkum, manañam imatapas mañasqakuchu, nisqaykiman hinamá rurasakuqa —nispa.

Chayman hinamá sacerdotekunata qayaspay juramentachirqani. ¹³Pachaytapas taspipaymi kaynata nirqani:

—Pipas kay juramento mana cumpliqkunatayá wasinkumantawan llamkaynin-kumanta Dios kaynata taspichun hinaspa llapa imantapas qechuchun —nispa.

Lliw huñunasqa runakunañataqmi nirqaku:

—iChaynayá kachun! —nispa.

Tayta Diosta alabaspamá chayman hina ruraraqku.

Nehemiaspa allin sonqo kayninmanta

¹⁴Rey Artajerjesmi churawarqa Juda lawpi prefecto kanaypaq. Prefecto kaytam qallirirqani pay iskay chunka watamanña gobiernachkaptin. Kimsa chunka iskayniyoq watamanña gobiernachkaptinmi chunka iskayniyoq wataña prefectoman tupaq mikuyta ñoqapas nitaq aylluykunapas mana chaskirqanikuchu. ¹⁵Ñoqamanta punta kaq prefecto-kunaqa ñakarichirqam runakunata hinaspa mikunankupaqwan vino tomanankupaq sapa punchaw chaskiqku yaqa parte kilo qollqeta, paykunapa yanapaqninkunapas ñakarichirqam runakunataqa. Ñoqam ichaqa Diosta respetasqayrayku mana chaynatachu rurirqani. ¹⁶Kay muralla hatarichiypipas ruranaytam rurirqani, manataqmi rantirqaniku-chu chakrakunatapas, llapallan runaykunapas chay llamkaypim karqaku huk runa hinalla. ¹⁷Judiokuna kaspapas otaq gobiernaqkuna kaspapas ñoqamantataqmi mikuqku pachak pichqa chunkan runakuna ichaqa manam yupasqachu karqa ñoqaykupa muyuriqniyku-pi kaq nacionkunamanta hamuq runakunaqa. ¹⁸Sapa punchaw mikuyta rurachispaymi nakachirqani huk torota, akllasqa soqta ovejakunata hinaspa raprayoq animalkunata, sapa chunka punchawñataqmi nana-nanaq vinota apachimurqani. Chaywanpas prefecto kasqayrayku tupawaqniy mikuytaqa manam mañakurqanichu, chaynataqa rurirqani kay

runakunapa llumpayllaña llamkayninku kasqanraykum. ¹⁹Chaynaqa Dioslláy, allinniypaq-yá ama qonqawaychu kay runakunapaq tukuy ima rurasqayrayku.

Nehemiaspa contranpi rimanakusqankumanta

6 ¹Sanbalatmi Tobiaspiwan Arabia lawmanta kaq Gesem sutiyoq runapiwan, wakin enemigoyku runakunapiwan yacharurqaku muralla perqasqayta chaynataq chaypiqa murallapa raqranpas manaña kasqanta. Chay tiempokamaqa manaraqmi punkukunatapas churarqanichu. ²Sanbalatpiwan Gesenmi kachamurqaku kaynata niwanankupaq:

Hamuy Ono Pampapa huk kaqnin llaqtachanpi huñunakunanchikpaq —nispa.

Paykunaqariki piensarqaku mana allinta rurawanankupaqmi. ³Chaymi kacharqani runakunata kaynata nimunankupaq:

—Ñoqaqa rurachkani hatun obratam chaymi hamuytaqa mana atiramuymanchu, qamkunaman rispay kay obrata saqeruptiyqa kay ogram sayarunman —nispa.

⁴Tawa kutikamam nichimuwarqaku, ñoqañataqmi paykunaman nichimurqani puntapi nichimusqayta hinalla.

⁵Hinaptinmi Sanbalatqa runanwanña kunamusqa hina chayna willakuyllata kunanwanqa pichqa kutikamaña, apachimuwasqataqmi kicharayachkaq huk cartatapas. ⁶Chay cartam kaynata nisqa:

Huklaw nacionniyoq runakunam rimachkanku, Gesempas hina chaynallatam nin, qamsi judiokunapiwan hoqarikuyta piensachkanki chaysi murallatapas perqachichkanki, ninkutaqmi paykunapa reynin karuy munasqaykitapas. ⁷Chaynallataqsi churarunkiña Diosmanta willakuqkunatapas: “Kachkanñam Juda nacionpi rey” nispa chaynapi Jerusalem llaqtapi qanmanta willakachakunankupaq. Chay rimaykunataqa Rey Artajerjesmanmi willaykunmanku, chaynaqa hamuyuni rimanakunanchikpaq.

⁸Chaymi Sanbalatman nichimurqani:

—Manam chay nisqaykiman hinachu, chaykunataqa umallaykimantam horqorunki —nispa.

⁹Ñoqaykuta mancharichiypi kawaspankum nirqaku:

—Paykunapa kallpanqa obra rurasqankupim pisirunqa chaymi mana tukunkachu —nispa.

Chaymi Tayta Diosta mañakurqani:

—Kunanqa aswanraqyá kallpanchaykullaway —nispa.

¹⁰Chaymantam rirqani Mehetabelpa willkan otaq Delaiapa churin Semaiaspas wasinman, paymi chaypi wichqarayachkasqa hinaspa kaynata niwarqa:

—Diospa templonpa santuarionpi huñunakuspayá punkunkunata wichqarusunchik, wañuchisunaykipaqmi hamuchkanku, kunan tutupunim chayamunqaku —nispa.

¹¹Chaymi payta nirqani:

—Ñoqa hina qariqa manam lluptinmanchu, ñoqa hina qariqa manam santuarionman yaykunmanchu vidanta salvananpaqqa, manam yaykusaqchu —nispa.

¹²Musyarurqanim paytaqa Dios mana kachamusqanta, kaytaqa rimachkarqa Tobiaswan Sanbalat pagarusanraykum. ¹³Paykunam pagarurqaku manchachiwananpaq chaynapi chayta ruraspa huchallikurunaypaq hinaspataq paykunapa ñawpaqninpipas penqaypi kaptiy humillachiwankupaq. ¹⁴Dioslláy, amayá

qonqaychu Tobiaswan Sanbalatpa kay rurasqankutaqa, amataqyá qonqaychu qanmanta willakuq Noadías sutiyoq warmimantapas chaynataq qanmanta wakin willakuqkunamantapas, paykunam manchachiwayta munarqaku.

¹⁵Murallamá tukusqa karqa Elul killapa iskay chunka pichqayoq punchaw-ninpi. Chay obratam qespichirqaniku pichqa chunka iskayniyoq punchawpi.

¹⁶Llapallan enemigoykun yacharurqaku, rikurqakutaqmi muyuriqniykupi kaq nacionkunapas, paykunam penqakuspanku humillakururqaku kay rurasqaykuqa Diospa yanapakuyninwan qespichisqa kasqanrayku.

¹⁷Chay punchawkunapim achka cartakunata Juda lawpi reqsisqa runakuna apa-chinakuqku Tobiaswan. ¹⁸Chaynataqa ruraraqaku Juda lawpi achkallaña runakuna Tobiasman juramentasqankuraykun. Tobiasqariki karqa Ara sutiyoq runapa churin Secaniaspa masanmi, Tobiaspa churin Johanampa warminñataqmi karqa Mesulampa warmi churin, Mesulamqa karqa Berequiaspa churinmi. ¹⁹Ñoqapa ñawpaqniypipas allinllatañam rimaqku Tobiasmantapa, paymanmi willaqqu tukuy ima rimasqayku-nata. Hinaptinmi Tobiasñataq apachimuwaq cartakunata manchachiwananpaq.

Nehemiasmi churan kamachikuqkunata

7 ¹Muralla qespiruptinmi punkunkunata churarqani, churasqataqmi karqa punku-kunawan cuentallikuqkunapas, takiqkunapas chaynataq Leviy casta runakunapas.

²Jerusalen llaqtapi gobiernananpaqmi churarqani wawqey Hananita, churarqanitaq-mi Hananiastapas, paymi karqa Jerusalen llaqtapi gobierno wasipa jefen, payqa karqa wakin runakunamantapas Dios respetaq confianza runam. ³Paykunatam nirqani:

—Jerusalen llaqtapa punkunkunataqa amam kichankichikchu alto intikama, llaqta cuidaqquna puestonkupi kachkaptinraqmi punkukunataqa wichqaspa cerrojowan se-gurankichik. Churankichiktaqmi Jerusalen llaqtapi *yachaqqunamanta llaqta cuidaqqunakunapas. Paykunapa wakinninmi cuidanqa maymi cuidanankupi, wakinñataqmi cuidanqa wasinkupa chimpanpi. ⁴Llaqtam hatu-hatun karqa aswanqa chaypi yachaqqunanaq asllam karqa tuñichisqa wasikunapas manaraq hatarichisqa kasqanrayku.

Zorobabelwan kutimuqkunamanta

(Esd 2:1-70)

⁵Diosmi umayman churarqa reqsisqa runakunatawan gobiernaqqunata hinaspa llapallan runakunata huñunaypaq chaynapi sapakama ayllunkuman hina yupasqa kanankupaq, tarirqanitaqmi ayllunkuman hina ñawpaq kutimuqkunapa listachikusqan librotapas, chaypim kayna qellqasqa kasqa:

⁶“Juda law llaqtayoqqunata Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorpa Babiloniaman preso apasqankunam kutimurqaku Jerusalen llaqtaman chaynataq Juda lawmanpas. Sapakamam kutirqaku llaqtankuman. ⁷Paykunam rirqaku Zorobabelwan, Josueywan, Nehemiaswan, Azariaswan, Raamiaswan, Nahamaniwan, Mardoqueowan, Bilsanwan, Misperetwan, Bigvaiwan, Nehunwan hinaspa Baananwan. Chay kutiq Israel casta yupasqa runakunam kaykuna:

⁸Parospa mirayninkunam karqa iskay waranqa pachak qanchis chunkan iskayniyoq.

⁹Sefatiaspa mirayninkunam karqa kimsa pachak qanchis chunkan iskayniyoq.

¹⁰Arapa mirayninkunam karqa soqta pachak pichqa chunkan iskayniyoq.

- ¹¹ Pahat-moabpa mirayninkunam otaq Josueypa chaynataq Joabpa mirayninkunam karqa iskay waranqa pusaq pachaknin chunka pusaqniyoq.
- ¹² Elampa mirayninkunam karqa waranqa iskay pachaknin pichqa chunka tawayoq.
- ¹³ Zatupa mirayninkunam karqa pusaq pachak tawa chunkan pichqayoq.
- ¹⁴ Zacaipa mirayninkunam karqa qanchis pachak soqta chunkan.
- ¹⁵ Binuypa mirayninkunam karqa soqta pachak tawa chunkan pusaqniyoq.
- ¹⁶ Bebaipa mirayninkunam karqa soqta pachak iskay chunkan pusaqniyoq.
- ¹⁷ Azgadpa mirayninkunam karqa iskay waranqa kimsa pachak iskay chunkan iskayniyoq.
- ¹⁸ Adonicampa mirayninkunam karqa soqta pachak soqta chunkan qanchisniyoq.
- ¹⁹ Bigvaipa mirayninkunam karqa iskay waranqa soqta chunkan qanchisniyoq.
- ²⁰ Adinpa mirayninkunam karqa soqta pachak pichqa chunkan pichqayoq.
- ²¹ Ezequiaspa mirayninkunamanta kaq otaq Aterpa mirayninkunam karqa isqon chunka pusaqniyoq.
- ²² Hasumpa mirayninkunam karqa kimsa pachak iskay chunkan pusaqniyoq.
- ²³ Bezaipa mirayninkunam karqa kimsa pachak iskay chunkan tawayoq.
- ²⁴ Harifpa mirayninkunam karqa pachak chunka iskayniyoq.
- ²⁵ Gabaonpa mirayninkunam karqa isqon chunka pichqayoq.
- ²⁶ Belen hinaspa Netofa llaqtayoqkunam karqa pachak pusaq chunkan pusaqniyoq.
- ²⁷ Anatot llaqtayoqkunam karqa pachak iskay chunkan pusaqniyoq.
- ²⁸ Bet-azmavet llaqtayoqkunam karqa tawa chunka iskayniyoq.
- ²⁹ Quiriat-jearim llaqtayoqkuna, Cafira llaqtayoqkuna hinaspa Beerot llaqtayoqkunañataqmi karqa qanchis pachak tawa chunkan kimsayoq.
- ³⁰ Rama llaqtayoqkuna hinaspa Geba llaqtayoqkunañataqmi karqa soqta pachak iskay chunkan hukniyoq.
- ³¹ Micmas llaqtayoqkunam karqa pachak iskay chunkan iskayniyoq.
- ³² Betel hinaspa Hai llaqtayoqkunañataqmi karqa pachak iskay chunkan kimsayoq.
- ³³ Huknin Nebo llaqtayoqkunam karqa pichqa chunka iskayniyoq.
- ³⁴ Huknin Elam llaqtayoqkunañataqmi karqa waranqa iskay pachaknin pichqa chunka tawayoq.
- ³⁵ Harim llaqtayoqkunam karqa kimsa pachak iskay chunkan.
- ³⁶ Jerico llaqtayoqkunam karqa kimsa pachak tawa chunkan pichqayoq.
- ³⁷ Lod llaqtayoq, Hadid llaqtayoq hinaspa Ono llaqtayoqkunañataqmi karqa qanchis pachak iskay chunkan hukniyoq.
- ³⁸ Senaa llaqtayoqkunam karqa kimsa waranqa isqon pachaknin kimsa chunkan.
- ³⁹ Josueypa ayllunmanta kaq Jedaiaspa miraynin sacerdotekunam karqa isqon pachak qanchis chunkan kimsayoq.
- ⁴⁰ Sacerdote Imerpa mirayninkunam karqa waranqa pichqa chunkan iskayniyoq.
- ⁴¹ Sacerdote Pasurpa mirayninkunam karqa waranqa iskay pachaknin tawa chunka qanchisniyoq.
- ⁴² Sacerdote Harimpa mirayninkunam karqa waranqa chunka qanchisniyoq.

⁴³Hodavias ayllumanta kaq Josueypa chaynataq Cadmielpa miraynin Leviy casta runakunam karqa qanchis chunka tawayoq.

⁴⁴Asafpa mirayninmanta takiqkunam karqa pachak tawa chunkan pusaqniyoq.

⁴⁵Punkukunawan cuentallikuqkunam kaykuna: Salumpa mirayninkuna, Aterpa mirayninkuna, Talmonpa mirayninkuna, Acubpa mirayninkuna, Hatitapa mirayninkuna hinaspa Sobaipa mirayninkuna. Llapallanmi karqa pachak kimsa chunkan pusaqniyoq.

⁴⁶Templopi sirvientekunam karqa: Zihapa mirayninkuna, Hasufapa mirayninkuna, Tabaotpa mirayninkuna, ⁴⁷Querospa mirayninkuna, Siahapa mirayninkuna, Padonpa mirayninkuna, ⁴⁸Lebanapa mirayninkuna, Hagabapa mirayninkuna, Salmaipa mirayninkuna, ⁴⁹Hananpa mirayninkuna, Gidelpa mirayninkuna, Gaharpa mirayninkuna, ⁵⁰Reaiapa mirayninkuna, Rezinpa mirayninkuna, Necodapa mirayninkuna, ⁵¹Gazampa mirayninkuna, Uzapa mirayninkuna, Paseahpa mirayninkuna, ⁵²Besaipa mirayninkuna, Meunimpa mirayninkuna, Nefusimpa mirayninkuna, ⁵³Bacucpa mirayninkuna, Hacufapa mirayninkuna, Harhurpa mirayninkuna, ⁵⁴Bazlutpa mirayninkuna, Mehidapa mirayninkuna, Harsapa mirayninkuna, ⁵⁵Barcospa mirayninkuna, Sisarapa mirayninkuna, Tempa mirayninkuna, ⁵⁶Neziapa mirayninkuna hinaspa Hatifapa mirayninkuna.

⁵⁷Salomonpa sirvientekunapa mirayninkunam karqa: Sotaipa mirayninkuna, Soferetpa mirayninkuna, Perudapa mirayninkuna, ⁵⁸Jaalapa mirayninkuna, Darconpa mirayninkuna, Gidelpa mirayninkuna, ⁵⁹Sefatiaspa mirayninkuna, Hatilpa mirayninkuna, Poqueret-hazebaimpa mirayninkuna hinaspa Amonpa mirayninkuna. ⁶⁰Templopi llapallan sirvientekunapiwan Salomonpa sirvientekunapa mirayninkunam karqa kimsa pachak isqon chunkan iskayniyoq.

⁶¹Tel-mela llaqtamanta, Tel-harsa llaqtamanta, Querub llaqtamanta, Adon llaqtamanta hinaspa Imer llaqtamanta hamuqkunam mana allintachu yacharqaku taytankupa ayllunkunamanta nitaq castankumantapas. Chaynapim Israel casta kasqankumanta iskay-rayarqaku. Paykunam karqa: ⁶²Delaiapa mirayninkuna, Tobiaspa mirayninkuna hinaspa Necodapa mirayninkuna, llapallankum karqa soqta pachak tawa chunkan iskayniyoq.

⁶³Wakin sacerdotekunapa mirayninkunam karqa: Habaiapa mirayninkuna, Cospa mirayninkuna hinaspa Barzilaipa mirayninkuna. Kay Barzilaimi casarakurqa Galaad lawmanta kaq Barzilaipa huknin warmi churinwan, chayraykum suegronpa sutinwan sutichakurqa.

⁶⁴Paykunam maskarqaku listapi abuelonkunapa sutinta ichaqa manam tarirqakuchu, chayraykum manaña chaskisqachu karqaku sacerdote kanankupa. ⁶⁵Chayraykum prefecto nirqa paykunata: “Amam mikunkichikraqchu Diospaq sapaqchasqa mikuykunataqa urimtawan tumimta sacerdote choqaspa Diosta tapunankama” —nispá.

⁶⁶Llapallan huñunasqa runakunam karqaku tawa chunka iskayniyoq waranqa kimsa pachak soqta chunkan. ⁶⁷Sirvientekunawan sirvientakunataqa manam yuparqakuchu paykunawan kuskataqa, paykunam karqaku qanchis waranqa kimsa pachaknin kimsa chunka qanchisniyoq, karqataqmi warmipas qaripas iskay pachak tawa chunkan pichqayoq takiqkuna. ⁶⁸Caballokunam karqa qanchis pachak kimsa chunkan soqtayoq, mulakunam karqa iskay pachak tawa chunkan pichqayoq, ⁶⁹Camellokunam karqa tawa pachak kimsa chunkan pichqayoq, asnokunañataqmi karqa soqta waranqa qanchis pachak iskay chunkan.

⁷⁰Wakin jefekunam obrapaq ofrendata qorqaku, prefectom templopi qori-qollqe waqaychaqman qorqa pusaq kilo qorita, pichqa chunka medianokunata, qorqataqmi sacerdotekunapaq pichqa pachak kimsa chunkan pachakunatapas. ⁷¹Jefekunam templopi qori-qollqe waqaychaqman qorqaku pachak soqta chunkan kilo qoritawan waranqa iskay pachak chunkan kilo qollqeta. ⁷²Wakin runaku-

nañataqmi qorqaku soqta chunka qoritawan waranqa pachaknin kilo qollqeta, qorqakutaqmi sacerdotepaq soqta chunka qanchisniyoq pachakunatapas.

⁷³Llaqtankupim *yacharqaku sacerdotekuna, Leviy casta runakuna, punkukunawan cuentallikuqkuna, takikuna, llaqta runakuna, templopi sirvientekuna hinaspa Israel llapallan castakuna.”

Yachachikuy librota Esdras leesqanmanta

8 Qanchis kaq killa chayaramuptinmi Israelpa mirayninkuna kachkarqaku llaqtankupña. ¹Llapa runakunam huk runa hinalla huñunakamurqaku Yakuman Lloqsina Zaguana ñawpaqninpi kaq plazapi chaymi Diospa yachachikuynin yachachiq Esdrasman nirqaku Moisespa qellqasqan yachachikuy librota apamunanpaq, chay yachachikuytam Tayta Dios kamachirqa Israel runankunaman. ²Qanchis kaq killapa punta kaq punchawninpi sacerdote Esdras apamurqa yachachikuy librota huñunasqa runakunaman, qarikunaman, warmikunaman hinaspa llapallan entiendey atiqkunaman. ³Yakuman Lloqsina Zaguana ñawpaqninpi kaq plazapim chay librota leerqa llapallan ñawpaqninpi achikyaqmanta chawpi punchawkama. Llapallan runakunam tukuy atencionwan uyarirqaku Diospa yachachikuynin libro leesqanta. ⁴Diospa libronmanta yachachiq Esdrasñaqmi sayachkarqa chaypaq rurasqa tabladillopa hawanpi, paypa *alleq lawninpi sayachkarqa Matatias, Sema, Anias, Urias, Hilcias hinaspa Maasias. *Ichoq lawninpiñaqmi sayachkarqa Pedaias, Misael, Malquias, Hasum, Hasbadana, Zaccarias hinaspa Mesulam. ⁵Librotamá Esdras kicharqa llapallan runakuna qawachkaptin, payqa kachkarqa llapallan runakunamanta altoneqpim, librota kichaykuptinmi llapallan runakuna sayarirqaku. ⁶Chaynapim Esdras alabarqa hatun munayniyoq Tayta Diosta, llapallan runakunañaqmi makinkuta hoqarispanku nirqaku:

—iChaynayá kachun, chaynayá kachun! —nispá.

Qonqoranpa pampaman kumuykuspankum Tayta Diosta adoraraqaku.

⁷Leviy casta runakunam Diospa yachachikuyninta runakunaman entiendechirqa, paykunam karqa Josuey, Bani, Serebias, Jamin, Acub, Sabetai, Hodias, Maasias, Kelita, Azarias, Jozabed Hanan hinaspa Pelaia. Runakunañaqmi maymi kasqankupi sayachkarqaku. ⁸Clarollatañam leerqaku Diospa yachachikuynin librota hinaspa entiendesqanku rimayman tikrarqaku chaynapi leesqankuta entiendenankupaq.

⁹Prefecto Nehemiasmi, Diospa yachachikuynin yachachiq sacerdote Esdraspiwan hinaspa runakuna entiendechiq Leviy castakunapiwan llapallan runakunata nirqaku:

—Yupaychasqanchik Tayta Diospaq sapaqchasqa punchawmi kunanqa, amayá llakikuychikchu nitaq waqaychikchu —nispá.

Chaynataqa nirqaku llapallan runakuna Diospa yachachikuyninkunata uyarispa waqasqankuraykum. ¹⁰Nirqakutaqmi:

—Rispaykichikyá allin mikuykunata mikumuychik, uvasmanta upita tomamuychik, apachiychiktaq mikunankupaq manaraq alistasqa kaqkunamanpas. Señorninchikpaq sapaqchasqa punchawmi kunanqa, amayá llakikuychikchu, Tayta Diospa kusikuyninqa amparawaqninchik wasi hinam —nispá.

¹¹Leviy casta runakunapas waqaqkunata upallachispa nirqaku:

—Upallaychik, kunanqa Diospaq sapaqchasqa punchawmi, amayá llakikuychikchu —nispá.

¹²Chaynapim llapallan runakuna rirqaku mikuq hinaspa tomaq, chaynataq mikuyninkuta haywanakuspa sinchillataña kusikunankupaq. Paykunam sumaq-llataña entienderqaku tukuy uyarisqankuta.

Ramada sutiyoq fiestamanta

¹³Paqarinnintin punchawñaataqmi huñunakururqaku ayllukunapa llapallan jefenkuna, sacerdotekuna hinaspa Leviy casta runakuna, paykunaqa huñunakurqaku Diospa yachachikuynin yachachiq Esdraspa kasqanmanmi chaynapí Diospa yachachikuyninta entiendenankupaq. ¹⁴Chay qellqasqa yachachikuypim tarirurqaku Moisesnintakama Diospa kamachikuyninta chaynapí qanchis kaq killapa hatun fiestanpi Israelpa mirayninkunaqa ramadakunapi *yachanankupaq. ¹⁵Chayta yacharuspankum llapallan llaqtakunapiwan Jerusalen llaqtapi willakurqaku:

—Orqokunaman rispaykichikyá apamuychik aceituna sachapa kallmankunata, purun aceituna sachapa kallmankunata, arrayanpa kallmankunata, palmerapa kallmankunata hinaspa llapallan kallmasapa sachakunapa kallmankunata chaynapí qellqasqaman hina ramadakunata rurananchikpaq —nispa.

¹⁶Rispankumá runakuna apamurqaku kallmakunata hinaspankum sapakama ruraraqaku ramadakunata. Rurarqakumá wasinkupa qatankunapi, pationkupi, Diospa templonpa pationkunapi, Yakuman Lloqsina Zaguampa plazanpi chaynataq Efrain sutiyoq zaguampa plazanpipas. ¹⁷Preso pusasqa kasqankumanta llapallan kutimuqkunam ruraraqaku ramadakunata hinaspa chaypi *yacharqaku, Nunpa churin Josueypa tiemponmantaraqmi Israelpa mirayninkunaqa manaña chaynataqa ruraraqakuchu chaymi chay rurasqankuwan ancha-anchata kusikurqaku. ¹⁸Esdrasmi sapa punchaw leerqa Diospa yachachikuynin qellqata, chaytaqa leerqa punta punchawmanta qallarispam fiesta tukuyinkama, qanchis punchawnintinmá ruraraqaku hatu-hatun fiestata, pusaq kaq punchawpiñaataqmi hatun huñunakuy karqa kamachikuymán hina.

Israel casta runakunapa mañakusqanmanta

9 ¹Hina chay killapa iskay chunka tawayoq punchawninpi huñunakurqaku Israelpa mirayninkuna ayunaspanku, lutokuspanku hinaspa umankumanpas allpawan polvokuspanku. ²Israelpa mirayninkunam rakikururqaku llapallan huklaw nacionniyoqkunamanta. Sayaspankum willakurqaku huchankutawan abuelonkunapa mana allinkuna rurasqankuta. ³Maymi kasqankupi runakuna sayanankukamam leerqaku yupaychasqanku Tayta Diospa yachachikuynin qellqata kimsa horapuni, kimsa horataqmi huchankutapas willakurqaku hinaspankum yupaychasqanku Tayta Diosta adorarqaku. ⁴Chaymantam Leviy casta runakuna seqarqaku tabladillopa hawanman hinaspa hatun vozpi mañakurqaku yupaychasqanku Tayta Diosta. Paykunam karqa Josuey, Bani, Cadmiel, Sebanias, Buni, Serebias, Bani hinaspa Quenani. ⁵Josueymi, Cadmielpiwan, Banipiwan, Hasabniaspiwan, Serebiaspiwan, Hodiapiwan, Sebaniaspiwan hinaspa Petaiaspiwan kaynata nirqaku:

—Hatarispayá alabaychik wiñaymanta-wiñaykama kaq yupaychasqanchik Tayta Diosta. Dios Taytallayku, tukuy imamantapas aswanqa sutikiyá alabasqa kachun. ⁶Qam sapallaykim kanki Tayta Diosqa, qanmi ruraraqanki cielokunatapas, cielokunapa hawanpi kaqkunatapas, llapallan lucerokunatapas, qamtaqmi ruraraqanki kay pachatawan llapallan chaypi kaqkunatapas chaynataq lamar qochakunatawan lliw chaypi kaqkunatapas, qamtaqmi llapallan chaykunataqa kawsachinki chaymi hanaq pachapi angelkunapas adorasunki.

⁷—Dios Taytalláy, qanmi kanki Abramta akllaykuq Diosqa, paytaqa Caldea law Ur llaq-tamantam horqomurqanki hinaspa suticharqanki Abrahanwan. ⁸Qanmi qawaykurqanki payqa qampi hapipakuq allin qari kasqanta chaymi paywan huk contratota ruraraqanki, chay contratopim prometekurqanki Canaan casta runakunapa, Het casta runakunapa, Amor casta runakunapa, Ferez casta runakunapa, Jebus casta runakunapa hinaspa Gerges casta runakunapa allpanta Abrahampa mirayninman qonaykipaq. ¡Chay prome-tekusqaykitaqa Taytáy, cumplirqankim! ⁹Qamqa qawarqankim Egipto nacionpi imaynam abueloykupa ñakarisqanta, uyarirqankitaqmi Puka Lamar Qochapa patanpi imaynam waqapakusqankutapas. ¹⁰Hatun milagrokunatawan hatun señalkunatam ruraraqanki Rey Faraonpa hinaspa yanapaqninkunapa contranpi chaynataq nacionninpi llapallan runakunapa contranpipas. Qanmi yacharurqanki Egipto runakunaga llumpayllataña hatunchakuspa Israel castakunawan imam rurasqankuta, chaynapimiki sutikipas kachkan kunanqa ancha allin reqsisqaña. ¹¹Israel castakunapa ñawpaqninpi iskayman rakirurqanki lamar qochata chaymi paykunaga pasarqaku chakichisqa allpantaña, ichaqa uku-uku yakuman rumita wischuykuchkaq hinan qocha ukuman wischuykurqanki paykuna qatiq enemigonkunataqa. ¹²Israel castakunatam punchawninpi pusarqanki sayanpa puyuan, tutanñataqmi pusarqanki sayanpa ninawan chaynapi risqanku ñanta kanchinanpaq.

¹³—Sinai Orqopa hawanman uraykamuspam altomanta rimapayamurqanki, paykunamanmi qorqanki allin reglamentokunata, cheqap yachachikuykunata, decretokunata hinaspa sumaq kamachikuykunata. ¹⁴Paykunataqa yachachirqankitaqmi samana punchawtapas qampaq sapaqchanankupaq, paykunaman willananpaqmi serviqniki Moisesman qorqanki kamachikuykunata, decretokunata hinaspa yachachikuykunata. ¹⁵Paykuna yarqaymanta kaptinkum qam qorqanki cielokunamanta mikuyta, yakumanta kaptinkupas taqrawaqtamanta horqoykuspa paykunaman qoykurqanki, qamqa nirqankitaqmi prometekusqayki nacionman yaykunankupapas.

¹⁶—Ichaqa paykunam otaq abueloykum karqaku hatun tukuq rumi sonqo runakuna, chayraykum qampa kamachikuynikikunata mana kasukurqakuchu. ¹⁷Paykunaga manam munarqakuchu kasukuyta, manataqmi yuyarqakuchu paykunapa favorninpi imapas hatun kaqkuna rurasqaykitapas, rumi sonqo kasqankuraykum Egipto nacionpi huktawan sirviente kayta munaspanku kutikunankupaq akllakurqaku huk kamachikuqta. Ichaqa qamqa kanki huchakuna pampachaykuq Diosmi, qamqa kanki llampu sonqo kuyapayakuq hinaspa anaq piñakuq Diosmi, qamqa kuyakuq kaspaykim paykunataqa mana saqerurqankichu. ¹⁸Kikinkupaq fundisqa malta torota rurakuruspankum nirqaku: “Kaymi Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik diosqa” nispa, chaykunawanmi llumpayta piñachisurqanki. ¹⁹Qamqa kuyapayakuq kaspaykim paykunataqa mana saqerurqankichu chunniqipipas. Punchaw riptinkum paykunataqa pusarqa sayanpa puyu, manam huk punchawllapas chinkarurqachu, tutan riptinkuñataqmi kanchirqa chay sayanpa nina. ²⁰Espirituykitapas qorqankim paykunata yachachinanpaq, paykunataqa manam pisirqachu manawan sutichasqa apachisqayki mikuypas, yakunayachikuptinkupas qamqa qorqankitaqmi tomanankupaq yakutapas. ²¹Paykunataqa tawa chunka watapunim chunniqqi mikuchirqanki, manam imapas paykunataqa pisirqachu, pachankupas manam mawkayarqachu nitaqmi chakinkupas punkirqachu.

²²—Paykunamanqa qoykurqankitaqmi gobiernokunatapas hinaspa nacionkunatapas, chay allpakunapa linderonkunatapas paykunapaqmi parteparurqanki, chaynapim paykunaga dueñoachakuykurqaku Hesbon llaqtapi *yachaq Sehon sutiyoq reypa nacionninta, dueñoachakuykurqakutaqmi Basan nacionpa reynin Ogpa allpanta-

pas.²³ Abueloykupa miraynintaqa cielokunapi lucerokunata hinañam mirachirqanki hinas pam paykunataqa púsarqanki dueño chakunankupaq ñawpa abuelonkuman prometekusqayki allpaman.²⁴ Chaynapim mirayninkunaqa yaykuspanku Canaan lawpi allpakunata dueño chakurqaku, chay allpapi *yacha qkunatapas paykunapa makinmanñam qoykurqanki chaynapi munasqankuman hinaña chay runakunata ruranankupaq.²⁵ Paykunaqa dueño chakuykurqakutaqmi murallasqa llaqtakunatapas, chay tukuy imapa qespinan allpakunatapas, tukuy imayeq wasikunatapas, toqosqaña pozokunatapas, uvas chakrakunatapas, aceitunas sachakunatapas chaynataq tukuy rikchaq fruta sachakunatapas. Chaynapim paykunaqa saksanankukama mikurqaku, paykunaqa wirayaspankum kusikuylawanña chaskirqaku qampa sumaqlaña qosqaykita.

²⁶—Ichaqa mana kasukuqña rikurirupankum traicionarusurqanki, qampa yachachikuynikikunatapas paykunaqa qepanchakururqakuñam, qanmanta willakuqkunatapas wañurachispankum llumpa-llumpayta piñarachisurqanki.²⁷ Chaynapim qampas Taytáy, chay abueloyku runakunataqa enemigonkumanña qoykurqanki ñakarichisqa kanankupaq chaynapim ñakarispankuña yanapaykunaykipaq mañakusurqanki, qamñataqmi llakipayakuq kasqaykirayku hanaq pachamanta uyariykurqanki, qamqa libraqnin runakunatam paykunaman kacharqanki chaynapi ñakarichiqnin enemigonkunamanta libraykunapaq.

²⁸—Ichaqa hawkeyayta tariruspankum huktawan qampa ñawpaqnikipi mana allinta ruraraqku chaynapim qamqa enemigonkupa munaychakuy ninmanña qoykurqanki hinaptinmi paykunaqa yanapaykunaykipaq huktawan mañakusurqanki, chaymi qamqa llakipayakuq kasqaykirayku hanaq pachamanta uyariykurqanki, qamqa achka kutipimá paykunataqa libraykurqanki.²⁹ Paykunataqa anyaypaqmi-anyarqanki yachachikuynikikunaman kutirikunankupaq, ichaqa paykunaqa hatun tukuqlaña rikurirupankum mana kasurqachu kamachikuynikikunatapas, paykunaqa huchallikururqakutaqmi yachachikuynikikunapa contranpipas, chay yachachikuykunaqariki kawsaytam qon pipas kasukuqninmanqa. Chay abueloyku runakunaqa mana kasukuq kaspankumá qepanchakurusurqanki hinas pam rumi sonqoña rikurirurqaku.³⁰ Paykunataqa watantin-watantinmi pacienciakuspayki Espirituykipa yanapasqan willakuqkunawan willachirqanki ichaqa paykunaqa manam uyarikurqakuchu, chayraykum paykunataqa allpakunapi munaychakuq runakunamanña qoykurqanki.³¹ Chaywanpas qamqa llumpay llakipayakuq kasqaykiraykum paykunataqa mana pasaypaqchu chinkarachirqanki nitaqmi pasaypaqqa saqerurqankichu. Qamqariki kanki llampu sonqo kuyapayakuq Diosmi.

³²—Atinyioq Diosnillayku, qamqariki kanki hatu-hatun manchakuy paq Diosmi, qamqariki wiñaypaqmi cumplinki contrato rurasqaykitawan hatun kuyakuy nikitaga. Chaynaqa Diosnillayku, amayá asllapaqchu hapiy tukuy mana allinkuna pasaruwasqankutaqa, chaynam pasarurqa reynyikuta, jefeykuta, sacerdoteykuta, qanmanta willawaqniykuta, abueloykuta hinas pa llapallan runakunata. Chaykunaqariki pasawarqanku Asiria nacionniyoq reykunapa tiemponmantaraqmi kunankama.³³ Chaywanpas qamqariki mana huchayoqmi kanki tukuy imapas pasawasqankumantaga, qamqariki tukuy imatapas ruraraqanki cheqap ruraynikiman hinam, ñoqaykum ichaqa mana allinkunata ruraraqaniku.³⁴ Reynyikupas, jefeykupas, sacerdoteykupas hinas pa abueloyku runakunapas manam ruraraqakuchu yachachikuynikikunaman hinaqa. Paykunaqa manataqmi kasukurqakuchu kamachikuynikikunatapas chaynataq paykunapa contranpi willasqayki Chunkantin Kamachikuykunatapas.³⁵ Paykunaqa aswanraqmi gobiernonkupi tarikuspankupas mana yupaychasurqankichu, manataqmi qepanchakurqakuchu

mana allin rurasqankutaqa. Paykunaqa chaykunataraqmi rurarqaku qosqayki hatu-ha-tun tukuy imapa wiñanan chakrakunapi tukuy imata qoykuchkaptikipas.

³⁶—Qawariwaykuyá Diosnillayku, kunanqariki sirviente runakunañam kachkaniku, kaynaqa kachkaniku abueloykuman qosqayki allpapim, kay allpataqa qorqanki imapas wiñaqkunatawan imapas allin kaqkunata mikunankupaqmi.

³⁷Imapas achkallaña ruruqkunaqa hawaykuman churasqayki reykunapañam rikurirun, chaynaqa kachkan huchaykuraykum, paykunañam munasqankuman hina munaychakuchkanku ñoqaykumantapas chaynataq animalniykumantapas, chayraykum ñoqaykuqa ancha llakisqallaña kachkaniku.

Kamachikuykuna cumplinankupaq contrato rurasqankumanta

³⁸—Chayraykum ñoqaykuqa chunkay-chunkayta prometekuspa qellqaniku huk contratota, chaypi firmaspa sellonkutapas churachkanku jefeykupiwan, Leviy casta runakuna chaynataq sacerdoteyku.

10 ¹Sutiykuta firmaspa sellomuqkunam kaniku: Ñoqa prefecto Nehemias. Ñoqaqariki kani Hacalias sutiyoq runapa churinmi, wakinñataqmi karqa Sedequias, ²Seraias, Azarias, Jeremias, ³Pasur, Amarias, Malquias, ⁴Hatus, Sebanias, Maluc, ⁵Harim, Meremot, Obadias, ⁶Daniel, Gineton, Baruc, ⁷Mesulam, Abias, Mijamin, ⁸Maazias, Bilgai hinaspa Semaías. Paykunaqa karqa sacerdotekunam.

⁹Sutinku churaq Leviy casta runakunañataqmi karqa: Azaniaspa churin Josuey, Henadadpa miraynin Binuy, Cadmiel ¹⁰hinaspa sacerdotemasin ayllun Sebanias, Hodias, Kelita, Pelaias, Hanan, ¹¹Micaia, Rehob, Hasabias, ¹²Zacur, Serebias, Sebanias, ¹³Hodías, Bani hinaspa Beninu.

¹⁴Kamachikuqkunañataqmi karqa: Paros, Pahat-moab, Elam, Zatu, Bani, ¹⁵Buni, Azgad, Bebai, ¹⁶Adonias, Bigvai, Adin, ¹⁷Ater, Ezequias, Azur, ¹⁸Hodias, Hasum, Bezai, ¹⁹Harif, Anatot, Nebai, ²⁰Magpias, Mesulam, Hezir, ²¹Mesezabeel, Sadoc, Jadua, ²²Pelatis, Hanan, Ananias, ²³Oseas, Hananias, Hasub, ²⁴Halohe, Pilha, Sobec, ²⁵Rehum, Hasabna, Maasias, ²⁶Ahias, Hanan, Anan, ²⁷Maluc, Harim hinaspa Baana.

Wakin runakunapas Dioswan contrato rurasqanmanta

²⁸Chaypi wakin runakunapas otaq sacerdotekunapas, Leviy casta runakunapas, punkukunawan cuentallikuqkunapas, takiqkunapas, templopi sirvientekunapas chaynataq Diospa yachachikuynintaña cumplinankupaq chaylawpi runakunamanta sapaqchakuqkunapas, llapallankum warmintin hinaspa yuyayniyoqña churinkunapiwan ²⁹hukllawakurqaku ayllunkunawanpas chaynataq jefenkunawanpas hinaspa tukuy sonqonkuwan jurarqaku Diospa qosqan Moisespa yachachikuykunaman hina kawsanankupaq. Prometekurqakutaqmi yupaychasqayku Señor Diospa llapallan kamachikuyninkunata, reglamentonkunata hinaspa decretonkunata cumplinankupapas. ³⁰Chaynaqa warmi churiykutapas manam casarachisaqkuchu hichpaykupi *yachaq huk casta runakunawanqa, manataqmi qari churiykutapas casarachisaqkuchu paykunapa warmi churinkunawanqa. ³¹Hichpaykupi yachaq huk casta runakuna samanayku punchawpi imataña rantikunankupaq apamuptinkupas otaq tukuy rikchqa kutakunataña apamuptinkupas manam ñoqaykuqa rantisaqkuchu, fiesta punchawpipas manamá imatapas rantisaqkuchu. Sapa qanchis watataqmi chakraykutapas samachisaqku, pampachasaqkum manukuwaqniyku runakunatapas.

³²Kikillaykumantam prometekuchkaniku watan-watan tawa gramo qollqe qoytapas, chay qollqeqa kanqa Diosniykupa temlonpi gastokunapaqmi. ³³Chay

qollqem servikunqa Diospa qayllanpi churana tanta ruranapaq, sapa punchaw kawsaykunamanta ofrendapaq, sapa punchaw lliw kañana ofrendakunapaq hinaspa Diosniykupa templonpi tukuy ima ruraykunapaq.

³⁴Sacerdotekunam Leviy casta runakunapiwan hinaspa llapallan runakunapiwan suertearqaniku abueloykupa ayllunman hina watan-watan Diosniykupa templonman sapa kuti qonayku yanta apanaykupaq chaynapi chay yantawan yupaychasqayku Tayta Diospa altarninpi kañanapaq, chaynam yachachikuyninkunapi qellqasqa kachkan. ³⁵Prometekurqanikutaqmi Tayta Diospa templonman watan-watan chakrapa punta kaq rurunkunatawan fruta sachakunapa rurunta apanaykupaqpas. ³⁶Prometekurqanikutaqmi piwi churiykutawan animalniykupa punta kaq wawanta Tayta Diospa templonman pusanaykupaqpas, chay pusamunayku animalkunaqa kanan karqa vakunamantawan ovejakunamantam, chay pusamunaykuqa kanan karqa Diosniykupa templonpi servikuq sacerdotekunapaqmi. Chaynataqa ruranayku karqa Diospa yachachikuyninpi qellqasqanman hinam. ³⁷Prometekurqanikutaqmi Diosniykupa templonpi cuartoman sacerdotekunapaq imakuna apamuytapas. Apamusaqkumá puntallaraq kuta horqosqaykutapas, kawsaykunamanta ofrendakunatapas, llapallan fruta sachakunamanta puntallaraq rurun pallasqaykutapas, puntallaraq vino horqosqaykutapas chaynataq puntallaraq aceite horqosqaykutapas. Prometekurqanikutaqmi Leviy casta runakunapaq tukuy cosechaykumanta diezmoyku apamuytapas, diezmo qonaykutaqariki paykunam llamkasqayku llaqtakunaman hamuspa apanqaku.

³⁸Leviy casta runakuna chay diezmokunata hoqariq riptinkuqa Aaronpa mirayninman kaq sacerdotem paykunawan rinqa, chay Leviy casta runakunaqa chay huñumusqanku diezmokunapa diezmontaqa apaykunqaku Diosniykupa templonpi cuartomanmi. ³⁹Arí, Israelpa mirayninkunaqa Leviy castakunapiwanmi Diospaq sapaqchasqa serviciokunapa kasqan cuartoman apaykunku trigo ofrendakunatawan vino ofrendakunata hinaspa aceite ofrendakunata, chay cuartokunapiqariki kachkan Diospa servicion ruraq sacerdotekunam, chaypitaqmi kachkan punkukunawan cuentallikuqkunapas hinaspa takiqkunapas. Chaynaqa ñoqaykumá prometekuniku Diosniykupa templontaqa mana qonqaspa atiendenaykupaq.

Jerusalen llaqtapi yachaqkunamanta

(1 Cr 9:1-34)

11 ¹Chaynaqa runakunapa kamachiqninkunamá Jerusalen llaqtapiña *yacharqaku, wakin runakunañataqmi suertearqaku Diospa sapaqchasqan Jerusalen llaqtapiña chunka runakunamanta huknin yachananpaq, chay isqonnintin puchuq runakunañataqmi yachananku karqa wakin llaqtakunapi. ²Hinaptinmi llapallan runakunañataq chay Jerusalen llaqtapi yachay munaqkunata alabarqaku.

³⁻⁴Israel castakunapa wakinninqa *yacharqa Juda law llaqtakunapim, paykunaqa sapakamam yacharqaku llaqtankupi hinaspa chakrankupi. Chay yachaqkunaqa karqa sacerdotekunam, Leviy casta runakunam, templopi sirvientekunam chaynataq Salomonpa sirvientekunapa mirayninmi. Juda ayllu wakin runakunañataqmi Benjamin ayllu wakin runakunapiwan Jerusalen llaqtapiña yacharqaku. Jerusalen llaqtapiña yachaq provinciapi jefekunaqa kaykunam: Juda ayllumantam karqa: Ataias, paypa taytanmi karqa Uzias, Uziaspa taytanñataqmi karqa Zacarias, Zacariaspa taytanñataqmi karqa Amarias, Amariaspa taytanñataqmi karqa Sefatias, Sefatiaspa taytanñataqmi karqa Mahaleel, Mahaleelqa karqa Fares sutiyoq runapa mirayninmi. ⁵Hukninñataqmi karqa Maasias, paypa taytanñataqmi karqa Baruc, Barucpa taytanñataqmi karqa

Colhoze, Colhozepa taytanñataqmi karqa Hazaias, Hazaiaspa taytanñataqmi karqa Adias, Adiaspa taytanñataqmi karqa Joiarib, Joiaribpa taytanñataqmi karqa Zacarias, Zacariasqa karqa Siloni sutiyoq runapa mirayninmi. ⁶Jerusalen llaqtapi *yachaq Fares casta llapallan runakunam karqa tawa pachak soqta chunkan pusaqniyoq runakuna, paykunaqa llapallankum karqaku guerrapaq alistasqa runakuna.

⁷Benjamin ayllumanta kaqkunañataqmi karqa Salu, Salupa taytanmi karqa Mesulam, Mesulampa taytanñataqmi karqa Joed, Joedpa taytanñataqmi karqa Pedaias, Pedaiaspa taytanñataqmi karqa Colaias, Colaiaspa taytanñataqmi karqa Maasias, Maasiaspa taytanñataqmi karqa Itiel, Itielpa taytanñataqmi karqa Jesaias, ⁸Salupa castamasinñataqmi karqa Gabai hinaspa Salai. Paykunam llapallanku karqaku isqon pachak iskay chunkan pusaqniyoq runakuna. ⁹Paykunapa jefenñataqmi karqa Zicripa churin Joel. Senuapa churin Judañataqmi karqa Jerusalen llaqtapi iskay kaq kamachikuq.

¹⁰Sacerdote kunañataqmi karqaku: Jedaías, paypa taytanmi karqa Joiarib, Joiaribpa taytanñataqmi karqa Jaquin. ¹¹Huknin sacerdoteñataqmi karqa Seraias, paypa taytanñataqmi karqa Hilcias, Hilciaspa taytanñataqmi karqa Mesulam, Mesulampa taytanñataqmi karqa Sadoc, Sadocpa taytanñataqmi karqa Meraiot, Meraiotpa taytanñataqmi karqa Ahitob, Ahitobqa karqa Diospa wasinpi kamachikuqmi. ¹²Paykunaqa templopi llamkaqmasinkunapiwanmi llapallanku karqaku pusaq pachak iskay chunkan iskayniyoq. Huknin sacerdoteñataqmi karqa Adaias, paypa taytanmi karqa Jeroham, Jehorampa taytanñataqmi karqa Pelalias, Pelaliaspa taytanñataqmi karqa Amsi, Amsipa taytanñataqmi karqa Zacarias, Zacariaspa taytanñataqmi karqa Pasur, Pasurpa taytanñataqmi karqa Malquias, ¹³Paykunaqa ayllukunapa jefen castamasinkunapiwanmi karqaku iskay pachak tawa chunkan iskayniyoq runakuna. Huknin sacerdoteñataqmi karqa Amasai, paypa taytanñataqmi karqa Azareel, Azareelpa taytanñataqmi karqa Azai, Azaiapa taytanñataqmi karqa Mesilemot, Mesilemotpa taytanñataqmi karqa Imer, ¹⁴payqa guerrapaq listollaña kaq castamasinkunapiwanmi karqaku pachak iskay chunkan pusaqniyoq runakuna. Paykunapa kamachininqa karqa Gedolim sutiyoq runapa churin Zabdielmi.

¹⁵Leviy casta runakunañataqmi karqa: Semaías, paypa taytanmi karqa Hasub, Hasubpa taytanñataqmi karqa Azricam, Azricampa taytanñataqmi karqa Hasabias, Hasabiaspa taytanñataqmi karqa Buni. ¹⁶Leviy casta runakunapa iskaynin jefenkunaqa karqa Sabetai sutiyoq runawan Jozabad sutiyoq runam, paykunaqa Diospa templonpa hawa lawninpi llamkachiqkunam karqaku. ¹⁷Diosta mañakunanku horapim takispanku payman graciasta qoqku, chay takiqkunapa maestronmi karqa Matanias, paypa taytanmi karqa Micaia, Micaiapa taytanñataqmi karqa Zabdi, Zabdipa taytanñataqmi karqa Asaf. Bacbuquias sutiyoq runañataqmi karqa ayllunkunapi iskay kaq kamachikuq. Leviy casta huknin runañataqmi karqa Abda, paypa taytanmi karqa Samua, Samuapa taytanñataqmi karqa Galal, Galalpa taytanñataqmi karqa Jedutun. ¹⁸Chaynaqa Diospa sapaqchasqan llaqtapi Leviy castakunamanta llapallan *yachaqkunaqa karqa iskay pachak pusaq chunkan tawayoq runakunam.

¹⁹Punkukunawan cuentallikuqkunam karqa Acub, Talmon hinaspa ayllunkuna, llapallankum karqaku pachak qanchis chunkan iskayniyoq runakuna.

²⁰Israel casta wakin runakunañataqmi wakin sacerdotekunapiwan hinaspa Leviy casta wakin runakunapiwan *yacharqaku Juda lawpi kaq llaqtakunapiña. Paykunaqa sapakamam maymi allpankupi yacharqaku. ²¹Ichaqa templopi sirvientekunaqa yacharqaku Ofel Moqopim, paykunapa jefenkum karqa Ziha sutiyoq runawan Gispa sutiyoq runa.

²²Jerusalen llaqtapi kaq Leviy casta runakunapa jefenqa karqa Uzi sutiyoq runam, paypa taytanmi karqa Bani, Banipa taytanñataqmi karqa Hasabias, Hasabiaspa taytanña-

taqmi karqa Matanias, Mataniaspa taytanñataqmi karqa Micaia. Paykunaqa karqa Asafpa mirayninmanta kaqkunam, hina paykunataqmi karqa Diospa temlonpi takiqkunapa maestronpas. ²³Chaynataqa rurarkaku sapa punchaw takinankupaq rey kamachikusqanraykum.

²⁴Runakunata atiendenanpaq reypa ñawpaqninpi kaq runapa sutinñataqmi karqa Petaias, paypa taytanmi karqa Mesezabeel, paykunaqa karqaku Judapa churin Zera sutiyoq runapa mirayninkunam.

Huklaw llaqtakunapipas *yachasqankumanta

²⁵Juda castamanta kaq wakin runakunañataqmi *yacharqa chakrasapallaña taksa llaqtachakunapi. Wakinkum yacharqa Quiriat-Arba sutiyoq llaqtapi taksa llaqtachankunapiwan, wakinñataqmi yacharqa Dibon sutiyoq llaqtapi chaynataq taksa llaqtachankunapiwan, wakinñataqmi yacharqa Jecabseel sutiyoq llaqtapi taksa llaqtachankunapiwan, ²⁶wakinñataqmi *yacharqa Josuey sutiyoq llaqtapi, Molada sutiyoq llaqtapi, Bet-pelet sutiyoq llaqtapi, ²⁷Hazar-sual sutiyoq llaqtapi, Beerseba sutiyoq llaqtapi taksa llaqtachankunapiwan. ²⁸*Yacharqakutaqmi Siclag sutiyoq llaqtapipas, Mecona sutiyoq llaqtapipas chaynataq llaqtachankunapipas. ²⁹Yacharqakutaqmi En-rimon sutiyoq llaqtapipas, Zora sutiyoq llaqtapipas, Jarmut sutiyoq llaqtapipas, ³⁰Zanoa sutiyoq llaqtapipas, Adulam sutiyoq llaqtapipas chaynataq chay iskay llaqtakunapa llaqtachankunapipas, yacharqakutaqmi Laquis llaqtapipas, tukuy chakrankunapipas hinaspa Azeca llaqtapipas tukuy llaqtachankunapiwan. Paykunaqa *yacharqaku Beerseba llaqtamanta Hinom sutiyoq wayqokamam. ³¹Benjamin casta runakunañataqmi *yacharqaku Geba sutiyoq llaqtapi, Betel sutiyoq llaqtapi llaqtachankunapiwan. ³²Yacharqakutaqmi Anatot sutiyoq llaqtapipas, Nob sutiyoq llaqtapipas, Ananias sutiyoq llaqtapipas, ³³Hazor sutiyoq llaqtapipas, Rama sutiyoq llaqtapipas, Gitaim sutiyoq llaqtapipas, ³⁴Hadid sutiyoq llaqtapipas, Seboim sutiyoq llaqtapipas, Nebalat sutiyoq llaqtapipas, ³⁵Lod sutiyoq llaqtapipas, Ono sutiyoq llaqtapipas chaynataq Obra Ruraqkuna sutiyoq wayqopipas. ³⁶Wakin Levy casta runakunañataqmi *yacharqaku Juda casta hinaspa Benjamin casta runakunapa yachanan lawpi.

Sacerdotekunamantawan Levy castakunamanta

12 ¹Salatielpa churin Zorobabelwan hinaspa Josueywan kutimuq sacerdotekunaqa hinaspa Levy castakunaqa kaykunam: Sacerdotekunamantam karqa Seraias, Jeremias, Esdras, ²Amarias, Maluc, Hatus, ³Secanias, Rehum, Meremot, ⁴Ido, Gineto, Abias, ⁵Mijamin, Maadias, Bilga, ⁶Semaias, Joiarib, Jedaias, ⁷Salu, Amoc, Hilcias hinaspa Jedaias. Paykunam karqa sacerdotekunapa jefenkuna chaynataq Josueypa tiemponpi ayllunkunapas.

⁸Levy castamantam karqa Josuey, Binuy, Cadmiel, Serebias, Juda hinaspa Matanias, Mataniasmi castamasinkunapiwan Diosman gracias qoq takiqkunata yachachirqa. ⁹Paykunapa castamasin Bacbuquias hinaspa Uni sutiyoq runapas paykunapa chimpanpim karqa imam rurananta rurananpaq.

¹⁰Joiacim sutiyoq runapa taytanmi karqa Josuey, Joiacimñataqmi karqa Eliasibpa taytan, Eliasibñataqmi karqa Joidapa taytan, ¹¹Joidañataqmi karqa Johanana taytan, Elianñataqmi karqa Jaduapa taytan.

¹²Joiacimpa tiemponpi ayllukunapa kamachiqnin sacerdotekunam kaykuna: Seraias castapa kamachiqninmi karqa Meraias, Jeremias castapa kamachiqninmi karqa Hananias. ¹³Esdras castapa kamachiqninmi karqa Mesulam, Amarias castapa kamachiqninmi karqa Johanan. ¹⁴Melicu castapa kamachiqninmi karqa Jonatan. Sebanias

castapa kamachiqninmi karqa Josey. ¹⁵Harim castapa kamachiqninmi karqa Adna. Meraiot castapa kamachiqninmi karqa Helcai. ¹⁶Ido castapa kamachiqninmi karqa Zacarias. Gineton castapa kamachiqninmi karqa Mesulam. ¹⁷Abias castapa kamachiqninmi karqa Zicri, Miniamin castapa kamachiqninmi karqa..., Moadias castapa kamachiqninmi karqa Piltai. Bilga castapa kamachiqninmi karqa Samua, ¹⁸Semaiais castapa kamachiqninmi karqa Jonatan. ¹⁹Joiarib castapa kamachiqninmi karqa Matenai. Jedaiais castapa kamachiqninmi karqa Uzi. ²⁰Salai castapa kamachiqninmi karqa Calai. Amoc castapa kamachiqninmi karqa Eber. ²¹Hilcias castapa kamachiqninmi karqa Hasabias, Jedaiais castapa kamachiqninmi karqa Natanael.

²²Eliasib, Joiada, Johanan hinaspa Jadua sutiyoq runakunapa tiemponpim Levyi castakunapa kamachiqnin chaynataq sacerdotekunapa kamachiqninkunapas apuntasqa karqaku, paykunaqa apuntasqa karqaku Persia nacionpi Rey Dariopa tiemponkamam. ²³Levyi castakunapa kamachiqninkunapas apuntasqataqmi karqaku reykunapa wakin rurasqankunamanta apuntananku libropi, chayna apuntasqaqa karqaku Eliasib sutiyoq runapa willkan Joahananpa tiemponkamam. ²⁴Chaynaqa Levyi castakunapa kamachiqninkunapa karqa kaykunam: Hasabias, Serebias hinaspa Cadmiel pa churin Josuey. Paykunapa chimpanpiñataqmi kachkarqa castankuna chaynapi muyuyninpi Tayta Diosta yupaychaspa payman graciasta qonankupa. Chaynatam kamachikurqa Diospa serviqnin David. ²⁵Almacen cuartopa hichpanpi punkuwan cuentallikuqkunam karqa Matanias, Bacbuquias, Obadias, Mesulam, Talmon hinaspa Acub. ²⁶Paykunaqa karqaku Joiacimpa tiemponpi kaqkunam, Joiacimpa taytanmi karqa Josuey, Josueypa taytanñataqmi karqa Josadac. Paykunaqariki karqaku prefecto Nehemiaspa hinaspa Diospa leynin yachachiq sacerdote Esdraspa tiemponpi kaqkunam.

Llaqtapa murallankunata Diospaq sapaqchasqankumanta

²⁷Jerusalen llaqtapa murallankuna Diospaq sapaqchananku punchaw chayaramup-tinmi tukuy hinastin *yachasqankupi maskamurqaku Levyi casta runakunata hinaspam pusarqaku Jerusalen llaqtaman chaynapi kusikuyllawanña graciasta qospanku takikunawan, platilokunawan, hatun arpakunawan hinaspa taksa arpakunawan cultota ruranankupa. ²⁸Chaynaqa Levyi castamanta takiq runakunamá hamurqaku Jerusalen llaqtapa muyuriqninkunamanta, hamurqakutaqmi Netofa sutiyoq llaqtachakunamantapas ²⁹chaynataq Bet-gilgal llaqtachamantapas chaynataq Geba chakrakunamantapas chaynataq Azmavet chakrakunamantapas. Takiqkunaqariki Jerusalen llaqtapa muyuriqninpi llaqtachakunata kikinkupa hatarirachirqaku. ³⁰Sacerdotekunam Levyi castakunapiwan chuyanchakurspanku chuyancharqakutaq wakin runakunantapas, llaqtaman yaykuq zagan punkukunantapas chaynataq murallatapas.

³¹Chaymantam ñoqa Nehemias murallapa hawanman seqachirqani Juda law autoridadkunata, sayaykachirqanitaqmi iskayman rakinaspaa achkallaña takikunantapas. Puntata riq takikunamá murallapa hawanta rirqa *alleq law Qopapata Punku lawman. ³²Chay takikunapa qepantam rirqa Osaías, payqa richkarqa Juda law parten autoridadkunawanmi. ³³Paywanqariki richkarqaku Azariasmi Esdraspiwan hinaspa Mesulampiwani. ³⁴Richkarqataqmi Juda sutiyoq runawan Benjaminpas chaynataq Semaíaswan Jeremiaspas. ³⁵Cornetillantinkama riqmasin sacerdotekunañataqmi karqa Zacarias, paypa taytanñataqmi karqa Jonatan, Jonatanpa taytanñataqmi karqa Semaías, Semaíaspa taytanñataqmi karqa Matanias, Mataniaspa taytanñataqmi karqa Micaías, Micaíaspa taytanñataqmi karqa Zacur, Zacurpa taytanñataqmi karqa Asaf. ³⁶Paykuna-

wantaqmi rirqa castamasin Semaiaspas, Azaraelpas, Milalaipas, Gilalaipas, Maaipas, Natanaelpas, Judapas chaynataq Hananipas, paykunam tocachkarqaku Diospa serviqnin Davidpa tocanan kaqkunata. Paykunapa ñawpaqnintañataqmi rirqa Diospa yachachikuynin yachachiq Esdras. ³⁷Hina chaynalla murallapa hawanta rispankum Pukyuman Lloqsiq Zagan punkupa hawanta seqarqaku “Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopa gradasninta, rirqakuqa Davidpa palacionpa altonta Yakuman Lloqsiq Zagan punkuman chayanankukamam, chay zaganqariki kachkan intipa qespimunaw lawpim.

³⁸Chay takiqkunapa huknin partenñataqmi rirqa *ichoq lawman. Ñoqa Nehe-miaspas chay takiqkunatam qatirqani parten runakunapiwan kuska, ñoqaykuqa rirqaniku murallapa hawantamá Hornokunapa Kanan Torrenta pasastin ancho murallakama. ³⁹Chaymantañataqmi rirqaniku Efrain sutiyoq zagan punku hawanta hinaspa pasarqaniku Ñawpa Zagan hawanta, Challwa Zagan punku hawanta, Hananeel Torre hawanta hinaspa Pachak sutiyoq torre hawanta, Oveja sutiyoq zagan punkupa hawankama chayaruspaykum sayaykurqaniku Guardia-pa zaguannin hawanpi.

⁴⁰Chay iskayman rakinasqa takiqkunam Diospa templonman chayaykuspa sayaykurqaku, ñoqapas riqmasiy parten kamachikuqkunawanmi chaypi sayaykurqani. ⁴¹Cornetillakuna tocaq sacerdotekunapas hina chaynallatam rurarqaku, paykunam karqa: Eliacim, Maasias, Miniamin, Micaias, Elioenai, Zacarias, Hananias, ⁴²Maasias, Semaias, Eleazar, Uzi, Johanan, Malquias, Elam hinaspa Ezer. Chaynapimá chay takiqkunapaq Izrahias sutiyoq runapa kamachisqan takirqaku.

⁴³Chay punchawpiqa Diosmanmi ofrecerqaku sumaqa achkallaña ofrendakunata chaynapim runakunapas ancha kusişqallaña karqaku Diospuni paykunataqa kusişkachisqanrayku, warmikunapas wawakunapiwanmi ancha kusişqallaña tarikurqaku. Chay Jerusalem llaqtapi kusikuyqa karukamaraqmi uyarikurqa.

Sacerdotekunapaqwan Levij castakunapaq mikuymanta

⁴⁴Chay tiempopim runakunata akllarqaku qori-qollqeta, ofrendakunata, punta kaq rurukunata hinaspa diezmokunata almacén cuartoman huñunankupaq. Paykunapa akllasqa karqaku Diospa yachachikuyninman hina sacerdotekunapaq hinaspa Levij castakunapaqpas tupaqninta huñunankupaqmi. Chaynataqa ruranku karqa llaqtakunapa chakrankunapim. Judá lawpi *yachaşkunapaq kusişqallañam kachkarqaku sacerdotekunapa hinaspa Levij castakunapa imam rurasqankuwan. ⁴⁵Sacerdotekunamá Levij castakunapiwan Diosninkuta servirqaku, ruraraqutaqmi chuyanchana kaqkunatapas, hina chaynallatam rurarqaku takiqkunapas hinaspa punkukunawan cuentallikuqkunapas. Tukuy chaykunataqa rurarqaku Davidpa hinaspa churin Salomonpa kamachisqanman hinam. ⁴⁶Arí, Davidpa tiempopirapaq hinaspa Asaf sutiyoq runapa tiempopirapaq karqam takiqkunapa maestronkuna chaynataq Diosman alabaq takiqkunapa kamachiqninkunapas hinaspa Diosman gracias qoq takiqkunapa kamachiqninkunapas.

⁴⁷Chaynaqa Zorobabelpa tiempopniwan Nehemiaspa tiempopniqa lliw Israel runakunam sapa punchaw qorqaku mikuykunata takiqkunaman chaynataq punkukunawan cuentallikuqkunamanpas, tupaqninman hinataqmi qorqaku Levij casta runakunamanpas. Levij casta runakunapas hina chaynallatam rurarqaku Aaronpa castan sacerdotekunawan.

Nehemias corregispan imakunapas rurasqanmanta

13 ¹Chay tiempopim llapa runakunapaq leerqaku Moisespa qellqasqanta, chaypim tarirurqaku Amon casta runakunawan Moab casta runakunaqa Diospa runankunawanqa wiñaypaq mana hukllawanakunankumanta. ²Chaynaqa karqa Israel runakuna hamuchkaptin mikuywan, yakuwan mana chaskisqan-kuraykum, paykunaqariki Balaam sutiyoq runamanmi pagarurqaku Israel runakunata ñakaykunapaq, ichaqa Diosniykum chay ñakanantaqa tiktururqa bendicionmanña. ³Chaynaqa chay leesqanku yachachikuypa imam nisqanta uya-riykuspankum Israel runakunamanta rakirqaku llapallan forastero runakunata.

⁴Ñawpaqmantaraqmi sacerdote Eliasib karqa Diosniykupa templanpi almacen cuar-tokunamanta nanachikuq. Payqa Tobiaspa familianña rikurusqanraykum ⁵paypaq alistapurqa huk hatun cuartota, chay alistapusqan cuartoqa pasaq tiempokunapiqa karqa kawsaymanta ofrendakunapas, inciensopas, templopa servicionkunapas, trigomanta, vinomanta, aceitemanta diezmokunapas waqaychananku cuartom, chay almacenpi tukuy imapas kaqkunaqa karqa Levyi casta runakunapaqwan takiqkunapaqmi hinas-pa punkukunawan cuentallikuqkunapaqmi, chaypitaqmi churaqku sacerdotekunapaq ofrendakunatapas. ⁶Tukuy chaykuna pasakuptinqa ñoqa Nehemiasqa manam Jerusalem llaqtapichu tarikurqani, ñoqaqa Babilonia lawpi Rey Artajerjes kimsa chunka iskayniyoq watanmanña gobiernachkaptinmi paypa kasqanman kutikurqani. Ichaqa punchawkuna pasaruptinmi reymanta permisota mañakuspay ⁷Jerusalem llaqtaman kutimurqani, chay-ñam musyarurqani Eliasib sutiyoq runapa imam mana allin rurarusqantaqa. Payqariki Tobiaspaqmi huk cuartota alistarapusqa Diospa templanpa pationpi. ⁸Chay rurasqanman-tam ñoqaqa sinchillataña piñakururqani hinaspa chay cuartomantaqa wischururqani Tobiaspa familianpa tukuy ima kapuqninkunata. ⁹Hinaspa kamachirqani chay cuar-totaqa chuyanchanankupaq, kamachirqanitaqmi Diospa templanpi serviciokunatapas, kawsay ofrendakunatapas hinaspa inciensotapas maymi kananman kutiykachinankupaq.

¹⁰Yacharurqanitaqmi Levyi casta runakunaman tupaqninta manaña qosqan-kutapas, Levyi casta runakunawan Diospa templanpi servicio ruraq takiqkunaaq ripukusqaku maymi chakrankumanñam. ¹¹Chaymi autoridadkunata nirqani:

—¿Imanasqataq Diospa templanqa kayna saquesqa kachkan? —nispa.

Chaymi sacerdotekunatawan Levyi casta runakunata huñuruspay maypim rura-nankuman churarqani. ¹²Chaynapim Juda lawpi llapallan *yachakuna chay almacen cuartoman apamurqaku trigo diezmonkuta chaynataq vinomantawan aceitemanta diezmonkutapas. ¹³Chay almacen cuartokunapi nanachikunapaqñataqmi churarqani sacerdote Selemiastawan Diospa yachachikuynin yachachiq Sadocta, churarqanitaqmi Levyi castamanta kaq Pedaias sutiyoq runatapas. Paykunapa yanapaqnin kananpaq-ñataqmi churarqani Hananta, paypa taitanmi karqa Zacur, Zacurpa taitañataqmi karqa Matanias. Chay churasqay runakunaqa allin confianza runakunam karqa.

Chaynaqa paykunamá castamasinkunamanqa imapas tupaqninta aypunanku karqa. ¹⁴Diosnilláy, amayá qonqaruychu kay imam rurasqaytaqa, amayá qonqaruychu qam Diosnillaypa hinaspa temploypika favorninpi tukuy allinkuna rurasqaytaqa.

¹⁵Chay tiempopim Juda lawpi rikurqani samana punchaw kachkaptinpas wakin runakunaqa vinota horqonankupaq uvas sarusqankuta, rikurqanitaqmi wakin runaqa rutusqa trigotapas apamuspa asnoman churkuchkaqta, chay asnomanqa chur-kurqakutaqmi vinotawan uvas frutakunatapas chaynataq higos frutatawan tukuy

imakunatapas. Paykunaqa hina chay samana punchawpitaqmi Jerusalem llaqtamanpas tukuy chaykunata aparqaku. Paykunatam qaqchaparqani chay punchawpi mikuykunata *rantikusqankurayku. ¹⁶Jerusalem llaqtapi *yachaq Tiro llaqtayoq wakin runakunapas apamurqakum challwakunatawan tukuy imakunata hinaspa samana punchaw kachkaptinpas Jerusalem llaqtapi Juda casta runakunaman rantikurqaku.

¹⁷Chayraykum ñoqaqa Juda lawpi kamachikuq runakunata qaqcharqani kaynata:

—Mana allintam rurachkankichik samana punchawpi mana samaspaqa.

¹⁸Chaynatamá abuelonchikkunapas ruraraqaku, chayraykum kikin Diosninchik kay mana allinkunata ñoqanchikman aparamuwanchik, aparamuntaqmi kay llaqtapa hawanmanpas. ¿Samana punchawpi mana samaspaqa astawanraqchum munachkankichik Diosninchik piñarachiya? —nispa.

¹⁹Jerusalem llaqtapa punkunkunaman llantuy chayaramuptinmi manaraqpas samana punchaw qallaykuchkaptin kamachirqani Jerusalem llaqtapa punkunkunata wichqanankupaq, kamachirqanitaqmi chay punchaw pasaruqinpa kichanankupaqpas. Chay punkukunapiqa churarqanitaqmi wakin serviwaqniy runakunatapas chaynapi samana punchawpiqa ima cargapas ama yaykumunanpaq. ²⁰Chaynapim negociantekunapas hinaspa tukuy ima *rantikuqkunapas Jerusalem llaqtamantaqa hawapi achka kutita achikyarqaku. ²¹Paykunata qaqchaspaymi kaynata nirqani:

—¿Imanasqataq qamkunaqa murallapa qepanpi samachkankichik? Sichum huktawan chaynata ruraptikichikqa presocharusqaykichikmi —nispa.

Chaymantapunim paykunaqa manaña kutimurqakuchu samana punchawpiqa.

²²Leviy casta runakunatapas kamachirqanitaqmi chuyanchakuspanku punkunkunaman cuidaq rinankupaq chaynapi samana punchawtaqa Diosllapaña sapaqchanankupaq. Diosnilláy, amayá qonqaruychu kay rurasqaytapas, qamqa kuyapayakuynikiman hinayá llakipayariykullaway.

²³Chay tiempopiqa rikurqanitaqmi imaynam Juda castamanta wakin runakuna Asdod llaqtayoq warmikunawan casarakurusqankutapas, rikurqanitaqmi Amon casta warmikunawan hinaspa Moab casta warmikunawan casarakurusqankutapas. ²⁴Chaynapim paykunapa wawa-churinpa partenqa rimarqa Asdod runakunapa rimaynintawan huklaw nacionniyoq runakunapa rimaynintaña ichaqa manam rimarqakuchu Juda casta runakunapa rimaynintaqa. ²⁵Paykunawan atipanakuspaymi ñakaykurqani, wakintaqa maqaruspaymi chukchantapas chutaparurqani hinaspa Diosrayku jurachispay kaynata nirqani:

—Amam warmi churikichikkunataqa casarachinkichikchu paykunapa qari churinkunawanqa nitaqmi qari churikichiktapas casarachinkichikchu paykunapa warmi churinwanqa, kikikichikpunipas amamá chaynataqa rurankichikchu. ²⁶Israel nacionpa reynin Salomonpas chaynatamiki huchallikururqa huklaw nacionkunapa reyninpa pay hina mana kachkaptinpas. Paymi Diosninpa kuyasqan kasqanrayku Israel nacionpa reyninpaq churasqa karqa. Chaywanpas paytaqa huklaw nacionniyoq warmikunam huchallirachirqa. ²⁷Chaynaqa ¿manachum ñoqaykuqa uyarichkaniku Diosninchikpa contranpi kaynaña mana allin rurasqaykichikta? Qamkunaqariki Diosninchikta traicionarunkichik huklaw nacionniyoq warmikunawan casarakuruspaykichik —nispa.

²⁸Joiada sutiyoq runapa huknin churintam ñawpaqniymanta qarqorurqani, Joiadaqa karqa sacerdotekunapa jefen Eliasibpa churinmi. Chay churintaqariki qarqorurqani Horon llaqtayoq Sanbalatpa masan kasqanraykum. ²⁹Diosnilláy, qamqa amayá qonqaruychu paykunataqa. Paykunaqariki sacerdote kayninkutam

millakuypaqtaña rurarunku, sacerdotekunawan hinaspa Leviy castakunawan contrato rurasqaykitapas hina chayna millakuypaqtam rurarunku.

³⁰Chaynaqa kikiypunimá sacerdotekunatawan Leviy casta runakunata imapas huklaw nacionniyoq kaqkunamanta chuyancharqani hinaspa sapakamata maypim ruranankuman churarqani. ³¹Kamachirqanitaqmi tiempollanpi yantatapas hinaspa punta kaq rurukunatapas apamunankupaq. Diosnilláy, qamqa favorecewanaykipaqyá yuyariykullaway.

ESTERWAN SUTICHASQA LIBRO

Esdras librowan Nehemias libroqa willakun judiokuna huklaw nacionmanta kutimusqan-kumantam. Ester libroñataqmi willakun Persia nacionpi qeparamuq judiokunapa llakikuy vidanmanta. Chayna llaki vidapi kachkaptinkum Ester sutiyoq sipas castamasinkunapa favorninpi atisqanta rurarqa.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Esterpa reina rikurirusqanmanta (1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun palaciopi servikuq ancha-ancha reqsisqa Aman sutiyoq runa judiokunata chinkarachinanpaq mana allinkuna rurasqanmanta (3-6).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Reina Ester willaptin judiokunapa favorninpi Rey Asuero decretasqanmanta, willakuntaqmi enemigonkumanta defiendekunanpaq judiokunapa favorninpi kamachisqanmantapas (7-10).

Judiokunam Purim sutiyoq Fiestata ruranku tukuy chaykunata yuyarinankupaq (9:10-32).

Rey Asueropa hatun convido rurasqanmanta

1 ¹Pachak iskay chunkan qanchisniyoq provinciapi Rey Asuero gobiernarqa. Payqa gobiernarqa India lawmanta qallaykuspam Cus lawkama. ²Chay punchawkunapi gobiernananpaqmi Rey Asueroqa Susa llaqtapi *yacharqa. Chay llaqtaqa karqa reypa yachanan llaqtam.

³Kimsa watamanña gobiernachkaspanmi Rey Asueroqa huk hatun convidota rurachirqa llapallan jefenkunapaqwan serviqninkunapaq hinaspa Persia nacionniyoq tropakunapa jefenkunapaq, rurachirqataqmi Media nacionniyoq tropakunapa jefenkunapaqpas, provinciakunapi prefectokunapaqpas chaynataq gobernadorkunapaqpas. ⁴Rey Asueroqa chaytaqa rurachirqa gobiernonpa riquezankunata, hatun kayninta hinaspa sumaqlaña atiyniyoq kasqanta paykunaman qawachinanraykum. Chay fiestaqa karqa parte watapunim. ⁵Chay punchawkuna pasaruptinpas qanchis punchawtawanraqmi reyqa huktawan convidota rurachirqa. Chay fiestaqa karqa palacio huertapa pationpim. Chay fiestamanqa convidasqataqmi karqaku Susa llaqtapi llapallan yachaqkunapas. Apupas-wakchapas llapallanmi convidasqa karqaku chay fiestamanqa. ⁶Chay patio adornaq toldokunam karqa yuraq chaynataq azul, hapiqnin cuerdakunañataqmi karqa linomanta grosella colorniyoqkama, chay cuerdakunaqa pasachisqa karqa qollqe anillokunapa ukuntam hinaspam hapichisqa karqa marmol rumi pilarkunaman. Chaypiqa karqataqmi waqtapaykuspa tiyananku qori-qollqemanta tiyanakunapas, maymi sayananku pampapas karqa cheqchi rumiwan chaynataq yuraqqas-yanapas marmol rumiwan sumaqlaña adornasqam. ⁷Paykunaqa upyarqaku qorimanta vasokunapim, chay vasokunaqa karqa imaymana rikchaqmi. Vinoa achkallañam karqa reypa allin runa kayninman hina, ⁸chaywanpas reyqa llapallan mayordomokunatam kamachirqa pitapas mana upyay munaqtaqa ama hikutanankupaq, chaynapi munasqanku-

man hinalla sapakama tomanankupaq. ⁹Vasti sutiyoq reinapas warmikunapaqmi rurarqa huk hatun convidota, chay convidotaqa rurarqa Rey Asueropa palacionpim.

¹⁰Qanchis kaq punchawpi vino upyasqanwan Rey Asuero kusijsqa karuspanmi kacharqa qanchis serviqninkunata. Paykunam karqa Mehuma, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zetar hinaspa Carcas. ¹¹Chay runakunaqa kachasqa karqaku Reina Vastita coronasqata reypa ñawpaqninman pusamunankupaqmi chaynapi kamachikuqkunapiwan llapallan runakuna sumaqlaña kayninta qawanankupaq. Payqa ancha buenamoza warmim karqa. ¹²Ichaga Vasti sutiyoq reinaqa manam hamuyta munarqachu. Reypuni serviqninkunawan qayachichkaptinpas manam payqa hamuyta munarqachu. Paypaq rey anchallataña hukmanyaruspanmi hinaspa piñakuruspanmi ¹³qayachimurqa tiempokunamanta yachaq runakunata. Reypa costumbrenmi karqa leykunamantawan allin arreglo ruraymanta yachakuna tapukuy. ¹⁴Paypa ñawpaqninmanmi huñunakamurqaku Carcena sutiyoq runa, Admata sutiyoq runa, Tarsis sutiyoq runa, Meres sutiyoq runa, Marcena sutiyoq runa hinaspa Memucan sutiyoq runa. Chay qanchisinintin runakunaqa karqa Persia nacionmanta chaynataq Media nacionmanta jefekunam, paykunaqa karqa reypa qayllanman yaykuspa paypa gobiernonpi hatun kamachikuqkunam. ¹⁵Chaynaqa reymá paykunata tapurqa leyman hina Reina Vastiwan imam rurananmanta. Payqa chayna ruraytaqa piensarqa serviqninkunawan qayachimuchkaptin reinaqa mana kasukusqanraykum.

¹⁶Chaymi Memucan sutiyoq runa reypa hinaspa kamachiqninkunapa ñawpaqninpi nirqa:

—Manam reypa contrallanpichu Reina Vastiga huchallikurun aswanqa huchallikurun llapallan kamachikunapa contranpiwan Rey Asueropa llapallan provinciankunapi kaq llapallan runakunapa contranpim. ¹⁷Reinapa kay rurasqantaqa llapallan warmikunachá yacharunqaku hinaspachá qosankutapas despreciaspanku kaynata ninakunqaku: “Rey Asuerom kamachirqa Reina Vasti ñawpaqninman hamunanpaq ichaga manam hamurqachu” nista. ¹⁸Chaynaqa Persia nacionniyoq chaynataq Media nacionniyoq allin reqsisqa señorakunapas reinapa imam rurasqanta uyariuspankuchá hina chaynatataq ruranqaku qosankupa contranpi, chaynapich paykunaqa qosankuta desprecianqaku hinaptinchá qosankupas llumpayllaña piñakunqa. ¹⁹Reynilláy, allinpaq rikchakapusuptikiqa mosoq decretotayá qoykuy hinaptinyá chay decretoqa willachisqa kachun. Persia nacionpa chaynataq Media nacionpa leyninkunaman hinayá mana cambiasqa kananpaq rurasqa kachun chay decretoqa. Chay decretoman hinataq yá reina Vastiga amaña qayllaykimanqa hamuchunchu, paymantapas aswan allin warminayá reina kananpaqqa akllasqa kachun. ²⁰Chay decreto qosqaykiqa lliwpa yachasqantaqmi kanan tukuy gobiernasqayki provinciakupipas chaymi llapallan warmikunaqa apupas-wakchapas qosankuta respetanqaku —nista.

²¹Reypaq chaynataq kamachikuqkunapaqqas chay Memucan sutiyoq runapa rimasqan allinpaq rikchakapuptinmi chayman hina reyqa rurarqa. ²²Chaymi reyqa cartakunata apachirqa gobiernasqan llapallan provinciakupaman, chay cartakunataqa apachirqa sapa provinciapa imaynam qellqanankuman hinam hinaspa llapa runakunapa imaynam rimayninkuman hinam. Llapallan qosakuna wasinkupi kamachikuq kananpaqmi chay cartakunaqa apachisqa karqa. Llapallan runakunapa rimayninman hina willachisqa kananpaqmi chay cartakunaqa qellqasqa karqa.

Esterña reina kananpaq akllasqa kasqanmanta

2 ¹Manapas unaymantam piñakuynin taniruptin Rey Asueroqa yuyarirurqa Vasti sutiyoq warmipa contranpi sentenciasqanmanta. ²Chaymi serviqnin-kuna reyta nirqaku:

—Reynilláy, qampaqyá maskamuchunku buenamoza doncella sipaskunata.

³Qampuniyá akllay gobiernasqayki provinciakunapi chay doncella maskamuc runakunata. Paykunayá *yachasqayki Susa llaqtaman pusamuchunku buenamoza doncella sipaskunata. Chay sipaskunaqa kanqaku warmikuna waqaychayq ser-viqniki Hegai sutiyoq runapa cuidasqanmi, payñachiki qonqa pachakunatapas hinaspa perfumekunatapas chay doncellakunamanqa. ⁴Sonqoykiman hina kaq sipaschiki kanqa reina Vastipa rantinpiqa —nispa.

Chayna nisqanku reypaq allin rikchakapuptinmi chaynata rurarqa. ⁵Reypa *yachas-qan Susa llaqtapim yacharqa Mardoqueo sutiyoq Judio runa, payqa karqa Benjaminpa castanmanta kaqmi, paypa taytanqa karqa Jair sutiyoq runam, Jairñataqmi karqa Simeí sutiyoq runapa miraynin, Simeíñataqmi karqa Cis sutiyoq runapa miraynin. ⁶Mardo-queoqa Jerusalem llaqtamanta preso riqkunawanmi pusasqa karqa, payqa pusasqa karqa Juda nacionpi Rey Jeconiaswan kuskam. Rey Jeconiasqa Babilonia nacionpi Rey Nabuco-donosorpa pusachisqanmi karqa. ⁷Mardoqueom uywakurqa tionpa churin Ester sutiyoq primanta, hebreo rimaypim Esterpa sutinga karqa Hadasa, payqa karqa mana tayta-ma-mayoqmi. Ichaqa payqa karqa allin rikchayniyoq buenamozam. Paytaqa tayta-maman wañukuptinmi Mardoqueoña churichakuykuspa uywakurqa. ⁸Reypa kamachikusqan decretokuna willakusqa karuptinmi reypa *yachasqan Susa llaqtaman achka sipaskunata huñuramurqaku, chaypim Hegai sutiyoq runapa waqaychasqan karqaku. Esterpas reypa wasinman pusasqa kaspamá Hegai sutiyoq runapa makinman churasqa karqa. ⁹Paymi sipasta kuyapayaykuspan yanapaypaq-yanaparqa, tukuy munasqanman hinam adorno-kunawanpas churachirqa, mikuykunatapas allinllantataqmi mikuchirqa. Qorqataqmi reypa palacionpi kaq akllasqa qanchis sirvientakunatapas hinaspa chay sipaskunata-wan kuskata pusarqa warmikunapa yachanan wasipi sumaqnin kaq cuartokunaman.

¹⁰Esterqa manam willakurqachu maylaw llaqtayoy kasqantapas nitaq pipa ayllunmi kasqantapas, chaynataqa rurarqa Mardoqueoqa yachachisqanman hinam.

¹¹Sapa punchawmi Mardoqueoqa warmikunapa *yachasqan patiopa chimpanpi purikacharqa. Payqa chaynataqa rurarqa Ester imaynam kasqan yachaykuyta mu-naspanmi chaynataq paywanqa imam rurasqankuta yachaykuyta munaspanmi.

¹²Warmikunapaq leyman hina chunka iskayniyoq killa pasaruptinmi sapakama sipasman tuparqa reyman yaykunanku. Allichapakunanku tiempoqa kaynam karqa: Soqta killam mirra aceitewan cuerponkuta untakuqku, soqta killañataqmi warmi-kunapa imaynam rurananman hina miski asnaq aceitewan untakuqku. ¹³Reyman yaykunapaq sipasman tuparamuptinmi tukuy ima mañakusqanta qoykurqa chayku-nawan adornasqa warmikunapa wasinmanta reypa palacionman rinanpaq. ¹⁴Sipasmi reyman yaykuq tutaykuqta, paqarin tutamantañataqmi pasaq huk wasimanña otaq reypa compañerankunapa kasqanmanña. Chay wasipiq Saasgaz sutiyoq runam cuentallikurqa warmikunamanta. Yapatawanqa manam reymanqa yaykuqkuñachu, yaykuspaqa-yaykuq rey munaptillanmi otaq sutinpi qayachimuptillanmi.

¹⁵Esterqa karqa Mardoqueoqa tion Abihailpa churinmi hinaspa Mardoqueoqa chu-richakusqanmi. Reyman yaykunapaq Esterman tuparuptinqa allichapakunapaqqa

manam imatapas mañakurqachu, churaspaqa-churakurqa reypa serviqnin warmikuna waqaychaq Hegai sutiyoq runapa nisqallantam. Estertaqa llapallan qawaqninkunam kuyarurqaku. ¹⁶Chaynaqa Estertamá pusarqaku Rey Asueropa kasqanman, chaynataqa ruraraqaku Rey Asuero qanchis watamanña gobiernachkaptinmi, chay pusasqanku killapa sutinmi karqa Tebet killa. ¹⁷Reymi llapallan kuyasqan warmikunamantapas Ester kaqta kuyarurqa. Llapallan sipaskunamantapas Ester kaqtam reypa favorecespan umanman coronawan coronaykachirqa, paytaqa Vastipa rantinpi reina kananpaña akllaykurqa. ¹⁸Chaymantam Esterpa sutinpi rey hatun convidota rurarka llapallan kamachiqkunapaqwan serviqninkunapaq. Provinciankunapi *yachaqkunatapas fiesta ruranankupaqmi kamachirqa, regalokunatapas qorqataqmi reypa allin sonqo kasqanman hina.

Reypa contranpi hoqarikuqkunata Mardoqueo denunciasqanmanta

¹⁹Sipaskuna yapamanta huñunasqa kachkaptinmi Mardoqueo reypa zaguan punkunpi tiyachkarqa. ²⁰Esterqa Mardoqueoapa kamachisqanman hinam mana willakurqachu may llaqtayoq kasqantapas nitaq pipa ayllunmi kasqantapas, Esterqa Mardoqueoapa nisqantam ruraq paypa makinpi kachkaptin yachachisqanman hina. ²¹Chay punchawkunapi reypa zaguan punkunpi Mardoqueo tiyachkaptinmi punkupi guardiakuna otaq reyta servi q is kay runakuna Rey Asueropa contranpi rabiallowanña wañurachinankupaq rimanakurqaku, chay runakunaqa karqa Bigtanwan Teresmi. ²²Aswanqa Mardoqueom chayta yacharuspan reina Esterman willaykurqa, Esterñataqmi reyman willaykurqa Mardoqueoapa sutinpi. ²³Chay asuntomanta tapukachakuspankum yacharurqaku cheqap kasqanta, chayraykum reypa iskaynin runankunaqa warkusqa karqaku, kaymi qellqasqa karqa reypa qayllanpi reypa gobiernasqanmanta apuntana qellqapi.

Judiokunapa contranpi Aman hoqarikusqanmanta

3 ¹Chaykuna pasaruptinmi Rey Asuero hatuncharqa Agagpa mirayninmanta kaq Hamedata sutiyoq runapa churin Amanta, tiyanantapas churarurqa paywan kaq llapallan kamachiqkunapa tiyananmantapas aswan altopiraqmi. ²Chaymi reypa zaguan punkunpi kaq llapallan serviqninkuna Amanpa qayllanpi qonqoranpa pampaman kumuykurqaku, chaynataqa ruraraqaku reypuni kamachikusqanraykum, Mardoqueom ichaqa mana qonqorakurqachu nitaq kumuykurqachu.

³Chaymi zaguan punkupi kaq reypa serviqninkuna Mardoqueota nirqaku: —¿Imanasqataq manaqa kasukunkichu reypa kamachikuynintaqa? —nispa.

⁴Sapa punchaw chaynata tapupayachkaptinkupas manam payqa kasukurqachu chaymi Amanman willaykurqaku cheqapchus Mardoqueoqa chayna rurasqanpi hinalla kananpaq, ñam Mardoqueoqa willakururqaña Juda nacionniyoq kasqanta. ⁵Amanñataqmi qawaykurqa paypa qayllanpiqa Mardoqueo mana qonqorakusqanta nitaq mana kumuykusqanta chaymi payqa anchallataña rabiaturqa. ⁶Mardoqueollata wañurachiy munasqanqa asllapaq rikchakapuptinmi, Amanqa munarqa Mardoqueoapa lliw castankunatawan tukuruyta, payqa munarqa Rey Asueropa gobiernasqanpi *yachaq llapallan judio runakuna wañurachiyam. Ñataqmi willaykurqaña pikunam Mardoqueoapa ayllunkuna kasqantapas.

Judio runakuna wañuchisqa kanankupaq decretomanta

⁷Nisan sutiyoq killapim otaq watapa qallariynin killapim Rey Asuero chunka iskayniyoq watamanña gobiernachkaptin Amanpa ñawpaqninpi “pur” nisqanku

suerteta choqarqaku, chaytaqa ruraraqaku judio runakunata haykapim wañuchinankupaqmi, hinaptinmi Adar sutiyoq killapi hinaspa chay killapa chunka kimsayoq punchawninpi tuparurqa. ⁸Chaymi Amanqa nirqa Rey Asuerota:

—Gobiernasqayki provinciakunapim chequesqa hinaspa rakinaspqa huk casta runakuna *yachachkan, leyninkupas sapaqmi llapallan runakunapa leyninmantapas, chay runakunaqa manataqmi leynikitapas kasukunkuchu, chayna kawsasqankuqa manam allinpunichu qampaqqa. ⁹Allinpaq rikchakapusuptikiqa decretaykuyá paykuna chinkachisqa kanankupaq, ñoqañataqmi kimsa pachak kimsa chunkan kilo qollqeta qosaq qori-qollqeki waqaychaqman —nispa.

¹⁰Chaymi reyñataq makinmanta anillonta horqoykuspan judio runakunapa enemigon Amanman qoykurqa, payqa karqa Agag sutiyoq runapa miraynin Hamedata sutiyoq runapa churinmi. ¹¹Amantamá rey kaynata nirqa:

—Qollqe munachiwasqaykiqa qampaqyá kachun, chay runakunawanqa tanteasqaykiman hinayá ruray —nispa.

¹²Watapa qallariynin killapa chunka kimsayoq punchawninpi reypaq qellqaqkuna qellqarqaku Amanpa lliw kamachikusqanman hina reypa prefectonkunaman, sapa provinciapi kaq subprefectokunaman hinaspa sapa llaqtapi gobernadorkunaman, qellqarqakuqa sapa provinciapi imaynam qellqasqankuman hinam chaynataq llaqa runakunapa rimayninkuman hinam. Rey Asueropa sutinpi qellqaspankum paypa anillonwan sellarqaku. ¹³Carta apaqkunatam chaylla pasachirqaku reypa gobiernasqan llapallan provinciakunaman. Chay decretopim kamachisqa karqa chunka iskayniyoq killapa otaq Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi judio runakunata wañuchinankupaq, paykunataqa huk punchawllapi wañuchispan chinkachinanku karqa mozokuna kaptinpas, yuyaqkuna kaptinpas, wawakuna kaptinpas chaynataq warmikuna kaptinpas, kamachirqataqmi kapuqninkunata hapikuykunankupaqpas. ¹⁴Sapa provinciakunamanmi kay qellqasqa leypa copianqa apachisqa karqa chaynapi llapallanku chay punchawpiqa judio runakunapa contranpi chaylla hatarinankupaq. ¹⁵Reypa *yachanan Susa llaqtapim chay leypa qosqa karqa chaymi reypa kamachisqanrayku kallpayllaman carta apaqkunaga lloqsirqaku, Aman sutiyoq runañataqmi reywan tiyaykuspa upyakurqaku, Susa llaqtapiñataqmi runakunaqa ancha hukmanyasqallaña karqaku.

Contrankupi decretorayku judio runakuna llakikuypi kasqankumanta

4 ¹Tukuy kaykunata Mardoqueo yacharuspanmi pachankunata llikipakurqa hinaspan luto pachawan pachakuruspan uchpawanpas maqchikurqataq umanman hinaspan llaqtapa chawpinta pasarqa llakimanta qapariyllawanña. ²Luto pachawan reypa palacion ukuman yaykunanpaq mana permitisqa kasqanraykum payqa punkukamalla chayarqa. ³Reypa kamachisqan decreto sapa provinciakunaman chayasqanpim judio runakunaqa karqaku huk hatun llakikuypi, chayraykum paykunaqa ayunowan qaparkachastin luto pachawan churakurqaku, puñurqakupas uchpakunapiñam.

Castankunapa favorninpi reyta Ester mañakusqanmanta

⁴Serviñnin sipaskunam yaykuspanku Esterman willarqaku, hina chaynallatataqmi willarqaku serviñnin runakunapas, reinapas sinchillataña llakikuspanmi Mardoqueoman pachata apachirqa chaynapi chay luto pachankunata horqokuspan chay apachisqan pachawanña pachakunarpaq, ichaqa payqa manam chaskirqachu. ⁵Reypa

churasqan serviqnin Hatac sutiyoq runata Ester qayaykuspanmi Mardoqueoman kacharqa chaynapi imam pasakusqanmantawan imanasqam chayna pachasqa kasqan-manta tapumunanpaq. ⁶Chaynapim Hatac sutiyoq runaqa lloqsirqa Mardoqueowan tupananpaq, Mardoqueoqa reypa palacionpa chimpan plazapim kachkarqa. ⁷Mardo-queom payman willarqa tukuy ima pasakusqanmantawan imaynam judio runakunaqa chinkachisqa kanankumanta, willarqataqmi Aman sutiyoq runaqa reyman qollqe qoy munasqantapas, payqa chay qollqetaqa ofrecekurqa judio runakuna wañuchisqa kanan-kupaqmi. ⁸Qorqataqmi judio runakuna chinkachisqa kanankupaq Susa llaqtapi decreto qosqanpa copiantapas chaynapi Esterman qawaykachiptin paypas leenanpaq. Kunarqa-taqmi reyman rispa paypa qayllanpi castankunapa favorninpi mañakunanpaqpas.

⁹Hatac sutiyoq runa Esterpa kasqanman kutirispammi willarqa Mardoqueopa willamusqankunata. ¹⁰Chaymi Esterqa Hatac sutiyoq runawan Mardoqueoman kaynata willachimurqa:

¹¹—Reypa llapallan serviqninkunawan gobiernasqan provinciakunapi runakunaqa yachankupunim reypa leyninga kayna nisqanta: “Qaripas otaq warmipas mana qayasqa kachkaspan reypa ukulaw pationman yaykuqqa wañuchisqam kanqa, yaykuspaqa-yaykunman pimanpas qori tawnanta rey haywariykuptillanmi” nispa. Ñoqaqa kimsa chunka punchawñam mana qayasqachu karqani reyman yaykunaypaqqa.

¹²Esterpa nisqankunatam willarqaku Mardoqueoman, willaykuptinkum payña-taq Esterman kunarqa kaynata:

¹³—¿Reypa palacionpi kaspaykichum wañunaykimanta judia kachkasapas lluptiyta piensachkanki? ¹⁴Sichum kunan rimarinayki kachkaptin upallakuykup-tikiqa judio runakunapa libraqninga huklawmantachiki hamunqa, chaywanpas qamqa taytaykipa ayllunkunapiwanmi puchukanki. Ichapas kunan hina horapaq reina kayman qamqa chayarqanki —nispa.

¹⁵Chaymi Esterñataq willachimurqa kaynata:

¹⁶—Susa llaqtaman rispaykiyá judio runakunata huñuramuy hinaspa-yá ayunaychik ñoqapaq, kimsa punchawpunim tutantin punchawnintin ama mikunkichikchu hinasapas amataqmi tomankichikchu. Ñoqapas serviqniy sipas-kunawanmi ayunasqa, leyman hinaqa mana yaykuna kachkaptinpas reymanmi yaykusaq, wañunay kaptinpas hinachiki wañurusqa —nispa.

¹⁷Chaymi Mardoqueo pasaspan Esterpa tukuy kamachisqanta hina rurarqa.

Reypa qayllanman Esterpa yaykusqanmanta

5 ¹Kimsa punchaw pasaruptinmi Ester pachakurqa reina pachawan hinaspan reypa kanan patioman yaykurqa, chay patioqa karqa reypa salanpa chimpan-pim, reyqa tiyachkasqa hina maymi tiyananpim, chay tiyananqa karqa palacioman yaykunapa chimpanpim. ²Payqa reina Esterta patiopi sayachkaqta rikuykuspanmi favoreceykurqa, makinpi kaq qorimanta tawnanta haywariykuptinmi Esterñataq asuykuspan tawnanpa puntanta llapchaykurqa. ³Chaymi reyñataq tapurqa:

—Reina Ester ¿imataq pasasunki? ¿Imataq qampa mañakuynikiqa? Ñoqaqa go-biernasqay naciontapas parteykusqaykim —nispa.

⁴Chaymi Esterñataq nirqa:

—Reynilláy, agradoykippaq kaptinqa kunanyá Amanwan kuska hamuychik con-vido rurasqayman —nispa.

⁵Hinaptinmi reyñataq kamachikurqa:

—Chaypunilla riychik Esterpa mañakusqanman hina, qayamuychiktaqyá Amantapas —nispa.

Chaynapimá reyqa hamurqa Esterpa rurachisqan convidoman. ⁶Reymi convidopi vinota tomachkaspan Esterta nirqa:

—¿Imatataq mañakuwanki qanman qonaypaq? ¿Imataq qampa mañakuynikiqa? Ñoqaqa qoykusqaykim gobiernasqay nacionpa partentapas —nispa.

⁷Chaymi Esterñataq nirqa:

—Ñoqapa mañakuyniyqa hinaspa ruegakuyniyqa kaymi:

⁸Reynilláy, sichum favorecewaspaykiqa kay mañakusqaytawan ruegakusqaytayá “arí” niykullaway, chaskiykullawayá agradoykippaq kaptinqa, paqarinýa huktawan hamuy Amanpiwan kуска rurachisqay convidoman, paqarinñam mañakusqayki imam mañakunaytaqa —nispa.

Mardoqueota warkurachinanpaq Aman alistakusqanmanta

⁹Chay punchawmi Aman ancha kusisqallaña lloqsirqa aswanqa reypa palacionpa punkunpi Mardoqueota rikuruspanmi paypa contranpi anchallataña rabiaturqa, payqa rabiaturqa ñawpaqninpi Mardoqueo mana sayariptinmi nitaq manchakuyllamantapas mana kuyuriptinmi. ¹⁰Chaywanpas aguantakuykuspanmi Amanqa wasinman chayarurqa hinaspa qayachimurqa amistadninkunata, qayachimurqataqmi warmin Zerestapas. ¹¹Paykunapa qayllanpim alabakurqa achkallaña qori-qollqenkunamanta, alabakurqataqmi achkallaña churinkunamantapas, tukuy imawan rey hatunyarachisqanmantapas, kamachikuqkunapa hawanpi kasqanmantapas chaynataq reypa serviqninkunapa hawanman rey churasqanmantapas. ¹²Amanqa nirqataqmi:

—Reina Esterqa manam pitapas convidarqachu reywan kuskataqa ichaqa ñoqallatam qayaykuwan, ñoqaqa paqarinpaqpas reywan kuskam convidasqa kachkani, ¹³chaywanpas tukuy chaykunaqa manam gustoypaqchu, chaynaqa kachkani Mardoqueo sutiyoq judio runata sapa kutilla reypa palacionpa punkunpi tiyaqta qawaspaymi —nispa.

¹⁴Chaymi warmin Zereswan llapallan amistadninkuna kaynata nirqaku:

—Isqay chunka iskayniyoq metro sayayniyoq warkunatayá rurarachiy hinaspayá paqarinpuni reyta niy chaypi Mardoqueo warkusqa kananpaq, chaynapiyá qamqa kusisqaña yaykuy convidoman —nispa.

Chayna nisqanku Amanpa agradonpaq karuptinmi payqa rurachirqa huk warkunata.

Mardoqueopa vencesqanmanta

6 ¹Chay tutam reyqa mana puñuyta atirqachu hinaspa kamachirqa pasaq tiempokunapi sucedekusqanmanta qellqasqankuta qayllanman apamuspanku leenankupa. ²Chay qellqapim tarirurqaku Bigtan hinaspa Teres sutiyoq runakunapa contranpi Mardoqueopa denunciasqanta, chay runakunaqa iskayninkum karqaku reypa punkunwan cuentallikuqkuna, paykunaqa Rey Asuero wañurachiytam munarqaku. ³Chaymi rey tapurqa:

—¿Mardoqueotaqa yaqachum imallawanpas favorecerqaku otaq yaqachum ima cargollatapas qorqaku? —nispa.

Hinaptinmi reypa serviqninkuna nirqaku:

—Manam imallatapas paypaqqa ruraraqakuchu —nispa.

⁴Patiopi huk kaqnin puriqta uyarispanmi rey tapurqa:

—¿Pitaq purichkan patiopiqa? —nispa.

Chay ratoqa Amanmi reypa palacionpa hawa lawnin patioman chayaramuspan chaypi kachkarqa, payqa chaypiqa kachkarqa rurachisqan warkunapi Mardoqueo-ta warkuchinanmanta reyman ninanpaqmi.

⁵Hinaptinmi reypa serviqninkuna nirqaku:

—Wak patiopi sayaq runaqa Amanmi —nispa.

Chaymi reyñataq nirqa:

—Yaykumuchun —nispa.

⁶Aman yaykuramuptinmi reyñataq payta tapurqa:

—¿Imaynataq hatunchasqa kanman reypa hatunchay munasqan runaqa? —nispa.

Chaymi Amanñataq sonqonpi piensarirqa:

—¿Pitaq reypa hatunchay munasqanqa kanman mana ñoqa kaspaqa? —nispa.

⁷Chaymi Amanqa reyta nirqa:

—Reypa hatunchay munasqan runapaqqa ⁸apamuchunkuyá reypa pachankunata, payqa reypa sillakanan caballopi sillachisqayá kachun, churachunkutayá reypa umanpi kaq coronawanpas. ⁹Ancha reqsisqa serviqninmanyá qochunku reypa pachankunatawan caballonta chaynapi chay pachakunawan reypa hatunchay munasqan runata pachachinankupaq, chay silladapa puntanta rispankuyá qayaykachakuchunku kaynata: “Kaynatapunim reyqa hatunchan hatunchay munasqan runataqa” nispa.

¹⁰Chaymi reyqa Amanta nirqa:

—Utqaymanyá horqomuy pachakunay pachakunata, pusamuytaqyá caballoytapas hinaspayá nisqaykiman hina ruramuy Mardoqueo sutiyoq judio runawan otaq palaciopa punkunpi tiyaqwan, amam qonqankichu tukuy imapas nisqaykiman hina paywan rurayta —nispa.

¹¹Chaymi Amanqa chay pachakunata hapiykuspan chaynataq caballotapas alistaykuspan Mardoqueoata pachachirqa hinaspa caballopi silladata pusarqa llaqtapa plazanta, payqa ñawpaqnintam rirqa kaynata qaparistin:

—Kaynatapunim reyqa hatunchan hatunchay munasqan runataqa —nispa.

¹²Chaymantam Mardoqueoqa kutirirqa reypa palacionpa punkunman, Amanñataqmi ancha llakisqallaña umantapas tapakuykuspan wasinman kutikurqa kallpaylla. ¹³Amanmi tukuy ima pasarusqanmanta willakurqa Zeres sutiyoq warminman, willakurqataqmi llapallan amistadninkunamanpas chaymi yachaysapa runakuna warmin Zerepsiwan kaynata nirqaku:

—Chay Mardoqueo judio kaptinqa paypa ñawpaqninpim wichiyaña qallaykunki, paytaqa manam vanceyta atiwaqchu, aswanqa cheqaptapunim wichiypañá-wichiykunki —nispa.

¹⁴Paykunawan parlachkaptinraqmi reypa serviqninkuna chayarurqaku utqayllamanña Esterpa convido rurasqanman Amanta pusanankupaq.

Aman warkusqa kasqanmanta

7 ¹Reyqa Amanwan kuskamá rirqa reina Esterpa convido rurasqanman. ²Chay isqay kaq punchaw convidopi vinota tomachkaptinkum Esterta rey nirqa:

—Reina Ester ¿imataq qampa mañakuynikiqa? ñoqaqa imapas mañakuwasqaykitam qosqayki, gobiernasqaypa partentapas qoykusqaykim —nispa.

³Chaymi reina Esterñataq nirqa:

—Reynilláy, qampa favorecesqan kaptiyqa chaynataq qampa agradoykupaq kaptiyqa mañakusqaytayá uyariykullaway. Qamqa vidaytayá qoykullaway, chaynataqyá sal-

vaykuytaq castaykunapa vidantapas. ⁴Ñoqaqa castaykunapiwan kuskam rantikusqaña kachkaniku, ñoqaykuqa ñakarichisqa, wañuchisqa, chinkachisqa kanaykupañam citasqa kachkaniku. Sirvientekuna kanaykupaq rantikusqa kaspachiki ñoqaqa upallakuykuyman, chayna kaptinqa manach qampa umayki nanachiq hamuymanchu karqa —nispa.

⁵Hinaptinmi Rey Asueroñataq reina Esterta tapurqa:

—¿Pitaq chayqa? ¿Maypitaq kachkan chayna ruray munaq runaqa? —nispa.

⁶Hinaptinmi Esterñataq nirqa:

—Chay enemigoyku runaqa hinaspa contraykupi sayariq mana allin ruraq runaqa kay Amanmi —nispa.

Chaymi Amanqa mancharikururqa reypa hinaspa reinapa qayllanpi. ⁷Chaymi reyqa piñakuruspan hatarirurqa convidomanta hinaspa pasakururqa palacionpa huertanman. Amanñataqmi qeparqa vidanmanta reina Esterta ruegoanunpaq, Amanqa cuentatam qokururqa payta wañurachinanpaq reyqa churakuykusqanta. ⁸Huertamanta convido salaman rey kutiramuptinmi waqtapaspa tiyanan kamapi Ester kachkaptin Amanpas wischukuykuspantaq chay kamapa waqtanpi kachkasqa, hinaptinmi rey nirqa:

—¿Hina palaciopichu reinatapas abusaytaq munarqanki? —nispa.

Rey chaynata niruptinmi Amanpa uyanta taparurqaku. ⁹Chaymi reypa serviqnin Harbona sutiyoq runa nirqa:

—Amanpa wasinpim kachkan iskay chunka iskayniyoq metro altoyoq warkuna, chaytaqa kikin Amanmi rurachirqa reypa favorninpi rimariq Mardoqueopaq —nispa.

Chaymi rey kamachirqa:

—Chaynaqa Amantayá chaypi warkumuychik —nispa.

¹⁰Chaymi Amantaqa warkururqaku Mardoqueopaq rurachisqan warkunapi, chayñam reypa piñakuynin pasarurqa.

Judio runakunapa favorninpi decretomanta

8 ¹Hina chay punchawllapim Judio runakunapa enemigon Amanpa wasinta Estermanña Rey Asuero qoykurqa, Mardoqueñataqmi reypa serviqnin kananpaña yaykurqa, chaynataqa rurarqa ayllu kasqankumanta Ester willakusqanraykum. ²Chaymi Amanmanta qechusqan anillota horqoykamuspan Mardoqueomanña qoykurqa. Esterpas Mardoqueotapa churarqa Amanpa kapuqninkunapa hawanpiñam. ³Chaymantam reyta huktawan reina Ester rimapayarqa, payqa reypa ñawpaqninpi qonqorakuykuspanmi waqayllawanña ruegoakurqa Agagpa miraynin Aman sutiyoq runapa decreto rurasqan-kuna anulasqa kananpaq, chaynapi judio runakunapa contranpi piensasqanpas amaña cumplikunanpaq. ⁴Chaymi reyqa Esterman haywariykurqa qori tawnanta hinaptinmi Esterqa hatariykuspan sayaykurqa reypa ñawpaqninpiña. ⁵Hinaspa kaynata nirqa:

—Sichum qampa agradoykupaq kaptiyqa hinaspa qayllaykipi favornikita tariruptiyqa chaynataq mañakusqaypas allin kaptinqa chaynataq kuyakuynikipas ñoqapaq kaptinqa llapallan provinciaykikunamanyá qellqasqa kachun chaynapi Amanpa tantearusqanmant cartakuna yanqachasqa kananpaq. Chay Amanqa karqa Agagpa mirayninmanta kaq Hamedatapa churinmi. Amanqa kamachikurqa llapallan provinciakunapi judio runakuna puchukachisqa kanankupaqmi. ⁶¿Imanispataq qawayman castaykuna ñakariypi kaptin-kuqa? ¿Imaynamá ñoqaqa ayllukunapa puchukasqantaqa qawakuyman? —nispa.

⁷Chaymi Rey Asueroñataq reina Estertawan judio Mardoqueota nirqa:

—Ñoqaqa Estermanmi qoykuniña Amanpa wasinta, Amantapas warkurachi-ñam judio runakunapa contranpi sayarisqanmanta. ⁸Qamkunayá qellqaychik

judio runakunaman ñoqapa sutiypi tanteasqaykichikman hina hinaspataqyá anilloywanpas selloychiktaq. Reyta sutinpi qellqasqa chaynataq anillonwan sellasqa decretotaqa manañam yanqachayta atinmankuchu —nispa.

⁹Chaymi reypaq qellqaqkunata qayachimurqaku Sivan sutiyoq kimsa kaq killapa iskay chunka kimsayoq punchawninpi hinaptinmi Mardoqueopa tukuy kamachisqanta hina qellqarqaku, qellqarqakumá judio runakunamanpas, prefectokunamanpas, subprefectokunamanpas chaynataq India provinciamanta qallarispa Cus provinciakama pachak iskay chunkan qanchisniyoq provinciakunapi kaq hatun kamachikuqkunamanpas. Qellqarqaqa sapa provinciapa imaynam qellqasqankuman hinam chaynataq llapallan runakunapa rimayninkuman hinam. Judio runakunamanpas qellqarqataqmi imaynam qellqasqankuman hina chaynataq imaynam rimayninkuman hina. ¹⁰Rey Asueropa sutinpi qellqaspa má hina paypa anillonwantaq sellarqakupas hinaspa cartakunata apachirqa reypa cartakuna apachinan ancha kallpaq caballokunawan, chay caballokunaqa reypaq uywasqa caballokunam karqa. ¹¹Chay cartakunawanmi llapallan llaqtakunapi kaq judio runakunata kikin rey autorizarqa huñunakuspanku kikinkutapas wawa-churinkutapas chaynataq warminkutapas defiendenankupaq chaynataq enemigonkutapas puchukanankama wañuchispa chinkachinankupaq. Wañuchinqakumá maylaw runakunamanta otaq provinciakunamanta armasqa runakuna wañuchinankupaq hamuptinpas. ¹²Chaytaqa rurananku karqa huk punchawllapim Rey Asueropa gobiernasqan lliw provinciakunapi, chaytaqa rurananku karqa chunka iskayniyoq killapa otaq Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi. ¹³Llapallan runakuna yachanankupaqmi sapa provinciakunapi kamachisqa karqa chay decretopa imaynam copianman hina judio runakuna chay punchawpi enemigonkuta vengakunankupaq alistasqaña kanankupaq. ¹⁴Reypa kamachikuyninman hinam carta apaqkuna lloqsirqaku utqayllamanña ancha kallpaq caballokunapi, chaynapimá chay decretotaqa willakurqaku reypa *yachasqan Susa llaqtapi.

¹⁵Mardoqueoñataqmi reypa qayllanmanta lloqsirqa reypa yuraqniyoq morado pachan-kunawan pachakuykuspa umanpipas qorimanta hatun coronayoq chaynataq wasanpipas linomanta hinaspa grosellamanta capayoq chaymi Susa llaqtapi *yachaqkuna qaparillawanña kusikurqaku. ¹⁶Judio llapallan runakunapaqqa chay punchawqa karqa ancha-ancha kusikuy punchawmi chaynataq alabasqa kananku punchawmi. ¹⁷Chaymi reypa kamachikusqan decretopa chayasqan sapa provinciapi chaynataq sapa llaqtapipas, judio runakuna ancha-ancha kusikuymanta convidokunata hinaspa fiestakunata ruraraqaku. Achkallaña runakunapas judio runakunata manchakuspankum paykunapa qatinqinña rikurirurqaku.

Judio runakuna vencesqankumanta

9 ¹Chunka iskayniyoq killapim otaq Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi reypa kamachikusqan decretoman hina judio runakunata enemigonkuna munaychakunanku karqa, judio runakunaraqmi chay cheqniqninkunapiqa munaychakurqaku. ²Rey Asueropa gobiernasqan llapallan provinciakunapim judio runakunaqa huñunakururqaku mana allin ruray munaqninkunawan peleanankupaq, ichaqa manam pipas chay enemigonmantaqa paykunapa contranpi sayariyta atirqakuchu, llapallan runakunam mancharisqallaña karqaku chay Judio runakunarayku. ³Chaymi provinciakunapi reypa churasqan llapallan hatun kamachikuqkuna, prefectokuna, subprefectokuna hinaspa autoridadkuna Mardoqueoata manchakuspanku judio runakunataña yanaparqaku. ⁴Mardoqueoqa ancha munayniyoqmi karqa reypa palacionpi, Mardoqueopa munayniyoq kasqantam provinciakunapipas lliw yacharurqaku, payqa aswan-aswan munayni-

yoqmi hoqariypaq-hoqarikurqa. ⁵Judio runakunaqa llapallan enemigonkunawanmi munasqankutaña rurarquku, paykunaqa enemigonkunatamá espadawan wañuchispa puchukachirquku. ⁶Reypa *yachanan Susa llaqtapim judio runakunaqa wañuchispa puchukachirquku pichqa pachak runakunata. ⁷Paykunaqa wañuchirqakumá Parsandata sutiyoq runatapas, Dalfon sutiyoq runatapas, Aspata sutiyoq runatapas, ⁸Porata sutiyoq runatapas, Adalia sutiyoq runatapas, Aridata sutiyoq runatapas, ⁹Parmasta sutiyoq runatapas, Arisai sutiyoq runatapas, Aridai sutiyoq runatapas hinaspa Vaizata sutiyoq runatapas. ¹⁰Kay wañuchisqanku chunkantin runakunaqa karqa judio runakunapa enemigon Amanpa churinkunam, Amanqa karqa Hamedata sutiyoq runapa churinmi. Ichaqa paykunaqa manam qechurqakuchu chay wañuchisqanku runakunapa kapuqninkutaqa.

¹¹Hina chay punchawllapitaqmi reypa *yachanan Susa llaqtapipas wañuchisqankumanta reyman willarquku. ¹²Hinaptinmi reyñataq reina Esterman nirqa kaynata:

—Kay ñoqapa *yachanay Susa llaqtapipas judio runakunam wañurachinku pichqa pachak runakunata, wañurachinkutaqmi Amanpa chunkantin churinkunatapas, chaynaqa ñimatawanraqtaq mañakuwanki? ñimatawanraqtaq ruranayta munachkanki? Imapas mañakusqaykiqu rurasqam kanqa —nispa.

¹³Chaymi Esterñataq nirqa:

—Agradoykipaq kaptinqa kay Susa llaqtapi judio runakunayá kunan decretoman hina paqarinpas rurachunku, chaynataqyá Amanpa chunkantin churinkunapa ayantapas warkuchunku warkunakunapi —nispa.

¹⁴Reymi kamachirqa chaynata ruranankupaq, decretotapas Susa llaqtapi qoykuptinmi Amanpa chunkantin churinkunapa ayanta warkurquku.

¹⁵Susa llaqtapi kaq judio runakunam Adar sutiyoq killapa chunka tawayoq punchawninpi huktawan huñunakurquku hinaspa Susa llaqtapi wañurachirquku kimsa pachak runakunatawan, ichaqa manam qechurqakuchu imankutapas.

¹⁶Reypa gobiernasqan provinciakunapi wakin judio runakunapas huñunakurqakum defiendekunankupaq, chaynapinam paykunaqa enemigonkumanta hawka karquku, paykunapas cheqniqninkunatam wañurachirquku qanchis chunka pichqayoq waranqa runakunata, ichaqa manam qechurqakuchu imankutapas. ¹⁷Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi tukuy kaykunaqa pasakurqa, chay killapa chunka tawayoq punchawninpiñataqmi samarquku hinaspa paykunaga chay punchawpi convidota ruraspanku kusikurquku.

¹⁸Susa llaqtapi kaq judio runakunam huñunakurquku hina chay Adar sutiyoq killapa chunka kimsayoq punchawninpi, huñunakurqakutaqmi paqarinnintin chunka tawayoq punchawpipas, paykunaqa chunka pichqayoq punchawpinam samarquku hinaspa chay punchawta rurarquku convidanakuspa kusikuy punchawta. ¹⁹Chayraykum mana murallasqa llaqtachakunapi *yachaq judio runakunapas Adar killapa chunka tawayoq punchawninpi kusikuywan convidota ruranku, regalokunatapas apachinakunkutaqmi sapakama vecinonkunawan.

Purim sutiyoq fiestamanta

²⁰Tukuy kaykunamanta qellqaspan Mardoqueo apachirqa cartakunata. Rey Asueroqa gobiernasqan llapallan provinciakunapi kaq judio runakunamanmi payqa apachirqa. Apachirqataqmi hichpallapi *yachakunamanpas chaynataq karupi kaqkunamanpas.

²¹Adar killapa chunka tawayoq hinaspa chunka pichqayoq punchawninpi watan-watan fiestata ruranankupaqmi payqa kamachirqa. ²²Chaynataqa kamachikurqa judio runaku-

na enemigonmanta hawkaña kasqanku punchawraykum chaynataq llakikuyninkupas kusikuymanña tikraksqan killa kasqanraykum chaynataq waqayninkupas kusikuy punchawmanña tikraksqanraykum. Kamachirqataqmi chay punchawkunapiqa convidanakuspa kusikunankupaqpas, vecinonkuman sapakama mikuyta apachinankupaqpas chaynataq wakchakunaman regalokuna qonanku punchawkuna kananpaqpas. ²³Chaymi judio runakunaqa Mardoqueoqa qellqasqanta chakispanku chay fiesta ruray qallarisqankuman hina ruraraqaku. ²⁴Agagpa miraynin Hamedata sutiyoq runapa churin Amanmi tantearurqa judio runakuna puchukarachiya, payqariki karqa judio runakunapa enemigonmi, Amanqa “pur” sutiyoq suerteta choqarqa paykunataq puchukarachispa tukurunankupa. “Pur” ninanqa “suerte” ninanmi. ²⁵Reina Ester ñawpaqninman hamuruptinmi reyqa chay asuntomanta yacharurqa hinaspa cartawan kamachikurqa judio runakunapa contranpi kaq Aman sutiyoq runapa mana allin tanteasqan kikillanman wichiynankunapaq chaynataq churinkunatapas hinaspa kikintapas warkunapi warkurunankupa. ²⁶Chay punchawkunam Purim sutiwan sutichasqa karqa, “purim” ninanqa “suertekuna” ninanmi. Chayraykum Mardoqueoqa cartanman hina, qawasqankuman hina hinaspa kikinku ukupi pasasqanman hina ²⁷judio runakunaqa kamachirqaku kikinkupas, mirayninkupas chaynataq paykunaman llapallan hukllawakuqkunapas mana qongaruspa iskay punchawpuni fiestata rurankunapaq, chaytam ruranku karqa imaynam chay qellqasqanman hina watan-watan imam tiempollanpi. ²⁸Kamachirqakutaqmi chay iskaynin punchawpiqa lliw mirayninkunapiwan hinaspa ayllunkunapiwan provinciakunapipas chaynataq llaqtakunapipas fiestata rurankunapaq chaynapi judio runakunapipas hinaspa mirayninkunapipas kay Purim punchawkunaqa mana qongasqa kananpaq, aswanqa chay punchawkunapiqa fiestata rurankunapaq. ²⁹Hinaptinmi Abihailpa churin reina Ester judio Mardoqueo piwan hatun atiyniyoq kayninkuman hina qellqarqaku iskay kaq cartata, chay cartaqa rimarqa Purim sutiyoq fiestamantam. ³⁰Chaymi Mardoqueo apachirqa cartakunata llapallan judio runakunaman chaynataq Rey Asueropa gobiernasqan pachak iskay chunkan qanchisniyoq provinciakunamanpas. Mardoqueoqa chay runakunataq kuyakuywan hinaspa confianzawanmi rimapayarqa. ³¹Judio Mardoqueo piwan Reina Esterpa kamachisqanman hinaqa señalasqanku tiempopim kay Purim punchawkunapiqa kikinku hinaspa mirayninku fiestata ruranku karqa, kamachirqataqmi kikinkupas chaynataq mirayninkupas imaynam ayunanankupaq chaynataq waqanankupaqpas. ³²Chaynapimá Purim fiestamanta Esterpa kamachikuyninqa allin takyachisqa karqa, chayqa libropi qellqasqam karqa.

Mardoqueo hatunchasqa kasqanmanta

10 ¹Rey Asuerom tukuy hinastin nacionkunapi chaynataq lamar qochapa patanpi kaq llaqtakunapipas kamachikurqa impuestota paganankupa. ²Atiyniyoq kasqanrayku hinaspa munayniyoq kasqanrayku tukuy rurasqankunaqa chaynataq imaynam Mardoqueo tapas hatunyachisqanmanta claroy-claroy willakuyninkunaqa qellqasqam kachkan Media hinaspa Persia nacionniyoq reykunapa vidanmanta willakuq libropi. ³Judio Mardoqueoqa munayniyoq kayninpiqa karqa Rey Asueropa qatiqlanmi, payqa judio runakuna ukupiqa anchallaña reqsisqam karqa, payqa chaynaqa karqa castankunapa allinninta maskaspa favorninpi rimasqanraykum, payqa nana-nanaq castamasinkunapa estimasqanmi karqa.

JOBWAN SUTICHASQA LIBRO

Kay libroqa Job sutiyoq runapa sutinwan sutichasqam kachkan paypa vidanman-ta willakusqanrayku. Jobqa Diospa munasqanman hina kawsakuq ancha apu runam karqa, kapurqataqmi achkallaña churinkunapas chaynataq achkallaña sirvientenkuna-pas. Qonqaymanta payman hatun desgracia hamuruptinmi tukuy kapuqnin chinkarurqa. Churinkunam wañururqa, kikintapas hapirurqataqmi ñakarichiqnin millakuypaq onqoy, chayraykum payqa manaña ima rurakuytapas atirqachu. Payta consuelaq tukunankupaqmi puntata kimsa amistadninkuna rirqa, rirqataqmi tawa kaq amistadninpas.

Kay libroqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun imaynanpim Job desgraciaman wichiylusqanmanta (1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun kimsa amistadninkunawan Job churanakusqanmanta (3-31).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Eliupa rimapayasqanmanta (32-37).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jobta Tayta Dios imam nisqanmanta (38-42:6).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun tukuy chay pasakuqpa tukupayninmanta (42:7-17).

Job sutiyoq runapa ñakarisqanmanta

1 ¹Uz sutiyoq lawpim *yacharqa Job sutiyoq runa. Payqa mana huchallikuspa-m Diospa munasqanman hina allinta ruraq. Payqa Diosta adoraqmi karqa, payqa imapas mana allinmantaqa rakikuqpunim. ²Churinkunam karqa qanchis qariku-na hinaspa kimsa warmikuna. ³Paypaqa kapurqam qanchis waranqa ovejankuna, kimsa waranqa camellonkuna, pichqa pachak pares bueyesninkuna, pichqa pachak china asnonkuna, kapurqataqmi achka-achka sirvientenkunapas. Jobqa karqa inti-pa qespimunan lawpi llapallan yachakunamantapas aswan reqsisqa runam.

⁴Qari churinkunam tupamuqnin punchawpi wasinpi ruraq huk hatun con-vidota hinaspa watukanakuqku, qayachimuqkutaqmi kimsan paninkutapas paykunawan tomaspa mikunankupaq. ⁵Chayna qatinasninpi convidokuna tuku-ruptinmi Jobqa churinkunata qayachimuq paykunata chuyanchananpaq. Jobqa tutapayta hatarispanmi sapa churinpa huchanrayku animalta wañuchispa Dios-paq lliwta kañaq. Sapa kutim chaynata ruraq kaynata piensasqanrayku:

—Ichapas churiykunaqa imawanpas huchallikurun, ichapas paykunaqa sonqon-kupi Diosta insultarunku —nispa.

⁶Huk punchawmi angelkuna Tayta Diospa qayllanman rirqaku. Satanaspas paykuna-wan kuskataqmi rirqa Tayta Diospa qayllanman. ⁷Chaymi Satanasta Tayta Dios tapurqa:

—¿Maymantataq hamuchkanki? —nispa.

Hinaptinmi Satanasñataq nirqa:

—Allpa pachata canton-canton muyumusqaymantam hamuchkani —nispa.

⁸Hinaptinmi Tayta Diosñataq nirqa:

—¿Cuentata qokamurqankichu serviqniy Jobmanta? Pay hinaqa manam pipas kanchu allpa pachapiqa. Payqa mana huchallikuspa munasqayman hina allin ruraqmi. Payqa adoraqniy kaspanmi imapas mana allinmantaqa rakikunpuni —nispa.

⁹Chaymi Satanasqa Tayta Diosta nirqa:

—Ari, Jobqariki adorasuchkanki manam debaldellachu. ¹⁰Qamqariki qenchan hina muyuruspa waqaychachkanki paytaqa chaynataq familiankunatapas hinaspa tukuy ima kapuqninkunatapas. Llamkayninpipas bendeciykuptikim paypaqa animalninkunapas chaylawpiqa llumpa-llumpayta mirarun. ¹¹Aswanqa paypa llapa kapuqninta purmarachiptikiqa uyaykipipunim ñakasunki —nispa.

¹²Hinaptinmi Tayta Diosñataq Satanasta nirqa:

—Allinmi, munasqaykitayá ruray Jobpa llapallan kapuqninkunawanqa. Ichaqa amam imanankipaschu kikin Jobtaqa —nispa.

Hinaptinmi Satanasqa lloqsirqa Tayta Diospa qayllanmanta.

¹³Huk punchawmi Jobpa churinkuna mayor kaqa wasinpi mikuspa tomachkarqaku. ¹⁴Hinaptinmi Jobman hamuspan huk runa nirqa:

—Bueyeskunawan yapuchkaptiykum chaynataq asnokunapas hichpaykupi mikuchkaptinmi ¹⁵qonqayta chayaramurqaku Saba casta runakuna hinaspa animalkunata salteawaspanku runaykikunatapas lliwta wañurachinku. Ñoqallañam lluptiramuni qanman willanaypaq —nispa.

¹⁶Manaraqpas chay runa willakuyta tukuchkaptinmi huk runapas chayaramuspan nirqa:

—Cielomanta Diospa ninan wichiyyamuspanmi ruparun llapallan ovejakunatawan llapallan michikunata. Ñoqallañam lluptiramuni qanman willanaypaq —nispa.

¹⁷Manaraqpas chay runa willakuyta tukuchkaptinmi huk runapas chayaramuspan nirqa:

—Kimsaman rakisqa Caldea tropakuna hamuruspankum camellokunata qatikunku, michikunatapas espadawanmi wañurachinku. Ñoqallañam lluptiramuni qanman willanaypaq —nispa.

¹⁸Manaraqpas chay runa willakuyta tukuchkaptinmi huk runapas chayaramuspan nirqa:

—Piwi churikipa wasinpim llapallan churikikuna mikuspa tomachkarqaku.

¹⁹Hinaptinmi qonqaymanta chunniqa waklawninmanta viento rikuriramuspan churikikunapa kasqa wasita tawan esquinamanta tuñirachin hinaptinmi llapallanku wañurun. Ñoqallañam lluptiramuni qanman willanaypaq —nispa.

²⁰Chaymi Jobqa llakikuymanta hatarispan pachantapas llikipakurqa hinaspa chukchantapas rutukurusan qonqoranpa pampaman kumuykuspan Diosta adorarqa, ²¹paymi nirqa:

Nacekuspayqa manam imatapas apamurqanichu.

Wañukuspaypas manataqmi imatapas apasaqchu.

Tayta Diosmi qowarqa imatapas.

Paytaqmi qechuruwanpas.

Tayta Diosyá alabasqa kachun.

²²Tukuy chaykunawanpas Jobqa manam huchallikurqachu, manataqmi chaykunamantaqa Diosmanchu culparqa.

2 ¹Huk punchawmi angelkuna Tayta Diospa qayllanman rirqaku. Satanaspas paykunawan kuskataqmi rirqa Tayta Diospa qayllanman. ²Chaymi Satanas-ta Tayta Dios tapurqa:

—¿Maymantataq hamuchkanki? —nispa.

Hinaptinmi Satanasñataq nirqa:

—Allpa pachata canton-canton muyumusqaymantam hamuchkani —nispa.

³Hinaptinmi Tayta Diosñataq nirqa:

—¿Cuentata qokamurqankichu serviqniy Jobmanta? Pay hinaqa manam pipas kanchu allpa pachapiqa. Payqa mana huchallikuspa munasqayman hina allin ruraqmi. Payqa adoraqniy kaspanmi imapas mana allinmantaqa rakikunpuni. Yanqapuni paypa kapuq-ninkunata tukurachiwaptikipas hinallaraqmi payqa mana huchayoq kachkan —nispa.

⁴Chaymi Satanasñataq nirqa:

—Qararayku qara, vidanraykum runaqa tukuy ima kapuqnintapas qonman.

⁵Aychanpiwan tullunpi nanayta qoykuptikiqa uyaykipipunim ñakasunki —nispa.

⁶Hinaptinmi Tayta Diosñataq Satanas nirqa:

—Allinmi, munasqaykitayá ruray paywanqa ichaqa amam wañurachinkichu —nispa.

⁷Tayta Diospa qayllanmanta Satanas lloqsispanmi llumpa-llumpay chupu onqoy-wan Jobta hapirachirqa. Chay chupukunam Jobpa cuerponpi rikurirurqa chaki plantanmanta qallaykuspa uma puyukninkama. ⁸Chaymi Jobqa uchpapa hawanpi tiyaykuspan pakisqa kallanawan siksikurqa. ⁹Warminñataqmi payta nirqa:

—¿Hinallaraqchu qamqa mana huchallikuq kachkanki? ¡Diesta ñakaspaykiyá wañuy! —nispa.

¹⁰Hinaptinmi Jobñataq nirqa:

—¡Mana yuyayniyoq warmikuna hinam rimachkanki! allin kaqkunata Dios-manta chaskichkaspanchikqa ¿imanasqataq mana allin kaqkunataqa manaqa chaskichwanchu? —nispa.

Tukuy chaykunawanpas rimasqanpiqa Jobqa manam huchallikurqachu.

Jobta amistadninkuna watukusqanmanta

¹¹Jobpam karqa kimsa amistadninkuna. Hukninpa sutinmi karqa Elifaz. Payqa karqa Teman lawmantam. Hukninpa sutinñataqmi karqa Bildad. Payqa karqa Sua sutiyoq lawmantam. Hukninpa sutinñataqmi karqa Zofar. Payqa karqa Naamat lawmantam. Paykunam Jobta tukuy mana allinkuna pasarusqanta yacharuspan-ku rirqaku compañaspa consuelanankupaq. ¹²Karullamantaraq qawarispankum Jobtaqa mana reqsiypas atinataña rikururqaku. Qaparillawanña waqaspankum llakikuymanta pachankutapas llikiparqaku, allpatapas altomanmi maqchirqaku umankuman wichimunapaq. ¹³Paykunapas Jobpa waqtan pampapim tiyay-kurqaku. Jobpa nanaynin llumpa-llumpay kasqanraykum paykunaqa pasaypaq imallatapas rimarirqakuchu, qanchis punchaw qanchis tutanmi chaynalla karqaku.

Nacekusqan punchawta Job ñakasqanmanta

3 ¹Jobmi rimarispas ñakarqa nacesqan punchawta, ²paymi nirqa:

³Ñakasqayá kachun

mamaypa wiksayakuwasqan tutaqa.

Ñakasqayá kachun

mamaypa wachakuwasqan punchawqa.

- ⁴ Chay punchaw
tutay-tutay rikuriruptinqa
iima allincha kanman karqa!
Diospuni chay punchawta
manaña kaqpaqpas hapiptinqa
iima allincha kanman karqa!
Chay punchawpa hawanman
manaña kanchaykuptinqa
iima allincha kanman karqa!
- ⁵ Chay punchawta yanay-yanay
tutayay tapaykuptinqa
iima allincha kanman karqa!
Chay punchawta yanay-yanay
puyu wankuykuptinqa
iima allincha kanman karqa!

Chay punchawta tutayay venceruptinqa
iima allincha kanman karqa!

- ⁶ Chay tutata yanay-yanay
tutayay millpuruptinqa
iima allincha kanman karqa!
Chay punchawta watapa punchawninkunapi
mana chaskiptinkuqa
iima allincha kanman karqa!
Chay punchawta watapa killankunapi
mana yupaptinkuqa
iima allincha kanman karqa!

- ⁷ Chay tutapi mana wiksayakuptinkuqa
iima allincha kanman karqa!
Chay tutapi mana kusikuypas kaptinqa
iima allincha kanman karqa!

- ⁸ Chay punchawta ñakaqkuna ñakaptinkuqa
iima allincha kanman karqa!
“Leviatanta rikcharichiy yachaqqkuna
chay punchawta ñakaptinkuqa
iima allincha kanman karqa!
- ⁹ Chay punchawpaq achikyaq lucerokunapas
mana kanchaptinqa
iima allincha kanman karqa!

^a 3:8 Leviatan. Chay tiempopi rimasqankuman hinaqa ichapas chay animalqa mayukunapi kawsaq cocodriloman rikchakurqa.

- Chay punchawpaq suyasqanku achkiypas
mana chayamuptinqa
iima allincha kanman karqa!
Chay punchawpaq mana achikyarimuptinqa
iima allincha kanman karqa!
- 10 Chay punchawqa ñakasqayá kachun
nacenaypaq mana harkakusqanmanta.
Ñakasqayá kachun kayna sasachakuykuna
qawanaypaq mana harkakusqanmanta.
- 11 ¿Imanasqataq manaqa wañukurqanichu
mamaypa wiksallanpiraq kachkaspayqa?
¿Imanasqataq manaqa wañukurqanichu
mamaypa wiksantamanta chayraq lloqsimuchkaspayqa?
- 12 ¿Imapaqtaq millqaypipas chaskiwarqaku?
¿Imapaqtaq ñuñutapas qoykuwarqaku?
- 13 Sichum wañukuymanña karqa hinaspaqa
ñachá siriykuspa samakuchkaymanña karqa.
Sichum wañukuymanña karqa hinaspaqa
ñachá puñukuspa hawkaña kachkayman karqa.
- 14 Ñoqaqa ñachá puñukuchkaymanña karqa
kay pachapi reykunapiwan consejaqkunawanpas.
Paykunam kikinkupaq rurakunku wasikunata
ichaga ñam purmasqaña tarikuchkan chaykunapas.
- 15 Ñoqaqa ñachá puñukuchkaymanña karqa
qori kapuqniyoq kamachikuqkunawan.
Ñoqaqa ñachá puñukuchkaymanña karqa
qollqewan wasin huntachiq kamachikuqkunawan.
- 16 ¿Imanasqataq sulluruq wawa hinaqa
mana pakasqachu karqani?
¿Imanasqataq nacekuchkaspan
wañukuq wawachakuna hinaqa
mana pakasqachu karqani?
- 17 Wañuqkunapa kasqanpiqa mana allin ruraqkunapas
manañam fastidiakunkuchu.
Wañuqkunapa kasqanpiqa pisipaq runakunapas
manañam pisipankuñachu.
- 18 Chaypiqa presokunapas ñam samakunkuña.
Capatazpa qaqchakuyninmantam samakunkuña.
- 19 Chaypiqa taksapas-hatunpas kuskam kachkanku.
Sirvientekunapas patronninmantam libreña kachkanku.
- 20 ¿Imanasqataq ñakariqmanqa
Diospas qonraq achkiyta?
¿Imanasqataq llakisqamanqa
Diospas qonraq kawsakuyta?
- 21 Paykunamanqa wañuyta suyaptinkupas

manamya chayamunchu.

Pakata hinaña maskaptinkupas

manamya chayamunchu.

²² Paykunaqa sepulturapiñam llumpa-llumpayta kusikunqaku.

Paykunaqa sepulturaman uraykuspañam chayraq kusikunqaku.

²³ ¿Imanasqataq Diosqa kawsachin

mana maymanpas risqan yachaq runataqa?

¿Imanasqataq Diosqa kawsachin

qenchawan hina wichqarusqan runataqa?

²⁴ Llakillaña hapiwasqanraykum

mikuytapas manaña mikuniñachu.

Yaku tallisqa hinañamya

qaparkachasqayqa manaña taninñachu.

²⁵ Imam manchakusqaymi hamuruwanña.

Imam manchakusqaymi sucederwanña.

²⁶ Manamya hawka kawsakuyniypas kanchu.

Manamya hawka samakuyniypas kanchu.

Hukmanyasqalla kaspaymi

imaniray hawkayaytapas

mana tarillanichu.

Jobta Elifaz qaqchasqanmanta

(4-14)

4 ¹ Teman lawmanta Elifaz sutiyoq runam rimarispam Jobta nirqa:

² Job, qamqa ¿piñakuruwaqchum

qamta rimapayaykuptiykuqa?

¿Pitaq kanman upallallaqa

mana rimapayakuspankuqa?

³ Qamqariki achka-achkamanmi yachachirqanki.

Mana kallpayoqtam kallpancharqanki.

⁴ Qamqariki wichiykuchkaqña runatam

rimapayaykuspa kallpanchaykuq kanki.

Moqonpas doblakuruchkaqña runatam

kallpanchaykuq kanki.

⁵ Kunanñataqmi mana allin

qanman chayaramusuptiki

manapas unaypi amirunki.

Kunanñataqmi mana allin

qanman tuparamusuptiki

manapas unaypi hukmanyarunki.

⁶ Diosta adorachkaspaykiqa

¿imanasqamá manaqa paypichu hapipakunki?

Mana huchayoq kawsachkaspaykiqa

¿imanasqamá manaqa Diosmanchu hapipakunki?

- ⁷ Kunanyá yuyaymanariy
 ¿Pi inocente runataq chinkarunman?
 ¿Maypitaq Diospa munasqanman hina
 kawsakuq runaqa purmachisqa kanman?
- ⁸ Ñoqapa rikusqayman hinaqa
 yapuchkaq hina mana allinllata tarpuqqa
 chaytataqmi cosechanqa.
 Ñoqapa rikusqayman hinaqa
 tarpuchkaq hina ñakarichiyllata tarpuqqa
 chaytataqmi cosechanqa.
- ⁹ Diospa samayninwanmi paykunaqa chinkarunku.
 Viento hina piñakuyninwanmi puchukarunku.
- ¹⁰ Leon hinaña ñawrawyaptinpas,
 leon hinaña qaparkachaptinpas
 kirunkunam pakipasqa kanqa.
 Kallpanpi kaq leon hina kaptinpas
 kirunkunam pakipasqa kanqa.
- ¹¹ Orqo leonqa wañurun
 mana imapas mikunanpaq kaptinmi.
 China leonpa wawankunaqa cheqerun
 mana imapas mikunanpaq kaptinmi.
- ¹² Huk asuntotam upallallamanta
 huk kaqnin willaykuwarqa.
 Chaytaqa rinrillaypim
 huk kaqnin willaykuwarqa.
- ¹³ Pesadillallaña kanan tutamriki,
 miski-miskita runakuna puñuchkaptinmiki
- ¹⁴ ñoqallaymanqa katkatataywan
 llumpay manchakuy yaykuruwarqa.
 Llapa tullullaykunapas
 llumpa-llumpaytam katkatatarqa.
- ¹⁵ Ñawpaqniytam huk espiritu pasarurqa,
 cuerpoypi pelokunapas mancharikuptiymi sayarirurqa.
- ¹⁶ Ñawpaqniypim sayaykurqa chay rikuriykuwaqniyqa
 ichaqa manam rikurqanichu uyantaqa.
 Uyarirqanitaqmi upallallamanta kayna rimarisqantaqa:
- ¹⁷ “Runaqa manam kanmanchu Diosmanta
 astawanraq allin ruraqqa.
 Runaqa manam kanmanchu unanchaqninmanta
 aswanraq chuyaqqa.
- ¹⁸ Diosqa manam confiakunchu
 serviqninkunapipas.
 Diosqa pantaytam tarin
 angelninkunapipas.
- ¹⁹ Chaynaqa ¿imaynamá confiakunman

mana kallpayoq runapiqa?
 Ñutu allpapa hawanpi
 mitumanta wasi rurasqa hinallam runaqa.
 Sarurusqa pacha puyu hina
 wañuruqlam runaqa.

²⁰ Achikyaqmanta tutaykuqkamallam
 sarupasqa rikurirunku.
 Mana pipapas yuyarisqanmi
 wiñaypaq chinkarunku.

²¹ Waskan chutukuruptin tuñiruc karpa hinallam
 paykunaqa wañurunku.
 Yachayniyoq kayta manaraq haypachkaspam
 paykunaqa wañurunku.”

5 ¹ Chaynaqa Job, qayakuyá qamqa.
 ¿Yaqachum pipas contestasunkiman qamtaqa?
 ¿Diospa mayqen sapaqchasqanmantaq asuykuwaqqa?

² Cheqaptapunim millay sonqo runataqa
 piñakuynillan wañurachin.
 Cheqaptapunim mana yuyayniyoq runataqa
 envidiakusqallan wañurachin.

³ Rikurqanmi mana allin runaqa
 allin sapichakuchkaq hina apuyasqanta.
 Chaypunillam ñakaykurqani paypa wasinta.

⁴ Paypaqa churinkunapas
 mana yanapayniyoqmi kachkan.
 Paypaqa churinkunapas
 juzgadopim ñakarichisqa kachkan.
 Paykunaqa mana pipapas
 defiendesqanmi kachkan.

⁵ Paypa cosecha horqosqantapas
 yarqaymanta kaqkunam lliw tukurunku.
 Kichkakuna ukupi kaqtapas
 yarqaymanta kaqkunam lliw pallaparunku.
 Paypa kapuqnintaqa
 ñakariqkunam envidiawan qawapayanku.

⁶ Mana allinqa hamun
 manam ñutu allpamantachu.
 Ñakariyqa ikllimun
 manam kay allpamantachu.

⁷ Ichaqa imaynam ninapa chispan pawan altoman
 chaynam runapas nacen ñakariypi kawsakuyman.

⁸ Sichum qam kaspayqa
 Diosmanmi kutirikuyman.
 Qam kaspayqa asuntoytam
 paypa makinmanña churaykuyman.

- ⁹ Diosqa mana entiendey atina
hatu-hatun kaqkunatam ruran.
Diosqa mana yupay atina
milagrokunatam ruran.
- ¹⁰ Payqa allpamanmi parata chayachimun.
Payqa chakramanmi yakuta kacharimun.
- ¹¹ Payqa humildekunatam hatunchaykun.
Payqa lutoyoqkunatam seguroman churaykun.
- ¹² Payqa sacrekunapa tanteasqantam
yanqacharun.
Makinkunawan mana imanananpaqmi
chaynata ruraron.
- ¹³ Payqa yachaysapakunatam hapirun
sacre kaywan piensasqankupi.
Payqa atoq runatam qonqayta
pantarachin yuyaymanasqanpi.
- ¹⁴ Paykunaqa punchaw kachkaptinmi
tutayaypi kachkanku.
Paykunaqa chawpi punchawraq kachkaptinmi
tutayaypi hina tampikachastin purichkanku.
- ¹⁵ Diosqa wakchakunatam salvan
espada hina kiruyoq atoq runakunamanta.
Diosqa wakchakunatam salvan
kallpasapa runakunapa makinmanta.
- ¹⁶ Payqa mana imayoqkunapa hapipakunanmi.
Mana allin ruraqkunapas upallakunmi.
- ¹⁷ ¡Mayna kuisqam Diospa corregisqan runaqa!
Chaynaqa amayá wischupakuychu
Tukuy Atiyniyoy Diospa castigontaqa.
- ¹⁸ Runaman heridata Dios qoykuspanqa
hina kikintaqmi chaytaqa vendaykunqa.
Pitapas Dios maqarachispanqa
hina paytaqmi hampiykunqa.
- ¹⁹ Payqa achka kutipim sasachakuymanta
librasunki qamtaqa.
Achka kutipim mana allinqa
mana imanasunkichu qamtaqa.
- ²⁰ Yarqay tiempopim payqa
wañuymanta librasunki.
Guerra tiempopim payqa
espadamanta librasunki.
- ²¹ Payqa nina qallu runamantam
pakaykusunki.
Ima desgraciapas hamusuptikim
mana mancharikuspa takyanki.

- ²² Qamqa asikunkiñam ima desgraciamantapas.
Qamqa asikunkiñam yarqay chayamusuptikipas.
Manam manchakunkichu purun animalkunatapas.
- ²³ Chakrapi rumikunapas manam imanasunkichu.
Purunpi animalkunapas manam imanasunkichu.
- ²⁴ Qamqa wasikipim tariykunki
tukuy imaykipas allinlla kasqanta.
Qamqa kanchaykipi animalkunata
watukuykuspam tariykunki llapallanta.
- ²⁵ Miraynikikunapas achkallaña
kasqantam qamqa tariykunki.
Willkaykikunapas kay pachapi
pasto hinaña achkallaña
kasqantam tariykunki.
- ²⁶ Wañukunaykikamam kallpaykipas
mana pisinqachu qampaqqa.
Poqosqa trigo tiemponpi
hoqarisqa hinam kanki qamqa.
- ²⁷ Tukuy chaykunataqa ñoqaykum
yachamurqaniku chayna kasqanta.
Hinaptinga chayman hina kawsanaykipaqyá
qampas kasukuy uyarisqaykita.

Jobmi qaqchan amistadnin Elifazta

6

¹ Jobñataqmi nirqa:

- ² ¡Ima allinraq kanman
llakikuyllayta pesaykuptinkuqa!
¡Ima allinraq kanman
ñakarisqayta balanzaman churaykuptinkuqa!
- ³ Hinaptinga lamar qochapi aqomantapas
mastaraqcha llasanmanqa.
Chayraykum mana controlasqaña
karqa palabraykunaqa.
- ⁴ Tukuy Atiyniyoc Diospa flechankunam
hapiruan ñoqallayta.
Chaymi ñoqapa sonqollayqa
soqochkan chaypa venenonta.
Diospa manchachiwasqanmi
hapiypaq-hapiwachkan ñoqallayta.
- ⁵ Purun asnoqa manam hawchityanmanchu
sumaqlaña pastokunata mikuchkaspanqa.
Toropas manataqmi waqanmanchu
panqata mikuchkaspanqa.
- ⁶ Manam pipas mikunmanchu

- mana kachiyoq qamya mikuytaqa.
 Manam miskiqa kanmanchu
 runtupa yuraqninqa.
- ⁷ Manam munanichu
 chayna mikuytaqa.
 Onqoyllatam apamuwan
 chayna mikuykunaqa.
- ⁸ ¡Ima allinraq kanman
 munasqayta Dios qoykuwaptinqa!
- ⁹ ¡Ima allinraq kanman
 Dios saruparuwayta munaptinqa!
 ¡Ima allinraq kanman
 pay makinta hoqarispán wañurachiwaptinqa!
- ¹⁰ Hinaptinqa chayqa kanman
 consueloraqchá ñoqallaypaqqa.
 Hinaptinqa nanayllay mana tanichkaptinpas
 kusikuymantachá pawaykachayman ñoqallayqa.
 Manam ñoqallayqa pakarqanichu
 Chuya Diospa palabrantayqa.
- ¹¹ Ichayqa kallpallaymi tukurunña.
 Manam atiymanñachu confiakuytaqa.
 ¿Imaraykutaq pacienciawan
 kawsayman ñoqallayqa?
- ¹² Ñoqapa kallpayqariki
 manam rumimantachu.
 Ñoqapa cuerpoyqariki
 manam broncemantachu.
- ¹³ Manam kikiypunipas
 atinichu yanapakuytaqa.
 Tukuy imapi allin horqowaqniy yachayniypas
 chinkarunñam ñoqamantaqa.
- ¹⁴ Llakipa qatisqan runataqa
 kuyapayanani amistadninqa.
 Tukuy Atiyniyoq Diosta manaña respetaptinpas
 kuyapayanani amistadninqa.
- ¹⁵ Ichayqa wawqeykuna, qamkunapas lloqla hinam
 traicionaruwankichik.
 Ichayqa wawqeykuna, kallpaq lloqla hinam
 qamkunaqa pasarunkichik.
- ¹⁶ Chay lloqlaqa ritipa chullusqanwanmi
 aswanraq putkayarun.
 Chay lloqlaqa lastapa chullusqanwanmi
 aswanraq yapakurun.
- ¹⁷ Ichayqa rupay tiempo chayaramuptinmi
 chay lloqlaqa chinkarun.
 Ichayqa rupayllaña kaptinmi chay lloqlaqa

- maymi kasqanmanta chinkarun.
- 18 Puriqkunapas karunchakurunñam ñanninkumanta.
Chunniqmanña seqaspankum
paykunaqa wañurunku yakumanta.
- 19 Tema lawmanta puriqkunam
yakuta maskanku.
Saba lawmanta hamuqkunam
yaku tarinankupi confiakunku.
- 20 Chay confiakusqanku yakuman chayaruspankum
penqaypi rikurirunku.
Chay yakupa kanankama chayaruspankum
burlakusqa hina rikurirunku.
- 21 Chayna lloqlla hinam qamkunapas kankichik.
Manchakuypaq kaqta rikuruspaykichikmi
mancharikunkichik.
- 22 Chayna kanaykichikpaqqa manam imatapas
mañakurqaykichikchu ñoqaqa.
Manataqmi mañakurqaykichikchu
qori-qollqekichikmanta ñoqapaq qonaykichiktaqa.
- 23 Manam ñoqaqa mañakurqaykichikchu
enemigomanta lluptichiwanykichiktaqa.
Manam ñoqaqa mañakurqaykichikchu
manchakuypaq runakunamanta librawanykichiktaqa.
- 24 Qamkuna yachachiwaptikichikqa
upallakusaqmi ñoqaqa.
Qamkunayá entiendechiwaychik
imapim ñoqallay pantasqaytaqa.
- 25 ¿Pitapas imananmanchum
allin rimayqa?
¿Imatataq reqsichiwachkankichik
qaqchawaspaykichikqa?
- 26 Qamkunam rimasqaymanta
qaqchawankichik.
Muspaypi hinaña rimasqay palabrakunatam
qamkunaqa wayrapaq hinalla hapinkichik.
- 27 Qamkunaqa mana tayta-mamayoqpaqmi
suerteankichik.
Qamkunaqa amistadnikichiktam
*rantikurunkichik.
- 28 Munaspaykichikqa kunanyá
qamkuna uyapurawaychik.
Qamkunata llullakuptiyqa
ñoqatayá niykuwaychik.
- 29 Reqsikuychikyá.
Amayá mana allin ruraqqa kaychikchu.

Amayá allin ruraq kasqaytaqa negaychikchu.
³⁰ Rimasqaywanqa manam huchallikunichu ñoqapa.
 Musyakustinmi imatapas rimani ñoqapa.

Diospa contranpi Job rimasqanmanta

- 7** ¹ Kay pachapi runapa vidanqa
 levapi riq soldado hinallam.
 Kawsasqan punchawkunaqa llamkapakuqpa
 punchawnin hinallam.
- ² Runapa kawsasqanqa rikchakun
 llantukuykuy munaq sirvientemanmi.
 Runapa kawsasqanqa rikchakun
 pagon chaskiy munaq llamkapakuqmanmi.
- ³ Killan-killanmi mana valeqlla
 ñoqapa kawsasqayqa.
 Tutan-tutanmi ñakariylla
 ñoqapa kawsasqayqa.
- ⁴ Camapi wischurayaspaymi:
 “¿Imay horataraq hatarillasaq?”
 nispay piensanipas.
 Tutapas manaña achikyariptinmi
 mana puñuyta atistillan achikyarunipas.
- ⁵ Urukunapa tukusqanñam kachkan
 cuerpollayqa.
 Qarapachkaq polvollañam kachkan
 cuerpollayqa.
 Qeyallañam toqyachkan matakusqa
 aychaymantaqa.
- ⁶ Awaqpa kallwanmantapas aswan apurawmanraqmi
 pasachkan punchawniykunaqa.
 Manaraq imamanpas hapipakuykuchkaptiymi
 tukurunña ñoqapa kawsasqayqa.
- ⁷ Diosnilláy, yuyariyá vidayqa
 pasaruq wayra hinalla kasqanta.
 Yuyariyá ñoqapa ñawillaykunaqa
 allin kaqta manaña rikunanta.
- ⁸ Qawawaqniyunam mastaqa
 manaña rikuwanqakuchu.
 Qawariykuwaptikiqa manañam kasaqchu.
- ⁹ Imaynam puyupas
 waspiruspan chinkarun,
 chaynam sepulturaman uraykuqpas
 pasaypaqña chinkarun.
- ¹⁰ Wasinmanqa manañam

- payqa kutinqañachu.
 Nitaqmi llaqtamasinkunapas
 paytaqa qawanqakuñachu.
- 11 Chayraykum mana upallaykuspayña rimasaq.
 llakipa intusqan sonqoyoqmi rimasaq.
 Sonqoypas nanarisqam ñoqaqa rimasaq.
- 12 ¿Cuidarayawanaykipaqa ñoqaqa
 kani lamar qochachu?
 ¿Cuidarayawanaykipaqa ñoqaqa
 kani lamar qochapi manchakuypaq animalchu?
- 13 Ñoqam piensani puñunaypiqa
 nanayniy qonqariyta.
 Ñoqam piensani puñuptiyqa
 ¡Ay, ay! ninay samananta.
- 14 Ichaga pesadillakunawanmi
 manchachiwanki.
 Ichaga manchakuypaq mosqoykunatam
 qoykuwanki.
- 15 Ñoqaqa mastaga munani
 teqoruanaykitañam.
 Cuerpoymantapas mastaga kuyani
 wañukuytañam.
- 16 Ñoqaqa amiruniñam vidaytaqa.
 Manam wiñaypaqchu kawsasaq ñoqaqa.
 Ñoqataqa saqerawayñayá qamqa.
 Waspiy hinallamiki ñoqapa vidayqa.
- 17 ¿Pimá runaqa payta
 hatunchanaykipaqa?
 ¿Pimá runaqa paymanta
 cuentallikunaykipaqa?
- 18 ¿Pimá runaqa sapa tutapayta
 watukunaykipaqa?
 ¿Pimá runaqa rato-ratolla
 pruebanaykipaqa?
- 19 ¿Haykapikamataq qamqa
 qawarayawanki ñoqallaytaqa?
 ¿Haykapikamataq manaqa dejawankichu
 toqayllaypas millpuykunaytaqa?
- 20 Runakuna waqaychaq Diosnilláy,
 huchallikuruspayqa
 ¿ima mana allintataq
 ruraruni contraykipiqa?
 ¿Imanasqataq ruraruwanki
 flechapa tuksipananta hinaqa?
 ¿Ima sasachakuytamá ñoqaqa
 qoyki qanmanqa?

- ²¹ ¿Manachum mana kasukusqaytaqa
pampachaykuwankiman?
¿Manachum mana allin rurasqaymantaqa
pampachaykuwankiman?
Chayllam allpapi
kuchparayarusaq ñoqaqa.
Chayllam maskawaptikiqa manaña kasaqñachu ñoqaqa.

Diosqa allin ruraq kasqanmanta Bildadpa rimarisqanmanta

8

¹ Sua sutiyoq lawmanta kaq Bildadmi Jobta nirqa:

- ² ¿Haykapikamataq chaykunata rimanki?
Sinchillataña viento pukuchkaq hinam qamqa rimachkanki.
- ³ Dios Juzgaspanqa
manam pitapas engañanchu.
Tukuy Atiyniyoy Diosqa allin ruraytaqa
manam qewinchu.
- ⁴ Paypa contranpichá
churikikunaqa huchallikurunku.
Hinaptinchá paykunaqa
mana kasukusqankumanta castigasqa kachkanku.
- ⁵ Sichum Diosta tukuy sonqoykiwan
maskaptikiqa,
sichum tukuy atiyniyoy Diosta
ruegakuptikiqa,
- ⁶ sichum limpiolla Diospa munasqanman
hina kawsakuptikiqa
cheqaptapunim Diosqa
qamta waqaychasunki.
Cheqaptapunim payqa
merecesqayki kaqta kutichipusunki.
- ⁷ Ñawpaq kapusunqnikikunam
pisillapaq rikchakapusunki.
Hamuq tiempopiqa kapuqnirikunam
aswan achkaraq kapusunki.
- ⁸ Qamqa tapurikuyá ñawpa runakunata.
Qamqa yachayá abuelonkupa yachasqanta.
- ⁹ Ñoqanchikqa qayna punchawmanta
kaqlam kanchik.
Mana ima yachaqmi
ñoqanchikqa kanchik.
Llantuy hina pasaruqlam
ñoqanchikqa kawsanchik.
- ¹⁰ Ñawpaq runakunaqa rimaspankum

yachachisunki.

Nawpa runakunaqa sonqomantam
rimapayasunki.

¹¹ Tuturaqa manam wiñanmanchu
mana mitupa kasqanpiqa.

Soqosqa manam wiñanmanchu
mana yakupa kasqanpiqa.

¹² Ichaga chayraq ikllimuptin
mana yakuyoq kaspanqa,
ichaga chayraq ikllimuptin
manaraq rutuna kaspanqa
wakin pastokunamantapas
puntataraqmi chakirunqa.

¹³ Chaynapunim Dios qonqaruq
lliw runapa vidanqa.
Chaynapunim Diosmanta mana yuyariq runapa
confianzanqa tukurunqa.

¹⁴ Qaytu hina tipiruqlam
confiakusqanqa.
Arañapa llikan hinallam
paypa hapipakusqanqa.

¹⁵ Arañapa llikanman tawnapakuykuptinpas
manam aguantanqachu.
Arañapa llikanman hapipakuykuptinpas
manam takyachinqachu.

¹⁶ Mana allin ruraq runakunaqa rikchakun
intita qawaq verdellaña qorakunamanmi.
Mana allin ruraq runakunaqa rikchakun
huertapi sumaqllaña mastarikuyq pastokunamanmi.

¹⁷ Chaykunapa sapinkunaqa
rumipa hawanpim simpanakunku.
Chaykunapa sapinkunaqa
rumikunapa ukunmanmi ustunku.

¹⁸ Pipas chaymanta chutaruptinqa
manañam pipas kaqpaqpas hapinqachu chaytaqa.

¹⁹ Chaynallam paykunapa kusikuyninga.
Chaypa wiñasqanpiñataqmi hukña wiñamunqa.

²⁰ Diosqa manam wischunmanchu
mana huchayoq runataqa.
Diosqa manam sayapakunmanchu
mana allin ruraq runamanqa.

²¹ Ichaga chaywanpas payqa
simikitam huntachinqa kusikuywan.
Ichaga chaywanpas payqa
simikitam huntachinqa kusikuy qapariywan.

- ²² Ichaqa qamta cheqniqnikipikunam
penqaypa intusqan kanqaku.
Ichaqa mana allin runakunapa wasinqa
chunnichisqam kanqaku.

Diosta Job mana contestay atisqanmanta

9

¹ Jobñataqmi nirqa:

- ² Arí, ñoqaqa sumaqtam yachani
chaypa cheqap kasqantaqa.
¿Imaynamá runaqa mana huchayoqpaqqa
hapisqa kanman Diospa qayllanpiga?
- ³ Sichum Dioswan pipas
atipanakuyta munaspaga
waranqamantach mana atinmanchu
hukllapas contestaytaqa.
- ⁴ Diosqa tukuy imapas yachaqmi.
Diosqa llumpay kallpasapa atinyiyoqmi.
Manam pipas Diostaqa desafianmanchu.
Chaynata ruraspanqa manam allinqa lloqsinmanchu.
- ⁵ Qonqaymantam orqokunata kuyurichin.
Piñakuspanmi chaykunata tuñichin.
- ⁶ Diosmi sitionmanta kay pachata
kuyurichin.
Payqa kay pachapa tiyanankunatam
katkatatarichin.
- ⁷ Dios harkakuptinqa intipas
manam lloqsimunchu.
Dios taparuptinqa lucerokunapas
manam kanchimunchu.
- ⁸ Payqa cielokunata
sapallan mastariqmi.
Payqa lamar qochapa
olankunapi puririqmi.
- ⁹ Diosmi unancharqa
Suwapa Corralnin sutiyoq lucerokunatapas.
Diosmi unancharqa
Qalalu sutiyoq lucerokunatapas.
Diosmi unancharqa
surlawpi kaq lucerokunatapas.
- ¹⁰ Diosqa mana entiendey atina
hatu-hatun kaqkunatam rurán.
Diosqa mana yupay atina
milagrokunatam rurán.
- ¹¹ Dios ñawpaqniyta pasaptinpas
manam rikunichu.

- Dios qonqayta pasaruptinpas
manam musyakunichu.
- ¹² Imatapas hapikuykuptinqa
¿pitaq reclamanman?
Pay ruraptinqa
¿pitaq: “¿Imatataq ruranki?” ninman?
- ¹³ Diosqa manam qonqarunchu
piñakuynintaqa.
Diospa chakinpim humillasqa kanqaku
^bRahabta yanapaqkunaqa.
- ¹⁴ ¿Imaynatataq contestayman
paytaqa?
¿Mayqen palabrakunawantaq
discutiyman paytaqa?
- ¹⁵ Mayna allin ruraqña kaspaypas
manam kutipaymanchu paytaqa.
Payqa juezniy kasqanraykum
payllataña ruegoakullasaq ñoqallayqa.
- ¹⁶ Sichum mañakusqayta Dios
contestaykuwaptinqa
chaywanpas manaraqmi
creeymanchu Dios atiendewanantaqa.
- ¹⁷ Diosmi wayra-parawan
mastay-mastayta rurarullawan.
Heridaykunatapas aswan-aswanraqmi
mana imamanta yapaykullawan.
- ¹⁸ Manamya dejaykuwanchu
samayniy millpuykunaytapas.
Payqa aswan llakikuywanraqmi
huntaykuwanpas.
- ¹⁹ Sichum kallpawan hapinakuptiykuqa
¿pitaq payta vencenman?
Sichum juicioman apanakuptiykuqa
¿pitaq payta presentachinman?
- ²⁰ Sichum allin ruraqpaq hapikuptiyqa
kikinpunich mana allin ruraqpaq
declararachiwanman.
Sichum mana huchayoqpaq hapikuptiyqa
kikinpunich huchayoq runapaq
declararachiwanman.
- ²¹ Mana huchayoq kaptiypas chayqa
manam imapas qokuwanñachu.
Mana huchayoq kaspapas manañam

^b 9:13 Rahab. Ñawpaq runakunapa piensasqanman hinaqa chay animalqa tupachisqa karqa Diospa contranpi sayariq atiyniyoqkunamanmi.

- ñoqaqa kawsakuyta munaniñachu.
- ²² Chaynaqa ñoqam nini
tukuy imapas igualla kasqanta:
“Diosqa chinkachinmi
mana huchayoq runatapas.
Diosqa chinkachintaqmi
mana allin ruraq runatapas.”
- ²³ Ima desgraciapipas qonqayta
mana huchayoq runakuna wañukuptinqa
Diosqa asikunmi
mana huchayoq runakunapa llakikusqanmantaqa.
- ²⁴ Diosqa mana allin ruraqkunapa makinmanmi
kay pachataqa churarun.
Payqa chaypi kaq
juezkunapa ñawintam taparun.
Dios mana ruraptinqa
¿pitaq chaytaqa rurarun?
- ²⁵ Wataykunam pasarun kallpaqmantapas
aswan apurawtaraq.
Lluptiypaqmi-lluptiruwan allin kaqtapas
mana qawaykuchkasparaq.
- ²⁶ Qocha hawanpi puriq
tuturamanta balsa hinam
apurawllaman pasarun.
Mikunan hapinanpaq
pawaykuq anka hinam
apurawllaman pasarun.
- ²⁷ Sichum: “Ay, ay nisqaytaqa qonqasaqñayá”
nispa niptiyqa,
Sichum: “Llaki uyayoq kasqayta
saqespayá asikusaqña” nispa niptiyqa
- ²⁸ llapa nanayllaykunam
mancharichiwan ñoqallayta.
Yachanim Diosnilláy, qamqa
huchayoqpaq hapiwanaykita.
- ²⁹ Mana allin ruraq kachkaspayqa
yanqapaqñachiki llamkasaq ñoqaqa.
- ³⁰ Taqsanawanña makiyta mayllakuptiypas,
lejiawanña makiyta chuyanchakuptiypas
- ³¹ qamqa mitu uchkumanraqmi
wischuykuwanki.
Pachaypas ñoqamanta millakuwanankamam
wischuykuwanki.
- ³² Diosqa manam ñoqallay hina runachu
payta contestanaypaqqa.
Diosqa manam ñoqallay hina runachu

juicioman apanakunaykupaqqa.

³³ ¡Ima allinraq kanman
ñoqaykuta allinyanaykachi
pipas kaptinqa!
¡Ima allinraq kanman
ñoqaykuta abrazaykachiwaqniyku
pipas kaptinqa!

³⁴ ¡Ima allinraq kanman
Diospa castigonmanta
pipas harkaykuwaptinqa!
¡Ima allinraq kanman
Diospa manchakuy qowasqanmanta
pipas harkaykuwaptinqa!

³⁵ Mana manchakuspayñach rimapayayman paytaqa.
Manam rimasqaykichikman hinachu kani ñoqaga.

Jobmi waqan nanayninmanta

10 ¹ Vidaytam amiruniña ñoqaga.

Mana upallaykuspam
willakusaq ñoqaga.
Llumpay llaki sonqoyoqmi
rimarisaq ñoqaga.

² Diostam nisaq ñoqaga:
Mana allin ruraqpaqqa
amayá hapiwaychu ñoqataqa.
Qawaykachiwayá imamantam
culpayoqpaq hapiwasqaykitaqa.

³ Qampuni ñoqapa unanchaqniy kachkaspaykiqua
¿Imanasqamá ñakarichiwanikiqa?
¿Imanasqamá mana allin ruraqmanraqqa
sayapakurunkiqa?

⁴ Qamqariki manam
runapa ñawin hina
ñawiyochu kanki.
Qamqariki manam
runapa rikusqanman hinachu
qawanki.

⁵ Qampa punchawnikikunaqa
manam runapa punchawnin hinallachu.
Qampa wataykikunaqa
manam runapa watankuna hinallachu.

⁶ Hinaptinqa ¿imanasqamá
mana allin rurasqaykunataqa maskanki?
Hinaptinqa ¿imanasqamá
huchaykunataqa averiguanki?

⁷ Qamqariki yachankim

- mana culpayoq kasqaytaqa.
Yachankimiki qampa makikimanta
mana pipas librawanantaqa.
- ⁸ Ñoqataqa qanmi formawaspayki
unanchawarqanki
¿hinaspachum kunanqa pasaypaqta
wañurachiyta munawanki?
- ⁹ Yuyariyá, qamqariki mitumanta
hinam rurawarqanki
¿hinaspachum kunanñataq ñutu allpaman
huktawan tikraruwanki?
- ¹⁰ ¿Manachu lecheta hina talliruwarqanki?
¿Manachu quesopaq hina cuajaruwarqanki?
- ¹¹ Qaraywan aychaywanmi pachaykachiwarqanki.
Tulluykunatawan ankuykunatam simpay-simpayta ruraykurqanki.
- ¹² Qanmi kawsachiwaspayki favorecewarqanki.
Qanmi cuidawaspayki vidayta waqaycharqanki.
- ¹³ Chaywanpas qamqa ñam
yuyaymanarqankiña kaykunamanta.
Yachanim kay yuyaymanasqaykiqa
sonqoykipi kasqanta.
- ¹⁴ Qanmi qawawarqanki huchallikuruptiyqa
hapiruwanykipaq.
Qanmi qawawarqanki huchallikuruptiyqa
culpayoqpaq hapiwanaykipaq.
- ¹⁵ Culpayoq kaspayqa ¿imallapiraq rikukuyman ñoqallayqa?
Manaña culpayoq kaspaypas manam hoqarisaqchu umaytaqa.
Llumpay penqaypim ñoqallayqa kallachkani.
Ñakarispaymi sinka hinaña kallachkani.
- ¹⁶ Sichum umallayta hoqariruptiyqa
leon hinam hapiruwanykipaq qatikachawanki.
Sichum umallayta hoqariruptiyqa
contraypim milagrokunatapas ruranki.
- ¹⁷ Kutiririspaykim contraypi testigoykikunata churanki.
Contraypim piñakuynikita yapaykuwanki.
Tropakunata yapa-yaparis pam ñoqallayman pawaykachiwanki.
- ¹⁸ ¿Imanasqataq mamaymanta nacechiwarqanki?
Amalaya ñoqallayqa wañukuyman karqa.
Hinaptinga manach pipas rikuwanmanchu karqa.
- ¹⁹ Hinaptinga mana haykapipas
kawsaq hinach kayman karqa.
Hinaptinga nacesqallaraq kachkaspachá
sepulturaman apasqa kayman karqa.
- ²⁰ Ñoqapa asllapas punchawniykunaqa
ñam tukuruchkanña.

Tumpallatapas asirikunaypaqyá
ñoqamantaqa anchurikuyña.

- ²¹ Chayna asirikuytam munani
manaña kutimuq illaruchkaspay.
Chayna asirikuytam munani
manaraq tutayay nacionman illaruchkaspay.
Chayna asirikuytam munani
manaraq tutay-tutaypa kasqanman illaruchkaspay.
²² Chay nacionqa yana mankapa
sikin hina tutayaypa kananmi.
Chay nacionqa chaqwa hina
tutay-tutaypa kananmi.
Chaypiqa achkiypas rikchakun tutayaymanmi.

Jobta Zofar qaqchasqanmanta

11 ¹ Naamat lawmanta Zofar sutiyoq runam Jobta nirqa:

- ² Chayna achkallaña palabrakunaqa
contestasqam kanan.
¿Pipas achkallataña rimaspanchum
mana huchayoqpaqña hapisqa kanman?
³ ¿Achka rimasqaykiwanchu
runakunata upallarachinki?
¿Burlakuptikichu
mana pipas qaqchasunki?
⁴ Qamqa Diostam ninki:
“Yachachisqaykunaqa allinpunim” nispá.
Qamqa Diostam ninki:
“Qayllaykipiqa limpiom kani” nispá.
⁵ Amalaya Diospuni rimapayasunkiman.
Amalaya Diospuni contraykipi nisunkiman.
⁶ Diosqa yachachisunkimanmi
runamanta pakasqa kaqkunata.
Allin yachachikuyqariki
iskay yachachikuyniyoqmi.
Chaynapim qamqa qawawaq
Diospa castigasusqaykiqa
merecesqaykimantapas aslla kasqanta.

⁷ ¿Mana haypay atina Diospa
kaynintachu maskayta munachkanki?
¿Tukuy atiyniyoq Diospa cabal
kaynintachu maskayta munachkanki?
⁸ Chaykunaqariki cielokunamantapas
aswan alto-altoraqmi.

- Hinaptinga ñimatamá rurawaq?
 Chaykunaqariki wañuqkunapa
 kasqanmantapas aswan uku-ukuraqmi.
 Hinaptinga ñimatamá yachawaq?
- ⁹ Chaykunapa sayayninqariki
 kay pachamantapas aswan largoraqmi.
 Chaykunapa sayayninqariki
 lamar qochamantapas aswan anchoraqmi.
- ¹⁰ Sichum Dios pasaspan
 pitapas presocharuptinqa
 ñpitaqcha payta harkakunman?
 Sichum Dios pasaspan
 juicioman qayaptinga
 ñpitaqcha payta harkakunman?
- ¹¹ Payqa reqsinmi
 engañakuq runakunataqa.
 Mana allin kaqkunata qawaspanqa
 payqa yachachkanpunim chaykunamantaqa.
- ¹² Mana yuyayniyoq runaqa
 manam tikrakurunmanchu
 yuyayniyoq runamanqa.
 Asnomantaqa
 manam nacenmanchu runaqa.
- ¹³ Sichum sonqoykita
 Diospaq preparaptikiqa,
 sichum Diosman makikita
 haywariptikiqa,
- ¹⁴ sichum makikikunapi mana allin kaqta
 kikikimanta wischuptikiqa,
 sichum wasikiqi
 imapas mana allin yachananta
 mana consienteptikiqa
- ¹⁵ umaykim mana penqakuspa
 altoman hoqarisqa kanqa.
 Sonqoykim mana imatapas manchakuspan
 qaqa hina takyanqa.
- ¹⁶ Hinaptinmi ñakarisqaykitaqa
 qonqarunkiña.
 Yaku pasaruqmanta hinam
 chaykunataqa qonqarunkiña.
- ¹⁷ Hinaptinmi qampa vidaykiqa kancharinqa
 chawpi punchawmantapas aswan mastaraq.
 Hinaptinmi tutayaypi kasqaykiqa kancharinqa
 achikyaypi kanchay hinaraq.
- ¹⁸ Qamqa seguroña
 confiakusqaykiraykum kawsakunki.

Muyuriqníkita qawarispam
mana manchakuspaña puñukunki.

¹⁹ Puñuykuptikiqa manam pipas
manchachisunkichu qamtaqa.
Achkaqmi favorecenaykipaq
maskasunki qamtaqa.

²⁰ Mana allin runakunapa ñawinmi
ichaqa pisiparunña
Amparakunankupaq mana imatapas
tarispam pisiparunkuña.
Paykunapa confianzanqa wañuruchkaq hinam
puchukarunña.

Jobmi rimarin Diospa atiyinmantawan yachayninmanta

12 ¹ Hinaptinmi Jobñataq nirqa:

² Arí, decente runakunam
kankichik qamkunaqa.
Qamkuna wañukuptikichikmi
yachaypas qamkunawantaq tukurunqa.

³ Ñoqapas qamkuna hina yuyayniyoqmi kaniqa.
Arí, manam qamkunamanta menoschu kaniqa.
¿Pimá mana yachanchu chaykunataqa?

⁴ Diosta mañakuptiymi rimapayawarqa.
Chaywanpas amistadniymi asipayawarqa.
Allin ruraq mana huchayoqmi kani.
Chaywanpas amistadniypa asipayasqanmi kani.

⁵ Seguro kawsakuq runakunaqa manam
kaqpaqpas hapinchu desgraciataqa.
Huchaman urmaq runakunallas
pasan chayna desgraciataqa.

⁶ Salteaq runakunaqa wasinkupipas
hawkam kawsakunku.
Diosta piñachíq runakunaqa
segurom kawsakunku.
Diosqa paykunapa munayllanpi
kasqanta piensaspankum
seguro kawsakunku.

⁷ Chaynaqa kunanyá tapuy uywakunata.
Hinaptinmi paykuna yachachisunki.
Chaynaqa kunanyá tapuy alton pawaqkunata.
Hinaptinmi paykuna willaykusunki.

⁸ Kay pachapi kaqkunatapas
rimapayayá hinaptinga yachachisunkim.

- Lamar qochapi
 kaqkunapas chaykunataqa willaykusunkim.
- ⁹ ¿Pitaq mana yachanchu
 tukuy kaykunataqa?
 ¿Pitaq mana yachanchu
 Tayta Diospuni kaykuna rurasqantaqa?
- ¹⁰ Diospa makinpim
 llapallan kawsaqqunapa vidanqa kachkan.
 Paypa makinpitaqmi
 llapallan runakunapa espiritunpas kachkan.
- ¹¹ Cheqaptapunim rinriqa
 musyan palabrakunata.
 Chaynataqmi simipas
 musyantaq mikuypa gustonkunata.
- ¹² Machuyaruqña runakunapim
 kachkan yachayqa.
 Unay watayoq runakunapim
 kachkan entiendeyqa.
- ¹³ Diosllamantam hamun
 yachaywan atiyqa.
 Diosllamantam hamun
 allin consejakuywan allin entiendeyqa.
- ¹⁴ Imatapas Dios tuñirachiptinqa
 manañam pipas hatarichinmanchu.
 Pitapas Dios wichqaruptinqa
 manañam pipas kacharinmanchu.
- ¹⁵ Yakukunata Dios tanirachiptinqa
 lliwmi chakirun.
 Yakukunata Dios kachaykuptinqa
 lliw allpatam aparun.
- ¹⁶ Diosllamantam hamun
 atiywan vanceyqa.
 Payllamantam hamun
 engañachikuq runawan engañakuq runaqa.
- ¹⁷ Consejaqqunatam imanmantapas
 qechusqataña payqa presochaspan puserun.
 Payqa juezkunatam
 upamanña tikrarun.
- ¹⁸ Payqa mana munayniyoqtañam
 rikurirachin reykunata.
 Payqa presochaspam mana pachayoqtaña
 pasachin paykunata.
- ¹⁹ Sacerdotekunatam imanmantapas qechusqataña
 payqa presochaspan puserun.
 Unay tiempoña munaychakuq runakunatam

- payqa qarqorun.
²⁰ Hapipakuna consejakunatam
 payqa upallachin.
 Yuyaq runakunapa allin tanteasqantam
 payqa chinkachin.
²¹ Payqa kamachikuqkunatam
 penqayman churarun.
 Payqa kallpasapakunapa armantam
 qechurun.
²² Diosmi tutayay ukupi
 pakasqata rikurichin.
 Tutay-tutayña kaqtapas
 achkiymanmi lloqsichin.
²³ Diosmi hatunyachin nacionkunata.
 Diosmi purmachin nacionkunata.
 Payqa nacionkunapa linderontam hatunyachin.
 Chaypi *yachaqkunatapas presotam pusachin.
²⁴ Kay pachapi jefekunapa yuyaynintam
 Diosqa yanqacharachin.
 Mana ñampa kanan chunniqpim
 paykunataqa pantarachin.
²⁵ Paykunaqa tutayaypim
 tamra-tamra purinku.
 Sinka runa hinam
 Diospa pantachisqan
 paykunaqa purinku.

Jobmi defiendekun honrado runa kasqanmanta

- 13** ¹ Arí, tukuy kaykunataqa
 kikiypunim rikurqani.
 Arí, tukuy kaykunataqa
 kikiypunim uyarispay entienderqani.
² Ñoqapas yachanim
 qamkunapa yachasqaykichiktaqa.
 Manataqmi ñoqaqa menoschu
 kani qamkunamantaqa.
³ Ñoqaqa Tukuy Atiyniyoq
 Dioswanmi rimayta munani.
 Manam qamkunawan rimaytachu
 ñoqaqa munani.
 Asuntoymanta Dioswan
 parlariytam munani.
⁴ Qamkunaqa llullakuspam
 imatapas pakaykunkichik.
 Qamkunaqa llapallaykichikmi mana

- imapaq serviq doctorkuna kankichik.
⁵ ¡Ima allinraq kanman
 pasaypaqta upallaruptikichik!
 Hinaptinga yachayniyoq kasqaykichiktach
 reqsichikuwaqchik.
- ⁶ Kunanyá uyariykuwaychik
 asuntoymanta rimarisqayta.
 Kunanyá atiendeykuwaychik
 ñoqapa defiendekusqayta.
- ⁷ ¿Diospa favorninpichum
 chay llullakunata rimachkankichik?
 ¿Diospa favorninpichum
 chay engañoskunata rimachkankichik?
- ⁸ ¿Qamkunaqa Diosmanchum
 sayapakurunkichik?
 ¿Qamkunaqa Diospaqchum
 discutiwachkankichik?
- ⁹ Sichum pay pruebasuptikichikqa
 ¿yaqachum allin lloqsiwaqchik?
 ¿Yaqachum qamkunaqa runapas kanman hina
 payta engañaruwaqchik?
- ¹⁰ Sichum engañosllawan payman sayapakuptikichikqa
 seguropunim qaqchaparusunkichik payqa.
- ¹¹ Hatu-hatun kasqanraykum
 Diosqa mancharichisunkichik.
 Diosqa llumpa-llumpaytam
 qamkunata mancharichisunkichik.
- ¹² Rikchanachiykuna rimasqaykichikqa
 usuchisqa uchpa hinallam.
 Murallaykichikqa mitumanta
 wichiruiq perqa hinallam.
- ¹³ Kunanqa upallaptikichikyá
 ñoqañataq rimarisaq.
 Imaña pasawaptinpas
 ñoqañataqmi rimarisaq.
- ¹⁴ ¿Imanasqataq vidaytapas wañuypa
 patanmanraqqa churallasaq?
 ¿Wañuypas-kawsaypas chullalla kachkaptinchum
 chaymanraq wichiykullasaq?
- ¹⁵ Diospuni wañurachiwaypi kaptinpas
 ñoqallayqa paymanmi hapipakullasaq.
 Imaynaña kaptinpas paypa ñawpaqninpim
 ñoqaqa defiendekullasaq.
- ¹⁶ Ichapas chaynapi salvacionta

tarillayman ñoqallayqa.

Diosta mana kaqpaqpas hapiq runaqa

manam chayanmanchu paypa ñawpaqninmanqa.

¹⁷ Qamkunaqa allintayá uyariychik

kay nisqaykunata.

Qamkunaqa allintayá uyariychik

kay rimarisqaykunata.

¹⁸ Kunanmi ordenninpi rimarisaq asuntoymanta.

Ñoqaqa yachakunim mana huchayoq kasqayta.

¹⁹ ¿Yaqachum pipas

atipanakunman ñoqawanqa?

Chayna kaptinqa upallakuruspaymi

wañukusaqña ñoqallayqa.

²⁰ Iskay cosallatañayá

ama ruraychu ñoqallaypaqqa.

Hinaptinqa manam

pakakusaqchu qanmantaqa.

²¹ Amañayá castigawaychu

ñoqallaytaqa.

Amayá manchachiwaychu

manchakuypaq kasqaykiwanqa.

²² Qayaykamuwayá hinaptinqa

ñoqam contestamusqayki.

Ñoqa rimapayamuptiyi

qamñataq contestamuwanki.

²³ ¿Maynañataq mana allin rurasqaykunaqa?

¿Maynañataq ñoqapa huchaykunaqa?

Qawaykachiwayá mana kasukusqaytaqa.

Qawaykachiwayá ñoqapa huchaytaqa.

²⁴ ¿Imanasqataq ñoqamantaqa pakakuchkanki?

¿Imanasqataq enemigoykipaqqa hapiwachkanki?

²⁵ ¿Wayrapa apakachasqan rapi hinalla kachkaptiychum

ñoqataqa ñakarichiwanki?

¿Chakisqa paja hinalla kachkaptiychum

ñoqataqa qatikachawanki?

²⁶ Llakikuypaq kaqkunatam

contraypi qellqachkanki.

Mozo kaspay mana allin rurasqaymantam

cargochawanki.

²⁷ Cepo sutiyoq hapichinawanmi

chakiykunata hapichiwanki.

Maypim purisqaypim

qamqa wateqawanki.

Chaki plantaytam

qamqa señalarunki.

- ²⁸ Ismuchkaq hinam
runaqa machuyaruchkanña.
Puyupa tukusqan pacha hinam
runaqa tukuruchkanña.

Runapa pisilla kawsasqanmanta

- 14** ¹ Warmimanta naceq runapa vidanqa
pisi tiempollapaqmi.
Warmimanta naceq runapa vidanqa
llumpay amirunallapaqmi.
- ² Runapa vidanqa wayta hina
panchiruspan qawiruqlam.
Runapa vidanqa llantuy hina
mana takyaspan chinkaruqlam.
- ³ ¿Kayna runatachum
qawariwanki?
¿Kayna runatachum
juiciomanraq qayachiwanki?
- ⁴ Manam pipas qachamantaqa
horqonmanchu limpiotaqa.
- ⁵ Cheqaptapunim runapa punchawninkunaqa
yupasqalla kachkan.
Cheqaptapunim runapa killankunaqa
makillaykipi kachkan.
Decretasqaykiman hina maykamam chayananmantaqa
mana pasaqmi payqa kachkan.
- ⁶ Amaña paytaqa qawarayaspayá
hawka kananpaqña saqeykuy.
Llamkapakuqpa punchawnin cumplikunankamayá
paytaqa saqeykuy.
- ⁷ Sachaqa kuchusqa kaspapas
huktawanraqmi ikllimunqa.
Mana faltaytam
chay sachaqa ikllimunqa.
- ⁸ Chay sachapa sapinkuna
allpapi machuyaruptinpas,
chay sachapa kullun ñutu
allpapi wañuruptyn pas
- ⁹ yaku nuyuykuptinmi huktawan verdeyarinqa,
mosoq planta hinaraqmi
kallmankuna mutmuringa.
- ¹⁰ Ichaqa runa wañukuptinqa
¿pitaq sayarichinman?
Ichaqa runa tukuruptynqa
¿maypitaq kanman?

- 11 Imaynam yakukuna lamar qochamanta waspirun,
 imaynam mayupas taniruspa chakirun,
 12 chaynam cielokuna kanankamaqa runaqa
 mana hataringqachu wañusqanmanta.
 Chaynam cielokuna kanankamaqa runaqa
 mana rikcharinmanchu puñusqanmanta.
- 13 ¡Ima allinraq kanman
 piñakuyniki pasanankama pakaykuwaptikiga!
 ¡Ima allinraq kanman
 plazota qoykuwaspayki yuyariwaptikiga!
- 14 Sichum huk runa wañukuspanqa
 ¿yaqachum huktawan kawsarimunqa?
 Chayna kaptinqa ñakarispapas
 kacharisqa kanaykamam suyasaq ñoqallayqa.
- 15 Hinaptinga qayakamuptikim
 ñoqañataq contestamusqayki.
 Hinaptinga unanchawasqaykimantachá
 sentiyapaña-sentiwanki.
- 16 Yupiyta yupaptikipas manachá qamtaqa
 imapas qokusunkimanchu huchaymantaqa.
- 17 Costalpa simin sirachkaq hinam
 mana kasukusqayta sirarunki.
 Mituwan llusichkaq hinam
 mana allin rurasqaykunata tapaykunki.
- 18 Huk orqo wichiyyuspan
 mastakuruchkaq hinam,
 tiyananmanta huk hatun rumi kuyuchkaq hinam,
- 19 imaynam rumikunata yaku
 llaqwachkaq hinam,
 imaynam allpata lloqla apachkaq hinam
 qampas runapa confiakullasqanta
 lliw yanqacharunki.
- 20 Qamqa pasakunankamam wiñaypaña
 runata vencerunki.
 Rikchaynintapas tikraruspaykim
 paytaqa qarqorunki.
- 21 Churinkuna alabasqa kaptinpas
 runaqa manañam yachanqañachu.
 Churinkuna humillasqa kaptinpas
 payqa manam cuentata qokunqañachu.
- 22 Runaqa sapallanmi ñakarillan
 cuerponpa nanayninta.
 Payqa sapallanmi llakikullan
 kikinpa llakikuyninmanta.

Jobta Elifaz qaqchasqanmanta
(15-21)

15 ¹ Teman lawmanta Elifazpas Jobtam nirqa:

- ² Yachayniyoq runaqa
¿rimanmanchu yanqakunata?
Yachayniyoq runaqa
¿wayrallawanchu huntachinman wiksanta?
- ³ Yachayniyoq runaqa manam rimanpas
mana serviq palabrakunatachu.
Yachayniyoq runaqa manam rimanpas
mana valeq palabrakunatachu.
- ⁴ Dios respetaytam qamqa
chinkachiypi richkanki.
Diosmanta yuyaymanaytam qamqa
menosyachichkanki.
- ⁵ Mana allin sonqoykim
mana allinllata rimachisunki.
Qamqariki ataq runakunapa
rimanantam aklakuykunki.
- ⁶ Simillaykim huchayoq kasqaykitaqa
reqsirachisunki.
Manam ñoqachu huchayoq kasqaykitaqa
reqsirachiki.
Simillaykim contraykipiqa
contestasunki.
- ⁷ ¿Runakunamanta punta naceqchu
qamqa kanki?
¿Orqokunamanta puntataraqchum
qamqa wachakusqa karqanki?
- ⁸ ¿Qamllachu Diospa huñunakuyninpi
rimasqanta uyarayarqanki?
¿Sapallayki yachayniyoq
kasqaykipaqchum hapikunki?
- ⁹ ¿Imatañataq qamqa yachanki
ñoqaykupa mana yachanaykutaqa?
¿Imatañataq qamqa entiendenki
ñoqaykupa mana entiendenaykutaqa?
- ¹⁰ Ñoqayku ukupiqariki kachkan
soqo chukchayoq machuyaruq runakunañam.
Ñoqayku ukupiqariki kachkan
taytaykimanta aswan achka watayoq runakunañam.
- ¹¹ ¿Asllapaqchum hapinki
kikin Diospa consuelasusqaykita?
¿Asllapaqchum hapinki

- sumaq palabrakunawan rimapayasusqaykita?
- ¹² ¿Imanasqataq sonqoyki
karunchasuchkanki?
¿Imanasqataq nanay ñawikiwanqa
qawarayachkanki?
- ¹³ ¿Imanasqataq chayna palabrakunataqa
simikimanta lloqsichichkanki?
- ¹⁴ ¿Pitaq runaqa chuyayachisqapaqña
hapisqa kananpaqqa?
¿Pitaq warmimanta naceqqa
limpiopaqña hapisqa kananpaqqa?
- ¹⁵ Diosqa manam angelninkunapipas
confiakunchu.
Paypa qayllanpiqa cielokunapas
manam limpiochu.
- ¹⁶ Hinaptinga aswanraqchiki
millakuypaq huchasapa runapiqa
Diosqa mana confiakunchu.
Hinaptinga aswanraqchiki
yaku tomachkaq hina huchallikuq runapiqa
Diosqa mana confiakunchu.
- ¹⁷ Uyariwayá. Ñoqam willasqayki.
Ñoqaqa qawasqaytam willasqayki.
- ¹⁸ Ñoqam willasqayki
yachayniyoqkunapa willawasqankuta.
Chay yachayniyoqkunaqa manam pakarqakuchu
abuelonkunapa willasqanta.
- ¹⁹ Paykunallamanmi allpaqa
qosqa karqa.
Forasterokunaqa manam pasarqachu
paykunapa chawpintaqa.
- ²⁰ Mana allin ruraqpa kawsayninqa
tukuy tiempom ñakariylla.
Chaynataqmi ñakarichiqpa watankunaqa
kachkan yupasqalla.
- ²¹ Chay mana allin runaqa
manchakuypaq qapariykunatam uyarirun.
Chay mana allin runamanqa
hawkalla kakuchkaptinmi salteaqkuna chayaramun.
- ²² Paypaqa manam ima confianzanpas kannachu
chay tutayaymanta lloqsinanpaqqa.
Payqa akllasqañam kachkan
espadawan wañunanpaqqa.
- ²³ Ullachkukunapa mikusqan kananpaqmi

- payqa akllasqaña kachkan.
Tutayaq tiempo suyasqantam
payqa yachakuchkan.
- ²⁴ Sasachakuywan llakikuymi
paytaqa mancharichin.
Chaykunam paytaqa rey hina contranpi
hatariruspan vencen.
- ²⁵ Chaykunamá pasan Diospa contranpi
makin hoqariq runataqa.
Chaykunamá pasan Tukuy Atiyniyuq Diospa contranpi
hatunchakuq runataqa.
- ²⁶ Chay runaqa Diospa contranpim
pawaykuq-pawaykuqlaña kallpan.
Chay runaqa allin rakta harkachikunawan
harkaykachikuspanmi kallpan.
- ²⁷ Payqa poqosqa uyallañam kachkanpas.
payqa wiksasapallañam kachkanpas.
- ²⁸ Payqa yachanqapas tuñichisqa llaqtakunapim.
Payqa yachanqapas chunnichkaq wasikunapim.
Payqa yachanqapas purmasqa wasikunapim.
- ²⁹ Payqa qori-qollqewanqa
manañam apuyanqachu.
Paypaqa kapuqninkunam
manaña duranqachu.
Kay pachapiqa kapuqninkunam
manaña miranqachu.
- ³⁰ Payqa manam lluptinqachu
tutayaymantaga.
Sachapa kallmanta ninapa chakirachisqan hinam
payqa kanqa.
Payqa Diospa pukuykusqanwanmi
tucusqa kanqa.
- ³¹ Mana allin runaqa amayá hapipakuchunchu
pantachiqnin engañollapiqa.
Chay engañollam paypaqa
pagon rikurirunqa.
- ³² Sachapa kallman chakiruiq hinam
payqa manaraq tiemponpi tukurunqa.
Ikllimuq kallmakunapas
manam kanqañachu paypaqa.
- ³³ Payqa kanqa
yuranmanta mana poqosqa uvas pallarusqa hinam.
Payqa kanqa
aceitunas sachapa sisan wichiruiq hinam.
- ³⁴ Dios mana yupaychaqkunapa castankunaqa
mana mirayniyoqmi kanqa.

Pakasqallapi imapas chaskikuq runapa wasinqa
ninapa rupasqanmi kanqa.

- ³⁵ Paykunaqa wiksayoq warmi hinam
mana allinta wiksayakurunku.
Paykunaqa wachakuq warmi hinam
mana allinta wachakurunku.
Wachakuq warmi, wawata rikurichiq hinam
paykunaqa engañollata rikurirachinku.

Diospa contranpi Job rimasqanmanta

16 ¹ Jobñataqmi nirqa:

- ² Achka kutitañam uyarirqani
chay rimasqaykichikta hinaqa.
Consuelakuq tukuspaykichikmi
amirachiwankichikña qamkunaqa.
- ³ ¿Haykapitaq tukunqa kay yanqa
mana pasaq rimasqaykichikqa?
¿Ima kallpanchasuptikichiktaq
contestawankichik chaynataqa?
- ⁴ Ñoqapa ñakarisqayta qamkuna ñakariptikichikqa
ñoqapas qamkuna hinachá rimachkayman.
Ñoqapa ñakarisqayta qamkuna ñakariptikichikqa
contraykichikpich miskichikuchkayman.
Ñoqapa ñakarisqayta qamkuna ñakariptikichikqa
ñoqapas qamkunapa contraykichikpich
kusipayaspay umayta kuyuchichkayman.
- ⁵ Ichaqa palabrallawanpas ñoqaqa
kallpanchaykichikmanmi.
Ichaqa consuelo palabrallawanpas
sonqoykichiktaqa tiyaykachiymmanmi.
- ⁶ Rimariptiypas manam nanayllayqa
samaykunchu.
Upallaruptiypas manam nanayniyqa
pasaykunchu.
- ⁷ Diosmi ñoqapa kallpallayta
chinkarachin.
Payqa llapallan amigoykunatam
mancharirachin.
- ⁸ Paymi ruraruwan tullunwan
qarallantaña.
Chayna tullu kayniymi contraypi
hatarirun testigo hinaña.
- ⁹ Payqa cheqniwaspanmi piñakuyllawanña
purun animal hina llikiparuwan.
Payqa contraypim

- kirunta kachupakuspan qawawan.
 Payqa enemigoy hinam
 nanay ñawinwan qawawan.
- ¹⁰ Llapa runakunaqa contraypi
 huñunakuruspankum yachapayawanku.
 Paykunaqa despreciawaspankum
 uyaykunapi maqawanku.
- ¹¹ Diosmi qoykuwan
 mana allin runakunaman.
 Payqa wischuykuwanmi
 mana allin ruraqkunaman.
- ¹² Hawka kawsakuchkaptiymi
 ñutuparullawan.
 Matankaymanta hapiykuspan chamcharullawan.
 Flechapa hapinanta hinam churaruwan.
- ¹³ Paypa flechaqninkunam
 ñoqallayta muyuykuwanku.
 Mana llakirikuspan
 rurunllaytapas clavarunku.
 Hayaqllaytam taqtarunku.
- ¹⁴ Payqa kaypi-wakpim
 ikiparuwan.
 Payqa kallpasapa soldado hinam
 contraypi kallpaykuwan.
- ¹⁵ Ñoqaqa llakillawanñam
 luto pachawan churakurqani.
 Chaymi orgulloso kayniytapas
 pampaman wischurqani.
- ¹⁶ Llumpayta waqasqaywanmi
 pukay-pukayña kachkan uyallaypas.
 Anta-antallañam kachkan ñawillaypas.
- ¹⁷ Chaynam pasawarqa
 manapuni daño ruraq kachkaptiypas.
 Chaynam pasawarqa
 allin sonqowan mañakuchkaptiypas.
- ¹⁸ Allpa, amayá tapaykuychu yawarllayta.
 Allpa, amayá pakaykuychu qaparillasqayta.
- ¹⁹ Aswanqa hanaq pachapim
 kunanpuni kapuwachkan ñoqapa testigoy.
 Aswanqa altokunapim kapuwachkan
 ñoqallaypa abogadoy.
- ²⁰ Amistadniykunapas despreciawankum
 ñoqataqa.
 Ichaqa Diospa ñawpaqninpin

weqellayta chaqchuchkani ñoqaqa.

- ²¹ Imaynam huk runa rimanman
amistadninpa favorninpi
chaynach ñoqapa abogadoypas defiendewanman
Diospa ñawpaqninpi.
- ²² Apurawmanmi pasachkan
pisi watakunallaña kawsanayqa.
Manaña kutimunaypaqmi
ripukusaq ñoqallayqa.

17 ¹ Valorllaymi tukuruchkanña.
Vidallaypa tukuyninmi chayamuchkanña.
Sepulturam kapuwachkan preparasqaña.

- ² Asipayawaqniy runakunallam
kachkan ñoqawanqa.
Paykunapa piñakuyllantam
qawani ñoqallayqa.
- ³ Diosnilláy, qamyá
garantizaykuway ñoqallaytaqa.
Arí, qamllam garantizawankiman
ñoqallaytaqa.
- ⁴ Mana entiendenankupaqmi
tutayarachinki paykunapa yuyaynintaqa.
Chaynapim qamqa mana dejankichu
paykuna vancenantaqa.
- ⁵ Imankunapas chaskirunanrayku
amistadnin denunciaq runapa churinkunaqa
ñawsakunam kallanqaku.
- ⁶ Qampunim munarqanki
llapallan runakunapa asipayanan kanayta.
Qanmi dejaykuwanki
runakunapa toqapayanan kanayta.
- ⁷ Llakikusqayraykum
ñawillaypas tutayaruchkanña.
Tukuy cuerpollaymi
kachkan llantuy hinallaña.
- ⁸ Chaynata qawaykuwaspankum
allin kawsaqkuna admirakunku.
Mana huchayoq runakunam
iskay uyapa contranpi hatarirunku.
- ⁹ Allin ruraq runakunaqa
kawsasqanpim aswanraq kallpanchakunku.
- ¹⁰ Llapallaykichikyá
kayman hamuychik qamkunaqa.
Manam huk yuyayniyoqtapas
tariymanchu qamkunapiqa.

- ¹¹ Punchawniykunam pasachkan.
Piensasqaykunam chinkachkan.
Sonqoypa munasqankunam chinkachkan.
- ¹² Qamkunam ichaqa tutatapas
punchawmanña tikrarunkichik.
Tutayaypi kachkaspaykichikmi ninkichik:
“Nam achkiqa hichpamuchkanña” nispaykichik.
- ¹³ Ñoqapa suyasqay wasiqa kachkan
wañusqakunapa kasqallanpim.
Ñoqaga camaytapas mastakuni
tutayayllapim.
- ¹⁴ Wañusqakunapa kasqantam
sutichani: “Qanmi kanki
taytay” nispay.
Aycha urutañataqmi sutichani:
“Qanmi kanki mamaypas, paniypas” nispay.
- ¹⁵ Chaynaqa ¿maypimá ñoqapa
confianzayqa?
Chaynaqa ¿pimá tarirapuwman
imapipas confiakunaytaqa?
- ¹⁶ ¿Yaqachum chay confiakusqayqa
ñoqawan uraykunman wañuqkunapa kasqanman?
¿Yaqachum kay confiakusqayqa
samanaykupaq compañawanman ñutu allpaman?

Bildadmi rimarin mana allin runakunapa imaynam kanankumanta

18 ¹ Sua sutiyoq lawmanta Bildadmi nirqa:

- ² Rimasqankumantaqa ¿haykapiñataq
upallanqaku kay runakunaqa?
Sichum entiendewaqqchik hinaptinga
ñachá rimachwanña qamkunawanqa.
- ³ ¿Imanasqataq hapiwankiku
animalkunata hinaqa?
¿Upa runawan tupachisqachum
kaniku ñoqaykuqa?
- ⁴ ¿Qam piñakuptikichum
kay pachaqa chunnirunqa?
¿otaqchum rumikunapas maymi
kasqanmanta suchuchisqa kanqa?
- ⁵ Mana allin ruraq runapaqa
achkiy hina kayninpas wañurunqam.
Mana allin ruraq runapaqa lenguaspa
rupariyninpas tukurunqam.
- ⁶ Paypaqa karpanpi achkiyninpas tutayarunqam.
Paypaqa mecheronpas wañurunqam.

- ⁷ Qarillaña purichkaspanpas
hukmanyarunqam payqa.
Kikinpa tanteasqallanmi
wichiykachinqa paytaqa.
- ⁸ Chakinkunapas toqllaman
wichichisqam payqa kanqa.
Chay wichiykunan malla
hawanpim payqa purinqa.
- ⁹ Paytaqa chakinmantam
lazo hapirunqa.
Hapiruspanqa aswanraqmi
teqonqa paytaqa.
- ¹⁰ Paypaqmi waskapas
pampapi pakasqa kachkan.
Paypaqmi toqllapas
ñanpi pakasqa kachkan.
- ¹¹ Payqa maypiñapas
manchakuypa hapisqallanmi.
Payqa kaypi-wakpi
manchakuypa qatikachasqallanmi.
- ¹² Yaraqymantam paypaqa
kallpanpas tukuruchkanña.
Paypa hawanman wichiykunanpaqmi
desgraciaqa kachkan listollaña.
- ¹³ Paypa aycha qarantaqa
degraciam as-asllamanta mikurunqa.
Wañuchiq onqoymi
paytaqa pasaypaqta tukurunqa.
- ¹⁴ Wasinpi hawka kawsakusqanmantapas
payqa wikutisqam kanqa.
Payqa manchakuypaq wañuymmanmi
pasachisqa kanqa.
- ¹⁵ Kikinpa wasinpas manaña paypa kaptinmi
chaypiqa hukña kawsakunqapas.
Azufrem chaqchusqa kanqa
paypa *yachananpipas.
- ¹⁶ Payqa kanqa sapinmanta chakiruy
sacha hinam.
Payqa kanqa kallmankuna qawiruy
sacha hinam.
- ¹⁷ Kay pachapipas payqa
manañam yuyasqachu kanqa.
Llaqtanpipas manañam rimarinqakuchu
paypa sutintaqa.
- ¹⁸ Achkiypi purichkaspam
payqa tutayayman wischusqa kanqa.

- Payqa kay pachamanta
runakunapa qarqorusqanmi kanqa.
- ¹⁹ Paypa ayllunpiqa manañam kanqachu
churinkunapas.
Paypa ayllunpiqa manañam kanqachu
willkankunapas.
Paypa wasinpiqa manam
kawsanqañachu pillapas.
- ²⁰ Chay runata imapas
pasarusqanta yacharuspankum
intipa qespimunun lawpi *yachaqkuna
llumpayta mancharikunqaku.
Chay runataqa imapas
pasarusqanta yacharuspankum
intipa seqaykunan lawpi yachaqkuna
llumpayta admirakunqaku.
- ²¹ Chaynapunim pasanqa
mana allin ruraqpa yachanantaqa.
Chaynapunim pasanqa
Dios mana reqsiq runapa kanantaqa.

Jobmi confiakun mana huchayoqpaqña Dios hapinanmanta

19

¹ Jobñataqmi nirqa:

- ² ¿Haykapikamataq qamkunaqa
llakichiwankichik?
¿Haykapikamataq yanqa rimasqaykichikwan
mikuypaq-mikuwankichik?
- ³ Achka kutipiñam
penqayman churaruwankichik qamkunaqa.
Mana penqarikuspam
tratapawankichik qamkunaqa.
- ⁴ Cheqaptaña pantayman wichiukuptyipas
chay pantayqa ñoqallapaqñam.
- ⁵ Qamkunaqa contraypim hatunchakunkichik.
Penqaypi tarikusqaytam
qamkunaqa uyaypipuni niykuwankichik.
- ⁶ Ichqa yachaychikyá
daño ruraqniyqa Diospuni kasqanta.
Yachaychikyá paypuni mallanwan
ñoqallaytaqa wankuruwasqanta.
- ⁷ “Ñakarichiwachkankum” nispa qayakuptyipas
manamya contestawanchu pillapas.
Qayakuptyipas manamya kanchu
ima allin arreglollapas.
- ⁸ Diosmi ñanniyta wichqarun

- manaña pasanaypaq.
 Ñanniytam tutayarachin
 manaña qaway atinaypaq.
- ⁹ Reqsisqa kasqaytapas
 yanqacharunmi payqa.
 Corona qechuchkaq hinam
 allin reqsisqa kayniyta qechuruwan payqa.
- ¹⁰ Kaylawniymanta-waklawniymantam
 ñoqallaytaqa pasaypaqta arruinaruwan.
 Sachata pelachkaq hinam
 confianzaytapas qechuruwan.
- ¹¹ Piñakuynintam contraypi
 wichiychakimuwan.
 Payqa enemigonpaqñam hapiruwam.
- ¹² Imaynam tropakuna huklla huñunakuruspa
 rinku huk llaqtapa contranpi,
 chaynam paypas peleachkan contraypi.
 Chay tropakuna llaqtaman
 yaykunanpaq ñan rurachkaq hinam
 payqa peleachkan contraypi.
 Wasiyta muyuykuq tropakuna hinam
 payqa peleachkan ñoqapa contraypi.
- ¹³ Payqa ñoqamantam karuncharachin
 wawqeykunatapas.
 Manañam reqsiqpas tukuwankuñachu
 reqsiqniykunapas.
- ¹⁴ Aylluykunapas manañam
 kapuwanñachu ñoqapaqa.
 Reqsisqaykunapas qonqaruwanñam
 ñoqataqa.
- ¹⁵ Wasiypi samakuqkunapas
 manañam reqsiqpas tukuwankuñachu.
 Sirvientaykunapas manañam
 reqsiqpas tukuwankuñachu.
 Forasterota hinam paykunaqa
 manaña reqsiqpas tukuwankuñachu.
- ¹⁶ Sirvienteta qayakuptyipas
 manam contestawanchu.
 Kikiypuni ruegakuptiipas
 manam contestawanchu.
- ¹⁷ Samayniypas asnarirunñam warmiypaqqa.
 Millakuypaqmi rikuriruni familiaypaqqa.
- ¹⁸ Warmakunapas ñoqallaytam
 despreciawanku.
 Paykunaman rikuriykuptyimi

- contraypi rimanku.
- ¹⁹ Cheqnipakuruwankuñam kuyanakusqay
amistadniykunapas.
Contraypiñam churakurunku ñoqapa
sinchi kuyasqaykunapas.
- ²⁰ Tulluywan qarallayñam
rikuriruni.
Kiruykuna hapiq aychallaywanñam
lluptiruni.
- ²¹ Ñoqamantayá llakipayarikuychik
amigollaykuna.
Ñoqamanmi wichiycullawan
Diospa castigonkuna.
- ²² ¿Imanasqataq ñakarichiwankichik
Dios hinaqa?
¿Manaraqchum aminkichik
mikuwachkaq hina kamiwaytaqa?
- ²³ ¡Ima allincha kanman palabraykuna
qellqasqa kaptinqa!
¡Ima allincha kanman rimasqaykuna
libropi qellqasqa kaptinqa!
- ²⁴ ¡Ima allincha kanman fierromanta cincelwan
titi tablapi pipas qellqaruptinqa!
¡Ima allincha kanman rumipi
wiñaypaq pipas qellqaruptinqa!
- ²⁵ Ñoqaga yachanipunim
reclamaqniypa kawsakusqantaqa.
Kaykuna pasaruptinmi kay pachapi
sayaykuspan defiendewanqa ñoqataqa.
- ²⁶ Kay aycha cuerpoy onqoypa
mikupasqan kaptinpas
ñoqaga hina cuerpoyoqraqmi
rikullasaq Diostapas.
- ²⁷ Diostaqa kikiypunim rikuykusaq.
Manam hukchu qawanqaqa,
aswanqa ñawiywanpunim rikuykusaq.
- Ñoqapa sonqollaymi hukmanyarurqa
- ²⁸ qamkunapa kayna nisqaykichikwan:
“¿Imaynataq ñakarichichwanqa” nispa
“Kikinpá huchankunaraykum ñakarichkanqa” nispa.
- ²⁹ Chaynaqa qamkunayá espadata manchakuychik.
Hucharayku Diospa apamusqan espadatayá manchakuychik,
juicio kasqantam yachankichik.

Zofarmi rimarin mana allin ruraqkunaqa castigasqa kananmanta

20 ¹Naamat lawmanta Zofar sutiyoq runañataqmi nirqa:

² Manam atiniñachu qasillalla kayta.

Chayraykum ñoqañataq nisqayki.

Manam atiniñachu upallalla uyariyta.

Chayraykum ñoqañataq nisqayki.

³ Tratawasqaykitam uyariykuyki.

Entiendeq kasqayraykum contestasqayki.

⁴ Qamqariki yachankim

ñawpa tiempomantaraq kayna pasakusqanta.

Qamqariki yachankim kay pachapi

runa rikurisqanmantaraq kayna pasakusqanta:

⁵ Mana allin ruraqpa asikuyningariki

pisi tiempollapaqmi.

Dios mana respetaq runapa kusikuyninqa

huk ratollapaqmi.

⁶ Cielomanña haypaq hina

hatunchakuynin kaptinpas,

puyukunaman haypachkaq

hina uman chayaptinpas

⁷ payqa ispay hinallam

wiñaypaq chinkarunqa.

Reqsinqinkunapas: “¿Maypitaq kachkan

payqa?” nis pam ninqa.

⁸ Payqa mosqoy hinallam chinkarunqa.

Payqa mana tarisqañam kanqa.

Mosqoypi qawasqa hinallam pasarunqa.

⁹ Qawaqninpas manañam rikunqañachu.

*Yachasqan sitiopas manañam reqsinqañachu.

¹⁰ Paypa churinkunam

qopunqa wakchakunaman.

Suwakusqantaqa kikinpunim

kutichipunqa wakchakunaman.

¹¹ Paypa cuerponqa

mozopa hinaraq kachkaptinpas

allpapiraqmi tukunqa kallpallanpas.

¹² Mana allin rurasqanqa

siminpi miski hinaña kaptinpas,

chaytaqa qallunpa ukunpi

pakachkaq hinaña kaptinpas,

¹³ chaynataq allinpaq hapisqanrayku mana millakuptinqa

hinaspa simin ukupiraq waqaychaptinqa

¹⁴ wiksampi mikuyninmá qoltututurunqa.

- Culebrapa venenon hinamá ukunpi rikurirunqa.
¹⁵ Payqa rakrapu hinam riqueza mikusqanta aqtumunqa.
 Diospunim paypa wixsanmanta vomitachinqa.
¹⁶ Chayna runaqa culebrapa
 venenontam soqonqa.
 Chayna runataqa maqta urum
 kachuruspan wañurachinqa.
¹⁷ Payqa manañam rikunqachu
 mayu hina kallpaq mieltaqa.
 Payqa manañam rikunqachu
 yaku hina kallpaq lechetaqa.
¹⁸ Payqa hukmanñam qonqa
 llamkasqanpa ganasqantapas.
 Payqa manam kusikunqachu
 qori-qollqe huñusqanwanpas.
¹⁹ Payqa wakchakunata ñakarichispam
 saqerurqa.
 Payqa wasintapas mana rurakuspam
 hukmantaña qechukurqa.
²⁰ Payqa imawanpas mana saksaqmi karqa.
 Tariqpunim imapas munasqantaqa.
²¹ Pay mikuptinqa manam
 imapas puchuqñachu.
 Chayraykum allin kayninpas
 manaña takyanqachu.
²² Aswan-aswanraq apullaña kachkaspanmi
 sasachakuykunaman wichiynunqa.
 Tukuy ima ñakariymi
 paypa hawanman chayaramunqa.
²³ Wixsanta huntachichkaptinmi
 Diosqa piñakuyninta kachaykunqa.
 Mikuchkaptinmi Diosqa piñakuyninta
 para kacharichkaq hina kachaykunqa.
²⁴ Fierro armakunamanta lluptiruptinpas
 bronce manta flecham tuksirunqa.
²⁵ Chay flechaqa cuerponman yaykuruspanmi
 hayaqninta pasarunqa.
 Payqa manchakuywanmi hapirachikunqa.
²⁶ Yanay-yanay tutayaymi paypa
 qori-qollqentapas taparunqa.
 Runapa mana pukupayasqan ninam
 paytaqa kañarunqa.
 Wasinpi puchuqkunatapas
 chay ninataqmi ruparunqa.
²⁷ Cielokunam paypa culpanta
 qawachinqa.

Allpapas paypa contranpim
hatarinqa.

²⁸ Wasintapas paypataqa
lloqllam aparunqa.
Diospa piñakusqan punchawpim
wasinqa apasqa kanqa.

²⁹ Mana allin ruraqpaqmi
tukuy chaykunata Diospuni alistarqa.
Chay runapa pagon kananpaqmi
chaykunataqa Diospuni kamachikurqa.

Mana allin ruraqkuna haw kayaypiraq kawsakusqankumanta

21 ¹ Jobñataqmi nirqa:

² Kay rimasqaykunatayá uyariykuychik.
Chaywanyá consuelaykuwaychik.

³ Rimarinaykamayá paciencyakuwaychik.
Chaymantañayá munaspaqa asikuwaychik.

⁴ Manam runawanchu quejayqa.
Manam kaymanchu qasillallaqa.
⁵ Qawariwaspayá mancharikuychik.
Makikichikwanyá simikichikta tapaychik.

⁶ Ñoqapunim yuyaripayqa
mancharikuni llumpayta.
Manchakuymantam cuerpoypas
katkatatan llumpayta.

⁷ ¿Imanasqataq mana allin ruraqkunaqa
kawsachkankuraq?
¿Imanasqataq paykunaqa kawsachkanku
machuyayninkukamaraq?
¿Imanasqataq paykunaqa kachkanku
aswan-aswan atinyioqraq?

⁸ Paykunaqa kawsakuspam churinpas
allin kasqanta qawanku.
Paykunaqa ñawinkuwanpunim willkankunapas
allin kasqanta qawanku.

⁹ Wasinkupas seguro kaptinmi
imatapas mana manchakunkuchu.
Diospa castigonpas
manam paykunamanqa wichiylkunchu.

¹⁰ Paykunapaqa kachkanmi mana faltaspa
muyaq toronkunapas.
Mana sulluspam sumaqlлатаña
wachan vacankunapas.

¹¹ Chayna mana allin ruraqkunapa warmankunaqa

- ovejakuna hinam lloqsinku.
 Paykunapa churinkunaqa
 pawaykachastinmi purinku.
- ¹² Paykunaqa tinyata, arpata
 tocaptinkum kusikuymanta takinku.
 Paykunaqa qenapa tocasqanwanmi
 anchallataña kusikunku.
- ¹³ Paykunaqa allin kawsaypim
 kawsakunkupas.
 Hawkalla wañukuspam uraykunku
 wañuqkunapa kasqanmanpas.
- ¹⁴ Paykunaqa Diostapas kaynatam ninku:
 Qamqa anchurikuyá ñoqaykumantaqa.
 Manam munanikuchu munasqaykiman hina kawsaytaqa.
- ¹⁵ “¿Pitaq Tukuy Atiyniyoq Diosqa?” nispa.
 “¿Chaynapi payta servinanchikpaqqa?” nispa.
 ¿Imallapipas serviwachwanchum
 payta mañakuptinchikqa?
- ¹⁶ Ichaqa mana allin ruraqkunapa allin kayninkuqa
 manam kachkan paykunapa makillanpichu.
 Chayraykum paykunapa tanteayninkutaqa
 ñoqallayqa mana qatipakuymanchu.
- ¹⁷ As kutillapim wañurun
 mana allin ruraq runapa mecheronqa.
 As kutillapim desgraciapas
 hamun paykunamanqa.
 As kutillapim Diospas
 piñakuyninpi castigán paykunataqa.
- ¹⁸ As kutillapim mana allin ruraq runaqa
 paja hina wayrapa cheqechisqanpas.
 As kutillapim paykunaqa kanku
 qopa hina vientopa apakachasqanpas.
- ¹⁹ Runakunapa nisqanman hinaqa
 chay mana allin ruraqkunapa churinkunapaqmi
 Diosqa waqaychan castigonta.
 Ñoqapa piensasqayman hinaqa
 Diosyá castigachun kikin mana allin ruraqta.
 Chaynapiyá qawachichun payqa huchayoq kasqanta.
- ²⁰ Payqa kikinpuniyá qawachun
 chay castigonta.
 Payqa kikinpuniyá tomachun
 Tukuy Atiyniyoqpa piñakuyninta.
- ²¹ Wañukuspanñaqa ¿yaqachum
 kusikunmanraq qepan hamuqkunamanta?
- ²² ¿Yaqachum pipas Diosta

yachachinman imallatapas?
 ¿Yaqachum pipas alto-altopi kaqkuna juzgaq Diosta
 yachachinman imallatapas?

- ²³ Chayna runaqa allin kallpallanpiraqmi
 wañukunpas.
 Payqa seguro hinaspa hawkallam
 wañukunpas.
- ²⁴ Chay runaqa wañukunqa poqosqaraqmi.
 Chay runaqa wañukunqa kallpayoqraqmi.
- ²⁵ Wakin runañataqmi wañukunqa
 llumpay llakikuypi.
 Manaraq allinta kusirikuchkaspam
 wañukunqa llakikuyllapi.
- ²⁶ Ichaga wañukuspankuqa iskayninkum
 allpapi pampasqa kanqaku.
 Chaynapim paykunaqa
 aycha urupa mikusqan kanqaku.
- ²⁷ Ñoqaqa yachanim ñoqapa contraypi
 imam piensasqaykichikta.
 Yachanim contraypi tanteanakuspa
 daño ruray munawasqaykichikta.
- ²⁸ Qamkunam tapunakunkichik kaynata:
 “¿Maypitaq kachkan
 chay munaychakuqpa wasinqa?” nispa.
 “¿Maypitaq kachkan
 chay mana allin ruraqkunapa *yachananqa?” nispa.
- ²⁹ ¿Manachum tapuyllapas-tapukurqankichik
 ñannin pasaqkunataqa?
 ¿Manachum imapas qokusunkichik
 paykunapa willakusqanmantaqa?
- ³⁰ Mana allin runataqa manas imapas pasanchu
 desgraciapa chayamusqan punchawqa.
 Payqa Diospa piñakuynin punchawpipas
 waqaychasqas kanqa.
- ³¹ ¿Pitaq uyanpi declaranman
 chayna mana allin runataqa?
 Chay runamanqa ¿pitaq paganman
 chayna mana allin rurasqanmantaqa?
- ³² Payqa kanqapas pampakunanpaq
 sepulturaman apasqaraqmi.
 Paytaqa velanqakupas
 sepulturampa hawanpiraqmi.
- ³³ Pampakusqan qechwa allpapas
 sumaqlatañam chaskiykun paytaqa.
 Pampamunankupaq apaptinkupas

achkallay-achka runakunam payta qatirqa.
 Chaynataqmi paypa puntantapas
 achkallay-achka runakunataq rirqa.

- ³⁴ Chaynaqa yanqallam qamkunaqa
 consuelaq tukuwankichik.
 Yanqa engañollatam qamkunaqa
 contestawankichik.

Jobta hatu-hatun huchallikuqpaq Elifaz qaqchasqanmanta
(22-27)

22 ¹ Teman lawmanta kaq Elifazñataqmi Jobta nirqa:

- ² ¿Yaqachum runaqa Diospaq
 imallapipas servikunman?
 Allin yachayniyoqña runa kaspapas
 ¿yaqachum Diospaq servikunman?
- ³ ¿Tukuy Atiyniyoc Diostaqa
 kusichinchu allin ruraq kasqaykiqua?
 ¿Qampa allin kawsakusqaykiwanchum
 payqa imallatapas allinta gananqa?
- ⁴ Payta respetasqaykiraykum
 payqa mana qaqchasunkichu.
 Payta respetasqaykiraykum
 payqa juiciomanpas mana pusasunkichu.
- ⁵ Cheqaptaqa ancha mana allin runam
 qamqa kanki.
 Cheqaptaqa mana yupay atinañam
 kachkan qampa mana allin rurasqayki.
- ⁶ Yanqapunim aylluykikunapa
 pachanta prendapaq hapirqanki.
 Chaynapim paykunataqa
 qalallataña saqerurqanki.
- ⁷ Pisipasqamanmi yakuta
 mana tomaykachirqankichu.
 Yarqaymanta kaqmanpas
 manam mikuykachirqankichu.
- ⁸ Chaywanpas qamqariki
 chakrasapallaña munaychakuqmi kanki.
 Chaywanpas qamqariki
 chaypi *yachaq ancha reqsisqam kanki.
- ⁹ Qamqariki viudakunatapas
 mana imayoqtam kutichirqanki.
 Qamqariki mana piyniyoppa
 makinkunatam chamcharurqanki.
- ¹⁰ Chayraykum kunanqa

lazollaña muyusuchkanki.
 Chayraykum kunanqa
 mancharikuyllaña hukmanyachisuchkanki.

¹¹ Chayraykum manaña rikukunaykipaq
 tutayayña muyuykusunki.
 Chayraykum lloqlaq yakukunapas
 pamparusunki.

¹² ¿Manachum Diosqa
 cielokunapa altonpiraq kachkan?
 Lucerokunapa mayna altopiña kaptinpas
 chaykunapa altonpiraqmi payqa kachkan.

¹³ Chaywanpas qanmi ninki:
 “Diosqa manam imatapas yachanchu.
 Puyuy-puyuyllaña kachkaptinqa
 manam juzgaytaqa atinmanchu.

¹⁴ Puyukuna tapaykuptinmi
 manaña rikunchu payqa” nispas.
 “Cielokunapa muyuriqninpin
 purichkan payqa” nispas.

¹⁵ ¿Qampas munachkanki
 ñawpa runakuna hina kawsaytachu?
 ¿Qampas munachkanki mana allin
 runakuna hina kawsaytachu?

¹⁶ Paykunam manaraq wañunanku tiempopi
 chinkachisqa karqaku.
 Paykunapa lloqlapa apasqan wasi hina
 mana takyaqmi karqaku.

¹⁷ Paykunapa Diostapas kaynatam nirqaku:
 “Qamqa ñoqaykumantayá anchurikuy” nispanku.
 Nirqakutaqmi: “Tukuy atinyiyoq Diosqa
 imanawachwantaq ñoqanchiktaqa” nispanku.

¹⁸ Chaywanpas paymi allinkunawan
 huntaykachirqa paykunapa wasintaqa.
 Chaymi ñoqallayqa manapuni qatipakusaqchu
 mana allin ruraqkunapa tanteayninkutaqa.

¹⁹ Allin ruraq runakunam
 qawaspanku kusikunqaku.
 Mana huchayoc runakunam
 burlakunqaku kaynata nispanku:

²⁰ “Contranchikpi hatariqkunam
 lliw tukusqaña kachkanku.
 Imanku puchuqtapas ninam
 lliwta ruparun” nispanku.

²¹ Qamqa hawkaña kawsanaykipaqyá

- Dioswan allinyanakuy.
 Chaynata ruraspaqa
 allinyaytam qallaykunki.
- ²² Chaynaqa paypa yachachikuynintayá
 chaskikuy.
 Palabrankunatayá ama qonqaruspayki
 waqaychaykuy.
- ²³ Tukuy Atiyniyoy Diosman kutirikuspaqa
 huktawan hoqarisqam kanki.
 Wasikimanta mana allinkunata qarqoruspaqa
 huktawan hoqarisqam kanki.
- ²⁴ Chaynaqa qori kapusuqnikitayá
 allpaman wischuy.
 Qori-puroña kapusuqnikitapas
 mayukunapa wayqonmanyá wischuy.
- ²⁵ Chaynata ruraptikiqa
 Tukuy Atiyniyoy Diosñam
 qori hina kapusunki.
 Chaynata ruraptikiqa
 Tukuy Atiyniyoy Diosñam
 monto-monton qollqe hina kapusunki.
- ²⁶ Qanmi Tukuy Atiyniyoy Diosrayku
 sinchillataña kusikunki.
 Paytam llumpay
 confianzallawanña qawaykunki.
- ²⁷ Imatapas qam mañakuptikim
 payqa uyarisunki.
 Chaynataqmi qampas prometekusqaykita
 cumplinki.
- ²⁸ Imaña ruray munasqaykipas cumplikunqam.
 Purisqayki ñanpas kancharinqam.
- ²⁹ Paykuna humillasqa kaptinmi
 qamñataq ninki:
 “Paykunaqa hoqarisqañayá
 kachun” nispayki.
 Chayna humillasqa kaqtaqa
 Diosmi salvanqa.
- ³⁰ Culpayyoña kaptinpas
 runataqa Diosmi libranqa.
 Mana huchayoy kasqaykiraykum
 payqa librasqa kanqa.

Diospa qayllanpi Job defiendekuy munasqanmanta

23 ¹ Jobñataqmi nirqa:

² Kunanpas sinchi llakikuywanmi

- quejakuchkani ñoqaqa.
 Kay llakikusqaypim
 llumpay llaqllaña rikurirun
 Diospa ñitiwaqniy makinqa.
- ³ ¡Ima allinraq kanman
 Diosta maypipas tariruptiyqa!
 ¡Ima allinraq kanman
 paypa *yachasqanman chayaruptiyqa!
- ⁴ Chayna kaptinqa paymanchá
 willakuyman asuntollayta.
 Chayna kaptinqa favorniypichá
 willakuyman tukuy asuntoyta.
- ⁵ Chayna kaptinqa yachaymanchá
 Diospa imam contestawasqanta.
 Chayna kaptinqa entiendeymanchá
 Diospa imam niwasqanta.
- ⁶ ¿Payqa tukuy kallpanwanchum
 ñoqapa contraypi sayarinman?
 Manam, payqa aswanraqmi
 uyariykuwanman.
- ⁷ Paypa munasqanman hina kawsaq runaqa
 paywanchá rimanakunman.
 Hinaptinqa juzgawaqniy runamantachá
 wiñaypaqña librakuruyman.
- ⁸ Ichaqa intipa qespimunananña riptiypas
 Diosqa manamá chaypichu.
 Ichaqa intipa seqaykunanmanña rispaypas
 Diostaqa manamá rikunichu.
- ⁹ *Ichoq lawpi imata ruraptinpas
 manam Diostaqa rikuykunichu.
 *Alleq lawman muyuriptinpas
 paytaqa manamya qawaykunichu.
- ¹⁰ Payqa reqsinpunim
 ñoqapa imaynam kawsasqaytaqa.
 Pruebaman churaykuwaptinqa
 qori hina chuyay-chuyaymi
 lloqsisaq ñoqallayqa.
- ¹¹ Paypa akllapuwashan ñannintam
 cuidadollawanña purirqani ñoqallayqa.
 Yachachiwasqanta kasukuspaymi
 manapuni pantarqanichu ñoqallayqa.
- ¹² Paypa kamachikusqantaqa
 mana qepanchakuspam kasukurqani.
 Paypa rimarisqankunataqa
 mikuy tupawaqniymantapas mastam waqaycharqani.
- ¹³ Payqa sapallanmi.

- ¿Pitaq cambiarunman paypa
tanteasqantaqa?
Payqa ruranpunim
imam munasqantaqa.
- ¹⁴ Payqa cumplinqapunim ñoqamanta
imam kamachisqantaqa.
Chayna piensasqankunaqa
achka-achkam kachkan paypa sonqonpiqa.
- ¹⁵ Chayraykum manchakuni paytaqa.
Piensarisqallapas manchakunim ñoqallayqa.
- ¹⁶ Diosmi hukmanyarachin sonqollayta.
Tukuy Atiyniyuqmi mancharichiwan llumpa-llumpayta.
- ¹⁷ Manamá chinkaruniraqchu
tutayaypipas.
Manataqmi tutayayqa
taparunraqchu uyaytapas.

Diosta mana imapas qokuptin Job quejakusqanmanta.

- 24** ¹ Tukuy Atiyniyuq Diosqa
¿imanasqataq juzganapaq
tiempotaqa mana churanchu?
Payta reqsiqkunaqa
¿imanasqataq paypa
chay punchaw churasqantaqa
mana reqsinkuchu?
- ² Mana allin runakunaqa
linderokunatam kuyurachinku.
Paykunaqa animalkunatam
suwakuspa michikunku.
- ³ Paykunaqa mana tayta-mamayoqpa
asnontam pusakunku.
Paykunaqa viudapa bueyesnintapas
prendapim apakunku.
- ⁴ Paykunaqa wakchakunatapas
ñanmantam wischunku.
Chaynapim paykunapa kasqan nacionpi
wakchakunapas lliw pakakunku.
- ⁵ Chay wakchakunaqa purun asnokuna hinam
wawankunapaq mikuy maskamuq lloqsinku.
Paykunaqa churinkunapaq
mikuytaqa chunniqllapim tarinku.
- ⁶ Paykunaqa huk runapa chakranpi
cosechapakuqñam rinku.
Paykunaqa mana allin ruraqkunapa
uvas huertanpi pallapakuqñam rinku.
- ⁷ Mana imapas qatayoqmi

tukuy tuta kallanku.

Tapakuykunankupaq mana imapas kaptinmi
chiripi ñakarillanku.

⁸ Orqokunapi parapas

nuyurullanmi paykunataqa.

Manaña imapas harkaykachikunankupaq kaptinmi
rumikunamanña asuykullanku paykunaqa.

⁹ Mana allin ruraqkunaqa mana taytayoq wawatam

qechurunku mamanpas ñuñuchkaptinraq.

Paykunaqa wakchakunamantam

prendakunata qechunku.

¹⁰ Wakchakunaqa mana pachanku kaptinmi

purillankupas yaqa qalallaña.

Paykunaqa trigotam qepillanku

yarqaymantapas yanqallaña.

¹¹ Molinowan chamchaspam

horqonku aceiteta.

Yakunayachikustinmi vinopaq

sarunku pozopi uvasta.

¹² Llaqtapi *yachaq wakcha runakunam

ñakariypi kasqankumanta waqallachkanku.

Heridasqa runakunam

yanapakuyta mañakullachkanku.

Diosmi ichaqa

chay mana allin rurasqankumanta

mana acusanchu.

¹³ Wakin runakunaqa

achkiytam mana munankuchu.

Purisqankupi chay achkiy kanantaqa

manam munankuchu.

Chay achkiypa kanchasqan ñanpiqa

manam takyayta munankuchu.

¹⁴ Ñakariq runatawan wakcha runata wañuchinanpaqmi

runa wañuchiqa tutapaytarraq hatarin.

Tutapas suwakunanpaqmi

payqa hatarin.

¹⁵ Warmin traicionaq runaqa

tutayananta suyaspam piensan:

“Manam pipas rikuwanchu” nispa.

Hinaspam payqa uyantapas pakan.

¹⁶ Suwakunaqa tutallan wasiman

yaykuruspam suwakunku.

Punchawqa lliwmi wichqakurunku.

Achkiy reqsiytapas manam

munankuchu paykunaqa.

- ¹⁷ Achikyaypas pasaypaq tutayay hinam
paykunapaqqa.
Pasaypaq tutayaytam kuyan paykunaqa.
- ¹⁸ Paykunaqa yakupa hawanpi
pusoqo hinallam kanku.
Paykunapaqa chakrankupas
ñakasqam kachkanku.
Manañam pipas rinñachu
uvas huertanmanpas.
- ¹⁹ Usyaywan rupayllaña kaptinmi
chulluruspan chinkarunña ritipas.
Chaynatapunim huchallikuqkunataqa
chinkarachinqa sepulturapas.
- ²⁰ Suwakunataqa qonqarunqam
mamankupunipas.
Paykunaqa aycha urupa
miskillaña mikusqanmi kanqaku.
Paykunaqa pipapas mana
yuyasqanñam kanqaku.
Qorusqa sachá hinam
paykunaqa kanqaku.
- ²¹ Qolluq mana wachakuq warmitam
paykunaqa ñakarichirqaku.
Viuda warmitapas manam
allintachu paykunaqa rurarqaku.
- ²² Diosmi ichaqa kallpanwan
qarqorun atiyniyoqkunataqa.
Pay hatariruptinqa
manañam pipas seguroñachu vidanmantaga.
- ²³ Suwakunaman Dios confianzata
qoykuptinmi paykunaqa segurollaña kachkanku.
Ichaqa Diosqa qawachkanmi
imaynam paykunapa kawsasqantaqa.
- ²⁴ Paykunaqa huk ratollapaqmi hoqarikunku.
Huk ratollapitaqmi chinkachisqapas kanku.
Wichqakuruq wayta hinam humillasqa kanku.
Trigo qorusqa hinam rikurirunku.
- ²⁵ Mana chayna kaptinqa
¿pitaq llullakuqpaq kunan hapiwanman?
Mana chayna kaptinqa
¿pitaq rimasqaykunata yanqachanman?

Runakuna huchayoq kasqanmanta

25 ¹ Sua sutiyoq lawmanta Bildadñataqmi nirqa:

- ² Diosqa tukuy ima gobiernaqmi.
 Diosqa llapa runapa manchakunanmi.
 Payqa hanaq pachapi hawkayay qokuqmi.
³ Tropankunapas manaña yupay
 atinam paypaqa.
 Achkiyninpas llapallan runamanmi
 kanchaykun paypaqa.
⁴ ¿Yaqachum runaqa mana huchayoq
 kanman Diospa qayllanpiqa?
 ¿Yaqachum warmimanta naceqqa
 limpio kanman Diospa qayllanpiqa?
⁵ Paypa qayllanpiqa killapunipas
 manam allintaqa kanchanchu.
 Paypa qayllanpiqa lucerokunapas
 manam sumaq claroy-claroychu
⁶ Runaqa paypa qayllanpiqa
 aycha uru hinallam.
 Runaqa paypa qayllanpiqa
 cochinilla hinallam.

Diosqa Tukuy imapi munaychakuq kasqanmanta

26 ¹ Jobñataqmi nirqa:

- ² ¿Imapitaq yanaparqanki
 mana kallpayoq runata?
 ¿Imaynatataq librarqanki
 eqoyasqa runata?
³ ¿Yaqachum allin consejollatapas
 qorqanki mana yuyayniyoq runaman?
 ¿Yaqachum allin yachayta
 yachachirqanki chayna runakunaman?
⁴ ¿Pipa yanapakuyninwantaq
 rimarirqanki chay palabrakunata?
 ¿Pi rimachisuptikitaq
 qamqa rimarqanki chaynata?
⁵ Wañuqkunapa almanmi
 yakukunapa ukunpi qewikachakuchkan.
⁶ Diospa qayllanpiqa
 wañuqkunapa kasqanpas sutichallam kachkan.
 Paypa qayllanpiqa uku pachapas
 manam pakasqachu kachkan.

- ⁷ Diosmi norte lawpi cielokunata
mastarirqa mana imapa kasqanpi.
Kay pachatam warkusqata
hina churarqa mana imapa hawanpi.
- ⁸ Payqa puyukunapim
wichqarun yakukunatapas.
Yakupa llasayninwanqa manamya
llikirunchu puyukunapas.
- ⁹ Payqa poqosqa killapa
uyantam puyunkunawan tapaykun.
Pañolonwan tapachkaq hinam
puyunkunawan tapaykun.
- ¹⁰ Lamar qochapa muyuriqnintam
Diosqa churaykun linderopaq
chaykamalla achkiy chayananaq,
hinaspañataq chaymanta
tutayay qallaykunanaq.
- ¹¹ Cielokunapa pilarnin orqokunam
katkatatan Diospa qaqchakuyninwan.
Mancharikuchkaq hinam
katkatatanku Diospa qaqchakuyninwan.
- ¹² Diosqa kallpanwanmi
lamar qochata hawkayachin.
Payqa allin tanteayninwanmi
Rahab animalta ñutuparuspan chinkarachin.
- ¹³ Pukusqanwanmi cielokunata
puyumanta limpiarun.
Makinwanmi lluchkay-lluchkay culebrata
payqa tuksirun.
- ¹⁴ Chaykunaqa
rurasqankunapa wakillanmi.
Kay uyarisqanchikqariki
upallalla rimarisqapa aschallanmi.
Hinaptinga ¿pitaq entiendenman
nisyullay-nisyuta qapariptinqa?

Mana allin runakuna castigasqa kananmanta

27 ¹ Jobmi yapatawan nirqa:

- ² Derechoyta qechuruwaptinpas
kawsaq Diosraykum jurani.
Llakichiwaptinpas
Tukuy Atiyniyok Diosraykum jurani.
- ³ Tukuy tiempo kawsanaykamaqa
Diospa qowasqan samayniy kanankamaqa
- ⁴ manam mana allintaqa

rimasaqchu ñoqaqa.
Qalluypas manataqmi
rimanqachu llullataqa.

⁵ Kawsanaykamaqa manapunim upallasasqchu
mana huchayoq kasqaymanta rimaytaqa.
Manapunim chaskisqaykichikchu
qamkuna cheqap rimaq kasqaykichikpaqqa.

⁶ Allin ruraq kasqaymantaqa
mana kachakuykuspam defiendekusaq.
Kawsanaykamaqa sonqoypapas
mana qaqchasqanmi ñoqaqa defiendekusaq.

⁷ Mana allin ruraqkuna hina
castigasqayá kachun enemigoykunaqa.
Mana allin runakuna hina
castigasqayá kachun contraypi sayariqkunaqa.

⁸ Diosta mana respetaq runaqa
¿imapitaq confiakunman
Diospa wañurachisqan kaspanqa?
Diosta mana respetaq runaqa
¿imapitaq confiakunman
Diospuni kawsayninta qechuruptinqa?

⁹ Diosqa ¿yaqachum payta uyarinman
sasachakuykuna payman hamuptinqa?

¹⁰ Payqa manam kusikuytaqa tarinchu
Tukuy Atiyniyoc Diospiqa.
Payqa manam sapa punchawchu
qayakun Diostaqa.

¹¹ Ñoqam yachachisqaykichik atiyinwan
imaynam Diospa rurasqanmantaqa.
Manam pakasqaykichikchu
Tukuy Atiyniyoc Diospa ruray munasqanmantaqa.

¹² Chaynaqa llapallaykichik rikuchkaspaqa
¿imanasqataq rimankichik yanqakunataqa?

¹³ Mana allin ruraqpaq
Diospa waqaychasqan castigoqa kaynam,
daño ruraq runakunapa
Diosmanta chaskisqanku herenciaqa kaynam:

¹⁴ Churinkunaqa maynataña miraspapas
guerrapim wañurunqaku.
Mirayninkunaqa maynaña kaspapas
mikuymanta yarqasqam kanqaku.

¹⁵ Paykunamanta puchuqkunañataqmi
peste onqoywan wañuspa pampasqa kanqaku.
Hinaptinmi viudakunapas paykunamanta

- manaña waqaspa upallakuykunqaku.
- ¹⁶ Mana allin ruraq runaqa
allpata hinaña qollqeta huñukuruptinpas,
mana allin ruraq runaqa
mituta hinaña pachata ruraruptinpas
- ¹⁷ chaywanqa pachakunqa
allin ruraq runakunam.
Chay qollqetaqa rakinakunqa
mana huchayoq runakunam.
- ¹⁸ Mana allin ruraq runaqa
pacha tukuq puyu hinallam
wasinta rurakurun.
Mana allin ruraq runaqa
chakrapi cuidaqa hatusninta
hinallam wasinta rurakurun.
- ¹⁹ Chayna runaqa chay tutallapaqñam
apullaña puñuykun,
ichaqa rikchariruspanqa
mana imayoqñam rikurirun.
- ²⁰ Paytaqa manchakuymi aparunqa
lloqlla hina.
Paytaqa tutapi wayra param
aparunqa suwa hina.
- ²¹ Paytaqa intipa qespimunam
lawmanta wayra pukumuqmi pasachikun.
Paytaqa vientom
wasinmanta hoqariruspan seqaykachikun.
- ²² Wayraqa mana llakipayarispam
paypa contranpi pukunqa.
Atiyninmanta ayqeyta munaptinpas
wayraqa paypa contranpim pukunqa.
- ²³ Taqllakuspa asipayachkaq hinam
paymantaqa viento burlakunqa.
Silbakuspa burlakuchkaq hinam
vientoqa maymi kasqanmanta aparunqa.

Yachayqa maypim tarikusqanmanta

28 ¹Qollqe horqonapaqqa
kanmi minakuna.
Qorita chuyanchanapaqqa
kanmi sitiokuna.

² Fierrotaqa horqona
allpa ukumantam.
Cobreta chulluchispaqa
rakina rumimantam.

³ Runaqa achkiymanñam

- tikrarun tutayaytapas.
 Payqa kuchun-kuchunmi
 maskan metalniyoq rumikunatapas.
 Payqa maskanmi tutayayña kaptinpas.
 Payqa maskanmi sinchillaña tutayay ukukunapipas.
- ⁴ Minatam toqonku runakunapa
 mana yachananpi.
 Minatam toqonku runakunapa
 mana purinanpi.
 Runakunapa kasqanmanta karupim
 waskakunawan warkuchikuspa llamkanku.
 Paykunaqa kaynaman-waknamanmi
 waskakunawan wayuchikuspa aywiykachachikunku.
- ⁵ Kawsaykunatam qespichin
 kay pachapa hawan allpaqa.
 Ichaqa ninawan tukusqa hinam
 kachkan chaypa ukunqa.
- ⁶ Chay allpapa ukun rumikunapim tarikun
 safiro sutiyoq alhaja rumikunapas.
 Chay allpapitaqmi tarikun
 qori rumikunapas.
- ⁷ Chaykunaman riq ñantaqa
 manam rikurqachu wamankunapas.
 Chaykunaman riq ñantaqa
 manam reqsirqachu ankakunapas.
- ⁸ Manchakuypaq animalkunapas
 manam chaynintaqa purinchu.
 Leonkunapas manam chaynintaqa pasanchu.
- ⁹ Hina rumi kaptinpas runaqa
 qaqatam uchkun kallpallanwan.
 Qaqallaña kaptinpas runaqa
 orqotam wikutin kallpallanwan.
- ¹⁰ Runaqa toqon qaqay-qaqay rumikunatam.
 Payqa tarin tukuy suma-sumaq kaqkunatam.
- ¹¹ Payqa mayupa toqyasqan
 pukyukunatam qochacharun.
 Pakasqa kaqkunatam
 lliwpa qawanantaña rurarun.
- ¹² Ichaqa ¿maymantamá hamun yachayqa?
 ¿Maypimá kachkan entiendeyqa?
- ¹³ Runa qariki mayna valorniyoy
 yachay kasqantaqa manam yachanchu.
 Yachay qariki tarikun manam
 runakunapa kawsasqan kay pachapichu.
- ¹⁴ Uku-uku lamar qocham nin:

- “Yachayqa manam tarikun kaypichu” nispa.
 Chaynataqmi lamar qochapas nin:
 “Kaypipas manataqmi tarikunchu” nispa.
- 15 Yachaytaqa manam qoriwanchu rantina.
 Yachaytaqa manam qollqewanchu pagana.
- 16 Qoripurowanpas yachaytaqa
 manam tupachichwanchu.
 Onice alhaja rumiwanpas yachaytaqa
 manam tupachichwanchu.
 Safiro alhaja rumiwanpas yachaytaqa
 manam tupachichwanchu.
- 17 Qoriqa manam igualanmanchu
 yachaymanqa.
 Sumaqlaña cristalpas
 manam igualanmanchu yachaymanqa.
 Qori-puromanta alhajakunapas
 manam igualanmanchu yachaymanqa.
- 18 Coral alhaja rumitaqa
 manam qawarinapasñachu.
 Cristal rumitaqa
 manam qawarinapasñachu.
 Yachaypa llumpay valesqanman hinaqa
 perlaskunapas manam ancha valenchu.
- 19 Cus nacionmanta hamuq
 topacio sutiyoq alhaja rumipas
 manapunim yachaymanqa igualanchu.
 Qori-purowanpas manapunim
 yachayqa rantisqaqa kanmanchu.
- 20 Chaynaqa ¿maymantamá hamun yachayqa?
 Chaynaqa ¿maypimá kachkan entiendeyqa?
- 21 Yachayqa llapa kawsaqqunapa ñawinmanta
 pakasqam kachkan.
 Yachayqa alton pawaq animalkunamantapas
 pakasqam kachkan.
- 22 Uku pachapas rimachkaq hinam nin:
 “Yachaymantaqa uyayllam-uyarirqani” nispa.
- 23 Diosllam reqsin
 chay yachaypa ñannintaqa.
 Diosllam yachan chay yachaypa
 maypim kasqantaqa.
- 24 Diosqa qawanmi kay pachataqa
 cantonmanta cantonkamapas.
 Diosqa rikunmi cielopa ukunpi
 kaqkunatapas.
- 25 Wayraman Dios kallpata qospanqa,

- yakupaq Dios medidanta churaspanqa,
²⁶ parananpaq kamachikuykunata qospanqa,
 llipyayllawanña rayokunapa ñanninta kichaspanqa
²⁷ qawarqataqmi yachaytapas.
 Willakurqataqmi chay yachaymantapas.
 Chaynapim payqa mana
 tukuqpaq churarqa.
 Sumaqta qawapaykuspanmi
 chaskirqa chaytaqa.
²⁸ Hinaspa runataqa
 Dios nirqa kaynata:
 “Runa yachayniyoq kananpaqqa
 ñoqa Señortam respetawanan.
 Runa allin entiendeq kananpaqqa
 mana allinmantam rakikunan.”

Tukuykunallanpaqña Job defiendekusqanmanta

(29-31)

29 ¹ Jobmi nirqataq:

- ² ¡Ima allinraq kanman
 ñawpaq killakunapi hina rikuriruptiyqa!
 ¡Ima allinraq kanman
 Diospa waqaychawasqan punchawkunapi hina rikuriruptiyqa!
- ³ Chay tiempokunapiqa paypa achkiyninwan
 kanchaykusqam kaq kani.
 Chay tiempokunapiqa kanchaykuwaptinmi
 tutayaypipas puriq kani.
- ⁴ ¡Ima allinraq kanman
 kallpaypi hinaraq rikuriruptiyqa!
 Chay tiempokunapiqa
 favorecewaspam Diospuni wasiytapas waqaycharqa.
- ⁵ Chay tiempokunapiqa
 Tukuy Atiyniyoq Diospunim ñoqawan karqa.
 Chay tiempokunapiqa
 churiykunapas muyuriqniypim ñoqawan karqa.
- ⁶ Chay tiempokunapiqa
 lechepa llukllunpas yanqaña kaptinmi
 chaypa hawantaña purirqanipas.
 Chay tiempokunapiqa rumikunapa hawantaraqmi
 puririrqa aceiteypas.
- ⁷ Llaqtapa zaguanninpi
 huñunakuyman riptiyimi
 hinaspa chay huñunakuypi
 tiyaykuptiyimi
- ⁸ mozokunapas rikuykuwaspan

- respetowan huk lawman pasakuqku.
 Yuyaq runakunapas
 sayariykuspam rimaykuwaqku.
- ⁹ Kamachikuqkunapas rimachkaspankum
 qonqayta upallaykuqku.
 Paykunaqa makinkuwanmi
 siminkuta tapakuqku.
- ¹⁰ Jefekunapas rimachkaspankum
 upallaytaña qallaykurqaku.
 Qonqaytam wata qalluña
 rikurirurqaku.
- ¹¹ Uyariwaqniykunam
 ñoqataqa alabawaqku.
 Qawaqniykunam ñoqamanta
 allinta rimaqku.
- ¹² Ruegakuwaqniy ñakariqtaqa
 ñoqam librarqani.
 Mana pipapas nanachikusqan
 mana piyniyotqam ñoqaqa yanaparqani.
- ¹³ Pasaypaq wakchayaruq runapas
 graciastam ñoqaman qowarqa.
 Yanapasqaywanmi viudapas
 kusikuywan takirqa.
- ¹⁴ Sapa punchaw pachakuchkaq hinam
 allin ruraytaqa ruraq kani.
 Sapa punchaw punchukuchkaq hinam
 allin arreglotaqa ruraq kani.
 Sombrerokuchkaq hinam
 allin arreglotaqa ruraq kani.
- ¹⁵ Ñawsapa ñawinkuna hinam
 ñoqaqa karqani.
 Suchupa chakinkuna hinam
 ñoqaqa karqani.
- ¹⁶ Wakchakunapa taytanmi
 ñoqaqa karqani.
 Mana reqsisqaypa asuntonpi preocupakuqmi
 ñoqaqa karqani.
- ¹⁷ Mana allin runapatam ichaqa
 kirunkunatapas pakiparqani.
 Siminmantañam hapisqantapas
 horqoq kani.
- ¹⁸ Ñoqam piensarqani kawsasqay punchawkunaqa
 aqo hinaña kananmanta.
 Ñoqam piensarqani

wasiypipuni wañukunaymanta.

¹⁹ Ñoqam piensarqani
yakupa patanpi sachapa sapin hina
allin kasqayta.
Piensarqanitaqmi
tutapi sulla chaskichkaq sachá hina
allin kasqayta.

²⁰ Nirqanitaqmi runakuna
mana tukuyta alabawananmanta.
Nirqanitaqmi mosoq flechana hina
kallpayqa mana tukunanmanta.

²¹ Chay tiempopiqa llapa runakuna uyariwaspanmi
pacienciawan suyaqku.
Consejoykunata chaskinankupaqmi
paykunaqa upallaykuqku.

²² Rimayta tukuruptiyqa
manam pipas kutipawaqchu.
Sulla hina chayaykuq palabraykunataqa
manam wischupakuqkuchu.

²³ Parata suyachkaq hinam
paykunaqa suyawarqaku.
Usyay tiempopi parata suyachkaq hinam
palabraykunata uyariqku.

²⁴ Ñoqam paykunapaq asirirkurqani
manaña pimanpas confiakuptinku.
Paykunam chay favortaqa
mana despreciaspa chaskiqku.

²⁵ Ñoqam paykunapa imaynam
purinanta tantearqani.
Paykunapa jefen kaspaymi
chawpinkupi tiyarqani.
Tropankunapa chawpinpi rey hinam
paykuna ukupi yacharqani.
Llakisqakunata consuelaq hinam
ñoqaqa paykunata consuelarqani.

Jobmi llakikun ñakariypi tarikusqanmanta.

30 ¹ Kunanñataqmi ñoqamantapas
aswan mozo kaqkunaraq asipayawankupas.
Paykunapa taytankutaqa manam munaymanchu karqa
ganadoykuna michiq allqollapaqqas.
² Makinkupas ¿imapaqtaq serviwanman karqa
manaña kallpankupas kachkaptinqa?
³ Wakchayaywan pasaypaq yarqaymanta kaspankum
tutankuna chaki allpapi purirqaku.

- Imapas tarisqankutañam kachurqaku.
- ⁴ Sachakunapa ukunpim
mikunankupaq malvastaña pallaqku.
Retamapa sapinkunatañam
paykunaqa mikuqku.
- ⁵ Paykunaqa karqaku
runakuna ukumantapas wischusqam.
Paykunaqa karqaku suwakuna hina
qaparillawanña qatikachasqam.
- ⁶ Pasaypaq chaki wayqokunapim
paykunaqa *yacharqaku.
Machaykunapa raqrankunapim
paykunaqa yacharqaku.
- ⁷ Monte-monte ukupim
paykunaqa qaparkachaqku.
Sacha-sacha ukupim
paykunaqa huñunakuqku.
- ⁸ Paykunaqa kanku
mana yuyayniyoq runakunapa churinkunam.
Paykunaqa kanku
mana pipapas reqsisqan runakunapa churinkunam.
Paykunaqa kanku
llaqtankumantapas wischusqa runakunam.
- ⁹ Kunanqa ñoqam rikuriruni
chayna runakunapa burlakunanña.
Kunanqa ñoqam rikuriruni
asikunanku runaña.
- ¹⁰ Kunanqa millakuwaspankuraqmi
ñoqamanta anchurikunku.
Kunanqa mana penqakusparaqmi
uyaypipas toqawanku.
- ¹¹ Flechanapa cuerdanta tipichkaq hinam
ñoqallaytaqa Dios humillarachiwan.
Chayraykum kay runakunapas
manaña respetowanchu qawawan.
- ¹² *Alleq lawniymantam hatarinku.
Qepamanmi tanqaykuwanku.
Venceruwayta munaspankum
tukuy imata ruranku.
- ¹³ Wichirachiwayta munaspankum purinaytapas
lliw taqmarunku paykunaqa.
Manamya pipas yanapaykuwanchu
ñoqallaytaqa.
- ¹⁴ Uchkusqa murallanta hinam
paykunaqa yaykuramunku.

Tuñisqa rumikuna qaparichkaq hinaraqmi
ñoqa lawman tikrakamunku.

- 15 Manchakuymi qonqaymanta hapirullawan.
Respetasqa kasqaypas qonqaytam
wayrapa apasqan hina chinkaruwan.
Puyu pasachkaq hinam
libraqniypas chinkaruwan.

- 16 Ñoqallayqa wañuypa patanpiñam
kachkani.
Ñoqallayqa llakipa qatisqanñam
kachkani.

- 17 Tutam tulluykunaman
nanaykuna yaykuruwan.
Kachuwaqniy hinam
mana samaykuspan nanawan.

- 18 Diosmi llumpay atiyinwan
pachaymanta hapichkaq hina hapiruwán.
Ponchopa kunkan qewichkaq hinam
ñoqallayta llapiruwán.

- 19 Diosmi mitukunapa
chawpinman wischuykullawan.
Allpaman-uchpamanñam
ñoqallaytaqa rikurirachiwan.

- 20 Diosnilláy, qayakamullaptiypas
manamya contestaykuwankichu.
Qayllaykipi sayaykullaptiypas
qawaylla-qawaykuwaspam
mana yanapaykuwankichu.

- 21 Mana llakipayakuqñam
ñoqawanqa rikurirunki.
Piñakuywanmi qamqa
ñakarichiwanki.

- 22 Wayrawan hoqarirachiwaspaykim
aparachiwanki.
Wayra-parawanmi ñoqataqa
katkatatachiwarqanki.

- 23 Yachakunim qam
wañuymán apawasqaykita.
Yachakunim llapallan kawsaqqunapa
huñunakunanman apawasqaykita.

- 24 ¿Manachum pillapas makinta
haywariykunman sasachakuypi kaqmanqa?
¿Manachum pillapas makinta
haywariykunman ruegakuspan yanapakuyta mañakuptinqa?

- ²⁵ ¿Manachum ñoqaqa waqarqani
sasachakuypi kaqkunawan kуска?
¿Manachum ñoqaqa llakikurqani
wakchakunawan kуска?
- ²⁶ Ichaqa allin kaqkunata suyachkaptiy
mana allin kaqkuna chayaramuwan.
Achkiyta suyachkaptiy
tutayayña chayaramuwan.
- ²⁷ Ukuykunam manaña
samaykuspan tukukuchkan.
Llakikuy punchawllañam
ñoqallaytaqa suyawachkan.
- ²⁸ Ñoqallayqa tutayaypim intipapas
manaña kanchaykusqan purillachkani.
Huñunakuypipas hatarispaymi
yanapaykuwanankupa qaparillani.
- ²⁹ Kunanqa atoqkunaman rikchakuqñam
rikurirunipas.
Kunanqa avestruz animalman rikchakuqñam
rikurirunipas.
- ³⁰ Aycha qaraypas
yanayaruspan pelarikuchkan.
Tulluykunapas calenturawanmi
llumpayta ruparikuchkan.
- ³¹ Arpallaymi llakikunaypaqña
serviwachkan.
Qenallaymi waqakunaypaqña
compañawachkan.

Mana huchayoq kasqanmanta Jobpa rimarisqanmanta

31 ¹Kikiypunim contratota ruraraqani
doncellakunataqa mana qawapayanaypaq.

² Hanaq pachapi kaq Diosqa
¿ima premiotataq runamanqa qonman?
Tukuy Atiyniyoq Diosqa
¿ima herenciatataq altomanta qomonman?

³ ¿Manachum llakikuytaqa
qonman mana allin runakunaman?
¿Manachum sasachakuytaqa
qonman mana allin ruraqkunaman?

⁴ ¿Manachum Diosqa qawanman
imaynam purisqayta?
¿Manachum Diosqa yupanman
lliw ichisqaykunata?

⁵ Ñoqaqa juranim

mana engañowan rurasqaymanta.

Ñoqaqa juranim apuraspay

mana pitapas engañasqayta.

- ⁶ Mana engañakuq balanzapi
pesachkaq hinayá
kikin Diospuni allinta juzgaykuwachun.
Payqa mana huchayoq kasqaytayá
yachachun.

- ⁷ Sichum allin ñanmanta
rakikuruptiyqa,
sichum ima mana allinmanpas
makiykuna chapukuruptinqa
⁸ tarpusqaytapas hukñayá mikukuchun.
Tarpusqaypa rurunpas pilapasqayá kachun.

- ⁹ Sichum sapaq warmiwan
engañarachikuptiyqa,
sichum vecinoypa punkunpi
payta wateqaptiyqa

- ¹⁰ kikiypa warmiypuniyá
hukpaqña kawsayta kutapakuchun.
Mana reqsisqay runañayá
paywan puñukuchun.

- ¹¹ Chaynata ruraruptiyqa
imayna huchach kanman!
Chaynata ruraruptiyqa
imayna castiganapaqcha kanman!

- ¹² Chaynata ruraruptiyqa kanman
uku pachakama rupaspan yaykuq nina hinach.
Chaynata ruraruptiyqa kanman
tarpukusqaypa sapinkama ruparuq nina hinach.

- ¹³ Sichum sirvienteykuna reclamawachkaptin
despreciarqani paykunapa derechonta,
sichu sirvientaykuna reclamawachkaptin
despreciarqani paykunapa derechonta

- ¹⁴ hinaptinqa ¿imatataq ruraykullayman
Diospuni contraypi hatariruptinqa?
hinaptinqa ¿imatataq contestallayman
Diospuni tapuykuwaptinqa?

- ¹⁵ Ñoqapas-paykunapas mamaykupa wiksanpi
Diospa unanchasqallanmi kanikuqa.
Ñoqapas-paykunapas mamaykupa wiksanpi
sapallan Diospa rikurichisqanmi kanikuqa.

- ¹⁶ Wakchakunapa mañakuwasqantaqa
manam negarqanichu.
Viudatapas aminankama waqaqtaqa

- manam qawakurqanichu.
- ¹⁷ Mikuspayqa manam sapallaychu
mikurqani.
Mikuspayqa mana tayta-mamayoqmanmi
haywaykuq kani.
- ¹⁸ Ñoqaqa mozo kasqaymantaraqmi
mana tayta-mamayoqkunapaq taytan hina karqani.
Ñoqaqa warma kasqaymantaraqmi
viudakunata yanaparqani.
- ¹⁹ Pipapas mana pachan kaptin
wañunayachkaqta rikuspayqa,
pipapas tapakuykunanaq
mana imanpas kaptinqa
- ²⁰ ñoqam ovejaykunapa millwanwan
qoniychakirqani paytaqa.
Hinaptinmi payñataq
bendecisqa kanaypaq mañapuwarqa.
- ²¹ Mana tayta-mamayoqtaqa
manam amenazarqanichu.
Payta amenazanaypaqqa
reqsisqay autoridadkunamanqa
manam hapipakurqanichu.
- ²² Kay rimasqaykuna mana cheqap kaptinqa
rikraypas wasaymantayá chutakuruchun.
Kay rimasqaykuna mana cheqap kaptinqa
brazoypas hambroymantayá pakikuruchun.
- ²³ Ñoqallayqa Diospa castigontam manchakurqani.
Atiyninta qawachkaspaqa manam kaykunataqa
rurayta atiqchu kani.
- ²⁴ Manam haykapipas qoripiq
hapipakurqanichu.
Manataqmi: “Qanmi hapipakunayqa
kanki” nispayqa nirqanichu.
- ²⁵ Kusikuyniytaqa manam churarqani
llumpay apu kasqaypichu.
Kusikuyniytaqa manam churarqani
llumpay qollqe ganasqaypichu.
- ²⁶ Rikurqanim intipa kancharisqanta.
Rikurqanim killapa sumaqlaña achkirisqanta.
- ²⁷ Ichaqa piensaspallaypas
manam engañosqachu karqani.
Manataqmi muchapayaspaypas
adoraqchu karqani.
- ²⁸ Chaynata ruraruptyyqa
imayna castiganapaqcha kanman!

Chaynata ruraruptiyqa
 Altopi kaq Diosta negaycha kanman.

- ²⁹ Pipas cheqniwaqniy llakipa hapisqan kaptinqa
 manam kusikurqanichu.
 Cheqniwaqniyta ima mana allinpas pasaruptinqa
 manam kusipayarqanichu.
- ³⁰ Ñoqaqa manam munarqanichu
 simiy huchallikunantaqa.
 Ñoqaqa manam ñakarqanichu
 paypa wañunanta munaspayqa.
- ³¹ Wasiypi *yachaqkunam ñoqamanta
 nirqaku: “¿Pitaq Jobpa mikunanmanta
 mana saksaykurqachu?” nispa.
- ³² Manam hawapichu puñuchi kani
 forastero runataqa.
 Wasiytaqa kichaykuqmi kani
 puriq runamanqa.
- ³³ Wakin runa hinaqa
 manam taparqanichu
 mana kasukusqaytaqa.
 Wakin runa hinaqa
 mana allin rurasqaytaqa
 manam pakarqanichu sonqoypiqa.
- ³⁴ Chay huchakunataqa mana rurasqayraykum
 mana manchakurqanichu
 chay huñunasqa runakunataqa.
 Chay huchakunataqa mana rurasqayraykum
 mana hukmanyarqanichu
 ayllykunapa despreciawananmantaqa.
 Chay huchakunataqa mana rurasqayraykum
 upallakuykuspai mana lloqsirqanichu punkuymantaqa.
- ³⁵ ¡Ima allinraq kanman
 pipas uyariykuwaptinqa!
 Kay firmaywanmi
 defiendekuni asuntoytaqa.
 Tukuy Atiyniyoc Diosyá
 contestawachun ñoqataqa.
 Acusawaqniyqa qellqaspayá
 denunciawachun ñoqataqa.
- ³⁶ Hinaptinqa chaytam apasaq
 hambroypi sutillata.
 Umaypi coronata apachkaq
 hinam apasaq sutillata.
- ³⁷ Tukuy ima rurasqaymantam

ñoqaga Diosman cuentata qosaq.
 Ñoqaga ancha reqsisqa kamachikuq hinam
 payman asuykusaq.

³⁸ Chakraypi runakunapas manam
 contraypiqa qaparirqakuchu.
 Chakraypi yapuqkunapas
 manapunim waqarqakuchu.

³⁹ Paykunapa cosechasqankutaqa
 manam mikurqani debaldellachu.
 Chakrapi llamkaqkunataqa
 manam hukmanyachirqanichu.

⁴⁰ Sichum chaykunata ruraruptiyqa
 trigo wiñananmantayá
 chakraypipas kichkaña wiñachun.
 Sichum chaykunata ruraruptiyqa
 cebada wiñananmantayá
 chakraypipas qoraña wiñachun.

Chaykunata rimarispamá Jobqa tukurqa defiendekusqanta.

Eliu sutiyoq runa Jobta contestasqanmanta

(32-37)

32 ¹Jobqa allin ruraq kasqanpaq hapikusqanraykum chay rimaqmasinku-
 na manaña imatapas nirqakuchu. ²Hinaptinmi Eliu sutiyoq runa Jobpa
 contranpi piñakururqa. Payqa piñakururqa Jobqa mana huchayoqpaq hapikuspan
 Diosta culpaptinmi. Eliu sutiyoq runaqa karqa Baraquelpa churinmi. Baraquel-
 ñataqmi karqa Buz casta Ram sutiyoq runapa miraynin. ³Eliu sutiyoq runaqa
 piñakururqataqmi Jobpa chay kimsan amistadninkunapa contranpipas. Payku-
 namá imallatapas manaña nispanku Jobta mana allin ruraqpaq hapirqaku. ⁴Eliu
 sutiyoq runaqa paykunamanta sullkaraq kaspam rimanapq listollaña suyarqa.
⁵Chay kimsa runakuna manaña Jobta niyta atiptinkum paykunapa contranpi
 Eliuqa piñakururqa. ⁶Chaynapimá Buzpa castan Baraquelpa churin Eliuqa rima-
 rirqa kaynata:

Qamkunaqa machu señorkunaña kaptikichikmi,
 ñoqaga mozollaraq kaspaymi
 manchakurqani yachasqaykuna rimariyta.

⁷ Ñoqamá piensarqani kaynata:
 “Machu runakunayá puntataqa
 rimachunku” nispa.
 “Achka watayoqkunayá puntataqa
 yachayta yachachichunku” nispa.

⁸ Seguroch Diosmanta hamuq espiritu
 runapiqa kachkan.
 Seguroch Tukuy Atiyniyuq Diospa pukuriynin
 runataqa entiendechichkan.

- ⁹ Manam yuyaqkunallachu yachayniyoqqa kanku.
Manam machukunallachu allin kaq entiendeqqa kanku.
- ¹⁰ Chaymi nikichik: “Ñoqatayá uyariwaychik.
Yachaytam ñoqapas yachachisqaykichik.”
- ¹¹ Ñoqam atienderqani rimasqaykichikta.
Ñoqam uyarirqani yuyaymanaspa rimasqaykichikta.
Ñoqam suyarqani allin palabrakuna maskasqaykichikta.
- ¹² Ñoqaqa sumaqtam uyarirqani
qamkunapa rimasqaykichikta.
Ichaqa mayqannikichikpas
manam atirqankichikchu Job convencechiyta.
Ichaqa mayqannikichikpas
manam atirqankichikchu Job rimapayayta.
- ¹³ Yachaysapapaq mana hapikunaykichikpaqmi
mana runachu contestanqa aswanqa Diosmi.
- ¹⁴ Jobqa manam imatapas rimapayawarqachu.
Ñoqapas contestasaqqa
manataqmi qamkunapa rimasqaykichikman hinachu.
- ¹⁵ Tayta Job, paykunaqa kachkanku
mancharisqañam.
Paykunaqa kachkanku qamta mana
rimapayay atiqñam.
Paykunapaqa palabrankupas tukurunñam.
- ¹⁶ Chaynaqa ¿ñoqapas suyasaqchum
paykuna upallarusqanrayku?
Chaynaqa ¿ñoqapas suyasaqchum
sayaruspa manaña rimapayasusqaykirayku?
- ¹⁷ Manam, ñoqaqa kikiypa
parteymantam nisqayki.
Ñoqaqa yachasqaytam
qanman rimapayasqayki.
- ¹⁸ Sonqoymi huntallaña kachkan rimanaypaq.
Manam aguantayta atiniñachu rimanaypaq.
- ¹⁹ Vino timpuchkaq hinam
ñoqapa sonqollay timpuchkan.
Mosoq odre llikikuruchkaña hinam
ñoqapa sonqollay llikiruiq hinaña kachkan.
- ²⁰ Chaynaqa hawkarinarinaypaqmi
ñoqapa rimarisaq.
Chaynaqa qamta contestanaypaqmi
simiyta kicharisaq.
- ²¹ Pimanpas mana sayapakuspaymi
rimarisaq.
Pitapas mana alabaspaymi

rimarisaq.

- ²² Ñoqaqa manam yachanichu
runa alabaytaqa.
Chaynata ruraruptiyqa unanchawaqniychá
qarqoruanman ñoqataqa.

Eliu sutiyoq runawan Job qaqchachikusqanmanta

- 33** ¹ Chaynaqa Job, kunanyá
uyariy kay palabraykunata.
Chaynaqa Job, kunanyá
atiendey llapan rimasqayta.
- ² Kunanqa ñam simiyta kichaykuniña.
Kunanqa ñam rimayta qallaykuniña.
- ³ Ñoqaqa rimarisaq
Diospa munasqanman hina piensaspam.
Yachasqaytaqa rimarisaq mana llullakuspam.
- ⁴ Ñoqataqa Diospa espiritunmi
unanchawarqa.
Ñoqamanqa Tukuy Atiyniyoy Diosmi
kawsayta qowarqa.
- ⁵ Atispaykiqa ñoqatayá contestaway.
Allinta preparakuspáyá contestaway.
Ñawpaqniypi sayaykuspáyá contestaway.
- ⁶ Ñoqapas Diospa qayllanpiqa
qam hinallam kani.
Ñoqapas mitumanta
unanchasqallam karqani.
- ⁷ Chaynaqa ñoqamantaqa
manam ima manchakunaykipas kanchu.
Ñoqaqa manam tanqaypaqqa
tanqasqaykichu.
- ⁸ Cheqaptapunim qamqa
qayllaypi rimarqanki.
Hinaptinmi kayna
nisqaykita uyarirqayki:
- ⁹ “Ñoqaqa mana huchayoqmi kani.
Ñoqaqa kani manam mana kasukuqchu.
Ñoqaqa kani mana culpayoqmi.
Ñoqaqa kani manam
mana allin ruraqchu.
- ¹⁰ Ichaqa Diosmi yanqamanta
cargochawan.
Diosqa yanqamantam
enemigonpaqña hapiwan.

- ¹¹ Chakiykunatam cadenawan hina
chaqnaruwarqa” nispá.
“Maypim purisqaytapas
paymi cuidawarqa” nispá.
- ¹² Manam allinpunichu chay rimasqaykiqa.
Diosqa aswan mas hatunmi runamantaqa.
- ¹³ ¿Imanasqataq qamqa churanakunki Dioswanqa?
Payqa manam cuentataqa qonmanchu imapas rimasqanmantaqa.
- ¹⁴ Diosqa achka formapim rimapayan runakunataqa.
Ichaqa manam cuentata qokunchu runaqa.
- ¹⁵ Diosqa rimapayakunmi mosqoypipas.
Rimapayakunmi tuta revelacionpipas.
Rimapayanmi puñuy hapiruptinpas.
Rimapayanmi camanpi puñuruptinpas.
- ¹⁶ Rinrillanpim rimapayan Diosqa.
Cheqapyachinmi amenazasqantaqa.
- ¹⁷ Chaynataqa rimapayan
mana allin rurasqankumanta kutirichinanpaqmi.
Chaynataqa rimapayan
orgulloso kayninta qechunanpaqmi.
- ¹⁸ Chaynapim Diosqa
runakunata libraykun sepulturamanta.
Chaynapim Diosqa
libraykun guerrapi wañunanmanta.
- ¹⁹ Diosqa corregintaqmi
camapi nanaykunawanpas.
Diosqa corregintaqmi
tullunkunapi mana taniq nanaykunawanpas.
- ²⁰ Chaynapim runaqa
mikuytapas millakurunña.
Mayna miskiña kaptinpas
mikuytam millakurunña.
- ²¹ Chaynapim aychanpas
tukuchkan manaña rikurinankama
hinaspa mana rikuriq
tullunkunapas rikurinankama.
- ²² Paypa vidanqa
sepulturamanñam hichpaykuchkan.
Paypa vidanqa wañuqkunapa
kasqanmanñam hichpaykuchkan.
- ²³ Ichaqa paypa ladonpi huk angel kaspaqa,
waranqa angelkunamanta huk allinyanachiq angel kaspaqa,
Diospa munasqanta rurananpaq
chay runata rimapayaq angel kaspaqa
- ²⁴ chay runamanta llakipayarikuspanyá

- Diosta nichun kaynata:
 “Sepulturaman ama yaykunanpaqyá
 libraykuy kay runata” nispa.
 “Vidanpa rantinpim
 tariruniña huk pagota” nispa.
- 25 Hinaptinga aychallanpas
 rikurirunqa mozo kasqanpi hinaraqchá.
 Hinaptinga rikurirunqa
 mozo kasqanpi hina kallpayoqraqchá.
- 26 Diosta ruegakuptinmi
 payqa chaskiykunqa.
 Kusikuywan qaparispam
 Diospa uyanta rikuykunqa.
 Runaqa ñawpaq hina allin ruraq kananpaqmi
 Diosqa payman kutichipunqa.
- 27 Chaynataqmi chay runaqa
 llapa runakunaman ninqataq kaynata:
 “Ñoqa huchallikuruchkaptiypas
 Diosqa manam mercesqayman
 hinachu castigaruwan.
 Diospa munasqanman hina
 mana kawsachkaptiypas
 payqa manam mercesqayman
 hinachu castigaruwan.
- 28 Aswanraqmi payqa
 sepulturaman rinaymanta
 vidallayta libraykuwan.
 Kunanqa achkiyta
 qawaspay kawsakunaypaqñam
 libraykuwan.”
- 29 Chaynaqa tukuy kaykunatam
 Diosqa runawan ruran.
 Iskay otaq kimsa kutikamam
 Diosqa chaynata ruran.
- 30 Chaynatam ruran runata
 wañuyta patanmantaña kutichinanpaq.
 Chaynatam ruran wakin kawsaqqunata hina
 achkiyninwan kancharinanpaq.
- 31 Tayta Job, qamqa
 allintayá uyariykuway.
 Ñoqa rimanaypaqyá
 upallalla uyariykuway.
- 32 Sichum imapas niwanayki kaptinqa
 kunanyá niway.

Munachkanim allin ruraq kasqayki yachaykuyta,
chaynaqa qamyá rimapayaway.

- ³³ Mana chayna kaptinqa
uyariway ñoqata.
Mana chayna kaptinqa upallayá,
yachachisqaykim allin yachayta.

Diospa favorninpi Eliu sutiyoq runa rimarisqanmanta

34

¹ Yapatawan rimarispami Eliu nirqa kaynata:

² Yuyayniyoqkuna, uyariychikyá

kay palabraykunata.
Yachayniyoqkuna, atiendeychikyá
kay rimasqaykunata.

- ³ Malliykuspam yachanchik
mikuypa gustontaqa.
Chaynataqmi uyariykuspataq yachachwan
palabrakunapa allin otaq mana allin kasqantaqa.

- ⁴ Chaynaqa rimasqaykichikmantayá
razonninpi kaqta akllasunchik.
Hinaspayá allin kaqta
kikinichikpura yachasunchik.

- ⁵ Uyarisqanchikpi hinam Job nirqa kaynata:

“Noqaga allin ruraq kaptiypas
Diosqa manamya ruraykapuwanchu allin arreglota.

- ⁶ Razonninpi kaptiypas llullakuypaqmi hapiwan” nispa.

“Mana faltayoq kachkaptiypas
mana sanoyay atiq heridawanmi castigaruan” nispa.

- ⁷ Chaynaqa ¿pi runataq kanman
Job hina Diosta burlakuq runaqa?

Sapa rato yaku tomachkaq
hinamiki burlakun Jobqa.

- ⁸ Payqa purikun mana allin
ruraqkunawanmi.

Payqa purikun mana allin
runakunawanmi.

- ⁹ Jobpa nisqanman hinaqa, runaqa

manas imatapas horqokunchu
Dios agradayta munaspanqa.

- ¹⁰ Chaynaqa yuyayniyoq runakuna,
qamkunayá uyariwaychik.

Mana allin rurayqa
Diosmanta karunchasqayá kachun.

Hucha rurayqa

Tukuy Atiyaniyoq Diosmanta karunchasqayá kachun.

- ¹¹ Diosqariki runamanqa pagapun

- imaynam rurasqanman hinam.
 Diosqariki runamanqa qopun
 imaynam kawsasqanman hinam.
- ¹² Hinaptingariki Diosqa manam
 ruranmanchu mana allintaqa.
 Hinaptingariki Tukuy Atiyniyoy Diosqa
 manam tikranmanchu allin arreglo ruraytaqa.
- ¹³ Diosmanqa manam pipas
 kay pachataqa qoykurqachu.
 Diosmanqa tukuy kay pachataqa
 manam pipas churachikurqachu.
- ¹⁴ Sichum runata Dios nanachikuptinqa,
 vidantawan samayninta kutichikuptinqa
- ¹⁵ llapallan runakunach tukurunman.
 Runakunach allpaman kutiykunman.
- ¹⁶ Chaynaqa entiendeq kaspaykiqa
 uyariwayá.
 Chaynaqa uyarikuq kaspaqa
 atiendewayá.
- ¹⁷ Sichum allin arreglo
 rurayta Dios cheqnispansaqa
 manach atinmanchu gobiernaytaqa.
 Chaynaqa yaqachum acusawaq
 tukuy allin ruraq Atiyniyoy Diostaqa.
- ¹⁸ Payqariki reykunatapaspas ninmi:
 “Qamkunaqa qara uyam kankichik” nispa.
 Payqariki kamachikuqkunatapaspas ninmi:
 “Mana allin ruraqkunam kankichik” nispa.
- ¹⁹ Payqa manam sayapakunchu
 kamachikuqkunamanpas.
 Payqa manam wakchata despreciaspanchu
 apumanñataq sayapakunpas.
 Paypa unanchasqallanmiki
 kachkan apupas-wakchapas.
- ²⁰ Runakunaqariki
 qonqayllamantam wañukunku.
 Runakunaqariki
 chawpi tutatam wañukunku.
 Paykunaqa katkatatarispam
 ripukunku.
 Manam runapa atiyinwanchu
 llapa munaychakuqkunaqa qechusqa kanqaku.
- ²¹ Diosqa qawachkanmi
 runakunapa imaynam kawsasqantaqa.
 Diosqa rikuchkanmi

- runakunapa imaynam purisqantaqa.
- ²² Mana allin ruraq runa pakakunanpaqqa
manam kanchu tutayaypas.
Mana allin ruraq runataqa
manam pakaykunmanchu
maynaña yanay-yanay tutayaypas.
- ²³ Diosqa manam suma-sumaqtaraqchu
averiguanan runamantaqa
chaynapi runa payman rispa
juzgasqa kananpaqqa.
- ²⁴ Diosqa manam averiguananraqchu
munaychakuqkunata urmachinanpaqqa.
Diosqa manam averiguananraqchu
paykunapa rantinpias churananpaqqa.
- ²⁵ Diosqa yachanmi
chay munaychakuqpa imam rurasqantaqa.
Payqa tutallan tikraparuspam
lliw ñutuparun paykunataqa.
- ²⁶ Mana allin ruraqkunata hinam
payqa castigan.
Llapa runapa qawasqantam
payqa castigan.
- ²⁷ Paykunaqa manañam qatirqakuchu
Diostaqa.
Paykunaqa manañam piensarqakuchu
Diospa munasqanman hina kawsaytaqa.
- ²⁸ Chaynapim Diosman chayachiraku
wakchakunapa qayakusqanta.
Chaymi Diosqa uyariykurqa
ñakariqkunapa qayakusqanta.
- ²⁹ Sichum Dios upallakuykuptinqa
¿pitaq payta acusanman?
Sichum Dios uyanta pakaykuptinqa
¿pitaq payta qawanman?
Diosqa qawachkanmi nacionkunataqa.
Diosqa qawachkanmi runakunataqa
- ³⁰ chaynapi Diosta mana yupaychaq runaqa
mana gobiernananpaq,
chaynapi runakuna engañaqqa
mana gobiernananpaq.
- ³¹ Ichaga sichum Diosta
mana allin ruraq runa ninman kaynata:
“Huchallikurunim, ñoqaqa
manañam huchallikusaqñachu
yapatawanqa.

³² Mana rikusqay faltaykunatayá
qawaykachiway” nispa.
“Sichum huchallikuruptyyqa manaña
ruranaypaqyá qawaykachiway” nispa.
³³ ¿Qampa tanteasqaykiman hinachu
Dios pagasunaykita munachkanki?
Qamqariki paypa pagasusqaykitam
wischupakurunki.
Chaynaqa qanmi akllakunaykiqa.
Manam ñoqachu akllanayqa.
Hinaptinga niwayá imam yachasqaykitaqa.

³⁴ Yuyayniyoq runakunam
niwanqaku ñoqata.
Yachayniyoq runakunam
niwanqaku kaynata:
³⁵ “Jobqa rimachkan manam yachaywanchu.
Jobqa rimachkan manam yuyaywanchu.
³⁶ Ima allinraq kanman
Jobpa rimasqankuna allin tapusqa kaptinqa.
Mana allin runa hinam
hukmankunata payqa rimarqa.
³⁷ Payqa huchallikuchkaspanpas
mana kasukuqraqmi rikurirun.
Payqa ñoqanchiktapas
kutipakuqñam rikurirun” nispa.
“Payqa Diospa contranpipas
llumpay rimaqmi rikurirun” nispa.

35 ¹Eliu sutiyoq runaqa nirqataqmi:

² Tayta Job, ¿allinpaqchu
rikchakapusunki qamtaqa
Diosraq: “Razonniyoqmi kanki”
nisunaykipaqqa?
³ Qamqa Diostam nirqanki kaynata:
“¿Imataq qokusunki
ñoqa huchallikuptiyqa?” nispa.
“¿Ima allintataq qowanman karqa
mana huchallikuptiyqa?” nispa.
⁴ Chaynaqa ñoqam
contestasqayki qamta.
Chaynaqa ñoqam contestasaq
qampa amistadnikikunata.
⁵ Cielokuna lawman umaykita

hoqarispayá qawariy.

Puyukunaqa qanmanta aswan mas altopi
kasqantayá qawariy.

⁶ Huchallikusqaykiqa Diostaqa
manam imananpaschu.

Maynaña mana kasukusqaykipas
Diostaqa manam imananpaschu.

⁷ Allinta ruraspapas
manataqmi imallatapas
qochkankichu.

Allinta ruraspapas
manataqmi imallapipas
favorecechkankichu.

⁸ Chayna mana allin rurasqaykiqa
dañanman qam hina runallatam.

Allin rurasqaykipas
favorecenmanqa qam hina runallatam.

⁹ Runakunaqa llumpayta ñakarispankum
qayakunku.

Paykunaqa munaychakuqkunapa makinmanta
librasqa kanankupaqmi qayakunku.

¹⁰ Ichaqa paykunaqa manam maskankuchu
unanchaqnin Diostaqa.

Ichaqa paykunaqa manam maskankuchu
tutankuna takichiqnin Diostaqa.

¹¹ Manam maskankuchu purun animalkunamantapas
mastaraq yachachiwaqninchik Diostaqa.

Manam maskankuchu alton pawaq animalkunamantapas
mastaraq yuyay qowaqninchik Diostaqa.

¹² Paykunataqa orgulloso kasqankuraykum
qayakuptinkupas Diosqa mana contestanchu.

Paykunataqa mana allin ruraq kasqankuraykum
qapariptinkupas Diosqa mana contestanchu.

¹³ Cheqaptapunipas Diosqa manam uyarinqachu
chayna yanqa qayakusqankutaqa.

Cheqaptapunipas Tukuy Atiyniyoc Diostaqa
manam imapas qokunchu chaymantaga.

¹⁴ “Diostaqa manam rikurqanichu”
nisparaqmi piensachkankipas qamqa.

Ichaqa pacienciawanyá suyaykuy,
paypa ñawpaqninpiñam kachkan asuntoykiqa.

¹⁵ Qamqa kunanmi ninkitaq piñakuspanpas
Diosqa mana castigakusqanta.

Qamqa kunanmi ninkitaq
loco hina rurasqaykimanta,
Diostaqa mana imapas qokusqanmanta.

- ¹⁶ Chaynaqa Job, qamqariki
yanqakunatam rimachkanki.
Qamqariki mana yachaywanmi
llumpayta rimachkanki.

Eliumi rimarin Diospa hatu-hatun kayninmanta

36 ¹Eliu yapatawan rimarispami kaynata nirqa:

- ² Tumpatayá suyaykuway ñoqa yachachinaypaq.
Kachkanraqmi Diospa favorninpi rimarinaypaq.
- ³ Ancha-ancha yachasqaykunamantam
rimarisaq.
Unanchaqniyqa razonninpi kasqantam
qawachisaq.
- ⁴ Cheqaptapunipas manam
llullachu rimasqaykunaqa.
Ñoqaqariki alli-allin yachayniyoq kaspaymi
rimapayachkaykichik qamkunataqa.
- ⁵ Diosqa atiyniyoq kasqanraykum
pitapas nanachikuntaq.
Payqa tukuy ima rurasqanpipas
atiyniyoq kasqanraykum takyantaq.
- ⁶ Manam kawsachinqachu
mana allin ruraq runataqa.
Ñakariqkunapaqmi ichaqa
allin arreglota ruraykapunqa.
- ⁷ Diosqa nanachikunmi
allin ruraq runakunataqa.
Reykunawanña tiyanankupi tiyaptinkupas
nanachikunmi paykunataqa.
Maypipas hoqarisqa kasqankupim
wiñaypaq takyachin paykunataqa.
- ⁸ Cadenawanña chaqnasqa kachkaptinkupas,
waskakunawanña watasqa kachkaptinkupas
- ⁹ Diosmi paykunaman reqsichin
mana allin rurasqankumanta.
Diosmi paykunaman reqsichin
orgulloan mana kasukusqankumanta.
- ¹⁰ Diosqa paykunatam rimapayan
wanakunankupaq.
Diosqa paykunatam rimapayan
mana allinmanta kutirikunankupaq.
- ¹¹ Sichum Diosta kasukuspa
payta serviptinkuqa
kawsakunankukamam allinllaña kanqaku.

- Wañukunankukamam kusionqallaña kanqaku.
¹² Mana kasukuspankum ichaqa guerrapi
 wañuchisqa kanqaku.
 Mana kasukuspankum ichaqa mana
 imata yachastin wañukunqaku.
¹³ Rumi sonqo runakunaqa
 llumpa-llumpay piñakuqllañam kanku.
 Cadenakunawan chaqnasqa kaspankupas
 paypa yanapakuynin mana maskaqmi kanku.
¹⁴ Chayna rumi sonqo runakunaqa
 mozollaraq kachkaspam wañukunkupas.
 Penqaypaq kaqkunata
 rurachkaspam wañukunkupas.
¹⁵ Ñakariqkunataqa Diosmi libraykun
 chay ñakarisqanwan.
 Nanaywan kaqkunataqa Diosmi rimapayan
 chay nanayninwan.
¹⁶ Payqariki qamtapas tukuy sasachakuymantam
 aysaypay-aysasuchkanki.
 Payqariki mana ima sasachakuypa kasqanmanmi
 pusasuchkanki.
 Payqariki miskillaña mikuykunapa kasqanmanmi
 kusikunaykipaq pusasuchkanki.
¹⁷ Mana allin ruraq runakunapa juzgasqa kanankum
 qampiña cumplikuspan hapisuchkanki.
 Juiciopi sentenciasqanmi hapisuchkanki.
¹⁸ Chaynaqa cuidakuyá,
 yanqañataq pipas qori-qollqewan aysaykusunkiman.
 Chaynaqa cuidakuyá,
 yanqañataq pipas hatun regalokunawan pantarachisunkiman.
¹⁹ Sasachakuymantaqa manam
 librasunkimanchu qaparisqaykipas.
 Sasachakuymantaqa manam
 librasunkimanchu tukuy atiynikipas.
²⁰ Chaynaqa amayá munaychu qonqaymanta
 nacionkunapa chinkarunan tutatapas.
²¹ Cuidakuyá amaña mana
 allin rurayman kutirinaykipaq.
 Qamqariki ñakariymantam akllakurqanki
 mana allin ruraqña kanaykipaq.
²² Diosqa hatu-hatun atiyniyoqmi.
 Payqa mana pipapas igualay atinan yachachikuqmi.
²³ Manam pipas paytaqa
 tapunmanchu imapas rurasqanmantaqa.
 Manam pipas paytaqa ninmanchu

- mana allin rurasqanmantaqa.
- ²⁴ Runakuna takispam
alabanku Diospa rurasqanmanta,
chaynaqa qampas payta hatunchaspayá
alabay rurasqanmanta.
- ²⁵ Llapa runakunam paytaqa qawanku.
Runakunaqa karullamantam paytaqa rikunku.
- ²⁶ Diosqa hatu-hatunmi,
chayraykum mana entiendeyta atichwanchu paytaqa.
Manataqmi atichwanchu
paypa watankuna yupaytaqa.
- ²⁷ Diosmi altoman yakuta waspichin.
Hinasgam chulluchispan mayukuna kallpananpaq parachin.
- ²⁸ Paraqa puyumantam tallikamun.
Paraqa llumpayllatañam kay pachaman tallikamun.
- ²⁹ ¿Pitaq entiendenman
puyukunapa mastarikusqanta?
¿Pitaq entiendenman Diospa yachasqanmanta
rayokunapa tunrururumusqanta?
- ³⁰ Diosqa llipyaytapas
tukuy muyuriqninmanmi mastarirun.
Lamar qochapa ukuntam ichaqa pakaykurun.
- ³¹ Chaynatam Diosqa mikuchin
nacionkunaman.
Chaynatam Diosqa achkallaña mikuyta
qon paykunaman.
- ³² Payqa llipyaytapas makinpim hapiykun.
Payqa llipyaytapas mayman chayanapanqmi kamachikun.
- ³³ Altopi tunrururuykunam
willawanchik paramunanmanta.
Animalkunapas willawanchikmi
wayra para hatarimunanmanta.

37 ¹Chay rayokunapa qaparisqanta
uyariptiyimi sonqollaypas tukukuruchkanña.

Chay rayokunata uyariptiyimi
sonqollaypas qasqoymanta pawaruchkanña.

² Qamkunaqa uyariychikyá
Diospa llumpa-llumpay qaparisqanta.
Qamkunaqa uyariychikyá
paypa siminmanta lloqsimuq qapariyta.

³ Payqa cielokunapa tukuy ukunpim
llipityarichin.
Payqa kay pachapa cantonkamam
llipityarichin.

⁴ Chay llipyaykunapa qepantañataqmi

- Diospa qaparisqan uyarikun.
 Paypa qaparisqanmi
 manchakuyllapaqña uyarikun.
 Paypa vozninqa
 mana taniqmi uyarikun.
- ⁵ Llumpay admirakuypaqmi
 Diospa vozninpa tunrururusqanqa.
 Mana entiendey atinanchikkunatam
 ruran payqa.
- ⁶ Paypuni lastatapas kamachiptinmi
 kay pachaman wichimun.
 Paypunim nisyullataña
 paratapas chayachimun.
- ⁷ Dios chaynata ruraptinmi
 runakunapas wasillankupi qeparunku.
 Chaykunataqa Diospuni
 rurasqantam yachanqaku.
- ⁸ Purun animalkunapas
 machayninmanmi yaykurunku.
 Pakakunankupim *yachanku.
- ⁹ Surlawmantam vientokuna qespiramun.
 Norte lawmantam chirikuna qespiramun.
- ¹⁰ Dios pukuykuptinmi
 yakukunapas rankachurun.
 Dios pukuykuptinmi
 hatun qochakunapas ritiyarun.
- ¹¹ Payqa puyukunatapas
 yakuwanmi huntaykachin.
 Chaypa ukunkunamantam
 llipyaykunata cheqechin.
- ¹² Llapa llipyaykunam cielokunapi
 qewi-qewillaña muyurichkanku.
 Diospa dirigisqan hinaspa kamachisqanmi
 chaynataqa rurachkanku.
 Tukuy kay pachapim
 chay kamachisqanta rurachkanku.
- ¹³ Wakin kutipiq Diosmi
 chaykunata apamun castigananpaq.
 Wakin kutipiñataqmi apamun
 allpanta parqonanpaq.
 Wakin kutipiñataqmi apamuntaq
 kuyapayakuyninta qawachikunanpaq.
- ¹⁴ Tayta Job, qamqa sayaykuspayá uyariway ñoqata.
 Qamqa qawariyá Diospa admirakuypaq rurasqankunata.
- ¹⁵ ¿Yachankichum qamqa

- imaynatam Dios kaykuna kamachisqanta?
 ¿Yachankichum qamqa
 puyu ukupi imaynam llipyachisqanta?
- 16 ¿Yachankichum qamqa
 imaynam puyukunapa altokunapi takyasqanta?
 Chaykunaqariki qawachiwanchikmi Diosqa
 admirakuypaq hatu-hatun yachayniyoq kasqanta.
- 17 Qamqa pachaykipa ukunpim rupapakurunki.
 Surlawmanta rupamuspan allpata
 susunkarachiptinmi qamqa rupapakurunki.
- 18 ¿Yaqachum qamqa
 cielota Dios mastariptin yanapawaq?
 ¿Yaqachum cielota fundisqa espejota hina ruraysiwaq?
- 19 Diosta imam ninaykupaqyá
 yachachiwayku.
 Manam paywanqa churanakuymankuchu
 ñoqaykuqa tutayaypi kachkaq hina
 mana yachaq kasqaykurayku.
- 20 ¿Ñoqapa rimarisqayqa
 Diosman willasqaraqchum kanman?
 ¿Runaqa chaynapi chinkachisqa
 kananpaqchum kikinraq mañakunman?
- 21 Wayrakuna puyuta aparuspanmi
 rikurirachin cielopi achkiyta.
 Chaymi sumaqlлатаña achkiriptin runakunaqa
 manaña rikuyta atinkuchu chay achkiyta.
- 22 Norte lawmantam hamuchkan
 qori hina kancharichkaq sumaq antaqa.
 Mancharikuypaq sumaqlлатаña
 kanchariymi muyuriykun Diostaqa.
- 23 Tukuy Atiyniyoq Diostaqa
 manam haypayta atichwanchu.
 Llumpa-llumpay kallpayoq kasqanraykum
 paytaqa mana haypayta atichwanchu.
 Allin arreglo ruraq kasqanraykum
 payqa mana pitapas ñakarichinchu.
 Siemprepuni allin ruraq kasqanraykum
 payqa mana pitapas ñakarichinchu.
- 24 Chayraykum runakunaqa
 respetanku Diostaqa.
 Diosqa manam kaqpaqpas hapinchu
 yachaysapa tukuq runakunataqa.

Tayta Diospuni Jobta contestasqanmanta

(38:1-42:6)

38 ¹ Jobtam Tayta Dios rimapayarqa sinchillaña wayra ukumanta:

² ¿Pitaq qamqa kanki
tanteasqaykunata yanqachanaykipaqq?
¿Pitaq qamqa kanki
mana yachaywan yanqakuna rimanaykipaqq?

³ Peleananpaq kaq qari hinayá
alistakuy sumaqta.
Ñoqam tapusqayki hinaptinmi
contestawanki sumaqta.

⁴ ¿Maypitaq karqanki
kay pachata qallarichiptiyqa?
Kunanyá contestaway
cheqaptapuni yachaspaykiqa.

⁵ Sichum yachaptikiqa
¿pitaq chaypa sayayninta tupurqa?
Sichum yachaptikiqa
¿pitaq cordelta chutarirqa?

⁶ ¿Imapa hawanpitaq kachkan
takyachisqa kay pachaga?
¿Pitaq churarqa esquinanpi
hapiq rumitaqa?

⁷ ¿Maypitaq karqanki
llapallan achikyaq lucerokuna takiptinkuqa?
¿Maypitaq karqanki
llapallan angelkuna qaparillawanña kusikuptinkuqa?

⁸ Allpa ukumanta lamar qocha toqyaruptinqa
¿pitaq punkukunawan wichqarurqa?

⁹ Lamar qochamanqa puyukunatam
qorqani chaywan pachakunanpaq.
Lamar qochamanqa yanay-yanay tutayaytam
qorqani chaywan chumpikunanpaq.

¹⁰ Ñoqaqa churarqanim
lamar qochapa maykamam rinanta.
Hinaspam churarunitaq
punkunkunatawan cerrojonkunata.

¹¹ Ñoqaqa lamar qochatam nirqani kaynata:
“Kaykamallam chayamunki qamqa.
Amapunim pasankichu kaymantaqa.
Hatun tukuq olayikunapas kayllapim sayanqa.”

¹² ¿Yaqachum haykapipas achikyamunanpaq
kamachikurqanki?

- ¿Yaqachum haykapipas achikyamuyman
sitionta qawachirqanki?
- ¹³ ¿Yaqachum kamachirqanki achikyay paqarinanpaq
chaynapi llikllapa patankunamanta chaspichkaq hina
mana allin ruraqkunata wischurunaykipaq?
- ¹⁴ Hinaptinmi chay achikyayqa
kay pachata sumaqlлатаña rikuriykachin.
Sumaqlлатаña pachasqata hinam rikuriykachin.
- ¹⁵ Mana allin ruraqkunapa
achkiyninqa tutayaymi.
Ichaqa chaytapas paykunamantaqa
qechurun achkiymi.
Amenazakuq atiyinkupas chinkarunmi.
- ¹⁶ Lamar qochapa toqyanan pukyukunakamaqa
¿yaqachum yaykurqanki?
Uku-uku lamar qochapa mana reqsiy atinankunapi
¿yaqachum kaynaman-waknaman purirqanki?
- ¹⁷ Qanmanqa ¿yaqachum rikuykachisurqanki
wañuqkunapa kasqanpa punkunta?
Qamqa ¿yaqachum rikuykurqanki
sinchi tutayaypa punkunkunata?
- ¹⁸ Qamqa ¿yaqachum entiendenki
mayna ancho-anchom kay pachaqa kasqanta?
Sichum chayta yachaspaykiqa
niykuwayá ñoqata.
- ¹⁹ ¿Maynintataq rina
achkiypa kasqanmanqa?
¿Maypitaq kachkan
tutayaypa kasqanqa?
- ²⁰ ¿Chaynapi chay achkiytaqa
mayman chayanankama pusanaykipaq
chaynapi chay achkiytaqa
wasinman chayanankama pusanaykipaq?
- ²¹ Tukuy chaykunataqa seguroch
yachankipuni qamqa.
Achka-achka watayoqñamiki
kachkanki qamqa.
- ²² Ritikunapa qallarisqanmanqa
¿yaqachum qamqa yaykurqanki?
Runtu parapa qallarisqantaqa
¿yaqachum rikurqanki?
- ²³ Chaykunataqa ñoqam
waqaychani ñakarichina tiempokunapaq.
Chaykunataqa ñoqam waqaychani

- guerrapi peleana tiempokunapaq.
- ²⁴ Yachaptikiqa ¿maylaw ñanninkunatatataq
achkiyqa cheqerin?
Yachaptikiqa ¿maylaw ñanninkunatatataq
intipa qespimunan lawmanta pukumuq
wayraqa cheqerin?
- ²⁵ ¿Pitaq loco parapa ñanninkunata kicharqa?
¿Pitaq rayopa toqyasqallañña
wayra parapa ñanninta kicharqa
- ²⁶ chaynapi mana pipa *yachananman
chayachinanpaq,
chaynapi mana runapa kasqan
chunniqman parachinanpaq?
- ²⁷ Chaynapim ñoqaqa chaki allpakunaman
saksanankama paraykachini.
Chaynapim ñoqaqa llullu pastokunata
sumaqlлатаña wiñarichini.
- ²⁸ Yachaptikiqa ¿parapaqa
kapunchum taytanqa?
Yachaptikiqa ¿sullapaqa
kapunchum taytanqa?
- ²⁹ Yachaptikiqa ¿pitaq ritipa mamanqa?
Yachaptikiqa ¿pitaq qasataqa wachakurqa?
- ³⁰ Yachaptikiqa ¿pitaq yakukunata
ritiyarachispan rumiman tikrarun?
Yachaptikiqa ¿pitaq uku-uku lamar
qochapa hawanta ritiman tikrarun?
- ³¹ ¿Yaqachum qamqa Suchu sutiyoq
lucerokunapa watakunta churaykuwaq?
¿Yaqachum qamqa Qalalu sutiyoq
lucerokunapa watakunta paskaruwaq?
- ³² ¿Qamchum huñunasqa lucerokunata
sapa tuta lloqsichimunki?
¿Qamchum Suwapa Corralnin
sutiyoq lucerokunata pusanki?
¿Qamchum chaypa qatiqnin
lucerokunatapas michinki?
- ³³ Qamqa ¿reqsinkichum
cielokunapi gobiernaq decretokunata?
¿Yaqachum kay pachapipas servikunanpaq
churanki chay decretokunata?
- ³⁴ ¿Yaqachum qamqa puyukunata kamachiwaq
chaynapi sinchi parawan nuyurusunaykipaq?
- ³⁵ Qamqa ¿kamachinkichum
llipyaykunatapas maylawmanpas pasanankupaq?

- Hinaptinga ýyaqachum
 chay llipaykunaqa nisunkiman:
 “Qamta kasukunaykupaqmi
 kaypi kachkaniku” nisparaq?
- ³⁶ Yachaptikiqa ípitaq qoqan sutiyoq
 pawaq animalman yachayta qorqa?
 Yachaptikiqa ípitaq utulluman
 entiendeyta qorqa?
- ³⁷ Puyukunata yupananpaqqa
 ípitaq yachayniyoq kanman?
 íPitaq puyñumanta tallichkaq hina
 cielokunamanta parachimunman
- ³⁸ chaynapi allpapas mituyarunanpaq,
 chaynapi kurpakunapas laqanakurunanpaq?
- ³⁹ ¿Qamchum china leonpa mikunantapas hapipunki?
 ¿Qamchum malta leonkunamanpas saksaykachinki?
- ⁴⁰ ¿Chaynatachum ruranki
 leonkuna unchupakuykuspa
 machayninpi kaptinku?
 ¿Chaynatachum ruranki
 leonkuna uchkunpi
 laqakuykuspa wateqaptinku?
- ⁴¹ ¿Pitaq ullachkupaq
 mikunanta churapun?
 Mallqonkunapas qayakuwaptinqa
 hinaspa yarqaymanta pawaykachaptinkuqa
 ípitaq mikuyninta churapun?
- 39** ¹Qamqa ýyachankichum ima tiempopim
 purun cabrakuna wachasqanta?
 Qamqa íqawarqankichum
 luwichu wachachkaqta?
- ² Qamqa ýyuparqankichum
 wiksayakusqan killankunata?
 Qamqa ýyachankichum
 haykapim wachananta?
- ³ Chay animalkunaqa
 chuychuykuspam wacharunku.
 Chaynapim nanayninkunaqa
 samarunña wacharuptinku.
- ⁴ Chaynapim wawankunapas
 sumaqlлатаña purunkunapi hatunyanku.
 Chaynapim wawankunapas
 mana kutimuqña ripukunku.
- ⁵ Yachaptikiqa ípitaq purun
 asnota munasqanpi purinanpaq kachaykurqa?

Yachaptikiqa waskanmanta kachaykuchkaq hina
 ¿pitaq purun asnota kachaykurqa?

⁶ Chay asnokunamanmi *yachananpaq
 qorqani Araba sutiyoq chunniqkunata.
 Chay asnokunamanmi yachananpaq
 qorqani qollpakunapa kasqan qechwata.

⁷ Chay asnokunaqa asikunmi
 llaqtakunapi chaqwakunamantapas.
 Chay asnokunaqa manam kasukunchu
 arrieropa qaparisqantapas.

⁸ Chay asnokunaqa moqokunapim
 pastota maskanku.
 Verde kaqkunata maskastinmi
 purinku.

⁹ Purun toroqa ¿munanmanchum qampaq llamkayta?
 Purun toroqa ¿munanmanchum
 corralnikipi artesapa waqtanpi samayta?

¹⁰ Chay torotaqa ¿yaqachum
 yapunaykipaq coyundawan wataruwaq?
 ¿Qepaykita qatisuptikichum
 chay qechwa allpata rastrillachiwaq?

¹¹ ¿Yaqachum qamqa kallpasapa kasqanrayku
 chay toropi confiakuwaq?
 ¿Kallpasapa kasqanraykuchum chay torotaqa
 llamkapusunaykipaq dejaykuwaq?

¹² Qamqa ¿yaqachum chay toroman
 hapipakuwaq payña cosechapusunaykipaq?
 Qamqa ¿yaqachum chay toroman
 hapipakuwaq payña eraykipi huñupusunaykipaq?

¹³ Avestruz sutiyoq animalmi raprankunata
 kuyuchin kusikuymanta.
 Cigueña sutiyoq pawaq animalpa raprankunaqa
 aswan allinraqmi avestruzpamanta.
 Chay cigueña purankunaqa
 aswan allinraqmi avestruzpamanta.

¹⁴ Chay avestruz animalqa
 allpapim runtunkunata saqerun.
 Ñutu allpapi qoñichkaqtam saqerun.

¹⁵ Payqa manam yachanchu
 qonqayta sarurusqa kanantaqa.
 Payqa manam yachanchu
 purun animal ñuturunantaqa.

¹⁶ Manapas wawanchu kanman hinam
 payqa ñakarichin wawankunatapas.

- Manam imapas qokunchu
yanqapaq rurasqanpas.
- ¹⁷ Arí, paymanqa manam yuyayta qorqanichu.
Arí, paymanqa manam entiendeyta qorqanichu.
- ¹⁸ Ichaqa sayariykuspanqa,
ichaqa raprankunata kallpananpaq hoqarispanqa
caballokunamantapas asikunmi,
sillakuqmantapas asikunmi.
- ¹⁹ Chaynaqa caballomanqa ¿qamchum
kallpanta qorqanki?
¿Qamchum matankanpi orqochakuq
pelonkunata churarqanki?
- ²⁰ ¿Aqarway uru pawaykachachkaqta hinachum
caballota pawaykachachinki?
Senqanwan qorqoryaspa manchakuypaq caballotaqa
¿qamchum pawaykachachinki?
- ²¹ Caballoqa kallpanpi kuisqa kaspanmi
aspikachanraq qechwapi allpatapas.
Mana mancharikuspan
kallpan guerrapi peleananpaqpas.
- ²² Enemigopa manchachisqanmantapas
asikunmi caballoqa.
Enemigopa espadanmantapas
manam manchakuymantachu
kutirikun caballoqa.
- ²³ Flechakuna apananku taqraqyaptinpas
caballoqa manam manchakunchu.
Hatun lanzawan taksa lanza llipipiptinpas
caballoqa manam manchakunchu.
- ²⁴ Corneta waqaykuptinqa katkatataspam
manaña sayayta atispa kallpaytaña qallaykun.
Samay chinkay kallpaspam
pampataqa mikuypaq-mikuykun.
- ²⁵ Corneta waqaykuptinmi
contestaq hinaraq weqeqeqen caballoqa.
Karullamantaraqmi guerratapas
musyaykun caballoqa.
Capitankunapa kamachikusqantawan
peleaqqunapa qaparisqantam
uyarinpuni caballoqa.
- ²⁶ ¿Qam yachaysapa kasqaykiraykuchum
wamanpas yachan pawayta?
¿Qam yachaysapa kasqaykiraykuchum
wamanpas surlawman mastarin raprankunata?

- ²⁷ ¿Qam kamachiptikichum ankas
altoman hoqarikun?
¿Qam kamachiptikichum ankas
orqokunapi qesanta rurakun?
- ²⁸ Chay ankaqariki
*yachan qaqakunapim.
Chay ankaqariki
tutapas puñun qaqakunapim.
Chay ankaqariki
orqopa puntankunapim wasichakun.
Chay ankaqariki
mana seqay atinakunapim *yachakun.
- ²⁹ Chaymantaraqmi mikunanpaq
hapinanta wateqamun.
Karumantaraqmi payqa
qaway-qawamuspan rikuramun.
- ³⁰ Paypaqa mallqonkunapas
yawartam soqon.
Wañusqakunapa kasqanpim
ankakunaqa tarikun.

40 ¹Tayta Diosqa Jobtam nirqataq:

- ² ¿Ñoqa Tukuy Atiyniyoq Dioswan atipanakuq
runaqa anyawanmanraqchum?
¿Ñoqa Dioswan qaqchanakuq runaqa
contestawanmanraqchum?

³ Jobñataqmi Tayta Diosta nirqa:

- ⁴ Mana imapaq valeqmi kallaniqa.
¿Imataraqtaq nillaykimanqa?
Upallakurusaqñayá ñoqaqa.
- ⁵ Achka kutikamañam
rimarqani ñoqaqa.
Kunanqa manam imatapas
rimaymanñachu ñoqaqa.

Atiyninta Tayta Dios qawachikusqanmanta

⁶ Jobtam Tayta Dios sinchillaña wayra ukumanta kaynata nirqa:

- ⁷ Peleananpaq kaq qari hinayá
alistakuy sumaqta.
Ñoqam tapusqayki
hinaptinmi contestawanki sumaqta.
- ⁸ Qamqa ¿sentencia rurasqaytachum

- mana kaqpaqpas hapinki?
 ¿Mana huchayoqpaqña hapikunaykipaqchum
 qamqa mana allin ruraqpaqña hapiwanki?
- ⁹ Qampas ¿ñoqa hina
 atiyniyoqchum kanki?
 ¿Rayopa qaparisqanta hinachum
 qampas ñoqa hina qaparinki?
- ¹⁰ Chaynaqa qampas atiyniyoq
 hinayá hatunchakuy.
 Chaynaqa qampas atiyniyoq
 hinayá altopi churakuy.
 Chaynaqa qampas kancharichkaq
 hinayá lliwwan reqsichikuy.
- ¹¹ Chaynaqa qampas sinchi
 piñakuynikitayá cheqerichiy.
 Llapa hatun tukuqkunata
 qawarispayá humillaykachiy.
- ¹² Qawarispallayá humillaykachiy
 paykunataqa.
 Maymi kasqanpiyá saruparuy
 mana allin ruraq runakunataqa.
- ¹³ Paykunataqa allpapiyá
 pamparuy llapallanta.
 Paykunataqa wañuqkunapa kasqanpiyá
 pakaruy llapallanta.
- ¹⁴ Hinaptinqa ñoqapas
 qamtam alabasqayki.
 Kallpallaykiwan salvakurusqaykimantam
 razonta qosqayki.
- ¹⁵ Qawariyá qamtawan unanchasqay
 ¿behemot sutiyoq animalta.
 Payqariki bueyeskuna hinam
 mikun pastokunata.
- ¹⁶ Qawariyá mayna kallpayoqmi
 paypa wasanqa kasqanta.
 Qawariyá mayna kallpayoqmi
 wiksa qaranqa kasqanta.
- ¹⁷ Cedro sacha kuyuchkaqta
 hinam chupantapas kuyuchin chay animalqa.
 Piernankunapi ankukunapas
 simpay-simpaymi kachkan paypaqa.
- ¹⁸ Chay animalpaqa tullunkunapas kachkan
 broncemanta tubo hina kallpasapam.

^c fr 40:15 Chay tiempopi rimasqankuman hinaqa ichapas chayqa karqa hipopotamo sutiyoq animalman rikchakuq.

Chay animalpa piernankunapas kachkan
fierro hina kallpasapam.

¹⁹ Llapan animalmantapas kallpasapatam
unancharqani chay animaltaqa.
Chaynaqa ñoqallam unanchasqayrayku
espadawan asuykuyma paymanqa.

²⁰ Orqokunapi pastokunapas
paypaqmi wiñachkan.
Chaypitaqmi purun animalkunapas
pawaykachachkan.

²¹ Ichaga chaywanpas tankar kichkapa
ukunpim waqtapakun.
Ichaga chaywanpas soqosllaña
cienegakunapim pakakun.

²² Chay animaltaqa tankar kichkakunam
llantuykun.
Chay animaltaqa mayupa patanpi wiñaq
kiswarkunam muyuriyken.

²³ Jordan Mayu yapakuptinpas
manam payqa manchakunchu.
Jordan Mayuqa siminmanña
haypaptinpas payqa manam manchakunchu.

²⁴ Qawakuchkaqtaqa ¿yaqachum
pipas hapirunman?
¿Yaqachum pipas senqanta toqoruspan
lazowan pasarachinman?

41 ¹ Leviatan sutiyoq animaltaqa
¿yaqachum anzuelowan hapiruwaq?

Leviatan sutiyoq animaltaqa
¿yaqachum qallunmanta
lazowan takyachiwaq?

² ¿Yaqachum paytaqa waskawan
senqanmanta watucharuwaq?
¿Yaqachum paytaqa ganchowan
kakichunta usturachiwaq?

³ Payqa ¿yaqachum ruegakusunkiman
llakipayarikunaykipaq?
Payqa ¿yaqachum llampu siminwan
ruegakusunkiman llakipayarikunaykipaq?

⁴ ¿Contratotachu qanwan ruranqa
wiñaypaq servisunaykipaq?

⁵ Chay Leviatan animalwanqa
¿huk urpituchawan hinachum pukllakuwaq?
Chay Leviatan animaltaqa
¿warmi churikikunapa
pukllananpaqchum wataruwaq?

- ⁶ ¿Rantikuqkunachum chaywanqa
 negociota rurakunmanku?
 ¿Negocio ruraqkunachum
 paytaqa parteparuspa rantikunmanku?
⁷ ¿Yaqachum qamqa lanzakunallawan
 qaranta inturachiwaq?
 ¿Yaqachum challwaqkunapa lanzallanwanqa
 paypa umanta tuksiparuwaq?
⁸ Hawallanmanpas makikita churaykuspaqa
 manam qonqankichu paywan peleasqaykimantaqa.
 Manam huktawanqa rurankiñachu chaynataqa.
- ⁹ Chay Leviatan animal hapiy munaqkunaqa
 hukmanyasqallañam rikurirunku.
 Chay animalta rikuykuspallaraqmi
 qonqayta desmayarunku.
- ¹⁰ Manam pipas loco hinaqa kanmanchu
 payta rikcharichinanpaqqa.
 Chaynaqa ¿pitaq sayayta atinman
 ñoqapa qayllaypiqa?
- ¹¹ ¿Pitaq imatapas qowarqa
 chaynapi kutichipunaypaqqa?
 Ñoqapamiki kay pachapi
 tukuy ima kaqkunaqa.
- ¹² Kunanqa rimarisaqtaqyá
 chay Leviatan animalpa maki-chakinmanta.
 Kunanqa rimarisaqtaqyá
 kallpanmantawan qawapasllaña kasqanmanta.
- ¹³ ¿Pitaq chuturunman tapaqnin
 qarantaqa?
 ¿Pitaq tuksirunman rakta-rakta
 qarantaqa?
- ¹⁴ ¿Pitaqsi siminta kakllarunman
 paypataqa?
 Manchakuypaq kirunkunawan muyuykusqam
 kachkan chay siminqa.
- ¹⁵ Chay animalpa wasanqa kachkan
 seqella churasqa harkachikuna armakuna hinam.
 Chay wasanpi kaqkunaqa
 kachkan suma-sumaq hapinasqa hinam.
- ¹⁶ Chay wasanpi kaqkunaqa alli-allin
 hapinakusqam kachkan.
 Wayrapapas mana yaykunanmi
 chaykunaqa kachkan.
- ¹⁷ Chay wasanpi kaqkunaqa hukninmanta hukninmanmi
 suma-sumaq laqanasqa kachkan.

Mana pipapas rakiy atinanmi
chaykunaqa kachkan.

- 18 Chay animal hachiwyaptinqa
llipyaykunaraqmi paymanta lloqsirin.
Chay animalpaqa achikyamuqtam
ñawinkunapas achkiy hinaraq kancharin.
- 19 Chay animalpaqa siminmantapas
lloqsin ninakunaraqmi.
Chay animalpaqa siminmantapas
waspirin nina chispakunaraqmi.
- 20 Chay animalpa senqanmantapas
qosnikunaraqmi lloqsichkan.
Soqoswan yanusqa timpuchkaq
mankamanta hinaraqmi
chay qosniqa lloqsichkan.
- 21 Chay animalqa samaynillanwanmi
sansakunatapas ruparichin.
Chay animalqa lenguachkaq
ninataraqmi siminmantapas lloqsirichin.
- 22 Chay animalpaqa kunkanpas
llumpay kallpasapallañam kachkan.
Payta qawaqkunaqa llapallankum
manchakuymanta katkatatachkan.
- 23 Sipu-sipu aychankunapas paypaqa
llumpa-llumpay qarayasqam kachkan.
Qaqay-qaqay mana kuyuriqmi
chaykunaqa kachkan.
- 24 Chay animalpaqa sonqonpas
rumi hina qaqay-qaqaymi kachkan.
Chay animalpaqa sonqonpas
maray hina qaqay-qaqaymi kachkan.
- 25 Chay animal hatariptinqa llapanmanta kallpasapa
kaqkunapas llumpaytam mancharikunku.
Chay animalpa chupanta
aywirinanmantam manchakuymanta ayqekunku.
- 26 Pipas chay animalta hayparuspanqa
manam imanaytapas atinmanchu
espadallawanqa otaq lanzallawanqa.
Pipas chay animalta hayparuspanqa
manam imanayta atinmanchu
flechallawanqa otaq taksa lanzallawanqa.
- 27 Chay animalpaqa fierromanta
armakunapas paja hinallam.
Chay animalpaqqa bronce manta
armakunapas ismusqa kaspi hinallam.
- 28 Flechakunapas manam

- ayqechinchu paytaqa.
 Rumikunawan warakasqankupas
 pajaman rikchakuqlam paypaqqa.
²⁹ Paja hinallam paymanqa chayän
 fierro maqanapas.
 Payqa asikunmi lanza choqasqankupa
 siw-siwyasqanwanpas.
³⁰ Chay animalpaqa qasqonpipas
 ñawchi puntayoq manka pakikuna
 hinaraqmi kachkan.
 Chay animalqa mitu hawanta
 pasaruptinpas yupinkunam yapusqa
 hinaraq kachkan.
³¹ Chay animalqa manka timpuchkaqta hinam
 uku-uku lamar qochatapas timpurichin.
 Api timpuchkaq hina
 muru-murutaraqmi rikurirachin.
³² Maymi risqan yakupim saqerun
 kanchariq ñanta chay animalqa.
 Yuyaqa chukchan hinaraqmi
 rikurirun chay lamar qochaqa.
³³ Kay pachapiqa manam kanchu
 chay animalman rikchakuqqa.
 Mana imatapas manchakunanpaqmi
 payqa rurasqa karqa.
³⁴ Hatun tukuqkunatam despreciowan
 qawan chay animalqa.
 Llapallan hatun tukuqkunapa
 reyninmi payqa.

Huchankunata Job reqsikusanmanta

42 ¹ Jobñataqmi Tayta Diosta nirqa:

- ² Taytáy, ñoqaqa yachanipunim
 tukuy imapas ruray atiq kasqaykita.
 Ñoqaqa yachanipunim munasqaykiqa
 mana yanqachasqa kananta.
³ Qanmi nirqanki kaynata:
 “¿Pitaq qamqa kanki
 munasqaykunata yanqachanaykipaqqa?” nispä.
 “¿Pitaq qamqa kanki
 mana yachaywan yanqakunata
 rimanaykipaqqa?” nispä.
 Ñoqaqa rimarqani mana entiendesqay
 admirakuypaq kaqkunatam.
 Ñoqaqa rimarqani mana yachasqay

admirakuypaq kaqkunatam.

⁴ Qanmi niwarqankitaq kaynata:

“Qamqa uyariwayá rimarisqayta” nispa.

“Contestawayá tapusqaykunata” nispa.

⁵ Taytáy, ñoqaqa uyayllam-uyarirqani qanmanta.

Kunanmi ichaqa ñawiywanpuni qawaykullayki qamtaqa.

⁶ Kunanqa penqakuymantam wanakuniña.

Allpapiwan uchpapi tiyaykuspam wanakuniña.

Job huktawan Diospa bendecisqan kasqanmanta

⁷ Chaykunata Jobman Tayta Dios rimapayaruspanmi Teman law Elifaztapas nirqataq:

—Piñasqam kachkani qampa contraykipipas chaynataq is kaynin amistadnikikunapa contranpipas. Qamkunaqa manam serviqníy Job hinachu cheqap kaqta ñoqamanta rimarqankichik. ⁸ Chaynaqa mana yuyaywan rurasqaykichikmanta ama castiganaypaqyá Jobman pusaychik qanchis malta torokunatawan qanchis carnerokunata. Chay animalkunata payman qoptikichikmi qamkunapa favornikichikpi wañuchispa ñoqapaq kañapuwanka, chaynataqa ruranqa serviqníy Job hina mana cheqap rimasqaykichikmantam.

⁹ Chaynapim Teman lawmanta Elifazqa rispan yupaychasqanku Tayta Diospa munasqanta rurarqa. Hina chaynatataqmi rurarquaku Sua sutiyoq lawmanta Bildadpiwan Naamat lawmanta Zofar sutiyoq runapas. Chaynapim Tayta Diosqa chaskirqa Jobpa mañakusqanta.

¹⁰ Chaynata Job amistadninkunapaq mañakuruptinmi Tayta Diosqa kasqallan payta bendecirqa. Paymanmi qoykurqa ñawpaq kapuqninmantapas huk chaynatawanraq. ¹¹ Chaynapimá Jobmanqa hamurqaku wawqenkuna, paninkuna chaynataq ñawpaqta llapallan reqsiqninkunapas. Wasinpi huñunakuykuspankum rurarquaku convidota. Payta llakipayaykuspankum consuelarquaku tukuy sasachakuy Tayta Diospa qosqanmanta. Paykunaga sapakamataqmi qorqaku qollqetawan huk qori anillota.

¹² Chay kawsakusqan watakunapim Jobqa ñawpaq watakunamantapas aswanraq Tayta Diospa bendecisqan karqa. Paypamá kapurqa chunka tawayoq waranqa ovejankuna, soqta waranqa camellonkuna, iskay waranqa yapuq bueyesninkuna, kapurqataqmi waranqa china asnonkunapas. ¹³ Paypaqa karqataqmi qanchis qari churinkunapas chaynataq kimsa warmi churinkunapas. ¹⁴ Chay kimsan warmikunamanta punta naceqtam suticharqa^d Jemima nispa. Qatiqnin warmi churintañaataqmi suticharqa ^e Cesia nispa. Chay sullka warmi churintañaataqmi suticharqa ^f Keren-hapuc nispa. ¹⁵ Tukuy kay pachapiqa manam tarikurqachu Jobpa churinkuna hina kuyayllapaq suma-sumaq sipaskunaqa. Paykunamanmi taytan Job qopurqa tocaqnin herencianta. Qoykurqaqa qari churinkunamanwan igualtam. ¹⁶ Chaymantam Jobqa kawsakurqa pachak tawa chunkan watataraq. Payqa rikurqam churinkunata, willkankunata hinaspa willkanpa churinkunatapas. ¹⁷ Jobqa wañukurqa yuyaq kayninpiñam.

^d 42:14 Hebreo simipi Jemima ninanqa “urpicha” ninanmi.

^e 42:14 Hebreo simipi Cesia ninanqa “canela” ninanmi.

^f 42:14 Hebreo simipi Heren-hapuc ninanqa “perfume churana pomocha” ninanmi.

YUPAYCHANAPAQ TAKIKUNA

SALMOS

Kay librotam castellanopi sutichanku “Salmos” nispa. Kay libroqa karqa Israelpa mirayninkuna Diosta yupaychanankupaqmi hinaspa payta mañakunankupaqmi. Judio runakunatapas chaynataq Cristoman ñiqkunatapas tukuy tiempopi Diosman asuykachiqnin ancha kuyasqam kay libroqa. Kay libropiqa kachkan pachak pichqa chunkan takikunam, chay takikunaqa kachkan pichqa librokunaman rakisqam:

Punta kaq libropim kachkan punta kaq rakimanta qallaykuspa tawa chunka hukniyoq rakikama.

Iskay kaq libropim kachkan tawa chunka iskayniyoq rakimanta qallaykuspa qanchis chunka iskayniyoq rakikama.

Kimsa kaq libropim kachkan qanchis chunka kimsayyoq rakimanta qallaykuspa pusaq chunka isqonniyoq rakikama.

Tawa kaq libropim kachkan isqon chunka rakimanta qallaykuspa pachak soqtayyoq rakikama.

Pichqa kaq libropim kachkan pachak qanchisniyoq rakimanta qallaykuspa pachak pichqa chunkan rakikama.

Pichqaman rakisqa kay librokunaqa sapakamam tukuykun Diosta alabaspa. Manam llapallanchu chay takikunaqa Davidpa qellqasqan karqa. Wakinga karqa Salomonpa chaynataq sutinkuwan sutichasqa runakunapa qellqasqanmi. Tiempokunapa pasasqanman hinam chay takikunaqa huñusqa karqa chulla librollamanña, chaynapim Ñawpaq Testamento librokunaman hukllawasqa karqa. Judiokunam huñunakuyninkupi salmokunata leeqku hinaspa takiqku, chaynatam ruranku kunankamapas. Señor Jesucristopas apostolninkunapiwan yachachispa salmokunamanta rimarqaku. Cristoman ñiqkunapas qallariyninmantapunim salmokunata leespa takiqku. Salmokunapiqa kachkan imaymana yachachikuymi.

PUNTA KAQ LIBRO (1-41)

Salmo 1

Cheqap kusikuymanta

¹ Mayna kuisqam mana allin runakunapa consejasqankuna mana chaskiq runaqa.

Mayna kuisqam huchasapa runakunapa

kawsasqanpi hina mana kawsaq runaqa.

Mayna kuisqam Diosta burlakuqkunawanpas mana haykapipas hukllawakuq runaqa.

² Tayta Diosllapa tukuy ima yachachisqantam

kuyakuyllawanña cumplen chayna runaqa.
Tuta punchawmi chayna sumaq yachachisqanpi
yuyaymanaykuspan cumplen chayna runaqa.

³ Chayna runaqa yarqapapas patallanpiña
sumaqllaña wiñaq sachamanmi rikchakun.
Chayna runaqa tiempollanpi sumaqlлатаña
ruruykamullachkaq sachamanmi rikchakun.
Chayna runapa tukuy ima rurallasqanqa
alli-allinpunim haykapipas lloqsiykun.

⁴ Manam chaynachu pasaypaqpas kallanqariki
mana allinllata kawsakullaq runaqa.
Qopa wayrapa aparisanqan hinaraymiki
kanqa mana allinkuna ruraq runaqa.

⁵ Chayna runaqa juicio ruray chayamuptinpas
manapunimriki allinraqqa kanmanchu.
Justo runapa kasqanmanqa manataqmiki
huchayoqkunaga pasaypaqpas rinmanchu.

⁶ Tayta Diosniyqa reqsichkanmi justokunapa
kawsakuynillanqa allinpunim kallasqanta.
Mana allinlla ruraqkunam ichaqariki
kawsasqankupipas tarinqaku wañuyllata.

Salmo 2

Tayta Diospa churin gobiernananmanta

- ¹ ¿Imanasqataq nacionkunaga piñakuywanqa hatarinku?
¿Imanasqataq runakunapas yanqakunata tantearunku?
- ² Kay pachapigariki reykunapas hukllatam hoqarikurunku.
Kamachikuqkunapas Tayta Diospa contranpim rimanakurunku.
Aceitewan tallispa nombrasqanpa contranpim rimanakurunku.
- ³ Qaparispankunim kaynata ninku: “Cadenankuta tipirusun.
Waskawan watawasqanchiktapas ñoqanchikmantam wischurusun.”
- ⁴ Hanaq pachapi kawsakuqpunim paykunamanta asikunqa.
Hina kikinmi Señorqariki paykunamanta burlakunqa.
- ⁵ Chaymantataqmi piñakuywantaq rimapayanqa paykunata.
Paykunataqa rabiawantaqmi anchata hukmanyarachinqa.
- ⁶ “Noqagariki akllakuspaymi churaruniña reyniytaqa.
Sapaqchakusqay Sion Moqopim churaykullani reyniytaqa.”
- ⁷ Tayta Diospaq decretonmantam chay reyqariki nin kaynata:
“Tayta Diospunim niykullawarqa: ‘Churiymi qamqa kapuwanki,
kunan punchawmantapunimriki ñoqaga kani Taytallayki.
- ⁸ Herenciaqpas nacionkunata mañawaptikim qosqaykitaq.
Kay pachatapas mañawaptikim qampa kananpaq qosqaykitaq.
- ⁹ Huk fierromanta tawnawan hinam paykunataqa vencerunki.

Allpa mankata pakichkaq hinam paykunataqa castiganki.’ ”

- ¹⁰ Kay pachapi llapallan reykuna,
qamkunaqariki lliwyá entiendeychik.
Kay pachapi kamachikuqkuna,
anyasusqaykichiktayá chaskikuychik.
- ¹¹ Tayta Diosta respetaspa payllatapuni servikuychik.
Qamkunaqa manchakuywan paymantapuni kusikuychik.
- ¹² Diospa churintaqa ama piñakunanpaq yupaychaychik.
Kawsasqaykichikpi ama wañurunapaq yupaychaychik.
Payqariki mayna-mayna apurawllaman piñakuqmi.
- Mayna kosisqamya payman lliw runakuna confiakuqqa.

Salmo 3

Tayta Diospa yanapakuyninta David mañakusqanmanta

Churin Absalonpa qayllanmanta David lluptispan Diosman takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
mayna achkallañamya enemigoykunaga kachkanku.
Dios Taytalláy,
achka-achkallañamya contraypi kaqkunaqa kachkanku.
- ² Achka-achka runamya kaynata ñoqamanta nichkanku:
“Diosqa manam paytaqa imamantapas salvaykunqachu.”
(Samariy)
- ³ Dios Taytalláy,
qanmi ichaqariki muyuriqniypi pakaykuwanki.
Ñoqallaytaqariki hatunchawankim, kallpanchawankim.
- ⁴ Tayta Diostaqariki qapariywanmi qayakuchkani
chaymi sapaqchakusqan orqomantaraq contestaykuwan.
(Samariy)
- ⁵ Siriykuspapas puñuruní Tayta Dios yanapawaptinmi.
Puñullaspapas rikcharini Tayta Dios yanapawaptinmi.
- ⁶ Ñoqallaytaqa wañuchiwananpaq muyuykuwaptinkupas
manapuniñam manchakuniñachu tropantin runatapás.
- ⁷ Hatariyá Dios Taytáy.
Salvawayá Diosnilláy.
Ñoqallaypa enemigoykunataqa uyankunapipas maqapankim.
Mana allin ruraqkunapataqa kirunkunatapás pakipankim.
- ⁸ Tayta Dios, qampunimá kallanki runakunapa salvaqnillanqa.
Tayta Dios, llumpaytayá bendeciy lliw qampa runaykikunataqa.
(Samariy)

Salmo 4

Tayta Diospi hapipakuspa mañakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, cuerdakunawan Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Ñoqallaypa favorniypi alli-allin ruraq Diosnilláy,
qamta qayakuptiyá ñoqallaytaqa contestaykuway.
Ñakariypi kachkaptiyimi yanapaykuwanki Diosnilláy.
Llakipayawaspayá mañakusqayta uyariykuway.
- ² Llapa runakuna,
¿Haykapkamataq insultawankichik ñoqata?
¿Haykapkamataq kuyankichik yanqakunata?
¿Haykapkamataq maskankichik llullakuyllata?
(Samariy)
- ³ Yachaychikyá Tayta Diosqa
payman ñiniqkuna akllakusqanta.
Yachaychikyá Tayta Diosqa
payta mañakuptiy uyariwasqanta.
- ⁴ Qamkunaqa katkatataywanraqyá
amaña mastaq huchallikuychikchu.
Qamkunaqa upallaspaykichikyá
camaykichikpipas yuyaymanaychiktaq.
(Samariy)
- ⁵ Animalkunata wañuchispayá
sonqomanta ofreceychik.
Qamkunaqariki Tayta Diospiyá
allinneqta confiakuychik.
- ⁶ Dios Taytalláy,
achka-achkallañamya rimaspa runakuna nillachkanku:
“¿Pitaq kusichiwachwan allinta ñoqanchikta?” nispanku.
Dios Taytalláy,
allin ñawikiwanyá qampuni qawariykamullawayku.
- ⁷ Hatun kusikuytamyá ñoqapa sonqollayman churaykunki.
Achka trigomantapas aswan mas Kusikuytam qoykuwanki.
Uvas aqamantapas aswan mas Kusikuytam qoykuwanki.
- ⁸ Ñoqallayqa hawkalla siriykuspa chaypunilla puñurunipas.
Waqaychallawaptikim mana pipa imanasqan kawsakunipas.

Salmo 5

Diospa yanapakuynin mañakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, qenakunawan Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,

- uyariykuyá kay rimarillasqayta.
 Dios Taytalláy,
 entiendeykuyá kay quejakamusqayta.
- ² Rey Diosnilláy,
 uyariykuyá kay qaparillasqayta.
 Qamllatañamá mañakamullachkayki.
- ³ Dios Taytalláy,
 tutapaytamá uyariykullawanki.
 Achikyaqtamá willakamullachkayki.
 Suyachkanimá contestawanaykita.
- ⁴ Qamqa manam kanki mana allinkunalla munaq Dioschu.
 Mana allin rurallaqpas manam qanwanqa *yachanmanchu.
- ⁵ Manam sayanmanchu ñawpaqnikipiqa alabakuqqa.
 Cheqnillankim llapan mana allin rurallaqkunataqa.
- ⁶ Dios Taytalláy,
 llulla rimaq runakunataqa qamqa chinkarachinkim.
 Wañurachiqtawan traicionakuqtaqa millakullankim.
- ⁷ Ichaqa kuyapayakuq kasqaykiraykum wasikiman yaykullani.
 Ñoqaqa respetowanmi temployki lawman qawarispa yupaychayki.
- ⁸ Dios Taytalláy,
 wateqaqniymantayá allin sonqoykiman hina pusallaway.
 Yanapaykullawayá munasqallaykiman hina kawsanaypaq.
- ⁹ Paykunaqa mana cheqap rimaqmi kanku.
 Sonqonkupi mana allin piensaqmi kanku.
 Asnaq sepultura hinam rimasqankupas.
 Llullakuspaq paykunaqa rimachkankupas.
- ¹⁰ Dios Taytalláy,
 sentenciaykuyá paykunaqa castigarusqaña k Allanankupaq.
 Paykunatayá mana allin tanteasqankumanta wichiykachiyña.
 Paykunatayá mana allin rurasqankumanta wikaparuyña.
 Contraykipimá paykunaqa mana kasukuqña kawsallachkanku.
- ¹¹ Kusikuchunkuyá qampi amparakuy maskaq runakunaqa.
 Kusikuymantayá wiñaypaqraq takichunku runakunaqa.
 Qanmi allinta harkaykunki paykunataqa.
 Chaymi qamrayku kusikunku kuyaqnikiqa.
- ¹² Dios Taytalláy,
 qamqa allinlla rurallaqtam bendeciykunki.
 Qamqa kuyakuq kallaspaykim harkaykullanki.

Salmo 6

Sasachakuy tiempokunapi Davidpa mañakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, cuerdakunawan Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
amayá qaqchallawaychu piñakuspaykiqua.
Amayá castigawaychu rabiakuspaykiqua.
- ² Dios Taytalláy, llakipayariykuwayá.
Ñoqaqa pasaypaq mana kallpayoq hinañamriki kachkani.
Dios Taytalláy, qamqa hampiykullawayá.
Tulluyqa chilinankamam pasaypaq mancharisqaña kachkani.
- ³ Dios Taytalláy, ñoqaqa mancharikuspa katkatatachani.
¿Haykaptaq ñoqallaytaqa yanapaykuwanki?
- ⁴ Dios Taytalláy, kutiriykamuspáy libraykullaway.
Kuyapayawaspayá salvaykullaway.
- ⁵ Wañukuspaqa manapunim pipas qamtaqa yuyasunkichu.
Wañukunapa kasqanpiqa manam graciasta qosunkimanchu.
- ⁶ Ñoqallayqa amirunim llumpa-llumpayta waqaytapas.
Sapa tuta waqaspaymi nuyurachini sawnaytapas.
Weqeywanmi tuyturuni puñuykullasqay camaytapas.
- ⁷ Llumpay waqallasqayraykum rikukunñachu ñawillaypas.
Enemigoykunaraykum antallataña rikunipas.
- ⁸ Mana allinkuna, asuy ñoqallaymanta.
Tayta Diosmi uyarirun waqallasqayta.
- ⁹ Tayta Diosmi uyarirun ruegakusqayta.
Tayta Diosmi chaskiykuwan mañakusqayta.
- ¹⁰ Llapallan enemigoykunam
penqakuspa llumpayllataña mancharikunqaku.
Llapallan cheqnillaqniykunam
qonqayllata penqakuymanta kutirikunqaku.

Salmo 7

Tayta Diosllam allin juezqa

Benjaminpa miraynin Cus insultaruptinmi Tayta Diosman

David tukuy sonqonwan kaynata takirqa.

- ¹ Yupaychasqay Dios Taytalláy,
qamllapipunimá amparakuni sonqoymanta.
Salvaykullawayá lliw qatikachawaqniymanta.
Libraykullawayá lliw qatikachawaqniymanta.
- ² Paykunaqa yanqam ñoqallaytaqa leon hina llikiparuwanman.
Paykunaqa yanqam mana pipapas librasqanta tisaparuwanman.

- ³ Yupaychasqay Dios Taytalláy,
sichum chaynata rurallasqayrayku culpayoc kallaptiyqa,
⁴ sichum ñoqawan hawka kaqman mana allinwan pagaptiyqa,
(Librarqanimá yanqapunimanta wateqawaqniytapas.)
⁵ qatiwaspanyá kikin enemigoy hapirullawachun
hinaspataqyá pampakunapipas saruparuwachun.
Pampamanraqyá honornillaytapas wikapaykuruchun.
(Samaríy)
- ⁶ Dios Taytalláy,
ñoqapa favorniypiqa piñakuywanyá hatariy.
Piñakuq enemigoykunapa contranpiraqyá sayariy.
Ñoqapa favorniypiqa qampunitaqyá hatariy.
Ñoqapa favorniypiqa arreglotayá ruraykuy.
⁷ Llapallan naciontaqa qayllaykipiyá huñunay.
Altopi tiyaykuspáyá paykunataqa gobiernay.
- ⁸ Dios Taytalláy,
qamqa kikikimá llapan runata
juzgaykullanki juicioman hina.
Allin arreglotayá ruraykullaway
allin sonqoyoq kasqayman hina.
Allin arreglotayá ruraykullaway
mana culpayoc kasqayman hina.
- ⁹ Allinlla ruraq Diosnilláy,
qanmi runapa piensasqanta reqsinki.
Qanmi runapa sonqontaqa reqsinki.
Tukuchunñayá mana allin ruraqkunapa rurasqankuqa.
Takyachisqayá kachun tukuy allintapuni ruraqkunaqa.
- ¹⁰ Altopi kawsaq Diosnilláy,
harkawaqniyqa qamtaqmiki kallanki.
Munasqaykipi kawsallaqtam salvanki.
- ¹¹ Allinpunimá Diospa tukuy arreglokuna rurasqanqa.
Tukuy tiempomá piñakunki mana allinpa contranpiqa.
- ¹² Pipas wanakuspa Diosman manapuni kutirikuptinqa,
paymi espadanta filoyaykachispan castigarullanqa.
Castigananpaqmi flecha arcontapas alistaykurunña.
- ¹³ Payqa rurakurullanñam wañuchina armakunatapas.
Payqa rurakurullanñam rupakuchkaq flechakunatapas.
- ¹⁴ Mana allin runaqa wiksayakuq warmi hinam kachkan.
Payqa huchallata wachakunanpaqmi nanaywanña kachkan.
Huchallikusqanmi runamasintapas ñakarichillanqa.
Wiksayakusqantam llullallatapuni wachakurullanqa.
- ¹⁵ Payqariki pozotaraqmi aspirunpas.

- Payqa uku-ukutaraqmi uchkurunpas.
 Payqariki uchkusqanmanmi wichiynunqa.
¹⁶ Runakuna ñakarichisqanmi kutiykunqa umallanman.
 Daño rurasqanmi wichiynunqa paypa uma puyukninman.
¹⁷ Allin-allin kasqanraykum Tayta Diosman graciastataq qosaq.
 Alto-altopiraraq kawsaq Tayta Diostam alabaykullasaq.

Salmo 8

Diospa ancha reqsisqa kayninmantawan runapa hatunchasqa kasqanmanta

*Takiqkunapa maestronpaq, Gat llaqtapi *yachaqkunapa tononwan Diosman Davidpa takisqan*

- ¹ Hatu-hatun Dios Taytallayku,
 iqampa sumaq sutikiqa
 kay tukuylla pachapiqa mayna reqsisqam!
 iSuma-sumaq kaynikiqa
 mastakun cielokunapapas waklawninkamaraqmi!
- ² Llapa wawakunapiwan
 ñuñuqraq wawakunawanmi alabaykachikunki.
 Qamqa atiynikiwanmi
 enemigoykikunarayku chayta rurarullanki,
 chaynapim enemigoykikunata upallachinki,
 chaynapim vengativo kaqkunata upallachinki.
- ³ Qamllapa rurasqayki cielotapas qawarispaymi,
 altopi churasqayki killatapas qawarispaymi,
 altopi churasqayki lucerota qawarispaymi
- ⁴ ñoqallayqa tapukuni:
 “¿Piraqtaq runaqa paymantaraq piensanaykipaq?
 ¿Pitaqsi mirayninpas paykunata yuyanaykipaq?”
- ⁵ Runataqa ruraraqanki
 angelkunamantapas tumpaniraraq menostamriki.
 Coronawan churaq hinam
 paytaqa respetana runatarraq ruraykullanki.
 Coronawan churaq hinam
 paytaqa ancha reqsisqallataña ruraykullanki.
- ⁶ Rurasqaykikunapim payta gobiernaykachirqanki.
 Tukuylla imapapas hawanpimya churaykurqanki.
- ⁷ Ovejakunapipas qanmiriki munaychachinki.
 Llapallan buyespipas qanmiriki munaychachinki.
 Munaychachinkitaqmi purun animalkunapipas.
- ⁸ Munaychachinkitaqmi pawaq animalkunapipas,
 lamar qochapi kawsaq tukuy challwakunapiraqqas,
 lamar qochanta tukuy ima puriqkunapiraqqas.

⁹ iHatu-hatun Dios Taytallayku,
qampa sumaq sutikiqa
kay tukuylla pachapiqa mayna reqsisqam!

Salmo 9

Tayta Diosqa allin arreglaq kasqanmanta Davidpa gracias qosqan

Takiqkunapa maestronpaq, Mut-laben tonopi Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
ñoqaqa graciastam qomullasqayki tukuy sonqoymanta.
Ñoqaqa nisaqmi llapachallanña milagroykimanta.
- ² Ñoqaqa qamraykum llumpayllataña kusikullachkani.
Ñoqaqa qamraykum sinchillataña kusikullachkani.
Altopi kaptikim sutikimanta ñoqa takillani.
- ³ Cheqniqniy kaqkunam qepaneqmanña kutirikurunku.
Paykunam qamllapa ñawpaqniki kuchi pakurullanku.
Paykunam qamllapa ñawpaqniki puchukarullanku.
- ⁴ Qampunim imapas arreglokuna ruraq kapuwanki.
Qampunim tiyaspa arreglollayta ruraykapuwanki.
Qampunim tiyaspa derechonpiraq arreglapuwanki.
- ⁵ Qamqa llapan nacionkunatamya qaqchaparurqanki.
Mana allin ruraqkunatamya puchukarachirqanki.
Sutinkunatapas wiñaypaqmi chinkarachirqanki.
- ⁶ Llapachallan enemigollayqa lliwmi tukurunña.
Paykunaqariki wiña-wiñaypaqmi chinkarunña.
Mana yuyarinapaqmi llaqtankupas chinkarunña.
- ⁷ Tayta Diosñataqmi wiña-wiñaypaqña gobiernachkan.
Juzganapaqmiki payqa tiyananta alistachkan.
- ⁸ Allin arregloman hinam kay pachata juzgallanqa.
Allin munasqanman hinam runatapas sentencianqa.
- ⁹ Dios Taytalláy,
ñakarillaq runakunataqa qanmi amparanki.
Sasachakuy tiempokunapipas qanmi amparanki.
- ¹⁰ Dios Taytalláy,
reqsiqniki runaykikunapas qampim confiakunku.
Maskasuqnikiqa manam qonqasqachu kallanqachu.
- ¹¹ Sionpi gobiernaq Tayta Diosmanñayá
llapallaykichik takillaychik.
Tukuy imapas rurasqanmantayá
runakunaman willallaychik.
- ¹² Wañuchiqa yawar chaqchusqantamá
manapunitaq qonqanqachu.

Ñakariqpa qayakullasqantamá
manapunitaq qonqanqachu.

¹³ Dios Taytalláy,
ñoqallaytayá llakipayaykuway.
Ñoqallaytayá qawariykullaway.
Cheqniqniykunaraykumá
ñoqallayqa ñakarillachkani.
Wañuy patanmantañamá
qampa horqoykusqan kallachkani.

¹⁴ Sion zaguan punkupimá ñoqallayqariki willakusaq.
Alabanaykumantamá llapallanta ñoqa willakusaq.
Salvawasqaykimantamá ñoqallayqariki kusikusaq.

¹⁵ Nacionkunam wichiycunku kikillankupa uchku rurasqankuman.
Chakinkupas wichiycuspam hapirachikun malla pakasqankuwan.

¹⁶ Tayta Diosqa reqsichikun arreglokuna allin rurasqanwanmi.
Mana allin rurallaqqa urmaykullanqa imam rurasqanmanmi.
(Higaion-Samariy)

¹⁷ Mana allinlla ruraqkunaqa apasqa kanqaku
wañuqkunapa kasqanmanmi.
Diosa qonqaruq nacionkunaqa apasqa kanqaku
wañuqkunapa kasqanmanmi.

¹⁸ Mana imayoqkunaqa manataqmiriki kanqa qonqallasqachu.
Manataqmi humildepa confianzallanpas kanqa chinkachisqachu.

¹⁹ Dios Taytalláy,
hatariykuspayá ama vencechikuychu mana valeq runawanqa.
Ñawpaqnikipiyá kachun nacionkunapas llumpayllaña juzgaykusqa.

²⁰ Dios Taytalláy,
qamllapunitaqyá llumpa-llumpaysutaraq mancharichiy paykunata.
Yachachunkutaqyá wañuq runakunalla llapallanku kasqankuta.
(Samariy)

Salmo 10

Diospa yanapakuyninta David mañakusqanmanta

¹ Dios Taytalláy
¿imanasqataq sayakuchkanki llumpay karu-karupiqá?
¿Imanasqataq pakakuchkanki sasachakuy tiempopiqá?
² Mana allinllata ruraq runaqa
hatun tukuspanmi qatikachan ñakariqkunata.
Mana allinllata ruraq runaqa

trampa rurasqanpim hapirachikunqa pasaypaqta.

- 3 Mana allinllata ruraq runaqa
alabakunraqmi mana allin munapayallasqanmanta.
Kikillanpaqpuni munaq runaqa
ñakaykuspanraqmi despreciaykullachkan Tayta Diosta.
- 4 Mana allinllata ruraq runaqa
umantapas hoqariruspanmi Diosta mana maskaykunchu.
Mana allinllata ruraq runaqa
tanteaspapas Diosmantaqa manapunim yuyaykunchu.
- 5 Mana allinllata ruraq runaqa
ima rurasqanpiñapas allinpunim lloqsín haykapipas.
Manamriki entiendenchu reglamento rurasqaykitapas.
Despreciaykullanmi llapachallan enemigonkunatapas.
- 6 Chayna runam sonqonpipas tanteachkan:
“Manapunim haykapipas ñoqallayqa wichisaqchu” nispa.
“Manapunim haykapipas sasachakuykullasaqchu” nispa.
- 7 Mana allinllata ruraq runaqa
qacha siminwanmi pitañapas ñakaykarin llumpaysuta.
Llulla siminwanmi pitañapas engañaykun llumpaysuta.
Ñakaq siminwanmi pitañapas amenazan llumpaysuta.
Rimasqallanwanmi pitañapas ñakarichin pasaypaqta.
Rimasqallanwanmi pitañapas dañaykullan pasaypaqta.
- 8 Mana allinllata ruraq runaqa
llaqtachakunapim pitañapas wateqaypaq-wateqachkan.
Mana huchayoqtam pakakuspa wañuchiypaq-wañuchichkan.
Mana piyniyoqtam pakakuspa wateqaypaq-wateqachkan.
- 9 Mana allinllata ruraq runaqa
machayninpi pakakuchkaq leonpas hinaraqmi wateqachkan.
Wakcha runatapas hapirunanpaqmi wateqaykullachkan.
Hapiruspanmiki wakcha runatapas mallawan aysachkan.
- 10 Mana allinllata ruraq runaqa
leonpas hinaraqmi chintiparikuspan kurkuykacharichkan.
Mana piyniyoqpas wakcha runaqa
mana allinllata ruraqpapas makinmanmi wichiychkan.
- 11 Mana allinllata ruraq runaqa:
“Diosqa qonqarunñam wakcha runataqa” nisparaqmi nichkan.
“Mana qawaykunanaqmi pakakurun” nisparaqmi nichkan.
- 12 Yupaychasqay Dios Taytalláy,
qamqa hatarispayá makikita hoqariykuy.
Wakhakunamantayá siemprepuni yuyariykuy.
- 13 ¿Imanasqamá despreciasunki mana allin runakunaqa?
¿Imanasqamá piensachkankupas mana allin runakunaqa:
“Manapunimá juzgawasunchu Tayta Diospas” nispankuraqqa?
- 14 Rikurqankimá ñakarichikuq mana allin rurallasqanta.

- Qawarqankimá fastidiakuspa mana allin rurallasqanta.
 Qawaspaykimá paymanqariki pagapunki merecesqanta.
 Qamllamanñamá hapipakullan wakchayasqa runakunapas.
 Qamllamanñamá amparakullan mana tayta-mamayoq kaqpas.
- ¹⁵ Brazontataqyá pakiparullay mana allin ruraqpatapas.
 Cuentatataqyá mañaykurullay mana allin rurasqantapas.
 Cuentatataqyá mañaykurullay tukusqaña kanankamapas.
- ¹⁶ Wiñaypaqñamá gobiernallachkan Tayta Diosqa maykunapipas.
 Allpanmantamá wischuchikunqa llapachallan nacionkunapas.
- ¹⁷ Dios Taytalláy,
 uyarichkankim ñakarillaqpa tukuy mañakullasqanta.
 Uyariyqusqa kanankupaqmi preparanki sonqonkuta.
- ¹⁸ Dios Taytalláy,
 ruraykullankim arreglotapas mana piyniyoqkunapaq.
 Ruraykullankim arreglotapas wakchayaykusqakunapaq.
 Allpa runaqa ama pitapas llumpay mancharichinanpaq.

Salmo 11

Tayta Diosllaman hapipakuqmanta

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa takisqan

- ¹ Tayta Diospimá amparakuyta
 maskaykullachkani ñoqallayqa.
 ¿Imanasqamá niwachkankichik:
 “Kullku hina pakakunapaqqa
 orqomanñayá ayqekuspapas
 ayqekullaychikqa” nisparaqqa?
- ² “Qawariyñayá, flechanankutam
 preparachkan mana allin runa.
 Flechankutamá cuerthankumanña
 churallachkan mana allin runa.
 Allin kaqtamá flecharunanpaq
 listakuchkan mana allin runa.
- ³ ¿Imatañamá justokunapas
 chayna karuptinqa ruraykunqa?
 ¿Imatañamá cimientollanpas
 wichiycullaptinqa ruraykunqa?”
- ⁴ Sapaqchasqan templollanpim Tayta Diosqa kachkan.
 Hanaq pachapitaqmiki tiyananpas kachkan.
 Tayta Diosqa llapallantam qawapayallachkan.
 Payqariki lliw runatam qawapayaykuchkan.
- ⁵ Qawallachkantaqmi allin ruraq runatapas.
 Qawallachkantaqmi mana allin runatapas.

- Cheqnillanmi payqa daño ruraqkunatapas.
⁶ Paykunapa hawanmanmi paraykachimunqa
 ruparichkaq sansatawan asufrekunata.
 Kanananaq vientokunawanmi castiganqa
 tuku-tukuy mana allin rurallaqkunata.
⁷ Tayta Diosqariki allin ruraq kasqanraykum
 kuyapayan allin ruraq runakunataqa.
 Allin kawsakuqkunaqa allin kasqanraykum
 qawaykullanqaku Tayta Diospa uyantaqa.

Salmo 12

Diospa yanapakuynin Davidpa mañakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, raku vozpi Diosman takinapaq Davidpa rurasqan taki

- ¹ Dios Taytalláy
 iqampuniñayá salvaykullawayku ñoqaykutaqa!
 Tukurunñamá qamllamanña ñiq runakunaqa.
 Chinkarunñamá llaqa confiakuna runakunaqa.
² Llullallatamá rimankupas llaqa runakunaqa.
 Engañowanmá alabakunkupas runakunaqa.
³ Dios Taytalláy,
 puchukachiyá chayna iskay uya kaqkunataqa.
 Puchukachiyá yanqa alabakuq kaqkunataqa.
⁴ “Vencerusunchikqa rimarikuspam.
 Siminchikqariki kkillanchikpam.
 ¿Yanqaraqchum pipas kamachiwachwan?”
 niqkunatayá qamqa pasaypaqta puchukarachiy.
⁵ Tayta Diosmi nin kaynata:
 “Ñakariqkuna sarupasqa kasqanraykum
 ñoqapuni hatarisaq.
 Lliw wakchakuna waqachisqa kasqanraykum
 kunanpuni hatarisaq.
 Mañakuwasqan salvaciontam paykunaman
 kunanpuni qoykullasaq.”
⁶ Tayta Diospa promesanqa
 allpa hornopi chulluchisqa
 chuyay-chuyay qollqe hina cheqappunim.
 Tayta Diospa promesanqa
 qanchiskamapas chulluchisqa
 chuyay-chuyay qollqe hina cheqappunim.
⁷ Dios Taytalláy,
 ñoqaykutamá qamqa allintaraq cuidawankiku.

Wiñaypaqñamá chayna runamanta cuidawankiku.
 8 Muyurichkanmá mana allin ruraq runakunaqa.
 Hatunchankumá mana allintapas runakunaqa.

Salmo 13

Sasachakuypi kaspan Davidpa mañakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Dios Taytalláy
 ¿haykapikamataq qonqaruwanki?
 ¿Wiñaypaqchum qamqa qonqaruwanki?
 ¿Haykapikamataq pakakuwanki?
- ² ¿Haykapikamataq pensamientopa
 llumpay intuykusqan kasaq ñoqaqa?
 ¿Haykapikamataq sonqollaypipas
 llumpay llakisqaraq kasaq ñoqaqa?
 ¿Haykapikamataq enemigoypas
 contraykunapiraq hatarirunqa?
- ³ Yupaychasqay Dios Taytalláy,
 qawariykuwaspayá contestaykullaway.
 Wañuy puñuymantayá kanchariykullaway.
- ⁴ Cheqniqnayqa amayá nillachunchu kayta:
 “Venceykuruniñamá ñoqallayqa” nispa.
 Enemigoykunachá kusikullanmanku.
 Wichiykusqaymantachá kusikullanmanku.
- ⁵ Kuyakunikipimá confiakullachkani.
 salvawasqaykipimá kusikullachkani.
- ⁶ Tayta Diosnillaymanmá ñoqa takillasaq.
 Favornillanmantamá ñoqa takillasaq.

Salmo 14

Runaqa huchallikuylla munaq kasqanmanta

(Salmo 53)

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Rumi sonqo runakunam piensachkanku:
 “Diosqariki manam kanchu” nillaspanku.
 Paykunaqa pasaypaqmi pierderunku.
 Millakuypaq kaqkunatam rurarunku.
 Manam pipas allintaqa ruranñachu.
- ² Tayta Diosmi runataqa hanaq pachamanta qawamuchkan.
 Pillatapas entiendeqta tariykunanpaqmi qawamuchkan.

Pillatapas maskaqninta tariykunanpaqmi qawamuchkan.

- ³ Llapallankum pantay ñanta pasakunku.
 Lliwmi pantaruspa pierdekurullanku.
 Manam pipas allintaqa ruranñachu.
 Chullallapas manamriki ruranñachu.
- ⁴ Mana allin ruraq lliw runaqa
 manam entiendellankuchu.
 Tantatapas hinam mikuparullanku runaykunatapas.
 Paykunaqa manam mañakunkutaqchu Tayta Diosniytapas.
- ⁵ Mana allin rurallaqkunaqa
 llumpay mancharisqam kachkan.
 Tukuy allin ruraqkunawanmi
 Diosqa haykapipas kachkan.
- ⁶ Paykunaqa ñakariqpa
 tanteaykusqanmantam burlakuchkan.
 Ñakariqkunamantaqa
 Tayta Diosmi preocupakullachkan.
- ⁷ ¡Ima allinsuraq kanman Sionmanta
 Israelpa salvaqnillan hamuptinqa!
 illapan runakunapapas kawsasqanta
 allinninpaq Tayta Diosraq cambiaptinqa!
 Jacobpapas mirayninmi kusikunqa.
 Israelpapas mirayninmi kusikunqa.

Salmo 15

Runamantaqa imatam Dios munasqanmanta

Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Dios Taytalláy
 ¿pitaq *yachallanman qampa yachanayki karpapiqa?
 ¿Pitaq yachallanman sapaqchakusqayki moqopiqa?
- ² Yachanqaqariki mana huchayoqña kawsakuqmi.
 Yachanqaqariki allin kaqkunata rurallaqmi.
 Yachanqaqariki sonqomanta cheqap rimallaqmi.
- ³ Payqa manam pimantapas qepanpiqa rimakunchu.
 Payqa manapunim runamasintapas imananchu.
 Payqa manam vecinollankunatapas insultanchu.
- ⁴ Payqa alabanmi Tayta Dios respetaq runataqa.
 Payqa alabanmi Tayta Dios respetaq runataqa.
 Mayna cuéstaptinpas cumplinmiki prometesqantaqa.
- ⁵ Payqa qollqentapas prestan manam miraynillanpaqchu.
 Mana huchayoqpa contranpiqa manam chaskikunchu.
 Chayna kawsakuqqa manam haykapipas wichinqachu.

Salmo 16

Akllasqa herenciamanta

Mictam sutiyoq takitam David takin.

- ¹ Diosnilláy,
ñoqallayta waqaychaykullaway.
Qamllamanmi amparakullani.
² Dios Taytalláy,
qamtam ñoqallayqa nillarayki:
“Qanmiriki Señorniyqa kanki.
Allin kapuqniyqa qamllam kanki.”

- ³ Kay pachapi chuya kaqkunaqa
imayna sumaq runakunam kanku!
iSonqoytapas kusichiqmi kanku!
⁴ Aswan ñakarichun taytachata
qatillayta munaq kaqkunaqa.
Ñoqallayqa manam tallisaqchu
tukuy yawar ofrendankutaqa.
Manam ñoqallayqa rimasaqchu
taytachakunapa sutintaqa.

- ⁵ Dios Taytalláy,
qowarqankim tocawaqniytaqa.
Qowarqankim favornikitaqa.
Takyachinkim kapuqnillaytaqa.
⁶ Chakra tupuykapullawasqanmi
tocaruwan allin sitiopiraq.
Herenciaypas kapullawachkanmi
sumaq kuyayllapaq sitiopiraq.

- ⁷ Ñoqallayta consejaykuwaqniy
Tayta Diosnillaytam alabasaq.
Tutankunapipas correjispam
ñoqataqa sonqochaykullawan.
⁸ Siempre yuyallasaq Diosniytaqa.
*Alleq lawnillaypim kachkan payqa.
Manam urmasaqchu ñoqallayqa.
⁹ Sonqoywanmi kusikullachkani.
Simiywanmi kusikullachkani.
Confiakuspam cuerpoy samaykunqa.
¹⁰ Cuerpoytaqariki manapunim
sepulturapiqa saqenkichu.
Sapaqchasqaykipa cuerpontaqa
manataqmi ismurachinkichu.

- ¹¹ Ñoqataqa reqsiykachiwankim
 imaynatam sumaq kawsakuyta.
 Qayllaykipim kusikuyllawanña
 tukuy sonqollayta huntaykunki.
 *Alleq lawnikipi kallaspayqa
 siempre tarillani kusikuyta.

Salmo 17

Allin arreglopaq Davidpa mañakusqan

Davidpa mañakusqan

- ¹ Dios Taytalláy,
 uyariykuyá mana engañopaq kaq asuntollayta.
 Entiendeykuyá qaparillawanña qayakullasqayta.
 Uyariykuyá qamta simillaywan qayakullasqayta.
 Simillaywanmá rimachkani cheqap mañakuyniytaqa.
- ² Qamllamantayá hamullachun favorniypi arregloqa.
 Qawariykuyá munallasqaykiman hina kawsaqtaqa.
- ³ Sonqoytaqariki suma-sumaqtamya qawaykunki.
 Qawaykuwanaykipaqmi qamqa tutan hamurqanki.
 Ninawanpas pruebaq hinam qamqa pruebaykuwarqanki.
 Qamqa manam ima huchatapas tariwarqankichu.
 Piensasqaywan rimasqayqa manam contranakullanchu.
- ⁴ Runapapas ruraynillanmantam asurikurqani.
 Manam runa wañurachiq hinarachu kawsarqani.
 Ñoqallayqa kamachisqaykiman hinam rurarqani.
- ⁵ Qampa ñannikipim purirqani mana pantaykuspa.
 Chakiykunam purillarqa manapuni urmaykuspa.
- ⁶ Diosnilláy,
 qayakamusqaytayá uyariykuway.
 Kumuykamullaspayá chaskiykullaway.
 Rimarillasqaytayá chaskiykullaway.
- ⁷ Qawaykachiwayá admirakuypaq kuyapayakuynikita.
 Salvaykullankimá atiynikipi amparakullaqkunata.
 Kikikipunimá salvaykullanki contrakuqninkunamanta.
- ⁸ Kikikipuniyá cuidaykullaway ñawi ruruykita hina.
 Pakaykullawayá raprallanwanraq wallpa pakaykuchkaq hina.
- ⁹ Cuidaykullawayá mana allinlla rurawaqniykunamanta.
 Pakaykullawayá chinkarunaypaq muyuwaqniykunamanta.
- ¹⁰ Paykunaqa engreidollaña runakunam kanku.
 Paykunaqa orgullollawanña rimakuqmi kanku.
- ¹¹ Paykunaqa contraykupi hamuruspa muyuwachkan.
 Pampamanraq wikapaykuwananpaqmi qawawachkan.

- ¹² Llumpay llikiparuy munaq leonmanraqmi rikchakunku.
Maypiñapas pakakuchkaq leonmanraqmi rikchakunku.
- ¹³ Dios Taytalláy,
kikikipuniyá hatariykuy paykunapa contrallanpiqa.
Kikikipuniyá pampamanraq qonqorachiy paykunataqa.
Espadaykiwanyá libraykuway mana allin runamantaqa.
- ¹⁴ Dios Taytalláy,
atiynikiwanyá libraykuway mana allin runamantapas.
Libraykullawayá kay pachapi kapuqniyoq runamantapas.
Favornikiwanmá wiksankuta mikuywanraq huntaykachinki.
Puchuqwanñataqamá churintapas, willkantapas saksaykachinki.
- ¹⁵ Uyallaykitamá qawaykusaq allintaña kawsasqayrayku.
Kusikullasaqamá rikcharispay qamllataña qawasqayrayku.

Salmo 18

Venceruspa Davidpa takisqanmanta

(2 S 22:1-51)

Taqikunapa maestronpaq, Tayta Diospa serviqnin Davidpa takisqan. Paymi kay takipa palabrankunata rimarirqa Tayta Diosman. Payqa rimarirqa llapallan enemigonkunamantawan Saulmanta Tayta Dios libraykuptinmi. Kaynatamá David nirqa:

- ¹ Dios Taytalláy,
qamqa kallpanchaqniymi kapuwanki,
chaymi qamtaqariki kuyakuyki.
- ² Dios Taytalláy,
qamqa ñoqapaqmi qaqa hina kapuwanki.
Qamqa pakakuna wasi hinam kapuwanki.
Qamqa ñoqallaytamiki libraykullawanki.
Diosnilláy,
amparakuykunay hatun rumim kapuwanki.
Qampunitaqmiki ñoqataqa harkawanki.
Atiynikiwanmi ñoqataqa salvawanki.
Qamllam ñoqataqa altoneqpi pakawanki.
- ³ Tayta Diostamriki qayakusaq ñoqallayqa.
Payllapunimriki sumaq alabana Diosqa.
Payllam enemigoymanta salvaykuqnillayqa.
- ⁴ Wañuymi waskawanpas watasqata hina wankurullawan.
Kallpachkaq lloqla hinam mana allinkuna vencerullawan.
- ⁵ Waskawan watasqata hinam sepultura wichqarullawan.
Imapas toqla hapiruchkaq hinam wañuy hapirullawan.
- ⁶ Sasachakuyllapi kaspam Tayta Diosta qayakullani.
Yanapaykuwananpaqmi Diosnillayman qaparillani.
Payllamriki templonmanta uyarirqa qayakusqayta.

- Payllamriki uyariykun ñoqallaypa qaparisqayta.
⁷ Chaynataqmi kay pachapas kuyurispam katkatatarqa.
 Orqokuna tiyananpas lliwchataqmi kuyurirurqa.
 Paypa piñakuyninwanmi llumpaysuta katkatatarqa.
⁸ Paypa senqanmantataqmi qosnikuna waspirirurqa.
 Paypa siminmantataqmi rupaqa nina lloqsirirurqa.
 Chaynataqmi lloqsimuspan nina sansa ratarirurqa.
⁹ Tela llikiq hinam alto cielomanta uraykamurqa.
 Tutay-tutay puyum chaki pampampipas rikurirurqa.
¹⁰ Querubinpa hawanpiraq sillakuspa pawarikurqa.
 Wayrapapas raprallanpim payqariki pawarikurqa.
¹¹ Kikin pakakunanpaqmi tutayayta churaykullarqa.
 Payqa muyuriqninpias harkaqnintam churaykullarqa.
 Yakupapas yanayasqa puyutamya churaykullarqa.
¹² Kancharichkaq ñawpaqnintam puyunkuna pasakullarqa.
 Chaymantapas runtu param llipyaywanraq lloqsirullarqa.
¹³ Tayta Diosmi cielomanta toqyachirqa truenokunata.
 Alto-altopirap Diosmi uyarichin qaparisqanta.
 Runtu parawanpas sinchi llipyakunam lloqsimullarqa.
¹⁴ Flechanwanpas flechamuspa cheqechirqa enemigonta.
 Achka-achka llipyanwanmi vencerurqa paykunataqa.
- ¹⁵ Dios Taytalláy,
 simikimanta lloqsimuq qaqchakuynikiwanmi
 lamar qochapa uku-uku kaynin rikuriramurqa.
 Senqaykimanta lloqsimuq samaynillaykiwanmi
 kay pachapapas cimientollankuna qalakurullarqa.
- ¹⁶ Diosmi ñoqallayta altomanta haywarimuwarqa.
 Achka-achka yaku chawpinmantam horqoykullawarqa.
¹⁷ Llumpay atiyniyoq enemigoymantam
 librawarqa.
 Llapachallan cheqniwaqniyunamantam
 librawarqa.
 Paykunaqa ñoqamanta aswan
 kallpayoqmi karqa.
¹⁸ Ñakarichkaptiymi paykunaqa
 pawaykullawarqa.
 Tayta Diosllamriki ñoqataqa
 yanapaykuwarqa.
¹⁹ Kichki-kichki lugarmantam
 payqa horqoykullawarqa.
 Ñoqarayku kusikuspa payqa
 libraykullawarqa.
- ²⁰ Allinta kawsakusqayraykum Tayta Diosqa premiaykullawan.

- Allinta rurallasqayraykum allinwanraq pagaykullawan.
- ²¹ Diosniypa mana munallasqantaqa manam rurarqanichu.
Diosniypa contranpiqa manam hukmantaqa kawsarqanichu.
- ²² Ñoqaqa siemprepunim yuyachkani paypa leyninkunata.
Ñoqaqa manam karunchakuykurqanichu decretonmanta.
- ²³ Diosniypa qayllanpiqa mana huchayoqmi kawsallarqani.
Pasaypaq mana allin ruraymantam waqaychakullarqani.
- ²⁴ Allinta kawsakusqayraykum Tayta Diosqa pagaykullawan.
Qayllanpi allintaña rurallasqayraykum pagaykullawan.
- ²⁵ Dios Taytalláy,
confiakusuqnikiwanqa confiakunapaqmi reqsichikunki.
Mana huchallikuqwanqa mana huchayoqmi reqsichikunki.
- ²⁶ Chuyanchasqa runawanqa chuyapunitaqmi reqsichikunki.
Atoq hina runawanqa qampas sacretaqmi reqsichikunki.
- ²⁷ Qamqariki salvaykunkim humillakuykullaq runakunata.
Humillaykunkiñataqmi hatun tukuqlaña runakunata.
- ²⁸ Yupaychasqay Dios Taytalláy,
tutaykruptiypas qanmi achkiykuwasparaq kanchariwanki.
- ²⁹ Achkallaña tropamanpas pawaykunaypaqmi yanapawanki.
Paykunapa murallanta seqarunaypaqmi yanapawanki.
- ³⁰ Tayta Diospa kawsasqanqa mana chikallanpas pantayniyoqmi.
Tayta Diospa prometekusqanqa mana chikan pantachikuqmi.
Paypi amparakuq llapan runakunataqa harkaykullanmi.
- ³¹ Tayta Diosllam Diosqariki, manam hukqa kanchu.
Payllam harkawaqninchikqa, hukqa manam kanchu.
- ³² Diosmi ñoqataqariki kallpanchaykullawan.
Mana pantaruqtam payqariki kawsachiwan.
- ³³ Payqa luwichupa chakintapas
hinaraqmi ruran chakillayta.
Payqa altoneppi sayaptiypas
takyaykachillanmi chakillayta.
- ³⁴ Ñoqataqa paymi yachachiwan
guerrapiña peleamunaypaqpas.
Kallpanchallawanmi bronce manta
arcowanraq flechamunaypaqpas.
- ³⁵ Qanmi harkachikunawan hina salvawanki.
Qanmi alliq makikiwan takyaykachiwanki.
Kuyakuywan yachachispam hatunchallawanki.
- ³⁶ Lluchkanaymantapas ñannillaytam kicharqanki.
- ³⁷ Enemigoykunatapas qatipaymi hayparqani peleanaypaq.
Tukurunaykamam manariki kutimurqanichu samanaypaq.
- ³⁸ Maqapamurqanim mana sayariytawanpas atinankukama.
Paykunaqa wichiyrqam ñoqallaypa sayasqayraq pampakama.
- ³⁹ Qanmi ñoqataqa guerrapipas peleanaypaq kallpanchawarqanki.

- Ladoypipas qonqorananpaqmi enemigollayta churarqanki.
⁴⁰ Ñoqallaypa enemigoykunam muyurirusparaq ayqekurqa.
 Chaynam cheqniwaqniykunatapaspas wañurachillaptiy tukururqa.
⁴¹ Qayakuptinkupas manam yanaparqakuchu.
 Tayta Diospas manamriki contestarqataqchu.
⁴² Wayrachisqa polvotapas hinam ñuturqani.
 Ñanpi mitutapas hinam wischurullarqani.
- ⁴³ Qanmi runakunapapas maqawananmanta libraykuwarqanki.
 Nacionkunapapas kamachiqnin kanaypaqmi churaykuwarqanki.
 Mana reqsisqaypas runakunawanmi qamqa servichiwarqanki.
⁴⁴ Paykunaqariki uyariykuwaspam chayllapuni kasuwanku.
 Forasterokunam kumukuykusparaq chaylla asuykullawanku.
⁴⁵ Llapachallan forasterokunam pasaypaqta hukmanyarurqaku.
 Pakakusqankumantapas katkatatastinmi lloqsiykullarqaku.
- ⁴⁶ Wiñaypaqñayá kawsakuchun Tayta Diosqa.
 Alabasqayá kachun harkaykuwaqniyqa.
 Hatunchasqayá kachun salvaq Diosnillayqa.
⁴⁷ Ñoqaraykumá vengakunpas Diosnillayqa.
 Llapa runakunatapaspas chakillaymanmi churaykuwan.
⁴⁸ Enemigollaymantapas payllataqmiki libraykuwan.
 Contraypipas hatariqpa hawanpiraqmi churaykuwan.
 Payllataqmi tukuy daño ruraqmantapas libraykuwan.
- ⁴⁹ Dios Taytalláy,
 chayraykumriki nacionkunapipas
 graciastaraq qollasqayki.
 Chayraykumriki sutikimantapas
 qampaq takipullasqayki.
⁵⁰ Akllakusqayki reytam
 sinchi sumaqtaraq vanceykachiwanki.
 Nombraykuwaspa aceitewan
 talliwasqaykitam kuyawanki.
 Ñoqallaytawan lapan mirayniytam
 wiñaypaqña kuyallanki.

Salmo 19

Unanchasqanwan atiynta Dios reqsichikusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Diospa atiynta nillanmantam
 cielokuna willawanchik.
 Rurallasqanmantam
 chaypi kaqkunapas rimawanchik.

- ² Sapa punchawpunim
chaykunaqa rimapayawanchik.
Tutan-tutanraqmi
Diosmantapas reqsiykachiwanchik.
- ³ Ima rimay palabralla
mana uyarikuptinpas
nitaq paypa voznin
manapuni uyarikuptinpas
- ⁴ voznillanmi lliw mundopa
hawankama mastakurun.
Palabranmi kay pachapa
cantonkama chayaykurun.
Diosmi cielopi intipa *yachananta ruraykurun.
- ⁵ Chay intiqa rikchakunpas
kusikuywan kallpaq runamanmi.
- ⁶ Payqariki cielokunapapas
cantonmantam lloqsiykamun.
Payqariki cielokunapapas cantonkamam puririmun.
Manapunim imañapas pakakunchu rupayninmantaqa.
- ⁷ Tayta Diospa tukuy yachachikuyninqa
mana imaniraqllapas fallayoqmi.
Paypa sumaqlaña yachachikuyninqa
runatapas astawanraq kallpanchaqmi.
Tayta Diospa kamachikuyninkunaqa
mayna sumaqlaña confiakunapaqmi.
Paypa sumaq kamachikuyninkunaqa
mana yachallaqman yachay qoykuqraqmi.
- ⁸ Tayta Diospa lliw encargasqankunaqa
mana imaniraqllapas pantaykuqmi.
Paypa llapachallan encargaykusqanqa
runakunapas sonqon kusiychakillaqmi.
Tayta Diospa kamachikusqankunaqa
mana imaniraqllapas faltayoqmi.
Paypa sumaq kamachikusqankunaqa
runakunapapas ñawin kanchaykuqmi.
- ⁹ Tayta Diosta
respetananchikpaq qosqan
kamachikuyninqa chuyay-chuyaymi.
Tayta Diosta
respetanaykichikpaq qosqan
kamachikuyninqa wiña-wiñaypaqmi.
Paypa decretonkunaqa cheqappunim.
Paypa decretonkunaqa allinpunim.

- ¹⁰ Tukuy chaykunaqa
qorimantapas aswan munanaraqmi.
Chaykunaqa qori puromantapas
aswan munanaraqmi.
Tukuy chaykunaqa lliw mielmantapas
aswan miskisuraqmi.
Tukuy chaykunaqa panalnillanpi
hina miskisuraqmi.
- ¹¹ Chay kamachikuynikiqa
serviqlaykitapas anyaykullawanmi.
Chaykunata waqaychaqkunaqa
kallasaqku hatun premioyoqmi.
- ¹² ¿Yaqaraqchum pipas musyakunman
imapipas pantarusqanmanta?
Pampachaykullaway llapachallan
pakaykusqa huchaykunamanta.
- ¹³ Waqaychaykullaway qampa contraykipi
ama hoqarikunaypaq.
Amapuni permiteychu chaykunaqa
munaychakullawananpaq.
Chaynapiqa pasaypaqpas
manapuni huchayoqñam kawsakusaq.
Chaynapiqa contraykipi
hoqarikuymantam libre kawsakusaq.
- ¹⁴ Dios Taytalláy,
qamqariki kanki rumi hina amparaykuqniymi.
Qamqariki kanki tukuy manta libraykuqnillaymi.
Rimasqaykunapas qampa agradoykipaqtaq kachun.
Piensasqaykunapas qampa agradoykipaqtaq kachun.

Salmo 20

Enemigokunata vencenapaq mañakuymanta

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Tayta Diospunitaqyá
contestasunki llakikusqayki punchawpiqa.
Jacobpapas Diosninyá
defiendesunki imamantapas allintaqa.
- ² Santuarionmantayá
payqa yanapamusunki.
Sion Moqomantayá
payqa kallpanchamusunki.
- ³ Payqa yuyarichunyá

qampa llapallan ofrendallaykikunamanta.
Payqa chaskiykuchunyá
paypaq kañasqa ofrendallasqaykikunata.
(Samariy)

⁴ Qoykusunkitaqyá imam munallasqaykita.
Cumpliychachichunyá tanteallasqaykita.

⁵ Qamlla venceptikimá
ñoqallaykuqa kusikusaqku llapallayku.
Hoqarillasuntaqamá
banderatapas Diosnillanchikpa sutillanpi.
Tayta Diospunitaqyá
tukuy imapas mañasqaykita qollasunki.

⁶ Tayta Diosqa vencechinmi
sapaqchakusqan reynillantaqa.
Mana iskayrayallaspam
yachanipuni tukuy chaytaqa.
Payqariki hanaq pacha
santuarionmantam contestamunqa.
Enemigonkunamantam
*alleq makinwan salvaykullanqa.

⁷ Wakin runakunam hapipakunku
guerrapaq carretakunaman.
Wakin runakunam hapipakunku
guerrapaq caballokunaman.
Ñoqanchikqariki hapipakunchik
Taytanchik Diosnillanchikmanmi.

⁸ Paykunaqa wichiycullan
moqollankupas doblakuptinmi.
Ñoqanchikqariki aswan
sayanparaqmi takyallachkanchik.
Ñoqanchikqariki mana
kuyuriqpunim sayallachkanchik.

⁹ Dios Taytallayku,
Vencenanpaqyá
reyniykuta yanapaykuy qampuni.
Qayakusqayku punchawpiyá
contestaykuwayku qampuni.

Salmo 21

Venceruspan Davidpa takisqanmanta

Taqikunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
Kallpanchaykuptikim reyqariki
llumpayta kusikuchkan.
Vencerachiptikim reyqariki
llumpayta kusikuchkan.
- ² Qamqariki qoykurqankim
paypa lliw munasqantaqa.
Manam negaykurqankichu
qamta mañakusqantaqa.
(Samariy)
- ³ Qamqa payman haypaykuspan
bendecinki allinsuta.
Umanmanmi churarqanki
qori-puro coronata.
- ⁴ Unay wata kawsay
mañakullasqantam qollarqanki.
Wiña-wiñaypaqraq kawsakuytam
qamqa qollarqanki.
- ⁵ Yanapaykuptikim payqa
kachkan llumpay reqsisqaña.
Paytam ruraykunki
kancharichkaq atiyniyoqtaña.
- ⁶ Qamqa wiña-wiñaypaqmi
payta bendeciykullanki.
Qamqa paywan kallaspaykim
kusikuywan huntaykunki.
- ⁷ Tayta Diospi confiakusqanraykum
reyqa wichinqachu.
Altopiraq Diospa
kuyakuyninraykum kuyunqachu.
- ⁸ Diosnilláy,
makillaykiwanmi hayparunki
lliw enemigoykita.
*Alleqllaykiwanmi hayparunki
lliw cheqnisuqníkita.
- ⁹ Dios Taytáy,
juzganapaq rikurimusqayki
tiempopim kañaykunki.
Rupachkaq hornota hinaraqmi
lliwchanta rupachinki.

- ¹⁰ Miraynillantapas
kay pachamantaqa chinkachinkim.
Castankunatapas
lliw runamantaqa chinkarachinkim.
- ¹¹ Qampaq mana allin ruray munasqantam atinqachu.
Contraykipi tanteasqankutapas manam ruranqachu.
- ¹² Qayllankupi flechaykita churaptikim ayqekunku.
Paykunaqa muyurispam kallpayllaña lluptikunku.
- ¹³ Dios Taytalláy,
qampuniraq hatunchakuykullay llumpay atiynikiwan.
Qamllamanmi atiyiniyoq kasqaykimanta takillasaqku.
Qamllamanmi atiyiniyoq kasqaykimanta alabasaqku.

Salmo 22

Ñakarispa qaparisqanmantawan alabaspa takisqanmanta

*Taqikunapa maestronpaq, "Achikyaq taruka" sutiyoq
tonoman hina Davidpa Diosman takisqan*

- ¹ Diosnilláy, Diosnilláy, ¿ñoqallaytaqa
imanasqamariki saqerullawanki?
¿Imanasqataq karuncharuspaykiqa
manaqa salvaykullawankichu?
¿Imanasqataq qayakullasqaytaqa
manaqa uyariyikuwankichu?
- ² Diosnilláy, punchawpim qayakullayki
ichaqqa manam contestawankichu.
Diosnilláy, tutanpim qayakullayki
chaywanpas manam upallaykunichu.
- ³ Qamllamriki sapachallan
chuyay-chuyay reyqa gobiernanki.
Israelpa castallankunaqa
qamtam alaballasunki.
- ⁴ Ñoqaykupa abueloykum
qanman hapipakuykusurqanki.
Paykunatam librarqanki
qampi confiakullasqankurayku.
- ⁵ Qamta qayakullasqanraykum
libraykusqa kallaraqaku.
Qampi confiakullasqankuraykum
penqaypichu kallaraqaku.
- ⁶ Ñoqallayqa kani
utuskuru hina mana valeq runam.

- Ñoqallayqa kani
 runakunapapas kamillasqan runam.
 Ñoqallayqa kani
 runakunapapas despreciasqan runam.
- ⁷ Llapachallan qawaqnillaykunam
 ñoqamanta burlakunku.
 Yachapayawaspam umankutawanpas
 aywikachaykunku.
- ⁸ Paykunaqa ñoqamantam kaynataraq ninku:
 “Payqariki Tayta Diosllapimya confiakurqa.
 Tayta Diosyá librachun payta kuyaspanqa.
 Paypuniyá salvachun payta kuyaspanqa.”
- ⁹ Qanmi ñoqataqa horqoykuwarqanki
 mamallaypa wixsan ukupiraq kasqaymanta.
 Qanmi confiakuyta yachachiwarqanki
 kuyay mamallaypa marqayninpi kasqaymanta.
- ¹⁰ Ñoqallayqa manaraqpas naceptiyimi
 qamqa ñoqamanta cuentallikuykullarqanki.
 Mamallaypa wixsanmantapuniraqmi
 qamqariki ñoqallaypa Diosniy kapuwanki.
- ¹¹ Ama ñoqamanta karunchakullaychu.
 Llakikuymi haypaykamuwachkan ñoqallayta.
 Manamriki yanapaykuqniyqa kapuwanchu.
- ¹² Llapa torokuna
 muyuwachkaq hinam
 enemigollaykunapas muyuparuwanku.
 Basan lawpi
 kallpasapa toro hinam
 paykunaqa ñoqallayta chawpicharuwanku.
- ¹³ Leonpas hinaraqmi hakaykachawanku.
 Qaparisgam ñoqallayta llikiparuwanku.
- ¹⁴ Yaku talliykusqa hinam kallachkani.
 Tullullaykunapas moqapasqam kallachkani.
 Sonqollaymi cera hina chullurichkan.
 Ukullaypim tukuy sonqollaypas chullurichkan.
- ¹⁵ Kallpallaymi teja hina pasaypaq chakirirun.
 Qallullaypas paladarniyanmi laqakurun.
 Qamqa ñoqallaytam churaykullawanki
 wañuqkunapapas kasqan qotqo allpakama.
- ¹⁶ Allqokuna hinam muyuriruwanku.
 Mana allin runakunam chawpicharuwanku.
 Ñoqallaypa makillaytam uchkurunku.
 Ñoqallaypa chakillaykunatam uchkurunku.

- ¹⁷ Lliw tulluymi yupariykunaña kachkan.
Enemigoykunam qawapayaykullawachkan.
- ¹⁸ Pachallaykunatam rakinakurqaku.
Pachallaypaqmiki suertetaraq choqarqaku.
- ¹⁹ Dios Taytalláy,
Amapuniyá ñoqamantaqa
karunchakuruychu.
Kallpanchaqnilláy yanapaykuway,
ama qepamuychu.
- ²⁰ Libraykuwayá espadawanraq wañurunaymanta.
Libraykuwayá allqokunaraq sipiwananmanta.
- ²¹ Salvaykuwayá leonkunapa simillanmantapas.
Libraykuwayá torokunapa waqrayninmantapas.
- ²² Qamllamantam wawqeykunaman
ñoqallayqariki willakullasaqpas.
Qamllatañam alaballasaq
ñoqallayqariki huñunakuypipas.
- ²³ Tayta Diosta respetaqkuna,
payta llapachallaykichik alabaychik.
Jacobpapas mirayninkuna,
Diosta llapachallaykichik yupaychaychik.
Israelpapas mirayninkuna,
Diosta llapachallaykichik respetaychik.
- ²⁴ Diosqa manam despreciarqachu
ñakariqkunapa ñakarisqantaqa.
Diosqa manam millakurqachu
ñakariqkunapa ñakarisqantaqa.
Diosqariki manapunimya
pakakuykurqachu paykunamantaqa.
Payqariki uyariykurqam
qayakuqkunapa qayakusqantaqa.
- ²⁵ Qamllaraykum alaballasaq
hatun huñunakuypapas kallasqanpi.
Qollasqaykim prometesqayta
respetanikikunapa ñawpaqninpi.
- ²⁶ Mikuykuspam saksaykunqaku
yarqarachikullaq humildekunapas.
Tayta Diostam alabanqaku
llapachallan cheqap maskaqninkunapas.
Chayna payta maskaqkunaqa
wiñaypaqñamiki kawsakunqakupas.
- ²⁷ Tukuy hinastinpi kaqkunaqa
Tayta Diosmantam yuyarinqaku.

- Tukuy hinastinpi kaqkunaqa
 Tayta Diosmanmi kutimunqaku.
 Llapallan nacionpipas ayllukunaqa
 qamtataqmiki adoranqaku.
- ²⁸ Tayta Diosmi lliwta gobiernaqqa.
 Paymi lliw nacion munaychakuqqa.
- ²⁹ Kay pachapi llapallan apu runakunam
 mikuspanku paytaqa adoraykunqaku.
 Ñutu allpaman llapallan kutiykullaqkunam
 paypa ñawpaqnillanpiraq qonqorakunqaku.
 Vidankupas mana takyachiy atiqkunam
 paypa ñawpaqnillanpi qonqorakunqaku.
- ³⁰ Qepa wiñaymi paytaqa serviykullanqaku.
 Qepa hamuqmanmi Señormanta willanqaku.
- ³¹ Manaraqpas naceqmanraqmi willanqaku
 alli-allin arreglokuna rurasqanmanta.
 Hinaspataqmi paykuna willakullanqaku
 Tayta Diospa chaykunata rurallasqanmanta.

Salmo 23

Tayta Diosmi michiqnillayqa

Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
 qamllam kanki ñoqallaypa michiqnillayqa,
 manam imapas pisiwanqañachu. ²Sumaqlaña ikllirimuq pastokunapim
 ñoqallaytaqa samaykachiwanki.
 Ñoqataqa pusawanki yakukunapa
 sumaq hawkalla samanmanraqmi.
- ³ Qamqariki pasaypaqña kallachkaptiypas
 ñoqallaytaqa kallpanchaykuwankim.
 Prometellawasqaykiman hinaraqmiki
 allin ñanninta pusakullawanki.
- ⁴ Tutay-tutay wayqopiña purillaspaypas
 manañamriki manchakuniñachu.
 Ñoqawanqa kikikiraq kasqaykiraykum
 manapuniña manchakuniñachu.
 Qamqariki ñoqallaytam kallpanchawanki
 varaykiwanpas tawnallaykiwanpas.
- ⁵ Enemigollaykunapa ñawpaqninpipas
 mikuykunatam churaykapuwanki.
 Miski-miskillaña asnaq perfumewanmi
 umallaymanpas talliykullawanki.

Copallaytam qamqariki llimparichkaqta
sumaqlлатаña huntaykachillanki.

- ⁶ Ñoqallaypaq allinkuna rurasqaykiqa
sapa punchawmi compañallawachkan.
Ñoqallaypaq kuyapayakuynillaykiqa
sapa punchawmi compañallawachkan.
Tayta Diosqa ñoqallaytam
wiña-wiñaypaq
wasillanpiña kawsachikuwanqa.

Salmo 24

Kancharichkaq reymanta

Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Tayta Diospam tukuy
kay pachaqa,
paypataqmi kay pachapi tukuy ima kallaqpas.
Tayta Diospam tukuy kay allpaqa,
paypataqmi kay allpapi llapachallan *yachaqqas.
- ² Tayta Diosmi tukuy kay pachapa
cimientonta churaykurqa lamar qocha hawanpi.
Tayta Diosmi tukuy kay pachapa
cimientonta takyachirqa mayukuna hawanpi.
- ³ ¿Pitaq seqanman
Tayta Diospa yachakunan moqomanqa?
¿Pitaq sayanman
Tayta Diospa sapaqchasqan sitiopiqa?
- ⁴ Chaymanqa yaykunqa
ima ruraywanpas mana huchallikuqlam.
Chaymanqa yaykunqa
ima piensaywanpas mana huchallikuqlam.
Chaymanqa chayanqa
taytachakunapas mana adoraykuqlam.
Chaymanqa chayanqa
yanqakunamanta mana juraq runallam.
- ⁵ Chayna runaqa
Tayta Diospa sumaq bendeciykusqanmi.
Salvaq Diosninpa
mana huchallikuqpaqña chaskisqanmi.
- ⁶ Chaynam kanqaku
Tayta Diosman hamukullaq lliw runaqa.
Chaynam kanqaku
uyallayki qawaykuyta maskallaqqa.
Chaynam kanqaku

Jacobpapas Diosnillanta maskallaqqa.
(Samariy)

- ⁷ Kichakuychikyá zaguampa lliw punkunkuna.
Kichakuychikyá wiñaypaq kaq punkukuna.
Kancharichkaq reymá chayninta yaykumullanqa.
- ⁸ ¿Pitaq wak sumaqlaña kancharichkaq reyqa?
Payqariki mana manchakuq kallpasapa Tayta Diosmi.
Payqariki soldado hina kallpasapa Tayta Diosmi.
- ⁹ Kichakuychikyá zaguampa lliw punkunkuna.
Kichakuychikyá wiñaypaq kaq punkukuna.
Kanchariq reymá chayninta yaykumullanqa.
- ¹⁰ ¿Pitaq wak sumaqlaña kancharichkaq reyqa?
Payqariki llapan runapas kamaykachiq Tayta Diosmi.
Payqariki sumaqlaña kancharichkaq Tayta Diosmi.
(Samariy)

Salmo 25

Diospa consejon Davidpa mañakusqanmanta

Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
ñoqallayqariki qamllatam mañakullayki.
- ² Diosnilláy,
ñoqallayqariki qamllapim hapipakuni.
Amayá pasaypaq penqaymanqa kachaykullawaychu.
Amayá enemigoykunaqa asikuwachunchu.
- ³ Manamá qamllaman confiakuqqa penqaypichu kanqa.
Chaynamá traicionakuqkunaqa llumpay penqaypiraq kanqa.
- ⁴ Dios Taytalláy,
reqsiykachillawayá
munasqallaykiman hina kawsakuytapas.
Yachaykachillawayá
munasqallaykiman hina kawsakuytapas.
- ⁵ Yachaykachillawayá
cheqap kaqnikiman hina pusawaspayki.
Salvaykuqniy Diosniymá
qamqariki ñoqallaypaq kapullawanki.
Hina qampunitaqmá
tukuy punchaw confiakunay Diosqa kallanki.
- ⁶ Dios Taytalláy, amayá qonqaruychu
ñawpaq tiempokunapi hina
llakipayakuynikimantaqa.

Dios Taytalláy, amayá qonqaruychu
ñawpaq tiempokunapi hina
kuyapayakuynikimantaqa.

⁷ Dios Taytalláy,
amayá yuyariychu mozollaraq kallaspay
tukuy huchallikuy-kullasqaymantaqa.

Dios Taytalláy,
amayá yuyariychu mana kasukullaspay
tukuy mana allin rurasqaymantaqa.

Kuyapayakuynikiman hinayá
ñoqallaytaqa yuyariykullaway.
Allin kallasqaykimanpas hinayá
ñoqallaytaqa uyariykullaway.

⁸ Tayta Diosqariki mayna alli-allin Diosmi.
Tayta Diosqariki manapuni pantaruqmi.
Chayraykum payqa huchayoqkunata
yachaykachinqa allin kawsakuyta.

⁹ Humildekunatam pusan leynillanman hina.
Payllataqmi kawsachinpas munasqanman hina.

¹⁰ Kuyakuywanmi Tayta Diosqa ruran.
Cheqap kayninman hinam lliwta ruran.
Chaynataqa ruran
tukuy contratonkuna kasukuqkunawanmi.
Chaynataqa ruran
kamachikuyninkuna kasukuqkunawanmi.

¹¹ Dios Taytalláy,
sutillaykiraykum mana allin
rurasqaykunamanta pampachaykuwanki.
Huchallaykunatam nana-nanaq
maychikaña kaptinpas pampachaykuwanki.

¹² Tayta Diosllamiki yachachinqa
allintaña kawsayta respetaqnintaqa.

¹³ Tukuy imayoqmi payqariki
suma-sumaqlataña kawsakullanqapas.
Chayna runapaqa mirayninpas
chaskiykullanqataqmi herenciallantaqa.

¹⁴ Tayta Diosqariki sumaqlaña amigopas
hinamya respetaqninpaqqa.
Contratollantapas payqariki
yachaypaqmi-yachachin lliw paykunamanqa.

¹⁵ Ñoqallayqariki Tayta Diostam
tuta punchawkunapas qawaykachallani.
Payqa ñoqallayta toqlla hina
peligrokunamanta libraykuwaqniymi.

- ¹⁶ Dios Taytalláy,
qawariykuwaspayá llakipayariykullaway.
Ñoq qariki sapallaymi kaypi ñakarillachkani.
- ¹⁷ Ñakarisqaymantayá qampuniña libraykuway.
Pensamientopa intusqanmi ñoqallayqa kallachkani.
- ¹⁸ Ñakarillasqaytayá llamkallasqaytawan qaway.
Huchallaykuna pampachawanaykipaqmi mañakuyki.
- ¹⁹ Qamqa qawariykuyá enemigollaykunata.
Llumpayllatañam paykuna qariki mirariykuchkanpas.
Ñoqallaytaqa cheqnikiywanraqmi qawallawankupas.
- ²⁰ Ñoqallaytaqa qamyá libraykuspa waqaychaway.
Qamllapipuni confiakuspa mana penqakusaqñachu.
- ²¹ Qamqa munasqaykiman hina
kawsaptiyimi cuidawanki.
Mana pantasqayraykumiki
qamqa waqaychallawanki.
Qamllapimiki ñoqallayqa
aswan confiakullachkani.
- ²² Diosnilláy, Israelpa lliw castankunatayá
libraykuy tukuy ñakariyninmanta.

Salmo 26

Mana faltayoq kawsakuymanta

Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
qamllapuniyá allin arreglota ruraykullaway.
Allinllatamá ñoqallay qariki kawsakurqani.
Qamllapiñamá mana hukmanyaspa confiakurqani.
- ² Dios Taytalláy,
qamllapuniyá qawapaykuwaspa pruebaykullaway.
Sonqollaytayá piensasqaytawan qawaykullaway.
- ³ Siemprepunimá kuyawasqaykita yuyallachkani.
- ⁴ Llulla rimaq runakunawanqa
manam kawsakullarqanichu.
Iskay uya runakunawanqa
manam kuskanchakurqanichu.
- ⁵ Cheqnirqanim mana allin kaqpa
tukuy huñunakuynintaqa.
Manamiki kawsallarqanichu
mana allin rurallaqwanqa.
- ⁶ Dios Taytalláy,

- makillaypas aywisqaña kallaptinqa,
huchallaypas chuyanchasqa kallaptinqa
altarllaykitapas muyu-muyurispam
qamlletaña alabasaq ñoqallayqa.
- ⁷ Qamllamanña agradecekullaspaymi
qampaq takipullasqayki ñoqallayqa.
Llapallan milagroykikunamantam
pimanñapas willakusaq ñoqallayqa.
- ⁸ Dios Taytalláy,
ñoqallayqa kuyallanim
*yachanayki templollaykitaq.
Ñoqallayqa kuyallanim
kancharichkaq yachanaykitaq.
- ⁹ Amayá chinkarachiwaychu
huchasapa runakunatawan kuskataqa.
Amayá wañurachiwaychu
runakuna wañuykachiqtawan kuskataqa.
- ¹⁰ Paykunaqariki mana allinllatataqmi
tanteankupas.
Paykunaqariki yanqakunawanmi
rantirachikunpas.
- ¹¹ Ñoqamá ichaqariki kawsakuchkani mana faltayoq.
Qamllayá ñoqallaytaqa libraykullaway imamantapas.
Qamllayá ñoqallaytaqa llakipayaway imapiñapas.
- ¹² Manapunim mitkanqachu chakillayqa.
Allinsutam sayachkani ñoqallayqa.
Lliw huñunakuqkunapa chawpinpiqa
Tayta Diostamiki alaballasaq ñoqallayqa.

Salmo 27

Tayta Diosmi kanchaykuwaqniyqa hinaspa salvaqniyqa

Davidpa takisqan

- ¹ Tayta Diosmi kanchaykuwaqniyqa,
manam pitapas manchakunichu.
Tayta Diosmi salvaykuwaqniyqa,
manam pitapas manchakunichu.
Tayta Diosmi amparaqnillayqa,
manam pitapas manchakunichu.
- ² Mana allin ruraqkunam
mikuypaq-mikuruwananpaq pawaykuruwanku.
Contrallaypi lliw kaqkunam

enemigollaykunapiwan pawaykuwanku.
Ichaqa pawaykuwachkaspankupas
haytakuruspankum kuchpakurullanku.

³ Tropa muyuykuwaptinpas
sonqoyqa manapunimriki manchakullanqachu.
Guerra hatarimuptinpas
ñoqqaqa manapunimriki hukmanyallasaqchu.

⁴ Ñoqallaypam kapullawachkan imam mañakusqay.
Chaytam ñoqallayqa maskallachkani.
Tayta Diospa templollanpiña wañukunaykama
kawsakuytañam munallachkani.
Tayta Diospa lliw sumaqllaña kaynin qawaykuytam
ñoqaqariki munallachkani.
Tayta Diospa templollanpiña yuyaymanaykuytam
ñoqaqariki munallachkani.

⁵ Ñakarina punchawkunaña chayaykamuptinpas
*yachakunanpim pakaykuwanqa.
Tayta Diosqa karpan ukupim tapaykullawanqa.
Rumimanraqmi hoqariwanqa.

⁶ Enemigoykuna muyuykuwaptinmi
ñoqallayqariki masyariykullasaq.
Chaymi Diosnillayta adoraykunaypaq
karpallanpa ñawpaqninpi animalta
kusikuyllawanña wañuchipullasaq.
Ñoqallayqariki Tayta Diosllapaqña
takillaspayraqmi alabaykullasaq.

⁷ Dios Taytalláy,
qayakullasqaytayá uyariykullaway.
Llakipayawaspayá contestaykullaway.

⁸ Dios Taytalláy,
qamqa sonqollaytamá rimapayarqanki:
“Yanapaykunaypaqyá maskawaychik” nispa.
Qamllatapunitaqmá maskaykullachkayki.

⁹ Qamqa amapuniyá pakakullawaychu.
Rabiawanqa amayá wischurullawaychu.
Yanapaykuwaqniymá qamqa kapuwanki.
Sapaytaqa amayá saqerullawaychu.
Salvaqnillay Diosniymá qamqa kapuwanki

¹⁰ Dios Taytalláy,
ñoqataqa mamayña saqeruwapinpas,
ñoqataqa taytayña saqeruwapinpas,
ñoqataqa qamllañam uywakullawanki.

¹¹ Dios Taytalláy,
wateqaqniyraykuyá yachaykachillaway.

- Alli-allintañayá kawsaykachillaway.
 Ñannillaykipiñayá qamqa pusallaway.
¹² Ñoqataqa amayá qamqa entregaykuwaychu.
 Enemigollaymanyá ama qoykuwaychu.
 Llulla rimaqkunamá contrallaypi kachkan.
 Dañaruwananpaqmá contrallaypi kachkan.
- ¹³ Kay pachapiraq kawsakunaykamaqa
 qawasqmi Tayta Diospa allin rurallasqankunataqa.
 Chaykunatapas qawaykunaymantaqa
 manapunimriki iskayrayallachkanichu ñoqallayqa.
- ¹⁴ Tayta Diosllapiñayá qamqa hapipakuy.
 Kallpanchakuykuspáyá allinneqta sayay.
 Tayta Diosllapiñayá qamqa hapipakuy.

Salmo 28

Mañakusqanchikta Tayta Dios uyarisqanmanta

Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy, qamllatam
 ñoqallayqa qayakamullayki.
 Amparaqláy, qamllatam
 ñoqallayqa qayakamullayki.
 Qampuniyá amaña
 upallaspa contestaykullaway.
 Mana qamllapuni
 contestaykullawasqaykiraykumriki
 wañuq runamanpas
 rikchakuqraq ñoqallayqa kallachkani.
- ² Qamtaq uyariykullaway
 qaparispas ruegoakullasqayta.
 Qamtaq uyariykullaway
 makillaykunata hoqariptiy,
 sapaqchallasqayki temploymkiman
 makillayta hoqariptiy.
- ³ Amapuni aysaykullawaychu ñoqataqa
 mana allin ruraqkunatawan kuskataqa
 nitaq huchallikuqkunatawan kuskatapas.
 Paykunaqa hawka kawsaymanta rimaspapas
 runamasin dañaruypim yuyaymanachkanku.
- ⁴ Paykunamanqa rurasqanman hinayá
 merecesqankuta pagaykapuy allinneqta.
 Paykunamanqa pagaykuy qampuniyá
 mana allinkunatapas rurasqankumanta.

- Paykunamanqa merecesqankutayá
qoykapullay makinkupa rurayninkumanta.
⁵ Paykunaqa manapunim entienderinkuchu
Tayta Diospa tukuy ima rurasqanmantaqa
nitaq paypa tukuy unanchallasqanmantaqa.
Chaymi Tayta Diosqa paykunata tuñichinqa.
Manapunim huktawanqa hatarichinqachu.
- ⁶ Ruegacusqay uyarillawaqniy Tayta Diosqa
kachun suma-sumaqlaña alabaykullasqa.
⁷ Tayta Diosmi atiyinwan harkaykuwaqniyqa.
Paypipunim confiakullarqani ñoqallayqa.
Chaymi payqa ñoqallayta yanapaykuwarqa.
Chaymi kusikuywan llimparichkan sonqollaypas.
Takillasqaywanmi agradecekuchkanipas.
⁸ Tayta Diosllam runankuna kallpanchaykuqninqa.
Payllapunim aceitewan sapaqchaykullasqa
reyta amparaykullaspa salvaykuqnillanqa.
- ⁹ Dios Taytalláy,
runaykikunatayá qamllapuni salvaykuy.
Qampa kaqkunatayá bendeciyykuy allinta.
Runaykikunatayá michiykullay allinta.
Marqarichkaq hinayá wiñaypaqña waqaychay.

Salmo 29

Tayta Diospa atiyniyoq vozninmanta

Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Hanaq pachapi kaqkuna,
Tayta Diospa allin reqsisqa kasqanmantayá
willakuychik.
Tayta Diospa atiyniyoqraq kasqanmantayá
willakuychik.
- ² Tayta Diospa allin reqsisqa sutinmantayá willakuychik.
Tayta Diospaq sumaqlaña pachakuspayá adoraychik.
- ³ Tayta Diosmi lamar qocha hawanpipas qaparichkan.
Sumaqlaña kancharichkaq Diosmi tunrururuykuchkan.
Hatun lamar qocha hawankunapiraqmiki kachkan.
- ⁴ Tayta Diospa voznillanqa nisyu-nisyullañam kachkan.
Paypa voznillanqa mayna atiyniyoqlañam kachkan.
- ⁵ Taytanchik Diospa voznillanqa
cedro sachakunapas pakipaqmi.

Libano Montekunapiña
cedro sachakunapas pakipaqmi.

⁶ Payqa Libano Montepi sachakunataqa
uña torota hinañam pawaykachachirqa.

⁷ Tayta Diosqa vozninwanmi
pukurimun llipipipiq llipyaykunata.

⁸ Tayta Diosqa vozninwanmi
katkatataykachin purun chunniqkunata.
Payqariki katkatatachinmi
Cades lawkunapi lliw chunniqtapas.

⁹ Tayta Diospa vozninga qewiparunmi
encina sachakunatapas.
Tayta Diospa vozninga rawmaparunmi
montepi sachakunatapas.
Templollanpim paytaqa llapachallanku
sumaqa yupaychallankupas.

¹⁰ Tayta Diosqariki munaychakullanmi
sinchi parapa hawanpipas.
Rey hinaraqmiki tiyaykullaspanraq
payqa gobiernaykullachkanpas.

¹¹ Tayta Diosqa runakunatapas
allin kallpanchaywanmi yanapaykun.
Tayta Diosqa runankunatapas
hawka kawsakuywanmi bendeciynkun.

Salmo 30

Tayta Diosman graciasta David qosqanmanta

Templo dedicananpaq Davidpa Diosman takisqan

¹ Dios Taytalláy,
sasachakuymanta horqoykuwasqaykiraykum
qamtaqa hatunchallayki.
Enemigoykuna kusipayawananmantam
ñoqata harkawarqanki.

² Dios Taytalláy,
qayakullaptiymi qamqa hampiykuwarqanki.
Diosniymi qamqa kallanki.

³ Wañuy patanpiña kallachkaptiymiki
qamqa ñoqata librawarqanki.
Wañuqkunapapas kallasqanman rinaymantam
kawsariykachiwarqanki.

⁴ Tayta Diosman ññiq runakunayá

payman takillaychik.

Chuya kayninmanta yuyarispayá
agradecekuychik.

- ⁵ Payqariki ratochallapaqmi piñakurunpas.
Payqa kawsananchikkamam favorecewasunpas.
Achikyaytam kusikusun tutan waqallaspapas.

- ⁶ “Manam haykapipas urmasaqchu” nispaymi
ñoqallayqa hawka kaspay piensallarani.

- ⁷ Dios Taytalláy,
Ñoqallaytamriki favorecewaspayki
allinneqta takyaykachillawarqanki.
Llumpa-llumpaysutam ñoqallayqariki
hukmanyallarqani pakakuruptiki.

- ⁸ Dios Taytáy, qamllatam qayakamusqayki.
Señorlláy, qamllatam ruegakamusqayki.

- ⁹ ¿Yaqachum ima allinpas kanman
pasaypaqtaña ñoqallay wañukullaptiyqa?
¿Yaqachum ima allinpas kanman
wañuqkunapa kasqanman urmaykullaptiyqa?

- ¹⁰ Dios Taytáy, uyariykuspayá
llakipayariykullaway.
Dios Taytáy, ñoqataqa qamyá
aswan yanapaykullaway.

- ¹¹ Qamqa ñoqapa llakikuynillaytam
llumpa-llumpay kusikuymañña tikraykapuwanki.
Luto pachata chustuykuwaspaykim
kusikuna pachallaywanña hinaykachiwanki.

- ¹² Yupaychasqay Dios Taytalláy,
chayraykumá ñoqaqa qamllataña alaballasqayki.
Chayraykumá ñoqaqa qamllamanña takipullasqayki.
Wiñaypaqmá ñoqaqa qamllataña reqsikullasqayki.

Salmo 31

Tayta Diosllapi David confiakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
Haykapipas qamllapimá amparakullani ñoqaqa.
Haykapipas amañayá hukmanyallasaqchu ñoqaqa.
Allin ruraq kaspaykiyá ñoqallayta lluptiykachiway.
² Uyariykuwaspaykiyá apurawman libraykullaway.
Hatun rumi hinaraqyá qamqariki amparaykuway.

Pakaq wasi hinarayá qamllapuni pakaykullaway.

- ³ Qamllam kanki ñoqallayta qaqa hina
harkaykuwaqniyqa.
Qamllam kanki pakakuna wasi hina
pakaykuwaqniyqa.
Prometekullasqaykiman hinam pusakuwachkanki qamqa.
- ⁴ Pakapuwashanku toqllamantayá qamqa amparaykuway.
Amparakunapas wasi hinayá qamqa amparaykuway.
- ⁵ Dios Taytalláy,
qamllamanmi ñoqallayqa espirituypas qomullayki.
Cheqap Diosnilláy,
qamllamiki ñoqataqa sumaqtaraq librallawarqanki.
- ⁶ Cheqnillanim taytachakunapas
waqaychaykuq runakunataqa.
Tayta Diosllapiñamriki
confiakuykullachkanipas ñoqallayqa.
- ⁷ Ñoqataqa llumpayta
kuyapayawasqaykiraykum kusikusaq.
Qamllamiki ñoqapa ñakarillasqaykunataqa
qawarqanki.
Qamllamiki ñoqapa sasachakuyniykunataqa
yacharqanki.
- ⁸ Ñoqallaypa enemigoymanka
manam entregaykuwarqankichu.
Ñoqataqa churaykuwarqanki
manam kichkillaña lugarpichu.
- ⁹ Dios Taytalláy,
llakipayariykullaway.
Ñoqallayqa kaypim ñakarillachkani.
Llumpayta waqasqayraykum
ñawillaypasriki wichirullachkanña.
Cuerpoywan imaykunapas
pasaypaqmiriki tukurullachkanña.
- ¹⁰ Nanaypa intusqallanmi ñoqallayqa
vidaytapas pasachkani.
Llakipa hapisqallanmi ñoqallayqa
watan-watan pasachkani.
Llumpayta ñakariptiymi ñoqallaypa
kallpallaypas tukuchkanña.
Llumpayta ñakariptiymi ñoqallaypa
kallpallaypas pisirunña.
- ¹¹ Ñoqapa kani enemigoykunapa
aswan despreciasqanraqmi.

Ñoqaqa kani vecinoykunapapas
llumpay despreciasqanraqmi.

Ñoqaqa kani reqsiwaqniykunapa
sinchi mancharikunanmi.

Callepi ñoqa rikuwaqniykunapas
ayqerikuruwanraqmi.

¹² Wañusqatapas hinañam
qonqarullawanku ñoqataqa.
Chamchasqa puyñu hinañam
kaypi kallachkani ñoqallayqa.

¹³ Uyarikunim achkallay-achka
runa kamiwasqantaqa.
Chayraykum llumpay manchakuy
muyuriykullawan ñoqataqa.
Contraypimiki huk runa hinallaña
rimanakurunku.
Ñoqallaytaqa wañuchinankupaqmi
tanteanakurunku.

¹⁴ Dios Taytalláy,
ñoqam ichaqa qamllapipuni confiakuchkani.
“Qamllam Diosniyqa kapullawanki” nispam nichkani.

¹⁵ Imam pasawanapas makillaykipim kallachkan.
Tukuy enemigoykunamantayá libraykullaway.
Qatikachawaqniykunamantayá libraykullaway.

¹⁶ Serviñnikitaqa kuyakuywanyá qawariykuway.
Kuyapayakuynillaykiraykuyá salvaykullaway.

¹⁷ Dios Taytalláy,
qayakamullachkaptiyqa amayá
kachaykullawaychu penqaymanqa.
Tukuy mana allin ruraqkunayá
ñakarillachunku penqaypiqa.
Wañuqkunapa kallasqanmanyá
upallanankupaq wischuykuyqa.

¹⁸ Siminkupas upallaruchunñayá
llullallata rimaqkunapaqa.
Paykunaqa mana allinllatamá
rimachkanku kawsakuqmantapas.
Paykunaqa despreciakusparaqma
hatun tukusparaq rimankupas.

¹⁹ ¡Mayna-mayna hatunraqmi
tukuy rurasqallaykikunaqa!
Chaykunatam waqaychallarqanki
respetañnikikunapaq.

Chaykunatam rurarqanki qamllapiña
confiakuqkunapaq.

Lliw runapa ñawpaqninpimriki
rurallarqankipas qamqa.

- ²⁰ Confiakullaqnikikunataqa
qayllaykipim pakaykunki.
Enemigollaypa rimanakusqankumantam pakaykunki.
Wasillayki ukupiraqmiki qamqa waqaychaykullanki.

- ²¹ ¡Alabasqayá kachun Tayta Diosqa!
Admirakuypaq kaqkunata ruraykuspam
ñoqallaytaqa kuyapayariwarqa.
Tropakunapa chawpichasqan murallasqa
llaqtapiraqmi kuyapayariwarqa.

- ²² Qonqaymantaraq mancharikullaspaymiki
piensarurqani pakakurusqaykita.
Ichaqa qanmi uyariykullawarqanki
ruegakullaspay qayakamullasqayta.

- ²³ Tayta Diostayá kuyaychik
llapallan ñiqnillankunaqa.
Tayta Diosllamá waqaychan
payllapi confiakuqkunataqa.
Achkanpitaqma paganqa
paytukuq lliw runakunamanqa.

- ²⁴ Tayta Diospi confianzawan suyaqkunaqa
allinneqtaraqyá kallpanchakuychik,
sonqoykichiktayá takyachillaychik.

Salmo 32

Pampachasqa kaspa kusikuymanta

Yachachinapaq taki, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ ¡Mayna kusişam mana kasukusqanmanta
Diospa pampachaykusqan runaqa!
¡Mayna kusişam tukuy huchallankunapas
Diospa pakaykullasqan runaqa!
- ² ¡Mayna kusişam mana huchallikuqpaqña
Tayta Diospa hapisqan runaqa!
¡Mayna kusişam tukuy piensasqankunapi
mana engañakullaq runaqa!

- ³ Huchallayta mana willakuptyyqa
cuerpollaymi aswan debilyarun.

Tukuy punchawllaña waqasqayraykum
cuerpollayqa aswan debilyarun.

- ⁴ Tuta punchawraqmi nisyullataña
qamqariki castigawarqanki.
Rupay tiempopipas hinaraqmiki
kallpaytapas chakirachirqanki.
(Samariry)

- ⁵ Mana pakaspa huchallaytaqa
qamllamanpuni willakurqayki.
Kikillaytaqmi yuyaymanaspa
nikullarqani kaynatapuni:
“Tayta Diosmanmi willakullasaq
mana kasukuq kasqaymantaqa.”
Qanmi pampachaykullawarqanki
tukuy culpayoq kasqaymantaqa.
(Samariry)

- ⁶ Chayraykum qampi ñillaqkunapas
tarikunayki tiempopi qamta mañakunqaku.
Cheqaptam lloqla hatarimuqñapas
paykunamanqa manapuniña chayallanqachu.

- ⁷ Imamantapas pakaykuwaqniyqa
qamllamiki kanki.
Ñakariymanta waqaychawaqniyqa
qamllamiki kanki.
Librawaspaykim takiqkunawanraq
kusiychakiwanki.
(Samariry)

- ⁸ Tayta Diosmi nin:
Ñoqam entiendechisqayki qamtaqariki.
Ñoqam yachachillasqayki kawsakuytaqa.
Ñoqam qawariykullaspay consejasqayki.
⁹ Amayá caballo hina mana entiendeqqa kaychu.
Amayá mulapas hina mana entiendeqqa kaychu.
Chayna animalkunaqa kallpananmantam
freno riendaskunawanraq sujetapana.
Mana chayqa manamriki asukuykunchu.

- ¹⁰ Achkallaña nanaykunam kanqa
mana allin ruraqkunapaqqa.
Tayta Diosmiriki kuyapayan
paypi confiakullaqkunataqa.

- ¹¹ Allin runakuna,
Tayta Diosraykuyá qamkunaqa kusikuychik.
Tayta Diosmantayá llumpaysuta kusikuychik.

Allin sonqokuna,
llapallaykichikyá kusikuywan takillaychik.

Salmo 33

Tayta Diosta alabanapaq taki

- ¹ Allin runakuna,
Tayta Diosman takillaychik kusikuylawanña.
Diospa munasqanman hina kawsaqqunapapas
alaballasqankum kachkan suma-sumaqllaña.
- ² Tayta Diosmanyá graciasta qoychik
arpata sumaqta tocaspa.
Alabaspayá takiychik chunka cuerdayoq
arpata tocaspa.
- ³ Payllamanña mosoq takitapas takillaychik.
Qaparispa suma-sumaqtaraq tocaykuychik.
- ⁴ Tayta Diospa rimasqanqa mana pantayniyoqmi.
Tukuy ima rurasqanqa mana engañoyoqmi.
- ⁵ Payqa kuyanmi
tukuy munasqanman hina kaqkunataqa.
Payqa kuyanmi
allin arregloman hina kaqkunataqa.
Kuyakuyninga
llimparyikullanmi tukuy kay pachataqa.
- ⁶ Tayta Diospa rimarisqanwanmi
cielokunaqa sumaqllaña unanchasqa karqa.
Tayta Diospa samaynillanwanmi
cielokunapi kaqkunapas unanchasqa karqa.
- ⁷ Payqariki montonachkaq hinam
lamar qochapi huñunarun yakukunatapas.
Payqariki qocharachi q hinam
waqaychaykurun uku-uku yakukunatapas.
- ⁸ Kay pachapi llapallan *yachaqquna,
qamkunaqa Tayta Diostayá respetaychik.
Kay pachapi llapallan kawsaqquna,
qamkunaqa Tayta Diostayá manchakuychik.
- ⁹ Pay niptinmi imapas rikurirqa.
Kikinpuni kamachiptinmi takyaykurqa.
- ¹⁰ Tayta Diosqa yanqacharunmi
nacionkunapa rimanakusqantaqa.

- Tayta Diosqa yanqacharunmi
runakunapa tanteanakusqantaqa.
- ¹¹ Tayta Diospa rimarillasqankunaqa
takyen wiña-wiñaypaqñam.
Tayta Diospa tanteaykullasqankunaqa
takyen mana tukuyapaqñam.
- ¹² Tayta Diosta yupaychaq nacionkunaqa
mayna-mayna kusişqamya.
Tayta Diospa akllasqan runakunaqa
mayna-mayna kusişqamya.
- ¹³ Tayta Diosqa hanaq pachamantaraqmi qawamuchkan.
Payqariki llapan runakunatamya rikumuchkan.
- ¹⁴ Payqariki maymi *yachallasqanmantam qawamuchkan.
Kay pachapi llapan yachallaqkunatam qawamuchkan.
- ¹⁵ Tanteaytaqa paymi qoykullarqa llapan runamanpas.
Qawachkanmi paykunapa ima rurasqankutapas.
- ¹⁶ Reyqariki manam salvakunqa
tropasapallaña kasqanraykuchu.
Soldadoqa manam librakunqa
kallpasapallaña kasqanraykuchu.
- ¹⁷ Mana pasaypaq valeqñam caballopas
rikurirun salvakuyta munasqaqa.
Mana valeqñam kallpayoq caballopas
rikurirun librakuyta munasqaqa.
- ¹⁸ Tayta Diosmi waqaychaykun
payllataña respetaqnin runataqa.
Paymi waqaychaykun
kuyapayakuynillanpi suyaqkunataqa.
- ¹⁹ Paykunaqariki suyachkanku
wañuymanta libraykunanpaqmi.
Paykunaqariki suyachkanku
yarqaypipas kawsachinanpaqmi.
- ²⁰ Ñoqanchikqa Tayta Diospim
tukuy sonqowanraq confiakullachkanchik.
Payllapunim ñoqallanchiktaqa
kuyakuywan yanapawachkanchik.
Payllapunim ñoqallanchiktaqa
atiyninwan harkaykuwachkanchik.
- ²¹ Hinaptinqa payllaraykum
tukuy sonqonchikwan kusikullasunchik.
Paypa chuyay-chuyay sutillanpim
ñoqanchikqa confiakullachkanchik.

²² Dios Taytalláy,
qampi suyasqaykuman hinayá
kuyapayariykuwayku.

Salmo 34

Diospa waqaychakuyninmanta

Davidpa takisqan. David loco tukuptinmi Rey Abimelec payta wischururqa.

- ¹ Tukuy tiempom ñoqallayqa
Tayta Diosta alabasaq.
Paytam ñoqallayqa
mana upallaspay yupaychasaq.
- ² Diospim alabakullasaq.
Humildepas uyarichun.
Humildepas kusikuchun.
Diospim alabakullasaq.
- ³ Tayta Diosta ñoqallaywan allinneqta alabasun.
Tayta Diospa sutillanta huk sonqolla hatunchasun.
- ⁴ Tayta Diosta maskaptiymi uyariwan ñoqallayta.
Payqa libraykullawanmi
tukuy manchakusqaymanta.
- ⁵ Tayta Diosta qawaqkunam
sumaqtaraq kancharinku.
Tayta Diosta qawaqkunam
manapuni pukayanchu.
- ⁶ Ñakarispay Tayta Diosta
qayaptiymi uyariwan.
Lliw sasachakuyniyimantam
payqariki libraykuwan.
- ⁷ Tayta Diospa angelninmi harkan
Dioslla respetaqta.
Tayta Diospa angelninmi salvan
Dioslla respetaqta.
- ⁸ Pruebaspataq yachaykuychik
Diospa allin kasqantapas.
Mayna-mayna kosisqamya
Diospi amparakullaqpas.
- ⁹ Tayta Diosta respetaychik
sapaqchallasqankunaqa.
Manam ima pisingachu
respetaqninkunataqa.
- ¹⁰ Leonkunata yarqaptinmi
mana imallapas kanchu.
Tayta Diosta maskaqtaqa

- manam ima pisingachu.
¹¹ Churillaykuna, asuykamuspa
 uyarillawaychik ñoqata.
 Tayta Diostapas respetanatam
 yachachisqaykichik ñoqaqa.
¹² Unay watata kawsay munaqqa,
 kusikuyta munaq runaqa
¹³ mana allinta ama rimaychu.
 Engañota ama rimaychu.
¹⁴ Mana allinta saqerispayki
 allinllatapuni ruraykuy.
 Hawka kawsayta maskallaspayki
 chaynatapuniña kawsakuy.
- ¹⁵ Tayta Diosqa cuidaykuchkanmi
 allin ruraq runata.
 Tayta Diosqa uyarintaqmi
 mañakusqankunata.
- ¹⁶ Tayta Diosqa castiganpunim
 mana allin ruraqta.
 Tayta Diosqa chinkachinpunim
 paykunapa sutinta.
- ¹⁷ Allin runa qayakuptinmi
 Tayta Diosqa uyarín.
 Lliw imapi ñakariptinmi
 Tayta Diosqa lluptichin.
- ¹⁸ Huchanmanta llakiq runapa hichpallanpim sayaykun.
 Huchayoqpas wanakuptinqa Tayta Diosmi salvaykun.
- ¹⁹ Allin runapa sasachakuyninmi achka-achkallaña.
 Diosmi ichaqa libraykullanqapas llapachallantaña.
- ²⁰ Tullunkunatam Tayta Dios
 waqaychan llapachallantapas.
 Chaykunamantam mana pakingachu
 huk tullullantapas.
- ²¹ Huchallikuqtam paypa rurasqallan lliw wañurachinqa.
 Allin runata pipas cheqniqninqa huchayoqmi kanqa.
- ²² Diosmi libraykun serviqlankunapa vidallankutaqa.
 Paypi llapallan confiakuqkunaqa inocentem kanqa.

Salmo 35

Tayta Diospa yanapakuynin mañakusqanmanta

Davidpa takisqan

¹ Dios Taytalláy,

- qamyá sayariy contraypi sayarillaqkunaman.
 Qamyá pawaykuy contraypi pawaykuwaqnillayman.
- ² Qamyá hapiytaq taksalla harkachikunaykita.
 Qamyá hapiytaq hatunneq harkachikunaykita.
 Qamyá sayaspa sumaqta yanapaway ñoqata.
- ³ Qamqa lanzaykita horqoykuspáyá
 wichqay qatiwaq enemigoykunapa ñanninta.
 “Noqam salvaqniki kani” nispáyá
 kikikimanta rimapayaykullaway ñoqata.
- ⁴ Penqaypiraqyá kachunku
 wañuchiwaqniy munaqkunaqa.
 Humillasqayá kachunku
 wañuchiwaqniy munaqkunaqa.
 Qepamanraqyá kutichun
 mana allinniy munaqkunaqa.
- ⁵ Chaynallataqyá kachunku
 wayraykachisqa qopa hinaraq.
 Wayrachichunyá llapanta
 Tayta Diosniypa angelnillanraq.
- ⁶ Tutayaqñayá kallachun
 lliw paykunapa chayna ñanninqa.
 Lluchkallañayá kallachun
 lliw paykunapa chayna ñanninqa.
- ⁷ Mana imanachkaptiymi
 paykunaqa uchkumanraq wichiylkachiya munawarqaku.
 Mana imanachkaptiymi
 wichiylkachiwanankupaq hatun uchkuta toqorurqaku.
- ⁸ Qonqaymanta wichiylkuchun
 toqlla rurakuykusqanman.
 Wichiykuspa chinkaruchun
 uchku ruraykusqanman.
- ⁹ Tayta Diospim kusikusaq.
 Salvaykullawasqanraykum ñoqaqariki kusikullasaq.
- ¹⁰ Chaymi ñoqaqa tukuy sonqoywan kaynata nisaq:
 Dios Taytalláy,
 pipas manapunimriki kallanchu qanman igualaqqa.
 Qamqa ñakarichiqmantam libranki ñakarillaqtaqa.
 Qamqa salteaqkunamantam libranki ñakariqkunataqa.
 Qamqa salteaqkunamantam libranki wakcha runataqa.
- ¹¹ Daño rurawanapaqmi testigokuna sayarirunku.
 Mana yachallasqaymantam contrakuqkuna tapuykuwanku.
- ¹² Allin rurallasqaymantam mana allinwan kutichiwanku.
 Llakichiwanankupaqmi chaynatapuni ruraruwanku.

- ¹³ Ñoqam llakikuyllawanña purillaraqani onqoptinkupas.
Ñoqam llakikuyllawanña ayunarqani onqoptinkupas.
Siempre ñoqallayqariki ukullaypipas mañakurqani.
- ¹⁴ Ñoqam humillasqallaña lutokuykuspa purillaraqani.
Kuyaqmasillaymantapas hinaraqmiki purillaraqani.
Kuyay wawqellaymantapas hinaraqmiki purillaraqani.
Kuyay mamallaymantapas hinaraqmiki llakikurqani.
- ¹⁵ Ñoqa urmarullaptiyqa huñunakuspa kusikurqaku.
Mana yachasqaytaraqmi wistutyaspanku asikuwanku.
Mana samaykusparaqmi ñoqallaytaqa maqallawanku.
- ¹⁶ Mana allin runakunam wistuta hina burlakuwanku.
Kachupakuspankuraqmi cheqnikuyninta qawachiwanku.
- ¹⁷ Señorilláy ¿haykapkamam qawallanki kaykunata?
Qampuniyá libraykuway qolluchiyniykunamanta.
Qampuniyá libraykuway leonpapas siminmanta.
- ¹⁸ Qamllatamá gracias nisaq hatun huñunakuypipas.
Qamllatamá alabasaq achka runa kasqanpipas.
- ¹⁹ Amapuniyá kusikuchunchu
yanqamanta rikurirup enemigoypas.
Amapuniyá qemchiwachunchu
yanqamanta cheqniwaqniy enemigoypas.
- ²⁰ Manapunimá enemigoyqa
rimarinchu hawkallaña kawsaymantapas.
Engañotamá tanteanakunku
hawkallaña kawsakuypa contrallanpipas.
- ²¹ Contraypiraqmá siminkutapas
hatunsuta kicharipa niwan kaynata:
“Qawaykunchikmá kusikuywanraq
kay runapa desgraciaman wichiycusqanta.”
- ²² Dios Taytalláy,
amamariki qawallasqaykimantaqa upallankichu.
Señor Diosnilláy,
amapunitaq ñoqallaymantaqariki karunchakuychu.
- ²³ Señor Diosnilláy, rikchariruspa
allin arreglollataña ruraykapuway.
Señor Diosnilláy, hatariruspa
tukuy asuntoymantapas defiendeykuway.
- ²⁴ Dios Taytalláy, allin kaspaya
allin arreglollataña ruraykapuway.
Yupaychasqalláy, ñoqallaymanta
mana asikunanpaqya ruraykapuway.
- ²⁵ Amapuniyá piensachunkuchu:

“Kaytam munallarqanchikqa” nillasparaqqa.

Amapuniyá piensachunkuchu:

“Millpuypaqmi-millpurunchik” nikusparaqqa.

- ²⁶ Llapallankuyá ñoqallaymanta
miski asikuqkunaqa penqaypi kachun.
Llapallankuyá ñoqallaymanta
miski asikuqkunaqa pantaypi kachun.
Penqachisqayá kachunkuriki
llapan hatun tukuqllaña contrawaqniyqa.
Humillasqayá kachunkuriki
llapan hatun tukuqllaña contrawaqniyqa.

- ²⁷ Takichunkuyá mana culpayoq
kasqaymanta favorniypi runakunaqa.
Kusikuchunyá mana culpayoq
kasqaymanta favorniypi runakunaqa.
“Hatunchasqayá kallachunriki
Tayta Diosqa” nisparaqya nillachunkupas.
“Diosqa munanmá serviqnillanqa
hawka kananta” nisparaqya nillachunkupas.

- ²⁸ Dios Taytalláy, rimallasaqmi
allin arreglallasqayki kaqkunamanta.
Dios Taytalláy, tukuy punchawmi
ñoqa rimapayasqayki alabanzata.

Salmo 36

Diospa kuyapayakuyninmanta

Taqikunapa maestronpaq,

Tayta Diospa serviqnin Davidpa takisqan

- ¹ Mana kasukuymi rimapayan sonqollanpi
mana allin runataqa.
Manam payqa haykapipas yuyarinchu
Diosllatapas respetaykuytaqa.
- ² Kikillanmi hatunpaqña hapikuspa
mana qawakunchu huchantaqa.
Kikillanmi hatunpaqña hapikuspa
mana cheqnillanchu huchantaqa.
- ³ Paypa rimasqankunaqa tukuy
mana allinkunam, tukuy llullallañam.
Payqa rikurirun mana tanteakuqñam,
allin kaqpas mana ruraqllañam.
- ⁴ Puñunanpi huchallata tanteaspanmi
mana allinllapi kawsakuchkan.
Huchamanta rakikuyta mana munaspanmi

huchallapi kawsakuchkan.

⁵ Dios Taytalláy,
cielomanpas chayaruchkaq hinam
llumpayllaña kuyapayakuynikiqa.
Puyumanpas chayaruchkaq hinam
achka-achka confianapaq kaynikiqa.

⁶ Ukullaña lamar qocha hinam
allin arreglopaq ruraykusqaykiqa.
Dios Taytalláy,
llapachallan runakunatawan
animalkunatam waqaychallankiqa.

⁷ Diosnilláy
imayna-mayna valorniyoqllañam
qampa hatun kuyapayakuynikiqa!
Imaynallam chiwchikuna mamankupa
raprallankunapi amparakun,
chaynallatam lliw runakunapas
qampa llantuynikipitaq amparakun.

⁸ Paykunaqa wasikipi allin
mikuykunawanmi saksaykullanqaku.
Mayumanta miskillaña yakutapas
qoykuptikim tomaykullanqaku.

⁹ Yaku toqyamuchkaq hinaraqmi
tukuy kawsakuyqa qamllamanta hamun.
Chaynataqmiriki qawasqayku
achkiyllapas hina qamllamanta hamun.

¹⁰ Qamta reqsiqnikipikunamanqa
kuyapayakuynikita qoykarimuy.
Qampa munasqayki hina piensaqkunamanqa
arregloykitataq qoykarimuy.

¹¹ Lliw orgullosokunapas amapunitaqyá
tanqaykullawachunkuchu.

¹² Qawariychik, wichiylkurunkuñam
mana allinkuna ruraykuqkunaza.
Huktawanraq manapuni sayarinanpaqmi
wichiylkunku paykunaqa.

Salmo 37

Mana allin ruraqkunapa kawsasqanmanta

Davidpa takisqan

¹ Amayá piñapakuychu
hucha ruraqkunamantaqa.

- Amayá envidiakuychu
pantachikuqkunamantaqa.
- ² Paykunaqa pasto hinam
chaylla qawirunku.
Paykunaqa qora hinam
chaylla chakirunku.
- ³ Qamtaqyá allinta ruray
Tayta Diosman hapipakuspa.
Qamtaqyá allpapi *yachay
confianzawan kawsakullaspa.
- ⁴ Qamtaqyá Tayta Diosmanta
anchallataña kusikuykuy.
Kikinmá qoykullasunki
sonqoykipapas munasqanta.
- ⁵ Qamtaqyá Tayta Diosmanqa
vidallaykita entregaykuy.
Paypiyá confiakuy qamqa.
Payqa ruraykullanqam lliwta.
- ⁶ Paytaqmá allin kaynikita
kancharinqa achkiyta hina.
Paytaqmá derechoykitapas
kancharichinqa intita hina.
- ⁷ Upallayá Tayta Diospa qayllanpiqa.
Amataqyá piñakuychu pipas mejorakuptinqa.
Diospitaqyá pacienciawan suyay qamqa.
Amataqyá piñakuychu hukmanllata tanteaptinga.
- ⁸ Amataqyá piñakuychu llumpaytaqa.
Llumpaytamá huchallirachisunkiman chaykunaqa.
Amataqyá rabiakuychu sinchitaqa.
Llumpaytamá huchallirachisunkiman chaykunaqa.
- ⁹ Tukunqamá mana allin ruraqkuna.
Allpatamá dueñoyanqa Tayta Diospi suyaqkuna.
- ¹⁰ Mana allin ruraqkunaqa chayllapunim kanqañachu.
Maskaspapas paykunataqa manapunim tarinkichu.
- ¹¹ Ñakariqmi ichaqariki dueñoyanqa allpatapas.
Paykunaqa kusikuywanmi hawkayaypi kawsanqapas.
- ¹² Mana allin runaqariki hukmanllatam tanteaykuchkan.
Allin ruraq runakunapa contrallanpim tanteaykuchkan.
Paykunapa contranpiraqmi kiruntapas kachupachkan.
- ¹³ Señorpunim asikullanqa mana allin runamanta.
Yachachkanmi Señorqariki castiganan punchawmanta.
- ¹⁴ Mana allin runakunaqa espadankutam horqonku

- ñakariqkunata wichichinankupaq.
 Mana allin runakunaqa flechankutam chutanku
 mana imayoqta wichichinankupaq.
 Chaynataqa paykunamiki rurallachkanku Diospaña
 kawsaqkunatapas wañuchinankupaq.
- ¹⁵ Espadallankuwanmi tuksikurullanqa.
 Flechana arconkupas pakipasqam kanqa.
- ¹⁶ Mana allin runakunapa achkallaña kapuqninmantaqa
 allin ruraqkunapa pisillapas kapuqninmi allinqa.
- ¹⁷ Mana allin runakunapa atiyninga
 chinkachisqam kanqa.
 Allin ruraqkunatam Tayta Diosqariki
 takyaykachinqa.
- ¹⁸ Tayta Diosmi nanachikun
 mana huchayoq runakunamanta.
 Wiñaypaqmi qoykullanqa
 tukuy herencia kapuqninkunata.
- ¹⁹ Muchuy tiempokunapipas
 manam pasaypaq penqakunqakuchu.
 Yarqay tiempokunapipas
 manam pasaypaq muchullanqakuchu.
- ²⁰ Mana allinllata ruraq runakunaqariki
 puchukachisqam kanqa.
 Pastokuna hinam Diospa enemigonkunaqa
 puchukachisqa kanqa.
 Qosnikuna hinam Diospa enemigonkunaqa
 chinkarachisqa kanqa.
- ²¹ Mana allin runaqa prestakuykuspapas
 mana pagakuqmi.
 Allin ruraq runaqa llakipayakuspa
 chaylla qokuykuqmi.
- ²² Tayta Diospa favorecesqan runakunaqa
 allpatam dueñochakunqaku.
 Tayta Diospa ñakaykullasqan runakunaqa
 llapanmi chinkarullanqaku.
- ²³ Runataqa maymanña rillaptinpas
 Tayta Diosmi pusallachkan.
 Kawsasqanwan agradaq runataqa
 Tayta Diosmi takyachichkan.
- ²⁴ Payqa wichiyykuspapas manapunim
 pampapiqa kallanqachu.

Tayta Diosmi paytaqa hapillaspan
mana wichiychaqinchu.

²⁵ Ñawpaq warma kaspaypas,
kunan yuyaq kaspaypas
allin runataqa manam
qonqarusqataqa rikurqanichu.
Wawa-churintapas manam
limosnakuqtaqa rikurqanichu.

²⁶ Allin ruraq runaqa
tukuy tiempopipas kuyakullaqmi.
Imallanpas prestaykuqmi
chayna kawsakullaq runaqariki.
Mirayllanpas ancha-ancha
bendecisqataqmi kallanqariki.

²⁷ Qamyá asurikuy mana allin ruraymanta.
Qamyá tukuy tiempo ruray allin kaqkunata.
Wiñaypaqmi kawsakunki chaynataña rurallaspaqa.

²⁸ Tayta Diosqa kuyanmiki
allin ruray arreglotaqa.
Payqa manam saqenqachu
payllamanña iñiykuqtaqa.
Diosqa wiñaypaqmi
waqaychaykullanqa paykunataqa.
Mirayninpas chinkarunqam
mana allin rurallaqpaqqa.

²⁹ Allin ruraq runakunam
allpataqa dueñoyanqaku.
Paykunaqa chaypimiki
wiñaypaqraq kawsakunqaku.

³⁰ Allin ruraq runaqa
allin yachaywantaqmi riman.
Allin ruraq runaqa
allin arreglomantam riman.

³¹ Diosnillanpa yachachisqanpas
sonqonpipunim kachkan.
Chakillanpas chayraykumiki
takyaykullaqraq kachkan.

³² Mana allin runaqa
allin ruraqtamya wateqachkan.
Allin ruraq runata
wañuchinanpaqmi wateqachkan.

³³ Tayta Diosmi ichaqa

mana dejanqachu wichinanta.
Juiciopiña kaptinpas
manam dejanqachu pierdenanta.

- ³⁴ Tayta Diospi confiakuspa kasukuypuni payllata.
Hatunchaspam qoykusunki dueñoyanayki allpata.
Puchukaqtam qawaykunki mana allinlla ruraqta.
³⁵ Rikurqanim manchakuypaq mana allin runatapas.
Rapisapa sacha hinam payqa chutarikurqapas.
³⁶ Chinkarusqanraykum haykapipas tarikurqañachu.
Maskaspapas manam ñoqallayqa tarirqaniñachu.
- ³⁷ Qawaykuyá mana culpayoqña kawsakullaq runataqa.
Rikuykuyá Diospa munasqanman hina kawsaq runataqa.
Allinsumá kanqa hawka kawsakuqqa hamuq tiempopipas.
³⁸ Tukunqamá llapachallan manapuni kasukuqkunapas.
Chinkanqamá huchallikuruqkunaqa hamuq tiempopipas.
- ³⁹ Tayta Diosmi allin runakunapa salvaykuqninga.
Payllam sasachakuy tiempokunapi amparaqninga.
⁴⁰ Tayta Diosllapunim paykunataqa yanapaykunqa.
Tayta Diosllapunim paykunataqa libraykullanqa.
Mana allin ruraq runamantapas libraykullanqam.
Mana allin ruraq runamantapas salvaykullanqam.
Amparakuptinkum Tayta Diospuni salvaykullanqa.

Salmo 38

Tayta Diospa yanapakuynin mañakusqanmanta

Yuyarinapaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
amayá qaqchallawaychu piñakuspaqa.
Dios Taytalláy,
amayá castigawaychu rabiakuspaqa.
- ² Flechallaykikunam ñoqallayta clavaruwan.
Qampa makillaykim ñoqallayta ñitiruwan.
- ³ Cuerpollaypas manam sanoñachu kapuwachkan.
Piñakurusqaykiraykumiki chayna kachkan.
Tullullaykunapas mana sanoyaqañam kachkan.
Huchaykunaraykumiki chaynapuni kachkan.
- ⁴ Mana allin rurasqaymi ñitiruwachkanña.
Llasaq carga hinaraqmi ñitiruwachkanña.
- ⁵ Loco hina rurasqayraykum
heridallaypas asnarichkanña.

Loco hina rurasqayraykum
heridallaypas ismurichkanña.

⁶ Ñoqallayqa chayraykumiki
kurkunpallaña purichkanipas.

Ñoqallayqa chayraykumiki
humillasqaña purichkanipas.

Ñoqallayqa tukuy punchawmi
lutokusqaña purichkanipas.

⁷ Ñoqapaqa tukuy wasaypas
llumpayllatañam ruparillachkan.

Ñoqapaqa tukuy cuerpoymi
onqosqallaña kapullawachkan.

⁸ Ñoqapaqa tukuy cuerpoymi
kapullawachkan susunkasqaña.

Ñoqapaqa tukuy cuerpoymi
kapullawachkan ñutupasqaña.

Sonqollaypas hukmanyaptinmi
hikikyachkani anchallataña.

⁹ Señor, qamqa yachachkankim imakunam
munallasqaytaqa.

Llaki hapillawasqanpas manam pakasqachu
qanmantaqa.

¹⁰ Ñoqapaqa sonqollaypas apurawllamanñam
patpatyachkan.

Ñoqapaqa kallpallaypas pasaypaqtañamya
chinkarichkan.

Ñoqapaqa ñawillaypas tutayasqañamya
kapuwachkan.

¹¹ Onqorusqayraykum kuyaqlaykunapas
karunchakurunku.

Onqorusqayraykum runamasillaypas
karunchakurunku.

Onqorusqayraykum ayllullaykunapas
karunchakurunku.

¹² Wañunayta munaqkunam
toqllataraq churarapuwanku.

Dañawayta munaqkunam
chinkachiwananpaq rimarunku.

Traicionawanankupaqmi
tukuy punchaw rimanakurunku.

¹³ Ñoqam ichaqa mana paykunata uyariqpas tukunichu.

Ñoqam ichaqa mana rimay atiq hina mana rimanichu.

¹⁴ Chaymi ñoqaqa rikurirullani mana uyarikullaqña.

Chaymi ñoqaqa rikurirunipas mana kutipakullaqña.

- ¹⁵ Dios Taytalláy,
ñoqallayqa qamtam suyallachkayki.
Señor Diosnilláy,
ñoqallaytam qamqa contestawanki.
- ¹⁶ Ñoqam mañakullani ñoqamantaqa
ama asikuwanankupaq.
Ñoqam mañakullani urmaruptiyqa
ama hatunchakunankupaq.
- ¹⁷ Ñoqallayqariki wichiynaypaqñam kallachkani.
Llakikuypa sapa punchaw intusqanmi kallachkani.
- ¹⁸ Mana allin rurallasqaymantam willakullachkani.
Huchaykunamantam preocupasqallaña kallachkani.
- ¹⁹ Ñoqallaypa enemigollayqa kawsachkankuraqmi.
Paykunaqariki kachkankupas kallpasaparaqmi.
Yanqamanta cheqniwaqnillayqa mirachkankuraqmi.
- ²⁰ Allin kaqta ruraptiypas
hukman kaqtam qoykuwanku.
Allin kaqta ruraptiy
contraypiraq sayarinku.
- ²¹ Dios Taytalláy,
amapuniyá sapallaytaqa saqeruwaychu.
Dios Taytalláy,
amapuniyá ñoqamantaqa karunchakuychu.
- ²² Dios Taytalláy,
utqaymanñayá yanapaykuway ñoqallaytaqa.
Salvaqnilláy,
utqaymanñayá yanapaykuway ñoqallaytaqa.

Salmo 39

Kawsakuyqa wayta hina chakiruqla kasqanmanta

Taqiḡkunapa maestron Jedutun sutiyoq runapaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Ñoqam prometekurqani kawsallasqaypipas
allinllaña kawsanaypaq.
Ñoqam prometekurqani rimallasqaywanpas
mana huchallikunaypaq.
Ñoqam prometekurqani rimanaymantapas
simiy senqaparunaypaq.
Mana allin runakuna qawawasqanraykum
chaynatachu rurallasaq.

- ² Ñoqam upallakuykuspáy manapuni
imatapas rimarirqanichu.
Allin kaqkunamantapas manamiki
imatapas rimarirqanichu.
Ñoqallayqa llakillaymantapas manapunim
asllatapas allinyarinichu.
- ³ Ñoqapaqariki sonqollaypas ukullaypim
llumpaysuta ruparirqa.
Yuyaymanallachkaptiymi ukuypipas
ruparichkaq nina ratarirqa,
hinaptinmi ñoqallaypa simillayqariki
rimariyta qallarirqa.
- ⁴ Dios Taytalláy, willaykuwayá
ima punchaw wañukunayta.
Dios Taytalláy, willaykuwayá
hayka watam kawsakunayta.
Dios Taytalláy, yachaykusaqyá
maynachallam kawsanaymanta.
- ⁵ Ñoqallayman kawsay qoykuwasqaykiqua
makiypapas cuartan hinallam.
Ñawpaqnikipiqa watallaykunapas
yanqa imallapas hinallam.
Ñoqaykuqa kawsaspapas-kawsaniku
samay chinkaruchkaq hinallam.
- ⁶ Ñoqaykuqa kawsaniku kayman-wakman
pasaruchkaq llantuy hinallam.
Tukuy imamanta afanakuykuyqa
waspiruchkaq samay hinallam.
Qori-qollqe huñukusqa kaqqas
manam waqaychasqañachu kallanqa.
Pipa hapikuykusqanpas manapuni
yachakuqñamiki kallanqa.
- ⁷ Señornilláy ñimatamá suyallayman ñoqallayqa?
Señornilláy iqamllapimá confiakuni ñoqallayqa!
- ⁸ Librawayá tukuy imapipas mana kasukusqaymanta.
Librawayá rumi sonqo runakuna kamiwananmanta.
- ⁹ Ñoqallaymá upallaykurqani imam rurasqaykirayku.
Simiytamá kicharirqanichu imam rurasqaykirayku.
- ¹⁰ Qampuniyá castigawasqaykitaqa asuriykachiyña.
Ñoqallaymá maqawasqaykiwan wañunayallachkaniña.
- ¹¹ Runatamá mana allin rurallasqanmanta correginki.
Paypatamá kuyasqanta puyusqata hina chinkachinki.
Runatamá waspiruchkaq samaytapas hina chinkachinki.

- ¹² Dios Taytalláy, mañakusqaytayá uyariykullaway.
 Dios Taytalláy, qayakusqaytayá uyariykullaway.
 Dios Taytalláy, waqallasqaytayá contestaykullaway.
 Forastero hinamiki, kaypi-wakpi
 *yachallachkani qanwanqa.
 Abuelollaykuna hinam
 kaypi-wakpi
 yachallachkani ñoqaqa.
- ¹³ Ama qawapayawaychu tumpallapas
 kallpancharisqa kanaypaq.
 Manaraqpas wañukullachkaspay
 sumaq kallpancharisqa kanaypaq.

Salmo 40

Diospa librasqanmanta alabanza

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Llumpay pacienciawanraqmi suyarqani
 Tayta Diosniytaqa.
 Kurkuykusparaqmi uyariykamullawarqa
 ñoqataqa.
- ² Wañuy pozomantaraqmi horqoykamuwarqa
 ñoqataqa.
 Mitu timpukuchkaq lliwamantam horqowarqa
 ñoqataqa.
 Allin taqra rumipitaqmiki payqa sayachiwarqapas.
 Paytaqmiki takyaykachillarqa lluchkaq chakiykunatapas.
- ³ Kikintaqmi simiymantas churaykurqa mosoq takinayta.
 Kikintaña alabanaypaqmi qoykuwarqa takinayta.
 Achkallaña qawaqkunam Tayta Diosta respetallanqaku.
 Achkallaña qawaqkunam Tayta Diospi confiakullanqaku.
- ⁴ ¡Mayna kususqamya Tayta Diosllamanña hapipakuykuqqa!
 Payqa manam juntakunchu orgulloso runakunawanqa.
 Payqa manam juntakunchu taytachata adorallaqwanqa.
- ⁵ Yupaychasqay Dios Taytalláy,
 Achka-achkallañam milagrokunapas rurallasqaykiqa.
 Achka-achkallañam favorniykupipas tanteallasqaykiqa.
 Manam pipas yupaytaqa atinmanchu rurasqaykitapa.
 Manach willaytapas atiymanchu rurallasqaykimantaqa.
- ⁶ Wañuchisqa animalkunatam mana munarqankichu.
 Kawsaymanta ofrendakunatam mana munarqankichu.
 Qanmi kichaykullarqanki ñoqallaypa rinrillaytapas.
 Manam mañakurqankichu lliw kañasqa animaltapas.

Manam mañakurqankichu hucharayku ofrendatapas.

- ⁷ “Kayqayá hamuchkani” nispamiki
nillarqani ñoqallayqa.
“Kachkanmá wankuykusqa libropipas
ñoqamanta qellqallayqa:
⁸ ‘Diosnilláy, munachkanim munallasqaykiman
hina rurallayta.
Diosnilláy, sonqollaypim waqaychani
qampa yachachisqaykita.’ ”

- ⁹ Dios Taytalláy,
achka runakunamanmi willakullarqani
allin ruraymanta.
Qamqariki yachachkankim ñoqallayqa
mana upallasqaymanta.
¹⁰ Manam upallarqanichu allinkuna
rurallasqaykimantaqa.
Ñoqallayqa willakullarqanim confiakuna
kasqaykimantaqa.
Ñoqallayqa willakullarqanim qampa
salvacionnikimantaqa.
Nana-nanaq huñunasqa runaykikunapa
ñawpaqnillanpiqa.
Qampa kuyapayakuynikitam manapuni
pakaykurqanichu.
Confiakuna kallasqaykimantam manapuni
pakaykurqanichu.

- ¹¹ Dios Taytalláy,
amayá negaykullawaychu
qampa llakipayakuynillaykitaqa.
Tukuy tiempo waqaychallawachun
qampa kuyapayakuynikiqa.
Tukuy tiempo waqaychallawachun
qampa confiakuna kaynikiqa.

- ¹² Mana yupay atinañam tukuy
mana allin muyuykurullawan.
Ñawsayanaykamam mana allin
rurallasqay hapikurullawan.
Chukchay hina mana yupanañam
kachkan mana allin rurasqayqa.
Sonqollaypas hukmanyanankamam
achkayarun huchallikusqayqa.

- ¹³ Dios Taytalláy,
qamqa kallpamuspayá ñoqallayta libraykullaway.

- Dios Taytalláy,
qamqa utqamuspayá ñoqallayta yanapallaway.
- ¹⁴ Penqaypiyá kachunku
llapallan wañuchiway
munaqkunaqa.
Qepamanyá kutichun
llapallan dañaruway
munaqkunaqa.
Penqaypiyá kachunku
llapallan dañaruway
munaqkunaqa.
- ¹⁵ Penqaypiyá kachunku
ñoqallay asipayawaqniykunaqa.
Muspaypiyá kachunku
ñoqallay asipayawaqniykunaqa.
- ¹⁶ Llapallan maskaqn timerikunayá kusikuchunku.
Llapallan maskaqn timerikunayá asirichunku.
“Tayta Diosqa hatunchasqa kachun”
niqkunayá kusikuchunku.
Qampa salvacionnikita kuyallaqkunayá
kusikuchunku.
- ¹⁷ Ñakariqña kallaptiypas
Tayta Diosnillaymá qonqallawanchu.
Wakcha runa kallaptiypas
Tayta Diosnillaymá qonqallawanchu.
Qamqariki ñoqallayta
yanapawaspamá dejawankichu.
Amapunim yupaychasqay sumaq
Dios Taytalláy unamunkichu.

Salmo 41

Onqoq runapa mañakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, Davidpa Diosman takisqan

- ¹ Mayna kusi sqamya
wakcha runakuna nanachikuq runaqa.
Sasachakuy tiempopipas
Tayta Diosllam libraykunqa paytaqa.
- ² Chayna runataqariki
Tayta Diosmi waqaychaykun sumaqa.
Chayna runataqariki
Tayta Diosmi kawsachinqa sumaqa.
Payqariki kay pachapim
anchallaña kusi sqaraq kalla nqa.

Diosqa manam qoykunqachu
payta cheqniq enemigollanmanqa.

³ Onqosqaña kaptinñapas
Tayta Diosmi kallpanchanqa paytaqa.
Onqoptinpas camantapas
allichaspa cuidallanqa paytaqa.

⁴ Tayta Diostamiki niykullarqani:
“Dios Taytalláy, llakipayariykuwayá ñoqallayta” nispa.
“Dios Taytalláy, sanoyaykachillawayá ñoqallayta” nispa.
“Dios Taytalláy, huchallikurullanimá contraykipi” nispa.

⁵ Enemigoykunam tapunakunku:
“Achachalláw, kay runaqa ¿haykapimá wañukunqa?” nispa.
“Achachalláw, sutillanpas ¿haykapimá chinkarunqa?” nispa.

⁶ Watukuqniy hamuspapas llullallatam rimakunku.
Sonqonpipas kamiyllatam paykunaqa taqekunku.
Hawamanraq lloqsiruspa willakachakurullanku.

⁷ Llapachallan cheqniwaqnillaykunamya huñunakurunku.
Paykunaqariki contrallaypiraqmi wachachacharunku.
Contrallaypiraqmi mana allinllatapuni piensarunku.

⁸ “¡Ima plagach kay runata hapirunpas!”
nispanraqmi ninku.
“Camanmantam mana hatarinqañachu”
nisparaqmi ninku.

⁹ Confiakusqay kuyaqmasillaypas contraypiraqmiki karqa.
Ñoqallaypa mikuqmasillaypas despreciaqniyraqmi karqa.

¹⁰ Qam Dios Taytam llakipayaykuspa hatariykachiwankiqa.
Merecesqan pagapunaypaqmi hatariykachiwankiqa.

¹¹ Kayna pruebawanmá yachaykusaq qamta agradasqaytaqa.
Amapuniñayá venceruwachunchu enemigollayqa.

¹² Waqaychawankimá mana faltayoqña kawsallasqayrayku.
Wiña-wiñaypaqmá takyaykachiwanki qanwan kanayrayku.

¹³ Wiñaymanta wiñaykamayá Israelpa
yupaychasqan Tayta Diosqa alabasqa kachun.
Chaynayá kachun. Chaynayá kachun.

ISKAY KAQ LIBRO (42-72)

Salmo 42

Diosmantam yakunayachikuq hina kachkani.

Taqikunapa maestronpaq, yuyaymananapaq Coreypa mirayninkunapa takisqan.

- ¹ Yakunayachikuq tarukam waqan
yakuyoq mayuta maskaspa.
Diosnilláy, chaynapunim
purillachkani qamta maskaspa.
 - ² Yakunayachikuq hinam kachkani
Diosnillaymanta.
Yakunayachikuq hinam kachkani
kawsaq Diosmanta.
¿Haykapiñataq Diosniypa
kasqanman risaq?
¿Haykapiñataq Diosniypa
kasqanman yaykusaq?
 - ³ Tuta-punchawmi millpuchkani weqellayta.
Sapa kutillam tapuwanku ñoqallayta:
“¿Maypitaq kachkan Diosnikiqa?” nispa.
 - ⁴ Chaykunamanta yuyariptiyimi
sonqollay waqan yawarta.
Yuyarinim nana-nanaq runakunawan
imaynam purisqayta.
Ancha kusikuyllawanñam
paykunata pusarqani Diospa templonman.
Graciasta qostinmi
paykunata pusarqani Diospa templonman.
Diospaq fiesta kachkaptinmi
achkallaña runakunata
pusaykurqani paypa templonman.
 - ⁵ ¿Imamantamá ñoqallayqa hukmanyaruyma?
¿Imamantamá ñoqallayqa preocupakuyman?
Diosnillaypim suyasqaq ñoqallayqa.
Paytaqa alabasaqraqmi ñoqallayqa.
Payllam ñoqallaypa salvaqniyqa.
 - ⁶ Payllataqmi ñoqallaypa Diosniyqa.
- Llumpay hukmanyasqam ñoqallayqa kachkani.
Chayraykum qanmanta ñoqallayqa yuyarillani.
Jordan Mayu lawpi kaspaymi

ñoqallayqa qanmanta yuyarini.

Mizar Moqopi kaspaymi

ñoqallayqa qanmanta yuyarini.

⁷ Paqchaq yakullayki qapariptinmi

qaqakuna yachapayanakun.

Olallaykikunam orqochakuspan

ñoqapa hawallayta pasarun.

⁸ Punchawpim apachimuwan

kuyakuyninta Tayta Diosqa.

Tutankunañataqmi sonqollaypi kachkan

paypa takinkunaqa.

Kawsay qowaqniy Diosnillaypaqmi

kachkan mañakuyniyqa.

⁹ Qaqa hina harkaykuqniy Diosnillaytam

nini kaynata:

“¿Imanasqamá qonqaruwanki ñoqallaytaqa?

¿Imanasqamá enemigoykunaraykuqa

kayna llakikuypiqa purisaq?

¿Imanasqamá enemigoykunapa

ñakarichisqanqa purisaq?”

¹⁰ Tullullaykuna pakipachkaq hinam

enemigoykuna kamipayawanku.

Tukuy punchawmi tapupayawanku:

“¿Maypimá kachkan Diosnikiqa?” nispanku.

¹¹ ¿Imamantamá hukmanyaruyman?

¿Imamantamá preocupakuyma?

Diosnillaypim suyasaq ñoqallayqa.

Paytaqa alabasaqraqmi ñoqallayqa.

Paymi yanapaykuwan ñoqallaytaqa.

Payllataqmi ñoqallaypa Diosnillayqa.

Salmo 43

Defiendenanpaq Tayta Diosta mañakusqanmanta

¹ Diosnilláy,

allin arreglotayá ruraykapullaway.

Qanman mana iñiqkunamantayá

asuntollaypi defiendeykuway.

Mana allin ruraq llullakunamantayá

libraykullaway.

² Diosnilláy,

amparakuq wasi hinapunim

qamqa kanki.

- ¿Imanasqamá ñoqallaytaqa
qamqa wischurullawanki?
¿Imanasqamá enemigoykunaraykuqa
kayna llakikuypiqqa purillasaq?
¿Imanasqamá enemigoykunapa ñakarichisqanqa
waqastillanqa purillasaq?
- ³ Qampa achkillaykitayá apachimuway.
Cheqap kaqnillaykitayá apachimuway.
Chaykunayá ñoqallaytaqa pusawachun
qampa sapaqchakusqayki orqoman.
Chaykunayá ñoqallaytaqa pusawachun
qampa *yachanaykikunaman.
- ⁴ Diosnilláy,
ñoqam chayamusaq
altarnikipa kasqanman.
Chayasaqmi llumpay kusikuy qowaqniy
Diosniypa kasqanman.
Yupaychasqay Diosnilláy,
arpawan takispam
graciasta qomusqayki qanman.
- ⁵ ¿Imamantamá
ñoqallayqa hukmanyaruymán?
¿Imamantamá
ñoqallayqa preocupakuymán?
Diosnillaypim suyasaaq ñoqallayqa.
Paytaqa alabasaqmi ñoqallayqa.
Payllam ñoqallaypa salvaqniyqa.

Salmo 44

Diospa amparakuynin mañakusqanmanta

Taqikunapa maestronpaq, yuyaymananapaq Coreypa mirayninpa takisqan

- ¹ Diosnillayku,
ñoqaykum uyarirqaniku
ñawpaq tiempokunapi
imam rurasqaykimanta.
Abueloykum willawarqaku
paykunapa tiemponpiqa
imam rurasqaykimanta.
- ² Qanmi nacionniyoq
runakunata qarqorqanki.
Abueloykutañam chayman
churarqanki.
Llapa runakunatam

castigaspas wischurqanki.

- ³ Yachanankupaq allpakunataqa
qechukurqaku manam espadallankuwanchu.

Paykunaqa librakurqaku
manam kikinkupa kallpallankuwanchu.

*Alleq makillaykiwanmi
chay allpakunataqa qechurqanki.

Qamqa atiyllaykiwanmi
paykunataqa libraykullarqanki.

Paykunatam yanaparqanki
allin ñawikiwan qawarispayki.

Qamqa paykunaraykum
kusisqa kanki.

- ⁴ Diosnilláy,
qamllam kanki reynillayqa.
Jacobpa castankunapayá
apachimuy salvacionnikitaqa.

- ⁵ Qam yanapawaptikikum
enemigoykutaqa wichichiniku.
Qam yanapawaptikikum
atacawaqniykutaqa sarupaniku.

- ⁶ Manapunim hapipakunichu
flechanaypiqa.
Salvawanapqqa manataqmi
hapipakunichu espadaypiqa.

- ⁷ Enemigoykumantam
salvaykuwarqankiku qampuni.
Cheqniwaqniykutam
penqayman churarqanki qampuni.

- ⁸ Diosnilláy, tukuy tiempom
qanmanta alabakusaqku.
Diosnilláy, wiña-wiñaypaqmi
graciasta qosqaykiku.
(Samariy)

- ⁹ Ichaga qanmi ñoqaykutaqa
wischuruwankiku.
Ichaga qanmi ñoqaykutaqa
penqarachiwankiku.
Tropaykutapas manañam qamqa
yanapankichu.

- ¹⁰ Enemigoykupa qayllanpim
mana yanapawarqankikuchu.
Chaymi ñoqaykuqa
qepamanña suchurirqaniku.
Cheqniqniykum

- imapas munarisqankuta
qechuwanku.
- ¹¹ Wañuchinapaq ovejata hinam
qoykuwarqankiku.
Lliw nacionkunamanmi
cheqechiwarqankiku.
- ¹² Mana imallapaqmi
*rantikuruwankiku runaykikunataqa.
Manam imaniraqtapas
ganarqankichu rantikusqaykimantaqa.
- ¹³ Llapa vecinoykupa
insultanallantam ruraruwankiku.
Muyuriqniykupi *yachaqkunapa
burlakunallantam
ruraruwankiku.
Muyuriqniykupi yachaqkunapa
asikunallantam ruraruwankiku.
- ¹⁴ Nacionkunapa chawpinpim ruraruwankiku
watuchimanta hina rimakunankuta.
Runakunapa chawpinpim ruraruwankiku
burlakunallankuta.
- ¹⁵ Tukuy punchawmi
penqaypa intusqallan kachkani.
Uyallaypas
pukayasqam kachkani.
- ¹⁶ Chaynam kachkani
insultawaqniy runarayku.
Chaynam kachkani
kamiwaqniy runarayku.
Chaynam kachkani
vengakuqniy enemigoyrayku.
- ¹⁷ Kaykunaqa pasawanku
manam qamta qonqaruptiykuchu.
Qampa contrato rurasqaykitaqa
manam faltakurqanikuchu.
- ¹⁸ Qanmantaqa sonqoykuqa
manam qepamanqa kutirirqachu.
Munasqaykiman hina kawsakuymantaqa
chakillayqa manataqmi pantarqachu.
- ¹⁹ Ichaqa qanmi
atoqkunapa *yachananpi saruparuwarqankiku.
Ichaqa qanmi
sinchi tutayaywan taparachiwarqankiku.
- ²⁰ Diosnillayku,
sichum sutikita
qonqaruymanku karqa,

- sichum mana reqsisqayku kawsaq Diosta
mañakuymanku karqa
- ²¹ hinaptinqa ¿manachum
yacharuwaq karqa chaytaqa?
Qamqariki yachankipunim
sonqollaypipas pakasqa kaqtaqa.
- ²² Ichaga tukuy punchawmi
qamrayku wañuypa patanpi kachkaniku.
Wañuchinankupaq apasqanku
ovejakuñata hinam qawawanku.
- ²³ Señorlláy, rikcharyñayá.
Amañayá puñuyñachu.
Señorlláy, rikcharyñayá.
Amayá wiñaypaqqa wischuruwaykuchu.
- ²⁴ Señorlláy,
¿Imanasqamá pakakuchkanki ñoqaykumantaqa?
¿Imanasqamá qonqarunki ñakarisqaykutaqa?
¿Imanasqamá qonqarunki sasachakuyniykutaqa?
- ²⁵ Ñoqaykuqa pampakama
humillasqam kachkaniku.
Ñoqaykuqa allpakama
pakchakusqam kachkaniku.
- ²⁶ Hatarispayá
ñoqaykutaqa yanapaykuwayku.
Kuyapayakuq kasqaykiraykuyá
libraykuwayku.

Salmo 45

Reypa casamientonpaq taki

Taqikunapa maestronpaq, “Lirio” sutiyoq tonopi yuyaymananapaq

Coreypa mirayninpa takisqan, kuyakuy taki

- ¹ Sonqollaymi suma-sumaq palabrakunawan
llimparisqa kachkan.
Reyman takipunaypaqmi
sonqollayqa listollaña kachkan.
Allin qellqaq hina rimanaypaqmi
simillayqa listollaña kachkan.
- ² Llapan runamantapas
kuyayllapaqmi gamqa kanki.
Suma-sumaqlaña rimaqmi
gamqa kanki.
Chayraykum Diosqa

wiñaypaq bendecisurqanki.

- ³ Valeroso soldado,
 espadaykitayá weqawnikiman watakuy.
 Kancharichkaq atiyniyoq kanaykipaqyá
 chaynata churakuy.
- ⁴ Caballopa chutasqan carretakunawanmi,
 atiyniyoq kasqaykita qawachikunaykipaqmi
 venceq-venceqllaña guerraman lloqsinki.
 Cheqap kaqkunata defiendenaykipaqmi
 chaynataqa lloqsinki.
 Humildekunata defiendenaykipaqmi
 chaynataqa lloqsinki.
 Allin kaqkunata defiendenaykipaqmi
 chaynataqa lloqsinki.
 Hatun manchakuypaq kaqkunataqa
 alleq makikiwanmi ruranki.
- ⁵ Reynilláy,
 llapachallan runakunayá
 qampa chakillaykiman
 wichiypaq-wichiykuchunku.
 Enemigoykikunapa sonqonmanyá
 ñawchi punta flechaykikuna
 clavakuruchunku.
- ⁶ Diosnilláy,
 qamqa wiña-wiñaypaqmi gobiernanki.
 Allin arregloman hinam gobiernanki.
- ⁷ Qamqa allin ruraytam kuyanki.
 Mana allin ruraytañataqmi cheqninki.
 Chayraykum Diospas akllasurqanki.
 Qampa Diosnikim akllasurqanki.
 Wakinmantapas qam kaqtaraqmi
 kusikuywan huntaykusurqanki.
 Miski asnaq aceitewan
 tallichkaq hinam
 kusikuywan huntaykusurqanki.
- ⁸ Mirra sutiyoq miski asnaqllañam
 pachaykipas miskillataña asnarín.
 Aloe sutiyoq miski asnaqllañam
 pachaykipas miskillataña asnarín.
 Canela sutiyoq miski asnaqllañam
 pachaykipas miskillataña asnarín.
 Elefantepa waqonwan
 adornasqa palaciokunapim
 tocaqkunapas kusichisunki.

⁹ Huk reykunapa warmi churinkunapas
akllasqayki warmikunapa chawpinpim kachkan.
Qori-puro alhajakunawan adornasqa reinapas
*alleq lawnikipim sayachkan.

¹⁰ Yaw novia, uyariykuyá kay nisqayta.
Qonqaruyñayá nacionnikita.
Qonqaruyñayá aylluukita.

¹¹ Sumaq buenamoza kasqaykiraykum
qamtaqa reypas kuyasunki.
Paytaqa señorniki kasqanraykum
respetowan kasukunki.

¹² Tiro llaqtayoc runakunam
regalokunawan hamusunki.
Apu runakunam
favorniki mañakuq hamusunki.

¹³ Reypa warmi churinmi
palacioman yaykuchkan suma-sumaqlaña.
Paypa pachanmi kachkan
qori qaytuwan awasqallaña.

¹⁴ Sumaqlaña bordasqa pachayoqtam
reyman pusachkanku.
Doncellakunapas
paypa qepantam qatichkanku.
Reynilláy,
noviaykipa amigankunatapas
qanmanmi pusamuchkanku.

¹⁵ Paykunaqa yaykumuchkanku
ancha kusionqallañam.
Paykunaqa yaykumuchkanku
llumpay kusionqallañam.
Paykunaqa yaykumuchkanku
reypa palacionmanñam.

¹⁶ Churikikunam gobiernanqaku
abueloykikunapa rantinpi.
Paykunatam gobiernanankupaq
churanqa tukuy hinastinpi.

¹⁷ Ñoqam wiñaypaq rurasaq
sutiki mana qonqasqa kananpaq.
Chayraykum llapa runakunaqa
graciasta qosunki wiñaypaq.

Salmo 46

Tayta Diosmi ñoqanchikwanqa kachkan

Taqikunapa maestronpaq, "Alamot" sutiyoq tonopi Coreypa mirayninpa takisqan

- ¹ Diosmi amparawaqninchikqa.
Diosmi kallpanchawaqninchikqa.
Diosmi sasachakuykunapi
chaylla yanapawaqninchikqa.
- ² Chayraykum ñoqanchikqa
mana manchakusunchu.
Allpa tikrakuptinpas
manam manchakusunchu.
Lamar qochapa chawpinman
orqokuna wichiptyn pas
manam manchakusunchu.
- ³ Lamar qochaqa qaparillawanña
timpuy paq-timpuy tinpas
manam manchakusunchu.
Chaypa hoqarikusqanwan
orqokuna katkatataptinpas
manam manchakusunchu.
(Samariy)
- ⁴ Mayupa achkallaña yakunkunam
Diospa llaqtanta kusichin.
Kikinpaq sapaqchakusqan
llaqtantam kusichin.
- ⁵ Diosmi kachkan
chay llaqtapa chawpinpiqa.
Manapunim wichinqachu
chay llaqtaqa.
Achikyamuptinmi Diospuni
chay llaqtataqa yanapanqa.
- ⁶ Qaparinmi llapa nacionkunapas.
katkatatanmi llapa gobiernokunapas.
Dios qapariptynmi chullurun kay pachapas.
- ⁷ Ñoqanchikwanqa kachkan
Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi.
Ñoqanchikta pakaykuwaqninchikqa
Jacobpa Diosninmi.
(Samariy)
- ⁸ Hamuspayá qawaychik
Tayta Diospa imam rurasqankunata.
Hamuspayá qawaychik
kay pachapi imam purmachisqankunata.

⁹ Guerrakunatam payqa tanirachin.
 Kay pachapa cantonkamam tanirachin.
 Flechana arcokunatam pakiparun.
 Peleana lanzakunatam pakiparun.
 Guerrapaq carretakunatam kañarun.

¹⁰ Diosmi nin kaynata:
 “Amaña peleaspayá
 yachaychik Dios kasqayta.
 Yachaychikyá nacionkunapa hawanpiqa
 ñoqa kasqayta.
 Yachaychikyá kay pachapa hawanpiqa
 ñoqa kasqayta.”

¹¹ Ñoqanchikwanqa kachkan
 Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi.
 Ñoqanchikta pakaykuwaqninchikqa
 Jacobpa Diosninmi.
 (Samariy)

Salmo 47

Diosmi kay pachapa reyninqa

Takiqkunapa maestronpaq, Coreypa mirayninkuna Diosman takisqan

¹ Llapallan runakuna,
 makikichikwanyá taqllakuychik.
 Kusikuywanyá Diosman takiychik.
 Nisyuniqtayá Diosman takiychik.
² Alto-altopi kaq Tayta Diosqa
 manchakuypaqmi.
 Payqa tukuy kay pachapi
 hatu-hatun reymi.
³ Llapa runakunatam churarqa
 munaychakunanchikpaq.
 Llapa nacionkunatam churarqa
 sarutyananchikpaq.
⁴ Paymi allpakunata akllapuwarqanchik
 chaypi *yachananchikpaq.
 Jacobta kuyaspa
 munasqan allpata akllarqa yachananchikpaq.
 (Samariy)

⁵ Diosmi tiyananman seqarqa
 kusikuy takillawanña.
 Tayta Diosmi tiyananman seqarqa
 corneta waqayllawanña.

- ⁶ ¡Takiychik Diosman!
 ¡Takiychik Diosman!
 ¡Takiychik Reyninchikman!
 ¡Takiychik Reyninchikman!
- ⁷ Diosmi tukuy kay pachapi Reyqa.
 Paymanyá takiychik
 yuyaymananapaq takitaqa.
- ⁸ Diosmi llapallan nacionkunata gobiernachkan.
 Diosmi sapaqchakusqan tiyananpi tiyachkan.
- ⁹ Abrahampa Diosninpa runankunam
 huñunakurunku.
 Chaynam llapa runakunapa jefenkunapas
 huñunakurunku.
 Diosllapam kay pachapi munayniyoqkunaqa.
 Llumpa-llumpay hatunchasqam payqa.

Salmo 48

Jerusalen llaqta suma-sumaq kasqanmanta

Diosman Coreypa mirayninkunapa takisqan

- ¹ Hatu-hatunmi Tayta Diosqa.
 Diosninchikpa llaqtanpiqa
 payllam kanan alabasqaqa.
 Diosninchikpa sapaqchasqan moqopiqa
 payllam kanan alabasqaqa.
- ² Diospa yachanan Sion Moqoqa
 suma-sumaq hoqarisqam kachkan.
 Chay moqoqa
 hatu-hatun Reyqa llaqtanmi kachkan.
 Chay moqoqa
 kay pachapi runakunata kusiychiqmi kachkan.
- ³ Diosqa palacionkunapim kachkan.
 Pakakuykuq kasqanpaqmi reqsichikuchkan.
- ⁴ Llapa reykunam huñunakurunku.
 Llapallankun chayman asuykurunku.
- ⁵ Ichaga chay llaqtata qawaykuspankum
 llumpayllataña admirakurqaku.
 Ichaga chay llaqtata qawaykuspankum
 mancharikuymanta ayqekurqaku.
- ⁶ Paykunaqa manchakuywanmi
 hapirachikurqaku.
 Wachakuchkaq warmi hinam
 nanaywan ñakarirqaku.

⁷ Intipa qespimunan lawmanta
pukumuq vientowanmi pakipanki.
Negociantepa buquenkunatam pakipanki.

⁸ Uyarisqanchikman hinam
kunan rikuykunchik.
Llapallan Kamachiq Tayta Diospa
llaqtanpim rikuykunchik.
Diosninchikpa llaqtanpim
rikuykunchik ñoqanchikqa.
Chay llaqtataqa
Diosmi wiñaypaq takyachinqa.

⁹ Diosnilláy,
kuyapayakuynikimantam yuyaymananiku.
Templokipa chawpinpim yuyaymananiku.

¹⁰ Diosnilláy,
kay pachapa cantonkamam
allin reqsisqa kanki.
Kay pachapa cantonkamataqmi
alabasqa kanki.
Qamqa atiynikiwanmi
allin kaqkunallata ruranki.

¹¹ Sion Moqopi *yachaqkunayá
anchallataña kusikuchunku.
Juda lawpi yachaqkunayá
anchallataña kusikuchunku.
Allin arreglokuna
rurasqaykimantayá kusikuchunku.

¹² Purispayá
Sion Moqota muyurimuychik.
Torrenkunatayá
chay llaqtapata yupamuychik.

¹³ Sumaqtayá qawamuychik
murallapa cimienton hapiq perqankunata.
Sumaqtayá qawamuychik
chaypi tarikuq palaciokunata.
Chaynapim qepa wiñaqkunaman
willankichik chaykunamanta.

¹⁴ Kay rimasqanchik Diosmá
wiña-wiñaypaq Diosninchikqa.
Kay rimasqanchik Diosmá
wiña-wiñaypaq pusawaqninchikqa.

Salmo 49

Manam qollqellapichu kusikuyqa

Takiqkunapa maestronpaq, Coreypa mirayninkunapa Diosman takisqan.

- ¹ Kaytayá uyariychik,
llapallan runakuna.
Uyariychikyá,
kay pachapi llapallan *yachaqkuna.
- ² Uyariychikyá humildekunawan
reqsisqa runakunapas.
Uyariychikyá apukunawan
wakcha runakunapas.
- ³ Yachaywanmi ñoqaqa rimasaq.
Entiendena kaqtam yuyaymanasaq.
- ⁴ Rikchanachiykunatam uyarisaq.
Watuchikunatam arpawan willasaq.
- ⁵ Manam ñoqaqa manchakusaqchu
sasachakuy punchawkunapiqa.
Manam manchakusaqchu
engañawaqniykuna muyuriykuwaptinqa.
- ⁶ Paykunaqa qori-qollqenkupim
confiakunku.
Paykunaqa achka kapuqninmantam
alabakunku.
- ⁷ Manam wawqentaqa
qollqellawanqa libranmanchu.
Manataqmi librakunanpaqqa
Diosmanqa paganmanchu.
- ⁸ Achka-achka qollqepaqmi
pipas librakunanpaqqa.
Haykapipas manam qollqellaqa
haypanmanchu pipas librakunanpaqqa.
- ⁹ Wiña-wiñaypaq kawsananpaqqa
qollqellaqa manam haypanmanchu.
Sepulturamanta librakunanpaqqa
qollqellaqa manam haypanmanchu.
- ¹⁰ Yachanchikmiki yachayniyoq runakunapas
igualpaq wañunankutaqa
chaynataq pisi yuyayniyoqkunapa
igualpaq wañunankutaqa.
Yachanchiktaqmiki qori-qollqenkupas
hukpaña kanantaqa.
- ¹¹ Paykunaqa sutinkuwanmi
chacrankupa sutinta churarqa.
Tanteasqankuman hinaqa

- wasinkupas wiña-wiñaypaqmi kanqa.
Sepulturankum ichaqa
wiña-wiñaypaq *yachananku kanqa.
- ¹² Runaqa mayna apuña kaspapas
manam unaypaqchu kawsanqa.
Animalkuna wañuruspan
chinkaruchkaq hinam kanqa.
- ¹³ Chaynatam tukurunqaku
kikillankupi confiakuqkunaqa.
Chaynatam tukurunqaku
kikillankumanta alabakuqkunaqa.
(Samariy)
- ¹⁴ Wañuymi chayna runakunapa michiqninqa.
Ovejakunata hinam pusan
llapallan wañuqkunapa kasqanmanqa.
Diospa munasqanman hina kawsaqqkunaqa
achikyaruptinmi paykunapi munaychakunqa.
Sumaqlaña wasinkumanta karupim
wañuqkunapa kasqanpiña cuerponqa ismunqa.
- ¹⁵ Ichaqa Diosmi librawanqa
wañuqkunapa kasqanmantanqa.
Payqa maymi kasqanpim
chaskiykuwanqa ñoqallaytaqa.
(Samariy)
- ¹⁶ Amayá hukmanyaychu
pipas apuyaptinqa.
Amayá hukmanyaychu
wasinpi kapuqninkuna yapakuqntinqa.
- ¹⁷ Chay runa wañukuspanqa
manapunim imantapas apanqachu.
Chaynataqmi kapuqninkunapas
manataq qatinqachu.
- ¹⁸ Manam imananchu kawsakuspanraq
kuisqapaq hapikusqanpas.
Manam imananchu apuyasqanrayku
alabasqaña kasqanpas.
- ¹⁹ Chayaramunqam
paypa wañukunan punchawqa.
Chayaramunqam
manaña achkiypas qawanan punchawqa.
- ²⁰ Mayna apuña kaspapas
mana entiendeq runaqa

animalkuna wañuruspan
chinkaruchkaq hinam kanqa.

Salmo 50

Kay pachata Dios juzgananmanta

Diosman Asaf sutiyoq runapa takisqan

- ¹ Llumpa-llumpay atiyniyoq
Tayta Diosmi rimarirqa.
Huñunakunankupaqmi
kay pachapi *yachaqkunata
qayarirqa.
Intipa qespimunan lawmantam
qayarirqa.
Intipa seqaykunan lawmantam
qayarirqa.
- ² Sion llaqtamantam
kancharimun Diosqa.
Sumaqllaña llaqtamantam
kancharimun Diosqa.
- ³ Mana upallaykuspam
Diosninchikqa hamuchkan.
Paypa ñawpaqninpiqa
ninam rupakuchkan.
Paypa muyuriqninpiqa
wayra-param chayakuchkan.
- ⁴ Hanaq pachapi kaqkunatam qayanqa.
Kay pachapi kaqkunatam qayanqa.
Runankunata juzgananpaqmi qayanqa:
- ⁵ “Huñuychikyá ñoqaman iñiqkunata.
Huñuychikyá ñoqawan contrato ruraqkunata.
Animalkunata wañuchipuwaspam
rurarqaku chay contratota.”
- ⁶ Cielokunam willakunqaku
Diosqa allinkuna ruraq kasqanmanta.
Cielokunam willakunqaku
Diosqa allin arreglo ruraq kasqanmanta.
(Samariy)
- ⁷ Tayta Diosmi nin kaynata:
“Noqapa runaykuna,
uyariychikyá kay rimasqayta.
Israel castakuna,
uyariychikyá kay willakusqayta.

- Ñoqam Diosqa kani.
 Ñoqam Diosnikiqá kani.
⁸ Manam qaqchaykichu
 animalkuna ofrecewasqaykimantaqa.
 Manam qaqchaykichu
 sapa punchaw kañapuwassqaykimantaqa.
⁹ Manam mañakuchkaykíqa
 corralnikipi kaq malta torokunatachu.
 Manam mañakuchkaykíqa
 kanchaykípi kaq chivatokunatachu.
¹⁰ Ñoqallapam
 llapallan purun animalkunaqa.
 Ñoqallapataqmi
 waranqantin-waranqantin
 waqtakunapi kaq animalkunaqa.
¹¹ Ñoqallapataqmi orqokunapi kaq
 pawaq animalkunapas.
 Ñoqallapataqmi chakrakunapi kawsaq
 llapallan animalkunapas.
¹² Sichu yarqarachikuspayqa
 manam qanmanchu willaykimanqa.
 Kay pachaqa ñoqapam.
 Chaypi tukuy imapas ñoqapam.
¹³ Ñoqaqa manam mikunichu
 torokunapa aychantaqa.
 Ñoqaqa manam tomanichu
 chivatokunapa yawarnintaqa.
¹⁴ Diosman graciasta qonaykipaqyá
 kachun animal ofrecesqaykíqa.
 Alto-altopi kaq Diosmanyá
 pagapuy prometekusqaykitaqa.
¹⁵ Sasachakuy punchawpim qayakamuwanki.
 Ñoqam qamtaqa libraykusqayki.
 Qamñataqmi ñoqata yupaychawanki.
¹⁶ Ichaga mana allin ruraqtam
 Dios nin kaynata:
 “¿Ima derechoykiwantaq
 rimanki decretoykunamanta?
 ¿Ima derechoykiwantaq
 rimanki contratoymanta?”
¹⁷ Qamqariki manam munankichu
 anyasqa kaytaqa.
 Qamqariki qepanchakunkim
 ñoqapa palabraytaqa.
¹⁸ Suwata rikuspaykíqa

- paymanmi kuskanchakuykunki.
 Hukwan-hukwan kakuqkunawanmi
 qamqa pareschakuykunki.
- ¹⁹ Mana allinllatam rimaq kanki.
 Simikiwanmi engañaq kanki.
- ²⁰ Wawqekipa contranpim
 tiyaykuspa rimaq kanki.
 Mamaykipa wawanmantam
 yanqakunata rimaq kanki.
- ²¹ Chaykunata rurachkaptikipas
 upallakurqanim imam rurasqaykimanta.
 Chaymi qamqa piensarqanki
 qam hina huchasapa kasqayta.
 Ichaqa chaykunamanta qaqchaspaymi
 qawachisqayki huchaykikunata.
- ²² “Diosta qonqaruqkuna,
 qamkunayá kayta entiendeychik.
 Mana entiendepikichikqa
 ñoqam tisaparusqaykichik.
 Yanqañataqmi mana pipas
 kanmanchu librasuqnikichik.
- ²³ Pipas graciasta qowaqniyqa
 yupaychawanmi.
 Munasqayman hina kawsaqtaqa
 salvaykusaqmi.”

Salmo 51

Pampachaykunanpaq Diosta mañakusqanmanta

*Takiqkunapa maestronpaq, Diospaq Davidpa takisqan. Davidmi kayta takirqa
 Betsabeywan huchallikurusqanrayku Diosmanta willakuq Natan qaqchaptin.*

- ¹ Diosnilláy,
 qampa kuyapayakuynikiman hinayá
 ñoqallayta llakipayariykullaway.
 Diosnilláy,
 sinchi llakipayakuynikiman hinayá
 mana kasukusqayta limpiaykapullaway.
- ² Mana allin rurasqaymantayá
 aswan-aswan mayllaykullaway.
 Llapachallan huchallaymantayá
 ñoqallayta chuyanchallaway.
- ³ Ñoqallayqa reqsikuykullanim
 mana kasukusqaykunata.
 Ñoqallayqa manam atinichu

huchallaykunapas qonqayta.

- ⁴ Qampa contraykipipunim
ñoqallayqa huchallikuruni.
Qamqa qawawachkaptikim
mana allintaraq rurarullani.
Kaytaqa willakuchkani
mana huchayoq kasqaykita
reqsichinaypaqmi.
Chaynataq sentenciawasqaykipas
mana pantayniyoq kasqanta
reqsichinaypaqmi.

- ⁵ Huchallikuqpaqmi
mamallayqa wiksayakuwarqa.
Mana allin ruraqpaqmi
mamallayqa wachakullawarqa.

- ⁶ Qamqa kuyankim
runapa sonqonpi cheqap kaqta.
Qamqa sonqoypim
qoykuwanki yachayniyoq kayta.

- ⁷ Hisopo plantawan challaykuwaptikiqa
limpioñam kallasasq.
Mayllaykuwaptikiqa ritimantapas
aswanraqmi yuraqyallasasq.

- ⁸ Kusikuy takikunatayá
uyariyachillaway.
Kusikuy qapariytayá
uyariyachillaway.
Nakarichiwasqaykimantayá
kunanqa kusiriyachillaway.

- ⁹ Amañayá yuyayñachu
ñoqallaypa huchallaykunataqa.
Qampuniyá limpiaykuway
llapa mana allin rurasqaymantaqa.

- ¹⁰ Diosnilláy,
chuyanchasqa sonqotañayá
ruraykapullaway.
Diosnilláy,
mana hukmanyaq sonqotañayá
mosoqyaykachipuway.

- ¹¹ Amayá wischurullawaychu
qampa qayllaykimantaqa.
Amayá qechurullawaychu
Chuya Espirituykitaqa.

- ¹² Salvawasqaykirayku kusikusqaytayá

- kutichipaway.
 Kasukuq sonqoyoqtañayá
 ñoqallaytaqa uywakullaway.
- ¹³ Chayna kaptinqa
 mana kasukuqkunatam yachachisaq.
 Allintaña
 kawsanankupaqmi yachachisaq.
 Chaynapim huchasapakunata qanman kutichimusaq.
- ¹⁴ Salvawaqniy Diosnilláy,
 libraykullawayá runataqa
 amaña wañuchinaypaq.
 Chaynapim ñoqallayqa
 allin ruraq kasqaykimanta takillasaq.
- ¹⁵ Señorlláy,
 qampuniyá simillayta kichariykuway.
 Alabanaypaqyá simillayta kichariykuway.
- ¹⁶ Qamqariki manam munankichu
 animalkuna wañuchipunaytaqa.
 Chayta munaptikiqa
 ñoqaqa qoykuykimanmi.
 Qamqariki manam munankichu
 animalkuna lliw kañapunaytaqa.
 Chayta munaptikiqa
 ñoqaqa qoykuykimanmi.
- ¹⁷ Diosnilláy,
 llakisqa sonqoyoq runatam
 munanki mastaq.
 Qamqa manam despreciankichu
 wanakusqa sonqoyoq runataqa.
- ¹⁸ Allin munasqaykiman hinayá
 Sion Moqopi llaqtata allichaykuy.
 Allin rurasqaykiman hinayá
 Jerusalem llaqtapa murallanta perqaykuy.
- ¹⁹ Chayraqmi qampaq hina
 animal ofrendakunapas agradasunki.
 Chayraqmi lliw kañasqanku
 animalkunapas agradasunki.
 Chayraqmi malta torokunatapas
 altarnikipi ofrecesunki.

Salmo 52

Mana allin ruraqpa yanqa hatunchakusqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq. Edom casta Doeg sutiyoq runam Rey Saulman hamuspan willarqa: “Ahimelec sutiyoq sacerdotepa wasinmanmi Davidqa hamurun” nispa.

Chay pasakusqanmantam yuyaymanananpaq David kayta takirqa.

¹ Valeroso soldado,
 çimanasqataq alabakunki mana allinmantaqa?
 iMana tukuruqmi Diospa kuyapayakuyninqa!

² Daño rurayllapim
 qamqa piensachkanki.
 Nawchi puntayoq cuchillo
 qalloyoqmi qamqa kanki.

³ Allin kaqmantapas mastaqa
 mana allintam qamqa kuyanki.
 Cheqap kaqmantapas mastaqa
 llullakuytam qamqa kuyanki.
 (Samariy)

⁴ Qamqa nina qallu runam kanki.
 Qamqa dañaq palabrakunatam kuyanki.

⁵ Chaynaqa Diosmi wichirachisunki.
 Wiñaypaqmi payqa purmarachisunki.
 Qamtaqa wasikimantam qarqorusunki.
 Qora pelachkaq hinam chutarusunki.
 Kay vidamantam payqa qechurusunki.
 (Samariy)

⁶ Allin ruraq runakunam
 chayta qawaspanku manchakunqaku.
 Chayna runamantam ichaqa
 asikunqaku kaynata nispanku:

⁷ “Waqaya Diospa kallpanchakuynin
 mana maskaq runaqa.
 Waqaya kikinpa qori-qollqellanpi
 hapipakuq runaqa.
 Waqaya aswanraq mana allinta
 rurachkan chayna runaqa.”

⁸ Ñoqam ichaqa Diospa wasinpi kaq
 sumaqlaña aceitunas sachá hina kachkani.
 Diospa kuyapayakuyninpi ñoqallayqa
 wiña-wiñaypaq confiakuchkani.

⁹ Diosnilláy,
 chay rurasqaykimantam
 ñoqallayqa wiña-wiñaypaq
 graciasta qanman qosaq.
 Qanman iñiqkunapa ñawpaqninpi

sutillaykiqa allin kasqantam
ñoqallayqa willakusaq.

Salmo 53

Runaqa huchallikuylla munaq kasqanmanta

(Salmo 14)

Takiqkunapa maestronpaq, “Mahalat” tonopi yuyaymananapaq Davidpa takisqan.

- ¹ Rumi sonqo runakunam piensachkanku:
“Diosqariki manam kanchu” nillaspanku.
Paykunaqa pasaypaqmi pierderunku.
Millakuypaq kaqkunatam rurarunku.
Manam pipas allintaqa ruranñachu.
- ² Diosllamiki runataqa
hanaq pachamanta qawamuchkan.
Pillatapas entiendeqta
tariykunanpaqmi qawamuchkan.
Pillatapas maskaqninta
tariykunanpaqmi qawamuchkan.
- ³ Llapallankum qepamanña kutikunku.
Lliwmi pantaruspa pierdekurullanku.
Manam pipas allintaqa ruranñachu.
Chullallapas manamriki ruranñachu.
- ⁴ Mana allin ruraq lliw runaqa
manam entiendellankuchu.
Tantatapas hinam
mikuparullanku runaykunatapas.
Paykunaqa manam
mañakunkutaqchu sumaq Diosniytapas.
- ⁵ Mana manchakunanku kachkaptinmi
paykunaqa llumpa-llumpay
mancharisqa karqaku.
Contraykipi hatariq
lliw runakunapa tullunkupas
Diospa wischusqanmi karqaku.
Paykunatam penqayman churarqanki
Diospuniña pasaypaqta wischurullasqanrayku.
- ⁶ ¡Ima allinsuraq kanman Sionmanta
Israelpa salvaqnillan hamuptinqa!
illapan runakunapapas kawsasqanta
allinninpaq Diosnillayraq cambiaptinqa!
Jacobpapas mirayninmi kusikunqa.
Israelpapas mirayninmi kusikunqa.

Salmo 54

Enemigonkunamanta waqaychananpaq Diosta mañakusqan

Taqikunapa maestronpaq, cuerdayoq tocanakunawan yuyaymananapaq

Davidpa takisqan. Kaytam takirqa Zif llaqtayoq runakuna Saulman

hamuruspan: "Davidqa allpaykupim pakakuchkan" nispa niptin.

- ¹ Diosnilláy,
sutillaykiraykuyá salvaykullaway.
Diosnilláy,
allin arreglotayá ruraykapullaway.
² Diosnilláy,
mañakusqaytayá uyariykullaway.
Rimapayasqaytayá uyariykullaway.
³ Forastero runakunam
contraypi hatarirunku.
Mana llakipayakuqkunam
wañuchiyta munawachkanku.
Diostaqa manapunim
kaqpappas hapinkuchu.
(Samariy)

- ⁴ Chaywanpas Diosmi
ñoqallaytaqa yanapawan.
Chaywanpas Señormi
ñoqallaytaqa uywakuwan.
⁵ Mana allinninkutam kutichipunki
wateqaqniykunamanqa.
Confiakunapaq
kasqaykiman hinayá
chinkachiy paykunataqa.
⁶ Dios Taytalláy,
tukuy sonqoywanmi
animalkunata wañuchipusqayki.
Allin kasqaykiraykum
graciasta qollasqayki.
⁷ Tukuy sasachakuyniymanam
libraykuwarqanki.
Enemigoykuna vencechikusqantam
rikuykachiwarqanki.

Salmo 55

Ñakariqpa mañakusqanmanta

Taqikunapa maestronpaq, cuerdayoq tocanakunawan yuyaymananapaq Davidpa takisqan

- ¹ Diosnilláy,

- uyariykullawayá mañakusqaytaqa.
 Amapuniyá qepanchakuychu
 ruegakusqaytaqa.
- ² Ñoqallaytayá uyariykullaway.
 Ñoqallaytayá contestaykullaway.
 Mañakamuspaymi
 pantaypi hina tarikuni.
 Mañakamuspaymi
 hukmanyasqa tarikuni.
- ³ Chaynaqa kachkani
 enemigoy qaparisqanraykum.
 Chaynaqa kachkani
 mana allin ruraq ñakarichiwasqanraykum.
 Mana allinkunatam churkuruwanku.
 Paykunaqa piñakuspam chiqniruwanku.
- ⁴ Ñoqallaypa sonqollaymi
 ukullaypi pawatyachkan.
 Wañuy manchakuymi
 ñoqallayta intuwachkan.
- ⁵ Manchakuymi yaykurullawan.
 Katkatataymi hapirullawan.
 Sustochakuymi inturullawan.
- ⁶ Chaymi ñoqallayqa nirqani:
 “Amalaya paloma hina
 raprayoq rikuriruyman.
 Chayna kaptinqa
 pawarikuspach samakuymán.
- ⁷ Chayna kaptinqa
 karumanchá lluptikuymán.
 Chayna kaptinqa
 purunpichá samakuymán.
 (Samariy)
- ⁸ Sinchi wayramantachá
 apurawman aygekuymán.
 Wayra-paramantachá
 apurawman lluptikuymán.
- ⁹ Señorlláy,
 paykunataqa millpuruyá.
 Señorlláy,
 paykunataqa pantachiyá.
 Llaqtapiqa qawani
 daño rurayllatam.
 Llaqtapiqa qawani
 llumpay piñanakuyllatam.

- ¹⁰ Tuta-punchawmi purikunku
llaqtapa murallanpiqa.
Mana allin rurayllam kachkan
chay llaqtapa chawpinpiqa.
Ñakariyllam kachkan
chay llaqtapa chawpinpiqa.
- ¹¹ Chaypa chawpinpiqa kachkan
daño rurayllam.
Plazankunapipas kachkan
suwanakuyllam.
Plazankunapipas kachkan
engañollam.
- ¹² Manam enemigoychu
ñoqataqa piñarachiwarqa.
Chaynalla kaptinqa
aguantaymancha karqa.
Manam cheqniwaqniychu
contraypiqa hatarirurqa.
Paylla kaptinqa
pakakuruymancha karqa.
- ¹³ Chay contraypi hatariqqa
qanmi kanki.
Chay runaqariki
qam puriqmasiyimi kanki.
Chay runaqariki
qam kuyanakuqmasiyimi kanki.
- ¹⁴ Ñoqanchikqa kuskanchikmi
imatañapas willanakuq kanchik.
Diospa templonpipas
runakunapa chawpinpim
puriq kanchik.
- ¹⁵ Enemigoykunaqa qonqaytayá
pasaypaq wañuruchunku.
Wañusqakunapa kasqanmanyá
kawsachkaqraq wichiychukunku.
Paykunapa wasinpiqa
mana allinkunallam kachkan.
Paykunapa sonqonpiqa
mana allinkunallam tarikuchkan.
- ¹⁶ Ñoqam ichaqa
qayakullasaq Diosta.
Tayta Diosmi
salvakuwanqa ñoqallayta.
- ¹⁷ Tardeykuqtawan achikyaqtam

- qayakullasaq payta.
 Chawpi punchawtam
 nisaq willakuyllyta.
 Payqa uyariykuwanqam
 ñoqapa voznillayta.
- ¹⁸ Hawkalla kanaypaqmi librawanqa
 contraypi kaq guerrapa chawpinmanta.
 Librawanqam nana-nanaq
 contraypi kaq enemigoymanta.
- ¹⁹ Paykunaqa wiñaypaq gobiernaqpa
 humillachisqanmi kanqaku.
 (Samariy)
- Paykunaqa mana wanakuspa
 hina kaqla kawsanqaku.
 Paykunaqa Diostapas
 mana respetaqmi kachkanku.
- ²⁰ Chayna runaqa maqaparunmi
 amistadninkunatapas.
 Chayna runaqa pakiparunmi
 contrato rurasqantapas.
- ²¹ Rimankupas mantequillamantapas
 aswan-aswan llamputaraqmi.
 Guerrallamantam piensankupas.
 Rimankupas aceitemantapas
 aswan-aswan llamputaraqmi.
 Ñawchi espadamanmi rikchakun
 rimayninkupas.
- ²² Tayta Diosmanyá qoykuy
 preocupasqa kasqaykitaqa.
 Payñam cuentallikunqa
 qanmantaqa.
 Allin runataqa manam wiñaypaqchu
 saqenqa urmasqataqa.
- ²³ Diosnilláy,
 runa wañuchi qkunawa
 kawsananku watakunapa chawpinkamallapas
 manam kawsanqakuchu.
 Engañakuq runakunawa
 kawsananku watakunapa chawpinkamallapas
 manam kawsanqakuchu.
 Paykunataqa chinkarunanpaqmi
 tanqaykunki sepulturaman.

Ñoqam ichaqa confianzawan
hapipakuni qamllaman.

Salmo 56

Diosta confianzawan mañakusqan

Taqikunapa maestronpaq, “Karuneqpi kaq encina sachakunapi paloma” sutiyoq tonopi Davidpa takisqan Mictam. Filisteá runakuna Gat llaqtapi hapiruptinmi kaynata takirqa.

¹ Diosnilláy,
ñoqallaytayá llakipayariykullaway.
Runakunamá saruparullawanku.
Tukuy punchawmi atacaruwanku.
Tukuy punchawmi ñakarichiwanku.

² Tukuy punchawmi
wateqaqniykuna sarupallawanku.
Nana-nanaqmi hatunchakuspa
peleowan hapirullawanku.

³ Manchakuypi tarikuspayqa
qamllapim confiakullaniqa.

⁴ Palabrallanpi confiakuspam
Diosta alaballani.
Mana manchakuspam
Diospi confiakullani.
Runaqa mana imanawananmantam
ñoqallayqa confiakullani.

⁵ Tukuy tiempom paykunaqa
imam rimasqayta qewiykunku.
Daño ruraruwayllapim
paykunaqa piensachkanku.

⁶ Ñoqawan piñanakuyllatam
paykunaqa maskanku.
Pakan-pakanmi
paykunaqa wateqawanku.
Ñoqapa imam rurasqaytam
paykunaqa qawanku.
Ñoqallay wañurachiyllatam
paykunaqa suyachkanku.

⁷ Diosnilláy,
mana allin rurasqankumantaqa
amayá lluptichunchu paykunaqa.
Piñakuynikiwanyá
humillaruy llapa runakunataqa.

⁸ Yanqa purisqaytam yuparqanki.

- Qamqa weqeykunatam huñurqanki.
Chaykunataqa libroykipim qellqarunki.
- ⁹ Qamta mañakuptiymi qepaman kutirichinki
enemigoykunata.
Ñoqaqa yachanipunim qam Diosniyqa
ñoqaman sayawasqaykita.
- ¹⁰ Imam prometewasqanraykum
Diostaqa alaballani.
Imam prometewasqanraykum
Tayta Diostaqa alaballani.
- ¹¹ Mana manchakuspam
Diospi confiakullani.
Runa mana imanawanapaqmi
ñoqallayqa confiakullani.
- ¹² Diosnilláy,
ñoqallayqa rurasappunim
qanman prometekusqaykunataqa.
Ñoqallayqa qanmanmi qosqayki
gracias qonay ofrendakunataqa.
- ¹³ Diosnilláy,
qamqa wañuymantam libraykuwarqanki.
Urmарunaymantam libraykuwarqanki
qampa ñawpaqnikipiña purinaypaq,
kawsay achkiynikipiña purinaypaq.

Salmo 57

Ñakarichiqninkunamanta librananpaq mañakusqan

*Taqikunapa maestronpaq. "Ama purmachiychu" sutiyoq tonopi Davidpa takisqan
mictam. Kaytam takirqa Saulpa qayllanmanta machayman lluptikuspan.*

- ¹ Diosnilláy,
ñoqamantayá llakipayarikuy.
Taytalláy,
ñoqamantayá llakipayarikuy.
Qamllapim amparakullani.
Mamanpa rapranpi
chiwchicha pakakuchkaq hinam
qamllapi amparakullani.
- ² Favorniypi munasqanman hina
cumpliq Diostam qayakullani.
- ³ Ñoqallaytaqa salvawanapaqyá
hanaq pachamanta kachamuchun.
Sarutyawaqniykunata qaqchanapaqyá

hanaq pachamanta kachamuchun.

(Samariy)

Confiakunapaq kasqanraykuyá

kuyapayakuyninta kachamuchun.

⁴ Leonkunapa chawpinpi hinam
ñoqallayqa kawsallachkani.
Runa mikuq animalkunapa chawpinpim
ñoqallayqa kuchparayallachkani.
Chay animalkunapa kirunkunaqa
lanzapa puntankuna hinam.
Chay animalkunapa kirunkunaqa
flechapa puntankuna hinam.
Chay animalkunapa qallunkunaqa
ñawchi puntayoq espada hinam.

⁵ Diosnilláy,
cielokunapa altonkamayá
hatunchasqa kay.
Diosnilláy,
tukuy kay pachapiyá
allin reqsisqa kay.

⁶ Enemigoykunam
wichiykachiwananpaq
mallata churarunku.
Chayraykum ñoqallayqa
kallachkani hukmanyasqa.
Enemigoykunam wichiykachiwananpaq
uchkuta toqorunku.
Ichaqa kikinkupunim
wichiykunku chaymanqa.
(Samariy)

⁷ Diosnilláy,
sonqollayqa listom
kachkan takinaypaq.
Diosnilláy,
sonqollayqa listom
kachkan qanman takinaypaq.

⁸ Sonqolláy, rikchariyá.
Qampas hatun arpa, rikchariyá.
Qampas taksa arpa, rikchariyá.
Hatarichisqa intitayá.

⁹ Señorlláy,
runakunapa qayllanpim
graciasta qosqayki.

- Nacionkunapim takipusqayki.
¹⁰ Alto-alto cielokunaman
 haypachkaq hinam
 qampa kuyapayakuynikiqa.
 Puyukunaman haypachkaq hinam
 confiakunapaq kaynikiqa.
¹¹ Diosnilláy,
 cielokunapa altonkamayá
 hatunchasqa kay.
 Diosnilláy,
 tukuy kay pachapiyá
 allin reqsisqa kay.

Salmo 58

Allin arreglota rurananpaq Diosta mañakusqan

Taqikunapa maestronpaq, "Ama purmachiychu" sutiyoq tonopi Davidpa takisqan Mictam.

- ¹ Atiyniyoqkuna
 ¿cheqaptachum qamkunaqa
 allin kaqta rimankichik?
 Atiyniyoqkuna
 ¿cheqaptachum runakunapaq
 allin arreglota rurankichik?
² Qamkunaqa mana allin
 songowanmi rurankichik.
 Daño rurayllatam cheqechinkichik.
 Rantikuchkaq hinam
 cheqechinkichik.
³ Mana allin ruraq runakunaqa
 mamanpa wixsanmantapunim
 lliw pantarunku.
 Llullallata rimaspam
 nacesqankumantapuni
 lliw pantarunku.
⁴ Venenoyoq culebra hinam
 paykunaqa kachkanku.
 Mana uyariq upa culebra hinam
 paykunaqa kachkanku.
⁵ Chayna culebraqa qena tocasqatapas
 manam uyarinchu.
 Mayna sumaqña tocasqatapas
 manam uyarinchu.
⁶ Diosnilláy,

- paykunapa kirunkunatayá
pakiparuy.
Dios Taytalláy,
malta leonkunapa waqonkunatayá
chamchaparuy.
- ⁷ Maqchisqa yaku hinayá
paykunaqa chinkaruchun.
Flechaptinkupas flechankuqa
mana kallpayoqyá kachun.
- ⁸ Paykunaqa purichkaspayá
qallu-qallu hina chulluruchunku.
Mana achkiy rikuy
sullusqa wawa hinayá kachunku.
- ⁹ Mana chakisqa kichkapa rupayninwan
mankaykichik manaraq timpuruchkaptinmi
mana allin runaqa qechusqa kanqa.
Chakisqa kichkapa rupayninwan
mankaykichik manaraq timpuruchkaptinmi
mana allin runaqa qechusqa kanqa.
- ¹⁰ Allin ruraq runaqa Diospa vengakusqanta
qawaspam kusikunqa.
Payqa mana allin runapa yawar chaqchusqanpim
chakinta nuyuchinqa.
- ¹¹ Hinaptinmi runakuna ninqa:
“Cheqaptapunim allin kawsaq runapaqa
premionkuna kachkan.
Cheqaptapunim kay pachapiqa
Diospuni juzgachkan.”

Salmo 59

Enemigonkunamanta librasqa kananpaq Diosta mañakusqan

Taqikunapa maestronpaq, “Ama purmachiychu” sutiyoq tonopi Davidpa takisqan Mictam.

Kaytaqa takirqa wañurachiya munaspan Davidpa wasinta Saul wateqachiptinmi.

- ¹ Diosnilláy,
ñoqapa enemigoykunamantayá
libraykullaway.
Diosnilláy,
contraypi hatariqkunamantayá
defiendeykullaway.
- ² Mana allin ruraqkunamantayá
libraykullaway.
Runa wañuchi qkunamantayá
salvaykullaway.

- ³ Dios Taytalláy,
paykunaqa wañurachiwananpaqmi
wateqawachkanku.
Kallpasapa runakunam
contraypi huñunakuchkanku.
Chaytaqa rurachkanku
manamá mana kasukuq kasqayraykuchu.
Chaytaqa rurawachkanku
manamá imapas huchallikusqayraykuchu.
- ⁴ Manam ñoqaqa
ima mana allintapas rurarkanichu.
Ichaqa paykunam
kallpasparaq contraypi preparakunku.
Hatariyá yanapawanaykipaq.
Pasamuyá qawaykuwanaykipaq.
- ⁵ Llapallan Kamachiq
yupaychasqay Tayta Dios,
Israelpa yupaychasqan
Llapallan Kamachiq Dios,
rikcharispayá castigay
llapallan nacionkunataqa.
Amayá llakipayaychu
traycionakuq mana allin runakunataqa.
(Samariy)
- ⁶ Allqo hina anyakustinmi
tardeykuqta kutimunku.
Allqo hina anyakustinmi
llaqtata muyurinku.
- ⁷ Siminkuwanmi insultakunku.
Espada hina tuksikuqta
paykunaqa kamikunku.
“Manam pipas uyarinchu” nispam
paykunaqa tanteanku.
- ⁸ Dios Taytalláy,
qanmi paykunamantaqa asikunki.
Llapallan chay nacionkunamantaqa
qanmi burlakunki.
- ⁹ Kallpanchaqniy Diosnilláy,
qamtam suyachkayki ñoqallayqa.
Qamllam kanki defiendewaqnayqa.
- ¹⁰ Kuyapayawaqniy Diosmi taripamuwanqa.
wateqaqniykuna castigasqantam qawachiwanqa.
- ¹¹ Harkaykuwaqniyku Señorlláy,

paykunataqa amayá wañuchiychu.
Chaynapim runaykunapas
paykunataqa mana qonqanqakuchu.
Harkaykuwaqniyku Señorlláy,
atiynikiwanyá cheqerachiy.
Atiynikiwanyá humillarachiy.

- ¹² Siminkuwan huchallikusqankuraykuyá
paytukuq kasqankumanta
presochasqa kachunku.
Siminkuwan mana allin rimasqankuraykuyá
paytukuq kasqankumanta
presochasqa kachunku.
Lullakuspa jurasqankuraykuyá
¹³ piñakuynikiwan chinkarachiy.
Lullakuspa willakusqankuraykuyá
tukunankukama chinkarachiy.
Kay pachapa cantonkamam yachakunqa.
Jacobpa mirayninpiqa
Diospuni gobiernasqanmi yachakunqa.
(Samariy)

- ¹⁴ Allqo hina anyakustinmi
tardeykuqta kutimunku.
Allqo hina anyakustinmi
llaqtata muyurunku.

- ¹⁵ Mikuyta maskastinmi
kaypi-chaypi purinku.
Mana saksaspankum
tutanñataq qaparkachanku.

- ¹⁶ Ñoqam ichaqa achikyaruptin
atiynikimanta takillasaq.
Ñoqam ichaqa achikyaruptin
qampa kuyapayakuynikimanta
nisyuneqta takillasaq.
Qamllapunim defiendeykuwanki.
Sasachakuynipim amparaykuwanki.

- ¹⁷ Kallpanchaqniy Diosnilláy,
qanmanmi takillasaq ñoqallayqa.
Qamllam kanki defiendeqniyqa.
Qamllam kanki kuyapayaqniyqa.

Salmo 60

Diospa yanapakuy ninta mañakusqan

Taqikunapa maestronpaq, “Amanqay hinam Diospa kamachikuyninqa kachkan” niq tonopi Davidpa takisqan mictam. Davidmi guerrapi pelearqa Aram-naharaim sutiyoq nacionpa contranpi chaynataq Aram-soba sutiyoq nacionpa contranpipas. Chaymanta Joab kutimuspanmi Kachi Qechwapi wañurachirqa chunka iskayniyoq waranqa Edom casta runakunata. Chaymi Davidqa runakunaman yachachinanpaq kay takita takirqa.

¹ Diosnilláy,

piñakuruspaykim wischuruwarqankiku.

Piñakuruspaykim castigawarqankiku.

Kallpallaykutayá kutiykachipuwayku.

² Kay pachatam katkatatachirqanki.

Kay pachatam kichaykachirqanki.

Amaña kuyunanpaqyá hampiykuy.

Chay kichakurusqantayá hampiykuy.

³ Runaykikunatam ñakarachiwarqankiku.

Muspaypi purinaykupaqmi sinkarachiwarqankiku.

⁴ Qamta respetaqkunamanmi

qorqanki huk banderata.

Flechaqkunapa ñawpaqninpi

sayachinku chay banderata.

(Samariy)

⁵ Ñoqaykutayá atiynikiwan salvaykuwayku.

Ñoqaykutayá atiynikiwan yanapaykuwayku.

Kuyasqaykikunatayá libraykuwayku.

⁶ Diosmi santuarionpi nirqa:

“¡Mayna kusikuywanmi rakinasaq

Siquem llaqtapi allpakunata!

¡Mayna kusikuywanmi partipasaq

Sucot Qechwapi allpakunata!

⁷ Galaadpa allpankunaqa ñoqapam.

Manasespa allpankunaqa ñoqapam.

Efrainqa cascowan hina harkachikunaymi.

Judaqa akllakusqay gobiernaqmi.

⁸ Moab nacionmi ichaqa

lavatorio hina mayllakunay.

Edom nacionñataqmi

ñoqapa *usutay wikapanay.

Filistea nacionñataqmi

venceruspay qaparinay.”

⁹ ¿Pitaq pusawanqa

murallasqa llaqtamanqa?

¿Pitaq pusawanqa

- Edom nacionmanqa?
¹⁰ Qamqariki Diosnilláy,
 manam sayapakuwankikuñachu.
 Qamqariki Diosnilláy,
 tropaykuwanpas manam lloqsinkikuñachu.
¹¹ Enemigoykupa contranpiyá
 yanapaykuwayku.
 Runapa yanapakuyninqa
 manam imapaqpas valenchu.
¹² Diospa yanapakuyninwanmi
 vencesun ñoqanchikqa.
 Paymi saruparunqa
 enemigonchikkunataqa.

Salmo 61

Waqaychananpaq Diospi confiakusqan

Taqikunapa maestronpaq, cuerdayoq tocanakunawan Davidpa takisqan.

- ¹ Diosnilláy,
 qayakamusqaytayá uyariykullaway.
 Mañakamusqaytayá atiendeykullaway.
² Kay pachapa cantonmantam
 qayakamullayki.
 Sonqollay hukmanyaruptinmi
 qamta qayakamullayki.
 Qamqa ñoqamantapas
 alto-alto rumimanmi hoqariykuwanki.
³ Qamllam kanki ñoqallayta
 amparaykuwaqniyqa.
 Qamllam kanki enemigoymanta
 torre hina harkaykuwaqniyqa.
⁴ Ñoqallayqa munachkani
 karpaykipi wiñaypaq kawsakuytam,
 mamanpa rapranpi
 chiwchicha hina amparakuytam.
 (Samariy)
⁵ Diosnilláy,
 prometekusqaykunatam uyariykuwarqanki.
 Respetaqnikipikunaman
 imam qonaykitam ñoqamanpas qoykuwarqanki.
⁶ Reymanyá yapaykuy
 achka watakunata.
 Payqa kawsakuchunyá
 una-unay watakunata.

- ⁷ Payqa gobiernachun
qampa ñawpaqnikipiyá.
Paytaqa waqaychachun
confiakunapaq kasqaykiyá.
⁸ Chaynapim sutillaykimanta
siemprepuni takillasaq.
Sapa punchawmi
prometekusqaykunata cumplillasaq.

Salmo 62

Diosllapim tarinchik yanapakuyta

Taqikunapa maestronpaq, Diosman Davidpa takisqanta Jedutunpa allichasqan

- ¹ Diosnillaymi hawkalla kawsachiwaqniyqa.

Payllam ñoqallayta salvaykuwaqniyqa.

- ² Payllam hatun rumi hina

harkaykuwaqniyqa.

Payllam salvaykuwaqniyqa.

Payllam pakaykuwaqniyqa.

Manam ancha wichisaqchu ñoqaqa.

- ³ ¿Haykapikamataq wichiychkaña

perqata hina

tanqaypaq-tanqawankichik?

¿Haykapikamataq kuyuchkaq

cercota hina

tanqaypaq-tanqawankichik?

- ⁴ Allin reqsisqa kasqaymanta

wichichiwanaykichikpaqmi

tanteanakunkichik.

Llullakuyllatam munankichik.

Simillawanmi alabawankichik.

Sonqoykichikwanñataqmi ñakawankichik.

(Samariy)

- ⁵ Diosnillaymi hawkalla kawsachiwaqniyqa.

Payllam confianzawan suyanayqa.

- ⁶ Payllam hatun rumi hina

harkaykuwaqniyqa.

Payllam salvaykuwaqniyqa.

Payllam pakaykuwaqniyqa.

Manam ancha wichisaqchu ñoqaqa.

- ⁷ Diosllam salvaykuwaqniyqa.

Payllam hatunchawaqniyqa.

Diosllam hatun rumi hina

takyachiqniyqa.

Payllam amparaykuqniyqa.

- ⁸ Llapallan runakuna,
qamkunaqa payllapiyá
tukuy tiempo confiakuychik.
Qamkunaqa tukuy sonqowanyá
payta rimapayaychik.
Diosnillanchikmi
ñoqanchiktaqa amparawanchik.
(Samariy)

- ⁹ Wakcha kaspapas samay hina
waspiruqllam runakunaqa.
Apu kaspapas llulla hina
yanqallam runakunaqa.
Iskayninkuta balanzapi pesaptinkupas
manam imaniraqtapas llasankuchu.
Kuskankuta balanzapi pesaptinkupas
samay hinallam mana llasankuchu.

- ¹⁰ Imapas daño rurasqaykichikpiqa
amayá confiakuychikchu.
Imapas suwakusqaykichikmantaqa
amayá alabakuychikchu.
Apuyayta hayparuspaykichikqa
amayá chaypiqa hapipakuychikchu.

- ¹¹ Diosmi nirqa kaynata,
ñoqam uyarirqani kaynata:
“Ñoqamantam hamun atiyqa” niqta.

- ¹² Señorlláy,
qamllam kuyapayakuqqa kanki.
Sapakamamanmi qamqa pagapunki.
Rurasqankuman hinam pagapunki.

Salmo 63

Tukuy imamantapas allinqa Diospa kuyakuynillanmi.

Juda law chunniqpi kachkaspan Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Diosnilláy,
qamllam Diosniyqa kanki.
Tutapaymantam maskasqayki.
Yakunayachikuq hinam
tukuy sonqoywan
qamta maskallachkayki.
Yakunayachikuq hinam

- tukuy kallpaywan
qamta maskallachkayki.
Mana yakupa kasqan
chaki allpapi hinam
qamta maskallachkayki.
- ² Santuarioykipim rikuykurqayki qamta.
Chaypim rikuykunaypaq
qawarirqani atiyunikita.
Chaypim rikuykunaypaq
qawarirqani kanchariynikita.
- ³ Kuyapakuynikim kawsakusqaymantapas
aswanraq allinqa.
Simillaywanmi qamtaqa
alabasqayki ñoqallayqa.
- ⁴ Wañukunaykamam
qamtaqa alaballasqayki.
Makillayta hoqarispaymi
mañakullasqayki.
- ⁵ Wirasapallaña
aycha mikuchkaq hinam
saksaykusaq ñoqallayqa.
Ancha-ancha kusikuywanmi
alabasunki simillayqa.
- ⁶ Camaypi waqtapaykuspaymi
qanmanta yuyarini.
Tukuy tutam ñoqallayqa
qanmanta yuyaymanani.
- ⁷ Qamllam kanki
ñoqallayta yanapaykuwaqniyqa.
Mamanpa rapranpi chiwchicha hinam
kusikullani ñoqallayqa.
- ⁸ Ñoqapa vidayqa
qanman hapichisqam kachkan.
Qampa *alleq makillaykim
ñoqallaytaqa hapiwachkan.
- ⁹ Wañuchiwaqniy munaqkunaqa
pasaypaq puchukachisqam kanqaku.
Wañuchiwaqniy munaqkunaqa
uku pachamanmi wichiyykunqaku.
- ¹⁰ Espadawan wañuchisqam kanqaku.
Atoqkunapa mikusqanmi kanqaku.
- ¹¹ Rey mi ichaqa
Diosrayku kusikunqa.
Diosrayku juraqkunaqa
paytam alabanqaku.

Lulla rimaqkunam ichaqa
siminkupas wichqasqa kanqaku.

Salmo 64

Enemigonkunamanta amparananpaq Diosta mañakusqan

Takiqkunapa maestronpaq, Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Diosnilláy,
qanman willakusqaytayá
uyariykullaway.
Diosnilláy,
enemigoykunapa manchachikuyninmantayá
waqaychaykullaway.
- ² Mana allin ruraqkunapa tanteeanakusqanmantayá
pakaykullaway.
Nana-nanaq chaqwa ruraqkunamantayá
pakaykullaway.
- ³ Espada filochachkaq hinam
rimanankupaq lisollaña kachkanku.
Paykunaqa flechachkaq hinam
qatqe palabrakunata rimarqarinku.
- ⁴ Mana culpayoq runatam
pakakusqankumanta flecharunku.
Paykunaqa qonqaymantam
mana manchakuspa flecharunku.
- ⁵ Kikinpuram kallpanchanakunku
mana allinkunata ruranankupaq.
Rimanakunkum tranpakunata
pakasqallapi churanankupaq.
“Manam pipas rikunchu”
nisparaqmi piensanku.
- ⁶ Mana allinllatam
kaynata tantearqaku:
“Allinsutam tantearunchik”
nispam tantearqaku.
- Runakunaqa sacre sonqoyoqmi.
Runakunaqa sacre piensayniyoqmi.
- ⁷ Diosmi paykunataqa flecharunqa.
Qonqaymantam flecharunqa.
- ⁸ Paykunaqa imam rimasqankuwanmi
kikillanku wichiyyunkaku.
Pipas chayta qawaqkunañataqmi
umankuta kuyuchispa kusipayanqaku.

- ⁹ Hinaptinmi Diostaqa
 llapallan runakuna
 chayraq respetanqaku.
 Chayraqmi runakunaqa
 Diospa tukuy rurasqanmanta
 allinta yuyaymananqaku.
- ¹⁰ Allin ruraq runaqa
 Tayta Diosraykum kusikunqa.
 Allin ruraq runaqa
 Tayta Diospim amparakunqa.
 Llapallan allin piensaqqunaqa
 Diosllapim alabakunqa.

Salmo 65

Tayta Diosllatam yupaychanaqa.

Takiqqunapa maestronpaq, Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Sion llaqtapi kaq Diosnilláy,
 qamllam yupaychasqaqa kanayki.
 Sion llaqtapi kaq Diosnilláy,
 qamllam prometekusqankutaqa chaskinayki.
- ² Qamqa pipapas mañakusqanta
 uyariyquqmi kanki.
 Llapallan runakunam
 qanmanqa asuykamusunki.
- ³ Mana allin rurasqaykum
 ñoqaykutaqa venceruwanku.
 Ichaqa mana kasukusqaykutam
 qamqa pampachaykuwankiku.
- ⁴ iMayna kosisqam
 templokipa pationkunapi *yachananpaq
 akllasqayki runaqa!
 iMayna kosisqam
 templokipa pationkunapi yachananpaq
 pusamusqayki runaqa!
 Wasikipi allin kaqkunawanmi
 ñoqaykuqa saksaykusaqku.
 Sapaqchasqa templokipi
 allin kaqkunawanmi
 ñoqaykuqa saksaykusaqku.
- ⁵ Salvaq Diosnillayku,
 allin rurasqaykiman hinam contestaykuwankiku.
 Admirakuypaq kaqwanmi contestaykuwankiku.
 Kay pachapi tukuy ima kaqkunapas

- qamllapim confiakunku.
 Lamar qochapi tukuy imakunapas
 qamllapim confiakunku.
- ⁶ Qamqa atiynikiwanmi
 orqokunata takyachirqanki.
 Chumpikuchkaq hinam
 qamqa kallpanchakurqanki.
- ⁷ Qamqa upallachinkim
 lamar qochapa qaparisqanta.
 Qamqa upallachinkim
 olankunapa qaparisqanta.
 Qamqa upallachinkim
 runakunapa qaparisqanta.
- ⁸ Karullay-karu llaqtakunapi *yachaqkunam
 manchakunaku milagroykikunamanta.
 Intipa qespimunamanta intipa seqaykunankamam
 kusikuymanta qaparichinki llapa runakunata.
- ⁹ Qamqa kay pachata cuidaspa
 paraykiwan *parqonki.
 Qamqa kay pachatam
 allin wiñaqllataña ruranki.
 Qamqa yarqaykikunatam
 yakuwan huntachinki.
 Qamqa runakunapaqmi
 kawsaykunata wiñachinki.
 Chaynatam alistarqanki.
- ¹⁰ Qamqa chakrapa surconkunatam
 yakuwan nuyuykachinki.
 Surcopa orqorayaqninkunatam
 yakuwan mastarirunki.
 Qamqa llumpay parawanmi
 chakrata tuytuykachinki.
 Qamqa chayraq wiñarimuq
 plantachakunatam bendecinki.
- ¹¹ Qamqa cosecha tiempom
 alli-allinta qespichinki.
 Maypi-chaypipas
 taqekunatam llimparichinki.
- ¹² Chunniqqi pastokunapas
 sumaq verdellañam.
 Fiestapaq pachasqa hinam
 moqokunapas kachkanku.
- ¹³ Waqtakunam animalkunawan
 sumaqlлатаña huntarinku.
 Qechwapi chakrakunam kawsaywan
 sumaqlлатаña huntarinku.

Llapallankum qapariyllawanña
kusikuymanta takinku.

Salmo 66

Diospa rurasqankunaqa admirakuypaqmi.

Takiqkunapa maestronpaq, Diosman takinapaq

- ¹ Kay pachapi llapallan kaqkunaqa
Diosmanyá takisunchik.
Kusikuywan qaparispayá
payman takisunchik.
- ² Allin reqsisqa sutinmantayá
payman takiychik.
Allin reqsisqapaq ruraspayá
payman alabaychik.
- ³ Diostayá niychik qamkunaqa:
“Manchakuypaqmi imapas rurasqaykikunaqa.
Llumpay atiyniyoq kasqaykiraykum
qonqorakusunki enemigoykikunaqa.
- ⁴ Kay pachapi llapallan kaqkunam
qamta adorasunki.
Kay pachapi llapallan kaqkunam
qanman takipusunki.
Kay pachapi llapallan kaqkunam
sutikimanta takipusunki.”
(Samariy)
- ⁵ Hamuspayá qawaychik
Diospa rurasqankunata,
runakunapaq manchakuypaq
kaqkuna rurasqankunata.
- ⁶ Payqa lamar qochatam
chakirachirqa.
Pasanankupaqmi mayutapas
chakirachirqa.
Chayraykuyá kusikusunchik
ñoqanchikqa.
- ⁷ Atiyninwanmi wiñaypaq
gobiernan payqa.
Payqa qawachkanmi
llapallan nacionkunataqa.
Mana kasukuqkunaqa manam hatarinqakuchu
paypa contranpiqa.
(Samariy)

⁸ Llapallan runakunayá,
Diosniykuta alabaychik.
Qamkunaqa llapallaykichikyá,
takikunawan payta alabaychik.

⁹ Paymi ñoqaykutaqa
kawsachiwarqaku.
Mana urmanaykupaqmi
sumaqa hapiwarqaku.

¹⁰ Diosnillayku,
ñoqaykutaqa qanmi
pruebaman churawarqankiku.
Qollqeta chulluchichkaq hinam
ñoqaykutaqa chuyanchawarqankiku.

¹¹ Qamqa mallamanmi
wichiykachiwarqankiku.
Llasaq qepitam
qepiykachiwarqankiku.

¹² Umaykupim runakunawan
saruparachiwarqankiku.
Mayu ukuntam
pasachiwarqankiku.
Nina ukuntam
pasachiwarqankiku.
Chaywanpas tukuy imapa
kasqanmanmi horqoykuwarqankiku.

¹³ Lliw kañapunaypaqmi animalkunata
templokiman apamullasaq.
Chaynapim prometekusqaykunata
qanman cumplillasaq.

¹⁴ Chaykunataqa simillaymi
qanman prometekusurqanki.
Chaykunataqa sasachakuyniypim
simillay prometekusurqanki.

¹⁵ Wira animalkunatam
lliwchanta kañapusqayki.
Ñoqaqa qampaqmi
carnerokunata qosnichipusqayki.
Ñoqallayqa torokunatam
qanman ofrecesqayki.
Ñoqallayqa chivatokunatam
qanman ofrecesqayki.
(Samariy)

¹⁶ Diosta llapallan respetaqkunayá,

- hamuspa uyariwaychik.
 Ñoqapaq Dios imam rurasqanmantamá
 qankunaman willasqaykichik.
¹⁷ Ñoqam qaparispay qayakurqani.
 Ñoqam rimaspay qayakurqani.
¹⁸ Sonqoypi kaq huchata
 kuyakuywan qawaptiyqa
 Señorqa manach ñoqataqa
 uyariwanmanchu karqa.
¹⁹ Diosqa cheqaptam uyariykuwarqa.
 Ruegakusqaytam payqa uyariykuwarqa.
²⁰ Alabasqayá kachun Diosqa.
 Payqa mañakusqaytam
 mana negawarqachu.
 Payqa kuyapayakuynintam
 mana qechuwarqachu.

Salmo 67

Llapallan nacionkunam Diosta alabananku.

Taqiqkunapaq, cuerdayoq tocanakunawan Diosman takinapaq

- ¹ Diosyá ñoqanchiktaqa
 llakipayaykuwasun.
 Diosyá ñoqanchiktaqa
 bendeciykuwasun.
 Diosyá allin ñawinwan
 qawariykuwasun.
 (Samariy)
² Diosnilláy,
 tukuy kay pachapiyá
 reqsisqa kachun
 qanman agradaq kawsakuyqa.
 Diosnilláy,
 llapallan nacionkunapiyá
 reqsisqa kachun
 qampa salvacionnikiqa.
³ Diosnilláy, runakunayá
 graciasta qosunki.
 Llapallan runakunayá
 graciasta qosunki.
⁴ Llapa nacionkunayá
 anchallataña kusikuchunku.
 Llapa nacionkunayá

kusikuymanta qaparichunku.
 Allin arregloman hinam
 llapa runakunata gobiernanki.
 Kay pachapi nacionkunatam
 qamqa pusaypaq-pusanki.
 (Samariy)

⁵ Diosnilláy, runakunayá
 graciasta qosunki.
 Llapallan runakunayá
 graciasta qosunki.

⁶ Allpanchikqa sinchitam rurunqa.
 Bendeciwasunmi yupaychasqanchik Diosqa.
⁷ Diosyá bendeciwasun ñoqanchiktaqa.
 Paytayá respetachun kay pachapi
 llapallan *yachaqkunaqa.

Salmo 68

Israel runakunapa vencesqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, Diosman Davidpa takisqan

¹ Dios hatariptinqa enemigonkunam
 lliw cheqerikunku.
 Cheqniqninkunam qayllanmanta
 lliw ayqerikunku.
² Wayrapa apasqan qosni hinallam
 paykunaqa waspirunqaku.
 Ninaman wischusqa cera hinallam
 paykunaqa chullurunqaku.
 Chaynatapunim mana allin ruraqkunaqa
 pasaypaq chinkarqaku.
³ Allin ruraqkunam
 ichaqa kusikunqaku.
 Diospa ñawpaqninpin
 anchallataña kusikunqaku.
 Llumpay kusikuymantam
 paykunaqa qaparinqaku.
⁴ Diosmanyá takiychik.
 Sutinmanyá takiychik.
 Puyukunapi puriqtayá
 qamkuna hatunchaychik.
 Tayta Diosmi paypa sutinga.
 Paypa ñawpaqninpiyá

kusikuychik qamkunaqa.

⁵ Chuya *yachananpi Diosqa
mana piyniyoqkunapa taytanmi.
Juiciopipas viudakuna defiendeqmi.

⁶ Diosmi mana piyniyoqkunaman
qoykun familiata.
Preso kaqkunatam kusikuchkaqta
horqomun carcelmanta.
Mana kasukuqkunamanmi ichaqa qoykun mana imapa wiñanan allpapi
kawsakuyta.

⁷ Diosnilláy,
runaykunapa ñawpaqnintam
qamqa rirqanki.
Diosnilláy,
chunniqnintam qamqa
paykunata pusarqanki.
(Samariy)

⁸ Hinaptinmi kay pachapas katkatatarqa.
Parapas cielokunamantam paramurqa.
Sinai Orqopim Diospa ñawpaqninpi
kaykuna pasakurqa.
Israelpa yupaychasqan Diospa ñawpaqninpin
kaykuna pasakurqa.

⁹ Diosnilláy,
qamqa llumpayllatañam parachimurqanki.
Chakisqa allpaykitam nuyuykachirqanki.

¹⁰ Diosnilláy,
runaykikunatam *yachananpaq
chaypi churarqanki.
Wakchakunata kuyapayaspam
qamqa mantienirqanki.

¹¹ Señormi noticiata willakurqa,
chaytam achka warmikuna willakurqa:

¹² “Llapa reykunam ayqekuchkanku.
Llapa tropankunam ayqekuchkanku.
Paykunamanta qechusqa kaqkunatam
warmikuna wasinkupi rakinakunku.

¹³ Chay rakinakusqankuqa karqa
palomapa rapran formayoq
qollqewan llusisqa raprakunam,
palomapa puran formayoq
qellullaña qoriwan
llusisqa purakunam.

- ¿Imanasqataq wakinnikichikqa
guerra kachkaptinqa
mana rirqankichikchu?
¿Imanasqataq ovejakunapa kanchanpi
pakakuruspaqa manaqa rirqankichikchu?”
- ¹⁴ Tukuy atipayniyoq Diosmi
cheqerachirqa llapa reykunata.
Salmon Orqopi lastachichkaq hinam
cheqerachirqa paykunata.
- ¹⁵ Mayna altollañam Basan Orqoqa.
Achka puntayoqmi Basan Orqoqa.
- ¹⁶ Achka puntayoq orqokuna
¿Imanasqataq envidiawanqa qawankichik
Diospa *yachay munasqan orqotaqa?
Tayta Diosqa chay orqopim
wiñaypaq kawsakunqa.
- ¹⁷ Waranqantin-waranqantinmi
guerrapaq Diospa carretankunaga.
Señorqa Sinai Orqomantam
santuarionman hamurqa.
- ¹⁸ Dios Taytalláy,
altomanmi wicharirqanki.
Presokunatam aparikurqanki.
Runakunamantam regalokunata
qamqa chaskirqanki.
Paykunawan yachanaykipaqmi
mana kasukuqkunamantapas
regalokunata chaskirqanki.
- ¹⁹ Señortayá alabasunchik.
Payqa sapa punchawmi
qepillanchikta apaysiwanchik.
Diosninchik kasqanraykum
payqa salvaykuwanchik.
(Samariy)
- ²⁰ Pitapas salvaykuq Diosqa
Diosnillanchikmi.
Pitapas wañuymanta libraykuqqa
Señor Diosnillanchikmi.
- ²¹ Diosmi pakiparunqa
enemigonkunapa umantaqa.
Diosmi llikiparunqa
enemigonkunapa uma qarantaqa.
- ²² Señormi nirqa kaynata:

- “Ñoqam qamtaqa kutichimusqayki
 Basan lawmanta.
 Ñoqam qamtaqa kutichimusqayki
 ukullay-uku lamar qochamanta.
- 23 Chaynapim qamqa
 enemigoykikunapa yawarninpi
 chakikikunatapas pukayachinki.
 Chaynapim qamqa
 enemigoykikunapa yawarnintapas
 allqoykiwan laplachinki.”
- 24 Diosnilláy,
 suyullaña riq runaykikunatam
 paykunaqa qawachkankuña.
 Reynilláy, Diosnilláy,
 santuarioykiman riq runaykikunatam
 paykunaqa qawachkankuña.
- 25 Runakunapa ñawpaqnintam
 takiqkuna richkanku,
 takiqkunapa qepantam
 tocaqkuna richkanku.
 Chawpinkutañataqmi tinyata tocastin
 doncellakuna richkanku.
- 26 Huñunasqa runakuna ukupiyá
 Diosta alabaychik.
 Israel runakunapa huñunakuyninpiyá
 Tayta Diosta alabaychik.
- 27 Aslla kaspapas Benjamin runakunam
 ñawpaqta richkan.
 Qepankutañataqmi Juda jefekuna richkan.
 Richkantaqmi Zabulon jefekunapas
 chaynataq Neftaliy jefekunapas.
- 28 Diosnikim kamachirqa
 qampa kallpaykita.
 Diosnillayku,
 ñawpaqpi rurasqaykiman hinayá
 qawachiwayku kallpallaykita.
- 29 Jerusalenpi kaq palacioykimanmi
 reykuna apamusunki regalokunata.
- 30 Soqosllaña ukupi animal hina
 yachaqkunatayá qaqchay.
 Uñantin torokuna kachkaq hina
 achkallaña runakunatayá qaqchay.
 Paykunam qollqerayku
 sarupanku runakunata.

Qanmi cheqechirqanki
guerralla kuyaq runakunata.

³¹ Hatun kamachikuqkunam
Egipto nacionmanta hamurqaku.
Cus nacionniyoq runakunam
Diosman makinkuta hoqarinqaku.

³² Kay pachapi nacionkuna,
Diosmanyá takiychik.
Kay pachapi nacionkuna,
Señormanyá takiychik.

(Samariy)

³³ Payqa carretapi purichkaq hinam
cielokunapi purin.
Payqa ñawpaq
tiempomantaraq kaq
cielokunapim purin.
Uyariychikyá paypa qayakusqanta.
Uyariychikyá nisyullay-nisyu vozninta.

³⁴ Qamkunaqa reqsiychikyá
Diosqa atiyniyoq kasqanta.
Reqsiychikyá Israel runakunapi
hatunchasqa kasqanta.
Reqsiychikyá paypa atiyninga
puyukunapipas kasqanta.

³⁵ Diosnilláy
imayna manchakuypaqmi
kanki santuarioykiqipa!
Israel castapa Diosninga
kallpanchanmi runankunataqa.

¡Alabasqayá kachun Diosqa!

Salmo 69

Llakikuypi qaparisqanmanta

Takiqkunapa maestronpaq, "Amanqaykuna" sutiyoq tonopi Davidpa takisqan

¹ Diosnilláy, salvaykullawayá
ñoqallaytaqa.
Yakum qeqeparachiwachkanña
ñoqallaytaqa.

² Timpuq mitumanmi
ñoqallayqa wichillachkani.
Mana sayay atina mitumanmi
ñoqallayqa wichillachkani.
Ukullay-uku yakupa tapasqanmi

ñoqallayqa kallachkani.

Mayukunapa apasqanmi

ñoqallayqa kallachkani.

³ Qayaykachakuptiymi
kunkallaypas saqrayarunña.

Qayaykachakuptiymi

kunkallaypas chakirunña.

Diosnillayta suyasqaypim

ñawillaypas tutayarunña.

⁴ Yanqamanta cheqniqniykunam
chukchaymantapas masraq rikurirunku.
Yanqamanta tukuwaqniy munaqkunam
achkallataña mirarunku.
Mana suwakuchkaptiypas
paykunam kutichinayta munanku.

⁵ Diosnilláy,
yachankim loco hina ruraq kasqaytaqa.
Manam pakaykimanchu huchaykunataqa.

⁶ Llapallan Kamachiq
Señor Diosnilláy,
qampi confiakuqkunaqa
amayá penqaypiqa kachunkuchu.
Ñoqaraykuqa
amayá penqaypiqa kachunkuchu.
Israelpa yupaychasqan Diosnilláy,
munayllawanña maskasuqníkikunaqa
ñoqaraykuqa amayá penqaypiqa kachunkuchu.

⁷ Qamraykum insultasqa karqani.
Qamraykum uyallaypipas pukayarqani.

⁸ Ñoqapa wawqeykunapapas
mana reqsinanmi karqani.
Mamaypa wawankunapapas
mana reqsinanmi karqani.

⁹ Sinchitam sientini
qampa wasikimantaqa.
Kamíqnikikunapa kamikuyninmi
ñoqaman wichiýkuwarqa.

¹⁰ Ayunaspa waqaptiypas
insultawarqakum paykunaqa.

¹¹ Lutokuptiypas watuchimanta hinam
rimakuwanku paykunaqa.

¹² Llaqtapa punkunpi huñunakuqkunam
ñoqamanta wachachachachkanku.
Sinkakuq runakunam

ñoqamanta takispa qayaykachakunku.

- ¹³ Ichaqa Dios Taytalláy,
ñoqaqa qamllatam mañakullayki.
Diosnilláy,
akllakusqayki tiempopi
contestawanaykipaqmi mañakullayki.
Ancha kuyapayakuq kasqaykiraykuyá
contestaykullaway.
Salvawanaykipaq confiakuna kasqaykiraykuyá
contestaykullaway.
- ¹⁴ Mitupiqá ama chinkaykunaypaqyá
libraykullaway.
Ñoqallay cheqniqkunamantayá
libraykullaway.
Ukullay-uku yakumantayá
libraykullaway.
- ¹⁵ Amayá kachaykuwaychu
mayukuna apawananpaqqa.
Amayá kachaykuwaychu
ukullay-uku yaku
millpuruwananpaqqa.
Amayá kachaykuwaychu
ukullay-uku pozo
taparuwananpaqqa.
- ¹⁶ Dios Taytalláy,
allin kuyapayakuynikiman hinayá
contestaykullaway.
Llumpayllaña llakipayakuynikiman hinayá
qawariykullaway.
- ¹⁷ Kay serviqníkímantáqa amayá
uyallaykita pakaykuwaychu.
Sasachakuypi kasqayraykuyá
salvawanaykipaq ama unamuychu.
- ¹⁸ Ñoqallayman asuykamuwaspayá
reclamaykullaway.
Ñoqapa enemigoykunaraykuyá
qamqa libraykullaway.
- ¹⁹ Qamqa yachankim
insultawasqankuta.
Qamqa yachankim
penqayman churawasqankuta.
Qamqa yachankim
pikunam enemigoykuna kasqankuta.
- ²⁰ Insultawaptinkum sonqollaypas

- nanay-nanayña kachkan.
 Chaynapim cuerpollaypas
 mana kallpayoqña kachkan.
 Consuelota munallaptiypas
 manamya pipas llakipayawarqachu.
²¹ Ñoqapa mikunaypim venenota churarqaku.
 Yakunayawaptinmi vinagreta tomachiwarqaku.
- ²² Paykunapa convidonqa
 kikinkutayá wichiychachichun
 huk toqlla hina.
 Convidopi kaq compañeronkunapas
 paykunapaqyá rikuriruchun
 huk trampa hina.
- ²³ Paykunapa ñawintayá tutayarachiy.
 Chakintapas siempretaqyá katkatatachiy.
- ²⁴ Paykunapa hawanmanyá
 piñakuynikita wichiycharachiy.
 Rugarichkaq hina piñakuynikiwanyá
 paykunata hayparachiy.
- ²⁵ Campamentonkupas
 chunniruchunyá paykunapaqa.
 Amañataqyá pipas *yachachunchu
 paykunapa karpanpiqa.
- ²⁶ Pruebasqayki runatam
 paykunaqa ñakarichinku.
 Ñakarichisqaykipa nanayninmantam
 paykunaqa willakachakunku.
- ²⁷ Mana allin rurasqankutaqa
 amayá qonqaruychu.
 Qampa qosqayki allin kaqtaqa
 amayá haypachunkuchu.
- ²⁸ Wiñay kawsaqqunapa sutin
 apuntana libromantapas chinkarachiyá
 paykunapa sutintaqa.
 Allin ruraq runakunapa sutin
 apuntana libropiqa amayá apuntaychu
 paykunapa sutintaqa.
- ²⁹ Diosnilláy,
 qamyá salvaykullaway
 kay ñakariq runataqa.
 Diosnilláy,
 qamyá hoqariykullaway
 kay nanaywan kaq runataqa.
- ³⁰ Diospa sutintam

takispa alaballasaq.

Payman graciasta
qospaymi hatunchallasaq.

- ³¹ Chaynapim Tayta Diosqa
toro wañuchipunamantapas
aswan agradowanraq chaskinqa.
Chaynapim waqrayoq
hinaspa atakayoq malta toromantapas
aswan agradowanraq payqa chaskinqa.

- ³² Chayta qawaykuspa
kusikunqaku ñakariqkuna.
Sonqoykichikyá kallpanchakuchun
Dios maskaq runakuna.

- ³³ Tayta Diosqa uyarinmi
wakcha runakunatapas.
Manam desprecianchu
preso runankunatapas.

- ³⁴ Cielokunapas kay pachapas
Diostayá alabachun.
Lamar qochapas chaypi
tukuy imapas
Diostayá alabachun.

- ³⁵ Diosmi salvanqa
Sion llaqtataqa.
Payqa huktawanmi hoqarinqa
Juda lawpi llaqtakunataqa.
Hinapinmi chaypiña *yachankaku.
Hinapinmi chayta dueño chakunqaku.

- ³⁶ Diosta serviqkunapa mirayninmi
herenciapaq chaskinqaku.
Diospa sutin kuyaqkunam
chaypiqa yachankaku.

Salmo 70

Utqayman hamuy salvaykuwanaykipaq.

Taqiqkunapa maestronpaq, yuyarichinanpaq Davidpa takisqan

- ¹ Diosnilláy,
kallpamuspayá libraykullaway.
Diosnilláy,
utqamuspayá yanapallaway.
- ² Pantaypiyá kachunku
llapallan wañuchiway munaqkunaqa.
Penqaypiyá kachunku
llapallan wañuchiway munaqkunaqa.

- Qepamanyá kutichun
 llapallan dañaruway munaqkunaqa.
 Penqaypiyá kachunku
 llapallan dañaruway munaqkunaqa.
- ³ “Allinta rurachun” nispa
 kamiwaqniykunaqa qepamanyá kutirichunku.
 Paykunaqa penqakuymantayá
 qepaman kutirichunku.
- ⁴ Llapallan maskaqlnikikunayá kusikuchunku.
 Llapallan maskaqlnikikunayá asirichunku.
 “Diosnillayqa hatunchasqa kachun”
 niqkunayá kusikuchunku.
 Qampa salvacionnikita
 kuyallaqkunayá kusikuchunku.
- ⁵ Humilde runa kasqayraykuyá
 utqamuspayki yanapaykullaway.
 Wakcha runa kasqayraykuyá
 utqamuspayki yanapaykullaway.
 Diosnilláy,
 qanmi kanki yanapawaqniyqa.
 Qanmi kanki libraykuwaqniyqa.
 Dios Taytalláy,
 amayá unamuychu qamqa.

Salmo 71

Yuyaq runapa mañakusqan

- ¹ Dios Taytalláy,
 qamllapim amparakurqani ñoqallayqa.
 Amayá haykapipas
 penqaypiqa kasaqchu ñoqallayqa.
- ² Allin ruraynikiman hinayá
 libraykullaway ñoqallaytaqa.
 Allin ruraynikiman hinayá
 lluptichillaway ñoqallaytaqa.
 Uyarikuwaspaykiyá apurawman
 salvaykullaway ñoqallaytaqa.
- ³ Machay hinayá qamqa kapullaway
 chaypi *yachakunaypaq
 chaynapi ñoqallayqa chayman
 sapa kuti yaykunaypaq.
 Qamyá kamachikuy
 ñoqallayqa salvasqa kanaypaq.
 Hatun rumi hinam amparaykullawanki.

Pakakuna wasi hinam pakaykullawanki.

⁴ Diosnilláy,
mana allin ruraqkunamantayá
libraykullaway.
Liso runakunamantayá
libraykullaway.
Daño ruraqkunamantayá
libraykullaway.

⁵ Señor Diosnilláy,
qamllam kanki
warma kasqaymanta
ñoqapa suyanayqa.
Qamllam kanki
warma kasqaymanta
ñoqapa confiakunayqa.

⁶ Nacesqaymantapunim
qampi hapipakurqani ñoqallayqa.
Mamaymanta nacenaypaqqa
qanmi yanapawarqanki ñoqallaytaqa.
Qamtam tukuy tiempo
alaballasqayki ñoqallayqa.

⁷ Milagro hinam karqani
achka runakunapq ñoqallayqa.
Ichaqa qamllam kanki
ñoqapa amparakunayqa.

⁸ Alabanapq kasqaykimantam
tukuy punchaw rimallachkani.
Suma-sumaq kasqaykimantam
tukuy punchaw rimallachkani.

⁹ Ñoqallay machuyaruptiyqa
amayá wischurullawaychu.
Kallpallay tukuruptinqa
amayá saqerullawaychu.

¹⁰ Ñoqapa enemigoykunam
contraypi rimakuwanku.
Wañuchiwananpaq wateqaqniykunam
huklla rimanakurunku.

¹¹ Paykunam ninakunku kaynata:
“Diosqa karunchakurunñam paymanta.
Qatispayá hapiruychikña paytaqa.
Manam pipas libranqañachu paytaqa.”

¹² Diosnilláy, amapuniyá
karunchakuychu ñoqamantaqa.

- Diosnilláy, utqamuspayá
yanapaykuway ñoqallaytaqa.
- ¹³ Ñoqapa enemigoykunaqa
penqayman churasqayá kachunku.
Ñoqapa enemigoykunaqa
chinkachisqayá kachunku.
Mana allinniy munaqkunaqa
penqaypiyá kachunku.
Mana allinniy munaqkunaqa
pantaypiyá kachunku.
- ¹⁴ Ñoqallaymi ichaqa
tukuy tiempo suyallasqayki.
Ñoqallaymi ichaqa
aswan-aswan alabasqayki.
- ¹⁵ Tukuy punchawmi rimallasaq
allinlla ruraq kasqaykimanta.
Tukuy punchawmi rimallasaq
ñoqallay salvaykuwasqaykimanta.
Chaykuna mana entiendey atina kaptinpas
rimallasaqmi chaykunamanta.
- ¹⁶ Señor Diosnilláy,
rimarisaqmi atiywan rurasqaykimanta.
Yuyarichisaqmi allin rurasqaykimanta.
- ¹⁷ Diosnilláy,
qanmi warma kasqaymanta
qawachiwarqanki milagroykikunata.
Kunankamapas willakuchkanirraqmi
qampa milagroykikunata.
- ¹⁸ Diosnilláy,
yuyaqña kaptiyqa
amayá qonqarullawaychu.
Diosnilláy,
soqo umaña kaptiyqa
amayá qonqarullawaychu.
Ñoqaqa munachkanirraqmi
qepa wiñaymanpas
atiyllaykimanta willayta.
Ñoqaqa munachkanirraqmi
qepa hamuqkunamanpas
kallpallaykimanta willayta.
- ¹⁹ Diosnilláy,
cielokunamanpas haypaq hinañam
kachkan allin kaqkuna rurasqaykiqa.
Hatu-hatunmi

qampa chaykuna rurasqaykiqua.
Manam pipas kanchu qam hinaqa.

- ²⁰ Qanmi kachaykuwarqanki
llumpay ñakariykunaman.
Qanmi kachaykuwarqanki
llumpay mana allinkunaman
ichaq chaywanpas huktawanmi
hatarichiwanki kawsayman.
Kay pachapi ukullay-uku uchkumantam
hoqarimuwanki huktawan.
- ²¹ Aswanraqmi qamqa hatunyachiwanki.
Huktawanmi qamqa consuelawanki.
- ²² Diosnilláy, confiakuna kasqaykimantam
hatun arpawan graciasta qosqayki.
Israelpa yupaychasqan chuya Diosnilláy,
taksa arpawanmi qamta alabasqayki.
- ²³ Kusikuywan qaparispaymi takipusqayki.
Libraykuwasqaykimantam takipusqayki.
- ²⁴ Rimaspaymi tukuy punchaw willakusaq.
Allinlla ruraq kasqaykimantam willakusaq.
Chaynatam willakusaq
mana allinniy maskaqqkunaqa
penqaypi kasqankurayku.
Chaynatam willakusaq
mana allinniy maskaqqkunaqa
pantaypi kasqankurayku.

Salmo 72

Reypaq mañakuymanta

Salomonpa takisqan

- ¹ Diosnilláy,
reymanyá yachaynikita qoykuy
allin arreglokuna rurananpaq.
Diosnilláy,
reypa churintayá yanapaykuy
allin kaqkuna rurananpaq
- ² chaynapi qampa allin rurasqaykiman hina
paypas runaykikuna juzgananpaq,
chaynapi allin arreglo rurasqaykiman hina
wakchakunata paypas juzgananpaq.
- ³ Chaynapim orqokunapas
hawka kawsakuytaña apamunqa.
Chaynapim moqokunapas
allin ruraytaña apamunqa.

- ⁴ Reyqa ñakariqkunapaqyá
allin arreglota rurachun.
Wakchakunapa churinkunatayá
reyqa salvachun.
Runakuna ñakarichiqtayá
reyqa sarupachun.
- ⁵ Inti kanankamaqa
runakunam respetasunki.
Killa kanankamaqa
wiñaypaqmi respetasunki.
- ⁶ Ikllirimuq rutusqa
pastokunapa hawanman
paramuchkaq hinayá
reyqa kachun.
Allpapa hawanman
paramuchkaq hinayá
payqa kachun.
- ⁷ Paypa gobiernasqan tiempopiq
iklliriq pasto hinayá
rikurichun allin kawsakuyqa.
Ruruq plantakuna hinayá
killla kanankamaqa achkallataña
mirachun hawka kawsakuyqa.
- ⁸ Lamar qochamanta qallaykuspayá
reyqa gobiernachun.
Eufrates Mayumanta qallaykuspayá
payqa gobiernachun
kay pachapa cantonkama.
- ⁹ Chunniqupi *yachaqkunam
paypa ñawpaqninpi qonqorakunqaku.
Ñutu allpa mikunankukamam
enemigonkunaqa humillakunqaku.
- ¹⁰ Tarsis lawmantam
reykuna apamunqaku regalokunata.
Lamar qochapa patankunamantam
apamunqaku regalokunata.
Saba lawmantam
reykuna apamunqa presentekunata.
- ¹¹ Llapachallan reykunam
paypa ñawpaqninpi pakchakunqaku.
Llapachallan nacionkunam
payta servinqaku.
- ¹² Payqa libraykunqam
qayakuq wakcha runataqa.
Payqa libraykunqam

- mana yanapasqa runataqa.
13 Payqa llakipayanqam
mana kallpayoq runataqa.
Payqa llakipayanqam
mana imayoq runataqa.
Payqa salvaykunqam
wakchakunapa vidantaqa.
14 Engañasqa kanankumantam
payqa wakchakunata libraykunqa.
Dañasqa kanankumantam
payqa wakchakunata libraykunqa.
Reypa llumpay kuyasqanmi
paykunapa vidanqa.
15 ¡Kawsachunyá reyqa!
Saba lawpi kaq qoritayá
paymanqa qochunku.
Paypaqqa siempreyá
Diosta mañakuchunku.
Dios bendecinanpaqyá
paypaq mañakuchunku.
16 Kay pachapiyá
achka-achka kawsaykuna qespichun.
Moqo chakrakunapiyá
sumaqlлатаña kawsaykuna aywityachun.
Libano lawpi hinayá
kawsaykunaqa sumaqlлатаña ruruchun.
Llaqtapi *yachaqkunapas
plantakuna hinayá sumaqlлатаña waytarichun.
17 Reypa sutinqa wiñaypaqyá
yuyasqa kachun.
Paypa reqsisqa kayninqa
inti hinayá takyachun.
Payraykuyá llapallan nacionkunaqa
bendecisqa kachun.
Paytaqa llapa nacionkunayá
kusikuyniyopaq hapichun.
18 Alabasqayá kachun
Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa.
Payllam ruran milagrokunataqa.
19 Paypa allin reqsisqa sutinqa
wiñaypaq alabasqayá kachun.
Tukuy kay pachapiyá
payqa ancha reqsisqa kachun.
¡Chaynapuniyá kachun!

20 Kaypim tukun Davidpa mañakusqankuna, payqa karqa Isaipa churinmi.

KIMSA KAQ LIBRO (73-89)

Salmo 73

Diospa kuyapayakuyninmanta

Diosman Asafpa takisqan

- ¹ ¡Diosqa mayna allinpunim
Israel runakunapaqqa!
¡Diosqa mayna allinpunim
limpiolla sonqokunapaqqa!
- ² Wikapakuq hinaraqmi
yaqalla wichiykullarqani.
Kuchpakuchkaq hinaraqmi
yaqalla urmaykullarqani.
- ³ Alabakuqkunamantam
ñoqaqa envidiakurqani.
Mana allin ruraqkuna
apuyasqantam qawarqani.
- ⁴ Paykunaqa manapunim
ñakarinkuchu wañuspapas.
Paykunaqa wiray-wiray
kallpasapamya kachkankupas.
- ⁵ Manam ñakarinkupaschu
wakillankuna hinaraqqa.
Manam sasachakunkuchu
wakillankuna hinaraqqa.
- ⁶ Wallqakusqankuta hinam
orgullonkuta qawachinku.
Pachakuchkaq hinallamya
dañokunata ruraykunku.
- ⁷ Wirayarusqankuraykum
pawaruchkanña ñawinkupas.
Mana tukurisparaqmi
hukmanllataña piensankupas.
- ⁸ Paykunaqa burlakuspam
hukman piensaywan rimakunku.
Hatunchakuspankuraqmi
ñakariymanta rimarunku.
- ⁹ Rimarunkum paykunaqa
hanaq pachapa contranpipas.
Rimarunkum kay pacha
dueño chakuykunankupaqpas.
- ¹⁰ Chaymi runankunata pas

Diospuni kutirichimunqa.
Saksaykuytam yakutapas
paykunallapaq horqochinqa.

- ¹¹ Ninkutaqmi paykunaqa:
“¿Imaynataq yachanman Diosqa?
¿Yaqachum musyakunman
Alto-altopi kaq Diosqa?”
- ¹² Kay mana allin runakunaqa
chaynatam ruranku.
Paykunaqa hawka-hawkaraqmi
aswan-aswan apuyakuchkanku.
- ¹³ Chaynaqa yanqapaqmi
limpiakuchkani sonqoytapas.
Chaynaqa yanqapaqmi
mana allinman
makiypa mana chapukusqanpas.
- ¹⁴ Ñoqaqa tukuy punchawmi
azotesqa karqani.
Ñoqaqa sapa madrugawmi
castigasqa karqani.
- ¹⁵ Sichum chaynata nispay
rimayman karqa hinaspaqa
kay churikunapa miraynintaqa
ñachá traicionaruymañña karqa.
- ¹⁶ Kay asuntomanta tanteaspam
munarqani entiendenaypaq.
Ichaqa llumpay sasam karqa
chaykuna entiendenaypaq.
- ¹⁷ Diospa santuarionman yaykuspañam
chayraq entienderqani.
Paykunataqa imam pasanmantam
sumaqa entienderqani.
- ¹⁸ Lluchka-lluchka ñanmanmi
paykunataqa churaykunki.
Purmaq wasita hinam
paykunataqa rurarunki.
- ¹⁹ Qonqaymanta purmachisqam
paykunaqa rikurirunku.
Manchakuywan tukusqam
paykunaqa rikurirunku.
- ²⁰ Señorlláy,
puñuymanta rikcharichkaq hinam
qamqa hatarinki.
Paykunaqa hawa sonqo kasqankutam

qamqa desprecianki.

- ²¹ Sonqollay llakisqa kaptinmi
ñoqaqa rikurirurqani
mana entiendeq animal hinaña.
- ²² Sonqollay nanaywan kaptinmi
qampa qayllaykipiqa rikurirurqani
asno hinaña.
- ²³ Ichaqa chaywanpas
ñoqawanraqmi kachkanki.
Ichaqa chaywanpas
*alleq makiymantam hapiwachkanki.
- ²⁴ Allinta consejawaspaykim
qamqa pusawachkanki.
Allin reqsisqatañam
qamqa chaskiykuwanki.
- ²⁵ Qamllam kapuwachkanki
hanaq pachapiqa.
Qanwan kaspayqa manam munanichu
imatapas kay pachapiqa.
- ²⁶ Cuerpollaymi sonqollaywan
llumpayta wañunayachkan.
Ichaqa Diosnillaymi
rumita hina takyachiwachkan.
Ichaqa Diosnillaymi
herencia hina wiñaypaq kapuwachkan.
- ²⁷ Qanmanta karunchakuqkunaqa
pasaypaqtam puchukanqaku.
Qanmanta rakikuqkunaqa
qampa tukurusqaykim kanqaku.
- ²⁸ Ñoqapaqqa imayna sumaqmi
Diospa ñawpaqninpi kayqa!
Señor Diosnillaypim
amparakuni ñoqallayqa.
Paypa tukuy rurasqanmantam
willakusaq ñoqallayqa.

Salmo 74

Runakunata librananpaq Diosta mañakusqanmanta.

Yachachinapaq Asafpa takisqan

- ¹ Diosnilláy,
¿imanasqataq wiñaypaqqa
wischuruwankiku ñoqaykutaqa?

¿Imanasqataq piñakurunki
kanchaykipi ovejaykikunapa contranpiqa?

- ² Ñawpaq tiempokunamantaraq
rantisqayki runaykikunamantayá yuyariy.
Ñawpaq tiempokunamantaraq
herencia hina reclamasqayki
ayllu runakunamantayá yuyariy.
Ñawpaq tiempomantaraq
*yachasqayki kay Sion Moqomantayá yuyariy.

- ³ Hamuspayá qaway
wiñaypaq purmachisqa kay llaqtata.
Hamuspayá qaway
enemigopa tuñichisqan kay santuariota.

- ⁴ Qampa enemigoykikunam
huñuwasqaykiku wasipi qaparkachanku.
Paykunaqa chaypim señalpaq
banderankutapas sayarachinku.

- ⁵ Paykunaqa rikchakunku
hoqarispán hacha apamuq runamanmi.
Paykunaqa rikchakunku
sacha-sacha ukupi kuchuq runamanmi.

- ⁶ Paykunaqa hachawanmi pakiparunku
sumaqlaña llaqlasqa kaqkunata.
Paykunaqa machetewanmi pakiparunku
sumaqlaña llaqlasqa kaqkunata.

- ⁷ Santuarioykitam
paykunaqa kañarunku.
*Yachanayki sitiotam
tuñirachispa yanqacharunku.

- ⁸ “Paykunatayá pasaypaqta chinkarachisun”
nispam tanteanakurunku.
Kay nacionpi qanwan huñunakunayku
lliw wasikunatam paykunaqa kañarunku.

- ⁹ Manam rikunikuñachu
qanmanta yachachikuq ima señaltapas.
Manamriki kanñachu
qanmanta willakuq runapas.
Manamriki kanñachu
haykapim kaykuna pasanán yachaqqas.

- ¹⁰ Diosnilláy,
¿haykapikamataq enemigoqa
insultasunki?
Diosnilláy,
¿sutikitapas wiñaypaqchum

- gepanchakusunki?
- ¹¹ ¿Imanasqataq manaqa haywarimunkichu
atiyniyuq makikitaqa?
Makikita horqoykuspayá
puchukarachiy paykunataqa.
- ¹² Diosnilláy,
ñawpaq tiempomantaraqmi
reyniyqa kanki.
Kay pachapi pitapas salvaykuqqa
qamllam kanki.
- ¹³ Qamqa atiynikiwanmi
lamar qochata rakirurqanki.
Yakupi kaq manchakuypaq
animalkunapa umantam pakiparqanki.
- ¹⁴ Manchakuypaq Leviatan sutiyoq
animalpa umantam ñutururqanki.
Chaypa aychantam
chunniqqi *yachaqkunaman qoykurqanki.
- ¹⁵ Qamqa pukyukunatam toqyachirqanki.
Qamqa mayukunatam pawachirqanki.
Mana chakiq yakutam chakichirqanki.
- ¹⁶ Qampam tutapas-punchawpas.
Qanmi takyachirqanki killatapas.
Qanmi takyachirqanki intitapas.
- ¹⁷ Kay pachapa linderonkunatam
qamqa churarqanki.
Qanmi poqoy tiempotapas
qallarichirqanki.
Qanmi chiraw tiempotapas
qallarichirqanki.
- ¹⁸ Dios Taytalláy,
yuyariyá enemigopa insultasusqaykita.
Yuyariyá sutillaykitaqa
mana umayoq runakuna wischupakusqanta.
- ¹⁹ Kay runaykikunataqa
kullkuchakunata hinaqa
amayá qoykuwaykuchu
purun animalkunamanqa.
Amayá wiñaypaqqa qonqaruwaykuchu
kay ñakariq runaykikunataqa.
- ²⁰ Amayá qonqaruychu contratotaqa.
Tutayaq kuchupi daño ruraqkunaqa
huntarachinkuñam kay pachataqa.
- ²¹ Amayá humillachikuchunchu
ñakariq runaqa.

Qamtam alabasunki
ñakariq runaqa.
Qamtam alabasunki
wakcha runaqa.

- ²² Diosnilláy,
hatarispayá defiendey asuntoykita.
Yuyariyá mana umayoq runakunaqa
tukuy tiempo kamisusqaykita.
- ²³ Amayá qonqaruychu
enemigoykikunapa qayaykachakusqantaqa
chaynataq manaña tukuyta
contraykipi hatariqkunapa qaparisqantaqa.

Salmo 75

Allin arreglo ruraq Diosmanta

Taqiqkunapa maestronpaq, "Ama qonqaychu" niq tonopi Asafpa takisqan

- ¹ Diosnillayku,
qanmanmi graciasta qomuykiku.
Hichpaykupi kasqaykiraykum
graciasta qomuykiku.
Milagroykikunamantam
runakuna willakunku.
- ² Qamqa kaynatam ninki:
"Akllasqay tiempopim
allin arreglota rurasaq.
- ³ Kay pacha kuyuptinqa
tiyananmantam takyachisaq.
Tukuy imantin kuyuptinqa
ñoqam takyachisaq.
(Samariy)
- ⁴ Alabakuqkunatam nini:
'Ama alabakuychikchu' nispa.
Mana allin ruraqkunatam nini:
'Ama hatunchakuychikchu' nispa.
- ⁵ Paykunatam ninitaq:
'Amayá llumpaytaqa
hatunchakuychikchu' nispa.
'Amataqyá qari-qariqa
rimaychikchu' nispa."
- ⁶ Pitapas hatunchaqa manam hamun
intipa qespimusqanmantachu.
Pitapas hatunchaqa manam hamun

- intipa seqaykunanmantachu.
 Manataqmi chayqa hamun
 surlaw chunniqmantachu.
- ⁷ Diosllamiki kachkan juezqa.
 Payllam wakin runata humillaqqa.
 Payllam wakin runata hatunchaqq.
- ⁸ Piñakuynin vasotam
 Tayta Diosqa hapichkan.
 Chay vinoqa
 poqosqam kachkan.
 Imakunawanpas chaqrusqam
 chay vinoqa kachkan.
 Chay piñakuynin vinota
 Dios tallimuptinqa
 kay pachapi
 mana allin ruraqkunam tomanqa.
 Paykunaqa tukunankukamam
 llapallanku tomanqa.
- ⁹ Ñoqam ichaqa chay pasakuqmanta
 wiñaypaq willakusaq.
 Jacobpa Diosninmanmi
 takispay alabasaq.
- ¹⁰ Diosmi nin kaynata:
 “Mana allin ruraq runakunapa
 atiynintam yanqachasaq” nispa.
 “Allin ruraq runakunapa
 atiynintañataqmi hatunchasaq” nispa.

Salmo 76

Venceq Diosmanta

Taqikunapa maestronpaq, cuerdayoq tocanakunawan Diosman Asafpa takisqan

- ¹ Juda nacionpim
 Diosqa reqsisqa.
 Israel nacionpipas
 sutinmi hatunchasqa.
- ² Paypa karpanqa kachkan
 Salem llaqtapim.
 Paypa *yachananqa kachkan
 Sion llaqtapim.
- ³ Chaypim payqa pakiparurqa
 nina puntayoq flechakunata.
 Chaypim payqa pakiparurqa
 harkachikunatawan espadakunata.

Chaypim payqa pakiparurqa
guerrapaq llapallan armakunata.
(Samariy)

⁴ Diosnilláy,
kancharichkaqmi qamqa kanki.
Achka animalpa kanan orqomantapas
aswan sumaqraqmi qamqa kanki.

⁵ Valeroso runakunam
imankupas qechusqa karqaku.
Mana rikcharinankupaqñam
paykunaqa puñururqaku.
Kallpasapa runakunapas
manam ima rurayta atirqakuchu.

⁶ Jacobpa yupaychasqan Diosnilláy,
amenazaykuptikim carretankupas
mana kuyuriqña rikurirun.
Paykunapa caballonkunapas
mana kuyuriqñam rikurirun.

⁷ Manchakuypaqmi kanki qamqa.
Llumpayta piñakuruptikiqa
¿pitaq sayanman ñawpaqnikipiqa?

⁸ Qamqa juzganaykipaqmi
reqsichikamunki hanaq pachamanta.
Kay pachaqa qasillallam
kachkan manchakuymanta.

⁹ Diosnilláy,
chaykunam pasakurqa
kay pachapi kaqkunata
juzganaykipaq hatarimuptiki.
Chaykunam pasakurqa
llapallan ñakariqkunata
salvanaykipaq hatarimuptiki.
(Samariy)

¹⁰ Runakunapa piñakusqanmi
qamtaña alabasunki.
Paykunapa piñakuynin puchuqwanmi
qamqa guerrapaq alistakunki.

¹¹ Yupaychasqanchik Tayta Diosmanyá
qankunaqa prometekuychik.
Yupaychasqanchik Tayta Diosmanyá
qamkunaqa pagapuychik.
Paypa muyuriqninpi kaqkunayá
ofrendaykichikta apamuychik.

Respetanapaq kaqmanyá
ofrendaykichikta apamuychik.
¹² Kamachikuqkunatam
payqa wañurachin.
Kay pachapi reykunatam
manchakuymanta katkatatachin.

Salmo 77

Diospa rurasqankuna yuyarinamanta

Taqikunapa maestronpaq, Diosman Asafpa takisqanta Jedutunpa allichasqan

- ¹ Diosmanmi uyariwananpaq qaparini.
Payllatam uyariwananpaq qayakuni.
- ² Llakikusqay punchawpim
Señorllata maskani.
Mana pisipaspam tutankunapas
makillayta haywarini.
Runakunapa consuelawasqantapas
mana munaspaymi wischupakuni.
- ³ Diosmanta yuyarispaymi hikikyani.
Yuyaymanaspaymi hukmanyaruni.
(Samariy)
- ⁴ Diosnilláy, qamqa
manam puñuchiwanichu.
Muspaysi hina kaspaymi
mana rimaytapas atinichu.
- ⁵ Pasaq punchawkunamantam yuyarini.
Ñawpaq watakunamantam yuyarini.
- ⁶ Tutankuna takisqaytam yuyarini.
Sonqoypi yuyaymanaspaymi
kikiyta tapukuni:
- ⁷ “Señorqa ¿wiñaypaqchu wischuruwasunchik?
Señorqa ¿manañachu favorecewasunchik?
- ⁸ ¿Wiñaypaqchu kuyakuyninqa tanirun?
¿Wiñaypaqchu prometekusqanqa tukurun?
- ⁹ ¿Diosqa qonqarunchu kuyapayakuyninta?
¿Piñakuspachu qonqarun llakipayakuyninta?”
(Samariy)
- ¹⁰ Piensaspaymi kaynata nirqani:
“Onqosqa hinam kachkani” nispa.
“Alto-altopi Diospa atiyninga
manam ñawpaq hinañachu kachkan” nispa.
- ¹¹ Dios Taytalláy, rurasqaykimantam yuyarillasaq.
Ñawpa tiempopi rurasqaykimantam yuyarillasaq.

- Admirakuypaq rurasqaykimantam yuyarillasaq.
¹² Qampa tukuy rurasqaykimantam rimallasaq.
 Atiynikiwan rurasqaykimantam yuyaymanasaq.
- ¹³ Diosnilláy,
 rurasqaykipiqa ancha chuyam kanki.
 Qamllam munayniyoq Diosqa kanki.
- ¹⁴ Diosnilláy,
 qamllam admirakuypaq milagrota ruranki.
 Qamqa atiynikitam runakunaman reqsichinki.
- ¹⁵ Atiynikiwanmi runaykikunata reclamarqanki.
 Jacobpa castankunatam reclamarqanki.
 Joseypa castankunatam reclamarqanki.
 (Samariy)
- ¹⁶ Diosnilláy,
 lamar qocham rikurusurqanki.
 Lamar qocham rikurusupayki
 manchakuymanta anchata aywikacharqa.
 Lamar qochapa ukunkunam katkatatarurqa.
- ¹⁷ Yana puyukunam loco parata chayachimurqa.
 Paykunam nisyu rayokunata toqyachimurqa.
 Llipyachimusqaykim tukuy hinastinman chayamurqa.
- ¹⁸ Muyuq wayrapim rayoykikuna toqyarqa.
 Llipyaykikunam kay pachata kancharirqa.
 Allpam kuyurispam katkatatarqa.
- ¹⁹ Lamar qochantam pasarqanki.
 Achka yakuntam chimparqanki.
 Yupikikunapas mana tariytam chimparqanki.
- ²⁰ Runaykikunatam pusarqanki.
 Ovejakunata hinam qatirqanki.
 Moisespiwan Aaronwanmi
 qamqa pusachirqanki.

Salmo 78

Runankunapa favorninpi Diospa rurasqanmanta

Yachachinapaq Asafpa takisqan

- ¹ Runaykuna, yachachikuyniya uyariychik.
 Qamkunaman nisqayta entiendeychik.
- ² Rikchanachiykunawanmi rimarisaq.
 Ñawpaq tiempokunamantaraq
 watuchikunatam horqomusaq.
- ³ Uyarisqaykutawan yachasqaykutam
 willasqaykichik.

- Abueloykupa willawasqankutam
willasqaykichik.
- ⁴ Mirayniykumanpas mana pakaspam willasaqku.
Alabanapaq Tayta Diospa
rurasqankunamantam willasaqku.
Atiyninwan admirakuypaq milagro
rurasqankunamantam alabasaqku.
- ⁵ Jacobpa castankunamanmi
Chunkantin Kamachikuyninta qorqa.
Israelpa castankunamanmi
kikinpa yachachikuyninta churarqa.
Mirayninkunaman yachachinanpaqmi
abuelonchikkunaman kamachirqa
- ⁶ chaynapi hamuq miraykuna yachanankupaq,
churi-wawa naceqkunapas yachanankupaq
chaynataq paykunapas mirayninkuman willanankupaq.
- ⁷ Chaynapim Diospi confianzankuta churanqaku.
Rurasqanmanta mana qonqaspam kasukunqaku.
Paypa kamachikuyninkunatam kasukunqaku.
- ⁸ Manam abuelonkuna hinañachu kanqaku.
Abuelonkuqa rumi sonqo runakunam karqaku.
Mana kasukuq runakunam paykunaqa karqa.
Diosninkupipas mana confiakuqkunam karqa.
- ⁹ Efrainpa mirayninkunam
flechana armayoq karqaku
ichaqa guerraman yaykuspakum
qepaman kutirurqaku.
- ¹⁰ Diospa contratontam
mana kasukurqakuchu.
Yachachikuyninman hinaqa
manam kawsarqakuchu.
- ¹¹ Qonqarurqakum Diospa rurasqankunamanta.
Admirakuypaq kaqkunata qawachisqanmanta.
- ¹² Diosmi admirakuypaq milagrokunata
rurarqa abuelonkupa qayllanpi.
Chaykunatam rurarqa
Egipto nacion Zoan sutiyoq lawpi.
- ¹³ Lamar qochatam rakirqa
chayninta pasachinanpaq.
Yakutam sayarachirqa
perqa hina kananpaq.
- ¹⁴ Punchawmi pusarqa puyuwan,
tukuylla tutañataq ninawan.
- ¹⁵ Purunpi qaqakunatam
iskayman chitqarachirqa.

- Uku-ukupi kaq yakutam
achkanpi tomaykachirqa.
- ¹⁶ Qaqamantam pawachimurqa
lloqla hina yakukunata
hinas pam puririchirqa
achkallaña mayukunata.
- ¹⁷ Chaywanpas runakunaqa sapa kutillam
huchallikurqaku Diospa contranpi.
Chunniqpim hatarirurqaku
alto-altopi kaqpa contranpi.
- ¹⁸ Sonqonkupim Diosta piñachirqaku.
Munasqallanku mikuytam mañakurqaku.
- ¹⁹ Diospa contranpim ninakurqaku kaynata:
“¿Chunniqipipas churamunmanchu mikuyta?”
- ²⁰ Qaqata waqtachiptinmi
yakukuna pawaramurqa.
Mayu hinam chay yakuqa
lloqlaypaq-lloqlaramurqa.
¿Ichaqa mikuytapas qowachwanchu?
¿Runakunamanqa aychatapas qoykunmanchu?”
- ²¹ Chayna nisqankuwanmi
Tayta Dios piñakururqa.
Jacob castapa contranpim
nina ruparirurqa.
Israel castapa contranpim
payqa rabiarurqa.
- ²² Chaynaqa pasakurqa Diosninkupi
mana confiakusqankuraykum.
Chaynaqa pasakurqa yanapakuyninpi
mana creesqankuraykum.
- ²³ Chaywanpas Diosqa puyukunatam kamachirqa.
Cielokunapa punkunkunatam kicharirqa.
- ²⁴ Runankunapaqmi mikuyta parachimurqa.
Mikunankupaqmi trigota hina qomurqa.
- ²⁵ Angelkunapa mikunantam runa mikurqa.
Saksanankukama mikunankupaqmi Dios qomurqa.
- ²⁶ Cielomantam wayrachimurqa
intipa qespimunam lawmanta.
Atiyninwanmi pukuchimurqa
surlaw wayrata.
- ²⁷ Paykunapaqmi polvota hinaña
parachimurqa aychata.
Lamar qochapi aqota hinañam
parachimurqa yututa.

- ²⁸ Tiychimurqam campamentonkupa chawpinman.
 Tiychimurqam karpankupa muyuriqninman.
- ²⁹ Saksanankukamam mikurqaku mikuyta.
 Diosmi cumplichirqa munasqankuta.
- ³⁰ Munasqankupas manaraq tukuruchkaptinmi,
 mikusqankupas siminkupiraq kachkaptinmi
- ³¹ paykunaman Diospa piñakuynin hamururqa.
 Kallpasapa runakunatam wañurachirqa.
 Israel casta mozokunatam chinkarachirqa.
- ³² Chaywanpas kasqallanmi huchallikurqaku
 admirakuypaq rurasqankunapi mana creespanku.
- ³³ Waspiyta hinallam paykunata chinkarachirqa.
 Mancharikuypaqtam wañurachirqa.
- ³⁴ Diosmi wañurachirqa paykunamanta kaqta.
 Chaymi kawsaqkuna maskapayaqku payta.
 Payman kutirikuspam maskaqqu mana tukuyta.
- ³⁵ Yuyarirqakum amparaqninkuqqa
 Dioslla kasqanmanta.
 Yuyarirqakum salvaqninkuqqa
 alto-altopi kaq Dioslla kasqanmanta.
- ³⁶ Siminkuwanmi engañaqku.
 Rimas pam llullakuqku.
- ³⁷ Diostaqa manam kuyarqaku
 cheqap sonqowanchu.
 Nitaqmi contratontapas
 kasukurqakuchu.
- ³⁸ Chaywanpas Diosqa kuyapayarqam paykunata.
 Payqa pampachaykurqam mana allin rurasqankuta.
 Manam chinkarachirqachu paykunataqa.
 Achka kutitam asurichirqa piñakuynintaqa.
- ³⁹ Diosmi yuyarirqa paykunaqa
 wañuq runalla kasqankuta.
 Yuyarirqam pasaruspan
 chinkaruq wayra hinalla kasqankuta.
- ⁴⁰ Achka kutipim Diosta
 mana kasukurqakuchu chunniqpi.
 Llakichirqakum payta
 mana imapa kasqan purunpi.
- ⁴¹ Kasqallanmi Diosninkuta piñachirqaku.
 Israelpa chuya Diosnintam llakichirqaku.
- ⁴² Manam yuyarirqakuchu Diospa atiyinmanta,
 ñakarisqanku punchawpi rurasqanmanta.
- ⁴³ Manataqmi yuyarirqakuchu

- Egipto nacionpi milagrokuna rurasqanmantapas.
 Manataqmi yuyarirqakuchu
 Zoan lawpi admirakuypaq rurasqanmantapas.
- ⁴⁴ Mayupi yakukunatam yawarman tikrarurqa.
 Kallpaq yakukunatam yawarman tikrarurqa.
 Mana tomanankupaqmi chaynata rurarurqa.
- ⁴⁵ Kachupananpaqmi kachamurqa
 nana-nanaq tankaylluta.
 Tukurunanpaqmi kachamurqa
 achka-achka kayrakunata.
- ⁴⁶ Chakrankupi kawsayninkutam
 urukunawan tukurachirqa.
 Llamkasqankupa ruruntam
 aqarwaywan mikurachirqa.
- ⁴⁷ Uvasninkutam tukurachirqa
 runtu parawan.
 Purun higoskunatam tukurachirqa
 chikchi parawan.
- ⁴⁸ Animalninkutam wañurachirqa
 runtu parawan.
 Ganadonkutam wañurachirqa
 rayokunawan.
- ⁴⁹ Paykunapaqmi llumpayllataña piñakururqa.
 Sinchillataña rabiaruspanmi
 enemigonkunawan castigarqa.
- ⁵⁰ Piñakuyninta manaña aguantaspanmi
 peste onqoywan wañurachirqa.
 Wañuchinanpaq manaña harkakuspanmi
 peste onqoywan wañurachirqa.
- ⁵¹ Llapallan piwi churikunatam
 Egipto nacionpi wañurachirqa.
 Cam castakunapa *yachasqanpim
 paykunataqa wañurachirqa.
- ⁵² Runankunatam lloqsichimurqa
 ovejakunata hina.
 Chunninqintam pusamurqa
 ganadokunata hina.
- ⁵³ Mana manchakunankupaqmi
 confianzayoqta pusarqa.
 Enemigonkutam ichaqa
 lamar qocha pamparurqa.
- ⁵⁴ Runankunatam pusamurqa
 sapaqchasqan allpaman.
 Runankunatam yaykuchimurqa
 vencespa qechusqan orqokunaman.

- 55 Mana yupaychaqnin runakunatam qarqorqa.
Allpankutapas runankunamanñam suerteaspa partirqa.
Israel ayllukunatam *yachanankupi kawsachirqa.
- 56 Ichaqa alto-altopi Diosta piñachispam
paypa contranpi hoqarikurqaku.
Chunkantin Kamachikuyninkunatam
paykunaqa mana kasukurqakuchu.
- 57 Abuelonkuna hinamá qepanchakuruspa
Diosninkuta traicionarurqaku.
Flechaqllanman flecharuq arco hinamá
Diosninkuta traicionarurqaku.
- 58 Moqopi kaq capillankupi
adoraspankum piñachirqaku.
Mamacha-taytachankuwanmi paykunaqa
sientechirqaku.
- 59 Chaykunata adorasqankuraykum
ancha-anchata rabiarurqa.
Israel casta runakunatam
pasaypaqta negarurqa.
- 60 Silo llaqtapi *yachanan karpantapas
payqa saqerurqam.
Runakunawan yachanan karpantapas
payqa saqerurqam.
- 61 Enemigonkunamanmi entregaykurqa
atiynin reqsichiq baulta.
Enemigonkunamanmi entregaykurqa
sumaq kaynin reqsichiq baulninta.
- 62 Runankunapaqmi anchallataña rabiarurqa.
Guerrakunawanmi paykunata wañurachirqa.
- 63 Paykunamanta mozokunam
kañasqa wañurullarqaku.
Doncellakunapas casamientopaqmi
manaña takillarqakuchu.
- 64 Guerrakunapim wañururqa sacerdotenkupas.
Manataqmi waqarqachu viudankupas.
- 65 Puñusqanmanta rikcharichkaq hinam
Tayta Diosñataq rikcharirurqa.
Sinkasqanmanta rikcharichkaq hinam
Tayta Diosñataq rikcharirurqa.
- 66 Vencerurqam enemigonkunata.
Wiñaypaqmi penqakuyapaqta
rurarurqa paykunata.
- 67 Negarurqam Joseypa mirayninta.
Manam akllarqachu Efrainpa castanta.

- ⁶⁸ Juda ayllutam payqa akllarqa.
Kuyasqan Sion Moqotam akllarqa.
- ⁶⁹ Hatu-hatun orqota hinam
santuariontapas rurachirqa.
Kay pachata takyachisqanta hinam
wiñaypaq takyachirqa.
- ⁷⁰ Serviñnin Davidtam payqa akllarqa.
Oveja michisqanmantam paytaqa horqomurqa.
- ⁷¹ Oveja michisqanmantam paytaqa pusamurqa.
Jacob casta runankunata michinanpaqmi pusamurqa.
Israel casta runankunata michinanpaqmi pusamurqa.
- ⁷² Chaymi Davidqa michirqa cheqap sonqowan.
Chaymi Davidqa michirqa ancha yuyaywan.

Salmo 79

Jerusalen llaqta tuñichisqa kaptin waqasqanku

Diosman Asafpa takisqan

- ¹ Diosnilláy,
mana reqsiqniki runakunam
herenciayki allpaman yaykurunku.
Sapaqchakusqayki temploykitapas
millakuyapaqtañam rurarunku.
Jerusalen llaqtatapas
pasaypaqtañam purmarachinku.
- ² Serviñniki runakunapa ayantam
ullachkukunamanña mikunanpaq qoykunku.
Qanman sonqo runakunapa cuerpontam
purun animalkunamanña saqerunku.
- ³ Paykunapa yawarnintam
yakuta hinaña usurachinku.
Jerusalen llaqtapa muyuriqninpim
chaynata rurarunku.
Manam pipas karqachu
paykuna pampaykuqninku.
- ⁴ Vecinoykupas ñoqaykutam
insultawachkanku.
Muyuriqnijkupi *yachaqqunam
burlakuwachkanku.
- ⁵ Dios Taytalláy,
¿haykapikamataq qamqa piñakurunki?
¿Wiña-wiñaypaqchu qamqa piñakurunki?
¿Nina hinaraqchu qamqa ruparirunki?
- ⁶ Mana reqsisuqniki nacionkunamanyá

- piñakuynikitaqa kachaykuy.
 Mana mañakusuqniki gobiernokunamanyá
 piñakuynikitaqa kachaykuy.
- ⁷ Jacob castakunatam tukurunku.
 *Yachasqanku llaqtakunatam purmarachinku.
- ⁸ Contraykupiqa amayá yuyariychu
 abueloykupa huchallikusqankumantaqa.
 Sinchi llakisqa kasqaykuraykuyá
 llakipayariykullawayku ñoqaykutaqa.
- ⁹ Salvaq Diosnillayku,
 sutiki ancha reqsisqa kananpaqyá yanapaykuwayku.
 Salvaq Diosnillayku,
 sutikiraykuyá libraspa pampachaykullawayku.
- ¹⁰ ¿Imanasqataq mana reqsiqniki
 runakunaqa ninman?:
 “¿Maypitaq kachkan Diosninkuqa?” nispanku.
 Serviñnikikunapa yawarninmanta
 vengakusqaykitayá yachachunku.
 Serviñnikikunapa yawarninmanta
 vengakusqaykitayá qawaykusaqku.
- ¹¹ Presokunapa quejantayá uyariy.
 Hatun atiyñikiwanyá salvaykariy.
 Wañunanpaq kaqkunatayá kawsachiy.
- ¹² Señorlláy, vecinoykutayá
 qanchiskama vengakuy.
 Penqayman churasusqaykimantayá
 qamqa vengakuy.
- ¹³ Chayna kaptinqa kay runaykikunam
 graciasta qosqaykiku.
 Kay michisqayki ovejaykikunam
 wiñaypaq graciasta qosqaykiku.
 Lliw mirayniykupim
 wiñaypaqña alaballasqaykiku.

Salmo 80

Allinña kanankupaq mañakusqan

*Takiqkunapa maestronpaq, “Amanqay hinam Diospa kamachikuyninqa
 kachkan” niq tonopi Diosman Asafpa takisqan*

- ¹ Israel casta runakunapa
 michiqnin Diosnilláy, uyariykuyá.
 Ovejakunata hina Josey casta runakunata
 pusaq Diosnilláy, uyariykuyá.

Querubinwan sutichasqa angelkunapa chawpinpi
tiyaq Diosnilláy, kanchariykuyá.

² Efrain casta runakunapa
qayllanpiyá kanchariy.
Benjamin casta runakunapa
qayllanpiyá kanchariy.
Manases casta runakunapa
qayllanpiyá kanchariy.
Atiynikita huktawan
qawachinaykipaqyá hamuwayku.
Ñoqaykuman qampuni
hamuruspayá salvaykuwayku.

³ Diosnillayku,
imayna kasqaykuta hinayá
allinyaykachiwayku.
Salvasqa kanaykupaqyá
kuyakuywan qawariykuwayku.

⁴ Llapallan Kamachiq Tayta Dios,
yupaychasqayku Tayta Dios,
kay runaykikunapa mañakusqaykuwanqa
¿haykapikamataq rbianki qamqa?

⁵ Mikuypa rantinpim mikuniku weqellata.

⁶ Vecinoykutapas qanmi atipanachinki
ñakarichiwanankupaq.
Enemigoykutapas qanmi hatarichinki
burlakuwanankupaq.

⁷ Llapallan kamachiq Diosnillayku,
ñawpaq kasqaykuman hinayá
allinyaykachiwayku.
Salvasqa kanaykupaqyá
kuyakuywan qawariykuwayku.

⁸ Egipto nacionmantam
uvas plantata hinalla horqoykamuwarqankiku.
Mana reqsiqniyku nacionkunata
qarqoruspaykim chaypi plantawarqankiku.

⁹ Uvas plantapaq monteta kichachkaq hinam
plantawarqankiku.
Chaymi allin sapichasqa
chaypi takyarqaniku.
Hina chay allpapitaqmi
enteron allpata huntarqaniku.

¹⁰ Orqokunatapas uvas planta

- llantuykuchkaq hinam mirarurqaniku.
 Hatun cedro sachakunatapas kallmankunawan
 tapaykuchkaq hinam chutarikurqaniku.
- ¹¹ Lamar qochakamaraqmi
 kallmankuna chayarurqa.
 Eufates Mayukamaraqmi
 ikllisqankuna chayarurqa.
- ¹² ¿Imanasqataq chay uvas huertapa
 cerconta taqmaparachinki?
- ¹³ Saqeruptikim untiparun
 monte kuchikunapas.
 saqeruptikim dañokurun
 purun animalkunapas.
- ¹⁴ Llapallan Kamachiq Diosnillayku,
 qamqa kunanyá kutiriykamuwayku.
 Hanaq pachamantayá qawariyakamullawayku.
 Uvas plantata hinayá qawariyakamullawayku.
- ¹⁵ Ñoqaykumiki kaniku
 chay uvas plantasqaykiqua.
 Ñoqaykumiki kaniku
 atiynikiwan ikllichisqaykiqua.
- ¹⁶ Chay uvas plantaqa kañasqam kachkan.
 Chay uvas plantaqa kuchusqam kachkan.
 Qaqchasqaykiraykum chaynaqa kachkan.
- ¹⁷ Reynikipaq aklilasqayki
 runatayá yanapaykuy.
 Paypa miraynintayá
 atiynikiwan yanapaykuy.
- ¹⁸ Hinaptinga qanmantam
 mana rakikusaqkuchu.
 Qamtaña mañakunaykupaqyá
 kawsachillawayku.
- ¹⁹ Llapallan Kamachiq Diosnillayku,
 ñawpaq kasqaykuta hinayá
 allinyaykachiwayku.
 Salvasqa kanaykupaqyá
 kuyakuywan qawariykuwayku.

Salmo 81

Huchallikuptinkupas Diospa kuyapayakuyninmanta

*Taqikunapa maestrónpaq, Gat llaqtapi *yachaqkunapa tononwan Diosman Asafpa takisqan*

¹ Takiychik kusikuywan

kallpanchaqninchik Diosman.
Kusikuymanta qapariychik
Jacob castakunapa Diosninman.

² Alabaychik tinyawan,
miski waqaq arpachawan
hinaspa hatun arpawan.

³ Llullu killapi
cornetata tocaychik.
Poqosqa killapi
cornetata tocaychik.
Chay punchawmi
hatun fiestanchik.

⁴ Israel casta runakunapaqmi
chay decretoqa.
Jacobpa Diosninmi qorqa
chay reglamentotaqa.

⁵ Chay kamachikuytaqa Diosmi
Josey castakunaman qorqa.
Egiptopa contranpi lloqsispanmi
chaytaqa qorqa.

Mana reqsisqaypa kayna nisqantam
uyarirqani:

⁶ Llasaq qepimantam
wasaykita samaykachirqani.
Llasaq canastakunamantam
samaykachirqani.

⁷ Llakikuypi kaspayki
qayakamuwaptikim libraykurqaki.
Rayopa toqyasqan
yana puyumantam contestamurqayki.
Meriba sutiyoq
pukyupa patanpim pruebarqayki.
(Samariy)

⁸ Runallaykuna, qamkunaman
willasqaytayá uyariwaychik.
Israelpa castankuna,
amalaya ñoqataña kasukuwaqchik.

⁹ Huk rikchaq dioskunaqa
amam kapusunkichikchu.
Huk rikchaq dioskunataqa
amam adorankichikchu.

¹⁰ Yupaychasqaykichik
Tayta Diosmi
ñoqaga kani.
Egipto nacionmanta horqomusuqnikichikmi

ñoqaqa kani.
 Mallqonkunata maman mikuchichkaq hinam
 qamkunatapas mikuchisqaykichik.
 Simikichikta kichariptikichikmi
 qamkunatapas mikuchisqaykichik.

- ¹¹ Ichaqa runaykunam
 mana uyariwarqakuchu.
 Israel castakunam
 mana chaskiwarqakuchu.
- ¹² Chayraykum munaysapa
 kayninkupi saqerurqani.
 Munasqankupiña kawsanankupaqmi
 chaynata saqerurqani.
- ¹³ Sichu runaykuna ñoqapa nisqayta
 uyariwanman karqa,
 sichu Israel castakuna nisqayman hinalla
 kawsanman karqa,
- ¹⁴ hinaptinga chayllachá enemigonkuta
 venceruyman karqa,
 hinaptinga ñakarichiqnin runakunatachá
 castigayman karqa.
- ¹⁵ Ñoqa Tayta Diosta cheqniqniykunam
 manchakuspa humillakunmanku karqa.
 Wiña-wiñaypaqchá paykunataqa
 castigayman karqa.
- ¹⁶ Runaykunatam allinnin trigota
 mikuchiyman karqa.
 Qaqakunapi avejapa miskinwanmi
 saksachiyman karqa.

Salmo 82

Juezkunaman Tayta Diospa rimapayasqan

Diosman Asafpa takisqan

- ¹ Diosmi hatun huñunakuypi sayachkan.
 Juezkunapa chawpinpim sentenciaspa nichkan:
- ² ¿Haykapikamataq
 mana allinllata arreglankichik?
 ¿Haykapikamataq
 mana allin ruraqkunaman sayapakunkichik?
 (Samariy)
- ³ Wakchapaqwan mana piyniyoqpaqyá
 allinta arreglaychik.
 Ñakariqpaqwan mana imayoqpaqyá

allinta ruraychik.

⁴ Wakchatawan llakisqatayá

lluptichiyichik.

Mana allin ruraqkunamantayá

defiendeychik.

⁵ Qamkunaqa manam imatapas yachankichikchu.

Tutayaypi purispam mana entiendenkichikchu.

Naciontapas manam takyachinkichikchu.

⁶ Ñoqam nirqaykichik

qamkunaqa dioskuna kasqaykichikta,

llapallaykichik alto-altopi kaqpa

churinkuna kasqaykichikta.

⁷ Chaywanpas wakin

kamachikuq hinam

qamkunaqa wañurunkichik.

Chaywanpas wakin

runakuna hinam

qamkunaqa chinkarunkichik.

⁸ Diosnilláy, hatarispaykiyá juzgay.

Kay pachapi runakunatayá juzgay.

Llapallan nacionkunapa dueñon

kasqaykiraykuyá juzgay.

Salmo 83

Israel nacionpa enemigonkuna tukusqa kananpaq mañakusqan

Diosman Asafpa takisqan

¹ Diosnilláy, amayá

qamqa samaykuychu.

Diosnilláy, amayá

mana rimariqqa kaychu.

Diosnilláy, amayá

qamqa upallakuruychu.

² Enemigoykikunam qaparkachachkanku.

Cheqnisuqnirikunam hoqarikurunku.

³ Runaykikunapa contranpim

engañollata rimanakurunku.

Nanachikusqaykikunapa contranpim

pakasqallapi rimanakurunku.

⁴ Paykunam ninakurunku:

Rispayá Israel nacionta

tukuramusunchik, nispa.

Manaña nacion kananpaqyá

- tukuramusunchik, nispa.
 Sutinpas qonqasqa kananpaqyá
 tukuramusunchik, nispa.
- ⁵ Contraykipim huk sonqolla
 yachanarachikunku.
 Contraykipim paykunaqa
 contratota rurarunku.
- ⁶ Paykunam karqa
 Edom casta tropakunawan
 Ismael casta tropakuna,
 Moab casta tropakunawan
 Agar casta tropakuna,
- ⁷ Gebal casta tropakunawan
 Amon casta tropakuna,
 Amalec casta tropakunawan
 Filistea casta tropakuna
 hinaspa Tiro llaqta tropakuna.
- ⁸ Asiria tropakunapas
 paykunamanmi hukllawakurunku.
 Lot casta runakunapa
 kallpanchaqninñam rikurirunku.
 (Samariy)
- ⁹ Madian runakunata hinayá castigay.
 Kamachikuq Sisarata hinayá castigay.
 Rey Jabinpa tropankunata hinayá castigay.
 Cison Mayupi rurasqaykita hinayá castigay.
- ¹⁰ Endor lawpim chinkachisqa karqaku.
 Chakrapaq wanu hinañam rikurirurqaku.
- ¹¹ Rey Orebta hinayá
 kamachiqninkutapas wañuchiy.
 Rey Zeebta hinayá
 kamachiqninkutapas wañuchiy.
 Rey Zebata hinayá
 reqsisqa jefenkutapas wañuchiy.
- ¹² Chay reykunam kaynata ninakurqaku:
 Diospa qosqan allpatayá
 dueñoachakurusun, nispanku.
- ¹³ Diosnilláy,
 muyuq wayra hinayá
 paykunataqa aparuy.
 Wayrapa apasqan qopata hinayá
 paykunataqa aparuy.
- ¹⁴ Monteta nina rupachkaq hinayá,
 orqopi ichu rupaspa lenguachkaq hinayá,

- ¹⁵ sinchi parayoq wayraykiwan
qatikacharuy paykunata.
Sinchi parayoq wayraykiwan
mancharirachiy paykunata.
- ¹⁶ Dios Taytalláy,
paykunatayá penqayman churaruy.
Manchakusunaykipaqyá penqayman churaruy.
- ¹⁷ Wiña-wiñaypaqyá penqayman
churasqa kachunku.
Wiña-wiñaypaqyá
mancharisqa kachunku.
Penqayman churruptikiyá
wañuruchunku.
- ¹⁸ Sutikiqa Tayta Dioslla
kasqantayá yachachunku.
Kay pachapa altonpiqa qamlla
kasqaykitayá yachachunku.

Salmo 84

Diospa temponman riy munasqan

*Takiqkunapa maestronpaq, Gat llaqtapi *yachaqkunapa tononwan,*

Diosman Coreypa mirayninkunapa takisqan

- ¹ Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy
imayna kuyayllapaqmi *yachakunayki lugarqa!
- ² Anchatam munani, Dios Taytalláy,
qampa templollaykipa pationkunapi kaytaqa.
Wañurinaykamam munallachkani chaytaqa.
Sonqoypi kusionqam Kawsaq Diosnilláy,
tukuy cuerpoywanmi takimullasaq qanmanqa.
- ³ Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy,
pichinchuruchallapas qesachallantam rurakun.
Wayanakuychapas, Rey Diosnilláy,
altarniki chimpanpim mallqochallanpaq rurakun.
- ⁴ iMayna kusionqamya
templollaykipi *yachaqqa!
Mana samaykuspam
alabasunki qamtaqa.
(Samariy)
- ⁵ iMayna kusionqamya
qamllapi kallpanchakuqqa,
temploykimanpas riy munaq runakunaqa!
- ⁶ “Waqay” Wayqontaña puriypaq-puriptinkupas

wayqom yakuyoqman tikraypaq-tikrakurunqa,
 tarpuy pararaqmi pozoman huntaykurunqa.

⁷ Aswan-aswanraqmi

kallpata hapillanqaku.

Sionpim Diospa ñawpaqninpiraq

rikuringaku.

⁸ Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy,

mañakusqayta uyariykullaway sumaqta.

Jacobpa Dios Taytallan, qampuniyá

tukuy mañakusqayta atiendeykuway sumaqta.

(Samariy)

⁹ Reynillaykutaqa yanapaykuyá.

qampaq aceitewanraq sapaqchaykusqaykirayku.

¹⁰ Waranqantin punchaw huklawpi kanaymantaqa

chulla punchawllapas patioykim aswan allinqa.

Huchallikuqllapa kasqanpi kanaymantaqa

templo punkuykiwan cuentallikuymi allinqa.

¹¹ Inti hinaraqmi kanchaypaq-kanchariykuwan.

Imamantañapas harkaquiymi Taytallay Diosqa.

Ancha reqsisqatam ruraypaq-ruraykullawan.

Kuyakuynillantam qoykuwan Taytallay Diosqa.

Paypa munasqanpi allinneq kawsaqmantaqa

manam qechunqachu qoykusqan allin kaqtaqa.

¹² Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy

imayna kusijsqallañam qampi confiakuqkunaqa!

Salmo 85

¡Dios Taytalláy, salvaykullawayku!

Taqikunapa maestrónpaq, Diosman Coreypa mirayninkunapa takisqan

¹ Dios Taytallayku,

allpaykitam favorecerqanki.

Jacobpa castan presokunatam

kutichimurqanki.

² Runaykikunapa mana allin rurasqantam

pampachaykurqanki.

Paykunapa llapa huchallikusqantam

pakaykurqanki.

(Samariy)

³ Llapa piñakuynikitam anchurirachinki.

Hatun rabiakuynikitam asurirachinki.

- ⁴ Salvaq Diosnillayku,
ñoqaykutayá kutirichwayku.
Contraykupi piñakuynikita
amachaspayá kutirichwayku.
- ⁵ ¿Wiñaypaqchu contraykupi piñakunki?
¿Mirayniykupapas contranpichu rabiakunki?
- ⁶ Runaykikunataqa ¿manachum
kaqllamanta kallpanchawankikuman?
Runaykikuna kusikunaykupaqqa
¿manachum kallpanchawankikuman?
- ⁷ Dios Taytallayku, kuyapayariykullawaykuyá.
Dios Taytallayku, salvaykullawaykuyá.
- ⁸ Tayta Diospa nisqantam uyarisaq ñoqaqa.
Runakunamanmi hawkaña kanankupaq rimanqa.
Payman sonqo runakunamanmi rimanqa.
Sonso hina manaña ruranankupaqmi rimanqa.
- ⁹ Cheqaptapunim Diosqa hichpallapi kachkan
respetaqninkunata salvananpaq
chaynapi allpanchikpi
ancha reqsisqa kananpaq.
- ¹⁰ Tayta Diospa kuyapayakuyninwan
cumpli q kayninqa tupanakunpunim.
Allin ruraq kayninwan
haw kayachikuq kayninqa hukllawanakunpunim.
- ¹¹ Tayta Diospa cumpli q kayninqa
kay pachapi suti reqsiyllam kanqa.
Tayta Diospa allin ruraq kayninqa
hanaq pachamantam reqsichimusqa kanqa.
- ¹² Tayta Diosmi allinkunata qonqa.
Allpanchikmi sinchita rurunqa.
- ¹³ Diospa ñawpaqnintaqa
allin rurasqanmi rinqa.
Chayninta purinanpaqmi
ñanta alistanqa.

Salmo 86

Yanapananpaq Diosta mañakusqan

Davidqa mañakusqan

- ¹ Dios Taytalláy, uyariykullawayá.
Dios Taytalláy, contestaykullawayá.
Ñakariypim kallachkani.
Llakikuypim kallachkani.
- ² Qanman sonqollaña kallasqayraykuyá

waqaychaykuway.
 Qanman hapipakuq serviqlaykitayá
 salvaykullaway.
 Qamlla Diosnillayqa kasqaykiraykuyá
 salvaykullaway.

³ Señorlláy, llakipayariykullaway.

Tukuy tiempopim qayakamullayki.

⁴ Kay serviqnikitayá kusiriykachillaway.

Señorlláy, qamtam mañakullayki.

⁵ Señorlláy, hucha pampachaykuq

allin sonqom qamqa kanki.

Llapallan qayakusuqnikita

kuyapayaykuqmi qamqa kanki.

⁶ Dios Taytalláy,

mañakullasqaytayá uyariykullaway.

Ruegakullasqaytayá chaskiykullaway.

⁷ Sasachakuypi kaspaymi qayakamullayki.

Qamqa qayakamusqaytam contestaykuwanki.

⁸ Señorlláy, qam hina

Diosqa manam kanchu.

Rurasqaykikunata hinaqa

manam pipas ruranchu.

⁹ Señorlláy, nacionkunapi

llapallan runakunatam unancharqanki.

Paykunam adoraqniki hamuspanku

sutikimanta yupaychasunki.

¹⁰ Qamqa sinchi atiyniyoqmi kanki.

Admirakuypaq kaqkunatam ruranki.

Sapallaykim qamqa Dios kanki.

¹¹ Dios Taytalláy,

munasqaykiman hina

kawsaytayá yachachillaway.

Yachachisqaykiman hina

puriytayá yachachillaway.

Qamtaña respetanaypaqyá

iskayrayaq sonqoyta hukllaway.

¹² Señor Diosnilláy,

tukuy sonqoywanmi alabasqayki.

Wiñaypaqmi qamta yupaychasqayki.

¹³ Ñoqallaytaqa ancha-anchatam

kuyapayawanki.

Wañusqakunapa kasqanmantam

libraykuwarqanki.

- ¹⁴ Diosnilláy,
hoqarikuq runakunam
ñoqallayta atacawachkanku.
Manchakuypaq runakunam
wañurachiwayta munachkanku.
Paykunaqa qanmantapas
mana piensariqmi kanku.
- ¹⁵ Señorlláy,
qanmi ichaqa kanki llakipayakuq.
Diosnilláy,
qanmi ichaqa kanki kuyapayakuq.
Qamqa kanki anaq piñakuqmi.
Qamqa kanki ancha kuyakuqmi.
Qamqa kanki confiakuna Diosmi.
- ¹⁶ Qawarimuspaykiyá llakipayariykullaway.
Kay serviqnikitayá kallpanchaykullaway.
Serviqnikipa wawantayá salvaykullaway.
- ¹⁷ Allinniypaqyá milagrota ruraykuy.
Cheqniqnikiyunapas qawanapanqayá
ruraykuy.
Cheqniqnikiyunapas penqarikunankupaqyá
ruraykuy.
Dios Taytalláy, qanmi
ñoqataqa yanapaykuwarqanki.
Dios Taytalláy, qanmi
ñoqataqa consuelaykuwarqanki.

Salmo 87

Jerusalen llaqtata Dios kuyasqanmanta

Diosman Coreypa mirayninkuna takisqan

- ¹ Sapaqchasqan moqopim
Tayta Dios cimientarqa.
Jerusalen llaqtatam
chaypi hatarichirqa.
- ² Jacob casta runakunapa
*yachasqankumantapas mastaqa
Sion llaqtapa zaguanninkunatam
kuyan Tayta Diosqa.
- ³ Yaw Diospa llaqtan,
sumaqlaña palabrakunatam
qanmanta ninku.
Sumaqlaña kaqkunatam

qanmanta rimanku.

(Samariy)

⁴ Diosmi kaynata nin:

Reqsiwaqniy nacionkunamantam rimasaq.

Rahabwan sutichasqa Egiptomantam rimasaq.

Babilonia nacionmantawan Filistea

nacionmantam rimasaq.

Tiro llaqtamanta hinaspa Cus

nacionmantam rimasaq.

“Sion llaqtapim nacerqa

reqsiwaqniykunaqa”

nispam rimasaq.

⁵ Sonqomantamá wakinñataq ninqaku:

Kay-wak runam Sionpi nacerqaku, nispam.

Alto-altopi kaq Diosmi

chay llaqtata takyachinqa, nispam.

⁶ Tayta Diosmi runakunamanta qellqanqa:

Sion llaqtapim kay runapas nacerqa,

nispammi qellqanqa.

(Samariy)

⁷ Takiqkunawan tusuqkunam ninku:

Sion llaqtayoqllam kaniku, nispanku.

Salmo 88

Wañuy patanpiña kaspam mañakusqan

Takiqkunapa maestronpaq. “Llakisqallaña ñakariymanta” tonopim Coreypa mirayninmanta kaq Ezra casta Heman qellqarqa kay yachachikuy takita.

¹ Dios Taytalláy, punchawmi qayakamullayki.

Salvaq Diosnilláy, tutanmi qayakamullayki.

² Mañakamusqaytayá chaskiykullaway.

Qayakamusqaytayá uyariykuway.

³ Pasa-pasaypaqtañam ñakarillachkani.

Wañuy papas patanpiñam kallachkani.

⁴ Pampanapaq hinañamya kallachkani.

Ego mana kallpayoqñam kallachkani.

⁵ Wañusqakunawan wischusqañam

ñoqaqa kachkani.

Guerrapi wañuruq pampasqa

hinañam kachkani.

Paykuna hinam

mana yuyarisqaykiña kachkani.

Paykuna hinam

mana yanapasqaykiña kachkani.

⁶ Uku-uku uchkumanmi wischuykuwanki.

Tutayaq ukumanraqmi wischuykuwanki.

⁷ Ñoqaqa kachkani

piñakuynikipa ñitisqan hinaraqmi.

Ñoqataqa ruraruwanki

llapa olakunapa pampasqanta hinaraqmi.

(Samariy)

⁸ Reqsisqaykunatam ñoqamanta karuncharuwanki.

Paykunapa millakunantañam ruraruwanki.

Preso hina manaña lloqsiqtam ruraruwanki.

⁹ Chaynapim ñoqaqa ñawsayaruchkaniña.

Anchata waqaspaymi ñawsayaruchkaniña.

Dios Taytalláy,

sapa punchawmi qayakamullayki.

Qanmanmi makillayta hoqarimullayki.

¹⁰ ¿Wañusqakunapaqchu ruraruwaq milagroykikunata?

¿Icha wañuqkunachu qosunkiman graciasta?

(Samariy)

¹¹ ¿Sepulturapichu

kuyakuynikimanta rimañaku?

¿Wañusqakunapa kasqanpichu

confianza kasqaykimanta rimañaku?

¹² ¿Sinchi tutayaypichu

milagroykikunata yachañaku?

¿Manaña imapas yuyarina sitiopichu

allin rurasqaykimanta yachañaku?

¹³ Dios Taytalláy,

ñoqam ichaqa qayakamullayki.

Tutapaymantam mañakamullayki.

¹⁴ Dios Taytalláy

¿imanasqataq qepanchakuruwanki?

¿Imanasqataq ñoqamanta pakakurunki?

¹⁵ Mozo kasqaymantam ñoqaqa ñakarirqani.

Wañuy patanpiñam ñoqaqa rikurirurqani.

Mancharichiwaptikim

mosqoypi hinaña rikurirurqani.

¹⁶ Ñoqapaq rabiakusqaykim hayparullawanña.

Mancharichiwaspaykim chinkarachiwachkanña.

¹⁷ Tukuy punchaw yakupa

muyurusqan hinam kallachkani.

Chay yakupa pasaypaq

chawpicharusqan hinam kallachkani.

- ¹⁸ Kuyawaqniykunatam karuncharurqanki.
 Amigoykunatam ñoqamanta karuncharurqanki.
 Tutayayllatañam amistadniypaqpas churaykapuwanki.

Salmo 89

Davidwan Dios contrato rurasqanmanta

Yachachinanpaq Ezra casta Etanpa yachachikuy takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
 kuyapayakuq kasqaykimantam
 wiñaypaq takisaq.
 Confiakunapaq kasqaykimantam
 tukuy tiempopi willakullasaq.
- ² Allin cimientasqa wasi hinam
 qamqa wiñaypaq kuyapayakuq kanki.
 Allin takyachisqa cielokuna hinam
 qamqa wiñaypaq confiakuna kanki.
- ³ Qanmi nirqanki:
 Akllasqaywanmi contratota rurarqani, nispa.
 Serviqliy Davidmanmi prometerqani, nispa.
- ⁴ Ñoqaqa paymanmi prometerqani:
 “Miraynikikunatam rey kanankupaq
 wiñaypaq takyachisaq” nispa.
 “Rantikipi wiñaypaq gobiernanankupaqmi
 churaykusaq” nispa.
 (Samariy)
- ⁵ Dios Taytalláy,
 hanaq pachapi kaqkunam
 milagroykikunamanta alabasunki.
 Sapaqchasqaykikuna huñunakuptinkum
 confiakunapaq kasqaykimanta alabasunki.
- ⁶ Dios Taytalláy,
 cielokunapi kaqkunamantaqa
 ¿pitaq igualasunkiman?
 Diospa churinkunamantaqa
 ¿pitaq rikchakusunkiman?
- ⁷ Sapaqchasqakuna huñunakuptinkum
 qayllaykipi katkatatachinki.
 Muyuriqnikipi kaqkunamantapas
 aswan manchakuypaqmi kanki.
- ⁸ Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy
 ¿pitaq qam hina atiyniyoqqa kanman?
 Dios Taytalláy ¿pitaq qam hina

- tukuypi confiakuna Diosqa kanman?
⁹ Qanmi hoqarikuruq lamar qochapi munaychakunki.
 Qamqa hatun olankunatam tanirachinki.
- ¹⁰ Rahabwan sutichasqa Egipto naciontam
 guerrapi peleaqta hina vencerurqanki.
 Hatun atiynikiwanmi
 enemigoykikunata cheqerachirqanki.
- ¹¹ Qampam cielokunapas.
 Qampam kay pachapas.
 Kay pachataqa qanmi unancharqanki.
 Tukuy imankunatapas qanmi unancharqanki.
- ¹² Norte lawpi kaqkunataqa
 qanmi unancharqanki.
 Surlawpi kaqkunataqa
 qanmi unancharqanki.
 Tabor Moqom kusikuspa alabasunki.
 Hermon Orqon kusikuspa alabasunki.
- ¹³ Atiyniyuqmi qampa brazoykiqa.
 Kallpayuqmi qampa makikiqa.
 Tukuy vanceqmi alleq makikiqa.
- ¹⁴ Gobiernaspaykiqa allintapunim ruranki.
 Gobiernaspaykiqa allintapunim arreglanki.
 Gobiernaspaykiqa sutillatam kuyapayakunki.
 Sutilla confiakunam qamqa kanki.
- ¹⁵ Dios Taytalláy
 imayna kusişam
 yachaywan alabasuqniki runakunaqa!
 iMayna kusişam
 kancharichka qayllaykipi kawsaqkunaqa!
- ¹⁶ Paykunam tukuy tiempopi
 sutikirayku kusikunku.
 Allinkuna rurasqaykiraykum
 hoqarisqa kanku.
- ¹⁷ Paykunataqa atiynikiwanmi sumaqchanki.
 Favornikiwan kallpanchaqniykum qamqa kanki.
- ¹⁸ Tayta Diospam munaychakuqninchikqa.
 Israelpa Chuya Diosninpam reyninchikqa.
- ¹⁹ Revelawaspaykim huk kutipi rimarqanki.
 Qanman sonqo runakunamanmi nirqanki:
 Valeroso soldadoytam yanaparqani.
 Runaykunamanta akllasqaytam hatuncharqani.
- ²⁰ Ñoqapa serviqniy Davidtam tarirqani.
 Rey kananpaqmi aceitewan sapaqcharqani.
- ²¹ Atiyniywanmi paytaqa takyachisaq.

- Atiyniywanmi paytaqa kallpanchasaq.
- ²² Enemigonkunaqa manam paytaqa atacanqachu.
Mana allin runakunaqa manam ñakarichinqachu.
- ²³ Enemigonkunatam qayllanmanta chinkarachisaq.
Cheqniqninkunatam ñoqaqa wañurachisaq.
- ²⁴ Confiakuwananpaqmi paytaqa churasaq.
Paytaqa ñoqam kuyapayasaq.
Sutiyraykum atiyniyoyta rurasaq.
- ²⁵ Lamar qochamantaraqmi
munaychakunanpaq churasaq.
Mayukunapa kasqankamaraqmi
munaychakunanpaq churasaq.
- ²⁶ Paymi kaynata qayakuwanqa:
“Qanmi taytay kanki” nispa.
“Qanmi Diosniy kanki” nispa.
“Amparaykuqniymi qamqa kanki” nispa.
“Salvaqniymi qamqa kanki” nispa.
- ²⁷ Piwi churipa derechontam ñoqaqa qosaq.
Kay pachapi reykunapa hawanpim churasaq.
- ²⁸ Payta kuyaspa
prometesqayta cumplisaqpuni.
Paywan contratoytam
mana faltaspay cumplisaqpuni.
- ²⁹ Mirayninkunatam wiñaypaq gobiernachisaq.
Hanaq pacha kanankamaqa
gobiernontam takyachisaq.
- ³⁰ Sichu paypa mirayninkuna kamachikuyniyta
saqeruptinkuqa,
sichu kamachisqayman hina
mana kawsaptinkuqa,
- ³¹ sichu decretoykunata sarutyaptinkuqa,
sichu kamachikuyniykunata
mana kasukuptinkuqa
- ³² mana kasukusqankumantam varawan castigasaq.
Mana allin rurasqankumantam azotewan castigasaq.
- ³³ Chaywanpas kuyapayakuyniytaqa
manam qechurusaqchu.
Chaywanpas cheqap rimasqaytaqa
manam negarusaqchu.
- ³⁴ Contratoytaqa manam pakisaqchu.
Rimasqaytaqa manam tikrasaqchu.
- ³⁵ Chuya kasqayraykum huk kutillata
jurarqani ñoqaqa.
Manataqmi Davidtaqa
llullakusaqchu ñoqaqa.

- ³⁶ Mirayninkunam wiñaypaq gobiernanqa.
Ñawpaqniypi inti hinam gobiernon kanqa.
- ³⁷ Gobiernonmi killa hina
takyachisqa kanqa.
Puyukunapi testigo hinam
gobiernon kanqa.
(Samariy)
- ³⁸ Chaywanpas piñakuruspaykim
reypaq churasqaykita qepanchakururqanki.
Chaywanpas piñakuruspaykim
aceitewan sapaqchasqaykita wischupakururqanki.
- ³⁹ Serviñnikiwan contrato rurasqaykitam
mana kaqman churarunki.
Paypa coronantapas
pampakamaraqmi wischurunki.
- ⁴⁰ Mankaparurqankim murallankunata.
Purmarachirqankim llaqtankunata.
- ⁴¹ Llapallan pasaqkunam suwakunku.
Vecinonkunam paytaqa burlakunku.
- ⁴² Contranpi kaqkunatam kallpancharunki.
Llapallan enemigonkunatam kusirachinki.
- ⁴³ Laqoyarachinkim espadanpa filontapas.
Manam sayarichirqankichu guerrapipas.
- ⁴⁴ Sumaqlaña kaynintam tukurachirqanki.
Paypa gobiernontam tukurachirqanki.
- ⁴⁵ Mozo kaynintam menosyarachirqanki.
Penqaymanmi paytaqa churarurqanki.
(Samariy)
- ⁴⁶ Dios Taytalláy ¿wiñaypaqchu pakakurunki?
¿Wiñaypaqchu nina hina ruparinqa piñakuyniki?
- ⁴⁷ Amayá qonqaychu
wataykunaqa pisilla kasqanta,
unanchasqayki runaqa
yanqallapaq kawsasqanta.
- ⁴⁸ ¿Pi runaraq
kawsaspa mana wañuqqa kanman?
¿Pi runaraq
wañusqakunapa kasqanmanta librakunman?
(Samariy)
- ⁴⁹ Señorlláy ¿maytaq ñawpaq tiempopi
kaq kuyakuyniki?
¿confiakunapaq kasqaykirayku
Davidman juramentasqayki?

- ⁵⁰ Señorlláy,
yuyariyá kay serviqnínikunataqa
insultawasqankuta.
Yuyariyá achkallaña runakunapa
insultawasqankuqa sonqoykupi kasqanta.
- ⁵¹ Dios Taytalláy,
chaynatam enemigoykikuna insultawanku.
Aceitewan sapaqchasqaykitam insultawanku.
Tukuy ima rurasqaypim insultawanku.
- ⁵² ¡Tayta Diosyá alabasqa kachun!
¡Wiña-wiñaypaqyá chayna kachun!

TAWA KAQ LIBRO (90-106)

Salmo 90

Runakunaqa pisi watalla kawsasqanmanta

Diospa runan Moisespa mañakusqan

- ¹ Señorñillayku, yachanayku
wasi hinam
qamqa kanki.
Yachakunayku wiñaypaqña
wasi hinam
qamqa kanki.
- ² Orqokunata manaraqpas rikuriykachichkaspaykim,
allpa pachata manaraqpas rikuriykachichkaspaykim,
tukuy imanta manaraqpas rikuriykachichkaspaykim
wiña-wiñaypaq qamqariki Diosllapuni kallachkanki.
- ³ Runatam ñutuypaq ñuturullanki.
Allpayaychik, nispamya nirunki.
- ⁴ Qampaqa waranqa watakunapas
qayna punchaw pasaruq hinallam.
Qampaqa waranqa watakunapas
kimsa hora tutapi hinallam.
- ⁵ Lloqllapa apasqan hinatamiki
runataqa chinkarachillanki.
Puñuyta chinkachiq hinallamiki
vidantaqa chinkarachillanki.
Tutapay iklliruw pastota hinam
vidantaqa rikurirachinki.
- ⁶ Tutapay ikllispam payqa waytarun.
Tardenñataqmi qawispa chakirun.

- ⁷ Piñakuruspaykim llapaykuta
tukuruypaq-tukuruwankiku.
Rabiakuruspaykim mosqoypi hina
qamqa rikurirachiwankiku.
- ⁸ Pasaypaq hukmanlla rurasqaykutam
ñawikiwan qamqa qawaykurullanki.
Huchallaykutapas sutillatam
qamqariki rikuriykachinki.
- ⁹ Piñakuruptikim vidallaykupas
pasaypaqta tukurullachkanña.
Runapa samaynin hinallataqmi
vidaykuqa chinkarullachkanña.
- ¹⁰ Runapa kawsaypaq-kawsasqaykuqa
qanchis chunka watallañamiki.
Allinta takyaqqa kawsallaniku
pusaq chunka watallañamiki.
Ichaqa chaywanpas chay wataykuqa
llakikuywan sasachakuyllañam.
Chay watakunaqa chayllam pasarun.
Vidaykupas chaynam chinkaykurun.
- ¹¹ Piñakuynikipa rawrasqantaqa
manam pipas entiendellanmanchu.
Manchakuyllapaqña rabiaykitaqa
manam pipas entiendellanmanchu.
- ¹² Vidayku tukuruq kallasqantaqa
qampunitaq yachachillawayku.
Yuyaywan ñoqayku kawsanaykupaq
qampuniña yachachillawayku.
- ¹³ Dios Taytalláy,
ama unamuspayá kutirikamullawayku.
Kay serviqníkikunatayá llakipayarillawayku.
- ¹⁴ Achikyamuptinyá kuyakuynikiwan huntaykuwayku.
Kawsanaykukamam kusiqa takisaqku.
- ¹⁵ Ñakarichibasqaykiku punchawkunaman hinayá
kusirichillawayku.
Mana allin watakuna kawsasqaykuman hinayá
kusirichillawayku.
- ¹⁶ Serviqníkikunamanyá
rurasqaykikuna rikurichun.
Mirayninkumanyá
sumaq kayniki rikurichun.
- ¹⁷ Señor Diosnillayku,
favorecewaykuyá
tukuy rurasqayku allin lloqsinanpaq.

Favorecewaykuyá
tukuy rurasqayku chayna kananpaq.

Salmo 91

Tayta Diosllam amparakunanchikpa

- ¹ Alto-altopi kaqpa pakaykusqanmi,
Tukuy Atiyniyoqpa llantuykusqanmi
- ² Tayta Diosta nini:
Pakakuna wasi hinam
qamqa kanki, nispa.
Amparakuna wasi hinam
qamqa kanki, nispa.
Diosnilláy, ñoqaqa
qampim confiakusaq, nispa.
- ³ Pakasqa toqllamantam
payqa libraykusunki.
Wañuchiq onqoymantam
payqa libraykusunki.
- ⁴ Purankunawan hinam
payqa pakaykusunki.
Raprankunapi hinam
payqa amparasunki.
Confiakunapaq kallasqanmi
harkaykusunki.
Harkachikuna arma hinam
harkaykusunki.
- ⁵ Manam manchakunkichu
tutayypi kaqtapas.
Manam manchakunkichu
punchaw flechasqamantapas
- ⁶ nitaq tutapi puriq onqoymantapas
nitaq rupaypi wañuchiq pestemantapas.
- ⁷ Ladoykipim waranqa runa wañunqa.
Alleqnikipim chunka waranqa wañunqa.
Manam imanasunkichu qamtaqa.
- ⁸ Qamqa mana allinkunatam
qawaylla-qawanki.
Mana allin ruraqkunapa
castigontam rikunki.
- ⁹ Tayta Diosta pakaykusunikipaq
churasqaykiraykum,
Alto-altopi Kaqta *yachanayki wasipaq
hapisqaykiraykum

- ¹⁰ ima mana allinpas
mana imanasunkichu,
nitaqmi onqoypas
wasikiman chayamusunkichu.
- ¹¹ Qamraykum angelninkunata kamachinqa
mayta riptikipas waqaychasunaykipaq.
- ¹² Paykunam hapisunki rumiman
chakikita mana takakunaykipaq.
- ¹³ Leonkunapa, culebrakunapa
kasqantam purinki.
Uña leonkunatam, venonoyoq
culebrakunatam sarunki.
- ¹⁴ Tayta Diosmi nin:
Ñoqata kuyawasqanraykum
ñoqapas payta librasaq.
Ñoqata reqsiwasqanraykum
seguro sitiopi churasaq.
- ¹⁵ Qayakamuwaptinmi ñoqa contestasaq.
Sasachakuyninpim payta yanapasaq.
Libraspaymi reqsisqata rurasaq.
- ¹⁶ Unay watakunatam kawsachisaq.
Pay salvasqaytam qawachisaq.

Salmo 92

Diospa kuyapayakuyninmanta

Samana punchawpi Diosman takinapaq

- ¹ Dios Taytalláy
imayna sumaqmi qanman gracias qoyqa!
Alto-altopi kaq Diosnilláy
imayna sumaqmi qanman takiyqa!
- ² ¡Mayna sumaqmi tempranonpas
kuyapayakuynikimanta willakuyqa!
¡Mayna sumaqmi tutankunapas
confiakunapaq kasqaykimanta willakuyqa!
- ³ ¡Mayna sumaqmi charangowanraq takiyqa!
¡Mayna sumaqmi hatun arpawan takiyqa!
¡Mayna sumaqmi taksa arpawan takiyqa!
- ⁴ Dios Taytalláy,
rurasqaykikunawanmi ñoqallayta kusichiwaraqanki.
Rurasqaykikunamantam kusikuywan takichiwanki.
- ⁵ Dios Taytalláy
imayna hatunmi rurasqaykikunaqa!

- iMayna sasam piensasqaykikunaqa!
- ⁶ Asno runallam
chaykunataqa mana yachanchu.
Sonso runallam
rurasqaykikunataqa mana entiendenchu.
- ⁷ Mana allin runakunam
qora hina ikllirimun.
Mana allin runakunam
qora hina waytarimun.
Chaywanpas chinkachisqam kanqaku.
Wiñaypaq chinkachisqam kanqaku.
- ⁸ Dios Taytalláy,
qanmi ichaqa alto-altopi kachkanki.
Qanmi ichaqa wiña-wiñaypaq kachkanki.
- ⁹ Dios Taytalláy, enemigoykikunaqa
chinkachisqamá kanqaku.
Llapallan mana allin ruraqkunaqa
cheqechisqamá kanqaku.
- ¹⁰ Qanmi ichaqa kallpanchaykuwanki.
Kallpasapa torota hinam kallpanchaykuwanki.
Fino aceitewanmi talliykuwanki.
- ¹¹ Wateqawaqniykunapa vencechikusqantam rikuykusaq.
Daño ruraqniykunapa vencechikusqantam uyarisaq.
- ¹² Allin ruraq runaqa
palmera sacha hinam mastarikun.
Allin ruraq runaqa
Libano monte cedro hinam chutarikun.
- ¹³ Tayta Diospa templonpi plantasqa hinam kachkan.
Diosninchikpa templonpa pationpim wiñachkan.
- ¹⁴ Chay sachaga machuyaruspanpas
ruruyoqmi kanqa.
Chay sachaga hatu-hatun
rapisapallañam kanqa.
- ¹⁵ Chaynapim willakunqaku
Tayta Diosqa amparaqniy kasqanta.
Chaynapim willakunqaku
Tayta Diosqa mana faltayoq kasqanta.
Chaynapim willakunqaku
payqa mana huchayoq kasqanta.

Salmo 93

Tayta Dios Rey kasqanmanta

- ¹ Tayta Diosmi gobiernachkan.
Rey hina pachasqam kachkan.
Tayta Diosqa atiyinwanmi chumpikuchkan.
Payqa kay pachatam takyachirqa.
Mana suchunanpaqmi takyachirqa.
- ² Dios Taytalláy,
chay tiempomantaraqmi takyachkan gobiernoyki.
Qamqa wiña-wiñaypaq kaqmi kanki.
- ³ Dios Taytalláy,
mayukunam hoqarikuchkan.
Mayukunam qaparichkan.
Mayukunam orqochakuchkan.
- ⁴ Altopi kaq qam Tayta Diosqa
lamar qochapa qapariyninmantapas
aswan atiyniyoqmi kanki.
Altopi kaq qam Tayta Diosqa
lamar qochapa orqochakuyninmantapas
aswan atiyniyoqmi kanki.
- ⁵ Dios Taytalláy,
kamachikuynikikunaqa llumpay confiakunapaqmi.
Chuya kasqaykiqa temploypaqmi.
Chaynaqa kanqa wiña-wiñaypaqmi.

Salmo 94

Tayta Diosmi kay pacha juzgaq

- ¹ Vengakuq Dios Taytalláy
iqamqa kanchariyá!
- ² Kay pacha juzgaq Taytalláy
iqamqa hatariyá!
¡Alto tukuqkunatapas
qamqa castigayá!
- ³ Dios Taytalláy
¿haykapikamataq mana allin runakuna
kusikunqaku?
- ⁴ ¿Haykapikamataq hatun tukuspa rimanqaku?
Mana allin ruraqkunam alabakuchkanku.
- ⁵ Dios Taytalláy,
runaykikunatam saruparunku.

- Dios Taytalláy,
akllakusqaykikunatam ñakarichinku.
- ⁶ Viudakunatawan forasterokunatam wañuchinku.
Mana tayta-mamayoqkunatam wañuchinku.
- ⁷ Paykunam ninku:
Tayta Diosqa manam rikunchu, nispa.
Jacobpa Diosninqa manam qawanchu, nispa.
- ⁸ Asno runakuna,
qamkunayá entiendeychik.
Sonso runakuna,
¿haykapiñataq yuyayniyoq kankichik?
- ⁹ Rinri ruraq Diosqa
¿manachum uyarinqa?
Ñawi ruraq Diosqa
¿manachum rikuykunqa?
- ¹⁰ Nacionkuna corregiq Diosqa
¿manachum castiganqa?
Runakuna yachachiq Diosqa
¿manachum yachanqa?
- ¹¹ Tayta Diosqa yachanmi
runapa piensasqankunataqa.
Tayta Diosqa yachanmi
paykuna waspiy hinalla kasqantaqa.
- ¹² Dios Taytalláy
imayna kisisqam corregisqayki runaqa!
¡Mayna kisisqam yachachikuynikiwan
yachachisqayki runaqa!
- ¹³ Sasachakuy punchawkunapim
paytaqa hawkayachinki.
Mana allin ruraqpaq
sepulturata toqonankukamam hawkayachinki.
- ¹⁴ Tayta Diosqa manam
saqenqachu runankunata.
Tayta Diosqa manam
saqenqachu akllasqankunata.
- ¹⁵ Diospa munasqanman hinañam
arreglanqaku.
Allin ruraq llapa runakunam
chaynata ruranqaku.
- ¹⁶ ¿Pitaq favorniypi sayarinqa
dañawaqniykunapa contranpi?
¿Pitaq favorniypi rimarinqa
mana allinkunapa contranpi?
- ¹⁷ Sichu Tayta Dios

- mana yanapawaptinga
sepulturapa patanpiñam
kachkayman karqa.
- ¹⁸ Chakillaymi lluchkaykuchkanña,
nispá qapariptiyimi,
Dios Taytalláy,
kuyapayariykuwaspayki hapiykullawanki.
- ¹⁹ Pensamientokunapa intusqan kaptiyimi
qamqa consuelowaspayki kusichiwanki.
- ²⁰ Mana allin gobiernaqkunawanqa
manam hukllawakuwaqchu.
Paykunaga decretokunawanmi
runakunata ñakarichinku.
- ²¹ Allin ruraqta
wañuchinankupaqmi rimanakunku.
Inocente runata
wañuchinankupaqmi sentenciarunku.
- ²² Tayta Diosmi ichaqa
harkaykuwan.
Diosniymi ichaqa
hatun rumi hina amparaykuwan.
- ²³ Tayta Diosmi paganqa
mana allin rurasqankumanta.
Paykunatam chinkarachinqa
daño rurasqankumanta.
Yupaychasqanchik Tayta Diosmi
chinkarachinqa paykunata.

Salmo 95

Kusikuywanyá Tayta Diosman takisun.

- ¹ ¡Hamuychik takisunchik
Tayta Diosman!
¡Kusikuywan qaparisunchik
salvaqninchikman!
Payqa hatun rumi hinam amparawanchik.
Payqa tukuy imamantam salvawanchik.
- ² Asuykuspáyá graciasta qosunchik.
Qaparispáyá payman takisunchik.
- ³ Tayta Diosqariki hatun Diosmi.
Lliw dioskunapi hatun reymi.
- ⁴ Uku-ukukunapim munaychakun kay pachapipas.
Payllapataqmi orqokunapa altonkunapas.
- ⁵ Paypataqmi lamar qochapas.
Paymi chaytaqa rurarqa.

Makinkunawanmi chaki allpatapas
payqa rurarqa.

- ⁶ Hamuptikichikyá kumuykuspa adorasunchik.
Tayta Diospa qayllanpiyá qonqorakusunchik.
Paymi ñoqanchiktaqa unanchawarqanchik.
⁷ Ñoqanchikpa Diosninchikmi payqa.
Runankunam kanchik ñoqanchikqa.
Michinan ovejankunam kanchik ñoqanchikqa.

Allinchá kanman kunan
nisqanta uyariptikichiqa:

- ⁸ Amayá sonqoykichikta rumiyachiychikchu
Meriba lawpi hinaqa.
Amayá sonqoykichikta rumiyachiychikchu
chunniq Masah lawpi hinaqa.
⁹ Chay chunniqpim ñawpa abueloykichikkuna
rurasqaykunata rikurqaku.
Chaywanpas ñawpa abueloykichikkunam
piñachiwaspa pruebawarqaku.
¹⁰ Tawa chunka watam chay runakunawan
piñasqa karqani,
chayraykum chay runakunataqa
kaynata nirqani:
“Pantaq sonqo runakunam
kankichik” nispa.
“Ñanniykunatapas mana reqsiqmi
kankichik” nispa.
¹¹ Chayraykum piñakuyniypi jurarqani:
“Samanankupaq qosqaymanqa
manam yaykunqakuchu” nispa.

Salmo 96

Tayta Diosta alabanapaq mosoq taki

- ¹ Kay pachapi llapallan kawsaqkuna,
Tayta Diosmanyá
mosoq takita takiychik.
Tayta Diosmanyá
qamkunaqa takiychik.
² Tayta Diosmanyá takiychik.
Payllatañayá alabaychik.
Salvakuq kasqanmantayá takiychik.
Sapa punchawyá chaymanta willakuychik.
³ Nacionkunapi willakuychik

- ancha reqsisqa kasqanmanta.
Runakunaman willakuychik
milagrokuna rurasqanmanta.
- ⁴ Tayta Diosqa mayna hatunmi.
Tayta Diosqa mayna alabanapaqmi.
Payqa lliw dioskunamantapas respetanapaqmi.
- ⁵ Yanqakunallam
llapa runakunapa diosninqa.
Tayta Diosmi ichaqa
cielokunata unancharqa.
- ⁶ Ancha kancharichkaqmi
kachkan payqa.
Santuarionpim kachkan
paypa atiyininqa.
Santuarionpim kachkan
sumaq kayninqa.
- ⁷ Runakunapa castankuna,
Tayta Diostayá reqsikuychik.
Ancha reqsisqam kanki,
nispayá niychik.
Ancha atiyniyoqmi kanki,
nispayá niychik.
- ⁸ Tayta Diostayá honraychik.
Sutinraykuyá payta honraychik.
Paymanyá ofrendakunata apamuychik.
Pationkunamanyá qamkunaqa yaykuychik.
- ⁹ Adorana pachakunawan pachakuspayá
Tayta Diosta adoraychik.
Llapallan kay pachapi runakunayá
paypa qayllanpi katkatataychik.
- ¹⁰ Tayta Diosmi gobiernachkan,
nispayá willakuychik.
Nacionkunapi runakunamanyá
chaynata willakuychik.
Paymi kay pachata takyachirqa
mana suchurinanpaq.
Allin arreglotam payqa
ruranqa runakunapaq.
- ¹¹ Cielokunapas kusikuchunyá.
Kay pachapas kusikuchunyá.
Qaparichunyá lamar qochapas.
Qaparichunyá chaypi kaqkunapas.
- ¹² Campokunapas kusikuchunyá.
Chaypi kaqkunapas kusikuchunyá.
Montepi llapa sachakunapas kusikunqakum.

- Montepi llapa sachakunapas qaparinqakum.
¹³ Hamuq Tayta Diospa qayllanpim
 paykunaqa kusikunqa.
 Kay pachapi runakunata
 juzganapaqmi hamunqa.
 Cheqap arregloman hina
 runakunata juzganapaqmi hamunqa.
 Iguallatam imam kaqta arreglanqa.

Salmo 97

Tayta Dios gobiernasqanmanta

- ¹ Tayta Diosmi gobiernachkan.
 Kay pachapi kaqkunaqa kusikuchunkuyá.
 Lamar qochakunapa
 patanpi *yachaqkunaqa kusikuchunkuyá.
² Puyukunapas paypa muyuriqninpin kachkan.
 Tutayaypas paypa muyuriqninpin kachkan.
 Allin rurayman hinam payqa gobiernan.
 Derechonpin payqa tukuy imata gobiernan.
³ Paypa ñawpaqnintapas ninam richkan.
 Muyuriqninpi enemigonkunatam rupachkan.
⁴ Llipyankunam kay pachata kancharichkan.
 Kay pachapi kaqkunam rikuspa katkatatachkan.
⁵ Tayta Diospa qayllanpim
 orqokuna cera hina challurun.
 Tukuy kay pachapa dueñonpa qayllanpim
 chaynata challurun.
⁶ Cielokunam willakun allin ruraq kasqanta.
 Llapallan runakunam
 rikunku paypa kanchariyninta.
⁷ Taytacha-mamachata
 llapallan adoraqkunam penqakunku.
 Taytacha-mamachankumanta
 alabakuqkunam penqakunku.
 Llapallan falso dioskunayá
 qonqorakuchunku.
⁸ Dios Taytalláy,
 Sion llaqtayoqkunam
 uyarispa kusikunku.
 Juda lawpi *yachaqkunam
 anchata kusikunku.
 Allin arreglo rurasqaykiraykum
 chaynata kusikunku.

⁹ Dios Taytalláy,
qamqa alto-altopim kachkanki.
Tukuy kay pachapa hawanpim kachkanki.
Llapa falso dioskunapa hawanpim kachkanki.

¹⁰ Tayta Dios kuyaqkuna,
cheqniychik mana allinta.
Payqa waqaychanmi
payman sonqoyoqkunata.
Payqa libranmi
mana allin runakunamanta.

¹¹ Allin ruraq runapaqqa
punchawpas kanchirinmi.
Diospa munasqan ruraqtaqa
kusikuypas intuykunmi.

¹² Allin runakuna,
Tayta Diospiyá kusikuychik.
Allin runakuna,
chuya Diostayá: Gracias, niychik.

Salmo 98

Tayta Dios allin ruraq kasqanmanta

Diosman takinapaq

¹ Tayta Diosman takiychik.
Musuq takitayá takiychik.
Milagrokunatam payqa ruraron.
Atiyninwanmi payqa vencerun.
Chuyay-chuyay kallpanwanmi vencerun.

² Tayta Diosmi vencesqanta qawachin.
Allin ruraq kasqantam qawachin.
Nacionkuna qawachkaptinmi qawachin.

³ Manam qonqarqachu
Israel castakunapa kuyapayakuyninta.
Manam qonqarqachu
payqa confiakunapaq kasqanta.
Enteron kay pacham rikurun
Diosninchikpa vencesqanta.

⁴ Kay pachapi llapallan kaqkuna,
Tayta Diosmanyá kusikuywan takiychik.
Kusikuywanyá qaparispa takiychik.

⁵ Tayta Diospaqyá arpata tocaychik.
Takiwanyá paypaq arpata tocaychik.

- ⁶ Tayta Diospa qayllanpiyá
cornetillakunata tocaychik.
Reyninchik Tayta Diospa qayllanpiyá
cornetakunata tocaychik.
- ⁷ Lamar qochapas qaparichunyá.
Chaypi kaqkunapas qaparichunyá.
Kay pachapas qaparichunyá.
Chaypi *yachaqkunapas qaparichunyá.
- ⁸ Mayukunapas taqllakuq runa hinayá taqllakuchun.
Orqokunapas takiqkuna hinayá huklla qaparichun.
- ⁹ Tayta Diospa qayllanpiyá
chaynataqa qaparichun.
Payqa kay pachata
juzganapaqmi hamunqa.
Kay pachatam
allin arregloman hina juzganqa.
Runakunatam payqa
derechonpi juzganqa.

Salmo 99

Llapallanpa reyninqa Tayta Dioslla kasqanmanta

- ¹ Tayta Diosmi gobiernachkan.
Runakunapas katkatatachunyá.
Payqa querubinkunapa chawpinpim tiyachkan.
Kay pachapas kuyurichunyá.
- ² Hatunmi Sion llaqtapi kaq Tayta Diosqa.
Llapa runakunapim munaychakun payqa.
- ³ Diosnilláy,
hatun sutikitayá alabachunku.
Respetana sutikitayá alabachunku.
Chuya kasqaykiraykuyá alabachunku.
- ⁴ Qamqa atiyniyoq reymi kanki.
Qamqa allin arreglotam kuyanki.
Derechoyoq kanankupaqmi churarqanki.
Qanmi Jacobpa castankunapaq
allinta arreglarqanki.
Qanmi Jacobpa castankunapaq
allinta ruraraqanki.
- ⁵ Chuya kasqanraykuyá
yupaychasqanchik Tayta Diosta hatunchaychik.
Chuya kasqanraykuyá
chakinkunapa ñawpaqninpi qonqorakuychik.

- ⁶ Moiseswan Aaronmi sacerdotekunawan kachkan.
Samuelñataqmi mañakuqkunawan kachkan.
Tayta Diostam paykunaqa mañakurqa
hinaptinmi Diosñataq contestamurqa.
- ⁷ Paykunamanmi sayaq puyumanta rimamurqa.
Kamachikuyninkunatam kasukurqaku paykunaqa.
Decretokuna qosqantam kasukurqaku paykunaqa.
- ⁸ Dios Taytallayku,
paykunatam qamqa contestamurqanki.
Pampachaqninku Diosmi karqanki.
Rurasqankuman hinam pagarqanki.
- ⁹ Yupaychasqanchik Tayta Diostayá hatunchaychik.
Sapaqchasqan orqopiyá qonqorakuychik.
Chuya Dios kasqanraykuyá
chaynata ruraychik.

Salmo 100

Tayta Diostayá adorasunchik

Diosman gracias qonapaq taki

- ¹ Mundontinpi llapachallan yachaqkuna,
kusikuywan Diosta alabaychik.
- ² Kusikuywan Tayta Diosta adoraychik.
Kusikuywan payman hamullaychik.
- ³ Tayta Diosta Diosllapaqa reqsikuychik.
Paymi unanchaykullawarqanchik.
Runankunam ñoqanchikqa kallanchik.
Michinanpi ovejanmi kanchik.
- ⁴ Templollanpa punkullanta yaykuykuychik
payllamanña graciastapas qostin.
Patiollanta yaykullaychik alabastin.
Alabasma gracias niykullachik.
- ⁵ Ancha allinmá Tayta Diosnillayqa.
Wiñaypaqmi kuyakuynillanqa.
Wiñaypaqñamá cheqap kaynillanqa.

Salmo 101

Tayta Diosman reypa prometesqanmanta

Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
kuyapayakuynikimantam takisaq.
Allin arreglasqaykimantam takisaq.
Qamllataña alabaspaymi takisaq.
- ² Cuidakusaqmi
mana huchallikuspa kawsanaypaq.
¿Haykapitaq qamqa
ñoqaman hamuwaq?
Mana hucha sonqoyoqmi
palacioypipas kawsasaq.
- ³ Mana allin kaqkunatam qepanchakusaq.
- Cheqninim Diosmanta
karunchaqkunapa rurasqantaqa.
Manam qatipakusaqchu
paykunapa rurasqantaqa.
- ⁴ Qarqorusaqmi
mana allin piensasqaykunataqa.
Manam qawarisaqchu
mana allin ruraqtaqa.
- ⁵ Upallachisaqmi
runamasinpa qepanpi rimaqtaqa.
Manam aguantasaqchu
hatun tukuq orgulloso runataqa.
- ⁶ Nacionpi confianza
runakunatam akllasaq.
Ñoqawan kananpaqmi
paykunataqa akllasaq.
Mana huchallikuqmi
ñoqataqa serviwanqa.
Mana chayna kawsaqmi
ñoqataqa serviwanqa.
- ⁷ Engañaq runaqa palacioypiqa
manam yachanqachu.
Llulla runaqa qayllaypiqa
manam servikunqachu.
- ⁸ Sapa punchawmi upallachisaq
nacionpi lliw mana allin ruraqkunata.
Tayta Diospa llaqtanmantam qarqosaq
llapallan mana allin ruraqkunata.

Salmo 102**Llakisqa runapa mañakuynin**

Ñakariqpa mañakusqan otaq llakisqa kaspan Tayta Diosman willakusqan

- ¹ Dios Taytalláy,
mañakamullasqaytayá uyariykullaway.
Qayakamullasqaytayá chaskiykamullaway.
- ² Llakikusqay punchawpiqa
amayá pakaykuwaychu uyaykita.
Llakikusqay punchawpiqa
qamyá uyariykullaway ñoqallayta.
Qayakamullasqay punchawpiqa
chayllayá contestaykamuway ñoqallayta.
- ³ Vidallaymi qosni hinaraq tukuchkan.
Tullullaykunam sansa hinaraq rupachkan.
- ⁴ Sonqollaypas hukmanyasqañam kachkani.
Chakiruw qora hinañam kachkani.
Mana mikunayay ganasniyoqñam kachkani.
- ⁵ Qaparkachasqayraykum
tullunwan-qarallanña kachkani.
- ⁶ Ñoqaqa chunniqpi
chuseq hinañam kachkani.
Purmasqa wasikunapi
tuku hinañam kachkani.
- ⁷ Ñoqaqa manaña puñuy tariqmi kallani.
Wasipa hawanpi pichiwichakuna hinam kallani.
Sapachallan kaq pichiwichakuna hinam kallani.
- ⁸ Sapa punchawmi
enemigoykuna kamiwanku.
Contraypi locoyaqkunam
ñakapayawanku.
- ⁹ Tantamantam uchpataña mikullani.
Tomaspaypas weqeytawanmi tomallani.
- ¹⁰ Chaytaqa rurani piñakurusqaykiraykum.
Chaytaqa rurani rabiakurusqaykiraykum.
Qanmi ñoqataqa hatunchawarqanki.
Ichaqa kkillaykim humillarachiwanki.
- ¹¹ Llantuy hinam pasarun wataykunaqa.
Qora hinam chakiruchkaniña ñoqaqa.
- ¹² Dios Taytalláy,
qamqa wiñaypaqmi gobiernanki.
Wiña-wiñaypaqmi yuyasqa kanki.
- ¹³ Hatarispaykim llakipayanki.
Sion llaqtatam llakipayanki.
Llakipayanayki tiempoñam.

- Plazoqa cumplikurunñam.
- ¹⁴ Serviqnikikunaqa kuyanmi
Sion llaqtapa ruminkunatapas.
Serviqnikikunaqa kuyapayanmi
chaypi tarikuq allpatapas.
- ¹⁵ Nacionkunam respetasunki qam Tayta Diosta.
Kay pachapi llapallan reykunam
respetanqaku reqsisqa kaynikita.
- ¹⁶ Sion llaqtata kasqallan hatarichisqaykirayku,
chaynataq reqsisqa kaynikita qawachikusqaykirayku.
- ¹⁷ Qamqa uyarinkim
mana imayoqkunapa mañakusqanta.
Qamqa chayllam chaskinki
paykunapa mañakusqanta.
- ¹⁸ Chaykunaqa qellqasqayá kachun
hamuq miraykunapaq,
chaynapi hamuq punchawpi nacemuqkuna
Tayta Diosta alabanankupaq.
- ¹⁹ Altopi santuarionmantam
Tayta Dios qawamun.
Paymi hanaq pachamanta
kay pachata qawamun.
- ²⁰ Payqa qawamuchkan
presokunapa hikikyasqata uyarinanpaqmi.
Payqa qawamuchkan
wañunanpaq sentenciasqakunata kacharinanpaqmi.
- ²¹ Chaynapim Sion llaqtapi
Tayta Diosmanta willakunqaku.
Chaynapim Jerusalem llaqtapi
payllataña alabanqaku.
- ²² Chaynataqa ruranqaku
runakuna huñunakuptinkum.
Chaynataqa ruranqaku
nacionkuna huñunakuptinkum.
Chaynataqa ruranqaku
Tayta Diosta adoranankupaq huñunakuptinkum.
- ²³ Kallpayoqraq kachkaptiyimi eqoyarachiwarqa.
Ñoqapa wataykunatam menosyarachirqa.
- ²⁴ Chaymi Tayta Diosta nirqani:
Amayá wataykunataqa menosyarachiychu, nispa.
Kallpallaypiraq kachkaptiyqa
amayá menosyarachiychu, nispa.
- Qamqa wiña-wiñaypaq kawsakuqmi kanki.

- ²⁵ Qallariyninpin kay pachata cimientarqanki.
Cielokunatam atiynikiwan unancharqanki.
- ²⁶ Chaykuna puchukaruptinpas
takyankim qamqa.
Lliwmi pacha hina mawkayarunqa.
Mudachichkaq hinam
mudarachinki qamqa.
Chaykunaga mawka pacha hinam
wischuchikunqa.
- ²⁷ Qanmi ichaga hina kaqla kanki.
Mana tukuy watayoqmi kanki.
- ²⁸ Serviqnikipa mirayninkunaga
qayllaykipim *yachanqaku.
Qayllaykipim manaña
kuyuchisqa kanqaku.

Salmo 103

Tayta Diostam alabasaq

Davidpa takisqan

- ¹ Tukuy sonqollaywanmi
Tayta Diosta alabasaq.
Tukuy yuyayniywanmi
chuya sutinta alabasaq.
- ² Tukuy sonqoywanmi
alabasaq Tayta Diosta.
Manam qonqasaqchu
tukuy favorninkunata.
- ³ Paymi tukuy mana allin
rurasqaymanta pampachaykuwan.
Paymi tukuy onqoymanta
ñoqallayta sanoyachiwan
- ⁴ Wañunaymantaraqmi
payqa libraykullawan.
Llakipayariwaspa
payqa kuyapayawan.
- ⁵ Kawsanaykamam payqa
allinkunawan saksaykachiwan.
Anka hina kallpayoq
kanaypaqmi mosoqyaykachiwan.
- ⁶ Tayta Diosmi
allin kaqkuna ruraqqa.
Paymi ñakariqkunapaq
allin arreglo ruraqqa.

- ⁷ Moisesmanmi yachachirqa
 imaynam tanteasqanqa kasqanmanta.
 Israelpa mirayninmanmi
 qawachirqa admirakuypaq rurasqankunata.
- ⁸ Tayta Diosqa llakipayakuqmi.
 Tayta Diosqa kuyapayakuqmi.
 Payqa mana chaylla piñakuruqmi.
 Payqa ancha kuyakuq sonqoyoqmi.
- ⁹ Manam wiñaypaqchu anyawasun.
 Manam wiñaypaqchu piñakuwasun.
- ¹⁰ Manam huchanchikman hinachu
 castigawanchik.
 Manam mana allin rurasqanchikman hinachu
 pagawanchik.
- ¹¹ Imaynam cielokuna
 allpamanta alto-altopi kachkan,
 chaynam respetaqninkunapaq
 kuyapayakuyninpas hatu-hatun kachkan.
- ¹² Intipa qespimunantam
 intipa seqaykunanmanta karuncharun.
 Chaynam mana kasukusqanchiktapas
 ñoqanchikmanta karuncharun.
- ¹³ Imaynam tayta
 churinkunata llakipayan,
 chaynam Tayta Diospas
 respetaqninkunata llakipayan.
- ¹⁴ Payqa yachanmi
 imamanta rurasqa kasqanchikta.
 Payqa yuyanmi
 allpamanta rurasqa kasqanchikta.
- ¹⁵ Runapa vidanqa qora hinallam,
 chakrapi waytariq qora hinallam.
- ¹⁶ Wayra qespiramuspanmi
 chinkarachin chay qorataqa.
 Manam yachakunchu
 maypim wiñasqanqa.
- ¹⁷ Tayta Diospa kuyapayakuyninmi
 ichaqa kachkan wiña-wiñaypaq.
 Respetaqninkunapaq kuyapayakuyninmi
 ichaqa kachkan wiña-wiñaypaq.
 Allin rurayninmi kachkan
 respetaqninkunapa mirayninkunapaq.
- ¹⁸ Chayna rurasqankunaqa kachkan
 contraton cumplikunapaqmi
 hinaspa kamachisqankunata

- mana qonqaspa kasukuqkunapaqmi.
¹⁹ Tayta Diosmi tiyananta
 hanaq pachapi churarun.
 Llapallanpi munaychakunanpaqmi
 chaypi churarun.
²⁰ Angelkuna, Tayta Diostayá alabaychik.
 Kallpasapakuna, payllatayá alabaychik.
 Kamachisqan ruraqkunayá alabaychik.
 Nisqankunata kasukuqkunayá alabaychik.
- ²¹ Llapallan tropankuna,
 Tayta Diostayá alabaychik.
 Munasqanta ruraspa serviqninkuna,
 payllatañayá alabaychik.
²² Llapallan unanchasqankuna,
 Tayta Diostayá alabaychik.
 Tukuy munaychakusqan sitiokunapi kaqkuna,
 payllatañayá alabaychik.
 Tukuy sonqoywanmi Tayta Diosta alabasaq.

Salmo 104

Unanchaqninchikta alabasunchik.

- ¹ Tukuy sonqoywanmi Tayta Diosta alabasaq.
 Yupaychasqay Dios Taytalláy
 imayna hatunmi qamqa kanki!
 Suma-sumaq kanchariq pachawan
 pachakuchkaq hinam kancharinki.
- ² Pachawan hinam
 achkiwan churakunki.
 Telata hinam
 cielokunata mastarunki.
- ³ Lamar qochapa hawanpim
 wasikipa altosninta churarunki.
 Qamqa puyukunatam
 carretaykipaq churanki.
 Wayrapa rapranpi pawachkaq hinam
 qamqa purinki.
- ⁴ Willakuqniki kananpaqmi
 wayrakunata churanki.
 Serviqniki kananpaqmi
 ninapa rupayninta churanki.
- ⁵ Kay pachatam maypim
 tiyananpaq unancharqanki.

- Mana haykapipas suchurinanpaqmi
chaynata takyachirqanki.
- ⁶ Uku-uku lamar qochawanmi
kay pachata tapaykurqanki.
Pachawan tapaykuchkaq hinam
chaynata tapaykurqanki.
Orqokunatapas yakukunawanmi
qamqa tapaykachirqanki.
- ⁷ Qaqchaykuptikim yakukuna
ayqeypaq-ayqerqaku.
Rayoykipa toqyasqanwanmi
lluptypaq-lluptykurqaku.
- ⁸ Yakukunam orqokunaman qespirurqaku.
Wayqokunamanmi tallikuykurqaku.
Señalasqayki sitiomanmi chayarurqaku.
- ⁹ Linderontam churarunki
chaymanta mana pasanankupaq
chaynapi kaqllamanta
allpata mana tapanankupaq.
- ¹⁰ Qanmi pukyukunata toqyachispa
wayqonkunata kallpachinki.
Orqokunapa chawpintam
chay yakukunataqa puririchinki.
- ¹¹ Purunpi llapallan animalkunam
chay yakuta tomanku.
Montepi asnokunam
yakunayayninkuta tanichinku.
- ¹² Alton pawaqkunam
mayupa patanpi *yachanku.
Alton pawaqkunam
sachakunapa kallmanpi takinku.
- ¹³ Cielomanta parachisqaykiwanmi
orqokunata parqoykunki.
Allpatapas parachisqaykiwanmi
qamqa saksaykachinki.
- ¹⁴ Animalkunapaqmi pastokunata wiñachinki.
Mikunankutapas allpamanta
horqonankupaqmi chaynata rurarunki.
- ¹⁵ Vinotam horqonku
sonqonkuta kusichinankupaq.
Aceitetam horqonku
uyankuta llusikunankupaq.
Tantatañataqmi horqonku
kallpanchakunankupaq.

- ¹⁶ Tayta Diospa sachankunaqa
yakuwan saksasqam.
Líbano lawpi plantasqan cedrokunapas
yakuwan saksasqam.
- ¹⁷ Chaypim alton pawaqkuna qesachakun.
Cipres sachapim cigueñapas qesachakun.
- ¹⁸ Alto orqokunaqa
monte cabrakuna purinanpaqmi.
Waqta ranrakunaqa
purun qowikuna pakakunanpaqmi.
- ¹⁹ Killan-killan yupanapaqmi
rurarqanki killata.
Intiqa yachanmi
ima horam seqaykuyta.
- ²⁰ Tutayachiptikim chayaramun tutapas.
Tutaqa lloqsinmi monte animalkunapas.
- ²¹ Leonkunam mikunanta
maskaspa qaparkachanku.
Qanmantam paykunaqa
mikunanta mañakunku.
- ²² Achikyaruptinmi ichaqa kutikunku.
Machayninman yaykuruspam puñukunku.
- ²³ Runañataqmi llamkananpaq lloqsin.
Tardeyquqkama llamkananpaqmi lloqsin.
- ²⁴ Dios Taytalláy,
mana yupay atinam
qampa rurasqaykikunaqa.
Yachaywanmi ruraraqanki
tukuy chaykunataqa.
Unanchasqaykikunawanmi
huntarun kay pachaqa.
- ²⁵ Chaypiqa ancho-ancho
lamar qocham kachkan.
Chaypiqa mana yupay atina
animalkunam kachkan.
Taksapas-hatunpas
animalkunam kachkan.
- ²⁶ Lamar qochapim
purichkan buquekunapas.
Qanmi unancharqanki
Liviatan animaltapas.
Chaypi pukllananpaqmi
unancharqanki chay animaltapas.
- ²⁷ Llapallankum mikuchinaykipaq suyanku.
Tiempollanpi mikuchinaykipaqmi suyanku.

- ²⁸ Paykunaman qoptikim
mikunankuta huñukunku.
Makikita kichariptikim
allinkunawan saksakunku.
- ²⁹ Manaña favoreceptikiqa
pasaypaqmi mancharikunku.
Vidanta qechuruptikiqa
wañuruspam allpayarunku.
- ³⁰ Espirituykita kachaspaykim
kaqllamanta unanchanki.
Kay pachapa rikchaynintam
kaqllamanta mosoqyachinki.
- ³¹ Tayta Diosqa wiñaypaqyá
reqsisqa kachun.
Tayta Diosqa rurasqanmantayá
kusikuchun.
- ³² Pay qawarimuptinqa
kay pachapas katkatatanmi.
Pay tupaykuptinqa
orqokunapas qosnirinmi.
- ³³ Kawsanaykamam Tayta Diosman takisaq.
Kawsanaykamam takita paypaq takisaq.
- ³⁴ Yuyaymanasqaypiyá agradakuchun payqa.
Tayta Diosllapim kusikuni ñoqaqa.
- ³⁵ Kay pachamantayá
chinkachun huchasapakunaqa.
Amañayá kachunkuchu
mana allin ruraqkunaqa.
- Tukuy sonqoywanmi
Tayta Diosta alabasaq.
¡Aleluya!

Salmo 105

Israel castapaq Tayta Diospa milagronkunamanta

- ¹ Tayta Diosmanyá
graciasta qoychik.
Sutinmantayá
payta mañakuychik.
Runakunamanyá
rurasqankunata reqsichiychik.
- ² Paymanyá alabanzakunata
takiychik.

Llapallan milagronmantayá
rimaychik.

³ Chuya sutinmantayá
qamkunaqa alabakuychik.
Tayta Diosta maskaqkunaqa
sonqoykichikpiyá kusikuychik.

⁴ Tayta Diostayá
qamkunaqa maskaychik.
Atiyaintayá
qamkunaqa maskaychik.
Tukuy tiempoyá
payllataña maskaychik.

⁵ Rurasqan milagrokunamantayá
yuyariychik.
Admirakuypaq rurasqankunamantayá
yuyariychik.
Sentencia rimasqankunamantayá
yuyariychik.

⁶ Yuyariychikyá,
serviqnin Abrahampa mirayninkuna.
Yuyariychikyá,
akllasqan Jacobpa mirayninkuna.

⁷ Payqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi.
Payqa allin arreglokuna ruraqmi.
Payqa tukuy kay pachapi arreglaqmi.

⁸ Payqa wiña-wiñaypaqmi
yuyachkan contrato rurasqantaqa.
Waranqantin miraykunapaqmi
payqa yuyachkan kamachisqan palabrakunataqa.

⁹ Abrahamwan rurasqan contratotaqa
manam qonqanchu.
Isaacman jurasqan contratotaqa
manam qonqanchu.

¹⁰ Jacobpaq decretontam segurarqa.
Israelpaq wiñaypaq contratontam segurarqa.

¹¹ Abrahamtam Tayta Dios nirqa:
Qanmanmi qosqayki
Canaan law allpata, nispa.
Qanmanmi qosqayki
tocanciaykichik allpata, nispa.

¹² Paykunaqa asllaraq kachkaptinkum,
chaypi forastero kachkaptinkum,

¹³ nacion-nacion purichkaptinkum,
gobiernon-gobiernon purichkaptinkum

¹⁴ Diosqa mana consienterqachu
pipas ñakarichinanta.

- Paykunarayku qaqchaspam
nirqa reykunata:
- ¹⁵ Akllasqay runakunataqa
amam llachpankichikchu, nispa.
Ñoqamanta willakuqkunataqa
amam imanankichikchu, nispa.
- ¹⁶ Kay pachamanmi
yarqayta kachamurqa.
Kawsanankupaq mikuytam
chinkarachirqa.
- ¹⁷ Paykunapa ñawpaqnintam
huk runata kacharqa.
Sirvientepaq rantikusqa
Joseytam kacharqa.
- ¹⁸ Chakinkunatam cadenawan watarqaku.
Kunkanmantam cadenawan watarqaku.
- ¹⁹ Chaynaqa karqa
Joseypa nisqan cumplikunankamam
otaq paypa cheqap rimaq kasqanta
Tayta Dios qawachinankamam.
- ²⁰ Rey mi runakunata kachaspan
Joseyta kachaykachirqa.
Achka runakunapi munaychakuqmi
payta kachaykachirqa.
- ²¹ Wasinpi kamachikunanpaqñam
churaykurqa.
Joseymi tukuy kapuqninpi
gobiernarqa.
- ²² Jefekunatapas munasqanman hina
kamachinanpaqmi churaykurqa.
Ancianonkunatapas yachayta
yachachinanpaqmi churaykurqa.
- ²³ Israelmi Egipto nacionman yaykurqa.
Jacobmi Cam castapa allpanpi *yacharqa.
- ²⁴ Diosmi achka-achkaman
runakunata mirarachirqa.
Enemigonkunamantapas
aswan kallpayoqtam rurarurqa.
- ²⁵ Egipto runakunapa sonqontam tikrarqa
runakunata cheqninanpaq.
Egipto runakunapa sonqontam tikrarqa
sirvientenkunata engañananpaq.
- ²⁶ Tayta Diosmi kacharqa
serviqnin Moisessta.

- Tayta Diosmi kacharqa
akllasqan Aaronta.
- 27 Paykunam ruraraqaku
milagrokunata Egipto runakunapi.
Admirakuypaq kaqkunatam
ruraraqaku Cam castapa allpanpi.
- 28 Dios tutayarachiptinmi
lliw nacion tutayarurqa.
Ichaqa manam kasukurqakuchu
palabrankunataqa.
- 29 Yakukunatam yawarman tikrarurqa.
Challwakunatam pasaypaq wañurachirqa.
- 30 Nacionninkupim kayrakuna mirarurqa.
Reyninkupa palacionmanmi yaykururqa.
- 31 Rimariykuptillanmi
achka-achka tankayllukuna hamururqa.
Rimariykuptillanmi
puka chuspikuna lliw nacionman huntarurqa.
- 32 Paramantam
runtu parata parachirqa.
Lenguachkaq ninatam
nacionpi rikurichirqa.
- 33 Uvas plantakunatawan
higos plantakunatam tukururqa.
Nacionpi llapallan sachakunatam
lliw pakiparurqa.
- 34 Rimariykuptillanmi
aqarwaykuna rikurirurqa.
Mana yupay atinam
aqarwaychakunapas rikurirurqa.
- 35 Nacionpi qorakunatam mikururqa.
Chakrapi wiñaqkunatam mikururqa.
- 36 Nacionninkupi llaqa piwikunatam
wañurachirqa.
Punta kaq churi-wawankutam
wañurachirqa.
- 37 Qori-qollqeyoqtam
runankunata horqomurqa.
Manam imapas pasarqachu
paykuna castataqa.
- 38 Egipto runakunam
lloqsimusqankuwan kusikurqaku.
Paykunata manchakusqankuraykum
chaynata kusikurqaku.
- 39 Diosmi puyuta mastarirqa

- paykunata tapaykunanpaq.
 Tutanñataqmi ninata churarqa
 paykunata achkinanpaq.
⁴⁰ Aychata mañakuptinkum
 yutukunata kachamurqa.
 Cielokunamanta mikuywantaqmi
 paykunata saksachirqa.
⁴¹ Qaqata raqrarachiptinmi
 yaku pawamurqa.
 Chaki allpantam
 mayu hinaraq puririrqa.
⁴² Manam qonqarqachu
 chuya promesanta.
 Serviqnin Abrahanman
 prometesqanta.
⁴³ Runankunatam horqomurqa
 llumpay kuisqata.
 Akllasqankunatam horqomurqa
 sinchi kuisqata.
⁴⁴ Huklaw nacionniyoq runakunapa
 allpantam qoykarirqa.
 Chay runakunapa llamkasqantam
 dueño haykachirqa
⁴⁵ chaynapi decretonkunata
 kasukunankupaq,
 chaynapi yachachisqankunata
 cumplinankupaq.

iAleluya!

Salmo 106

Israel castaqa mana kasukuq kasqankumanta

- ¹ iAleluya!
 Allin kasqanraykuyá
 Tayta Diosman graciasta qoychik.
 Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 Tayta Diosman graciasta qoychik.
² ¿Pitaq rimarinqa
 atiywan Tayta Diospa rurasqankunamanta?
 ¿Pitaq willakunqa
 Tayta Diosqa alabana kasqanmanta?
³ iMayna kuisqam
 Diospa reglamenton cumpli kunaqa!
 iMayna kuisqam

tukuy tiempopi allinta ruraqkunaqa!

⁴ Dios Taytalláy,
runaykikunata favorecespaykiqa
yuyariykullawayá.
Salvanaykipaq hamuspaykiqa
yuyariykullawayá.

⁵ Chaynapim akllasqaykikunapaq
allin rurasqaykita qawasqa.
Chaynapim nacionnikipa
kusikusqanwan kusikusaq.
Chaynapim runaykikunawan
ñoqapas alabasaq.

⁶ Abueloyku hinam
huchallikurqaniku.
Mana allinllatam
ñoqaykupas rurarqaniku.
Huchallatam
ñoqaykupas rurarqaniku.

⁷ Egipto nacionpi milagroykikunamantaqa
abueloykutam mana imapas qokurqachu.
Achka-achka kutipi kuyapayasqaykitam
mana yuyarirgakuchu.
Puka Lamar Qochapa waqtanpim
mana kasusurqankichu.

⁸ Chaywanpas Tayta Diosmi
salvaykurqa sutinrayku
chaynapi ancha atiyniyoq
reqsisqa kananrayku.

⁹ Puku Lamar Qochata
kamachiptinmi chakirurqa.
Chay ukuntam
chunniqninta hina pasachirqa.

¹⁰ Chaynatam cheqniqninkunamanta
salvarqa.
Chaynatam enemigonkunamanta
librarqa.

¹¹ Contraqnin runakunatam
yaku pamparurqa.
Manam hukllapas
kawsarqachu paykunamantaqa.

¹² Chaymi Diospa palabrantam creerqaku.
Chaymi payman takispa alabarqaku.

¹³ Chayllam qonqarurqaku

- Diospa rurasqankunata.
 Manam suyarqakuchu
 paypa piensasqankunata.
- ¹⁴ Munasqallanku mikuytam
 munarqaku chunniqpi.
 Chaynapim Diosta
 piñachirqaku purunpi.
- ¹⁵ Chaymi pay qorqa
 mañakusqankuta
 ichaqa kachamurqam
 wañuchikuq onqoyta.
- ¹⁶ Campamentonpipas paykunaqa
 Moisesmantam envidiakurqaku.
 Tayta Diospaq sapaqchasqan
 Aaronmantam envidiakurqaku.
- ¹⁷ Chaymi allpa kicharikuruspa
 Datan runata millpururqa.
 Abiramtapas kуска
 kaqmasinkunatawanmi taparurqa.
- ¹⁸ Ninam paykunapa huñunakuyninpi
 ratarirurqa.
 Mana allin ruraq runakunatam
 rurarurqa.
- ¹⁹ Oreb lawpim
 toro taytachata rurarqaku.
 Qorimanta fundisqa
 taytachatam rurarqaku.
- ²⁰ Kanchariq Diosninkutam
 paykunaqa tikrarurqaku.
 Qora mikuq animalpa
 imagenninwanmi tikrarurqaku.
- ²¹ Salvaqninku Diostam
 paykunaqa qonqarurqaku.
 Egiptopi atiywan
 rurasqantam qonqarurqaku.
- ²² Qonqarurqakumá Cam castapa allpanpi
 admirakuypaq rurasqanta.
 Qonqarurqakumá Puka Lamar Qochapi
 manchakuypaq rurasqanta.
- ²³ Chaymi paykunata tukurunanpaq
 Dios rimarirqa.
 Ichaqa akllakusqan Moisesmi
 chawpinkupi sayaykurqa.
 Piñakuyninta tanichinanpaqmi

chaypi sayaykurqa.
Mana tukusqa kanankupaqmi
chaypi sayaykurqa.

²⁴ Chaymantapas munayllapaqña allpatam
despreciarqaku.

Diospa promesanpi mana creespam
despreciarqaku.

²⁵ Diospa contranpim
karpanku ukupi rimarqaku.

Tayta Diospa nisqanta
mana kasukuqmi karqaku.

²⁶ Chaymi paykunapa contranpi jurarqa.
Chaymi chunniqpi wañuchinanpaq rimarqa.

²⁷ Payqa jurarqa mirayninkutapas
nacionkunapi wañuchinanpaqmi.
Payqa jurarqa mirayninkutapas
runakunapa kasqanman cheqechinanpaqmi.

²⁸ Baal-peor taytacha adoraqkunamanmi
hukllawakurqaku.

Wañuqkunaman ofrecesqanku
aychatam mikurqaku.

²⁹ Diostam piñachirqaku
mana allin rurasqankuwan
chaymi paykunata castigarqa
peste onqoywan.

³⁰ Fineesmi huchallikuqpa contranpi
hatarirurqa.

Hinaptinmi peste onqoyqa
chayraq tanirurqa.

³¹ Chaymi paytaqa allin ruraqpaq
Dios chaskirqa.
Wiña-wiñaypaqmi
mirayninkunatapas chaskirqa.

³² Meriba sutiyoq yakupa kasqanpipas

Diostam piñachirqaku
chaymi Moisespaq mana allinchu
karqa paykunarayku.

³³ Paytam piñarachirqaku sinchita
hinaptinmi rimarqa hapisqanta.

³⁴ Tayta Diospa chinkachiy munasqankunatam
mana chinkachirqakuchu.
Wañuchiychik chay runakunata,

- nichkaptinmi mana chinkachirqakuchu.
- ³⁵ Aswanraqmi chay nacionkunapi
runakunawan hukllawanakurqaku.
Paykunapa imam ruranankuta
yacharuspam chaynataña ruraraqaku.
- ³⁶ Taytacha-mamachankutañam adorarqaku.
Chaykunam paykunata pantarachirqaku.
- ³⁷ Demonio kunapami
qari churi-wawankuta wañuchirqaku.
Demonio kunapami
warmi churi-wawankuta wañuchirqaku.
- ³⁸ Paykunam wañuchirqaku
Canaan allpapi
inocente wawakunata.
Canaan runakunapa
taytacha-mamachankupami
wañuchirqaku churi-wawankuta.
Chaymi chay nacionpi runakuna
huchayoq karqaku
wañuchisqankumanta.
- ³⁹ Chay rurasqankuwanmi
millakuypaqña rikurirurqaku.
Chuchumika warmi hinam
rurayninkuwan huchallikurqaku.
- ⁴⁰ Tayta Diosmi anchata
runankunapa contranpi rabiaturqa.
Tayta Diosmi runankunata
millakuypaqtaña qawarqa.
- ⁴¹ Dios mana reqsiq nacionkunamanmi
qoykurqa.
Cheqniqninkunañam paykunapiqa
munaychakurqa.
- ⁴² Enemigonkunam ñakarichirqaku.
Paykunapa humillachisqanñam karqaku.
- ⁴³ Achka kutitam
Dios librarqa paykunata.
Aswanqa manam
kasukurqakuchu consejasqanta.
Humillachisqam karqaku
mana allin rurasqankumanta.
- ⁴⁴ Chaywanpas Tayta Diosqa qawarirqam
llakikuypi kasqankuta.
Chaywanpas payqa uyarirqam
qaparispa mañakusqankuta.
- ⁴⁵ Paykunawan contrato rurasqanta yuyarispam

mana castigarqachu.
 Sinchi kuyapayakuq kasqanraykum
 mana castigarqachu.

⁴⁶ Preso pusaqninkunawanmi
 llakipayariykachirqa.
 Llapallan presoqaqninkunawanmi
 llakipayariykachirqa.

⁴⁷ Dios Taytallayku,
 qampuniyá salvaykullawayku.
 Nacionkunamantayá huñyukuwayku
 qanman graciasta qonaykupaq.
 Nacionkunamantayá huñyukuwayku
 kusikuyllawanña alabanaykupaq.

⁴⁸ Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa
 alabasqayá kachun.
 Wiñaymanta wiñaykamayá
 payqa alabasqa kachun.
 Llapallan runakunayá:
 Amen, nispa nichun.

iAleluya!

PICHQA KAQ LIBRO (107-150)

Salmo 107

Tayta Diospa kuyapayakuyninmanta

¹ Allin kasqanraykuyá
 Tayta Diosman graciasta qoychik.
 Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 Tayta Diosman graciasta qoychik.
² Chaynatayá nichunku
 Tayta Diospa reclamaqankuna.
 Chaynatayá nichunku
 enemigonkunamanta reclamaqankuna.
³ Chaynatayá nichunku
 nacionkunamanta huñunasqankunapas,
 intipa qespimunan lawmanta
 huñusqankunapas,
 intipa seqaykunan lawmanta
 huñunasqankunapas
 chaynataq lamar qocha lawmanta
 huñunasqankunapas.

- ⁴ Chunnipim purirqaku pantaruspanku.
 Purunpim purirqaku pantaruspanku.
 Llaqtaman riq ñantam
 mana tarirqakuchu.
 *Yachanankupaqmi
 mana tarirqakuchu.
- ⁵ Yarqaymanta kaspankum wañunayarqaku.
 Yakumanta kaspankum wañunayarqaku.
- ⁶ Chaymi llakikuypi kaspanku
 qayakurqaku Tayta Diosta.
 Chaymi paykunata
 libraykurqa sasachakuyninkumanta.
- ⁷ Derecho ñannintam
 paykunata pusarqa.
 *Yachanankupaq llaqtamanmi
 paykunata pusarqa.
- ⁸ Kuyapayakuyninmantayá Tayta Diosman
 graciasta qochunku.
 Runakunapaq milagronkunamantayá
 graciasta qochunku.
- ⁹ Payqa yakunayasqatam tanichin.
 Payqa yarqasqatam saksachin.
- ¹⁰ Wakinmi *yacharqa
 sinchi tutayaypi ñakarichisqa.
 Wakinmi yacharqa
 fierromanta cadenawan presochasqa.
- ¹¹ Chaynaqa karqaku
 Tayta Diospa palabrantam
 mana kasukusqankuraykum,
 alto-altopi kaq
 Diospa piensasqankunata
 despreciasqankuraykum.
- ¹² Chaymi sasa llamkaywan
 humillachisqa karqaku.
 Wichiykuptinkupas
 manam pipas yanaparqachu.
- ¹³ Chaymi llakikuypi kaspanku
 qayakurqaku Tayta Diosta.
 Chaymi paykunata
 salvaykurqa sasachakuyninkumanta.
- ¹⁴ Sinchi tutayaymantam
 paykunata horqorurqa.
 Preso kasqanku
 cadenatam tipiparurqa.

- ¹⁵ Kuyapayakuyninmantayá
Tayta Diosman
graciasta qochunku.
Runakunapaq milagronkunamantayá
graciasta qochunku.
- ¹⁶ Broncemanta punkukunatam pakiparurqa.
Fierromanta cerrojokunatam chamchaparurqa.
- ¹⁷ Wakinmi mana kasukusqankurayku
mana yuyayniyoqña rikurirurqaku.
Mana allin rurasqankuraykum
paykunaqa ñakarirqaku.
- ¹⁸ Llapallan mikuytam millakurqaku.
Wañuy patankamam chayarurqaku.
- ¹⁹ Chaymi llakikuypi kaspanku
qayakurqaku Tayta Diosta.
Chaymi paykunata
salvaykurqa sasachakuyninkumanta.
- ²⁰ Palabranta nimuspam sanoyachirqa.
Wañuymantam paykunata librarqa.
- ²¹ Kuyapayakuyninmantayá Tayta Diosman
graciasta qochunku.
Runakunapaq milagronkunamantayá
graciasta qochunku.
- ²² Payta adoranaykichikpaqyá
animalkunata wañuchiychik.
Rurasqankunamantayá
kusikuyllawanña willakuychik.
- ²³ Lamar qochapi buquekunawan riqkunam,
lamar qochapi negocio ruraqkunam
- ²⁴ rikurqaku Tayta Diospa rurasqankunata,
lamar qochapi rurasqan milagrokunata.
- ²⁵ Rimarisanmi sinchillataña wayrarachirqa.
Olankunatam altokunaman hoqarichirqa.
- ²⁶ Buquekunam altomanraq hoqarikurqaku.
Lamar qochapa ukunmanraqmi uraykurqaku.
Runakunam pasaypaqta hukmanyarurqaku.
- ²⁷ Sinkakuna hinam runakuna
pasaypaq tamsaykacharqaku.
Buque manejay yachasqankupas
manañam valerqañachu.
- ²⁸ Chaymi llakikuypi kaspanku
qayakurqaku Tayta Diosta.
Chaymi paykunata
horqorurqa sasachakuyninkumanta.

- 29 Sinchi wayratam menosyachirqa.
 Hatun olakunatam hawkayachirqa.
- 30 Tukuy chaykuna hawkayaruptinñataqmi
 chayraq kusikurqaku.
 Tayta Dios yanapaptinmi
 munasqanku llaqtaman chayarqaku.
- 31 Kuyapayakuyninmantayá
 Tayta Diosman
 graciasta qochunku.
 Runakunapq milagronkunamantayá
 graciasta qochunku.
- 32 Runakunapa huñunakuyninpiyá hatunchaychik.
 Ancianokunapa huñunakuyninpiyá alabaychik.
- 33 Mayukunata chakirachiptinmi
 chunniq allpaña rikurirurqa.
 Pukyukunata chakirachiptinmi
 chaki allpaña rikurirurqa.
- 34 Kawsay qespiq allpakunatam
 qollpa allpaman tikrarurqa.
 Mana allin runakuna *yachasqanraykum
 chaynaman tikrarurqa.
- 35 Chunniq allpatam
 qochayoq allpaman tikrarqa.
 Chaki allpatam
 pukyuyoq allpaman tikrarqa.
- 36 Chaymanmi churarqa
 yarqaymanta kaqkunata.
 Chaypim hatarichirqaku
 *yachanankupaq llaqtata.
- 37 Chakrakunapim tarpurqaku.
 Uvas plantakunatam tarpurqaku
 hinasqam achkanpi cosecharqaku.
- 38 Paykunata bendeciptinmi
 achkaman mirarqaku.
 Paykunata bendeciptinmi
 animalninkupas mirarqaku.
- 39 Menosyachisqa, humillachisqam
 paykunaqa karqaku.
 Ñakariypi, sasachakuyipi,
 llakikuyipim karqaku.
- 40 Diosqa desprecianmi
 kamachikup runatapas.
 Payqa mana ñanpa kananpim
 purichin paykunatapas.
 Payqa pantaypim

purichin paykunatapas.

⁴¹ Wakchakunatam hoqarin
ñakarisqanmanta.

Ovejakunata hinam
mirachin castankuta.

⁴² Allin ruraq runakunam
qawaspanku kusikunku.
Llapallan mana allin
ruraqkunam upallanku.

⁴³ Yuyayniyoq runaqa
chaykunapiyá piensachun.
Tayta Diospa
kuyapayakuynintayá entiendechun.

Salmo 108

Tayta Diospa yanapaykuynin mañakusqanmanta

Diosman Davidpa takisqan

¹ Diosnilláy, ñoqaqa takinaypaqmi
listollaña kachkani.
Tukuy sonqowan takipunaypaqmi
listollaña kachkani.

² Hatun arpa rikchariyá.
Taksa arpa rikchariyá.
Hatarichisqa intitayá.

³ Dios Taytalláy,
runakunapa qayllanpim
graciasta qosqayki.
Dios Taytalláy,
tukuy nacionkunapim
takikunata takipusqayki.

⁴ Cielokunamantapas alto-altoraqmi
qampa kuyapayakunikiqua.
Puyukunamanpas haypaq hinaraqmi
confiakunapaq kaynikiqua.

⁵ Diosnilláy,
cielokunapa altonkamayá
hatunchasqa kay.
Diosnilláy,
tukuy kay pachapiyá
allin reqsisqa kay.

⁶ Chaynapi kuyasqaykikuna
librasqa kanaykupaq.
Atiynikiwanyá salvaykuwayku

- librasqa kanaykupaq.
 Qampuniyá contestaykuwayku
 librasqa kanaykupaq.
- ⁷ Diosmi santuarionpi nirqa:
 ¡Mayna kusikuywanmi rakinasaq
 Siquem llaqtapi allpakunata!
 ¡Mayna kusikuywanmi partipasaq
 Sucot Qechwapi allpakunata!
- ⁸ Galaad allpakunaqa ñoqapam.
 Manases allpakunaqa ñoqapam.
 Efrainqa cascowan hina harkachikunaymi.
 Judaqa akllakusqay gobiernaqmi.
- ⁹ Moab nacionmi ichaqa
 lavatorio hina mayllakunay.
 Edom nacionñataqmi
 ñoqapa usutay wikapanay.
 Filistea nacionñataqmi
 venceruspay qaparinay.
- ¹⁰ ¿Pitaq pusawanqa
 murallasqa llaqtamanqa?
 ¿Pitaq pusawanqa
 Edom nacionmanqa?
- ¹¹ Qamqariki Diosnilláy,
 manam sayapakuwankikuñachu.
 Qamqariki Diosnilláy,
 tropaykuwanpas manam lloqsinkuñachu.
- ¹² Enemigoykupa contranpiyá
 yanapaykuwayku.
 Runapa yanapakuyninqa
 manam imapaqqas valenchu.
- ¹³ Diospa yanapakuyninwanmi
 vencesun ñoqanchikqa.
 Paymi saruparunqa enemigonchikkunataqa.

Salmo 109

Vengakunanpaq Tayta Diosta qayakusqan

Takiqkunapa maestrónpaq. Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Ñoqaqa alabaykim Diosnilláy.
 Amayá upallaychu Diosnilláy.
- ² Mana allin runakunam contraypi rimanku.
 Engañakuqkunam contraypi rimanku.
 Llullallatam contraypi rimanku.
- ³ Muyuriqniymantam insultawanku.

Mana imamantam atacawanku.

⁴ Kuyachkaptiypas acusawankuraqmi.
Ñoqallayqa mañakullachkaykiraqmi.

⁵ Allinta rurachkaptiypas
mana allinwanmi kutichiwanke.
Paykunataqa kuyachkaptiypas
cheqniypaqraqmi-cheqniwanke.

⁶ Mana allin runayá
chayna runataqa juzgachun.
Enemigon runayá
chayna runataqa acusachun.

⁷ Juzgasqa kaspapas
huchayoqyá rikurichun.
Paypa mañakusqanpas
huchanpaqyá kachun.

⁸ Watankunapas pisillañayá kachun.
Oficionmanpas huk runañayá yaykuchun.

⁹ Churinkunapas
mana taytayoqyá rikurichun.
Warminpas
mana qosayoqyá rikurichun.

¹⁰ Churinkunapas mañakustinyá
wasin-wasin purichunku.
Purmachisqa wasinkumantayá
wischusqa kachunku.

¹¹ Llapa ima kapuqnintapas
manuqnin runayá apakuchun.
Tukuy ima ganasqantapas
forasterokunayá qechuruchun.

¹² Paymanta kuyapayaqninqa
amayá pipas kachunchu.
Mana piyniyóq churinkunatapas
amayá pipas llakipayachunchu.

¹³ Paypaqa mirayninpas
tukusqayá kachun.
Paypaqa sutinpas
wiñaypaqyá chinkachun.

¹⁴ Dios Taytalláy,
taytanpa mana allin rurasqantaqa
amayá qonqaychu.
Mamanpa huchallikusqantaqa
amayá pampachaychu.

¹⁵ Dios Taytalláy,
paypa huchankunataqa
amapuniyá qonqaychu.

Kay pachapiqa
amañayá pipas yuyachunchu.

- ¹⁶ Mana kuyapayarispami
pitapas ñakarichirqa.
Ñakariqtawan wakchatam
payqa ñakarichirqa.
Sonqonpi hukmanyasqatam
wañunankama ñakarichirqa.
- ¹⁷ Ñakayllata kuyasqanraykuyá
kikinpuni ñakasqa kachun.
Mana favorecekuq kasqanraykuyá
amataq favorecesqachu kachun.
- ¹⁸ Pachawan hinam
ñakaypa intusqan karqa.
Chay ñakayqa yaku hinaraqmi
ukunmanpas yaykururqa.
Chay ñakayqa tullunkunamanpas
aceite hinaraqmi yaykururqa.
- ¹⁹ Chaynaqa chay ñakayqa
pachan hinayá kachun.
Chumpin hinaraqyá
wiñaypaq kachun.
- ²⁰ Dios Taytalláy,
chaynatayá pagay cheqniqniykunaman.
Chaynatayá pagay contraypi rimaqkunaman.
- ²¹ Señor Diosnilláy,
qamqa allintayá ruraykullaway.
Pim kasqaykiraykuyá libraykullaway.
Kuyapayakuq kasqaykiraykuyá libraykullaway.
- ²² Ñoqaqa ñakariq wakcham kallachkani.
Sinchi llakisqa sonqoyoqmi kallachkani.
- ²³ Chinkaruq llantuy hinallañam
kallachkani.
Wikaparusqa aqarway hinallañam
kallachkani.
- ²⁴ Moqoykunapas katkatatachkanmi
ayunasqayrayku.
Ñoqallayqa tulluyaruniñam
mana mikusqayrayku.
- ²⁵ Paykunam ñoqamanta asikunku.
Qawariwaspankum umankutapas aywirinku.
- ²⁶ Yupaychasqay Dios Taytalláy,
ñoqallaytaqa qampuniyá

- yanapaykullaway.
 Kuyapayakuynikiman hinayá
 salvaykullaway.
- ²⁷ Dios Taytalláy,
 yachachunkuyá
 kayqa atiyniki kasqanta.
 Dios Taytalláy,
 yachachunkuyá
 kaytaqa qampuni rurasqaykita.
- ²⁸ Ñakawaptinkupas qamqa bendeciwankim.
 Hatariptinkupas qamqa penqarachinkim.
 Kay serviqnikitaga kusichiwankim.
- ²⁹ Acusaqniykunaqa pachawan
 churasqa hinayá
 penqaypi kachunku.
 Paykunaqa capawan
 churachisqa hinayá
 penqaypi kachunku.
- ³⁰ Ñoqaqa Tayta Diosmanmi
 anchata graciasta qosaq.
 Ñoqaqa achka runapa qayllanpim
 payta alabasaq.
- ³¹ Payqa wakchapa favorninpim sayaykun.
 Wañunanpaq juzgaqninmantam salvaykun.

Salmo 110

Tayta Diospa akllasqan reymanta

Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Tayta Diosmi señorniyta nirqa:
 Enemigoykikunata vencenaykamayá
 *alleqniypi tiyaykuy.
 Enemigoykikunata saruchinaykamayá
 alleqniypi tiyaykuy.
- ² Tayta Diosmi Sion llaqtamanta
 atiywan gobiernachisunki.
 Qamqa enemigoykikunapi
 munaychakunaykipaqmi gobiernachisunki.
- ³ Atiywan peleasqayki punchawpim
 runaykikuna entregakusunki.
 Sumaqlaña kasqayki punchawpim
 kikinkumanta hamusunki.
 Achikyaq sulla hinam

akllasqayki mozokuna hamusunki.

- ⁴ Tayta Diosmi
 kaynata jurarqa.
 Rimarispansa mana qepaman
 kutiqmi jurarqa:
 Qamqa wiñaypaq sacerdotem
 kanki, nispa.
 Qamqa Melquisedecman rikchakuqmi
 kanki, nispa.
- ⁵ Señormi kachkan
 alleq lawnikipipas.
 Piñakusqan punchawmi
 tukurunqa reykunatapas.
- ⁶ Nacionkunatam juzganqa.
 Ayakunatam montonqa.
 Tukuy kay pachapi
 jefekunatam tukurunqa.
- ⁷ Wayqopi yakutam risqanpi tomanqa.
 Chay yakum mosoqmanta kallpanchaykunqa.

Salmo 111

Tayta Diospa rurasqankunamanta

¡Aleluya!

- ¹ Tukuy sonqoywanmi
 Tayta Diosman graciasta qosaq.
 Allin runakunapa qayllanpim
 Tayta Diosman graciasta qosaq.
 Llapan runakunapa qayllanpim
 Tayta Diosman graciasta qosaq.
- ² Tayta Diospa rurasqanqa
 admirakuypaqmi.
 Chaykunata pipas kuyaqa
 yuyaymananmi.
- ³ Rurasqankunaga suma-sumaqmi.
 Payqa wiñaypaq allin ruraqmi.
- ⁴ Milagronkunatapas yuyachinmi.

- Tayta Diosqa llakipayakuqmi.
 Tayta Diosqa kuyapayakuqmi.
- ⁵ Payqa mikusqatam uywachkan
 respetaqninkunataqa.
 Payqa wiñaypaqmi yuyachkan

contratontaqa.

⁶ Atiyninwan rurasqankunatam
runakunaman rikuchirqa.

Huklaw nacionniyoqkunapa allpantam
paykunawan dueñoyachirqa.

⁷ Paypa rurasqankunaqa confiakunapaqmi.
Payqa imapas allin arreglaqmi.
Lliw kamachikuyninkunapas confiakunapaqmi.

⁸ Chay kamachikuyninkunaqa
wiña-wiñaypaqmi takyachkan.
Chay kamachikuyninkunaqa
confiakunapaqmi mana pantayniyoq kachkan.

⁹ Payqa runankunatam librarqa.
Wiñaypaqmi contratonta rurarqa.
Payqa chuyay-chuyay Diosmi.
Payqa ancha respetana Diosmi.

¹⁰ Yachayniyoq kanapaqqa
Tayta Diostam respetana.
Tukuymanta puntataqa
allin yuyayniyoqmi
kamachikuyninkuna cumpliqkunaqa.
Wiñaypaq alabanam Tayta Diosqa.

Salmo 112

Tayta Dios respetaq runapa kusikusqanmanta

iAleluya!

¹ iMayna kusionqam
Tayta Dios respetaq runaqa!
iMayna kusionqam
kamachikuyninkunapi kusikuq runaqa!

² Paypaqa mirayninpas kay pachapim
sinchi atiyniyoq kanqaku.
Mana pantaq runapa mirayninpa
bendecisqam kanqaku.

³ Payqa wasinpipas
qori-qollqeyoqmi kachkan.
Payqa wasinpipas
kapuqniyoqmi kachkan.
Payqa wiñaypaqmi
allinta rurachkan.

⁴ Chay runaqa tutayaypim kanchay hina.
Mana pantaqkunapaqmi kanchay hina.
Chay runaqa kuyapayakuqmi.

- Chay runaqa llakipayakuqmi.
 Payqa allinkunata ruraqmi.
⁵ Allin runaqa kuyapayakuqmi.
 Allin runaqa prestakuykuqmi.
 Payqa negocionpipas concienciayoqmi.
⁶ Allin ruraq runaqa
 wiñaypaq mana urmaqmi kanqa.
 Allin ruraq runaqa
 wiñaypaqmi yuyarisqa kanqa.
⁷ Mana allin noticiamantaqa
 manam manchakunchu.
 Tayta Diospi confiakusqanraykum
 mana imapas qokunchu.
⁸ Qaqa hina sayaspa
 mana manchakuqmi kanqa.
 Enemigonkuna
 vencechikusqantam qawanqa.
⁹ Wakchakunamanmi imallantapas aypuykarin.
 Wakchakunamanmi imallantapas qoykarin.
 Allin rurasqanqa wiña-wiñaypaqmi kanqa.
 Allin reqsisqa kaspanmi respetasqa kanqa.
¹⁰ Mana allin ruraq runaqa
 payta qawaspanmi piñapayanqa.
 Kachupakusparaq qawaptinmi
 kallpanpas chinkarirunqa.
 Mana allin ruraq runapa
 munasqanqa pasaypaqtam chinkarunqa.

Salmo 113

Kuyapayakuyninmanta Tayta Diosta alabaychik

¡Aleluya!

- ¹ Tayta Diospa serviqninkuna,
 paytayá alabaychik.
 Tayta Diospa serviqninkuna,
 sutinraykuyá alabaychik.
² Kunanmanta wiñaykamayá
 Tayta Diosqa alabasqa kachun.
 Kunanmanta wiñaykamayá
 sutinrayku alabasqa kachun.
³ Intipa qespimunan lawmantaraqyá
 Tayta Diosqa alabasqa kachun.
 Intipa seqaykunan lawkamaraqyá
 Tayta Diosqa alabasqa kachun.

⁴ Tayta Diosqa llapallan nacionkunapa
hawanpiraqmi kachkan.
Alto cielokunamantapas
kanchariqraqmi payqa kachkan.

⁵ Yupaychasqanchik Tayta Dios hinaqa
manam pipas kanchu.
Alto-altopi tiyaspa gobiernaq hinaqa
manam pipas kanchu.

⁶ Chayna kachkaspapas
kumuykusparaqmi cielokunata qawaykamun.
Chayna kachkaspapas
kumuykusparaqmi kay pachata qawaykamun.

⁷ Payqa wakcha runatapas
allpamantaraqmi hoqariykun.
Payqa mana imayoqtapas
qopa patamantaraqmi hoqariykun.

⁸ Paytaqa hoqariykun
kamachikuqkunawan tiyaykachinanpaqmi.
Paytaqa hoqariykun
runamasinkuna kamachiqkunawan tiyaykachinanpaqmi.

⁹ Payqa mana wachakuqtapas
wawasapatam ruraykun.
Chay warmiñataqmi
wawasapa kasqanrayku kusikun.

iAleluya!

Salmo 114

Egipto nacionmanta lloqsimusqanku yuyarina taki

¹ Egipto nacionmanta
Israel casta lloqsimuptinmi
otaq huk simi rimaq nacionmanta
Jacobpa castan lloqsimuptinmi

² Juda casta runakuna
Tayta Diospa santuarion hina
rikurirqa.
Israel casta runakunañataqmi
gobiernasqan runakunaña
rikurirqa.

³ Lamar qochapas paykunata
rikuruspanmi anchurikururqa.
Jordan Mayupas qepaman

- kutirispanmi kicharikururqa.
⁴ Pawaykachaqa carnerokuna hinam
 orqokuna kusikurqaku.
 Pawaykachaqa chitakuna hinam
 moqokunapas kusikurqaku.
- ⁵ Lamar qocha
 ĩmanasqataq qamqa anchurikurqanki?
 Jordan Mayu
 ĩmanasqataq qamqa kicharikurqanki?
- ⁶ Orqokuna ĩmanasqataq
 pawaykachaqa carnerokuna hina
 kusikurqankichik?
 Moqokuna ĩmanasqataq
 pawaykachaqa chitakuna hina
 kusikurqankichik?
- ⁷ ¡Yaw allpa pacha!
 qamqa Señorpa qayllanpiyá
 katkatatay.
 Jacobpa Diosninpa qayllanpiyá
 katkatatay.
- ⁸ Paymi qaqamanta lloqsichispa
 yakuta qochachirqa.
 Qaqa rumimantam
 pukyu yakuta toqyachimurqa.

Salmo 115

Tayta Diosqa manam taytacha-mamachakuna hinachu.

- ¹ Dios Taytalláy,
 alabasqaqa kasaqku
 amayá ñoqaykuchu.
 Qamllam alabasqaqa kanayki
 manam ñoqaykuchu.
 Kuyapayakuq kasqaykimantam
 alabasqa kanayki.
 Confiakunapaq kasqaykimantam
 alabasqa kanayki.
- ² Imanasqataq runakunaqa tapunakunku:
 ĩMaypitaq Israel castakunapa
 Diosninkuqa kachkan? nispa.
- ³ Chaymi contestaniku:
 Diosniykuqa hanaq pachapim kachkan.
 Payqa tukuy munasqantam ruran, nispa.

- ⁴ Paykunapa taytacha-mamachankuqa
qori-qollqellam.
Tukuy chaykunaqa
runakunapa rurasqankunallam.
- ⁵ Simiyoy kasparas
manam rimankuchu.
Ñawiyoy kasparas
manam qawakunkuchu.
- ⁶ Rinriyoy kasparas
manam uyarinkuchu.
Senqayoy kasparas
manam muskinkuchu.
- ⁷ Makiyoy kasparas
manam llachpankuchu.
Chakiyoy kasparas
manam purinkuchu.
Kunkayoy kasparas
manam qaparinkuchu.
- ⁸ Chaykunamanmi rikchakun
chaykuna ruraqkunapas.
Chaykunamanmi rikchakun
chaykunapi confiakuqkunapas.
- ⁹ Israel castakuna,
Tayta Diospiyá confiakuychik.
Paymi ñoqanchiktaqa yanapaykuwanchik.
Paymi ñoqanchiktaqa defiendeykuwanchik.
- ¹⁰ Aaron castakuna,
Tayta Diospiyá confiakuychik.
Paymi ñoqanchiktaqa yanapaykuwanchik.
Paymi ñoqanchiktaqa defiendeykuwanchik.
- ¹¹ Tayta Dios respetaqkuna,
Tayta Diospiyá confiakuychik.
Paymi ñoqanchiktaqa yanapaykuwanchik.
Paymi ñoqanchiktaqa defiendeykuwanchik.
- ¹² Tayta Diosmi yuyarirun ñoqanchikmantaqa.
Paymi bendeciwasunchik ñoqanchiktaqa.
Israel castakunatam bendecinqa.
Aaron castakunatam bendecinqa.
- ¹³ Respetaqninkunatam Tayta Diosqa bendeciwasun.
Hatuntapas-taksatapas paymi bendeciwasun.
- ¹⁴ Tayta Diosyá mirachisunkichik achkanpi.
Churikichiktapas mirachichunyá achkanpi.
- ¹⁵ Cielokunatapas unanchaq

Tayta Diosmi bendecisunkichik.
 Kay pachatapas unanchaq
 Tayta Diosmi bendecisunkichik.

- ¹⁶ Tayta Diospam hanaq pachaqa.
 Kay pachatañataqmi runakunaman qorqa.
¹⁷ Wañusqakunaqa manañam
 Tayta Diostaqa alabankuñachu.
 Upallaruqkunapa kasqanman
 uraykuqkunaqa manam alabankuñachu.
¹⁸ Ñoqanchikqa Tayta Diostam alabasunchik.
 Kunanmanta wiñaykamam Tayta Diosta alabasunchik.

iAleluya!

Salmo 116

Tayta Diosman gracias qonapaq

- ¹ Qayakullasqayta uyariykuwasqanraykum
 Tayta Diosta kuyani.
 Ruegakullasqayta uyariykuwasqanraykum
 Tayta Diosta kuyani.
² Chaylla uyariwasqanraykum
 paytaqa mañakusaq.
 Ñoqallayqa kawsanaykamam
 paytaqa mañakusaq.
³ Wañuymi waskawanpas
 watasqata hina chaqnarullawan.
 Wañunayaywan ñakarichkaqta hinam
 ñoqataqa hapirullawan.
 Sasachakuywan llakikuyllam
 ñoqallaytaqa hapirullawan.
⁴ Hinaptinmi Tayta Diosta qayakurqani.
 Libraykuwananpaqmi Tayta Diosta qayakurqani.
⁵ Tayta Diosqa kuyapayakuqmi.
 Tayta Diosqa allinlla ruraqmi.
 Diosninchikqa llakipayakuqmi.
⁶ Tayta Diosqa waqaychanmi
 pisi experienciayoq runakunataqa.
 Llumpay muchuypi kachkaptiymi
 salvaykuwarqa ñoqataqa.
⁷ Sonqollaymi kunanqa hawkayarunña.
 Tayta Dios allinyaykachiptinmi
 hawkayarunña.

⁸ Wañunaymanta libraykuwasqanraykum,
waqanaymanta libraykuwasqanraykum,
urmanaymanta harkaykuwasqanraykum

⁹ Tayta Diosllapaqña kawsasaq.
Kawsaqkunapa allpanpim kawsasaq.

¹⁰ Hatun llakikuypim kachkani,
nisparaqmi confiakurqani.

¹¹ Lliw runaqa llullam,
nispaymi llutanpi rimarqani.

¹² Ñoqallayqa ¿imatataq
Tayta Diosmanqa kutichisaq?
Lliw allinyaykachiwasqanmantataq
¿imatataq paymanqa kutichisaq?

¹³ Kuisisqam salvacionta chaskisaq.
Tayta Diostam ñoqaqa qayakusaq.

¹⁴ Tayta Diosmanmi prometekusqaykunata
cumplisaq.
Llapallan runakunapa qayllanpim
cumplisaq.

¹⁵ Diosman sonqo runakuna wañukuptinqa
manam yanqallapaqchu hapin Tayta Diosqa.

¹⁶ Dios Taytalláy,
serviqnikim ñoqaqa kallani.
Serviqnikipa wawanmi kallani.
Qanmi watawasqankuta tipirurqanki.

¹⁷ Graciasta qonaypaqmi
animalta wañuchipusqayki.
Qam Tayta Diostam
ñoqaqa qayakamusqayki.

¹⁸ Tayta Diosmanmi prometekusqaykunata
cumplisaq.
Llapallan runakunapa qayllanpim
cumplisaq.

¹⁹ Dios Taytalláy,
temploykipa pationkunapim
ñoqaqa cumplisaq.
Jerusalen llaqtapim
ñoqaqa cumplisaq.

iAleluya!

Salmo 117

¡Tayta Diosman takiychik!

- ¹ Nacionkuna, llapallaykichik
Tayta Diosta alabaychik.
Runakuna, llapallaykichik
Tayta Diosta yupaychaychik.
² Ñoqanchikpaq kuyakuyninqa
llumpa-llumpay hatunllañam.
Tayta Diosqa wiñaypaqpuni
llumpay confiakunanchikñam.

¡Aleluya!

Salmo 118

Salvasqanmanta Tayta Diosman gracias qosqan

- ¹ Allin kasqanraykuyá
Tayta Diosman graciasta qoychik.
Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Tayta Diosman graciasta qoychik.
² Israel castakuna,
Payqa wiñaypaq kuyapayakuqmi,
nispayá niychik.
³ Aaron castakuna,
Payqa wiñaypaq kuyapayakuqmi,
nispayá niychik.
⁴ Tayta Dios respetaqkuna,
Payqa wiñaypaq kuyapayakuqmi,
nispayá niychik.
⁵ Llakisqa kaspaymi
qayakurqani Tayta Diosta.
Contestawaspanmi horqoykuwarqa
kichki sitiomanta.
⁶ Tayta Diosmi yanapawaqniyqa,
manam manchakusaqchu.
Runapa imapas rurawanantaqa
manam manchakusaqchu.
⁷ Tayta Diosmi yanapawaqniyqa.
Yanapawaqniykuna ukupim
yanapawan payqa.
Cheqniqniykunatam qawasaq,
vencesqatam qawasaq.
⁸ Runakunapi hapipakunamantaqa
Tayta Diosllapim confiakunanchik.

- ⁹ Kamachikuqkunapi hapipakunamantaqa
Tayta Diosllapim confiakunanchik.
- ¹⁰ Llapallan nacionmanta
runakunam muyuriruwanku.
Aswanqa Tayta Dios
yanapawaptinmi vencerurqani.
- ¹¹ Muyuriwaspankum
chawpicharuwanku.
Aswanqa Tayta Dios
yanapawaptinmi vencerurqani.
- ¹² Abejakuna hinam muyuriruwanku.
Kichkapi nina hinam ruparunku.
Aswanqa Tayta Dios
yanapawaptinmi vencerurqani.
- ¹³ Urmaykunaypaqmi paykuna tanqaykuwarqa,
ichaga Tayta Diosmi yanapaykuwarqa.
- ¹⁴ Tayta Diosmi kallpanchawaqniyqa.
Alabanaypaqmi takisaq ñoqaqa.
Paytaqmi salvaqniyqa karurqa.
- ¹⁵ Allin ruraqkunapa
wasinpiqa kusikuywanmi qaparichkanku.
Salvasqa kasqankumantam
kusikuywan qaparichkanku:
Tayta Diosqa atiyinwanmi
vencerun, nispam nichkanku.
- ¹⁶ Tayta Diospa atiyinqa
admirakuypaqmi, nispam nichkanku.
Tayta Diosqa atiyinwanmi
vencerun, nispam nichkanku.
- ¹⁷ Manam wañusaqchu ñoqaqa
aswanqa kawsasaqmi.
Kawsasaqqa Tayta Diospa
rurasqankunamanta willakunaypaqmi.
- ¹⁸ Tayta Diosmi sinchita castigawarqa
ichaga manam wañunaykamachu castigawarqa.
- ¹⁹ Allin kaqman yaykuna
punkukunatayá kichawaychik.
Tayta Dios alabaq
yaykunaypaqyá kichawaychik.
- ²⁰ Tayta Diospa punkunmi chayqa.
Chaynintam yaykun allin ruraqkunaqa.

- ²¹ Dios Taytalláy,
uyarimuwasqaykiraykum graciasta qomullayki.
Salvaqniy kasqaykiraykum graciasta qomullayki.
- ²² Wasi perqaqkunapa
wischupakusqanku rumiqa
cimientopi eskinan hapiq
rumiñam rikurirurqa.
- ²³ Kaytaqa rurarun Tayta Diosmi.
Kay qawasqanchikqa admirakuypaqmi.
- ²⁴ Chay punchawqa
Tayta Diospa rurasqanmi.
Chay punchawpiqa
kusikusunchikmi.
- ²⁵ Dios Taytalláy,
ruegakamullaykim, kunanyá salvaykullawayku.
Dios Taytalláy,
ruegakamullaykim, kunanyá allinchaykuwayku.
- ²⁶ Alabasqayá kachun
Tayta Diospa sutinpi hamuqqa.
Tayta Diospa templonmantam
mañapuchkaykiku bendicionnintaqa.
- ²⁷ Tayta Diosllam Diosqa.
Payllam kanchariwaqninchikqa.
Kallmakunatayá hapiychik.
Fiestapaqyá huñunakuychik.
Altarkamayá asuykamuychik.
- ²⁸ Diosniy kasqaykiraykum
graciasta qosqayki.
Diosniy kasqaykiraykum
qamta hatunchasqayki.
- ²⁹ Allin kasqanraykuyá
Tayta Diosman graciasta qoychik.
Payqa wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Tayta Diosman graciasta qoychik.

Salmo 119

Tayta Diospa yachachikuyninqa sumaqllaña kasqanmanta

HUK

- ¹ ¡Mayna kusişam
Tayta Diospa
munallasqanman hina kawsačkunaqa!

iMayna kusionqam Tayta Diospa
yachachisqanman hina kawsaqqunaqa!

² iMayna kusionqam Tayta Diospa
kamachillasqan kasukullaqqunaqa!

iMayna kusionqam Tayta Diosta
tukuy sonqonwan maskallaqninkunaqa!

³ Allin ruraqmi paykunaqa.
Rurachkankupas Diospa munallasqantam.

⁴ Kunakuyniki kasukusqa
kanantamiki munallankiqariki.

⁵ Allin kawsaytam munallani
decretoykikunata kasukunaypaq.

⁶ Manam penqakullasaqñachu
lliw kamachisqaykita cumplillaspayqa.

⁷ Cheqap sonqollam gracias nisaq
lliw reglamentoykita yachallaspayqa.

⁸ Decretoykitam kasukusaq.
Pasaypaqtaqa amam saqewankichu.

ISKAY

⁹ Mozoqa ñimaynatataq
mana huchallikuspa kawsanman?
Palabaykita kasukuspanmi
mana huchallikuqqa kawsanman.

¹⁰ Ñoqallayqa tukuy sonqoywanmi
maskayki qamtaqa.
Amayá karunchawaychu
kamachikuynikikunamantaqa.

¹¹ Qampa palabaykitam
sonqoypi waqaycharqani.
Contraykipi mana huchallikunaypaqmi
sonqoypi waqaycharqani.

¹² Dios Taytalláy,
alabasqam qamqa kanki.
Decretoykikunatamá yachaykachiwanki.

¹³ Ñoqaqa simiywanmi willakurqani.
Llapallan reglamentoykitam willakurqani.

¹⁴ Kamachisqaykiman hina
kawsaspaymi kusikuni.
Qori-qollqemantapas
mastaraqmi kusikuni.

¹⁵ Encargoykikunapim yuyaymanani.
Munasqaykiman hina kawsaytam munani.

¹⁶ Kusikunim decretoykikunamantaqa.
Manam qonqasaqchu palabaykikunantaqa.

KIMSA

¹⁷ Kay serviqnika favoreciwaptikiqa kawsasaqmi.

- Palabraykitapas ñoqaqa kasukusaqmi.
¹⁸ Yuyaymananaypaqyá
 ñawillaykunata kichaykuway.
 Admirakuypaq yachachikuynikikunata
 entiendenaypaqyá kichaykuway.
¹⁹ Ñoqaqa forasterollam
 kani kay pachapiqa.
 Amayá pakaykuwaychu
 kamachisqaykikunataqa.
²⁰ Tukuy tiempopim sinchillataña munachkani.
 Reglamentoykikuna yachaykuytam munachkani.
²¹ Kamachisqaykikunamanta pantarusqankuraykum
 hoqarikuq runakunata qaqcharunki.
 Kamachisqaykikunamanta pantarusqankuraykum
 ñakasqa runakunata qaqcharunki.
²² Kamachikuynikikunata kasukusqayraykuyá
 amaña kamiwachunkuchu.
 Kamachikuynikikunata kasukusqayraykuyá
 amaña despreciawachunkuchu.
²³ Kamachikuqkuna contraypi
 rimanakuruptinkupas
 kay serviqnikiqa
 decretoykikunapim yuyaymanasaqpas.
²⁴ Kamachikuynikikunaqa kusichiqniymi.
 Runakuna hina consejawaqniymi.

TAWA

- ²⁵ Pasaypaqñam wañunayachkani ñoqallayqa.
 Prometewasqaykiman hinayá kawsaykachiwayqa.
²⁶ Kawsasqaymanta willakuptiymi
 contestaykuwarqankiqa.
 Decretoykikunatapas
 yachaykachiwayá ñoqallaymanqa.
²⁷ Encargoykikunaman hina
 kawsanaypaqyá entiendeykachiway.
 Milagroykikunapi yuyaymananaypaqyá
 entiendeykachiway.
²⁸ Sinchi llakikuymantam
 sonqollaypas tukukuruchkanña.
 Prometewasqaykiman hinayá
 kallpanchaykullawayña.
²⁹ Llulla rimanaymantayá harkaykuway.
 Yachachikuynikiwanyá llakipayaykuway.
³⁰ Cheqap ñanpi puriytañam akllakurqani.
 Reglamentoykikunata kasukunaypaqñam chaskikurqani.
³¹ Dios Taytalláy,
 kamachikuynikikunamanmi

hapipakullani ñoqaqa.
Amayá penqaymanqa
churaykullawaychu ñoqataqa.

- ³² Kamachikuynikikunata cumplinaypaqmi
chaylla kachkani.
Allin yuyayta qoykuwasqaykiraykum
chaynaqa kachkani.

PICHQA

- ³³ Dios Taytalláy,
decretoykikunaman hina
kawsakuytayá yachaykachiway.
Kawsanaykama kasukunaypaqyá
chaykunataqa yachaykachiway.
- ³⁴ Yachachikuynikita kasukunaypaqyá
entiendechiway.
Tukuy sonqoywan kasukunaypaqyá
entiendechiway.
- ³⁵ Kamachikusqaykikunaman hina
kawsanaypaqyá pusaway.
Chayman hina kuisqa
kawsanaypaqyá pusaway.
- ³⁶ Kamachikuynikikunata kuyanaypaqyá
yanapaykuway.
Engañowan apuyaymantayá
harkaykuway.
- ³⁷ Yanqa kaqkunata ama qawanaypaqyá
waqaychaykuway.
Munasqaykiman hina kawsanaypaqyá
waqaychaykuway.
- ³⁸ Kay serviqnikiman
prometewasqaykitayá cumpliy.
Respetaqnikikunaman
prometesqaykitayá cumpliy.
- ³⁹ Amañayá ñoqataqa kamiwachunkuchu.
Manchakusqayraykuyá ama kamiwachunkuchu.
Sentenciayki allin kasqanraykuyá
ama kamiwachunkuchu.
- ⁴⁰ Encargoykikunatam kuyani ñoqaqa.
Allin kasqaykiraykuyá kawsariykachiway ñoqataqa.

SOQTA

- ⁴¹ Dios Taytalláy, kuyapayariykullaway.
Prometesqaykiman hinayá salvaykullaway.
- ⁴² Chayna kaptinqa
contestasaqmi kamiwaqniytaqa.
Qampa palabraykipim
confiakuni ñoqallayqa.

- ⁴³ Amayá haykapipas munaychu
llulla rimanaytaqa.
Reglamentoykikunapim
confiakuchkani ñoqallayqa.
- ⁴⁴ Tukuy tiempopim
yachachikuynikikunata kasukusaq.
Wiña-wiñaypaqmi
yachachikuynikikunata kasukusaq.
- ⁴⁵ Chayna kaptinqa
libreñam kawsakusaq.
Encargoykikunata cumplisqayraykum
libreña kawsakusaq.
- ⁴⁶ Reykunapa ñawpaqnin
kamachikuynikikunamanta rimasaq.
Mana penqakuspam
ñoqaga rimasaq.
- ⁴⁷ Kamachisqaykikunatam kuyani.
Chaykunawanmi kusikuni.
- ⁴⁸ Kamachisqaykikunatam kuyani.
Kamachisqaykikunatam munani.
Decretoykikunapim yuyaymanani.

QANCHIS

- ⁴⁹ Kay serviqniki
rimarisqaykitayá yuyariy.
Confiakunaypaq rimapayawasqayki
palabratayá yuyariy.
- ⁵⁰ Chay prometewasqayki palabrawanmi
kawsachiwanki.
Llakisqa kachkaptiy
consuelawanki.
- ⁵¹ Hoqarikuq runakunam
ñoqamanta burlakunku.
Yachachikuynikikunamantaqa
manam karunchakunichu.
- ⁵² Dios Taytalláy,
ñawpaq reglamentoykikunamantam yuyarini.
Chaykunawanmi ñoqallayqa consuelakuni.
- ⁵³ Mana allin ruraqkunamantam
sinchita piñakuruni.
Yachachikuynikikunata saqerusqankuraykum
sinchita piñakuruni.
- ⁵⁴ Decretoykikunamantaqa takirqanim.
Runapa llaqtanpipas takirqanim.
- ⁵⁵ Dios Taytalláy,
tutanpas ñoqaga qanmantam yuyarini.
Yachachikuynikikunatam kasukuni.

- ⁵⁶ Ñoqapa imam ruranayqa kaymi:
encargoykikuna kasukuymi.

PUSAQ

- ⁵⁷ Dios Taytalláy,
qanmi ñoqapa tukuy imayqa kanki.
Palabrayki kasukunaypaqmi
prometekurqayki.
- ⁵⁸ Tukuy sonqoywanmi ruegakurqayki qamtaqa.
Prometewasqaykiman hinayá
kuyapayariykullaway ñoqataqa.
- ⁵⁹ Imayna kawsasqaypim
ñoqaga piensarqani.
Chaymi kamachikuynikikunata
kasqanllan kasukurqani.
- ⁶⁰ Mana munaspaymi
kamachikusqaykikunata kasukurqani.
Apurawmanmi
kamachikusqaykikunata kasukurqani.
- ⁶¹ Mana allin runakunam chawpicharuwanku.
Yachachikuynikikunataqa manam qonqarqanichu.
- ⁶² Qanman graciasta qonaypaqmi
chawpi tutata hatarillani.
Allin reglamentoykikunarayku
graciasta qonaypaqmi hatarillani.
- ⁶³ Llapallan respetasuqn timerunapa
amistadninmi kani.
Encargoykikuna kasukuqkunapa
amistadninmi kani.
- ⁶⁴ Dios Taytalláy, kuyapayankim
tukuy kay pachapi kaqkunataqa.
Qamqa yachaykachiwayá
decretoykikunataqa.

ISQON

- ⁶⁵ Dios Taytalláy,
kay serviqn timerunmi
allinta rurarunki.
Prometewasqaykiman hinam
allinta rurarunki.
- ⁶⁶ Yuyayniyoq kanaypaqyá
yachaykachiway.
Yachayniyoq kanaypaqyá
yachaykachiway.
Kamachisqaykikunapi confiakusqayraykuyá
yachaykachiway.
- ⁶⁷ Manaraq humillachisqa
kachkaspaymi pantarurqani.

- Kunanmi ichaqa qampa
palabraykitaña kasukuni.
- ⁶⁸ Qamqa allin Diosmi kanki.
Qamqa allinlla ruraqmi kanki.
Decretoykikunatam yachaykachiwanki.
- ⁶⁹ Hoqarikuq runakunam hatarirunku.
Contraypi llullakunankupaqmi hatarirunku.
Ñoqam ichaqa tukuy sonqoywan
qamllataña kasukusaq.
Encargoykikunatam tukuy sonqoywan
ñoqaga kasukusaq.
- ⁷⁰ Rumi sonqo runakunam paykunaqa
ichaqa yachachikuynikipim kusikuni ñoqaga.
- ⁷¹ Humillachisqa kasqayqa
allinniypaqmi karqa.
Chaynapim yacharqani
decretoykikunataqa.
- ⁷² Waranqantin qorimantapas ñoqapaq
aswan allinqa yachachisqaykikunam.
Waranqantin qollqemantapas ñoqapaq
aswan allinqa yachachisqaykikunam.

CHUNKA

- ⁷³ Qanmi unanchaspa kawsachiwarqanki.
Kamachisqaykikunatam entiendechiwanki.
- ⁷⁴ Respetasuqnikipuna
rikuwaspanyá kusikuchunku.
Palabraykipi confiakusqayraykuyá
paykunaqa kusikuchunku.
- ⁷⁵ Dios Taytalláy,
reqsinim reglamentoykikunaqa
allin kasqanta.
Confiakunapaq kaspaykim
humillarachiwanki ñoqallayta.
- ⁷⁶ Kay serviqníkita kuyapayariwaspaykiyá
consuelaykullaway.
Kay serviqníkiman prometewasqaykipi hinayá
consuelaykullaway.
- ⁷⁷ Ñoqallaytaqa kawsanaypaqyá
llakipayariykullaway.
Yachachikuynikipi kusikusqayraykuyá
llakipayariykullaway.
- ⁷⁸ Hoqarikuq runakunaqa
penqachisqayá kachunku.
Yanqamanta ñakarichivasqankuraykuyá
penqachisqa kachunku.
Ñoqam ichaqa yuyaymanasaq.

- ⁷⁹ Qamlлатаña respetasuqníkikunaqa
ñoqamanyá huñunakamuchunku.
Kamachikuyníkikuna yachaqkunaqa
ñoqamanyá huñunakamuchunku.
- ⁸⁰ Mana huchayoqtayá
decretoykikunallapi yuyaymanachiway.
Mana penqachisqa kanaypaqyá
chaynata yuyaymanachiway.

CHUNKA HUKNIYOQ

- ⁸¹ Salvawanaykita suyaspaymi
wañuy patanpiña kallachkani.
Chaywanpas ñoqallayqa
palabraykipim confiakullachkani.
- ⁸² Prometewasqaykikunata suyaspa
yaqaña ñawsayaruchkanipas.
¿Haykapitaq consuelawanki?
nispaymi waqachkanipas.
- ⁸³ Qosnipi chakiruy
odre hinaña kaspaypas
decretoykikunataqa
manam qonqarunichu pasaypaqpas.
- ⁸⁴ ¿Haykapikamataq kawsasaq
kay serviqnikiqa?
¿Haykapitaq castiganki
ñakarichiwaqniykunataqa?
- ⁸⁵ Hoqarikuq runakunam
uchkukunata ñoqapaq toqorunku.
Yachachikuynikiman hina mana ruraspam
chaynata rurarunku.
- ⁸⁶ Confiakunapaqmi lliw kamachisqaykikunaqa.
Mana imamantam ñakarichiwanku runakunaqa.
Qamyá yanapaykullaway ñoqallaytaqa.
- ⁸⁷ Yaqallam kay pachamanta
chinkarachiwanku,
chaywanpas encargoykikunataqa
manam saqerqanichu.
- ⁸⁸ Kuyapayakuynikiman hinayá
kawsachiway.
Kamachikuyníkikunata kasukunaypaqyá
kawsachiway.

CHUNKA ISKAYNIYOQ

- ⁸⁹ Dios Taytalláy,
palabraykiqa wiñaypaqmi.
Hanaq pachapipas
mana tukuqmi.
- ⁹⁰ Qamqa wiña-wiñaypaq

- confiakunam kanki.
 Qanmi kay pachata
 hinapi kananpaq takyachirqanki.
- ⁹¹ Chaykunaqa kunankamapas
 reglamentoykikunaman hinam kachkan.
 Tukuy imapas servisuqaykiraykum
 hinalla kachkan.
- ⁹² Yachachikuynikipi mana kusikupayqa
 llakikuywanmi wañuruymañña karqa.
- ⁹³ Manam haykapipas
 qonqasaqchu encargoykikunataqa.
 Chaykunawanmi
 kawsachiwarqanki ñoqallaytaqa.
- ⁹⁴ Qampa kallasqayraykuyá
 salvaykullaway.
 Encargoykikunata cumplisqayraykuyá
 salvaykullaway.
- ⁹⁵ Mana allin ruraqkunam
 suyawachkan wañuchiwananpaq.
 Ñoqam ichaqa kamachikuynikikunata
 entiendeypi risaq.
- ⁹⁶ Tukuy ima allin kaqkunapas
 qawasqayman hinaqa tukuruqlam kachkan.
 Qampa kamachisqaykikunam ichaqa
 mana tukuyniyoq alli-allin kachkan.
- CHUNKA KIMSAYOQ*
- ⁹⁷ ¡Maynatam yachachikuynikita kuyallani!
 Chaypim tukuy punchaw yuyaymanani.
- ⁹⁸ Enemigoykunamantapas mastaraqmi
 yachayniyoqta ruraykullawanki.
 Kamachisqaykikunawanmi
 chaynataqa ruraykullawanki.
 Ñoqapaqña wiñaypaq kasqanraykum
 chaynataqa ruraykullawanki.
- ⁹⁹ Llapallan maestroykunamantapas
 aswan mastaraqmi entiendellani.
 Kamachikuynikikunata yuyaymanasqayraykum
 chaynata entiendellani.
- ¹⁰⁰ Machukunamantapas aswan mastaraqmi
 ñoqaqa entiendeni.
 Encargoykikunata kasukusqayraykum
 chaynata entiendeni.
- ¹⁰¹ Mana allinkunapi kawsanaymantam
 anchurikurqani.
 Palabraykita kasukunaypaqmi
 anchurikurqani.

¹⁰² Reglamentoykikunamantaqa
manam rakikurqanichu.
Chaykunawan yachachiwasqaykiraykum
mana rakikurqanichu.

¹⁰³ Simillaypaqpas
imayna miskillañam prometewasqaykiqua!
Mielmantapas aswan miskiraqmi
chay prometewasqaykiqua.

¹⁰⁴ Encargoykikunawanmi
allin entiendeqña rikuriruni.
Chayraykum tukuy mana allin
kawsayta cheqnini.

CHUNKA TAWAYOQ

¹⁰⁵ Palabraykiqua chakiykunata
kachaykuq mechero hinaraqmi.
Palabraykiqua purisqay ñanpipas
achkiy hinaraqmi.

¹⁰⁶ Allin reglamentoykikunataqa
kasukusaqmi.
Chayta cumplinaypaq
jurasqaytaqa kasukusaqmi.

¹⁰⁷ Dios Taytalláy,
sinchi llakisqa kasqayraykuyá
kawsachillaway.
Prometewasqaykiman hinayá
kawsachillaway.

¹⁰⁸ Dios Taytalláy,
ruegakuykim ofrendata hina
alabasqayta chaskiwanaykipaq
chaynataq reglamentoykikunatapas
yachachiwanaykipaq.

¹⁰⁹ Ñoqaqa sapa kutillam
wañuypa patanpiña kachkani.
Chaywanpas yachachikuynikikunataqa
mana qonqaqñam kachkani.

¹¹⁰ Mana allin ruraqkunam hapiruwankupaq
toqllata churachkanku.
Ñoqam ichaqa encargoykikunamanta
mana karunchakunichu.

¹¹¹ Kamachikuynikikunam wiñaypaq
herenciay hinaña kapuwachkan.
Sonqoyta kusichisqanraykum
herenciay hinaña kapuwachkan.

¹¹² Tukuy sonqoywanmi
decretoykikunata cumplisaq.
Wiña-wiñaypaqmi

chaykunataqa cumplisqa.

CHUNKA PICHQAYOQ

- ¹¹³ Iskay uya runakunataqa cheqninim
ichaqa yachachikuynikitaqa kuyanim.
- ¹¹⁴ Qamqa kanki pakaykuqniymi.
Qamqa kanki harkaykuqniymi.
Palabraykipas ñoqapa confiakunaymi.
- ¹¹⁵ Mana allin ruraqkuna,
ñoqamantayá anchuriychik.
Diosniypa kamachisqankunata
kasukunaypaqyá anchuriychik.
- ¹¹⁶ Kawsallasaqmi prometewasqaykiman
hina kallpanchallawaptikiqa.
Amayá penqakusaqchu
qamllapi confiakuchkaspaqa.
- ¹¹⁷ Yanapawaptikiqa salvasqam kasaq.
Decretoykikunatam mana tukuyta estudiasaq.
- ¹¹⁸ Decretoykikunamanta
llapallan rakikuqtam cheqnirunki.
Engañasqankupas yanqalla kasqanraykum
paykunataqa cheqnirunki.
- ¹¹⁹ Qopata hinam qawanki
kay pachapi mana allin ruraqkunataqa.
Chaymi ñoqallaypas kuyallani
kamachikuynikikunataqa.
- ¹²⁰ Qamta manchakusqayraykum
sayarirun chukchaykunapas.
Ñoqallayqa respetanitaqmi
reglamentoykikunatapas.

CHUNKA SOQTAYOQ

- ¹²¹ Allin arregloman hinam
allinta rurarqani ñoqaqa.
Amayá saqeruwaychu
ñakarichiqniykunapa kasqanpiqa.
- ¹²² Allin kanaypaqyá
nanachikuway kay serviqlaykita.
Amayá munaychu
hoqarikuq runakuna ñakarichiwananta.
- ¹²³ Waqaptiymi ñawiykunapas
yaqaña tutayaruchkanpas.
Salvawanaykita suyaspa
yaqaña ñawsayaruchkanipas.
Allinpaq prometewasqaykita suyasqayraykum
yaqaña ñawsayaruchkanipas.
- ¹²⁴ Kuyapayakuynikiman hinayá
kay serviqnikipaq allichaykapuway.

Decretoykikunatapas
kay serviqniki manyá yachaykachiway.

125 Serviqniki kasqayraykuyá
entiendeykachiway.
Kamachikuynikita reqsinaypaqyá
entiendeykachiway.

126 Dios Taytalláy,
ñam chayaramunña
ruranaykipaq tiempoqa.
Manam kasukunkuñachu
yachachikuynikikunataqa.

127 Chayraykum kamachikusqaykikunata
qorimantapas mastaraq kuyaruni.
Chayraykum kamachikusqaykikunata
qori-puromantapas mastaraq kuyaruni.

128 Chaymi llapallan encargoykikunawan
allinta kawsanaypaq pusachikuni.
Tukuy mana allin kawsaytañataqmi cheqnini.

CHUNKA QANCHISNIYOQ

129 Admirakuypaqmi kamachikuynikikunaqa
chaymi kasukullachkani ñoqallayqa.

130 Achkiy hinaraqmi
palabrayki entiendesqankuqa.
Pisi experienciayoqkunatapas
entiendeykachinmi palabraykiqa.

131 Yakunayachikuspa
samatyachkaq hinam kachkani.
Kamachisqaykikunata kuyasqayraykum
chaynaqa kachkani.

132 Ñoqallayta qawarimuwaspaykiyá
llakipayariykullaway.
Kuyasuqniki kunawan rurasqaykita hinayá
llakipayariykullaway.

133 Ñoqallaytaqa palabraykiman hinayá
kawsachiway.
Mana allinkuna ama munaychakuwananpaqyá
kawsachiway.

134 Libraykuway runakuna
ñakarichiwananmanta,
hinaptinga kasukusaqmi
encargoykikunata.

135 Favoreceykuwayá kay serviqnikitaqa.
Yachaykachiwayá decretoykikunataqa.

136 Ñoqapaqa weqellaykunapas
mayu hinaraqmi puririn.
Yachachikuynikita mana kasukusqankuraykum

chaynataqa puririn.

CHUNKA PUSAQNIYOQ

- ¹³⁷ Dios Taytalláy,
 ancha allin ruraqmi kanki qamqa.
 Mana pantayniyoqmi reglamentoykikunaqa.
- ¹³⁸ Kunawasqaykiku kamachikuynikikunaqa
 allin ruranapaqmi.
 Kunawasqaykiku kamachikuynikikunaqa
 sumaq confiakunapaqmi.
- ¹³⁹ Palabraykiraykum
 anchallataña sientikuruni.
 Enemigoykuna qonqarusqanraykum sientikuruni.
- ¹⁴⁰ Chuyayachisqa qori-puro hinam
 prometewasqaykiqua.
 Chayraykum chaytaqa kuyallani
 kay serviqnikiqa.
- ¹⁴¹ Mana pipa qawarinan kaspaypas
 manam qonqanichu encargoykikunataqa.
 Despreciasqa kaspaypas
 manam qonqanichu encargoykikunataqa.
- ¹⁴² Qamqa kanki wiñaypaq
 allin ruraqmi.
 Qampaqa yachachikuynikipas
 confiakunapaqmi.
- ¹⁴³ Ñakarispaypas
 kamachisqaykikunapim kusikuni.
 Sasachakuypi kaspaypas
 kamachisqaykikunapim kusikuni.
- ¹⁴⁴ Wiñaypaq allinmi kamachikuynikikunaqa.
 Kawsanaypaqyá entiendechiway ñoqallaytaqa.

CHUNKA ISQONNIYOQ

- ¹⁴⁵ Dios Taytalláy,
 tukuy sonqoywanmi
 contestaykamuwanaykipaq qayakamullayki.
 Decretoykikunata
 kasukunaypaqmi qayakamullayki.
- ¹⁴⁶ Salvawanaykipaqmi
 qayakamullayki.
 Kamachikuynikikunata kasukunaypaqmi
 qayakamullayki.
- ¹⁴⁷ Tutapayta hatarispaymi
 qayakamullayki.
 Prometewasqaykipi confiakuspa
 qayakamullayki.
- ¹⁴⁸ Mana puñuspaymi
 tukuy tuta rikchani.

Palabaykikunapi
yuyaymananaypaqmi rikchani.

149 Dios Taytalláy,
kuyapayakuynikiman hinayá uyariykullaway.
Reglamentoykiman hinayá kawsaykachillaway.

150 Daño rurayllapi kaq
runakunam asuykuruwanku.
Ichaqa yachachikuynikikunamantam
karunchakurunku.

151 Dios Taytalláy,
ñoqapa hichpallaypim
kachkanki qamqa.
Confiakunapaqmi
llapallan kamachisqaykikunaqa.

152 Unayñam kamachikuynikikunamanta
yachani.
Wiñaypaq takyachisqaykitam
yachani.

ISKAY CHUNKA

153 Ñakarisqayta qawaykuspayá
libraykullaway.
Yachachikuynikitaqa mana qonqasqayraykuyá
libraykullaway.

154 Asuntollaypi defiendewaspayá
libraykullaway.
Prometewasqaykiman hinayá
kawsachillaway.

155 Mana allin ruraqkunaqa
manam salvakunqakuchu
decretoykikuna mana cumpliy
munasqankurayku.

156 Dios Taytalláy,
anchallañam runapaq
kuyapayakuynikiqua.
Reglamentoykikunaman hinayá
kawsachillaway ñoqallaytaqa.

157 Achkallañam kachkan
ñakarichiwaq enemigoykunaqa.
Chaywanpas manam rakikunichu
kamachikuynikikunamantaqa.

158 Traicionasuqniki runakunataqa
qawaspaymi cheqnini.
Palabaykikuna mana kasukuqkunatam
cheqnini.

159 Dios Taytalláy,
qawariyá encargoykikuna

kuyasqaytaqa.
 Kuyapayakuynikiman hinayá
 kawsachillaway ñoqallaytaqa.

- ¹⁶⁰ Llapallan palabraykiqua
 pasaypaq confiakunapaqmi.
 Llapallan reglamentoykikunaqa
 wiñaypaq allinmi.

ISKAY CHUNKA HUKNIYOQ

- ¹⁶¹ Kamachikuqkunam ñakarichiwanku
 yanqapuni.
 Ichaqa sonqoymantam
 palabraykitaqa respetani.

- ¹⁶² Prometewasqaykipim
 sinchita kusikullani.
 Achka riqueza
 tarikuq hinam kusikullani.

- ¹⁶³ Llullataqa
 cheqnispaymi millakuni.
 Yachachikuynikitam
 ichaqa kuyani.

- ¹⁶⁴ Achka kutitam punchawpi
 alabayki.
 Reglamentoykikuna
 allin kasqanraykum alabayki.

- ¹⁶⁵ Yachachikuynikita kuyaqkunaqa
 hawkallañam kawsakunku.
 Paykunataqa manam imapas
 urmachinmanchu.

- ¹⁶⁶ Dios Taytalláy,
 salvaykuwanaykipaqmi
 suyallachkani ñoqallayqa.
 Kamachisqaykikunata cumplisqayraykuyá
 salvaykullawayqa.

- ¹⁶⁷ Kamachikuynikikunatam kasukuni.
 Tukuy sonqoywanmi chaykunataqa kuyani.

- ¹⁶⁸ Encargoykikunataqa kasukunim.
 Kamachikuynikikunataqa kasukunim.
 Imaynam kawsasqaytaqa yachawankim.

ISKAY CHUNKA ISKAYNIYOQ

- ¹⁶⁹ Dios Taytalláy,
 qayakamusqaytayá uyariykullaway.
 Palabraykiman hinayá entiendeykachiway.

- ¹⁷⁰ Ruegakusqaytaqa qamyá chaskiykuway.
 Prometewasqaykiman hinayá libraykullaway.

- ¹⁷¹ Ñoqallayqa sinchitam
 alaballasqayki.

Decretoykikuna yachachiwasqaykiraykum
alaballasqayki.

¹⁷² Prometewasqaykimantam
takispa alabasqayki.

Llapallan kamachisqaykikunaqa
allin kasqanraykum alabasqayki.

¹⁷³ Chaypunillayá atiynikiwan
yanapaykuway.
Encargoykikunata akllakusqayraykuyá
yanapaykuway.

¹⁷⁴ Dios Taytalláy,
salvaykuwanaykitam munallachkani.
Qampa yachachikuynikimantam
kusikuchkani.

¹⁷⁵ Qamta alabanaypaqyá
kawsachiway ñoqataqa.
Reglamentoykikunayá
yanapawachun ñoqataqa.

¹⁷⁶ Chullaruq ovejata hinayá
kay serviqníkita maskaykullaway.
Kamachisqaykikunata mana qonqasqayraykuyá
kay serviqníkita maskaykullaway.

Salmo 120

Sasachakuypi kaspan qayakusqan

Diosman asuykunapaq taki

¹ Sasachakuypi kaspaymi
qayakurqani Tayta Diosta.
Chaymi pay
contestamuwarqa ñoqata.

² Dios Taytalláy,
llullakuqkunamantayá libraykullaway.
Engañakuqkunamantayá libraykullaway.

³ Yaw llulla qallu
¿imatataq qamqa horqokunki?
¿imatawantaq qamqa chaskikunki?

⁴ Guerrapi peleaqpa
ñawchi punta flechanwanmi
Diosqa castigasunki.
Retama yantapa
ratarichkaq sansanwanmi
payqa castigasunki.

- ⁵ ¡Mallapiraq rikukuni!
 Ñoqaqariki Mesec runakunapa
 *yachananpiñam samapakuchkani.
 ¡Mallapiraq rikukuni!
 Ñoqaqariki Cedar runakunapa
 yachananpiñam samapakuchkani.
- ⁶ Unay tiempoñam ñoqaqa *yacharqani.
 Hawkayay cheqnikuqkunawanmi yacharqani.
- ⁷ Hawkalla kawsakuymantam
 rimani ñoqaqa.
 Guerrallatam
 munachkanku paykunaqa.

Salmo 121

Tayta Diosmi waqaychawaqninchik

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Orqokunata qawarispaymi
 tapukullayman:
 ¿Maylawmantaraq yanapaqniyqa
 hamullawanman?
- ² Yanapakuyqa hamullawanqa
 Tayta Diosmantam,
 cielokunapas allpa-pachapas
 unanchaqmantam.
- ³ Manam haykaqpas urmanaykita
 munallanqachu.
 Manam haykaqpas cuidaqnikiqa
 puñullanqachu.
- ⁴ Israel castapa waqaychaqninqa
 mana puñuqmi.
 Israel castapa waqaychaqninqa
 wiñay rikchaqmi.
- ⁵ Compañaniki Tayta Diospunim
 waqaychaqniki.
 Compañaniki Tayta Diospunim
 llantusuqniki.
- ⁶ Manam punchawpas intiqariki
 rupasunkichu.
 Manam tutapas killaqariki
 dañasunkichu.
- ⁷ Tayta Diospunim waqaychasunki
 desgraciamanta.

Tayta Diospunim waqaychaykunqa
vidallaykita.

- ⁸ Tayta Diospunim maypi-chaypipas
waqaychasunki.
Tukuy tiempopim qamtaqariki
waqaychasunki.

Salmo 122

Jerusalen llaqta hawka kananpaq mañakusqan

Diosman asuykunapaq Davidpa takisqan

- ¹ Ñoqam kusikurqani:
Tayta Diospa templonmanmi
risunchik, niwaptinku.
- ² Jerusalen llaqta,
ñoqaykuqa callekikunapiñam
purichkaniku.
- ³ Jerusalen llaqtaqa
huk hawaqllapim kachkan.
Suma-sumaq hatarichisqam kachkan.
- ⁴ Chaymanmi rinku
Tayta Diospa akllasqan runakuna.
Chaymanmi rinku
Israel casta llapallan runakuna.
Tayta Diosman graciasta
qonankupaqmi rinku.
Kamachikuyman hina
ruranankupaqmi rinku.
- ⁵ Allinta arreglaq gobiernoqa
chay llaqtapim kachkan.
David castapa gobiernonqa
chay llaqtapim kachkan.
- ⁶ Jerusalen llaqtamantayá
mañakuychik kaynata:
Jerusalen llaqtaqa
hawkayaypiyá kachun.
Qamta kuyasuqniki runakunaqa
hawkallayá kachun.
- ⁷ Murallaykikunapa ukulawninpi kaqkunapas
hawkallayá kachunku.
Palacioykikunapi kaqkunapas
hawkallataqyá kachunku.
- ⁸ Aylluykunapaqmi Jerusalen llaqtata nisaq:

Hawkayay kachun qampi, nispá.
 Amigoykunapaqmi Jerusalen llaqtata nisaq:
 Hawkayay kachun qampi, nispá.

- ⁹ Jerusalen llaqta,
 yupaychasqayku Diospa templanraykum
 allinnikita maskasaq.
 Jerusalen llaqta,
 Tayta Diospa templanraykum
 allinnikita maskasaq.

Salmo 123

Diosllaman hapipakuspa mañakusqanmanta

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Dios Taytallayku,
 qamllatapunim ñoqallaypa ñawillayqa
 qawamusuchkanki.
 Qamqa hanaq pacha wasikipim yachallachkanki.
- ² Dios Taytallayku,
 patronninmanta imatapas chaskinanpaq
 sirvientepas hinam
 favorecewanaykikukama suyachkaykiku.
 Dios Taytallayku,
 patronanmanta imatapas chaskinanpaq
 sirvientepas hinam
 favorecewanaykikukama suyachkaykiku.
- ³ Dios Taytallayku,
 ñoqallaykuta kuyakuynikiman hina kuyapawayayku.
 Amirunikuñam paykunapa despreciontaqa.
- ⁴ Dios Taytallayku,
 amirunikum apuyarullaqkunapa
 asikuynillanta.
 Chaynallataq hatun tukullaqa despreciontapas.

Salmo 124

Israel castakunapa salvaqninqa Dioslla kasqanmanta

Diosman asuykunapaq Davidpa takisqan

- ¹ Israel castakunayá nichunku:
 Sichu Tayta Dios
 mana favorninchikpi kaptinqa.
- ² Sichu Tayta Dios
 mana favorninchikpi kaptinqa

- chaynataq runakunapas
 contranchikpi hatarispanqa
³ kawsachkaqlatachiki piñakuruspa
 millpuruwachwan karqa.
⁴ Yakukuna hinachiki
 aparuwachwan karqa.
 Mayu hinachiki
 hawanchikta pasarunman karqa.
⁵ Lloqlla hinachiki
 hawanchikta pasarunman karqa.
⁶ Tayta Diosqa alabasqayá kachun.
 Payqa manam enemigonchikunaman
 qoykuwarqanchikchu.
 Kirunwan kachuparuwananchikpaqmi
 mana qoykuwarqanchikchu.
⁷ Urpitu hapiqkunapa toqllanmanta
 lluptichkaq hinam lluptirunchik.
 Toqlla tipiruptin
 lluptichkaq hinam lluptirunchik.
⁸ Yanapakuyqa hamullawanqa
 Tayta Diosmantam,
 cielokunapas, allpa pachapas
 unanchaqmantam.

Salmo 125

Runankunata Dios waqaychasqanmanta

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Tayta Diospi confiakuqkunapaq
 Sion Moqo hinam kanku.
 Paykunapa wiñaypaqmi
 mana kuyuchisqa kanqaku.
² Jerusalen llaqtapa muyuriqninpi
 orqokuna kachkan.
 Chaynam Tayta Diospas
 runankunapa muyuriqninpi kachkan.
 Kunanmanta wiñaykamam
 chaynaqa kachkan.
³ Allin ruraqkunapa allpanpiqa
 mana allin gobiernaqkunapaq
 manam wiñaypaqchu gobiernanqaku.
 Chayna kaptinqa
 allin runakunam
 mana allinkunaman qokurunmanku.

⁴ Dios Taytalláy,
 qamqa allin runakunapaqyá
 allinta ruray.
 Qampa munasqaykiman hina
 ruraqkunapaqyá allinta ruray.

⁵ Dios Taytalláy,
 mana allin kawsay
 munaqkunatayá castigay.
 Mana allin ruraqkunatawan
 kuskatayá castigay.

iIsrael casta runakunaqa
 hawkayaypiyá kachun!

Salmo 126

Nacionninku allinyananpaq mañakusqanku

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Jerusalem llaqtayoc presokunatam
 Tayta Dios kutirachimurqa.
 Chaymi mosqoypi hinaraq
 tarikurqanchik ñoqanchikqa.
- ² Chayraqmi miskillataña asikurqanchik.
 Chayraqmi kusikuymanta takirqanchik.
 Huklaw nacionniyoq runakunam nirqaku:
 Tayta Diosmi paykunapaq
 admirakuypaq kaqkunata ruraran, nispanku.
- ³ Tayta Diosmi admirakuypaq kaqkunata
 ñoqanchikpaq rurarqa.
 Paypa rurasqankunamantam
 kusikurqanchik ñoqanchikqa.
- ⁴ Neguev lawpi chaki wayqokunam
 rikurirun yakuyoqña.
 Chaynayá ñoqaykutapas
 ñakarisqaykumanta kutirichwaykuña.
- ⁵ Waqaspa tarpuqkunaqa
 kusikuywanmi cosechanqa.
- ⁶ Muhuta waqastin apaqpas
 kusikuymanta takistinmi kutimunqa.
 Gamillakunata apamustinmi
 payqa kutimunqa.

Salmo 127

Tukuy allinkunaqa hamun Tayta Diosmantam.

Diosman asuykunapaq Salomonpa takisqan

- ¹ Sichu wasita Tayta Dios
mana hatarichiptinqa
yanqapaqmi llamkanqaku.
Sichu llaqtata Tayta Dios
mana waqaychaptinqa
yanqapaqmi waqaychanku.
- ² Yanqam kanman tutapaymanta
tutaykuqkama llamkasqaykichikpas.
Yanqam kanman mikunaykichikpaq
ñakaripa ganasqaykichikpas.
Tayta Diosqa kuyaqninkunapaqmi
imallatapas churaykun.
Paykuna puñuchkaptinraqmi
imallatapas churaykun.
- ³ Churi-wawanchikkunaqa
Tayta Diospa qowasqanchik herencianchikmi.
Nacepuwaqninchikkunaqa
Tayta Diospa qowasqanchik premionchikmi.
- ⁴ Kallpallanchikpiraq
naceq churinchikkunaqa
valeroso soldadokunapa
flechankuna hinaraqmi kanqa.
- ⁵ Ancha kusionqam
achka flechayoq runaqa.
Chayna kusionqataqmi
achka churiyoq runaqa.
Enemigonkunawan
juiciopi kaspapas
respetachikunqam payqa.

Salmo 128

Tayta Dios respetaqa kusikuynin

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ iMayna kusionqam Tayta Diosta
llapallan respetaqkunaqa!
iMayna kusionqam paypa munasqanman
hina kawsaqkunaqa!
- ² Chayna kaspaqa
llamkaspa ganasqaykiwanmi mikunki.

- Kusikuyniyoqmi kanki.
Tukuymi allin kasunki.
- ³ Wasikipi ruruchkaq uvas planta hinam
warmikipas kapusunki.
Mesaykipa muyuriqninpi
ikllimuq aceitunas plantakuna hinam
churikikunapas kapusunki.
- ⁴ Chaynatam Tayta Diosqa
respetaqnin runata bendecinqa.
- ⁵ Sion Moqomantayá
Tayta Dios bendecisunki.
Jerusalen llaqtapa allinnintam
kawsanaykikama qawanki.
- ⁶ Willkaykikunatam qawanki.
- iIsrael casta runakunaqa
haw kayaypiyá kachun!

Salmo 129

Tayta Diosmi libraqninchikqa

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Israel castakunayá nichunku:
Warma kasqaykumantaraqmi
llumpayta ñakarichiwarqaku.
- ² Warma kasqaykumantaraqmi
llumpayta ñakarichiwarqaku
aswanqa manapunim
ñoqaykutaqa vancewarqakuchu.
- ³ Ñoqaykutaqa azoteruwaptinkum
wasallaykupas matakurun.
Yapusqa surcokuna
hinaraqmi rikurirun.
- ⁴ Tayta Diosqa allin ruraq
kasqanraykum libraykuwanku.
Mana allin ruraqkunapa
watawasqankumantam libraykuwanku.
- ⁵ Sion llaqtata cheqniqkunaqa
penqaypiyá kachunku.
Sion llaqtata cheqniqkunaqa
llapallankuyá lluptichunku.
- ⁶ Wasipa hawanpi wiñaq
qora hinayá kachunku.
Manaraq rachuruchkasqa chakirurq

- qora hinayá kachunku.
⁷ Chay qorakunaqa
 rutuqpa makinmanpas manam huntanchu.
 Gamilla hoqariqpa marqayninmanpas
 manam haypanchu.
⁸ Manam pipas ninqachu
 chay hoqariqkunataqa:
 “Tayta Diosyá bendecisunkichik” nispaqa.
 “Tayta Diospa bendecionnintam
 qamkunapaq mañakuniku” nispaqa.

Salmo 130

Tayta Diosllam confiakunanchikqa.

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Dios Taytalláy,
 qamtam qayakamullayki.
 Uku-ukumantam qayakamullayki.
² Señorlláy,
 ñoqallaytayá uyariykullaway.
 Ruegakusqaytayá uyariykullaway.
³ Señor Diosnilláy,
 mana allin rurasqaykuta
 yuyaptikiqa
 llapallaykuchiki castigasqa
 kallaymanku karka.
⁴ Ichaga qamllam pampachaykuwankikuqa.
 Qamllata adoranaykupaqmi pampachaykuwankikuqa.
⁵ Tukuy sonqoywanmi
 Tayta Diospi confiakuni.
 Paypa palabranpim
 ñoqaqa confiakuni.
⁶ Tutapi llaqta cuidaqqunaqa
 confianzawanmi suyanku achikyanantaqa.
 Paykunamantapas mastaraqmi
 Tayta Diosllapiña confiakuchkani ñoqaqa.
⁷ Israel castakuna,
 Tayta Diospiyá confiakuychik.
 Tayta Diosmi kuyapayasunkichik.
 Paymi pasaypaqta librasunkichik.
⁸ Paymi Israel castakunata libranqa.
 Tukuy mana allin rurasqankumantam libranqa.

Salmo 131

Confianzawan mañakuymanta

Diosman asuykunapaq Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
ñoqallayqa manam orgullosochu kani
nitaqmi runamasiyta despreciaqchu kani.
Manam hatun kaqkunatapas munanichu.
Manam admirakuypaq kaqkunatapas munanichu.
- ² Hawkallam ñoqallayqa kachkani.
Upallallam ñoqallayqa kachkani.
Mamanpa marqayninpi wawa hinam
kachkani ñoqallayqa.
Anukasqa wawa hinañam
kachkani ñoqallayqa.
- ³ Israel castakuna,
Tayta Diospiyá confiakuychik.
Kunanmanta wiñaykamayá confiakuychik.

Salmo 132

Davidman Tayta Dios prometesqanmanta

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Dios Taytalláy,
Davidmantayá yuyariy.
Tukuy ñakarísqanmantayá yuyariy.
- ² Qam Tayta Diosman
juramentasqanmantayá yuyariy.
Jacobpa atiyniyoq Diosnin
kasqaykirayku prometesqaykitayá yuyariy.
- ³ Paymi nirqa:
Manam wasiyman yaykusaqchu
nitaqmi kamaypipas waqtapasaqchu.
- ⁴ Manam huk ñawitapas puñusaqchu,
manataqmi puñunayachikusaqchu.
- ⁵ Tayta Diospaq sitiota tarinaykama.
Jacobpa atiyniyoq Diosninpaq
*yachananta tarinaykama.
- ⁶ Diospa baulninmantam
uyarirqaniku Efrata lawpi.
Chay baultam tarirqaniku
Jaar law chakrapi.
- ⁷ Diospa yachananmanyá

ñoqanchikqa yaykusunchik.
Qayllanpi kaq baulninpa
ñawpaqninpiyá qonqorakusunchik.

⁸ Dios Taytalláy,
samanayki sitiomanyá
qamqa riypuni.
Atiyniki qawachiq
baulnikiwanyá yaykuypuni.

⁹ Sacerdotekikunapas allin ruraywanyá
pachasqa kachunku.
Qanman sonqo runakunapas
kusikuymantayá qaparichunku.

¹⁰ Serviñniki Davidraykuyá
reytaqa ama qepanchakuychu.
Aceitewan tallichisqaykitaqa
amayá qepanchakuychu.

¹¹ Davidmanmi Tayta Dios
cheqaptapuni juramentarqa.
Manam qepaman kutingachu
chay juramentasqanmantaqa.
Miraynikitam gobiernachisaq,
nispanmi nirqa.

¹² Miraynikikuna contratoyta cumpliptinqa,
miraynikikuna kamachisqaykunata cumpliptinqa
paykunapa mirayninpas
wiñaypaqmi gobiernanqa, nispanmi nirqa.

¹³ Tayta Diosqa
Sion Moqotam akllakurqa.
Tayta Diosqa
chaypi *yachaytam munarqa.

¹⁴ Paymi nirqa:
Kay moqom wiñaypaq kanay sitio.
Kaymi yachanaypaq munasqay sitio.

¹⁵ Kawsayninkutam sinchita ruruchisaq.
Wakchakunatam mikuywan saksachisaq.

¹⁶ Ñoqaqa salvacionniywanmi
pachaykachisaq sacerdotenkunatapas.
Kusikuymantam qaparinaku
ñoqaman sonqo runankunapas.

¹⁷ Sion Moqopim Davidpa mirayninmanta
atiyniyoc reyta gobiernachisaq.
Aceitewan tallichisqay reytam
lamparata hina ratachisaq.

- ¹⁸ Enemigonkunatam penqayman churasaq.
Paypa gobiernontañataqmi sumaqyachisaq.

Salmo 133

Diosman sonqoyoqkunapa kuyanakuyninmanta

Diosman asuykunapaq Davidpa takisqan

- ¹ ¡Mayna allinmi
wawqe-panikunapa
huk sonqolla kawsakuyninqa!
¡Mayna kuyayllapaqmi
wawqe-panikunapa
huk sonqolla kawsakuyninqa!
- ² Umaman talliykusqa miski asnaq
aceite hinam chayna kawsakuyqa.
Barbaman sullmariq aceite hinam
chayna kawsakuyqa.
Aaronpa barbankamam sullmarin
chay aceiteqa.
Sotananpa kunkankamam
sullmarin chay aceiteqa.
- ³ Hermon Orqomanta sullamuchkaq hinam
chayna kawsakuyqa.
Sion Moqoman sullamuchkaq hinam
chayna kawsakuyqa.
Chaypi kawsakunamanmi
Tayta Dios bendicionninta apachin.
Chaypi kawsakunamanmi
wiñay kawsayta apachin.

Salmo 134

Tayta Diosta alabasunchik.

Diosman asuykunapaq taki

- ¹ Tayta Diosta serviqninkunaqa,
llapallanchikyá payta alabasunchik.
Tayta Diospa templonpi tutankuna
serviqkunapas, paytayá alabasunchik.
- ² Santuarion lawmanyá makinchikta hoqarisunchik.
Tayta Diostayá ñoqanchikqa alabasunchik.
- ³ Sion Moqomantayá
Tayta Diosqa bendeciwasun.
Cielokunatapas allpa pachatapas
unanchaqyá bendeciwasun.

Salmo 135

Tayta Diospa admirakuypaq rurasqankunamanta

iAleluya!

- ¹ Tayta Diostayá alabasunchik.
Paypa serviqninkunayá alabasunchik.
- ² Tayta Diospa templonpi serviqkuna,
paytayá alabaychik.
Templonpa pationpi serviqkuna,
paytayá alabaychik.
- ³ Allin kasqanraykuyá
Tayta Diosta alabasunchik.
Paypa sutinga kuyayllapaq
kasqanraykuyá takisunchik.
- ⁴ Tayta Diosqa Jacob castakunatam
kikinpaq akllakurun.
Payqa Israel castakunatam
kapuqninpaq akllakurun.
- ⁵ Ñoqaqa yachanim
Tayta Diosqa
ancha hatun kasqanta.
Yachanim Señorninchikqa
llapallan dioskunamanta
aswan hatun kasqanta.
- ⁶ Cielokunapipas Tayta Diosqa
tukuy munasqantam ruran.
Kay pachapipas payqa
tukuy munasqantam ruran.
Lamar qochakunapipas
tukuy munasqantam ruran.
Lamar qochapa tukuy ukunpipas
chaynatam ruran.
- ⁷ Kay pachapa cantonkunamantam
puyukunata hatarichimun.
Parananpaqmi lliipaykunata
hatarichimun.
Churasqan sitiomantam
wayrakunata pukuchimun.
- ⁸ Paymi Egipto nacionpi
runakunapa piwinkunata wañurachirqa.
Paymi Egipto nacionpi
animalkunapa piwinkunata wañurachirqa.
- ⁹ Egipto nacionpa chawpinmanmi
milagrokunata apachimurqa.
Egipto nacionpa chawpinmanmi

- admirakuypaq kaqkunata apachimurqa.
 Faraonpa contranpim payqa
 apachimurqa.
 Llapallan serviqninkunapa contranpim
 apachimurqa.
- ¹⁰ Achka nacionkunatam chinkarachirqa.
 Atiyniyog reykunatam wañurachirqa.
- ¹¹ Amor casta runakunapa
 reynin Sehontam wañurachirqa.
 Basan lawpi Rey Ogtam
 payqa wañurachirqa.
 Canaan runakunapa
 lliw reyninkutam wañurachirqa.
- ¹² Chay reykunapa allpantam
 runankunaman qoykurqa.
 Israel castakuna
 dueño chakunanpaqmi qoykurqa.
- ¹³ Dios Taytalláy,
 wiñaypaqmi sutillaykiqa.
 Dios Taytalláy,
 wiñaypaqmi kanki yuyarisqa.
- ¹⁴ Tayta Diosmi runankunapaq
 allinta arreglanqa.
 Paymi serviqninkunamanta
 llakipayarikunqa.
- ¹⁵ Nacionkunapa taytacha-mamachankuqa
 qori-qollqellam.
 Tukuy chaykunaqa
 runakunapa rurasqankunallam.
- ¹⁶ Simiyoq kaspapas
 manam rimankuchu.
 Ñawiyog kaspapas
 manam qawakunkuchu.
- ¹⁷ Rinriyoq kaspapas
 manam uyarinkuchu.
 Manataqmi siminkupi
 samayninkupas kanchu.
- ¹⁸ Chaykunamanmi rikchakun
 chaykuna ruraqkunapas.
 Chaykunamanmi rikchakun
 chaykunapi confiakuqkunapas.
- ¹⁹ Israel castakuna,
 Tayta Diosta alabaychik.
 Aaron castakuna,

- Tayta Diosta alabaychik.
²⁰ Leviy castakuna,
 Tayta Diosta alabaychik.
 Tayta Dios respetaqkuna,
 payta alabaychik.
²¹ Sion Moqomantayá
 Tayta Diosqa alabasqa kachun.
 Jerusalem llaqtapi *yachaq
 Tayta Diosqa alabasqayá kachun.

iAleluya!

Salmo 136

Israel castakunapaq Tayta Diospa kuyapayakuyninmanta

- ¹ Allin kasqanraykuyá
 Tayta Diosman graciasta qoychik.
 Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 Tayta Diosman graciasta qoychik.
² Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 sapallan Diosman graciasta qoychik.
³ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 sapallan Señorman graciasta qoychik.
⁴ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 hatun milagrokuna ruraqman
 graciasta qoychik.
⁵ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 entiendeywan cielokunata unanchaqman
 graciasta qoychik.
⁶ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 yaku hawanpi allpa mastariqman
 graciasta qoychik.
⁷ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 hatun achkiqkuna unanchaqman
 graciasta qoychik.
⁸ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 punchaw munaychakunanpaq inti unanchaqman
 graciasta qoychik.
⁹ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 tuta munaychakunanpaq
 killatawan lucerota unanchaqman
 graciasta qoychik.
¹⁰ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
 Egipto runakunapa piwinkuna wañuchioman
 graciasta qoychik.

- ¹¹ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Egipto runakunamanta
Israel castakuna horqomuqman
graciasta qoychik.
- ¹² Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Israel castakunata hatun
atiyninwan horqomuqman
graciasta qoychik.
- ¹³ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Puka Lamar Qocha rakiruqman
graciasta qoychik.
- ¹⁴ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Israel castakunata
lamar qochapa chawpinta pasachiqman
graciasta qoychik.
- ¹⁵ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Rey Faraonta tropankunatawan
Puka Lamar Qochapi qeqeparachiqman
graciasta qoychik.
- ¹⁶ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
chunniqninta runankuna pusaqman
graciasta qoychik.
- ¹⁷ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
atiyniyok reykuna venceqman
graciasta qoychik.
- ¹⁸ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
munayniyoq reykuna wañuchiqman
graciasta qoychik.
- ¹⁹ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Amor casta Rey Sehon wañuchiqman
graciasta qoychik.
- ²⁰ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
Basan lawpi Rey Og wañuchiqman
graciasta qoychik.
- ²¹ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
paykunapa allpanta runankunamanña qoqman
graciasta qoychik.
- ²² Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
serviqnin Israel dueñoachachiqman
graciasta qoychik.
- ²³ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
ñakarichisqa kachkaptiyku yuyariwaqniykuman
graciasta qoychik.
- ²⁴ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
enemigoykumanta libraqniykuman
graciasta qoychik.

- ²⁵ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
tukuy kawsaqquna mikuchiqlman
graciasta qoychik.
- ²⁶ Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá
hanaq pachapi munaychakuq Diosman
graciasta qoychik.

Salmo 137

Babilonia law mayukunapa patanpi presokuna waqaspa takisqanku

- ¹ Babilonia nacionpa
mayunkunapa patanpi
tiyaspam waqarqaniku.
Sion llaqtamanta
yuyaripaykum waqarqaniku.
- ² Chaypi kaq wayaw sachakunapim
arpaykuta warkuykurqaniku.
- ³ Preso pusawaqniykum
takinaykupaq mañawaqku.
Sion llaqtapa takintayá
takiykapuwayku, nispam niwaqku.
- ⁴ Tayta Diosman alabanayku takitaqa
¿imaynamá takiymanku
runakunapa llaqtanpiqa?
- ⁵ Jerusalen llaqtalláy,
qamta qonqaruptiyqa
alleq makillaypas
mana valeqñayá karuchun.
- ⁶ Qanmanta mana yuyariptiyqa
qallullaypas pasaypaqtayá
laqakuruchun.
Jerusalenrayku tukuymanta llalliqa
mana kusikuptiyqa qallullaypas
pasaypaqtayá laqakuruchun.
- ⁷ Dios Taytalláy,
amayá qonqaychu
Edompa mirayninkunataqa.
Jerusalen vencesqa
kasqan punchawpim
nirqaku paykunaqa:
¡Chay llaqtata taqmaychik! nispa.
¡Cimientonkama taqmaychik! nispa.

- ⁸ Babilonia llaqta,
 tuñichisqam kanki qamqa.
 iMayna kusionqam imam rurawasqaykikumanta
 pagasuqniki runakunaqa!
- ⁹ iMayna kusionqam churi-wawaykikunata
 hapispa qaqa rumikunaman
 chamqaparua runakunaqa!

Salmo 138

Tayta Diospa favorninkunamanta gracias qosqan

Davidpa takisqan

- ¹ Tukuy sonqoywanmi
 qamllamanña graciasta qosqayki.
 Dioskunapa qayllanpim
 qamllapaña takipusqayki.
- ² Sapaqchasqayki templo lawmanmi
 ñoqaqa qonqorakusaq.
 Kuyapayakuq kasqaykiraykum
 qanman graciasta qosaq.
 Confiakunapaq kasqaykiraykum
 qanman graciasta qosaq.
 Tukuy imamantapas
 sutikita hatunchasqaykiraykum
 graciasta qosqayki.
 Tukuy imamantapas
 palabraykita hatunchasqaykiraykum
 graciasta qosqayki.
- ³ Qayakamuptiymi contestaykamuwarqanki.
 Qayakamuptiymi kallpanchaykuwarqanki.
- ⁴ Dios Taytalláy,
 kay pachapi llapallan reykunam
 graciasta qosunki.
 Palabraykikunata uyarispankum
 graciasta qosunki.
- ⁵ Tayta Diospa rurasqankunamantam
 paykunaqa takingaku.
 Paypa ancha reqsisqa kasqanraykum
 paykunaqa takingaku.
- ⁶ Tayta Diosqa humildekunatam yanapan
 altopi kachkaspapas.
 Orgulloso runatam ichaqa
 karullamantaraq reqsirunpas.

- ⁷ Sasachakuypi kachkaptiypas
qam Tayta Diosmi kawsachillawanki.
Enemigoykunapa piñakuyninpa contranpim
atiynikiwan yanapawanki.
Hatun atiynikiwanmi
ñoqallaytaqariki salvaykuwanki.
- ⁸ Tayta Diosmi cumplinqa
ñoqapaq munasqantaqa.
Dios Taytalláy,
wiñaypaq kuyapayakuqmi kanki qamqa.
Amayá dejaruychu rurasqaykikunataqa.

Salmo 139

Diosmi tukuy ima yachaqqa.

Takiqkunapa maestronpaq, Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Dios Taytalláy,
qanmi sonqoyta qawaspayki
pim kasqayta yachawanki.
- ² Qanmi yachanki
tukuy ima rurasqayta.
Karumantaraqmi cuentata
qokunki piensasqaykunata.
- ³ Purisqaytawan samasqaytam qawanki.
Imaynam kawsasqaytam yachanki.
- ⁴ Dios Taytalláy,
manaraqpas rimarichkaptiyqa
yachachkankiñam imam rimanaytaqa.
- ⁵ Tukuy muyuriqniymantam kichkicharuwanki.
Atiynikiwanmi hapiruwanki.
- ⁶ Admirakuypaqmi
tukuy chaykuna yachasqaykiqua.
Hatun kasqanraykum
mana entiendeyta atinichu ñoqaqa.
- ⁷ Espirituykimantaqa ¿maymantaq rillayman?
Qayllaykimantaqa ¿maymantaq lluptillayman?
- ⁸ Cielokunaman wichariptiypas
qamqa chaypim kachkanki.
Wañuqkunapa kasqanman uraykuptiypas
qamqa chaypim kachkanki.
- ⁹ Intipa qespimunun lawmanña pawariptiypas,
intipa seqaykunan lawpiña *yachaptiypas
- ¹⁰ qampunim chay lawman pusawanki.
Atiynikiwanmi qamqa hapiykuwanki.

- ¹¹ Ñoqallaytaqa tutayaymi
pakaykuwanqa, niptiypas,
Muyuriqniypi achkiypas
tutayarunqam, niptiypas
- ¹² chay tutayaypas manapunim
pakawanmanchu qanmantaqa.
Punchaw hinam tutapas kancharinqa.
Tutayaypas, kanchaypas iguallam qampaqqa.
- ¹³ Qanmi cuerpoypa ukunpi
kaqkunata rurarqanki.
Qanmi mamaypa
wiksanpi wiñachiwarqanki.
- ¹⁴ Chayna mana entiendey atina
rurawasqaykimantam graciasta qoyki.
Chayna admirakuypaq
rurawasqaykimantam graciasta qoyki.
Admirakuypaqmi chay rurasqaykikunaqa.
Sumaqtam yachani chaykunataqa.
- ¹⁵ Pakasqallapi tulluypa rikurisqanpas
qanmantaqa manam pakasqachu karqa.
Allpapa ukunpi hina wiñasqaypas
qanmantaqa manam pakasqachu karqa.
- ¹⁶ Sulluchallaraq kachkaptiy
rikuwarqankiña ñoqataqa.
Ruranaykunaqa librollaykipi
qellqasqañam karqa.
Manaraqpas nacechkaptiy
qellqasqaña karqa.
- ¹⁷ Diosnilláy,
imayna suma-sumaqmi
qampa piensasqaykikunaqa!
iMayna achka-achkam
tukuy chaykunaqa!
- ¹⁸ Aqomantapas aswan achkaraqmi
chaykunata yupayta munaptiypas.
Ñoqqa qanwanraqmi
kachkani rikcharispaypas.
- ¹⁹ Diosnilláy,
wañuchiy mana allin ruraqkunata.
Runa wañuchiqlkunaqa
anchurichunkuyá ñoqamanta.
- ²⁰ Paykunaqa contraykipim
mana allinkunata rimanku.
Paykunaqa enemigoyki kachkaspankum

sutikita yanqa rimanku.

²¹ Dios Taytalláy,
cheqnisuqnikitaqa
¿manachum ñoqapas cheqnini?
Qampa contraykipi hoqarikuqkunataqa
¿manachum ñoqapas cheqnipakuni?

²² Pasaypaqtam cheqnini.
Enemigoypaqmi hapini.

²³ Diosnilláy, qawapaykuspayá
sonqollayta reqsiykuy.
Pruebaman churawaspaykiyá
piensasqaykunata yachaykuy.

²⁴ Qawaykuyá
mana allinta kawsaptiyqa.
Wiñay kawsaypaq hinayá
kawsachiway ñoqataqa.

Salmo 140

Ñakarichikuqkunamanta harkananaq mañakusqan

Tocaqkunapa maestronpaq, Diosman Davidpa takisqan

¹ Dios Taytalláy,
mana allin ruraq runamanta libraykullaway.
Lisollaña runakunamanta waqaychaykuway.

² Paykunaqa mana allinllatam yuyaymananku.
Sapa punchawllañam peleollata hatarichinku.

³ Qallunkupas culebrakunapa lancetan hinam.
Siminkupas culebrakunapa venenon hinam.

⁴ Dios Taytalláy,
mana allin ruraqkunamanta waqaychaykuway.
Lisollaña runakunamanta waqaychaykuway.
Urmachiway munaqkunamanta waqaychaykuway.

⁵ Orgullosokunam toqllataraq pakarullanku.
Purinallaymanmi mallataraq mastarullanku.
Hapiwananpaqmi waskataraq churarullanku.
(Samariy)

⁶ Tayta Diostam nirqani:
Qanmi Diosniy kanki, nispa.
Dios Taytalláy,
ruegakusqaytayá uyariykuy, nispa.

⁷ Señor Diosnilláy,

atiywan salvaqláy,
guerrapi kaptiy
umallayta harkaykunki.
Casco hinam
umallayta harkaykunki.

⁸ Dios Taytalláy,
mana allin ruraqkunapa
munasqantaqa amayá cumplichiychu.
Mana allin piensasqankutaqa
amayá rurachiychu.
Mana hoqarikunankupaqyá
ama cumplichiychu.
(Samariy)

⁹ Contraypi tukuy
mana allin rimasqankuqa
hawanmanyá wichiychun.

¹⁰ Nina sansakunayá
wichiychun paykunamanqa.
Rupachkaq ninamanyá
wischusqa kachun paykunaqa.
Yakuyoq pozomanyá
wischusqa kachun paykunaqa.

¹¹ Cuento qepi runaqa
amayá takyachunchu
kay pachapiqa.
Mana allinyá qatikachachun
chinkanankama liso runataqa.

¹² Yachanim Tayta Diosqa
humillachisqakuna defiendesqanta.
Chaynataq wakchakunapaqpas
allin arreglo rurasqanta.

¹³ Qanmanmi graciasta qosunki
allin ruraqkunaqa.
Qayllaykipim kawsanqa
munasqaykiman hina ruraqkunaqa.

Salmo 141

Mana allinkunamanta waqaychananpaq mañakusqan

Diosman Davidpa takisqan

¹ Dios Taytalláy,

qamtam qayakamullayki.
Utqaymanyá anchuykamuway.
Qayakusqaytayá uyariykullaway.

² Kañasqa incienso hinayá
mañakuyniypas qayllaykipi kachun.
Tardeykuq ofrenda hinayá
makillaykuna hoqarisqaypas
chaskisqa kachun.

³ Dios Taytalláy,
qampuniyá simillay waqaychaqta
churaykuy.
Punku waqaychaq hina
simillayta waqaychaykuy.

⁴ Mana allinkuna piensaymanqa
amayá kachaykuwaychu.
Mana allinkuna ruraymanqa
amayá kachaykuwaychu.
Mana allin ruraqkunawan
chayna ruranaypaqa
amayá kachaykuwaychu.
Paykunapa miski mikuyninta
mikunaypaqa
amayá kachaykuwaychu.

⁵ Allin runa castigawaptinqa
allinniypaqmi.
Paypa anyawasqanqa
allinnin perfume hinaraqmi.
Chaynaqa manam harkakusaqchu
umayman talliwanantaqa.
Chaywanpas mañakusaqmi
mana allin rurasqankupa contranpiqa.

⁶ Mana allin ruraqkunapa cabecillankunaqa
qaqaman wischusqam kanqaku.
Chayraqmi paykunaqa
sumaq rimasqayta uyaringaku.

⁷ Yapuptinku kurpakuna hinam
tulluykupas kachkan.
Sepulturapa patanpim
wischu-wischu kachkan.

⁸ Señor Dioslláy,
qamllatam qawachkayki ñoqallayqa.
Qamllamanmi amparakullani ñoqallayqa.
Amayá saqerullawaychu ñoqallaytaqa.

- ⁹ Mana allin ruraqkunapa
trampanmantayá waqaychaway.
Paykunapa churasqan
toqllamantayá waqaychaway.
- ¹⁰ Toqlla rurasqankumanyá
llapanku urmaykuchun
mana allin ruraqkunaqa.
Mana imapapas imanasqanmi
pasasaq ñoqaqa.

Salmo 142

Qanmi amparakunayqa kanki.

Davidpa qellqasqan yachachikuy taki, machaypi kachkaspan Diosta mañakusqan

- ¹ Qaparispaymi Tayta Diosta mañakuni.
Qaparispaymi Tayta Diosta ruegakuni.
- ² Paypa qayllanpim quejakullani.
Paypa qayllanpim
ñakarisqaymanta willakullani.
- ³ Hukmanyasqa kaspaymi
willakullani.

Diosnilláy,
qamllam purinay ñantaqa reqsinki.
Qamllam purinay ñanpi
toqlla pakarusqankutaqa yachanki.

- ⁴ *Alleq lawniytayá qawariykamuy.
Yanapaykuqniyqa manam pipas kanchu.
Manam mayman ayqenaypas kanchu.
Manam pipas nanachikuqniy kanchu.

- ⁵ Dios Taytalláy,
qamta qayakamullaspaymi niki:
Qanmi pakakunayqa kanki, nispa.
Qamllam kay pachapi
llapa imay kanki, nispa.

- ⁶ Humillachisqa kasqayraykuyá
uyariykullaway.
Qapariwan qayakamusqaytayá
uyariykullaway.
Ñakarichiwaqniykunamantayá
libraykullaway.
Ñoqamanta kallpayoq kasqankuraykuyá
libraykullaway.

⁷ Wichqasqa kasqaymantayá
qampuni horqoykullaway.
Qamllaman graciasta
qonaypaqyá horqoykullaway.
Allin ruraqkunam
kusikuymanta muyuriykuwanqa.
Favorecewasqaykiraykum
paykunaqa muyuriykuwanqa.

Salmo 143

Qamllapim confiakuni.

Diosman Davidpa takisqan

¹ Dios Taytalláy,
mañakullasqaytayá uyarikuy.
Ruegakullasqaytayá uyariykuy.
Confiakuna kasqaykiraykuyá
contestaykamullaway.
Allin ruraq kasqaykiraykuyá
contestaykamullaway.
² Amayá juzgadomanqa
qaykuwaychu kay serviqníkitaqa.
Lliwmi huchallikuqla
qayllaykipiqa.

³ Enemigoymi ñakarichiwan.
Pasaypaqta venceruwan.
Unayña wañukuqkunata hinañam
tutayaypi kawsachiwan.

⁴ Sonqollaymi
pasaypaqta hukmanyarun.
Pensamientollaymi
pasaypaqta musparun.

⁵ Pasaq tiempokunamantam
yuyarillani.
Llapa rurasqaykunapim
yuyaymanani.
Atiynikiwan rurasqaykikunapim
piensani.

⁶ Qanmanmi
makillayta hoqarini.
Qanmantam
yakunayasqa hina kachkani.
Chaki allpa hinam
yakunayasqa kachkani.

(Samariy)

- ⁷ Dios Taytalláy,
chayllayá contestaykamuway ñoqallaytaqa.
Wañuruchkaniñam ñoqallayqa.
Qamllayá favoreceykuway ñoqallaytaqa.
Wañuqkuna hinañach kallayman mana chayna kaptinqa.
- ⁸ Kuyapayakuynikimantayá
tutapaytaraq uyariykichillaway.
Qamllapi confiakusqayraykuyá
imaynam kawsanayta yachaykachillaway.
Qamllataña tukuy sonqoywan
mañakusqayraykuyá yachaykachillaway.
- ⁹ Dios Taytalláy,
enemigoykunamantayá libraykuway.
Qamllapi pakakusqayraykuyá libraykuway.
- ¹⁰ Munasqaykiman hina
ruranaytayá yachachillaway.
Qamqa Diosniy kasqaykiraykuyá
yachachillaway.
Pampantayá allin espirituykiwan
pusachiway.
- ¹¹ Dios Taytalláy,
sutikiraykuyá
kawsachillaway.
Allin ruraq kasqaykiraykuyá
sasachakuymanta horqollaway.
- ¹² Favorecewasqaykiraykuyá
enemigollaykunata chinkarachiy.
Ñoqa serviqniki kasqayraykuyá
llapallan cheqniwaqniykunata puchukarachiy.

Salmo 144

Diosman graciasta Rey qosqanmanta

Diosman Davidpa takisqan

- ¹ Alabasqayá kachun Tayta Diosqa.
Amparakunay rumi hinam payqa.
Paymi makillaykunata
yachachin peleanaypaq.
Paymi dedollaykunata
yachachin guerrapaq.
- ² Paymi ñoqallayta kuyapayariwaqniyqa.
Paymi wasi hina amparaykuwaqniyqa.

Paymi alto sitiopi hina pakakunayqa.
Paymi ñoqallayta lluptichiqniyqa.
Paymi harkachikuna armayqa.
Paymi ñoqallayta amparaykuqniyqa.
Paymi runaykunapi gobiernachiwaqniyqa.

³ Dios Taytalláy,
¿pitaq runaqa
paypi piensanaykipaq?
¿Pitaq runaqa
payta nanachikunaykipaq?

⁴ Runaqa chinkaruq
waspiy hinallam.
Watankunapas chinkaruq
llantuy hinallam.

⁵ Dios Taytalláy,
cieloykikunata kichaykuspayá uraykamuy.
Qosnirinanpaqyá orqokunata llachpaykamuy.

⁶ Llipyachimuspayá
enemigoykikunata cheqerachiy.
Flechata hina
llipyachimuspayá chaqwarachiy.

⁷ Altomanta makikita haywariyakampuspayá
atiynikiwan libraykullaway.
Lloqllamanta horqochkaq hinayá
huklaw nacion runakunamanta libraykullaway.

⁸ Yanqa rimaqkunamanta librallaway.
Engañowan juramentaqqunamanta librallaway.

⁹ Diosnilláy,
qanmanmi mosoq takita
takimusqayki.
Chunka cuerdayoq arpawanmi
takimusqayki.

¹⁰ Reykuna vencechiq kasqaykiraykum
takimusqayki.
Kay serviqniki Davidta
librawasqaykiraykum takimusqayki.
Guerrapi wañunaymanta
librawasqaykiraykum takimusqayki.

¹¹ Yanapawaspayá
huklaw nacion runakunamanta
librallaway.
Yanqa rimaqkunamanta
librallaway.

Engañowan juramenta qkunamanta
librallaway.

- ¹² Qari churiykupas mozo kayninpiyá
plantakuna wiñaq hina kachunku.
Warmi churiykupas
palaciopi labrasqa pilar hinayá kachunku.
- ¹³ Taqeykupas tukuy rikchaq
kawsaykunawanyá huntasqa kachun.
Animalniykupas waranqanpiyá mirachun.
Wara-waranqanpiyá allpaykupi mirachun.
- ¹⁴ Uywaykupas llasaq
carga apaqyá kachun.
Amayá kachunchu
ñoqaykupaq sasachakuyqa.
Amayá presochasqachu
kasaqku ñoqaykuqa.
Guerrapaq qapariypas
amayá kachunchu plazaykupiqa.
- ¹⁵ ¡Mayna kisisqam
chaykunapa pasasqan runakunaqa!
¡Mayna kisisqam
Tayta Dios yupaychaq runakunaqa!

Salmo 145

Diospa allin sonqo kasqanmanta alabanapaq taki

Davidpa alabasqan

- ¹ Reylláy, Dioslláy,
ñoqaqa qamtam
hatunchasqayki.
Wiña-wiñaypaqmi
alabasqayki.
- ² Sapa punchawmi
alabasqayki.
Wiña-wiñaypaqmi
alabasqayki.
- ³ Tayta Diosqa
ancha hatunmi.
Payqa sinchi
alabanapaqmi.
Hatun kayninpas
mana entiendey atinaraqmi.
- ⁴ Tayta-mamakunam

lliw mirayninta
rurasqaykimanta alabanqaku.
Paykunam atiynikiwan
rurasqaykikunamanta
willakunqaku.

⁵ Rimanqakum allin reqsisqa
munaychakuq kasqaykimanta.
Ñoqañataqmi yuyaymanasaq
admirakuypaq rurasqaykimanta.

⁶ Rimanqakum manchakuypaq atiywan
rurasqaykikunamanta.
Ñoqañataqmi willakusaq
hatun kaynikimanta.

⁷ Allin sonqoyoqllaña kasqaykimantam
yuyarispa willakunqaku.
Allin ruraq kasqaykimantam
qaparispa takinqaku.

⁸ Tayta Diosqa kuyapayakuqmi.
Tayta Diosqa llakipayakuqmi.
Payqa mana chaylla piñakuruqmi.
Payqa ancha kuyakuq sonqoyoqmi.

⁹ Tayta Diosqa
ancha allinmi llapallanpaqpas.
Llakipayarikunmi
llapallan rurasqankunamantapas.

¹⁰ Dios Taytalláy,
llapallan unanchasqaykikunayá
graciasta qosunki.
Qanman sonqo runakunayá
alabasunki.

¹¹ Gobiernoykipa
ancha reqsisqa
kasqanmantayá rimachunku.
Sinchi atiywan
rurasqaykimantayá rimachunku,

¹² chaynapi sinchi atiywan rurasqaykimanta
runakunaman yachachinankupaq,
chaynapi allin reqsisqa
sumaq gobiernoykimanta yachachinankupaq.

¹³ Qampa gobiernoykiqa
wiña-wiñaypaqmi.
Munaychakuynikipas
wiñaymanta-wiñaykamataqmi.
Tayta Diosqa

cumplinmi prometesqankunatapas.
 Tayta Diosqa
 kuyapayarikunmi rurasqankunamantapas.

- ¹⁴ Tayta Diosmi takyachin
 llapallan wichiqlkunata.
 Paytaqmi hoqarin
 wichisqakunata.
- ¹⁵ Llapallaykum qamllamanta suyaniku.
 Tiempollanpim mikunaykuta qowankiku.
- ¹⁶ Makillaykita kicharispam
 llapallan kawsaqkunata saksaykachinki.
 Qamqa munasqankuwanmi
 llapallan kawsaqkunata saksaykachinki.
- ¹⁷ Tayta Diosqa tukuy rurasqankunapipas
 allin ruraqmi.
 Payqa llapallan rurasqankunapipas
 kuyapayakuqmi.
- ¹⁸ Tayta Diosqa llapallan qayakuqninkunapa
 hichpallanpim kachkan.
 Confianzawan llapallan qayakuqninkunapa
 hichpallanpim kachkan.
- ¹⁹ Respetaqninkunapa
 munasqantam ruraykun.
 Qayakuptinkum
 uyariykuspa salvaykun.
- ²⁰ Tayta Diosqa waqaychanmi
 llapallan kuyaqninkunata.
 Payqa chinkachinmi
 llapallan mana allin ruraqkunata.
- ²¹ Tayta Diostayá
 simillayqa alabachun.
 Chuya kasqanmantayá
 llapallanchikpa alabasqan kachun.
 Wiña-wiñaypaqyá
 alabasqa kachun.

Salmo 146

Libraqninchikta alabasun

¡Aleluya!

- ¹ Tukuy sonqoywanmi
 Tayta Diosta alabasaq.

- ² Kawsanaykamam

Tayta Diosta alabasaq.
Kawsanaykamam
takispa Diosniyta alabasaq.

³ Kamachikuqkunapiqa
amayá confiakuychikchu.
Runallapiqa
amayá confiakuychikchu.
Paykunaqa manam
salvawachwanchikchu.

⁴ Paykunaqa
wañuruspankum allpayarun.
Chay punchawllapitaqmi
tanteasqankupas chinkarun.

⁵ ¡Mayna kusionqam
Jacobpa Diosninpa
yanapasqan runaqa!
¡Mayna kusionqam
yupaychasqan Tayta Diospi
confiakuspa suyaqqa!

⁶ Paymi cielokunatapas
kay pachatapas rurarqa.
Paymi lamar qochatapas,
chaypi tukuy kaqkunatapas rurarqa.

⁷ Ñakarichisqakunapaqpas
allin arreglotam ruran payqa.
Yarqaymanta kaqkunamanpas
mikuykachinmi payqa.

Tayta Diosqa
libraykunmi presokunatapas.

⁸ Tayta Diosqa
qawariykachinmi ñawsakunatapas.
Tayta Diosqa
hatariykachinmi urmasqakunatapas.
Tayta Diosqa
kuyanmi allin ruraqkunatapas.

⁹ Tayta Diosqa
waqaychanmi forasterokunata.
Payqa mantienenmi
mana tayta-mamayoqkunata.
Payqa mantienentaqmi
viudakunatapas.
Chaqwarachintaqmi
mana allin ruraqkunapa vidantapas.

¹⁰ Sion llaqta,
Tayta Diosmi
wiñaypaq gobiernanqa.
Diosnikiqua
wiña-wiñaypaqmi
gobiernanqa.

iAleluya!

Salmo 147

Jerusalen llaqtata favorecesqanrayku Diosta alabasqan

- ¹ iTayta Diosta yupaychaychik!
iMayna allinmi alabaspa
Diosninchikman takiyqa!
iMayna miskillañam
pay alabayqa!
Paypaq hinam chayna alabayqa.
- ² Tayta Diosmi kaqlamanta
hatarichin Jerusalen llaqtata.
Paymi huñumun
Israel casta wischusqakunata.
- ³ Payqa llakisqa
sonqoyoqkunatapas consuelaykunmi.
Payqa heridankunatapas
hampiykunmi.
- ⁴ Payqa lucerokunatapas
yupaspam churarqa.
Chaynataqmi sapakamata
sutichan payqa.
- ⁵ Señorninchikqa hatunmi.
Payqa sinchi atinyiyoqmi.
Yachayninpas mana entiendey atinaraqmi.
- ⁶ Tayta Diosmi
humildekunata hoqarin.
Mana allin
ruraqkunatam ichaqa
pasaypaqta humillachin.
- ⁷ Tayta Diosmanyá
graciasta qospa
takiychik.
Diosninchikmanyá
alabaspa

- arpawan takiychik.
8 Paymi puyukunawan
taparun cielokunata.
Paymi allpapaq
preparan parata.
Paymi wiñachin
orqokunapi pastokunata.
9 Paymi animalkunata mikuchin.
Ullachkuchakuna waqaptinmi mikuchin.
10 Caballokunapa kallpanwanpas
manam kusikunchu.
Runapa utqayman kallpasqanwanpas
manam contentakunchu.
11 Tayta Diosqa
kusikunmi respetaqninkunapi.
Payqa kusikunmi
kuyapayakuyninpi confiakuqkunapi.
12 Jerusalen llaqta,
Tayta Diosta alabay.
Sion Moqopi llaqta,
Diosnikita alabay.
13 Qampa punkuykikunapa
cerrojontam takyachin.
Qampi yachaq runakunatam bendecin.
14 Ukuykipi yachaqkunatam
hawkayachin.
Allinnin trigowanmi
saksaykachin.
15 Paymi kay pachaman
palabranta apachimun.
Chaymi chaylla
palabranqa cheqerun.
16 Paymi lastata
millwata hina chayachimun.
Paymi qasata
uchpata hina rikurichimun.
17 Runtuta hinam
parachimun chikchita.
¿Pitaq aguantanman
chay chirinta?
18 Rimaspa kamachiptinmi
ritipas challurun.
Qoñi wayrawan
pukurachiptinmi
yakukunapas puririrun.

- ¹⁹ Jacobpa castankunamanmi
 palabrankunata willarqa.
 Israelpa castankunamanmi
 decretonkunatapas willarqa.
 Paykunamanmi
 reglamentontapas willarqa.
- ²⁰ Manam chaynatachu
 rurarqa wakin nacionkunawanqa.
 Chay nacionkunaqa
 manam yacharqachu reglamentonkunataqa.

iAleluya!

Salmo 148

Unanchasqankunam Tayta Diosta alaban

iAleluya!

- ¹ Hanaq pachapi kaqkuna
 iTayta Diostayá alabaychik!
 Altokunapi kaqkuna
 iTayta Diostayá alabaychik!
- ² Llapallan angelninkuna
 ipaytayá alabaychik!
 Llapallan tropankuna
 ipaytayá alabaychik!
- ³ Inti, killa
 iTayta Diostayá alabaychik!
 Kanchariq lucerokuna
 illapallaykichikyá alabaychik!
- ⁴ Cielokunapa hawanpi cielokuna
 ipaytayá alabaychik!
 Cielokunapa hawanpi yakukuna
 ipaytayá alabaychik!
- ⁵ iTayta Diostayá
 alabaychik qamkunaqa!
 Pay kamachiptinmi
 unanchasqa karqa chaskakunaqa.
- ⁶ Paymi chaykunata
 wiña-wiñaypaq takyachirqa.
 Paymi mana cambiana
 decretota kamachirqa.
- ⁷ Kay pachapi kaqkuna
 iTayta Diosta alabaychik!

- Lamar qochapi manchakuypaq animalkuna
ipayta alabaychik!
- ⁸ Llipyawan runtu-parapas
ipaytayá alabaychik!
Lastawan puyukunapas
ipaytayá alabaychik!
Kamachisqan ruraq wayra-parapas
ipaytayá alabaychik!
- ⁹ Orqokunawan llapallan moqokunapas
ipaytayá alabaychik!
Ruruq sachakunawan
llapallan cedro sachakunapas
ipaytayá alabaychik!
- ¹⁰ Monte animalkunawan
llapallan uywa animalkunapas
ipaytayá alabaychik!
Taksa animalkunawan
pawaq animalkunapas
ipaytayá alabaychik!
- ¹¹ Kay pachapi reykunawan
llapallan nacionkunapas
ipaytayá alabaychik!
Kay pachapi
kamachikuqkunawan
llapallan cabecillakunapas
ipaytayá alabaychik!
- ¹² Mozokunawan
doncellakunapas
ipaytayá alabaychik!
Yuyaqkunawan
warmakunapas
ipaytayá alabaychik!
- ¹³ Tayta Dioslla alto-altopi kasqanraykuyá
ipayta alabaychik!
Cielokunapa hawanpi kasqanraykuyá
ipayta alabaychik!
Kanchariyninqa kay pachapa hawanpi kasqanraykuyá
ipayta alabaychik!
- ¹⁴ Paymi runankunaman
atiyniyoq reyta qorqa.
Chay reyqa
llapallan payman sonqo runakunapa
alabasqanmi kanqa.
Chay reyqa
hichpanpi kaq Israelpa mirayninkunapa

alabasqanmi kanqa.

¡Aleluya!

Salmo 149

Rey kasqanraykuyá Tayta Diosta alabaychik.

¡Aleluya!

- ¹ Tayta Diosmanyá
Mosoq takita takiychik.
Payman sonqo runakuna,
huñunakuyninpiyá alabaychik.
- ² Israel castakuna,
unanchasuqnikichikraykuyá
kusikuychik.
Sion llaqtapi *yachaqkuna,
reynikichikraykuyá
kusikuychik.
- ³ Kusikuymanta tususpa
payta alabaychik.
Tinyawan, arpawan
payman takiychik.
- ⁴ Paymi runankunapi
kusikun.
Paymi humildekunata
vencechispan hatunchaykun.
- ⁵ Payman sonqo runakuna,
chayna vencesqaykichikmantayá kusikuychik.
Camaykichikpi kachkaspapas
qaparispayá takiychik.
- ⁶ Simikichikwanyá Diosta
alabaychik.
Iskay filoyoq espadatayá
hapiychik.
- ⁷ Nacionkunata vengakunaykichikpaqyá
hapiychik.
Runakunata castiganaykichikpaqyá
hapiychik.
- ⁸ Reyninkutapas cadenakunawan
watanaykichikpaqyá hapiychik.
Reqsisqa runakunatapas
fierromanta cadenakunawan
watanaykichikpaqyá hapiychik.
- ⁹ Chaynapim qellqasqa sentenciata
paykunapi rurankichik.

Payman sonqo runakunapaqmi
adorana hina kanqa vencesqaykichik.

¡Aleluya!

Salmo 150

Tocanakunawan Diosta alabanamanta

¡Aleluya!

- ¹ Diosnillanchikta templonpi alabaychik.
Kanchariykuchkaq cielonpi alabaychik.
- ² Atiyninwan rurasqanmantaya alabaychik.
Ancha hatun kallasqanmantaya alabaychik.
- ³ Cornetatapas tocaspa alabaychik.
Arpakunata tocaspa alabaychik.
- ⁴ Tinyakunawan danzawan alabaychik.
Charanqopiwan qenawan alabaychik.
- ⁵ Chinchinyaq platillowanpas alabaychik.
Waqachkaq platillowanpas alabaychik.
- ⁶ Samatyaspa kawsallaqkunaya alabaychik.
¡Aleluya! Tayta Diostañaya alabaychik.

PROVERBIOS SUTIYOQ LIBRO

Kay Proverbios libroqa yachaysapakunapa pisi rimayllanpi yachaywan rimasqanku librom. Chay yachachikuykunapaq mana qonqarunapaqmi karqa pisi rimaykunalla. Chayna yachachikuykunawanmi ñawpaq tiempokunapiqa yachachiku. Cheqap yachayniyoq kayqa qallarín Tayta Diosta respetasqa kasukuywanmi. Wakin yachachikuykunam riman Diospa leyninman hina kawsanapaq, allin costumbreyoq kanapaq, allin kaqkuna rurananpaq, runakunawan imaynam kawsanapaq, negociokuna imaynam ruranapaq, humilde kanapaq, pacienciayoq kanapaq hinaspa autoridadkunawan imaynam portakunapaq.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem yachachiwanchik yachayqa runa hina ancha alabasqa kasqanmanta, Diospa yachayninmanta chaynataq chay yachayninman hina cielopas hinaspa kay pachapas tukuy imantin rurasqa kasqanmanta (1-9).

Iskay kaq partepiñataqmi kachkan “Salomonpa rimarisqan rikchanachiykuna” (10-29).

Kimsa kaq partepiñataqmi kachkan Agurpa rimasqankunawan Lemuelpa mamanpa rimasqankuna (30-31:9).

Tawa kaq partepiñataqmi kachkan alabasqa warmimanta (31:10-31)

Rikchanachiykunaqa imapaqmi servisqanmanta

1 ¹ Rikchanachiykunata Rey Salomonpa yachaywan rimasqankuna. Payqa karqa Rey Davidpa churin Israel nacionpa reyninmi.

² Kay yachaywan rimasqankunaqa yachayniyoq kanapaqmi.

Kay yachaywan rimasqankunaqa corregisqa kanapaqmi
chaynataq yachaywan rimasqankunapa
imam ninan entiendenapaqmi

³ chaynapi corregisqa kanapaq,
allin tanteaq kanapaq,
allin ruraq kanapaq,
allin costumbreyoq kanapaq,
Diospa munasqanta ruranapaq.

⁴ Kaykunataqa qellqarqa
pisi experienciayoqkunapas
allinta ruraspa sacre kananpaqmi
chaynataq entiendespa
yachaywan allinkunata akllanankupaqmi.

⁵ Yachayniyoq runapas uyarispanmi
aswan yachayniyoqraq kanqa.
Allin entiendeq runapas uyarispanmi allin kaq

consejota apakunqa

- ⁶ chaynapi rikchanachiykunata entiendenanpaq,
chaynapi tupanachiykunata entiendenanpaq,
chaynapi yachayniyoqkunapa nisqanta entiendenanpaq,
chaynapi watuchikunata entiendenanpaq.

- ⁷ Yachayniyoq kanapaqqa
Tayta Diostam respetana
tukuymanta puntataqa.
Mana yachayniyoq runaqa
desprecianmi yachayniyoq kaytapas.
Despreciantaqmi corregisqa kaytapas.

Mozokunapaq consejokunamanta

- ⁸ Churilláy, kasukuyá
taytaykipa anyasusqaykitaqa.
Churilláy, amayá qonqaychu
mamaykipa yachachisusqaykitaqa.
- ⁹ Chay nisusqaykikunaqa
umaykipi sumaq adornokuna hinam kanqa.
Chay nisusqaykikunaqa
kunkaykipaq collar hinam kanqa.
- ¹⁰ Churilláy, huchasapakuna engañayta
munasuptikiqa amayá munaychu.
- ¹¹ “Hakuchik ñoqaykuwan runa wañuchi”
nisuptikiqa amayá munaychu.
“Hakuchik inocente runata
toqllaman urmaykachi”
nisuptikiqa amayá munaychu.
- ¹² Nisunkimantaqmi:
“Ayata sepultura
millpuchkaq hinayá
inocente runakunata
chinkarachimusun.
Uku pachaman urmachi hinayá
inocente runakunata
urmaykachimusun.
- ¹³ ¡Chaynapim achka-achka
riquezakuna kapuwasun!
¡Chaynapim tukuy qechumusqanchikwan
wasinchiktapas huntachisun!
- ¹⁴ Ñoqaykuwan kuskam partekita
chaskinki qamqa” nispa.
“Chulla wayqa qollqellam
llapanchikpaq kanqa” nispa.
- ¹⁵ Churilláy, amayá riychu paykunawanqa.

- Asurikuyá paykunapa ñanninmantaqa.
¹⁶ Huchasapakunaqa chayllam kallpanku
 mana allinta ruramunankupaq.
 Huchasapakunaqa utqayllamanñam rinku
 pitapas wañuchimunankupaq.
- ¹⁷ Llapa pawaq animalkuna qawachkaptinmi
 yanqapaq toqllata churanku.
- ¹⁸ Chaynam huchasapakunapas
 kikillanku wañunankupaq wateqanku.
 Vidankupa contranpimiki
 chaynataqa rurachkanku.
- ¹⁹ Chaynam runamasinmanta qechuqkunaqa kanqa.
 Munapayasqankum kikillankuta wañurachinqa.

Yachaypa qayakusqanmanta

- ²⁰ Yachaymi callekunapi qayakuchkan.
 Yachaymi plazakunapi qaparichkan.
- ²¹ Runakunapa huñunakunan
 esquinakunapim qaparichkan.
 Llaqtapa punkun plazakunapim
 kaynata nichkan:
- ²² “Pisi experienciayoq runakuna,
 ¿haykapikamataq pisi experienciayoq
 kayta munankichik?
 Asipayakuq runakuna,
 ¿haykapikamataq asipayakuyllata
 munankichik?
 Sonso runakuna,
 ¿haykapikamataq yachayta cheqninkichik?”
- ²³ Anyasqaykunata kasukuptikichikqa
 sonqoytam kicharisqaykichik.
 Anyasqaykunata kasukuptikichikqa
 piensasqaytam yachachisqaykichik.
- ²⁴ Qayachkaptiyimi mana munarqankichikchu.
 Makiyta haywariptiypas
 manam atiendewarqankichikchu.
- ²⁵ Aswanraqmi qamkunaqa consejasqaykunatapas
 mana chaskirqankichikchu.
 Aswanraqmi qamkunaqa anyasqaykunatapas
 mana munarqankichikchu.
- ²⁶ Chaynaqa ñoqapas asikusaqmi
 desgracia hamusuptikichik.
 Chaynaqa ñoqapas burlakusaqmi
 manchakusqaykichikkuna hamusuptikichik.
- ²⁷ Manchakusqaykichik

wayra-para hina
hamuptinmi asikusaq.
Desgraciakuna
Sinchi viento hina
hamuptinmi asikusaq.
Sasachakuypi kaptikichikmi asikusaq.
Ñakarichisqa kaptikichikmi asikusaq.

- ²⁸ Chay tiempopiqa qayakamuwaptikichikpas
manam contestasqaykichikchu.
Tutapaymanta maskawaspaykichikpas
manam tariwankichikchu.
- ²⁹ Chaynatam rurasqaykichik
yachayta cheqnisqaykichikrayku.
Chaynatam rurasqaykichik
Tayta Dios respetaytapas mana akllasqaykichikrayku.
- ³⁰ Manam munankichikchu
consejasqaykunata.
Manam chaskinkichikchu
tukuy anyasqaykunata.
- ³¹ Mana allin rurasqaykichikpa
ruruntam ñakarinkichik.
Mana allin consejasqaykichikpa
ruruntam amirunkichik.
- ³² Pisi experienciayoq runakunatam
chay pantarusqan wañurachinqa.
Sonso runakunatam
mana tanteoyoq kaynin chinkarachinqa.
- ³³ Aswanqa seguirom kawsakunqa
pipas uyariwaqniyqa.
Mana allinmantapas manam manchakunqachu
pipas uyariwaqniyqa.”

Yachayniyoq kayqa runakunapa allinninpaqmi

- 2** ¹ Churilláy, palabraykunatayá chaskiykuy.
Kamachisqaykunatayá sonqoykipi churaykuy.
- ² Churilláy, yachaytayá uyarispa atiendey.
Churilláy, entiendenaykipaqyá piensay.
- ³ Entiendeq kanaykipaqyá qayakuy.
Cuenta qokuq kanaykipaqyá qayakuy.
- ⁴ Qollqeta hinayá maskay.
Pakasqata hinayá maskay.
- ⁵ Hinaspaqa entiendenkim
Tayta Dios respetayta.
Hinaspaqa tarinkitaqmi

- Diospa yachayninta.
- ⁶ Tayta Diosmi yuyay qokuqqa.
Paymi palabranwan yachay qokuqqa.
Paytaqmi rimasqanwan entiendechikuqqa.
- ⁷ Diosqa munasqanman hina ruraqkunamanmi
allin kanankupa quyayta qoykun.
Payqa mana culpayaq kawsaqqunatam
imamantapas harkaykun.
- ⁸ Diosqa reglamenton kasukuqqunatam cuidan.
Diosqa paypi sonqoyoqqunatam waqaychan.
- ⁹ Chaynaqa entiendenkim allin rurayta.
Chaynaqa entiendenkim reglamenton kasukuyta.
Entiendenkitaqmi
Diospa munasqanman hina ruraytapas.
Entiendenkitaqmi
tukuy allinman hina kawsaytapas.
- ¹⁰ Yuyaymi sonqoykiman huntarinqa.
Yachaymi vidaykita kusichinqa.
- ¹¹ Yuyaymanaspam cuidakunki.
Allinta entiendes pam waqaychakunki.
- ¹² Chaynapim mana allin
kawsaymanta librakunki.
Mana allin rimaqqunamantam librakunki.
- ¹³ Chayna runakunaqa
manam Diospa munasqanman hinañachu
kawsachkankupas.
Chayna runakunaqa
tutayay ñanpi purichkaq hinam
kawsachkankupas.
- ¹⁴ Paykunaqa kusikunkuraqmi
mana allin rurasqankumantapas.
Anchataraqmi kusikunku
mana allin ruraykunamantapas.
- ¹⁵ Qewi-qewi ñankunapi purichkaq
hinam pantarunku.
Mana allinta kawsaspam pantarunku.
- ¹⁶ Yachayniyoq kaspaga librakunkim
mana reqsisqayki mana allin warmimanta.
Yachayniyoq kaspaga librakunkim
alabasuqniki pierdekuq warmimanta.
- ¹⁷ Chayna warmiqa
sipas kaptinraq casaraqnin qosantapas saqerunmi.
Chayna warmiqa
Dioswan contrato rurasqantapas qonqarunmi.
- ¹⁸ Chay warmipa wasinman riq ñanninta pipas rispaqa
wañuymanmi richkan.

Paypa wasinman riq ñanninta pipas rispaqa
wañusqakunapa kasqanmanmi richkan.

¹⁹ Chay warmiman llapallan yaykuqkunaqa
manam kutimunñachu.

Chay warmiman llapallan yaykuqkunaqa
manam wiñay kawsaymanqa rinqañachu.

²⁰ Chaynaqa allin ñanta richkaq
hinayá kawsay.

Chaynaqa allin ruraqkunapa kawsasqanta
hinayá kawsay.

²¹ Diospa munasqanman hina kawsaqkunaqa
kay pachapim *yachanqaku.

Mana culpayoq kaq runakunaqa
kay pachapim hinalla takyanqaku.

²² Mana allin ruraqkunam ichaqa
kay pachamanta chinkachisqa kanqaku.

Traicionaqkunam ichaqa qora pilarusqa
hina kay pachamanta qechusqa kanqaku.

Yuyayniyoq kanapaq imaynam ruranamanta

3 ¹ Churilláy, amayá qonqaychu yachachikuyniykunata.
Churilláy, sonqoykipiyá waqaychay kamachikuyniykunata

² hinaptinga unay watakunam kawsakunki,
hinaptinga hawkallañam kawsakunki.

³ Ama qonqaspmá kuyapayakuq kanki.
Ama qonqaspmá cheqapllata rimanki.

Chaykunataqa kunkaykimanyá
collarta hina wallqakuruy.
Chaykunataqa tablapi qellqachkaq hinayá
sonqoykipi qellqaruy.

⁴ Hinaptinga Diospa chaynataq runakunapa
favorecesqanmi kanki.
Hinaptinga Diospa chaynataq runakunapa
reqsisqanmi kanki.

⁵ Tayta Diosllapiyá confiakuy
tukuy sonqoykiwanqa.
Amayá confiakuychu kikikipa
entiendesqallaykipiqa.

⁶ Tukuy kawsasqaykipiyá
yuyariy Tayta Diosta.
Paymi munasqanman hina
kawsachisunki qamta.

⁷ Amayá ancha yuyayniyoq
kasqaykipaqchu hapikuy.
Tayta Diosta respetaspaykiyá

- mana allinmanta asurikuy.
⁸ Chaynata ruraptikiqa cuerpoykipas
 hampisqaraqmi kanqa.
 Chaynata ruraptikiqa cuerpoykipas
 kallpanchasqaraqmi kanqa.
- ⁹ Tayta Diosta alabay
 tukuy kapuqn timerunawan.
 Tayta Diosta alabay
 llapallan kawsaynikipa punta kaq rurunkunawan.
- ¹⁰ Hinaptinga kawsaykuna taqenaykipas
 astawanmi huntarinqa.
 Hinaptinga uvas sarunayki
 uvaspa zumonwanmi llimparinqa.
- ¹¹ Churilláy, amayá despreciaychu
 Tayta Diospa castigontaqa.
 Churilláy, amayá hukmanyaychu
 Tayta Diospa anyasusqaykiwanqa.
- ¹² Tayta Diosqa kuyasqan runatam correjin.
 Taytapas kuyasqan churinta castigachkaq hinam
 payqa correjin.
- ¹³ ¡Mayna kusionqam yachayta tariq runaqa!
 ¡Mayna kusionqam allin entiendeq runaqa!
- ¹⁴ Yachay chaskisqanmi mastaq
 valen qollqemantapas.
 Entiendeq kayninmi mastaq
 valen qorimantapas.
- ¹⁵ Coral alhaja rumimantapas
 mastaraqmi valen yachayniyoq kayqa.
 Kuyayllapaq kaq tukuy imapas
 manam igualanchu yachayniyoq kaymanqa.
- ¹⁶ Yachayqa *alleq makinwanmi
 unay kawsakuyta qosunki.
 Yachayqa *ichoq makinwanmi apuyachisuspayki
 reqsisqata rurasunki.
- ¹⁷ Yachaypa yachachisqanwanqa
 runapas kusionqam kawsakunqa.
 Yachaypa yachachisqanwanqa
 runapas hawkallam kawsakunqa.
- ¹⁸ Yachayqa kawsay qokuq sachá hinam hatalliqninkunapaq.
 Yachayqa kusikuy qokuqmi hapiqnin runakunapaq.
- ¹⁹ Tayta Diosqa chay yachaywanmi
 kay pachata cimientarqa.

- Tayta Diosqa chay entiendeywanmi
cielokunatapas takyachirqa.
- ²⁰ Yachayninwanmi toqyachimurqa
uku-uku lamar qochata.
Yachayninwanmi sullatapas
sullachimurqa puyukunamanta.
- ²¹ Churilláy,
allin kanaykipaq yachayniyoq kaytaqa
amayá qonqaychu.
Yachaywan allin kaqkuna akllaytaqa
amayá qonqaychu.
- ²² Chaykunaqa qamtam kawsachisunki.
Chaykunaqa kunkaykipi collar hinam adornasunki.
- ²³ Chaynaqa seguroq purikunki ñannikipipas.
Chaynaqa manam mitkanqachu chakikipas.
- ²⁴ Sirkuspapas mana manchakuspam puñunki.
Sirkuspapas miskillatañam puñukunki.
- ²⁵ Qonqaymanta hamuq mancharikuypaq
kaqkunamantaqa manam manchakunkichu.
Mana allin runakunaman
hamuq desgraciamantapas
manataqmi manchakunkichu.
- ²⁶ Tayta Diosmi kanqa
anchallataña confiakunaykika.
Toqllawan hapisqa kanaykimantapas
paymi waqaychasunkika.
- ²⁷ Ama recelpayá qoykuy mañakusuqniki manqa.
Qoykuypuniyá qoykunaykipaq kachkaptinqa.
- ²⁸ Kunan qonaykipaq kachkaptinqa
amayá dejaychu paqarin punchawpaqqa.
- ²⁹ Runamasiki qampi confiakuchkaptinqa
amayá contranpiqa tanteaychu mana allintaqa.
- ³⁰ Yanqamantaqa amayá piwanpas churanakuychu.
Mana ofiendesuchkaptikiqa amayá churanakuychu.
- ³¹ Daño ruraq runamantaqa amayá envidiakuychu.
Amayá paypa kawsasqanman hinaqa kawsaychu.
- ³² Malvado runataqa Tayta Diosqa millakunmi.
Ichaqa munasqanman hina ruraqkunapiqa confiakunmi.
- ³³ Tayta Diosqa ñakanmi
mana allin ruraqpa wasinta.
Tayta Diosqa bendecinmi
allin ruraqkunapa *yachanantaqa.
- ³⁴ Burlakuqkunataqa paypas burlakunmi.
Humildekunataqa paypas favorecenmi.

- ³⁵ Yachayniyoq runakunaqa
herencia chaskichkaq hinam allin
reqsisqa kanqaku.
Mana yachayniyoqkunañataqmi
penqayman churasqa kanqaku.

Allinta kawsanapaq yachachikuykunamanta

- 4** ¹ Churikuna, uyariychikyá taytaykichikpa
corregisusqaykichikta.
Allin entiendeq kanaykichikpaqyá
uyariychik sumaqta.
- ² Ñoqaga allintam yachachirqaykichik
qamkunataqa.
Amamá qonqarunkichikchu
yachachikuyniykunataqa.
- ³ Ñoqapas taytaypa churin wawallaraq kaptiymi,
ñoqapas mamaypa sapallan wawan kaptiymi
- ⁴ taytay yachachiwaspan niwaq kaynata:
“Sonqoykipi hatalliy nisqaykunata,
hinaspayá kamachikuyniykunata kasukuy,
hinaspayá wiñaypaq kawsakuy.
- ⁵ Astawanqa maskay yuyayniyoq kaytayá.
Astawanqa maskay entiendeq kaytayá.
Amayá qonqaychu nisqaykunata.
Amayá rakikuychu nisqaykunamanta.
- ⁶ Yachayta mana saqeptikiqa
paymi waqaychasunki.
Chayta kuyaptikiqa
paymi cuidasunki.
- ⁷ Imamantapas puntataqa
yachaytayá maskay.
Imakuna maskanaykimantapas
entiendeq kayta maskay.
- ⁸ Yachayta hatunchaptikiqa
qamtam paypas hatunchasunki.
Yachayta hatalliptikiqa
paypas reqsisqatam rurasunki.
- ⁹ Umaykimanmi sumaq adornota churanqa.
Umaykimanmi sumaq coronata churanqa.”
- ¹⁰ Churilláy, uyarispayá hatalliy nisqaykunata.
Hatalliptikiqa masyachinqakum wataykikunata.
- ¹¹ Yachayniyoq runakunapa kawsasqanman hinam
yachachisqayki.
Diospa munasqanman hinam purichisqayki.
- ¹² Chaynata kawsaspaqa

- manam sasachakuypichu kanki.
 Chaynata kawsaspaqa
 mana mitkaqmi kanki.
- ¹³ Ama despreciaspayá
 chaskiypuni corregisusqaykitaqa.
 Kawsakunkim corregisusqaykita kasukuspaqa.
- ¹⁴ Amayá kawsaychu mana allin
 ruraqkunapa kawsasqanman hinaqa.
 Amayá kawsaychu mana allin runakunapa
 kawsasqanman hinaqa.
- ¹⁵ Paykunapa kawsasqanmanta
 karunchakuspayá
 ama chaynataqa kawsaychu.
 Paykunamanta rakikuruspaykiyá
 paykunawanqa ama riychu.
- ¹⁶ Paykunaqa mana allinta
 mana ruraspaga manam puñunkuchu.
 Pitapas mana allinman
 mana urmaykachispankuqa
 manam puñuytapas tarinkuchu.
- ¹⁷ Tanta mikuchkaq hinam
 mana allinta ruranku.
 Vino upyachkaq hinataqmi
 daño rurayllapi kawsanku.
- ¹⁸ Allin ruraqkunapa vidanqa
 chayraq achikyamuchkaq hinam.
 Inti qespiramuspan
 aswan-aswan punchawyaruaq hinam.
- ¹⁹ Mana allin ruraqkunapa purisqanqa
 tutayay hinam.
 Imapipas mitkanankuta
 mana yachaqkuna hinam.
- ²⁰ Churilláy, uyariy nisqaykunata.
 Churilláy, atiendey palabraykunata.
- ²¹ Tukuy tiempopiyá yuyay.
 Sonqoykipiyá waqaychay.
- ²² Maskaqninkunatam palabrayqa kawsachin.
 Tukuy cuerpontam hampi hina sanoyachin.
- ²³ Pienasqaykikunatayá cuiday
 tukuy ima cuidasqaykimantapas mastaqa.
 Chay pienasqaykikunam
 kawsachisunki qamtaqa.
- ²⁴ Engañanaykipaqqa amayá yanqakunata rimaychu.
 Pantachinaykipaqqa amayá llullata niychu.
- ²⁵ Qamqa puntamanyá qaway.

- Qamqa ñawpaqllamanyá qaway.
²⁶ Cuidadowanyá puriy
 maymi sarusqaykita qawaspayki.
 Chaynata ruraspaykiqa
 segurom kawsakunki.
²⁷ Allin ñanmantaqa amayá muyuruychu.
 Mana allinkuna ruraymanqa amayá riychu.

Chuchumika warmimanta waqaychakunapaq

- 5** ¹ Churilláy, uyariy yachaywan nisqaykunata.
 Churilláy, atiendey entendimientowan nisqaykunata
² chaynapi allin kaqkunata akllanaykipaq,
 chaynapi yachaywan rimanaykipaq.
³ Miel hina miskillañam
 chuchumika warmipa rimayninqa.
 Aceitemantapas aswan llampuraqmi
 chuchumika warmipa rimayninqa.
⁴ Chaywanpas rurayninqa
 ajenjopa qatqen hinaraqmi llakichikun.
 Iskay filoyoq espadapa filonmantapas
 aswanraqmi kuchukun.
⁵ Chay warmiqa wañuymánmi richkan.
 Payqa wañuqkunapa kasqanmanmi richkan.
⁶ Chayna warmiqa wiñay kawsaytapas
 manam maskanchu.
 Pantaypi kawsasqantapas
 manam cuentata qokunchu.
- ⁷ Churillaykuna, chaynaqa uyariwaychikiyá nisqaykunata.
 Churillaykuna, amayá rakikuychikchu nisqaykunamanta.
⁸ Karunchakuyá chay warmiman riq ñanmantaqa.
 Amayá asuykuychu paypa wasinpa punkunmanqa.
⁹ Mana chayqa kallpaykitam qowaq hukkunaman.
 Mana chayqa vidaykitam qowaq hukkunaman.
¹⁰ Mana chayqa mana reqsisqayki runakunam
 imaykikunawanpas saksarunmanku.
 Mana chayqa llamkasqaykipa ruruntam
 mana reqsisqaykipa wasinpi saksarunmanku.
¹¹ Chayna kaptinqa cuerpoyki tukunayaptinmi
 qepataña waqawaq.
 Chayna kaptinqa aychayki tukunayaptinmi
 qepataña waqawaq.
¹² Yanqataq niwaq:
 “Yanqam aburrikurqani corriwaptinku.
 Manam tukuy sonqoywanchu
 chaskirqani anyawaptinku.

- ¹³ Yachachiwaqniykunapa niwasqantapas
manam kasukurqanichu.
Maestroykunapa niwasqantapas
manam uyarikurqanichu.
- ¹⁴ Yaqallamya tukuy desgraciapi rikuriruni.
Llaqtamasiykunapa qayllanpim
yaqalla tukuy desgraciapi rikuriruni.”
- ¹⁵ Yakunayasuptikiqa kikikiqa
pozoykimantayá tomay.
Pozoykimanta pullpumuq
yakutayá tomay.
- ¹⁶ Pukyuykipi yakuqa
amayá callekunaman usuchunchu.
Kallpaq yakuykipas
amataqyá plazakunamanqa usuchunchu.
- ¹⁷ Qamllapaqyá kachun pozoykipi yakuqa.
Amayá qoychu mana reqsisqayki runakunamanqa.
- ¹⁸ Kapusuqniki pukyuyki hina warmikiqa
Diospa bendecisqanyá kachun.
Mozo kasparaq kasarasqayki warmikiwanyá
sonqoykiqa contentakuchun.
- ¹⁹ Payqa kachun kuyayllapaq
luwichu hinayá.
Payqa kachun kuyayllapaq
monte cabra hinayá.
Paypa ñuñullanwayá
tukuy tiempopi contentakuy.
Paypa kuyakuynillanwanyá tukuy
tiempopi wañurinaykikama contentakuy.
- ²⁰ Churilláy ñimapaqtaq mana reqsisqayki warmiwanqa kusikuwaq?
Churilláy ñimapaqtaq runapa warmintaqa abrazawaq?
- ²¹ Runapa vidantaqa Tayta Diosmi sumaqa yachan.
Paykunapa kawsasqantapas paymi qawarayan.
- ²² Mana allin ruraq runataqa
mana allin rurasqanmi presocharun.
Mana allin ruraq runaqa
waskawan chaqnasqa hinam
huchankunawan rikurirun.
- ²³ Mana corregikusqanraykum wañurunqa.
Loco hina rurasqanraykum pantarunqa.

Mana reqsisqa runamanqa mana garantizanamanta

6 ¹ Churilláy, runamasikita garantizaspaykiqa,
mana reqsisqayki runata garantizaspaykiqa

- ² rimasqaykiwanmi toqllaman hina
wichiylkunki.
Rimasqaykiwanmi preso hina
hapirachikunki.
- ³ Chayna kaptinqa churilláy,
runapa makinpiña kasqaykiraykuyá
kaynata ruray.
Librakunaykipaqyá
kaynata ruray:
Humillakuspaykiyá amistadnikita chaylla ruegakamuy.
- ⁴ Chaynaqa amayá puñuywan hapichikuychu.
Chaynaqa amayá ratollapas puñuruychu.
- ⁵ Hapiq runamanta lluptichkaq luwichu
hinayá lluptikuy.
Pawaq animalta toqllawan hapiqmanta
hinayá ayqekuy.

Qellakuna anyanapaq yachachikuymanta

- ⁶ Yaw qella runa,
yachayniyoq kanaykipaqyá
sisita qawamuy.
Yaw qella runa,
yuyayniyoq kanaykipaqyá
imaynam kawsasqanta qawamuy.
- ⁷ Sisipaq jefenpas manam kanchu.
Sisipaq capatazninpas manam kanchu.
Sisitaqa manam pipas kamachinchu.
- ⁸ Chaywanpas payqa rutuy tiempopim
mikuyninta segurakun.
Chaywanpas cosecha tiempopim
mikunanta huñukun.
- ⁹ Yaw qella runa
iima horakamataq qamqa puñunki!
Yaw qella runa
iima horañataq qamqa hatarinki!
- ¹⁰ Puñuywan hapichikuspa
puñunaykikamam,
makikikunatapas chupqaruspa samanaykikamam
- ¹¹ yanqa purikuq runa suwarususpayki
wakchayarachisunki.
Salteaq runam mana imayoqta rikurirachisunki.

Mana allin ruraqkunapa imaynam kasqanmanta

- ¹² Mana penqakuq runaqa
llullakunata willakachakustinmi purin.
Mana allin runaqa

llullakunata willakachakustinmi purin.

- 13 Chay runaqa ñawinkunatam
qemchityachin engañananpaq.
Chay runaqa chakinkunawanmi
señaschan engañananpaq.
Chay runaqa dedonkunawanmi
tupqen engañananpaq.
- 14 Mana allinllatam
tukuy tiempopi piensachkan.
Mana allinllatam
tukuy tiempopi yuyaymanachkan.
Tukuy tiempopim
runakunata peleanachichkan.
- 15 Chayraykum qonqaymanta
desgraciapi rikurirunqa.
Huk ñawi qemchiyllapim
pasaypaqtaña puchukarunqa.

Tayta Diospa millakusqankunamanta

- 16 Soqta huchakunatam cheqnin Tayta Diosqa,
qanchis kaqtaqa pasaypaqtam millakun payqa:
- 17 Cheqninmi hatun tukuq runata.
Cheqninmi llulla rimaq runata.
Cheqninmi inocente runa wañuchiqa.
- 18 Cheqninmi mana allinkunata
rurananpaq yuyaymanaqta.
Cheqninmi mana allinta ruramunanpaq
chaylla kallpaqta.
- 19 Cheqninmi llullakuna rimaq testigota.
Millakunmi wawqentinpuralla peleanachiqa.

Hukwan pierdekuy huchamanta

- 20 Churilláy, kasukuyá
taytaykipa kamachisusqaykitaqa.
Churilláy, amayá qonqaychu
mamaykipa yachachisusqaykitaqa.
- 21 Qasqoykipi adornota hinayá
mana qonqaspa apaykachay.
Kunkaykipi mana qonqaspa
collarta hinayá apaykachay.
- 22 Chaykunam puriptikipas pusasunki.
Chaykunam puñuruptikipas harkasunki.
Chaykunam rikchariptikipas rimapayasunki.
- 23 Taytaykipa kamachisusqaykiqa mechero hinam.

- Mamaykipa yachachisusqaykiqa achkiy hinam.
 Taytaykipa anyakuyninqa
 wiñay kawsayman pusasuqnikim.
 Taytaykipa corregisusqaykiqa
 wiñay kawsayman pusasuqnikim.
- 24 Chay nisuusqaykikunam
 chuchumika warmimanta waqaychasunki.
 Sapaq warmipa alabasunaykimantam harkasunki.
- 25 Buenamoza kaynintaqa
 amayá sonqoykipi munapayaychu.
 Sumaqlaña ñawinkunaqa
 amayá sonqoykita suwachunchu.
- 26 Chuchumika warmiraykum qariqa rikurirun
 huk millpuy tanta hinallaña.
 Hukwan pierdekuq warmiñataqmi hapichkan
 chay qariqa llumpay precioyoq vidantaña.
- 27 Pipas marqayninpi ninata apaspanqa
 pachantam kañarachikun.
- 28 Pipas sansa hawanpi purispanqa
 chakintam ruparachikun.
- 29 Chaynam kanqa
 runamasinpa warminwan kakuq runaqa.
 Manam lluptinmanchu
 castigasqa kananmantaqa.
- 30 Manam pipas desprecianchu
 wakcha runa suwakuruptinqa.
 Manamá pipas desprecianchu
 yarqaymanta suwakuruptinqa.
- 31 Chaywanpas hapirachikuspanqa
 qanchis kuti mastam pagapunqa.
 Chaywanpas hapirachikuspanqa
 wasinpi lliw kapuqninwanmi pagapunqa.
- 32 Hukpa warminwan huchallikuq runaqa
 mana yuyayniyoq runam.
 Hukpa warminwan huchallikuq runaqa
 kkillan wañuchikuq runam.
- 33 Chayna runaqa maqachikuspanmi
 tukuyta nichikunqa.
 Manam pipas qonqanqachu
 penqaypi kasqantaqa.
- 34 Celoso kayninmi runapa piñakuyninqa.
 Manam hawkayanqachu
 vengakunan punchawpiqa.

- ³⁵ Manam chaskinqachu imataña pagaptinpas.
Manam pampachanqachu
achkallaña regalokunata qoptinpas.

Pierdekuq warmipa engañakuyninmanta

- 7** ¹ Churilláy, kasukuyá nisqaykunata.
Sonqoykipiyá churay kamachisqaykunata.
- ² Kamachisqaykunata kasukuspaqa
wiñaypaqmi kawsanki.
Ñawi ruruykita hinam
yachachikuyniykunata waqaychanki.
- ³ Dedoykipi anillota hinayá waqaychay.
Papelpi qellqachkaq hinayá sonqoykipi qellqay.
- ⁴ Yachaytayá niy: “Qamqa paniymi kanki” nispa.
Entiendeytañataq sutichay: “Aylluymi kanki” nispa.
- ⁵ Chaynapim chuchumika warmimanta
librasunki.
Chaynapim llampu rimaq sapaq warmimanta
librasunki.
- ⁶ Wasiypa ventananmanta qawarispaymi,
ventanaypa rejillasninmanta qawarispaymi
- ⁷ rikurqani pisi experienciayoq mozokunata.
Paykunamantam rikurqani
manaraq yuyayniyoq kaqta.
- ⁸ Callentam
warmipa yachanan esquinaman pasarqa.
Chayninta rispanmi
chay warmipa wasinman pasarqa.
- ⁹ Inti seqaykuytaña tutaykuchkaptinñataqmi,
astawan tuta chayaramuptinñataqmi
- ¹⁰ paywan tupaqnin huk warmi lloqsimurqa.
Pachapakusqa sacre chuchumika warmim
taripaykamurqa.
- ¹¹ Payqa rimaysapallaña warmim.
Payqa mana kasukuq warmim.
Wasinpipas mana takyaq warmim.
- ¹² Chay warmiqa callekunapiraqmi wateqachkan.
Chay warmiqa plazakunapiraqmi wateqachkan.
Llapa esquinakunapiraqmi wateqachkan.
- ¹³ Chay warmim mozota hapiruspan muchaykurqa.
Mana recelaspantaqmi payta niykurqa:
- ¹⁴ “Tayta Dioswan allin kasqaymantam
ofrenday kapuwachkan.
Prometesqay ofrendakunam
pagasqaña kachkan.

- 15 Chayraykum qanwan
tupaykuq lloqsimurqani.
Qamta qawaykuyta munaspaymi
tariramunaykama hamurqani.
- 16 Camaytam sumaq colchakunawan
qataramuni.
Egipto nacionmanta colorniyoq
lino colchawanmi qataramuni.
- 17 Mirra sutiyoq miski asnaqtam
camaymanpas hinaramuni.
Aloes sutiyoq miski asnaqtam
camaymanpas hinaramuni.
Canela sutiyoq miski asnaqtam
camaymanpas hinaramuni.
- 18 Rispanchikyá
aminanchikkama kuyanakamusunchik.
- 19 Manam wasipichu qosayqa.
Karutam illarun payqa.
- 20 Wayqapi qollqeta apaspanmi pasarqa.
Chawpi killatañam kutimunqa payqa.”
- 21 Hikutaspanmi mozota convencerachirqa.
Sumaqlaña rimayninwanmi payta pasachirqa.
- 22 Chayllataqmi mozopas
payta qatirikurqa.
Camalman bueyes richkaq
hinaraqmi pasakurqa.
Toqllaman wichiylkuq luwichu
hinaraqmi wichiylkurqa.
- 23 Sonqonta flecha pasarunankamam
wañunanta mana yachakunchu.
Toqllaman urpitu pawaykuq hinataqmi
chay mozopas wañuyma risqanta mana yachakunchu.
- 24 Chaynaqa uyariykuwaychikyá, churillaykuna.
Chaynaqa nisqaykunatayá atiendeychik, churillaykuna.
- 25 Chay warmipa kawsasqanman hina
kawsaytaqa amayá piensayñachu.
Chay warmipa pantasqanta
hinaqa amayá pantayñachu.
- 26 Payqa achkaqtañam pantarachispan
heridasqata saqerun.
Nana-nanaq runakunatañam
wañusqata saqerun.
- 27 Wasinman riq ñanqa
wañuqkunapa kasqanmanmi richkan.

Wasinman riq ñanqa
wañuqkunapa kasqanmanmi chayachkan.

Yachaypa qayakuyninmanta

- 8** ¹ Qayakuchkaq runa hinam
yachayqa qayakuchkan.
Qaparichkaq runa hinam
entiendeyqa qaparichkan.
- ² Ñanpa hichpan alto moqokunapim
sayan qayakunanpaq.
Ñanpa pallqankunapim
sayaykun qayakunanpaq.
- ³ Llaqtaman yaykuna zaguankunapim
payqa qaparin.
Llaqtaman yaykuna punkukunapim
payqa qaparin:
- ⁴ “Runakuna, qamkunatam qayachkaykichik.
Runakuna, qamkunatam rimapayachkaykichik.
- ⁵ Pisi experienciayoq runakuna,
qamkunapas entiendeychikyá.
Sonso runakuna,
qamkunapas entiendeychikyá.
- ⁶ Uyariychikyá, ñoqaqa
sumaqlaña kaqkunatam rimasaq.
Uyariychikyá, ñoqaqa
Diospa munasqanman hinam rimasaq.
- ⁷ Cheqap kaqkunatam rimarisaq ñoqaqa.
Manam munanichu mana allinmanta rimaytaqa.
- ⁸ Allin kaqkunallamantam
rimani ñoqaqa.
Manam pantachinaypaqchu
rimani ñoqaqa.
Manam huchallichinaypaqchu
rimani ñoqaqa.
- ⁹ Tukuy nisqaykunaqa allinllam
entiendeqkunapaqqa.
Tukuy nisqaykunaqa Diospa munasqanman hinam
yachay maskaqkunapaqqa.
- ¹⁰ Chaynaqa qollqemantapas mastaq
corregisqaytayá chaskiychik.
Chaynaqa akllasqa qorimantapas mastaq
yachachisqaytayá chaskiychik.
- ¹¹ Yachayniyoq kaymi alhaja
rumikunamantapas aswan allinqa.
Imaña munasqaykipas

manam igualanmanchu chay yachaymanqa.

- ¹² Ñoqa yachayqa kуска kawsakuq runakuna hinam
allin tanteaywan tupanakuni.
Yuyaymanaspa allin consejokuna tariq runa hinam
ñoqapas yachayta hatallini.
- ¹³ Tayta Diosta respetaq runaqa
cheqninmi mana allintaqa.
Ñoqapas cheqninim
orgulloso runatawan
hatunchakuq runataqa.
Ñoqapas cheqninim
mana allinlla kawsaq runatawan
llullalla rimaq runataqa.
- ¹⁴ Ñoqallam kani allin consejo qokuqpas.
Ñoqallataqmi kani yachaywan allin rurachiqpas.
Ñoqallam kani allin entiendechiqpas.
Ñoqallataqmi kani atiywan rurachiqpas.
- ¹⁵ Ñoqaraykum reykunapas allinta gobiernanku.
Ñoqaraykum autoridadkunapas allinta decretanku.
- ¹⁶ Ñoqaraykum kamachikuqkunapas
allinta kamachikunku.
Ñoqaraykum munaychakuqkunapas
allin arreglota ruranku.
- ¹⁷ Ñoqaqa kuyanim kuyawaqniykunataqa.
Tariwanqakum chaylla maskawaqniykunaqa.
- ¹⁸ Ñoqapim tarinmanku
apuyaytawan reqsisqa kaytaqa.
Ñoqapim tarinmanku mana tukuy
riquezatawan allin ruraytaqa.
- ¹⁹ Qorimantapas aswan allinqa
ñoqapa qosqaymi.
Qori-puromantapas aswan allinqa
ñoqapa qosqaymi.
Akllasqa qollqemantapas aswan allinqa
ñoqapa qosqaymi.
- ²⁰ Allin ñanpi purichkaq runa hinam
ñoqaqa purini.
Derecho ñanpi purichkaq runa hinam
ñoqaqa purini.
- ²¹ Kuyawaqniykunamanmi
tupaqnin herenciaanta qoni.
Qori-qollqewanmi
paykunapa wasintapas huntachini.
- ²² Tukuy ima rurayta qallarichkaspanqa

- Tayta Diosmi hatalliwarqaña.
 Rurasqankunatapas manaraq rurachkaspanmi
 payqa ñawpaqmantaraq hatalliwarqaña.
- 23 Wiña-wiñaymantaraqmi ñoqaqa
 nombrasqa karqani.
 Kay pachapas manaraq unanchasqa kachkaptinmi
 ñoqaqa churasqa karqani.
- 24 Uku-uku lamar qochakunapas
 manaraq kachkaptinmi
 rikurichisqa karqani.
 Achka-achka yakuyoq pukyukunapas
 manaraq kachkaptinmi
 rikurichisqa karqani.
- 25 Orqokunapas manaraq takyachisqa kachkaptinmi
 rikurichisqa karqani.
 Moqokunapas manaraq rikurichkaptinmi
 rikurichisqa karqani.
- 26 Kay pachatapas nitaq chakrakunatapas
 Tayta Diosqa manaraqmi unancharqaraqchu.
 Kay pachapa ñutu allpankunatapas
 Tayta Diosqa manaraqmi unancharqaraqchu.
- 27 Cielokunatapas manaraq takyachichkaptinqa
 chaypiñam karqani.
 Uku-uku lamar qochapa muyuriqninta trazaptinqa
 chaypiñam karqani.
- 28 Altokunapi puyukunata takyachiptinqa
 chaypiñam karqani.
 Kay pachapa uku-uku pukyunkunata
 takyachiptinqa chaypiñam karqani.
- 29 Lindero churasqanmanta
 mana pasanapaq lamar qochata kamachiptinqa
 chaypiñam karqani.
 Kay pachapa cimientonkunata trazaptinqa
 chaypiñam karqani.
- 30 Payta ruraysiq maestro hinam
 ñoqaqa karqani.
 Paytam sapa punchaw kusichirqani.
 Tukuy tiempom
 paypa ñawpaqninpi kusikurqani.
- 31 Paypa unanchasqan kay pachapim
 kusikurqani.
 Runakunaraykum ñoqaqa
 anchata kusikurqani.
- 32 Chaynaqa churillaykuna,
 uyariwaychikyá qamkunaqa.

- Mayna kusionqam
yachachisqayman hina kawsakuqkunaqa.
- ³³ Corregisqayta kasukuspaya
yuyayniyoqña kaychik.
Yuyayta ama despreciaspayá
yuyayniyoqña kaychik.
- ³⁴ Mayna kusionqam corredorniyman
hamuspan suyapayawaqniy runaqa.
- ³⁵ Cheqap kawsakuytam tarirun
pipas tariwaqniyqa.
Tayta Diospa favornintam tarirun
pipas tariwaqniyqa.
- ³⁶ Ichaqa ñoqamanta karunchakuq runaqa
kikinpa contranpim huchallikuchkan.
Ichaqa llapallan cheqniwaqniykunaqa
wañuytam munachkan.

Mana yachayniyoq kaypa contranpim kachkan yachayniyoq kayqa

- 9** ¹ Yachaymi wasinta hatarirachin.
Qanchis pilarninkunatam llaqlarachin.
- ² Convidopaqmi animalkunata wañurachin.
Vinotapas alistaykuspam mesata mastarachin.
- ³ Serviqnin sipaskunawanmi
runakunata qayarachimun.
Llaqtapa altonkunamantaraqmi
paykunata qayarachimun:
- ⁴ “Pisi experienciayoqkuna,
asuykamuychik” nispa.
Mana ancha yuyayniyoqkunatam nichimun:
- ⁵ “Hamuychik mikuy preparasqayta mikunaykichikpaq.
Hamuychik alistasqay vinota tomanaykichikpaq.
- ⁶ Manaña pisi experienciayoq kaspaya kawsaychik.
Entiendeq runakuna hinayá
kawsaychik.”
- ⁷ Burlakuq runata pipas corregispaqa
despreciachikunqam.
Mana allin ruraq runata pipas qaqchaspaqa
insultachikunqam.
- ⁸ Burlakuq runata anyaspaqa
cheqnichikunkim.
Yachayniyoq runata anyaspaqa
kuyachikunkim.
- ⁹ Yachayniyoq runata consejaptikiqa

aswan yachayniyoqmi kanqa.
Allin ruraq runata yachachiptikiqa
aswan yachayniyoqmi kanqa.

¹⁰ Yachayniyoq kanapaqqa
Tayta Diostam respetana
tukuymanta puntataqa.
Entiendeq kanapaqqa.
Chuya Diostam reqsina
tukuymanta puntataqa.

¹¹ Ñoqaraykum nana-nanaq punchawkunata kawsakunki.
Ñoqaraykum achka-achka watakunata kawsakunki.

¹² Ancha yachayniyoq runa kaspaqa
qamllapaqchá yachayniyoq kanki.
Burlakuq runa kaspaykiqa
kikillaykim ñakarinki.

¹³ Llumpay rimaysapa warmi hinam
sonso kayqa.
Mana imallapas yachaqmi
sonso kayqa.
Pisi experienciayoqmi
sonso kayqa.

¹⁴ Chayna warmiqa wasinpa punkunpiraqmi tiyan.
Llaqtapa alton patakunapiraqmá tiyan.

¹⁵ Chaypi tiyaykuspanmi qayaypaq-qayan
ñannin pasaqkunata.
Chaypi tiyaykuspanmi qayaypaq-qayan
derecholla pasaqkunata:

¹⁶ “Pisi experienciayoqkuna, asuykamuwaychik”
nispa.

Mana ancha yuyayniyoqkunatam qayan:

¹⁷ “Mayna miskillañam suwakuspa tomasqa yakukunaqa.
Mayna miskillañam pakakuspa mikusqa tantakunaqa” nispa.

¹⁸ Ichaga chay qayasqankunaqa manam yachanchu
chaypiqa almakuna tarikusqanta.
Ichaga chay qayasqankunaqa manam yachanchu
uku pachaman risqankuta.

Rey Salomonpa rimarisqan rikchanachiykunamanta

(10:1-22:16)

10 ¹ Salomonmi rimarirqa kay rikchanachiykunata:

Yachayniyoq churiqa taytan kusichiqmi.

Mana yachayniyoq wawaqa maman llakichiqmi.

² Yanqapaqmi mana allinta ruraspa apuyayqa.
Wañuymantam librakun allin rurayqa.

³ Allin ruraq runataqa Tayta Diosqa
manam dejanqachu yarqaymantaqa.
Mana allin ruraq runataqa manam
saksachinqachu imam munasqanwanqa.

⁴ Qellapakuspa llamkaq runaqa wakchayanqam.
Ganasllawanña llamkaq runaqa apuyanqam.

⁵ Cosechapi huñukuq runaqa allin
yachayniyoq churim.
Cosechapi puñukuq runaqa
penqayman churakuq churim.

⁶ Allin ruraq runaqa
bendecisqam kanqa.
Mana allin runapa rurasqanmi ichaqa
siminta taparunqa.

⁷ Allin runaqa
yuya-yuyarisqam kanqa.
Mana allin ruraq runapa sutinmi ichaqa
qonqasqaña kanqa.

⁸ Kamachikuykunatam kasukun
yachaywan tanteaq runaqa.
Desgraciapim rikurirunqa
yanqakuna rimaq runaqa.

⁹ Manam imatapas manchakunchu
mana huchallikuspa kawsakuq runaqa.
Huchallikuspalla kawsakuq runam
ichaqa hapirachikunqa.

¹⁰ Dañotam rurachkan
runamasinta qemchiq runaqa.
Desgraciapim rikurirunqa
yanqakuna rimaq runaqa.

¹¹ Toqyachkaq yaku hina kawsachikuqmi
allin ruraq runapa rimasqanqa.
Mana allin runapa rurasqanmi ichaqa
siminta taparunqa.

¹² Cheqnikuq runaqa peleollatam
qosnirichin.
Kuyakuq runaqa runamasinpa faltantam chinkachin.

¹³ Yachaywan rimasqam
allin entiendeq runapa rimasqanqa.
Mana tanteoyoq runaqa
wasanpi kaspiwan waqtapasqam kanqa.

¹⁴ Yachayniyoq runakunaqa rimarinanku
punchawkamam upallalla kakunku.
Mana yachayniyoqkuna rimaspankuqa
desgraciallatam apamunku.

¹⁵ Apu runapaqa kapuqninkunam
llaqtapa murallan hina amparaqnin.
Wakcha runapaqa mana imayoq kasqanmi
desgraciaman wichichiqnin.

¹⁶ Allin ruraq runapa pagonqa
cheqap kawsakuymi.
Mana allin ruraq runapa cosechasqanqa
huchanpa castigonmi.

¹⁷ Corregisqa kasqanta kasukuq runaqa
cheqap kawsaymanmi richkan.
Qaqchasqa kasqanta mana chaskiq runaqa
pantaymanmi richkan.

¹⁸ Llulla runaqa cheqnikuyllatam
sonqonpi hatallichkan.
Sonso runaqa cuento qepillam purichkan.

¹⁹ Rimaysapa runaqa huchallikuqllañam.
Pisi rimaq runaqa yachaysapallañam.

²⁰ Akllasqa qollqe hinam
allin ruraq runapa rimasqanqa.
Mana imapaq valeqmi
mana allin ruraq runapa piensasqanqa.

²¹ Allin ruraq runapa rimasqanqa
achkaqpa sonqontam saksaykachin.
Mana yachayniyoq runataqa
mana yachayniyoq kayninmi wañuchin.

- ²² Tayta Diospa bendicioninmi
apuyachin runataqa.
Tayta Diospa bendicionninqa
manam apamunchu llakikuytaqa.
- ²³ Mana yachayniyoq runaqa kusikunmi
mana allin rurasqanmanta.
Allin entiendeq runaqa kusikunmi
yachayniyoq kasqanmanta.
- ²⁴ Imapas manchakusqanraqmi
mana allin runataqa sucederun.
Allin ruraq runakunam ichaqa
munasqankuta chaskirun.
- ²⁵ Sinchi wayra pasaruptinmi
mana allin ruraq runaqa chinkarun.
Allin ruraq runam ichaqa
wiña-wiñaypaq takyarun.
- ²⁶ Kachaqnin runakunapaqqa
kirupas mancharichiq vinagre hinam
qella runaqa.
Kachaqnin runakunapaqqa
ñawipas waqachiq qosni hinam
qella runaqa.
- ²⁷ Tayta Diosta respetaq runaqa
unaymi kawsakunqa.
Mana allin runakunapa watankunam
ichaqa pisilla kanqa.
- ²⁸ Allin ruraq runakunapa suyasqanqa
kusikuyllam kanqa.
Mana allin ruraq runakunapa suyasqanqa
chinkachisqam kanqa.
- ²⁹ Tayta Diospa munasqanman hina
kawsaq runataqa paymi amparachkan.
Mana chayna kawsaqqunatam
ichaqa puchukachichkan.
- ³⁰ Allin ruraq runaqa
manam haykapipas tampikachanqachu.
Mana allin ruraq runakunam
ichaqa kay pachapipas mana takyanqachu.

³¹ Yachaywan palabrakunatam riman
allin ruraq runaqa.
Mana allinlla ruraq runapa qallunmi
ichaqa kuchusqa kanqa.

³² Allin ruraq runaqa yachaywanmi
riman agradopaq kaqkunata.
Mana allin ruraq runam
ichaqa riman mana allinllata.

11 ¹Tayta Diosqa millakunmi
mana cabal pesaq balanzataqa.
Tayta Diospa agradonpaqmi
cabal pesakunaqa.

² Hatun tukuq runakunaqa
penqaypim kanqaku.
Humillakuq runakunaqa
yachayniyoqmi kanqaku.

³ Diospa munasqanman hina ruraq runaqa
chayna rurasqanpa pusasqanmi.
Traicionaq runaqa
mana allin rurasqanpa chinkachisqanmi.

⁴ Qori-qollqeqa manam pitapas libranqachu
Diospa piñakuynin punchawpiqa.
Allin ruraymi ichaqa
wañuymanta libranqa.

⁵ Mana huchayoq kayninmi
runataqa allinta kawsachin.
Mana allin ruraq runatam ichaqa
mana allin rurasqankuna wichichin.

⁶ Diospa munasqanman hina kawsaqqunataqa
allin rurasqanmi libranqa.
Traicionaq runakunatam ichaqa
mana allin munasqankuna munaychakunqa.

⁷ Mana allin ruraq runa wañuruptinqa
tukuy ima suyasqankunapas chinkarunmi.
Mana allin ruraq runa wañuruptinqa
kallpanpi hapipakusqanpas chinkarunmi.

⁸ Allin ruraq runataqa
Tayta Diosmi sasachakuyninmanta libraykun.

Mana allin ruraq runatam ichaqa
chay sasachakuymán churaykun.

⁹ Dios mana yupaychaq runam rimayninwan
runamasinta dañarun.

Allin ruraq runakunam ichaqa
yachayninwan runamasinta librarun.

¹⁰ Allin ruraq runakunapa imankunapas miraptinga
llaqtamasinkunam kusikunku.

Mana allin ruraq runakuna wañuruptinmi
ichaqa kusikuymanta qaparinku.

¹¹ Diospa munasqanman hina ruraqkuna
bendecisqa kaptinmi

llaqtapas hatunchasqa kanqa.

Mana allin ruraqkunapa rimayninwanmi
ichaqa llaqtapas tuñichisqa kanqa.

¹² Mana yuyayniyoq runaqa
runamasinta despreciaspanmi insultakun.

Allin entiendeq runam ichaqa
mana insultaspa upallakun.

¹³ Cuento qepi runaqa
pakananpaq kaqkunatam willakachakun.

Confianapaq runam ichaqa
pakananpaq kaqkunata waqaychaykun.

¹⁴ Allin consejaqkuna mana kaptinqa
nacionmi vencerachikunqa.

Achka consejaqkuna kaptinmi
ichaqa nacion salvakunqa.

¹⁵ Mana reqsisqanta garantizaq runaqa
llakipim rikuringa.

Mana garantizay munaq runam ichaqa
mana sasachakuypichu rikuringa.

¹⁶ Kuyapayakuq warmiqa
alabasqallañam kanqa.

Daño ruraq runam
ichaqa apuyayllata gananka.

¹⁷ Kuyapayakuq runaqa
kikintapas allintam rurakun.

Mana kuyapayakuq runam ichaqa
kikillanta dañakuñ.

¹⁸ Mana allin ruraq runaqa
mana kaqllatam gananpas.
Allin kaqta ruraq runam ichaqa
cheqap pagonta gananpas.

¹⁹ Allin kawsaq runaqa
cheqaptam kawsachkan.
Mana allin kawsaq runam
ichaqa wañuyman richkan.

²⁰ Tayta Diosqa millakunmi
huchallapi yuyaymanaqkunataqa.
Ichaqa kusikunmi
mana huchallikuspa kawsaqqunawanqa.

²¹ Mana allin ruraq runaqa
chaskinqapunim castigonta.
Allin ruraq runapa castanmi ichaqa
lluptinqa castigomanta.

²² Imaynam qorimanta anillo
kuchipa senqanpi rikurirun,
chaynam buenamoza warmipas
mana allinta piensaspanqa rikurirun.

²³ Allin ruraq runakunaqa
allin kaqkunallatam munanku.
Mana allin ruraq runakunam ichaqa
Diospa castigasqan kanqaku.

²⁴ Imallantapas qokuykuq runaqa
qosqanmantapas mastaraqmi chaskikunqa.
Paganantapas mana cabal pagakuq runam
ichaqa aswanraq pisirachikunqa.

²⁵ Imallantapas qokuykuq runaqa
tukuy imayoqmi kanqa.
Yakuta saksaykachiqqas
saksasqam kanqa.

²⁶ Kawsaykuna pakaruuq runataqa
runakunam ñakanqaku.
Kawsaykuna *rantikuq runapaqmi ichaqa

Diospa bendicionninta mañapunqaku.

- ²⁷ Allin kaqkunata maskaq runaqa
favortam tarirunqa.
Mana allin maskaq runatam ichaqa
mana allin hayparunqa.
- ²⁸ Qori-qollqenpi confiakuq runaqa
chakisqa rapi hinam wichirunqa.
Allin ruraq runakunam ichaqa
iklliriq rapi hina wiñarunqa.
- ²⁹ Wasinpi kaqkunata desgraciaman churaq runaqa
mana imayoqmi rikurirunqa.
Mana entiendeq runaqa
yachayniyoq runatam servinqa.
- ³⁰ Allin ruraq runapa vidanqa
sachapa rurun hina kawsachikuqmi.
Yuyayniyoq runaqa runamasin convencechiqmi.
- ³¹ Allin ruraq runaqa kay pachapim
pagonta chaskinqa.
Mana allin ruraq runapas
huchallikuqwan kuskam pagonta chaskinqa.

12 ¹Corregisqa kayta munaq runaqa
yachaytam munan.
Qaqchachikuy mana munaqmi ichaqa
asno kayta munan.

² Allin runaqa
Tayta Diospa favornintam chaskin.
Sacre runam ichaqa
Tayta Diospa sentencianta chaskin.

³ Mana allin kawsaq runaqa
manam takyanqachu.
Allin ruraq runakunam ichaqa
mana kuyunqachu.

⁴ Allin warmiqa qosanpa
umanpi kaq sumaq corona hinam.
Qosan penqachiq warmiqa
qosanpa tullunpi onqoy hinam.

- ⁵ Allin ruraq runakunaqa Diospa munasqanman hinam yuyaymananku.
Mana allin ruraq runakunam ichaqa engañollata consejanku.
- ⁶ Mana allin ruraq runakunapa rimayninga wañuchinanpaq wateqaq runa hinam.
Diospa munasqanman hina ruraq runapa rimayninga runamasin libraq hinam.
- ⁷ Mana allin ruraq runakunaqa vencechikuspam chinkanqaku.
Allin ruraq runakunapa castanmi ichaqa hinalla seguinqaku.
- ⁸ Runaqa yachayniyoq kasqanraykum alabasqa kanqa.
Huchalla piensaq runam ichaqa despreciasqa kanqa.
- ⁹ Mana mikunayoq allin reqsisqa runamantaqa despreciasqa kaspapas servienteyoq kaymi aswan allinqa.
- ¹⁰ Allin ruraq runaqa nanachikunmi animalninkunamanta.
Mana allin ruraq runam ichaqa mana yachanchu llakipayakuyta.
- ¹¹ Chakranpi llamkakuq runaqa saksanankama mikunayoqmi kanqa.
Yanqa purikuq runam ichaqa mana ancha yachayniyoq kasqanta reqsichikunqa.
- ¹² Mana allin runakunapa qechusqantam munapayan mana allin ruraq runaqa.
Allin sapichasqa sachá hinam wiñan allin ruraq runakunaqa.
- ¹³ Mana allin rimasqanmi urmaykachinga mana allin runakunataqa.
Allin ruraq runakunaqa lloqsinqam sasachakuyninmantaqa.
- ¹⁴ Rimasqankupa rurunwanqa sapakamam saksanqaku.
Paykunaqa rurasqankuman hinam

pagonkuta chaskinqaku.

¹⁵ Mana tanteoyoq runapaqqa
tukuy rurasqankunam allinpaq rikchakun.
Yachayniyoq runam ichaqa
consejaqninkunata kasukun.

¹⁶ Mana tanteoyoq runaqa
piñasqa kasqantam chaylla qawachikun.
Yachayniyoq runam ichaqa
insultachikusqantapas pakaykun.

¹⁷ Cheqap willakuq testigoqa
imam kaqllatam willakun.
Llullakuq testigom ichaqa
engañollata willakun.

¹⁸ Nanay simikunam rimanku
espadawan tuksichkaq hina.
Yuyayniyoq runakunapa rimasqanmi
ichaqa hampi hina.

¹⁹ Cheqap rimaq runaqa
wiñaypaqmi takyanqa.
Llulla rimaq runam
ichaqa chaylla chinkanqa.

²⁰ Mana allin piensaq runakunapa sonqonpiqa
engañollam kachkan.
Allin kaqkuna consejaq runapa sonqonpim
ichaqa kusikuylla kachkan.

²¹ Manam imapas pasanqachu
allin ruraq runataqa.
Mana allin ruraqkunam ichaqa
ñakarinqa tukuy mana allintaqa.

²² Tayta Diosqa cheqninmi
llulla rimaq runakunataqa.
Tayta Diosqa favorecenmi
cheqap rimaqkunataqa.

²³ Tanteoyoq runaqa
manam alabakunchu yachayninmanta.
Sonso runam ichaqa
sutilla reqsichikun mana yuyayniyoq kasqanmanta.

²⁴ Llamkakuq runaqa
munaychakuq runam kanqa.
Qella runam ichaqa
llamkachisqa kanqa.

²⁵ Preocupasqa kaptinmi
runapa sonqon hukmanyasqa kachkan.
Kuyakuy palabrakunawanmi ichaqa
sonqon kuisisqa kachkan.

²⁶ Allin ruraq runaqa
runamasintam allinta pusachkan.
Mana allin ruraq runam
ichaqa pantay ñanninta pusachkan.

²⁷ Hapinan animaltam
mana qatipaykunchu qella runaqa
Pipaqpas ancha valorniyuqmi
allin llamkaq runaqa.

²⁸ Cheqap kawsaymi
allinta ruraspa kawsayqa.
Manam pipas wañunqachu
allinta ruraspa kawsakuqqa.

13 ¹ Yachayniyoq churiqua
kasukunmi taytanpa correquisqanta.
Burlakuq runam ichaqa
mana kasunchu anyaqninta.

² Rimasqankunapa ruruntam
cosechanqa runaqa.
Daño rurayllatam munanku
traicionaq runakunaqa.

³ Rimasqanta cuidakuq runaqa
kikillantam cuidakun.
Rimaysapa runam ichaqa
kikillanta dañakun.

⁴ Qella runaqa munaspapas
manam tarinchu imatapas.
Allin llamkaq runam
ichaqa chaskin tukuy imatapas.

⁵ Llulla rimaykunataqa cheqninmi
allin ruraq runaqa.

Cheqnipaymi hinaspa penqaypaqmi
mana allin ruraq runaqa.

⁶ Allinkuna rurasqanmi harkan
mana culpayoq runataqa
Mana allin rurasqanmi
wichichin huchallikuq runataqa.

⁷ Kanmi apu tukuq runakuna
mana imankupas kachkaptin.
Kantaqmi wakcha tukuqkunapas
tukuy imankupas kachkaptin.

⁸ Qori-qollqenmi wañunanmanta libran
apu runataqa.
Pipa amenazakuyninpas manam imapas qokunchu
wakcha runataqa.

⁹ Allin ruraqkunapa kawsasqanqa
kusikuyta apamuq kanchay hinaraqmi.
Mana allin ruraqkunapa kawsasqanqa
wañuruq mechero hinaraqmi.

¹⁰ Atipanakuyllatam hatarichin
orgullosa runaqa.
Yachayniyoq runakunam
allin consejo chakiqkunaga.

¹¹ Engañowan apuyaruqqa
chayllam menosyarunga.
As-asllamanta apuyaruqqa
kapuqnintam mirachinqa.

¹² Runapa imapas suyasqan unamuptinmi
sonqon hukmanyarun.
Suyasqan rikurimuptinmi ichaqa
kawsay qokuq sacha hinaraq rikurirun.

¹³ Kamachikuyta despreciaq runaqa
despreciasqanmantam paganqa.
Kamachikuyta respetaq runam
ichaqa premiasqa kanqa.

¹⁴ Yachayniyoq runapa yachachikuyninqa
kawsachikuq yaku hinam.
Paypa yachachikuyninqa

wañuchi q toqllamanta lluptichiqnin hinam.

- ¹⁵ Pipapas favorecesqanmi
tantearispa ruraq runaqa.
Sasallañam
traicionaq runakunapa kawsasqanqa.
- ¹⁶ Yachaywanmi ruran
yachayniyoq runakunaqa.
Sonso kasqantam qawaykachikun
sonso runaqa.
- ¹⁷ Mana allin ruraq runaqa kachaptinkupas
sasachakuymam wichiynkun.
Allin willakuq runam ichaqa
hampi hinaraq allinyaykachikun.
- ¹⁸ Corregisqankuta mana chaskiq runaqa
wakchayaspam penqaypi kanqa.
Qaqchasqankuta kasukuq runam
ichaqa reqsisqa kanqa.
- ¹⁹ Ancha suyasqanta tariruspanmi
contentakun runaqa.
Sonso runakunam ichaqa
mana rakikuyta munanchu
mana allin ruraymantaqa.
- ²⁰ Yachayniyoq runakunawan juntanakuspaykiqa
yachayniyoqmi kanki.
Sonso runakunawan juntanakuspa
ichaqa sasachakuypi kanki.
- ²¹ Huchallikuq runakunataqa
desgraciakunallam qatikachachkan.
Allin ruraq runakunaqa
allinkunawan premiasqam kachkan.
- ²² Allin runapa herencianqa
kanqa willkankunapaqmi.
Huchasapa runapa kapuqninkunaqa
kanqa allin ruraq runapaqmi.
- ²³ Wakcha runapa llamkasqanpiqa
achka kawsaymi qespirun.
Ichaqa abusakuq runakunam
tarpukuyninta qechurunku.

²⁴ Mana kasukuq churinta
mana latigay munaq runaqa
churintam cheqnin.
Churin kuyaq runam ichaqa
chaylla corregin.

²⁵ Allin ruraq runaqa
saksanankamallam mikun.
Mana allin ruraq runam ichaqa
manaña saksarispa mikuylla-mikun.

14 ¹ Familianmantam nanachikun
yachayniyoq warmiqa.
Familiantam pierdechin
mana yuyayniyoq warmiqa.

² Diospa munasqanman hina kawsaq runaqa
Tayta Diostam respetan.
Pantaypi kawsaq runam ichaqa
Tayta Diosta desprecian.

³ Mana yuyayniyoq runaqa
hatun tukuspa rimasqamantam
castigasqa kanqa.
Yachayniyoq runam ichaqa
rimasqanwan waqaychasqa kanqa.

⁴ Taqepas vaciorayanmi
bueyeskuna mana kaptinqa.
Bueyeskunapa kallpanwanmi
ichaqa achka kawsaykuna kanqa.

⁵ Cheqap rimaq testigoqa
mana llullakuspanmi riman.
Llullakuq testigom ichaqa
llullallata riman.

⁶ Yachayta maskaspapas
burlakuq runaqa manam tarinchu.
Allin entiendeq runapaqmi ichaqa
yachay tariypas mana sasachu.

⁷ Karunchakuyá sonso runamantaqa.
Paypa rimayninpiqa
manam tarinkichu yachaykunataqa.

⁸ Yachayniyoq runaqa

entiendenmi imaynam kawsakuyta.
Sonso runakunam ichaqa
engañakuspa piensan yachayniyoq kasqanta.

⁹ Mana tanteoyoq runakunaqa
culpayoq kasqankumantam asikunku.
Diospa munasqanman hina kawsaqqunam
ichaqa allin sonqoyoq kawsakunku.

¹⁰ Runaqa sonqollanpim yachan
llakisqa kasqantaqa.
Paypa kusikuyninwanqa
Manam kusikunmanchu sapaq runaqa.

¹¹ Mana allin ruraqqunapa wasinqa
chinkachisqam kanqa.
Diospa munasqanman hina
kawsaqqunapa yachananmi ichaqa takyanqa.

¹² Kanmi allin ñanman rikchakuq ñan.
Ichaqa chay ñanpa tukupayninqa wañuyllam.

¹³ Asikuspanpas runaqa
sonqonpim llakisqa kanman.
Kusikuyninñataqmi
llakikuyman tikrakunman.

¹⁴ Piensasqanpi pantaruq runaqa
mana allin kawsasqanwanmi contentakun.
Allin runam ichaqa
allin kawsasqanwan contentakun.

¹⁵ Pisi experienciayoq runaqa creerunmi
tukuy imapas nisqankuta.
Yachayniyoq runam ichaqa
entienden imaynam kawsananta.

¹⁶ Yachayniyoq runaqa mana allinmantam
manchakuspan karunchakun.
Sonso runam ichaqa
atrevido kaspan kkillanpi confiakun.

¹⁷ Imatapas loco hinam ruran
chaylla piñakuruq runaqa.
Sacre runam ichaqa
cheqnisqa kanqa.

- ¹⁸ Pisi experienciayoq runakunaqa
mana tanteoyoqmi kanqaku.
Yuyaysapa runakunam ichaqa
yachaywan coronasqa kanqaku.
- ¹⁹ Mana allin runakunam
allin runakunapa ñawpaqninpi humillakunqaku.
Mana allin ruraq runakunam
allin ruraqkunapa punkunpi humillakunqaku.
- ²⁰ Amistadninkunapas cheqninmi
wakcha runataqa.
Achkallaña runakunam
kuyan apu runataqa.
- ²¹ Huchallikunmi
runamasin despreciaq runaqa.
Mayna kusionam
ñakariqta llakipayaq runaqa.
- ²² Mana allinllapi yuyaymanaq runakunaqa
pantayllapim kachkanku.
Allin kaqkunapi yuyaymanaq runakunam
ichaqa kuyapayasqa kachkanku.
Allin kaqkunapi yuyaymanaqkunapas
confianza runakunam kachkanku.
- ²³ Imapipas llamkaq runaqa
allin kaqkunatam tarin
Rimaylla-rimaq runaqa
wakchayayllatam tarin.
- ²⁴ Yachayniyoq runakunataqa
qori-qollqenmi corona hina adornan.
Sonso runakunataqa
mana tanteoyoq kayninmi adornan.
- ²⁵ Cheqap rimaq testigoqa
runamasintam libran.
Llulla rimaq testigoqa
engañoskunallatam riman.
- ²⁶ Tayta Dios respetaq runaqa
confianzallawanñam kawsakunqa.
Payta respetasqanraykum mirayninkunapas
allin amparasqa kawsakunqa.

- ²⁷ Tayta Diosta respetayqa
kawsachikuq yaku hinam.
Chayqa kanqa wañuchi q toqllamanta
lluptichiqnin hinam.
- ²⁸ Achka runata gobiernaq reyqa
allin reqsisqam kanqa.
Pisi runakunallata gobiernaspanmi
ichaq penqaypi kanqa.
- ²⁹ Anaq piñakuq runaqa
ancha entiendeq runam.
Chaylla piñakuruq runaqa
mana tanteoyoq runam.
- ³⁰ Allinlla piensaq runaqa
cuerpontam kawsachin.
Envidioso kayninmi ichaq
tullunpi onqoy hina ñakarichin.
- ³¹ Mana imayoq runata ñakarichiq runaqa unanchaqnintam insultan.
Wakcha runa llakipayaq runam
ichaq unanchaqninta hatunchan.
- ³² Mana allin ruraq runaqa
desgracia hamuptinmi wichirunqa.
Allin ruraq runaqa
wañuruspanpas amparaqniyoqmi kanqa.
- ³³ Entiendeq runapa sonqonpiqa
yachaymi kachkan.
Sonso runakunapa
kasqanpipas yachayqa reqsisqam kachkan.
- ³⁴ Allin ruraq runakunaqa
nacionnintam hatunchan.
Huchalla ruraq runakunam ichaq
nacionninta penqayman churan.
- ³⁵ Reymi favorecen
yuyaywan serviqnin runataqa.
Piñakuyninpi castigasqam kanqa
penqayman churaqnin runaqa.

Nanay simiwan contestaq runam
ichaqa astawanraq runamasinta piñachin.

² Yachayniyoq runakunapa siminmantam
yachay lloqsin.
Sonso runakunapa siminmantam
ichaqa mana allin rimaykuna lloqsin.

³ Maypi kaq runatapas
Tayta Diosqa rikuchkanmi.
Mana allin runatapas
allin runatapas payqa qawachkanmi.

⁴ Allin ruruq sachá hinam
allin simiyoq runaqa.
Runamasintam llakichin
nina qallu runaqa.

⁵ Taytanpa corregisqantam desprecian
mana yachayniyoq runaqa.
Corregisqa kasqanta kasukuq runam
yachayniyoq runaqa.

⁶ Allin ruraq runapa wasinpiqa
achka qori-qollqem kachkan.
Mana allin ruraqpa ganasqanpim
ichaqa desgracia kachkan.

⁷ Yachayniyoq runakuna rimaspanqa
yachaytam cheqechin.
Sonso runakunam ichaqa
mana chaynatachu cheqechin.

⁸ Mana allin ruraq runakunapa ofrendantaqa
Tayta Diosqa millakunmi.
Paypa munasqanman hina ruraq runakunapa
mañakusqanqa agradonpaqmi.

⁹ Tayta Diosqa millakunmi
mana allin ruraqkunapa kawsasqantaqa
ichaqa kuyanmi
allin ruray munaqkunataqa.

¹⁰ Nisyutam castigana
allin kawsay mana munaq runataqa.
Wañunqapunim
anyasqa kayta cheqniq runaqa.

- ¹¹ Tayta Diosqa qawachkanmi
wañusqakunapa kasqantapas.
Tayta Diosqa qawachkanmi
uku-pachatapas.
Yachachkantaqmi runakunapa imaynam
piensasqantapas.
- ¹² Faltanmanta qaqchaqnintaqa
burlakuq runaqa manam kuyanchu.
Manataqmi yachayniyoqkunaman
hukllawakuytapas munanchu.
- ¹³ Runapa sonqon kuisqa kaptinqa
uyanpas kuisqam kanqa.
Sonqon llakisqa kaptinmi ichaqa
hukmanyasqa kanqa.
- ¹⁴ Allin entiendeq runaqa astawan
yachaytam munan.
Sonso runam ichaqa
mana tanteoyoq kayta munan.
- ¹⁵ Ñakariq runakunapaqqa sapa punchawmi
ñakariy punchawkunalla.
Kuisqa sonqoyoq runapaqmi ichaqa
punchawkunaqa fiesta punchawkuna hinalla.
- ¹⁶ Achka kapuqniyoq kachkaspa
llakisqa kaymantaqa
wakchalla kaspapas Tayta Diosta
respetaymi aswan allinqa.
- ¹⁷ Cheqninakuspa
wira aychayoq mikuruymantaqa
kuyanakuşa yuyu mikuyllapas
mikuruymi aswan allinqa.
- ¹⁸ Chaylla piñakuruq runaqa
hatarichinmi churanakuyta.
Anaq piñakuq runam ichaqa
amachan atipanakuyta.
- ¹⁹ Qella runapaqqa ñanpas
kichka-kichka ñanmanmi rikchakapun.
Diospa munasqanman hina ruraq runapaqmi
ichaqa carreteraman rikchakapun.

- ²⁰ Taytantam kusichin
yachayniyoq runaqa.
Mamantam desprecian
sonso runaqa.
- ²¹ Mana allinta piensariq runaqa
mana tanteoyoq kasqanwanmi kusikun.
Allin entiendeq runam ichaqa
pantaruspanpas allin kawsayman kutirikun.
- ²² Runapa ruray munasqanmi
mana qespinchu mana consultaspa rurasqanrayku.
Runapa imapas rurasqanqa qespinmi
achka consejaqkunata consultasqanrayku.
- ²³ ¡Maynatam kusikun
allinta contestaruq runaqa!
¡Mayna allintaqmi
tiempollanpi rimarisqa palabraqa!
- ²⁴ Wiñay kawsayman riq ñanqa wichaymanmi
richkan yachayniyoq runapaqqa.
Chayna kawsasqanmi
uku pachaman rinanmanta libran paytaqa.
- ²⁵ Orgullosa runapa wasintaqa
Tayta Diosmi tuñichin.
Viudapa linderonkunatam
ichaqa Tayta Dios takyachin.
- ²⁶ Tayta Diosqa millakunmi
mana allin runakunapa tanteasqantaqa.
Tayta Diospa agradonpaqmi
allin sonqoyoqpa palabrankunaqa.
- ²⁷ Engañowan ganay munaq runaqa
familiarmanmi desgraciata apaykunqa.
Sayniyachikuyta cheqniq runaqa
hawkam kawsakunqa.
- ²⁸ Contestananpaqmi sumaqta piensan
allin kawsaq runaqa.
Yakuta hichachkaq hinam riman
mana allin ruraq runaqa.
- ²⁹ Mana allin ruraq runakunamantam
Tayta Diosqa karupi kachkan.

Allin ruraq runakunapa mañakusqantam
ichaq Tayta Dios uyarichkan.

³⁰ Kusisqa ñawiyuq runaqa runamasintam kusichichkan.

Allin noticiata willakuq runaqa
runamasintam kallpanchachkan.

³¹ Allin kawsananpaq anyasqa kasqanta

uyarikuq runaqa
yachayniyuq runakunawanmi yachanqa.

³² Corregisqa kasqanta mana kasukuq runaqa

kikillantam despreciakuchkan.

Anyasqa kasqanta uyarikuq runaqa
allin entiendeqñam kachkan.

³³ Tayta Diosta respetaq runaqa

yachayniyuq kananpaqmi corregisqa kanqa.

Puntataqa humillakunam
ancha reqsisqa kanapaqqa.

16 ¹ Runaqa sonqonpiqa tantee
munasqanman hinam.

Ichaga rimaspaqa-rimanqa
Tayta Diospa munasqanman hinam.

² Runamanqa limpiopaqmi rikchakapun

tukuy ima rurasqanqa.
Ichaga Tayta Diosmi tupun
runapa piensasqantaqa.

³ Tayta Diospa makinmanyá churay

imapas ruray munasqaykikunataqa.
Paymi qespichinqa
tukuy imapas ruranaykipaq
piensasqaykikunataqa.

⁴ Tayta Diosqa tukuy imatam rurarqa kikinpa tanteasqanta rurananpaq.

Mana allin ruraq runatapas
paymi rurarqa castiganan punchawpaq.

⁵ Llapa orgulloso runakunaqa

Tayta Diospa millakusqanmi kachkanku.
Cheqaptapunim paykunaqa
castigasqa kanqaku.

⁶ Cheqap kuyapayakuq kasqanraykum

Tayta Diosqa runata huchanmanta pampachaykun.

Tayta Diosta respetaspam
runaqa mana allinmanta karunchakun.

⁷ Runapa allin kawsasqan
Tayta Diosta agradaykuptinqa.
Paymi enemigonkunata
hawkayaypi kawsachinqa.

⁸ Allinta ruraspa
asllapas ganasqanmi aswan allinqa
runamasinta engañaspa
runa apuyasqanmantaqa.

⁹ Runam tanteean mayninmi puriyta
ichaqa Tayta Diosmi pusan mayninmi rinanta.

¹⁰ Reyqa Diospa rantinpim
riman sentenciaspanqa.
Manam traicionanmanchu
arreglota ruraspanqa.

¹¹ Cabal balanzawan cabal pesoqa
Tayta Diosmantam hamun.
Wayqapi pesakunapas paypa rurasqan kaspanmi
paymanta hamun.

¹² Reykunaqa mana allin ruraykunatam
millakunku.
Paykunaqa gobiernontam
allin ruraykunawan takyachinku.

¹³ Reykunapa agradonpaqmi
imam kaqlлата rimaq runakunaqa.
Diospa munasqanman hina rimaqtaqa
kuyanmi reykunaqa.

¹⁴ Rey piñakuruptinqa
huk kaqninmi wañurunqa.
Yachayniyoq runam ichaqa
reypa piñakuyninta amachanqa.

¹⁵ Reypa uyan kuisqa kaptinqa
runam kawsanqa.
Paypa favorninñataqmi
tiempollanpi para hina kanqa.

- ¹⁶ Qori-puro tariymantapas
aswan allinqa yachay tariymi.
Akllasqa qollqe tariymantapas
aswan allinqa entiendey tariymi.
- ¹⁷ Diospa munasqanman hina ruraqkunaqa
sutillam mana allinmanta rakikunku.
Cuidakuq runakunaqa
vidankutam waqaychakunku.
- ¹⁸ Runaqa alto tukuq rikuriruspanmi chinkarun.
Runaqa orgulloso rikuriruspanmi wichirun.
- ¹⁹ Ñakariq runakunawan humillasqa kaymi aswan allinqa
orgulloso runakunawan qechusqanku qori-qollqe rakinakuymantaqa.
- ²⁰ Tayta Diospa palabranta kasukuq runaqa tukuy imapim allin kanqa.
Tayta Diospi confiakuq runaqa
ancha kusionqam kanqa.
- ²¹ Allin tanteaq runataqa
entiendeqpaqmi hapinqaku.
Allin simi runa rimaptinqa
runakunam convencekunqaku.
- ²² Kawsachikuq yaku hinam
yachayniyoq runapaq yachayniyoq kayninqa.
Mana tanteoyoq runata corregiyqa
mana kaqlam kanqa.
- ²³ Allin yachayniyoq runaqa
yachanmi imaynam rimayta.
Chayna rimasqanwanmi
pitapas convencechin allinta.
- ²⁴ Miel hina miskillañam
kuyakuywan pipapas rimasqanqa.
Runapa sonqonpaqqas chaynataq tullunkunapaqqas
hampi hinaraqmi chaykunaqa.
- ²⁵ Kanmi allin ñanman
rikchakuq ñan
ichaq chay ñanpa tukupayninqa wañuyllam.
- ²⁶ Yarqaymanta kasqanmi
llamkachin llamkaq runataqa.
Mikunayasqanmi

llamkananpaq ganaschan paytaqa.

- ²⁷ Mana penqakuyniyuq runaqa
mana allinllatam tanteachkan.
Rimasqankunapas
ratarichkaq nina hinaraqmi kachkan.
- ²⁸ Mana allinllata ruraq runaqa
runamasinkunatam peleanachin.
Cuento qepi runapas
kuyanakuqkunatam rakinachin.
- ²⁹ Daño ruraq runaqa
engañanmi amigonta.
Mana allinta kawsananpaqmi
pantarachin amigonta.
- ³⁰ Ñawinkuna qemchityachiq runaqa
mana allinkunata rurananpaqmi tanteachkan.
Simin kachupakuruq runaqa
mana allin rurasqanmantam willakuchkan.
- ³¹ Kawsayninpi allinta ruraspa
machuyaruq runapaqqa
umanpi sumaq corona hinam
soqonkunaqa.
- ³² Kallpasapa soldadomanta aswan allinqa
anaq piñakuq runam.
Llaqta venceq runamantapas aswan allinqa
kikillan controlakuq runam.
- ³³ Runaqa Diospa munayninta yachananpaqmi
choqan suerteta.
Iman rurananmi ichaqa
hamun Tayta Diosllamanta.

17 ¹ Chaki tantallatapas mikuspa
hawka kawsakuymi aswan allinqa fiestakunata ruraspa
peleollapi kawsaymantaqa.

² Taytanta penqayman churaq churipim
munaychakunqa yachayniyuq sirvienteqa.
Chay churipa wawqenkunawan kuskam
herenciatapas chaskinqa.

- ³ Qollqetawan qoritaqa ninawan chulluchispam
yachana allin kasqanta.
Chaynatam Tayta Diospas
prueban runapa sonqonta.
- ⁴ Mana allin ruraq runaqa
mana allin runapa rimasqantam chaylla uyarin.
Llullakuq runapas
daño rurananpaq piensaq runapa rimasqantam
chaylla uyarin.
- ⁵ Unanchaqnintam insultan
wakcha runamanta burlakuq runaqa.
Castigasqapunim kanqa
desgraciapi kaq runamanta kusikuq runaqa.
- ⁶ Yuyaqkunapa willkankunaqa
umankupi sumaq corona hinam.
Churi-wawankunapa tayta-mamankuqa
adornonku hinam.
- ⁷ Rumi sonqo runapa miskillaña rimasqanqa
manam tupanchu.
Kamachikuq runapa llulla rimasqanqa
manataqmi tupanchu.
- ⁸ Alhaja rumi hinam
Sayniyaq runapa regalo qosqanqa.
Maypipas munasqantam
tarin chayna regalowanqa.
- ⁹ Pipapas faltanta pakaykuq runaqa
kuyanakuyllatam hatarichin.
Pipapas faltanta willakachakuruqmi ichaqa
kuyanakuqkunata cheqninachin.
- ¹⁰ Entiendeq runaqa chaskikunmi
pipa anyasqantapas.
Sonso runatam ichaqa
mana imapas qokunchu
pachak kutikama azotesqapas.
- ¹¹ Mana kasukuq runam
maskan mana allinllata,
chayraykum payman kachanqaku
mana llakipayaqnin runata.

- ¹² Wawachankuna suwarachikuq ukumariwan
tuparuymi kanman aswan allinqa
mana tanteaspa rurananpaq
kachkaq sonso runawan tuparuymantaqa.
- ¹³ Pipas runamasinta allin rurasqanmanta
mana allinwan pagaptinqa
manam asurinqachu
mana allinpas wasinmantaqa.
- ¹⁴ Qocharayaq yakuta kacharichkaq hinam
pleito qallarichiq runaqa.
Manaraq llumpayta atipanakuchkaspas
asurikuymi aswan allinqa.
- ¹⁵ Mana allin runata
allin runapaq pipapas chaskisqantaqa
Tayta Diosqa millakunmi.
Allin runata mana allin runapaq
pipapas chaskisqantaqa
Tayta Diosqa millakunmi.
- ¹⁶ Sonso runaqa
manam rantinmanchu yachaytaqa.
Qollqewanqa manam rantinmanchu
mana tanteoyoq kachkaspanqa.
- ¹⁷ Tukuy tiempopim cheqap amigoqa kuyakun.
Sasachakuy tiempopipas wawqe hinaraqmi kuyakun.
- ¹⁸ Mana tanteaq runaqa
pipapas garantizaqninmi rikurirun.
Chay rurasqanwanmi payqa
runamasinmanta cuentallikuqña rikurirun.
- ¹⁹ Peleayllatam munan
mana kasukuq runaqa.
Desgraciatam maskakuchkan
alabancero runaqa.
- ²⁰ Manam allintaqa kawsanmanchu
huchalla yuyaymanaq runaqa.
Desgraciapa hapisqallanmi
tikranpakuna rimaq runaqa.
- ²¹ Sonso runapa taytanqa
llakisqallam kachkan.

Rumi sonqo runapa taytanqa
mana kusikuyniyuqmi kachkan.

²² Kuisqalla sonqoyoq runaqa
sanoy-sanoymi kanqa.
Llakisqalla sonqoyoq runam
ichaqa onqosqalla kanqa.

²³ Mana allin ruraq runaqa pakasqallapim
regalota chaskikuchkan.
Allin arreglo mana rurasqa kananpaqmi
chaynata rurachkan.

²⁴ Entiendeq runaqa
yachayniyoq kayllatam maskachkan.
Sonso runam ichaqa
mana haypay atinakunallata maskachkan.

²⁵ Sonso runaqa taytanta piñachiqlam.
Sonso runaqa mamanta llakichiqlam.

²⁶ Allin ruraq runata multayqa
manam valenchu.
Diospa munasqanman hina kawsaq runata
castigayqa manam valenchu.

²⁷ Ancha yachayniyuqmi
pisilla rimaq runaqa.
Mana chaylla hukmanyaruqmi
entendeq runaqa.

²⁸ Mana tanteoyoq runa upallakuptinqa
yachayniyoqpaqraqmi hapinku.
Upallakuq runataqa
entendeq runapaqraqmi hapinku.

18 ¹ Runamasinmanta rakikuq runaqa
kikillanpaqmi imatapas maskachkan.
Allin tanteaqkunapa consejasqantam
payqa harkakuchkan.

² Sonso runaqa
manam munanchu entiendeyta.
Aswanqa munanmi
piensasqankunalla uyarichikuyta.

- ³ Penqaymanmi churakun
mana allin ruraq runaqa.
Penqaypiña kaptinñataqmi
runakuna insultanqa.
- ⁴ Uku-uku yaku hinam
runapa rimayninkunaqa.
Toqyaq yaku hinam
yachaywan rimasqankunaqa.
Llimpariq mayu hinam
yachaywan rimasqankunaqa.
- ⁵ Manam valenchu
mana allin ruraqman
pipas sayapakuyninqa.
Manataqmi valenchu
allin ruraqpa asuntonta
mana allinta arreglaptinqa.
- ⁶ Sonso runataqa
rimayllanmi peleanachin.
Rimasqanwantaqmi payqa
azoteqninta qayachin.
- ⁷ Sonso runapa
rimasqanqa desgraciamanmi pusachkan.
Payqa rimasqallanwanmi
kunkanman waskata churakuchkan.
- ⁸ Cuento qepi runapa rimasqankunataqa
miski mikuyta hinam runaqa millpurun.
Chay rimasqankunaqa
uyariqnin runapa ukunmanmi pasaykurun.
- ⁹ Imapas rurasqankuna tuñichiqmanmi
rikchakun qella runaqa.
Wawqentin hinaraqmi
kachkanku paykunaqa.
- ¹⁰ Mana tuñichiy atina torre hinam
Tayta Diosqa.
Allin ruraq runaqa paymanmi
amparakunanpaq kallpaykunqa.
- ¹¹ Apu runapa kapuqninqa
mana vancey atina llaqtamanmi rikchakapun.
Apu runapa qori-qollqenqa

amparakuna alto-alto perqamanmi rikchakapun.

¹² Pipas alto tukuq karuspanqa
chinkachisqam kanqa.
Pipas humillakuq kaspanqa
allin reqsisqam kanqa.

¹³ Manaraq allinta uyarichkaspan
rimaq runaqa
mana tanteoyoq kasqantam qawachikun.
Mana allinta uyarichkaspan
rimaq runaqa
penqaypi kasqantam qawachikun.

¹⁴ Onqoq runataqa kallpanchakusqanmi
hatarichinman.
¿Pitaqsi hukmanyasqa
runataqa kallpanchanman?

¹⁵ Entiendeq runaqa allin yachaytam tarin.
Yachayniyoq runaqa
allin yachaytam uyarin.

¹⁶ Regalo apasqaqa
punkukunapas kicharikunmanmi.
Chay regallowanqa
munayniyoq runakunawanpas tupanmanmi.

¹⁷ Punta quejakuq runam
allin ruraq runaman rikchakunqa.
Sapaq runa tapupayaptinmi ichaqa
llulla kasqanta hapirachikunqa.

¹⁸ Suerteta choqasqañam
pleitoqa taninman.
Atiyiniyoq runakunatapas
suertetaqmi rakinanman.

¹⁹ Piñachisqa wawqeqa
mana yaykuy atina llaqta hinam.
Pleiteanakuyqa mana yaykuy atina
wasipa cerrojon hinam.

²⁰ Runaqa rimasqankunawanmi
mikuywan hina saksanqa.
Siminmanta lloqsisqankunawanmi
mikuywan hina saksanqa.

²¹ Runaqa wañunqapas otaq
kawsanqapas rimasqanraykum.
Allin rimakuq runaqa
imaynapas kanqa rimasqanraykum.

²² Allin kaqtam tarikun
allin warmiwan casarakuq runaqa.
Tayta Diospa favornintam hayparun
chayna warmiwan casarakuq runaqa.

²³ Wakcha runaqa ruegakuspanmi
rimapayakun.
Apu runam ichaqa qaqcharisparaq
contestakun.

²⁴ Kanmi runapa amigon tukuq runakuna.
Kantaqmi wawqemantapas
aswan confiakunaraq amigokuna.

19 ¹ Tikranpa rimaq sonso runamantaqa
wakcha kaspapas
mana culpayoq kawsakuymi aswan allinqa.

² Mana sumaqta piensarispa
afanakuyqa manam valenchu.
Hawanpa-ukunpi imapas rurayqa
manam valenchu.

³ Mana tanteoyoq runapa rurasqankunaqa
pantayllamanmi pusan.
Chaywanpas rabiaruspanmi
Tayta Diostaraq acusan.

⁴ Apu runapa qori-qollqenmi
paypa amigonkunata achkayachin.
Wakcha runatam ichaqa wakcha kaynin
amistadninkunamantapas rakinachin.

⁵ Llullakuq testigoqa
castigasqapunim kanqa.
Llulla rimaq runaqa
castigasqapunim kanqa.

⁶ Allin sonqoyoq runapa favornintam
achkallaña maskanku.
Qokuq runataqa llapallankum

amistadnin kanankupaq maskanku.

⁷ Wakcha runataqa cheqninmi
llapallan wawqenkunapas.
Paymantaqa karunchakurunmi
amistadninkunapas.
Manam pipas kanñachu
rimapayaptinpas.

⁸ Yachay tariq runaqa
kikillantam kuyakun.
Entiendey kuyaq runaqa
allin kaqtam tarikun.

⁹ Llullakuq testigoqa
castigasqapunim kanqa.
Llulla rimaq runaqa
chinkachisqapunim kanqa.

¹⁰ Sonso runapa kusionqalla kawsakuyninqa
manam valenchu.
Munaychakuq runakunapi
sirvientepa gobiernasqanpas
manataqmi valenchu.

¹¹ Anaq piñakuq runam
yachayniyoq runaqa.
Ofiendekunata pampachaspanmi
alabasqa kanqa.

¹² Malta leonpa qapariynin hinaraqmi
reypa piñakuyninqa.
Pastopi sulla hinaraqmi
reypa favorninqa.

¹³ Taytantam llakichin
sonso runaqa.
Sutupayamuq para hinaraqmi
atipanakuq warmiqa.

¹⁴ Herencia riquezataqa
tayta-mamankumantam chaskinku.
Yachayniyoq warmitam
ichaqqa Tayta Diosmanta chaskinku.

¹⁵ Qellakuyninmi runataqa

miskillataña puñuchin.
Qella runataqa
yarqachikusqanmi ñakarichin.

- ¹⁶ Kawsakunqam
Diospa kamachikuynin kasukuq runaqa.
Diospa munasqanta despreciaqmi
ichaqa wañunqa.
- ¹⁷ Tayta Diosmanmi prestan
wakcha runaman qoykuq runaqa.
Chayna rurasqanmantam paymanpas
Tayta Dios pagapunqa.
- ¹⁸ Warmallaraq kachkaptinyá
churikitaqa corregiy.
Wañuyman ama rinanpaqyá
paytaqa corregiy.
- ¹⁹ Anchallaña piñakuq runataqa
castigasqa kananpaqmi saqenki.
Castigomanta libraspaykiqa
wakin castigomantapas chaylla-chayllam libranki.
- ²⁰ Kasukuy consejasusqaykita.
Chaskiy corregisusqaykita.
Chaynapim tarinki yachayta.
- ²¹ Runaqa imataña ruraytapas tanteanmanmi,
aswanqa rurasqaqa kanqa
Tayta Diospa munasqallanmi.
- ²² Apuyaruy munasqanmi
runataqa penqayman churarunqa.
Wakcha runa kaymi
llulla runamanta aswan allinqa.
- ²³ Respetaqnin runataqa
Tayta Diosmi kawsachin.
Mana allinmanta harkaspanmi
tukuy imayoqta kawsachin.
- ²⁴ Qella runaqa makintam
haywarin platoman.
Ichaqa manam imatapas
apaykunchu siminman.

- ²⁵ Pisi experienciayoq runapas yuyaytam hapinqa
burlakuq runata castigaptikiqa.
Imatapas entiendenqam entiendeq runata qaqchaptikiqa.
- ²⁶ Penqayman churaspan llakichiq churim taytanta maqaq runaqa.
Penqayman churaspan llakichiq wawam mamanta qarqoq runaqa.
- ²⁷ Churilláy, corregisqa kayta manaña munaspaykiqa
yachay palabrakunamantam pantachkanki qamqa.
- ²⁸ Llulla rimaq testigoqa
allin arreglo ruraymantam burlakun.
Mana allin ruraq runaqa
mana allinkunallawanmi contentakun.
- ²⁹ Burlakuq runakunapaqmi
castigokunaqa chaylla kachkan.
Sonso runapa wasanpaqtaqmi
azotekunapas chaylla kachkan.

20 ¹ Vinowanmi runaqa
burlakuq runa rikurirun.
Poqosqa aqawanñataqmi
qaparkachaq runa rikurirun.
Chaykunata upyaspa pantaruspaqa
manaña yachayniyoqmi rikurirun.

² Malta leonpa qapariynin hinam
reypa piñakuyninqa.
Vidanpa contranpim huchallikun
reyta piñachiq runaqa.

³ Alabasqa runam
atipanakuymanta asurikuq runaqa.
Mana tanteoyoqmi
churanakuyta qallarichiq runaqa.

⁴ Tarpuy tiempo kachkaptinpas
qella runaqa manam yapunchu.
Cosecha tiempopi maskaptinpa
manam imanpas kapunchu.

⁵ Pozopi uku-uku yaku hinam
runapa tanteayninpa.
Imayna horqoytapas yachanmi
entiendeq runaqa.

- ⁶ Achka runakunam alabakunku
kuyapayakuq kasqankumanta.
¿Pitaqsi tarinman
imapipas confiakuna runata?
- ⁷ Mana culpayoqmi kawsakun
allin ruraq runaqa.
iMayna kusionam kachkanku
paypa churinkunaqa!
- ⁸ Queja arreglananpaq tiyananpi
rey tiyaykuspaqa
qawarispallanmi chinkarachin
mana allintaqa.
- ⁹ Manam pipas ninmanchu:
“Sonqoyqa limpiasqañam” nispa.
Manam pipas ninmanchu:
“Huchaykunamanta limpiasqañam kani” nispa.
- ¹⁰ Tayta Diosqa cheqninmi
mana cabal kaq pesotaqa.
Tayta Diosqa cheqninmi
mana cabal kaq kullutaqa.
- ¹¹ Rurasqankunawanmi mozoqa
imaynam kasqanta reqsichikun.
Diospa munasqanman hina kawsasqantam
reqsichikun.
- ¹² Rinritaqa Tayta Diosmi rurarqa uyarikunanpaq.
Ñawitaqa Tayta Diosmi rurarqa qawakunanpaq.
- ¹³ Amayá puñukuqlaqa kaychu,
mana chayqa wakchayarunkim.
Rikchaspaqa saksaykunkim.
- ¹⁴ Rantiqmi *rantikuqta nin:
“Kaynikiqa manam valenchu” nispa.
Pasakuspanñataqmi alabakun:
“Allintam rantiruni” nispa.
- ¹⁵ Qoriwan alhaja rumim
ancha valorniyoqqa.
Chaykunamantapas aswan valorniyoqraqmi
yachaywan rimaq runaqa.

¹⁶ Mana reqsisqan runata pipas garantizaptinga
chay runapa pachantayá prendapaq hapiy.
Huklaw llaqtayoq runata pipas garantizaptinga
chay runapa pachantayá prendapaq hatalliy.

¹⁷ Runaqa anchallatañam gustan
llullakuspa ganasqam mikuytaqa.
Ichaqa siminmi
aqopa huntasqam rikurirunqa.

¹⁸ Tanteasqaykikunata allinta qespichiy
allinta consejachikuspayki.
Guerrapi peleay
allinta consejachikuspayki.

¹⁹ Cuento qepi runaqa
manam secretota hatallinchu.
Rimaysapa runawanqa
amayá anchata puriychu.

²⁰ Tayta-maman ñakaq runaqa mechero
hinam wañurunqa.
Chay mecheronqa
ancha tutayaypim wañurunqa.

²¹ Apuyaruyta munaruspa
qallariyninpi chaylla imapas armakurusqanqa
qepa punchawkunapim
manaña kusichinqachu hatalliqnintaqa.

²² Ama haykapipas rimaychu:
“Vengakurusaqmi” nispaga.
Tayta Diosllapi hapipakuspa
suyay librasunaykipaqqa.

²³ Tayta Diosqa cheqninmi
mana cabal kaq pesotaqa.
Manataqmi agradonpaqchu
engañakuq balanzakunaqa.

²⁴ Runataqa Tayta Diosllam pusachkan
mayman rinanpaqpas.
Manam pipas yachakunchu
imaynam vidan kanantapas.

²⁵ Manam valenmanchu Tayta Diosman

imapas chaylla sapaqcharuyqa.
Toqlla hinam kanman
mana tanteaspa chay rurarusqanqa.

²⁶ Yachayniyoq reyqa
mana allin ruraqkunatam
wayrachichkaq hina cheqechin.
Paykunataqa trillachkaq hinam
trillanampa ruedanwan sarurachin.

²⁷ Tayta Diospa mecheron hinam
runapa conciencianqa.
Chay conciencianmi kuchun-kuchunta
kanchan runapa sonqontaqa.

²⁸ Kuyapayakuq confianza reyqa
allintam takyanqa.
Kuyapayakuywan gobiernaptinqa
gobiernonmi allinta takyanqa.

²⁹ Mozokunapa kallpanqa
paykunapa adornon hinam.
Yuyaqkunapa soqo chukchanqa
paykunapa adornon hinam.

³⁰ Heridayoq kanankama maqaspam
runamantaqa mana allinta qechuna.
Azotewan waqtapaspam runapa sonqonmantaqa
mana allinta qechuna.

21 ¹Reypa piensasqanqa Tayta Diospa atiyinpinim
kachkan *parqona yaku hina.
Tayta Diosmi munasqanman hina
reyta piensachin parqona yaku pusachkaq hina.

² Runamanqa allinpaqmi rikchakapun
tukuy ima rurasqanqa
ichaqqa Tayta Diosmi tupun
runapa piensasqantaqa.

³ Animal wañuchipunamantapas mastaqqa
Tayta Diosqa munan allin ruranatam.
Animal wañuchipunamantapas mastaqqa
Tayta Diosqa munan allin arreglo ruranatam.

⁴ Hatun tukuspa

apuyaruy munayqa hucham.

Mana allin ruraqkunapa

kawsasqanqa hucham.

⁵ Ganaswan llamkakuq

runapa yuyaymanasqanqa apuyachinqam.

Mana tanteaq runapa chaylla rurasqanqa

wakchayachinqam.

⁶ Imaynam wañuy munaq runapa samaynin

chinkarun,

chaynam llullakuywan huñusqa riquezapas

chinkarun.

⁷ Mana allin ruraq runakunapa daño rurasqanqa

castigomanmi aysan paykunata.

Paykunaqa manam munanchu

Diospa munasqanman hina rurayta.

⁸ Qewi-qewi ñan hinam

huchasapa runapa vidanqa.

Chuya yaku hinam

Diospa munasqanman hina rurayqa.

⁹ Wasipa qatan cuartochapi *yachakuymi

aswan allinqa

atipanakuq warmiwan

hatun wasipi yachaymantaqa.

¹⁰ Mana allin rurayllatam munan

mana allin ruraq runaqa.

Chayna runaqa manam

llakipayanchu runamasintaqa.

¹¹ Pisi experienciayoq runapas

burlakuq runata castigaptinkuqa

yachayniyoqñam rikurirunqa.

Yachayniyoq runata anyaptinkuñataqmi

astawan yachaysaparaq rikurirunqa.

¹² Allin ruraq Diosqa qawarayanmi

mana allin ruraq runapa familiarantaqa.

Desgraciamanmi qaykun

mana allin ruraq runakunataqa.

¹³ Wakchakunapa ruegacusqanta

mana uyariy munaq runataqa qayakuptinpas

manam pipas

contestanqachu paytaqa.

- ¹⁴ Pakasqallapi regalo qosqanmi
runapa piñakuyninta tanichin.
Secretollapi pagaykuypas
runapa anchallaña rabiakuynintam tanichin.
- ¹⁵ Allin arreglo rurayqa
kusichinmi allin ruraq runata.
Ichaqa mancharichinmi
mana allin ruraq runata.
- ¹⁶ Allin tanteowan kawsasqanmanta pantaruq runaqa
wañuqkunapa kasqanpim samanqa.
- ¹⁷ Kusikuyllata kuyaq runaqa
wakchallam kanqa.
Vinotawan fiestakunalla kuyaq runaqa
manam haypanqachu apuyaymanqa.
- ¹⁸ Mana allin ruraq runaqa
Allin ruraq runapa rantinpim ñakarinqa.
Traicionaq runaqa Diospa munasqanman hina
ruraqkunapa rantinpim ñakarinqa.
- ¹⁹ Chunniqui *yachakuymi kanman allinqa
atipanakuq lisa warmiwan yachaymantaqa.
- ²⁰ Yachayniyoq runapa wasinpiqa kapunmi
qori-qollqewan tukuy imankunapas.
Sonso runam ichaqa
yanqachan tukuy kapuqninkunatapas.
- ²¹ Allin rurayta munaspa kuyapayakuq runaqa
cheqap kawsaytam tarinqa.
Payqa allinta ruraspanmi
allin reqsisqa kanqa.
- ²² Yachayniyoq runam vencen
valeroso runakunapa defiendesqan llaqtata.
Tuñirachinmi confiakusqanku
mana yaykuy atina murallata.
- ²³ Imam rimasqan cuidakuq runaqa
sasachakuykunamantam librakunqa.
- ²⁴ Runa tukuspa

ancha piñakuruq runatam tratanku:
 “Qamqa kanki runa tukuqllaña,
 orgulloso, burlakuq runam” nispanku.

²⁵ Qella runataqa munapayasqanmi
 wañurachinraq.

Mana llamkay munasqanmi
 paytaqa wañurachinraq.

²⁶ Payqa tukuy punchawmi
 munaylla-munan imatapas.
 Allin ruraq runam ichaqa
 qokuykun imallantapas.

²⁷ Mana allin ruraqkunapa animal ofrecesqantaqa
 Tayta Diosmi millakun.
 Mana allin sonqonwan ofrecesqankuraykum
 Tayta Diosqa millakun.

²⁸ Llullakuq testigoqa chinkachisqam kanqa.
 Allin uyariq runam ichaqa rimarikunqa.

²⁹ Mana allin ruraq runaqa
 hawka tukuq runam.
 Diospa munasqanman hina ruraq runaqa
 hawkalla kawsakuq runam.

³⁰ Runapa yachayninwan entiendeq kayninqa
 manam valenchu Tayta Diospa contranpiqa.
 Runapa allin consejaq kayninqa
 manam valenchu Tayta Diospa contranpiqa.

³¹ Guerrapaqmi alistana caballotaqa.
 Chaywanpas Tayta Diosmi vencechin guerrapiqa.

22 ¹Qori-qollqeyoq kaymantapas
 aswan allinqa allin reqsisqa kaymi.
 Qori-qollqeyoq kaymantapas aswan allinqa
 kuyasqa runa kaymi.

² Apupas-wakchapas chullallam kanku.
 Iskayninkum Tayta Diospa unanchasqan kanku.

³ Tanteoyoq runaqa desgracia sucedenanta
 qawarispami asurikun.
 Pisi experienciayoq runañataqmi
 chayninta pasaykuspan ñakarikun.

⁴ Tayta Diospa qayllanpi humillakuspa
respetaqnin runaqa kapuqniyoqmi kanqa.
Reqsisqa kaspataqmi
unaypaq kawsakunqa.

⁵ Pantaypi kawsaq runaqa kichkakunapa,
toqllakunapa kasqanpi purichkaq hinam.
Vidan cuidaq runaqa chaykunamanta
karunchakuq hinam.

⁶ Imaynam kawsananpaqyá
yachachiy warmataqa.
Yuyaqña kaspapas
manam pantanqachu payqa.

⁷ Apu runam munaychakun
wakcha runakunapi.
Prestaq runañataqmi
munaychakun prestakuqninpi.

⁸ Ñakarichiq runaqa
desgraciallatam cosechanqa.
Tukurunqam paypa varanqa.

⁹ Runamasin llakipayaq runaqa
paypa bendecisqanmi kanqa.
Wakchakunaman mikuykachisqanraykum
bendecisqa kanqa.

¹⁰ Burlakuq runata qarqoruptikiqa
churanakuykunapas tukurunqam.
Pleiteanakuyipas chaynataq
insultanakuyipas tanirunqam.

¹¹ Limpio sonqoyoq kayta munaq runaqa
reypa amistadninmi.
Miskillaña rimaq runaqa
reypa amistadninmi.

¹² Cheqap yachaytaqa
Tayta Diosmi cuidan.
Engañaq runapa rimasqantaqa
mana kaqmanmi churan.

¹³ Qella runam nin:
“Leonqa hawapim kachkan” nispa.
“Callepim wañurachiwanman” nispa.

¹⁴ Uku-uku pozo hinam
 pierdekuq warmipa rimayninga.
 Tayta Diospa ñakasqan runaqa
 chay pozomanmi wichiynkunqa.

¹⁵ Yanqakunallapim
 piensan warmaqa.
 Latigowan correjisqam ichaqa
 chaymanta karunchakunqa.

¹⁶ Apuayanarayku wakchata ñakarichiq runaqa
 wakchayanqapunim.
 Apu runaman qoq runapas wakchayanqapunim.

Yachayniyoq runakunapa nisqankunamanta

¹⁷ Atiendespayki sumaqta uyariy yachayniyoq
 runakunapa rimasqankunata.
 Sumaqta atiendey ñoqapa yachachisqaykunata.
¹⁸ Sonqoykipi waqaychaptikim kusichisunki.
 Chaylla rimanaykipaqmi simillaykipi kapusunki.
¹⁹ Tayta Diospi confiakunaykipaqmi
 kunanqa kaykunata yachachisqayki.

²⁰ Kimsa chunka yachachikuykunatam
 qellqarqani qampaq.
 Kaykunatam qellqarqani
 qamta consejaspay yachachinaypaq
²¹ chaynapi cheqap palabrakunapa
 cheqap kasqanta yachanaykipaq,
 chaynapi kachasuqnikimanqa cheqap
 palabrakunata willanaykipaq.

- 1 -

²² Wakcha kasqanraykuyá
 wakchamantaqa ama suwakuychu.
 Humilde runataqa amayá
 juzgadopi ñakarichiychu.
²³ Tayta Diosmi paykunataqa
 chay asuntonpi defiendenqa.
 Chay qechuqninkunamantam
 Tayta Diospas qechunqa.

- 2 -

²⁴ Ama amigo kaychu
 chaylla piñakuq runawan.
 Ama puriychu

chaylla rabiakuq runawan.

- ²⁵ Mana allin vidantam yacharuwaq.
Hinasпам toqllaman hina urmaykuwaq.

- 3 -

- ²⁶ Ama garantizaychu pitapas
debekuq runataqa.
Amataq qoychu
paymantaqa prendatapas.
²⁷ Mana chayqa paganaykipaq mana kaptinmi
qechusunkiman puñunayki camatapas.

- 4 -

- ²⁸ Amayá asurichiychu ñawpaqmantaraq
churasqa linderokunataqa.
Amayá asurichiychu abueloykikunaparaq
churasqan linderokunataqa.

- 5 -

- ²⁹ Reykunatam servinqa empeñowan llamkaq runaqa.
Manam servinqachu mana ancha reqsisqa runakunataqa.

- 6 -

- 23** ¹ Munaychakuq runawan
mikunaykipaq tiyaspaykiqa
qawarikuyá pipa qayllanpim
tiyasqaykita.
² Mikuysapa kasqaykitam aguantankipuni.
Mana chayqa cuchillowanyá
wañurachikuypuni.
³ Ama munapayaychu
mesanpi miski mikuyninkunataqa.
Engañollam kanman
chay mikuyninkunaqa.

- 7 -

- ⁴ Amayá apuyaruyllapiqa afanakuychu.
Entiendespayá amaña afanakuychu.
⁵ Qawarikuptikiqa manañam
kanqachu qori-qollqeqa.
Anka hina rikuriruspam
pawakunqa qori-qollqeqa.
Cieloman anka pawachkaq hinam
pawakunqa qori-qollqeqa.

- 8 -

- ⁶ Maqlla runawanqa ama mikuychu.
Amataq miski mikuyrintapas munapayaychu.
⁷ Chay mikuyta precionpi tanteaspanmi
payqa nisunki:
“Mikuy, tomay” nista aswanqa
manam allin sonqowanchu nisunki.
⁸ Aslla mikusqaykitapas vomitarunkim.
Miskillaña rimasqaykimantapas pesakurunkim.

- 9 -

- ⁹ Ama allinninpaq rimapayaychu
sonso runataqa.
Payqa desprecianqam
tanteowan rimapayasqaykitaqa.

- 10 -

- ¹⁰ Amayá asurichiychu
ñawpaqmantaraq churasqa linderokunataqa.
Amataqyá hapikuykuychu
mana tayta-mamayoqpa allpantaqa.
¹¹ Paykunapaq reclamaq Diosqa
ancha atiyniyoqmi.
Qampa contraykipi paykunapa
asuntun valechiqua Diosmi.

- 11 -

- ¹² Sonqoykipiyá hatalliy corregisusqaykitaqa.
Uyarispaykiyá kasukuy yachachisusqaykitaqa.

- 12 -

- ¹³ Warma corregiytaqa amayá recelaychu.
Payta azotepitikiqa manam wañurunqachu.
¹⁴ Paytam azotewan correginki
hinaspaqa wañunanmantam libranki.

- 13 -

- ¹⁵ Churilláy, yachayniyoq kaptikiqa
sonqoymantam kusikusaq ñoqaqa.
¹⁶ Diospa munasqanman hina rimaptikiqa
tukuy sonqoywanmi kusikusaq ñoqaqa.

- 14 -

- ¹⁷ Huchallikuq runakunamantaqa
amayá envidiakuychu.

Sapa punchaw Tayta Dios respetaytaqa
amayá qonqaychu.

- ¹⁸ Chayna kaptinqa hamuq punchawnikikunam
allinlla kanqa.
Suyasqaykipas manataqmi
yanqapaqchu kanqa.

- 15 -

- ¹⁹ Churilláy, sumaqta uyarispaykiyá
allin yachayniyoqña kakuy.
Diospa munasqanman hinayá
tukuy sonqoykiwan kawsakuy.
- ²⁰ Tomakuq runakunawanqa
ama hukllawakuychu.
Llumpay aycha mikuqkunawanpas
amataq hukllawakuychu.
- ²¹ Wakchayanqam tomakuyllapi-mikukuyllapi
kakuq runakunaqa.
Puñunayachikuq kaspankum
lata pachawanña churakunqa paykunaqa.

- 16 -

- ²² Taytayki kasqanrayku
kasukuy taytaykita.
Mamayki payayaruptinqa
amataq despreciaychu payta.
- ²³ Cheqaptawan yachaytaqa
rantichkaq hinayá armay.
Amayá chaykunataqa *rantikuruychu.
Corregisqa kaytawan entiendeytaqa
rantichkaq hinayá armay.
Amayá chaykunataqa rantikuruychu.
- ²⁴ Allin ruraq runapa taytanmi
payrayku anchata kusikun.
Allin yachayniyoqpa taytanmi
payrayku anchata kusikun.
- ²⁵ Qamraykuyá tayta-mamayki kusikuchun.
Qamraykuyá wachakusuniki kusikuchun.

- 17 -

- ²⁶ Ñoqallapiyá tukuy sonqoykiwan
piensay churilláy.
Imaynam kawsasqaytayá qawariy
churilláy.
- ²⁷ Uku-uku pozo hinam
pierdekuq warmiqa.

Kichki pozo hinataqmi
chuchumika warmiqa.

²⁸ Suwa hinam

payqa wateqan runata.
Payqa pierderachinmi
achka runata.

- 18 -

²⁹ ¿Pitaq: “Ay, ay” nispá nin?

¿Pitaq: “Nanawanmi” nispá nin?

¿Pitaq atipanakuypi purin?

¿Pitaq quejanakuypi purin?

¿Pitaq mana imamanta maqachikun?

¿Pitaq anta-antallataña qawakun?

³⁰ Chayna ruraqkunaqa

vino upyaypi demoraqkunam.

Chayna ruraqkunaqa

preparasqa vino maskaqkunam.

³¹ Ama munapayaychu vinotaqa pukayariptin.

Ama munapayaychu copapi kanchariptin.

Ama munapayaychu

llampullaña millpusqa kaptin.

³² Qepatañam kachukuq culebra hina

kachurusunkiman.

Venenosapa culebra hinam

nanarachisunkiman.

³³ Ñawikikunam hukmankunata

qawanqa.

Sonqoykimantam mana allin rimaykuna

lloqsimunqa.

³⁴ Lamar qochapa chawpinpi

puñuchkaq hinam rikurirunki.

Buquepa hatun kaspinpa puntanpi

puñuchkaq hinam rikurirunki.

³⁵ Mallaqyaruspañaqmi ninki:

“Maqawarqakum ichaqa

manam nanawanchu” nispá.

“Takawarqakum ichaqa

manam musyanichu” nispá.

Chaywanpas ninkiraqmi:

“Mallaqyaruspayqa yapatawanmi

vinota upyamusaq” nispá.

- 19 -

Amataqyá paykunawan
hukllawakuytaqa munapayaychu.

- ² Paykunaqa daño rurayllamantam piensanku.
Runamasinku ñakarichiyllamantam rimanku.

- 20 -

- ³ Yachaywanmi wasitaqa hatarichina.
Yuyaywanmi wasitaqa cimientana.
⁴ Yachaywanmi wasipa cuartonkunataqa huntachina.
Kuyayllapaq kaqkunawanmi wasitaqa huntachina.
Kusichikuq riquezawanmi wasitaqa huntachina.

- 21 -

- ⁵ Yachayniyoq runaqa
kallpasapa kasqantam qawachikun.
Yachayniyoq runaqa
kallpanmanmi astawanraq yapaykun.
⁶ Consejachikuspaykim guerrataqa ruranki.
Achkaqwan consejachikuspam venci.

- 22 -

- ⁷ Yachayqa mana haypay atinam
mana tanteoyoq runapaqqa.
Juzgadopiqa manam imayna rimayta
atinchu payqa.

- 23 -

- ⁸ Mana allinllata rurananpaq piensaqtam
Sacre runawan sutichanku.
⁹ Mana tanteoyoq runakunaqa huchallapim piensanku.
Burlakuq runataqa runakunam cheqninku.

- 24 -

- ¹⁰ Sasachakusqayki punchawpi hukmanyaruspaqa
pisi kallpayoqñam rikurirunki qamqa.

- 25 -

- ¹¹ Libray wañuyman pusasqakunata.
wañunayaqkunatayá harkay wañunanmanta.
¹² “Cheqappunipas manam yacharqanichu” niptikipas
¿manachum cuentata qokuchkan
sonqokuna qawaqqa?
¿Manachum chaytaqa yachachkan
vidakuna waqaychaqqa?
Runakunapa rurasqanman hinataqmi payqa paganqa.

- 26 -

- ¹³ Churilláy, allin kasqanraykuyá
mikuykuy avejapa miskinta.
Miskillaña kasqanraykuyá malliykuy
panalpi miskita.
- ¹⁴ Chaynapim yachanki
yachayniyoq kayqa miski hina kasqanta.
Chayta tariruptikiqa hamuq tiempopim
allinnikipaq kanqa.
Chayta tariruptikiqa
suyasqaykipas manam yanqachu kanqa.

- 27 -

- ¹⁵ Mana allin ruraq runa hinaqa amayá wateqaychu
allin ruraq runapa wasintaqa.
Mana allin ruraq runa hinaqa amayá saqueaychu
paypa *yachasqan wasintaqa.
- ¹⁶ Allin ruraq runaqa qanchis
kutita urmaspanpas yapatawanmi sayarinqa.
Mana allin ruraq runakunam
ichaq desgraciaman urmaykarinqa.

- 28 -

- ¹⁷ Enemigoyki desgraciaman urmaykuptinqa
ama kusikuychu.
Imapipas pantaruptinqa amataq sonqoykipi
kusipayaychu.
- ¹⁸ Kusipayaptikiqa Tayta Dios
yacharuspanmi mana gustarunmanchu chayta.
Chaynapim Tayta Dios piñakuyninta
asurirachinman pantaq enemigoykimanta.

- 29 -

- ¹⁹ Ama piñakuychu mana allin ruraqkunarayku.
Ama envidiakuychu mana allin ruraqkunarayku.
- ²⁰ Mana allin runapaqqa hamuq punchawkunam
mana allinlla kanqa.
Mana allin ruraq runakunapa vidanqa
wañuruq mechero hinallam kanqa.

- 30 -

- ²¹ Tayta Diostawan reyta respetay,
churilláy.
Ama juntanakuychu traicionaq runakunawan,
churilláy.

- ²² Qonqaymantam castigasqa kanqaku
chay traicionaq runakunaqa.
Manam pipas yachanchu Tayta Diospa
nitaq reypa castiganantaqa.

Yachayniyoq runakunapa wakin rimasqankuna

- ²³ Yachayniyoq runakunam kaykunatapas nirqa:

Manam allinchu juezkuna arreglaspanku
hukkaqnin runallaman sayapakuyninku.

- ²⁴ Mana allin ruraq runatam ninmanku:
“Qamqa kanki allin ruraqmi” nispanku.
Chayna niq runataqa runakunam ñakanqaku.
Chayna niq runataqa nacionkunam desprecianqaku.

- ²⁵ Mana allin ruraqkunata qaqchaqqa
allinmi kanqaku.
Chayna ruraq runakunaqa hatunmanta
bendecisqam kanqaku.

- ²⁶ Diospa munasqanman hina rimaq runaqa
uyariqninpa siminta muchachkaq hinam kanqa.

- ²⁷ Wasikimanta hawapi arreglay ruranaykikunata.
Tukupay chakraykipi llamkaynikikunata.
Chaymantañam rurakunki wasikita.

- ²⁸ Runamasikipa contranpiqa
amam yanqamanta testigakunkichu.
Amataqmi llullakunataqa paypa
contranpi rimankichu.

- ²⁹ Ama niychu: “Rurawasqanta hinallam paytapas
rurasaq” nispasaq.
Ama niychu: “Rurawasqanta hinallam ñoqapas
kutichisaq” nispasaq.

- ³⁰ Pasarqanim qella runapa
chakranpa patanta.
Pasarqanim mana yuyayniyoqpa
uvas huertanpa patanta.

- ³¹ Qawariptiymi chay chakranpiqa
kichkakunallaña wiñarusqa.
Qawariptiymi chay chakrantaqa
itanakunallaña huntarusqa.
Rumi perqankunapas lliwmi tuñirusqa.

- ³² Chaykunata qawaspaymi

chaykunamanta yuyaymanarqani.

Chaykunata qawaspaymi kay

yachachikuyta entienderqani:

³³ “Asllatapas puñuykusaqraq” niptikiqa,

“Puñunayawachkanraqmi” niptikiqa,

“Makiykunatapas chupqaykuspaymi waqtapakusaq”

niptikiqa

³⁴ wakchayaymi chayaramusunki.

Yanqa purikuq hinam chayaramusunki.

Armasqa salteaq hinam chayaramusunki.

Salomonpa wakin rimasqankuna

(25:1-29:27)

25 ¹ Juda nacionpa reynin Ezequiasmi serviqnin runakunawan qellqachirqa
Rey Salomonpa rikchanachiyninkunata:

² Imatapas pakasqanmantam Diostaqa yupaychana.

Imatapas entiendesqankumantam reykunataqa hatunchana.

³ Manam pipas entiendenmanchu cielokunapa
alto-alto kayninta.

Manam pipas entiendenmanchu kay pachapa
uku-uku kayninta.

Manam pipas entiendenmanchu reykunapa
piensayninta.

⁴ Qollqeta chullurachiptikim
qollqe chuyayarun.

Plateroñataqmi kuyayllapaq
alhajata ruraran.

⁵ Mana allin runata reypa servicionmanta qarqoruptikiqa
allin rurasqanwanmi hawkalla gobiernanqa.

⁶ Ama alabakuychu reypa qayllanpiqa.

Amataq sayaychu reqsisqa

runakunapa kasqanpiqa.

⁷ “Kay ñawpaq sitioman hamuy” nispa

reypa nisusqaykim aswan allinqa,

ancha reqsisqa runapa qayllanpi

humillachisunaykimantaqa.

Imapas rikusqaykimantaqa ama

⁸ chaylla juezkunaman willaramuychu.

Yanqañataqmi nisqaykipa contranpi huk kaqnin rimaruptin

manaña ima rurayta atiwaqchu.

⁹ Defiendekuy acusasunqnik runamasikimanta.
Ichaqa amam willakunkichu huk kaqninpa secretonta.

¹⁰ Yanqañataqmi pipas uyariruspan
penqayman churasunkiman.
Mala famayoq runa rikuriruptikiqa
mana chinkaqmi kanman.

¹¹ Qollqewan hapichisqa qorimanta
manzanam sumaqlaña,
chaynam terminonpi rimarisqa palabrapas sumaqlaña.

¹² Qorimanta anillo hinaraqmi
kasukuq runata yachayniyoqpa anyaykusqanqa.
Qori-puromanta alhaja hinaraqmi
kasukuq runata yachayniyoqpa anyaykusqanqa.

¹³ Imaynam rupay tiempopi runata
riti frescaykachin,
chaynam confianapaq kaq runaqa
kachaqninpa sonqonta kawsarichin.

¹⁴ Mana parayoq puyukuna hinam
mana imallantapas qokuykuchkaspa
yanqa alabakuq runaqa.
Mana parayoq wayra hinam
mana imallatapas qokuykuchkaspa
yanqa alabakuq runaqa.

¹⁵ Pacienciawanmi
munaychakuq runataqa convencechina.
Llampu simiwanmi
contrakuqtaqqa upallachina.

¹⁶ Saksanaykikamalla mikuy avejapa miskinta
tarispaykiqa.
Yanqañataqmi aqturuwaq aminaykikama
mikuruspaykiqa.

¹⁷ Ama ancha kutinyaychu
amistadnikipa wasinman.
Yanqañataqmi amirususpayki
cheqnipakurusunkiman.

¹⁸ Maqanapas otaq espadapas hinam
runamasinpa contranpi llullakuq runaqa.
Ñawchi flecha hinam runamasinpa
contranpi llullakuq runaqa.

- ¹⁹ Sasachakuy punchawpi kachkaspa
traicionero runapi confiakuq runaqa
utusqa kirunwan kachuchkaq hinam.
Sasachakuy punchawpi kachkaspa
traicionero runapi confiakuq runaqa
weqrustin puriq runa hinam.
- ²⁰ Llakisqa runata takipayaq runaqa
chiri punchawpi pachanta llatanaq hinam.
Llakisqa runata takipayaq runaqa
vinagrewan jabonta tupachichkaq hinam.
- ²¹ Cheqnisuqniki runata yarqaptinga
mikuykachiy.
Cheqnisuqniki runata yakunayaptinga
tomaykachiy.
- ²² Chaynata paywan ruraptikiqa
penqakuymantam uyan pukayarunqa.
Tayta Diosmi kutichipusunki
chaynata paywan ruraptikiqa.
- ²³ Norte lawmanta wayra pukumuspanmi
parata apamun.
Cuento qepi runapa rimasqanwanmi
pitapas piñarachimun.
- ²⁴ Wasipa qatan cuartochapi
*yachakuymi aswan allinqa
atipanakuq warmiwan
hatun wasipi yachaymantaqa.
- ²⁵ Imaynam chiri yaku ancha yakunayasqa
runata kawsarichin,
chaynataqmi karumanta hamuq noticiapas
runata kawsarichin.
- ²⁶ Putkachasqa yakuyoq pukyu hinam
allin ruraq runaqa mana allin
ruraq runapa qayllanpi katkatatan.
Qanrachasqa yakuyoq pukyu hinaraqmi
allin ruraq runaqa mana allin ruraq
runapa qayllanpi katkatatan.
- ²⁷ Avejapa miskin achka mikuyqa
manam allinchu.
Alabasqa kanapaq maskayqa
manam allinchu.

²⁸ Imaynam murallasqa llaqta
tuñiriruspan mana defensayoqña rikurirun,
chaynam mana controlakuq
runapas mana defensayoqña rikurirun.

26 ¹ Poqoy tiempopi qasaqa manam allinchi.
Cosecha tiempopi parapas manam allinchi.
Chaynam sonsopa reqsisqa
kayninpas mana allinchi.

² Imaynam pichinchu pawayllapawan,
chaynam yanqamanta ñakaypas
mana imanakunchu.
Imaynam wayanakuypas muyuylla-muyun,
chaynam yanqamanta ñakaypas
mana imanakunchu.

³ Azotewanmi caballotaqa mansana.
Cabestrowanmi asnotaqa manejana.
Azotewantaqmi sonsotapas castigana.

⁴ Amayá mana tanteaspa rimasqanman hinachu
contestay sonso runataqa.
Sonso kasqaykipaqmi qawachikuwaq
chaynata ruraspaqa.

⁵ Mana tanteaspa rimasqanman hinayá contestay
sonso runataqa.
Mana chayqa yachayniyoqpaqmi
hapikunman payqa.

⁶ Chakinta kuchukuchkaq hinam
sonso runawan noticia apachiq runaqa.
Dañolla ruraq hinam
sonso runawan noticia apachiq runaqa.

⁷ Imaynam suchu runapa chakinkuna
mana valenchu,
chaynam sonsopa rikchanachiy rimasqanpas
mana valenchu.

⁸ Warakapi watasqa rumiqa
manam valenchu.
Chaynam sonsota alabayqa
mana valenchu.

⁹ Imaynam machasqa runa

makinta kichka tipaptin mana musyanchu,
chaynam rikchanachiypas
sonsopa siminpiqa mana entiendekunchu.

¹⁰ Llapa purikuqta flecharuq runa hinam
sonso runata llamkananpaq contrataq runaqa.
Llapa purikuqta flecharuq runa hinam
yanqa purikuqta llamkananpaq contrataq runaqa.

¹¹ Imaynam allqo mikusqanta kutirachispan
kaqllamanta mikurun,
chaynam sonso runaqa
mana tanteaspa rurasqanta kaqllamanta ruraron.

¹² Sonso runam aswan allinqa
kikillan yachaysapapaq hapikuq runamantaqa.

¹³ Qella runam nin:
“Leonqa ñanpim kachkan” nispa.
Qella runam nin:
“Leonqa callekunapim kachkan” nispa.

¹⁴ Imaynam punku kuyun tiyananpi,
chaynam qellapas qochpan camanpi.

¹⁵ Qella runaqa platomanmi haywarin makinta
ichaga qellakunmi siminman apaykuyta.

¹⁶ Qella runaqa yachaysapa kasqanpaqmi hapikun.
Yuyaywan contesta qanchis runamantapas
aswan yachaysapapaqraqmi hapikun.

¹⁷ Rinrinkunamanta allqo hapichkaq runaqa
locomanmi rikchakun.
Runapa pleitonman chapukuq runapas
chayna locomanmi rikchakun.

¹⁸ Imaynam loco runa wañuchinanpaq
rupachkaq flechakunawan
flechanman pitapas.

¹⁹ Chayna runamanmi rikchakun amigonta engañaruspan:
“Burlallapim ruraraqani” niq runapas.

²⁰ Mana yanta kaptinqa
ninapas wañurunmi.
Cuento qepi runa mana kaptinqa
atipanakuypas tanirunmi.

- ²¹ Carbonmi ninataqa sansayachin.
Yantanmi ninataqa ratachin.
Pleitollapi puriqmi pitapas atipanachin.
- ²² Cuento qepi runapa rimasqankunataqa
miski mikuyta hinam runaqa millpurun.
Chayna runapa rimasqankunaqa
uyariqnin runapa ukunmanmi pasaykurun.
- ²³ Imaynam allpamanta qachqa manka qollqewan
suma-sumaq llusisqa.
Chaynam mana allin sonqoyoq runapa
miskillaña rimasqanqa.
- ²⁴ Cheqnikuq runaqa rimasqanwanmi pakan cheqnikuyninta.
Sonqonpim ichaqa yuyaymanachkan
engañananpaq kaqkunallata.
- ²⁵ Ama creeychu
miski siminwan rimapayasuptikiqa.
Qanchis clase mana allinkunam
kachkan sonqonpiqa.
- ²⁶ Cheqnikuyninta engaňowan pakayta munaptinpas
mana allin kayninqa
sutillataqmi kanqa runakunapa qayllanpipas.
- ²⁷ Trampapaq pozo uchkuq runaqa
kikillanmi chayman wichiyykunqa.
Rumi kuchpaq runaqa
rumi kuchpasqanwanmi hapirachikunqa.
- ²⁸ Llulla rimaq runaqa cheqninmi
kamisqan runata.
Engaňowan alabaq runaqa urmachinmi
alabasqan runata.
- 27** ¹ Hamuq punchawkunapi ruranaykimantaqa
amayá alabakuychu.
Paqarin punchaw imapas
sucedenanmantaqa manam yachankichu.
- ² Amayá alabakuychu kikillaykiqa.
Hukkaqninyá alabasunki qamtaqa.
- ³ Rumipas llaqaqmi. Aqopas llaqaqtaqmi.
Mana tanteoyoqpa piñakuyninqa aswan llaqaqmi.
- ⁴ Mana llakipayakuqmi piñakuruq runaqa.

Hamuq lloqlla hinataqmi rabiakuruq runaqa.
¿Pitaqsi defiendekuyta atinman
sientikuruqmantaqa?

⁵ Runamasikita uyanpi qaqchaymi aswan allinqa
runamasikita pakasqallapi kuyanaykimantaqa.

⁶ Corregisunaykipaq maqasuqniki
amistadnikiqa confiakunapaqmi.
Achka kutikama muchapayasuqniki enemigoykiqa
mana confiakunapaqmi.

⁷ Avejapa miskintapas manañam
munanñachu saksasqa runaqa.
Qatqe mikuypas miskillañam
yarqaymanta kaq runapaqqa.

⁸ Urpituqa pasakuspanmi saqerun qesanta.
Chaynam ripukuq runapas saqerun llaqtanta.

⁹ Miski asnaq aceitewan inciensom runapa
sonqonta kusirichin.
Kuyaqnin amistadninpa consejasqanmi
runataqa kusirichin.

¹⁰ Amistadnikitaqa amayá qonqaychu.
Taytaykipa amistadnintapas amayá qonqaychu.

Sasachakuypipas
wawqekipa wasintaqa amayá yaykuychu.
Karu llaqtapi *yachaq wawqekimantaqa
hichpaykipi yachaq vecinoykim aswan allinqa.

¹¹ Churilláy, yachayniyoq kaspayá
kusiriykachiy sonqoyta.
Chayna kaptikiqa contestasaqmi
insultaqniy runata.

¹² Allin yuyayniyoq runaqa desgracia sucedenanta
qawarispammi asurikun.
Pisi experienciayoqñataqmi
chayninta pasaykuspan ñakarikun.

¹³ Mana reqsisqa runata pipas garantizaptinga
chay runapa pachantayá prendapaq hapiy.
Chuchumika warmita pipas garantizaptinga

chay runapa pachantayá prendapaq hapiy.

- 14 Tutapaytaraq qaparispa
amistadninta rimaykuq runaqa,
amistadnin insultaqpap
hapisqam kanqa.
- 15 Atipanakuq warmiqa
sutupayamuq para hinam.
- 16 Chay warmita upallachiyqa
wayra harkay hinam
otaq *alleq makipi
aceiteta hatalliy hinam.
- 17 Imaynam fierro limawan
fierrota afilanku.
Chaynam amigopurapas
entiendenachikunku.
- 18 Higos sachata cuidaq runaqa
ruruntam mikunqa.
Patronninpa imankunatapas
nanachikuqqa alabasqam kanqa.
- 19 Yakupi runa qawakuptinmi
uyanta rikurichin.
Chaynam runapa sonqonpas
imaynam runa kasqanta qawachin.
- 20 Sepulturawan uku pachaqa
manam huntanchu.
Chaynam munapayaq runapas
munapayasqanwanqa mana contentakunchu.
- 21 Qollqetawan qoritaqa ninawan chulluchispam
allin kasqanta yachanku.
Chaynataqmi runamantapas alabasqa kasqanwan
allin otaq mana allin kasqanta yachanku.
- 22 Kawsaytawan kuskata maraypi kutapayaptikipas
mana tanteoyoq runaqa
manam qonqanqachu
mana tanteoyoq kayninmantaqa.
- 23 Qawariy ovejaykikunapa imaynam kasqanmanta.
Nanachikuytaq chaykunapa imaynam kasqanmanta.

- ²⁴ Qori-qollqeqa manam
tukuy tiempo duraqchu.
Reypa gobiernonqa takyanqa
manam wiñaypaqchu.
- ²⁵ Lliwakunam ikllirimunqa.
Qorakunam rikurimunqa.
Orqokunapi pastokunaqa
rutusqam kanqa.
- ²⁶ Hinaptinga ovejaykikunapa
millwanwanmi pachakunki.
Chivatoykikunata *rantikuspa
qamqa allpata rantinki.
- ²⁷ Cabraykikunapa lechenpas
manam pisipusunkichu.
Familiaykikuna tomananpaqmi
mana-pisingachu.
sirvientaykikuna tomananpaqmi
mana pisingachu.

28 ¹ Mana pipas qatikachachkaptinmi
ayqen mana allin ruraq runaqa.
Leon hina confianzayoqmi
kachkan allin ruraq runakunaqa.

² Hoqarikuq runakuna nacionpi karuptinmi
gobiernaqnin runakuna achkayanku.
Allin entiendeq yachayniyoq runa gobiernaptinga
runakuna ordenpi kawsanku.

³ Wakcha runakunata ñakarichiq
mana piyniyoq runaqa,
cosechata pampaman mastaruq
loco para hinam kanqa.

⁴ Diospa yachachikuyninmanta rakikuq runakunam
mana allin ruraqkunata alabanku.
Diospa yachachikuynin kasukuqkunañataqmi
mana allin ruraqkunapa contranpi churakunku.

⁵ Mana allin ruraq runakunaqa
manam entiendenkuchu allin arreglomanta.
Tayta Diosman hapipakuqkunam
ichaqa entiendenku tukuy imata.

⁶ Mana huchallikuq
wakcha runam aswan allinqa

pantayllapi kawsaq
apu runamantaqa.

⁷ Tayta Diospa yachachikuynin kasukuq runaqa
allin entiendeq runam.
Mikuysapakunawan juntanakuq runaqa
taytan penqachiq runam.

⁸ Qollqeta prestaspan mirayninkunawan
qori-qollqe huñuq runaqa
wakchakunamanta llakipayarikuq runakunapaqmi
chay qollqeta huñunqa.

⁹ Pipas Tayta Diospa yachachikuyninkunata
mana kasukuptinqa,
Tayta Diospas paypa mañakusqankunatam cheqninqa.

¹⁰ Diospa kamachisqanman hina ruraqta
mana allinman pantachiq runaqa
toqlla churasqaman hinam chay
pantay kawsayman wichiyykunqa.
Mana huchayoq runakunañataqmi
allin herenciata chaskinqa.

¹¹ Yachayniyoq kasqanpaqmi
hapikun apu runaqa.
Paypa mana yachayniyoq kasqantam
qawachin entiendeq wakchaqa.

¹² Allin ruraq runakuna venceruptinqa
hatun fiestata ruraspam kusikunku.
Mana allin ruraqkuna hoqarikuptinqa
runakunam pakan-pakanlla purillanku.

¹³ Huchankuna pakaq runaqa
manam allinchu kanqa.
Huchanta willakuspa wanakuq runam
ichaqa Diospa kuyapayasqan kanqa.

¹⁴ Mayna kosisqam tukuy tiempopi
Tayta Dios respetaq runaqa.
Sonqon rumiyachiq runam
ichaqa desgraciapi rikurinqa.

¹⁵ Qaparkachaq leonqa
otaq pawamuq ukumariqa ñakarichikunmi.
Wakcha runakunapi

gobiernaq mana allin runapas ñakarichikunmi.

¹⁶ Mana entiendeq runa gobiernaspanqa
aswanraqmi ñakarichin runakunata.
Engañaspa ganayta cheqniq
runaqa kawsanqam unay watakunata.

¹⁷ Runamasin wañuchiqa
conciencianpa acusasqanqa
kawsanan punchawkamam pakan-pakan kanqa.
Amayá pipas sayapakuchunchu chay runamanqa.

¹⁸ Mana huchayoq kawsaq runaqa
salvasqam kanqa.
Mana allin kawsaq runaqa
desgraciamanmi wichiykunqa.

¹⁹ Chakranpi llamkaq runaqa
mikuywan saksasqam kanqa.
Yanqa purikuq runaqa
wakchayaypa intusqanmi kanqa.

²⁰ Confianza runaqa
ancha bendecisqam kanqa.
Chaylla apuyaruy munaqqa
castigasqapunim kanqa.

²¹ Manam allinchu huk kaqnin
runallaman sayapakuyqa.
Parten tantaraykullapas
huchallikunmanmi runaqa.

²² Chaylla apuyaruytam munan
envidioso runaqa.
Manam yachanchu wakchayaypi
rikurirunantaqa.

²³ Alabaqnin runamantapas mastaqqa
qaqchaqnintam mastaqqa kuyanqa.

²⁴ Taytanmanta suwakuruspa
mana huchapaq hapiq runaqa,
mamanmanta suwakuruspa
mana huchapaq hapiq runaqa
runa wañuchiqa amigonmi kanqa.

²⁵ Ancha ambicioso runaqa
runamasinta peleanachiqlam.
Tayta Diospi hapipakuq runaqa
kanqa allinllam.

²⁶ Piensasqallanpi hapipakuq
runaqa sonso runam.
Yachaywan kawsaq runaqa
librasqa runam.

²⁷ Manam pisipunqachu
mana kapuqnioq wakcha runaman
qoykuqpappa.
Mana llakipayakuqmi ichaqa
ñakasqa kanqa.

²⁸ Mana allin ruraqkuna hoqarikuptinqa
runakunam pakakunku.
Mana allin ruraqkuna chinkaruptinqa
allin runakunam mirarunku.

29 ¹Qaqchasqa kaspan sonqon rumiyachiqa
mana musyayllatam chinkachisqa rikurirunqa.
Manaña remedioyoqmi chinkachisqa rikurirunqa.

² Allin ruraq runakuna miraptinqa
runakunam kusikunku.
Mana allin ruraqkuna munaychakuptinqa
runakunam ñakarispas waqanku.

³ Yachayniyoq karuyta munaq runaqa
taytantam kusichin.
Chuchumikakunaman qokuq runam
ichaqa imankunatapas chinkachin.

⁴ Allin arreglota ruraspanmi
reyqa nacionninta takyachin.
Yanqamanta regalo chaskiq
reyqa nacionnintam wichirachin.

⁵ Amigonta chaylla-chaylla alabaq runaqa
amigonpaqmi toqlata churachkan chaywanqa.

⁶ Mana allin runapaqqa mana kasukusqanmi
toqla hina kachkan.
Allin ruraq runapaqqa
takiwan kusikuymi kachkan.

- ⁷ Allin ruraq runaqa nanachikunmi
mana imayeq runakunapa derechonmanta.
Mana allin ruraq runataqa
manam imapas qokunchu chaykunamanta.
- ⁸ Burlakuq runakunam
llaqta runakunata hatarichin.
Yachayniyoqkunataqmi chay
hoqarikuqkunapa piñakuyninta tanichin.
- ⁹ Yachayniyoq runa mana tanteoyoq
runawan pleitoman yaykuptinqa,
chay mana tanteoyoqmi rabiaqla burlakuqla kanqa.
Manam hawkayay kanqachu paypaqqa.
- ¹⁰ Runa wañuchi q runakunam mana
huchayeq runata cheqninku.
Diospa munasqanman hina ruraq runakunatam
wañuchiypi rinku.
- ¹¹ Sonso runaqa
chayllam piñakun.
Yachayniyoq runaqa
piñakuynintam munaychakun.
- ¹² Gobierna q runa llulla rimaqkunapa
rimasqanta kasuptinqa,
llapa serviqninkunam
mana allin ruraq rikurirunqa.
- ¹³ Wakchapas, ñakarichiqninpas
chullallam kanku.
Iskayninkuman Tayta Dios ñawita qosqanraykum
chaynaqa kachkanku.
- ¹⁴ Wakchakunapaq allin arregla q reyqa
gobiernontam wiñaypaq takyachinqa.
- ¹⁵ Runam yuyayta hapin azotesqaraq.
Runam yuyayta hapin anyasqaraq.
Munaysapa warmam
mamanta churan penqaymanraq.
- ¹⁶ Mana allin ruraq runakuna miraptinmi
huchapas mirarunraq.
Allin ruraq runakunam ichaqa

urmasqantapas rikunqakuraq.

¹⁷ Churikita corregiptikiqa
anchatam kusichisunki payqa.

¹⁸ Tayta Diosmanta hamuq
palabra mana kaptinqa
munasqankutañam ruranku runakunaqa.
iMayna kuisqam Tayta Diospa
yachachikuyninkuna kasukuq runakunaqa!

¹⁹ Sirvientetaqa manam simillawanqa corregichwanchu.
Entiendespanpas payqa manapunim kasukunmanchu.

²⁰ Sonso runam aswan allinqa
mana piensarispa chaylla rimaruqmantaqa.

²¹ Warma kayninmanta
kuyapayasqayki sirvienteqa
wiñaruspanmi manaña
kasukuq rikurirunqa.

²² Chaylla piñakuruq runaqa
atipanakuyllatam hatarichinman.
Rabiakuruq runaqa anchallatañam
huchallikurunman.

²³ Orgullosa runaqa
humillachisqam kanqa.
Humilde runañataqmi
allin reqsisqa kanqa.

²⁴ Suwakunawan hukllawakuq runaqa
cheqninmi vidanta.
Suwachikuq ñakachkaptinpas
manam willakunchu rurasqanmanta.

²⁵ Kikinqa toqlla churachkaq hinam
runamasin manchakuq runaqa.
Tayta Diospi confiakuqñataqmi
paypa amparasqa kanqa.

²⁶ Achkaqmi maskanku gobiernaq
runapa favorninta.
Tayta Diosllam runapa
asuntontaqa arreglan allinta.

²⁷ Allin ruraq runakunam millakun
mana allin ruraqkunata.
Paykunañataqmi millakun Diospa munasqanman
hina kawsaqqunata.

Agurpa yachachisqankuna

30 ¹ Masa lawpi *yachaq Jaquepa churin Agurpa yachachisqankuna. Itiel-
man chaynataq Ucalman yachachispanmi Agur kaydanta nirqa:

² Ñoqam kani wakin runakunamantapas
aswan mana umayoq runaqa.
Manam entiendenichu
wakin runakuna hinaqa.

³ Yuyayniyoq kaytaqa manam yachanichu.
Chuya Diosmantapas manam imatapas yachanichu.

⁴ ¿Pitaq cielokunaman seqaspa uraykamurqa?
¿Pitaq wayrakunata makinpi putqorqa?
¿Pitaq capanpi watarqa yakukunata?
¿Pitaq churarqa allpapa linderonkunata?
¿Imataq paypa sutinqa yachaptikiqa?
¿Imataq churinpa sutinqa yachaptikiqa?

⁵ Confiakunapaqmi
Diospa llapallan prometesqankunaqa.
Diosmi harkan llapallan
paypi amparakuqkunataqa.

⁶ Ama imatapas yapaychu paypa nisqanman.
Yapaptikiqa yanqam qaqchasunkiman.
Llullakuqpaqmi payqa hapisunkiman.

⁷ Iskay mañakuyllatam mañakurqayki,
Diosnilláy.
Manaraq wañukuchkaptiyyá qoykuway,
Taytalláy.

⁸ Engañaq kanaymantayá libraykuway.
Llullakuq kanaymantayá harkaykuway.
Amataq wakchayachiwaychu.
Nitaq apuyarachiwaychu.
Mikunaypaq kamaqllatayá qoykuway.

⁹ Puchu-puchu kapuwaptinqa yanqam negaykiman:
“Pitaq Tayta Diosqa” nispa.
Wakchayaruspayñataqmi suwakuyman
qam Diosniypa sutikita penqayman churaspa.

¹⁰ Patronninpa qayllanpiqa amam rimankichu
sirvientepa contranpiqa.

Yanqañataqmi qamña castigasqa
kawaq ñakasuptikiqa.

- ¹¹ Kanmi taytan ñacaq runakuna.
Kantaqmi mamanmanta rimakuqkuna.
¹² Wakin runakunaqa limpiopaqmi hapikunku
ichaqa manaraq qachanku mayllasqam kachkanku.
¹³ Kanmi alto tukuspa despreciaqkuna.
Kanmi despreciowan runamasin qawaqkuna.
¹⁴ Kanmi espada hina kiruyoq runakuna.
Kanmi cuchillo hina waqoyoq runakuna
kay pachapi humildekunata mikurunapq,
runakunamanta wakchakuna tukurunanpaq.
¹⁵ Yawar soqoq kuwikapa iskay wawankunam ninku:
“Qoway, qoway” nispa.

Kanmi kimsa mana haykapipas saksaqkuna,
tawa kaqpas manam ninmanchu:
“Chayllapaqñam” nispa.

- ¹⁶ Sepulturaqa manam ninmanchu:
“Chayllapaqñam” nispa.
- ¹⁷ Taytan burlakuq runapa ñawintaqa
cuervokunayá horqochun.
Maman mana kasukuq runapa ñawintaqa
ankakunayá mikuchun.
- ¹⁸ Kimsa kaqkunatam mana entiendeyta atinichu.
Tawa kaqtaqa manataqmi reqsiyta atinichu.
- ¹⁹ Maynintam anka cielopi pawasqantaqa
manam reqsinichu.
Maynintam buque lamar qochanta risqantaqa
manam reqsinichu.
Imaynam sipaspa sonqonta qari suwasqantaqa
manam reqsinichu.
- ²⁰ Pierdeq casada warmim nin:
“Manam huchallikurqanichu” nispa.
Mikuruspa simin pichakuchkaq hinam nin:
“Manam huchallikurqanichu” nispa.
- ²¹ Kimsa clase runakunam
nacionta chaqwaman churanku.
Tawa kaq clase runakunapas
mana aguantay atinam kanku.
- ²² Sirviente runapa rey kasqanqa
mana aguantay atinam.

- Mana umayoq runapa
llumpa-llumpay mikusqanqa
mana aguantay atinam.
- ²³ Mana kuyasqa warmipa casarakusqanqa
mana aguantay atinam.
Patronanpa rantinpi rikuriruiq sirvientaqa
mana aguantay atinam.
- ²⁴ Kantaqmi kay pachapi tawa taksa animalchakuna,
chaykunam llumpay yachaysapa animalchakuna.
- ²⁵ Sisichakunam mana ancha kallpayoq kachkaspanpas
cosechapi mikunankuta huñukunku.
- ²⁶ Purun qowi animalchakunam pisi kallpayoq
kachkaspankupas
ranrakunapi wasichakunku.
- ²⁷ Aqarway urukunam reyninku mana kachkaptinpas
tropa-tropa lloqsinku.
- ²⁸ Sukullukuykunam hapirunalla kachkaspanpas
reypa palacionpiraq *yachanku.
- ²⁹ Kimsa kaqkunam sumaqlлатаña purin.
Tawa kaqpas sumaqlлатаña purin.
- ³⁰ Leonqa aswan kallpasapam
llapallan animalmantapas.
Payqa manam qepamanqa
kutirinmanchu imaraykupas.
- ³¹ Qari-qarim purin
gallopa chaynataq chivatopas.
Qari-qaritaqmi purin
mana vancey atina reypas.
- ³² Loco hina alabakuspaykiqa
simikitayá makikiwan taparuy.
Mana allinta piensaruspaykiqa
simikitayá makikiwan taparuy.
- ³³ Lecheta qaywispaqa
chay lechetam tikarachinki.
Senqaykita llapiparuspaqa
yawartam lloqsirachinki.
Pitapas rabiachispaykiqa
maqanakuytam hatarirachinki.

Rey Lemuelpa yachachisqankuna

- 31** ¹ Masa lawpi Rey Lemuelpa yachachisqankuna. Chay yachachikuykuna-
wanmi paytapas maman corregirqa:
- ² ¿Imanikimantaq wawalláy?
¿Imanikimantaq wachakusqalláy?

- ¿Imanikimantaq prometekuspa mañakusqay wawalláy?
- ³ Warmikunawanqa amayá
kallpaykita tukuychu.
Reykuna chinkachiq warmikunawanqa
amayá kawsaychu.
- ⁴ Lemuel, reykunaqa
manam vinotaqa tomananchu.
Poqosqa aqa tomay munaypas
manam munaychakuqkunapaqchu.
- ⁵ Tomaspankuqa Tayta Diospa
decretonkunatam qonqarunmanku.
Llapallan ñakariqkunapaq
allin arreglo ruraytam tikrarunmanku.
- ⁶ Wañunayaq runakunamanyá
poqosqa aqataqa qoykuy.
Llakisqa runakunamanyá
vinotaqa qoykuy.
- ⁷ Tomaspankuyá qonqachunku
wakcha kayninkuta.
Tomaspankuyá amaña
yuyarichunkuchu ñakarisqankuta.
- ⁸ Mana rimariqkunapa favorninpiyá rimariy.
Mana piyniyoqkunatayá qamqa defiendey.
- ⁹ Allinta arreglanaykipaqyá rimariy.
Humildekunata defiendenaykipaqyá rimariy.
Wakchakunata defiendenaykipaqyá rimariy.

Allin warmiqa alabasqam

- ¹⁰ Sasa tarinam allin warmiqa.
Alhaja rumimantapas ancha
valorniyoqmi payqa.
- ¹¹ Paypiqa pasaypaqtam confiakun qosanpas.
Qosanpaqqa mirapunqam tukuy imanpas.
- ¹² Kawsanankamam qosanta
tukuypi agradan payqa.
Kawsanankamam allin kaqkunallata
ruran payqa.
- ¹³ Rantinmi millwatawan linota.
Ganasllawanñam ruran tukuy imata.
- ¹⁴ Negociante buque hinam huñumun mikuyta.
Karumantaraqmi huñumun mikuyta.
- ¹⁵ Tutaraq hatarispanmi
familiarankunaman mikuchin.
Sirvientakunamanpas
imam ruranantam kamachin.

- ¹⁶ Chakrata qawaramuspanmi rantirun.
Ganakusqanwantaqmi uvasta plantarun.
- ¹⁷ Chumpikuspanmi alistakun.
Makinkunatam kallpanchaykun.
- ¹⁸ Negociontam sumaqta
cuidan allin kananpaq.
Ancha tutakamam mecheronpas
ratan rurananpaq.
- ¹⁹ Kallapanta hapispanmi puchkan.
Puchka tullunta hapispanmi puchkan.
- ²⁰ Ñakariqkunamanmi imallantapas qoykun.
Wakchakunamanmi makinta haywariykun.
- ²¹ Manam manchakunchu rititaqa.
Rakta pachayoqmi kachkan familiankunaqa.
- ²² Payqa awakunmi sumaq colchakunatapas.
Fino telamantam ruran pachakunatapas.
- ²³ Qosanpas suti reqsillam llaqtapa zaguanninpa plazanpi.
Payqa suti reqsiyllam ancianokunawan
huñunakusqanpi.
- ²⁴ Payqa camizonkunatapas ruraspanmi *rantikun.
Chumpikunatapas negociantekunamanmi rantikun.
- ²⁵ Kallpayoq chaynataq respetasqa
kayninmi pachankunaqa.
Manam manchakunchu
hamuq punchawkunamantaqa.
- ²⁶ Payqa rimanpas ancha yachaywanmi.
Yachachinpas ancha kuyapayakuywanmi.
- ²⁷ Sumaqtam qawan familiankuna
imaynam kawsasqantaqa.
Manam mikunchu
mana trabajonpa chanin mikuytaqa.
- ²⁸ Wawankunapas allinllatañam
riman kaynata:
Qosanpas alabantaqmi kaynata:
- ²⁹ “Achka-achka warmikunam ruranku allinkunata” nispa.
“Qanmi ichaqa masyarunki llapallankuta” nispa.
- ³⁰ Warmipa kuyayllapaq kayninpa yanqam.
Buenamoza kayninpas chinkaruq
waspiy hinam.
Tayta Dios respetaq warmiqa
alabanapaq hinam.
- ³¹ Tukuy chaykuna rurasqanmantayá
qoychik premiota.
Rurasqankunayá llaqtapa zaguanninpa plazanpi
alabachun payta.

ECLESIASTES SUTIYOQ LIBRO

Ñawpaq Testamentota Griego idiomaman tikraspankuraqmi kay librotaqa suticharqaku Ecclesiasteswan. Ecclesiastes ninanqa “willakuq” ninanmi. Chay willakuqmi rimarqa runapa vidanqa imapaqmi kasqanmanta. Rimarqataqmi kay pachapi kawsanakamaqa imakunam maskanamantapas.

Willakuqqa anchata yuyaymanaspanmi entienderqa runapa vidanqa pisi tiempollapaq kasqanmanta, nirqataqmi tukuy sasachakuyqa intusqan kasqanmantapas chaynataq runaqa yanqallapaq kawsasqanmantapas. Runataqa Tayta Diosmi unancharqa payta respetaspa kusikuyta tarinanpaq. Diosllam tukuy imapas yachaq juezqa. Kay vidapi Diospa favor-ninkunawan gozakuyqa, llamkakuyqa, yachayniyoq kayqa hinaspa tukuy imayoq kayqa allinpunim Diosta respetaspa pipas kasukuptinqa.

Tukuy imaqa yanqallapaq kasqanmanta

1 ¹ Kay palabrakunaqa yachachikuqpa rimasqankunam. Paymi karqa Davidpa churin chaynataq Jerusalem llaqtapi rey. ² Yachachikuqmi nin:

¡Chinkaruq waspiy hinallam tukuy imaqa!

¡Pasaypaq chinkaruqllam tukuy imaqa!

³ ¿Imatataq runaqa horqokun llamkasqanmanta,
kay pachapi tukuy ñakariyan llamkasqanmanta?

⁴ Wañurunmi miraykuna.

Nacemunmi miraykuna.

Allpam ichaqa hina kaqla.

⁵ Intim qespimun.

Intim seqaykun.

Maymi lloqsimusqanmanmi kallpan.

Kasqallan qespimunanaqmi kallpan.

⁶ Wayram pukun surlawman

hinaspa muyurin norte lawman.

Muyuspa-muyuspa pasan wayraqa.

Maymi muyusqanmanmi kutiykun wayraqa.

⁷ Llapallan mayukunam rin lamar qochaman.

Lamar qochañataqmi mana huntanchu yakuwan.

Mayukunapas qallarimusqanmanmi kutiykun huktawan.

⁸ Tukuy imam runata amichin.

Rimayninmantapas mastaraqmi amichin.

Ñawim mana saksanchu qawasqanwan.

Rinripas manam saksanchu uyarisanwan.

⁹ Tukuy ima kaqkunaqa hina kaqlam kanqa.

Tukuy ima rurasqa kaqkunaqa hina kaqlam kanqa.

Manam imapas mosoqqa kanchu kay pachapiqa.

¹⁰ Manam imapas kanchu:

“Kayqa mosoqmi” ninanchik.

Wiñay tiempomantam karqaña

manaraq kachkaptinchik.

¹¹ Ñawpaq kaqkunamantam manaña runakuna yuyarinkuchu.

Qepa hamuqkunapas manam yuyarinqakuchu.

Hamuq kaqkunamantam mana yuyarinqakuchu.

Yachachikuqta imakunam pasasqanmanta

¹² Ñoqa yachachikuqmi Israel nacionpi rey kaspay Jerusalem llaqtapi gobiernarqani ¹³ hinaspa kay pachapi runakunapa tukuy rurasqanta yachaywan entiendenaypaq suma-sumaqa tapukachakurqani. Sasa-sasa llamkaytam Dios qorqa runakunaman ruranankupa. ¹⁴ Kay pachapi llaqa rurasqakunata qaway-kuspaymi cuentata qokuni tukuy chaykunaqa chinkaruq waspiy hinalla kasqanta otaq wayrata hapirunapaq qatikachay hinalla kasqanta.

¹⁵ Qewisqataqa manam derechayta atichwanchu.

Faltaq kaqtaqa manam yupayta atichwanchu.

¹⁶ Sonqoypim nikurqani: “Jerusalem llaqtapi llapallan ñawpaq gobiernaqkunamanta masta hatunchakuruspaymi aswan yachaysaparaq rikuriruni. Hayparunim sinchi yuyayniyoq kayta chaynataq yachaytapas. ¹⁷ Churakuykurqanim yachayniyoq kayta entiendenaypaq chaynataq mana yuyayniyoq kaytapas hinaspa loco hina ruraytapas entiendenaypaq. Tukuy kaykunapas wayrata hapirunapaq qatika-chay hinalla kasqantam yacharuni” nispas.

¹⁸ Achka yachayniyoq runaqa

achka uma nanaytam tarinqa.

Yachayninman yapaq runaqa

llakikuytam yapakunqa.

2 ¹ Nikurqanitaqmi: “Kunanka kusikuymanyá qokusaq allin kawsayta tarinaypaq” nispas. Ichaqa chaypas chinkaruq waspiy hinallam. ² Asikuymantam nirqani chayqa mana yuyayniyoq runapa ruranan kasqanta. Kusikuymantañaqam nirqani chayqa mana imapas apamuq kasqanta.

³ Yachayniyman hina yuyaywan ruraspaymi cuerpoyman gustota qonaypaq upyaykunaman qokurqani. Kay pachapi runakuna pisi tiempollapaq kawsaspa loco hina rurasqankutam ñoqapas ruraraqani cheqapchus chay rurasqankuwan allin kawsasqankumanta cuentata qokunaypaq.

⁴ Hatun trabajokunatam ruraraqani.

Kikiypaqmi palaciokunata rurachirqani.

Chakraykunapim uvasta plantachirqani.

⁵ Huertakunatawan parquekunatam rurachirqani.

- Tukuy rikchaq ruruyoq sachakunatam plantarqani.
- ⁶ Plantachisqay sachakunata parqochinaypaqmi estanquekunata rurachirqani.
- ⁷ Rantirqanim sirvientekunatawan sirvientakunatapas. Kapuwarqataqmi palacioypi naceq criadoykunapas. Achkallañataqmi vacaykunawan ovejaykunapas kapuwarqa. Jerusalen llaqtapi ñoqamanta ñawpaq gobiernaqkunamantapas aswan achkaraqmi kapuwarqa.
- ⁸ Ñoqaqa huñukururqanitaqmi qori-qollqetapas. Chaykunataqa munapayanmi reykunapas. Chaykunataqa munapayanmi nacionkunapas. Kapuwarqam takiqkuna qarikunapas-warmikunapas. Gozakunaypaqmi kapuwarqataq huk warmikunapas.
- ⁹ Jerusalenpi ñawpaq gobiernaqkunamantapas aswan reqsisqam rikurirurqani. Chaywanpas yachayniytam hinalla waqaycharqani.
- ¹⁰ Gozakurqanim qawaspay munarusqaykunapi. Gozakurqanim sonqoypa munarusqankunapi. Ñakariywan tukuy rurasqaypim gozakurqani. Tukuy chaypa pagontam gozakuyta chaskirqani.
- ¹¹ Chaymantam piensarqani llapa rurasqaymanta. Piensarirqanim ñakariywan rurasqaymanta. Hinaptinmi chaykunaqa karqa chinkaruq waspiy hinalla. Hinaptinmi chaykunaqa karqa wayrata hapirunapaq qatikachay hinalla. Kay pachapiqa tukuy imam mana valeqlla.
- ¹² Ñoqaqa piensarirqanitaqmi yachaymantapas chaynataq mana yuyayniyoq kaymantapas chaynataq sonso kaywan ruraymantapas. Qepay hamuq reyqa ñimataragtaq ruranman? Payqa imapas rurasqa kaqllatañam ruranman.
- ¹³ Cuentatam qokuruni: Imaynam achkiypas tutayaymanta aswan valorniyoy, chaynam yachayniyoq kaypas mana yuyayniyoq kaymantaqa aswan valorniyoy.
- ¹⁴ Yachayniyoq runaqa allinta qawaspam purin. Sonso runam ichaqa tutayaypi hina purin. Ichaqa hina kaqllam pasan yachayniyoq runatapas. Hina kaqllaqmi pasan sonso runatapas.
- ¹⁵ Chaymi nikurqani:

“Sonso runata imapas pasarusqanqa,
ñoqatapas hina kaqlam pasaruwanqa.
Chaynaqa manam serviwanchu yachayniyoq kayniyqa” nispa.
Nikurqanitaqmi:

“Chaypas chinkaruq waspiy hinallam” nispa.

- ¹⁶ Yachayniyoqmantaqa manam haykapipas yuyarinqakuchu.
Manataqmi sonso runamantapas yuyarinqakuchu.
Tieppopa risqanman hinam llapallanku qonqasqaña kanqaku.
Yachayniyoqpas hinaspa sonsopas iguallam wañunqaku.

¹⁷ Chayraykum kay pachapi lliw ruraykunatapas amiruspay vidaytapas cheqnipakururqani. iTukuy imapas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam! ¹⁸ Cheqnipakurqanitaqmi kay pachapi ñakariywan tukuy ima rurasqaykunatapas. Chaykunataqariki saquesaq qepay hamuq runamanmi. ¹⁹ Ichaqa ñipimá yachan, ichapas chay qepay hamuq munaychakuqqa kanman yachayniyoqpas otaq sonsopas? paychiki kay pachapi ñakaripa yachaywan tukuy ima llamkasqaykunapi munaychakunqa. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam!

²⁰ Chaymi ñakariywan kay pachapi llapa llamkasqaymanta yuyariptiy sonqoy tukukurqa. ²¹ Kanmi yuyaywan, yachaywan chaynataq experienciawan llamkaq runa, ichaqa mana llamkaq runamanmi tukuy imankunata saqeykun. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq hatun mana allinllam!

²² Runaqa ñimatataq horqokun afanakuspa ñakariywan kay pachapi llamkasqanmanta? ²³ Tukuy vidanmi nanaylla chaynataqmi ñakarisanmantapas llakillataq. Tutapas pensamientowanmi mana puñunchu. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam!

²⁴ Runapaq allinqa kanman mikukuylam, tomakuylam chaynataq llamkasqanmanta kusikuylam. Tukuy chaykunaqa Diosmanta kasqantam yacharuni.

²⁵ Mana chayna kaptinqa ñipitaqsi mikunman hinaspa gozakunman? ²⁶ Agradaqnin runamanqa Diosmi qon yuyayta, yachayta chaynataq kusikuyta. Huchallikuy runamanmi ichaqa qon llamkayta chaynapi huñuruspa hinaspa montokuruspa Diospa agradonpaq kaq runaman qonanpaq. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam!

Tukuy imam tiempoyoqla

3 ¹ Kay pachapiqa tukuy imam tiempoyoqla.
Imapas munaruyqa tiempoyoqlam.

- ² Kanmi nacenapaq tiempo.
Kanmi wañunapaq tiempo.
Kanmi plantanapaq tiempo.
Kanmi platasqa horqonapaq tiempo.

- ³ Kanmi wañuchinapaq tiempo.
Kanmi hampinapaq tiempo.
Kanmi tuñichinapaq tiempo.
Kanmi hatarichinapaq tiempo.

- ⁴ Kanmi waqanapaq tiempo.
Kanmi asinapaq tiempo.

- Kanmi lutokunapaq tiempo.
 Kanmi tusunapaq tiempo.
⁵ Kanmi rumikuna cheqechinapaq tiempo.
 Kanmi rumikuna huñunapaq tiempo.
 Kanmi abrazanapaq tiempo.
 Kanmi mana abrazanapaq tiempo.
⁶ Kanmi maskanapaq tiempo.
 Kanmi chinkachinapaq tiempo.
 Kanmi waqaychanapaq tiempo.
 Kanmi wischunapaq tiempo.
⁷ Kanmi pacha llikinapaq tiempo.
 Kanmi pacha siranapaq tiempo.
 Kanmi upallanapaq tiempo.
 Kanmi rimanapaq tiempo.
⁸ Kanmi pitapas kuyanapaq tiempo.
 Kanmi pitapas cheqninapaq tiempo.
 Kanmi guerrapi peleanapaq tiempo.
 Kanmi hawkayaypi kanapaq tiempo.

⁹ ¿Imatataq runaqa horqokun ñakarispas llamkasqanmanta? ¹⁰ Diosmi runakunaman llamkayta qon chaypi llamkanankupaq, chaytam ñoqa qawarqani. ¹¹ Diosqa tukuy imatam tiempollanpi sumaqlлатаña rurarqa hinaspa runakunaman qorqa wiña-wiñaypaq kaqkunamanta piensanankupaq. Chaywanpas runaqa manam entiendeyta atinmanchu qallariyninmanta tukuyinkama Diospa rurasqantaqa.

¹² Yachasqayman hinaqa runapaqa manam imapas allinqa kanchu aswanqa kusikuylam hinaspa kawsakunankama allin rurayllam. ¹³ Runapaq allinqa kanman mikukuylam, tomakuylam chaynataq llamkasqanmanta kusikuylam. Tukuy chaykunapas Diosmantam hamun. ¹⁴ Yacharunitaqmi Diospa llapa rurasqankunaqa wiñaypaq kasqanta, chaymanqa manam pipas yapanmanchu nitaq pipas qechunmanchu. Chaykunatam Dios rurarqa runakuna payta respetananpaq.

- ¹⁵ Kunan sucedekuqmi ñawpaq tiempopi karqaña.
 Manaraq pasakunapas ñam sucedekurqaña.
 Pasaqtaqa Diosmi yapatawan kutichimunqaña.

Runakuna ukupi engañokuna kasqanmanta

- ¹⁶ Kay pachapim rikurqani:
 Allin arreglo kanan sitiopim
 mana allinta ruranku.
 Allin ruray kanan sitiopim
 mana allinta ruranku.
¹⁷ Chaymi sonqoypi piensarqani:
 “Allin ruraq runatapas Diosmi juzganqa.
 Mana allin ruraqtapas Diosmi juzganqa.
 Imapas munaruyqa tiempoyoqlam.
 Tukuy ima ruraypas Diospa qayllanpiqa tiempoyoqlam.”

¹⁸ Ñoqam piensarqani: “Runakunataqa Diosmi entiendechin animalkunaman rikchakuq kasqankuta yachanankupa.” ¹⁹ Runakunata imam sucedesqanmi animal-kunatapap suceden. Runakuna hinataqmi animalkunapas wañun, chaynaqa runapapas chaynataq animalpapas samayninqa hina kaqlam. Runaqa manamá animaltaqa masyanchu. ¡Chaypas chinkaruq waspiy hinallam! ²⁰ Animalpas, runapas hina kaqla-manmi rinku. Llapallankum ñutu allpamanta rurasqa karqaku. Llapallankutaqmi ñutu allpaman kutiykunqaku. ²¹ ¿Pitaq yachan runakunapa espiritu altoman risqanta otaq animalpa espiritu allpaman yaykusqanta? ²² Chaymi cuentata qokuruni:

Runapaq allinqa kanman llamkasqanmanta kusikuyllam.
 Llamkasqanmanta pagonqariki chaykunallam.
 Paypa qepan tiempopi pasaqtaqa
 ¿pitaq qawachinman paymanqa?

4 ¹ Qawarispaymi kay pachapi tukuy ñakariyta rikurqani:

Ñakariqkunam waqanku
 ichaqa manam pipas consuelaqnin kanchu.
 Atiyniyoqkunam ñakarichinku
 ichaqa manam pipas consuelaqnin kanchu.

² Kawsaqqunamantapas aswan allinqa
 wañuqkunam.
 Kunankama kawsaqqunamantapas allinqa
 wañukuqkunam.

³ Kay pachapi mana allinkunata
 manaraq rikusqankuraykum,
 wañuqkunamantapas aswan allinqa
 manaraq nacemuqkuna.
 Kay pachapi mana allinkunata
 manaraq rikusqankuraykum,
 kawsaqqunamantapas aswan allinqa
 manaraq nacemuqkuna.

⁴ Rikurqanitaqmi tukuy llamkayqa hinaspa tukuy imapa allin qespisqanqa runakuna envidiachisqanta.

Chaypas chinkaruq waspiy hinallam,
 wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam.

⁵ Sonso runaqa makinkunatam chupqakuykun.
 Chaynapim wakchayayman wichikuykun.

⁶ Ñakariywan llamkaspas iskaynin makinpi
 imayoqpas runamantaqa
 otaq wayrata hapirunanpaq
 qatikachaq runamantaqa
 hawkayaypi kawsakuspa huknin makillanpi
 kapuqniyoq runam

kanman aswan allinqa.

⁷Yapatawan qawarispaymi kay pachapi rikurqani huk chinkaruq waspiy hinalla kaqta:

⁸ Kanmi runa mana piyniyuq,
mana churiyuq, mana wawqeyuq.
Ichaqa mana samaykuspanmi llamkachkan.
Apuyasqanwan mana contentakuspanmi llamkachkan.
Manam tapukunchu: “¿Pipaqtaq ñoqaqa
ñakariyan llamkani?” nispa.
“¿Imanasqataq vidaypiqa mana kusikunichu?” nispa.
Chaypas chinkaruq waspi hinallam
chaynataq sasa llamkayllam.

Huklla kaspaqa atisunmi

⁹ Chulla runalla kanamantaqa
iskay runam aswan allinqa.
Iskayninkum llamkasqankumanta chaskinqaku.
Aswan mastam pagonkuta chaskinqaku.
¹⁰ Iskayninkumanta huknin wichiykuptinqa
hukninmi wichiqta hatarichinqa.
Ichaqa iimaynaraq kallanman
sapallan wichiykuq runaqa!
Wichiykuptinqa manam pipas,
hatarichinqachu paytaqa.
¹¹ Qonichinakunkum iskay puñuqkunaqa.
¿Piwantaq qonichinakunman sapallan puñuqqa?
¹² Vencerachikunmanmi chullalla runaqa
ichaqa defiendekunmankum iskay runaqa.
Manam facillataqa tipirunmankuchu kimsa pata qaytutaqa.

Yachayniyuq kayqa manam yuyaq runakunallapaqchu

¹³ Allin consejokunata mana chaskiq machuyasqa sonso reymanta aswan allinqa yachayniyuq wakcha mozom. ¹⁴ Chayna mozoqa carcelmanta lloqsiruspanpas otaq nacionpi wakcha nacespanpas gobiernanmanmi. ¹⁵ Kay pachapi kawsaspa puriqkunatam rikurqani reypa rantinpi kaq mozopa favorninpi kasqankuta. ¹⁶ Manaña yupay atina yanapaqnin runakuna kaptinpas qepa wiñaykunaqa manam paymanta contentochu karqaku. Chaypas chinkaruq waspiy hinallam. Wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam.

Cumplinapunim prometekusqanchiktaqa

5 ¹ Diospa templonman yaykuspaykiqa kasukunaykipaqyá asuykuy. Amayá sonso runakuna hinaqa ruraychu. Paykunam animal wañuchisqanku kañasqa ofrendata presentanku ichaqa manam yachankuchu chay rurasqankuqa mana allin kasqanta.

² Amayá mana piensarispaqa

apurawman rimaychu.
 Amayá hawanpi-ukunpiqa
 Diosman prometekuychu.
 Diosqa kachkan hanaq pachapim.
 Qamqa kachkanki kay pachapim.
 Amayá llumpaytaqa rimaychu.
³ Pensamientopa intusqan kayqa
 muspayllatam apamun.
 Llumpay rimayqa
 sonsopa rimanallantam apamun.

⁴ Diosman prometekuspaykiqa ama unaspayá cumpliypuni. Sonso runakunaqa manam payta agradanchu. Chaynaqa cumpliypuniyá prometekusqaykita. ⁵ Prometekuspa mana cumplinaykimanta aswan allinqa kanman mana prometekuymi.

⁶ Amam rimaynikiqa huchallichisunkichu chaynapi prometekusqaykita apaq hamuptin: “Pantarurqanim” nispa ama ninaykipaq. ¿Imapaqtaq rimasqaykikunawanqa Diosta piñachiwaq chaynapi rurasqaykikunata chinkarachinanpaq? ⁷ Achka muspayqa hinaspa achka rimayqa chinkaruq waspiy hinallam, qamyá ichaqa Diosta respetay.

Riquezakunaqa mana valesqanmanta

⁸ Huk kaqnin llaqtapi wakchakunata autoridad ñakarichisqanta qawaspaykiqa chaynataq allin arreglota derechonpi mana ruraptinkuqa amayá admirakuychu. Chay autoridadpa hawanpim kachkan aswan huk autoridad, paykunapa hawanpi-pas hukkunaraqmi kachkan. ⁹ Chaywanpas allpapa rurunqa llapallanpaqmi. Kikin reypas allpapa rurunwantaqmi mantienekun.

¹⁰ Qollqe kuyaqa runaqa
 maynaña qollqewanpas manam contentakunmanchu.
 Achka imayoqpas kayta munaqqa
 manam contentakunmanchu.

Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.
¹¹ Runapa kapuqninkuna miraruptinqa
 provechaqninkunapas mirantaqmi.
 Manam imatapas horqokunchu dueñonqa.
 Gustotaqa tarin qawasqallanwanmi.

¹² Asllata otaq achkata mikuspanpas
 miskitam puñukun llamkakuq runaqa.
 Achka kapuqninkunaraykum mana
 puñunchu apu runaqa.

¹³ Onqoy hina mana allintam
 kay pachapi rikurqani.
 Qori-qollqe waqaychayqa
 hatalliqninpa mana allinninpaqmi.

¹⁴ Chay kapuqninkunataqa
 mana allin negociopim yanqacharun.

Hinaptinmi churin kaqpas
mana imayoqña rikurirun.

- ¹⁵ Mamanmanta naceq wawaqa
manam imatapas apamunchu.
Chaynam wañukuqpas
llamkasqanpa pagontaqa mana apanqachu.
¹⁶ Kaypas onqoy hina mana allinmi.
Imaynam kay pachaman hamurqa.
Chaynam kasqallan kutikunqa.
Llamkasqanmantam mana horqonchu imatapas.
Wayrapa aparunallanmi llamkasqanpas.
¹⁷ Chaymantapas kawsanankamam tutayayllapi mikun.
Afanllawanmi, onqoyllawanmi, rabiallawanmi mikun.

¹⁸ Sumaqaqa rikchakapuwan kaymi: Runapaq allinqa kanman mikukuyllam, tomakuyllam chaynataq Dios kawsachinan punchawkama ñakariywan llamkasqanmanta kusikuyllam. Chayllam paypa pagonqa. ¹⁹ Diosqa pimanpas qonmi qori-qollqetawan tukuy imata. Payllataqmi runamanqa qon chaykunamanta mikunanpaq, pagonta chaskinanpaq chaynataq ñakariywan llamkasqanmanta kusikunanpaqpas. ²⁰ Runata kusikuyllapi Dios kawsachisqanraykum, runataqa vidanmanta mana pasaypaq imapas qokunchu.

6 ¹ Rikurqanitaqmi kay pachapi runakunapaq llumpay sasa kaqta: ² Diosmi qon wakin runaman qori-qollqetawan tukuy imata chaynataq reqsisqa kaytapas. Manataqmi sonqonpa tukuy ima munasqantapas faltachinchu, ichaqa Diosmi mana provechachinchu chaykunamanta gozakunanpaq, aswanqa chay runapa mana reqsisqan runañam provechakun. Chaypas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq onqoy hina mana allinllam. ³ Sichu runa pachak churiyoq kanman hinaspa unay watata kawsanman, ichaqa achka watata kawsakuspanpas allin kaqmanta mana gozakuptinqa chaynataq sepulturallapipas mana pampasqa kaptinqa, ñoqam chay runamanta nini: “Abortasqa wawam paymanta aswan allinqa” nispa. ⁴ Abortasqa wawaqa yanqapaqmi nacemun. Tutayayllapim chin-karunpas. Tutayayllapitaqmi sutinpas qonqasqa kanqa. ⁵ Chay abortasqa wawaqa intita mana rikuchkaspapas chaynataq mana imata yachachkaspapas, chay runamanta aswan hawkaraqmi samakunqa. ⁶ Chay runa allin kaqmanta mana gozakuspan iskay waranqa watataña kawsaptinpas ñmanachu iskayninku chulla sitiollaman rinqaku?

- ⁷ Mikunallanpaqmi ñakariywan llamkan runaqa.
Ichaqa manam sonqonpas tiyanchu mikusqanwanqa.
⁸ Yachayniyoq runaqa ñimapitaq
masyan sonso runataqa?
Wakcha runataqa ñimapaqtaq servinman
runamasinwan kawsasqanqa?
⁹ Runapa rikusqanmi aswan allinqa
paypa imapas munarusanmantapa.
Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.
Wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam.
¹⁰ Kunan kaqqa ñawpaqmantaraqmi sutiyoqña karqa.

Runapa kasqanqa ñam yachasqaña karqa.
Manam pipas atipanakunmanchu
paymanta aswan atiyniyoq runawanqa.

- ¹¹ Achka rimaykunaqa mirarachinmi
mana valeq kaqkunatapas.
Chayna rimaymantaqa
¿provechanmanchu imallatapas?

¹² Chinkaruq waspiy hinallam runapa pisi watakuna kawsasqanqa, chay watanakunaqa pasarunpas llantuy hinallam. Runapa kawsakusqanpi imapas allin kasqantaqa ¿pitaq yachan? Paypa wañukusqanpa qepantaqa ¿pitaq willanman kay pachapi pasaqkunamanta?

Yachayniyoq runamantawan sonso runamanta

- 7** ¹ Miski asnaq olormantapas
aswan allinqa honorniyoy kaymi.
Runapa nacesqan punchawmantapas
aswan allinqa wañukusqan punchawmi.

- ² Convido wasiman riymantaqa
wañuchikuqpa wasinman riyimi aswan allinqa.
Wañuywanmi llapa runa tukurunku.
Kawsaq runakunapas chaymantam piensarinanku.

- ³ Runapa asikusqanmantaqa
llakisqa kasqanmi aswan allinqa.
Llakiqa runapa uyantam hukmanyachin
ichaqa paypa sonqontam allinyachin.

- ⁴ Yachayniyoq runakunaqa wañuymantam piensarinku.
Sonso runakunam ichaqa kusikuylamanta piensanku.

- ⁵ Sonso runakunapa takisqan uyariymantaqa
yachayniyoqkunapa qaqchakusqan uyariymi
aswan allinqa.

- ⁶ Sonsopa asikusqanqa
tullpapi kichkapa toqyasqan hinallam.
Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.

- ⁷ Yachayniyoq runa pitapas ñakarichispaqa
sonso runa hinam rurachkan.
Yanqamanta regalota chaskikuq runaqa
sonqontam mana allinman tkrachkan.

- ⁸ Ima asuntopapas qallariyninmantaqa
chay asuntopa tukupayninmi aswan allinqa
Pay tukuq runamantaqa

anaq piñakuq runam aswan allinqa.

⁹ Ama chaylla piñakuruq kaychu.
Chayna kaspapa manam kanki yachayniyoqchu.

¹⁰ Ama haykapipas niychu:
¿Imanasqataq ñawpaq tiempokunaqa
kunan tiempomantapas
aswan allin karqa? nispaykiqua.
Manam yachayniyoq hinachu
tapukuchkanki chaynataqa.

¹¹ Herenciayoq hinaspa yachayniyoq runaqa
favorecenmanmi kay pachapi runakunataqa.
¹² Yachayniyoq runataqa yachayninmi defienden.
Chaynataqmi kapuqniyoqtapas qollqen defienden.
Chaywanpas yachayniyoq kaymi aswan allinqa.
Yachayninmi allinta kawsachin chay runataqa.

¹³ Qawaykuy Diospa rurasqanta.
¿Pitaq derechanman paypa qewisqanta?

¹⁴ Allin punchawkuna tupasuptikiqa
chayraykuyá kusikuy.
Sasachakuykuna hamusuptikiñataq
kaynata piensariy.
Chaykunataqa iskaynintapas
Diosmi ruraron.
Hamuq punchawkunamanta
runa mana yachananpaqmi
chaynataqa ruraron.

¹⁵ Chinkaruq waspiy hinalla kawsakusqaypim tukuy kaykunata rikurqani:

Allin ruraq runapas wañunmi
allinta rurachkaspanpas.
Mana allin ruraqpas
unaytam kawsakun
mana allinta rurachkaspanpas.

¹⁶ Amayá alli-allin runaqa kaychu.
amataqyá llumpay yachaysapapas kaychu.
¿Imanasqataq kikillayki tukuyapaq-tukunki?

¹⁷ Amayá llumpay mana allin ruraqqa kaychu.
Amataqyá llumpay sonsoqa kaychu.
¿Imanasqataq manaraq tiempoykipiqa wañuyta munanki?

- ¹⁸ Allinmi huknin hapiynikipas
chaynataq huknin mana dejaynikipas.
Dios respetaq runaqa iskayninmantam lloqsinqa.
- ¹⁹ Llaqtapi gobiernaq chunka runakunamantapas mastaq
yachayninmi kallpanchan yachayniyoq runataqa.
- ²⁰ Kay pachapiqa manam hukllapas kanchu
allin ruraq runaqa.
Manam kanchu allinllata ruraspa
mana huchallikuq runaqa.
- ²¹ Ama creeychu llaqa rimasqankuta,
chaynapim mana uyarinkichu serviqnikipa
rimakususqaykita.
- ²² Qampas allintam yachanki.
Achka kutitam runamasikimanta rimakurqanki.

Yachayniyoq karuy munaymanta

- ²³ Yachayniywanmi tukuy chaykunata pruebarqani.
Yachayniyoq kanaypaqmi munarqani
ichaqa mana haypay atina kasqantam
cuentata qokuruni.
- ²⁴ Yachayqa imamantapas aswan karupiraqmi kasqa.
Mana pipapas entiendey atinan sasa-sasam kasqa.
- ²⁵ Chaymi yachayniyoq hinaspa entiendeq
kanaypaq estudiarqani.
Yuyayniyoq hinaspa razonnioq
kanaypaqmi maskarqani
chaynapi sonso kayqa mana allin
kasqanta yachanaypaq,
chaynapi sonso kayqa loco hina
kasqanta yachanaypaq.
- ²⁶ Chaymi tarirurqani
aswan llaki apamuqqa
mana allin warmi kasqanta.
Paypa sonqonqa toqlla hinam
makinkunapas chaqnaq cadena hinam.
Diospa agradonpaq kawsaqlam
chay warmimantaqa lluptinqa.
Huchallikuq runam ichaqa
chay warmiwan presocharachikunqa.

²⁷ Ñoqa yachachiqmi sapa asuntopa imam kasqanta entienderuspay tariruni
kayta:

- ²⁸ ¡Manaraqmi tariniraqchu maskasqayta!
 Waranqa qarikunamantam tariruni
 Diospa agradonpaq kaqqa huk qarilla kasqanta,
 chulla qarilla confiakunapaq kasqanta.
 Ichaqa chulla warmitapas manam tarinichu
 llapallan warmikunamanta.
- ²⁹ Aswanqa kayllatam tariruni:
 Runataqa Diosmi unancharqa munasqanman hina ruraqta,
 ichaqa mana allin piensaymanmi qokurunku pasaypaqta.

8 ¹ ¿Pitaq yachayniyoq runa hinaqa kanman? ¿Pitaq imakunamantapas entien-
 deqqa kanman? Runapa yachayniyoq kayninqa uyantam kancharichin.
 Qaqchu uya kaynintam tikraykun.

Rey kasukuymanta

- ²Diospa qayllanpi jurasqaykiman hinayá reypa kamachikusqanta kasukuy.
³Reypa qayllanmantapaq amayá utqayman lloqsiychu. Amataqyá mana allinmanqa
 sayapakuychu. Reyqa imam munasqantam ruran. ⁴Reypa nisqanqa atiyniyoqmi.
 ¿Pitaq payta ninman: “¿Imatataq rurachkanki?” nispa?

- ⁵ Kamachikuy kasukuqtaqa manam pasanqachu imapas.
 Yachayniyoq runaqa yachanmi haykapim ruraytapas.
 Yachayniyoq runaqa yachanmi imaynam ruraytapas.
- ⁶ Imapas munaruyqa tiempoyoqllam.
 Imapas munaruyqa imaynam ruranallam.
 Runapa sasachakuyninqa llumpayllañam.
- ⁷ Runaqa manam yachanchu imapas pasananta
 nitaqmi pipas willanchu imaynam pasananta.

Kawsaymantawan wañuymanta

- ⁸ Manam pipas dueñochu vidanwanqa
 chaynapi vidanta hatallinanpaqqa.
 Manataqmi pipas harkakunmanchu
 wañunan punchawtaqa.
 Chay wañuymantaqa manam pipas librakunmanchu.
 Mana allin ruraqtaqa huchanqa manam lluptichinqachu.

⁹Kay pachapi llaqa ruraykunamanta yachanaypaq churakuykuspaymi tukuy
 kaykunata rikurqani: Kanmi runapaq tiempo runamasinmanta munaychakuspa
 ñakarichinanpaq.

Chinkaruq waspiy hinalla kaqkunamanta

- ¹⁰ Rikurqanim mana allin ruraqkuna
 allin pampasqa kasqankuta.
 Rikurqanitaqmi Diospa agradonpaq kawsaqqunañataq
 llaqtapi qonqasqa kasqankuta.

Paykunaqa Diospa templanmanpas yaykuspam lloqsimuqku.
Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.

¹¹Runata mana allin rurasqanmanta mana chaylla castigasqankuraykum, wakin runakunapas sonqonkupi chaylla kachkanku mana allinta ruranankupaq. ¹²Huchallikuq runaqa pachak kutita mana allinta rurachkaspapas unaytam kawsakun. Chaywanpas ñoqam yachani: Dios respetaq runakunaqa payta respetasqankuraykum allin kanqaku. ¹³Mana allin ruraqkunam ichaqa mana allinlla kanqaku. Diosta mana respetasqankuraykum vidanku tukurunqa llantuy hinalla. ¹⁴Kaypas kay pachapi chinkaruq waspiy hinallataqmi: Kanmi allin ruraq runakuna ichaqa mana allin ruraq runakuna hinam ñakarinku. Kantaqmi mana allin ruraq runakunapas allin ruraqkuna hina gozakuqkuna. Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.

¹⁵Chaymi kusikuy vida allin kasqanmanta rimarini:

Runapaq allinqa kanman mikukuylam,
tomakuylam chaynataq kusikuylam.
Chaykunallamiki kay pachapi Diospa qosqanqa,
watakunapi llamkasqanmanta kusichiqninqa.

¹⁶Ñoqam churakuykurqani yachayta reqsinaypaq hinaspa kay pachapi ruraykunatapas qawanaypaq. Kanmi runa tutapas-punchawpas mana puñunayachikuq. ¹⁷Diospa tukuy rurasqankunata qawaspaymi cuentata qokuruni: Runaqa manam entiendeyta atinmanchu kay pachapi rurasqa kaqkunamanta, entiendenanpaq maynataña maskaspanpas manam runaqa tarinqachu. Ichapas yachayniyoq runa ninman: “Ñoqam ichaqa yachaniña” nispa. Ichaqa manam cheqaptachu entienderun.

Runakunaqa wañuqlla kasqanmanta

9 ¹Llapa chaykunata estudiaruspaymi yacharuni:

Allin ruraqkunapas chaynataq yachayniyoqkunapas
rurasqankupiwanmi Diospa makillanpi kachkan.
Runaqa manam yachanchu kuyakupas
otaq cheqnikupapas payman hamunanta.

²Llapallantam hina kaqla pasan.

Allin ruraqtapas hina kaqlam pasan.

Mana allin ruraqtapas hina kaqlam pasan.

Allin runatapas hina kaqlam pasan.

Mana allin runatapas hina kaqlam pasan.

Diospa chaskisqan runatapas hina kaqlam pasan.

Hina kaqlam pasan Diospa mana chaskisqan runatapas,

Diospaq animal wañuchipuqkunatapas,

Diospaq animal mana wañuchipuqkunatapas.

Huchayoq runatapas

hina kaqlam pasan.

Mana huchayoq runatapas

hina kaqlam pasan.

Juraq runatapas, juray manchakuqtapas
hina kaqlam pasan.

³ Kay mana allinmi pasakun kay pachapi lliw ruraykunapi: Llapallantam hina kaqla pasan. Llapa runakunapas piensan mana allinllatam, wañunankukaman loco hina rurayllapi piensanku, chaymantañam rinku wañuqkunapa kasqanman.

⁴ Kanraqmi esperanza kawsaq runapaqqa.

Wañusqa leonmantaqa
kawsaq allqom aswan allinqa.

⁵ Wañunanmantam yachanku kawsaqqunaqa.

Manam imatapas yachanchu wañuqkunaqa.
Ima pagotapas manam chaskinchu wañuqkunaqa.
Manam pipas yuyarinkuñachu wañuqkunamantaqa.

⁶ Tukurunñam kuyakuyninqa.

Tukurunñam cheqnikuyninqa.
Tukurunñam sientekuyninpas.
Kay pachapi tukuy ruraykunapiqa
manañam kanqachu ima rurananpas.

⁷ Mikunaykitayá mikuy kusikuywan.

Vinoykitayá tomay sonqomanta kusikuywan.
Diosqa agradakunmi rurasqaykikunawan.

⁸ Tukuy tiempo yuraq pachallawan pachakuy.

Miski asnaq aceiteta umaykiman tukuy tiempo hinakuy.

⁹ Kuyasqayki warmikiwanyá

vidata pasay tukuy tiempoqa.
Kay pachapi chinkaruq waspiy hinallam
Diospa qosusqayki vidaykiqua.
Chayna allin kawsakuyllam
sasa llamkasqaykipa pagonqa.

¹⁰ Kallpaykiman hina ruray ima ruranaykitapas.

Wañuruspaqa manañam rurankichu imatapas.
Manañam piensankichu imatapas.
Manañam yachankichu imatapas.
Manañam yuyankichu imatapas.

Runakuna ukupi engañokuna kasqanmanta

¹¹ Kay pachapim kaykunatapas rikurqanitaq:

Manam apurawman kallpaqchu carrerapiqa ganan.
Manam valeroso soldadochu guerrapiqa ganan.
Mana yachayniyoq runapaqpas pisinmanmi mikuyqa.
Entiendeq runapaqpas pisinmanmi qori-qollqeqa.
Yachaysapa runapaqpas pisinmanmi favorqa.
Aswanqa sapakamapaqmi hamun tiempon.
Aswanqa sapakamapaqmi hamun suerten.

- ¹² Runapas wañunan horamantaqa manam yachanchu.
 Challwapas mallapa hapirunanmantaqa manam yachanchu.
 Urpitupas toqllapa hapirunanmantaqa manam yachanchu.
 Chaynam runapas mana allin horapi
 wañunanmanta mana yachanchu.
 Qonqayllamanta hapirachikuspan
 wañurunantam mana yachanchu.

Yachayniyoq kaymi imamantapas aswan allinqa

¹³ Kay pachapim rikurqanitaq hatunpaq rikchakapuwaq kay yachayta: ¹⁴ Kar-qam aslla runayoaq taksa llaqtacha. Chaypa contranpim ancha atiyniyoq rey hamuruspan muyuriqninpi hatun perqata hatarirachirqa vencesanpaq. ¹⁵ Chay llaqtachapim karqa yachayniyoq wakcha runa. Paymi yachayninwan chay llaqtachata librarurqa vencesqa kananmanta. Ichaqa manam pipas paymanta yuyarirqachu. ¹⁶ Chaymi nini: Valeroso kaymantapas aswan allinqa yachayniyoq kaymi. Chaywanpas wakcha runapa yachayninqa despreciasqam, nisqankunataqa manañam pipas kasuyta munankuchu.

- ¹⁷ Sonso runakunapa reyninpa
 qaparkachasqan uyarinamantaqa,
 yachayniyoqpa hawkalla
 rimasqan uyariymi aswan allinqa.
¹⁸ Guerrapaq armakunamanta aswan allinqa yachayniyoq kaymi.
 Huk huchallikuq runaqa achka allinkunatapas
 pierderachinmanmi.

10 ¹ Olorkuna ruraqpa olornintam
 wañusqa chuspikuna asnarirachin.
 Tumpa sonso hina ruraypas
 yachayniyoq runapa yachaynintam chinkarachin.
 Chayqa reqsisqa kaynintam pierderachin.

- ² Yachayniyoq runaqa allinkunallapim piensan.
 Sonso runañataqmi mana allinkunallapi piensan.
³ Mana yuyayniyoq runaqa kawsasqanpipas
 mana yuyayniyoq kasqantam qawachikun.
 Mana entiendeq hinaspa mana yuyayniyoq kasqantam
 llapallanman qawachikun.
⁴ Kamachikuq contraykipi piñakuruptinqa
 ama dejaychu llamkasqaykita.
 Humillakuspallaykim pampachachikunki
 llumpay piñachisqaykimanta.

- ⁵ Yacharunitaqmi kay pachapi huk mana allinmanta,
 chay pantaymi hamun gobiernaqkunamanta.

- ⁶ Mana yuyayniyoq runakunatam
alto puestokunapi churanku.
Apukunatañataqmi bajo puestokunapi churanku.
- ⁷ Rikurqanim sirvientekuna
caballokunapi sillasqa puriqta,
kamachikuqkunatañataq sirvientekuna hina
chakillankuwan puriqta.
- ⁸ Pozo uchkuq runaqa
uchkusqanmanmi wichiynunqa.
Pipas perqa taqmaqtaqa culebram kachurunqa.
- ⁹ Pipas rumikuna horqoqqa rumikunawanmi hapirachikunqa.
Pipas yantata chitqaqqa yantasqanpim waqtakurunqa.
- ¹⁰ Laqoyasqa hachawanqa
runam aswan kallpawanraq waqtanqa.
Yachayniyoq runam ichaqa
yachayninman hina allinta ruranqa.
- ¹¹ Manaraq mansoyachisqa culebra kachuruptinqa
manañam ima ruraytapas
atinmanchu mansoyachiqninqa.
- ¹² Yachayniyoqpa rimasqankunaqa
uyariqkunatam favorecenqa.
Sonso runapa rimasqankunam ichaqa
kikillanta millpurunqa.
- ¹³ Rimayta qallaykuspanmi riman
mana pasaqkunallata.
Rimayta tukuruspanñataqmi riman
aswan mana valeqkunallata.
- ¹⁴ Mana yuyayniyoq runaqa rimayllam-rimanqa.
Manam pipas yachanchu
qepan hamuq tiempopi imapas pasanmantaqa.
¿Pitaqsi willanqa paypa qepanta
imapas pasaqmantaqa?
- ¹⁵ Sonso runaqa ñakarispam llamkan llumpayta.
Payqa manam reqsinchu llaqtaman riq ñanta.
- ¹⁶ Warmallaraq reyniyoq nacionqa
iimaynaraq kanqa!
Chaypi kamachiqkunapas tutapaymantapuni
convidollapi kaptinqa
iimaynaraq kanqa!
- ¹⁷ ¡Mayna kusişam

reqsisqa runapa churin reyniyuq nacionqa!
 iMayna kusişam
 horallanpi mikuqkunapa gobiernasqan nacionqa!
 Paykunaqa kallpanchakunankupaşmi mikunku.
 Manam sinkakunankupaşchu paykunaqa huñunakunku.

¹⁸ Qella runapa wasinpa qatanqa wichirirunmi.
 Mana llamkay munaşpa wasintaqa
 parapas sutunmi.

¹⁹ Convidotaqa ruranku kusikunankupaşmi.
 Vinoqa kawsaspa gozakunapaşmi.
 Qollqeqa tukuy ima ruraşmi.

²⁰ Reytaqa ama ñakaychu piensaspallapas.
 Aputaqa ama ñakaychu puñunayki cuartopipas.
 Alton pawaş urpitum piensasqaykita aparunman.
 Raprayoşkunam rimasqaykikunata willaramunman.

11 ¹ Lamar qochaman tantata wişchuchkaş hinayá
 aypukuy tantaykita.
 Punchawkuna pasaruptinmi
 tarirunki kaşllamanta.

² Qanchisman otaş pusaşman aypuy kapuqnirikunata.
 Manam yachankichu nacionman ima desgraciakuna hamunanta.

³ Puyukuna armakuptinşa allpamanmi paramunşa.
 Sachaşa surlawman wichiykusşanşim kuchparayanşa.
 Sachaşa norte lawman wichiykusşanşim kuchparayanşa.

⁴ Wayramunallanta suyaş runaşa manam tarpukunşachu.
 Puyumunallanta qawaş runaşa manam cosechanşachu.

⁵ Qamşa manam yachankichu
 wayrapa mayninmi rişqanta.
 Qamşa manam yachankichu
 warmipa wişsanşim wawaşa
 tulluchankuna wiñasqanta.
 Chaynam mana yachankichu
 tukuy ima ruraş Diospa rurasqankunata.

⁶ Tutapaymanta muhuykita tarpuy.
 Ama pişipaspayki chisinkuytapas tarpuy.
 Manam yachankichu
 mayşen tarpusqaykim wiñamunanta.

Manataqmi yachankichu
iskayninku igualla wiñamunanta.

- ⁷ Qawanapaq sumaqlañam achkiyqa.
iMayna allinmi intipa kanchaynin qawayqa!
⁸ Runa unay wata kawsaspaqa
chaynataq chay watakunapi kusikuspanqa,
yuyarichunýa tutayay hina
achka sasachakuy punchawkuna hamunanmanta.
Tukuy ima hamuqkunaga chinkaruq waspiy hinallam kanqa.

Mozokunapaq consejokuna

- ⁹ Yaw mozo, qamqa mozo kaynikipi gozakuy.
Mozo kachkaspallaraq gozakuy.
Kawsakuy sonqoykipa munasqanman hina.
Kawsakuy ñawikipa qawasqanman hina.
Ichaqa ama qonqaychu Dios juzgasunaykita.
Ichaqa ama qonqaychu chaykunamanta juzgasunaykita.
¹⁰ Chaynaqa wischuyñayá sonqoykipi llakikuykunata.
Chaynaqa saqeyñayá sasachakuynikikunata.
Mozoyaypas chinkaruq waspiy hinallam.
Mozo kaypas chinkaruq waspiy hinallam.

- 12** ¹ Mozollaraq kachkaspaykiyá
unancha qnikimanta yuyariy.
Mana allin tiempokuna manaraq hamuchkaptinyá
paymanta yuyariy.
Yanqañataqmi chay tiempokunapi niwaq:
“Manañam gozakunaypaq tiempoñachu” nispa.
² Intipa achkiynin manaraq tutaykuruchkaptinyá
qamqa yuyariy.
Achkiypas manaraq chinkaruchkaptinyá
qamqa yuyariy.
Yuyariyá killapa achkiyninpas
manaraq tutaykuruchkaptin.
Yuyariyyá lucerokunapa achkiyninpas
manaraq tutaykuruchkaptin.
Yuyariyyá pararamuptin puyukunapas
hinallaraq kachkaptin.
³ Machuyaruptikiqa waqaychasuqniki makikikunam
katkatatanqa.
Chay tiempopiqa kallpayoq piernaykikunam eqoyarunqa.
Waqoykikunapas asllayarusqanraykum manaña kutanqachu.
Ventanamanta qawaqkunapas manañam
rikukunqachu.
⁴ Machuyaruptikiqa hawa lawman punkum wichqakurunqa.

Molinopa qapariyninmi menosyarunqa.
 Urpitupa waqasqan hinallañam
 vozniipas rikurirunqa.

Takinanpaq vozniipas pasaypaqtam menosyarunqa.

⁵ Altokunapi kaspam manchakunki.

Ñanpi kaqkunatam manchakunki.

Almendras sachapa sisan hinam

soqoyarunqa chukchaykipas.

Aqarway uru hinam sasallataña purinkipas.

Llapa ima munanaykim chinkarunqa.

Wañuq runaqa wiñaypaq *yachanan

sitiomanmi rinqa.

Wañukuqmanta waqaqkunam callenta waqastin rinqa.

⁶ Yuyariyá unanchaqlikimanta manaraq wañukuchkaspa,

qollqe cadena hina manaraq tipiruchkaspa,

qori tazon hina manaraq pakiruchkaspa,

pukyupa patanpi puyñu hina manaraq pakiruchkaspa.

⁷ Ñutu allpamanta rurasqa cuerpoykim

imam kasqan allpaman kutiykunqa.

Espirituykiñataqmi

qosuqniki Diosman kutiykunqa.

⁸ Yachachikuqmi nin:

¡Chinkaruq waspiy hinallam tukuy imaqa!

¡Pasaypaq chinkaruqlam tukuy imaqa!

Runapa imam rurananmanta

⁹ Yachachikuq runaqa manam yachayniyoqllachu karqa, aswanqa runakunamanmi yachachirqa imam yachasqanta. Payqa yuyaymanaspataqmi estudiarqa achkallaña rikchanachiykunata hinaspa chaykunata qatinasninpi qellqarqa. ¹⁰ Chay yachachikuqmi sumaq palabrakuna tariypi rirqa cheqap kaqman hina sumaqlataña allinta qellqananpaq.

¹¹ Yachayniyoq runakunapa nisqankunapa tuksina puakuna hinam, paykunapa hukllaman huñuruspa nisqankuqa allin takasqa estacakuna hinam. Chaykunapa chullalla michiqpa qosqanmi. ¹² Chaynaqa churilláy, allinnikipaқы́ chaykunallawan consejachikuy. Libro kuna qellqaytaqa manam haykapipas tukunmankuchu. Llumpay estudiaypas pisipaytaqmi.

¹³ Nisqaykunam tukurunña.

Lliwmi uyarisqaña.

Chaynaqa Diostayá respetay qamqa.

Paypa kamachikuyninkunatayá kasukuy qamqa.

Chayllam runapa tukuy rurananqa.

¹⁴ Diosqa runakunapa tukuy rurasqanmantam juzganqa.

Allin rurasqanmantapas Diosmi juzganqa

Mana allin rurasqanmantapas Diosmi juzganqa.

Pakasqapi rurasqanmantapas Diosmi juzganqa.

CANTARES SUTIYOQ LIBRO

Kay libropa sutinga “llapallan takikunamantapas aswan allinnin kaq taki” ninanmi. Kay libropi kuyanakuymanta takikunaqa soqta parteman rakisqam kachkan. Kay takikunaqa riman noviowan novia cheqap kuyanakusqankumantam. Chay tiempopi costumbrekunaman hina noviokuna takispankuqa rikchanachispam takiyku.

Judio runakunam chay kuyanakuy takikunata tupachinku runankunata Tayta Diospa kuyasqanwan. Cristoman ñiqkunapas chay kuyanakuy takikunatam tupachinku ñiqnin-kunata Señor Jesucristopa kuyasqanwan. Punta kaq rakipa qallariyninpi Salomonpa sutin rikurisqanraykum Biblia estudiakuna creenku kay libroqa Salomonpa qellqasqan kasqanta.

Kay libroqa soqta takiman rakisqam kanman:

Punta kaq taki (1:1-2:7).

Iskay kaq taki (2:8-3:5).

Kimsa kaq taki (3:6-5:1).

Tawa kaq taki (5:2-6:3).

Pichqa kaq taki (6:4-8:4).

Soqta kaq taki (8:5-14).

1 ¹ Salomonpa qellqasqan sumaqlaña taki.

Punta kaq taki

Warmim nin:

² Muchakuq simillaykiwanyá muchaykuway.

Vinomantapas aswan miskim kuyawasqaykiqua.

³ Miskillatañam perfumekikunaqa asnarinqa.

Tallisqa perfumepa asnariynin hinam sumaq sutikiqa.

Chayraykum kuyasunki doncellakunaqa.

⁴ ¡Reynilláy, kallpayllayá qamqa pusakuway!

¡Reynilláy cuartoykimanyá qamqa pusakuway!

Doncellakunam nin:

Ñoqaykuqa sinchillatañam qanwan kusikusaqku.

Kuyakuynikitam vinomantapas aswan masta reqsichisaqku.

Chayraykum qamtaqa doncellakuna kuyasunki llapallanku.

Warmim nin:

- ⁵ Jerusalen llaqtapi *yachaq warmikuna,
 zambacha kaspapas ñoqaqa buenamozam kani.
 Cedar lawpi karpakuna hina zambacham ñoqaqa kani.
 Salomonpa telankuna hina sumaqcham ñoqaqa kani.
- ⁶ Zambacha kasqaytaqa amayá qawawaychikchu.
 Intipa yanayarachiwasqantaqa amayá qawawaychikchu.
 Zambachaqa kachkani inti yanayarachiwasqanraykum.
 Turiykuna contraypi piñakuruspankum
 uvas huerta cuidanaypaq churaruwanku ñoqataqa.
 Manam cuidarqanichu kikiypa uvas huertaytaqa.
- ⁷ Kuyakusqalláy, qamyá willaykullaway:
 ¿Maypitaq qamqa michinki ovejaykikunata?
 ¿Maypitaq chawpi punchawpi samachinki ovejaykikunata?
 ¿Imanasqataq ñoqaqa velowan tapasqa warmi hina puriymán?
 ¿Imanasqataq michiqmasikikunapa kasqanpiqa qamta maskaykiman?

Doncellakunam nin:

- ⁸ Warmikunamanta ancha buenamozam kanki qamqa.
 Maypi kasqanta mana yachaspaykiqa
 ovejakunapa yupinta qatipaspaykiyá lloqsiy.
 Cabrachaykikunatapas hatuskunapa waqtampiyá michiy.

Qarim nin:

- ⁹ Kuyakusqalláy,
 Rey Faraonpa carretan aysaq yegua hinam qamqa kanki.
 Chayna sumaq kaqwanmi qamtaqa tupachiki.
- ¹⁰ ¡Ima sumaqmi perlaskunawan adornasqa uyaykiqa!
 ¡Ima sumaqmi sumaq alhajakunawan adornasqa kunkaykiqa!
- ¹¹ Qorimanta collarkunatam rurapusqaykiku.
 Qollqewan adornasqatam rurapusqaykiku.

Warmim nin:

- ¹² Reymi mikunanpaq mesanpi tiyaykurqa.
 Chaymi perfume miskillataña asnarirqa.
- ¹³ Kuyay-yanayqa wayqachapi mirra planta perfume hinam.
 Ñunuykunapa chawpinpi tukuy tiempo kaq perfume hinam.
- ¹⁴ Kuyay-yanayqa En-gadi law uvas huertakunapi alheña wayta hinam.

Qarim nin:

- ¹⁵ Kuyakusqalláy imayna kuyayllapaqmi qamqa kanki!

Qamqariki imayna suma-sumaqmi kanki!
Qamqa palomakuna hina sumaqlaña ñawiyuqmi kanki.

Warmim nin:

- ¹⁶ Kuyay-yanalláy, buenmozom qamqa kanki.
Kuyay-yanalláy, kuyapasmi qamqa kanki.

Qarim nin:

- Camanchikmi kachkan miski asnaq qorakunamanta.
¹⁷ Wasinchikpa vigankunam kachkan cedro sachamanta.
Techonchikpa tablankunam kachkan cipres sachamanta.

Warmim nin:

2 ¹ Saron lawpi chiwanway wayta hinam ñoqaqa kani.
Qechwakunapi amanqay wayta hinam ñoqaqa kani.

Qarim nin:

- ² Kichkakunapa chawpinpi kaq amanqay wayta hinam kuyasqayqa.
Chaynam doncellakunapa chawpinpi kachkan kuyasqayqa.

Warmim nin:

- ³ Monte sachakunapa chawpinpi
manzana sacha hinam
kuyay-yanayqa.
Chaynam mozokunapa chawpinpi
kachkan kuyay-yanayqa.
iMayna sumaqmi chay sachapa llantuyninpi tiyakuyqa!
iMayna miskim chay sachapa rurunkuna mikuyqa!
⁴ Payqariki convido wasimanmi pusawarqa ñoqataqa.
Banderata hina sutillatam qawachiwan kuyakuynintaqa.

⁵ Kuyakuymanta onqosqa kasqayraykuyá
kallpanchawaychik uvas pasaskunawan.
Kuyakuymanta onqosqa kasqayraykuyá
kallpanchawaychik manzanakunawan.
⁶ *Ichoq brazonyá umaypi kachun.
*Alleq brazonwanyá abrazawachun.

Qarim nin:

- ⁷ Jerusalem llaqtapi doncellakuna,
campopi luwichukunaraykuyá prometewaychik.

Campopi tarukakunaraykuyá prometewaychik.
 Kikinmanta munanankamayá
 kuyakuytaqa ama rikchachiychikchu.
 Kikinmanta munanankamayá
 kuyakuytaqa ama hatarichiychikchu.

Iskay kaq taki

Warmim nin:

- ⁸ Kuyay-yanaypa voznintaqa uyarichkaniñam.
 Ñoqapa kuyay-yanayqa hamuchkanñam.
 Orqokunapa hawantam pawamuchkan.
 Moqokunapa hawantam kallpamuchkan.
- ⁹ Kuyay-yanayqa luwichu hinam.
 Kuyay-yanayqa tarukacha hinam.
 Payqa perqapa qepanpiñam kachkan.
 Payqa ventanantam qawamuchkan.
 Payqa rejillasnintam wateqamuchkan.
- ¹⁰ Kuyay-yanaymi niwarqa:
 Kuyasqalláy, hatariyá.
 Sumaqchalláy, hakuchikyá.
- ¹¹ Poqoy tiempom pasarunña.
 Para tiempom tukurunña.
- ¹² Campopi waytakunam rikuriramunña.
 Takinapaq tiempom chayaramunña.
 Qoqñukunapa waqasqanpas campopim uyarikuchkanña.
- ¹³ Higos sachapa rurunkunam poqosqaña.
 Uvaspa sisanmi asnarin miskillataña.
 Kuyasqalláy, hatariyá.
 Sumaqchalláy, hakuchikyá.
- ¹⁴ Orqopa raqrankunapi pakakuq urpichalláy,
 qaqapa uchkunkunapi pakakuq urpichalláy,
 uyaykitayá rikuykachiway.
 Voznikitayá uyariykachiway.
 ¡Mayna sumaqmi qampa vozniki uyariykuyqa!
 ¡Mayna sumaqmi qampa uyayki rikuykuyqa!

Iskayninkum nin:

- ¹⁵ Uvas plantakuna dañaq atokkunata hapimuychik.
 Uvaspa sisan dañaq atochakunata hapimuychik.

Warmim nin:

- ¹⁶ Kuyay-yanayqa ñoqapam, paypam kani ñoqaqa.
 Amanqay waytakunapa chawpinpim michin payqa.
- ¹⁷ Manaraq inti qespimuchkaptinyá kutikamuy yanalláy.

Manaraq llantuy pasaruchkaptinyá kutikamuy yanalláy.
 Qaqakunapi purichkaq luwichu hinayá qamqa kay.
 Qaqakunapi purichkaq tarukacha hinayá qamqa kay.

- 3** ¹ Camaypim tutankuna maskarqani kuyasqayta.
 Maskaspaymi mana tarirqanichu kuyasqayta.
² Kunanqa hatarispayá muyuramusaq llaqtata.
 Callekunapiyá maskaramusaq kuyasqayta.
 Plazakunapiyá maskaramusaq kuyasqayta.
 Ichaqa manam tarimurqanichu kuyasqayta.
³ Llaqta cuidaq guardiakunawanmi tuparurqani.
 Llaqtata muyuchkaptinkum tuparurqani.
 Chaymi kuyasqaymanta tapukurqani.
⁴ Paykunamanta pasaruspaysmi kuyasqayta tarirurqani.
 Tumpa ratollanmantam kuyasqayta tarirurqani.
 Hapiruspaymi mamaypa wasinman pusaykurqani.
 Wachakuwaqniypa cuartonmanmi pusaykurqani.
 Manaña kachaykuspaysmi paytaqa pusaykurqani.

Qarim nin:

- ⁵ Jerusalem llaqtapi doncellakuna,
 campopi luwichukunaraykuyá prometewaychik.
 Campopi tarukakunaraykuyá prometewaychik.
 Kikinmanta munanankamayá
 kuyakuytaqa ama rikchachiychikchu.
 Kikinmanta munanankamayá
 kuyakuytaqa ama hatarichiychikchu.

Kimsa kaq taki

Doncellakunam ninku:

- ⁶ ¿Pitaq wakqa chunniqmanta hamuchkan?
 Chutarikuq qosni hinam chunniqmanta hamuchkan.
 Mirrawan, inciensowan perfumasqallañam hamuchkan.
 Tukuy rikchaq olorwan perfumasqallañam hamuchkan.
 *Rantikuqpa olorninwan perfumasqallañam hamuchkan.
⁷ Chunniqmanta wak hamuqqa Salomonpa andasninmi.
 Wakqa soqta chunka soldadokunapa compañasqan andasninmi.
 Israel nacionniyoq valerosokunapa compañasqan andasninmi.
⁸ Chay soldadokunapa llapallankum espadayoqkama kachkanku.
 Llapallankum weqawninkupi espadayoqkama kachkanku.
 Tutayaypi ima kaptinpas defiendekunankupaqmi listo kachkanku.
⁹ Rey Salomonmi andasta rurachikurqa.
 Libano law qeromantam rurachikurqa.

- ¹⁰ Sayaq adornonkunam karqa qollqemanta.
 Wasan takyachiqñataqmi karqa qorimanta.
 Tiyananmi grosella telawan forrasqa karqa.
 Ukuntam Jerusalenpi doncellakuna adornarqa.
 Kuyay sonqonkuwanmi paykunaqa adornarqa.
- ¹¹ Sion llaqtapi doncellakuna, lloqsimuychik.
 Lloqsimuspayá Rey Salomonta qawaychik.
 Mamanpa corona rurasqantayá qawaychik.
 Casarakunan punchawpaq coronantayá qawaychik.
 Kusikunan punchawpaq coronantayá qawaychik.

Qarim nin:

- 4** ¹ Kuyakusqalláy imayna kuyayllapaqmi qamqa kanki!
 Qamqariki imayna suma-sumaqmi kanki!
 Qamqa palomakuna hina sumaqlaña ñawiyuqmi kanki.
 Chukchaykikunaqa uraykamuchkaq cabrakuna hinam.
 Galaad orqomanta uraykamuchkaq cabrakuna hinam.
- ² Kiruykikunaqa millwan rutusqa ovejakuna hina
 lluchkay-lluchkaymi.
 Taqsakuna sitiomanta seqamuq
 ovejakuna hina yuraq-yuraqmi.
 Kiruykikunaqa rikchakun
 iskay wawayoqkama ovejakunamanmi.
 Kiruykikunaqa rikchakun
 mana qolluq ovejakunamanmi.
- ³ Simikipas guindo qaytu hina suma-sumaqmi.
 Sentidoykikunapas iskayman partisqa
 granada hina suma-sumaqmi.
 Veloykipa ukunpi sentidoykikunaqa
 ancha suma-sumaqmi.
- ⁴ Kunkaykiqa Davidpa rurachisqan torre hinam.
 Kunkaykiqa armakuna warkuna torre hinam,
 waranqa harkachikuna arma warkuna hinam.
 Chaynam kunkaykimanta alhajaykikuna warkurayachkan.
 Llapallanmi valerosokunapa arman hina warkurayachkan.
- ⁵ Ñuñuykikunaqa luwichupa mellizo wawan hinam,
 amanqay waytakunapa chawpinpi mikuchkaq hinam.
- ⁶ Manaraq inti qespimuchkaptinmi
 mirrapa kasqan orqoman risaq.
 Manaraq llantuy pasaruchkaptinmi.
 inciensopa kasqan moqoman risaq.
- ⁷ Kuyasqalláy, qamqa lliw kuyayllapaqmi kanki.
 Kuyasqalláy, qamqa mana defectoyoqmi kanki.

- ⁸ Kuyay-yanalláy, Libano lawmantayá uraykusunchik.
 Kuyay-yanalláy, Libano lawmantayá ripukusunichik.
 Amana Orqopa puntanmantayá qawariykuy.
 Senir Orqopa puntanmantayá qawariykuy.
 Qamqa qawariykuy Hermon Orqopa puntanmantayá.
 Qamqa qawariykuy leonkunapa kasqan orqomantayá.
- ⁹ Sonqoytam suwaruwanki, panichalláy,
 sonqoytam suwaruwanki, kuyay-yanalláy.
 Huk qawariyllawanmi sonqoyta suwaruwanki.
 Kunkaykipi huk alhajallawanmi suwaruwanki.
- ¹⁰ Panichalláy imayna sumaqmi kuyakuynikiqa!
 Kuyay-yanalláy imayna sumaqmi kuyakuynikiqa!
 Vinomantapas aswan miskim kuyakuynikiqa.
 Olorkunamantapas aswan allinmi perfumekiqa.
- ¹¹ Kuyay-yanalláy, miel hinaraqmi qampa rimasqaykiqa.
 Miskillaña lechem simikipiqa kachkan.
 Miskillaña mielmi simikipiqa kachkan.
 Qampa pachaykim miskillataña asnarichkan.
 Libano Monte hinaraqmi asnarichkan.
- ¹² Panichalláy, cercosqa huerta hinam qamqa kanki.
 Kuyay-yanalláy, toqyaq yaku hina cercosqam qamqa kanki.
 Kuyay-yanalláy, wichqasqa pukyu hinam qamqa kanki.
- ¹³ Ikllirimuq granada huerta hinam qamqa kanki.
 Miskillataña ruruaq granada hinam qamqa kanki.
 Chay huertaqa alheña waytayoqmi.
 Chay huertaqa nardo waytayoqmi.
- ¹⁴ Chaypiqa kachkanmi nardowan chiwanwaypas.
 Chaypiqa kachkanmi miski asnaq soqoswan canelapas.
 Kachkantaqmi inciensospaq llapallan sachakunapas.
 Kachkantaqmi mirra sachawan aloes plantapas.
 Kachkantaqmi miski asnaq allinnin plantakunapas.
- ¹⁵ Huertapi toqyaq yaku hinam qamqa kanki.
 Libano Orqomanta kallpaq yaku hinam qamqa kanki.
 Chay kallpaq yakuyoq pozo hinam qamqa kanki.

Warmim nin:

- ¹⁶ Norte law wayra, qamyá pukurikuy.
 Surlaw wayra, kaymanyá hamuy.
 Miski asnaqkunata cheqechinaykipaqyá pukurimuy.
 Huertaykimanyá hamuy,
 kuyay-yanalláy.
 miski rurunkunatayá mikuy kuyay-yanalláy.

Qarim nin:

5 ¹ Panichalláy, huertaymanqa yaykuruniñam.
 Kuyay-yanalláy, huertaymanqa yaykuruniñam.
 Ñoqaqa huñuruniñam mirra sachapa weqentapas.
 Ñoqaqa huñuruniñam miski asnaq plantakunatapas.
 Panalpi mieltapas mikuruniñam.
 Vinotawan lechetapas tomaruniñam.

Doncellakunam nin:

Kuyasqay amigoykuna,
 mikukuychik, tomakuychik.
 Kuyasqay amigoykuna,
 munasqaykichikta tomaykuychik.

Tawa kaq taki

Warmim nin:

2 Ñoqam puñururqani ichaqa sonqoymi musyarqa.
 Kuyay-yanaymi punkuta takamuspa niwarqa:
 “Panichalláy, kuyay-yanalláy,
 umaymi sullawan nuyuy-nuyuy kachkan” nispa.
 “Doncella urpichalláy,
 chukchaykunam tuta sullawan nuyusqa kachkan” nispa.

3 Chaymi nirqani:
 “Pachaytam chustukuruniña
 ñimapaqtaq kasqallan pachakusaq?” nispa.
 Chaymi nirqani:
 “Chakiykunatam mayllakuruniña
 ñimapaqtaq kasqallan qachachasqa?” nispa.

4 Punkupa uch kuntam kuyay-yanay haywariyakamurqa.
 Chaymi ñoqapa sonqoy payrayku hukmanyarurqa.

5 Kuyay yanayta kichanaypaqmi hatarirqani ñoqaqa.
 Chaymi makiykunamanta mirra perfume suturirqa.
 Dedoykunamantam punkupa cerrojonman suturirqa.

6 Yaykumunanpaq punkuta kichaykuptiymi
 manaña chaypichu kasqa,
 Paypa rimasqanta uyarisqaywanmi,
 sonqoy hukmanyarurqa.
 Payta maskaspaymi manaña tarirqanichu.
 Payta qayaptiypas manañam contestamuwarqachu.

7 Llaqta cuidaq guardiakunawanmi tuparurqani.
 Llaqtata muyuchkaptinkum tuparurqani.

Chaymi maqaruwaspanku heridaruwarqaku.
Muralla cuidaqqunam rebozayta qechuruwarqaku.

- ⁸ Jerusalen llaqtapi doncellakuna, prometewaychik.
Kuyay-yanayta tarispaykichikqa paymanyá willaykuychik.
Kuyakuymanta onqosqa kasqaytayá willaykuychik.

Doncellakunam nin:

- ⁹ Llapallan warmikunamanta aswan buenamoza
¿imanasqataq aswan allin
kuyay-yanaykiqa?
¿Wakinmanta aswan allinchu kuyay-yanaykiqa?
¿Chaychum prometechiwankiku ñoqaykutaqa?

Warmim nin:

- ¹⁰ Kuyayllapaq mestizom
kuyay-yanayqa.
Waranqantin qarikunapipas suti reqsiyllam payqa.
¹¹ Qori-puro hina valorniyuqmi suma-sumaq umanpas.
Chiwillo hina yanay-yanay qaspam chukchankunapas.
¹² Ñawinkunam yakupa patanpi iskay palomakuna hina kachkan.
Lechewan bañasqa iskay palomakuna hinam kachkan.
Paypa ñawinqa sumaq hapichisqa alhaja rumi hinam kachkan.

¹³ Paypa uyanqa miski asnaq waytayoq huerta hinam.
Paypa uyanqa hatun miski asnaq plantakuna hinam.
Siminpas mirra perfumeyoq puka wayta hinam.

¹⁴ Makinkunam berilo alhaja rumiyuq
adornasqa qori anillokuna hina.
Cuerponmi zafiro alhaja rumiyuq
elefantepa waqon lluchkasqa hina.

¹⁵ Piernankunapas marmol rumimanta pilarkuna hinam.
Qori-puro hawanpi cimientasqa pilarkuna hinam.
Rikchayninpas Libano law akllasqa cedrokuna hinam.

¹⁶ Siminmi ancha miskillaña.
Tukuy imanmi munayllapaña.
Jerusalenpi doncellakuna,
kuyay-yanayqa chaynam.
Kuyakusqayqa chaynam.

Doncellakunam nin:

6 ¹ Llapallan warmikunamanta aswan buenamoza
 ¿maymantaq pasakun
 kuyay-yanaykiqa?
 ¿Maylawmantaq pasarqa
 kuyay-yanaykiqa?
 Qanwan kuskayá maskamusunchik paytaqa.

Warmim nin:

² Kuyay-yanayqa huertanmanmi rirqa.
 Miski asnaq plantakunapa kasqanmanmi rirqa.
 Payqa huertapi michimunarpaqmi rirqa.
 Amanqay waytakunata pallamunanpaqmi rirqa.

³ Ñoqaqa kani kuyay-yanaypam,
 payñataqmi ñoqaqa.
 Amanqay waytakunapa chawpinpim
 michin payqa.

Pichqa kaq taki

Qarim nin:

⁴ Kuyakusqalláy, qamqa sumaqllañam kanki.
 Tirza llaqta hina kuyayllapaqmi kanki.
 Jerusalem llaqta hina munayllapaqñam kanki.
 Banderayoq hina mana vancey atinam qamqa kanki.

⁵ Amañayá qawawayñachu qamqa.
 Sonqoytam suwaruwanki qamqa.
 Chukchaykikunaqa uraykamuchkaq cabrakuna hinam.
 Galaad Orqomanta uraykamuchkaq cabrakuna hinam.

⁶ Kiruykikunaqa ovejakuna hina
 lluchkay-lluchkaymi.
 Taqsakuna sitiomanta seqamuq ovejakuna hina
 yuraq-yuraqmi.
 Kiruykikunaqa rikchakun iskay wawayoqkama
 ovejakunamanmi.
 Kiruykikunaqa rikchakun
 mana qolloq
 ovejakunamanmi.

⁷ Sentidoykikunapas
 iskayman partisqa
 granada hina suma-sumaqmi.
 Veloykipa ukunpi sentidoykikunaqa
 ancha suma-sumaqmi.

- ⁸ Reypa warminkunam soqta chunka reinakuna.
 Reypa compañerankunam pusaq chunka warmikuna.
 Manaña yupay atinam doncella sipaskuna.
⁹ Doncella urpichallayqa sapachallanmi.
 Payqa mamanpa llumpa-llumpay kuyayninmi.
 Payqa wachakuqninpa aswan kuyayninmi.
 Doncellakuna qawaykuspam alabanku.
 Reinakunawan reypa compañerankunam alabanku.

Doncellakunam nin:

- ¹⁰ ¿Pitaq wak warmiqa
 inti qespimuchkaq hina rikurimuchkan?
 ¿Pitaq wak warmiqa
 killa hina kuyayllapaq qespimuchkan?
 Kancharichkaq inti hinam rikurimuchkan.
 Banderayoc hina mana vancey atinam hamuchkan.

Warmim nin:

- ¹¹ Ñoqaqa nogalniyoq huertamanmi rirqani.
 Wayqopi ikllimusqanta qawamuqmi rirqani
 uvas plantakunapa ikllimusqanta rikumunaypaq,
 granada sachakunapa waytarisqanta qawamunaypaq.
¹² Ichaqa qonqayllamantam sonqoypa munasqan cumplikururqa.
 Ayllyukuna ukupi kamachikuqmi carretanman churaruwarqa.

Doncellakunam nin:

- ¹³ Kuyasqay Sulamit,
 kutikamuy, kutikamuy.
 Qawaykuytam munaykiku,
 kutikamuy, kutikamuy.

Warmim nin:

¿Imanasqataq munankichik ñoqa Sulamit sutiyoq qawayta?

Doncellakunam nin:

Munanikum Mahanaim llaqta fiestapi hina tusunaykita.

Qarim nin:

- 7** ¹ Kamachikuqpa warmi churin
 imayna sumaqmi sandaliaykikunapi chakikikunaqa!
 Alhaja hinaraqmi kachkan qampa piernaykikunaqa.
 Alhaja ruraqpa cadenankuna hinaraqmi piernaykikunaqa.

- ² Kuyayllapaq puputikipas vino huntayoq ruyru taza hinam.
Kuyayllapaq wiksaykipas montosqa trigo hinam.
Amanqaykunapa chawpinpi montosqa trigo hinam.
- ³ Ñuñuykikunaqa mellizo uña luwichukuna hinam.
- ⁴ Kunkaykipas elefanteqa waqonmanta rurasqa torre hinam.
Ñawikikunapas Hesbon llaqtapi iskay estanquekuna hinam,
Bat-rabim zakuanpa ladonpi iskay estanquekuna hinam.
Senqaykipas Damasco llaqtaman qawaq Libano lawpi torre hinam.
- ⁵ Carmelo Orqo hinam kachkan umaykiqa.
Grosella qaytu hinam kachkan chukchaykiqa.
Reypa sonqontam suwan qaspa chukchaykiqa.
- ⁶ Kuyakusqalláy
imayna suma-sumaqmi kanki!
iMayna kuyayllapaqmi kanki!
- ⁷ Sayaynikiqa palmera sachá hinam.
Ñuñuykikunaqa uvas sarta hinam.
- ⁸ Ñoqam nirqani palmera sachaman seqanaypaq
hinaspa ruruyoq kallmanta pallakamunaypaq.
Ñuñuykikunayá uvas sarta hina kachun.
Samaynikiyá manzanakuna hina asnarichun.
- ⁹ Simikipas allin vino hinayá kachun.

Warmim nin:

Kuyay-yanallayqa vinotayá tomaykuchun.
Simintayá kirunkunapa chawpinta pasaykuchun.

- ¹⁰ Ñoqapam kuyay-yanayqa.
Munallawanmi payqa.
- ¹¹ Kuyay-yanalláy, utqaymanyá hakuchik.
Kuyay-yanalláy, campomanyá lloqsisunchik.
Alheña waytakunapim tuta samasunchik.
- ¹² Tutapaytam uvas huertakunaman risunchik.
Ikllimusqanta otaq mana ikllimusqantam qawamusunchik.
Sisarusqanta otaq mana sisarusqantam qawamusunchik.
Granadakuna waytarusqanta otaq mana waytarusqantam qawamusunchik.
Chaypi kuyakuyniyta qomuptiyimi kuyanakusunchik.
- ¹³ Mandragoras plantam miskillataña asnarichkan.
Punkunchikpim tukuy gustoyoq frutakuna kachkan.
Qaynapas-kunanpas pallasqa frutakunam kachkan.
Kuyay-yanalláy chaykunaqa qampaq huñusqam kachkan.
- 8** ¹ Amalaya ñoqapa turiy rikuriruwáq.
Amalaya mamaypa ñuñunwan uywasqa kawaq.

Chayna kaptinqa callepich muchaykuykiman qamtaqa.
Manach pipas despreciawanmanchu muchaykuptiyqa.

- ² Hinaptinqa wasiyanmi pusaykiman.
Mamaypa wasinmanmi yaykuchikiman.
Hinaptinmi qamñataq yachachiwankiman.
Hinaptinqa vinotach tomachikiman.
Miski asnaqwan chaqrusqatach tomachikiman.
Granadakunamanta aqatach tomachikiman.

³ *Ichoq brazonyá umaypi kachun.

*Alleq brazonyá abrazawachun.

Qarim nin:

- ⁴ Jerusalem llaqtapi doncellakuna, prometewaychik,
kikinmanta munanankamayá
kuyakuytaqa ama rikchachiychikchu.
Jerusalem llaqtapi doncellakuna, prometewaychik,
kikinmanta munanankamayá
kuyakuytaqa ama hatarichiychikchu.

Soqta kaq taki

Doncellakunam nin:

- ⁵ ¿Pitaq chunniqmanta hamuq wak warmiqa?
¿Pitaq wak kuyay-yananman hapipakuykuspa hamuqqa?

Warmim nin:

Manzana sachapa sikipim rikchachirqayki.
Chaypim dolorwan hapichikurqa qampa mamayki.
Chaypim dolorwan hapichikuspa wachakusurqanki.

- ⁶ Sonqoykipiyá marcasqata hina churaykuway.
Brazoykipiyá marcasqata hina churaykuway.
Wañuy hina llumpa-llumpay kallpayoqmi kuyakuyqa.
Wañuq runaqa manam lloqsinmanchu sepulturamantaqa.
Chaynam ñoqapas mana kachariymanchu kuyasqaytaqa.
Lenguachkaq nina hinam cheqap kuyakuyqa.
Tayta Diosmanta hamuq nina hinam kuyakuyqa.
⁷ Maynaña yakupas manam wañuchinmanchu kuyakuytaqa.
Mayukunapas manam chinkachinmanchu kuyakuytaqa.
Kuyakuyta tukuy kapuqninwan rantiy munaq runaqa,
runakunapa llumpay asipayasqanmi kanqa.

Warmikunapa turinkunam nin:

- ⁸ Kapuwachkankum panichayku ñoqaykupaqa.
Ichaqa ñuñunpas chayraqmi wiñachkan paypaqa.
¿Imatataq rurasaku yaykupakamuwaptinkuqa?
⁹ Sichum muralla kanman hinaptinqa
hawanpich yapaykuymanku qollqemanta torrechakunata.
Sichum punku kanman hinaptinqa
cedromanta tablakunawancha tablearuymanku hawanta.

Warmim nin:

- ¹⁰ Ñoqaqa kani muralla hinam.
Ñuñuykunapas torrechakuna hinam.
Hawkayachiqninmi kani ñoqaqa,
chaynapaqmi qawawachkan kuyay-yanayqa.
¹¹ Baal-hamon lawpim Salomonpa uvas huertan kapurqa.
Chay uvas huertantam cuidaqqunaman qoykurqa.
Cosecha tiempo chayamuptin qopunankupaqmi qoykurqa.
Chunka hukniyoq kilo qollqeta qopunankupaqmi qoykurqa.

¹² Salomon, qampaqyá kachun chunka hukniyoq kilo qollqeqa.
Iskay kilo masnin qollqeñataqmi rurun cuidaqqunapaq kanqa.
Ñoqapas kikiymi cuidakusaq uvas huertaytaqa.

Qarim nin:

- ¹³ Huertakunapi tiyaq kuyasqalláy,
amistadnikikunam uyarichkan voznikita.
Uyariykachiwayá qampa voznikita.

Warmim nin:

- ¹⁴ Utqamuyá kuyay yanalláy.
Miski asnaq plantakunapa hawantayá
luwichu hina kallpamuy.
Miski asnaq plantayoq orqopi tarukacha
hinayá kallpamuy.

ISAIASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Isaiaspa sutinwan sutichasqa librom. Pusaq pachak wata manaraq Jesucristo nacechkaptinmi Isaiasqa Israel runakunaman Diospa palabranta willarqa. Kay librom willakun Diospa atiyinmanta, munaychakuyninmanta hinaspa chuya kayninmanta. Achka kutitam payta sutichan “Israelpa Chuya Diosnin” nispa. Willakuntaqmi Israel nacionpi chaynataq llapallan nacionkunapi tukuy ima sucedekusqantaqa Dios gobiernasqanta. Isaiasmi anyarqa runakunata Diosninkupa chuya kayninman hina kawsanankupaq hinaspa Diospa munasqanman hina kasukuypi kawsanankupaq.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman.

Punta kaq partepim Asiria runakuna Juda nacionta amenazasqanmanta Isaias paykunata qawachirqa chay castigoqa huchankurayku, mana kasukusqankurayku hinaspa Diospi mana confiakusqankurayku hamusqanmanta. Rimasqankunawan hinaspa rikchanachiykunawanmi Israel runakunata chaynataq autoridadkunata anyarqa Diospa munasqanman hina purinankupaq. Willarqataqmi hamuq tiempokunapi Rey Davidpa mirayninmanta huk kaq hamunanmanta, chaynapi pay gobiernaptin enteron kay pachapi hawkayay kaptin allin kawsakunankumanta. (1-39).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Israel nacion vencesqaña kaspera manaña esperanzayoq huklaw nacionpi ñakarisqankumanta. Willakuntaqmi Diosqa paykunata yuyaripan nacionninkuman libretaña kutichimunapaq preparasqanmantapas. Willakuntaqmi Tayta Diospa serviqninmantapas chaynapi huchankurayku wañuspa librananmanta, payqa karqa qepa punchawkunapi hamuq Jesucristom (40-55).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun castigasqa kasqankumanta sayarispa kallpanchakusqankumanta chaynapi Diospa munasqanman hina kawsanankupaq, Samana Punchawpipas samanankupaq, Diosta mañakunankupaq, animalkunatapas wañuchipunankupaq chaynataq prometekusqan cumpliq Diospi confiakunankupaq (56-66).

Imapaqmi kay pachaman hamusqanmanta rimaspanmi Señor Jesucristo leerqa kay libro-pi palabrakunata (61:1, 2. Lc 4:18, 19).

Juda nacionpi runakuna ancha huchallikuq kasqankumanta

1 ¹ Juda nacionpim qatinasninpi gobernarqa Rey Uzias, Rey Jotam, Rey Acaz hinaspa Rey Ezequias. Paykunapa gobiernasqan tiempopim Amozpa churin Isaiasman revelacionninpi Tayta Dios rimapayarqa Juda nacionpa chaynataq Jerusalem llaqtapa contranpi:

² Cielokuna, uyariychik Tayta Diospa nisqanta.

Kay pacha, qampas uyariy paypa kayna nisqanta:
Uywarqanim hatunyanankama churiykunataqa,
ichaqa contraypim hatarirunku paykunaqa.

³ Bueyespas reqsinmi dueñontaqa.

Asnopas reqsinmi mikunan artesantaqa.
Reqsinmá dueñonpa churasqan artesataqa.

Israelpa castan runaykunaqa manam reqsiwankuchu.
 Israelpa castan runaykunaqa manam entiendewankuchu.

- ⁴ Ay iimaynaraq kankichik,
 kay nacionpi huchasapa runakuna!
 Ay iimaynaraq kankichik,
 mana allin ruraykunawan intusqa runakuna!
 Yaw, mana allinlla ruraq miraykuna.
 Yaw, huchalla ruraq churikuna.
 Tayta Diosmantam karunchakurunkichik.
 Israelpa yupaychasqan Chuya Diosmantam rakikurunkichik.
 Israelpa yupaychasqan Chuya Diostam qepancharunkichik.
- ⁵ ¿Imanasqataq castigachikuytaraq munankichik?
 ¿Imanasqataq manaña kasukuq rikurirunkichik?
 Heridayoqmi kachkankichik enteron umaykichikpi.
 Llapallaykichikmi llakisqa kachkankichik sonqoykichikpi.
- ⁶ Chaki pampaykichikmanta umaykichikkamam qamkunapiqa
 mana imaykichikpas kanchu sanoqa
 aswanqa toqyasqa heridakunallam kachkan.
 Punkisqa, kichasqa heridakunallam kachkan.
 Manam pipas chaykunataqa hampirqachu.
 Manam pipas chaykunataqa watarqachu.
 Manam pipas aceitellawanpas llusiykurqachu.
- ⁷ Nacionnikichikmi chunnichkan.
 Llaqtaykichikkunam rupachkan.
 Chakraykichikpi tarpusqaykichikmanta
 forasterokunaña qayllaykichikpi mikuchkan.
 Forasterokunapa purmachisqanku hinam
 chakraykichik chunnichisqa kachkan.
- ⁸ Sion Moqopi llaqtam sapallanña qeparun.
 Uvas huertapi chuklla hinam sapallanña qeparun.
 Pepino tarpusqapa chawpinpi hatu hinam
 sapallanña qeparun.
 Enemigopa muyurirusqan llaqta hinam
 sapallanña rikurirun.
- ⁹ Sichu Llapallan Kamachiq
 Tayta Dios
 mana saqeykuwaptinchikqa,
 otaq ñoqanchikmanta as runallatapas
 mana puchuykachiptinqa
 kunallanmi Sodoma llaqta hina
 kachkachwanchik karqa.
 Chaynallataqmi Gomorra llaqtamanña
 rikchakuchwanchik karqa.

Tayta Diostaqa imaynam adoranamanta

- ¹⁰ Sodoma llaqtapi hina kamachikuqkuna,
uyariychik Tayta Diospa palabranta.
Gomorra llaqtapi hina runakuna,
entiendeychik Diosninchikpa yachachikuyninta.
- ¹¹ Tayta Diosmi nin:
¿Imapaqtaq valen
achkallaña animalkuna wañuchipuwasqaykichikpas?
Amiruniñam carnerokunata wañuchipuwaspa
wiran kañapuwaspaykichiktapas.
Malta torokunapa yawarnin
chaqchusqaykichiktaqa millakuruniñam.
Carnerokunapa chaynataq chivatokunapa
yawarnin chaqchusqaykichiktaqa millakuruniñam.
- ¹² Qamkunam hamuwankichik ñoqawan tupanaykichikpaq,
ichaqa ¿pitaq kamachisurqankichik
temploypa pationta sarutyanaykichikpaq?
- ¹³ Kawsaykunamanta yanqapaq ofrendataqa
amaña apamuwaychikñachu.
Chay ofrendakunapa qosnintaqa
manañam aguantaninachu.
Mosoq killakunapi fiestakunapaqmi
runakunata huñunkichik.
Samana punchawkunapi fiestakunapaqmi
runakunata qayankichik.
Chaywanpas manañam aguantanichu chay fiestakunataqa.
Manañam aguantanichu huchallikuq runapa fiestankunataqa.
- ¹⁴ Mosoq killakunapi fiestaykichikkunataqa
pasaypaqtaq cheqnipakuruniña.
Hatun fiestaykichikkunapaq huñunakuynikichiktapas
llumpa-llupaytam amiruniña.
Llasaq carga hinam ñoqapaq chaykunaqa.
Amiruniñam chaykuna apaytaqa.
- ¹⁵ Makikichikta hoqarispa mañakamuwaptikichikpas
qamkunamantam asurichini ñawiykunatapas.
Achka kutita mañakamuwaptikichikpas
manam uyarikichikchu qamkunataqa.
Yawarwan qachachasqam kachkan makikichikqa.
- ¹⁶ Mayllakuspa limpiakuychik.
Mana allin ruraynikichikta qayllaymanta asurichiychik.
Mana allin rurayta saqeychik.
- ¹⁷ Allin rurayta yachaychik.
Allin arreglo rurayta maskaychik.
Ñakarichiqtapas allintaña rurananpaqyá yachachiychik.

Mana tayta-mamayoqta defiendeychik.
Viudakunapa asuntanman sayapakuychik.

- ¹⁸ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Kunanyá ñoqaman hamuychik.
Kunanyá ñoqawan tanteeanakusunchik.
Cochinilla hina guindoña huchaykichik kaptinpas
ritita hinam yuraqyachisaq.
Morado colorniyqña huchaykichik kaptinpas
yuraq millwata hinam yuraqyachisaq.
¹⁹ Sichum kasuwayta munaspaykichikqa
allpapa allin ruruntam mikunkichik.
²⁰ Sichu mana kasuwanaykichikpaq hikutakuspaykichikqa
guerrawanmi tukusqa kankichik,
chaynatam ñoqa Tayta Dios nikichik.

Jerusalen llaqtapi runakunata Tayta Dios limpiananmanta

- ²¹ ¿Imaynanpimá chuchumikayarunkiqa
confiakunay llaqta kachkaspaqa?
Ñawpaqtaqa runaykikunam allin arreglota ruraqku.
Allin kaqkunallata ruraspankum paykunaqa kawsaqku.
Kunanqa runamasinku wañuchiqlañam
runaykikunaqa kachkanku.
²² Qollqekipas chulluchisqa
qollqepa puchuqnin qacha hinañam rikurirun.
Sumaqlaña vinoykipas
yaku hinañam rikurirun.
²³ Kamachiqnikipikunam pasaypaq mana kasukuqkuna.
Kamachiqnikipikunam suwakunapa amigonkuna.
Llapallankum qollqewan rantichikunku.
Regalokunallatam paykunaqa maskanku.
Mana piynioqkunatapas manam allintaqa arreglankuchu.
Viudakunapa asuntontapas manam nanachikunkuchu.
²⁴ Chayraykum Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios nini.
Chayraykum Israelpa yupaychasqan kallpasapa Diosnin nini:
Kunanmi ichaqa cuentata mañasq contraparteykunamanta.
Kunanmi ichaqa vengakusaq chay enemigoykunamanta.
²⁵ Yapamantam atiyniywan qamkunata castigasqaykichik.
Chulluchisqa qollqepa puchuqnin qachata hinam limpiasqaykichik.
Chulluchisqa metalpa mana valeqninta hinam rakisqaykichik.
²⁶ Ñawpaq tiempopi hinam
churasaq qamkunapaq juezkunata.
Qallariyninpi hinam
churasaq qamkunapaq consejaqnikipichikkunata.
Chaykunata qanwan ruraptiymi kaqllamanta runakuna:
“Allinkuna ruraq runakunapa *yachanan llaqta” nispa sutichasunki.

- Chaykunata qanwan ruraptiymi kaqllamanta runakuna:
 “Tayta Diospa confiakunan llaqta nispa” sutichasunki.
- ²⁷ Sion Moqopi yachaqkunatam
 allin arreglokunata ruraspay librasaq.
 Sion Moqopi *yachaq wanakuqkunatam
 allinkunata ruraspay librasaq.
- ²⁸ Mana kasukuqkunawan huchasapakunaqa
 ñutusqam kanqaku.
 Ñoqamanta karunchakuqkunaga
 chinkachisqam kanqaku.
- ²⁹ Penqarikunqakum
 kuyasqanku encina sachakunamanta.
 Uyankupas pukayanqam
 diosninkuta adoranankupaq akllasqanku huertakunamanta.
- ³⁰ Rapinkuna wicherachisqa encina sachá hinam kankichik.
 Manaña yakuyoq huerta hinam kankichik.
- ³¹ Kallpasapa runapas qopa hinañam karunqa.
 Rurasqankunam nina chispa hinaña rikurirunqa.
 Manaña pipas amachaqnin kaptinmi kuskankuña ruparunqa.

Nacionkunata Tayta Dios hawkayachinanmanta

(Mi 4:1-3)

- 2** ¹ Amozpa churin Isaiasman revelacionninpi Tayta Dios rimapayaykuptinmi
 Juda nacionmantawan Jerusalem llaqtamanta nirqa:
- ² Tukupay tiempokunapim Tayta Diospa templonpa kasqan orqoqa
 wakin orqokunamantapas altosuraq kanqa.
 Wakin alto moqokunamantapas aswan hatunchasqam kanqa.
 Chay orqomanmi rinqaku llapallan nacion runakunaqa.
- ³ Nana-nanaq nacion runakunam hamunqaku.
 Hinaspa paykunaqa kaynata ninqaku:
 “Hakuchikyá risunchik Tayta Diospa orqonman,
 Risunchikyá Jacobpa Diosninpa templonman.
 Paymi yachachiwasun paypaq hina kawsanapaq.
 Yachachiwasunchikmi paypa munasqanman hina kawsanapaq.
 Sion Moqomantam Tayta Diospa yachachikuynin lloqsimunqa.
 Jerusalem llaqtamantam Tayta Diospa palabran lloqsimunqa.
- ⁴ Tayta Diosmi juzganqa nacionkunata.
 Paymi arreglanqa nana-nanaq runakunapa asuntonkunata.
 Paykunaqa espadankutapas rejakunamanñam tikrarunqaku.
 Paykunaqa lanzankutapas rutunakunamanñam tikrarunqaku.
 Manañam nacionpurapas peleanqakuñachu.
 Guerrapaqpas manañam yachanqakuñachu.
- ⁵ Jacobpa castankuna, risunchikyá.
 Purisunchikqa Tayta Diospa kanchayninpiyá.

Orgullosa runakuna castiganamanta

- ⁶ Dios Taytáy, runaykikunatam saqerurqanki.
 Dios Taytáy, Jacobpa castankunatam saqerurqanki.
 Intipa lloqsimunan lawpi brujerikunawan huntasqam kachkanku.
 Filisteá llaqtakunapi musyaqkuna hinam rurachkanku.
 Forastero runakunawanmi hukllawakurunku.
- ⁷ Kay nacionqa qori-qollqewan huntasqam kachkan.
 Nana-nanaq riqezakunawan huntasqam kachkan.
 Kay nacionqa caballokunawan huntasqam kachkan.
 Nana-nanaq carretakunawan huntasqam kachkan.
- ⁸ Kay nacionqa taytacha-mamachakunawan
 huntasqam kachkan.
 Kay nacionqa makinkupa rurasqankutam adorachkan.
- ⁹ Wakcha runakuna humillakuptinpas
 ama pampachaychu.
 Reqsisqa runakuna humillakuptinpas
 ama pampachaychu.
- ¹⁰ Runakunaqa qaqakunamanmi yaykunqa.
 Paykunaga allpa ukukunapim pakakunqa.
 Tayta Diospa mancharikuypaq qayllanmantam pakakunqa.
 Tayta Diospa hatun kayninpa kanchariyninmantam pakakunqa.
- ¹¹ Hatun tukuq runakunam humillakunqa.
 Orgullosa runakunam kumuykunqa.
 Chay tiempopiqa Tayta Diosllam hatunchasqa kanqa.
- ¹² Llapallan Kamachiq Tayta Diospa chaykuna rurasqan tiempopim
 alto tukuqkunatawan orgullosokunata humillachinqa.
 Hatunchakuq runakunatam humillachinqa.
- ¹³ Humillachinqamá Libano Orqopi
 cedro sachakuna hina llapallan hatunchakuq orgullosokunata.
 Humillachinqamá Basan lawpi
 encina sachakuna hina kallpasapa tukuqkunata.
- ¹⁴ Humillachinqamá hatun orqokuna hina
 llapallan hatunchakuqkunata.
 Humillachinqamá alto moqokuna hina
 llapallan hatunchakuqkunata.
- ¹⁵ Hatun torrekuna hina
 hatunchakuqkunatam humillachinqa.
 Mana yaykuy atina murallakuna hina
 kaqkunatam humillachinqa.
- ¹⁶ Negocio ruraq buquekuna hina
 kaqkunatam humillachinqa.
 Suma-sumaq buquekuna hina
 kaqkunatam humillachinqa.
- ¹⁷ Hatun tukuq runakunam humillakunqa.

- Orgullosa runakunam kumukuykunqa.
 Chay tiempopiqa Tayta Diosllam hatunchasqa kanqa.
- ¹⁸ Pasaypaqtaq taytacha-mamachankuqa chinkanqa.
- ¹⁹ Kay pachata katkatatachinanpaqmi
 Tayta Dios rikurimunqa.
 Tayta Diospa mancharikuypaq qayllanmantam
 runakuna pakakunqa.
 Tayta Diospa hatun kayninpa kanchariyninmantam
 pakakunqaku.
 Qaqapi machaykunamanmi yaykunqaku.
 Allpapi uchukunamanmi ustunqaku.
- ²⁰ Chay tiempopim runakuna
 qori-qollqemanta taytacha-mamachankuta wischunqa.
 Topo nisqanku animalpa kasqanmanmi chaykunata wischunqa.
- ²¹ Kay pachata katkatatachinanpaqmi Tayta Dios rikurimunqa.
 Tayta Diospa mancharikuypaq qayllanmantam runakuna pakakunqa.
 Tayta Diospa hatun kayninpa kanchariyninmantam pakakunqaku.
 Qaqapi raqrakunamanmi yaykunqaku.
 Orqopa raqrakunamanmi ustunqaku.
- ²² Ama confiakuychikchu samayllawan kawsaq runapiqa.
 ¿Imapaqtaq valen samayllawan kawsaq runaqa?

Juda nacionpiwan Jerusalem llaqta castigasqa kananmanta

- 3** ¹ Sumaqta qawariychik,
 Llapallan Kamachi Señor Diosmi qechusunkichik.
 Jerusalem llaqtaman tukuy ima apamuqkunatam
 qechusunkichik.
 Juda nacionman tukuy ima apamuqkunatam
 qechusunkichik.
 Mikunaykichikpaq kaqtawan tomanaykichikpaq yakutam
 qechusunkichik.
- ² Qechusunkichiktaqmi valeroso runakunatawan
 guerrapi peleaqkunatapas.
 Qechusunkichiktaqmi juezkunatawan
 Diosmanta willakuqkunatapas.
 Qechusunkichiktaqmi musyaqkunatawan
 anciano autoridadkunatapas.
- ³ Qechusunkichiktaqmi capitankunatawan
 reqsisqa runakunatapas.
 Qechusunkichiktaqmi consejaqkunatawan
 sumaq ruraq maestrokunatapas.
 Qechusunkichiktaqmi suerte tikraqkunatapas.
- ⁴ Paykunapa rantinpim Tayta Dios churanqa
 mozokunataña jefekichikpaq.
 Paykunapa rantinpim churanqa

- warmakunataña munaychakusunaykichikpaq.
- ⁵ Runakunam kikinkupura ñakarichinakunqaku.
Sapakamam runamasillanta ñakarichinqaku.
Warmakunam hatarinqa yuyaqkunapa contranpi.
Despreciasqa runakunam hatarinqa
reqsisqa runakunapa contranpi.
- ⁶ Wakinmi taytanpa castan wawqellanta hapiruspan ninqa:
“Qampaqa pachayki kachkanraqmi
chaynaqa kamachiwayku” nispa.
“Qamyá kay purmachisqa llaqtata
gobiernay” nispa.
- ⁷ Payñataqmi hapiqninta contestanqa:
“Noqaqa manam atiymanchu arreglayta” nispa.
“Manam wasiypiq kanchu
mikunaypas nitaq pachaypas” nispa.
“Ama churawaychikchu runakuna kamachiqpappa” nispa.
- ⁸ Ciertopas Jerusalen llaqtapa
mitkaq runa hina tuñichisqañam.
Ciertopas Juda nacionqa vencesqañam.
Chaypi *yachaqkunam Tayta Diospa contranpi rimanku.
Tayta Diospa contranpim mana kasukuspa kawsanku.
Tayta Diospa kanchariyninpa qayllanpim ruranku.
- ⁹ Sutillam rikchayninku paykunataqa acusachkan.
Sodoma llaqta huchan willakuchkaq hinam willakuchkan.
Mana pakayta atiptinkum sutilla kachkan.
¡Ay, imaynaraq paykunaqa kanqaku!
Paykunaqa kikillankum castigonta apamunqaku.
- ¹⁰ Niychik allin ruraqkunata: “Allinmi kasunki” nispa.
“Allinkuna rurasqaykimantam mikunki” nispa.
- ¹¹ ¡Ay, mana allin ruraq runaqa imaynaraq kanqa!
Mana allin rurasqankunaman hinam Tayta Dios paganqa.
- ¹² Warmakunallam runaykunataqa ñakarichichkan.
Warmikunañam runaykunataqa gobiernachkan.
Runallaykuna, kamachisuqnikichikkunaqa
pantaypim kawsachisuchkankichik.
Runallaykuna, kamachisuqnikichikkunaqa
allin kawsasqaykichikmantam pantachisuchkankichik.
- ¹³ Tayta Diosqa listom kachkan runakunata pleiteananpaq.
Payqa chayllam kachkan runakunata juzgananpaq.
- ¹⁴ Tayta Diosmi pleiteanqa runankunapa autoridadninkunata.
Tayta Diosmi pleiteanqa runankunapa jefenkunata.
Paykunatam ninqa: Qamkunaqa uvas huertaytam
tukururqankichik, nispa.
- ¹⁵ Llapallan Kamachiq Señor Diosmi nin kaynata:

¿Ima derechoykichikwantaq ñakarichinkichik runaykunata?
 ¿Ima derechoykichikwantaq maqankichik wakchakunata?

Jerusalen llaqtapi warmikunata castigananmanta.

¹⁶ Tayta Diosmi nin:

Sion llaqtapi orgullosa warmikunata,
 umankuta altoman hoqariruspan puriqkunata,
 ñawinkuwan qarikunata engañananpaq qawaqkunata,
 ñutuchallamanta purispanku salsalyachiqkunata,
 chakinkupa adornonkunata salsalyachistin puriqkunata.

¹⁷ Ñoqa Señor castigaspaymi

paykunapa uma puyukninta sarnayachisaq.
 Chay warmikunapa penqayninkutam runakunaman qawachisaq.

¹⁸ Chay punchawmi Señorqa adornonkuta chinkachinqa.

Chakinkupi salsalyaq adornotam Señorqa chinkachinqa.
 Llullu killaman rikchakuq collarninkutam chinkachinqa.

¹⁹ Chinkachinqam chay warmikunapa aretenkutapas.

Chinkachinqam brazaletenkutawan uya tapankutapas.

²⁰ Chinkachinqam uma wankunkutawan chaki watanankutapas.

Chinkachinqam weqaw watana chumpinkutapas.
 Chinkachinqam perfumenkunatawan waylurninkutapas.

²¹ Anillonkutawan senqanpi aretenkutam chinkachinqa.

²² Suma-sumaq qoysu pachankutawan

mantontam chinkachinqa.
 Capankutawan carterankutam chinkachinqa.

²³ Espejonkutawan linomanta

fino pachankutam chinkachinqa.
 Uma wanki adornonkutawan
 mantillankutam chinkachinqa.

²⁴ Chayraykum perfumepa rantinpi

millakuypaq asnayña kanqa.
 Weqaw watakunankupa
 rantinpim waskaña kanqa.
 Sumaqlaña ñaqchasqa kanankumantam
 umankupas paqlayasqaña kanqa.
 Suma-sumaq pachankupa rantinpim
 luto pachaña kanqa.
 Kuyayllapaq uyankupipas
 caldeasqa fierrowan marcallañam kanqa.

²⁵ Runaykikunam guerrapi wañunqaku.

Valeroso soldadoykikunam peleaspa wañunqaku.

²⁶ Llaqtapi runakunam waqaspa lutokunqaku.

Saqesqa warmi hinam allpapi tiyanqaku.

4 ¹ Chay tiempopim qanchis warmikuna
 chullalla qarita hapispa ninqaku:

“Ñoqaykuqa kikiykum mantienekusaqku.
 Ñoqaykuqa kikiykum pachakusaqku.
 Qosayku hinañayá kaykuy
 apellidoykita apanaykupaq,
 chaynapi mana qosayoq hina
 amaña penqaypi kanaykupaq.”

Hamuq tiempokunapi Jerusalen llaqta hawkayaypi kananmanta

- ² Chay tiempopiqa Tayta Diospa ikllichisqan planta hinam
 huk runaqa kanqa.
 Suma-sumaq allin reqsisqa planta hinam
 chay runa kanqa.
 Allpankupi cosechasqankum alabakunankupaq
 suma-sumaq kanqa.
 Israelpa mirayninkunamanta lluptiqkunapa
 alabakunanpaqmi kanqa.
- ³ Sion llaqtapi saquesqakunatam
 Tayta Diospaq sapaqchasqawan sutichanqaku.
 Jerusalen llaqtapi puchuqkunatam
 Tayta Diospaq sapaqchasqawan sutichanqaku.
 Jerusalen llaqtapi kawsaspa listasqakunatam
 Tayta Diospaq sapaqchasqawan sutichanqaku.
- ⁴ Castigananpaq Espiritunwan sentenciaspanmi,
 castigananpaq nina hina Espiritunwan rimaspanmi
 Señorqa Sion llaqtapi warmikunapa qachankunata mayllanqa.
 Jerusalen llaqtapi wañuchisqankumantam yawarta mayllanqa.
- ⁵ Sion Moqopa tukuy hawanmanmi,
 chaypi huñunasqakunapa hawanmanmi
 punchawpi rikurichispa mastarinqa yanay-yanay puyuta.
 Tutanñataqmi churanqa kanchariq lenguachkaq ninata.
 Chay achkiriyninmi toldo hina kanqa.
 Llapallankupa hawanpim toldo hina kanqa.
- ⁶ Paykunataqa ramada hinam harkanqa.
 Punchawpi rupaymantam llantuykunqa.
 Paramantawan sinchi wayramantam harkaykunqa.

Juda nacionta uvas huertaman rikchanachisqanmanta

- 5** ¹ Ancha kuyasqay amistadniypaqmi takisaq.
 Uvas huertanmanta rimaspaymi takisaq.
 Ancha kuyasqay amistadniypam
 uvas huertan kapurqa.
 Tukuy imapa qespinan waqtapim
 huertan kapurqa.
- ² Sumaqa barbecharuspanmi
 ruminkunata rumicharurqa.
 Miski ruruq uvas estacatam plantarurqa.

- Cuidananpaqmi chakrapa chawpinpi
markayoc chukllata rurarachirqa.
Uvas sarunapac pozotam rurarurqa.
Miski uvas rurunantam payqa suyarqa
aswanqa puchqo uvasllatam rurururqa.
- ³ Chaynaqa Jerusalem llaqtapi *yachaqkuna,
niwaychik, ninmi Tayta Dios.
Chaynaqa Juda nacionpi yachaqkuna juzgaychik,
ninmi Tayta Dios.
¿Uvas huertachu causa karqa
chayna kananpac?
¿Icha ñoqachu causa kani
uvas huertay kayna kananpac?
- ⁴ ¿Imakunataracpac rurayman karqa uvas huertaypac?
¿Icha imaracmi faltawan uvas huertaywan ruranaypac?
Miski uvas rurunantam suyarqani ñoqaca.
¿Imaynanpimá puchqo uvastaca wayururqaca?
- ⁵ Chaynaqa kunanmi qamkunaman
imam ruranayta nisqaykichik.
Uvas huertaywan imam ruranaйтam
kunan nisqaykichik.
Llapa cerconta paskaruptiyimi
purmarachinaku.
Perqankunata lliw tuñirachiptiyimi
saruparunaku.
- ⁶ Purmarachispaymi saqerusaq.
Manaña podanankupac nitaq qoranankupacmi rurarusac.
Cardokunawan kichkakunawanmi huntarachisac.
Uvas huertayman mana paramunanpacmi kamachisac.
- ⁷ Llapallan Kamachiq Tayta Diospa uvas huertanqa
Israel casta runakunam.
Sumaqllaña paypa plantankunaqa
Juda nacionpi *yachaqkunam.
Paykunamantam allin arreglokuna rurankuta suyarqa,
aswanqa wañuchinakuyllatam payqa qawarqa.
Paykunamantam allinkuna rurankuta suyarqa,
aswanqa ñakariqkunapa qapariyllantam uyarirqa.

Mana allin ruraqkuna castigasqa kananmanta

- ⁸ ¡Ay, imaynaraq kankichik,
wasikichikman wasikunapas yapaqkuna!
¡Ay, imaynaraq kankichik,
chakraykichikman chakrakunapas yapaqkuna!
¿Qamkunallañachu kay allpapi *yachayta munankichik?
¿Runamasikichipacqa manañachum sitiota puchunkichik?
- ⁹ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi juraspan niwarqa:

“Achka-achka wasikunam tuñichisqa kanqa.

Hatunnin suma-sumaq wasikunam mana runayoy chunninga.

¹⁰ Chunka yuntayoy huertamantam

horqonqaku yaqa urpu vinollata.

Chunka costal muhumantam

cosechanqaku chulla costallata.”

¹¹ ¡Ay, imaynaraq kankichik,

tutapayta hatarispa upyakuqkuna!

¡Ay, imaynaraq kankichik,

sinchi tutakama machakuqkuna!

¹² Taksa arpawan, hatun arpawan fiesta ruraqkunaqa,

tinyawan, qenawan,

achka vinowan fiesta ruraqkunaqa

manam qawarinkuchu

Tayta Diospa rurasqanta.

Manam cuentata qokunkuchu

paypa unanchasqankunamanta.

¹³ Chayna runaykunam huklaw nacionman

presochasqa ringaku.

Paykunamanta reqsisqa runakunam

yarqaymanta wañunqaku.

Llapallan runakunam

yakumanta chakirunqaku.

¹⁴ Chayraykum wañuqkunapa kasqan sitiopas

yarqaymanta hinaraq kicharinga simintapas,

chaynapi runankunatawan reqsisqa

runankunata millpurunanpaq,

fiestakunapi kaqkunatawan

aychanku kusichiyllapi kaqkunata millpurunanpaq.

¹⁵ Chayraykum wakcha runakuna humillakunqa.

Chayraykum reqsisqa runakuna kumukuykunqa.

Orgulloso runakunapas penqaypitaqmi rikuringa.

¹⁶ Aswanqa Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi

allin arreglo rurasqanwan hatunchakunqa.

Chuya Diosmi allinkuna rurasqanwan

chuya kasqanta reqsichikunqa.

¹⁷ Hinaptinmi ovejakuna echaderonkupipas

mikunqaku.

Apukunapa purmasqa chakrankunapipas

llutanpi puriq ovejakunañam mikunqaku.

¹⁸ ¡Ay, imaynaraq kankichik

watuwan chutachkaq hina

llullakuspa mana allin ruraykunata pusamuqkuna!

¡Ay, imaynaraq kankichik

- carreta aysana waskawan aysachkaq hina
huchata pusamuqkuna!
- ¹⁹ Qamkunam ninkichik: Diosqa apurawmanñayá
tukuchun ruranankunata qawananchikpaq, nispa.
Israelpa chuya Diosninqa tanteasqankunatayá
chaylla cumplichun reqsinanchikpaq, nispa.
- ²⁰ ¡Ay, imaynaraq kankichik
mana allinta allinmi niqkuna!
¡Ay, imaynaraq kankichik
allin kaqta mana allinmi niqkuna!
Qamkunaqa achkiytam
tutayaypaq hina hapinkichik.
Qamkunaqa tutayaytam
achkiypaq hina hapinkichik.
Qamkunaqa qatqetam
miskipaq hina hapinkichik.
Qamkunaqa miskitam
qatqepaq hina hapinkichik.
- ²¹ ¡Ay, imaynaraq kankichik
kikillaykichikpaq yachaysapa tukuqkuna!
¡Ay, imaynaraq kankichik
kikillaykichikpaq entiendeq tukuqkuna!
- ²² ¡Ay, imaynaraq kankichik
vino tomanaykichikpaq qari tukuqkuna!
¡Ay, imaynaraq kankichik
machachikuq vino preparaypi mana masyachikuqkuna!
- ²³ Qamkunaqa qollqeta chaskikuykuspam
mana allin ruraq runata
mana huchayoqta hina kachaykunkichik.
Qamkunaqa qollqeta chaskikuykuspam
allin ruraq runapa derechonkunata qechunkichik.
- ²⁴ Imaynam qopata nina ratulla ruparun,
imaynam chaki pasto
lenguachkaq ninaman wichiunkturun,
chaynam qamkunapas sapinmanta
tucusqa hina kankichik.
Chaynam qamkunapas wayrapa apasqan
chaki wayta hina tucusqa kankichik.
Llapallan Kamachiq Tayta Diospa yachachisqankunata
mana kasukusqaykichikraykum chaynaqa kankichik.
Israelpa Chuya Diosninpa kamachisqankunata
despreciasqaykichikraykum chaynaqa kankichik.
- ²⁵ Chayraykum runankunapa contranpi
anchata Tayta Dios piñakurun.
Chayraykum atiyinwan paykunata

Tayta Dios castigarun.
 Chaynapim orqokuna katkatatarqa.
 Paykunamanta wañuqkunam
 wanu hina callekunapi wischurayarqa.
 Chaywanpas payqa hinallam
 atiyninwan castigananpaq kachkan.

- ²⁶ Tayta Diosqa karupi kaq nacionkunapaqmi
 banderata sayachin.
 Silbachkaq hinam kay pachapa cantonmanta
 paykunata hamuchin.
 Chayllam paykuna pasamunku.
 Apurawllamanñam chayaramunku.
- ²⁷ Paykunamantaqa manam mayqannipas pisipamunchu.
 Paykunamantaqa manam mayqannipas mitkamunchu.
 Manam mayqanpas puñutyangachu nitaq puñunqachu.
 Manam mayqanpa chumpinpas paskakamunchu.
 Manam mayqanpa *usutanpa watullanpas tipimunchu.
- ²⁸ Ñawchiy-ñawchiymi flechankupas.
 Suma-sumaq estirasqañam flechanankupas.
 Rumi hinaraqmi caballonkupa casconpas.
 Remolino wayra hinaraqmi carretankupa ruedankunapas.
- ²⁹ Qapariyninkupas leonpa qapariynin hinaraqmi.
 Qaparinkupas malta leonpa qapariyninta hinaraqmi.
 Qaparispam leonqa
 mikunanpaqpas hapin.
 Mana pipapas qechusqantam
 seguro sitioman kallpachin.
- ³⁰ Citasqa punchaw chayaramuptinmi
 Chay nacionkunamanta hamuqkunaqa qaparinqa.
 Israel nacionpa contranpim
 lamar qochapa qaparisqanta hina qaparinqa.
 Pipas Israel nacionta qawarispapa
 tutayaypa tapaykusqanta hinam
 sasachakuyllapi kasqanta qawarinqa.
 Achkiynintapas yana puyupa
 tutayachisqanta hinam
 sasachakuypi kasqanta qawarinqa.

Isaiasta Tayta Dios akllasqanmanta

- 6** ¹Rey Uziaspa wañukusqan watapim ñoqa rikurqani Tayta Diosta alto-alto tiya-
 nanpi tiyachkaqta chaynataq pachanpa patankunapas temploman huntaykuqta.
²Tayta Diospa altonpiñataqmi kachkasqa Serafin nisqanku angelkuna sa-
 pakama soqta raprayoq. Iskay raprankunawanmi uyankuta tapakuqku, iskay
 raprankunawanñataqmi chakinkuta tapakuqku, iskay raprankuwanñataq pawaq-
 ku. ³Paykunam qaparispa ninakuqku:

Chuyam, chuyam, chuyam
 Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa.
 Atiyinwan huntasqam
 kachkan llapallan kay pachaqa.

⁴Chayna qaparisqanwanmi punkupa pilarninkunapas katkatatarqa, templo-manñataqmi qosnipas huntarirqa. ⁵Hinaptinmi nirqani:

—İlmaynaraq kasaq! Kunanqa wañurusaqmi. Mana allin rimaq runa kach-kaspaymi chaynataq mana allin rimaq runakunawan *yachachkaspaymi kunan rikuruni Llapallan Kamachiq Rey Tayta Diosta —nispa.

⁶Hinaptinmi serafinwan sutichasqa angel altarmanta nina sansata tenazawan horqoramuspa ñoqapa lawman pawamurqa. ⁷Chaywan simiyman tupaykachiwas-panmi niwarqa:

Kunanmi simikita kay sansa tupaykurun.
 Mana allinkuna rurasqaykitam qechurun.
 Huchaykikunapas pampachasqañam karun.

⁸Chaymantam uyarirqani Señor Diospa kayna nisqanta:
 —¿Pitataq kachasaq? ¿Pitay willakamunqa ñoqaykumanta? —nispa.

Chaymi ñoqa nirqani:

—Kayqaya ñoqa kaypi kachkani —nispa

Chaymi ñoqa nirqani:

—Ñoqatayá kachaway —nispa.

⁹Paymi runakunaman nimunaypaq kaynata niwarqa:

Allinta uyarichkaspapas manam entiendenkichikchu.
 Sumaqta qawachkaspapas manam yachankichikchu.

¹⁰Sonsoyachiy kay runakunapa yuyaymanayninta.

Upayachiy kay runakunapa rinrinta.

Ñawsayachiy kay runakunapa ñawinta,

chaynapi mana rikunankupaq,

chaynataq mana uyarinankupaq,

chaynataq mana entiendenankupaq,

chaynapi mana wanakunankupaq,

chaynapi huchankuta mana pampachanaypaq.

¹¹Chaymi ñoqa tapurqani kaynata:

—¿Haykapikamataq chaynaqa kanqa Señor Diosllay? —nispa.

Payñataqmi niwarqa:

Llaqtakuna chunnichisqa mana runayoy kanankamam.

Wasikunapi manaña runapas kanankamam.

Chakrakunapas purmachisqa kanankamam.

¹²Runakunata karuman pusachinaykamam.

Kay nacionpas pasaypaq chunninankamam.

¹³Llapa runakuna sapa chunkamanta

hukllaña puchuruptinpas
 huktawanmi chinkachisqa kanqaku paykunapas.
 Encina sachata kuchuruptinku
 kullullanña puchuruq hinam kanqaku.
 Roble sachata kuchuruptinku
 kullullanña puchuruq hinam kanqaku.
 Chaywanpas ikllimunqam chay kulluqa.
 Chay kullumanta ikllimuqmi Tayta Diospaq sapaqchasqa kanqa.

Rey Acazman Isaiaspa willasqanmanta

7 ¹Jotampa churin otaq Uziaspa willkan Rey Acaz Juda nacionpi gobiernaptinmi Aram nacionpa reynin Rezinwan Israel nacionpa reynin Peka Jerusalem llaqtata ataqarku, ichaqa manam venceyta atirqakuchu. Chay Rey Pekaqa karqa Remaliaspa churinmi. ²Chayna sucedesqanmantam willamurqaku Rey Davidpa castan Rey Acazman chaynataq ayllunkunamanpas kaynata nispanku:

—Aram nacionmanta tropakunam huñunakurunku Efrain castakunawan —nispá.

Hinaptinmi Rey Acaz runankunapiwan katkatatarqaku montepi wayrapa kuyuchisqan sachakuna hinaraq.

³Chaymi Tayta Dios nirqa Isaiasta:

—Churiki “Sear-jasubwan kуска lloqsiy Rey Acazwan tupanaykichikpaq. Paywanmi tupamunkichik hanay lawpi estanqueman hamuq yaraqpa hichpanpi. Chay estanquem kachkan Taqsaq Runapa Chakranman riq ñanpa hichpanpi. ⁴Paytam ninki:

“Cuidakuy ichaqa ama manchakuychu,
 ama sustochakuychu nitaq hukmanyaychu
 chay iskay qosniq yanta hina runakunaraykuqa,
 otaq Aram tropakunawan Rezinpa
 rupariq nina hina rabiasqanraykuqa
 chaynataq Remaliaspa churin Pekapa
 rabiasqanraykuqa.

⁵Aram runakunaqa, Efrain castakunaqa
 chaynataq Remaliaspa churin Pekaqa
 llapallankum contraykipi kachkanku.
 Mana allinta rurasunaykipaqmi rimanakurunku:

⁶‘Juda nacionta atacaramusunchik.
 Paykunata mancharirachimusunchik.
 Venceramuspa partinakaramusunchik’ nispá.
 ‘Rey kananpaq Tabeelpa churinta churaramusunchik.’

⁷Ichaga Tayta Diosmi nin:
 ‘Chay piensasqankuqa manam rurakunqachu.
 Chay rimasqankuqa manam sucedenqachu.

⁸Damasco llaqtaqa Aram nacion gobiernaq llaqtam.
 Damasco llaqtaqa Rey Rezinpa gobiernanan llaqtam.
 Soqta chunka pichqayoq watamantam

Efrain casta otaq Israel nacionqa
manaña nacion kanankama chinkachisqa kanqa.

⁹ Samaria llaqtaqa

Efrain casta otaq Israel nacion gobiernaq llaqtam.

Samaria llaqtaqa

Remaliaspa churin Pekapa gobiernanan llaqtam.

Sichu qamkunapas mana ñoqapi confiakuspaqa

manam takyankichikchu unaypaqqa.’ ”

Emanuelpa nacemunanmanta

¹⁰ Huktawanmi Tayta Diosqa Rey Acazta rimapayaspan nirqa:

¹¹ —Mañaway ñoqa Tayta Diosta señalta hina milagrota ruranaypaq. Uku-uku-kunapi ruranaypaq otaq alto-altokunapi ruranaypaq mañaway —nispa.

¹² Hinaptinmi Rey Acazñataq nirqa:

—Manam milagro ruranantaqa mañasaqchu nitaqmi Tayta Diostaqa pruebasaqchu —nispa.

¹³ Chaymi Isaias payta nirqa:

Rey Davidpa castanmanta kaqkuna, kaytayá uyariychik:

¿Yanqallapaqchu rikchakapusunkichik

runakunata piñachiynikichik?

¿Chaychum Diosniytapas piñachiyta munankichik?

¹⁴ Chaynaqa kikin Tayta Diosmi milagrota

ruraspan qosunkichik señalta:

Doncella sipasmi wiksayakuruspan

wachakunqa qari wawata.

“Emanuel” nispam sutichanqa chay wawata.

¹⁵ Mana allin kaqta mana chaskinanpaq

chaynataq allin kaqta akllananpaq

cuentata qokuspanñam

llukllutawan mielta mikunqa.

¹⁶ Mana allin kaqta mana chaskinanpaq

chaynataq allin kaqta akllananpaq

manaraq warma cuentata qokuchkaptinmi

saquesqa kanqa cheqnisqayki chay iskay reykunapa nacionninkunaga.

¹⁷ Tayta Diosmi mana allin punchawkunata

contraykipi kachamunqa.

Runaykikunapa contranpim

chay punchawkunata kachamunqa.

Abueloykikunapa castankunapa

contranpim kachamunqa.

Juda nacionmanta Israel nacionpa

rakikusqan punchawmantapas

chay punchawkuna hinaqa

^b 7:14 Hebreo simipi Emanuel ninanqa “Diosmi ñoqanchikwan” ninanmi.

manam kanqachu haykapipas.

Asiria nacionpa reyninta pusachimuptinmi
chayna mana allin punchawkuna hamunqa.

- ¹⁸ Chay tiempopim Tayta Dios silbariq hina qayamunqa.
Chuspikunata hinam Egipto nacionpi kaqkunata pusamunqa.
Egipto Mayupa waklawninpi *yachaqkunatam pusamunqa.
Abejakunata hinam Tayta Dios pusamunqa.
Asiria nacionpi yachaqkunatam pusamunqa.

- ¹⁹ Chayaramuspankum uku-uku wayqokunapi tiyarunqaku.
Qaqakunapa raqrakunapim tiyarunqaku.
Kichka-kichka ukupim tiyarunqaku.
Animalkunapa tomanan pukyukunapim tiyarunqaku.

- ²⁰ Chay tiempopim Israel runakunata
Señor Dios navajawan hina rutuchinqa.
Eufrates Mayupa waklawninmantaraq
alquilamusqan navajawan hinam rutuchinqa.
Paqlayachinqamá Israel runakunapa umanta.
Rutunqamá chakinkupa pelonkunata.
Rutunqamá paykunapa barbankunata.

²¹ —Chay tiempopi vaca uywaqpaqwan iskay ovejakuna hatallipaqmi ²²leche achkallaña kapunqa llukllutapas mikunankama. Chay nacionpi wañunankumanta llapallan puchuqkunam mikunqaku llukllutawan mielta. ²³Chay tiempopim waranqa uvas plantakunapa wiñanan otaq waranqa qollqepa chanin huerta tik-rakunqa kichkakunapa chaynataq cardokunapa wiñanan chakramanña. ²⁴Chay huertamanmi runakuna yaykunqa flechakunawan chaynataq flechananku armakunawan, chay llapallan allpapi kichkakunawan cardokunallaña wiñasqanrayku. ²⁵Kichkakunatawan cardokunata manchakuspankum manaña pipas yaykunqachu azadonwan ñawpaq llamkananku moqokunamanqa. Chay chakrakunaqa servinga buyeskunata qaykunallankupaqñam chaynataq ovejakuna sarutyanallanpaqñam.

Isaiaspa churinkuna rikchanachiypaq kasqankumanta

8 ¹Tayta Diosmi niwarqa:

—Hatun tablapi qellqay runapa leey atinan letrakunawan “Maher-salal-hasbaz” niq palabrakunata. ²Chaytam ruranki sacerdote Uriaspa qayllanpi chaynataq Jeberequiaspa churin Zacariaspa qayllanpipas. Paykunatam allin testigoykunapaq churani —nispa.

³Chaymantam karqani warmiywan hinaptinmi wiksayakuruspan wachakururqa qari wawata. Chaymi Tayta Dios niwarqa:

—Chay wawata sutichay Maher-salal-hasbaz sutiwan. ⁴Manaraq chay wawa “taytay” otaq “mamay” nispa rimayta yachachkaptinmi Damasco llaqtapa qori-qollqentawan Samaria llaqtapa qori-qollqenta Asiria nacionpa reynin qechunqa. ⁵Yapatawanmi Tayta Dios rimapayawaspan niwarqa:

⁶Aram nacionpa reynin Rezinrayku kusikuspanku,
Remaliaspa churin Rey Pekarayku kusikuspanku

° 8:1 Hebreo simipi Maher-salal-hasbaz ninanqa “Chaypunilla saqueaspa chinkachiychik” ninanmi.

qasillalla kallpaq yakuta kay runakuna wischupakusqankuraykum,
otaq Siloe yakuta kay runakuna wischupakusqankuraykum

⁷ ñoqa Señor Dios paykunata tuyturachisaq.

Lloqla hina llimparichkaq Eufates Mayuwanmi tuyturachisaq,
otaq ancha atiyñiyuq Asiria nacionpa reyninwanmi vencerachisaq.

Paymi tukuy patankunaman

llimparichkaq mayu hina tuyturunqa.

Paymi tukuy patankunaman

pullqaruchkaq mayu hina tuyturunqa.

⁸ Juda nacionman pasaspanmi lloqla hina lliw aparunqa.

Runakunapa kunkankamaraq hayparuchkaq hinam tuyturunqa.

Anka pawaspan raprankunata mastarichkaq hinam taparunqa.

Yaw Emanuel, llapallan allpaykitam taparunqa.

⁹ Nacionkunamanta runakuna,

guerrapaq qaparispayá desgraciapi rikuriychik.

Karu nacionpi llapallan runakuna,

kayta uyariychik:

Armaykichikta alistakuspapas desgraciapim rikurinkichik.

Arí, chaynata ruraspaykichikpas desgraciapim rikurinkichik.

¹⁰ Tanteanakuptikichikpas manam rurasqachu kanqa

ñoqaykuwan Dios kasqanrayku.

Rimanakuptikichikpas manam cumplisqachu kanqa

ñoqaykuwan Dios kasqanrayku.

Tayta Dioslla respetanamanta

¹¹ Tayta Diosmi segurota hapiykuwaspan kunawarqa kay runakunapa kawsas-qanman hina ama kawsanaypaq. Kaynatam pay niwarqa:

¹²—Kay runakunam nichkanku: “Gobiernopa contranpim hoqarikuchkanku” nispá. Amam qamkunaqa chaynataqa ninkichikchu. Paykunapa respetasqantaqa amam respetankichikchu nitaqmi manchakunkichikchu. ¹³Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios chuya Dios kasqaytayá reqsiychik, ñoqallatayá respetawaychik, ñoqallatataqyá manchakuychikpas. ¹⁴Ñoqam kasaq santuario. Israel casta iskay-nin nacionkunapaqmi ichaqa kasaq mitkana rumi hina hinaspa urmachikuq hatun rumi hina. Jerusalen llaqtapi yachaqkunapaqmi kasaq toqlla hina chaynataq trampa hina. ¹⁵Achkaqmi mitkaruspa wichiyyunqaku hinaspa ñutupasqa kanqa-ku. Achkaqmi chay toqllaman wichiyyuspanku presochasqa kanqaku —nispá.

Discipulonkunata Isaias kunasqanmanta

¹⁶ Allinta waqaychaspa sellowan hina

seguraychik ñoqapa willasqayta.

Allinta waqaychaychik discipuloykuna ukupi

yachachisqaykunata.

¹⁷ Runankunata Tayta Dios manaña favoreceptinpas

ñoqaga paypim suyasaq.

Jacobpa mirayninkunata manaña favoreceptinpas

ñoqaga paypim hapipakusaq.

- ¹⁸ Ñoqaqa Tayta Diospa qowasqan churiykunapiwanmi
Israel nacionpi señalpaq milagro hina churasqa kachkaniku.
Sion llaqtapi *yachaq Llapallan Kamachiq Tayta Diosmanta
señalpaq milagro hina churasqam kachkaniku.
- ¹⁹ Runakunaqa segurom nisunkichik:
Espiritistakunata qayakuychik.
Wachachachaspa upallallamanta rimaq
espirituyoqkunata qayakuychik.
¿Runakunaqa manachum Diosninkuta tapukunmanku? nispa.
¿Kawsaqqunapaqqa manachum wañuqkunapa almantan consultanmanku? nispa.
- ²⁰ Qamkunata Tayta Diospa yachachikuynintayá consultaychik.
Qamkunata Tayta Diospa kamachikuynintayá consultaychik.
Chaykunaman hina mana rimaspankuqa
kay pacha manaraq achikyaq hinam kachkanku paykunaqa.
- ²¹ Ñakarichisqa kaspankum
runakuna kayman-chayman purinqaku.
Yarqaymanta kaspankum
runakuna kayman-chayman purinqaku.
Yarqaymanta kaspankum rabiasqa kanqaku.
Reyninkutawan Diosninkutam ñakanqaku.
Altokunatam paykunaqa qawanqaku.
- ²² Pampata qawaspankum ñakariyllata rikunqaku.
Pampata qawaspankum tutayayllata rikunqaku.
Tutayaypi hinam ñakariyllapi tarikunqaku.
Pasaypaq tutayayman tanqasqam kanqaku.

Mesias nisqanku nacespan gobiernananmanta

9 ¹ Chaywanpas manam tutayayllañachu kanqa chay ñakariqkunapaqqa.
Tayta Diosmi ñawpaq tiempokunapi Neftaliypa castankunatawan Zabulonpa
castankunata humillarqa. Hamuq tiempokunapiñataqmi reqsisqa kanankupaq ru-
ranqa qochaman riq ñanpa patanpi kaqkunata. Reqsisqa kanankupaqmá ruranqa
Jordan Mayupa wawlawninpi kaqkunata otaq Dios mana reqsiq runakunapa Gali-
lea allpanpi kaqkunata.

- ² Tutayaypi kawsaqqunam hatun achkiyta rikururqa.
Llumpay tutayaypi *yachaqkunamanmi achkiy rikuriykurqa.
- ³ Runakunata mirachispaykim ancha kusikuyta
apamurqanki, Dios Taytalláy.
Chayraykum ancha kusisqa paykunaqa
kachkanku, Dios Taytalláy.
Cosecha tiempopi hinam
qampa qayllaykipi kusikuchkanku.
Guerrapi suwakusqankuta rakinakuspa
kusikusqankuta hinam kusikuchkanku.
- ⁴ Matankankupi llasaq yugota pakipachkaq hinam

otaq hombronkupi kaspita pakipachkaq hinam
ñakarichiqninkuta vencerurqanki.

Ñakarichiqninkupa varanta pakipachkaq hinaraqmi,
Madian runakunata vencesqayki punchawpi hinaraqmi
paykunapi munaychakuqta vencerurqanki.

⁵ Guerrapi peleaptinku bullallaña ruraq *usutankuqa,
chaynataq yawarwan qachachasqa pachankuqa,
lliwmí ruparunqa.

Chaykunataqa ninam lliwta tukurunqa.

⁶ Wawam nacerapuwanchik.

Wawatam Dios qoykuwanchik.

Pay gobiernapninmi sutichanqaku: Admirakuypaq Kaqwan,
Consejakuqwan, Tukuy Kallpayoq Dioswan,
Wiña-wiñaypaq Taytawan
hinaspá Hawkayay Qokuq Kamachikuqwan.

⁷ Rey Davidpa rantinpim gobiernanqa.

Gobiernonpa atiyinmi tukuy hinastinman miranqa.

Hawka gobiernayninqa manam tukunqachu.

Gobiernontaq manam pipas qechunqachu.

Allinta ruraspanmi gobiernanqa.

Allin arreglokunawanmi gobiernanqa.

Chay tiempomanta wiña-wiñaykamam gobiernanqa.

Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa sientisqanraykum chaynata ruranqa.

Israel nacionpa contranpi Tayta Diospa piñakuyninmanta

⁸ Señor Diosmi willachirqa Jacob castapa contranpi.

Chay willakusqanmi chayarqa Israel nacionpa contranpi.

⁹ Llapallan runakunam yachanqa.

Efrain castakunam yachanqa.

Samaria llaqtapi *yachaqkunam yachanqa.

Orguloso kaspankum ninku,

hatun tukuspankum kaynata ninku:

¹⁰ Ladrillo perqakuna wichiruptinpas

labrasqa rumikunawanmi perqasaqku, nispa.

Sicomoro vigakunata kuchuruptinkupas

Cedromanta vigakunatam churasaqku, nispa.

¹¹ Ichaqa Tayta Diosmi hatarichimurqa

Rezinpa contraqninkunata.

Paymi atacanankupaq hoqarichimurqa

paypa enemigonkunata.

¹² Intipa qespimunán lawmantam

Aram runakunata pusamurqa.

Intipa seqaykunan lawmantam

Filisteá runakunata pusamurqa

chaynapi Israel nacionta millpurunanpaq,

siminku huntata paykunata millpurunanpaq.

Chaywanpas Tayta Diosqa
hinallam piñasqa kachkan.
Chaywanpas payqa hinallam
atiyninwan castigananpaq kachkan.

13 Chaywanpas runakunaqa castigaqninku Diosmanqa
manam kutikurqakuchu.
Chaywanpas Llapallan Kamachiq Tayta Diostaqa
manam maskarqakuchu.

14 Tayta Diosmi
animalpa umanta chaynataq chupanta
kuchuchkaq hina castiganqa Israel nacionta.
Palmera sachata kuchuchkaq hinam
huk punchawllapi castiganqa.
Tutura plantata rutuchkaq hinam
huk punchawllapi castiganqa.

15 Ancianokunapiwan reqsisqa runakunam
chay animalpa uman hina.
Llullakuspa Diosmanta willakuq tukuqkunañataqmi
chay animalpa chupan hina.

16 Kay runakunata pusaqninkum paykunata pantarachinku.
Pusasqan runakunam pantaypi rikurirunku.

17 Chayraykum Señorqa mana favorecerqachu mozokunata.
Manam Señorqa favorecerqachu mana tayta-mamayoqkunata.
Nitaqmi llakipayarikurqachu viudakunamanta.
Llapallankum kachkanku Dios mana respetaq runakuna.
Llapallankum kachkanku yanqakunalla rimaqkuna.
Chaywanpas Tayta Diosqa
hinallam piñasqa kachkan.
Chaywanpas payqa hinallam
atiyninwan castigananpaq kachkan.

18 Kichkakunatawan cardokunata ruparuq nina hinaraqmi
runakunataqa mana allin rurasqanku tukuchkan.
Monte sachakunatapas ruparuq nina hinaraqmi
runakunataqa mana allin rurasqanku tukuchkan.
Qosnirichkaq remolino wayra altokunaman hoqarichkaq hinaraqmi
runakunataqa mana allin rurasqanku tukuchkan.

19 Llapallan Kamachiq Tayta Dios piñakusqanraykum
enteron kay nacion rupachkan.
Llapallan Kamachiq Tayta Dios piñakusqanraykum
chay runakunaqa ninapaq yanta hina kachkan.
Runakunaqa runamasinta
mana kuyapayarikuqñam kachkan.

20 Runaqa kaylawpi millpuchkaspapas
manam saksanchu.

Runaqa waklawpi mikuchkaspapas
manam contentakunchu.

Runaqa brazonpa aychanta mikuchkaspapas
manam contentakunchu.

- ²¹ Manases castam mikuchkaq hina
Efrain castata tukuchkan.
Efrain castam mikuchkaq hina
Manases castata tukuchkan.
Iskaynin castakunam mikuchkaq hina
Juda castata tukuchkan.
Chaywanpas Tayta Diosqa
hinallam piñasqa kachkan.
Chaywanpas payqa hinallam
atiyninwan castigananpaq kachkan.

- 10** ¹ iAy, imaynaraq kankichik
engañanaykichikpaq decretaqkuna!
iAy, imaynaraq kankichik
ñakarichinaykichikpaq ley qellqaqkuna!
² Wakchakunapa derechontam
qamkunaqa mana qonkichikchu.
Ñakariq runaykunapaqmi
allin arreglotaqa rurankichikchu.
Viudakunapa kapuqnintam apakunkichik.
Mana tayta-mamayoqkunapa kapuqnintam qechukunkichik.
³ ¿Imataraq rurankichik castigo punchawpiqa?
¿Imataraq rurankichik karumantaraq desgracia
hamususqaykichik punchawpiqa?
¿Pimanraq yanapasunaykichikpaq ayqenkichik?
¿Maypiraq qori-qollqekichikta saqenkichik?
⁴ Preso pusasqakunawan kуска mana humillakuspaqa
manañam ima ruraytapas atinkichikñachu.
Wañusqakunapa kasqanman mana wichiycuspaqa
manañam ima ruraytapas atinkichikñachu.
Chaywanpas Tayta Diosqa
hinallam piñasqa kachkan.
Chaywanpas payqa hinallam
atiyninwan castigananpaq kachkan.

Runankunata Asiria runakunawan castigananmanta

- ⁵ iAy, imaynaraq kanqa
Asiria nacionpa reynin, nispam nin Tayta Dios.
Payqa castiganaypaq vara hinam kachkan.
Piñakuyniypi azote hinam payqa kachkan.
⁶ Mana respetawaqniy nacionta
atacananpaqmi payta kachani.
Ofiendeqniy runakunata

- atacananpaqmi payta kachani.
 Qori-qollqenkuta suwaspa
 qechumunanpaqmi payta kachani.
 Callepi mituta hina
 sarutyananpaqmi payta kachani.
- ⁷ Ichaqa Asiria nacionpa reyninqa
 manam chaynatachu piensan.
 Payqa manam chaynatachu sonqonpipas tantee.
 Aswanqa payqa tuñichinallanpaqmi piensan.
 Achka nacionkunata chinkachinallanpaqmi piensan.
- ⁸ Chay reyqa kaynatam nichkan:
 “Tropaykunapi kamachikuqkunaqa reykuna hinallam.
- ⁹ Ñoqapaqqa Calno llaqtaqa Carquemis llaqta hinallam.
 Ñoqapaqqa Hamat llaqtaqa Arfad llaqta hinallam.
 Ñoqapaqqa Samaria llaqtapas Damasco llaqta hinallam.
 Ñoqapaqqa chay llaqtakunaqa vencenay llaqtakunallam.
- ¹⁰ Achka taytacha-mamacha adoraq nacionkunatam dueñoachakurqani.
 Jerusalem llaqtapi taytacha-mamachakunamantapas
 aswan achka taytacha-mamachayoc
 nacionkunatam dueñoachakurqani.
 Samaria llaqtapi taytacha-mamachamantapas
 aswan achka taytacha-mamachayoc
 nacionkunatam dueñoachakurqani.
- ¹¹ Castigarqanim Samaria llaqtata
 chaynataq taytacha-mamachankunatapas.
 Castigasaqtaqmi Jerusalem llaqtatapas
 chaynataq taytacha-mamachankunatapas.”
- ¹² Señorqa Sion Moqopa contranpi
 runankunata tukuruspanmi,
 Jerusalem llaqtapa contranpi
 runankunata tukuruspanmi
 ninqa: Asiria nacionpa reynintam castigasaq.
 Orgulloso kayninwan rurasqanmantam castigasaq.
 Alabakuspa chaynataq hatunchakuspa
 rurasqanmantam castigasaq.
- ¹³ Asiria nacionpa reyninmi nirqa:
 “Atiyniywanmi chaykunata ruraraqani.
 Ancha entiendeq kaspaymi tanteaspa ruraraqani.
 Nacionkunapa linderonkunatam asurichirqani.
 Qori-qollqentam ñoqaga qechurqani.
 Noqaga munaychakuq hinam
 gobiernaqninkunatapas tiyanankumanta wischurqani.
- ¹⁴ Qesanmanta horqochkaq hinam
 runakunapa qori-qollqenta horqorqani.
 Saquesqa runtukunata
 horqochkaq hinam

runakunapa qori-qollqenta horqorqani.
 Ichaqa rapranta urpitu mana kuyurichiq hinam
 mana pipas kuyurirqachu.
 Ichaqa tuspanta urpitu kicharispán mana waqaq hinam
 mana pipas waqarqachu.”

- ¹⁵ Hachawan kuchuqmanta mastaq
 hacha ñalabakunmanchu?
 Serruchowan kuchuqmanta mastaq
 serrucho ñhatun tukunmanchu?
 Tawnaqa manam kamachinmanchu apaqnintaq.
 Runaqa manam kaspichu payta vara kamachinanpaqqa.
- ¹⁶ Chayraykum Señor Diosqa kallpasapa
 runankunata eqoyachinqa.
 Reqsisqa kaynintam rupachkaq ninawan
 hina ruparachinqa.
- ¹⁷ Israelpa achkiynin Diosqa ruparichkaq
 nina hinam kanqa.
 Israelpa chuya Diosninqa lenguachkaq
 nina hinam kanqa.
 Huk punchawllapim kañarusa chinkarachinqa.
 Cardokunatawan kichkakunata hinam tukurunqa.
- ¹⁸ Pasaypaqtam chinkarachinqa
 sumaqlaña montekunata.
 Pasaypaqtam chinkarachinqa
 tukuy imapa wiñanan chakrakunata.
 Onqoq runata hinam saqerunqa.
 Pasaypaq mana kallpayoqta hinam saqerunqa.
- ¹⁹ Pisillañam rikurirunqa
 montepi puchuq sachakunaqa.
 Warmachapapas yupanallaña kanankamam
 puchurunqa sachakunaqa.

Israel casta puchuqkunamanta

- ²⁰ Chay tiempopiqa Israel castakunamanta puchuqkunaqa
 otaq Jacobpa castankunamanta lluptiqkunaqa
 manañam hapipakunqachu ñakarichiqninpiqa
 aswanqa Tayta Diosllapim hapipakunqaku.
 Israelpa chuya Diosllanpim hapipakunqaku.
- ²¹ Jacobpa castanmanta as
 puchuqkunallam kutirikunqaku.
 Kallpasapallaña Diosmanmi Jacobpa castanmanta
 puchuqkuna kutirikunqaku.
- ²² Yaw Israel castakuna, qamkunamanta
 achkallaña kaptinpas

kutimunqakuqa wakillanmi.
 Qamkunamanta lamar qochapi
 aqo hinaña kaptinpas
 kutimunqakuqa wakillanmi.
 Llimparichkaq lloqlla hina
 chinkachisqa kanaykichikpaqmi
 citasqaña kachkankichik.
 Allin arregloman hina
 chinkachisqa kanaykichikpaqmi
 citasqaña kachkankichik.

²³ Llapallan Kamachiq Señor Diosmi
 tantearun kay nacionta chinkachinanpaq.
 Payqa cumplinqam
 tanteasqan enteron nacionta chinkachinanpaq.

²⁴ Chayraykum Llapallan Kamachiq Señor Dios nin kaynata:

Sion Moqopi *yachaq runallaykuna,
 amayá manchakuychikchu Asiria runakunata.
 Kaspiwan waqtasuptikichikpas
 paykunataqa amayá manchakuychikchu.
 Egipto runakunata hina
 waqtasuptikichikpas amayá manchakuychikchu.

²⁵ Manapas unaymantam contraykichikpi
 piñakuyniy tukurunqa.
 Manapas unaymantam paykuna castiganaypaq
 piñakuyniy kanqa.

²⁶ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi
 Asiria nacion castigayta qallarinqa.
 Oreb sutiyoq rumipi Madian runakunata
 castigasqanta hinam castiganqa.
 Egipto nacionpi tawnan
 hoqarisqanta hinam castiganqa.
 Lamar qochapa hawanman tawnan
 hoqarisqanta hinam castiganqa.

²⁷ Chay tiempopim llasaq qepi hina
 churasusqaykita horqosunki.
 Chay tiempopim matankaykiman yugo hina
 churasusqaykita horqosunki.
 Wirayaruspa pakirusqayki yugotam horqosunki.

Asiria tropakuna hichpamusqanmanta

²⁸ Enemigom Ajat llaqtaman chayaramun.
 Migron llaqtatam pasaramun.
 Micmas llaqtapim tukuy apamusqanta saqeramun.

- ²⁹ Qasantam pasaramun. Geba llaqtapim samarun.
Rama llaqtapi runakunam katkatatanku.
Rey Saulpa kasqan llaqtapi kaqkunam ayqekuchkanku.
- ³⁰ Sumaq Galim llaqtapi *yachaqkuna, qapariychik.
Lais llaqtapi yachaqkuna, uyariychik.
Anatot llaqtapi yachaqkuna
iimaynaraq kankichik!
- ³¹ Madmena llaqtamantam lluptichkanku.
Gebim llaqtapi yachaqkunam pakakuchkanku.
- ³² Kunanpunim sayarirunña Nob llaqtapi enemigoqa.
Sion llaqtapi yachaqkunatam amenazachkan enemigoqa.
Moqopi Jerusalem llaqtatam amenazachkan enemigoqa.
- ³³ Qawaychik, Llapallan Kamachiq Señor Diosmi
manchakuypaq atiyinwan sachakunapa kallmanta qorurunqa.
Hatun kuchusqa sachakunata hinam wichiychachinqa.
Ancha hatunnin sachakunatam pampaman wikutirunqa.
- ³⁴ Montepi achkallaña sachakunatam hachawan chaqorunqa.
Libano Orqopi sachakunam paypa atiyinrayku sirirunqa.

Isaia mirayninmanta kaq runa imaynam gobiernananmanta

- 11** ¹ Kuchusqa sachapa kullunmanta
iklimuchkaq hinam runa nacemunqa.
Sachapa sapinmanta wiñamuchkaq hinam
Isai castamanta nacemunqa.
- ² Paymi Tayta Diospa Espiritunwan huntasqa kanqa
ancha yuyaysapa kananpaq,
ancha entiendeq kananpaq,
ancha yuyaywan consejananpaq,
ancha atiyniyoq kananpaq,
ancha yachaysapa kananpaq
hinaspa Tayta Diosta respetananpaq.
- ³ Tayta Diosta respetaptinkum payqa kusikunqa.
Manam qawasqallanman hinachu pitapas juzganqa.
Manam uyarisanman hinallachu pitapas sentencianqa.
- ⁴ Wakchakunatam derechonkuman hina allinta arreglanqa.
Kay pachapi humildekunatam
Diospa munasqanman hina defiendenqa.
Palabrankunam azote hina kanqa
kay pachapi runakunata castigananpaq.
Samayninmi espada hina kanqa
mana allin ruraqkunata wañuchinanpaq.
- ⁵ Allinkuna rurayninmi pachan hina kanqa.
Confiakuna kayninmi chumpin hina kanqa.
- ⁶ Hinaptinga atoqwan malta carnerom hawkaña kawsanqa.
Uturunguwan uña cabram kускаña waqtapanqaku.
Leonwan malta toropas kускаña wiñanqaku.

Warmachapa pusasqanñam chaykunaqa kanqaku.

⁷ Vacawan ukumarim kuskankuñā pastota mikunqaku.
Chaykunapa wawankunapas kuskañam waqtapanqaku.

Leonkunapas bueyes hinam pajataña mikunqaku.

⁸ Cobra nisqanku culebrapa uchkunpa hichpanpim
ñuñuq wawa pukllanqa.

Vibora nisqanku culebrapa uchkunmanmi
chayraq anukasqa wawa makinta haywaringa.

⁹ Sapaqchasqay enteron orqopiqā
manañam pipas mana allintaqa ruranqachu.

Sapaqchasqay enteron orqopiqā
manañam pipas dañanqachu.

Imaynam yaku pasaypaqta tapaykun lamar qochata,
chaynam enteron kay pachapi runakunapas
reqsiwanqaku ñoqa Tayta Diosta.

¹⁰ Sachapa sapin ikllimuq hinam
chay tiempopi Isaipa mirayninmanta rikurimunqa.

Nacionkunapaq bandera hinam kanqa.

Paytam maskanqaku nacionkunamanta runakuna.

Paypa samasqan sitiom kancharinga.

Preso riqkuna libre kutimunankumanta

¹¹ Chay tiempopim Señorqa

yapamanta atiyinta qawachinqa.

Puchuq runankunata

reclamamuspanmi atiyinta qawachinqa.

Reclamamunqam runankunata

Asiria nacionmantawan Egipto nacionmanta.

Reclamamunqam runankunata

Patros nacionmantawan Cus nacionmanta.

Reclamamunqamá runankunata

Elam nacionmantawan Sinar lawmanta.

Reclamamunqamá runankunata

Hamat llaqtamantawan lamar qochapa patanpi kaq nacionkunamanta.

¹² Señalta hinam banderata nacionkunapaq sayachinqa.

Huklaw nacionkunaman Israel casta

qarqosqakunatam huñumunqa.

Judá nacionmanta cheqechisqakunatam

enteron kay pachamanta huñumunqa.

¹³ Tukunqañam Efrain castapa envidioso kaynin.

Tukunqañam Juda nacionpa cheqniquq kaynin.

Efrain castaqa manañam Juda castamanta envidiakunqachu.

Juda castapas manañam Efrain castata cheqninqachu.

¹⁴ Aswanqa iskayninkuñam Filistea runakunapa

contranpi pawanqaku.

Intipa seqaykunan law qepankumantam paykunata atacanqaku.

Intipa qespimunan lawpi runakunatam saqueanqaku.
 Paykunam munaychakunqaku Edom runakunapi.
 Paykunam munaychakunqaku Moab runakunapi.
 Paykunamanmi Amon runakuna sujetakunqaku.

- ¹⁵ Egipto nacion lawpi lamar qochapa partentam chinkachinqa.
 Atiyninwanmi rupachkaq wayrata Eufrates Mayuman pukuchinqa.
 Chay mayutam qanchis mayuchakunaman rakirunqa.

*Usutankuta manaña chutukuspam runakuna chimpanquna.

- ¹⁶ Imaynam hatun ñan karqa
 Israel castakuna Egipto nacionmanta hamunanpaq,
 chaynam kanqa hatun ñan
 Asiria nacionpi puchuqkuna hamunanpaq.

Graciasta qospanku takinankumanta

- 12** ¹ Chay punchawmi ninki:
 Dios Taytalláy,
 graciastam qoyki,
 contraypi piñakuruchkaspaykipas
 rabiakuynikitam ñoqamanta asuriykachinki.
 Kunanqa qanmi consuelaykullawanki.
- ² Qam Tayta Diosmi kanki salvaqnayqa.
 Qamllapim confiakuni ñoqallayqa.
 Manañam manchakusaqchu ñoqallayqa.
 Amparaqniyqa kanki qam Tayta Diosllam.
 Takinaypaqpas kanki qam Tayta Diosllam.
 Payllamá ñoqallay salvaqnayqa.
- ³ Qamkunam kusikuylawanña yakuta horqonkichik.
 Salvasunaynichikpaqmi pukyumanta yakuta horqonkichik.
- ⁴ Chay punchawmi ninkichik:
 Tayta Diosmanyá graciasta qoychik.
 Tayta Diostayá mañakuychik.
 Tukuy rurasqanmantayá
 nacionkunaman willakuychik.
 Payqa tukuy imapa hawanpi kasqanmantayá
 nacionkunaman yuyarichiychik.
- ⁵ Admirakuypaq rurasqanmantayá
 Tayta Diosman takiychik.
 Enteron kay pachapiyá
 chay rurasqanta reqsichiychik.
- ⁶ Sion Moqopi *yachaqkuna,
 kusikuymanta qapariychik.
 Israelpa Chuya Diosnin
 hatun kasqanrayku qapariychik.
 Israelpa Chuya Diosnin
 qamkuna ukupi kasqanrayku qapariychik.

Babilonia nacionpa contranpi willakusqanmanta

13 ¹ Amozpa churin Isaiasman Tayta Dios revelaspanmi willarqa Babilonia nacionpi pasanamanta:

- ² Qala orqopa hawanpi banderata sayachiychik.
Soldadokunata atacanankupaq qayaychik.
Paykunata kamachikuqkunapa punkunman
yaykunapaq señaschaychik.
- ³ Guerrapi peleanankupaqmi sapaqchasqaykunata kamarachini.
Valeroso soldadokunatam qayaramuni.
Vencesqaywan kusikuqkunatam kamarachini.
Castiganaypaq ruraqkunatam kamarachini.
- ⁴ Orqokunapa hawanpim
achkallaña runakunapa qayakuynin hina uyarikun.
Nacionkunapa qapariynin hinam uyarikun.
Nacionkunamanta huñunasqa runakunapa qapariyninmi uyarikun.
Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi runankunata yupachkan.
- ⁵ Karu nacionkunamantam hamuchkanku.
Kay pachapa cantonmantaraqmi hamuchkanku.
Tayta Diosmi hamuchkan
piñakuyninpi armakunawan hina castigananpaq,
chaynapi chay runakunawan
tukuy kay pachata purmachinanpaq.
- ⁶ Qaparkachaychik, Tayta Diospa castiganan
punchawmi hichpamuchkanña.
Tukuy Atiyniyoy Diospa purmachinan
punchawmi hamuchkanña.
- ⁷ Chayraykum llapallan runaqa
manaña kallpayoy rikurirunqa.
Chayraykum llapallan runaqa
pasaypaq hukmanyasqaña rikurirunqa.
- ⁸ Pasaypaq mancharisqam rikurirunqaku.
Hatun llakipiwan hatun nanaypim rikurirunqaku.
Wachakuq warmipa nanayninwan hinam qewikachakunqaku.
Ancha hukmanyasqam sapakama qawanakunqaku.
Penqakuymantam uyankupas ruparisqa kanqaku.
- ⁹ Tayta Diospa castiganan punchawmi chayamuchkanña.
Mana aguantay atina piñakuyninmi chayamuchkanña.
Pasaypaq rabiakuynin punchawmi chayamuchkanña,
chaynapi kay pachata chunnirachinanpaq,
chaynapi kay pachapi huchasapakunata chinkarachinanpaq.
- ¹⁰ Cielokunapi lucerokunam manaña achkinqachu.
Cielokunapi huñunasqa lucerokunam manaña achkinqachu.
Qespiykamuspallam inti tutayaruspan manaña kanchanqachu.

- Killapas tutayarus pam manaña kanchanqachu.
- ¹¹ Tayta Diosmi nin kaynata:
 Kay pachapi runakunatam huchankumanta castigasaq.
 Mana allin ruraq runakunatam
 mana allin rurasqankumanta castigasaq.
 Orgulloso runakunapa
 hatun tukuynintam tukuchisaq.
 Orgulloswan gobiernakunatam humillachisaq.
- ¹² Runakunatam asllaña kanankukama pisiyachisaq.
 Ofir law qori-puromantapas astawanraqmi menosyachisaq.
- ¹³ Chayraykum katkatatachisaq cielokunata.
 Maymi kasqan sitiomantam
 suchurichisaq kay pachata.
 Chaynataqa rurasq Llapallan Kamachiq
 ñoqa Tayta Dios
 chay punchawpi piñakusqayraykum.
 Chaynataqa rurasq chay punchawpi
 rupariq nina hina rabiakusqayraykum.
- ¹⁴ Runakunam rikuringa
 qatikachasqa luwichu hina.
 Runakunam rikuringa
 mana michiqniyoq oveja hina.
 Sapakamam pasakunqaku ayllunkuman.
 Sapakamam pasakunqaku nacionninkuman.
- ¹⁵ Pipas tarichikuqtam lanzawan tuksipanqaku.
 Pipas hapichikuqtam espadawan wañuchinqaku.
- ¹⁶ Kikinku qawachkaptinkum
 churi-wawankuta wañuchinankupaq pampaman choqapanqaku.
 Wasinkutam suwanqaku,
 warminkunatam abusanqaku.
- ¹⁷ Contrankupim kachamusq
 Media nacionmanta runakunata
 otaq mana qollqemanta piensaq runakunata,
 otaq qoritapas mana munaq runakunata.
- ¹⁸ Flechankuwanmi wañuchinqaku mozonkunatapas.
 Manam llakipayanqakuchu llullu wawachakunatapas.
 Manam llakipayanqakuchu warmachakunatapas.
- ¹⁹ Ñoqapa chinkachisqay Sodoma llaqta hinam
 alhaja rumi hina nacionkunapa qawapayasqan
 Babilonia llaqtaqa purmachisqa kanqa.
 Ñoqapa chinkachisqay Gomorra llaqta hinam
 Sumaq kayninmanta Caldea nacionpi runakunapa alabasqan
 Babilonia llaqtaqa purmachisqa kanqa.
- ²⁰ Babilonia llaqtaqa manaña
 runapa *yachanan llaqtam kanqa.

Qepa wiñaykunapa manaña
yachanan llaqtam kanqa.
Arabia runakunam chay sitiopiqa
karpankuta manaña sayachinqakuchu.
Michiqkunam chay sitiopiqa
ovejankuta manaña samachinqakuchu.

²¹ Babilonia llaqtapiqa purun animalkunallañam *yachanqa.

Wasinkunatapas chuseqkunallañam huntanqa.
Avestruz sutiyoq animalkunañam chaypiqa yachanqa.

Monte cabrakunañam chaypiqa kallpakachanqa.

²² Palacionkunapim waqanqa hiena sutiyoq animalkunallaña.

Adornasqa palacionkunapim waqanqa atoqkunallaña.

Babilonia llaqtapa castigasqa kanan
tiempoqa hichpamuchkanñam.

Babilonia llaqtapa castigasqa kanan
punchawqa kayllañam.

Israelpa mirayninkuna allpankuman kutimunankumanta

14 ¹ Arí, Tayta Diosqa Jacob castakunamantam llakipayarikunqa. Yapaman-tamá Israel castakunaqa paypa akllasqan runakuna kanqa. Chayraykum paykunata Tayta Dios allpankupi kawsachinqa. Huklaw nacionmanta kaqkunam paykunaman huñunakunqa hinaspam Jacobpa castankunaman hukllawakunqa. ² Israelpa castankunatam achkaq runakuna chaskinqaku. Kutiptinkutaqmi paykunata nacionninkuman compañaqaku. Hinaptinmi Israel castakuna chay runakunata rantinqaku warmi-qarita sirvientenkupaña Tayta Diospa qosqan allpapi. Israel castakunapa presochaqnin runakunatam presochasqata pusanqaku hinaspataqmi munaychakunqaku ñakarichiqnin runakunapi.

Babilonia nacionpa reyninta burlakuspa imaynam takinankumanta

³ Israel castakuna, ñakarishaykichikmanta, waqasqaykichikmanta chaynataq ancha llakikuypi sirviente kasqaykichikmanta Tayta Dios librasuptikichikmi ⁴ Babilonia nacionpa reyninta burlakuspa ninkichik kaynata:

iImaynatamya ñakarichikuq reyqa tukurun!

iImaynatamya piñakuyninpi rurasqanqa tukurun!

⁵ Mana allin ruraqpa atiyintam

kaspita hina Tayta Dios pakiparun.

Nacionkunapi gobiernaq runapa

tawnantam Tayta Dios pakiparun.

⁶ Piñakuyninpi chay reyqa nacionkunata castigaq.

Mana tanispam paykunata castigaq.

Piñakuyninpi nacionkunapi munaychakuq.

Mana sayaykuspanmi paykunata qatikachaq.

⁷ Kunanmi ichaqa kay pachapi nacionkuna

hawkayaypi kachkanku.

Kunanmi ichaqa kay pachapi nacionkuna

- kusikuywan takichkanku.
- ⁸ Libano Orqopi cipres sachakunapas
kusikuywanmi nichkanku.
Libano Orqopi cedro sachakunapas
kusikuywanmi nichkanku:
“Qam wañusqaykimantaqa manañam
pipas hamuspa kuchuwankuñachu” nispanku.
- ⁹ Wañusqakunapa kasqan sitiopi kaqkunapas
kuyuparikuspankum lloqsimunku
chaskisunaykipaqpas.
Kay pachapim kamachikuqkunapa
almankunapas sayarinqaku.
Nacionpi llapallan reykunam
tiyanankumanta hatarinqaku.
- ¹⁰ Llapallanmi rimarispas nisuchkanki:
“Qampas mana kallpayoqmi rikurirunki.
Qampas ñoqayku hinaraqmi rikurirunki.
- ¹¹ Hatunchakuq kaynikim kay wañuqkunapa
kasqanman chayaramun.
Arpaykikunapa waqayninpas kay wañuqkunapa
kasqanmanmi chayaramun.
Kaypi waqtapanayki camapas aycha urullañam.
Qataykikunapas kaypiqa asnariq urullañam.”
- ¹² Achikyamuptin llipipipiq lucero
iimaynanpimá cielomantaqa wichiycamunki!
Nacionkuna venceq kachkaspaqa
¿imaynanpimá kay pachamanqa wischurachikamunki?
- ¹³ Qanmi sonqoykipi nirqanki:
“Hanaq pachamanmi ñoqaqa seqarusaq.
Tayta Diospa luceronkunapa altonpim
tiyanayta churamusaq.
Norte lawman rispaymi
huñunakunanku orqopi tiyamusaq.
- ¹⁴ Alto-altopi kaq puyukunapa
altonmanraqmi seqarusaq” nispas.
“Ñoqaqa Alto-altopi Dios hinam kasaq” nispas.
- ¹⁵ Aswanqa wañusqakunapa kasqanmanmi
uraykachisurqanki.
Aswanqa uku-ukumanraqmi
uraykachisurqanki.
- ¹⁶ Rikusuqníkikunam qawarayasuspayki ninqaku.
Qanmanta yuyaymanaspankumá ninqaku:
“¿Manachum kay runaqa kay pachapi runakunata
chaqwachiq karqa?
¿Manachum kay runaqa
kay pachapi nacionkunata katkatatachiq karqa?

- ¹⁷ Kay pachatam payqa chunnichirqa.
 Llaqtankunatam payqa tuñichirqa.
 Presokunapas wasinman kutinanta
 mana munaq runam karqa.”
- ¹⁸ Nacionkunapi llapallan wañusqa reykunam
 sepulturankupi honrasqa chutarayachkanku.
 Sapakamam sepulturankupi hawka chutarayachkanku.
- ¹⁹ Qanmi ichaqa sepulturaykimanta wischusqa kachkanki.
 Mana valeq kallma hinam wischusqa kachkanki.
 Espadawan tuksisqa wañuqkunapa ñitisqanmi kachkanki.
 Sarutyasqa aya hinam wikapasqa kachkanki.
 Rumikunapa kasqan uku-uku uchkumanmi aya
 hina wischusqa kachkanki.
- ²⁰ Manam wakin reykuna hinachu pampasqa kanki.
 Nacionnikita pasaypaq purmachisqaykimantam
 mana pampasqachu kanki.
 Chaynam kanki runaykikuna wañuchisqaykimanta.
 Wiñaypaqmi manaña yuyarinqakuchu
 mana allin runakunapa mirayninta.
- ²¹ Churinkunapaq sitiota alistaychik
 wañuchinankupaq,
 chaynapi abuelonkupa mana allin rurasqankumanta
 wañuchinankupaq,
 chaynapi kay pachapi dueño chakuyta ama piensanankupaq,
 chaynapi kay pachapi llaqtakunata
 amaña hatarichinankupaq.
- ²² Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:
 Ñoqam paykunapa contranpi hatarisaq,
 Babilonia llaqtatam chinkachisaq, nispa.
 Tayta Diosqa nintaqmi:
 Babilonia llaqtapi puchuqkunatawan kuskatam tukusaq,
 churinkunatam willkankunatawan kuskata tukusaq, nispa.
- ²³ Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa nintaqmi:
 Chay llaqtataqa erizo animalkunapa
 *yachananmanñam tikrasaq.
 Yakupa qocharayanan sitiomanñam tikrasaq.
 Pichanawan qopata pichachkaq hinam chinkachisaq.

Asiria nacion purmachisqa kanamanta

- ²⁴ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi juraspa nirqa:
- Cheqaptapunipas ñoqapa piensasqayman hinam kanqa.
 Cheqaptapunipas ñoqapa tanteasqayman
 hinam cumplisqa kanqa.
- ²⁵ Hina allpaypim Asiria runakunata wañuchisaq.

Hina orqoykunapim paykunata sarupasaq.
Yugo horqosqa hinam runaykunapi
munaychakuyninku tukurunqa.

Qepinku uraykachisqa hinam runaykunapa
ñakariynin tanirunqa.

- ²⁶ Kay pachapa contranpim ñoqa Tayta Dios
chaynata tanteachkani.
Llapallan nacionkunata atiyiniywan
castiganaypaqmi kachkani.

- ²⁷ Llapallan kamachiq Tayta Diosmi
chaynata tanteachkan.
¿Pitaq paypa tanteasqanta michakunman?
Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi
atiyninwan castigananpaq kachkan.
¿Pitaq paypa castigananta harkanman?

Filisteá runakunapa contranpi willakusqanmanta

- ²⁸ Rey Acazpa wañusqan watapim Isaias kaynata willakurqa:

- ²⁹ Maqasuqnichikpa tawnan pakirusqanraykuqa
amayá kusikuychikchu.

Filisteá llapallan runakuna,
chay pakirusqanraykuqa
amayá kusikuychikchu.

Chay kuchusqa culebrapa puchuqninmantaqa
aswan kachukuq culebraraqmi lloqsimunqa.
Chay kachukuq culebrapa mirayninmantaqa
pawariq venenosapa culebraraqmi lloqsimunqa.

- ³⁰ Pasaypaq wakcha runakunam
achka pastota mikuchkaq ovejakuna hina mikunqaku.
Mana imayoqkunam
hawkayaypi samachkaq ovejakuna hina hawka samakunqaku.
Yarqaymantam wañuchisaq qanmanta as puchuqkunata.
Lliwtam wañuchisaq qanmanta lliw puchuqkunata.

- ³¹ Zaguanpi kaqkuna iqaparkachayllawanñayá waqaychik!
Llaqtapi kaqkuna illakimantayá qapariychik!
Norte lawmantam tropakuna hamuchkan.
Qosni hinaraqmi tropakuna kallpamuchkan.
Tropakunamanta chulla soldadupas
mana rakikusqam hamuchkan.

- ³² Chay runakunamanqa ¿ima nispataq nisunchik?
Chay nacionmanta kachamusqankumanqa ¿ima nispataq nisunchik?
Nisunchikqa: Tayta Diosmi takyachinqa
Sion Moqota, nispam.
Nisunchikqa: Ñakarichisqa runankunam
chaypi amparakunqa, nispam.

Moab castapa contranpi willakusqanmanta

- 15** ¹ Moab castapa contranpim Isaias kaynata willakurqa:
 Moab nacionpi kaq Ar llaqtata vencerusqanku tutam
 Moab nacion desgraciapi rikurirqa.
 Moab nacionpi kaq Kir llaqtata vencerusqanku tutam
 Moab nacion desgraciapi rikurirqa.
- ² Dibon llaqtapi runakunam waqaq richkanku.
 Moqo capillakunapi waqaqmi richkanku.
 Moab castam qaparkachachkan Nebo llaqta
 tuñichisqankumanta.
 Moab castam qaparkachachkan Medeba llaqta
 tuñichisqankumanta.
 Llapallankum umanku kachiy-kachiy rutusqa kachkanku.
 Llapallankum barbanku rutusqa kachkanku.
- ³ Luto pachayoqmi callekunapi purichkanku.
 Wasipa pampa hina techonpim
 waqaspa qaparkachachkanku.
 Llaqtapa plazankunapim
 waqaspa qaparkachachkanku.
 Waqaspankum paykunaqa wischurayachkanku.
- ⁴ Hesbon llaqtapi kaqkunam qayaykachakunku.
 Eleale llaqtapi kaqkunam qayaykachakunku.
 Jahaza llaqtakamam uyarikuchkan qayaykachakusqanku.
 Chayraykum Moab soldadokuna manchakuymanta qaparinku.
 Chayraykum Moab soldadokuna hukmanyarunku.
- ⁵ Moab castakunapaqmi sonqoymanta qayaykachakuchkani.
 Moab castakunapaqmi yanapakuyta mañakuchkani.
 Runankunam lluptikuchkanku Zoar llaqtakama.
 Lluptikuchkankumá Eglat-selisiya llaqtakama.
 Luhit wichaytam waqastin richkanku.
 Horonaim llaqtaman riq ñantam
 qayaykachakustin richkanku.
 Desgraciapi kasqankuraykum qaparispa richkanku.
- ⁶ Nimrim Wayqopi pukyukunam chakirunña.
 Qorakunapas lliwmi chakirunña.
 Verde pastopas manaña kanankamam chakirunña.
- ⁷ Chayraykum runakunaqa
 wasinkupi huñusqanku kapuqninkuta astachkanku.
 Wayaw sachakunapa kasqan
 wayqopa waklawninmanraqmi astachkanku.
- ⁸ Qayaykachakusqankum lliw Moab nacionpi uyarikuchkan.
 Eglaim llaqtakamam qaparkachasqanku uyarikuchkan.
 Beer-elim lawkamam qaparkachasqanku uyarikuchkan.
- ⁹ Dimon llaqtapi pozokuna yawarwan huntasqa kachkaptinpas
 hatun castigotaraqmi kachamusaq chay Dimon llaqtamanpas.

Moab nacionmanta lluptiqkunatam leon mikurunqa.
Chay nacionpi puchuqkunatam leonkuna mikurunqa.

Moab runakuna Juda nacionman ayqekusqankumanta

- 16** ¹ Nacionpi gobiernaqman malta carnerota qatichiychik.
Chunniqqi Sela llaqtamanta Sion Moqoman qatichiychik.
- ² Moab nacionmanta warmikunam
otaq Arnon Mayuta chimpaqkunam
rapraykachaqa mallqo urpitukuna hinaraq kachkanku.
Qesanmanta pawarachisqa mallqo urpitukuna hinaraqmi kachkanku.
- ³ Sion Moqopi yachaqkunatam ninku:
Tanteanakuychik amparawanaykikupaq.
Rimanakuychik defiendewanaykikupaq.
Chawpi punchawpiyá tuta hina llantuykuwayku ñoqaykuta.
Pakaykuwaykuyá qanman ayqemuqkunata.
Amayá traicionawaykuchu qanman lluptimuqkunata.
- ⁴ Qamkuna ukupiyá *yachachunku Moab nacionmanta ayqemuqkunaqa.
Salteaqqunamantayá pakaykuwayku ñoqaykutaqa.
- Ñakarichisqa kayniyku tukuruptinqa,
llaqtakuna purmachiyta tukuruptinkuqa,
chaynataq enemigopas nacionmanta pasaruptinqa
- ⁵ Diosmi hatun kuyakuyninpi huk gobiernota hatarichinqa.
Davidpa castanmantam confianza runata gobiernachinqa.
Juzgaspanmi allin arreglokunata ruranqa.
Runakuna allinta ruranankupaqmi hikutanqa.
- ⁶ Yachanchikmi Moab nacionpi runakunapa
orgulloso kayninta.
Yachanchikmi ancha hatun tukuq hinaspa runa
tukuq kayninta.
Yachanchikmi mana respetakuq kaynintapas.
Yachanchikmi yanqa alabakuq kaynintapas.
- ⁷ Moab nacionmanta kaqkunam
qaparkachanqaku nacionninkumanta.
Qamkunam waqankichik Kir-hareset llaqtamanta kaq
ñupupasqa uvas pasaskunamanta.
Qamkunaqa waqankichikmi
ñakarichisqa kasqankumanta.
- ⁸ Hesbon llaqta law chakrakunapi plantakunam qawikurun.
Sibma llaqta law uvas huertakunam pasaypaqta qawikurun.
Nacionkunapi munaychakuqkunam ikllimuqkunata lliw sarutyarun.
Jazer llaqtakamam kallmankuna mastarikururqa.
Chunniqnintam kallmankuna mastarikururqa.
Lamar qochapa waklawninkamaraqmi chayarurqa.
- ⁹ Chayraykum Jazer llaqtapi kaqkuna waqachkanku

- Sibma llaqta law uvas huertamanta.
 Chaynam ñoqapas waqachkani
 Sibma llaqta law uvas huertamanta.
 Hesbon llaqta, qamraykum weqeyta chaqchuni.
 Eleale llaqta, qamraykum weqeyta chaqchuni.
 Tarpukuynikikunapa hawanpim
 guerrapi peleaqkuna qaparinku.
 Cosechaykikunapa hawanpim
 guerrapi peleaqkuna qaparinku.
- ¹⁰ Kusikuyninkum kunanqa tukurunña
 tarpusqa chakrankunamanta.
 Qapariyninkum kunanqa tukurunña
 tarpusqa chakrankunamanta.
 Uvas huertankupi takiyninkuqa
 manañam kanqachu.
 Uvas sarunankupiqa manañam sarunakuñachu.
 Vinopaq uvastaqa manañam sarunakuñachu.
 Qapariyninkuqa manañam kanqañachu.
- ¹¹ Chayraykum arpa hina sonqoy
 waqan Moab nacionmanta.
 Chayraykum arpa hina sonqoy
 waqan Kir-hareset llaqtamanta.
- ¹² Moab nacionpi kaqkunaqa
 moqokunapi capillakunaman yaykuspapas
 manam ima ruraytapas atinqakuchu.
 Moab nacionpi kaqkunaqa
 pisipanankukama santuarionkupi mañakuspapas
 manam ima ruraytapas atinqakuchu.
- ¹³ Chaynatamá unayña Tayta Dios rimarqa Moab nacionpa contranpi.
- ¹⁴ Kunanñataqmi Tayta Dios kaynata nin:
 Kimsa watamantam
 otaq llamkapakuq runapa yupasqan watamantam
 ancha reqsisqa Moab nacionqa despreciasqa nacion kanqa.
 Nana-nanaq runayoq kaspapas despreciasqa nacionmi kanqa.
 Chay puchuq runakunaqa mana atiyniyoq runakunallam kanqa.

Damasco llaqtapa contranpi willakuymanta

17 ¹ Damasco llaqtapa contranpim Isaias kaynata willakurqa:

- Damasco llaqtapa manañam llaqtañachu kanqa.
 Aswanqa tuñichisqa rumikunallañam montorayanqa.
- ² Aroer llaqta lawpi llaqtakunaqa mana runayoqñam kanqa.
 Animalkunapa echaderonñam kanqa.
 Animalkunallañam chaypiqa puñunqaku.
 Mana pipapas manchachisqanñam hawka kanqaku.

³ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:
 Efrain castapaqa
 manañam kanqachu murallasqa llaqtanqa.
 Israel allin reqsisqa nacionpaqa
 manañam kanqachu murallasqa llaqtanqa.
 Damasco llaqtapaqa manañam kanqachu gobiernonqa.
 Aram nacionpi puchuqkunapaqa
 manañam kanqachu murallasqa llaqtanqa.

Israel nacion castigasqa kananmanta

- ⁴ Chay tiempopim Jacobpa allin reqsisqa nacionninqa
 pisi kallpayoq rikurirunqa.
 Tukuy imawan huntasqa kayninpas
 mana imayoqñam rikurirunqa.
- ⁵ Cosechapi rutunaraq trigo
 hinam kanqa.
 Makinwan huñusqa espigakuna hinam kanqa.
 Refaim Qechwapi trigo pallapasqa hinam kanqa.
- ⁶ Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin:
 Pallapanankupaq aceitunas sachá hinam kanqa.
 Waqtaparuptinku puntankunapi
 iskay kimsa ruruyoq hinam kanqa
 otaq kallmapi tawa pichqa rurullaña
 puchuq hinam kanqa.
- ⁷ Chay tiempopim runaqa unanchaqninmanta
 cuentata qokunqa.
 Chay tiempopim Israelpa Chuya Diosninta qawarinqa.
- ⁸ Manañam qawarinqakuchu kikinkupa rurasqan altarkunata.
 Manañam qawarinqakuchu Asera sutiyoq mamachankuta.
 Manañam kaqpaqpas hapinqakuñachu
 incienso kañananku altarkunamanta.
- ⁹ Chay tiempopim murallasqa llaqtakunata saqerunqaku.
 Montepi kuchurusqa sachakunata hinam saqerunqaku.
 Israel runakunapa qayllanpi saqerusqanku
 llaqtakunata hinam saqerunqaku.
 Pasaypaq chunnichisqañam kanqaku.
- ¹⁰ Chaynam kasunki salvaq Diosniki qonqarusqaykirayku.
 Chaynam kasunki qaca hina amparakuna Diosniki mana
 yuyarisqaykirayku.
 Kuyayllapaq plantakunata
 huertaykipi plantaspapas,
 huklaw nacionmanta apamusqa
 taytacha-mamachakunapaq plantaspapas
- ¹¹ plantasqayki punchawmi nanachikunki.

Paqarinnintillanmi ikllirachinki.
 Aswanqa onqoy rikuriramuptinmi pierderunqa.
 Mana hampiy atina onqoy rataykuptinmi
 cosechayki pierderunqa.

- ¹² Lamar qochapa qapariyninta hina uyariychik.
 Nana-nanaq nacionkunapa qapariyninta uyariychik.
 Nisyu lloqllapa qapariyninta hina uyariychik.
 Nana-nanaq runakunapa hamusqanta uyariychik.
- ¹³ Achka yakukunapa qapariyninta hinamá
 chay runakunaqa qaparinku.
 Paykunata Tayta Dios qaqchaptinmi
 karukunamanraq lluptikunku.
 Moqokunamanta wayrapa apasqan qopa hinaraqmi
 qatikachasqa kanku.
 Sinchi wayrawan remolino wayra hamuchkaq hinaraqmi
 qatikachasqa kanku.
- ¹⁴ Chisinkuytam mancharikuyllapaqña rikurirunku.
 Manaraq achikyamuchkaptinmi chinkarunku.
 Chaynam sucederun saqueaqninchikkunata.
 Chaynam pasarun suwaqninchikkunata.

Cus nacionpa contranpi willakuymanta

- 18** ¹ ¡Ay, imaynaraq kanqa wanwakunapa
 warwaryanan nacion!
 ¡Ay, imaynaraq kanqa Cus law
 mayukunapa waklawninpi kaq nacion!
- ² Chay nacionmi lamar qochanta
 purichin runankunata.
 Tutturamanta buquekunapim
 purichin willakuq runankunata.
 Yaw kachasqa kallpaqkuna,
 qamkunaqa chayllayá riychik.
 Hatunkaray runakunamanyá chaylla riychik.
 Chayllayá riychik lluchkay-lluchkay
 uyayog runakunaman.
 Riychikyá tukuy hinastinpi kaq
 runakunapa manchakusqan runakunaman.
 Runamasin ñakarichiq kallpasapa
 runakunamanyá chaylla riychik.
 Mayukunapa partisqan nacionpi
 *yachaqkunamayá chaylla riychik.
- ³ Kay pachapi kawsaq runakuna,
 enteron kay pachapi kawsaq runakuna,
 orqokunapi banderakunata sayachiptinkum qawankichik.
 Cornetata tocaptinkum uyarinkichik.

⁴ Tayta Diosmi niwarqa:

Maypi kasqaypim ñoqaqa hawkalla kasaq.

Maypi kasqaymantam ñoqaqa qawamusaq.

Usyaypi llipipipispa kanchariq

inti hinam ñoqaqa kasaq.

Cosecha tiempo rupaypi sulla hinam ñoqaqa kasaq.

⁵ Uvas plantakuna sisayta tukuruptinmi,

rurunkunapas poqoytaña qallaykuptinmi,

manaraqpas cosecha qallarichkaptinmi

kallmankunata cuchillowan rawmaruchkaq

hina chinkarachinqa.

Wiñaq kallmankunata kuchuparuspa

wischuruchkaq hinam chinkarachinqa.

⁶ Lliwmi moqokunapi saquesqa kanqa.

Aycha mikuq pawaqkunapaqmi saquesqa kanqa.

Purun animalkunapaqmi saquesqa kanqa.

Chay sitiopim alton pawaq animalkuna

poqoy tiempopi kanqaku.

Chay sitiopim purun animalkuna

cosecha tiempopi kanqaku.

⁷ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmanmi

ofrendankuta apamunqaku.

Hatunkaray lluchkay-lluchkay uyayoq

runakunam apamunqaku.

Tukuy hinastinpi kaq runakunapa manchakusqan

runakunam apamunqaku.

Apamunqakumá ofrendankuta runamasin ñakarichiq

kallpasapa runakuna.

Apamunqakumá ofrendankuta mayukunapa partisqan

nacionpi *yachaqkuna.

Apamunqakumá ofrendankuta Sion Moqopi llaqtaman.

Apamunqakumá Llapallan Kamachiq

Tayta Diosta alabana llaqtaman.

Egipto nacionpa contranpi willakuymanta

19 ¹ Egipto nacionpa contranpim Isaias willakun:

Egipto nacionman riq

Tayta Diostayá qawariychik.

Sillasqa hina puyupi kallpaylla

riqtayá qawariychik.

Egipto nacionpi taytacha-mamachakunam

paypa qayllanpi katkatatanku.

Egipto nacionpi llapallan runakunam

pasaypaqta hukmanyarunku.

² Tayta Diosmi nin:

- Egipto runakunatam takanarachisaq.
 Kikinkupuratam peleanarachisaq.
 Amistadpuram peleanqaku.
 Llaqtapuram peleanqaku.
 Nacionpuram peleanqaku.
- ³ Egipto runakunapa yuyaymanaynintam hukmanyarachisaq.
 Egipto runakunapa tanteasqankutam yanqacharusaq.
 Hinaptinmi taytacha-mamachakunata tapunqaku.
 Brujokunatañam paykunaqa tapunqaku.
 Tapunqakum espiritistakunata.
 Qayakunqakum wañuqkunapa espiritunkunata.
- ⁴ Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Egipto runakunatam entregaykusaq.
 Nakarichispa munaychakuqninku runakunamanñam qoykusaq.
 Mana llakipayakuq reywanmi paykunata gobiernachisaq.
- ⁵ Nilo Mayupa yakunmi chinkarunqa.
 Pasaypaqtam chay mayuqa chakirunqa.
- ⁶ Yaraqkunam asnarirunqa.
 Wayqokunapi yakukunam pisirunqa.
 Egipto nacionpi Nilo Mayum chinkarunqa.
 Ismurunqam lliw soqoskuna.
 Ismurunqam lliw tuturakuna.
- ⁷ Nilo Mayupa patanpi plantakunam chakirunqa.
 Nilo Mayupa patanpi tarpuykunam lliw chakirunqa.
 Manaña kanankamam wayra aparunqa.
- ⁸ Nilo Mayupi challwaqkunam qaparkachanqaku.
 Anzuelowan llapallan challwaqkunam waqanqaku.
 Atarrayawan challwaqkunam eqoyarunqaku.
- ⁹ Pilchasqa linowan llamkaqkunam muspaypi hina kanqaku.
 Yuraq tela awaqkunam muspaypi hina kanqaku.
- ¹⁰ Tela awaqkunam pasaypaqta hukmanyarunqaku.
 Llapallan llamkaq runakunam llakisqa sonqoyoq kanqaku.
- ¹¹ Zoan llaqtapi kamachikuqkunaqa
 ancha roqrum kanku.
 Rey Faraonta yuyaywan consejaq kachkaspankum
 mana valeqllata consejanku.
 ¿Imaynanpitaq chayna runakunaqa Rey Faraonman niqku:
 Yachaysapa runakunapa castanmi kaniku, nispaqa?
 ¿Imaynanpitaq chayna runakunaqa Rey Faraonman ninku:
 Ñoqaykuqa ñawpaq reykunapa castanmi kaniku, nispaqa?
- ¹² Yaw Egipto nacionpa reynin Faraon
 ¿maypitaq kachkan yachaysapa runaykikunaqa
 chaynapi Llapallan Kamachiq Tayta Diospa
 tanteasqanta willasunaykipaqqa?

¿Maypitaq kachkan yachaysapa runaykikunaqa
chaynapi Egipto nacionpa contranpi
tanteasqankuta yachachisunaykipaqqqa?

¹³ Zoan llaqtapi kamachikuqkunaqa
sonso runakunam.

Menfis llaqtapi kamachikuqkunaqa
engañachikuq runakunam.

Ayllunkupi kamachikuqkunaqa
Egipto nacion pantarachiq runakunam.

¹⁴ Tayta Diosmi paykunapi rikurirachirqa.
Pantachikuq espíritutam rikurirachirqa.
Paykunam pantarachinku Egipto nacionta.
Tukuy rurasqankupim pantarachinku chay nacionta.
Vomitaq sinkata hinam rurarunku.
Tamsakachaq sinkata hinam rurarunku.

¹⁵ Uma kaqpas nitaq chupa kaqpas
Egipto nacionpa favorninpiqa
manam ima ruraytapas atinqachu.
Palmera kallmapas nitaq tuturapas
chay nacionpa favorninpiqa
manam ima ruraytapas atinqachu.

¹⁶Chay tiempopim Egipto nacionpi runakunaqa warmikuna hinaña rikurirunqa.
Llapallan Kamachiq Tayta Dios atiyinwan paykunata castigaptinmi katkatataspanku
mancharikunaku. ¹⁷Juda nacionpi kaqkunam tamsaykachachinaku Egipto nacionpi
*yachaqkunata. Chaymi pipas sapa kuti Juda nacionpi kaqkunamanta yuyarispankuqa
mancharikunaku Egipto nacionpa contranpi Llapallan Kamachiq Tayta Diospa tanteasqan-
kunamanta. ¹⁸Chay tiempopim kanqa Egipto nacionpi pichqa llaqtakuna Canaan allpapi
rimayninkuta rimaqkuna. Paykunaqa Llapallan Kamachiq Tayta Diosmanta mana rakiku-
nankupaqmi juranaku. Chay llaqtakunapa huknintam Intipa Llaqtanwan sutichanaku.
¹⁹Chay tiempopim kanqa Egipto nacionpi Tayta Diospaq sapaqchasqa altar, linderonpipas
churanqakutaqmi Tayta Dios yuyarina monumentota. ²⁰Chay monumentom señal chay-
nataq testigo hina kanqa ñakarichiqninkupa contranpi Tayta Diosta mañakuptinku. Paymi
kachamunqa salvaqninkuta paykunata defiendespa librananpaq. ²¹Tayta Diosqa Egipto na-
cionpi kaqkunamanmi reqsichikunqa, paykunapas payta reqsikuspankum yupaychanaku.
Adoraspankum paypaq animalkunata wañuchipunaku, ofrecenqakutaqmi kawsayku-
namanta ofrendakunatapas hinaspan prometespanku cumplinaku. ²²Tayta Diosqa
azotechkaq hinam castiganqa Egipto runakunata, chaywanpas kikillantaqmi paykunata
sanoyachinqa. Tayta Diosman kutirikuspa mañakuptinkum paykunataqa sanoyachinqa.

²³Chay tiempopitaqmi Egipto nacionmanta Asiria nacionkama hatun ñan kanqa
hinaptinmi Asiria nacionpi kaqkuna rinaku Egipto nacionman, Egipto nacionpi
kaqkunapas rinakutaqmi Asiria nacion lawman. Egipto nacionpi kaqkunawan
Asiria nacionpi kaqkunam kuskanku adoranaku Tayta Diosta.

²⁴Chay tiempopim Egipto nacionwan Asiria nacion hinaspa Israel nacion kim-
sanku bendicion kanqa kay pachapi nacionkunapaq. ²⁵Llapallan Kamachiq Tayta
Diosmi bendecinqa paykunata kaynata nisan:

—Ñoqam bendecini Egipto runaykunata, bendecinitaqmi unanchasqay Asiria naciontapas chaynataq herenciay Israel naciontapas —nispa.

Egipto naciontawan Cus nacionta Asiria nacion vencesqanmanta

20 ¹Huk watam Asiria nacionpa reynin Sargon kachamurqa llapallan tropankuna kamachiqa Asdod llaqtaman hinaptinmi chay llaqtapa contranpi peleaspan vencerurqa. ²Chay tiempopim Tayta Dios rimapayarqa Amozpa churin Isaiasta, paytam nirqa: —Chustukuy luto pachaykitawan *usutaykita —nispa.

Hinaptinmi pay chaynata ruraspan mana pachayoc qala chakilla purirqa. ³Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—Serviqniy Isaiasmi mana pachayoc chaynataq qala chakilla purirqa kimsa watapuni. Chaytam ruraraq señalpaq hina Egipto nacionta chaynataq Cus nacionta imam pasanmanta yachachinanpaq. ⁴Asiria nacionpa reyninmi presochasqata pusanqa Egipto nacionpi kaqkunatawan Cus nacionpi kaqkunata. Paykunamantam pusanqa mozokunatapas chaynataq machukunatapas. Paykunataqa pusanqa mana pachayocqam, qala chakillatam chaynataq qala sikillatam chaynapi Egipto nacion penqaypi kananpaq. ⁵Hinaptinmi Cus nacionpi confiakuqkuna chaynataq Egipto nacionmanta alabakuqkunapas mancharikuspanku penqakuywan kanqaku. ⁶Chaymi lamar qochapa patanpi *yachaqkuna chay tiempopi ninqaku:

—Qawaychik confiakusqanchik nacionta. Asiria nacionpi reymanta librawas-panchik yanapawananchikpaqmi chay nacionman lluptirqanchik. Chaynaqa ¿imaynatataq kunanqa lluptisunchik? —nispa.

Babilonia nacion vencesqa kananmanta

21 ¹Lamar qochapa hichapanpi kaq chunniq sitiopa contranpim Isaias kaynata nirqa:

Imaynam Neguev lawninta sinchi wayra hamuchkan,
chaynam chunniq lawmanta enemigo hamuchkan.

Mancharikuypaq sitiomantam hamuchkan.

²Puramente manchakuypaqmi Tayta Diospa rikurichiwasqanqa:

Traicionaqqunam traicionachkanku.

Salteaqqunam salteachkanku.

Elam nacionmanta kaqkuna iatacaychik!

Waqayninkutam upallachisaq.

Media nacionmanta kaqkuna imuyurisaq atacaychik!

Waqayninkutam upallachisaq.

³Cuerpoymi pasaypaqta nanawachkan.

Wachakuywan ñakariq warmi hinam

nanaywan qewikachakuchkan.

Llakikuypi kaspaymi manaña uyarinichu.

Mancharikuypi kaspaymi manaña qawakunichu.

⁴Muspaypi hinam rikuriruni.

Mancharikuywanmi katkatatachkan.

Tarden lawpi gustasqay tiempom mancharichiqniyña karun.

Ancha mancharichiqniyñam rikurirun.

- ⁵ Mesaqa kachkan alistasqañam.
 Mantelkunapas kachkan mastasqañam.
 Tropa kamachiqkuna isayariychik!
 ¡Harkachikunaykichik armakunata
 aceitewan llusiyichik!
- ⁶ Señormi kaynata niwarqa:
 Llaqta cuidaqta churamuy.
 Tukuy rikusqanta
 willakunanpaq churamuy.
- ⁷ Pares-pares caballokunapa aysasqan carretakunata qawaspanqa,
 asnokunapi silladakuna hamuqta qawaspanqa,
 camellokunapi silladakuna hamuqta qawaspanqa
 llaqta cuidaqyá sumaqta qawarayachun, nispa.
 Llaqta cuidaqyá allinta qawarayachun, nispa.
- ⁸ Llaqta cuidaqñataqmi qaparispan ninman:
 Señor, maymi churawasqankupim
 puncha-punchaw sayachkani.
 Señor, maymi sayasqaypim
 tutan-tutan cuidachkani.
- ⁹ Kunanmi qawachkani carretapi runa hamuqta.
 Qawachkanim pares caballopa aysasqan carretapi runa hamuqta.
 Vencerunkum Babilonia llaqtataqa.
 Taytacha-mamachankupas pampakunapiñam wischurayachkan.
 Chaykunaqa ñutupasqañam pampakunapi wischurayachkan.
- ¹⁰ Ñakarichisqa castamasillaykuna,
 erapi trillasqa hina castamasillaykuna,
 Llapallan Kamachiq Tayta Diosmanta
 uyarisqaytam willaykichik.
 Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmanta
 uyarisqaytam willaykichik.

Edom nacionpa contranpi willakuymanta

- ¹¹ Duma llaqtapa contranpim Isaias nirqa:
 Huk kaqninmi Seir Orqomanta nimuwachkan:
 Yaw llaqta cuidaq runa
 ¿hayka horallañataq faltachkan achikyananpaq? nispa.
 Yaw llaqta cuidaq runa
 ¿hayka horallañataq faltachkan achikyananpaq? nispa.
- ¹² Llaqta cuidaqmi contestaspan nin:
 Hamuchkanmi hora achikyamunanpaq.
 Hamuchkantaqmi hora tutaykunanpaq.
 Yachayta munaspaqa tapukuychik.
 Yachayta munaspaqa kutimuychik.

Arabia runakunapa contranpi willakusqanmanta

¹³ Arabia runakunapa contranpim Isaias nirqa:

Dedan lawmanta viajerokuna,
Arabia law pukyu sachakunapi tuta samakuqkuna,
¹⁴ yakunayasqakunawan tupaykuq lloqsimuychik.
Yakullaykichiktapas qoykunaykichikpaqyá lloqsimuychik.
Tema lawpi yachaqkuna,
lluptiqkunamanyá taripaykamuychik.
Mikuyllaykichiktapas qoykunaykichikpaqyá taripaykamuychik.

¹⁵ Paykunaqa guerrapi wañunankumantam ayqekuchkanku.
Vainanmanta horqosqa espadawan wañunankumantam ayqekuchkanku.
Flechana armawan kamaykuqkunamantam lluptikuchkanku.
Manchakuypaq guerramantam ayqekuchkanku.

¹⁶ Señormi kaynata niwarqa:

Kaymanta huk watamanmi
otaq llamkapakuq runapa yupasqan watamanmi
Cedar castapa ancha reqsisqa kaynin
lliw puchukarunqa.

¹⁷ Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosmi nini:
Flechawan peleaq soldadokunaqa aschallañam puchurunqa.
Cedar castamanta peleaqkunaqa aschallañam puchurunqa.

Jerusalen llaqtamanta

22 ¹ Revelacion Qawana Qechwamantam Isaias nirqa:
¿imataq qamkunata pasarusunkichik?

¿Imanasqataq wasipa qatanman seqarunkichik?

² Bullakunawan huntasqa llaqta,
fiestakunapi bullakunawan huntasqa llaqta
Wañuqnikikunaqa manam espadawanchu wañurqaku.
Paykunaqa manam guerrapichu wañurqaku.

³ Kamachikuqnikikunam llapallan lluptirunku.
Mana flechasqa kachkaspallam presochasqa karunku.
Ukuykipi kaq runakunam kуска presochasqa karunku.
Enemigo karupi kachkaptinraqmi lluptirunku.

⁴ Chaymi nirqaykichik kaynata:
Amayá qawayaychikchu ñoqata.
Waqaytam munani ancha llakimanta.
Waqaptiyqa ama consuelawaychikchu ñoqata.

⁵ Llapallan Kamachiq Señor Diosmi decretarqa.
Chaqwasqa kanan punchaw hamunanpaqmi decretarqa.
Revelacion Qawana Qechwapi
munaychakunanpaqmi decretarqa.
Revelacion Qawana Qechwapi

muspaypi hina kanankupaqmi decretarqa.
 Llaqtapa murallankunatam tuñichichkanku.
 Orqokunapipas uyarikunankamam qaparichkanku.

- ⁶ Elam tropakunam flecha apanankuta alistarunkuña.
 Manejaqkunam carretankuman sejarunkuña.
 Soldadokunam caballonkuman sillakurunkuña.
 Kir lawmanta tropakunam harkachikuna armankuta horqorunkuña.
⁷ Jerusalem llaqta, sumaqlaña qechwaykikunapi
 carretakunam huntallaña kachkanku.
 Sillasqa tropakunam llaqtapa zaguanninkunata
 atacanankupaq churakurunku.
⁸ Juda nacionpa harkachikunantam horqorunku.

Chay punchawmi qamkuna qawarqankichik Monte Palaciowan sutichasqa wasipi armakunata. ⁹Qawarqankichiktaqmi “Rey Davidpa Llaqtan” sutiyoq barriopi murallakuna raqrallaña kasqantapas, qocharachirqankichiktaqmi yakutapas uray law estanquepi. ¹⁰Jerusalem llaqtapi wasikunatapas yupaspa wakinta tuñichirqankichik chaykunawan murallakunatapas allichanaykichikpaq. ¹¹Rurarqankichiktaqmi estanqueta iskay murallakunapa chawpinpi, chaytaqa ruraraqankichik ñawpaq estanquemanta hamuq yaku qochananpaqmi. Ichaqa manam rikurqankichikchu tukuy chaykuna unanchaq Diosta nitaqmi qawarqankichikchu ñawpaqmanta ruraq Diostapas.

- ¹² Chay punchawmi Llapallan Kamachiq Señor Dios qayasurqankichik.
 Waqaspa qaparkachanaykichikpaqmi qayakurqankichik.
 Umaykichikta rutuchikunaykichikpaqmi qayasurqankichikqa.
 Luto pachawan pachakunaykichikpaqmi qayasurqankichikqa.
¹³ Kusikuylawanñam ruraraqankichik fiestakunata.
 Nakaraqankichikmi bueyeskunatawan carnerokunata.
 Aychata mikuspam vino tomakuyllapi kankichik.
 Mikukusun, tomakusun, paqarinmi wañukusun, nispam ninkichik.
¹⁴ Llapallan kamachiq Señor Diosmi ñoqaman rikuriykuwarqa
 hinaspam rinrillaypi kaynata niykuwarqa:
 Kay mana allin rurasqaykichiktaqa
 manam pampachasaqchu, nispa.
 Manaraq chayta rurachkaptiy
 qamkuna wañunkichik, nispa.
 Chaynatam llapallan kamachiq ñoqa Señor Dios nini.

Palaciopi mayordomo Sebna wañunanmanta

¹⁵Palaciopi kaq Sebna sutiyoq mayordomoman yaykuspam ninaypaqmi Llapallan Kamachiq Señor Dios kaynata niwarqa:

- ¹⁶ Kaypiqa ¿imatataq rurachkanki?
 ¿Pitaq kaytaqa kamachisurqanki?

- Sepulturata kaypi ruranaykipaqqa ñpitaq kamachisurqanki?
 Kay moqopi sepulturata uchkunaykipaqqa ñpitaq nisurqanki?
 Kay qaqqa uchkupi waqtapanaykipaqqa ñpitaq nisurqanki?
- ¹⁷ Imatapas wischuchkaq hinaraqmi wischurusunki.
 Tayta Diosqa kallpasapa runa hinaraqmi wischurusunki.
 Hapiykuspam kallpasapa runakunaraq wischurusunki.
- ¹⁸ Maytuykuspam pelotata hina wischurusunki.
 Hatun nacionmanmi wischurusunki.
 Chay hatun nacionpim wañunki.
 Alabakunayki carretakunam chaypi sayarunqa.
 Patronnikipa castanpaqmi hatun penqay kanki qamqa.
- ¹⁹ Puestoykimantam ñoqa qarqorusqayki.
 Oficiyokimantam patronniki wischurusunki.
- ²⁰ Chay punchawmi serviqniyta qayamusaq.
 Hilciaspa churin serviqniy Eliaquimtam qayamusaq.
- ²¹ Pachaykikunawanmi pachachisay paytaqa.
 Chumpikiwanmi weqawninta watasaq paytaqa.
 Paytañam churasay
 qampa rantikipi kamachikunanpaq.
 Paymi taytanku hina kanqa
 Jerusalem llaqtapi *yachaqqunapaq.
 Paymi taytanku hina kanqa
 Juda casta runakunapaq.
- ²² Hapichisaqmi David castapa wasinpa llaventaqa.
 Manam pipas wichqayta atinqachu paypa kichasqantaqa.
 Manam pipas kichayta atinqachu paypa wichqasqantaqa.
- ²³ Perqaman estaca takarusqata hinam paytaqa takyachisay.
 Maymi churasqaypim paytaqa takyachisay.
 Reqsisqa runakunapa tiyanan asientopi hinam
 payqa kanqa.
 Taytanpa ayllunkuna reqsisqa kananpaqmi
 payqa kanqa.
- ²⁴ Tukuy rikchaq serviciota warkuchkaq hinam chay estacapi warkunqaku
 achka preciopa chanin kaqkunata.
 Abuelon castakunapa ancha reqsisqa kayninmi
 pienden Eleaquinmanta.
- ²⁵ Llapallan kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Chay tiempopim perqaman takasqa estaca chutakaramunqa.
 Chay seguro sitiomantam wichiramunqa.
 Llapallan chaypi warkusqakunam lliw pierderunqa.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Tiro llaqtapa hinaspa Sidon llaqtapa contranpi willakuymanta

23 ¹ Tiro llaqtapa contranpi rimaspanmi Isaias nirqa:

Tarsis lawmanta buquekunapi kaqkuna qapariychik.
 Manaña wasiyoq Tiro llaqtapi kaqkuna qapariychik.
 Soqoskuna sayachinanku llaqtatam tuñirachinku.
 Chipre lawmanta hamuqkunamanmi chaymanta willarunku.

² Costa law Tiro llaqtayoqkuna, upallaychikña.
 Sidon llaqtapi negociantekuna, upallaychikña.
 Lamar qochanta paykuna apachiptin riqkuna, upallaychikña.

³ Buquepi chimpaspam nana-nanaq yakupa hawanta riqku.
 Sihor lawmanta kawsaykunawanmi ganakuqku.
 Nilo Mayupa patanpi cosechakunatam apamuqku.
 Nacionkunamanmi paykunaqa *rantikuqku.

⁴ Penqarikuy, lamar qochapa patanpi Sidon llaqta.
 Penqarikuy, lamar qochapa patanpi amparakuna llaqta.
 Lamar qocham ninqa:
 Manañam wachakuqpa nanayninwan ñakarinchu.
 Manañam wawakunata hina wachakunichu.
 Manañam qari churiykuna kanñachu uywanaypaq.
 Manañam warmi churiykuna kanñachu wiñachinaypaq.

⁵ Egipto nacionpi runakunam noticiata uyarinqaku.
 Tiro llaqtata imam sucedesqantam uyarinqaku.
 Chay noticiawanmi paykuna ñakarinqaku.

⁶ Tarsis lawman qamkuna ripukuychik.
 Lamar qochapa patanpi *yachaqkuna, qapariychik.

⁷ ¿Kay Tiro llaqtachum fiestakunallapi kakuq llaqta?
 ¿Kay Tiro llaqtachum ñawpaq tiempomantaraq kakuq llaqta?
 ¿Kay llaqtachum karu nacionkunapi kananpaq runakuna kachaq llaqta?

⁸ ¿Pitaq kay castigota decretarqa
 Tiro llaqtapa contranpi?
 ¿Pitaq kay castigota decretarqa
 reykunapa kanan llaqtapa contranpi?
 Negociowan puriqkunam munaychakuqkuna karqaku.
 Negociantekunam kay pachapi ancha reqsisqa karqaku.

⁹ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi chaynata decretarqa.
 Llapallan orgulloso runakunata
 humillananpaqmi decretarqa.

Kay pachapi llapallan ancha reqsisqa runakunata
 mana kaqman churananpaqmi decretarqa.

¹⁰ Tarsis lawpi runakuna, chakrapañayá llamkaychik qamkunaqa.
 Manañam kanñachu buquekuna sayachinanku llaqtaqa.

¹¹ Lamar qochapa hawanmanmi Tayta Dios makinta haywarirqa.

Nacionkunatam Tayta Dios katkatatachirqa.
Canaan law nacionkunapi llaqtakunata tuñichinanpaqmi kamachirqa.
Mana yaykuy atina llaqtakunata tuñichinanpaqmi kamachirqa.

¹² Sidon llaqtatam nirqa:
Ñakarichisqa sipas hina sumaq Sidon llaqta,
dejayña fiestakunallapi kakuyta.
Chipre lawman ripuspaykipas
manam hawkaqa kankichu waklawpipas.

¹³ Qawariychik Caldea law nacionta,
manaña cuentaman churana nacionta.
Purun animalkuna yachananpaqñam Asiria nacion churarun.
Atacanankupaqmi paykunaqa torrekunata churarun.
Palacionkunata taqmaruspa purmachisqata dejarun.

¹⁴ Tarsis lawmanta buquepi runakuna, qapariychik.
Purmachispa saquesqam kanqa amparakuna sitioykichik.

¹⁵ Chay tiempopim Tiro llaqtaqa qonqasqa kanqa qanchis chunka watakama
otaq reypa kawsanan watakunata hina. Qanchis chunka wata pasaruptinñam
Tiro llaqtata sucedenqa chuchumika warmimanta kayna takisqankuman hina:

¹⁶ Yaw qonqasqa chuchumika warmi, arpaykita hapiy.
Enteron llaqta ukupi allinta tocaspa muyurimuy.
Qanmanta yuyarinankupaq
achka takikunata takimuy.

¹⁷ Qanchis chunka wata pasaruptinmi Tiro llaqtata Tayta Dios castiganqa. Kaq-
llamantam chuchumikayarunqa, kaqllamantataqmi runakunaman alquilakunqa,
huchallikunqataqmi kaqllamanta kay pachapi gobiernokunawan. ¹⁸ Aswanqa
negociaspa ganakusqankunaqa Tayta Diospaq sapaqchasqam kanqa. Manañam hu-
ñuspankuqa waqaychanqakuchu aswanqa Tayta Dios serviqkunamanñam qonqaku
achka mikuyta rantinankupaq chaynataq fino pachankunatapas rantinankupaq.

Kay pachata Tayta Dios castigananmanta

24

¹ Qawaychik, Tayta Diosmi purmachinqa kay pachata.

Qawaychik, Tayta Diosmi chunnichinqa kay pachata.

Kay pachapa hawanta tikraruspanmi cheqechinqa chaypi yachaqkunata.

² Runakunatawan sacerdotekunatam cheqerachinqa.

Sirviententawan patronnintam cheqerachinqa.

Sirvientantawan patronantam chaynallata ruraronqa.

Rantinqintawan *rantikuqtam ruraronqa chaynallata.

Cheqechinqam prestakuqnintawan prestaqninta.

³ Tayta Diosmi nin:

Kay allpam kanqa pasaypaq chunnichisqa.

Kay allpam kanqa pasaypaq saqueasqa.

⁴ Kay allpam chakiruspan hukmanyarun.

Enteron kay pacham pasaypaqta chakiruspa hukmanyarun.
Kay pachapi allin reqsisqa runakunam chakichisqa planta hina lliw
hukmanyarun.

- ⁵ Kay pachatam runakuna millakuypaqta rurarunku.
Diospa yachachikuyninkunata mana kasukuspa
kay pachata millakuypaqta rurarunku.
Paypa decretonta mana kasukuspa
kay pachata millakuypaqta rurarunku.
Diospa wiñaypaq contratonta yanqacharuspa
kay pachata millakuypaqta rurarunku.
- ⁶ Chayraykum kay allpa pasaypaq ñakasqa kachkan.
Kay pachapi *yachaqkunam castigonwan ñakarichkan.
Chayraykum kay pachapi yachaqkuna kañasqa kachkanku.
Chayraykum kay pachapi runakuna pisillaña kachkanku.
- ⁷ Vinom pisirun.
Uvas plantakunam qawirun.
Kusikuyllapi kawsaqkunam llakisqa rikurirun.
- ⁸ Tinyawan kusikuyninkuqa upallarunmi.
Fiestakunawan bulla rurayninkuqa upallarunmi.
Arpakunapa miskillaña waqayninga upallarunmi.
- ⁹ Takillawaña vino tomayninkum tanirun.
Poqosqa aqam tomaqkunapaq lliw qatqeyarun.
- ¹⁰ Manaña imayoq llaqtam chunnichkan.
Mayqan wasipas manaña yaykunapaq hinam kachkan.
- ¹¹ Vino tukuruptinmi callekunapi runakuna waqachkanku.
Tanirunmi lliw kusikuyninku.
Chinkarunñam kay pachapi kusikuyninku.
- ¹² Purmasqatañam saqerun llaqtataqa.
Ñutupasqañam kachkan zaguanninkunaqa.
- ¹³ Enteron kay pacha nacionkunapim chayna kanqa.
Waqtaspa olivos sachapi puchuq aceitunas hinam kanqa.
Uvas cosecha tukuruptin maskapasqa uvas hinam kanqa.
- ¹⁴ Wañunankumanta puchuqkunam kusikuspa qayakunqaku.
Tayta Diospa atiynta qawaspankum qaparinqaku.
Intipa seqaykunan lawmantam payta alabanqaku.
- ¹⁵ Intipa qespimunam lawpi kaqkunam Tayta Diosta alabanqaku.
Lamar qochapa patanpi kaqkunam payta alabanqaku.
Israelpa yupaychasqan Tayta Diostam alabanqaku.
- ¹⁶ Kay pachapa cantonmantaraqmi uyarirqaniku:
Alabaychik allinkuna ruraqta, niqkunatam uyarirqaniku.

Kikiymi nikurqani:
iAy, eqoyachkanim!
iAy, eqoyachkanim!

Kikiymi nikurqani:

Traicionerom traicionan, nispa.

Traicionerom pasaypaqta traicionan, nispa.

¹⁷ Kay pachapi *yachaqkuna, animal hinam

kachkankichik qamkunaqa.

Animalkuna hapiqkunapa mancharichisqan hinam

kachkankichik qamkunaqa.

Uchkuman wichiyluq otaq toqllapa hapirusqan hinam

kachkankichik qamkunaqa.

¹⁸ Animalkuna hapiqkunapa vozninta

mancharikuspa lluptiqmi

uchkuman wichiylunqa.

Uchkumanta seqamuspa lluptiqmi

toqllawan hapirachikunqa.

Cielokunapi yakukunam taqtakaykamunqa.

Kay pachapa cimientonkunam katkatatanqa.

¹⁹ Kay pacham pasaypaqta pakipakurunqa.

Kay pacham pasaypaqta chitqakurunqa.

Kay pacham pasaypaqta katkatatarunqa.

²⁰ Kay pacham sinka runa hina pasaypaqta tamsakachanqa.

Mana allin rurasqa chuklla wasi hinam aywikachanqa.

Mana kasukuq kasqan llasaruptinmi urmachkaq hina wichiylunqa.

Manaña masta hatarinankamam wichiylunqa.

²¹ Chay punchawmi cielokunapi mana allin tropakunata castiganqa.

Chay punchawmi kay pachapi reykunata castiganqa.

²² Paykunatam lliwta huñurunqa.

Uchkupim paykunata presocharunqa.

Carcelpim paykunata wichqarunqa.

Unay tiempomantañam paykunata castiganqa.

²³ Llapallan Kamachiq Tayta Dios Sion Moqopi gobiernaptinga,

llapallan Kamachiq Tayta Dios Jerusalem llaqtapi gobiernaptinga

killam penqachisqa warmi hina pukayarunqa.

Intim penqachisqa runa hina tutayarunqa.

Paypa ancianonkunam qawanqaku.

Tayta Diospa kanchariynintam qawanqaku.

Diosta alabanapaq taki

25

¹ Dios Taytalláy,

qamqa Diosniymi kanki.

Qamtam hatunchayki.

Qanmanmi graciasta qoyki.

Admirakuypaq tanteasqaykitam ruraraqanki.

Ñawpaq tiempokunamantaraq tanteasqaykikunatam ruraraqanki.

² Rumikunapas montorayanankamam tuñichirqanki llaqtakunata.

Purmarachirqankim murallasqa llaqtakunata.

Huklaw nacionniyoqkunapa palacionkunatam tuñirachirqanki.

Haykappas manaña mosoqmanta hatarichinankukamam tuñirachirqanki.

³ Chayraykum yupaychasunki

mana vancey atina runakuna.

Chayraykum manchakusunki

llaqtakunapi mana llakipayakuq runakuna.

⁴ Qammi karqanki mana imayoqkunapa amparakunan.

Qammi karqanki wakchakunapa sasachakuyninpi amparakunan.

Qammi karqanki loco paramanta harkaqnin.

Qammi karqanki rupaymanta llantuykuqnin.

Mana llakipayakuq runakunapa samatyayninpa

perqapa contranpi nisyumanta chayaq paramanmi rikchakun.

⁵ Mana llakipayakuq runakunapa samatyayninpa

chunniq allpapi rupaymanmi rikchakun.

Qamqa huklaw nacionmanta hoqarikuq runakunatam
humillachinki.

Puyupa llantuynin rupayta menosyachichkaq hinam

paykunata humillachinki.

Alabakuspa llakipayakuq runakunapa takinkunatam

upallachinki.

⁶ Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa

Sion Moqopim ruranqa.

Llapallan nacionkunapaqmi

hatun convidota ruranqa.

Miskillaña mikuykunatawan

unay watayoq vinotam convidanqa.

Miskillaña mikuykunatawan

suma-sumaq vinotam convidanqa.

⁷ Kay Sion Moqopim Tayta Diosqa

llapallan ayakunapa habitonta chinkachinqa.

Kay Sion Moqopim Tayta Diosqa

llapallan nacionkunapi ayakuna tapaq telata chinkachinqa.

⁸ Tayta Diosmi wiñaypaq chinkachinqa wañuyta.

Señor Diosmi pichanqa llapallan waqaqkunapa weqenta.

Paymi horqonqa runankunapa kay pachapi penqaypi kasqanta.

Chaynatam nirqa Tayta Dios.

⁹ Chay punchawpim ninqaku:

Paymi Diosninchik,

payllapi confiakusqanchikraykum

salvawanchik, nispa.

Paymi Tayta Dios, payllapi confiakuptinchik

salvawasqanchikraykum anchata kusikunchik, nispa.

¹⁰ Tayta Diospa atiyinmi

kay Sion Moqopi kanqa.

Qopa patapi nuyusqa pajata sarupachkaq hinam
Moab nacionta sarupanqa.

- ¹¹ Moab castakunaqa nadeaq runa hinaraqmi haywaykachanqapas.
Allin nadeaq runa hina kachkaptinpas
Moab nacionpa orgulloso kaynintam humillachinqa.
¹² Tayta Diosmi alto-alto murallankunata tuñichinqa.
Mana yaykuy atina murallankunatam tuñichinqa.
Murallankunatam pampapi polvokama wichirachinqa.

Juda nacionpa vencesqanmanta taki

26 ¹Chay tiempopim Juda nacionpi takingaku kayna niq takita:

- Mana yaykuy atina llaqtam kapuwachkanchik.
Salvakunanchikpaq llaqtam kapuwachkanchik.
Murallakunatam Tayta Dios hatarirachin salvaykuwananchikpaq.
Amparakuna murallakunatam hatarirachin salvaykuwananchikpaq.
² Allinkuna ruraq nacion yaykunanpaqyá
zaguanninkunata kichaychik.
Confianapaq hina nacion yaykunanpaqyá
zaguanninkunata kichaychik.
³ Dios Taytalláy, mana iskayrayaspa piensaq runatam
hawkallata waqaychanki.
Qamllapi hapipakuq runatam
hawkallata waqaychanki.
⁴ Tayta Diosllapiyá wiña-wiñaypaq hapipakuychik.
Amparakuna qaqha hina kasqanrayku Tayta Diospi hapipakuychik.
⁵ Paymi humillachin alto-altopi *yachaq runakunata.
Paymi humillachin alto tukuq llaqtakunata.
Pampakamaraqmi tuñirachin chay llaqtakunataqa.
Polvokamaraqmi tuñirachin chay llaqtakunata.
⁶ Chaynapim ñakarichisqa runakuna sarutyansa.
Chaynapim mana imayoc runakuna sarutyansa.

⁷ Pampalla ñan hinam allin ruraqkunapa vidanqa.
Qam allin ruraq Diosmi pampallata ruranki chay ñannintaqa.
⁸ Dios Taytalláy,
ñoqaykupas leynikiman hina kawsaspaykum
qamllapi hapipakuniku.
Sonqoykupim qamllamanta yuyarispa
yuyaymanayta munaniku.
⁹ Tutam piensani qamllamanta.
Qamllatam maskayki tukuy sonqoymanta.
Allinta arreglaspa gobiernaptikiqa
allinkuna ruraytam *yachanqaku kay pachapi yachakunaqa.
¹⁰ Mana allin ruraq runakunata llakipayaptikipas
paykunaqa manam yachanqakuchu allin ruraytapas.

- Honrado runakunapa nacionninpipas
hina mana allin runakunallam kanqakupas.
Manam cuentata qokunkuchu
ancha atinyioq kasqaykimantapas.
- ¹¹ Dios Taytalláy, castiganaykipaqmi
chaylla kachkanki qamqa.
Ichaqa manam cuentata qokunkuchu paykunaqa.
Runaykikunamanta ancha sienteq kasqaykitayá qawachunku.
Chay sientesqaykimantayá paykunaqa penqaypi kachunku.
Contraykipi kaqkunapas ninawan kañasqayá kachunku.
- ¹² Dios Taytalláy, qamllam hawkallataqa kawsachiwankikupas.
Qamllam ruraraqanki tukuy rurasqaykutapas.
- ¹³ Yupaychasqayku Dios Taytalláy,
munayniyoq runakunam karqa patronniyku.
Ichaqa qamllatam Señorniykupaq yuyarikiku.
- ¹⁴ Wañurunkuñam paykunaqa. Manañam kawsarimunqakuchu.
Almakunallam paykunaqa. Manañam hatarimunqakuchu.
Castigaspaykim paykunata wañuchirqanki.
Paykunamanta manaña yuyarinankupaqmi qonqarachinki.
- ¹⁵ Dios Taytalláy,
nacionpi runakunatam mirachiwarqankiku.
Qam alabasqa kanaykipaqmi ñoqaykuta mirachiwarqankiku.
Allpaykupa lliw linderonkunatam hatunyachipuwarqankiku.
- ¹⁶ Dios Taytalláy,
llakikuypi kaspaykum maskarqaykiku.
Qasillallamantam mañakuykiku castigawaptikiku.
- ¹⁷ Dios Taytalláy,
wiksayoq warmi hinam qayllaykipi karqaniku.
Wachakuq warmi hinaraqmi nanaywan qewikacharqaniku.
Ñoqaykupas chay warmi hinam qayllaykipi qaparkachaniku.
- ¹⁸ Wiksayakuruq warmi hinam ñoqaykupas nanaywan karqaniku.
Ichaqa wayrallata wachakuchkaq hinam apamurqaniku.
Kay pachapi runakunamanqa
manam apamurqaniku salvacientachu.
Kay pachapi *yachanankupaqpas
manataqmi nacenqakuchu.
- ¹⁹ Dios Taytalláy,
wañuqníkikunam kawsarimunqa.
Llaqtamasiykunapa ayankunam hatarimunqa.
Allpapa ukunpi kaqkuna qaparimuychik.
Hatarimuspa kusikuyllawanña qaparimuychik.
Dios Taytalláy, qampa sullaykim achikyaq sulla hina.
Wañuqkunam allpamanta hatarimunqa nacemuchkaq hina.
- ²⁰ Runamasillaykuna,
rispaykichikyá cuartoykichikman yaykuychik.

Punkuykichikta wichqakamuspayá chaypi pakakamuychik.
Tayta Diospa piñakuynin pasarunankamayá ratollapas pakakamuychik.

²¹ Tayta Diosqa maypim kasqanmantam lloqsimunqa.

Kay pachapi *yachaqkunata castigananpaqmi hamunqa.
Mana allin rurasqankumanta castigananpaqmi hamunqa.
Kay allpaqa qawachinqam wañuchisqakunapa yawarninta.
Kay allpaqa manañam pakanqachu wañuchisqakunata.

Israel nacion librasqa kananmanta

27 ¹ Chay punchawmi culebrata

Tayta Dios castiganqa.

Manchakuypaq espadawanmi payqa castiganqa.
Leviatanwan sutichasqa arwirikuq culebratam castiganqa.
Hatun espadawanmi castiganqa chay culebrataqa.
Leviatanwan sutichasqa millqoykachakuq culebratam castiganqa.
Lamar qochapi manchakuypaq animaltam
atiyniyuq espadanwan castiganqa.

² Chay punchawmi Tayta Dios ninqa kaynata:
“Takiychik miskillaña vino qokuq uvas huertamanta.

³ Ñoqa Tayta Diosmi chay huertata waqaychani.
Sapa kutillam ñoqaqa chayta parqopayani.
Mana imapas pasananaqmi chayta waqaychani.

⁴ Chay huertaypaqqa manam piñakunichu ñoqaqa.
Kichkakuna otaq cardokuna huertaypi kaptinqa
guerrapi peleaq hina rispaymi kañaykamuyman.
Rispaymi pasaypaqta chaykunata kañaykamuyman.

⁵ Sichu chay huerta defiendenayta munaspaga
ñoqawan amistachun.
Sichu chay huerta defiendenayta munaspaga,
arí, ñoqawan amistachun.”

⁶ Hamuq tiempopim Jacobpa castan sacha hina sapichakunqa.
Israel castam sacha hina iklliruspan sisarunqa.
Sacha hinam rurunkunawan kay pachata huntarachinqa.

⁷ Israel castakunataqa manam Tayta Diosqa castigarqachu.
Paykuna ñakarichiqkunata castigasqanta hinaqa
manam paykunataqa castigarqachu.
Israel castakunataqa manam Tayta Diosqa wañuchirqachu.
Paykuna wañuchiqkunata wañuchisqata hinaqa
manam paykunataqa wañuchirqachu.

⁸ Merecesqanta hinallam Tayta Diosqa
Israel castata castigarqa.
Huklaw nacionman presochasqata pusachispam
paykunataqa castigarqa.
Manchakuypaq wayrawan hinaraqmi
paykunataqa aparurqa.

- Intipa qespimunamanta pukumuq
wayrawan hinaraqmi aparurqa.
- ⁹ Chaywanpas Jacob castakunapa mana allin rurasqankunataqa
pampachanqam kayrayku.
Chaywanpas Jacob castakunapa huchankunapa
qonqasqam kanqa kayrayku.
Isku rumita hina altarkunapa ruminkunata
ñutupaptinkuqa pampachanqam.
Asera sutiyoq mamachankuta
pampaman wikapaptinkuqa pampachanqam.
Taytachankunaman kañananku altarkunata
wikapaptinkuqa pampachanqam.
- ¹⁰ Mana yaykuy atina llaqtam kunanqa chunnichkan.
Manaña runayoc wasi hinam kunanqa chunnichkan.
Chayqa kachkan chunniq sitio hina saquesqañam.
Chayqa kachkan animal michinanku sitioñam.
Chayqa kachkan sachakunapa rapinta mikuspa animalpa puñunan sitioñam.
- ¹¹ Sachapa kallman chakiruptinmi pakiparunku.
Warmikunam chaykunata huñuruspanku ninata ratachikunku.
Mana entiendeq runakunam kay runakunapa.
Unanchaqninkupas manam llakipayanqachu paykunataqa.
Ruraqninkupas manam kuyapayanqachu paykunataqa.
- ¹² Erapí gamillakunata trillachkaq hinam
Tayta Dios chay tiempopi castiganqa.
Eufrates achka yakuyoq mayumantam
Egipto law wayqokama castiganqa.
Israelpa mirayninkuna, qamkunatam ichaqa huñusunkichik.
Qamkunatam chulla-chullallamanta payqa huñusunkichik.
- ¹³ Chay tiempopim hatunnin cornetata tocanqaku.
Asiria nacionpi chinkaruqkunam kutimunqaku.
Egipto nacionman presochasqa pusasqakunam kutimunqaku.
Hamunqakum Jerusalem llaqtapi Tayta Diosta adoranankupaq.
Hamunqakum sapaqchasqan Sion Moqopi Tayta Diosta adoranankupaq.

Samaria llaqtapa contranpi willakuymanta

- 28** ¹ ¡Ay, imaynaraq kanqa Samaria llaqta!
Chay llaqtaqa Efrain castapa alabakunan llaqtam,
sinkaruspan coronawan uman adornakuq hina llaqtam.
Chay llaqtaqa chakisqa wayta hina kachkaspapas
Efrain castapa alabakunan llaqtam.
Chay llaqtaqa tukuy imapa wiñanan qechwapa hanayninpi kaq llaqtam,
vinoman qokuruq runakunapa alabakunan llaqtam.
- ² Señormi hatallichkan kallpasapa runataqa.
Runtu para hina dañakuqmi chay runaqa.
Tukuy imapas tuñichiq wayra-para hinaraqmi chay runaqa.

- Loco para hinaraqmi chay runaqa.
 Manchakuyypaq lloqlla hinaraqmi chay runaqa.
 Chay runam pampakunaman chay llaqtata choqapanqa.
³ Efrain castapa alabakunan llaqtatam sarupanqa.
 Sinkaruspan coronawan uman adornakuq hina llaqtatam sarupanqa.
⁴ Chakisqa wayta hina kachkaspapas
 Efrain castapa alabakunan llaqtam
 otaq tukuy imapa wiñanan
 qechwapa hanayninpi kaq llaqtam.
 Manaraq cosecha kachkaptin
 chayraq rikurimuq higos hinam kanqa.
 Chay higosta qawariykuspalla
 mikurusqanku hinam kanqa.
- ⁵ Chay punchawmi llapallan kamachiq Tayta Diosqa
 puchuq runankunapaq akchirichkaq corona hina kanqa.
 Paykunapaqmá sumaq waytamanta corona hina kanqa.
⁶ Cortepi queja arreglaqkunamanmi yachayta qonqa.
 Llaqta defiendeq tropakunatam kallpanchanqa.

Jerusalen llaqtaman prometesqanmanta

- ⁷ Paykunapas vinota tomaspam
 tanki-tanki purinku.
 Paykunapas poqosqa aqata upyaspam tamsaykachanku.
 Sacerdotekunawan poqosqa aqata upyaspam tanki-tanki purinku.
 Diosmanta willakuqkunam poqosqa aqata upyaspa
 tanki-tanki purinku.
 Paykunam vinota tomaspa sonsoykachanku.
 Paykunam poqosqa aqata upyaspa tamsaykachanku.
 Paykunam revelacionta qawaspa tankikachanku.
 Paykunam quejapi sentenciaspanku aywikachanku.
- ⁸ Millakuyypaq vomitasqankuwanmi mesankupas qachallaña.
 Limpio mesankuqa manam kanchu, lliwmi qachallaña.
- ⁹ Paykunam ñoqa Isaiasmanta rimaspanku ninku:
 ¿Pitataq payqa yachachichkan?
 ¿Pitataq payqa uyarisqanmanta entiendechichkan?
 Warmachakunapas kaymanku hinam yachachiwachkanku.
 Anukasqakunapas kaymanku hinam yachachiwachkanku.
- ¹⁰ Kayta-wakta ruraychik, nispa.
 Kayta-wakta kasukuychik, nispa.
 Kaylawpi asllatapas yachaychik, nispa.
 Waklawpi asllatapas yachaychik, nispa.
- ¹¹ Chayna kaspanku mana kasukuptinkuqa
 sasa rimana idiomapim,
 huklaw nacionniyoqpa idiomanpim,
 Tayta Dios chay runakunaman rimapayanqa.

- ¹² Puntamantaraqmi Tayta Dios paykunata nirqa:
Pisipasqa runa hawkayay tarinanpaq sitiom kayqa.
Pisipasqa runa samay tarinanpaq sitiom kayqa,
niptinpas manam kasukurqakuchu paykunaqa.
- ¹³ Chayraykum Tayta Dios paykunata
warmachakunaman hina rimapayanqa:
Kayta-wakta ruraychik, nispá.
Kayta-wakta kasukuychik, nispá.
Kaylawpi asllatapas yachaychik, nispá.
Waklawpi asllatapas yachaychik, nispá.
Purispankupas ankallanpam wichiynkunqaku.
Paykunaqa heridasqam kanqaku,
toqllapim presocharachikunqaku.
- ¹⁴ Burlakuq runakuna,
Tayta Diospa nisqantayá uyariychik.
Jerusalén llaqtapi runaykunata gobiernakunapa nisqantayá uyariychik.
- ¹⁵ Qamkunam nichkankichik: Contratotam rurarkaniku wañuywan.
Contratotam rurarkaniku wañusqakunapa kanan sitiowan
manchakuypaq desgracia hamuspa
mana hayparamuwanankupaq,
hatun desgraciapi rikuriptiyku
mana hayparamuwanankupaq.
Llulla rimaykunapim amparakurqaniku.
Engaño ruraykunapim pakakurqaniku.
- ¹⁶ Chayraykum Señor Dios kaynata nin:
Ñoqam Sion Moqopi churani akllasqa rumitaqa,
wasipa cimientu esquinan hapiq rumitaqa.
Manam hukmanyanchachu pipas chay rumipi confiakuqqa.
- ¹⁷ Chay wasita hatarichispaymi plomadawan hina
allin arreglota rurasqa.
Chay wasita hatarichispaymi nivelwan hina
allinta rurasqa.
- Amparakunaykichikpaq maskasqaykichik llullakunatam
runtu para hina tukurunqa.
Engaño ruraypi pakasuqnichikiktam
yaku aparuchkaq hina tukurunqa.
- ¹⁸ Wañuywan contrato rurasqaykim yanqachasqa kanqa.
Wañusqakunapa kasqan sitiowan contrato rurasqaykipas
manaña cumplisqam kanqa.
Manchakuypaq desgraciam hayparamusunkichik.
Chay desgraciam qamkunata saruparusunkichik.
- ¹⁹ Sapa kutilla sucedetinmi qamkunata hapisunkichik.
Sapa tutamanta rikurimuspam sucedesunkichik.
Tutapas-punchawpas rikurimuspam sucedesunkichik.

- Uyarisqaykichikta entiendespallapas qamkunam katkatatankichik.
²⁰ Chayna kasqaykichikwanmi
 taksalla catrepi uychunpalla waqtapachkaq hina kankichik.
 Chayna kasqaykichikwanmi
 taksalla ancho frazadawan qatakuq hina kankichik.
- ²¹ Perazin Orqopi hatarispa rurasqanta hinam
 Tayta Dios ruranqa.
 Gabaon Qechwapi yanapananpaq hatarisqanta hinam
 Tayta Dios ruranqa
 chaynapi mana haykapipas rikusqanku rurayninta rurananpaq,
 chaynapi mana entiendey atina rurayninta rurananpaq.
- ²² Amañayá qamkunaqa burlakuychikchu.
 Cadenaykichikmi manaña teqosunkichikchu.
 Uyarirqanim Llapallan Kamachiq Señor Diospa rimasqanta.
 Uyarirqanim kay nacionta castigananpaq tanteasqanta.
- ²³ Entiendespa uyariychik rimasqayta.
 Sumaqta uyariychik palabraykunata.
- ²⁴ Tarpukuq runa chakranta yapuspanqa
 manam tukuy punchawchu barbechanqa.
 Manam tukuy punchawchu kurpankunata allpayachinqa.
- ²⁵ Manachum chakranta sumaqta pampayarachispanqa
 ajonjoliytawan cominosta maqchinqa.
 Trigotam maqchinqa sitionman.
 Cebadatam maqchinqa lugarninman.
 Wakin muhutañataqmi maqchinqa patankunaman.
- ²⁶ Diosninmi paytaqa yachachin.
 Imaynam tarpunanpaqmi yachachin.
- ²⁷ Ajonjoliytaqa manam erapichu trillachinku.
 Cominostaqa manam carretawanchu trillachinku.
 Ajonjoliytaqa kaspiwanmi waqtana.
 Cominostaqa varawanmi waqtana.
- ²⁸ Trigota erapi trillaspaqa
 manam caballowanchu chaypi kutarachina.
 Trillana carretawan saruchispaqa
 manam tanta ruranapaq hinachu ñuturachina.
- ²⁹ Llapallanmi chaykunaqa hamun Llapallan Kamachiq Tayta Diosmanta.
 Payqa tanteanmi admirakuyapaq kaqkunata.
 Payqa yachayninwanmi qespichin rurayninkunata.

Jerusalen llaqta librasqa kananmanta

29 ¹ Ay, ^d Arielwan sutichasqa llaqta iimaynaraq kanki!
 Davidpa samarinan Jerusalen llaqta iimaynaraq kanki!

^d 29:1 Ariel. Jerusalen llaqtapa huknin sutin.

- Hinaraqyá iskay-kimsa watakuna pasarichun.
 Hinaraqyá hatun fiestaykikunapas qatinakuchun.
- ² Ñoqam qam Ariel llaqtata sasachakuykunapi churasqayki.
 Waqaspa llakikunaykipaqmi qam Ariel llaqtata kachisqayki.
 Kañapuwankupaq altar hinam qamqa kanki.
- ³ Muyuriqn timerimanta atacasunaykipaqmi
 tropakunapa campamentonta hatarichinankupaq kamachisqa.
 Kaspimanta barrerakunata muyuriqn timeripi
 hatarichinankupaqmi kamachisqa.
 Qamta atacasunaykipaqmi
 paykunawan uchukunata rurachisqa.
- ⁴ Qamqa humillasqa kaspam pampamanta rimanki.
 Qamqa urmachisqa kaspam polvomanta rimanki.
 Almapa voznin hinam allpamantaraq voznikipas uyarikunqa.
 Wachachachaspa rimasqaykikunam polvomantaraq uyarikunqa.
- ⁵⁻⁶ Chaywanpas qonqayllamantam huk ratollapi castiganqa.
 Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi enemigoykikunata castiganqa.
 Rayowan, temblorwan, hatu-hatun bullawanmi castiganqa.
 Wayra-parawan, loco parawan, lenguachkaq ninawanmi chinkachinqa.
 Nana-nanaq enemigoykikunam
 ñutupasqa allpa hina polvoyarunqa.
 Nana-nanaq ñakarichisuqn timerikunam
 qopa hina wayrapa apasqa kanqa.
- ⁷ Llapallan nacionkunamanta nana-nanaq runakunam,
 Ariel sutiyoq llaqtapa contranpi peleakunam
 sueño hinalla kanqaku.
 Arí, chay llaqtapa contranpi llapallan peleakunamá,
 amparakunanku torrekunatapas atacaqkunamá,
 hina chay ñakarichiq runakunamá
 tuta mosqoypi rikusqanku hinalla kanqaku.
- ⁸ Imaynam yarqaymanta kaq runa
 mikusqanpaq mosqon,
 ichaqa rikchariruspanñataq yarqaymanta kachkan.
 Chaynam kanqa Sion Moqopa contranpi
 achkallaña nacionkunamanta peleakunaqa.
 Imaynam yakumanta kaq runa
 yaku tomasqanpaq mosqon,
 ichaqa rikchariruspanñataq yakumanta kachkan.
 Chaynam kanqa Sion Moqopa contranpi
 achkallaña nacionkunamanta peleakunaqa.
- ⁹ Qamkunaqa hinallayá sonsoyasqa hina kaychik.
 Qamkunaqa hinallayá qawakuq ñawsa kaychik.
 Qamkunaqa hinallayá sinka hina tankikachaychik
 vinowan mana sinkachkaspapas,
 poqosqa aqawan mana machachkaspapas.
- ¹⁰ Qamkunamanmi Tayta Dios kachamusurqankichik.

- Miskillaña puñunayaytam kachamusurqankichik.
 Diosmanta willakuqkuna,
 Diosmi ñawsayarachisunkichik.
 Revelacionta rikuqkuna,
 Diosmi umaykichikta velowan hina taparusunkichik.
- ¹¹ Revelacion rikusqaykichikmi
 qamkunapaq rikurirun qellqasqa libro hina.
 Revelacion rikusqaykichikmi
 qamkunapaq rikurirun rolloruspa sellarusqa libro hina.
 Sichu leey yachaqman pipas qoykuspanqa paytam ninqa:
 Kay librota leeykapuway, nispa.
 Ichaqa paymi ninqa:
 Sellasqam kachkan. Manam leeyta atiymanchu, nispa.
- ¹² Sichu mana leey yachaqman pipas qoykuspanqa paytam ninqa:
 Kay librota leeykapuway, nispa.
 Ichaqa paymi ninqa: Manam leeyta yachanichu, nispa.
- ¹³ Señormi niwarqa:
 Kay runakunaqa simillankuwanmi asuykamuwanku.
 Kay runakunaqa hawa sonqollam yupaychawanku.
 Sonqonkum ichaqa ñoqamanta karupi kachkan.
 Paykunaqa runapa kamachisqanman hinallam adorawachkan.
 Paykunaqa runapa yachachisqanman hinallam adorawachkan.
- ¹⁴ Chaynaqa mosoqmantam paykunapa qayllanpi rurasqa.
 Admirakuypaq kaqkunatawan milagrokunatam rurapayasaq.
 Yachaysapa runankunapa yachayninmi tukurunqa.
 Entiendeq runankunapa entiendeyninmi tukurunqa.
- ¹⁵ ¡Ay, imaynaraq kankichik,
 Tayta Diosmanta pakakuqkuna,
 tanteasqankunata pakanaykichikpaq pakakuqkuna!
 ¡Ay, imaynaraq kankichik
 tutayayllapi ruraynikichikta ruraspa:
 “Manam pipas rikuwanchikchu” nispa niqkuna!
 “Manam pipas cuentata qokunchu” nispa niqkuna.
- ¹⁶ Qamkunaqa tikranpatam piensankichik.
 Olleroqa mitu hinalla kasqantam piensankichik.
 Runapa rurasqanqa manam ninmanchu ruraqninta:
 “Manam rurawarqankichu” nispaqa.
 Mankaqa manam ninmanchu ruraqninta:
 “Manam imatapas yachankichu” nispaqa.

Israel castata salvananpaq Diospa prometekusqanmanta

- ¹⁷ Manapas unaymantam Libano Orqopi monteqa
 tukuy imapa qespinan allpaman tikrakunqa.
 Manapas unaymantam tukuy imapa qespinan allpaqa
 sachakunapa kasqan montemannya rikchakunqa.

- ¹⁸ Chay tiempopim upakunapas uyarinqaku.
 Libromanta paykunapaq leepuptinkum uyarinqaku.
 Chay tiempopim ñawsakunapas qawarikunqaku.
 Ancha tutayaypi karuspankum qawarikunqaku.
- ¹⁹ Humildekunam kusikunqaku Tayta Diosrayku.
 Pasaypaq wakchakunam kusikunqaku Israelpa Chuya Diosninrayku.
- ²⁰ Runamasin mancharichikunam tukurunqaku.
 Burlakuqkunam chinkachisqa kanqaku.
 Mana allinkunalla maskaqqunam chinkarunqaku.
- ²¹ Tukurunqam runamasinta huchamanta culpaq.
 Tukurunqam cortepi defiendeppaq trampa hina ruraq.
 Tukurunqam cortepi engañaspa
 inocente runapaq allin arreglo mana ruraq.
- ²² Chayraykum Abraham libraq Tayta Dios nin.
 Chayraykum Jacob castaman Tayta Dios nin:
 Kunanmanta ñawpaqmanmi Jacobpa castankunaqa
 manaña penqakunqakuchu, nispa.
 Kunanmanta ñawpaqmanmi Jacobpa castankunaqa
 manaña ayayasqa uyayoqchu kanqaku, nispa.
- ²³ Tayta Diosqa nirqataqmi:
 Jacobpa mirayninkuna qawaspankum,
 paykuna ukupi rurasqankunata qawaspankum
 Chuya Dios kasqayta cuentata qokunqaku.
 Jacobpa Chuya Diosnin kasqaytam cuentata qokunqaku.
 Israelpa Diosnintam anchallataña respetawanqaku.
- ²⁴ Pantachisqakunam entiendeyta yachanqaku.
 Qepanpi rimaqqunam yachachikuyta chaskinqaku.

Egipto nacionman hapipakuqkunamanta

- 30** ¹ Tayta Diosmi nin kaynata:
 ¡Imaynaraq kankichik mana kasukuq churikuna,
 ñoqata mana yuyariwaspaykichik imapas tanteaqkuna!
 ¡Imaynaraq kankichik espirituqwan mana yanapachkaptiy vino hichaqkuna
 otaq espirituqwan mana yanapachkaptiy contrato ruraqkuna!
 Chaynata ruraspaykichikmi huchata yapachkankichik.
 Huchaykichikmanmi astawan huchata yapachkankichik.
- ² ¡Imaynaraq kankichik ñoqata mana tapuwaspa
 Egipto nacionman chaylla riqkuna,
 Rey Faraonman amparakuspa auxilio maskaqquna,
 llantukuchkaq hina Egipto nacionpi pakakuqkuna!
- ³ Aswanqa Rey Faraonman
 amparakuptikichikmi penqayman churasunkichik.
 Llantukuchkaq hina Egipto nacionpi
 pakakusqaykichikmi humillachisunkichik.
- ⁴ Jefekuna kachasqaykichik Zoan llaqtaman riptinpas,

kachasqaykichik runakuna Hanes llaqtaman chayaruptinpas

⁵ llapallaykichikmi penqaypi rikurinkichik

mana valeqkuna kasqankurayku.

Chay llaqtakunam mana yanapasunkichikchu

mana valeqkuna kasqankurayku.

Paykunaqa penqaymanmi churasunkichik.

Paykunaqa burlakunankupaqmi churasunkichik.

⁶ Neguev lawpi animalkunamantam Isaias kaynata willakurqa:

Sasachakupya kasqan sitiontam, peligrokunapa kasqan sitiontam,

orqo leonkunapa kasqan sitiontam,

kachukuqlaña pawaq culebrapa kasqan sitiontam

asnokunapi qori-qollqenkuta cargachkanku.

Camellokunapim kapuqninkuta cargachkanku.

Egipto nacionmanmi astachkanku.

Mana imapaq valeq nacionmanmi astanku.

⁷ Astankuqa waspiy hina mana imapaq valeq Egipto nacionmanmi.

Astankuqa mana yanapay atiqninku Egipto nacionmanmi.

Chayraykum Egipto nacionta suticharqani Rahab sutiwan.

Chayraykum suticharqani Mana Ima Ruraq Nacion sutiwan.

⁸ Kunanyá tablapi kay rikusqaykita qellqay.

Paykunapaqyá kaykunata qellqay.

Libropi qellqaruptikiyá hamuq tiempokunapaq kachun.

Wiñaypaqyá testigo hina kaykunaqa kachun.

⁹ Kay runakunaqa mana kasukuq runakunam.

Kay runakunaqa traicionero miraykunam,

Tayta Diospa yachachisqankunata mana uyariy munaqkunam.

¹⁰ Diospa qawachisqanta rikuk runakunatam ninku:

Amaña Diospa qawachisqanta rikuychikchu, nispa.

Diosmanta revelacion rikuk runakunatam ninku:

Cheqapmanta revelacion rikusqaykichiktaqa

amaña willawaykuchu.

Willawaykuqa alabawanankupaq kaqkunallata.

Willawaykuqa engaño rikusqaykichik kaqkunallata.

¹¹ Amaña chaynata ruraychikchu.

Amaña chaynata kawsaychikchu.

Amaña Israelpa Chuya Diosninmanta willawaykuchu, nispa.

¹² Chayraykum Israelpa Chuya Diosnin kaynata nin:

Kay nisqaykunatam qamkuna wischupakunkichik.

Runamasikichik ñakarichisqaykichikpim confiakunkichik.

Engañokuna rurasqaykichikpim confiakunkichik.

Chaykuna rurasqaykichikpim hapipakunkichik.

¹³ Chayraykum chay mana allinkuna rurasqaykichik

raqrasqa hinaspa tuñirunanpaq alto muralla hina kapusunkichik.

Chaynaqa chay murallam qonqaymanta tuñiykamunqa.

Chaynaqa chay murallam chaylla tuñiykamunqa.

¹⁴ Allpa puyñuta hinam pakipanqa.
 Pasaypaq pakiparusqa puyñu hinam kanqa.
 Chay kallpi puyñumanta puchuqkunaqa manam chullapas valenqachu.
 Nina sansata hoqarinallankupaqpas manam valenqachu.
 Pozomanta yakuta wisinallankupaqpas manam valenqachu.

¹⁵ Israelpa yupaychasqan Chuya Señor Diosmi nin kaynata:

Kutirimuspa hawka kakuspaykichikmi
 salvasqa kankichik.
 Hawkalla confiakuq kaspaykichikmi
 kallpasapa kankichik,
 nispa niptiypas mana kasukuy munaqkunam karqankichik.

¹⁶ Qamkunam nirqankichik:
 “Caballokunapim ayqekusaqu” nispa.
 Arí, chaynatam ayqenkichik.
 Nirqankichiktaqmi:
 “Alli-allin kallpaq carretakunapim kallpasaqu” nispa.
 Arí, qatisuqnichikipas kallpayllam qatisunkichik.

¹⁷ Waranqa runakunam chulla runa hinalla ayqenqaku
 chullalla runapa manchachisqan.
 Llapallaykichikmi ayqenkichik
 pichqa runakunapa manchachisqan.
 Ayqenkichikmi asllaña puchunaykichikkama.
 Puchunkichikmi orqopa puntanpi
 chullallaña kaspi hina kanaykichikkama.
 Puchunkichikmi moqopa hawanpi
 sayarachisqa bandera hina kanaykichikkama.

¹⁸ Chaywanpas Tayta Diosqa suyasuchkankichikmi
 llakipayasunaykichikpaq.
 Chayraykum payqa rikurimun
 kuyapariykusunaykichikpaq.
 Allinlla arreglaq Diosmi Tayta Diosqa.
 ¡Mayna kisisqam llapallan paypi suyaqkunaqa!

Runankunata kuyapayanapaq Tayta Dios prometesqanmanta

¹⁹Sion Moqopi *yachaqkuna otaq Jerusalen llaqtapi yachaqkuna, manañam haykapi-pas waqankichikñachu. Payqa llakipayarisunkichikpunim. Qaparispa mañakuptikichikmi contestasunkichik. ²⁰Señormi kawsanallaykichikpaq mikuchisuchkankichik, kawsanallaykichikpaqtaqmi yakutapas qosuchkankichik. Chaywanpas yachachisuqnichikkunaqa manañam pakakunqachu, aswanqa kikichikmi paykunata qawankichik. ²¹*Alleq lawmanpas otaq *ichoq lawmanpas rispaykichikqa uyarinkichikmi qepaykichikpi:

—Kaymi ñan, chayninta puriyichik —nispa niq palabrakunata.

²²Qollqewan hinaspa qoriwan qarachasqa taytacha-mamachaykichiktapas millakuyapaqtaq rurankichik. Chaykunatam wischunkichik millakuyapaq qacha latapata hina hinaspataqmi ninkichik:

—Pasawaychik kaymanta —nispa.

²³ Tayta Diosmi parachimunqa tarpusqaykichikman, allpaykichiktapas ruruchispanmi allinta cosechachisunkichik achkanpi. Hinaptinmi animalnikichikkunatapas chay tiempopi michinqaku hatu-hatun echaderokunapi. ²⁴ Llamkaq bueyesnikichikkunapiwan asnoykichikkunam mikunqaku palawan chaynataq horquetawan qarasqa allinnin kawsaykunata. ²⁵ Hatun orqokunamantawan alto moqokunamantapas mayukunam paqchamunqa chay hatun wañuchinakuy punchawpi torrekuna tuñichisqa kaptin. ²⁶ Hinaptinmi killapa achkiyninpas kanqa intipa achkiynin hinaraq. Chaynataqmi intipas chulla punchawllapi kancharinqa qanchis kuti mas-taraq imaynam qanchis punchawpi hina. Chaynam kanqa Tayta Dios runankunapa nanayninta watasqan punchawpi chaynataq kikinpa heridasqanta hampiptin.

Asiria nacion castigasqa kananmanta

²⁷ Qawariychik, kikin Tayta Diosmi
karumanta hamuchkan.

Piñakuyninmi

yanay-yanay qosni puyuraq ruparichkan.

Simin huntam piñakuynin kachkan.

Tukuy ima ruparuq nina hinaraqmi qallunpas kachkan.

²⁸ Samayninpas llimpariq lloqla hinaraqmi.

Kunkankama haypaq lloqla hinaraqmi.

Harnerowan suysuchkaq hinam nacionkunata tuñichichkan.

Hakimata animalman churachkaq hinam paykunata pantachichkan.

²⁹ Qamkunam ichaqa takikunata takinkichik.

Tutapi hatun fiestata rurachkaq hinam takinkichik.

Sonqoykichikpim qamkunaqa kusikunkichik.

Qenata tocastin kusikuchkaq hinam kusikunkichik.

Tayta Diospa Orqonman richkaq hinam kusikunkichik.

Israel castapa amparakunan Diosman richkaq hinam kusikunkichik.

³⁰ Admirakuypaq voznintam Tayta Diosqa uyarichinqa.

Atiynin hamuqtam payqa qawachinqa.

Manchakuypaq piñakuyninwanmi ruranqa.

Lenguachkaq ninawanmi tukurunqa.

Wayra-parawan, loco parawan chaynataq runtu-parawanmi hamunqa.

³¹ Tayta Diospa vozninmi Asiria nacionta ñutuparunqa.

Tayta Diosmi varanwan paykunata castigarunqa.

³² Tayta Diosqa kaspiwan waqtachkaq hinam citasqaña castigonwan castiganqa.

Sapa kutilla varawan castigaptinmi

tamborkunapiwan arpakuna waqanqa.

Mancharikuypaq guerrawanmi

contranpi peleanqa.

³³ Puntamantaraqmi Tofet sutiyoq qechwa listollaña kachkan.

Puntamantaraqmi Asiria nacionpa reyninpaq listollaña kachkan.

Ancho-ancho hinaspa uku-ukum chay sitioqa kachkan.

Achkallaña yantawan ratachisqa kunununuq ninam kachkan.

Tayta Diospa samayninmi asufreyoq mayu hina chaypi rupachkan.

Egipto nacionman hapipakuqkunamanta

- 31** ¹ iAy, imaynaraq kanqaku
Egipto nacionman yaykuspa yanapakuy maskaqkuna!
iAy, imaynaraq kanqaku
caballokunawan peleaqkunapi hapipakuqkuna!
Paykunaqa carretakunapim confiakunku
achkallaña kasqankurayku.
Paykunaqa silladakunapim hapipakunku
llumpay kallpasapa kasqankurayku.
Paykunaqa Israelpa Chuya Diosninpiqa
manam hapipakunkuchu.
Paykunaqa yanapananpaqmi Tayta Diosta
mana maskankuchu.
- ² Ancha yuyayniyoqmi payqa.
Castigota apamuqmi payqa.
Rimasqantam cumplinqa payqa.
Mana allin ruraqpa castantam castiganqa.
Mana allin ruraqkuna yanapaqtam castiganqa.
- ³ Egipto runakunaqa runakunallam,
manam dioskunachu.
Caballonkupas aychallam,
manam espiritchu.
Tayta Diosmi paykunata
atiyninwan castiganqa.
Yanapaqninpas mitkanqam.
Yanapasqanpas wañunqam.
Llapallankupas paykunaqa tukunqam.
- ⁴ Tayta Diosmi niwarqa kaydanta:
Ovejata hapiruspanmi leon mawrawyan.
Ovejata hapiruspanmi malta leon mawrawyan.
Michiqkuna huñunakuruspa manchachiptinpas manam ayqenchu.
Achkallaña michiqkuna kachkaptinpas manam humillakunchu.
Chaynam Llapallan Kamachiq Tayta Diospas hamunqa.
Chaynapim Sion Moqopi defiendespa peleanqa.
Chaynam Tayta Dios chay moqokunapi defiendespa peleanqa.
- ⁵ Urpitukunam qesanta cuidan.
Altonta pawaspanmi cuidan.
Chaynatam Tayta Diospas Jerusalem llaqtata cuidanqa.
Llapallan Kamachiq Diosmi chay llaqtata cuidanqa.
Cuidaspanmi payqa salvanqa.
Defiendespanmi payqa libranqa.
- ⁶ Israelpa mirayninkuna, kutirikuychik.
Ancha qepanchakusqaykichik Diosman kutirikuychik.

- ⁷ Qori-qollqemanta taytacha-mamachakunata
wischusqaykichik punchawmi,
huchallikuq makikichikwan rurasqaykichikkunata
wischusqaykichik punchawmi
- ⁸ Asiria nacionniyoq tropakuna guerrapi wañunqa.
Ichaqa manam runakunapa wañuchisqanchu wañunqa.
Ichaqa manam runakunapa espadanchu wañuchinqa.
Asiria tropakunatam guerra lluptichinqa.
Guerrapi peleaq mozokunatam debalde servichikunqa.
- ⁹ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
Amparakunan sitiutam mancharikuymanta saqerunqa.
Mancharikuymantam kamachiqninkuna lluptikunqa.
Banderanta saqeruspam lluptikunqa.
Ñoqa Tayta Dios castiganaypaqmi
Sion Moqopi nina kachkan.
Ñoqa Tayta Dios castiganaypaqmi
Jerusalen llaqtapi horno kachkan.

Allinkunallata ruraspa gobiernaq reymanta

- 32** ¹ Allinkunallata ruraspa gobiernaq reymi kanqa.
Allinta arreglaspa gobiernaq kamachikuqkunam kanqa.
- ² Sapakamam wayramanta harkachikuna hina kanqa.
Paykunam kanqa
chaki allpapi mayukuna hina.
Paykunam kanqa
mana yakuyoq allpapi qaqapa llantuynin hina.
- ³ Ñawinkum sumaqa kicharayanqa qawanankupaq.
Chayllam kanqaku atencionwan uyarinankupaq.
- ⁴ Manam loco hinachu imatapas ruranqaku.
Aswanqa yachaywan chaynataq entiendeywanmi ruranqaku.
Wata qallukunam sumaqtaña rimanqaku.
- ⁵ Rumi sonqo runataqa manañam:
Reqsisqa allin runam payqa, ninqakuchu.
Kullu uya runataqa manañam:
Allin runam payqa, ninqakuchu.
- ⁶ Rumi sonqo runaqa chayna kayninman hinam riman.
Huchakuna rurananpaqmi sonqonpi yuyaymanan.
Diospa millakusqankunatam ruran.
Tayta Diospa contranpim pantanapaq kaqkunallata riman.
Yarqasqakunamanmi mikunanpaq mana qoykunchu.
Yakunayasqakunamanmi yakuta mana tomaykachinchu.
- ⁷ Kullu uya runapa rurayninqa mana allinkunallam.
Payqa tanteean mana allinkunallatam.
Llullakunawanmi wakchakunata
astawan wakchayarachin.
Mana piynioq runapa allin arreglo mañakusqantam

llullakunawan hukmanyarachin.

- ⁸ Allin runaqa chayna kayninman hinam tantean.
Payqa allin runa kayninman hinam cumplin.

Jerusalen llaqtapi warmikunapa contranpi willakuymanta

- ⁹ Mana imamanta preocupakuq warmikuna,
uyariychik qamkunaman nisqayta.
Kikillaykichikpi confiakuq warmikuna,
uyariychik qamkunaman nisqayta.
- ¹⁰ Yaw warmikuna, confianzallawanñam kachkankichik.
Ichaqa kaymanta wata masninmanmi katkatatankichik.
Manañam uvas pally kanqañachu.
Manañam cosechapas kanqañachu.
- ¹¹ Mana imamantapas preocupakuq warmikuna,
mancharikuychik.
Kikillaykichikpi confiakuq warmikuna,
mancharikuychik.
Kikillaykichikpi confiakuq warmikuna,
katkatataychik.
Chay pachaykichikta llustikuychik
hinaspa luto pachawan churakuychik.
- ¹² Qasqoykichikta takakuspa qapariychik.
Sumaqlaña chakrakuna
manaña imayoq kasqanraykuyá qapariychik.
Sumaqlaña uvas huerta
manaña cosechayoq kasqanraykuyá qaparkachaychik.
- ¹³ Runaykunapa allpanpim wiñanqa.
Kichkakunawan cardokunam wiñanqa.
Chayraykuyá qamkunaqa qapariychik.
Kusikuypa kanan wasikunamantayá qapariychik.
Kusikuypa kanan llaqtamantayá qapariychik.
- ¹⁴ Palaciopas chunnichisqam kanqa.
Llaqtapi achkallaña runakunam saquesqa kanqa.
Mana yaykuy atina llaqtam wiñaypaq tuñichisqa kanqa.
Llaqta qawana torrekunam wiñaypaq tuñichisqa kanqa.
Chaypim monte asnokunaña kususqa kakunqaku.
Chaypim ganadokunaña michisqa kanqaku.
- ¹⁵ Chaynaqa kanqa ñoqanchikman
altomanta Espiritu hamunankamam.
Chaynaqa kanqa kaqllamanta ñoqanchikman
Espiritu hamunankamam.
Hinaptinmi chunniq allpa
tukuy imapa qespinan allpaman tikrakunqa.
Hinaptinmi tukuy imapa qespinan allpa
montemannya rikchakunqa.

- ¹⁶ Chay chunniq allpapim
ima asuntotapas allinta arreglanqaku.
Chay tukuy imapa qespinan allpapim
allinkunata ruranqaku.
- ¹⁷ Allinkuna rurasqankuwanmi hawkalla kanqaku.
Allinkunata ruraspankum samakunqaku.
Wiña-wiñaypaqmi Diosllapi confiakunqaku.
- ¹⁸ Runaykunaqa hawka sitiokunapim *yachakunqaku.
Runaykunaqa seguro wasikunapim yachakunqaku.
Mana pipapas manchachisqanmi samana sitiokunapi yachanqaku.
- ¹⁹ Montepi sachakunata runtu para tukuruptinpas
chaynataq llaqtata pampata hinaña ruraruptinpas
- ²⁰ qamkunaqa ancha kusiasqam kawsakunkichik.
Achkallaña yakuyoq chakrakunapim tarpunkichik.
Bueyesnikichiktam achka pastoyoq
echaderokunaman kachaykunkichik.
Asnoykichiktapas achka pastoyoq
echaderokunamanmi kachaykunkichik.

Tayta Diosllapi suyanamanta

- 33** ¹ ¡Ay, imaynaraq kankichik,
purmachiq kachkaspa mana purmachisqakuna!
¡Ay, imaynaraq kankichik,
traicionaq kachkaspa mana traicionasqakuna!
Purmarachispallaykichikmi purmachisqa kankichik.
Traicionaruspallaykichikmi traicionasqa kankichik.
- ² Dios Taytalláy,
llakipayariykullawaykuyá qamllapi suyasqaykurayku.
Qamyá sapa tempranon kallpanchawayku.
Qamyá llakikuy tiempokunapi salvaykuwayku.
- ³ Qayakuynikita uyariykuspankum runakuna ayqekunku.
Qam hatariykuptikim nacionkuna cheqerunku.
- ⁴ Yaw nacionkuna,
aqarwaypa qechusqanta hinam qechusunkichik.
Qori-qollqekichikta qechusunaykichikpaqmi
nacionkuna aqarway hina pawaykamusunkichik.
- ⁵ Tayta Diosmi hatunchasqa kachkan.
Payqa alto-altopim *yachachkan.
Sion Moqopi llaqtatam allin arreglaykunawan huntachinqa.
Sion Moqopi llaqtatam allinkuna ruraywan huntachinqa.
- ⁶ Paymi tiempoykipi confianzata qosunki.
Paypim qori-qollqe tesoro hina kachkan salvacionniki.
Paypim qori-qollqe hina kachkan yuyaysapa kanaykipaq.
Paypim qori-qollqe hina kachkan yachanaykipaq.
Tayta Diostam respetanayki
chay qori-qollqeta chaskinaykipaq.

- ⁷ Callekunapi mana manchakuq soldadokunapa
qaparkachasqantayá uyariychik.
Hawkayachinanpaq kachamusqakunapa ancha
waqasqantayá uyariychik.
- ⁸ Chunnichkanmi hatun ñankuna.
Chaynintaqa purinñachu runakuna.
Contratotam yanqacharunku.
Testigokunatam qepanchakurunku.
Manaña pitapas respetaqmi rikurirunku.
- ⁹ Eqoyasqa runa hinam allpa llakisqa kachkan.
Libano Orqopi sachakunam ismuspan penqaypi hina kachkan.
Saron Qechwam kunanqa chunnichisqaña kachkan.
Basan lawpi sachakunam manaña rapiyoq kachkan.
Carmelo Orqopi plantakunam manaña rapiyoq kachkan.
- ¹⁰ Tayta Diosmi nin:
Kunanmi ñoqa hatarisaq.
Kunanmi ñoqa hatunchasqa kasaq.
Kunanmi ñoqa alabasqa kasaq.
- ¹¹ Qamkunapa tanteasqaykichikqa qopa hinallam.
Qamkunapa rurasqaykichikqa paja hinallam.
Samaynikichikqa tukurusuqnichik nina hinallam.
- ¹² Runakunam isku hina kanankama uchpayarunqa.
Kuchumusqa kichkakuna hinam ruparunqa.
- ¹³ Karupi kaqkuna, uyariychik
imam rurasqaymanta.
Hichpapi kaqkuna, qamkunapas yachaychik
kallpasapa kasqaymanta.
- ¹⁴ Sion Moqopi huchasapakunam mancharikunku.
Dios mana adoraqkunam pasaypaqta katkatatanku.
Paykunam ninku:
¿Mayqanninchiqtaq yachachwan rupakuq nina ukupi? nispa.
¿Mayqanninchiktaq yachachwan wiña-wiñaypaq rupakuq nina ukupi? nispa.
- ¹⁵ Allinkunata ruraspa cheqap rimaqmi,
engañowan qollqe ganayta mana munaqmi,
yanqamanta regalo mana chaskiy munaqmi,
runa wañuchiqlkunapa consejasqanta mana uyariqmi,
mana allinkunata mana qaway munaqmi
- ¹⁶ alto-altokunapi *yachanqa.
Amparakuna altokunapi pakakunqa.
Mikunanmi mana faltanqachu.
Yaku tomananmi mana pisinqachu.
- ¹⁷ Ñawinkunam reypa sumaqlña kasqanta qawanqa.
Nacionninpa tukuy hinastinman mirasqantam qawanqa.

- ¹⁸ Mancharikuypi kawsasqaykita yuyarispam ninki:
 ¿Maypitaq kachkan contribucion qollqe yupaqqa?
 ¿Maypitaq kachkan contribucion qollqe pesaqqqa?
 ¿Maypitaq kachkan torrekuna yupaq runaqa? nispa.
- ¹⁹ Mana llakipayakuq runakunataqa manañam rikunkichu.
 Rimasqankupas mana entiendena chay runakunataqa manañam rikunkichu.
 Chay wata qallu hina runakunataqa manañam rikunkichu.
- ²⁰ Sion Moqopi llaqtatayá qawariy.
 Hatun fiestakuna rurananchik llaqtatayá qawariy.
 Jerusalem llaqtatam qawanki.
 Hawka samarina llaqtatam qawarinki.
 Mana suchuchina karpa hinam kanqa.
 Estacankunapas mana chutasqa hinam kanqa.
 Waskankunapas mana tipisqa karpa hinam kanqa.
- ²¹ Chaypim atiyniyoq Tayta Dios ñoqanchikpaq kanqa.
 Mayukunapa kanan sitio hinam kanqa.
 Llimparistin kallpaq ancho mayu hinam kanqa.
 Kaspimanta qachinayoq buquekunaqa manam yaykunqachu.
 Hatu-hatun buquekunapas manam yaykunqachu.
- ²² Juezninchikqa Tayta Diosmi.
 Decretokuna qowaqninchikqa Tayta Diosmi.
 Reyninchikqa Tayta Diosmi.
 Salvaqninchikpas Tayta Diosmi.
- ²³ Yaw enemigoyku, chay buquekichikkunapa waskankunaqa
 manañam hapinqachu.
 Buquekichikpa hatun kaspintaqa
 manañam takyachinqachu.
 Wayrapa pukunan telatapas
 manañam chutanqañachu.
 Nana-nanaq qori-qollqekichikta
 qechuspam rakinakunqaku.
 Wistu runakunapas qechususqaykichikkunata
 rakinakuspam apanqaku.
- ²⁴ Sion Moqo llaqtapi *yachaqkuna,
 manañam mayqannikichikpas ninkichikñachu:
 “Onqochkanim” nispaga.
 Chaypi yachaqkunapa mana allin rurasqankutaqa.
 Tayta Diosmi pampachanqa.

Nacionkunata Tayta Dios castigananmanta

- 34** ¹ Nacionkuna, uyarinaykichikpaqyá asuykuychik.
 Runakuna, qamkunapas chaynataqyá uyariychik.
 Kay pachapas chaypi kaqkunapiwanyá uyarichunku.
 Kay pachapi runakunapas chaypi wiñaqkunapiwanyá uyarichunku.
- ² Nacionkunapaqmi Tayta Dios piñasqa kachkan.
 Chay nacionkunapa tropankunapaqmi payqa rabiakuchkan.

- Chinkachisqa kanankupaqmi payqa sentenciarun.
 Wañuchisqa kanankupaqmi payqa entregarun.
- ³ Paykunamanta wañuqkunam pampapi wischurayanqa.
 Paykunamanta ayakunam pasaypaqta asnarinqa.
 Orqokunapim yawarninkuwan nuyunqa.
- ⁴ Cielokunapi llapallan lucerokunam wichirirunqa.
 Cielokunapas papel wankusqa hinam rollokurunqa.
 Cielokunapi llapallan lucerokunam wichiramunqa.
 Uvaspa rapin wichichkaq hinam wichiramunqa.
 Higos sachapa rapin wichichkaq hinam wichiramunqa.
- ⁵ Tayta Diosmi nin:
 Cielokunapim espaday sinka runa hina rikurirunqa.
 Edom nacionpa hawanmanmi wichiycamunqa.
 Chinkachisqa kananpaqmi ñoqapaq rakisqa kanqa.
- ⁶ Tayta Diospa espadanmi yawarwan chapukunqa.
 Paypa espadanmi wirakunawan chapukunqa.
 Chapukunqaga malta carnerokunata Tayta Diospaq nakaptinku
 yawarninwan chapukuchkaq hinam.
 Chapukunqaga cabrakunata Tayta Diospaq nakaptinku
 yawarninwan chapukuchkaq hinam.
 Chapukunqaga carnerokunata Tayta Diospaq nakaptinku
 rurunninpi wirakunawan chapukuchkaq hinam.
 Tayta Diospaq animalta wañuchipusqankuta hinam
 paypas runakunata wañuchinqa Bozra llaqtapi.
 Paypaq achka animalkunata wañuchisqankuta hinam
 paypas runakunata wañuchinqa Edom nacionpi.
- ⁷ Monte torokunam paykunawan wañuspa wichinqaku.
 Malta torokunawan poqosqa torokunam wañuspa wichinqaku.
 Allpankum sinka runa chapukuruq hina yawarwan chapukunqa.
 Polvonkum wirawan chapukunqa.
- ⁸ Tayta Diospa vengakunan punchawmi kanqa.
 Sion Moqopi llaqtapa asunton arreglana watam kanqa.
- ⁹ Edom nacionpa mayunkunam tikrakunqa breaman.
 Polvokunam tikrakunqa azufreman.
 Allpankunam tikrakunqa rupachkaq breaman.
- ¹⁰ Mana wañuspa tuta punchaw rupanqa.
 Wiña-wiñaypaqmi qosnin wicharinqa.
 Wiña-wiñaypaqmi purmachisqa kanqa.
 Manaña chayninta pipas purinankamam chunninga.
- ¹¹ Chuseqwan erizo animalkunam chaypi dueño chakurunqaku.
 Tukuwan cuervo animalkunam chaypi *yachanqaku.
 Tayta Diosmi cordelta
 chutachkaq hina
 Edom nacionta purmachinqa.
 Tayta Diosmi plomada churachkaq hina
 Edom nacionta chunnichinqa.

- ¹² Manañam kanqachu reqsisqa runakunapa gobiernonqa.
 Manañam kanqachu chay nacionpa kamachiqninkuna.
- ¹³ Palacionkunapim wiñanqa kichkakunaña.
 Mana yaykuy atina llaqtakunapim wiñanqa itanakunaña.
 Mana yaykuy atina llaqtakunapim wiñanqa cardokunaña.
 Atoqkunañam chaypiqa *yachanqa.
 Avestruz animalkunañam chaypiqa yachanqa.
- ¹⁴ Purun animalkunam hiena animalkunawan chaypi tupanqa.
 Monte cabrakunam chaypi qaparkachaspa qayanakunqa.
 Tuta puriq animalkunam chaypi samakunqa.
 Samanankupaqmá sitiota chaypi taringa.
- ¹⁵ Vibora sutiyoq culebram chaypi qesachakuspa oqllanqa.
 Chaykunata lloqsichispam llantuypi waqaychanqa.
 China wamankunam chaypi orqonkunawan huñunakunqa.
- ¹⁶ Tayta Diospa librontayá qawaychik.
 Paypa libronpiyá leeychik.
 Manam kay animalkunamantaqa
 hukllanpas faltanqachu.
 Manam kay animalkunamantaqa
 chinanpas-orqonpas faltanqachu.
 Tayta Diosmi ñoqantakama kamachirqa chaynata.
 Espiritunwanmi kikin huñunachinqa chaykunata.
- ¹⁷ Sapa animalpaqmi tupaqnin sitiota señalarqa.
 Kikinpunim allpankuta chaykunaman partirqa.
 Wiñaypaqmi chaypi dueño chakunqaku.
 Wiñaypaqmi chaypi *yachanqaku.

Sion Moqopi llaqtaman kutimuqkunamanta

- 35** ¹ Chunniq sitiom kusikunqa.
 Chaki allpam anchata kusikunqa.
 Purun waytakuna hinam waytanqa.
- ² Waytaruspam anchata kusikunqa.
 Kusikuymantam qaparinqa.
 Libano Montepa sumaqlaña kayninta hinam
 chaypi rikurichinqa.
 Carmelo Orqopa sumaqlaña kayninta hinam
 chaypi rikurichinqa.
 Saron Qechwapa sumaqlaña kayninta hinam
 chaypi rikurichinqa.
 Tayta Diospa atiyniyoq kaynintam
 paykuna rikunqa.
- ³ Utisqa makiyoqkunatayá kallpanchaychik.
 Katkatataq moqoyoqkunatayá kallpanchaychik.
- ⁴ Mancharisqa sonqoyoqkunatayá niychik:
 Valor chakuspa, ama manchakuychikchu, nispa.
 Diosnikichikmi kayman hamuchkan

- qamkunamanta vengakunanpaq, nispa.
 Diosnikichikmi hamuchkan
 mercesqankuman hina pagananpaq, nispa.
 Diosnikichikmi hamuchkan
 qamkunata salvasunaykichikpaq, nispa.
- ⁵ Hinaptinga ñawsakunam qawarikunqa.
 Hinaptinga mana uyariqkunam uyarikunqa.
- ⁶ Wistukunam luwichu hinaraq pawaykachanqaku.
 Upakunam sumaqlлатаña qaparinqaku.
 Chunniqpim yakukuna toqyanqa.
 Chaki allpakunapim mayukuna kallpanqa.
- ⁷ Chay chaki allpapim qochakuna kanqa.
 Chay chaki allpapim pukyukuna kanqa.
 Atoqkunapa puñunankunapim pastokunaña wiñanqa.
 Soqoskunapiwan tuturakunam chaypi wiñanqa.
- ⁸ Hatun ñan chaypi kaptinmi sutichanqaku.
 Diospaq Sapaqchasqa Ñanwanmi sutinchanqaku.
 Manam chayninta purinqachu
 Diospa mana chaskinanpaq hina kaqkunapa.
 Diospa munasqanman hina kawsaqkunallapaqmi
 kanqa chay ñanqa.
 Sonso runakunaqa manam purinqachu chaynintaqa.
- ⁹ Chaypiqa manam kanqachu leonkunapas.
 Manam purinqachu kachukuq purun animalpas.
 Chay ñannintaqa hamunqaku librasqakunallam.
- ¹⁰ Tayta Diospa librasqankunallam
 chay ñannintaqa kutimunqaku.
 Sion Orqopi llaqtamanmi yaykunqaku.
 Kusikuy qapariyllawanñam yaykunqaku.

Juda nacionpa contranpi Rey Senaquerib hamusqanmanta

(2 R 18:13-37. 2 Cr 32:1-19)

36 ¹Rey Ezequias chunka tawayoq watamanña gobiernachkaptinmi Asiria nacionpa reynin Senaquerib Juda nacionpi llaqa murallasqa llaqtakunapa contranpi hamururqa hinaspaq vencerurqa. ²Chaymantam Asiria nacionpa reyninqa Laquis llaqtamanta Jerusalem llaqtaman peleanankupaq kamachikuq runata achkallaña tropayogta rey Ezequiaswan tupanankupaq. Hinaptinmi sayarurqaku hanay law estanqueman hamuq yarqapa hichpanpi. Chay estanqueqa kachkan “Taqsaq Runapa Chakran” sutiyoq sitioman riq ñanpa hichpanpim.

³Hinaptinmi paykunaman lloqsimurqaku Hilciaspa churin reypa mayordomon Eliaquim, secretario Sebna chaynataq Asafpa churin Joa, Joaqa karqa reypa rurasqankunamanta qellqaqmi. ⁴Paykunatam Rey Ezequiasman nimunankupaq Asiria nacionpa tropankuna, kamachikuq nirqa:

—Asiria nacionpa ancha reqsisqa reyninmi nin: “¿Imaman hapipakuspaykitaq qamqa confiakuchkanki? ⁵Qanmi nichkanki: ‘Ñoqapaqa kachkanmi consejaqniykunapas chaynataq guerrapaq valeroso soldadoykunapas’ nispa, ichaqa yanqam chayqa. ¿Piman

confiakuspaykitaq contraypiqa hoqarikurunki? ⁶ ¿Pakisqa soqos tawna hina Egipto nacionpichum confiakuchkanki? Chay soqos tawnaqa tawnapakuqninpa makintapas pakipakuruspanmi uchkurun. Chay pakipasqa soqos hinallam Egipto nacionpa reynin Faronqa paypi confiakuqninkunapaqqa. ⁷ Ichapas qamkunaqa niwankichikman: ‘Ñoqaykuqa yupaychasqayku Tayta Diospim confiakuniku’ nispa. ¿Manachum moqokunapi chay Diospa capillankunataqa chaynataq altarninkunataqa lliwta Ezequias chinkarachirqa? Payqa Juda nacionpi chaynataq Jerusalem llaqtapi kaqkunatam nichkan: ‘Kay Jerusalem llaqtapi kaq altarpa ñawpaqllanpiñam adorankichik’ nispa. ⁸ Kunanyá Asiria nacion reyniwan apuestay hinaptinqa ñoqapas qosqaykim iskay waranqa caballokunata, qosqaykiqa partekimanta sillakuqkunata qoptikim. ⁹ Egipto nacionpa carretankunapiña hinaspa sillada tropankunapiña confiakuspapas ¿imaynataq atiwatq reyniypa serviqnin capitanninkunamanta eqoneq kaqllawanpas peleayta? ¹⁰ Kay llaqtata tuñichiq kunan hamunaypaqqa ¿manachum Tayta Dios kamachimuwarqa: ‘Chay nacionman rispayki tuñichimuy’ nispa?”

¹¹ Hinaptinmi Hilciaspa churin Eliaquimñataq Sebnapiwan hinaspa Joapiwan chay kamachiqta nirqaku:

—Ruegakuykikum, muralla hawanpi runakuna uyarichkaptinqa amayá rimapaya-waykuchu Juda nacionniyoq runakunapa rimayninpiqa, Aram nacionniyoq runakunapa rimayninpiyá rimapayawaykuqa, kay serviqnirikunataq entiendesaqkum —nispa.

¹² Chay kamachikuqmi paykunata nirqa:

—Reyniypa manam kachamuwarqa reynillaykichikman nitaq qamkunallaman willanaypaqchu, kachamuwarqaqa muralla hawanpi kaq runakunapaqwanmi, paykunapas uyarinankupunim, paykunaqa qamkunawan kuskam hatun ispaynin-kuta mikunaku chaynataqmi yaku ispayninkutapas tomanqaku —nispa.

¹³ Chaynataq niruspanmi chay kamachikuq runaqa sayaykuspan Juda nacion runakunapa rimayninpi qaparisan nirqa:

—Asiria nacion ancha reqsisqa reyninpa kayna nisqantayá uyariychik: ¹⁴ “Rey Ezequiaswanqa amayá engañachikuychikchu, manam ñoqamantaqa librasunkichikmanchu.

¹⁵ Tayta Diospi confiakunaykichikpaqmi Ezequiasqa nisunkichikman: ‘Cheqaptapunipas Tayta Diosqa librawasunchikmi, manam kay llaqtapa Asiria nacionpa reyninmanqa qosqachu kanqa’ nispa. ¹⁶ Ezequiaspa chayna nisqantaqa amayá kasuychikchu. Asiria nacionpa reyninmi kaynata nin: ‘Ñoqawan contratota ruraspayá ñoqamanña humillakuychik. Chaynata ruraspaga sapakamam uvas huertaykichikpi kaqkunatawan higos huertaykichikpi kaqkunata mikunkichik, sapakamataqmi pozoykichikpi yakutapas tomankichik. ¹⁷ Kikiypuni hamuspaymi pusaspaykichik kay *yachaspaykichik allpaman hina kawsaypapas, vinopapas kasqan allpaman, mikuy-papas, uvas huertapapas kasqan allpaman.’ ¹⁸ Ezequias-taqa amayá kasuychikchu, payqa llullakususpaykichikmi nisuchkankichik: ‘Tayta Diosmi librawasunchik’ nispa. Wakin nacionkunapa diosninkupas ¿mayqanllanpas yaqachum nacionnin librayta atirqa Asiria nacionpa reyninmanta? ¹⁹ ¿Maypimá kachkan Hamat llaqtapa diosninpas, Arfad llaqtapa diosninpas, Sefarvaim llaqtapa diosninpas? ¿Chay dioskunaqa Samaria llaqta librayta atirqakuchu ñoqamanta? ²⁰ Chay nacionkunapa llapallan diosninkunamantaqa ¿mayqannintaq ñoqamanta nacionnin librayta atirqa? ¿Chaynaqa amayá piensaychikchu Tayta Diospas Jerusalem llaqtata ñoqamanta libranantaqa?” nispa.

²¹ Uyarinqin runakunañataqmi upallalla kaspanku mana imatapas nirqakuchu. Rey mi kamachirqa paykunata:

—Amam imatapas rimarinkichikchu —nispa.

²²Hinaptinmi Hilciaspa churin mayordomo Eliaquimñataq Sebna sutiyoq secretariopiwan hinaspa Asafpa churin Joapiwan pachankuta llikiparqaku hinaspa Rey Ezequiasman kutirispanku chay kamachikuqpa rimasqankunata willarqaku. Chay Joa sutiyoq runaqa karqa reypa rurasqankunamanta qellqaqmi.

Rey Senaqueribmanta Juda nacion librasqa kasqanmanta

(2 R 19:1-37. 2 Cr 32:20-23)

37 ¹Rey Ezequias chayta uyariruspanmi pachanta llikiparurqa hinaspa lutu pachawan churakuruspan temploman yaykurqa. ²Chaymantam kacharqa luto pachawan pachasqata mayordomo Eliaquimta, secretario Sebnata hinaspa yuyaq sacerdotekunata. Paykunatam kacharqa Diosmanta willakuq Isaiasman, Isaiasqa karqa Amozpa churinmi. ³Paymanmi Rey Ezequiaspa nisqanta kaynata nirqaku:

—Llakisqa, qaqchasqa, insultasqa kasqanchik punchawmi kunan punchawqa. Wachakunanpaq kachkaspan manaña kallpayoq warmi hinam kachkanchik.

⁴Icharaqpas yupaychasqanchik Tayta Dios uyarinman chay kamachikuqpa rimasqankunata. Paytam Asiria nacionpa reynin kachamurqa kawsaq Diosta insultananpaq, allinchá kanman chay uyarisqanmanta yupaychasqanchik Tayta Dios paytapas qaqchaptinqa. Chaynaqa Diostayá mañakuy wakin puchuqkunapa favorninpi —nispa.

⁵Rey Ezequiaspa serviñninkunamá Isaiaspata pasarqaku. ⁶Isaiasmi paykunata nirqa: —Reynikichikta Tayta Diospa nisqanta kaynata nimunkichik: “Asiria nacion reypa serviñninkunapa insultawasqantaqa amayá manchakuychu. ⁷Kunanmi Asiria nacionpa reyninta noticiawan umacharusaq hinaptinmi nacionninman kutinga. Chaypiñam huk kaqninpa wañuchisqan kanqa” nispa.

⁸Chay tropakuna kamachikuqmi uyarirurqa Asiria nacionpa reyninqa Laquis llaqtamanta asurikusqanta. Kutirispanmi reyta tarirurqa Libna llaqtapa contranpi peleachkaqta. ⁹Rey Senaqueribpa contranpi peleananpaq Cus nacionpa reynin Tirhaca hamusqanta yacharuspanmi chay Rey Senaquerib kaqllamanta comisionta kacharqa. ¹⁰Juda nacionpa reynin Ezequiasman kaynata ninankupaq:

—Qampa confiakusqayki Diosnikis nisunki: “Asiria nacionpa reyninmanqa manam Jerusalem llaqtapa qosqachu kanqa” nispa. Chay nisuusqaykiwanqa amayá engañachikuychu. ¹¹Qamqa uyarirqankim Asiria nacion reykunapa llapallan nacionkuna tuñichisqantaqa ¿Chaychus qamñataq librakuwaq? ¹²Abueloykunapa tuñichisqan Gozan llaqtataqa, Haran llaqtataqa, Resefta llaqtataqa chaynataq Telasar llaqtapi *yachaq Eden castan runakunataqa ¿yachachum diosninku librarqa? ¹³¿Maypitaq kachkan Hamat llaqtapa reyninqa, Arfad llaqtapa reyninqa, Sefarvaim llaqtapa reyninqa, Hena llaqtapa reyninqa chaynataq Iva llaqtapa reyninqa? —nispa.

¹⁴Comisionmanta Rey Ezequias cartata chaskiruspanmi leeruspan Tayta Diospa templonman apaykurqa hinaspanmi Diospa qayllanpi kicharayachkaqta churaykurqa. ¹⁵Tayta Diospa qayllanpi mañakuspanmi nirqa:

¹⁶—Querubin sutiyoq angelkunapa chawpinpi *yachaq Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Dios, kay pachapi llapallan nacionkunapi munaychakuq Diosqa qamllam kanki. Qanmi rurarqanki cielotapas hinaspa kay pachatapas. ¹⁷Dios Taytalláy, atiendeykullawaspaykiyá uyariykullaway, ñawillaykikunata kichaykuspayá qawariykuy kay asuntota, uyariykuytaqyá qam Kawsaq Dios insultaq Rey Senaqueribpa rimasqankunatapas. ¹⁸Dios Taytalláy, cheqaptapunipas Asiria nacion reykunaga llapallan nacionkunatam allpantinta purmachirqa. ¹⁹Taytachankutapas ninamanmi

wischuykurqaku chaykunaqa mana cheqap kasqankurayku, kullumanta otaq rumimanta runakunapa rurasqan kasqanraykum chaykunataqa chinkarachirqaku. ²⁰Yupaychasqayku Dios Taytalláy, qamllatam ruegakullayki, qamlla Dios kasqaykita kay pachapi llapallan nacionkuna yachanankupaqyá Rey Senaqueribmanta salvaykullawayku —nispa.

²¹ Hinaptinmi Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanta Amozpa churin Isaiasqa Rey Ezequiasman kaynata nichimurqa:

—Asiria nacionpa reynin Senaqueribmanta mañakuwasqaykitaqa uyariykuykim.

²²—Chaymi Asiria nacion reypa contranpi ñoqa Tayta Dios kaynata nini:

Yaw Rey Senaquerib,
Sion llaqtaqa doncella hinam
qamta despreciaspa burlakuchkan.
Jerusalen llaqtaqa
qepaykipim umanta aywichkan.

²³ ¿Pitataq insultarqanki?
¿Pitataq ñakarqanki?
¿Pipa contranpitaq qaparirqanki?
¿Pitataq hatunchakuspa qawarqanki?
iIsrael nacion Chuya Diospa contranpim
chaykunataqa ruraraqanki!

²⁴ Jefekuna kachasqaykiwanmi
Señorta insultarqanki
hinaspataqmi nirqanki:
“Nana-nanaq carretaykunawanmi
orqopa puntanman qespirqani.
Mana yaykuy atina Libano
Orqomanmi chayarqani.
Mana yaykuy atina qatakunamanmi rirqani.
Hatun cedro sachakunatam kuchurqani.
Sumaq cipres sachakunatam kuchurqani.
Karu-karu sitiokunamanmi chayarqani.
Huerta hina montekunamanmi hayparqani.

²⁵ Huklaw nacionpiraq pozokunatapas
toqospaymi yakunta upyarqani” nispa.
“Saruspaymi Egipto nacion yarqakunatapas
chakichirqani” nispa.

²⁶ ¿Manachum haykapipas uyarirqanki
ñawpaqmantaraq ñoqa Tayta Diospa rurasqayta?
¿wiñaymantaraq ñoqapa tanteasqayta?
Kunanqa ruraruniñamiki.
Chaymi murallasqa llaqtakunata tuñichichkanki.
Montorayaq rumikunata hinallañam rurachkanki.

²⁷ Chaypi *yachaq runakunaqa
pisi kallpayoqllañam rikurirunku.
Hukmanyasqallañam karunku.
Penqachisqallañam karunku.
Campopi qorakuna hinallañam karunku.

Chakrapi yakukuna hinallañam karunku.
 Wasi hawanpi wiñaq qewakuna hinam karunku.
 Chay qewakunam manaraq poqochkaspa chakirunku.
 Chaynam paykunapas chinkarunku.

- ²⁸ Yachanim tukuy ima rurasqaykitapas
 chaynataq mayman risqaykitapas
 chaynataq contraypi piñakusqaykitapas.
²⁹ Uyarinim ñoqapa contraypi piñakusqaykita.
 Uyarinim orgulloso kaynikiwan rimasqaykita,
 chayraykum anzueloyta senqaykiman churasaq,
 chayraykum bridaytapas simikiman churasaq.
 Kutichisqaykim hamusqayki ñanninta —nispa.

- ³⁰ Isaiasmi Rey Ezequiasman nirqa:

Kaymi qampaq señal kanqa,
 kunan watam chakrapi
 kikinmanta wiñaqta mikunkichik.
 Hamuq watapiñataqmi
 mana yapusqa allpamanta
 wiñaqta mikunkichik.
 Kimsa kaq watapiñataqmi tarpuspa cosechankichik.
 Uvastapas plantaspam rurunta mikunkichik.

- ³¹ Juda castamanta puchuqkunam
 tarpusqa muhu hina kanqaku.
 Sapichakuspankum allin planta hina rurunqaku.
³² Puchuqkunam Jerusalem llaqtamanta miranqaku.
 Lluptiqkunapas Sion Moqomantam miranqaku.
 Llapallan Kamachi Tayta Diosmi chaynata ruranta.
 Anchata kuyaspanmi chaynata ruranta.

- ³³ Chaynaqa Asiria nacion reymantam Tayta Dios nin:
 “Kay llaqtamanqa manam yaykumunqachu.
 Flechankunataqa manam flechanqachu.
 Harkachikunan armantapas manam hapinqachu.
 Allpatapas murallapa qepanmanqa manam montochinqachu.

- ³⁴ Hamusqan ñannillantam kutikunqa.
 Manam yaykumunqachu kay llaqtamanqa.
 Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynataqa.

- ³⁵ Ñoqam kay llaqtata amparaspay salvasaq.
 Kikiyraykum chaynataqa rurasaq.
 Serviqniy Davidraykum chaynataqa rurasaq” nispa.

³⁶ Tayta Diospa angelnin lloqsiramuspanmi Asiria soldadokunapa campamentonpi wañurachirqa pachak pusaq chunkan pichqayoq waranqa runakunata.
 Achikyaruptinñataqmi wañusqaña llapallanku kachkasqaku. ³⁷ Hinaptinmi Asiria

nacionpa reynin Senaquerib puchuq tropankunawan Ninive llaqtaman kutikuspan chaypi *yacharqa. ³⁸Huk punchawmi chaypiña kachkaspan Nisroc taytachanta templopi adorachkarqa hinaptinmi churin Adramelecwan churin Sarezer espadawan payta wañurachirqaku hinaspa Ararat lawman lluptikurqaku. Rey Senaqueribpa rantinpi Esarhadon sutiyoq churiña gobiernarqa.

Rey Ezequiaspa onqosqanmanta

(2 R 20:1-11. 2 Cr 32:24-26)

38 ¹Chay punchawkunapim Rey Ezequias onqorurqa wañuy patanpiña kanankama. Amozpa churin Diosmanta willakuq Isaias watukuqnin rispanmi payta nirqa:

—Yaw Ezequias, Tayta Diosmi nisunki: “Qamqa wañukunkiñam, chaynaqa imaykikunatapas allichakuyñayá” nispá.

²Chaymi Ezequiasqa perqa lawman uyanta muyurirachispa Tayta Diosta mañakurqa:

³—Dios Taytalláy, ruego kuykim, qayllaykipi cheqap sonqowan kawsasqayta hinaspa qampa munasqaykiman hina rurasqaytapas yuyarinaykipaq —nispá.

Chaynata niruspanmi Ezequiasqa llumpayllataña waqarqa.

⁴Tayta Diosmi Isaiasta rimapayaspan nirqa:

⁵—Ezequiasman kutirispayá nimuy kaynata: “Abueloyki Davidpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin: ‘Uyariykuykim mañakuwasqaykita, rikurqaykitaqmi waqasqaykitapas, kawsachisqaykim chunka pichqayoq watataraq, ⁶qamtapas hinaspa kay Jerusalen llaqtatapas Asiria nacionpa reyninmantam librasaq. Kay llaqtataqa kikiypunim waqaychasaq’ nispá. ⁷Tayta Dios rimasqanta rurananpaqmi kay señalta pay qosunki: ⁸Intipa llantuynintam qepaman kutichinqa chunka gradasta Acazpa gradasninpi” nispá.

Chaynapimá intipa llantuyninqa kutirurqa chunka gradasta

⁹Juda nacionpi Rey Ezequiasmi kaynata qellqarqa onqosqanmanta sanoyaruspan:

¹⁰Ñoqam nirqani:

Chawpi vidaypim wañukusaq.

Wañukunapa kasqanmanmi chayarusaq.

Puchurraq wataykunamanqa hukñachu haypasaq.

¹¹Ñoqam nirqani:

Tayta Diostaqa manañam rikusaqñachu.

Manañachiki kay pachapi Tayta Diostaqa rikusaqñachu.

Pasaruqla kay pachapi *yachaq runakunataqa manañachiki rikusaqñachu.

¹²Yachanay karpata paskarunki, Dios Taytalláy.

Chay wasiytam qechuruwanki, Dios Taytalláy.

Michiqpa karpanta hinam qechuruwanki, Dios Taytalláy.

Awaqpa awasqan telata hinam wankuruni vidallayta.

Telarmanta kuchuruchkaq hinam tipiruwani vidallayta.

Tutaykuqmanta achikyaqkamallam tukurunki vidallayta.

¹³Achikyaqkamam suyarqayki qamta.

Aswanqa leon hinam pakipakurunki tulluykunata.

Tutaykuymanta achikyaqkamallam tukurunki vidayta.

¹⁴Wayanakuywan chiwaku hinaraqmi waqani.

Paloma hinaraqmi enqeni.

- Ñawiykunam lliw pisiparun.
 Cielokuna qawasqaywanmi lliw pisiparun.
 Sasachakuyvim kachkani, Señorlláy.
 Yanapaykullawayá, Señorlláy.
- ¹⁵ ¿Imatataqsi atiyman rimayta?
 Kikikimanta rimapayawaspaykim ruraraqanki kayta.
 Sonqoypi llakisqam kawsasaq.
 Kawsanaykamam humillasqalla kawsasaq.
- ¹⁶ Señorlláy, tukuy chaykunawanmi runakuna kawsanqa.
 Ñoqapa espirituypas chaykunawanmi kawsanqa.
 Qanmi ñoqata sanoyachiwarqanki.
 Qamtaqmi kaqlamanta kawsachiwanki.
- ¹⁷ Chaynaqa kay llakikuyniyimi tikrakururqa.
 Hawkaña kanaypaqmi chaynaman tikrakururqa.
 Qamqa kuyawaspaykim wañuchiqniy pozomanta harkaykuwarqanki.
 Tukuy huchaykunatam qepanchaykunki.
- ¹⁸ Sepulturapi kaqkunaqa manañam graciasta qosunkichu.
 Wañuqkunaqa manañam alabasunkichu.
 Wañusqakunapa kasqanman uraykuqkunaqa manañam suyanmankuchu.
- ¹⁹ Ñoqapas kunanmi alabamuyki qamllaman.
 Kawsaqqunallam qamtaqa alabasunkiman.
 Confianapaq kaynikimantam yachachinku churinkuman.
- ²⁰ Qam Tayta Diosmi kaypi kachkanki salvawanaykipaq.
 Chaynaqa takikunatam arpawan tocasaku qampaq.
 Sapa punchawmi temploypiki tocasaku qam Tayta Diospaq.

- ²¹ Chaynata niruptinmi Isaias kamachirqa:
 —Llapisqa higosta apamuychik —nispa.
 Aparamuptinkum Ezequiaspa chupunman laqarurqaku hinaptinmi chaywan sanoyarurqa. ²²Rey Ezequiasmi tapurqa:
 —¿Ima señaltaq kanqa Tayta Diospa templanman rinaypaqqa? —nispa.

Babilonia nacionmanta hamuqkunata Rey Ezequias chaskisqanmanta
(2 R 20:12-19. 2 Cr 32:27-31)

- 39** ¹Chay tiempopim Babilonia nacionpa reynin Merodac-baladan otaq Baladanpa churin apachimurqa Rey Ezequiasman cartakunatawan regalota. Chaykunataqa apachimurqa onqorusqanmanta sanoyarisqanta yachaspanmi. ²Ezequias chaykunawan kusirikuspanmi paykunaman qawachirqa palacionpi llaqa imanta: qori-qollqeta, especerikunata, miski asnaq aceiteta, armakuna waqaychananta, qawachirqataqmi wasinpi tukuy imakuna waqaychasqantapas. Mana imatapas pakaykuspanmi paykunaman qawachirqa palacionpi kaqkunata chaynataq gobiernasqan nacionpi tukuy kapuqninkunatapas. ³Hinaptinmi Diosmanta willakuq Isaias Rey Ezequiasman hamuspan tapurqa:
 —Chay runakunaqa ¿imaninkutaq? ¿Maylawmantataqsi hamunku? —nispa.
 Chaymi Rey Ezequiasñataq nirqa:
 —Paykunaqa hamurqaku karu-karu Babilonia nacionmantaraqmi —nispa.
⁴Nirqataqmi Isaias:

—¿Imakunataq palacioykhipa rikurqaku? —nispa.

Hinaptinmi Ezequiasñataq nirqa:

—Palacioypim tukuy imayta qawarqaku, waqaychana wasipi imaykunatapas mana pakaspaymi paykunaman qawachirqani —nispa.

⁵Chaymi Isaias nirqa Rey Ezequiasta:

—Uyariy Llapallan Kamachiq Tayta Diospa nisqanta: ⁶“Hamuchkanmi tiempo palacioykhipi llapa imaykikunatawan abueloykikunapa kunankama tukuy huñusqanta mana puchuykuspa Babilonia nacionman apanankupaq. ⁷Miraynikikunatam pusanqaku Babilonia nacion reypa palacionpi servikuqkuna kanankupaq” nispa.

⁸Chaymi Rey Ezequias nirqa Isaiasta:

—Tayta Diospa nisqanmanta willawasqaykhipa allinpunim, kawsanaykamaqa luegochiki hawkalla hinaspa allinlla kawsasaq —nispa.

Jerusalen llaqtata Tayta Dios consuelasqanmanta

40 ¹Yupaychasqaykichik Tayta Diosmi nin:

Runaykunata consuelaychik.

Paykunata consuelaychik.

²Kuyapayakuywanyá Jerusalen llaqtapi kaqkunata rimapayaychik.

Paykunamanyá qaparispa willaychik

sirviente kayninkupi ñakarisqanku tukurusqanta.

Willaychiktaqyá huchankumanta pagasqaña kasqanta.

³Qayakuqmi nin:

Allichaychik chunniqpi Tayta Diospa ñanninta.

Derechaychik purunpi Diosninchikpa purinankunata.

⁴Altoyachun llapallan wayqokuna.

Pasaypaqta pampayachun orqokuna.

Pasaypaqta pampayachun moqokuna.

Pampayanqam moqo-moqo ñankuna.

Pampayanqam kallka-kallka ñankuna.

⁵Chaymi Tayta Dios kanchariyninta qawachinqa.

Llapallan runakunam chayta rikunqa.

Kikin Tayta Diosmi chaynata rimarqa.

⁶Uyarirqanim kayna niq vozta:

Qayaykachakuy, niwaqniyta.

Hinaptinmi tapurqani payta:

¿Ima nispaytaq qayaykachakusaq? nispa.

Paymi niwarqa: Llapallan runaqa qora hinallam.

Allin rurayninkupas chakrapi wayta hinallam.

⁷Tayta Dios wayrachimuptinqa qoraqa chakiruqllam.

Tayta Dios wayrachimuptinqa waytapas wichiruqllam.

Cheqaptapunipas runakunaqa qora hinallam.

⁸Chakirunmi qoraqa,

waytapas wichirunmi,

Diosninchikpa palabranqa
takyanqa wiña-wiñaypaqmi.

- ⁹ Sion Moqopi *yachaqkuna,
alto orqoman seqaruychik.
Allin noticiata willakuspa
hatun vozpi qaparimuychik.
Jerusalen llaqtapi yachaqkuna,
ama manchakuspa
allin noticiata willakamuychik.
Juda nacionpi llaqtakunaman willamuychik:
¡Diosninchikqa kaypim kachkan! nispa nimuychik.
- ¹⁰ Atiyinwanmi Señor Diosqa hamuchkan.
Atiyinwantaqmi tukuypi munaychakuchkan.
Pagonqa paywantaqmi kachkan.
Pagonqa qayllanpitaqmi kachkan.
- ¹¹ Ovejankuna michiq hinaraqmi hamunqa.
Uñachankunatam brazonpi hoqarinqa.
Marqayninpi paykunata apaykachanqa.
Uña wawayoq ovejakunatam allillamanta pusanqa.

Israelpa yupaychasqan Tayta Diosqa ancha munayniyoq kasqanmanta

- ¹² ¿Pitaq tupurqa yakukunata putqoyninwan?
¿Pitaq tupurqa enteron cielokunata cuartanwan?
¿Pitaq kullurqa enteron kay pachapi ñutu allpata?
¿Pitaq pesarqa romanawan orqokunata?
¿Pitaq pesarqa balanzanwan moqokunata?
- ¹³ ¿Pitaq yachanman Tayta Diospa piensasqanta?
¿Pitaq atinman pay consejaya?
- ¹⁴ ¿Pitaq payta consejaspa entiendechirqa?
Quejapi allinta arreglananpaq ¿pitaq payta yachachirqa?
¿Pitaq payta yachachirqa yachaysapa kananpaq?
¿Pitaq yachachirqa ancha entiendeq kananpaq?
- ¹⁵ Paypaqqa nacionkunaqa puyñupi puchuruq sutuy yaku hinallam.
Paypaqqa nacionkunaqa balanzapi ñutu polvo hinallam.
Lamar qochapi islakunataqa pesan ñutu polvota hinallam.
- ¹⁶ Libano Orqokunapi animalkunapas
manam kamanmanchu
Tayta Diosman ofrendata kañanankupaq.
Libano Orqokunapi sachakunata yantaptinkupas
manam kamanmanchu
altarninpi ofrenda kañanankupaq.
- ¹⁷ Llapallan nacionkunapas
manam imachu paypa qayllanpiqa.
Llapallan nacionkunapas
manam imapaqpas valenchu qayllanpiqa.

- ¹⁸ ¿Pimantaq rikchachinkichik Tayta Diostaqa?
¿Imaman rikchakuqtataq rurawaqchik paytaqa?
- ¹⁹ Taytachakuna ruraqmi fundisqa taytachata rurarun.
Alhajakuna ruraqmi chayta qoriwan qaracharun.
Chaytam qollqe cadenawan allicharun.
- ²⁰ Mana qori-qollqe ofrendayoq runam
taytachanpaq kulluta akllarun.
Mana ismuq kulluta tarispam
allin llamkaq maestrotam maskarun.
Sumaqta hapirachispam manaña kuchpakunanpaq segurarun.
- ²¹ ¿Manachum qamkunaqa yacharqankichik?
¿Manachum qamkunaqa uyarirqankichik?
¿Manachum qallariyninmantaraq
pipas nisurqankichik?
Kay pacha unanchasqa kasqanmantaraq
¿manachum entienderqankichik?
- ²² Kay pachapa ruyrunpa altonpiraqmi
Tayta Diosqa tiyachkan.
Aqarwaykunata hinaraqmi
runakunatapas payqa qawamuchkan.
Tolderata mastarichkaq hinam
cielokunatapas mastarin payqa.
*Yachanapaq karpatapaspas sayachichkaq hinam
cielokunata sayachin payqa.
- ²³ Payqa mana kaqmanmi churan
kamachikuq runakunata.
Mana imapaqpas valeqtam ruram
kay pachapi jefekunata.
- ²⁴ Chayraq plantasqa plantachakuna hinam paykunaqa.
Allpapi chayraq sapichakuchkaq planta hinam paykunaqa.
Wayrata Tayta Dios pukurachimuptinmi lliw chakirun.
Qopata hina sinchi wayra aparuptinmi chinkarun.
- ²⁵ Chuya Tayta Diosmi tapukun:
¿Pimantaq rikchachiwankichikman? nispam.
¿Pitaq ñoqaman rikchakunman? nispam.
- ²⁶ Qawariychik alto cielokunata.
¿Pitaq unancharqa chaykunata?
Lucerokunata tropankunata hina yupaspa horqomuqmi.
Sapakamata sutinwan sutichaqmi.
Chulla luceropas mana faltachiqmi.
Ancha hatunmi paypa atiyninga.
Ancha hatunmi paypa kallpanqa.
- ²⁷ Jacobpa castankuna ¿imanasqataq quejakunkichik?
Israelpa castankuna ¿imanasqataq ninkichik?
Tayta Diosqa manam qawarinchu imaynam kawsasqayta, nispam?

- ¿Yupaychasqay Diosqa
manam ñoqamanta nanachikunchu, nispa?
- ²⁸ ¿Manachum qamkunaqa yacharqankichik?
¿Manachum qamkunaqa uyarirqankichik?
Tayta Diosmi wiña-wiñaypaq kawsaq Diosqa.
Tayta Diosmi enteron kay pacha unanchaqq.
Manam payqa desmayanchu nitaqmi pisipanchu.
Ancha yuyayniyoq kaynintaqa manam pipas haypanmanchu.
- ²⁹ Paymi qon kallpata desmayasqakunaman.
Kallpantam masyachin mana kallpayoqkunaman.
- ³⁰ Mozokunam desmayaspa pisiparunku.
Jovenkunam mitkaruspa wichiylkunku.
- ³¹ Tayta Diospi confiakuqkunam ichaqa
mosoqmanta kallpanchakunqaku.
Paypi confiakuqkunam ichaqa
anka hinaraq pawarinqaku.
Kallpaspankupas manam pisipanqakuchu.
Maynata purispankupas manam desmayanqakuchu.

Israelpa mirayninkunata librananpaq Dios prometesqanmanta

41

¹ Tayta Diosmi nin kaynata:

- Qayllaypiyá qasillalla kaychik
lamar qochapa patanpi nacionkuna.
Mosoqmantayá kallpanchakuychik
llapallan runakuna.
Hamuychik kay asuntomanta rimananchikpaq.
Huñunakusunchik tanteanakunanchikpaq.
- ² ¿Pitaq rikchaykachimurqa intipa qespimunan lawmanta?
¿Pitaq qayamurqa Diospa agradonpaq hina allin ruraqta?
¿Pitaq payman nacionkunata qoykun
reykunapas chay reyman sujetakunanpaq?
¿Pitaq payman nacionkunata qoykun
espadanwan polvota hina rurananpaq?
¿Pitaq payman nacionkunata qoykun
flechana armawan wayrapa apasqan qopata hina rurananpaq?
- ³ Paymi enemigonkunata qatikachaspa
hawkalla pasan.
Ñantapas altollantaña purichkaq hinam pasan.
- ⁴ ¿Pi ruraspataq chaykunataqa qespichirqa?
¿Pitaq qallariyninmanta imapas kananpaq kamachirqa?
Ñoqa Tayta Diosmi punta kaqkunataqa kamachirqani.
Ñoqa Tayta Diosmi qepa kaqkunataqa kamachirqani.
- ⁵ Lamar qochapa patanpi nacionkunam qawarqaku.
Pasaypaq mancharikuywanmi paykunaga qawarqaku.
Llapallan kay pachapi kaqkunam katkatatachkan.

Paykunaqa hichpaykamuspam chayamuchkan.

- ⁶ Sapa maestrom maestromasinta yanapan.
Sapakamam llamkaqmasinta kallpanchan.
- ⁷ Taytachakuna ruraqmi kallpanchan alhaja ruraqta.
Martillowan llaspayachiqmi kallpanchan yunquepi takaqta.
“Sumaqmi kachkan soldasqaykiqa” nispanmi willan.
Taytachantam clavokunawan mana kuchpakurunanpaq seguran.
- ⁸ Yaw serviqniy Israelpa castankuna,
Yaw akllakusqay Jacobpa castankuna,
Yaw amistadniy Abrahampa mirayninkuna,
- ⁹ kay pachapa cantonmantaraqmi
qamkunata pusamurqaykichik.
Tukuy hinastinmantaraqmi
qamkunataqa qayamurqaykichik.
Kaynata nispaymi qayamurqaykichik:
“Qamkunaqa serviqniymi kankichik” nipa.
“Mana qepanchaspaymi akllakurqaykichik” nipa.
- ¹⁰ Amayá manchakuychikchu. Ñoqam qankunawan kachkani.
Amayá hukmanyaychikchu. Ñoqam Diosnikichik kani.
Kallpanchaspaymi yanapasqaykichik.
Churinta *alleq makinwan hapichkaq runa hinam
allinta ruraspa atiyiniwan pusasqaykichik.
- ¹¹ Contraykichikpi llapallan piñakuqkunam
penqaypi rikurinqaku.
Contraykichikpi llapallan piñakuqkunam
humillachisqa kanqaku.
Qamkunawan atipanakuqkunam
pasaypaq chinkachisqa kanqaku.
- ¹² Maskaspapas manam tarinkichikchu
qamkunawan churanakuqkunataqa.
Pasaypaq chinkachisqam kanqa
qamkunawan peleaqkunaqa.
- ¹³ Ñoqa Tayta Diosmi *alleq makikichikmanta
hapiqnikichik kani.
“Ama manchakuychikchu, ñoqam yanapasqaykichik”
niqnichikmi kani.
- ¹⁴ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Yaw Jacobpa castankuna,
uru hina despreciasqa kaspaykichikpas,
yaw Israelpa castankuna,
uru hina despreciasqa kaspaykichikpas
ama manchakuychikchu.
Ñoqam yanapaqnikichik kani.

- Israelpa Chuya Diosninqa
reclamaqnichikmi kani.
- ¹⁵ Erapi trillana carretata hinam
rurasqaykichik.
Mosoq kirusapa carretata hinam
rurasqaykichik.
Trillachkaq hinam orqokunata
pasaypaq kutarunkichik.
Trillachkaq hinam moqokunata
ñutu qopata hina rikurirachinkichik.
- ¹⁶ Wayrachiptikichikmi wayra apanqa.
Nisyu wayram lliw cheqeranchinqa.
Qamkunam ichaqa kusikunkichik ñoqa Tayta Diosrayku.
Qamkunam ichaqa alabakunkichik Israelpa Chuya Diosnin kasqayrayku.
- ¹⁷ Wakcha runakunam tomanankupaq yakuta maskachkanku.
Mana imayoq runakunam yakuta maskachkanku.
Qallunkum pasaypaq chakisqa kachkan.
Yakuta mana tariptinkum chakisqa kachkan.
Chaywanpas ñoqa Tayta Diosmi paykunataqa contestasaq.
Israelpa ñoqa Diosninmi paykunataqa mana qonqaspay uyarisaq.
- ¹⁸ Chaki orqokunamantam mayukunata toqyachisaq.
Qechwakunapim pukyukunata rikurichisaq.
Chunniqkunatam qochakunaman tikrachisaq.
Chaki allpakunamantam yakukunata toqyachisaq.
- ¹⁹ Chunniqkunapim plantasaq
cedrokunatawan acacia sachakunata.
Chunniqkunapim plantasaq
macha-machakunatawan aceitunas sachakunata.
Araba sutiyoq chunniqpim
wiñachisaq olmo sachatawan boj sachakunata.
- ²⁰ Chaykunatam rurasaq
llapallan runakuna qawaspa yachananpaq.
Chaykunatam rurasaq
llapallan runakuna entiendenanpaq.
Chaynapim ñoqa Tayta Diospa atiyiniywan
rurasqayta entiendenqaku.
Chaynapim Israelpa Diosnin kaspay unanchasqayta entiendenqaku.

Tayta Dios cheqap Dios kasqanmanta

- ²¹ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
Taytacha-mamachakuna,
hamuychikyá atipanakunanchikpaq.
Jacobpa ñoqa reyninmi kaynata nini:
Taytacha-mamachakuna,
asuykamuychikyá churanakunanchikpaq.

- ²² Hamuq punchawkunamanta willawanaykikupaqyá hamuychik.
 Ñawpa tiempokunamanta willawanaykikupaqyá hamuychik.
 Hinaptinqa ñoqaykum uyarisqaykiku.
 Hamuq tiempokunapi pasakunanmantayá willawayku.
 Chaynapim chaykuna imapim tukunanta yachasaqku.
- ²³ Willawaykuyá hamuq tiempokunapi pasanamanta.
 Chaynapim cheqaptapuni yachasaqku
 dioskuna kasqaykichikmanta.
 Atisqaykichikta allin kaqta
 otaq mana allin kaqta ruraychik.
 Hukmanyaspa manchakunaykupaq kaqtayá ruraychik.
- ²⁴ Manam imapaschu kankichik qamkunaqa.
 Manam imapaqpas valenchu rurasqaykichikkunaqa.
 Millakuypaqmi qamkunata akllaqkunaqa.
- ²⁵ Norte lawmantam rikchachimuchkani runataqa.
 Intipa qespimunan lawmantam chayachimuchkani paytaqa.
 Sutiya qayakuqmi payqa.
 Gobiernaqkunatam mituta hina sarupanqa.
 Mituta ollero sarupachkaq hinam sarupanqa.
- ²⁶ Kaykunataqa ¿pitaq ñawpaqmantaraq willakurqa?
 Yachanaykupaqqa ¿pitaq willakurqa?
 Kaykunataqa ¿pitaq ñawpaqmantaraq rimarqa
 cheqap kasqanta aceptanaykupaqqa?
 Manam mayqannikichikpas willawarqankikuchu.
 Manam mayqannikichikpas uyarichiwarqankikuchu.
 Rimasqaykichiktaqa manam pipas uyarirqaykikuchu.
- ²⁷ Ñoqam puntata
 Sion Moqopi *yachaqkunaman willarqani.
 Ñoqam puntata
 paykunaman: “Kayqayá chaykunaqa” nispa willarqani.
 Jerusalem llaqtamanmi
 allin noticia willakuqta kacharqani.
- ²⁸ Qawaptiypas manam pipas rikurimunchu.
 Wakin dioskunamantaqa
 manam mayqanpas rikurimunchu.
 Consejanapaqqa manam pipas kanchu.
 Tapukuyniykunata contestawanapaqqa
 manam pipas kanchu.
- ²⁹ Llapallankum chaykunaqa mana imapaschu.
 Rurasqankupas manam imapaqpas valenchu.
 Chaykunaqa mana imayoq taytachakunallam.
 Chaykunaqa vacio ukuyoq wayra hinallam.

Tayta Dios serviqmanta

- 42** ¹ Kayqa ñoqapa serviqniymi.
 Payqa garantizasqaymi.
 Paytam ñoqaqa akllakurqani.
 Payraykum kusiqa kachkani.
 Paymanmi huntani espirituyla.
 Paymi nacionkunapi ruranqa allin arreglota.
- ² Manam payqa qayaykachakunqachu.
 Fuertemantapas manam qaparingqachu.
 Callekunapi vozninpas manam uyarikunqachu.
- ³ Manam pakingachu qewisqa soqosllatapas.
 Manam wañuchinqachu tumpalla rupaqa mecherotapas.
 Cheqapraykum ruranqa allin arreglotapas.
- ⁴ Manam payqa tankikachanqachu.
 Manam payqa hukmanyangachu
 nacionkunapi allin arreglota ruranankama.
 Manam payqa hukmanyangachu lamar qochapa patanpi
 nacionkuna yachachikuynin suyanankukama.
- ⁵ Cielokuna unanchaq Tayta Diosmi kani.
 Cielokunapas mastariq Tayta Diosmi kani.
 Ñoqaqa allpa pachatam unancharqani.
 Allpamanta wiñaqkunatam mirachirqani.
 Allpa pachapi runakunaman kawsaytam qorqani.
 Allpa pachapi puriqkunaman kawsaytam qorqani.
 Chayna ruraq kaspaymi serviqniyta kaynata nini:
- ⁶ Ñoqa Tayta Diosmi allinta ruraspay qayarqayki.
 Ñoqam makikimanta hapisqayki.
 Ñoqam qamta waqaychasqayki.
 Ñoqam churasqayki runakunawan contrato ruranaykipaq.
 Ñoqam churasqayki nacionkunaman kanchanaykipaq.
- ⁷ Ñoqam churasqayki ñawsakunapa ñawinta kichanaykipaq.
 Ñoqam churasqayki carcelpi kaqkunata horqonaykipaq.
 Ñoqam churasqayki tutayay calabozopi tiyaqkunata horqonaykipaq.
- ⁸ Ñoqam Tayta Dios kani.
 Chayna sutiyoq Diosmi kani.
 Hukkuna adoranankutaqa manam permitisaqchu.
 Ñoqamanta sapaqta alabanankutaqa manam permitisaqchu.
- ⁹ Ñawpaqmantaraq rimasqaykunam cumplikusqaña.
 Kunanmi willasqaykichik mosoq kaqkunataña.
 Manaraq rikurimuchkaptinmi willasqaykichikña.

Tayta Diosta alabaspa takisqankumanta

- ¹⁰ Tayta Diosmanyá mosoq takita takiychik.
 Tukuy hinastinpi kaqkuna paytayá alabaychik.
 Lamar qochanta viajaqkuna, paytayá alabaychik.

- Lamar qochapi tukuy ima kaqkuna, paytayá alabaychik.
 Paytayá alabaychik, lamar qochapa patanpi nacionkuna.
 Paytayá alabaychik, lamar qochapa patanpi *yachaqkuna.
- ¹¹ Chunniqqi kaq runakunayá kusikuchunku.
 Chaypi kaq llaqta runakunayá kusikuchunku.
 Kusikuchunkuyá Cedar law llaqtachapi *yachaqkunapas.
 Kusikuymantayá takichunku Sela lawpi yachaqkunapas.
 Ancha-anchatayá qaparichunku orqokunapa puntanmantapas.
- ¹² Paykunaga yupaychachunkuyá Tayta Diosta.
 Willakuchunkuyá lamar qochapa patankunapi alabasqankuta.
- ¹³ Valeroso soldado hinam Tayta Diosqa lloqsinqa.
 Sientirachisqa peleag soldado hinam peleanqa.
 Qaparispanmi guerrapi peleananpaq qayaykachakunqa.
 Enemigonkunata venceruspanmi munaychakunqa.
- ¹⁴ Tayta Diosmi nin:
 Unayñam upallalla karqani.
 Upa tukuykuspaymi aguantakuykurqani.
 Kunanmi ichaqa wachakuq warmi hina qaparisag.
 Engespaymi ñoqaga qaparisag.
 “Ay, ay” nispaymi qaparisag.
- ¹⁵ Orqokunatawan moqokunatam purmachisag.
 Pastonkunatam lliwta chakirachisag.
 Mayunkunatam aqo pampamanña tikrirusag.
 Qochayoq pampankunatam chakirachisag.
- ¹⁶ Ñawsakunatam pusasaq
 mana reqsisqan ñanninkunata.
 Ñawsakunatam purichisag
 mana reqsisqan purinankunata.
 Paykunapa qayllanpim tutayayta
 tikrirusaq achkiyman.
 Risqanku kallka-kallka ñantam
 tikrirusaq pampa ñanman.
 Paykunapaqmi rurasag
 tukuy kaykunata.
 Manam saquesaqchu
 paykunata.
- ¹⁷ Taytachakunapi confiakuqkunam
 penqakuyllawanña karunchakunqaku.
 Taytachakunata: “Diosniykum kankichik” niqkunam
 penqakuyllawanña karunchakunqaku.

Israel castakuna ñawsa hina kasqankumanta

- ¹⁸ Tayta Diosmi nin:
 Upakuna, uyariychik.
 Ñawsakuna, qawarikuychik.
- ¹⁹ ¿Pitaq ñawsa? ¿Manachum serviqnillay?

- ¿Pitaq upa? ¿Manachum willakunanpaq kachasqallay?
 ¿Pitaq paykunata gobiernaq hina ñawsaqa?
 ¿Pitaq ñoqa Tayta Diospa serviqniy hina ñawsaqa?
- ²⁰ Tukuy imata qawachkaspaykipas
 manam kasukunkichu.
 Rinrikiwan uyarichkaspaykipas
 manam imapas qokusunkichu.
- ²¹ Allin ruraq Dios kaspanmi Tayta Diosqa
 yachachikuyninta hatunchaspa reqsisqata rurarqa.
- ²² Chaywanpas kay runakunatam saqueaspa suwanku.
 Uchku trampapim llapallankuta hapiruspanku
 carcelpi presocharachinku.
 Saqueachikuptinkupas
 manam kanchu libraqninku.
 Suwachikuptinkupas
 manam kanchu:
 “Kutichipuychik” nispa niqninku.
- ²³ ¿Mayqannikichiktaq kaykunamanta
 cuentata qokunkichik?
 ¿Mayqannikichiktaq hamuq tiempokunamanta
 entiendespa uyarinkichik?
- ²⁴ ¿Pitaq saqerqa Jacobpa castankuna
 saqueasqa kanankuta?
 ¿Pitaq saqerqa Israelpa castankuna
 salteasqa kanankuta?
 Cheqaptapunipas ¿manachum Tayta Dios
 dejarqa chayna kanankuta?
 Tayta Diospa contranpim huchallikurqanchik.
 Paypa munasqanman hina kawsaytam mana munarqakuchu.
 Yachachikuyninkunatapas manam kasukurqakuchu.
- ²⁵ Chayraykum paykunapa contranpi
 piñakuspa castigarqa.
 Chayraykum mancharikuypaq guerrata kachaykamurqa.
 Paykunapa muyuriqninpi lenguachkaq ninata kañaykachirqa.
 Chaywanpas paykunaqa manam entienderqachu.
 Hinaptinmi paykunata chay nina ruparurqa.
 Chaywanpas paykunaqa manam cuentata qokurqakuchu.

Tayta Dioslla Israel castakuna libraq kasqanmanta

43 ¹Israelpa castankuna,
 unanchawaqninchik Tayta Diosmi
 kaynata nisunkichik kunan.
 Jacobpa castankuna,
 kikinpaq rurawaqninchik Tayta Diosmi

kaynata nisunkichik kunan:

Ama manchakuychikchu.
 Ñoqam reclamaşqaykichik.
 Ama manchakuychikchu.
 Sutikichikmantam qayasqaykichik.
 Ama manchakuychikchu.
 Qamkunaqa ñoqapam kankichik.

² Yakuta chimpaptikichikmi
 qamkunawan kasaq ñoqaqa.
 Mayuta pasaptikichikmi
 lloqllamanta harkasqaykichik ñoqaqa.
 Nina ukunta pasaptikichikqa
 manam rupasunkichikchu.
 Lenguachkaq ninapas
 manam kañasunkichikchu.

³ Ñoqaqa yupaychasqaykichik Tayta Diosmi kani.
 Israelpa Chuya Diosnin kaspay salvaşnikichikmi kani.
 Rantikichikpi Egipto nacionman pagaspaymi
 rantirqaykichik.
 Rantikichikpi Cus nacionman pagaspaymi
 rantirqaykichik.
 Rantikichikpi Saba nacionman pagaspaymi
 rantirqaykichik.

⁴ Qamkunata estimaspaymi rantirqaykichik.
 Ancha kuyayllapaşmi qamkunaqa karqankichik.
 Chayraykum qamkunata kuyaykichik.
 Rantikichikpim wakin runakunata pagarqani.
 Vidaykichikraykum wakin nacionkunata pagarqani.

⁵ Ama manchakuychikchu.
 Ñoqam qamkunawan kachkani.
 Ñoqam intipa qespimunana lawmanta
 pusamurqani miraynikichikkunata.
 Intipa seqaykunan lawmanta
 pusamuspaş huñumuşqaykichik qamkunata.

⁶ “Kutichipuy paykunata” nispaymi
 kamachisaş nortelawpi nacionkunata.
 “Ama paykunata harkakuychikchu” nispaymi
 kamachisaş surlawpi nacionkunata.
 “Pusamuy karukunamantaraq
 qari churiykunata” nispaymi nisaş.
 “Pusamuy tukuy hinastinmanta
 warmi churiykunata” nispaymi nisaş.

⁷ “Sutiywan llapallan sutichasqakunataş pusamuy.
 Alabasqa kanaypaş llapallan unanchasqaykunataş pusamuy.
 Kikiypa kanankupaş rurasqay runaykunataş pusamuy.”

⁸ Horqomuychik ñawiyuq kachkaspa
mana qawakuqkunata.

Horqomuychik rinriyoq kachkaspa
mana uyariqkunata.

⁹ Chaymi llapallan nacionkuna huñunakamurqa.
Chaymi llapallan runakuna hamuspa huñunakurqa.
¿Mayqantaq paykunamanta kaykunata willaykuwachwan?
¿Mayqantaq ñawpaq sucedeqkunamanta kunan niykuwachwan?
Razonniyoq kasqankumantayá testigonkuta pusamuchunku.
Uyarispankuyá cheqap kasqanta nichunku.

¹⁰ Tayta Diosmi nin:

Qamkunam testigoy kankichik.
Aklлакusqay serviqniykunam kankichik
reqsiwaspaykichik ñoqapi confiakunaykichikpaq
chaynataq chaykunatapas ruraq kasqayta entiendenaykichikpaq.
Ñoqamanta puntataqa manam mayqan diospas karqachu.
Ñoqamanta huk diosqa manam haykapipas kanqachu.

¹¹ Ñoqallam kani Tayta Diosqa.
Hukqa manam kanchu salvaq Diosqa.

¹² Tayta Diosmi nin:

Ñoqam willakuspa salvarqani.
Ñoqam chaykunata uyarichirqani.
Chaykunataqa manam sapaq dioschu rurarqa.
Ñoqalla Dios kasqaymantam
testigo kankichik qamkunaqa.

¹³ Kunan punchawmantapas
chaykuna ruraq Diosmi kani ñoqaqa.
Manam pipas libranmanchu ñoqapa atiyniymantaqa.
Manam pipas tikranmanchu ñoqapa rurasqaytaqa.

¹⁴ Qamkuna reclamaqnikichik Tayta Diosmi nin
otaq Israelpa Chuya Diosninmi kaynata nin:
Qamkunaraykum Babilonia lawman kachasaq.
Llapallankutam lluptikuqta hina uraykachisaq.
Caldea runakunatapas alabakusqanku buquekunapim uraykachisaq.

¹⁵ Ñoqa Tayta Diosqa
Chuya Diosnikichikmi kani.
Ñoqa Tayta Diosqa
Israel unanchaq reynikichikmi kani.

¹⁶ Tayta Diosmi kaynata nin:

Ñoqam lamar qochanta ñanta kicharqani.

- Olallaña lamar qochapa ukuntam ñanta kicharqani.
¹⁷ Carretakunatawan caballokunatam lloqsichirqani.
 Tropakunatawan yanapaqninkunatam lloqsichirqani.
 Manaña hatariy atinankukamam
 paykunaqa wichichisqa karqaku.
 Wañunayaq mecha hinam
 paykunaqa wañururqaku.
¹⁸ Amaña yuyariychikchu ñawpaq kaqkunamanta.
 Amaña yuyaymanaychikchu pasaq kaqkunamanta.
¹⁹ Ñoqam rurasaq mosoq kaqta.
 Rikunkim kunanpuni rikurimuqta.
 Chunniqpim ñanta kicharisaq.
 Chaki allpakunapim mayukunata kallpachisaq.
²⁰ Purun animalkunam yupaychawanku.
 Atoqkunapiwan avestruzkunam yupaychawanku
 yakunata chunniqpi pawachisqayrayku,
 mayukunata chaki allpapi kallpachisqayrayku.
 Chaytam rurarqani
 runaykunata yaku tomachinaypaq.
 Chaytam rurarqani
 akllasqaykunata yaku tomachinaypaq.
²¹ Chaytam rurarqani kikiypaq rurasqay runakunapaq
 chaynapi alabasqa kasqayta willakunankupaq.
²² Chaywanpas, yaw Jacob castakuna,
 manam ñoqatachu qayakuwarqankichik.
 Chaywanpas, yaw Israel castakuna,
 ñoqatam amiruwarqankichik.
²³ Manam lliw kañana ovejakunatapas
 ofrecewarqankichikchu.
 Yupaychawanaykichikpaqqa wakin animalkunatapas
 manam wañuchipuwarqankichikchu.
 Manam kawsaykunamanta ofrendata mañaspaychu
 qamkunataqa llamkachirqaykichik.
 Manam inciensota kañanaykichikta mañakuspaychu
 qamkunataqa amichirqaykichik.
²⁴ Manam rantipuarqankichikchu
 calamo sutiyoq miski asnaq especeriataga.
 Manam qowarqankichik achkanpichu
 wañuchipuwassqaykichik animalkunapa wirantaqa.
 Aswanqa huchallikusqaykichikwanmi
 lliw pisiparachiwankichik.
 Mana allinkuna rurasqaykichikwanmi
 lliw amiruwankichik.
²⁵ Ñoqam ichaqa papelta borrachkaq hina
 chinkachisaq mana kasuwasqaykichikta.

- Ñoqam ichaqa manaña yuyarisaqchu
huchallikusqaykichikta.
- ²⁶ Contraypi imatapas yuyaptikichikyá
pleiteanakusunchik.
Ichapas mana huchayoq kachkankichik.
Quejaykichiktayá willawaychik.
- ²⁷ Punta kaq abueloykichikmi
contraypi huchallikurqa.
Yachachiqnichikkunam
mana kasukuqkuna karqa.
- ²⁸ Chayraykum santuariopi jefekunata qarqorqani.
Chayraykum Jacob castakunata
chinkachisqa kananpaq churarqani.
Chayraykum Israel castakunata
insultasqa kanankupaq churarqani.

Tayta Diosmi sapallan Diosqa

- 44** ¹ Jacobpa castan serviqniy runakuna,
kunan uyariwaychik.
Israelpa castan akllasqay runakuna,
kunan uyariwaychik.
- ² Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
Ñoqa Tayta Diosmi unanchaqniki kani.
Manaraq nacechkaptiki ruraqn timer kani.
Manaraq nacechkaptiki yanapaqn timer kani.
Jacobpa castan serviqniy runakuna,
ama manchakuychikchu.
Jesurun nisqa akllasqay runakuna,
ama manchakuychikchu.
- ³ Ñoqam chunniq sitiokunapi
yakukunata kallpachisaq.
Ñoqam chaki allpakunapi
mayuchakunata purichisaq.
Miraynichikkunamanmi
espirituywan huntachisaq.
Qamkunamanta naceqkunamanmi
bendicionniywan huntasaq.
- ⁴ Qorakunapa chawpinmanta wiñaq hinam kanqaku.
Mayu patanpi wayawkuna hinam kanqaku.
- ⁵ Wakin runam ninqa: “Ñoqaqa Tayta Diospa kani” nispa.
Wakinñataqmi ninqa: “Ñoqaqa Jacobpa castanmantam kani” nispa.
Wakinñataqmi makinpi qellqanqa:
“Ñoqaqa Tayta Diospa kani” niqta.
Hinaspa sutinman yapanqa
“Israelpa castan” niqta.

- ⁶ Israel castapa reyninmi nin,
 Israel casta libraq Tayta Diosmi nin,
 Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:
 Ñoqam kani punta kaqpas.
 Ñoqam kani qepa kaqpas.
 Ñoqamanta hukqa manam kanchu.
 Ñoqamanta huk diosqa manamá kanchu.
- ⁷ ¿Ñoqa hinaqa pipas kanmanchu?
 Chayna kaspaqa payyá rimachun.
 Qatinasninpiyá willakuchun.
 Ñawpaqmantapunim runaykunataqa akllarqani.
 Chaymantapuni imam pasakusqantayá willakuchun.
 Willakuchunyá hamuq punchawkunapi
 imam pasakunanmanta.
 Willakuchuntaqyá hamuq punchawkunapi
 imam pasakunanmanta.
- ⁸ Amayá katkatataychikchu.
 Amayá mancharikuychikchu.
 Chay tiempokunamantam nirqaniña.
 Chay tiempokunamantam willakurqaniña.
 Qamkunam kankichik ñoqapa testigoykuna.
 Ñoqalla Dios kasqaymantam kankichik testigoykuna.
 Ñoqa hina amparakunankuqa manam kanchu.
 Ñoqapa reqsisqay diosqa manam pipas kanchu.

Taytacha-mamachakuna adoraqkunamanta

⁹Taytacha-mamachakuna llapallan ruraqkunaqa mana imapaq valeqmi kanku. Anchallaña kuyasqanku chay taytacha-mamachakunapas manataqmi imapaq-pas valenchu. Chaykunaman sayapakuqkunaqa mana rikukuqkunam hinaspapas mana yachaqkunam, chayraykum penqaypi rikuringaku. ¹⁰Metalta chulluchispa diosta hina adoranapq taytacha-mamacha ruraq runaqa yanqapaqmi ruran.

¹¹Chayna ruraqkunaqa ruraqmasinkunapiwanmi penqaypi rikuringaku. Taytacha-mamacha ruraqkunaqa runakunallam. Llapallanku juzgadoman qayasqa kaspankuqa pasaypaq mancharichisqa chaynataq penqachisqam kanqaku.

¹²Herreroqa kaynatam taytacha-mamachata ruran: Herramientanta hapispa sansapi metalta qonichin, martillowan takaspanmi taytacha-mamachapa ayrinta ruran. Kallpasapa brazonkunawanmi llamkan. Herrero mana mikuspanqa manaña kallpayoqmi rikurirun, yakutapas manaña tomaspanqa pisiparuntaqmi.

¹³Carpinteroñataqmi kaynata ruran: Reglawan tupuruspanmi lapizwan chaynataq compaswan dibujarun. Formonwan llaqlaspanmi runapa ayrinta hina ruran. Kuyaylla-paq runapa ayrinta hinam rurarun templopi kananpaq. ¹⁴Cedro plantata plantaruptinmi parawan wiñarun. Chay cedrokunam kuchunanpaq kanqa. Munaspanqa plantaruntaqmi cipresta otaq encina sachata. Montepi wiñaruptinmi rakuyanankama suyan. ¹⁵Chay kullukunatam runa servichikun nina ratachikunanpaq. Wakintam ratachin qonikunanpaq, wakintañataq tantata rurananpaq, wakinmantañataqmi taytacha-mamachata ruran

chaypa qayllanpi qonqorakuspan adoranapq. ¹⁶Parten kullutam sansayachin aychata kankaspan saksanankama mikunanapq. Qonikuspantaqmi nin:

—Kunanqa qoniriruniñam, ninatapas qawaykuniñam —nispá.

¹⁷Puchuq kullumantañataqmi ruran taytacha-mamachata hinaspan ñawpaq-ninpi qonqorakuspan adoran. Ruegakuspantaqmi kaynata nin:

—Libraykuway, qanmi diosniy kanki —nispá.

¹⁸Chay runakunaqa manam yachankuchu nitaqmi entiendenkuchu. Ñawinkum tapasqa hina kachkan mana qawanankupa, yuyayninkupas tutayasqa hinam kachkan mana entiendenankupa. ¹⁹Manam yuyaymanankuchu, manam piensa-rinkuchu cuentata qokunankupa. Manam ninkuchu:

—Kay kullupa partenta rupachispaymi sansanpi tantata ruraraqani, aychatapas kankaruspaymi mikuruni. Parten kullumantañataqmi ruraroni kay millakuypaq taytacha-mamachata. Kay adorasqayqa kullumanta rurasqallam —nispá.

²⁰Cheqaptapunipas chay ruraq runaqa uchpata mikuchkaq hinam, pensamien-tonpi engañosqa kaspanmi pantarun. Chayna ruraqkunaqa manam salvakuyta atinqakuchu, manataqmi nikunkuchu:

—Alleq makiypi kaqqa ¿manachum engañoolla? —nispá.

Israel castata Tayta Dios pampachaspan salvananmanta

²¹Jacob castakuna, chaykunatayá yuyariychik.

Israel castakuna, serviqniy kasqaykichiktayá yuyariychik.

Qamkunatam unancharqaykichik.

Qamkunaqa serviqniymi kankichik.

Manam qonqasqachu kankichik.

²²Ñoqam chinkarachini puyuta hina

mana kasukuynikichikkunata.

Ñoqam chinkarachini waspiyta hina

huchallikusqaykichikkunata.

Qamkunaqa ñoqamanyá kutirikamuwaychik.

Qamkunataqa ñoqam librarqaykichik.

²³Yaw cielokuna, takiychik kusikuymanta.

Takiychik Tayta Diospa rurasqanmanta.

Kay pachapi kaqkuna, qapariychik.

Orqokuna, kusikuymanta qapariychik.

Montepi llapallan sachakuna,

kusikuymanta qapariychik.

Qapariychikqa Jacob castata

Tayta Dios librasqanmantayá.

Qapariychikqa Israel castapi rurasqanwan

ancha reqsisqa kasqanmantayá.

²⁴Libraqniki Tayta Diosmi nin,

manaraqpas nacechkaptiki

unanchasuqnikim kaynata nin:

Ñoqam Tayta Dios kani.

Tukuy imapas unanchaqmi kani.

Ñoqallam cielokunata mastarirqani.

Ñoqallam kay pachata takyachirqani.

²⁵ Ñoqamanta willakuq tukuqkunapa nisqantaqa
manam cumplichinichu ñoqaqa.

Adivinaqkunapa yuyaymanaynintam sonsoyachini.

Yachasqankunatapas llullamanmi tikrachini.

²⁶ Serviqliykunapa rimasqantam cumplichini.
Kachasqaykunapa consejasqantam allinta qespichini.

Jerusalen llaqtatam nin:

Qamqa kaqllamantam runayoq kanki, nispa

Juda lawpi llaqtakunatam nin:

Kaqllamantam hatarichisqa

kanki, nispa.

Tuñichisqa perqankunatam mosoqmanta hatarichini, nispa.

²⁷ Ñoqam kamachini hatun lamar qochata: “Chakiruy” nispa.

“Ñoqaqa qampa mayuykikunatam chakichisqa” nispa.

²⁸ Ñoqam nini Rey Cirota:

“Qanmi michipuwaqniy kanki.

Qanmi tukuy munasqayta ruranki.”

Payqa Jerusalem llaqtatam ninqa:

“Mosoqmanta hatarichisqam kanki” nispa.

Ninqataqmi templota:

“Mosoqmanta cimientasqam kanki” nispa.

Rey Cirota Tayta Dios kamachisqanmanta

45

¹ Tayta Diosmi rey kananpaq churarqa Cirota.

Makinmantam Tayta Dios pusamurqa payta

nacionkunapi munaychakunanpaq

chaynataq reykunapa armankunata qechunanpaq.

Tayta Diosmi punkukunata Ciropaq kichachin.

Llaqtakunapa zaguanninkunatam kichachin.

Pipas manaña wichqay atinankamam kicharachin.

Hinaspam Cirota Tayta Dios kaynata nin:

² Ñoqam risaq puntaykita.

Ñoqam pampayachisqa alto orqokunata.

Nutupasaqmi bronce manta punkukunata.

Kuchusaqmi fierromanta cerrojokunata.

³ Pakasqa riquezakunatam qosqayki.

Pakasqa sitiokunapi tesorokunatam qosqayki.

Chaynataqa rurasqa

ñoqalla Tayta Dios kasqayta yachanaykipaqmi.

Chaynataqa rurasqa

Israel castapa Diosnin kasqayta yachanaykipaqmi.

Chaynataqa rurasqa

sutikimanta qayaqniki kasqayta yachanaykipaqmi.

- ⁴ Serviqniy Jacob castakunaraykum
sutikimanta qayayki.
Akllasqay Israel castakunaraykum
sutikimanta qayayki.
Mana merecesqayki sutitam churayki.
Mana reqsiwachkaptikipas chaynatam rurayki.
- ⁵ Ñoqallam Tayta Diosqa kani, manam hukqa kanchu.
Ñoqamanta sapaq Diosqa manam kanchu.
Ñoqam armakunawan churachisqayki.
Mana reqsiwachkaptikipas chaykunawanmi churachisqayki.
- ⁶ Chaykunatam rurasqayki
llapallanku yachanankupaq,
intipa qespimunan lawmanta
intipa seqaykunan lawkama yachanankupaq,
ñoqalla Dios kasqayta yachanankupaq.
Manam huk Diosqa kanchu.
Ñoqallam Tayta Diosqa kani.
- ⁷ Achkiytapas tutayaytapas ñoqallam unancharqani.
Ñoqallam rurani hawkayayta.
Ñoqallam unanchani desgraciata.
Ñoqa Tayta Diosmi rurani tukuy chaykunata.

Atiyninwan munaychakuq Tayta Diosmanta

- ⁸ Altomanta parachimuchkaq hinayá
allin kaq hamuchun.
Puyumanta parachimuchkaq hinayá
allin kaq hamuchun.
Imaynam allpapas parata chaskispa rurunqa,
chaynatayá kay pachapi salvacionpas ikllimuchun.
Allin kaqpas wiñamuchkaq hinayá wiñamuchun.
Ñoqa Tayta Diosmi unancharqani chaykunataqa.
- ⁹ ¡Ay imaynaraq kanqa ruraqninwan churanakuqqa!
Wakin allpa mankaman rikchakuq huk allpa mankaqa
manam churanakunmanchu ruraqninwanqa.
Mituqa manam ninmanchu manka ruraqta:
“¿Imatataq rurachkanki ñoqamanta?” nispapa.
Rurasqayki allpa mankaqa manam nisunkimanchu,
“Manam llamkayta yachankichu qamqa” nispapa.
- ¹⁰ ¡Ay imaynaraq kanqa:
“¿Imapaqtaq churyawarqanki?” nispapa
taytan anyaq runaqa!
¡Ay imaynaraq kanqa:
“¿Imapaqtaq wachawarqanki?” nispapa
maman anyaq runaqa!
- ¹¹ Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi nin,

Israel unanchaq Chuya Diosmi kaynata nin:
 ¿Hamuq tiempokunamantachum tapuwankichik?
 ¿Churiykunamantachum cuentata mañawankichik?
 ¿Imaynam ruranaypaqchum kamachiwankichik?

- ¹² Kay pachataqa ñoqam unancharqani.
 Chaypi kananpaqmi runata unancharqani.
 Atiyniywanmi cielokunata mastarirqani.
 Chaypi kanankupaqmi lucerokunata kamachirqani.
¹³ Ñoqam Rey Cirota allinta rurananpaq hatarichisaq.
 Ñanninkunatam ñoqa allichapusaq.
 Jerusalem llaqtaytam mosoqmanta hatarichinqa.
 Presochasqa pusachisqaykunatam kacharichinqa.
 Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
 Manam pagota chaskikuspanchu ruranqa chaykunata.
 Manam regalokunaraykuchu ruranqa chaykunata.

- ¹⁴ Tayta Diosmi Israel castakunata kaynata nin:
 Egipto nacion allpapi qespiqkunam,
 Cus nacionpi imapas ganasqakunam
 qamkunaman apamusqaña kanqaku.
 Saba lawmanta hatunkaray runakunam
 qamkunaman hamuspa qamkunapaña kanqaku.
 Chaylaw runakunam qamkunata qatispanku
 cadenasqa pasanqaku.
 Qayllaykichikpi qonqorakuspan ruegakusunkichik.
 “Cheqaptapunipas Diosmi
 qamkunawan kachkan” nispam nisunkichik.
 “Manam hukqa kanchu.
 Paymanta sapaq Diosqa
 manam kanchu” nispam nisunkichik.

- ¹⁵ Cheqaptapunipas qamqa
 mana rikuy atina Diosmi kanki.
 Qamqa Israel castapa salvaqnin
 Diosmi kanki.

- ¹⁶ Llapallanmi humillachisqa
 penqaypi rikuringaku.
 Taytacha-mamachakuna ruraqkunam
 humillachisqa rikuringaku.
¹⁷ Israel castakunatam Tayta Dios salvanqa.
 Wiñaypaqmi paykunataqa salvanqa.
 Israel castakuna,
 manam penqaypaqchu kankichik.
 Manam wiñaypaqchu
 humillachisqa kankichik.

- ¹⁸ Cielokuna unanchaq Diosmi nin,
 kay pachata unanchaspa takyachiqmi nin,
 runakuna chaypi *yachananpaq kay pacha unanchaqmi nin,
 Tayta Diosmá kaynata nin:
 Ñoqam Tayta Diosqa kani, nispa.
 Sapaq Diosqa manam kanchu, nispa.
- ¹⁹ Ñoqaqa manam pakasqapichu rimani.
 Ñoqaqa manam tutayay sitiokunapichu rimani.
 Jacobpa mirayninkunataqa manam nirqanichu.
 Mana imapa kasqan sitiopi
 maskawananpaqqa manam nirqanichu.
 Ñoqa Tayta Diosqa cheqap kaqtam rimani.
 Ñoqaqa allin kaqkunallatam willakuni.

Tayta Dioslla cheqap Dios kasqanmanta

- ²⁰ Nacionkunamanta lluptiqkuna, huñunakuspayá hamuychik.
 Qamkunaqa llapallaykichikyá asuykamuspa hamuychik.
 Kullumanta taytacha-mamachakuna tronokunapi apaqkunaqa
 mana yuyayniyoq runakunam.
 Mana salvay atiqninku taytachakuna mañakuqkunaqa
 mana yuyayniyoq runakunam.
- ²¹ Pruebakunatayá willakuspa presentaychik.
 Mana atispapas consejanakuspayá yachachinakuychik.
 ¿Pitaq ñawpaqmantaraq kaykunamanta rimarqa?
 ¿Manachum ñoqa Tayta Dios willakurqani chaykunata?
 Ñoqamanta sapaq Diosqa manam kanchu.
 Ñoqamanta allin ruraq Diosqa manam kanchu.
 Ñoqamanta huk salvaq Diosqa manam kanchu.
- ²² Tukuy hinastinpi kaqkuna, ñoqatayá qawarimuwaychik.
 Tukuy hinastinpi kaqkuna, ñoqam salvasqaykichik.
 Ñoqallam kani Diosqa.
 Manam kanchu sapaq Diosqa.
- ²³ Kikiyrayku juraspaymi
 allin kaqta rimarqani.
 Cumplikunanpaq kaqtam
 prometerqani.
 Qayllaypim qonqorakunqaku
 llapallan runakunaqa.
 Sutiypim juramentanqaku
 paykunaqa.
- ²⁴ Paykunam ñoqamanta ninqaku:
 “Cheqaptapunipas Tayta Diosllam
 allin ruraqqa” nispa.
 “Cheqaptapunipas payllawanmi
 kallpanchakusun” nispa.

Llapallan cheqniqniy runakunaqa ñoqamanmi hamunqaku
hinaspam paykunaqa penqaypi rikuringaku.

²⁵ Ñoqaraykum Israelpa llapallan mirayninkunaqa
mana huchayoqpaqña chaskisqa kanqaku.

Ñoqa Tayta Diosraykum

Israelpa llapallan mirayninkunaqa alabakunqaku.

46 ¹ Bel nisqanku taytacham qonqorakuykun.

Nebo nisqanku taytacham kumukuykun.

Animalkunaman churkuspam apanqaku taytachakunataqa.

Animalkuna pisipachiq llasaq cargam chaykunaqa.

² Lliw taytacha-mamachakunam qonqorakuykuspa kumukuykunku.

Llasayninkumantapas manam librakuyta atinkuchu.

Kikillankum presochasqa pasakunku.

³ Tayta Diosmi nin kaynata:

Uyariwaychik Jacobpa castankuna.

Uyariwaychik Israel castamanta puchuqkuna.

Manaraq nacechkaptikichikmi

qepichkaq hina ñoqa aparqaykichik.

Manaraq wachakusqa kachkaptikichikmi

marqakuchkaq hina aparqaykichik.

⁴ Ñoqaq hina kaqlam kasaq

machuyaptikichikpas.

Ñoqam apasqaykichik

soqo umaña kaptikichikpas.

Qamkunataqa unanchasqayraykum apasqaykichik.

Apaspaymi qamkunataqa librasqaykichik.

⁵ ¿Pimantaq rikchanachiwankichikman?

¿Pimantaq igualawankichikman?

¿Pimantaq comparawankichikman?

¿Piman rikchakuqtaq kayman?

⁶ Wakin runakunam wayqankumanta

achka qorita horqomunku.

Wakinñataqmi balanzapi

qollqeta pesanku.

Maestrotam contratanku

taytacha-mamachata rurananpaq

chaynapi qonqorakuspa qayllanpi adoranankupaq.

⁷ Homborikuspankum aparikunku.

Maymi kananpim sayarachinku.

Chay churasqankupim sayarayan.

Maypi kasqanmanta mana asurispanmi sayarayan.

Paykunata yanapananpaq qayakuptinkupas

manam contestanchu.

Sasachakuyininkumantapas manam salvayta

atinmanchu.

- ⁸ Yaw mana kasukuqkuna, kayta yuyariychik.
Qamkunaqa allintayá yuyaymanaychik.
Qamkunaqa allintayá piensariychik.
- ⁹ Yuyariychik ñawpaq kaqkunata.
Yuyariychik pasaq kaqkunamanta.
Ñoqallam Diosqa kani.
Ñoqamanta hukqa manam kanchu.
Diosmi ñoqaqa kani.
Ñoqaman rikchakuqqa manam pipas kanchu.
- ¹⁰ Hamuq tiempokunapi sucedenanmantam willakuni.
Manaraq sucedeqkunatam ñawpaqmantapuni willakuni.
Ñoqam nini: Tanteasqaykunatam rurasaq, nispa.
Tukuy munasqaykunatam rurasaq, nispa.
- ¹¹ Intipa qespimunan lawmantam qayamuchkani runataqa.
Suwa anka hinam karumantaraq hamunqa chay runaqa.
Paymi ruranqa ñoqapa piensasqaykunata.
Rimasqayta hinam cumplisqa.
Tanteasqayta hinam rurasaq.
- ¹² Uyariychik rumi sonqo runakuna.
Uyariychik allin ruraymanta karunchasqakuna.
- ¹³ Ñoqam hichpachimuchkani allin rurayniykunata.
Chaykunaqa manam karunchakunqachu.
Ñoqam hichpachimuchkani salvanay tiempota.
Chay salvacionqa manam unamunqachu.
Ñoqam Sion Moqopi *yachaqkunata salvasaq.
Ñoqam Israel castakunata sumaqyachisaq.

Babilonia llaqta vencesqa kananmanta

47 ¹Tayta Diosmi kaynata nin:

Uraykamuy sipas kaqla sumaq Babilonia llaqta.
Polvopi tiyay sipas kaqla sumaq Babilonia llaqta.
Manañam reinapa tiyananpiqa tiyankichu
Caldea lawpi sumaq llaqta.
Aswanqa allpapiyá tiyay
Caldea lawpi sumaq llaqta.
Manañam nisunkichu: “Suma-sumaq llaqta” nispaqa.
Manañam nisunkichu: “Kuyayllapaq llaqta” nispaqa.

² Sirvienta warmi hinayá
maraynikita alistamuy.
Harina kanankamayá kutamuy.
Horqokuy uya tapaykita.
Qempikuy walikita.
Qala piernallayá chimpay mayukunata.

- ³ Pachaykita chustukuptikim rikunqaku.
 Chayna kaptikim penqaynikita qawanqaku.
 Chayna kanaykipaqmi vengakusaq.
 Pitapas mana llakipayaspaymi vengakusaq.
- ⁴ Libraqnikichik Diosmi nin,
 Israel castapa chuya Diosninmi nin,
 Llapallan Kamachiq Tayta Dios sutiyoqmi nin:
- ⁵ Caldea lawpi sumaq llaqta,
 sirvienta warmi hinayá
 upallalla tiyakuy.
 Caldea lawpi sumaq llaqta,
 sirvienta warmi hinayá
 tutayayman yaykuy.
 Manañam pipas nisunkiñachu mastaq:
 “Nacionkuna gobiernaq llaqta” nispaga.
- ⁶ Runaykunawanmi piñasqa karqani.
 Penqaypi kanankupaqmi qanman qoykurqani.
 Mana llakipayakuqmi paykunawan karqanki.
 Yugoman watasqa buyeskunawan hinam
 yuyaqkunawanpas servichikurqanki.
- ⁷ “Wiñaypaqmi reina hina gobiernasq” nispam nirqanki.
 Aswanqa manam kaykunamantachu piensarqanki.
 Nitaqmi imaynam kaykuna tukunanmantachu yuyaymanarqanki.
- ⁸ Yaw mana allin kawsay kuyaq warmi,
 gobiernasqaykipi hawka kakuq warmi,
 sonqoykipim qamqa piensachkanki:
 “Noqallam kani, ñoqa hinaqa manam hukqa kanchu” nispayki.
 “Manam haykapiipas viudayasaqchu” nispayki.
 “Wawaykunaqa manam wañunqachu” nispayki.
- ⁹ Chaywanpas qonqayllamantam chayaramusunki.
 Huk punchawllapim iskaynin llaki hayparamusunki,
 chaynapi viudaña rikurinaykikama,
 chaynapi manaña wawayoq kanaykikama.
 Chaykunam sucedesunki
 llumpay brujeria ruraq kachkaptikipas.
 Chaykunam sucedesunki
 llumpay musyaq kachkaptikipas.
- ¹⁰ Mana allin rurasqaykikunapim confiakurqanki.
 Hinaspam: “Manam pipas rikuwanchu” nispa nirqanki.
 Yuyaysapa hinaspa yachaysapa kaynikim pantarachisunki.
 “Noqallam kani,
 ñoqa hinaqa manam hukqa kanchu” nispam nirqanki.
- ¹¹ Sasachakuymi chayaramusunki.
 Brujeriaykikunaqa manam harkayta atinqachu.
 Desgraciam hayparamusunki.

- Ofrendaykikunaqa manam hamunanta harkanqachu.
 Qonqayllamantam tuñirachisunki.
 Chayamunan tiempotaqa manam yachankichu.
- ¹² Seguikuyá brujeriyakikunawan.
 Seguikuyá musyaynikikunawan,
 warma kasqaykimantapuni chayna rurasqaykikunawan.
 Icha imallapipas servisunkiman.
 Ichapas runakuna manchakusunkiman.
- ¹³ Consejasuqn timerikunam kapusurqanki.
 Aminaykikamam paykuna consejasurqanki.
 Kunanyá cielokunapi kaqkunamanta
 musyaqkuna rikurimuchunku.
 Kunanyá lucerokunata qawaspa
 musyaqkuna rikurimuchunku.
 Hamuchunkuyá killan-killan willasuqn timerikunana.
 Imam sucesunaykitayá
 willasunki paykunana.
 Kunanyá salvasunki paykunana.
- ¹⁴ Tamo hinallam paykunana.
 Paykunataqa ninam tukurunqa.
 Ninapa lenguasqanmantana
 manam librakunqachu paykunana.
 Chay ninaqa manam qonikunapaq sansallachu.
 Chay ninaqa manam ladonpi tiyanallapaqchu.
- ¹⁵ Chaynam kachkan chay musyaqkuna,
 warma kasqaykimanta ruraqmasikikuna.
 Sapakamam pantasqankuman pasanku paykunana.
 Manam mayqanninpas salvasunkichu paykunana.

Israel castakuna rumi sonqo kasqankumanta

- 48** ¹ Uyariychik Jacobpa castankuna.
 Uyariychik Israel castawan sutichasqa kaqkuna.
 Judapa mirayninkuna, uyariychik.
 Tayta Diospa sutinpi juraqkuna, uyariychik.
 Israelpa Diosnin mañakuqkuna, uyariychik.
 Jurachkankichikpas manam cheqapta rimaspachu.
 Mañakunkichikpas manam allinta ruraspachu.
- ² “Tayta Diospaq sapaqchasqa llaqtamantam
 kaniku” nispam ninkichik.
 Qamkunam Israelpa yupaychasqan Diospi amparakunkichik.
 Llapallan Kamachiq Tayta Dios sutiyoqpin amparakunkichik.
- ³ Ñawpaq pasaqkunamantana
 qallariyninmantapunim nirqaykichikña.
 Kikiy rimarispaymi
 chay tiempopi kaq runakunaman nirqaniña.
 Chaymi qonqayllamanta kikiy rurarqani chaykunataqa.

Hinaptinmi chaylla cumplisqa karqa chaykunaqa.

- ⁴ Ancha rumi sonqo kasqaykita yachaspaymi,
kunkaykipas fierro hina kasqanta yachaspaymi,
uyaykipas bronce manta hina kasqanta qawaspaymi
- ⁵ unaymantaraq ñoqaqa qamkunaman nirqaykichikña.
Manaraqpas sucedekuchkaptinmi willarqaykichikña.
Chaynaqa manam niwaqchu:
“Taytachaymi chaykunata rurarun” nispapa.
Nitaqmi niwaqchu:
“Tallasqa taytachaymi chaykunata rurarun” nispapa.
Nitaqmi niwaqchu: “Fundisqa taytachaymi chaykunata rurarun” nispapa.
- ⁶ Uyarirqankim chaykunata.
Chaynaqa qawarikuy sumaqta.
¿Manachum willakunki chaykuna cheqap kasqanta?
Kunanmi ichaqa uyarichisqayki mosoq asuntokunata.
Willasqaykim mana yachasqayki pakasqa kaqkunata.
- ⁷ Kunan tiempopi unanchasqakunatam uyarichisqayki.
Kunankama mana uyarisqayki kaqkunatam uyarichisqayki.
Manam niwaqchu qamqa:
“Yacharqaniñam” nispapa.
- ⁸ Chaykunamantaqa manam uyarirqankichu.
Nitaqmi chaykunamantaqa yacharqankichu.
Ñawpaqmantapas rinrikiqa manam kichakurqachu.
Reqsikim pasaypaq traicionaq kasqaykita.
Yacharqanim mana kasukuqwan sutichasqa kasqaykita.
- ⁹ Kikiyraykum piñakuyniypi manaraq castigarqaykichu.
Alabasqa kanayraykutaqmi manaraq tukururqaykichu.
- ¹⁰ Manam qollqeta chulluchichkaq hinachu chuyancharqayki.
Aswanqa hornopi hinam ñakariyan probarqayki.
- ¹¹ Kikiyraykullam rurarqani chaykunataqa.
Manam permiymanchu karqa despreciawanankutaqa.
Manam dejaymanchu sapaq dios adoranankutaqa.

Israelpa castankunata Tayta Dios librananmanta

- ¹² Uyariwaychik Jacob castakuna.
Uyariwaychik Israel castakuna.
Uyariwaychik qayasqay runakuna.
Ñoqaqa sapallaymi Dios kani.
Punta kaqpas, qepa kaqpas ñoqallam kani.
- ¹³ Atiyniywanmi takyachirqani kay pachataqa.
Atiyniywanmi mastarqani cielokunataqa.
Qayaykuptillaymi takyarun chaykunaqa.
- ¹⁴ Huñunakuspayá uyariwaychik llapallaykichik.
Taytacha-mamachakunamantaqa ¿mayqannintaq
chaykunata willasurqankichik?

- Tayta Diospa kuyasqanmi chaykunata
 Babilonia nacionpi ruranqa.
 Tayta Diospa atiyinmi munasqanta
 Caldea law runakunapi ruranqa.
- ¹⁵ Ñoqallam payman rimarqani.
 Ñoqallam payta qayarqani.
 Ñoqam payta pusamurqani.
 Maylawman rispapas
 allin lloqsinanpaqmi qayamurqani.
- ¹⁶ Ñoqamanyá asuykamuwaychik
 hinaspayá kayta uyariwaychik:
 Willakuy qallarisqaymantapas
 pakasqapiqa manam rimarqanichu haykapipas.
 Tukuy chaykuna sucedeptinqa
 chaypim karqani ñoqapas.
- Señor Diosmi kunan kachamuwarqa.
 Espiritunwanmi huntaykamuwarqa.
- ¹⁷ Libraqniki Tayta Diosmi kaynata nin,
 Israelpa yupaychasqan Chuya Diosmi nin:
- Yupaychasqayki Tayta Diosmi ñoqaqa kani.
 Allinnikipaq yachachiqnikim kani.
 Imaynam kawsanaykipaq yachachiqnikim kani.
- ¹⁸ Amalaya kamachisqaykunata
 entiendewaqa karqa,
 hinaptinqa hawkayaynikim
 mayu hinaraq kanman karqa.
 Allin ruraynikim
 lamar qochapi olakuna hinaraq kanman karqa.
- ¹⁹ Chaynataqmi aqo hina
 kanman karqa miraynikikuna.
 Manaña yupay atinam aqo hina
 kanman karqa churikikuna.
 Manam chinkachisqachu kanman karqa.
 Manam qayllaymanta tukusqachu kanman karqa.
- ²⁰ Lloqsiychik Babilonia llaqtamanta.
 Ayqeychik Caldea law runakunamanta.
 Kusikuywan qaparispayá willakamuychik.
 Kay pachapa cantonkamayá uyarichimuychik.
 Nimuychikyá: “Tayta Diosmi librarun” nispa.
 “Serviqnin Jacobpa castantam librarun” nispa.
- ²¹ Chunniqninkunatam paykunata pusarqa.
 Ichaqa manam yakumantachu paykuna karqa.

Qaqa rumimantam paykunapaq toqyachirqa yakuta.
 Qaqa rumitam raqrachispan lloqllachimurqa yakuta.
²² Manam hawkayay kanchu mana allin ruraqkunapappa,
 chaynatam nin Tayta Diosqa.

Tayta Diospa serviqninmanta

49 ¹ Tayta Diospa serviqnin Israel castam kaynata nin:

- Uyariychik lamar qochapa patanpi nacionkuna.
 Atiendeychik karu llaqtapi kaq runakuna:
 Manaraqpas nacechkaptiymi Tayta Dios qayawarqa.
 Mamaypa wiksampi kachkaptiymi sutiya rimarirqa.
- ² Rimayniytam rurarqa filoyachisqa espadata hina.
 Harkaykuwarqam makinpa llantuyninpi hina.
 Ruraruwarqam ñawchi-ñawchi flechata hina.
 Waqaychaykuwarqam flechakuna waqaychananpi hina.
- ³ Hinaspa niwarqa: “Yaw Israel casta, serviqniiymi kanki” nispa.
 “Qanwanmi qawachikusaq
 sumaq kayniyta” nispa.
- ⁴ Ichaga ñoqam nirqani:
 “Yanqapaqmi llamkarqani” nispay.
 “Mana imapas haypanaypaqmi
 kallpayta tukurqani” nispay.
 “Chinkaruq waspiyta hinalla haypanaypaqmi
 kallpayta tukurqani” nispay.
 “Cheqaptapunipas asuntoyqa Tayta Diospa makinpim kachkan.
 Pagapuwananpas paypa makinpim kachkan.”
- ⁵ Tayta Diosmi unanchawarqa payta servinaypaq.
 Mamaypa ukunpim unanchawarqa payta servinaypaq.
 Jacob castata payman kutirichinaypaqmi churawarqa.
 Israel castata payman huñunaypaqmi churawarqa.
 Tayta Diospa qayllanpim alabasqa karqani.
 Diospa kallpanchasqanmi karqani.
 Chaymi Tayta Dios kaynata nin:
- ⁶ “Manam serviqlaychu kanaykiqa.
 Manam Jacobpa ayllunkuna hatarichimuqlachu kanaykiqa.
 Manam Israel castamanta puchuqkuna kutirichimuqlachu kanaykiqa.
 Aswanqa achkiqta hinaraqmi
 churasqayki nacionkunapaq
 chaynataq ñoqalla salvaq
 kasqaymanta willakunaykipaq,
 tukuy hinastinpi kaqkunaman salvaq
 kasqaymanta willakunaykipaq.”

⁷ Israel castata libraq

Tayta Diosmi nin,
 Israel castapa chuya
 Diosninmi nin,
 wakin runakunapa pasaypaq despreciasqan runatam nin,
 nacionkunapa cheqnisqan
 runatam nin,
 gobiernaqkunapa serviqninmanmi nin:

Reykunam qawasuspayki
 respetowan sayarinqaku.
 Kamachikuqkunam qawasuspayki
 qonqorakuspa pampaman kumuykunqaku.
 Chaynatam ruranqaku
 confianapaq ñoqa Tayta Dios kasqayrayku.
 Chaynatam ruranqaku
 akllaqniki kasqayrayku.
 Chaynatam ruranqaku
 Israelpa Chuya Diosnin kasqayrayku.

Jerusalen llaqta kaqllamanta hatarichisqa kananmanta

⁸ Tayta Diosmi kaynata nin:

Favorecenay tiempopim contestasqayki.
 Salvanay punchawpim yanapasqayki
 waqaychasqaykim hinaspa churasqayki contrato ruranaypaq.
 Churasqaykim qamnintakama runaykunawan contrato ruranaypaq.
 Chaynapim yapamanta hatarichinki nacionta.
 Huktawanmi dueñoachinki purmachisqa allpakunata.

⁹ Ninkitaqmi presokunata:

“Libreña lloqsiychik” nispa.
 Ninkitaqmi tutayapi kaqkunata:
 “Qawachikuychikña” nispa.
 Paykunaga ñan patanpi
 pastokunata ovejakuna tarichkaq hinam
 cuidasqa kanqaku.
 Chunninq orqokunapi
 pastokunata ganadokuna tarichkaq hinam
 cuidasqa kanqaku.

¹⁰ Manam yarqachikunqakuchu.

Manam yakunayachikunqakuchu.
 Intipa rupayninpas manam ñakarichinqachu.
 Paykunataqa kuyapayaspaymi pusasaq.
 Pukyukunapa kasqanmanmi ñoqaqa pusasaq.

¹¹ Orqoykunatam ñanman tikrasaq.

Hatun ñanniykunatam allichachisqa.

- ¹² Qawaychik, wakinmi hamuchkan karukunamanta.
 Qawaychik, wakinmi hamuchkan norte lawmanta.
 Wakinkunam hamuchkan intipa seqaykunan lawmanta.
 Wakinkunam hamuchkan Aswan sutiyoq lawmanta.
- ¹³ Yaw cielokuna, kusikuywan qapariychik.
 Yaw kay pacha, ancha-anchata kusikuychik.
 Yaw orqokuna, kusikuywan takiychik.
 Runankunatam Tayta Dios consuelan.
 Ñakarichisqa kaqkunatam llakipayan.
- ¹⁴ Sion Moqopi *yachaq runakunam ninku:
 Sageruwarqakum Tayta Diosqa, nispa.
 Qonqaruwarqakum Señor Diosqa, nispa.
- ¹⁵ Tayta Diosñataqmi kaynata nin:
 ¿Nuñusqan wawata maman qonqarunmanchu?
 ¿Wachakusqan wawata maman qepanchakurunmanchu?
 Ichapas mamanqa qonqarunman wawanta.
 Ñoqam ichaqa mana qonqasqaykichikchu qamkunata.
- ¹⁶ Maki pampaypi qellqasqata hinam
 sutikichikta apaykachani.
 Mana qonqaspam sapa punchaw
 murallaykichikkunata yuyarichkani.
- ¹⁷ Kaqllamanta hatarichisuqn timer chaylla kutimunqaku.
 Tuñichiqnikikunamantapas aswan apurawmanmi hamunqaku.
 Purmachiqnikikunam qamkunamanta pasakunqaku.
- ¹⁸ Muyuriqn timer qawariy.
 Huñunakuruspa qanman hamuqkunata qawariy.
 Ñoqa Tayta Diosmi jurani.
 Kawsasqayraykum jurani.
 Llapallanwanmi alhajawan hina churakunki.
 Noviapa churakunan hina alhajawanmi churakunki.
- ¹⁹ Llaqtaykikuna tuñichisqa kaptinpas
 chunnichisqa, purmachisqa kaptinpas.
 allpaykim kunanqa kanqa
 runaykikuna *yachananpaq kichikillaña.
 Millpuchkaq hina tuñichiqnikikunam
 kunanqa kanqa karupiña.
- ²⁰ Ñawpaq timpopi qechususqayki churikikunam nisunki:
 “Ñoqaykupaqmi kichikillaña kay allpaqa” nispa.
 “Campota qowayku yachanaykupaq” nispa.
- ²¹ Chaymi sonqoykipi kaynata ninki:
 “¿Pitaq ñoqapaq wachakurqa kaykunata?” nispa,
 “Ñoqqa mana wawayoq qolloqmi karqani” nispa,
 “Qarqosqa hinaspa preso apasqam karqani” nispa.
 “¿Pitaq kaykunataqa uywarqa?
 Sapallaymi saquesqa karqani ñoqqa.
 ¿Maymantataq hamurunku paykunaqa?”

²² Señor Diosmi kaynata nin:

Makiywan señaschaq hinam qayasaq nacionkunata.
Banderawan qayachkaq hinam qayasaq runakunata
chaynapi qari churikichikkunata
marqaspa apamunankupaq,
chaynapi warmi churikichikkunata
hombrokuykuspa apamunankupaq.

²³ Reykunam padrastoyki hina uywasuqniki kanqa.
Reinakunam mamayki hina ñuñusuqniki kanqa.
Qonqoranpam pampaman kumuykunqaku qayllaykipi.
Chakikipi allpatam llaqwanqaku qayllaykipi.
Tayta Dios kasqaytam
reqsiwanki qamqa.
Manam penqaypichu kanqaku ñoqapi
confianzawan suyaqkunaqa.

²⁴ ¿Qechunmankuchu valeroso soldadomanta
guerrapi hapikusqanta?
¿Qechurunmankuchu presokunata
manchakuypaq soldadomanta?

²⁵ Tayta Diosmi kaynata nin:
Cheqaptam presokunataqa
qechunqaku valeroso soldadomanta.
Cheqaptam guerrapi hapikusqantaqa
qechunqaku manchakuypaq soldadomanta.

²⁶ Ñakarichisuqnikipikunatam
kikinkupa aychanta mikuchisaq.
Kikinkupa yawarninkuwantaqmi
vinowan hina sinkachisaq.
Hinaptinmi llapallan runakuna reqsiwanqaku.
Salvaqniki Tayta Dios kasqaytam reqsiwanqaku.
Jacobpa atiyniyoq Diosnin kasqaytam reqsiwanqaku.
Ñoqalla libraqniki Dios kasqaytam reqsiwanqaku.

50 ¹ Tayta Diosmi kaynata nin:
Israel castakuna, Sion Moqopi mamaykichik llaqtata

yanqa wischusqaytaqa ama piensaychikchu.
Israel castakuna, pitapas debekusqaymanta hina
yanqa rantikusqaytaqa ama piensaychikchu.
Mana allinkuna rurasqaykichikraykum
*rantikusqa karqankichik.

Mana kasukuq kasqaykichikraykum
wischusqa karqa mamaykichik.

² ¿Imanasqataq hamuptiyqa mana pipas kanchu?
¿Imanasqataq qayaptiyqa mana pipas contestawanchu?

- ¿Mana atiyniyoqchu kani libranaypaq?
 ¿Icha manachum kallpayoq kani salvanaypaq?
 Kamachispallaymi lamar qochata chakichini.
 Kamachispallaymi mayukunata chunnichini.
 Challwankunapas yakumantam wañurunku.
 Challwankunapas yakumantam lliw ismurunku.
- ³ Cielokunatam pachachichkaq hina
 tutayaywan churachini.
 Cielokunatam luto pachawan hina
 tutayachini.

Serviqninqa Tayta Diospi confiakusqanmanta

- ⁴ Señor Diosmi yachachiwarqa consuelaq palabrakuna rimanaypaq.
 Sapa tutamantam rikchachiwan uyarinaypaq.
 Rinriypim uyarichiwan yachaq sonqoyoq kanaypaq.
- ⁵ Señor Diosmi rinriyta kichariwan
 kasukuq kanaypaq.
 Rinriytamá kicharin
 mana qepaman kutinaypaq.
- ⁶ Wasaytam qorqani azoteqkunaman.
 Uyaytam qorqani barbay chutaqkunaman.
 Manam uyayta asurichirqanichu insultawaqniykunamanta.
 Manam uyayta asurichirqanichu toqawaqniykunamanta.
- ⁷ Señor Diosmi yanapawaqniyqa.
 Chaymi mana manchachiwanchu humillachiqniyqa.
 Chaymi qaqqa hina ñoqaqa sayani.
 Chaymi mana penqachisqa kanayta yachani.
- ⁸ Hichpallaypim kachkan
 mana huchayoqña kasqay declaraqniyqa.
 ¿Maypitaq kachkan
 ñoqawan churanakuy atiqqa?
 Chaynaqa kuskanchikyá risunchik juezman.
 ¿Pitaq acusawananpaq hinaqa kanman?
 Hamuspanyá qayllaypi niwachun ñoqaman.
- ⁹ Señor Diosmi yanapawaqniyqa.
 ¿Pitaqsi kanman huchayoq kasqay declaraqniyqa?
 Llapallankum mawkayasqa pacha hina chinkanqaku.
 Llapallankum puyusqa pacha hina chinkanqaku.
- ¹⁰ Tayta Diosllata respetaqkuna,
 serviqninpa willakusqan uyariqkuna,
 tutayaypi purispaqa,
 manaña achkiypi purispaqa
 confiakuychik Tayta Diosllapi.
 Amparakuychik Diosllaykichikpi.
- ¹¹ Ninata llapallan ratachiqkuna,

ninayoq flechakunata llapallan ratachiqkuna,
 qamkunaqa puriychik
 nina ratachisqaykichikpa achkiyninpiyá.
 Qamkunaqa puriychik ninayoq flechakuna ratachisqaykichikpa
 achkiyninpiyá.
 Ñoqa Diospa parteymantam kayta chaskinkichik.
 Ñakariy sitiopim wischurayankichik.

Jerusalen llaqta wiñaypaq salvasqa kananmanta

51 ¹ Tayta Diosmi nin:

Uyariychik allin rurayta munaqkuna.
 Uyariychik ñoqa Tayta Diosta maskaqniykuna.
 Mayqan qaca rumimanta
 pakimusqa kasqaykichiktayá yuyariychik.
 Mayqan rumi horqomunamanta
 kasqaykichiktayá yuyariychik.
² Yuyariychik abueloykichik Abrahammanta.
 Yuyariychik abuelaykichik Saramanta.
 Sapallanraqmi Abrahamqa karqa
 payta qayamuptiyqa.
 Bendecispaymi achka mirayninkunata
 qorqani paymanqa.

³ Sion Moqopi llaqtatam
 ñoqa Tayta Dios llakipayarisaq.
 Pasaypaq tuñichisqa llaqtatam
 llakipayarisaq.
 Chunniq allpakunatam
 Eden huertaman tikrasaq.
 Ñoqa Tayta Diosqa chaki allpakunatam
 plantasqa huertaman tikrasaq.
 Chaypim ancha kusikuypi kanqaku.
 Chaypim graciasta qospa takingaku.

⁴ Runaykuna, sumaqta entiendeychik.
 Nacionniy, allinta uyariwaychik.
 Willakusaqmi yachachikuyniykunata.
 Leyniymi kancharinqa runakunata.

⁵ Hichpamuchkanñam tiempo allin rurasqayta qawanankupaq.
 Chayaramunqañam tiempo salvanaypaq.
 Atiyniywanmi runakunapaq rurasaq allin arreglota.
 Lamar qochapa patanpi kaqkunam suyawanqaku ñoqata.
 Paykunam confianzawan suyanqaku atiyniya.

⁶ Qawaychik cielokunata.
 Qawariychik kay pachata.
 Cielokunam chinkarunqa qosni hina.

Kay pacham tukurunqa mawka pacha hina.
 Chaypi *yachaqkunam wañunqa chuspikuna hina.
 Salvacion qosqaymi ichaqa wiña-wiñaypaq kanqa.
 Allinkuna rurasqayqa mana tukuqmi kanqa.

⁷ Uyariwaychik allinkuna ruray yachaqkuna.
 Uyariwaychik yachachikuyniy sonqoykichikpi hatalliqkuna.
 Ama hukmanyaychikchu runakuna kamisuptikichik.

⁸ Puyurusqa pacha hinam tukurunqaku.
 Puyukunapa tukurusqan millwa hinam tukurunqaku.
 Allinkuna rurasqayqa kanqa wiña-wiñaypaqmi.

⁹ Atiyniyoyq Dios Taytalláy,
 rikchariy, rikchariy.
 Atiyniyoyq Dios Taytalláy,
 ñawpaq tiempokunapi hinayá rikchariy.
 Atiyniyoyq Dios Taytalláy,
 pasaq wiñay watakunapi hinayá rikchariy.
 ¿Manachum qamqa kachkanki
 Rahab sutiyoq animalta saruparuq?
 ¿Manachum qamqa kachkanki
 lamar qochapi manchakuypaq animal tuksiparuq?

¹⁰ ¿Manachum qamqa kachkanki
 lamar qocha chakichiq?
 ¿Manachum qamqa kachkanki
 uku-uku lamar qochakuna chakichiq?
 Lamar qochapa uku pampantam
 ñanman tikrarqanki.
 Reclamasqayki runakuna chayninta
 pasanapqmi tikrarqanki.

¹¹ Qampa reclamasqaykikunaqa
 chaynatam kutimunqaku.
 Kusikuywan qaparispam
 Sion Moqopi llaqtaman kutimunqaku.
 Umanku coronasqa hinam
 wiñaypaq kusikuywan yaykunqaku.
 Ancha kuisqallañam
 paykunaqa tarikunqaku.
 Paykunamantam llakikuy chinkanqa.
 Paykunamantam waqaypas chinkanqa.

¹² Tayta Diosmi nin kaynata:

Kikiypunim consuelasqaykichik,
 chaynaqa ¿pitataq qamkunaqa manchakunkichik?
 ¿Wañuqlla runakunatachu manchakunkichik?
 Runamasillaykichikmi paykunaqa.

- Qora hina chinkaruqlam paykunaqa.
¹³ ¿Qonqarunkichikchu unanchasuqnikichik Tayta Diosta?
 Paymi mastarirqa cielokunata.
 Paymi takyachirqa kay pachata.
 Ñakarichisuqnikichikpa piñakuynintaqa
 ¿mancharikunkichikchu?
 Chaylla wañuchisuqnikichikpaq kaq runakunataqa
 ¿mancharikunkichikchu?
 Ñakarichisuqnikichikpa piñakuyninqa
 manam imanasunkichikpaschu.
¹⁴ Ñakarichikunapa humillachisqan runaqa
 chaylla librasqam kanqa.
 Manam calabozopiqa wañunqachu.
 Mikunankupaqmi mana pisinqachu.
- ¹⁵ Yupaychasqaykichik Tayta Diosqa ñoqallam kani.
 Lamar qocha yakukunatam ñoqaqa kuyuchini.
 Lamar qochapa olankunatam ñoqaqa qaparichini.
 Ñoqaqa Llapallan Kamachiq Tayta Dioswan
 sutichasqam kani.
- ¹⁶ Cielokunatam ñoqaqa mastarirqani.
 Kay pachatam ñoqaqa takyachirqani.
 Makiypa llantuyninwan hinam harkarqayki.
 Ñoqam palabraykunata rimachirqayki.
 Sion Moqopi *yachaqkunatam:
 “Runaykunam kankichik”
 nispa nichirqayki.
- ¹⁷ Jerusalem llaqta, rikchariy.
 Jerusalem llaqta, hatariy.
 Copamanta upyachkaq hinam ñakarirqanki.
 Tayta Diospa piñakuynintam ñakarirqanki.
 Tankikachanaykikamam vasomanta tomarqanki.
 Vasopi kaqta tukunaykikamam tomarqanki.
- ¹⁸ Qamqa kanki achka wawayoq warmi hinam.
 Ichaqa manam mayqanninpas guiasurqankichu.
 Qamqa kanki achka wawakuna uywakuq warmi hinam.
 Ichaqa manam mayqanninpas makikimanta hapisurqankichu.
- ¹⁹ Hamusurqankim kay iskay desgracia.
 Hamusurqankim tuñichisunaykipaq desgracia.
 Runaykikunatam yarqaymanta wañuchirqaku.
 Guerrapitaqmi paykunataqa wañuchirqaku.
 ¿Piraq consuelasunkiman?
 ¿Piraq llakipayasunkiman?
- ²⁰ Wawaykikunam desmayaruspa
 kuchpallaña rikurirunku.

Callekunapa esquinankunapim
 wischurayachkanku.
 Mallapi luwichu hapisqa hinam
 kachkanku paykunaqa.
 Tayta Diospa piñakuyninpi castigasqam
 kachkanku paykunaqa.
 Diosnikipa qaqchasqanwan
 castigasqam kachkanku paykunaqa.

- ²¹ Chaynaqa uyariy kayta,
 ñakarichisqa Jerusalen llaqta.
 Chaynaqa uyariy kayta,
 mana vinollawan macharuq Jerusalen llaqta.
²² Tayta Dios Señornikim
 kaynata nin,
 runankuna defiendeq Diosnikim kaynata nin:

Makikipi tankikachachisuqniki copatam qechusqayki.
 Machanapaq vasopi tomasqaykita hinam
 castigoyta qechusqayki.
 Manañam mastaq chay copamanta tomankiñachu.
 Piñakuyniy vasomantaqa manañam tomankiñachu.
²³ Ñakarichisuqnikipikunamanmi
 chay vasota tomachisaq.
 “Pakchakuy hawaykita pasanaykupaq” nispa
 nisunikipikunamanmi tomachisaq.
 Chaynata nisuptikim
 wasaykita pampata hina churarqanki.
 Calleta hina pasanankupaqmi
 wasaykita churarqanki.

Jerusalen llaqta librasqa kananmanta

52 ¹ Sion Moqopi llaqta, rikchariy.
 Kallpanchakunaykipaqyá rikchariy.

Yaw Jerusalen llaqta,
 sumaqlaña pachaykiwanyá churakuy.
 Tayta Diospaq sapaqchasqa llaqta,
 sumaqlaña pachaykiwanyá pachakuy.
 Dios mana yupaychaq mana señalasqakunaqa
 manañam yaykumusunkichu yapamantaqa.

- ² Jerusalen llaqta, hatariyña.
 Hawaykipi allpatayá taspirikuyña.
 Gobiernanaykipaqyá tiyayña.
 Presochasqa sipas hina sumaq Jerusalen llaqta,
 horqokuy presochaqniki kunkaykipi cadenata.

- ³ Tayta Diosmi nin:

- Debaldellam rantikusqa karqankichik.
 Mana qollqewantaqmi reclamamusqa kankichik.
- ⁴ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Ñawpaq tiempopim rirqa Egipto nacionman runaykunaqa.
 Chaypim forastero hina yacharqaku paykunaqa.
 Asiria runakunam ñakarichirqa paykunata.
 Yanqamantam ñakarichirqa paykunata.
- ⁵ Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini:
 Kunanqa ¿imatataq qawarini?
 Presochasqa runaykuna pusasqankutam qawachkani.
 Yanqamanta presochaspa pusasqankutam qawachkani.
 Munaychakuqninkunam orgullowan qaparinku.
 Mana tukuytam sapa punchaw kamiwanku.
- ⁶ Chaymi runaykuna reqsinkichik sutiya.
 Chay punchawpim yachankichik chayna nisqayta.
 Yachankichikmá ñoqapa chayna nisqayta.
- ⁷ ¡Ima sumaqmi orqon-orqon
 allin noticia willakuqkunapa chayamusqanqa!
 ¡Ima sumaqmi hawkayaymanta
 uyarichiqkunapa chayamusqanqa!
 Paykunam allin noticiata willakuchkanku.
 Paykunam salvacionmanta uyarichichkanku.
 Diosninchikqa gobiernachkanmi, nispam nichkanku.
- ⁸ Uyariychik, llaqta cuidaqqunam qaparichkanku.
 Kusikuymantam chulla runa hinalla qaparichkanku.
 Qaparichkankuqa ñawinkuwanpuni rikuspankum,
 Sion Moqopi llaqtaman Tayta Dios kutimusqanta qawaspankum.
- ⁹ Kusikuyllawanñayá llapallaykichik qapariychik.
 Jerusalem llaqtapi tuñichisqa sitiokuna, qapariychik.
 Runankunatam Tayta Dios llakipayaykurqa.
 Jerusalem llaqtatam payqa reclamaykurqa.
- ¹⁰ Tayta Diosmi chuya atiyninta qawachirqa.
 Llapallan nacionkunamanmi qawachirqa.
 Tukuy hinastinpi kaqqunam yachanqaku.
 Diosninchik salvawasqanchikta yachanqaku.
- ¹¹ Utqaymanyá ripuychik.
 Babilonia llaqtamantayá lloqsiychik.
 Diospa millakusqan kaqqunata ama hapispayá lloqsiychik.
 Diosman asuykunaykichikpaq hinayá rurakuychik.
 Diospa servicionkunata apaqquna, paypaq hinayá rurakuychik.
- ¹² Ichaqa manam apurawmanchu lloqsinkichik.
 Ichaqa manam ayqechkaq hinachu ripunkichik.
 Tayta Diosmi harkasunaykichikpaq ñawpaqnichikta richkan.
 Tayta Diosmi harkasunaykichikpaq qepaykichikta richkan.

Tayta Diospa serviqnin ñakarispan vencesqanmanta

- ¹³ Serviqliymi ancha yuyaywan ruranqa.
 Paymi ancha hatunchasqa kanqa.
 Ancha-ancha reqsisqam kanqa.
 Llumpay hatunllañam kanqa.
- ¹⁴ Imaynam qanmanta achkaq admirasqa karqa,
 chaynam uyallanpas pasaypaq dañasqa karqa.
- ¹⁵ Chaynatam paypas challanqa achka nacionkunata.
 Reykunapas payta qawarispankum mana atinqakuchu imam niyta.
 Haykapipas mana willachikusqankutam rikunqaku.
 Haykapipas mana uyarisqankutam entiendenqaku.

53

¹ Willakusqaykutaqa ¿pitaq creerqa?

Tayta Diosqa ¿pimantaq atiynintaqa revelarqa?

- ² Tayta Diospa serviqninmi
 qayllanpi ikllichkaq hina wiñanqa.
 Manam karqachu allin rikchayninqa
 nitaq sumaq kayninqa.
 Qawariptinchikqa manam
 estimanapaq hinachu karqa.
- ³ Runakunam payta despreciarqa.
 Paykunam payta wischupakurqa.
 Ñakariqla runam kallarqa.
 Nanayllapi kaq runam kallarqa.
 Payqa karqa
 runakunapa qepanchakusqanmi
 Payqa karqa runakunapa despreciasqanmi.
 Manam kaqpaqpas hapirqanchikchu paytaqa.
- ⁴ Cheqaptapunipas ñakariyninchikkunawanmi ñakarichkarqa.
 Pien sarqanchikmi chaynataqa Diospuni ñakarichisqanta.
 Pien sarqanchikmi chaynataqa Diospuni castigasqanta.
 Pien sarqanchikmi chaynataqa Diospuni humillachisqanta.
- ⁵ Aswanqa tuksipasqam karqa
 mana kasukusqanchikkunarayku.
 Aswanqa qoyuy-qoyuyi karqa
 mana allinkuna rurasqanchikrayku.
 Hawkayypi kananchikpaqmi castigasqa karqa.
 Sanoyasqa kananchikpaqmi heridasqa karqa.
- ⁶ Llapallanchikmi chullarurqanchik ovejakuna hina.
 Sapakamam kawsarqanchik munasqanchikman hina.
 Aswanqa Tayta Diosmi serviqninman qepiykachirqa.
 Llapallanchikpa mana allinkuna rurasqanchikta qepiykachirqa.
- ⁷ Ñakarichispa humillachiptinkum
 mana rimarirqachu.
 Nakanankupaq carnerota hina pusaptinkum

mana rimarirqachu.
 Imaynam oveja kanman millwan
 rutuqninpa qayllanpi upallalla,
 chaynam paypas karqa
 ñakarichiqninkunapa qayllanpi upallalla.

⁸ Yanqamanta presochaspam
 juzgadoman pusarurqaku.

Miraymasinmantaqa pikunataq
 paymanta cuentata qokurqaku?
 Kay pachamanta qechusqa kasqantaqa
 ¿pikunataq cuentata qokurqaku?
 Runaykuna mana kasukusqanrayku
 castigasqa kasqankumantaqa
 ¿pikunataq cuentata qokurqaku?

⁹ Mana pita dañaq kachkaptinpas
 mana allin ruraq runakunapa sepulturanpim
 pampasqa kanan karqa.
 Rimayninwan mana pita engañoachkaptinpas
 mana allin ruraq runakunapa sepulturanpim
 pampasqa kanan karqa.

Aswanqa apukunapa sepulturanpim pampasqa karqa.

¹⁰ Tayta Diospa munasqanman hinam qoyuy-qoyuy karqa.

Tayta Diosmi serviqninta ñakarichirqa.
 Tayta Diosmi culparayku ofrendata hina wañunarpa churarqa.
 Chayna kachkaspapas qawanqam mirayninkunata.
 Chaynataqmi kawsakunqapas unay watakunata.
 Tayta Diospa munasqankunam rurasqa kanqa.
 Serviqnintakamam munasqankuna rurasqa kanqa.

¹¹ Ancha ñakarisqanpa qepantam
 kawsaripa achkiyta qawaspan contentakunqa.
 Tayta Diospa serviqninmi allinta ruranqa,
 achkallaña reqsiqninkunatam
 mana huchayoqpaqña chaskisqata ruranqa.
 Paykunapa mana allin rurasqantam
 qepichkaq hina qechunqa.

¹² Chayraykum Tayta Dios sitiota payman qonqa.
 Ancha reqsisqa runakunawan kananpaqmi qonqa.
 Guerrapi qechusqankutam aypunakunqa.
 Kallpasapa runakunawanmi aypunakunqa
 vidanta wañunankama qosqanrayku.
 Vidantam qorqa wañunankama
 mana kasukuq runakunaman hukllawasqa kasqanrayku.
 Achkaqpa huchankunatam qepichkaq hina qechurqa.
 Mana kasukuqkunapa favorninpim mañakurqa.

Tayta Diosqa wiñaypaq kuyakuq kasqanmanta

54 ¹Tayta Diosmi nin:

Yaw mana wachakuq warmi,
kusikuywanyá qapariy.
Yaw mana wachakuy reqsiq warmi,
takillawanñayá qamqa qapariy.
Qosanpa saquesqan warmiqa
achka wawasapam kanqa.
Qosayoq warmimantapas
achka wawayoqraqmi kanqa.

²Hatunyachiy karpaykita.
Confianzawan mastariy toldoykita.
Mastariy yachasqayki karpapa toldonta.
Karpaykipa waskankunata masyachiy.
Karpaykipa estakankunata takyachiy.

³*Alleq lawnikimanmi mastarikunki.
*Ichoq lawnikimanmi mastarikunki.
Miraynikikunam dueñoachakunqa achka nacionta.
Runakunawanmi huntachinqa tuñichisqa llaqtakunata.

⁴Manam penqachisqachu kanki.
Chaynaqa amayá manchakuychu.
Manam humillasqachu kanki.
Penqaypi kaytaqa amayá manchakuychu.
Qonqankim sipas kaynikipi penqakusqaykita.
Manañam yuyarinkichu viuda kaspayki kamsisqa kasqaykita.

⁵Qamta unanchaqniki kani qosaykiqa.
Llapallan Kamachiq Tayta Dioswan
sutichasqam kani qosaykiqa.
Israelpa Chuya Diosninmi kani
libraqniki qosaykiqa.
Enteron Kay Pachapa Diosninwan
sutichasqam kani libraqnikiqa.

⁶Qosanpa saqerusqan sipasllaraq
warmi hinam karqanki.
Llakisqa sonqoyoq sipasllaraq
warmi hinam karqanki.
Aswanqa ñoqa Tayta Diosnikim qayaykurqayki.
Kaqllamantam ñoqa Diosniki qayaykuspa niki:

⁷Ratollapaqmi saqeykurqayki.
Anchata llakipayaspaymi
kaqllamanta reclamasqayki.

⁸Contraykipim anchallataña piñakururqani qonqayllamanta.
Ichaqa ratollapaqmi pakakurqani qanmanta.

Wiñaypaq kuyapayaspaymi llakipayarqayki.
Reclamaqniki ñoqa Tayta Diosmi chaynata niki.

- ⁹ Noeyman juramentaspaymi nirqani.
Sinchí parachimusqay tiempopim nirqani.
Kay pachata yakuwan manaña tuytuchinaypaqmi juramentarqani.
Chaynatam kunanpas qanman juramentani.
Yapamantaqa manañam contraykipi piñakusaqñachu.
Yapamantaqa manañam qamta qaqchasqaykiñachu.
- ¹⁰ Orqokuna suchuriptinpas,
moqokuna asuriruptinpas
qampaq kuyapayakuyniyqa manam cambiakunqachu.
Hawkayaymanta contratoypas manam cambiakunqachu,
chaynataqa llakipayasuqniki Tayta Diosmi nini.

Mosoq Jerusalem llaqtamanta

- ¹¹ Ancha humillachisqa Jerusalem llaqta,
wayra-parapa hina tukusqa Jerusalem llaqta,
manaña pipapas consuelasqa Jerusalem llaqta,
turquesa nisqanku rumipa hawanpim
rumikikunata churasqa.
Zafiro nisqanku rumiwanmi
cimientoykikunata hatarichisqa.
- ¹² Torrekikunata hatarichisqa
rubi nisqanku alhaja rumikunamanta.
Zaguanninkunata rurasqa
llipipiq alhaja rumikunamanta.
Llapallan murallaykikunata rurasqa
suma-suma rumikunamanta.
- ¹³ Llapallan churikikunata
yachachisqa ñoqa Tayta Diosqa.
Churikikunata anchata
hawkayachisqa ñoqa Tayta Diosqa.
- ¹⁴ Allinkuna rurasqaykim kallpanchasunki.
Ñakarichisuqnikipikunamantam karunchakunki.
Paykunataqa manañam manchakunkichu.
Tuñichisuqnikipikunamantam karunchakunki.
Paykunaqa manañam asuykamusunkichu.
- ¹⁵ Sichu pipas contraykipi hatarimuspanqa
manam ñoqaraykuchu hatarimunqa.
Qanmi ichaqa vencenki contraykipi hatarimuqtaqa.
- ¹⁶ Herrerotaqa ñoqam unancharqani
sansata pukuspa tukuy rikchaq armakunata rurananpaq.
Purmachiq runatapas ñoqam unancharqani
tukuy ima kaqkunata tuñichinanpaq.

- ¹⁷ Ichaqa manam pipas contraykipi atirqachu arma rurayta.
 Manam atirqachu wañuchisunaykipaq arma rurayta.
 Juzgadopi llapallan acusaqnikipikunam
 juiciopi vencesqa kanqa.
 Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Serviyniykunapa herencianqa chaynam kanqa.
 Chaynam ñoqapa salvasqaykunaga kanqa.

Llapallanta Convidoman Dios qayasqanmanta

- 55** ¹ Yakumanta kaqkuna, hamuychik.
 Yaku tomaqyá llapallaykichik hamuychik.
 Mana qollqeyoqkuna, hamuychik.
 Qamkunaga debaldellayá mikuychik.
 Vinotawan lechetayá debaldella chaskikuychik.
- ² Mana mikunaykichikpaq kaqkunapiqa
 ¿imapaqtaq gastankichik qollqekichikta?
 Mana saksachisunaykichik kaqkunapiqa
 ¿imapaqtaq gastankichik ganasqaykichikta?
 Allintayá uyariwaychik
 allinta mikunaykichikpaq.
 Allintayá uyariwaychik
 miski mikuykunata mikunaykichikpaq.
- ³ Atiendespa ñoqaman hamuychik.
 Sumaqta uyariwaspam kawsankichik.
 Qamkunawanmi wiñaypaq contratota rurasaq.
 Rey Davidman prometesqaykunatam cumplisaq.
 Payta kuyapayasqayraykum
 confianapaq contratota cumplisaq.
- ⁴ Ñoqam payta churarqani
 runakunaman testigo kananpaq.
 Ñoqam payta churarqani
 paykunapa jefen kananpaq.
- ⁵ Qanmi mana reqsisqayki nacionkunata qayanki.
 Yupaychasqayki ñoqa Tayta Diosraykum
 mana reqsisuqniki nacionkuna qanman kallpamusunki.
 Israelpa ñoqa Chuya Diosninraykum kallpamusunki.
 Qamta hatunchasqayraykum kallpamusunki.
- ⁶ Tarinaykichikpaq kachkaptillanraqyá
 Tayta Diosta maskaychik.
 Hichpaykichikpi kachkaptillanraqyá
 Tayta Diosta qayakuychik.
- ⁷ Mana allinkuna ruraq runaga
 dejachunyá mana allin vidanta.
 Mana allinlla piensaq runaga
 dejachunyá mana allin piensasqankunata.

Tayta Diosmanyá kutirikuchun
paymanta llakipayarikunanpaq.
Diosninchikmanyá kutirikuchun
allin sonqo kayninman hina pampachaykunanpaq.

⁸ Tayta Diosmi nin:

Piensasqaykunaqa manam piensasqaykichik hinachu.
Qamkunapa kawsasqaykichikqa manam kawsayniy hinachu.

⁹ Cielokunaqa alto-altom kay pachamantaqa,
chaynam kawsayniyqa
ancha allin qamkunapa kawsaynikichikmantaqa.
Chaynataqmi piensasqaykunaqa
ancha allin qamkunapa piensasqaykichikmantaqa.

¹⁰ Cielokunamantam para chayamun.
Cielokunamantam lasta wichimun.
Hinas pam kay allpata nuyuchin.
Cielokunaman mana kutispam allpata nuyuchin.
Aswanqa muhukunatam ikllichimuspa wiñachin.
Kaqlamantam tarpuqpaq muhuta ruruchin.
Kawsaykunatam mikunankupaq qespichin.

¹¹ Chaynam palabaykunapas,
chaynam rimasqaykunapas,
manam yanqachu kanqa,
aswanqa munasqaytam ruranqa.
Kachasqayman hinam ruramunqa.

¹² Qamkunapas kusikuywanmi lloqsimunkichik.
Presochasqa kasqaykichikmantam hawkallata pusamusunkichik.
Orqokunawan moqokunam runa hina qaparispa
qayllaykichikpi takingaku.
Montepi llapallan sachakunam runa hina
qayllaykichikpi taqllakunqaku.

¹³ Kichkakunapa rantinpim wiñanqa cipres sachakunaña.
Itanakunapa rantinpim wiñanqa macha-macha sachakunaña.
Chaykunawanmi ancha reqsisqa kasaq ñoqa Tayta Diosqa.
Mana tukuq wiñaypaq señal hinam chaykunaqa kanqa.

Diospa contraton waqaychaqkunamanta

56 ¹Tayta Diosmi nin kaynata:

Allin arreglota ruraychik.
Ñoqapa agradoypaq ruraychik.
Chayllam tiempo hichpamuchkan libranaypaq.
Chayllam tiempo hamuchkan allin ruraq kasqayta qawachinaypaq.

² ¡Mayna kususqam chay kamachisqaykuna kasukuq runaqa!

iMayna kusionqam chayna kawsakuq runaqa!
 iMayna kusionqam samana punchawkunapi kasuwaspa samaq runaqa!
 iMayna kusionqam mana allinkuna rurananmanta cuidakuq runaqa!

- ³ Forastero runa Tayta Diosta qatistaqa
 amayá nichunchu kaynata:
 “Tayta Diosqa runankunamanta rakisqatam hatalliwantaq”
 nispaqa.
 Qolluq runapas
 amayá nichunchu kaynata:
 “Ñoqaqa chakisqa sacha hinam kani” nispaqa.

- ⁴ Chayraykum Tayta Dios kaynata nin:

Sichum qolluq runakuna kasuwaspa
 samana punchawniykunapi samanqaku,
 chaynataq munasqaykunata akllanqaku,
 hinaspa contratoytapas kasukuq kanqaku
⁵ hinaptinga paykunamanmi qosaq aswan allin kaqkunata.
 Churikuna qonaymantam qosaq aswan allin kaqkunata.
 Ñoqam sutinkuta temploypi qellqachisaq.
 Temploypa perqankunapim sutinkuta qellqachisaq.
 Sutitam qosaq wiñaypaq reqsisqa kanankupaq.
 Sutitam qosaq wiñaypaqña mana chinkanankupaq.

- ⁶ Sichu forastero runakuna ñoqa Tayta Diosta
 serviwananpaq qatiwaptinkuqa,
 otaq ñoqa Tayta Diospa sutiya kuyaspa
 serviqninña karuptinkuqa
 chaynataq ñoqata kasuwaspa
 samana punchawniypi samaptinkuqa
 hinaspa contrato rurasqaytapas kasukuptinkuqa
⁷ ñoqam sapaqchasqay orqoman yaykuchisaq.
 Hinaspa mañakamuwananku wasipi kusichisaq.
 Altarniypim chaskisaq kañapuwashanku animalkunata.
 Altarniypim chaskisaq wañuchipuwashanku animalkunata.
 Temploypa “Mañakamuwananku Wasiwan” sutichasqam kanqa.
 Llapallan runakunapa mañakamuwananku wasim kanqa.

- ⁸ Israel castakuna presochasqa kasqankumanta
 huñumuq Tayta Diosmi nin:
 Chay huñumusqaykunamanmi huk runakunatawan
 huñumusaq, nispa nin.

Mana allin kamachikuqkunapa contranpi rimasqanmanta

- ⁹ Purun animalkuna, hamuychikya ovejakunata mikuq.
 Monte animalkuna, hamuychikya ovejakunata mikuq.
¹⁰ Runaykuna cuidaqqunam ñawsayarunku.
 Manaña imamantapas cuenta qokuqmi rikurirunku.

Llapallankum upa allqo hina rikurirunku.
 Mana anyakuy atiq allqo hinam rikurirunku.
 Wischurayaspas puñukuyllapaqmi kawsanku.
 Puñukuyllatam anchata gustanku.

- ¹¹ Paykunaqa mikuysapallaña allqokuna hinam,
 mana imawanpas saksaq allqokuna hinam.
 Paykunaqa mana imapas entiendeq michiqkunam.
 Sapakama munasqankuman hina kawsaqqunam.
 Sapakama kikillankupaq ganay munaqqunam.

- ¹² Paykunam sapakama ninku:
 “Hakuwá tomananchikpaq maskamusun vinota.
 Sinkananchikkamayá upyamusunchik poqosqa aqata.
 Paqarinpas kunan punchaw hinam kanqa.
 Kunanmantapas aswan allin punchawraqmi kanqa.”

- 57** ¹ Allin ruraq runakunam wañunku,
 mana pipapas reparasqanmi wañunku.
 Kuyapayakuq runakunam chinkanku,
 ichaqa mana pipapas entiendesqanmi chinkanku.
 Manam entiendenkuchu imanasqam chinkasqankumanta.
 Manam entiendenkuchu sasachakuymanta librasqaña kasqankuta.
² Allin kawsaq runakunaqa hawka kaymanmi yaykurunku.
 Chay runakunaqa sepulturankupim hawkaña samarunku.

Taytacha-mamacha adoraqqunata sentenciasqanmanta

- ³ Tayta Diosmi nin kaynata:
 Asuykamuychik brujakunapa wawankuna.
 Asuykamuychik chuchumika warmipa mirayninkuna.

- ⁴ ¿Pimantataq burlakuchkankichik?
 ¿Pitataq despreciaspa qalluchkankichik?
 ¿Manachum qamkunaqa
 mana kasukuqqunapa churinkuna kankichik?
 ¿Manachum qamkunaqa
 llullakuq runakunapa mirayninkuna kankichik?

- ⁵ Encina sachakunapa
 ukunpim huchapakunkichik.
 Llapallan llaquesapa sachakunapa
 ukunpim huchapakunkichik.
 Taytachakunapaqmi wayqokunapi
 wawakunata wañuchipunkichik.
 Taytachakunapaqmi qaq uchkukunapi
 wawakunata wañuchipunkichik.

- ⁶ Qamkunaqa gustankichik
 lluchka rumikuna adoraytam wayqokunapi.
 Señalasqa adoranaykichik
 sitiom kachkan chaypi.

Chay rumikunapaqmi hichapurqankichik
vino ofrendakunata.

Chaykunapaqmi kañapurqankichik
kawsaykunamanta ofrendakunata.

Chaykunata yachaspayqa
¿manachum castigaykichikman qamkunata?

⁷ Camaykitam churarqanki alto orqokunapa puntanpi.
Camaykitam churarqanki sayay-sayay orqopa puntanpi.
Chay orqokunamanmi seqarqanki.
Ofrenda kañaqmi seqarqanki.

⁸ Wasi punkuykipa qepanpim churarqanki
millakuypaq taytacha-mamachakunata.
Ñoqatapas qepanchawaspaykim
llustikurqanki pachaykikunata.
Ancho camapim sirikuykurqanki.
Huchapakuy munasqayki
qarikunawanmi contratota ruraraqanki.
Paykunapa qari kaynintam qawaraqanki.

⁹ Aceiteta apaspam rirqanki ^eMoloc sutiyoq taytachaman.
Achkallaña olorkunatam aparqanki payman.
Ancha karukunamanraqmi
comisionta kacharqanki.
Wañuqkunapa kasqanmanraqmi
uraykachirqanki.

¹⁰ Chaylla-chaylla purimuspaykim pisiparurqanki.
Ichaqa manam yanqapaq kasqantachu reqsikurqanki.
Kawsanaykipaq mikuytam tarirqanki.
Chaymi mana eqoyaqaña rikurirurqanki.

¹¹ ¿Pita manchakuspaykitaq
ñoqataqa engañawanki?
¿Pita respetaspaykitaq
ñoqataqa qonqawanki?
¿Unayña mana rimarisqayraykuchu
manaña respetawanki? ¿chaynachu icha manachu?

¹² Ñoqam willakusaq allin rurasqaykikunatapas.
Ñoqam willakusaq wakin rurasqaykikunatapas.
Chaykunaqa yanqapaqñam kanqapas.

¹³ Qayakuptikiqa manam taytacha-mamachaykichu librasunki.
Chaykunataqa llapallantam wayra qechurusunki.
Chaykunataqa pukurimuq wayrallam chinkarachinqa.
Ñoqapi amparakuqkunam
ichaga herencianku nacionta chaskinqa.

^e 57:9 Hebreo simipi Moloc ninanqa “rey” ninanmi. Chay sutiwanmi sutichaqkutaq achka taytachakunatapas.

Hinaspataqmi ñoqapaq sapaqchasqa
orqoytapas dueño chakunqa.

Wanakuqkuna consuelasqanmanta

- ¹⁴ Hinaptinmi hukkaqnin ninqa:
Ñanta kichaspa allichaychik, nispa.
Tayta Diospa runankuna purinanpaq
ñanpi harkaqqunata wischuychik, nispa.
- ¹⁵ Alto-altopi *yachaq Diosmi,
wiña-wiñaypaq kawsaq Diosmi,
Chuya sutiyoq Diosmi
kaynata nin: Alto-altopim yachani.
Chuyay-chuyay sitiopim yachani.
Chaywanpas ñakarichisqakunawanmi kachkani.
Chaywanpas humillachisqakunawanmi kachkani.
Paykunawanqa kachkani
ñakarichisqakunata kallpanchanaypaqmi.
Paykunawanqa kachkani
humillachisqakunata valorchanaypaqmi.
- ¹⁶ Manam wiñaypaqchu runaykunapa contranpiqa quejakusaq.
Manam wiñaypaqchu paykunapa contranpiqa piñakusaq.
Mana chayqa paykunapa espiriuntachiki
qayllaymanta chinkarachiymán.
Mana chayqa unanchasqaypa samaynintachiki
qayllaymanta chinkarachiymán.
- ¹⁷ Runaykuna engañaspa
mana allinkuna rurasqanraykum piñakurqani.
Paykunata castigaspaymi
piñakuyniypi paykunamanta pakakurqani.
Aswanqa paykunam manaña kasukuq rikurirurqa.
Munasqallanku ruraymanmi qokururqa.
- ¹⁸ Qawarqanim imaynam kawsasqankuta.
Chaywanpas hampisqami paykunata.
Chaynataqmi paykunata ñoqa pusasaq.
Yapamantam llakisqakunata consuelasaq.
- ¹⁹ Ñoqa Tayta Diosmi
llapallankuta rimachisq:
“Karupi kaqkunaqa haw kallayá kachun” nispa.
“Hichpapi kaqkunaqa haw kallayá kachun” nispa.
Chaynaqa ñoqam runaykunata hampisq.
- ²⁰ Nisyu wayrapa pukusqan
lamar qocha hinaraqmi
mana allin ruraqkunaqa.
Mana qasillalla kaq
lamar qocha hinaraqmi
mana allin ruraqkunaqa.

Olankuna mitutawan lavata
wischumuq hinaraqmi
mana allin ruraqkunaqa.

- ²¹ Manam kanqachu hawkayay paykunapaqqa.
Chaynatam nini ñoqa Tayta Diosqa.

Cheqap ayunomanta

58

¹Tayta Diosmi niwarqa:

Ama upallaspa qayaykachakuy.

Cornetilla hinayá qayaykachakuy.

Runaykunamanyá willakuy mana kasukusqankumanta.

Jacob castakunamanyá willakuy huchallikusqankumanta.

- ² Sapa punchawsi maskawanku.

Munasqayta hinas kawsayta munanku.

Allin ruraq nacion hinaraqsi

allin arreglota ruranaypaq mañawanku.

Ñoqa Diosninkupa leyninkuna mana saqeruq hinaraqsi

ñoqa Diosman asuykamuwayta munanku.

- ³ Chaywanpas niwankuraqmi:

“¿Imapaqtaq ayunaymanku

qam mana rikuchkaptikiqa?” nispa,

“¿Imapaqtaq ñakariymanku

qam mana cuentata qokuchkaptikiqa?” nispa.

Ayunasqaykichik punchawmi

munasqaykichikta rurarunkichik.

Llapallan llamkapusuqnichikichtam

chay punchawpi engañankichik.

- ⁴ Ayunaspaykichikmi kakunkichik peleayllapi.

Ayunaspaykichikmi kakunkichik quejanakuyllapi.

Wañuchinakuq hinam takanakunkichik qamkunaqa.

Manam kunan punchaw hinachu ayunanaykichikqa.

Chaynata ruraptikichikqa

mañakusqaykichikpas manam uyarisqachu kanqa hanaq pachapiqa.

- ⁵ Qamkunaqa ¿piensankichikchu

chayna ayunasqaykichik gustawasqanta?

Qamkunaqa ¿piensankichikchu

chay ñakariy punchawpi rurasqaykichik gustawasqanta?

¿Kumurachisqa tutura hinachu runa

chay punchawpi kumurayanman?

¿Lutokuruspanchum uchpapi runa

chay punchawpi wischurayanman?

¿Chaynata ruraspachu

“Ayuno punchawmi” ninkichik?

¿Chaynata ruraspachu

“Tayta Diospa agradonpaq ayuno

punchawmi” ninkichik?

- ⁶ Kaynam agradoypaq ayuno rurayqa:
 Mana allin ruraqkunapa cadenasqan kachariymi.
 Yugopa watunkunata paskarichkaq
 hina runakuna libraymi.
 Ñakariq runakunata kachaykuymi.
 Yugota pakichkaq hina kachariymi.
- ⁷ ¿Manachum yarqasqa runamasikita mikuchinayki?
 ¿Manachum purikuq wakchata wasikiqi chaskinayki?
 ¿Manachum mana pachayoqta qawaspaykiqa pachachinayki?
 ¿Manachum runamasikita tukuypi yanapaykunayki?
- ⁸ Chaynata ruraptikiqa
 achikyaq kanchariywanmi kancharisqayki.
 Heridaykimantam chaylla sanoyanki.
 Allin rurasqaykikunam ñawpaqnika rinqa.
 Ñoqa Tayta Diospa kanchariyniymi qepaykita rinqa.
- ⁹ Chayna kaptinqa qayakamuwan kim.
 Hinaptinmi ñoqa Tayta Dios contestasqayki.
 Yanapanaypaqmi qayakamuwanki.
 Hinaptinmi “Kaypim kachkani” nisqayki.
 Yugota qechuchkaq hina kasqayki ukupi kaqkunata
 manaña ñakarichiptikiqa,
 runamasikimanta mana burlakuspa
 manaña insultaptikiqa,
- ¹⁰ yarqaymanta kaq runamasikiman
 kikikipaq munasqaykita qoykuptikiqa,
 ñakariq runamasikita
 sasachakuyninpi yanapaykuptikiqa
 tutayaypi kanchaq hinam
 rurasqaykikuna rikurinqa.
- ¹¹ Ñoqa Tayta Diosmi sapa punchaw pusasqayki.
 Ñoqa Tayta Diosmi chunniqi saksachisqayki.
 Cuerpoykitam kallpanchasqayki.
 *Parqosqa huerta hinam kanki.
 Mana chakiq pukyu hinam kanki.
- ¹² Runaykikunam mosoqmanta perqanqaku.
 Ñawpaq miraykunapa cimientasqanpim hatarichinqaku.
 Hinaptinmi qamta sutichasunki:
 “Tuñichisqa murallakuna allichaq” nispá.
 “Yachanankupaq mosoqmanta calle kichaq” nispá.

Samana punchawmanta

- ¹³ Samana punchawniypi samaspaykiqa,
 sapaqchasqay punchawpi munasqaykita mana ruraspaykiqa,
 chay punchawta: “Kusikuna Punchawwan” sutichaspaykiqa,
 ñoqa Tayta Diospa punchawniyta
 “Ancha Reqsisqa Punchawwan” sutichaspaykiqa,

munasqaykiman hina mana kawsaspa
 chay punchawta respetaspaykiqa,
 kusikuynikita mana maskaspa
 chay punchawta respetaspaykiqa,
 yanqa rimaykunata mana rimaspa
 chay punchawta respetaspaykiqa

- ¹⁴ ñoqa Tayta Diospim kusikuyta tarinki.
 Hinaptinga carretapi hinam
 nacionnikipa orqonkunapa hawanta apasqayki.
 Hinaspam mikuchisqayki
 abueloyki Jacobpa herencianpi qespiqkunata.
 Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata.

Huchamantawan castigomanta

59

¹ Tayta Diospa atiyninga manam pisiyarunchu
 manaña salvananpaq hinaqa.

Tayta Diospa rinringa manam upayarunchu
 manaña uyarinanpaq hinaqa.

- ² Mana allinkuna rurasqaykichikmi
 Tayta Diosmanta rakirusunkichik.
 Manaña uyarisunaykichikpaqmi
 huchaykichik payta pakarusunkichik.

- ³ Makikichikmi wañuchisqaykichikkunapa yawarninwan
 qanrachasqa kachkan.
 Dedoykichikmi mana allin rurasqaykichikkunawan
 qanrachasqa kachkan.
 Rimankichikmi llullallata.
 Parlankichikmi mana allinkunallata.

- ⁴ Manam pipas razonninpichu
 juzgadopiqa quejakunku.
 Manam cheqap razonwanchu
 juzgadopiqa reclamanku.
 Aswanqa confiakuchkanku chaqwakunallapim.
 Aswanqa hapipakuchkanku yanqakunallapim.
 Mana allinkuna wiksayasqam kachkanku.
 Wachakururq warmi hinaraqmi desgraciallata apaykamunku.

- ⁵ Paykunaqa culebrapa runtun oqllachkaq hinaraqmi.
 Paykunaqa arañaapa llikankuna awachkaq hinaraqmi.
 Wañurunqam pipas chay runtuta mikuspanqa.
 Chay runtutu toqyarupitinga kachukuq culebram nacerunqa.

- ⁶ Pachakunataqa manam ruranmankuchu arañaapa llikankunawanqa.
 Desgraciallatam paykunaqa ruran.
 Paykunapa makinqa dañollatam ruran.

- ⁷ Mana allinta ruranankupaqmi kallpanku.
 Inocente runakunata wañuchiymi apurawman rinku.
 Yuyaymanaspaqa desgracia rurayllapim yuyaymananku.

- Mayman rispapas dañaspam purmachinku.
⁸ Manam yachankuchu hawkalla kawsayta.
 Mayman rispapas manam rurankuchu allin arreglota.
 Kawsayninkupas panta-pantallam paykunapaqqa.
 Chayna kawsaqqunaqa manam tarinkuchu hawka kawsaytaqa.
- ⁹ Chayraykum allin arreglotaqa mana pipas rurapuwankuchu.
 Chayraykum mana pipas allintaqa rurapuwankuchu.
 Suyarqanikuqa kanchaytam
 ichaqa lutokuyllam chayaramuwanku.
 Suyarqanikuqa achkiytam
 ichaqa tutayaypiraqmi purichkaniku.
- ¹⁰ Ñawsa hinaraqmi ñoqaykuqa purichkaniku.
 Perqakunata llachpaykachastinmi purichkaniku.
 Purichkanikuqa manaña ñawiyoy hinaraqmi.
 Mitkachkanikuqa chawpi punchawpiraqmi.
 Tutayaypi hinaraqmi urmachkaniku.
 Sanolla kaspaykupas wañusqa hinaraqmi kachkaniku.
- ¹¹ Llapallaykum waqaniku ukumarikuna hinaraq.
 Llapallaykum qoqoqyaniku kullkukuna hinaraq.
 Allin arreglotam suyachkaniku
 ichaqa manam kanchu.
 Salvawanankupaqmi suyachkanikuqa.
 Aswanqa karupirraqmi kachkan ñoqaykumantaqa.
- ¹² Anchallatañam mana kasurqaykikuchu qamtaqa.
 Huchallaykum acusawanku ñoqaykutaqa.
 Chayllam yuyariniku mana kasukusqaykuta.
 Reqsikunikum mana allin rurasqaykuta.
- ¹³ Mana kasukuqmi karqaniku Tayta Diospaq.
 Traicionaqqunam karqaniku Tayta Diospaq.
 Tayta Dios qepanchaqmi karqaniku.
 Runamasiyku ñakarichinaykupaqmi rimarqaniku.
 Runamasiyku engañanaykupaqmi parlarqaniku.
 Engañokunatam sonqoykupi tanteaspa rimarqaniku.
- ¹⁴ Manañam allin arreglota rurankuchu.
 Manañam allinkuna rurayta yachankuchu.
 Manañam rimankuchu plazakunapi cheqap palabrakunata.
 Manañam atinkuchu wasikunapi cheqap kaqquna rimayta.
- ¹⁵ Cheqap rimaq runaqa chinkarunñam.
 Mana allinmanta asurikuqqa imanpas suwasqañam.
 Allin arreglota manaña rurasqankuraykum piñakurqa.
- ¹⁶ Tayta Diosmi qawarirqa
 manaña pipas kasqanta.
 Tayta Diosmi hukmanyarurqa
 paywan allinyanachiq runa manaña kasqanmanta.
 Chaymi kikinpa atiyinwanña salvarqa.

Kikinpá allinkuna rurasqanpiñam amparakurqa.

- ¹⁷ Allinkuna rurasqanwanqa
 qasqo harkachikunawan hinaraqmi churakurqa.
 Salvaq kasqanwanqa
 uma harkachikunawan hinaraqmi churakurqa.
 Pachawan churakuchkaq hinaraqmi
 runankunamanta sienteq kasqanwan churakurqa.
- ¹⁸ Tayta Diosqa sapakamamanmi paganqa.
 Rurasqankuman hinam qopunqa.
 Enemigonkunatam payqa castiganqa.
 Cheqniqninkunamanmi payqa paganqa.
 Lamar qochapa patanpi kaqkunamanpas paymi paganqa.
 Rurasqankuman hinam payqa paganqa.
- ¹⁹ Intipa qespimunan lawmanta kaqkunam
 Tayta Diosta respetanqaku.
 Intipa seqaykunan lawmanta kaqkunam
 atiynta respetanqaku.
 Lloqla mayu hinaraqmi Tayta Diosqa hamunqa.
 Wayrachimusqanpa apamusqan mayu hinaraqmi hamunqa.

²⁰ Tayta Diosmi nin kaynata:

Sion llaqtamanmi hamunqa libraqnin.
 Jacob castamanta wanakuqkunapaqmi hamunqa libraqnin.

²¹ Tayta Diosmi nin:

Qamkunawanmi contratota rurani kayna niqta:
 “Espirituymi mana rakikunqachu qamkunamanta.
 Palabraykuna qosqaymi qamkunamanta mana chinkanqachu.
 Nisqaykunam miraynikikunamanta mana chinkanqachu.
 Miraynikikunapa miraynikunamantam mana chinkanqachu.
 Kunanmanta wiña-wiñaypaqmi mana chinkanqachu.”

Jerusalén llaqta ancha kanchariq kanamanta

60 ¹ Tayta Diosmi nin kaynata:

Jerusalén llaqta,
 wischurayasqanmanta hatarichkaq hinayá hatariy.
 Kanchariyniki chayamusqanraykuyá kanchariy.
 Tayta Diospa kanchariynin achikyamusqaykiraykuyá kanchariy.

² Tutayaymi tapaykunqa kay pachata.
 Tutayaymi llantuykunqa nacionkunata.
 Aswanqa Tayta Diosmi hawaykipi achikyanqa.
 Tayta Diospa kanchariyninmi hawaykipi rikuringqa.

³ Nacionkunam hamusunki kanchaynikiman.
 Reykunam hamusunki achikyaynikipa kanchariyninman.

- ⁴ Qamqa muyuriqnikitayá qawariy.
 Llapallanku huñunasqa qanman hamuqtayá qawariy.
 Karukunamantam qari churikikuna hamusuchkanki.
 Warmi churikikunatam marqayninkupi apamusuchkanki.
- ⁵ Paykunatam qawaykunki.
 Hinaspa uyaykipipas kancharinki.
 Kusikuymantam pampayanqa sonqoyki.
 Tukuy sonqoykiwanmi anchallataña kusikunki.
 Lamar qochanta apamusqanku qori-qollqetam apamusunki.
- ⁶ Huntaykamusunkim nana-nanaq camellokuna.
 Madian lawmantam huntaykamusunki camellokuna.
 Efa lawmantam huntaykamusunki camellokuna.
 Huntaykamusunkim Saba lawmanta llapallan camellokuna.
 Qoritawan inciensotam apamusunki.
 Ñoqa Tayta Diosta alabawanankupaqmi noticiakunata willasunki.
- ⁷ Cedar lawpi llapallan ovejakunam
 qampaña huñunasqa kanqa.
 Nabaiot lawpi carnerokunam
 servichikunaykipaña huñunasqa kanqa.
 Altarniypi agradoypaq ofrecekaptinkum chaskisaq.
 Sumaqyasqa temploytam aswanraq sumaqyachisaq.
- ⁸ ¿Pikunataq puyu hinaña wak pawaqkunaqa?
 ¿Pikunataq wasinman kutiq paloma hinaña pawaqkunaqa?
- ⁹ Lamar qochapa patanpi nacionkunam
 suyawachkanku hamunankupaq.
 Tarsis lawmanta buquekunam
 puntamuchkan chayamunanpaq.
 Karumanta churikikunata apamunanpaqmi hamuchkan.
 Qori-qollqenkutawan kuskata apamunanpaqmi hamuchkan.
 Hamuchkankuqa yupaychasqayki ñoqa Tayta Diosta adorawanankuraykum.
 Hamuchkankuqa qamkunata Israelpa Chuya Diosnin reqsisqataña
 rurasqayraykum.
- ¹⁰ Forasterokunam hatarichinqa murallaykikunata.
 Paykunapa reyninkunam servisunkichik qamkunata.
 Ñoqa piñakuspaymi castigarqayki.
 Kuyaspaymi kunan llakipayayki.
- ¹¹ Zaguannikikunam sapa punchaw kicharayanqa.
 Tuta punchawmi mana wichqakuq kanqa.
 Chaynaqa kanqa nacionkunamanta qori-qollqeta apamusunaykipaqmi.
 Chaynaqa kanqa vencesqa reyninkunata pusamusunaykipaqmi.
- ¹² Mana servisuqniki nacionqa chinkachisqam kanqa.
 Chayna nacionqa pasaypaq chunnichisqam kanqa.
- ¹³ Apamusunkim Libano Orqopi fino sachakunata.
 Apamusunkim cipres, pino hinaspa boj sachakunata.

Temployta adornanankupaqmi apamusunki.

Sarunay temployta ancha reqsisqata ruranaypaqmi apamusunki.

¹⁴ Ñakarichisuqnikipikunapa churinkunam humillasqa hamunqa.

Qayllaykipim qonqorakuspa pampaman kumuykunqa.

Paykunam sutichasunki:

“Tayta Diospa Llaqtan” nispa.

“Sion Moqopi Israelpa

Chuya Diosninpa Llaqtan” nispa.

¹⁵ Saquesqa kanaykimantaqa,

cheqnisqa kanaykimantaqa,

manaña pipapas purinan kanaykimantaqa

wiñaypaq reqsisqatam churasqayki.

Wiñaypaq reqsisqatam rurasqayki.

¹⁶ Wawanta ñuñuq mama hinam

nacionkuna uywasunki.

Wawan ñuñuq mama hinam

reykuna mikuchisunki.

Chaynapim reqsiwanki

ñoqa Tayta Dios salvaqniki kasqayta.

Chaynapim reqsiwanki Jacobpa Atiyniyuq Diosnin

reclamaqniki kasqayta.

¹⁷ Qoritam qosqayki broncepa rantinpi.

Qollqetam qosqayki fierropa rantinpi.

Kullupa rantinpim qosqayki bronceta.

Rumipa rantinpim qosqayki fierrota.

Gobiernaqnikipikunam hawkayaypi gobiernasunki.

Kamachisuqnikipikunam allinkunata ruraspa kamachisunki.

¹⁸ Nacionnikipim manaña rimañakuñachu

dañasunaykimanta.

Allpaykipim manaña rimañakuñachu

tuñichisunaykimantawan purmachisunaykimanta.

Murallaykikunatam sutichanki

“Libraqniy Muralla” nispa.

Zaguannikikunatam sutichanki:

“Diosta Alabana Zaguankuna” nispa.

¹⁹ Punchawpi kanchasunaykipaqpas

manañam intitaqa necesitankichu.

Tutanpi kanchasunaykipaqpas

manañam killataqa necesitankichu.

Ñoqa Tayta Diosñam kasaq

wiñaypaq kanchaqnikiqa.

Ñoqa Diosnikiñam kasaq

qamta achkiriqnikiqa.

²⁰ Intikiqa manañamá seqaykunqachu.

Killaykiqa manañamá wañurunqachu.

Ñoqa Tayta Diosñam kasaq
 wiñaqpaq kanchariqniki.
 Llakisqalla kaynikipas
 tukunqam qampaqariki.

- ²¹ Runaykikunapas llapallanmi
 allin ruraqkunaña kanqaku.
 Wiñaypaqñam paykunaqa
 allpankutapas dueñoachakunqaku.
 Paykunaqa plantakusqaypa ikllimuqninkunam.
 Paykunaqa makiykunapa rurallasqankunam.
 Chaynataqa rurarqani
 atiyniyta qawachikunaypaqmi.
- ²² Aschalla kaqkunam waranqaman mirarunqa.
 Aschalla kaqkunam hatun nacion karullanqa.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaytaqa tiempopni rurasaq.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaytaqa prontolla rurasaq.

Israel nacionta Tayta Diospa favorecenan tiempomanta

- 61** ¹ Señor Diospa Espiritunmi ñoqapi kachkan.
 Tayta Diosmi aceitewan talliwaspan sapaqchawarqa.
 Wakchakunaman allin noticiata willakunaypaqmi sapaqchawarqa.
 Llakisqakunata consuelanaypaqmi kachamuwarqa.
 Presochasqa kaqkunaman willaspay libranaypaqmi kachamuwarqa.
 Carcelpi kaqkunata kacharinaypaqmi kachamuwarqa,
² chaynapi Tayta Diospa agradonpaq watamanta willakunaypaq,
 chaynapi yupaychasqanchik Diospa vengakunan punchawmanta
 willakunaypaq,
 chaynapi llapallan llakisqakunata consuelanaypaq,
³ chaynataq Sion Moqopi llakisqakunata kusichinaypaq,
 chaynataq umankupi kaq uhpapa rantinpi
 suma-sumaq coronataña qonaypaq,
 chaynataq llakisqa kasqankupa rantinpi
 kusikunanku aceitewanña tallinaypaq,
 chaynataq hukmanyasqa kaqkunatapas
 alabanapaq pachawan pachachinaypaq.
 Paykunataqa:
 “Allinkuna Ruruq Encina Sachakuna”
 nispam sutichanqaku.
 Paykunataqa: “Tayta Diospa Sumaq Kayninta
 Qawachinankupaq Plantasqakuna” nispam sutichanqaku.
- ⁴ Mosoqmantam hatarichinqaku
 ancha ñawpaqmantaraq tuñichisqa sitiokunata.
 Mosoqmantam hatarichinqaku
 ñawpaq tiempopi purmachisqakunata.

Mosoqyachinqakum tuñichisqa llaqtakunata.

Mosoqyachinqakum ñawpaq miraykunapa purmachisqankunata.

⁵ Forasterokunam michinqa ovejaykichikkunata.

Mana reqsisqaykichik runakunam

llamkanqaku chakraykichikkunata.

Mana reqsisqaykichik runakunam

llamkanqaku uvas huertaykichikkunata.

⁶ “Tayta Diospa Sacerdotenkuna” nispam sutichasqa kankichik.

Yupaychasqanchik Diospa Serviñninkunawan sutichasqam kankichik.

Wakin nacionkunapa kapuñninkunatam mikunkichik.

Paykunapa reqsisqa kayninwanmi alabakunkichik.

⁷ Penqachisqa kasqaykichikpa rantinpi

runaykunaga doble herenciata chaskinkichik.

Penqayman churasqa kasqaykichikpa rantinpi

runaykunaga herenciaykichikpiña kusikuymanta qaparinkichik.

Chayraykum nacionnikichikpi doble herenciata chaskinkichik.

Hinaptinmi qamkunaga wiñaypaq kusikunkichik.

⁸ Ñoqa Tayta Diosqa allin arreglotam kuyani.

Suwakuqkunatawan mana allin ruraqkunatam cheqnini.

Confiakunaykichik kaspaymi rurasqaykichikmanta pagasqaykichik.

Wiñaypaq contratotam qamkunawan rurasunchik.

⁹ Qampas miraynikikunapiwanmi reqsisqa kankichik nacionkunapi.

Willkaykichikpas reqsisqam kanqaku runakuna ukupi.

Llapallan qawañninkunam reqsinqaku.

“Tayta Diospa bendecisqan miraykuna” nispam ninqaku.

¹⁰ Anchatam kusikuni Tayta Diosrayku.

Kusikunim yupaychasqay Diosrayku.

Alli-allin pachawan churachichkaq hinam

salvacionwan churachiwarqa.

Suma-sumaq pachawan churachichkaq hinam

allin ruraywan churachiwarqa.

Uma wankunta sacerdote churakuchkaq hinam

noviipas coronanta churakun.

Chaynatam Tayta Dios adornawarqa.

Alhajankunawan novia churakuchkaq hinam

ñoqatapas Tayta Dios adornawarqa.

¹¹ Imaynam plantachakuna alpamanta wiñan,

imaynam muhupas huertapi wiñan,

chaynatam Tayta Dios allin ruraykunata wiñachinqa.

Chaynatam lliw nacionkunawan Tayta Dios alabachikunqa.

62 ¹ Sion Moqopi llaqtaraykum mana upallasachqu.

Jerusalen llaqtaraykum mana qasillasachqu,

chaynapi allinkuna rurasqayki kancharinankama,

chaynapi salvacionniki ratachkaq mechero hina kanankama.

- ² Nacionkunam qawanqa salvasqa kasqaykita.
 Llapallan runakunam qawanqa reqsisqa kasqaykita.
 Mosoq sutiwan sutichasqam kanki.
 Kikin Tayta Diospa sutichasqanmi kanki.
- ³ Suma-sumaq corona hinam
 kanki Tayta Diospa makinpi.
 Reyta uma wankin hinam
 kanki yupaychasqanchik Diospa makinpi.
- ⁴ Manañam “Saqerusqa Llaqta” nisunkiñachu.
 Allpaykitapas manam “Purmachisqa Allpa” ninakuñachu.
 Aswanqa “Diospa Kuyasqan” nispam sutichasunki.
 Aswanqa “Casarasqa Warmi” nispam sutichasunki.
 Chaynataqa sutichasunki
 Tayta Diospa ancha kuyasqan kasqaykiraykum.
 Chaynataqa ninaku
 allpaykipas casarasqa warmi hina kasqanraykum.
- ⁵ Mozom casaran doncella sipasta.
 Chaynatam churikikunapas hatallisunki qamta.
 Imaynam novio kusikun novianwan.
 Chaynatam Diosnikipas kusikun qanwan.
- ⁶ Jerusalem llaqta,
 murallaykipa hawanpim churarqani cuidasuqnikaqta.
 Tuta punchawmi mana upallanqakuchu paykunaqa.
 Tayta Diosmanta yuyariqkuna,
 amayá samaychikchu qamkunaqa.
- ⁷ Tayta Diostaqa amayá
 qasillallataqa saqeychikchu.
 Jerusalem llaqtata hatarichinankamayá
 ama saqeychikchu.
 Enteron kay pachapi Jerusalem llaqta
 alabasqa kanankamayá ama saqeychikchu.
- ⁸ Tayta Dios juraspanmi kaynata nirqa,
 llumpay atiyninrayku juraspanmi nirqa:
- Kawsaynikikunataqa manañam qosaqchu.
 Enemigoykikuna mikunanpaqqa manañam qosaqchu.
 Forasterokunaqa manañam vinoykita tomanqachu.
 Anchata llamkaspa vino rurasqaykitaqa manañam tomanqachu.
- ⁹ Aswanqa kikikichikmi cosechaspa mikunkichik.
 Mikuspaykichiktaqmi ñoqa Tayta Diosta alabawankichik.
 Uvasta cosechaspam vinota tomankichik.
 Santuarioypa pationkunapim tomankichik.
- ¹⁰ Lloqsiychik, lloqsiychik zaguanninta.
 Runakunapaq allichaychik ñanta.
 Ñanta sumaqta kichaychik.

Ruminkunata sumaqta wischuychik.

Qawanankupaq altopi sayachiychik banderata.

Llapallan nacionkuna qawanankupaq sayachiychik banderata.

¹¹ Tayta Diosmi kay pachapi kaynata uyarichin.

Enteron kay pachapi kaqkunamanmi kaynata uyarichin:

Sion Moqo llaqtapi kaqkunamanyá niychik.

Salvaqnin chayaramusqanmantayá willaychik.

Tayta Diosmi runankunata pusamuchkan.

Llamkasqanpa pagontam pusamuchkan.

¹² Runankunatam: “Tayta Diospaq Sapaqchasqakuna”

nispa sutichanqaku.

Runankunatam: “Tayta Diospa librasqankuna” nispa sutichanqaku.

Jerusalen llaqtatam sutichanqaku “Anchallaña Munasqa Llaqta” nispa.

Jerusalen llaqtatam sutichanqaku “Manaña saquesqa llaqta” nispa.

Tayta Diospa vengakunan tiempomanta

63 ¹ ¿Pitaq wak hamuchkan Edom nacion lawmanta?

¿Pitaq wak hamuchkan Bosra llaqta lawmanta?

Puka tiñisqa pachayoqmi hamuchkan.

¿Pitaq wak sumaqlaña pachayoq hamuchkan?

Kallpasapallañam puristin hamuchkan.

Ñoqam hamuchkani allin ruraq kasqayman hina.

Ñoqam hamuchkani atiyiniywan salvanaypaq hina.

² ¿Imaynanpitaq pukaqa kachkan pachaykiqa?

¿Imaynanpitaq uvas saruppa pachan hinaqa?

³ Ñoqaqa sapallaymi uvas sarunapi sarumurqani.

Mana pipapas yanapasqanmi sarumurqani.

Ancha rabiasqam ñoqaqa sarumurqani.

Ancha piñasqam ñoqaqa sarutyamurqani.

Uvaspa zumonmi pachayman pawaykamuwan.

Uvaspa zumonmi pachayta lliw qachacharamuwan.

⁴ Tanteachkarqanim vengakunaypaq.

Tiempom chayaramunña runaykunata reclamanaypaq.

⁵ Qawarirqanim, ichaqa manam pipas yanapaqniy karqachu.

Admirasqam karqani, ichaqa manam pipas kallpanchaqniy karqachu.

Atiylaymi salvacionta rurarqa.

Piñakuyniyimi kallpanchaqniy karqa.

⁶ Piñakuyniywanmi saruparqani runakunata.

Rabiaspaymi sinkachirqani paykunata.

Pampamanmi usuchirqani yawarninkuta.

Israel castapaq Tayta Diospa kuyapayakuyninmanta

⁷ Ñoqam Tayta Diospa kuyapayakuyninmanta yuyachini.

Alabasqa kananpaq rurasqankunamantam yuyachini.

- Favorninchikpi llapallan rurasqanmantam yuyachini.
 Israel castakunapaqmi achka allinkunata rurarqa.
 Ancha llakipayakuyninman hinam favorecewarqa.
 Ancha kuyapayakuyninman hinam favorecewarqa.
- ⁸ Diosmi nirqa: Paykunaqa runaykunam, nispa.
 Paykunaqa mana llullakuq churiykunam, nispa.
 Tayta Diosmi paykunapa salvaqnin karqa.
- ⁹ Runankunapa tukuy ñakarisqankunapim paypas ñakarirqa.
 Diospa qayllanpi kaq angelmi salvarqa paykunata.
 Diosmi kuyakuyninpi llakipayaspan reclamarqa paykunata.
 Hoqarisanmi paykunata marqarikuykurqa.
 Ñawpaq tiempokunapim chaynallata rurarqa.
- ¹⁰ Aswanqa paykunaqa manam kasukurqakuchu payta.
 Llakichirqakutaqmi Chuya Espiritunta.
 Chayraykum paykunata enemigakururqa.
 Paykunapa contranpiñam pelearqa.
- ¹¹ Paykunam yuyarirqaku ñawpaq tiempokunamanta.
 Yuyarirqakum Moisesmantawan runankunamanta.
 Hinaspa paykunaqa tapunakurqaku:
 ¿Maypitaq kachkan
 lamar qochamanta salvaq Diosqa?
 ¿Maypitaq kachkan
 michiqninkunatawan ovejankunata salvaq Diosqa?
 ¿Maypitaq kachkan Moisesman
 Chuya Espiritun qoq Diosqa?
- ¹² ¿Maypitaq kachkan
 Moiesta yanapananpaq admirakuypaq atiyininta kachamuqqa?
 ¿Maypitaq kachkan runankunapa
 qayllanpi lamar qocha kichariqqa?
 Payqa wiñaypaq reqsisqa kananpaqmi rurarqa.
- ¹³ ¿Maypitaq kachkan
 lamar qocha ukunta paykuna pusamuqqa?
 Chunniqpi puriq caballokunata hinam
 mana lluchkachispa purichirqa.
- ¹⁴ Tayta Diospa Espiritunmi paykunata samachirqa.
 Orqomanta pampaman uraykamuq ganadota hinam samachirqa.
 Dios Taytalláy, chaynatam qampas runaykikunata pusarqanki.
 Chaynapim ancha reqsisqata kkillayki rurakurqanki.

Tayta Diospa yanapakuyininta mañakusqankumanta

- ¹⁵ Dios Taytáy, qawarimuy hanaq pachamanta.
 Dios Taytáy, qawarimuy chuya sitiopi kasqaykimanta.
 Dios Taytáy, qawarimuy kanchariq sitioykimanta.
 ¿Maypitaq kachkan ancha kuyakuynikiqa?
 ¿Maypitaq kachkan ancha atiynikiqa?
 Asllayarunñam allin sonqo kayniki.

Asllarayunñam ñoqaykupaq llakipayakuyniki.

¹⁶ Abueloyku Abraham manaña reqsiwaptinkupas qanmi Taytayku kanki.

Abueloyku Israel manaña reqsiwaptinkupas qanmi Taytayku kanki.

Ñawpaqmantapunim Libraqniyku sutiyoq kanki.

¹⁷ Dios Taytalláy

¿imanasqataq saqeruwankiku pantaruspa, munasqaykiman hina manaña kawsanaykupaq?

Dios Taytalláy ¿imanasqataq sonqoykuta rumiyarachinki qamtapas manaña respetanaykupaq?

Kutimuwaykuyá kay serviqnínikunarayku.

Kutimuwaykuyá kay qampa kaq Israel ayllukunarayku.

¹⁸ Sapaqchasqayki runaykikunaqa

manam enaypaqchu allpaykuta dueño chakurqaniku.

Ñoqaykupa enemigoykum santuarioykita sarutyarurqaku.

¹⁹ Qampa manaña gobiernasqayki hinam kachkaniku.

Manaña haykapipas sutikiwan sutichasqa hinam kachkaniku.

64 ¹ Amalaya tela llikichkaq hina cielokunata kicharimuwaq.

Amalaya lloqsimuchkaq hina kay pachaman uraykamuwaq.

Amalaya orqokunapas qayllaykipi katkatatananpaq uraykamuwaq,

² chaynapi kichkakunapi ratariruspa

yaku timpuchiq nina hina kanaykipaq,

chaynapitaq enemigoykikunapas sutikita reqsinanpaq

hinaspas nacionkuna qayllaykipi katkatatananpaq.

³ Manchakuyupaq kaqkunata ruraspaykim,

mana suyasqayku kaqkunata ruraspaykim

kay pachaman uraykamurqanki.

Chaynataqmi orqokunatapas katkatatachirqanki.

⁴ Ñawpaqmantapunim mana pipas uyarirqachu.

Ñawpaqmantapunim mana pipas kasukurqachu.

Ñawpaqmantapunim mana pipas rikurqachu

qam hina huk dios kasqantaqa

otaq qampi confiakuqkunapaq rurasqaykitaqa.

⁵ Qamqa yanapanaykipaqmi tupachikunki

kusisqa allin ruraqkunawan.

Qamqa yanapanaykipaqmi tupachikunki

munasqaykita hina kawsayta yuyariqkunawan.

Qamqa piñasqam kachkanki huchallikusqaykurayku.

Chaywanpas rurasqaykiraykum wiñaypaq salvasqa kaniku.

⁶ Ñoqaykuqa llapallaykum

millakuyupaq runa hina kachkaniku.

Llapallan allinkuna rurasqaykupas

latapa hinam kachkan.

Warmipa yawarpakuyninwan

qachachasqa latapa hinam kachkan.

- Qawiruspa wichisqa rapikuna hinam kachkaniku.
 Mana allinkuna rurasqaykupa apasqanmi kachkaniku.
- ⁷ Qayakusuqnikiqua manam pipas kanchu.
 Hapipakamusuqnikiqua manam pipas kanchu.
 Qanmá pakakururqanki ñoqaykumanta.
 Vencerachiwarqankikum mana allin rurasqaykumanta.
- ⁸ Chaywanpas Dioslláy,
 taytaykum kunanqa kanki.
 Ñoqaykuqa mitu hinam kallaniku.
 Qanmi ichaqa manka ruraq hina kanki.
 Llapallaykum qampa rurasqayki kallaniku.
- ⁹ Dios Taytayku, amayá llumpaytaqa piñakuychu.
 Mana allin rurasqaykutaqa amayá wiñaypaqqa yuyariychu.
 Qawariwaykuyá ñoqaykutaqa.
 Yuyariyá runaykikuna kasqaykutaqa.
- ¹⁰ Sapaqchasqa llaqtaykikunam chunnichkan.
 Sion Moqopi llaqtam chunnichkan.
 Jerusalem llaqtam tuñichisqa kachkan.
- ¹¹ Qampaq sapaqchasqa temploykum
 kañasqa kachkan.
 Abueloykupa alabasunayki suma-sumaq temploykum
 kañasqa kachkan.
 Llapallan kuyasqayku kaqkunam
 purmachisqa kachkan.
- ¹² Chayna kachkaptinqa
 ¿manachum imallatapas ruranki
 Dios Taytalláy?
 Chayna kachkaptinqa
 ¿upallallachum kakunki
 Dios Taytalláy?
 ¿Llumpa-llumpaytachu ñakarichiwankiku
 Dios Taytalláy?

Mana kasukuqkunata Dios castigananmanta

- 65** ¹ Tayta Diosmi kaynata nin:
 Mana imapas mañakuqniykunam asuykamuwarqa.
 Mana maskaqniykunam ñoqata tariwarqa.
 Ñoqata mana imapas mañakuq nacionmanmi nirqani:
 “Kaypim kachkani” nispaymi nirqani.
- ² Sapa punchawmi makiykunata haywarayarqani.
 Mana kasukuq runakunamanmi haywarayarqani.
 Mana allin kawsaq runakunamanmi haywarayarqani.
- ³ Kay runakunam chaylla-chaylla piñachiqniy runakuna.
 Paykunam huertakunapi animalkuna ofreceq runakuna.
 Paykunam ladrillo altarkunapi kañaspa ofreceq runakuna.

- ⁴ Paykunam tiyanku sepulturakunapi.
 Paykunam achikyanku pakasqa machaykunapi.
 Paykunam mikunku kuchi aychata.
 Yanukunkum millakuypaq caldokunata.
- ⁵ Paykunam ninku: “Chayllapi sayay.
 Ama asuykamuwaychu” nispa.
 “Qanmantapas pasaypaq sapaqchasqam kani.
 Ama hapiwaychu” nispa.
 Chay runakunaqa senqay seqsichiq qosni hinam.
 Chay runakunaqa tukuylla punchaw rataq nina hinam.
- ⁶ Qayllaypi qellqasqam kachkan tukuy kaykunaqa.
 Manam qasillallaqa kaymanchu, pagasaqmi paykunamanqa.
 Pagasaqtaqmi mercesqankuta paykunamanqa.
- ⁷ Noqa Tayta Diosmi nini:
 Pagasqaykichikmá mana allin rurasqaykichikmanta.
 Pagasqaykichikmá abueloykichikpa mana allin rurasqanmanta.
 Paykunam inciensota kañarqaku orqokunapi.
 Paykunam insultawarqaku moqokunapi.
 Ñawpaq rurasqankumantam pagasaq
 paykunamanqa mercesqankutam pagasaq.

Bendecinapq Tayta Dios prometesqanmanta

- ⁸ Tayta Diosmi kaynata nin:
 Runam uvaspa rurunkuna ukupi zumosapa uvasta tarispa
 nin: “Amaraq chay uvas plantata kuchuychu.
 Chaypiqa allinraqmi kachkan” nispa.
 Chaynatam ñoqapas serviyniykunawan rurasaq.
 Manam paykunamantaqa pasaypaqchu chinkachisqa.
- ⁹ Mirachisqaqmi Jacobpa mirayninkunata.
 Juda casta runakunam dueñoachakunqa orqoykunata.
 Akllakusqaykunam chay allpata dueñoachakunqa.
 Serviyniykunam chaypi *yachanqa.
- ¹⁰ Saron Qechwapim oveja hatuskuna kanqa.
 Acor Qechwapim ganadokuna samanqa.
 Maskaqniy runakunapaqmi chayna kanqa.
- ¹¹ Ñoqamanta karunchakuqkunatam,
 sapaqchasqay orqomanta qonqaqkunatam,
 allin suerte apamuq Gad sutiyoq taytachaman
 mikuy qoqkunatam,
 allin destino apamuq Meni sutiyoq mamachaman
 vino serviqkunatam
- ¹² ñoqapas citaykichik guerrapi wañunaykichikpaq.
 Qamkunam kumuykunkichik wañuchisqa kanaykichikpaq.
 Qayaptiyimi mana contestawarqankichikchu.
 Rimapayaptiyimi mana kasuwarqankichikchu.
 Qawachkaptiyimi mana allinta ruraraqankichik.

Mana gustasqaytam qamkuna akllarqankichik.

- ¹³ Chayraykum ñoqa Señor Dios kaynata nini:
 “Serviqniykunaqa mikusqam kanqaku.
 Qamkunañataqmi yarqaymanta kankichik.
 Serviqniykunaqa yakutam tomanqaku.
 Qamkunañataqmi yakumanta kankichik.
 Serviqniykunaqa kuisqam kanqaku.
 Qamkunañataqmi penqaypi rikurinkichik.
- ¹⁴ Serviqniykunaqa kuisqam takingaku.
 Sonqonkupi kuisqa kasqankuraykum takingaku.
 Qamkunam ichaqa llaki sonqoyoq qaparkachankichik.
 Qamkunam ichaqa ancha llakisqa waqankichik.
- ¹⁵ Akllakusqaykunamanmi qonkichik sutikichikta.
 Chay sutikichikta rimaspam ñakanqaku runakunata.
 Ñoqa Señor Diosmi wañuchisqaykichik qamkunata.
 Serviqniykunamanmi churasaq huk sutita.
- ¹⁶ Pipas kay nacionta mañakuspapa
 confianapaq Diosmantam mañakunqa.
 Pipas kay nacionpi juramentaspapa
 confianapaq Diosraykum juramentanqa.
 Ñawpaq ñakariykunaqa qonqasqañam kanqa.
 Chaykunaga qayllaymantam chinkasqaña kanqa.
- ¹⁷ Ñoqam unanchasqa mosoq cielokunata.
 Ñoqam unanchasqa mosoq allpata.
 Punta kaqkunaqa kanqa qonqasqañam
 chaynataq mana pipapas yuyarisqañam.
- ¹⁸ Anchata kusikuychik ñoqapa unanchasqaywan.
 Wiñaypaq kusikuychik ñoqapa unanchasqaywan.
 Jerusalem llaqtatam unanchasqa chay llaqtapi kusikuy kananpaq.
 Chaypi runakunatam unanchasqa wakinkuna kusikunankupaq.
- ¹⁹ Kikiypunim anchata kusikusaq Jerusalem llaqtarayku.
 Kikiypunitaqmi kusikusaq runaykunarayku.
 Chay llaqtapiqa manañam waqaqkunata uyarinqakuñachu.
 Chay llaqtapiqa manañam llakimanta qaparinqakuñachu.
- ²⁰ Manañam chaypiqa wañunqakuñachu
 nacesqalla wawakunaqa.
 Chaypiqa manam kanqañachu
 watanku mana cumpliqa paya-machukunaqa.
 Pachak watanpi wañuqkunaqa
 mozollaraqmi kanqa.
 Manaraq pachak watanpi wañuq huchasapa runaga
 Diospa ñakasqañmi kanqa.
- ²¹ Wasikunatam hatarichinqaku
 hinaspa chaypi *yachanqaku.

- Uvas huertakunatam plantanqaku
hinas pam rurunta mikunqaku.
- ²² Wasikunatam hatarichinqaku
ichaqqa manam sapaq runakuna yachananpaqñachu.
Uvas huertakunatam plantanqaku
ichaqqa manam sapaq runakuna rurun mikunanpaqñachu.
Sachakuna hinam runaykunaga
una-unay watakunata kawsanqa.
Aklakusqaykunaga
llamkasqankunapa ruruntam horqonqa.
- ²³ Llamkanqakupas manañam yanqapaqchu.
Churinkupas manañam nacenqaku desgraciapaqchu.
Paykunaga Tayta Diospa bendecisqan miraykunam.
Mirayninkunapas Tayta Diospa bendecisqan runakunam.
- ²⁴ Manaraqpas mañakamuwachkaptinkum
paykunata ñoqa contestasaq.
Manaraqpas rimayta tukuchkaptinkum
paykunata ñoqa uyarisaq.
- ²⁵ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Atoqwan malta ovejam kuskanku mikunqa.
Bueyes hinam leonpas pajataña mikunqa.
Culebrapas allpatañam mikunqa.
Sapaqchasqay orqopiqa manañam daño ruraqqa kanqachu.
Chaypiqa manañam purmachiqa runapas kanqachu.

Tayta Diospa agradonpaq alabamamanta

- 66** ¹ Tayta Diosmi kaynata nin:
Hanaq pachaqa gobiernaspa tiyanaymi.
Kay pachaqa ñoqapa sarunaymi.
¿Maypitaq wasita rurapuwankichikman?
¿Maypitaq samarinay sitiota rurapuwankichikman?
- ² Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Ñoqa ruraptiyki karqa tukuy kaykuna.
Chaymantapunim rikurirqa tukuy kaykuna.

Favorecesqay runakunaga
humillakuspa wanakuq runakunam.
Favorecesqay runakunaga
palabray respetaq runakunam.

³ Toro wañuchipuwagniy runaga
runa wañuchiq hinam.
Oveja wañuchipuwagniy runaga
allqopa kunkan qewichkaq hinam.
Kawsaykunamanta ofrecewagniy runaga
kuchipa yawarnin ofreceq hinam.
Incienso kañapuwagniy runaga

taytachata adoraq hinam.

Paykunaqa kikinakupa munasqanman hina kawsaytam aklakurqaku.

Paykunaqa millakuypaq rurasqankunapim kusikunku.

⁴ Ñoqapas paykunata ñakarichinaypaqmi akllassaq.

Ancha manchakusqankutam paykunaman apamusaq.

Qayakuptymi mana pipas contestawarqachu.

Rimapayaptymi mana pipas contestawarqachu.

Qawachkaptiyi mana allinta ruraraqaku.

Mana gustasqaytam aklakurqaku.

Castigasqa karuspa librasqa kanankumanta

⁵ Tayta Diospa palabrantayariychik.

Paypa palabrantayariychik:

Qamkunamanta wakiqnin cheqnisuqnichikkunam ninku,

ñoqarayku wischusuqnichikkunam kaynata ninku:

“Tayta Diosqa alabasqayá kachun” nispa.

“Kusisqata qamkuna qawaytam munaniku” nispa.

Aswanqa paykunam penqachisqa rikuringaku.

⁶ Llaqtamanta qayakamuqkunatayá yariychik.

Templomanta qayakamuqkunatayá yariychik.

Enemigonkunanmanmi Tayta Dios pagapuchkan.

Merecesqankuman hinam payqa qopuchkan.

⁷ Warmi hinaraqmi Sion Moqopi llaqtaqa wachakurun.

Manaraq wachakunan tiempopi

wachakuchkaq warmi hinam wachakurun.

Nanaynin manaraq hapichkaptin

wachakuchkaq warmi hinam wachakurun.

Wachakuchkaq warmi hinam qari wawata wachakurun.

⁸ ¿Pitaq chayna sucesdanmanta uyarirqa?

¿Pitaq chayna kaqkunata rikurqa?

¿Huk punchawllapiqa nacionnintin runa nacerunmanchum?

¿Huk ratollapiqa nacionnintin runakuna wachakusqa kanmanchum?

Wachakuchkaq warmi hinam

Sion Moqopi llaqta nanaypi karqa.

Wachakuchkaq warmi hinam

chay ratollapi wawankunata wachakurqa.

⁹ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Wachakunan tiempota chayachimuchkaspayqa

¿harkakuymanchum wachakunantaqa?

Yupaychasqaykichik Diosmi nini:

Wachakunanpaq kachkaptinqa

¿michakuymanchum wachakunantaqa?

¹⁰ Jerusalem llaqtawan kusikuychik,

llapallan kuyaqninkuna payrayku kusikuychik.

Kusikuyninmanyá hukllawakuychik.

Payraykuyá llapallan waqaqkuna kusikuychik.

- ¹¹ Jerusalem llaqtaqa wawanta ñuñuchkaq mama hinam saksachisunkichik.

Saksanankama wawan mikuchiq mama hinam consuelasunkichik.

Mamanpa lechenta tukunankama ñuñuq wawa hinam saksankichik.

Achka-achka lecheta tomachkaq wawa hinam kusikunkichik.

- ¹² Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Hawkayaytam mayuta hina Jerusalem llaqtaman kachamusaq.

Nacionkunapa qori-qollqentam lloqlata hina apachimusaq.

Chay llaqtaqa wawanta ñuñuchkaq mama hinam mikuchisunkichik.

Chay llaqtaqa wawanta marqachkaq mama hinam apasunkichik.

Payqa wawanta moqonpi tusuchispa kuyaq mama hinam kuyasunkichik.

- ¹³ Imaynallam maman consuelan wawanta

chaynatam consuelasqaykichik qamkunata.

Jerusalem llaqtapim consuelasqaykichik qamkunata.

- ¹⁴ Chayta qawaspam sonqoykichikpi kusikunkichik.

Verdeyariq qora hinam mosoqyanqa cuerpoykichik.

Tayta Diosmi serviqninkunaman atiynta qawachinqa.

Enemigonkunamanmi piñakuyninta qawachinqa.

- ¹⁵ Tayta Diosqa ninapa chawpinpim hamuchkan.

Carretankunaqa wayra-para hinaraqmi hamuchkan.

Anchata piñakuspanmi payqa castiganqa.

Lenguachkaq nina hina piñakuyninwanmi castiganqa.

- ¹⁶ Arí, ninawanmi Tayta Diosqa juzganqa.

Arí, guerra rurasqanwanmi llapallan runakunata juzganqa.

Arí, Tayta Diosqa achkaqtam wañuchinqa.

- ¹⁷ Tayta Diosmi kaynata nin:

Taytaycha-mamachakunata adoranankupaq

huertapi chuyanchakuqkunaqa,

huertapa chawpinpi

taytachata qatiqkunaqa

llapallankum chinkachisqa kanqaku.

Kuchi aycha mikuqkunaqa,

millakuypaq animalkuna mikuqkunaqa,

ukucha aycha mikuqkunaqa

llapallankum chinkachisqa kanqaku.

- ¹⁸ Ñoqaqa qawanim mana allinkuna rurasqankuta.

Ñoqaqa yachanim mana allinkuna tanteasqankuta.

Chayraykum kikiy hamuspay llapallan nacionkunata huñusaq.

Chayraykum tukuy rikchaq idiomayoqkunata huñusaq.

Chaynapim paykuna hamunqaku.

Chaynapim atiyniyta qawanqaku.

¹⁹ Paykunapaqmi señalta rurasaq.

Wakin lluptiqkunatam huklaw nacionkunaman kachasaq.

Kachasaqma Tarsis lawman hinaspa Libia lawman.

Kachasaqma flechana arma manejaq Lidia lawman.

Kachasaqmi Tubla lawman hinaspa Grecia lawman.

Kachasaqmi lamar qochapa karu patankunapi nacionkunaman.

Chaypi kaq runakunam

mana haykapipas ñoqamanta uyarirqakuchu.

Paykunaqa atiyniytapas manam qawarqakuchu.

Paykunaqa nacionkunamanmi willakunqaku.

Paykunaqa atiyniymantam willakunqaku.

²⁰ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Pusamunqakum llapallan nacionkunamanta.

Pusamunqakum castamasikichikkunata.

Ñoqa Tayta Diospaqmi ofrendata hina pusamunqaku.

Caballokunapim, carretakunapim, andaskunapim pusamunqaku.

Mulakunapiwan camellokunapim pusamunqaku.

Jerusalen llaqtapi sapaqchasqay orqomanmi pusamunqaku.

Pusamunqakuqa Israelpa mirayninpa kawsay ofrenda apamusqankuta hinam

otaq ñoqa Tayta Diospa temployman chuyanchasqa tupupi

apamusqankuta hinam.

²¹ Tayta Diosmi nin:

Paykunamantam akllasaq sacerdotey kanankupaq.

Paykunamantam akllasaq Leviy casta hina serviwanankupaq.

²² Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Mosoqyachisqay cielokunam qayllaypi takyanqa.

Mosoqyachisqay kay pacham qayllaypi takyanqa.

Chaynatam qayllaypi takyanqa miraynikichikkuna.

Chaynatam qayllaypi takyanqa sutikichikkuna.

²³ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Sapa mosoq killa punchaw fiestapim,

sapa semana punchawpim

llapallan runakuna hamuwanqa.

Qayllaypi qonqorakuqmi hamunqa.

²⁴ Lloqsimuspankum qawanqaku runankunapa aychankunata.

Qawanqakum contraypi hoqarikuqkunapa aychankunata.

Aychanku mikuq urukunapa manañam wañunqachu.

Cuerponku rupaqa ninaqa manañam wañunqachu.

Chaykunaqa millakuypaqmi kanqa.

Llapallan runakunapa millakusqanmi kanqa.

JEREMIASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Jeremiaspa sutinwan sutichasqa librom. Payqa kaw-sarqa Juda nacionpa tukunayasqan watakunapim otaq yaqa soqta pachak wata manaraq Jesucristo nacechkaptinmi. Huchallikusqankurayku hinaspa taytacha-mamachakuna adorasqankurayku manchakuypaq castigo hamunanmantam nacioninpi llaqtamasinkunaman willarqa. Jeremiasqa rikurqam iskay kutikama Jerusalen llaqtata enemigonku muyurusqanta, rikurqataqmi Jerusalen llaqtata iskay kutikama vencesqa kasqantapas. Qawarqam Jerusalen llaqtapas chaynataq templopas tuñichisqa kasqanta hinaspa reypas, runakunapas preso pusasqa kasqankuta. Payqa revelacionninpi rikurqataq Jerusalen llaqtata Juda nacionniyoq runakuna kutimuspa hatarichisqankuta.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman.

Punta kaq partem willakun Jeremias akllasqa kasqanmanta hinaspa Juda nacion reykunapa tiemponpi willakusqanmanta (1-15).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Secretario Barucpa qellqasqanman hina Jeremiaspa vidanmanta (26-45).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun wakin nacionkunapa contranpi Jeremiaspa willakusqanmanta (46-51).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jerusalen llaqta vencesqa kaspan Babilonia nacionman pusasqa kasqanmanta.

Mana kasukusqankurayku runakunaman hatun desgracia hamunanmanta Jeremias willakusqanraykum paypa contranpi hatarirqaku, rimasqankunatapas manataqmi kasukurqakuchu. Sienteq runa kaspam Jeremiaspas chayna portakusqankuwan achka kutita hukmanyarqa, chaywanpas Diospa palabran sonqonpi nina hina kaptinmi mana upallayta atirqachu (29:9).

Runakuna Tayta Diosqa qepanchakuruspa taytacha-mamachakunataña adoraptinkum paykunata anyarqa pierdekuq warmiwan tupachispan. Willarqataqmi paykunawan Tayta Dios mosoq contrato rurananmantapas (31:31-34).

Jeremiasta Tayta Dios sapaqchasqanmanta

1 ¹Kaykunam Jeremiaspa rimasqankuna. Paymi karqa sacerdotekunapa castanmanta kaq Hilciaspa churin. Chay sacerdotekunam *yacharqaku Benjamin castapa allpan Anatot llaqtapi. ²Tayta Diosmi Jeremiasta rimapayarqa Amonpa churin Rey Josias chunka kimsayoc watamanña Juda nacionpi gobiernachkaptin. ³Rimapayarqataqmi Juda nacionpa reynin Joacimpa tiemponpipas chaynataq Juda nacionpa reynin Sedequiaspa tiemponpipas. Chay reykenaqa karqa Rey Josiaspa churinmi. Rimapayarqakariki Rey Sedequiaspa chunka hukniyoq wata gobiernasqankamam otaq chay watapa pichqa kaq killankamam. Chay kyllapim Jerusalen llaqtapi *yachaqkunata huklaw nacionman presochasqata pusarqaku.

⁴Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqa:

⁵Mamaykipa wixsanpi manaraqpas unanchachkaspaymi reqsirqaykiña.

Manaraqpas nacechkaptikim
qamtaqa sapaqchakurqaykiña.
Nacionkunamanmi ñoqamanta
willakunaykipaq churarqaykiña.

⁶Ñoqam payta nirqani:
¡Ay Señor Diosnilláy,
ancha warmaraqmi kallani!
Manaraq rimaypas
yachaqmi kallani.

⁷Ichaqa Tayta Diosmi niwarqa:
Ama rimaychu
ancha warmaraq kasqaykimantaqa.
Qamqa rinkim maymanpas
kachaptiyqa.
Rimamunkitaqmi ñoqapa
kamachisqaytaqa.

⁸Amam manchakunkichu pitapas.
Qanwanmi kachkani libranaypaqpas.
Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁹Tayta Dios makinta haywariyakuspanmi simiyta llachpaykuwaspan niwarqa:
Kunanmi palabraykunata simikiman churani.

¹⁰Kunanmantam nacionkunapi churayki.
Reykunapa gobiernasqanpim churayki.
Rachusqa, tuñichisqa kanankupaqmi churayki.
Chinkachisqa, taqmasqa kanankupaqmi churayki.
Hatarichisqa, plantasqa kanankupaqmi churayki.

¹¹Tayta Diosmi tapuwarqa:
Jeremias ¿imatataq qawachkanki? —nispa.
Chaymi ñoqañataq nirqani:
Almendras sachapa kallmantam —nispa.

¹²Tayta Diosmi niwarqa:
Allintam rikurunki,
cheqaptapunipas nisqaykunata
cumplinaypaqmi chaylla kachkani —nispa.

¹³Yapamantam Tayta Dios tapuwarqa:
¿Imatataq qawachkanki? —nispa.
Chaymi ñoqañataq nirqani:
Timpuchkaq mankatam, norte lawmanta
taqtakuykuchkaqña mankatam —nispa.

¹⁴Tayta Diosmi niwarqa:
Kay nacionpi llapallan yachaqkunata

ñakarichiqmi hamunqa.

Norte lawmantam paykunaman
taqtakaykamunqa.

¹⁵ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Nacionkunatam qayamusaq,
norte lawpi reykunapa
gobiernasqantam qayamusaq.
Reyninkunam hamunqaku.

Jerusalenpa zaguanninkunapim churanqaku.
Gobiernanankupaqmi tiyanankuta churanqaku.

Llapallan murallapa
muyuriqninim churanqaku.

Juda nacionpa contranpim churanqaku.

Llapallan llaqtakunapa contranpim churanqaku.

¹⁶ Chaynatam ñoqa sentenciani.

Mana allin rurasqankuraykum sentenciani.

Saqueruwasqankuraykum sentenciani.

Sentencianiqa sapaq dioskunapaqña
inciensotapas kañapusqankuraykum
chaynataq kikinkupa rurasqankumanña
qonqorakusqankuraykum.

¹⁷ Kallpatayá qamqa hapiy.

Paykunamanyá kunan riy.

Nimuyá lliw kamachisqaykunata.

Amam manchakunkichu paykunata.

Manchakuptikiqa ñoqam katkatatachisqayki.

Paykunapa qayllanpim katkatatachisqayki.

¹⁸ Murallasqa llaqtata hinam churayki.

Fierromanta pilarta hinam churayki.

Broncemanta murallata hinam churayki

Juda nacionpi runakunapa contranpi,

Juda nacionpi reykunapa contranpi

chaynataq kamachiqninkupa contranpipas

chaynataq sacerdotenkunapa contranpipas,

llapallan chaypi *yachaqkunapa contranpipas.

¹⁹ Qampa contraykipi peleaspankuqa

manam vencesunkichu paykunaqa.

Qanwan kasqayraykum librasqayki.

Ñoqa Tayta Diosmi chaynata niki.

Israelpa mirayninkuna Diosta qepanchakusqankumanta

2

¹ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqa:

² Jerusalem llaqtapi runakunaman nimuy.

Allinta uyarinankupaq qaparispa nimuy:

“Kaynatam Tayta Dios nin” nispayá nimuy.

Sipas kaspá kuyawasqaykitam yuyarini.

Casararuptiy kuyawasqaykitam yuyarini.
 Chunniqninta qatimuwasqaykitam yuyarini.
 Mana tarpusqa chunniqnin
 qatiwasqaykitam yuyarini.

- ³ Israel runakunaqa sapaqchakusqaymi karqankichik.
 Cosechaypa punta rurunkuna hinam karqankichik.
 Pipas dañasuqnikipikunatam cargocharqani.
 Desgraciakunawanmi paykunata castigarqani.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

- ⁴ Jacobpa castankuna,
 Tayta Diospa palabrantayariychik.
 Israelpa llapallan castankuna,
 Tayta Diospa palabrantayariychik.

- ⁵ Paymi qamkunaman kaynata nisunkichik:

¿Ima faltaytataq abueloykichikkuna tarirqa
 ñoqamanta karunchakunankupaqqa?
 ¿Ima faltaytataq abueloykichikkuna tarirqa
 mana imapaq valeq
 taytachakunata adoranankupaqqa,
 chaynapi mana imapaq valeq
 taytachakuna hina kanankupaqqa?

- ⁶ Ñoqamantaqa manam tapuyllapas-tapukurqakuchu:
 “¿Maytaq Egiptomanta horqomuwaspanchik
 chunniqninta pusamuwaqninchikqa?” nispallapas.
 “¿Maytaq qaqallaña chaki wayqonkunata pusamuwaspanchik
 chaki allpanta pusamuwaqninchikqa?” nispallapas.
 “¿Maytaq sinchi tutayay allpanta pusamuwaspanchik
 runapa mana purinanta pusamuwaqninchikqa?” nispallapas.
 “¿Maytaq runapa mana *yachanan allpankunata
 pusamuwaqninchikqa?” nispallapas.

- ⁷ Tukuy imakunapa wiñanan allpamanmi pusamurqaykichik.
 Rurunkunata mikunaykichikpaqmi pusamurqaykichik.
 Allinnin kaqkunata mikunaykichikpaqmi pusamurqaykichik.
 Ichaqa qamkunam kay allpayman yaykuruspaykichik
 mana qawanaypaq hinataña rurarunkichik.
 Akllasqay allpatam millakuypaqtaña rurarunkichik.

- ⁸ Sacerdotekunaqa manam tapukurqakuchu:
 “¿Maytaq Tayta Diosqa?” nispallapas.
 Manam reqsiwarqakuchu
 yachachikuyniykunata yachachikunapas.
 Manam kasuwarqakuchu
 kamachikuqkunapas.
 Ñoqamanta willakuqkunapas
 Baal sutiyoq taytachamantañam willakurqaku.

Mana valeq
taytachakunatañam qatikurqaku.

Israel castapa contranpi Diospa quejakusqanmanta

- ⁹ Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini:
Huktawanmi quejakusqaykichik qamkunata.
Huktawanmi quejakusaq willkaykichikkunata.
- ¹⁰ Chipre sutiyoq islapi runakunata qawamuychik.
¿Qamkunapa rurasqaykichikta hina rurasqakuchus?
Cedar lawpi kaqkunata sumaqta tapuchimuychik.
¿Qamkunapa rurasqaykichikta hina rurasqakuchus?
- ¹¹ Diosninkuqa taytachakunalla kachkaptinpas ¿cambiasqakuchus?
Wakin nacionkunaqa manam diosninkutaqa saqerqakuchu.
Runaykunam ichaqa ñoqata saqeruwanku.
Alabakunanku Diosninkutam saqeruwanku.
Mana imapaqpas valeq taytachakunata
qatinankuraykum saqeruwanku.
- ¹² Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
Cielokuna, admirakuychik.
Kay rurasqankumanta admirakuychik.
- ¹³ Iskay rikchaq huchatam runaykuna rurarunku.
Yakuyoq pozo hina kawsachiqninkutam saqeruwanku.
Kikinkuñam toqokurunku pozokunata,
yaku mana qochachiq pozokunata.

Huchankupa pagonmanta

- ¹⁴ ¿Israel castakunaqa sirvientechu
suwasqa kanankupaqqa?
¿Paykunapa nacerqaku sirvientepaqchu
suwasqa kanankupaqqa?
- ¹⁵ Paykunapa contranpim malta leonkuna hina qaparkachanku.
Paykunapa contranpim mancharikuypaqta qaparkachanku.
Allpankutam chunnirachirqaku
manaña pipas *yachananpaq.
Llaqtankutam kañaykurqaku
manaña pipas yachananpaq.
- ¹⁶ Menfis llaqtapi yachaqkunam umaykita pakirunku.
Tafnes llaqtapi yachaqkunam umaykita pakirunku.
- ¹⁷ Saqeruwashaykichikraykum chaykunapa pasasurqankichik.
Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diostam saqeruarqankichik.
Ñannin pusamusuqnichiktam saqeruarqankichik.
- ¹⁸ Kunanqa ¿imatataq horqokunki
Egipto nacionman rispayki
Nilo Mayupa yakunta tomaspaykiqa?
Kunanqa ¿imatataq horqokunki
Asiria nacionman rispayki

- Eufrates Mayupa yakunta tomaspaykiqua?
 19 Mana allinlla rurasqaykichikmi corregisunkichik.
 Ñoqata saqeruwasqaykichikmi sentenciasunkichik.
 Tanteaspaykichikyá cuentata qokuychik
 yupaychasqaykichik Tayta Diosta saqeruwaynikichikqa
 mana allinnikichikpaq kasqanta.
 Tanteaspaykichikyá cuentata qokuychik
 yupaychasqaykichik Tayta Dios saqeruwaynikichikqa
 llakikuynikichikpaq kasqanta.
 Manam respetawarqankichikchu ñoqataqa.
 Chaynatam nini Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa.

Israelpa castankuna mana kasukusqanmanta

- 20 Yugonta pakipachkaq toro hinam
 unayña hoqarikurqanki.
 Coyundanta tipipachkaq toro hinam
 unayña hoqarikurqanki.
 “Manam servisqaykiñachu” nispam niwarqanki.
 Llapa alto moqokunapim
 chuchumika warmi hina ankallarqanki.
 Llapa rapisapa sachakunapa sikipim
 chuchumika warmi hina ankallarqanki.
 21 Akllasqa uvas plantata hinam plantarqayki.
 Ancha allin uvaspa murunta hinam tarpurqayki.
 ¿Imaynanpimá purun uvas plantamanqa tkrakurunki?
 ¿Imaynanpimá manaña reqsipay uvas plantaqa rikurirunki?
 22 Lejiawan mayllakuptikipas
 mana allin rurasqaykipa mirkantaqa
 hinallam qawachkani.
 Anchallataña jabonakuptikipas
 mana allin rurasqaykipa mirkantaqa
 hinallam qawachkani.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.
 23 Qamqa manapunim niwaqchu:
 “Manam qanrachakurqanichu” nispaqa.
 Qamqa manapunim niwaqchu:
 “Baal sutiyoq taytachataqa manam qatirqanichu” nispaqa.
 Yuyariy qechwapi purisqaykikunata.
 Reqsikuy tukuy rurasqaykikunata.
 Qamqa kanki kallpachkaq china camello hinam,
 chichukunanpaq kallpakachaq china camello hinam.
 24 Chichukunan punchawkunapi
 montepi china asno hinam qamqa kanki.
 Wayrakunapas muskikachaq monte asno hinam kanki.
 Chichukunanpaq rupariynintaqa ¿pitaq tanichinman?
 Orqo asnoqa mana pisipaspallanmi tariykunman.

Chichukunan tiempopiq chayllam tariykunman.

- ²⁵ Israel castakuna, cuidakuychik,
 yanqataq qala chakillaña puriwaqchik
 taytachakunata qatispa.
 Israel castakuna, cuidakuychik,
 yanqataq yakunayachikuwaqchik
 taytachakunata qatispa.
 Chaynata nichkaptiypas niwarqankichikmi:
 “Yanqañam, manam atiymanñachu” nispa.
 “Sapaq dioskunatañam kuyaruni” nispa.
 “Chaykunatañam qatikusaq” nispa.

Israel castakuna castigasqa kanankumanta

- ²⁶ Suwakuq runam tarirachikuspan
 rikurirun hatun penqaypi.
 Lliwmi Israel castaqa rikurirunkichik hatun penqaypi.
 Reynikichikkunawan kamachikuqkunam
 hatun penqaypi rikurirunqaku.
 Sacerdotekichikkunam ñoqamanta willakuqkunapiwan
 hatun penqaypi rikurirunqaku.
- ²⁷ Qamkunam sachata nichkankichik:
 “Qanmi taytayku kanki” nispa.
 Qamkunam rumita nichkankichik:
 “Qanmi wachakuqniyku kanki” nispa.
 Ñoqatam ichaqa qepanchakuruwankichik.
 Uyaykichiktapas ñoqamantam pakaruwankichik.
 Nakarisqaykichik tiempopim ichaqa niwankichik:
 “Hatarispayki salvaykuwayku” nispaykichik.
- ²⁸ Juda castakuna,
 taytachakuna rurasqaykichikqa
 ¿maypitaq kachkanku?
 Achkallaña llaqtaykikuna hinam
 taytachaykikunapas
 achkallaña kachkanku.
 Ñakarisqaykichik tiempopiyá hamusunkichik.
 Qamkunaman hamuspankuyá librasunkichik.
- ²⁹ ¿Imanispataq ñoqapa contraypiqa quejakuwaqchik?
 Mana kasuwachaspaykichikqa ¿imanispataq quejakuwaqchik?
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.
- ³⁰ Yanqapaqmi castigarqani castaykichikkunatapas.
 Paykunaga manam munarqakuchu corregikuytapas.
 Imaynam leon wañuchin runakunata.
 Chaynam espadawan wañuchirqankichik
 ñoqamanta willakuqkunata.
- ³¹ Yaw kunan miraykuna, atiendeychik,

- Ñoqa tayta Diospa palabraytayá atiendeychik:
 ¿Chunniq allpachum qamkunapaqqa karqani?
 ¿Tutayaypa kanan allpachum qamkunapaqqa karqani?
 Runaykuna ¿imanasqataq niwankichik:
 “Munasqaykupim purikuyta munaniku” nispaqa?
 ¿Imanasqataq niwankichik:
 “Manañam qanmanqa kutirimuymankuñachu” nispaqa?
- ³² Sipasqa ¿qonqarunmanchum adornonkunawan churakuyta?
 Casarakuqpas ¿qonqarunmanchum adornonkunata?
 Runaykunam ichaqa unayña qonqaruwanku ñoqata.
- ³³ Kuyaqn timerikuna maskaytaqa sumaqtam yachanki.
 Mana allin warmikunatapas kawsasqaykitam yachachinki.
- ³⁴ Wakcha runakunapa yawarninwanmi
 pachaykita qanrucharunki.
 Inocente runakunapa yawarninwanmi
 pachaykita yawarcharunki.
 Mana suwakuchkaq runa hapisqaykipa yawarninwanmi
 pachaykita qanrucharunki.
- ³⁵ Chaywanpas ninkiraqmi:
 “Ñoqaqa mana huchayoqmi kani” nispayki.
 “Manam huchallikurqanichu”
 nisqaykiraykum sentenciasqayki.
- ³⁶ Mana valeppaqmi churakurunki
 huklaw ñankunaman muyurispayki.
 Asiria nacionpi kaqkunam
 penqayman churasunki.
 Egipto nacionpi kaqkunapas
 penqaymanmi churasunki.
- ³⁷ Umaykita hapikuykuspaykim lloqsimunki.
 Penqakuywanmi Egipto nacionmanta lloqsimunki.
 Ñoqa Tayta Diosmi qepanchakuruni
 hapipakusqayki runakunataqa.
 Manam yanapasunkichikchu paykunataqa.

Israel castakunapa karunchakurusqankumanta

- 3** ¹Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Sichu warminmanta qosan rakikuruptinqa
 chaynapi warmi hukwanña casarakuruptinqa
 punta qosanqa manañam casaranmanñachu.
 Yapamantaqa manañam casaranmanñachu.
 Yapamanta casaraptinqa penqaychá kanman.
 Israel nacionpiqa hatun penqaychá kanman.
 Israel castakuna, chaynataqmi
 qamkunapas huchallikurqankichik.
 Achkallaña kuyaqn timerikunawanmi huchallikurqankichik.

¿Chaynata rurachkaspachum kutirimuwaytaraq munankichik.

² Mana imayoq moqokunatayá qawariy
hinaspayá sumaqta yuyaymanariy.
Llapallan moqokunapim puñurqanki.
Kuyaqníkikunawanmi puñurqanki.
Chunniqpi *yachaq Arabe runa hinam tiyaq kanki.
Ñan patankunapi tiyaspaykim
kuyaqníkikunata suyaq kanki.

Chuchumika kaspaykim
naciontapas hatun penqaytaña rurarunki.
Mana allinkuna rurasqaykikunawanmi
naciontapas hatun penqaytaña rurarunki.

³ Chayraykum tarpuy parapas
manaña paramurqachu.

Chayraykum poqoy parapas
manaña karqachu.

Chuchumika hinam manaña
penqakuyniki kanchu.

Uyaykipas manañam
pukayarinñachu.

⁴ Qayninpakunallam: “Taytalláy” nispa niwarqanki.

“Warma kayniymanta amigolláy” nispam niwarqanki.

⁵ “¿Wiñaypaqchum piñakurunki?” nispam tapuwarqanki.

“¿Piñakuynikiqa wiñaypaqchum kanqa?” nispam tapuwarqanki.

Wanakunankupaq Tayta Dios kamachisqanmanta

⁶ Rey Josiaspa gobiernasqan tiempopim Tayta Dios kaynata niwarqa:

—¿Rikurqankichu mana kasukuq Israel castakunapa rurasqanta? Alto orqokunaman
rispankum rapisapa sachakunapa sikipi chuchumika warmi hina huchallikurqaku.

⁷ Ñoqam piensarqani: “Tukuy chaykunata rurachkaspankupas kutirikamuwanqakuchi-
ki” nispay. Ichaqa manam kutirikamuwarqakuchu. Chayna rurasqankutaqa rikurqakum
ñañanku Juda nacionniyoq runakunapas. ⁸ Traicionaq warmiman hina rakinakuy pa-
pelta qospaymi Israel nacionpi kaqkunata wischurqani, chaywanpas rikurqanim Juda
nacionpi kaqkunapas traicionaq ñañan hina mana manchakuwaspa chuchumika warmi
hina huchapakusqankuta. ⁹ Israel nacionpi kaqkunaga chay huchallikusqankuta mana
kaqpaqpas hapispankum nacionta hatun penqayman churarurqaku. Hukwan-hukwan
kakuq warmi hinam rumikunatawan sachakunataña adoraraqaku. ¹⁰ Chaywanpas trai-
cionawaqniy Israel nacion ñañan hinam Juda nacionpas mana tukuy sonqonwanchu
kutirikamuwarqa aswanqa engañawarqam. Chaynatam nini Tayta Dios.

¹¹ Tayta Diosmi niwarqa:

—Traicionawaqniy Juda nacionpi runakunamantaqa mana kasukuq Israel
nacionpi runakunaraqmi aswan allinta ruraraqaku. ¹² Rispaykiyá norte lawman
qawaspa qayakamuy ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta:

Israel nacionpi mana kasukuqkuna,

ñoqaman kutirikamuwaychik.
 Manaña piñasqa uyayoqmi
 qamkunataqa chaskisqaykichik.
 Kuyapayakuq kasqayraykum
 manaña wiñaypaqchu piñakusqaykichik.
 Ñoqa Tayta Diosmá chaynata nikichik.

- ¹³ Mana allin rurasqaykichiktayá reqsikuychik.
 Mana kasukusqaykichiktayá reqsikuychik.
 yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diospa contraypi
 kasqaykichiktayá reqsikuychik.
 Forasterokunawan tupakuruq warmi hinam
 huchallikurqankichik.
 Kamachisqaykunatapas mana kasukuspaykichikmi
 chaynataqa ruraraqankichik.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nikichik.

¹⁴ Tayta Diosmi nisunkichik:

—Mana kasukuq churiykuna, kutirikamuwaychik. Warmipa qosan hinam qamkunapaq kani. Sion Moqopi llaqtaman kutichinaypaqmi qamkunamanta sapa llaqtamanta akllasaq huk runata, sapa castamantam akllasaq iskay runata. ¹⁵ Agra-doypaq gobiernaq runakunatam qosqaykichik michisunaykichikpaq. Paykunam yachaywan chaynataq yuyaywan gobiernasunkichik. ¹⁶ Kaqllamanta kay allpapi miraruspa achka churiyoqña kaptikichikqa, manañam rimañakuñachu Tayta Diospa contrato baulninmantaqa. Pasaypaq qonqaruspankumá manaña watukunqakuñachu nitaqmi huk baultapas ruranqakuñachu, Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ¹⁷ Chay tiempopim Jerusalem llaqtata sutichanqaku “Tayta Diospa Gobiernanan Llaqta” nispa. Chaymanmi llapallan nacionkuna huñunakamunqaku ñoqa Tayta Diosta adorawanankupaq. Paykunaqa kawsanqakupas manam rumi sonqo kayninkuman hinañachu.

¹⁸ —Chay punchawpiqa Juda nacion runakunam Israel nacion runakunawan hukllawanakunqaku hinaspa kuskanku norte lawmanta kutimunqaku abueloy-kichikkunaman qosqay herencia allpaman.

Israelpa mirayninkuna taytacha-mamacha adorasqankumanta

- ¹⁹ Ñoqam nirqaykichik:
 “Churiykunapaqmi chaskiyta munarqaykichik” nispa.
 “Kuyayllapaq herencia allpa qoytam munarqaykichik” nispa.
 Tukuy allpamantapas
 aswan allinnintam qoyta munarqaykichik.
 Ñoqam piensarqani “Taytalláy” niwanaykichikta.
 Ñoqam piensarqani mana haykapipas rakikuwanaykichikta.
- ²⁰ Aswanqa qosan traicionaq
 warmi hinam traicionawarqankichik.
 Yaw Israelpa mirayninkuna,
 ñoqa Tayta Diosmi chaynata nikichik.

²¹ Qala orqokunapa puntankunapi

waqasqankutam uyarini.
 Israel runakunapa
 waqaspa mañakuwasqantam uyarini.
 Allinta kawsachkaspankum pantarurqaku.
 Yupaychasqanku Tayta Diostam qonqaruwarqaku.

- ²² Mana kasukuq churikuna,
 ñoqaman kutirikamuychik.
 Mana kasukuynikichikkunatam
 ñoqa pampachasqaykichik.

Israelpa mirayninkuna huchanku reqsikusqankumanta

- Yupaychasqayku Tayta Diosmi qamqa kanki.
 Qanmanmi hamullaniku Diosniyku kaptiki.
²³ Cheqaptapunipas alto moqokunapi
 bulla rurasqaykuqa yanqapaqmi.
 Cheqaptapunipas orqopa puntankunapi
 bulla rurasqaykuqa yanqapaqmi.
 Cheqaptapunipas qam yupaychasqayku Diosllapim
 salvaciontaqa tariniku.
 Cheqaptapunipas Israelpa mirayninkunaqa
 qam Tayta Diosllapim salvaciontaqa tariniku.
²⁴ Penqakuypaq taytachakunata adorasqaykuraykum
 pierderuniku taytaykupa armasqanta.
 Warma kasqaykumanta rurasqaykuraykum
 pierderuniku taytaykupa armasqanta.
 Pierderunikum ovejankutapas vacankutapas.
 Pierderunikum churi-wawankutapas.
²⁵ Camaman ustuchkaq hinayá
 penqakuymanta pakakusunchik.
 Frazadawan tapakuchkaq hinayá
 penqakuymanta pakakusunchik.
 Yupaychasqanchik Tayta Diospa
 contranpim huchallikurqanchik.
 Warma kasqanchikmanta kunankamam
 tayta-mamanchikkunapiwan huchallikurqanchik.
 Yupaychasqanchik Tayta Diospa nisqanta
 mana kasukuspa huchallikurqanchik.

Wanakunankupaq anyasqa kasqankumanta

4 ¹ Tayta Diosmi nin:

Israelpa mirayninkuna,
 kutirikamuyta munaspaqa
 ñoqamanmi kutirikamunaykichik.
 Ñoqamanta ama rakikuspayá
 millakuypaq taytacha-mamachaykichikta wischuychik.

² Cheqapta rimaspam sutiyrayku jurankichik.
 Allin arreglota ruraspam sutiyrayku jurankichik.
 Allinkunata ruraspam sutiyrayku jurankichik.
 Ñoqa kawsaq Tayta Diosraykum jurankichik.
 Chaynapim nacionkuna ñoqarayku bendecisqa kanqaku.
 Chaynapim nacionkuna ñoqarayku alabakunqaku.

³ Juda nacionpi runakunamanmi
 Tayta Dios kaynata nin,
 Jerusalem llaqtapi runakunamanmi
 Tayta Dios kaynata nin:
 Barbechaychikyá
 mana tarpusqaykichik chakrakunatapas.
 Amañayá tarpuychikchu
 kichkakunapa kasqanpipas.
⁴ Juda nacionpi runakuna,
 yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diospaqyá señalakuychik.
 Jerusalem llaqtapi runakuna,
 yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diospaqyá señalakuychik.
 Chaynatayá sonqoykichiktapas señalakuychik.
 Yanqañañtaq mana allinkuna rurasqaykichikmanta
 nina hina piñakuyniy ratarirunman.
 Yanqañañtaq mana allinkuna rurasqaykichikmanta
 mana pipapas amachay atinan rikurirunman.

Juda nacion atacasqa kananmanta

⁵ Willakamuychik Juda nacionpi kaqkunaman.
 Willakamuychik Jerusalem llaqtapi kaqkunaman.
 Cornetata tocaspa enteron nacionpi nimuychik.
 “Huñunakusunchik” nispayá qayakamuychik.
 “Murallasqa llaqtakunamanyá ayqekusunchik.”
⁶ ¡Sion Moqopi llaqta lawman hoqariychik banderata!
 ¡Ama sayaspa maskaychik amparakunaykichik sitiota!
 Norte lawmantam apamuchkani castigota.
 Chaylawmantam apamuchkani hatun desgraciata.
⁷ Leon lloqsimuchkaq hinam lloqsiramunña.
 Nacionkuna purmachiqmi
 campamentomanta puririmuchkanña.
 Nacionnikichikta chinkachinanpaqmi
 maymi kasqanmanta lloqsiramunña.
 *Yachanaykichik llaqtakunam karunqa purmachisqaña.
 Yachanaykichik llaqtakunam karunqa mana runayoqña.
⁸ Chaynaqa luto pachawanyá pachakuychik.
 Chaynaqa qaparkachaspayá waqaychik.
 Imaynam ruparichkaq nina mana taninchu,
 chaynam Tayta Diospa piñakuyninpas

contranchikpi mana taninchu.

⁹Tayta Diosmi nin:

Chay punchawpiqa reywan jefekunam
manaña valorniyog rikuringaku.
Sacerdotekunam mancharisqallaña kanqaku.
Noqamanta willakuqkunam hukmanyarunqaku.

¹⁰Chaymi ñoqa nirqani:

¡Ay, Señor Dioslláy!
Anchallatañam engañarunki kay runakunata.
Anchallatañam engañarunki
Jerusalenpi runakunata.
“Hawkallam kankichik” nirqankim paykunata
aswanqa kunkankupi cuchillo hinaraqmi
guerra hayparun paykunata.

¹¹Chay tiempopim kay runakunata nisaq,

Jerusalen llaqtapi runakunatam nisaq:
“Chunniqpi orqokunamantam rupaq wayra pukumuchkan.
Runaykunapa kasqanmanmi chay wayra pukumuchkan.
Ichaqa manam trigo wayrachinapaq hina wayrachu.
Ichaqa manam trigo limpianapaq hina wayrachu.

¹²Chay wayramantapas

aswan nisyu wayrataraqmi pukuchimusaq.
Kunanmi paykunapa contranpi
sentenciaykunata rimarisaq.”

Juda nacionpa contranpi enemigo hamusqanmanta

¹³Qawariychik, enemigoykichikmi

puyu hinaraq hamuchkan.
Sinchu wayra hinaraqmi
guerrapaq carretankupas hamuchkan.
Ankatapas llalliriquaqmi
caballonkupas hamuchkan.
¡Imaynaraq kasunchik!
¡Wañuyumi hayparamuwanchik!

¹⁴Jerusalen llaqtapi runakuna,

sonqoykichikmanta limpiaychik
mana allinkunata.
¿Haykapikamataq yuyaymanankichik
chay mana allinkunata?

¹⁵Dan llaqtamantam

noticiata willakamuchkan.
Efrain orqokunamantam

desgracia uyarikamuchkan:

- ¹⁶ Nacionkunamanyá willamuychik.
 Jerusalenpi kaqkunamanyá nimuychik:
 “Llaqtapa muyuriqninmanta atacaqkunam
 karu nacionmantaraq hamuchkanku.
 Juda nacion llaqtakunapa contranpi
 qaparispam hamuchkanku.
¹⁷ Chakrakuna cuidaqkuna hinaraqmi
 Jerusalenpa muyuriqninpi churakurunqaku.
 Chaynam kanqaku mana kasuwasqankurayku.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

- ¹⁸ “Mana allin kawsasqaykimantam
 kaykunaqa sucederusunki.
 Mana allin rurasqaykimantam
 kaykunaqa sucederusunki.
 Mana allinkuna rurasqaykipa pagonmi kayqa.
 Sonqoykita pasaypaq llakichiqmi kayqa.”

Llaqtamasinkunarayku Jeremiaspa waqasqanmanta

- ¹⁹ ¡Ay, sonqollaymi tukukuruchkanña!
 ¡Ay, sonqollaymi tukukuruchkanña!
 Puramintita pampanyaspanmi tukukuruchkanña.
 Cornetapa waqasqanta uyarispaymi
 manaña upallalla kayta atinichu.
 Peleaqkunapa qaparispanta uyarispaymi
 manaña upallalla kayta atinichu.
²⁰ Chaylla-chaylla desgracia pasakusqanmantam
 noticiakuna chayamuchkan.
 Enteron nacion purmachisqa kasqanmantam
 noticiakuna chayamuchkan.
 Qonqaymantam karpaykunapas purmachisqaña.
 Huk ratollapim toldoykunapas purmachisqaña.
²¹ ¿Haykapikamaraq guerrapaq banderata qawasaq?
 ¿Haykapikamaraq cornetapa waqasqanta uyarisaq?

- ²² Tayta Diosmi nin:

Mana yachayniyoq runakunam runaykunaqa.
 Mana reqsiway munaq runakunam paykunaqa.
 Sonso churikunam paykunaqa.
 Mana ancha entiendeq runakunam paykunaqa.
 Paykunaqa mana allinkuna ruranankupaqmi
 yachaysapallaña kachkanku.
 Allinkuna ruranankupaqmi ichaqa
 mana imapas yachaq kachkanku.

Hamuq punchawkunapi castigokunamanta

- ²³ Kay pachata qawariptiy
manaña formayoq kachkasqa.
Kay pachata qawariptiy
manaña imayoq kachkasqa.
Cielokunata qawariptiy
manaña achkiyniyoy kachkasqa.
- ²⁴ Orqokunata qawariptiy katkatatachkasqaku.
Qawariptiy llapallan moqokunapas kuyuchkasqaku.
- ²⁵ Qawariptiy
runakunaqa manaña kasqañachu.
Alton pawaq animalkunapas
lluptikuspankum manaña kasqañachu.
- ²⁶ Qawariptiy
tukuy imapa wiñanan allpapas
chunnichkasqaña.
Qawariptiy
chaypi kaq llapallan llaqtakunapas
tuñirusqaña.
Chaykunaqa pasachkasqa Tayta Diospa qayllanpim.
Chaykunaqa pasachkasqa ancha piñakusqa Diospa qayllanpim.
- ²⁷ Tayta Diosmi nin:
- Enteron kay naciontam purmachisaq.
Ichaqa manam pasaypaqtachu chinkachisaq.
- ²⁸ Chaykuna sucedekuptinmi
kay pacha lutokunqa.
Chaykuna sucedekuptinmi
cielokuna tutayarunqa.
Rimasqaymantaqa manam cambiasaqchu.
Ruranaypaq kasqaymantaqa
manam qepaman kutisaqchu.
- ²⁹ Silladakunapa qapariyninwanmi
llaqta runakuna lluptikunku.
Flechaqkunapa qapariyninwanmi
llaqta runakuna lluptikunku.
Montekunamanñam yaykurunku.
Qaqakunamanñam seqarunku.
Llapallan llaqtakunatam saqerunku.
Manaña runayoqtam saqerunku.
- ³⁰ Yaw llaqta, tuñichisqañam kachkanki.
¿Imapaqñataq guindo pachawanpas pachakunki?
¿Imapaqñataq ñawikikunatapas yanawan pintakunki?
Chaykunawan allichakuynikiqa yanqapaqñam.

Kuyaqnínikunaqa qepanchakurusunkiñam.
 Maskasuchkankíqa wañuchisunallaykipaqñam.
³¹ Wachakuq warmi nanaywan qapariqta hinam uyarini.
 Chayllaraq wachakuq warmipa qapariyninta hinam uyarini.
 Sion Moqopi llaqtam qaparichkan.
 Samatyaspam makinkunata hoqarichkan:
 “¡Ay, imallapíraq rikukuni!” nispa.
 “¡Runa wañuchi qkunaraykum
 hukmanyasqa kachkani!” nispa.

Jerusalen llaqtapa huchallikusqanmanta

5 ¹ Tayta Diosmi nin:
 Jerusalenpa callenkunapiyá puriramuychik.
 Allinta qawamuspayá maskaramuychik.
 Tapukamuychikíyá plazankunapipas.
 Icharaqpas tarimuwaqchik pillatapas.
 Allin arreglaq runa kaptinqa
 Jerusalen llaqtatam pampachasaq.
 Cheqap kaqta maskaq runa kaptinqa
 Jerusalen llaqtatam pampachasaq.
² Ñoqa kawsaq Diosrayku juraspankuqa
 engañanankupa qmi juramentanku paykunaqa.
³ Dios Taytalláy,
 qamqa cheqap ruraq runatam maskanki.
 Runaykikunatam castigarqanki.
 Ichaqa manam paykunataqa nanarqachu.
 Puramintitam azoterqanki.
 Ichaqa manam corregikuyta munarqakuchu.
 Rumimantapas aswanraqmi sonqonkuta rumiyarachinku.
 Allin kawsakuyman kutirikamuytaqa manam munarqakuchu.
⁴ Chaymi piensarqani
 comun runalla kasqankupaq.
 Chaymi piensarqani
 loco runaña kasqankupaq.
 Tayta Diospa munasqanman hina
 kawsaytaqa manam yachankuchu.
 Diosninkupa leyninkunataqa
 manam yachankuchu.
⁵ Reqsisqa runakunamanmi risaq.
 Paykunawan parlaqmi risaq.
 Paykunaqa Tayta Diospa
 munasqanman hina kawsaytam yachanku.
 Paykunaqa Diosninkupa leyninkunatam yachanku.
 Yugota toro pakipachkaq hinam
 Diospa contranpi lliw hoqarikururqaku.

Coyundanta toro tipachkaq hinam
 Diospa contranpi lliw hoqarikururqaku.
⁶ Chayraykum montemanta lloqsimuq leon
 paykunata wañurachinqa.
 Chunniq qechwamanta hamuq lobo animalmi
 paykunataqa tukurunqa.
 Uturungum llaqtankutapas wateqanqa.
 Chay llaqtakunamanta lloqsimuqkunatam tisaparunqa.
 Llumpay mana kasukuqmi rikurirurqaku.
 Achka-achka kutitam Diosmanta rakikururqaku.

⁷Tayta Diosmi nin:

¿Imaraykutaq pampachaykiman
 churikikuna qepanchakuwachkaptinqa
 chaynataq churikikunapas
 taytacha-mamachakunarayku jurachkaptinqa?
 Saksanankukama mikuchichkaptiypas
 paykunam saqeruwanku.
 Chuchumika warmipa wasinmanmi
 tropanpi pasakunku.

⁸ Yegua montaq potro hinaraqmi
 sapakama weqegeqenku.
 Runamasinpa warminta qatispam
 sapakama weqegeqenku.

⁹Tayta Diosmi kaynata nin:

Chaykuna rurasqankumantaqa
 ¿manachum castigasaq?
 Chayna ruraq naciontaqa
 ¿manachum vengakusaq?

¹⁰ Uvas huertaman yaykuspaya
 enemigonku kuchuparuchun.
 Ichaga amayá pasaypaqtachu kuchuparuchun.
 Llullu kallmankunatayá rachupachunku.
 Paykunaqa manañam uvas huertayñachu kachkanku.

¹¹ Tayta Diosmi nin:

Israel nacionpi runakunam
 traicionaruwan —nispa.
 Juda nacionpi runakunam
 traicionaruwan —nispa.

Castigasqa kanankumanta

¹² Paykunaqa Tayta Diosta negaspam nirqaku:

Payqa manam imanawasunchu.
 Manam ima castigopas hamuwasunchu.
 Guerrapas manam hamuwasunchu.
 Yarquypas manam hamuwasunchu.

- ¹³ Diosmanta willakuqkunapas
 wayra hinallam kachkanku.
 Manam Diospa palabrantachu
 paykunaqa rimachkanku.
 Rimasqankuman hinayá paykunaqa kachunku.

- ¹⁴ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

Chayna rimasqankuraykum
 palabraykuna rimasqayki nina hina kanqa.
 Paykunañataq yanta hina kaptinkum
 rimasqayki ruparunqa.

- ¹⁵ Tayta Diosmi nin:

Israel castakuna,
 contraykichikpim karumantaraq runakunata pusamusaq.
 Valeroso runakunatam ñoqaqa pusamusaq.
 Paykunaqa ñawpaq runakunapa castankunam.
 Paykunaqa rimayninkupas
 mana yachasqayki runakunam.
 Paykunaqa rimapayasuptikipas
 mana entiendesqayki runakunam.

- ¹⁶ Flechankunam wañuchiqpuni armakuna.
 Llapallankum valeroso soldadokuna.

- ¹⁷ Cosechaykikunatam tukurunqaku.
 Mikunaykikunatam mikurunqaku.
 Churikikunatam wañurachinqaku.
 Ovejaykikunatawan vacaykikunatam mikunqaku.
 Uvas plantaykikunatawan
 higos sachaykikunatam kuchuparunqaku.
 Guerrawanmi murallakunata tuñichinqaku.
 Confiakusqayki murallasqa llaqtaykikunatam
 tuñichinqaku.

- ¹⁸ Tayta Diosmi nin:

—Chaywanpas chay punchawkunapiqa manaraqmi pasaypaqtachu tukurus-qaykichik. ¹⁹ Sichu pipas tapusunkiman: “¿Imanasqataq yupaychasqanchik Tayta Diosqa tukuy kaykunataqa rurawarqanchik?” nispá, hinaptinga qanmi ninki kaynata: “Tayta Diosta qepanchakuspaykichikmi nacionnikichikpipas taytacha-mamachakunata adorarqankichik chaymi mana reqsisqaykichik runakunataña servinkichik huklaw nacionkunapi.”

Juda nacionta anyasqanmanta

- ²⁰ Jacob castamanyá willamuychik.
Juda nacionpiyá uyarichimuychik.
- ²¹ Yaw mana yachayniyoq runakuna,
yaw mana entiendeq runakuna,
qamkunaqa qawakuchkaspapas manam rikukunkichikchu.
Qamkunaqa uyarichkaspapas manam kasukunkichikchu.
- ²² Ñoqa Tayta Diosmi nini:
¿Manachum ñoqata respetawankichik?
Qayllaypiqa ¿manachum katkatatankichik?
Lamar qochapa patantam churarqani linderonpaq,
chaynapi wiñaypaq decretoman hina
mana pasanapaq.
Olankuna hoqarikuspapas
manam pasayta atinmanchu.
Mancharikuypaqta qaparisppapas
manam pasayta atinmanchu.
- ²³ Qamkunaqa rumi sonqo
mana kasukuqmi kankichik.
Ñoqamanta rakikuruspaykichikmi
pasakurqankichik.
- ²⁴ Qamkunaqa manam yuyaymanarqankichikchu:
“Yupaychasqanchik Tayta Diostayá
respetasunchik” nispallapas.
“Tarpuyppipas poqoyppipas parachimuqtayá
respetasunchik” nispallapas.
“Cosecha tiempo qowaqninchiktayá
respetasunchik” nispallapas.
- ²⁵ Mana allinkuna rurasqaykichikmi
chaykunamanta karuncharusunkichik.
Huchaykichikkunam chay allin kaqkunamanta
chinkarachisunkichik.
- ²⁶ Runaykunawanmi kachkan
mana allin ruraq runakuna.
Runaykunawanmi kachkan hapirunanpaq wateqaqkuna.
Paykunawanmi kachkan
toqllata churaspa runamasin hapiruqkuna.
- ²⁷ Imaynam jaulakunata urpitukunawan huntachinku,
chaynam wasinkutapas qechusqankuwan huntachinku.
Chayraykum apuyaruspanku
ancha atiyiniyoq rikurirunku.
- ²⁸ Wirayaruspankum
lluchkay-lluchkay uyayoq kachkanku.
Manaña yupay atinam kachkan
mana allinkuna rurasqanku.

Mana piyniyoqkunatapas
 manam paykunaqa valechinkuchu.
 Wakchakunapa asuntontapas
 manam paykunaqa defiendenkuchu.
²⁹ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Chaykuna rurasqankumantaqa
 ¿manachum castigasaq?
 Chayna ruraq naciontaqa
 ¿manachum vengakusaq?

³⁰ Mancharikuypaq kaqkunam
 kay nacionpi kachkan.
 Hukmanyanaq kaqkunam
 kay nacionpi kachkan.
³¹ Ñoqamanta willakuqkunam
 llullallata rimanku.
 Sacerdotekunam
 munasqankuman hinalla gobiernanku.
 Runaykuna, qamkunapas
 chaytataqmi munankichik.
 Tukupay tiempo chayamuptinqa
 ¿imatataq rurankichik?

Jerusalen llaqtata enemigo atacasqanmanta

6 ¹ Benjaminpa mirayninkuna,
 Jerusalen llaqtamantayá lluptiychik.
 Benjaminpa mirayninkuna,
 Tecoa llaqtapiyá cornetata tocaychik.
 Bet-haquerem llaqtachapiyá
 señalta hatarichiychik.
 Norte lawmantam castigo hamuchkan.
 Llumpa-llumpay desgraciam hamuchkan.
² Pisi kallpayoq doncellaman rikchakuq
 Sion Moqopi llaqtatam purmarachisaq.
 Sumaqlaña doncellaman rikchakuq
 Sion Moqopi llaqtatam purmarachisaq.
³ Michiqkunam hamunqaku
 Jerusalen llaqtapa contranpi.
 Ovejankutam churanqaku
 kay llaqtapa contranpi.
 Karpankutam sayachinqaku llaqtapa contranpi.
 Sapakamam ovejankuta michinqaku.
⁴ Paykunapa enemigonkum ninqaku:
 “Alistakuychik paykunapa contranpi peleananchikpaq.
 Hatariychik chawpi punchawta atacamunanchikpaq,
 aswanqa intipas seqaykuchkanñam.

Aswanqa tutayaypas hawanchikpiñam.

- ⁵ Chaynaqa hatarispayá
tutanña atacamusunchik.
Chaynaqa hatarispayá
palacionkutapas tuñichimusunchik.”

- ⁶ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

Sachakunata kuchumuychik.
Jerusalen murallapa qepanman
allpata montomuychik.
Kay llaqtaqa
castigasqañam kachkan.
Kay llaqtapiqa
daño rurayllañam kachkan.

- ⁷ Imaynam chiri yakuta pozo waqaychan,
chaynam Jerusalenpas mana allinllata waqaychan.
Daño rurayllañam chaypiqa uyarikuchkan.
Ñakarichiylañam chaypiqa uyarikuchkan.
Chaypiqa qawachkani onqoqkunallatañam.
Chaypiqa qawachkani heridasqa kaqkunallatañam.

- ⁸ Yaw Jerusalen llaqta, qamqa corregikuyñayá.
Yanqañataq piñakuspay saqeruykiman.
Yaw Jerusalen llaqta, qamqa corregikuyñayá.
Yanqañataq chunniqman tikraruykiman,
yanqañataq manaña runayoqta rikurirachikiman.

Castigasqa kanankumanta

- ⁹ Llapallan kamachiq Tayta Diosmi nin:

Qalay-qalay uvasta maskapachkaq hinam
maskapanqaku Israel casta puchuqkunata.
Uvasta cosechaq runa maskapachkaq hinayá
maskapay Israel casta runakunata.

- ¹⁰ Chaymi ñoqa nirqani:

¿Pi uyariwananpaqtaq rimasaq? —nispa.
¿Pi uyariwananpaqtaq willakusaq? —nispa.
Dios Taytalláy,
paykunaqa mana uyarikuqñam kachkanku.
Paykunaqa mana atiendeqñam kachkanku.
Dios Taytalláy,
palabraykimantapas penqakuqkunam kachkan.
Manañam gustonkupaqñachu kachkan.

- ¹¹ Dios Taytalláy,
qampa rabiakuynikiwanmi rabiasqa kachkani.

- Manaña aguantay atiqmi kachkani.
 Chaymi Tayta Dios niwarqa:
 Callepi warmakunamanyá maqchichkaq hina
 rabiakuyniyanta willakamuy.
 Huñunasqa mozokunamanyá maqchichkaq hina
 rabiakuyniyanta willakamuy.
 Qosakunatam warmintinta presochanqaku.
¹² Ancha yuyaq machuchakunatam presochanqaku.
 Wasinkupas, chakrantinmi hukpaña kanqa.
 Paykunapa warminkupas hukpañam kanqa.
 Kay nacionpi yachaqkunata castigaptiyimi
 chaynaqa kanqa.
- ¹³ Apuyayllamanñam qokurunku warmakunapas.
 Apuyayllamanñam qokurunku yuyayniyoqkunapas.
 Engañakuqlañam rikurirunku
 sacerdotekunapas.
- ¹⁴ Runaykunapa heridantam
 mana kaqpaq hina hapinku.
 Manaña hawkeyay kachkaptinpas:
 “Hawkallam kakusunchik” nispam ninku.
- ¹⁵ Millakusqaykunata rurasqankumantaqa
 penqakunanku kachkaptinpas manam penqakunkuchu.
 Penqakuytaqa manam yachankuchu.
 Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini:
 Paykunata castigasqay tiempopim wañunqaku.
 Wañuchisqakunawan kuskam wañusqa wichinqaku.

Israel castapa mana kasukusqankumanta

- ¹⁶ Tayta Diosmi nin runankunata:
 Ñankunapi sayaykuspáy qawariychik.
 Ñawpaq ñankunamantayá tapurikuychik.
 Allin ñanmantayá tapurikuychik,
 hinaspayá chayninta puriychik.
 Chaynata ruraspaqa samaytam tarinkichik.
 Aswanqa paykunam ninku:
 “Manam puriymankuchu” nispanku.
- ¹⁷ Tayta Diosqa nintaqmi:
 Churarqanim llaqta cuidaqqunata —nispa.
 Kasukuychik cornetapa waqasqanta —nispa.
 Ichaqa paykunam nirqaku:
 “Manam kasukuymankuchu” nispanku.
- ¹⁸ Chaymi ñoqa Tayta Dios nini:

- Nacionkuna,
uyariychik runaykunataqa imam pasananta.
Testigokuna,
uyariychik runaykunataqa imam pasananta.
- ¹⁹ Yaw allpa pacha, uyariy qampas.
Testigo hina uyariy qampas.
Ñoqaqa runaykunamanmi
kachamusaq castigota.
Mana allinkuna piensasqankumantam
apachimusaq castigota.
Palabraykunataqa manam atienderqakuchu.
Yachachisqaykunataqa manam kasukurqakuchu.
- ²⁰ ¿Imanasaqtaq Saba nacionmanta apamusqaykichik inciensotaqa?
¿Imanasaqtaq karu nacionmantaraq apamusqaykichik especeriatqa?
Lliwta kañapuwassqaykichik animalkunataqa
manañam munanichu.
Wakin ofrendakunatapas
manañam munanichu.
- ²¹ Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini:
Mitkanankupaq trancata churaruptymi
kay runakuna urmarunqaku.
Tayta-mamakunam churi-wawankuwan kуска urmarunqaku.
Vecinokunam amistadninkunapiwan kуска wañunqaku.

Norte lawmanta hamuspa atacaqkunamanta

- ²² Tayta Diosmi kaynata nin:
- Norte lawmantam tropakuna hamuchkan.
Karu-karu allpamantam
ancha atiyniyoq nacion alistakamuchkan.
- ²³ Flechanankutam lanzakunatawan apamunqaku.
Pasaypaq mana llakipayakuq cruel runakunam kanqaku.
Lamar qocha hinaraqmi qaparinqaku.
Caballokunapi sillasqam chaylla sayanqaku.
Sion Moqopi llaqtapa contranpi peleanankupaqmi
chaylla sayanqaku.
- ²⁴ Jerusalem llaqtapi runakunam ninku:
- Noticiatam uyariniku.
Manaña kallpayoqmi kachkaniku.
Wachakuq warmi hinaraqmi kachkaniku.
Llakiwan hapichikuqlañam kachkaniku.
- ²⁵ Chakrakunamanqa amañayá lloqsiychikchu.
Ñannintaqa amañayá puriyichikchu.
Enemigoqa ancha armasqam kachkan.

Mancharikuymi tukuy hinastinpi kachkan.

- ²⁶ Llaqtamasillaykuna, luto pachawanyá churakuychik.
Llaqtamasillaykuna, uchpapiyá qochpaychik.
Piwi wawanmanta waqaq warmi hinayá qaparkachaychik.
Saqueuekunam qonqaymanta chayaramuwasunchik.
- ²⁷ Qamtaqa torre hina kanaykipaqmi churarqayki.
Runaykunata pruebanaykipaqmi churarqayki.
Paykunata reqsinaykipaqmi ñoqaqa churarqayki.
Imaynam kawsasqankuta qawanaykipaqmi churarqayki.
- ²⁸ Paykunaqa llapallankum mana kasukuq runakuna.
Paykunaqa llapallankum cuento qepi runakuna.
Bronce hina pisi valeqllam paykunaqa.
Fierro hina pisi valeqllam paykunaqa.
Llapallankum daño ruraqla paykunaqa.
- ²⁹ Metalkuna chullunanpaqmi pukutyachina.
Titita chulluchinapaqmi chaynata rurana.
Chaynata ruraptiypas
mana allin ruraqkunaqa manam chinkanchu.
Runaykuna ukumantam
paykunaqa mana chinkanchu.
- ³⁰ Wischupakusqa qollqewanñam sutichasqa kachkanku.
Ñoqa Tayta Dios wischupakusqayraykum
chaynaqa kachkanku.

Templopi Jeremias willakusqanmanta

7 ¹Tayta Diosmi Jeremiasta rimapayaspan nirqa:

²—Temploypa zaguanninpi sayaykamuspayá willakamuy: “Juda nacionpi *yachaq runakuna, Tayta Diosta adoranapaq kay zaguanninta yaykuqkuna, ³Israel-pa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diospa nisqantayá uyariychik: ‘Allinta kawsaspa allinta ruraptikichikqa kay allpapim kawsachisqaykichik. ⁴Amayá kasuychikchu: Kayqa Tayta Diospa temponmi, nispa engañakuqkunataqa.

⁵‘Allinta kawsaspa allinta ruraptikichikqa, pleiteanakuq runakunapaq allinta arreglaykuptikichikqa, ⁶forasterokunata, mana piynioqkunata, viudakunatapas mana ñakarichiptikichikqa, inocente runata kay sitiopi mana wañuchiptikichikqa chaynataq mana allinnikichikpaq kasqanrayku taytacha-mamachakunatapas mana adoraptikichikqa ⁷abueloykichikkunaman qosqay kay allpapim qamkunatapas wiñaypaq kawsachisqaykichik.

⁸‘Qamkunaqa confiakuchkankichik mana valeq llulla rimaykunapim. ⁹Suwakuchkaspaqa, runata wañuchichkaspaqa, hukwan-hukwan kakuchkaspaqa, engañanaykichikpaq jurachkaspaqa, Baal sutiyoq taytachapaq inciensota kañapuchkaspaqa, mana reqsisqaykichik dioskunata adorachkaspaqa ¹⁰¿hamuwaqchikraqchu sutiyan sutichasqa kay wasiman chaynapi qayllaypi kanaykichikpaq hinaspapas niwaqchikraqchu: Libreñiam kaniku, nispa? ¿Greenkichikchu chay millakuypaqkuna ruranykichikpaq libre kasqaykichikta? ¹¹Sutiyan sutichasqa kay wasitaqa ¿salteaqqunapa machayninpaqchu

hapinkichik? Ñoqaqa chayna kasqanpaqmi qawani. ¹²Ñawpaq watakunapi *yachasqay Silo llaqtata rispaykichiyá yachamuychik Israel casta runaykunawanqa mana allinta rurasqankurayku imam rurasqayta. ¹³Chayna kawsasqaykichikmanta achka kutita rimapayachkaptiypas manam kasukurqankichikchu nitaqmi contestawarqankichikpaschu. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ¹⁴Ñoqapaq sapaqchasqa hapipakunaykichik kay templotaqa otaq qamkunaman chaynataq abueloykichikkunamanpas qosqay templotaqa Silo llaqtata castigasqayta hinam rurasaq. ¹⁵Castaykichik Efrainpa mirayninkuna qarqosqayta hinam qamkunatapas qayllaymanta qarqosqaykichik.’ ”

Israelpa mirayninkuna mana kasukusqankumanta

¹⁶—Yaw Jeremias, amañayá kay runakunapaqqa mañakuwayñachu nitaq qaparispa ruegakuwayñachu nitaq hikutawayñachu. Manam uyarisqaykiñachu. ¹⁷Juda nacion llaqtakunapi chaynataq Jerusalem llaqtapa callenkunapi rurasqankutaqa ¿manachum qawachkanki? ¹⁸Warmakunam yantata pallamunku. Taytankupas ninatam ratachinku. Warmikunañataqmi masata ruranku Cielokunapi Reina nisqanku mamachaman tortakunata qonankupaq. Taytacha-mamachakunapaqpas vinotaraqmi tallipunku. Chaykunata ruraspankum ñoqata rabiachiwanku. ¹⁹Ñoqa Tayta Diosmi nini: ¿Ñoqata rabiachiwanankupaqchu chayta ruranku icha kikinku penqayman churakunankupaqchu? ²⁰Chayraykum Señor Diosnikichikpa piñakuyniyqa chaynataq anchallaña rabiakuyniyqa kay sitiopa contranpi kanqa chaynataq runakunapa, animalkunapa, sachakunapa hinaspa chakrakunapi wiñaqpa contranpipas. Mana amachay atina nina hinam rabiakuyniyqa kanqa.

²¹Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:

—Lliw kañana animal ofrendakunata chaynataq wakin ofrendakunatapas ofrecwaspaykichiyá aychantañataq mikuychik. ²²Egipto nacionmanta abueloykichikkunata horqomuspayaq rimarqanipas hinaspa kamachirqanipas manam wañuchispa ofrecwanaykichik lliw kañana animalkunallamantachu nitaq wakin ofrendakunallamantachu. ²³Ichaqa abueloykichikunamanmi kamachirqani nisqaykunatapas kasukunankupaq chaynapi paykunapa Diosnin kanaypaq chaynataq paykunapas runaykunaña kananpaq. Kamachirqanitaqmi munasqayta hinaña kawsaspanku allin kanankupaqpas.

²⁴Aswanqa mana uyariwaspaq mana atiendewarqakuchu, mana kasukuspa rinankupas kachkaptinmi qepamanraq kutirqaku. ²⁵Egipto nacionmanta abueloykichikkunata horqomusqaymantapunim kunankamapas mana samaykuspa kachamurqaykichik ñoqamanta willakuq serviqniykunata. ²⁶Ichaqa manam uyariwarqankichikchu nitaqmi atiendewarqankichikchu. Rumi sonqo churakuruspaykichikmi abueloykichikkunamanpas astawan mana allinkunataraq ruraraqankichik.

²⁷—Yaw Jeremias, tukuy kaykunatam paykunaman willamunki mana kasusunayki kaptinpas. Qaparispam paykunaman nimunki mana contestasunayki kaptinpas.

²⁸Kaynatam nimunki: “Kay nacionpi runakunaqa yupaychasqanku Tayta Diospa palabran mana kasukuq runakunam, corregisqapas mana corregikuy munaq runakunam. Cheqap rimay chinkaruptinmi manaña cheqap rimaq rikurirunku.”

Jerusalem llaqtapi taytacha-mamachakunata adorasqankumanta

²⁹Jerusalem llaqta,
chukchaykitayá qamqa rutukuruy.
Chaynata ruraspayá maqchiparuy.
Chunniq orqokunapiyá qapariychik.

Aya takitayá takiychik.
 Tayta Diosqa runaykikunapaqmi
 kachkan piñasqa.
 Payqa qepanchakuruspa
 saqerusunkichikña.

³⁰Tayta Diosmi nin kaynata:

—Judapa mirayninkunam mana gustoypaq kaqta rurarunku. Ñoqapaq sapaq-chasqa templopim millakuypaq taytacha-mamachakunata churarunku, manaña asuykunaypaq hinam chay templota rurarunku. ³¹Ben-hinom qechwapi kaq Tofet sutiyoq moqopim altarta hatarirachinku wawa-churinkuta kañanankupaq. Chaykuna ruranankutaqa manam kamachirqanichu nitaqmi piensarqanipaschu. ³²Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini: Hamuchkanmi punchawkuna chay sitiota manaña “Tofet” nispa sutichanankupaq nitaq “Ben-hinom Qechwa” nispa sutichanankupaqpas, aswanqa “Runakuna Nakananku Qechwañam” sutin kanqa. Tofet sitiopim wañuqkunata pampanqaku manaña sitio kasqanrayku. ³³Kay runakunapa aychantaqa mikunqa alton pawaq animalkunawan monte animalkunañam, manañam pipas chay animalkuna manchachiqqa kanqachu. ³⁴Juda nacion llaqtakunamantawan Jerusalem llaqtapa callenkunamantam tanirachisqa kusikuymanta qapariyninkuta, asikuyninkutapas chaynataq casarakuqkunapa fiestantapas. Kay nacionqa pasaypaqtaq chunnirunqa.

8 ¹Tayta Diosmi kaynata nin:

—Chay tiempopim sepulturankumanta horqonqaku Juda nacion reykunapa tullunta, kamachikuqkunapa tullunta, sacerdotekunapa tullunta, ñoqamanta willakuqkunapa tullunta chaynataq Jerusalem llaqtapi *yachaqa runakunapa tulluntapas. ²Chay tullukunam maqchipasqa kanqa intiman, killaman chaynataq llapallan lucerokunaman. Chaykunatam paykunapa kuyaspallaña servirqaku, qatirqaku, tapupayarqaku hinaspa adorarqaku. Chay tullukunata pampanankupaq manaña pipas huñuptinmi wanu hinaña pampapi kanqa. ³Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nini: Kay mana allin casta runakunamanta puchuq runakunata qarqoruptiyimi maypi kaspapas munanqaku wañuyllataña.

Huchankurayku castigasqa kanankumanta

⁴—Yaw Jeremias, ñoqa Tayta Diospa parteymantayá paykunaman kaynata nimuy:

“Pipas urmaruspanqa sayarirunpunim.

Pipas karuncharuspanqa kutirinpunim.

⁵ Chaynaqa Israel casta runakuna

¿Imanasqataq ñoqamantaqa karunchakurunkichik?

¿Imanasqataq sapa kutilla karunchakuwankichik?

Engañawaytam mana deayta munankichikchu.

Kutirikamuwaytam mana munankichikchu.

⁶ Uyarisqayman hinaqa

manam pipas wanakurqachu.

Mana allin rurasqankumantam

mana wanakurqakuchu.

‘¿Imatataq chaytaqa ruraruni?’

nispallapas manam nirqakuchu.

Llapallankum pantay kawsayman kutirunku.
Guerrapi kallpaq caballo hinaraqmi
pantay kawsayman kallpanku.

⁷ Alton pawaq cigueñapas yachanmi
haykapim kutimuyta.
Kullkupas, wayanakuyapas, chiwakupas
yachanmi huklawman astakunanku tiempota.
Runaykunam ichaqa mana yachankuchu
ñoqa Tayta Diospa reglamentoykunata.

⁸ ¿Imanasqataq niwaqchik:
‘Yachaysapam kaniku’ nispaga?
Qamkunaqa ¿imanasqataq niwaqchik:
‘Tayta Diospa yachachikuynintam
hatailliniku’ nispaga?
Qellqaqkunaqa llullakunatam
qellqachkanku.
Llullakuspankum yachachikuyniykunata
qellqachkanku.

⁹ Yachaysapakunam penqayman
churasqa kanqaku.
Toqllapa hapisqan animal hinam
sonsoyachisqa kanqaku.
Manam kasukurqakuchu palabraytaqa.
¿Maypitaq kachkan yachaysapa kayninkuqa?

¹⁰ Chayraykum sapaq runakunamanña
warminkutapas qoykusaq.
Paykunapa chakrantapas
sapaq dueñomanñam qoykusaq.
Apuyayllamanñam qokurunku warmakunapas.
Apuyayllamanñam qokurunku yuyayniyoqkunapas.
Engañakuqlañam rikurirun
ñoqamanta willakuqkunapas.
Engañakuqlañam rikurirun sacerdotekunapas.

¹¹ Runaykunapa heridantam
mana kaqpaq hina hapinku.
Manaña hawkayay kachkaptinpas:
‘Hawkallam kakusunchik’
nispam ninku.

¹² Millakusqaykunata rurasqankumantaqa
penqakunanku kachkaptinpas manam penqakunkuchu.
Penqakuytaqa manam yachankuchu.
Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini:
Paykunata castigasqay tiempopim wichinqaku.
Wañuchisqakunawan kuskam wañusqa wichinqaku.”

¹³ Tayta Diosmi nin:

Pasaypaqtam paykunata chinkarachisaq.
 Chulla uvaspas manam kallmanpi puchunqachu.
 Higospas manam sachanpi puchunqachu.
 Rapinkunatapas pasaypaqtam chakirachisaq.
 Paykunaman qosqaykunatam qechuchisaq.

¹⁴Runakunam ninqaku:

¿Imapaqtaq kaypiqa yachachkanchik?
 Huñunakuruspanchikyá
 murallasqa llaqtakunaman pasakusunchik.
 Chaypiyá hukllataña wañumusunichik.
 Yupaychasqanchik Tayta Diosmi wañuchiwasunchik.
 Venenasqa yakutam tomachiwarqanchik.
 Contranpi huchallikusqanchikraykum wañuchiwasunchik.

¹⁵Hawka kawsakuytam suyarqanchik
 ichaqa mana allinllam hamuwarqanchik.
 Sanoyananchikpaq tiempotam suyarqanchik
 ichaqa muspaypi hinam rikurirurqanchik.

¹⁶Dan castapa allpan lawmantaraqmi
 caballonkupa samatyasqanpas uyarikuchkan.
 Potronkupa weqegeqeyninwanmi
 allpakunapas katkatatachkan.
 Kay nacion tuñichiqmi hamuchkanku.
 Tukuy imanpas chinkachiqmi hamuchkanku.
 Llaqtata tuñichiqmi hamuchkanku.
 Chaypi *yachaqkunata wañuchiqmi hamuchkanku.

¹⁷Tayta Diosmi nin:

Contraykichikpim kachamusaq
 venenoyoq culebrata.
 Manam pipas atinqachu
 chaykuna mansoyachiyta.
 Chaykunam kachusunkichik qamkunata.

Llaqtamasinkunarayku Jeremiaspa waqasqanmanta

¹⁸Llakisqa uyayoqmi kachkani.

Ukuypipas hukmanyasqam kachkani.

¹⁹Llaqtamasiykunapa qaparisqanmi uyarikuchkan,
 karumantaraqmi waqasqanku uyarikuchkan:

¿Tayta Diosqa manañachum
 Sion Moqo llaqtapi kachkan?
 ¿Reyninchikqa manañachu
 chaypi kachkan? nispa.

Tayta Diosmi contestan:

¿Imanasqataq piñachiwarqankichik
taytachakunata adoraspaykichik?
¿Imanasqataq piñachiwarqankichik huklaw
nacionmanta kaq yanqakunata adoraspaykichik?

- ²⁰ Cosecha tiempoqa pasarunñam,
ñoqanchikñataqmi manaraq salvasqa kachkanchik.
Usyay tiempoqa pasarunñam
ñoqanchikñataqmi manaraq salvasqa kachkanchik.
²¹ Llaqtamasiykunapa ñakarisqanwanmi ñakarini.
Llakikuywan hinaspa mancharikuywanmi ñakarini.

- ²² Galaad lawpiqa ¿manañachum
balsamo hampi kanman?
Hampiqpas chaypiqa
¿manañachum kanman?
Llaqtamasiykunapa heridanqa
¿manachum sanoyachisqa kanman?

9 ¹ Amalaya ñawiykuna
kallpaq yaku hina rikurirunman.
Amalaya ñawiykuna
toqyaq pukyu hina rikurirunman
chaynapi tuta punchaw waqanaypaq,
llaqtamasiykunapa wañusqanmanta waqanaypaq.

- ² Amalaya chunniqqi
samakuna wasi karapuwman.
Chayna kaptinqa llaqtamasiykunamanta
ayqekuspach pasakuyma.
Llapallankum chuchumika warmi hinaña rikurirunku.
Llapallankum traicionaq runakunaña rikurirunku.

- ³ Tayta Diosmi nin:

Flechachkaq hinaraqmi listolla kachkanku
llullata rimanankupaq.
Enteron nacionpim chaylla kachkanku
engañollata rimanankupaq.
Aswan-aswan mana allinkuna
ruraymanmi qokurunku.
Paykunaga manam reqsirqakuchu.

- ⁴ Amistadnikichikpipas amañayá confiakuychikchu.
Wawqekichikpipas amaña confiakuychikchu.
Wawqepurallam engañanakunku.
Amistadpurallam cargochanakunku.

- ⁵ Manam mayqenpas runamasinta respetanchu.

Manam pipas cheqap kaqtaqa rimanchu.
 Llullakuyllamanmi costumbrakurunku.
 Yanqa rimayllamanmi costumbrakurunku.
 Kikinkumanta wanakuytaqa manam atinkuchu.

⁶Tayta Diosmi nin:

Paykunaqa chaylla-chayllam ñakarichinakunku.
 Paykunaqa chaylla-chayllam engaňanakunku.
 Paykunaqa manañam reqsiwayta munankuchu.

⁷Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nini:

Rurasqaymanta mastaqa
 ¿imataraqtaq runaykunawan rurasaq?
 Qorita ninapi chulluchichkaq hinaraqmi
 paykunataqa chuyanchasaq.

⁸Wañuchiq flecha hinaraqmi

engañaspa rimayninkuqa.
 Amistadninkuta respetowan rimaykuspapas
 wichirachiyllatam munachkanku paykunaqa.

⁹Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Chayna rurasqankumantaqa
 ¿manachum paykunata castigasaq?
 Chayna rurasqankumantaqa
 ¿manachum paykunata vengakusaq?

¹⁰Llakisqallañam waqasaq orqokunamanta.

Llakiypaqmi-llakikusaq chunniqpi pastokunamanta.

Pastokunaqa kañasqañam

chayninta runapas manaña purinanpaq.

Pastokunaqa kañasqañam

animalkunapa qapariyninpas manaña uyarikunanpaq.

Pawaq animalkunam lluptikunku.

Purun animalkunam ayqekunku.

¹¹Tayta Diosmi nin:

Jerusalen llaqtatam tuñichisaq

ruminkunapas montorayanapaq.

Jerusalen llaqtatam tuñichisaq

atoqkunaña chaypi *yachananpaq.

Juda nacion llaqtakunatam chunnichisaq

manaña runayoq kananpaq.

¹²Ñoqam nirqani:

—¿Pitaq yachaysapa runa kanman kaykunata entiendenanpaq? ¿Pimantaq
 Tayta Dios chaykunata rimapayarqa wakinkunamanpas willakunanpaq? ¿Ima-

nasqataq kay nacionqa purmachisqa hinaspa kañasqa kachkan chunniqninta hina manaña pipas purinanpaqqa? —nispa.

¹³Tayta Diosñataqmi niwarqa:

—Tukuy kaykunaqa pasarqa qosqay yachachikuykunata saqerusqankuraykum chaynataq nisqaykunata mana kasukuspanku chaykunaman hina mana kawsasqankuraykum.

¹⁴Paykunaqa rumi sonqo kayninkuman hina kawsaspankum abuelonkupa yachachisqanman hina Baal sutiyoq taytachakunata qatirqaku. ¹⁵Chayraykum Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Dios nini: Kay runakunataqa qatqe mikuyta mikuchichkaq hinam hinaspa venenoyoq yakuta tomachichkaq hinam ñakarichisqa. ¹⁶Abuelonkupapas nitaq kikinkupapas mana reqsisqanku nacionkunamanmi cheqerachisqa. Guerrapi pe-leaptinkupas qatikachachisqa manaña chullapas puchunankamam, nispa.

Jerusalen llaqtapi kaqkuna waqasqankumanta

¹⁷Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

Yaw runakuna, sumaqtayá yuyaymanaychik —nispa.

Aya taki yachaqa warmikunatayá qayachimuychik —nispa.

¹⁸Chaypunillayá hamuchunku

ñoqanchikmanta waqanankupaq.

Chaypunillayá hamuchunku

ñawinchikpa weqenta kacharinankupaq.

Chaypunillayá hamuchunku

qechipranchikmanta sutuchinankupaq.

¹⁹Sion Moqo llaqtamantam uyarikamuchkan.

Qapariyllawanña waqasqankum uyarikamuchkan:

“Pasaypaq tuñichisqam puchurunchik.

Hatun penqaypim saqeruwanchik.

Nacionninchiktaqa saqerusunchikñam.

Wasinchikkunataqa tuñirachinkuñam.”

²⁰Yaw warmikuna,

Tayta Diospa palabrantayá uyariychik.

Paypa nisqankunatayá chaskiychik.

Warmi wawaykichiktaayá

waqanankupaq yachachiychik kaynata.

Warmimasikichikkunatayá

aya takita yachachiychik kaynata:

²¹“Wañuchiymi ventananta yaykuramun.

Wañuchiymi palacionchikmanpas yaykuramun

callekunapi warmachakunata wañurachinanpaq,

plazakunapi mozokunata wañurachinanpaq.”

²²Nimuyá ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta:

“Wañuqkunapa ayanmi

chakrakunapi wischurayachkan.

Chakrakunapim wanu hina

wischurayachkan.

Rutuqkunapa qepanpi

gamillakuna hinaraqmi wischurayachkan.”

²³Tayta Diosmi nin kaynata:

Yachaysapa runaqa amayá alabakuchunchu
yachaysapa kasqanmantaqa.
Valeroso runaqa amayá alabakuchunchu
valeroso kasqanmantaqa.
Apu runapas amataqyá alabakuchunchu
apu kasqanmantaqa.

²⁴Pipas alabakuyta munaspaqa
alabakuchun ñoqata reqsiwasqanmantayá.
Pipas alabakuyta munaspaqa alabakuchun
ñoqa Tayta Dios kasqaymantayá.
Yachachunyá kay pachapi
kuyapayakuywan ruraq kasqayta.
Yachachunyá kay pachapi
allin arreglo ruraq kasqayta.
Yachachunyá kay pachapi
tukuy allinlla ruraq kasqayta.
Chaykuna rurasqaymi agradawan ñoqata.
Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata.

²⁵Tayta Diosmi nin:

—Hamuchkanmi tiempokuna cuerponkupi señalasqa llapa runakunata castiganaypaq. ²⁶Castigasaqmi Egipto nacionpi, Juda nacionpi chaynataq Edom nacionpi *yachaqkunataqa. Castigasaqtaqmi Amonpa miraynintapas, Moab nacionpi yachaqkunatapas chaynataq diosninkupaq chukchankuta rutukuq chunniqpi yachaqkunatapas. Tukuy chay nacionkunapi yachaqkunaqa kachkanku mana señalasqa runakunam. Israel castakunapas mana señalasqa runakuna hinam kachkanku sonqonkupi mana kasukuq runakuna.

Cheqap Diosllata adoraymanta

10 ¹Israel castakuna, uyariychik Tayta Diospa nisasqaykichikta. ²Tayta Diosmi kaynata nin:

Mana reqsiwaqniy nacionkunapa
kawsasqanman hinaqa amayá kawsaychikchu.
Cielokunapi señalkuna kaptinpas
amayá mancharikuychikchu.
Chaykunawan mancharikuq nacionkuna hinaqa
amayá mancharikuychikchu.

³Chay nacionpi runakunaqa
mana imapaq valeqmi kanku.
Montepi sachata kuchuramusgam
kullunta aparamunku.

Chayta aparamuspam llaqllarunku azuelawan.

⁴ Chaymantam adornanku
qori-qollqewan.

Mana kuyutyananpaqmi hapichinku.
Clavokunawan takaspam hapichinku.

⁵ Chakrapi manchachiku hinam sayarayachkanku.
Mana rimaq, mana puriq kasqanraykum
kayman-chayman apaykachanku.
Chaykunataqa amayá manchakuychikchu.
Manam pipapas allinninpiqa ruranmanchu.
Manam pipapas mana allinninpiqa ruranmanchu.

⁶ Dios Taytalláy,
manam pipas kanchu qam hinaqa.
Ancha hatunmi kanki qamqa,
“Hatun Atiyniyoqwan” sutichasqam kanki qamqa.

⁷ Nacionkunapa Reynin Diosnilláy,
qamqa lliwpa respetananmi kanki.
Qamqa anchallaña respetanam kanki.
Qanmanqa manam tupachikunmanchu
nacionkunapi yachayniyoqkunapas.
Qanmanqa manam tupachikunmanchu
gobiernonkupi lliw gobiernaqkunapas.

⁸ Paykunaga mana yachayniyoqmi kachkanku.
Kullukunapa yachachisqallanmi kachkanku.

⁹ Taytachankuqa Tarsis lawmanta
llaspayachisqa qollqellamantam.
Taytachankuqa Ufaz lawmanta apamusqa
fino qorillamantam.
Chaykunaga taytacha ruraqkunapa rurasqallanmi.
Chaykunaga metal chulluchiqlunapa rurasqallanmi.
Morado telawan pachachisqam kachkanku.
Grosella telawan ustuykachisqam kachkanku.
Maestrokunapa rurasqallanmi lliwpas kachkanku.

¹⁰ Tayta Diosllam cheqap Diosqa.
Kawsaq Diosmi payqa.
Wiñaypaq reymi payqa.
Allpapas katkatatanmi
pay piñakuptinqa.
Nacionkunapas manam aguantanmanchu
rabiakuptinqa.

¹¹ Israel castakuna, mana reqsiwaqniy nacionpi runakunatam kaynata ninki-
chik: “Kay pachatawan cielokunata mana ruraq dioskunaga kay pachamantam
chinkanaku, manam mayqanninpas kay pachapiqa puchunqakuchu” nispa.

Tayta Diosta alabanapaq taki
(Jer 51:15-19)

- ¹² Tayta Diosmi kay pachata
rurarqa atiyinwan.
Tukuy kay pachapi kaqtam
takyachirqa yachayninwan.
Cielokunatapas mastarirqam
ancha entiendeyninwan.
- ¹³ Rimariptinmi cielopi yakukuna
sinchillataña qaparimun.
Kay pachapa patankunamantam
puyukunata hatarichimun.
Paymi paramunanpaqpas llipyachimun.
Waqaychasqanmantam wayratapas horqomun.
- ¹⁴ Llapallan runakunam
asno hinaña rikurirun.
Llapallan runakunam
mana yachayniyoqña rikurirun.
Taytacha-mamacha ruraqkunam
penqarikunku.
Metal chulluchisqanmantam
penqarikunku.
Fundisqa taytachakunaqa
engañollam rikurirun.
Mana espiritu yoq kaspam
engañolla rikurirun.
- ¹⁵ Mana imapaq valeqmi chay taytachakunaqa.
Asikuypaq hinam chay taytachakunaqa.
Pasaypaq chinkachisqam kanqaku.
Castigo punchawpim chinkanqaku.
- ¹⁶ Manam chaynachu Jacobpa Diosninqa.
Tukuy imapas unanchaqmi payqa.
Runankunapaqmi Israel aylluta akllakurqa.
Llapallan Kamachiq Tayta Dioswan sutichasqam payqa.

Juda nacionpa contranpi Jeremiaspa willakusqanmanta.

- ¹⁷ Enemigopa muyurusqan runakuna, uyariwaychik.
Qamkunaqa tukuy kapuqnikichiktayá huñuychik.
- ¹⁸ Tayta Diosmi kaynata nin:
- Kunanmi kay nacionpi *yachaqkunata qarqorusaq.
Warakachkaq hinam paykunataqa qarqorusaq.
Castigota tarinankupaqmi paykunataqa ñakarichisay.
- ¹⁹ ¡Imaynaraq kasaq kay ñakarisqaywan!

iImaynaraq kasaq kay llumpay nanaq heridaywan!
Piensarqanim: Onqochkanim ñoqaqa, nispa.
Piensarqanim: Aguantasaqmi kay nanayniytaqa, nispa.
²⁰ Karpaykunatam lliw saqmaparunku.
Waskaykunatam lliw tipiparunku.
Churiykunam saqeruwaspa chinkarunku.
Manañam pipas karpay sayachiq kanchu.
Manañam pipas telay chutariq kanchu.

²¹ Kamachikuqkunapas mana allin michiqkuna
hinam asnoyarunku.
Tayta Diosta mana maskasqankuraykum wichirunku.
Ovejakuna hinam runankunapas lliw cheqerunku.

²² Sumaqta uyariychik.
Noticiam hamuchkan.
Norte law nacionmantam
qapariypaq-qaparimuchkan
Juda nacionpi llaqtakunata tuñichinanpaq,
atoqkunapa *yachananmanña tikrarunaypaq.

²³ Dios Taytalláy,
yachanim runaqa
mana kikillanmanta kawsasqanta.
Yachanim runaqa
mana kikillanmanta purisqanta.

²⁴ Dios Taytalláy,
allin arregloykiman hinayá
corregiykullaway.
Dios Taytalláy,
amayá piñakuynikiman hinachu
corregiykullaway.
Ama puchukarachiwanaykipaqyá
corregiykullaway.

²⁵ Mana reqsisuqniki nacionkunatayá
piñakuspa castigay.
Mana mañakusuqniki runakunatayá
piñakuspa castigay.
Jacob castakunatam
paykunaqa chinkarachirqaku.
Chinkarachispam pasaypaqta tukururqaku.
Wasillankutapas pasaypaqtam purmarachirqaku.

Diospa contraton mana kasukusqankumanta

11 ¹Tayta Diosmi ñoqa Jeremiasta rimapayawaspan kaynata niwarqa:
²—Uyariychikyá kay contratopa nisqankunata. Juda nacionpi runakuna-
 manwan Jerusalem llaqtapi *yachaqkunamanmi nimunki ³Israelpa yupaychasqan
 ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta: “Contratoypa nisqankunata mana kasukuq
 runaqa ñakasqayá kachun. ⁴Chay contratoytam kamachirqani abueloykichikku-
 naman, chaynataqa kamachirqani fierro chulluchina hornomanta horqomuchkaq
 hina Egipto nacionmanta horqomuspaymi. Chay tiempopim kaynata nirqani: ‘Tukuy
 nisqaykunata kasukuspaykichikqa chaynataq llapallan kamachisqaykunata ruras-
 paykichikqa, runaykunam kankichik, ñoqañataqmi Diosnikichik kasaq. ⁵Chaynata
 ruraptikichikqa abueloykichikkunaman prometesqaytam cumplisaq. Paykunaman-
 mi prometerqani tukuy imapapas wiñanan kay *yachasqaykichik allpata’ ” nispa.

Chaymi ñoqa Jeremiasñataq nirqani:

—Chaynayá kachun Dios Taytalláy —nispa.

⁶Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa:

—Juda nacionpa llaqtakunapiwan Jerusalem llaqtapa callenkunapiyá kaynata
 nimuy: “Kay contratoypa nisqankunata uyarispayá ruraychik. ⁷Abueloykichikkunata
 Egipto nacionmanta horqomuspaymi chaylla-chaylla kunarqani kasuwanankupaq.
 Chay tiempomantaraqmi kunankama kunapayarqani kasuwanankupaq. ⁸Ichaqa
 mana kasukuspankum mana uyarirqakuchu mana allin rumi sonqonkuman hina
 kawsaspanku. Chayraykum chay contratopi nisqay castigokunata paykunapa con-
 tranpi kachamurqani, chay kamachisqay contratotaqa manamá cumplirqakuchu.”

⁹Tayta Diosqa niwarqataqmi:

—Juda nacionpi *yachaqkunapiwan Jerusalem llaqtapi kaqkunam contraypi ho-
 qarikurunku. ¹⁰Ñawpa abuelonkupa mana allin rurasqankumanmi kutirikunku.
 Paykunaqa nisqaykunata mana kasukuyta munaspaqman taytacha-mamachakunataña
 adorarqaku. Israel nacionpi castakunawan Juda nacionpi castakunam abuelonkuwan
 contrato rurasqayta yanqacharunku. ¹¹Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini: Paykunatam
 castigasaq lluptiytapas mana atinankukama. Yanapanaypaq qayakamuwaptinku-
 pas manam paykunataqa uyarisaqchu. ¹²Juda llaqtakunapi runakunawan Jerusalem
 llaqtapi *yachaqkunam qayakunqaku inciensota kañasqanku taytacha-mamachakuna-
 taña. Desgracia tiempopiqa chaykunaqa manam salvayta atinqachu. ¹³Juda nacionpi
 yachaqkuna, achkallaña llaqtaykichik kasqanman hinam achkallañataq kachkan
 taytacha-mamachaykikunapas. Jerusalem llaqtapi kaqkuna, achkallaña callekichikpas
 kasqanman hinataqmi achkallatañataq altarkunatapas hatarichirqankichik chayna-
 pi Baal sutiyoq taytachaman inciensota kañanaykichikpaq. ¹⁴Chaynaqa Jeremias,
 amañayá kay runakunapa favorninpiqa mañakuwayñachu nitaq qaparispapas ruega-
 kuwayñachu. Desgraciapi kaspanku mañakuwaptinkuqa manañam uyarisaqchu.

¹⁵ Juda nacionpi kuyasqay runakuna,
 tukuy mana allinta rurarchkaspaqa
 ¿imatataq temploypiq rurankichik?
 ¿Sapaqchapuwasqaykichik aychata ofrecespachu
 castigoyta qamkunamanta chinkachinkichik?
 ¿Mana allinkunapi kachkaspaqchu

anchata kusikunkichik?

¹⁶ Ñoqa Tayta Diosmi suticharqaykichik

sumaq rapisapa aceitunas sachawan.

Ñoqa Tayta Diosmi suticharqaykichik

sumaq ruruyoq aceitunas sachawan.

Kunanmi ichaqa qaparillawanña hamuq wayra-parawan

rapikikunata kañarusaq.

Kunanmi ichaqa qaparillawanña hamuq wayra-parawan

kallmaykikunatapas pakiparusaq.

¹⁷ Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi sacha plantachkaq hina qamkunata plantarqaykichik. Israel nacionpi chaynataq Juda nacionpi *yachaqkuna, contraykichikpim castigokunata kachamusaq mana allinkunata rurasqaykichikrayku. Qamkunam rabiachiwaraqnichik Baal sutiyoq taytachaman inciensota kañapuspaykichik.

Enemigonkuna Jeremiasta wañuchiypi risqankumanta

¹⁸ Tayta Diosmi willawarqa enemigoykunapa mana allinkuna rimanakusqankumanta. Paymi qawachiwarqa cuentata qokunaypaq. ¹⁹ Nakanankupaq pusasqanku manso carnero hinam ñoqaqa kachkarqani. Manam yacharqanichu contraypi kayna rimanakusqankutaqa:

—Ruruchkaq sachata kuchuchkaq hinayá paytaqa wañurachisunchik. Kay pachapi kaqkunamantayá qarqorusunchik. Paymantaqa manaña pipas yuyarinan-kupaqyá chinkarachisunchik —nispa.

²⁰ Llapallan kamachiq Dios Taytalláy,

allin arreglaq juezmi qamqa kanki.

Runakunapa tukuy piensasqankunata

chaynataq sonqon pruebaqmi qamqa kanki.

Paykuna vengakusqaykitayá qawachiway.

Qanmanmi asuntoytaqa willakamurqayki.

²¹⁻²² Wañuchiwayta munaq runakunamantam otaq: “Tayta Diospa sutinpi manaña willakuptikiqa manam wañuchisqaykikuchu” nispa niwaqnaykunamantam Llapallan Kamachiq Tayta Dios kaynata nin:

—Ñoqam paykunata castigasaq. Mozokunam guerrapi wañunqaku. Churinkunam yarqaymanta wañunqaku. ²³ Manam paykunamantaqa chullapas puchunqachu. Anatot llaqtapi runakunamanmi kachamusaq desgraciata castiganay watapi —nispa.

Tayta Diosman Jeremias willakusqanmanta

12

¹ Dios Taytalláy,

qamqa allin ruraqmi kanki.

Qanwan churanakunaypaqqa

allin ruraqmi kanki.

Chaywanpas qamtam tapukusqayki:

¿Imanasqataq mana allin ruraq runakunaqa

allinllapi kawsakunku?

¿Imanasqataq traicionaq runakunaqa

- hawkalla kawsakunku?
² Plantachkaq hina plantaruptikim
 sapichakururqaku.
 Wiñaruspankum ruruchkaq hina
 rikurirurqaku.
 Sutikitaqa chaylla-chayllam rimanku.
 Sonqonkupim ichaqa karunchasqa kachkanku.
³ Dios Taytalláy,
 ñoqatam ichaqa reqsiwanki.
 Qawawaspaykim
 qanman sonqoyoq kasqayta yachanki.
 Nakanapaq ovejakunata hinayá
 paykunataqa pusaruy.
 Nakananku punchawpaqyá
 paykunataqa sapaqcharuy.
⁴ ¿Haykapikamataq allpaqa chakisqalla kanqa?
 ¿Haykapikamataq campopi qorakunaqa qawirayanqa?
 Kay nacionpi *yachaqkunapa
 mana allinkuna rurasqankuraykum
 animalkunapas chinkarun.
 Kay nacionpi yachaqkunapa
 mana allinkuna rurasqankuraykum
 pawaq animalkunapas chinkarun.
 Runakunam ninku: “Diosqa manam yachanchu
 imam pasawananchikta” nispanku.

Jeremiasta Dios contestasqanmanta

- ⁵ Kallpaqkunallata qatichkaspapas
 anchatam pisipanki.
 Caballopi kallpaqkunawanqa
 ¿imaynataq churanakunki?
 Seguro allpapim
 qamqa confiakuchkanki.
 Jordan Mayupa patanpi montekunapiqa
 ¿imatataq ruranki?
⁶ Hina wawqekikunallam traicionasurqanki.
 Hina aylullaykim traicionasurqanki.
 Qepaykipi qaparisparaqmi insultasurqanki.
 Amayá paykunapiqa hapipakuychu.
 Allinllata rimapayasuptikipas
 amayá confiakuychu.

Runankunarayku Diospa llakikusqanmanta

- ⁷ Runaykunatam saqeruni.
 Dueño chakusqaytam qepanchakuruni.
 Kuyasqay naciontam qoykurqani.

Enemigonkunamanmi qoykurqani.

⁸ Dueño chakusqay runakunam
montepi leon hinaña rikurirunku.

Leon hinaraqmi
paykunaqa contraypi qaparinku.
Chayraykum paykunaqa
cheqnisqayña kachkanku.

⁹ Runaykunaqa
cheqchi purayoq animal hinañam rikurirunku.
Wakin pawaq animalkunam paykunataqa
muyu-muyurispa atacanku.
Llapallan monte animalkuna, huñunakamuychik.
Convido mikuypaqyá qamkunaqa hamuychik.

¹⁰ Achkallaña michiqkunam
uvas huertayta purmarachinku.
Enemigoypa jefenkunam
chakrayta saruparunku.
Ancha kuyasqay allpaytam
manaña imayoq kananpaq chunnirachinku.
Ancha kuyasqay allpaytam
pasaypaqta purmarachinku.

¹¹ Waqanapaqta hinam purmarachinku.
Qayllaypim chaynata rurarunku.
Enteron nacionmi purmachisqa kachkan.
Pipapas manaña yuyarisqanmi kachkan.

¹² Chunnipqi kaq tukuy orqontam
ñakarichikuq runakuna hamunqa.
Ñoka Tayta Diospa kachamusqay guerram
paykunataqa tukunqa.
Naciontam cantonmanta qallarispa
huklaw cantonkama tukunqa.
Pipas manaña hawkayaypi kananpaqmi
chaynataqa tukunqa.

¹³ Kichkallatam cosecharqaku
trigota tarpuspankupas.
Manam provecharqakuchu
pisipanankama llamkaspapas.
Cosechasqaykichik chaynalla kasqanraykuyá
penqaypi rikuriychik.
Ñoka Tayta Diospa llumpay piñakuyniyraykuyá
chayna rikuriychik.

Israel nacionpa vecinonkunapaq Tayta Diospa prometesqanmanta

¹⁴ Tayta Diosmi kaynata nin:

—Israel castakunapa mana allin vecinonkunataqa otaq Israel casta runayku-
naman qosqay allpan qechuruqkunataqa sapinmanta sachata horqochkaq hinam

allpankumanta horqorusaq. Hina chaynallatam Juda castakunatapas paykuna ukumanta horqorusaq. ¹⁵Ichhaqa chaynata horqoruspaypas llakipayarikuspaymi kutichisqa sapakamata nacionninkupi allpaman. ¹⁶Cheqaptapunipas chay vecinonkum runaykunata yachachirqaku Baal sutiyoq taytacharayku juranankupaq. Chaywanpas kaqllamantam paykunaqa runaykuna ukupi *yachanqaku. Runaykuna hinaña kawsayta yachaspankum ñoqa Tayta Diospa sutiypi juraspanku ninqaku: “Kawsaq Diosraykum jurani” nispa. ¹⁷Mana kasuqniy naciontam ichhaqa sapinmanta sachata horqoruchkaq hina pasaypaqta chinkarachisqa. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Weqaw tapakunawan rikchanachiyanta

13 ¹Tayta Diosmi kaynata niwarqa:
—Linomanta weqaw tapakunata rantiramuspaykim churakunki ichhaqa amam yakuman challpunkichu —nispa.

²Tayta Diospa niwasqanta hinamá weqaw tapakunata rantiramuspay churakurqani. ³Kaqllamantam Tayta Dios rimapayawaspan niwarqa:

⁴—Rantiruspa chay churakusqayki weqaw tapakunata apaspayá riy Eufrates Mayukama, chaypiyá qaqapa raqranpi pakaramunki —nispa.

⁵Rispaymá Eufrates Mayupa hichpanpi pakaramurqani Tayta Diospa kamachiwaskanpi hina.

⁶Unaymantañam Tayta Dios niwarqa:

—Eufrates Mayuman kutispaykiyá pakachimusqay weqaw tapakunata kutichimuy —nispa.

⁷Eufrates Mayuman chayaruspaymi maymi pakasqaymanta chay weqaw tapakunata horqomurqani ichhaqa ismuruspaq manaña imapaqpas valesqañachu.

⁸⁻⁹Chaymi Tayta Diosñataq rimapayawaspan kaynata niwarqa:

—Chay ismusqa weqaw tapakunata hinam Juda nacionniyoq runakunapa hinaspa Jerusalen llaqtayoq runakunapa ancha orgulloso kayninta ismurachisqa. ¹⁰Kay mana allin runakunapaq palabaykunata mana kasukuspam rumi sonqo kayninkuman hinalla kawsachkanku. Taytacha-mamachakunataña maskaspam qonqoranpa pampaman kumuykunku. Chay ismusqa weqaw tapaku hinam paykunaqa mana imapaqpas valenkuchu. ¹¹Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Runam churakusqaq weqaw tapakunta watakun, chaynatam Israel nacionpi llapallan castakunatawan Juda nacionpi llapallan castakunatapas ñoqaman watasqata hina hatallirqani chaynapi runaykunaña kanan-kupaq, wakin runakunaman ñoqata reqsichiwanankupaq, alabawanankupaq hinaspa sumaq kasqaymanta rimanankupaq. Chaywanpas paykunaqa manam kasuwarqakuchu.

Vino huntayyoq urpukunawan rikchanachiyanta

¹²—Paykunamanmi nimunkitaq Israelpa yupaychasqaq ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta: “Llapa urpukunam vinowan huntasqa kanqa” nispa. Hinaptinmi paykunaña-taq nisunki: “¿Ñoqaykuqa manachum sumaqta yachaniku mayqan urpupas vinowan huntasqa kanantaqa?” nispa. ¹³Chaymi qamñataq ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata ninki: “Kay nacionpi llapallan *yachakunatam pasaypaqta sinkarachisqa. Sinkarachisqaq má Rey Davidpa castanmanta gobiernaq reykunata, sacerdotekunata, ñoqamanta willakuqkunata chaynataq Jerusalen llaqtapi llapallan yachakunatapas. ¹⁴Urpukunata takanachichkaq hinam taytantawan churinkunata takanachisqa. Manam harkakusachchu, manam llakipayasachchu, paykunata wañuchispayqa manam kuyapayasachchu.”

Juda nacionpi kaqkunata avisasqanmanta

- ¹⁵ Uyarispayá atiendeychik
Tayta Dios rimaptinqa.
Amayá paytukuqlañaqa kaychikchu
Tayta Dios rimaptinqa.
- ¹⁶ Manaraq tutayarachichkaptinyá
Tayta Diosta yupaychaychik.
Tutayaypa kasqan orqokunapi
manaraq mitkaruchkaspayá payta yupaychaychik.
Suyasqaykichik achkitam
sinchillataña tutayarachinqa.
Suyasqaykichik achkitam
yana puyumanña tikrarunqa.
- ¹⁷ Mana kasukuptikichikqa pakasqapim waqasaq.
Paytukuq kasqaykichikmantam anchata waqasaq.
Tayta Diospa runankuna presochasqa
risqankumantam waqasaq.
Weqeypas yaku hinaña kallpanankamam
aminaykama waqasaq.

Reypaq Tayta Dios willachisqanmanta

- ¹⁸ Reytawan mamantam ninki:

“Humillakuspayá pampapi tiyaychik.
Wichirunñam umaykichikta adornaq coronaykichik.”
- ¹⁹ Neguev llaqtakunam
wichqasqaña kachkan.
Manaña pipas kichayta atinanpaqmi
wichqasqaña kachkan.
Juda nacionniyoq lliw runakunatam pusarunku.
Pasaypaq presochasqatam pusarunku.
- ²⁰ Qawariychikyá norte lawta.
Qawariychikyá enemigopa hamusqanta.
¿Maytaq qanwan michichisqay ovejakunaqa?
¿Maytaq alabakunayki michichisqay ganadoqa?
- ²¹ ¡Imaninkiraq kikillaykipa yachachisqayki
amistadnikikunawan Tayta Dios gobiernachisuptiki!
Wachakuq warmipa nanaynin hinaraqmi
qanmanpas nanay hamusunki.
- ²² Sichu sonqoykipi niwaq:
“¿Imanasqataq kaykunaqa sucedewan?” nispa.
“¿Imanasqataq kaykunaqa pasawan?” nispa.
Mana allinkuna rurasqaykiraykum
chaykunaqa pasarusunki.
Chayraykum warmita hina

- qempispa abusasurqanki.
²³ Zambo runa ñatinmanchu
 yana kaynin cambiaruyta?
 Uturungupas ñatinmanchu
 muru pelon cambiaruyta?
 Chaynam huchallaman costumbrasqa kaqkunapas
 mana atiwaqchikchu allinkuna rurayta.
²⁴ Chayraykum chunniqqi wayrawan cheqerachisqaykichik.
 Wayrapa apakachasqan qopata hinam cheqerachisqaykichik.
²⁵ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Israel castakuna,
 chaynam tocanciaykichik kanqa.
 Chaynaqa sucesunki
 ñoqata qonqaruwasqaykiraykum.
 Chaynataq mana valeq
 taytachakunapi hapipakusqaykichikraykum.
²⁶ Chaynam ñoqapas walikita
 qempirusaq uyaykikama.
 Chaynatam rurarusqayki
 penqayniki qawakunankama.
²⁷ Rikurqanim hukwan-hukwan tupakurusqaykita.
 Rikurqanim weqegeqeq yegua hina rurasqaykita.
 Rikurqanim moqokunapi millakuypaqkuna rurasqaykita.
 Rikurqanim chakrakunapi millakuypaqkuna rurasqaykita.
 ¡Ay Jerusalem llaqta,
 qamqa manam limpiakunkichu!
 ¿Haykapikamataq mana limpiakunkichu?

Usyaywan castigasqa kasqankumanta

14 ¹ Usyay kasqanraykum Tayta Dios ñoqa Jeremiasta niwarqa:

- ² Juda nacion runakunam waqachkanku.
 Llaqtakunapi runakunam hukmanyarunku.
 Jerusalemni runakunam kumuykusparaq waqachkan.
 Paykunapa qaparisqanmi karukamaraq uyarikuchkan.
³ Apukunam sirvientenkuta yakuman kachanku.
 Ichaga yaraqunaman rispam mana tarimunkuchu.
 Paykunaqa vacio puyñuyoqllam kutimunku.
 Penqakuylawanñam kutimunku.
 Penqakuymantam uyankuta tapakurunku.
⁴ Manaña paraptinmi raqrapakurun allpapas.
 Penqakuymantam umankuta
 tapakurun tarpuqkunapas.
⁵ Luwichukunapas purunpi wacharuspanmi
 uñachankunata saqerun.
 Manaña pasto kaptinmi

uñachankunata saqerun.

⁶ Monte asnokunam

qala moqokunapi sayachkanku.

Atoq hinam wayrallataña

muskichkanku.

Pastomantam ñawinkupas

tutayasqaña kachkanku.

Jeremiaspa mañakusqanmanta

⁷ Dios Taytalláy,

mana allinkuna rurasqaykum acusawachkanku.

Huchaykuqa chayna kachkaptinpas

sutikiraykuyá yanapaykullawayku.

Mana kasukusqaykuqa nana-nanaqmi.

Contraykipimá huchallikurqaniku.

⁸ Israel castakunapa confiakunan Diosnilláy,

desgracia tiempokunapi salvaqnin Diosnilláy

¿Imanasqataq kay nacionpiqa

forastero hinallaña kachkanki?

¿Imanasqataq tuta samapakuq

forastero hinallañaqa kachkanki?

⁹ ¿Imanasqataq muspaypi kaq

runa hinaqa kachkanki?

¿Imanasqataq mana vancey atiq

soldado hinaqa rikurirunki.

Dios Taytalláy,

chaywanpas ñoqaykuwanmi kachkanki qamqa.

Sutikiwanmi sutichawarqankiku ñoqaykutaqa.

Amayá saqerullawaykuchu ñoqaykutaqa.

¹⁰ Tayta Diosmi kay runakunamanta nin:

Kay runakunaqa

munasqankuman hinallam kawsachkanku.

Mana samaykuspam

mana allinllaman richkanku.

Chayraykum manaña gustoypaqchu qawani paykunata.

Kunanmi yuyarisaq mana allinkuna rurasqankumanta.

Ñoqaqa castigasaqmi huchallikusqankumanta.

¹¹ Tayta Diosmi niwarqa:

—Amañayá kay runakunapa favorninpiqa mañakuwayñachu. ¹² Ayunaspa mañakuwaptinkupas qapariyllawanña mañakuwasqankutaqa manam uyarisaqchu. Kañapuwanankupaq animalkunata chaynataq kawsaykunamanta ofrendakunata qowaptinkupas manañam gustoypaqchu kanqa. Paykunataqa guerrawan, yarqaywan chaynataq peste onqoywanmi tukurusaq —nispa.

¹³ Chaymi ñoqañataq nirqani:

—Ay Señor Diosnilláy, qanmanta willakuqkunam runakunata nichkan: “Guerrataqa manam rikunkichichu. Manam yarqaymantapas kankichichu. Aswanqa cheqaptapunipas Tayta Diosmi hawka kawsakuyta qosunkichik kay sitiopi” nispa.

¹⁴Chaymi Tayta Diosñataq niwarqa:

—Ñoqamanta willakuqkuna chaynata sutiypi rimaspankuqa llullakuchkankum, paykunataqa manam kacharqanichu, manam kamachirqanichu nitaqmi rimapayarqanipaschu. Paykunaqa willakuchkanku yanqa revelacionkunallamantam, yanqakuna musyasqankumantam chaynataq sonqonkupi yanqa kaqkunallatam. ¹⁵Chaynaqa ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Ñoqapuni mana kachachkaptiy sutiypi rimaqkunaga otaq: “Guerrapas nitaq yarqaypas kay nacionpiqa manam kanqachu” nispa niqkunaga cheqaptapunipas guerrawan yarqaywanmi wañunqaku. ¹⁶Chay willakuqkunapa nisqanta uyariqkunapas guerrawan yarqaywanmi wañunqaku warminkunawan chaynataq churinkunawan kуска. Ayankunatam Jerusalem llaqtapa callenkunaman wischunqaku ichaqa manam pipas pampaqninku kanqachu. Chaynatam paykunaman pagasaq mana allinkuna rurasqankumanta. ¹⁷Paykunamanqa ninkitaqmi:

“Mana samaykuspáy weqeykuna sutuchun.

Tuta-punchawýa weqeykuna sutuchun.

Kuyasqay castaykuna

desgraciapi kasqanmantayá sutuchun.

Kuyasqay castaykunapa

llumpay heridanraykuyá sutuchun.

¹⁸Chakrakunata rispaymi

guerrawan wañuchisqakunata tarini.

Llaqta ukuman yaykuspaymi

yarqaymanta wañunayaqkunata tarini.

Diosmanta willakuqkunam

mana reqsisqanku nacionman pasanku.

Sacerdotekunam

mana reqsisqanku nacionman pasanku.”

Tayta Diosta Jeremias rimapayasqanmanta

¹⁹Dios Taytalláy,

Judá nacionpi runakunataqa

¿pasaypaqtachu qepanchakurunki?

Sion Moqopi llaqtataqa

¿tukuy sonqoykiwanchu cheqnipakurunki?

¿Imanasqataq manaña hampiy atinata

castigaruwankiku?

Hawkalla kaytam suyachkarqaniku

ichaqa manam ima allinpas kanchu.

Sano kaytam suyachkarqaniku

ichaqa mancharisqallam kachkaniku.

²⁰Dios Taytalláy, reqsikunikum

mana allinkuna rurasqaykuta.

Reqsikunikum abueloykupa

mana allinkuna rurasqankuta.

Reqsikunikum huchaykuqa

qampa contraykipi kasqanta.

²¹ Runaykikunataqa sutikiraykuyá

ama qepanchakuruwaykuchu.

Gobiernaspa tiyanayki llaqtataqa

amayá yanqamanqa churaruychu.

Yuyariyá ñoqaykuwan contrato rurasqaykitaqa.

Amayá yanqacharuychu chay rurasqaykitaqa.

²² ¿Huklaw nacionkunapa taytachankuqa parachimunmanchum?

¿Cielokunaqa kkillanmanta parachimunmanchum?

Yupaychasqayku Dios Taytalláy,

qamllam parachimuwaq chaynataqa.

Qamllapim confiakuniku ñoqaykuqa.

Qamllam ruranki tukuy chaykunataqa.

Judá nacion castigasqa kananmanta

15 ¹ Tayta Diosmi kaynata niwarqa:

—Moisespiwan Samuelña ñawpaqniypi kaptinkupas manam kay runakunamantaqa llakipayarikuymanchu. Chaynaqa ñawpaqniymantayá qarqoy. Pasachunkuyá paykunata. ² “Maylawmantaqa risaoku” niptinkuqa qanmi ninki:

“Onqoywan wañunanpaq kaqkunaqa

onqoywanyá wañuchunku.

Guerrapi wañunanpaq kaqkunaqa

guerrapiyá wañuchunku.

Yarqaymanta wañunanpaq kaqkunaqa

yarqaymantayá wañuchunku.

Presota pusanankupaq kaqkunaqa

huklaw nacionmanyá pusasqa kachunku.”

³—Ñoqa Tayta Diosmi nini: Tawa rikchaq castigowanmi paykunata tukusaq.

Guerrapi wañuchisqa kaptinkum allqokunaña paykunataqa qachachyanqa. Alton pawaq animalkunawan monte animalkunam tisapaspa mikunqaku. ⁴ Ezequiaspa churin Rey Manasespa otaq Juda nacion reypa Jerusalem llaqtapi imam rurasqan-raykum kay pachapi llapallan nacionkunata katkatatachisqa.

⁵ Yaw Jerusalem llaqta

¿piraq qanmanta llakipayarikunqa?

¿Piraq qanmanta aynananaspa waqanqa?

¿Piraq “Hawkallachu” nispa tapurikunqa?

⁶ Ñoqa Tayta Diostam saqeruwaraqanki.

Qamqa qepamanmi kutiririkurqanki.

Chayraykum contraykipi

makiyta hoqarispay castigasqayki.

Llakipayayta amiruspaymi

chinkarachisqayki.

⁷ Horquetawan wayrachichkaq hinam wayrachisqayki.

Llaqtapa zaguanninkunapim chaynata rurasqayki.
 Mana churiyoqtañam runaykunataqa saqerusqaykichik.
 Mana kutirikamuwasqaykichikraykum
 ñoqaqa chinkarachisqaykichik.

- ⁸ Lamar qochapi aqomantapas
 achkataraqmi viudankutapas saqerusaq.
 Chawpi punchawllaraq kachkaptinmi
 mamantin mozokunaman wañuchiqa kachaykamusaq.
 Sonqoymantam llaqtataqa
 katkatatachispay mancharichisaq.
- ⁹ Qanchis wawayoq mamakunam desmayanqaku.
 Samatyaytapas mana atispankum desmayanqaku.
 Penqaypi kaspankum
 muspaypi hina rikuringaku.
 Punchawraq kachkaptinmi inti tutayarunqa.
 Paykunamanta puchukunam wañuchisqa kanqa.
 Enemigonkum guerrapi wañurachinqa.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Jeremiaspa quejakusqanmanta

- ¹⁰ Ay mamáy ¿imapaqtaq wachakuwarqanki
 tukuy kay nacionpi runakunawan churanakunaypaq,
 tukuy kay nacionpi runakunawan atipanakunaypaq?
 Manam paykunataqa prestakurqanichu.
 Chaywanpas llapallanmi ñakawanku.
- ¹¹ Tayta Diosmi niwarqa:
 Cheqaptapunipas allinnikipaqmi librasqayki.
 Mana allin tiempopipas
 enemigollaykiwanmi ruegachisqayki.
 Sasachakuy tiempopipas
 enemigollaykiwanmi ruegachisqayki.

Tayta Diospa castigananmanta

- ¹² ¿Yaqachum pipas atirunman fierro pakiruyta?
 ¿Yaqachum pipas atirunman norte lawmanta fierro pakiruyta?
 ¿Yaqachum pipas atirunman bronce pakiruyta?
- ¹³ Qori-qollqekichiktam
 qechusuqnikichikkunaman qoykusaq.
 Llapallan huchaykichikmantam
 paykunamanña qoykusaq.
 Enteron nacionnikichikpi kapuqnikichiktam
 debaldella qoykusaq qechusuqnikichikkunaman.
- ¹⁴ Mana reqsisqaykichik nacionpim
 enemigoykichikta servichimusqaykichik.
 Piñakuyniyi nina hinaraq
 qamkunata tukurusunkichik.

Jeremiaspa mañakusqanmanta

- ¹⁵ Yachankim Dios Taytalláy.
Yuyariwaspaykiyá watukaykamuway.
Ñakarichiqniykunatayá vengakarapuway.
Paykunapaq anaq piñakuq kaspaga
amayá munaychu wañurunaytaqa.
Yachankimiki qamrayku insultawasqankutaqa.
- ¹⁶ Llapallan kamachiq Dios Taytalláy,
rimapayawaptikim palabraykikunata
mikuypaq-mikurqani.
Chay palabraykikunaraykum
sonqoypi anchallataña kusikurqani.
Ñoqaqa sutikiwan sutichasqam kallani.
- ¹⁷ Kusikuyllapi piensaqkunamanqa
manam hukllawakurqanichu.
Akllawasqayki tiempomantam
mana piwanpas *yacharqanichu.
Piñakuynikiwan huntaykuwasqaykimantam
mana piwanpas yacharqanichu.
- ¹⁸ ¿Imanasqataq manaña tukuq kay nanayniyqa?
¿Imanasqataq manaña hampiy atina kay heridayqa?
¿Chakiruqlla yaku hinachu
ñoqapaq rikurirunki?
¿Mana takyaq yaku hinachu
ñoqapaq rikurirunki?

Tayta Diospa contestasqanmanta

- ¹⁹ Chaymi Tayta Diosñataq niwarqa:
Kutirikamuwaptikiqa
kaqllamantam chaskisqayki.
Kutirikamuwaspaykiqa kaqllamantam serviwanki.
Yanqakuna rimaymanta wanakuspaykiqa
ñoqapa rantipim rimanki.
Imam kaqlata rimaspaykiqa
ñoqapa rantipim rimanki.
Paykunam qanman kutirikamunqa.
Manam qamchu kutirinayki paykunamanqa.
- ²⁰ Tayta Diosqa niwarqataqmi:
Kay runakunapaqmi
allin takyaq perqata hina churarqayki.
Qamtaqa bronce manta perqata hinam churarqayki.
Contraykipi peleaspapas
manam vencesunkichu.
Qamta salvanaypaq yanapasqayraykum

mana vencesunkichu.

Qamta libranaypaq yanapasqayraykum
mana vencesunkichu.

²¹ Mana allin runakunamantam lluptichisqayki.

Mana llakipayakuq runakunamantam librasqayki.

Jeremiasta Tayta Dios kamachisqanmanta

16 ¹ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqa:

²—Kay nacionpiqa amam casarakunkichu nitaqmi churikipas kanqachu. ³Ñoqa Tayta Diosmi nini kay nacionpi naceq churi-wawankunamanta, wachakuqnin mamakunamanta chaynataq taytankumantapas: ⁴“Paykunaqa ñakarichikuq onqoykunawanmi wañunqaku. Paykunamantaqa manam pipas waqanqachu nitaqmi pipas pampanqachu. Wanu hinam paykunaqa pampapi wischurayanqaku. Guerrawan, yarqaywanmi paykunaqa tukurunqa. Alton pawaq animalkunawan purun animalkunam ayankutapas mikunqa” —nispa.

⁵Tayta Diosqa niwarqataqmi:

—Wañuchikuqpa wasinmanqa amam yaykunkichu. Amam waqaysinkichu nitaqmi llakiysinkichu. Kay runakunamantaqa qechuruniñam hawkeyay qosqayta. Manañam paykunamantaqa kuyapayarikunichu nitaqmi llakipayarikunichu. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ⁶Warmakunawan yuyayniyoqkunam kay nacionpi wañunqaku ichaqa manam pipas paykunata pampanqachu. Paykunamanta waqaspankuqa manam cuerponkutapas kuchukunqakuchu nitaqmi chukchankutapas rutukunqakuchu. ⁷Wañuchikuqkunata consuelanankupaq mikuytaqa manañam pipas ruraraqachu. Chay wañuchikuqkunapa taytanña otaq mamanña wañukuptinpas manam copallatapas qonqakuchu consuelanankupaq.

⁸—Amataqmi yaykunkichu convidopa kasqan wasimanpas mikuqkunawan miku-naykipaq otaq upyaqkunawan upyanaykipaqqas. ⁹Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini: Kay sitiopi kusikuyllawanña qaparisqankutam chaynataq asikusqantam tanirachisaq. Tanirachisaqtaqmi casarakuqkunapa fiestan rurasqankutapas. Chaykunam qawachkaptikichik pasakunqa kawsasqaykichik tiempopi.

¹⁰—Runakunaman kaykunata willaptikim paykuna tapusunki: “¿Imanasqataq Tayta Diosqa kay hatun castigokunamanta rimachisuchkanki? ¿Ima mana allintataq rurariniku ñoqaykuqa? ¿Imapitaq huchallikuruniku yupaychasqanchik Tayta Diospa contranpiqa?” nispa. ¹¹Chaymi ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata ninki: “Qamkunapa abueloykichikkunam saqeruwaspam taytacha-mamachakunataña maskarqaku, chaykunapa qayllanpi qonqorakuspankum adorarqaku. Ñoqata saqeruwaspamkumá yachachikuyniykunatapas mana kasukurqakuchu. ¹²Qamkunapa abueloykichikkunamantapas aswanraqmi huchallikuchkankichik. Sapakamam rumi sonqoykichikpa mana allinkunalla munasqanpi kawsaspa mana kasuwarqankichikchu. ¹³Chayraykum kay nacionmanta wischusqaykichik qamkunapapas nitaq abueloykichikpapas mana reqsisqan nacionman. Chaypim tuta punchaw adoramunkichik mana reqsisqaykichik taytacha-mamachakunata. Manañam llakipayasqaykichikchu” nispa.

¹⁴—Chaywanpas ñoqa Tayta Diosmi nini: Hamuchkanmi tiempo: “Israelpa mirayninkunata Egipto nacionmanta horqomuq Kawsaq Tayta Diosraykum jurani” nispa manaña juranankupaq. ¹⁵Aswanqa juraspaga-juranqaku: “Israelpa mirayninkunata norte law nacionkunamanta chaynataq qarqosqan wakin na-

cionkunamanta horqomuq Kawsaq Tayta Diosraykum jurani” nispañam. Ñoqam kutichimusqaykichik abueloykichikkunaman qosqay allpaman.

¹⁶—Ñoqa Tayta Diosmi nini: Challwiru kachamuchkaq hinam kachamusaq paykuna horqoq achka runakunata. Purun animalkuna hapiq runata kachamuchkaq hinam kachamusaq paykuna hapiq runakunata, chaynapim alto orqokunamanta, moqokunamanta hinaspa qaqapa raqrunkunamanta paykunata horqomunqa. ¹⁷Paykunapa imaynam kawsasqantaqa qawachkanim. Paykunapa mana allin kawsasqankuqa qayllaymantaqa manam chinkanmanchu, mana allin rurasqankupas ñawiyamantaqa manam pakasqachu kachkan. ¹⁸Puntataqa mana allinkuna rurasqankumantawan huchallikusqankumantam dobleta pagasaq. Paykunaqa wañusqa hina millakuypaq taytacha-mamachankuwanmi manaña asuykunaypaq hina allpayta ruraraqaku, millakuypaq kaqkunawantaqmi huntachirqaku herenciankupaq qosqay allpatapas.

Tayta Diosta Jeremias mañakusqanmanta

¹⁹ Dios Taytalláy,
qanmi kallpanchaqniyqa kanki.
Dios Taytalláy,
amparakuna wasi hinam qamqa kanki.
Sasachakuypi lluptikunay
wasi hinam qamqa kanki.
Karu nacionkunamantam runakuna hamusunki.
Kay pachapa cantonmantaraq hamuspankum nisunki:

“Abueloykum taytacha-mamachakunata hatallirqaku.
Waspiy hina chinkaruq
taytachakunallatam hatallirqaku.
Mana imapaq valeq
taytachakunallatam hatallirqaku.”

²⁰ Runaqa ¿yaqachum
dioskunata rurakunman?
Chaykunaqa manam
cheqap dioskunachu kanman.

Tayta Diospa contestasqanmanta

²¹ Chaynaqa kunanmi paykunaman
yachachisaq atinyiyoq kasqayta.
Chaynaqa kunanmi paykunaman
yachachisaq kallpayoq kasqayta.
Hinaptinmi yachanqaku
sutiyoq Tayta Dios kasqanta.

Huchallikusqankurayku Juda nacion castigasqa kananmanta

17 ¹ Juda nacionniyoq runakunapa huchallikusqanqa
yuyasqam kachkan.
Fierropa puntanwan hinam
chaykunaqa qellqasqa kachkan.

Nina rumipa puntanwan hinam
chaykunaqa qellqasqa kachkan.
Tablapi qellqasqa hinaraqmi
sonqonkupi kachkan.

Altarninkupa esquinankunapim
qellqasqa kachkan.

- ² Rapisapa sachakunapa hichpanpi,
alto moqokunapa puntanpi
altarninkumantam churinkupas yuyarinku.
Rapisapa sachakunapa hichpanpi,
alto moqokunapa puntanpi
Asera sutiyoq mamachakunamantam yuyarinku.

- ³ Chakrapi orqokunaman riqkunatam nikichik:
“Enteron nacionnikichikpim
capillakunapi huchallikurqankichik.
Qori-qollqekichiktawan
tukuy kapuqnikichiktam saqueachisqaykichik.

- ⁴ Herenciaykichikpaq allpa qosqaytam
mana tarpuspa saqenkichik.
Mana reqsisqaykichik nacionpim
enemigoykichikta servichimusqaykichik.
Wiñaypaq rupaq ninata hinaraq
piñachiwasqaykichikraykum servichimusqaykichik.”

Wakin willakuykunamanta

- ⁵ Tayta Diosmi kaynata nin:
Ñoqamanta rakikuspa runamasillanpi
hapipakuq runaqa ñakasqayá kachun.
Ñoqamanta rakikuspa runapa kallpallanpi
hapipakuq runaqa ñakasqayá kachun.

- ⁶ Chay runaqa kanqa
chunniqqi wiñaq sachá hinam.
Chay runaqa kawsanqa
taqrapi wiñaq sachá hinam.
Qollpa allpapi
wiñaq sachá hinam payqa kanqa.
Mana pipapas *yachanan allpapi
wiñaq sachá hinam payqa kanqa.

- ⁷ Ñoqa Tayta Diospi hapipakuq runaqa
bendecisqam kanqa.
Ñoqa Tayta Diospi confiakuq runaqa
bendecisqam kanqa.

- ⁸ Chayna runaqa kanqa
yakupa hichpanpi plantasqa sachá hinaraqmi.
Chayna runaqa kanqa
yakupa patanpi sapichakuq sachá hinaraqmi.

Payqa kanqa rupay tiempopipas
 verdey-verdey rapisapa sachá hinaraqmi.
 Usyay tiempopipas qali-qali sachá hinaraqmi
 payqa kanqa.
 Tiempollanpi mana tipispa ruruq sachá hinaraqmi
 payqa kanqa.

⁹ Tukuy imamantapas engañakuqllañam
 runapa sonqonqa.
 Mana hampiy atinañam
 runapa sonqonqa.
 ¿Pitaqsi reqsinman runapa sonqontaqa?

¹⁰ Ñoqa Tayta Diosllam
 runakunapa piensasqantaqa yachani.
 Ñoqa Tayta Diosllam
 runakunapa sonqontapas pruebani
 chaynapi kawsasqankuman hina
 sapakamam paganaypaq,
 chaynapi rurasqankuman hina
 sapakamaman paganaypaq.

¹¹ Mana runtusqan oqlaq yutumanmi
 rikchakun engañowan apuyaq runaqa.
 Manaraq machuyachkaptinmi
 qori-qollqenqa payta saqerunqa.
 Wañukunan hichpaqa
 sonso runañam rikurirunqa.

¹² Santuarionchikpa kasqan sitioqa
 qallariyninmantapuni alto-alto sitiom.
 Santuarionchikpa kasqan sitioqa
 reypa kancharichkaq tiyanan sitiom.

¹³ Israelpa hapipakunan Dios Taytalláy,
 pipas saqerusuqnikiqa penqaypim rikuringa.
 Qam Tayta Diosmi ninki:

Ñoqamanta rakikuq runakunaqa
 allpapi qellqasqa suti hinam chinkarunqa.

Qam Tayta Diosta saqerususqaykiraykum chinkarunqaku.
 Kallpaq yaku hina kachkaptiki
 saqerususqaykiraykum chinkarunqaku.

Tayta Diosta Jeremias mañakusqanmanta

¹⁴ Dios Taytalláy, hampiykuwaptikiqa sanoyasaqmi.
 Dios Taytalláy, salvaykuwaptikiqa salvakusaqmi.

Qamqariki kanki ñoqapa alabanaymi.

¹⁵ Niwachkankum runakunaqa:

¿Imataq pasarun Tayta Diospa nisqantaqa?

Kunanyá cumplikuchun paypa nisqankunaqa.

¹⁶ Qamta qatinaypaqqa

manam michiq kayniytaqa saqerqanichu.

Sasachakuy tiempokuna hamunantaqa

manam munarqanichu.

Qamqa yachankimiki chaykunataqa.

Qampa qayllaykipim rimarqaniqua.

¹⁷ Amapuniyá manchachiwaychu qamqa.

Castigo punchawpi amparaqniymi kanki qamqa.

¹⁸ Penqaymanyá churay qatikachawaqniykunataqa.

Penqaymanqa amayá churawaychu ñoqallaytaqa.

Paykunayá kachunku mancharichisqaqa.

Amayá ñoqachu kasaq mancharichisqaqa.

Desgracia punchawtaqa paykunamanyá chayachiy.

Paykunatayá pasaypaqtaqa chinkachiy.

Samana punchawpi samanankumanta

¹⁹ Tayta Diosmi niwarqa:

—Runakunapa Yaykunan sutiyoq zaguanman rispaykiyá chaypi sayaykamuy.

Chaynintam yaykunkupas hinaspa lloqsinkupas Juda nacionpa reyninkuna. Chaynallatam ruranki Jerusalem llaqtapa llapallan zaguanninkunapipas. ²⁰ Chaypim kaynata nimunki: “Juda nacionpa reyninkuna, Juda nacionniyoq llapallan runakuna, Jerusalem llaqtapi *yachaqkuna otaq kay zaguaninta yaykuqkuna, uyariychik Tayta Diospa palabrantá. ²¹ Paymi kaynata nin: ‘Vidaykichikraykuyá cuidakuychik. Samana punchawpiqa amam kay llaqtapa zaguan punkunkunata cargakunata apaykunkichikchu.

²² Chay punchawpiqa amataqmi wasikichikmantapas cargakunata horqonkichikchu, amamá imapipas llamkankichikchu. Abueloykichikkunaman kamachisqayta hinamá samana punchawtaqa ñoqapaq sapaqchankichik. ²³ Chay abueloykichikkunaqa manam kasukurqakuchu nitaqmi atienderqakuchu. Paykunaqa sonqonkuta rumiyaykachispam mana kasukurqakuchu nitaq corregikurqakuchu’ nispa.

²⁴ “Ñoqa Tayta Diosmi nini: ‘Kay llaqtapa zaguaninta samana punchawpi cargakunata mana apaykuptikichikqa chaynataq mana imallapipas llamkaspa chay punchawta ñoqapaq sapaqchapuwaptikichikqa. ²⁵ Rey Davidpa miraynin gobiernaq reykunawan kamachikuqkunam carretakunapi chaynataq caballokunapi sillasqa kay llaqtapa zaguaninta yaykunaku. Paykunaqa yaykunqa Juda nacionniyoq runakunapiwanmi hinaspa Jerusalem llaqtayoq runakunapiwanmi. Kay llaqtapiqa runakunam wiñaypaq *yachanakaku. ²⁶ Runakunam hamunqa Juda nacionpi llaqtakunamanta, Jerusalem llaqtapa muyuriqninkunamanta, Benjamin castapa allpan lawmanta, waqtakuna lawmanta, orqokunamanta hinaspa Neguev lawmanta. Ñoqa Tayta Diospa tempoymanmi apamunqaku lliw kañana animalkunata, wañuchipuwankunap wakin animalkunata, kawsaykunamanta ofrendakunata, inciensota hinaspa graciasta qowanankupa ofren-

dakunata. ²⁷ Sichu mana kasuwaspaykichik samana punchawta mana sapaqchaspa chay punchawpiraq Jerusalen llaqtapa zaguan punkunkunata cargakunata apaykuptikichikqa kay llaqtapa zaguan punkunkunatam kañaykusaq hinaptinmi Jerusalen llaqtapa palacionkunatapas ruparunqa. Chay ninataqa manam pipas amachayta atinqachu.’ ”

Manka ruraqwan hinaspa mituwan rikchanachiyanta

18 ¹ Tayta Diosmi ñoqa Jeremiasta niwarqa:
² —Manka ruraqpa wasinta riptikim chaypi willamusqayki imam ni-nayta —nispa.

³ Chaymi manka ruraqpa wasinta chayaruptyi payqa ruedapa hawanpi mankata rurachkasqa. ⁴ Ichaqa chay manka ruraqpa rurasqan mankam hukman llosirurqa chaymi munasqanman hina mosoqmantaña rurarqa.

⁵ Chaymi Tayta Dios niwarqa:

⁶ —Israel castakuna imanachum chay manka ruraq hina qamkunawanpas munasqayta rurayman? Manka ruraqpa makinpi mitu hinam qamkunapas makiypi kachkankichik. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ⁷ Tanteasqay horapim rimarisaq mayqan naciontapas otaq mayqan gobiernotapas plantata pilachkaq hina puchukachinaypaq, tuñichinaypaq chaynataq chinkarachinaypaq. ⁸ Chaywanpas sichu chay anyasqay nacionpi runakuna mana allinkuna rurasqankumanta wanakuptinkuqa, chay castiganaypaq tanteasqay castigotam manaña kachamusaqchu. ⁹ Tanteasqay horapiqa rimarisaqtaqmi mayqan naciontapas otaq gobiernotapas hatarichinaypaq chaynataq plantachkaq hina takyachinaypaq. ¹⁰ Chaywanpas sichu chay nacionpi runakuna mana allinkunata ruraspanku willasqaykunatapas mana kasukuptinkuqa manam favorecesaqchu chay tanteasqay kaqkunawanpas.

¹¹ —Kunanyá Juda nacionpi runakunatawan Jerusalen llaqtapi *yachaqkunata nimuy: “Ñoqa Tayta Diosmi contraykichikpi piensaspa castiganaypaq tanteachkani. Chaynaqa sapakamayá mana allin kawsasqaykichikmanta wanakuspa vidaykichik-tawan ruraynikichikta allichaychik.” ¹² Chaywanpas paykunaqa kaynatam nisunki: “Yanqañam chay niwasqaykikuqa. Tanteasqaykuman hinam ñoqaykuqa kawsaksaqu, mana kasukuq sonqoykupa munasqantam sapakama rurakusaqu” nispá.

¹³ Chayraykum Tayta Dios nin:

Nacionkunapiyá tapukamuychik runakunata
 ¿Pitaq uyarirqa chaykunata?
 Sumaq doncellawan tupachisqa Israel runakunam
 rurarunku manchakuypaqta.

¹⁴ ¿Huk kutillaqa Libano alto orqopi
 riti chinkarunmanchum?
 ¿Huk kutillaqa karumanta kallpamuq
 chiri yaku chakirunmanchum?

¹⁵ Runaykunam ichaqa ñoqata qonqaruwanku.
 Taytacha-mamachakunamanñam inciensota kañanku.
 Chay runapa pantarachisqanñam kachkanku.
 Ñawpaq tiempopi kawsasqankumantam pantarachin.
 Purisqankupim paykunataqa urmarachin.
 Mana purinanku ñankunamanñam pantarachin.

- ¹⁶ Chayraykum allpankupas
 chunniq allpaña kanqa.
 Chayraykum allpankupas tukuy tiempo
 asipayanaña kanqa.
 Chayninta puriqkunam admirakunqaku.
 Umankutaraqmi kusikuymanta kuyuchinqaku.
- ¹⁷ Israel casta runakunataqa
 enemigonkunapa qayllanmantam cheqerachisaq.
 Intipa qespimunana lawmanta
 pukumuq wayrata hinam cheqerachisaq.
 Desgraciapi rikuriptinkum
 manaña qawarispay qepanchakurusaq.

Jeremiaspa contranpi rimanakusqankumanta

- ¹⁸ Chay runakunam ninakurqaku:
 —Hakuchikyá Jeremiaspa contranpi tanteeanakamunanchikpaq. Manam fal-
 tanqachu Diosmanta yachachiqninchik sacerdotekunaqa nitaq consejaqninchik
 yachayniyoq runakunapas nitaq Diosmanta willakuqkunapa palabrankunapas.
 Acusamuspayá ima rimasqantapas ama kasusunchikchu —nispa.

Tayta Diosta Jeremias mañakusqanmanta

- ¹⁹ Dios Taytalláy, atiendeykuwayá ñoqallayta.
 Dios Taytalláy, uyariykuyá enemigoykunapa nisqanta.
- ²⁰ ¿Paykunapaq rurasqaymantachu,
 allinninkupaq rurasqaymantachu
 mana allinwan pagawanqaku?
 ¿Manachum sepulturaytaraq toqochkanku?
 Yuyariyá qayllaykipi
 favorninkupi rimasqayta.
 Yuyariyá piñakuynikita
 amachanaypaq mañakusqayta.
- ²¹ Chaynaqa churinkunatayá
 yarqaymanta wañuchiy.
 Chaynaqa espadawanyá
 paykunata wañuchiy.
 Warminkutapas manaña wawayoqtayá ruray.
 Paykunataqa manaña qosayoqtayá ruray.
 Qarikunapas peste onqoywanyá wañuchunku.
 Mozokunapas guerrapi peleaspayá wañuchunku.
- ²² Hapiwanankupaq allpata uchkurusqankuraykuyá
 salteaqkunata qonqaymanta kachaykuy
 chaynapi wasinkupipas qaparisqanku uyarikunanpaq.
 Chakiykunapaq toqllakunata churarusqankuraykuyá
 salteaqkunata qonqaymanta kachaykuy
 chaynapi wasinkupipas qaparisqanku uyarikunanpaq.
- ²³ Dios Taytalláy,

qamqa yachankim contraypi tukuy rimasqankuta,
 wañuchiwanankupaq tukuy piensasqankuta.
 Mana allin rurasqankutaqa
 amayá pampachaychu.
 Qayllaykipi huchallikusqankutaqa
 amayá pampachaychu.
 Qayllaykipiyá urmachiy paykunataqa.
 Piñakusqayki tiempopiyá ruray chaynataqa.

Pakisqa aysakuwan rikchanachiymenta

19 ¹Tayta Diosmi kaynata niwarqa:
 —Manka ruraqpa rispaykim allpamanta aysakuta rantiramunki hinaspa
 qamkuna ukupi ancianokunatawan sacerdote ancianokunata pusaspa ²lloqsinkichik
 Ben-hinom Wayqoman. Chay wayqoqa kachkan “Kallanakuna Punku” nisqankupa
 chimpanpim. Chaypim ñoqapa nisqaykunata qayarikuq hina ³kaynata nimunki: “Juda
 nacionpi reykunawan Jerusalem llaqtapi *yachaqkuna, Llapallan Kamachiq Tayta Diospa
 otaq Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa kayna nisqantayá uyariychik: ‘Kay sitiopa con-
 tranpi castigota kachamuptiymi llapallan uyariqkunata muspaypi hinaraq rikuringaku.
⁴Israel castakunata ñoqata saqeruwaspaykichikmi kay sitiopas manaña asuykunay-
 paq hina rurarunkichik. Qamkunapapas abueloykichikkunapapas chaynataq Juda
 nacion reykunapapas mana reqsisqanku taytacha-mamachakunamanñam inciensota
 kañarqankichik. Kay sitiopiqqa wañuchirqankichiktaqmi inocente runakunatapas. ⁵Qam-
 kunataq hatarichirqankichiktaqmi Baal sutiyoq taytachapa capillankunatapas chaynapi
 chaykunapa hichpanpi churikichikkunata Baalman kañanaykichikpaq. Chaykunata
 ruranykichikpaqqa manam kamachirqaykichikchu, manam rimarirqanichu nitaq pien-
 sarqanichu. ⁶Chayraykum hamunqa tiempokuna kay sitiota Tofetwan otaq Ben-hinom
 Wayqowan manaña sutichanankupaq, chaytaqa sutichanaku Nakana Wayqowanñam.
⁷Kay sitiopim Juda nacion runakunapa chaynataq Jerusalem llaqtayoq runakunapa rima-
 nakusqanta mana kaqman churasq. Wañunankupaqmi enemigonkuwanña vencechisaq.
 Ayankutañataqmi alton pawaq animalkunamanña hinaspa monte animalkunamanña
 qoykusaq. ⁸Kay llaqtataqa tikrurusq hukmanyanku hinaspa burlakunanku sitioman-
 ñam. Chaynin pasaq runakunapas pasaypaq tuñichisqata qawaspam hukmanyasqallaña
 burlakunqaku. ⁹Churi-wawankunatapas tayta-mamallankuwanmi mikurachisaq
 chaynataqmi kikinkupas sapakamataq mikunakunqaku, chaynataqa ruranqaku muyuriq-
 ninkumanta enemigonku atacptin pasaypaq yarqaymanta kasqankuraykum.’ ”
¹⁰—Chaynata rimaruspaykim riqmasiki runakunapa qayllanpi aysakuta pakipa-
 runki ¹¹hinaspa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata ninki:
 “Manaña pipas allichananpaq aysakuta pakichkaq hinam kay runakunatawan kay
 llaqtata tukurusq. Manaña maypipas pampanankupaq sitio kaptinmi Tofet Way-
 qopiña ayankuta pampanaku. ¹²Ñoqa Tayta Diosmá nisqayman hina chaynata
 rurasq kay llaqtatapas chaynataq runankunatapas. Tofet Wayqota hinamá kay llaq-
 tataqa rurasq. ¹³Mana asuykunay Tofet Wayqo hinañam kanqa Jerusalem llaqtapi
 wasikunapa chaynataq Juda nacion reykunapa wasinkunapas. Chay wasikunapa
 altosninpimá inciensota kañapurqaku llapallan lucerokunapaq, chaypitaqmi vino
 ofrendatapas hichapurqaku wakin taytacha-mamachakunapaqpas” nispa.

¹⁴Willananpaq Tayta Diospa kachasqan Tofet Wayqomanta Jeremias kutiruspanmi templopa pationpi sayaykuspan runakunata nirqa:

¹⁵—Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kaynata nin: “Sonqoykichikta rumiyarachispa palabraykunatapas mana kasukusqaykichikraykum kay llaqtapa chaynataq muyuriqninpi llaqtakunapa contranpi rimasqayman hina castigota kachamusaq” nispa.

Pasurpa contranpi Jeremiaspa rimasqanmanta

20 ¹Tayta Diospa temlonpi kamachikuq, Imerpa churin sacerdote Pasurña-taqmi Jeremiaspa rimasqankunata uyariruspan ²kamachirqa Diosmanta willakuq Jeremiasta azotenankupaq chaynataq cepo nisqankupi chakinkunata hapichinankupaq. Chay cepom karqa Tayta Diospa temlonpa hichpanpi otaq Benjamin sutiyoq alto punkupi. ³Paqarinnintin punchaw Jeremiasta cepomanta Pasur horqorachimuptinmi payta Jeremias nirqa:

—Tayta Diosqa manañam Pasurwanñachu sutichasunki aswanqa “Magor-misabib-wañam. ⁴Tayta Diosmi nin: “Qamtaqa rurarusqayki kikikipapas chaynataq llapallan amistadnikikunapapas mancharikunantañam. Qawachkaptikim paykunata enemigoykikuna guerrapi wañuchinqaku. Juda nacionpi llapallan runakunatam qoykusaq Babilonia nacionpa reyninmanña. Paymi wakinta presochasqata Babilonia lawman pusachinqa, wakintañataqmi guerrapi wañuchinqa. ⁵Enemigoykichikmantaqmi qoykusaq kay llaqtapa qori-qollqentapas, tukuy huñusqankutapas chaynataq tukuy kuyayllapaq kapuqninkutapas. Babilonia lawman astanankupaqtaqmi qoykusaq Juda nacion reykunapa llaqa qori-qollqentapas. ⁶Qampas Pasur, wasikiqi llapallan *yachaqkunapiwanmi presochasqa rinkichik Babilonia lawman. Chaypi wañuspa chaypitaq pampasqa kanki, chaypitaqmi pampakunqaku llapallan amistadnikikunapas. Paykunamanmi Diosmanta willakuq tukuspa llullakunata willarqanki” nispa.

Tayta Diosman Jeremiaspa quejakusqanmanta

⁷ Dios Taytalláy,
engañaypaqmi qamqa engañaruwanki.
Munayniyoq kasqaykiraykum engañaruwanki.
Tukuy punchawmi ñoqataqa asipayawanku.
Llapallankum ñoqataqa burlakuwanku.

⁸ Sapa kutillam rimani.
Sapa kutillam paykunaman qaparini.
Dañolla kananmantam qayakuni.
Tuñichisqa kananmantam qayakuni.
Palabraykita willakusqayraykum
tukuy punchaw insultawanku.
Palabraykita willakusqayraykum
tukuy punchaw burlakuwanku.

⁹ Ñoqam piensani
qanmantaqa manaña yuyarinaypaq.

^a 20:3 Hebreo simipi Magor-misabib ninanqa: “Tukuy hinastinpim mancharikuyla kachkan” ninanmi.

Ñoqam piensani
 sutikiqpa manaña rimanaypaq.
 Chaywanpas palabraykiqa
 nina hinaraqmi sonqoypi ruparichkan.
 Chaywanpas palabraykiqa
 nina hinaraqmi tulluykunapi pakarayachkan.
 Chay nina hina rupariytaqa
 munarqanim harkayta.
 Ichaqa manamá atirqanichu harkayta.

- ¹⁰ Uyarichkanim achkallaña runakunapa rimasqanta:
 Tukuy hinastinpim mancharikuy kachkan —nispam rimasqankuta.
 Denunciaychik —nispam rimanakuchkanku.
 Denunciasunchik —nispam rimanakuchkanku.
 Llapam amistadniymi urmarunayta suyachkanku.
 Ichapas engañarachikunman —nispam nichkanku.
 Paytaqa vencesunchikmi —nispam nichkanku.

- ¹¹ Dios Taytalláy,
 chaywanpas qamqa ñoqawanmi kachkanki.
 Manchakuypaq soldado hinam ñoqawan kachkanki.
 Chayraykum qatikachawaqniykunaqa urmarunqaku.
 Paykunaqa manañam vanceytaqa atiwanaqakuchu.
 Paykunaqa hatun penqaypim rikurirunqaku.
 Manam imapas lloqsinqa allinninkupaqchu.
 Haykapipas manaña qonqay atina penqaypim kanqaku.

- ¹² Llapallan Kamachiq Dios Taytalláy,
 allin ruraqkuna reqsiq Dios Taytalláy,
 qamqa reqsinkim runapa sonqontaqa.
 Qamqa yachankim runapa piensasqantaqa.
 Qawachiwayá paykuna vengakusqaykita.
 Qanmanmi willakamurqayki asuntoyta.

- ¹³ Tayta Diospaqyá takiychik.
 Tayta Diostayá alabaychik.
 Mana imayoqtam payqa salvaykun.
 Mana allin ruraqkunamantam salvaykun.

- ¹⁴ Ñakasqayá kachun nacesqay punchawqa.
 Amayá bendecisqachu kachun
 mamaypa wachakuwasqan punchawqa.

- ¹⁵ Taytayta kusirichiqpas ñakasqayá kachun.
 Taytayman willaqpas ñakasqayá kachun.
 “Qarim nacerapusunki”
 niqpas ñakasqayá kachun.

- ¹⁶ Chayna runaqa kachun
 Tayta Diospa chunnichisqan llaqta hinayá.
 Payqa kachun mana llakipayaspa

tuñichisqa llaqta hinayá.
 Achikyamuqtayá qapariyta uyarichun.
 Chawpi punchawpiyá guerrapi qapariyta uyarichun.

¹⁷ Manamya mamaypa wiksanchichu
 Tayta Dios wañurachiwarqa.
 Chayna kaptinqa mamaypa wiksallanpich
 sepulturay kanman karqa.
 Chayna kaptinqa wiñaypaqchá
 wiksallanpi kayman karqa.

¹⁸ ¡Imapaqraq mamay wachakuwarqa
 ñakariyllata qawanaypaq!
 ¡Imapaqraq mamay wachakuwarqa
 waqayllata qawanaypaq!
 ¡Imapaqraq mamay wachakuwarqa
 penqayllapi kawsaspa wañunaypaq!

Jerusalen llaqta tuñichisqa kananmanta

21 ¹ Rey Sedequiasmi kacharqa Malquiaspa churin Pasurtawan Maasiaspa churin sacerdote Sofoniasta chaynapi Jeremiasta kaynata nimunankupaq:

²—Ama hina kaspaykiyá Tayta Diosta mañakuy ñoqanchikpaq. Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormi atacawachkanchik, ichapas Tayta Diosqa ñawpaq tiempopi hina admirakuypaq kaqkunata ruraspan Nabucodonosorta asurirachinman —nispa.

³⁻⁴ Chaymi Jeremiasñataq Israelpa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanta Rey Sedequiasman nimunankupaq kaynata nirqa:

—Babilonia nacionpa reyninpa contranpi peleasqaykichik armakunatam kiki-kichikpa contraykichikpi kutiriykachisqa. Murallaykichikpa hawa lawninmanta atacamuq Caldea runakunatañataqmi kay llaqtapa chawpinpi huñusaq. ⁵ Kikiypunim qamkunapa contraykichikpi ancha hatun atiyuniyan chaynataq hatun castigowan peleasaq. Ruparichkaq nina hina ancha piñakuyniywanmi peleasaq. ⁶ Kay llaqtapi *yachaqkunata castigaptiymi runakunapas chaynataq animalkunapas mancharikuypaq peste onqoywan wañunqaku. ⁷ Ñoqa Tayta Diosqa ninitaqmi: Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormanmi chaynataq wakin enemigonkunamanmi qoykusaq Juda nacionpa reynin Sedequiastawan serviqninkunata. Qoykusaqtaqmi peste onqoymanta puchuqkunatapas, guerrapi wañuqkunamanta puchuqkunatapas, yarqaywan wañuqkunamanta puchuqkunatapas chaynataq wañuymanta llaqtapi lla-pallan puchuqkunatapas. Paykunatamá Nabucodonosor mana kuyapayaspan, mana favorecespan hinaspa mana llakipayaspan guerrapi wañuchinqa.

⁸—Chay runakunamanqa nimunkitaqmi ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta: “Kunanmi akllakunkichik kawsanaykichikpaq otaq wañunaykichikpaqpas. ⁹ Kay llaqtapi puchuqkunaqa guerrapim otaq yarqaymantam otaq peste onqoywanmi wañunkichik. Aswanqa Caldea runakunapa otaq kay llaqtapa muyuriqninmanta atacamuqkunapa makinman churakuspaqa kawsankichikmi. Vidallaykichiktapas salvankichikmi. ¹⁰ Ñoqa Tayta Diosmi nini: Ñam tantearuniña kay llaqtata manaña favorecespay castiganaypaq. Babilonia nacionpa reyninmanña qoykuptiymi kañaykunqa.”

Juda Nacion reypa contranpi willakuymanta

- ¹¹ Juda nacion reypa castankunamanyá nimuy,
ñoqa Tayta Diospa nisqayta uyarinankupaqyá nimuy:
¹² “Rey Davidpa castankuna,
ñoqa Tayta Diosmi kaynata nikichik:
Sapa tempranonyá allin arreglota ruraychik.
Ñakariqkunatayá ñakarichikuq runakunamanta libraychik,
chaynapi rupachkaq nina hina
mana piñakurunaypaq,
chaynapi mana allinkuna rurasqaykichikmanta
mana piñakurunaypaq,
chaynapi mana pipapas
amachay atinan
nina hina mana piñakurunaypaq.”

Jerusalen llaqta castigasqa kananmanta

- ¹³ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Qechwapa altonpi tiyaq llaqta,
ñoqaqa contraykipim kachkani.
Pampapa chawpinpi hatun rumi hina llaqta,
ñoqaqa contraykipim kachkani.
“¿Pitaqsi ñoqanchiktaqa atacawasun?”
nisparaqmi ninkichik.
“¿Pitaqsi amparakunanchikmanqa chayamunqa?”
nisparaqmi ninkichik.
¹⁴ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Mana allinkuna rurasqaykichikpa rurunman hinam
castigasqaykichik qamkunata.
Muyuriqnikiipi tukuy kaqkunatapas ruparunankamam
kañaykachisaq montekikunata.

Juda nacion reykunapa contranpi willakuymanta

- 22** ¹Tayta Diosmi ñoqa Jeremiasman kaynata niwarqa:
—Juda nacion reykunapa palacionman rispaykim kaynata willamunki:
²“Juda nacionpi gobiernaq Davidpa castan reylláy, serviqnínikunawan chaynataq
Jerusalen llaqtaman yaykuqkunawanyá Tayta Diospa nisqanta uyariychik. ³Tayta
Diosmi kaynata nin: ‘Runakunapaq allin arreglota ruraspayá, allin kaqkunallata
ruraychik, ñakariq runakunatayá ñakarichiqninmanta libraychik. Amam ñakarichin-
kichikchu forasterotaqa, mana piyniyotaqa nitaq viudatapas. Kay sitiopiqa amamá
inocente runataqa wañuchinkichikchu. ⁴Kay nisqaykunaman hina cheqapta rurap-
tikichikqa Rey Davidpa miraynin gobiernaq reykunam carretakunapi chaynataq
caballokunapi sillasqa kay palaciopa zaguanninta yaykunaku. Paykunaqa yaykunqa
serviqnínkunapiwanmi chaynataq runankunapiwanmi. ⁵Ñoqa Tayta Diosmi nini: Kay
nisqaykunata mana kasukuptikichikqa kay palaciom taqmasqa kanqa, nispá.’ ”
⁶Juda nacion reypa palacionmantam Tayta Dios kaynata nin:

Qamqa Galaad allpa hinam ñoqapaq kanki.
 Qamqa Libano Orqopa puntan hinam kanki.
 Ichaqa juraspaymi qamtaqa chunnichisqayki.
 Mana runayoc llaqtata hinam chunnirachisqayki.

- ⁷ Tuñichisunaykipaqmi kachamusaq armasqa runakunata.
 Paykunam kuchunqaku kuyayllapaq cedroykikunata.
 Paykunaqa ninamanmi wischunqaku chaykunata.

⁸—Achka nacionkunamanta hamuq runakunam kay llaqtapa hichpanta pasaspa ninakunqaku: “¿Imanasqataq Tayta Diosqa kay hatun llaqtataqa kaynatañaqa ruraran?” nispa. ⁹Chaymi testantanqaku: “Chaynaqa kachkanku yupaychasqanku Tayta Dioswan contrato rurasqankuta saqerusqankuraykum chaynataq mana reqsisqanku taytacha-mamachakunamanña qonqorakuspa adorasqankuraykum” nispa.

Rey Salumpa contranpi Jeremiaspa rimasqanmanta

- ¹⁰ Wañukuq Rey Josiasmantaqa amañayá waqaychikchu.
 Amañayá paymanta llakikuspaqa waqaychikchu.
 Presochasqa riqmantayá
 aminaykichikkama waqaspaqa-waqaychik.
 Manaña haykapipas kutimuqmantayá
 waqaspaqa-waqaychik.
 Nacesqan allpaman manaña kutimuqmantayá
 waqaspaqa-waqaychik.

¹¹Taytan Josiaspa rantinpi gobiernaruptinmi Juda nacionpa reynin Salum kay sitiomanta preso pusasqa karqa. Salunmantam Tayta Dios kaynata nirqa:
 —Salumqa manañam kutimunqachu. ¹²Payqa preso pusasqanku llaqtapi wañukuspanmi kay naciontaqa manaña haykapipas rikunqachu —nispa.

Rey Joacimpa contranpi Jeremiaspa rimasqanmanta

- ¹³ Mana allinta ruraspa
 palacioyki hatarichiq runa
 iqamqa imaynaraq kanki!
 Allin arreglota mana ruraspa
 hatun salakuna hatarichiq runa
 iqamqa imaynaraq kanki!
 Runamasinwan devalde llamkachikuq
 runam qamqa kanki.
 Llamkasqanmanta mana pagapuq
 runam qamqa kanki.
- ¹⁴ “Hatun palaciotam hatarichisqaq”
 nisparaqmi ninki.
 “Altosninpi hatun salayoqtam hatarichisqaq”
 nisparaqmi ninki.
 Hatun ventanakunatam rurarunki.

Cedromanta tablakunawanmi tablearachinki.
Chaykunataqa pukawanraqmi pintarachinki.

- ¹⁵ Cheqap reyqa kawaq
¿cedrosapallaña wasipi *yachaspaykichu?
¿Taytaykipa mikunanqa pisirqachu?
¿Taytaykipa tomananqa pisirqachu?
Payqa allin arreglotam rurarqa.
Payqa allinkunatam rurarqa.
Chaymi tukuy imapi allin karqa.
- ¹⁶ Payqa wakchakunapa asuntontam defienderqa.
Ñakariqkunapa asuntontam defienderqa.
Chayraykum tukuy imapi allin karqa.
¿Manachum payqa sumaqta reqsiwarqa?
Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

- ¹⁷ Qanmi ichaqa engañoswan
ganayllapi piensachkanki.
Inocente runakuna wañuchiyllapim piensachkanki.
Ñakarichiyllapi engañoayllapim piensachkanki.

¹⁸ Chayraykum Josiaspa churinmanta otaq Juda nacionpa reynin Joacinmanta
Tayta Dios kaynata nin:

Wañuptinqa manam pipas waqanqachu.
Paymantaqa manam pipas ninqachu:
“¡Ay wawqelláy, ay panilláy!” nispaqa.
Paymantaqa manam pipas waqanqachu:
“¡Ay Señorlláy, ay reynilláy!” nispaqa.

- ¹⁹ Wañuruq asnota hinam paytaqa pampanqaku.
Hawamanmi paytaqa qachachyanqaku.
Jerusalen llaqtamantam wischurunqaku.

Jerusalen llaqtapa contranpi willakuymanta

- ²⁰ Jerusalen llaqtapi *yachaqkuna,
Libano Orqoman seqaspayá qayakamuychik.
Basan lawman rispayá uyarichikamuychik.
Abarim Orqokunaman seqaspayá qaparimuychik.
Kuyasuqníkikuna vencerachikusqanmantayá qaparimuychik.
- ²¹ Hawka kachkaptikichikraqmi rimapayarqaykichik
ichaqa mana kasukuqmi karqankichik.
Warma kasqaykichikmantaraqmi chaynaqa karqankichik.
Nisqaykunata mana kasukuqmi karqankichik.
- ²² Kamachiqnikikunam cheqechisqa kanqa.
Llapallankum wayrawan hina cheqechisqa kanqa.
Kuyaqnikikunatam pusanqaku presochasqata.
Penqarikunkim mana allinkuna rurasqaykimanta.

Humillakunkim mana allinkuna rurasqaykimanta.
²³ Qamqa *yachachkanki cedrowan tableasqa palaciopim.
 Qamqa yachachkanki “Libano” sutiyoq palaciopim.
 Ichaqa iimaynataraq qaparkachanki
 nanay hapisuptiki,
 wachakuq warmipa nanaynin hina hapisuptiki!

Rey Jeconiaspa contranpi willakuymanta

²⁴ Joacimpa churinmanmi otaq Juda nacionpa reynin Jeconiasmanmi Tayta Dios kaynata nin:

—Vidayraykum jurani, *alleq makiypi sellonay anillo kaptikipas chaymantam horqoruykiman ²⁵wañuchiy munasuqnikiyman qoykunaypaq. Anchallataña manchakusqayki Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormanmi chaynataq Caldea runakunamanmi qamtaqa qoykusqayki. ²⁶Mamaykitawan qamtam qarqosqaykichik mana nacesqaykichik nacionman hinaptinmi chaypi wañunkichik. ²⁷Chaynaqa tukuy sonqoykichikwan kay allpaman kutimuyta munaspapas manam kutimunkichikchu —nispa.

Jeremiaspa rimarisqankuna

²⁸ ¿Wischupakusqa allpa manka hinachu Jeconiasqa?
 ¿Pakipasqa allpa manka hinachu Jeconiasqa?
 ¿Manaña pipapas munasqan paki manka hinachu payqa?
 ¿Imanasqataq paytaqa qarqonqaku?
 ¿Imanasqataq churinkunatapas qarqonqaku?
 ¿Imanasqataq qarqonqaku paykunataqa
 mana reqsisqanku nacionmanqa?
²⁹ Kay pachapi runakuna, uyariychik.
 Tayta Diospa nisqantayá uyariychik.

³⁰ Tayta Diosmi nin kaynata:
 Kay runamantayá libropi qellqaychik.
 Mana churiyoq hina kasqanmantayá qellqaychik.
 Manam allinchu lloqsinqa tukuy rurasqanpipas.
 Hina chaynallam kanqa miraynin runakunapas.
 Davidpa gobiernasqanpiza
 manam castankunaqa tiyanqachu.
 Juda nacionpi gobiernananpaqqa
 manañam castankunaqa tiyanqachu.

Puchuq presokunapa kutimusqanmanta

23 ¹Tayta Diosmi nin:
 —¡Ay imaynaraq kanqa mana allin michiqkuna hina runaykunata cherachispa chinkarachiq kamachikuqkunaqa! —nispa.

²Chayraykum Israelpa yupaychasqan Tayta Dios runankuna michiqkunata nin:
 —Qamkunaqa ovejaykunatam cheqechirqankichik hinaspa mana harkaspa chinkarachirqankichik. Chay mana allinkuna rurasqaykichikmantam castigasqayki-

chik. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ³Cheqechisqay nacionkunamantam puchuq ovejaykunata kikiypuni huñumusaq. Mikunanku pastokunaman kutichimuptiymi astawan miranqaku. ⁴Ñoqa Tayta Diosmi nini: Paykunata cuidananpaq michiqniykunata churaptiymi manaña imatapas manchakunqakuchu nitaq hukmanyankakuchu, manañam chullapas chinkanqachu. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

⁵Tayta Diosmi nin:

Hamuchkanmi tiempo
 Rey Davidpa castantapuni hatarichinaypaq.
 Hamuchkanmi tiempo
 allinta ikllichichkaq hina paypa castanta hatarichinaypaq.
 Paymá rey kaspan ancha yachaywan gobiernanqa.
 Allin arreglotam payqa ruranqa.
 Allinta ruraspa kay pachapi gobiernanqa.
⁶Paypa tiempompim Juda nacion salvasqa kanqa.
 Paypa tiempompim Israel nacion seguro *yachanqa.
 Runakunam kaynata sutichanqaku.
 “Allinyachiwaqninchik Tayta Dios” nispam ninqaku.

⁷Chayraykum Tayta Dios nin:

—Hamuchkanmi tiempo: “Israelpa mirayninkunata Egipto nacionmanta horqomuq Kawsaq Tayta Diosraykum jurani” nispa manaña juranankupaq. ⁸Juranqaku: “Israelpa mirayninkunata norte law Nacionkunamanta chaynataq qarqosqan wakin nacionkunamanta horqomuq Kawsaq Tayta Diosraykum jurani” nispañam. Paykunaqa allpankupiñamá *yachakunqaku.

Diosmanta willakuq tukuqkunata denunciasqanmanta

⁹Diosmanta willakuq tukuqkunatam nini:
 Sonqoymi pasaypaq hukmanyasqa kachkan.
 Enteron cuerpoymi katkatatachkan.
 Machasqa runamanraqmi rikchakuchkani.
 Vinowan pasaypaq sinkaruqmanmi rikchakuchkani.
 Tayta Diosraykum chayna kachkani.
 Chuya palabranraykum chayna kachkani.

¹⁰Hukwan-hukwan kakuqkunam
 kay nacionpiqa huntallaña kachkan.
 Ñakasqa kasqankuraykum
 allpapas llakisqallaña kachkan.
 Ñakasqa kasqankuraykum
 chunniqpi pastokunapas chakisqaña kachkan.
 Mana allinllatam kawsachkanku
 Diosmanta willakuq tukuqkunapas.
 Mana allinta ruranallankupaqmi
 atiyniyoq kasqankupas.

- ¹¹ Ñoqamanta willakuqkunam
manaña ñoqaman sonqoyoq rikurirunku.
Sacerdote runakunapas manaña ñoqaman
sonqoyoqmi rikurirunku.
Temploypipunim mana allinkuna rurachkaqta tarini.
Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.
- ¹² Chayraykum paykunapa vidanqa
lluchka ñan hinaña kanqa.
Tutayayman wichiynankupaqmi
paykunaqa tanqasqa kanqa.
Paykunamanmi castigota apamusaq.
Paykunamanmi chayachimusaq.
Castiganay watapim
castigasqa paykunataqa.
Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.
- ¹³ Samaria llaqtapim rikurqani
ñoqamanta willakuq tukuqkunata.
Samaria llaqtapim rikurqani
mana tupaqninpi rimaqkunata.
Paykunaqa Baal taytachapa sutinpim willakurqaku.
Paykunaqa Israel runaykunatam pantarachirqaku.
- ¹⁴ Jerusalem llaqtapim rikurqani
ñoqamanta willakuq tukuqkunata.
Jerusalem llaqtapim rikurqani
millakuypaq kaqkuna rurasqankuta.
Chaypim hukwan-hukwan kakuchkanku.
Runamasinku engañayllapim purichkanku.
Mana allin runakunatam kallpanchachkanku.
Huchankumanta mana wanakunankupaqmi kallpanchachkanku.
Paykunaqa llapallanpas rikchakapuan
Sodoma llaqtapi kaqkunamanraqmi.
Chaypi *yachaqkunaqa rikchakapuan
Gomorra llaqtayoc runakunamanraqmi.
- ¹⁵ Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini:
Ñoqamanta willakuq tukuqkunamanmi
ajenjota mikuchisaq.
Ñoqamanta willakuq tukukuqkunamanmi
qatqe yakuta tomachisaq.
Jerusalemni willakuq tukuqkunamantam
millakuypaq kaqkuna lloqsirun.
Millakuypaq kaqkunam
enteron nacionpi mirarun.
- ¹⁶ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:
Israel castakuna,

- amayá kasuychikchu
willakuq tukuqkunataqa.
Amayá kasuychikchu
qamkunaman willasusqaykichiktaqa.
Lullallatam paykunaqa willasuchkankichik.
Piensasqallankutam paykunaqa rimapayasuchkankichik.
Mana nisqaykunatam paykunaqa rimapayasuchkankichik.
¹⁷ Qepanchakuwaqniy runakunamanmi nichkanku:
“Hawkallam kankichik” nispa.
Rumi sonqo runakunamanmi nichkanku:
“Desgraciaqa manam chayamusunkichikchu” nispa.

Jeremiaspa rimarisqankunamanta

- ¹⁸ Paykunamantaqa imayqannintaq
Tayta Diospa tanteasqanpi sayarqa?
Paykunamantaqa imayqannintaq
payta rikuspa palabranta uyarirqa?
Paykunamantaqa imayqannintaq
palabranta atiendespa kasukurqa?
¹⁹ Sinchi wayra hinaraqmi
Tayta Diospa piñakuyninqa lloqsinqa.
Muyuq wayra hinaraqmi
mana allin ruraqkunapa hawanpi rikurirunqa.
²⁰ Tayta Diospa piñakuyninqa manam taninqachu
imam rurananta ruranankama.
Tayta Diospa piñakuyninqa manam taninqachu
imam piensasqanta cumplinankama.
Hamuq punchawkunapim kaykunata entiendenkichik.
Chay tiempopim imam kaqta entiendenkichik.

Willakuq tukuqkunapa contranpi willakuymanta

- ²¹ Chay willakuqkunataqa manam kacharqanichu
ichaga chayllam kallparqaku.
Chay willakuqkunataqa manam rimapayarqanichu
ichaga ñoqamantaraqmi willakurqaku.
²² Ñoqapa tanteasqaypi sayaspankuqa
runaykunamanchá willanmanku karqa.
Mana allin kawsasqankumanta
wanakunankupaqchá willanmanku karqa.
Mana allin rurasqankumanta
wanakunankupaqchá willanmanku karqa.
²³ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Ñoqaqa hichpaykichikpi kaq Diosmi kani.
Ñoqaqa manam karupi kaq Dioschu kani.
²⁴ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Pakakuna sitiopi pipas pakakuptinqa
 ¿manachum rikuchkani ñoqaqa?
 ¿Manachum hanaq pachata huntariq kani?
 ¿Manachum kay pachata huntariq kani?
 Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata.

²⁵—“Mosqorunim, mosqorunim” nispa sutiypiraq willakuq tukuqkunapa willakusqantam uyarirqani. ²⁶¿Haykapikamataq chay llulla willakuqkunaqa engaño sonqoyoqlla kanqaku? Paykunaqa sonqonkumanta horqoykuspallam willakunku. ²⁷Mosqosqankuta willanakuspankum munachkanku runaykuna qonqaruwananta. Chaynam abuelonkupas Baal sutiyoq taytachata adoraspas qonqaruwarqaku. ²⁸Ñoqa Tayta Diosmi nini: Pipas mosqoruspaqa chay mosqorusqantayá willakuchun. Pipas rimasqayta uyarispapa imam kaqtayá willakuchun. Trigotawan pajataqa manam chapunachu. ²⁹Ñoqa Tayta Diosmi nini: Rimasqayqa nina hinam. Rimasqayqa qaca rumipas ñutuq martillo hinam.

³⁰—Ñoqa Tayta Diosmi nini: Chayraykum ñoqaqa chay willakuqkunapa contranpi kachkani, paykunaqa ñoqapa nisqaykunatam suwakuyapaq-suwakuchkanku willakuqmasinkumanta. ³¹Ñoqa Tayta Diosmi nini: Ñoqaqa chay willakuqkunapa contranpim kachkani, paykunaqa yanqalla rimaspam ninku: “Kaynatam Tayta Dios nin” nispa. ³²Ñoqa Tayta Diosmi nini: Yanqakunata mosqoruspa runaykunata pantarachiq willakuqkunapa contranpim kachkani. Paykunaqa runaykunatam pantachin llulla willasqankuwan chaynataq rimaylla-rimasqankuwan. Ñoqa Tayta Diosmi nini: Paykunataqa manam kachamurqanichu nitaqmi kamachimurqanichu. Paykunaqa manam yanapayta atinchu runaykunataqa.

Tayta Diospa rimasqankunata imaynam willakunankumanta

³³—Yaw Jeremias, sichu kay runakunapas otaq ñoqamanta willakuq tukuqpas otaq sacerdotepas tapusunkiman: “¿Imatataq Tayta Diosqa willasurqanki?” nispa hinaptinga paykunatam ninki: “Tayta Diospa nisqanman hinaqa paypaqsi kankichik llasaq qepi hina chaysi wischurusunkichik” nispa. ³⁴Sichu ñoqamanta willakuq tukuqpas otaq sacerdotepas otaq hukkaqnin runapas ninman: “Tayta Diospa willakusqanmi kayqa” nispa hinaptinga chay runatam ayllunkunatawan castigasaq. ³⁵Runamasikichikwanqa hinaspa aylluykichikwanqa: “¿Imanispataq Tayta Diosqa contestarqa otaq imatataq payqa nirqa?” nispam ninakunkichik. ³⁶Amañam ninkichikchu: “¿Imatataq Tayta Diosqa willakurqa?” nispaqa. Sapakamapa willakusqanqariki kikinpa rimasqallanmi. Qamkunaqa yupaychasqanchik Llapallan Kamachiq Tayta Diospa nisqantam otaq sapallan kawsaq Diospa nisqantam tikrarunkichik.

³⁷—Yaw Jeremias, ñoqamanta willakuq tukuqkunatayá tapuy kaynata: “¿Imanispataq Tayta Diosqa contestarqa otaq imatataq payqa nirqa?” nispa. ³⁸Sichu: “Tayta Diospa willakusqanmi kayqa” nispa nisuptikiqa ñoqa Tayta Diospa nisqaytam kaynata ninki: “Amañam rimankichikchu chaynataqa nichkaptiypas hinallaraq rimasqaykichikraykum ³⁹qamkunataqa qepita hina hoqariruspa wischurusqaykichik, wischurusaqtaqmi qamkunamanwan abueloykichikkunaman qosqay llaqtatapas. ⁴⁰Qamkunataqa wiñaypaqmi penqayman churasqaykichik, mana qonqaypas atinapaqmi humillachisqaykichik.”

Higosniyoq canastakunawan rikchanachiyanta

24 ¹Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormi Babilonia llaqtaman presota pucharachirqa Joacimpa churinta otaq Juda nacionpa reynin Jeconiaasta, Juda nacionpi llapallan kamachikuqkunata chaynataq Jerusalem llaqtapi tukuy rikchaq oficioyoq maestrokunatapas. Chaypa qepallantam Tayta Dios qawachiwarqa templopa punkunpi churasqa higos huntayoq iskay canastakunata. ²Huknin canastapim kasqa punta poqoruaq allin higoskuna, huknin canastapiñataqmi kasqa mikunapaqpas mana valeq higoskuna.

³Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa:

—Yaw Jeremias ¿imatataq qawachkanki? —nispa.

Chaymi nirqani:

—Ñoqaqa qawachkani higostam. Wakin higosqa ancha sumaqlañam. Wakinñataqmi mikunapaqpas mana valeq higoskuna —nispa.

⁴Hinaptinmi Tayta Diosñataq niykuwarqa:

⁵—Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosmi nini: Kay allin higoskunata hinam waqaychasaq Juda nacionmanta Caldea lawman preso pusachisqay runakunata. ⁶Paykunataqa amparaspaymi kay allpaman kutichimusaq. Wasita hina hatarichispaymi manaña tuñichisaqchu. Sachata hina plantaruspaymi sapinmantaga manaña horqosaqchu. ⁷Tayta Dios kasqayta reqsiwanankupaqmi yuyayta qosaq. Paykunaqa runaykunaña kaptinmi ñoqañataq paykunapa Diosnin kasaq. Chaynaqa kanqa tukuy sonqonkuwan kutirikamuwasqankuraykum.

⁸—Ichaqa mikunapaqpas manaña valeq higesta hinam rurasq Juda nacionpa reynin Sedequiasta, yanapaqnin kamachikuqkunata, Jerusalem llaqtapi *yachaqkunata, kay nacionpi puchuqkunata chaynataq Egipto nacionman rispa chaypi yachaqkunatapas. ⁹Paykunataqa desgraciamanmi churasq kay pachapi llapallan nacionkunapas mancharikunankama. Qarqoruptiymi paykunaqa ejemplopaq kanqa humillachisqa, despreciasqa chaynataq ñakasqa. ¹⁰Paykunatam castigasaq guerrawan, yarqaywan chaynataq peste onqoywan abuelonkuman qosqay allpapi chinkanankukama.

Norte lawmanta hamuq enemigomanta

25 ¹Josiaspa churin Rey Joacim Juda nacionpi tawa watamanña gobiernachkaptinmi chaynataq Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorpas yaqa huk wataña gobiernachkaptinmi Jeremiasman Tayta Dios rimapayarqa Juda nacionpi llapallan runakunapa contranpi. ²Hinaptinmi Diosmanta willakuq Jeremiasñataq Juda nacionpi llapallan runakunamanwan Jerusalem llaqtapi *yachaqkunaman willarqa kaynata:

³—Amonpa churin Josias chunka kimsayoq watamanña Juda nacionpi gobiernasqanmantam pasarun iskay chunka kimsayoq wataña. Chay tiempomantam kunankama Tayta Dios rimapayawarqa chaymi qamkunamanpas mana samaykuspay willapayarqaykichik ichaqa manam kasuwarqankichikchu. ⁴Tayta Diosqa serviqnin willakuqkunatam mana tanispa kachamusurqankichik ichaqa manam kasurqankichikchu nitaqmi uyariytapas munarqankichikchu. ⁵Paykunam nisurqankichik: “Mana allin kawsasqaykichikmantawan mana allin rurasqaykichikmantayá wanakuychik chaynapi abueloykichikmanpas chaynataq qamkunamanpas wiñaypaq qosusqaykichik allpapi *yachanaykichikpaq. ⁶Mana reqsisqaykichik dioskunataqa amayá qatiychikchu hinaspapas amataqyá adoraykichikchu qonqoranpa pampaman kumuykuspaqa. Qamkunapa rurasqaykichik taytacha-mamachakunata adoraspaga amayá Tayta Diostaqa

piñachiychikchu chaynapi ama castigasunaykichikpaq.”⁷ Tayta Diosmi nin: “Qamku-naqa manam kasuwarqankichikchu aswanqa taytacha-mamacha rurasqaykichikwanmi piñachiwarqankichik chaynapi kkillaykichik castigasqa kanaykichikpaq” nispa.

⁸—Chayraykum Llapallan Kamachiq Tayta Dios nin: “Ñoqa Tayta Diosmi nini: Willa-payasqay palabraykunata mana kasukusqaykichikraykum⁹ Babilonia nacionpi serviqniy Rey Nabucodonosortawan norte lawpi llapallan runakunata qayamusaq. Paykunawanmi atacachisaq kay nacionta, llapallan runankunata chaynataq muyuriqninpi nacionkuna-tapas. Pasaypaqtam paykunataqa tukurusaq. Paykunataqa tuñirachispaymi wiñaypaq purmarachisaq chaynapi runakunapas admirakusparaq burlakunankupa.”¹⁰ Tanirachi-saqmi kusikuymanta qaparisqankutapas, asikuyninkutapas chaynataq casarakuqkunapa fiestantapas. Manañam uyarinqakuchu marayninkupa kutaynintapas. Manañam kanqa-chu mecheropa achkiyninpas.¹¹ Kay enteron nacionqa admirakuypaqmi chunninga. Chay nisqay nacionkunaga Babilonia nacionpa reynintam qanchis chunka wata servinqaku.¹² Ñoqa Tayta Diosmi nini: Qanchis chunka wata pasaruptinñataqmi Babilonia nacionpa reynintawan Caldea nacionniyoq runakunata castigasqa, mana allinkuna rurasqan-kumantam wiñaypaq purmachisaq.¹³ Ñoqaqa Caldea nacionpa contranpi llapallan rimasqaykunatam cumplisaq, cumplisaqtaqmi kay libropi qellqasqanman hina llapallan nacionkunapa contranpi Jeremiaspa willakusqantapas.¹⁴ Paykunamantapas aswan hatun nacionkunam chaynataq munayniyoq reyunam venceruspa paykunawan servichikunqa. Tukuy mana allinkuna rurasqankuman hinam paykunamanpas pagasaq” nispa.

Nacionkuna castigasqa kananmanta

¹⁵Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi kaynata niwarqa:

—Vinowan huntasqa hina piñakuyniy vasota chaskiwaspaykiyá kachasqay llapallan nacionkunaman upyachimuy.¹⁶ Chay vasomanta upyaspankum tamsay-kachanqaku chaynataq locoyanqaku contrankupi guerrata hatarichiptiy —nispa.

¹⁷Chay qowasqanta Tayta Diosmanta chaskiykuspaymi paypa kachawasqan llapallan nacionkunaman willakurqani.¹⁸ Upyachichkaq hinamá willakurqani Jerusalem llaqtapi kaqkunaman, Juda nacion llaqtakunapi runakunaman chaynataq chaypi reyunaman-wan chaypi kamachikuqkunamanpas chaynapi kunan hina chunnichisqa, purmachisqa, burlakusqa chaynataq ñakasqa kanankupa.¹⁹ Upyachichkaq hinamá willakurqani Egipto nacionpa reynin Faraonmanpas, serviqninkunamanpas yanapaqnin kamachikuqkunaman-pas, llapallan runankunamanpas,²⁰ Egipto nacionpi forasterokunamanpas, Uz nacionpi reyunamanpas chaynataq Filisteia nacionpa llapallan reyninkunamanpas, chay reykuna-qa: Ascalon llaqtapa reyninmi, Gaza llaqtapa reyninmi, Ecron llaqtapa reyninmi chaynataq Asdod llaqtapi puchukunapa reyninmi.²¹ Willakurqanitaqmi Edom nacionpi runakuna-manpas, Moab nacion runakunamanpas chaynataq Amonpa mirayninkunamanpas,²² Tiro llaqtapa reyninkunamanpas, Sidon llaqtapa reyninkunamanpas chaynataq Mediterraneo Lamar Qochapa patan nacionkunapa reyninkunamanpas.²³ Willakurqanitaqmi Dedan castakunamanpas, Tema castakunamanpas, Buz castakunamanpas chaynataq sentidon law chukchanku rutukuq runakunamanpas.²⁴ Willakurqanitaqmi Arabia lawpi llapallan reyunamanpas chaynataq chunniqpi *yachaq tukuy rikchaq runakunapa reyninku-namanpas.²⁵ Willakurqanitaqmi Zimri lawpi llapallan reyunamanpas, Elam nacionpa llapallan reyninkunamanpas chaynataq Media nacionpa llapallan reyninkunamanpas.²⁶ Willakurqanitaqmi norte lawpi reyunamanpas otaq reymasinkunapa hichpanpi otaq

karupi kaq reykunamanpas. Upyachichkaq hinamá willakurqani kay pachapi llapallan gobiernokunaman. Paykunapa qepantañataqmi Babilonia nacionpa reynin upyanqa.

²⁷ Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi paykunaman ninaypaq kaynata niwarqa:

—Chay vasomantayá upyaychik machanaykichikkama, vomitanaykichikkama chaynataq urmaspa manaña hatarinaykichikkama. Contraykichikpim guerrata hatarichimusaq. ²⁸ Upyanankupaq vasota mana chaskisuptikiqa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diospa nisqaytam kaynata ninki: “Upyankichikpunim. ²⁹ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nini: ‘Ñoqapaq sapaqchasqa llaqtata castigayta qallarichkaptiyqa ñqamkunañataqchu mana castigasqa kawaqchik? Castigasqapunim qamkunapas kankichik. Kay pachapi llapallan *yachaqa runakunapa contranpim guerrata hatarichimuchkani’ ” nispa.

³⁰ —Jeremias, paykunapa contranpimá tukuy nisqaykunata willaspayki kaynata ninki:

“Alto-altomantam Tayta Diosqa qaparimun.

*Yachanan chuya sitiomantam Tayta Diosqa qayakamun.

Runakanapa contranpim qaparimuchkan.

Uvas saruqkunapa takintam takimuchkan.

Kay pachapi yachaqkunapa contranpim takimuchkan.”

³¹ Tayta Diosmi kaynata nin:

Kay pachapa cantonkamaraqmi uyarikunqa.

Nacionkunatam juicioman qayasaq ñoqaqa.

Llapallan runakunamantam cuentata mañasaq.

Mana allin ruraqkunatam wañuchisaq.

Guerrapim paykunataqa wañuchisaq.

³² Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

Castigokunaqa nacion-nacionmi qatinakamunqa.

Kay pachapa cantonmantam hatarimunqa.

Sinchi wayra hinaraqmi hatarimunqa.

³³ Kay pachapa cantonmanta

huknin cantonkamam wischurayanqaku.

Tayta Diospa wañuchisqan

runakunam wischurayanqaku.

Paykunamantaqa manam pipas aya takita takinqachu.

Paykunapa ayantaqa manam pipas huñunqachu.

Paykunapa ayantaqa manam pipas pampanqachu.

Paykunaqa wanu hinam pampapi wischurayanqaku.

³⁴ Michiqkuna, qamkunaqa qapariychikyá.

Michiqkuna, qamkunaqa waqaychikyá.

Runay pusaqkuna, allpapiyá kuchpaykachakuychik.

Nakasqa kanaykichikpaq punchawmi

chayamuchkanña.

Kuyayllapaq vaso hina pakisqa kanaykichikmi

chayamuchkanña.

- ³⁵ Lluptiytaqa manam michiqkunaqa atinqachu.
Runaykunata pusaqkunaqa manam ayqeyta atinqachu.
³⁶ Michiqkunam waqayllawanña qaparkachachkanku.
Runaykunata pusaqkunam qaparkachachkanku
pastokunata Tayta Dios chinkarachisqanrayku.
³⁷ Tayta Diosmi piñakurun anchata.
Chinkarachinmi kuyayllapaq pastokunata.
³⁸ Machayninmanta lloqsimuq leon hinaraqmi lloqsiramun.
Paykunapa nacionnintam purmarachin.
Manchakuypaq guerratam hatarirachimun.
Ninata hinam piñakuyninta ratarirachin.

Jeremiasta wañuchinankupaq hapirusqankumanta

26 ¹ Josiaspa churin Rey Joacim Juda nacionpi gobiernayta qallarichkaptinmi Jeremiasman Tayta Dios rimapayaspan ² kaynata nirqa:

—Temploypa pationpi sayaykuspaya tukuy kamachisqaykunata willakamuy temploypi adorawanankupaq hamuqkunaman otaq Juda nacion llaqtakunamanta hamuqkunaman. Chulla palabraltapas ama qonqaspaya willakamuy. ³ Icharaqpas uyarikuspanku mana allin kawsasqankumanta sapakama wanakunmanku, chayna kaptinqa mana allinkuna rurasqankumantaqa manañach ñoqapas castigaymanchu. ⁴ Ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá paykunaman nimuy: “Qamkunaman yachachisqaykunata mana kasukuspa kawsaptikichikqa ⁵ chaynataq mana tanispa qamkunaman kachamusqay willakuq serviqniykunapa nisqantapas mana uyariptikichikqa ⁶ Silo llaqtapi hinam kay templotapas purmarachisqa. Kay Jerusalem llaqtapas llapallan nacionkunapa ejemplonpaqmi ñakasqa llaqtaña kanqa.”

⁷ Templopim ñoqa Jeremiaspa kay nisqaykunata uyariqraku sacerdotekuna, Diosmanta willakuqkuna chaynataq llapallan runakunapas. ⁸ Tayta Diospa llapallan kamachiasqankunata rimayta tukuruptiymi sacerdotekuna, Diosmanta willakuqkuna hinaspalla llapallan runakuna hapiruwaspas niwarqa:

—Wañunkipunim. ⁹ ¿Imanasqataq Tayta Diosmanta rimaspaykiqua ninki: “Silo llaqtapi hinam kay temploas purmachisqa kanqa, kay Jerusalem llaqtapas mana runayoqñam purmanqa” nispaykiqua?

Llapallan runakunam templopi huñunakurqaku ñoqapa muyuriqniypi.

¹⁰ Juda nacionpi kamachikuqkunañaatqami chaykuna pasakusqanta uyariiruspanku reypa palacionmanta rirqaku temploman hinaspam “Mosoq Zaguan” sutiyoq punkupi tiyaykurqaku juzgawanankupaq. ¹¹ Chaymi sacerdotekunawan Diosmanta willakuqkuna chay kamachikuqkunaman chaynataq llapallan runakunaman nirqaku:

—Kay runaqa uyarisqaykichikpi hinapas kay llaqtapa contranpi rimasqanraykum wañunanpaq sentenciasqa kanan —nispa.

¹² Hinaptinmi ñoqa Jeremiasñataq kamachikuqkunamanwan llapallan runakunaman nirqani:

—Tayta Diosmi kachamuwarqa kay temploa contranpi chaynataq kay llaqtapa contranpipas llaqa uyarisqaykichik palabrakunata willakunaypaq. ¹³ Mana allin kawsasqaykichiktawan mana allinkuna rurasqaykichikta kunan allichaspa Tayta Diospa nisqantaña kasukuptikichikqa paypas contraykichikpi rimasqankunatam manaña ruranqachu. ¹⁴ Ñoqaqa qamkunapa makikichikpim kachkani. Tanteasqaykichikta hinayá ñoqawan ruraychik. ¹⁵ Chaywanpas kaytayá yachaychik:

wañuchiwaspaykichikqa inocente runatam wañuchinkichik hinaptinqa, kay llaqtapi runakunawan kuskam huchayoq kankichik. Cheqaptapunipas ñoqataqa Tayta Diosmi qamkunaman kachamuwarqa llaqa uyarisqaykichikkunata rimanaypaq —nispa.

¹⁶Hinaptinmi kamachikuqkunapiwan runakuna, sacerdotekunamanwan Diosmanta willakuqkunaman nirqaku:

—Yupaychasqanchik Tayta Diospa sutinpim payqa rimapayawanchik, chaynaqa manam wañunanpaq sentenciasqaqa kanmanchu —nispa.

¹⁷Wakin ancianokunapas hatarispankum huñunasqa runakunaman nirqaku:

¹⁸—Juda nacionpa reynin Ezequiaspa tiemponpim Moreset llaqtayoq Miqueas kay Juda nacionpi kaq llapallan runakunaman Diosmanta willakuspan nirqa:

“Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

‘Sion Moqopi llaqtam yapusqa kanqa.

Chakra hinaraqmi yapusqa kanqa.

Jerusalen llaqtam purmachisqa kanqa.

Templopa kasqan moqom monteyarunqa.’

¹⁹Juda nacionpa reynin Ezequiaswan Juda nacionpi runakunaqa ¿wañuchirqakuchum Miqueastaqa? Manam, aswanqa kikin reypas Tayta Diosta manchakuspa payta mañakurqa paykunamanta llakipayarikunanpaq chaymi Tayta Diospas manaña castigarqañachu rimasqan castigokunawan. Ñoqanchikqa hatun castigotam contranchikpi apaykamuchkanchik.”

²⁰Quiriat-jearim llaqtayoq Semaia pa churin Uriaspas Jeremia pa nisqanta hinallam kay llaqtapa chaynataq kay nacionpa contranpi Tayta Diospa sutinpi rimarqa.

²¹Hinaptinmi Rey Joacimñataq llaqa tropakunapa jefenkunapiwan hinaspa llaqa kamachikuqkunapiwan Uriaspa nisqanta uyariruspanku wañurachiya munarqaku. Ichaqa Uriasmi mancharikuspan Egipto nacionman lluptirurqa. ²²Chaywanpas Rey Joacinmi kacharqa Acborpa churin Elnatanta chaynataq wakin runakunatapas Egipto nacionman. ²³Paykunam Egipto nacionmanta Uriasta pusaramurqaku Rey Joacinman. Chaymi rey kamachiptin espadawan wañurachispanku wakchakunapa ayan pampakunan uchkuman cuerpona wischuykamurqaku.

²⁴Safanpa churin Ahicam sutiyoq runam Jeremia sta favorecerqa, chayraykum Jeremia staqa manaña runakunaman qoykurqakuchu wañurachinankupaq.

Yugowan rikchanachiy manta

27 ¹Josiaspa churin Rey Zedequias Juda nacionpi gobiernayta qallarichkap tinmi Jeremia sta Tayta Dios rimapayarqa ²kaynata:

—Rurakaramuy yugotawan coyundata hinaspayá matankaykiman watakaramuy.

³Chaymantam willachimunki Edom nacionpa reyninman, Moab nacionpa reyninman, Amonpa mirayninkunapa reyninman, Tiro llaqtapa reyninman hinaspa Sidon llaqtapa reyninman. Juda nacionpa reynin Sedequiasta watukunankupaq Jerusalem llaqtaman hamuq runakunawanmi chay reykunamanqa willachimunki. ⁴Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diospa nisqaytam chay runakunaman kamachinki reyninkuman kaynata willamunankupaq: ⁵“Hatu-hatun atinyiwanmi rurarqani kay pachatawan chaypi kaq runakunatapas chaynataq animalkunatapas. Chaykunataqa munasqayman hinam pimanpas qoni. ⁶Kunanqa llapallan chay nacionkunatam qoni Babilonia nacionpa reynin serviqnay Nabucodonosorman. Qonitaqmi purun animalkunatapas payta servinankupaq. ⁷Llapallan nacionkunam servinqaku payta, churinta

chaynataq willkantapas. Chaynaqa kanqa Babilonia nacionpi yachakunata achka nacionkunawan munayniyoq reykuna munaychakunan tiempokamallam. ⁸Sichu mayqan nacionpas otaq mayqan gobiernopas Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorta mana serviya munaptinga chaynataq payman mana sujetakuyta munaptinga chay naciontam guerrawan, yarqaywan hinaspa peste onqoywan castigasaq. Chay naciontaqa tukunaykamam castigasaq Rey Nabucodonosorwan. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.”

⁹“Amayá kasuychikchu ñoqamanta willakuqkunataqa, musyaqkunataqa, mosqoykunapa imam ninan willakuqkunataqa, suerte choqaqkunataqa nitaq brujokunatas. Paykunaqa consejosuchkankichik Babilonia nacionpa reyninta manaña servinaykichikpaqmi. ¹⁰Paykunaqa allpaykichikmanta karuncharusunaykichikpaqmi chayna llullakunata willasuchkankichik chaynapi ñoqapas karu nacionman qarqoruptiy chinkarunaykichikpaq. ¹¹Babilonia nacion reypa llaasq yugonman sujetakuqkunatam ichaqa hina allpallanpi saqerusasq hinapinmi chakrankutapas llamkaspas hinapi *yachanqaku. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.”

¹²Ñoqa Jeremiasmi Juda nacionpa reynin Zedequiasman willaspas kaynata nirqani: —Babilonia nacionpa reyninmanyá runankunamanwan yugoman hina sujetakuychik. Chaynata ruraspaqa kawsankichikmi. ¹³Qampas chaynataq runaykikunapas ¿yanqapaqchum guerrawan, yarqaywan chaynataq peste onqoywan wañuwaqchik? Tayta Diospa nisqanpi hinapas Babilonia nacionpa reyninta mana serviya munaq nacionkunatam chaykunaqa sucedenqa. ¹⁴Ñoqamanta willakuqkunam llullakuspa consejosunkichik Babilonia nacionpa reyninta mana servinaykichikpaq. Amayá paykunataqa kasuychikchu. ¹⁵Paykunataqa manapunim kachamurqanichu. Paykunaqa ñoqapa sutiypim llullallata rimachkanku qamkunata cheqerachisunaykichikpaq. Chaynaqa qamkunapas chaynataq ñoqamanta llullakuspa willasuqnichikkunapas chinkachisqam kanqa —nispa.

¹⁶Sacerdotekunamanpas chaynataq llapallan runakunamanpas Tayta Diospa nisqantam kaynata nirqani:

—Willakuq tukuqkunam nichkanku: “Templopa servicionkunataqa Babilonia llaqtamantam prontolla kutichimunqaku” nispa. Chay nisqankuqa llullam. ¹⁷Chaynaqa paykunata ama kasuspáy Babilonia nacionpa reyninta serviychik, chaynata ruraspaqa kawsankichikmi. ¿Imanasqataq kay llaqtaqa purmachisqa kanman? ¹⁸Sichu ñoqamanta cheqap willakuqkuna kaspankuqa chaynataq palabrappas paykunapi kaptinqa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diostayá ruegakuwachunku chaynapi temploypi puchuq serviciokunatas chaynataq Juda nacionpi reypa wasinpi hinaspa Jerusalenpi puchuq serviciokunatas Babilonia llaqtaman ama apanankupaq.

¹⁹⁻²²“Ñoqa Tayta Diosmi nini: ‘Joacimpa churinta otaq Juda nacionpa reynin Jeconiasa Rey Nabucodonosor Jerusalen llaqtamanta Babilonia llaqtanman presochasqata pusachispanqa chaynataq Jeconiaswan kuskata Juda nacionpi chaynataq Jerusalen llaqtapi llapallan kamachikuqkunata pusachispanqa, Rey Nabucodonosorqa manam aparqachu temploa pilarninkunataqa, broncemanta hatun estanquetaqa, lavatoriokunapa broncemanta carretankunataqa nitaq llaqtapi wakin serviciokunatas. Templopi serviciokunamatawan Juda nacionpi, reypa wasinpi chaynataq Jerusalen llaqtapi puchuq serviciokunamantam ñoqa Tayta Dios nini: Chaykunataqa Babilonia llaqtamanmi apanqaku. Chaypim kamunqa ñoqa munapitay kay sitioman kutichimunankukama’ nispa.”

Hananciasmantawan Jeremiasmanta

28 ¹Juda nacion Rey Sedequiaspa gobiernay qallarisqan watakunapim otaq tawa watamanña gobiernachkaptinmi chay watapa pichqa kaq killanpi Gabaon llaqtayoq Azurpa churin Hananias Tayta Diosmanta willakuq tukurqa. Jeremiastam templopi sayachkaptin sacerdotekunapa chaynataq llapallan runakunapa qayllanpi kaynata nirqa:

²—Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata: “Yugota pakichkaq hinam Babilonia nacionpa reyninman sujetasqa kasqaykichikta tukuchisaq.

³Isqay watallamantam kutichimusaq templopa serviciokunata otaq kay llaqtamanta Babilonia llaqtaman Rey Nabucodonosorpa apasqan serviciokunata. ⁴Kutichimusaqtaqmi Joacimpa churin Juda nacionpi Rey Jeconiasapas. Kutichimusaqtaqmi Juda nacionmanta Babilonia nacionman preso pusasqa llapallan runakunatapas. Yugo pakichkaq hinam Babilonia nacionpi reyman sujetasqa kasqaykichikta tukuchisaq” nispam nin Tayta Dios.

⁵Chaymi contestaspan Diosmanta willakuq Jeremiasñataq sacerdotekunapa chaynataq templopi huñunasqa llapallan runakunapa qayllanpi Hananiasta kaynata nirqa:

⁶—Amalaya Tayta Dios chaynata runanman. Amalaya paymanta willakuchkaq hina nisqaykikunata cumplinman chaynapi templopa serviciokuna apasqankuta kutichimunapay chaynataq Babilonia lawmanta llapallan preso pusasqa runakunatapas kay llaqtaman kutichimunankupaq. ⁷Chaywanpas llaqa runakunapa qayllanpi chaynataq qampa qayllaykipi rimasqaytayá uyariykuy: ⁸Ñawpaq watakunamantaraqmi ñoqapas chaynataq qampas manaraq nacechkaptinchik Diosmanta willakuqkuna rimarqakuña achka nacionkunapa chaynataq hatun gobiernokunapa contranpi, paykunaga rimarqa chay nacionkuna guerrawan, desgraciawan chaynataq peste onqoykunawan castigasqa kanankumantam. ⁹Runakunapa hawkalla kanankumanta pipas willakuptinqa chay rimasqan cumplikuptillanmi yachanqaku cheqaptapunipas payqa Tayta Diospa kachamusqan willakuq kasqanta —nispa.

¹⁰Chaymi Diosmanta willakuq tukuq Hananias Diosmanta willakuq Jeremiaspa matankanmanta yugota horqoruspan pakiparurqa ¹¹hinaspam llapallan runakunapa qayllanpi nirqa:

—Tayta Diosmi kaynata nin: “Kay pakipasqay yugota hinam kunanmanta isqay wataman Babilonia nacionniyoq Rey Nabucodonosorpa llapallan nacion sujetasqanta tukusaq” nispa.

Chaymi Diosmanta willakuq Jeremias pasakurqa. ¹²Jeremiaspa matankanmanta Hananias yugota horqoruspan pakiparusqanpa tumpa unayllanmantam Jeremiasman Tayta Dios nirqa:

¹³—Ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá Hananiasman kaynata nimuy: “Kaspimanta pakipasqayki yugopa rantinpi fierromanta yugotaña ruranki. ¹⁴Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi niki: Llapallan nacionkunatam fierromanta yugoman watachkaq hina Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosortaña servichisaq. Paymanñam qoykuni purun animalkunatapas munaychakunanpaq” nispa.

¹⁵Chaymi Diosmanta willakuq Jeremias nirqa:

—Yaw Hananias, uyariykuwayá: Tayta Diosqa manam kachamusurqankichu. Qamqa kay runakunatam llullakunapi confiachichkanki. ¹⁶Chayraykum Tayta Dios kaynata nisunki: “Kay pachamantam wischurusqayki. Runakuna qepanchakuwananpaq rimasqaykiraykum kunan watallapi wañunki” nispa.

¹⁷Chay watallapim Diosmanta willakuq tukuq Hananiasqa qanchis kaq killapi wañururqa.

Preso riqkunaman Jeremiaspa cartasqanmanta

29 ¹⁻²Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormi Jerusalen llaqtamanta Babilonia lawman presota pusachirqa reinata, palaciopi servikuqkunata, Juda nacionpi kamachikuqkunata, Jerusalen llaqtapi wakin runakunata, tukuy imapi llamkaq maestrokunata chaynataq herrerokunatapaspas. Chaypa qepallantam Jerusalen llaqtamanta Tayta Diosmanta willakuq Jeremias cartarqa ancianokunamanta puchuqkunaman, sacerdotekunaman, Diosmanta willakuqkunaman chaynataq wakin runakunamanpas. ³Chay cartatam apachirqa Safanpa churin Elasawan hinaspa Hili-ciaspa churin Gemariaswan. Paykunatam Juda nacionpa reynin Sedequias Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorman kacharqa. Chay cartapim kaynata nirqa:

⁴Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi Jerusalen llaqtamanta Babilonia lawman llapallan preso pusachisqankunata nin kaynata: ⁵—Wasichakuspaykichikyá chaypi *yachaychik. Huertakunapipas plantaspaykichikyá rurunta mikuychik. ⁶Casarakuspaykichikyá churi-wawayoq kaychik. Chay yachasqaykichik llaqtapiqa miraychikyá ama asllayanaykichikpaq. ⁷Pusachisqay llaqtapa allinnintayá munaychik, chaypaqyá ñoqata mañakuwaychik chaynapi llaqta hawkalla kaptin qamkunapas hawkalla kanaykichikpaq. ⁸Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: “Ama engañachikuychikchu qamkuna ukupi kaq ñoqamanta willakuq tukuqkunawan nitaq musyaqkunawanpas. Amataqyá kasuychikchu qamkuna mañaptikichik mosqosqankutapas.” ⁹Ñoqa Tayta Diosmi nini: “Ñoqapa sutiypi qamkunaman willasusqaykichikqa llullam. Paykunataqa manam kachamurqanichu” nispa. ¹⁰Tayta Diosmi kaynata nin: —Babilonia nacionpaq qanchis chunka wata cumplikuruptinmi favorecesqaykichik hinaspa kay sitioman kutimunaykichikpaq rimasqayta cumplisqa. ¹¹Ñoqa Tayta Diosmi nini: Favornikichikpi imam ruray piensasqaytaqa sumaqtam yachani. Manaña ñakarispas hawka kanaykichikpaqmi piensachkani chaynapi hamuq punchawkunapi confianzawan kanaykichikpaq. ¹²Qayakuspa mañakuwaptikichikqa uyarisqaykichikmi. ¹³Maskawaspaykichikqa tariwankichikmi tukuy sonqoykichikwan maskawasqaykichikrayku. ¹⁴Ñoqa Tayta Diosmi nini: Qamkunaga tariwankichikmi, llapallan nacionkunaman chaynataq llapallan sitiokunaman cheqechisqaymantam huñumusqaykichik. Kay sitiomantam presochasqata pusachirqaykichik, chaynaqa kay sitiomanmi kutichimusqaykichik —nispa. ¹⁵Qamkunam nichkankichik: —Kay Babilonia lawpim Tayta Dios qoykuwanku paymanta willakuqkunata —nispa. ¹⁶Tayta Diosmi kaynata nin: —Rey Davidpa rantinpi gobiernaq reymantawan kay Jerusalen llaqtapi puchuqkunamantam otaq preso mana pusasqa castaykichikmantam ¹⁷Llapallan Kamachiq Tayta Dios kaynata nini: Paykunapa contranpim kachamusqa guerrata, yarqayta hinaspa peste onqoyta. Mikunapaqqas mana valeq ismusqa higosta hinañam paykunataqa rurarusaq. ¹⁸Guerrawan, yarqaywan hinaspa peste onqoywanmi paykunataqa ñakarichisqa. Kay pachapi llapallan gobiernokunapas

mancharikuspa katkatatananpaqraqmi paykunataqa rurasaq. Cheqechisqay llapallan nacionkunapi kaspankum ñakasqa, pasaypaq burlakusqa chaynataq insultasqa kanqaku. ¹⁹Ñoqa Tayta Diosmi nini: Ñoqamanta willakuq serviñiykunawan mana tanispa willachisqaykunata mana kasukusqaykichikraykum paykunapas chayna kanqaku. ²⁰Jerusalen llaqtamanta Babilonia lawman llapallan pusachisqaykuna, qamkunaqa ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá uyariychik.

²¹—Colaiaspa churin Acabmantawan Maasiaspa churin Sedequiasmantam otaq ñoqa Tayta Diospa sutiypi rimaspanku llullakuna willasuñnikichikmantam Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Dios kaynata nini:

Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorman paykunata qoykuptiyimi qayllaykichikpi wañuchinqa. ²²Hinaptinmi Juda nacionmanta preso pusasqa kaqkuna otaq Babilonia lawpi *yachaqkuna, pitapas ñakaspanku kaynata ninqaku: “Babilonia nacionpa reyninmi Sedequiastawan Acabta ninapi kankarqa, chaynatayá qamtapas Tayta Dios rurasunki” nispa. ²³Chaynatam paykunawan rurasaq Israel casta runakuna ukupi loco hina rurasqankurayku. Paykunaqa runamasinkupa warminwanmi huchallikurqaku hinasapas ñoqapa sutiypiraqmi llullakunata willakurqaku, ñoqapa mana kamachisqaykunatam rimarqaku. Ñoqa Tayta Diosmi nini: Chaykunataqa yachanipunim hinaspa testigo kani, nispa.

Semaiasman Jeremiaspa willasqanmanta

²⁴Tayta Diosmi Jeremiasta kamachirqa Nehelam llaqtayoc Semaiasman kaynata ninanpaq:

²⁵—Israelpa Yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini: “Qanmi sutikiipi cartata apachirqanki Jerusalen llaqtapi llapallan runakunaman, Maasiaspa churin sacerdote Sofoniasman chaynataq llapallan sacerdotekunamanpas. Chay cartapim Sofoniasta nirqanki:

²⁶‘Sacerdote Joiadapa rantinpi sacerdote kanaykipaqmi Tayta Dios churasurqanki chaynapi paypa templonpi jefe kanaykipaq. Chaynaqa huk kaqnin loco runa Diosmanta willakuq tukuptinqa cepo nisqanku hapichinapim chakinkunata hapichinayki, matankanmantapas fierro collarwantaqmi hapichinayki. ²⁷Hinaptinqa ¿imanasqataq manaqa qaqcharqankichu Diosmanta willakuq tukuq Anatot llaqtayoc Jeremiastaqa? ²⁸Paymi Babilonia lawpi kaqkunaman cartamuwasqaku kaynata: Unay watakunam kamunkichik chay lawman preso riqkunaqa chaynaqa wasichakuspayá chaypi *yachaychik hinaspayá huertakunapipas plantaspaykichik rurunta mikuychik’ nispa.”

²⁹Chayna niq cartatamá sacerdote Sofonias leepurqa Diosmanta willakuq Jeremiaspaq. ³⁰Hinaptinmi Jeremiasta Tayta Dios nirqa:

³¹—Jerusalen llaqtamanta llapallan preso riqkunatayá ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata nichimuy: “Nhelam llaqtayoc Semaias sutiyoq runam mana kachamuchkaptiy llullakunata willasuspaykichik yanqakunapi confiachisurqankichik. ³²Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini: Nehelam llaqtayoc Semaias sutiyoq runatam mirayninkunatawan castigasaq. Mirayninkunamantaqa manam pipas kanqachu runaykuna ukupi *yachaq. Semaiasqa manataqmi rikunqachu kay runaykunata favoreceptiyqa. Ñoqa Tayta Diosta mana kasuwanankupaq runaykunaman rimasqanraykum chaynaqa kanqa. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.”

Runakunapaq Tayta Diospa prometesqanmanta

- 30** ¹Tayta Diosmi Jeremiasta rimapayaspan nirqa:
²—Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diospa tukuy nisqaykunatayá libropi qellqay: ³“Hamuchkanmi tiempo Israel castamanta chaynataq Juda castamanta runaykunata preso pusasqa kasqankumanta kutichimunaypaq. Ñoqa Tayta Diosmi nini: Paykunataqa dueño chakunankupaqmi kutichimusaq abuelonkuman qosqay allpaman” nispa.
⁴—Israel castakunaman chaynataq Juda castakunaman Tayta Diospa rimasqan-kunaqa kaynam. ⁵Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Mancharikuqkunapa qaparisqanmi uyarikuchkan.
 Mana hawka kaqkunapa mancharikusqanmi uyarikuchkan.

- ⁶ Tapukamuspa yachamuychik sumaqta:

¿Qariqa wachakunmanchum wawata?

¿Imanasqataq qarikunata qawani
 wachakuchkaq warmikuna hina
 wiksanku hapikuqta?

¿Imanasqataq qarikunata qawani
 wachakuchkaq warmikuna hina
 uyankupas ayayarusqata?

- ⁷ ¡Ay ancha mancharikuypaq
 punchawkunam hamuchkan!

¡Ay mana igualay atina
 punchawkunam hamuchkan!

Jacob casta runakunapaqmi
 sasachakuy tiempo kanqa.

Chaywanpas paykunaqa
 chaykunamanta librasqam kanqa.

- ⁸ Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini:

Chay punchawkunapim yugomanta
 kacharichkaq hina librasqaykichik.

Yugopa coyundanta
 tipichkaq hinam librasqaykichik.

Huklaw nacionniyoqkunata
 manaña servinaykichikpaqmi
 librasqaykichik.

- ⁹ Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diostañam
 serviwankichik.

Reynikichikpaq churasqay Davidtam
 servinkichik.

Runankunata Tayta Dios salvananmanta

(Jer 46:27-28)

- ¹⁰ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Serviqniy Jacobpa castankuna,

qamkunaqa amayá manchakuychikchu.
 Israelpa miraynin runakuna,
 qamkunaqa amayá hukmanyaychikchu.
 Karu nacionkunamantam libramusqaykichik.
 Miraynikichiktawan kuskatam libramusqaykichik.
 Preso risqaykichik nacionmantam libramusqaykichik.
 Jacob castakunaqa kutikamuspaykichikmi
 hawkaña kawsakunkichik.
 Manaña pipapas manchachisqanmi
 hawkaña kawsakunkichik.

- ¹¹ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Qamkunataqa salvasqaykichikmi ñoqaqa.
 Cheqerachiptiyimi nacionkunapi
 kankichik qamkunaqa.
 Ñoqapunim chinkarachisaq
 chay llapallan nacionkunataqa.
 Chaywanpas manam chinkachisqaykichikchu qamkunataqa.
 Faltaykichikmantaqa corregisqaykichikmi qamkunataqa.
 Manam lluptinkichikchu ñoqapa castigoymantaqa.

- ¹² Tayta Diosmi kaynata nin:

- Manaña hampiy atinam heridaykiqa.
 Manaña remedioyoqmi onqoynikiqa.
- ¹³ Manañam pipas nanachikusuqnikiqa kanchu.
 Heridayki hampiykuqqa manañam pipas kanchu.
 Sanoyachisunaykipaq remedioyas manañam kanchu.
- ¹⁴ Kuyaqnirikikunaqa manañam yuyasunkiñachu.
 Qanmantaqa manañam tapukunkupasñachu.
 Mana allinllataña rurasqaykiraykum
 enemigoyki hina castigarqayki.
 Huchaykikuna achkallaña kasqanraykum
 llumpayllataña corregirqayki.
- ¹⁵ ¿Imanasqataq heridaykirayku qaparinki?
 Manaña hampiy atinam qampaqa nanayniki.
 Mana allin rurasqaykiraykum
 ruraraqayki chaynataqa.
 Achkallaña huchaykikuna kasqanraykum
 ruraraqayki chaynataqa.
- ¹⁶ Mikuchkaq hina tukusuqniki runakunaqa
 tukusqam kanqaku.
 Llapallan contraykipi kaqkunaqa
 preso pusasqam kanqaku.
 Saqueasqam kanqaku saqueaqnirikikunaqa.
 Qechusqam kanqaku qechusuqnirikikunaqa.
- ¹⁷ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

“Sion Moqopi llaqtaqa
 wischusqañam” niptinkupas,
 “Manañam pipas nanachikunchu” niptinkupas
 qamtaqa sanoyachisqaykim.
 Heridaykikunamantaqa hampisqaykim.

¹⁸Tayta Diosmi kaynata nin:

Jacob casta runakunapa *yachanantam favorecesaq.
 Paykunapa yachanankunamantam llakipayarikusaq.
 Tuñirusqan sitiopim llaqtapas hatarichisqa kanqa.
 Palaciopas maymi kasqanpim hatarichisqa kanqa.
¹⁹Chaypi yachaqkunam agradecekuwaspanku takingaku.
 Runakunam anchallaña kusikuymanta qaparinqaku.
 Paykunata achkayachiptiymi manaña pisinqakuchu.
 Ancha reqsisqata ruraptiymi manaña humillachinqakuchu.
²⁰Ñawpaq watakunapi hinam kanqa mirayninkupas.
 Ñoqapa qayllaypim takyanqa huñunasqa runankunapas.
 Ñoqapa castigasqaymi kanqa ñakarichiqninkunapas.

²¹Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Paykunamantam kanqa pusaqninku.
 Kikillankumantam kanqa gobiernaqninku.
 Asuykachiptiymi pay asuykamuwanqa.
 ¿Pitaq asuykuwanman kikillanmantaqa?

²²Qamkunam runaykuna kankichik.
 Ñoqañataqmi kasaq Diosnikichik.

²³Sinchi wayra hinaraqmi

Tayta Diospa piñakuyninqa.
 Muyuq wayra hinaraqmi
 Tayta Diospa piñakuyninqa.
 Mana allin ruraqkunapa contranpim
 kachkan paypa piñakuyninqa.

²⁴Tayta Diospa sinchi piñakuyninqa
 manam taniqachu.

Imam rurananta ruranankamam
 mana taniqachu.
 Imam piensasqanta cumplinankamam.
 mana taniqachu.
 Hamuq punchawkunapim
 kaykunataqa entiendenkichik.
 Chay tiempopim
 imam kaqta entiendenkichik.

Israelpa mirayninkuna allpankuman kutinankumanta

31 ¹Tayta Diosmi kaynata nin:
—Chay tiempopim Israel casta llapallan runakunapa Diosnin kasaq.
Paykunañataqmi runaykuna kanqa —nispa.

²Tayta Diosmi nin:

Guerrapi wañunankumanta lluptiq runakunatam
chunniqpi favorecerqani.

Samanankupaq sitiota maskaq
Israel casta runakunatam favorecerqani.

³Unaymantaraqmi Tayta Diosqa rikuriwarqanchik.
Hinaspam payqa kaynata niwarqanchik:

Wiñaypaq kuyakuywanmi qayarqayki.
Chayna kuyasqayman hinallam kuyapayachkayki.

⁴Sipasman rikchakuq Israel casta runakuna,
qamkunataqa kaqlamantam hatarichisqaykichik.
Tinyaykichiktapas mosoqmantam allichankichik.
Kusikuymanta tusuqmi lloqsinkichik.

⁵Samaria moqokunapim
uvas huertakunata mosoqmanta hatarichinki.
Uvas huertapi plantaqkunam plantanqa.
Chaypa rurunkunatam paykunaqa provechanqa.

⁶Hamuchkanmi punchawkuna
cuidaqquna qaparinankupaq,
Efrain orqokunapi
cuidaqquna qaparinankupaq:
“Hakuchik Sion Moqopi llaqtaman”
nispa ninankupaq.
“Yupaychasqanchik Tayta Diosman
risunchik” ninankupaq.

⁷Tayta Diosmi kaynata nin:
Jacobpa castankunaraykuyá kusikuywan takiychik.
Nacionkunamanta puntapi kaqmantayá qapariychik.
Qapariyllawanña alabaspayá kaynata niychik:
“¡Tayta Diosmi runankunata salvaykun!”
nispayá niychik.
“¡Israel castamanta puchuqkunatam salvaykun!”
nispayá niychik.

⁸Norte lawpi nacionmantam kutichimusaq.
Kay pachapa cantonmantaraqmi huñumusaq.
Ñawsakunawan wistukunam paykunawan hamunqa.
Wiksayoq warmikunawan wachakuqkunam hamunqa.

- Paykunaqa achkallaña huñunasqam kutimunqa.
⁹ Paykunata pusamuptiymi
 waqastin hamunqaku.
 Paykunata pusamuptiymi
 ruegakustin hamunqaku.
 Yakuyoq wayqonkunatam purichimusaq.
 Mana mitkanankupaqmi
 pampallanta purichimusaq.
 Ñoqaqa kani Israel casta runakunapa taytanmi.
 Ñoqaqa kani piwiw Efrain castapa taytanmi.
- ¹⁰ Nacionkuna, Tayta Diospa palabrantayá
 uyariychik.
 Lamar qochapa waklawninpi kaqkunamanyá
 willaychik:
 “Israel castata cheqechiq Tayta Diosmi huñumunqa.
 Ovejakunata michiq hinam paykunataqa waqaychanqa.”
- ¹¹ Tayta Diosmi Jacobpa castanta librarqa.
 Paykunamantapas atiyniyoq nacionmantam salvarqa.
- ¹² Sion Moqomanmi takistin hamunqaku.
 Tayta Dios bendeciykuptinmi kusikunqaku.
 Kusikunqakuqa trigonkupas,
 vinonkupas, aceitenkupas kaptinmi.
 Kusikunqakuqa ovejankupas
 chaynataq vacankupas miraptinmi.
 Yakuyoq huerta hinam kanqa paykunaqa.
 Manaña hukmanyaqmi kanqa paykunaqa.
- ¹³ Doncellakunam kusikuymanta tusunqaku.
 Mozokunapiwan machukunam kusikunqaku.
 Waqasqankumantam kusikunankupaña consuelasaq.
 Waqasqankumantapas astawanraqmi kusichisaq.
- ¹⁴ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Sacerdotekunamanmi allinnin mikuykunata qosaq.
 Runaykunatam allinkuna qosqaywan saksachisaq.
- ¹⁵ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Rama llaqtapim huk kaqninpa qapariynin uyarikuchkan.
 Puraminti llakikuywan waqasqanmi uyarikuchkan.
 Raquelmi wawankunamanta waqachkan.
 Consuelasqa kaytapas manaña munaspanmi waqachkan.
 Wawankuna manaña kasqanraykum waqachkan.
- ¹⁶ Chaywanpas Tayta Diosmi nin:
 Raquel, amañayá mastaqa waqaychu.
 Weqekitaqa amañayá usuchiychu.
 Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Pagasqam kanki rurasqaykikunamantaqa.
Kutimunqakum enemigopa allpanmantaqa.

¹⁷ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Allin punchawkunam qamkunapq kanqa.
Wawaykikunam allpankuman kutimunqa.

¹⁸ Efrain castapa kayna quejakusqantam uyarini:

“Manaraq mansasqa torota hinam corregiwarqanki.
Chaymi ñoqaqa corregisqa karqani.
Qampuni kutirichillawaptikim kutirimusqayki.
Qamqa Diosniy kasqaykiraykum kutirimusqayki.

¹⁹ Ñoqaqariki rakikurqanim qanmanta

ichaq wanakullanin chay rurasqaymanta.

Huchaykunatam reqsikullani.

Qasqoytam takakullani.

Mozo kayniypim huchallikurqani.

Penqakuspaymi kunan humillakuni.”

²⁰ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Kuyayllapq churiy hinam Efrain castaqa.

Kuyasqay warmay hinam Efrain castaqa.

Qaqcharuspaypas manam qonqanichu paytaqa.

Sonqoypas anchatam waqan paymantaqa.

Anchallatañam llakikuni paymantaqa.

²¹ Sipasman rikchakuq Israel casta runakuna,

ñanpiyá señalkunata churaychik

chaylla ñanta tarinaykichikpaq.

Sumaqtayá ñanta qawariychik

chayninta purinaykichikpaq.

Llaqtaykichikmanyá kutirimuychik

chaykunapi *yachanaykichikpaq.

²² Mana kasukuq sipasman rikchakuq runakuna

chaykapikamataq kankichik kaypi-chaypi puriqkuna?

Ñoqa Tayta Diosmi rurasq

mana haykapipas rikusqaykichikta.

Kay pachapim rurasq

mana haykapipas rikusqaykichikta:

Warmiñam nanachikunqa qarimanta.

Israel castakuna hamuq tiempopi favorecesqa kanankumanta

²³ Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

—Preso pusachisqay runakunata kutichimuptiymi kay Juda allpankupi chaynataq llaqtankupi *yachaspanku kaqllamanta ninaku: “Yaw allinkuna rurananku sitio, Tayta Diospaq sapaqchasqa moqo, qamtaqa Tayta Diosmi bendecisunki” nispa. ²⁴ Chaypim yachanqaku Juda nacionniyoq runakuna, llaqtakunapi yachaq-

kuna, chakrayoqkuna chaynataq ganado qatiqkunapas. ²⁵Pisipasqakunaman to-maykachispaymi yarqasqakunatapas saksaykachisaqtaq —nispa.

²⁶Chaymantam rikchariruspay qawaykacharikurqani. Miskillatañam ñoqaqa puñurusqani.

²⁷Tayta Diosmi nin:

—Hamuchkanmi punchawkuna Israel casta runakunatapas chaynataq Juda casta runakunatapas animalnintinta mirachinaypaq. ²⁸Imaynam chaylla karqani paykunata tuñichinaypaq, plantata pilachkaq hina horqonaypaq, taqmanaypaq chaynataq tukunaypaq, chaynallataqmi chaylla kasaq paykunata hatarichispay plantata hina takyachinaypaqpas. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

²⁹—Chay punchawkunapiqa manañam yapamanta ninqakuchu: “Tayta-mama-kuna puchqo uvasta mikurusqanraykum churi-wawankupa kirun sallirun” nispa.

³⁰Pipas puchqo uvasta mikuruptinqa kirunmi sallirunqa. Sapakamam wañunqa mana allin rurasqanmantaqa.

³¹Tayta Diosmi nin:

—Hamuchkanmi punchawkuna Israel castakunawan chaynataq Juda castakunawan mosoq contratota ruranaypaq. ³²Ichaqa manam abuelonkuwan contrato rurasqayta hinachu rurasaq, paykunatam Egipto nacionmanta makinmanta aysamuchkaq hina horqomurqani. Qosanku hina kachkaptiypas manamá chay contratotaqa cumplirqakuchu. ³³Chay punchawkuna pasaruptinmi Israel castakunawan contrato ruranayqa ñoqa Tayta Diospa nisqayman hina kayna kanqa: yachachikuyniyta sonqonkupi churasaq, qellqasaqtaqmi yuyayninkupipas. Paykunapaqmi Diosninku kasaq, paykunañaataqmi runaykunaña kanqa. ³⁴Ñoqa Tayta Diosmi nini: Ñoqata reqsiwanankupaqaqqa amistadpurapas nitaq ayllupurapas manañam yachachinakunqañachu. Llapallankuñam warmakunapas chaynataq yuyayniyoqkunapas reqsiwanqaku. Mana allin rurasqankuta pampachaspaymi huchankutaqa manaña yuyarisaqchu —nispa.

³⁵Punchawpi achkinanpaq

inti churaqmi,

killatapas lucerokunatapas

tutapi achkinanpaq churaqmi,

lamar qochata kuyuchispan olankunapas qaparichiqmi

otaq llapallan kamachiq Tayta Dios sutiyoqmi

³⁶kaynata nin:

Huk kaqnin punchawpi

decretoykuna chinkarunman

hinaptinqa Israel runakunapas

manañam nacionniychu kanman.

³⁷Ñoqa Tayta Diosmá nini:

Sichu cielokunata tupuruptinkuqa,

kay pachatapas cimientonkama aspiruptinkuqa

Israelpa mirayninkunatapas qepanchakuruymanmi.

Tukuy rurasqankumantaqa qepanchakuruymanmi.

Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

³⁸Tayta Diosmi nin:

—Hamuchkanmi punchawkuna Hananeelpa torrenmanta esquina zaguanka-ma mosoqmanta ñoqa Tayta Diospaq llaqtata hatarichinankupa. ³⁹Tupusqanku waskam derecholla pasanqa Gareb moqokama hinaspa muyurimunqa Goa lawman. ⁴⁰Chaymantam pasanqa ayakuna wischunanku otaq uchpa wischunanku wayqonta Cedron Wayqokama. Chaymantañataqmi pasanqa Caballokunapa Zaguanninkama. Chay zaguanka kachkan intipa qespimunan lawpim. Tukuy chaykunaqa ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqam kanqa. Chaypi tarikuq llaqtataqa manañam haykapipas tuñichinqakuchu nitaq purmachingakuchu.

Jeremiaspa chakra rantisqanmanta

32 ¹Juda nacionpi Rey Sedequias chunka watamanña gobiernachkaptinmi chaynataq Rey Nabucodonosorpas chunka soqtayoq watamanña gobiernachkaptinmi Jeremiasta Tayta Dios rimapayarqa. ²Chay tiempopim Babilonia nacion Rey Nabucodonosorpa tropankuna Jerusalem llaqtata muyururqaku. Diosmanta willakuq Jeremiasñataqmi carcelpa pationpi preso kachkarqa. Chay carcelqa karqa Juda nacion reypa wasinpim.

³Juda nacionpa reynin Sedequiasmi Jeremiasta presocharachirqa kaynata nispa:

—¿Imanasqataq Diosmanta willakuq tukuspayki ninki: “iÑoqa Tayta Diosmi nisqayman hina Babilonia nacionpa reyninman kay llaqtata qoykusaq vencerunanpaq. ⁴Juda nacionpa reynin Sedequiaspas Caldea runakunamantaqa manam lluptinqachu. Babilonia nacionpa reyninwanmi qawanakuspa uyapura parlanqa. ⁵Paymi Rey Sedequiasta Babilonia llaqtaman pusachinqa paymanta yuyarispay favorecenaykama. Ñoqa Tayta Diosmi nini: Caldea runakunawan peleaspapas manapunim vencenkichikchu” nispa.

⁶Chaymi Jeremiasñataq nirqa:

—Tayta Diosmá kaynata niwarqa:

⁷“Tioyki Salumpa churin Hanameel hamuspanmi nisunki: ‘Anatot llaqtapi chakraytayá rantiruway, qamqariki aylluy kasqaykiraykum reclamanaykipaq derechoyoq kachkanki’ nispa.” ⁸Tayta Diospa niwasqanman hinamá carcelpa patiomán primoy Hanameel hamuruspan niwarqa:

—Benjamin allpapi kaq Anatot llaqtapi herencia chakraytayá rantiruway. Qamqariki aylluy kasqaykiraykum chay herencia allpata reclamanaykipaq derechoyoq kachkanki —nispa.

Chay asuntoqa Tayta Diospa kamachisqanman hina kasqanta cuentata qokuruspami ⁹Anatot llaqtapi kaq chakranta rantirurqani yaqa iskay pachak gramo qollqewan. ¹⁰Rantikuwasqan contrato escrituratam sellarachispay testigokunawan firmachirqani hinaspa qollqeta pesapay qorqani. ¹¹Leyman hina chaynataq costumbreman hina rantikuwasqan wichqasqa escrituratawan kicharayaq copiatá chaskiykuspami ¹²qoykurqani Neriaspa churin Barucman, chaytaqa qoykurqani primoy Hanameelpa qayllanpim, escritura firmaq testigokunapa qayllanpim chaynataq carcelpa pationpi tiyaq Juda casta runakunapa qayllanpim. Neriasqa karqa Maasiaspa churinmi. ¹³Paykunapa qayllanpim Baructa kamachirqani kaynata:

¹⁴—Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kaynata nisunki: “Wichqasqa escrituratayá kicharayachkaq copiantawan apaspayki allpa mankapi churaramuy unay watakuna durananpaq. ¹⁵Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin: Kay nacionpiqa yapatawanmi rantinqaku wasikunata, chakrakunata chaynataq uvas huertakunatapas, nispa.”

Tayta Diosta Jeremiaspa mañakusqanmanta

¹⁶Neriaspa churin Barucman escriturata qoykuspaymi Tayta Diosta mañakurqani:

¹⁷—Señor Diosnilláy, qamqa hatu-hatun atynikiwanmi cielokunatawan kay pachata unancharqanki. Qampaqqa manam kanchu imapas mana ruray atinaykipaq hinaqa. ¹⁸Qamqa waranqantin runakunatam llakipayanki ichaqa tayta-mamanpa huchanmantapas qepa wiñaqkunatam castiganki. Ancha hatun hinaspa ancha atyniyoq Diosnilláy, qampa sutikiqa Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi. ¹⁹Tanteasqaykikunaqa ancha hatunmi, rurasqaykikunapas ancha hatunmi, rurasqaykikunapas ancha atyniyoqmi. Qamqa qawachkankim runakunapa kawsasqantaqa chaynapi kawsasqankuman hina chaynataq imam rurasqankuman hina paganaykipaq. ²⁰Egipto nacionpim señalkunatawan milagrokunata ruraraqanki Israel casta runakuna ukupi chaynataq wakin runakuna ukupipas chaynapi kunan punchawpi hina ancha reqsisqa kanaykipaq. ²¹Qamqa sinchi atynikiwanmi hatun castigowan, señalkunawan chaynataq milagrokunawan llapallanpa qawasqanta Israel casta runaykikunata Egipto nacionmanta horqomurqanki. ²²Juramentaspa abueloykuman qonayki kay tukuy imapa wiñanan allpatam paykunaman qorqanki. ²³Chaymi kay allpaman yaykumuspanku dueño chakurqaku ichaqa nisqaykitawan yachachikuy nikitam mana kasukurqakuchu nitaqmi kawsarqakupas kamachisqaykiman hinachu, chayraykum qampas tukuy kay castigokunata kachaykamunki.

²⁴—Caldea law runakunam yaykumunankupaq llaqtapa qepanman allpata huntarachinku. Llaqtataqa chay peleaq runakunawanmi vencerachinki guerrawan, yarqaywan chaynataq peste onqoywan. Qawasqaykipi hinapas qampa nisqaykiman hinam tukuy ima pasakuchkan. ²⁵Señor Diosnilláy, Caldea runakunamanña kay llaqtataqa qoykuchkaspaykipas niwarqankiraqmi chay chakrata testigokunapa qayllanpi rantinaypaq.

²⁶Tayta Diosmi nirqa Jeremiasta:

²⁷—Llapallan runakunapa yupaychanan Tayta Diosmi ñoqaqa kani. Ñoqapqqa manam kanchu imapas mana ruray atinaypaq hinaqa. ²⁸Chaynaqa ñoqa Tayta Diosmi niki: Kunanmi kay llaqtata qoykusaq Caldea runakunamanwan Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorman. Paykunapa vencesqanñam kanqa. ²⁹Kay llaqtapa contranpi Caldea runakuna yaykuramuspankum llaqtata kañaykunqaku. Kañaykunqakumá Baal sutiyoq taytachaman inciensota kañananku hinaspa wakin taytacha-mamachakunamanpas vino hichananku altosniyoq wasikunatapas. Chay wasikunataqa rurarqa ñoqata piñachiwanankupaqmi. ³⁰Ñoqa Tayta Diosmi nini: Israelpa mirayninmi Judapa mirayninpiwan warma kayninkumantapuni qayllaypi mana allinkunata ruraraqaku. Israelpa mirayninga taytacha-mamachakunata ruraspankum piñachiwayllapi rirqaku. ³¹Kay llaqtataq hatarichisqa kasqanmantapunim rabiachiwaspan piñachiqniy llaqta karqa. Chayraykum qayllaymanta qarqosaq. ³²Rabiachiwananpaqmi tukuy mana allinkunata ruraraqaku Israelpa mirayninpiwan Judapa mirayninkuna otaq paykunapa reyninkuna, kamachiqninkuna, sacerdotenkuna, ñoqamanta willaqninkuna chaynataq Juda nacionniyoqkunawan Jerusalem llaqtapi yachaqkunapas. ³³Paykunapa qepanchakuruwaspankum manaña qawariwanñachu. Mana tanispa yachachichkaptiypas manam kasuwarqakuchu nitaqmi corregikuytapas munarqakuchu. ³⁴Ñoqapq sapaqchasqa templomanpas millakuypaq taytacha-mamachakunataraqmi churarunku. Manaña asuykunaypaq hinam chaynataqa rurarunku. ³⁵Ben-hinom sutiyoq wayqopipas Baal sutiyoq taytachapaqmi capillakunata moqokunapi hatarichirqaku chaynapi churi-wawankuta Moloc sutiyoq taytachaman kañanankupaq.

Chaynata ruraspankum Juda nacionpi runakunata huchallichirqaku. Chay millakuypaq rurasqankutaqa manam kamachirqanichu nitaqmi piensayllapas-piensarqanichu.

Hamuq tiempokunapaq Tayta Dios prometesqanmanta

³⁶—Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosmi nini: Kay llaqtamantam nichkanki: “Kay llaqtapi runakuna guerrawan, yarqaywan chaynataq peste onqoywan ñakariptinmi Babilonia nacionpa reynin vencerunqa” nispa. ³⁷Chaywanpas rabiapay chaynataq anchata piñakuspay llapallan nacionkunaman preso pusachisqaymantam huñumusaq, kay sitioman kutichimuptiymi hawkaña *yachanqaku. ³⁸Paykunaqa runaykunaña kaptinmi ñoqaña-taq Diosninku kasaq. ³⁹Paykunataqa tukuy tiempopi respetawaspa kawsaqtañam rurasaq, chaynataqa rurasaq allinninkupaqmi chaynataq qepa wiñay churi-wawankupa allinninkupaqmi. ⁴⁰Paykunawanqa wiñaypaq contratotañam rurasaq chaynapi mana qepaman kutispay paykunata favorecenaypaq. Respetawanankupaq ñoqaman sonqotaña ruraptiymi manaña rakikuwanqakuchu. ⁴¹Paykunata favorecespaymi paykunamanta kusikusaq. Cheqaptapuniipas tukuy sonqoywan munaspaymi plantachkaq hina kay allpapi kawsachisaq.

⁴²—Ñoqa Tayta Diosmi nini: Kay runakunamanmi tukuy kay hatu-hatun castigota kachamurqani, chaynatapunim kunan rimarisqayman hina paykunataqa tukuy-pi favorecesaq. ⁴³“Kay nacionqa Caldea runakunaman qosqa kaspanmi manaña runayoc hinaspa manaña animalniyoq chunninga” nispa nichkasapas qamkunaqa kay allpapim kaqllamanta chakrakunata rantinkichik. ⁴⁴Ñoqa Tayta Diosmi nini: Chakrakunata qollqewan rantipaykichikmi escrituratapas sellachispa testigokunawan firmachinkichik. Chaynatam rurankichik Benjamin allpapi, Jerusalem llaqtapa muyuriqninkunapi, Juda nacion llaqtakunapi otaq moqokunapi kaq llaqtakunapi, waqtakunapi kaq llaqtakunapi chaynataq Neguev law llaqtakunapipas. Chaynaqa kanqa huklaw nacionkunaman preso pusachisqaymanta paykunata kutichimuptiymi.

Hamuq tiempokunapaq allin willakuymanta

33 ¹Carcelpa pationpi Jeremias preso kachkaptinraqmi yapamanta Tayta Dios payta rimapayaspan nirqa:

²—Kay pachata unanchaspa tukuy imakunatapas churaq hinaspa takyachiq Tayta Dios sutiyoqmi kaynata niki: ³Mañakuwaptikiqa contestasqaykim. Yachachisqaykim mana reqsisqayki hatun kaqkunatawan sasa entiendena kaqkunata. ⁴⁻⁵Kay llaqtapi tuñichinanku wasikunamantawan Juda nacion reykunapa wasinmantam Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Dios nini: Caldea runakunam kay llaqtata atacanankupaq murallapa qepanpi allpata montorunqaku, guerrapi peleanankupaq lloqsimuqkunapa ayankunawanmi chay wasikunata huntarachinqaku. Ancha piñakuyniywanmi paykunataqa wañurachisaq. Kay llaqtataqa manañam favoreceniañachu mana allinkunata rurasqankurayku. ⁶Chaywanpas kay llaqtapi runakunataqa hampispaymi sanoyakachisaq, paykunataqa mana imankupas faltaqtam hawcallata chaynataq segurota kawsachisaq. ⁷Preso pusachisqaymanta Juda casta runakunatawan Israel casta runakunata kutichimuptiymi ñawpaq tiempokunapi hinaraq kanqaku, wasita hatarichichkaq hina paykunataqa kaqllamanta hatarichisaq. ⁸Ñoqapa contraypi huchallikusqankutam chuyanchasaq. Mana kasuwaspanku tukuy huchallikusqankumantam pampachasaq. ⁹Tukuy allinkuna rurasqaymanta uyariq kay pachapi llapa nacionkunapaqmi kay Jerusalem llaqta kanqa kusichiqniy, alabaqniy hinaspa yupaychaqniy. Kay llaqtapaq tukuy allinkuna rurasqaymantam chay nacionkuna mancharikuspa katkatatanqa.

¹⁰⁻¹¹—Qamkunam ninkichik: “Kay llaqtaqa manaña runayoqmi hinaspa manaña animalniyoqmi chunnichkan. Juda nacionpi llaqtakunam Jerusalem llaqtapi callekunapiwan mana runayoq, mana piyniyok hinaspa mana animalniyoq purmachisqa kachkan” nispa. Ñoqa Tayta Diosmi nini: Chaywanpas kay sitiopim uyarinqaku runakunapa kusikuymanta qapariyninkuta, asikuyninkuta chaynataq casarakuqkunapa fiesta rurasqankutapas. Uyarikunqataqmi runakunapa kayna nisqankupas:

“¡Allin kasqanraykuyá

Llapallan Kamachiq Tayta Diosman

graciasta qoychik!

¡Wiñaypaq kuyapayakuq kasqanraykuyá

Tayta Diosman graciasta qoychik!”

Graciasta qowanankupaqmi ofrendankutapas temploman apamunqaku. Huklaw nacionkunaman preso pusachisqaymanta kutichimuptiymi ñawpaq tiempokunapi hinaña kanqaku. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹²—Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini: Mana runayoq hinaspa mana animalniyoq kay chunniq sitiopim chaynataq llapallan llaqtakunapim kaqllamanta pas-tokuna kanqa hinaptinmi michiqkunapas animalninkuta chaypi samachinqaku. ¹³Ñoqa Tayta Diosmi nini: Ovejakunam kaqllamanta yupasqa kanqa orqo law llaqtakunapipas, waqta law llaqtakunapipas, Neguev law llaqtakunapipas, Benjamin allpapipas, Jerusalem llaqtapa muyuriqninkunapipas chaynataq Juda nacion llaqtakunapipas.

¹⁴—Ñoqa Tayta Diosmi nini: Hamuchkanmi punchawkuna Israel casta runakunatawan Juda casta runakunata favorecespa prometesqaykunata cumplinaypaq.

¹⁵ Chay punchawkunapimá

Rey Davidpa castantapuni hatarichisaq.

Chay punchawkunapimá

allinta ikllichichkaq hina

paypa castanta hatarichisaq.

Allin arreglotam payqa ruranka.

Allinta ruraspam kay pachapi gobiernanqa.

¹⁶ Paypa tiempompim Juda nacion salvasqa kanqa.

Paypa tiempompim Jerusalem llaqta seguro *yachanka.

Runakunam kaynata sutichanqaku:

“Allinyachiwaqninchik Tayta Dios” nispam sutichanqaku.

¹⁷—Ñoqa Tayta Diosmi nini: Davidpa mirayninmanta Israel casta runakunapi gobiernaqqa manam faltanqachu. ¹⁸Manataqmi faltanqachu Leviy castamanta sacerdotekunapas chaynapi lliw kañana animalkunata, kawsaykunamanta ofrendakunata chaynataq wakin wañuchisqa animalkunatapas ñoqapa qayllaypi sapa punchaw ofreowanankupaq, nispa.

¹⁹ Tayta Diosmi Jeremiasta rimapayaspan nirqa:

²⁰—Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Punchawwan chaynataq tutawan contrato rurasqayman hina tiempollanpi sucedenantaqa manam pakiwaqchu. ²¹Manataqmi pakingachu serviqnij Davidwan contrato rurasqaypas. Davidpa mirayninmanta gobiernaq reyqa kanqapunim. Serviqnij sacerdotekunawan otaq Leviy castakunawan contrato rurasqaypas cumplikunqapunim. ²²Serviqnij Davidpa mirayninkunatawan Leviy castakunatam mirachisaq. Cielokunapi mana yupay atina lucerokunatapas hinaraqmi chaynataq lamar qochapi manaña tupuy atina aqotapas hinaraqmi paykunataqa mirarachisaq, nispa.

²³ Tayta Diosmi Jeremiasta rimapayaspan nirqa:

²⁴—¿Manachum uyarirqanki huklaw nacionpi kaqkunapa rimasqanta? Paykunam nichkanku: “Tayta Diosqa akllasqan iskaynin castakunatam cheqnipakurun” nispa. Chayraykumá runaykunataqa despreciaspanku nacion kasqanpaqpas manaña qawarinkuchu. ²⁵Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Punchawwan chaynataq tutawanmi contratota rurarqani, cielokunapipas kay pachapipas decretoykunatam churarqani. ²⁶Chaynaqa Jacobpa mirayninkunataqa chaynataq serviqniy Davidpa mirayninkunataqa manam haykapipas qepanchakusaqchu. Paykunamanta kaqkunam gobiernanqa Abrahampa, Isaacpa chaynataq Jacobpa mirayninkunata. Huklaw nacionkunaman preso pusachisqay runakunata kutichimuspaymi paykunamanta llakipayarikusaq.

Rey Sedequiasta Jeremias qaqchasqanmanta

34 ¹Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormi llapa tropankunawan chaynataq munaychakusqan nacionkunamanta kaq llapallan runakunapiwan peleachkarqa Jerusalen llaqtapa contranpi, peleachkarqataqmi llapallan llaqtachankunapa contranpipas. Chay tiempopim Jeremiasta Tayta Dios nirqa:

²—Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá Juda nacionpa reynin Sedequiasman kaynata nimuy: “Ñoqa Tayta Diosmi Babilonia nacionpa reyninman kay llaqtata qoykusaq kañaykunapaq. ³Qamqa manapunim paymantataq lluptinkichu aswanqa hapirachikuspam payman qosqa kanki. Paywan qawanakuspam uyapura rimanki hinaspañam Babilonia lawman rinki. ⁴Juda nacionpa reynin yaw Sedequias, chaywanpas ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá uyariy: Manam qamqa guerrapichu wañunki. ⁵Hawkallam wañukunki. Imaynam abueloyki reykunata pampaspas inciensota kañapuqku chaynam qampaqpas inciensota kañanqaku. Qanmanta llakikuywan waqaspankum ninqaku: ‘Ay Reynillayku’ nispa. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.”

⁶Tukuy chay palabrakunata Juda nacionpa reynin Sedequiasman Diosmanta willakuq Jeremias Jerusalen llaqtapi willachkaptinmi ⁷Babilonia nacion reypa tropankunañataq Jerusalen llaqtapa hinaspa Juda lawpi puchuq llaqtakunapa contranpi peleachkarqa. Paykunaqa peleachkarqa Laquis llaqtapa chaynataq Azeca llaqtapa contranpim. Juda nacionpi murallasqa llaqtakunamantam chay iskaynin llaqtakunallaña puchururqa.

Sirvientenkuta mana kachariy munasqankumanta

⁸Rey Sedequiasmi sirvientenkuta kacharinankupaq contratota rurarqa Jerusalen llaqtapi llapallan runakunawan. Chay contrato rurasqankupa qepallantam Tayta Dios rimapayarqa Jeremiasman. ⁹Chay contratoman hinam judiomasin sirvienteyoq otaq sirvientayoq runakunaqa paykunata kacharinanku karqa chaynapi judiomasinkuwanqa amaña pipas servichikunarpaq. ¹⁰Chay contratoman hinam llapallan kamachikuqkunapas chaynataq wakin runakunapas sapakama sirvientenkuta chaynataq sirvientankuta kacharirqaku hinaspa manaña servichikurqakuchu. ¹¹Ichaga chay kachaykusqankupa qepallantam pesakurqaku hinaspa servichikunankupaq kaqllamanta kutichumurqaku.

¹²Chayraykum Jeremiasta Tayta Dios nirqa:

¹³—Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosmi nini: “Sirviente kachkaptinku Egipto nacionmanta abueloykichikkunata horqoramuspaymi paykunawan contratota rurarqani. Paykunatam kamachirqani: ¹⁴‘Sapa qanchis watam castaykichikmanta kaq sirvientekichikta kacharinkichik. Servisunaykichikpaq kikinkumanta rantikususpaykichikqa soqta watallatam cumplinqaku’ nispay. Chaywanpas abueloykichikkunaqa manam kasuwarqakuchu nitaqmi atiendewarqakupaschu. ¹⁵Qamkunam ichaga ñoqaman kutirikamuspa

agradoypaq hina allinta ruraraqankichik, qamkunaqa castamasikichik sirvientekunatam kachaykurqankichik. Chaynata ruranaykichikpaqmi ñoqapaq sapaqchasqa temploypi hinaspas ñoqapa qayllaypi contratota ruraraqankichik. ¹⁶Ichaga prometewasqaykichikmanta pesakuruspaykichikñataqmi sirvientekichikkunata libretaña kachaykuchkasapas kaq-llamanta kutirachimunkichik servisuaykichikpaq. ¹⁷Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini: Qamkunaqa mana kasuwaspaykichikmi mana kacharirqankichikchu aylluaykichiktawan llaqtamasikichikta. Chaynaqa ñoqapas qamkunapa contraykichikpim kachaykamusaq guerrata, peste onqoyta chaynataq yarqaytapas chaynapi kay pachapi nacionkunapas mancharikuspa katkatatanankupaq.”

¹⁸⁻¹⁹—Juda nacionpi chaynataq Jerusalem llaqtapi kamachikuqkunam palaciopi serviqkunapiwan chaynataq llaqtapi llapallan runakunapiwan ñoqapa qayllaypi contratota ruraraqaku. Malta torotapas nakaruspankum iskayman partirurqaku hinaspam chawpinta pasarurqaku ichaga chay contrato rurasqankutaqa manam cumplirqakuchu. ²⁰Chayraykum wañurachiy munaq enemigonkuman qoykusaq. Paykunapa ayantaqa alton pawaq animalkunawan purun animalkunañam mikunqa. ²¹Juda nacionpa reynin Sedequiasapas chaynataq yanapaqnin kamachikuqkunatapas qoykusaq paykunata wañurachiy munaq enemigonkunamanñam otaq Babilonia nacion reypa tropankunamanñam. Chay tropakunaqa kutikununañam qamkunamanta. ²²Ñoqa Tayta Diosmi nini: “Ichaga paykunata kamachiptiyimi kutirimuspanku kay llaqtata atacanqaku. Dueño chakuruspankum kañaykunqaku. Juda nacionpi llaqtakunatapas purmarachisapmi manaña runayoq kanankama.”

Recabpa mirayninkuna kasukusqankumanta

35 ¹Josiaspa churin Juda nacionpi Rey Joacim gobiernachkaptinmi Jeremiasta Tayta Dios rimapayaspas nirqa:

²—Recabpa mirayninkunaman rispaykiyá paykunawan parlamuy. Templopa huk kaqnin cuartonman pusaykuspaykim paykunaman vinota convidanki —nispa.

³Chaymi rirqani Jaazaniasta, ayllunkunata, llapallan churinkunata chaynataq Recabpa llapallan castankunata pusamuq. Chay Jaazaniyas sutiyoq runaqa karqa sapaq Jeremiaspa churinmi. Chay Jeremiasñataqmi karqa Habasiniyaspa churin. ⁴Paykunata temploman pusaykuspaymi yaykuchirqani Hananpa churinkunapa cuartonman, chay Hanan sutiyoq runaqa karqa Igdaliaspa churinmi. Igdaliasñataqmi karqa Tayta Diospa runan. Chay cuartoqa karqa templo kamachikuqkunapa cuartonpa waqtanpim chaynataq Salumpa churin Maasiaspa cuartonpa altonpim, chay Maasiasqa karqa templo punkunwan cuentallikuqmi. ⁵Recabpa mirayninkunapa qayllanpi tachokunaman chaynataq vasokunaman vinota talliykuspaymi nirqani:

—Vinotayá tomaykuychik —nispa.

⁶Ichaga paykunam niwarqa:

—Manam tomaymankuchu. Recabpa churin abueloyku Jonadabmi kamachiwarqaku: “Vinotaqa wiñaypaqmi ama tomankichikchu qamkunapas nitaq miraynikichikpas.

⁷Amam wasitaqa hatarichinkichikchu, amam tarpunkichikchu, amataqmi uvas huertaykichikpas kanqachu. Kawsanaykichikkamam karpallapi *yachankichik chaynapi forastero hina kay yachasqaykichik allpapi unay watakuna kawsanaykichikpaq” nispa. ⁸Recabpa churin abueloyku Jonadabpa tukuy imapas kamachisqankunata kasukuspaykum vinotaqa mana tomanikuchu ñoqaykupas, warmiykupas chaynataq churiykupas. ⁹Manataqmi yachanaykupaq wasitapas hatarichinikuchu, manam kapuwankuchu uvas huertaykupas

nitaq chakraykupas nitaq tarpukuyniykupas. ¹⁰Karpakunallapi *yachaspaykumá abueloyku Jonadabpa tukuy kamachiwasqankuta kasukuspa rurarqaniku. ¹¹Ichaqa Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor kay nacionpa contranpi hamuruptinmi ninakurqaniku: “Caldea casta tropakunamanta chaynataq Siria casta tropakunamanta lluptikunanchikpaqyá Jerusalén llaqtaman yaykusunchik” nispa. Chayraykum kay Jerusalén llaqtapi yachachkaniku.

¹²Hinaptinmi Jeremiasta Tayta Dios nirqa:

¹³—Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kamachiki. Juda nacionpi runakunamanwan Jerusalén llaqtapi *yachaqkunamanyá ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata nimuy: “Qamkunaga nisqaykunata mana kasukuspani mana corregikuyta munankichikchu. ¹⁴Recabpa churin Jonadabmi mirayninkunaman kamachirqa vinota ama tomanankupa. Chayraykum abuelonkupa kamachisqanta kasukuspanku cumplirqaku kunan punchawkama vinota mana tomaspanku. Ñoqapas mana samaykuspami kamachiraykichik ichaga manam kasuwarqankichikchu. ¹⁵Ñoqamanta willakuq serviqniykunawanmi mana samaykuspa nichiraykichik kaynata: ‘Mana allin vidaykichikta dejaspayá rurasqaykichikkunata allichaychik. Taytacha-mamachakunata adoranykichikpaqqa amañayá maskaychikchu chaynapi abueloykichikkunamanpas chaynataq qamkunamanpas qosqay allpapi *yachanaykichikpaq’ nispa. Ichaga manam atiendewarqankichikchu nitaqmi kasuwarqankichikchu. ¹⁶Recabpa churin Jonadabpa mirayninkunam abuelonkupa kamachisqanta cumplirqaku. Runaykunam ichaga mana kasuwarqakuchu. ¹⁷Chayraykum Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Ñoqa Tayta Dios kaynata nini: Juda nacionpi kaqkunatawan Jerusalén llaqtapi llapallan *yachaqkunata castiganaypaqmi rimasqaykunata kachaykamusaq. Paykunaga rimapayaptiypas manam kasuwarqakuchu, qayaptiypas manataqmi contestawarqakuchu, nispa.”

¹⁸Jeremiasqa Recabpa castankunatam nirqataq:

—Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin: “Abueloykichik Jonadabpa kamachisqanta kasukuspa tukuy imapas kamachisusqaykichikta rurasqaykichikraykum ¹⁹Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios nini: Recabpa churin Jonadabpa mirayninkunamantaqa manam haykapipas faltanqachu ñoqata serviwaqniykuna” nispa.

Librota Baruc leesqanmanta

36 ¹Josiaspa churin otaq Juda nacionpa reynin Joacim tawa watamanña gobiernachkaptinmi Jeremiasta Tayta Dios nirqa:

²—Israel nacionpa, Juda nacionpa chaynataq llapallan nacionkunapa contranpi rimasqaytayá otaq Josias rey kasqanmantapuni kunan punchawkama willasqaytayá qellqay wankusqa libropi. ³Juda casta runakunaga icharaqpas tukuy ima castigokuna kachaykunaypaq piensasqayta uyarispanku sapakama wanakunmanku mana allin kawsasqankumanta hinaptinqa pampachaykuymanni mana allinkuna rurasqankumantawan huchankumanta —nispa.

⁴Neriaspa churin Baructa Jeremias qayarachimuspanmi Tayta Diospa tukuy rimapasqanta willarqa chaymi Barucñataq qellqarqa wankusqa libropi. ⁵Baruc-tam Jeremias kamachirqa:

—Harkasqa kasqayraykum Tayta Diospa templonman mana riyta atinichu.

⁶Chaynaga hamuq ayuno punchawpim temploman yaykuspayki qellqachisqay wankusqa librota leemunki chaynapi llapallan runakunapas chaynataq Juda nacion llaqtakunamanta hamuqkunapas Tayta Diospa nisqanta uyarinankupa. ⁷Icharaq-

pas Tayta Diosta ruegakuspanku mana allin kawsasqankumanta wanakunmanku. Tayta Diosqa ancha-anchata piñakuspanmi kay runakunata amenazachkan —nispa.

⁸Chaymi Neriaspa churin Barucqa Diosmanta willakuq Jeremiaspa tukuy kamachisqanman hina rurarqa hinaspa Tayta Diospa willasqanta templopi leerqa wankusqa libromanta.

⁹Josiaspa churin otaq Juda nacionpa reynin Joacim pichqa watamanña gobiernach-kaptinmi chay watapa isqon kaq killanpi willanakurqaku ayuno punchaw kananpaq chaynapi Jerusalem llaqtayoq runakunapas chaynataq Juda nacion llaqtakunapi llapallan runakunapas Jerusalem llaqtaman hamuspa Tayta Diospa qayllanpi ayuna-nankupaq. ¹⁰Hinaptinmi Jeremiaspa qellqachisqanta Baruc leerqa llapallan runakuna uyarinankupaq. Payqa leerqa secretario Safanpa churin Gemariaspa cuartonmantam. Chay cuartoqa karqa hanay law patiopi kaq temploman yaykuna mosoq zaguapim.

¹¹Safanpa willkan otaq Gemariaspa churin Micaías wankusqa libropi Tayta Diospa palabrakunata uyariruspanmi ¹²pasarqa reypa palacionpi secretariopa cuartonman. Chaypim llapallan kamachikuqkuna huñunasqa tiyachkarqaku. Paykunam karqa secretario Elisama, Semaíaspa churin Delaia, Acborpa churin Elnatan, Safanpa chu-rin Gemarias, Hananiaspa churin Sedequías chaynataq wakin kamachikuqkunapas. ¹³Paykunamanmi Micaías willarqa runakuna uyarinanpaq libropi Barucpa leesqan palabrakunata. ¹⁴Hinaptinmi llapallan kamachikuqkuna Barucman kacharqaku Ne-taniaspa churin Jehudita. Netaniasqa karqa Selemiaspa churinmi, Selemiasñataqmi karqa Cusipa churin. Chay Jehudi sutiyoq runawanmá kaynata nichimurqaku:

—Runakuna uyarinanpaq leesqayki librota apaspas rinki —nispa.

Hinaptinmi wankusqa librota Neriaspa churin aparikuspan chay kamachikuq-kunapa kasqanman rirqa. ¹⁵Paykunam Baructa nirqaku:

—Tiyaykuspaykiyá ñoqaykupaq leeykapuwayku —nispa.

Chaymi Barucqa paykunapaqpas leepurqa. ¹⁶Leesqan palabrakunata uyarirus-pankum mancharisqallaña qawanakurqaku hinaspa Baructa nirqaku:

—Cheqaptapunipas llapallan kay palabrakunamantaqa reymanmi willanan-chikpuni —nispa.

¹⁷Chaymi Baructa tapurqaku:

—Willaykuwaykuyá, Jeremiaspa kay rimasqan palabrakunataqa ñimaynanpitaq qellqarqanki? —nispa.

¹⁸Chaymi Barucñataq paykunata nirqa:

—Llapallan kay palabrakunataqa Jeremiasmi willawarqa hinaptinmi ñoqaña-taq tintawan qellqarqani kay libropi —nispa.

¹⁹Chaymi kamachikuqkunañataq nirqaku:

—Rispaykiyá pakakamuy Jeremiaspiwan mana pipapas yachasqanta —nispa.

Librota Rey Joacim kañasqanmanta

²⁰Secretario Elisamapa despachonpi librota saqeykuspankum yaykurqaku reypa kas-qan palacionpa pationman hinaspa reyman willarqaku tukuy chay palabrakunata.

²¹Chaymi Jehudi sutiyoq runata rey kacharqa Elisamapa despachonmanta librota apamu-nanpaq. Chayarachimuspanmi leerqa reywan chaypi kaq kamachikuqkuna uyarinanpaq.

²²Isqon kaq killa kasqanraykum reyqa qasa tiempopaq rurachisqan cuartopi tiyachkarqa qonichikuna sansa ñawpaqninpi. ²³Libropi kaqta kimsa rayata otaq tawa rayata Jehudi leeruptinmi reyñataq secretariopa navajanwan kuchuparurqa hinaspa qonichikusqan

sansaman wischuykurqa, chaynata ruraspanmi wankusqa librotaqa qonichikusqan san-sapi tukunankama ruparachirqa. ²⁴Chay llapallan palabrakunata uyarispankuqa manam reypas nitaq serviqninkunapas mancharikurqakuchu nitaqmi huchankuta reqsikuspaqa pachankutapas llikipakurqakuchu. ²⁵Wankusqa librota rey mana kañanapamqi ruegarqa Elnatanwan Delaia hinaspa Gemarias. Chaywanpas reyqa manam kasurqachu paykunata. ²⁶Reyqa kamachirqataqmi kikinpa churin Jerameelta, Azrielpa churin Serias-ta chaynataq Abdeelpa churin Selemiasapas chaynapi secretario Baructawan Diosmanta willakuq Jeremiasta presochamunankupaq, ichaqa Tayta Diosmi paykunata pakarurqa.

Mosoqmanta Jeremias qellqachisqanmanta

²⁷Jeremiaspa willasqanman hina Barucpa qellqasqan wankusqa librota rey kañaruptinmi Jeremiasta Tayta Dios rimapayaspan nirqa:

²⁸—Juda nacion Rey Joacimpa kañarusqan punta kaq libropi tukuy qellqachisqay-kitayá mosoq libropiña huktawan qellqachiy. ²⁹Ñoqa Tayta Diospa nisqaytam Juda nacionpa reynin Joacinman kaynata ninki: “Qanmi kañarqanki chay librota. Jeremias-tapas qaqcharqankim chay libropi qellqachisqanmanta. Paymi nirqa: ‘Cheqaptapunim Babilonia nacionpa reynin hamuspan kay nacionta tukunqa manaña runayoq nitaq animalniyoq kanankama’ nispa. ³⁰Chayraykum ñoqa Tayta Dios niki: Yaw Juda nacionpa reynin Joacim, miraynikimantaqa manam pipas kanqachu Rey Davidpa rantinpi gobiernaq. Ayaykipas punchawpim wischurayanqa chiripi. ³¹Mana allinkuna rurasqaykichikraykum castigasqayki, castigasqataqmi qamtapas, miraynikitapas chaynataq serviqnirikunatapas. Rimasqay castigokunatam kachamusaq paykunapa contranpi, Jerusalem llaqtayoqkunapa contranpi chaynataq Juda nacion runakunapa contranpipas. Chay nisqaykunataqa manamá kasukurqankichikchu” nispa.

³²Neriaspa churin secretario Barucman wankusqa mosoq librota Jeremias qoykuptinmi Baruc qellqarqa Joacimpa kañasqan wankusqa libropi kaqta hinalla. Chaymantapas chay palabrakunaman rikchakuq achka palabrakunataqmi Jeremiasqa qellqachirqa.

Jeremiasta presochasqankumanta

37 ¹Joacimpa churin Rey Jeconiaspa rantinpim Josiaspa churin Sedequiasña rey karqa. Paytam Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor churarqa Juda nacionpa reynin kananpaq. ²Ichaqa Sedequiasmi serviqninkunapiwan chaynataq nacionpi wakin runakunapiwan mana kasurqakuchu Jeremiaswan Tayta Diospa willachisqan palabrakunata.

³Rey Sedequiasmi kacharqa Selemiaspa churin Jucaltawan Maasiaspa churin sacerdote Sofoniasta chaynapi Diosmanta willakuq Jeremiasta kaynata nimunankupaq:

—Yupaychasqanchik Tayta Diostayá mañapuwayku —nispa.

⁴Jeremiastaqa manaraqmi carcelarqakuraqchu chaymi llaqtapi libre purikuq. ⁵Rey Faraonpa tropankunam Egipto nacionmanta lloqsiramurqaku chaymi Jerusalem llaqtapa muyuriqninpi atacaq Caldea runakuna chayta yacharuspanku llaqtamanta asurikurqaku.

⁶Chaymi willakuqnin Jeremiasta Tayta Dios nirqa:

⁷—Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: “Ñoqata tapuwanay-kichikpaq kachamusuqnichikichik Juda nacionpa reynin Sedequiasman nimunkichik: ‘Yanapasunaykichikpaq Egipto nacionmanta lloqsimuq Rey Faraonpa tropankunaga nacionninkumanmi kutikunku. ⁸Chaynaqa Caldea tropakunam kutirimunqaku kay llaqtapa contranpi peleanankupaq, paykunaga venceruspam kañaykunqaku.’ ⁹Ñoqa Tayta Diosmi

nini: ‘Caldea tropakunaqa ripukunqakuñam’ nispaga amayá kallpanchakuychikchu. Manam ripukunqakuchu. ¹⁰Caldea law llapallan tropakunataña venceruptikichikpas, herido puchuqkunam karpankumanta hatarimuspanku kay llaqtata kañaykunqaku.”

¹¹Rey Faraonpa tropankuna Jerusalen llaqtaman hamusqankuta yacharuspankum Caldea tropakuna asurikurqaku. ¹²Chay punchawkunapim Jeremiasñataq Jerusalen llaqtamanta asurikunanpaq lloqsichkarqa Benjamin allpapi herencia allpata partimunapaq. ¹³Ichaga Benjamin sutiyoq zaguanninta Jeremias lloqsichkaptinmi Hananiaspa willkan otaq Selemiaspa churin Irias hapiruspan nirqa: —Qamqa Caldea runakunaman hukllawakuytam munanki —nispá.

¹⁴Chaymi Jeremiasñataq nirqa:

—Manam chaynachu, Caldea runakunamanqa manam hukllawakuyta munanichu —nispá.

Ichaga Iriasmi mana kasuspan Jeremiasta presocharurqa hinaspam kamachikuqkunaman pusarqa. ¹⁵Paykunam Jeremiaspaq piñakuruspanku azotechirqaku. Secretario Jonatanpa wasinta carcelman tikraruspankum chaypi carcelarurqaku. ¹⁶Jeremiasta wasipa pampan ukupi calabozoman churaruptinkum chaypi unay karqa.

¹⁷Rey Sedequiasmi Jeremiasta palacionman pusarachimuspan pakasqallapi tapuspan nirqa:

—Ichapas Tayta Diosqa imallatapas ñoqapaq nisurqanki —nispá.

Chaymi Jeremiasñataq nirqa:

—Ari, kachkanmi. Babilonia nacionpi reymanmi entregasqa kanki —nispá.

¹⁸Jeremiasmi Rey Sedequiasta nirqa:

—¿Imapitaq ñoqaga huchallikurqani qampa contraykipi, serviqníkikunapa contranpi chaynataq kay runakunapa contranpipas chaynapi carcelawanankupa? ¹⁹¿Maypitaq kachkan Diosmanta willakuq tukuqkunaqa? Paykunam nisurqankichik: “Babilonia nacionpa reyninqa manam atacanqachu qamkunataqa nitaq kay naciontapas” nispá. ²⁰Reynilláy, kunanmi ruegakuyki kay mañakusqayta chaskiykuwanaykipaq. Secretario Jonatanpa wasinmanqa amañayá kutichiwaychu chaypi mana wañurunaypaq —nispá.

²¹Chaymi Rey Sedequias kamachirqa carcelpa patiollanpiña Jeremiasta hatalinankupaq hinaspá Tanta Rantina Callemanta tantata sapa punchaw apamuspa payman qonankupaq. Chaynatam ruraraqaku llaqtapi tanta tukurunankama. Sedequiaspa kamachisqanman hinamá Jeremiasqa carcelpa pationpi *yacharqa.

Jeremiasta pozoman churasqankumanta

38 ¹Matanpa churin Sefatiasmi, Pasurpa churin Gedaliaspiwan, Selemiaspa churin Jucalpiwan chaynataq Malquiaspa churin Pasurpiwan uyariqaku llapallan runakunaman Jeremiaspa kayna nisqanta:

²—Tayta Diosmi kaynata nin: “Kay llaqtapi *yachaqkunam guerrawan, yarqaywan hinaspá peste onqoywan wañunqaku. Caldea runakunaman hukllawakuqmi ichaga wañuymanta librakuspan kawsayllapas-kawsanqaraq. ³Noqa Tayta Diosmi nini kaynata: Cheqaptapunipas kay llaqtataqa Babilonia nacion reypa tropankunaman entregaykuptiyimi vencerunqaku, nispá.”

⁴Paymanmi chay kamachikuqkuna nirqaku:

—Kay runaga chayna palabrakunata rimaspanmi kay llaqtapi puchuq soldadokunatawan llapallan runakunata hukmanyachichkan, chaynaqa wañunanpunim. Kay runaga manam runakunapa hawka kaynintachu munachkan aswanqa mana allinninkutam —nispá.

⁵Chaymi Rey Sedequiasñataq nirqa:

—Chay runaqa makikichikpim kachkan. Ñoqaqa manam ima ruraytapas atiymanchu contraykichikpiqa —nispa.

⁶Chaymi kamachikuqkunaa Jeremiasta hapiruspanku reypa churin Malquiaspa pozonman waskakunawan uraykachirqaku. Chay pozoqa kachkarqa carcelpationpim mana yakuyoq. Chayman Jeremiasta kachaykuptinkum mituman seqaykurqa mitullaña kasqanrayku.

⁷Ichaqa reypa palacionpi servikuq Cus nacionniyoq Ebed-melec runam uyari-rurqa Jeremiasta pozoman kachaykusqankuta. Reyñataqmi chay ratopi kachkarqa Benjamin sutiyoq zaguanpi huñunakuqkunawan rimaspa. ⁸Palaciomanta Ebed-melec pasaspanmá reyman willarqa:

⁹—Reynilláy, Diosmanta willakuq Jeremiasta pozoman kachaykachiq runakunaa runata wañuchichkaq hinam mana allinta rurarunku. Chaypiqa yarqaymantam wañurunqa, kay llaqtapiqariki tantapas manam kanñachu —nispa.

¹⁰Hinaptinmi reyñataq chay Cus nacionniyoq Ebed-melecta kamachirqa:

—Kimsa chunka runakunata kaymanta pusaspaykiyá Diosmanta willakuq Jeremiasta horqomuychik chay pozomanta manaraq wañuruchkaptin —nispa.

¹¹Runakunata pusarikuspanmá Ebed-melecqa kutirirqa palaciopi tarikuq qori-qollqe waqaychana cuartopa urayninpi kaq cuartoman. Chaymanta mawka latapakunata aparikuspanmi waskapi watasqata kachaykurqa pozopi tarikuq Jeremiasman. ¹²Hinaspan nirqa:

—Chay latapakunata wallwaykipi waskawan hapirachiy —nispa.

Chaynatamá Jeremias rurarqa. ¹³Jeremiasta waskakunawan pozomanta horqoruptinkum carcelpa pationpiña *yacharqa.

Jeremiasta Rey Sedequias qayachisqanmanta

¹⁴Rey Sedequiasmi Jeremiasta pusarachimurqa templopa kimsa kaq pationman. Chaypim Jeremiasta nirqa:

—Kunanmi tapuptiy imam kaqlata niwanki —nispa.

¹⁵Chaymi Jeremiasñataq nirqa:

—Imam kaqlata niptiyqa wañurachiwankim, consejaptiypas manam kasuwan-kichu —nispa.

¹⁶Chaymi Rey Sedequiasqa pakasqallapi juraspan Jeremiasta nirqa:

—Kawsachiwaqninchik Tayta Diosraykum jurani: Manam wañuchisqaykichu nitaqmi wañuchiy munasuqniki runakunamanpas qosqaykichu —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Jeremiasñataq nirqa:

—Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin: “Babilonia nacion reyta yanapaq kamachikuqkunaman cheqaptapunipas entregakuspaykiqa kawsankim, kawsanqataqmi aylluykikunapas. Kay llaqtatapas manataqmi kañanqakuchu. ¹⁸Sichu paykunaman mana entregakuptikiqa Caldea runakunam kay llaqtata venceruspa kañaykunqaku hinaptinqa qampas manam paykunamantaqa lluptinkichu” nispa.

¹⁹Hinaptinmi Rey Sedequiasñataq nirqa:

—Caldea runakunaman entregakuq Juda casta runakunatam manchakuni. Paykunaman Caldea runakuna qoykuwaptinqa ñakarichiwanmankum —nispa.

²⁰Chaymi Jeremiasñataq nirqa:

—Juda castakunamanqa manam qosunkichu. Willasqayman hina Tayta Diospa nisqanta kasukuspaqa allinmi kanki chaynataqmi vidaykitapas libranki. ²¹Mana entregakuptikiqa Tayta Diospa qawachiwasqanpi hinapas ²²Juda nacion wasikipi puchuq llapallan warmikunam Babilonia nacionpa reyninta yanapaq kamachikuqkunaman qosqa kanqaku. Hinaptinmi chay warmikuna nisunki:

“Confiakusqayki amigollaykikunam
engañaruspa rantikurusunki.
Mitupi seqaykuchkaqta saqerususpaykim
lliwi qepanchakurusunki.”

²³—Chaynaqa llapallan warmikikunatawan churikikunatam Caldea runakunaman qoykunqaku. Qamqa manam lluptinkichu paykunamantaqa. Babilonia nacionpa reynin presocharuspaykim kay llaqtatapas kañaykunqa —nispa.

²⁴Chaymi Rey Sedequias nirqa:

—Kay niwasqaykikunataqa amam pimanpas willankichu, mana chayqa wañuruwaqmi. ²⁵Qanwan parlasqanchikta kamachikuqkuna yacharuspankuqa hamurunqakum tapusuqniki. Ichapas paykunaqa nisunkiman: “Ama pakaspayá willaykuwayku reywan parlamusqaykita. ¿Imatataq reymanqa nimurqanki otaq imatataq payqa nisurqanki? Willawaptikikuqa manam wañuchisqaykikuchu” nispa. ²⁶Hinaptinqa paykunatam ninki: “Ñoqaqa reytam ruegakamurqani Jonathanpa wasinman amañá kutichiwananpaq chaypi mana wañurunaypaq” nispa.

²⁷Reypa nisqanpi hinamá llapallan kamachikuqkuna Jeremiaspata rispanku tapurqaku. Chaymi Jeremiasqa reypa kamachisqanta hinalla lliwta willakurqa. Reywan parlasqanta pipas mana uyarisqanraykum upallalla karqaku. ²⁸Chaynapimá Jeremiasqa carcelpa patiollanpiña *yacharqa Jerusalem llaqta vencesqa kanankama.

Jerusalem llaqtata vencesqankumanta

(2 R 24:20-25:1. 2 Cr 36:17-21. Jer 52:3-30)

39 ¹Jerusalem llaqtatam kayna formapi vencerurqaku: Juda nacionpi Rey Sedequias isqon watamanña gobiernachkaptinmi chay watapa chunka kaq killanpi Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor llaqa tropankunawan hamururqa Jerusalem llaqtapa contranpi hinaspa muyururqaku atacanankupa. ²Chunka hukniyoq watamanña Rey Sedequias gobiernachkaptinmi chay watapa tawa kaq killanpa isqon kaq punchawninpi llaqtapa murallanta toqoramurqaku ³hinaspa yaykuramurqaku Babilonia nacionpa reyninta yanapaq kamachikuqkuna. Chay kamachikuqkunam karqa: Nergal-sarezer, Samgar-nebo, Sarsequim, reypa palacionpi serviqkunapa jefen huknin Nergal-sarezer hinaspa wakin hatun kamachikuqkuna. Paykunamá chay uchkunta yaykuramuspanku chawpi kaq punkupi churakururqaku.

⁴Juda nacionpa reynin Sedequiasmi lliw soldadonkunapiwan enemigonkuta rikururqaku hinaspa iskay murallapa chawpinpi kaq llaqtapa zaguanninta lloqsiruspanku reypa huertanpa chawpinta tutallan lluptirurqaku. Chaymantam pasarqaku Jordan Qechwaman riq ñanninta. ⁵Ichaga Caldea tropakuna qatipaspankum Jerico llaqtapa hichpan pampapi hayparurqaku. Presocharuspankum Hamat lawpi kaq Ribla sutiyoq llaqtaman otaq Rey Nabucodonosorpa kasqanman pusarqaku. Chaypim Sedequiasta juzgaspan sentenciarqa. ⁶Chay Ribla llaqtapim Rey Sedequiaspa churinkunatawan Juda nacionpi llapallan

kamachikuqkunata Sedequiaspa qayllanpi wañuchirqa. ⁷ Sedequistapas ñawinkunata horqorachispanmi bronce cadenakunawan watarachirqa Babilonia llaqtaman pusanankupaq.

⁸ Caldea tropakunaqa kañaykurqakum reypa palaciontapas chaynataq runankunapa wasinkunatapas, taqmarurqakutaqmi Jerusalem llaqtapa muyuriqninpi murallakunatapas. ⁹ Babilonia nacionpa reyninta cuidaq soldadokunapa jefen Nabuzaradan sutiyoq runañataqmi llaqtapi puchuq runakunatawan kikinkumanta entregakuq runakunata presochasqata púsarqa Babilonia lawman. ¹⁰ Juda lawpiqa saqerurqa wakcha mana imayoq runakunallata- ñam hinaspa paykunaman qoykarirqa uvas huertakunatawan chakrakunata.

Jeremias libreña kasqanmanta

¹¹ Jeremiasmantam Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor cuidaquin soldadokunapa jefen Nabuzaradanta kamachirqa:

¹² —Jeremiasta carcelmanta horqoramuspaykiqa nanachikuspaykim ama imanankipaschu. Paypa nisuusqaykiman hinam ruranki —nispa.

¹³ Chaynapimá reyta cuidaq soldadokunapa jefen Nabuzadaranaq palaciopi serviqkunapa jefen Nabusazbanpiwan, hatun kamachikuq Nergal-sarezerpiwan hinaspa Babilonia nacionpa reyninta yanapaq wakin kamachikuqkunapiwan

¹⁴ kacharqaku carcelpa pationmanta Jeremiasta pusamunankupaq, Jeremiastaqa wasinmanña pusanankupaqmi qoykurqaku Safanpa willkanman otaq Ahicampa churin Gedaliasman chaynapi runakunawan kusa *yachananpaq.

Ebed-melecman Tayta Diospa prometesqanmanta

¹⁵ Carcelpa pationpi Jeremias preso kachkaptinraqmi Tayta Dios payta nirqa:

¹⁶ —Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diospa nisqaytayá Cus nacionniyoq Ebed-melecman kaynata nimuy: “Kay llaqtapa mana allinninpaq rimarisqaykunatam mana favorecespay cumplisapuni. Chay punchawkunapi qawachkaptikim chaykuna sucedekunqa. ¹⁷ Ñoqa Tayta Diosmi niki: Chay punchawkunapiqa ñoqam librasqayki chay manchakusqayki runakunamanta. ¹⁸ Ñoqam ninitaq: Guerrapi wañunayki-mantam lluptichisqayki. Ñoqapi confiakusqaykiraykum kawsayllapas-kawsankiray” nispa.

Gedaliaswan Jeremias *yachasqanmanta

40 ¹ Reyta cuidaq soldadokunapa jefen Nabuzaradan Jeremiasta Rama llaqtapi kachaykusqanpa qepallantam Tayta Dios rimapayarqa Jeremiasta. Nabuzaradanmi Jeremiasta tariykurqa presochasqa cadenawan watasqata. Payqa chaynam kachkarqa Babilonia lawman pusanankupaq Jerusalem llaqtayoq runakunapiwan hinaspa Juda nacionniyoq runakunapiwan.

² Chay Nabuzaradanmá Jeremiasta sapaqchaykuspan nirqa:

—Kay desgraciakunawan kay nacionta castigananpaqmi yupaychasqayki Tayta Dios rimarqa. ³ Chay rimasqankunatam kunan cumplirun. Chaykunaqa sucedesuchkankichik paypa contranpi huchallikuruspa mana kasusqaykichikraykum. ⁴ Kunanpunim chay cade-naykikunata paskarusqayki. Munaptikiqa hakuchikyá Babilonia lawman, wakpiqa ñoqam nanachikusqayki. Mana riyta munaspaykiqa quedakuwaqtaqmi. Kay nacionpi allpaqa makillaykipim kachkan. Munasqayki lawman rispayá chaypi *yachakamuy —nispa.

⁵ Jeremias manaraq kutiykuchkaptinmi Nabuzaradan nirqa:

—Safanpa willkanpa otaq Ahicampa churin Gedaliaspa kasqanmanyá kutikuy. Paytam Juda lawpi llaqtakunata gobiernanapaq Babilonia nacionpa reynin churarun. Paywanyá llaqtamasikikuna ukupi *yachakuy, mana chayqa munasqayki lawmanyá pasakuy —nispa.

Reyta cuidaq soldadokunapa jefen chaynata Jeremiasman niykuspanmi qoykurqa mikuytawan regalota hinaspa aviaykurqa. ⁶Jeremiasmi pasakurqa Mizpa llaqtapi *yachaq Ahicampa churin Gedaliaspaman. Chaypim Gedaliaswan hinaspa chay lawpi puchuq runakunawan yacharqa.

Gedaliaspa contranpi Ismaelpa hoqarikusqanmanta

⁷Israel castamanta campopi puchuq capitankunapiwan soldadokunam yacharurqaku Ahicampa churin Gedaliasta chay law allpapi gobiernanapaq Babilonia nacionpa reynin churarusqanta. Chayna nombrasqaqa karqa Babilonia lawman mana pusasqanku runakunatawan, warmikunata chaynataq warmakunata nanachikunapaqmi. Paykunam karqa chay lawpi mana imayoq runakuna. ⁸Chaykuna yacharuq runakunam karqa: Netaniaspa churin Ismael, Careapa churin Johananwan Jonatan, Tanhumetpa churin Seraias, Netofa lawmanta kaq Efaipa churinkuna hinaspa Macat lawmanta kaq runapa churin Jezanias. Paykunamá rirqaku Mizpa llaqtapi *yachaq Gedaliaspata. ⁹Chaynapim Safanpa willkan otaq Ahicampa churin Gedaliasqa payman riq capitankunatawan compañaqnin runakunata juramentaspan nirqa:

—Caldea runakuna serviytaqa ama manchakuychikchu. Kay allpapi *yachaspa Babilonia nacionpa reyninta servispaqa allinmi kankichik. ¹⁰Noqaqa kay Mizpa llaqtapi yachaspaymi Caldea lawmanta ñoqanchikman hamuq runakunata atien-desaq. Qamkunaqa vinotawan aceiteta ruraspayá frutakunatawan tukuy imati huñukuychik. Dueño chakuspayá llaqtakunapi yachakuychik.

¹¹Moab nacionpi, Amon nacionpi, Edom nacionpi hinaspa wakin nacionkunapi tariquq Juda casta runakunapas uyarirurqakum: “Safanpa willkan otaq Ahicampa churin Gedaliastam Babilonia nacionpa reynin churarun Juda nacionpi puchuq runakunata gobiernanapaq” nispa nisqankuta. ¹²Chaynaqa cheqerusqanku nacionkunamanta kutimuq Juda casta llapallan runakunamá Mizpa llaqtapi *yachaq Gedaliasman huñunakurqaku. Paykunaqa achkallaña vinota ruraspankum cosecharqakutaq achkallaña frutakunatapaspas.

¹³Careapa churin Johananmi campopi tropakunapa capitanninkunapiwan Mizpa llaqtapi *yachaq Gedaliasman rispa ¹⁴nirqaku:

—Amonpa mirayninkunapa reynin Baalismi Netaniaspa churin Ismaelta kacharamun wañuchisunaykipaq. ¿Manachum chaytaqa yachanki? —nispa.

Ichaga Ahicampa churin Gedaliasmi mana creerqachu paykunata. ¹⁵Chaywanpas Careapa churin Johananmi Mizpa llaqtapi kaspan pakasqallapi Gedaliasta nirqa:

—Dejaykuway Netaniaspa churin Ismaelta wañurachimunaypaq. Manam pipas yachanqachu pim wañurachisqantaqa. ¿Imanasqataq qamtaqa wañurachisunkiman? Wañuruptikiqa qanman huñunakamuq Juda casta runakunapas cheqerunmanmi, hinaptinqa Juda nacionpi puchuq runakunapas yanqam tukuruymanku —nispa.

¹⁶Ichaga Ahicampa churin Gedaliasmi Careapa churin Johanan nirqa:

—Chaytaqa amayá ruraychu. Ismaelmanta willawasqaykiqa llullam —nispa.

Gedaliasta wañuchisqankumanta

41

¹Qanchis kaq killapim Elisamapa willkan otaq Netaniaspa churin Ismael chunka runakunapiwan rirqa Mizpa llaqtapi *yachaq Ahicampa churin

Gedaliasman. Ismaelqa karqa reypa mirayninmanta kaqmi chaynataq reypa tropankunapa capitanninmi. Chaypi mikuchkaptinkum ²Netaniaspa churin Ismaelñataq chunkantin runankunapiwan hatariruspa Safanpa willkanta otaq Ahicampa churin Gedaliasta espadawan wañurachirqaku. Gedaliastaqa Babilonia nacionpa reyninmi churarqa gobiernananpaq. ³Wañurachirqakutaqmi Gedaliaswan kaq Juda casta runakunatapas chaynataq chaypi tarikuq Caldea soldadokunatapas.

⁴Iskay punchawmanña Gedalias wañurachisqankuta manaraq pipas yacharuchkaptinmi ⁵Siquem llaqtamanta, Silo llaqtamanta chaynataq Samaria llaqtamanta chayaramurqaku pichqa chunka runakuna. Paykunaqa chayarurqaku barbankupas afeitasqam, pachanku llikipasqam chaynataq cuerponkupas kuchupasqam. Paykunaqa apamurqakutaqmi kawsaykunamanta ofrendakunatapas chaynataq inciensotapas Tayta Diospa templonpi presentanankupaq. ⁶Mizpa llaqtaman chayaykuchkaptinkuñam Netaniaspa churin Ismael paykunaman waqastin taripaykurqa hinasgam paykunata nirqa: —Ahicampa churin Gedaliastayá qawaykamuychik —nispá.

⁷Llaqtaman yaykuruptinkuñataqmi Netaniaspa churin Ismael runankunapiwan paykunata wañurachispa pozoman wischuykurqaku. ⁸Ichaga paykunamanta chunka runakunam Ismaelta ruegakuspa nirqaku:

—Amayá wañurachiwaykuchu. Ñoqaykupam kachkan chakrapi pakasqa achka-llaña trigoyku, cebadayku, aceiteyku chaynataq mielniykupas —nispá.

Chayraykum paykunataqa mana wañuchirqakuchu riqmasinkunatawan kuskataqa. ⁹Gedaliastawan kuskata llapallan wañuchisqanku runakunapa ayan-kunatam Ismael wischuykurqa pozoman. Chay pozotaqa Rey Asaraqmi rurachirqa Israel nacionpa reynin Baasa atacaptin. Chay pozotamá Netaniaspa churin Ismael ayakunawan huntarachirqa. ¹⁰Chaymantañataqmi presocharurqa Mizpa llaqtapi puchoq runakunata, reypa warmi churinkunata chaynataq reyta cuidaq soldado-kunapa jefen Nabuzaradanpa saquesqankunatapas, paykunatam gobiernachirqa Ahicampa churin Gedaliaswan. Presokunata pusarikusgamá Netaniaspa churin Ismaelqa pasarqa Amonpa mirayninkunapa allpanman.

¹¹Careapa churin Johananmi tropakunapa capitanninkunapiwan Netaniaspa churin Ismaelpa tukuy mana allinkuna rurasqanta yacharurqaku. ¹²Hinasgam llapallan tropankunata huñuruspanku Ismaelpa contranpi peleaq pasaspanku hayparurqaku Gabaon llaqtapi kaq hatun estanquepa hichpanpi. ¹³Chaymi Careapa churin Johanantawan tropakunapa capitanninkunata Ismaelpa pusasqan llapallan runakuna qawaspa kusikurqaku. ¹⁴Mizpa llaqtamanta Ismaelpa preso pusasqan runakuna kutimuspankum Careapa churin Johananman hukllawakuykurqaku. ¹⁵Netaniaspa churin Ismaelñataqmi pusaq runankunapiwan lluptiruspanku Amonpa mirayninkunapa allpanman pasakurqaku.

¹⁶Ahicampa churin Gedaliasta wañurachispan Mizpa llaqtamanta Ismaelpa preso pusasqan runakunatam Careapa churin Johanan tropankunapa capitanninkunapiwan Gabaon llaqtamanta kutirichirqaku, kutichirqakumá puchuq soldadokunatapas, warmikunatapas, warmakunatapas chaynataq reypa palacionpi serviqkunatapas. ¹⁷Paykunaqa pasarqaku Belen llaqtapa hichpanpi kaq Gerut-quimam sitiokamam. Chaypim samarirqaku Egipto nacionman lluptinankurayku. ¹⁸Ahicampa churin Gedaliasta Netaniaspa churin Ismael wañurachisqanraykum Caldea runakunata manchakurqaku. Chay Gedaliastam Babilonia nacionpa reynin churarqa chaylaw allpapi gobiernananpaq.

Diosta mañakunanpaq Jeremiasta ruegasqankumanta

42 ¹Careapa churin Johananmi tropankunapa llapa capitanninkunapiwan, Osaiaspa churin Jezaniaspiwan chaynataq hatunpas-taksapas llapallan runakunapiwan asuykurqaku ²Diosmanta willakuq Jeremiasman hinaspa nirqaku: —Ruegakuykikum llapallan kaypi puchuqkunapaq yupaychasqanchik Tayta Diosta mañakunaykipaq. Rikuwasqaykikupi hinam achkamanta ñoqallaykuña puchuruniku. ³Yupaychasqanchik Tayta Diosyá niykuwachunku maylawninta rinaykutapas chaynataq imam ruranaykutapas —nispa.

⁴Hinaptinmi Diosmanta willakuq Jeremiasñataq nirqa:

—Allinchiki. Mañawasqaykichikta hinam yupaychasqanchik Tayta Diosta mañakusaq. Imam niwasqanta hinallam mana pakaspay willasqaykichik —nispa.

⁵Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Yupaychasqanchik Tayta Diosyá kachun contraykupi cheqap confianza testigoqa tukuy imapas qanwan nichivasqankuta mana ruraptiykuqa. ⁶Gustoykupaq otaq mana gustoykupaq kaptinpas yupaychasqanchik Tayta Diospa qamnintakama niwasqankutam kasukusaqku chaynapi allin kanaykupaq —nispa.

Tayta Diospa contestasqanmanta

⁷Chunka punchaw pasaruptinmi Jeremiasta Tayta Dios rimapayarqa. ⁸Chaymi Jeremias qayachirqa Careapa churin Johananta, tropankunapa capitanninkunata chaynataq hatunpas-taksapas llapallan runakunata. ⁹Hinaspa paykunata nirqa:

—Mañakuwasqaykichikman hina ruegakuptiymi Israelpa yupaychasqa Tayta Dios kaynata nin: ¹⁰“Kay allpamanta mana lloqsiptikichikqa wasita hina hatarichispaymi mana tuñichisqaykichikchu, plantata hina plantaspaymi mana pilasqaykichikchu. Contraykichikpi castigokuna kachamusqaymantam pesakuruni. ¹¹Ñoqa Tayta Diosmi nini: Manchakusqaykichik Babilonia nacionpa reynintaqa amañayá manchakuykichikchu. Qamkunawanmi kachkani salvanaypaq chaynataq paymanta libranaypaqpas. ¹²Qamkunamantam llakipayarikusaq chaynataqmi Nabucodonosorpas llakipayasunkichiktaq hinaspa allpaykichikman kutichimusunkichik, nispa.”

¹³—Ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa nisqanta mana kasukuspañataq kay allpapi mana *yachanaykichikrayku niwaqchik: ¹⁴“Manapunim kay allpapiqa kaymankuchu aswanqa Egipto nacionmanmi risaqlu yachanaykupaq. Chaypiqa manañam guerrata rikusaqkuchu, manañam guerrapaq cornetapa waqasqantapas uyarisaqkuchu nitaq yarqaymantapas ñakarisaqkuñachu” nispa. ¹⁵Juda nacionpi puchuqkuna chaynata nispaykichikqa Israelpa yupaychasqa Llapallan Kamachiq Tayta Diospa kayna nisqantayá uyariychik: “Sichu atipakunkichik Egipto nacionman rispa chaypi *yachanaykichikpaq hinaptinqa ¹⁶manchakusqaykichik guerram chay Egipto nacionpi hayparamusunkichik, manchakusqaykichik yarqaypas chaymanmi qatiparamusunkichik hinaptinmi chaypi wañunkichik. ¹⁷Egipto nacionpi yachamunaykichikpaq atipakuqkunacha chaypim guerrawan, yarqaywan chaynataq peste onqoywan wañunkichik. Manam pipas puchunkichikchu nitaqmi mayqannikichikpas castigo kachamusqaymantaga lluptinkichikchu.”

¹⁸—Israelpa yupaychasqa Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin: “Jerusalen llaqtapi *yachaqkunapaqmi piñakuspay rabiakurqani, chaynatam qamkunapaqpas piñakusaq Egipto nacionman yaykuptikichikqa. Qamkunam kankichik ñakasqa, runakunapa admirakunan, insultanan hinaspa humillachinan, manañam kutimunkichikchu kay

sitiomanqa” nispa. ¹⁹ Juda nacionpi puchukuna, Tayta Diosmi nisunkichik Egipto nacionmanqa ama rinaykichikpaq. Chaynaqa kunanyá yachaychik imam kaqlata qamkunaman willakusqayta. ²⁰ Qamkunaqa kikillaykichikmi engañakuchkankichik. Kikillaykichikmi kamachiwarqankichik: “Yupaychasqanchik Tayta Diostayá mañakuy ñoqaykupaq hinaspayá willawayku imam nisqanta ruranaykupaq” nispa. ²¹ Yupaychasqanchik Tayta Diospa kunamuwasantam qamkunaman willarqaykichik ichaqa manam kasukurqankichikchu. ²² Chaynaqa cheqaptapunim kunan nikichik: *Yachanaykichikpaq munasqaykichik sitio-pim wañumunkichik guerrawan, yarqaywan hinaspa peste onqoywan, nispa.

Jeremiasta Egipto nacionman pusasqankumanta

43 ¹ Yupaychasqanku Tayta Diospa tukuy ima kunasqanta llapallan runakunaman Jeremias willayta tukuruptinmi, ² Osiaspa churin Azarias, Careapa churin Johanan wakin hatun tukuq runakunapiwan Jeremiasta nirqaku: —Chay niwasqaykikuqa llullam. Yupaychasqanchik Tayta Diosqa manam kunamusurqankichu: “Ama Egipto nacionmanqa riychikchu chaypi *yachamunaykichikpaq” nispaqa. ³ Qamtaqa Neriaspa churin Barucmi contraykupi umacharusunki Caldea runakunaman entregasqa kanaykupaq chaynapi wañura-chiwanankupaq otaq Babilonia lawman presota pusawanankupaq —nispa.

⁴ Juda nacionpi *yachanankupaq Tayta Diospa kamachisqantaqa manamá kasurqachu Careapa churin Johananpas nitaq tropankunapa capitanninkunapas nitaq llapallan runakunapas. ⁵ Aswanraqmi Careapa churin Johananqa tropankunapa llapallan capitanninkunapiwan huñururqaku huklaw nacionkunaman cheqechisqa kaspanku Juda allpapi yachanankupaq kutimuy runakunatapas. ⁶ Huñururqakumá qarikunata, warmikunata, warmachakunata chaynataq reypa warmi churinkunatapas. Reyta cuidaq soldadokunapa jefen Nabuzaradanmi saqerqa Safanpa willkanta otaq Ahicampa churin Gedaliasta llapallan chay runakunata gobiernananpaq. Huñururqakutaqmi Diosmanta willakuq Jeremiastapas chaynataq Neriaspa churin Baructapas. ⁷ Tayta Diospa nisqanta mana kasukuspankumá rirqaku Egipto nacionman hinaspan Tafnes llaqtaman chayarurqaku.

⁸ Tafnes llaqtapi *yachachkaptinkuñam Jeremiasta Tayta Dios nirqa:

⁹ —Judá nacionniyoq runakunapa qayllanpim hatun rumikunata aparamunki, chaytam Rey Faraonpa wasinman yaykuna ladrillasqa patiopi mituwana pamparunki ¹⁰ hinaspan paykunata ninki: “Israelpa yupaychasqa llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin: ‘Babilonia nacionpi serviqniy Rey Nabucodonosorta pusamuptiymi kay pampachisqay rumi hawanpi tiyananta churanqa hinaspataqmi toldontapas sayachinqa. ¹¹ Hamuspan kay Egipto nacionta castigaptinmi peste onqoypaq kaqkuna peste onqoywan wañunqa. Preso rinanpaq kaqkunam preso rinqaku, guerrapi wañunanpaq kaqkunam guerrapi wañunqaku. ¹² Kay Egipto nacionpi taytacha-mamachakunapa capillankunatam Nabucodonosorwan kañaykachisaq. Wakin taytacha-mamachankuta kañaykachispaymi, wakintañataq presota hina apachisaq. Pachanpi usakunata oveja michiq limpiachkaq hinam Nabucodonosorqa Egipto nacionta limpiaspan hawka pasakunqa. ¹³ Bet-semes llaqtapi intita adoranankupaq templopi sayachisqanku pilarkunatapas ñutuparunqam, kañaykunqataqmi Egipto nacionpi taytacha-mamachakunapa templonkunatapas’ nispa.”

Egipto nacionpi Juda castakunaman Jeremiaspa rimasqanmanta

44 ¹ Egipto nacionpi kaq Migdol llaqtapi, Tafnes llaqtapi, Menfis llaqtapi chaynataq Patros lawpi *yachaq Juda casta runakunapaqmi Jeremiasman Tayta

Dios nirqa: ²Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini: “Jerusalen llaqtaman chaynataq Juda nacionpi llapallan llaqtakunamanpas llapallan castigo kachasqaytaqa yachankichikmi. Chay llaqtakunaqariki tuñichisqa kaspam manaña runayoq kachkanku. ³Chaynaqa kachkanku tukuy mana allinkuna rurasqankuraykum. Paykunam piñachiwarqaku taytacha-mamachakunata adoraspanku otaq chaykunaman inciensota kañaspanku. Chay taytacha-mamachakunataqa manam reqsirqakuchu paykunaqa nitaq qamkunapas nitaq abueloykichikkunapas. ⁴Ñoqamanta willakuq serviqniykunata mana taniyta kachaspaymi nichirqaykichik cheqniypay millakuypaq kaqkunataqa ama ruranaykichikpaq ⁵ichaqa manam kasuwarqankichikchu nitaqmi atiendewarqankichikchu mana allin rurasqaykichikmanta ñoqaman kutirikamunaykichikpaq. Aswanraqmi mana haykapipas reqsisqaykichik taytacha-mamachakunaman inciensota kañarqankichik. ⁶Chayraykum Juda nacion llaqtakunapa contranpipas chaynataq Jerusalem llaqtapa callenkunapa contranpipas ancha rabiakuyiniy nina hinaraq ruparirqa. Chaykunaqa hinallam kachkan tuñichisqa hinaspa chunnichisqa.

⁷“Chaynaqa Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini: ¿Imanasqamá kikillaykichikpa contraykichikpiqa kay hatun mana allintaqa ruraraqnichik? Juda nacionniyoq qarikunapas, warmikunapas, warmakunapas chaynataq ñuñuq wawachakunapas ¿pasaypaq tukurunantachu munachkankichik? ⁸*Yachanaykichikpaq hamusqaykichik kay Egipto nacionpim mana haykapipas reqsisqaykichik taytacha-mamachakunata ruraruspa inciensota kañapuchkankichik. ¿Imanasqamá chaykunata ruraspaqa rabiachiwachkankichik? Chaynaqa kikillaykichikmi tukusqa kankichik kay llapallan nacionkunapa ñakasqan chaynataq burlakusqan kanaykichikpaq. ⁹Qonqarunkichikñachum abueloykichikkunapa, Juda nacion reykunapa chaynataq warminkunapapas mana allinkuna rurasqankutaqa. Qamkunapapas chaynataq warmikichikkunapapas mana allin rurasqaykichiktaqa ¿qonqarunkichikñachu? Chaykunataqa ruraraqnichik Juda nacionpim chaynataq Jerusalem llaqtapa callenkunapim. ¹⁰Mana allinkuna rurasqaykichikmantaqa kunankamapas manam wanakunkichikchu. Manam respetawankichikchu, manataqmi kawsachkankichikpas abueloykichikkunaman chaynataq qamkunaman qosqay yachachikuyiniykunaman hinaspa decretoykunaman hinachu.

¹¹“Chayraykum Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios nini: Qamkunapa contraykichikpi castigokunata kachaykamuspaymi Juda nacionniyoqkunatapas tukurusqa. ¹²Juda nacionpi puchuruspa kay Egipto nacionpi *yachanaykichikpaq atipakamuqkunam kay Egipto nacionpi llapallaykichik tukusqa kankichik. Takasapas-hatunpas guerrawan hinaspa yarqaywanmi wañunkichik. Qamkunaqa kankichik runakunapa ñakasqanmi, admirakunanmi, insultananmi hinaspa humillachinanmi. ¹³Jerusalen llaqtapi yachaqkunatam castigarqani guerrawan, yarqaywan chaynataq peste onqoywan, chaynatapunim castigasqaykichik kay Egipto nacionpi yachaqkunatapas. ¹⁴Juda nacionpi puchuspa kay Egipto nacionpi *yachanaykichikpaq hamuqkunata manam lluptinkichikchu nitaq kawsankichikchu. Juda nacionman kutinaykichikpaq anchata munaspapas manam atinkichikchu, kutispaqa-kutinqa wakichallanñam, nispa.”

¹⁵Hinaptinmi warminkupa mana haykapipas reqsisqanku taytacha-mamachakunaman incienso kañasqankuta yachaq qosakuna, chaypi kaq llapallan warmikunapiwan huñunakurqaku huk hatun huñunakuypi. Paykunawantaqmi huñunakurqa Patros lawpi *yachaqkunapas, paykunamá Jeremiasta kaynata nirqaku:

¹⁶—Tayta Diospa sutinpi willawasqaykiku palabrakunataqa manam kasukuyman-kuchu. ¹⁷Aswanqa nisqaykuta hinam rurasaku. Ñoqaykuqa hinallam inciensota

kañasaku, vinotapas hinallataqmi hichasaqku Cielokunapi Reinaman. Kunankama rurasqaykuta hinallam rurasaku. Ñoqaykuqa rurasaku ñawpaqmantaraq abueloykupapas, reyniykupapas chaynataq kamachiqniykupapas rurasqankuta hinallam otaq Juda nacionpa llaqtankunapi chaynataq Jerusalem llaqtapa callenkunapi rurasqankuta hinallam. Ñawpaq tiempopiqa mikuyniykupas achkam karqa, hawkam kawsakurqaniku manataqmi ima desgraciapas hamuwarqakuchu. ¹⁸ Cielokunapi Reinaman manaña inciensota kañaptiykuqa chaynataq vinotapas manaña hichaptiykuqa tukuy imam pisiwanku. Ñoqaykupas guerrawan hinaspa yarqayllawanmi asllayarqaniku —nispa.

¹⁹ Warmikunapas nirqakutaqmi:

—Ñoqaykupas tortakunatam ruraraqaniku Cielokunapi Reinaman rikchakuqta. Chay lucerota adoraspaykum inciensotapas kañapurqaniku, hichapurqanikutaqmi vinotapas. Chaykunataqa ruraraqaniku qosaykupa yachasqantam —nispa.

²⁰ Hinaptinmi chayna contestaqnin llapallan warmimanwan qarikunaman Jeremias kaynata nirqa:

²¹ —Juda nacion llaqtakunapi chaynataq Jerusalem llaqtapa callenkunapi qamkunapapas, abueloykichikkunapapas, reynikichikkunapapas, kamachiqnikichikkunapapas chaynataq llapallan runakunapapas incienso kañasqaykichiktaqa ¿Tayta Diosqa qonqarunchum? ¿Payqa manachum cuentata qokurqa? ²² Mana allinkuna rurasqaykichiktawan millakuypaq rurasqaykichikta Tayta Diosqa manaña aguantayta atirqachu. Chayraykum nacionnikichikqa purmachisqa, chunnichisqa, manaña runayoy ñakasqa kachkan kunan punchawkuna hina. ²³ Inciensota kañaspa Tayta Diospa contranpi huchallikusqaykichikraykum chaynataq yachachikuyninkunaman hina, decretonkunaman hina, kamachikuyninkunaman hina mana kawsasqaykichikraykum tukuy kay desgraciakunaqa sucedesuchkankichik kunan punchawkuna hina —nispa.

²⁴⁻²⁵ Jeremiasqa nirqataqmi llapallan runakunamanwan llapallan warmikunaman:

—Kay Egipto nacionpi *yachaq Juda nacionniyoq runakuna, uyariychikyá Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diospa kayna nisqanta: “Qamkunam warmikichikpiwan rimarqankichik hinaspam chay niwasqaykichikta ruraypaq-rurarqankichik. Qamkunam nichkankichik: ‘Cielokunapi Reinamanmi inciensota kañapunaykupaq prometekurqaniku, prometekurqanikutaqmi vinota hichapunaykupapas. Chay prometekusqaykutaqa cumplisaqkupunim’ nispa. Chaynaqa chay prometekusqaykichikta yá cumpliychikpuni. ²⁶ Chaywanpas kay Egipto nacionpi *yachaq Juda nacionniyoq runakuna, ancha reqsisqa sutiyoq ñoqa Tayta Diospa jurasqaytayá uyariychik: Juda nacionniyoq runakunaqa manañam mayqanninpas kay Egipto nacionpiqa sutiya rimanqakuñachu. Manañam ninqakuñachu: ‘Kawsaq Señor Diosraykum jurani’ nispaqa. ²⁷ Chayllam kachkani contraykichikpi desgraciakunata kachamunaypaq, Juda nacionmanta hamuq kay Egipto nacionpi *yachaqkunaqa manaña favoreptiyimi pasaypaq tukunaykichikkama wañunkichik guerrawan hinaspa yarqaywan. ²⁸ Guerrapi wañunaykichikmanta lluptispa Egipto nacionmanta Juda nacionman kutiqkunaqa pisillañam kankichik. Chaynaqa Juda nacionpi puchuqkunamanta kay Egipto nacionpiña yachanaykichikpaq llapallan hamuqkunam yachankichik ñoqapa nisqaykunachus icha qamkunapa nisqaykichichus cumplikusqanta. ²⁹ Ñoqa Tayta Diosmi nini: Contraykichikpi rimasqaykuna cumplikunanmantawan kay nacionpi qamkunata castiganaymantam qosqaykichik huk señalta. ³⁰ Juda nacionpa reynin Sedequiastam wañurachiy munaqnin enemigonman otaq Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorman qoykurqani, chaynatapunim Egipto nacion Rey Faraon Hofratapas qoykusaq wañuchiy munaqnin enemigonman. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.”

Barucpa favorninpi Jeremiaspa rimasqanmanta

45 ¹Josiaspa churin Rey Joacim tawa watamanña Juda nacionpi gobiernachkaptinmi Diosmanta willakuq Jeremiaspa yachachisqanta Baruc qellqachkaptin payta Jeremias nirqa:

²—Yaw Baruc, Israelpa yupaychasqan Tayta Diosmi kaynata nisunki: ³“Qanmi nichkanki: ‘iAy imañataq kay ñoqapa suerteyqa! Nanayniymanmi llakikuyta-raq Tayta Dios yapaykuwan. Mana pipapas consuelasqan waqaytam amiruniña’ nispä.” ⁴Tayta Diosmi nisunki kaynata: “Hatarichisqayta tuñirachispaymi plantasqaytapas qorata pilachkaq hina horqorusaq. Chaynatamá tukurusaq kay enteron naciontapas. ⁵¿Kikikipaqchum maskachkanki admirakuypaq kaqkunata? Chaykunataqa amañayá maskaychu. Llapallan runakunamanmi desgraciakunata kachamusaq. Qanmi ichaqa maymanña rispaykipas kawsayllapas-kawsankiräq.”

Egipto nacionpa contranpi Jeremiaspa rimasqanmanta

46 ¹Tayta Diosmi paymanta willakuq Jeremiasman willarqa nacionkunapa contranpi. ²Jeremiasmamá rimapayarqa Egipto nacionpa contranpi otaq chay nacionniyoq Rey Faraon Necaopa tropankunapa contranpi. Paymi kachkarqa Eufrates Mayupa patanpi kaq Carquemis llaqtapa hichpanpi. Chay sitiopim Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor payta vencerurqa Josiaspa churin Joacim tawa watamanña Judá nacionpi gobiernachkaptin. Egipto tropakunapa contranpimá nirqa:

³ Hatun harkachikuna armata alistaychik
peleaq rinaykichikpaq.
Taksa harkachikuna armata alistaychik
peleaq rinaykichikpaq.

⁴ Soldadokunaqa caballokunata montoraspayá
chaykunaman sillakuychik.
Cascowan umaykichikta harkachikuspayá
filaman churakuychik.
Qasqo harkachikunaykichikta churakuspayá
lanzaykichiktapas llipipichiychik.

⁵ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Chaywanpas ñimatataq ñoqqa qawachkani?
Manchakuymanta kutirimuqkunatam qawachkani.
Soldadokunam vencerachikuspa cheqerunku.
Qepankutapas manaña qawarikuspa ayqekunku.
Mancharisqallañam llapallanku kachkanku.

⁶ Utqayllamanña kallpaqkunapas
manam lluptiyta atinkuchu.
Valeroso soldadokunapas
manam ayqeyta atinkuchu.
Norte law Eufrates Mayupa
hichpanpim mitkarunku.
Norte law Eufrates Mayupa

hichpanpim wichirunku.

- ⁷ ¿Pitaq wakqa Nilo Mayu hina
llimparistin hamuchkan?
¿Pitaq wakqa lloqlla mayu hina
kuyuyllaña-kuyumuchkan?
⁸ Egipto nacionmi Nilo Mayu hina
llimparistin hamuchkan.
Egipto nacionmi lloqlla mayu hina
kuyuyllaña-kuyumuchkan.

Egipto nacionmi nichkan:
“Mayu hina llimparispaymi
kay pachata taparusaq” nispá.
“Llaqtakunatam runantinta
pasaypaq tuñirachisá” nispá.

- ⁹ Silladakunayá kallpachunku.
Carretayoqkunayá utqachunku.
Valerosokunayá lloqsichunku.
Harkachikuna hapiq
Cus nacionniyoq soldadokuna,
qamkunapas lloqsiychikyá.
Flecha manejaq
Lud nacionniyoq soldadokuna,
qamkunapas lloqsiychikyá.
¹⁰ Llapallan Kamachiq ñoqa Señor Diospa
punchawniymi chay punchawqa.
Enemigoykunamanta vengakunay
punchawmi chay punchawqa.
Espadam saksanankama mikuchkaq hina
runakunata wañuchinqa.
Espadam sinkanankama tomachkaq hina
runakunapa yawarninta usuchinqa.
Llapallan Kamachiq ñoqa Señor Diosmi
paykunataqa wañuchisáq.
Eufrates Mayupa patan norte lawpim
paykunataqa wañuchisáq.

- ¹¹ Sipasman rikchakuq Egipto runakuna,
Galaad lawtayá riyichik.
Chaypiyá hampita maskamuychik.
Yanqapaqñam apamuwaq
achka hampikunataqa.
Manañam sanoyachisunkiñachu
chay hampikunaqa.

- ¹² Penqaypi kasqaykitaqa
llapallan nacionkunam yacharunkuña.
Qapariynikim enteron

kay pachamanpas huntarunña.
 Valeroso runakunam saqmanakurunku
 hinas pam iskayninku wichirunku.

Egipto runakunata Rey Nabucodonosor vencesqanmanta

¹³Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor Egipto nacionta atacananpaq pasaruptillanmi paymanta willakuq Jeremiasta Tayta Dios rimapayaspan nirqa:

¹⁴Egipto nacionpiyá willakuychik.
 Migdol llaqtapiyá uyarichikuychik.
 Uyarichikuychiktaqyá Menfis llaqtapipas.
 Uyarichikuychiktaqyá Tafnes llaqtapipas.
 “Puestoykichikpi kaspalistolla kaychik” nispayá willakuychik.
 “Muyuriqnichikpim runakunata
 espadawan wañuchichkanku” nispayá willakuychik.

¹⁵Apis sutiyoq toro taytachaykiqua
 ¿imanasqataq lluptikurun?
 Ñoqa Tayta Diosmi tuñirachirqani paytaqa.
 Chay toro kaqla taytachaykiqua
 ¿imanasqataq mana hinallapichu sayarun?
 Ñoqa Tayta Diosmi
 tuñirachirqani paytaqa.

¹⁶Soldadoykikunam saqmanakurunku.
 Wichiykuspankum ninakunku:
 “Hatarispayá pasakusunchik.
 Llaqtanchikmanyá kutirikusunchik.
 Nacesqanchik nacionmanyá kutirikusunchik.
 Wañuchiq guerramantayá lluptikusunchik.”

¹⁷Chaypiyá kaynata sutichaychik:

“Egipto nacion Rey Faraonqa
 alabancerollam” nispa.
 “Payqa vancenapach kachkaspa
 tiempo pasarachiqmi” nispa.

¹⁸Llapallan Kamachiq Tayta Dios sutiyoqmi nini,
 sutiyrayku juraq reymi nini:
 Moqokunapa chawpinpi
 Tabor Moqo hinaraqmi
 enemigoykiqua qawapasllaña hamunqa.
 Lamar qochapa hichpanpi
 Carmelo orqokuna hinaraqmi
 enemigoykiqua qawapasllaña hamunqa.

¹⁹Egipto nacionniyoq runakuna,
 qepikichiktaqyá alistakuychik.
 Preso rinaykichikpaqyá alistakuychik.

- Menfis llaqtam
chunnichisqa kanqa.
Mana runayeq kananpaqmi
kañasqa kanqa.
- ²⁰ Kuyayllapaq vaquilla hinam
Egipto nacionqa.
Ichaqa norte lawmanta
hamuq tankayllum kachurunqa.
- ²¹ Pagasqa soldadokunapas
wirayachisqa torokuna hinam kachkanku.
Enemigonkuta qepanchakuruspam lluptikunqaku.
Manaña aguantayta atispankum lluptikunqaku.
Desgraciapi kananku punchawmi chayaramun.
Castigasqa kananku tiempom chayaramun.
- ²² Lluptichkaq culebra hinaraqmi
silbakustin lluptinqaku.
Enemigo tropakunaqa
sacha kuchuqkuna hinaraqmi hichpamunqaku.
- ²³ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Manaña yaykuy atina montepi
sachakunatam kuchunqaku.
Manaña yupay atinam kachkanku.
Aqarway uru hinañam kachkanku.
- ²⁴ Sipasman rikchakuq Egipto nacionniyoq runakunam
penqaypi rikurinqaku.
Norte law runakunamanmi
entregasqa kanqaku.

²⁵ Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

—Tebas llaqtapi Amon sutiyoq taytachankutam castigasaq. Castigasaqtaqmi reyninku Faraontapas, Egipto nacionniyoq runakunatapas, taytacha-mamachankutapas, wakin reyninkutapas chaynataq Faraonpi hapipakuqkunatapas. ²⁶ Ñoqa Tayta Diosmi nini: Ñoqam qoykusaq wañuchiy munaqnin enemigonkunaman otaq Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormanwan serviqninkunaman. Chaywanpas Egipto nacionpiqa ñawpaq tiempokunapi hinam runakuna kaqlamanta *yachanqaku.

Runankunata Tayta Dios salvananmanta

- ²⁷ Serviqliy Jacobpa castankuna,
qamkunaqa amayá manchakuychikchu.
Israelpa mirayninkuna,
qamkunaqa amayá hukmanyaychikchu.
Karu nacionkunamantam libramusqaykichik.
Miraynikichiktawan kuskatam libramusqaykichik.
Preso risqaykichik nacionmantam libramusqaykichik.
Hinaptinmi kaqlamanta
hawkalla *yachakunkichik.

Manaña pipapas manchachisqanmi
hawkallaña kankichik.

²⁸ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Serviqniy Jacobpa castankuna,
qamkunawan kasqayraykuyá
ama manchakuychikchu.
Cheqerachiptiy chayasqaykichik nacionkunatam
pasaypaqta chinkarachisaq.
Qamkunataqa manam chinkachisqaykichikchu.
Faltakusqaykichikman hinam castigasqaykichik.
Castiganaymantaqa manam lluptiwaqchikchu.

Filistea runakunapa contranpi willakuymanta

47 ¹ Gaza llaqtata manaraq Faraon venceruchkaptinmi Filistea runakunapa
contranpi paymanta willakuq Jeremiasman Tayta Dios kaynata nirqa:

² Norte lawmantam

lloqlla hinaraq runakuna hamuchkan.
Llimparichkaq hatun mayu hinam
tropakuna hamuchkan.
Llapallan runakunam qayakunqaku.

Nacionkunapi *yachaqqunam qaparinqaku.

³ Caballokunapa kallpasqanta uyarispankum,
carretakunapa qaparisqanta uyarispankum,
ruedankunapa bulla rurasqanta uyarispankum
taytakunapas churinkuta manaña yanapankuchu.
Manañam paykunaqa ima ruraytapas atinkuchu.

⁴ Filistea runakunata chinkachinankupaq
tiempom chayaramun.

Tiro llaqta yanapaq puchuqkunata
chinkachinanku tiempom chayaramun.

Sidon llaqtata yanapaq puchuqkunata
chinkachinanku tiempom chayaramun.

Filistea runakunatam

Tayta Dios chinkachinqa.

Creta islapi puchuqkunatam

Tayta Dios chinkachinqa.

⁵ Gaza llaqtayoqqunam llakikuymanta
uma chukchankuta rutukurunku.

Ascalon llaqtayoqqunam llakikuymanta
mana rimaqña rikurirunku.

Lamar qochapa patanpi puchuqkunaqa
¿haykapikamataq kuchupakunkichikqa?

⁶ “¡Ay Tayta Diospa kachamusqan espada!
¿haykapikamataq mana samankichu?”
nispam ninkichik.

“Yaw espada, vainaykiman kutiykuy”

nispam ninkichik.

“Taniruspayá hawkaña kakuy”

nispam ninkichik.

⁷ ¿Imaynataqsi espadaqa samanman

Tayta Dios kamachichkaptinqa?

¿Imaynataqsi espadaqa samanman

“Ascalon llaqtata atacay”

nispa kamachichkaptinqa,

“Lamar qochapa patanpi llaqtakunata atacay”

nispa kamachichkaptinqa?

Moab nacionpa contranpi willakuymanta

48 ¹ Israelpa yupaychasqan Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi Moab nacionpa contranpi kaynata nirqa:

iAy, Nebo llaqtaqa

pasaypaq tuñichisqam kanqa!

Quiriataim llaqtaqa

vencesqam kanqa.

Pasaypaq penqayman churasqam kanqa.

Amparakunanku wasipas taqmasqam kanqa.

² Moab nacionpi alabanapaq kaqkunam tukurunku.

Hesbon llaqtapim chaypa contranpi rimanakurunku.

Moab nacion chinkachisqa kananpaqmi rimanakurunku.

Madmen llaqta, qampas chunnichisqam kanki.

Guerrapi wañunaykipaq amenazasqam kanki.

³ Horonaim llaqtapi runakunam

qaparispa nichkanku.

“Llaqtaykuqa pasaypaq tuñichisqam

kachkan” nispam nichkanku.

⁴ Moab nacionqa tuñichisqañam kachkan.

Warmachankunapa qaparisqanmi uyarikuchkan.

⁵ Luhit cuestatam waqastin richkanku.

Horonaim llaqtaman uraykuqkunam

llakikuymanta waqachkanku.

⁶ Vidaykichikta salvanaykichikpaqyá ayqekuychik.

Chunniqqi wiñaq sachacha hinayá kaychik.

⁷ Moab castakunaqa rurasqaykichikpim hapipakurqankichik.

Moab castakunaqa kapuqnikichikpim hapipakurqankichik.

Qamkunaqa pasaypaq vencesqamá kankichik.

Quemos sutiyoq taytachaykichiktapas

presochasqatam apanqaku.

Sacerdotekunatawan kamachikuqkunatapas

presochasqatam pusanqaku.

- ⁸ Sapa llaqtamanmi tuñichiqkuna hamunqaku.
 Manam mayqan llaqtapas puchunqaku.
 Qechwankunatapas pasaypaqtam chunnichinqaku.
 Alto patak pampakunatam purmachinqaku.
 Ñoqa Tayta Diospa nisqaypi hinam purmachinqaku.
- ⁹ Moab nacionmanyá rapranta qoychik.
 Pawakunanpaqyá rapranta qoychik.
 Chaypi llaqtakunapas purmachisqam kanqa.
 Mana runayoc kanankamam chunnirunqa.
- ¹⁰ Ñakasqayá kachun Tayta Diospa
 kamachisqanta qellapakuywan ruraq runaqa.
 Ñakasqayá kachun wañuchinanpaq
 kamachisqa kachkaspan mana wañuchiq runaqa.
- ¹¹ Moab nacionniyoq runakunaqa
 qallariyninmantapunim hawkalla kawsakurqaku.
 Paykunaqa manam haykapipas
 presochasqaqa rirqakuchu.
 Urpupi qonchunkama mana kuyuchisqa
 vino hinam paykunaqa kanku.
 Chayraykum gustonpas hinalla kachkan.
 Chayraykum asnayninpas hinalla kachkan.
- ¹² Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini:
 Hamuq punchawkunapim
 kachamusaq urpukuna taqtaqkunata.
 Mana imayoc kanankamam taqtarunqa pasaypaqta.
 Chay urputaqa pakiparunqam pasaypaqta.
- ¹³ Moab nacionmi penqarikunqa.
 Qemos sutiyoq taytachamantam penqarikunqa.
 Israel castakuna hinam penqarikunqa.
 Betel llaqtapi taytachamantam penqakurqaku.
 Confiakusqanku taytachamantam penqakurqaku.
- ¹⁴ Moab nacionqa amañayá nichunchu:
 “Valeroso soldadokunam kaniku” nispaga.
 Moab nacionqa amañayá nichunchu:
 “Guerrapi peleaq tropakunam kaniku” nispaga.
- ¹⁵ Moab nacionmi tuñichisqa kanqa.
 Llaqtankunam atacasqa kanqa.
 Akllasqa mozonkunam wañuchisqa kanqa.
 Reywan sutichasqa Tayta Diosmi chaynata nini.
 Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi chaynata nini.
- ¹⁶ Moab nacionpa sasachakuyninmi hichpamuchkanña.
 Hatun desgraciapi rikurirunanmi utqamuchkanña.
- ¹⁷ Moab nacionpa vecinonkunapas
 chay nacionmantayá waqaychik.

Ancha reqsisqa kasqan yachaqkunapas
 chay nacionmantayá waqaychik.
 “iPakisqa vara hinam
 atiyniki rikurirun!” nispayá niychik.
 “iPakisqa tawna hinam
 sumaq kayniki rikurirun!” nispayá niychik.

¹⁸ Sumaq Dibon llaqtapi *yachaqkuna,
 ancha reqsisqa kaynikimantayá uraykamuy.
 Chaki pampapiña tiyanaykipaqyá uraykamuy.
 Moab nacionta chunnichiqmi hamurunqaña.
 Amparakunayki torrekunatam tuñirachinqaña.

¹⁹ Aroer llaqtapi yachaqkuna,
 ñanpa patanpi sayaykuspáyá qawariychik.
 Lluptikuq qarikunatayá tapuychik.
 Ayqekuq warmikunatayá tapuychik.
 “¿Imataq sucedekun?” nispayá tapuychik.

²⁰ Moab nacionqa penqaypim kachkan.
 Moab nacionqa mancharisqam kachkan.
 Paymanta llakikuspayá qaparkachaychik.
 Paymanta llakikuspayá willakuychik.
 Arnon Mayupa patanpi kaqkunamanyá nimuychik.
 “Moab nacionqa tuñichisqañam” nispayá nimuychik.

²¹—Alto patak pampakunapi llaqtakunapa contranpi sentenciasqanmi cumplikur-
 qa, chay llaqtakunam karqa: Holon, Jahaza, Mefaat, ²²Dibon, Nebo, Bet-diblataim,
²³Quiriataim, Bet-gamul, Bet-meon, ²⁴Queriot hinaspa Bosra. Cumplikurqataqmi
 Moab nacionpa hichpanpi kaq hinaspa karu lawpi kaq llaqtakunapa contranpipas.

²⁵Tayta Diosmi nin:

Toropa waqran kuchusqa hinam
 Moab nacionpa kallpanqa tukurunña.
 Runapa makin pakikuruq hinam
 Moab nacionpa atiyninga tukurunña.

²⁶ Tayta Diospa contranpi
 hatunchakusqanraykuyá
 Moab nacionta machachiychik.
 Vomitasqanpi qochpanankamayá
 Moab nacionta machachiychik.
 Paymantaqa llapallanku
 burlakunankukamayá
 Moab nacionta machachiychik.

²⁷ Moab nacion ¿manachum qampas
 Israel castamanta burlakurqanki?
 ¿Manachum hapirachikuq

- suwakunamanta hina burlakurqanki?
 Sapa kuti rimaspaykiqa
 ¿manachum paykunata despreciarqanki?
- 28 Moab nacionpi *yachaqkunaqa
 llaqtakunamantayá lloqsiychik.
 Moab nacionpi yachaqkunaqa
 qaqakunapiñayá yachaychik.
 Qaqa patanpi qesachakuq
 paloma hinañayá yachaychik.
- 29 Moab nacion orgullosa
 kasqantaqa uyarirqanchikmi.
 Pay tukuspa hatunchakuq
 kasqantaqa uyarirqanchikmi.
 Runa tukuspa yachaq tukuq
 kasqantaqa uyarirqanchikmi.
- 30 Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Yanqapaq rabiakusqantaqa reqsinim.
 Mana valeq alabakusqantaqa reqsinim.
- 31 Chayraykum qaparkachasaq
 Moab nacionmanta.
 Chayraykum qaparisasq
 lliw Moab nacionmanta.
 “¡Ay, ay!” ninqakum Kir-hares yachaqkunamanta.
- 32 Sibma lawpi uvas huertalláy,
 qanmantaqa waqasaq
 Jazer llaqtaymantapas astawanraqmi.
 Kallmaykikunapas chayarun qochapa patankamaraqmi.
 Jazer llaqta qochapa patankamaraqmi chayarun.
 Purmachiqkunam frutaykitawan uvasnikita tukurun.
- 33 Moab nacion huertakunapi
 kusikuymanta qapariytam tukusaq.
 Uvas saruna pozopipas vinotam chinkarachisaq.
 Takiwan uvas saruqkunapas manañam kanqachu.
 Kusikuymanta qapariypas manañam kanqachu.
- 34 Hesbon llaqtapi *yachaqkunam qaparichkan.
 Eleale llaqtakamam waqasqankuqa uyarikuchkan.
 Jahaza llaqtakamam qapariyninkuqa uyarikurun.
 Zoar llaqtamanta Horonaim llaqtakamam uyarikurun.
 Eglat-selisiya lawkamam chay qaparisqankuqa chayarun.
 Nimrim Wayqokunapi pukyukunaqa lliwmi chakirun.
- 35 Tayta Diosmi nin:
- Ñoqam chinkarachisaq Moab castakunata.
 Ñoqam chinkarachisaq moqokunapi capillakunata

chaynataq moqokunapi
animal kañaqkunatapas,
taytacha-mamachakunaman
incienso kañaqkunatapas.

³⁶ Chayraykum qena hinaraq
sonqoy waqachkan Moab runakunamanta.
Chayraykum qena hinaraq
sonqoy waqachkan Kir-hares llaqtayoqkunamanta.
Waqachkanimá tukuy ima huñusqanku chinkarusqanmanta.

³⁷ Lliw runapa chukchantam paqlarunku.
Lliw runapa barbantam ruturunku.
Llapallankum makinkuta ikipakurunku.
Llapallankum luto pachawan churakurunku.

³⁸ Ñoqa Tayta Diosmi nini:
Moab runakunatam ñutuypaq-ñutupachkani.
Mana valeq allpa mankata hinam ñutupachkani.
Chayraykum Moab nacionpa
llapallan altosinkunapi waqayllaña uyarikuchkan.
Chayraykum Moab nacionpa
llapallan plazankunapi waqayllaña uyarikuchkan.

³⁹ Moab nacionmantayá qaparkachaychik.
Taqmaparusqa kasqanmantayá qaparkachaychik.
Penqakuymantam pasaypaqña qepanchakurun.
Muyuriqnin nacionkunapa
ancha burlakunanñam rikurirun.
Muyuriqnin nacionkunapa
mancharikunanñam rikurirun.

⁴⁰ Tayta Diosmi nin kaynata:
Moab nacionpa contranpim
enemigonkuna hamunqaku.
Raprankunatapas mastaripa
pawaykuchkaq anka hinaraqmi atacanqaku.

⁴¹ Llaqtakunapas enemigopa dueño chakusqanmi kanqa.
Amparakuna sitiokunapas vencesqam kanqa.
Chay punchawpiqa Moab nacionniyoq valerosokunapa
sonqonmi hukmanyarunqa.
Wachakuywan ñakariq warmi hinaraqmi
paykunaqa rikurirunqa.

⁴² Manaña nacion kananpaqmi
Moabqa pasaypaq chinkachisqa kanqa.
Ñoqa Tayta Diospa contraypi
hatunchakusqanraykum chinkachisqa kanqa.

- ⁴³ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Moab runakunaqa monte animalkuna
 hapiqkunapa mancharichisqan hinam kanqaku.
 Pozomanpas otaq toqllamanpas wichiychakunapa
 animalkuna hinam kanqaku.
- ⁴⁴ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Manchakuymanta lluptiqkunam
 pozoman wichiychakunaku.
 Pozomanta lluptiqkunam
 toqllaman wichiychakunaku.
 Moab runakunata castiganay tiempota
 chayachimuptiyimi chayna kanqaku.
- ⁴⁵ Wakin runaqa mana kallpayoqñam lluptirunku.
 Hesbon llaqtapi amparakunankupaqmi lluptirunku.
 Ichaqa Hesbon llaqtamantam nina lloqsirun.
 Sehonpa llaqtanmantam lenguachkaq nina lloqsirun.
 Moab naciontam kuchun-kuchun ruparun.
 Chaqwa ruraqkunapa enteron nacionnintam ruparun.
- ⁴⁶ ¡Imaynaraq kanki, Moab nacion,
 Quemos sutiyoq taytacha adoraq nacion!
 Qari churikikunatam presochasqata pusarqaku.
 Warmi churikikunatam presochasqata pusarqaku.
- ⁴⁷ Chaywanpas tukupay tiempokunapim
 kaqllamanta allinyachisaq.
 Moab casta runakunatam
 kaqllamanta allinyachisaq.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Kaykamam Moab nacionpaq sentencia.

Amon nacionpa contranpi willakuymanta

49 ¹ Amonpa mirayninkunapa contranpim Tayta Dios kaynata nirqa:
 Israelpa mirayninkunaqa ¿manañachu kanku?
 Herecian chaskiqkunapa ¿manañachu kanku?
 Amon castapa taytachan Milcomqa
 ¿imanasqataq Gad castapa allpanta dueñoachakuchkan?
 Milcom taytacha yupaychaqkunapa
 ¿imanasqataq Gad castapa llaqtankunapiqa *yachakuchkan?

² Ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Hamuchkanmi punchawkuna
 Amon castapa Raba llaqtanpi
 guerrapi qapariykunata uyarichinaypaq
 chaynataq Raba llaqta
 tuñichisqa kaptin

llaqtachankunapas ninawan tukusqa kananpaq
 chaynapi Israel castakuna
 Amon castapa herencian allpakunata dueñochakunanpaq.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

- ³ Hesbon llaqtapi *yachaqquna,
 Hai llaqta tuñirusqanmantayá qaparkachaychik.
 Raba llaqtapi warmikunapas
 qaparispayá waqaychik.
 Qamkunaqa lutokuspaykichikyá waqaychik.
 Murallapa qepankunapiyá
 kayman-chayman kallpakachaychik.
 Milcom taytachaykichiktam
 presochasqata apanqaku huklaw nacionman.
 Sacerdotenkunatapas kamachikuqkunatawanmi
 pusanqaku huklaw nacionman.
- ⁴ Yaw mana kasukuq nacion
 ¿imanasqataq qechwaykikunamantaqa alabakuchkanki?
 “Tukuy imapa wiñanan qechwaymi kapuwan”
 nispam alabakuchkanki.
 ¡Qamqa imapas kapuqníkikunapim hapipakuchkanki!
 “Manam pipas atacawanqachu”
 nispam confiakuchkanki.
- ⁵ Llapallan Kamachiq Señor Diosmi nini kaynata:
 Mancharichiqnikitam kachamusaq
 tukuy hinastinmanta.
 Sapakamam qarqosqa
 kankichik chaymantaqa.
 Lluptiqkunataqa manam pipas
 huñunqachu yapamantaqa.
- ⁶ Chaykunapa qepantam
 kaqllamanta allinyachisaq.
 Amonpa mirayninkunatam
 kaqllamanta allinyachisaq.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Edom nacionpa contranpi willakuymanta

- ⁷ Llapallan kamachiq Tayta Diosmi Edom nacionpa contranpi kaynata nirqa:

¿Teman llaqtapi yachaysapakunapa
 yachayninqa tukurunñachu?
 ¿Entiendeq runakunapa
 consejakuyninqa tukurunñachu?
 ¿Chay yachaysapakunapa
 yachayninqa mana valeqñachu?

- ⁸ Dedan llaqtapi *yachaqquna,

lluptispayá huklawman muyuriychik.
 Dedan llaqtapi yachačkuna,
 allpapa ukunpiñayá pakakamuspa yachamuychik.
 Esau castakunamanmi sasachakuyta chayachimusaq.
 Castiganay tiempopim paykunaman chayachimusaq.

⁹ Uvasta cosechaspaqa

¿manachum maskapakunankupaq puchunku?
 Suwakunapas tuta hamuspanqa
 ¿manachum kamaqlata suwakunku?

¹⁰ Esau casta runakunatam ichaqa saqeruni mana imayoqta.

Kicharuniñam paykunapa pakakunanku sitiokunata.
 Munaspapas manañam atinmankuchu pakakuyta.
 Churinkunapas, ayllunkunapas chinkarunqam.
 Paykunapa vecinonkunapas chinkarunqam.

¹¹ “Mana tayta-mamayoqkunata uywanaypaqyá
 saqeykuway” niqkunaqa manam kanqachu.
 “Viudaykikunatapas ñoqapiña confiakunanpaqyá
 saqeykuway” niqkunaqa manam kanqachu.

¹²—Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata: Qatqeyoq vasomanta tomachichkaq hina
 mana castiganaypaq kaqkunatapas castigachkaptiyqa qampas manapunim casti-
 ganaymantaga lluptiwaqchu, chay qatqeyoq vasomantaqa qampas tomankipunim.

¹³Ñoqa Tayta Diosmi kikiyrayku juraspa nini: Cheqaptapunipas Bozra llaqtaga
 kanqa llumpay purmachisqam, chunnichisqam, burlakusqam chaynataq ñakas-
 qam. Llapallan llaqtachankunapas wiñaypaq purmachisqam kanqa.

¹⁴ Tayta Diosmi willachimuwarqa,
 nacionkunaman willanaypaqmi willachimuwarqa:

Huñunakuspayá Edom nacionpa contranpi riychik.
 Paykunawan peleanaykichikpaqyá alistakuychik.

¹⁵ Wakin nacionkunamantapas
 aswan taksan kaqtam rurasqayki.
 Llapallan runakunapa
 despreciasqan naciontam rurasqayki.

¹⁶ Mancharichikuq kaynikim engañarusunki.
 Alto tukuq sonqoyoq kaynikim engañarusunki.
 Qaqapa uchkunkunapim *yachachkanki.
 Alto moqokunapim hapipakuchkanki.
 Anka hinam alto qaqakunapi qesachakuchkanki,
 chaywanpas chaymantam uraykachimusqayki.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹⁷—Edom nacion pasaypaqta chinkaruptinmi hukmanyasqallaña kanqaku, chaynin
 puriqkunapas castigasqayta qawaspankum burlakunqaku. ¹⁸Sodoma, Gomorra chaynataq
 muyuriqninpi chinkachisqa llaqtakuna hinam Edom nacionpas manaña runayoy kanqa,

manañam chaypiqa samariyllapas-samaringakuchu. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

¹⁹ Jordan Mayupa patan montemanta pastokunapa kasqanman lloqsichkaq leon hinam chay sitiomanta Edom nacionniyoq runakunata qonqaymanta lloqsichisaq. ¿Pitaq kanqa chayta rurananpaq akllasqay runaqa? ¿Pitaqsi ñoqa hinaqa kanman? ¿Pitaqsi ñoqawanqa churanakunman? Oveja michiqlkunamantaqa ¿mayqennintaq contraypi sayanman?

²⁰ Chaynaqa Edom nacionpa contranpi piensasqaytawan Teman llaqtayoqkunapa contranpi tanteasqaytayá uyariychik: Cheqaptapunim oveja uñachankunatapas qachachyanqaku, purmarachinqakutaqmi michinanku pastollaña waqtankunatapas. ²¹ Edom nacionta pasaypaqta venteruptinkum allpapas katkatatanqaraq, qaparisqankupas Puka Lamar Qochakamaraqmi uyarikunqa. ²² Raprankunatapas mastarispá pawaykuchkaq anka hinaraqmi enemigoqa Bosra llaqtata atacanqa. Chay punchawpiqa Edom casta valerosokunapa sonqonmi kanqa wachakuywan ñakariq warmipa sonqon hinaraq —nispa.

Damasco llaqtapa contranpi willakuymanta

²³ Damasco llaqtapa contranpim Tayta Dios kaynata willachirqa:

Mana allin noticiakuna uyarisqanwanmi

Hamat llaqtaqa hukmayasqa kachkan.

Mana allin noticiakuna uyarisqanwanmi

Arfad llaqtaqa hukmanyasqa kachkan.

Mancharikuymantam

mana ima ruraytapas atinkuchu.

Lamar qocha hinaraqmi

hawka kaytaqa mana atinkuchu.

²⁴ Damasco llaqtayoqkunaga

manaña kallpayoqmi kachkanku.

Lluptikunankupaqmi qepamanña kutirunku.

Llakikuy katkatataywanmi hapirachikunku.

Wachakuywan ñakariq warmi hinaraqmi kachkanku.

²⁵ Alabasqay llaqtaqa

¿imanasqataq manaña runayoq qeparun?

Kusichiqniy llaqtaqa

¿imanasqataq manaña runayoq qeparun?

²⁶ Chayraykumá chay punchawpiqa plazankunapipas

chutarayanqa wañusqa mozonkuna.

Chayraykumá chay punchawpiqa wañuruspa

upallarunqaku llapallan soldadonkuna.

²⁷ Damasco llaqtapa murallankunatam kañaykachisaq.

Rey Ben-hadadpa palaciontam ruparachisaq.

Cedar lawpa chaynataq Hazor llaqtapa contranpi willakuymanta

²⁸ Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorpa vencesqan Cedar law kaqkunapa contranpi chaynataq Hazor llaqtapi gobiernaqkunapa contranpim Tayta Dios kaynata willachirqa:

Rispaykichikyá Cedar lawpi runakunata atacamuychik.

- Intipa qespimunan lawpi *yachaqkunatayá wañuchimuychik.
- ²⁹ Karpankutawan ganadonkunatam qechunqaku.
Toldonkutawan servicionkunatam apanqaku.
Camellonkutapas paykunamantam qechunqaku.
“Mancharikuypaq enemigom tukuy hinastinpi kachkan”
nisparaqmi contrankupi qayaykachanqaku.
- ³⁰ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
Hazor llaqtayoqkunaqa cheqellayá lluptiychik.
Allpapa ukunpi pakakamuspayá yachamuychik.
Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormi
contraykichikpi piensarun.
Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosormi
contraykichikpi tantearun.
- ³¹ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
Rispaykichikyá kikinpi confiakuq
runakunata atacamuychik.
Rispaykichikyá hawkalla *yachakuq
runakunata atacamuychik.
Mana zaguanniyoq mana trancayoqmi
paykunaqa yachanku.
Pasaypaq mana vecinoyoq llaqtam
paykunaqa kanku.
- ³² Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
Paykunapa camellonkunatam suwanqaku.
Achka-achka ganadonkutam qatikunqaku.
Tukuy hinastinmanmi cheqechisaq paykunata
otaq sentidon law chukchan rutukuq runakunata.
Tukuy hinastinmantam kachamusaq desgraciata.
- ³³ Hazor llaqtaqa atoqkunapa machayninñam rikurirunqa.
Chay Hazor llaqtaqa wiñaypaq chunniqñam rikurirunqa.
Chay llaqtapiqa manañam pipas *yachanqañachu.
Chaypiqa manañam samariyllapas-samarinqakuñachu.

Elam nacionpa contranpi willakuymanta

- ³⁴ Juda nacionpi Rey Zedequias gobiernayta qallarichkaptinmi willakuqnin Jeremiasman Elam nacionpa contranpi Tayta Dios kaynata nirqa:
- ³⁵ —Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kaynata nini:

Elam nacionpa flechanantam pakiparusaq.
Munaychakunan armantam pakiparusaq.

³⁶ Elam nacionpa contranpim wayrachimusaq.
Kay pachapa tawa lawninmantam pukuchimusaq.
Elam nacionniyoqkunatam
cheqechisaq tukuy hinastinman.
Lluptispankum yaykunqaku
llapallan nacionkunaman.

- ³⁷ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
 Enemigonkupa qayllanpim
 Elam nacionta mancharichisaq.
 Wañuchiy munaqninkunapa qayllanpim
 Elam nacionta mancharichisaq.
 Chay nacionpa contranpim
 desgraciata kachamusaq.
 Rupariq nina hinam
 paykunapa contranpi piñakusaq.
 Llapallankuta tukunankamam
 guerrata kachamusaq.
- ³⁸ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
 Elam nacionpim churasaq gobiernanaypaq tiyanayta.
 Chinkarachisaqmi reyninkutawan kamachikuqkunata.
- ³⁹ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
 Chaywanpas tukupay tiempokunapim
 kaqllamanta allinyachisaq.
 Elam nacionniyoq runakunatam
 kaqllamanta allinyachisaq.

Babilonia llaqta vencesqa kananmanta

50 ¹ Tayta Diosmi paymanta willakuq Jeremiasman rimapayaspan Babilonia llaqtapa chaynataq Caldea law runakunapa contranpi kaynata nirqa:

- ² Willakuychik llapallan nacionkunaman.
 Yachayta qoychik chay nacionkunaman.
 Banderata hoqarispayá qapariychik.
 Mana upallaspayá kaynata niychik:
 “Babilonia llaqtaqa vencesqañam rikurirun.
 Bel sutiyoq taytachankupas penqaypiñam rikurirun.
 Marduc sutiyoq taytachankupas ñutupasqañam kachkan.
 Taytacha-mamachankupas penqaypiñam kachkan.
 Mana valeq taytacha-mamachankunapas ñutupasqañam kachkan.”
- ³ Norte law nacionmantam
 Babilonia llaqtapa contranpi hamuchkanku.
 Paykunaqa Caldea nacionpi llaqtakunatam purmachinqaku.
 Runakunapas manaña kanankamam purmachinqaku.
 Animalkunapas manaña kanankamam purmachinqaku.
 Llapallankum chay llaqtakunamanta lloqsispa cheqerunqaku.

Israelpa mirayninkuna Tayta Diosman kutirikunankumanta

⁴—Ñoqa Tayta Diosmi nini: Chay tiempokunapim Israel casta runakunapiwan Juda casta runakuna waqastin maskawanqaku yupaychasqanku ñoqa Tayta Diosta. ⁵Sion Moqopi llaqtaman riq ñanmantam tapukunqaku hinaspa chay llaqta lawman qawarispanku ninqaku: “Hakuchik Tayta Diosman. Wiñaypaq contratota ruraspayá payman hukllawakamusunchik. Chay contratoqa manam haykapipas qonqasqachu kanqa” nispa.

⁶—Runaykunaqa chinkasqa ovejakuna hinam karqaku, michiqninkunam ñanmanta pantarachispa orqokunapi chequesqata saqerurqaku. Orqon-orqon puris-pankum kanchankutapas qonqarurqakuña. ⁷Pipas tariqninqa mikuruqmi chaymi chay enemigonkunapas niqku: “Manam ñoqanchikpaqa huchanchikchu. Paykunaqa Tayta Diospa contranpim huchallikururqaku. Mikunanku pasto hinam Tayta Diosqa karqa, abuelonkupa confiakunanmi payqa karqa” nispa.

⁸ Babilonia llaqtamantayá lluptiychik.

Caldea nacionmantayá lloqsiychik.

Ganadowan riq chivato hinayá puntaychik.

⁹ Norte lawmantam achkallaña huñunasqa

nacionkunawan atacachisqa.

Babilonia llaqtatam chay lawmanta

atacachispay vencerachisqa.

Paykunaqa flechakunawan allin peleaq soldadokunam.

Paykunaqa flechasapas hapichiqpuni soldadokunam.

¹⁰ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:

Caldea nacionpi runakunamantam suwanqaku.

Aminankukamam suwasqankuta apanqaku.

Babilonia llaqta tuñichisqa kananmanta

¹¹ Caldea nacionpi kaq runakuna,

runaykunamanta suwakuq runakuna,

llullu pastopi kallpakachaq vaquilla hinam

pawaykacharqankichik.

Kallpasapa caballokuna hinam

weqegeqerqankichik.

Chaynatam qamkunapas anchallataña

kusikurqankichik.

¹² Mamaykichik hina Babilonia nacionqa

penqakuyllawanñam kanqa.

Wachakusuqniki hina

llaqtaykiqa penqaypim kanqa.

Wakin nacionkunamantapas

aswan qepallapiñam rikurirunqa.

Mana yakuyoq kaspanmi

manaña imayoq chunningqa.

¹³ Ñoqa Tayta Dios piñakurusqayraykum

manaña runayoq chunningqa.

Ñoqa Tayta Dios piñakurusqayraykum

pasaypaq purmasqa rikurirunqa.

Babilonia llaqtanta puriqkunam

hukmayasqallaña qawanqaku.

Babilonia llaqtanta puriqkunam

castigasqayta qawarispas burlakunqaku.

¹⁴ Llapallan flechaqkunaqa

Babilonia llaqtapa muyuriqninpiyá churakuychik.

Babilonia llaqtapa contranpiyá
mana samaykuspa flechaykichikta flechaychik.

Ñoqa Tayta Diospa contraypi
huchallikusqankuraykuyá flechaychik.

¹⁵ Tukuy muyuriqninmantayá
guerrapi qapariyta qapariychik.
“Babilonia llaqtaqa vencesqañam”
nispayá qapariychik.

Torrenkunapas wichisqañam kachkan.

Murallankunapas taqmasqañam kachkan.

Ñoqa Tayta Diospa pagasqayman hinayá vengakuychik.

Paykunapa rurasqanman hinayá paykunawan ruraychik.

¹⁶ Babilonia lawpi tarpuqkunatayá wañuchiychik.
Cosechapi rutuna hapiqkunatayá wañuchiychik.
Forasterokunata ñakarichiq runakunam
guerrapi wañunqaku.
Chayraykum forasterokunaqa nacionninkumanña kutikunqaku.
Sapakamam maymi kasqanku nacionman lluptikunqaku.

Israel casta runakuna kutimunankumanta

¹⁷—Leonkuna qatikachaptin cheqerachisqa ovejakuna hinam Israel casta runakuna-
qa. Puntatam ovejata leon mikuchkaq hina Asiria nacionpi rey paykunata mikururqa.
Paypa qepantañataqmi ovejapa tullunta kachuchkaq hina Babilonia nacionpa reynin
Nabucodonosor paykunata tukururqa. ¹⁸Chayraykum Israelpa yupaychasqan Llapallan
Kamachiq ñoqa Tayta Dios nini: Asiria nacionpa reynin castigasqayta hinam Babilonia
nacionpa reynin Nabucodonosortapas chaynataq nacionnintapas castigasqa. ¹⁹Israel
casta runakunataqa kutichimusqa ovejakunata mikunan pastokunaman kutichimuch-
kaq hinam hinaptinmi Carmelo Orqopi, Basan lawpi, Efrain orqokunapi chaynataq
Galaad lawpi saksanankukama mikunqaku. ²⁰Ñoqa Tayta Diosmi nini: Chay tiem-
pokunapiqa Israel nacionpa mana allin rurasqankuta maskaptinkupas manam
kanqañachu, Juda nacionpa huchankunata maskaspankupas manam taringakuñachu.
Puchuchisqay runakunapa huchantaqa ñoqam pampachasaq.

Babilonia llaqta vencesqa kananmanta

²¹ ^bMerataim llaqtatayá atacamuychik.

“Pecod llaqtayoqkunatayá atacamuychik.

Pasaypaqtayá paykunataqa ñoqapaq tukumuychik.

Ñoqapa tukuy kamachisqayta hinayá ruraychik.

Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

²² Peleaqkunapa qapariynintam

lliw nacionpi uyarichkanku.

Mancharikuypaq hatun desgraciamantam

^b 50:21 Hebreo simipi Merataim ninanqa: “iskay kutikama hoqarikuq” ninanmi.

^c 50:21 Hebreo simipi Pecod ninanqa: “castigo” ninanmi.

- uyarichkanku.
- ²³ Martilloman rikchakuq Babilonia nacionqa
llapallan naciontam tuñichirqa.
iChay martilloqa kuchusqa
hinaspa pakisqam rikurirunqa!
- ²⁴ Yaw Babilonia llaqta,
contraykipim toqllata hina churaruni.
Mana musyakustin wichiynaykipaqmi churaruni.
Ñoqa Tayta Dioswan churanakusqaykiraykum
hapirachikunki.
Ñoqa Tayta Dioswan churanakusqaykiraykum
presocharachikunki.
- ²⁵ Ñoqa Tayta Diosmi armaykuna waqaychana wasita kicharuni.
Piñakuyniywan castiganaypaqmi armaykunata horqoramuni.
Llapallan Kamachiq ñoqa Señor Diosmi chaynataqa rurani.
Caldea nacionpa contranpim chaynataqa rurani.
- ²⁶ Tukuy hinastinmanta hamuspayá atacaychik.
Kawsaykuna huñunankutayá kicharuychik.
Qechusqaykichiktayá kawsayta hina montoychik.
Mana puchunankupaqyá pasaypaqta purmachiychik.
- ²⁷ Novillonkunata sipichkaq hinayá
soldadonkunata sipiychik.
Nakana sitioman pusachkaq hinayá
runankunata pusaychik.
iImaynaraq kanqaku paykunaqa!
Castiganay punchawmi chayaramun.
iImaynaraq kanqaku paykunaqa!
Castiganay tiempom chayaramun.

²⁸—Babilonia llaqtamanta lluptiramuspa Sion Moqo llaqtaman chayamuqku-
napa willakusqantayá uyariychik. Paykunam willakunku yupaychasqanku ñoqa
Tayta Diospa castigasqaymanta otaq templo y tuñichikunata vengakusqaymanta.

- ²⁹ Paykunam ninku:
“Flechawan llapallan peleaqkunatayá qayamuychik.
Babilonia llaqtata atacanankupaqyá qayamuychik.
Chay llaqtapa muyuriqninpiyá
campamentota sayachiychik.
Mana pipas chay llaqtamanta
lluptinankupaqyá harkaychik.
Rurasqanman hinayá
chay llaqtamanqa pagaychik.
Paykunaqa Tayta Diospa
contranpim hatunchakurqaku.
Israelpa yupaychasqan Chuya Diospa
contranpim hatunchakurqaku.”

³⁰ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:

Chayraykumá chay punchawpiqa plazankunapipas
chutarayanqa chay llaqtayoq mozokuna.

Chayraykumá chay punchawpiqa
wañuruspa upallarunqaku llapallan soldadonkuna.

³¹ Llapallan Kamachiq ñoqa Señor Diosmi kaynata nini:

Contraypi hatunchakuq nacion, contraykipim kachkani.

Qamkuna castiganay punchawmi chayaramun.

Qamkuna castiganay tiempom chayaramun.

³² Hatunchakuq kasqaykiraykum mitkaruspa urmarunki.

Manam pipas kanqachu hatarichisuqniki.

Chay nacionpi kaq llaqtakunatam kañaykusaq.

Lliw muyuriqniki kaqkunatam ruparachisaq.

³³ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:

—Israel nacionniyoq runakunawan Juda nacionniyoq runakunam ñakarichis-
qa kachkanku. Enemigonku presocharuspaq manaña kachaykuya munankuchu.

³⁴ Paykuna reclamaqmi ichaqa ancha atiyniyoq kani. Ñoqapa sutiyqa Llapallan
Kamachiq Tayta Diosmi. Ñoqam paykunataqa defiendesapuni. Chay nacionta
hawkayachispaymi Babilonia nacionpi *yachaqkunatañaq katkatatachisaq.

³⁵ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:

Caldea runakunapa contranpiyá peleamuychik.

Babilonia llaqtayoqkunapa contranpiyá peleamuychik.

Peleamuychiktaqyá chaypi kamachiqkunapa contranpipas.

Peleamuychiktaqyá chaypi kaq yachaysapakunapa contranpipas.

³⁶ Locoyanankukamayá

willakuq tukuqkunapa contranpi peleamuychik.

Mancharikunankukamayá

valeroso soldadokunapa contranpi peleamuychik.

³⁷ Caballonkunapa chaynataq carretankunapa

contranpiyá peleamuychik.

Paykuna ukupi kaq contratasqanku soldadokunapa

contranpiyá peleamuychik.

Warmi hinaña kanankukamayá

paykunawan peleamuychik.

Qori-qollqenkupas suwasqam kanqa peleamuptikichik.

³⁸ Mayunkunatapas chakirachiptikichikmi chakirunqa.

Taytacha-mamachakunapa kananmi Babilonia nacionqa.

Manchakuypaq taytacha-mamachakunapa locoyachisqanmi

chay nacionqa.

³⁹ —Chayraykum chay llaqtapiqa yachanqa purun animalkunawan atoqkunaña
chaynataq avestruz sutiyoy animalkunaña. Chaypiqa wiña-wiñaypaqmi mana-
ña pipas *yachanqachu. ⁴⁰ Ñoqa Tayta Diosmi nini: Sodoma, Gomorra chaynataq

muyuriqninpi llaqtakuna hinam Babilonia llaqtaqa manaña runayoy kanqa, manañamá chaypiqa samariyllapas-samarinqakuchu.

- ⁴¹ Norte law nacionkunamantaraqmi tropakuna hamuchkan.
 Hatun nacionmantaraqmi tropakuna hamuchkan.
 Kay pachapa cantonmantaraqmi nana-nanaq reykuna hatarimuchkan.
- ⁴² Flechanankutawan lanzankutam hapinqaku.
 Pasaypaq mana llakipayakuqmi kanqaku.
 Lamar qochapa qaparisqan hinaraqmi qaparinqaku.
 Caballokunapi sillasqam hamuchkanku.
 Babilonia llaqtayoy runakuna, contraykichikpim
 peleanankupaq churakamuchkanku.
- ⁴³ Babilonia nacionpa reyninmi chay noticiata uyarirun.
 Makinkunapas manaña kallpayoqmi warkurarun.
 Payqa llakikuywanraqmi hapirachikun.
 Wachakuywan ñakariq warmi hinam rikurirun.

⁴⁴—Jordan Mayupa patan montemanta pastokunapa kasqanman lloqsichkaq leon hinam chay sitiomanta Babilonia nacionniyoq runakunata qonqaymanta lloqsichisaq. ¿Pitaq kanqa chayta rurananpaq akllasqay runaqa? ¿Pitaqsi ñoqa hinaga kanman? ¿Pitaqsi ñoqawanqa churanakunman? Oveja michiqkunamantaqa ¿mayqennintaq contraypi sayanman? ⁴⁵Chaynaqa Babilonia llaqtapa contranpi pien-sasqaytawan Caldea nacionpa contranpi tanteasqaytayá uyariychik: Cheqaptapunim oveja uñachakunatapas qachachyanqaku, purmarachinqakutaqmi michinanku pas-tollaña waqtakunatapas. ⁴⁶Babilonia llaqtata pasaypaqta venceruptinkum allpapas katkatatanqaraq, qaparisqankupas wakin nacionkunamanraqmi uyarikunqa.

Babilonia llaqta tuñichisqa kananmanta

- 51** ¹Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Babilonia llaqtapa contranpim
 tuñichiq wayrata pukuchimusaq.
 Leb-kamai sutiyoq llaqtapa contranpim
 tuñichiq wayrata pukuchimusaq.
- ² Babilonia llaqtapa contranpim
 forasterokunata kachamusaq.
 Erapi trigo wayrachichkaq hinam
 runakunata wischuchisaq.
 Manaña pipas puchunankamam
 chaynata wischuchisaq.
 Desgracia punchawpim
 muyuriqninmanta atacachisaq.
- ³ Flechaqkunapas amayá armankutaqa chutarichunchu.
 Qasqonku harkachinamantapas amayá alabakuchunkuchu.
 Babilonia llaqtapi mozonkunataqa
 ama llakipayarikuspayá wañuchiychik.
 Babilonia llaqtapi llapallan soldadokunataqa

pasaypaqtayá chinkachiyichik.

- ⁴ Caldea nacionpim wañusqakuna wischurayanqaku.
Lanzawan tuksipasqakunam callenkunapi wischurayanqaku.

- ⁵ Israel nacionniyoq runakunawan
Juda nacionniyoq runakunaqa
Ñoqa Tayta Diospa qayllaypim
nacionninkuta huchawan huntachirqa.
Chaywanpas yupaychasqanku ñoqa Tayta Diosqa
Israel naciontaqa manam saqerqanichu.
Chaywanpas yupaychasqanku ñoqa Tayta Diosqa
Juda naciontaqa manam saqerqanichu.

- ⁶ Babilonia llaqtamantayá
vidaykichikta salvanaykichikpaq lluptiyichik.
Huchallikuqmasinku kspa
ama castigasqa kanaykichikpaqyá ayqeychik.
Ñoqa Tayta Diospa vengakunay tiempom chayaramunña.
Ñoqa Tayta Diospa pagakunay tiempom chayaramunña.

- ⁷ Llapallan nacionkunata machachinanpaqmi
Babilonia nacionqa qorimanta vaso hina
makiypi karqa.
Llapallan nacionkunata sinkachinanpaqmi
makiypi karqa.
Chay vasomanta vinota upyaqkunam locoyarqa.
Llapa nacionkunam llumpa-llumpayta locoyarqa.

- ⁸ Qonqaymantam wichirun Babilonia llaqtaqa.
Qonqaymantam purmarun Babilonia llaqtaqa.
Chay llaqtamantayá qaparkachaychik.
Nanayninpaqyá balsamo hampita apamuychik,
icharaqpas chay llaqtata sanoyachiwaqchik.

- ⁹ Rikuqkunam ninku:
“Hampirqanikum Babilonia llaqtataqa
ichaga manam sanoyanchu chay llaqtaqa.
Chaynaqa saqeruspáyá kutikusunchik.
Sapakamayá llaqtanchikman kutikusunchik.
Huchanmanta castigasqa kasqanmi
cielokamaraq hoqarikurun.
Paypa huchanmanta castigasqa kasqanmi
puyukamaraq hoqarikurun.

- ¹⁰ Tayta Diosmi sentenciaspa favoreceykuwanchik.
Sion Moqo llaqtamanyá hakuchik.
Yupaychasqanchik Diospa rurasqanmantayá willakamusunchik.”

- ¹¹ Tayta Diosmi Babilonia llaqtata castiganqa.
Templonta tuñirachisqanraykum vengakunqa.

- Flechaykichiktayá alistakuychik.
 Harkachikuna armaykichiktayá hapiychik.
 Media nacionpa reyninkunatam
 Tayta Dios sonqochamuchkan.
 Babilonia llaqtata tuñichinankupaqmi
 Tayta Dios tanteamuchkan.
- ¹² Babilonia llaqtapa murallanta atacanaykichikpaqyá
 banderata hoqariychik.
 Llaqta cuidaqqunaman yapaspayá
 waqaychaqqunata churaychik.
 Yaykunapaqyá wateqaq
 soldadokunata alistaychik.
- Tanteaspa rimasqantam
 Tayta Diosqa rurarun.
 Babilonia llaqtayoqqunapa
 contranpim chaynata rurarun.
- ¹³ Hatun mayupa patanpi *yachaqmi qamqa kanki.
 Ancha qori-qollqeyoqmi qamqa kanki.
 Puchukanayki tiempom chayaramunña.
 Engañaspa apuyaynikim tukurunña.
- ¹⁴ Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi juraspay nini:
 Enemigoykikunawanmi aqarway urukunawan
 hinaraq inturachisqayki.
 Paykunawanmi qampa contraykipi qayaykachachisqayki.

Tayta Diosta alabanapaq taki

(Jer 10:12-16)

- ¹⁵ Tayta Diosmi kay pachata
 rurarqa atiyinwan.
 Tukuy kay pachapi kaqtam
 takyachirqa yachayninwan.
 Cielokunatapas mastarirqam
 ancha entiendeyninwan.
- ¹⁶ Rimariptinmi cielopi yakukuna
 sinchillataña qaparimun.
 Kay pachapa patankunamantam
 puyukunata hatarichimun.
 Paymi paramunanpaqpas llipyachimun.
 Waqaychasqanmantam
 wayrakunatapas horqomun.
- ¹⁷ Llapallan runakunam asno hinaña rikurirunku.
 Llapallan runakunam mana yachayniyoqña rikurirunku.
 Taytacha-mamacha ruraqqunam penqarikunku.
 Metal chulluchisqanmantam penqarikunku.
 Fundisqa taytachakunaqa engaño llam rikurirun.

Mana espirituyoq kaspam engañolla rikurirun.

¹⁸ Mana imapaq valeqmi chay taytachakunaqa.

Asikuypaq hinam chay taytachakunaqa.

Pasaypaq chinkachisqam kanqaku.

Castigo punchawpim chinkanqaku.

¹⁹ Manam chaynachu Jacobpa Diosninqa.

Tukuy imapas unanchaqmi payqa.

Runankunapaqmi Israel aylluta akllakurqa.

Llapallan Kamachiq Tayta Dioswan sutichasqam payqa.

Nacionkunata Babilonia nacionwan Tayta Dios castigananmanta

²⁰ Tayta Diosmi Babilonia nacionta nin kaynata:

Maqanay arma hinam qamqa kanki.

Guerrapi peleanay arma hinam qamqa kanki.

Qanwanmi nacionkunata maqapani.

Qanwantaqmi gobiernaqkunatapas maqapani,

²¹ chaynataq caballokunatawan

sillakuqnintapas

chaynataq carretakunatawan

manejahninkunatapas.

²² Qanwanmi warmikunatawan

qarikunata maqapani.

Qawanmi machukunatawan

warmakunata maqapani.

Qanwanmi mozokunatawan

doncellakunata maqapani.

²³ Maqapanitaqmi michiqkunatawan ovejankunatapas.

Maqapanitaqmi yapuqkunatawan bueyesninkunatapas.

Maqapanitaqmi gobiernaqkunatawan kamachiqkunatapas.

Babilonia llaqta castigasqa kananmanta

²⁴ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Babilonia llaqtamanmi pagasaq

Sion Moqopi mana allinkuna rurasqanmanta.

Caldea nacionmanmi pagasaq

Sion Moqopi mana allinkuna rurasqanmanta.

Qayllaykichikpim pagasaq mana allinkuna rurasqanmanta.

²⁵ Ñoqa Tayta Diosmi nini:

Nacionkuna tuñichiq orqo,

qampa contraykipim ñoqaqa kachkani.

Kay pachapi kaqkuna tuñichiq orqo,

qampa contraykipim ñoqaqa kachkani.

Atiyniytam qanman qawachisqayki.

Alto qaqamanta hinam kumpamusqayki.

Rupasqa orqota hinañam rurarusqayki.

- 26 Ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Wasipa esquinanpaqpas
 manañam rumikitaqa hoqarinqakuñachu.
 Wasipa cimientonpipas
 manañam rumikitaqa churanqakuñachu.
 Wiñaypaq urmaruspa
 manaña kanki chaypiñachu.
- 27 Babilonia nacionpa contranpiyá
 hoqariychik banderata.
 Nacionkuna alistakunanpaqyá
 toqaychik cornetata.
 Chay nacionpa contranpiyá
 hatarichiychik tropakunata.
 Ararat nacionmantayá
 tropakunata hatarichimuychik.
 Mini nacionmantayá
 tropakunata hatarichimuychik.
 Askenaz nacionmantayá
 tropakunata hatarichimuychik.
 Chay tropakunapa kamachiqnintayá nombraychik.
 Purmachiq aqarway urukunatapas hinarayá
 caballopi silladakunatapas hatarichimuychik.
- 28 Nacionkunatayá alistaychik payta atacanankupaq.
 Media nacionpi reykunatayá alistaychik atacanankupaq.
 Alistaychiktaqyá gobiernaqkunatawan lla
 prefectokunatapas.
 Alistaychiktaqyá munaychakusqanku llapallan
 nacionkunatapas.
- 29 Babilonia llaqtapaq tanteasqanta
 Tayta Dios rurasqanraykum
 allpapas kuyuriruspa katkatatarun.
 Mana runayoc hinaspa tuñichisqa kananpaqmi
 Tayta Diosqa tantearun.
- 30 Babilonia llaqtapa valeroso soldadonkunaqa
 manam peleankuñachu.
 Pakakunanku sitiokunapi qeparuspa
 manaña lloqsinkuñachu.
 Paykunaqa kallpanku tukuruptinmi
 warmikuna hinaña kachkan.
 Llaqtankupi wasinkupas
 kañasqañam kachkan.
 Zaguanninkupa cerrojonkunapas
 pakipasqañam kachkan.
- 31 Willakuqkunam qatinasninpi kachkanku.

Babilonia nacionpa reyninman willaqmi kallpachkanku.
 Enteron llaqtan vencerachikusqanmanta
 willaqmi kallpachkanku.

- ³² Mayupa vadonkunam dueñoachakusqaña.
 Soqosllaña sitiokunam kañasqaña.
 Guerrapi peleaqkunam mancharikurunña.
- ³³ Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosmi nini,
 Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nini:
 Sumaq Babilonia llaqtaqa
 trillana tiempopi era hinam rikurirunqa.
 Chayaramunñam Babilonia llaqtapa
 cosechasqa hina kananqa.
- ³⁴ Babiloniapa reynin Nabucodonosormi
 kachuparuwaspan ñuturuwarqa.
 Vacio mankata hinam
 mana imayoqta payqa saqeruwarqa.
 Culebra hinam millpuruwaspan
 wiksanta huntarachirqa.
 Gustasqan kapuqniykunata
 saksaruspanmi wischuruwarqa.

- ³⁵ Jerusalem llaqtapi *yachaqmi nin:
 Ñakarichivasqanmantayá
 Babilonia llaqtaqa ñakarichun.
 Sion Moqo llaqtapi *yachaqmi nin:
 Runaykunata wañuchisqanpi hinayá
 Caldea nacionpi yachaqkunapas wañuchun.

Israelpa castankunaman prometesqanmanta

- ³⁶ Chayraykum Tayta Dios nin:
 Ñoqam asuntaykimanta defiendesqayki.
 Enemigoykikunata vengakuspaymi defiendesqayki.
 Babilonia nacionniyoqkunapa
 lamar qochantam chakirachisaq.
 Babilonia nacionniyoqkunapa
 pukyunkunatam chakirachisaq.
- ³⁷ Babilonia llaqtaqa tuñiruspam montorayanqa.
 Babilonia llaqtaqa atoqkunapa *yachananñam kanqa.
 Runapa manaña yachanan chunniq sitiom kanqa.
 Qawaqninkunapas admirakusparaqmi burlakunqa.
- ³⁸ Leonkuna hinam kuskanku qaparinqaku.
 Malta leonkuna hinam qaparkachanqaku.
- ³⁹ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
 Rupaypi yakunayachikuptinkum tomachisaq.
 Venceqkuna hina kusikunankupaqmi sinkarachisaq.
 Manaña rikchanankupaqmi wiñaypaq puñurachisaq.

- ⁴⁰ Nakanapaq malta carnerokunata
pusachimuchkaq hinam paykunataqa pusachimusaq.
Poqosqa carnerokunatawan chivatokunata
pusachimuchkaq hinam paykunataqa pusachimusaq.

Babilonia llaqta vencesqa kananmanta

- ⁴¹ Sesacwan sutichasqa Babilonia llaqtaqa
¿imaynanpitaq vencesqa rikurirun?
Llapallan nacionpa alabasqan Babilonia llaqtaqa
¿imaynanpitaq dueño chakusqa rikurirun?
Wakin nacionkuna Babilonia llaqtata qawaspam
llumpayllataña mancharikurun.
- ⁴² Lamar qocha lloqsiramuspanmi pamparun.
Achallaña olankunam Babilonia nacionta pamparun.
- ⁴³ Chay nacionpi llaqtakunapas pasaypaq
chunnichisqam rikurirun.
Chaykunaga chaki allpa manaña imapa
kananmi rikurirun.
Chay llaqtakunapiqa manañam pipas *yachanqañachu.
Manañam pipas samariyllapas-samarinqachu.
- ⁴⁴ Bel taytachatam Babilonia llaqtapi castigasaq.
Imapas millpusqankunatam ñoqaga aqturachisqa.
Chay taytachamanqa manañam rinqakuñachu nacionkunaga.
Babilonia llaqtapa murallankunapas tuñisqañam kanqa.
- ⁴⁵ Runaykuna, lloqsiychik chay llaqtamanta.
Sapakamayá libraychik vidaykichikta.
Ñoqa Tayta Diospa piñakuyniy mantayá librakuychik.
Rupariq nina hina piñakuyniy mantayá librakuychik.
- ⁴⁶ Nacionpi rimaykuna kaptinqa
amayá hukmanyaychikchu.
Nacionpi rimaykuna kaptinqa
amayá manchakuychikchu.
Sapa watam hukta-hukta rimanqaku.
Kay nacionpi ñakariy kananmantam rimanqaku.
Gobiernaqkunapura peleanankumantam rimanqaku.
- ⁴⁷ Chaynaqa hamuchkanmi punchawkuna
Babilonia llaqtapi taytachakunata castiganaypaq.
Chaynaqa hamuchkanmi punchawkuna
enteron nacionpuni penqaypi rikurinanpaq
chaynataq llapallan ayankunapas
llaqtapi wischurayananpaq.
- ⁴⁸ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
Cielokunapi kaqkunam kusikuywan qaparinqa
Babilonia llaqta vencesqa kaptin.
Kay pachapi kaqkunapas tukuy imantinmi

kusikunqa chay llaqta vencesqa kaptin.
Chaykunamá kusikuywan qaparinqa
norte lawmanta tuñichiqkuna hamuptin.

- ⁴⁹ Babilonia runakunam
enteron kay pachapi runakunata wañuchirqaku.
Babilonia llaqtam vencesqa kanqa
Israel casta runakunata wañuchisqanrayku.

Babiloniapi kaq Israel castakunapaq willakuymanta

- ⁵⁰ Guerramanta lluptiqkunaqa
ama sayaykuspayá ripuychik.
Karupiña kaspaykichikpas
Tayta Diosmantayá yuyariychik.
Karupiña kaspaykichikpas
Jerusalen llaqtamantayá yuyaymanaychik.
- ⁵¹ Qamkunam ninkichik: “Tratawasqankuta uyarispaykum
hatun penqaypi kachkaniku” nispa.
“Tayta Diospa temlonpi santuariokunaman
forasterokuna yaykusqanmantam
penqakuyllawanña kachkaniku” nispa.
- ⁵² Chaynaqa hamuchkanmi punchawkuna
Babilonia llaqtapa taytacha-mamachankunata castiganaypaq.
Chaynaqa hamuchkanmi punchawkuna
enteron nacionpi heridokuna
‘ay, ay’ ninanpaq.
- ⁵³ Babilonia llaqtaqa cielokamaña hatarichisqa kaptinpas,
amparakunan sitiokunata alto-altota ruraptinpas
ñoqam tuñichiqkunata kachamusaq chaykamapas.
Chaynatam ñoqa Tayta Dios nini.

Babilonia llaqtata tuñichisqankumanta

- ⁵⁴ Babilonia llaqtamantam qapariyllaña
uyarikamuchkan.
Caldea nacion tuñirusqanmantam qapariyllaña
uyarikamuchkan.
- ⁵⁵ Tayta Diosmi Babilonia llaqtata tuñichichkan.
Ancha qapariyninkutam upallachichkan.
Enemigonkunam achka yakupa olankuna hinaraq
qaparimuchkan.
Enemigonkunam lamar qocha choqakamuchkaq hinaraq
qaparimuchkan.
- ⁵⁶ Babilonia tuñichiqkunam hamurunku.
Paypa tropankunatam presocharunku.
Paykunapa flechanantam pakiparunku.
Rurasqankuman hina pagaqmi Tayta Diosqa.
Chayraykum paykunaman chaynata paganqa.

- ⁵⁷ Llapallan Kamachiq sutiyoqmi kaynata nini,
ñoka Rey Tayta Diosmi kaynata nini:
Babilonia llaqtapi kamachikuqkunatawan
*yachaysapakunatam sinkachisaq.
Gobiernaqkunatapas, prefectokunatapas,
valeroso soldadokunatawanmi sinkachisaq.
Wiñaypaqmi manaña rikchanankukama
paykunata puñuchisaq.
- ⁵⁸ Llapallan Kamachiq Ñoka Tayta Diosmi nini:
Babilonia llaqtapa rakta-rakta murallankunatam
pasaypaqta pampayachinqaku.
Babilonia llaqtapa hatun zaguan punkunkunatam
kañaykunqaku.
Yanqapaqmi llamkaqkunapas hatarichirqaku.
Nina tukurunanpaqmi yanqapaq pisiparqaku.

Babilonia llaqtapi kaqkunaman Jeremiaspa willachimusqanmanta

⁵⁹ Juda nacionpa reynin Sedequias tawa watamanña gobiernachkaptinmi payta Babilonia llaqtaman pusarqaku Seraiaastawan kuskata. Seraiasqa karqa Neria spa churinmi otaq Maasiaspa willkanmi. Seraiasqa karqa tropakunapa imankuna-mantapas nanachikuqmi. Kay Seraiaستم Diosmanta willakuq Jeremias kunarqa.

⁶⁰ Babilonia llaqtapa contranpi castigokuna hamunanmantam Jeremias qellqarqa libropi, chay llaqtapa contranpi qellqaruspanñam ⁶¹ Seraiaستا nirqa:

—Babilonia llaqtaman chayaspaykim kay libropi tukuy qellqasqa kaqta leenki ⁶²hinas pam ninki: “Dios Taytalláy, kay llaqtata chinkachinaykipaqmi rimarqan-ki chaynapi manaña runayoq, manaña animalniyoq wiñaypaq chunninanpaq” nispa. ⁶³Kay libro leeyta tukuruspaykiñataqmi kay libroman rumita watarunki hinas pam Eufates Mayupa chawpinman wischuykunki. ⁶⁴Chaymantañataqmi ninki: “iKaynatam Babilonia llaqtapa chinkarunqa! Tayta Diospa castigo kachamusqanwan tuñiruspanmi manaña mastaqa hatarinqañachu” nispa.

Kaypim tukun Jeremiaspa rimasqankuna.

Juda nacionpi Rey Sedequiaspa gobiernasqanmanta

(2 R 24:18-20. 2 Cr 36:11-16)

52 ¹Rey Sedequiasqa is kay chunka hukniyoq watanpim gobiernayta qallaykurqa. Jerusalen llaqtapim gobiernarqa chunka hukniyoq wata. Paypa mamanmi karqa Libna llaqtayoq Jeremiaspa churin Hamutal. ²Chay Rey Sedequiasqa Tayta Diospa qayllanpim mana allinkunata rurarqa Rey Joacimpa tukuy rurasqanta hina. ³Chayraykum Jerusalen llaqtapa chaynataq Juda nacionpa contranpi Tayta Dios piñakuruspan qayllanmanta wischururqa.

Jerusalen llaqta tuñichisqa kasqanmanta

(2 R 24:20. 25:7. Jer 39:1-7)

Sedequiastaqmi Babilonia nacion reypa contranpipas hoqarikururqa. ⁴Isqon watamanña Rey Sedequias gobiernachkaptinmi chunka kaq killapa chunka kaq punchawninpi Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor llaqa tropankunapiwan Jerusalen llaqtapa

contranpi hamuruspan muyuriqninpi churakururqa. Campamentonta sayarachispanmi llaqtapa contranpi hawa lawninpi perqata hatarirachirqa. ⁵Chaynapimá Jerusalen llaqtaqa enemigonpa chawpichasqan karqa Sedequiaspa gobiernasqan chunka hukniyoq watakama. ⁶Tawa kaq killapa isqon punchawninpi llaqtapi runakuna puraminti yarqaymanta karqaku mikunankupaq manaña imapas kaptin. ⁷Llaqtapa murallanta Babilonia tropakuna toqoruptinkum Jerusalen llaqtapi llaqa soldadokuna tutallan lluptirurqaku llaqtapa punkunmanta riq ñanninta. Chay punkum karqa iskay perqapa chawpinpi otaq reypa huertanpa hichpanpi. Paykunaga ayqekurqaku Babilonia soldadokuna llaqtapa muyuriqninpi kachkaptinkum. Reypas pasakurqamá Araba Qechwaman riq ñanninta. ⁸Babilonia tropakunañataqmi qatipaspanku Rey Sedequiasta hapiramurqaku Jerico llaqtaman riq pampapi. Sedequiaspa tropankunañataqmi sapallanta saqeruspanku cheqekururqaku. ⁹Rey Sedequiasta presocharuspankum Babilonia nacionpa reyninman pusarqaku. Paymi kachkarqa Hamat law Ribla llaqtapi. Chaypim Sedequiasta sentenciarqaku. ¹⁰Chay Ribla llaqtapi Sedequias qawachkaptinmi churinkunata Babilonia nacionpa reynin wañuchirqa. Wañuchirqataqmi Juda nacionniyoq llapallan kamachikuqkunatapas. ¹¹Rey Sedequiastañataqmi ñawinkunata horqorachispa bronce cadenawan watasqata Babilonia llaqtaman pusachirqa. Chaypim wañunankama carcelpi karqa.

Jerusalen llaqtapi templo tuñichisqankumanta

(2 R 25:8-21. 2 Cr 36:17-21. Jer 39:8-10)

¹²Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor chunka isqonniyoq watamanña gobiernachkaptinmi pichqa kay killapa chunka kaq punchawninpi Jerusalen llaqtaman chayaramurqa reyta waqaychaq soldadokunapa capitannin otaq reypa serviqnin Nabuzaradan. ¹³Paymi kañaykachirqa Tayta Diospa templonta, reypa palacionta, Jerusalen llaqtapi llapallan wasikunata hinaspa kamachikuqkunapa llapallan wasinkunata. ¹⁴Reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninwan kaq Babilonia nacionniyoq llapallan soldadokunam Jerusalen llaqtapa muyuriqninpi murallata taqmarurqaku. ¹⁵Reyta waqaychaq soldadokunapa capitannin Nabuzaradanmi presochasqata pusarqa Jerusalen llaqtapi puchuy runakunata, Babilonia nacionpa reyninman qokuq runakunata chaynataq wakín comun runakunatapas. ¹⁶Reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninqa wakcha runakunallatañam chay nacionpiqa puchuykachirqa uvas huertakunatawan chakrakunata llamkanankupaq.

¹⁷Tayta Diospa templonpi bronce pilarkunata, tiyanankunata chaynataq templopi yaku churananku bronce estanqueta ñutuparuspankum chay llaqa bronceta Babilonia lawman aparqaku. ¹⁸Aparqakutaqmi mankakunatapas, palakunatapas, mechero limpiakunatapas, tazonkunatapas, wisllakunatapas, servichikunanku broncemanta llaqa serviciokunatapas, ¹⁹medianokunatapas, incienso qontichinatapas, tazonkunatapas, mankakunatapas, canderokunatapas, wisllakunatapas chaynataq vino hichanankupaq vasokunatapas. Tukuy ima qorimanta kaqkunata chaynataq qollqemanta kaqkunatapas reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninmi aparqa. ²⁰Templopi kananpaqmi broncemanta Salomon rurachirqa chay iskay pilarkunata, rurachirqataqmi estanquetawan estanquepa tiyanan chunka iskayniyoq torokunatapas chaynataq carretakunatapas, chaykunapa llasayninqa manaña yupay atinam karqa. ²¹Sapa pilarkunapa sayayninmi karqa pusaq metro masnin. Muyuriqninmi karqa pichqa metro parten. Chay pilarkunaga karqa vacio ukuyoqmi hinaspa yaqa tawa dedo raktayoqmi. ²²Sapa pilarkunapa puntanmi karqa broncemanta adornoyoq. Sapa adornopa sayayninmi karqa iskay metro masnin,

chay adornopa muyuriqninmi karqa granadawan adornasqa bronce manta malla. Iskaynin pilarkunam hina chaynalla karqa. ²³Pilarkunapa puntanpi kaq sapa adornopim karqa pachak granadakuna, isqon chunka soqtayoq granadakunaqa sutillam rikurirqa.

Juda nacion runakunata huklaw nacionman preso pusasqankumanta

(2 R 25:18-21)

²⁴Reyta waqaychaq soldadokunapa capitanninqa púsarqataqmi sacerdotekunapa jefen Seraiastapas, payman qatinqin sacerdote Sofonias tapas chaynataq punkukunawan cuentallikuq kimsa runakunatapas. ²⁵Llaqtapi runakunamantapas presocharqam soldadokunapa capitanninta, presocharqataqmi Rey Sedequiaspa consejaqnin llaqtapi *yachaqa qanchis runakunatapas chaynataq tropakunapa capitanninpa secretariontapas, payqa karqa guerrapaq runakuna huñumuqmi, presocharqataqmi llaqtapi yachaqa soqta chunka runakunatapas. ²⁶Paykunatamá púsarqa reyta waqaychaq soldadokunapa capitannin Nabuzaradan, púsarqa Ribla llaqtapi kaq Babilonia nacionpa reyninmanmi. ²⁷Babilonia nacionpa reynin kamachiptinmi Hamat law Ribla llaqtapi paykunata wañurachiraku.

Chaynatamá Juda nacionniyoq runakunaqa allpankumanta preso púsasqa karqaku. ²⁸Qanchis watamanña rey Nabucodonosor gobiernachkaspanmi Juda nacionmanta preso chasqata pusachirqa kimsa waranqa iskay chunkan kimsa-yoq runakunata. ²⁹Chunka pusaqniyoq watamanña gobiernachkaspanñataqmi Jerusalem llaqtamanta preso chasqata pusachirqa pusaq pachak kimsa chunkan iskayniyoq runakunata. ³⁰Iskay chunka kimsayoq watamanña Nabucodonosor gobiernachkaptinmi reyta waqaychaq soldadokunapa jefen Nabuzaradan Juda nacionmanta púsarqa qanchis pachak tawa chunkan pichqayoq runakunata. Llapallan preso púsasqankum karqa tawa waranqa soqta pachaknin runakuna.

Babilonia llaqtapi kachkaptin Rey Joaquina kacharisqankumanta

(2 R 25:27-30)

³¹Juda nacionpa reynin Joaquina Babilonia nacionman preso púsasqankum richkarqa kimsa chunka qanchisniyoq watamanña, chay watapa chunka iskayniyoq killanpim, iskay chunka qanchisniyoq punchawninpi chay Rey Joaquina carcelmanta horqorurqa. Paytaqa horqorurqa Evil-merodac sutiyoq Babilonia nacionpa reyninmi, horqorurqaqa gobiernayta qallarisqa watapim. ³²Kuyakuywan rimapayaspanmá chay llaqtapi wakin reykunamantapas aswan reqsisqatarachururqa. ³³Carcelpi kasqa pachanta mudarachiptinmi reywan kuska mikurqa wañukunan punchawkama. ³⁴Kawsanan punchawkamam sapa punchaw mikunanpaq qoqku Babilonia nacion reypa qosqa mikuyta.

LAMENTACIONES SUTIYOQ LIBRO

Lamentaciones sutiyoq kay libroqa pichqa parteman rakisqam kachkan. Sapa rakitaqmi huk taki. Sapa rakim willakun Jerusalen llaqta tuñichisqa, purmachisqa, runakunapas huklaw nacionman preso pusasqa kasqanmanta. Chay rakikunaqa otaq takikunaqa waqayllawanña takinam karqa. Israel runakunapa anchallataña llakikusqankumanta willakuchkaspapas kay libroqa willakuntaqmi runankuna Diospi confiakusqanmanta chaynataq hamuq tiempokunapi Diospa bendicionnin suyasqankumantapas.

Jerusalen llaqtarayku llakikusqanmanta

1 ¹ ¡Imaynanpimá sapallanñaqa rikurirun
runakunawan hunta kaq llaqtaqa!
¡Imaynanpimá viuda hinaqa rikurirun
nacionkunapa ancha reqsisqan llaqtaqa!
¡Imaynanpimá debaldella llamkañaqa rikurirun
llaqtakuna gobiernaq llaqtaqa!

² Tutankunam waqaypaq-waqapakuchkan.
Sutillam weqenkunapas uyanpi kachkan.
Kuyaqninkunapas manam consuelaykunkuchu.
Llapallankumantam mana consuelaykunkuchu.
Lliw amistadninkunapas traicionarunñam.
Paykunaga rikurirun enemigonñam.

³ Juda nacionpi kaqkunam ñakariruspanña
chaynataq sasa llamkaykunapi karuspaña
nacionkunaman preso pusasqa rirqaku.
Huklaw nacionkunapiñam *yachchkanku.
Mana samay tariqñam kachkanku.
Qatikachagnin enemigonkunam hayparurqaku.
Ñakarisqankupim paykunataqa hayparurqaku.

⁴ Sion Moqoman riq ñankunam llakirayachkan
fiestankunaman manaña pipas risqankurayku.
Llapallan zaguanninkunam tuñichisqa kachkan.
Sacerdotenkunam “¡Ay, ay!” nispa waqachkanku.

Doncellankunapas llakikuymantam qaparichkanku.

- ⁵ Contranpi kaqkunam kamachiqninña rikurirun.
 Enemigonkunam hawka kawsakuqña rikurirun.
 Llumpay mana kasukuq kasqankuraykum
 Tayta Dios llakichirqa paykunata.
 Contrankupi kaqkunapa ñawpaqnintam
 presota pusarqaku warmankuta.
- ⁶ Sion Moqopi sumaq llaqtapa
 kuyayllapaq kayninqa tukurunñam.
 Jefenkunapas kachkan
 pastota mana tariq luwichukuna hinañam.
 Qatikachaqninkupa ñawpaqnintapas
 purirqaku mana kallpayoqñam.
- ⁷ Jerusalem llaqtayoqkunam humillachisqa kaspanku
 ñawpaq watakunapi kapuqninkuta yuyarinku.
 Runakunapa llaqtankunapi purispankum
 ñawpaq watakunapi kapuqninkuta yuyarinku.
 Contranpi kaqkuna venteruptinmi
 mana pipas yanapaqninku karqachu.
 Ñakarisqankuta qawaspankum
 enemigonkuna asipayarqaku.
- ⁸ Jerusalem llaqtam huchallikurun llumpayllataña.
 Chayraykum rikurirun llumpay despreciasqaña.
 Llapallan alabaqninkunam kamipayachkanku.
 Penqaymanta rikuruspam kamipayachkanku.
 Chayraykum waqachkan penqakuymanta.
 Chayraykum qepanchakurun penqakuymanta.
- ⁹ Qachanpas sutillam kachkan pachanpiqa.
 Manam piensarqachu imam sucedenantaqa.
 Vencerachikunmi admirakuyapaqa.
 Manam pipas qoykunchu consuelota.
 Dios Taytalláy,
 qawariwayá llakisqa kallasqayta.
 Dios Taytalláy,
 qawariyá enemigoypa hatunchakusqanta.
- ¹⁰ Jerusalem llaqtapa qori-qollqentam
 contranpi kaqkuna lliw qechurun.
 Huklaw nacionniyoq runakunam
 chaypi santuarionman yaykurun.
 Chay yaykuqkunatam

Jerusalen llaqta rikurun.
Dios Taytalláy,
chayna runakunaqa
manam yaykunanchu karqa
huñunakuynikimanpas.
Manamá kamachikurqankichu
chayman yaykunallankutapas.

¹¹ Jerusalenpi *yachakunam
“¡Ay, ay!” nistin mikuyta maskanku.
Kawsanankupaqmi kuyayllapaq kapuqninkuta
mikuypaq qochkanku.
Dios Taytalláy, qawariwayá ñoqallayta.
Qawariyá kamisqa kallasqayta.

¹² Kaynin puriqkunaqa
qawarispayá tanteariychik.
Llakikuyniy hinaqa
mana kasqantayá qawariychik.
Ancha piñakusqan punchawpi
Tayta Dios llakichiwasqantayá qawariychik.

¹³ Tayta Diosmi altomanta ninata kachamurqa.
Tulluykunata kañarunanpaqmi kachamurqa.
Purisqaypim toqllata hina churarurqa.
Chaywanmi kikinmanña kutirichiwarqa.
Purmarachiwaspanmi llakisqata saqeruwarqa.
Sapa punchawmi llakisqata saqeruwarqa.

¹⁴ Tukuy mana kasukuyniykunawanmi
yugowan hina kikinpuni wataruwan.
Chay yugota matankayman wataruptinkum
kallpayta tukuruwan.
Chay contraypi kaqkunaman Señor qoykuwaptinmi munaychakuruwan.

¹⁵ Señormi valeroso soldadoykunata
ñoqamanta karuncharurqa.
Akllasqay mozokunata tukurunanpaqmi
contraypi tropakunata huñuramurqa.
Uvas sarunapi hinam Señorqa
Juda nacionpi doncellakunata saruparurqa.

¹⁶ Yaw ñawilláy,
kaykuna pasawasqanwanmi waqachkani.
Yaw ñawilláy,
yakuta hinañam waqachkani.

Manam piyniypas kanchu consuelawaqniy.
 Manam piyniypas kanchu kallpanchawaqniy.
 Wawaykunam hukmanyasqaña kachkanku
 enemigonku vencerusqanrayku.

17 Sion llaqtaqa makinkunatam haywarin.
 Ichaqa manam kanchu pipas consuelaqnin.
 Jacob castakunapa contranpim
 Tayta Dios kamachikurqa.
 Muyuriqninpi runakunatam
 contrankupi kamachirqa.
 Qayllankupim Jerusalenqa
 despreciasqa rikurirqa.

18 Allin ruraqmi Tayta Diosqa.
 Manam kasukurqanichu palabrankunataqa.
 ¡Llapallan runakuna, uyariwaychik!
 ¡Ñakarisqaytayá qawariwaychik!
 Doncellaykunatam presochaspa pusarunku.
 Mozoykunatam presochaspa pusarunku.

19 Kuyaqniykunatam qayakurqani ñoqaqa.
 Ichaqa traicionaruwankum paykunaqa.
 Sacerdoteykunam kawsanankupaq mikuyta maskastin
 wañurun chawpiypi.
 Ancianoykunam kawsanankupaq mikuyta maskastin
 wañurun chawpiypi.

20 Dios Taytalláy,
 llakikuypi kasqaytayá qawariykuy.
 Ukullaypa timpusqantayá qawarikuy.
 Ñoqapa sonqollaymi ukullaypi tukukuruchkanña.
 Mana kasukusqayraykum tukukuruchkanña.
 Espadayoqkunam wawallaykunata callekunapi wañurachin.
 Wasi ukupi kaqkunatapas lliwmi wañurachin.

21 “¡Ay, ay!” nisqaytam runakuna uyarirunku
 ichaqa manam pipas consuelaqniy kanchu.
 Ñakarisqaytam llapallan enemigoykuna yacharunku.
 Chayna rurasqaykimantam paykunaqa kusikuchkanku.
 Willasqayki tiempotayá chayachimuyña.
 Ñoqa hina kanankupaqyá chayachimuyña.

22 Yuyariyá tukuy mana allin rurasqankuta.
 Castigawarqankim mana kasukusqaymanta.
 Paykunatapas castigayá chaynata.

Anchallañam “¡Ay, ay!” nispa waqasqayqa.
Anchallañam sonqoypa hukmanyasqanqa.

Jerusalen llaqtata Tayta Dios castigasqanmanta

- 2** ¹ ¡Imaynanpimá Señorqa
Sion Moqopi sumaq llaqtataqa tutayarachin!
¡Imaynanpimá piñakuspanqa
Sion Moqopi sumaq llaqtataqa tutayarachin!
Cielomanta wischumuchkaq hinam wischumurqa
Israel casta runakunapa sumaqllaña llaqtanta.
Piñakusqan tiempopiqa manam yuyarirqachu
chakinpa saman llaqtamanta.
- ² Señorqa mana llakipayaspanmi millpuypaq-millpurun.
Jacob castakunapa llapallan wasitam millpurun.
Sumaq Juda nacionpi amparakunanku wasikunatam
ancha piñakuyninpi tuñirachin.
Gobiernasqan naciontam pampakamaraq humillarachin.
- ³ Señorqa anchata piñakuspanmi chinkarachin.
Israel castakunapa tukuy atiyntam chinkarachin.
Enemigopa qayllanpim yanapakuyninta karuncharachin.
Manañam munanchu yanapawaykuta.
Jacob castakunapa llaqtankunapim
lenguachkaq ninata ratarirachin.
Muyuriqninpi tukuy tarisqanta
ruparunanpaqmi ratarirachin.
- ⁴ Señorqa nacionpa enemigon hinam
flechana armanta alistarun.
Señorqa contranpi kaq hinam
alleq makinta alistarun.
Chinkarachinmi tukuy kuyayllapaq kaqkunata.
Ninata hinaraqmi kachaykurqa piñakuyninta.
Sumaq Sion llaqtamanmi kachaykurqa piñakuyninta.
- ⁵ Señorqa enemigo hina rikuriruspanmi
Israel castakunata millpuypaq-millpururqa.
Millpuchkaq hinamá
palacionkutapas millpuypaq-millpururqa.
Paykunapa amparakunan wasikunatam purmarachirqa.
Sumaq Juda nacionpi *yachaqukunatam
anchallataña llakichispan waqachirqa.
- ⁶ Huertapi chukllata hinaraqmi
templontapas tuñirachin.

Payman asuykunanchik templotam
purmarachin.

Tayta Diosmi qonqarachin

Sion Moqopi fiestakunata.

Tayta Diosmi qonqarachin

samana punchawkunata.

Anchallataña piñakuspanmi

qepanchakurun reyta.

Anchallataña piñakuspanmi

qepanchakurun sacerdoteta.

⁷ Señorqa altarnintam qepanchakurun.

Señorqa santuariontam cheqnipakurun.

Llaqtapi palacionkunapa murallankunatam

qoykun enemigokunaman.

Tayta Diospa templonpim

fiesta punchawkunapi hinaraq qaparinku

runamasinkunaman.

⁸ Sion Moqopi sumaq llaqtapa murallan

tuñirachiytam Tayta Dios tantearun.

Tuñichinanpaq rimasqantam mana samaspa ruraron.

Llaqtapa hawa lawninpi murallatam qaparirachin.

Llaqtapa uku lawninpi murallatam qaparirachin.

Iskay lawnintam payqa tuñirachin.

⁹ Llaqtapa zaguanninkunam allpa ukupi chinkarun.

Punkupa cerrojonkunatam pasaypaqta pakiparun.

Chay llaqtapa reyninpas

huklaw nacionkunapiñam kachkan.

Chay llaqtapi kamachikuqkunapas

huklaw nacionkunapiñam kachkan.

Tayta Diospa yachachikuyninkunapas manam kanñachu.

Tayta Diosmanta willakuqkunapas

revelaciontam mana chaskinkuñachu.

¹⁰ Sion Moqopi sumaq llaqtapa ancianonkunam

pampapi tiyaspanku upallarunku.

Umankuman allpata maqchikuykuspankum

luto pachawan churakurunku.

Jerusalen llaqtamanta doncellakunam

pampakamaraq kumuykunku.

¹¹ Ñawiykunapas waqaytam amirunña.

Ñoqapa ukuymi hukmanyarunña.

Llaqtamasiykuna hatun llakikuypi kasqanraykum

hukmanyasqallaña kachkani.

Warmachakunawan ñuñuq wawachakuna
plazakunapi wañunayasqankuraykum
hukmanyasqallaña kachkani.

- ¹² Paykunam mañakuchkan
“Mamay ¿maytaq tantallapas?” nispa.
“Mamáy ¿maytaq vinollapas?” nispa.
Llaqtapa plazankunapim wañunayaspa tipiruchkankuña.
Mamankupa marqayninpim wañunayaspa pasaruchkankuña.

- ¹³ Yaw sumaqlaña Jerusalem llaqta
¿pitataq favornikipiqa rimachiyman?
Yaw sumaq Jerusalem llaqta
¿imamantaq qamtaqa tupachikiman?
Doncellaman rikchakuq Jerusalem llaqta,
qamta consuelanaypaqqa
¿ima ejemplotataq nikiman?
Lamar qocha hina ancha hatunmi
ancha tuñichisqa kaynikiqqa.
¿Yaqachum kanman hampiqnikiqqa?

- ¹⁴ Yanqa revelacionkunatam willasurqanki
chay llaqtapi Diosmanta willakuq tukuqkunaqa.
Mana allin rurasqaykikunata qawachisuptikiqa
manam presochasqaqa riwaqchu karqa.
Yanqa revelacionkunata willasuspaykim
creechisurqanki qamtaqa.

- ¹⁵ Ñanninta llapallan puriqkunam
qawarisuspayki taqllakunku.
Qam sumaq Jerusalem llaqtamantam
burlakusparaq silbakunku.
Umankutapas aywirisparaqmi
qanmanta kaynata ninku:
¿Kay llaqtatachum sutichanku
“Llapallan llaqtakunamantapas sumaq llaqtam
kay llaqtaqa” nispa?
¿Kay llaqtatachum sutichanku
“Kay pachapi llapallan nacionkunapa
kusikunan llaqta” nispa?

- ¹⁶ Llapallan enemigoykikunam
contraykipi rimapakunku.
Silbasuspaykiraqmi kirunkuta
kirichichispa ninku:
“Paytaqa millpuypaqyá-millpurusunchik.

Kay punchawtam anchallataña suyarqanchik.
Kayqaya kunanqa tariruspa rikuykunchik.”

- ¹⁷ Tayta Diosqa tanteasqantam rurarun.
Nisqanpi hinam payqa cumplirun.
Mana llakipayarispami tuñirachin.
Unaymantaraq kamachisqanpi hinam tuñirachin.
Payqa enemigoykikunatapas
qanmantam asirachin.
Contraykipi kaqkunatam vanceypaqraq-vencerachin.
- ¹⁸ Sion Moqopi sumaq llaqtam
tukuy sonqonwan Señorman qayakun.
Sion Moqopi llaqtapa murallankuna,
tuta punchawyá waqasqaykipas mayu hinaña kallpachun.
Ñawikikunapas mana samaykuspáyá waqachun.
- ¹⁹ Tutakuna hatarispaykiyá
horan-horanlla qayakuy.
Yaku kacharichkaq hinayá
sonqoykimanta Señorman willakuy.
Payman makikita hoqarispáyá
warmachaykikuna kawsananpaq mañakuy.
Esquinakunapi yarqaymanta wañunayaq
warmachaykikunapaqyá mañakuy.
- ²⁰ Qawariyá Dios Taytalláy.
¿Kaynatañaqa pitapas rurarqankichu?
¿Wachakusqankuta mikuqtaqa qawakunkichu?
¿Marqarisqankuta mikuqtaqa qawakunkichu?
¿Sacerdotekunataqa wañuchinqakuchu
santuarioykipi?
¿Qanmanta willakuqkunataqa wañuchinqakuchu
santuarioykipi?
- ²¹ Warmakunapiwan machuchakunam
callekunapa allpanpi wischurayachkanku.
Mozokunapiwan doncellaykunam
guerrapi wañusqa wchirunku.
Piñakusqayki punchawpim
paykunata wañurachinki.
Mana llakipayaspaykim
paykunata ñakarichinki.
- ²² Fiestapaq hinam
tukuy hinastinmanta huñuramurqanki.
Mancharichiqniykutam
tukuy hinastinmanta huñuramurqanki.

Dios Taytalláy, piñakusqayki punchawpiqa
manam pipas lluptirqachu.
Dios Taytalláy, piñakusqayki punchawpiqa
manam pipas puchurqachu.
Marqarisqaykunatam enemigoy wañurachin.
Uywasqaykunatam enemigoy wañurachin.

Librasqa kanankumanta

- 3** ¹Ñoqaqa ñakariykunapi
ñakariq runam kani.
Tayta Diospa piñakuyninpi castigowan
ñakariq runam kani.
- ²Tutayay sitiomanmi hikutaspa pusawarqa.
Mana kanchaypa kasqanmanmi pusawarqa.
- ³Sapa kutillam makinwan castigawan.
Horan-horanllam makinwan castigawan.
- ⁴Aycha-qaraytam payqa mawkayarachin.
Tulluykunatam payqa ñutuparachin.
- ⁵Muyuriqniypi perqata hatarichichkaq
hinam llakikuywan muyurirachiwan.
Muyuriqniypi perqata hatarichichkaq hinam
ñakariywan muyurirachiwan.
- ⁶Tutayaykunapi hinam kawsachiwarqa.
Unayña wañuqkunata hinam kawsachiwarqa.
- ⁷Tukuy muyuriqniymantam corralaruwan
manaña lloqsiy atinaypaq hina.
Ñakarichiwarqam bronce manta llasaq
cadenakunawan hina.
- ⁸Yanapaykuwananpaq qayakuptiypas
manam caso-preciotapas churarqachu.
Yanapaykuwananpaq ruego kuptiypas
manam caso-preciotapas churarqachu.
- ⁹Risqay ñantam
labrasqa rumikunawan hina wichqaruwan.
Purisqay ñankunamantam
huklawman muyurachiwan.
- ¹⁰Wateqaqniy ukumari hinam payqa kawarqa.
Pakakuq leon hinam payqa kawarqa.
- ¹¹Ñanniy manta pantarachiwaspanmi
tisaparuwananpaq hapiruwán.
Mana piyniy oqtañam saqeruwán.
- ¹²Flechananwan flecharuwananpaqmi churaykuwan
- ¹³Flechankunaqa rurunniykamaraqmi yaykuruwan.

- ¹⁴ Llapa llaqtamasiykunapa asipayananñam rikuriruni.
Tukuy tiempopi takipayananñam rikuriruni.
- ¹⁵ Llakiwan huntasqatam Tayta Diosqa ruraruwan.
Ajenjota hinam ancha qatqeta tomarachiwan.
- ¹⁶ Ñutu rumiwanmi kiruykunata pakiruwani.
Allpa pampapim payqa qochparachiwan.
- ¹⁷ Sonqoypi hawkayaytaqa manam tariniñachu.
Kusisqa kaymantaqa manam yuyariyllapas-yuyariniñachu.
- ¹⁸ Kallpaypas tukurusqantañam piensarqani.
Tayta Dios manaña yanapawasqantam piensarqani.
- ¹⁹ Ñakarisqaytawan yanqa purisqaytam yuyarini.
Ajenjotawan veneno mallisqaytam yuyarini.
- ²⁰ Chaykunataqa sumaqtam yuyarini
hinaspam manaña kallpayoq kani.
- ²¹ Chaywanpas anchatam confiakuni.
Chayraykum kaynata piensani:
- ²² Tayta Diospa kuyapayakuyninraykum
mana puchukarunchikchu.
Paypa llakipayakuyninqa
manam haykapipas tukunchu.
- ²³ Mosoqmi sapa tempranon llakipayakuyninqa.
Dios Taytalláy, ancha confiakunam kanki qamqa.
- ²⁴ Ñoqam nini: “Tayta Diosmi kapuqniyqa” nispa.
“Chayraykum payllapi confiakuni” nispa.
- ²⁵ Tayta Diosqa ancha allinmi confiaquqinkunapaq.
Tayta Diosqa ancha allinmi maskaquqinkunapaq.
- ²⁶ Tayta Dios yanapawananchikpaqqa
upallalla suyaymi aswan allinqa.
- ²⁷ Warma kaymantapuni
yugoman watasqa hina kaymi aswan allinqa.
- ²⁸ Chaykunata Tayta Dios runaman churkuptinqa
sapallan tiyaspanyá upallalla kachun.
- ²⁹ Allpakamaraqyá payqa humillakuchun.
Ichapas yanapaykunman Diosqa.
- ³⁰ Maqaqninmanyá uyanta qochun.
Llapanpa insultasqanyá kachun.
- ³¹ Señorqa manam wiñaypaqchu runataqa qepanchakurunqa.
- ³² Pitapas llakichispanqa paymantam llakipayarikun.
Ancha kuyapayakuq kasqanraykum llakipayarikun.
- ³³ Runataqa manam yanqapaqchu ñakarichin.

Runataqa manam yanqapaqchu llakichin.

³⁴ Kay pachapi carcelasqa runakunata
sarutyachkaq hina ñakarichiqtaqa,

³⁵ Alto-altopi kaq Diospa qayllanpi
runamasinpa derechon negaqtaca,

³⁶ runapa asuntun mana allin arreglaqtaca
¿manachum qawachkan Señorqa?

³⁷ ¿Pitaq imatapas rimanman
Señorpuni mana kamachikuptinqa?

³⁸ Runapa mana allinninpaq kaqpas
Alto-altopi kaq Diospa rimasqanman hinam.

Runapa allinninpaq kaqpas
Alto-altopi kaq Diospa rimasqanman hinam.

³⁹ Huchallikuspa kawsaq runaqa
¿imanasqataq quejakun kay pachapiqa?

⁴⁰ Imaynam kawsasqanchiktayá allinta qawarikusun.
Kaqllamantayá Tayta Diosman kutirikusun.

⁴¹ Hanaq pachapi kaq Diospiyá piensarisun.
Payta mañakuspayá kaynata nisun:

⁴² Huchallikusqaykutam mana pampachawarqankikuchu.
Mana kasukusqaykutam mana pampachawarqankikuchu.

⁴³ Anchata piñakuspaykim qatikachawarqankiku.
Mana llakipayarikuspaykim wañuchiwarqankiku.

⁴⁴ Puyukunawanmi harkarachikunki
mañakusqaykuta manaña uyarinaykipaq.

⁴⁵ Llapallan runakunapa qayllanpim
churawankiku millakuypaqña kanaykupaq.

⁴⁶ Contraykupim rimarqa llapallan enemigoyku.

⁴⁷ Mancharichisqa hinaspa toqllapa hapisqanmi kaniku.
Tuñichisqa purmachisqapa kasqanpim tarikuniku.

⁴⁸ Kuyasqay llaqtamasiykunam
chinkachisqaña kachkan.
Chayraykum weqeykunapas
mayu hinaraq kallparichkan.

⁴⁹ Mana taniytam weqellaykuna sutuchkan.
Mana samaytam weqellaykuna sutuchkan

⁵⁰ hanaq pachapi kaq Tayta Dios qawamunankama,
hanaq pachapi kaq Tayta Dios rikumunankama.

⁵¹ Llaqtapi kaq llapallan sipaskunamantam
sonqoy waqachkan.

Ñawiykunapas nanay-nanay kanankamam
sonqoy waqachkan.

- ⁵² Alton pawaq animalta hinam
mana imamanta enemigoykuna hapiruwan.
- ⁵³ Kawsachkaqlatam pozopi chinkarachin.
Chaypi kachkaptiymi rumiwan taparuwan.
- ⁵⁴ Umaykamam yakupas pamparuwarqaraq
chaymi nirqani: “Wañukusaqñam” nisparaq.
- ⁵⁵ Dios Taytalláy, qamtam qayakamullarqayki.
Pozopa ukumantaraqmi qayakamullarqayki.
- ⁵⁶ Qayakamusqaytam uyariykullawarqanki.
“Ay, ay” nimusqaytam chaskiykuwarqanki.
Mañakamusqaytam uyariykullarqanki.
- ⁵⁷ Qayakamusqay punchawpim asuykamuwarqanki.
“Ama manchakuychu” nispam niykullawarqanki.
- ⁵⁸ Señorlláy, asuntoypim defiendeykuwarqanki.
Señorlláy, vidallaytam libraykuwarqanki.
- ⁵⁹ Qawarqankim ñakarisqayta Dios Taytalláy.
Qamyá allichaykapuway Dios Taytalláy.
- ⁶⁰ Vengakuwanankupa tukuy piensasqankutaqa yachankim.
Contraypi tukuy tanteasqankutaqa qamqa yachankim.
- ⁶¹ Dios Taytalláy, uyarirqankim insultawasqankuta.
Uyarirqankim contraypi tukuy mana allin piensasqankuta.
- ⁶² Uyarirqankitaqmi contraypi hoqarikuqkunapa
rimasqankutapas.
Uyarirqankitaqmi tukuy tiempo contraypi
piensasqankutapas.
- ⁶³ Qawariyá tukuy rurasqankupi burlakuwasqankuta.
Qawariyá ñoqamanta burlakuspa takisqankuta.
- ⁶⁴ Dios Taytalláy, paykunamanyá pagapuy.
Rurasqankuman hinayá qamqa pagapuy.
- ⁶⁵ Paykunapa sonqonkutaqa rumiyarachiyá.
Paykunataqa ñakaykuy pasaypaqtayá.
- ⁶⁶ Dios Taytalláy, piñakuspaykiyá
qatikachay paykunataqa.
Kay pachapi qayllaykimantayá
chinkarachiy paykunataqa.

Jerusalén llaqta vencesqa kasqanmanta

4 ¹ ¡Imaynanpimá qoriqa qachachakurun!
¡Imaynanpimá allin qoriqa chapukurun!

iImaynanpimá templopa alhaja
ruminkunaqa wischurayachkan!
iLlapallan callekunapa esquinankunapiraqmi
wischurayachkan!

² Sion Moqo llaqtapi ancha estimasqa runakunaqa
¿imaynanpimá allpa manka hinañaqa rikurirunku?
Qori-puromantapas ancha estimasqa runakunaqa
¿imaynanpimá olleropa rurasqan manka hinañaqa rikurirunku?

³ Atoqkunapas uñachankunataqa ñuñunmi.
Atoqkunapas wawachankunataqa mikuchinmi.
Chunniqqi avestruz animalkunamanraqmi
rikchakun llaqtamasiykunaqa.
Chay animalkuna hina mana llakipayakuqmi
ñoqapa llaqtamasiykunaqa.

⁴ Ñuñuq wawachakunapa qallunmi
laqanakurunku yakumanta.
Warmachakuna mañakuptinpas
manam pipas qoykunchu tantata.

⁵ Miski mikuykunalla mikukuq runakunaqa
callekunapim wañunayachkanku.
Allin pachakunallawan pachakuqkunaqa
qopa patapiñam chutarayachkanku.

⁶ Llaqtamasiykunapa mana allin rurasqankunaqa
Sodomapa huchanmantapas aswanraqmi karqa.
Qonqaymanta chinkachisqam karqaku paykunaqa.
Mana atacachkasqam chinkarurqa paykunaqa.

⁷ Llaqtanchikpi akllasqa runakunapas karqa
ritimantapas aswan yuraqraqmi.
Llaqtanchikpi akllasqa runakunapas karqa
lechemantapas aswan yuraqraqmi.
Paykunaqa karqa coral alhaja rumimantapas
aswan rosado cuerpoyoqraqmi.
Paykunaqa karqa zafiro alhaja rumimantapas
kuyayllapaq rikchayniyoqraqmi.

⁸ Kunanqa tutayaymantapas aswan yanaraqmi rikurirunku.
Callekunapipas manaña reqsinam rikurirunku.
Kaspi hina tullunwan qarallanñam rikurirunku.

⁹ Yarqaywan wañuqkunamantaqa
guerrapi wañuqkunaraqmi aswan allinqa.

Mikunankupaq kawsayninku manaña kaptinmi
allillamanta wañurqaku paykunaqa.

- 10 Wawachankuta ancha kuyaq mamakunam
kikillanku wawachankuta yanururqaku.
Wawallankum mikuyninku rikurirurqa
llaqtamasiykunata wañurachiptinku.
- 11 Tayta Diosqa piñakusqanman hinam chaynata rurarqa.
Toqyaruchkaq hina piñakuyninwanmi chaynata rurarqa.
Sion Moqopi llaqtatam payqa kañaykurqa.
Cimientonkamaraqmi llaqtaqa ruparurqa.
- 12 Nacionkunapi reykunapas manam creerqakuchu
contraykupi kaqkuna Jerusalem llaqtapa
zaguanninkuna yaykunantaqa.
Tukuy kay pachapi *yachaqkunapas manam creerqakuchu
Jerusalem llaqtapa zaguanninkunata enemigoyku yaykunantaqa.
- 13 Chaykunaqa pasakurqa
Diosmanta willakuqkunapa huchanraykum.
Chaykunaqa pasakurqa
sacerdotekunapa mana allinkuna rurasqankuraykum
chaynataq llaqta ukupi
allin ruraq runakunata wañuchisqankuraykum.
- 14 Ñawsakuna hinaraqmi callekunapi purichkanku paykunaqa.
Pachankupas yawarllañam kachkan paykunapaqa.
Chayraykum manaña pipas munarqachu llachpaykuytaqa.
- 15 Paykunatam runakuna nirqaku:
“iAsurikuychik, millakuyapaqñam
qamkunaqa kankichik!” nispa.
“iAsurikuychik, asurikuychik, ama
llachpawaykuchu!” nispa.
Lluptispanku yanqa puriptinkum
nacionkuna nirqaku:
“Kaypiqa manañam haykapipas
*yachanqakuñachu” nispa.
- 16 Tayta Diosmi qayllanmanta cheqerachirqa.
Manañam favorecerqañachu paykunataqa.
Sacerdotekunapas manaña respetasqam karqaku.
Yuyaqkunapas manaña llakipayasqam karqaku.
- 17 Qawasqaykuraykum pisipasqaña kachkaniku.

Yanapaqniykutam yanqa suyachkaniku.
 Llaqta cuidana torremantam qawachkaniku.
 Mana salvay atiq naciontam suyachkaniku.

¹⁸ Puriptiykupas wateqawankum ñoqaykutaqa.
 Manañam puriymankuchu calleykupiqa.
 Tukurunanku punchawmi hichpamuchkanña.
 Wañurunayku punchawmi chayamuchkanña.

¹⁹ Utqayman kallpaqkunam qatikachawarqaku.
 Ankamantapas aswan utqaymanraqmi qatikachawarqaku.
 Orqokunapim paykunaqa qatikachawarqaku.
 Chunniqpim paykunaqa wateqawarqaku.

²⁰ Tayta Diospa sapaqchasqan reytam
 uchkuman hina wichiychinku.
 Kawsachiwaqniyku reytam
 uchkuman hina wichiychinku.
 Chay reyniykumantam nirqaniku:
 “Llantukuchkaq hinam payman amparakusunchik” nispa.
 Chay reyniykumantam nirqaniku:
 “Nacionkunapa allin reqsisqanmi kawsakusunchik” nispa.

²¹ Edom nacionpi kaqkuna, asikuyllawanñayá kusikuychik.
 Uz lawpi *yachaqquna, asikuyllawanñayá kusikuychik.
 Tomanaykipaq copam qanmanpas chayamunqa.
 Sinkaruspa qalalla kanaykim chayamunqa.

²² Yaw sumaq Sion llaqta, tukurunñam
 castigasqa kaynikiq.
 Tayta Diosqa manañam pusachisunkichu presotaqa.
 Edom nacionpi kaqkuna, castigasunkichikmi
 mana allin rurasqaykichikmantaqa.
 Edom nacionpi kaqkuna, qawachinqataqmi
 qamkunapa huchallikusqaykichiktaqa.

Tayta Dios llakipayarikunanpaq mañakusqankumanta

- 5** ¹ Dios Taytallayku, sucedewasqankumantayá yuyariy.
 Dios Taytallayku, insultawasqankutayá qawariy.
² Herenciaykupas forastero runakunapañam.
 Wasiykupas mana reqsisqayku runakunapañam.
³ Mana taytayoq hinañam rikuriruniku.
 Mamaykupas viudakuna hinañam rikurirunku.
⁴ Tomanayku yakutapas rantinikuñam.
 Yantatapas rantiniku preciowanñam.
⁵ Qatikachawaqniykum hichpallaykupiña kachkanku.

- Pisiparuptiykupas manaña samariqtam ruraruwanku.
- ⁶ Saksanaykukama mikunaykupaqmi Egipto nacion
runakunaman makillaykuta haywariniku.
Saksanaykukama mikunaykupaqmi Asiria nacion
runakunaman makillaykuta haywariniku.
- ⁷ Ñoqaykupa abueloykum huchallikuruspa chinkarunku.
Castigasqa kanankumantam ñoqaykuña ñakarichkaniku.
- ⁸ Sirvientekunapa munaychakusqanñam kachkaniku.
Manañam kanchu paykunamanta libraqniyku.
- ⁹ Yaqaña wañuymanpas chayaspam
mikunaykutapas apamuniku.
Chunniqpi peleaqkunamanta lluptistinmi
mikunaykutapas apamuniku.
- ¹⁰ Cuerpollaykupas nina hinaraqmi ruparichkan.
Yarqaymanta calenturawanmi chaynata ruparichkan.
- ¹¹ Sion llaqtapi *yachaq warmikunatam abusarqaku.
Juda nacion llaqtakunapi doncellakunatam abusarqaku.
- ¹² Kamachikuqkunatam warkururqaku makinkumanta.
Paykunaqa manam respetarqakuchu yuyaqkunata.
- ¹³ Mozokunatam kutanankupaq churarunku.
Warmakunam yanta qepiwan tankikachanku.
- ¹⁴ Llaqtapa zaguanninpi ancianokunam manaña kanchu.
Mozokunapas tocanankutam manaña tocanukuñachu.
- ¹⁵ Sonqoykupi kusikuyniykum chinkarun.
Tusuykupas llakikuymañam tikrakurun.
- ¹⁶ Wichirunmi umaykupi coronaykupas.
İlmaynaraq kasaqku huchallikusqaykumantapas!
- ¹⁷ Chayraykum sonqoykupas onqoq hinaña karun.
Chayraykum ñawiykupas pasaypaq tutayarun.
- ¹⁸ Sion Moqopi llaqtaqa purmarunñam.
Chaypiqa purichkan atoqkunallañam.
- ¹⁹ Dios Taytalláy, qanmi ichaqa wiñaypaq gobiernanki.
Dios Taytalláy, qamqa wiña-wiñaypaqmi gobiernanki.
- ²⁰ ¿Imanasqataq pasaypaqtaqa qonqaruwankiku?
¿Imanasqataq unay tiempoqa saqeruwankiku?
- ²¹ Dios Taytalláy,
qanman kutirikunaykupaqyá kutirichiwayku.
Dios Taytalláy,
ñawpaq tiempopi kasqaykuman hinayá mosoqyachiwayku.
- ²² Qamqariki qepanchakuru wankikim pasaypaqta.
Contraykupim qamqa piñakurunki ancha-anchata.

EZEQUIELPA QELLQASQAN LIBRO

Diosmanta willakuq Ezequielpa sutinwan sutichasqam kay libroqa. Ezequielpa preso pusaqam karqa Babilonia nacionman manaraq Jerusalem llaqta tuñichisqa kachkaptin otaq pichqa pachak pusaq chungan soqtayoq wata manaraq Jesucristo nacechkaptin. Ezequielpa rimarqa Babilonia nacionpi tarikuq castamasinkunapaqwan Jerusalem llaqtapi kaqkunapaqmi.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Diosmanta willakuq kananpaq Ezequielpa akllasqa kasqanmanta, runakunaman castigo hamunanmanta, willakuntaqmi Jerusalem llaqta qonqaymanta vencesqa kaspa tuñichisqa kananmantapas (1-24).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Israel casta runakuna ñakarichiqman hinaspa pantayman pusaqinkunaman Tayta Diospa castigon hamunanmanta, willakuntaqmi Jerusalem llaqta tuñiruptinña Ezequielpa rimasqankunamantapas (25-32).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun preso pusaq kaqkunata Dios consuelasqanmanta, nacionninkuman kutimuptinku allin tiempokuna kananmanta hinaspa Gog sutiyoq reypa contranpi willakuymanta (33-39).

Tawa kaq parteñataqmi willakun hamuq tiempopi imaynam nacionninku hinaspa templonku kananmanta (40-48).

Ezequielpa ancha iñinyiyoq hinaspa allin piensasqmi karqa. Diospa qawachisqankunatam sumaqta entiendespan allin rikchanachiykunawan yachachirqa. Willakurqam Israel nacionqa hatarichisqa kananmanta, chaytam rikchanachirqa Diospa Espiritunpa kawsarichisqan tullukunawan (37:1-14).

Diosta tiyananpi Ezequielpa rikusqanmanta

1 ¹⁻³Ñoqam kani Buzi sutiyoq runapa churin sacerdote Ezequielpa. Huk punchawmi kachkarqani Quebar sutiyoq mayupa patanpi. Chay mayuqariki kachkan Babilonia nacionpim. Chaypimá kachkarqani llaqtaykumanta preso pusaq kaqkunapiwan. Chaypi kachkaptiyki cielokuna kichakuykurqa hinaptinmi revelacionniypi Diosta rikurqani. Chayqa pasakurqa kimsa chunka watapa tawa kaq killanpim hinaspa chay killapa pichqa kaq punchawninpi. Llaqtanmanta Joaquim sutiyoq rey preso pusaq kasqanmanta pichqa watanmanña richkaptinmi chayqa pasakurqa. Chaypim Tayta Dios hapiykuwaspan atiyninta qowarqa. ⁴Qawariptiyki llumpa-llumpay viento norte lawmanta hamukuchkasqa. Huk hatun puyumantañataqmi lloqsimurqa llipyachkaq hina ninakuna. Chaypa muyuriqninpiñataqmi antaqa hina llumpayllaña kanchay karqa. Chay llipyachkaq hina ninakunapa chawpinpiñataqmi kachkarqa chipityachkaq bronceman rikchakuq kanchay. ⁵Chaypa chawpinpiñataqmi kachkasqa runaman rikchakuq tawa kawsachkaq animalkuna. ⁶Paykunapa sapakamam karqa tawa uyayoq chaynataq tawa raprayoq. ⁷Paykunapa piernanmi karqa derecholla, chakinkuñataqmi karqa toropa chakin hina. Chay chakinkunam chipipirqa lluchkay-lluchkay rurasqa bronce hina. ⁸Paykunapa tawa uyayoq hinaspa tawa raprayoq kaspapas sapakamam tawan waqtankupi runapa makin hina makiyoq karqaku. Chay makinkuqa karqa raprankupa urachanpim. ⁹Hukninpa rapranmi tupanakuq

hukninpa rapranman. Purispankuqa mana kaynaman-waknaman muyurispam derecholla rikharqaku. ¹⁰Sapakamapa tawantin uyankum kayna karqa: Ñawpaq uyanmi karqa runa-pa uyanman rikchakuq, *alleq lawninpi uyanñataqmi karqa leonpa uyanman rikchakuq, *ichoq lawninpi uyanñataqmi karqa toropa uyanman rikchakuq, qepan lawpi uyanñataqmi karqa ankapa uyanman rikchakuq. ¹¹Chaynamá karqa paykunapa uyankunaqa. Raprankunañataqmi karqa altoman mastarisqa. Chay iskay mastarisqa raprankunam tupanakurqa waqtanpi kaq hukninpa rapranwan. Iskaynin puchuq raprankunawanñataqmi tapakurqa cuerponta. ¹²Paykunaqa sapakamam mana kaynaman-waknaman muyurispam derecholla rirqaku maymanpas espiritupa pusasqanman. ¹³Chay tawantin kawsachkaq animalkunapa rikchayninmi karqa rupachkaq sansa hina chaynataq lenguachkaq mechero hina. Paykunapa chawpinimá chay lenguachkaq nina kaynaman-waknaman purirqa. Chay ninaqa karqa llumpay kancharichkaqmi. Chay ninamantataqmi lloqsirqa achka llipyaykuna. ¹⁴Chay kawsachkaq animalkunam llipyamuchkaq hina kaynaman-waknaman kallpakachaqku.

¹⁵Kawsachkaq animalkunata qawachkaspam pampapi rikururqani huk ruedata. Sapakamapa waqtanpim kasqa huk rueda. ¹⁶Chay ruedakunapa rikchayninqa karqa llipipichkaq alhaja rumimanta rurasqa hinam. Chay tawantin ruedakunam karqa kaqkamalla. Chaynataqmi chay ruedakunapa rikchayninqa karqa iskay chakanakuq rueda hina. ¹⁷Mana muyurispam uyanku lawman derecholla riqku. Atiqkum tawa lawninman puriyta. ¹⁸Chay ruedapa aronkunam karqa mancharikuypaq hatu-hatunkuna. Chaypa muyuriqninpi karqa lliptyachkaq ñawikuna hina. Chaynam karqa tawan ruedakunapi. ¹⁹Kawsachkaq animalkuna puriptinmi chay ruedakunapas paykunawantaq rirqqa. Kawsachkaq animalkuna pampamanta hoqarikuptinpas paykunawantaqmi chay ruedakunapas hoqarikuq. ²⁰Paykunaqa maymanpas riqku espiritupa risqanmanmi. Paykunawan kuskataqmi riq chay ruedakunapas, chaynaqa karqa chay kawsachkaq animalkunapi hina ruedakunapipas espiritu kasqanraykum. ²¹Kawsachkaq animalkuna puriptinqa puriqtaqmi ruedakunapas, paykuna sayaptinga sayaqtaqmi ruedakunapas, pampamanta paykuna hoqarikuptinqa paykunawantaqmi ruedakunapas hoqarikuq, chay kawsachkaq animalkunapi espirituqa kachkarqataqmi chay ruedakunapipas.

²²Paykunapa umankupa hawanpim mastarisqa karqa tapaykuq toldo hina. Chayqa karqa mancharikuypaq kancharichkaq riti hinam. ²³Chay tapaykuq toldopa urachanpiñataqmi derecholla mastarikurqa chay kawsachkaq animalkunapa raprankuna. Hukninpa rapranmi hukninpawan tupanasqa karqa. Iskaynin puchuq raprankunawanñataqmi sapakama tapakurqa cuerponkuta. ²⁴Uyarirqanitaqmi puriptinku chay raprankunaqa llumpay bullallataña rurasqantapas. Chay bulla rurasqankuqa karqa hatun mayupa qapariynin hinam otaq tukuy atiyniyoqpa qayakuynin hinam otaq nana-nanaq tropakunapa purisqan hinam. Sayaykuptinkuqa chay raprankupas uraykuqmi. ²⁵Chayna sayaykuspa raprankuta uraykachiptinkum huk qapariy uyarikurqa chay tapaykuq toldopa hawanmanta. ²⁶Chay tapaykuq toldopa hawanpiñataqmi rikurqani huk tiyana qaqlata. Chay tiyanapa hawanpim kachkarqa runa qaqla. ²⁷Weqawman rikchakuqmantana hanaymanmi rikurqani ninawan intusqa lliptyachkaq metalta hina. Chay weqawman rikchakuqmantana uraymanñataqmi rikurqani hina qaqlata. Chay qawasqay runa qaqlapa muyuriqninpiñataqmi rikurqani lliptyachkaq kanchayta. ²⁸Chay muyuriqninpi kanchariyqa karqa paramuptin puyu ukumanta chirapa rikurimuchkaq hinam. Chaynatamá Tayta Diospa kanchariyninqa ñoqaman rikuriykuwarqa.

Ezequielta Dios qayasqanmanta

Chayta rikuruspaymi qonqoranpa pampaman kumuykurqani. Chaymantañataqmi uyariqrani huk kaqninpa kayna niwasqanta:

2 ¹—Sayariy runapa churin, ñoqam rimapayasqayki
²Chaynata rimapayawanankamam ñoqaman huntaykuwarqa Diospa Espiritun hinaspam sayarirachiwarqa chaymi uyariqrani rimapayawaqniyta. ³Paymi kaynata niwarqa: —Runapa churin, qamtam kachasqayki Israelpa mirayninkunaman. Paykunaqariki ñoqapa contraypim hoqarikurqaku. Paykunapas chaynataq abuelonkupas kunan punchawkamam ñoqataqa mana kasuwankuñachu. ⁴Ñoqaqariki kachachkayki qara uya rumi sonqo runakunamanmi. Paykunatam ninki ñoqa Tayta Diospa imam nisqayta. ⁵Qamqa ninkimá uyarisuptiki otaq mana uyarisuptikipas. Paykunaqariki kanku mana kasukuqkunapa castankunam. Ichaqa yachanqakum paykunapa chawpinpiqa ñoqamanta willakuq huk runa kasqanta. ⁶Runapa churin, amam qamqa manchakunkichu paykunataqa nitaq imam nisasqaykitapas. Kichkakunapa muyuykusqan hinaña kaspapas otaq ataq-ataq urukunapa chawpichasqanña kaspapas amam manchakunkichu. Amamá manchakunkichu imataña nisuptikipas, amataqmá hukmanyankichu paykunapa qayllanpiqa. Paykunaqariki kanku mana kasukuqkunapa castankunam. ⁷Qamqa imam nisqaykunatam willankipuni uyariptinku otaq mana uyariptinkupas. Paykunaqariki kanku mana kasukuqkunam. ⁸Chaynaqa runapa churin, allintayá uyariy kay nisqaykunata. Amayá chay mana kasukuqkunapa castankuna hinaqa kaychu. Simikita kicharispayá mikuy kay qosqayta —nispa. ⁹Qawariptiyimi huk maki haywamuwachkasqa huk wankusqa librota. ¹⁰Qawachkaptiyimi chay wankusqa libroqa mastarikuykurqa hinaptinmi chaypiqa ñawpaqninpiyas chaynataq qepanpiyas qellqasqa kasqa aya takikuna, llakiwan hapichikuykuna hinaspa llaki waqaykuna.

3 ¹Hinaptinmi niwarqa:
 —Runapa churin, qamqa kay tarisqaykitayá mikuy. Kay wankusqa librota mikuruspayá Israelpa castankunata rimapayamuy —nispa.
²Chaymi simiyta kichaykuptiy mikurachiwarqa chay wankusqa librota ³hinaspam niwarqa kaynata:
 —Runapa churin, saksanaykikamayá mikuy kay qosqay wankusqa librota —nispa. Mikuruptiyimi simiypi karqa abejapa miskin hinarqa ⁴chaymi niwarqa:
 —Runapa churin, chaynaqa Israelpa castankunamanyá willamuy kay imam nisqaykunata. ⁵Manam ñoqqa kachachkayki sasallaña rimayniyoq runakunamanchu nitaq rimasqankupas mana entiendena runakunamanchu aswanqa Israelpa castan runakunamanmi. ⁶Manam kachachkaykiqa nana-nanaq runakunamanchu nitaq sasallaña rimayniyoq runakunamanchu nitaq rimasqankupas mana entiendena runakunamanchu. Paykunamanña kachaptiypas paykunaqa kasusunkimanmi. ⁷Israelpa castankunam ichaqa mana kasusunkichu, chaynaqa kanqaku ñoqatapasa mana kasuwasqankuraykum. Israelpa llapallan castankunaqa kanku qara uya rumi sonqokunam. ⁸Ñoqam qamtapas tikrarusqayki paykuna hina qara uyaman chaynataq urkuykipas mana hukmanyaman. ⁹Urkuykitaqa tikrarsaq nina rumiman hinañam. Amam paykunataqa manchakunkichu, amam hukmanyankichu paykunapa qayllanpiqa. Paykunaqa mana kasukuqkunapa castankunam kanku —nispa.
¹⁰Chay rimapayawaqniymi niwarqataq:

—Runapa churin, qamqa uyariwaspaykiyá sonqoykipi waqaychay kay rima-payasqaykunata. ¹¹Preso pusasqa llaqtamasikikunaman rispayá watukamuy. Paykunatam: “Tayta Diosmi nin kaynata” nispa ninki. Ninkimá uyarisuptiki otaq mana uyarisuptikipas.

¹²Chaymantam hoqariruwarka Diospa Espiritun. Hinaptinmi ñoqapa qepaypi uyarirurqani nisyu-nisyu bullallawanña:

i*Yachasqan lugarmantayá alabasqa kachun kancharichkaq Tayta Diosqa! —niqta.

¹³Uyarirqanitaqmi sapakama pawachkaq animalkunapa rapranpas qaqonakuspan nisyu-nisyu bullallaña rurasqantapas chaynataq paykunapa waqtanpi ruedakunapa bullallaña rurasqantapas. ¹⁴Chaynapimá ñoqataqa Diospa Espiritun hoqariruwaspán huklawman pusaruwarka. Chaymi ñoqaga llakisqallaña hinaspa piñasqallaña pasakurqani. Ichaqa Tayta Diosmi nisyuniqta hapiwarka. ¹⁵Chaynapim ñoqaga chayarurqani Tel Abib sutiyoq llaqtaman. Chayqa kachkan Quebar sutiyoq mayupa patanpim. Chaypimá *yacharqaku preso pusasqa kaq Israelpa castankuna. Chaypim paykunawan qanchis punchaw yacharqani mana ima rurakuytapas atistin.

Ezequielqa llaqta cuidaq hina kasqanmanta

(Ez 33:1-9)

¹⁶Chay qanchis punchaw pasaruptinmi Tayta Dios niwarka kaynata:

¹⁷—Runapa churin, qamtam churaykuyki llaqta cuidaqta hina Israelpa castankunapaq. Imapas qanman willasqaytam ñoqapa rantiypi paykunata qaqchanki.

¹⁸Ñoqam mana allin ruraq runata niyman: “Wañunkipunim” nispa. Sichum chay mana allin ruraq runata mana rimapayankichu chay mana allin kawsasqanmanta chaynapi musyakuspan kawsanapaq hinaptinqa chay mana allin rurasqanmanta mana wanakusqanraykum wañurunqa. Ichaqa chay wañurusqanmantam cuenta-ta mañasqayki. ¹⁹Ichaqa chay mana allin ruraq runata qaqchachkaptikipas mana wanakuptinqa nitaq mana allin kawsasqantapas saqeptinqa kikinpunim wañunqa mana allin rurasqanmanta, qanmi ichaqa mana huchayoq kanki. ²⁰Allinkunata rurachkaspan allin ruraq runapas qepanchakuruwaspa mana allinta ruraptinqa ñoqam paypaq chururusaq huk trancata hina hinaptinmi payqa wañurunqa. Mana qaqchas-qaykiraykum payqa huchanpi wañurunqa. Manam yuyarisqachu kanqa tukuy allin rurasqankunapas ichaqa paypa wañusqanmantam cuentata mañasqayki. ²¹Ichaqa sichu allin ruraq runata qaqchanki mana huchallikunapaq hinaptinqa kawsakun-qam qaqchasqaykita kasukuspan, chaynapim qamqa mana huchayoq kanki.

Ezequiel mana rimaq rikurirusqanmanta

²²Tayta Diosmi atiyinwan hapiykuwaspan chaypi niwarka:

—Hatarispayki lloqsiy wak pampaman, hinaptinmi chaypi rimapayasqayki —nispa.

²³Chaynapim ñoqaga hatarispay chay pampaman rirqani. Chaypim kachkasqa Tayta Diospa kanchariynin, chay kanchariyqa kachkasqa Quebar Mayupa patanpi rikusqay hinam. Chaymi qonqoranpa pampaman kumuykurqani. ²⁴Hinaptinmi Diospa Espiritun huntaykuwaspan sayarirachiwarka. Chaymantam rimapayawarka kaynata:

—Rispaykiyá wasikiqi wichqakaramuy. ²⁵Qamtaqa runapa churin, waskawan hapirususpaykim chagnarusunki, chaynapim runakunapa chawpinpiqa manaña purinkiñachu. ²⁶Qalluykitapas paladarnikiman laqarachiptiymi mana rimaqña rikurirunki. Paykunataqa mana kasukuqkunapa castan kaptinpas manañam qaqchayta atinkichu.

²⁷Ichaqa qanman rimapayaspayqa huktawanmi rimachisqayki hinaptinmi: “Tayta Diosmi nin kaynata” nispa willanki. Uyariy munaqqariki uyaringqam, mana uyariy mu-naqchá ichaqa mana uyaringqachu. Paykunaqariki mana kasukuqkunapa castanmi.

Jerusalen llaqta tropakunapa atacasqan kananmanta

4 ¹—Chaynaqa runapa churin, huk ladrillota hapiykuspaykiyá ñawpaqnikiman churay hinaspayá chaypa hawanpi Jerusalen llaqtata dibujay. ²Chay llaqtapa muyuriqnintam wichqarunki. Ama ayqenankupaq hinam murallarunki. Chay llaqtapa murallanpa qepanpi allpatañataqmi huk hawaqlaman montonarunki. Chay llaqtapa ñawpaqninpi sayarachinki llaqa tropakunata. Llaqtapa muyuriqnin muralla tuñichinapaqmi churarunki machu-machu takaq qerukunata. ³Huk llaspa fierrota hapispayá murallata hina sayarachiy chaynapi qanmantawan llaqtamanta rakinanpaq. Chaynapim qamqa rikchakunki llaqta atacachkaq runaman. Chaynatamá qamqa llaqtata muyuchkaq hina wichqarunki. Chay rurasqaykiqa kanqa huk rikchanachiyimi Israel castakunapaq.

⁴—Chaynataqmi qamqa waqtapanqi *ichoqniki lawllaman. Chaynataqa ruranki Israel castakunapa mana allin rurasqankuna apachkaq hina kanaykipaqmi. Hayka punchawpas chay lawman waqtapasqaykiman hinam Israel castakunapa mana allin rurasqanku-ta apanqi. ⁵Chaynataqa rurachisqayki kimsa pachak isqon chunkan punchawtapunim chaynapi Israel castakunapa mana allin rurasqanku apanaykipaq. Chayna watakunamiki paykunaqa mana allinta rurarqaku. ⁶Chayna punchawkunata cumpliruspaykiñataqmi waqtapaykunki *alleqniki lawllamanña. Chaynapim qamqa Juda castakunapa mana allin rurasqan apachkaq hina kanki tawa chunka punchawpuni. Huk punchawta qoyki huk watata hina. ⁷Chay atacasqa Jerusalen llaqta lawman muyurirupam brazoykita qempikuykunki hinaspa chay llaqtapa contranpi ñoqapa rantiyi rimanki. ⁸Kunanmi ñoqa watarusqayki waskakunawan hinaptinmi mana muyuyta atinkichu kaylawman nitaq waklawmanpas. Chaynam kanki atacasqayki punchaw tukunankama.

⁹—Qamyá apamuy trigota, cebadata, habasta, lentejata, mijo hinaspa espelta sutiyoq kawsayta. Chaykunata huk mankallapi taqruruspayá ruray tantakunata. Chaytam mikunki chay kimsa pachak isqon chunkan punchawpuni *ichoq lawman waqtapaspayki.

¹⁰As-asllamanta mikuspa cuarto kilollata mikunki sapa punchaw. ¹¹Yakutapas tomanki-qa medisqallatam. Sapa punchawpaqmi kanqa parte litrolla. Tomankiqa as-asllamantamá.

¹²Mikunaykipaqmi cebadamanta tortilla hina tantata ruranki. Chaytaqa kankanki runapa chakisqa ispayninwanmi. Llapa runakuna qawachkaptinmi chaytaqa ruranki.

¹³Tayta Diosmi nirraqaq kaynata:

—Israelpa miraynin runakunata huklaw nacionkunaman presota pusachiptiyimi kayna qacha tantakunata mikunqaku —nispa.

¹⁴Chaymi ñoqañataq nirqani:

—Señor Dioslláy, ñoqaqa manam haykapipas kayna millakuypaq kaqkunataqa mikurqanichu. Manam haykapipas kikillanmanta wañuq animalpa aychantaqa mikurqanichu, manam haykapipas purun animalpa tisapasqan aychataqa mikurqanichu. Millakuypaq aychakunaqa warma kasqaymantapas manam simiymán yaykurqachu —nispa.

¹⁵Hinaptinmi payñataq niwarqa:

—Chaynaqa runapa chakisqa ispayninmantapa animalpa karkanwanñayá tantakuy —nispa.

¹⁶Payqa niwarqataqmi:

—Runapa churin, ñoqam Jerusalem llaqtapi mikuykunata chinkarachisaq. Paykunaqa tantatapas pesasqallatañam llakillawanña mikunqaku, yakutapas hukmanyastinmi tomanqaku medisqallataña. ¹⁷Chaynapim tantankupas hinaspa yakunkupas pisiptin hukmanyasqallaña qawanakunqaku. Paykunaqa mana allin rurasqankuraykum ismuchkaq hina tukurunqaku.

5 ¹Runapa churin, hapiyá chukcha rutuqpa navajan kaqla huk ñawchi espadata hinaspayá chukchaykita ruturuspa barbaykitapas siksiruy. Hinaspayá balanzata hapispayki chay chukchaykita kimsaman rakiy. ²Chay llaqta atacayta tukuruspaykiñataqmi chay huknin rakisqayki chukchaykita kañanki llaqtapa chawpinpi. Chaymantañataqyá chay huknin rakisqayki chukchaykita kuchuparuy chay llaqtapa muyuriqninpi. Chay huknin rakisqayki chukchaykitañataqmi wayrawan aparachinki. Ñoqam espadata horqoykuspapay paykunata qatikachasaq. ³Chaynataqyá asllapas rutusqa chukchaykita hapiykuspa pachaykipa puntanman wataruy. ⁴Chay aslla chukchamantapas iskay kimsatayá ninaman wischuykuy kañakunapaq. Chaymantam nina lloqsinqa lliw Israel castakunapa contranpi.

⁵—Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Chayqariki Jerusalem llaqtam. Chay llaqtataqariki ñoqam churarqani llaqa nacionkunapa chawpinpi hinaspa muyuriqnin allpakunapa chawpinpi. ⁶Chaypi kaq runakunaqa mana allinta ruraspam leyniykunatawan decretoykunata mana kasukunkuchu. Paykunaqa llaqa nacionkunamantapas chaynataq muyuriqninpi kaq runakunamantapas aswan mana allinraqmi rikurirunku. Paykunaqa leyniykunata qepanchakuruspam manataq kawsankupas decretoykunaman hinachu.

⁷—Chayraykum ñoqa Señor Dios nini: Qamkunaqa kankichik muyuriqnichikipi nacionkunamantapas pasaypaq mana kasukuqmi. Qamkunaqa manam decretoykunaman hinachu kawsarqankichik, manataqmi leyniykunaman hinataqchu rurarqankichikpas. Manataqmi nacionkunapa chawpinpi kachkasapas leyniykunaman hinataqchu rurarqankichik. ⁸Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: Ñoqapas qamkunapa contraykichikpim sayarirusaq. Ñoqaqa wakin nacionkunapa qayllanpim sentenciaspay castigasqayki. ⁹Chaynataqa rurasaq mana haykapipas rurasqayta hinam, manataqmi chaynataqa huklawanqa rurasaqchu. ¡Mayna millakuyupaqmi chay rurasqaykichikkunaqa! ¹⁰Chayraykum qamkuna ukupiqqa mama-taytakunapas wawa-churinkuta mikunqaku, wawa-churinkunañataqmi mama-taytankuta mikunqaku. Ñoqam qamkunataqa castigasqaykichik hinaspa puchukunatañataq wayrapa kanan tukuy hinastinman cheqerachisaq. ¹¹Kikiyraykum ñoqa Señor Dios jurani: Qamkunam santuarioyta rurarqankichik cheqnisqay pasaypaq millakuyupaq kaqkunawan, chayraykum ñoqapas qamkunamantaqa kuyapayakuyniyta suchurichisaq. Manañam llakipayasqaykichikñachu aswanqa castigasqaykichikpunim. ¹²Qamkunamanta kimsaman rakisqamanta hukninmi wañunqa peste onqoywan, wakinñataqmi yarqaypa tukusqa kanqa. Huknin rakisqa parteñataqmi espadawan wañuchisqa kanqa llaqtapa muyuriqninpi. Chay puchuq rakisqa runakunatañataqmi wayrapa kanan tukuy hinastinman cheqerachisaq. Ñoqaqa espadayta horqoykuspaymi paykunata qatikachasaq. ¹³Chaynapim ñoqapa piñakuyniyqa cumplikurunqa, chaynataqmi qamkunapa contraykichikpi piñakusqaypas tanirunqa. Chayraqmi ñoqaqa saksasqa hina kasaq. Chaynapim qamkunaqa yachankichik ñoqa Tayta Diosqa sientikuruspapay hinaspa qamkunapa contraykichikpi piñakuyniyta tukuruspay kayna rimasqayta. ¹⁴Jerusalem llaqta, qamtaqa purmarachiptiyki kanki monto-monton rumikunallaña, muyuriqniki nacionkunapa chawpinpim penqayta rurarusqayki chaynapi ñawpaqniki pasaqkunapas qawanankupaq. ¹⁵Ñoqa Tayta Diosmi

nini kaynata: Qam llaqtaqa kanki penqaypaqmi, burlakunapaqmi, correginapaqmi hinaspa muyuriqnikiipi nacionkunapa mancharikunanmi. Qampa contraykipi qaqchaspay, piñakuywan hinaspa rabiawan sentenciasqayta cumplitiymi chaynaqa kanki. ¹⁶ Wañuchinaypaq mana allin flechaykunata flechachkaq hinam qampa hawaykiman kachaykamusaq. Arí, qamkunapa hawaykichikmanmi yarqaytawan muchuykunata kachaykamusaq, lliw mikuykunatam ñoqaqa chinkarachisaq. ¹⁷ Apachimusaqma qamkunaman yarqayta chaynataq runa mikuy purun animalkunatapas chaymi qamkunapaq mana wawa-churiyoq kankichik. Qamkuna ukupi runakunam wañunqa peste onqoywan, runa wañuchiqlkunapa makinpi hinaspa apamusqay guerrawan. Chaynatam nini ñoqa Tayta Dios.

Taytacha-mamachakunapa contranpi Ezequiel rimasqanmanta

6 ¹ Ñoqatam Tayta Dios niwarqa kaynata:

²—Runapa churin, Israel nacionpa chawpinpi orqokunata qawarispayá contran-pi rimariy ³ kaynata: “Israel nacionpi orqokuna, moqokuna, wayqokuna, qechwakuna, qamkunayá uyariychik Señor Diospa kayna nisasqaykichikta: ‘Qamkunamanmi apa-muchkani guerrakunata. Ñoqaqa moqokunapi capillaykikunatam chinkarachisaq. ⁴ Animalkuna wañuchinaykichik altarkunapas pasaypaq purmachisqam kanqa, incienso kañana pilarkunapas pakipasqam kanqa. Runakunapas wañunqakum chaypi kaq taytacha-mamachakunapa ñawpaqninpi. ⁵ Israelpa mirayninkuna, wañusqa cuerpoykichiktam taytacha-mamachaykichikpa ñawpaqninman wischuykusaq, tulluykichikkunatapas altarnikichikkunapa muyuriqninpi cheqerachisaq. ⁶ Maypiña *yachaptikichikpas chay yachasqaykichik llaqtakunatam tuñirachisaq, moqokunapi capillakunapas purmachisqam kanqa, chaynapim altarnikichikkunapas purmaspa chunnirunqa. Taytacha-mamachaykichikpas pakipasqañam tukurunqa, incienso kañanaykichik pilarkunapas puchukarunqam. ⁷ Ñawpaqnichikpi runakuna wañuqta qawaspam yachankichik ñoqaqa Tayta Dios kasqayta. ⁸ Chaywanpas ñoqaqa wakillaykichiktapas puchuykachisqaykichikmi. Chaynapim qamkunapa guerramanta ayqekuspa nacionkunapi cheqechisqa kankichik. ⁹ May nacionmaniña preso pusasqa kaspankupas chay qamkunapa castaykichik ayqekuqkunam yuyarinqaku ñoqamanta. Paykunapa hukwan-hukwan tupakuruq warmi hinam karqaku, chayrayku castigasqaytam paykunapa yuyarinqaku. Yuyarinqakutaqmi huchapakuqllaña warmi hina taytacha-mamachakuna qatisqankurayku castigasqaytapas. Chaynapim paykunapa kikinkumantapuni millakunqaku mana allinkuna hinaspa millakuypaq kaqkuna rurasqankumanta. ¹⁰ Chaynapim paykunapa yachanqaku Tayta Dios kasqayta. Paykunaman kay mana allinkunata apachinaypaq rimaspayqariki manam yanqallachu rimarqani.’ ”

¹¹ Señor Diosqa niwarqataqmi kaynata:

—Pitukuspayá taqllakustin hinaspa haytakachastin niy “¡Ay, imañataq kayqa!” nispa. Israelpa castankunapaq mana allin millakuypaq rurasqankurayku guerrawan, yarqaywan hinaspa peste onqoykunawan wañunqaku. ¹² Karupi kaqkunapaq wañunqaku peste onqoywanmi, hina llaqtankupi kaqkunañataqmi wañunqaku guerrawan, paykunamanta puchukunañataqmi wañunqaku yarqaywan. Chayraqmi ñoqapa piñakuyniya paykunapi cumplichisaq. ¹³ Altarninkupa muyuriqninpi hinaspa taytacha-mamachankupa chawpinpim chay wañuqkunapa cuerponta qawanqaku. Chaykunataqa qawanqaku lliw alto moqokunapim, lliw orqokunapa puntankunapim, llaqa kallmasapa sachakunapa ukunpim chaynataq lliw llaquesapa encina sutiyoq sachapa ukunpim. Chaykunapiqariki paykunam taytacha-mamachakunaman miski asnaq perfume kunata ofrecerqaku. Chaykunata qawaspankum paykunapa yachanqaku Tayta Dios kasqayta. ¹⁴ Ñoqaqa

castiganaypaqmi paykunapa contranpi hatarisaq, surlaw chunniqmanta qallaykuspam *yachasqanku naciontaqa norte lawpi Ribla llaqtakama pasaypaqta purmarachisaq.

Israel nacionpa tukupaynin hichpamusqanmanta

7 ¹Tayta Diosmi ñoqaman kaynata niwarqa:

²—Runapa churin, Israel nacionpi runakunatam ñoqa Señor Dios nini kaynata: “Tukupaymi chayamuchkanña, kay allpapa tawan lawninpa tukupayninmi chayamuchkanña. ³Tukupaymi qamkunapa hawaykichikmanqa hamuchkanña. Qamkunapa contraykichikpim piñakuyniyta kachaykamusaq. Imayna kawsasqaykichikmantam cuentata mañasqaykichik hinaspa pagapusqaykichik millakuypaq kaqkuna rurasqaykichikmanta. ⁴Manam llakipayakuywanñachu qamkunataqa qawasqaykichik, castigasqaykichikpunim qamkunataqa. Mana allin kawsasqaykichikmantawan millakuypaq kaqkuna rurasqaykichikmantam ñoqaqa pagapusqaykichik. Chaynapim qamkunapa yachankichik Tayta Dios kasqayta.

⁵“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Mana allinllam hamuchkan, pasaypaq mana allinllam hamuchkan. ⁶iTukupaymi hamuchkan! iTukupaymi hamuchkan! Qampa contraykipim hatariramun, waqaya hamuchkan. ⁷Chay nacionpi *yachakunapa pasaypaq purmachisqa kanaykichikmi chayamuchkanña, ñam chayamuchkanña, ñam hichpamuchkanña chaqwanakuna punchawqa, manañam orqokunapipas kusikuyqa kanqachu. ⁸Ñoqaqa piñakuyniyta qamkunapi cumplichisaq. Imayna kawsasqaykichikmantam cuentata mañasqaykichik hinaspa millakuypaq kaqkuna rurasqaykichikmantapas pagapusqaykichik. ⁹Manam llakipayakuywanñachu qawasqaykichik, castigasqaykichikpunim qamkunataqa. Mana allin kawsasqaykichikmantam hinaspa millakuypaq kaqkuna rurasqaykichikmantam ñoqaqa pagapusqaykichik. Chaynapim yachankichik castigaqnichik Tayta Dios kasqayta.

¹⁰“Kayqayá chay punchawqa, kayqayá chayamuchkanña chay punchawqa. Purmachisqa kanaykichikmi ikllicharichkanña, estacamanta iklliripipas umparichkanñam, runapa orgulloso kayninmi waytarichkanña. ¹¹Daño rurasqaykichikmi rikurirachin huk varata chaywan mana allinkunata ruranaykichikpaq ichaqa qori-qollqenkuwanqa hinaspa qaparkachasqankuwanqa manam imatapas horqokunqakuchu. Paykunapiqa manam imapas sumaq kaqqa kanchu. ¹²Tiempom chayaramunña, punchawkunam hichparamunña. Imapas rantiq runaqa amayá kusikuchunchu, imapas *rantikuq runaqa amayá llakikuchunchu. Ñoqaqa piñakuywanmi castigasqaq Israel llapallan runakunata. ¹³Imapas rantikuq runaqa kawsanankamaqa manañam kutichikunqachu imapas rantikusqantaqa. Chaynam piñakuywan castiganaypaq willakusqaypas cumplikunqapuni llapallan runakunapi. Mana allin ruraq runakunapaq manapunim vidan librayta atinqakuñachu.

¹⁴“Guerrapaq cornetillata tocaptinkupas, llapallanku alistakuptinkupas manam pipas lloqsinqachu peleaqqa, ñoqaqa piñakuywanmi castigasqaq Israel llapallan runakunata. ¹⁵Hawapiqa guerrallam kachkan, ukupiñataqmi kachkan peste onqoywan yarqaylla. Hawa chakrakunapi kaqkunapa guerrawanmi wañunqaku, llaqta ukupi kaqkunañataqmi yarqaymanta wañunqaku, paykunataqa peste onqoymi tukurunqa. ¹⁶Wakinqa orqokunaman aygekuspankupas qechwapi palomakuna hinam llapallanku hikikyanqaku mana allin rurasqankumanta. ¹⁷Llapallankupam brazollankupas warkurayanqa, manchakuymantam moqollankupas katkatatanqa. ¹⁸Paykunapa llakimantam luto pachawan churakunqaku, paykunapa manchakuymantam katkatatanqaku, uyankupas

penqakuymanta pukayasqam chukchankutapas kachiy-kachiyta rutukunqaku. ¹⁹Paykunaqa qollqenkutapas callemanmi wischunqaku, wanu wischuchkaq hinam qorinkutapas wischunqaku. Tayta Diospa piñakusqan punchawpiqa manam qori-qollqenkupas librayta atingachu. Paykunaqa manam saksanqakuchu manataqmi wiksankupas huntanqachu. Qorinkum paykunataqa mana allinman urmaykachirqa. ²⁰Suma-sumaq alhajankuwanmi paykunaqa hatun tukuqllaña rikurirunku, chaykunawantaqmi paykunaqa rurakurunku millakuyupaq hinaspa cheqnisqay taytacha-mamachakunatapas. Chayraykum paykunapa chay alhajantaqa wanuman hina tikrurusaq. ²¹Ichaqa chay alhajankutaga forastero runakunawanmi suwarachisqa, chaykunataqa kay pachapi mana allin ruraq runakunawanmi qechurachisqa, chaynapim chaykunataqa millakuyupaqtaña rurarunqaku. ²²Kay naciontaqa qepanchakuruptiymi kuyayllapaq temploytapas millakuyupaqtaña rurarunqaku, salteaq runakuna chayman yaykuspanmi millakuyupaqtaña rurarunqaku.”

²³—Qamqa huk cadenatayá ruray. Chay nacionpiqariki wañuchinakuspa llumpay yawar chaqchuywan daño ruranakuylañam kachkan. ²⁴Huklaw nacionkunamantam pusamusaq mana allin runakunata hinaptinmi paykunaqa llaqtapi wasikunata dueñochakuykunqa. Atiyniyoc runakunatam humillarachisqaña, santuarionkupas paykunapaqqa millakuyupaq rurasqañam rikurirunqa. ²⁵Manchakuymantam paykunaqa lapapapanqaku, hawka kawsakuyta maskaspapas manam taringakuchu. ²⁶Paykunaqa manaña tukuytam llakipa hapisqan kanqaku, manaña tukuytataqmi mana allin noticiatapas uyaringaku. Yanqapaqmi Diosmanta willakuqtapas maskanqaku chaynapa imallatapas Diospa qawachisqanmanta willakunanpaq, sacerdotekunapas manam kanqañachu ñoqa Diospa yachachisqaymanta yachachinanpaq. Ancianokunapas manañam kanqachu allin consejokunata qonankupaq. ²⁷Reypas lutokuchkaq hinam aynananqa, kamachikuqpas pasaypaqtam hukmanyarunqa, nacionpi *yachaq runakunapa makinpas katkatatanqam. Paykunataqa imaynam kawsasqankuman hinam castigasaq, imaynam sentencia rurasqankuman hinataqmi ñoqapas sentenciasaq. Chayraqmi paykunaqa yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

Millakuyupaq kaqkunata Ezequiel qawasqanmanta

8 ¹Soqta kaq watapa soqta kaq killanpim hinaspa chay killapa pichqa kaq punchawninpi ñoqaqa wasiypi tiyachkarqani Juda castamanta kaq ancianokunapiwan kуска. Hinaptinmi qonqaymanta Señor Dios hapiykuwarqa. ²Chaymi rikururqani runa kaqlaman rikchakuqta, paypa weqawninman rikchakuqmanta uraymanñataqmi rikurqani nina kaqlata, chay weqawmanta hanaymanñataqmi rikurqani llipipichkaq metalta hina. ³Chay runaman rikchakuqmi makita hina haywarispa huk aptay chukchaymanta hapiruwarqa hinaptinmi Diospa Espiritun hoqariruwarqa alto-neqman hinaspa Diospa chay revelasqanpi chayarachiwarqa Jerusalen llaqtaman, chaymantam churaykuwarqa templopa norte law zaguanninpi, chayqa kachkan uku kaq patioman yaykunapim, chaypitaqmi kachkarqa huk mamacha, chayraykum Tayta Diosqa piñasqa hinaspa sientikusqa kachkarqa. ⁴Chaypimá kachkasqa Israel runakunapa Diosninpa kanchariynin. Quebar Mayupa patan pampapi Diospa revelawasqan hinaraqmi chay kanchariyqa kachkasqa. ⁵Chaymantam Diosqa kaynata niwarqa:

—Runapa churin, qamqa norte lawmanyá qawariy —nispa.

Chaymi norte lawman qawarirqani hinaptinmi chay norte lawpi otaq altarmán yaykunapa hichpanpi rikururqani chay mamachata, chayraykum Diosqa sientikusqa kachkarqa.

⁶Chaymantam niwarqataq:

—Runapa churin ñqawachkankichum wakñaña millakuypaq kaqkunata Israelpa castankuna rurasqanta? Chaykunata ruraspankum santuarioymanta karunchakurunku. Huktawanraqmi qamqa aswan hatun millakuypaq kaqkunataraq qawanki —nispa.

⁷Chaymantañataqmi payqa pusaruwarqa patio yaykunaman hinaptinmi chay perqapi rikurqani huk uchkuta ⁸chaymi niwarqataq:

—Runapa churin, chay uchkuta aspispayá aswanraq hatunyarachiy —nispa.

Chaymi chay perqataqa aswanraq uchkuruspays huk punkuta tarirurqani.

⁹Payqa niwarqataqmi:

—Yaykuspayá qaway millakuyllapaña chaypi rurasqankuta —nispa.

¹⁰Chayman yaykuykuspaysi muyuriqnin perqakunapi rikurqani dibujasqa gasqonpa puriq animalkunata, millakuypaq hatun animalkunata chaynataq Israel castakunapa llapallan taytacha-mamachankutapas. ¹¹Chaykunapa ñawpaqniññataqmi kachkasqa Israel castamanta qanchis chunka ancianokuna, paykunapa chawpinpiññataqmi sayachkasqataq Safanpa churin Jaazaniaspas, paykunaqa sapakamam incienso qontichinayoq kachkasqaku hinaptinmi miskillaña asnarichkaq chaykunaqa altoman qosnirirqa.

¹²Diosqa niwarqataqmi:

—Runapa churin ñqawachkankichum Israel castakunapa ancianonkuna pakasqallapi imam rurasqankuta? Chaykunataqa sapakamam rurachkanku taytacha-mamachankupa capillanpi. Paykunam piensanku kikinkutaqa ñoqa Tayta Diosqa mana qawasqayta chaynataq nacionninkumantapas karunchakurusqayta —nispa.

¹³Payqa niwarqataqmi:

—Chaykunamantapas aswan hatun millakuypaq rurasqankutaraqmi qamqa huktawan qawanki —nispa.

¹⁴Chaymantam pusawarqa Tayta Diospa templon yaykunaman otaq norte lawpi kaq zaganman. Chaypim warmikuna tiyachkasqaku Tamuz sutiyoq taytachata waqapayaspanku. ¹⁵Chaymi chay pusawaqniy niwarqataq:

—Ñqawachkankichum runapa churin? Chaykunamantapas aswan hatun millakuypaq kaqkunataraqmi qamqa huktawan qawanki —nispa.

¹⁶Chaymantam payqa pusaykuwarqa Tayta Diospa templon uku kaq pationman hinaptinmi santuarionman yaykunapi otaq altarmanta corredorman riqpa chawpinpi yaqa iskay chunka pichqayoq runakuna santuariota qepanchakururqaku, paykunaqa intipa qespimunan lawman qonqorakuykuspam intita adorachkasqaku. ¹⁷Chaymi Tayta Diosñataq niwarqa:

—Runapa churin ñqawachkankichum kaykunata? Judapa castankunataqa manam imapas qokunchu kay millakuypaq rurayninkuqa. Paykunaqa kay naciontam daño rurayllawanña huntarachinku. Paykunaqa huktawan-huktawanmi piñachiylapi kawanku, paykunaqa adoranankupaqmi kallmachatapas senqankumanraq churakunku. ¹⁸Chaynaqa ñoqapas paykunamanmi piñakuyniyta kachaykusaq, mana llakipayarispam paykunataqa castigasaqpuni, qaparillawanña qayakuwaptinkupas manam paykunataqa qawarisaqchu.

Jerusalen llaqta castigasqa kananmanta

9 ¹Chaymantañataqmi nisyuneqta qayawaspan kaynata niwarqa:

—Llaqta castigaqkunaqa chayamuchunkuñayá, tuñichinankupaq herra-mientantinkamayá paykunaqa chayamuchunku —nispa.

²Hinaptinmi soqta runakuna hamuchkasqa hatun kaq punkupa zaguanninta, chayqa qawachkan norte lawmanmi. Chay hamuqkunaqa sapakamam hamuchkasqa mazo

aptarisqakama. Paykunapa chawpintam hamuchkasqa linomanta pachayoq huk runa. Chay runam weqawninpi watasqata apamuchkasqa huk tinterota qellqananpaq, yaykura-muspa sayaykurqaku broncemanta altarpa waqtanpi. ³Hinaptinmi Israelpa Diosninpa kanchariynin hoqarikururqa. Chay kanchariyqa querubin sutiyoq angelkunapa kasqan-manta hoqarikuruspa templo yaykunaman chayarurqa hinaspa chaymanta Tayta Dios qayarqa linomanta pachayoq weqawninpi tintero waqaychaq runata. ⁴Paytam nirqa: —Jerusalen llaqtapa chawpinkunapiyá puririy hinaspayá llaqtapi millakuypaq kaq-kunamanta llakillawanña waqaq runakunapa urkunpi churamuy huk señalta —nispá.

⁵Wakintañataqmi ñoqa uyarichkaptiy kaynata nirqa:

—Paypa qepanta qatispayá qamkunapas llaqtapi wañuchimuychik, amam llaki-payakuywanñachu qawankichik paykunataqa, paykunataqa castigankichikpunimá. ⁶Ama chullapas puchunankamayá wañuchiychik machukunata, mozokunata, donde-llakunata, wawakunata hinaspa warmikunata, chay urkunpi señalniyoq kaqkunataqa amam imanankichikchu. Qamkunaqa qallaykunkichik santuarioymantamá —nispá.

Chaynapim paykunaqa wañuchirqaku templopa ñawpaqninpi kaq ancianokuna-manta qallaykuspa.

⁷Paykunatam nirqataq:

—Templomam rispaykichikyá millakuyllapaqtaña ruraramuychik, pationkuna-tapas wañusqakunawanyá huntarachimuychik. Chaynaqa lloqsiychikyá —nispá.

Chaynapim paykunaqa llaqtaman lloqsiruspanku runakuna wañuchiya qallaykurqaku. ⁸Paykunata wañuchinankukamañataqmi ñoqaqa sapallayña qepa-rurqani. Qonqoranpa pampaman kumuykuspaymi qaparirqani:

—Señor Dioslláy ¿Israel castakunamanta asllaña puchuqpas tukurunaykipaq-chum Jerusalen llaqtaman piñakuynikita kachaykamunki? —nispá.

⁹Hinaptinmi Señor Dios kaynata niwarqa:

—Israel castakunapa mana allin rurasqankuqa nana-nanaqmi rikurirun. Kay nacionqa yawarpa pampaykusqanñam kachkan, kay llaqtapas llumpay mana allin ruraykunapa intusqallanñam kachkan. Paykunaqa piensanku ñoqa Tayta Diosqa nacioninkumanta karuncharusqaytam chaynataq paykunataqa manaña qawas-qaytam. ¹⁰Paykunataqa manaña llakipayaspaymi castigasapquni, paykunamanqa imaynam kawsasqankuman hinam ñoqapas pagapusaq —nispá.

¹¹Hinaptinmi chay linomanta pachayoq weqawninpi tintero waqaychaq runa kutiramusan nirqa:

—Kamachiwasqaykitaqa ñam ruraramuniña —nispá.

Templomanta Diospa kanchariynin chinkarusqanmanta

10 ¹Chaymantam chay querubin sutiyoq angelkunapa hawan tapaykuq tol-dopi rikururqani tiyanaman rikchakuqta, chayqa kasqa zafiro rumiman rikchakuqmi. ²Hinaptinmi Señor Dios chay linomanta pachayoq runata nirqa:

—Wak querubin sutiyoq angelkunapa ukunpi kaq ruedakunapa chawpinman-yá yaykuy hinaspayá paykunapa chawpinpi kaq nina sansata hapispayki maqchiy llaqtapa hawanman —nispá.

Chaymi chay runaqa qawachkaptiy yaykururqa. ³Querubin sutiyoq angelkunañataqmi chay qari yaykunankama templopa surlawninpi sayachkarqaku, ukulaw patiomanñataq-mi puyi huntaykurqa. ⁴Chaymi Tayta Diospa kanchariynin hoqarikururqa chay querubin sutiyoq angelkunapa hawanmanta hinaspa chayarurqa templo yaykunaman, chaynapim

chay puyuqa temploman huntariykurqa, chay patiopas Tayta Diospa llipipiq kanchariy-ninwanmi huntarirqa. ⁵Chay querubin sutiyoq angelkunapa rapranpa rapapapasqanmi uyarikurqa hawa patiokamaraq, chayqa uyarikurqa Tükuy Atiyniyoy Diospa rimasqanman hinam. ⁶Chay linomanta pachayoy runata Tayta Dios kamachispanmi nirqa:

—Wak querubin sutiyoq angelkunapa ukunpi kaq ruedakunapa chawpinmanta-yá nina sansata horqoy —nispa.

Chaynapim chay runaqa yaykuruspan huk kaqnin ruedapa waqtanpi sayaykurqa. ⁷Chay querubin sutiyoq angelkunapa hukninmi paykunapa chawpinpi kaq ninaman makinta haywariykurqa hinaspan nina sansata hoqariruspan qoykurqa chay lino-manta pachayoy runapa makinman hinaptinmi payqa chaskiykuspan lloqsirqa. ⁸Chay querubin sutiyoq angelkunapa rapran ukupimiki rikurirurqa runapa makin kaqla. ⁹Qawarispaymi querubin sutiyoq angelkunapa waqtanpi rikurqani tawa ruedata, sapakamapa waqtanpim kachkasqa huk rueda, chay ruedakunam llipipichkarqa topacio alhaja rumi hina. ¹⁰Chay tawantin ruedakunam karqa kaqkamalla, rikchay-ninqa karqa is kay chakanakuq rueda hinam. ¹¹Mana muyurispam uyanku lawman derecholla riqku, punta kaq ruedakunapa kasqanmanmi qepanpi kaq ruedakunapas qatiq mana muyuripa. ¹²Paykunapaqa tukuy muyuriqnin cuerponkum, wasantin, makintin hinaspa raprantin chipipiqllaña kachkasqa, hina chaynataqmi kachkasqa tawantin ruedakunapas. ¹³Noqa uyarichkaptiyi chay ruedata suticharqa “muyuy ruedawan.” ¹⁴Chay querubin sutiyoq sapakama angelkunam karqa tawa uyayoy, huknin uyanmi karqa querubin sutiyoq angelpa uyan kaqla, iskay kaq uyanñataqmi karqa runapa uyan kaqla, kimsa kaq uyanñataqmi karqa leonpa uyan kaqla, chay tawa kaq uyanñataqmi karqa ankapa uyan kaqla. ¹⁵Chay querubin sutiyoq angelku-naqa karqa Quebar Mayupa patanpi qawasqay kawsachkaq animalkunam.

Chaynapim chay querubin sutiyoq angelkunaqa hoqarikururqa. ¹⁶Chay que-rubin sutiyoq angelkuna puriptinmi chay waqtankupi ruedakunapas puririqtaq, pampamanta hoqarikunankupa raprankuta hoqariptinkupas ruedakunaqa waq-tankumantam mana karunchakurqachu. ¹⁷Paykuna sayaykuptinpas sayaykuqtaqmi ruedakunapas, paykuna hoqarikuptinpas hoqarikuqtaqmi ruedakunapas, chaynaqa karqa chay kawsachkaq animalkunapi espiritus chay ruedakunapi kasqanraykum.

¹⁸Chaymantam Tayta Diospa kanchariyninqa templo yaykuna lawmanta ho-qarikurqa hinaspan sayaykurqa chay querubin sutiyoq angelkunapa hawanpi. ¹⁹Hinaptinmi chay querubin sutiyoq angelkunaqa raprankuta hoqariruspa qa-wachkaptiy pampamanta hoqarikurqaku, paykuna pawarikuptinqa waqtankupi ruedakunapas paykunawanmi hoqarikurqa hinaspan sayaykurqaku Tayta Diospa templonman yaykuna zaguana hawanpi. Chaynapimá Israelpa Diosninpa kan-chariyninqa paykunapa hawanpi kachkarqa. ²⁰Chaykunaqa karqa Quebar Mayupa patanpi Israelpa Diosninpa ukunpi rikusqay kawsachkaq animalkunam, chaymi ño-qaga musyarurqani paykunaqa querubin sutiyoq angelkuna kasqanta. ²¹Paykunaqa sapakamam karqaku tawa uyayoy chaynataq tawa raprayoy, paykunapa rapran-kupa ukunpiñataqmi kachkasqa runapa makin kaqla. ²²Uyankupas kasqa Quebar Mayupa patanpi rikusqay kaqlam, paykunaqa derechollam ñawpaqman riqku.

Jerusalen llaqta castigasqa kananmanta

11

¹Tayta Diospa Espiritunmi hoqariruwaspam aparuarqa intipa qespimunan lawman qawaq templonpa zaguaninman, chay zaguana punkunpim kach-

kasqa iskay chunka pichqayoq runakuna, paykunawanmi rikurqani Azurpa churin Jaazaniasta, rikurqanitaqmi Benaiaspa churin Pelatiastapas, paykunaqa iskayninkum karka runakunapa kamachiqninkuna. ²Chaymantam Tayta Dios kaynata niwarqa:

—Runapa churin, kay runakunam sonqonkupi tanteachkanku pasaypaq mana allinkunallata, kay llaqtapiqa mana allinllatataqmi consejachkanku: ³“Manapas unaypim ñoqanchikqa wasinchikta perqarusunchik. Mankapi aychapas hawka kasqanman hinam kakusunchik” nispa. ⁴Chaynaqa paykunapa contranpiyá willakuy runapa churin.

⁵Tayta Diospa Espiritun huntaykuwaspanmi kaynata niwarqa:

—Ñoqa Tayta Diosmi nini: “Israelpa castankuna, chaynakunata rimaptikichikpas ñoqaqa yachanipunim imam chay tanteasqaykichiktaqa. ⁶Qamkunaqa kay llaqtapim llumpayllataña runakunata wañurachinkichik, qamkunaqa callen-callenmi runa wañusqawan huntarachinkichik. ⁷Chayraykum ñoqa Señor Dios kaynata nini: Jerusalem llaqtapa kanqa huk manka hinam ichaqa chay ukunpi aychaqa manam qamkunachu kankichik, chayqariki wañuchisqaykichik runakunapa ayanmi, qamkunataqariki chay mankamantam horqorusqaykichik. ⁸Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Qamkunatariki guerratam manchakunkichik, chaynaqa guerratam qamkunaman apamusqaykichik. ⁹Qamkunataqa llaqtamantam qarqorusqaykichik hinaspa forastero runakunaman qoykusqaykichik, chaynapim sentenciayta rurasqa. ¹⁰Qamkunaqa guerrapim wañunkichik, Israel nacionpa linderonpim ñoqaqa qamkunata castigasqaykichik, chaynapim qamkunaqa yachankichik Tayta Dios kasqayta. ¹¹Llaqtapa manam manka hinachu kanqa qamkunapaqqa, manataqmi qamkunaqa chaypa ukunpi aycha hinachu kankichik, ñoqam qamkunataqa castigasqaykichik Israel nacionpa linderonkunapi. ¹²Chaynapim qamkunaqa reqsinkichik Tayta Dios kasqayta, qamkunatariki manam kawsarqankichik decretoykunaman hinachu, manataqmi leyniykunatapas cumplirqankichikchu, aswanqa ruraraqankichikpas muyuriqnichikipi nacionkunapa costumbremen hinam.”

¹³Tayta Diospa rantinpi rimachkaptiymi Benaiaspa churin Pelatias qonqayta wañururqa, ñoqañataqmi qonqoranpa pampaman kumuykurqani kaynata qaparispay:

—Ay, Señor Dioslláy ¿Israel castakunamanta puchuqlatapas lliwtachum tukurunki? —nispa.

Diosmi willakun mosoq contratomanta

¹⁴Tayta Diosmi kaynata niwarqa:

¹⁵—Runapa churin, Jerusalem llaqtapi *yachaq Israel casta llapallan runakunam qampa aylluykikunamanta rimachkanku kaynata: “iPaykunaqa Tayta Diosmanta karunchasqam kachkanku! Ñoqanchikmanmi ichaqa qoykuwanchik kay nacionta dueño chakunanchikpaq” nispa. ¹⁶Chaynaqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá paykunaman niy kaynata: “Ñoqam qamkunataqa nacionkunaman karuncharachikichik hinaspa tukuy hinastinman chegerachikichik, chaywanpas chay chequesqa kasqaykichik nacionkunapim santuarioykichik kasaq as tiempollapaq” nispa. ¹⁷Niytaqá ñoqa Señor Diospa kayna nisqayta: “Ñoqam qamkunataqa chay nacionkunamanta kutichimusqaykichik, cheqechisqay tukuy hinastinmanta huñunaykampuspaymi Israelpa allpankunata qosqaykichik. ¹⁸Chay kutiqkuna llaqtankuman yaykuspankum chinkachinqaku llapallan cheqnisqay kaqkunata hinaspa llapallan millakuyapaq kaqkunata. ¹⁹Chaynapim ñoqaqa paykunaman qosaq mana iskayrayaq sonqotaña hinaspa mosoq espiritutaña. Ñoqaqa rumi hina sonqonkuta

aychankumanta qechuruspaymi llampu sonqotaña qoykusaq. ²⁰Chayraqmi paykunaqa decretoykunaman hina kawsanqaku, chayraqmi paykunaqa leyniykunata kasukuspa cumplingaku. Paykunaqa kanqaku ñoqapa runaykunam, ñoqañaatqmi kasaq paykunapa Diosnin. ²¹Ichaga cheqnisqaykunaman hinaspa millakusqaykunaman hina kawsaq runataqa chayna kawsasqanmantam castigasaq. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.”

Jerusalenmanta Tayta Diospa kanchariynin chinkarusqanmanta

²²Querubin sutiyoq angelkunam raprankuta hoqarirqaku, paykunawantaqmi hoqarikurqa waqtankupi ruedakunapas, paykunapa hawanpiñaatqmi kachkasqa Israelpa Diosninpa kanchariynin. ²³Hinaptinmi chay Tayta Diospa kanchariyninqa llaqtapa chawpinmanta hoqarikuruspan sayaykurqa huk orqopa hawanpi, chay orqoqariki kachkan intipa qespimunan lawman qawaq llaqtapa cantonpim. ²⁴Hinaptinmi Diospa Espiritunñaatq hina chay revelawasqanpi hoqariruwaspam kutirichiwarqa Babilonia nacionman, chaypim kachkarqaku preso pusasqa kaqkunamanta wakinkunapas. Chaymantañam revelacionpi Diospa qawachiwasqanqa hoqarikuruspan chinkarurqa. ²⁵Hinaptinmi preso pusasqa chaypi kaqkunaman willarqani Tayta Diospa tukuy ima qawachiwasqanta.

Ezequielmi willakun preso pusasqa kanankumanta

12

¹Tayta Diosmi huktawan rimapayawaspan kaynata niwarqa:
²—Runapa churin, qamqariki yachachkanki mana kasukuq castakuna ukupim, paykunaqa ñawiyok kaspapas manam rikukunkuchu, paykunaqa rinriyoq kaspapas manam uyarikunkuchu, paykunaqariki kanku mana kasukuqkunapa castankunam. ³Chaynaqa runapa churin, allichakuyá imaykikunatapas preso pusasqa hina lloqsinayki-paq, chaytaqa ruranki punchawpi paykuna qawasuchkaptikim. Chaynaqa wasikimanta lloqsispayá huklawman pasakuy, ichapas chaynapi kay runakunaqa musyakunmanku mana kasukuqkunapa castan kasqankuta. ⁴Chaynaqa preso pusasqa hina rinaykipaqyá punchawpi lliw qawasuchkaptiki imaykikunatapas horqoy hinaspayá tardeykuqta lliw qawasuchkaptiki lloqsiy preso pusasqa lloqsichkaq hina. ⁵Qamqa lliw qawasuchkaptikim wasikipa perqanta uchkuruspa imaykikunatapas chayninta apanki. ⁶Chaynapim tutaykamuchkaqtaña imaykikunatapas sawakuykuspa lloqsinki lliw qawasuchkaptiki, ichaga uyaykitaqa tapakurunkim muyuriqniki kaqkunata ama qawanaykipaq. Israel castakunapaq huk señal kanaykipaqmi churaruyki qamtaqa —nispá.

⁷Chaynatamá ñoqaga ruraraqani Tayta Diospa kamachiwasqanman hina, preso pusasqa hinam punchawpi imaykunatapas horqorurqani, tardeykuqtañaatqmi wasiypa perqanpi huk uchkuta rurarurqani hinaspa tutaykamuchkaqtaña lliw qawawachkaptinku imaykunatapas sawakuykuspay pasakurqani.

⁸Paqarinnintin achikyaytañaatqmi Tayta Dios niwarqa:

⁹—Runapa churin, manachum “¿Imatataq rurachkanki?” nispallapas tapusurqanki mana kasukuq Israelpa castankunaqa. ¹⁰Chaynaqa paykunatayá kaynata niy: “Kay encargoyqa Jerusalen llaqtapi kamachikuqpaqmi chaynataq chaypi tarikuq Israelpa llapallan castankunapaqmi” nispá. ¹¹Paykunatayá niy: “Noqam qamkunapaq kani huk señal hina, kay rurasqaypi hinam Jerusalen llaqtapi kaqkunapas rurasqa kanqa. Paykunaqariki kanqaku llaqtankumanta preso pusasqam. ¹²Paykunapa chawpinpi kaq kamachikuqpas imankunatapas sawarikuspam tutaykuqta lloqsinqa perqapi rurasqanku uchkunta, payqa muyuriqninpi kaqkunata mana qawanapqami uyanta tapakurunga. ¹³Ñoqañaatqmi

paypa hawanman mallata otaq toqllata wischuchkaq hina payta aswanraq hapirusaq hinaspam pusachisqa Caldea runakunapa yachanan Babilonia nacionman, chaymanqa mana qawakuqña chayaruspam chaypi wañukunqa. ¹⁴Paypa muyuriqninpi kaq llapallan yanapaqninkunatapas chaynataq llapallan tropankunatapas tukuy hinastinmanmi cheqerachisqa hinaspam espadayta horqoykuspay paykunata qatikachasaq. ¹⁵Nacionkunaman cheqerachispa tukuy hinastinman wischuruptiyñam yachanqaku Tayta Dios kasqayta. ¹⁶Ichaca asllatapas puchuykachisqami guerramanta, yarqaymanta hinaspa peste onqoymanta, chaynapi maylaw nacionkunamanña rispapas millakuyapaq rurasqankumanta willakunankupaq. Chaynapim paykunaqa yachanqaku Tayta Dios kasqayta.”

Huktawanmi willakun castigomanta

¹⁷Tayta Diosmi huktawan rimapayawaspan kaynata niwarqa:

¹⁸—Qamqa runapa churin, katkatatastinayá mikuytapas mikuy, manchakuy-manta hukmanyastintaqyá yakutapas tomay. ¹⁹Hinaspayá nacionpi runakunata niy kaynata: “Jerusalen llaqtapi *yachaqqunatawan muyuriqninpi yachaqqunatam Tayta Dios nin kaynata: ‘Daño ruray kasqanraykum mikuynikichiktapas mikunkichik manchakuyllawanña, pasaypaq hukmanyasqam yakuykichiktapas tomankichik, chaypi yachaqquna daño rurasqankuraykum nacionnikichikqa karunqa mana imayoc purmasqaña. ²⁰Runakunapa yachasqan llaqtakunapa tuñichisqam kanqa, nacionnikichikpas purmachisqam karunqa hinaptinmi qamkunaqa yachankichik Tayta Dios kasqayta.’ ”

²¹Tayta Diosmi huktawan rimapayawaspan kaynata niwarqa:

²²—Runapa churin ñimaninantaq Israel nacionpi: “Punchawkuna pasaptinpas Diosmanta willakuqpa revelacionninpi rikusqanqa manam cumplikunchu” nispa nisqankuqa? ²³Chaynaqa ñoqa Señor Diospa kayna nisqaytayá niy: “Israel nacionpiqa manaña masta rimanaykichikpaqmi chinkarachisqa chay rimakuynikichikta. Nam hichpamuchkanña chay punchawkunaqa. Nam chayamuchkanña revelacion qawachisqaypa cumplikuyninqa. ²⁴Israel castakuna ukupiqqa manañam kanqañachu: ‘Diosmi revelaykuwan’ nispa llullakuqkunapas, manañataqmi kanqachu adivinaq tukuspa hatunchakuy munaq runakunapas. ²⁵Kikiypunim ñoqa Tayta Diosqa rimarisqaq imam rimanayta, manaña unaspa chay rimasqaytaqa cumplisqa. Mana kasukuqkunapa castankuna, kawsasqaykichik punchawkunam ñoqaqa rimasqaq hinaspam cumplisqaqtaq. Chaynatam ñoqa Señor Dios nini.”

²⁶Tayta Diosmi huktawan rimapayawaspan kaynata niwarqa:

²⁷—Runapa churin, Israel castaqa rimachkan qanman revelasqaykunaqa unay watakunamantaña hinaspa unaymantaña cumplikunantam. ²⁸Chaynaqa ñoqa Señor Diospa kayna nisqaytayá paykunaman niy: “Ñoqapa rimarisqaykunaqa mana unaspa cumplikunqapuni.” Chaynatam ñoqa Señor Dios nini.

Llulla willakuqkuna castigasqa kanankumanta

13 ¹Tayta Diosmi huktawan rimapayawaspan kaynata niwarqa:

²—Runapa churin, Israel nacionpi ñoqamanta willakuq tukuqkunapa contranpiyá qamqa willakuy, sonqollankumanta horqoykuspa willakuqkunatayá rimapayay kaynata: “Uyariychikyá Tayta Diospa rimasqanta. ³Señor Diosmi nin kaynata: ¡Ay rumi sonqo willakuqkuna, imaynaraq kankichik! Qamkunaqariki mana revelasqa kachkaspa sonqollaykichikmanta arteykunkichik. ⁴Israel castakuna, raqaykunapi *yachaqa atoc-

kuna hinam qamkunaman willasuqnikichikkunaqa. ⁵Llaqtata defiendeq runa hinaqa manam seqarqakuchu murallapa tuñisqanmanpas, manataqmi paykunaqa chaykunatapas perqarqakuchu chaynapi Tayta Diospa castiganan punchawpi Israel castakunapa qayllanpi defiendenankupa. ⁶Paykunaqa revelacionpi qawaspankupas yanqakunallatam qawanku, llullallatataqmi adivinankupas, paykunam ninku: ‘Kaynatam Tayta Dios nin’ nispanku ichaqa ñoqa Tayta Diosqa manam paykunataqa kacharqanichu. Paykunaqa chay rimasqanku cumplikunantapas suyankuraqmi. ⁷iRevelacionpi qawasqankuqa yanqa kaqlam! iAdivinasqankupas hina llullallataqmi! Paykunaqa ñoqamanta rimasqankupaqmi hapikunku. Ichaqa manam imatapas nirqanichu. ⁸Chayraykum ñoqa Señor Dios nini chay yanqa willakuqkunaman: Qamkunaqa yanqakunata rimaspan revelacionpi-pas llullallatataq qawarqankichik, chayraykum ñoqaqa contraykichikpi kachkani. Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata. ⁹Chaynaqa ñoqamanta willakuq tukuspa revelacionpi yanqa qawaqkunapa contraykichikpim ñoqaqa hatarisaq, chaynallatam rurasq llullalla adivinaqkunawanpas. Qamkunaqa runaykuna tanteeanakunanpaq huñunakuptinkupas manam chaypichu kankichik. Qamkunapaqa sutikichikpas manam qellqasqachu kanqa Israel castakunapa listanpiqa hinaspapas qamkunaqa manataqmi kutinkichikchu Israel castakunapa allpanmanqa, chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta.”

¹⁰“Arí, chay yanqa willakuqkunaqariki runaykunatam engañarusunkichik ‘Hawkallam kachkanchik’ nispa, chaynataraqmi nisurqankichik mana hawkalla kachkaptikichikpas. Paykunaqa rikchakunku kuyuchkaq perqata hawallan llusaykuq runamanmi.

¹¹Yaw Ezequiel, chay perqapa hawallan llusay runakunatayá niy kaynata: ‘Chay perqapa wichiycamunqam, nisyullay-nisyum para chayaramunqa, runtu-parapas rumi hinam wichimunqa, vientopas qaparillawanñam pukumunqa. ¹²Hinaptinmi chay perqa tuñiykuptin runakunañataq tapukunqaku: ¿Imataq pasarun chay llusasqaykichik perqawanqa?’ nispa. ¹³Chayraykum ñoqa Señor Dios kaynata nini: Ñoqaqa piñakuspaymi pukumusay qaparillawanña hamuq vientota, rabiallowanñam nisyullay-nisyuta parachimusay, runtu-paratapas rumita hinañam wichichimusay chaynapi tukuy imatapas piñakuywan tukurunaypaq. ¹⁴Ñoqaqa tuñirachisaqmi chay hawallan llusasqaykichik perqataqa, pampaman wikaparuptiyim cimientonpas rikurichkaña karunqa. Arí, chay perqa wichiycuptinmá qamkunapas wañunkichik chay monton rumikunapa chawpinpi. Chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta. ¹⁵Ñoqaqa piñakuywanmi chay perqata tuñirachisaq, chaynallatataqmi rurasay chay perqapa hawan llusay runakunawanpas hinaspan nisqaykichik: Manam perqapas nitaq hawan llusaykunapas kanñachu, nispa. ¹⁶Israel nacionpi ñoqamanta willakuq tukuqkunam Jerusalem llaqtapi *yachaqkunaman willakurqaku revelacionninkuman hinaqa llapallanku hawka kanankumanta, ichaqa manam kanchu chay hawka kawsakuyqa.” Chaynatamá nini ñoqa Tayta Dios.

Diosmanta willakuq tukuq warmikuna sentenciasqa kasqankumanta

¹⁷⁻¹⁸—Chaynaqa runapa churin, kunanñataqyá qawariy runaykuna ukupi ñoqamanta willakuq tukuq warmikunata. Paykunaqariki sonqonkumanta horqoykusallam rimanku, chaynaqa ñoqa Señor Diospa kayna nisqaytayá paykunapa contranpi niy: “Ay iimaynaraq kankichik chimpitakunata runakunapa maki llañunpaq siraqkuna! Ay iimaynaraq kankichik taksapaqpas-hatunpaqpas qoysu sukupa ruraqkuna! Chaykunataqa rurankichik runakunata engañanaykichikpaqmi. ¿Chaykunawan runaykunata engañaspaykichikchu kikirikichik cuidakuyta munankichik? ¹⁹Qamkunaqariki runaykuna ukupim huk aptay cebadallapaq hinaspa huk parten tantallapaq millakuypaqta hinaña ruraruwankichik,

qamkunaqariki mana wañunanpaq kaq runakunatam wañurachinkichik. Llullalla uyariq runaykunatam qamkunaqa llullakuykunkichik. ²⁰Chayraykum Ñoqa Señor Dios kaynata nikichik: Ñoqaqa runakunapa maki llañunpaq chimpitakuna rurasqaykichikpa contranpim kachkani, chaywanmi qamkunaqa runakunata urpitukunata hina engañarunkichik. Chay runakunataqa ñoqam makikichikmanta librasaq hinaspa urpituta kachaykuch-kaq hina kachaykusaq. ²¹Chay rurasqaykichik qoysu sukupakunatapas qechuruspaymi, runaykunataqa makikichikmanta librusaq, paykunataqa librusaq manaña masta makikichikpi preso kanankupaqmi, chaynapim qamkunaqa yachankichik Tayta Dios kasqayta. ²²Ñoqa mana llakichichkaptiypas allin ruraqkunatam llullakuykuspa huk-manyarachinkichik, mana allin ruraqkunatam ichaqa aswanraq kallpanchaykunkichik chaynapi mana allin kawsasqankumanta mana wanakunankupaq hinaspa mana kaw-sanankupaq. ²³Chayraykum revelacionpi yanqa kaqkuna qawasqaykichikpas manaña kanqachu hinaspapas qamkunaqa manañam adivinankichikchu, chaynapim ñoqaqa ru-naykunata makikichikmanta librusaq hinaptinmi yachankichik Tayta Dios kasqayta.”

Taytacha-mamacha adoraqkunaqa castigasqa kanankumanta

14 ¹Israel castakunapa wakin ancianonkuna hamuspa ñawpaqniypi tiyay-kurqaku. ²Hinaptinmi Tayta Dios kaynata niwarqa:

³—Runapa churin, kay runakunaqa sonqonkutam kichaykun taytacha-mamachakunaña munaychakunanpaq, paykunaqa urmarunankupaqmi taytacha-mamachankuta ñawpaqnikuman sayaykachinku. ¿Chaychum ñoqaqa tapuwanankutaraq dejayman? ⁴Chaynaqa ñoqa Señor Diospa kayna nisqaytayá paykunaman niy: “Israel castakunamanta pipas taytacha-mamachankuman son-qon kichaykuqqa hinaspa urmarunankupaq ñawpaqninman chay taytacha-mamacha sayaykachiqa willakuqniyman tapukuq hamuptinpas paykunatam chay achka-achka taytacha-mamachankuman hina contestasaq” nispa.

⁵—Chaytaqa rurasaq Israel castakunapa sonqonta preso hapichkaq hina hapinay-paqmi, paykunaqariki llapallankum chay taytacha-mamachankurayku ñoqamanta karunchakurunku. ⁶Chaynaqa ñoqa Señor Diospa kayna nisqaytayá Israel castaku-naman niy: “Qamkunaqa taytacha-mamachaykichikkunata hinaspa millakuypaq kaqkunata qepanchakuspayá ñoqaman kutirikamuychik. ⁷Israelpa castankunamanta otaq qamkunawan yachaqa forasterokunamanta pipas ñoqamanta karunchakarus-panqa hinaspa sonqonta taytacha-mamachakunaman kichaykuspanqa chaynataq urmarunankupaq ñawpaqninman chay taytacha-mamachakunata sayaykachi-spanqa willakuqniyman tapukunankupaq hamuptinpas ñoqa Tayta Diospunim contestasaq. ⁸Wakinpaqpas ejemplo hina kanankupaqmi ñoqaqa paypa contranpi sayariruspay chinkarachisaq, runakunapa rimakunantam ñoqaqa rurarusaq, chinkarachisaqtaqmi runaykunapa chawpinmantapas. Chayraqmi yachankichik Tayta Dios kasqayta.

⁹“Sichum ñoqamanta willakuq piwanpas convencerachikuspa yanqata rimaptinqa ñoqam paytaqa pantarachini, paytaqa ñoqam castigasqa, chinkarachisaqtaqmi Israel runaykunapa chawpinmantapas. ¹⁰Paykunaqa iskayninkumá castigasqa kanqaku chay mana allin rurasqankumanta, ñoqamanta yanqa willakuqtapas chaynataq tapuqintapas castigasapqunim. ¹¹Chaynapim manaña karunchakuwanqakuchu nitaqmi mana kasuwas-qankuwanqa millakuypaq hinañachu kanqaku. Chaynapim paykunapa kanqaku ñoqapa runaykunaña, ñoqañataqmi kasaq paykunapa Diosnin. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.”

Jerusalen llaqta castigo mercesqanmanta

¹²Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

¹³—Runapa churin, sichum traicionawanapq huk kaqnin nacionpi runakuna hu-challikuptinqa paykunatam castigarusaq, lliw mikunankutapas chinkarachisaqmi, paykunamanqa yarqayta kachaykuspami runakunatapas hinaspa animalkunatapas wañu-rachisaq. ¹⁴Sichum chay nacionpi *yachanmanku Noey, Daniel hinaspa Job hinaspaq chay kimsallankuch allin rurasqankurayku salvakunmanku. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.

¹⁵—Sichum runa mikuq purun animalkunata chay nacionman kachaykupty chaypi wawa-churinkuta tukurunman chaynapi chay nacion purmaruptin chay animalkunata manchakuspan manaña chayninta pipas puriptinqa ¹⁶Ñoqa Señor Diosmi kikiyrayku jurani: Chay kimsa runakuna chay nacionpi *yachaspanqa manach churinku salvaytapas atinmankuchu, aswanqa kikillankuch salvakurunmanku hinaptinchá chay nacionqa purmarunman.

¹⁷—Sichum chay nacionman guerrata kachaykuspami runakunatawan animal-kunata wañuchinanpaq kamachispayqa, ¹⁸ñoqa Señor Diosmi kikiyrayku jurani: Chay kimsa runakuna chay nacionpi *yachaspanqa manach churinku salvaytapas atinmankuchu aswanqa kikillankuch salvakurunmanku.

¹⁹—Sichum chay nacionman peste onqoyta kachaykuymán chaynapi piñakuyniywan runakunatawan animalkunata tukurunapq hinaptinqa ²⁰ñoqa Señor Diosmi kikiyrayku jurani: Noey, Daniel hinaspa Job chay nacionpi *yachaspankupa manach churinku salvayta-pas atinmankuchu aswanqa allin rurasqankuraykuch kikillanku salvakurunmanku.

²¹—Chaynaqa ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Aswanraqmi kanqa Jerusalen llaq-taman runakunatawan uywa animalkunata wañuchinaypaq tawantin manchakuypaq castigokunata apachimuptiyqa. Chaykunaqariki guerrakunapiwan yarqaymi hinaspa runa mikuq purun animalkunapiwan peste onqoy. ²²Chaywanpas wakinpa qaripas-warmi-pas churinkunam puchuruspa hawaman lloqsichisqa kanqaku, paykunaqa qamkunaman hamuptinmi imaynam kawsasqankuta hinaspa imakunam rurasqankuta qawankichik hinaptinmi Jerusalen llaqta castigasqaymantawan tukuy mana allin apamusqaymanta chayraq sonqoykichikpas tiyaykunqa. ²³Qamkunaqa qawankichikmá imaynam kawsasqan-kuta hinaspa imakunam rurasqankuta, chaynapim yachankichik Jerusalen llaqtataqa mana yanqapunichu castigasqayta. Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata.

Israel runakunaqa mana valeq uvas plantawan tupachisqa kasqanmanta

15 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²Runapa churin

¿Uvas plantapa kullunchu masta valenman

wakin sachakunapa kullunmantapas?

¿Uvas plantapa kallmanchu masta valenman

monte sachakunapa kallmankunamantapas?

³¡Uvas kullumantaqa manam ruranmankuchu ima obrallatapas!

¡Uvas kullumantaqa manam ruranmankuchu warkukuna estacallatapas!

⁴Chay uvas kulluqa kañanapaqmi

ninaman wischusqa.

Chay uvas kullupaqa iskaynin puntanmi
kañakurunqa.

Hinaptinmi chaykunapa chawpinqa
carbonyarunqa.

¿Hinaptinqa yaqachum imallapaqpas
servikunqa?

⁵ Enterollanraq kachkaspan
mana imapaqpas servikuchkaspanqa

¿mana valeqñachu karunman

kañakuspa carbonyaruspanqa?

⁶ Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata:

Imaynam purun sachatawan kuskata

ninaman wischunku uvas sachapa kulluntapas,

chaynatapunim rurasaq Jerusalenpi *yachaqkunatapas.

⁷ Paykunapa contranpim sayarisaq ñoqaqa.

Ninapa rupayninmantaña ayqeruptinkupas

huk ninam paykunataqa kañarunqa.

Chaynaqa castigasaqma paykunataqa,

chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqaytaqa.

⁸ Chaynaqa purmachisaqmi kay nacionnikichikta.

Traicionawasqaykichikmantam purmachisaq kay nacionta.

Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata.

Jerusalen llaqtapi yachaqkunaqa mana kasukuq kasqankumanta

16 ¹ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, Jerusalen llaqtapi *yachaqkunamanyá willamuy millakuy paq rurasqankumanta. ³ Chaynaqa Jerusalen llaqtatamá ñoqa Señor Dios nini kaynata: “Canaan runakunapa allpanpim qamqa qallarirqanki, chay allpapim qamqa wawa hina nacerqanki. Qampaqariki taytayki hinam karqa Amor sutiyoq runakunapa castan, mamayki hinataqmi karqa Het sutiyoq runakunapa castanpas. ⁴ Nacekuchkaq hina qallariptikiqa manam pipas puputi cordonchaykitapas kuchusurqankichu nitaqmi yakuwanpas mayllasurqankichu nitaqmi kutasqa kachiwanpas qaqosurqankichu, manataqmi imallawanpas qellpuykusurqankichu. ⁵ Chaykunata ruraykuspa waqaychaykusunaykipaqa manamá pipas llakipayasurqankichu, aswanqa qanmanta millakuspankum nacesqayki punchawqa hawaman wischurusurqanki. ⁶ Ichaqa ñawpaqníkita pasaspaymi rikurqayki yawarníkípa hawanpi haytakachachkaqta hinaptinmi hina chayna yawarpa hawanpi kachkaptiki nirqayki: ‘Kawsakuy’ nispa. ⁷ Chaymi purunpi waytakunata achkayachichkaq hina wiñachiptiy suma-sumaqlaña sipasyarurqanki, ñuñuykikunapas wiñaruptinmi chukchaykipas achkallañañataq karqa, ichaqa mana pachayki kaptinmi karqanki qalalla.

⁸ “Huktawanmi ñawpaqníkita pasaspay rikurqayki casarakuy tiempoykipiña kasqaykita, qalalla kasqaykiraykum capaywan tapaykurqayki hinas pam contratota ruraspa juramentarqayki hinaptinmi ñoqapaña karqanki. Chaynatam ñoqa Tayta Dios nini. ⁹ Yakuwanpas bañachispaymi hawaykipi kaq yawartapas mayllaykurqayki hinas pam miski asnaq

aceitewan llusiyrurqayki. ¹⁰Qamtaqa pachachirqaykipas sumaqlaña bordasqa pachakunawanmi, fino qalaskunamanta *usutakunawanmi hinachirqaykipas, fino kaq linomantam watakutapas weqawnikipaq qorqayki, hawaykiman churakunaykipapas qorqaykitaqmi sumaqlaña seda pachakunata. ¹¹Qori-qollqewan adornaspaytaqmi maki llañuykimanpas brazaletkunata churarqayki hinaspa kunkaykimanñataq collarta warkurqani. ¹²Senqaykimanpas huk anillotam churarqani, rinrikipapas aretekunatam qorqayki, umaykimanñataqmi churaykurqani sumaqlaña coronata. ¹³Qamtaqariki chaynatamá qori-qollqewan adornaykurqayki, pachaykipas karqa fino kaq linomantawan sedamanta sumaqlaña bordasqakamam. Mikunaykiñataqmi karqa trigomanta harina, abejapa miskin hinaspa aceite. Aswan-aswan sumaqyaspam reinaña rikurirurqanki. ¹⁴Chaymi suma-sumaqlaña kasqaykirayku llapallan nacionkunapi reqsisqa karurqanki, qamtaqa sumaqlaña adornarusqayraykum mana imapas pisisqa suma-sumaqa karqanki.

¹⁵‘Ichaqa chay sumaqlaña kasqaykipim qamqa confiakurqanki hinaspa ancha reqsisqa kasqaykirayku hukwan-hukwan tupakururqanki, llapallan chaypi purikunawanmi huchapakurqanki hinaspa nirqankirqa: ‘Sumaqlaña kayniyqa qampaqmi kanqa’ nispas. ¹⁶Chay pachaykikunawanmi rurarqanki moqokunapi achka colorwan adornasqa capillakunata hinaspa chaypi hukwan-hukwan kakurqanki, chayqa manam kanmanchu karqa nitaqmi mastaq kanqachu. ¹⁷Qamqa qori-qollqemanta sumaqa alhajakuna qosqaywanmi rurarurqanki taytachakunata, chaynapi paykunawan huchapakunaykipaq. ¹⁸Sumaqa bordasqa pachaykiwanmi chaykunata pachaykachirqanki hinaspa paykunamanraq ofrecerqanki miski asnaq aceiteytawan inciensoytapas. ¹⁹Mikunaykipaq qosqaytapas otaq trigo harinatapas hinaspa aceitetawan abejapa miskintapas paykunamanmi qoykurqanki, chaykunataqa qorqanki miski asnaq ofrenda ofrecechkaq hinam. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.

²⁰‘Qaripas-warmipas qampi churiykunatam chay taytachakunaman mikuyta hina ofrecerqanki. ¿Pisillapaqchu rikchakapusurqanki chay hukwan-hukwan kakusqaykiqa? ²¹¿Chaychum qamqa churiykunatapas wañurachispa chay taytachakunamanraq ninapi rupachispa ofrecerqanki? ²²Qamqa millakuypaq kaqkunata ruraspam hinaspa hukwan-hukwan kakuspaq manaña yuyankichu imaynam wawa kaspaqa mana pachayoq qalalla kasqaykita, manataqmi yuyanki-taqchu imaynam yawarpa hawanpi haytakachasqaykitapas.

²³‘Ay, imaynaq kanqa qampa vidayki, nispam niki ñoqa Señor Dios. Chayna mana allinkunata ruraruspa ²⁴qamqa moqokunatapas tukuy plazakunapi hatarirachinki chaynapi chaypa hawanpi capillakunatapas ruraykipaq. ²⁵Chay capillakunataqa hatarirachinki llapallan ñanpa pallaqninkunapim, chaynapim qamqa suma-sumaqa kaynikitapas millakuypaqmanña tikrarunki. Lliw purikunaman cuerpoykita entregaspaykim aswan-aswanraq hukwan-hukwan kakurqanki. ²⁶Chay hechor asno hina vecinoyki Egipto runakunawanmi qamqa huchapakurqanki, chayna aswan-aswan kakuspaq ñoqata piñachiwarqanki.

²⁷‘Chayraykum qamta castigaspay mikunaykitapas menosyarachirqani hinaspa entregaykurqayki cheqnisuqniki Filisteo runakunaman chaynapi imam munasqankuta rurasunaykipaq, paykunaqariki chay penqaypaq kaqkuna rurasqaykimantam hukmanyasqa kachkarqaku. ²⁸Ichaqa chaywanpas mana saksasqa hina kaspaq Asiria runakunawanña kakurqanki, ichaqa chaywanpas manamá hawkachu karqanki. ²⁹Chaynallataqmi Babilonia nacionpipas aswan-aswanraq huchapakurqanki. Paykunaqariki kanku negociante runakunam. Chaywanpas manamá hawkachu karqanki.

³⁰Ñoqa Señor Diosmi niki kaynata: Pipa makinmanpas wichiykunaykipaqqa imayna debilmi qamqa karqanki! Chaykunataqa mana penqakuspañam hukwan-hukwan kakuq warmi hina ruraraqanki. ³¹Tukuy ñanpa pallqaqninkunapi moqokunatapas hatarirachispaykim plazakunapipas capillakunataraq hatarirachinki, chaynapim hukwan-hukwan kakuspa taytachakunata adoraraqanki. Ichaqa qamqa manam chuchumika warmi hinachu karqanki, qamqariki manam cobrarqankichu.

³²“Qosayoc kachkaspa pierdekuq warmi hinam qamqa mana reqsisqaykikunawan kakunki. ³³Llapallan chuchumikakunamanqa qonkum pagonkuta ichaqa qamqa llapallan kuyasuqnikiymanmi pagasparaq regalokunata qorqanki chaynapi tukuy hinastinmanta hamuspanku qanwan huchallikunankupaq. ³⁴Ichaqa chay hukwan-hukwan kakuspaykiqua manam wakin warmikuna hinachu rurachkanki, qamtaqariki manam pipas maskasuchkankichu huchallikunanaqqa, manataqmi rurasqaykimantaqa pipas pagasunkichu, aswanqa qamraqmi paykunaman pagan-ki. iChaynapimá qamqa mana wakin warmikuna hinachu rurachkanki!

³⁵“Chaynaqa hukwan-hukwan kakuq warmi hina Jerusalem llaqta, ñoqa Tayta Diospa rimasqaytayá uyariy. ³⁶Ñoqa Señor Diosmi niki kaynata: Qamqa mana penqakuspañam qalatukuruspá hukman-hukman entregakuchkanki, entregakuchkankitaqmi millakuypaq taytachaykikunamanpas, chay taytachakunamanmi qamqa wawaykikunapa yawarnintapas ofrecerqanki. ³⁷Chayraykum qanwan llapallan kakuqkunata ñoqaqa huñurusaq, qampa muyuriqnikiymanmá ñoqaqa huñurusaq kuyasqayki kaptinpas otaq cheqnisqayki kaptinpas hinaspa paykunapa ñawpaqninpi qamta llatanarusqayki chaynapi pasaypaq qalallataña qawasunaykipaq. ³⁸Chaynaqa qosayoc kachkaspa pierdekuq warmita hinam chaynataq runa wañuchi q warmita hinam ñoqaqa sentenciasqayki, ñoqaqa piñakuruspa hinaspa sentikuruspa wañuyman qoykusqayki. ³⁹Paykunaman qoykuptiymi chay moqo rurasqaykikunata tuñichinqaku, tuñichinqakutaqmi chaykunapa hawanpi kaq adorana capillakunatapas. Paykunaqa pachaykitapas chusturususpaykimá sumaqlaña adornoykikunatapas horqorunqakutaq hinaspa pasaypaq qalallata saqerusunki. ⁴⁰Llapa runakunata contraykipi hatarirachispankum chay llaqa runakunaqa rumiwan choqaparususunki hinaspa espadawan chikan-chikanta kuchuparusunki. ⁴¹Wasikitapas kañaspankum chay sentenciata ruranqaku llaqa warmikunapa ñawpaqninpi. Chaynapim ñoqaqa chay hukwan-hukwan kakusqaykita puchukarachisq hinaptinmi chay qanwan kakuqkunamanpas manaña mastaq pagankiñachu. ⁴²Chaynapim qampa contraykipi piñakuyinpi chayraq tanirunqa, qamrayku sentikusqaypas chayraqmi chinkarinqa, hawqayaykuspaysi manaña mastaq piñakusaqchu. ⁴³Ari, qamqariki qonqarunkim warma kaspá imaynam kasqaykitapas, tukuy chaykunata ruraspa qamqa piñachiqwarqanki, chayraykum ñoqaqa chay mana allinpi kawsasqaykimanta castigasqayki, chaynaqa ¿imanasqamá chay millakuypaq rurasqaykikunamanqa yaparqankiray chay hukwan-hukwan kakuykunataqa? Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.

Mamanpa ejemplon qatiq sipasmanta

⁴⁴“Rikchanachiy rimaq runakunam qanmanta rimakunqaku kaynata: ‘Maman hina-chá kanqa kay warmi wawanpas’ nispanku. ⁴⁵Qamqariki kanki qosantapas chaynataq wawankunatapas cheqni q warmipa wawan hinam. Qamqa kanki qosantapas chaynataq wawankunatapas cheqni q warmikunapa ñañan hinam. Mamaykichik hinam karqa Het runakunapa castan, taytaykichik hinañataqmi karqa Amor sutiyoq runakunapa castan.

⁴⁶Norte lawpi tarikuq Samaria llaqtam lliw taksa llaqtachankunapiwan karqa mayor ña-
ñayki hina, surlawpi tarikuq Sodoma llaqtañaataqmi lliw taksa llaqtachantinkuna karqa
qampa sullka ñañayki hina. ⁴⁷Chaynaqa qampas paykunapa imaynam kawsasqankutam
qatirqanki, paykunapa millakuypaq rurasqankuman hinataqmi ruraraqkipas ichaqa
chaykunatapas pisillapaq hapispaykim paykunamantapas aswanraq mana allinta kaw-
sarqanki. ⁴⁸Noqa Señor Diosmi kikiyrayku jurani: Chay Sodoma llaqtapunipas ñañayki
hina kachkaspam lliw llaqtachantinkuna mana ruraraqchu qampa hinaspa lliw llaqta-
chaykikunapa rurasqantaqa. ⁴⁹Ñañayki hina Sodoma llaqtapa mana allin rurasqanqa
kaykunam karqa: Payqa lliw llaqtachantinkunam orgullosallaña karqa, achkallaña
mikuyniyok kaspataqmi mana imamantapas preocupakuqchu, manataqmi wakcha-
kunatawan mana imayoqkunatapas yanapaykuqchu. ⁵⁰Paykunaqa orgullosallaña
rikuriruspankum ñoqapa millakusqaykunata ruraraqchu chaymi qampa qawasqaykiman
hina chinkarachirqani. ⁵¹Samaria llaqtaqa manam partellantapas huchallikurqachu
qampa huchallikusqaykiman hinaqa, qamqa ruraraqchi aswan millakuypaq kaqkuna-
taraqmi, chaynapim qanwan tupanachikuspanqa mana huchayoqmanraq rikchakunku.
⁵²Qamqariki ñañaykikunamantapas aswan millakuypaqaraq huchallikuspan payku-
nataqa allin qawasqapaqraq otaq mana huchayoqpaqraq rikurirachinki, chayraykuyá
qaqchasqa kasqaykitaq kikipuni aguantay, ñañaykikuna mana huchayoqmanraq
rikchakusqankuraykuyá penqaypi kasqaykitawan qaqchasqa kasqaykita aguantay.

⁵³“Sodoma hinaspa Samaria llaqtakunatam huktawan sumaqlletaña hoqarichisaq,
chaynallatam rurasq lliw taksa llaqtachankunawanpas hinaspan qamtapas payku-
napa chawpinpi huktawan hoqarichisqayki, ⁵⁴ichaqa humillasqa kaspaykim tukuy
mana allin rurasqaykimanta penqakunki paykunapaq consuelo hina kasqaykirayku.
⁵⁵Ñañaykikuna hina lliw taksa llaqtachantin Sodoma hinaspa Samaria llaqtakuna
ñawpaq tiempopi kasqankuman hina kutiykuptinmi qampas chaynallataq lliw taksa
llaqtachantinkuna ñawpaq tiempopi kasqaykichikman hina kutiykunkichik. ⁵⁶Orgu-
llosallaña kasqayki tiempopiqa manam rimariyllapas-rimariqchu kanki ñañayki hina
Sodoma llaqtamantaqa. ⁵⁷Chaynaqa karqanki mana allin rurasqaykikunata manaraq
tarirachikuchkaspam. Kunanmi ichaqa Edom hinaspa Filisteia nacionkunapi llaqta-
kunapas lliw insultasuchkanki, llapachallan muyuriqnikiqi kaqkunamiki qamtaqa
despreciasuchkanki. ⁵⁸Chaynaqa hukwan-hukwan kaksusqaykimantawan millakuy-
paq kaqkuna rurasqaykimantam chay castigoykita aguantanki.

⁵⁹“Noqa Señor Diosmi nini kaynata: Juramentowan contrato rurasqanchikta mana
kasukusqaykimantam mercesqaykiman hina castigasqayki. ⁶⁰Noqam ichaqa warma
kaptikiraq contrato rurasqanchikta yuyarisaq hinaspan wiñaypaqña qanwan contra-
tota rurasq. ⁶¹Mayor ñañaykitawan sullka ñañaykita wawaykipaq hina qoykuptiyimi
qamqa ñawpaq kawsasqaykimanta yuyarisa llumpay penqaypi kanki. Paykunataqa
qosqayki manam qanwan contrato rurasqanchikraykuchu. ⁶²Huktawanmi contratoyta
qanwan rurasq hinaptinmi yachanki Tayta Dios kasqayta. ⁶³Mana allin rurasqayki-
kunamanta pampachaykuptiyimi chaykunata yuyarisa penqakuywan kanki hinaspan
penqakuyman simikitaqas manaña kicharinkichu. Chaynatam ñoqa Señor Dios nini.”

Uvas plantamantawan ankamanta

17 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, qamyá Israel castakunaman rimariy huk rikchana-
chiyta. ³Ñoqa Señor Diospa nisqaytayá niy kaynata:

Huk hatu-hatun ankam Libano Orqoman chayaramurqa.
 Raprasapa hinaspa puranpas puntasapallañam chayaramurqa.
 Imaymana rikchaq purayoqmi cedropa puntanman hapipakururqa.

⁴ Chay sachapa uma puntachantam kaptarurqa.
 Hinaspam negociantekunapa nacionninman aparurqa.
 Negociantekunapa kanan llaqtamanmi churaykurqa.

⁵ Allpamantapas hoqariykurqataqmi muhukunata.
 Hinaspam allpasapallaña chakrapi tarpuykurqa.
 Achka yakupa patanpim tarpurqa allinneqta.
 Wayaw tarpuchkaq hinam chaytaqa churarqa.

⁶ Chay muhu wiñaruspanmi kaynaman-waknaman
 sumaqlлатаña chutarikurqa.
 Sayayninga taksalla kaptinpas
 kallmankunam anka lawman qawarqa.
 Sapinkunañataqmi aswan-aswanraq ukuman yaykurqa.
 Chay muhu wiñaruspanmi uvas planta rikurirurqa.
 Sumaqlлатаña iklliriruspanmi kallmasapallaña karurqa.

⁷ Ichaga kachkasqataqmi huk hatu-hatun ankapas.
 Raprasapallaña hinaspa purasapallañam chayqa kasqapas.
 Hinaptinmi chay uvas plantaqa chay
 ankaman sapinkunata haywarirqa.
 Maymi kasqanmantam payqa kallmachankunata
 *parqoykunankupaq haywarirqa.

⁸ Ichaga payqa allin allpapi tarpusqam kachkarqa.
 Ichaga payqa achka yakupa patanpim tarpusqa kachkarqa
 chaynapi sumaqlлатаña ikllirisan achkallaña rurunanpaq
 chaynapi sumaqlлатаña uvas sachá rikurirunanpaq.

⁹ Chaynaqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá niy kaynata:
 Chay uvas plantaqa manam allinñachu kanqa.
 Chay uvas plantaqa sapinmanta pilasqam kanqa.
 Rurunkunapas kanqa wichichisqataqmi.
 Chayraq ikllimuq rapinkunapas chakirunqataqmi.
 Manapas kallpallawanmi sapinmanta chutasqa kanqa.
 Manapas achka runallawanmi sapinmanta chutasqa kanqa.

¹⁰ Huktawan plantasqa kaspapas manañam allinyanqachu.
 Inti qespimunam lawmanta wayramuptinqa ¿kawsanqaraqchu?
 Chakirusqanraykum maypim tarpuykusqankupiqá kanqañachu.

¹¹ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

¹²—Chay mana kasukuq runakunapa castankunatayá tapuy kaynata: “¿Manachum entiendenkichik kay rikchanachiypa imam ninantaq?” nispa. Chaynaqa payku-namanyá willay: “Babilonia nacionpa reynin Jerusalem llaqtaman hamuruspanmi chaypi kaq reytawan chaypi kamachikuqkunata presocharurqa hinaspam paypa kasqan Babilonia nacionman pucharichirqa. ¹³Hapirurqataqmi reypa miraynintapas hinaspam payta jurachispan contratota rurarqa. Chaymantam chay nacionpi ancha

reqsisqa runakunata pusachirqa. ¹⁴Chaynataqa rurarqa Israel nacion mana kallpayoq taksallaña kananpaqmi hinaspa mana hoqarikunankupaqmi chaynapí contratonta cumplisqallanwanña allin takyananpaq. ¹⁵Ichaqa chay contrato rurasqan kama-chikuqmi Babilonia nacionpa reyninta mana kasukurqachu. Arí, payqariki Egipto nacionmanmi runankunata kacharqa caballokunata hinaspa achkallaña tropakunata mañamunankupaq. ¿Yaqachum qamkunaqa creenkichik payqa allin lloqsirunanta? ¿Yaqachum qamkunaqa creenkichik chayna ruraqqa kawsachkaqraq ayqerunanta? ¿Yaqachum qamkunaqa creenkichik contrato rurasqan mana cumpli q runaqa ayqerunanta? ¹⁶Ñoqa Señor Diosmi vidayrayku jurani: Babilonia lawpim chay churaqnin reypa kasqanpi payqa wañunqa. Payqariki despreciarqam chay juramento rurasqanta, manataqmi cumplirqachu chay reywan contrato rurasqantapas. ¹⁷Babilonia nacionpa reyninmi Jerusalem llaqtata atacaspan murallapa qepanpi allpakunata montonanqa, llaqtatapas huk murallawanmi muyurunqa achkallaña runakunata wañuchinapaq. Ichaqa Rey Faraonqa manam yanapanqachu achka-achka tropankunawanpas nitaq achka-achka soldadonkunawanpas. ¹⁸Chay Jerusalem llaqtapi gobiernaqqariki juramentota despreciaspanmi contrato rurasqantapas mana kasukurqachu. Payqariki prometekuchkaspan mana allinkunataraq rurasqanraykum mana ayqenqachu.

¹⁹“Chayraykum ñoqa Señor Dios vidayrayku juraspay kaynata nini:

‘Payqa juramento rurawasqantam despreciarqa.

Payqa contrato rurasqaykutam pakirurqa.

Castigasaqpunim chay rurasqanmantaqa.

²⁰Chaynaqa hapinay mallaytam payman wischuykusaq.

Chaynaqa toqllaywanmi paytaqa hapirusaq.

Chaynapim Babilonia nacionman pusachisqaq paytaqa.

Chaypiñam traicionawasqanmanta sentenciasaq paytaqa.

²¹Llapallan ayqekuqkunata guerrapim wañunqaku.

Llapallan tropankunapas espadawanmi wañunqaku.

Tukuy hinastinmanmi cheqechinqaku puchuqkunata.

Hinaptinmi yachankichik ñoqa Tayta Dios rimasqayta.’ ”

²²“Kaynatam nini ñoqa Señor Dios:

Ñoqapas chay cedro sachapa uma puntachanta

kaptaruspaq plantarusaq.

Chay iklimuq uma puntachanta kaptaruspaymi

alto-alto orqopi plantarusaq.

²³Arí, chaytaqariki Israel nacionpa

hatun orqonpim plantarusaq.

Hinaptinmi kallmankunatapas mastarispam rurunqa.

Chaynapimá payqa suma-sumaq cedro sachaña rikurirunqa.

Ukunpipas tukuy rikchaq alton pawaqkunam *yachanqaku.

²⁴Chaynapim purunpi llapallan sachakunapas yachanqa

ñoqaga Tayta Dios kasqayta.

Hatun sachakunata pampaman wischuspam

hatunchasaq chay taksa kaqta.

Verdellaña sachata chakirachispaymi

ikllichisaq chay chakisqa kaqta.
Ñoqa Tayta Diosqa cumplinipunim rimasqayta.”

Pipas huchallikuqqa wañunqapunim.

18 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:
²—Israelpa castan runakunam sapa kutilla kay rimakuyta
rimankichik:

“Tayta-mamakunam puchqo uvasta mikururqa. Chaymi churi-wawankupa kirun sallirurqa” nispa. ¿Imanasqataq chaynataqa rimankichik? ³Ñoqa Señor Diosmi vidayrayku juraspay nikichik: Kay rimakuytaqa Israel nacionpiqa mana-ñam haykapipas rimankichikchu.

⁴Llapallan runakunaqa ñoqapamiki.
Taytanpas churinpas ñoqapamiki.
Pipas huchallikuqqa wañunqamiki.

⁵Allin ruraq runa kaspanqa
allin arregloman hinach allichanman.

⁶Orqokunapa hawan capillakunapiqa manam mikunmanchu.
Israel nacionpi taytacha-mamachakunapiqa manam confiakunmanchu.
Runamasinpa warminwanqa manam kakunmanchu.
Killanwan kaq warmiwanqa manam kakunmanchu.

⁷Payqa manam pitapas ñakarichinmanchu.
Payqa debekuqninpa prendantapas manam hapikuykunmanchu.
Payqa manam pitapas suwakunmanchu.
Payqa yarqaymanta kaqmanpas mikuykachinmanmi.
Payqa mana pachayoqtapas pachaykachinmanmi.

⁸Payqa qollqentapas prestanman
manam mirayninpaqraqchu.
Payqa qollqen kutichipusqapas chaskinman
manam ancha mirayniyoqtachu.
Payqa karunchakunmanmi
mana allin ruraykunamantapas.
Payqa cheqapman hinam
arreglaykunman runakunapa quejantapas.

⁹Chayna runa decretoykunaman hina kawsaspanqa
hinaspaleyniykunaman hina ruraspanqa
allinta rurasqanraykum kawsanqapuni.
Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.

¹⁰Ichaga sichum churin salteaq rikurirunman,
ichaga sichum churin runakunata
wañuchi rikurirunman,
taytanpa mana rurasqan huchata ruraranman.

¹¹Chay churingariki orqokunapa hawan capillakunapim mikukuq.
Payqariki runamasinpa warminkunawanmi kakuq.

¹²Payqariki wakchatawan mana imayoqtam ñakarichiq.

Payqariki runamasintapas sapa kutillam suwakuq.
 Manataqmi kutichipuqchu debekuqninpa prendantapas.
 Payqariki confiakuqmi taytacha-mamachakunapipas.
 Payqariki ruraqmi millakuyapaq mana allinkunatapas.

- ¹³ Payqa mirayllanpaqmi pimanpas
 qollqenta prestaykuq.
 Payqa qollqen kutichipusqapas
 ancha mirayniyoqtam chaskikuykuq.
 ¿Chayna runaqa kawsanqaraqchu?
 Arí, payqa manam kawsanqañachu.
 Payqa millakuyapaq kaqkuna rurasqanmantam wañunqapuni.
 Payqa chayna culpayaq kasqanmantam wañunqapuni.

¹⁴ Ichaqa chay mana allin runapapas kanmantaq huk churin. Chaynapiriki chay churiqa qawanman taytanpa tukuy huchallikusqankunata ichaqa manataq chay taytan hinachu runanman.

- ¹⁵ Hinaspaqa orqokunapa hawan capillakunapiqa
 manam mikunmanchu.
 Israel nacionpi taytacha-mamachakunapiqa
 manam confiakunmanchu.
 Runamasinpa warminwanqa manam kakunmanchu.
- ¹⁶ Payqa manam pitapas ñakarichinmanchu.
 Payqa debekuqninpa prendantapas manam hapikuykunmanchu.
 Payqa manam pitapas suwakunmanchu.
 Payqa yaraqaymanta kaqmanpas mikuykachinmanmi.
 Payqa mana pachayoqtapas pachaykachinmanmi.
- ¹⁷ Payqa yanapaykunmanmi wakchakunatapas.
 Payqa manam mirayninpaqraqchu
 prestanman qollqentapas.
 Payqa manam ancha mirayniyoqtachu
 chaskinman qollqen kutichipusqapas.
 Leyniykunaman hina ruraspanqa,
 decretoykunaman hina kawsaspanqa
 manam wañunqachu taytanpa huchanmantaqa.
 Payqa cheqaptapunim kawsakunqa.
- ¹⁸ Paypa taytanqariki ñakarichikuq kasqanraykum,
 wawqenpa kaqtapas suwakusqanraykum,
 ayllunkuna ukupipas allin kaqkunata mana rurasqanraykum
 mana allin rurasqanmanta wañunqa.

¹⁹ “Chaynaqa qamkunachá tapukuwaqchik: ‘¿Imanasqataq chay runapa churinga mana apanchu taytanpa mana allin rurasqanpa castigontaqa?’ nispa. Arí, chay runapa churingariki allin arregloman hinam imatapas allicharqa. Payqariki chaynataqmi llapallan decretoykunatapas kasukurqa. Chayraykum payqa cheqaptapuni kawsakunqa.”

²⁰ Pipas huchallikuqllam wañunqaqa.

Taytanpa mana allin rurasqanmantaqa

churinga manam castigasqachu kanqa.

Churingpa mana allin rurasqanmantaqa

taytanqa manam castigasqachu kanqa.

Allin ruraq runaqa allin rurasqanmantam pagasqa kanqa.

Mana allin ruraq runaqa

mana allin rurasqanmantam pagasqa kanqa.

Tayta Diosqa allin arreglolla ruraq kasqanmanta.

(Ez 33:10-20)

²¹ “Chayna mana allin ruraq runa huchallikusqanmanta wanakuspaqa chaynataq decretoykunatapas kasukuspan allin arregloman hina imatapas allichaspanqa, cheqaptapunim kawsakuspan mana wañunqachu. ²² Mana kasukuspan mana allin rurasqanmantaqa manam yuyarisaqñachu, payqa allin kaqtaña rurasqanraykum kawsakunqa. ²³ Ñoqaqa manapunim munanichu mana allin ruraq runapa wañunantaqa, aswanqariki munachkani mana allin rurasqanmanta wanakuspa kawsakunantam.”

²⁴ “Ichaqa chay allin ruraq runa chayna rurasqanmanta karunchakuspan mana allinkunataña ruraptinga otaq chay mana allin ruraq runapa millakuypaq kaqkuna rurasqanta ruraptinga çyaqachum chay runaqa kawsanmanraq? Ñoqaqariki manam yuyayllapas-yuyarisaqchu tukuy allinkuna rurasqanmantaqa, payqariki wañunqa traicionawaspan huchallikusqanmantam. ²⁵ Ichapas qamkuna niwankichikman: ‘Qamqa Señor, manam imaynam ruranaman hinachu rurachkanki’ nispa. Ichaqa Israelpa castankuna, qamkunayá uyariychik: Ñoqaqa imaynam ruranaman hinam rurachkani. Qamkunam ichaqa mana imaynam ruranaman hinachu rurachkankichik. ²⁶ Chay allin ruraq runa chayna rurasqanmanta karunchakuruspan mana allintaña ruraspanqa wañunqam. Payqa wañunqamá mana allinkuna rurasqanrayku. ²⁷ Ichaqa chay mana allin ruraq runa chayna rurasqanmanta wanakuspa allin arregloman hinaña imatapas allichaspanqa vidantam salvarunqa. ²⁸ Mana kasukusqankunata qawariykuspan wanakuqtinga cheqaptapunim kawsakuspan manaña wañunqachu.”

²⁹ “Israel castakuna, ichapas niwankichikman: ‘Qamqa Señor, manam imaynam ruranaman hinachu rurachkanki’ nispa. Israel castakuna, ñoqaqariki imaynam ruranaman hinam rurachkani, qamkunam ichaqa mana imaynam ruranaman hinachu rurachkankichik. ³⁰ Israel castakuna, chayraykum ñoqaqa imaynam kawsasqaykichikman hina castigasqaykichik. Chaynatam ñoqa Señor Dios nini. Chaynaqa mana kasukuq kasqaykichikmanta wanakuspayá kutirikamuwaychik hinaptinga chay rurasqaykichikkunaqa manam urmachisunkichikchu. ³¹ Chaynaqa qamkunaman-tayá qarqoychik chay mana kasukusqaykichikkunata, qamkunaqa mosoq sonqoyoq hinaspa mosoq espirituqoyñayá kaychik. Chaynaqa Israel castakuna çimanasqamá wañunkichikqa? ³² Arí, ñoqaqa manamiki munanichu pipas wañunantaqa. Chaynaqa ñoqaman kutirikamuspayá kawsakuychik. Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata.”

Israel nacionpi kamachikuqkunamanta aya taki

19 ¹—Ezequiel, qamqa Israel nacionpi kamachikuqkunamantayá rikchana-chispa kay aya takita takiy:

- ² “Qampa mamaykiqa karqa mayna sumaq china leonmi.
Payqa karqa malta leonkunapa chawpinpi waqtapakummi.
Payqa karqa wawankunapas chaypi allin uywaqmi.
- ³ Huknin uñachantam wiñarachirqa.
Malta leon kanankamam wiñarachirqa.
Paytaqa yachachirqataqmi animalkuna hapiytapas.
Paytaqa yachachirqataqmi runakuna mikuytapas.
- ⁴ Paymantaqa nacionkunapi *yachaqkunam uyarirurqaku.
Hinaspam paytaqa huk trampawan hapirurqaku.
Chaymantam ganchokunawan Egipto nacionman pusarqaku.
- ⁵ Chaymi maman leonñataq unayña suyaruspan
otaq chay munasqanqa mana cumplikusqanta qawaykuspan
wiñachirqa huknin leonchataña yanapaspan.
- ⁶ Payqa malta leonña rikuriruspam
llapa leonkunapa chawpinpi ichikacharqa.
Animaltapas hapiyta yacharuspam
runakunatapas mikuparurqa.
- ⁷ Payqa runakunapa palacionkunatapas
lliwmi tuñirachirqa.
Payqa runakunapa llaqtantapas
lliwmi purmarachirqa.
Payqa allpapi *yachaqkunatapas
qaparispammi mancharichirqa.
- ⁸ Hinaptinmi paypa contranpi
llapa nacionkuna hatarirurqa.
Muyuriqninpi llapa runakunapas
paypa contranpim hatarimurqa.
Chaymi payman mallata wischuykuspamku,
chaymi paypaq uchkuta ruraruspamku
- ⁹ jaulapi ganchokunawan wichqarurqaku.
Hinaspam Babilonia nacionpi reyman aparqaku.
Chaymi paytaqa carcelman pusaykurqaku.
Israel orqokunapi manaña qaparinanpaqmi wichqarurqaku.”
- ¹⁰ “Qanman rikchakuq mamaykiqa uvas planta hinam karqa.
Yakukunapa hichpallanpi plantaykusqa hinam payqa karqa.
Payqa achka yakuyoq kasqanraykum
rurusapallaña karqa.
Payqa achka yakuyoq kasqanraykum
kallmasapallaña karqa.
- ¹¹ Mana pakiy atinakunam kallmankunapas karqa.
Gobiernaqpa tawnankunapiraqmi chayqa servikurqa.
Paypa kallmankunaqa hatu-hatuntam wiñarurqa.
Puyukunaman haypanankamaraqmi wiñarurqa.
Machullay-machu kasqanraykum paytaqa qawarqaku.
Kallmasapallaña kasqanraykum paytaqa qawarqaku.

- ¹² Ichaqa piñakuywanmi paytaqa sapinmanta horqorurqaku.
Pampamanmi piñakuywan paytaqa wischuykurqaku.
Intipa qespimunamanta hamuq rupa wayram chakirachirqa.
Chaynataqmi rurunkunapas kkillanmanta wichirurqa.
Mana pakiy atina kallmankunapas chakirurqam.
Mana pakiy atina kallmankunapas rugarurqam.
- ¹³ Kunanqa payqariki chunniqpianam
plantaykusqa kallachkan.
Mana yakuyoq chaki allpapiñam
plantaykusqa kallachkan.
- ¹⁴ Kikinpá kallmanmantapas ninaraqmi lloqsirurqa.
Hinaspamya paypa rurullantapas kañarurqa.
Chay sachapiqa manamya allin kallmaqa kanñachu.
Gobiernaqkunapa tawnanpaqpas chaypiqa
manamya imapas kanñachu.”
Chayqariki aya takim, chaynaqa aya takipaqmá servikunqa.

Israelpa castankunapa mana kasukuq kasqankumanta

20 ¹Qanchis kaq watapa pichqa kaq killanpi hinaspa chay killapa chunka kaq punchawninpi Tayta Diosmanta tapuwanankupaq Israel castakunapa wakin ancianonkuna ñawpaqniypi tiyaykurqa. ²Hinaptinmi Tayta Dios rimapayawaspan kaynata niwarqa:

³—Runapa churin, Israel castakunapa ancianonkunamanyá ñoqa Señor Diospa nisqayta kaynata niy: “¿Qamkunapa tapuwanaykichikpaqchu hamuchkankichik? Ñoqa Señor Diosqa vidayrayku juraspam nikichik qamkunamanqa manaña contestanayta.”
⁴Yaw runapa churin, qamyá sentenciay paykunataqa. Paykunamanqa abuelonkupa millakuypaq kaqkuna rurasqankutayá reqsichiy. ⁵Paykunamanqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá niytaq kaynata: “Israel castakunata aklakusqay punchawqa kikiypunim juraspa reqsiykichikurqani. Jacob castakunawan Egipto nacionpiña reqsiykichikuspaimi jurarqanitaq kaynata: Ñoqaqa kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi, nispa. ⁶Chay jurasqay punchawmi prometekurqani paykunataqa Egipto nacionmanta horqonaypaq hinaspa aklapusqay allpaman paykunata pusanaypaq. Chay allpaqariki tukuy imakunapapas kanan allpam, chayqariki llapallan allpakunamantapas aswan allin kaqmi. ⁷Chaymantam paykunataqa llapallankuta kamachirqani millakuypaq taytacha-mamachakunata wischunankupaq chaynataq Egipto nacionpi taytacha-mamachakunawanpas mana millakuypaq hina kanankupaq. Noqaqariki kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi.”

⁸—Paykunam ichaqa manaña kasuwaspanku manañataq munarqakuchu uyariwaytapas, manam munarqakuchu millakuypaq taytacha-mamachakuna wischuytapas chaynataq Egipto nacionpa taytacha-mamachakuna saqeytapas. Chaymi ñoqaqa piensarqani Egipto nacionpi piñakuyniy tukunankama castigaruyta. ⁹Ichaqa maymi *yachasqanku nacionkunapa chawpinpim imam rurana yta rurarqani sutiy mana penqaypi kananpaq. Chay nacionkunapa chawpinpim ñoqaqa ancha reqsisqa qarqani Israelpa castankunata Egipto nacionmanta horqospay. ¹⁰Paykunataqa Egipto nacionmanta horqospaymá chunniqman pusarqani. ¹¹Chaypim paykunaman decretoykunata qospay yachachirqanitaq leyniykunatapas. Chayman hina pipas ruraspanqa allintam kawsanqa. ¹²Paykunataqa kamachirqanitaqmi

samana punchawniykunapipas samanankupaq, chayqariki huk señalmi karqa ñoqapaq chaynataq paykunapaqpas chaynapi paykunaqa ñoqallapaqña sapaqchasqa kasqankuta yachanankupaq. ¹³Ichaqa paykunaqa chunniqipim mana kasuwarqakuchu hinaspa manataq kawsarqakuchu decretoykunaman hinaqa. Allinta kawsanankupaq leyniykuna qosqaytapas wischupakurqakum, samanankupaq qosqay punchawkunatapas manapunim cumplirqakuchu. Chaymi rabiallawanña castigaruyta piensarqani chay chunniqpi tukurunaypaq. ¹⁴Ichaqa imam ruraraqani sutiy chay nacionkunapi mana penqaypi kananpaq. Ñoqariki chay nacionkunapa qawasqantam Israel castataqa Egipto nacionmanta horqomurqani.

¹⁵—Paykunamanqa chunniqpiña kachkaptinkum jurarqanitaq qosqay allpamanqa manaña yaykuchinaypaq. Chay allpaqariki tukuy imakunapapas kanan allpam, chayqariki llapallan allpakunamantapas aswan allin kaqmi. ¹⁶Paykunaqa leyniykuna qosqaytapas wischupakurqakum hinaspa manataq decretoykunaman hinachu kawsarqaku, samanankupaq qosqay punchawkunapipas manam samarqakuchu. Paykunaqa taytacha-mamacha sonqoyoqllam kawsachkarqaku. ¹⁷Ichaqa chaywanpas paykunata llakipayarikuspam mana wañurachirqanichu, manataqmi chunniqipipas puchukarachirqanichu. ¹⁸Chaymi paykunapa churinkunataña chunniqpi kaynata nirqani: “Qamkunaqa amayá mama-taytaykichikpa rurasqanman hinaqa kawsaychikchu, amataqyá paykunapa leynillantaqa kasukuychikchu hinaspa amataqyá paykunapa taytacha-mamachankuwanqa millakuypaq hinaqa rurakuychikchu. ¹⁹Ñoqariki kani yupaychasqaykichik Tayta Diosmi, chaynaqa decretoykunaman hina kawsaspayá leyniykunatapas kasukuychiktaq. ²⁰Chaynataqyá samanaykichikpaq qosqay punchawkunatapas sapaqchapuwaychiktaq, chayqariki huk señalmi kanqa qamkunapaq chaynataq ñoqapaqpas, chaynapim yachankichik yupaychasqaykichik Tayta Dios kasqayta.”

²¹—Ichaqa chay churinkunapas manam ñoqataqa kasuwarqakuchu, paykunaqa manam decretoykunaman hinachu kawsarqaku, allinta kawsanankupaq qosqay leyniykunatapas manam kasukurqakuchu. Paykunaqa manam samanankupaq qosqay punchawpipas samarqakuchu hinaptinmi piensarurqani chay chunniqpi piñakuyniy tukunankama castigaruyta. ²²Ichaqa manam chaynatachu ruraraqani, ñoqariki imam rurannallaytam ruraraqani chaynapi sutiyqa chay nacionkunapa qayllanpi mana penqaypi kananpaq. Ñoqariki chay nacionkunapa qawasqantam Israel castataqa Egipto nacionmanta horqomurqani. ²³Paykunamanqa chunniqpiña kachkaptinkum jurarqanitaq kay pachapa tukuy nacionniman cheqerachinaypaq. ²⁴Paykunaqa leyniykunaman hina mana ruraspakum decretoykunatapas wischupakurqakutaq. Samanankupaq qosqay punchawpipas manam samarqakuchu. Paykunaqa mama-taytanku hinam taytacha-mamacha sonqoyoqlla kawsakuchkarqaku. ²⁵Chayraykum paykunataqa qoykurqani mana valeq decretokunamanña chaynataq kawsanankupaqpas mana valeq leykunamanña. ²⁶Dejaykurqanitaqmi millakuypaq hinaña kanankupaqpas chaynapi llapallan piwi churinkuta taytachakunamanña ofrecespa kañapunankupaq chaynapi anchallataña mancharikuspa Tayta Dios kasqayta yachanankupaq.

²⁷—Chaynaqa runapa churin, Israelpa castankunatayá ñoqa Señor Diospa nisqayta kaynata niy: “Qamkunapa abueloykichikkunapas insultawasparaqmi traicionawarqaku. ²⁸Paykunataqa juramentowan prometekusqay allpaman yaykuykachiptiyi qawarqaku llapallan alto moqokunata hinaspa llapallan rapisapa sachakunata. Chaypi animalkunata kañaspankum piñachiwaqniy ofrendakunata-

pas churaqku, miski asnaq ofrendakunatapas kañaspankum talliqkutaq vinotapas. ²⁹Chaymi paykunata tapurqani: ‘¿Imataq chay ripanyasqaykichik moqokunapi capillaqa?’ nispa. Hinaptinmi paykunafataq suticharqa: ‘Bama’ nispa. Chayna sutiyoqmi kachkan kay libro qellqasqa kasqakamapas.”

³⁰—Ñoqa Señor Diospa nisqaytayá Israel castakunaman niy kaynata: “¿Imaynanpimá abueloykichikkuna hinaqa qamkunapas millakuypaq kaqta munachkankichik? ¿Imaynanpimá millakuypaq taytacha-mamachakunata adoraspaga hukwan-hukwan kakuq warmi hinaqa kachkankichik? ³¹Qamkunaqariki taytacha-mamachaykichikwanmi millakuypaq kaqkunata hinallaraq rurachkankichik, piwi churikichiktapas taytachakunaman ofrecespam kañachkankichik. Israel castakuna ¿chayna kachkaspachum tapuwaytaraq munachkankichik? ³²Ichaqa manam qamkunapa piensasqaykichikman hinachu kanqa. Qamkunaqariki piensankichik: ‘Ñoqanchikqa wakin nacionkuna chaynataq wakin ayllukuna hinayá kakusunchik kullutawan rumita adorastin’ nispam. ³³Ñoqa Señor Diosmi vidayrayku jurani: Ñoqaqa atiywan hinaspata hatun castigowanmi rabiallawanña qamkunapi munaychakusaq. ³⁴Ñoqaqa atiywan hinaspata hatun castigowanmi rabiallawanña horqomusqaykichik runakunapa chawpinmanta, huñumusqaykichiktaqmi cheqechisqay nacionkunamantapas. ³⁵Nacionkunapa chunniqninman qamkunata pusaspaymi uyaykichikpipuni pleiteasqaykichik. ³⁶Imaynam Egipto nacionpa chunniqninpi abueloykichikkunawanpas pleitearqani, chaynam qamkunawanpas pleiteasaq. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios. ³⁷Huk michiqpas ovejankunata yupachkaq hinam contratoyta cumplinaykichikpaq ñoqapas qamkunata yupasqaykichik. ³⁸Qamkunamantaqa rakisaqtaqmi mana kasuwaqniykunatapas chaynataq contraypi hoqarikuqkunatapas. Paykunataqa forastero hina *yachasqanku nacionkunamanta horqoruspaypas manam Israelpa allpanmanqa yaykuchisaqchu, chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta.

³⁹“Chaynaqa Israel casta runakuna, ñoqa Señor Diosmi kaynata nikichik: Sapa-kamayá pasakuychik chay taytacha-mamachaykichikkuna adoraq, chaymantañam qamkunaga kasuwankichik, chay ofrendaykichikwanqa hinaspata taytacha-mamachakuna adorasqaykichikwanqa manañam chuya sutiyaqa penqayman churankichikchu. ⁴⁰Chayraqmi Israel llapallan castakunaqa sapaqchasqay orqopi otaq nacionpa hatun orqonpi adorawankichik. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini. Chaypimá ñoqapas chaskiykusqaykichik hinaspam mañasqaykichik ofrendakuna qowanaykichiktapas chaynataq punta kaq cosechakunamanta ofrecewanaykichiktapas, mañasqaykichiktaqmi tukuy imaña sapaqchapuwanaykichiktapas. ⁴¹Qamkunataqa runakunapa chawpinmantam horqomusqaykichik hinaspam cheqechisqay nacionkunamanta huñumuspays chaskiykusqaykichik miski asnaq ofrendata hina, qamkuna ukupim llapallan nacionkuna qawachkaptin chuya kasqayta reqsichikusaq.

⁴²“Qamkunata Israel allpaman otaq juramentaspay abueloykichikkunaman qosqay allpaman yaykuykachiptymi yachankichik Tayta Dios kasqayta. ⁴³Chayman yaykuykuspam yuyarinkichik imaynam mana allin kawsasqaykichikta chaynataq tukuy mana allin rurasqaykichiktapas hinaspam chay tukuy mana allin rurasqaykichikmanta pesakunkichik. ⁴⁴Israel castakuna, qamkunawan imam ruranayta ruraspayqa, manam rurasqa qamkunapa mana allin kawsasqaykichikman hinachu nitaq chay millakuypaq kaqkuna rurasqaykichikman hinachu, aswanqa kuyapayakuq sutyman hinam. Chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.”

Neguev lawpi kaqkuna castigasqa kanankumanta

⁴⁵Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

⁴⁶—Runapa churin, qamqa surlawman qawarispayá rimariy. Neguev lawpi montekunapa contranpiyá qamqa ñoqamanta willakuy. ⁴⁷Chaynaqa chay montekuna lawmanyá ñoqa Tayta Diospa nisqayta niy: “Chaypi kaq sachakunata kañaykuptiyimi ruparunqa verde sachakunatawan chakisqa sachakunata, lenguasqanpas manaña amachay atina kaspanmi chaypi *yachaq runakunapa uyallantapas lliw pusllurachinqa. Chaynaqa kanqa surlawmanta norte lawkamam. ⁴⁸Chaynapim llapallan runakuna qawanqa ñoqa Tayta Dios chaytaqa kañaykusqayta, chay ninaqa kanqa mana amachay atinam” nispa.

⁴⁹Hinaptinmi ñoqa Ezequielñataq nirqani:

—Señor Dioslláy, runakunapa hapiwanku rikchanachiykunalla rimaqpaqmi —nispa.

Diospa espadanmanta

21 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, qamqa Jerusalem llaqta lawman qawarispayá rimay santuarionkunapa contranpi, Israel allpapa contranpiyá ñoqamanta willakuy.

³Paykunamanyá ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata niy: “Ñoqaqa qampa contraykipim kachkani, chayraykum ñoqaqa vainanmanta espadayta horqoykuspapay wañurachisqaq allin ruraq runakunata chaynataq mana allin ruraq runakunatapas. ⁴Arí, ñoqaqa llapallaykichikpa contraykichikpim vainanmanta espadayta horqochkani, qamkunamantam wañurachisqaq allin ruraqtapas hinaspa mana allin ruraqtapas, surlawmanta qallaykuspam norte lawpi tukusaq. ⁵Chaynapim llapallan runakuna yachanqaku ñoqa Tayta Diosqa espadayta vainanmanta horqorusqayta. Manam ñoqaqa vainanmanqa kutiykachisqaqchu.”

⁶—Chaynaqa runapa churin, qamyá sonqoykipas mana musyakuq kanankama aminaykikama waqapakuy llaqa runakunapa qayllanpi. ⁷Sichum: “¿Imanasqataq kaynatañaqa waqachkanki?” nispa pipas tapusuptikiqa qamyá kaynata niy: “Ñoqaqa waqachkani imam noticia uyarisqaymantam. Chay chayaramuptinmi llaqa runakuna hukmanyarunqaku, manañam ima rurakuytapas atinakuñachu, muspaypi hinam rikurirunqaku, manchakuymantam moqonkupas katkatanqa. Ñam chayaykamuchkanña, chaynapunim kanqa. Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata.”

⁸Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

⁹—Chaynaqa runapa churin, ñoqa Señorpa nisqaytayá kaynata niy:

“Espadaqa ñawchiyachisqañam kachkan.

Espadaqa llipipipichkaqñam kachkan.

¹⁰Ñawchiyachisqaqa kachkan wañuchinanpaqmi.

Llipipipichkanqa llipyay hina chipityananpaqmi.

Churilláy, qamqa maqanapaq tawnatam despreciarqanki.

Churilláy, qamqa imapas corregina kaqtam despreciarqanki.

¹¹Espadataqa qoykun chipityachinanpaqmi.

Espadataqa qoykun hapinanpaqmi.

Espadaqa ñawchiyachisqañam kachkan

runa wañuchiqman qoykunapaq.

Espadaqa llipipichisqañam kachkan
runa wañuchiqa qoykunapaq.

- ¹² Chaynaqa runapa churin, waqayñayá.
Chaynaqa runapa churin, qaparkachayá.
Chay espadaqa kachkan Israel runaykunapa contranpim.
Chay espadaqa kachkan Israel kamachikuqkunapa contranpim.
Chay Israelpa kamachiqninkunaqa
espadawan wañuchisqa kanankupaqmi
entregasqa kanqaku.
Chay Israel runaykunapas
espadawan wañuchisqa kanankupaqmi
entregasqa kanqaku.
Chaynaqa runapa churin, pitukuyá.
Chaynaqa runapa churin, waqakuyá.

¹³ “Chaynaqa ñoqakariki runaykunatam huk pruebaman churachkani. Mana wanakuyta munaptinkuqa tukuy kaykunam paykunaman chayaramunqa. Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata.

- ¹⁴ “Chaynaqa runapa churin,
qamyá ñoqamanta willakuy.
Qamqa makikiwanyá taqlakuy.
Chay espadaqa iskay kimsa kutikamam chayamunqa.
Runakunata wañuchinanpaqmi chay espadaqa chayamunqa.
Tukuy hinastinmanta wañuchinanpaqmi chay espadaqa kanqa.
¹⁵ Espadaqa hamunqa paykuna hukmanyarunankupaqmi.
Espadaqa hamunqa achkallaña runakuna wañunanpaqmi.
Paykunapaqa llapallan zaguankunapim
churaruni manchakuypaq espadataqa.
Chipipipinanpaqmi churaruni chay espadataqa.
Wañuchinaypaqmi waqaycharuni chay espadataqa.
¹⁶ *Alleq lawman muyurispapas qamqa lliwtayá kuchuruy.
*Ichoq lawman kutirispapas qamqa lliwtayá kuchuruy.
¹⁷ Ñoqapas taqlakuspayraqmi qawasaq chay pasakusqanta.
Piñakuyniy tukunankamam qawasaq chay pasakusqanta.
Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata.”

¹⁸ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

¹⁹ —Runapa churin, qamqa señalaytaqyá iskay ñanta chaynapi chayninta Babilonia nacionpa reynin espadantin pasanapaq, chay iskayman pallqaq ñanqa huk nacionlla-mantam lloqsinan, chay ñankunapa qallarinanpim churanki may llaqtamanpas rinapaq letrerota. ²⁰ Qamqa señalankimá chay espadayoqpa maynin pasan ñantapas. Señalan-kiqa Amon miraykunapa Raba llaqtanman riq ñantawan Juda lawman riq ñantam, chay ñanqa chayachkan murallasqa Jerusalem llaqtamanmi. ²¹ Babilonia nacionpa reyninqa chay pallqaq ñanpa qallariyninpi sayaykuspam suerteta qawanqa. Flechankunatapas taspiparuspanmi suerteta qawanqa. Taytacha-mamachankunatapas tapupayaspan-

mi animalkunapa kichpannintaraq qawapayanqa. ²²Chay reyqa *alleq makinwanmi horqorunqa Jerusalem llaqtaman apuntaq flechata, chaynapim punkukuna tuñichisqa kananpaq machu-machu takaq qerukunata alistachinqa. Kamachinqataqmi chay llaqtapi runakunata wañuchinankupaqpas chaynataq guerrapi qaparinankupaqpas. Kamachinqataqmi chay takaq qerukunawan zaguankunata tuñichinankupaqpas chaynataq murallapa qepanman allpakunata montonankupaqpas. Kamachinqataqmi Jerusalem llaqtapa muyuriqninpi huk murallatapas hatarichinankupaq. ²³Jerusalem llaqtayoq runakunapaqqa juramentokuna rurasqankuraykum chay suerteasqankuqa rikchakun yanqa llullapaq, chayqariki pasakunqa mana allin rurasqankumanta yuyarinankupaqmi chaynataq llaqtankuqa hukpa dueño chakusqaña kananpaqmi. ²⁴Chayraykum ñoqa Señor Dios kaynata nini: Mana allinta ruraspa mana kasukusqaykichikmi sutilla kachkan, sutillataqmi kachkan tukuy rurasqaykichikpi huchallikusqaykichikkunapas. Chayraykum qamkunaqa presochasqa kankichik. ²⁵Israel nacionpi kamachikuq, qamqariki kanki pasaypaq mana allinlla ruraq runam, castigasqa kanayki punchawqa chayaramun-ñam. ²⁶Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Horqoy chay uma wankinaykita, horqoytaq chay coronaykitapas, tukuy imapas manam ñawpaq hinañachu kanqa, pampapi kaqmi altoman churasqa kanqa, altopi kaqñataqmi pampaman uraykachisqa kanqa. ²⁷Ñoqaqa tukurusaqmi, pasaypaqtaq tukurusaq, chayqa manam huktawanqa kanqañachu kama-chikunanku derechoyoq runapa hamunankama hinaptinmi paymanña qosaq.

Amon castakuna castigasqa kanankumanta

²⁸—Runapa churin, ñoqa Señor Diospa nisqaytayá insultasuqnichik Amonpa mirayninkunaman niy kaynata:

“Espadaqa wañuchinanpaqmi
vainanmanta horqosqaña kachkan.
Espadaqa tukurunanku
llipyay hina chipityachisqaña kachkan.
²⁹Paykunaqa revelacionta qawaspa
yanqakunallatam willakunku.
Paykunaqa chaynataqmi llullallatataq
qanmantaqa adivinanku.
Wañunankupaq sentenciasqa
mana allin ruraqkunamanmi
chay espadaqa wichiynkunqa.
Ñam chayamuchkanña
chay castigasqa kananku punchawqa.

- ³⁰ “Amonpa mirayninkuna, espadataqa
vainanmanyá kutiykachiyichik.
Maypim unanchasqa kasqaykichik
ñoqaqa juzgasqaykichik.
Maypim nacesqaykichik allpapim
ñoqaqa juzgasqaykichik.
³¹ Qampa hawaykimanmi
piñakuyniyta kachaykamusaq.

Rupachkaq hina piñakuyniytam
 hawaykiman pukuykamusaq.
 Animal hina runakunapa makinmanmi
 ñoqaqa qoykusqayki.
 Daño ruraqla runakunamanmi
 ñoqaqa qoykusqayki.

³² Yanukuna yanta hinañam
 karunki qamqa.
 Yawarnikipas allpapi
 chaqchusqam kanqa.
 Pipapas mana yuyasqanñam
 karunki qamqa.
 Ñoqa Tayta Diosmá
 nini chaynataqa.”

Jerusalen llaqtayoqkunapa huchanmanta

22 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:
²—Runapa churin, qamyá sentenciay paykunataqa. Runa wañuchiqlkunapa
 *yachanan llaqtatayá qamqa sentenciay. Millakuypaq kaqkuna rurasqankumantayá pay-
 kunataqa reqsichiy. ³Chaynaqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá niy kaynata: “Runakunapa
 yawarnin chaqchuna llaqta, qampa castigasqa kanayki punchawqa ñam chayamuchkan-
 ña. Qampi *yachaqlkunaqa taytacha-mamachakunatam rurakurunku millakuypaq hinaña
 kanankupaq. ⁴Chaynaqa chay llaqtapi yachaqlkunaqa yawar chaqchusqankumantam
 culpayaq kachkanku, millakuypaqtaqmi kachkanku taytacha-mamachakuna rurasqanku-
 wampas, chaypi *yachaqlkunamanqa hichpamuchkanñamá castigasqa kananku punchawqa.
 Arí, chayamuchkanñamiki wataykikunapa tukupayninqa. Chaynaqa chay runakunapa ya-
 chanan llaqta, ñoqam insultachisqayki huklaw nacionniyoq runakunawan, tukuy hinastinpi
 yachaq runakunawanmi ñoqaqa asipayachisqayki. ⁵Millakuypaq sutiyoq llaqta, hichpay-
 kipi kaqkunam qanmantaqa asikunqaku. Llumpay chaqwakunapa kanan llaqta, karupi
 kaqkunam qanmanta asikunqaku. ⁶Chay llaqtapi yachaq Israel casta kamachikuqlkunaqa
 atiyniyoq kasqankuraykum runa wañuchiylapi purinku. ⁷Chay llaqtapi yachaqlkunaqa
 mama-taytankutapas despreciankun, paykunaqa forastero runakunamantapas qechu-
 runkutaqmi imallankutapas. Mana mama-taytayoqtapas chaynataq viudakunatapas
 ñakarichinkun paykunaqa. ⁸Paykunaqa manamya respetankuchu santuarioykunatapas
 chaynataq samanankupaq qosqay punchawkunatapas. ⁹Jerusalen llaqtapiqa manataq má
 faltanchu runa wañuchisqa kananpaq cuento qepikunapas, chaypi *yachaqlkunaqa orqo-
 kunamanmi rinku taytacha-mamachankuta adoraspa chaypi mikunankupaq. Paykunaqa
 chay llaqtapa chawpinpipas hukwan-hukwanmi kakunku. ¹⁰Chay llaqtapiqa taytankupa
 warminwanraqmi huchapakunku, killanpi kachkaq warmikunatapas obligaspa paykuna-
 wan kakunku. ¹¹Chay llaqtapiqa runamasinpa warminwanpas huk kaqninmi millakuypaq
 kaqkunata rurakun, hukñataqmi llumchuynintapas huchallichintaq, wakinpa kakuntaqmi
 taytanmanta panillanwanpas. ¹²Chay llaqtayoq wakin runakunaqa qollqetapas chaski-
 kuykunmi runa wañuchinankupaq, paykunaqa qollqetapas prestanku mirayllanpaqmi,
 paykunaqa daño ruraywan runata ñakarichispa imallankutapas qechurunku. Arí, chay
 llaqtapi *yachaqlkunaqariki ñoqataqa qonqaruwankum. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.

¹³“Jerusalen llaqta, ñoqaqa makiywanmi sikurusqayki qampi *yachaqkuna runa-masinkupa imallankutapas qechurusqanmanta chaynataq runakunatapas wañuchi-q kasqankumanta. ¹⁴Chaynaqa cuentata mañaptiyqa amayá piensaychu qari-qariraq ñawpaqniypi sayaytaqa. Ñoqa Tayta Diosqa kay rimasqaytaqa cumplisaqpunim. ¹⁵Chaynaqa Jerusalen llaqta, qampi yachaqkunataqa huklaw nacionkunanamanmi cheqerachisqa, ñoqaqa imapas wayrachichkaq hinam huklaw allpakunaman cheqerachisqa, chaynapimá millakuyapaq kaqkuna rurasqankutapas tukurachisqa. ¹⁶Qampi yachaq runakunaqa nacionkunapa ñawpaqninpim kikillankumanta penqaypi kanqaku hinaspam chayraq yachanqaku Tayta Dios kasqayta.”

¹⁷Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

¹⁸—Runapa churin, hornomanqariki chulluchinapaqmi hinana cobreta, estañota, fierro-ta, titita hinaspas qollqeta, chay metalkunapa puchuqnin qacha hinam Israel castakunaqa ñoqapaq rikurirun. ¹⁹Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: “Llapallaykichik chay metalpa qachan hina kasqaykichikraykum Jerusalen llaqtapa chawpinman huñurusqay-kichik. ²⁰Imaynam qollqetapas, cobretapas, fierrotapas, tititapas hinaspas estañotapas hornopa chawpinman huñunku chaynapi pukutyachispa chulluchinankupaq, chaynatam ñoqapas rabiallawanña piñakuspayqa qamkunata huñuruspa chullurachisqaykichik. ²¹Arí, ñoqaqa qamkunata huñuykuspam rabiallawanña piñakuyniyta hawaykichikman pukuy-kusaq hinaptinmi qamkunata chaypa chawpinpi chullurunkichik. ²²Chaynaqa hornopa chawpinpi qollqe chulluchisqa hinam qamkunapas llaqtapa chawpinpi chulluchisqa kanki-chik. Chaynapim yachankichik kikiy Tayta Diospuni piñakuywan castigasqayta.”

²³Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²⁴—Runapa churin, qamqa Israel allpatayá niytaq kaynata: “Qamqa kanki parapapas mana chayanan allpam, chaynaqariki kachkanki castigasqayraykum. ²⁵Chaypi *yacha-q gobiernaqkunapas rimanakuruspa leonkuna hinaña rikurirunku, paykunaqa qapari-llawanñam runatapas hapiruspa mikurunku. Paykunaqa qori-qollqetapas suwaruspa-m llaqtapiqa viudakunallataña saqerunku. ²⁶Chaypi sacerdotekunapas yachachikuyniyku-natam qewiparunku, paykunaqa santuarioykunatapas millakuyapaqtañam rurarunku, manam yachankuñachu mayqanmi ñoqapaq sapaqchasqa kasqantapas otaq millakuyapaq kasqantapas, manataqmi yachachinkuchu mayqenmi mikuna otaq mana mikuna kasqanta-pas, manataqmi samankuchu samanankupaq qosqay punchawpipas. Arí, paykuna ukupiq-a millakuyapaq qawasqam kani. ²⁷Chay llaqtapi jefekunapas rikurirunku imapas hapisqanku tisaparuq atoqkuna hinañam, paykunaqa listollañam kachkanku runakunata wañuchispa imallankupas qechurunankupaq. ²⁸Chay llaqtayoc ñoqamanta willakuqkunapas estucowan perqata blanqueachkaq hinaraqmi pakaykunku chay mana allin runakunapa rurasqanta, revelacionpi qawaq tukuspaq yanqakunallata willakunku, adivinaq tukuspapas llulla-llataqmi willakunku. Paykunaqa: ‘Señor Diosmi nin kaynata’ nisparaqmi ninku, ichaqa ñoqa Tayta Diosqa manam imatapas nirqanichu. ²⁹Kay nacionpi llapallan runakunaqa daño rurayllapi hinaspas suwakuyllapim kachkanku, paykunaqa wakchakunatawan mana piyniyokkuna ñakarichiylapim kachkanku, forastero runakunatapas daño ruraruyllata munaspankum mana munankuchu paykunawan allin arreglaykuytaqa. ³⁰Huk llaqtapa murallan perqaq runata maskachkaq hinam otaq huk murallapa raqranpi sayaq runata maskachkaq hinam huk runata maskarqani chay Jerusalen llaqta mana tuñichisqa kanan-paq, ichaqa chayna runataqa manam tarirqanichu. ³¹Chayraykum ñoqaqa rabiallawanña hinaspas piñakuywan paykunataqa castigaspay tukurusqa, imaynam mana allin kawsasqa-kutaqa kikillankumanmi kutiriykachisqa. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.”

Samariawan Jerusalem llaqtaqa huchapakuq warmikuna hina kasqankumanta

23 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, qamyá niy kaynata: “Is kay warmikunam karqa huk mamapa wawallan. ³Paykunaqa Egipto nacionpim sipasllaraq kaspanku chuchumi-ka hina huchapakuyta qallaykurqaku, chaypim paykunaqa ñuñunku mullkachikuyta qallaykurqaku. Arí, chaypimá paykunaqa doncella ñuñunkuta hapichikurqaku. ⁴Chay mayorninpa sutinmi karqa Ahola, chayqariki Samaria llaqtam, sullkanpa sutinñataqmi karqa Aholiba, chayqariki Jerusalem llaqtam paykunaqa karqa ñoqapa warmiykunam, churiykunatam qaritapas-warmitapas wachakurqaku. ⁵Aholam ñoqapa kachkaspanpas hukwan-hukwan kakuyta qallaykurqa, Asiria nacion kuyaqnin tropakunata kuyakurus-pam paykunawan pierdekururqa. ⁶Chay tropakunaqa karqa moradonkama sumaqlaña pachasqam, llapallankum karqa kamachikuqkuna hinaspa jefekuna, paykunaqa allin qawapasllaña mozokuna kaspam sapakama caballokunapi sillakuqku. ⁷Chaynapim chay Ahola sutiyoq warmiqa Asiria nacionniyoq llapallan allinnin runakunawan tupa-kururqa, chay pierdekuqmasin runakunapa llapallan taytacha-mamachankunawanmi millakuypaq hinaña rikurirurqa. ⁸Payqa Egipto nacionpi kaspanraqmi hukwan-hukwan kakuq rikurirurqa hinaspa kunanpas hina chaynallaraq kachkan. Paywanqariki sipas kasqanmantapunim puñukuqku, paypaqa ñuñunpas hapipayasqam karqa, chay runa-kunamá hukwan-hukwan tupakuqlataña rurarurqaku. ⁹Chayraykum ñoqapas Asiria nacionniyoq kuyaqninkunaman payta qoykuni. ¹⁰Chaymi paykunapas chay warmitaqa qalallata rurarurqaku, wawankunatapas qechuruspankum chay warmitaqa espadawan wañurachirqaku, chaynataqa rurarqaku merecesqanman hinam. Chaynapim chay war-miwan imam rurasqankuqa llapallan warmikunapa yachasqan karqa.

¹¹“Chay warmita imaynam castigasqayta ñañan Aholiba qawaykuspam aswan huchapakuytarq qallaykurqa. ¹²Chaynapimá Aholibapas Asiria nacionniyoq runa-kunawan huchapakuyta qallaykurqa. Chay runakunaqa karqa kamachikuqkunam, jefekunam, suma-sumaqlaña pachasqa guerrapi peleaqkunam, caballokunapi sillakuqkunam chaynataq allin qawapas mozokunam. ¹³Qawarqanitaqmi chay warmipas imaynam huchaman wichiyyusqanta. Chaynapim paykunaqa iguallata kawsarqaku. ¹⁴Ichaga kay warmiqa aswan-aswan huchapakuqraqmi rikurirurqa. Paymi perqakunapi rikururqa Babilonia nacionniyoq runakunapa pukankama di-bujokunata. ¹⁵Paypa qawasqanman hinaqa chay dibujokunaqa kasqa weqawninpas allin watasqakamam, uma watankupas kasqa wayrapapas sumaqlaña rapapapa-chisqanmi. Arí, chay qawasqankunaqariki kasqa carretakunapi capitankunapa ayriñ-ayriyoqmi. ¹⁶Chaynapimá chay warmiqa paykunata qawaykuspam llumpay-ta munapayarqa, chayraykum Babilonia nacionman willakuqkunata kacharqa. ¹⁷Hinaptinmi Babilonia nacionniyoq runakunaqa hamuspanku paywan puñukur-qaku, chaynapim chay warmitaqa millakuypaqta rurarurqaku. Warmipas chayna millakuypaq karuspanmi paykunataqa amirurqaña. ¹⁸Chaynapimá chay Aholiba warmiqa lla pa runapa yachasqanta hukwan-hukwan kakuqña rikurirurqa, payqa qalalla kaytapas manañam penqakuqchu. Chaymi ñañanta hina ñoqapas amirurqa-ñaña. ¹⁹Ichaga payqa aswan-aswanraqmi hukwan-hukwan kakurqa, Egipto nacionpi sipas kaynintapas yuyarispanmi chayna kakurqa. ²⁰Payqa llumpaytam munapa-yarqa Egipto nacionpi kuyaqninkunata. Chay runakunapa qari kayninqa rikchakun asnokunapaman hinaraqmi, paykunaqa sutuchinkupas caballokuna hinaraqmi.

²¹“Yaw Aholiba, qamqariki sipas kaynikipi huchapakuymanni kutiriyta munachkanki, qamqariki Egipto nacionpi sipas kaspá ñuñuyki hapichikusqaykitam yuyarayachkanki. ²²Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: Kunanqa amirusqayki kuyaqnikipikunatam enemigoykimanña tikrurusasqa, tukuy hinastinmanta paykunata pusamuspa qampa muyurinqikipi chururusasqa. ²³Paykunaqariki hamunqaku Babilonia nacionmantam, Caldea lawmantam, Pecod lawmantam, Soa lawmantam hinaspa Coa lawmantam, paykunawantaqmi hamunqa Asiria nacionpi llapallan tropakunapas. Paykunaqariki kanku allin qawapasllaña mozokunam. Llapallankum kanku kamachikuq jefekuna, carretakunapi capitankuna hinaspa allin reqsisqa runakuna, paykunaqa llapallankum caballollapi purikuqkupas. ²⁴Paykunaqa contraykipim hamunqaku caballopa chutasqa guerrapaq carretayoqkuna chaynataq asnopa chutasqa llasaq carretayoqkuna. Paykunaqa nana-nanaq tropayoq hamuspa tukuy hinastinmanta muyuykusunki, wakinkum hamunqaku hatun harkachikunayoq, wakinñataq taksa harkachikunayoq, paykunaqa hamunqa cascoyoqkamam. Chaynapim castigonkuman hina qamta castigasunki. ²⁵Chayraykum sientichiwasqaykimanta piñakuyniyta qampa hawaykiman kachaykamusqa hinaptinmi paykunaqa piñakuyllawanña tukuy imaymanata rurasunki. Paykunaqa senqaykitapas rinrikitaspa qoruruspam puchuqkunatapas llapallanta espadawan wañurachinqa. Paykunaqa wawaykikunatapas qechurususpaykim puchuqkunatapas kañarunqaku. ²⁶Paykunaqa pachaykitapas chusturususpaykim sumaq alhajaykikunatapas hapikuykunqaku. ²⁷Puchukarachisqa Egipto nacionpi kaspayki llapa huchapakusqaykitapas chaynataq hukwan-hukwan kakusqaykitapas, chaynapim manaña rikunkiñachu chaykunatapaq nitaqmi yuyarinkiñachu Egipto naciontapas. ²⁸“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Ñoqam qamtaqa kachaykusqayki cheqnusqayki hinaspa amisqayki runakunapa makinman. ²⁹Paykunaqa cheqnukuyllawanñam tukuy imaymanata rurasunki, llamkaspayki ganakusqaykitapas paykunam hapikuykunqaku, paykunaqa qalallatañam saqerusunki, hukwan-hukwan kakusqayki cuerpoykitam llapallanman qawachinqaku. Huchapakuspa hukwan-hukwan kakusqaykim ³⁰chaynataqa rurasunki. Arí, qamqariki huklaw nacionniyoq runakunawanmi huchapakurqanki, taytacha-mamachankuwanmi millakuyapaña rikurirurqanki. ³¹Qamqariki ñañaykipa imaynam kawsakusqanman hinam kawsarqanki, chayraykum pay castigasqayta hina qamtapas castigasqayki. ³²Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata:

Ñañaykiqa hatun vasomanta vino upyachkaq hinam,
ñañaykiqa ukuneq vasomanta vino upyachkaq hinam
llumpay castigasqa karqariki.

Chaynam qampas ancha-ancha castigasqa kanki.

Chay vasopas llimparichkaqta hinam
nacionkunapas burlakuspa asipayasunki.

³³Tragopa huntasqaq runa hinam qamqa kachkanki.
Llakikuypa huntasqaq runa hinam qamqa kachkanki.
Vasopi tragowan sinkaruq
runa hinam
purmachisqa kanki.
Vasopi tragowan sinkaruq
runa hinam

chunnichisqa kanki.

Ñañayki Samaria llaqta hinam

qampas castigasqa kanki.

³⁴ Chayna vasomantamá qampas llapallanta tomanki.

Hinaspañam chay vasotaqa pasaypaq ñutuparunki.

Chaymantañam qasqoykitapas rachkaparunki.

Chaynatam ñoqa Señor Dios nini.

³⁵ “Chaynaqa ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Qonqaruspa qepanchakuruwasqaykiraykum kikillayki ñakarinki huchapakusqaykimanta chaynataq hukwan-hukwan tupakurusqaykimanta, nispa.”

³⁶ Chaymantam ñoqa Ezequielta Tayta Dios kaynata niwarqa:

—Runapa churin ñyaqachum upallakuykuwaq Ahola hinaspa Aholiba warmikunapa contranpi sentenciayta? Chaynaqa millakuyllapaqña rurasqankumantayá rimapayay. ³⁷ Paykunapa pierdekuq hinam huchallikurqaku, paykunaqa runa wañuchisqankumantam yawar makintin kachkanku. Paykunaqa traicionawaspankum taytacha-mamachakunataña yupaychachkanku. Paykunaqa ñoqapaq wachakusqanku wawankutapas taytacha-mamachakunamanñam mikunankupaq hina kañapuchkanku. ³⁸ Chaywanpas kaytawanmiki paykunaqa rurarquaku, paykunaqa hina chay punchawllapim santuarioytapas millakuyapaqtaña rurarquaku, qosqay samana punchawpipas manam samarqakuchu. ³⁹ Taytacha-mamachakunaman wawankutapas wañuchisqanku punchawllapitaqmi hamuruspanku santuarioytapas millakuyapaqtaña rurarquaku. ¡Chaytaqa rurarquaku kikiypa temploypipunim!

⁴⁰ —Willakuqkunata kacharuspankum karumantaraq runakunata qayachimurqaku. Paykuna hamuruptinmi qam Aholibaqa bañapakuyta qallaykurqanki hinaspa qechipraykitapas pintapakuspa alhajakunawan churapakurqanki. ⁴¹ Qamqariki mesata prepararuspaq sumaqlaña camaykipi tiyaykurqanki, chay mesapa hawanmantaqmi churaykurqanki ñoqapaq sapaqchasqanku inciensotawan miski asnaq aceitetapas. ⁴² Chaymantam chaypi uyarikurqa llapa runakunapa fiestapi qayaykachakusqa, paykunaqariki karqa chunniq lawmanta hamuq achka-achka runakunam. Warmikunatapas sumaqlataña adornaspankum makinkumanpas brazaletekunatarraq churarquaku, hinachirqakutaqmi coronakunatapas. ⁴³ Chaymi chay payayasqaña hukwan-hukwan kakuq warmimanta kaynata nirqani: “Chay warmiqariki hukwan-hukwan kakuqmi, hinañayá paywan kakuchunku” nispa. ⁴⁴ Chaynapim paywan puñukurqaku imaynam huchapakuy warmiwan runakuna puñukuchkaq hina. Ahola hinaspa Aholiba huchapakuy warmikunaman yaykuruspaq paykunawan kakurqaku. ⁴⁵ Ichaga huchapakuywan hinaspa runa wañuchiqlakunawan imam ruranankuman hinam allin ruraq runakuna chay warmikunata sentencianqaku, paykunaqariki kanku hukwan-hukwan kakuqmi, runa wañuchiq kaspankum yawar makintin kachkanku.

⁴⁶ Kaynatam Señor Dios nin:

—Llapa runakunayá huñunakuruchun paykunapa contranpiqa, paykunata mancharichispayá tukuy imanta suwaruchunku. ⁴⁷ Llapallan runakunayá rumiwan choqapaspa wañurachichunku, espadankuwanyá kuchuparuchunku. Wawankutapas wañuchispayá wasinkutapas kañaruchunku. ⁴⁸ Kay millakuyapaq huchapakuytaqa ñoqam kay nacionmanta chinkarachisqa, chaynapim llapallan warmikuna yachanqaku amaña qamkuna hina huchapakunankupaq. ⁴⁹ Ahola hinaspa Aholiba, chay huchapakusqaykichikmantaqa

qamkunamanmi wischupaykusunkichik, taytacha-mamachakunawan huchallikusqayki-chikmantam castigasqa kankichik chaynapim yachankichik Señor Dios kasqayta.

Timpuchkaq mankawan rikchanachiymanta

24 ¹ Isqon kaq watapa chunka kaq killanpi hinaspa chay killapa chunka kaq punchawninim Tayta Dios rimapayawaspan niwarqa kaynata:

²—Runapa churin, kunan punchaw ima fecham kasqantayá apuntay. Kunan punchawpunim Babilonia nacionpa reynin Jerusalem llaqtata guerrawan chawpicharun. ³Ñoqa Señor Diospa nisqaytayá kay mana kasukuq runakunaman rimapayay kaynata rikchanachispa:

“Tullpamanyá mankata churkuykuy.

Chay mankamanyá yakuta talliykuy.

⁴ Chaymanqa hinaytaqyá allinnin aychatapas.

Hinaytaqyá piernan aychatawan brazontapas.

Huntachiytaqyá allinnin tullukunawanpas.

⁵ Allinnin ovejakunamantamá hapinkitaq huknin ovejata.

Hinaspam ukunman patananki tullu yanunapaq yantata.

Allintayá timpuchiy chaykunataqa.

Allintayá chayachichun chaypi kaq tullunkunataqa.

⁶ “Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata:

¡Mallapiraq rikukunqa runa wañuchiq llaqtata!

Mankapa ukun yanayasqa hinañam

rikurirun chayna llaqtata.

Mankapa ukunpi mana lloqsiq qacha hinañam

rikurirun chayna llaqtata.

Huk-hukllamantayá horqoy mankapi aychakunataqa.

Lloqsimusqanman hinayá horqoy chay aychakunataqa.

⁷ Yawarllañam kachkan llaqtapa chawpinqa.

Lluchka rumipa hawanpi hinam kachkan chay yawarqa.

Manam allpapa hawanpichu kachkan chay chaqchusqa yawarqa.

Mana chinkarunanpaqmi mana ñutu allpapichu

kachkan chay yawarqa.

⁸ Arí, chay yawartaqa chay lluchka

rumi hawanpim saqerusaq.

Mana imapas taparunanpaqmi chaytaqa

hinallapi saqerusaq.

Chaynapim ñoqaqa piñakuywan

chay yawarmanta vengakusaq.

⁹ “Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata:

¡Mallapiraq rikukunqa runa wañuchiq llaqtata!

Kikiypunim ratarachisaq lenguachkaq ninataqa.

¹⁰ Qamyá apamuy achka yantakunata.

Hinaspayá chayachiy chay aychata.

Caldonpas chakinankamayá yanuy chay aychata.

¹¹ Chay mana imayoqña munkataqa

huktawanyá sansaman churay.

Chay cobremanta munkataqa

Pukay-pukay kanankamayá chaynata ruray.

Chaynayá kachun ukunpi qacha kayninpas chullunankama.

Chaynayá kachun ukunpi yanayasqanpas manaña kanankama.

¹² Ichaqa yanqapaqmi chay rurasqaykiqa.

Rupachisqapas manam lloqsinmanchu chay akasqa munkaq.

¹³ “Jerusalen llaqta, qampa qacha kaynikipim kachkan huchapakuykuna. Qamtaqa mayllaykuyta munachkaptiyimi mana munarqankichu limpio kayta, piñakuywan castigaruptiyñam qamqa limpio kanki. ¹⁴ Ñoqa Tayta Diosmi chaynata rimarini, hinaptinqa chaynapunim kanqa. Mana qepaman kutirispam chaynatapuni rurasqa. Mana llakipayarispam cumplisaqpuni. Qamqariki imaynam kawsasqaykimantawan imam rurasqaykimantam castigasqa kanki. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.”

Ezequielpa warmin wañukusqanmanta

¹⁵ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

¹⁶ —Runapa churin, ancha kuyasqayki warmikitam qonqayllamanta qe-churusqayki, paymantaqa amam qaparinkichu nitaq waqankichu, amataqmi weqellaykipas sutunqachu. ¹⁷ Llakispaqa-llakikuy upallallamantayá, paymantaqa amataqyá lutokuychu. Uma wataykitapas ama paskakuspayá amataq horqoychu *usutaykitapas. Llakimantaqa amataqyá simikitaqa tapakuychu hinaspapas amataqyá mikuychu chayna punchawkunapi mikuna mikuytaqa.

¹⁸ Madrugawninmi runakunawan parlarqani, tardenmanñataqmi warmiy wañukurqa hinaptinmi paqarinnintinñataq ruraraqani Tayta Diospa kamachiwasqanman hina. ¹⁹ Llapa runakunam tapuwarqa:

—¿Imatataq niyta munawankiku kay rurasqaykiwanqa? —nispa.

²⁰ Chaymi Tayta Diospa rimapayawasqanta paykunata nirqani:

²¹ —Israel castakuna, qamkunapa anchallaña kuyasqaykichik hinaspa gustollawanña qawasqaykichik santuarioytam millakuypaqta rurarusaq. Chay santuariopimiki qamkunaqa kallpanchakuspa hatunchakunkichik. Qamkunapa saqemusqaykichik wawa-churikichikmi guerrawan wañunqaku. ²² Qamkunapas Ezequiel hinamá rurankichik, llakimantaqa amam simikichiktapas tapakunkichikchu, amataqmi mikunkichikchu chayna punchawkunapi mikuna mikuytaqa. ²³ Uma wataykichiktapas ama paskakuspayá amataq horqokuychikchu *usutaykichiktapas. Amam qaparinkichikchu nitaq waqankichikchu. Qamkunaqa mana kallpayoqñam karunkichik mana allin rurasqaykichikrayku, llakispaqa-llakichinakunkichik kikikichikpurallam. ²⁴ Ezequielmi kanqa qamkunapa qawanaykichikqa, paypa tukuy ima rurasqanman hinam qamkunapas rurankichik. Kaykuna cumplikuptinmi yachankichik Señor Dios kasqayta.

²⁵ Tayta Diosqa niwarqataqmi:

—Runapa churin, Israelpa castankunamantam qechurusaq santuarioyta, paykunaraqariki chaypim kallpanchakunku, chaypa sumaqlaña kayninwan anchallataña kusikuspa chaytaqa gustollawanña qawanku. Chaymantapas paykunamantaqa qechurusaqtaqmi wawa-churinkutapas. ²⁶ Hinaptinmi chay punchawpi pipas

guerramanta ayqekuq qanman noticiata apamusunki. ²⁷Chay punchawpim mana upallakuykuspa rimanki chay ayqekamuq runawan. Chaynapimá qamqa paykunapaq ejemplo kanki, chaynapim yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

Amon runakunapa contranpi willakuymanta

25

¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, qamyá qawariy Amon runapa mirayninkunata hinaspayá paykunapa contranpi ñoqamanta willakuy. ³Niyá ñoqa Señor Diospa kayna rimapayasqayta: “ ‘Qamkunam allinta rurachun’ nispa nirqankichik santuarioy millakuyapaq rurasqa kaptin, chaynataqa nirqankichik Israel nacionpas purmachisqa karuptinmi chaynataq Juda lawpi *yachaqkunapas preso apasqa karuptinkum. ⁴Chaynaqa qamkunatam intipa qespimunan lawpi yachaq runakunaman qoykusqaykichik, chakraykichiktapas hapikuykuspam chaypi campamentonkuta sayarachinqa chaypiña yachakunankupa. Chakraykichikpi ruruqtapas paykunañam mikukunqaku hinaspam tomanaykichik lechetapas paykunaña tomakunqaku. ⁵Raba llaqtatapas tikrurusqa camellokunapa mikunan chakrakunamanmi, ovejakuna michina pampakunamanñam tikrurusqa Amon naciontapas, chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta.

⁶“Ñoqa Señor Diosmá nikichik: Amonpa mirayninkuna, qamkunaqariki taqllakusparaqmi kusikuymanta pawaykacharqankichik, anchallataña despreciaspam anchallataña kusikurqankichik Israel nacionpa contranpi. ⁷Chayraykum atinyiwan castigaspa huklaw nacionkunaman qosqaykichik, paykunam tukuy imaykichikta qechusunkichik. Qamkunataqa sacha kuchuchkaq hinam nacionkunapa chawpinmanta qoruruspa chin-karachisqaykichik. Pasaypaqta purmarachiptymi yachankichik Tayta Dios kasqayta.”

Moab nacionpa contranpi willakuymanta

⁸Señor Diosmi nin kaynata:

—Moab nacionpi hinaspa Seir lawpi kaqkuna, qamkunam ninkichik Juda nacionqa wakin nacion hinalla kasqanta. ⁹Chayraykum ñoqaqa Moab nacionpa waqtanta kicharusaq, huknin waqtanmanta qallaykuspam huknin waqtankama llapa llaqtakunata purmarachisqa. Chay llaqtakunaqariki paykunapa anchallaña kuyasqanku Bet-jesimotmi, Baal-meonmi hinaspa Quiriatainmi. ¹⁰Intipa qespimunan lawpi *yachaq runakunamanñam dueño chakunankupa qoykusaq paykunapa chakrankunatapas. Amon nacionwan imam rurasqayta hinam paykunawanpas rurasqa, chaynapim Amon nacionqa wakin nacionkunapipas manaña yuyasqachu kanqa. ¹¹Moab nacionta castigaptymi yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

Edom nacionpa contranpi willakuymanta

¹²Señor Diosmi nin kaynata:

—Edom nacionpi yachaqkunam vengakurun Juda nacionpi yachaqkunamanta, chayraykum paykunaqa culpayaq kachkanku. ¹³Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: Edom naciontam atinyiwan castigasqa, runakunatapas animalkunatawan kuskatam wañurachisqa, chay naciontaqa purmachisqapunimá. Teman llaqtamanta qallaykuspam Dedan lawpi tukunankama llapa runakuna guerrawan wañunqaku. ¹⁴Israel runaykunawanmi vengakusaq Edom nacionpi *yachaqkunamanta, runaykunamá paykunataqa piñakuyniyman hina allinneqta castiganqa, chaynapim yachanqaku vengakusqayta. Chaynatamá ñoqa Señor Dios nini.

Filistea runakunapa contranpi willakuymanta

¹⁵ Señor Diosmi nin kaynata:

—Israelpa mirayninkunamantam Filistea runakuna vengakurun, cheqnikuyllawanñam ñawpaqmantaraq enemigo kasqankurayku runaykunata chinkarachiypi rirqaku. ¹⁶Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: Atiyinywanmi Filistea runakunata ñoqaqa castigasaq, Ceret runakunatapas tukuruspaymi lamar qochapa patanpi puchuq llapallan runakunatapas chinkarachisaq. ¹⁷Ancha-anchatam paykunamanta vengakurusaq, piñakuywanmi paykunataqa castigarusaq, chaynata vengakuruptiymi yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

Tiro llaqtapa contranpi willakuymanta

26 ¹Killapa punta kaq punchawninpi chunka hukniyoq watapi Tayta Dios rimapayawaspan niwarqa kaynata:

²—Runapa churin, Tiro llaqtapi *yachaqkunam Jerusalem llaqtamanta kaynata nirqaku:

“Allinta rurachun,
nacionkunapa negocio apaykunanku punkum
ñutupasqanña kachkan kunanqa.
Ñoqamanñam kutirikamun chay negociokunaqa.
Chay llaqta chunninankamam huntay-huntay kasaq ñoqaqa.”

³ Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata:

Tiro llaqta, qampa contraykipim
kachkani ñoqaqa.
Imaynam orqochakuspa-orqochakuspa
hatarin lamar qochaqa,
chaynam achka nacionkunata contraykipi
hatarirachisaq ñoqaqa.

⁴ Paykunamá taqmanqaku
Tiro llaqtapa murallankunatapas.
Paykunamá tuñichinqaku
Tiro llaqtapa torrenkunatapas.
Chay llaqtamantaqa
picharusaqmi puchuq allpatapas.
Lluchka rumita hinallañam
chay llaqtataqa saqerusaqpas.

⁵ Chay llaqtaqa mallakunata mastaspa
chakichina hinallañam
lamar qochapa chawpinpi puchurunqapas.
Ñoqa Señor Diosmi chaynata rimarini.
Arí, chay llaqtaqa
llapa nacionkunapa qechupasqanmi kanqa.

⁶ Lamar qochapa patan llaqtachakunapi
runakunapas guerrawan wañuchisqamá kanqa.
Chaynapim yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

⁷ Ñoqa Señor Diosmi kaynata nini:

Tiro llaqtapa contranpim pusamuchkani Babilonia nacionpa reyninta.

Tiro llaqtapa contranpim pusamuchkani ancha reqsisqa Rey Nabucodonosorta.

Payqa hamuchkan caballokunapiwan carretakunawanmi.

Payqa hamuchkan silladakunapiwan achkallaña tropakunawanmi.

⁸ Lamar qochapa patan llaqtachakunapi runakunapas guerrawan wañuchisqamá kanqa.

Mana ayqenaykichikpaqmi

llaqtapa muyuriqninta murallarunqa.

Hapirusunaykichikpaqmi murallaykichikpa qepanpi allpatapas huk hawaqllaman montonarunqa.

Qanmanqa harkachikunayoq soldadokunatam kachaykamunqa.

⁹ Paykunaqa machu-machu takaq qerukunawanmi murallaykichiktapas takanqaku.

Paykunaqa fierrokunawan waqtapachkaspallam torrekichiktapas tuñirachinqaku.

¹⁰ Llaqtaykichikpa zaguanninta

Babilonia nacionpa reynin yaykuptinmi

llapa caballokunapa polvo hatarichisqan

tapaypaq-tapaykusunki qamtaqa.

Llapa caballokuna bullallawanña

zaguanninta yaykumuptinmi,

llapa carretakuna bullallawanña

zaguanninta yaykumuptinmi

murallaykichikpas katkatatanqa.

Purmachisqa llaqtaman hina yaykumuptinmi chaynaqa kanqa.

¹¹ Paykunapa caballonkunam sarupanqa

llapallan callekichikkunatapas.

Guerrawanmi wañuchisqa kanqa

llaqtaykichikpi runakunapas.

Pampaman wischusqam kanqa

allin takyaq pilarnikichikkunapas.

¹² Negocioykichiktapas salteaspa

qori-qollqekichiktapas suwarunqaku.

Murallaykichiktapas tuñichispa

sumaqllaña palacioykichiktapas taqmaparunqaku.

Rumikunatapas qerukunatapas

lamar qochamanmi wischunqaku.

Ñutu allpatapas lamar qochamanmi wischunqaku.

¹³ Sumaqllaña takisqaykichiktapas

upallarachisaqmi ñoqaqa.
Arpaykichikpas manañam
uyarisqachu kanqa.

- ¹⁴ Mana imayoq lluchka rumita
hinallañam saqerusqayki.
Mallakunata mastaspa chakichina
hinallatañam saqerusqayki.
Manapunim huklawanqa hoqarisqañachu kanki.
Ñoqa Tayta Diosmi chaynata rimarini.
Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.

¹⁵—Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Tiro llaqta, qam wichi-ykuptikiqa ¿manachum katkatatanqa lamar qochapa patanpi kaqkunaqa? Llaqtaykichikpa chawpinpi herido-kuna waqaptinga hinaspa runakuna wañuchisqa kaptinqa ¿manachum katkatatanqa chaypi kaqkunaqa? ¹⁶Lamar qochapa patanpi llapallan reykunapas tiyanankumantam uraykunqaku. Paykunaga capankutawan sumaqlaña bordasqa pachankutapas horqo-kunqakuñam, anchallaña manchakuywanmi pampallapiña tiyanqakupas, tuñichisqa kasqaykita qawaykuspam paykunaqa sapa kutilla manchakuymanta katkatatanqaku hinaspa muspaypi hina kanqaku. ¹⁷Chayraykum kay aya takita qampaq takipusunki:

“Ancha-ancha alabasqa Tiro llaqta,
lamar qochapi kaqkunapa yachasqa llaqta,
qamqariki lamar qochapi allin takyaqmi karqanki.
Qamqariki muyuriqniki **yacha*kuna manchachi *qmi* karqanki.
Hinaspaqa ¿imaynanpitaq kayna tuñichisqa rikurirunki?

- ¹⁸ Kunan kay wichi-ykusqaykiwanqa
lamar qochapa hichpanpi nacionkunam
manchakuymanta katkatatanqaku.
Kunan kay chinkarusqaykiwanqa
lamar qochapa hichpanpi kaqkunam
anchallataña manchakunqaku.”

¹⁹—Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: “Qamta purmarachispaymi mana pipapas **ya-*chanan llaqtataña rurarusqayki, lamar qochapi uku-uku yaku hamuspanmi qamtaqa tapaykusunki. ²⁰Chaynapim qamtaqa kachaykusqayki wañusqakunapa maymi wichi-nanman, chay runakunaqariki ñawpaq tiempopi kawsakuqraqmi karqaku. Qamtaqa kachaykusqayki allpapa ukunpi yachanaykipaqñam, qamqariki rikurirunki ñaw-paq tiempopi purmasqa raqaykuna hinañam, qamqariki **yach*anki wañusqakunapa maymi yachananpiñam. Runakunapa kawsanan kay pachapiqa manam hoqarisqa-ñachu kanki. ²¹Manchakuypaqmanña tikraruptiymi qamqa mana kaqña rikurirunki. Maskaspapas manañam haykapipas tarisunkichu. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.”

Tiro llaqta tuñichisqa kasqanmanta aya taki

27 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:
²—Runapa churin, qamyá Tiro llaqtamanta takiy aya takita. ³Tiro llaqtakariki lamar qochaman yaykunapa punkunpim kachkan, chay llaqtaqa

kachkan lamar qochapa patanpi llapa *yachaqkunapa negocio ruranankum. Ñoqa Señor Diospa nisqaytayá kaynata niy:

- “Tiro llaqta, qamqa sumaqlaña viajero
 buquepaqmi hapikunki.
⁴ Linderoykiqa chayan
 lamar qochapa sonqonkamaraqmiki.
 Qamtaqariki buque ruraqkunam
 sumaqlaña rurarusunki.
⁵ Llapallan tablaykikunatapas ruraraqaku
 Senir Orqomanta apamusqanku cipres sachamantam.
 Wayra apananpaq tela takyachiq qerutapas ruraraqaku
 Libano Montepi cedromantam.
⁶ Yaku qachina palaykikunatapas ruraraqaku
 Basan lawpi encina sachamantam.
 Tapaqniki tablakunatapas ruraraqaku
 Chipre law lamar qochapa patanpi boj sachamantam.
 Chaynataqa rurasurqanki
 elefanteqa waqonwan adornasqatam.
⁷ Wayrapa apanan telaykipas
 Egipto nacion fino linomantam bordasqa karqa.
 Bandera hinaraqmiki
 chay telaykiqa servikurqa.
 Tapaq toldoykipas moradomantawan
 grosellamantam karqa.
 Elisa law lamar qochapa
 patanmanta apamusqam karqa.
⁸ Sidon llaqtayoqkunapiwan
 Arvad llaqtayoqkunam
 yaku qachipuqniki karqa.
 Yachayniyoqkuna chawpikipi kaspam
 paykunaqa buque manejaq karqa.
⁹ Gebal llaqtayoq allin yachaq hichu runakunam
 tablaykikuna uchkukuruptinpas sumaqlaña allicharuqku.
 Lamar qochapi llapallan buquekunapi llamkaqkunam
 imaykikunatapas negociaqku.
¹⁰ Persia, Lidia hinaspa Libia nacionniyoq runakunam
 guerrapaq tropaykipas karqaku.
 Paykunaqa harkachikunankutapas, casconkutapas
 qampa waqtaykipim warkuqku.
 Sumaq qawapasllaña kanaykipaqmi
 chaynataqa warkuqku.

¹¹“Qampa tropaykipiwan Arvad llaqtayoqkunam muyuriqnin murallaykipi karqaku, torrekikunapim sayarqaku Gamad llaqtayoq runakuna, aswanraq sumaqyachisunayki-paqmi paykunapa harkachikunanpas qampa murallaykikunapi warkurayarqa. ¹²Llumpay

qori-qollqeyoq kasqaykiraykum Tarsis law runakunapas qanwan negociota rurarqa, negociota qoptikim paykunañataq qosurqanki qollqeta, fierrota hinaspa estañotawan titita. ¹³Qanwantaqmiki negociota rurarqa Grecia nacionniyoq runakunapas chaynataq Tubal hinaspa Mesec lawpi *yachaqkunapas, paykunaqariki pagasurqanki sirviente runakunata qosuspaykim, qosurqankitaqmi bronce manta kaqkunatapas. ¹⁴Togarma castakunañataqmi pagasurqanki llamkaq caballokunawan sillakuna caballokunawan hinaspa mulakunawan. ¹⁵Rodas lawpi runakunapas qanwanmiki negociota rurarqa, arí, qamqariki lamar qochapa patanpi achkallaña nacionkunawanmi negociota rurarqanki, paykunam pagasurqanki elefantepa waqonwan hinaspa ebano qerukunawan. ¹⁶Qampaqa imaykikunapas nana-nanaq kaptinmi Edom nacionniyoq runakunapas qanwan negociota rurarqa, chay imaykikunapas rantinanpaqmi apamuqku esmeralda alhaja rumikunata, grosella telakunata, sumaq bordasqa telakunata, lino telakunata, coral alhaja rumikunata hinaspa rubi alhaja rumikunata. ¹⁷Juda nacionpi hinaspa Israel nacionpi *yachaqkunapas qanwan negociota ruraspankum pagasurqanki Minit lawpi trigokunawan, panag sutiyoq mikuykunawan, mielwan, aceitewan hinaspa balsamowan. ¹⁸Damasco llaqtayoqkunapas imapas rurasqaykitawan qori-qollqekitam achkanpi rantisurqanki, paykunaqa qanmanmi pagasurqanki Helbon lawmanta kaq vinowan chaynataq Sahar lawmanta kaq millwawanpas. ¹⁹Qanmanqa Uzal lawmantam apamusurqanki vinota, martillasqa fierrota, casia especeriata hinaspa calamo especeriata. Chaykunawanmá paykunaqa tukuy imaykitapas rantisurqanki. ²⁰Dedán lawpi runakunapas qanwanmi negociota rurarqa sillakunapaq sobrepelota rantikususpaki. ²¹Arabia lawpi *yachaqkunawan Cedar lawpi kamachikuqkunapas qanwanmi negociota rurarqaku, paykunamá pagasurqanki maltapas-hatunpas carnerokunawan hinaspa chivatokunawan. ²²Saba lawmanta kaqkunapiwan Raama castakunam qanwan negociota rurarqaku hinaspa paykunaqa pagasurqanki balsamo sutiyoq acetiawan, alhaja rumikunawan hinaspa qoriwanpas. ²³Qanwantaqmi negociarqaku Haran llaqtayoq runakunapas, Cane llaqtayoq runakunapas, Eden lawpi yachaqkunapas, Saba lawpi yachaqkunapas, Asiria nacionniyoq runakunapas hinaspa Quilmad lawpi yachaqkunapas. ²⁴Paykunamá *rantikusurqanki fino telakunata, morado telamanta capakunata, sumaq bordasqa telakunata, sumaqlaña colorniyoyq alfombrakunata hinaspa sumaq qewisqa cablekunata, chaykunataqa rantikurqaku qamkunapa plazaykichikpim.

²⁵ “Tarsis lawmantam buquekuna
qatiylla-qatinakamurqa imakunatapas apamususpaki.
Huntay-huntay llaçaqlataña cargaykachikuspa
lamar qochapa chawpinkunapi tarikurqanki.

²⁶ Qamtaqa yaku qachipusuqníkikunam
ukullay-uku yakunkunata pusasurqanki.
Ichaqa intipa qespi munan lawmanta hamuq vientom
lamar qochapa chawpinpi pakiparusurqanki.

²⁷ Llapallan qori-qollqekikunapas,
tukuy negociopaq imaykipas
lamar qochapa chawpinmanmi wichi ykunqa.
Qampi llamkaqkunawan manejaqkunapas
hinaspa tablayki allichaqkunapas
chaynataq lliw negocio ruraqkunapas
lamar qochapa chawpinmanmi wichi ykunqa.

- Guerrapi peleaq llapallan tropakunapas.
 Chaypi riq llapachallan runakunapas
 chay wichiykusqayki punchawmi
 lamar qochapa chawpinman wichiykunqa.
- ²⁸ Qampi llamkaqkuna qaparkachaptinmi
 lamar qochapa patanpi pastollaña
 chakrakunapas katkatatanqa.
- ²⁹ Buquepi yaku qachiq runakunapas
 buquenkuta saqeruspam ayqekunqaku.
 Buquepi llamkaqkunawan lliw manejaqkunapas
 pampapim sayarinqaku.
- ³⁰ Qanmantam llakikuyllawanña
 hinaspa qapariyllawanña waqanqaku.
 Umankumanpas ñutu allpata hinakuspam
 uchpa pampapi pitpititinqaku.
- ³¹ Qanmanta llakiwanmi umankutapas
 kachiy-kachiyta rutukunqaku.
 Qanmanta lutokuspankum
 llakikuyllawanña waqanqaku.
 Qamraykum sonqonkupas nanarisqa
 llakikuyllawanña waqanqaku.
- ³² Qamraykum aya takita takispanku
 llakillawanña kaynata ninqaku:
 ‘iPitaq tupachikunman Tiro llaqtamanqa!
 Lamar qochapa chawpinpimiki karqa chay llaqtaqa.’
- ³³ Qamqariki achkallaña runakunatam saksaykachirqanki
 negociowan lamar qochanta imakunatapas apaspayki.
 Kay pachapi reykunatam apuyachirqanki
 qori-qollqetawan tukuy imata apaspayki.
- ³⁴ Kunanmi ichaqa lamar qochapa pakipasqan kachkanki.
 Kunanmi ichaqa ukullay-uku yakukunamanña wichiykunki.
 Tukuy imaykipas qanwan kuskam wichikuykun.
 Llapallan qanwan riqkunapas
 qanwan kuskam chinkakuykun.
- ³⁵ Lamar qochapa patanpi llapallan *yachaqkunam
 mancharisqallaña kachkan.
 Reyninkupa uyanpas sutillam hukmanyasqa
 hinaspa mancharisqallaña kachkan.
- ³⁶ Huklaw nacionpi negociantekunapas
 qamta qawaykuspam admirakuchkan.
 Qamqariki manchakuypaq kaqmanñam tikrakurunki.
 Qamqariki wiña-wiñaypaqñam puchukarunki. ”

Tiro llaqta reypa contranpi willakuymanta

28 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:
²—Runapa churin, ñoqa Señor Diospa nisqayman hinayá Tiro llaqtapa
 reyninta niy kaynata:

“Sonqoykipi hatunchakuspam kaynata nirqanki:
 ‘Ñoqaqariki Diosmi kani.
 Ñoqaqariki Diospa tiyananpim
 lamar qochapa chawpinpi tiyakuchkani’

Qamqariki manam Dioschu kanki
 aswanqa runallamiki.
 Qamqa Diospa piensasqanman hinaraqmi
 piensaq tukurqanki.

³ ¿Danielmantapas aswan yachayniyoqchum
 qamqa kanki?
 ¿Tukuy pakasqakuna kaqkunapas reqsiqchum
 qamqa kanki?

⁴ Qamqa yachayniyoq kaspaykim
 tukuy imata huñukuykunki.
 Qamqa entiendeq kaspaykim
 qori-qollqeta waqaychanaykiman huñukuykunki.

⁵ Negociopaq yachayniyoq kaspaykim
 tukuy imaykita llumpayllataña mirarachinki.
 Ichaqa tukuy imaykikunam
 qamtaqa hatunchakuqtaña rurarusunki.

⁶ Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata:
 Qamqa Diospa piensasqanman hinaraqmi
 piensaq tukurqanki.

⁷ Chayraykum ñoqaqa huklaw nacion runakunata
 contraykipi pusamuchkani.
 Mana llakipayakuq runakunatam ñoqaqa
 contraykipi pusamuchkani.
 Paykunamá sumaqlaña yachayniyoq kachkaptikipas
 espadankuta horqonqaku.
 Hinaspamá paykunaqa qampa sumaqlaña kaynikita
 millakuyllapaqtaña ruraronqaku.

⁸ Qamtaqa wañusqakunapa kasqanmanmi kachaykusunki.
 Qamqa lamar qochapa chawpinpim qonqayllata wañukunki.

⁹ ¿Hinaraqchum qamqa Diospaq hapikunki
 wañuchiqnikipikunapa makinpi kaspayki?
 Wañuchiqnikipikunapa makinpiqa
 manamiki kanki Dioschu aswanqa runallamiki.

¹⁰ Diosta mana yupaychaq runakuna hinam
 qamqa wañunki.

Huklaw nacionniyoq runakunapa makinpim
qamqa wañunki.
Ñoqa Tayta Diosmi chaynata rimarini.
Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.”

Tiro llaqtapi reymanta aya taki

- ¹¹ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:
¹² —Runapa churin, qamyá ñoqa Señor Diospa nisqayman hina kay aya takita
Tiro llaqtapi reyman niy kaynata:

- “Qamqa suma-sumaq sello hinam karqanki.
Qamqa mayna-mayna yachayniyoqmi karqanki.
Qamqa mayna kuyayllapaq suma-sumaqmi karqanki.
¹³ Qamqa Diospa huertan Edenpim karqanki.
Qamqa imaymana alhaja rumikunawanmi
adornasqa karqanki.
Qamqa sardio, topacio, diamante alhaja rumikunawan
adornasqam karqanki.
Qamqa berilo, onice, jaspe alhaja rumikunawan
adornasqam karqanki.
Qamqa zafiro, esmeralda, carbunclo alhaja rumikunawan
adornasqam karqanki.
Qampaqqa chay alhajakuna hapiqninpas karqa
fino qorimantamiki.
Chaykunaqa unanchasqa kasqayki punchawmiki
qampaq alistasqa kapusurqanki.
¹⁴ Qamqa querubin sutiyoq angelmi karqanki.
Harkanaykipaq angel hinam sapaqchasqa karqanki.
Chaynataqa ñoqamiki qamtaqa churaykurqayki.
Qamqa Diospaq sapaqchasqa orqopim karqanki.
Llipipipichkaq rumikunapa chawpinpim purirqanki.
¹⁵ Qamqa unanchasqa kasqaykimantapunim
mana huchayoqlla kawsakurqanki.
Huk punchaw huchallikurunaykikamam
chaynataqa kawsakurqanki.
¹⁶ Qamqa llapa negocio rurasqaykiwanmi
dañollataña rurarqanki.
Chaynapimá qamqa llumpayllataña
huchallikurqanki.
Hinaptinmi millakuypaqña kaptiki
ñoqa Diosqa orqoymanta qarqorurqayki.
Chaynaqa harkaqa angel, ñoqam qamtaqa
llipipipichkaq rumikunapa
chawpinmanta chinkarachirqayki.
¹⁷ Qamqariki sumaqlaña kasqaykiraykum
llumpayllataña hatunchakurunki.

Qamqariki qawapasllaña kasqaykiraykum
 yachaynikitapas chinkarachinki.
 Chayraykum qamtaqa pampamanña wischuykuyki.
 Reykunapa ñawpaqninpipas penqaymanñam churaruyki.

- ¹⁸ Qamqariki mana allin negocio rurasqaykiwanmi
 llumpa-llumpayta huchallikurunki.
 Qamqariki chaynata ruraspam
 temploykikunatapas millakuypaqtaña rurarunki.
 Chayraykum ñawpaqnikimanta ninata rikurirachispay
 qamtaqa ruparachirqayki.
 Kunanqariki llapa qawaqnikikunapa ñawpaqninpim
 pampapi uchpamanña tikraruyki.
- ¹⁹ Llapallan nacionkunapi reqsisuqn timerunam
 qamta qawaykuspa mancharikunqaku.
 Qamqariki manchakuypaq kaqmanñam tikrakurunki.
 Qamqariki wiña-wiñaypaqñam puchukarunki.”

Sidon llaqtapa contranpi willakuymanta

²⁰ Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²¹ —Runapa churin, Sidon llaqtata qawarispayá paypa contranpi ñoqamanta
 willakuy.

²² Niyá ñoqa Señor Diospa kayna rimapayasqayta:
 “Sidon llaqta, ñoqaqa contraykipiñam kachkani.
 Contraykipi sentenciaspay castigaptiyimi,
 qamrayku mana huchayoq reqsisqa kaptiyimi
 yachanqaku ñoqaqa Tayta Dios kasqayta.

²³ “Qanmanmi kachaykamusqayki peste onqoyta
 hinaptinmi callekikunapipas purichisaq yawarta.
 Qampi *yachaqkunapas chawpikipim
 wañusqa wichiynkunaku.
 Tukuy hinastinmanta guerra hamuqwanmi
 wichiynkunaku.
 Chaynapim yachanqaku ñoqaqa Tayta Dios kasqayta.

²⁴ “Israel castakunapaqqa
 manam kanqañachu chay kichka hina tuksipayaqninkunaqa
 nitaq itana hina tuksipayaspa despreciaqnin nacionkunaqa.
 Chaynapim yachanqaku ñoqaqa Señor Dios kasqayta.

²⁵ “Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Maymanpas cheqerusqanku nacionkuna-
 mantam ñoqaqa Israelpa castankunata huñumusaq hinaspa llapa nacionkunapa
 qawasqanta paykunaman qawachisaq ñoqaqa mana huchayoq kasqayta. Israelpa
 castankunaqa *yachanqaku serviqn timer Jacobman qosqay allpapim. ²⁶ Chay allpapiñam
 confianzawan yachakuspanku wasinkutapas rurakunqaku hinaspa uvas huerta-

kunatapas plantakunqaku. Chaynamá paykunaqa confianzawanña yachakunqaku. Chaynaqa kanqaku muyuriqninpi despreciaqnin nacionkunata sentenciaspay castigap-tiymi, chaynapim yachanqaku Israel castakunapa yupaychasqan Tayta Dios kasqayta.”

Egipto nacionpa contranpi willakuymenta

29 ¹Chunka kaq watapa chunka kaq killanpi hinaspa chay killapa chunka iskay-niyoq kaq punchawninpi Tayta Dios rimapayawaspan kaynata niwarqa:

²—Runapa churin, qamýá qawariy Egipto nacionpa reynin Faraonta hinaspayá paypa contranpi chaynataq tukuy nacionninpa contranpipas ñoqamanta willakuy.

³Niyá ñoqa Señor Diospa kayna rimapayasqayta:

“Egipto nacionpa reynin Faraon,
contraykipiñam kachkani ñoqaqa.

Mayuykikunapi waqtapakuq
hatu-hatun lagarto hinam kanki qamqa.

‘Nilo Mayuqa ñoqapam’ nisparaqmi qamqa ninki.

‘Kay mayutaqa ñoqapaqmi rikurichirqani’ nisparaqmi qamqa ninki.

⁴Ñoqam qamtaqa challwata hina ganchokunawan

kakichuykimanta hapirusqayki.

Mayuykipi kaq challwakunapas

escamaykimanmi ratakurusunki.

Chayna ratakusqa kachkaptinmi

mayuykimanta horqorusqayki.

⁵Qamtaqa chay waqtaykikunapi challwakunatawanmi

chunniqpi saqerusqayki.

Qamtaqa manam pipas hoqarisunkichu

pampaman wichiukptiki.

Qamtaqa qoykuyki purun animalkunapa

mikunan kanaykipaqñam.

Qamtaqa qoykuyki alton pawaq animalkunapa

mikunan kanaykipaqñam.

⁶Chaynapim Egipto nacionpi llapallan kaqkuna

ñoqa Señor Dios kasqayta yachankichik.

“Israel castakuna yanapakuyta maskaptinkupas

soqos kaspi hinallam karqankichik.

⁷Qanman hapipakuykusuptikim pakikururqanki.

Chaynapim wasallantapas ikirurqanki.

Qanman tawnapakuykuptinkum ñutupakururqanki.

Chaynapim wasallankutapas qewi-qewita rurururqanki.

⁸“Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: Egipto nacion, ñoqaqa qampa contraykipim guerrata hatarichimuchkani runakunatapas chaynataq animalkunatapas wañuchinanku-paq. ⁹Qamqa chunnichkaq purmasqaña karuspam yachanki Tayta Dios kasqayta. Qanmi nirqanki: ‘Nilo Mayuqa ñoqapamiki, kay mayutaqa ñoqam rikurichirqani’ nispa. ¹⁰Chay-raykumá ñoqaqa qampa contraykipi hinaspa Nilo Mayuykipa contranpiña kachkani. Egipto

nacionta purmarachiptiyimi chayna purmasqa chunnisqaña kanqa Migdol llaqtamanta qallaykuspa Asuan sutiyoq llaqtapi tukunankama, chayqariki kachkan Cus nacionpa qallariyninpiñam. ¹¹Runapas animalpas manañam chaynintaqa purinqachu, tawa chunka watapunim chaypiqa manaña pipas *yachanqachu. ¹²Yaw Egipto nacion, wakin nacionkunamantapas purmasqa nacionmanñam tikrusayki, tawa chunka watapunim qampi kaq llaqtakunapas wakin llaqtakunamanta purmasqaña kanqa, qampi yachakunatapas tukuy hinastinmanmi cheqerachisq, qamtaqa huklaw nacionkunamanmá qarqorusqayki.

¹³“Chaynaqa ñoqa Señor Diosmá nini kaynata: Tawa chunka wata cumplikuruptinmi Egipto nacionniyoqkunata huñusq cheqechisqay nacionkunamanta. ¹⁴Preso pusasqa kaqkunatam kutichimusq Patros sutiyoq lawman, chay lawmanta kaqkunamiki paykunaga karqaku, chaypim paykunaga mana ancha reqsisqa nacionllaña kanqaku. ¹⁵Wakin nacionkunamantapas pisi atiyniyoqllaña kaspanmi wakin nacionkunapa contranpiqa manaña sayaringachu, paykunataqa mana kallpayoqtaña rurauriptiyimi wakin nacionkunatapas manaña gobiernanqachu. ¹⁶Chaynapim Israel castakunapas manaña hapipakunqachu Egipto nacionmanqa, chayraqmi musyakurunqaku Egipto nacionpa yanapakuynin maskasqankuqa huk pantay kasqanta, chayraqmi yachanqaku ñoqaqa Señor Dios kasqayta.”

¹⁷Isqay chunka watapa punta kaq killanpi hinaspa chay killapa punta kaq punchawninpi Tayta Dios rimapayawaspan niwarqa kaynata:

¹⁸—Runapa churin, Babiloniapa reynin Nabucodonosormi ñakariyllawanña servichikuspan tropankunata kachaykun Tiro llaqtapa contranpi, chayraykum tropankunaga paqla umaña kallachkankupas, hambrollankupas kachkan mata-matañam, ichaqa manam kikin reypas nitaq tropankunapas imallatapas allintaqa horqonkuchu chay sasallaña llamkasqankumantaga. ¹⁹Chayraykum ñoqa Tayta Dios nini kaynata: Babilonia nacionpi Rey Nabucodonosormanqa Egipto naciontañam qochkani, chaynapim qori-qollqentapas hinaspa tukuy imantapas qechurunqa, chaykunawanñam chay reyqa tropankunaman paganqa. ²⁰Chaynaqa Tiro llaqtapa contranpi Rey Nabucodonosor ñoqapaq llamkasqanmantamá Egipto naciontaña pagonpaq qochkani, chaynatam ñoqa Señor Dios nini.

²¹—Chay tiempopim Israel castakunataqa kallpasapallataña rurarusaq hinapitinmi qamñataq Ezequiel mana upallakuykuspaña paykunapa chawpinpi rimanki, chaynapim yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

Egipto nacion castigasqa kananmanta

30 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Niyá ñoqa Señor Diospa kayna rimapayasqayta:

“iAchachalláw! nispayá waqaychik.

iImaraq chay punchawpi kanqa! nispayá waqaychik.

³Chay punchawqariki chayamuchkanñam.

Tayta Diospa castiganan punchawqa hichpamuchkanñam.

Chay punchawqa puyullaña punchawmi kanqa.

Chay punchawqa nacionkuna castigana punchawmi kanqa.

⁴Egipto nacionmanmi guerra chayamunqa.

Cus nacionpim llakikuy kanqa.

Egipto nacionpi wañuqkuna

wichiykuptinkum chaynaqa kanqa.

Hinapitinmi qori-qollqenkutapas apakunqaku.

Chaymi llaqtankupa cimientontapas tuñirachinqaku.

- ⁵ Wañunqakutaqmi Cus nacionpi *yachaqkunapas
chaynataq Lidia hinaspa Libia nacionpi yachaqkunapas.
Wañunqakutaqmi Cub nacionniyoq runakunapas
chaynataq huklaw nacionniyoq nana-nanaq runakunapas.
Chaypimá wañunqaku ñoqawan contrato
ruraqpa allpanpi yachaqkunapas.

- ⁶ “Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
Egipto nacionniyoqkunata yanapaqkunapas
chay guerrapim wañunqa.
Egiptopa kallpanchakuspa hatunchakuyninpas
humillasqam kanqa.
Migdol llaqtamanta qallaykuspam
Asuan sutiyoq llaqtapi tukunankama chaynaqa kanqa.
Chaynatamá ñoqa Señor Dios nini.

- ⁷ “Egipto nacionqa wakin nacionkunamanta
aswan purmasqam kanqa.
Chaypi llaqtakunapas wakin llaqtakunamantapas
aswan purmasqaraqmi kanqa.

- ⁸ Egipto nacionta kañaykuptiymi
chayraq yachanqaku Tayta Dios kasqayta.
Egipto nacion yanapaqkunata chinkarachiptiymi
chayraq yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

⁹ “Egipto nacionta castiganay punchaw chayaramuptinmi willakuqkuna-
ta kachamusaq buquekunapi, chaynapim Cus nacionpi hawka *yachaqkunata
mancharichinqaku, paykunaqa llumpay llakikuyllapiñam kanqaku. Arí, chay pun-
chawqa ñamá hichpaykamuchkanña.

- ¹⁰ “Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata:
Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosorwanmi
chinkarachisaq.
Egipto nacionpa nana-nanaq runankunatam
chinkarachisaq.

- ¹¹ Payqa llapallan tropankunawan kuskam ringa.
Pasaypaq mana llakipayakuqmi chay tropankunaqa.
Paykunaqa chay nacionta
purmachinankupaqmi kachasqa kanqaku.
Paykunaqa espada makintinmi
Egipto nacion runakunata wañuchinqaku.
Llapa wañusqakunawanmi chay naciontaqa
huntaypaq-huntarachinqaku.

- ¹² Ñoqaqa Nilo Mayutapas chakirachispam
mana allin ruraq runakunamanña rantikurusqa.

Chaynapim forastero runakunawan
 ñoqaqa chay nacionta purmarachisaq.
 Chaypi tukuy ima kaqkunatapas
 ñoqam puchukarachisaq.
 Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

13 “Ñoqa Señor Diosqa ninitaqmi:
 Chinkarachisaqmi taytacha-mamachakunatapas.
 Ñoqaqa chinkarachisaqtaqmi
 Menfis llaqtapi
 taytacha-mamachakunatapas.
 Kamachikuqpas manañam kanqañachu Egipto nacionpiqa.
 Manchakuypa huntasqanñam kanqaku chaypi *yachaqkunaza.

14 Purmarachisaqtaqmi Patros lawtapas.
 Kañaykusaqtaqmi Zoan llaqtatapas.
 Sentenciaspaymi castigasaq Tebas llaqtatapas.

15 “Egipto nacion harka Sin llaqtatapas
 piñakuywanmi castigasaq.
 Tebas llaqtapi nana-nanaq runakunatapas
 ñoqam chinkarachisaq.

16 Egipto naciontaqa ñoqamá kañaykusaq.
 Sin llaqtataqa nanaywanmi pitpititichisaq.
 Tebas llaqtapa murallankunapas
 uchcupasqallañam rikurirunqa.
 Menfis llaqtapas sapa punchawmi
 guerrawan sasachakuypi kanqa.

17 On llaqtapi mozokunapas
 guerrapim wañunqaku.
 Pibeset llaqtapi mozokunapas
 guerrapim wañunqaku.
 Chay llaqtakunapi wakin *yachaqkunapas
 preso apasqam kanqaku.

18 Yugo pakichkaq hina Egipto nacionpa
 atiynta puchukarachiptiyimi
 Tafnes llaqtapi punchawpas tutayarunqa.
 Egipto nacionpa kallpanchakuspa
 hatunchakusqanta puchukarachiptiyimi
 yana puyuraq paykunata tapaykunqa.
 Chay nacionpa taksa llaqtachankunapi *yachaqkunapas
 preso apasqam kanqa.

19 Sentenciaspay castigaptiyimi
 chayraq Tayta Dios kasqayta yachanqaku paykunaqa.”

20 Chunka hukniyoq watapa punta kaq killanpi hinaspa chay killapa qanchis
 kaq punchawninpi, Tayta Dios rimapayawaspan kaynata niwarqa:

21 —Runapa churin, Egipto nacionpa reynin Faraonpa makinta pakiruchkaq hinam
 paypataqa atiynta pakiruni. Hinaptinmi huktawan kallpata hapinanpaq mana pipas

hampiykuqnin kanchu nitaq wankuykuqninpas. Chaynapimá espadallanpas mana hapiy atiqña kachkan. ²²Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: “Egipto nacion rey Faraonpa contranpim kachkani, paypa iskaynin makintam pakirusaq. Espadata manaña hapinanpaqmi pakirusaq allinraq kaq makintapas chaynataq pakisqaña makintapas. ²³Ñoqaqa tukuy hinastinmanmi cheqerachisqa Egipto nacionpi runakunataqa, paykunataqa huklaw nacionkunamanñamá qarqorusaq. ²⁴Babilonia nacionpa reyninta kallpanchaykuspaimi qoykusaq huk espadata. Chaywanmi pakirachisqa Egipto nacionpa reynin Faraonpa makinkunata, payqa wañuywan ñakaristinmi waqanqa enemigonpa ñawpaqninpi. ²⁵Babilonia nacionpa reyninta kallpanchaptiyimi Rey Faraonpa kallpanñataq chinkarunqa. Babilonia nacion reypa makinman espadayta churaptiyimi payqa Egipto nacionpa contranpi hatarinqa, chayraqmi yachanqaku Tayta Dios kasqayta. ²⁶Ñoqaqa tukuy hinastinmanmi cheqerachisqa Egipto nacionpi runakunata. Paykunataqa huklaw nacionkunamanñamá qarqorusaq, chayraqmi yachanqaku Tayta Dios kasqayta.”

Rey Faraonqa sachawan tupachisqa kasqanmanta

31 ¹Chunka hukniyoq watapa kimsa kaq killanpi hinaspa chay killapa punta kaq punchawninpi Tayta Dios rimapayawaspan kaynata niwarqa:

²—Runapa churin, Egipto nacionpa reynin Faraontayá llapallan runankunatawan niy kaynata:

“¿Imawantaq tupachisqa kanman qampa hatun kaynikia?

³Libano lawpi cedro sachá kaqla
Asiria naciontayá qawariy qamqa.
Chay sachaqariki sumaqlaña
kallmasapa llantuy qokuqmi karqa.
Chay sachapa uma puntanqariki
lliw kallmasapa sachakunamantapas hatunmi karqa.

⁴Yakukunam chay sachataqa wiñachirqa.
Ukupi tarikuq yakukunam chay sachataqa hatunyachirqa.
Mayukunam chay sachakunapa kasqanpiqa kallparirqa.
Chaypi kallpaq mayukunam *parqoykurqa.
Tukuy chay allpapi sachakunatam parqoykurqa.

⁵Chayraykum chay cedro sachapa
chay allpapi lliw sachakunamantapas
hatuntaraq wiñarurqa.
Chayraykum chay cedro sachapa kallmankunaqa
achka-achkamanraq mirarurqa.
Chay kallpaq achka-achka yakukunaraykum
wiñamuq kallmankunapas sumaqlaña chutarikurqa.

⁶Chay sachapa kallmankunapiqa
tukuy rikchaq alton pawaq animalkunam qesachakuqku.
Chay sachapa ukunpiqa
tukuy rikchaq purun animalkunam wawankunata wachaqu.
Chay sachapa llantuyninpiqa
llapallan hatun nacionkunam samaqku.

⁷Hatu-hatun kasqanraykum

chay sachapa sumaqllaña karqa.

Hatun chutarikuq kallmayoq kasqanraykum

sumaqllaña karqa.

Sapinkunapas achkallaña yakuman haypasqanraykum

chaynaqa karqa.

⁸ Diospa huertanpi cedro sachakunapas

manam chay sach hinachu karqa.

Cipres sachakunapa kallmanpas

manam chay sachapa kallman hinachu karqa.

Diospa huertanpi suma-sumaq sachakunapas

chay sachawanqa manam tupachinapaq hinachu karqa.

⁹ Arí, chay sachataqa ñoqam ruraraqani

suma-sumaq kallmasapallataña.

Diospa Eden huertanpim llapallan sachakunapas

qawarqa envidiallawanña.

¹⁰ “Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Chay sachapa wakin kallmasapa sachakunamantapas hatunkaray kasqanraykum sayayninman hina hatunchakuyta qallaykurqa. ¹¹ Chayraykum nacionkunapi munaychakuq runapa makinman churaykurqani, chaynataqa ruraraqani mana allin rurasqanman hinam. Arí, ñoqapunim paytaqa wischupakuruniña. ¹² Pasaypaq mana llakipayakuq huklaw nacionniyoq runakunam paytaqa kuchuruspa saqerurqaku. Hinaptinmi kallmallankunapas wischusqa karqa orqokunapi hinaspa qechwakunapi. Kay pachapa llapallan wayqonkunapim pakipasqallaña karurqa chay kallmamanta wichikunapas. Chay llantuyninpi samaq runakunapas pasakunqakuñam wischusqata saqeruspanku.

¹³ Alton pawaq tukuy rikchaq animalkunam

chay wichiykuq sachapiqa kawsanqaku.

Tukuy rikchaq purun animalkunam

kallmankunapipas kanqaku.

¹⁴ “Manañam ima sachapas chay sach hinam hatu-hatuntaqa wiñanqachu maynaña yakupa hawanpi kaspapas. Maynaña *parqosqa kaspapas kallmasapa sachakunapa hawantaqa manañam huk sachapa uma puntanqa pasanqañachu ni-taqmi altomanqa chutarikunqañachu.

Llapallankum sentenciasqa kachkanku

wañunankupaq.

Sentenciasqam kachkanku uku pachaman

chayanankupaq.

Paykunapa wakin runakuna hinam wañunqaku.

Wañusqakunapa kasqanman uraykuspam chaypi kanqaku.

¹⁵ “Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Payqa wañuqkunapa kasqanman uraykuptinmi ukupi tarikuy yakukunatapas llakipi kanankupaq taparurqani, mayukunatapas taparuptiymi nana-nanaq yakukuna chakirurqa. Libano lawpi llapa sachapa kanantapas tutayaywanmi tapaykurqani, payraykum tukuy hinastinpi sachakunapas llakimanta chakirurqaku. ¹⁶ Wañuqkunawanña kananpaq wañusqakunapa kasqanman uraykachiptiymi qapariyllawanña wichiykusqanwan llapa nacionkuna katkatatarqaku. Hinaptinmi Eden huertapi kaq suma-sumaq sachakunapas allpapa ukunpi chayraq kusirikurqaku. Kusikurqakutaqmi Libano lawpi wakin sumaqllaña *parqosqa sachakunapas. ¹⁷ Nacionkunapa

chawpinpi *yachaqkunapas chay sachapa llantuyninpi tiyaykuspa yanapaqninkunapi-wanmi wañusqakunapa kasqanman rinqaku imaynampaypa risqanman hina.

¹⁸“¿Imawantaq tupachisqa kanman hatu-hatun hinaspas suma-sumaq kayni-kiqa? Qamqa Eden huertapi mayqen sachakunawanpas manam tupachisqachu kawaq ichaqa chaywanpas Eden huertapi sachakunawan kuskam uku pachaman uraykunki. Chaymanqa uraykunki Diosta mana yupaychaqkunawan kuska chutarayanaykipaqmi, chay runakunaqariki wañurqaku guerrakunapim. Rey Faraon, chay sachaqariki qanmi kanki llapallan runaykikunapiwan. Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata.”

Rey Faraonqa hatun lagartowan tupachisqa kasqanmanta

32 ¹Chunka iskayniyoq watapa chunka iskayniyoq kaq killanpi hinaspas chay killapa punta kaq punchawninpi Tayta Dios huktawan rimapayawaspan kaynata niwarqa:

²—Runapa churin, Egipto nacionpa reynin Faraonmanyá kay aya takita takipuy:

“Qamqa nacionkunapi leonmanmi rikchakunki.
Qamqa lamar qochapi manchakuypaq
hatun animal hinam kanki.
Qamqa mayuykikunapim challpuqyanki.
Qamqa yakukunatapas chakikiwanmi putkayachinki.
Chay mayukunataqa mitullatañam rurarunki.”

³—Huktawanmi ñoqa Señor Dios nini kaynata:

Achkallaña runakuna huñunasqa kachkaptinmi
qampa hawaykiman mastariykusaq mallayta.
Paykunawanmi aysachisqa chay mallayta.

⁴ Qamtaqa pampamanmi wischuykusqayki.
Qamtaqa chakrakunamanmi chamqaykusqayki.
Hinaptinmi alton pawaq llapallan animalkuna
qampa hawaykipi tiyanqaku.
Chaynapim tukuy hinastinpi purun animalkuna
qanwan saksaykunqaku.

⁵ Orqokunapim aychaykitapas masasaq.
Puchuruq aychaykiwantaqmi
qechwakunatapas huntaykachisqa.

⁶ Pampakunatapas yawarnikiwanmi *parqosaq.
Chaytaqa orqokunakamam chayachisqa.
Qanwanmá wayqokunatapas huntariykachisqa.

⁷ Qamta puchukarachispaymi ñoqaqa
cielokunatapas tutay-tutayta rurarusaq.
Cielokunapi lucerokunatapas
ñoqataqmá wañurachisqa.
Puyukunawanmi tapaykusaq intipa kanchaynintapas.
Manañam kanchinqachu killapa achkiriyninpas.

- ⁸ Ñoqaqa qamraykumá tutayarachisaq
cielokunapi llapallan kanchaqqunatapas.
Ñoqaqa qamraykumá tutay-tutayta
rurarusaq nacionnikitapas.
- ⁹ Qamta puchukarachisqayta yacharuspankum
huklaw nacionniyoq runakunapas llumpayllataña
hukmanyarunqaku.
Qamta puchukarachisqayta yacharuspankum
mana reqsisqayki nacionniyoqqunapas llumpayllataña
hukmanyarunqaku.
- ¹⁰ Qamraykum huklaw nacionniyoq achkallaña
runakunatapas muspaypi hinataña rurarusaq.
Qamraykum reyninkupa chukchantapas
manchakuymanta sayarirachisaq.
Paykunapa ñawpaqninpi espadayta horqoykuptiymi
chaynaqa rikurirunqaku.
Qam wichiykuptikim paykunaqa wañuy patanpiña kaspas
sapakama katkatatanqaku.
- ¹¹ Chaynaqa ñoqa Señor Diosmá nini kaynata:
Babilonia nacionpa reyninmi
qampa contraykipi espadawan peleanqa.
- ¹² Valeroso soldadokunapa wañuchisqanmi
nana-nanaq runaykikunaqa wañunqa.
Lliw nacionkunapi manchakuytaq runakunapa wañuchisqanmi
nana-nanaq runaykikuna wañunqa.
Paykunamá tukurunqaku
Egipto nacionpa hatunchakuqlaña kayninta.
Paykunamá chinkarachinqa
Egipto nacionpi nana-nanaq runakunata.
- ¹³ Ñoqaqa chinkarachisaqmi
achkallaña yakukunapa hichpanpi kaq animalkunata.
Hinaptinmi chay yakutaqa runakunapa chakinpas
manaña putkayachinqachu.
Hinaptinmi chay yakutaqa animalkunapa atakanpas
manaña putkayachinqaku.
- ¹⁴ Chayraqmi ñoqaqa yakunkunatapas chuyayaykachisaq.
Chayraqmi mayunkunatapas aceiteta hina puririchisaq.
Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.
- ¹⁵ Ñoqapuni Egipto nacionta purmarachiptiymi,
tukuy imankunatapas chaymanta qechuruptiymi,
chaypi *yachaqqunatapas wañurachiptiymi
chayraq yachanqaku ñoqa Señor Dios kasqayta.

¹⁶“Chaynaqa kay takiqariki aya takim, huklaw nacionniyoq warmikunapas chaynatamá takingaku. Egipto nacionmanta hinaspa chaypi nana-nanaq *yachaqkunamantam chaynataqa takingaku. Chaynatamá ñoqa Señor Dios nini.”

Wañuqkunapa kasqanman Egipto nacion uraykunamanta

¹⁷Chunka iskayniyoq watapa chunka iskayniyoq kaq killanpi hinaspa chay killapa chunka pichqayoq kaq punchawninpi Tayta Dios huktawan rimapayawaspan niwarqa:

¹⁸Runapa churin, qamqa

Egipto nacionpi nana-nanaq runakunamantayá waqay.

Qamqa Egipto nacionpi kamachikuqkunamantayá

nacionkunapi warmikunapiwan waqay.

Wañuqkunapa kananman uraykuqkunatawan kuskatayá

uraykachiychik paykunataqa.

¹⁹¿Pitataq masyanki

sumaq kaynikiwanqa?

Dios mana yupaychaqkunawan uraykuspáyá

chutarayay qamqa.

²⁰—Egipto nacionniyoq runakunaqa guerrapi wañuqkunawan kuskam wañunaku. Arí, wañunankupaqmi espadaqa listollaña kachkan, chaynaqa chay naciontayá pusarikuy chaypi nana-nanaq runakunatawan. ²¹Wañuqkunapa kasqanpi kaq kallpasapa runakunam Egipto nacionmanta rimarinqa: “Kunanqa ñam uraykaramunkuña, Diosta mana yupaychaq guerrapi wañuqkunawan kuskam paykunaqa chutarayachkanku” nispa. Chaynatamá ninqaku Egipto nacion yanapaq runakunamantapas.

²²—Chaypitaqmi kachkan Asiria nacionpas llapallan tropankunapa sepulturanwan muyuriykichikuspa, paykunaqariki guerrapi wañuqmi karqaku. ²³Paykunaqa pampasqa kachkanku sepulturapa aswan ukunpiraqmi, paypa tropankunañataqmi kachkan chay sepulturanpa muyuriqninkunapi, chay tropakunaqariki manaraq wañuchkaspankum llapa runakunata manchachirqa, kunanmi ichaqa guerrawan llapallanku wañurunkuña.

²⁴—Chaypitaqmi kachkan Elam nacionpas llapallan soldadonkunapa sepulturanwan muyuriykichikuspa, paykunaqariki guerrapi wañuruspa Dios mana yupaychaqkunawan uraykurqaku uku-pachaman. Chay soldadokunaqariki manaraq wañuchkaspankum llapa runakunata manchachirqaku, kunanmi ichaqa penqakuyllawanña kachkanku chay wañuqkunapa kasqanman uraykuqkunawan kуска. ²⁵Elam nacionqa chutarayachkan llapallan wañusqa soldadonkunapa chawpinpim, chay soldadonkunaqariki Dios mana yupaychaq kaspankum guerrapi wañurqaku. Paykunaqa manaraq wañuchkaspa llapa runakunata manchachirqaku, kunanmi ichaqa penqakuyllawanña kachkanku chay wañuqkunapa kasqanman uraykuqkunawan kуска, paykunaqa churasqa kachkanku wañuchisqa runakunawan kuskam.

²⁶—Wañusqakunapa kasqanpitaqmi kachkan Mesec lawpi hinaspa Tubal lawpi *yachaqkunapas, chaypiqa kachkanku llapallan soldadonkunapa sepulturanwan muyuriykichikuspam, paykunaqariki Dios mana yupaychaq kaspankum guerrapi wañurqaku. Paykunaqa manaraq wañuchkaspa llapa runakunata manchachirqaku. ²⁷Paykunas Dios mana yupaychaq valeroso soldadokunawan kuskam chutarayachkanku. Chay

soldadokunapas guerrapi wañuruspam llaqa armantin wañusqakunapa kasqanman uraykurqa. Wañuruptinkum espadankutapas paykunapa sawnanman churarqaku, ichaqa paykunapa mana allin rurasqankuqa hinallaraqmi tullunkupipas kachkan. Chay kallpasapa runakunaqariki manaraq wañuchkaspam llaqa runakunata manchachirqaku.

²⁸—Egipto nacionpa reynin Faraon, qampas chaynallataqmi Dios mana yupaychaq hinaspa guerrapi wañuqkunawan kуска chutarayachkanki.

²⁹—Hina chay wañusqakunapa kasqanpitaqmi kachkan Edom nacionpas, chaypiqa kachkan reyninkunapiwan chaynataq llapallan kamachiqninkunapiwan kuskam. Paykunaqa llumpay kallpasapallaña kachkaspankupas guerrapi wañuqkunawan kuskam chutarayachkanku. Paykunapas Dios mana yupaychaqkunawan kuskam otaq wañusqakunapa kasqanman uraykuqkunawan kuskam sepulturapi chutarayachkanku.

³⁰—Hina chaypitaqmi kachkan norte lawpi llapallan kamachikuqkunapas, Sidon llaqtapi llapallan *yachaqkunawan kuskam chaypiqa kachkanku. Paykunaqa kallpasapallaña hinaspa manchakuyllapaqña kachkaspankupas guerrapi wañuqkunawan kuskam penqakuyllawanña uraykurqaku, chaynaqa paykunapas Dios mana yupaychaq kaspam guerrapi wañuqkunawan kуска chutarayachkanku, paykunaqa penqakuywan-taqmi kachkanku wañusqakunapa kasqanman uraykuqkunapiwan kуска.

³¹—Llaqa chay runakunata Rey Faraon qawaykuspanmi sonqonta tiyaykachinqa llaqa tropankunapa wañusqanmanta. Payqariki llapallan tropankunapiwanmi guerrapi wañurqa. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios. ³²Arí, ñoqamá Faraontaqa kawsaptinraq llaqa runakunapa manchakuyrinta ruraraqani, chayraykum paypas chutarayachkan Dios mana yupaychaqkunawan kуска otaq guerrapi wañuqkunawan kуска, hina chaynallataqmi kachkanku paypa llapallan soldadonkunapas. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.

Llaqta cuidaqpapaqqa imam ruranan kasqanmanta

(Ez 3:16-21)

33 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, qamqa llaqtamasikikunatayá rimapayaspa niy kaynata: “Sichum huk kaqnin nacionman guerrata apachiptiyqa, chay nacionpi runakunam akllanmanku huk kaqnin runata chaynapi chay llaqtata cuidananpaq. ³Chay llaqtaman enemigo tropakuna hamuqta rikuruspanqa cornetantam tocanman chay llaqta runakuna yachanankupaq. ⁴Chay runa cornetanta tokachkaptin pipas mana kasukuqqa chay hamuq enemigopa wañuchisqanmi kanqa, chay wañusqanmantaqa kikanlanmi culpa-yoq kanqa. ⁵Payqariki cornetata uyarichkaspam mana kasukurqachu, chayraykum wañusqanmantaqa kikinpuní culpayoq kanqa. Kasukuspanqa vidantachá salvarunman karka. ⁶Ichaqa sichum enemigokuna hamuchkaqta chay llaqta cuidaqa qawanman hinaspa mana cornetanta tocanmanchu runakuna alistakunankupaq hinaptinqa, chay enemigo hamuqkuna pitapas wañurachiptinqa chay runam wañurunman hina huchallanpi, ichaqa chay runapa wañusqanmantaqa llaqta cuidaqtam cuentata mañasay.”

⁷—Runapa churin, qamtam churaykuyki llaqta cuidaqa hina Israelpa castankunapaq, qamqa uyariwaspaykim ñoqapa kamachisqayta paykunaman willakunki. ⁸Ñoqam mana allin ruraq runata niyman: “Wañunkipunim” nispa ichaqa chay mana allin kawsasqanmanta wanakunanpaq chay runata mana rimapayaptikíqa hina huchallanpim wañukunqa, ichaqa chay wañukusqanmantaqa qamtam cuentata mañasayki. ⁹Ichaqa sichum chayna kawsasqanmanta wanakunanpaq rimapayachkaptikipas mana wanakuspanqa kikinmi wañunqa chay mana allinkuna rurasqanmanta, qamqa manam culpayoqchu kanki.

Huchallikuq runaqa kikillan culpayoq kasqanmanta

¹⁰—Runapa churin, Israelpa castankunatayá rimapayay kaynata: “Qam-kunam rimarqankichik: ‘Ñoqaykuqa mana kasukuq hinaspa huchasapallaña kasqaykuraykum llasta-llasaqllaña qepiyoy kachkaniku, chayraykum ñoqaykuqa puchukaruchkanikuña, chaynaqa ¿imaynamá kawsaymankuraqqa?’ nispa.”

¹¹Paykunamanyá ñoqa Señor Diospa nisqayta niy kaynata: “Ñoqaqa vidayrayku juraspam nikichik: Mana allin ruraq runapa wañunantaqa manam munanichu. Ñoqaqa munani mana allin kawsasqanmanta wanakuspan kawsanantam. Yaw Israel castakuna imana allin kawsasqaykichikmanta wanakuspayá kutirikamuwaychik! ¿Imanasqamá wañuwaqchik chay huchaykichikraykuqa? nispa.”

¹²—Chaynaqa runapa churin, qamyá llaqtamasikikunaman niy kaynata: “Allin ruraq runa mana kasukuqña rikuriruptinqa, allin rurasqankunapas manam salvanqachu. Sichum mana allin ruraq runa chay rurasqanmanta wanakuptinqa, chay mana allin rurasqanmantaqa manam wañunqachu. Allin ruraq runa huchallikuruspanqa manam kawsanqachu chay allin rurasqanraykupas. ¹³Sichum allin ruraq runata niyman: ‘Qamqa kawsankipunim’ nispa hinaptin payñataq allin rurasqanpi hapipakuspan mana allin rurayta qallaykunman hinaptinqa allin rurasqanpas qonqasqa kaptinmi huchallikusqanmanta payqa wañunqapuni. ¹⁴Sichum mana allin ruraq runata niyman: ‘Qamqa wañunkipunim’ nispa hinaptin payñataq huchanmanta wanakuspan allin arregloman hina allintaña ruraspan, ¹⁵prenda hapisqantapas dueñonmanña kutiykachipuspanqa chaynataq mana allinta amañá rurananpaq decretokunaman hina kawsaspanqa kawsakunqapunim, manam wañunqachu. ¹⁶Hucha rurasqanqa manam yuyasqañachu kanqa. Payqariki allin arregloman hina allintaña rurasqanraykum kawsakunqapuni. ¹⁷Segurochá llaqtamasikikunaqa ninqaku: ‘Señorqa rurachkan manam allin arregloman hinachu’ nispa, ichaqa paykunamiki manaqa kawsachkanku allin arregloman hinachu. ¹⁸Sichum allin ruraq runa manaña chayna allinta ruraspanqa, chay huchanraykum wañunqapuni. ¹⁹Sichum mana allin ruraq runa mana allin rurasqanmanta wanakuspa allin arregloman hinaña allinta ruraspanqa chay allin rurasqanraykum kawsakunqapuni. ²⁰Qamkunaqa nirqankichiktaqmi kaynata: ‘Señorqa rurachkan manam allin arregloman hinachu’ nispa. Ichaqa Israel castakuna, ñoqaqa sentenciasqaykichik sapakamatam imaynam kawsasqaykichikman hina.”

Jerusalen llaqta tuñichisqa kasqanmanta

²¹Preso pusasqa kasqaykumanta chunka iskayniyoq watapa chunka kaq killanpi hinaspa chay killapa pichqa kaq punchawninpim ñoqaman hamurqa huk runa. Chay runaqa ayqekamusqa Jerusalen llaqtamantam. Paymá niwarqa:

—Jerusalen llaqtaqa enemigopa makinmanñam wichiykun —nispa.

²²Jerusalen llaqtamanta lluptimuq ñoqaman chayaramusqanpa chisi tutantam mana rimaq kasqayrayku Tayta Diospa atiyin ñoqapa hawaypi karqa, chay runapa chayamuwasqan madrugawñam huktawan rimariykachiwarqa, chaynapim ñoqaqa rimaqña karqani.

Israel castakunapa huchallikusqankumanta

²³Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²⁴—Runapa churin, Israel nacionpi kaq purmasqa llaqtakunapi yachaku-nam nichkanku kaynata: “Abrahamqa sapallan kachkaspanpas kay allpatam

dueñochakurqa, ñoqanchikqariki paymantaqa achkasum kachkanchik hinap-tinqa segurochá kay allpataqa dueñochakunanchikpaq qowarqanchik” nispa.

²⁵Chaynaqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá niy kaynata: “Qamkunaqa aychatam mikunkichik yawarnintinta, taytacha-mamachakunata yupaychaspataqmi runa-kunatapas wañuchichkankichik. ¿Chayna kachkaspachum kay nacionpa dueñoñ kaytaraq munachkankichik? ²⁶Qamkunaqa guerrallaman atipakuqmi kachkan-kichik, qamkunaqa runamasikichikpa warminwanmi huchapakuchkankichik. ¿Chayna kachkaspachum kay nacionpa dueñoñ kaytaraq munachkankichik?”

²⁷—Ñoqa Señor Diospa nisqaytayá paykunaman niy kaynata: “Ñoqaqa kikiyrayku juraspa nini: Purmasqa llaqtakunapi *yachaqkunaqa guerrapim lliw wañunqaku, chakrakunapi yachaqkunatapas purun animalkunawanmi mikurachisaq, amparakuna wasikunapi hinaspa machaykunapi yachaqkunapas peste onqoywanmi wañurunqa.

²⁸Chay naciontaqa purmarachispa chunnichkaqtaña saqerusaq, kallpanchakus-pa hatunchakunaykichik kaqpas manañam kanqachu, Israel nacionpi orqokunapas chunnichisqañam karunqa chaynintaqa manaña pipas pasananaq. ²⁹Chaynaqa chay naciontam purmarachispa chunnichkaqtaña saqerusaq, chaynataqa rurarusaq milla-kuypaq kaqkunata rurasqankuraykum. Chaynapim yachanqaku Tayta Dios kasqayta.”

³⁰—Runapa churin, qampa llaqtamasikikunam perqakunapa waqtanpi hinaspa wasikunapa punkunpi qampa contraykipi rimanakunku: “Rispayá uyarimuychik Tayta Diospa imam rimasqanta” nispa. ³¹Chaynaqa imaynam hamunankuman hinamá runaykunaqa hamusuchkanki hinaspa ñawpaqnikipi tiyaykuspanku uyarisuchkanki, ichaqa manam chay uyarisqankutapas kasukunkuchu. Paykuna-qa yacharuspapas kuyanakuqkunapa takinta hinallam rimarqarinku, paykunaqa qollqellamantam piensakuchkanku. ³²Qamqa paykunapaqmi kachkanki kuya-nakuqkunapa takinkuna takiq hinalla, paykunaqa sumaqlaña takiqpaq hinaspa arpa tocapaqmi hapisuchkanki. Paykunaqa uyarisuspaykipas rimasqaykitaqa manam kasukunkuchu. ³³Ichaqa kay nisqaykunaqa cumplikunqapunim, cumpli-kuruptinñam yachanqaku ñoqamanta willakuq paykuna ukupi kasqanta.

Israel casta kamachiqkunapa contranpi willakuymanta

34 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, qamyá Israel casta kamachikuqkunapa contranpi ñoqa Señor Diospa nisqayman hina niy kaynata: “¡Imallapiraq rikukunkichik oveja mi-chiqkuna hina Israel castakunapa kamachiqninkunaqa! Qamkunaqariki ovejakunata michinaykichik kachkaptinmi kikillaykichikta michikuchkankichik. ³Qamkunaqa lechetapas lluklluykachispa mikunkichik, qamkunaqa millwantapas rutukuykuspam chaywan pachakunkichik hinaspa wiran ovejakunatapas nakakuykuspam mikukun-kichik, manam chay ovejakunataqa michinkichikchu. ⁴Eqoyaruq ovejakunatapas manam qamkunaqa hampiykunkichikchu, onqoruq ovejakunatapas manam qamkunaqa hampiykunkichikchu, chakin pakikuruq ovejakunatapas manam qamkunaqa watay-kunkichikchu, chullaruq ovejakunatapas manam qamkunaqa kutiykachinkichikchu, chinkaruq ovejakunatapas manam qamkunaqa maskaykunkichikchu aswanqa chay ove-jakunataqa mana llakipayarispa maqayllawanña michirqankichik. ⁵Chaynapimá chay ovejakunaqa mana michiqniyoq chequesqa kallachkanku. ⁶Ovejaykunaqa orqokunapim hinaspa alto moqokunapim pantaypi purillachkanku, tukuy hinastinman chequesqam paykunaqa kallachkanku, manam pipas kanchu maskaykuqninqa nitaq tapukuqllanpas.

7-9“Llapallan michiqkuna, vidayrayku juraspa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá uya-riychik: Ovejaykunaga mana michiqniyoq kasqanraykum pipapas mana maskasqan suwasqa hinaspa purun animalkunapa mikusqan kachkanku. Ñoqapa michiqniykunaqa ovejaykunata michinankupas kachkaptinmi kikillankuta michikuchkanku. 10Ñoqa Señor Diosmá nikichik: Michiqkuna, ñoqaga contraykichikpim kachkani, ovejaykunata qamkunamanta mañaruspaymi qarqorusqaykichikña ovejaykunapa michiqnin manaña kanaykichikpaq, chaynapim qamkunaga manaña kikillaykichiktachu michikunkichik. Ovejaykunata manaña mikukunaykichikpaqmi qechurusqaykichikña.

Allin michiqmanta

11“Ñoqa Señor Diosmá nikichik kaynata: Kikiypuniñam ovejaykunata maskamuspay nanachikusaq. 12Imaynam huk michiq ovejankunawan nanachikun, chaynam ñoqapas ovejaykunata nanachikusaq, paykunatam libraykusaq tukuy hinastinpi chequesqa kasqankumanta. Paykunaqariki chequesqam qarqaku yana puyupa tapaykusqan punchawpi. 13Paykunataqa ñoqamá horqomusaq huklaw nacionniyoq runakunapachawpinmanta, hukllaman huñuykuspa kikinkupa allpanman pusamuspaymi Israel nacion orqokunapi michisaq, paykunataqa michisaqmá qechwakunapipas hinaspa runakunapa *yachanan allpapipas. 14Sumaqlaña pastokunapi michiptiyimi paykunapaqa kanchankupas kanqa Israel nacionpa orqonkunapiña, chaypi sumaq kanchakunapiña samaspankum mikunqakupas Israel orqokunapi wiñaq sumaq pastokunataña. 15Kikiyña ovejaykunapa michiqnin kaspaymi paykunataqa samaykachisaq. Chaynatam ñoqa Señor Dios nini. 16Chinkaruq ovejakunatapas maskaykusaqmi, chullaruq ovejakunatapas kutirichimuspaymi wataykusaqtaq chakin pakisqa ovejakunatapas, eqoyaruq ovejakunatapas ñoqaga yanapaykusaqmi. Wirasapakunatawan kallpasapakunatam ichaqa puchukarachisaq hinaspa iguallataña michisaq.

17“Ovejallaykuna, qamkunatam ichaqa ñoqa Señor Dios nikichik kaynata: Ñoqaga allin arregloman hinam juzgasqaykichik carnerokunatapas chaynataq chivatokunatapas. 18¿Allinpaqchum hapinkichik allinnin pastota mikukuruchkaspapas puchuqnintañataq saruparuyta? ¿Allinpaqchum hapinkichik chuyan yakuta tomakuruchkaspapas puchuqnintañataq putkacharuyta? 19Ovejaykunaga mikullankupas qamkunapa saruparusqaykichik pastotañam, tomallankupas qamkunapa putkacharusqaykichik yakutañam. 20Chayraykum ñoqa Señor Dios nikichik kaynata: Ñoqam allin arregloman hina juzgasqa wirasapa ovejakunatapas chaynataq tulluyasqa ovejakunatapas. 21Qamkunaga eqoyasqa ovejakunatam waqtaykichikwan hinaspa waqraykichikwan tanqa-tanqarisa huklawman chegerachinkichik. 22Ovejaykunataqa kikiypuniña libraykuptiyimi engañakuqkunapas manaña engañanqachu, allin arregloman hinañam juzgasqaykichik animalpurata. 23Ñoqaga ovejaykunata michinanpaqmi hatarichisaq huk michiqta, payñam ovejaykunataqa michinqa, chay ovejaykunapa michiqninqariki kanqa serviqniy Davidmi, payñamá michiqninku kasa ovejaykunataqa michinqa. 24Ñoqa Señor Diosmi paykunapa Diosninqa kasaq, serviqniy Davidñaqmi kanqa paykunapi kamachikuq. Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata. 25Ovejaykunawanmi contratota rurasqa hawkaña kawsakunankupaq, dañó ruraq purun animalkunatapas nacionninkumanta chinkarachiptiyimi ovejaykunaga chunniqpipas mana manchakuspaña kawsakunqaku, montekunapipas mana manchakuspañam puñukunqaku.

26“Paykunata bendecispam bendeciycusaqtaq moqo allipaykunapa muyuriqnintapas, para tiempopim parachimusaqpuni, chay paraqa hatun bendicionmi kanqa. 27Chakrapi sachakunapas sumaqlatañam rurunqa, chakramanta cosechasqanku sumaqlaña

kaptinmi runaykunaqa chakrankupiña hawka kawsakunqaku. Yugo pakichkaq hina servichikuqnin runakunamanta runaykunata libraptiymi yachanqaku Tayta Dios kasqayta. ²⁸Huklaw nacionniyoq runakunaqa manañam suwakunqakuñachu runaykunamantaqa nitaqmi purun animalkunapas runaykunataqa mikunqañachu. Manaña pipapas manchachisqanmi paykunaqa hawkaña kawsakunqaku. ²⁹Tarpuqkunapa chakrankuta ancha reqsisqataña ruraruptyimi chay nacionpi *yachaqkunaqa manaña yarqaymantaqa kanqakuñachu, huklaw nacionniyoq runakunapas paykunataqa manañam penqapayanqachu. ³⁰Chaynapim ovejaykunaqa yachanqaku yupaychasqanku ñoqa Tayta Diosqa paykunawan kasqayta, yachanqakumá Israel castakunaqa runaykuna kasqanta. Ñoqa Señor Diosmá chaynata nini. ³¹Runaykunaqa kankichik ovejaykuna hinam, qamkunaqa michinaypi kaq ovejaykuna hinam kankichik, ñoqañataqmi qamkunapa Diosnikichik kani. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.”

Edom nacionpa contranpi willakuymanta

35 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspa niwarqa kaynata:
²⁻³—Runapa churin, Seir Orqota qawarispayá chaypa contranpi willakuy ñoqa Señor Diospa kayna nisqayta:

“Seir Orqo, ñoqaqa kachkani contraykipiñamiki.

Qamtaqa atinyiwanmi castigarusqayki.

Qamtaqa purmachkaqtañam saqerusqayki.

Qamtaqa chunnichkaqtañam saqerusqayki.

⁴Tuñirachisqami qampi kaq llaqtakunataqa.

Llumpay purmasqañamá karunki qamqa.

Señor Dios kasqaytam yachankichik qamkunaqa.

⁵“Qamqa kachkanki Israel castakunapa wiñaypaq enemigonmi, qamqa guerrawanraqmi paykunata hapiqanki mana allin rurasqankumanta castigasqaña kallachkaptinkupas.

⁶Chayraykum ñoqa Señor Dios vidayrayku juraspa nini kaynata: Qamtaqa wañuymanña qoykuptyimi wañuyupa qatikachasqañña kanki, wañuyta kuyakurusqaykiraykum wañuyllaña qatikachasunki. ⁷Ñoqaqa chay Seir Orqotaqa purmachkaq chunniqmanñam tikrurusasq, wañurachisaqtaqmi chayninta kaynaman-waknaman puriqkunatapas.

⁸Chaylawpi kaq orqokunapas wañusqakunapa huntarisqanmi kanqa, moqokunapas, qechwakunapas chaynataq wayqokunapas guerrapi wañuq runaykikunapa wichiykusqanmi kanqa. ⁹Qamtaqa wiñaypaqmi chunnichkaqmanña tikrurusqayki, llaqtaykikunapipas manañataqmi pipas *yachanqañachu. Chaynapim yachanki Tayta Dios kasqayta.

¹⁰“Qanmi nirqanki: ‘Israel castakunapa iskaynin nacionninqa enteron allpantinmi ñoqapaña rikurirunqa, manam imananchu Tayta Diospa chaypi kasqanpas’ nispa.

¹¹Ichaga ñoqa Señor Diosmi kikiyrayku juraspay kaynata nini: Ñoqaqa rurasqa qampa piñakuynikiman hinaspa sientekuspa imam rurasqaykiman hinam, qamqariki cheqnikuyllawanñam ruraraqanki Israel castakunapa contranpi, chaynaqa qamta castigaruptyimi chayraq paykunaqa reqsiwanqaku. ¹²Qamqariki yachankim Israel orqokunapa contranpi despreciowan rimasqaykita ñoqa Tayta Dios uyirirusqaytaqa. Qanmi nirqanki: ‘Wak orqokunaqa purmasqaña kaspam ñoqanchikmanña qosqa kachkan tukuparunanchikpaq’ nispa. ¹³Qamqa mana upallaykuspa ñoqapa contraypi rimarqanki, mana sayaykuspa contraypi rimasqaykitam ñoqaqa uyiriruni.

¹⁴“Chaynaqa ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata: Qamta purmarachiptiyqa kay pachapi llapallan runakunam kusikunqaku. ¹⁵Israel castakunapa dueño chakusqan allpakuna purmachisqa kaptinmi kusikurqanki, chaynatapunim qanwanpas rurasqa.

Seir Orqoqa purmachisqañam kanqa.

Edom nacionpi tukuy imapas purmachisqañam kanqa.

Chaynapim yachanqaku Tayta Dios kasqayta.”

Israel nacionqa bendecisqa kananmanta

36 ¹—Runapa churin, Israel nacionpi orqokunamanyá ñoqa Tayta Diospa kayna nisqayta niy: ²“Israel nacionpa enemigonkunam ninku: ‘¡Allinta rurachun! Wiñaypaq kaq Israel orqokunaqa ñoqanchikpañam’ nispa. ³Chaynaqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá kaynata niy: ‘Qamkunataqa enemigokuna puchukarachispam kaymanta-wakmanta saruparusurqankichik. Chaynataqa rurasurqankichik wakin nacionkunapa dueño chakusqaña kanaykichikpaqmi, llapa runakunapa kamipayanamanñam qamkunataqa wichiykachisurqankichik. ⁴Chaynaqa Israel nacionpi orqokuna, uyariychikyá orqokunaman, moqokunaman, qechwakunaman, wayqokunaman, purmachisqa sitiokunaman, chunnichisqa llaqtakunaman ñoqa Señor Diospa imam nisqayta. Chay sitiokunaqa muyuriqninpi wakin nacionkunapa salteasqanmi hinaspas burlakusqanmi karqaku. ⁵Ñoqaqa wakin nacionkunapa contranpim sientekuspa rimani. Aswanraqmi ñoqaqa sientekuni enteron Edom nacionpa contranpi. Paykunaraq riki kusikuywanraqmi hinaspas hatun despreciowanraqmi allpaykunata hapikuykurqa. Chaynataqa ruraraqaku chay pastollaña chakraykunata saqueanankupaqmi.’”

⁶—Chaynaqa Israel allpakunamanta ñoqa Señor Diospa nisqaytayá orqokunaman, moqokunaman, qechwakunaman chaynataq wayqokunaman niy kaynata: “Wakin nacionkunapa penqayman churasqan kasqaykichikraykum llumpayllataña piñakuruni chay nacionkunapaq. ⁷Chayraykum ñoqa Señor Dios juraspay nini chay muyuriqnichikpi nacionkunapa penqayman churasqa kanankumanta. ⁸Israel nacionpi orqokuna, qamkunam ichaqa kallmasapallaña sachayoc kankichik. Qamkunaqa Israel runaykunapaqmi sumaqlлатаña rurunkichik, paykunapa kutimunanqariki hichpamuchkanñam. ⁹Yanapaptiyimi qamkunaqa kankichik yapusqa hinaspas tarpusqa. ¹⁰Ñoqapunim mirachisqa chaypi *yachaq Israel llapallan castakunatapas. Llaqtakunapas runakunapa mosoqmanta yachasqanmi kanqa. Purmachisqa raqaykunapas huktawan hatarichisqam kanqa. ¹¹Chaypi tarikuq runakunatapas hinaspas animalkunatapas ñoqapunim mirachisqa. Chaynapim paykunaga nana-nanaqta sumaqlлатаña miranqaku. Ñawpaq tiempopi hinaraqmi qamkunataqa chaypi kawsachisqaykichik. Qamkunataqa ñawpaq tiempomantapas aswan allintaraqmi rurasqaykichik. Chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta. ¹²Israel nacionpi orqokuna, Israel runaykunatañam chaykunapiqa purichisqa. Paykunañam qamkunataqa dueño chakunqa herencian kanaykichikpaq. Manañam wawa-churinkutapas wañuchinkichikchu.

¹³“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Orqokuna, runa mikuq kasqaykichikmantam rimanku. Qamkunaqa nacionnikichikpi wawa-churikunatapas wañurachinkichiksi. ¹⁴Ichaqa amañamá runakunataqa mikunkichikñachu nitaqmi nacionnikichikpi wawa-churikunatapas wañuchinkichikñachu. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini. ¹⁵Manañam huklaw nacionniyoqkunapa kamikuynintawan insultontaqa uyarichisqaykichikñachu. Nacionnikichikpi wawa-churikunataqa manañam wañuchinkichikñachu. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.”

¹⁶Tayta Dios rimapayawaspanmi niwarqataq kaynata:

¹⁷—Israel castakuna nacionninkupi *yachaspaga mana allinta kawsaspan chaynataq mana allinta ruraspam millakuyllapaqtaña rurarurqaku, ñoqapa qayllaypi imaynam kawsasqankuqa karqa killanwan onqoq warmipa qachan hinam. ¹⁸Chayraykum llum-pay piñakuywan castigarqani, chaynataqa rurarqani runamasinkutapas chay nacionpi wañuchisqankumanta chaynataq taytacha-mamachakunawan chay nacionta millakuy-paq rurasqankumantam. ¹⁹Chayraykum chayna mana allin kasqankumanta hinaspa mana allin rurasqankumanta castigaspay tukuy hinastinman cheqerachirqani, payku-nataqa huklaw nacionkunamanmi wischururqani. ²⁰Maylaw nacionmanña rispapas ñoqapa chuya sutiytam penqayman churarqaku. Runakunamá kaynata nirqaku: “Kay runakunaqa Tayta Diospa runankuna kachkasapas nacionninkumantam lloqsimurqa-kuraq” nispa. ²¹Israel castakunaqa maymanpas chayasqanku nacionpim ñoqapa chuya sutiya penqayman churarqaku, chayraykum chuya sutiymanta sientirqani.

²²—Chaynaqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá Israelpa castankunaman niy kayna-ta: “Israel castakuna, manam qamkunaraykuchu rurasq kay rurasqaytaqa aswanqa chuya sutiyraykum. Qamkunaqariki chuya sutiytam penqayman churarqankichik maylaw nacionman rispapas. ²³Llapa nacionkunapi penqayman churasqaykichik su-tiytam paykuna qawachkaptin ñoqaqa huktawan chuyayachisaq. Chaynata ruraptiymi yachanqaku Tayta Dios kasqayta. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini. ²⁴Ñoqapunim qamkunataqa horqomusqaykichik chay llapallan nacionkunamanta, qamkunataqa chaykunamanta huñumuspam allpaykichikman kutichisqaykichik. ²⁵Chuya yakuwan mayllaspam qamkunataqa imawanpas qachachakusqaykichikmanta limpiasqaykichik, taytacha-mamachakunamantam chuyanchasqaykichik. ²⁶Qamkunamanqa mosoq sonqotaña churaykuspaymi qoykusqaykichik mosoq espiritutaña. Ñoqaqa rumi hina sonqoykichikta aychaykichikmanta qechuruspaymi llampu sonqotaña qamkunamanqa qoykusqaykichik. ²⁷Espirituytaña qoykuspaymi decretoykunata cumplichisqaykichik, chaynapim leyniykunatapas kasukunkichik. ²⁸Abueloykichikkunaman qosqay allpa-piña kawsakuspam runaykunaña kankichik, ñoqañataqmi qamkunapa Diosnikichik kasaq. ²⁹Qamkunataqa librasqaykichikñam imawanpas ama qanrachakunaykichik-paq. Kamachiptiymi trigopas mana pisiqña kanqa, manañam huktawanqa yarqaytaqa apachimusqaykichikchu. ³⁰Qamkunapa sachaykichiktapas sinchillatañam ruruchisaq, chakraykichikpi cosechakunatapas achkallamanñam mirachisaq hinaptinmi nacion-kunapiqa manaña yarqaymanta penqasqañachu kankichik. ³¹Chaynapim qamkunapa yuyarinkichik mana allin kawsasqaykichiktawan mana allin rurasqaykichikta hinaspan millakunkichik chay mana allin rurasqaykichikmantawan millakuyllapaqña rurasqay-kichikmantapas. ³²Israel castakuna, qamkunayá sumaqta yachaychik, kaykunataqa rurachkani manam qamkunaraykuchu. Qamkunapa penqakuymantayá kurkuykachay-chik mana allin kawsasqaykichikmanta. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.

³³“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Mana allin rurasqaykichikkunamanta limpia-ruspaymi *yachanaykichik llaqtakunapi huktawan kawsachisqaykichik, purmasqa raqaykunapas huktawan hatarichisqam kanqa. ³⁴Chunniruiq chakrakunapas manaña chunnispam llapallan puriqkuna qawachkaptin tarpusqaña kanqa. ³⁵Paykunam ninqaku: ‘Kay purmaruiq chakraqa kunanqa rikchakuchkan Eden huertamanraqmi, purmachisqa, chunnichisqa hinaspa tuñichisqa llaqtakunapas kunanqa murallasqa hinaspa runakunapa yachasqan llaqtakunaraqmi kachkasqa’ nispa. ³⁶Chaynapim muyuriqnichikpi kaq nacionkuna yachanqaku tuñichisqa kaqkunataqa ñoqa Tayta

Dios hatarichisqayta, yachanqakutaqmi purmachisqa chakrakunapipas tarpuchisqayta. Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata, ñoqaqa chaynatamá rurasaq.

³⁷“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Chaywanpas ñoqaqa Israel castakunapa qayakusqanraqmi kasaq kaykuna ruranaypaq, paykunataqa achkallamanñam mirarachisqa ovejakunata mirachichkaq hina. ³⁸Imaynam Jerusalem llaqtapi nana-nanaq ovejakuna tarikun hatun fiestakunapi ñoqa Diospaq sapaqchasqa kanankupaq, chaynam purmasqa llaqtakunapas nana-nanaq runakunapa huntaykusqan kanqa. Chaynapim yachanqaku ñoqaqa Tayta Dios kasqayta.”

Chakisqa tullukunamanta

37 ¹Tayta Diosmi hapiykuwaspan Espiritunwan huntasqata lloqsichiwarqa hinaspa churaykuwarqa tullukunapa huntallaña kasqan qechwa pampaman. ²Paymi tukuy hinastinpi muyurichimuwarqa kaynaman-waknaman. Chaypi tullukunaqa kasqa chay qechwa pampa tapaykuqmi hinaspa pasaypaq chakisqakamam. ³Chaymantam Tayta Dios niwarqa:

—Runapa churin ñyachachum kay tullukunaqa huktawan kawsarinman? —nispa.

Chaymi ñoqañataq nirqani:

—Señor Dios, qamllam chaytaqa yachanki —nispa.

⁴Tayta Diosmi chay chakisqa tullukunaman ninaypaq niwarqa kaynata:

⁵—Tullukuna, ñoqa Señor Diosmá kaynata nikichik: “Kawsanaykichikpaqmi samayta huktawan qoykusqaykichik. ⁶Ankuykichikkunatam churaykusaq, aychaykichiktapas huntaykachisqami, aychapa hawanpi qarantapas mastariykusaqmi hinaspa kawsanaykichikpaq samayta huktawan qoykusqaykichik. Chaynapim yachankichik Tayta Dios kasqayta.”

⁷Paypa kamachiwasqanman hinamá willakurqani. Chaynata willakuchkaspa uyariqani qapariyllawanña tullukuna taqrararaqta, tullukunam tupaqninman hina tinkinakurqa. ⁸Qonqayta qawariykuptiyimi tullukunaqa kachkasqa anku-yoqña, aychankunapas rikuriytam qallaykurqa, chaypa hawanmanñaataqmi aycha qarapas mastarikurqa ichaqa mana samayniyoqraqmi karqaku.

⁹Chaymantam Tayta Dios niwarqa:

—Runapa churin, qamqa ñoqa Señor Diospa nisqaytayá kawsachiq samayta kaynata niy: “Kawsachiq samay, tukuy hinastinmanta pukumuspayá kawsarichiy kay wañusqakunata” nispa.

¹⁰Paypa kamachiwasqanman hina rimariptiyimi chay kawsachikuq samayqa chay wañusqakunaman yaykuruspa kawsarirachirqa chaymi sayarirurqa nana-nanaq tropakunaña. ¹¹Chaymantam Tayta Dios niwarqa:

—Runapa churin, kay tullukunaqa Israel casta llapallan runakunamanmi rik-chakun. Israel castakunam rimachkanku: “Tullunchikqa chakisqañam kachkan. Ñoqanchikpaqqa tukuy imam tukurunña ñimapiñataq confiakuchwanpas?” nispa.

¹²Chaynaqa runapa churin, qamyá ñoqa Señor Diospa nisqayta kaynata willakuy: “Runallaykuna, sepulturaykichikta kichaykuspa kikiypuni qamkunataqa chaymanta horqomusqaykichik hinaspa kutichisqaykichik Israelpa allpanman. ¹³Runallaykuna, sepulturaykichikta kichaykuspa chaymanta horqoptiyimi yachankichik Tayta Dios kasqayta. ¹⁴Kawsanaykichikpaqmi espirituyta qoykusqaykichik hinaspa kikikichikpa allpaykichikpi churaykusqaykichik chaynapim yachankichik kikiy Tayta Dios rimasqayta hinaspa cumplisqayta. Ñoqa Tayta Diosmá chaynata nini.”

Juda nacionqa Israel nacionwan hukllawanakusqanmanta

¹⁵Tayta Dios rimapayawaspanmi niwarqataq kaynata:

¹⁶—Runapa churin, huk kaspita hapiykuspayá chaypa hawanpi qellqay: “Kayqa Juda castapaqwan hukllawakuqnin wakin Israel castapaqmi” niqta. Huk kaspitapas hapispayá chaypa hawanpipas qellqay: “Kayqa Joseypa rantinpi kaq Efrain castapaqwan hukllawakuqnin wakin Israel castapaqmi” niqta. ¹⁷Chay iskaynin kaspita tupanarachispayá hukllawaruy makikipi. ¹⁸Llaqtamasiki runakuna: “Willawaykuyá ¿ima ninantaq kayqa?” nispa tapusuptikiñataqmi ¹⁹ñoqa Señor Diospa nisqayta kaynata ninki: “Ñoqam hapisaq Efrainpa makinpi kaq Joseypa kaspinta, chay kaspipimiki paywan hukllawasqa kachkan Israel wakin castakunapas. Chay kaspitam Judapa kaspinwan kuskata hukllaman makiypi hukllawarusaq” nispa. ²⁰Chaynaqa Ezequiel, paykuna qawachkaptinýa chay qellqasqayki kaspita hapirayay. ²¹Ñoqa Señor Diospa nisqaytayá kaynata niy: “Israelpa mirayninkunataqa ñoqam horqomusaq maymanña risqanku nacionkunamantapas, tukuy hinastinmanta huñumuspam allpankuman kutichisaq. ²²Ñoqaqa Israel nacion orqo allpakunapim paykunataqa huk nacionllataña rurarusaq hinaptinmi huk reyniyollaña kanqaku, manañam iskay nacionniyoqñachu nitaq iskay gobiernoyoqñachu kanqaku. ²³Manañataqmi paykunaqa huchallikunankupaqqa taytacha-mamachakunatapas chaynataq millakuypaq kaqkunatapas adoranqakuchu nitaqmi mana kasukuqpas kanqakuñachu. Ñoqam paykunataqa salvaykusaq huchallikunankupaq tukuy imaman urmaykusqan-kumanta, paykunataqa limpiaykuptiyimi ñoqapa runaykunaña kanqaku, ñoqañataqmi paykunapa Diosnin kasaq. ²⁴Serviqniy Davidmi kanqa paykunapa reynin, payllaña llapankupa michiqnin kaptinmi leyniymán hina kawsaspa decretoykunata kasukunqaku. ²⁵Paykunaqa serviqniy Jacobman qosqay nacionpiñam *yachanqaku. Chaypimá abuelonkupas yacharqaku, hina chaypitaqmi wiñaypaq yachanqaku churinkunapas hinaspa mirayninpa-mirayninkunapas. Serviqniy Davidñataqmi wiñaypaq kanqa paykunapa kamachiqnin. ²⁶Hawka kawsakunankupaqmi ñoqaqa paykunawan rurasaq huk contratota, chay contratoqa kanqa wiñaypaqmi. Paykunataqa allin takyaqta rurasam achka-achkaman mirachisaq hinaspa paykunapa chawpinpi santuarioytapas wiñaypaq churasaq. ²⁷Chaynapim paykunawan yachaspa paykunapa Diosnin kasaq, paykunañataqmi kanqa runaykuna. ²⁸Ñoqapa santuariyoq paykunapa chawpinpi wiñaypaq tarikuptinmi wakin nacionkunapas yachanqaku Israel castakunataqa kikiypaq sapaqchakusqayta.”

Gog sutiyoq runapa contranpi willakuymanta

38 ¹Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqataq kaynata:

²—Runapa churin, qamqa Magog nacionta qawarispayá ñoqamanta willakuy Gog sutiyoq runapa contranpi, payqariki Mesec hinaspa Tubal lawpi kamachikuqmi. ³Paymanyá ñoqa Señor Diospa nisqayta kaynata niy: “Mesec hinaspa Tubal lawpi kamachikuq Gog sutiyoq runa, ñoqaqa qampa contraykipim kachkani. ⁴Qamtaqa ñoqapunim muyurichisqayki, kakichuykitapas ganchokunawan hapirachispaymi horqorusqayki llapa tropaykikunatawan kuskata, horqorusaqtaqmi caballokunatapas chaynataq sillakuqninkunatapas. Paykunakariki tukuy ima armayocmi nana-nanaq kachkanku, taksapas-hatunpas harkachikunayoqmi hinaspa makinkupi espadayoqmi paykunaqa kachkanku. ⁵Paykunawantaqmi kachkan Persia, Cus hinaspa Put nacionniyoq tropakunapas, llapallankum kachkanku harkachikunayoq hinaspa cascoyoqkama. ⁶Llapa tropantinmi paykunawantaq kachkan Gomerpa castankunapas chaynataq karu-karu norte lawpi Bet-togarma llaqtayoq

tropakunapas. Paykunaqariki nana-nanaqmi qanwan lloqsichkanku. ⁷Yaw Gog, qamyá alistakuy, preparakuyá chay nana-nanaq qanwan kaqkunapiwan. Qanmi kanki paykunapa waqaychaqninga. ⁸Unay tiempokunamantam otaq watakunapa tukupaynintam qayasqa kaspá guerrakunamanta samariykuq nacionman yaykunki. Chay nacionniyoq runakunaqa tukuy hinastinmantam huñunakurunku Israel nacionpa orqonkunapi. Chay orqokunaqariki unaypaq purmachisqañam karqa ichaqa llaqa runakunam huklaw nacionmanta horqosqa kaspanku chaypiqa hawkaña kawsakuchkanku. ⁹Puyu tapaykuchkaq hinaraq paykunaman chayaruspa wayra-para hina pawaykunki. Chaynataqa ruranki yanapasuniki runakunapiwan nana-nanaq runakunawanmi.

¹⁰“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Chay tiempopiqa mana allinkunata tanteaspam hukmankunata piensanki. ¹¹Qanmá kaynata ninki: ‘Ñoqaqa mana murallasqa llaqtayoqkunapa nacioninta rispa guerrawan hapimusaq. Confianzallawanña hawka kawsakuq runakunapa contranpim sayarimusaq, paykunaqariki *yachachkanku mana murallayoq, mana punkuyoq hinaspa mana cerrojoyoq llaqtakunapim. ¹²Salteamuspa tukuy imankutapas qechumusaq. Achka nacionmanta huñunakuruspa purmachisqa llaqtakuna hatariqkunatapas guerrawanmi hapimusaq. Paykunaqariki kachkanku animalsapa hinaspa tukuy imayoqmi. Yachachkankupas kay pachapa chawpinpi hinaraqmi’ nispa. ¹³Saba lawmanta, Dedan lawmanta kaqkunapas hinaspa Tarsis lawmanta kaqkunapas chaypi kaq llaqtachakunapiwanmi kaynata tapusunki: ‘¿Qamqa hamurqanki suwakunaykipaqchum? ¿Tropaykikunatapas huñurqanki qori-qollqekunata, ganadokunata, tukuy imakunata hinaspa achka-achka imakunatapas salteaspa hapikuykunaykipaqchu?’ nispa.”

¹⁴—Runapa churin, Gog sutiyoq runamanyá willay ñoqa Señor Diospa kayna nisqayta: “Israelpa castan runaykuna hawkaña kawsakuptinmi qamqa chayraq cuentata qokurunki. ¹⁵Qanmi norte lawpi nacionnikimanta hamunki achkallaña runakunapiwan hinaspa achkallaña caballopi sillasqa tropakunapiwan kуска. ¹⁶Yaw Gog sutiyoq runa, qamqa allpata puyu tapaykuq hinaraqmi Israel runaykunapa contranpi sayarinki. Chay tukupay tiempokunapim nacionniypa contranpi qamta pusamunaypayki, nacionkuna qawachkaptinkum qanwan reqsichikusaq ñoqaqa chuya kasqayta.

¹⁷“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Israel nacionpi ñawpa tiempokuna ñoqamanta willakuqkunawan rimachispayqa qanmantam rimachirqani, paykunamá ñawpa tiempopi achka watapuni willakurqaku qamtaqa Israel nacionman pusamunaymanta.”

Gog sutiyoq runa castigasqa kasqanmanta

¹⁸—Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Israel nacionpa contranpi Gog sutiyoq runa hatariptinmi llumpa-llumpayta piñakurusaq. ¹⁹Chaynaqa sientikuspaymi llumpa-llumpay piñakuywan jurani chay tiempopiqa Israel nacionpi huk hatu-hatun pacha kuyuy kanamanta. ²⁰Lamar qochapi challwakunapas, alton pawaq animalkunapas, purun animalkunapas, qasqonpa puriq animalkunapas chaynataq kay pachapi *yachaq llaqallan runakunapas ñoqapa ñawpaqniypim katkatatanqaku, orqokunapas pampamanmi wichimunqa, qaqakunapas wichiptynmi murallasqa perqakunapas lliw tuñiykunqa, nispa. ²¹Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Gog sutiyoq runapa contranpim llaqa orqokunapi hatarichisqa guerrata, soldadokunam wañuchinqa soldadomasillanta. ²²Ñoqaqa paypa contranpi castigoytam cumplisaqpuni, paytaqariki castigasqa peste onqoypiwan runa wañuchiywanmi, paykunamanqa kachaykusaqtaqmi loco paratapas, rumi hinaña runtu-paratapas chaynataq azufreyoq

nina paratapas. Chaykunataqa paypa hawanmanwan tropankunapa hawanmanmi chayachisaq. ²³Chaynapim kikiypuni hatunchakuspay chuya kayniyta nana-nanaq nacionkunaman qawachikusaq hinaptinmi yachanqaku Tayta Dios kasqayta.

Gog sutiyoq runa vencerachikusqanmanta

39 ¹—Runapa churin, qamqa Gog sutiyoq runamanyá ñoqa Señor Diospa nisqayta kaynata niy: “Mesec hinaspa Tubal lawpi kamachikuq Gog sutiyoq runa, ñoqaqa qampa contraykipim kachkani. ²Qamtaqa muyurichispaymi aysasqayki, norte lawman-taraqmi qamtaqa Israel nacionpi orqokunaman yaykunaykipaq pusasqayki. ³*Ichoq makikipi apasqayki flechana arcoykitapas wichirachisaymi, *alleq makikipi aptarayas-qayki flechakunatapas pampamanmi sikwarachisqayki. ⁴Chaynapim qamqa llapallan tropaykikunapiwan hinaspa qanwan riq runakunapiwan Israel nacion orqokunapi wañu-runki, chaypim qamkunataqa mikusunaykichikpaq qoykusqaykichik aycha mikuq tukuy rikchaq alton pawaq animalkunaman chaynataq purun animalkunamanpas. ⁵Arí, qamqa wañunki llutan pampapimá. Chaynatam ñoqa Señor Dios nini. ⁶Ñoqaqa kañasqtaqmi Magog naciонтapas chaynataq lamar qochapa patanpi hawka kawsakuqkunatapas. Chay-napim yachanqaku Tayta Dios kasqayta. ⁷Ñoqaqa Israel runaykuna ukupim reqsichisaq chuya sutiyta, chaynapim chuya sutiytaqa manaña piwanpas penqachisaqchu. Huklaw nacionniyoqkunapas yachanakum Israel nacionpi chuya Diosqa ñoqa Tayta Diospuni kasqayta. ⁸Nam chayamuchkanña, chayqariki cumplikunqapunim, chay punchawkuna-mantamá ñoqaqa willakurqani. Ñoqa Señor Diosmi chaynata nini.

⁹“Israel llaqtakunapi *yachaq runakunam lloqsimuspanku kañanqaku guer-rapi peleananku armankuta. Kañanqakum taksa-hatun harkachikunankutapas, flechana arconkutapas, flechankutapas, mazonkutapas chaynataq lanzankutapas. Chaykunawanqa yantapaqñam servichikunqaku qanchis watapuni. ¹⁰Manañam purunmantapas yantataqa apamunqakuñachu, montetapas manam ringakuñachu yanta pallaqpas, paykunaqariki yantamantam kañanqaku chay armakunataña, paykunañam saqueanqa ñawpaq saqueaqninkutapas hinaspa paykunañataq su-wanqaku chay ñawpaq suwaqninkutapas. Ñoqa Tayta Diosmá chaynata nini.”

Gog sutiyoq runa pampanankumanta

¹¹—Gog sutiyoq runamanqa Israel nacionpimá chay tiempopi qosaq pampaku-nanpaq huk sitiota, chay sitioqariki kachkan intipa qespimunanku lawpim otaq Hatun Qochaman riq Puriqkunapa Qechwanpim. Chay sitiopi Gog sutiyoq runa llapa tropanpiwan pampakusqanraykum llapa puriqkuna mana pasayta atinqakuchu. Chayraykum chay sitiotaqa sutichanqaku Hamon Gog Qechwawan. ¹²Israel casta-kunam allpanku limpiyasqa kananpaq paykunata pampanqaku qanchis killapuni. ¹³Chay nacionniyoq llapallan runakunam paykunata pampaysinqa, chay punchaw-pi hatunchasqa kaptiymi paykunapaqpas kanqa mana qonqay atina punchawtaq. Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata. ¹⁴Chay qanchis killa pasaruptinmi llamkapakuq runakunata minkakunqaku rispanku muyumunankupaq chaynapim pampapi kaq chay wañuq tropakunapa puchuq ayankunata pampamunankupaq, chayraqmi chay nacionqa allin limpiyasqa kanqa. ¹⁵Chay muyumuq runakunam huk kaqnin runapa tullunta rikuruspan chaypa waqtanpi huk señalta sayachinqaku chaynapim pampaq-kuna hamuspan Hamon Gog Qechwapi pampanankupaq. ¹⁶Chaypitaqmi kanqa huk llaqta Hamona sutiyoq. Chaynatamá limpiyanqaku chay naciонтapa.

¹⁷—Runapa churin, qanmá alton pawaq animalkunata hinaspa purun animalkunata ñoqa Señor Diospa nisqayta kaynata ninki: “Hampuspayá huñunakamuychik, qamkunapaq nakapusqay mikunaykichikpaqyá tukuy hinastinmanta huñunakamuychik, kay wañuchisqaykunataqa ofrecechkani Israel nacionpa orqonkunapim. Qamkunaqa aychata mikuspa yawarnintapas tomankichik. ¹⁸Valeroso soldadokunapa aychantam qamkunaqa mikunkichik, kay pachapi kamachikuqkunapa yawarnintam qamkunaqa tomankichik, paykunaqa llapallankum rikchakunqaku Basan lawpi allin cebasqa carnerokunaman, malta carnerokunaman, chiva-tokunaman hinaspa torokunaman. ¹⁹Qamkunaqa wirantapas mikunkichik saksanaykichikkamam, yawarnintapas tomankichik sinkanaykichikkamam, chay wañuqkunataqariki qamkunaman ofrecenaypaqmi wañuchirqani. ²⁰Qamkunaqa convidasqay mesapi hinam saksanaykichikkama mikunkichik caballokunapa aychanta, sillakuqkunapa aychanta, valeroso soldadokunapa aychanta hinaspa guerrapi peleaq llapallan runakunapa aychanta. Chaynatam ñoqa Señor Dios nini.”

Israel nacionpaq Tayta Diospa llakipayakuyinmanta

²¹—Chaynapimá ñoqaqa huklaw nacionpi runakunaman atinyihta qawachisqa, llapallan nacionkunam qawanqaku sentenciaspayqa cumplisqayta. Qawanqaku-taqmi imaynam paykunataqa atinyiwywan castigasqaytapas. ²²Israel castakunapas chay punchawmantapunim yachanqaku yupaychasqanku Tayta Dios kasqayta. ²³Huklaw nacionniyoq runakunapas yachanqakum Israelpa castankunaqa mana allin rurasqankurayku huklaw nacionkunaman qarqosqa kasqankuta. Paykunata-qariki traicionawasqankuraykum qepanchakururqani hinaspa enemigonkuman qoykurqani, chaynapim paykunaqa enemigonkuwanpas guerrapi vencera-chikurqaku. ²⁴Millakuypaq rurasqankuman hinam hinaspa mana kasukuq kasqankuman hinam paykunataqa qepanchakururqani.

²⁵—Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: Jacob castakunataqa maymanpas preso risqankumantam kutichimusaq, llakipayarisaqñam Israelpa llapallan castankunamantaqa hinaspa chuya sutyimantapas sientisaqtaq. ²⁶Paykunaqa manaña pipa manchachisqan allpankupiña hawka kawsakuspa chayraq qonqanqaku ñawpaqtaqa penqayllapaqña kawsasqankuta chaynataq tukuy imapi traicionawaspanku contraypi sayarisqankuta. ²⁷Paykunataqariki ñoqam horqomusaq llaqa runakunapa chawpin-manta hinaspa huñumusaqtaq enemigonkupa nacionninmantapas, chaynapim achka nacionkuna qawachkaptin Israel castakunaqa chuya kasqayta reqsichiwanqaku. ²⁸Paykunataqariki ñoqam huklaw nacionkunaman qarqorurqani, chaywanpas mana hukllatapas puchuchispa kikiypuni allpankuman kutichimusaq, chaynapim paykunaqa yachanqaku yupaychasqanku Tayta Dios kasqayta. ²⁹Manaña paykunata qepanchakuspaymi Israelpa mirayninmanqa Espirituywanña huntaykusaq. Ñoqa Señor Diosmá chaynata nini.

Revelacionpi Ezequiel mosoq templo rikusqanmanta

40 ¹Chunka tawayoq watañam pasarurqa Jerusalem llaqta tuñichisqa kasqanmanta, ñoqaykuñataqmi preso kachkarqaniku iska chunka pichqayoq wataña, chay watapim punta kaq killanpa chunka punchawninpi Tayta Dios hapiyku-waspa chay llaqtaman aparuarqa. ²Ñoqataqa Diosmá revelacionpi aparuarqa Israel allpaman hinaspa churaykuwarqa llumpay alto orqopa hawanman, chaypim sur-lawman qawaqpi kachkasqa hatarichisqa llaqta hina. ³Chayman chayarachiwaptinmi

rikururqani bronceman rikchakuq huk runata. Payqa llaqtapa punkunpi sayaykuspan hapichkasqa linomanta cordelta chaynataq tupuna kaspitapas. ⁴Chay runam niwarqa:

—Runapa churin, qamqa sumaqta qawaspayá allinta uyariway, hinaspataqyá yuyaymanaspa cuentatapas qokuytaq tukuy ima qawachisqaymanta, kayman-qariki apamusqa karqanki qawachinaypaqmi. Chaynaqa qampas tukuy ima qawasqaykitayá willay Israel castakunaman.

Intipa qespimunan lawpi templopa punkunmanta

⁵Templopa hawa lawninpim rikurqani muyuriqnin murallata. Chay runapa makinpi kaq tupuna kaspim kasqa kimsa metro tumpa maschan, chay runa murallata tupuy-kuptinmi anchon kasqa chay kaspin sayayniyoq, altoman sayayninñataqmi kasqa hina chay tupuna kaspin sayayniyoqlataq. ⁶Chaymantam chay tupuq runaqa pasarqa templopa intipa qespimunan lawpi zaguan punkuman hinaspan gradasninta seqaspan tupurqa temploman yaykuykunata, chayqa kasqa chay tupuna kaspin sayayniyoqmi. ⁷Chay murallapa zaguan punku yaykunapa iskay lawninpim kasqa templo cuidaqqunapa cuartokuna, anchonpas largonpas chay cuartokunapa sayayninqa kasqa chay tupuna kaspi sayayniyoqkamallam. Huk cuartomanta huknin cuartoman rakinaqpa sayayninmi kasqa iskay metro parten tumpa maschan. Templo lawman qawaq corredorman yaykunañataqmi kasqa chay tupuna kaspi sayayniyoq. ⁸Uku lawman yaykuna corredortapas tupuptinmi anchon kasqa chay tupuna kaspi sayayniyoq. ⁹Chay corredorpa largonta tupuptinñataqmi kasqa tawa metro sayayniyoq, templo lawman lloqsina iskay lawninpi pilarkunañataqmi kasqa huk metro anchoyoqkama. Chay zaguan punkupi corredorqa templo lawmanmi qawarqa. ¹⁰Chay intipa qespimunan lawpi tarikup zaguan punkupiq kaylaw-waklawpim kasqa chay sayaykamalla kimsa cuartochakuna, chaykunapa waqtankunapi perqapas kasqa chay sayaykamallam.

¹¹Chaymantam chay tupuq runaqa chay zaguan punkupa anchontapas tupurqataq hinaptinmi kasqa pichqa metroyoq, chay zaguan yaykunapa anchonñataqmi kasqa soqta metro parten. ¹²Cuartokunapa ñawpaqinipim kasqa taksa perqakuna, chay perqakunaqa kasqa parte metrokamam, chay cuartochakunaqariki kasqa largonpas-anchonpas kimsa metro tumpa maschankamam. ¹³Chay tupuq runaqa tupurqataqmi chay zaguanpa huk-law kuchunmanta huknin kuchunkamapas, chaypa sayayninqa kasqa chunka kimsayoy metro tumpa maschanmi. ¹⁴Chay pilarniyoq corredorpa sayaynintam tantearqa kimsa chunka hukniyoq metro maschanpaq. Chaypa waqtankunañataqmi kasqa patiopa muyus-qan. ¹⁵Chay zaguan punkupi tarikup wasipa largonqa yaykuykunamanta corredor ukupi tukunankamam kasqa iskay chunka soqtayoy metro tumpa maschan. ¹⁶Zaguan cuidaqqunapa cuartochankunaqa kasqa ukuman qawaq rejillasqa ventanayoqkamam, chaypi tarikup corredorpas kasqa ukulawninmanta muyuriqninpi ventanayoqkamam. Chay cuartochakunapa waqtanñataqmi adornasqa kasqa palmera sachá dibujokunawan.

Hawa lawpi patioman

¹⁷Chaymantam chay tupuq runaqa pusaykuwarqa templopa hawa lawnin patioman. Chay patiopa muyuriq patankunaqa kasqa loza pampayoyqmi hinaspapas cuartochakunapa muyuykusqanmi. Chay cuartochakunaqa kimsa chunkapunim chay loza pampayoy lawman qawarqaku. ¹⁸Chay urayneqpi lozayoy pampaqa tupanakusqa chay zaguan punkupa wasinkunapim, chay lozayoy pampapa anchonqa kasqa chay zaguan punkupi wasipa largon largoyoyqmi. ¹⁹Chay runaqa uray lawnin

punkumanta qallaykuspanmi tupurqataq uku law patiopa qallariyninkamapas, chaypa sayayninmi kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro tumpa maschan, hina chay sayayllam kasqa intipa qespimunana lawpipas hinaspa norte lawpipas.

Norte lawman qawaq punkumanta

²⁰Chay tupuq runaqa tupurqataqmi templopa hawa pationman yaykuna norte lawpi zaguan punkutapas, tupurqaqariki largontawan anchontam. ²¹Chaypipas kasqataqmi kaylaw-waklawpi kimsa cuartochakuna, chaykunapa waqtanpi perqakunapas hinaspa corredorpas kasqa punta kaq zaguan punkupi wasipa sayaynin sayayniyoqlam. Chay punta kaq zaguanqariki tarikurqa intipa qespimunana lawpim. Chaypa largonqariki kasqa iskay chunka soqtayoq metro tumpa maschanmi, anchonñataqmi kasqa chunka kimsayoq metro tumpa maschan. ²²Ventanankunapas, corredorninpas hinaspa palmera sachá dibujonkunapas kasqa intipa qespimunana lawman qawaq zaguan punku wasipi tarikuq sayaynin sayayniyoqlam. Chayman seqanankupaqmi kasqa qanchis gradaskuna, chay gradaskunapa ñawpaqninpiñataqmi kasqa huk corredor. ²³Ukupiña tarikuq templopa pationman yaykunapa chimpanpim kasqa chay norte lawpi zaguan punku, hukninñataqmi kasqa intipa qespimunana lawpi. Hinaptinmi chay huknin zaguanmanta hawa zaguanman tupuptin kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro tumpa maschan.

Surlawman qawaq punkumanta

²⁴Chaymantam chay tupuq runaqa pusawarqataq surlawman, chaypipas kasqataqmi huk zaguan punku. Chaypipas tupurqam chaypi tarikuq cuartokunapa waqtantawan corredorninta, chaypa sayayninqa kasqa chay wakin zaguan punkukunapa sayaynin hinallam. ²⁵Chay zaguan punku wasiqa corredornintinmi kasqa muyuriqninpi ventanayoq wakin zaguan punku wasi hina. Chaypa largonqariki kasqa iskay chunka soqtayoq metro tumpa maschanmi, anchonñataqmi kasqa chunka kimsayoq metro maschan. ²⁶Chaypiqa kasqataqmi qanchis gradaskunapas. Chaypa ñawpaqninpipas kasqam corredor. Chay wasipi tarikuq cuartochakunapa waqtan perqakunapiñataqmi kasqa palmera sachá dibujokuna. ²⁷Ukupiña tarikuq templopa pationman yaykunapa chimpanpim tarikurqa chay surlawpi zaguanqa, chay huknin zaguanmanta hawa zaguanman tupuptinmi kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro tumpa maschan.

Templopa uku pationmanña yaykuna zaguankunamanta

²⁸Pusaykuwarqataqmi templopa uku pationmanña yaykuna zaguanninta, chay surlawpi tarikuq zaguan punku wasita tupuykuptinmi kasqa chay wakin zaguan punku wasi hina sayayniyoqla. ²⁹Punku cuidakunapa cuartonkunapas, chaypa waqtanpi perqakunapas hinaspa corredorninpas chay wakinpa sayaynin sayayniyoqlam kasqa. Chay wasipaqariki corredornintinpas kasqataq muyuriqninpi ventanankunapas. Chay wasipa largonqariki kasqa iskay chunka soqtayoq metro tumpa maschanmi, anchonñataqmi kasqa chunka kimsayoq metro tumpa maschan. ³⁰Chay templomanña yaykuna uku patiopa corredorninkunam kasqa chunka kimsayoq metro tumpa maschan largoyoq, anchonñataqmi kasqa yaqa kimsa metro. ³¹Chay corredorqa qawarqa hawa lawpi pationmanmi, chaypi tarikuq cuartochakunapa waqtan perqakunapiñataqmi kasqa palmera sachá dibujokuna, kasqataqmi pusaq gradaskunapas.

³²Ñoqataqa templopa ukulaw pationtam pusawarqataq intipa qespimunana lawman, chaypi tarikuq zaguan punku wasita tupuykuptinmi chaypa sayayninqa kasqa wakin

zagan punku hina sayayniyoqla. ³³Punku cuidaqqunapa cuartonkunapas, chaypa waqtanpi perqakunapas hinaspa corredorninpas chay wakinpa sayaynin sayayniyoqlam kasqa. Chay wasipaqariki corredornintinpas kasqataq muyuriqninpi ventanankuna. Chay wasipa largonqariki kasqa iskay chunka soqtayoc metro tumpa maschanmi, anchonñataqmi kasqa chunka kimsayoc metro tumpa maschan. ³⁴Chay corredorqa qawarqa hawa lawpi patiomanni, chaypi tarikuq cuartochakunapa waqtan perqakunapiñataqmi kasqa kaylaw-waklawpi palmera sacha dibujokuna, kasqataqmi pusaq gradaskunapas.

³⁵Noqataqa pusaykuwarqataqmi norte lawpi tarikuq zagan punku wasimanpas, chay wasita tupuykuptinmi chaypa sayayninqa kasqa wakin hina sayayniyoqla.

³⁶Punku cuidaqqunapa cuartonkunapas, chaypa waqtanpi perqakunapas hinaspa corredorninpas chay wakinpa sayaynin sayayniyoqlam kasqa. Chay wasipaqariki muyuriqninpi kasqataq ventanankuna. Chay wasipa largonqariki kasqa iskay chunka soqtayoc metro tumpa maschanmi, anchonñataqmi kasqa chunka kimsayoc metro tumpa maschan. ³⁷Chay corredorqa qawarqa hawa lawpi patiomanni, chaypi tarikuq cuartochakunapa waqtan perqakunapiñataqmi kasqa kaylaw-waklawpi palmera sacha dibujokuna, kasqataqmi pusaq gradaskunapas.

Norte lawpi tarikuq cuartokunamanta

³⁸Kasqataqmi huk cuartopas zagan punku corredorman punkuyoq, chay cuartopim mayllarqaku lliw kañana ofrenda animalkunata. ³⁹Chay zagan punku wasipa corredorninpi kasqa kaylaw-waklawpi iskay mesakuna, chaypa hawanpim wañuchisqaku lliw kañana animalkunata chaynataq hucharayku hinaspa culparayku animalkunatapas.

⁴⁰Norte law punkuman seqana lawpa hawa lawninpi kasqa iskay mesakuna, waklawninpi pas zagan punku corredornin lawpim kasqataq iskay mesakuna. ⁴¹Chaynaqa tawa mesakunamá kasqa zaganpa waklawninpi pas chaynataq zaganpa kaylawninpi pas, chaynaqariki llapallan mesakunaqa kasqa pusaqmi, chaykunapa hawanpim wañuchisqaku ofrecenanku animalkunata. ⁴²Diosman ofrecespa lliwta kañapunankupaqmi kasqa labrasqa rumimanta tawa mesakuna. Chay mesaqa kasqa yaqa huk metro largoyoqmi, chaynataqmi anchonpas kasqa yaqa huk metrotaq, altoman sayayninñataqmi kasqa parte metro tumpa maschan. Chay mesakunapimá churasqaku imakunapas necesitaskunkuta chaynapi lliw kañana animalkunatapas chaynataq wakin animalkunatapas wañuchinankupaq. ⁴³Chay wasipa ukunpa muyuriqninpiñataqmi kasqa allin takyachisqa iskay puntayoc ganchokuna, chay mesakunapa hawanpiqa kasqa ofrenda aychakunam.

⁴⁴Templopa uku patiomanni yaykuna zaganpa hichpanpim kasqa iskay cuartokuna, hukninqa tarikusqa norte lawpim surlawta qawastin, hukninñataqmi kasqa surlawpi norte lawta qawastin.

⁴⁵Hinaptinmi chay tupuq runa niwarqa:

—Kay surlawman qawaq cuartoqa templopi llamkaq sacerdotekunapaqmi.

⁴⁶Kay norte lawman qawaq cuartoñataqmi altarpi llamkaq sacerdotekunapaq, paykunakariki kanku sacerdote Sadocpa mirayninmi, paykunallamiki Leviypa castankunamantaqa Tayta Diosman asuykunankupaq hina kachkanku —nispa.

Templomanta

⁴⁷Chay tupuq runaqa tupurqataqmi chay uku lawpiña tarikuq templopa patiomapas, chaypa largonqa kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro tumpa maschanmi, hina chayna sayayniyoqlataqmi kasqa anchonpas, tawantin waqtanmá kasqa hina chayna sayayni-

yoqla. Huk altarpas kasqataqmi chay templopa chimpanpiqa. ⁴⁸Chaymantam payqa pusaykuwarqataq templopa corredorninmanpas hinaspa tupuykurqa punkupa waqtanpi perqakunata, chaypa anchonqa sapakamapam kasqa yaqa kimsa metro. Chaynaqa chay punkupa kaylaw-waklawnin anchonqa kasqa huk metro parten tumpa maschanmi. ⁴⁹Chay corredorpa largonqa kasqa chunka metro tumpa maschanmi, anchonpa sayayninñataqmi kasqa yaqa soqta metro, chaymanqa seqasqa chunka gradaskunam. Chay yaykuna perqapa kaylaw-waklaw waqtanqa kasqa huk pilarniyoqkamam.

41 ¹Chay tupuq runaqa pusaykuwarqa templo ukumanñam. Chaypim tupuykurqa punkupa waqtanpi qawanakuq perqakunata. Chay huknin perqapa anchonmi kasqa kimsa metro tumpa maschan, hina chayna sayayniyoqlam kasqa chimpanpi kaq perqapas. ²Santuarioman yaykuna punkupa anchonqa kasqa pichqa metro tumpa maschanmi, chay punkupa waqtankunapi hapiqnin perqakunañataqmi kasqa iskay metro parten tumpa maschan. Chaymantañataqmi tupuykurqa santuariopa largonta hinaptinmi chaypa sayayninqa kasqa iskay chunka hukniyoq metro, anchonñataqmi kasqa chunka metro parten. ³Chaymantañataqmi pasaykuspan tupurqa ukuman yaykuq punkupa perqanpa anchonta hinaptinmi chaypa anchonqa kasqa huk metro tumpa maschan, hina chay kikin punkunñataqmi kasqa kimsa metro tumpa maschan anchoyoq, chay punkupa waqtankunapi hapiqnin perqakunañataqmi kasqa kimsa metro parten tumpa maschan. ⁴Chaymantañataqmi tupurqa templopa uku lawninpi cuartopa largonta hinaptinmi sayayninqa kasqa chunka metro parten, anchonpas hina chayna sayayniyoqmi kasqa. Hinaptinmi chay tupuq runa niwarqa: —Kay cuartoqa Chuyay-chuyay Sitiowan sutichasqam —nispa.

Templopa waqtanpi cuartochakunamanta

⁵Chay runaqa tupurqataqmi templopa perqankunatapas hinaptinmi chay perqapa anchonqa kasqa kimsa metro tumpa maschan. Chay templopa muyuriqninpiñataqmi kasqa cuartochakuna, chay sapakama cuartokunapa anchonqa kasqa iskay metro tumpa maschanmi. ⁶Chay cuartokunaqa kasqa hawanpi seqella iskay altosniyoqkamam, chay sapa seqepim kasqa kimsa chunka cuartochakuna, sapa altospam kasqa huk patak chaynapi cuartokunapa qerunta hapiptin chay qerukunaqa manaña templopa perqanpa ukunman yaykunanpaq. ⁷Templopa muyuriqninpi kaq cuartokunapa anchonqa kasqa aswan anchom sapa altospi, templota muyuriq wasipa perqanqa kasqa ancho gradas hinam. Sapa altosmi anchoyasqa seqasqanman hina. Pampamantam seqasqa huk gradas chawpi kaq altosninta iskay kaq altosman chayanankama. ⁸Chaymantam qawarir-qani chay templo muyurimuq wasipa patak hina hoqarikuq cimientonta, chay patak hina hoqarikuq cimientonpa hawanpimá chay cuartochakunaqa tiyasqa. Chay patakpa sayayninqa kasqa kimsa metro tumpa maschanmi. ⁹Cuartokunapa hawa kaq perqanpa anchonñataqmi kasqa iskay metro parten tumpa maschan. Kasqataqmi huk callejonpas templopa waqtanpi cuartokunamanta hinaspa sacerdotekunapa cuartonkunamanta rakinanaq. ¹⁰Chay callejonqa templopa muyuriqninpimá kasqa, chay callejonpa anchonñataqmi kasqa chunka metro parten. ¹¹Chay cuartokunapa punkunkunaqa qawasqa chay callejon lawmanmi, huknin punkum qawasqa norte lawman, hukninñataq surlawman. Chay callejonman tupaq cimientonñataqmi kasqa iskay metro parten tumpa maschan anchoyoq.

Intipa seqaykunan lawpi kaq wasimanta

¹²Intipa seqaykunan lawpim callejonpa chimpallanpi kasqataq huk hatun wasi, chay wasipa anchonqa kasqa kimsa chunka soqtayoq metrom, largonñataqmi kasqa tawa chunka qanchisniyoq metro, chay wasipa perqankunapa anchonqa kasqa iskay metro parten tumpa maschanmi.

Templopa lliw sayayninmanta

¹³Chaymantam chay tupuq runaqa tupurqa templopa lliw largonta hinaptinmi kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro parten. Tupurqataqmi callejontawan qepapi kaq hatun wasitapas chaynataq perqantapas hinaptinmi lliw kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro parten. ¹⁴Templopa uyanñataqmi intipa qespimunan lawman qawaq callejonpiwan kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro parten anchoyoq. ¹⁵Tupurqataqmi callejonpa chimpanpi templopa qepanpi kaq hatun wasitapas chaynataq kaylaw-waklaw perqakunatapas, chaypa sayayninqa kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro partenmi.

Templopi imakunapas tarikuqmanta

Templopi kaq hawa santuariom ukupi kaq Chuyay-chuyay sutiyoq cuartopiwan hinaspa corredorpiwan ¹⁶tablakunawan tableasqa kasqa. Punkupa patakinkunapas, rejillayoq ventanankunapas chaynataq templopa muyuriqninpi kimsantin seqepi balconkunapas tableasqam kasqa, chaynaqa kasqa pampamanta ventanakamam. Chay ventanakunañataqmi kasqa kaspi rejillayoqtaq. ¹⁷Chay runaqa tupurqataqmi punkupa hawantapas hinaspa templo ukupi cuartotapas chaynataq muyuriqninpi ukuntin-hawantin uyantapas. ¹⁸Chay tableasqa tablakunapiñataqmi tallasqa kasqa querubin sutiyoq angelkunapiwan palmera sachapa dibujon, chay querubinkunaqa sapakamam kasqa iskay uyayoqkama. ¹⁹Huknin uyanmi kasqa runapa uyan kaqla hinaspa qawachkasqa palmera sachapa dibujon lawman, huknin uyanñataqmi kasqa leonpa uyan kaqla, chaypas qawachkasqa huklawninpi palmera sachapa dibujonmanmi, chaynaqariki kasqa templopa lliw muyuriqninpi. ²⁰Pampamanta punkupa hawankamam kasqa chay tallasqa querubin sutiyoq angelkunapa dibujonkunaqa, hina chaynallam kasqa palmera sachapa dibujonkunapas, chaynaqariki kasqa santuariopa muyuriq perqankunapim. ²¹Santuarioman yaykuq punkupa pilarninmi kasqa tawa waqtayoq kullu.

Tablawan rurasqa altarmanta

Chuyay-chuyay sutiyoq cuartopa chimpanpiñataqmi kasqa ²²tablamanta altar rurasqaman rikchakuq, chaypa waqtankunaqa kasqa huk metro tumpa maschan sayayniyoqmi, sayayninñataqmi kasqa huk metro parten tumpa maschan. Chay altarpaqa esquinankunapas, pampapas hinaspa waqtankunapas tablamantam kasqa. Hinaptinmi chay runa niwarqa:

—Kayqa Tayta Diospa qayllanpi mesam —nispa.

Templopa punkunkunamanta

²³Santuariopam kasqa iskayman kichakuq punkunkuna, hina chaynallataqmi kasqa Chuyay-chuyay sutiyoq cuartopa punkunkunapas. ²⁴Sapa punkupañataqmi kasqa iskay hojankuna, sapa hojañataqmi kasqa visagranpi kuyuq. ²⁵Chay santuariopa punkunkunapim kasqa tallasqa querubin sutiyoq angelkunapa dibujonkuna

chaynataq palmera sachakunapa dibujonkunapas, chay dibujokunaqa kasqa templopa perqankunapi dibujokuna kaqlam. Hawa kaq corredorpa hawanpiñataqmi kasqa tablamanta qawiñakuna. ²⁶Corredorpa kaylaw-waklawninipas kasqa rejillayoc ventanakunam, chay ventanakunapiqa tallasqam kasqataq palmera sachapa dibujonkuna. Templopa waqtanpi kaq cuartochakunapas kasqa qawiñayoqkamam.

Templopa hichpanpi wasikunamanta

42 ¹Chaymantam chay runaqa pusawarqa norte lawpi kaq hawa patiomam hinaspa yaykuchiwarqa callejonpa chimpanpi kaq cuartokunaman, chayqariki kasqa templopa qepanpi kaq wasipa chimpanpim otaq norte lawpim. ²Chay norte lawman qawaq wasipa largonqa kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro partenmi, anchonñataqmi kasqa iskay chunka soqtayoc metro tumpa maschan. ³Chay wasipa huklawninga qawasqa uku kaq patiomammi, chaypa anchonqariki kasqa chunka metro partenmi, chay wasipa huklawninga qawasqa hawa lawpi loza pampayoc patiomammi, chay wasipa kasqa kimsantin seqepi chimpa-chimpa balconniyoqmi. ⁴Cuartokunapa chimpanpiqa kasqataqmi huk taksa callejonchapas, chaypa anchonqa kasqa pichqa metro tumpa maschanmi, uku lawman qawaq largonñataqmi kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro parten, chay callejonpa punkunkunaqa lloqsisqa norte lawmanmi. ⁵Iskaynin altoskunapi cuartokunaqa aswan taksallam kasqa pampapi kaq cuartokunamantaqa, sapa altospi wasikunam taksayarqa balconkunapas taksayasqanman hina. ⁶Chay wasipi cuartokunaqa kimsa seqellam kasqa ichaqa patiopi kaq cuartokunapa pilarninkuna hinaqa manam chaykunapaqa kasqachu, chayna mana pilarniyoq kasqanraykum sapa altospi cuartokunaqa seqasqanman hina taksayarqa pampapi kaq cuartokunamantaqa chaynataq punta kaq altospi cuartokunamantapas.

⁷⁻⁸Hawa kaq patiomam qawaq cuartokunam kasqa iskay chunka soqtayoc metro parten largoyoc, chay cuartokunapa chimpanpiñataqmi risqa hawa kaq patiomam qawaq perqa, chaypa largonqa kasqa chunka soqtayoc metro partenmi, chaynaqa chay taksa callejonchapa lliw sayayninga kasqa pichqa chunka iskayniyoq metro partenmi. ⁹Kay pampapi cuartokunaman yaykunapaqa kasqa punkukunam hawa patiomam otaq intipa qespimunan lawmanta. ¹⁰Chaymanqariki yaykuna kasqa hawa patio perqapa anchontam.

Surlawpi kaq callejonpa chimpanpipas kasqataqmi cuartokuna, chay cuartokunaqariki kasqa templopa qepanpi kaq wasipa waqtanpim. ¹¹Chay cuartokunaqa kasqa kaqkamallam chaynataq chay sayaykamallam, norte lawpi kaq cuartokunaman rikchakuqmi kasqa chay seqella cuartokunaqa, kasqataqmi yaykunapaq hinaspa lloqsinapaq punkunkunapas, chaykunapa chimpanpipas kasqataqmi huk taksa callejoncha. ¹²Surlawpi kaq cuartokunaman chayanapaqñataqmi kasqa huk punku, chay punkupim qallarisaq chay taksa callejoncha, chay callejonqariki risqa chay perqapa rinan intipa qespimunan lawmanmi.

¹³Chay runam niwarqataq:

—Callejonpa chimpanpi kaq norte lawpi cuartokunapas hinaspa surlawpi cuartokunapas kachkan Diospaq sapaqchasqam. Chaypiqa Tayta Diosman asuykuq sacerdotekunam mikunku Tayta Diosllapaqña sapaqchasqa kaqkunata, chaypitaqmi churanu Diosllapaqña sapaqchasqanku ofrendakunatapas, chay ofrendakunaqariki kawsaykunamanta ofrendakunam chaynataq hucharayku hinaspa culparayku ofrendakunam, chaynaqa chay churananku lugarqariki Diosllapaqña sapaqchasqam. ¹⁴Sacerdotekuna santuarioman yaykuspankuqa manam lloqsinmankuchu hawa patiomanta. Lloqsispa-q-lloqsinqaku servinankupaq hinakusqanku pachankuta horqokuspankuñam hinaspa

chaypi saqeykuspankuñam, chay pachakunaqariki Diosllapaqña sapaqchasqa kaqkunam. Runakunapa kasqanman lloqsinankupaqqa pachakunqaku huk pachawanñam.

Temploa canchonnin tupusqanmanta

¹⁵Temploa kasqanpi tukuy imakunatapas tupuyta tukuruspanñataqmi chay runaqa pusawarqa intipa qespimunan lawpi zaguan punkunta hinaspam hawa lawpa muyuriqninta tupurqa. ¹⁶Payqa chay tupuna kaspinta hapiykuspanmi tupurqa intipa qespimunan lawpi kaq muyuriqninta hinaptinmi chaypa sayayninqa kasqa iskay pachak soqta chunkan iskayniyoq metron. ¹⁷Chaymantam payqa chay tupuna kaspinwan tupurqataq norte lawpi kaq muyuriqnintapas hinaptinmi chay sayayninqa kasqa iskay pachak soqta chunkan iskayniyoq metron. ¹⁸Chaymantam payqa chay tupuna kaspinwan tupurqataq surlawtapas hinaptinmi chaypa sayayninqa kasqa iskay pachak soqta chunkan iskayniyoq metron. ¹⁹Intipa seqaykunan lawmanpas muyuykuspanmi tupurqataq chay tupuna kaspinwan hinaptinmi chaypapas sayayninqa kasqa iskay pachak soqta chunkan iskayniyoq metron. ²⁰Tupurqaqa temploa canchonninpa tawantin waqtantam. Chay canchonpa muyuriqninpiñataqmi kasqa huk muralla, chay canchonpa largonqa kasqa iskay pachak soqta chunkan iskayniyoq metronmi, anchonpas kasqa hina chayna sayayniyoqlataqmi. Chay muyuriq murallaqariki kasqa Diosllapaqña sapaqchasqa kaqkunamanta imakunatapas rakinanpaqmi.

Templomán Diospa kanchariynin huntaykusqanmanta

43 ¹Chaymantam chay runaqa pusaykuwarqa intipa qespimunan lawpi zaguan punku wasiman. ²Hinaptinmi rikururqani Israelpa Diosninpa kanchariynin inti-pa qespimunan lawmanta hamuchkaqta. Uyarirqanim lloqllapa qaparisqanta hina. Kay pachañataqmi sumaqlлатаña achkirirqa kanchayninwan. ³Revelacionpi chay rikusqayqa karqa Jerusalem llaqtata Tayta Dios tuñichinanpaq hamuspan qawachiwasqan hinaraqmi, kay qawasqayqa rikchakurqa Quebar Mayupa patanpi qawasqayman hinaraqmi. Chaymi ñoqañataq qonqoranpa pampaman kumuykurqani. ⁴Chaynaqa Tayta Diospa kanchariyninmá chay temploman yaykumurqa intipa qespimunan lawpi zaguan punkunta.

⁵Espiritunñataqmi hoqariruwaspán aparuwarqa temploa uku kaq pationman hinaptinmi chay templomanqa huntaykurqa Tayta Diospa kanchariynin. ⁶Chay runam sayaykurqa ñoqapa waqtaypi hinaptinmi uyarirqani templomanta Tayta Dios rimapayawasqanta. ⁷Payqa kaynatamá niwarqa:

—Runapa churin, kay sitioqariki tiyanaypa kananmi hinaspapas chakiykuna samariykichina sitiom, kaypim ñoqapa wiñaypaq *yachasaq Israelpa mirayninkunapa chawpinpi. Israelpa castankunaqa manañam penqaymanqa churanakuñachu chuya sutiyaqa, paykunapas nitaq reyninkupas manañam huchapakuq warmi hinaqa taytacha-mamachakunata adoranakuñachu, chuya sutiyaqa manañam penqaymanqa churanakuñachu reyninkupa ayankunata alto moqo capillakunapi churaspankuqa. ⁸Paykunaqa ñoqapa pilarniyoq punkuyqa hichpallanpim hatarirachirqaku pilarniyoq punkunkutapas hinaptinmi ñoqapa lawmanta paykunapa lawmanqa qawakurqa huk perqallaña, chaynapim paykunaqa chay millakuypaq rurasqankuwan ñoqapa chuya sutiya penqayman churarqaku. Chayraykum ñoqapas paykunaqa contranpi piñakuspay wañurachirqani. ⁹Kunanaq wischuchunkuñayá taytacha-mamachankuta, chaywanmiki paykunaqa huchapakuq warmi hina huchallikunku, wischuchunkutayá reyninkupa wañusqa ayankutapas, chayraqmi ñoqapa *yachasaq paykunapa chawpinpi. ¹⁰Chaynaqa

runapa churin, qamyá willay Israel castakunaman kay templopa imaynam kasqanmanta, willaytaqyá planokunamantapas hinaspa sayayninkunamantapas chaynapi mana allin rurasqankumanta penqakunankupaq. ¹¹ Sichum penqarikunqaku tukuy mana allin rurasqankumanta hinaptinga qamyá willay imayna formayoqmi chay temploqa kasqanmanta. Willaytaqyá maypim tukuy imankunapas tarikusqanmanta chaynataq maylawpim yaykuna punku hinaspa lloqsina punkupas tarikusqanmanta, qamqa willankimá imayna formayoqmi chay temploqa kasqanmanta hinaspa cumplinanku decretokunamantapas. Qamqa yachachinkitaq má imayna formayoq kasqanmanta chaynataq chaypi tukuy ima yachachikuynintapas, paykuna qawachkaptinyá qellqay imayna formayoq kasqanmanta chaynapi chayman hina ruranankupaq, qellqaytaqyá llapallan chaypi kaq decretokunamantapas cumplinankupaq. ¹² Chay templomanta yachachikuyqa kaynamá: moqopa hawanpi tarikuq templopa kasqanqa lliw mururiqnintinmi kanqa Diosllapaqña sapaqchasqa.

Altarmanta

¹³—Altarpa sayayninkunaqa templota tupusqanku tupuwan tupuptinkum kayna karqa: Altarpa muyuriqninpiqa kasqam huk yarqa parte metro masnin ukuyoq, anchonñataqmi kasqa hina metro masnintaq, chaypa muyuriqnin patakniññataqmi kasqa huk cuarta maschayoq. Altarpa tiyananñataqmi kayna karqa: ¹⁴ Pampamanta qallariq punta kaq patakpa patankamam kasqa huk metro tumpa masnin sayayniyoq, chay patanpa anchonñataqmi kasqa parte metro masnin. Chay altarpa iskay kaq patakniñpa sayayninñataqmi kasqa iskay metro masnin, chaypa patanpa anchonñataqmi kasqa parte metro masnin. ¹⁵ Altarpi ninapa kanan patakpa alturanñataqmi kasqa iskay metro tumpa masnin, chaypa tawan esquinankunapiññataqmi kasqa toropa waqran hina tawa adornokuna. ¹⁶ Chay altarpa hawanpi ninapa kananqa kasqa tawantinmi igualla waqtayoq, sapakama waqtanpa sayayninmi kasqa soqta metro masnin. ¹⁷ Chay altarpa iskay kaq patakniñpas kasqa tawantinmi igualla waqtayoq, sapakama waqtanpa sayayninmi kasqa yaqa qanchis metro parten. Chaypa patanñataqmi kasqa huk cuarta maschan patakniyoq. Chay altarmanta seqa gradasñataqmi qawasqa intipa qespimun lawman.

¹⁸ Chaymantam niwarqa:

—Runapa churin, ñoqa Señor Diosmi kaynata niki: Altar ruranankupaq tiempo chaya-muptingqa kay decretokunatamá cumplingaku. Altarpa hawanpim huk animalta lliwtapuni kañapuwanqaku hinaspataqmi chay altartaqa yawarwanpas challanakutaq. ¹⁹ Hucharayku huk malta torota wañuchispa ñoqaman ofreceanankupaqmi qonki Sadocpa mirayninmanta Levij casta sacerdotekunaman, paykunallam serviwanankupaqqa asuykuwananpaq hina kachkanku. Chaynatam ñoqa Señor Dios nini. ²⁰ Chaymantam asneq yawarninta hapiykuspa chay yawarwan llusinki chay waqra hina tawantin adornokunata, llusinkitaqmi iskay kaq patakpa tawantin esquinankunatapas hinaspa chaypa patanpi muyuriqninkunatapas, chaynapimá chay altartaqa chuyanchanki runakunapa ima huchanmantapas. ²¹ Chay hucharayku ofrecewasqanku malta torotaqa apanqaku santuariomanta hawanmanmi hinaspa kañanqaku maymi kañanankupi. ²² Paqarinnintin punchawñataqmi hucharayku ñoqaman ofreceanqaku sano allin chivatota hinapinmi sacerdotekunañataq chay altarta chuyanchanqaku imaynam chay malta torowan rurasqankuta hina. ²³ Hucharayku chuyanchayta tukuruspañataqmi ofrecewanki allin sano malta torotawan huk carnerota. ²⁴ Chay animalkunatamá ñoqa Tayta Diosman ofrecewanki, sacerdotekunañataqmi kachiwankachichaykuspanku lliwta ñoqapaq kañapuwanqaku. ²⁵ Qanchis punchawnintinmi hucharayku sapa punchaw wañuchinki huk chivatota, malta torota chaynataq carnero-

tapas, chaykunaqa kanqa allin sanokamam. ²⁶Qanchis punchawpunimá sacerdotekuna chay altartaqa runakunapa huchanmanta chuyanchanqaku hinaspa ñoqallapaña sapaqchanqaku. ²⁷Chay qanchisnintin punchawkuna tukuruptinñataqmi pusaq punchawmanta ñawpaqmanqa sacerdotekunapas qallaykunakuña lliw kañananku animalkuna ofrecewayta, ofrecewanqakutaqmi ñoqawan allinlla kasqankumanta ofrendakunatapas, chayraqmi agradowanqa chaskisqaykichik. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.

Intipa qespimunan lawpi zaguan punkumanta

44 ¹Chaymantam chay runaqa huktawan kutichiwarqa intipa qespimunan lawman qawaq hawa muralla zaguan punkuman hinaptinmi chay punkuqa wichqarayachkasqa.

²Chaypimá ñoqataqa Tayta Dios kaynata niwarqa:

—Kay punkutaqa amayá kichachunkuchu aswanqa wichqarayachunyá, amam pipas yaykunqachu kay punkuntaqa. Kay punkuntaqariki yaykurqani Israelpa yupaychasqan ñoqa Tayta Diosmi, chaynaqa hina wichqasqamá kanqa. ³Chaypiqa tiyaspaqa-tiyanqa kamachikuqllam ñoqapa qayllaypi mikunanpaq ichaqa yaykunqapas-lloqsinqapas zaguan corredor lawnillantam —nispa.

Pikunallam templomanqa yaykunanmanta

⁴Chaymantam chay runaqa pusaykuwarqa norte lawpi zaguan punkunta templo chimpanman, chaynapim rikurqani templomanqa Tayta Diospa kanchariynin huntaykusqanta hinaptinmi ñoqañataq qonqoranpa pampaman kumuykurqani. ⁵Chaymantam Tayta Dios niwarqa:

—Runapa churin, qamqa allinta yuyaymanaspayá sumaqta qaway hinaspa uyariy templo lliw decretonkunamantawan yachachikuyninkunamanta qanman nisqaykunata. Yuyaymanaytaqyá pikunam templomanqa yaykunanmanta hinaspa santuariomanta lloqsinanmantapas.

⁶—Kay mana kasukuq Israel castakunataqa qamyá rimapayay ñoqa Señor Diospa kayna nisqayta: “Israel castakuna, sayaychikñayá millakuypaq kaqkuna ruraymantapa. ⁷Qamkunaqa forastero runakunata santuarioyman pusaykuspam millakuypaqtaña temploytaqa rurarunkichik, chay runakunaqariki ñoqapaq hinaqa manam señalasqachu kanku sonqonkupi nitaq cuerponkupipas. Millakuypaq kaqkunatam rurachkankichik mikuyniytapas wirayoqta hinaspa yawarniyoqta ofrecewaspaykichik, qamkunaqa contratoytapas manam kasukunkichikchu. ⁸Qamkunaqariki manam kasukurqankichikchu ñoqallapaña kaqkunamanta encargasqaykunatapas aswanqa huklaw runakunamanñam qoykurqankichik santuarioypi ruranakunataqa.

⁹“Chayraykum ñoqa Señor Dios nini kaynata: Ñoqapa santuarioymanqa manam yaykunqachu sonqonpi hinaspa cuerponpi mana señalasqa extranjero runaqa, Israelpa mirayninkunawan *yachaqa forastero runapas manapunim yaykunqachu. ¹⁰Leviypa castankunapas Israel castakunawanmi ñoqamanta karunchakururqaku hinaspa pasakurqaku taytacha-mamachakuna adoraña, chayraykumá paykunaqa mana allin rurasqankumanta castigasqa kanqaku. ¹¹Leviypa castankunaqa servikunaku santuarioypim, paykunaqa temployta zaguan punkunkunapi cuidaqmi kanqaku, ruranqakutaqmi temploypi wakin ruranakunatapas. Paykunamá wañuchinqaku lliw kañapuwanananku animalkunatapas hinaspa wakin ofrenda animalkunatapas, paykunaqa listotaqma kanqaku lla runakunata servinankupaqpas. ¹²Ichaqa chaywanpas paykunaqa Israel castakunata servispankum

taytacha-mamachakunata adorachirqaku, chaynapim paykunaqa Israelpa castankunata hu-challichirqaku, chayraykumá paykunaqa mana allin rurasqankumanta castigasqa kanqaku. Ñoqa Señor Diosqa juraspaymi chaynata nini. ¹³Paykunaqa asuykuwaqniy sacerdotekuna hinaqa manam ñoqamanqa serviwanankupaq asuykamuwanqakuchu, manataqmi asuykunmankuchu ñoqallapaqña sapaqchasqa hinaspa chuyanchasqa kaqkunamanqa, paykunaqa penqaypaq kaqkuna rurasqankumantam hinaspa millakuypaq kaqkuna rurasqankumantam castigasqapuni kanqaku. ¹⁴Paykunataqa churasq temploypi llamkaykuna ruranankupaqñam, chaypim paykunaqa ruranqaku tukuy ima rurana kaqkunata.

Sacerdotekunamanta

¹⁵“Leviya castanmanta Sadocpa mirayninkunam santuarioypi servikurqaku Israel castakuna ñoqamanta karunchakuruptin, paykunallam ñoqamanqa asuykuwanqaku serviwananpaq, paykunallam ñoqamanqa ofrecewanqaku animalpa wirantawan yawarnintapas. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios. ¹⁶Paykunallam yaykunqaku santuarioymanpas hinaspa paykunallataq asuykunqaku ñoqapa mesaymanpas serviwanankupaq hinaspa serviciyokunatapas cuidanankupaq. ¹⁷Uku patiopa zaguanninta yaykuspankupaq pachakunqaku linomanta rurasqa pachawanmi. Templopa uku kaq pationpi otaq templo-pi kaspankupaq amam hinakunqakuchu millwamanta rurasqa pachawanqa. ¹⁸Paykunaqa umankupim apanqaku linomanta uma wankinata, hinakunqakutaqmi linomanta calzon-cillokunawanpas, amam hinakunqakuchu sudachikuq pachawanqa. ¹⁹Paykunaqa hawa patiopi runakunaman manaraq lloqsichkaspam horqokunqaku templopi servinankupaq hinakusqanku pachankuta hinaspa chay pachakunataqa saqenqaku maymi churana sapaqchasqa cuartopi. Huk pachawanñam paykunaqa churakunqaku chaynapí ñoqallapaqña sapaqchasqa pachawanqa runakunata ama sapaqcharunankupaq.

²⁰“Amam chukchankutaqa kachiy-kachiytaqa rutukunqakuchu, amataqmi hatu-hatun kanankamaqa wiñarachinqakuchu aswanqa tumpallatam rutukunqaku. ²¹Mayqan sacerdotepas amam vinotaqa tomanqachu templopa uku kaq pationman yaykuspanqa. ²²Amataqmi payqa casarakunqachu huk viudawanqa nitaq qosanmanta rakikuq warmiwanpas, casaraspaqa-casarakunqa Israel castamanta huk doncellallawanmi, casarakunmantaqmi huk sacerdotepa viudanwanpas.

²³“Sacerdotekunapaq runaykunatam yachachinanku imam ñoqallapaqña sapaqchasqa kasqanta chaynataq imam millakuypaq kasqantapas, yachachinqakuqariki imam mana chaskinapaq kaqkunamantawan imam limpio kaqkunamantam. ²⁴Quejakuna kaptinqa paykunam juezkuna kaspanku leyniykunaman hina allin arreglota ruranqaku, paykunaqa kasukunqakumá llapallan yachachikuykunatapas chaynataq llapallan fies-taykunamanta decretoykunatapas, samanqakutaqmi samana punchawniykunapipas.

²⁵“Amam paykunaqa asuykunqakuchu wañukuq runapa ayanmanqa chaynapí mana chaskinaypaq hina ama rikurirunankupaq, asuykuspaqa-asuykunqaku tayta-maman wañukuptillanmi otaq churinpaspas otaq wawqenpas otaq soltera paninpaspas wañukuptillanmi. ²⁶Chayna mana chaskinaypaq hinaña huk sacerdote rikuriruspampa chuyanchakuspam qanchis punchawtarq suyanqa. ²⁷Huktawan chay sacerdote serviwananpaq templopa uku kaq pationman yaykuspanqa puntatam huchanrayku huk animalta wañuchispan ofrecewanqa. Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

²⁸“Sacerdotekunapa herencianqa ñoqallam kasaq, Israel nacionpiqa manam herencia allpataqa qonqakuchu, ñoqallam kani paykunapa herencianqa. ²⁹Paykunaqa mikunqaku Israel castakunapa ofrecewasqanku kawsaykunatam, mikunqakutaqmi hucharayku

wañuchipuwashqanku animalpa aychantapas hinaspa culparayku wañuchipuwashqanku animalpa aychantapas. Israel castakunapa ñoqallapaña sapaqchasqan kaqkunapas sacerdotekunapaqmi kanqa. ³⁰Paykunaqa chaskinqakutaqmi kawsaykunapa punta kaq allinnin rurunkunatapas chaynataq kuyakuy ofrendakunatapas, tantakunaykichikpaq masata ruraspapas allinnintaqa sacerdotekunamanmi qonkichik, chaynapim ñoqaga wasikichikpi kaqkunatawan bendecisqaykichik. ³¹Sacerdotekunaqa amam mikunqakuchu kikillanmanta wañuruq alton pawaq animalpa aychantaqa nitaq huk animalpa aychantapas, amataqmi mikunqakuchu purun animalpa llikiparusqan aychatapas.

Tayta Diosllapaña sapaqchasqa sitiomanta

45 ¹“Sorteaspa herencia allpata partenakuspaykichikqa puntatayá ñoqa Tayta Diosman qowaychik, ñoqapa allpayqa kanqa chunka kimsayok kilometro tumpa masnin largoyoqmi, anchonñataqmi kanqa chunka kilometro parten, tukuy chay sitioqa ñoqa Tayta Diosllapaña sapaqchasqam kanqa. ²Chay allpakunamantapas santuariopaqmi kanqa tawantin igualla waqtayoy allpa, iskay pachak soqta chunkan metro masninmi kanqa sapa waqtanqa, chaypa muyuriqninpiñataqmi kanqataq echaderopaq patankuna, chay patankunapa sayayninqa kanqa iskay chunka soqtayoy metro maschan anchoyoqmi. ³Ñoqa Tayta Diospaq sapaqchasqa sitiopipas tupunqakum chaypi allpata, chaypa largonqa kanqa chunka kimsayok kilometro tumpa masninmi, anchonñataqmi kanqa pichqa kilometro cuarton, chay allpaqariki kanqa ñoqallapaña sapaqchasqam. ⁴Chay sapaqchasqa allpaqa kanqa santuarioypi ñoqa Tayta Diosman asuykuwasqanku serviwaqniy sacerdotekunapaqmi, chay allpapimá wasinkupas kanqa, chaymi chay sitioqa kanqa santuariopaq sapaqchasqa allpa. ⁵Kanqataqmi huk allpapas temploypiservikuq Leviy casta runakunapaq, chay allpapa largonqa kanqa chunka kimsayok kilometro tumpa masninmi, anchonñataqmi kanqa pichqa kilometro cuarton, chaypimá kanqa paykunapa *yachananku llaqtakuna. ⁶Llaqtapaqpas qonkichiktaqmi allpata, chaypa anchonqa kanqa iskay kilometro parten maschayoyqmi, largonñataqmi kanqa chunka kimsayok kilometro masnin, chay allpaqa kanqa chay sapaqchapuwashqaykichik allpapa waqtanpim, chay allpaqariki kanqa Israel llapallan castakunapaqmi.

Kamachikuqpaq allpakunamanta

(Ez 48:21-22)

⁷“Kamachikuqpaqpas kanqataqmi allpakunaqa, sapaqchasqa allpaykunapa hinaspa llaqtapaq rakisqa allpapa iskay law waqtanpim kanqa chay allpakunaqa, chay huklaw waqtanmi kanqa intipa seqaykunanan lawpi intipa seqaykunanan lawmantaq chutarikuspa, huklaw waqtanñataqmi kanqa intipa qespimunanan lawpi, chaypas intipa qespimunanan lawmantaqmi chutarikunqa. Chay allpakunapa largonqa chutarikunqa Israel castakunapa chakranpa waqtantam. ⁸Hinaptinqa chay allpakunaqa kanqa Israel runakuna kamachikuqpaqmi, chaynapim akllasqay kamachikuqkunaqa Israel runaykunataqa manaña ñakarichinqakuñachu aswanqa Israel castakunamanqa ayllunkuman hinam qonqaña *yachananku allpata.

Kamachikuqpaq leykunamanta

⁹“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Israel nacionpi kamachikuqkuna, chayllapaña-yá kachun ñakarichisqaykichikqa, amañayá mas dañotaqa ruraychikchu. Qamkunaqa ruraychik allin arregloman hinaspa allin rurayman hinayá. Runaykunapa chakrankunataqa amañayá dueño chakuychikchu. Chaynatam nini ñoqa Señor Dios.

¹⁰“Qamkunapaqa balanzaykichikpas kachun mana engañakuq pesoyoqyá, efa hinaspá bato sutiyoq tupuykichikpas cabal tupuqyá kachun. ¹¹Kawsaykuna tupunapaq kaqkunapa kanqa iguallam imapas tomana kaqkuna tupunawan, iskay pachak tawa chunkan litro yaykuq homer sutiyoq tupunam kanqa tukuy ima tupukunapa maman. Chunka bato sutiyoq tupunapa yaykunam huk homer sutiyoq tupupa yaykunantam. Chunka efa sutiyoq tupunataqmi yaykunam huk homer sutiyoq tupunapa yaykunanta. ¹²“Llasaqqunata balanzawan pesanankupas kaynam kanqa: iskay chunka gera sutiyoq tupunam kanqa huk siclo, chay sicloqariki llasanqa chunka iskayniyoq gramotam, soqta chunka siclo sutiyoq pesaqmi kanqa mina sutiyoq pesaqpa llasanman hina.

¹³“Qowanaykichik ofrendakunapa kaynam kanqa: soqta chunka igualla partemanmi rakirunkichik cosechasqaykichik trigoykichiktawan cebadaykichikta hinaspam chaykunamanta hukninta ofrecekunachik. ¹⁴Aceite horqosqaykichiktapas rakinkichiktaqmi pachak igualla parteman hinaspam chay huknintaqa ñoqamanta ofrecekunachik. ¹⁵Israel nacionpi allin pastokuna mikuqmantam ovejakunatapas rakipuwankichik. Rakipuwankichikqa iskay pachak ovejakunapa huknintam ofrecekunaykichikpaq. Chay ofrendakunapa kanqa kawsaykunamanta ofrendakunapaqmi, lliw kañana ofrendakunapaqmi chaynataq ñoqawan allinlla kasqankumanta ofrendakunapaqmi. Chay ofrendakunataqariki ofrecekunakuq huchanku pampachasqa kanapaqmi. Chaynatamá ñoqa Señor Dios nini.

¹⁶“Chay ofrendakunataqa Israel nacionpi llapallan runakunam qonanku chay nacionpi kamachikuqman. ¹⁷Hinaptinmi chay kamachikuqñataq qonqa lliwta kañaspá ofrecekunanku animalkunata chaynataq kawsaykunamanta ofrendakunatapas hinaspá tallipuwanku vinotapas. Chaykunataqa chay kamachikuqmi rurachinqa hatun fiesta punchawkunapi, llullu killa punchawkunapi, samana punchawkunapi chaynataq Israel castakunapa llapallan wakin fiestakunapipas. Payqa qonqataqmi hucharayku ofrendakunatapas, kawsaykunamanta ofrendakunatapas, lliw kañana ofrendakunatapas, ñoqawan allinlla kasqankumanta ofrendakunatapas, chaynapim Israel casta runakunapa huchanqa pampachasqa kanqa.

Pascua fiestamanta

¹⁸“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Runakunapa huchankunarayku santuario chuyanchasqa kanapaqmi ofrecekunachik allin sano malta torota, chaytaqa rurankichik punta kaq killapa punta kaq punchawninpi. ¹⁹Chay hucharayku ofrecekunanku animarpa yawarnintaqa sacerdotem chaskiykunqa hinaspam llusinqa templopa punkunpi pilarkunaman hinaspam payqa llusinqataq altarpa patanpi tawantin esquinankunamanpas chaynataq templopa uku kaq pationpa zaguanninpa pilarninkunamanpas. ²⁰Hina chaynallataqmi chay sacerdoteqa rurantaq chay killapa qanchis kaq punchawninpi, chaytaqa rurantaq mana munastin otaq mana yachastin imawanpas huchallikuruq runakunapa favorninpi, chaynapim runakunapa huchanrayku santuarioqa chuyanchasqa kanqa. ²¹Chay punta kaq killapa chunka tawayoq kaq punchawninpi qallarinkichik Pascua Fiesta rurayta, qanchis punchawnintinpunim mikunkichik mana qonchuyok tantata. ²²Chay chunka tawayoq kaq punchawpi chay kamachikuq ofrecekunapa huk malta torota, chay malta torotaq ofrecekunapa kikinpa huchanmantawan nacionpi llapallan runakunapa huchanmantam. ²³Chay fiestapiqa sapa punchawmi chay qanchis punchawnintinpunim ofrecekunakuq allin sanokama qanchis malta torokunata chaynataq

qanchis carnerokunatapas, chaykunaqariki kanqa ñoqa Tayta Diospaq lliw kañapuwananku ofrendakunam, huchankuraykupas sapa punchawtaqmi ofrecekunaku huk chivatota. ²⁴Sapa malta toro ofrecekunakumanmi yapanqaku iskay chunka tawayoq kilo kawsay ofrendakunata hinaspa yapanqakutaq tawa litro aceitetas. Hina chaynallatam yapanqaku sapa carnero ofrecekunakumanpas.

Ramada ruray fiestamanta

²⁵“Qanchis kaq killapa chunka pichqayoy punchawninpi qallariq fiestapaqmi chay kamachikuq ofrecekunapa chay qanchisnintin punchawpi hina. Chay ofrendakunaqariki kanqa hucharayku ofrendakunam, lliw kañapuwananku ofrendakunam chaynataq kawsaykunamantawan acitemanta ofrendakunam.

Kamachikuqpas hinaspa llapa runakunapas fiestapiqa imam ruranankumanta

46 ¹“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Intipa qespimunan lawman qawaq ukulaw patiomam yaykuq zagan punkuqa wichqarayanqam chay soqtantin punchaw llamkanaykichikkamaqa, samana punchawpim ichaqa kichakunqa, kichakunqataqmi llullu killa punchawpipas. ²Chay kamachikuqmi yaykunqa hawa lawpi zagan punku corredorninta hinaspa sayaykunqa chay zagan punkupa huknin pilarpa waqtanpi, sacerdotekunañataqmi kañapuwanqaku ofrecekunanku animalkunata, ofrecekunakutaqmi ñoqawan allinlla kasqankumanta animalkunatapas hinaptinmi chay kamachikuqqa zagan punkupi qonqoranpa pampaman kumuykunqa hinaspanñam payqa lloqsimunqa. Chay zagan punkuqa amam wichqakunqachu inti seqaykunankama. ³Hina chay zagan punkupa chimpanpim nacionpi runakunapas ñoqa Tayta Diospa qayllaypi qonqoranpa pampaman kumuykunqaku, chaynataqa adorawanqaku samana punchawkunapiwan llullu killa punchawkunapim. ⁴Ñoqa Tayta Diosman chay kamachikuqpa ofrecekunanku animalkunaqa sapa samana punchawpaqmi kanqa soqta malta carnerokunawan huk poqosqa carnero, chaykunaqa kanqa allin sanokamam. ⁵Sapa poqosqa carnero ofrecekunankumanmi yapanqa iskay chunka tawayoq kilo kawsaykunamanta ofrendata hinaspa yapanqataq tawa litro aceitetas, malta carnerokuna ofrecekunanku ofrendamanñataqmi yapanqa achkapas-asllapas munasqanman hina kawsay ofrendata. Sapa iskay chunka tawayoq kilo kawsay ofrendakunawanmi ichaqa ofrecenqa tawa litro aceiteta. ⁶Llullu killa punchawpiqa ofrecekunanku huk malta torota, soqta malta carnerokunata chaynataq huk poqosqa carnerotapas, chay animalkunaqa kanqa llapallanmi allin sanokama. ⁷Sapa malta toro ofrecekunankumanmi yapanqa iskay chunka tawayoq kilo kawsay ofrendata, hina chayna kawsay ofrendallatam yapanqa sapa poqosqa carnerota ofrecekunankumanpas, sapa malta carnerokunata ofrecekunanku ofrendamanñataqmi yapanqa achkapas-asllapas atisqanman hina kawsay ofrendata, sapa iskay chunka tawayoq kilo kawsay ofrendakunawanmi ofrecenqa tawa litro aceiteta.

⁸“Chay kamachikuq yaykuspanqa zagan punkupi kaq corredornintam yaykunqa hinaspa hina chaynallantataq lloqsimunqapas. ⁹Hatun fiestakunapi nacionpi runakuna ñoqa adorawanankupaq yaykumunqunaqa kaynatam ruranqaku: Norte lawpi zagan punkun yaykumunqunakunaqa lloqsinqaku surlawpi zagan punkuntam, surlawpi zagan punkun yaykumunqunakunaqa lloqsinqaku nortelawpi zagan punkuntaña. Amam lloqsinqakuchu maymi yaykumusqanku punkullantaqa aswanqa chimpankupi tarikuq punkuntañam. ¹⁰Chay kamachikuqpas yaykunqa paykunawan kuskam hinaspa lloqsinqakupas kuskataq. ¹¹Hatun fiestakunapipas hinaspa wakín

fiestakunapipas sapa malta toro ofrecewasqanmanmi yapanqa iskay chunka tawayoq kilo kawsay ofrendakunata, hina chayna kawsay ofrendallatam yapanqa sapa kuti carnerota ofrecewaspanpas, sapa malta carnerokuna ofrecewasqan ofrendamanñataqmi yapanqa achkapas-asllapas munasqanman hina kawsay ofrendata, sapa iskay chunka tawayoq kilo kawsay ofrendakunawanmi ofrecenqa tawa litro aceiteta.

¹²“Ñoqa Señor Diosmanqa chay kamachikuq runaqa ofreceanmantaqmi kuyakuy ofrendantapas. Chay ofrendanqa kanmanmi lliwta kañapuwananpaq animalpas otaq ñoqawan allinlla kasqanmanta ofrenda animalpas. Chayta ofreceananpaqqa kichanqakum intipa qespimunan lawman qawaq zaguan punkuta hinaptinmi payqa chayna ofrendakunata ofreceanqa samana punchawkunapi rurankunman hina. Chaymanta pay lloqsiruptinmi punkutaqa wichqanqakuña.

Sapa punchaw ofrecenanku ofrendakunamanta

¹³“Sapa punchaw achikyamuqtam ñoqapaq lliwta kañapuwankichik watayoq allin sano huk malta carnerota. ¹⁴Hina sapa achikyaytataqmi ofrecekankichik tawa kilo kawsay ofrendakunatapas, ofrecekankichiktaqmi huk litro masnin aceitetas, chay aceitewanqa chay kawsay ofrenda harinatam nuyuchipuwankichik, kay kawsaykunamanta ofrendataqa ñoqa Tayta Diosmanmi qowankichik wiñaypaq decretoykunaman hina. ¹⁵Chaynaqa sapa kutimá achikyamuqta kañapuwankaku malta carnerota hinaspam ofrecekankakutaq kawsay ofrendatapas chaynataq aceite ofrendatapas.

Kamachikuq runaqa chakrankunawan imam rurananmanta

¹⁶“Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Huk kaqnin churinman chay kamachikuq chakrankunata regalaptinqa chay chakrakunaqa mirayninkunapa herencianñam rikurirunqa. ¹⁷Ichaqa huk kaqnin serviqninman chay kamachikuq huk kaqnin chakranta regalaykuptinqa chay chakram serviqninpa kanqa libre kacharina watakamalla, chay libre kacharina wata chayaramuptinmi chay chakrataqa kutiykachinga chay kamachikuqman, chaynapim chay chakraqa kamachikuqpa churinkunapa herencianña kanqa. ¹⁸Chay kamachikuqqa qari tukuspanqa manam apakunmanchu pipa herencia chakrantapas, churinkunaman herencia chakrata qospanqa kikinpa kapuqninmantam qonqa, chaynapim runaykunaqa kapuqninmantaqa mana wischusqachu kanqa.”

Temploa murallanpa kuchunkunapi cocinakunamanta

¹⁹Chaymantam chay pusawaqniy runaqa pusaykuwarqataq zaguan punkupa waqtanpi punkunta, pusaykuwarqaaq norte lawman qawaq sacerdotekunapaq sapaqchasqa cuartokunamanmiki, chaypim intipa seqaykunan lawman tupquespan qawachiwarqa huk sitiota. ²⁰Hinaspam niwarqa:

—Kaypim sacerdotekuna yanunqa culparayku ofrecekwasqanku animalkunapa aychanta chaynataq hucharayku ofrecekwasqanku animalkunapa aychantapas, qowasqanku kawsay ofrendakunatapas chaypitaqmi alistankaku. Chaynapim chay imapas ofrecekwasqankutaqa mana horqonqakachu hawa patiomanta, chaynapitaqmi llapa runakunapas chay ñoqallapaqña sapaqchasqa kaqkunawanqa mana tuparunqachu —nispa.

²¹Chaymantam chay pusawaqniyqa lloqsichiwarqa hawa kaq patiomán hinaspam pusawarqa chay patiopa tawantin esquina kuchunman, chay sapakamapa esquina kuchunpiñataqmi kasqa huk taksa patiokuna. ²²Chay tawantin esquina kuchupiq kasqataqmi perqawan muyusqa patiokunapas, chay muyurimuq perqapa largonqa kasqa

iskay chunka hukniyoq metronmi, anchonñataqmi kasqa yaqa chunka soqtayoq metron, chayna sayayniyoqllam kasqa tawantinpuni, ²³chaynaqa chay tawantin sitiokunapimá kasqa perqasqa seqellaña tullpakuna. ²⁴Hinaptinmi chay pusawaqniy runa niwarqa:

—Kay cocrinakunapim templopi servikuqkunaqa yanukunqaku llapa runakunapa ofrecesqan ofrendakunata —nispa.

Templo lawmanta lloqsiq mayumanta

47 ¹Chaymantam chay pusawaqniy runaqa kutichiwarqa temploman yaykuna punkuman, qawariptiymi yaku pawamuchkasqa templopa punkunpa uku kaq pampanmanta, chay yakuqa kallpachkasqa templopa qawasqan intipa qespimunan lawmanmi. Chay yakuqa uray lawmanmi templopa *alleq lawninta richkasqa altarpa surlawninman. ²Chaymantam lloqsichiwarqa norte lawman qawaq zagan punkunta hinaspa muyuchimuwarqa hawa ñanninta intipa qespimunan lawpi punkuman chayanaykukama, chay yakuqa asneqlam zagan punkupa surlawninta pawachkasqa. ³Chaymantam chay runaqa huk cordelta aptarikuspan lloqsirqa intipa qespimunan lawman hinaspa tupurqa yaqa media cuadrata. Chaypi kaq yakuta chimpachiwaptinmi chay yakuqa haypawarqa chaki plantaykamalla. ⁴Payqa tupurqataqmi yaqa media cuadratawan hinaspa huktawan chay yakuta chimpachiwarqa, ichaqa chay yakuqa hayparuwarqa moqoykamañam. Payqa tupurqataqmi yaqa media cuadratawan hinaspa huktawan chay mayuta chimpachiwarqa hinaptinmi chay yakuqa haypawarqa weqawniykamaña. ⁵Huktawan yaqa media cuadrata tupuykuptinmi chay yakuqa rikurirurqa mana pasay atina mayuña, chay yakuqa tikrakururqa nadeaspallaña pasana uku-uku mayumanmi. ⁶Chaymi niwarqa:

—Runapa churin ¿yaqachum qawachkanki? —nispa.

Chaymantam payqa kutirichimuwarqa mayupa patanta. ⁷Chayna kutimustinmi mayupa kaylaw-waklawninpi rikurqani achkallaña sachakunata. ⁸Hinaptinmi niwarqa:

—Kay mayupa richkan intipa qespimunan lawmanmi hinaspa uraykuchkan Jordan Mayupa kallpanan qechwaman, chaymantañataqmi yaykunqa Kachi Qochaman, chay qochaman chayaruptinñataqmi chay qochapa yakunqa tikrakurunqa miski yakumanña. ⁹Maypipas chay mayupa chayasqanpiqa kawsanqam tukuy rikchaq yaku animalkuna chaynataq timpuy-timpuy challwakunapas, maymanñapas chay mayupa chayasqanpiqa qatqe yakutam miski yakumanña tikrarunqa hinaptinmi chaypiqa kawsanqa llapallan animalkuna. ¹⁰Challwaqkunapas kanqa En-gadi Pukyu lawmanta qallaykuspam En-eglaim Pukyu lawkama, chaypitaqmi mallankutapas mastanqaku chakichinankupaq, chaypiqa Mediterraneo Lamar Qochapi hinam tarikunqa tukuy rikchaq challwakuna. ¹¹Chay Kachi Qochapa waqtanpi qochachakunapim ichaqa mana kanqachu miski yakuqa, manataqmi kanqachu cienegankunapipas, chaykunapiqa kachi horqonankupaqmi hinalla kanqa kachi yakukuna. ¹²Chay mayupa kaylawnin-waklawninpiqa wiñanqam tukuy rikchaq fruta sachakuna, chay sachakunapa llaqenqa manam haykapipas qawinqachu nitaqmi rurunkunapas tukunqachu, sapa killan-killanllam rurunqa, chaynaqa kanqa templomanta lloqsiq yakuwan *parqosqa kasqanraykum. Chay rurunkunaqa kanqa mikunapaqmi, llaqenkunañataqmi kanqa hampipaq.

Allpankupa linderonkunamanta

¹³—Ñoqa Señor Diosmi nini kaynata: Chunka iskaynintin Israel ayllukunapa chaskinanku herenciankuqa kaynam kanqa: Joseypa castankunamanmi tocanqa wakinkunapa allpanmantapas doble. ¹⁴Ñoqaqa jurarqani kay nacionpi allpankunata abueloykichikkunaman qonaypaqmi, chaynaqa qamkunayá igualninka rakinakuychik, kay nacionpi allpakunaqariki kanqa herenciaykichikmi.

¹⁵—Norte lawpi tarikuq linderoka qallarinqa Mediterraneo Lamar Qochapim hinaspam pasanqa Hetlon sutiyoq llaqtapa waqtanta hinaspa Hamat Qasanta ¹⁶Zedad sutiyoq llaqta lawman. Chaynintaqa pasanqa Berota hinaspa Sebraim sutiyoq llaqta lawmanmi. Chay llaqtaqariki tarikun Hauran sutiyoq linderopiñam. ¹⁷Chaynaqa chay Mediterraneo Lamar Qochapi qallariq norte law linderoka ringa Hazar-enan llaqtakamam. Damasco llaqtapiwan Hamat lawpi allpakunaqa kanqa norte lawpimá.

¹⁸—Intipa qespimunan lawpi tarikuq linderoka qallarinqa Hauran lawmantam Damasco llaqtaman riqqim hinaspam chutarikunqa Tamar llaqtakama. Chay llaqtaqariki kachkan Kachi Qochapa hichpallanpim. Chaynaqa chay linderoka chutarikunqa Jordan Mayupa waqtantam hinaptinmi chay Jordan Mayupa Galaad lawta rakinqa Israel nacionmanta. Chaynamá kanqa intipa qespimunan lawpi tarikuq linderoka.

¹⁹—Surlawpi tarikuq linderonataqmi qallarinqa Tamar llaqtapi hinaspam chutarikunqa yakupa kanan Meriba-cades lawkama, chaymantañataqmi chutarikunqa Egipto Wayqo nisqanku wayqonta Mediterraneo Lamar Qochaman chayanankama.

²⁰—Intipa seqaykunanan lawpi tarikuq linderonataqmi kanqa Mediterraneo Lamar Qochapa norte lawman patankuna chutarikuq. Chay linderoka qallarinqa Egipto Wayqo nisqanku wayqonpimá hinaspam tukunqa Hamat Qasaman yaykunapa chimpanpi.

²¹—Hinaptinqa chay allpatamá Israel ayllukunaqa rakinakunkichik. ²²Chaynaqa kay allpakunamá kanqa tocasuqnikichik herenciaykichikqa chaynataq qamkunawan *yachaq forasterokunapa herencianpas. Paykunapa churin qamkuna ukupi naceptinqa paykunam kanqaku Israelpa miraynin hinaña, chaynapim paykunapas chaskinqaku qamkuna hinaña tocaqnin herenciankuta. ²³Forastero runakunaqa tocaqnin herenciankutam chaskinqaku maymi ayllukunapa *yachasqan allpapi. Ñoqa Señor Diosmi nini chaynata.

Israel ayllukunaman allpa partesqankumanta

48 ¹⁻⁷—Norte lawpi tarikuq linderoka qallarinqa Mediterraneo Lamar Qochapim hinaspam pasanqa Hetlon sutiyoq llaqtapa waqtanta hinaspa Hamat Qasanta Hazar-enan llaqtaman chayanankama, Damasco llaqtapiwan Hamat lawpi allpakunaqa kanqa norte lawpimá. Israel sapa ayllukunapa allpankunaga intipa qespimunan lawmanta qallaykuspam chutarikunqa intipa seqaykunanan law Mediterraneo Lamar Qochapa patankama. Chay ayllukunamanmi norte lawmanta qallaykuspa surlawman qatinasninpi partenqaku Dan ayllupaq, Aser ayllupaq, Neftaliy ayllupaq, Manases ayllupaq, Efraim ayllupaq, Ruben ayllupaq hinaspa Juda ayllupaq.

Tayta Diospaq sapaqchananku allpamanta

(Ez 45:1-6)

⁸—Surlawpi tarikuy Juda ayllukunapa allpankunapa qatinqinmanñataqmi partenqaku ñoqapaq sapaqchasqanku allpakunata. Chaypas intipa qespimunan lawpi qallarispam kinrayninman chutarikunqa intipa seqaykunan lawpi Mediteraneo Lamar Qochapa patankama, chay kinrayninman chutarikuy allpakunapa largonqariki kanqa chay ayllukunapa allpan sayayniyoqmi, anchonñataqmi kanqa chunka kimsayoy kilometro tumpa masnin. Chay allpakunapa chawpinpiñataqmi kanqa ñoqapa santuarioy.

⁹—Ñoqa Tayta Diosman qowanaykichik chay allpakunapa largonqa kanqa chunka kimsayoy kilometro tumpa masninmi, anchonñataqmi kanqa chunka kilometro parten. ¹⁰Chay partepuwasqanku allpamantapas partenqakutaqmi sacerdotekunapaq sapaqchasqa allpata. Chay allpakunapa largonqa kanqa chunka kimsayoy kilometro tumpa masninmi, anchonñataqmi kanqa pichqa kilometro cuarton, sacerdotekunapa allpanpa chawpinpiñataqmi kanqa ñoqapa santuarioy. ¹¹Chay allpaqa kanqa Sadocpa mirayninmanta kaq ñoqallapaqña sapaqchaku sacerdotekunapaqmi, paykunallamiki santuarioyypiq serviwarqaku Israel castakuna ñoqamanta karunchakuruptinkupas, paykunaqariki karunchakururqaku Levy castakunata qatispensum. ¹²Chaynaqa chay ñoqallapaqña sapaqchasqanku allpapi má otaq Levy castakunapa allpanpa waqtanpimá kanqa sacerdotekunaman qosqanku allpakunaqa. ¹³Sacerdotekunapa norte law waqtanpipas kanqam Levy castakunapa allpanqa, chay allpapa largonqa kanqa chunka kimsayoy kilometro tumpa masninmi, anchonñataqmi kanqa pichqa kilometro cuarton. ¹⁴Chay allpaqa ñoqa Tayta Diosllapaqña sapaqchasqamá kanqa hinas-papas chay allpaqa kanqa chay nacionpi allpakunamantapas aswan allinninmi. Chay allpakunaqa manam imaniraqllapas rantikusqachu kanqa, amataqmi chay allpaqa pipapas cambiasqanchu kanqa nitaqmi pimanpas qosqachu kanqa.

¹⁵—Chay qowasqanku puchuqnin allpakunam ichaqa kanqa mana ñoqapaq sapaqchasqachu, chay puchuy allpapa largonqa kanqa chunka kimsayoy kilometro tumpa masninmi, anchonñataqmi kanqa iskay kilometro parten maschayoy. Chaypimá hatarichinqaku runakunapa *yachanan huk llaqtata, chay llaqtapa waqtankunapiñataqmi kanqa animalkunapa echaderon, chay allpapa chawpinpimá kanqa chay llaqtapa.

¹⁶Chay llaqtapa tawantin waqtankunapa kanqa yaqa iskay kilometro parten igualkama sayayniyoqmi. ¹⁷Chay llaqtapa muyuriqninpi echaderonkunaqa tawantin waqtanpim kanqa igual sayayniyoqkamalla, sapakamapa anchonmi kanqa pachak kimsa chuncan hukniyoq metro. ¹⁸Intipa qespimunan lawman qawaq llaqtapa waqtanpim qallarinqa tarpunanku chakrakunaqa, chay chakraqa chutarikunqa ñoqallapaqña sapaqchapuwasqanku allpapa waqtantam. Intipa seqaykunan lawman qawaq llaqtapa waqtanpipas qallarinqam hina chayna tarpuna chakrakuna. Chay chakrapi ruruqkunaqa kanqa llaqtapi llamkaq runakuna mikunanpaqmi. Chay kaylaw-waklawpi tarikuy chakrakunapa sapakama largonqa kanqa pichqa kilometro cuartonmi. ¹⁹Llaqtapi *yachaq llamkaqkunaqa kanmanmi Israelpa mayqen ayllunkunamantapas, paykunamá llamkanqa chay chakrakunapiqa. ²⁰Chaynaqa santuariopaq sapaqchasqanku allpam llaqtapaq partesqanku allpapiwan kayna kanqa: tawantin waqtankunam kanqa igual sayayniyoqkamalla, chay hukninpa waqtanpa sayayninmi kanqa chunka kimsayoy kilometro tumpa masnin.

Kamachikuqpaq allpakunamanta

(Ez 45:7-8)

²¹⁻²²—Santuariopaq sapaqchasqanku allpakunapiwan llaqtapaq partesqanku allpakunapa kaylaw-waklawninpi puchuq allpakunam kanqa kamachikuqpaq. Chay allpapa norte lawninpiqariki qallarinqa Juda castakunapa allpankunam, surlawninpi-ñataqmi qallarinqa Benjamin castakunapa allpankuna. Chaynaqa intipa qespimunan lawpi tarikuq allpapa anchonqa kanqa chunkakimsayoc kilometro tumpa masninmi, largonñataqmi kinrayninman chutarikunqa intipa qespimunan law linderoman. Intipa seqaykunan lawpi tarikuq allpapas chayna igual anchoyoqlataqmi kanqa hinaspa chaypas chutarikunqa Mediterraneo Lamar Qochapa patankamataq, chay lliw allpakunapa chawpinpimá kanqa ñoqallapaqña sapaqchasqanku temploqa, chay-pitaqmi kanqa Leviy castakunaman tocaq allpapas hinaspa llaqtapaq allpapas.

Israel wakin ayllukunapa allpanmanta

²³⁻²⁷—Israel wakin ayllukunapa allpanqa intipa qespimunan lawmanta qallay-kuspa chutarikunqa intipa seqaykunan lawpi Mediterraneo Lamar Qochapa patankama, chay ayllukunamanmi norte lawmanta qallaykuspa surlawman qatinasninpi partenqaku Benjamin ayllupaq, Simeon ayllupaq, Isacar ayllupaq, Zabulon ayllupaq hinaspa Gad ayllupaq.

²⁸—Surlawpi tarikuq linderoñataqmi qallarinqa Tamar llaqtapi hinaspa chutarikunqa yakupa kanan Meriba-cades lawkama, chaymantañataqmi chutarikunqa Egipto Wayqo nisqanku wayqonta Mediterraneo Lamar Qochaman chayanankama.

²⁹—Chaynaqa chay allpatamá herenciapaq chaskinqaku Israelpa castankunaqa, chaynamá kanqa paykunaman partesqaykichik allpakunaqa.

Jerusalen llaqtapa punkunkunamanta

³⁰⁻³⁴—Chaypi kaq llaqtaqa kanqa murallawan muyusqam. Chay llaqtapa tawan-tin waqtankunaqa igual sayayniyoqkamallam kanqa, huknin waqtanmi kanqa yaqa iskay kilometro parten. Chay murallapa tawantin waqtankunapim kanqa kimsa zaguan punkukuna, sapa punkukunam sutichasqa kanqa Israel ayllukunapa sutinwan, norte lawman qawaq murallapim kanqa Ruben Punku, Juda Punku hinaspa Leviy Punku. Intipa qespimunan lawpiñataqmi kanqa Josey Punku, Benjamin Punku hinaspa Dan Punku. Surlawpiñataqmi kanqa Simeon Punku, Isacar Punku hinaspa Zabulon Punku. Intipa seqaykunan lawpiñataqmi kanqa Gad Punku, Aser Punku hinaspa Neftaliy Punku. ³⁵Chay murallapa lliw muyuriqninqa kanqa isqon kilometro partenmi. Chay punchawmantapunim chay llaqtapa sutin-qa kanqa: “Tayta Diosmi Chaypiqa Kachkan.” niq sutiyoq.

DANIELPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Danielpa sutinwan sutichasqa librom. Kay libroqa qellqasqa karqa Judio runakuna huklaw nacionpi ñakarichisqa kasqanku tiempopim. Danielqa paywan kуска ñakariq runakunatam kallpancharqa chaynapi Diosmanta ama rakikunankupa. Paykunatam yanaparqa confiakuspa Dioslapi suyanankupa. Kay libropi qellqasqa kaqkunaqa karqa Babilonia nacionpi kachkaptinkum chaynataq Rey Nabucodonosor gobiernachkaptinmi. Chay nacionpim karqa preso pusasqanku Judio casta mozokunapas. Taytacha-mamachakuna adoraq reymi paykunata kamachirqa Diosninkuta qepanchakunankupaq ichaqa paykunam wañuytapas mana manchakuspanku Diosninkumanta mana kacharikurqakuchu.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Danielmantawan mozasinkunamanta chaynataq ñakari-chinqinku reywan churanakusqankumantapas (1-6).

Iskay kaq parteñataqmi willakun kimsa revelacionpi rikchanachiykunawan Daniel-man Dios qawachisqanmanta. Chay rikchanachiykunam karqa munaychakuq nacionkuna imaynam hatunyaruspa tuiñichisqa kanankumanta chaynataq ñakarichikuq reykuna humi-llachisqa kaptinku Diospa runankuna vancenamanta (7-12).

Babilonia llaqtapi Daniel tarikusqanmanta

1 ¹Juda nacionpa reynin Joacim kimsa watamanña gobiernachkaptinmi Babilonia nacionpa reynin Nabucodonosor hamurqa Jerusalen llaqtapa contranpi hinaspa llaqtapa muyuriqninpi campamentonta churarurqa. ²Juda nacionpa reynin Joacimtam Diospa templanpi kaq achka serviciokunatawan Señor qoykurqa Rey Nabucodonosorman hinaptinmi chay reyqa tukuy imata aparqa Sinar sutiyoq Babilonia nacionman, apasqa serviciokunatam churaykurqa taytachanpa kapuqninkuna waqaychana wasinman. ³Chaymantam Rey Nabucodonosorqa palacionpi serviqninkunapa jefen Aspenazta kaynata kamachirqa:

—Israelpa mirayninpi tarikuq reypa castankunatayá pusamuway, pusamuway-taqyá ancha reqsisqa kamachikuqkunamanta ⁴mozokunatapas. Paykunaqa kanqa allin qawapasllaña qarikunam, tukuy imapas yachaq hinaspa allin entiendeq qarikunam, paykunaqa kanqa palacioypi servikunankupaq hinamá. Paykunatayá yachachichunku kay Caldea lawpi rimaytawan libronchikkuna leeyta —nispa.

⁵Rey Nabucodonosorqa kamachikurqataqmi:

—Chay akllasqayki mozokunamanqa sapa punchawmi qonki ñoqapa mi-ku-nayta, tomanqakupas imam ñoqapa tomanay vinotataqmi. Kimsa wata yachachiptinkum serviqnijkuna kanqa —nispa.

Danielwan kimsantin llaqtamasinkuna reypa palacionpi kasqankumanta

⁶Judapa mirayninmanta chay akllasqa mozokunawanmi kachkarqa Daniel, Ananias, Misael hinaspa Azarias, paykunaqa karqa Judapa mirayninmi. ⁷Paykunapa

sutintam chay palaciopi servikuqkunapa jefen tikrarurqa. Danielpa sutinmi karqa Beltsasar, Ananiaspa sutinmi karqa Sadrac, Misaelpa sutinmi karqa Mesac, Azariaspa sutinñataqmi karqa Abed-nego. ⁸Danielmi tukuy sonqonwan tantearurqa reypa mikunin qosqankuta ama mikunanpaq hinaspa vino qosqankutapas ama tomananpaq. Diospa qayllanpi millakuypaq hina mana karunanpaqmi mana munarqachu chaykuna chaskiytaqa. Chayraykum Danielqa chay palaciopi serviқkunapa jefenta ruegakurqa chay mikuykunata ama qonanpaq. ⁹Diospuni palaciopi serviқkunapa jefenta sonqochaykuptinmi Danielta llakipayarispán kuyapayarirqa. ¹⁰Paymá Danielta nirqa:

—Ñoqaqa manchakunim Reyniytaqa, paymi kamachiwarqa imam qamkunapa mikunaykichiktawan tomanaykichikta. Uyaykichik wakin wiñaymasikichik mozokunapa uyanmanta hukmanyasqata rey rikuruspanqa qamkunaraykuchá wañurachiwanqa —nispa.

¹¹Hinaptinmi Daniel rimapayarqa chay jefepa churasqan mayordomota. Paytaqa churarqa Danielmanta, Ananiasmanta, Misaelmanta hinaspa Azarias manta cuentallikunanpaqmi. ¹²Paytamá Daniel nirqa:

—Ruegakuykim ñoqaykuta pruebawanaykikupa, chunka punchawyá mikuchiwayku verdurakunallata hinaspayá yakullatataq tomasaқkupas. ¹³Chaymantayá rikchayniykuta tupanachiy reypa mikunan mikuq mozokunawan hinaspañayá ñoqaykuwanqa ruray imam tanteasqaykiman hina —nispa.

¹⁴Chaynapimá mayordomoqa imam mañakusqankuta uyariykuspan chunka punchaw pruebarqa. ¹⁵Chunka punchaw pasaruptionmi chay mozokunapa rikchayninqa reypa mikunin mikuq wakin mozokunapa rikchayninmantapas aswan allinraq karqa. ¹⁶Chaynapim mayordomoqa apakuña chay mozokunapaq reypa qosqan mikuytawan vinota hinaspa mozokunamanqa qoq verdurallataña.

¹⁷Chay tawantin mozokunamanmi Dios qorqa yachaytawan allin yuyayniyoq kayta, chaynapim yacharqaku librokunapi kaқkunatawan tukuy ima yachaykunata. Danielqa entienderqataqmi llaqa revelacionkunapa hinaspa mosqoykunapa imam ninantapas. ¹⁸Reypa kamachisqanman hina mozokunata paypa ñawpaqinman pusanankupa kimsa wataña cumplikuruptinmi chay palaciopi serviқkunapa jefen paykunata pusarqa Rey Nabucodonosorman. ¹⁹Paykunawanmi rey rimarqa, ichaqa chay llapallan mozokunapiqa manam hukllatapas tarirqachu Danielta, Ananiasta, Misaelta hinaspa Azariasta hinaqa. Chaynapim paykunaga akllasqa karqaku reypa serviқninña kanankupa. ²⁰Imapas yachay kaқkunamantawan entiendena kaқkunamanta rey tapuspanmi paykunata tarirqa nacionninpi brujokunamantapas hinaspa espiristakunamantapas chunka kuti yachayniyoqta. ²¹Chaynapim Danielqa reyta servirqa Ciro sutiyoy reypa gobiernasqan punta watakama.

Rey Nabucodonosorpa mosqoyninmanta

2 ¹Iskay watamanña rey Nabucodonosor gobiernachkaspanmi mosqorurqa, sonqon hukmanyaruptionmi manaña puñuytapas atirqachu. ²Chayraykum qayachirqa brujokunata, espiristakunata hinaspa musyaқkunata, qayachirqataqmi Caldea runakunamanta yachaқkunatapas, chaynapimá paykunaga hamurqaku reypa qayllanman. ³Reymi paykunata nirqa:

—Mosqorusqayraykum imam ninanta mana yachaspay hukmanyasqa kachkani —nispa.

⁴Hinaptinmi Caldea runakunapi kaq yachaқkuna Aram lawpi rimayninkuman hina reyta kaynata nirqaku:

—Wiñaypaq kawsakuq reyllayku, imam ninanta willaykunaykupaqyá mosqos-qaykita willaykuwayku —nispa.

⁵Chaymi reyñataq nirqa:

—Ñoqaqa chunkay-chunkaytam tanteakuruni chaynaqa qamkunayá allinta uyariway-chik: Mosqosqaytapas hinaspa imam ninantapas mana willawaspaykichikqa tisapasqam kankichik, wasikichikpas qopa patañam rikurirunqa. ⁶Ichaga imam mosqorusqaytawan imam ninantapas willaykuwaptikichikqa qamkunamanmi qosqaykichik regalokunata hinaspa premiokunata, chaywanpas qamkunataqa ancha reqsisqatam rurasqaykichik, chaynaqa willaykuwaychikyá imam mosqorusqaytawan imam ninanta —nispa.

⁷Chaymi yachaqkuna yapamanta reyta nirqaku:

—Reynillayku, qamqa niykuwaykuyá imam mosqorusqaykita hinaptinqa ño-qaykupas willaykusqaykikum imam ninanta —nispa.

⁸Hinaptinmi reyñataq nirqa:

—Ñoqaqariki yachanipunim qamkunaqa tiempo pasachiy munasqaykichikta, qamkunaqariki yachankichikmi chunkay-chunkay tanteakurusqaytaqa. ⁹Imam mosqorusqayta mana willawaptikichikqa llapallaykichikpaqmi kachkan huk castigolla, cheqaptapunipas qamkunaqa kay tantearusqay pasarunanpaqmi llullakunata hinaspa yanqakunata niwanaykichikpaq tanteanakurunkichik. Chaynaqa niwaychikyá imam mosqorusqaytapas, chaychiki chayraq yachasaq chay mosqoy-niypa imam ninan willaway atinaykichiktapas —nispa.

¹⁰Hinaptinmi chay yachaqkuna reyta nirqaku:

—Kay pachapiqa manam pipas kanchu qam reyniykupa mañakusqan willakuy atiq runaqa, manataqmi kunankamaqa reyrunaqa mayñaña hatun kaspapas otaq mayñaña atinyioq kaspapas mañakurqachu kay qampa mañakusqayki hina sasa-sasataqa, manamá chaynataqa mañakurqakuchu mayqen brujomantapas, espiritistamantapas nitaq Caldea runakunapi kaq yachaqkunamantapas. ¹¹Qampa mañakusqaykiqa reynillayku, ancha-ancha sasallañam, manam chaytaqa pipas willasunkimanchu. Atispaqariki-atinman dioskunallam ichaga paykunaqa manamiki *yachan runakunawanchu —nispa.

¹²Chayta uyariykuspanmi reyqa llumpa-llumpayta piñakururqa hinaspa kamachirqa Babilonia nacionpi llapallan yachayniyoq runakunata wañuchinankupaq. ¹³Chaynata rey decretaruptinmi Danieltapas llaqtamasinkunatawan maskarqaku wañurachinankupaq.

Reyqa mosqoyninta Daniel willaykusqanmanta

¹⁴Arioc sutiyoq runam karqa reyta waqaychaq soldadokunapa capitannin, paymi lloqsirqa chay yachayniyoq runakunata wañuchinanpaq. Ichaga Danielmi paywan rimarqa sumaqlataña, yachayllawanña rimaspanmi ¹⁵tapurqa:

—¿Imaynanpitaq reyqa kamaykachikamun kayñaña llumpay decretotaqa? —nispa.

Hinaptinmi Arioc imam pasakusqanmanta willarqa Danielman. ¹⁶Chaymi Daniel yaykurqa reyqa kasqanman hinaspa ruegakurqa tumpata suyaykunapay chaynapi reyqa mosqorusqantawan imam ninanta willaykunapay. ¹⁷Wasinman Daniel kutiruspanmi imam pasakusqanmanta willarqa llaqtamasin Ananiasman, Misaelman hinaspa Azariasman. ¹⁸Willakurqaqa chay pakasqa kaqkunamanta Hanaq Pacha Diospa yanapakuyninta mañakunankupaqmi chaynapi Babilonia nacionpi wakin yachayniyoq runakunawan kusa mana wañurunankupaq. ¹⁹Chay tutam Daniela Diospuni qawachirqa chay pakasqa kaqkunataqa huk revelacionpi chaymi Danielqa hanaq pacha Diosta alabarqa ²⁰kaynata:

- Wiñaymanta wiñaykamayá
 alabasqa kachun Diospa sutinga.
 Paymantamiki hamun tukuy yachaykunaqa.
 Paymantamiki hamun tukuy atiyqa.
- ²¹ Payllam tikran tiempokunatapas.
 Payllam pasachin imam pasanantapas.
 Payllam reykunatapas gobiernomanta horqoykun.
 Payllam reykunatapas gobiernananpaq churaykun.
 Payllamiki yachaysapakunatapas yachachin.
 Payllamiki yuyaysapakunatapas entiendechin.
- ²² Sasa entiendena kaqkunatam payqa runakunaman qawachin.
 Pakasqakuna kaqkunatam payqa runakunaman qawachin.
 Payqariki yachanmi tutayaypi kaqkunataqa.
 Paywanmiki kachkan achkiyqa.
- ²³ Abueloykunapa Diosnin, qanmanmi graciasta qoyki.
 Abueloykunapa Diosnin, qamtam ñoqaqa alabayki.
 Qanmiki ñoqamanqa qowarqanki yachayta.
 Qanmiki ñoqamanqa qowarqanki atiyta.
 Kunanmá qawaykachiwankiku imam mañakusqaykuta.
 Kunanmá yachaykachiwankiku reypa mosqorusqanta.

²⁴ Chaymantam Danielqa pasarqa Ariocwan rimamuq, paytamiki reyqa kama-chirqa Babilonia nacionpi llapallan yachayniyoq runakunata wañuchinanpaq. Danielmá payta nirqa:

—Amayá wañuchiychu Babilonia nacionpi yachayniyoq runakunataqa. Ñoqatayá reyman pusaruway hinaptinmi mosqoyninpa imam ninanta willaykamusaq —nispa.

²⁵ Hinaptinmi chaypunilla Arioc pusarqa Danielta Rey Nabucodonosorpa ñaw-paqninman hinaspam kaynata nirqa:

—Reylláy, Juda nacionmanta preso hamuqkuna ukupim tariramuni mosqorus-qaykipa imam ninantapas willaykuy atiqta —nispa.

²⁶ Hinaptinmi Beltsasar sutiyoq Danielta rey tapurqa:

—¿Yaqachum imam mosqorusqaytawan imam ninanta willaykuwankiman? —nispa.

²⁷ Chaymi Danielñataq kaynata nirqa:

—Chay pakasqa kaqkuna mosqorusqaykitaqa manam willayta atisunkimanchu yachayniyoq runakunapas nitaq espiritista runakunapas nitaq brujokunapas nitaq adivinaq runakunapas. ²⁸ Ichaqa kachkanmi hanaq pachapi Dios, payllam kayna pakasqa kaqkunataqa reqsichin hinaspam qanmanpas, Reylláy Nabucodonosor, reqsichisunki hamuq tiempokunapi imam pasanantamanta. Ñoqam willasqayki puñuchkaspa imam mosqorusqaykitawan revelacionpi chaskisqaykita, chayqariki kaynam karqa: ²⁹ Reynilláy, qanmi camaykipi kachkaspayki hamuq tiempokunapi kananmanta piensamientopa intusqan kachkarqanki hinaptinmi pakasqa kaqku-na reqsichiq qanman willasurqanki. ³⁰ Chay pakasqa kaqkunataqa ñoqamanpas qawachiwarqam, ichaqa chaytaqa qawachiwarqa manam llapallan kawsaq runa-mantapas aswan yachayniyoq kasqayraykuchu, chaytaqariki qawachiwarqa chay mosqorusqaykipa imam ninanta qanman willanaypaqmi chaynataq pensamiento-pa intusqan kasqaykitapas entiendenaykipaqmi.

³¹—Reynilláy, mosqoynikipiqariki qawarqanki ñawpaqniki hatunkaray llumpay kancharichkaq hinaspa mancharikuypaq runa kaqla sayaqtam. ³²Chaypa umanqariki kasqa qori-purom, qasqonñataqmi brazonkunapiwan kasqa qollqemanta, wiksannñataqmi moqonkama kasqa bronceanta. ³³Moqonmanta chakinkamañataqmi kasqa fierromanta, chakinkunañataqmi kasqa parten fierromanta, partenñataq kañasqa mitumanta. ³⁴Qawachkaptikim mana pipas horqomuchkaptillan huk rumi horqomusqa karqa, chay rumim kumpakamuspan hapirurqa chay parten fierromantawan mitumanta chakinpi hinaspa ñutuparurqa. ³⁵Chaynapimá qonqayta chay fierropas, kañasqa mitupas, broncepas, qollqepas hinaspa qoripas lliw rikurirurqa ñutu allpa hinallaña, cosecha tiempopi erapi wayrapa apasqan tamo hinallañam chaykunaqa rikurirurqa chaynapim maypi kasqanpas manaña yachakurqachu. Ichaqa chay runa kaqla sayaqta ñuturuq rumim ichaqa kay pachapas huntaykuyta hatu-hatun orqoman tikrakururqa. ³⁶Chaytamá qamqa mosqorqanki reynilláy. Kunanñataqmi willasqayki chaypa imam ninanta. ³⁷Reynilláy, qamqariki kanki reykunapapas reyninmi, Hanaq Pacha Diosmi qosurqanki nacionkunata munaychakuspa atiywan gobiernanaykipaq chaynataq allin reqsisqa kanaykipaq. ³⁸Qanmanqariki qosurqankitaqmi tukuy hinastinpi runakunatapas, animalkunatapas hinaspa alton pawaqkunatapas, chaykunataqariki qosurqanki munaychakunaykipaqmi. Reynilláy, qanmiki kanki chay sayaqpa qorimanta umanqa. ³⁹Qampa gobiernoyki tukuruptinñataqmi hatarimunqa huk gobiernocha, ichaqa chay gobiernocha menosmi kanqa qampa gobiernoykimantaqa, chaypa qepantañataqmi hatarimunqa bronceman rikchakuq kimsa kaq gobierno. Chay gobiernom tukuy kay pachapi munaychakunqa. ⁴⁰Chaymantañataqmi hatarimunqa fierro hina llumpay fuertellaña tawa kaq gobierno. Imaynam fierroqa tukuy imata pakipaspan ñutupan, chaynam kay gobiernopas llapallan chay gobiernokunata pakipaspan ñutuparunqa.

⁴¹—Reynilláy, rikurqankitaqmi chay sayaqpa chakinkunaqa hinaspa dedonkunaqa huknin parten mitumanta kasqanta huknin partenñataq fierromanta kasqanta, chayqariki nichkan chay gobiernocha partepasqa kanantam, chaywanpas chay gobiernocha partenqa kanqa fierro hina allin takyaqraqmi, qamqariki rikurqanki fierrowan taqrunasqa mitutam. ⁴²Imaynam chay sayaqpa chakinpa dedonkuna wakin karqa fierromanta wakinñataq kañasqa mitumanta, chaynam chay gobiernopas parten kanqa allin takyaq, partenñataq pisi atinyioqlla. ⁴³Reynilláy, qanmi rikurqanki chaqrusqa fierrotawan kañasqa mituta, chaynam chay gobiernopiqa runakunapas taqrunakunqaku ichaqa imaynam fierrowan mituqa mana cheqaptachu laqanakun chaynataqmi runakunapas manataq hukllawanakunmanchu. ⁴⁴Chay hamuq reykuna gobiernachkaptinmi Hanaq Pacha Dios hatarichinqa mana tuñichiy atina gobiernocha, chay gobiernocha huk runamanqa manam qosqachu kanqa wiñaypaqpas. Aswanqa chay gobiernom llapallan wakin gobiernokunata ñutupaspan chinkachinqa hinaptinmi chay puchuruq gobiernollaña takyanqa wiña-wiñaypaq. ⁴⁵Qamqariki reynilláy, rikurqankim mana pipas horqochkaptillan huk rumi kumpakamuspan fierrota, broncea, kañasqa mituta, qollqeta hinaspa qoritapas ñutuparusqanta. Chayraykun hatu-hatun Diosqa qanman qawachisurqanki hamuq punchawkunapi imam pasanmananta, chaynaqa chay mosqorfusqaykicha ciertopunim, chaypa imam ninanpas cheqaptaqmi —nispa.

⁴⁶Chaynata Rey Nabucodonosor uyariykuspanmi Danielpa ñawpaqninpi qonqoranpa pampakama kumuykurqa hinaspa kamachirqa Danielman ofrendakunata ofrecenankupaq chaynataq inciensotapas kañapunankupaq. ⁴⁷Hinaspa Danielta nirqa:

—Cheqaptapunipas qamkunapa Diosnikichikmi llaqa dioskunapa diosninqa, payqa reykunapapas kamachiqnintaqmi, payllam pakasqa kaqkunataqa rikuchiya atin. Chayraykum qamqa kay pakasqa kaqkunata rikuykachiwanki —nispa.

⁴⁸Danielta rey llumpayllataña hatunchaspanmi qorqa achkallaña suma-sumaq regalokunata hinaspa churarqa Babilonia lawpi prefecto kananpaq. Paytaqa churarurqataqmi chay nacionpi llapallan yachayniyoq runakunapa jefen kananpaqpas. ⁴⁹Chaymantam reyta Daniel mañakurqa Sadracpaq, Mesacpaq hinaspa Abed-negopaq hinaptinmi rey churarqa Babilonia lawpi kamachikuqkuna kananpaq, kikin Danielñataqmi quedarqa reypa palaciollanpi.

Qorimanta taytachata adorasqankumanta

3 ¹Rey Nabucodonosormi rurachirqa qorimanta taytachata, chaypa sayayninmi karqa iskay chunka qanchisniyoq metron, anchonñataqmi karqa iskay metro parten masniyoq. Payqa kamachikurqa Babilonia lawpi Dura sutiyoq pampapi chay taytachata sayachinankupaqmi. ²Rey Nabucodonosormi qayachimurqa prefectokunata, jefekunata, subprefektokunata, consejaqkunata, tesorerokunata, juezkunata hinaspa provinciankunapi llapallan autoridadkunata, paykunataqa qayachimurqa hamuspanku Rey Nabucodonosorpa rurachisqa taytachata dedicanankupaqmi. ³Chaynapimá chay nacionpi ancha reqsisqa runakunaqa huñunakamurqaku chay taytachapa ñawpaqninman chaynapi Rey Nabucodonosorpa sayachisqa taytachata dedicanankupaq. ⁴Reymanta willakuqmi qayarikuq hina kamachikurqa kaynata:

—Llapallan runakuna, lliw nacionkunamanta kaqkuna hinaspa imaymana rikchaq rimay rimaqkuna, uyariychikyá. ⁵Qamkunaqa trompetata, chirisuyata, guitarrata, taksa arpata, hatun arpata, antarata hinaspa tukuy rikchaq tocana kaqkunata uyarispam qonqorakunkichik hinaspa adorankichik Rey Nabucodonosorpa qorimanta sayachisqa taytachata. ⁶Pipas chay taytachapa ñawpaqninpi mana qonqorakuqqa hinaspa mana adoraqqa chaypunillam rupachkaq hornoman wischusqa kanqa —nispa.

⁷Chaypi huñunakuq llapallan runakunam uyariqraku chay tocaqkunapa tocasqanta hinaspa qonqorakuykupaq adorarqaku chay reypa sayachisqa qorimanta taytachata.

⁸Hina chay ratollapitaqmi Caldea runakunapi kaq wakín yachayniyoqkunapas Rey Nabucodonosorman asuykurqaku judiokunata denuncianankupaq. ⁹Paykunamá nirqaku:

—Wiñaypaq kawsakuq reyllayku, ¹⁰qanmi kamachikurqanki llapachallan runakunaqa trompetata, chirisuyata, guitarrata, taksa arpata, hatun arpata, antarata hinaspa tukuy rikchaq tocana kaqkunata uyarispa qonqorakuykupaq chay qorimanta taytachata adoranaykupaq. ¹¹Kamachiwarqankikutaqmi pipas mana qonqorakuqqa hinaspa mana adoraqqa chaypunilla rupachkaq hornoman wischusqa kananpaq. ¹²Ichaqa reynillayku, kachkanmi qampa kamachikusqaykita mana kasukuq judio runakuna, paykunataqa churarqankipas Babilonia lawpi kamachikuqkuna kanankupaqraqmi, chayna kachkaspapas paykunapaq manam yupaychankuchu taytachaykikunatapaspas nitaqmi adorankuchu qorimanta kay taytachayachisqaykitapas, paykunapa sutinga Sadrac, Mesac hinaspa Abed-negom —nispa.

¹³Chaymi Rey Nabucodonosorqa ancha piñasqallaña pusachimurqa Sadracta, Mesacta hinaspa Abed-negota, paykunatam chaypunilla pasachimurqaku reypa ñawpaqninman. ¹⁴Hinaptinmi rey Nabucodonosorqa paykunata tapurqa:

—¿Cheqaptachum qamkunaqa taytachaykunata mana yupaychankichik, manachum adorankichik qorimanta sayachisqa taytachatapaspas? ¹⁵¿Chaynaqa listochum

kachkankichik llapallan tocaqkunapa tocasqanta uyariykuspa rurachisqay tayta-chapa ñawpaqninpi qonqorakunaykichikpaq hinaspa adoranaykichikpaq? Chayta mana adoraspaykichikqa chaypunillam rupachkaq hornoman wischusqa kankichik. ¿Yaqachum mayqan Diospas makiymantaqa libraykusunkichikman? —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Sadracpiwan Mesac hinaspa Abed-nego nirqaku kaynata:

—Kay niwasqaykikumantaqa manam imatapas nisqaykikuchu. ¹⁷Rupachkaq hornoman wischuykachiwaptikikuqa yupaychasqayku Diosniykum libraykuwanqaku, libraykuwanqakutaqmi qampa makikimantapas. ¹⁸Chaynaqa reynillayku, manaña Diosniyku librawaptinkupas manam ñoqaykuqa yupaychasaqkuchu qampa taytachaykikunataqa, manataqmi adorasqakuchu qorimanta sayarichisqayki taytachatapas —nispa.

Kimsantin mozokuna hornomanta librasqa kasqankumanta

¹⁹Rey Nabucodonosormi uyanpas pukayanankama llumpa-llumpayta piñakururqa Sadracpa, Mesacpa hinaspa Abed-negopa contranpi hinaspa kamachikurqa hina kañanankumantapas qanchis kutikamaraq hornota aswan rupachinankupaq.

²⁰Tropankunapi tarikuq wakín kallpasapa soldadokunatam kamachirqa Sadracta, Mesacta hinaspa Abed-negota chaqnaruspa rupachkaq hornoman wischuykunankupaq.

²¹Chaynapim chay kimsantin mozokunataqa chay soldadokuna chaqnarurqaku. Chayna chaqnasqaqa karqaku hina capantillanmi, hina warantillanmi hinaspa hina uma wankintillanmi, chaynapimá rupachkaq hornoman wischuykurqaku. ²²Chaypunilla chay mozokunata wischunankupaq rey kamachikusqanraykumá chaynataq hornopas llumpa-llumpay rupasqanraykumá lenguachkaq nina wañurachirqa chay mozokuna wischuykuq soldadokunata. ²³Chaynaqa Sadracpas, Mesacpas hinaspa Abed-negopas hina chaqnasqam wichiyrqaku chay rupachkaq hornoman. ²⁴Hinaptinmi Rey Nabucodonosorpas admirasqallaña chaypunilla sayariruspan consejaqninkunata tapurqa:

—¿Manachum kimsa chaqnasqa runakunallata rupachkaq hornomanqa wischuykachirqaykichik? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Arí, chaynam reynillayku —nispa.

²⁵Chaymi reyñataq nirqa:

—Ñoqaqa qawachkani tawa kacharisqa runakunatam, paykunaqa rupachkaq ninapa chawpinpim mana imanarisqa purikuchkanku, paykunawan puriq huknin runaqa rikchakusqa diosmanmi.

²⁶Chaynata niruspanmi Rey Nabucodonosorqa asuykurqa hornopa punkunman hinaspa qayakurqa:

—Alto-altopi kaq Diospa serviqnin Sadrac, Mesac, Abed-nego, qamkunaqa hawamanyá lloqsimuychik —nispa.

Chaymi kimsanku rupachkaq nina ukumanta lloqsimurqaku. ²⁷Chaymi prefectokuna, jefekuna, subprefectokuna, consejaquna paykunaman asuykurqaku hinaspa qawaykurqaku paykunataqa ninapas mana imanasqanta, chukchallankupas manam qaspasqachu kasqa, pachankupas manam imanarikusqachu, manataqmi rupasqa hinaqa asnayllapas-asnarirqakuchu.

²⁸Hinaptinmi Rey Nabucodonosor chay ratopi nirqa:

—Sadracpa, Mesacpa, Abed-negopa Diosninyá alabasqa kachun. Paymi angelninta kachamurqa hapipakuqnin serviqninkunata libraykunapaq. Arí, paykunaqa diosnillankuta adorayta munaspankum mana kasukurqakuchu ñoqapa kamachi-

kusqaytapas, wañuytapas mana manchakuspankum manataq yupaycharqakuchu huk dioskunataqa nitaqmi paykunaqa adorarqakuchu. ²⁹Chayraykum kamachini llapallan runakunata, llapallan nacionkunata chaynataq huk rikchaq rimayniyoq runakunatapas. Pipas Sadracpa, Mesacpa, Abed-negopa diosninpa contranpi rimaqkunaqa tisapasqam kanqaku, wasinkupas qopa pataman tikrasqam kanqa, paykunapa diosnin hina kayna librakuykuqqa manam kanchu —nispa.

³⁰Chaynapim Rey Nabucodonorqa chay kimsantin mozokunata aswan atiyniyoq kanankupaqraq churarqa chay Babilonia lawpi.

Rey Nabucodonosorpa locoyarusqanmanta

4 ¹Rey Nabucodonosormi cartata apachirqa kayna niqta:

Ñoqa Rey Nabucodonosormi munachkani llapallan runakuna, lliw nacionpi yachaqquna, huk rikchaq rimayniyoqkuna hinaspa tukuy kay pachapi *yachaqquna hawkalla tarikunaykichikta. ²Ñoqam munachkani alto-altopi Diospa admirakuypaq milagrokuna rurapuwashqanmanta willaykuyta.

³ ¡Mayna-mayna hatunmi paypa milagronkunaqa!

¡Mayna-mayna admirakuypaqmi paypa rurasqankunaqa!

Paypa gobiernonqa wiña-wiñaypaqmi takyanqa.

Payqa runapa tukuy mirayninpi munaychakunqa.

⁴Ñoqa Nabucodonosormi palacioypi hawka kawsakurqani, ñoqapaqa imaykunapas aswan-aswanmi yapakurqa. ⁵Ichaqa camaypi waqtapaykuspaymi mosqorurqani mancharikuypaqta, pensamientopa intusqanmi hukmanyarurqani. ⁶Chayraykum kamachikurqani Babilonia nacionpi llapallan yachayniyoq runakuna qayllayman hamunankupaq chaynapi mosqorusqaypa imam ninanta willawanankupaq.

⁷Qayllaymanmi hamurqaku brujokuna, espiritistakuna, Caldea runakunapi kaq yachaqquna hinaspa adivinaq runakuna. Paykunamanmi willarqani imam mosqorusqayta, ichaqa manam atirqakuchu chay mosqoypa imam ninan willawayta.

⁸⁻⁹Qayllaymanqa hamurqataqmi diosniypa sutinwan sutichasqa Beltsasar sutiyoq Danielpas, paypiqariki kawsakuchkan chuya dioskunapa espiritunmi, paymanmá mosqorusqayta willarqani kaynata: “Musyaqkunapa hatun jefen Beltsasar, yachanim ñoqapa chuya dioskunapa espiritun qampi kasqanta, yachanitaqmi pakasqa kaqkunatapas lliwta musyasqaykita, chaynaqa mosqorusqayta uyariykuspayá niykuway imam ninanta. ¹⁰Waqtapachkaspaymi mosqoyniypi kaynata rikurqani:

Kay pachapa chawpinpim
hatu-hatun sacha kachkasqa.

¹¹ Chay sacham wiñasqanman hina
llumpayllataña rakuyarurqa.
Chay sachapaqa puntanpas
cielokunakamam chayarurqa.

Tukuy hinastinmantapas
rikupasllañam rikurirurqa.

¹² ¡Mayna sumaqmi kasqa llaqenkunapas!
¡Mayna achkallañam kasqa rurunkunapas!

Chaypiqa llapallanpaqmi kasqa mikuykunapas.
 Purun animalkunapas
 chaypa ukunpim llantukusqaku.
 Alton pawaq animalkunapas
 kallmankunapim qesachakusqaku.
 Llapallan kawsaqqunapas
 chayllawanmi mantienekusqaku.

¹³Chayna camaypi waqtapaykuspa mosqochkaspaymi qonqayta rikururqani hanaq pachamanta huk chuya angel uraykamuchkaqta. ¹⁴Paymi nisyuneqta qayarikuspan nirqa:

Chay sachata kuchuruychik.
 Kallmankunatapas qoruruychik.
 Rapinkunatapas chutaparuychikyá.
 Rurunkunatapas cheqerachiychikyá.
 Ayqekuchunkuyá llantuyninpi kaq purun animalkunapas.
 Pawarikuchunkuyá kallmanpi kaq alton pawaq animalkunapas.

¹⁵Ichaga sapiyoqraq kullutaqa
 hina pampallapiyá saqeruychik.
 Hina chayllapiyá fierro cadenawan wataruychik.
 Purun pasto ukupiyá bronce cadenawan wataruychik.
 Chaytaqa tuta sullayá nuyuchun.
 Purun animalkunawanyá pastota mikuchun.

¹⁶Paypaqa yuyayninyá tikrakuruchun.
 Animal hinañayá payqa tanteachun.
 Qanchis watapuniyá payqa chayna kachun.

¹⁷Kay sentenciataqa angelkunam qomuchkanku.
 Kay castigotaqa chuya angelkunam tanteanakuchkanku.
 Lliwmi yachanqaku Alto-altopi Diosqa munaychakusqanta.
 Yachanqakum lliw gobiernonpi munaychakusqanta.
 Yachanqakutaqmi chay gobiernotaqa
 pimanpas munasqanman qoykusqanta.
 Yachanqakutaqmi humilde runakunatapas
 huk nacionpa jefen kananpaq churaykusqanta.

¹⁸“Ñoqa Rey Nabucodonosormi chaykunataqa mosqorurqani, chaynaqa Beltsasar, qamyá niykuway chay mosqoyniypa imam ninanta. Gobiernoypi kaq yachayniyoq runakunaqa manam atirqakuchu willawayta, qanmi ichaga willaykuwankiman, qampiqariki kachkan chuya dioskunapa espiritunmi” nispa.

¹⁹Chaymi Beltsasar sutiyoq Danielqa huk rato hukmanyarurqa, mancharikuspanmi pensamientopa intusqan karurqa ichaga reymi payta nirqa: “Beltsasar, amayá qamqa mancharikuychu imam mosqorusqaymantaqa chaynataq imam ninanmantapas” nispa.
 Hinaptinmi Beltsasarñataq nirqa:

“Señorlláy, imam mosqorusqaykiqa kachun cheqnisuqniki runakunapaqyá, imam ninanpas kachun enemigoyki runakunapaqyá. ²⁰Qanmi qawachkasqanki hatu-hatun hinaspa raku-raku sachata, chay sachapaqariki puntanpas cielokunakamam chayarusqa chaymi tukuy hinastinmantapas rikupasllaña kasqa. ²¹Llaqenkunapas chay sachapaqa sumaqlañam kasqa, rurunkunapas achka-achkataqmi kasqa, chaypiqa kasqataqmi llapallanpaq mikuykunapas, purun animalkuna chay sachapa ukunpi llantukuptinmi kallmankunapipas qesachakusqaku alton pawaq animalkuna. ²²Reynilláy, chay sachaqariki qanmi kanki, wiñaruspam qamqa llumpay atiyniyoq rikurirunki, qampa ancha reqsisqa kaynikiqa cielokunaman hayparuchkaq hinaraqmi llumpayllataña mirarun, munaychakuynikipas tukuy hinastinmantaqmi mastarikurun. ²³Reynilláy, qamqa rikurqankitaqmi huk chuya angel hanaq pachamanta uraykamuspan kayna nisqanta: ‘Chay sachata kuchuruspayá chinkarachiyichik ichaqa sapiyoqraq kulluntaqa hina pampallapiyá saqeruychik, hina chayllapiyá fierro cadenawan hinaspa bronce cadenawan wataruychik, saqeruychikpas purun pasto ukupitaqyá. Paytaqa tuta sullapas nuyuruchuntaqyá. Payqa qanchis watapuniyá purun animalkunawan pastota mikuchun’ nispá. ²⁴“Chaynaqa reynilláy, alto-altopi kaq Diospa decretasqanqa hinaspa sentenciasqanqa kachkan qam reyniypa contranpim. ²⁵Reynilláy, qanmi runakuna ukumanta wischusqa kanki hinaspa purun animalkunawanña kawsanki, buyeskunata hinataqmi qamtaqa pastokunataña mikuchisunki, qamtaqa tuta sullapas nuyusunkim. Reynilláy, chaynam kawsanki qanchis watapuni, chaymantañam qamqa reqsikunki alto-altopi kaq Diosqa llapallan runakunapa gobiernonpi munaychakusqanta, payqa chay gobiernotaqa munasqanmanmi pimanpas qoykunman. ²⁶Reynilláy, qamqa uyariqankitaqmi chay sapiyoq kullutaqa hina pampallapi saqenankumantapas, chaypa imam ninanqa kaymi: ‘Hanaq Pacha Dios kay pachapi munaychakusqanta reqsikuptikiñam kutiykachisunki gobiernoykitaqa. ²⁷Chaynaqa reynilláy, uyariykuwayá kay consejasqayta, amaña huchallikuspayá allin kaqkunataña ruray, amaña mana allinta ruraspayá ñakariqkunamanta llakipayarikuy, ichapas qamqa hina hawkalla kawsakuwaq unaypaq’ nispá.”

Mosqoynin cumplikurusqanmanta

²⁸Rey Nabucodonosorman willasqanman hinamá cumplikururqa. ²⁹Huk watamantañam Babilonia nacion palacionpa qatanpi purichkaspan ³⁰nirqa: “iMayna hatunmi kay Babilonia llaqtaqa! Noqapunim hatun atiyniywan hatarichirqani kay llaqtataqa gobiernoypa capitalnin kananpaq chaynataq ancha reqsisqa kasqaymanta alabakunaypaq” nispá.

³¹Chay rimasqanta manaraqpas tukuykuchkaptinmi hanaq pachamanta kaynata rimapayamurqa: “Rey Nabucodonosor, contraykipim kachkan huk decreto, gobiernoykiqa kachkan qanmanta qechusqañam. ³²Qamqa runakuna ukumanta wischusqam kanki hinaspa purun animalkunawanña kawsanki, buyeskunata hinam qamtaqa pastokunata mikuchisunki, chaynam qamqa kawsanki qanchis watapuni, chaymantañam qamqa reqsikunki Alto-altopi Diosqa llapallan runakunapa gobiernonpi munaychakusqanta, payqa chay gobiernotaqa munasqanmanmi pimanpas qoykunman” nispá.

³³Chay ratollapim cumplikururqa Nabucodonosorpa contranpi rimarisqan hinaptinmi paytaqa wischurqaku runakuna ukumanta. Payqa buyeskuna

hinañam pastokunata mikurqa, cuerpontapas tuta sullam nuyurqa. Paypaqa pelonkunapas ankapa purankuna hinam wiñarurqa, sillunkunapas wiñarurqa alton pawaq animalkunapa sillunkuna hinaraqmi.

Rey Nabucodonosorpa sanoyarusqanmanta

³⁴Chay sentenciawasqan tiempo cumplikuruptinmi ñoqa Nabucodonosor alto cielota qawarirqani hinaptinmi yuyayniy huktawan kutiykuwarqa.

Chaymi alto-altopi kaq Diosta alabarqani.
Wiña-wiñaypaq kawsaq Diostam yupaycharqani.
Wiña-wiñaypaq Diosmanmi graciasta qorqani.
Paypa munaychakusqanqa wiña-wiñaypaqmi takyanqa.
Payqa runapa tukuy mirayninpim gobiernanqa.

³⁵Kay pachapi kawsaq llapallan runakunaqa
mana kaq hinallam paypa piensasqanman hinaqa.
Payqa munasqanman hinam ruran hanaq pachapi tropakunawanqa.
Payqa munasqanman hinam ruran kay pachapi *yachaqkunawanqa.
Paypa atiyinpa contranpiqa manam pipas sayarinmanchu.
Paypa imam rurasqanmantaqa manam pipas tapupayanmanchu.

³⁶Chaypunillamá ñoqamanqa yuyayniy kutiramuwarqa, gobiernoypas ancha reqsisqa kanaypaqmi kutiykachiwarqa inti hina sumaqlaña kanchayniyta. Ñoqata maskawanankupaqmi hamurqaku consejaqniykunapas chaynataq gobiernoypi ancha reqsisqa runakunapas. Nacionniypi gobiernanaypaq allinta takyachiwaptinmi ñawpaqmantapas aswan munayniyoqraq karqani. ³⁷Chayraykum ñoqa Nabucodonosor alabaspay hatunchani Hanaq Pachapi kaq Reyta, hina paytataqmi yupaychanipas, payqariki tukuy imakunatapas ruran cheqapman hinam, imam rurasqankunapas hina allinllataqmi. Payqa humillachinmi hatun tukuq runataqa.

Perqapi qellqa rikurirusqanmanta

5 ¹Rey Belsarmi hatun convidota rurarqa gobiernonpi waranqa ancha reqsisqa runakunapaq hinaspa paykunawan kуска vinota upyakurqaku. ²Belsasar vinota upyachkaspanmi kamachikurqa Jerusalem llaqtamanta apamusqanku qori-qollqe wasokuna apamunankupaq, chay wasokunataqariki abuelon Nabucodonosormi saqueamurqa Jerusalem llaqtapi templomanta hinaptinmi waqaychananku wasimanta Rey Belsasar chaykunata apachimurqa, apachimurqaqa ancha reqsisqa runakunawan, warminkunawan hinaspa churi wachankunawan upyanankupaqmi. ³Chaynaqa chay aparachimusqan qori wasokunataqa saqueamurqaku Jerusalem llaqtapi Diospa templonmantam. Chay wasokunapimá reywan upyakurqaku allin reqsisqa runakuna, upyarqataqmi warminkunapas hinaspa churi wachankunapas. ⁴Llapallankumá vinota upyakuspanku hatuncharqaku qorimanta, qollqemanta, bronceamanta, fierromanta, kullumanta hinaspa rumimanta taytachankuta.

⁵Hinaptinmi qonqaymanta runapa maki dedonkuna rikuriruspan estucasqa perqapi qellqayta qallaykurqa, chay perqaqa tarikurqa reypa palacionpi kaq candelerochimpanpim. ⁶Chayta rey qawaykuspanmi llumpayllatña hukmanyarurqa, pensamientopa intusqan kaptinmi manchakuymanta weqawninpi

tullunkunapas kachakuykurqa, moqonkunapas katkatataspanmi takanakurqa. ⁷Hinaptinmi qaparispan qayachimurqa espiritista runakunata, Caldea runakunapi kaq yachakunata hinaspa adivinaq runakunata. Paykunatam nirqa:

—Wak qellqata pipas leey atiqqa chaynataq imam ninanta willaykuwaqniyqa sumaqlaña grosella pachawan pachachisqam kanqa, paypa kunkanmanpas wallqachisq qorimanta collarwanmi, gobiernoypipas payqa kanqa kimsa kaq gobiernaqmi —nispa.

⁸Chaynapimá reyta serviq llapallan yachayniyoq runakunaqa paypa ñawpaqninman hamurqaku ichaqa manam mayqanninkupas atirqakuchu chay qawasqanku qellqa leeyta, manataqmi atirqakuchu chaypa imam ninan kasqan reyman willaytapas. ⁹Rey Belsasarqa aswanraq mancharikuptinmi uyanpas llumpayllataña hukmanyarurqa. Ancha reqsisqa autoridadkunapas manam ima rurakuytapas atirqakuchu. ¹⁰Reypa qaparisqantawan allin reqsisqa runakunapa qaparisqanta reina uyariruspanmi chay convido salaman yaykuspan nirqa:

—Wiñaypaq kawsakuq rey, amayá qamqa pensamientopa intusqanqa rikuriruychu, amataqyá uyaykipas chaynatañaqa hukmanyaruchunchu. ¹¹Kay gobiernasqayki nacionpiqa kachkanmiki chuya dioskunapa espiritunpa huntaykusqan runa. Abueloyki Rey Nabucodonosorpa tiempompim chay runaqa qawachikurqa allin entiendeq kasqanpaq, allin uyayniyoq kasqanpaq hinaspa dioskuna hina yachayniyoq kasqanpaq. Chayraykum abueloyki Nabucodonosorqa payta churarurqa brujokunapa, espiritistakunapa, Caldea runakunapi kaq yachakunapa hinaspa adivinaq runakunapa jefen kananpaq. ¹²Chay runapa sutinqariki Danielmi, paytataqmi abueloyki reyqa suticharqa Beltsasarwan, payqariki kasqa admirakuyapaq espirituyoyqmi chaynataq yachaypapas hinaspa uyaypapas huntaykusqanmi. Payqa yachantaqmi mosqoykunapa imam ninantapas chaynataq sasa entiendena watuchikunapa imam ninantapas. Payqa atinmanmi sasachakuykuna allichaytapas. Chaynaqa Danieltayá qayamuychik, paymi willasunkichik chay qellqapa imam ninantaqa —nispa.

¹³Reypa qayllanman Danielta pusaruptinkum tapurqa:

—¿Qamchu kanki abueloy Rey Nabucodonosorpa Juda nacionmanta preso pusamusqan Daniel? ¹⁴Uyarirqanim qamqa dioskunapa espiritunwan huntasqa kasqaykita, uyarirqanitaqmi qamqa allin entiendeq, uyaysapa hinaspa llumpay yachayniyoq kasqaykitapas. ¹⁵Ñoqam pusachimurqani ancha yachayniyoq runakunatawan espiritistakunata, paykunataqa pusachimurqani wak qellqata leespanku imam ninantapas willawanankupaqmi ichaqa manam entiendeyta atinkuchu, manataqmi yachankuchu imam ninantapas. ¹⁶Ichaqa uyarisqayman hinaqa qamqariki atiwaqsi imakunapapas imam ninan willakuyta chaynataqsi sasallaña kaqkunatapas allichawaqtaq. Chaynaqa sichum wak qellqata leeykuspa imam ninanta niykuwaptikiqa sumaqlaña grosella pachawanmi pachaykachisqayki, kunkaykimanpas wallqachisqayki qorimanta collarwanmi, gobiernoypipas kimsa kaq gobiernaq kanaykipaqñam churasqayki —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Danielñataq reyta nirqa:

—Regaloykikunaqa hina qampaqyá kachun, premio qowanaykitapas hukmanña qoykuy, ichaqa chaywanpas reynilláy, ñoqaqa leeykapusqaykim wak qellqataqa, willaykusqaykitaqmi imam ninantapas.

¹⁸—Alto-altopi kaq Diosmi abueloyki Nabucodonosorta nacionkunapi gobiernachirqa hinaspa payta hatunchaspan kancharichkaqta hinaraq ancha reqsisqata ruraraq.

¹⁹Chaynata hatuncharuptinmi nacionkunapi llapallan runakunapiwan huk rikchaq rimay-niyoqkuna katkatataspa payta manchakurqaku, chaynapim runakunataqa munasqanman hina wañurachiypas otaq kawsachiypas otaq hatuncharupqas otaq humillaykachiypas. ²⁰Aswanqa orgulloso rikurirurpa sonqonpi hoqarikuruptinmi paytaqa rey kayninmantapas wischururqa, qechururqataqmi ancha reqsisqa kaynintapas. ²¹Paytaqa runakuna ukumanta wischuruptinkum rikurirurqa animal hina yuyayniyoqña, purun asnokunawanña kaw-saptinmi mikuchirqakupas pastokunataña buyeskunaman hina, paypa cuerpontaqa tuta sullapas nuyurqam. Chaynaqa payqa karqa alto-altopi kaq Dios llapallan runakunapa go-biernonpi munaychakusqanta reqsikunankamam, reqsikurqataqmi chay gobiernokunataqa munasqanman hina pimanpas Dios qoykusqanta. ²²Chaynaqa Nabucodonosorpa miraynin Rey Belsasar, qampas chaykunata yachachkaspaykim mana humillakurqankichu. ²³Ichaqa aswanraqmi hanaq pachapi kaq Señorpa contranpi hoqarikurunki. Qamqariki paypa tem-plonpi vasokunatapas aparachimuspaykim ancha reqsisqa runakunawan, warmikikunawan hinaspa churi wachaykikunawan vinota upyakuchkanki chay vasokunapi. Hatunchach-kankichiktaqmi qollqemanta, qorimanta, bronce manta, fierromanta, kullumanta hinaspa rumimanta taytachaykichikkunatapas. Chay taytachakunaqa mana qawakuqmi, mana uyarikuqmi hinaspapas mana ima musyaqmi, kawsachisuqniki hinaspa tukuy rurasqayki controlaq Diosmanmi ichaqa mana graciasta qorqankichu. ²⁴Chayraykum paypuni kacha-murqa wak qellqaq makitaqa. ²⁵Wak qellqaqa nichkan: “MENE, MENE, TEKEL, UPARSIN” nispam. ²⁶Wak qellqapa imam ninanqa kaynam:

MENE ninanqa: Diosmi gobiernasqayki punchawkunata yupaspan puchukara-chin, ninanmi. ²⁷TEKEL ninanqa: Balanzapi pesasuptikim qamqa mana pesoyoq kasqanki, ninanmi. ²⁸UPARSIN ninanqa: gobiernoyki partesqa karuspa Media lawpi hinaspa Persia lawpi kaqkunaman qosqa kanqa, ninanmi.

²⁹Chaynata Daniel willaykuptinmi Rey Belsasar kamachikurqa sumaqlaña grosella pachawan Danielta pachachinankupaq chaynataq qorimanta collarwan-pas kunkanman wallqachinankupaq hinaspa llapallanman willachirqa Danielqa gobiernonpi kimsa kaq gobiernaq kasqanta.

³⁰Hina chay tutallapim Caldea lawpi Rey Belsasarta wañurachirqaku. ³¹Media lawmanta kaq Rey Darionam hapikuykurqa chay gobiernotaqa, payqa karqa soqta chunka iskayniyoq watayoqñam.

Leonkunapa machayninman Danielta wischuykusqankumanta

6 ¹Rey Dariom tantearurqa pachak iska chunkan prefectokunata chay gobiernasqan nacionpi churaruya. ²Chay pachak iska chunkan prefectokunapa hawanpiña-taqmi churarqa kimsa kamachikuqkunata, paykunataqa churarqa prefectokunamanta cuentata mañanankupaqmi chaynapi reypa imanpas mana dañasqa kananpaq. Chay kimsantin kamachikuqkunapa hukninmi karqa Daniel. ³Paymi chay kamachiqmasin-kunamantapas hinaspa llapallan prefectokunamantapas ancha reqsisqa rikurirurqa admirakuypaq espiritu yoq kasqanrayku. Reyqa tantearurqa nacionninpi tukuy ima kama-chikunapa jefenpaña churaruytam. ⁴Chayraykum Danielpa kamachiqmasinkunapas hinaspa llapallan prefectokunapas imallatapas maskarqaku chayman hina acusananku-paq ichaqa manam ima faltatapas tarirqakuchu paypa imayman gobiernasqanpiqa. Payqa confianza runa kaspanmi tukuy imata nanachikuq, manataqmi ima regalotapas yanqa-mantaqa chaskikuykuqchu. ⁵Chayraykum chay runakuna ninakurqaku:

—Kay Danieltaqa manam imamanta acusaytapas atichwanchu aswanqa acusaspaqa-acusachwan diosninpa leyninkunallamantam —nispá.

⁶Danielpa kamachiqmasinkunam chay llapallan prefectokunapiwan pasarqaku reypa kasqanman hinaspa payta nirqaku:

—Wiñaypaq kawsakuq Rey Dario, ⁷gobiernoykipi tarikuq llapallan kamachikuqkunam llapallan jefekunapiwan, llapallan prefectokunapiwan, consejaqnínikunapiwan hinaspa llapallan gobernadorkunapiwan tanteeanakurúniku huk decretota kamachinaykipaq hinaspa chunkay-chunkayta cumplichinaykipaq. Chay decretom ninqa:

“Kimsa chunka punchawkamayá ama pipas mañakuchunchu huk diostaqa nitaq huk runatapas, mañakuspaqa-mañakuchunku qam sapallan reynillaykutayá. Pipas mana chayta kasukuqqa leonkunapa kasqan machaymanyá wischusqa kachun” nispá.

⁸Reynillayku, chaynaqa kikikipuni decretaykuspayá firmaykuy chaynapi Persia law hinaspa Media law nacionpi leykuna hina manaña yanqachasqa kananpaq —nispá.

⁹Chaynapimá chay decretotapaq rey Darioqa firmaykurqa. ¹⁰Chay decreto firmasqa karusqanta Daniel yacharuspanmi wasinman pasakurqa hinaspa altos lawpi cuartónpa ventanankunata kichaykurqa, chay ventanakunaqa qawarqa Jerusalen llaqta lawmanmi. Chaypim payqa qonqarakuykuspan Diosninta alabarqa, mañakuspanmi payman graciasta qorqa. Chaynatam rurarqa kimsa kutikama imaynam ñawpaqmantaraq sapa punchaw rurasqanman hina. ¹¹Chay contranpi kaq runakunañataqmi huñanakuruspa Danielta tarirurqaku diosnin mañakuchkaqta hinaspa ruegakuchkaqta. ¹²Chaypunilla rispankum chay decretasqanmanta nimurqaku:

—Reynillayku, qanmi huk decretota firmaspa kamachikurqanki: “Kimsa chunka punchawkamayá ama pipas mañakuchunchu huk diostaqa nitaq huk runatapas, mañakuspaqa-mañakuchunku ñoqallatayá, pipas mana chayta kasukuqqa leonkunapa kasqan machaymanyá wischusqa kachun” nispá. Reynillayku ¿chaynachu icha manachu?

Hinaptinmi reyñataq nirqá:

—Arí, chaynapunim, chay decretasqayqa Media law hinaspa Persia law nacionpi decretokuna hina manaña yanqachay atinam kanqa —nispá.

¹³Chaymi paykuna nirqaku:

—Reynillayku, Juda nacionmanta presokunawan hamuq Danielmi mana respetasunkichu, manataqmi firmasqayki decretotapas payqa kasukunchu aswanqa sapa punchawmi kimsa kutita diosninta mañakun.

¹⁴Chayta Rey Dario uyariykuspanmi llumpayllataña llakikururqa hinaspa yuyaymanarqa Danielta libraykunampaq, inti seqaykunankamam payqa tukuy imata rurarqa Daniel libraykunampaq. ¹⁵Aswanqa chay runakunam reypa qayllanman kutispanku kaynata nirqaku:

—Reynillayku, qamqariki sumaqtam yachanki Media law hinaspa Persia law nacionpi leyman hinaqa ima decretopas hinaspa ima kamachikuypas reypa firmasqanña kaspaqa manaña yanqachay atina kasqanta —nispá.

¹⁶Reymi Danielta pucharachimurqa leonkunapa kasqan machayman wischuykunankupaq, manaraq wischuykuchkaptinkum Danielta rey nirqá:

—Mana samaykuspa servisqayki diosnikiyá qamtaqa libraykusunki —nispá.

¹⁷Danielta wischuykuspa hatun rumiwan leonkunapa machayninta wichqarurqaku, reypas anillonwanmi chay rumita sellaykurqa, sellaykurqakutaqmi ancha reqsisqa kamachikuqkunapas chaynapi imapas Danielpa contranpi kaqkunaqa mana yanqachasqa karunanpaq. ¹⁸Reyñataqmi palacionman kutispan cenaytapas mana

mikurqachu, tutupas manataqmi puñurqachu, hina tocanankuman hinaqa tocaqkunapas manam hamurqakuchu chay tutaqa, mana puñusqam payqa achikyarurqa.

¹⁹Achikyaruptinmi chaypunilla hatariruspan kallpaylla pasarqa chay leonkunapa kasqan machayman. ²⁰Chayman chayaruspanmi llakillawanña Danielta qayarqa:

—Kawsaq Diospa serviqnin Daniel, mana samaykuspa servisqayki Diosnikiqa çyaqachum leonkunamanta libraykusurqanki? —nispa.

²¹Hinaptinmi Danielñataq nimurqa:

—Wiñaypaq kawsakuq reynilláy, ²²Diosniymi angelninta kachamuspan mana imanawananpaq leonkunapa siminta wichqarachirqa. Diosqariki yachanmi ñoqaqa mana huchayoc kasqayta chaynataq qampa qayllaykipiqa ima mana allinpas mana rurarushqayta —nispa.

²³Reymi anchallataña kusikuspan kamachikurqa Danieltaqa leonkunapa kasqan machaymanta horqonankupa. Danielta horqoruptinkum qawarqaku ima heridallanpas mana kasqanta, payqariki Diosninpinm confiakurqa. ²⁴Rey kamachikuptinmi pusamurqaku Danielta acusaq runakunata, paykunatam warmintinta hinaspa churintinta wischuykurqakum leonkunapa kasqan machayman, manaraqpas pampaman chayaykuchkaptinku leonkuna pawaykuspa tisaparurqa llapallan tullunkupas chamchakunankama.

²⁵Chaymi Rey Dario apachirqa huk cartata kayna niqta:

Ñoqa rey Dariom munachkani llapallan runakuna, lliw nacionpi *yachaqkuna, huk rikchaq rimayniyoqkuna hinaspa tukuy kay pachapi yachaqkuna hawkalla tarikunaykichikta. ²⁶Kay nacion gobiernasqaypi llapallan runakunatam decretaspay kamachimuykichik Danielpa diosninta manchakuywan respetanaykichikpaq.

Payqariki Kawsakuq Diosmi.

Payqariki wiñaypaq takyaq Diosmi.

Paypa gobiernonqa manam haykapipas tukunqachu.

Paypa munaychakusqanqa manam haykapipas puchukanqachu.

²⁷Payllamiki runakunapa salvaqninqa.

Payllamiki runakunapa libraqninqa.

Payllamiki milagrokunataqa ruram

kay pachapipas hinaspa cielokunapipas.

Payllamiki admirakuypaq kaqkunataqa ruram

kay pachapipas hinaspa cielokunapipas.

Payllamiki leonkunapa mikusqan kananmantaqa

libraykurqa Danieltapas.

²⁸Danielqa hina allin reqsisqallam karqa Rey Dariopa gobiernasqan tiempopipas chaynataq Persia nacionniyoq Rey Ciropa gobiernasqan tiempopipas.

Mancharikuypaq animalkunata Daniel mosqorusqanmanta

7 ¹Babilonia nacionpa reynin Belsasar gobiernay qallarisqan watapim huk tuta Daniel mosqorurqa, camanpi waqtapaykuspanmi pensamientopa intusqan karqa. Rikchariruspanmi imam mosqorusqanta pisi rimayllapi qellqaspan ²nirqa:

—Ñoqam mosqoyniypi qawachkasqani tukuy hinastinmanta vientokuna pukumuchkaqta, hatun lamar qochapa yakunkunapas kaynaman-waknamanmi hoqarikuchkasqa. ³Hinaptinmi qonqaymanta tawa manchakuypaq hatun animal-

kuna lamar qochamanta lloqsimuchkasqa. Chay tawantin animalkunaqa manam kaqllakamachu kasqa. ⁴Punta kaq animalmi rikchakusqa huk leonman ichaqa kasqa anka hina raprayoqmi. Chayta qawachkaptiymi chay raprankunata chutarurqaku. Chay leonta pampamanta hatarirachiptinkum runa hinaña iskaynin chakinwan sayarirurqa, payqa runa hina yuyayniyoqñam rikurirurqa.

⁵—Is kay kaq animalñataqmi rikchakusqa huklaw waqtan hoqarikuchkaq ukumariman, payqa siminpim kanirayachkasqa kimsa costilla tullukunata. Paytam huk kaqnin nimurqa: “Hatarispaykiyá aychata mikumuy atisqaykikama” nispa.

⁶—Rikururqanitaqmi uturunguman rikchakuq manchakuypaq animaltapas, chay animalqa kasqa wasanpi tawa raprayoqmi hinaspa tawa umayoqmi. Paymi atinyiyoq rikurirurqa munaychakunanpaq.

⁷—Chay mosqoyniypiq rikurqanitaqmi manchakuypaq tawa kaq animaltapas, chay animalqa kasqa puraminti mancharikuypaq llumpay kallpasapam. Kirunkunapas chay animalpaqa kasqa fierromantam hatu-hatunkuna, payqa mikuspanpas pasaypaqtam chamchaparurqa, puchuqnintañataqmi saruparurqa. Chay animalqa kasqa wakin qawasqay animalkunamantaqa pasaypaq hukmanmi. Chay animalqa kasqa chunka waqrayoqmi. ⁸Chay waqrakunata qawarayachkaptiymi chay waqrakuna ukumanta wiñaramurqa taksa waqracha, chay waqracha hatunyananpaqmi kimsa waqrakuna maymi kasqanmanta kiwllusqa karqa. Chay waqrachaqa kasqa runapa ñawin hina ñawiyuqmi, kasqataqmi siminpas llumpay alabakuqlaña.

Wiñaypaq kawsakuqta Daniel qawasqanmanta

⁹ Revelacionpi qawachkaptillaymi
reypa tiyanankuna churasqa karqa.
Hinaptinmi huknin tiyanapi
wiñaypaq Kawsakuq tiyaykurqa.
Paypaqa pachanpas kasqa
riti hina ruyaq-ruyaqmi.
Paypaqa chukchanpas kasqa
taqsasqa millma hina
ruyaq-ruyaqmi.
Paypaqa tiyananpas kasqa
lenguachkaq nina hinam.
Chay tiyananpa ruedankunapas kasqa
rawrachkaq nina hinam.

¹⁰ Nina mayum ñawpaqninmanta lloqsimuspan kallparqa.
Paytaqa waranqantin-waranqantinmi servirqa.
Paypa ñawpaqninpin manaña yupay atina karqa.
Chaynapim cortepi kaqkuna tiyaykurqa.
Hinaptinmi librokuna kichasqa karqa.

¹¹—Chay taksa waqrachapa alabakusqanta hinalla qawachkaptiymi chay waqrasapa animal wañuchisqa karurqa, cuerponpas tisapasqa karuspanmi ninaman wischusqa karqa. ¹²Chay wakin animalkunapa munaychakuyninpas qechusqam karqa, ichaqa manam wañurachirqakuchu wañunan punchaw chayamunankama.

¹³ Revelacionniypi tuta hinalla qawachkaptiymi
qonqaymanta puyukunawan kуска alto cielonta
runapa churinman rikchakuq hamuchkasqa.
Payqa Wiñaypaq Kawsakuqpa kasqanmanmi hamuchkasqa.
Wiñaypaq Kawsakuqpa qayllanmanmi asuykachirqaku paytaqa.

¹⁴ Runapa churinman rikchakuqmanmi
qorqa atinyiyoq kananpaq.
Runapa churinman rikchakuqmanmi
qorqa yupaychasqa kananpaq.
Llapallan runakuna, nacionkunam payta servinqaku.
Huk rikchay rimayniyoqkunapas paytam servinqaku.
Paypa munaychakuyninga wiñaypaq mana tukuqmi kanqa.
Paypa gobiernonqa mana haykapipas chinkaqmi kanqa.

¹⁵—Chaykunawanmi ñoqa Daniel hukmayaruspay pensamientopa intusqan
mancharisqallaña karqani. ¹⁶Chaypi huk kaqnin sayaqman asuykuspaymi payta
tapukurqani tukuy chaykunapa cheqap ninanta willaykuwananpaq chaymi payqa
tukuy chaykunapa imam ninanta willawarqa: ¹⁷“Chay tawantin hatun animal-
kunaqa kay pachapi hatarimuq tawa gobiernokunam. ¹⁸Ichaqa Alto-altopi kaq
Diospaq sapaqchasqa kaqkunamanmi qosqa kanqa chay gobiernonqa, paykunañam
chay gobiernopiqa kanqaku wiña-wiñaypaq” nispa.

¹⁹—Ñoqam yachaykuyta munarqani chay tawa kaq animalqa imam cheqapta-
punipas kasqanmanta, chay animalqariki kasqa chay kimsantin animalmantapas
hukman rikchayniyoq puraminti mancharikuypaqmi, chay animalqa kasqa
fierromanta kiruyoqmi, hinaspa bronce manta silluyoqmi. Payqa mikusqantapas
pasaypaqtam chamchaparurqa, puchuqnintañataqmi saruparurqa. ²⁰Yachaykuy-
tam munarqani chay chunkantin waqrakunamantawan ñawiyoy hinaspa alabakuq
simiyoy wiñaramuq waqrachamanta, chay waqracha hatunyananpaqmi kimsa waq-
rakuna maymi kasqanmanta kiwillusqa karqa. Chay waqrachaqa rikchakapuarqa
wakin waqrakunamantapas aswan hatunkaraymanmi. ²¹Qawarqanimá imaynam
chay waqrachaqa Diospaq sapaqchasqa kaqkunata guerrawan hapisqanta hinaspa
vencerusqanta. ²²Chaynam karqa Wiñaypaq Kawsakuq hamunankama, payñam
allin arreglota rurarqa Alto-altopi kaq Diospaq sapaqchasqa kaqkunata, tiempo cha-
yaramuptinmi Diospaq sapaqchasqa kaqkunaña chay gobiernopi karqaku.

²³Hinaptinmi chay willawaqniy niwarqa:

Chay tawa kaq animalqa
kay pachapi hatarimuq tawa kaq gobiernom.
Chay gobiernonqa kanqa
wakinmanta hukman gobiernom.
Chay gobiernonqa tukurunqam kay pachapi kaqkunata.
Chay gobiernonqa saruparunqam tukuy imata.
Chay gobiernonqa tisaparunqam tukuy imata.

²⁴ Chay chunkantin waqrakunaqa
chay gobiernonmanta hatarimuq chunka reykunam.

- Chay reykunapa qepantañataqmi
 pasaypaq hukman rikchayniyoq rey hatarimunqa.
 Chay reyqa kimsa reykunatam humillarachinqa.
- ²⁵ Chay reyqa Alto-altopi kaq Diostam insultanqa.
 Payqa Diospaq sapaqchasqakunatam ñakarichinqa.
 Chay reyqa tiempokunapas cambiaruytam munanqa.
 Chay reyqa leykunapas cambiaruytam munanqa.
 Diospaq sapaqchasqa kaqkunapim munaychakunqa.
 Chaynataqa kimsa tiempo partenkamam munaychakunqa.
- ²⁶ Ichaga cortepi kaqkunam tiyaykunqaku.
 Chay reypa munaychakusqantam qechurunqaku.
 Paypa munaychakusqantaqa wiñaypaqmi chinkarachinqaku.
- ²⁷ Kay pachapi gobiernokunapa munaychakuyninpas,
 kay pachapi gobiernokunapa atiyinpas,
 kay pachapi gobiernokunapa hatun kayninpas
 qosqa kanqa Diospaq sapaqchasqa kaqkunamanmi
 otaq Alto-altopi kaq Diospa runankunamanmi,
 hinaptinmi Diospa gobiernonqa wiña-wiñaypaq takyanqa.
 Payllatañam servinqaku
 kay pachapi llapallan kamachikuqkunaga.
 Payllatañam kasukunqaku
 kay pachapi llapallan kamachikuqkunaga.

²⁸—Chay willawaqniy rimapayawayta tukuruptinmi ñoqa Danielñataq llum-payta hukmanyaruspay pensamientopa intusqan karqani ichaga chaykunataqa sonqollaypi waqaychaspam mana pimanpas willarqanichu.

Carnerotawan chivatota revelacionninpi Daniel rikusqanmanta

8 ¹Rey Belsasar kimsa watamanña gobiernachkaptinmi punta revelacionniypa qepanta ñoqa Daniel rikurqani huk revelaciontawan. ²Chay revelacionniypim kachkasqani reypa *yachanan Susa llaqtapi, chay llaqtaqariki Elam lawpim kachkan, chaypim kachkasqani Ulai sutiyoq mayupa patanpi. ³Qawarispaymi mayupa patanpi rikururqani huk carnerota, chay carneroqa kasqa iskay waqrayoqmi. Chay waqrakunaga hatunkama kachkaptinpas huknin waqranmi kasqa hukninmantaqa aswan hatunraq. Chay hatun waqraqa wiñaramurqa huknin waqranpa qepantañam. ⁴Qawachkaptiymi chay carneroqa takarqa intipa seqaykunan lawman, norte lawman hinaspa surlawman, manam ima animalpas chay carneropa ñawpaqniñpiqa sayayta atirqachu, manataqmi pipas paypa munaychakuyninmantaqa librakuyta atirqachu. Munasqanman hina imatapas ruraspanmi aswan-aswan hatunyarqa.

⁵Qawasqaymanta yuyaymanachkaptiymi intipa seqaykunan lawmanta pampatapas manaña saruykuspan altollanta pawamuchkasqa huk chivato. Chay chivatoqa kasqa iskaynin ñawinkunapa chawpinpi huk hatun waqrayoqmi. ⁶Chaynapim chay chivatoqa mayu patanpi iskay waqrayoq rikusqay carneroqa kasqankama chayaramuspan kallparqa piñasqallaña tukuy kallpanwan waqrarunanpaq. ⁷Carneropa kasqanman chayarusanmi umanwan aparurqa hinaspan pakirurqa chay carneropa iskaynin waqranta. Chaynapim chay carneroqa manaña sayayta atirqachu

chivatopa ñawpaqninpiqa, chay carnerota pampaman choqaruspanmi saruparurqa. Manamya pipas karqachu carnerotaqa chay chivatomanta libraykunanaqp.

⁸Chay chivatom aswan-aswan munaychakuqña rikurirurqa, ichaqa chayna atin-yiqollaña kachkaptinmi chay hatun waqran pakikururqa hinaptinmi chay waqrara-rantinpi wiñaramurqa tawa waqrakunaña, chay tawantin waqrakunaqa tawa lawmanmi qawarqa. ⁹Huknin waqramantam wiñaramurqa huk taksa waqracha, chay waqracham llumpayllataña wiñarurqa surlawman, wiñarurqataqmi intipa qespimunan lawmanpas chaynataq Kuyayllapaq Allpa lawmanpas. ¹⁰Llumpa-llumpaytam wiñarurqa cielokunapi lucerokunapa kasqankama, wakin lucerokunataqa pampakunamanraqmi wichirichi-murqa hinaspan saruparurqa. ¹¹Lucerokunapa Jefen hinaraq rikuriruyta munaspanmi qechurachirqa sapa punchaw Diosman ofrecesqanku ofrendatapas, santuarionpa kas-qanpas pampaman wikapasqam karqa. ¹²Mana kasukuq kasqankuraykum Diospaq sapaqchasqa tropakunapas hinaspa sapa punchaw Diosman ofrecesqanku ofrendakuna-pas paypa makinmanña churasqa karqa, cheqap kaqkunatapasp pampakunamanraqmi wikaparqa, tukuy ima rurasqanpipas payqa allinpunim lloqsirqa.

¹³Uyarichkaptiymi huk chuya angelñataq angelmasinta tapurqa kaynata:

—¿Haykapikamataq kanqa chay qawachisqa kaqkunaqa? ¿Haykapikamataq kanqa sapa punchaw Diosman ofrecesqanku ofrenda qechurusqanqa? ¿Haykapikamataq kanqa kay mana kasukusqankurayku purmachisqa kaqkunaqa? ¿Haykapikamataq paypa makinman qosqa kanqa Diospa santuarionqa? ¿Haykapikamataq sarupasqa kanqa chay lucerokunapas? —nispa. ¹⁴Hinaptinmi huknin angelñataq nirqa:

—Waranqa pachak pichqa chunkan punchawkuna pasanankamam chay ofrendakunaqa mana ofrecesqachu kanqa tardenpas nitaq tempranonpas, chay-mantañam Diospa santuarionqa huktawan chuyanchasqa kanqa —nispa.

¹⁵Ñoqa Danielmi chay revelacionniypi imam kaqkunata qawachkarqani hinas-pam entiendeykuyta munaspa yuyaymanachkarqani. Qonqaymantam ñoqapa ñawpaqniypi rikurirurqa runa hina rikchayniyoq angel. ¹⁶Chaymi uyairirqani Ulai Mayupa patanmanta runa hina:

—Gabriel, chay runaman willay qawasqanpa imam ninanta —nispa qayakamuqta:

¹⁷Chaynapim payqa ñoqapa kasqaykama asuykamuwarqa, manchakuyllawanña qonqoranpa pampaman kumuykuptiymi payñataq niwarqa:

—Runapa churin, kay imam qawasqaykiqa kachkan tukupay tiempokunapaqmi —nispa.

¹⁸Hinallaraq pay rimapayawachkaptinmi mana musyakuqña pampaman pak-chanpa wichiyrurqani chaymi sayarichiwaspan ¹⁹niwarqa:

—Kunanmi willasqayki tukupay tiempokunapi imaynam Diospa piñakuynin kanan-manta. ²⁰Chay iskay waqrayoq carnero rikusqaykiqa Media law hinaspa Persia law nacionpi kaq reykunam. ²¹Chay rikusqayki chivatoñataqmi Grecia nacionmanta kaq rey, chay iskaynin ñawinkunapa chawpinpi kaq waqranñataqmi Grecia nacionpi punta kaq rey. ²²Rikurqankitaqmi imaynam chay punta kaq waqran pakiruptin chaypa rantinpiqa tawa waqrakunaña wiñaramusqantapas. Chay huk waqraqariki huk gobier-nom, chay gobiernomantam lloqsimunqa tawa gobiernokunaña ichaqa chay tawantin gobiernokunaqa manam punta kaq gobierno hinañachu ancha atinyiyoq kanqa.

²³ Chay tawantin gobiernokunapa
munaychakuynin tukuykuchkaptinmi,
chay mana kasukuqkunapa

tukuy mana allin rurasqanku pasaypaqtaña huntaruptinmi
piña-piña uyayoc rey hatarimunqa.

Chay reyqa sacre-sacrem kanqa.

- ²⁴ Chay reyqa llumpa-llumpay munaychakuqmi rikurirunqa.
Ichaqa manam kikinpa atiyninraykuchu chaynaqa karunqa.
Payqa admirakuypaqtam tukuy imatapas purmachinqa.
Payqa tukuy ima rurasqanpim allinpuni lloqsinqa.
Payqa wañurachinqam kallpasapallaña runakunatapas.
Wañurachinqataqmi Diosllapaqña sapaqchasqa runakunatapas.

- ²⁵ Sacrellaña kasqanraykum
runakunata engañasqanpas allinpuni lloqsinqa.
Sonqonpi hoqarikuspanmi
hawka kawsakuqkunatapas achkallataña wañurachinqa.
Payqa Kamachikuqkunapa Jefenpa contranpim hatarinqa.
Ichaqa manam runakunapa atiyninwanchu vencesqa kanqa.

²⁶—Chay tarden hinaspa tempranon imam pasanmanmanta imam rikusqaykiqa
cheqappunim. Ichaqa imam rikusqaykimantaqa amam pimanpas willankichu,
chayqa cumplikunqa unay watakunamantañam.

²⁷Ñoqa Danielqa eqoyaruspaymi achka punchawkuna onqorurqani, chayman-
tañam allinyaykuspay reypa kaqninkunata huktawan ruraraqani, ichaqa muspaypi
hinam tarikurqani chay imam rikusqaymanta, chayqariki karqa mana entiendey
atinam.

Llaqtamasinkunapaq Daniel mañakusqanmanta

9 ¹Asuero sutiyoq reypa churin Dariom Caldea lawpi gobiernayta qallaykur-
qa, Rey Darioqariki karqa Media nacionniyoq runakunapa castanmi. ²Pay
gobiernayta qallarichkaptinmi ñoqa Daniel estudiachkarqani Diosmanta willakuq
Jeremiaspa libronta, chay libropim rimachkan Jerusalen llaqtaqa qanchis chunka
watapunim purmachisqa kananmanta, chaynatam Tayta Dios Jeremiasman nirqa.
³Hinaptinmi ñoqañataq ruegakuspay ayunowan Señor Diosta mañakurqani, payta-
qa mañakurqani hawaypi uchpallaña luto pachayoqmi. ⁴Chaynaqa yupaychasqay
Tayta Diosta mañakuspaymá huchaykumanta willakurqani kaynata nispá:

—Hatu-hatun manchakuypaq Señor Diosnilláy, qamqariki kasuqníki kunawan contrato
rurasqaykitaqa cumplinkipunim, cumplinkitaqmi kamachikuyníki kunas kasukuqkunawan
rurasqayki contratotapas. ⁵Ñoqaykuqa qampa contraykipi huchallikuruspan llumpa-llum-
payta mana allinkunata rurariniku, mana kasukuspataqmi kamachikuyníki kunatapas
hinaspa leyníki kunatapas qepanchakuruniku. ⁶Manam uyarirqanikuchu servisuqníki
qanmanta willakuqkunatapas, paykunaraqari qanmantam willakurqaku ñoqaykupa
reyniykumanpas, kamachiwaqniykumanpas, abueloykumanpas chaynataq nacionniyku-
pi llapallan runakunamanpas. ⁷Señorllayku, qamllam kanki tukuy imapas allin ruraqqa,
llapallan Judapa castankunam ichaqa kunan hina penqayllapi kachkaniku. Jerusalen
llaqtapi *yachaqkunapas, tukuy hinastinpi yachaq Israel castakunapas penqayllapim
kachkaniku. Qanmiki ñoqaykutaqa tukuy hinastinman cheqerachiwarqankiku qampa
contraykipi hatariruspa traicionarusqaykurayku. ⁸Dios Taytallayku, ñoqaykuqariki chayna
penqayllapimá kachkaniku reyniykupiwan, kamachiqniykupiwan hinaspa abueloykupi-

wan, chaynaqa kachkaniku qampa contraykipi huchallikurusqaykuraykum. ⁹Ichaqa Señor Diosnillayku, qamqariki llakipayariyikuwaspaykikum huchaykutapas pampachaykunki, ñoqaykuqariki chaykunawanmi mana kasurqaykikuchu. ¹⁰Yupaychasqayku Dios Taytalláy, manam ñoqaykuqa uyariqranikuchu imam yachachiwasqaykikutapas chayman hina kawsanaykupaq, chaykunataqa willachiwarqankiku serviqniki willakuqkunawanmi. ¹¹Israelpa castankunaqa llapallaykum mana kasukurqanikuchu imam yachachiwasqaykikuta hinaspa qamtaqa manataq uyariytapas munarqanikuchu chaymi ñoqaykuqa qampa contraykipi huchallikurusqaykurayku juramentaspa ñakasqaykiwan ñakasqa kachkaniku, chaytaqariki serviqniki Moisesmi qellqarqa qosqayki yachachikuykunapi. ¹²Chaynaqa qamqa ñam cumplirunkiña contraykupi Moiseswan qellqachisqaykitapa chaynataq kamachiqniykupa contranpi qellqachisqaykitapas, chaynapim chay hatun desgraciapa cumplikurqa Jerusalen llaqtapi, manam chaynaqa rurasqa qarqachu haykapipas kay pachapiqa. ¹³Moisespa qellqasqan yachachikuykunaman hinam kay tukuy desgraciapa chayaramuwanku chaywanpas, yupaychasqayku Dios Taytalláy, ñoqaykuqa manam maskarqanikuchu qampa yanapakuynikitapa, manataqmi wanakurqanikuchu mana allin rurasqaykumantapa, cheqap kaqniki kunataqa manam uyariqpas tukurqanikuchu. ¹⁴Chayraykum qam Tayta Diosqa kay mana allinta alistaykuspa ñoqaykuman kachaykamunki. Yupaychasqayku Dios Taytalláy, qamqariki tukuy imapas allin ruraqmi kanki, ñoqaykum ichaqa niwasqaykiku uyariytapas mana munarqanikuchu. ¹⁵Señor Diosnillayku, hatun atiynikiwanmi runaykikunataqa horqomurqanki Egipto nacionmanta, chaynapim qamqa anchallataña reqsichikurqanki kunankama. Chaywanpas ñoqaykuqa huchallikuruspa mana allinta rurarqaniku. ¹⁶Señornillayku, allin ruraq kasqaykiman hinayá Jerusalen llaqtaykipa contranpiqa amaña piñakuyñachu nitaq rabiakuyñachu, chay llaqtapimiki kachkan qamqaq sapaqchakusqayki orqopas ichaqa huchaykuraykum hinaspa abueloykupa mana allin rurasqankuraykum chay Jerusalen llaqtamantapaq muyuriqniykupi nacionkuna burlakuchkan, burlakuchkankutaqmi qampa runaykikunamantapas. ¹⁷Chaynaqa Diosnillayku, kunanyá uyariykuway kay serviqnikipa mañakullasqayta hinaspa ruegakullasqayta, qamqa sutillaykiraykuyá favoreceyku wak purmachisqa santuarioykita. ¹⁸Diosnilláy, kurkuykuspayá uyariy kullaway, ñawillaykitapas kichariy kuspayá qawariy kullaway, arí kaynamá sutikiwan sutichasqa llaqtaqa purmachisqa kachkan. Manam ñoqaykuqa mañakuchkaykiku allin rurasqaykupi confiakuspaykuchu, ñoqaykuqariki confiakuchkaniku ancha llakipayakuq kasqaykipim. ¹⁹Señorlláy, qamqa uyariykuwayá, Señorlláy, pampachaykuwayá. Señorlláy, qamqa sumaqtayá uyariykuway. Qamqa ama demoraspayá ruraykuyuni. Diosnilláy, qamqa kikillaykiraykuyá ama unamuychu, Jerusalen llaqtaykiwan runaykikunapa sutikiwan sutichasqam kachkan —nispa.

Qanchis chunka semanamanta

²⁰Yupaychasqay Tayta Diostam hinallaraq rimapayaspay mañakuchkarqani, huchaykunatapas hinaspa llaqtamasiykunapa huchantapas paymanmi willachkarqani, paypaq sapaqchakusqan moqopaqmá ruegakuchkarqani. ²¹Chaynata mañakuchkaptiyraqmi Diosman ofrenda ofrecena tardeykuq horata ñoqapa kasqayman pawastin chayaramurqa runaman rikchakuq angel Gabriel hinaspa hapiykuwarqa, hina paytaqmi rikuriykuwarqa chay puntallaraq revelacionniypipas. ²²Entiendechiwananpaqmi rimapayawaspan kaynata niwarqa:

—Daniel, ñoqaga hamurqani qamta entiendechinaypaqmi. ²³Ruegakuyta qallaykuptillaykiraqmi Diosqa uyariy kusurqankiña. Ñoqaga hamurqani chay uya-

risusqaykita qanman willanaypaqmi. Payqariki llumpaytam kuyasunki. Chaynaqa allinta yuyaymanaspayá chay imam qawasqaykimanta entiendenaykipaq uyariway:

- ²⁴ Qanchis chunka semanam
llaqtamasikikunapaq tanteasqa kachkan.
Diospaq sapaqchasqa Jerusalem llaqtaykipaqpas
hina chaynallam kachkan.
Chayraqmi mana kasukuq kayninkupas tukunqa.
Chayraqmi huchallikuyninkupas taninqa.
Chayraqmi mana allin rurasqankupas
pampachasqa kanqa.
Wiñaypaqñam ruranaku paykunaqa
allin kaqkunatapas.
Chayraqmi cumplikunqa
revelacionnikipi imam qawasqaykipas.
Chayraqmi cumplikunqa
Diosmanta willakuqkunapa imam willakusqankupas.
Diosllapaqña sapaqchasqam kanqa
Chuyay-chuyay kaqpas.
- ²⁵ Daniel, kay willasqatayá yachay sumaqta.
Daniel, kay willasqatayá entiendey sumaqta.
Kamachikuy lloqsimuptinmi
Jerusalem llaqta huktawan hatarichisqa kanqa.
Kamachikuy lloqsimuptinmi
Jerusalem llaqta mosoqmanta perqasqa kanqa.
Chay tiempomanta huk Akllasqa Kamachikuq hamunankamam
pasanqa qanchis semanakuna.
Pasanqataqmi soqta chunka
iskayniyoq semanakuna.
Chay tiempopiñam rurasqa kanqa
Jerusalem llaqtapa plazankuna.
Chay tiempopiñam Jerusalem llaqtapa
yarqankunapas rurasqa kanqa.
Aswanqa sasachakuy tiempokunapiñam
chaykunaqa rurasqa kanqa.
- ²⁶ Chay soqta chunka iskayniyoq semanakunam pasarunqa.
Hinaptinmi chay Akllasqa Kamachikuq wañuchisqa kanqa.
Mana imayoq kasqanraykum
payqa wañuchisqa kanqa.
Jerusalem llaqtatapas hamuq kamachikuqpa
tropankunam tuñirachinqa.
Chaypi kaq santuariotapas paykunamá tuñirachinqa.
Lloqllapa apamusqan hinam puchukayqa chayaykamuchkanña.
Chayna puchukanankamam kanqa guerraskunallaña
hinaspa Diospa tanteasqan purmachiykunallaña.
- ²⁷ Chay kamachikuqmi huk semanapuni

achka runakunawan takyaq contratota ruranqa.
 Ichaqa chawpi semanallapiraqmi harkakurunqa
 Diospaqpas animalkuna wañuchinankuta.
 Ichaqa chawpi semanallapiraqmi harkakunqa
 Diosmanpas kawsay ofrendakuna qonankuta.
 Templopa hawanpipas
 purmachina millakuypaq kaqkunatam churanqa.
 Chay citasqa purmachiq hamuqpa wañunankamam
 chayna churasqaqa kanqa.

Mayu patanpi imam Danielpa rikusqanmanta

10 ¹Persia nacionpa reynin Ciro kimsa watamanña gobiernachkaptinmi Beltsarwan sutichasqa Daniel chaskirqa huk revelacionta, chay cheqap revelacion chaskisqanpiqa paymi qawarqa huk hatun guerramanta. Danielqa entienderqam chay revelacionpa imam ninantapas. Chaytaqa entienderqa huk revelacionpi qawaspanñam.

²Chay punchawkunapim ñoqa Daniel llakisqallaña kachkarqani kimsa semana-puni. ³Manam mikurqanichu miski mikuykunatapas nitaq aychatapas. Vinotapas manam malliykurqanichu, miski asnaq aceitewanpas manam untakurqanichu chay kimsa semana cumplikunankama. ⁴Punta kaq killapa iskay chunka tawayoq punchawninpi ñoqa kachkarqani Tigris sutiyoq hatun mayupa patanpi. ⁵Altota qawarispaymi rikururqani linomanta pachayoq runata, paypaqa weqawnin watananpas kasqa qori puromantam. ⁶Paypaqa cuerponpas topacio alhaja rumi hinam kasqa, uyanpas kasqa lliypay hina kacharichkaqmi, ñawinkunapas kasqa lenguachkaq nina hinaraqmi, brazonkunawan chakinkunapas lluchkay-lluchkay rurasqa bronce hinam llipipipisqa, rimasqanpas nana-nanaq runakunapa rimasqan hinaraqmi uyarikurqa.

⁷Chay revelaciontaqa ñoqallamá rikurqani, ñoqawan kуска kaq runakunaqa manam rikurqakuchu, paykunamanqa hatun mancharikuy yaykuruptionmi ayqekurqaku pakamanankupa. ⁸Noqaqa sapallaymi tarikurqani chay hatun revelacionta chaskispayqa, uyaypas ayayaruptinmi ñoqaqa manaña kallpayoq rikurirurqani. ⁹Rimasqanta uyairuspaymi qonqoranpa pampaman wichiyrurqani. ¹⁰Hinaptinmi huk maki hapiy-kuwaspan katkatatachkaqta tawanpaman qonqoraykachiwarqa. ¹¹Paymi niwarqa:
 —Diospa kuyasqan Daniel, allinta uyariy kay rimapayasqayta. Hatariyá, ñoqa-qariki qanmanmi kachamusqa karqani —nispa.

Chay rimapayawasqanta tukuykuptionmi katkatatastin sayarirurqani. ¹²Chaymi payñaataq niwarqa:

—Ama manchakuychu Daniel, qanmi Diosnikipa ñawpaqninpi sasallaña kaqkunata entiendeyta munarqanki, paypa ñawpaqninpi humillakusqaykiraykum chay punta kaq punchawmantaraq payqa mañakusqaykita uyarispan kachamuwarqa. ¹³Aswanqa Persia nacion nanachikuq angelmi harkamuwarqa iskay chunka hukniyoq punchaw ichaqa kamachikuq angelkunamanta Miguelmi hamurqa yanapawananaq, payqariki hamurqa Persia nacionpa reyninkunawan sapallay qeparusqayraykum. ¹⁴Noqaqariki hamurqani hamuq punchawkunapi imam llaqtamasikikuna pasanmanmanta willaqmi, chay imam qanman qawachisqayqariki hamuq punchawkunapaqraqmi —nispa.

¹⁵Chaynata rimapayawachkaptinmi pampata qawachkarqani mana rimaña.

¹⁶Hinaptinmi runaman rikchakuq angel qonqaymanta llapchaykuwarqa simiyta chaymi ñawpaqniypi sayaqta rimapayarqani:

—Taytáy, chay imam qawachiwasqaykim hukmanyarachiwaspan mana kallpayoqta ruraruwan. ¹⁷Taytáy, eqo runallaykiqa ñimaynataq qanwan rimayman kaynaña mana kallpayoq kachkaspayqa chaynataq samayniypas chinkaruchkaptinñaqa? —nispa.

¹⁸Kallpanchawanpanpaq chay runaman rikchakuq angel huktawan hapiykuwaspanmi ¹⁹niwarqa:

—Diospa kuyasqan Daniel, amayá qamqa manchakuychu nitaq hukmanyaychu, qamqa aswan-aswanyá kallpanchakuy —nispa.

Chaynata rimapayawachkaptinmi kallpanchakuspay payta nirqani:

—Taytáy, rimapayawayñañayá ñamiki kallpanchaykuwankiña —nispa.

²⁰Paymi niwarqa:

—¿Yachankichum imapaqmi qanman hamusqayta? Kunanqariki kutirisaqñam Persia nacion nanachikuq angelwan peleanaypaq, paywan peleayta tukuruptiyñataqmi hamunqa Grecia nacion nanachikuq angel. ²¹Kunanmi nisqayki cheqap kaqmanta rimaq libropi imam qellqasqa kasqanta. Paykunawan peleaptiyqa manam pipas yanapawan-chu. Yanapaspaqa-yanapawan Israel nacion nanachikuq Miguel sutiyoq angellam.

11 ¹Media nacionniyoq Rey Dario gobiernayta qallarichkaptinmi payta kallpanchaspay waqaycharqani. ²Kunanmi ichaqa cheqap kaqta yachachisqayki:

Norte lawpi hinaspa surlawpi reykunamanta

—Persia nacionpiqa gobiernanqa kimsa reykunaraqmi, paykunapa qepantañataqmi gobiernananpaq hatarinqa tawa kaq rey, chay reyqa kimsantin reykunamantapas aswan apu-apum kanqa. Chay reymi apullaña kasqanrayku ancha munaychakuqllaña kanqa hinaspa payqa llapallanta hatarichinqa Grecia nacionpa contranpi. ³Chaymantañataqmi hatarimunqa guerrakunapi anchallaña peleaq rey, llumpay atiywan munaychakuspam imam munasqanta ruranqa ⁴ichaqa chayna hatariruspan gobiernachkaptinñataqmi chay gobiernonqa rakinasqa kanqa tawa parteman. Chay reypa munaychakusqanqa manam qosqachu kanqa miray-ninkunamanpas, chay gobiernonpas manataqmi kanqa ñawpaq tiempopni hina ancha atinyioqchu. Chaynaqariki kanqa chay gobiernon wichichisqa kasqanray-kum hinaspapas manaña mirayninmanta kaq runapa gobiernasqan kasqanraykum.

⁵Surlawpi kaq reymi aswan-aswan atinyioq kanqa ichaqa paymantapas aswan atinyioqraqmi rikurirunqa guerrakunapi anchallaña peleaq reypa tropankunapa huk kaqnin jefen, chay tropakunapa jefenmi munaychakunqa hatu-hatun nacionpi-ra. ⁶Ichaqa watakunapa pasasqanman hinam paykunaqa iskayninku huk contratota ruranqaku, surlawpi kaq reypa warmi churinmi casarakunapam rinqa norte lawpi kaq reyman chaynapi chay contrato rurasqankuqa allin takyananpaq. Ichaqa chay warmi churinga manam munaychakunqachu. Qosanpas mana munaychakusqanraykum mana takyanqachu. Chay reypa warmi churingariki pusaqninkunapiwanmi traicionasqa kanqa, traicionasqataqmi kanqa taytan reypas chaynataq chay tiempopi warmi churinta yanapaqninpas. ⁷Ichaqa chay warmipa huk kaqnin ayllunmi norte lawpi tropakunapa contranpi hatarirunqa, reypa murallasqa llaqtanman yaykuruspanmi paykunapa contranpi peleaspan lliwta vencerunqa. ⁸Chaynapim chay warmipa ayllunqa Egipto nacionninman apakunqa chay vencerusqan reypa taytacha-mamachankunata-pas, qori-qollqemanta alhajankunatapas, norte lawpi reywanqa manañam peleanqachu tumpa unayneqkama. ⁹Chaywanpas norte lawpi kaq reymi hatarinqa surlawpi kaq reypa nacionninpa contranpi ichaqa mana imayoqmi nacionninman kutirikunqa.

¹⁰—Ichaqa norte lawpi reypa churinkunam guerrapaq alistakuspanku hatarichinaku nana-nanaq tropakunata, chaynapim paykunaqa lloqla hinaraq mastarikunaku, surlawpi reypa murallasqa llaqtanman chayankukamam hukta-wan paykunaqa guerrawan rinaku. ¹¹Norte law tropakunapa chayamusqanwanmi surlawpi reyqa llumpa-llumpayta piñakurunqa hinaspa lloqsinqa chay nana-nanaq tropakunawan peleaq hinaspa pasaypaqta vencerunqa. ¹²Chay nana-nanaq tropakuna vencerusqanwanmi surlawpi kaq reyqa llumpa-llumpayta hatunchakunqa, ichaqa achka waranqa tropakunata wañurachispanpas manam payqa unaypaqchu munaychakunqa. ¹³Norte lawpi reyñataqmi hukta-wan huñurunqa nana-nanaq ñaw-paq tropakunamantapas aswan achkataraq, chaynapim payqa watakuna pasaruptin surlawman kutirinqa chay nana-nanaq allin armasqa tropakunawan.

¹⁴—Hina chay tiempopim achkaq runakuna hoqarikurunaku surlaw reypa contranpi, chay runakunawan kuskataqmi hoqarikurunaku dañolla ruraq wakin llaqtamasikikunapas, chaynapim chay qanman qawachisqayqa cumplikunqa, ichaqa chay llaqtamasikikunaqa manam atinqakuchu imam munasqanku rurayta. ¹⁵Norte lawpi reymá surlawpi murallasqa llaqtaman chayarunqa hinaspa chay murallapa qepanpi allpakunata huk hawaqlaman montonaruspa chay llaqtapi kaqkunata vencerunqa. Surlaw reypa tropakunaqa manamá atinqakuchu enemigon tropakuna imaynam harkayta, wakin allasqa kallpasapa soldadonkunapas mana kallpayoqñam rikurirunqa. ¹⁶Chaynaqa chay norte lawmanta hamuq reymi tukuy munasqanta rurakunqa chay vencerachikuq enemigonkunawan, manam pipas atinqachu paypa contranpi sayariytaqa. Chay reyqa Kuyayllapaq Allpapiña *yachakuspanmi munaychakunqa, paypaqa makillanpim kanqa chaypi kaqkunapas purmarachinanpaq. ¹⁷Chay reyqa munanqataqmi surlawpi tukuy ima hapikuykuytapas, chaypaqmi surlawpi reywan huk contratota ruranta, chay contrato allin lloqsinanpaqmi warmi churinwanpas casarachinqaraq chay surlawpi reyta, chaynataqariki ruranta chay surlawpi reypa gobiernonta yanqacharunanpaqmi, chay tanteasqankunaqa manam cumplikunqachu. ¹⁸Chay norte lawpi nacionniyoq reyqa munapayanqataqmi lamar qochapa patanpi llaqtakunatapas, chaypi *yachakunatapas guerrawanmi vencerunqa. Ichaqa chay reypa hatunchakuyñintaqa chinkarachinqa tropakunapa huk kaqnin jefenmi hinaspa chay reypa penqay rurasqankunatapas hina kkillanman kutiykachinqa. ¹⁹Chaynapim chay norte law reyqa kutikunqa nacionninpi murallasqa llaqtanmanña ichaqa kutichkaspanmi vencerachikuspan wañurunqa, payqa pasaypaqtañam chinkarunqa.

²⁰—Paypa rantinpi hatariq reyñataqmi impuesto cobraqta kachanta gobiernonpa sumaq kaynin takyachinanpaq, ichaqa manapas unay tiempopim chay reytaqa wañurachinaku, manamá payqa wañunqa piñanakuyichu nitaq guerrapichu.

²¹—Paypa rantinpiñataqmi rey kananpaq hatarinqa huk cheqniy runa, ichaqa paytaqa manam reyta hinachu respetowan qawanaku. Payqariki rikuriramanqa runakuna hawka kawsakuchkaptinkum, artellawanñam gobiernopa reynin rikurirunqa. ²²Payqa kallpasapallaña lloqla hinam vencerunqapuni enemigonkuna hatariqtapas, paykunawan kuskam contratota ruraq kamachikuqpas wañuchisqa kanqa. ²³Chay cheqniy reyqa contrato ruraqmasinkunatapas engañarunqa, aslla qatiniyoq kachkaspanpas payqa gobiernañam rikurirunqa. ²⁴Hawka kawsakuq hinaspa tukuy imapa kaspan lawkunaman yaykuruspanmi ruranta taytanpa hinaspa abelonkunapapas mana rurasqankunata. Payqa soldadonkunamanmi aypunqa guerrawan tukuy ima qechusqanta, aypunqataqmi qori-qollqe salteasqankutapas. Payqa tanteanqam murallasqa llaqtakunapa contranpipas ichaqa chay tanteasqankunaqa manam unaypaqchu kanqa.

²⁵Sonqonpi hoqarikuspanmi kallpancharikuspa nana-nanaq tropankunawan ringa surlaw reypa contranpi. Surlawpi reypas nana-nanaq kallpasapa tropankunawanmi alistakuykuspa guerraman yaykunqa ichaqa runakunapa traicionasqan kasqanraykum enemigonkunataqa mana venceyta atinqachu. ²⁶Paytaqa mesanpi mikuqmasillan-kunam wañurachinqaku, paypaqariki nana-nanaq tropankunapas lloqllapa apasqan hinam rikurirunqa, achka-achkallañam soldadonkuna wañurunqa. ²⁷Chay iskay reykunaqa mana allin runakuyllapi piensaspankum tiyaykunqaku huk mesallapi hinaspan ninakunqaku llullakunallata ichaqa yanqapaqmi chaykunataqa rimanakunqaku, manaraqmiki Diospa señalasqan tiempoqa chayamunqaraqchu. ²⁸Chay norte lawmanta hamuq reyqa nacionninmanmi kutikunqa guerrapi qechusqan qori-qollqekunata aparikuspan, chayna kutistinmi payqa Diospa contratonpa contranpi hatarinqa, payqa imam munasqankunata rurarusanmi nacionninman kutikunqa. ²⁹Ichaqa señalasqa tiempo chayamuptinmi surlawman huktawan kutiringa ichaqa chay kutipiq manam puntapi hinachu vengencia. ³⁰Payqa intipa seqaykunan lawmanta buquekunapi hamuq tropakunawanmi harkasqa kanqa hinaspan hukmanyasqallaña ripukunqa. Diospa contratonpa contranpi llumpayllataña piñakuruspanmi millakuypaq kaqkunata ruranqa, huktawanmi payqa Diospa contrato rurasqan qepanchakuqkunata favorecencia.

³¹—Atiyniyoy kasqanraykum Diospa templonpi kaq amparakuna wasipipas millakuypaq kaqkunata ruranqa, harkakurunqam Diospaq sapa punchaw animalakuna wañuchinankutapas, chaypim churarunqaku purmachiq millakuypaq kaqtapas. ³²Diospa contraton qepanchakuqkunatam chay reyqa sumaq artellawanña rimaspan rantiypaq-rantirunqa, Diosninku reqsiq runakunam ichaqa kallpanchakuspa ruranqaku. ³³Llapa runakunamanta allin yuyayniyoy kaqkunam yachachinqaku achka-achka runakunata ichaqa paykunapa wakinninkum tiempopa pasasqanman hina guerrapi ñakarispas kañasqa kanqaku, wakinñataqmi imallankutapas qechurachikuspan preso ringaku. ³⁴Ichaqa chayna ñakarichisqa kachkaspankum tumpallatapas yanapasqa kanqaku, achkallaña runakunam artellawanña rimaspa paykunaman hukllawakurunqa. ³⁵Yachayniyoy wakin runakunapas humillachisqam kanqaku, chayna ñakarichisqaqa kanqaku metal chulluchisqa hina chuyanchasqa kanankupaqmi. Paykunaqa mana allinmanta rakisqa kaspankum mana huchayoqña kanqaku. Chaynaqariki tarikunqaku tukupay tiempo chayamunankamam, chaynam señalasqa kachkan cumplikunanpaq.

³⁶—Norte nacionniyoy reymi ruranqa tukuy imam munasqanta, hatunchakuspanmi kaynata ninqa: “Noqaqariki kachkani llapallan dioskunapapas hawanpim” nispa. Payqa cheqap Diospa contranpipas admirakuypaq kaqkunatam rimanqa. Payqa tukuy imapim allinllaña lloqsinqa Diospa piñakuyin wichiynankama. Diosqariki ruranqapunim imam tanteasqantaqa. ³⁷Chay norte nacionniyoy reyqa manam kaqpapas hapinqachu abuelonkunapa diosnintapas, warmikunapa yupaychasqan diostapas nitaq mayqen diostapas. Payqariki hapikunqa llapallan dioskunamantapas aswan hatunpaqmi.

³⁸Yupaychaspaqa-yupaychanqa murallasqa llaqtakuna yanapaq diostam, chay diostaqa manam reqsirqakuchu abuelonkunapas. Chay reyqariki chay diostam yupaychanqa qori-qollqewan, sumaq alhaja rumikunawan hinaspa achka valorniyoy kaqkunawan. ³⁹Payqa mana yaykuy atina murallasqa llaqtakunatam vengencia huklaw nacionniyoy runakunapa diosninpa yanapakuyinwan, premianqataqmi reyninkupaq chaskiq runakunatapas. Chay runakunata hatunchaspanmi achka runakunapi gobiernaq kanankupaqña churanqa, chakrakunatapas paykunamanqa yanapasqanmantam parteykaringa.

⁴⁰—Tukupay tiempo chayamuptinmi chay norte lawpi reytapa guerrawan hapirunqa surlawpi kaq rey. Ichaqa chay norte lawpi reymi wayra para hinaraq mastarikunqa paypa contranpi. Chay norte nacionniyoq reyqariki pasanqa guerrapaq carretankunawanmi chaynataq sillada tropankunawanmi hinaspa nana-nanaq buquenkunawanmi, payqa chayarunqa nacionpi lloqla kallpachkaq hinaraqmi. ⁴¹Chay norte nacionniyoq reyqa yaykunqataqmi Kuyayllapaq Allpamanpas hinaspaq wañurachinqa achka-achka runakunata, Edom nacionniyoq runakunawan Moab nacionniyoq runakunataq paymantam ayqekunqaku, ayqekunqakutaqmi Amonpa mirayninmanta allin reqsisqa runakunapas. ⁴²Achka nacionkunapi munaychakuptinmi Egipto nacionpas mana lluptingachu. ⁴³Payqa hapikuykunqam chay Egipto nacionpa qori-qollqenkunatapas chaynataq ancha valorniyoy kaqkunatapas, Libia nacionniyoq runakunapas Cus nacionniyoq runakunapiwanmi paypa serviqninña rikurirunqaku. ⁴⁴Ichaqa intipa qespimunan lawmantawan norte lawmantam uyarirunqa mancharikuypaq noticiakunata, piñakuyllawanñam lloqsinqa tukuy imatapas purmachinanpaq hinaspa achka-achka runakunata wañuchinanpaq. ⁴⁵Chay reyqa sumaqlaña carpankunatam sayachinqa lamar qochamanta Diospaq sapaqchasqa Kuyayllapaq Moqoman riq ñanpi, ichaqa chayllapi wañunan tiempo chayaramuptinmi manaña pipas yanapanqachu.

Tukupay tiempopa chayamunanmanta

12 ¹—Chay tiempopim rikurimunqa Miguel sutiyoq hatun kamachikuq angel, payqariki llaqtamasikikunata nanachikuq angelmi.

Chay tiempoqa ñakariy tiempom kanqa.

Nacionkunapa rikurisqanmantapas

manam karqachu chayna tiempoqa.

Manataqmá chayna ñakariyqa karqachu

chay tiempokamaqa.

Ichaqa chaywanpas chay tiempopim

llaqtamasikikuna librasqa kanqaku.

Libropi qellqasqa sutiyoqkunam

lliw librakunqaku.

² Allpapi achkallaña puñuqkunam

rikcharichisqa kanqaku.

Wiñaypaq kawsanankupaqmi

wakinga kawsarimunqaku.

Wakinñataqmi penqaypaq kawsarimunqaku.

Wiñay mancharikuypaqmi kawsarimunqaku.

³ Yachayniyoq runakunaqa

mana puyuyoq cielokuna hinam kancharinqaku.

Achkallaña runakunata allin ruraymanña pusaqkunaga

lucrokuna hinam wiñaypaqña kancharinqaku.

⁴—Ichaqa Daniel, kay willasqaykunataqa libropiyá wichqarayña hinaspayá tukupay tiempo chayamunankama selloykuy. Achkallaña runakunam kaymanwakman purinqaku aswan-aswan yachayniyoq karuyta munaspanku —nispa.

⁵Ñoqa Danielmi qawarispay rikurqani iskay runakunata, hukninmi sayachkasqa mayupa waklaw chimpanpi, hukninñataqmi sayachkasqa mayupa kaylaw chimpanpi. ⁶Hukninmi tapurqa chay mayupa hawanpi sayaq linomanta pachayoq runata:

—¿Haykapitaq cumplikunqa kay admirakuypaq kaqkunaqa —nispa.

⁷Hinaptinmi chay mayupa hawanpi sayaq linomanta pachayoq runa makinkunata altoman hoqarirqa hinaspa kawsaq Diosrayku juraspan nirqa:

—Kaykunaqa cumplikunqa kimsa tiempo partenmantañam, Diospa sapaqchakusqan runakunapa atiyin puchukarachi runa chinkachisqa kaptinñam tukuy kaykunaqa cumplikunqa —nispa.

⁸Chay uyarisqayta mana entiendespaymi payta tapurqani:

—Taytáy ¿imaynataq kanqa tukuy kaykunapa tukupayninqa? —nispa.

⁹Hinaptinmi payñataq niwarqa:

—Qamqa pasakuyñayá Daniel. Tukuy kay willasqaykunaqa wichqasqa kaspanmi tukupay tiempokama sellasqa kanqa. ¹⁰Achkallaña runakunam mana allin ruraykunamanta rakikuspa mana huchayoqña rikurinqaku, metal chulluchisqa hinam paykunaqa chuyanchasqa kanqaku. Mana allinlla ruraqkunam ichaqa hina mana allinllata ruranqaku, paykunaqa manam imatapas entiendenqakuchu, entiendenqakuqa yachayniyoq runakunallam. ¹¹Diosman sapa punchaw animal ofrecena tanirachisqankumantam otaq Diospa templanpi purmachina millakuypaq kaqkunata churasqankumantam pasanqa waranqa iskay pachak isqon chunkan punchawkuna. ¹²iMayna kusişam kanqa pacienciawan waranqa kimsa pachak kimsa chunka pichqan punchawkunakama chayaqqa! ¹³Daniel, qamqa punchawnikikuna tukunankama kawsaspayá samakuyña, qamqa puchukay punchawkunapiñam hatarimunki tupaqnika chaskinaykipaq —nispa.

OSEASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Oseaspa sutinwan sutichasqam. Pusaq pachak wata manaraq Jesucristo nacechkaptinmi payqa willakurqa norte law Israel nacionpi runakunaman, Oseasqa willakurqa Diosmanta willakuq Amospa qepallantam. Chaylaw nacionpi runakunam Diosninkuta qepanchakuruspanku taytacha-mamachakunataña adoraraqaku. Chay huchallikusqanku ancha millakuyupaq kasqanta Dios qawachinanpaqmi Oseasta kamachirqa chuchumika warmiwan casarakuspan churiyoq kananpaq. Oseaspa warminmi hukwan tupakuruspan payta saqerurqa, chaywanpas Oseasqa warminta kuyasqanraykum huchankunata pampachaspan reclamarqa. Chaynatam Tayta Diospas ruran runankunata huchankumanta castigaruchkaspapas.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Oseaspa warmin hukwan tupakurusqanmanta (1-3).

Iskay kaq parteñaataqmi willakun Israel nacionniyoq runakunata Dios castigasqanmanta (4-13).

Kimsa kaq parteñaataqmi willakun runakuna huchankumanta wanakuspaqa Tayta Dioswan amistanankumanta (14).

Oseaspa warminmantawan churinkunamanta

1 ¹Juda nacionpa reyninmi karqa Uzias, paypa qepantañaataqmi karqa Acaz, chaymantañaataqmi karqa Ezequias. Israel nacionpi reyñaataqmi karqa Joaspa churin Jeroboam. Paykunapa gobiernasqan watakunapim Beeri sutiyoq runapa churin Oseasta Tayta Dios rimapayarqa.

²Tayta Diosmi Oseaswan rimayta qallarisan nirqa:

—Israel nacionpi runakunaqa hukwan-hukwan kakuq warmi hinam ñoqamanta karunchakurunku. Chaynaqa qampas rispaykiyá casarakamuy hukwan-hukwan kakuq warmiwan. Paypi churikikuna kaqpas maman hinam kanqa —nispa.

³Oseasmá casarakurqa Diblain sutiyoq runapa churin Gomerwan. Paymá wiksayakuruspan wachakurqa qari wawata. ⁴Hinaptinmi Oseasta Tayta Dios nirqa:

—Jezreel nispayá sutichay chay wawataqa. Manapas unaymantam castigasqa Rey Jehupa castanta. Chaynataqa rurasqa Jezreel llaqtapi runakunata Rey Jehu wañuchisqanmantam. Chaynapim puchukachisqa Israel nacionta. ⁵Chay punchawmi flechana arcota pakipachkaq hina Israel tropakunata tukuparusaq, chaynataqa rurasqa Jezreel sutiyoq qechwapim —nispa.

⁶Gomermi huktawan wiksayakuruspan wachakururqa warmi wawata. Chaymi Oseasta Tayta Dios nirqa:

—Paytaqa sutichay Lo-ruhama nispayá. Manam llakipayasaqñachu Israel nacionpi runakunataqa. Manam pampachasaqñachu paykunataqa. ⁷Ichazaq Juda nacionpi runakunataqa llakipayarisaqmi. Paykunapa yupaychasqanku Tayta Diosmi ñoqaqa kani, chaynaqa paykunataqa ñoqapunim salvasaq. Salvasaqa manam flechawanchu nitaq espadawanchu nitaq guerrawanchu nitaq caballokunawanchu nitaq caballokunapi silladakunawanchu —nispa.

⁸ Gomer mi Lo-ruhama sutiyoq wawanta anukarurqa hinaspanmi huktawan wiksayakuruspan qari wawata wachakururqa. ⁹ Hinaptinmi Oseasta Tayta Dios nirqa: —Chay wawataqa sutichay Lo-ami nispaykiyá. Qamkunaqariki manam kankichik runaykunañachu, ñoqapas manataqmi kani Diosnikichikñachu.

Israelpa castankuna huktawan alli-allin kasqankumanta.

¹⁰ Israelpa castankunaqa kanqa
lamar qochapa patanpi aqo hinañam.
Paykunaqa kanqa pipapas
mana yupay atinanñam.
Maypim nisurqankichik:
“Qamkunaqa manam runaykunachu
kankichik” nispa.
Chaypim nisunkichik:
“Qamkunaqa kawsachkaq Diospa churiñam
kankichik” nispa.

¹¹ Chayraqmi Judapa mirayninkunaqa,
chayraqmi Israelpa mirayninkunaqa
hukllaman huñunasqa kanqaku.
Huk kamachikuqllatañam akllanqaku.
Tukuy hinastinmantam kutiykunqaku.
Chay Jezreel sutiyoq punchawqa
ancha hatun punchawmi kanqa.

2 ¹ Hinaptinmi wawqekichikta ninkichik:
“Diospa runañam kankichik” nispa.
Chaynataqmi panikichiktapas ninkichik:
“Llakipayasqañam kankichik” nispa.

Israelpa castankuna mana kasukuq kasqanmanta

² Mamaykichiktayá culpaychik.
Qamkunayá payta culpaychik.
Payqariki manam warmiyñachu.
Ñoqaqa kani manam qosanñachu.
Amañayá huchapakuypiqa purichunchu.
Amañayá hukwan-hukwanqa puñukuchunchu.
³ Mana chayqa pasaypaq qalallatam saqeruymán.
Nacesqan punchawpi hinam qalallata saqeruymán.
Mana imayoq chunniqta hinam rurarusaq.
Chakisqa allpata hinam rurarusaq.
Yakunayayllamantam wañurachisqa.
⁴ Manam llakipayarisachchu wawankunatapas.
Wachapakusqallanmiki paykunapas.
⁵ Paykunapa mamanqariki hukwan-hukwanmi tupakururqa.
Paykunata wachakuqmi penqaypi karurqa.
Paykunapa mamanqa kaynatam nirqa:
“Pasakusaqyá amigoykunawan.

Paykunaqariki mikunaytawan yakutam qowan.
 Paykunaqariki qowanmi millwatawan linotapas.
 Paykunaqariki qowanmi aceitetawan tomanaytapas.”

- ⁶ Chayraykum purinantapas
 kichkakunawan qencharusaq.
 Chayraykum paypa purinanpa
 muyuriqnintapas perqarusaq.
 Purinantapa manaña tarinanpaqmi chinkarachisaq.
⁷ Amigonkunata qatspanpas manam haypanqañachu.
 Amigonkunata maskaspanpas manam tarinqañachu.
 Chaymi payqa yuyaymanaspa ninqa:
 “Punta kaq qosaymanyá kutikusaq ñoqaqa.
 allintam kawsakurqani ñawpaqtaqa.
 Manam kunan hinachu karqani paywanqa.”

- ⁸ Chaywanpas payqa manam reqsikurqachu
 trigota, vinota hinaspa aceite qosqaytaqa.
 Manam reqsikurqachu Baal sutiyoq taytachaman
 ofrecesqan qori-qollqe mirachipusqaytaqa.

- ⁹ Chaynaqa cosecha tiempo chayamuptinmi
 trigo qosqaytapas kutichikusaq.
 Chaynaqa poqosqaña kaptinmi
 vino qosqaytaqa kutichikusaq.
 Pachakunanpaq millwa qosqaytapas
 hoqarikusaqmi.
 Pachakunanpaq lino qosqaytapas
 hoqarikusaqmi.

- ¹⁰ Amigonkuna qawachkaptinmi
 rikurirachisaq qalallata.
 Makiymantaqa manam pipas
 atinqachu librayta.

- ¹¹ Qollurachisaqmi tukuy kusikuynintapas.
 Qollurachisaqmi hatun fiestankunatapas
 chaynataq mosoq killa fiestankunatapas
 chaynataq samanapaq kaq punchawkunatapas.
 Qollurachisaqtaqmi wakin fiestankunatapas.

- ¹² Uvas plantankunatapas purmarachisaqmi.
 Higos sachankunatapas purmarachisaqmi.
 Chaykunamantam payqa rimakuq kaynata nispa.
 “Kayqariki amigoykunapa pagawasqanmi” nispa.
 Chaykunataqa montellatañam rikurirachisaq.
 Chaykunataqa purun animalkunawanmi mikurachisaq.

- ¹³ Paytaqa Baal sutiyoq taytachakuna
 adorasqanmantam castigasaq.
 Chay taytachakunaman incienso
 kañasqanmantam castigasaq.

Payqa anillonkunawan adornakuykuspam
amigonkunata qatikurqa.

Payqa alhajankunawan adornakuykuspam
amigonkunata qatikurqa.

Chaykunata ruraspanmi
ñoqataqariki qonqaruwarqa.

Ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.

Runakunapaq Diospa kuyakuyninmanta

- ¹⁴ Ñoqam paytaqa “Ari” nichisaq.
Paytaqa chunniqmanmi pusasaq.
Chaypim sonqonta rimapayasaq.
- ¹⁵ Chaymantañam uvas huertantapas kutichipusaq.
“Acor qechwatam tikrarusaq
kusikuywan suyana punkumanña.
Chaypim contestawanqa
sipas kayninpi hinaña
hinaspa Egipto nacionmanta
horqomusqaypi hinaña.
- ¹⁶ Chay punchawpiqa
“qosaymi kanki” nispañam niwankichik.
Chay punchawpiqa manam
“Patronnilláy” nispañachu niwankichik.
- ¹⁷ Qonqarachiptiyimi Baal sutiyoq taytachakunataqa
manaña haykapipas qayakunqachu Israel runakunaqa.
- ¹⁸ Chay tiempopim Israel runakunata favorecespay
purun animalkunawan rurasaq huk contratota.
Chay contratotaqa rurasaqtaqmi
alton pawaq animalkunawanpas.
Chaynataqmi rurasaqtaq
qasqonpa puriq animalkunawanpas.
Chinkachisaqtaqmi kay nacionmanta
runakunapa flechana arconkunatapas,
espadakunatapas chaynataq tukuy guerratapas.
Runaykunaqa hawkallañam kawsakunqakupas.
- ¹⁹ Israel runakuna, wiñaypaqñam casarasqayki.
Leyman hina warmiypaqñam chaskisqayki.
Llkipayaspaymi, kuyapayaspaymi casarasqayki.
- ²⁰ Tayta Dios kasqayta yachanaykipaqmi casarasqayki.
Mana rakinakunanchikpaqñam casarasqayki.
- ²¹ “Chay punchawmi contestasaq” nispam nini.
“Ñoqa Tayta Diosmi contestasaq” nispam nini.

^a 2:15 Hebreo simipi Acor ninanqa: “desgracia” ninanmi.

Ñoqam contestasaq cielokunata.

Cielokunam contestanqa kay pachata.

²² Kay pachañataqmi contestanqa trigota.

Contestanqataqmi vinotawan aceitetapas.

Llapallankum contestanqaku ^bJezreeltapas.

²³ Allpa pachapim runaykunata

kikillaypaqña tarpusaq.

“Manam llakipayasaqñachu”

nisqaykunatam kunanqa llakipayasaq.

“Manam runaykunañachu kankichik”

nisqaykunatam kunanqa:

“Runaykunañam kankichik” nisaq.

Paykunañataqmi niwanqa:

“Qamllam Diosniyqa kanki” nispa.

Hukwan tupakuruq warminmantawan Oseasmanta

3 ¹Tayta Diosmi huktawan niwarqa:

—Hukwan tupakuruchkaptinpas rispaykiyá kuyamuy kuyasqayki warmita.

Chaynatam Tayta Diospas kuyan Israelpa mirayninkunataqa. Mana reqsisqanku dioskunata qatichkaptinkupas ñoqapa paykunataqa kuyanim. Chaykunata adoranankupaq ñapupasqa uvas pasaskunata munachkaptinkupas paykunataqa kuyanim —nispa.

²Hinaptinmi chay warmitaqa ñoqapaq rantirqani yaqa soqta onza qollqewan, pargarqanitaqmi kimsa pachak kimsa chunkan kilo cebadatapas. ³Chay warmitam ñoqa nirqani: Qamqa ñoqawanmi *yachanki achka watakuna. Amayá huchapakuychu. Amayá hukwan-hukwanqa tupakuruychu, ñoqapas qamllawantaqmi kasaq —nispa.

⁴Achka watakunam Israelpa mirayninkuna kanqa mana reyniyuq hinaspa mana kamachiqniyoq, Diosta adoranankupapas manam animalkunata wañuchinqakuchu, manataqmi kanqachu adoranankupaq pilarkunapas nitaq *efodwan pachakuq sacerdotepas nitaq taytacha-mamachakunapas. ⁵Chaymanta Israelpa mirayninkuna kutiramuspankum maskanqaku yupaychasqanku Tayta Diosta. Maskanqakutaqmi reyninku Davidtapas. Tukupay punchawkunapiqa Tayta Dios-tañam respetanqaku, respetanqakutaqmi allin kaqkuna qosqantapas.

Israelpa mirayninkunata Tayta Dios qaqchasqanmanta

4 ¹Israelpa mirayninkuna, uyariychikyá

Tayta Diospa nisqanta.

Payqa kay nacionpi yachaqkunatam acusachkan kaynata:

Kay nacionpiqa manam pipas rimanñachu cheqap kaqtaqa.

Kay nacionpiqa manam pipas yachañachu kuyapayakuytaqa.

Manam pipas reqsinchu paypuni cheqap Dios kasqantaqa.

²Mana penqakuspañam runamasinkutapas ñakanku,

llullakunku, wañuchinku hinaspa suwakunku,

hina chaynallataqmi hukwan-hukwanpas kakunku.

^b 2:22 Hebreo simipi Jezreel ninanqa: “Tayta Diosmi tarpun” ninanmi.

Manaña tukuytam aswan-aswan wañuchinakunku.

- ³ Chayraykum kay nacionqa
lutoyoq hinaña kachkan.
Kay nacionpi *yachaqkunaqa
mana kallpayoqñam kachkan.
Purun animalkunapas,
alton pawaqkunapas wañuchkanmi.
Lamar qochapi kawsaq
challwakunapas wañuchkanmi.

Sacerdotekunata Tayta Dios qaqchasqanmanta

- ⁴ Runaqa amayá atipanakuchunchu runamasinwanqa.
Huk runaqa amayá juzgachunchu runamasintaqa.
Sacerdotewan churanakuq hinam runaykikunaqa.
⁵ Punchawraq kachkaptinpas
wichiykunkimá qamqa.
Ñoqamanta willakuqpas tutanmi
qanwantaq wichiykunqa.
Qampa mamaykitapas
wañurachisaqmi ñoqaqa.
⁶ Mana yachayniyoqmi kachkanku runaykunaqa.
Chayraykum chinkachisqa kachkan paykunaqa.
Yachayniyoq kayta wischupakusqaykiraykum
qarqorusqayki sacerdote kaynikimanta.
Kay Diosnikipa yachachikuyninta
qonqarusqaykiraykum
ñoqapas qonqarusaq miraynikikunata.
⁷ Aswan achkayasqankuman
hinam huchallikurqaku.
Contraypim paykunaqa
chaynata huchallikurqaku.
Chay alabasqallaña kasqankutam tikrurusaq.
Llumpay penqaymanñam chaytaqa tikrurusaq.
⁸ Runaykunapa huchallikusqanwanmi
paykunaqa mikunku.
Runaykuna mana allin ruranankutam
paykunaqa munanku.
⁹ Chayraykum runakunatapas castigasaq.
Llapa sacerdotekunata hinam castigasaq.
Imaynam kawsasqankuman hinam castigasaq.
Imam rurasqankuman hinam pagapusaq.
¹⁰ Ñoqa Tayta Diosta mana kasuwasqankuraykum
mikuspankupas mana saksanqakuchu.
Ñoqa Tayta Diosta mana kasuwasqankuraykum
huchapakuspankupas mana miranqakuchu.

Taytacha-mamachakunata yupaychasqankumanta

- ¹¹ Pipas hukwan-hukwan kakuspanqa
mana entiendeqñam rikurirun.
Vinolla aqalla upyakuq runaqa
mana entiendeqñam rikurirun.
- ¹² Runaykunaqa imapas yachayta munaspam
tapukunku kullumanta taytacha-mamachakunata.
Runaykunaqa imatapas adivinas pam
munachkanku tawnakunapas contestananta.
Hukwan-hukwan kakus pam
paykunaqa pantaypiña kachkanku.
Diosninkumanta karunchakurus pam
hukwan-hukwanña kakurunku.
- ¹³ Runaykunaqa orqokunapa puntankunapim
chaykunapaq animalkunata wañuchinku.
Runaykunaqa moqokunapa puntanpim
chaykunapaq inciensa kañanku.
Chaynallatam ruranku allin llantuq
roble sachakunapa ukunpipas.
Chaynallatam ruranku Kiswar sachapa
hinaspas encina sachapa ukunpipas.
Chayraykum warmi churikichikkunapas
huchapakuyllapiña kakunku.
Chayraykum llumchuynikichikkunapas
hukwan-hukwanña kakunku.
- ¹⁴ Ichaqa huchapakusqankumantaqa
manam castigasaqchu warmi churikichikkunataqa.
Ichaqa hukwan-hukwan kakusqankumantaqa
manam castigasaqchu llumchuynikichikkunataqa.
Qarikunapas chaynallamiki
huchapakuy warmikunawan tupakurunkichik.
Taytacha-mamachakunata serviq
huchapakuy warmikunawanmi huñunakunkichik.
Paykunawanmi qamkunaqa animalkunata ofrecenkichik.
Mana entiendeq runakuna kaspaykichikmi
urmaypaq-urmachkankichik.
- ¹⁵ Hukwan-hukwanñam tupakurunkichik
Israelpa castan runakunaqa.
Ichaqa amayá huchallikuchunchu
Juda casta runakunaqa.
Gilgal llaqtamanqa amayá riychikchu.
Bet-aven llaqtamanqa amayá seqaychikchu.
Tayta Diosraykuqa amayá juraychikchu.
- ¹⁶ Chukaru vaquilla hinam Israelpa castankunaqa.

- ¿Hatun pampakunapiraqchum
michinman Tayta Diosqa?
¿Malta ovejakunata hinaraqchum
michinman paykunataqa?
- ¹⁷ Taytacha-mamachakunatañam adorachkan
Efrainpa mirayninkunaqa.
Chaynaqa saqeruyñayá paykunataqa.
- ¹⁸ Upyakuyta tukuruspapas hinallam huchapakuchkanku.
Kamachiqninkupas penqaypaq kaqtam kuyarunku.
- ¹⁹ Rapranpi apachkaq muyuq
wayram aparunqa paykunataqa.
Penqakunqakum taytacha-mamachakunaman
ofrecesqankumantaqa.

Tayta Diosta qepanchakuqkuna castigasqa kanankumanta

- 5** ¹ Llapallan sacerdotekuna,
kay rimasqaykunatayá uyariychik.
Israelpa castankuna,
kay rimasqaykunatayá uyariychik.
Reypa castankuna,
kay rimasqaykunatayá uyariychik.
Mizpa lawpi toqlla hina kasqaykichikraykum
qamkunaqa juzgasqa kankichik.
Tabor Moqopi malla hina kasqaykichikraykum
qamkunaqa juzgasqa kankichik.
- ² Sitim Qechwapim uchkuta toqorqankichik.
Chayraykum llapallaykichikta corregisqaykichik.
- ³ Efrainpa castankuna, reqsikichikmi qamkunataqa.
Manam pakasqachu Israelpa castankunaqa.
Efrainpa castankunaqa
huchapakuyllapim kachkankichik.
Israelpa castankunaqa
huchallikuyllapim kachkankichik.
- ⁴ Mana allin rurasqaykichikmi mana saquesunkichikchu,
Diosnikichikman kutirikuwanaykichikpaq.
Hukwan-hukwan kakuqaykichikmi mana saquesunkichikchu
ñoqa Tayta Diosta reqsiwanaykichikpaq.
- ⁵ Israelpa castankuna, qamkunapa contraykichikpim
sayarirun hatun tukuq kasqaykichik.
Israelpa castankunaqa otaq Efrainpa castankunaqa,
mana allin rurasqaykichikpim wichiyykunkichik.
Judapa castankunawan kuskam wichiyykunkichik.
- ⁶ Ovejaykichikwan vacaykichikwanmi
ñoqa Tayta Diosta maskawankichik.
Qamkunamanta karunchakuruptiymi
mana tariyta maskawankichik.

⁷ Qamkunaqa wachapakuq hinam
 ñoqa Tayta Diosta traicionaruwankichik,
 Chayraykum chakraykichikpiwan
 kuska mosoq killa fiestapi tukusqa kankichik.

Israel nacionpiwan Juda nacion castigasqa kananmanta

⁸ Gabaa llaqtapiyá
 guerrapaq cornetata tocaychik.
 Rama llaqtapiyá
 guerrapaq cornetillata tocaychik.
 Bet-aven llaqtapiyá guerrapaq qapariychik.
 Benjaminpa castankunaqa guerramanyá puntaychik.
⁹ Israelpa aylunkunamanmi willakuni
 cheqaptapuni imam pasanmanta.
 Castigasqay punchawqa tukuparusaqmi
 Efrainpa castankunata.

¹⁰ Chakrakunapi linderokunata miraykachikuq hinam
 kanku Juda nacionpi kamachikuqkunaqa.
 Ichaga piñakuyniytam lloqlata hinaraq
 kachaykusaq paykunamanqa.

¹¹ Efrainpa castankunaqa ñakarichisqam kachkanku.
 Paykunaqa juiciopi sarupasqañam kachkanku.
 Paykunaqa yanqakunata qatiyllapim kachkanku.

¹² Efrainpa castankunataqa
 pacha mikuq puyu hinam tukurusaq.
 Judapa castankunataqa
 ismuypaqmi-ismurachisaq.

¹³ Efrain castakuna onqosqanta qawakuykuptinmi,
 Juda castakuna heridanta qawakuykuptinmi
 Efrainpa castankuna Asiria nacionta rinqaku.
 Yanapachikunankupaqmi hatun reyman kachanqaku.
 Yaw Efrain castakuna, chay reyqa
 manam sanoyachiyta atisunkichikchu.
 Yaw Efrain castakuna, chay reyqa
 manam heridaykichiktaqa hampisunkichikchu.

¹⁴ Efrainpa castankunataqa
 leon hinam llikiparusaq.
 Judapa castankunataqa
 malta leon hinam llikiparusaq.
 Paykunata aparikuspaymi pasakusaq ñoqaqa.
 Manam pipas librayta atinqachu paykunataqa.

¹⁵ Huchankuta reqsikunankukamam
 maymi kasqayman kutikusaq.
 Maskaqniy hamunankukamam
 maymi kasqayman kutikusaq.

Ñakaristin maskawanankukamam
ñoqqa kutikusaq.

Yanqallapaq wanakuy munasqankumanta

- 6** ¹ Llaqtamasillaykuna,
Tayta Diosmanyá kutirikusunchik.
Paymi ñoqanchiktaqa llikiparuwarqanchik,
hina paytaqmi sanoyachiwasunchikpas.
Paymi ñoqanchiktaqa heridaruwarqanchik,
hina paytaqmi hampiwasunchikpas.
² Iskay punchawllapim payqa kawsarichiwasun.
Kimsa kaq punchawpim payqa hatarichiwasun.
Paypa qayllanpiñam ñoqanchikqa kawsasun.
³ Hakuwá Tayta Diosta reqsimusunchik.
Tayta Diosta reqsiypiya risunchik.
Intiqa mana samaykuspam sapa punchaw lloqsimun.
Chaynam Tayta Diospas ñoqanchikman lloqsimunqa.
Paraqa siemprepunim kay pachaman chayamun.
Chaynam Tayta Diospas ñoqanchikman chayamunqa.
Poqoy parapas allpa nuyuykunapaqmi chayamun.
Chaynam Tayta Diospas ñoqanchikman chayamunqa.

Tayta Diospa imam nisqanmanta

- ⁴ Efrainpa castankuna
¿imatataq qamkunawanqa ruraykusaq?
Judapa castankuna
¿imatataq qamkunawanqa ruraykusaq?
Qamkunapa kuyakuynikichikqa
achikyayta chinkaruq waspiy hinallam.
Qamkunapa kuyakuynikichikqa
achikyayta chakiruq sulla hinallam.
⁵ Chayraykum qamkunataqa tisapachkaq hina
ñoqamanta willakuqkunawan qaqcharachikichik.
Chayraykum ñoqapa sentencia rimasqayqa
achkiy hina lloqsipusunkichik.
⁶ Animalkuna wañuchipuwanykichikmantapas
aswanqa munani kuyapayakuynikichiktam.
Animalkuna lliwta kañapuwanykichikmantapas
aswanqa munani reqsiwanaykichiktam.
⁷ Adan hinam runaykunapas mana kasukunchu contratoyta.
Chaypim paykunaqa traicionawanku ñoqata.
⁸ Galaad lawqa kachkan
mana allin runakunapa *yachanan llaqta hinañam.
Galaad lawqa kachkan
yawarllaña yupikunapa kanan llaqta hinañam.

- ⁹ Runakuna wateqachkaq suwakuna
hinam huñunakurun sacerdotekunaqa.
Siquem llaqtaman riq ñanpim
runakunata wañuchinku paykunaqa.
Siquem llaqtaman riq ñanpim
penqaypaq kaqkunata ruranku paykunaqa.
- ¹⁰ Israelpa castankunapim
millakuypaq kaqkunata rikurqani.
Efrainpa castankuna
chaypi huchapakusqantam rikurqani.
Israelpa castankuna
chaypi waqllikusqantam rikurqani.
- ¹¹ Judapa castan runakuna,
qamkunapaqpas cosecha hinam preparasqa kachkan.
Castiganaypaq punchawmi
qamkunapaqpas preparasqaña kachkan.

7

Runaykunapa suertenta tikraykuyta munaptiymi,
¹ Israelpa castankunata hampiykuyta munaptiymi
Efrain castakunapa mana allin rurasqanqa
sutichalla kachkan.
Samaria runakunapa mana allin rurasqankuqa
sutichallam kachkan.
Paykunaqariki llapallankum llullakunku.
Paykunaqa suwakunankupaqmi wasikunaman yaykunku.
Paykunaqa runakunatam callekunapipas salteanku.

² Manam musyakunkuchu
llapa mana allin rurasqanku yuyasqaytaqa.
Kunanqa tukuy ima mana allin rurasqankum
muyuriykun paykunataqa.
Rikuchkanipunim chay tukuy
ima mana allin rurasqankutaqa.

Reypa contranpi kamachikuqkuna tanteasqankumanta

- ³ Mana allinta ruraspankum
reyninkuta kusichinku.
Llullakunata rimaspankum
kamachiqninkuta kusichinku.
- ⁴ Llapallankum hukwan-hukwan tupakurunku.
Llapallankum rupachkaq horno hina rikurirunku.
Chayna rupachkaqtam saqeykun tanta ruraq.
Masa poqonankamam saqeykun tanta ruraq.
- ⁵ Reyninchiktam fiesta rurasqan
punchawpi onqorachirqaku.
Kamachikuqkunam llumpayta
tomachispanku onqorachirqaku.

- Reyqa paykunatam hapiykurqaraq.
 Burlakuqkunatam payqa hapiykurqaraq.
⁶ Rupachkaq horno hinaraqmi kachkan
 paykunapa sonqonqa.
 Traicionaq sonqoyoqmi reyman
 asuykunku paykunaqa.
 Tutan puñukuq tanta ruraq hinaraqmi
 kachkan paykunapa jefenqa.
 Tukuy tuta kañasqa horno hinaraqmi
 traicionpas kununununqa.
⁷ Paykunaqa llapallankum
 horno hinaraq rupachkanku.
 Kamachiqninkutapas
 horno hinaraqmi chinkachichkanku.
 Llapallan reyninkum
 wichiykun chaynataqa.
 Manam hukllapas
 mañakuwankuchu paykunamantaqa.

Diosninkumanta karunchakuq runakunamanta

- ⁸ Efrainpa castankunaqa
 sapaq runakunawan taqrunasqam kachkanku.
 Efrainpa castankunaqa
 huklawllan chayasqa tortilla hinam kachkanku.
⁹ Forastero runakunam paykunapa kallpantaqa tukurun.
 paykunam ichaqa mana musyakunkuchu.
 Paykunapaqa umankupas soqollañam rikurirun.
 paykunam ichaqa mana musyakunkuchu.
¹⁰ Hatun tukuyinkum
 Israelpa castanpa contranpi sayarirun.
 Ichaqa manam yupaychasqanku
 ñoqa Tayta Diosman kutirikuwankuchu.
 Ichaqa manam yupaychasqanku
 ñoqa Tayta Diosta maskawankuchu.
¹¹ Efrainpa castankunaqa
 mana yuyayniyoq paloma hinam kanku.
 Efrainpa castankunaqa
 mana entiendeq paloma hinam kanku.
 Paykunaqa Egipto naciontam yanapananpaq mañakunku.
 Paykunaqa Asiria nacionmanmi yanapananpaq rinku.
¹² Ichaqa chay nacionman pasaptinkum
 paykunapa hawanman mallayta wischuykusaq.
 Ichaqa chay nacionman pasaptinkum
 alton pasaqkunata hina wichiykachisaq.
 Huñunakuyinkupi rimasqankuman hinam
 paykunataqa hapirusaq.

- ¹³ ¡Ay ñoqamanta karunchakuq runakunaqa
imaynaraq kanqaku!
¡Ay, mana kasuwaqniykunaqa qonqayllatam
puchukarunqaku!
Libraykuyta munaptiypas paykunaqa
contraypim llullallata rimanku.
- ¹⁴ Paykunaqa manam sonqomantachu mañakuwanku.
Paykunaqa camankupa hawanpim qaparkachanku.
Trigopaqwan vinopaqmi heridapakunku.
Paykunaqariki ñoqatam qepanchakuruwanku.
- ¹⁵ Ñoqamiki yachachirqani paykunataqa.
Ñoqamiki kallpancharqani paykunataqa.
Ichaqa contraypim mana allinta
piensarqaku paykunaqa.
- ¹⁶ Kutirispapas paykunaqa
manam alto-altopi Diosmanchu kutirirqaku.
Paykunaqa mana imapaq serviq
flechana arco hinam kachkanku.
Kamachiqninkunapas hatun tukuspa
rimasqankuraykum guerrapi wañurunqaku.
Egipto nacionpim paykunamantaqa burlakunqaku.

Taytacha-mamachakunarayku qaqchachikusqankumanta

- 8** ¹ Cornetatayá tocay, enemigom hamuchkan.
Enemigoqa anka hinaraqmi hamuchkan.
Paykunaqa temploypa contranpim hamuchkan.
Runakunam contratoyta mana kasukunkuchu.
Runakunam yachachikuyniyta mana kasukunkuchu.
- ² Chaywanpas Israel runakunam qayakuwanku:
“Diosniykupaqñam reqsikuykiku” nispanku.
- ³ Israelpa castankunaqa
allin kaqtam wischupakurunku.
Chayraykum paykunataqa
enemigonkuna qatikachanqaku.
- ⁴ Paykunaqa mana “arí” nichkaptiymi
reykunata churakuykunku.
Paykunaqa mana yachachkaptiymi
kamachikuqkunata churakuykunku.
Paykunaqa qori-qollqenkumantam
taytacha-mamachakunata rurakuykunku.
Chayraykum paykunaqa puchukarunqaku.
- ⁵ Samaria llaqtayoqkuna, millakunim
malta toroman rikchakuq taytachaykichiktaqa.
Chay taytachakunapa contranpim
llumpa-llumpayta piñakuruni ñoqaqa.

- ¿Haykapikamamá huchayoqllaqa kankichik?
- ⁶ Israel castakunamá chaynaqa kachkankichik.
Manam Dioschu Samaria lawpi
malta toroman rikchakuq taytachaqa.
Imagenkuna ruraqllamiki ruraron chaytaqa.
Chayqariki pasaypaq chinkachisqam kanqa.
- ⁷ Paykunaqa tumpalla pukumuq
wayrata hinam tarpuyapaq-tarpunku.
Ichaqa llumpa-llumpay pukumuq
vientota hinam cosechanqaku.
Manam espiganqachu wiñaq trigonkupas.
Chayraykum harinankupas mana kanqachu.
Ichaqa trigota cosecharuptinkupas
forasterokuna mikuruptinkum mana takyanqachu.
- ⁸ Millpurusqa hinam rikurirun
Israelpa castankunaqa.
Mana valeq manka paki hinañam
rikurirun nacionkunapa qawasqanman hinaqa.
- ⁹ Asiria nacionman risqankuraykum chaynaqa kachkanku.
Yanqa puriq purun asno hinaraqmi paykunaqa kachkanku.
Efrainpa castankunaqa amigonman pagachkaq hinam
yanapaqnin soldadokunaman pagachkanku.
- ¹⁰ Nacionkunapi soldadokunaman pagaptinkum
paykunataqa huñunarusaq.
Chaywanpas Efrainpa castankunaqa
aswan-aswanmi asllayanqaku.
Hatun rey ñakarichiptinmi
paykunaqa asllayanqaku.
- ¹¹ “Efrainpa castankunam huchallikunankupaq
altarkunata achkayachirqaku.
Paykunaqa huchallikunanpaqmi
chay altarkunataqa rurakurqaku.
- ¹² Efrainpa castankunapaqmi qellqarqani
achkallaña yachachikuyniyta.
Aswanqa paykunam mana reqsisqankupaq
hapirqaku chaykunata.
- ¹³ Ofrecewasqanku aychatapas
mikukunkum paykunaqa.
Ñoqa Tayta Diosmi ichaqa
mana kusikunichu paykunawanqa.
Paykunapa mana allin rurasqankumantam yuyarisaq.
Ñoqaqa paykunapa huchankumantam castigasaq.
Egipto nacionman kutirichipaymi castigasaq.
- ¹⁴ Israelpa castankunaqa unanchaqnintam qonqaron.
Paykunaqa palaciokunatañam rurakurun.

Judapa castankunaqa murallasqa llaqtakunatam
achkallataña rurakurun.
Ichaqa llaqtankunataqa ninawanmi ruparachisaq.
Ichaqa palacionkunataqa ninawanmi tukurachisaq.

Castigomantam Oseas willakun

- 9** ¹ Israelpa castankuna,
amayá qamkunaqa kusikuychikchu.
Sapaq runakuna hinaqa
amayá qamkunaqa kusikuychikchu.
Qamkunaqariki hukwan-hukwan tupakuruq
warmi hinam kachkankichik.
Diosnikichikmanta karunchakuruspa
qamkunaqa chayna kachkankichik.
Imaynam huchapakuq warmi chaskin pagonta.
Chaynam qamkunapas chaskikunkichik
erapi kawsaykunata.
- ² Israelpa castankunapaqqa
manam erapi granopas haypanqachu.
Israelpa castankunapaqqa
manam uvas sarunapi vinopas haypanqachu.
Uvas aqankupas manam paykunapaqqa kanqachu.
- ³ Tayta Diospa allpa qosqanpiqa
manam yachanqakuñachu.
Efrainpa castankunaqa
Egipto nacionmanñam kutirinqaku.
Aswanqa Asiria nacionpim
mana mikunanku mikuykunata mikunqaku.
- ⁴ Tayta Diosman ofrecenanku vinotapas
manam tallinqakuñachu.
Wañuchipusqanku animalwanpas manañam
payqa contentakunqachu.
Mikusqanku mikuypas aya pampaypi
mikuy hinañam rikurirunqa.
Chaykunata pipas mikuqqa
millakuypaqñam rikurirunqa.
Paykunata kawsachinallanpaqñam
kanqa chay mikuyqa.
Tayta Diospa templonmanqa
manam yaykunqachu chay mikuyqa.
- ⁵ ¿Imatataq rurankichik
huñunakunaykichik fiesta punchawpiqa?
¿Imatataq rurankichik
Tayta Diospa hatun fiestan punchawpiqa?
- ⁶ Paykunaqa puchukaymantam ayqekunku.
Egipto nacionpim huñunakunqaku.

Menfis llaqtapim pampasqa kanqaku.
 Itanam wiñarunqa sumaqlaña qollqenkupipas.
 Kichkakunam wiñarunqa paykunapa yachananpipas.

- ⁷ Ñam chayaramunña castigasqa kananku punchawkunaqa.
 Ñam chayaramunña pagasqa kananku punchawkunaqa.
 Israelpa castankunaqa yachankakumá chaykunataqa.
 Diosmanta willakuqkunatapas upapaqmi
 qamkunaqa hapinkichik.
 Espiritupa yanapakuyinwan rimaqtapas
 locopaqmi hapinkichik.
 Huchapa intusqan kasqaykichikraykum
 chaynataqa piensankichik.
 Ancha cheqniquq kasqaykichikraykum
 chaynataqa piensankichik.
- ⁸ Efrain castakunaqa Diosniypa contranpim wateqachkanku.
 Diosmanta willakuqkunapaqmi toqllata churachkanku.
 Chaynapim Diospa templonpipas cheqnisqaña rikurirullanku.
- ⁹ Efrain castakunaqa pasaypaqtam pierdekurunku.
 Gabaa llaqtapi rurasqankuta hinam rurarunku.
 Ichaqa Tayta Diosmi yuyarinqa
 chay mana allin rurasqankumanta.
 Ichaqa Tayta Diosmi castiganqa
 chay huchallikusqankumanta.

Huchankurayku ñakarisqankumanta

- ¹⁰ Tayta Diosmi nin kaynata:
 Israelpa castankunataqa
 chunniqpi uvasta hinam tarirqani.
 Ñawpaq abueloykichikkunataqa
 punta ruruq higosta hinam tarirqani.
 Ichaqa chay abueloykichikkunaqa
 Baal-peormanmi chayarurqaku.
 Chay millakuypaq taytachamanmi
 paykunaqa qokururqaku.
 Chaynapim pasaypaq millakuypaq rikurirurqaku.
 Chay kuyasqanku taytacha hinam rikurirurqaku.
- ¹¹ Efrain castakunapa ancha reqsisqa kayninpa
 pawaq animal hinam pawarikunqa.
 Manañam warmikunapas wiksayakunqañachu.
 Manañam atrazoyoqpas kanqakuñachu.
 Manañam wawakunatapas wachakunqakuñachu.
- ¹² Hatunyanankama uywaruptinkupas
 qechurusaqmi wawa-churinkutaqa.
 ¡Ay, imaynaraq kanqaku qepanchakuruptiyqa!
- ¹³ Efrainpa castankunaqa rikchakapuwarqa

palmerakunapa kanan sumaqlaña montemanmi.
 Paykunaqa rikchakapuarqa
 pastokunapa wiñananpi sumaqlaña palmerakunamanmi.
 Ichaga cheqaptaqa manam chaynachu kasqa.
 Runa wañuchi kunaman churinkunata
 pusaqmi paykunaqa kasqa.

- ¹⁴ Dios Taytalláy, imam mercesqankutayá qoykuy.
 Paykunataqa mana wachakuqtañayá ruraykuy.
 Ñuñunkupipas mana lecheyoqtañayá ruraykuy.

Efrain castakunapa contranpi Tayta Dios piñakusqanmanta

- ¹⁵ Tayta Diosmi nin kaynata:

Gilgal llaqtapim ruraraqaku tukuy mana allinkunataqa.
 Chaypim qallaykurqani paykuna cheqniytaqa.
 Mana allinkuna rurasqankuraykum
 temploymenta wischurusaq paykunataqa.
 Llapallan kamachiqninkupas mana kasukusqanraykum
 manaña kuyasaqñachu paykunataqa.

- ¹⁶ Efrainpa castankunaqa
 onqosqa sachá hinam kachkanku.
 Paykunaqa chay sachapa sapin
 chakisqa hinam kachkanku.
 Paykunaqa chay sachá hina
 mana ruruqñam kachkanku.
 Wawa-churiyoqña kaptinkupas wañurachisaqmi.
 Kuyasaqanku wawa-churinkutaqa wañurachisaqmi.

- ¹⁷ Diosniymi paykunataqa wischurunqa.
 Mana kasukusqankumantam wischurunqa.
 Nacionkunapi yanqa puriqtañam rurarunqa.

Altarkuna tuñichisqa kananmanta

- 10** ¹ Israelpa castankunaqa
 sumaqlaña wiñaruq uvas hinam.
 Paykunaqa kkillanmanta ruruq
 uvas sachá hinam.
 Aswan-aswan ruruchkaq hina kaspankum
 aswanraq altarkunata perqakurqaku.
 Chakrankuna sumaqlataña ruruptinmi
 taytachankupa pilarninkunataraq allicharqaku.

- ² Iskayrayachkanmi Israel castakunapa sonqonqa.
 Kunanmi chay culpankumanta paganqaku paykunaqa.
 Tayta Diosmi paykunapa altarnintaqa taqmarunqa.

Tayta Diosmi paykunapa pilarnintaqa pakiparunqa.

³ Kunanmi chayraq ninqaku:

Tayta Diostaqa manam respetarqanchikchu.
Chayraykum reyninchikqa mana kapuwanchikchu.
Reyninchik kaspaqa
ñimallatapas rurapuwachwanchikchu?

⁴ Paykunaqa rimaspapas yanqakunatam rimanku.
Paykunaqa juraspapas yanqamantam juranku.
Yanqallapaqmi contratotapas ruranku.
Chayraykum paykunaqa
kikinkupura pleitokunapi hatarichkanku.
Chakrapa surconkunapi
venenosapa qora hinam hatarichkanku.

⁵ Bet-aven llaqtapi malta tororaykum Samaria
llaqtayoqkuna mancharisqa kachkanku.
Chay taytachapa sacerdotenkunapiwan
llapa runakunam chaynata waqachkanku.
Chay taytachapa ancha reqsisqa kayninpi
kusikuqkunam waqanqaku.
Paykuna ukumanta huklawman apasqa kaptinmi
llakisqallaña kanqaku.

⁶ Chay malta toro taytacham
Asiria nacionman apasqa kanqa.
Hatun reyman regalanankupaqmi
chay taytachaqa apasqa kanqa.
Efrainpa castankunam penqaypi kanqaku.
Israelpa castankunam penqaypi kanqaku.
Consejo chaskisqankuraykum penqaypi kanqaku.

⁷ Samaria llaqtapa reyninqa
chinkachisqam kanqa.
Yakupa hawanpi kaspicha
muyuq hinam
payqa chinkarunqa.

⁸ Mana allin rurananku alto moqokunapi
capillakunapas chinkachisqam kanqa.
Israel castakunapa huchallikunan moqomiki
karqa chaykunaqa.
Altarninkupa hawanpipas kichkakunañam wiñanqa.
Altarninkupa hawanpipas cardo santokunañam wiñanqa.
Runakunam orqokunata ninqaku:
“Ñoqaykutayá taparuwayku” nispa.
Runakunam moqokunata ninqaku:
“Hawaykumanyá wichiyyku” nispa.

Tayta Diosmi Israelpa castankunata sentencian.

⁹ Tayta Diosmi nin kaynata:

Israelpa castankuna,
Gabaapi imam pasakusqanmantaraqmi
mana dejankichikchu huchallikuytaqa.
Mana vancey atina kachkaptinkupas
Gabaa llaqtapim guerra hayparurqa
chay mana allin runakunataqa.

¹⁰ Qamkunataqa castigasqaykichikmi
munarisqay punchawpi.
Achka-achka runakunam huñunakunqa
contraykichikpi.
Iskay kutipi mana allin rurasqaykichikmantam
castigasqaykichik.

¹¹ Efrainpa castankunaqa
yachachisqa vaquilla hinam kachkankichik.
Efrainpa castankunaqa
trillay gustoyoq vaquilla hinam kachkankichik.
Kunanqa sumaqlaña kunkaykichikmanmi
yugota wataruni.
Qamkunamanqa carretata
chutanaykichikpaqmi wataruni.
Judapa castankunapas takllatam chutankichik.
Jacobpa castankunapas kurpa ñutuqtam chutankichik.

¹² Qamkunaqa tarpuchkaq hinayá
allin kaqkunata ruraychik.
Kuyakuq kasqaykichikman hinayá chaskiychik.
Mana yapusqa chakrakunapiyá yapukuychik.
Tiempoña kasqanraykuyá
ñoqa Tayta Diosta maskawaychik.
Para chayamuchkaq hina allin
kaqkunata apamunaykamayá
ñoqata maskawaychik.

¹³ Qamkunaqa yapuspa tarpuchkaq
hinam mana allinllata ruraraqankichik.
Qamkunaqa cosechachkaq hinam
mana allin rurayllata chaskirqankichik.
Qamkunaqa kawsaykuna mikuchkaq hinam
llullallata rimaraqankichik.

Qamkunaqariki guerrapaqmi
kikillaykichikpi confiakurqankichik.

- Qamkunaqariki guerrapaqmi
 nana-nanaq tropaykichikpi confiakurqankichik.
¹⁴ Chayraykum runaykikuna ukupiq
 chaqwallaña kanqa.
 Llapallan murallasqa llaqtakunapas
 tuñichisqam kanqa.
 Bet-arbel llaqtatam Rey Salman
 guerrawan puchukarachirqa.
 Payqa wawakunatapas
 mamantintam tisaparurqa.
¹⁵ Betel llaqtayoqkunatapas
 chaynapunim pasarusunkichik.
 Llumpay mana allin kasqaykichikraykum
 chaynapuni pasarusunkichik.
 Israel nacionpa reyninqa
 pasaypaqtam chinkarunqa.
 Payqa achikyamuqtam
 pasaypaq chinkarunqa.

Mana kasukuq runankunapaq Diospa kuyakuyninmanta

- 11** ¹ Israel runakunatam warmallaraq kaptin kuyarqani.
 Churiytam Egipto nacionmanta qayamurqani.
² Aswan-aswan qayaptiy
 aswan-aswanraq karunchakurqaku.
 Baal sutiyoq taytachakunapaqraqmi
 animalkunata wañuchipurqaku.
 Taytacha-mamachakunapaqraqmi
 inciensokunata kañarqaku.
³ Ñoqam yachachirqani
 Efrain castakuna puriytaqa.
 Marqayniypi apachkaptiypas
 manam entienderqakuchu paykunaqa.
 Manam entienderqakuchu
 ñoqapuni waqaychasqaytaqa.
⁴ Paykunataqa waskawan hinam chutaykurqani.
 Paykunataqa kuyakuyllawanñam chutaykurqani.
 Paykunataqa toropa yugonta
 uraykachichkaq hinam samaykachirqani.
 Ñoqaqa kurkuykuspaysi paykunata mikuchirqani.
⁵ Egipto nacionman mana kutiqñam kanqaku.
 Asiria nacionpa reyninmi kanqa reyninku.
 Mana wanakusqankuraykum chaynaqa kanqaku.
⁶ Yachananku llaqtakunapas
 guerrapa tukusqanmi kanqa.
 Chay llaqtakunapa punkunpas
 pakipasqam kanqa.

Kikinkupuni tanteasqankuraykum
kanqaku puchukachisqaqa.

⁷ Hinallaraqmi ñoqamanta
karunchakuchkanku runaykunaqa.
Alto-altopi kaq Diosta qayakuwaptinkupas
manam hoqarisaqchu ñoqaqa.

⁸ Efrainpa castankunataqa
¿imaynataq saqeruykichikman?
Israelpa castankunataqa
¿imaynataq qoykuykichikman?
Adma llaqtata hinaqa
¿imaynataq qoykuykichikman?
Zeboim llaqtata hinaqa
¿imaynataq ruraykiman?
Piensaylla-piensaptiypas sonqollaymi tukukun.
Tanteaylla-tanteaptiypas ukullaymi llakirikun.

⁹ Manam llumpay piñakuyniyman hinachu
rurasq ñoqaqa.
Manañam puchukachisqaykichikchu
Efrainpa castankunataqa.
Ñoqaqa manam runachu kani aswanqa Diosmi.
Ñoqaqa kani chawpikichikpi kaq Chuya Diosmi.
Manam piñakuywanchu hamusaq qamkunamanqa.

¹⁰ Qamkunaqa ñoqa Tayta Diostam qatiwankichik.
Leon hina ñawrawyaptiymi qatiwankichik.
Chaynata qapariptiymi qamkunapa miraynikichikqa
katkatatastin intipa qespimunana lawmanta hamunqa.

¹¹ Alton pawaqkuna hinam katkatatastin
Egiptomanta pawamunqaku.
Palomakuna hinam katkatatastin
Asiria nacionmanta hamunqaku.
Yanapaptiymi wasinkupi huktawan yachanqaku.

Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata.

Israel castakunapa huchallikusqanmanta

¹² Efrainpa castankunaqa llullallata
rimaspam intuyupaq-inturuwan.
Israelpa castankunaqa engañollata
rimaspam muyuyupaq-muyuruwan.
Judapa castankunaqa ñoqa
Diosninkumantam karunchakurunku.
Confiakunapaq kachkaptiypas

ñoqa Chuya Diosmantam karunchakurunku.
12 ¹Efrainpa castankunaqa wayrallataña
 saksaykuq hinam kachkanku.
 Paykunaqa llullallaña hinaspa
 daño ruraqlaña kachkanku.
 Intipa qespimunam lawmanta hamuq wayrata
 tukuy punchaw qatikachachkaq hinam kachkanku.
 Paykunaqa Asiria nacionwanmi
 contratota rurakuykunku.
 Paykunaqa aceitekunatam
 Egipto nacionman apakunku.

² Judapa castankunataqa Tayta Diosmi
 pleitowan hapirunqa.
 Jacobpa castankunataqa mana allin
 kawsasqankumantam castiganqa.
 Paykunamanqa imam mercesqankuman hinam pagapunqa.

³ Jacobqa mamanpa wiksallanpiraqmi
 wawqenta talonninmanta hapirurqa.
 Jacobqa hatun runaña kaspanmi
 Dioswan peleaspan takyarqa.

⁴ Angeltapas takyaspam payqa vencerurqa.
 llakipayarikunanpaqmi waqaspan mañakurqa.
 Diosmi paytaqa Betel lawpi tarirurqa.
 Hinaspanmi paytaqa chaypi parlapayarqa.

⁵ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi parlapayarqa.
 Ancha reqsisqa sutiyoq Tayta Diosmi parlapayarqa.

⁶ Israelpa castankuna,
 qamkunaqa Diosnikichikmanyá kutirikuychik.
 Qamkunaqa kuyakuywanyá allinta ruraychik.
 Diosnikichikpi hapipakuspayá
 mana pisiparuspa suyaychik.

⁷ Negociantega suwakuq balanzatam hatallichkan.
 Chay runaqa runamasin engañayllatam gustachkan.

⁸ Efrain castakunam nin kaynata:
 “Ñoqaqa mayna apullañam rikuriruni.
 Ñoqaqa llumpay qori-qollqeyoqmi rikuriruni.
 Manam pipas musyanqachu
 mana allin rurasqaytaqa.
 Manam pipas musyanqachu
 huchallikusqaytaqa.”

⁹ Yupaychasqaykichik Tayta Diosmi ñoqaqa kani.
 Egiptopi kasqaykichikmantaraqmi Diosnikichik kani.
 Tupasqanchik punchawkunapiqa karpakunapim *yacharqankichik.
 Kunanpas karpakunapim kawsachisqaykichik.

- ¹⁰ Ñoqamanta willakuqkunamanmi
ñoqaqa rimapayarqani.
Revelacionninkupim
aswan-aswanraq rimapayarqani.
Ñoqamanta willakuqkunawanmi
rikchanachiykunata rimachirqani.
- ¹¹ ¿Yanqakunalla kaqchu Galaad lawpi runakunaqa?
Arí, yanqakunallam Galaad lawpi runakunaqa.
Torokunatam wañuchipunku Gilgal llaqtapiqa.
Altarninkupas paykunapaqqa
kanqa montonasqa rumikunallam.
Chakrankupa surconpipas kanqa
montonasqa rumikunallam.
- ¹² Jacobmi Aram lawman ayqekurqa.
Israelmi warmirayku llamkarqa.
Warmiraykum oveja michiq karqa.
- ¹³ Tayta Diosqa paymanta willakuqwanmi
Egipto nacionmanta horqochimurqa.
Tayta Diosqa paymanta willakuqwanmi
Israelpa castankunata cuidachirqa.
- ¹⁴ Efrainpa castankunaqa
llumpaytam piñarachinku,
chayraykum runa wañuchisqankumanta
culpanqa Señorninku.
Chayraykum insultasqankumanta
kutichipunqa Señorninku.

Israelpa castankunaqa pasaypaq chinkarusqankumanta

- 13** ¹ Efrainpa castankuna rimaptinqa
wakin ayllukunam manchakuqku.
Israel ayllukunam Efrainpa castankunataqa respetaqku.
Ichaqa Baal sutiyoq taytachata adorasqankuraykum
Efrainpa castankunaqa wañurunku.
- ² Kunanpas paykunaqa
aswanraqmi huchallikuchkanku.
Qollqenkutapas chulluchispam
taytachakunata rurakuchkanku.
Munasqankuman hinam yachayllawanña
taytachakunata llaqlakuchkanku.
Paykunamantam runakuna ninku:
“Diospaq animal wañuchiy munaqkunaqa
toro taytachatayá muchachunku.”
- ³ Chayraykum paykunaqa kanqa
achikyamuqta chinkaruq waspiy hinalla.
Chayraykum paykunaqa kanqa

achikyamuqta chinkaruq sulla hinalla.
 Paykunaqariki kanqa
 eramanta wayrapa apasqan qopa hinallam.
 Paykunaqariki kanqa
 ventananta lloqsiq qosni hinallam.

- ⁴ Yupaychasqaykichik Tayta Diosmi ñoqaqa kani.
 Egiptopi kasqaykichikmantaraqmi Diosnikichik kani.
 Ñoqallam Diosqa kani.
 Amam huk dioskunataqa reqsinkichikchu.
 Salvaqnikichikqa ñoqallam kani.
 Manam huk diosqa salvasunkichikmanchu.
- ⁵ Ñoqam chunniqpi castaykichikta waqaycharqani.
 Usyaypa kasqan allpapi castaykichiktam waqaycharqani.
- ⁶ Castaykichikman mikuyta qoykuptiymi
 paykunaqa saksarurqaku.
 Ichaqa saksaykuspankuñataqmi
 hatunchakuqlaña rikurirurqaku.
 Chayraykum qonqaruwarqaku.
- ⁷ Chayraykum qamkunapaqqa
 leon hinaña rikurirusaq.
 Chayraykum ñanpi wateqaq
 uturungu hinaña rikurirusaq.
- ⁸ Wawan chinkarachiq ukumari
 hinam ñoqaqa lloqsiramusaq.
 Ñoqaqa qamkunapa qasqoykichiktam llikiparusaq.
 Leon hinam qamkunataqa chayllapi mikurusqaykichik.
 Purun animal hinam qamkunataqa tisaparusqaykichik.
- ⁹ Israelpa castankuna,
 contraypi kasqaykichikraykum
 qamkunaqa chinkachkankichik.
 Yanapaqnikichik kachkaptiypas
 contraypi kasqaykichikraykum
 chinkachkankichik.
- ¹⁰ Lliw yachanaykichik llaqtakunapi
 salvasuqnikichik reyqa ¿maypimá kachkan?
 Jefekunamantam mañakurgankichik reykunata.
 Paykunamantam mañakurgankichik kamachikuqkunata.
 Chay jefekunapa ¿maypimá kachkan?
- ¹¹ Piñakustinmi qorqaykichik reykunataqa.
 Piñakustintaqmi qechurqaykichik paykunataqa.
- ¹² Efrain castakunapa mana allin rurasqanqa
 apuntasqam kachkan.
 Efrain castakunapa huchallikusqanqa

qellqasqam kachkan.

- ¹³ Wachakuqnin warmimánqa
chayaramunñam nanayninqa.
Mana musyakuq wawa hinam kachkan
Efrain casta runakunaqa.
Manam yachanchu maman wachakuptin
maynin lloqsimuytapas payqa.
- ¹⁴ ¿Sepulturamantachu librasqaykichik?
¿Wañuymantachum librasqaykichik?
Yaw wañuy ¿maypitaq kachkan
wañuchiq peste onqoynikiq?
Yaw sepultura ¿maypitaq kachkan
chinkachiq atiynikiq?
Manañam llakipayarisañachu kay runakunataqa.
- ¹⁵ Wakin plantakunamantapas
allin ruruq planta hinam
Efrainpa castankunaqa.
Intipa qespimunan lawmantam
vientota pukurachimusaq.
Ichaqa chunniq lawmantam
vientota pukurachimusaq.
Toqyamuq yakunkupas chakirunqam.
Pukyu yakunkupas chakirunqam.
Qori-qollqenkutapas qechurachikunqakum.
Kuyayllapaq kapuqninkunatapas qechurachikunqakum.
- ¹⁶ Samaria llaqtayoqkunaqa culpayoqmi kachkanku.
Diosninkuta mana kasuwasqankuraykum
paykunaqa espadawan wañuchisqa kanqaku.
Wawachakunapas pampaman waqtasqam kanqaku.
Wiksayoqkunapas iskayman kakchasqam kanqaku.

Diosman kutirikunankupaq Oseaspa ruegakusqanmanta

- 14** ¹ Israelpa castankuna,
yupaychasqanchik Tayta Diosmanyá kutirikuychik.
Qamkunaqa huchaykichikraykum urmaykurqankichik.
- ² Tayta Diosman kutikuspayá ruegakuychik.
Kaynatayá qamkunaqa niychik:
“Pampachaykuwaykuyá tukuy mana allin rurasqaykumanta.
Kuyakuywanyá chaskiykuy alabamusqaykuta.
Ofrendata hinayá chaskiykuy alabamusqaykuta.
- ³ Asiria tropakunaqa manam salvawankuñachu.
Guerrapaq caballoykupas manam yanapawankuñachu.
Rurasqaykutaqa manañam: ‘Diosnillayku’ nisaqkuñachu.
Dios Taytayku mana piyniyok warmaqa
qamllapim tarinman llakipayakuytaqa.”

Israelpa castankunaqa mosoqmantaña kawsakunankumanta

⁴ Tayta Diosmi nin kaynata:

Ñoqam pampachasqaykichik
karunchakuwasqaykichikmanta.
Mana pipapas harkakusqanmi
kuyasqaykichik qamkunata.
Piñakuyniyqa ñam karunchakurunña qamkunamanta.

⁵ Israelpa castankuna,
sulla hinaraqmi kasaq qamkunapaqqa.
Amanqay hinaraqmi waytarinkichik qamkunaqa.
Libano Montepi sachakuna hinaraqmi
sapikichikpas chutarikunqa.

⁶ Aceitunas sachapa kallmankuna sumaqlлатаña
chutarikuchkaq hinaraqmi kankichik.
Libano Montepi cedro sachakuna miskillataña
asnarichkaq hinaraqmi kankichik.

⁷ Qamkunaqa ñoqapa llantuyniyim
huktawan kankichik.
Trigo hinaraqmi
wiñayta qallaykunkichik.
Uvas sachá hinaraqmi
sumaqlлатаña waytarinkichik.
Libano Montepi vino hinaraqmi kankichik.

⁸ Chayraqmi Efrainpa castankunapas ninkichik:
“Manam imapas qokuwankuñachu
taytacha-mamachakunaqa” nispaykichik.
Ñoqa Tayta Diosmi
runaykunapa mañakuwasqaykichiktaqa contestasqaykichik.
Ñoqa Tayta Diosmi
runaykunataqa waqaychasqaykichik.
Kallmasapallaña cipres sachá
hinam kani qamkunapaqqa.
Ñoqapa yanapakuyllaywanmi
ruruchkaq sachá hina kankichik qamkunaqa.

Oseaspa willakuynin tukusqanmanta

⁹ Willakusqaytayá entiendechun
yachayniyoq runakunaqa.
Nisqaykunatayá yachachun
entiendeq runakunaqa.
Munasqanman hinam mana pantaqta
kawsachiwanchik Tayta Diosqa.
Allin ruraq runakunaqa chaynatam kawsanku.
Mana kasukuqkunam ichaqa urmarunku.

JOELPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Joelpa sutinwan sutichasqam. Vidanmanta mana willakuptinpas Joelmi karqa qellqaqninga. Manataqmi willakunchu ima tiempopim qellqasqa kasqanmantaqa, qellqaspaqa-qellqasqa karqa Persia nacion runakunapa munaychakusqan tiempopim, ichapas pichqa pachak wata manaraq Jesucristo nacechkaptin.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun enteron Israel nacionman manchakusqanku aqarway urukuna chayarunanmanta hinaspa chaypa qepanmanñataq manchakuypaq usyaymanta (1:1-2:11).

Iskay kaq parteñataqmi willakun runankunapaq Diospa imam munasqanmanta. Payqa munan huchankumanta wanakunantam chaynapi paykunata kaqllamanta sayarichispa bendecinanpaq (2:12-3:21).

Cosechakunata Aqarway urukuna tukusqanmanta

1 ¹ Petuelpa churin Joelwanmi Tayta Dios kaynata nichirqa:

² ¡Kaytayá uyariychik ancianokuna!

¡Atiendeychikyá nacionpi llapallan *yachaqkuna!

¿Kaynaqa pasarqachu tiempoykichikpi

otaq abueloykichikkunapa tiemponpi?

³ Qamkunaga willaychikyá churikichikkunaman.

Paykunañataqyá willachunku churinkunaman.

Paykunapas willachunkutaqyá hamuq miraykunaman.

⁴ Puyu hinaña aqarwaypa

puchusqantam mikururqa

mana raprayoq aqarwaykuna.

Mana raprayoq aqarwaykunapa

puchusqantam mikururqa chikrikuna.

Chikrikunapa puchusqantañataqmi

mikururqa wakin aqarwaykuna.

⁵ Sinkakuna, rikchaspayá waqaychik.

Vino upyaqkuna lliwyá qapariychik.

Manaña upyanaykichikpaq kaptinyá qapariychik.

⁶ Mana yupay atina tropakuna hinam

aqarwaykuna nacionniyta atacaramun.

Leonpa kirunwan kachuruchkaq hinam

plantaykunata mikuramun.

China leon waqonwan kachuruchkaq hinam

- plantaykunata tukuramun.
- ⁷ Paykunaqa uvas plantallaytapas
pasaypaqtam purmarachinku.
Paykunaqa higos sachallaykunatapas
pasaypaqmi pakiparunku.
Kallmankunatapas qalaturuspam
pampamanraq wischuykunkupas.
Yuraqllatanam rikurirachinku
kallmachankunatapas.
- ⁸ Wañukuq qosanmanta waqachkaq
hinayá qaparkachaychik.
Sipasllaraq viuda lutokuchkaq
hinayá qaparkachaychik.
- ⁹ Tayta Diospa templonpiqa
manam kanñachu kawsaykunamanta ofrendakunapas.
Tayta Diospa templonpiqa
manam kanñachu ofrecenapaq vinopas.
Waqayllapiñam kachkanku
Tayta Diospa serviqnin sacerdotekunapas.
- ¹⁰ Chakrakunapas purmasqañam kallachkanku.
Allpakunapas lutoyoq hinañam kallachkanku.
Chaynaqa kachkanku kawsaykunapas
purmachisqa kasqanraykum.
Chaynaqa kachkanku vinopas
chakirusqanraykum.
Chaynaqa kachkanku aceitepas
pisirusqanraykum.
- ¹¹ Chakrapi llamkaqkuna,
qamkunaqa muspaypi hinañayá rikuriruychik.
Uvas plantawan llamkaqkuna,
qamkunaqa waqapakuyapaqyá-waqapakuychik.
Trigomanta cebadamantayá
waqayllapiña kaychik.
Chinkaruq cosechamantayá
chaynataqa waqaychik.
- ¹² Uvas plantapas
aceitunas sachapiwanmi chakirunña.
Granada sachapas
palmera sachapiwanmi qawirunña.
Manzana sachapas
chakrakunapi lliw sachapiwanmi chakirunña.
Chaynatam llapallan runakunapa kusikuyninpas
chinkarunña.
- ¹³ Sacerdotekuna,
qamkunaqa luto pachawanyá churakuychik.
Qamkunaqa qapariyllawanñayá waqaychik.

Altarpi servikuqkuna,
qamkunaqa llakikuymantayá qaparkachaychik.
Diosniypa serviqninkuna,
qamkunaqa hamuspayá luto pachantin puñuychik.
Diosnikichikpa templonpiqa
manam kanñachu kawsay ofrendakunapas.
Diosnikichikpa templonpiqa
manam kanñachu vino ofrendakunapas.

¹⁴ Qamkunaqa ayunotayá ruraychik.
Qamkunaqa runakunatayá huñuychik.
Yupaychasqanchik Tayta Diospa templonmanyá
huñumuychik ancianokunata.
Yupaychasqanchik Tayta Diospa templonmanyá
huñumuychik kay nacionpi llapallan *yachaqqunata.
Qamkunaqa Tayta Diostayá qayakuychik allinneqta.

¹⁵ ¡Achachalláw imaraq pasakunqa
chay punchawpiqa!
Chayaykamuchkanñam
Tayta Diospa castiganan punchawqa.
Chayaykamuchkanñam
Tukuy Atiyniyoc Diospa puchukachiyninqa.

¹⁶ Qawachkaptinchikmi mikusqanchiktapas
qechuruwarqanchik.
Diosninchikpa templonpi kusikuypas
pasaypaqñam chinkarapuwanchik.

¹⁷ Muhukunapas kurpa ukupim
mana valeqña kachkan.
Kawsay waqaychana wasikunapas
tuñichisqañam kachkan.
Taqqekunapas lliki-llikiñam kachkan.
Muhukunapas mana valeqña kasqanraykum
chaynaqa kachkan.

¹⁸ Mikunankupaq mana kaptinmi
animalkunapas waqachkanku.
Bueyeskunapas muspaypi hinañam
purillachkanku.
Ovejakunapas yarqaymantam
ñakarillachkanku.

¹⁹ Dios Taytalláy,
qamllatam qayakamullayki.
Chunniqpi pastokunatapas
nina ruparusqanraykum
qamtaqa qayakamullayki.
Chakrakunapi sachakunatapas

lenguachkaq nina ruparusqanraykum
qamtaqa qayakamullayki.

²⁰ Chakrakunapi animalkunapas qaparkachaspam
qamta qayakusunki.

Wayqokunapi yakukunapas chakirusqanraykum
animalkunaqa qayakamusunki.

Chunniqpi pastokunatapas nina ruparusqanraykum
animalkunaqa qayakamusunki.

2 ¹ Tayta Diosmi nin kaynata:

Sion Moqopiyá cornetata toaychik.

Sapaqchakusqay Moqopiyá
guerrapaq cornetata toaychik.

Kay nacionpi llapallan *yachaqkunayá
katkatataychik.

Ñoqa Tayta Diospa castiganay punchawqa
chayaykamuchkanñam.

Ñoqa Tayta Diospa castiganay punchawqa
hichpaykamuchkanñam.

² Chay punchawqa kanqa
yanay-yanay tutaykuchkaq punchawmi.
Chay punchawqa kanqa
yanay-yanay puyukunapa kanan punchawmi.

Aqarway urukuna rikuriramusqanmanta

Imaynam achikyamuqta achkiy
mastarikun sumaqlлатаña,
chaynam kallpasapa tropakuna
mastarikamunqa achkallaña.

Chayna tropakunaqa manam karqachu.
Chaynaqa manam yapatawanqa kanqachu.

³ Paykunapa ñawpaqninta riq ninam
tukuy imata ruparunqa.
Paykunapa qepanta riq lenguachkaq ninam
tukuy imata kañarunqa.

Paykunapa ñawpaqninpi kaqkunaqa kanqa
Eden huertapi kaqkuna hinam.

Paykunapa qepanpi
puchuqkunaqa kanqa
purmachisqa chunniq hinam.

Manam imapas puchunqachu paykunamantaqa.

⁴ Chay aqarwaykunaqa rikchakun
caballokunamanraqmi otaq caballopi kallpachkaq runamanraqmi.

⁵ Orqokunata pawaptinpas uyarikun
carretakunapa bulla rurasqan hinaraqmi.

- Orqokunata pawaptinpas uyarikun
 rastrojo rupachkaq nina hinaraqmi.
 Paykunaqa rikchakun guerrapaq
 alistakuq kallpasapa tropakunamanraqmi.
- ⁶ Runakunapas chay urukunata qawarispaqa
 manchakuymantam qewipakunku.
 Llapa runakunapa uyanpas
 manchakuymantam ayayarunku.
- ⁷ Chay urukunaqa valeroso soldadokuna hinaraqmi kallpanqaku.
 Guerrapaq tropakuna hinaraqmi perqatapas seqarunqaku.
 Sapakamam rinqaku maynin ñanninkuta.
 Mana muyurispam rinqaku maynin purinanta.
- ⁸ Chay urukunaqa riqmasinwanqa
 manam ñitinakunqachu.
 Sapakamam maymi rinanta rinqaku paykunaqa.
 Flechakunapa chawpinpim peleankupas paykunaqa.
 Suyullaña risqankumantaqa
 manam karunchakunkuchu.
- ⁹ Paykunaqa kaynaman-waknamanmi
 llaqtapipas kallpakachanku.
 Paykunaqa murallakunatapas
 apurawmanmi seqarunku.
 Wasikunatapas seqaruspa suwa hinaraq
 ventananta yaykurunku.
- ¹⁰ Ñawpaqninpiqa kay pachapas katkatatanraqmi.
 Ñawpaqninpiqa cielokunapas kuyukachanraqmi.
 Tutayarunqañam inti-killapas.
 Manañam kanchinqachu lucerokunapas.
- ¹¹ Tropankunapa ñawpaqninpim
 rayo hinaraq qaparimun Tayta Diosqa.
 Kallpasapallañam kanku
 paypa kamachisqanta ruraqkunaqa.
 ¡Mayna hatunmi
 Tayta Diospa castiganan punchawqa!
 ¡Mayna manchakuypaqmi
 Tayta Diospa castiganan punchawqa!
 ¿Pitaq aguantayta atinman
 chay punchawpiqa?

Tayta Diospa llakipayakuyninmanta

- ¹² Tayta Diosmi nin kaynata:

Qamkunaqa tukuy sonqoykichikwanyá
 kutirikamuwaychik.
 Qamkunaqa ayunowan, waqaywan
 hinaspa qapariwanyá kutirikamuwaychik.

- ¹³ Qamkunaqa sonqoykichiktayá llikiparuychik.
 Amayá pachaykichiktachu llikiparuychikqa.
 Yupaychasqanchik Tayta Diosmanyá kutirikuychikqa.
 Payqa kuyapayakuspa llakipayakuqlñañamiki.
 Payqa anaqta piñakuspa llumpay kuyapayakuqlñañamiki.
 Payqa castigaruspapas llakipayakuykuqmiki.
- ¹⁴ Ichapas kutirimuspan llakipayaykusunkichikman.
 Ichapas payqa kawsaykunawan bendeciycusunkichikman.
 Ichapas vinokunawanraq bendeciycusunkichikman.
 Chaynapichiki chay ofrendakunaqa
 yupaychasqanchik Tayta Diospaq kanman.
- ¹⁵ Sion Moqopiyá cornetata tocaychik.
 Qamkunaqa ayunotayá ruraychik.
 Qamkunaqa runakunatayá huñumuychik.
- ¹⁶ Qamkunaqa paykunata huñuramuspayá
 Diospaq sapaqchaychik.
 Yuyaqkunatapas ñuñuq wawakunatawanyá huñuramuychik.
 Novioapas wasinmantayá lloqsimuchun.
 Noviapas puñunanmantayá lloqsimuchun.
- ¹⁷ Tayta Dios servi q sacerdotekunapas
 templomanta altarman riqpa chawpinpiyá waqachunku.
 Paykunaqa waqaspankum kaynata ninqaku:
 Dios Taytallayku, qamqa
 pampachaykullawaykuyá runallaykikunataqa.
 Asipayasqa kanankupaqqa amayá
 kachaykuychu qampa kaqkunataqa.
 Amayá watuchimanta hinachu paykunamantaqa
 rimakuchunku nacionkunapipas.
 ¿Imanasqataq nacionkunapiqa tapukunqaku:
 “¿Maypitaq kachkan Diosninkuqa?” nispapas?
- ¹⁸ Tayta Diosqa nacionninmantam sientinqa.
 Tayta Diosqa runankunamantam llakiparikunqa.
- ¹⁹ Tayta Diosmi runankunamanta llakipayarikunqa.
 Paykunata uyariykuspanmi kaynata nimunqa:
- Qamkunamanmi trigotapas, vinotapas
 hinaspa aceitetas apachimuchkaykichik.
 Saksanaykichikkama mikunaykichikpaqmi
 chaykunataqa apachimuchkaykichik.
 Harkakuruptiyi runakunapa
 mana asipayasqanña kankichik.
- ²⁰ Norte lawmanta hamuq aqarway urukunatapas
 karumanñam qarqorusaq.
 Chay urukunataqa
 chunniqmanñam qarqorusaq.

Chay urukunapa puntan riqtapas
 Kachi Qochapim heqeparachisaq.
 Chay urukunapa qepan hamuqtapas
 Mediterraneo Lamar Qochapim heqeparachisaq.
 Chay urukunaqa ismuruspam asnarirunqa.

Chayna hatun kaqkunatam payqa rurarurqa.

- ²¹ Allpapi *yachaqkuna, ama manchakuspayá kusikuychik.
 Qamkunaqa anchallatañayá kusikuychik.

Chayna hatun kaqkunatam Tayta Diosqa rurarurqa.

- ²² Purun animalkuna, amayá manchakuychikchu.
 Chunnippi pastokunaqa ikllirimuchkanñam.
 Llapa sachakunapas rururimuchkanñam.
 Higos sachakunawan uvas plantakunapas
 rururimuchkan sumaqlatañam.

- ²³ Sion Moqopi *yachaqkuna, qamkunapas kusikuychikyá,
 kusikuychikqa yupaychasqanchik Tayta Diospiyá.

Payqariki puntamuq paratapas
 tiempollanpim qoykusunkichik.
 Puntamuq paratapas hinaspa qepamuq paratapas
 ñawpaq hinam qoykusunkichik.

- ²⁴ Erakunapas kawsaykunawan huntallañam kanqa.
 Vino hinaspa aceite waqaychanapas huntallañam kanqa.

- ²⁵ Ñoqam kutichipusqaykichik
 hatun aqarway urukunapa mikurusqantapas.
 Noqam kutichipusqaykichik
 huk rikchaq aqarway urukunapa mikurusqantapas.
 Chaynataq chikripa hinaspa
 puyu hinaña aqarway urupa mikusqantapas.

Paykunaqariki karqa
 contraykichikpi tropaykuna hinaraqmi.
 Paykunaqariki karqa
 kachamusqay soldadoykuna hinaraqmi.

- ²⁶ Qamkunaqa saksanaykichikkamam
 mikuytapas mikukunkichik.
 Hinaspam yupaychasqaykichik ñoqa
 Tayta Diostaña alabawankichik.
 Ñoqaqariki admirakuypaq kaqkunatam
 rurapurqaykichik.
 Runaykunaqa manañam haykapipas
 penqaypiñachu kankichik.

- ²⁷ Chaynapim yachankichik
 Israel nacionpa chawpinpi kasqayta.
 Chaynapim yachankichik
 yupaychasqaykichik Tayta Dios kasqayta.

Ñoqa hina Diosqa manapuni kasqantam
qamkunaqa yachankichik.
Runaykunaqa manañam haykapipas
penqaypiñachu kankichik.

Chuya Espiritupa hamunanmanta

- ²⁸ Kaykunapa qepantañataqmi chaqchurimuq hina
lliw runakunaman kachamusaq Espirituyta.
Chaymi qari churikichikpas, warmi churikichikpas
willakunqaku paykunaman nisqayta.
Qamkunamanta kaq yuyaqkunapas
mosqoy qosqaykunatam mosqonqaku.
Qamkunamanta kaq mozokunapas
revelasqaykunatam rikunqaku.
- ²⁹ Chay punchawkunapim Espirituyta kachamusaq.
Sirvientekunamanwan sirvientakunamanmi kachamusaq.
- ³⁰ Cielokunapipas admirakuypaq kaqkunatam rurasaq.
Kay pachapipas admirakuypaq kaqkunatam rurasaq.
Qawachisqaykichikmi yawartawan ninata
hinaspas suyullaña hoqarikuq qosnita.
- ³¹ Manaraq Tayta Diospa hatun castiganan punchawnin
chayamuchkaptinqa,
manaraq Tayta Diospa manchakuypaq punchawnin
chayamuchkaptinqa,
intipas tuta hinam yanayarunqa.
Killapas yawar hinam pukayarunqa.
- ³² Ichaqa “Dios Taytalláy” nispa mañakuwaqniytam
ñoqaqa salvaykusaq.
Ñoqa Tayta Diospa prometekusqayman hinam
Sion Moqopi salvaykusaq.
Ñoqa Tayta Diospa prometekusqayman hinam
Jerusalen llaqtapi salvaykusaq.
Qayasqaykunamanta puchuqkunatam
Ñoqa Tayta Diosqa salvaykusaq.
- 3** ¹ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
Chay punchawkuna chayaramuptinqa,
chay tiempokuna chayaramuptinqa
Juda castakunatam
preso kasqanmanta kutichimusaq,
Jerusalen llaqtapi *yachaqkunatam
preso kasqanmanta kutichimusaq.
- ² Ñoqaqa llapallan nacionkunapi yachaq runakunatam
huñurusaq.
Paykunataqa “Josafat sutiyoq qechwamanmi

^a 3:2 Hebreo simipi Josafat ninanqa: “Tayta Diosmi juzganqa” ninanmi.

pusarusaq.

Chaypim paykunataqa runaykunarayku juzgasaq.

Israel runaykunaraykum paykunataqa juzgasaq.

Israel runaykunataqariki

tukuy hinastinmanmi cheqerachirqaku.

Paykunaqariki sapakamam

nacionniytapas partinakururqaku.

³ Paykunaqa runaykunapaqmi

suertekunatapas chamqarqaku.

Paykunaqa huk chuchumikapaqmi

qari churinkutapas qoykurqaku.

Paykunaqa vino upyakurunankupaqmi

warmi churinkutapas rantikururqaku.

Nacionkunata Tayta Dios juzgasqanmanta

⁴—Chaynaqa Tiro llaqtapi *yachaqkuna, Sidon llaqtapi yachaqkuna hinaspa Filiste runakuna imatataq qamkunaqa ñoqawan munankichik? Imapas mercesqay qoykuwaytachu munachkankichik? Imapas qoykuwaytachum qamkunaqa munachkankichik? Chayna kaptinqa mercesqaykichiktam apurawman pagaykampusqaykichik.

⁵ Qamkunaqariki qori-qollqeytapas suwaruwarqankichikmi, munayllapaqña sumaq kapuwaqniykunatapas temploqkichikmanmi apaykururqankichik. ⁶ Qamkunaqa Juda nacionpi *yachaqkunatapas hinaspa Jerusalem llaqtapi yachaqkunatapas *rantikururqankichik Grecia nacionniyoq runakunamanmi, chaynataqa ruraraqankichik nacionninkumanta karunchasqa kanankupaqmi. ⁷ Ichaqa chay rantikurusqaykichik nacionkunamantam paykunataqa horqomusaq, chaynapim mercesqaykichiktaqa qamkunamanña pagapusqaykichik. ⁸ Qari churikichikkunatapas hinaspa warmi churikichikkunatapas *rantikurusaq Juda castakunamanña, paykunañataqmi rantikurunqa karupi *yachaq Saba runakunamanña. Chaynatam ñoqa Tayta Dios nini.

⁹ Nacionkunamanyá kaynata willakuychik:

“Ñoqapaqyá guerrata hatarichiychik.

Valeroso soldadokunatayá hoqarichiychik.

Guerrapi llapallan peleaqkunayá asuykamuchunku.

Guerrapi llapallan peleaqkunayá hamuchunku.

¹⁰ Rejaykichiktapas espadamanñayá tikraychik.

Rutunaykichiktapas lanzamanñayá tikraychik.

Ego runakunapas kallpayoqpaqñayá hapikuychik.

¹¹ Hichpaykupi kaq llapallan nacionkuna,

yanapawanaykikupaqyá qamkunaqa hamuychik.

Qamkunaqa chaypiyá huñunakuychik.

Dios Taytalláy,

chaymanyá pusamuy

valeroso soldadoykikunataqa.

¹² Rikcharispayá Josafat Qechwaman

richunku llapallan nacionkunaqa.

Chaypi tiyaykuspaymi muyuriqninpi

- llapallan nacionkunata juzgasaq ñoqaqa.
- ¹³ Chaynaqa rutunaykichikta hapispayá rutuychik.
Rutuy tiempo chayaramusqanraykuyá rutuychik.
Uraykamuychikyá, uvas sarunaqa
huntallañam kachkan.
Uraykamuychikyá, vino waqaychanaqa
llimpariqñam kachkan.
Llumpay mana allin kasqankuraykum
chaynaqa kachkan.”
- ¹⁴ Nana-nanaq runakunam kachkan
runakunapa suerten decidina qechwapiqa.
Tayta Diospa castiganan punchawqa hichpaykamuchkanñam
runakunapa suerten decidina qechwapiqa.
- ¹⁵ Tutayarunqañam inti-killapas.
Manañam kanchinqachu lucerokunapas.
- ¹⁶ Tayta Diosqa Sion Moqomantam qaparimunqa.
Tayta Diosqa Jerusalem llaqtamantam qayakamunqa.
Cielokunapas kay pachapiwanmi katkatatanqa.
Tayta Diospim runakunaqa amparakunqaku.
Tayta Diospim Israel castakunaqa kallpanchakunqaku.

Juda nacionqa anchallaña bendecisqa kananmanta

- ¹⁷ Chaynapim qamkunaqa yachankichik ñoqaqa
yupaychasqaykichik Tayta Dios kasqayta.
Chaynapim qamkunaqa yachankichik
sapaqchakusqay Sion Moqopi *yachasqayta.
Chaynapim Jerusalem llaqtapas
kanqa ñoqallapaña sapaqchasqa.
Huklaw llaqtayoc runakunapas
manañam pasanqañachu chaynintaqa.
- ¹⁸ Chay tiempokunapiqa orqokunamantam
vinopas puririnqa.
Chay tiempokunapiqa moqokunamantam
lechepas kallparinqa.
Juda nacionpa llapallan yarqankunapipas
yakukunam sumaqlлатаña kallparinqa.
Ñoqa Tayta Diospa temploymentantapas
toqyaq yakum lloqsinqa.
Sitim sutiyoq qechwata *parqonanpaqmi
chaymantapa yaku lloqsinqa.
- ¹⁹ Egipto nacionqa purmachisqañam rikurirunqa.
Edom nacionqa purmachisqa chunniqñam rikurirunqa.
Juda casta runakunata
ñakarichisqankuraykum chaynaqa kanqaku.
Paykunaqariki Juda nacionpim

mana huchayoqkunata wañuchirqaku.

²⁰ Ichaqa Juda nacionqa wiñaypaqmi

runakunapa *yachasqan kanqa.

Jerusalen llaqtaqa wiña-wiñaypaqmi

runakunapa yachasqan kanqa.

²¹ Manaraq pampachasqay runa wañuchiqlkunatam

huchankumanta ñoqaqa pampachasaq.

Ñoqa Tayta Diosqa Sion Moqopim yachakusaq.

AMOSPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Amospa sutinwan sutichasqa librom. Amosqa karqa Juda nacionpi huk kaqnin llaqtachamanta kaqmi, payqa karqa animal michikuqllam. Paytam Tayta Dios kamachirqa norte law Israel nacionpi runakunaman willamunanpaq. Amosqa predicarqa yaqa pusaq pachak wata manaraq Jesucristo nacechkaptinmi. Norte lawpi runakunaqa anchallatañam apuyarurqaku, chaywanpas Diospa kamachisqanpa contranpim ruraraqaku. Paytaqa hawa sonqollam adoraqku. Serviokuna rurasqankupas wakin runakunapa otaq Dios mana reqsiq runakunapa costumbremen hinallañam karqa, wakcha runakunañataqmi ñakariy vidapi karqaku apu runakuna tukuy imallankutapas qechurusqanrayku.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqamá kanman:

Punta kaq partem willakun Amospa willakuy qallarisqanmanta (1:1-2:5).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Israel nacionpa contranpi Tayta Dios rimasqanmanta, willakuntaqmi Diospa akllasqan runakuna kachkaspapas huchankurayku castigasqa kanan-kumanta chaynataq Diosqa llapallan nacionkunapi munaychakuq kaspan paykunatapas castigananmanta (2:6-6:14).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun pichqa revelacionpi Diospa qawachisqanmanta. Munaychakuq Diospa piñakuyninmanta rimaspapas willakuntaqmi kuyapayakuyninmantapas chaynataq hamuq tiempokunapi Israel nacion kaqla hatarichisqa kananmantapas (7:1-9:15).

Nacionkunata Tayta Dios juzgananmanta

1 ¹Uziasmi karqa Juda nacionpa reynin, Joaspa churin Jeroboamñataqmi karqa Israel nacionpa reynin, paykunapa gobiernasqan punchawkunapim iskay wataaraq temblorpaq faltachkaptin Israel naciontaqa imam pasanmanmanta Amos willakurqa, payqa karqa Tecoa lawpi michiqkunapa hukninmi. Tayta Diospa revelasqantamá kaynata nirqa:

² Sion Moqomantam,
Jerusalen llaqtamantam
rayo toqyachkaq hina
Tayta Dios qaparimunqa.
Pampapi pastokunapas qawirunqam.
Carmelo Orqopas chakirunqam.

³Tayta Diosmi kaynata nin:

Damasco llaqtapi *yachaqkunatam
achka-achka huchanmanta castigasaqpuni,
Galaad lawpi yachaqkunatam ñakarichirqaku.
Fierro waqtanakunawanmi trillarqaku.

⁴ Ñoqapunim Rey Hazaelpa wasinta kañaykusaq,

Rey Ben-hadadpa palacionkamam ruparachisaq.

⁵ Damasco zaguanpa trancantam pakiparusaq.

^a Bicat-aven Qechwapi reytam wañurachisaq.

^b Bet-edenpi kamachikuqkunatam chinkarachisaq.

Kir runakunawanmi Aram nacionpi

*yachaqkunata presochasqata pusachisaq.

⁶ Tayta Diosmi kaynata nin:

Gaza llaqtapi *yachaqkunatam

achka-achka huchanmanta castigasaqpuni.

Llaqtantin runakunatam presota pusarqaku.

Edom nacionpi kaqkunamanmi qoykurqaku.

⁷ Gaza llaqtapa murallankunatam kañaykusaq.

Reypa palaciantam ruparachisaq.

⁸ Asdod llaqtapa reynintam wañurachisaq.

Ascalonpi kamachikuqkunatam chinkarachisaq.

Lliw atinyiwanmi Ecron llaqtata castigasaq.

Filisteo nacionpi puchukunatam wañurachisaq.

Chaynatam Tayta Dios nin.

⁹ Tayta Diosmi kaynata nin:

Tiro llaqtapi *yachaqkunatam

achka-achka huchanmanta castigasaqpuni.

Edom nacionniyoq runakunapa makinmanmi

llaqtantin runakunata qoykurqaku.

Amistadninkunawan juramentasqankutam qonqarurqaku.

¹⁰ Chaymi Tiro llaqtapa murallankunata kañaykusaq,

Ñoqam chaypi palaciokunatapas ruparachisaq.

¹¹ Tayta Diosmi kaynata nin:

Edom nacionpi *yachaqkunatam

achka-achka huchanmanta castigasaqpuni.

Espada makintinmi mana kuyapayarikuspa

Israel ayllunkuta qatikacharqaku.

Piña-piñallañam munasqankuta rurarunku.

Cheqnikuyninkupas mana tukuriqmi karqaku.

¹² Chaymi Teman llaqtata kañaykusaq.

Bosra llaqtapi palaciokunatam ruparachisaq.

^a 1:5 Hebreo simipi Bicat-aven ninanqa: “mana allinkuna rurana qechwa” ninanmi.

^b 1:5 Hebreo simipi Bet-eden ninanqa: “aycha kusichina wasi” ninanmi.

¹³Tayta Diosmi kaynata nin:

Amonpa mirayninkunatam
achka-achka huchanmanta castigasaqpuni.
Galaad lawpi allpankutam hapikuykurqaku.
Chaypaqmi wiksayoq warmikunapa
wiksallantapas tallirurqaku.

¹⁴Raba llaqtapa murallankunatam kañaykusaq.
Reypa palacionkunatam ruparachisaq.
Guerrapi peleaqkuna qaparichkaptinmi rupanqa.
Cornetillakunata tocachkaptinkum rupanqa.
¹⁵Reynintam presochasqata pusanqaku.
Kamachikuqkunapas presotaqmi rinqaku.

Chaynatam Tayta Dios nin.

2 ¹Tayta Diosmi kaynata nin:
Moab nacionpi *yachaqkunatam
achka-achka huchanmanta castigasaqpuni.
Edom nacion reypa tulluntam kañarurqaku.
Uchpayanankamam ruparachirqaku.
²Chayraykum Moab nacionta kañaykusaq.
Queriot llaqtapa palacionkunatam ruparachisaq.
Guerrapi qaparkachachkaptinkum
Moab nacionpi yachaqkuna wañunqaku.
Cornetakuna waqachkaptinmi
Moab nacionpi yachaqkuna wañunqaku.
³Reytam llaqtanpa chawpinmanta chinkarachisaq.
Paytawanmi kamachikuq runakunatapas wañurachisaq.

Chaynatam Tayta Dios nin.

⁴Tayta Diosmi kaynata nin:
Juda nacionpi *yachaqkunatam
achka-achka huchanmanta castigasaqpuni.
Yachachikuyniykunatam mana chaskinkuchu.
Decretoykunatam mana kasukunkuchu.
Pantaypim taytacha-mamachakunata yupaycharqaku.
Chaynallatam ñawpa abuelonkupas ruraraqaku.
⁵Chayraykum Juda nacionta kañaykusaq.
Jerusalenpi palaciokunatam ruparachisaq.

Israel nacion juzgasqa kanaanmanta

⁶Tayta Diosmi kaynata nin:

- Israel nacionpi *yachaqkunatam
 achka-achka huchanmanta castigasaqpuni.
 Justo runatam *rantikurunku qollqepaq,
 wakchakunatañataq huk pares *usutapaq.
- ⁷ Mana piyniyog wakchakunatam sarutyanku.
 Wakchakunapa derechontam sarutyarunku.
 Taytanpas churintinmi huk criadallanwan kakunku.
 Chaynapim paykunaqa penqayman churawanku.
- ⁸ Wakchakunapa prendakusqan pachantam
 mana kutichipunkuchu.
 Chay pachakunapa hawanpim
 altarkunapa waqtanpi puñukunku.
 Multasqanku vinotam taytacha-mamachankupa
 templonpi upyakunku.
- ⁹ Allpanku ukunta abueloykikuna pasanampaqmi
 Amor casta runakunata wañuchirqani.
 Eucalipto hina hatunkaray kaptinkupas
 ñoqam wañuchirqani.
 Chayna sachá hina kallpasapa kaptinpas
 ñoqam wañuchirqani.
 Sapinmanta sachá wischuchkaq hinam chinkachirqani.
- ¹⁰ Qamkunatam Egipto nacionmanta horqomurqaykichik.
 Chunninqintam tawa chunka wata pusamurqaykichik.
 Amor castakunapa allpanta qonaypaqmi pusamurqaykichik.
- ¹¹ Israelpa mirayninkuna,
 wakinnikichiktam qayarqaykichik
 ñoqamanta willakuq kanaykichikpaq.
 Wakinnikichiktam akllarqaykichik
 ñoqallapaqña kawsanaykichikpaq.
 Chaynatam Tayta Dios nin.
- ¹² Ñoqallapaqña kawsaq runakunatam
 hikutaspa mana tomananku kachkaptin
 vinota tomachirqankichik.
 Ñoqamanta willakuq runakunatam
 manaña rimanankupaq harkakurqankichik.
- ¹³ Chaynaqa allpatam kuyuchispay qaparichisaq.
 Cargasapa carretata hinam qeqechyachisaq.
- ¹⁴ Ancha kallpaq runapas manam lluptinqachu.
 Kallpasapapas mana kallpayog hinam rikurirunqa.
 Allin soldadupas manam librakunqachu.
- ¹⁵ Flechawan peleaqpas mancharikuspanmi ayqekunqa.
 Apurawman kallpaqpas manam salvakunqachu.
 Caballopi sillakuqpas manam librakunqachu.
- ¹⁶ Chay tiempopiqa aswan kallpasapakunam lluptikunqaku.
 Armankuta wischuspam lluptikunqaku.

Chaynatam Tayta Dios nin.

Diosmanta willakuqpa imam rurananmanta

3 ¹ Israelpa mirayninkuna, uyariychik.
Egiptomanta horqomusqan runankunatam nisunkichik:

² Kay pachapi nacionkunamantam
qamkunallata akllakurqaykichik.
Chayraykum mana allinkuna
rurasqaykichikmanta castigasqaykichik.

³ Iskay runakunaqa manam purinmanchu
manaraq tanteanakuchkaspaqa.

⁴ Montepi leonqa manam ñawrawyanmanchu
mana imatapas hapichkaspaqa.
Malta leonqa manam qaparinmanchu
mana imatapas tarichkaspaqa.

⁵ Urpituqa pakchaman yaykuruspallam hapirachikun.
Pakchaqa urpituta hapiruspallanmi wichiynkun.

⁶ Cornetillata guerrapaq llaqtapi tocaptinkuqa
runakunam mancharikun.
Llaqtapi runakunaman ima castigopas hamuptinqa
Diosmantam hamun.

⁷ Paymanta willakuq serviqninkunaman
mana willachkaspaqa
manam imatapas ruranmanchu Señor Diosqa.

⁸ Leon ñawrawyaptinqa
runakunam mancharikunku.
Dios kamachiptinqa
paymantam willakunku.

Samaria llaqta tuñichisqa kananmanta

⁹ Asdod llaqtapa palacionkunapiyá willakuychik.
Egipto nacionpa palacionkunapiyá willakuychik:
“Samariapa orqonkunamanyá huñunakamuychik.
Qawaychik chaypi chaqwakunata.
Qawaychik wakchakuna ñakariqta.”

¹⁰ Tayta Diosmi kaynata nin:
Paykunaqa mana allinkunapim kawsanku.
Mana llakipayaspa salteasqankutam
palacionkupi waqaychanku.

¹¹ Señor Diosmi kaynata nin:
Enemigoykikunam chawpicharusunkichik.
Harkasuqnichik perqatam tuñirachinqa.

Palacioykichikpi tukuy imatam suwarunqa.

¹²Tayta Diosmi kaynata nin:

Imaynam ovejata leon mikuptin
michiq salvarunman iskay piernallantaña
otaq rinrinpa puntallantaña,
chaynam Samaria llaqtapi *yachaq
Israel runakunapas asllaña salvakunqaku.
Chay runakunaqa Damasco llaqtapim
suma-sumaq camakunapi waqtapachkanku.

¹³Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

Uyarispa willakuychik
Jacob castakunapa contranpi.

¹⁴Castiganay punchawpim

Israel castakunata huchanmanta castigasaq.
Betel llaqtapi altarkunatam tuñirachisaq.
Wichiykunanpaqmi esquinankunata qorurusaq.

¹⁵Apukunapa wasintam tuñirachisaq.

Suma-sumaq wasikunatam taqmarusaq.

Chaynatam Tayta Dios nin.

4 ¹Basan lawpi wira vacakunaman
rikchakuq Samaria llaqtapi warmikuna,
qamkunaqa wakchakunatam usuchinkichik.
Mana imayoqkunatam sarutyankichik.
Vinota apamunankupaqmi
qosaykichikta kamachinkichik.
Chaynaqa kaytayá uyariychik:

²Señor Diosmi chuya kayninrayku jurarqa kaynata:

Hamuchkanmi tiempo
watuchasqata pusasunaykichikpaq,
anzuelowan challwa hapisqa hina
miraynikichikpas aysasqa kanankupaq.

³Ñawpaqnikichikpi kaq

murallapa uchkuntam
sapakama lluptinkichik.
Hermon Orqoman wischusqam kankichik.

Chaynatam Tayta Dios nin.

Castigasqapas manaña yachariq kasqankumanta

⁴Betel llaqtapi taytachapa capillanmanraqyá riychik.

Gilgal llaqtapi taytachapa capillanmanraqyá riychik.
 Mana kasukuqraqyá kaychik.
 Sapa tempranonyá lliw kañanakunata apaychik.
 Sapa kimsa punchawyá diezmoykichikkunata apaychik.
⁵ Graciasta qospayá qonchuyoq tantataraq kañaychik.
 Tukuy hinastinpiyá munasqaykichikman hina
 churasqaykichik ofrendamanta willakuychik.
 Chayna ruraymi qamkunataqa gustasunkichik.

Chaynatam Tayta Dios nin.
⁶ Ñoqam llapa llaqtakunapi
 yarqaymanta kachirqaykichik.
 Ñoqam llapa llaqtakunapi
 mana mikunayoqta kachirqaykichik.
 Chaywanpas manam qamkunaqa
 kutirikamuwayta munarqankichikchu.

Chaynatam Tayta Dios nin.

⁷ Cosechapaq kimsa killaraq faltachkaptinmi
 paratapas mana parachirqanichu.
 Huk llaqtapim parachirqani.
 Huk llaqtapim usyachirqani.
 Wakin chakrakunatam pararqa.
 Wakinñataqmi mana paraptin chakirurqa.
⁸ Iskay kimsa llaqtamantam runakuna
 yaku maskaq rirqaku huk llaqtallaman.
 Ichaqa saksanankukama tomanankupaqmi
 mana tarirqakuchu.
 Chaywanpas manamá ñoqaman
 kutimuytaqa munarqankichikchu.

Chaynatam Tayta Dios nin.

⁹ Qamkunatam castigarqaykichik
 polvilla onqoykunawan.
 Qamkunatam castigarqaykichik
 puka punchu plagakunawan.
 Huertaykichiktawan uvas plantaykichiktam
 chakirachirqani.
 Higostawan aceituna sachaykichiktam
 taksa aqarwaywan mikurachirqani.
 Chaywanpas manamá ñoqaman
 kutimuytaqa munarqankichikchu.

Chaynatam Tayta Dios nin.

- ¹⁰ Egipto naciontam
 tukuy imawan castigarqani.
 Chaynatam qamkunatapas castigarqani.
 Mozokunatam guerrapi wañuchirqani.
 Caballoykichikkunatapas enemigokunam hapikuykurqa.
 Llumpay karukamam wañuqkunapas asnarirqa.
- ¹¹ Sodoma llaqtatam timpurachirqani.
 Gomorra llaqtatam timpurachirqani.
 Chaynatam qamkunatapas chaqwarurqaykichik.
 Rupachkaq yantata hinam horqorqaykichik.
 Chaywanpas manamá ñoqaman
 kutimuytaqa munarqankichikchu.

Chaynatam Tayta Dios nin.

- ¹² Israel castakuna, chaynatapunim qamkunatapas castigasqaykichik.
 Chaynata ruramay kachkaptinqa qamkunayá alistakuychik.
 Diosnikichikwan tupanaykichikpaqyá alistakuychik.
- ¹³ Tayta Diosmi orqokunata unancharqa.
 Paymi wayratapas unancharqa.
 Imam munasqantam runakunaman reqsichin.
 Payqa achikyaytam tutayarachin.
 Payqa alto moqokunapim purin.
 Paypaqa Llapallan Kamachiqmi sutin.

Diospa qayakuyninmanta

- 5** ¹ Israel castakuna, uyariychik.
 Aya taki takipusqaytayá uyariychik.
- ² Israel nacionqa sumaq doncella hinam.
 Wichiykusqanraykum manaña haykapipas hatarinqañachu.
 Wichiykuptinmi manaña hatarichiqnin kanchu.

- ³ Israel castakuna, Señor Diosninchikmi nin:

Waranqa soldadokunata huk llaqta
 guerraman kachaptinqa
 kawsaqkunam kutimunqa pachakllaña.
 Pachak soldadokunata huk llaqta
 guerraman kachaptinqa
 kawsaqkunam kutimunqa chunkallaña.

- ⁴ Israel castakunatam Tayta Dios nin:

Ñoqaman hamuspaqa kawsankichikmi.

- ⁵ Betel llaqtapi taytachamanqa amayá riychikchu.

Gilgal llaqtapi taytachamanqa amayá yaykuychikchu.
 Beerseba llaqtapi taytachamanqa amayá pasaychikchu.
 Betel llaqtaqariki purmachisqam kanqa.

⁶ Kawsanaykichikpaqyá
 hamuychik Tayta Diosman.
 Mana chayqa paymi kachaykamunqa
 ninata Israel nacionman.
 Betel llaqtapim
 mana pipapas wañuchiy atinan kanman.

⁷ ¡Ay, imaynaraq kankichik!
 Qamkunam allin arreglayta
 mana allinman tikrarunkichik.
 Allin kasukuytam yanqacharunkichik.

⁸ Suchuwan sutichasqa lucerokunata
 unanchaq Tayta Diosmi,
 Yutuwan sutichasqa lucerokunata
 unanchaq Tayta Diosmi
 manchakuypaq tutayayta achikyarachin.
 Punchawtam ancha-anchata tutayarachin.
 Lamar qochata puyuyarachispanmi
 allpaman parachin.

⁹ Amparakuna wasikunatam tuñirachin.
 Allin murallakunatam purmarachin.

¹⁰ ¡Ay, imaynaraq kankichik!
 Wakchakuna defiendeytam cheqninkichik.
 Cheqap testigokunatam wischupakunkichik.

¹¹ Chakra runakunata corgochaspa
 trigonpi cobrakunkichik.
 Labrasqa rumikunawanmi
 wasita rurarunkichik.
 Ichaqa chaypiqa manam yachankichikchu.
 Uvas plantakunatam tarpunkichik
 ichaqa chaypa rurunmanta kaq vinotaqa
 manam mallinkichikchu.

¹² Mana kasukusqaykichikkunatam yachani.
 Tukuy rikchaq huchaykichikkunatam qawani.
 Allin runakunapa contranpim sayarinkichik.
 Juzgadopi wakchakuna pierdenankupaqmi
 qollqeta chaskinkichik.

¹³ Chayraykum allin yachayniyoq runaqa upallakun.
 Chay tiempoqa mana allin kasqanraykum upallakun.

¹⁴ Allin kaqtayá qamkunaqa ruraychik.

Kawsanaykichikpaqa amayá mana allintachu ruraychik.

Chaynata ruraptikichikqa:

“Llapallan Kamachiq

Tayta Diosmi

ñoqaykuwan kachkan” nispa

nisqaykichikpas cheqapmi kanqa.

¹⁵ ¡Allin rurayta kuyaychik,

mana allin rurayta cheqniychik!

Juzgadopiqá allintayá arreglaychik.

Ichapas Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa kuyapayarikunman.

Israel castakunapa puchuqninmanta kuyapayarikunman.

¹⁶ Llapallan Kamachiq Señor Diosmi nin:

Tukuy plazakunapim waqanqaku.

Tukuy callekunapim “Ay, ay” ninqaku.

Chakra runakunatam wañuqmanta

waqanankupa qayamunqaku.

Aya taki takiqkunatam pusamunqaku.

¹⁷ Castiganaypaq hamuptiymi

llapallan uvas huertakunapi waqallanqaku.

Chaynatam Tayta Dios nin.

¹⁸ ¡Ay, imaynaraq kankichik

Tayta Diospa punchawnin chayamunanta munaqkuna!

Manam yachankichikchu

imaynam chay punchaw kanantaqa.

Chay punchawkunaqa tutayanqam,

manam achkiychu kanqa.

¹⁹ Leonmanta ayqeq runam

ukumariwan tuparun.

Wasinman yaykuqtapas

perqaman tawnapakuykuptinmi culebra kachurun.

Chaynapunim qamkunatapas pasasunkichik.

²⁰ Tayta Diospa punchawninqa tutayanqam,

manam achkiychu kanqa.

Yana manka hina tutam kanqa.

Manam imaniraqllatapas achkinqachu.

²¹ Cheqnispam despreciowan qawani

adorawanaykichikpaq fiestaykichikta.

Manam munanichu sutiypi

hatun huñunakuykuna rurasqaykichikta.

²² Manam munanichu animalkunata

wañuchispa kañapuwassqaykichikta.

Manam munanichu kawsaykunamanta
ofrendakuna qowasqaykichikta.
Ñoqawan allinlla kasqaykichikmanta
wira animalkuna wañuchipuwassqaykichiktaqa
manam rikuytapas atinichu.

²³ Qamkunaqa amañayá takiychikchu.

Arpaykichikpas amañayá waqachunchu.
Manañam uyariyta munaniñachu.

²⁴ Allin arreglokuna rurasqaykichikqa

sumaq kallpachkaq mayu hinayá kachun.
Allin rurasqaykichikpas
mana chakiq mayu hinayá kachun.

²⁵ Israel castakuna,

chunniqpi tawa chunka wata kaspaykichikqa
animalkunatam mana kañapuwargankichikchu.
Kawsaymanta ofrendatam mana ofrenewargankichikchu.

²⁶ Kunanqariki Sicut sutiyoq taytachaykichikta

hinaspa Quiyun sutiyoq taytachaykichikta
aparikuspach purinkichik.
Chay taytachakunataqa
qamkunam rurakurqankichik.

²⁷ Chayraykum presota pusachisqaykichik

Aram nacionpa waklawninmanraq.

Chaynatam Tayta Dios nin.

Payqa Llapallan Kamachiqwan sutichasqam.

Israel nacion purmachisqa kasqanmanta

6

¹ ¡Ay, imaynaraq kankichik

Jerusalenpi kusikuyllapiña kawsakuqkuna!

¡Ay, imaynaraq kankichik

Samaria llaqtapi hawkalla *yachakuqkuna!

Qamkunaqa ancha reqsisqa jefekunam kankichik.

Qamkunamanmi Israel nacionniyoq runakuna hamusunkichik.

² Calne llaqtaman rispayá qawamuychik.

Hamat hatun llaqtamanyá pasaychik.

Qamkunaqa chay nacionkuna hinallam kankichik.

Qamkunapa nacionnikichikqa manam masyanchu.

³ Qamkunaqa manam munankichikchu

mana allin punchawmanta piensayta.

Qamkunaqa qayaypaqmi-qayachkankichik

ñakariy tiempokunata.

⁴ Suma-sumaq tiyanakunapim waqtapankichik.

Hatun fiestakunapim kuchparayachkankichik.

Malta carnerokunatam mikukunkichik.

Malta torokunatam mikukunkichik.

⁵ Arpatam mana tononpi toçakunkichik.

Mosoq takikunata horqoypim

Rey Davidta qatipakunkichik.

⁶ Hatun vasokunapim vinota upyakunkichik.

Suma-sumaq perfumekunawanmi llusikunkichik.

Israel nacion purmachisqa kananmantam

mana imapas qokusunkichikchu.

⁷ Puntatam preso pusasqa kankichik qamkunaqa.

Fiestakunapi bulla rurasqaykichikmi

tukurunqa.

⁸ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kikinrayku juraspan kaynata nin:

Israel runakunapa hatun tukusqantam millakuni.

Paykunapa palacionkunatam cheqnini.

Samaria llaqtatam tukuy imantinta

enemigonman qoykusaq.

⁹ —Huk wasipim chunkalla qepanqaku. Ichaqa chunkantinmi wañunqaku.

¹⁰ Sinchi manchakuy kaptinmi huk runa ayllunpa ayanta pampananpaq wasimanta horqoq yaykuspa chaypi pakakuqta tapunqa:

—¿Kachkanraqchu pipas? —nispa.

Chaymi pakakuqñataq ninqa:

—Manam kanñachu —nispa.

Yaykuqñataqmi ninqa:

—iUpallay! yanqataq Tayta Diospa sutinta jurawaq —nispa.

¹¹ Tayta Dios kamachispanmi

apukunapa wasinta purmarachinqa.

Tayta Dios kamachispanmi

wakchakunapa wasinta purmarachinqa.

¹² Caballokunaga qaqakunataqa manam seqanmanchu.

Chaypiqa buyeskunawanqa manam yapunmanchu.

Qamkunam ichaga allin arreglayta yanqacharunkichik.

Allin ruraytam mana allinman tikrarunkichik.

¹³ ‘Lo-debar llaqta vencerusqaykichikmantam kusikunkichik.

Kallpallanchikwanmi ^dCarnaim llaqtata

vencerurqanchik, nispam ninkichik.

¹⁴ Chaynaqa Israel castakuna, kaytayá yachaychik:

Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kaynata nin:

^c 6:13 Hebreo simipi Lo-debar ninanqa: “yanqa kay” ninanmi.

^d 6:13 Hebreo simipi Carnaim ninanqa: “waqra” ninanmi.

Huklaw nacionniyoq runakunatam pusamusaq
 Hamat Qasamanta qallaripa
 Araba Mayukama ñakarichisunaykichikpaq.

Amospa qawasqan aqarway urukunamanta

7 ¹Reypaq pastota ruturuptinku huktawan ikllirimuchkaptinmi Señor Dios qawachiwarqa. Paytam rikurqani aqarway urukuna mirachichkaqta. ²Aqarwaykuna llapa qorata tukuruchkaptinñam nirqani:

—iSeñor Dioslláy, pampachaykuwayku! Israel runaykikunaqa aschallam kani-ku, manam aguantayta atiyman kuchu —nispa.

³Tayta Diosqa piensasqanta manaña ruraspanmi nirqa:

—Chay castigopas manañam kanqachu —nispa.

Rupay qawasqanmanta

⁴Señor Dios qawachiwaptinmi rikurqani kanananaq rupay kachaykuqta. Uku-uku lamar qochatam pasaypaqta chakirachirqa. Campokunatapaspas chay ninam tukururqa. ⁵Chaymi nirqani:

—Taytalláy, amayá chaynataqa ruraychu. Israel runaykikunaqa aschallam kani-ku. Manam aguantayta atiyman kuchu —nispa.

⁶Tayta Diosqa piensasqantaqa manaña ruraspanmi nirqa:

—Chay castigopas manañam kanqachu —nispa.

⁷Señormi qawaykachiwarqataq kayta: Paymi sayachkasqa huk perqapa ñawpaq-ninpi. Makinpiñataqmi hapichkasqa albañilpa plomadanta. ⁸Paymi tapuwarqa:

—Amos ¿imatataq hapichkani? —nispa.

Chaymi ñoqañataq nirqani:

—Albañilpa plomadantam —nispay.

Chaymi Tayta Dios niwarqa:

—Albañilpa plomadanwanmi perqata derechachkaq hina Israel runaykuna-pa imaynam kawsasqanta qawasaq. Paykunataqa manam pampachasaqñachu.

⁹Isaacpa mirayninkunapa yupaychasqanku taytacha-mamachankupa kasqantam tuñichinqaku. Taqmanqakutaqmi Israel castapa capillankutapas. Rey Jeroboampa mirayninkunapa contranpim guerrata hatarichimusaq.

Sacerdote Amasiaswan Amos atipanakusqanmanta

¹⁰Betel llaqtapa templonpi sacerdote Amasiasmi Samaria llaqtapi kaq Rey Jero-boanman kachaspan kaynata nichimurqa:

—Amosmi Israel runakunata hukmanyachichkan contraykipi rimaspan. Israel runakunaqa manam aguantachwanñachu. ¹¹Chay Amosmi nichkan: “Jeroboanmi guerrapi wañunqa, Israel castakunatapaspas presotam pusanqaku” nispa.

¹²Chaymantam Amosta Amasias nirqa:

—Diosmanta willakuq runa, pasaway kaymanta. Ganakuyta munaspaykiqa Juda nacionpiñayá Diosmanta willakamuy. ¹³Amañayá willakuyñachu kay Betel llaqtapi-qa, kaypiqariki kachkan reypa templonmi chaynataq nacionpa gobiernonmi —nispa.

¹⁴Hinaptinmi Amosñataq nirqa:

—Manam ñoqaqa Diosmanta willakuqchu kani nitaqmi paykunapa castanchu kani. Ñoqaqa oveja michiqlam kani hinaspa purun higos *rantikuqlam. ¹⁵Ichaga Tayta Diosmi niwarqa: “Amaña ovejata michispayá Israel runaykunaman ñoqamanta willa-kamuy” nispa. ¹⁶Chaynaqa Tayta Diospa nisqantayá uyariy Amasias: Qamsi ninki Israel castakunapa contranpiqa ama imatapas Diosmanta rimanaypaq, ninkitaqsi Isaacpa mirayninkunapa contranpipas Diosmanta ama imatapas willakunaypaq. ¹⁷Ichaga Tayta Diosmi nin: “Warmikim llaqtapipuni hukwan-hukwan kakunqa. Qari churikikunañataq-mi warmi churikikunapiwan guerrapi wañunqaku. Chakraykikunatapas suerteaspankum rakinakunqaku. Kikikipunim wañunki taytacha-mamachakunapa allpanpi. Israel casta-kunam preso pusasqa kanqaku llaqtankumanta karullay-karuman” nispa.

Canastapi poqosqa fruta qawasqanmanta

8 ¹ Señor Dios qawachiwaptinmi rikurqani huk canastapi poqosqa frutakuna-ta. ² Paymi tapuwarqa:

—Amos ñimatataq qawachkanki? —nispa.

Chaymi ñoqañataq nirqani:

—Huk canastapi poqosqa frutakunatam —nispa.

Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa:

—Israel runaykunaqa castiganaypaqmi listoña kachkan. Huchankumantaqa manam pampachasaqñachu. ³ Chay punchawpiqa palaciokunapipas manam ta-kinqakuñachu aswanqa qaparispam waqanqaku. Achka runakunam wañunqaku. Ayakunatam wischunqaku tukuy hinastinpi, chaynaqa upallallayá kaychik.

Chaynatam Tayta Dios nin.

Israel nacion juzgasqa kananpaq tiempon hichpamusqanmanta

⁴—Wakchakunata llapallan sarukuykuqkuna, nacionnikichikpi wakchaku-nata tukuruqkuna, kaytayá llapallaykichik uyariychik: ⁵ Qamkunam ninkichik: “Amalaya pasarunmanña llullu killa punchawpi Dios adorana tiempo chaynapi trigonchikta rantikunanchikpaq. Amalaya samana punchaw pasarunmanña pre-cionta wicharirachispa kawsayninchikta *rantikunanchikpaq hinaspa mana cabal pesaq balanzawanpas engañananchikpaq” nispa. ⁶ Ninkichiktaqmi: “Wakchaku-nataqa aswanraqyá wakchayachisunchik sirvientaña kanankukama. Chaynatayá rurasun *usutallanmanta debewaptinchikpas. *Rantikusunmi trigopa tamollanta-ñapas” nispa. ⁷ Jacobpa yupaychasqan Tayta Diosmi kikinrayku juraspan nirqa:

Paykunapa mana allin rurasqankunataqa
manam haykapipas qonqasaqchu.

⁸ Tukuy kaykunata rurasqankuraykum
allpapas kuyuringa.

Chaypi *yachaq llapallan
runakunam waqanqa.

Imaynam Nilo Mayu masyakunraq-menosyanraq,
chaynam allpapas
hoqarikunqaraq-kutiykunqaraq.

⁹ Yapamantam Señor Dios nin:
Chay punchawpim doce horapi

- intita wañurachisaq.
 Punchawraq kachkaptinmi
 kay pachata tutayarachisaq.
¹⁰ Fiestaykichikkunatam tikrarusaq
 wañuqkunamanta waqayman.
 Takikichikkunatam tikrarusaq
 aya takiman.
 Llapallaykichiktam lutochisqaykichik.
 Llakimantam chukchaykichikta
 chutakunkichik.
 Mamanmi waqan sapallan wawan wañukuptin.
 Chaynatam waqaykachisqaykichik.
 Llakipa hapisqallañam kankichik.
¹¹ Señor Diosmi nin:

- Hamuchkanmi tiempokuna,
 chay punchawkunapim
 kay pachapi
 *yachaqkunaman yarqayta apachimusaq.
 Chayna yarqayqa kanqa
 manam mikuymanta yarqachikuychu.
 Yakunayayqa kanqa
 manam yakumanta yakunayaychu
 aswanqa nisqaykuna uyariymantam.
¹² Runakunam purinqaku llutanpi.
 Lamar qocha patan-patanmi qellqayta maskanqaku.
 Norte lawmanta intipa qespimunankamam maskanqaku,
 chaywanpas manam taringakuchu.
¹³ Sumaq doncellakunam,
 allin sayaq mozokunam
 yakumanta chay punchaw
 desmayanqaku.
¹⁴ Samaria llaqtapi
 taytacha-mamachakunarayku juraqkuna,
 Dan llaqtapi runakuna,
 Beerseba llaqtapi runakuna,
 taytacha-mamachakunaraykum jurankichik.
 Manaña hatarinaykichikkamam urmarunkichik.

Diospa Castigonmantaqa mana pipas lluptinanmanta

9 ¹ Tayta Diostam rikurqani altarpa waqtanpi sayachkaqta, paymi niwarqa:

Pilarpa puntanta waqtay
 cimientonkuna kuyurinankama.
 Pakipakuruspa runakunapa hawanman
 wichimunankama.

Puchuqkunatam guerrawan wañuchisaq,
lluptiyta munaspapas,
ayqeyta munaspapas
manam hukllapas atinqachu.

² Uku pachapiña pakakuptinkupas
chaymantam horqoramusaq.
Cielomanña seqaruptinkupas
chaymantam uraykachimusaq.

³ Carmelo Orqopa puntanpi pakakuptinkupas
maskamuspaymi hapiramusaq.
Lamar qochapa ukunpiña pakakuwaptinkupas
kachuramunanpaqmi culebrata kachaykusaq.

⁴ Enemigonkupa preso apasqan kaptinkupas
guerrata chayachispaymi paykunata wañurachisaq.
Castiganaypaqmi paykunamanta yuyarisaq.
Mana favorecenaypaqmi yuyarisaq.

⁵ Llapallan Kamachiq Señor Dios
llapchaykuptinmi kay pachapas kuyuringa.
Chaypi *yachaq llapallan runakunam waqanqa.
Imaynam Nilo Mayu masyakunraq-menosyanraq
chaynam allpapas
hoqarikunraq-kutiykunraq.

⁶ Tayta Diosmi yachananta hanaq pachapi unancharqa.
Cielokunawanmi kay pachata taparqa.
Lamar qochata puyuyachispanmi allpaman parachimun.
Payqa Llapallan Kamachiqwan sutichasqam.

⁷ Tayta Diosmi kaynata nin:

Israelpa mirayninkunaqa Cus
nacion runakunawan iguallam kankichik.
Egipto nacionmantam pusamurqaykichik.
Creta islamantapas
Filistea runakunatam pusamurqani.
Kir lawmantañataqmi
Aram castakunata pusamurqani.

⁸ Huchapi kawsaq runakunapa gobiernonta qawaspanmi Tayta Dios nin:

Kay pachamantam chinkarachisaq
chay gobiernotaqa.
Manam pasaypaqtachu chinkarachisaq
Jacobpa castankunataqa.
Chaynatam ñoqa Tayta Dios nini.

⁹ Trigota harneropi suysuptinkum

mana pasanchu chullachallapas,
chaynam huklaw nacionkunapi
taqruchisqa Israelpa castankunatapas.

¹⁰ Runaykunamanta llapallan huchallikuqkunam
guerrapi wañunqaku.

“Manam imapas pasawasunchikchu”

niqkunam guerrapi wañunqaku.

“Manam ima castigopas chayamuwasunchu”

niqkunam guerrapi wañunqaku.

Israel nacion huk kutitawan hatarichisqa kananmanta

¹¹—Davidpa hatun gobiernonqa kachkan tuñichisqa wasi hinam, chaytam huktawan hatarichisqa chay tiempopi. Perqapi uchkukunata hinam allichasqa, ñawpaq tiempopi kasqanman hinam rurasqa. ¹²Chaynapim Israelpa mirayninkunaqa Edom casta runakunapa puchuq allpantaña dueño chakunqa, dueño chakunqataqmi ñoqapa kaq llapallan nacionkunatapas. Ñoqa Diosmi rimarqani, rimasqaytaqa cumplisapunim.

¹³Hamuchkanmi tiempo trigotapas manaraq cosechayta tukuchkaptinku chakrakuna yapunaña kananpaq. Uvastapas manaraq saruyta tukuchkaptinku trigo tarpuyña kananpaq. Moqokunapi hinaspa waqtakunapim vinopas achkallaña kaspan mayu hinaña puririnqa. ¹⁴Chaynaqa Israel runaykunatam preso pusasqa kasqankumanta kutichimusqa. Tuñichisqa llaqtankuta hatarichispankum chaypi *yachanqaku. Uvas huertakunata ruraspankum vinotapas tomanqaku. Huertakunapi plantaspankum rurunkunata mikunqaku. ¹⁵Allpankupim paykunataqa kawsachisqa. Qosqay allpamantaqa manañam horqosqachu kanqaku.

Chaynatam ñoqa Tayta Dios nini.

ABDIASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Abdiaspa sutinwan sutichasqam. Abdiasmi willakun Juda nacionpa contranpi Edom casta runakunapa rurasqanmanta. Paykunam Jerusalen llaqta venceqkunata chaynataq tuñichiqkunata yanaparqaku. Juda nacion chayna desgraciapi kasqanmanta asikuspankupas Jerusalen llaqtatam suwarqakuraq hinaspam Juda nacionpa allpankunatapas dueño chakuykurqakuraq, chayraykum paykunapa contranpi Abdias rimarqa.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Edom nacionpa contranpi castigo chayamunanmanta (1-14).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Edom casta runakunata humillachispa chinkachinapaq Tayta Diospa castiganan punchaw hichpamusqanmanta ichaqa Juda nacionñataq kaqllamanta hoqarisqa kananmanta (15-21).

Edom nacion penqaypi kasqanmanta

¹Kay willakuytaqa Edom nacionpaqmi Abdias revelacionninpi Señor Diosmanta chaskirqa:

Tayta Diosmi nacionkunaman
kachachkan willakuqta.
Uyarirqanikum paypa kayna nisqanta:

Qamkunaqa chay nacionpa contranpiyá hatariychik.
Paykunapa contranpiyá guerrawan hatarisunchik.

²Edom naciontam Tayta Dios nin kaynata:

Wakin nacionkunamantapas taksachallatañam
qamtaqa rurarusqayki.
Wakin nacionkunamantapas mana allin ñawiwana
qawanatañam rurarusqayki.

³Hatunchakuq kaynikim engañarusunki.
Qaqakunapa raqrakunapim *yachanki.
Sonqoykipipas kaynataraqmi ninki:
“¿Pitaq kaymantaqa uraykachiwanman?” nispayki.

⁴Anka hinaña altoman hoqarikuptikipas,
lucero kunapiña yachanaykita churaptikipas
chaymantam ñoqaqa uraykachimusqayki.
Chaynatam ñoqa Tayta Dios nini.

- ⁵ Suwakuqkuna qanman hamususpaykiqa,
salteaqkuna tutan hamususpaykiqa
¿manachum kamaqlata suwakurunmanku?
Uvas pallaqkuna yaykumusupaykiqa
¿manachum maskapakuqkunapaq puchuykachinmanku?
Pasaypaqtam wakchayarachisunki enemigoykikunaqa.
- ⁶ Maynatam “Esaupa mirayninkunataqa suwarusunkichik.
Pakasqa alhajaykichikkunatam suwarusunkichik.
- ⁷ Llapallan contrato ruraqmasikichikkunapas
qarqorusunkichikmi nacionnikichikmantapas.
Engañarusunkichikmi amistadnikichikkunapas.
Qamkunapa contraykichikpi sayariruspam
paykunaqa vencerusunkichikpas.
Mikuqmasikichikkunallam wichiychachisunkichik
toqlla churasqankumanpas.
“Mana entiendeqmi paykunaqa”
nisparaqmi-nisunkichikpas.
- ⁸ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
Edom castakuna castiganay punchawpiqa
yachayniyoq runankunatapas chinkarachisaqmi.
Esau castakunapa *yachanan orqokunapi
entiendeq runakunatapas chinkarachisaqmi.
- ⁹ Teman llaqtapi valeroso soldadokunapas
manchakuymantam katkatatanqaku.
Esau castakunapa yachanan orqokunapiqa
sapakamam wañuchisqa kanqaku.

Edom castakunapa huchanmanta

- ¹⁰ Aylluykichik Jacobpa mirayninkunatam
ñakarichirqankichik,
chayraykum qamkunaqa penqayllapi kankichik.
- ¹¹ Enemigokuna Jerusalenpa kapuqninkunata suwakuptinkum
qamkunaqa qawaylla-qawakurqankichik.
Huklaw nacionniyoqkuna llaqtapa zaguanninta yaykuptinmi
qamkunaqa qawaylla-qawakurqankichik.
Suwakuspa suerteaptinkum
qamkunapas paykuna hinaraq qarqankichik.
- ¹² Aylluykichikpa mirayninkunapa ñakarisqan punchawpiqa
amamiki qawayllaqa-qawakuwaqchikchu karqa.
Juda castakunapa purmasqan punchawpiqa
amamiki kusipayawaqchikchu karqa.
Paykunapa sasachakuynin punchawpiqa
amamiki alabakuwaqchikchu karqa.

^a 1:6 Hebreo simipi Esau nacion ninanqa: “Edom nacion” ninantaqmi.

- ¹³ Runaykunapa llaqtanpa punkuntaqa amamiki
yaykuwaqchikchu karqa ñakarisqanku punchawpiqa.
Castigasqa kasqanmantaqa amamiki
penqawaqchikchu karqa ñakarisqanku punchawpiqa.
Runaykunapa imapas kapuqninkunataqa amamiki
llapchawaqchikchu karqa ñakarisqanku punchawpiqa.
- ¹⁴ Ñankunapa pallqaqninkunapi suyaspaqa
amamiki ayqeqkunataqa wañuchiwaqchikchu karqa.
Chay sasachakusqanku punchawpiqa
amamiki puchuqkunataqa qoykuwaqchikchu karqa.

Nacionkuna castigasqa kananmanta

- ¹⁵ Ñam hichpaykamuchkanña lliw nacionkunata
ñoqa Tayta Diospa castiganay punchawqa.
Imaynam rurasqaykichikman hinam
qamkunawanpas rurasqa kanqa.
Imam rurasqaykichikman hinam
qamkunamanpas pagasqa kanqa.
- ¹⁶ Sapaqchakusqay moqopim
tomachkaq hina kusikurqankichik qamkunaqa.
Tomachkaq hinataqmi lliw nacionkunaqa
sapa kutilla ñakarinqaku.
Paykunaqa millpuypaq-millpuspam
pasaypaqtaña chinkarunqaku.

Israel nacion hatunchasqa kasqanmanta

- ¹⁷ Sion Moqom ichaqa
ñoqallapaña sapaqchasqa kanqa.
Chayman ayqekuspa
wakinkunaqa salvasqa kanqa.
Jacob castakunaqa huktawanmi
chakrankuta dueñoachakunqa.
- ¹⁸ Jacob casta runakunaqa
nina hinañam rikurirunqaku.
Josey casta runakunaqa
lenguachkaq ninamanñam rikchakunqaku.
Esau casta runakunaqa
qopa hinañam rikurirunqaku.
Rupachisqam kanqaku paykunaqa.
Chinkachisqam kanqaku paykunaqa.
Manañam pipas puchunqachu
Esaupa castankunamantaqa.
Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata.
- ¹⁹ Neguev lawpi *yachaqkunapas
Esau orqokunatam dueñoachakuykunqaku.
Waqtakunapi yachaqkunapas

Filistea runakunapa yachanantam dueñochakuykunqaku.
Paykunaqa dueñochakuykunqakutaqmi
Efrain castakunapa chakrankunatapas.
Paykunaqa dueñochakuykunqakutaqmi
Samaria lawpi chakrakunatapas.
Benjamin castakunaqa dueñochakunqakutaqmi
Galaad lawpi chakrakunatapas. ²⁰Israelpa mirayninkunamanta preso
pusasqakunapas
dueñochakuykunqakum Canaan allpakunata.
Sarepta llaqtakamam paykunaqa dueñochakunqa.
Jerusalenmanta Sefaradman preso pusasqakunapas
Neguev lawpi llaqtakunatam dueñochakuykunqa.
²¹ Sion Moqomanmi seqanqaku libraq runakunaqa.
Esau orqokunapim gobiernanqaku paykunaqa.
Paykunapiqa Tayta Diosmi munaychakunqa.

JONASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Jonaspa sutinwan sutichasqam. Kay libroqa manam wakin librokuna hinachu hamuq tiempokunapi imapas sucedenanmanta riman. Willakunqa Diosmanta willakuq Jonaspa mana kasukusqanmantam.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jonasta Ninive llaqtaman rinanpaq Tayta Dios kama-chisqanmanta chaynapi runakunata huchankumanta anyamunanpaq. Aswanqa mana kasukuspanmi huklaw nacionman ayqekurqa (1).

Iskaq kaq parteñataqmi willakun Diospa castigonwan yaqa wañuy patanpiña karuspan huchan reqsikusqanmanta, willakuntaqmi wañuyanta librakusqanmantapas (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun yapamanta Dios kamachiptin chayraq kasukuspan Ninive hatun llaqtaman risqanmanta, willakuntaqmi Ninive llaqtayoq runakuna wanakus-qanrayku Dios mana castigasqanmantapas (3).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jonas piñakurusqanmanta chaymi Dios entiendechirqa huk rikchanachiywan otaq Jonaspa qawasqan planta chakirachisqanwan (4).

Jonaspa ayqekusqanmanta

1 ¹Amitaipa churin Jonasta Tayta Dios rimapayaspanmi kaynata nirqa:

²—Ninive sutiyoq hatun llaqtaman rispayá chaypi *yachaqkunapa con-tranpi willakamuy: Paykunapa mana allin rurasqankuqa castiganapaq hinaña kasqantam qawachkani —nispa.

³Ichaga Jonasmi Tayta Diosta mana kasukuspan Tarsis lawman ayqekunanpaq Jope llaqtaman pasakurqa. Tarsis lawman lloqsiq buqueta chaypi tariruspanmi payqa pa-gaykuspan viajaqkunapa kasqan buqueman yaykurqa Tayta Diosmanta ayqekunapaq.

⁴Ichaga Tayta Diosmi lamar qochapi hatarirachirqa llumpa-llumpay wayrata. Lamar qochapi llumpa-llumpay wayra-para hatariruptinmi buquepas pakipakurunarpaña kachkarqa. ⁵Buquepi llamkaqkunapas mancharisqallaña kaspankum diosninkuman sapakama qaparirqaku. Buquepi cargakunatapas manaña llasanarpaqmi yakuman wischuykurqaku. Jonasmi ichaga buquepa uku lawninman yaykuruspan miskillataña pu-ñukuchkarqa. ⁶Chaymi buquepi llamkaqkunapa kamachiqnin asuykuspan Jonasta nirqa:

—¿Imanasqataq qamqa puñukuchkanki? ¡Hatarispaykiyá diosnikita mañakuy! Icharaqpas ñoqanchikmanta tanteariptin mana wañuruchwanchu —nispa.

⁷Buquepi llamkaqkunañataqmi ninakurqaku:

—Suerteta choqaspayá yachasunchik piraykum kay mana allinkuna hamuwas-qanchikta —nispa.

Chaymi suerteta choqaptinku tuparurqa Jonasman. ⁸Chaymi Jonasta nirqaku:

—Willawaykuyá ¿imanasqataq kay mana allinkunaqa hamuruwanchik? ¿Imapi llamkaqtaq qamqa kanki? ¿Maymantataq qamqa hamuchkanki? ¿Maylaw llaqta-yoqtaq qamqa kanki? ¿Maylaw nacionniyoqtaq qamqa kanki? —nispa.

⁹Chaymi Jonasñataq nirqa:

—Ñoqaqa kani Hebreo castamanta kaqmi. Ñoqaqa hanaq pachapi kaq Tayta Dios yu-paychaqmi kani. Payqariki lamar qochapas hinaspa chaki allpapas unanchaqmi —nispa.

¹⁰Tayta Diosmanta ayqesqanta Jonas willaykuptinmi paykunañataq llumpay mancharisqallaña nirqaku:

—¿Imanasqamá kaytaqa ruraraqanki? —nispa.

¹¹Lamar qocha aswan-aswan hoqarikamuptinmi paykunaqa Jonasta tapurqaku:

—¿Imatataq qanwanqa rurasaku lamar qocha hawkayaykunapaq? —nispa.

¹²Chaymi Jonasñataq nirqa:

—Lamar qochamanyá wischuykuwaychik hinaptinga lamar qochaqa hawka-yarunqañam. Ñoqaraykumiki kay wayra-paraqa qamkunapa contraykichikpi hatariramun —nispa.

¹³Chaymi buquepi llamkaqkuna sasachakuyllawanña yakuta qachirqaku chaki allpaman chayanankupaq. Ichaqa lamar qocha aswanraq hoqarikamuptinmi mana atirqakuchu. ¹⁴Chaymi paykunaqa Tayta Diosta qayakuspanku kaynata nirqaku:

—Tayta Dios, kay runapa vidanraykuqa amayá ñoqaykutaqa wañurachiwayku-chu. Mana huchayoq kaptinqa amayá culpawaykuchu paypa wañunanmantaqa. Tayta Dios, qanmi imatapas ruraraqanki munasqaykiman hina —nispa.

¹⁵Chaynata nispankun Jonasta hoqariruspa lamar qochaman wischuykurqa-ku. Chayraqmi lamar qochaqa hoqarikuyninmanta hawkayarurqa. ¹⁶Buquepi llamkaqkuna chayta qawaykuspan llumpayllataña manchakurqaku Tayta Diosta. Animalkunata wañuchispan Tayta Diosman ofrecerqaku, prometekurqakutaqmi paytaña servinankupaqpas.

¹⁷Ichaqa Tayta Diosmi alistasqan hatun challwawan Jonasta millpurachirqa chaynapim Jonasqa kimsa punchaw hinaspa kimsa tutan challwapa ukunpi karqa.

Jonasqa mañakusqanmanta

2 ¹Challwapa ukunpiraq kachkaspanmi yupaychasqan Tayta Diosta Jonas ma-ñakurqa ²kaynata nispa:

Dios Taytalláy,
sasachakuypi kaspaymi qayakamurqayki
hinaptinmi qamñataq contestaykuwarqanki.

³Qamqa ukullay-uku
lamar qochapa
chawpinmanmi wischuykuwarqanki.
Ñoqataqa mayukunaraqmi muyuykuwarqa.
Orqochakuq llapallan olaykikunam
ñoqapa hawaytaraq pasawarqa.

⁴Qayllaykimanta wischuruwasqaykitam
piensarqani ñoqaqa.
Chaywanpas huktawanraqmi qawaykusaq
sapaqchakusqayki temploykitaqa.

⁵ Yakukunam pasaypaqta wankuykuwarqa.
Uku-uku yakukunam muyuriykuwarqa.
Qocha yuyukunam umayman wankukururqa.

⁶ Ñoqam wichiyrqani
orqokunapa cimientonkunakamaraq.
Ñoqam wichiyrqani
wiñaypaq preso kanay allpakamaraq.
Yupaychasqay Dios Taytalláy,
wañuypa patanmantañam salvaykuwarqanki.

⁷ Dios Taytalláy,
wañunayachkaspayñam yuyarimurqayki.
Mañakusqaymi sapaqchakusqayki
temploymikan chayaykamusurqanki.

⁸ Taytacha-mamachakunata adoraqkunaqa
kuyapayakuynikimantam karunchakurunkuña.

⁹ Ñoqam ichaqa qanman
graciasta qospay
wañuchipusqayki animalkunataña.
Cumplisaqpunim prometekusqaytaqa.
Dios Taytalláy,
qamllam salvanki runakunataqa.

¹⁰ Chaynapim Tayta Dios challwata kamachirqa lamar qochapa patanman Jonasta wischurunanpaq.

Ninive llaqtaman Jonas risqanmanta

3 ¹ Tayta Diosmi Jonasta yapamanta rimapayaspan kaynata nirqa:
²—Ninive sutiyoq hatun llaqtaman rispayá qanman rimapayasqayta chaypi *yachaqkunaman willakamuy —nispa.

³ Chaymi Jonasqa Tayta Diospa kamachisqanman hina Ninive llaqtaman pasarqa. Ninive llaqtaqa chawpinta pasanapaqpas kimsa punchaw purina hatu-hatun llaqtam karqa. ⁴ Chaymi Jonas huk punchaw purinata ristin willakurqa kaynata: —Tawa chunka punchawmantam Ninive llaqtaqa puchukachisqa kanqa —nispa.

⁵ Chaymi Ninive llaqtapi *yachaqkunaqa Diospa nisqanpi creerqaku. Paykunaga hatunpas-taksapas ayunaspankum luto pachakunawan churakurqaku. ⁶ Ninive llaqtapa reyninpas chay willakuyta uyariuruspam tiyananmanta sayarirurqa hinaspam pachankunatapas horqokuruspan luto pachawanña churakurqa hinaspam uchpapa hawanpi tiyaykurqa. ⁷ Chaymantam Ninive llaqtapa reyninqa yanapaqninkunapiwan kamachikurqa kayna niq decretota:

—Amayá pipas mikuchunchu ima mikuyllatapas, amataqyá animalkunamanpas mikuytaqa qoychikchu nitaq yakutapas. ⁸ Aswanqa lutokuychikyá animalnichi-kkunapiwan. Qamkunaga tukuy sonqoykichikwan Diosta mañakuspayá mana allin kawsasqaykichikimanta sapakama wanakuychik. Wanakuychiktaqyá daño ruraqlaña kasqaykichikmantapas. ⁹ Diosqa icharaqpas llakipayariwaspanchik piñakuyninpi puchukarachiy munawasqanchikta manaña ruranmanchu —nispa.

¹⁰Diosmi qawarispán rikururqa Ninive llaqtayoq runakunapa imam rurasqankuta. Paykunaqa mana allin kawsasqankumantam wanakurqaku, paykunata castigananpaq nisqantaqa manañam ruraraqachu.

Jonaspa piñakurusqanmanta

4 ¹Ichaqa Jonastaqa manapunim gustarqachu Tayta Diospa imam rurasqanqa chaymi paypa contranpi piñakuruspan ²mañakuyninpi kaynata nirqa:

—Dios Taytalláy, kay pasanmantaqariki nirqaniñam llaqtaypiraq kachkaspay. Chayraykum ñoqaqa manaraq kaykuna pasakuchkaptin Tarsis lawman aygekuyta munarqani. Ñoqaqariki yacharqanim llakipayakuq hinaspa kuyapayakuq Dios kasqaykita. Qamqa anaq piñakuq kaspaykim hatun kuyapayakuyniki chay castigo ruranaykitaqa manaña rurankichu. ³Chaynaqa Dios Taytalláy, wañurachwayñayá, wañukuyniyñam allinqa kanman kawsanaymantaqa —nispa.

⁴Hinaptinmi Tayta Dios nirqa:

—¿Allintachum rurachkanki chaynata piñakuspaykiqua? —nispa.

⁵Chaymi Jonasqa llaqtamanta lloqsiruspan intipa qespimunan lawpiña karqa. Chaypim payqa huk ramadata rurakururqa hinaspa chaypa llantuyninpi tiyaykurqa llaqtataqa imam pasarunanta qawanapap. ⁶Tayta Diosmi wiñarachirqa higerilla plantata chaynapi umallantapas Jonasta llantuykunapap hinaspa mana allin kasqanmanta allinyaykunapap. Jonasmi llumpay kusiqaña karqa chay plantawan. ⁷Ichaqa paqarín punchaw achikyamuqman utuskuru uruwan Tayta Dios chay plantata kachurachiptinmi chakirurqa. ⁸Inti qespiramuptinmi chunniq lawmanta rupa wayrata Dios rikurirachimurqa chaymi Jonaspa umanta rupapin yuyayninpas chinkaruchkarqaña, wañukuyllataña munaspa kaynata nirqa:

—Wañukuyniyñam allinqa kanman kawsanaymantaqa —nispa.

⁹Diosñataqmi nirqa:

—¿Allintachum rurachkanki higerilla plantamanta llumpayllataña piñakuruspaykiqua? —nispa.

Hinaptinmi Jonasñataq nirqa:

—Arí, ñoqaqa allintam rurachkani. Ñoqaqa rabiamantam wañuruchkaniña —nispa.

¹⁰Hinaptinmi Tayta Diosñataq payta nirqa:

—Qamqa chay higerilla plantamantam llakikurqanki. Chay planta wiñananpaqqa manam llamkarqankichu, manataqmi qamqa wiñachirqankichu. Chay plantaqa huk tutallapi wiñaramuspa huk tutallapitaq chinkarurqa. ¹¹Hinaptinga ¿manachum llakipayariyman Ninive hatun llaqtapi *yachaqkunataqa? Chaypiqariki kachkan pachak iskay chunkan waranqa masnin mana yuyayniyoq runakunam, chaypiqa kachkantaqmi nana-nanaq animalkunapas —nispa.

MIQUEASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Miqueaspa sutinwan sutichasqa librom. Yaqa pusaq pachak wata Jesucristo manaraq nacechkaptinmi karqa tawa ancha reqsisqa runakuna otaq Diosmanta willakuqkuna, chay tawanmantam Miqueas karqa huknin. Payqa Diosmanta willakuq Isaiaspa wiñaymasintaqmi karqa.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Juda nacionpas Israel nacion hina castigasqa kananmanta (1-3). Diosmanta willakuq Amospas rimarqañam chay castigomantaqa.

Iskaq kaq parteñataqmi willakun Tayta Diosqa castigakuq kachkaspanpas chuya kasqanmanta, allin ruraq kasqanmanta, enteron kay pachapi munaychakuq kasqanmanta, kuyapayakuq kasqanmanta chaynataq huchakuna pampachaq kasqanmanta. Willakuntaqmi Juda nacionpas kaqllamanta hatarichisqa kaptin hawkayay tiempopi gobiernasqa kananta (4-5).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Israelpa mirayninkunawan Dios contrato rurasqanrayku paykunawan pleitopi kasqanmanta, willakuntaqmi kaqllamanta hatarichisqa kanankupaq Diospa prometesqanmantapas (6-7).

Miqueasmi rimarqaña (5:2-5) David ayllumanta Diospa akllasqan chaynataq runakunapa suyasqan Belen llaqtapi nacemunanmanta. Chay Belen llaqtapa huknin sutinmi karqa Efrata. Miqueaspa willakusqanman hinamá Jesucristo nacerqa chay Belen llaqtapi (Mat 2:6).

Samaria llaqta juzgasqa kananmanta

1 ¹ Juda nacionpim qatinasninpi gobiernarqa Rey Jotam, Rey Acas hinaspa Rey Ezequias. Paykunapa gobiernasqan tiempopim Moroset llaqtayoy Miqueasman revelacionninpi Tayta Dios rimapayarqa Samaria hinaspa Jerusalem llaqtapa contranpi.

² Llapallan runakuna, allintayá uyariychik.

Kay pachapas tukuy imantinyá atiendeychik.

Señor Diosyá contraykichikpi testigo kachun.

Señorqa sapaqchakusqan templonmantayá

contraykichikpi testigo kachun.

³ Tayta Diosqa maymi kasqanmantam lloqsimuchkan.

Payqa maymi kasqanmantam uraykamuchkan.

Kay pachapa moqonkunatam purimuchkan.

⁴ Ninapi vela chulluchkaq hinam

chakinpa ukunpiqa orqokunapas chullurunqa.

Waktakunapi mastarikuchkaq yakukuna hinam

qechwa wayqokunapas mastarikunqa.

⁵ Tukuy kaykunapa pasakuchkan

Jacob castakuna mana kasukusqanraykum.

Tukuy kaykunaqa pasakuchkan
 Israel castakuna huchallikusqanraykum.
 ¿Imaynanpitaq Jacobpa mirayninkunaqa
 mana kasukuqqa karqaku?
 ¡Samaria llaqtapim chayna karqaku!
 ¿Imaynanpitaq Juda nacionpiqa
 capillakunapiraq huchallikurqaku?
 ¡Jerusalen llaqtapim huchallikurqaku!

⁶Chayraykum Tayta Dios nin kaynata:

Samaria llaqtataqa
 monto-monton rumillamanñam tikrarusaq.
 Samaria llaqtataqa
 uvaspa wiñanan allpamanñam tikrarusaq.
 Chay rumikunatapas qechwamanñam choqaparusaq.
 Chay llaqtataqa cimientonkamam qalaparusaq.
⁷Llapallan taytacha-mamachankupas
 pasaypaq ñutupasqam kanqa.
 Templonkupi chuchumikakunawan
 lliw ganasqankupas kañasqam kanqa.
 Llapallan taytacha-mamachankutapas
 ñoqaqa puchukarachisaqmi.
 Chaykunaqariki rurasqa karqa
 chuchumikakunapa ganancionwanmi.
 Chaynaqa chaykunaqa kanqa
 hina chuchumikapa gananciontaqmi.

Miqueaspa waqapakusqanmanta

⁸Hinaptinmi Miqueasñataq nirqa:

Chay imam pasanmantam waqapakullasaq.
 Chay imam pasanmantam qaparkachasaq.
 Ñoqallayqa qala chakillañam purillasaq.
 Ñoqallayqa mana pachayoqñam purillasaq.
 Atoqkuna hinañam waqasaqpas.
 Avestruz hinañam qaparisapqas.

⁹Samaria llaqtapa heridankunaqa kachkan
 mana hampiy atinañam.
 Chay nanayninqariki chayarun
 Juda nacionkamañam.
 Chay nanayninqariki chayarun
 runaykunapa *yachanankamañam.
 Chay nanayninqariki chayarun
 Jerusalen llaqtapa punkunkamañam.

¹⁰Amayá willakuychikchu Gat llaqtapiqa.

Amayá llumpaytaqa waqaychikchu qamkunaqa.

Qochpaspaqa-qochpaychik

“Bet-le-afra llaqtapiyá.

Qochpaspaqa-qochpaychik chaypi kaq ñutu allpapiyá.

¹¹ Safir llaqtapi *yachaqkuna, presoñayá pasakuychik.

Qamkunaqa qalallañayá penqaypa intusqan riychik.

Zaanan llaqtapi yachaqkunapas

manam lloqsinmankuñachu.

Bet-ezel llaqtapipas waqayllañam kachkan.

Manam qamkunataqa yanapasunkichikñachu.

¹² Allin kayta munaspankum qewikachakuchkanku

Marot llaqtapi yachaqkunapas.

Tayta Diosmi mana allinta kachaykamurqa

Jerusalen llaqtapa punkunkunamanpas.

¹³ Laquis llaqtapi *yachaqkuna,

Sion llaqtapi yachaqkunatam

huchallichiyta qallarichirqankichik.

Israel castakuna mana kasukuq kanankupaqqa

qamkunam huchayoq kankichik.

Chaynaqa carretaykichiktayá

caballokunaman wataychik.

¹⁴ Moroset-gat llaqtapi *yachaqkunamanmi

rakikunaykichikpaq regalokunata qonkichik.

Aczib llaqtapas Israel reykunapaqmi

trampa hinaña rikurirapusunkichik.

¹⁵ Tayta Diosmi nin kaynata:

Maresa llaqtapi *yachaqkuna,

qamkunapa contraykichikpim

pusamusaq dueñochakusuqnikichikta.

Israel nacionpi ancha reqsisqa kaqkunapas

Adulan machaykamam qallaykunqaku ayqekuyta.

¹⁶ Juda nacionniyoq runakuna,

kuyasqaykichik wawa-churikichikraykuyá

llakimanta kachiy-kachiytaña paqlarachikuychik.

Paqla uma ullachku hinaraqyá

umaykichikta paqlarachikuychik.

Wawa-churikichikqariki preso pusasqam

qamkunamanta karunchakurusunkichik.

Wakchakuna ñakarichiqkunamanta

2 ¹ ¡Imallapiraq rikukunqaku
mana allinkuna tanteaqkunaqa!

^a 1:10 Hebreo simipi Bet-le-afra ninanqa: “polvopa kanan wasi” ninanmi.

- iImallapiraq rikukunqaku camankupipas
mana allinkuna piensaqkunaqa!
Paykunaqa chay tuta achikyaruptinmi
chay piensasqankuman hina ruranku.
Kallpayoq kasqankuraykum chaynata ruranku.
- ² Paykunaqa pipa chakrantapas munaruspam
qechuypaq-qechurunku.
Paykunaqa pipa wasintapas munaruspam
hapiypaq-hapikuykunku.
Paykunaqa pitapas ñakarichinmi
wasillantapas apakunankupaq.
Paykunaqa pitapas ñakarichinmi
chakrallantapas hapikuykunankupaq.
- ³ Chayraykum Tayta Dios nin kaynata:
Ñoqapas qamkunapa contraykichikpim
piensachkani mana allinta.
Chay castigo rurasqaymantaqa
manam librakuyta atinkichikchu.
Purinkichikpas manam hatunchakuspañachu.
- ⁴ Chay tiempoqa kanqa manam allin tiempoñachu.
Chay tiempopiqa watuchimanta hinam
qamkunamanta rimakusunkichik.
Chay tiempopiqa kaynata nispam
qamkunamanta llakipayasunkichik:
“Pasaypaq purmachisqañam kachkanchik ñoqanchikqa.
Llaqtamasinchikpa tocanciantaqa cambiarunñam Diosqa.
¿Imaynataq payqa yanapawachwan partiparusqan
chakranchikta kutichipuwanchikpaqqa?”
- ⁵ Chayraykum Tayta Diospa runankuna ukupiqa
manaña pipas kanqachu partesuqnichikichikqa.

Diosmanta willakuq tukuqkunamanta

- ⁶ Diosmanta willakuq tukuqkunam ninku:

- Amayá yanqaqa willakuychikchu.
Amayá kaykunamantaqa willakuychikchu.
Manam ima mana allinpas pasawasunchu —nispa.
- ⁷ Jacobpa castankunaqa yaqachum kaynata ninmanku:
¿Tayta Diospa espiritunqa piñasqachum kachkan?
¿Yaqachum payqa chaynakunata rurachkan? —nispa.
Tayta Diosñataqmi paykunata nin:
Palabraykunaqa ¿manachum allinta ruran
allin kawsakuqkunataqa?
- ⁸ Qayna punchaw runaykuna kaqmi
enemigo hinaña rikurirunkichik.
Guerramanta kutimuqkuna hawkalla pasachkaptinmi

sumaq capallanta qechurunkichik.

⁹ Runaykunapa warmillankunatapas kuyasqanku
wasillankumantam qarqorunkichik.

Wawallankunapa sumaq kaynintam
qamkunaqa wiñaypaqña qechurunkichik.

¹⁰ Hatarispayá pasakuychikña kaymantaqa.

Manam pipas samanmanchu kay sitiopiq.

Kay sitioqariki millakuypaq rurasqañam kachkan.

Kay sitioqa manchakuypaq purmachisqañam kachkan.

¹¹ Sichum huk runa hamuspan

llullakuspan kaynata ninman:

“Vinopas, poqosqa aqapas mana pisinanmantam

ñoqaqa willasqaykichik.”

Chayna willakuqtam qamkunaqa merecenkichik.

Runankunata Dios librananmanta

¹² Jacobpa castankuna,
cheqaptapunim lliwchaykichikta huñumusqaykichik.

Israelpa castankuna,

cheqaptapunim puchuqkunata huñumusqaykichik.

Ovejakunata kanchaman huñuchkaq hinam

ñoqaqa hoqarimusqaykichik.

Michimuna sitiopi kaq ovejakunata hinam

qamkunataqa huñumusqaykichik.

Nana-nanaq runakunata hinam,

qamkunataqa huñumusqaykichik.

¹³ Nanninku kichaqmi lloqsinqa ñawpaqnintaraq.

Punkutapas pakipastinmi lloqsinqaku chaynintaraq.

Ñawpaqninkutam paykunapa reyninku rinqa.

Paykunapa ñawpaqnintañataqmi Tayta Dios rinqa.

Mana allin gobiernaqkunapa contranpi willakuymanta

3 ¹ Hinaptinmi ñoqañataq nirqani kaynata:

Jacob casta jefekuna, uyariwaychik.

Israel casta kamachikuqkuna, uyariwaychik.

Allin arreglomantaqa imanachum yachanaykichik?

² Cheqninkichikmi allin kaqkunataqa.

Kuyankichikmi mana allin kaqkunataqa.

Runaykunataqa ovejata hinaraqmi

qarantapas chusturunkichik.

Aychallantapas ovejata hinaraqmi

tullunkunamanta chusturunkichik.

³ Runaykunapa aychantaqa

ovejakunata hinaraqmi mikurunkichik.

Runaykunapa qarantaqa

- ovejakunata hinaraqmi chusturunkichik.
 Tullullankutapas pakiparunkichikmi.
 Tisaparunkichikpas yanunapq hinaraqmi.
 Tisaparunkichikpas mankapi aychata hinaraqmi.
- ⁴ Huk punchawmi qayakunkichik Tayta Diosta.
 Ichaqa manam uyarinqachu qayakusqaykichikta.
 Chay tiempopiqa qamkunamantam pakakurunqa.
 Mana allinkuna rurasqaykichikraykum pakakurunqa.
- ⁵ Runaykunata pantachispa willakuqkunatam,
 mikunankupaq imapas kaptinqa
 hawka kaymanta willakuqkunatam,
 ichaqa mana imapas mikunankupaq kaptinqa
 guerrawan manchachiqkunatam
 Tayta Dios nin kaynata:
- ⁶ Revelacionkunatapas manañam chaskinkichikchu.
 Chaskinkichikqa tuta hina mana kaqllatanam.
 Manañam adivinaciontapas rurankichikchu.
 Adivinankichikpas tuta hina mana kaqllatanam.
 Willakuqkunamantaqa intipas chinkarunqañam.
 Paykunamantaqa punchawpas tutayarunqañam.
- ⁷ Willakuqkunapas penqaypiñam rikurirunqaku.
 Adivinaqkunapas muspaypi hinañam rikurirunqaku.
 Penqakuymantam siminkutapas tapakurunqaku.
 Mana yarisqayraykum chaynaqa kanqaku.
- ⁸ Ñoqataqa Tayta Diospa Espiritunmi
 huntaykuwan atiyinwan.
 Allin arreglota ruranaypaqmi yanapaykuwan.
 Ñoqaga kallpanchasqallañam kachkani
 mana kasukuq kasqankumanta
 Jacob castakunaman willakunaypaq.
 Ñoqaga kallpanchasqallañam kachkani
 Israel castakunaman huchanmanta willakunaypaq.
- ⁹ Jacob casta kamachikuqkuna, uyariwaychik.
 Israel casta jefekuna, kaytayá uyariychik.
 Qamkunaqa allin arreglo ruraytam
 millakuypaqtaña rurarunkichik.
 Allin kaqkunatam qewiparunkichik.
- ¹⁰ Sion llaqtatapas hatarichinkichik
 runakunata wañu-wañurichispa.
 Jerusalem llaqtatapas hatarichinkichik
 mana allinkunata rura-rurarispam.
- ¹¹ Kamachikuqkunapas regalollapaqmi gobiernanku.
 Sacerdotekunapas qollqellapaqmi yachachinku.

Diosmanta willakuqpas qollqellapaqmi adivinanku.

Tayta Diosman hapipakusparaqmi kaynata ninku:

Ñoqanchikwanmi kachkan Tayta Diosqa, nispa.

Manam hamuwasunchu mana allinqa, nispa.

¹² Chaynaqa qamkunapa huchaykichikraykum

Sion llaqtaqa chakra hinaraq yapusqa kanqa.

Jerusalenqa montonasqa rumillañam rikurirunqa.

Templopa kanan moqopas montellañam rikurirunqa.

Nacionkunata Tayta Dios hawkayachinanmanta

(Is 2:2-4)

4 ¹ Tukupay tiempokunapim

Tayta Diospa templonpa kasqan orqoqa

wakin orqokunamantapas altosuraq kanqa.

Wakin alto moqokunamantapas aswan hatunchasqam kanqa.

Chay orqomanmi rinqaku llapallan nacion runakunaqa.

² Nana-nanaq nacion runakunam hamunqaku.

Hinaspam paykunaqa kaynata ninqaku:

Hakuchikyá Tayta Diospa orqonman.

Risunchikyá Jacobpa Diosninpa templonman.

Paymi yachachiwasunchik paypaq hina kawsanapaq.

Yachachiwasunchikmi paypa munasqanman hina kawsanapaq.

Sion Moqomantam Tayta Diospa yachachikuynin lloqsimunqa.

Jerusalen llaqtamantam Tayta Diospa palabran lloqsimunqa.

³ Tayta Diosmi juzganqa achka-achka runakunata.

Paymi arreglanqa karupi kaq atiyniyoq nacionkunata.

Paykunaqa espadankutapas rejakunamanñam tikrarunqaku.

Paykunaqa lanzankutapas rutunakunamanñam tikrarunqaku.

Manañam nacionpurapas peleanqakuñachu.

Guerrapaqpas manañam yachanqakuñachu.

⁴ Sapakamam uvas plantankupa llantuyninpi tiyakunqaku.

Sapakamam higos sachankupa llantuyninpi tiyakunqaku.

Manaña pipapas manchachisqanmi hawkaña kakunqaku.

Llapallan Kamachiq Tayta Dios rimarisqanraykum.

chaynaqa kanqaku.

⁵ Llapallan runakunaqa diosninkupi

confiakuspam kawsachkanku.

Ñoqanchikmi ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diosman

hapipakuchkanchik.

Payman hapipakuspam wiñaypaq kawsasunchik.

Runankunata Tayta Dios librananmanta

⁶ Tayta Diosmi nin kaynata:

Chay tiempopiqa wisturuq ovejata hinam
runaykunata huñumusaq.

Castigaspas cheqechisqay ovejata hinam
runaykunata kutichimusaq.

- ⁷ Wisturuqkunata puchuykachispaymi hoqarisaq.
Karunchasqakunatam hatun nacionniyoqmanña tikrurusaq.
Ñoqa Tayta Diosñam gobiernasaq.
Sion Moqopim chay tiempomanta wiñaypaq gobiernasaq.

- ⁸ Yaw sumaqlaña Sion llaqta, huktawanmi qamqa
reypa *yachanan kanki.

- ⁹ ¿Imanasqataq llumpaytaqa qaparkachachkanki?
¿Manachum qampaqa reyniki kapusunki?
¿Wañukunñachum qamta consejasuqnikiqa
chaynapi wachakuq hinaraq ñakarinykipaqqa?

- ¹⁰ Sion llaqtapi *yachaq runakuna,
wachakuq hinaraqyá qewipakuychik.
Kunanqa llaqtamanta lloqsispam
chakrakunapiña yachankichik.
Babilonia nacionkama chayaruspam
chaypiña librasqa kankichik.
Chaypiñam enemigoykichikmanta
Tayta Dios reclamamusunkichik.

- ¹¹ Kunanmi ichaqa achkallaña nacionkuna
qampa contraykipi huñunakurunku.
Paykunaqa qamkunamantam nichkanku:
Sion llaqtaqa millakuypaq rurasqayá kachun, nispa.
Ñawinchikpas agradowanyá chayta qawachun, nispa.

- ¹² Nacion runakunaqa manam yachanchu
Tayta Diospa imam tanteasqantaqa.
Nacion runakunaqa manam entiendenchu
Tayta Diospa imam piensasqantaqa.
Manam entiendenkuchu gavillakuna hina
Diospa huñusqan kasqankutaqa.

- ¹³ Sumaq Sion llaqtapi *yachaq runakuna,
qamkunaqa hatarispaykichikyá trillaychik.
Fierro waqrayoqtapas hinaraqmi rurasqaykichik.
Broncemanta silluyoqta hinaraqmi rurasqaykichik.
Achkallaña runakunata ñutupanaykichikpaqmi
qamkunataqa chaynata rurasqaykichik.
Imapas qechusqaykichiktaqa
ñoqa Tayta Diospaqmi sapaqchapuwankichik.
Qori-qollqenkutaqa tukuy kay pachapa
Señorninpaqmi sapaqchapuwankichik.

Israel nacionpa gobiernaqninta Tayta Dios churamunanmanta

5 ¹ Salteaqllaña Jerusalen llaqtayoqkuna,
qamkunaqa tropaykichiktayá huñuychik.
Enemigopa muyuykusqanñam kachkanchik.
Israel nacionpi gobiernaqninchiktapas
kaspiwanmi uyanpi maqarapuwasunchik.

² Efrata sutiyoq Belen llaqtacha,
Juda nacionpi kaq taksa llaqtacha,
taksallam kanki nacionpi llaqtakunamantaqa.
Chaywanpas qanmantam lloqsimunqa
Israel nacionpi gobiernaqqa.
Ñawpaqmanta rikurimuqraqmi payqa.

³ Ichaqa wachakuq warmipa wachakunankamam
Tayta Diosqa runankunata saqeykunqa.
Chaymantañam karupi kaq llaqtamasinkunapas
Israelpa mirayninkunawan huñunakunqa.

⁴ Payqa hamuspanmi Tayta Diospa kallpanwan
runankunata gobiernanqa.
Yupaychasqan Tayta Diospa atiyinwanmi
runakunata gobiernanqa.
Chaynapim runankunaqa hawkaña kawsakunqa.
Kay pachapa cantonkamaraqmi chayanqa
Tayta Diospa atiyninga.

⁵ Paymi apamunqa hawka kawsakuytaqa.

Librasqa kanankumantawan castigasqa kanankumanta

Asiria nacionniyoq runakuna
nacionninchikman yaykuramuptinqa,
Asiria nacionniyoq runakuna
palacionchikkunata saruptinqa,
paykunapa contranpim hoqarichisunchik
qanchis gobiernaqninchik runakunata.
Paykunapa contranpim hoqarichisunchik
pusaq ancha reqsisqa runakunata.

⁶ Paykunaqa Asiria naciontam
espadankuwan gobiernanqaku.
Nimrod sutiyoq runapa nacionnintam
espada makiyoq gobiernanqaku.
Asiria nacionniyoq runakuna
yaykuramuptinmi librawasunchik.
Linderonchiktapas sarupaptinkum
payqa librawasunchik.

⁷ Jacob casta puchuq runakunaqa

achkallaña runakunapa chawpinpim kanqaku.
 Tayta Diosmanta hamuq sulla hinaraqmi
 paykunaqa chaypi kanqaku.
 Pastokunata nuyuykuq para hinaraqmi
 paykunaqa chaypi kanqaku.
 Chay paraqariki chayamun
 manam runakunapa kamachisqanman hinachu.
 Chay paraqariki utqamun
 manam runakunapa kamachisqanman hinachu.

⁸ Jacob casta puchuq runakunaqa
 achkallaña nacionkunapa chawpinpim kanqaku.
 Purun animalkunapa chawpinpi hinaraqmi
 paykunaqa chaypi kanqaku.
 Ovejakunapa chawpinpi malta leon hinaraqmi
 paykunaqa chaypi kanqaku.
 Animalkunapa chawpinta pasastin
 chay leon saruparuptinqa
 chaynataq animalkunata tisaparuptinqa
 manam pipas atinmanchu libraykuytaqa.

⁹ Israel casta runakuna,
 chaynapunim vencionkichik
 contraykichikpi sayariqkunataqa.
 Chaynatapunim wañuchinkichik
 qamkunapa enemigoykichikkunataqa.

¹⁰ Tayta Diosmi nin kaynata:

Chay tiempopiqa chawpikichikpi kaq
 caballoychikichtapas wañurachisaqmi.
 Chay tiempopiqa chawpikichikpi kaq guerrapaq
 carretaykichikhtapas chinkarachisaqmi.

¹¹ Llaqtaykichikhtapas tuñirachisaqmi.
 Llapallan amparakuna wasikichikhtapas
 ñoqaqa purmarachisaqmi.

¹² Qechurusqaykichikmi brujeriyaykichikhtapas.
 Manañam kanqañachu adivinaqkunapas.

¹³ Chinkarachisaqtaqmi chawpikichikpi kaq
 taytacha-mamachakunatapas.
 Chinkarachisaqtaqmi chawpikichikpi kaq
 adorana rumi pilarkunatapas.
 Manañam qonqorakunkichikchu
 makikichikwan rurasqaykichikmanpas.

¹⁴ Asera sutioq mamachaykichikhtapas
 chawpikichikmantapa qechurusaqmi.
 Qamkunapa chawpikichikpi kaq
 llaqtaykichikhtapas tuñirachisaqmi.

- ¹⁵ Mana kasukuq nacionkunataqa
castigarusaq sinchi piñakuywanmi.

Israel nacionpa contranpi Dios sayarisqanmanta

6 ¹ Uyariychikyá Tayta Diospa nususqaykichikta:

Hatarispayá orqokunaman willakuychik asuntoykichikta.
Moqokunapas uyarichunyá qamkunapa qayakusqaykichikta.

- ² Yaw orqokuna, ñoqa Tayta Diospa
pleito rurasqaytayá uyariychik.
Wiñaypaq kaq kay pachapa cimientonkuna,
chay pleito rurasqaytayá uyariychik.
Runaykunawanmi pleitota rurachkani
Ñoqa Tayta Diosqa.
Israel castakunawanmi atipanakuchkani
ñoqa Tayta Diosqa.

- ³ Runaykuna ¿imanarqaykichiktaq qamkunataqa?
¿Imapitaq piñachirqaykichik qamkunataqa?
Tapusqaytayá niwaychik qamkunaqa.
⁴ Qamkunataqa Egiptomantam horqomurqaykichik.
Servipakuq kasqaykichikmantam libramurqaykichik.
Pusamusunaykichikpaqmi Moisesta, Aaronta hinaspa
Mariata kachamurqaykichik.
⁵ Runallaykuna, qamkunaqa yuyariychikyá
Moab nacionpa reynin Balacpa consejasqanta.
Runallaykuna, qamkunaqa yuyariychikyá
Beorpa churin Balaampa imam nisqanta.
Yuyariychikyá Sitim sutiyoq lawmanta
Gilgal lawkama risqaykichikta.
Chaynapim yachankichik ñoqa Tayta Diosqa
allin kaqkuna rurasqayta.

Tayta Diospa imam mañakusqanmanta

- ⁶ ¿Imawantaq asuykusaq Tayta Diospa ñawpaqninmanqa?
¿Imawantaq adorasqaq alto-altopi kaq Diostaqa?
Paymanqa asuykusaq ¿kañanaypaq ofrendakunawanchum?
Paymanqa asuykusaq ¿huk watayoq torokunawanchum?
⁷ ¿Tayta Diosqa yaqachum kusikunman
waranqa carnerota qoykuptiyqa?
¿Yaqachum payqa kusikunman
chunka waranqa mayu aceiteta qoykuptiyqa?
¿Yaqachum piwi churiytaña qoykuyman
mana kasukuq kasqaymanta?
¿Yaqachum churyasqaytaña qoykuyman
huchallikuq kasqaymanta?

- ⁸ Runamasilláy,
 Tayta Diosqa nisurqankiñam
 allin kaqkunamantaqa.
 Mañasurqankiñam qanmanta imam munasqantaqa.
 Qamqa allin arreglotam ruranayki.
 Qamqa kuyapayakuytam kuyanayki.
 Diosnikipaqmi humillakuspa kawsanayki.
⁹ Yachayniyoq runaqa respetanmi Tayta Diosta.
 Tayta Diosqa qayachkanmi llaqtata:

- Runaykuna, castigoymantayá cuentata qokuychik.
 Runaykuna, castigaqmantayá cuentata qokuychik.
¹⁰ ¿Mana allin ruraqpa wasinpiqa kachkanraqchum
 engaňowan qori-qollqe ganasqankuqa?
 ¿Mana allin ruraqpa wasinpiqa kachkanraqchum
 mana cabal tupuq ñakasqa tupunaqa?
¹¹ Huchayoqmi mana cabal balanzayoq runaqa.
 Huchayoqmi engaňakuq rumi pesayoq runaqa.
¹² Kay llaqtapi apu runakunaqa
 daño ruraqlañam rikurirunku.
 Kay llaqtapi *yachaqkunaqa
 llulla rimaqlañam rikurirunku.
 Kay llaqtapi yachaqkunaqa
 nina qallullañam rikurirunku.
¹³ Chayraykum ñoqaqa castigayta qallaykusqayki.
 Huchaykiraykum tuñichiyaña qallaykusqayki.
¹⁴ Mikuspapas manam saksankichu.
 Yarqasusqaykiqa manam chinkanqachu.
 Manam waqaychawaqchu huñukusqaykitapas.
 Guerramanmi qoykusaq lluptichisqaykitapas.
¹⁵ Tarpuspapas manam qamqa cosechankichu.
 Aceitunas chamchasqaykiwanpas manam
 untakunkichu.
 Uvasta saruspapas manam vinotaqa tomankichu.
¹⁶ Rey Omripa decretonkunatam kasukurqanki.
 Rey Acab castapa rurasqankunatam rurarqanki.
 Paykunapa piensasqanman hinam kawsarqanki.
 Chayraykum qamqa purmachisqa kanki.
 Chaypi yachaqkunapas asipayasqam kanqa.
 Runaykunapa penqayninmi wichiycusunki qanmanqa.

Israel castakunaqa penqaypaq kasqankumanta

- 7** ¹ iAy ñoqallayqa rikchakuchkani
 trigo rutuyipi pallaqlamanñam
 otaq uvas pallay tiempopi
 uvas pallapakuqlamanñam.

Ichaqa manamya tarinichu
ima uvasllatapas mikuykunaypaqqa.

Ichaqa manamya tarinichu
ima higosllatapas saksaykunaypaqqa.

² Kay nacionpiqa chinkarunñam kuyapayakuqpas.
Kay nacionpiqa manam kanñachu allin ruraqpas.
Runakunaqa llapallankum wañuchinankupaq
wateqayllapiña purichkanku.
Runamasinta toqllaman wichiychachinankupaqmi
wateqayllapiña purichkanku.

³ Iskaynin makinkupas listollañam
kachkan mana allinta ruranankupaq.
Kamachikuqpas juezmanta reclamaptinmi
juezñataq regalota mañakun.
Reqsisqa runa munasqanta rimariptinmi
paykunañataq “Allinmi” niykun.

⁴ Paykunamanta kaq allin ruraq runaqa
rikchakun kichkamanmi.
Paykunamanta kaq allin kawsaq runaqa
rikchakun waqrinku kichka qenchamanmi.
Llaqtaykichik cuidaqkunapa willakusqan
punchawqa hamuchkanñam.
Castigasqa kanaykichik
punchawqa hamuchkanñam.
Kunanqariki runakunaqa kachkanku pantayllapiñam.

⁵ Runamasikichikpipas amayá creeychikchu.
Amistadnikichikmanpas amayá hapipakuychikchu.
Qanwan puñuq warmikimantapas cuidakuyá.
Imam rimasqaykimantapas qamqa cuidakuyá.

⁶ Qari churipas taytanta despreciaqñam rikurirun.
Warmi wawapas mamanpa contranpim sayarirun.
Llumchuypas suegranpa contranpim sayarirun.
Wasinpi *yachaqqas contranpim rikurirun.

⁷ Ñoqam ichaqa Tayta Diosllapi suyay-suyasaq.
Salvaqniy Diosllapim confianzawan suyallasaq.
Diosniy uyariwananpaqmi ñoqaqa suyallasaq.

Israel castakuna huktawan sayarinankumanta

⁸ Yaw enemigoy nacion,
amayá kusipayawaychu ñoqataqa.
Wichiyykuspapas sayarisaqmi ñoqaqa.
Tutayay ukupiña yachaptiypas
Tayta Diosmi kanchaykuwanqa.

⁹ Aguantasaqmi Tayta Diospa piñakuynintaqa.
Contranpimiki huchallikuruni ñoqallayqa.
Chay asuntoymanta sayapakuwanankamam aguantasaq.

- Allin arreglota rurapuwankamam aguantasaq.
 Payqa achkiymanñam horqoykuwanqa.
 Allin rurasqantam qawaykachiwanqa.
- ¹⁰ Enemigoy nacionpas chaytam qawaykunqa.
 Penqaypa intuykusqanñam rikurirunqa.
 Payqariki kaynatam rimakuwarqa:
 “¿Maytaq yupaychasqayki Tayta Diosqa?”
 Paytaqa rikuykusaq kikiypuniraqmi.
 Saruchikunqapas ñanpi mitu hinaraqmi.
- ¹¹ Jerusalem llaqta,
 murallayki hatarichina tiempom hamuchkanña.
 Linderoykikuna hatunyachina tiempom hamuchkanña.
- ¹² Chay tiempopiqa Asiriamantaraqmi hamusunki.
 Egipto llaqtakunamantaraqmi hamusunki.
 Egiptomantawan Eufrates mayumantam hamusunki.
 Hamusunkitaqmi karu-karu lamar qochamantapas.
 Chaynataq orqokunapa kananmantapas.
- ¹³ Chaywanpas kay pachaqa runankunaraykum
 pasaypaq chunnichisqa kanqa.
 Runakunapa mana allinlla rurasqanraykum
 pasaypaq purmachisqa kanqa.
- ¹⁴ Dios Taytallay,
 runaykikunataqa ovejakunata hinayá michiy.
 Qampa kaq ovejaykikunataqa qampuniyá michiy.
 Montekunapi sapallan kaqtayá michiy.
 Sumaqlaña pastokunapi kaqtayá michiy.
 Ñawpaq tiempokunapi hinam
 Basan law pastokunata mikunqaku.
 Ñawpaq tiempokunapi hinam
 Galaad law pastokunata mikunqaku.
- ¹⁵ Egipto nacionmanta horqomusqay
 punchawpi hinam qawachisqaykichik,
 admirakuypaqkunatam qawachisqaykichik.
- ¹⁶ Nacionkunam chayta qawaykuspa penqakurunqaku.
 Mana kallpayoqñam rikurirunqaku.
 Penqakuymantam siminkutapas tapakunqaku.
 Penqakuymantam mana uyarikuqña rikurirunqaku.
- ¹⁷ Paykunaqa culebrakuna hinañam
 pulvota llaqwanqaku.
 Qasqonpa puriq animalkuna hinañam
 polvota llaqwanqaku.
 Paykunaqa amparakunanku wasinkumantapas
 mancharisqallañam lloqsimunqaku.

Yupaychasqanchik Tayta Diosraykum manchakunqaku.
Chayraykum payta respetanqaku.

Runankunata Tayta Dios pampachasqanmanta

- ¹⁸ ¿Yaqachum pipas kanman qam hina Diosqa?
Mana allin ruraqtapas
pampachaykunkim qamqa.
Kay puchuq runaykikunapa
mana kasukusqantapas
qonqaykunkim qamqa.
Manam wiñaypaqchu piñakurqankipas.
Qamqa kuyapayakuytam munankipas.
- ¹⁹ Ñoqaykumantam huktawan llakipayarikunki.
Qamqa mana allin rurasqaykutapas
mana kaqmanñam churarunki.
Qamqa llapachallan huchaykutapas
uku lamar qochamanmi wischuykunki.
- ²⁰ Cumplinkipunim Jacobman prometesqaykitaqa.
Cumplinkimá Abrahampaq kuyapayakuynikitaqa.
Ñawpa tiempokunamantaraqmi abueloykuman
jurarqanki chaykunataqa.

NAHUMPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Nahumpa sutinwan sutichasqam. Nahunmi kusikun Asiria nacionpi reypa yachanan Ninive llaqta vencesqa kananmanta. Asiria nacionqa chay tiempopim wakin nacionkunata anchallataña ñakarichiq. Chay nacionqa karqa Israel runa-kunapa anchallaña manchakunanmi. Ninive llaqtaqa vencesqa karqa qanchis pachak wata manaraq Jesucristo nacechkaptinmi.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Ninive llaqtapa contranpi Diospa piñakuynin- manta (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Ninive llaqtata muyuriqninmanta atacanankumanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Ninive llaqtata venceruspa chinkarachinankumanta (3).

Vengakunanpaq Diospa piñakuyninmanta

1 ¹ Elcos llaqtayoq Nahum sutiyoq runam revelacionninmanta kay librota qell-qarqa. Ninive llaqtapa contranpim kaynata willakurqa:

² Tayta Diosqa sientikuruspa vengakuq Diosmi.

Tayta Diosqa vengakuqlaña kspa piñakuqmi.

Payqa contranpi sayariqkunata vengakuqmi.

Enemigonkunapaq piñakusqanta mana qonqaqmi.

³ Tayta Diosqa anaq piñakuqmi.

Tayta Diosqa llumpay atinyiyoqmi.

Payqa castiganqapunim huchayoqkunataqa.

Muyoc wayrapim purichkan Tayta Diosqa.

Wayra-parapim purichkan Tayta Diosqa.

Puyupas polvo hinaraqmi pay puriptinqa.

⁴ Lamar qochapas chakirunmi pay qaqchaykuptinqa.

Lliw mayukunapas chakirunmi pay qaqchaykuptinqa.

Basan lawpi pastokunapas qawirunñam.

Carmelo Orqopi plantakunapas qawirunñam.

Libano Orqopi iklimuqpas chakirunñam.

⁵ Orqokunapas paypa ñawpaqninpiqa katkatatanmi.

Moqokunapas paypa ñawpaqninpiqa chullurunmi.

Allpapas hoqarikunraqmi paypa qayllanpiqa.

Kay pachapas lliw *yachaqkunapiwanmi

hoqarikunraq paypa qayllanpiqa.

⁶ Pay piñakuruptinqa

¿yaqachum pipas qayllanpiqa sayanman?

Paypa sinchi piñakuynintaqa

¿yaqachum pipas aguantanman?

Paypa piñakuyninqa nina hinaraqmi chutarikun.

Qaqakunapas llumpayllatañam ñutuparikun.

⁷ Tayta Diosqa imayna-mayna allinmi!

Sasachakuy punchawpipas amparakuna hinaraqmi.

Payman hapipakuqkunataqa payqa waqaychaykunmi.

⁸ Lloqla hinaraqmi Ninivetaqa tukurunqa.

Tutayay ukukamaraqmi enemigonkunataqa qatinga.

⁹ ¿Imatataq piensachkankichik

Tayta Diospa contranpiqa?

Payqa tukurusunkichikmi qamkunataqa.

Manam castiganmanchu iskaykamaqa.

¹⁰ Kichka hinaña siray-siraymi kachkanku.

Vinopa intuykusqan sinkay-sinkaymi kachkanku.

Chakisqa qopa hinañam kañasqa kanqaku.

¹¹ Yaw Ninive llaqta,

qanmantam lloqsimurqa Tayta Diospa contranpi

mana allin piensaq runaqa.

Qanmantam lloqsimurqa paypa contranpi

mana allinkuna consejakuq runaqa.

¹² Runakunatam Tayta Dios nisunkichik:

Mana asllayaq Asiria nacionniyoq runakunaqa

chayman hinam wañuchisqa kanqaku.

Nana-nanaq Asiria nacionniyoq runakunaqa

chayman hinam purmachisqa kanqaku.

Ñoqaqa ñakarichirqaykichikmi qamkunataqa.

Manam ñakarichisqaykichikñachu qamkunataqa.

¹³ Kunanqa churkusussyayki yugotapas pakiparusaqñam.

Kunanqa watasussyayki coyundatapas tipiparusaqñam.

¹⁴ Yaw Asiria nacionpa reynin,

contraykipim Tayta Dios kamachin:

Manam kanqañachu sutiki apaqkunapas.

Diosnikikunapa templonmantaqa

chinkarachisqami llaqlasqa taytachaykikunatapas.

Diosnikikunapa templonmantaqa

chinkarachisqami fundisqa taytachaykikunatapas.

Ñakasqa kasqaykiraykum

chaypiña rurapusqayki sepulturatapas.

Ninive llaqta tuñichisqa kananmanta.

¹⁵ Waqaya orqonta hamuchkan

allin noticia willakuq runaqa.
 Waqaya orqonta hamuchkan
 hawka kawsakuymanta willakuq runaqa.
 Juda nacionniyoq runakuna,
 fiestaykichikhtayá ruraychik.
 Prometekusqaykichikhtayá cumpliychik.
 Manam hamusunkichikñachu
 mana allin ruraqkunaqa.
 Pasaypaqtañam tukurun
 mana allin ruraqkunaqa.

- 2** ¹ Ninive llaqta,
 contraykipim hamuchkan cheqechisunqipap.
 Waqaychaychikyá amparakuna wasikichikhtapas.
 Qamkunaqa ñankunapiyá wateqamuychik.
 Peleanaykichikpaqyá allinta alistakuychik.
 Qamkunaqa kallpatayá sumaqta hapiychik.
- ² Jacob castakunapa allin reqsisqa kaynintaqa
 Tayta Diosmi kutichipunqa.
 Israel nacionpa hatun kasqanman hinam
 Tayta Diosqa kutichipunqa.
 Paykunakariki suwakunapa suwananmi karqaku.
 Uvasllankutapas tukururqam enemigonku.
- ³ Tropankunapa harkachikunanpas
 pukay-pukayraqmi kachkan.
 Tropankunapa pachanpas
 pukay-pukayraqmi kachkan.
 Guerrapaq carretankunapas
 rawraq ninaman rikchakuqraqmi kachkan.
 Cipres sachamanta lanzankupas
 kayman-chaymanraqmi qewikachachkan.
- ⁴ Loco hinañam callenta kallpachkan guerrapaq carretankupas.
 Kayman-wakmanmi kallpakachachkan plazakunapipas.
 Rupachkaq yantamanraqmi paykunaqa rikchakuchkanpas.
 Paykunaqa llipyay hinaraqmi kallpakachachkankupas.
- ⁵ Capitanninkunatam qayachkan reyqa.
 Kallpachkaspam mitkarun paykunaqa.
 Murallamanmi utqachkan paykunaqa.
 Harkaqninkutam alistakuchkan paykunaqa.
- ⁶ Kichakuykunñam mayupa punkunkunapas.
 Tuñichisqañam kachkan palaciopas.
- ⁷ Ninive llaqtapi *yachaqkunaqa
 preso rinankupaqmi citasqaña kachkanku.
 Sirvientankunapas paloma hinaraqmi waqachkanku.
 Paykunaqa llakimantam qasqonkuta takakuchkanku.
- ⁸ Ninive llaqtaqa qocharayaq yakumanñam rikchakuchkan.
 Ñawpa tiempomantaraqmi lluptiypaq-lluptikuchkan.

Mana kasukusparaqmi qayaptinkupas ayqeypaq-ayqekuchkan.

⁹ Qamkunaqa qollqetayá suwaychik.

Qamkunaqa qoritayá suwaychik.

Ninive llaqtapa qori-qollqenqa

manaña tukuymi kachkan.

Qori-qollqemanta alhajankunaqa

manaña qepiy atinam kachkan.

¹⁰ Mana imayoq chinkachisqañam kachkan.

Chay llaqtapa purmachisqañam kachkan.

Sonqonkupas manchakuymantam hukmanyarunña.

Moqonkupas pasaypaqtam katkatatarunña.

Mana kallpayoqñam paykunaqa kachkan.

Lliwpa uyanpas ayayasqañam kachkan.

¹¹ ¿Yaqachum imallapas puchurunraq

chay leonpa machayninmantaqa?

¿Yaqachum imallapas puchurunraq

wawankunaman mikuchinan lugarmantaqa?

Chaymanqariki orqo leonpas chinanwanmi riqku.

Chaypiqariki wawankunawanmi kawsakuqku.

Mana pipapas manchachisqanmi kawsakuqku.

¹² Leonqariki uñankunapaqpas kamaqtam wañuchipurqa.

Leonqariki chinanpaqpas achkallatañam seqopurqa.

Machaynintapas achkallaña mikuykunawanmi

huntachirqa.

*Yachanantapas achkallaña tisapasqanwanmi

huntachirqa.

Ninive llaqtapa pasaypaqña chinkachisqa kananmanta

¹³ Llapallan kamachiq Tayta Diosmi nin:

Ninive llaqta,

ñoqqa kachkani contraykipi sayaqmi.

Guerrapaq carretaykikunatapas kañaykusaqmi.

Carretaykikunatapas qosnirirachisaqmi.

Malta leonnikikunatapas

espadawanmi wañurachisaq.

Imapas suwakusqaykitaqa

kay pachamantam chinkarachisaq.

Qamkuna ukupi willakuqkunatapas

manaña uyarinaykichikpaqmi chinkarachisaq.

3 ¹ Yaw runa wañuchiq llaqta

¿imallapiraq qamqa rikukunki?

Llullakunapa huntaykusqanmi kachkanki.

Qechusqaykikunapa huntaykusqanmi kachkanki.

Wañuchisqaykikunapa huntaykusqanmi kachkanki.

- ² Uyarikamuchkanñam latigokunapa toqyasqanpas
chaynataq ruedakunapa qerichichisqanpas.
Uyarikamuchkanñam caballokunapa kallpamusqanpas
chaynataq carretakunapa pawatyamusqanpas.
- ³ Sillada tropakunapas pawaypaqmi-pawamuchkanku.
Espadankupas chipityaypaqmi-chipityamuchkanku.
Lanzankupas llipyaypaqmi llipyaymuchkan.
Nana-nanaq runakunam wañuyupaña-wañullachkan.
Monto-montonmi wañuqkunaqa chutarayachkan.
Manaña tukuymi wañuqkunaqa kachkanku.
Kawsaqkunapas wañuqkunapim haytakuchkanku.
- ⁴ Chaykunaqa pasakunqa chuchumika warmi hina
llumpa-llumpay huchallikusqanmantam.
Payqariki sumaqllaña chuchumika warmi hinam,
imaymana brujeriakunapas ruraq warmi hinam.
Payqariki hukwan hukwan
kakuspam nacionkunatapas aysaypaq-aysarqa.
Payqariki brujeriakunata ruraspam
runakunatapas aysaypaq-aysarqa.

⁵ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin:

Qampa contraykipim kachkani ñoqaqariki.
Warmipa walintapas uyankama qempiruchkaq hinam
qamtaqa penqayman churarusqayki.
Nacionkunapas qalallataña qawasunaykipaqmi
chaynataqa rurarusqayki.
Gobiernokunapas penqaypaña qawasunaykipaqmi
chaynataqa rurarusqayki.

- ⁶ Qanmanqa qacha kaqkunatam wischuykusqayki.
Qamtaqa penqaypaq warmita hinañam rurarusqayki.
Qamtaqa runapa qawakunantañam rurarusqayki.

- ⁷ Lliw rikusuqnikikunapas ayqekuspam ninqa:
“Ñam purmachisqaña kachkan Ninive llaqtaqa.
¿Pillapas llakirikunmanchum paymantaqa?
¿Maypitaq tarimuyma consuelaqnintaqa?”

- ⁸ Qamqa Tebas llaqtamantapas
¿aswan allinraqchum kanki?
Nilo Mayupa patanpim
karqa chay llaqtaqariki.
Yakukunapa muyuykusqanmi
karqa chay llaqtaqariki.
Nilo sutiyoq mayum karqa
chay llaqtapa murallanqa.
- ⁹ Cus nacionniyoq runakunam
mana tukuyta kallpancharqa.

- Egipto nacionniyoq runakunam
mana tukuyta kallpancharqa.
Yanaparqataqmi Fut runakunapas.
Yanaparqataqmi Libia runakunapas.
- ¹⁰ Chaywanpas Tebas llaqtapi *yachaqkunaqa
presochasqam karqaku
Chaywanpas Tebas llaqtapi yachaqkunaqa
preso pusasqam karqaku.
Wawa-churinkupas callekunapa esquinanpi
sapo hina choqasqam karqaku.
Ancha reqsisqa runankunapaqqas
suertetam choqarqaku.
Llapallan kamachikuq runakunapas
cadenakunawan watasqam karqaku.
- ¹¹ Yaw Ninive llaqta,
qampas sinka hina castigasqam kanki.
Pakakuchkaq hinam pakaypaq-pakakunki.
Enemigoykikunaraykum pakakunaykita maskanki.
- ¹² Llapallan amparakuna wasikichikpas
rikchakun higos sachakunamanmi.
Puntallaraq ruruyoq higos sachamanmi rikchakun
lliw amparakuna wasikichikqa.
Chay sachataqa pipas taspiykuptinmi
simillanmanña wichiycamun chay rurunkunaqa.
Chaynapunim vencesqa kspa facillata
wichiykunqa amparakuna wasikichikqa.
- ¹³ Warmikuna hina manchakuqlañam
kachkan tropaykichikkunaqa.
Nacionnikipi kaq punkukunapas
kichakuykunqam enemigoykikunamanqa.
Nacionnikipi kaq punkukunapa
cerrojonkunatapas ninam kañarunqa.
- ¹⁴ Qamqa yakutayá alistakuy
muyuykusuptiki tomanaykipaq.
Amparakuna wasitayá allichay
enemigomanta amparasunaykipaq.
Mituman yaykuspáyá allinneqta saruychik.
Ladrillo ruranaykichiktayá hapiychik.
- ¹⁵ Chaypim qamtaqa nina ruparusunki.
Chaypim qamtaqa espada tukurusunki.
Manaraq raprayoq aqarway uru hinam tukurusunkichik.
Manaraq raprayoq aqarway uru hinayá miraychik.
Puyu hinaña aqarway uru hinayá miraychik.
- ¹⁶ Cielokunapi lucerokunatapas hinaraqmi
mirarachinkichik negociantekichikkunatapas.
Aqarway urukuna hina tukurususpaykichikmi

- pawakunqaku nacionnikichikmantapas.
17 Llaqtapi kamachikuqkunapas kachkan
aqarway urukuna hinañam.
Tropaykikuna huñuq jefekunapas kachkan
puyu hina aqarway urukuna hinañam.
Chay aqarway urukunaqa chiriya kamuptinmi
perqakunapiña tiyaykunku.
Ichaqa inti qespiramuptinmi
mana musayllata lluptikunku.
- 18 Yaw Asiria nacionpa reynin,
yanapaqniki kamachiqkunam puñukuchkankuña.
Ancha reqsisqa runaykikunam samakuchkankuña.
Tropaykikunaqa orqokunapim cheqerun.
Paykunaqa mana huñuy atinañam cheqerun.
- 19 Manam imapas kanchu nanayniki samaykachiqa.
Mana hampiy atinañam kachkan heridaykiqa.
Imam pasarususqaykimanta uyariqkunam
kusikuymanta taqllakunqa.
¿Pimantaq mana chayarqachu chay pasaypaq
mana allinkuna rurasqaykiqa?

HABACUCPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Habacucpa sutinwan sutichasqa librom. Diosmanta willakuq Nahum hinam Habacucpas willakurqa yaqa chay tiempollapi. Asiria runakunatam vencerurqa Babilonia runakuna chayraykum aswan munaychakuqña rikurirurqaku. Babilonia runakunapas Asiria runakuna hinam runakunata llumpay ñakarichiq karqaku. Ninive llaqta vencesqa kananmantam Nahum kusikurqa. Habacucmi ichaqa manchakurqa munaychakunapaq Babilonia nacion aswan-aswan hatunyaptin. Habacucqa qawarqataqmi Israel runakuna huchaman urmaykusqanrayku Babilonia runakunawan Diospa castigananmantapas.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun tukuy mana allinkuna pasasqanmanta hinaspa Habacucpas Job hinaraq: “¿Imanasqataq Diosqa munan kaykuna sucedenanta?” nisparaq tapukusqanmanta (1).

Iskay kaq partenñataqmi willakun Habacucman Dios contestaspan pacienciakuy hinaspa confiakuy yachachisqanmanta, willakuntaqmi hamuq tiempopiqa mana allin ruraqkunata Dios chinkachinanmantapas hinaspa paymanta mana rakikuqkunatañaq kawsachinanmantapas (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Diospa atiyinimanta Habacucpa alabasqanmanta hinaspa Diosllapi confiakunamanta (3).

Mana allinpa contranpi Habacuc rimasqanmanta

1 ¹Diosmanta willakuq Habacucmi revelacionninpi kaynata nirqa:

² Dios Taytalláy ¿haykapikamataq
mana uyariykuwankichu qayakamusqaytaqa?
¿Haykapikamataq mana salvaykuwankikuchu
daño ruraymanta qaparimuchkaptiyqa?

³ ¿Imanasqataq qawachiwachkanki mana allin ruraykunataqa?
¿Imanasqataq rikuchiwachkanki sasachakuykunataqa?
Ñoqapa ñawpaqniypiqa tukuy imam purmaypaq-purmachkan.
Tukuy imam dañaypaq-dañanakuchkan.
Quejanakuyllam hatarichkan.
Pleitonakuyllam hatarichkan.

⁴ Yachachikuynikipas manam cumplikunchu.
Allin arreglopas manam takyanchu.
Mana allin ruraq runakunam
muyurun allin ruraq runakunata.
Chaymi allin arreglokuna rurasqankupas
lloqsirun qewi-qewillata.

Tayta Diospa contestasqanmanta

⁵ Nacionkunatayá qamkunaga qawaychik.

- Admirasqallañayá qamkunaqa qawaychik.
 Tiempoykichikpim admirakuyapaqta rurasaq.
 Willasuptikichikpas mana creenatam rurasaq.
⁶ Ñoqaqa Caldea runakunatam hatarichimuchkani.
 Manchakuyapaq runakunatam hatarichimuchkani.
 Apurawman venceqmi paykunaqa.
 Tukuy hinastinmanmi mastarikun paykunaqa.
 Runapa *yachasqan allpantam
 dueño chakuykun paykunaqa.
⁷ Chay runakunaqa mancharikuyllapaqñam kanku.
 Kikillankum arreglotapas ruranku.
 Kikillankum hatunchaspapas hatunchakunku.
⁸ Caballonkupas uturungumantapas
 aswan apurawman kallpaqraqmi.
 Tutaykuqta puriq lobomantapas
 aswan manchakuyapaqraqmi.
 Sillakuqkunapas chapakyayllañam kallpakachanku.
 Paykunaqa karukunamantaraqmi hamurunku.
 Anka hinaraqmi hapinanpaq pawaykunku.
⁹ Daño ruranankupaqmi paykunaqa hamunku.
 Paykunaqa intipa qespimunanan lawpi
 rupaqa wayra hinam richkanku.
 Presochasqankuqa lamar qochapa patanpi
 aqo hinaraqmi kachkanku.
¹⁰ Paykunaqa reykunamantapas asikunkum.
 Kamachikuqkunamantapas burlakunkum.
 Murallasqa llaqtakunamantam asikunku.
 Qepanman allpata montoruspam dueño chakurunku.
¹¹ Nisyu wayra hinam pasarunku.
 Huchayoqmi paykunaqa kachkanku.
 Kallpankutapas diosninkupaqmi hapinku.

Habacucpa huk tawan reclamationta

- ¹² Dios Taytalláy,
 wiñaymanta kawsakuqmi kanki qamqa
 Chuya Diosnilláy,
 manapunim wañusaqkuchu ñoqaykuqa.
 Dios Taytalláy,
 chay runakunataqa juzganaykipaqmi churarqanki.
 Qaqa hina takyaq Diosnilláy,
 castiganaykipaqmi paykunataqa unancharqanki.
¹³ Qamqa chuyay-chuyay kasqaykiraykum
 mana allintaqa mana qawariwaqchu.
 Qamqa chuyay-chuyay kasqaykiraykum
 daño ruraytaqa mana qawariwaqchu.
 ¿Imanasqataq qawayllaqa-qawakunki

runamasin traicionakunataqa?

¿Imanasqataq upallakuykunki mana allin ruraq runa
paymantapas allin kaq runata millpuypaq-millpuruptinqa?

¹⁴ Challwakunaman hinallañam runakunataqa tikrarunki.

Mana gobiernoyok uruchakunaman hinallañam tikrarunki.

¹⁵ Caldea runakunam wakin nacionkunata
anzuelowan hapichkaq hina hapirunku.

Mallankuwanmi aysaypaq-aysarunku.

Mallankuwanmi huñuypaq-huñurunku.

Chayraykum sinchillataña kusikunku.

¹⁶ Chayraykum mallankutapas adoranku.

Mallankunamanmi inciensotaraq qontichinku.

Mallankuraykum sumaqlataña kawsakunku.

Mallankuraykum miskillataña mikukunku.

¹⁷ ¿Chaynaqa chayraykuchu mallankumanta

sapa kutilla challwakunata vacianqa?

¿Nacionkunamanta mana llakipayarikuspachu

wañuchiypaq-wañurachinqaku?

Habacucman Tayta Dios imam revelasqanmanta

2 ¹ Llaqta cuidaq sayananpi sayachkaq hinam
ñoqaga uyan-uyanlla sayachkaq.

Tayta Diospa niwananta uyariykunaypaqmi

chaynaqa suyaypaq-suyasaq.

Qaqchawasqanmanta imatam ninaypaqmi

ñoqallayqa suyaypaq-suyasaq.

² Chaymi Tayta Dios kaynata niwarqa:

Qawachisqaytayá qellqay tablakunapi

mana pantayniyoq kananpaq.

Chaynapi pipas chayta leeykuspanqa

chaypunilla willakuq kallpananpaq.

³ Ñoqapa señalasqay tiempopim

kay revelacion qosqayqa cumplikunqa.

Tukupay tiempokunapim cumplikunqa.

Manapunim llullachu kayqa.

Unamuptinpas suyaykuyá qamqa.

Chayamunqapunim chay punchawqa.

⁴ Hatunchakuqlañam mana allin ruraq runaqa.

Allin ruraq runaqa iñisqanraykum kawsanqa.

Ñakarichikunaqa imaynam kananmanta

⁵ Qori-qollqeqa runatam traicionarun.

Runapas hatunchakuqlañam rikurirun.

Sepultura hinaraqmi yarqarachikun.

Wañuy hina mana saksaqñam kachkan.

Llapallan nacionkunatam huñukurunku.

Llapallan runakunatam huñukurunku.

- ⁶ ¿Manachum llapallan ñakariqkunaqa asikunapaq watuchi hina kaynata rimanqaku: “Mana kikikichikpa kaqkunata huñukuruqkunaqa iimallapiraq rikukunkichik! ¿Haykapikamataq prenda hapisqaykichikta huñuypaq-huñukunkichik”?

- ⁷ ¿Manachum manukusuqnikikunaqa qonqayta hatariramunqaku? Katkatatachisunaykipaqmi hatariramunqaku. Qechusunaykipaqmi rikuriramunqaku.

- ⁸ Qamqa achkallaña nacionkunatam suwarqanki. Chayraykum puchuq runakunapas suwasunki. Wañurachisqaykiraykum chaynataqa rurasunki. Chakrakunatapas llaqtakunatapas dañasqaykiraykum chaynataqa rurasunki. Chaypi yachaqkunatapas dañasqaykiraykum qamqa ñakarichisqa kanki.

- ⁹ Familiaykita apuyachinaykipaq runamasikimanta suwakuq runa iimallapiraq rikukuykunki! Qesaykitapas alto-altopim churarunki. Mana allinmanta ayqenaykipaqmi churarunki.

- ¹⁰ Achkallataña wañuchinaykipaqmi tantearqanki. Wasikiqi kaqkunatapas penqaymanñam churarqanki. Kikillaykipa contrallaykipim huchallikurqanki.

- ¹¹ Murallapi kaq rumikunapas contraykipim qaparinqaku. Wasikunapi kaq qerukunapas contraykipim yachapayanakunqaku.

- ¹² Runakunata wañuchispa llaqta hatarichiq runa iimallapiraq rikukuykunki! Mana allinta rura-rurarispa llaqta hatarichiq runa iimallapiraq rikukuykunki!

- ¹³ Llapallan kamachiq Tayta Diosqa ¿manachum runakunapa llamkasqantaqa ninawan tukurachinqa? ¿Nacionkunapa sasallawanña rurasqantaqa mana kaqmanmi tikrarunqa.

- ¹⁴ Imaynam yakukunapa huntaykusqan

kachkan lamar qochapas,
 chaynam Tayta Diospa yachayninwan
 huntasqa kanqa kay pachapas,
 chaynam Tayta Diospa kanchayninwan
 huntasqa kanqa kay pachapas.

- ¹⁵ Sinchillataña sinkachikuq vinowan
 runamasinta sinkarachi runa
 iimallapiraq rikukuykunki!
 Penqayninta qawanaykipaqmi
 chaynataqa rurarunki.
- ¹⁶ Qampas manaña alabasqa kanaykipaqmi
 penqayman churasqa kanki.
 Chaynaqa qanmanpas Tayta Diosmi
 vinoyoq copanmanta tomarachisunki.
 Mana señalasqa kasqaykita
 qawachikustinñam purinki.
 Reqsisqa kasqaykitapas wischuruspam
 pasaypaq penqaypaqña purinki.
- ¹⁷ Libano Orqopim dañokunata ruraraqanki.
 Chaykunaqa kikillaykimanmi wichiycusunki.
 Purun animalkuna puchukachisqaykimantam
 manchaypaq-manchakunki.
 Runakunata wañurachisqaykiraykum
 chaynaqa kanki.
 Chakrakunatapas dañasqaykiraykum
 chaynaqa kanki.
 Llaqtakunatapas dañasqaykiraykum
 chaynaqa kanki.
 Chaypi llapallan *yachaqkunatapas
 dañasqaykiraykum chaynaqa kanki.
- ¹⁸ ¿Valenchum ruraqninpa rurasqan taytachaqa?
 ¿Valenchum llullata yachachiq fundisqa taytachaqa?
 Chay taytacha ruraqqa rurasqanpim confiakun.
 Mana rimaq taytachakunatam payqa rurakun.
- ¹⁹ Kullumanta taytachata “Rikchariy” niq runa
 iimallapiraq rikukuykunki!
 Rumimanta mana uyariq taytachata “hatariy” niq runa
 iimallapiraq rikukuykunki!
 ¿Yaqachum yachachisunkiman chay taytachaqa?
 Qori-qollqewan qarachasqa kachkaspankupas
 mana samayniyoqmi kanku chay taytachakunaqa.
- ²⁰ Sapaqchakusqan templonpim kachkan Tayta Diospa.
 Upallachunýa kay pachapi kaqkunaqa.

Paypa qayllanpiyá upallachun chaykunaqa.

Habacucpa mañakusqanmanta

3 ¹ Diosmanta willakuq Habacucpa waqayllawanña mañakuspan sonqomanta takisqan:

² Dios Taytalláy,
 ancha reqsisqa kasqaykimantam uyarirqani.
 Dios Taytalláy, ñoqaqa
 tukuy imapas rurasqaykimantam mancharikurqani.
 Watakunapa chawpinpiyá
 kawsarichiy rurasqaykikunata.
 Watakunapa chawpinpiyá
 reqsichiy rurasqaykikunata.
 Piñakuchkaspapas yuyariyá llakipayakuynikita.

³ Diosqa Teman llaqta lawmantam hamuchkan.
 Chuya Diosqa Paran orqomantam hamuchkan.
 (Samariy)

Cielokunatapas tapaykunraqmi kanchariyninqa.
 Kay pachapi tukuy ima kaqpas alabanmi paytaqa.

⁴ Achkiy hina kancharistinmi payqa hamuchkan.
 Llipyaykunaraqmi makinmantapas lloqsimuchkan.
 Paypa atiyinqariki chaypim tarikuchkan.

⁵ Paypa ñawpaqnintam hamuchkan peste onqoy.
 Paypa qepantam hamuchkan calentura onqoy.

⁶ Kay pachapas kuyurinraqmi pay sayaykuptinqa.
 Nacionkunapas katkatatanmi pay qawariykuptinqa.
 Ñawpa tiempomantaraq kaq orqokunapas chamchakurunmi.
 Ñawpa tiempomantaraq kaq moqokunapas tuñirunmi.
 Rurasqankunaqa takyanqa
 wiña-wiñaypaqmi.

⁷ Ñoqaqa Cusan lawpi *yachaqkunatam
 mancharisqallataña rikurqani.
 Ñoqaqa Madian lawpi yachaqkunatam
 katkatatachkaqta rikurqani.

⁸ Dios Taytalláy
 ¿mayukunapa contranpichum piñakurunki?
 ¿Mayukunapa contranpichum rabiakurunki?
 ¿Lamar qochapa contranpichum piñakurunki?
 ¿Caballoykikunapi sillakuspachum
 chaykunapa contranpi piñakurunki?
 ¿Venceruq carretaykikunapi rispachum
 chaykunapa contranpi piñakurunki?

⁹ Flechanaykitapas listollatañam rurarunki.
 Juramentowan citasqayki flechakunatapas

qamqa listollatañam rurarunki.

(Samariy)

Qamqa mayukunawanmi allpatapas raqrarachirqanki.

¹⁰ Orqokunapas rikuykususpaykim kuyutyarqa.

Lloqllakunapas chaypa hawantam pasarurqa.

Hinaptinmi uku-uku lamar qochapas qaparirqa.

Olankunapas orqochakuspam hoqarikurqa.

¹¹ Inti killapas maymi kananpim sayarunku.

Flechaykikuna chipityasqanraykum sayarunku.

Lanzaykipas kanchityasqanraykum sayarunku.

¹² Kay pachatapas piñakuyllawanñam saruparurqanki.

Nacionkunatapas rabiallowanñam trillarurqanki.

¹³ Runaykikunata salvanaykipaqmi lloqsirqanki.

Sapaqchasqayki reyta salvanaykipaqmi lloqsirqanki.

Mana allin ruraq wasipa qatantam tuñirachirqanki.

Cimientokamam pasaypaqta qalatururqanki.

(Samariy)

¹⁴ Jefenkutapas wañurachirqanki armanwanmi.

Chaynataqa rurarurqanki muyuq wayra hina

cheqerachiwanankupaq pawaykamuptinmi.

Chaynataqa rurarurqanki maymi pakakusqanpi

ñakariq runatapas wañurachisqanmanta kusikuptinmi.

¹⁵ Qamqa lamar qochapipas

caballoykikunawanmi purirqanki.

Mastarisqa yakukunatapas

posoqachistinmi purirqanki.

¹⁶ Uyariykuptiymi ukullaypas hukmanyarurqa.

Uyariykuptiymi jetallaykunapas katkatatarqa.

Cuerpollaypas mana valeqñam rikurirun.

Piernallaypas katkatataqlañam rikurirun.

Chaywanpas ñoqaqa pacienciawanraqmi suyasaq.

Contraykupi hatarimuqkuna sasachakunantam suyasaq.

¹⁷ Manaña higos sachakuna waytaptinpas,

manaña uvas plantakuna ruruptinpas,

manaña aceitunas sachakuna ruruptinpas,

chakrakunapi kawsaykuna manaña kaptinpas,

kanchakunapi ovejakuna manaña kaptinpas,

corralkunapi vacakuna manaña kaptinpas

¹⁸ ñoqaqa Tayta Diosraykum kusikusaq.

Salvawaqniy Diosraykum kusikusaq.

¹⁹ Señor Diosmi kallpanchaykuwaqniyqa.

Chakillaytapas tarukapa chakinta hinaraqmi

mana urmaqtaña ruraykapuwan payqa.

Payqa altokunapim purichillawan ñoqallaytaqa.

[SF3]Takiqkunapa maestronpaq, cuerdakunapa compañasqan taki.

SOFONIASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Sofoniaspa sutinwan sutichasqam. Sofoniasqa karqa Nahumpa chaynataq Habacucpa yaqa wiñaymasinmi. Payqa willakurqa Rey Josias tukuy allinkuna rurasqanpa ñawpaqnintam.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun piñakuyninpi Dios juzgasqanmanta hinaspa chinkachinan tiempo hamunanmanta (1:1-2:3).

Iska kaq parteñataqmi willakun Gaza llaqta, Ascalon llaqta, Asdod llaqta hinaspa Ecron llaqta chinkachisqa kananmanta. Chay llaqtakunaqa karqa Filistea runakunapa yachanan llaqtakunam (2:4-15).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun huchallikusqanrayku Jerusalem llaqta ñakarichisqa kananmanta, willakuntaqmi Jerusalem llaqtaqa hamuq tiempopi librasqa kananmantapas, chayraykum Sofoniaspas kusikuywan takirqa (3).

Tayta Diospa piñakunan punchawmanta

1 ¹ Amonpa churin Josias Juda nacionpi gobiernachkaptinmi Tayta Dios rimapayarqa Cusipa churin Sofoniasta. Cusipa karqa Gedaliaspa churinmi, Gedaliasñataqmi karqa Amariaspa churin, Amariasñataqmi karqa Ezequiaspa churin. Tayta Diosmá Sofoniasman kaynata nirqa:

² Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:

Kay pachapi tukuy imatam
pasaypaqta ñoqaqa chinkarachisaq.

³ Runakunatapas hinaspa animalkunatapas
pasaypaqtam chinkarachisaq.

Alton pawaqkunatapas
lamar qochapi challwakunatawanmi chinkarachisaq.
Runa urmachiqkunatapas
mana allin ruraqkunatawan kuskatam chinkarachisaq.
Ñoqaqa runakunatapas allpapa hawanmantam
llapallanta qollurachisaq.

Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:

⁴ Ñoqaqa atinyiyanmi castigarusaq

Juda nacionpi *yachaqkunatapas.
Castigasaqtaqmi Jerusalempi yachaqkunatapas.
Kay sitiomantaqa puchukarachisaqñam
Baal sutiyoq puchuruq taytachakunatapas
chaynataq adoraqnin sacerdotekunapa sutintapas.

- ⁵ Qollurachisaqmi wasi hawanman seqaspa
achkallaña lucerokuna adoraqkunatapas.
Paykunaqa qonqorakunkupas ñoqa Tayta Diosta
juramentowan serviq tukusparaqmi.
Jurankupas Milcom taytachankuraykuraqmi.
- ⁶ Qollurachisaqtaqmi ñoqa Tayta Diosmanta
aswan-aswan karunchakuqkunatapas
chaynataq mana maskawaqniykunatapas
chaynataq mana tapukuwaqniykunatapas.
- ⁷ Upallaychikyá ñoqa Señor Diospa qayllaypiqa.
Ñam chayaykamuchkanña ñoqa Tayta Diospa
castigo ruranay punchawqa.
Ñoqa Tayta Diosqa ofrecesqa kananpaqmi
animalkunata alistaruniña.
Ñoqa Tayta Diosqa convidoman hamuqkunatam
sapaqcharuniña.
- ⁸ Chay castigo ruranay punchawpiqa
castigasaqmi kamachikuqkunatapas.
Castigasaqmi reypa churinkunatapas,
huklaw nacion pachawan churakuqkunatapas.
- ⁹ Chay punchawpiqa castigasaqtaqmi
punkupa patakñin llapallan pawaqkunatapas
chaynataq patronninkupa wasinman dañó ruraywan
hinaspa engañowan huntarachiqkunatapas.
- ¹⁰ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:
Chay punchawpiqa Challwa
Zaguanmantaraqmi qyakullanqaku.
Iskay Kaq Barriomantaraqmi qaparkachanqaku.
Aminankukama waqasqankutam
moqokunamantaraq uyarinqaku.
- ¹¹ Yaw Pukru Barriopi *yachaqkuna,
aullakuchkaq hinayá qaparkachaychik.
Llapallan negociantekuna
qollurusqanmantayá qaparkachaychik.
- ¹² Chay tiempopiqa mecherowan hinam
maskarusaq Jerusaleñpi yachaqkunatapas.
Castigasaqtaqmi vinopa qonchun hina
hawka tiyakuq runakunatapas.
Chayna runakunam sonqonkupi ninku:
“Tayta Diosqa manam ruranchu allintapas
nitaq mana allin kaqtapas.”
- ¹³ Chayraykum imallankupas suwasqa kanqa.

Wasillankupas chunnichisqam kanqa.
 Wasita ruraruspankupas manam *yachanqakuchu.
 Uvasta plantaruspapas vinotaqa manam tomanqakuchu.

- ¹⁴ Chayaykamuchkanñam Tayta Diospa
 castiganan hatun punchawqa.
 Hichpaykamuchkanñam apurawman Tayta Diospa
 castiganan punchawqa.
 Utqamuchkanñam chay punchawqa.
 Tayta Diospaq castiganan punchawpi
 qapariytayá uyariychik.
 Valeroso soldadokunapa aminankukama
 waqasqantayá uyariychik.
- ¹⁵ Chay punchawpiqa piñakuywan
 sasachakuyllañam kanqa.
 Purmachiywan chunnichiyllañam kanqa.
 Tutayaywan yanayayllañam kanqa.
 Puyuwan yanayayllañam kanqa.
- ¹⁶ Chay punchawpiqa cornetakunallañam waqanqa.
 Chay punchawpiqa runakunam qayaykachakunqa.
 Murallasqa llaqtakunapa contranpim uyarikunqa.
 Alto torrekunapa contranpim uyarikunqa.
- ¹⁷ Chay punchawpiqa runakunatam ñakarichisaq.
 Chaynapim paykunaqa ñawsa hinaña purinqaku.
 Paykunaqariki ñoqa Tayta Diospa
 contraypim huchallikurqaku.
 Yawarninkupas ñutu allpa hinaraqmi
 pampaman chaqchusqa kanqa.
 Chunchulninkupas wanu hinaraqmi
 pampaman wischusqa kanqa.
- ¹⁸ Ñoqa Tayta Diospa piñakunay punchawpiqa
 manam libranqachu qori-qollqenpas.
 Nina hina sientikurusqaywanmi
 rupasqa kanqa tukuy kay pachapas.
 Qonqaymantam tukurusaqpuni
 kay pachapi *yachaqkunatapas.

2 ¹ Nacionpi *yachaq mana penqakuqkuna,
 qamkunaqa hukllamanñayá huñunakuychik.

² Decretasqay punchaw manaraq
 chayamuchkaptinyá qamkunaqa huñunakuychik.
 Manaraq tamo hina pasaruchkaptinyá
 qamkunaqa huñunakuychik.
 Ñoqa Tayta Diospa piñakuyniy manaraq
 chayaramuchkaptinyá huñunakuychik.

³ Kay pachapi llapallan humillakuqkuna,
qamkunaqa Tayta Diostayá maskaychik.
Paypa leynin llapallan cumpliqkuna,
qamkunaqa Tayta Diostayá maskaychik.
Qamkunaqa allin rurayllatañayá munaychik.
Ama hatunchakuspa kawsakuytayá munaychik.
Icharaqpas Tayta Diospa piñakuynin
punchawpi pakaykusqa kawaqchik.

Nacionkuna castigasqa kananmanta

⁴ Gaza llaqtapas saquesqam kanqa.
Ascalon llaqtapas purmachisqam kanqa.
Asdod llaqtapi *yachaqkunatapas
chawpi punchawpipunim qarqorunqaku.
Ecron llaqtapi yachaqkunapas
sapiñmanta pilasqa hinam kanqa.
⁵ Lamar qochapa patanpi yachaqkuna,
qamkunaqa iimallapiraq rikukunkichik!
Ceret casta runakunapa castankuna,
qamkunaqa iimallapiraq rikukunkichik!
Filistea runakunapa yachanan Canaan allpa,
contraykipim Tayta Dios nisunki:

Mana pipapas *yachananmanñam
qamtaqa purmachisqayki.

⁶ Lamar qochapa patanpi allpakunapas
pasto-pastollañam rikurirunqa.
Lamar qochapa patanpi allpakunapas
michiqkunapa pozonkunapa kananñam rikurirunqa.
Lamar qochapa patanpi allpakunapas
ovejakunapa kanchanpi kananñam rikurirunqa.
⁷ Juda casta puchuruq runakunapaqmi
chay allpakunaqa kanqa.
Ovejankutapas chaypiña michinankupaqmi
chay allpakunaqa kanqa.
Ascalon llaqtapi wasikunapiñam
paykunaqa tutanpas samakunqa.
Yupaychasqanku Tayta Diosmi watukunqa.
Preso risqankumantam kutichimunqa.

⁸⁻⁹ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:
Ñoqaqa uyarirunim Moab nacionpi
*yachaqkunapa kamikusqankuta.
Ñoqaqa uyarirunim Amon castakunapa
mana allin rimasqankuta.

Paykunaqa runakunatam kamirqaku.
 Runaykunapa chakranwanmi
 allpankutapas miraykachikurqaku.

Israelpa yupaychasqan
 ñoqa Tayta Diosmi kikiyrayku jurani:
 Moab nacionqa Sodoma llaqta
 hinañam rikurirunqa.
 Amon castakunaqa Gomorra runakuna
 hinañam rikurirunqa.
 Chay nacionkunapaq itanakunapa
 wiñananñam rikurirunqa.
 Kachi horqonañam rikurirunqa.
 Wiñaypaq chunniqnñam rikurirunqa.
 Puchuq runaykunañam saqueanqa.
 Nacionniypi puchuqkunañam dueño chakunqaku.

- 10 Chaykunaqa hamunqa
 Moab runakuna hatun tukukusqanraykum.
 Chaykunaqa hamunqa Amon castakuna
 hatun tukukusqanraykum.
 Paykunaqa llapallan kamachiq Tayta Diospa
 runankunatam kamirqaku.
 Runankunapa contranpim hatunchakurqaku.
- 11 Tayta Diosqa manchakuyllapaqnñam
 paykunapa contranpi rikurirunqa.
 Payqa kay pachapi llapallan
 taytacha-mamachakunatam tukurunqa.
 Lamar qochapa patanpi nacionniyoqkunapas
 nacionninkupim Tayta Diosta adoranqa.
- 12 Cus nacionniyoq runakunataqa
 Tayta Diosmi wañuchisunkichik.
- 13 Norte lawpi *yachaqkunatam castigarunqa.
 Asiria nacionniyoqkunatam tukurunqa.
 Payqa purmarachinqam Ninive llaqtatapas.
 Chakirachispa chunnirachinqa Ninive llaqtatapas.
- 14 Chay purmachisqa llaqtapa chawpinpiqa
 atajontin animalkunañam puñukunqaku.
 Chay purmachisqa llaqtapa chawpinpiqa
 tukuy niraq animalkunañam puñukunqaku.
 Tukuwan avutarda sutiyoq animalpas
 pilarkunapa puntankunapim puñukunqaku.
 Ventanakunapim waqanqa animalkunapas.
 Purmachisqañam kanqa punkunkunapas.
 Rikurirunqañam cedro sachamanta qerukunapas.
- 15 Chay llaqtapa kusikusparaqmi confiakurqa.

Kikinpá sonqonpim piensarqa:
 Manam pipas kanchu ñoqa hinaqa, nispa.
 Mayna chunnichisqañam kachkan.
 Animalkunapa puñunanñam kachkan.
 Pipas chayninta pasaqqa
 silbakachanqaraqmi.
 Pipas chayninta pasaqqa
 qawachinqa takataraqmi.

Jerusalén llaqta castigasqa kananmanta

- 3** ¹ ¡Imallapiraq rikukunqa
 Jerusalén llaqtayoqkunaza!
 Mana kasukuqmi kachkan paykunaza.
 Millakuypaqñam rikurirun paykunaza.
 Runakunatam ñakarichin paykunaza.
- ² Manam Tayta Diostapas kasukurqakuchu.
 Manam corregichikuytapas munarqakuchu.
 Manam confiakurqakuchu Tayta Diospipas.
 Manam asuykurqakuchu Diosninkumanpas.
- ³ Paykunapaza jefenkupas ñawrawyaq leonkuna hinam.
 Kamachiqninkupas tutan lloqsiq lobo hinam.
 Paqarinpaqqa manam puchunkuchu imallatapas.
- ⁴ Pay tukuspa traicionakuqlañam kachkan
 Diosmanta willaqninkupas.
 Diospaq sapaqchasqa kaqkunatam
 millakuypaqtaña rurachkan sacerdotenkupas.
 Panta-pantallatañam rurachkanku
 Diospa yachachikuynintapas.
- ⁵ Chawpinkupi kaq Tayta Diosmi
 rurán allin kaqkunataqa.
 Payqa manapunim ruranchu
 mana allin kaqkunataqa.
 Payqa sapa punchawmi
 allin arreglokunata rurán.
 Payqa sapa madrugawmi
 mana faltakuspan rurán.
 Mana allin runam ichaqa
 mana penqakuspaña rurán.

⁶ Tayta Diosmi nin kaynata:

Ñoqaqa nacionkunatam chinkarachiniña.
 Torrenkunatapas murallanmantam tuñirachiniña.
 Callenkunatapas pasaypaqtañam chunnirachini.
 Mana pipapas purinantañam chunnirachini.
 Paykunapaza llaqtankupas purmasqañam kachkan.

Mana pipapas *yachanan purmasqañam kachkan.

⁷ Chaymi Jerusalen llaqtata nirqani:

Qamqa segurochá manchakuwankiña, nispa.

Corregisqaytaqa chaskiwankiñachá, nispa.

Chayna kaptinqa yachanankutapas

manach tuñichiymanchu karqa.

Chayna kaptinqa lliw castigoykunatapas

manach wichiychiymanchu karqa.

Ichaqa chaywanpas afanakuyllawanñam

mana allinkunata ruraraqaku paykunaqa.

⁸ Chayraykum ñoqa Tayta Dios kaynata nini:

Contraykichikpi rimarinay punchawkamayá

suyaykuwaychik qamkunaqa.

Nacionkunatawan gobiernokunata huñurunaypaqmi

sentenciaruniña ñoqaqa.

Ancha piñakuyllawanña castigarunaypaqmi

paykunataqa sentenciaruniña.

Tukuy kay pachapi kaqkunaqa sientikuruptiymi

rupachkaq hina piñakuyniywan kanqaku kañasqaña.

⁹ Chay tiempo chayaramuptinqa rimasqankutam

agradoypaña tikrurusqa.

Ñoqa Tayta Diostaña qayakuwanankupaqmi

llapallankuta rurarusqa.

Hukllaña serviwanankupaqmi

chaynataqa rurarusqa.

¹⁰ Cus nacion mayukunapa chimpanmantaraqmi

mañakuwaqniykunaqa hamunqaku.

Ñoqapa cheqerachisqay runaykunam

ofrendata apamuwanankupaq hamunqaku.

¹¹ Chay punchawpiqa manam penqakunkichikñachu

mana kasukuspa contraypi rurasqaykichikmantapas.

Chawpikichikmantam qarqorusaq

paytukuy kasqaykichikwan kusikuqkunatapas.

Chaynapim sapaqchakusqay orqopiqa

manaña hatunchakunkichikchu qamkunapas.

¹² Ñoqa Tayta Diospi amparakuqkunataqa

chawpillaykichikpim saqeykusaq.

Ñakariqkunatawan wakcha runakunataqa

chawpillaykichikpim saqeykusaq.

¹³ Israel casta puchuy runakunaqa

manañam mana allintaqa ruranqakuñachu.

Israel casta puchuy runakunaqa

manañam llullatapas rimanqakuñachu.

Manañam engañakuq runaqa kanqakuñachu.

Ovejakuna hinañam michiqniyoq kanqaku.

Mana pipapas manchachisqanñam samakunqaku.

Jerusalen llaqtarayku kusikuyllawanña takisqankumanta

¹⁴ Sion llaqtapi *yachaqkuna,
kusikuymantayá qaparillawanña takiychik.
Israel nacionniyoq runakuna,
tukuy sonqowan kusikuspayá qapariychik.
Jerusalen llaqtapi yachaqkuna,
tukuy sonqoykichikwanyá llumpayta kusikuychik.

¹⁵ Tayta Diosqa contraykipi
sentenciasusqaykitapas suchurachinñam.
Enemigoykichiktapas kutirirachinñam.
Qamkunapa chawpikichikpim kachkan
Israel nacionpa reynin Tayta Diosqa.
Chaynaqa manam manchakunkichikñachu
haykapipas mana allintaqa.

¹⁶ Chay tiempopiqa Jerusalentam ninqaku:

Sion llaqtapi *yachaqkuna,
qamkunaqa amayá manchakuychikchu, nispa.
Qamkunaqa amayá hukmanyaruychikchu, nispa.

¹⁷ Chawpikichikpim kachkan
yupaychasqaykichik Tayta Diosqa.
Tukuy atiyniyoqmi payqa salvasunaykichikpaqqa.
Qamkunaraykum llumpayta kusikunqa.
Kuyasusqaykichikraykum mosoqyachisunkichik payqa.
Qamkunaraykum takikunawan kusikunqa.

¹⁸ Tayta Diosmi kaynata nin:

Fiestakunapas manaña kaptinmi llakikurqankichik.
Chay llakikuytaqa ñoqam qechurusqaykichik.
Chay llakikuyqa qepi hinam llasasurqankichik.
Chay llakikuyqa penqaymanmi churasurqankichik.

¹⁹ Lliw ñakarichisuqnikipkunapa contranpim
chay tiempopiqa hatarisaq.
Wisturuqkunatam salvaykusaq.
Cheqeruqkunatam huñuykusaq.
Pipapas alabananmanñam tikrarusqaykichik.
Reqsisqa runakunamanñam tikrarusqaykichik.
Tukuy hinastinpim chaynata rurasqaykichik.
Penqaypi kasqaykichikmantam chaynata rurasqaykichik.

²⁰ Ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini:
Chay tiempopim kutichimusqaykichik.
Chay tiempopim huñumusqaykichik.
Kay pachapi lliwpa reqsisqanmanñam

qamkunataqa tikraykusqaykichik.
Kay pachapi lliwpa alabananmanñam
qamkunataqa tikrarusqaykichik.
Preso kasqaykichikmanta kutichimuspayñam
qawachkaptikichik rurapusqaykichik.

HAGEOPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Hageopa sutinwan sutichasqam. Payqa willakuyta qallarirqa Nahumpa, Habacucpa, Sofoniaspa pachak wata qepantañam. Hageopa tiemponpiqa Zorobabelpas wakin runakunapiwanmi preso pusasqa kasqankumanta kutiramurqaña Jerusalem llaqtaman. Jerusalen llaqtapiqa hatarirachirqakuñam suma-sumaq wasikunatapaspas, chaywanpas Diospa templontaqa manam allicharqakuraqchu, chayraykum Hageo paykunaman nirqa Diospa imam kamachisqanta.

Kay libroqa iskay parteman rakisqam kanman.

Punta kaq partem willakun Diospa templonta ama demoraspa allichanankumanta (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Israel runakuna wanakuspa Tayta Diostaña serviptinkuqa paypas tukuy imayoqtaña kawsachinanmanta (2).

Diospa templan qespichinankumanta

1 ¹⁻²Rey Dario iskay watamanña gobiernachkaptinmi soqta kaq killapa punta kaq punchawninpi Tayta Dios rimapayarqa paymanta willakuq Hageoman. Hageoñataqmi willarqa Juda lawpi gobiernaq Zorobabelman. Zorobabelqa karqa Salatielpa churinmi. Hageoqa willarqataqmi Josadacpa churin Josueymanpas. Josueyqa karqa sacerdotekunapa jefenmi. Paykunamanmá Llapallan Kamachiq Tayta Diospa nisqanta kaynata willarqa:

—Kay runakunam ninakuchkanku: “Tayta Diospa templan qespichina tiempoqa manaraqmi chayamunraqchu” nispas. ³Chaymi ñoqa Tayta Dios kaynata nini: ⁴“¿Sumaq tablakunawan tableasqa wasikunapi *yachakunaykichik tiempochum chayaramun? ¿Chaychum kay temploytaqa purmasqataña qawakuchkankichik?” ⁵Chaynaqa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nikichik: Qamkunaqa imaynam kawsasqaykichikmantayá allinta piensariychik. ⁶Qamkunaqa achkallataña tarpuspapas asllatam cosechachkankichik, mikuspapas manaña saksaqmi kachkankichik, tomaspapas pisilla kasqanraykum mana sinkankichikchu, pachakuspapas manam qonirinkichikchu, llamkapakuqpas pagontam chaskichkan toqosqa wayqallaman. ⁷Chaynaqa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi nikichik: Qamkunaqa imaynam kawsasqaykichikmantayá allinta piensariychik. ⁸Orqokunaman rispayá qerukunata apamuychik hinaspayá temployta qespichiychik, chaynata ruraptikichikqa chay templopi kuisqaña kaspaymi alabasqa kasaq. Chaynata nini ñoqa Tayta Dios. ⁹Qamkunaqa achkallataña tariruyta munaspapas asllatam tarirunkichik. Chaykunataqa wasimanña apaykuptikichikpas huk pukuyllawanmi chinkaypaq-chinkarachini. ¿Imanasqamá chaynataqa rurasaq? Chaynataqa rurasaq temploypas purmasqa kasqanraykum, qamkunam ichaqa wasillaykichikwan contentakunkichik. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. ¹⁰Chayraykum sullapas manaña sullapusunkichikchu, allpapas manañam ruruntaqa qosunkichikchu.

¹¹Chakrakunapa hawanmanqa ñoqam qayarqani usyayta, qayarqanitaqmi orqokunapa hawanmanpas, trigokunapa hawanmanpas, uvas plantakunapa hawanmanpas, aceitunas

sachakunapa hawanmanpas, allpapi wiñaq tukuy imapa hawanmanpas, runakunapa hawanmanpas, animalkunapa hawanmanpas chaynataq tukuy llamkaypa hawanmanpas.

¹²Tukuy chaykunatam uyarirqa Salatielpa churin Zorobabel chaynataq Josadacpa churin Josueypas. Josueyqa karqa sacerdotekunapa jefenmi. Llapallan puchuq runakunapas uyarirqakutaqmi yupaychasqanku Tayta Diospa palabrantay chaynataq paymanta willakuq Hageopa willakusqantapas. Paykunaqa yupaychasqanku Tayta Diospa kachasqanman hinam uyarirqaku hinaspam Tayta Diostaqa respetarqakuña. ¹³Chaynaqa Tayta Diospa kachasqan Hageomá runakunaman nirqa: —Tayta Diosmi nisunkichik: “Ñoqaqa yanapachkaykichikmi” nispa.

¹⁴⁻¹⁵Chaynapimá Tayta Dios sonqocharqa Salatielpa churin Zorobabelta. Zorobabelqa karqa Juda lawpi gobiernaqmi. Sonqocharqataqmi Josadacpa churin Josueytapas. Josueyqa karqa sacerdotekunapa jefenmi. Sonqocharqataqmi llapallan puchuq runakunatapas. Chaynapim iskay watamanña Rey Dario gobiernachkaptin soqta kaq killapa iskay chunka tawayoq punchawninpi kaqlamanta qallaykurqaku yupaychasqanku Llapallan Kamachiq Tayta Diospa templon hatarichiya.

Mosoq templopa sumaqlaña kayninmanta

2 ¹Chay watapa qanchis kaq killanpim hinaspa chay killapa iskay chunka hukniyoq punchawninpi Tayta Dios rimapayarqa paymanta willakuq Hageoman kaynata nispa: ²—Yaw Hageo, Salatielpa churin Zorobabelmanyá willamuy. Zorobabelqariki Juda lawpi gobiernaqmi. Willamuytaqyá Josadacpa churin Josueymanpas. Josueyqariki sacerdotekunapa jefenmi. Willamuytaqyá llapallan puchuq runakunamanpas kaynata: ³“Qamkuna ukupiqa ñyaraqachum pipas kachkan ñawpa tiempopi kay templopa sumaqlaña kayninta qawaq? ¿Imaynatataq qawachkankichik kay templotaq? ¿Manachum kay qawasqaykichikqa yanqa-yanqallaman rikchakapusunkichik? ⁴Chaynaqa kallpanchakuyá Zorobabel, ñoqa Tayta Diosmi chaynataqa nichkayki. Qampas kallpanchakuyá Josadacpa churin Josuey, qamqariki kanki sacerdotekunapa jefenmi. Kay allpapi llapallan runakuna, qamkunapas kallpanchakuychikyá ñoqa Tayta Diosmi chaynataqa nichkaykichik. Qamkunaqa llamkaychikyá, ñoqaqariki yanapachkaykichikmi, chaynataqa nichkaykichik Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi. ⁵Egipto nacionmanta abueloykichikkuna lloqsimuptin paykunawan contrato rurasqayman hinam ñoqapa Espirituyqa qamkunata yanapasuchkankichik, chaynaqa amayá manchakuychikchu. ⁶Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kaynata nikichik: Manapas unaymantam katkatatachisqas cielokunata, kay pachata, lamar qochata chaynataq chaki allpatapas. ⁷Katkatatachisqataqmi llapallan nacionkunatapas, chaynapim qori-qollqenkutapas apamunqaku hinaptinmi templopa lllupay kancharichkaña kanqa. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. ⁸Ñoqapam qollqepas chaynataq qoripas. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. ⁹Kay temploqa punta kaq templopa sumaqlaña kayninmantapas aswan sumaqraqmi kanqa. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. Hawkayaytañam qosqaykichik ñoqa Tayta Diosqa.”

Mana kasukuq kasqankumantam qaqchachikunku.

¹⁰⁻¹¹Iskay watamanña Rey Dario gobiernachkaptinmi isqon kaq killapi hinaspa chay killapa iskay chunka tawayoq punchawninpi Llapallan Kamachiq Tayta Dios rimapayarqa paymanta willakuq Hageoman chaynapi yachachikuyninkunamanta sacerdotekunata tapunanpaq:

¹²—Sichum huk kaqnin millqayninpi apachkanman Tayta Diospaq sapaqchas-qan aychata ichaqa qonqaytañataq chay pachanpa puntan tupaykunman tantaman otaq imapas yanuyman otaq vinoman otaq aceiteman otaq ima mikuymanpas hinaptinga ¿chay mikuyqa Diospaq sapaqchasqañachum rikurirunqa? —nispa.

Sacerdotelekunañataqmi nirqaku:

—Manam —nispa.

¹³Chaymi Hageoñataq tapurqa:

—Wañusqapa cuerponta huk kaqnin llapcharuspanqa millakuypaqñam kachkan. Chaynaqi millakuypaqña kaq runapas chay huk kaqnin mikuyta tupay-kuptinga ¿chay tupaykusqan mikuyqa karunqa millakuypaqñachum? —nispa.

Hinaptinmi sacerdotelekunañataq nirqaku:

—Arí, millakuypaqñam rikurirunqa —nispa.

¹⁴Chaymi Hageoñataq nirqa:

—Tayta Diosmi kaynata nisunkichik: “Chaynapunim qayllaypiqa kay nacionpi ru-nakunapas kachkankichik. Qamkunapa imapas rurasqaykichikqa chaynataq kaypi imapas ofrecewasqaykichikqa millakuyllapaqñam. ¹⁵Chaynaqa kunan punchawmanta ñawpaqmanqa yuyaymanaychikyá ñoqa Tayta Diospa temployta manaraq perqach-kaptikichikqa. ¹⁶¿Imataq pasasurqankichik? Pipas iskay chunka kullu montonman asuykuqmi tarirur chunka kullullataña. Pipas pichqa chunka puyñu vinota horqonan-paq asuykuqmi waqaychananku sitiopiqqa iskay chunka puyñullataña tarirur. ¹⁷Ñoqaqa llamkasqaykichiktapas rupachkaq wayrawan kañaruspaymi qoqararachirqani, tukuchirqanitaqmi runtu parawanpas ichaqa chaywanpas manam ñoqamanqa kutiri-kamuwarqankichikchu. Chaynatam nini ñoqa Tayta Dios. ¹⁸Kunan punchawqa isqon kaq killapa iskay chunka tawayoq punchawninmi, kunan punchawpunim temploypa cimientonkuna churasqa kanqa. Chaynaqa kunan punchawmanta ñawpaqmanqa yu-yaymanaychikyá. ¹⁹Taqekunapi muhukuna manaña kaptinpas uvas plantawan higos sachá manaña ruruptinpas chaynataq granada sachawan aceitunas sachá manaña ru-ruptinpas kunanmantaqa ñoqam qamkunata bendecisqaykichik” nispa.

Zorobabelman Tayta Dios prometekusqanmanta

²⁰Hina chay chunka tawayoq punchawllapitaqmi Hageoman Tayta Dios hukta-wan rimapayarqa kaynata:

²¹—Yaw Hageo, qamqa Juda lawpi gobiernaq Zorobabeltayá rimapayay kayna-ta: “Ñoqaqa katkatatachisaqmi cielokunatapas hinaspa kay pachatapas. ²²Ñoqaqa nacionkunapi gobiernokunatapas atiyntawanmi mana kaqmanña churarusaq. Urmarachisaqtaqmi guerrapaq carretakunatawan manejaqninkunatapas. Kiki-llankupura espadawan tuksinakuruptinkum wikapakurunqa caballokunapas sillakuqninkunapiwan. ²³Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Salatielpa churin serviqniy Zorobabel, chay punchawpiqa sello churana anillo-ta hinachichkaq hinam rantiypiña gobiernanaykipaq churasqayki. Qamtaqariki ñoqam aklakurqayki. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios.”

ZACARIASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Zacariaspa sutinwan sutichasqa librom. Zacariasqa preso pusasqa kaqkunamantam Zorobabelwan kуска kutimurqa Jerusalemman.

Paypa willakusqankunaqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Zacariasman achka rikchanachiykunata Dios qawachisqanmanta. Chay rikchanachiykunawanmi paykunata kallpancharqa Jerusalem llaqtapas chaynataq templopas yapamanta hatarichisqa kananpaq hinaspa huchanku pampachasqa kananpaq. Willakuntaqmi Diospa atiyinwan chuyanchasqa kanankumantapas chaynataq hamuq tiempopi Mesiaspa gobiernananmantapas (1-8).

Iskay parteñataqmi willakun Mesiaspa gobiernon imaynam kananmanta, willakuntaqmi Diospa piñakuynin punchawpi Israel nacionpa muyuriqninpi nacionkuna castigasqa kananmantapas (9-14).

Zacariasmi willakurqaña Señor Jesucristo Jerusalem llaqtaman yaykunanmanta (9:9). Domingo de Ramos nisqanku punchawpi Jesus Jerusalem llaqtaman yaykuptinmi chay nisqan cumplikurqa Mateopa hinaspa Juanpa qellqasqankuman hina (Mt 21:5. Jn 12:15).

Runankunata Tayta Dios qayasqanmanta

1 ¹Rey Dario iskay watamanña gobiernachkaptinmi chay watapa pusaq kaq killanpi Tayta Dios rimapayarqa paymanta willakuq Zacariasta. Zacariasqariki karqa Idopa willkanmi otaq Berequiaspa churinmi. Paytamá Tayta Dios kaynata nirqa:

²⁻³—Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi abueloykichikkunapa contranpi llumpa-llumpayta piñakurqani chaynaqa ñoqapa imam nisqaytayá paykunaman niy: “Kutirikamuwaptikichikqa ñoqapas qamkunamanmi kutirikamusaq. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. ⁴Amayá qamkunaqa kaychik abueloykichikkuna hinachu. Paykunatam ñawpaq tiempomantaraq ñoqamanta willakuqkuna qayaypaq-qayaraqaku kaynata nispa: ‘Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kaynata nin: Qamkunaqa qepanchakuychikñayá mana allin kawsasqaykichiktawan mana allin rurasqaykichiktaqa, nispa.’ Ichaqa paykunaqa manam uyariqpas tukurqakuchu nitaqmi nisqaytaqa kaqpapqas hapirqakuchu. Ñoqa Tayta Diosmi nini chaynata. ⁵Ichaqa kunanqa ¿maypimá kachkan abueloykichikkunaqa? ¿Wiñaypaqchum kawsachkanku ñoqamanta willakuqkunaqa? ⁶Chaywanpas ñoqamanta willakuq serviqnaykunawan willachisqay hinaspa decretachisqay castigom abueloykichikkunaman hayparurqa. Paykunaqa wanakuspankum kaynata nirqaku: ‘Llapallan Kamachiq Tayta Diosqariki tanteasqanman hinam ño- qanchikwan ruraron, payqariki imayna kawsasqanchikman hinaspa rurasqanchikman hinam ñoqanchikwan ruraron’ nispa.”

Revelacionpi sillada runakuna rikusqanmanta

⁷Rey Dario iskay watamanña gobiernachkaptinmi chay iskay kaq watapa chunka hukniyoq kaq killanpi (chay killaqa Sebat sutiyoqmi karqa) hinaspa chay killapa iskay chunka tawayoq punchawninpi, ñoqa Zacariasta Tayta Dios rimapayawarqa, ñoqaqariki paymanta willakuqmi kani, abueloypa sutinmi Ido, taytaypa sutinñataqmi Berequias. ⁸Chay tuta Dios revelaykuwaptinmi rikurqani pukanirag caballopi sillada runata, chay silladaqa sayachkasqa macha-machakunapa wiñanan qechwapim. Paypa qepanpiñataqmi sayachkasqa pukanirag caballokuna, alazan caballokuna hinaspa yuraq caballokuna. ⁹Chaymi ñoqañataq tapurqani:

—Taytay ¿pikunataq wak sillada runakunaqa? —nispa.

Hinaptinmi chay rimapayawaqniy angel niwarqa:

—Ñoqam qawachisqayki pikunam kasqankuta —nispa.

¹⁰Hinaptinmi chay macha-machakunapa chawpinpi kaq sillada niwarqa:

—Kay silladakunataqa Tayta Diosmi kachamurqa tukuy kay pachapi kayman-wakman purinankupa —nispa.

¹¹Hinaptinmi chay silladakunañataq willarqa chay macha-machakunapa chawpinpi sayaq Tayta Diospa angelninman kaynata:

—Ñoqaykuqa kay pachapim kayman-wakman puriramuniku. Tukuy kay pachacaq mana imapapas pasasqanmi hawkalla kachkan —nispa.

¹²Chaymi Tayta Diospa angelninñataq nirqa kaynata:

—Llapallan Kamachiq Tayta Dios, qamqariki kay qanchis chunka watañam piñasqa kachkanki Jerusalen llaqtapaq chaynataq Juda lawpi llaqtakunapaqpas. Chaynaqa ¿haykapikamataq manaña paykunamantaqa llakipayarikunkichu? —nispa.

¹³Hinaptinmi Tayta Diosñataq rimapayamurqa ñoqawan parlaq angelta, payqa rimapayamurqa sumaq consuelakuq palabrakunawanmi. ¹⁴Hinaptinmi chay rimapayawaqniy angelñataq kamachiwarqa kaynata qayakunaypaq:

—Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kaynata nin: “Ñoqaqa sientinim Sion Moqopi Jerusalen llaqtamanta. ¹⁵Chayraykum aswan piñasqa kachkani chay mana imapas qokuq nacionkunapa contranpi, paykunaqa tumpallaraq piñasqa kachkaptiyimi aswan-aswanraq dañokunata ruraraqaku. ¹⁶Chayraykum ñoqa Tayta Dios kaynata nini: Kunanqariki llakipayarinaypaqmi kutirichkaniña Jerusalen llaqtaman, chaypim templo yurasqa kanqa chaynapim Jerusalen llaqtapiqa albañilkunapas huktawan llamkanqaku. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios.”

¹⁷Chay rimapayawaqniy angelqa niwarqataqmi kaynata:

—Llapallan Kamachiq Tayta Diospa imam nisqantayá qayakuytaq kaynata: “Runaykunapa llaqtankunatam huktawan llimparichisag allin kaqkunawan. Kikiy Tayta Diospunim Sion Moqopi *yachaqkunataqa huktawan consuelasag hinasgam kikiypaqña akllakuykusaq Jerusalen llaqtatapas” nispa.

Waqrakunatawan herrerokunata revelacionpi rikusqanmanta

¹⁸Huktawan qawaripaymi revelacionniypi rikurqani tawa waqrakuna rikurimuqta. ¹⁹Hinaptinmi chay ñoqawan rimaq angelta tapurqani:

—¿Imataq kaykunaqa? —nispa.

Hinaptinmi payñataq niwarqa:

—Kay waqrakunamanmi rikchakun Israelpa castankuna cheqerachiq nacionkunaqa, paykunam cheqerachirqa Juda nacionpi, Israel nacionpi hinaspa Jerusalen llaqtapi *yachaqkunata —nispa.

²⁰Tayta Diosqa qawachiwarqataqmi tawa herrerokunatapas. ²¹Hinaptinmi ñoqañataq tapurqani:

—¿Imata ruranankupaqtaq wak herrerokunaqa hamuchkan? —nispa.

Payñataqmi kaynata niwarqa:

—Yachasqaykipi hinapas wak waqrakunaqariki rikchakun Juda nacionniyoq runakunata mana sayariypas atinankukama cheqerachiq nacionkunamanmi, chaynam wak herrerokunapas hamurqa chay cheqerachiq nacionkunapa atiyininta waqrata qoruchkaq hina qorurunankupaq. Arí, chay nacionkunaqariki Juda nacionta waqrapachkaq hinam chaypi *yachaqkunata cheqerachirqa —nispa.

Revelacionpi tupuna cordel rikusqanmanta

2 ¹Huktawan qawarispaymi revelacionniypi rikururqani tupuna cordel aptarayachkaq runata. ²Chaymi payta tapurqani:

—¿Maytataq richkanki? —nispa.

Hinaptinmi payñataq niwarqa:

—Ñoqaqa richkani Jerusalen llaqta tupuqmi, chaynapim yachamusaq imayna anchoyoqmi hinaspa imayna largoyoqmi kasqanta —nispa.

³Hinaptinmi qawachkaptiy chay ñawpaq rimapayawaqniy angel pasakurqa hinaptinmi huk angelñataq taripaykamuspan ⁴nirqa:

—Wak cordel aptarisqa mozoman kallpaspaykiyá kaynata nimuy: “Mana murrallayoqñam Jerusalen llaqtaqa runakunapa *yachasqan kanqa, chaynaqa kanqa runakunapas hinaspa animalkunapas nana-nanaq kasqanraykum. ⁵Ichaga Tayta Diosmi kaynata nin: ‘Jerusalen llaqtapa muyuriqninpiqa ñoqam kasaq nina mura-lla hina, kanchariyniypas kanqa chay llaqtapa chawpinpim’ nispa.”

Runankunataqa Tayta Diospuni salvananmanta

⁶Tayta Diosmi nin kaynata:

iYaw norte lawpi *yachaqkuna,
qamkunaqa chaymantayá ayqekuychik!
iTukuy hinastinmanmi cheqerachikichik!

⁷iBabilonia nacionpiña yachakuq
Sion llaqtayoqkunaqa ayqepaqyá-ayqekuychik!

⁸Kanchariyninwan kachamuwaqniy Llapallan Kamachiq
Tayta Diosmi kaynata nin,
qamkunata salteaq nacionkunapa contranpi kaq
Tayta Diosmi kaynata nin:

Ñawi ruruy tuksirurqmanmi rikchakun
qamkunata imanarusuqnikichikpas runaqa.

⁹Chaynaqariki castigasaqmi paykunataqa,
Sirvientenkunallam qechurunqa paykunataqa.

Chaynapim yachankichik Llapallan Kamachiq
Tayta Dios kachamuwasqantaqa.

- ¹⁰ Yaw Sion Moqopi *yachaqkuna,
chaynaqa qamkunayá takiychik.
Yaw Sion Moqopi yachaqkuna,
chaynaqa qamkunayá kusikuychik.
Ñoqaqariki qamkunamanñam hamuchkani.
Qamkunawan yachanaypañam hamuchkani.
Chaynatam Tayta Diospa nisqanta nini.
¹¹ Chay punchawpiqa achkallaña nacionkunam
Tayta Diosman hukllawakunqaku.
Chaymi payñataq ninqa kaynata:

Ñoqapa runaykunañam kanqa
kay huklaw nacionniyoq runakunapas.
Qamkunawanñam kawsasaq ñoqapas.

Yachankichiktaqmi Llapallan Kamachiq
Tayta Dios kachamuwasqantapas.

- ¹² Tayta Diosmi sapaqchakusqan allpapi
huktawan Juda nacionniyoq runankunata
herenciata hina chaskinqa.
Jerusalen llaqtatapas Tayta Diosmi
huktawan llaqtanpaqña akllanqa.
¹³ Chaynaqa llapallan runakunayá
upallachun Diospa qayllanpiqa.
Chuya *yachanan hanaq pachamanta
hatarimuspanmi hamuchkanña payqa.

Sacerdotekunapa jefen Josueyta revelacionpi qawasqanmanta

3 ¹Chaymantam Tayta Diosqa revelacionniypi qawachiwarqataq sacerdotekunapa
jefen Josueyta. Josueyqa sayachkasqa Tayta Diospa angelninpa ñawpaqninpi,
Josueypa *alleq lawninpiñataqmi sayachkasqa Satanaspayta acusananpaq. ²Hinap-
tinmi Tayta Diosñataq chay acusananpaq sayaq Satanasta qaqcharqa kaynata:

—Satanas, ñoqa Tayta Diosmi qamtaqa qaqchayki. Jerusalen llaqtata akllakuq
ñoqa Tayta Diosmi qamtaqa qaqchayki. Josueyqariki rupachkaq ninamanta kaña-
kuchkaq kaspi hina horqoykusqam —nispa.

³Josueyqa qachallaña pachayoqmi Tayta Diospa angelninpa qayllanpi sayach-
karqa. ⁴Hinaptinmi chay angelqa yanapaqninkunata kamachirqa:

—Chay qachallaña pachankunataqa chusturuychikyá —nispa.

Josueyta qawarispanmi nirqa:

—Chay pachaykikuna chusturuchkaq hinam mana allin rurasqaykikunataqa qe-
churuykiña, chaynaqa suma-sumaq pachakunawanñam pachaykachisqayki —nispa.

⁵Chaymantam payqa yanapaqninkunata kamachirqa:

—Josueypa umanmanyá wankiychik limpio uma wankiwan —nispa.

Chaynapim paykunaqa Josueypa umanta wankiykuspanku suma-sumaq pachakunawan hinachirqaku. Chaynataqa rurarqaku Tayta Diospa angelnin chayllapiraq sayachkaptinmi.

⁶Chaymantam Tayta Diospa angelninqa Josueyman kaynata nirqa:

⁷—Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nisunki: “Sichum ñoqapa munasqayman hina kawsaspa nanachikunaykipaq qosqayta cumplispaqa temploypim kamachikunki, temploypa pationpi kaqkunatapas qamtaqmi nanachikunki, chaynata ruraptikiqa kay yanapaqniykunawan kuskatam churasqayki. ⁸Chaynaqa allintayá uyariway, Sacerdotekunapa Jefe Josuey, uyariwachuntaqyá qanwan huñunakuq sacerdotekunapas, qamkunaqariki kankichik hamuq kaqkunamanta señal hinam. Ñoqaga Ikllirimuq sutiyoq siervoytam pusamusaq. ⁹Ñoqam churaruni Josueypa ñawpaqninpi qanchis waqtayoq rumita, chay rumipiqqa ñoqam qellqasaq. Huk punchawllapim ñoqaga kay nacionniyoq runakunapa mana allin rurasqankuta qechurusaq. Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ¹⁰Chay punchaw chayaramuptinqa qamkunam qayanakunkichik uvas plantaykichikpa hinaspa higos sachaykichikpa llantuyninpi hawkalla tiyakunaykichikpaq. Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini.”

Candeleromantawan aceitunas sachakunamanta

4 ¹Ñawpaqta ñoqawan rimaq angel kutiramuspanmi puñuruq runata rikchachichkaq hina ñoqata rikchachiwarqa ²hinaspa niwarqa:

—¿Imatataq qawachkanki? —nispa.

Hinaptinmi ñoqañataq nirqani:

—Ñoqaga qawachkani qori-puromanta rurasqa candelerotam, chay candeleroqa kasqa umanpi waqaychana aceiteyoqmi, chaypa waqtanpiñataqmi kasqa qanchis mecherokuna, chay mecherokunamanqa aceitem chayasqa qanchis tubontakama. ³Chay candeleroqa waqtanpiñataqmi kachkan iskay aceitunas sachakuna, huknin sacham kachkan chay aceite waqaychanapa *alleq lawninpi hukninñataqmi *ichoq lawninpi —nispa.

⁴Hinaptinmi ñoqañataq chay rimapayawaqniy angelta tapurqani:

—Taytáy ¿ima ninantaq kaykunaqa? —nispa.

⁵Hinaptinmi chay angelñataq niwarqa:

—¿Manachum yachanki kaykunaqa ima ninanmi kasqanta? —nispa.

Hinaptinmi ñoqañataq nirqani:

—Manam Taytáy —nispa.

⁶Chaymi angelñataq Zorobabelman willanaypaq Llapallan Kamachiq Tayta Diospa nisqanta kaynata niwarqa:

—Manam tropakunawanchu nitaq kallpawanchu aswanqa espirituynanmi.

⁷Hatun orqo ¿pitaq qamqa kanki? Qamqa Zorobabelpa ñawpaqninpi chutarikuq pampamanña tikrakurunki. Templota qespichinanpaq rumita horqoptinmi llapa runakuna ninqaku: “¿Ima sumaqmi, ima sumaqmi!” nispanku.

⁸Tayta Diosqa niwarqataqmi:

⁹—Kay temploqa cimientonkunataqa Zorobabelmi churachirqa hinaspaq hina kikintaqmi qespichinqa —nispa.

Chaynapim yachankichik Llapallan Kamachiq Tayta Dios kachamuwasqanta.

¹⁰Templo rurayta qallaykuptinku “¿Imansi qespichinqaku?” niqkunam kunanqa qespichichkaqtaña Zorobabelta qawaykuspa kusikunqaku. (Kay kanchaq qanchis mecherokunaqa rikchakun tukuy hinastin qawaq Tayta Diospa ñawinkunamanmi.)

¹¹ Hinaptinmi ñoqañataq tapurqani:

—¿Ima ninantaq wak candeleropa *alleq lawninpi hinaspa *ichoq lawninpi sayaq aceitunas iskay sachakunaqa? —nispa.

¹² Tapurqanitaqmi:

—¿Ima ninantaq qori tubowan tupanakuq wak aceitunas sachapa iskay kallmankunaqa? Wak qori tubonkunatamiki aceiteqa qelluy-qelluyllaña kallparichkan —nispa.

¹³ Hinaptinmi angelñataq rimapayawarqa:

—¿Manachum yachanki kaykunapa imam ninantaqa? —nispa.

Chaymi ñoqañataq nirqani:

—Manam taytáy —nispa.

¹⁴ Hinaptinmi payñataq willawarqa:

—Kaykunariqi aceitewan talliykachikuspam sapaqchasqa kachkanku Tukuy Kay Pachapi Kamachikuq Señorta servinankupaq —nispa.

Pawachkaq wankusqa qellqa rikusqanmanta

5 ¹ Huktawanmi revelacionniypi qawarispay rikururqani pawachkaq wankusqa qellqata. ² Hinaptinmi angelñataq tapuwarqa:

—¿Imatataq qawachkanki? —nispa.

Hinaptinmi ñoqañataq nirqani:

—Ñoqaqa qawachkani pawachkaq wankusqa qellqatam, wak qellqapa largonqa kasqa isqon metrom, anchonñataqmi kasqa tawa metro parten —nispa.

³ Chaymi payñataq niwarqa:

—Wakpiqa lliw nacionniki ñakasqa kananmantam qellqasqa kachkan, huklawninpim qellqasqa kachkan llapallan suwakuqkuna puchukachisqa kananmanta, huklawninpiña-taqmi qellqasqa kachkan llapallan yanqamanta juraqkuna puchukachisqa kananmanta.

⁴ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata: “Kay ñakaykusqaytaqa ñoqam apachichkani suwakuqpa wasinman yaykunanpaq chaynataq sutiyrayku yanqamanta juraqpa wasinmanpas yaykunanpaq. Chay apachisqay ñakayqa chay wasikunapim kanqa qerunkunapas hinaspa ruminkunapas chinkachisqa kanankama” nispa.

Tupuna canastapi tiyachkaq warmita rikusqanmanta

⁵ Chay rimapayawaqniy angelñataqmi asuykuwaspan niwarqa:

—Kunanñataqyá qawariy wak imam rikurimuqta —nispa.

⁶ Chaymi ñoqañataq tapurqani:

—¿Imamá wak qawasqayqa? —nispa.

Hinaptinmi payñataq niwarqa:

—Wak qawasqaykiqariki huk tupuna canastam. Wak tupunaqa nacionnikipi llapallan runakunapa mana allin rurasqanku tupuqmi —nispa.

⁷ Chay tupuna canastaga kasqa titimanta tapayoqmi, chay tapanta huk kaqnin hoqariy-kuptinmi chay canastapa ukunpiqa warmi tiyachkasqa. ⁸ Hinaptinmi chay angel niwarqa:

—Kay warmiqa rikchakun chay runakunapa mana allin rurasqanmanmi —nispa.

Chaynata niykuwaspanmi chay angelqa tupuna canasta ukuman chay warmita tanqaykurqa hinaspa wichqarurqa chay titimanta tapanwan.

⁹ Huktawan qawarispaymi rikururqani iskay warmikuna rikurimuqta, chay warmikunaqa kasqa wayrapa tanqasqan raprayoqkamam, chay raprankunaqa kasqa cigueña raprankuna hinam. Paykunamá chay tupuna canastata altollanta aparqaku.

¹⁰Hinaptinmi ñoqañataq chay rimapayawaqniy angelta tapurqani:
—¿Maymantaq apachkanku wak tupuna canastataqa? —nispa. ¹¹Hinaptinmi payñataq niwarqa:
—Waktaqa apachkanku Sinar sutiyoq Babilonia nacionpi templota ruranankupaqmi. Chay templota qespirachiptinkum chaytaqa churaykunqaku maymi tiyananpi —nispa.

Guerrapaq tawa carretakuna rikusqanmanta

6 ¹Huktawanmi revelacionniypi qawachkaspay rikururqani guerrapaq tawa carretakunata, chay carretakunaqa lloqsiramurqa iskay bronce orqokunapa chawpinmantam. ²Chay punta kaq carretatam chutachkasqa puka niraq caballokunapa. Iskay kaq carretatañataqmi chutachkasqa yana caballokunapa. ³Kimsa kaq carretatañataqmi chutachkasqa yuraq caballokunapa. Tawa kaq carretatañataqmi chutachkasqa muru-muru caballokunapa. Chay caballokunapa llapallankum kasqa kallpasapakama.

⁴Hinaptinmi ñoqañataq chay rimapayawaqniy angelta tapurqani:

—Taytay ¿ima ninantaq kayqa? —nispa.

⁵Chaymi angelñataq niwarqa:

—Kay tawantin guerrapaq carretakunaqa tawantin espiritukunam, paykunaqa lloqsichkanku Kay Pachapi Kamachikuq Señorpa ñawpaqninmantam. ⁶Chay yana caballokunapa chutasqan carretaqa richkan norte lawpi nacionmanmi, chay yuraq caballokunapa chutasqan carretañataqmi richkan intipa seqaykunanan lawpi nacionman. Chay muru-muru caballokunapa chutasqan carretañataqmi richkan surlawpi nacionman —nispa.

⁷Chay kallpasapa caballokunam ganasllawanña lloqsirqaku tukuy kay pachapi kayman-wakman purimunankupaq hinaptinmi chay rimapayawaqniy angelñataq paykunata nirqa:

—Tukuy kay pachapiyá kayman-wakman purimuychik —nispa.

Chaymi caballokunapa chaynata ruramurqaku.

⁸Chaymantañataqmi Tayta Dios qayarimuwarqa:

Qaway Zacarias, wak norte law nacionman lloqsirqkunam paykunapa contranpi piñakuyuniymanta chayraq sonqoyta tiyaykachinku —nispa.

Josueyman corona hinachisqankumanta

⁹Tayta Diosmi rimapayawaspan kaynata niwarqa:

¹⁰—Riyá Heldaiman, Tobiasman hinaspa Jedaíasman, paykunamantayá mañakamuy qori-qollqenkuta. Hina chay punchawllataqyá pasay Sofoniaspa churin Josiaspa wasintapas. Paykunaqariki Babilonia nacionman preso pusasqa kasqankumantam kutiramunkuña. ¹¹Chay qori-qollqe huñusqaykiwanmi rurachinki huk coronata hinaspam chay coronataqa churanki Josadacpa churin sacerdotekunapa jefen Josueypa umanman. ¹²Josueytam ñoqa Tayta Diospa nisqayta kaynata ninki: “Kayqayá chay Ikllimuqwan sutichasqa runaqa, paymi kikinpa sapinmanta ikllimuspan ñoqa Tayta Diospa temployta huktawan hatarichinqa. ¹³Payqa ñoqa Tayta Diospa temployta huktawan hatarirachispanmi reypa chashkinankunata chaskispa ancha reqsisqa kanqa, reypa tiyananpi tiyaykuspanmi gobiernanqa, chaynapim reypa tiyananpi sacerdote kanqa, iskayninwanmi payqa allinlla kanqa” nispa. ¹⁴Josueypa coronanqa Tayta Diospa templonpi churasqam kanqa. Chaypiqa kanqa Helem sutiyoq runata, Tobias sutiyoq runata, Jedaías sutiyoq runata hinaspa Sofoniaspa churin Henta yuyarinankupaqmi.

¹⁵—Karu-karu llaqtakunamanta runakuna hamuspam yanapakunqaku Tayta Diospa templon huktawan hatarichiypi. Chaynapim yachankichik ñoqataqa Llapallan Kamachiq Tayta Dios kachamuwasqanta, tukuy kaykunaqa pasakunqa yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyninkunata kasukuptikichikmi.

Yanqalla ayunaymanta

7 ¹Rey Dario tawa watamanña gobiernachkaptinmi chay tawa kaq watapa isqon kaq killanpi otaq Quisleu killapi hinaspa chay killapa tawa kaq punchawninpi ñoqa Zacariasman Tayta Dios rimapayawarqa. ²Chay punchawkunapim Betel llaqtapi *yachaqkuna kacharqaku Sarezer sutiyoq runatawan Regem-melec sutiyoq runata. Paykunataqa runankunatawanmi kacharqaku Tayta Diospa yanapakuynin mañakamunankupa ³chaynataq Llapallan Kamachiq Tayta Diospa templonpi kaq sacerdotekunatapas hinaspa Diosmanta willakuqkunatapas kaynata tapumunankupa: —¿Hinaraqchum waqasaqku hinaspa ayunasaqku pichqa kaq killapiqa imaynam watan-watan rurasqaykuman hina? —nispa.

⁴Chaymi Llapallan Kamachiq Tayta Dios rimapayawaspan niwarqa:

⁵—Qamqa nacionnikipi llapallan runakunamanyá sacerdotekunamanwan kaynata nimuy: “Qamkunaqa qanchis chunka watamantaraq chay pichqa kaq killapi hinaspa qanchis kaq killapi ayunastin waqaspaykichikqa manam ñoqapaqchu ruraraqankichik. ⁶Mikukuspaykichikpas upyakuspaykichikpas kikillaykichikpaqmi chaykunataqa ruraraqankichik” nispa. ⁷¿Manachum Tayta Diosqa ñawpaqmantaraq willakuqninkunawan hina kaynata rimarirqa? Chaynataqariki rimarirqa Jerusalen llaqtapi *yachaqkuna hawkalla hinaspa achkallaña kawsakuchkaptinkum, hina chaynallam kawsakuchkarqaku muyuriqnin llaqtakunapi yachaqkunapas chaynataq Neguev lawpi yachaqkunapas hinaspa waqtakunapi *yachaqkunapas.

Mana kasukuq kasqankurayku preso pusasqa kasqankumanta

⁸⁻⁹Chaymantam Llapallan Kamachiq Tayta Diosqa ñoqa Zacariasman rimapayawaspan kaynata willachiwarqa:

—Qamkunaqa allin arreglota runamasikichikwan ruraspayá kuyapayakuqña hinaspa llakipayakuqña kaychik. ¹⁰Amayá ñakarichiyichikchu viudakunataqa nitaq mana tayta-mamayoqkunatapas nitaq forastero runakunatapas nitaq wakchakunatapas, amataqyá piensaychikchu runa masikichikwan mana allinlla ruranakuytaqa. ¹¹Qamkunaqa manam uyariyta munarqankichikchu, llapallaykichikmi qepanchakuruwaspaykichik mana kasukuqña karqankichik hinaspa upa tukururqankichiktaq. ¹²Rumi sonqo rikurirupaykichikmi mana munarqankichikchu Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diospa yachachikuyniykuna hinaspa kamachikuyniykuna kasukuyta. Chaykunataqa espirituypa yanapakuyninwanmi ñawpaqmantaraq willachirqani ñoqamanta willakuqkunawan. Chayraykum Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosqa llumpa-llumpayta piñakuruspay ¹³kaynata nirqani: “Imaynam qamkunapas qayachkaptiy mana uyariwayta munarqankichikchu, chaynam ñoqapas qayakuwaptikichikqa manataq uyarisqaykichikchu. ¹⁴Chayraykum qamkunataqa wayra-parapa apasqanta hina cheqerachirqaykichik mana reqsisqaykichik nacionkunaman, chaynapim nacionnikichikpas tikratururqa mana pipapas purinan chunniqmanña. Sumaqllaña naciontam qamkunaqa tikrarurqankichik purmachkaq nacionmanña” nispa.

Tayta Diospa imam prometekusqanmanta

8 ¹⁻²Llapallan kamachiq Tayta Diosmi rimapayawaspan kaynata niwarqa:

Sion Moqopi *yachaqkunataqa
kikillaypaqña kananpaqmi kuyakuni.
Sion Moqopi yachaqkunataqa
piñakuywanmi kikillaypaqña kuyakuni.

³ Tayta Diosmi kaynata niwarqa:

Ñoqaqa kutikusaqñam Sion Moqopi llaqtaman.
Yachakunaypaqmi kutikusaqña Jerusalemman.
Jerusalen llaqtam sutichasqa kanqa
Cheqap Kaqkunapa Kanan Llaqtawan.
Chaynapim Llapallan Kamachiq Tayta Diospa orqonpas
sutichasqa kanqa Paypaq Sapaqchasqa Orqowan.

⁴ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi niwarqa:

Jerusalen llaqtapa plazankunapiqa
samarinqakuraqmi machuchakunapas.
Jerusalen llaqtapa plazankunapiqa
samarinqakuraqmi payachakunapas.
Sinchi yuyaqa kasqankuraykum
tawnachantinkamaraq samarinqakupas.

⁵ Chay llaqtapa plazankunaqa

pukllaq qari wawakunawanmi huntarinqa.
Chay llaqtapa plazankunaqa
pukllaq warmi wawakunawanmi huntarinqa.

⁶ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi niwarqa:

Chay tiempopiqa puchuq runaykunam admirakunqa.
Ñoqapaqmi ichaqa mana admirakuypaqchu kanqa.
Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nini chaynataqa.

⁷ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi niwarqa:

Runaykunataqa ñoqapunim libramusaq
intipa qespimunam nacionkunamanta.
Runaykunataqa ñoqapunim libramusaq
intipa seqaykunan nacionkunamanta.

⁸ Pusaramuptiymi Jerusalemña *yachakunqaku.

Chaynapim runaykunaña kanqaku.
Chaynapim kasaq confiakunanku Diosninku.
Chaynapim kasaq allin ruraq Diosninku.

⁹Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi kaynata niwarqa:

—Qamkunaqariki Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diospa temploy cimientasqa kasqan punchawkunapim uyarirqankichik ñoqamanta willakuqpa imam nisuusqaykichikta, chaynaqa kallpanchakuychikyá temploy hatarichinaykichikpaq. ¹⁰Temploypa cimientonta manaraq churachkaptinkuqa manam runakunapas pagonkuta chaskirqakuchu, animalninkupa llamkasqanmantapas manam chaskirqakuchu, runakunapas

enemigonkuraykum hawkaqa mayman puririytapas mana atirqakuchu, ñoqamiki llaqa runakunataqa runamasinpa contranpi hatarirachirani. ¹¹ Ichaqa runaykunamanta kunan puchuq runakunawanqa manam chay ñawpa tiempokunapi hinañachu rurasqa. Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi chaynata nini. ¹² Hawka kawsakuspañam paykunata imakunatapas tarpukunqaku, uvas plantankupas sumaqllatanam rururinga, chakrankupas chaynataqmi rururinga. Chakrakunapas sullakunapa sullarisqanmi kanqa, kay puchuq runakunamanmi tukuy kaykunata qosaq herencianku kananpaq. ¹³ Juda castakunawan Israel castakuna, tukuy nacionkunapim ñakasqa qarqankichik, kunanmi ichaqa qamkunata salvaykuspay paykunapaq bendicion kanaykichikpaña rurasqaykichik. Chaynaqa ama manchakuspayá kallpanchakuychik.

¹⁴—Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Abueloykichikkuna piñarachiwaptinmi paykuna castigaruyta tantearurqani, paykunataqa manamá llakipayarqanichu. ¹⁵ Chayman hinam kunanpas tantearuni Jerusalem llaqtatawan Juda castakuna yanapaykuytaña. Chaynaqa amayá manchakuychikchu. ¹⁶ Chaynaqa kayna kamachisqayman hinayá ruraychik: Qamkunaqa amayá llullanakuychikchu. Cortekichikkunapipas cheqap allin arreglotayá ruraychik. ¹⁷ Runamasikichikpa contranpi mana allin ruraytaqa amayá piensaychikchu. Amataqmi kuyankichikchu yanqamanta juraytaqa. Tukuy chaykunataqa cheqninim. Chaynatam nini ñoqa Tayta Dios.

¹⁸⁻¹⁹ Llapallan kamachiq Tayta Diosmi rimapayawaspan niwarqa:

—Tawa kaq killapi, pichqa kaq killapi, qanchis kaq killapi hinaspa chunka kaq killapi ayuno rurasqaykichikqa tikrakurunga llumpay kusikuymanñam, Juda castakunapaqmi chay punchawkunata tikrakurunga kusikuy fiestakunamanña. Chaynaqa munaypaqyá-munaychik cheqap kaqkunatawan hawka kawsakuytaña.

²⁰—Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Hamunqakuraqmi achka-achka runakuna, chayamunqakuraqmi achka llaqtapi *yachaq runakuna. ²¹ Hinaptinmi huklaw llaqtapi yachaq runakuna ringaku huklaw llaqtapi yachakunaman hinaspa paykunata ninqaku: “Hakuwá risun Tayta Diospa favornin mañakuq, Llapallan Kamachiq Tayta Diostayá ñoqawan kusa maskamusunchik” nispa. ²² Hinaptinmi Jerusalem llaqtaman ringaku achka-achka runakuna, ringakutaqmi hatun nacionniyoq runakunapas, chaymanqa ringaku Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosta maskaspa favorniyta mañakunankupaqmi. ²³ Chaynaqa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kaynata nini: Chay punchawkunapiqa huklaw nacionniyoq hinaspa sapaq idiomakuna rimaq chunka runakunam hapikurunga Juda casta runamanta hinaspa payta ninqaku: “Qamkunawan riytam munaniku, uyarirunikum Dios yanapasusqaykichikta” nispa.

Muyuriqninpi nacionkuna castigasqa kananmanta

9

¹ Hadrac nacionpa contranpim Tayta Dios willachiwarqa.

Damasco llaqtapa contranpim Tayta Dios willachiwarqa:
Ñoqa Tayta Diosqa qawachkanim llapallan runakunataqa.
Qawachkanitaqmi Israelpa llapallan ayllunkunataqa.

² Hamat nacionpi *yachakunatapas ñoqapunim qawachkani.
Damasco llaqtawan hichpalla kasqanraykum qawachkani.
Yachaysapa Tirotawan Sidon llaqtatam qawachkani.

³ Tiro llaqtayoqkunata murallatam hatarirachinku.
Qollqetapas ñutu allpata hinañam huñukurunku.
Qoritapas ñanpi mituta hinañam montokurunku.

- ⁴ Ichaga ñoqa Tayta Diosmi paykunataqa wakchayarachisaq.
 Lamar qochapi munaychakuyninkutapas ñoqam chinkarachisaq.
 Chay llaqtataqa ñoqapunim ninawan ruparachisaq.
- ⁵ Ascalon llaqtapi yachaqkunapas
 chayta qawaykuspam mancharikunqaku.
 Gaza llaqtapi *yachaqkunapas
 wachakuq hinaraqmi qewiykachanqaku.
 Ecron llaqtapi yachaqkunapas
 manaña ima rurakuy atiqmi rikurirunqaku.
 Gaza llaqtapaq mana reyniyoqñam rikurirunqa.
 Ascalon llaqtapaq mana pipa yachasqanñam rikurirunqa.
- ⁶ Asdod llaqtapiqa yachanqaku forasterokunañam.
 Filistea runakunapa hatunchakuynintaqa tukurusqañam.
- ⁷ Paykunamantaqa yawarniyoc
 aycha mikusqankutapas qechurusaqmi.
 Paykunamantaqa millakuypaq kaqkuna
 mikusqankutapas qechurusaqmi.
 Ichaga paykunamantapas puchuqkunam
 Israel nacionpa Diosninpaqña kanqaku.
 Chaynapim chay puchuqkunaqa
 Juda nacionpi kamachikuq hinaraq kanqaku.
 Ecron llaqtayoqkunañataqmi
 Jebus runakuna hinaraq kanqaku.
- ⁸ Ñoqaqa runaykunapa muyuriqninpi sayaykuspaimi waqaychasaq.
 Salteaqquna kayman-wakman purinanmantam waqaychasaq.
 Ñakarichiqkunaqa manañam pasanqachu chaynintaqa.
 Kunanqariki kikiypuniñam waqaychasaq paykunataqa.

Israel nacionpa hamuq reyninmanta

- ⁹ iSion llaqtapi *yachaqquna,
 qamkunaqa llumpayllatañayá kusikuychik!
 iJerusalen llaqtapi yachaqquna,
 qamkunaqa kusikuymantayá qapariychik!
 Reynikichikqa qamkunamanmi hamuchkan.
 Allin ruraq kaspam hamuchkan.
 Payqa vencesqanmantam hamuchkan.
 Asnopi silladam humildella hamuchkan.
 Carga asnopa wawanpim hamuchkan.
- ¹⁰ Ñoqaqa chinkarachisaqñam
 Efrain castakunapa guerrapaq carretankutapas.
 Ñoqaqa chinkarachisaqñam
 Jerusalen llaqtapa guerrapaq caballonkutapas.
 Ñoqaqa chinkarachisaqñam
 paykunapa guerrapaq flechana arconkutapas.
 Nacionkuna hawkaña kananpaqmi
 qamkunapa reynikichik paykunata rimapayanqa.

Chaynapim lamar qochamanta qallaykuspan
 huknin lamar qochakama gobiernanqa.
 Eufrates mayumanta qallaykuspam
 kay pachapa cantonkama gobiernanqa.

Israel nacionta Tayta Dios salvaykusqanmanta

- ¹¹ Yawarwanmi ruraraqanchik contratota,
 chayraykum qamkunamanta kaq presokunata
 libraykusaq mana yakupa kanan pozomanta.
- ¹² Librasqa kanaykichikpaqmi confianzawan
 lliw presokunaqa suyachkankichik,
 chaynaqa murallasqa llaqtaykichikmanyá kutikuychik.
 Kunanmi qamkunaman willachkaykichik,
 ñoqaqa ñawpaqmantapas iskay
 kuti mastaraqmi kutichipusqaykichik.
- ¹³ Juda casta runakuna,
 guerrapaq flechanayta hinam preparachkaykichik.
 Efrain casta runakuna,
 guerrapaq flechaykunata hinam preparachkaykichik.
 Sion llaqtapi *yachaqkuna,
 qamkunaqa valeroso runapa espadan hinam kankichik.
 Grecia nacionpi yachaqkuna,
 paykunata hatarirachispam vencerachisqaykichik.
- ¹⁴ Tayta Diosqa runankunapa hawanpiñam rikurirunqa.
 Paypaqa flechanpas llipyay hinaraqmi lloqsirunqa.
 Señor Diosqa cornetata tocachkaq hinam qayarikunqa.
 Señor Diosqa wayra-para hinam surlawmanta hamunqa.
- ¹⁵ Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi
 paykunataqa waqaychanqa.
 Chaymi paykunaqa enemigonkunata venceruspa
 convidota ruranqa.
 Enemigonkupa warakasqan rumikunatam
 paykunaqa saruparunqaku.
 Vinotapas tomaruspam sinkakuna
 hinaraq qayaykachakunqaku.
 Medianopi yawar hunta hinaraqmi
 paykunaqa huntasqa kanqaku.
 Altarpa waqrachankunaman chaqchunanku mediano hinaraqmi kanqaku.
- ¹⁶ Yupaychasqanchik Tayta Diosmi
 runankunata salvaykuwasun.
 Chay tiempopiqa ovejakunata hinam
 runankunata salvaykuwasun.
 Chaynapim runankunaqa Diospa
 allpanpiña kancharisunchik.

Coronapi alhaja rumikuna
hinam kancharisunchik.

- ¹⁷ ¡Mayna allinraq kanqa chay allpaqa!
¡Mayna sumaqraq kanqa chay allpaqa!
Trigopas manaña pisiptinmi mozokunapas
poqosqallaña kanqaku.
Vinopas mana pisiptinmi doncellakunapas
poqosqallaña kanqaku.

Runankunataqa Tayta Dios librananmanta

10 ¹ Poqoy tiempopiyá parachimunapay
Tayta Diosta mañakuychik.

Tayta Diosqa llipyarichispam
sinchillataña paraykachipusunkichik.
Payqa sapakamamanmi
sumaqllaña plantakunata qosunkichik.

- ² Taytacha-mamachakunapa rimasqankuqa llullallam.
Adivinaq runakunapa imapas qawasqankuqa yanqallam.
Mosqoyninkumanta willakusqankuqa mana valeqllam rikurirun.
Paykunapa consuelakusqankuqa mana valeqñam rikurirun.
Runakunataqa chullaruq ovejakuna hinañam purillachkanku.
Mana michiqniyoq ovejakuna hinam ñakarillachkanku.

- ³ Chayraykum Tayta Dios nin kaynata:

Michiqkunapa contranpim piñasqa kachkani ñoqaqa.
Runaykuna pusaqkunatam castigasqa ñoqaqa.
Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi runaykunataqa yanapasaq.
Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi Juda castakunataqa yanapasaq.
Guerrapaq kallpasapa caballota hinam rurarusaq.

- ⁴ Juda castamantam lloqsimunqa
wasipa esquinanpi hapiq rumiqa.
Paykunamantam lloqsimunqa
karpata takyachiq estacaqa.
Juda castamantam lloqsimunqa
guerrapaq flechana arcoqa.
Paymantam lloqsimunqa
llapallan gobiernaqkunataqa.

- ⁵ Soldadokuna hinam paykunataqa kanqaku.
Ñankunapipas soldadokuna hinam mituta sarupanqaku.
Tayta Diospuni yanapasqanraykum paykunataqa peleanqaku.
Sillada tropakunatapas penqaymanmi paykunataqa churanqaku.

- ⁶ Juda castakunataqa ñoqapunim kallpanchasaq.
Josey castakunataqa ñoqapunim salvaykusaq.
Paykunataqa llaqtankumanñam kutichisaq.

Ñoqaqa llakipayanim paykunataqa.
Manam qarqoruqnin Diospaqñachu
hapiwanqaku paykunaqa.

Paykunapa yupaychasqanku Tayta Diosmi kani.

Mañakuwasqanku uyariyquq Tayta Diosmi kani.

⁷ Efrain castakunaqa kallpasapa soldado hinam kanqaku.

Vino tomaqkuna hinam tukuy sonqonkuwan kusikunqaku.

Wawa-churinkupas chaykunata qawaykuspam kusikunqaku.

Tayta Diosraykum tukuy sonqonkuwan kusikunqaku.

⁸ Paykunataqa kikiypunim qayarisaq.

Paykunataqa kikiypunim huñurusaq.

Preso kasqankumantam libraykusaq.

Chaynapim achka-achkaman mirarunqaku.

Ñawpaq tiempopi hinaraqmi mirarunqaku.

⁹ Maqchichkaq hinam nacionkunaman

cheqerachisaq paykunataqa.

Chaywanpas karu llaqtakunapim

yuyariwanqaku ñoqataqa.

Chaynapim wawa-churintin kawsaruspanku

hina wawa-churintinta kutimunqaku.

¹⁰ Egipto nacionmantam kutichimusaq.

Asiria nacionmantam huñumusaq.

Galaad lawmanñam pusamusaq.

Libano lawmanñam pusamusaq.

Manaña sitiopas kanankamam huñumusaq.

¹¹ Lamar qocha hinaña sasachakuykunapa

chawpintam ñoqaqa pasarachisaq.

Lamar qochapa hoqarikusqantapas

ñoqam waqtaparusaq.

Nilo Mayupa ukullay-uku yakunkunapas chakirunqam.

Asiriapa hatunchakuyninpas kanqa wischusqam.

Egiptopa munaychakuyninpas kanqa qechusqam.

¹² Kikiy Tayta Diosñam kallpanchasaq runaykunataqa.

Chaynapim ñoqata yupaychawastinña kawsanqaku paykunaqa.

11 ¹ Yaw Libano orqo, yaykumuq ñannikikunatapas kichariyá.
Qampaqa cedro sachaykikunapas kachun kañasqayá.

² Yaw cipres sacha, qaparkachayñayá qamqa.

Ñam wichiyykunña chaypi kaq cedro sachaqa.

Chaypi kaq hatun sachakunaqa ñam wichiyykunña.

Yaw Basan lawpi encina sachakuna,

qamqa aullakuchkaq hinayá waqakuyña.

Sipuy-sipuy sachakunaqa ñam wichiyykunña.

³ Michiqkunapa qaparkachasqantayá uyariychik.

Michinanku sumaqlña pastonkum purmarunña.

Malta leonkunapa ñawrawyasqantayá uyariychik.
Jordan Qechwapi sumaqlaña montekunam purmarunña.

Iskay michikunamanta

⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosmi kaynata niwarqa:

—Wañuchinapaq kaq ovejakunataqa qamñayá michimuy. ⁵Chay ovejakunataqariki rantiqkunam mana pipapas “ama” nisqan wañuchinku hinaptinmi *rantikuqkunapas kaynata ninku: “Alabasqayá kachun Tayta Dios, ñoqaqariki apuyaruniñam” nispa. Chaynapim kikin oveja michikunapas mana llakipayarinkuchu. ⁶Noqapas kay nacionpi *yachaq runakunamantaqa manañam huktawañqa llakipayarikusaqchu, sapakamatam ñoqaqa entregaykusaq runamasinkupa munaychakuyninmanña chaynataq reyninkupa munaychakuyninmanña, paykunañam nacionninkuta purmarachinqa, paykunapa munaychakuyninmantapaq manam pitapas librasaqchu. Chaynatam nini Ñoqa Tayta Dios.

⁷Chaynapim ñoqaqa chay wañuchinapaq kaq ovejakuna michiytaña qallaykurqani, chaynataqa rurarqani negociantekunapaqmi. Chaypaqmi iskay tawnakunata hapiykurqani, huknintam suticharqani Kusichikuq Tawnawan, huknintañataqmi suticharqani Hukllawanachiq Tawnawan. Chaynapimá ñoqaqa chay ovejakunata michirqani. ⁸Chaynapim ñoqaqa huk killallapi kimsa michikunata qarqorurqani.

Ovejakunapas llumpa-llumpaytañam amirachiwarqa, paykunapas cheqnipaku ruwarqañam. ⁹Chaymi ovejakunataqa kaynata nirqani:

—Manañam qamkunataqa michisqaykichikñachu. Wañuptikichikpas manam imapas qokuwanñachu, chinkaruptikichikpas manam imapas qokuwanñachu. Puchukunapas lliwyá mikunakuruychik —nispa.

¹⁰Hinaptinmi kusichikuq sutiyoq tawnayta hapiykuspay pakirurqani, chaynataqa rurarqani llapallan nacionkunawan Tayta Diospa contrato rurasqanqa pakisqaña kasqanta qawachinaypaqmi. ¹¹Chay punchawpimá chay contratoqa yanqachasqa karqa hinaptinmi chay ovejakunawan negociaqkunapas chay imam rurasqayta qawaykuspa yacharqaku Tayta Diospa palabran kasqanta. ¹²Chaymi paykunata nirqani:

—Munaspaykichikqa llamkasqaymantayá pagaykapuwaychik, mana munaspapa amataqyá pagawaychikchu —nispa.

Hinaptinmi pagawarqaku kimsa chunka qollqeta.

¹³Hinaptinmi Tayta Diosñataq niwarqa:

—Chaynasu pagaykusuyayki qollqetaqa manka ruraqmanyá wischuykamunki —nispa.

Chaynapim ñoqaqa Diospa templonpi kaq manka ruraqman wischuykamurqani.

¹⁴Chaymantam ñoqaqa Hukllawanachiq sutiyoq tawnayta hapiykuspay pakirurqani, chaynataqa rurarqani Juda nacionwan Israel nacion manaña hukllaña kasqankuta qawachinaypaqmi. ¹⁵Hinaptinmi Tayta Diosñataq niwarqa:

—Kunanñataqyá hapiy michiqpa huk tawnanta hinaspayá tikrakuruy mana imapas qokuq michiqmanña. ¹⁶Kay nacionpi michinanpaqmi churamusaq chinkaruy ovejakunapas mana watukuq michiqta, payqa manam maskanqachu qeparuy ovejakunatapas nitaqmi hampiykunqachu chakin pakisqa ovejakunatapas. Payqa manam mikuchinqachu kawsaqraq ovejakunatapas, aswanqa wiran ovejakunata nakakuykusparaqmi mikukunqa. Chaki sillunkunatapas payqa lliwmi wikaparunqa.

¹⁷ ¡Mallapiray rikukunqa
mana valeq michikunaga!
¡Mallapiray rikukunqa

ovejakuna saqeruq michiqkunaqa!

Chayna michiqkunapaqa makinpas
espadawan kuchusqayá kachun.

Chayna michiqkunapaqa *alleq ñawinpas espadawan tuksisqayá kachun.

Chayna runapaqa makinpas chakiruchunyá.

Paypaqa alleq ñawinpas ñawsayaruchunyá.

Jerusalen llaqta librasqa kananmanta

12 ¹Ñoqa Zacariasmanmi Israel nacionmanta Tayta Dios willawarqa. Tayta Diosqa cielokunatam chutarirqa, paymi kay pachapa cimientontapas churarqa, paytaqmi runakunamanpas kawsaq espiritunta qorqa, paymá niwarqa:

²—Ñoqam Jerusalen llaqtata tikrurusaq vino huntayoc vasota hina hinaptinmi chayta tomaq muyuriqninpi llapallan nacionkuna sinkarunqaku, chaynaqa rikurirunqaku Juda nacionpa hinaspa Jerusalen llaqtapa contranpi guerrawan muyuruq hamuspankum.

³Llapallan nacionkuna Jerusalen llaqtapa contranpi hatariruptinmi chay tiempopiqa llaşa-llasaq rumiman hinaña tikrurusaq Jerusalen llaqtata. Pipas chay rumi hoqariy muñaqqa kikillanmi ikipakurunqa. ⁴Chay tiempopim ñoqa Tayta Dios llapallan caballokunata mancharirachisqa, chay caballo sillakuqkunatapas locoyarachisqami. Juda castakunata waqaychaspam nacionkunapa llapallan caballonkunatañaataq ñawsayarachisqa. ⁵Chaymi chaykunata qawaykuspa Juda nacionpi kamachikuqkunañaataq sonqonkupi kaynata ninqaku: “Jerusalen llaqtapi *yachaqkunaqa kallpasapallañam kachkanku, chaynaqa kachkanku Llapallan Kamachiq Tayta Dios paykunapa Diosnin kasqanraykum” nispa. ⁶Chay tiempopim Juda nacionpi kamachikuqkunata tikrurusaq yantapa chawpinman sansa wischuykusqaman, paykunataqa tikrurusaq gamillakunapa chawpinpi ratachkaq mecheromanmi hinaptinmi paykunapa muyuriqninpi kaq nacionkunata kaynaman-waknaman kañarunqaku. Jerusalen llaqtapa huktawanmi runakunapa yachasqan kanqa hina kikin Jerusalenpi.

⁷—Ichaqa ñoqa Tayta Diosqa Juda castakunataraqmi puntataqa salvasaq, chaynataqa rurasqa Davidpa castankuna hinaspa Jerusalen llaqtapi *yachaqkuna ancha reqsisqa kasqankuwan Judapa wakin castankumanta mana hatunchakunankupaqmi. ⁸Chay tiempopiqa ñoqa Tayta Diosmi Jerusalen llaqtapi yachaqkunata waqaychasaq, chay tiempopiqa wichi-wichi purikuq runapas Rey David hina kallpasaparaqmi rikurirunqa, Rey Davidpa castankunañaataqmi rikurirunqa Dios hinaraq. Paykunapa rikurirunqaku ñawpaqninku riq Tayta Diospa angelnin hinaraqmi. ⁹Chay tiempopiqa kikiypunim alistakuykusaq Jerusalen llaqtapa contranpi hamuq llapallan nacionkunata chinkarachinaypaq.

¹⁰—Chay punchawkunapiqa Davidpa castankunamanwan Jerusalen llaqtapi *yachaqkunamanmi huntaykusaq llakipayakuq hinaspa ruegakuq espirituwan. Paykunapa chay tuksirusqankutam qawawanqaku, paykunapa waqanqaku sapachallan wawamantapas waqachkaq hinam, punta kaq wawamantapas waqachkaq hinam aminankukama waqanqaku.

¹¹Chay punchawpiqa Jerusalen llaqtapim runakuna waqanqaku, paykunapa waqanqaku Meguido pampapi Hadad-rimon sutiyoq taytachankumanta waqachkaq hinam. ¹²Chay Israel nacionpi yachaqkunaqa sapa-sapa familiantinmi waqanqaku. David castamanta kaq familiakunam sapaq lawpi waqanqaku, paykunapa warminkupas sapaq lawpim waqanqaku. Natan castamanta kaq familiakunapas sapaq lawpim waqanqaku warmintin. ¹³Leviy castamanta kaq familiakunapas sapaq lawpim waqanqaku warmintin. Semei castamanta kaq familiakunapas sapaq lawpim waqanqaku warmintin. ¹⁴Sapa-sapaq lawpimá waqanqaku wakin castakunamanta kaq familiakunapas, waqanqakuqa hina warmintinkamam.

13 ¹—Chay tiempopiqa huk pukyu llamanta yaku lloqsiptinmi chay yakupi Davidpa castankuna huchankumanta chaynataq millakuypaq kayninkumanta mayllakun-gaku. ²Chay punchawkunapiqa Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi Israel nacionmanta chinkarachisaq taytacha-mamachakunapa sutinta chaynapí amaña yuyariyllapas-yuyari-naykichikpaq. Nacionmantaqa chinkarachisaqtaqmi ñoqamanta willakuq tukuqkunatapas chaynataq millakuypaq rurachiq espiritukunatapas. Chaynatam nini ñoqa Tayta Dios.

³—Chayna willakuqkunamanta pipas willakuytaraq munaptinqa kikinpa tayta-mamallanmi kaynata ninqa: “Qamqa Tayta Diospa sutinpi llullakuna rimasqay-kiraykum wañunkipuni” nispa. Chaynapim kikinpa tayta-mamallan willakuchkaptin paytaqa tuksiruspa wañurachinqa. ⁴Chay tiempopiqa ñoqamanta willakuq tukuq-kunapas penqakurunqakuñam revelacioninku willakusqankumantapas, runakunata engañanankupaqaqqa manañam churakunqakuñachu willakuqkunapa qachqa capan-wanqa. ⁵Paykunapa sapakamam ninqaku: “Ñoqaqa manam Diosmanta willakuqchu kani aswanqa chakrapi llamkaqlam. Ñoqaqa warma kayniymantam hina chakralla-pi llamkaq kani” nispa. ⁶Hinaptinmi wakin runakunañataq tapunqaku: “Hinaptinqa ñimataq cuerpoykipi kaq heridakunaqa?” nispa. Chaymi payñataq ninqa: “Wasinku-pim amistadniykuna kaynataqa ruraramuwanku” nispa.

Ovejakunapa michiqnin heridasqa kasqanmanta

⁷ Llapallan Kamachiq Diosmi nin kaynata:

Yaw espada,

qamqa rikcharispayá hatariy.

Yaw espada,

michiqniypa contranpiyá hatariy.

Yaw espada,

kuyaqmasiypa contranpiyá hatariy.

Ovejakunapa michiqnintayá wañurachiy,

chaynapim cheqerunqa ovejakunapas.

Sayarirusaqmi uñachankunapa contranpipas.

⁸ Ñoqa Tayta Diosmi nini kaynata:

Tukuy kay Israel nacionpiqa

llapallan runakunamanta

kimsa kaq partenpa iskay partenmi

wañuruspa chinkarunqaku.

Ichaqa llapallan runakunamanta

kimsa kaq partenpa huknin parteqa

hinallam puchurunqaku.

⁹ Chay kimsa kaq parte puchuruqkunataqa

rupachkaq ninantam pasachisaq.

Qollqeta chulluchichkaq hinam chuyanchasaq.

Qorita pruebachkaq hinam pruebasaq.

Hinaptinmi paykunañataq mañakuwanqaku ñoqata.

Ñoqañataqmi uyariykuspay nisaq kaynata:

“Kay runakunaqa ñoqapa runaykunam” nispa.

Chaymi paykunañataq ninqaku kaynata:

“Tayta Diosllam Diosninchikqa” nispa.

Jerusalen llaqtaqa imaynam nacionkunawan kananmanta

14 ¹—Yaw Jerusalen llaqta, hamuchkanñam ñoqa Tayta Diospa castiganay punchawqa, chay punchawpiqa tukuy imaykikunatam llaqtapa chawpinpi rakinakunqaku. ²Chay punchawkunapiqa llapallan nacionkunatam hatarirachisqa qampa contraykipi peleanankupaq, paykunaqa chay llaqtata venceruspam wasikunatapas salteanqaku, chaypi *yachaq warmikunatapas abusarunqakum hinaspa chay llaqta-yoqkunapa partenta presochasqata pusanqaku, chaynapim puchuqllanña chay llaqtapiqa qeparunqaku. ³Ichaqa chay nacionkunapa contranpiqa ñoqa Tayta Diospunim lloqsisqa paykunawan peleanaypaq, ñoqaqa lloqsisqa guerrapi peleachkaq hina peleanaypaqmi. ⁴Chay punchawpiqa ñoqam sayaykusaq Aceitunas Sachakunapa Kanan Moqopi, chay moqoqariki kachkan intipa qespimunan lawman qawaq Jerusalen llaqtapa chimpanpim. Chay moqoqa iskaymanmi rakikurunqa, chaynapim chay rakikuruq hatu-hatun wayqoqa chutarikunqa intipa qespimunan lawmanta intipa seqaykunan lawman. Chaynapim chay rakikuy moqopa hukninqa suchuringa norte lawman, hukninñataqmi suchuringa surlawman. ⁵Qamkunañataqmi ayqenkichik chay rakinarachisqay moqopa hatu-hatun wayqonta, chay wayqoqariki chayanqa Azal lawkamam. Qamkunaqa ayqenkichik pacha kuyuy karuptin abueloykichikkunapa ayqesqanpi hinaraqmi, chay pacha kuyuyqariki karqa Juda nacionpi Rey Uzias gobiernachkaptinraqmi. Yupaychasqaykichik ñoqa Tayta Diosqa hamusqa ñoqallapaqña llapallan sapaqchasqa kaqkunapiwanmi —nispa.

⁶Chay tiempopiqa punchawpas kanqa mana sumaq kanchiqmi, manataqmi kanqachu chiripas nitaq qasapas. ⁷Chay punchawqa kanqa Tayta Diospa reqsisqallanmi. Chay punchawpiqa manam yachanakuchu punchaw kasqanta nitaq tuta kasqantapas, tutaykuqtapas hinallaraqmi achkiyqa kanqa. ⁸Hina chay punchawpitaqmi Jerusalen llaqtamantapas yakukuna kallpayta qallaykunqa, parten yakum kallpanqa intipa qespimunan lawpi Kachi Qocha lawman, partenñataqmi kallpanqa intipa seqaykunan lawpi Mediterraneo Lamar Qocha lawman. Chay yakuqa poqoypipas hinaspa chirawpipas hinallam kallpanqa. ⁹Chay tiempopiqa tukuy kay pachapim kikin Tayta Diospuni gobiernanqa. Chaynapim sapallan Tayta Dios reqsisqa kanqa, sutinpas hina sapallanpam kanqa. ¹⁰Chay tiempopiqa lliw Israel nacionmi pampaña rikurirunqa, Geba llaqtamanta qallaykuspam Jerusalen llaqtapa surlawninpi tarikuy Rimon llaqtakama chaynaqa kanqa. Chaynapim Jerusalen llaqtaqa karunqa altoneqqiña. Chay llaqtapim runakuna *yachankaku Benjamin Zaguan punkumanta qallaykuspa ñawpaq tiempopi kaq punkunta pasaspa Esquina sutiyoq zaguan punkukama. Norte lawmantañataqmi qallaykamunqa Hananeel sutiyoq runapa torren lawmanta hinaspa chutarikunqa reypa uvas saruchinan lawkama. ¹¹Arí, Jerusalen llaqtaqa runakunapa yachasqanñam kanqa, manañam huktawan tunichisqañachu kanqa, aswanqa chaypi yachaqkunapas hawkañam kawsakunqaku.

¹²Ichaqa Jerusalen llaqtapa contranpi guerrawan hatariq nacionkunataqa Tayta Diosmi castiganqa kayna ñakariykunawan. Chay nacionniyoq runakunapaqa sayachkaptillankuraqmi cuerponkupi aychanku ismurunqa, chaynallataqmi paykunapaqa ñawinkupas hina uchku llanpi ismurunqa, paykunapaqa qallunkupas hina simillankupim ismurunqa. ¹³Chay tiempopiqa Tayta Diosmi llaqa runakunapa hawanman kachaykunqa huk manchakuy pantayta, sapakamam soldadomasinpa makinta hapirunqa hinaspa tuksinakurunqaku. ¹⁴Chaynapim Juda lawpi *yachaqkunapas peleanqaku Jerusalen llaqtapi hinaspa paykunaqa muyuriqninkupi kaq llapallan nacionkunapa tukuy

imankunatapas huñurunqaku, achka-achkatam huñurunqaku qori-qollqemanta alhajakunatapas hinaspa pachakunatapas. ¹⁵Chay runakunaman wichiykuq hina ñakariyllam wichiykunqa chay runakunapa campamentonpi kaq caballokunamanpas, mulakunamanpas, camellokunamanpas, asnokunamanpas hinaspa llapallan animalkunamanpas.

¹⁶Jerusalen llaqtapa contranpi hatariq nacionniyoq runakunamanta puchuqkunam watan-watan rinqaku Llapallan Kamachiq Tayta Dios reyninku adoraña. Chayman rispankum paykunaga ruramunqaku Ramada sutiyoq fiestatapas. ¹⁷Sichum kay pachapi runakunamanta pipas mana Jerusalen llaqtata riptinqa hinaspa Llapallan Kamachiq reyninku Tayta Diostapas mana adoraptinkuqa manam para chayanqachu chakrankuman.

¹⁸Egipto nacionniyoq runakunapas mana chayman riptinkuqa manam paykunamanpas para chayanqachu, paykunamanpas Tayta Diosmi kachaykunqa huk hatun ñakariyta imaynam chay Ramada sutiyoq fiestamanpas mana riy munaq nacionkunata castigasqanman hina. ¹⁹Chayna castigasqamá kanqa Egipto nacionpas chaynataq llapallan nacionkunapas Ramada sutiyoq fiestaman mana riyta munaspankuqa. ²⁰Chay tiempopiqa caballokunapa campanillachankunapas qellqasqakamam kanqa “Tayta Diospaq Sapaqchasqa” niq sutiwan. Tayta Diospa templonpi kaq yanukuna mankakunapas kanqa altarpa ñawpaqninpi kaq medianokuna hina Tayta Diospaq sapaqchasqañam. ²¹Jerusalen llaqtapi hinaspa Juda nacionpi kaq llapallan mankakunapas kanqa llapallan kamachiq Tayta Diospaq sapaqchasqañam, chaynapim animalninku ofreceq hamuqkunapas chay mankakunawan servichikuspa ofrecesqanku aychata yanunqaku. Chay tiempopiqa llapallan kamachiq Tayta Diospa templonpiqa manañam kanqachu negociante runakunaga.

MALAQUIASPA QELLQASQAN LIBRO

Kay libroqa Diosmanta willakuq Malaquiaspa sutinwan sutichasqam. Hebreo simipi Malaquias ninanqa “ñoqapa willakuqniy” ninanmi. Malaquiasqa willakurqa pichqa pachak wata manaraq Jesucristo nacechkaptinmi. Juda nacion kaqlamanta hatarichisqa kananpaq Diospa willachisqankuna mana cumplikuptinmi runakunaqa lliw hukmanyarurqaku. Diospaq servicio rurasqankutapas cheqnipakururqakuñam.

Kay willakusqankunaqa kimsaman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun llaqtapi runakunapas hinaspa sacerdotekunapas Diospaq ofrendakuna manaña qosqankumanta. Paykunaqa kawsarqaku Diospa kamachisqankunata qepanchakuruspañam. Malaquiasqa Israel runakunatam huchankumanta uyankupi qaqcharqa (1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun piñakuyninpi Diospa castiganan tiempomanta (3).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun hatun salvacion punchawmanta. Chay punchaw chaymunanpaqmi Tayta Dios kachamunqa paymanta willakuq Eliasta chaynapi ñanninta allichananpaq. Huchankumanta wanakuspa Diostaña kasukuqkunapaq librasqa kaspankum kusikuypi kawsanqaku (4).

Israel nacionta Tayta Dios kuyasqanmanta

1 ¹Israel nacionpa contranpim ñoqa “Malaquiasman Tayta Dios kaynata willawarqa: ²—Ñoqa Tayta Diosqa kuyaykichikmi hinaptinmi qamkunañataq tapuwankichik: “¿Imaynatataq kuyawankikuqa?” nispa. Hinaptinmi ñoqa Tayta Diosñataq nini: “Qamkunataq kuyaykichik imaynam Jacobta kuyasqayman hinam. Esaumi karqa Jacobpa wawqen ichaqa Jacobtam ñoqaqa kuyarqani ³Esautañataqmi cheqnirqani. Esaupa *yachanan orqokunatapas purmarachirqanim hinaspa chakrankunatapas tikrarurqani purun atoqkunapa yachananmanña.”

⁴—“Tuñirachiwaptinchikpas purmachisqa nacionninchiktaqa huktawanmi hatarchisunchik” nispa Esaupa miraynin Edom nacionniyoqkuna rimaptinkupas Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi kaynata niyman: “Huktawan hatarirachiptikichikpas ñoqaqa huktawanmi purmarachisqa. Nacionnikichikqa sutichasqa kanqa Mana Allinpa Kanan Nacionwanñam hinaspa Tayta Diospa Wiñaypaq Piñakunan Nacionwanñam” nispa. ⁵Israel casta runakunañataqmi chaykunata qawaspa ninkichik: “Israel nacionpa linderonkuna mantapas aswan hatunraq kaspam Tayta Diosqa tukuy hinastinpi munaychakun” nispa.

Sacerdotekunata Tayta Dios qaqchasqanmanta

⁶—Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmi sacerdotekunaman kaynata nini: Huk warmaqa respetanmi taytanta, huk sirvientepas respetantaqmi patronninta. Chaynaqa

^a 1:1 Hebreo simipi Malaquias ninanqa: “willakuq” ninanmi.

sichum taytaykichik kaptiyqa çímanasqamá manaqa yupaychawankichikchu? Sichum patronnikichik kaptiyqa çímanasqamá manaqa respetawankichikchu? Sacerdotekunaqa despreciawaspaykichikmi tapukunkichikraq: “¿Imaynanpitaq ñoqaykuqa despreciarqaykiku?” nisparaq. ⁷Qamkunaqa altarniypipas ofrecekawankichik millakuypaq mikuykunatam hinaspa tapuwankichikraq: “¿Imaynanpitaq millakuypaqtaqa ruraraqykiku?” nispa. ⁸Qawasqaykichikman hinaqa çallinchum ñawsa animalkuna, wistu animalkuna hinaspa onqoq animalkuna ofrecekawaynikichikqa? Hinaptinga chayna animalkunatayá pusaychik qamkuna gobiernaqman. ¿Kusikuywanchum payqa chaskiykususpayki imallapipas favorecesunki? Chaynatam nini ñoqa Tayta Dios. ⁹Chaynaqa mañakuwaychikyá qamkunamanta llakipayarikunaypaq. Ichaqa chayna mana valeq ofrendakunata apamuwaspaykichikqa amayá piensasaychikchu imallapipas favorecenaytaqa. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. ¹⁰İma allinraq kanman huk kaqnichik temploypa punkunta wichqaruptikichikqa, chaynapi amañá pipas yanqapaq altarniyta ratachinanpaq. Qamkunawanqa manam kusiqaqchu kachkani, manañam ofrendaykichiktapas chaskisqaykichikchu. ¹¹Ñoqataqa intipa qespimunanan lawmanta qallaykuspam intipa seqaykunan lawkama lliw nacionkunapi hatunchawanku, yupaychawankupapas inciensokunatam kañapuwanku hinaspa qowankutaq suma-sumaq ofrendakunatapas, chaynapim ñoqaga tukuy nacionkunapi reqsisqa kani. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. ¹²Qamkunam ichaqa piñachiwachkankichik: “Tayta Diospa mesanqa millakuypaqmi, millakuypaqtaqmi chaypa hawanpi kaq mikuyninpas” nispa. ¹³Chaywanpas qamkunam despreciawasparaq ninkichik: “İMayna amiruyqañam kaykunaqa!” nispa. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios. Qamkunaqa apamuwachkankichik suwasqa animalkunatam otaq wistu animalkunatam otaq onqoq animalkunatam. Hinaptinga çyaqachum chaykunataqa chaskisqaykichik? Chaynatam nini ñoqa Tayta Dios. ¹⁴Kanchanpi allin orqo animalta ñoqa Señor Diosman prometekuwachkaspa onqoq animal ofrecekawaniy runaqa ñakasqayá kachun. Ñoqariki kani hatu-hatun reymi chaynataq tukuy nacionniyoq runakunapa respetasqanmi. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios.

2 ¹—Yaw sacerdotekuna, kay kamachisqayqa qamkunapaqmi: ²Qamkunaqa kasukuspayá cheqaptapuni yupaychawaychik, mana chayqa ñakaykusqaykichikmi. Mana cheqaptapuni yupaychawaptikichikqa qamkuna bendecisqaytapas tikrurusqa ñakaymanñam. Chay bendicionnikichikqariki ñakasqañam kachkanpas. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios.

³—Ñoqaga contraykichikpi kaspaymi miraynikichiktapas amenazachkani. Fiestaykichikpi ofrecekawaykichik animalkunapa wanunkunawanpas uyaykichikpim chamqarusqaykichik hinaspa chay wanukunawan kuskatataq wischurusqaykichik. ⁴Chaynapim yachankichik qamkunataqa ñoqapuni kamachisqayta chaynapi Leviy castakunawan contrato rurasqayqa takyananpaq. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios.

⁵—Paykunawan contrato rurasqayqa karqa hawka kanankupaqwan allin kawsakunankupaqmi, chaykunataqa qorqani manchakuwanankupaqmi chaymi manchakuwaspanku respetollawanña sutiypapas rimarqaku. ⁶Paykunaqa mana llullakuspam cheqap yachachikuyniytapas yachachirqaku. Allinta hinaspa hawkalla kawsakuspam achkallaña runakunatapas mana allin ruraymanta karuncharqaku. ⁷Sacerdotekunaqa allin yachaywanmi rimananku, runakunaqa ñoqapa yachachikuyniytam paykunamanta chaskinanku, paykunakariki Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Diosmanta willakuqkunam.

⁸—Llapallan sacerdotekuna, qamkunaqa karunchakurunkichikmi imaynam kawsaymantaqa, mana allinta kawsaspam yachachikuynikichikwan achkallataña urmarachinkichik, chaynapim Levy castakunawan rurasqayta pasaypaqtaña qepanchakurunkichik. Chaynatam nini Llapallan Kamachiq ñoqa Tayta Dios.

⁹Noqapas llapa runakunapa qayllanpim humillasqata hinaspa despreciasqataña ruraryukichik, chaynataqa ruraryukichik munasqayman hina mana kawsaspa wakinman hukta wakinmanñataq hukta yachachisqaykichikraykum —nispa.

Israelpa castankuna karunchakusqankumanta

¹⁰Israelpa llapallan castankunaqa ¿manachum huk taytayoqla kanchik? Ñoqanchiktaqa ¿manachum huk Dioslla unanchawarqanchik? hinaptinqa ¿imaynanpimá sapakamaqa traicionanakuchkanchik? ¿Manachum chaynapiqua qepanchakuchkanchik abuelonchikkunapa contrato rurasqanta? ¹¹Juda castakunaqa Diosta traicionaruspam Israel nacionpipas hinaspa Jerusalem llaqtapipas millakuyapaqtaña rurachkanku. Paykunaqa Tayta Diospa kuyasqan santuariotapas millakuyapaqtaña ruraruspam mana reqsisqanku taytacha-mamachakuna adoraq warmikunawanña casarakurunkupas. ¹²Yuyayniyoq kachkaspan chayna ruraq runakunataqa Tayta Diosmi qarqorunqa Jacobpa maymi *yachananmanta. Llapallan Kamachiq Tayta Diosmanña ofrendankuta apamuptinpas payqa qarqorunqam.

¹³Chaywanpas kachkanraqmi mana allin rurasqaykichikqa: Qamkunaqa Tayta Diospa altarnintapas weqekichikwanmi llumpa-llumpayta chaqchurunkichik, manaña ofrendaykichikmanta imapas qokuptinmi hinaspa manaña agradowan chas-kiptinmi qamkunaqa qaparillawanña waqankichik. ¹⁴Hinaspam tapukunkichikraq: —¿Imanasqataq kaykunaqa pasawachkanku? —nisparaq.

Warmikiwan contrato rurasqayki mana cumplisqaykimantaqa Tayta Diosmi testigo, chay warmikiwanqariki mozo kasparaqmi casarakurqanki. Paytaqa vida pasaqmasiki kachkaptinmi traicionarurqanki. ¹⁵Warmitapas qaritapas ¿manachum Diosqa hukllaña kanankupaq unancharqa? Paykunaqa almantin cuerpontinmi kanku Diosllapaqña. ¿Imapaqma unancharqa hukllaña kanankupaqqa? Chaynataqa unancharqa runapa mirayninkuna Diospaqña kanankupaqmi. Chaynaqa sonqoykipi munaykunamantayá cuidakuy, amayá traicionaychu mozo kaspas casarakusqayki warmikitaqa. ¹⁶Israelpa yupaychasqan llapallan kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:

—Ñoqaqa cheqninim rakinakuytaqa, cheqninitaqmi capan qawachikuchkaq hina daño rurasqan qawachikuq runataqa. Chaynaqa sonqoykipi munaykunamantayá cuidakuy, amayá warmikitaqa traicionaychu —nispa.

Juicio punchawmanta

¹⁷Tayta Diostaqa amirachinkichikñam rimasqaykichikwan. Qamkunam ninkichik: —¿Imaynatataq ñoqaykuqa amirachiniku? —nispa.

Qamkunaqariki paytaqa amichichkankichik: “Mana allin ruraq runapas Diospa qayllanpiqa allinllam” nisparaqmi otaq “¿Maypitaq kachkan allin arreglo ruraq Diosqa?” nisparaqmi.

3

¹Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:

—Ñoqam kachamusaq hamunaypaq allichapuwaq ñoqamanta willakuqta. Qamkunapa maskasqaykichik Señorqa qonqayllamantam temploymán chayaramusaq. Ñam chayamuchkanña munayllawanña suyasqaykichik contratomanta willakuqqa —nispa.

²¿Pitaq atinman aguantayta paypa hamunan punchawpiqa? ¿Pitaq sayayta atinman paypa rikurimunan punchawpiqa? Payqariki chayaramunqa metal chulluchiq nina hina chuyanchananpaqmi chaynataq taqsana jabon hina yuraqyachinanpaqmi. ³Señorqa tiyaykunqa qori-qollqe chulluchichkaq hina Leviy castakunata chuyanchananpaqmi. Chaymantañam paykunaga imaynam rurankuman hina Tayta Diosman ofrendankuta apamunqaku. ⁴Tayta Diosqa agradowanñam chaskinqa Juda nacionniyoq runakunapa ofrendantapas chaynataq Jerusalem llaqtayoq runakunapa ofrendantapas, payqa chaskinqa ñawpaq tiempokunapi agradowan chaskisqanman hinam.

⁵Llapallan kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:

—Qamkunata juzganaypaqmi ñoqaqa kikiypuni hamuchkani. Ñoqapunim testigo kasaq adivinaq runakunapa contranpi, hukwan-hukwan kakuq runakunapa contranpi, yanqamanta juraqkunapa contranpi, llamkaqkunapa pagon hapi-kuykuq runakunapa contranpi, viudakuna hinaspa mana tayta-mamayoqkuna ñakarichiq runakunapa contranpi chaynataq forastero runakunapa contranpi sariyikunapa contranpipas. Chayna runakunaga manam ñoqataqa respetawanchu.

Diezmokunamantawan ofrendakunamanta

⁶—Ñoqa Tayta Diosqa haykapipas hina kaqlam kani, chayraykum Jacobpa mirayninkunaga manaraq pasaypaqchu chinkarunkichik. ⁷Qamkunaga abueloykichikkunapa tiempomantaraqmi decretoykunataqa qepanchakurunkichik, manam qamkunaga kasukuyta munarqankichikchu. Chaynaqa kutirikamuwaychikya, hinaptinqa ñoqapas qamkunamanmi kutirikamusaq. Chaynatam nin Llapallan Kamachiq Tayta Dios. Ichaga qamkunam: “¿Imanasqataq qanmanqa kutirikamusaqku?” nisparaq ninkichik. ⁸¿Yaqachum runaga Diosmanta suwakunman? Arí, qamkunaqariki ñoqamantam suwakuchkankichik hinaspa kaynataraq tapuwankichik: “¿Imaynanpitaq ñoqaykuqa suwakurqaykiku?” nisparaq. Qamkunaqariki suwakuchkankichik diezmoykunatawan ofrendaykunatam. ⁹Qamkunaga suwakuwasqaykichikraykum enteron nacion ñakasqa kachkankichik. ¹⁰Chaynaqa lliw diezmokunatayá temploypi qollqe churanaman apamuychik hinaptiyá mikuypas ama pisichunchu wasiypiq. Kunanyá pruebawaychik ¿manachum ñoqaqa cielokunapa ventananta kichaykuspays bendicionniyta qomusqaykichik llimparinankama? Chaynatam nin Llapallan Kamachiq Tayta Dios.

¹¹—Qamkunapa kawsaynikichik mikuq urukunatapas ñoqapunim qarqorusaq, chakraykichikpi uvas plantaykichikpas mana pisiytam rurunqa. Chaynatam nin Llapallan Kamachiq Tayta Dios. ¹²Llapallan nacionkunam sutichasunkichik kusikuyniyoq nacionwan, chaynataqa sutichasunkichik munayllapaña nacion kasqaykichikraykum. Chaynatam nin Llapallan Kamachiq Tayta Dios.

Runankunata Tayta Dios llakipayasqanmanta

¹³Tayta Diosmi nin kaynata:

—Qamkunaga rimasqaykichikwan insultawaspam kaynataraq tapuwarqankichik: “¿Imatataq qampa contraykipiqa rimarqaniku?” nispas. ¹⁴Kaynatam rimarqankichik: “Yanqapam Diosta adorayqa. ¿Imatataq horqokunchik paypa kamachikusqankunata ruraspaqa? ¿Imatataq horqokunchik Llapallan Kamachiq Tayta Diospa ñawpaqninpi llakillawanña kawsaspanchikqa?” ¹⁵Ñoqanchikqariki qawachkanchikmi hatunchakuq runakunapas kasisqallaña kawsakusqankuta,

mana allin ruraqkunapas tukuy imapim alli-allin lloqsichkanku. Paykunaqa Dios-ta pruebaman churasapas manam castigachikunkuchu” nispa.

¹⁶Tayta Diospa respetaqkunam kikinkupura rimanakurqaku hinaptinmi Tayta Diosqa atencionwan uyairqa. Tayta Diospa ñawpaqninim huk librota qellqarqa-ku chaynapi Tayta Dios respetaqkunata chaynataq paymanta yuyaymanaqkunata yuyarinankupaq.

¹⁷Llapallan kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:

—Ñoqaqa huk punchawtam alistachkani paykunaqa ñoqapa runaykunaña kanankupaq. Imaynam huk taytapas llakipayarikun yanapaqnin churinmanta, chaynam ñoqapas paykunamanta llakipayarikusaq. ¹⁸Chaynapim qamkunaqa huktawan cuentata qokunkichik pim allin ruraqqa kasqanmanta, pim mana allin ruraqpas kasqanmanta, pim Dios adoraq kasqanmantapas chaynataq pim mana adoraq kasqanmantapas —nispa.

Tayta Diospa hamunan punchawmanta

4

¹Llapallan Kamachiq Tayta Diosmi nin kaynata:

—Ñam chayamuchkanña horno hina rupachkaq punchawqa, chay punchawpiqa llapallan hatunchakuq runakunapas chaynataq llapallan mana allin ruraq runakunapas lenguachkaq ninapim kañasqa kanqaku. Chayna-qa chay punchaw hamuqma paykunataqa kañarunqa manaña imaniraqllapas puchunankukama. ²Sutiy respetaqkunapaqmi ichaqa inti qespimuchkaq hina rikuripamusunkichik allin ruraq runa, chaynapim qamkunaqa intipa rupayninwan sanoyachkaq hina paypa sanoyachisqan kankichik. Qamkunaqa kusikuymantam pawaykachankichik kanchanmanta lloqsiq vaca uñakuna kusikuchkaq hinaraq. ³Chay alistasqay punchawpim sarupankichik mana allin ruraq runakunata, paykunaqa rikurirunqa sarupasqaykichik uchpa hinañam. Chaynatam nin Llapallan Kamachiq Tayta Dios.

⁴—Qamkunaqa yuyariychikyá serviqniy Moisesman Horeb Orqopi yachachikuyniykuna kamachisqaymanta, paymanmi kamachirqani decretoykunatawan leyniykunata. Chaykunataqariki yachachirqani Israel casta llapallan runakunapaqmi.

⁵—Manaraq ñoqa Tayta Diospa punchawniy chayamuchkaptinqa ñoqam kachamusqaykichik ñoqamanta willakuq Eliasta. Chay hamunay punchawqa kanqa manchakuypaq hatu-hatun punchawmi. ⁶Paymi tayta-mamakunatapas churi-wawankunawan allinyanachinqa, mana chayna kaptinqa hamuspaymi nacionninkuta pasaypaqta castigarusaq —nispa.

MOSOQ TESTAMENTO

Mosoq Testamentoqa Señor Jesucristomanta willakuqmi. Mosoq Testamento ninanqa “Runakunawan mosoq contratota Diospa rurasqan” ninanmi. Chay contratoman hinam Dios prometekurqa Churin Jesucristo chaskiqkuna salvayta. Chay chaskikuq runakunaqa Jesucristollamanña hapipakuspa payllataña kasukunanku.

Kay Mosoq Testamentopiqa kachkan iskay chunka qanchisniyoq librokunam qatinas-ninpi sutin-sutiyoqkama. Qallariyninpi kachkan EVANGELIOWAN SUTICHASQA TAWA LIBROKUNA. Chaykunam willakun Jesucristopa vidanmanta, wañusqanmanta, waksari-musqanmanta, tukuy ima rurasqanmanta hinaspa yachachisqankunamanta.

Chay tawantin Evangelio sutiyoq librokunaman qatiqñataqmi kachkan APOSTOLKUNAPA RURASQANMANTA SUTIYOQ LIBRO. Chay libropim tarinchik imay-nam Evangelioqa Jerusalemanta Roma llaqtakama kimsa chunka watallapi mirarusqanta.

Apostolkunapa Rurasqanmanta willakuq libromanñataqmi qatichkan APOSTOL PABLOPA QELLQASQAN CARTAKUNA. Tukuy hinastinpi Señor Jesucristoman chayllaraq iñikuqkunatam cartanwan kallpancharqa, yachachirqa, anyarqa hinaspa yanapaypaq-yanaparqa iñiyninkupi aswan-aswan wiñanankupaq.

Apostol Pabloqa qellqasqan cartakunamanñataqmi qatichkan WAKIN APOSTOLKUNAPA QELLQASQAN PUSAQ CARTAKUNA. Wakinmi qellqasqa karqa tukuy hinastinpi iñikunaman, wakinñataq huñasqa iñikunamanwan wakin runakunaman.

Chay llaqa librokunapa otaq Mosoq Testamentopa tukuyinpiñataqmi kachkan APOCALIPSIS SUTIYOQ LIBRO. Chay librom willawanchik Señor Jesucristoqa imayna-tam hamuq tiempokunapi munaychakunamanta.

Mosoq Testamentoqa qellqasqa karqa Griego idiomapim chaymi Sociedades Biblicas kay Quechua Mosoq Testamentota tikrachimun hina Griego idiomamanta. Chaynapi Quechua rimaqkunapas rimayninkupipuni Tayta Diospa palabranta chaskinankupaq. Diosmá munan Quechua rimaqkunapas Paypa munaychakusqanman yaykunankuta. Bibliam nin: “Kay pachapi gobiernokunaqa Cristopañam. Payñam gobiernanqa wiña-wiñaypaq.” Apocalipsis 11:15

JESUCRISTOMANTA MATEOPA QELLQASQAN

Tawam karqaku Jesucristopa vidanmanta qellqaqkuna, paykunam karqa Mateo, Marcos, Lucas hinaspa Juan. Sapakamam qellqarqaku Jesuspa vidanmanta qawasqankuman hina chaynataq pikunam leenankupaq hina. Mateoqa tukuymanta llalliqaqa qellqarqa judio-kunapaqmi, paykunamanmi willarqa Jesusqa paykunapa suyasqan Mesias kasqanmanta chaynataq runakunapa salvaqnin kasqanmanta. Jesucristontakamam runakunaman Ñawpaq Testamentopi prometesqankunata Tayta Dios cumplirqa.

Kay libroqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesucristopa runa kayninpi ñawpaq abuelonkunamanta, maypim nacesqanmanta hinaspa Jesuspa ñawpaqnintaraq nacemuq Bautizaq Juanmanta (1:1-3:12).

Iskaq kaq parteñataqmi willakun Jesuspa bautizasqa kasqanmanta hinaspa Diablopap pruebasqan kasqanmanta (3:13-4:11).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Galilea lawpi predicasqanmanta, yachachisqanmanta hinaspa onqoqkuna sanoyachisqanmanta (4:12-18:35).

Tawa kaq parteñataqmi willakun chulla kutillataña Jerusalen llaqtaman risqanmanta (19-20).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Jerusalen llaqtapi semanallaña kachkaspan chay punchawkunapi ñakarisqanmanta, chakatasqa kasqanmanta, wañusqanmanta, kawsarisqanmanta hinaspa discipulonkunaman rikurisqanmanta (21-28).

Kay libroqa tukuykun Jesuspa kamachisqanta willakuspanmi. Paymi discipulonkunata kamachirqa tukuy kay pachapi purispanku runakunata iñichinankupaq.

Kay libropim tarikun pichqa clase yachachikuykuna:

Moqopi Jesuspa yachachisqankuna (5-7). Chaypim nirqa Diospa gobiernasqan runakunaqa imayna sonqoyoqmi kanankumanta, imakunam ruranankumanta hinaspa imakunawanmi Diospa favorecesqan kanankumanta. Kay yachachikuyninpi Jesusqa entiendechin Ñawpaq Testamentopi kaq Diospa yachachikuyninkunamanta. Chunka iskayniyoq discipulonkunaman yachachisqan (10). Diospa gobiernonmanta rikchanachiykuna (13). Jesuspa discipulonkunaqa imaynam kawsanankumanta (18). Tiempo tukuruptin imaynam Diospa gobiernon kay pachapi kananmanta (24-25).

Jesucristopa ñawpaq abuelonkuna

(Lc 3:23-38)

1 ¹Abrahampawan Davidpa mirayninmanta kaq Jesucristopa abuelonkunam kaykuna: ²Abrahammi karqa Isaacpa taytan, Isaacñataq Jacobpa taytan, Jacobpas karqa Judapawan wawqenkunapa taytanmi. ³Juda sutiyoq runam karqa Farespapiwan Zarapa taytan, mamanñataqmi karqa Tamar. Faresmi karqa Esrompa taytan, Esromña-taqmi Arampa taytan. ⁴Aranmi karqa Aminadabpa taytan, Aminadabñataq Naasonpa taytan, Naasonpas karqa Salmonpa taytanmi. ⁵Salmonmi karqa Boozpa taytan, Rahabñataqmi karqa maman. Boozmi karqa Obedpa taytan, Rutñataqmi karqa maman.

Obedmi karqa Isaipa taytan. ⁶Isaimi karqa Rey Davidpa taytan, Davidñataqmi karqa Salomonpa taytan, Salomonpa mamanqa karqa wañukuq Uriaspa warminmi.

⁷Salomonmi karqa Roboampa taytan, Roboamñataq Abiaspa taytan, Abiasñataqmi karqa Asapa taytan. ⁸Asam karqa Josafatpa taytan, Josafatñataq Jorampa taytan, Joramñataqmi karqa Uziaspa taytan. ⁹Uziasmi karqa Jotampa taytan, Jotamñataq Acazpa taytan, Acazñataqmi karqa Ezequiaspa taytan. ¹⁰Ezequiasmi karqa Manasespa taytan, Manasesñataq Amonpa taytan, Amonñataqmi karqa Josiaspa taytan. ¹¹Josiasmi karqa Jeconiaspapiwan wawqenkunapa taytan Israel runakuna Babiloniaman preso pusasqa kasqanku tiempopi.

¹²Chay tiempomantañataqmi Jeconias karqa Salatielpa taytan, Salatielñataq Zorobabelpa taytan. ¹³Zorobabelmi karqa Abiudpa taytan, Abiudñataq Eliaquimpa taytan, Eliaquimñataqmi karqa Azorpa taytan. ¹⁴Azormi karqa Sadocpa taytan, Sadocñataq Aquimpa taytan, Aquimñataqmi karqa Eliudpa taytan. ¹⁵Eliudmi karqa Eleazarpa taytan, Eleazarñataq Matanpa taytan, Matanñataqmi karqa Jacobpa taytan. ¹⁶Mariapa qosan Joseypa taytanmi karqa Jacob, Mariañataqmi karqa Cristowan sutichasqa Jesuspa maman. ¹⁷Chaynaqariki Abrahammanta Davidkama llapallan miraykunaga karqa chunka tawayoq miraykunam, Davidmanta Israel runakuna Babiloniaman preso pusasqa kasqanku tiempomantañataqmi karqa chunka tawayoq miraykuna, chayna chunka tawayoq miraytaqmi karqa Babiloniaman Israel runakuna preso pusasqa kasqanku tiempomanta Cristo nacenankamapas.

Jesucristopa nacekusqanmanta

(Lc 2:1-7)

¹⁸Jesucristopa nacekusqanqa kaynam karqa: Mariam Joseywan casarakunanpaq rimapayasqaña karqa, manaraq kuska kachkaptinkum Maria wiksayakururqa Chuya Espiritupa atiyninwan. ¹⁹Joseymi justo runa kasqanrayku Mariata juicioman churayta mana munarqachu, aswanqa upallallam rakikuryta munarqa. ²⁰Chaynata piensachkaptinmi mosqoyninpi rikuriykurqa Señorpa angelnin hinaspam nirqa:

—Davidpa miraynin Josey, ama manchakuychu Mariawan casarakuyta, payqa wiksayakurun Chuya Espiritupa atiyninwanmi. ²¹Qari wawatam wachakunqa, paytam sutichanki Jesuswan, paymi runankunata salvanqa huchankumanta.

²²Tukuy kaykunam pasakurqa Diosmanta willakuqpa kayna nisqan cumplikunanpaq:

²³Doncellam wiksayakuruspan wachakunqa qari wawata.

“Emanuel” nispam sutichanqaku chay wawata.

Kayqa: “Diosmi ñoqanchikwan” ninanmi.

²⁴Puñusqanmanta rikcharispanmi Josey rurarqa angelpa kamachisqanta hina hinaspam Mariawan casarakurqa. ²⁵Ichaga manam kuskachu puñurqaku wawan wachakunankama, wachakuruptinñam suticharqa Jesuswan.

Yachayniyoq runakunam Jesusta watukunku.

2 ¹Herodes rey kachkaptinmi Jesus nacerqa Judea law Belen llaqtapi. Hina naptinmi yachayniyoq runakuna Jerusalemman chayaramurqaku intipa qespimunan lawmanta. ²Hinaspam tapukurqaku:

—¿Maypitaq kachkan judiokunapa reynin nacemuq? Intipa qespimunan lawpim luceronta rikuramuniku chaymi hamuniku adoraqnin —nispa.

³Chayta Rey Herodes yacharuspanmi hukmanyarurqa Jerusalenpi llapallan runakunapiwan. ⁴Hinaptinmi Rey Herodes qayachirqa llapallan *sacerdotepa jefenkunatawan Diospa leynin yachachikunata hinaspa tapurqa maypim Cristo nacenamanta. ⁵Paykunam nirqaku:

—Judea law Belen llaqtapim, Diosmanta willakuqmi kaynata qellqarqa:

⁶Judeapi kaq yaw Belen llaqta,
manapunim taksallaqa kawaqchu
Judeapi gobiernaq llaqtakunamantaqa,
qanmantam lloqsimunqa huk kamachikuq.
Paymi Israel runaykunata michinqa.

⁷Chaymi Herodes upallalla qayarachimurqa yachaqkunata hinaspa allinta tapurqa haykapim lucero rikurisqanmanta. ⁸Paykunata Belenman kachaspanmi nirqa:
—Allinta maskamuychik, wawata tariruspaykichikñataqmi willaykachimuwankichik ñoqapas rispay adoraykamunaypaq —nispa.

⁹Reypa nisqanman hinam paykuna pasarqaku. Ñanta richkaptinkuñataqmi intipa qespimunan lawpi rikumusqanku lucero rikuriykanuspan ñawpaqninkuta rirqa wawapa maymi kasqanpi sayanankama. ¹⁰Lucerota rikuruspankum yachaqkuna ancha-anchata kusikurqaku. ¹¹Wasiman yaykuykuspankuñataqmi rikuykurqaku wawatawan maman Mariata hinaspa qonqorakuykuspanku wawata adoraraqaku, baulchankuta kichaykuspankutaqmi qorqaku apasqanku qorita, inciensota hinaspa miski asnaq *mirrata. ¹²Diosmi mosqoyninkupi willarqa:
—Amañam kutinkichikñachu Rey Herodesmanqa —nispa.
Chaymi kutikurqaku huklaw ñannintaña.

Egipto nacionman Jesusta ayqechisqankumanta

¹³Yachaqkuna ripukuptinmi Señorpa angelnin rikuriykurqa Joseyman mosqoyninpi hinaspa nirqa:

—Hatarispayki mamantinta wawata ayqechiy Egipto nacionman hinaspa chaypi kamuyqamkunaman willamunaykama. Herodesmi maskachkan wawata wañuchinapaq —nispa.

¹⁴Joseymi puñusqanmanta hatariruspan wawata mamantinta pusarikuspan chay tuta pasarqa Egipto nacionman. ¹⁵Chaypim kamurqaku Herodes wañunankama. Kaykunam pasakurqa Señormanta willakuqpa:

—Churiytam Egipto nacionmanta qayamurqani —nisqan cumplikunapaq.

Qari wawakunata wañuchinankupaq Herodespa kamachikusqanmanta

¹⁶Herodesmi yachaqkunapa engañarusqanta yacharuspan llumpaysuta piñakururqa hinaspa soldadonkunawan wañurachirqa Belen llaqtapi hinaspa muyuriqninpi kaq qari wawakunata, iskay watayoqmanta uraymanmi wañurachirqa yachaqkunapa tapukusqan tiempoman hina. ¹⁷Chaynapim cumplikurqa Diosmanta willakuq Jeremiaspa qellqasqan, paymi nirqa:

¹⁸Rama llaqtapim uyarikurqa,
puraminti llakikuywan waqasqanmi uyarikurqa.
Raquelmi wawankunamanta waqarqa.

Consuelasqa kaytapas manaña munaspanmi waqarqa,
wawankuna manaña kasqanraykum waqarqa.

¹⁹Herodes wañuruptinmi Señorpa angelnin Joseyman Egipto nacionpi mosqoy-
ninpi rikuriykurqa hinaspan nirqa:

²⁰—Hatariy hinaspa mamantinta wawata pusarikuspa riy Israel nacionniki-
man, wañurunñam wawa wañuchiy munaqkunapaq —nispa.

²¹Rikchariruspanmi Josey pusarqa wawata mamantinta Israel nacionninman.
²²Josemy yacharurqa Arquelaoña Judea lawpiqa taytan Herodespa rantinpi gobier-
nasqanta, chayraykum manchakuspan chaymanqa mana rirqachu, mosqoyninpi
Dios willaptinñam pasarqa Galilea lawmanqa. ²³Chayman chayaruspanñataqmi
rirqa Nazaret llaqtapi yachananpaq. Chaynam karqa Diosmanta willakuqkunapa
“Nazaret llaqtayoqwanmi sutichanqaku” nisqanku cumplikunanpaq.

Bautizaq Juanmi purunpi willakun.

(Mr 1:1-8. Lc 3:1-9, 15-17. Jn 1:19-28)

3 ¹Chay punchawkunapim Bautizaq Juan rirqa Judea law purunman kaynata
willakustin:

²—Wanakuychik huchaykichikmanta, Diospa munaychakunanmi hichpara-
munña —nispa.

³Diosmanta willakuq Isaiasmi Juanmanta kaynata qellqarqa:

Huk runam purunpi qapariska rimachkan:

“Señorpa hamunan ñanta allichaychik.

Paypa purinankunata derechaychik.”

⁴Juanpa pachanmi karqa *camellopa pelonmanta rurasqa, weqaw watakunña-
taqmi karqa qaramanta, mikunanñataqmi karqa aqarway urukunapiwan purun
abejapa miskin. ⁵Runakunam Jerusalemanta rirqaku pay uyariq, rirqakutaqmi
lliw Judea lawmantapas hinaspa Jordan Mayupa lliw muyuriqninkunamantapas.
⁶Huchankuta reqsikuspa willakuptinkum Juan bautizarqa Jordan Mayupi.

⁷Achkallaña *fariseokunapiwan *saduceokuna bautizasqanman riptinmi Juan nirqa:
—¡Culebrapa miraynin kaqla runakuna! ¿Pitaq willasurqankichik hamuq
castigomanta ayqenaykichikpaq? ⁸Huchaykichikmanta wanakuspayá qawachi-
kuychik vidaykichik tikrasqa kasqanta. ⁹Amayá niychikchu: “Ñoqaykuqa kaniku
Abrahampa mirayninmi” nispaqa. Diosqa kay rumikunamantapas Abrahampa
miraynintaqa hatarirachinmanmi. ¹⁰Hachaqa listoñam kachkan sachakunata sa-
pinmanta kuchunapaq. Mana allin ruruq llapallan sachapa kuchuspan ninaman
wischuna. ¹¹Huchaykichikmanta wanakuptikichikmi yakuwan bautizaykichik,
qepay hamuqmi ichaqa Chuya Espirituwan bautizasunkichik ninawan hina.
Qepay hamuqqa ñoqamanta aswan atinyiyoqmi chaymi ñoqqa *usutallantapas
mana apaq hinachu kani. ¹²Paymi trigo wayrachiq hina runakunata juzganqa,
wayrachinan palaqa makinpiñam kachkan pajamanta trigota chuyanapaq, trigo-
ta taqeman apaykuspanmi pajatañataq kañanqa mana amachay atina ninapi.

Jesus bautizasqa kasqanmanta

(Mr 1:9-11. Lc 3:21-22)

¹³Jesusmi rirqa Galilea lawmanta Jordan Mayuman chaypi Juanwan bautiza-chikunanpaq. ¹⁴Juanñataqmi mana munaspan nirqa:

—Ñoqam qampa bautizanaykiqa kani ñhinaptinchu qamraq hamuwanki bauti-zanaypaq? —nispa.

¹⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ama harkakuwaychu, Diospa munasqanmi tukuy ima rurananchik —nispa.

Chayñam Juan bautizarqa. ¹⁶Jesusmi bautizarachikuspan yakumanta lloqsimumrqa hinaptinmi hanaq pacha qonqayta kicharikuykuptin Jesus rikururqa Diospa Espiritun-ta paloma hina payman uraykamuchkaqta. ¹⁷Hinaptinmi hanaq pachamanta nimurqa:

—Paymi kuyasqay Churiy. Payraykum kuisqa kachkani —nispa.

Jesusta diablo tentasqanmanta

(Mr 1:12-13. Lc 4:1-13)

4 ¹Hinaptinmi Jesusta Espiritu pusarurqa purunman diablo payta tentananpaq.

²Chaypim karqa tawa chunka punchaw, tawa chunka tuta mana mikusqa, chay-mantañam yarqarurqa. ³Hinaptinmi Jesusta tentananpaq diablo asuykuspan nirqa:

—Diospa Churin kaspaykiqa kay rumikunatayá kamachiy tantayarunanpaq —nispa.

⁴Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Bibliam nin: “Runaqa kawsanqa manam mikuyllawanchu aswanqa Diospa llapa rimasqankunawanmi” nispa.

⁵Hinaptinmi diablo pusarurqa Jerusalem chuya llaqtaman hinaspa temploa hawanpi sayaykachispan ⁶nirqa:

—Diospa Churin kaspaykiqa kaymantayá pawaykuy. Bibliam nin:

“Qamraykum Dios kamachinqa angelninkunata.

Paykunam hapisunki rumiman chakikita mana takarunaykipaq.”

⁷Jesusñataqmi nirqa:

—Bibliapiqa nichkantaqmi: “Amam pruebamanqa churankichu Señor Diosniki-taqa” nispa.

⁸Yapatawanmi diablo pusarurqa alto-alto orqopa puntanman hinaspa qawa-chirqa kay pachapi llapallan nacionkunata, qawachirqataqmi chay nacionkunapa sumaq kaynintapas. ⁹Hinaspa nirqa:

—Tukuy kaykunatam qosqayki qonqorakuykuspa adorawaptikiqa —nispa.

¹⁰Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Pasaway kaymanta *Satanas, Bibliam nin: “Señor Diosllaykitam adoranki, payllatataqmi servinkipas” —nispa.

¹¹Chaymi Jesusta diablo saqerurqa, angelkuna hamuruspanmi payta yanaparqa.

Galilea lawpi Jesus willaykuy qallarisqanmanta

(Mr 1:14-15. Lc 4:14-15)

¹²Juan carcelpi kasqanta Jesus yacharuspanmi pasakurqa Galilea lawman.

¹³Nazaret llaqtamanta lloqsiruspanñataqmi qochapa patan Capernaum llaqtapi

*yacharqa, chay llaqtaqa kachkan Zabulon hinaspa Neftaliy lawpim. ¹⁴Pasakurqaqa Diosmanta willakuq Isaiaspa qellqasqan cumplikunanpaqmi, ¹⁵paymi nirqa:

Jordan Mayupa waklawninpi,
lamar qochapa hichpan ñanpi,
Zabulonpapiwan Neftaliypa allpanpim,
Dios mana reqsiq runakunapa Galilea allpanpim
kayna sucedekunqa:

¹⁶Tutayaypi kawsaqqunam hatun achkiyta rikururqa,
llumpay tutayaypi *yachaqqunamanmi achikyaykamurqa.

¹⁷Chaymantam Jesus gallarirqa willakuyta:
—Wanakuychik huchaykichikmanta, Diospa munaychakunanmi hichparamun-
ña —nispa.

Challwirukunata Jesus qayasqanmanta

(Mr 1:16-20. Lc 5:1-11)

¹⁸Galilea qochapa patanta richkaspam Jesus rikururqa Pedrowan sutichasqa Simonta wawqen Andrestawan, paykunam challwiru kasqankurayku challwachkarqaku atarrayawan. ¹⁹Paykunatam Jesus nirqa:

—Qatiwaychik, challwachkaq hina runakunataña huñunaykichikpaqmi atiyta qosqaykichik —nispa.

²⁰Chaynata niykuptillanmi atarrayankuta saqeruspa Jesuswan pasarqaku.

²¹Waklawniqqiñataqmi Jesus rikururqa Zebedeopa churin Jacobota hinaspa Juanta. Chay iskaq wawqekunam taytan Zebedeopiwan botepi mallankuta alli-chachkarqaku chaymi Jesus paykunata qayarqa. ²²Hinaptinmi chaylla botetawan taytankuta saqeruspa Jesustaña qatikurqaku.

Achkallaña runakunata Jesus yachachisqanmanta

(Lc 6:17-19)

²³Jesumi purirqa lliw Galilea law llaqtakunapi, *huñunakunanku wasikunapi Diospa munaychakusqanmanta allin noticiata willakustin hinaspa tukuy rikchaq onqoyniyoqkunata sanoyachistin. ²⁴Jesumanta Siria lawpi llapallan kaqkuna yacharuspankum apamurqaku tukuy rikchaq onqoywan, nanaywan kaqkunata, demoniopa ñakarichisqan-kunata, wañuy mañayoqkunata hinaspa suchukunata, paykunatam Jesus sanoyachirqa. ²⁵Achkallaña runakunam qatirqa Galilea lawmanta, Decapolis lawmanta, Jerusaleñ llaq-tamanta, Judea lawmanta chaynataq Jordan Mayupa waklawninmantapas.

Orqopi tiyaykuspa Jesus yachachisqanmanta

5 ¹Jesumi llaqa runakunata qawaykuspan rirqa orqopa waqtaman hinap-tinmi chaypi tiyaykuptin puriqmasinkuna asuykurqa. ²Hinaptinmi Jesus yachachiyta qallaykurqa kaynata:

³—Mayna kusionqam “Diestam necesitani” niqkunaqa, paykunapamiki Diospa munaychakusqanqa.

⁴—Mayna kusionqam llakisqakunaqa, paykunataqariki Diosmi consuelanqa.

⁵—Mayna kusionqam llampu sonqoyoqkunaqa, paykunaqariki herenciapaqmi kay pachata chaskinqa.

⁶—Mayna kusionqam yarqachikuchkaq hina hinaspa yakunayachikuchkaq hina Diospa munasqan ruray munaqkunaqa, paykunaqa saksaykuchkaq hinam kanqaku.

⁷—Mayna kusionqam llakipayakuqkunaqa, paykunapas llakipayasqam kanqaku.

⁸—Mayna kusionqam limpio sonqoyoqkunaqa, paykunaqariki Diostam rikunqa.

⁹—Mayna kusionqam amachakuqkunaqa, paykunaqariki Diospa churinwan suti-chasqam kanqaku.

¹⁰—Mayna kusionqam Diospa munasqanman hina rurasqankumanta ñakarichis-qakunaqa, paykunapamiki Diospa munaychakusqanqa.

¹¹—Mayna kusionqam kankichik ñoqarayku runakuna kamispa ñakarichisup-tikichikqa hinaspa contraykichikpi llullakuspa tukuy imatapas nisuptikichikqa.

¹²Anchatayá kusikuychik, hatun premiotam chaskinkichik hanaq pachapi. Chay-natam ñakarichirqaku qamkunamanta ñawpaq kaq Diosmanta willakuqkunatapas.

Kachiwan hinaspa achkiywan tupachispa yachachisqanmanta

(Mr 9:50. Lc 14:34-35)

¹³—Qamkunaqa kay pachapi runakunapaqmi kachi hina kankichik. Kachi qam-yayaruspaqa ¿imapaqtaq valenman? Manam imapaqpas servinñachu aswanqa wishusqa kaptin runakuna sarutyanallanpaqñam.

¹⁴—Qamkunaqa runakunapaqmi achkiy hina kankichik, orqopa puntanpi llaqtaqa manam pakasqachu. ¹⁵Mecherotaqa ratachina manam cajonpa ukunman churarunapaq-chu, aswanqa altomanmi churana wasipi llapallan kaqkunata achkinanpaq. ¹⁶Chaynayá qamkunapas achkikhaq mechero hina kaychik runakunapa qayllanpi chaynapi allin ruras-qaykichikta qawaspanku hanaq pachapi kaq Taytaykichikta paykunapas alabanankupaq.

Moisespa qellqasqan leymanta

¹⁷—Creeychik: Manam ñoqaqa hamurqani Moisespa qellqasqan *ley chinkachinay-paqchu nitaq Diosmanta willakuqkunapa yachachisqankunata chinkachinaypaqchu aswanqa cumplinaypaqmi. ¹⁸Cheqaptapunim nikichik: Cielowan kay pacha kananka-maqa *leypaqa huk letrachallanpas nitaq huk puntochallanpas manam qechusqachu kanqa lliw cumplikunankama. ¹⁹Kay *leypi taksallan kaq kamachikuylatapas mana kasukuqkunaqa hinaspa runamasinmanpas chayna yachachiqkunaqa wakinkunamanta mana valeqmi kanqa Diospa munaychakusqanpi. Allinta kasukuspa yachachiqkunam ichaqa Diospa munaychakusqanpi allin reqsisqa kanqa. ²⁰Nikichikmi, sichum Diospa leynin yachachiqkunamantapas hinaspa *fariseokunamantapas aswan allinta mana ru-raspaykichikqa manam yaykunkichikchu Diospa munaychakusqanman.

Ama piñakunapaq yachachisqanmanta

(Lc 12:57-59)

²¹—Uyarirqankichikmi ñawpa runakunaman kayna nisqankuta: “Amam pitapas wañuchinkichu, pipas wañuchiqqa wañunanpaq juzgasqam kanqa” nispas. ²²Nikichikmi, pipas wawqenpaq piñakuqqa juzgasqam kanqa, wawqen insultaqñataqmi *cortepi juzgasqa kanqa, wawqenta mana valeq upallamanta ka-miqñataqmi kachkan wiñaypaq ninawan castigasqa kananpaqña.

²³—Chaynaqa sichum ofendaykita apamunki templopi *altarmen hinaspaña-taq yuyariruwat runamasiki imamantapas piñachisqaykita, ²⁴chayna kaptinqa

ofrendaykita altarpa ñawpaqninpi saqeykuspayá kutirispa paywan *allinyanaka-muy hinaspañayá qoy ofrendaykitaqa.

²⁵—Quejakuqnikiwan rispaqa ñanllapiraqyá allinyanakuruy chaynapi juez-man ama entregasunaykipaq, guardiaman juez entregaykusuptikiqa carcelmanmi aparusunqiman. ²⁶Cheqaptapunim niki: Chaymantaqa manam lloqsimunkichu debekusqaykita pasaypaq paganaykikama.

Hukwan pierdekuy huchamanta

²⁷—Uyarirqankichikmi “Amam hukwanqa pierdekunkichu” niyta. ²⁸Ñoqam ichaqa nikichik: Pipas warmita munapayaspan qawaqqa sonqonpim hukwan pierdekuy huchata rurarunña.

²⁹—Chaynaqa, sichu *alleq ñawiki huchallichisuptikiqa horqoruspayá wischuruy, cuerpoykipa huknin partellan chinkaruyninmi allinqa enteron cuerpontin wiñaypaq castigoman wischusqa kanaykimantaqa. ³⁰Sichu *alleq makiki huchallichisuptikiqa qoruruspayá wischuruy, cuerpoykipa huknin partellan chinkaruyninmi allinqa enteron cuerpontin wiñaypaq castigoman wischusqa kanaykimantaqa.

Casadokunaqa ama rakinakunankumanta

(Mt 19:9. Mr 10:11-12. Lc 16:18)

³¹—Ñawpaqtam nirqakutaq: “Pipas warminmanta rakikuqqa qochun rakisqanmanta papelta” nispa. ³²Ñoqam ichaqa nikichik: Huk qariwan mana tupakuchkaptin warminmanta rakikuqqa chay warmin huchallikunanpaqmi saqerun, chay wischusqa warmiwan casarakuqpas huchallikuntaqmi.

Ama juranapaq Jesuspa yachachisqanmanta

³³—Uyarirqankichiktaqmi ñawpa runakunaman kayna nisqankutapas: “Amam yanqamantaqa jurankichu, cumplinkipunim Señorpa qayllanpi juraspa prometesqaykitaqa” niqta. ³⁴Ñoqam ichaqa nikichik: Amam jurankichikchu imaraykupas, amam jurankichikchu hanaq pacharaykupas, hanaq pachaqa gobiernaspa Diospa tiyananmi. ³⁵Amataqmi jurankichikchu kay pacharaykupas, kay pachaqa paypa sarunanmi, nitaq Jerusalemraykupas, Jerusalemqa hatu-hatun Reypa llaqtanmi. ³⁶Amataqmi jurankichu umaykiraykupas, qamqa manam huk chukchallatapas yuraqyachiya nitaq yanayachiya atiwaqchu. ³⁷Cheqap kaptinqa rimankichikqa “arí” nispam, mana cheqap kaptinñataqmi ninkichik “manam” nispa, imatapas kayna rimayman yapaptikiqa diablomantam.

Ama vengakunapaq Jesuspa yachachisqanmanta

(Lc 6:29-30)

³⁸—Uyarirqankichiktaqmi: “Runaqa pagachun ñawinwanyá hukninpa ñawinmanta, kirunwan hukninpa kirunmanta” nispa nisqankuta. ³⁹Ñoqam ichaqa nikichik: Amayá harkakuychikchu mana allin runataqa, sichu pipas huknin uyaykipi laqyarusuptikiqa qawachiytaqyá huklawnin uyaykitapas. ⁴⁰Pipas quejakususpayki camisayki qechuyta munasuptikiqa qoykuyá punchuykitapas. ⁴¹Pipas huk hora puriyta carganta qepichisuptikiqa iskay hora puriytayá aparapuy. ⁴²Mañakuqnikiwan qoykuyá, amataqyá negaychu prestakusunqikitaqa.

Enemigonchikkunata kuyanapaq Jesuspa yachachisqanmanta

(Lc 6:27-28, 32-36)

⁴³—Uyarirqankichiktaqmi: “Kuyankim amistadnikita, enemigoykitañataqmi cheqninki” nispa nisqankuta. ⁴⁴Ñoqam ichaqa nikichik: Kuyaychik enemigoykichikkunata, mañapuychiktaq ñakarichisuqnichikkunapaqpas. ⁴⁵Chaynapim qamkunaqa kankichik hanaq pachapi kaq Taytapa churinkuna, paymi intitapas qespichimun allin otaq mana allin runakunapaqpas, paytaqmi parachimun justo runakunapaqpas chaynataq mana justo runakunapaqpas. ⁴⁶Sichum kuyaqlaykichikta kuyaspaqa ñima premiotataq chaskiwaqchik? *impuesto cobraq huchasapakunapas chaynataqa rurarmi. ⁴⁷Kuyanakuq puralla rimaykanakuspaqa ñima allintataq rurachkankichik? Mana judio kaqkunapas chaynataqa rurarmi. ⁴⁸Qamkunaqa hanaq pachapi kaq Taytaykichik hina alli-allin qespisqayá kaychik.

Jesusmi yachachin imaynam yanapanakunanchikmanta.

6 ¹—Amayá allintaqa ruraychik runa qawanallanpaqchu, chayna kaptinqa hanaq pachapi Taytaykichikqa manam premiota qosunkichikchu. ²Wakchakunata yanapaspaykiqa amayá corneta tocachkaq hinaqa willakachakuychu llapa runakunamanqa, iskay uyakunallam chaynataqa ruranku *huñunakuna wasikunapipas chaynataq callekunapipas, chaynataqa ruranku runakunapa alabasqan kanankupaqmi, cheqaptapunim nikichik: Chaywanqa ñam chaskirunkuña premionkuta. ³Limosnata qoptikiqa amayá pipas yachachunchu, nitaq kuyasqaykipas. ⁴Pipapas mana yachasqallanta qoptikiqa tukuy ima yachaq Taytaykim premioykita qosunki lliwpa yachasqanta.

Jesusmi yachachin imaynam mañakunanchikmanta.

(Lc 11:2-4)

⁵—Diosta mañakuspaykichikqa amam iskay uyakuna hinachu sayaykuspa mañakunkichik *huñunakuna wasikunapi hinaspa callepa esquinankunapi, chaynataqa ruranku runakuna qawanallanpaqmi. Cheqaptapunim nikichik: Chaywanqa ñam chaskirunkuña premionkuta. ⁶Mañakuspaykiqa cuartoymikan yaykuykuspayá punkuta wichqaykuspa mañakuy mana rikuy atina Taytaykiman hinaptinqa runapa mana rikusqan qawaq Taytaykim premioykita qosunki.

⁷—Mañakuspaykiqa amam mana judio kaqkuna hinachu hina nisqallaykita kutirispa-kutirispa rimanki, paykunam piensan llumpayta rimasqankurayku Dios uyarisqanta. ⁸Amamá paykuna hinaqa kankichikchu, manaraqpas mañakuchkaptikichikmi Dios Taytaykichikqa yachañña imam necesitasqaykichikta. ⁹Qamkunaqa kaynatayá mañakuychik:

Hanaq pachapi Taytayku,
sutiki yupaychasqa kachun,

¹⁰ munaychakusqayki hamuchun.

Munasqaykiyá rurasqa kachun kay pachapipas
hanaq pachapi hina.

¹¹ Sapa punchaw mikunaykutayá kunan qowayku.

¹² Ñoqaykupa huchaykutayá pampachawayku,
ñoqaykupas mana allin rurawaqniykuta
pampachasqaykuman hina.

¹³ Amayá kachaykuwaykuchu pruebamanqa,

aswanqa librawaykuyá diablomanta.
(Qamqa wiñaypaqmi munaychakunki, hatun atiynikimantam
wiña-wiñaypaq alabasqa kanki. Amen.)

¹⁴—Huchallikusunichik runakunata pampachaptikichikqa qamkunatapas hanaq pachapi kaq Taytaykichikmi pampachasunkichik. ¹⁵Runamasikichikkunata mana pampachaptikichikqa Taytaykichikpas manam pampachasunkichikchu mana allin rurasqaykichikkunamanta.

Jesusmi yachachin ayunomanta.

¹⁶—Ayunaspaykichikqa amam iskay uyakuna hinachu llaki uyantin kankichik, chaynaqa kanku runakuna ayunasqankuta yachananpaqmi. Cheqaptapunim nikichik, chaywanqa ñam chaskirunkuña premionkuta. ¹⁷Ichaga qam ayunaspaykiqa uyaykita upakuspayá sumaqta ñaqchakuy ¹⁸chaynapi ayunasqaykita runakuna mana musyananpaq, chaynata ruraptikiqa tukuy ima yachaq Taytaykim premioykita qosunki lliwpa yachasqanta.

Hanaq pachapi kapuqninchikmanta

(Lc 12:33-34)

¹⁹—Kay pachapiqa amayá qori-qollqetaqa huñukuychikchu, chaykunaqa puyurachikuqllam hinaspa ismuruqllam, suwapapas wasita yaykuruspa suwarunallanmi. ²⁰Qori-qollqetaqa huñukuychik hanaq pachapiyá. Chaypiqa manam puyurachikunmanchu nitaq ismurunmanchu, suwapas manam yaykunqachu nitaq apakunqachu. ²¹Tukuy kapuqnichikpa kasqanpim sonqoykichikpas kanqa.

Ñawinchikqa achkiy hina kasqanmanta

(Lc 11:34-36)

²²—Ñawiqqa cuerponchikpa achkiynin hinam. Ñawiki allinta qawakuptinqa tukuy vidaykim kachkan achkiyniyuq. ²³Ñawiki mana allinta qawakuptinmi ichaga vidaykiqa kachkan pasaypaq tutayayllapi. Achkisuniki tutayay hinalla kaptinqa imayna tutayayraq kachkan vidaykiqa!

Diostachu icha qollqetachu servinamanta

(Lc 16:13)

²⁴—Manam pipas servinmanchu iskay patrontaqa, huknintach cheqninman, huknintañataqcha kuyanman, hukninman ratakuruspachá huknintañataq desprecianman. Manam serviwaqchikchu Diostawan qollqetaqa.

Churinkunataqa Diospuni cuidawasqanchikmanta

(Lc 12:22-31)

²⁵—Chaynaqa ñoqam nikichik, amayá afanakuychikchu mikunaykichikmantaqa, tomanaykichikmantaqa hinaspa pachakunaykichikmantaqa. Mikuymantapas astawanqa valen vidaykichikmi, cuerpoykichiktaqmi pachamantapas astawanqa valen. ²⁶Qawariychik alton pawaq urpikunata. Paykunaqa manam tarpunkuchu nitaq cosechankuchu, manataqmi taqemanpas imatapas huñunkuchu. Ichaga hanaq pachapi kaq Taytanchikmi mikuchin. ¡Qamkunaqa urpikunamantapas aswan valeqmi kankichik! ²⁷¿Mayqannikichiktaq afanakuspapas huk kuchusta wiñarawaqchik?

²⁸—¿Imanasqataq afanakunkichik pachaykichikmanta? Qawariychik purun waytaku-
napa wiñasqanta. Manam llamkankuchu nitaq puchkankuchu. ²⁹Ichaqa nikichikmi, Rey
Salomonpas sumaqllawan pachakuq kachkaspapas manam huknin wayta hinallapas
pachakurqachu. ³⁰Yaw pisi ñiniyioq runakuna, purun waytakunaqa kunan sayachkas-
papas paqarinqa hornopim kañarachikun, waytakunatapas Dios pachachichkaspanqa
¿manachum qamkunatapas pachachisunkichik? ³¹Chaynaqa amayá afanakuychikchu:
“¿Imataraq mikusun? ¿Imataraq tomasun? ¿Imawanraq pachakusun?” nispaykichikqa.
³²Dios mana adoraqkunam tukuy chaykunamantaqa afanakunku, qamkunapaqariki
kachkanmi hanaq pachapi kaq Taytaykichik. Paymi yachan tukuy imapas pispusushay-
kichikta. ³³Puntataqa maskaychik Diospa munaychakusqantawan paypa munasqan allin
ruraytayá hinaptinqa qosunkichikmi tukuy ima pispusushaykichikta. ³⁴Amayá afana-
kuychikchu hamuq punchawmantaqa. Qepa punchawkunaqa achka afanakuykunatam
apamunqa, sapa punchawpaq sasachakuykunaqa amañayá hatunyachunchu.

Pitapas ama kaminamanta

(Lc 6:37-38, 41-42)

7 ¹—Amayá runamasikichiktaqa kamiychikchu chaynapi Dios mana juzgasu-
naykichikpaq. ²Mana allin rimasqaykichikman hinam Diospas juzgasunkichik.
Imaynam rurasqaykichikman hinataqmi Diospas qankunawan ruranqa. ³Wawqekipa
ñawinpi qopata rikuruchkaspaqa ¿imanasqamá manaqa rikunkichu ñawiki kaspita-
qa? ⁴Ñawiki kasi kachkaptinqa ¿imaynataq niwaq wawqekitaqa: “Ñawiki qopata
horqorusayki” nispapa? ⁵¡Allin tukuq runa! Puntataqa ñawiki kaspitaraqyá horqo-
kuruy chaynapi allinta qawaspa runamasikipa ñawinmanta qopata horqonaykipaq.

⁶—Diospa kaqninkunataqa amam qonkichikchu allqokunaman, yanqam ku-
tiriykuspa llikiparusunkichikman. *Perlaskunatapas amataqmi qonkichikchu
kuchikunamanqa, yanqam sarutyarunman.

Mañakusqanchikqa uyarisqa kasqanmanta

(Lc 11:9-13, 6:31)

⁷—Mañakuptikichikqa Diosmi qosunkichik. Maskaychik, tarinkichikmi, qayay-
chik, kichasunkichikmi. ⁸Mañakuqqa chaskinmi, maskaqqa tarinmi, qayakuqqa
kichaykachikunmi.

⁹—Churikichikmanqa ¿yaqachum rumita qoykuwaqchik tantata mañakusuptikichik
¹⁰otaq culebrata, challwata mañakusuptikichik? ¹¹Qamkunaqa mana allin runakuna
kachkaspam churikichikmanqa allin kaqkunata qonkichik ¿chaychu mañakuqkuna-
manqa hanaq pachapi kaq Taytaykichik mana qosunkichikman allin kaqkunata?

¹²—Chaynaqa runamasikichik qamkunapaq allin kaqkuna rurananta munas-
paqa qamkunapas paykunapaqyá allin kaqkunata ruraychik. Chaynatam Biblia
kamachiwanchik.

Kichki punkumanta

(Lc 13:24)

¹³—Kichki punkuntayá yaykuychikqa, hatun punkunta hinaspa hatun ñannin-
taqa richkanku infiernomanmi, chaynintaqa achkallañam richkanku. ¹⁴Kichki
punkunta hinaspa kichki ñannintaqa richkanku wiñay kawsaymanmi, aschallam
chaynintaqa richkanku.

Sachataqa rurunpi reqsinamanta

(Lc 6:43-44)

¹⁵—Cuidakuychik “Diosmantam willakuchkani” niq llulla runakunamanta. Paykunaqa oveja hina rikchayniyoq hamuspapas sonqonkupiqa kachkan suwa atoqkuna hinam. ¹⁶Qamkunaqa sachata hinam rurunpi reqsinkichik. Manam uvastaqa pallachwanchu itanamantaqa nitaqmi higostapas pallachwanchu cardo-santomantaqa. ¹⁷Allin sachaga allintam rurun, mana allin sacham ichaga rurun mana allinllata. ¹⁸Allin sachaga manam mana allintaqa rurunmanchu nitaqmi mana valeq sachapas rurunmanchu allin rurutaqa. ¹⁹Chusu ruruyoq mana valeq sachakunataqa yantaspam kañana. ²⁰Chaynaqa rurunpimá pitapas reqsinkichik.

Pikunam Diospa munaychakusqanman yaykunanmanta

(Lc 13:25-27)

²¹—Manam: “¡Señorlláy, Señorlláy!” nispa llapallan niwaqniykunachu Diospa munaychakusqanmanqa yaykunqa aswanqa hanaq pachapi kaq Taytaya munasqan ruraqllam. ²²Juicio punchaw chayaramuptinqa achkallañam niwanqaku: “Señorlláy, Señorlláy, ñoqaykuqa qamraykum willakurqaniku, qamraykum demoniokunata qarqorqaniku, qamraykutaqmi achka *milagrokunatapas rurarqaniku” nispa. ²³Hinaptinmi nisaq: “Manam reqsikichikchu. ¡Qayllaymanta asuychik mana allin ruraqkuna!” nispa.

Iskay rikchaq cimientomanta

(Mr 1:22. Lc 6:47-49)

²⁴—Nisqaykunata uyarispan ruraqqa taqra rumipa hawanpi wasichakuq allin yachayniyoq runamanmi rikchakun. ²⁵Para chayaramuptinmi lloqla huntaramurqa, nisyu wayram pukumurqa wasiman, ichaga manam tuñirqachu taqra rumipi cimientasqa kasqanrayku. ²⁶Nisqayta uyarichkaspan mana kasukuqmi ichaga rikchakun aqopa hawanpi wasichakuq mana umayoq runaman. ²⁷Para chayaramuptinmi lloqla huntaramurqa, nisyu wayram pukumurqa wasiman, chaymi tuñirurqa pasaypaqta.

²⁸Rimayta Jesus tukuruptinmi runakuna admirasqallaña karqaku yachachikuy-ninkunawan. ²⁹Atiywanmi yachachirqa, manam Diospa leynin yachachiqkuna hinallachu.

Leprawan onqoq runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 1:40-45. Lc 5:12-16)

8 ¹Orqopa waqtanmanta Jesus uraykamuptinmi achka runakuna qatimurqaku. ²Hinaptinmi Jesusman asuykurqa *leprawan onqoq runa hinaspam qonqorakuykuspan nirqa:

—Señorlláy, munaspaykiqa allinyaykachillawayá —nispa.

³Hinaptinmi Jesus llapchaykuspan nirqa:

—Arí, munanim, allinyayña —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla chay lepra onqoynin chinkarurqa. ⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Amam pimanpas willankichu, aswanqa riyá *sacerdoteman chaynapi paywan qawachikamunaykipaq. Sanoña kasqaykita yachanankupaqmi ofrendata qonki Moisespa kamachisqanman hina —nispa.

Capitanpa sirviententa Jesus sanoyachisqanmanta

(Lc 7:1-10)

⁵Capernaum llaqtaman Jesus chayaruptinmi soldadokunapa capitannin asuykuspan kaynata ruegakurqa:

⁶—Señorlláy, sirvienteymi suchuyaruspan wasiypi llumpayta ñakarichkan —nispa.

⁷Chaymi Jesus nirqa:

—Rispayá allinyarachimusaq —nispa.

⁸Hinaptinmi capitanñataq nirqa:

—Señorlláy, pipaman hinaraqtaq wasiymaqa yaykuykuwaq, rimariykuptillaykim sirvienteyqa allinyarunqa. ⁹Ñoqapas kamachiwaqniykunatam kasukuni, soldadoykunapas kamachiptiyqa kasuwantaqmi. Hukninta: “Riy” niptinmi rin, huknintañataq: “Hamuy” niptiyami hamun, sirvienteypas: “Kayta ruray” niptiyqa rurantaqmi.

¹⁰Chayna nisqanwan Jesus admirakuspam qatinqinkunata nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, *Israel runakunapipas manam kayna iñiyniyoc runataqa tarirqanichu. ¹¹Nikichiktaqmi, achkaqmi hamunqaku tukuy hinastinmanta hinaspam Abrahamwan, Isaacwan hinaspa Jacobwan mikunankupaq tiyaykunqaku Diospa munaychakusqanpi. ¹²Hinaptinmi “Diospa munaychakusqanpaqñam kani” niqkunapas tutayaypa kasqanman wischusqa kaspanku chaypi waqanqaku hinaspa kirunkuta kirichichichinqaku.

¹³Capitantañataqmi Jesus nirqa:

—Kutikuyña, iñisqaykiman hinayá rurasqa kachun —nispa.

Chay sirvientenmi chay horalla sanoyarurqa.

Pedropa suegranta Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 1:29-31. Lc 4:38-39)

¹⁴Pedropa wasinta Jesus rispanmi chaypi tariykurqa Pedropa suegran camapi calenturawan kachkaqta. ¹⁵Chaymi makinta llapchaykuptillan calentura chinkarurqa hinaptinmi hatariruspan paykunata atienderqa.

Achka onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 1:32-34. Lc 4:40-41)

¹⁶Tutayaruptinmi Jesusman pusamurqaku demoniokunapa ñakarichisqan achka runakunata hinaptinmi rimarispallan chay demoniokunata qarqorqa, sanoyachir-qataqmi onqoqkunatapas. ¹⁷Chaynapim cumplikurqa Diosmanta willakuq Isaiaspa kayna nisqan: “Paymi nanayninchikwan ñakarirqa onqoyninchikkunatapas apaspa.”

Jesusta qatiy munaqkunamanta

(Lc 9:57-62)

¹⁸Jesusmi achkallaña runakuna muyuriqninpi kasqanta qawaykuspa, kamachirqa discipulonkunata lamar qochapa chimpanman pasanankupaq. ¹⁹Hinaptinmi Jesusman asuykuspa Diospa leynin yachachiq nirqa:

—Yachachikuq, maytaña riptikipas qatisqaykim —nispa.

²⁰Jesusñataqmi nirqa:

—Kanmi atoqkunapa uchkun, kantaqmi alton pawaq urpikunapapas *qesan, *Diosmanta Hamuq Runapaqmi ichaqa mana kapuwanchu maypim puñuykunaypas —nispa.

²¹ Huknin puriqmasinñataqmi nirqa:
—Señorlláy, qanwanmi risaq ichaqa dejaykuwayraq taytay wañukuptin pamparapunaykama —nispa.

²² Chaymi Jesusñataq nirqa:
—Qatiwaypuni, Diospaq wañusqakunayá wañuqkunataqa pampachunku —nispa.

Wayratawan lamar qochata Jesus hawakayachisqanmanta

(Mr 4:35-41. Lc 8:22-25)

²³ Jesus boteman yaykruptinmi discipulonkunapas qatirqaku. ²⁴ Richkaptin-kum qochapi nisyu-nisyu wayrawan *olakuna hatariramuspan botetapas yaqaña taparurqa, Jesusñataqmi puñuchkarqa. ²⁵ Hinaptinmi discipulonkuna asuykuspa rikchachirqaku:

—iSeñorlláy, salvawayku, chinkaykuchkanchikñam! —nispa.

²⁶ Chaymi payñataq nirqa:

—iPisi iñiyniyoc runakuna! ¿Imanasqataq manchakunkichik? —nispa.

Hatariykuspataqmi qaqcharqa wayratawan lamar qochata hinaptinmi lliw haw-kayarurqa. ²⁷ Runakunañataqmi admirakurqaku:

—¿Ima runataq kayqa? Paytaqa wayrapas, lamar qochapas kasuqmi kasqa —nispa.

Demoniokunapa ñakarichisqan runakunamanta

(Mr 5:1-20. Lc 8:26-39)

²⁸ Lamar qochapa waklawnin Gadara llaqtaman Jesus chayaruptionmi pan-teonmanta iskay runakuna payman hamurqa, iskayninkum karqa demoniopa ñakarichisqan manchakuypaq runakuna chaymi mana pipas chay ñannintaqa pasayta atiqkuchu. ²⁹ Paykunam qaparirqaku:

—¿Imatataq ñoqaykuwan munanki Diospa Churin Jesus? ¿Manaraq tiempopi-chu hamurqanki ñakarichiqniyku? —nispa.

³⁰ Waklawneqim mikuchkarqa achkallaña kuchikuna. ³¹ Chaymi demoniokuna ruegakurqa Justa:

—Qarqowaspaykikuqa dejaykuwaykuyá wak kuchikunaman yaykunaykupaq —nispa.

³² Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Pasaychikayá —nisan.

Chaymi demoniokunapa runakunamanta lloqsiruspa kuchikunaman ustururqa. Chay llapallan kuchikunam waqtanta kallpaspa qochaman wichiysuspa wañururqaku.

³³ Kuchi michiqkunañataqmi llaqtaman ayqekuspanku willakurqaku demoniopa ñakarichisqan runakunawan imam pasakusqanta. ³⁴ Chaymi chay llaqtapi *yachaqa llapallan runakuna hamurqaku Jesusman hinaspankum ruegakurqaku llaqtankumanta huklawman pasakunanpaq.

Suchu runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 2:1-12. Lc 5:17-26)

9 ¹ Jesusmi boteman yaykuykuspan pasarqa lamar qochapa chimpan-man hinaspan chayarurqa kikinpa llaqtanman. ² Chaypi kachkaptinmi wantumurqaku suchu runata chakanapi, chaymi Jesus paykunapa iñiyninta qawaykuspa chay suchuta nirqa:

—Kallpanchakuy tayta, huchaykikunatam pampachayki —nispa.

³Diospa leynin yachachikunamantam wakiqnin piensarqaku: “Kay runaqa Diostam piñachichkan” nispa. ⁴Chaymi piensasqankuta Jesus yachaspan nirqa:

—¿Imanasqataq mana allinkunata piensankichik? ⁵¿Mayqan nisqaytaq facil kanman: “Huchaykikunatam pampachayki” nisqaychu icha: “Hatarispayki puriy” nisqaychu? ⁶Kunanmi yachankichik *Diosmanta Hamuq Runaqa huchakunata pampachanaypaq kay pachapi atiyniyoq kasqayta.

Chaynata niruspanmi suchuta nirqa:

—Hatarispayki puñunaykita aparikuspa wasikiman ripukuy —nispa.

⁷Hinaptinmi suchu runaqa hatarispa wasinman ripukurqa. ⁸Chayta qawaykuspankum runakuna mancharikurqaku hinaspa Diosta alabarqaku sanoyachinanpaq runakunaman atiy qosqanmanta.

Discipulonpaq Mateota Jesus qayasqanmanta

(Mr 2:13-17. Lc 5:27-32)

⁹Chaymanta pasaspanmi Jesus rikururqa Mateo sutiyoq runata *impuesto cobranpi tiyachkaqta, paytam nirqa:

—Qatiway —nispa.

Hinaptinmi Mateo hatarispa paywan rirqa.

¹⁰Mateopa wasinpi Jesus mikuchkaptinmi hamurqa *impuesto cobraq achka runakuna hinaspa huchasapakuna, paykunam mesapi tiyaykurqaku Jesuswan hinaspa discipulonkunawan. ¹¹Chayta *fariseokuna qawaykuspan Jesuspa discipulonkunata tapurqaku:

—¿Imanasqamá yachachisunqikichikqa mikuchkan *impuesto cobraqkunawanqa hinaspa huchasapakunawanqa? —nispa.

¹²Chayta uyairuspanmi Jesus nirqa:

—Sano runakunaqa manam necesitankuchu medico hampinanta ichaqa onqoqkunallam. ¹³Yachamuychik Bibliapi Diospa kayna nisqanta: “Animalkuna wañuchipuwanykichikmantapas aswanqa munani kuyapayakuq kanaykichiktam” nispa. Ñoqaqa hamurqani manam justo runakuna qayaqchu aswanqa huchasapakuna qayaqmi.

Ayunomanta Jesusta tapusqanmanta

(Mr 2:18-22. Lc 5:33-39)

¹⁴Bautizaq Juanpa discipulonkuna asuykuspan Jesusta tapurqaku:

—*Fariseokunapiwan ñoqaykuqa sapa kutim ayunaniku. ¿Imanasqataq discipuloykikunaqa mana ayunankuchu? —nispa.

¹⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Yaqachum casamientoman riq runakuna llakikunmanku paykunawan novio kachkaptin? Novio paykunawan kanankamaqa manam ayunanmankuchu, hamuq punchawkunapim ichaqa novio chinkaruptin ayunanqaku.

¹⁶—Mawka pachataqa manam pipas remiendanmanchu mosoq latapawanqa. Chay mosoq latapaqa chintiruspan mawka pachata astawan llikirunman. ¹⁷Manataqmi pipas manaraq poqosqa vinotaqa mawka odrekunamanqa churanmanchu. Chay vino poqoruspanmi mawka odreta toqyarachinman, hinaptinmi vinopas usunman, odrepas mana valeqñam kanman. Chaymi mana poqosqa vinotaqa mosoq odrepi churana chaynapi odre mana toqyarunanpaq nitaq vinopas usunanpaq.

Jairopa churin kawsarisqanmantawan onqoq warmipa sanoyasqanmanta

(Mr 5:21-43. Lc 8:40-56)

¹⁸Jesus chaykunata nichkaptinmi judiokunapa huknin kamachikuq Jesuspa qayllanpi qonqorakuykuspan nirqa:

—Warmi churillaymi kunachallan wañukun, rispaykiyá payta hapiykapamuway kawsarinanpaq —nispa.

¹⁹Jesusmi paywan pasarqa discipulonkunapiwan kуска. ²⁰Hinaptinmi Jesusman chunka iskayniyoq wataña flujowan onqoq warmi asuykuspan qepanmanta pachanpa patanta llapchaykurqa, ²¹paymi piensarqa “Pachallantapas llapchaykuspayqa allinyarusaqmi” nispa. ²²Chaymi Jesus muyuriykuspan payta qawarqa hinaspam nirqa:

—Kallpanchakuy mamáy, iñisqaykiraykum allinyarunki —nispa.

Hinaptinmi chaylla allinyarurqa.

²³Chay kamachikuqpa wasinta Jesus chayaruptinmi qena tocaqkunapas listollaña kachkasqaku pampamunankupaq, chaynataqmi runakunapas qaparkachachkasqaku. ²⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Lloqsiychik kaymanta, sipasqa manam wañusqachu kachkan aswanqa puñuchkanmi —nispa.

Hinaptinmi runakuna asipayarqaku Jesusta. ²⁵Runakunata hawaman lloqsirachispanñataqmi Jesus asuykurqa sipasman, makinmanta aysariyuptinmi hatarirurqa.

²⁶Chaymi llapallan llaqtakunapi chay pasakusqanmanta lliw yacharurqaku.

Iskay ñawsakunata Jesus sanoyachisqanmanta

²⁷Chaymanta Jesus pasaptinmi iskay ñawsakuna qatirqa qayaykachakustin:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq, llakipayariyikullawayku —nispa.

²⁸Wasiman Jesus yaykuruptinmi chay ñawsakuna asuykurqa hinaptinmi Jesus tapurqa:

—¿Greenkichichu munasqaykichik rurarunayta? —nispa.

Chaymi nirqaku:

—Arí, taytáy —nispa.

²⁹Hinaptinmi ñawinkuta Jesus llapchaykuspan nirqa:

—Iñisqaykichikman hinayá rurasqa kachun —nispa.

³⁰Chaymi qawarikuruptinku Jesus avisarqa paykunata:

—Amam pimanpas willankichichu —nispa.

³¹Aswanqa paykuna lloqsiruspam tukuy chay llaqtakunapi willakururqaku Jesuspa rurasqanmanta.

Mana rimaq runata Jesus sanoyachisqanmanta

³²Ñawsamanta sanoyaq runakuna lloqsichkaptinñataqmi Jesusman pusaramurqaq demoniopa ñakarichisqan mana rimaq runata. ³³Demoniota Jesus qarqoruptinñataqmi chay runa rimarirurqa. Runakunañataqmi admirakurqaku:

—Kaynataqa manam haykapipas rikurqanikuchu Israel nacionpiqa —nispa.

³⁴*Fariseokunañataqmi nirqaku:

—Kay runaqa demoniokunataqa qarqon demoniokuna kamachiqpa atiyinwanmi —nispa.

Jesupsa llakipayarikusqanmanta

³⁵Jesusmi purirqa llapallam llaqtakunapi hinaspa llaqtachakunapipas *huñunaku-nanku wasikunapi Diospa munaychakusqanmanta yachachistin, allin noticiakunata willakustin chaynataq tukuy onqoqkunata hinaspa nanayniyoqkunata sanoyachistin. ³⁶Runakunata qawaykuspanmi llakipayarikurqa wischusqa, chequesqa hinaspa mana michiqniyoq ovejakuna hina kasqankumanta. ³⁷Chaymi discipulonkunata nirqa: —Achkallañam kachkan cosechanapaqqa, cosechaqkunam ichaqa aslla. ³⁸Chaynaqa mañakuychikyá chakrayoqta cosechaqkunata kachananpaq.

Chunka iskayniyoq discipulonkunamanta

(Mr 3:13-19. Lc 6:12-16)

10 ¹Chaymantam Jesus qayarqa chunka iskaynintin discipulonkunata hinas-pam atiyta qorqa demoniokunata qarqonankupaq chaynataq imaymana rikchaq onqoyniyoqkunatapas hinaspa nanayniyoqkunatapas allinyachinankupaq. ²Chay chunka iskaynintin *apostolkunaqa kaykunam: punta qayasqan Simon, paypa huknin sutinmi Pedro, wawqen Andres, Zebedeopa churin Jacobowan Juan, ³Felipe, Bartolome, Tomas, *impuesto cobraq Mateo, Alfeopa churin Jacobo, Tadeo, ⁴*cananista partidomanta kaq Simon hinaspa Jesus traiciona q Judas Iscariote.

Willakamunankupaq discipulonkunata Jesus kachasqanmanta

(Mr 6:7-13. Lc 9:1-6)

⁵Kay chunka iskayniyoq discipulonkunatam Jesus kacharqa kaynata kamachispan:

—Amam rinkichikchu mana judio runakunapa llaqtanmanqa, amataqmi yay-kunkichikchu Samaria runakunapa llaqtanmanpas. ⁶Puntataqa riychik chinkasqa ovejakuna hina Israelpa miraynin runakunamanyá. ⁷Rispayá willakamuychik: “Dios-pa munaychakunanmi hichparamunña” nispa. ⁸Onqoqkunatayá allinyachimuychik, wañuqkunatayá kawsarichimuychik, *leprawan onqoqkunatayá allinyachimuychik, qarqomuychiktaqyá demoniokunatapas. Qamkunaqa mana imallawanmi chaskirqan-kichik kay atiyta, mana imallapaqtaqyá qamkunapas qomuychik.

⁹—Illaspaykichikqa amam apankichikchu imayrikuq qollqetapas ¹⁰nitaq qo-qawtapas nitaq mudakunapaq camisatapas, *usutatapas nitaq iskay tawnatapas. Llamkasqaykichikmantaqa chaskinaykichikmi mikunaykichikta.

¹¹—Maylaw llaqtamanpas otaq llaqtachamanpas chayaspaykichikqa maskaychikyá allin runa kaqta hinaspayá chaypi samaychik lloqsinaykichikkama. ¹²Wasiman yay-kuspaga: “Hawkalla kaychik” nispan rimaykunkichik. ¹³Wasipi kaqkuna allin runa kaptinqa, paykunapaqyá mañakuychik hawka kayta, chay wasipi runakuna mana allin kaptinqa, manam chaynachu kanqa. ¹⁴Pipas mana chaskisuptikichikqa hinaspa mana uyarisuptikichikqa chay wasimantayá otaq chay llaqtamantayá lloqsiychik, tas-piychikyá *usutaykichikpi allpatapas. ¹⁵Cheqaptapunim nikichik, juicio punchawpiqa chay llaqtam aswan castigasqa kanqa Sodoma hinaspa Gomorra llaqtakunamantapas.

Jesusrayku cheqnisqa kaymanta

¹⁶Atoqkunapa kasqanman ovejakunata kachachkaq hinam qamkunata kachachkay-kichik, chaynaqa culebra hina sacreyá kaychik ichaqa paloma hina mana imanakuq.

¹⁷ Cuidakuychikyá, runakunam juzgadoman entregasuspaykichik maqasunkichik *huñunakuna wasikunapi. ¹⁸ Ñoqaraykum apasunkichik gobiernaqkunaman hinaspa reykunaman. Chaynapim paykunaman ñoqamanta willakunkichik, willakunkichik-taqmi mana judio kaq runakunamanpas. ¹⁹ Autoridadkunaman apasuptikichikqa amam llakikunkichikchu imaynam otaq imam rimanaykichikmantaqa, Diosmi yachachisunkichik chay ratopi imam rimanaykichiktaqa. ²⁰ Manam kkillaykichikmantachu rimankichikqa, ichaqa Taytaykichikpa Espiritunmi rimachisunkichik.

²¹—Runakunam wawqenta traicionanqa wañunanpaq, taytapas churintam traicionanqa, chaynataqmi churi-wawakunapas tayta-mamanpa contranpi hatarispa wañuchinqaku. ²² Ñoqaraykum llapallan runakuna cheqnisunkichik ichaqa kay pachapa tukupayninkama ñoqapi takyaqtam Diosqa salvanqa. ²³ Huk llaqtapi cheqnisqa kaspaqa huklaw llaqtamanñayá aygekuychik. Cheqaptapunim nikichik, *Diosmanta Hamuq Runaqa kutimusaq manaraqpas Israel llaqtakunapi puriyta tukuchkaptikichikmi.

²⁴—Manam pipas yachachiqninmanta aswan allin reqsisqaqa kanmanchu nitaq sirvientepas patronninmantaqa. ²⁵ Allinmi kanman discipulopaq yachachiqnin hina kaynin, chaynataq sirvientepas patronnin hina kaynin. Kay taytaykichikta-pas Beelzebuwan sutichawachkaspankuqa aswanraqchiki qamkunataqa.

Cuerpo wañuchiqaqta mana manchakunamanta

(Lc 12:2-7)

²⁶—Chaynaqa amayá manchakuychikchu runakunataqa. Imapas pakasqa kaqkunapa qawachisqam kanqa chaynataqmi mana yachasqa kaqkunapas yachasqataq kanqa. ²⁷ Qamkunaman tutayaypi hina willasqaytaqa runakunamanyá achkiypi hina willakuychik, upallalla nisqaytañataqyá willakuychik wasipa altosninmanta hina. ²⁸ Amayá manchakuychikchu runa wañuchiqaqkunataqa, manam almantaqa wañuchinmankuchu, manchakuychikqa almantin cuerpontinta wiñaypaq castigoman wischuqtayá.

²⁹—¿Manachum iskay pichinchurruchakunatapas *rantikunku as qollqellapaq? Chaywanpas manam mayqanpas wañunmanchu Dios Taytaykichik mana munaptinqa. ³⁰ Qamkunapaqa chukchaykichikpas llapallanmi yupasqa kachkan. ³¹ Chaynaqa amayá manchakuychikchu, qamkunapaq pichinchurruchakunamantapas aswan valeqmi kankichik.

Jesupa favorninpi rimaqkunamanta

(Lc 12:8-9)

³²—Runakunapa qayllanpi mana penqakuspa ñoqamanta willakuqtaqa ñoqapas hanaq pacha Taytaypa qayllanpim willakusaq ñoqapa kasqanta. ³³ Runakunapa qayllanpi negaqniytaqa ñoqapas negasaqmi hanaq pachapi kaq Taytaypa qayllanpi.

Jesusqa runakuna rakinachiq hamusqanmanta

(Lc 12:51-53. 14:26-27)

³⁴—Ama creeychikchu kay pachaman hamusqaywanqa hawkalla kanaykichikta, aswanqa ñoqaraykum peleanqaku. ³⁵ Hamuniqa qaripas taytanpa contranpi kananpaqmi, warmi wawapas mamanpa contranpi kananpaqmi chaynataq llumchuypas suegranpa contranpi kananpaqmi. ³⁶ Chaynaqariki cheqniqninqa kanqa wasinpi kaqkunallam.

³⁷—Pipas mama-taytanta ñoqamanta aswan kuyaqqa manataqmi ñoqapaq hinachu, pipas churi-wawanta ñoqamanta aswan kuyaqqa manataqmi ñoqapaq hinachu.

³⁸Pipas ñoqarayku ñakaristin qatiwaqniyqa ñoqapaq hinam. ³⁹Pipas vidallan ku-
yaqqa pierderunqam, pipas ñoqarayku wañuqmi ichaqa kawsanqa.

Premiokunamanta

(Mr 9:41)

⁴⁰—Pipas qamkunata chaskiqnikichikqa ñoqatam chaskiwan, pipas ñoqata
chaskiwaqñataqmi kachamuwaqniy Taytayta chaskin. ⁴¹Sichum pipas Diosman-
ta willakuqta chaskiykunqa paymanta willakuq kasqanrayku hinaspaqa kikin
Diosmantam chay willakuqpa chaskinan premionta chaskinqa. Sichum pipas allin
runata chaskiykunqa allin runa kasqanrayku hinaspaqa kikin Diosmantam chay
allin runapa chaskinan premionta chaskinqa. ⁴²Qatinqiy kasqanrayku mayqan
humilde ñiqniykunamanpas chiri yakullapas qoykuqqa premiontam chaskinqa.

Bautizaq Juanpa kachasqankunamanta

(Lc 7:18-35)

11 ¹Jesusmi chunka iskayniyoq discipulonkunaman kamachiyta tukuruspan
pasarqa paykunapa llaqtankunapi yachachinanpaq hinaspa Diosmanta
willakunanpaq.

²Juanñataqmi carcelpi kachkaspa Cristopa rurasqankunata yacharuspan qatiq-
ninkunamanta iskayta kacharqa ³Jesusta kaynata tapumunankupaq:

—¿Qamchu kanki Diosmanta hamuq icha huktachu suyasaqku? —nispa.

⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Kutispa Juanman willamuychik qawasqaykichiktawan uyarisqaykichikta.

⁵Willamuychikya: “Ñawsakunam qawakuchkanña, suchukunam purichkanña,
*leprawan onqoqkunam sanoyachkanña, mana uyarikuqkunam uyarikuchkan-
ña, wañusqakunam kawsarichkanña chaynataqmi wakchakunapas allin noticiata
uyarichkanña” nispa. ⁶¡Mayna kususqam ñoqamanta mana iskayrayaqkunaqa!

⁷Paykuna pasakuptinmi runakunaman rimapayaspan Juanmanta Jesus tapurqa:

—¿Ima qawaqtaq rirqankichik purunta? ¿Wayrapa aytinyachisqan soqosta qawaqchu?

⁸¿Pi qawaqtaq rirqankichik? ¿Allin pachawan pachasqa runata qawaqchu? Allin pacha-
wan churakuqqa reykunapa wasillanpim kachkan. ⁹Aswanqa ¿pi qawaqtaq rirqankichik?
¿Diosmanta willakuq runa qawaqchum? Arí, payqa Diosmanta willakuqkunamantapas
aswan reqsisqaraqmi. ¹⁰Diosqa Juanmantam Bibliapi willakurqaña kaynata:

“Ñoqam kachamusaq hamunaykipaq

allichapusuqniki willakuqniyta” nispa.

¹¹Cheqaptapunim Bautizaq Juantaqa mana pipas igualanchu. Chaywanpas Diospa
munaychakusqanpi kaq humildellapas Juanmantaqa aswan reqsisqaraqmi.

¹²—Bautizaq Juanpa hamusqanmantapunim Diospa munaychakusqanta ata-
cachkanku, chayqa paykunapa makinpiñam kachkan. ¹³Diosmanta llapallan
willakuqkunam Moisespa qellqasqankunapiwan rimarqa Juan hamunankama
Diospa munaychakunanmanta. ¹⁴Qamkuna creeyta munaptikichikqa, Juanmi
chay suyasqaykichik Elias. ¹⁵Uyariwaqniykunaqa kasukuychikya.

¹⁶—¿Pimantaq tupachiyman kunan tiempo runakunata? Paykunaga rikchakun
plazakunapi pukllaspa amigochankunawan qayaykachanakuq warmakunamanmi.

¹⁷Paykunam ninakunku: “Tocanikum qenata ichaqa manam tusunkichikchu, takinikum
aya takita ichaqa manam waqankichikchu” nispa. ¹⁸Bautizaq Juanmi aslla mikuq karqa,

manataqmi vinotapas tomaqchu ichaqa paymantam ninku: “Payqa demonioyoqmi” nispa. ¹⁹*Diosmanta Hamuq Runa mikuptiyñataqmi hinaspa vinota tomaptiyñataqmi niwanku: “Qamqa mikusapa vino upyakuqmi kanki hinaspapas qamqa kanki *impuestocobraqkunapa hinaspa huchasapakunapa amistadninmi” nispa. Diospa munasqan yachaqkunam ichaqa yachayniyoq kasqaykuta qawachikuniku rurasqaykuwan.

Jesuspä ñakasqan llaqtakunamanta

(Lc 10:13-15)

²⁰Llaqtakunapi achkallaña *milagrokuna rurasqanwan runakuna mana wanakuptinmi Jesus nirqa:

²¹—iImaynaraq kanki Corazin llaqta! iImaynaraq kanki Betsaida llaqta! Sichum Tiro llaqtapi hinaspa Sidon llaqtapi qamkunawan rurasqayta hina milagrokunata rurayman karqa hinaptinga unayñach sinchita llakikuspanku huchankumanta wanakunmanku karqa. ²²Chayraykum juicio punchawpiqa Tiropi chaynataq Sidonpi *yachaqkunamantapas aswanraq castigasqa kankichik. ²³Capernaum llaqta, ¿creenkichum hanaq pachaman hoqarisqa kayta? Uraykachisqam kanki uku pachakama. Sodoma llaqtapi kay milagrokuna rurasqayta ruraptiyqa chay llaqtam kunankama kanman karqa. ²⁴Chayraykum juicio punchawpiqa Sodomapi chaynataq Gomorrapi yachaqkunamantapas aswanraq castigasqa kanki.

Jesussllapi tarikuq samaymanta

(Lc 10:21-22)

²⁵Chay tiempopi Jesus mañakuspanmi Taytanta nirqa:

—Hanaq pachapipas kay pachapipas munaychakuq Taytáy, kay yachaykunatam pakaykurqanki yachayniyoqkunamantawan entiendeqkunamanta hinaspam qawaykachinki pisi yachayniyoqkunamanña chayraykum alabayki. ²⁶Arí, Taytáy, qanmi munarqanki chaynata.

²⁷—Taytaymi qoykuwarqa tukuy imakunata. Ñoqa Churitaqa manam pipas reqsiwanchu aswanqa Taytallaymi, manataqmi Taytaytaqa pipas reqsinchu aswanqa ñoqa Churillanmi, Churipa reqsichisqallantaqmi reqsin Taytataqa. ²⁸Hamuychik ñoqaman llapallan pispasqakuna hinaspa qepichkaq hina ñakariqkuna, ñoqam samachisqaykichik. ²⁹Llasawaqniy yugoyta apaspayá ñoqamanta yachaychik, ñoqaqa kani llampu sonqo humillakuqmi, chaynata ruraspaqa tarinkichikmi samayta. ³⁰Yugoyqa facil apayllam, qepiypas sampallataqmi.

Samana punchawpi imam rurasqankumanta

(Mr 2:23-28. Lc 6:1-5)

12 ¹Jesusmi *samana punchawpi richkarqa tarpusqa chakrapa ukunta. Discipulonkunañataqmi yarqarachikuspa trigopa espigan rachuyta qallaykuspa mikurqaku. ²*Fariseokunañataqmi chayta qawaykuspanku Jesusta nirqaku:

—Discipuloykikunapaq rurachkanku samana punchawpi leypa harkakusqan ruraraykunatam —nispa.

³Chaymi payñataq nirqa:

—¿Manachum leerqankichik puriqmasinkunapiwan yarqaymanta kaspä Davidpa imam rurasqanta? ⁴Davidmi Diospa wasinman yaykuruspa *sacerdotekunallapa mikunan *Diospa tantankunata mikururqa, mikuykachirqataqmi puriqmasinkunamanpas.

⁵Moisespa qellqasqanpiqa ¿manachum leerqankichik? Sacerdotekunam templopi samana

punchawpi lllamkaspam mana samarqakuchum ichaq chaywanqa manam huchallikurqaku-chu. ⁶Noqam nikichik, kaypiqa kachkan templomantapas aswan respetanaraqmi. ⁷Biblam nin: “Animalkuna wañuchipuwana ykichikmantapas aswanqa munani kuyapayakuq kanaykichikta” nispa. Kayta entiendespaykichikqa manam culpawaqchikchu mana huchayokkunata. ⁸Diosmanta Hamuq Runaqa munaychakunim samana punchawpipas.

Chakisqa makiyoq runata Jesus allinyarachisqanmanta

(Mr 3:1-6. Lc 6:6-11)

⁹Jesus chaymanta pasaspanñataqmi yaykururqa *huñunakunanku wasiman. ¹⁰Chaypim kachkarqa chakisqa makiyoq runa hinaptinmi Jesusta imallamantapas acusanankupaq tapurqaku:
—¿Diospa leyninqa permitinchu *samana punchawpi onqoq sanoyachiyta? —nispa.
¹¹Chaymi Jesusñataq nirqa:
—¿Mayqannikichiktaq ovejaykichik uchkuman samana punchawpi wichiykuptinqa mana horqowaqchikchu? ¹²iRunakunaqa ancha valorniyuqmi ovejakunamantapas! Chaynaqa leyqa permitinmi samana punchawpi allin ruraytaqa.
¹³Chaymantam chay runata nirqa:
—Haywariy makikita —nispa.
Haywariykuptillanmi makin sanoyarurqa huknin makin hina. ¹⁴Chaymi *fari-seokuna lloqsiruspanku tanteanakurqaku Jesusta wañurachinankupaq.

Jesusqa Diospa serviqnin kasqanmanta

¹⁵Jesusñataqmi chayta yachakuruspan pasakurqa chaymanta, achkallaña runakuna qatiptinmi sanoyachirqa lliw onqokkunata. ¹⁶Paykunatam nirqa:
—Amam pimanpas willakunkichikchu pim kasqaytaqa —nispa.
¹⁷Chaynataqa nirqa Diosmanta willakuq Isaiaspas nisqan cumplikunanpaqmi. Paywanmi Dios kaynata nichirqa:

- ¹⁸ Paymi serviqnin, paytam ñoqaqa akllakurqani,
paytam kuyani, payraykum kusiqa kachkani.
Espirituywanmi paytaqa huntaykusaq,
nacionkunamanmi allin arreglomanta willachisaq.
¹⁹ Manam peleanqachu. Manam qaparinqachu.
Manam pipas callekunapi qayakusqantapas uyarinqachu.
²⁰ Allin arreglota ruraspas munaychakunankamam,
mana pakinqachu qewisqa soqosllatapas.
Manam wañuchinqachu tumpalla rupaq mecherotapas.
²¹ Paypi confiakuspan suyanqaku nacionkunapas.

Jesuspa contranpi rimasqankumanta

(Mr 3:20-30. Lc 11:14-23, 12:10)

²²Chaymantam Jesusman aparamurqaku demonioyoq mana rimaq ñawsa runata. Jesus sanoyarachiptinmi chay runaqa qawarikuruspan rimarqa. ²³Llapa runakunañataqmi admirakuspa nirqaku:
—¿Kaychu kanman Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq? —nispa.
²⁴*Fariseokunañataqmi chayta uyariruspanku nirqaku:

—Kay runaqa demoniokunataqa qarqon demoniokuna kamachiq Beelzebupa atiyinwanmi —nispa.

²⁵Piensasqankuta yacharuspanmi Jesus nirqa:

—Mayqan nacionpas chaqwallapi rakinasqa kaspaga purmanqam, llaqtapas otaq familiapas rakinasqa kaspaga manataqmi takyanchu. ²⁶*Satanas kikillanta qarqokuptinqa ¿imaynataq munaychakusqanqa takyanman? ²⁷Nisqaykichikpi hina Beelzebupa atiyinwan demoniokunata qarqoptiyqa ¿pipa atiyinwantaq qatinqikichikqa demoniokunata qarqon? Chaynaqa paykunam juzgasunkichik. ²⁸Ñoqaqa demoniokunataqa qarqoni Diospa Espiritunwanmi, chaynaqa Diospa munaychakusqanqa chayaramusunkichikñam.

²⁹—Kallpasapa runapa wasinmantaqa manam pipas suwakuyta atinmanchu manaraq puntata payta chaqnaruspaqa. Chayraqmi ichaqa imankunatapas wasinmanta apakunman.

³⁰—Pipas mana favorniypi kaqqa contraypim kachkan, cosechapi ñoqawan mana huñuqñataqmi usuchichkan.

³¹—Chayraykum ñoqa nikichik: Diosqa pampachanqam llapallan huchallikuqninkunata chaynataq kamiqninkunatapas, Chuya Espirituta kamiqninkunatam ichaqa mana haykapipas pampachanqachu. ³²Pipas Diosmanta Hamuq Runapa contraypi rimaqqa pampachasqam kanqa, Chuya Espiritupa contranpi rimaqmi ichaqa mana pampachasqachu kanqa kay tiempopipas nitaq hamuq tiempopipas.

Sachaqa rurunwan reqsichikusqanmanta

(Lc 6:43-45)

³³—Allin sachaqa allintam rurun, mana allin sachañataqmi mana allinllata rurun, sachaqa rurunpim reqsichikun. ³⁴¡Culebrapa castankuna! ¿Imaynamá allintaqa imatapas niwaqchik mana allin runa kachkaspaykichikqa? Runaqa rimaq sonqonpi huntallaña kaqkunamantam. ³⁵Allin runaqa sonqonpi kaq allin kapuqninkunamanta horqospanmi allinllata rimaq, mana allin runañataqmi mana allinllata rimaq mana allinkuna sonqonpi kasqanrayku. ³⁶Nikichikmi, juicio punchawpim llapallaykichik cuentata qonkichik tukuy mana allinkuna parlasqaykichikmanta. ³⁷Rimasqaykiman hinam Dios juzgasunki inocente kanaykipaqpas otaq culpasqa kanaykipaqpas.

Milagrota qawachinanpaq runakunapa mañakusqanmanta

(Mr 8:12. Lc 11:29-32)

³⁸Chaymantam wakin *fariseokunapiwan Diospa leynin yachachiqkuna Jesusta nirqaku: —Yachachikuq, *milagrotayá qawachiwayku chaynapi Diosmanta kasqaykita yachanaykupaq —nispa.

³⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Yaw mana kasukuq mana allin casta runakuna, qamkunapaq milagrotaraqmi mañawachkankichik. Manam qawachisqaykichikchu milagrotaqa, qawaspaqa-qawachisqaykichik Diosmanta willakuq Jonasta imam pasasqallantam. ⁴⁰Imaynam Jonas hatun challwapa wixsanpi karqa kimsa punchaw kimsa tutan, chaynam *Diosmanta Hamuq Runapas kasaq allpapa ukunpi kimsa punchaw kimsa tutan. ⁴¹Ninive llaqtapi runakunam kawsarimunqaku kay runakunapiwan kusa juicio punchawpi hinaspam kay runakunata acusanqa. Paykunapaq huchankumantam wanakurqaku Jonaspas willakusqanwan, Jonasmantapas aswan allin willakuqmi kaypiqa kachkani. ⁴²Saba nacionniyoq reinapas juicio punchawpi kaypi kaq runakunapiwan kawsarimuspanmi

paykunata acusanqa. Payqa hamurqa karu-karu llaqtamantaraqmi Rey Salomonpa yachaynin uyariq. Salomonmantapas aswan yachayniyoqmi kaypiqa kachkani.

Runaman demonio kutiykusqanmanta

(Lc 11:24-26)

⁴³—Runamanta demonio lloqsiruspaqa qochqakunapim samanapaq maskastin purin, mana tarispanñataqmi ⁴⁴nin: “Lloqsimusqay runamanyá kutikusaq” nispa. Kutirispanñataqmi chay runapa sonqonta tariykun chunnichkaqta, sumaq allichasqata hinaspa sumaq pichasqata. ⁴⁵Kutirispanmi pusaramun kikinmantapas peornin qanchis demoniokunataray chaynapi chay runaman yaykuspa *yachanankupa. Chaymi chay runaqa rikurirun ñawpaq kasqanmantapas astawan peorña. Chaynam pasarunqa kay mana allin runakunatapas.

Mamanpiwan wawqenkuna Jesusta maskasqankumanta

(Mr 3:31-35. Lc 8:19-21)

⁴⁶Runakunata Jesus rimapayachkaptinraqmi mamanpiwan wawqenkuna chayaramurqaku hinaspa hawallapi sayaykurqaku Jesuswan parlayta munaspanku.

⁴⁷Chaymi huk kaqnin willarqa Jesusman:

—Mamaykipiwan wawqekikunam sayachkanku hawapi qanwan parlaykuyta munaspa —nispa.

⁴⁸Hinaptinmi Jesusñataq chay willaqninman nirqa:

—¿Pitaq mamayqa, pitaq wawqeykunaqa? —nispa.

⁴⁹Chaymantañataqmi discipulonkunaman makinta haywarispa nirqa:

—Paykunam mamaywan wawqe-paniykunaqa. ⁵⁰Pipas hanaq pachapi Taytaypa munasqa ruraqmi wawqeyqa, panyqa hinaspa mamayqa —nispa.

Muhu tarpuqmanta

(Mr 4:1-9. Lc 8:4-8)

13 ¹Chay punchawmi Jesus wasimanta lloqsiruspan tiyaykurqa lamar qochapa patanpi. ²Achkallaña runakuna kaptinmi boteman yaykuspan tiyaykurqa, lliw runakunañataqmi qocha patallanpi karqaku. ³Chaymi Jesus achka yachachikuykunata rimarirqa kayna rikchanachiykunawan:

—Huk runam rirqa tarpukuq. ⁴Muhuta maqchiptinmi wakin wichirqa ñanman, chaytam kullkukuna hamuruspan mikururqa. ⁵Wakinñataqmi wichiyrurqa ranraman hinaptinmi chay muhu chaylla wiñaramurqa as allpallapi kasqanrayku. ⁶Ichqa inti rupariykamuptinmi mana sumaq sapichakusqa kasqanrayku chakirurqa. ⁷Wakin muhuñataqmi wichiyrurqa kichka-kichka ukuman hinaptinmi kichkakuna wiñaruspa muhu wiñaqta eqoyarachirqa. ⁸Wakinñataqmi allin allpaman wichiyrusqanrayku wiñaruspan rururqa, wakinmi huk muhullamanta rururqa pachakta, wakinñataq soqta chunkata, wakinñataq kimsa chunkata.

⁹—Uyariwaqniykunaqa kasukuychikýa.

Rikchanachiykunaqa imapaqmi kasqanmanta

(Mr 4:10-12. Lc 8:9-10)

¹⁰Hinaptinmi discipulonkuna Jesusman asuykuspa tapurqaku:

—¿Imanasqataq runakunataqa rikchanachispa yachachinki? —nispa.

¹¹Chaymi payñataq nirqa:

—Qamkunamanmi Diospa munaychakusqanmanta ñawpaq mana yachasqaykichik-kunata yachachikichik, wakin runakunamanmi ichaqa mana chaynatachu yachachini.

¹²Kapuqniyoqmanqa achkataraqmi yapasaq, aslla kapuqniyoqmantam ichaqa aslla kapuqnintapas qechurusaq. ¹³Chaymi paykunamanqa rikchanachispa rimapayani. Qa-wakuchkaspapas manam rikunkuchu, uyarichkaspapas manataqmi entiendenkuchu.

¹⁴Chayraykum paykunapiqa cumplikun Diosmanta willakuq Isaiaspas nisqan. Paymi nirqa:

“Uyarispapas manam entiendenkichikchu,
qawakuspapas manam cuentata qokunkichikchu.

¹⁵Kay runakunapa sonqonqa rumiyarunmi.
Paykunaqa rikurirun sasa uyarikuqmi.
Qemchikurunkum mana rikukunankupaq.
Upa tukurunkum mana uyarinankupaq
chaynapi tukuy sonqonkuwan mana entiendenankupaq,
chaynapi mana kutirikamuwanankupaq
chaynapi mana sanoyachinaypaq.”

¹⁶—Mayna kosisqam kankichik kaykuna qawaqkunaqa hinaspa uyariqkunaqa.

¹⁷Cheqaptapunim nikichik, Diosmanta willakuq achka runakunam justo kaq runakunapiwan rikusqaykichikta rikuyta munarqaku ichaqa manam rikurqakuchu, uyarisqaykichiktapas uyariytam munarqaku ichaqa manam uyarirqakuchu.

Rikchanachisqanpa imam ninanmanta

(Mr 4:13-20. Lc 8:11-15)

¹⁸—Yachaychikyá tarpuqwan rikchanachisqaypa imam ninanta: ¹⁹Diospa munay-chakusqanmanta willakuyta uyarichkaspan mana entiendeqqa ñanman wichiykuq muhumanmi rikchakun, mana allin hamuruspanmi tarpusqa muhuta qechurun sonqonmanta. ²⁰Wakin runañataqmi rikchakun ranraman wichiykuq muhuman. Diospa palabrantas uyarispam kosisqallaña chaskin. ²¹Aswanqa mana sapichasqa kasqanraykum mana unaytachu kawsan. Ñakarispa hinaspa Diospa palabranrayku cheqnisqa kasqanwan hukmanyaruspam chaylla urmarun. ²²Wakin runañataqmi rikchakun kichka-kichka ukuman wichiykuq muhuman. Diospa palabrantas uyarichkaspanpas kay pachapi kaqkunamanta sinchita preocupakuspanmi kusikuytapas tarin llapa kapuqninkunallapi chaynapim payqa kikillanta engañakun. Tukuy kaykuna runapa sonqonman yaykuruptinmi Diospa palabranqa mana yanapanñachu. ²³Wakin runakunam ichaqa rikchakun allin allpaman wichiykuq muhuman, paykunaqa Diospa palabrantas uyarispam entiendenku, paykunaqa rikchakun allin cosecha qespiqmanmi. Wakinmi chulla granollamanta pachak ruruh hina, wakinñataq soqta chunka ruruh hina, wakinñataq kimsa chunka ruruh hina.

Cebadillapiwan trigowan rikchanachisqanmanta

²⁴Jesumi huk rikchanachiytawan nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa rikchakun chakranpi allin muhu tarpuqmanmi. ²⁵Ichaqa puñuchkaptinkum trigo tarpusqanman enemigon chaqchuykurqa cebadillata hinaspam pasakurqa. ²⁶Trigo wiñaramuspan ruruyta qallariptinmi cebadillapas rikurirurqa. ²⁷Hinaptinmi runakuna patronninman willamurqaku:

—Señorllayku, chakrapiqariki tarpuchirqanki allin muhutam ¿maymantamá wiñaramun kay cebadillaqa? —nispa.

²⁸Chaymi payñataq nirqa:

—Enemigoymi kaytaqa ruraron —nispa.

Hinaptinmi runankunañataq tapurqaku:

—¿Munankichu cebadilla qoraramunaykuta? —nispa.

²⁹Chaymi payñataq nirqa:

—Ama, yanqañataqmi trigontinta chutaramuwaqchik. ³⁰Kuskayá wiñachun cosechakama, chaypiñam llamkaqkunata kamachisaq cebadillata puntata raturuspa watasqata ramillan-ramillan kañanankupaq hinaspa trigotañataq taqeyman waqaychanankupaq.

Mostaza muhuwan rikchanachisqanmanta

(Mr 4:30-32. Lc 13:18-19)

³¹Jesusmi huk rikchanachiytawan nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa rikchakun huk runapa tarpusqan mostaza muhumanmi.

³²Mostazaqa llapallan muhumantapas uchuychallam, wiñaruspa ichaqa wakin qorakunatapas masyarunraq, monteyaruptinmi silguerokunapas kallmankunapi *qesachakun.

Qonchuwan rikchanachisqanmanta

(Lc 13:20-21)

³³Jesusmi huk rikchanachiytawan nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa rikchakun huk warmi kimsa tupu harinata chapuruptin poqorachiq qonchumanmi.

Imanasqam Jesusqa rikchanachiykunawan rimasqanmanta

(Mr 4:33-34)

³⁴Jesusmi tukuy kaykunata runakunaman nirqa rikchanachiykunawan, mana rikchanachispaqa manam imatapas rimarqachu. ³⁵Chaynapim Diosmanta willakuqa qellqasqan cumplikurqa, paymi nirqa:

Rikchanachiykunawanmi rimarisaq.

Kay pachata Dios unanchasqanmantapuni

pakasqa kaqkunatam yachachisaq.

Cebadillawan rikchanachispa yachachisqanmanta

³⁶Runakunata aviaruspanmi Jesus wasiman yaykurqa, hinaptinmi discipulonkuna payman asuykuspa nirqaku:

—Entiendeykachiwaykuyá chakrapi wiñaruq cebadillawan rikchanachisqaykita —nispa.

³⁷Chaymi payñataq nirqa:

—Chay allin muhu tarpuqqa Diosmanta Hamuq Runam. ³⁸Chakraqa kay pacham, allin muhuñataqmi Diospa munaychakusqanpaq kaqkuna, cebadillañataqmi mana allinpaq kaqkuna. ³⁹Chay cebadilla tarpuq enemigoqa diablom, cosechaqa kay pachapa puchukayninmi, cosechaqkunañataqmi angelkuna. ⁴⁰Paykunapas kanqa cebadillata huñuspa ninapi kañasqanku hinam kay pachapa puchukayninpi. ⁴¹Diosmanta Hamuq Runam angelniykunata kachamusaq munaychakusqaymanta llaqa pantachikuqkunatawan mana allin ruraqkunata huñuchispa ⁴²rupachkaq hornoman wischuchinaypaq. Chaypim waqayllawan-

ña kirunkutapas kirichichichinqaku. ⁴³Mana huchallikuqkunam ichaqa Dios Taytankupa munaychakusqanpi inti hina kancharinqaku. Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá.

Pakawan rikchanachisqanmanta

⁴⁴—Diospa munaychakusqanqa rikchakun chakrapi pampasqa pakamanmi. Chaytam runa tariruspa aswanraq pakapaykun, kusişqallaña pasaspanmi tukuy kapuqninta *rantikaramuspan rantirun chay chakrata.

Ancha precioyoq perlaswan rikchanachisqanmanta

⁴⁵—Diospa munaychakusqanqa rikchakun sumaq perlaskuna maskaq negociantemanmi. ⁴⁶Paymi ancha precioyoq perlata tariruspan rirqa tukuy kapuqnin *rantikuq hinaspan rantirurqa chay perlata.

Challwana mallawan rikchanachisqanmanta

⁴⁷—Diospa munaychakusqanqa rikchakun tukuy rikchaq challwa hapiq mallamanmi. ⁴⁸Mallaman challwakuna huntaruptinmi lamar qochapa patanman aysanku hinaspan tiyaykuspa aklanku challwata, allinnintam hinanku canastaman, mana valeqtañataqmi wischunku. ⁴⁹Chaynam kanqa kay pachapa puchukayninpiyas, angelkuna hamuspan mana allin runakunata justo runakunamanta rakinga. ⁵⁰Mana allin runakunataqa wischunqa rupachkaq hornomanmi. Chaypim waqayllawanña kirunkutapas kirichichichinqaku.

Uyariqninkunata Jesus tapusqanmanta

⁵¹Jesusmi tapurqa:

—¿Entiendenkichikchu kaykunata? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Arí, taytáy —nispa.

⁵²Chaymi Jesusñataq yapatawan nirqqa:

—Diospa leynin yachachiqkunaqa Diospa munaychakusqanmantam sumaqlletaña yachanku chaymi paykunaqa rikchakun tukuy kapuqninmanta mawkapas otaq mosoqpas horqomuq wasiyuqman.

Llaqtan Nazaretpi Jesusta mana chaskisqankumanta

(Mr 6:1-6. Lc 4:16-30)

⁵³Jesusmi kay rikchanachiykunata rimaruspan pasakurqa chaymanta. ⁵⁴Nazaret llaqtanman chayaruspanñataqmi yachachirqa *huñunakunanku wasipi hinaptinmi runakuna admirakuspa nirqaku:

—¿Imaynanpi yachayniyoq kaspamá kay runaqa tukuy *milagrokunataqa rurán? ⁵⁵Kayqariki carpinteropa churinmi hinaspa Mariapa wawanmi, wawqenkunañataqmi Jacobo, Josey, Simon hinaspa Judas. ⁵⁶Llapallan paninkunapas ¿manachum llaqtamasinchik? ¿Imaynanpimá tukuy kaykunataqa rurán? —nispa.

⁵⁷Chayna piñasqa kaptinkum Jesus nirqqa:

—Diosmanta willakuqtaqa manam allintachu chaskinku ayllunkunapas nitaq llaqtamasinkunapas, huklaw llaqtakunapim ichaqa allin chaskisqa —nispa.

⁵⁸Chaymi llaqtanpiqa as *milagrollata rurarqa, mana paypi creesqankurayku.

Bautizaq Juanta Herodes wañurachisqanmanta

(Mr 6:14-29. Lc 9:7-9)

14 ¹Chay tiempopim Rey Herodes gobiernachkaspan Jesusmanta noticiata uyarirurqa. ²Chaymi serviqninkunata nirqa:

—Payqa Bautizaq Juanmi, kawsariramuspanmi kaynaña atiyiniyoqqa —nispa.

³Herodesmi ñawpaqtaraq Juanta hapirachimuspan carcelman pusachirqa, chaypim cadenarachirqa Herodiasrayku. Herodiasqa Rey Herodespa wawqen Felipepa warminmi karqa. ⁴Chayraykum Herodesta Juan nirqa:

—Diospa leyninman hinaqa manam allinchu paywan casarakusqaykiqa —nispa.

⁵Chaymi Herodesqa Juan wañurachiyta munarqa aswanqa manchakurqam runakunata, paykunam Juantaqa Diosmanta willakuqpaq hapirqaku. ⁶Herodespa santón chayaramuptinmi Herodiaspa warmi wawan tusurqa llapallanpa qayllanpi chaymi llumpayta gustarurqa Herodesta. ⁷Chaymi juramentowan prometekurqa imapas mañakusqanta qonanpaq. ⁸Chaymi sipasñataq mamanpa umachasqan Herodesta nirqa:

—Platopi qoykuway Bautizaq Juanpa umanta —nispa.

⁹Chaymi reyqa llakikururqa ichaqa juramentasqanrayku hinaspa convidasqan-kunapas uyarisqanraykum kamachirqa qonankupaq. ¹⁰Juanpa umanta carcelpi qorumunankupaq kamaykachiptinmi ¹¹platopi apamuspanku haywaykurqaku sipasman, payñataqmi aparurqa mamanman.

¹²Hinaptinmi Juanpa discipulonkuna riruspa cuerponta aparqaku pampaq, chaymantam rirqaku Jesusman willaq.

Pichqa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta

(Mr 6:30-44. Lc 9:10-17. Jn 6:1-14)

¹³Jesusmi Juanpa wañukusqanta yacharuspan sapallan botepi pasakurqa mana runapa kasqanman. Runakunañataqmi risqanta yacharuspanku llaqtankumanta lloqsispa qatirqaku chakillawan. ¹⁴Botemanta Jesus lloqsiruspanmi chay achka-llaña runakunata qawaykuspa llakipayarikurqa hinaspa sanoyachirqa paykuna ukupi kaq onqoqkunata. ¹⁵Tutaykuchkaptinñam Jesuspa *discipulonkuna payman asuykuspa nirqaku:

—Ñam llumpay tardeña, kaypiqa manataqmi wasipas kanchu. Pasakuchunku-ñayá hichpa llaqtachakunaman rispa mikuyta rantimunankupaq —nispa.

¹⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manam rinmankuchu, qamkunayá mikuykachiychik —nispa.

¹⁷Chaymi discipulonkunañataq nirqa:

—Pichqa tantawan is kay challwa kankasqallam kaypiqa kachkan —nispa.

¹⁸Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Apamuwaychik —nispa.

¹⁹Runakunata pastopi tiyanankupaq kamachispanmi hapiykurqa pichqan tantakunatawan iskaynin challwakunata hinaspa manaq pachata qawarispan Diosman graciasta qorqa, tantakunata pakiykuspanmi discipulonkunaman qorqa, paykunañataqmi runakunaman aypurqa. ²⁰Llapallankum mikurqaku saksanan-kukama, chaymantam puchuq tantakunata huñurqaku chunka iskayniyoq canasta huntata. ²¹Mikuqkunam karqaku pichqa waranqa qarikuna ichaqa manam war-mikunatawan wawakunataqa yuparqakuchu.

Qocha hawanta Jesuspa purisqanmanta

(Mr 6:45-52. Jn 6:16-21)

²²Jesumsi discipulonkunata boteman yaykuchirqa puntaspa qochata chimpachka-nankupaq, chaynapi llapa runakunata pay avianankama. ²³Aviaruspanñataqmi Jesus sapallan rirqa orqo lawman Diosta mañakunanpaq. Tutayaramuptinmi Jesus sapallan kachkarqa. ²⁴Discipulonkunañataqmi botepi richkarqa karutaña, hatun olakunañataqmi boteta nisyullataña laqyarqa paykuna lawman llumpayta wayramuptin. ²⁵Hinaptinmi yaqa gallo waqaytaña Jesus paykunaman asuykurqa yaku hawanta puristin. ²⁶Discipulonkunañataqmi yaku hawanta puriqta rikuruspanku mancharisqallaña qaparirqaku:

—iWakqa manchachikum! —nispanku.

²⁷Hinaptinmi chaypunilla Jesus nirqa:

—iQarinchakuychik! Ñoqam kani, ama manchakuychikchu —nispa.

²⁸Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Señorlláy, qam kaspaykiqa kamachimuguayá yakupa hawanta qanman hamu-naypaq —nispa.

²⁹Chaymi Jesus nirqa:

—Hamuy —nispa.

Chaymi Pedro uraykurqa botemanta hinaspan puriyta qallaykurqa yaku hawanta Jesuspa ladanman rinanpaq. ³⁰Aswanqa sinchi wayrawan manchariku-ruspanmi chinkaykuyta qallarisan qaparirqa:

—iSeñorlláy, salvaykuway! —nispa.

³¹Chaymi Pedrotamakinmanta hapiruspan Jesus nirqa:

—iPisi confianzayoc runa! ¿Imanasqataq iskayrayarqanki? —nispa.

³²Paykuna boteman seqaruptinmi wayra tanirurqa. ³³Chaymi botepi kaqkuna paypa ñawpaqninpi qonqarakuykuspa nirqaku:

—Cheqaptapunim qamqa kasqanki Diospa Churin —nispa.

Genesaretpi onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 6:53-56)

³⁴Qochata chimparuspankum chayarurqaku Genesaret lawman. ³⁵Hinaptinmi chay sitiopi llapallan runakuna Jesusta reqsiruspanku willanakururqaku llapallan muyuriqnin llaqtakunapi chaymi payman apamurqaku llapallan onqoqkunata. ³⁶Hinaspan ruegakurqaku pachanpa patallantapas hapiykunankupaq chaymi llapallan hapiykuqkunaga allinyarurqaku.

Runataqa imam huchallichisqanmanta

(Mr 7:1-23)

15 ¹Jerusalenmanta hamuspankum Diospa leynin yachachiqkunawan *fari-seokuna Jesusman asuykuspa tapurqaku:

²—¿Imanasqataq discipuloykikunaqa ñawpa abuelonchikkunapa costumbrentaqa mana kasunkuchu? Mikunankupaqmi makinkuta mana mayllakunkuchu —nispa.

³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunapas ¿imanasqataq mana kasunkichikchu Diospa kamachikuyinta, ñawpaq costumbrekunalla ruranaykichikrayku? ⁴Diosmi nirqa: “Tayta-mamaykita respetay, pipas tayta-mamanta ñakaqqa wañunqam” nispa. ⁵Aswanqa qamkunam

ninkichik: “Huk runaqa tayta-mamanman ninmanmi ‘Taytáy, mamáy, manam yanapaykimanchu, qamkunaman qonaytam Diosman qoykuni’ nispa.” ⁶Pipas chayna niqqa manañam tayta-mamanta yanapanñachu, chaynata yachachispam Diospa kamachikuyninta yanqachankichik costumbrekichikkunallata ruraspaykichik. ⁷İlskay uyakuna! Allintam Diosmanta willakuq İsaías qamkunamanta kaynata qellqarqa:

⁸ “Simillanwanmi yupaychawan kay runakunaqa,
ñoqamanta karupim kachkan sonqonkuqa.

⁹ Paykunaqa adorawankupas yanqapaqmi,
yachachisqankupas runapa kamachisqallanmi.”

¹⁰Runakunata qayaspanmi İesus nırqa:

—Uyariwaspaykichikyá kaykunata entiendeychik. ¹¹Manam imapas mikusqanchu runataqa huchallichin, runataqa huchallichin mana allinta piensaspa rimasqanmi.

¹²Chaymi discipulonkuna İesusman asuykuspa nırqaku:

—¿Yachankichum nisqaykiwan *fariseokuna piñakurusqanta? —nispa.

¹³Chaymi payñataq nırqa:

—Hanaq pacha Taytaypa mana tarpusqan plantaqa sapinmanta pilasqam kanqa.

¹⁴Asurikuychik paykunamanta. Paykunaqa kachkan ñawsam hinaspapas ñawsamasin pusaqkunam. Ñawsapura pusanakuspaqa iskayninkum uchkuman wichiykunqaku.

¹⁵Chaymi Pedroñataq nırqa:

—Entiendeykachiwayku chay rikchanachiy rimasqaykita —nispa.

¹⁶Chaymi İesus nırqa:

—¿Qamkunapas manachum entiendenkichik? ¹⁷¿Manachu entiendenkichik runapa mikusqanqa wiksaman yaykuspa chaymanta lloqsisqanta? ¹⁸Mana allin rimaymi ichaqa sonqonmanta lloqsispa huchallichin runata. ¹⁹⁻²⁰Sonqonmanta lloqsiptinmi runaqa huchallichin tukuy mana allinkunata piensaspa, wañuchispa, hukwan pierdekuspa, huchapakuspa, suwakuspa, runamasinta tumpaspa hinaspa kamispa. Makita mana mayllakuspa mikuyqa manam pitapas huchallichinchu.

Tiro İlaqtayoyq warmipa wawanta allinyachisqanmanta

(Mr 7:24-30)

²¹Chaymanta İesus pasakuspanmi Tiro hinaspa Sidon lawman rırqa. ²²Hinap-tinmi chaypi *yachaqa cananea warmi hamurqa İesusman qayaykachakustin:

—İDavidpa mirayninmanta hatun kamachikuq, kuyapayariykullaway! Wawa-llaytam demonio llumpayta ñakarichichkan —nispa.

²³İesusñataqmi mana imatapas nırqachu. Chaymi discipulonkuna İesusman asuykuspa ruegarqaku:

—Qepanchiktam wak warmi hamuchkan qayaykachakustin, mañakusqantayá ruraykuy pasakunanpaq —nispa.

²⁴Chaymi İesus nırqa:

—Taytayqa kachamuwan İsrail casta chinkasqa ovejakunallamanmi —nispa.

²⁵Warmiñataqmi asuykuspan qonqorakuykurqa ñawpaqninpi:

—İTaytáy, yanapaykullaway! —nispa.

²⁶İesusñataqmi nırqa:

—Manam allinchu warmakunamanta tantanta qechuruspa allqokunaman wischuykuyqa —nispa.

²⁷Hinaptinmi chay warminñataq nirqa:

—Arí chaynam taytáy, ichaqariki allqokunapas dueñonpa mesanmanta wichiqu-taq mikunmi —nispa.

²⁸Chaymi Jesus nirqa:

—Mamáy iqamqa mayna iñiyniyuqmi kasqanki! Munasqaykiman hinayá rurasqa kachun —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla wawan allinyarurqa.

Achkallaña onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta

²⁹Chaymanta Jesus lloqsispanmi Galilea qocha patanta pasarqa, orqoman seqaruspanmi chaypi tiyaykurqa. ³⁰Payman achkallaña hamuqkunam pusamurqaku wistukunata, mana valeq brazoyoqkunata, ñawsakunata, mana rimaqkunata chaynataq wakin onqoqkunata-pas, Jesusman asuykachiptinkum sanoyachirqa. ³¹Chaymi runakuna admirakurqaku mana rimaqkuna rimaptin, mana valeq brazoyoqkuna sanoyaptin, wistukuna puriptin hinaspa ñawsakuna qawarikuptin. Chayraykum Israel nacionpa Diosninta alabarqaku.

Tawa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta

(Mr 8:1-10)

³²Discipulonkunata qayaspanmi Jesus nirqa:

—Kay runakunamantam llakipayarikuni, ñam kimsa punchawña ñoqawan kachkanku, manam mikunankupaqqa imapas kanchu. Mana mikusqataqa manam wasinkumanqa kutichiymanchu, yanqam ñanpi desmayarunmanku —nispa.

³³Chaymi discipulonkunañataq nirqa:

—Kay achka runakunaman mikuchinanchikpaq haypaqtaqa ¿maypitaq tarichwan tantata wasipas mana kachkaptinqa?

³⁴Hinaptinmi Jesus paykunata tapurqa:

—¿Haykataq tantaykichik kachkan? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Qanchisllam as challwa kankasqapiwan —nispa.

³⁵Chaymi Jesus kamachirqa llapa runakunata pampapi tiyaykunankupaq.

³⁶Qanchisnintin tantatawan kankasqa challwakunata hapiykuspa Diosman graciasta qorqa, chaymantam partiruspan discipulonkunaman qorqa, paykunañataqmi runakunaman aypurqa. ³⁷Llapallankum mikurqaku saksanankukama hinaptinmi puchuqtapas huñumurqaku qanchis canasta huntataraq. ³⁸Mikuqkunam karqa tawa waranqa qarikuna, manam warmikunatawan wawakunataqa yuparqakuchu. ³⁹Runakunata Jesus abyaruspanmi pasarqa Magadan lawman.

Milagrokuna Jesus rurananpaq mañakusqankumanta

(Mr 8:11-13, Lc 12:54-56)

16 ¹*Fariseokunapiwan *saduceokunam Jesusman rirqaku pruebaman churayta munaspanku, paykunam Jesusta mañakurqaku hanaq pachamanta kaq *milagrota qawachinanpaq. ²Chaymi payñataq nirqa:

—Tarden antaqamuptinmi qamkunaqa ninkichik: “Allin tiempom kanqa” nispa.

³Tempranon antaqaspa puyullaña kaptinñataqmi “Paranqam” ninkichik. ¡Iskay

uyakuna! Qamkunaqa cielopi kaqkunata qawaspam imaynam tiempo kananta yachankichik, kunan tiempokunapi sucedekuqkunamantañañataqmi mana cuenta-ta qokunkichikchu. ⁴Yaw mana kasukuq mana allin casta runakuna, qamkunaqa milagrotaraqmi mañawachkankichik. Manam qawachisqaykichikchu milagrotaq, qawaspaqa-qawachisqaykichik Diosmanta willakuq Jonasta imam pasasqallantam. Jesus chaynata niruspanmi paykunata saqeruspa pasakurqa.

Qonchumanta

(Mr 8:14-21)

⁵Jesuspa discipulonkunam lamar-qochapa waklaw chimpanman chayaruspanku yuyarirurqaku tanta mana apasqankuta. ⁶Chaymi Jesus nirqa:

—*Fariseokunapa hinaspa *saducekunapa qonchunmanta cuidakuychik —nispa.

⁷Chaymi discipulonkunañañataq ninakurqaku:

—Tantata mana apamuptinchikmi chaynataqa nichkan —nispa.

⁸Jesusñañataqmi musyaruspan nirqa:

—Yaw pisi iñiyniyoqkuna ñimanasqataq rimachkankichik: “Manam tantanchik kanchu” nispaqa? ⁹Ñimanaraqchu yachankichik ni yuyankichik pichqa tantata pichqa waranqa qarikunapaq haypachisqayta? ÑHayka canastatataq puchuqninkunata huñurqankichik? ¹⁰ÑManataqchu yuyankichik qanchis tantata tawa waranqa runapaq mirachisqaytapas? ÑHayka canasta huntatataq puchunta hoqarirqankichik? ¹¹“*Fariseokunapa hinaspa *saducekunapa qonchunmanta cuidakuychik” nispaqa manam tantamantachu rimarqani. ÑImanasqamá manaqa entienderqankichikchu? —nispa.

¹²Chayñam entienderqaku Jesusqa mana tantamanta nisqanta aswanqa *fariseokunapa hinaspa *saducekunapa yachachikuyninmanta cuidakunankupaq nisqanta.

Jesusqa Cristopuni kasqanmanta

(Mr 8:27-30. Lc 9:18-21)

¹³Jesusmi Felipepa gobiernasqan Cesarea lawman chayaruspan tapurqa discipulonkunata:

—ÑDiosmanta hamuq Runamantaqa pim kasqaytataq runakuna rimanku? —nispa.

¹⁴Chaymi paykunañañataq nirqaku:

—Wakin runakunam nin Bautizaq Juan kasqaykita, wakinñañataqmi nin Elias kasqaykita, wakinñañataqmi nin Jeremias otaq Diosmanta willakuq huk kaqnin kasqaykita —nispa.

¹⁵Chaymi Jesusñañataq nirqa:

—Qamkunaqa ñpim kasqaytataq ninkichik? —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Simon Pedroñañataq nirqa:

—Qamqa kanki kawsaq Diospa Churin Cristom —nispa.

¹⁷Chaymi Jesusñañataq nirqa:

—Jonaspa churin Simon, qamqa mayna kusionqam kanki, kaytaqa yachachisurqanki manam runachu aswanqa hanaq pachapi kaq Taytaymi. ¹⁸Chaymi ñoqapas niki, qamqa kanki Pedrom, kay hatun rumipa hawanpim iñiqniykunata hatari-chisaq, paykunataqa manam wañuyupa atiyinipas vanceyta atinqachu. ¹⁹Ñoqam qosqayki Diospa munaychakusqanman yaykunapaq llavekunata, kay pachapi watasqaykim hanaq pachapipas watasqa kanqa, kay pachapi kacharisqaykiñañataqmi hanaq pachapipas kacharisqa kanqa —nispa.

²⁰Chaynata niruspanmi discipulonkunata kamachirqa:
—Amam pimanpas Cristo kasqaytaqa willankichikchu —nispa.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqanmanta

(Mr 8:31-9:1. Lc 9:22-27)

²¹Chay horamantapunim discipulonkunaman Jesus willakurqa Jerusalenman riptin judiokunapa kamachiqninkuna, *sacerdotekunapa jefenkuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna ñakarichinanmanta. Willakurqataqmi wañurachiptinku kimsa punchawninman kawsarimunantapas. ²²Chaymi Pedro huklawchaman pusaruspan Jesusta anyarqa:

—Diospas amayá munachunchu chaykuna pasasunaykitaqa —nispa.

²³Hinaptinmi Jesusñataq muyuriykuspan Pedrota nirqa:

—¡Satanas, asuy ñawpaqniymanta! Qamqa pantachiwaypim richkanki, piensas-qaykiqa manam Diospa piensasqan hinachu aswanqa runakunallapam —nispa.

²⁴Chaymantam discipulonkunata nirqa:

—Pipas qatiwayta munaspaqa amañña kkillanpaq kawsaspayá ñakaristinpas qatiwachun. ²⁵Pipas kay pachapi vidallan cuidakuqqa wiñaypaqmi pierderunqa, pipas ñoqarayku wañuqmi ichaqa kawsanqa. ²⁶Runaqa ¿imatataq horqokunman lliw kay pachapi kaqkunata ganaruspan vidantañataq pierderuspaqa? Runaqa ¿haykatataq paganman vidanta salvananpaq? ²⁷Diosmanta hamuq Runam Taytaya hatunchasqan angelniykunapiwan kutimuspay sapakamaman rurasqankuman hina qopusaq. ²⁸Cheqap-tapunim nikichik, kaypi kaqmantam wakinkuna mana wañunqakuchu chay punchawpi Diosmanta Hamuq Runata munaychakunaypaq hamuchkaqta rikuwanankukama.

Jesupa rikchaynin tikrakurusqanmanta

(Mr 9:2-13. Lc 9:28-36)

17 ¹Soqta punchaw pasaruptinmi Jesus pusarqa Pedrota, Jacobota hinaspa Jacobopa wawqen Juanta, paykunallawanmi rirqa orqoman. ²Paykuna qawachkaptinmi Jesupa rikchaynin tikrakururqa. Uyanmi inti hina kancharirqa, pachaññataqmi achkiy hina yuraqyarurqa. ³Hinaptinmi discipulonkuna rikururqa-ku Moisetawan Eliasta Jesuswan parlachkaqta. ⁴Chaymi Pedroñataq Jesusta nirqa:

—Señor iallinpaqchá kaypiqa kachkaniku! Munaptikiqa rurarusaqkuyá kimsa ramadata, hukta qampaq, hukta Moisespaq, huktañataq Eliaspas —nispa.

⁵Pedro rimachkaptinmi kancharichkaq puyu paykunata tapaykurqa hinaptinmi puyumanta nimurqa kaynata:

—Paymi kuyasqay Churiy, payraykum kususqa kachkani. Payta uyariychik —nispa.

⁶Discipulonkunañataqmi chayta uyariruspanku qonqorakuykurqaku llumpay mancharisqallaña. ⁷Hinaptinmi paykunata llapchaykuspan Jesus nirqa:

—Hatariychik, ama manchakuychikchu —nispa.

⁸Muyuriqninkuta qawarispankuñataqmi manaña pitapas rikurqakuchu aswanqa Jesusllatañam.

⁹Orqomanta uraykamuchkaptinkuñam Jesus paykunata kamachirqa:

—Chay qawasqaykichiktaqa amaraqmi pimanpas willankichikraqchu Diosman-ta Hamuq Runa kawsarimunaykama —nispa.

¹⁰Hinaptinmi discipulonkunañataq Jesusta tapurqa:

—Diospa leynin yachachiqkunaqa ¿imanasqataq ninku: “Cristomanta ñawpaq-taqa Eliasmi hamunqa” nispa?

¹¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, cheqaptam Eliasqa puntamunan karqa tukuy imata allichananpaq.

¹²Ichaqa Eliasqa ñam hamurunña, judiokunañataqmi mana reqsirqakuchu, aswanmi payta tukuy munasqankuta ruraraqaku, chaynam Diosmanta Hamuq Runapas paykunapa makinpi ñakarisaq —nispa.

¹³Chaymi discipulonkuna cuentata qokururqaku Jesusqa Bautizaq Juanmanta rimasqanta.

Wañuymañayoc warmata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 9:14-29. Lc 9:37-43)

¹⁴Achka runakunapa kasqanman chayaruptinkum Jesusman asuykurqa huk runa, paymi qonqorakuykuspa nirqa:

¹⁵—Señorlláy, kuyapayariykuy churillayta, wañuymaña hapiptinmi llumpa-llumpayta ñakarin, ninamanwan yakumanmi wischuykarin. ¹⁶Discipuloy-kikunaman apamuptiymi mana sanoyachiyta atirqakuchu.

¹⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mana allin ruraqkunapa castan yaw mana creeq runakuna ¿haykapikamataq qamkunawan kasaq? ¿Haykapikamataq aguantasqaykichik? Apamuychik chay warmata —nispa.

¹⁸Chaynata niruspa qaqcharurqa demoniota hinaptinmi chaypunilla warmamanta lloqsiruptin sanoyarurqa.

¹⁹Chaymantam discipulonkuna Jesusman asuykuspa sapallankupi tapurqa:

—¿Imanasqataq ñoqaykuqa demoniota mana qarqoyta atirqanikuchu? —nispa.

²⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pisi iñyniyoq kasqaykichikraykum. Cheqaptapunim nikichik, huk mostazapa muhun hinallapas iñynikichik kaptinqa niwaqchikmi kay orqota: “Suchuy kaymanta waklawman” nispa, hinaptinqa pasanmanmi. Manam imapas sasaqa kanmanchu iñip-tikichikqa. (²¹Kayna rikchaq demoniotaqa ayunowan mañakuspallam qarqowaqchik.)

Wañunanmanta Jesus huktawan willakusqanmanta

(Mr 9:30-32. Lc 9:43-45)

²²Galileapi kachkaptinkum Jesus nirqa:

—Diosmanta Hamuq Runataqa runakunamanmi qoykuwanqaku ²³wañuchiwanankupaq, ichaqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq —nispa.

Kay nisqanwanmi discipulonkuna sinchita llakikururqa.

Templopaq impuestomanta

²⁴Capernaum llaqtaman chayaruptinkum Pedroman asuykamurqa templopaq impuesto cobraqkuna hinaspa tapurqaku:

—¿Manachum yachachiñnikichikqa pagan templopaq impuestota? —nispa.

²⁵Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Payqa paganmi —nispa.

Pedro wasiman yaykuruptinmi puntata parlapayaspa Jesus tapuykurqa:

—¿Imaninkitaq Simon? Kay pachapi reykunaqa ¿pikunamantataq cobran impuestota? ¿churinkunamantachu icha sapaq runakunamantachu? —nispa.

²⁶Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Sapaq runakunamantam —nispa.

Jesúsñataqmi nirqa:

—Chaynaqa churinkunaqa manam pagananchu. ²⁷Chaywanpas ama pitapas piñachinanchikpaqmi qochata riruspa *anzuelota wischumunki. Punta challwa hapis-qaykipa siminpim tarinki qollqeta, chaytam iskayninchikpaq pagaykamunki —nispa.

Pim punta kaq kasqanmanta

(Mr 9:33-37. Lc 9:46-48)

18 ¹Chay ratom discipulonkuna Jesusman asuykuspa tapurqaku:
—Diospa munaychakusqanpiqa ¿pitaq aswan reqsisqa kanman? —nispa.

²Chaymi huk warmachata qayaykuspan chawpinkupi sayaykachirqa ³hinaspam paykunata nirqa:

—Warmakuna hina mana kaspaykichikqa cheqaptapunim mana yaykunkichik-chu Diospa munaychakusqanman. ⁴Chaynaqa kay warma hina humillakuqmi Diospa munaychakusqanpiqa aswan allin reqsisqa kanqa. ⁵Pipas ñoqapa sutiypi kay warmata hina kuyakuywan chaskiqqa ñoqatam chaskiwan.

Pitapas huchallichiqqa sinchi castigasqa kananmanta

(Mr 9:42-48. Lc 17:1-2)

⁶—Ñoqapi iñiq kay taksachakunamanta hukninta pipas huchallichiqpaqqa allin-chá kanman molino rumita kunkanman wataruptinku lamar qochaman wischusqa kaynin. ⁷iMayna llakikuypaqmi pipapas huchallichisqan runakunaqa! Kay pachapi huchallichiqkunaqa kanqapunim ichaqa iimaynaraq kanqa huchaman urmachiq runaqa!

⁸—Chaynaqa makiki otaq chakiki huchallichisuptikiqa qoruruspayá wischuruy, allinraqmi kanman huknin makillañapas otaq qoru chakillañapas wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskaynin makintin otaq iskaynin chakintin wiñaypaq rawrachkaq ninaman ama wischusqa kanaykipaq. ⁹Sichu ñawiki huchallichisuptikiqa, allinnikipaqchá horqoruwaq, allinraqmi kanman huknin ñawillañapas wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskay ñawintin rawrachkaq wiñay castigoman ama wischusqa kanaykipaq.

Chinkasqa ovejawan rikchanachisqanmanta

(Lc 15:3-7)

¹⁰—Kayna uchuychakunataqa amam hukllatapas despreciankichikchu. Hanaq pachapiqa paykuna cuidaq angelkunam tukuy tiempo Taytaya qayllanpi kachkan. (¹¹Diosmanta Hamuq Runaqa chinkasqakuna salvaqmi hamurqani.)

¹²—Qamkunaqa ¿imaniwaqchiktaq? Pachak ovejayaq runapa huknin ovejan chullaruptinqa ¿manachum isqon chunka isqonniyoq ovejata saqeykuspan tarimunankama orqokunapi maskamunqa? ¹³Payqariki isqon chunka isqonniyoq mana chullaruq ovejakunamantapas mastaq kusikunqa tarisqan kaqwanmi. ¹⁴Hanaq pachapi kaq Taytaykichikpas manam munanchu hukllanpas kay uchuychakuna chinkananta.

Runamasinchik imaynam pampachanamanta

(Lc 17:3)

¹⁵—Runamasiki huchallikusuptikiqa sapanpiyá faltanmanta anyaykuy. Reqsi-kuptinqa paywanmi kaq allinyanakurunki. ¹⁶Mana kasusuptikiqa huk testigota otaq iskayta pusay chaynapi iskay otaq kimsa testigowan asunto pruebanay-

kichikpaq. ¹⁷Paykunatapas mana kasuptinqa huñunakusqaykichikpiyá niykuy llapallanman, paykunatapas mana kasuptinqa Diosta mana kasuqpaqñayá otaq *impuesto cobraq hina huchasapapaqñayá hapiychik.

¹⁸—Cheqaptapunim nikichik, kay pachapi watasqaykichikqa hanaq pachapipas watasqam kanqa, kay pachapi kacharisqaykichikpas hanaq pachapim kacharisqa kanqa.

¹⁹—Nikichiktaqmi, sichum kay pachapi iskayllapas huk sonqolla imatapas Diosta mañakuptikichikqa hanaq pachapi Taytaymi qamkunapaq ruranqa. ²⁰Maypipas iskayllapas otaq kimsallapas ñoqarayku huñunakuptinqa paykunapa chawpinpim kachkani.

²¹Hinaptinmi Pedroñataq Jesusman asuykuspan nirqa:

—Señorlláy ¿hayka kutikamataq wawqey huchallikuwaptinqa pampachasaq? ¿qanchis kutikamachu? —nispa.

²²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manam qanchiskamallachu aswanqa qanchis chunka qanchiskamam —nispa.

Mana pampachay munaq sirvientemanta

²³—Chayraykum Diospa munaychakusqanqa rikchakun sirvientekunamanta cuenta mañaq reyman. ²⁴Cuenta mañayta qallarichkaptinmi payman pusa-murqaku achka-achka waranqa debeqnin runata. ²⁵Mana pagayta atiptinmi patronnin kamachikurqa chay debeqnintaqa tukuy imantinta, warmintinta, churintinta *rantikamunankupaq chaynapi debesqanta pagananpaq. ²⁶Chaymi sirviente patronninpa ñawpaqninpi qonqorakuykuspa ruegakurqa: “Taytalláy, pacienciaykullaway, lliwtam qopullasqayki” nispa. ²⁷Hinaptinmi patronnin llaki-payarikuspan debesqanmanta pampachaykurqa hinaspa kachaykurqa.

²⁸—Kay sirvienteñataqmi lloqsiruspan tuparurqa pachaklla debeqnin sirvientemasinwan hinaspa kunkamanta hapiruspan *seqorqa: “Qopuway debewasqaykita” nispa. ²⁹Chaymi sirvientemasinpa ñawpaqninpi qonqorakuykuspan ruegakurqa: “Pacienciaykullaway, lliwtam qopullasqayki” nispa. ³⁰Payñataqmi mana munaspan carcelman hinarachirqa debesqanta qopunankama. ³¹Kayta qawaspankum sirvientemasinkuna sinchita llakikururqaku hinaspa rirqaku tukuy pasasqanmanta patronninkuman willaq. ³²Chaymi patronnin qayarachimuspan nirqa: “¡Mana allin runa! Ruegawaptikim pampacharqayki lliw debewasqaykita. ³³Qampas llakipayarikuwaqchá karqa sirvientemasikimanta qanmantapas llaki-payarikusqayman hina” nispa. ³⁴Patronnin piñakuruspanmi kamachikurqa lliw debesqanta pagapunankama castiganankupaq.

³⁵—Chaynatam rurasunkichik hanaq pachapi kaq Taytaypas tukuy sonqoykichikwan runamasikichikta mana pampachaptikichikqa.

Casado kachkaspa rakinakuymanta

(Mr 10:1-12. Lc 16:18)

19 ¹Jesumi kaykunata niruspan Galileamanta pasakurqa Judea lawman, rirqataqmi Jordan Mayupa waklawninmanpas. ²Achkallaña runakuna qatiptinmi chaypi sanoyachirqa onqoqkunata.

³Chaymi *fariseokuna Jesusman asuykuspa pantarachinankupaq tapurqaku:

—¿Diospa leyninpi permitinchu casado runa imamantapas tumpaykuspa warminmanta rakikuyta? —nispa.

⁴Chaymi payñataq nirqa:

—¿Manachu Bibliapi leerqankichik kay pachapa qallariyninpi qaritawan warmita unanchaqa nisqanta? ⁵Paymi nirqa: “Qarim tayta-mamanta saquespa hukllawakunqa warminmanña chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku” nispa. ⁶Chaynaqa manam iskayñachu kanqaku aswanqa hukllañam. Chayraykum runaqa mana rakinmanchu Diospa kuskanchasqantaqa.

⁷Chaymi tapurqaku:

—Hinaptinga ¿imanasqataq Moisesqa permitirqa papelta ruraykuspa qariqa warminmanta rakikunanpaq? —nispa.

⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Rumi sonqo kasqaykichikraykum Moisesqa permitirqa papelta qoykuspa warmikichikmanta rakikuytaqa, qallariyninpiqa manam chaynachu karqa. ⁹Ñoqam ichaqa nikichik, huk qariwan mana pierdekuchkaptin yanqamanta warminta wischuspan hukwan casarakuqqa hukwan pierdekuy huchapim kachkan —nispa.

¹⁰Hinaptinmi discipulonkuna nirqaku:

—Casado runa warminwan chayna kaptinqa manam valenchu casarakuy —nispanku.

¹¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manam llapallan runachu sapallanqa kanman aswanqa chaypaq kaqkunallam. ¹²Arí, kanmi nacesqanmantapuni chaypaq kaqkuna, wakinqa kachkan runapa capasqanmi, wakinñataqmi mana casarakunkuchu Diosta servinankurayku. Pipas chaynata kawsay atiqqa nisqayman hinayá rurachun —nispa.

Wawakunata Jesus bendecisqanmanta

(Mr 10:13-16. Lc 18:15-17)

¹³Jesusmanmi pusamurqaku iskay-kimsa wawakunata chaynapi paykunata hapiyuspa Diosta mañapunanpaq. Discipulonkunañataqmi pusamuqkunata qaqcharqa. ¹⁴Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Ama harkaychikchu wawakuna ñoqaman hamunanta, kay wawakuna hina kaqkunapaqmi Diospa munaychakusqanqa —nispa.

¹⁵Chaynata niruspanmi wawakunapa hawanman makinta churaykuspan pasakurqa.

Jesuswan apu runapa parlasqanmanta

(Mr 10:17-31. Lc 18:18-30)

¹⁶Huk runam Jesusman asuykuspan tapurqa:

—Yachachikuq ¿ima allintataq rurasaq wiñay kawsanaypaq? —nispa.

¹⁷Chaymi payñataq nirqa:

—¿Imanasqataq allin kaqmanta tapuwanki? Diosllam allinqa. Wiñay kawsayta munaspaykiqa kasukuy Diospa kamachikuyninkunata —nispa.

¹⁸Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—¿Mayqan kamachikuykunata? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Amam pitapas wañuchinkichu, amam hukwanqa pierdekunkichu, amam suwakunkichu, amam pimantapas llullakunata rimankichu, ¹⁹tayta-mamaykita respetay, kuyankitaqmi runamasikitapas kikikita hina —nispa.

²⁰Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Lliwtam kasukurqani. ¿Imaraqtaq faltawan? —nispa.

²¹Chaymi Jesus nirqa:

—Cabal runa kayta munaspaykiqua tukuy imaykita *rantikamuspa chay qollqeta wakchakunaman qomuy, chaynapim kapuqnirikikunaqa hanaq pachapi kanqa, chaymanta kutimuspañam ñoqawan rinki —nispa.

²²Chayta uyariykuspanmi llakisqa kutikurqa achka kapuqniryoq kasqanrayku.

²³Hinaptinmi Jesus nirqa discipulonkunata:

—Cheqaptapunim nikichik, apuqa llumpay sasatam Diospa munaychakusqanman yaykunqa. ²⁴Apu runa Diospa munaychakusqanman yaykunanmantaqa *camelloch yaqapas agujapa rinrinta usturunman —nispa.

²⁵Kayta uyariykuspankum discipulonkuna aswanraq admirakuspa tapukurqaku:

—¿Hinaptinqa pitaq salvakuytaqa atinman? —nispa.

²⁶Jesusñataqmi paykunata qawarispam nirqa:

—Runakunaqa manam atinmanchu, Diospaqmi ichaqa tukuy imapas atinallan.

²⁷Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Taytáy, ñoqaykuqa tukuy imata saqeruspam qanwan purichkaniku ¿imataq ñoqaykupaqa kanqa? —nispa.

²⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, tukuy imapas mosoqyanan tiempopi Diosmanta hamuq Runa achkirichkaq tiyanaypi tiyaykuptiymi qatinqiykunapas tiyaykunichik chunka iskayniyoq hatun tiyanakunapi hinaspa juzgankichik chunka iskayniyoq Israel ayllukunata. ²⁹Pipas wasinkunata, wawqe-paninkunata otaq turi-~ñañankunata, tayta-mamankunata, churi-wawankunata, chakrankunata ñoqarayku saqeqa pachak kuti mastam chaskinqa, chaskinqataqmi wiñaypaq kawsaytapas. ³⁰Ichaqa ancha reqsisqa kaqkunamantam achkaq kanqaku pisi reqsisqaña, pisi reqsisqa kaqkunamantañataqmi achkaq ancha reqsisqaña kanqaku.

Uvas chakrapi llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta

20 ¹—Diospa munaychakusqanqa rikchakun uvas chakranpaq llamkaqkunata contrataq tutapay lloqsiq haciendayoqmanmi. ²Jornalninta pagananpaq llamkaqkunawan tanteanakuruspam paykunata kacharqa chakrapi llamkamunankupaq. ³Chunka horapaq huk hora faltachkaptinmi plazata rispan wakin llamkaqkunatapas rikururqa sayachkaqta ⁴chaymi paykunatapas nirqa: “Qamkunapas riychikyá uvas chakraypi llamkamuy, imam kaqtam pagapusqaykichik” nispa. Chaymi pasarqaku. ⁵Hina chaynallatam rurarqa yaqa chawpi punchawta kutispanpas chaynataq las tresta kutispanpas. ⁶Tardenpas yaqa inti seqaykuytaña rispanmi plazapi tarirurqa hukkunata yanqa sayakuchkaqta hinaspa nirqa: “¿Imanasqataq qamkunata tukuy punchaw yanqa kaypi kachkankichik?” nispa. ⁷Chaymi paykunañataq nirqa: “Mana pipas contratawaptinkum” nispa. Haciendayoqñataqmi nirqa: “Qamkunapas chakraytayá riychik llamkaq, imam kaqtam pagasqaykichik” nispa. ⁸Tutaykuruptinmi caporalninta chay dueñon nirqa: “Qayamuy llamkaqkunata hinaspa pagapuy qepa yaykumuqkunamanta qallaripa punta yaykumuqkunapi tukunaykikama” nispa. ⁹Chaymi yaqa inti seqaykuqtaña yaykumuqkunapas wakinwan igualta jornalninta chaskirqaku. ¹⁰Punta yaykumuqkunañataqmi piensarqaku mas chaskiyta, ichaqa paykunapas huk jornalninkam chaskirqaku. ¹¹Chaymi chaskiruspanku chakrayoqta reclamarqaku: ¹²“Kay qepa yaykumuqkunata huk horallam llamkarqaku, ichaqa paykunamanmi pagaykunki ñoqaykuman igualta, ñoqaykuqa tukuy punchawmi rupaypi llamkarqaniku” nispa. ¹³Chaymi patronñataq hukninta nirqa: “Yaw tayta, ñoqaga pagachkayki rimasqanchikman hinam. ¿Manachum ñoqaga huk jornalpaq

contratarqayki? ¹⁴Chaynaqa kay pagoykita apaspayá pasakuy, ñoqaqa munani kay qepa yaykumuqkunamanpas qanman hina pagaytam. ¹⁵¿Manachum qollqeywanqa munasqayta rurakuyman? ¿Icha envidiakunkichu allin runa kasqaywan?” nispa.

¹⁶Chay rikchanachiyta tukuykuspam Jesus nirqa:

—Punta kaqkunamantam achkaq qepanqaku, qepa kaqkunañataqmi puntanqaku. Achkam qayasqakunaqa kachkan, akllasqakunañataqmi aslla.

Wañunanmanta kimsa kaq kutipi Jesuspa willakusqanmanta

(Mr 10:32-34. Lc 18:31-34)

¹⁷Jerusalenman Jesus richkaspanmi chunka iskayniyoq discipulonkunata huklawman pusaspan nirqa:

¹⁸—Jerusalen llaqtamanmi richkanchik, chaypim Diosmanta Hamuq Runa entregasqa kasaq sacerdotekunapa jefenkunamanwan Diospa leynin yachachik-kunaman, paykunam wañunaypaq sentenciawaspanku ¹⁹mana castanchik kaq runakunaman entregawanqaku, burlakuwaspankum azotewanqaku, chaymantam cruzpi chakatawanqaku aswanqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq —nispa.

Zebedeopa warmin mañakusqanmanta

(Mr 10:35-45)

²⁰Chaymantam Jesusman asuykurqa Zebedeopa warmin iskaynin wawan-kunapiwan hinaspan Jesuspa ñawpaqninpi qonqorakuykurqa favorninta mañakunanpaq. ²¹Jesummi tapurqa:

—¿Imatataq munanki? —nispa.

Chaymi payñañataq nirqa:

—Munaychakuspaykiqua kamachiyá kay iskaynin wawaykuna huknin *alleq lawnikipi hukninñañataq *ichoq lawnikipi tiyanankupaq —nispa.

²²Chaymi Jesus nirqa:

—Manam yachankichikchu imam mañakusqaykichiktaqa. Nisqaypi hinam ñoqaqa ñakarisaq. ¿Atiwaqchikchu ñoqa hina ñakariyta? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Arí, atisaqkum —nispa.

²³Jesusñataqmi nirqa:

—Arí, cheqaptapunim qamkunaqa ñoqa hina ñakarinkichik, aswanqa *alleq lawniypi otaq *ichoq lawniypi tiyaykuyqa manam ñoqallamantachu, chayqa kachkan Taytaypa akllasqankunapaqmi.

²⁴Kayta uyariruspankum wakin chunkantin discipulonkuna piñakururqaku chay iskaynin wawqekunapa contranpi. ²⁵Chaymi Jesus paykunata qayaykuspam nirqa:

—Yachasqaykichikpi hinapas nacionkuna gobiernaqkunam runakunapi munaychakunku hinaspan kamachispanku kasuchikunku. ²⁶Qamkunayá ichaqa ama chaynachu kaychik, qamkunamanta pipas kamachikuyta munaspaqa wakintayá servichun. ²⁷Mayqannikichikpas allin reqsisqa kayta munaspaqa, qamkuna ukupi sirvienteyá kachun. ²⁸Diosmanta Hamuq Runapas manam servichikunaypaqchu hamurqani aswanqa servinaypaqmi hinaspa achka runakunapa rantinpi wañunaypaqmi.

Is kay ñawsakunata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 10:46-52. Lc 18:35-43)

²⁹ Jerico llaqtamanta lloqsimuchkaptinkum achkallaña runakuna Jesusta qatirqa. ³⁰ Hinaptinmi ñanpa patanpi tiyaq iskay ñawsakuna Jesus pasasqanta uyariruspanku qayaykachakurqaku:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Señorllayku, llakipayariykullawaykuyá —nispa.

³¹ Chaymi runakuna qaqcharqa upallanankupaq. Paykunañataqmi astawanraq qayaykachakurqaku:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Señorllayku, llakipayariykullawaykuyá —nispa.

³² Hinaptinmi Jesus sayaykuspa qayarqa iskayninkuta hinaspa tapurqa:

—¿Imatataq munankichik qamkunapaq ruranayta? —nispa.

³³ Chaymi paykunañataq nirqa:

—Taytáy, qawarikuytam munaniku —nispa.

³⁴ Hinaptinmi Jesus paykunata llakipayarispan ñawinkuta llapchaykurqa hinaptinmi chaypunilla qawarikuruspa Jesusta qatirqaku.

Jerusalen llaqtaman Jesus yaykusqanmanta

(Mr 11:1-11. Lc 19:28-40. Jn 12:12-19)

21 ¹ Jerusalem llaqtaman hichparamuspankum chayarurqaku Olivos Moqopa hichpanpi kaq Betfage llaqtachaman. Jesusmi iskay discipulonkunata kachaspan ² nirqa:

—Riychik wak chimpa llaqtachata, wakpim tarimunkichik wawayoq watasqa asnota. Paskaramuspa aysaramuychik. ³ Pipas imatapas nisuptikichikqa: “Señormi necesitachkan, chayllam kutichipamusunki” ninkichikmi.

⁴ Chayqa pasakurqa Diosmanta willakuqqa qellqasqan cumplikunanpaqmi.

⁵ Paymi qellqarqa kaynata:

Niychik Sion llaqtapi *yachaqkunata:

“Reynikichikqa qamkunamanmi hamuchkan,

asnopi silladam humildella hamuchkan.

Carga asnopa wawanpim hamuchkan” nispa.

⁶ Hinaptinmi discipulonkuna rispanku Jesuspa kamachisqanman hina rurarquku. ⁷ Aysamurqakum asnota wawantinta chaymi pachankuwan caronaruptinku Jesus sillakuykurqa. ⁸ Hinaptinmi achkallaña runakuna ñanman pachankuta mastarqaku. Wakinñataqmi sachapa kallmankunata kuchuspa churarqaku chayninta Jesus pasanpanaq. ⁹ Nawpaqnin riqwan qepan riq runakunañataqmi qaparirqaku:

—¡Rey Davidpa mirayninqa yupaychasqayá kachun! ¡Señorpa sutinpi hamuqqa hantunchasqayá kachun! ¡Hanaq pachapi kaqkunayá Diosta yupaychachunku! —nispa.

¹⁰ Jesus Jerusalemman chayaruptinñataqmi llapallan chaypi kaqkuna alborotaspanku:

—¿Pitaq kayqa kanman? —nispa tapunakurqaku.

¹¹ Runakunam nirqa:

—Payqariki Galilea law Nazaret llaqtamanta kaq Diosmanta willakuq Jesusmi —nispa.

Templopi rantikuqkunata Jesus qarqosqanmanta

(Mr 11:15-19, Lc 19:45-48, Jn 2:13-22)

¹²Chaymantam Jesus yaykurqa temploman hinaspam qarqorqa chaypi *ranti-kuqkunatawan rantikuqkunata. Wikaparurqam qollqe cambiananku mesakunatapas chaynataq paloma rantikuqkunapa sillankunatapas. ¹³Hinaspam nirqa:

—Bibliapim Dios nichkan: “Temploypa Mañakuwananku Wasiwan sutichasqam kanqa.” Qamkunam ichaqa suwakunapa machayninta hinaña rurarusqankichik —nispa.

¹⁴Templopiraq kachkaptinmi Jesusman asuykamurqa ñawsakunapiwan wistukuna hinaptinmi pay sanoyachirqa. ¹⁵*Sacerdotekunapa jefenkunapiwan Diospa leynin yachachiqkunam Jesuspa rurasqan *milagrokunata rikurqaku hinaspam uyarirqakutaq: “Rey Davidpa mirayninqa yupaychasqayá kachun” nispa warmakunapa qayaykachakusqantapas chaymi piñakuruspa ¹⁶Jesusta nirqaku:

—¿Uyarichkankichu kaykunapa nisqanta? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Ari, uyarichkanim. ¿Manachu Bibliapi leerqankichik: “Llapa wawakunapiwan ñuñuqraq wawakunawanmi alabaykachikunki” niqta?

¹⁷Chaymi paykunata saqeruspan Jerusalenmanta Betaniaman pasakurqa hinaspam chaypi puñupakurqa.

Mana ruruq higos sachata Jesus ñakasqanmanta

(Mr 11:12-14, 20-26)

¹⁸Tutapayta Jerusalenman Jesus kutimuchkasqam yarqarachikurqa. ¹⁹Ñanpa patanpi higos sachata rikuruspanñataqmi asuykurqa pallananpaq. Ichaqa manam tarirqachu rurunta, chayqa kasqa llaqeyoqllam. Chayraykum chay higos sachata nirqa:

—iKunanmantaqa manañam haykapipas rurunkiñachu! —nispa.

Hinaptinmi sacha chakirurqa. ²⁰Kayta qawaykuspankum discipulonkuna admirakurqaku. Hinaspankum Jesusta tapurqaku:

—¿Imanasqataq kay sachaqa chaypunilla chakirun? —nispa.

²¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, mana iskayrayaspa iñiynikichik kaptinqa manam kay higos sachawan rurasqayta hinallachu rurawaqchik aswanqa kay orqotapas niwaqchikmi: “Chaymanta suchuspa lamar qochaman wischukuy” nispa, hinaptinqa chaynam kanman.

²²Confianzawan Diosta mañakuspaykichikqa tukuy mañakusqaykichikta chaskinkichik.

Jesusqa kamachikunanpaq munayniyoq kasqanmanta

(Mr 11:27-33, Lc 20:1-8)

²³Temploman yaykuruspa Jesus yachachichkaptinmi payman asuykurqa *sacerdotekunapa jefenkunapiwan judiokunapa kamachiqninkuna hinaspam tapurqaku:

—¿Ima derechoykiwantaq chaykunataqa rurachkanki? ¿Pitaq autorizasurqanki? —nispa.

²⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqapas tapusqaykichikyá, kay tapusqayta contestawaptikichikqa ñoqapas nisqaykichikmi ima derechoywanmi kaykuna rurasqaytapas. ²⁵¿Pitaq bautizananpaq Juanta kachamurqa, Dioschu icha runakunachu? —nispa.

Chaynata Jesus tapuptinmi kikinkupura tanteeanakurqaku:

—Sichum “Diosmi kachamurqa” niptinchikqa “¿Imanasqataq manaqa creer-qankichikchu?” niwasunchiki. ²⁶Manataqmi nichwanchu: “Runakunallam kachamurqa” nispapa, chaynata niptinchikqa llapa runakunachiki imanaruwasunpas, Bautizaq Juantaqa hapinku Diosmanta willakuqpami —nispa.

²⁷Chaymi Jesusta nirqaku:

—Manam yachanikuchu —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Manam ñoqapas nisqaykichikchu ima derechoyanmi kaykuna rurasqaytapas.

Iskay churikunawan rikchanachiymanta

²⁸—¿Imaninkichiktaq? Huk runapam karqa iskay churinkuna. Paymi huknin churinta nirqa: “Churilláy, riyá uvas chakranchikpi llamkamuq” nispá. ²⁹Hinaptinmi churinñataq nirqa: “Manam riymanchu” nispá. Ichaqa mana kasukusqanmanta wanakuspanmi ratonman llamkaq pasarqa. ³⁰Huknin churinmanpas chay taytan asuykuspanmi hina chaynallata nirqa hinaptinmi chay churinñataq nirqa: “Arí taytáy, risaqmi” nispá. Ichaqa manam rirqachu. ³¹¿Mayqantaq taytanpa munasqanta rurarqa?

Hinaptinmi chay runakunañataq nirqaku:

—Punta kaqmi —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptaqa *impuesto cobraqkunawan chuchumikakunaraqmi qamkunamanta puntataqa Diospa munaychakusqanman yaykuchkanku. ³²Bautizaq Juanmi hamurqa allin kawsakuymanta yachachisunaykichikpaq hinaptinmi mana creerqankichikchu, impuesto cobraqkunapiwan chuchumikakunam ichaqa creerqaku. Qamkunam ichaqa qawachkasppas creenaykichikpaq mana wanakurqankichikchu.

Mana allin llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta

(Mr 12:1-12. Lc 20:9-19)

³³—Uyariychikyá huk tupanachisqaytawan:

Huk runam chakranpi uvasta plantaruspan muyuriqinta perqarachirqa, huk pozotataqmi rurachirqa uvaspa rurunta sarunankupaq hinaspa markayoq chukllata rurachirqa chaymanta cuidanankupaq. Chaykunata rurachispa chakranta llamkaqkunaman arriendakuruspa illarurqa. ³⁴Cosecha tiempo chayaramuptinmi runankunata chay chakrayoq kacharqa arriendaqninkunamanta tupaqninta mañamunankupaq. ³⁵Ichaqa chay arriendaqkunam hapirurqaku chay runankunata hinaspa hukninta maqaparurqaku, huknintañataqmi wañurachirqaku, huknintañataqmi rumiwan chamqaparurqaku. ³⁶Hinaptinmi chay chakrayoqqa huktawan runankunata kacharqa, ñawpaq kachamusqanmantapas achkatarqa. Ichaqa chay llamkaqkunam wakinkunata hina rurarqaku.

³⁷—Qepatañataqmi churintaña kacharqa: “Churiytaqa respetanqakuch” nispá.

³⁸Ichaqa chay llamkaqkunam payta rikuruspanku ninakurqaku: “Paymi herenciaataq chaskinqa, chaynaqa wañurachisunýa ñoqanchikña dueño kananchikpaq” nispá. ³⁹Chaymi chakramanta horqoruspanku wañurachirqaku.

⁴⁰—Chaynaqa chakrayoq kutiramuspaqa ¿imatataq ruranqa llamkaqkunataqa?

⁴¹Chaymi uyariqninkunañataq Jesusta nirqaku:

—Chay mana allin runakunataqa mana llakipayaspa wañurachinqa hinaspa huk llamkaqkunamanña chakranta arriendakunqa chaynapi tiempollanpi payman tupaqnin cosechata qonankupaq —nispa.

⁴²Hinaptinmi Jesus nirqa:

¿Manachum Bibliapi leerqankichik:
 “Wasi perqaqkunapa wischupakusqanku rumiqa
 cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa.
 Kaytaqa ruraran Señor Diosmi,
 kay qawasqanchikqa admirakuypaqmi”
 nispa nisqanta?

⁴³Chaymi nikichik, Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunkichikñachu, chaymanqa yaykunaku paypa munasqanman hina kawsaqkunañam. ⁴⁴Chay rumiman wichiqmi pakipasqa kanqa. Rumipa hapisqankunañataqmi ñutusqa kanqa.

⁴⁵*Sacerdotekunapa jefenkunapiwan *fariseokunañataqmi Jesuspa rikchanachisqanta uyariruspanku musyakururqaku paykunamanta rimasqanta.

⁴⁶Hinaptinmi hapiruyta munarqaku ichaqa runakunata manchakuspankum mana chaynatachu ruraraqaku, runakunaqa Jesustam hapirqaku Diosmanta willakuypaq.

Casamiento fiestawan rikchanachiyman

22 ¹Jesumi huktaawan rimarispam rikchanachiykunawan paykunata nirqa:

²—Diospa munaychakusqanqa rikchakun churinta casarachiq reymanmi.

³Paymi sirvientenkunata kacharqa convidoman qayachisqankunata pusamunankupaq, qayachimusqankunam ichaqa manam hamuyta munarqakuchu. ⁴Wakin sirvientenkunataña kachaspanmi chay convidasqankunata nichimurqa: “Mikuyqa listoñam kachkan, ñam nakarachiniña wira toroykunatapas hinaspa wira animalniykunatapas, chaynaqa hamuychikñayá casamientoman” nispa. ⁵Convidasqankunañataqmi mana kasukuspa pasakurqaku, huknin chakranman, hukninñataq negocionman. ⁶Wakinñataqmi sirvientekunata hapiruspanku maqaparuspa wañurachirqaku. ⁷Chaymi reyqa llumpayta piñakuruspan soldadonkunata kacharqa chay wañuchiqkunata wañuchimunankupaq chaynataq llaqtankutapas kañamunankupaq. ⁸Hinaspam sirvientenkunata nirqa: “Tukuy imam listoña kachkan casamientopaq, convidasqaykunam ichaqa mana kay fiestapaq hinachu karqaku. ⁹Chaynaqa hatun esquinakunaman rispayá casamientopaq qayamuychik llapallan tarimusqaykichikta” nispa. ¹⁰Chaymi paypa sirvientenkuna rispa pusamurqaku llapallan tarisqankuta, pusamurqakumá allin runakunatapas chaynataq mana allin runakunatapas. Chaymi wasiman huntaykurqaku.

¹¹—Convidasqankunata qawaykuq rey yaykuykuspanmi chaypi rikururqa huk runata casamientopaq hina mana pachasqata. ¹²Chaymi nirqa: “Tayta ¿imanasqataq casamientopaq hina mana pachasqachu yaykumurqanki?” nispa. Hinaptinmi chay runañataq mana imatapas nirqachu. ¹³Chaymi reyñataq mesaman serviqkunata nirqa: “Chakinkunatawan makinkunata wataspa wischumuychik tutayaypa kasqanman. Chaypim waqanqaku, mana ima rurakuyta atispanmi kiruntapas kirichichichinqa” nispa. ¹⁴Chaynaqa, achkam qayasqakunaqa kachkan, akllasqakunañataqmi aslla.

Impuesto paganapaq tapukuymanta*(Mr 12:13-17. Lc 20:20-26)*

¹⁵*Fariseokunam pasaspa parlaramurqaku Jesusta imapas rimasqanwan pan-tarachinankupaq. ¹⁶Hinaspa fariseomasinkutawan Herodespa qatinqinkunata kacharqaku Jesusta kaynata nimunankupaq:

—Yachachikuq, yachanikum qamqa cheqap rimaq kasqaykita, yachanikutaq-mi runapa rimasqantapas mana kasuspa Diospa munasqanman hina kawsakuyta cheqap yachachisqaykitapas, qamqariki manam runapa hawallantachu qawanki.

¹⁷¿Imaninkitaq, allinchu Rey Cesarman impuesto pagay icha manachu?

¹⁸Jesusñataqmi mana allin piensasqankuta yachaspan nirqa:

—Ilskay uyakuna! ¿Imanasqataq pantachiwaypi richkankichik? ¹⁹Qawachiway-chik impuesto paganaykichik qollqeta —nispa.

Hinaptinmi haywaykurqaku qollqeta. ²⁰Qawaykuspanmi Jesus tapurqa:

—¿Pipa uyantaq hinaspa pipa sutintaq kay qollqepiqa kachkan? —nispa.

²¹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Rey Cesarpa —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Rey Cesarpa kaqtaqa paymanyá qoychik, Diosmanñataq paypa kaqta —nispa.

²²Kayta uyarispankum admirasqallaña pasakurqaku.

Wañuqkunapa kawsarimunanmanta*(Mr 12:18-27. Lc 20:27-40)*

²³Chay punchawñataqmi Jesusman hamurqaku wakin *saduceokuna. Kay runaku-nam creenku: Wañuqkunaqa manam kawsarinchu, nispa. Paykunam Jesusta nirqaku:

²⁴—Yachachikuq, Moisesmi nirqa: “Casado runa mana churiyoq wañuruptinqa wawqenmi casaranqa viudata chaynapi wañukuqpa miraynin kananpaq” nispa.

²⁵Kaypim qanchis wawqentin qarikuna karqa. Mayor kaq casarakuspanmi wa-ñuruspan warminta mana wawayoqta saqerurqa, ²⁶chaynallam pasakurqa sullka kaqwanpas, kimsa kaqwanpas qatinasninpi qanchis kutikama. ²⁷Hinaptinmi qepankuta warmipas wañururqa. ²⁸Chaynaqa wañuqkuna kawsarimuptinqa ¿may-qanpa warmintaq kanqa qanchisnintin paywan casarakuchkaptinqa? —nispa.

²⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa pantaypim kachkankichik, Bibliapa nisqantapas chaynataq Diospa atiynintapas mana reqsisqaykichikrayku. ³⁰Llapa runakuna kawsarimuspankuqa manam casarakunqakuchu, manataqmi casarachinakunqakuchu, paykunaqa kanqa hanaq pachapi *angelkuna hinañam. ³¹Wañuqkunapa kawsarimunanmantapaq ¿manachu leeqankichik Diospa nususqaykichikta? ³²Paymi nirqa: “Ñoqaqa kani Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa Diosninmi” nispa. Chaynaqa Diosqa manam wañusqakunapa Diosninchu ichaqa kawsaqkunapa Diosninmi —nispa.

³³Runakuna chayta uyarirupam admirakurqaku yachachisqanwan.

Hatunnin kamachikuymanta

(Mr 12:28-34)

³⁴*Saduceokunata Jesus upallarachiptinmi chayta qawaykuspa *fariseokuna hukllaman huñunakururqaku. ³⁵Hinaptinmi paykunawan kuska kaq leykuna yachaq runa pruebananpaq Jesusta tapurqa:

³⁶—Yachachikuq, Diospa kamachikuyninkunamantaqa ¿mayqantaq hatunnin kamachikuy? —nispa.

³⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—“Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan hinaspa tukuy yuyaynikiwan” nispa. ³⁸Kaymi punta kaq hatun kamachikuy. ³⁹Qatinqinnñataqmi nin: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” nispa. ⁴⁰Kay iskaynin kamachikuykunapim Moisespa leyninpas chaynataq Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanpas hukllawakun.

Cristoqa Rey Davidmantapas aswan hatun kasqanmanta

(Mr 12:35-37. Lc 20:41-44)

⁴¹*Fariseokuna huñunasqa kachkaptinraqmi paykunata Jesus tapurqa:

⁴²—¿Imaninkichiktaq Cristomanta? ¿Pipa miraynintaq? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Davidpa mirayninmi —nispa.

⁴³Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—¿Imaynanpitaq Davidqa Chuya Espiritupa yachachisqan, Cristota Señorwan suticharqa? Davidmi nirqa:

⁴⁴“Señor Diosmi Señorniyta nirqa:

‘Enemigoykikunata vencenaykamayá

*alleqniypi tiyaykuy,

Enemigoykikunata saruchinaykamayá

alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

⁴⁵¿Imaynataq Cristoqa Davidpa mirayninqa kanman Davidpuni “Señorniy” nispa Cristomanta rimachkaptinqa?

⁴⁶Hinaptinmi pipas mana ima contestaytapas atirqachu. Chay punchawmanta-punim penqakuruspa manaña tapurqakuchu.

Fariseokunata Jesus qaqchasqanmanta

(Mr 12:38-40. Lc 11:37-54. 20:45-47)

23

¹Jesumi nirqa runakunatawan discipulonkunata:

²—Diospa leynin yachachikunapiwan *fariseokunam derechoyoq kanku Moisespa leynin yachachinankupa. ³Chaynaqa kasukuspayá ruraychik paykunapa tukuy nisqanta. Ichaqa amam rurankichikchu paykunapa imam rurasqantaqa, paykunaqa manam yachachisqankuman hinachu ruranku. ⁴Paykunaqa sasa kaqkunatam runakunaman kamachin llaasaq qepita qepichichkaq hina, ichaqa manam dedo puntallankuwanpas yanapaykunkuchu. ⁵Llapa imatam ruranku runakuna qawanallanpaq. *Filacterio sutiyoq cajachakunatam hatunllataña churakunku. Santo tukuspa capankupa cantonkunapipas hatun watukunatapas warkukurunku. ⁶Convidokunapipas hinaspa huñunakunanku wasipipas ñawpaqllapi tiyaytam munanku. ⁷Munankutaqmi plazakunapi hatun respetowan runakuna rimaykunatapas chaynataq “yachachikuq” nispa ninankutapas.

⁸—Qamkunayá ichaqa yachachikuqwanqa ama sutichachikuychikchu. Hukllam yachachiqnikichikqa kani, qamkunaqa wawqentillanmi kankichik. ⁹Amataqyá pitapas kay pachapiqa taytawanqa sutichaychikchu, hukllam Taytaykichikqa, payqariki hanaq pachapim kachkan. ¹⁰Amataqyá maestrowanpas sutichachikuychikchu. Ñoqa Cristollam maestroykichikqa kani. ¹¹Qamkuna ukupi aswan reqsisqaqa kanqa wakinkuna serviqmi. ¹²Pipas hatunchakuqqa humillasqam kanqa, pipas humillakuqñataqmi hatunchasqa kanqa.

¹³—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa Diospa munaychakusqanman yaykuqkunatam harkaypaq-harkachkankichik. Qamkunapas manam yaykunkichikchu nitaqmi munaqkunatapas yaykuchinkichikchu.

(¹⁴—iImaynaraq kankichik iskay uya fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa viudakunapa imallankunatapas qechuruspa allin runa tukusparaq una-unayta Diosta mañakunkichik. Chayraykum qamkunaqa lumpay castigasqaraq kankichik.)

¹⁵—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa tukuy hinastinpim purinkichik runakunata religionnikichikman iñichinaykichikpaq. Iñirachispaykichikñataqmi tikrarunkichik qamkunamantapas aswan wiña-wiñay castigasqa kananpaqraq.

¹⁶—iImaynaraq kankichik runakunata pusaq ñawsakuna! Qamkunam ninkichik: “Templorayku juramentayqa manam imananchu. Chay templopi qorirayku juraspa ichaqa cumplinanchik” nispa. ¹⁷iMana yuyayniyoq ñawsakuna! ¿Mayqantaq aswan valorniyoy, qorichu icha Diospaq qorita sapaqchaq templochu? ¹⁸Ninkichiktaqmi: “*Altarrayku jurayqa manam imananchu, altarpa hawanpi ofrendarayku juraspa ichaqa cumplinanchik” nispa. ¹⁹iMana yachayniyoq ñawsakuna! ¿Mayqantaq aswan valorniyoy, ofrendachu icha Diospaq ofrendata sapaqchaq altarchu? ²⁰Pipas *altar-rayku juramentaqa manam altarllamantachu juramentachkan aswanqa altarpa hawanpi kaqkunamantawanmi. ²¹Pipas templorayku juraqa manam chayllamantachu jurachkan aswanqa chaypi kaq Diosmantawanmi. ²²Chaynataqmi hanaq pacharayku juraqpas jurachkan Diospa tiyananmantawan chaypi tiyaq Diosmanta.

²³—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunam diezмота qonkichik yerba buenamanta, anismanta hinaspa cominomanta, aswanqa qonqarunkichikmi allin rurayta, kuyapayakuyta hinaspa iñinyiyoq kayta. Kay hatun kamachikuykunataqa kasukunaykichikmi diezmo qoytapas ama qonqaruspa. ²⁴iRunakunata pusaq ñawsakuna! iQamkunaqa tomanaykichikman wichiyoq chuspichatapas suysunkichikmi, *camello animaltam ichaqa enterollanta millpurunkichik!

²⁵—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa vasotawan platotam hawallanta mayllankichik, sonqoykichikmi ichaqa huntasqa kachkan suwakuy munaywan hinaspa mana allin ruray munaywan. ²⁶iÑawsa fariseo! Vasotaqa ukuntaraqyá mayllay puntata chaynapi hawanpas mayllasqa kananpaq.

²⁷—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Sepultura blanqueasqa hinam hawaykichikqa sumaqlaña kachkan, ukuykichikmi ichaqa wañusqakunapa tullunwan hinaspa qachakunawan huntasqa kachkan. ²⁸Hawallaykichikpim runakunapaq allin ruraqman rikchakunkichik, sonqoykichikpim ichaqa iskay uya mana allin ruraq kankichik.

²⁹—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa Diosmanta willakuqkunapaqmi hatun sepulturakunata

perqapunkichik, adornankichiktaqmi allin ruraq runakunapa sepulturankunatapas³⁰ hinaspa ninkichik: “Abueloykupa tiempopni kawsaspaqa manach paykunawan kuskaqa wañuchiymankuchu karqa Diosmanta willakuqkunataqa” nispa. ³¹Chaynata nispaykichikmi reqsichikunkichik Diosmanta willakuqkunata wañuchiq runakunapa miraynin kasqaykichikta. ³²iTukupaychikyá abueloykichikkunapa qallarisqanta!

³³—iCulebrakuna! iMaqta urupa castankuna! ¡Imaynataq lluptiwaqchik infernopi wiñaypaq castigomantaqa? ³⁴Chayraykum kachamusqaykichik Diosmanta willakuqkunata, yuyayniyoqkunata hinaspa Diospa leynin yachachiqkunata, wakintam chakataspa wañuchinkichik, wakintañataqmi huñunakunaykichik wasikunapi azotenkichik hinaspa llaqtan-llaqtan qatikachankichik. ³⁵Chaynapim qamkunaman chayasunkichik llapallan justo runakunapa yawarnin, culpasqaqa kankichik allin ruraq Abelpa wañusqanmanta Berequiaspa churin Zacarias wañusqankamam. Zacariasqa wañuchisqa karqa *altarmanta *santuarioman riqpa chawpinpim. ³⁶Cheqaptapunim nikichik, chay llapallan castigoqa kunan tiempopi kawsaq miraymanmi chayamusunkichik.

Jerusalenpi yachaqkunamanta Jesuspa waqasqanmanta

(Lc 13:34-35)

³⁷—iJerusalen, Jerusalen! iQamqa Diosmanta willakuqkunatam wañuchinki! iQanman kachamusqa runakunatam rumiwan chamqapan! iRapran ukupi chiwchinkunata wallpa huñuykuq hinam achka kutita munarqani runaykikuna huñuykuyta ichaqa manam munarqankichu! ³⁸Chayraykum wasikichikpas chunninqaña. ³⁹Manañam rikuwankichikñachu: “Señorpa sutinpi hamuqqa hatunchasqayá kachun” niwanaykichikkama.

Templo tuñichisqa kananmanta

(Mr 13:1-2. Lc 21:5-6)

24

¹Templomanta lloqsiruspa Jesus richkaptinmi discipulonkuna asuykuspa chay templopa sumaqlaña perqankunata qawachirqaku. ²Chaymi Jesus nirqa: —¿Kaykunatachu qawachkankichik? Cheqaptapunim nikichik, manam chulla rumipas perqasqaqa puchunqachu, lliwmi tuñichisqa kanqa —nispa.

Jesus kutimunapq tukuy ima pasakunanmanta

(Mr 13:3-23. Lc 21:7-24. 17:22-24)

³Olivos Moqopiña Jesus tiyachkaptinmi discipulonkuna sapanpi tapuykurqaku: —Niykuwaykuyá ¿haykapitaq kay nisqaykikunaqa kanqa? ¡Imaynataq yachasaku kutimunaykimantaqa hinaspa kay pacha puchukanamantaqa? —nispa.

⁴Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Allinta qawakuychik, yanqataq pipas pantachisunkichikman. ⁵Achkaqmi hamunqaku ñoqapa sutiypi: “Ñoqam kani Cristo” nispa. Chaynata rimaspankum achka runakunata pantachinqaku. ⁶Qamkunam uyarinkichik guerrakunamanta hinaspa guerakuna kananmanta, aswanqa amam manchakunkichikchu. Chaykunaqa sucedekunqam ichaqa kay tiempoqa manam tukunqaraqchu. ⁷Huk nacionmi peleanqa huklaw nacionwan chaynataq huk gobiernopas huklaw gobiernowan, kanqam muchuykuna chaynataq kaypi-chaypi terremotokunapas. ⁸Lliw kaykunaqa ñakariykunapa qallariyllanraqmi.

⁹—Hinaptinmi ñakarinykichikpaq entregasqa kaspera wañuchisqa kankichik, ñoqaraykum llapa runakuna cheqnisunkichik. ¹⁰Chay tiempopiqqa achka

runakunam ñiyninkumanta penqakunqaku hinaspa cheqninakuspa traicionakunqaku. ¹¹ Achkallañam rikurimunqa Diosmanta willakuq tukuqkuna hinaspa pantachinqaku achkaqta. ¹² Tukuy mana allin ruraqkuna llumpayta miraruptinmi achkaqpa kuyakuynipas chiriyarunqa. ¹³ Ichaqa kay pachapa tukupayninkama ñoqapi takyaqta Diosqa salvanqa. ¹⁴ Diospa munaychakusqanmanta kay allin noticiam willakusqa kanqa enterollan kay pachapi chaynapí llapallan nacionpi runakuna yachananpaq, chayñam kay tiempoqa tukunqa.

¹⁵—Diosmanta willakuq Danielmi qellqarqa purmachi q millakuypaq kaqmanta. Pipas kay leeqqa entiendechun. Templopi chayta rikupaykichikqa, ¹⁶ Judea lawpi kaqkunaga orqokunamanyá ayqechunku. ¹⁷ Wasipa hawanpi kaqpas amañayá uraykamuchunchu imanpas horqoq. ¹⁸ Chakrapi kaqpas amañayá pachan hoqariqqa kutichunchu. ¹⁹ Imaynaraq kanqaku chay punchawkunapi wiksayoq otaq ñuñuq wawayoq warmikunaqa! ²⁰ Diostayá mañakuychik ayqenaykichik punchawqa ama para tiempopi nitaq samana punchawpi nananpaq. ²¹ Chay punchawkunaqa llumpa-llumpay ñakariy punchawkunam kanqa, manam chaynaqa Dios kay pachata unanchasqanmantapunipas kunankama karqachu, manataqmi chaynaqa kanqachu qepa punchawkunapipas. ²² Sichum Dios mana asllayachinmanchu chay punchawkunata hinaptinqa, manach pipas librakunmanchu wañuyamanta. Aswanqa akllasqankunaraykum asllayachinqa chay punchawkunata.

²³—Sichum pipas nisunkichik: “Qawaychik, kaypim kachkan Cristo” otaq “Wakpim kachkan Cristo” nispa hinaptinqa, amam paykunata creenkichikchu. ²⁴ Rikurimunqam Cristo tukuq runakuna hinaspa Diosmanta willakuq tukuqkuna llaqa runakunata engañanpaq. Admirakuypaq milagrokunatapas rurasparaqmi Diospa akllasqan runakunatapas engañaypi rinqaku. ²⁵ Qamkunamanqa nichkaykichik manaraq kaykuna pasakuchkaptinmi. ²⁶ “Purunpim kachkasqa” nisuptikichikqa amam lloqsinkichikchu qawaq otaq “Kaypim-wakpim kachkan” niptinkuqa amam creenkichikchu. ²⁷ Imaynam llipyay kancharin intipa qespimunan lawmanta intipa seqaykunan lawkama, chaynam hamusaq Diosmanta Hamuq Runapas. ²⁸ Maypim ayapa kasqanpim ullachkukuna huñunakunqa.

Jesucristopa imaynam kutimunamanta

(Mr 13:24-37. Lc 21:25-33. 17:26-30, 34-36)

²⁹—Chay punchawkunapi ñakariy pasaruptillanmi inti tutayarunqa, killapas manañam achkinqachu, lucerokunam wichirimunqa, cielokunapi tukuy ima kaqkunapas katkatatanqam. ³⁰ Hinaptinmi Diosmanta Hamuq Runapa señalniy puyupi rikuriyakamunqa chaymi kay pachapi llaqa castakuna qaparkachaspa waqanqaku hinaspa rikuwanqaku puyupi tukuy atiyiniwan hinaspa kanchariyniywan hamuchkaqta. ³¹ Angelniykunatam kamachisqa trompetata nisyuta tocastin akllasqaykunata lliw nacionkunamanta hinaspa tukuy hinastinmanta huñumunankupaq.

³²—Higos sachawan rikchanachisqaytayá yachaychik: kallmankuna llullullaraq kaspera ikllimuptinmi, yachankichik poqoy hichpamusqanta. ³³ Chaynaqa llaqa nisqaykuna sucedekuptinmi yachankichik tukupay tiempoqa hichpallaña kasqanta. ³⁴ Cheqaptapunim nikichik, tukuy kaykunaqa cumplikunqa manaraqpas kay miray runakuna chinkachkaptinmi. ³⁵ Cielopi kaqkunapas chaynataq kay pachapas chinkanqam, nisqaykunam ichaqa mana chinkanqachu.

³⁶—Ichaqa manam pipas yachanchu ima punchawmi otaq imay horam kutimunaytaqa, hanaq pachapi angelkunapas manam yachanchu nitaqmi Diospa Churinpas yachanichu aswanqa Taytallaymi.

³⁷—Imaynam Noeypa tiemponpi sucedekurqa chaynam sucedekunqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuptiypas. ³⁸Chay tiempopim manaraq sinchi para chayamuchkaptin runakuna mikurqaku, upyarqaku, casarakurqaku hinaspa casarachinakurqaku Noey buqueman yaykunankama. ³⁹Manam musyakurqakuchu sinchi para chayamuspan llapallanta chinkarachinankama. Chaynam kanqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuptiypas. ⁴⁰Chay tiempopim iskay runakuna kachkanqa chakrapi, hukninmi apasqa kanqa, hukninñataqmi saquesqa kanqa. ⁴¹Iskay warmikunam huk marayllapi kutakuchkanqaku, hukninmi apasqa kanqa, hukninñataqmi saquesqa kanqa.

⁴²—Qawan-qawanllayá kaychik, manam yachankichikchu ima punchawmi Señornikichik kutimunaytaqa. ⁴³Yachaychikyá kayta, sichum wasiyoq yachanman imay hora suwa hamunanta hinaspaq manach puñunmanchu chaynapi wasin mana suwasqa kananpaq. ⁴⁴Chaynaqa qamkunapas listollayá kaychik, Diosmanta Hamuq Runa kutiramusaq mana piensasqaykichik horam.

Allin sirvientemantawan mana allin sirvientemanta

(Lc 12:41-48)

⁴⁵—Qamkunaqa allin yuyayniyoq confianza sirviente hinayá kaychik, paytam wasinpi patronnin churarqa sirvientemasinkunata imam horapi mikuchinanpaq. ⁴⁶Ancha kosisqam chay runaqa sichum patronnin kutimuspa chayna rurachkaqta taryikamuptinqa. ⁴⁷Cheqaptapunim nikichik, patronninga churaykunqa tukuy kapuqninkunapiña nanachikunanpaqmi. ⁴⁸Ichaqa sichu mana allin sirviente kaspas ninman: “Patronniyqa unamunqaraqmi” nispa, ⁴⁹hinaspañataq sirvientemasinkunata maqayta qallaripa sinkakunawan mikuspa upyakunman. ⁵⁰Chayna runapaq patronninmi kutiramunqa mana suyasqan punchawpi hinaspa mana yachasqan horapi. ⁵¹Hinaspam sinchita castiganqa iskay uyakunatawan kuskata, chaypiqa kanqa llumpay waqayllañam hinaspa kiru kirichichichiyllañam.

Chunka doncellakunawan Jesuspa rikchanachisqanmanta

25

¹—Diospa munaychakusqanqa rikchakun chunka doncellakunamanmi. Paykunam mecheronkuta aparikuspa novio taripaq lloqsirqaku. ²Pichqa doncellakunam karqa mana umayoqkuna, wakin pichqañataqmi karqa allin yuyayniyoq warmikuna. ³Mana umayoq kaqkunam mecheronkuta apaspanku mana aparqakuchu achkikuna aceiteta. ⁴Allin yuyayniyoq warmikunañataqmi aysakuchankupi aparqaku aceiteta mecherotawan. ⁵Novio manaña chayamuptinmi llapallanta puñuy aysaykuptin puñururqaku. ⁶Hinaptinmi chawpi tutata huk kaqnin qayarikurqa: “Novioqa hamuchkanñam, lloqsichik taripaq” nispa. ⁷Chaymi llapallan doncellakuna hatariruspanku mecheronkuta alistarqaku. ⁸Hinaptinmi mana umayoq sipaskuna allin yuyayniyoq sipaskunata nirqaku: “Qoykuwayku aceiteta, mecheroykum wañuruchkanña” nispa. ⁹Chaymi allin yuyayniyoqkuna nirqaku: “Qamkunaman qoykuptiykuqa yanqam lla-panchikpaq pisirunman, chaynaqa *rantikuqkunamantayá rantiramuychik” nispa. ¹⁰Rantimunankukamam novio chayaramurqa chaymi listo kaq doncellakuna paywan yaykururqaku casamientoman hinaptinmi punku wichqakururqa. ¹¹Wakin doncellakunapas chayaramuspanmi nirqaku: “¡Señor, señor, kichaykamawayku!” nispa. ¹²Payñataqmi nirqa: “Qamkunataqa manapunim reqsikichikchu” nispa.

¹³Chay rikchanachiyta tukuruspan uyariqninkunata Jesus nirqa:

—Rikchan-rikchanllayá kaychik, manam yachankichikchu ima punchawmi otaq imay horam kutimunaytapas —nispa.

Serviqninkunan qollqeta saqeykuspan illaruq apumanta

¹⁴—Diospa munaychakusqanqa rikchakun illananpaq sirvientekunaman qollqen saqeykuq apumanmi. ¹⁵Punta kaqmanmi qorqa pichqa wayqa qollqeta, hukninmanñataq iskay wayqa qollqeta, hukninmanñataq huk wayqallata. Sapakamaman atisqanman hina qoykuspanmi illarurqa. ¹⁶Pichqa wayqa chaskiq sirvientem chay qollqewan negociaspan ganarurqa pichqa wayqatawan. ¹⁷Chaynataqmi iskay wayqa chaskiqpas ganarurqa iskay wayqatawan. ¹⁸Huk wayqa chaskiqñataqmi allpata toqoruspan chaypi pakarurqa patronninpa qollqenta.

¹⁹—Chay sirvientekunapa patronnin kutiramuspanñataqmi paykunamanta cuentata mañarqa. ²⁰Pichqa wayqa qollqe chaskiqmi pichqa wayqatawan apamuspa nirqa: “Señor, pichqa wayqa qollqetam qowarqanki, kay pichqa wayqatawanmi ganaramuni” nispa. ²¹Patronninmi nirqa: “Qamqa confianza allin sirvientem kasqanki, kay asllawanpas confianza kasqaykimantam achkataraq confiasqayki, chaynaqa ñoqawanyá kusikuy” nispa. ²²Iskay wayqa qollqe chaskiqpas chayamuspanmi nirqa: “Señor, iskay wayqatam qowarqanki, kay iskay wayqatawanmi ganaramuni” nispa. ²³Patronninmi nirqa: “Qamqa confianza allin sirvientem kasqanki, kay asllawanpas confianza kasqaykimantam achkataraq confiasqayki, chaynaqa ñoqawanyá kusikuy” nispa. ²⁴Ichaga huk wayqa qollqe chaskiqñataqmi chayamuspan nirqa: “Señor, piña runa kaspayki mana tarpusqaykita cosechakuruq chaynataq mana wayrachisqaykita huñukuruq kasqaykita yachaspaymi” ²⁵manchakuspay qollqekitaqa pakarurqani allpa ukupi, kayqayá qollqekiqa hina kaqla” nispa. ²⁶Chaymi patronninñataq nirqa: “Qella, mana allin sirviante, mana tarpusqay cosechaq hinaspa mana wayrachisqay huñukuq kasqayta yachachkaspaykiqa” ²⁷qollqeytam churawaq karqa *bancoman hinaptinmi kutimuspay mirayniyoqta chaskikuyman karqa” nispan. ²⁸Paymi runankunata kamachirqa: “Qechuychik chay qollqeta hinaspa qoychik chunka wayqa qollqeyoqman. ²⁹Kapuqnioqkunaqa achkataraqmi chaskinqa, mana kapuqnioqkunamantam ichaga aslla kapuqnipas qechusqa kanqa. ³⁰Chay mana valeq sirvientetaqa wischuramuychik tutayaypa kasqanmanyá, chaypi waqaspanmi kirunta kirichichinqa.”

Lliw nacionkunata Cristo juzgananmanta

³¹—Diosmanta Hamuq Runa angelniykunawan hamuspay suma-sumaq tiyanaypi tiyaykuptiyimi, ³²llapallan nacionkunamanta runakuna huñunakamunqa ñawpaqniyman hinaptinmi michiq rakichkaq hina rakisqa cabrakunamanta ovejakunata. ³³Ovejakunatam rakisqa *alleqniy lawman, cabrakunatañataq *ichoqniy lawman. ³⁴Ñoqa Reymi alleqniypi kaqkunata nisqa: “Hamuychik Taytaypa favorecesqankuna, hinaspayá kay pacha unanchasqa kasqanmantapuni qamkunapaq alistasqa munaychakunaykichikta chaskiychik. ³⁵Yarqaymanta kaptiyimi mikuykachiwarqankichik, yakumanta kaptiyimi yakuta qoykuwarqankichik, forastero kaptiyimi samaykachiwarqankichik. ³⁶Pachay mana kaptinmi pachaykachiwarqankichik, onqoruptiyimi yanapaykuwarqankichik, preso kaptiytaqmi watukuykuwarqankichik.” ³⁷Hinaptinmi allin ruraqkuna niwanqaku: “Señorlláy ¿haykapitaq yarqaymanta qawarqaykiku hinaspa mikuykachirqaykiku? ¿Haykapitaq yakunayasqata rikuspayku yakuta qoykurqaykiku? ³⁸¿Haykapitaq puriqta rikuspayku samaykachirqaykiku? ¿Haykapitaq mana pachayoqta rikuspayku pachaykachirqaykiku? ³⁹¿Haykapitaq onqoqta otaq carcelpi rikuspayku watukaykamurqaykiku?”

⁴⁰Hinaptinmi ñoqa Reyñataq nisaq: “Cheqaptapunipas huk kaqnin humilde wawqeykunapaq ruraspaykichikqa ñoqapaqmi rurarqankichik” nispay.

⁴¹—*Ichoqniypi kaqkunatañataqmi nisaq: “Yaw Diospa ñakasqankuna, qamkunapaq pasawaychik diablopaqwan angelninkunapaq alistasqa wiña-wiñaypaq rupaymanyá. ⁴²Yarqaymanta kaptiymi mana mikuykachiwarqankichikchu, yakumanta kaptiypas manam qoykuwarqankichikchu. ⁴³Forastero kaptiypas manam samaykachiwarqankichikchu, pachay mana kaptinpas manam pachaykachiwarqankichikchu, onqoptiypas hinaspa carcelpi kaptiypas manam watukuykuwarqankichikchu” nispay. ⁴⁴Hinaptinmi paykunañataq niwanqaku: “Señor ñhaykapitaq rikurqaykiku yarqaymanta, yakunayasqata, forasterota, mana pachayoqta, onqosqata otaq carcelpi kaqta hinaspa mana yanaparqaykikuchu?” ⁴⁵Chaymi ñoqañataq nisaq: “Cheqaptapunipas kay humilde runakunata mana yanapaykuspaykichikqa ñoqapaqpas manam rurarqankichikchu” nispay. ⁴⁶Paykunaqa wiña-wiñaypaq castigomanmi rinqaku, allin ruraqkunañataqmi rinqa wiña-wiñaypaq kawsakuq.

Jesusta wañurachinankupaq tanteanakusqankumanta

(Mr 14:1-2. Lc 22:1-2. Jn 11:45-53)

26

¹Kaykunata rimayta tukuruspanmi discipulonkunata Jesus nirqa:

²—Yachasqaykichikpi hinam iskay punchawmanta *Pascua Fiesta kanqa, Diosmanta Hamuq Runaqa chakatasqam kasaq —nispay.

³Llapa *sacerdotekunapa jefenkunam judiokunapa kamachiqninkunapiwan huñunakururqaku sacerdotekunapa jefen Caifaspa palacionpa pationpi. ⁴Chaypim rimanakurqaku engañowan Jesusta hapiruspa wañurachinankupaq. ⁵Ichaga nirqakum: —Fiestapiqa ama hapisunchu runakuna ama alborotanankupaq —nispay.

Miski asnaq aceitewan Jesus tallisqa kasqanmanta

(Mr 14:3-9. Jn 12:1-8)

⁶Jesumi kachkarqa Betania llaqtachapi *Ilepra onqoymanta sanoyaqa Simonpa wasinpi. ⁷Hinaptinmi Jesusman asuykamurqa huk warmi. Paymi niñu rumimanta puyñuchapi miski asnaq aceiteta aparamurqa, chayqa achka qollqepa chaninmi karqa hinaspa talliykurqa Jesuspa umanman mesapi tiyachkaptin. ⁸Chayta Jesuspa discipulonkuna rikuruspa piñasqallaña ninakurqaku:

—¿Imanasqataq waktaqa usuchichkan? ⁹Achka qollqeman *rantikuruspan wakchakunata yanapachwan karqa —nispay.

¹⁰Chay rimasqankuta Jesus musyarusanmi nirqa:

—¿Imanasqataq kay warmita llakichinkichik? Payqa allintam rurarun ñoqapaq. ¹¹Wakcha runakunaqa qamkunawanmi haykapikamapas kanqa, ñoqam ichaga mana tukuy tiempochu qamkunawan kasaq. ¹²Kay miski asnaq aceiteta cuerpoyman tallispanqa pampakunaypaqmi alistawachkan. ¹³Cheqaptapunim niki-chik, maypipas kay pachapi ñoqamanta allin noticiakuna willakusqa kaptinmi kay warmipa rurasqantapas yuyarinankupaq willakunqaku.

Jesusta rantikurunapq Judaspa rimasqanmanta

(Mr 14:10-11. Lc 22:3-6)

¹⁴Chunka iskayniyoq discipulokunapa hukninmi karqa Judas Iscariote, paymi *sacerdotekunapa jefenkunawan parlaq rispan ¹⁵nirqa:

—¿Haykatataq qowankichikman Jesusta entregaykuptiy? —nispa.

Chaymi prometerqaku kimsa chunka qollqeta paganankupaq. ¹⁶Chay ratoman-tapunim Judas maskarqa tiempota paykunaman Jesusta entregananpaq.

Discipulonkunawan Jesuspa cenasqanmanta

(Mr 14:12-25. Lc 22:7-23. Jn 13:21-30. 1Co 11:23-26)

¹⁷Mana Qonchuyoq Mikunanku Fiestapa qallariyninpin discipulonkuna Jesusman asuykuspa nirqaku:

—¿Maypitaq alistamusaqku *Pascua mikuyta cenananchikpaq? —nispa.

¹⁸Chaymi payñataq nirqa:

—Riyichik llaqtata nisqay runaman hinaspa nimuychik: “Yachachikuqmi nin: ‘ripukunaymi chayaykamuchkanña, wasikipim *Pascua mikuyta cenasqa discipuloykunawan’ nispa.”

¹⁹Chaymi discipulonkuna Jesuspa kamachisqanta hina ruraspanku pascua mikuyta prepararqaku.

²⁰Tutaykaramuptinmi Jesus tiyaykurqa mesaman chunka iskayniyoq discipulonkunapiwan. ²¹Mikuchkaptinkum Jesus nirqa:

—Cheqaptapunim huk kaqnikichik traicionawanqa —nispa.

²²Chaymi sinchi llakisqallaña sapakama tapurqaku:

—¿Ñoqachu kani Señorlláy? —nispa.

²³Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqawan kуска makinwan medianoman tanta challpuqmi. ²⁴Diosmanta Hamuq Runataqa Bibliapa nisqanman hinam sucedewachkan ichaqa iimaynaraq kanka traicionawaqniy runaqa, amapas payqa nacenmanchu karqa! —nispa.

²⁵Hinaptinmi traicionaqnin Judas nirqa:

—Yachachikuq ¿icha ñoqachu kani? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qanmi kanki —nispa.

²⁶Mikuchkaptinkum Jesus tantata hapiykuspan Diosman graciasta qorqa hinaspam pakiykuspan discipulonkunaman aypurqa:

—Chaskispa mikuychik, kaymi cuerpoy —nispa.

²⁷Vasotapas hapiykuspanmi Diosman graciasta qorqa hinaspam paykunaman haywarqa:

—Llapaykichik tomaychik. ²⁸Kaymi contrato rurasqaypa yawarniy. Chaqchusqam kanqa achka runakunapa huchankunata pampachanaypaq. ²⁹Kunanmantaqa manañam uvaspa rurunmanta tomasaqñachu maypacham Taytaypa munaychakusqanpiña qamkunawan mosoq vinota tomanaykama —nispa.

Jesusta Pedro negananmanta

(Mr 14:26-31. Lc 22:31-34. Jn 13:36-38)

³⁰Yupaychanapaq takita takiruspankum Olivos Moqoman pasakurqaku. ³¹Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Kunan tutam llapallaykichik penqakuwankichik, Bibliam nin: “Michiqtam wañurachisqa hinaptinmi kanchantin ovejakuna cheqerunqaku” nispa. ³²Aswanqa ñoqa kawsariramuspaymi qamkunamanta puntataraq Galilea lawman risaq.

³³Chaymi Pedro nirqa:

—Llapallanku qanmanta penqakuptinkupas ñoqaqa manam penqakusaqchu —nispa.

³⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Cheqaptapunim niki, kunan tutam manaraqpas gallo waqachkaptin kimsa kutikama negawanki —nispa.

³⁵Pedroñataqmi nirqa:

—Qanwan kуска wañunay kaptinpas manapunim negasqaykichu —nispa. Chaynallatam llapallan discipulonkunapas nirqaku.

Getsemani huertapi Jesus mañakusqanmanta

(Mr 14:32-42. Lc 22:39-46)

³⁶Getsemani huertaman chayaruptinkum Jesus nirqa:

—Kayllapi tiyachkaychik wakman rispa mañakamunaykama —nispa.

³⁷Pedrotawan Zebedeopa iskaynin churinkunata pusarikuspanmi ancha-ancha-llataña llakirikurqa. ³⁸Chaymantam paykunata nirqa:

—Sonqoymi ancha llakisqa kachkan wañukunaypaq hinaña, kaypi kaspayá rikchaysiwaychik —nispa.

³⁹Waklawneqman pasaspanmi pampakama kurkukuykuspan Diosta mañakurqa:

—Taytáy, atina kaptinqa ñoqamantayá asurichiy kay ñakariyta, ichaqa amayá ñoqapa munasqaychu kachun aswanqa qampa munasqaykiyá —nispa.

⁴⁰Discipulonkunapa kasqanman kutispanñataqmi puñukuchkaqta tariykurqa, chaymi Pedrota nirqa:

—¿Manachum rikchaysiwayta atirqankichik huk horallapas? ⁴¹Rikchaspayá Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq. Allin rurayta munaptikichikpas cuerpoqa mana kallpayoqmi kachkan —nispa.

⁴²Kasqallan rispanmi mañakurqa kaynata:

—Taytalláy, ñakarinay mana qechuy atina kaptinqa qampa munasqaykiyá kachun —nispa.

⁴³Kutimuspanmi discipulonkunata huktawan puñuchkaqta tariykurqa, puñuyqa llumpay aysaykusqanmi kachkarqaku. ⁴⁴Chaymi paykunata saqeykuspan huktawan pasarqa kimsa kutipiña hina chaynallata mañakuq. ⁴⁵Chaymanta kutiramuspanmi discipulonkunata nirqa:

—Kunanqa puñukuspayá samakuychikña, ñam hora chayaramunña, Diosmanta Hamuq Runaqa huchasapakunapa makinman entregasqañam kasaq. ⁴⁶Hatariychik, hakuña. Hamuchkanñam traicionawaqniy —nispa.

Jesusta presochasqankumanta

(Mr 14:43-50. Lc 22:47-53. Jn 18:2-11)

⁴⁷Jesus chaynata rimachkaptinraqmi Judas chayaramurqa. Payqa chunka iskaynintin discipulonkunapa hukninmi karqa, paywanmi achkallaña runakuna hamurqa espadayoq hinaspa kaspi aptarisqa. Chay runakunaqa karqa *sacerdotekunapa hinaspa kamachiqkunapa kachamusqanmi. ⁴⁸Chay traicionaq Judasmi runakunawan kaynata yachachinakuspa hamurqa:

—Ñoqapa muchaykusqaymi kanqa, paytam hapinkichik —nispa.

⁴⁹Chaylla Jesusman asuykuspanmi:

—Yachachiqláy iimaynataq kachkanki! —nispan muchaykurqa.

⁵⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Yaw amigo ¿imamantaq hamuchkanki? —nispa.

Chaymi runakuna asuykuspa Jesusta presocharurqaku.

⁵¹ Hinaptinmi Jesuspa huknin puriqmasin espadanta horqoykuspan *sacerdotekunapa jefenpa runanpa rinrinta qorururqa. ⁵² Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Kutiychachiy espadaykita maymi kasqanman, espadawan llapa peleakunaqa espadawantaqmi wañunqa. ⁵³ ¿Manachum yachanki sichum Taytayta mañakuptiyqa wara-waranqa angelkuna kachamuwananta? ⁵⁴ Aswanqa chayna kaptinqa manachiki Bibliapa nisqankunaqa cumplikunmanchu kayna kananmantaqa —nispá.

⁵⁵ Hinaspanmi chay ratopi llapa runakunata nirqa:

—¿Suwatapas hapiq hinachum hamurqankichik espadayoq hinaspa kaspiyoq presochawanaykichikpaq? Sapa punchawmi ñoqaqa qamkunawan karqani templo-pi yachachispay ichaqa manam presochawarqankichikchu. ⁵⁶ Aswanqa kaykunaga pasakun Diosmanta willakuqkunapa qellqasqan cumplikunanpaqmi —nispá.

Hinaptinmi lliw discipulonkuna Jesusta sapallanta saqeruspa ayqekurqaku.

Jesus juzgasqa kasqanmanta

(Mr 14:53-65. Lc 22:54-55, 63-71. Jn 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Presocharuqninkunam Jesusta pusarqaku *sacerdotekunapa jefen Caifaspa wasinman. Chaypim huñunakurqaku Diospa leynin yachachiqkuna hinaspa kamachiqkuna.

⁵⁸ Pedroñataqmi qatirqa karu qepallanta chay sacerdotekunapa jefenpa wasinpa pationkama. Chaypim guardiakunawan tiyaykurqa imam pasasqan qawananpaq.

⁵⁹ Sacerdotekunapa jefenkunam *cortepi kaqkunapiwan Jesuspa contranpi llulla rimaykunata maskarqaku wañurachinankupaq. ⁶⁰ Ichaqa manam ima pruebatapas tarirqakuchu achka runakuna paypa contranpi llullakunata nichkaptinkupas. Qepañam hamurqa iskay llulla testigokuna, ⁶¹ paykunam nirqaku:

—Kay runam nirqa: “Ñoqaqa templota tuñirachispan kimsa punchawllapi kaq-llamanta hatarirachiyman” nispá.

⁶² Hinaptinmi sacerdotekunapa jefen sayarispan Jesusta nirqa:

—¿Manachu imallatapas rimarinki? ¿Imatataq rimachkanku qampa contraykipiqa? —nispá.

⁶³ Chaymi Jesus upallalla kaptin sacerdotekunapa jefen nirqa:

—Kawsaq Diosraykum tapuyki. Niwayku: ¿Qamchu kanki Diospa Churin Cristo? —nispá.

⁶⁴ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam. Diosmanta Hamuq Runatam rikuwankichik atinyiyoq Diospa *alleqninpi tiyachkaqta hinaspa alto puyupi hamuchkaqta —nispá.

⁶⁵ Hinaptinmi sacerdotekunapa jefen rabiawan pachanta llikipaspan nirqa:

—Kay runaga Diostam insultachkan. ¿Imapaqñataq testigokunataqa munanchik? Qamkunapas uyarirunkichikñam payqa Dios tukusqanta. ⁶⁶ ¿Imaninkichiktaq? —nispá.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—iWañuchun! —nispá.

⁶⁷ Chaymi Jesuspa uyanman toqaspanku takarqaku, wakinñataqmi uyanpi laqechuspanku ⁶⁸ nirqaku:

—iCristolláy! Musyakuy ¿pitaq maqasuchkanki? —nispá.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mr 14:66-72. Lc 22:56-62. Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Hawa patiopi Pedro tiyachkaptinmi huk criada asuykuspan nirqa:

—Qampas Galilea lawmanta kaq Jesuswanmi purirqanki —nispa.

⁷⁰Pedroñataqmi llapallanpa qayllanpi negakurqa:

—Imamantachá rimapayawachkankipas —nispa.

⁷¹Pedro punkumanña richkaptinmi huk criadañataq rikuruspan nirqa chaypi kaqkunaman:

—Kay runapas Nazaret llaqtayoq Jesuswanmi purichkarqa —nispa.

⁷²Payñataqmi kaqllamanta negakurqa juramentasparaq:

—Manam reqsinichu chay runataqa —nispa.

⁷³Ratollanmanmi chaypi runakuna Pedroman asuykuspa nirqaku:

—Cheqaptapunim qampas paykunamanta kaq kanki, chayqaya rimasqaykipas suti reqsiylla —nispa.

⁷⁴Pedroñataqmi ñakaspanraq juramentarqa:

—Manam chay runataqa reqsinichu —nispa.

Rimayta tukuruptillanmi gallo waqaramurqa. ⁷⁵Chaymi Pedro yuyarirurqa: “Manaraq gallo waqachkaptinmi kimsa kutikama negawanki” nispa Jesuspa nisqanta. Chaymi hawaman lloqsiruspan aminankama waqakurqa.

Pilatopa qayllanman Jesusta pusasqankumanta

(Mr 15:1. Lc 23:1-2. Jn 18:28-32)

27 ¹Achikyaramuptinmi *sacerdotekunapa llapallan jefenkuna judiokunapa kamachiqninkunawan tanteeanakurqaku Jesusta wañurachinankupaq.

²Chaymi chaqnasqata pusaspanku prefecto Pilatoman entregaykurqaku.

Judaspa warkukurusqanmanta

³Traicionaq Judasñataqmi Jesusqa wañunanpaq sentenciasqa kasqanta qawaykuspan ñakakurqa chaymi chay kimsa chunka qollqeta kutiykachipurqa *sacerdotekunapa jefenkunaman hinaspa kamachikuqkunaman. ⁴Paykunatam nirqa:

—Huchallikurunim mana huchayoq runata wañuchinaykichikpaq qamkunaman *rantikuruspay —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—¿Imataq qokuwanku ñoqaykutaqa? ¡Chayqa qampa asuntoykim! —nispa.

⁵Chaymi Judasñataq templopi qollqeta choqaruspan pasaspan warkukaramurqa.

⁶*Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi qollqeta hoqarimuspanku nirqaku:

—Kay qollqetaqa manam ofrendakunamanqa hukllawachwanchu, kayqa yawarpa chaninmi —nispa.

⁷Hinaspam tanteeanakuruspanku chay qollqewan rantirurqaku manka ruraqpa allpanta forasterokunata pampanankupaq. ⁸Chaymi kay libro qellqasqa kasqan punchawkama chay allpata sutichanku Yawar Chakrawan. ⁹Chaynapim cumplirurqa Diosmanta willakuq Jeremiaspa nisqan, paymi nirqa:

—Israel runakunapa precio churasqan kimsa chunka qollqetam hapirqaku

¹⁰hinaspam chaywan rantirqaku manka ruraqpa allpanta, chaynataqa rurarqaku Señorpa kamachiwasqanman hinam —nispa.

Jesusta Pilato tapupayasqanmanta

(Mr 15:2-5. Lc 23:3-5. Jn 13:33-38)

¹¹Pilatopa qayllanpi Jesus sayaykuptinmi tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa Reynin? —nispá.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam —nispá.

¹²*Sacerdotekunapa jefenkunapiwan kamachikuqkunam Jesusta acusarqaku chaymi Jesusñataq mana imatapas nirqachu. ¹³Chaymi Pilato nirqa:

—¿Manachu uyarinki tukuy ima contraykipi nisqankuta? —nispá.

¹⁴Jesus mana imatapas niptinmi prefectoñataq llumpayta admirakurqa.

Jesusta wañunanpaq sentenciasqankumanta

(Mr 15:6-20. Lc 23:13-25. Jn 18:38-19:16)

¹⁵*Pascua Fiestapim watan-watan Pilato kachariq llapa runakunapa munasqan huk presota. ¹⁶Chay tiempopim lliwpa reqsisqan Barrabas carcelpi kachkarqa.

¹⁷Llapa runakuna huñunasqa kachkaptinmi Pilato tapurqa:

—¿Mayqantataq munankichik kacharinayta? ¿Barrabastachu icha Cristowan sutichasqa Jesustachu? —nispá.

¹⁸Chaynataqa tapurqa Jesustaqa envidiallamanta entregasqankuta yachaspanmi.

¹⁹Pilato cortepi kachkaptinmi warmin willachimurqa:

—Amam imanankipaschu chay allin ruraq runataqa. Chisim mosqoyniypi llumpaysuta ñakarirqani paypa causanpi —nispá.

²⁰*Sacerdotekunapa jefenkunapiwan kamachikuqkunañataqmi yacharachirqa runakunata Barrabasta mañakunankupaq chaynapi Jesusñataq wañuchisqa kanapaq. ²¹Prefecto Pilatom yapatawan tapurqa:

—¿Mayqannintataq kacharinayta munankichik? —nispá.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Barrabasta —nispá.

²²Pilatoñataqmi tapurqa:

—Hinaptinga ¿imatataq rurasqa Cristowan sutichasqa Jesustaqa? —nispá.

Chaymi llapallanku nirqaku:

—¡Chakatasqa kachun! —nispá.

²³Hinaptinmi Pilato nirqa:

—¿Ima mana allintañataq payqa rurarurqa? —nispá.

Chaymi paykunañataq aswanraq qaparirqaku:

—¡Chakatasqa kachun! —nispá.

²⁴Hatun chaqwata qawaykuspanmi Pilato mana ima ruraytapas atirqachu. Chaymi yakuta aparachimuspan runakuna qawachkaptin makinta mayllakururqa hinaspan nirqa:

—Manam huchayoqchu kasaq kay runapa wañusqanmantaqa, qamkunañayá imaynapas kakuychik —nispá.

²⁵Hinaptinmi llapallan runakunañataq nirqaku:

—¡Paypa wañusqanmantaqa ñoqaykum huchayoq kasaqku mirayniykupiwan —nispá.

²⁶Barrabasta Pilato kachaykachispanmi Jesustañataq azoteykachispa entregaykurqa chakatasqa kanapaq.

²⁷Prefectopa soldadonkunam Jesusta palacioman pusaruspanku llapa tropata huñururqaku. ²⁸Chaypi llatanaruspankum hinarachirqaku grosella pachawan. ²⁹Umanmanñataqmi churachirqaku kichkamanta simpasqa coronata. *Alleq makinmanñataqmi hapichirqaku soqosta hinaspan ñawpaqninpi qonqorakuspanku burlakurqaku:

—iKawsachun Judiokunapa Reynin! —nispá.

³⁰Toqasparaqmi umanpi chay soqoswan waqtarqaku. ³¹Chaynata asipayaruspankum horqorurqaku chay grosella pachata hinaspankum kikinpa pachanwan churarachispanku púsarqaku chakatanankupaq.

Jesus chakatasqa kasqanmanta

(Mr 15:21-32. Lc 23:26-43. Jn 19:17-27)

³²Chaymanta lloqsichkaspam tuparurqaku Cirene llaqtayoq Simonwan, payta hapiruspankum hombrochirqaku Jesuspa cruzninta.

³³Chaynapim chayarurqaku Golgota Moqoman. Golgotaqa uma tullu ninanmi.

³⁴Chaypim Jesusman tomachirqaku hayaqwan chaqrusqa vinota. Jesusñataqmi malliykuspan mana tomayta munarqachu.

³⁵Chakataruspankum Jesuspa pachankunatañataq soldadokuna sortearqaku mayqanninmanpas tuparunanpaq. ³⁶Hinaspanm tiyaykuspanku Jesusta cuidarqaku. ³⁷Cruzpa umanpiñataqmi qellqarqaku imamantam wañuchisqankumanta, chay qellqasqankum nirqa: “JUDIOKUNAPA REYNIN JESUS” nispá.

³⁸Jesustawan kuskatam chakatarqaku iskay suwakunata, hukninta *alleq lawninpi, huknintañataq *ichoq lawninpi. ³⁹Chaynin pasaqkunañataqmi umankutapas aywisparaq kamirqaku:

⁴⁰—Qamqariki nirqanki: “Templota tuñirachispaymi kimsa punchawllapi hatarirachisqa” nispam, chaynaqa Diospa Churin kaspaykiqa kikirayki librakuspayá cruzmanta uraykamuy —nispá.

⁴¹*Sacerdotekunapa jefenkunapas, Diospa leynin yachachiqkunapas chaynataq judiokuna kamachiqkunapas Jesustam burlakurqaku kaynata:

⁴²—Wakinkunatam librarqa ichaqa kikinpa manam librakuyta atinchu. Israelpa Reynin kaspaga uraykamuchunyá cruzmanta, chaymi iñisunchik. ⁴³Diospim confiakurqa, Diosyá kunan salvachun cheqapta kuyaspaqa “Diospa Churinmi kani” nichkaptinqa.

⁴⁴Kamirqakutaqmi Jesuswan kуска chakatasqa suwakunapas.

Jesuspa wañukusqanmanta

(Mr 15:33-41. Lc 23:44-49. Jn 19:28-30)

⁴⁵Kay pacham tutayarurqa chawpi punchawmanta las treskama. ⁴⁶Yaqa las trestam Jesus qaparirqa:

—iElí, Elí! ¿Lama Sabactani? —nispá.

Kayqa: “Diosnilláy, Diosnilláy ¿manasqataq sapallaytaqa saqerullawanki?” ninanmi.

⁴⁷Chaypi wakin kaqkunataqmi uyariruspanku nirqaku:

—Kay runaqa Diosmanta willakuq Eliastam qayakuchkan —nispanku.

⁴⁸Chaymi hukninñataq kallpaykurqa esponjaman hinaspanm vinagremam challpuykuspan soqoswan Jesusman haywaspa soqochirqa. ⁴⁹Wakinñataqmi nirqa:

—Suyaychik, qawasunchik Elias hamunqachus libraqnin —nispá.

⁵⁰Huktawan Jesus qaparispam espiritu Taytanman qospan wañukurqa. ⁵¹Chay ratollapim templopi *santuario rakiq rakta tela altomanta urayman iskayman llikikururqa. Allpapas kuyurirurqam, qaqakunapas raqrarurqam. ⁵²Achka sepulturakuna kicharikuruptinmi Diospi iñiqkunapa cuerponkuna kawsariramurqa. ⁵³Kaykunam sepulturankumanta lloqsiramurqaku Jesuspa kawsarimusqanpa qepanta hinaspanm yaykurqaku Jerusalen llaqtaman, chaytaqa achka runakunam rikurqaku.

⁵⁴ Jesusta cuidaq capitanñataqmi wakin soldadokunapiwan temblorta hinaspa tukuy imakuna pasasqanta qawaykuspa mancharikururqaku hinasпам nirqaku:

—Cheqaptapunim payqa Diospa Churin kasqa —nispa.

⁵⁵ Chaypim kachkarqaku achka warmikuna karullamanta qawaspanku. Paykunam Jesusta yanapastin qatimurqaku Galilea lawmanta. ⁵⁶ Paykunawanmi kachkarqa Magdala llaqtayoq Mariapas chaynataq Jacobopapiwan Joseypa maman Mariapas chaynataq Zebedeopa warminpas.

Jesusta pampaykusqankumanta

(Mr 15:42-47. Lc 23:50-56. Jn 19:38-42)

⁵⁷ Tutaykuchkaptinñam Arimatea llaqtayoq Josey sutiyoq apu runa hamurqa. Paypas karqa Jesuspa discipulonmi. ⁵⁸ Paymi rirqa Pilatomanta Jesuspa cuerponta mañaq. Hinaptinmi Pilato kamachirqa Jesuspa cuerponta qonankupaq. ⁵⁹ Chaymi Joseyqa Jesuspa cuerponta mosoq sabanaswan wankuykurqa. ⁶⁰ Hinasпам qaqapi kikinpaq toqochisqan mosoq sepulturaman churarqa, punkuntañataqmi taparqa hatun rumita tanqamuspan hinasпам ripukurqa. ⁶¹ Chaypitaqmi kachkarqa Magdala llaqtayoq Mariawan huknin Mariapas sepulturapa chimpanpi tiyaspanku.

Jesusa cuerponta sepulturapi cuidasqankumanta

⁶² Paqarinnintin samana punchaw tutaykuqtam *sacerdotekunapa jefenkunapiwan *fariseokuna Pilatoman rispanku ⁶³ nirqaku:

—Señor Prefecto, yuyachkanikum, chay llulla runaqa kawsachkasparaqmi nirqa: “Wañuspayqa kimsa punchawmantam kawsariramusaq” nispa. ⁶⁴ Chaynaqa kamachiyá kimsa punchawkama sepultura seguranankupaq, yanqañataq discipulonkuna cuerponta tuta suwaruspanku runakunaman ninmanku: “Wañusqanmantam kawsarirun” nispanku, hinaptinmi chay llullaqa ñawpaq llullakusqanmantapas aswanraq karunman.

⁶⁵ Chaymi pilatoñataq nirqa:

—Chayqayá soldadokunaqa. Rispaykichikyá yachasqaykichikman hina seguramuychik —nispa.

⁶⁶ Chaymi pasaspanku sepulturata allinta seguramurqaku, punkupa tapaqnin rumita sellaykuspankum cuidaq soldadokunata chaypi saqeykurqaku.

Jesusa kawsarimusqanmanta

(Mr 16:1-8. Lc 24:1-12. Jn 20:1-10)

28 ¹ Samana punchaw pasaruptionmi domingo achikyaqman Magdala llaqtayoq Maria huknin Mariapiwan rirqaku sepultura qawaq. ² Señorpa angelnin hanaq pachamanta uraykamuptinmi hatun temblor karurqa. Paymi sepulturaman asuykuspan rumita asurirachirqa hinasпам chaypa hawanpi tiyaykurqa. ³ Paypa rikchayninmi karqa llipyay hina achkirichkaq, pachanñataq riti hina yuraq-yuraq. ⁴ Soldadokuna qawaykuspankum manchakuymanta katkatatarqaku hinasпам wañusqa hinaña rikurirurqaku. ⁵ Warmikunatam ichaqa chay angel nirqa:

—Ama manchakuychikchu. Qamkunaqariki maskachkankichik chakatarusqanku Jesustam. ⁶ Manam kaypiñachu, payqariki nisqanman hinam kawsarirunña. Qawamuychik churasqanku sitiota. ⁷ Utqaymanyá nimuychik discipulonkunaman: “Jesusqa kawsarirunmi, Galileamanmi ñawpachkan, chaypim tupankichik” nispa. Chayllam ninay karqa.

⁸Chaymi warmikuna utqayman pasarqaku sepulturamanta manchakuspankupas hatun kusikuywan hinaspan kallparqaku Jesuspa discipulonkunaman willaq.

⁹Hinaptinmi Jesus paykunawan tuparuspan rimaykurqa. Chaymi paykunañataq asuykuspa Jesuspa chakinta abrazakuykuspa adorarqaku. ¹⁰Chaymi pay nirqa:

—Ama manchakuychikchu, wawqeykunamanyá willamuychik Galilea lawman rinankupaq, chaypiñam tupasaqku —nispa.

Soldadokunapa imam willakusqanmanta

¹¹Warmikuna richkaptinmi wakin soldadokuna rirqaku llaqtaman hinaspan *sacerdotekunapa jefenkunaman willamurqaku tukuy ima pasasqanta. ¹²Chay jefekunañataqmi rirqaku judio kamachikuqkunawan tanteeanakuq. Achka qollqeta soldadokunaman pagaruspankum ¹³nirqaku:

—Qamkunam ninkichik: “Tuta puñuchkaptiykum, discipulonkuna hamuruspa Jesuspa cuerponta suwarusqaku” nispa. ¹⁴Sichu prefecto chayta yacharunqa hinaptinga ñoqaykum convencechisaqku chaynapim mana sasachakunkichikchu —nispa.

¹⁵Soldadokunam qollqeta chaskiruspanku paykunapa yachachisqanta hinalla ruraraqaku. Chaynatam judiokuna willakunku kunan punchawkama.

Discipulonkunaman Jesus kamachisqanmanta

(Mr 16:14-18. Lc 24:36-49. Jn 20:19-23)

¹⁶Chaynapim chunka hukniyoq discipulonkuna rirqaku Jesuspa kamachisqan Galilea lawpi moqoman. ¹⁷Hinaptinmi Jesusta rikuykuspanku adorarqaku, wakinkunañataqmi iskayrayarqaku. ¹⁸Chaymi Jesus paykunaman asuykuspan nirqa:

—Diosmi qowarqa tukuy atiyta hanaq pachapipas, kay pachapipas. ¹⁹Chaynaqa llapallan nacionpi runakunaman rispayá willamuychik qatinqiykunaña kanankupaq hinaspayá bautizamuychik Taytapa, Churipa hinaspa Chuya Espiritupa sutinpi. ²⁰Yachachimuychikyá qamkunaman tukuy ima kamachisqayta kasukunankupaq. Sapa punchawmi ñoqaqa qamkunawan kasaq kay pacha puchukanankama.

JESUCRISTOMANTA MARCOSPA QELLQASQAN

Jesucristopa vidanmanta qellqaq Marcosqa Mateomantapas hinaspa Lucasmantapas aswan punta qellqaqmi karqa. Mateowan Lucaspas reqsirqakum Marcostaqa, chayraykum paypa qellqasqantaq yacharqaku. Marcosqa wakinkunamantapas pisi rimayllapim Jesuspa vidanmanta qellqarqa.

Kay libroqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Bautizaq Juanpa willakusqanmanta (1:1-18).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesus bautizasqa karuspan Diablopa pruebasqan kasqanmanta (1:9-13).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Galilea lawpi Jesuspa rurasqankunamanta (1:14-9:50).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Galilea lawmanta Jerusalem llagtaman risqanmanta (10).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun semanallaña Jerusalem llagtapi kachkaspan ñakarisanmanta, cruzpi wañusqanmanta hinaspa kawsarimusqanmanta.

Marcosqa willakun Jesuspa rimasqankunamantapas mastaqa mana samaykuspa rurasqankunamantam. Willakuntaqmi Dios kayninpi hatun munayniyoq kasqanmantapas, huchakuna pampachananpaq atiyiniyoq kasqanmantapas, runakunaman imam yachachisqanmantapas, Diospa kamachisqankuna yachachisqanmantapas chaynataq demoniokunapi munaychakusqanmantapas. Kay libropitaqmi tarinchik Jesus kikinmanta rimaspan Diosmanta Hamuq Runawan sutichakusqanta. Diosñataqmi suticharqa “Kuyasqay Churiy” nispa. Demoniokunapas reqsispankum nirqaku “Diospa Churin” nispa. Sacerdotekunapa jefenmi juzgaspan tapurqa: “¿Cheqapchu Diospa churin kanki?” nispa. Jesusmi contestarqa: “Ari, ñoqam kani” nispa.

Bautizaq Juan purunpi willakusqanmanta

(Mt 3:1-12. Lc 3:1-9. 3:15-17. Jn 1:19-28)

1 ¹Kunanmi qallariyninmanta willasqaykichik Diospa Churin Jesucristomanta allin noticiakunata.

²*Diosmanta willakuq Isaiasmi qellqarqa Jesusman Diospa kayna nisqanta:

Qanmanta puntatam kachasaq willakuqta.

Paymi ñanta allichanqa hamunaykipaq.

³Paymi purunpi qaparísqa rimachkan:

“Señorpa hamunan ñanta allichaychik,

purinankunata derechaychik” nispa.

⁴Juanmi runakunata purunpi bautizaspan kaynata nirqa:

—Huchaykichikmanta wanakuspayá bautizachikuychik chaynapa Dios pampachasunaykichikpaq —nispa.

⁵Judea lawmantam Jerusalen llaqtamantawan lliw runakuna rirqaku payta uyariq hinaspam huchankuta reqsikuspanku willakurqaku chaymi Juan bautizarqa Jordan Mayupi.

⁶Juanpa pachanmi karqa *canellopa pelonmanta rurasqa, weqaw watakunanñataqmi karqa qaramanta. Paypa mikunanmi karqa aqarway uruchakunapiwan purun abejapa miskin. ⁷Runakunamanmi willarqa:

—Ñoqamanta qepatam hamunqa ñoqamanta aswan atiyniyoq. Ñoqaqa kurkuykuspa *usutanpa watullantapas manam paskaq hinachu kani. ⁸Noqaqa yakullawanmi bautizarqaykichik, paymi ichaqa Chuya Espirituwan bautizasunkichik.

Jesuspä bautizakusqanmanta

(Mt 3:13-17. Lc 3:21-22)

⁹Chay punchawkunapim Jesus lloqsirqa Galilea lawpi Nazaret llaqtamanta hinaptinmi Jesusta Juan bautizarqa Jordan Mayupi. ¹⁰Yakumanta lloqsimuchkaspanmi Jesus qonqayta rikururqa hanaq pacha kicharikuchkaqta hinaspa *Diospa Espiritunta paloma hina payman uraykamuchkaqta. ¹¹Hinaptinmi hanaq pachamanta nimurqa:

—Qanmi kanki kuyasqay Churiy, qamraykum kusionqa kachkani —nispa.

Jesuspä tentasqa kasqanmanta

(Mt 4:1-11. Lc 4:1-13)

¹²Chaymantam *Diospa Espiritun Jesusta purunman pusarurqa ¹³purun animalkunapa kasqanman, chaypim karqa tawa chunka punchaw hinaptinmi *Satanas payta tentarqa, angelkunañataqmi hamurqaku yanapaqnin.

Jesuspä willakuy qallarisqanmanta

(Mt 4:12-17. Lc 4:14-15)

¹⁴Juanta carcelaruptinkum Jesus Galilea lawman rirqa Diospa munaychakusqanmanta allin noticiakunata willakustin, paymi nirqa:

¹⁵—Tiempom chayaramunña. Diospa munaychakunan tiempom hichparamunña. Huchaykichikmanta wanakuspaykichikyá chaskikuychik Diospa allin noticianta —nispa.

Challwirukunata Jesuspä qayasqanmanta

(Mt 4:18-22. Lc 5:1-11)

¹⁶Galilea Qochapa patanpi purichkaspanmi Jesus rikururqa Simonta wawqen Andrestawan. Paykunam challwiru kaspanku challwachkarqaku atarrayawan.

¹⁷Chaymi paykunata nirqa:

—Qatiwaychik, challwachkaq hina runakunata huñunaykichikpaqmi atiyta qosqaykichik —nispa.

¹⁸Niykuptillanmi atarrayankuta saqeruspa Jesuswan pasarqaku.

¹⁹Chaymanta pasarispanñataqmi Jesus rikururqa Zebedeopa churinkunata otaq Jacobotawan Juanta botepi mallanku allichachkaqta ²⁰chaymi paykunatapas nirqa:

—Qatiwaychik —nispa.

Chaymi taytan Zebedeota yanapaqninkunatawan botepi saqeruspanku Jesuswan pasarqaku.

Demonioyoq runata Jesus sanoyachisqanmanta*(Lc 4:31-37)*

²¹ Capernaum llaqtaman chayaruptinkum *samana punchawpi Jesus yaykurqa *huñunakunanku wasiman hinaspa yachachirqa. ²² Runakunañataqmi Jesuspa nisqanwan admirakurqaku Diospa leynin yachachiqkunamantapas atiywanraq yachachisqanrayku. ²³ Chaypim karqa demonioyoq runa. Paymi kaynata qaparirqa:

²⁴ —Nazaret llaqtayoq Jesus ¿imatataq munanki ñoqaykuwan? ¿Ñakarichiwanaykikupaqchum hamurqanki? Ñoqaqa reqsikim pim kasqaykita, qamqa Diosmanta hamuq mana huchayoqmi kanki —nispa.

²⁵ Jesusñataqmi demoniota qaqchaspan nirqa:

—iUpallay hinaspa lloqsiy kay runamanta! —nispa.

²⁶ Chaymi runata demonio taspiparuspan qaparistin lloqsirurqa. ²⁷ Lliw runakunañataqmi admirasqallaña ninakurqaku:

—¿Imataq kayqa? ¿Imatataq yachachiwanchik kaywanqa? ¡Mayna atiyniyoqña-má kay runaqa demoniokunapas kasunanpaqqa! —nispa.

²⁸ Chayllam Jesusmanta yacharurqaku tukuy Galilea lawpi kaqkuna.

Pedropa suegranta Jesus sanoyachisqanmanta*(Mt 8:14-15, Lc 4:38-39)*

²⁹ *Huñunakunanku wasimanta lloqsiruspa Jesus rirqa Jacobowan hinaspa Juanwan Simonpa hinaspa Andrespa wasinta. ³⁰ Chaypim Simonpa suegran camapi calenturawan kachkarqa hinaptinmi Jesusman willarqaku onqosqanmanta. ³¹ Chaymi Jesus asuykuspan makinmanta hatarirachirqa hinaptinmi chaylla calenturan chinkaruptin paykunata atienderqa.

Achka onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta*(Mt 8:16-17, Lc 4:40-41)*

³² Inti seqaykuruptinñam Jesusman pusamurqaku llaqa onqoqkunata demonio-
pa ñakarichisqankunatawan. ³³ Llaqtapi lliw runakunañataqmi wasi punkuman
huñunakaramurqaku. ³⁴ Chaymi Jesus imaymana rikchaq onqoyniyoq runakunata
sanoyachirqa, wakin runakunamantam demoniokunata qarqorqa. Ichaqa manam
dejarqachu demoniokuna paymanta rimananta pim kasqanta yachasqankurayku.

Galileapi willakustin Jesus purisqanmanta*(Lc 4:42-44)*

³⁵ Paqarinnintin punchawtam manaraq achikyamuchkaptin, llaqtamanta Jesus
lloqsirqa chunniqman rispa Diosta mañakamunanpaq. ³⁶ Chaymi Simon puriqma-
sinkunapiwan Jesusta maskaq rirqaku. ³⁷ Tariruspankuñataqmi nirqaku:

—Llapa runakunam maskasuchkanki —nispa.

³⁸ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Hakuchik hichpapi llaqtachakunaman, chaykunapipas willakamunaypaqmi
hamurqani kay pachamanqa —nispa.

³⁹ Jesusmi puriq tukuy Galilea lawpi *huñunakunanku wasikunapi willakustin
chaynataq demoniokunatapas runakunamanta qarqostin.

Leprawan onqoq runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:1-4. Lc 5:12-16)

⁴⁰ *Leprawan onqoq runam Jesusman asuykuspan qonqorakuykuspa nirqa:

—Munaspaykiqa allinyaykachillawayá —nispa.

⁴¹ Chaymi Jesus paymanta llakipayarikuspa llapchaykurqa:

—Arí, munanim, allinyayña —nispa.

⁴² Chaynata rimaruptillanmi onqoynin chinkaruptin allinyarurqa. ⁴³ Jesusña-taqmi chay runata pasakunanpaq kachkaptinña sinchita avisaspa nirqa:

⁴⁴ —Amam pimanpas willankichu, Moisespa kamachikusqanman hinayá *sacerdotewan qawachikamuy sanoña kasqaykita hinaspayá ofrendata Diosman qomuy chaymi sanoña kasqaykitapas llapallanku yachanqa —nispa.

⁴⁵ Payñataqmi pasaspan willakuyta qallaykurqa llaqa runaman Jesuspa sanoyachisqanmanta chaymi Jesusqa maylaw llaqtamanpas mana rikuchikuspallaña yaykuq, payqa chunniqllantañam puriq. Chaywanpas tukuy hinastinmantam runakuna Jesusman hamurqaku.

Suchuta Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 9:1-8. Lc 5:17-26)

2 ¹ Iskay kimsa punchaw purimusqanmantam Jesus kutirqa Capernaum llaqtaman.

Chaymi wasipiña kasqanta yacharuspanku ² llaqa runakuna huñunakaramurqa-ku punkupas manaña yaykuy atinankukama. Jesusñataqmi Diosmanta yachachirqa.

³ Chaymanmi tawa runakuna chakanapi apamurqaku suchu runata. ⁴ Huntallaña kasqan-raykum Jesuspa kasqankama mana chayayta atispanku wasipa hawanmanña seqarurqaku hinaspa Jesuspa kasqan law wasipa qatanta uchkuruspanku chayninta suchuta uraykachirqaku. ⁵ Chay apamuqkunapa confiakusqankuta Jesus yacharuspanmi suchuta nirqa:

—Yaw Tayta, pampachaykim huchaykikunata —nispa.

⁶ Chaypitaqmi tiyachkarqaku Diospa leynin wakin yachachikunapas, paykunam piensasachkarqaku:

⁷ —¿Imanasqataq kay runaqa chaynata riman? Diostam piñachichkan dios tukuspan, Diosllam huchayoqkunata pampachaqqqa —nispa.

⁸ Jesus paykunapa piensasqankuta yachasanmi nirqa:

—¿Imanasqataq piensankichik chaynakunata? ⁹ ¿Mayqan nisqaytaq facil kanman: Suchuta “Huchaykikunatam pampachayki” nisqaychu icha “Hatarispayki puñunaykita hoqarisa puriy” nisqaychu? ¹⁰ Kunanmi yachankichik Diosmanta Hamuq Runaqa huchakunata pampachanaypaq kay pachapi atiyniyoq kasqayta.

Chaynata niruspanmi suchuta nirqa:

¹¹ —Qamtam niki, hatariy, puñunaykita hoqarisa wasikiman ripukuy —nispa.

¹² Suchum chaylla hatariruspan puñunanta hoqariruspan pasakurqa lliw runakuna qawachkaptin. Llapallan runakunam admirakuspa Diosta alabarqaku:

—Manam haykapipas kaynataqa rikurqanchikchu —nispa.

Discipulonpaq Leviyta Jesus qayasqanmanta

(Mt 9:9-13. Lc 5:27-32)

¹³Chaymantam huktawan Jesus rirqa qochapa patanman, payman llapa runakuna asuykuptinkum yachachirqa. ¹⁴Chaymanta rispanñataqmi Jesus rikururqa Alfeopa churin Leviyta *impuesto cobrananpi tiyachkaqta, Jesusmi payta nirqa:
—Qatiway —nispa.

Chaymi Leviy hatarispan Jesuswan rirqa.

¹⁵Leviypa wasinpim Jesus mikuchkarqa, *impuesto cobraq runakunapas wakin huchasapa runakunapiwanmi Jesuswan hinaspa discipulonkunawan mikuchkarqa. Achkallañamá paytaqa qatiqku. ¹⁶Hinaptinmi ley yachachiq fariseokuna rikururqaku Jesusta paykunawan mikuchkaqta. Paykunam Jesuspa discipulonkunata tapurqaku:

—¿Imanasqataq payqa mikuchkan *impuesto cobraqkunawanqa hinaspa huchasapa runakunawanqa? —nispa.

¹⁷Jesus chayta uyariruspanmi nirqa:

—Sano runakunaqa manam necesitanchu medico hampinanta, ichaqa onqoqkunallam. Noqaqa hamurqani manam justo runakuna qayaqchu aswanqa huchasapakuna qayaqmi.

Ayunomanta

(Mt 9:14-17. Lc 5:33-39)

¹⁸Bautizaq Juanpa discipulonkuna *fariseokunapa discipulonkunawan huk punchaw ayunachkaptinkum Jesusman runakuna asuykuspanku tapurqaku:

—Juanpa discipulonkunapas chaynataq fariseokunapa discipulonkunapas ayunankum. ¿Imanasqataq discipuloykikunaqa mana ayunankuchu?

¹⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Yaqachum casamientoman riq runakuna ayunanmanku paykunawan novio kachkaptin? Chaypi novio kanankamaqa manam ayunanmankuchu. ²⁰Hamuq punchawkunapim ichaqa novio chinkaruptin ayunanqaku.

²¹—Mawka pachataqa manam pipas siranmanchu mosoq latapawanqa. Chay mosoq latapaqa chintiruspam mawka pachata astawan llikirunman. ²²Chaynataqmi mana pipas churanmanchu manaraq poqosqa vinotaqa mawka odrepiaq, chay vino poqoruspanqa mawka odretam toqyarachinman hinaptinmi vinopas usunman, odrepas mana valeqñam kanman. Manaraq poqosqa vinotaqa mosoq odrepim churana.

Espigakunata samana punchawpi rachusqankumanta

(Mt 12:1-8. Lc 6:1-5)

²³*Samana punchawmi Jesus richkarqa tarpusqa chakrapa ukunta, discipulonkunañataqmi ristin trigo rachuyta qallaykurqaku. ²⁴*Fariseokunañataqmi Jesusta nirqaku:

—¿Imanasqataq discipuloykikunaqa rurachkanku samana punchawpi leypa harkakusqanta?

²⁵Payñataqmi nirqa:

—¿Manachum leerqankichik puriqmasinkunapiwan yarqaymanta kaspera Davidpa imam rurasqanta? ²⁶Sacerdotekunapa jefen Abiatar kachkaptinmi David yaykurqa Diospa wasinman hinaspam chay sacerdotekunallapa mikunan Diospa tantankunata mikururqa, qoykurqataqmi puriqmasinkunamanpas.

²⁷—Manam Diosqa runataqa unancharqa samana punchawraykuchu, chay punchawtaqa Diosqa akllarqa runapa allinninpaqmi. ²⁸Chayraykum Diosmanta Hamuq Runaqa munaychakuni samana punchawpipas.

Chakisqa makiyoq runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 12:9-14. Lc 6:6-11)

3 ¹Jesumi yapamanta yaykurqa *huñunakunanku wasiman, chaypim kachkarqa chakisqa makiyoq runa. ²*Fariseokunañataqmi wateqachkarqaku Jesusta *samana punchawpi sanoyachiptinqa chaymanta acusanankupaq. ³Jesumi chakisqa makiyoq runata nirqa:

—Hatarispayki kay chawpipi sayay —nispa.

⁴Hinaspam runakunata tapurqa:

—¿Imatataq ley permitiwanichik *samana punchawpi rurananchikpaq? ¿Runapa allinninpaq ruraytachu icha mana allinninpaq ruraytachu? ¿Runa kaw-sachiytachu icha wañurachiytachu? —nispa.

Paykunañataqmi upallalla karqaku. ⁵Hinaptinmi Jesus muyuriqninpi kaqkunata qawarirqa piñakuywan. Rumi sonqo kasqankumanta llakikuspanmi, chay runata nirqa:

—Haywariy makikita —nispa.

Haywariykuptillanmi makin sanoyarurqa. ⁶Chaymi fariseokuna lloqsimuspanku Herodespa partidonkunawan tanteeanakurqaku:

—¿Imaynatataq Jesusta wañurachichwanchik? —nispanku.

Achka runakuna Jesusta uyariq risqankumanta

⁷Jesusñataqmi discipulonkunapiwan qochapa patanman pasakurqa hinaptinmi achka runakuna Jesusta qatirqaku Galilea lawmanta. ⁸Jesuspa tukuy imakuna rurasqanta yacharuspanku rirqaku qawaq Judea lawmanta, Jerusalem llaqtamanta, Idumea lawmanta, Jordan Mayupa waklawninmanta. Rirqakutaqmi Tiro hinaspa Sidon llaqtakunapa muyuriqninmantapas. ⁹Achkallaña runakuna chaypi kasqanraykum mana ñitirachikunanpaq discipulonkunata Jesus kamachirqa huk boteta alistanankupaq. ¹⁰Jesus achka runata sanoyarachisqanraykum llaqa onqosqa runakuna payta llapchaykunankupaq ñitinakustin asuykurqaku. ¹¹Demoniyoqkunañataqmi Jesusta rikuruspanku ñawpaqninpi qonqorakuykurqaku hinaspa qaparirqaku:

—Qamqa kanki Diospa Churinmi —nispanku.

¹²Jesusñataqmi paykunata sinchita kamachirqa:

—Amam pimanpas willankichikchu pim kasqaytaqa —nispa.

Chunka iskayniyoq discipulonkunata Jesuspa akllasqanmanta

(Mt 10:1-4. Lc 6:12-16)

¹³Jesus orqo lawman rispanmi qayarqa akllasqankunallata chaymi paykuna Jesusman asuykurqaku. ¹⁴Akllarqam chunka iskayniyoq qarikunata paywan kuska purinankupaq hinaspa Diospa munaychakusqanmanta willakamunankupaq.

¹⁵Kay akllasqankunamanmi atiyta qorqa demoniokunata qarqonankupaq.

¹⁶Chay chunka iskayniyoq discipulonkunam karqa: Simon, paytam suticharqa Pedrowan, ¹⁷Zebedeopa churin Jacobowan Juan, paykunatam suticharqa Boanergeswan piñakuqlaña kasqankurayku. ¹⁸Wakinñataqmi karqa Andres, Felipe,

Bartolome, Mateo, Tomas, Alfeopa churin Jacobo, Tadeo, *cananista partidomanta kaq Simon ¹⁹hinaspas Judas Iscariote, paymi qepata Jesusta traicionarurqa.

Jesusta kamisqankumanta

(Mt 12:22-32. Lc 11:14-23. 12:10)

²⁰Jesusmi discipulonkunawan kutimurqa wasiman hinaptinmi huktawan achkallaña runakuna huñunakaramurqa chaymi paykunaqa manaña mikuytapas atirqakuchu. ²¹Jesuspa ayllunkunam chaypi kasqanta yacharuspanku hamurqaku pusanankupaq: “Locoyarunmi” nispa runakuna rimaptinku.

²²Diospa leynin yachachiqkunapas Jerusalem llaqtamanta hamuspankum nirqaku:

—Kay runaqa demoniokuna kamachiq Beelzebupa huntasqanmi kachkan chaymi qarqon demoniokunata —nispanku.

²³Chaymi Jesus paykunata qayaspan nirqa:

—Kikintaqa *Satanasqa manam qarqokunmanchu —nispa.

Entiendenankupaqmi rikchanachirqa:

²⁴—Sichu huk nacionpi runakuna chaqwallapi kawsaptinkuqa chayllam chay nacion tukurunman. ²⁵Manataqmi rakinakusqa familiapas takyanmanchu. ²⁶Chaynataqmi *Satanaspas kikinpa contranpi hatarispaqa manaña takyanmanchu, chayllam tukurunman.

²⁷—Kallpasapa runapa wasinmantapa manam pipas suwakuyta atinmanchu manaraq payta chaqnaruspaqa. Chaqnaruspa ichaqa imankunatapas chay suwaqa apakunman.

²⁸—Cheqaptam nikichik: Diosqa pampachanqam runakunapa tukuy huchantapas chaynataq kikinta kamisqankutapas. ²⁹Chuya Espiritu kamiqkunatam ichaqa mana haykapipas pampachanqachu, paykunaqa wiñaypaq huchayoqmi kanqaku.

³⁰Chaytam Jesus nirqa runakunaman “Jesusqa demonioyoqmi” nispa rimasqankurayku.

Wawqenkunam mamanpiwan Jesusta maskanku.

(Mt 12:46-50. Lc 8:19-21)

³¹Jesuspa kasqanmanmi chayarurqaku mamanwan wawqenkuna, hawallapi sayaykuspa payta qayachirqaku. ³²Jesuspa muyuriqninpi tiyaqkunam nirqaku:

—Mamaykim wawqekikunapiwan qanmanta tapukuspanku hawapi kachkan —nispa.

³³Jesusmi nirqa:

—¿Pitaq mamay, pitaq wawqeykuna? —nispa.

³⁴Muyuriqninpi tiyaqkunata qawarisanmi nirqa:

—Kay runakunam mamaywan wawqe-paniykunaga. ³⁵Pipas Diospa munasqan ruraqmi wawqeyqa, paniyqa hinaspas mamayqa.

Muhu tarpuqmanta

(Mt 13:1-9. Lc 8:4-8)

4 ¹Qochapa patanpi Jesus huktawan yachachiyta qallariptinmi llapa runa chayman huñunakururqa. Achkallaña runakuna kaptinmi, Jesus qocha ukupi boteman yaykuspan tiyaykurqa, llapa runañataqmi gocha patallanpi karqa.

²Chaymi Jesus rikchanachiykunawan achkallataña yachachirqa:

³—Uyariychik: Huk runam rirqa tarpukuq. ⁴Muhuta maqchiptinmi wakin wichirqa ñanman hinaptinmi kullkukuna mikururqa. ⁵Wakinñataqmi wichiykurqa mana ancha

allpayoq ranraman hinaptinmi chay muhu chaylla wiñaramurqa as allpallapi kasqanrayku. ⁶Inti rupamuptinñataqmi mana sumaq sapichakusqa kasqanrayku chakirurqa. ⁷Wakin muhuñataqmi wichiyrurqa kichka-kichka ukuman hinaptinmi kichkakuna wiñaruspa muhu wiñaqta eqoyarachirqa chaymi manaña rururqachu. ⁸Wakinñataqmi allin allpaman wichiyrurqa chaymi wiñamuspan rururqa, wakinmi huk muhullaman-ta rururqa kimsa chunkata, wakinñataq soqta chunkata, wakinñataq pachakta.

⁹—¡Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá!

Rikchanachiykunaqa imapaqmi kasqanmanta

(Mt 13:10-17. Lc 8:9-10)

¹⁰Jesus sapallanña kachkaptinmi hichpanpi kaqkuna discipulonkunapiwan Jesusta tapurqaku:

—¿Imaninantaq chay rimasqayki rikchanachiykunaqa? —nispa.

¹¹Jesusñataqmi paykunata nirqa:

—Qamkunamanmi Diospa munaychakusqanmanta ñawpaq mana yachasqay-kichikkunata yachachikichik, wakin runakunamanmi ichaqa lliwta yachachini rikchanachiykunallawan ¹²chaynapi qawakuspapas mana rikukunankupa, uyarispapas mana entiendenankupa, Diosman mana kutirikunankupa chaynataq huchankumantapas mana pampachasqa kanankupa —nispa.

Rikchanachisqanpa imam ninanmanta

(Mt 13:18-23. Lc 8:11-15)

¹³Jesusmi nirqa:

—¿Manachu qamkunapas entiendenkichik kay rikchanachisqayta? Hinaptinqa ¿imaynamá entiendewaqchik wakintaqa? ¹⁴Chay tarpuq runaqa Diospa palabran willakuqmi. ¹⁵Wakin runakunaqa rikchakun ñanman muhu wichiqrmanmi. Diospa palabrantay uyariruptinkum *Satanas chaylla hamuruspan horqorun sonqonpi tarpusqa Diospa palabrantay. ¹⁶Wakin runakunañataqmi rikchakun ranraman wichiyrur muhuman, Diospa palabrantay uyarispankum kusiqañña chaskinku, ¹⁷aswanqa mana sapichasqa kasqanraykum mana unaytachu kawsanku. Ñakarispa hinaspa Diospa palabranrayku cheqnisqa kasqankuwan hukmanyaruspa chaylla urmarunku. ¹⁸Wakin runakunañataqmi rikchakun kichka-kichka ukuman wichiyrur muhuman, paykunam Diospa palabrantay uyarinku, ¹⁹aswanqa kay pachapi kaqkunamanta sinchita preocupakuspa kusikuyta tarinku llapa kapuqninkunallapi, engañasqa kaspankum aswan-aswanraq imakunatapas munanku. Tukuy kaykuna runapa sonqonman yaykuruptinmi Diospa palabrantay mana yanapanñachu. ²⁰Wakin runakunam ichaqa allin allpaman muhu wichiyrur hina, Diospa palabrantay uyarispankum kasukunku hinaspa allin cosecha qoq hina kanku, wakinmi chulla granollamanta kimsa chunka ruruq hina, wakinñataqmi soqta chunka ruruq hina, wakinñataqmi pachak ruruq hina.

Ratachkaq mecherowan rikchanachisqanmanta

(Lc 8:16-18)

²¹Jesusmi paykunata nirqa:

—¿Yaqachum ratachkaq mecherota churarunmanku cajon ukuman otaq kawitu ukuman? Manam, chaytaqa alto patakmanmi churana sumaqta kanchananpaq.

²² Pakasqa kaqkunawan upallalla rimasqakunaqa qawachisqam kanqa. ²³ Uyari-waqniykunaqa kasukuychikyá.

²⁴ —Uyarisqaykichikpiyá yuyaymanaychik. Runakunapaq imam rurasqaykichikman hinam Diospas aswanraq qamkunapaq ruranqa. ²⁵ Kapuqniyoqmanqa aswanraqmi yapasaq, aslla kapuqniyoqmantam ichaqa aslla kapuqnintapas qechurusaq.

Muhuwan rikchanachisqanmanta

²⁶ Jesusmi nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa kaynam: Huk runam chakrapí tarpusqanmanta ²⁷ samakuq ripukun. Chaymi punchawkuna pasan. Chay tarpusqan muhuñataqmi wiñamun, tarpuqmi ichaqa mana yachanchu imaynam wiñasqanta, ²⁸ chaytaqa allpam kkillanmanta wiñachimun. Ñawin puntata wiñamuspanmi hatunyaspan espigamun. ²⁹ Chaymi poqoruptinñataq rutunaña, chaynataqa rurana cosecha chayaramusqanraykum.

Mostaza muhuwan rikchanachisqanmanta

(Mt 13:31-32. Lc 13:18-19)

³⁰ Huktawanmi Jesus nirqa:

—¿Imawantaq tupachichwan Diospa munaychakusqanta? ¿Imaynataq chayqa kanman? ³¹ Chayqa kanman allpapi tarpusqa mostaza hinam, chay muhuqariki wakin muhukunamantapas taksacharaqmi, ³² wiñaruspanmi ichaqa lliw qorakunamantapas aswan hatunraq, alton pawaq urpitukunapas chaypim llantukun.

³³ Chayna rikchanachiykunawanmi runakunata Jesus yachachirqa entiendey atinankukamalla. ³⁴ Mana rikchanachispaqa manamá imatapas rimarqachu, discipulonkunamanmi ichaqa entiendechirqa lliw rimasqankunata.

Sinchi wayrata Jesus tanirachisqanmanta

(Mt 8:23-27. Lc 8:22-25)

³⁵ Tutaykuqtañam discipulonkunata Jesus nirqa:

—Qochatayá chimpasun waklawman —nispa.

³⁶ Llapa runakunata saqeruptinkuñam discipulonkuna hina botepi kachkaqta Jesusta aparqaku, paykunawantaqmi huk botekunapas rirqa. ³⁷ Sinchillataña wayramuptinmi yakupas nisyu-nisyuta hoqarikururqa chaymi botemanpas yaqaña huntarurqa. ³⁸ Jesusñataqmi qepa lawpi sawnakuykuspan puñukuchkarqa. Rikchachispankum payta nirqaku:

—Yachachikuq ¿manachu imapas qokusunki? ¡Chinkaykuchkanchikñam! —nispa.

³⁹ Jesus hatarimuspanmi wayrata qaqcharqa. Qochatañataqmi:

—Hawkayayña —nirqa.

Chaymi wayra pasaruptin tukuy imapas hawkayarurqa. ⁴⁰ Jesusmi discipulonkunata nirqa:

—¿Imanasqataq kaynatañaqa mancharikunkichik? ¿Manachu Diospi confiakunkichik? —nispa.

⁴¹ Paykunañataqmi llumpay mancharisqallaña kikinkupura ninakurqaku:

—¿Pimá kay runaqa wayrapas yakupas kasunanpaqqa? —nispa.

Demoniokunapa ñakarichisqan runamanta

(Mt 8:28-34. Lc 8:26-39)

5 ¹Qochata chimparuspankum Gerasa llaqtaman chayarurqaku. ²Jesus bote-manta lloqsiruptinmi demoniokunapa ñakarichisqan runa payman hamurqa panteonmanta. ³Chay runaqa *yacharqa panteonpim, paytaqa manam pipas chaqnayta atiqkuchu fierro cadenakunawanpas. ⁴Achka kutipim chakintawan makinta watarqaku fierro cadenawan, ichaqa imatapas hinam tipiparuq chay-mi pipas mana harkayta atirqachu. ⁵Payqa panteonkunapi hinaspa orqokunapim tuta punchaw puriq qaparkachastin hinaspa rumikunawan takakustin. ⁶Jesusta karullamantaraq rikuruspanmi kallpaspa qonqorakuykurqa. ⁷⁻⁸Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Yaw demonio ikay runamanta lloqsiy! —nispa.

Chaymi demonioñataq nirqa:

—Hanaq pachapi kaq Diospa Churin Jesus ñimatataq munanki ñoqawan? Diospa sutinpin mañakuyki, amayá ñakarichiwaychu —nispa.

⁹Jesusmi tapurqa:

—¿Imataq sutiki? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Sutiyqa legionmi achkallaña kasqaykurayku —nispa.

¹⁰Jesustam llumpayta ruegakurqa:

—Amayá llumpay karumanqa qarqoruwaykuchu —nispa.

¹¹Orqopa waqtanpim achka-achka kuchikuna mikuchkarqa. ¹²Chaymi Jesusta demoniokuna ruegakurqa:

—Kuchikunaman yaykunaykupaqyá kachaykuwayku —nispa.

¹³Jesus “arí” niykuptinmi demoniokunaqa runamanta lloqsiruspa kuchikunaman ustururqa. Chaypim kachkarqa yaqa iskay waranqa kuchikuna. Chay llapallan kuchikunam waqtanta kallpaspa qochaman wichiysuspa heqeparurqaku.

¹⁴Hinaptinmi kuchi michiqkuna ayqekuspanku llaqtapipas hinaspa chakraku-napipas willakurqaku chay pasakusqanmanta, chaymi runakuna kallpamurqaku chay pasakusqan qawaq. ¹⁵Jesuspa kasqanman chayaramuspankum rikurur-qaku demoniokunapa ñawpaq ñakarichisqan runata, payqa tiyakuchkasqa pachasqañam hinaspa yuyayninman kutisqañam, chaynata qawaykuspankum mancharikururqaku. ¹⁶Rikuqkunañaataqmi paykunaman willarqaku demoniopa ñakarichisqan runataqa imam pasarusqanmanta chaynataq kuchikunamantapas.

¹⁷Chay llaqtayaq runakunam Jesusta ruegarqaku llaqtankumanta pasakunanpaq.

¹⁸Jesus botepiña kachkaptinmi chay demoniopa ñawpaq ñakarichisqan runa ruegarqa:

—Qanwan riytam munani —nispa.

¹⁹Jesusñataqmi mana munaspan nirqa:

—Wasikiman rispayki ayluykikunaman willamuy llakipayasuspayki Señor Diospa imam rurasqanmanta —nispa.

²⁰Chay runam pasaspan Decapolis sutiyuq chunkantin llaqtakunapi willakur-qa paytaqa imaynatam Jesus sanoyarachisqanmanta, lliw uyariqninkunañaataqmi admirakurqaku.

Jairopa churin kawsarisqanmantawan onqoq warmipa sanoyasqanmanta

(Mt 9:18-26. Lc 8:40-56)

²¹ Jesus botepi kutiramuspan qochapa patanpiña kachkaptinmi llapa runakuna huñunakaramurqaku chayraykum, payqa hinallapi karqa. ²² Hinaptinmi Jairo sutiyoq runa Jesuspa kasqanman hamuspa qonqorakuykurqa, payqa karqa *huñunakunanku wasipi kamachikuqmi. ²³ Paymá Jesusta ruegakurqa:

—Warmi churiymi wañuruchkanña, hakuchik wasiyman payta hapiykuptiki sanoyaruspan kawsananpaq —nispa.

²⁴ Jairowan Jesus pasaptinmi achkallaña runakuna qatispa payta ñitirqa. ²⁵ Paykunawanmi kachkarqa onqoq warmi, payqa yaqa chunka iskayniyoq watañam flujowan ñakarichkarqa. ²⁶ Achka medicokunawanmi hampichikurqa sanoyananpaq ichaqa tukuy imantam yanqapaq gatarqa, chaywanpas payqa ñakarisanpanmi peorchakuchkarqa. ²⁷⁻²⁸ Kay warmim Jesusmanta uyariruspan paypa qepanman asuykurqa runakunapa chawpinta, paymi piensarqa:

—Pachallantapas hapiykuspayqa sanoyarusaqmi —nispa.

Jesuspa pachanta hapiykuptinmi ²⁹ flujon chaylla taniruptin sanoyarurqa.

³⁰ Jesusñataqmi musyarurqa huk kaqninta atiyininwan sanoyarachisqanta chaymi qepanta qawaripa tapurqa:

—¿Pitaq pachayta llapchaykaramun? —nispa.

³¹ Jesuspa discipulonkunañataqmi nirqa:

—Qawachkankitaq kaynaña runa ñitisusqaykitaqa. ¿Chaychu ninkirqa: “¿Pitaq llapchaykaramuwan?” nispa?

³² Chaymi Jesus muyuriqninta qawarqa llapchaykuqninta reqsinanpaq.

³³ Sanoyarusqanta yachakuruspanmi chay warmi manchakuywan katkatatastin qonqorakuykuspan willakurqa imam pasakusqanta. ³⁴ Jesusñataqmi chay warmita nirqa:

—Mamáy, iñisqaykiraykum allinyarunki, kunanqa hawkallaña pasakuy, manañam kay onqoywanqa ñakarinkiñachu —nispa.

³⁵ Jesus rimachkaptinraqmi Jairopa wasinmanta hamurqaku payman willaq:

—Churikiqa wañukunñam ¿imapaqñataq yachachikuqtaqa pusanki? —nispa.

³⁶ Jesusñataqmi mana caso-preciotapas churaspan Jairota nirqa:

—Ama llakikuychu, confiakuy ñoqapi —nispa.

³⁷ Mana pipas qatinanta munaspanmi Jesusqa pusarqa Pedrotawan Jacobo-llata, pusarqataqmi Jacobopa wawqen Juantapas. ³⁸ Chay kamachikuq Jairopa wasinman chayaruspanmi Jesusqa rikurqa lliw runakunata waqayllawanña qaparkachachkaqta, ³⁹ yaykuspanmi paykunata nirqa:

—¿Imanasqataq kayna waqayllawanñaqa qaparkachachkankichik? Warmaqqa manam wañusqachu kachkan aswanqa puñuchkanmi —nispa.

⁴⁰ Chaymi asipayarqaku Jesusta. Hinaptinmi Jesusqa lliw runakunata lloq-sirachispan yaykurqa warmapa kasqanman, chaymanqa yaykurqa warmapa tayta-mamallanwanmi hinaspa chay pusasqankunallawanmi. ⁴¹ Sipaschapa ma-kinta Jesus hapiykuspanmi arameo idiomapi nirqa:

—Talita cumi —nispa. Chayqa: “Sipascha, qamtam niki iHatariy!” ninanmi.

⁴² Sipascha chaylla hatariramuspanmi puriyta qallaykurqa. Payqa chunka iskay-niyoq watanpiñam karqa. Chaypi kaqkunañataqmi admirakuspanku sasa-sasata

creerqaku. ⁴³Chaymi Jesus paykunata kamachirqa ama pimanpas willakunankupaq, kamachirqataqmi sipaschaman mikuchinankupaqpas.

Llaqtan Nazaretpi Jesuspa kasqanmanta

(Mt 13:53-58. Lc 4:16-30)

6 ¹Jesus chaymanta pasakuspanmi llaqtanman kutirqa discipulonkunapiwan kuska. ²*Samana punchaw chayaramuptinmi payqa *huñunakunanku wasiman yaykuspan yachachiyta qallaykurqa chaymi llaqa runakuna admirakuspanku kaynata nirqaku: —¿Kay runaqa maypitaq yacharqa kaykunataqa? ¿Imaynataq chaskirqa kay yachaytaqa? ¿Imaynataq *milagrokunataqa ruran? ³¿Manachum payqa Mariapa wawan carpintero? Kay llaqtanchikpim *yachan paypa wawqen Jacobopas, Joseypas, Judaspas, Simonpas chaynataq paninkunapas —nispa.

Chaynata nispamá Jesuspaq piñakururqaku.

⁴Jesusñataqmi nirqa:

—Diosmanta willakuqkunataqa manam ayllunkunapas nitaq llaqtamasinkunapas allintaqa chaskinkuchu, huklaw llaqtakunapim ichaqa allin chaskisqa —nispa.

⁵Chayraykum Jesusqa iskay-kimsa milagrokunallata ruraspan as runakunallata sanoyachirqa umankuman makinta churaykuspan. ⁶Llaqtamasinkuna mana creeptinkum Jesusqa hukmanyarurqa.

Willakamunankupaq discipulonkunata kachasqanmanta

(Mt 10:5-15. Lc 9:1-6)

Hichpan llaqtakunapim Jesus yachachistin purimurqa. ⁷Chunka iskayniyoq discipulonkunata qayaykuspanmi iska-iskaymanta kacharqa, paykunamanmi atiyta qorqa demoniokunata runakunamanta qarqomunankupaq. ⁸Paykunatam kamachirqa:

—Illaspaykichikqa amayá imatapas apaychikchu ni qoqawtapas ni tantatapas ni qollqetapas, apaspaqa-apaychik tawnallatayá, ⁹hinakuychikpas *usutallawan-yá, pachakuychikpas huk muda pachallawantaqyá.

¹⁰—Wasiman yaykuspaykichikqa chayllapiyá samakuychik chay llaqtamanta lloqsina-ykichikkama. ¹¹May llaqtapipas mana chaskisuptikichikqa hinaspa mana uyarisuptikichikqa chaymantayá lloqsiychik, *usutaykichikpi allpatapas taspiychikyá chaynapi mana kasukuq kasqankuta yachanankupaq.

¹²Chaynata niruptinmi discipulonkunata lloqsispanku runakunaman willamurqaku:

—Huchaykichikmanta wanakuychik —nispa.

¹³Paykunaqa demoniokunatapas runakunamantam qarqomurqaku hinaspa amceitewan untaspa onqoqkunatapas sanoyachirqaku.

Bautizaq Juanta wañuchisqankumanta

(Mt 14:1-12. Lc 9:7-9)

¹⁴Tukuy kaykunatam Rey Herodes uyarirqa Jesusmanta runakuna rimasqanrayku. Wakín runakunam nirqaku:

—Bautizaq Juanmi kawsariramuspan kaynaña atiyiniyoqqa —nispa.

¹⁵Wakinñataqmi nirqaku:

—Diosmanta willakuq Eliasmi kayqa —nispa.

Hukkunañataqmi nirqaku:

—Payqa Diosmanta willakuqmi, payqariki ñawpaq tiempopi hina Diosmanta willakuqmi.

¹⁶Herodes chayta uyariruspanmi nirqa:

—Juanmi payqa, kunkan qorochisqay runam kawsariramusqa —nispá.

¹⁷Herodesmi ñawpaqtaraq Juanta hapirachimuspan carcelman pusachirqa, chaypim cadenarachirqa Herodiasrayku. Herodiasqa karqa Rey Herodespa waw-qen Felipepa warminmi ichaqa Herodesmi paywan casarakururqa. ¹⁸Chayraykum Herodesta Juan nirqa:

—Diospa leyninman hinaqa manam allinchu wawqekipa warminwan casara-kusqaykiqa —nispá.

¹⁹Herodiasqa Juanta cheqniruspanmi wañurachiyta munarqa ichaqa manam atirqachu. ²⁰Rey Herodesmi yacharqa Juanqa Diosllapaqña kaw-saq kasqanta hinaspa justo kasqanta chaymi payta manchakuspan warmin Herodiasmanta waqaycharqa mana imatapas rurarananpaq. Juanpa nisqan-wan iskayrayachkaspapas Rey Herodesqa ganaswanmi uyarirqa. ²¹Ichaqa huk punchawmi Herodias munasqanta tarirurqa. Rey Herodespa santón chayaramuptinmi convidopaq qayachirqa soldadokunapa kamachiqnin-kunata hinaspa gobiernaqkunata, qayachirqataqmi Galilea lawpi allin reqsisqa runakunatapas. ²²Convidopi kachkaptinkum Herodiaspa warmi wawan yaykuruspan tusurqa, Rey Herodestawan mikuqmasinkunata chay sipaspa tususqan llumpayta gustaruptinmi Rey Herodes sipasta nirqa:

—Mañakuwaptikiqa imam munasqaykitam qosqayki —nispá.

²³Juramentaspantaqmi nirqa:

—Imam mañakuwasqaykitam qosqayki, qoykuykimanmi gobiernasqay llaqta-kunapa partentapas —nispá.

²⁴Chaymi sipasqa lloqsiramuspan mamanta tapurqa:

—Mamáy ¿imatataq mañasaq? —nispá.

Mamanñataqmi nirqa:

—Bautizaq Juanpa umanta mañay —nispá.

²⁵Sipasmi chaylla reypa kasqanman yaykuspan nirqa:

—Kunachallan qoway huk platopi Bautizaq Juanpa umanta —nispá.

²⁶Chaymi Rey Herodes llumpayta llakirikururqa, convidoman qayachisqan-kunapas juramentasqanta uyarisqankuraykum manaña negayta atirqachu.

²⁷Chayllam soldadonta kamachirqa:

—Juanpa umanta aparamuy —nispá.

Chaymi soldado carcelman pasaspa Juanpa umanta qoruramuspan ²⁸apa-ramurqa platopi, sipasman haywaykuptinmi payñataq mamanman qoykurqa.

²⁹Chayta Juanpa discipulonkuna yacharuspankum hamurqaku paypa cuerpon-ta apaspa pampamunankupaq.

Pichqa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta

(Mt 14:13-21. Lc 9:10-17. Jn 6:1-14)

³⁰Jesuspa kachasqankuna iska-iskay risqankumanta kutiramuspankum paywan huñunakurqaku, paykunam willarqaku tukuy ima ruramusqankuta hinaspa ya-chachimusqankuta. ³¹Jesusñataqmi nirqa:

—Hakuchik chunniqman chaypi samarimunaykichikpaq —nispá.

Manañam mikunankupaqpas tiempo karqachu hukña-hukña runakuna hamus-qanrayku. ³²Chaymi Jesusqa discipulonkunallawan chunniqman pasakurqa huk botepi. ³³Risqankuta rikuruspankum achka runakuna reqsirurqaku, llaqtakunamanta kallpaspankum paykunamantapas puntataraq chayarurqaku. ³⁴Botemanta Jesus lloqsiruspanmi chay achkallaña runakunata qawaykuspa llakipayarikurqa paykunamanta mana michiqniyoq ovejakuna hina kaptinku chaymi willarqa achka yachachikuykunata. ³⁵Yaqa inti seqaykuytañam Jesusqa discipulonkuna asuykuspanku nirqaku:

—Ñam llumpay tardeña, Kaypiqa manam wasipas kanchu. ³⁶Ripukuchunkuñayá, Kaypiqa manam imapas mikunankupaq kanchu, hichpa llaqtachakunaman hinaspa chakrakunaman rispankuyá imallatapas rantichunku —nispa.

³⁷Jesusñataqmi nirqa:

—Qamkunayá mikuykachiychik —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—¿Noqaykuchu risaqlu iskay pachak jornalpa chanin qollqewan tanta rantiq hinaspachum paykunaman mikuchisaqlu? —nispa.

³⁸Jesusñataqmi tapurqa:

—¿Haykataq tantaykichik kachkan? Maskamuychik —nispa.

Tariruspankum Jesusta nirqaku:

—Pichqa tantawan, iskay challwa kankasqallam —nispa.

³⁹Chaymi discipulonkunata Jesus kamachirqa llapa runakunata rakispanku pastopi tiyachinankupaq. ⁴⁰Llapa runakunam tiyarqaku pachakman hinaspa pichqa chunkaman rakinasqa. ⁴¹Hinaptinmi Jesus chay pichqa tantatawan iskay challwa kankasqata hapiykurqa hinaspa cielota qawarispam Diosman gracias-ta qorqa. Tantakunata pakiykuspanmi discipulonkunaman qorqa runakunaman aypunankupaq, aypuchirqataqmi challwakunatapas. ⁴²Llapallankum mikurqaku saksanankukama. ⁴³Tantapa hinaspa challwapa puchuqnintam huñururqaku chunka iskayniyoq canasta huntataraq. ⁴⁴Yuyayniyoq qarikunallata yupaptinkum chay mikuqkunapaq karqa pichqa waranqa.

Qocha hawanta Jesuspa purisqanmanta

(Mt 14:22-27. Jn 6:16-21)

⁴⁵Chaymantam Jesusqa discipulonkunata boteman yaykuchirqa puntaspanku gochata chimpanankupaq chaynapi llapa runakunata avianankama Betsaida llaqtaman rinankupaq. ⁴⁶Llapa runakuna pasakuptinkuñam Jesusqa orqo lawman rirqa Diosta mañakunanpaq. ⁴⁷Tutayaramuptinmi boteqa qochapa chawpintaña richkarqa, Jesusñataqmi qocha patallanpiraq sapallan kachkarqa. ⁴⁸Discipulonkunatam rikururqa ñakariyllawanña yaku qachisqankuta, paykunaqa ñakarichkarqaku contrankupi llumpayta wayramuptinmi. Yaqa gallo waqaytañam Jesus paykunaman asuykurqa yaku hawanta puristin puntarunanpaq hina. ⁴⁹Discipulonkunañataqmi yaku hawanta puriqta rikuruspanku manchachikupaq hapispanku qaparirqaku.

⁵⁰Llapallanku mancharikuptinkum Jesusñataq nirqa:

—¡Qarinchakuychik! Ñoqam kani, ama manchakuychikchu —nispa.

⁵¹Boteman Jesus seqaruptinmi wayra tanirurqa. Discipulonkunañataqmi admirasqallaña qawanakurqaku. ⁵²Sonqonku rumiyaruptinmi paykunaqa mana entienderqakuchu tantakunata mirachisqanwan Jesuspa imam yachachisqanta.

Genesaret lawpi onqoqkunata sanoyachisqanmanta

(Mt 14:34-36)

⁵³Qochata chimpanspankum Genesaret lawman chayarurqaku, chaypim boteta watarqaku. ⁵⁴Botemanta chayraq lloqsichkaptinkum runakuna Jesusta reqsirurqaku. ⁵⁵Rikuqninkuna tukuy hinastinman kallpaspankum Jesupa kasqanman llapa onqoqkunata chakanakunapi apamurqaku. ⁵⁶Llaqtakunamanwan chakrakunaman Jesus riptinmi ñankunaman onqoqkunata apamuqku hinaspam payta ruegakurqaku pachanpa patallantapas hapiykunankupaq chaymi llapallan hapiyquqninkunaqa sanoyarurqaku.

Runataqa imam huchallichisqanmanta

7 ¹Jerusalenmanta hamuspankum *fariseokuna Diospa leynin yachachiqkunapiwan Jesusman asuykurqaku. ²Paykunam rikururqaku Jesupa wakin discipulonkunata makinkuta mana mayllakuspa mikuchkaqa chaymi paykunamanta rimarqaku. ³Fariseokunawan wakin *judiokunaqa ñawpaq abuelonkupa costumrenta qatispankum mana imatapas mikunkuchu manaraq allinta makinkuta mayllakuchkaspaqa. ⁴Mercadomanta kutimuspankupas manataqmi mikunkuchu manaraq puntata mayllakuchkaspankuqa. Paykunaqa qatinkutaqmi ñawpaq wakin costumbrekunatapas: Aywinkum vasokunata, jarrokunata, fierro mankakunata hinaspa catrekunata. ⁵Fariseokunam Diospa leynin yachachiqkunapiwan Jesusta tapurqaku:

—¿Imanasqataq discipuloykikunaqa mikunku mana makinkuta mayllakuspanku? Paykunaqa abuelonchikkunapa costumrentam mana kasukuchkankuchu —nispa.

⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¡Iskay uyakuna! Allintam Diospa nisqanta ñawpaqtaraq Isaias qamkunamanta qellqarqa:

“Simillanwanmi yupaychawan kay runakunaqa.

Ñoqamanta karupim kachkan sonqonkuqa.

⁷Paykunaqa adorawankupas yanqapaqmi,
yachachisqankupas runapa kamachisqallanmi.”

⁸—Qamkunaqa Diospa kamachikuyninkunata qonqaruspaykichikmi runakunapa costumbrekunaman hinalla rurankichik.

⁹—Qamkunaqa Diospa kamachikuyninkunata mana kasuspam costumbrekichikunallata qatinkichik. ¹⁰Moisesmi kaynata yachachirqa: “Tayta-mamaykita respetay, pipas tayta-mamanta ñakaqqa wañunqam” nispa. ¹¹Aswanqa qamkunam ninkichik: “Huk runaqa tayta-mamanman ninmanmi: ‘Taytáy, mamáy, manam yanapaykimanchu. Qamkunaman qonaytam Diosman qoykuni Corban sutiyoq regalota’ nispa.”

¹²Chaynata nispam yachachinkichik manaña tayta-mamaykichikta yanapanaykichikpaq. ¹³Ñawpaq costumbrekunata cumplinaykichikraykum Diospa kamachisqankunata yanqachankichik, chaynallatam rurankichik wakin costumbrekunatapas.

¹⁴Chaymi Jesus mosoqmanta runakunata qayaykuspan kaynata yachachirqa:

—Llapallaykichik uyarispayá kaykunata entiendeychik: ¹⁵Manam imapas mikusqanchu runataqa huchallichin, runataqa huchallichin sonqonmanta lloqsimuqmi. (¹⁶Uyariwaqniykunaqa kasukuychikayá.)

¹⁷Runakunamanta karunchakuruspan wasimanña Jesus yaykuruptionmi discipulonkuna tapurqa:

—¿Imaninantaq chay yachachisqaykiqua? —nispa.

¹⁸Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—¿Qamkunapas manachu entiendenkichik? ¿Manachu yachankichik runapa mikusqanqa mana huchallichisqanta? ¹⁹Imam mikusqanqa manam runapa sonqonmanchu yaykun, chayqa wixsanman yaykuspanmi cuerponmanta lloqsín.

Chaynata nispanmi Jesusqa yachachirqa llaqa mikuykuna allin kasqanta.

²⁰⁻²¹Payqa nirqataqmi:

—Sonqonmanta lloqsiptinmi runaqa huchallikun. Tukuy mana allinkunata piensaspa, suwakuspa, runata wañuchispa, ²²hukwan pierdekuspa, runakunapa imankunatapas munapayaspa, mana allinkunata ruraspa, engañaspa, qanra vidapi purispa, envidiakuspa, kamispa, runa-tukuspa hinaspa loco hina ruraspa. ²³Kay imaymana huchakuna runapa sonqonmanta lloqsimuqmi runataqa huchallichin.

Tiro llaqtayoy warmipa wawanta sanoyachisqanmanta

(Mt 15:21-28)

²⁴Jesumi llaqtanmanta lloqsiruspan Tiro lawman rirqa. Chaypi kasqanta mana pipas yachananta munaspam huk wasiman yaykururqa, chaywanpas llaqa runakunaqa yacharurqakum chaypi kasqanta. ²⁵Chaypim kachkarqa demoniopa ñakarichisqan warmi warma, paypa mamanmi Jesuspa chayaramusqanta uyarriruspan chaypunilla hamurqa hinaspam Jesuspa chakinman qonqorakuykurqa. ²⁶Chay warmiqa manam judiochu karqa aswanqa Siria hinaspa Fenicia nacionniyoq runakunapa castanmi. Chay warmim Jesusta ruegakurqa:

—Wawallaymantayá demoniota qarqoruy —nispa.

²⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Suyaykuy, puntataqa warmakunaraqyá saksaruchun, manam allinchu warmakunamanta tantata qechuruspa allqokunaman wischuykuyqa —nispa.

²⁸Hinaptinmi warmiñataq nirqa:

—Arí chaynam taytáy, aswanqa mesapa ukunpi kaq allqokunapas mikunmi warmakunapa wichichisqanta —nispa.

²⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Allintam rimarunki, ripukuyña, demonioqa ñam wawaykimanta lloqsirunña —nispa.

³⁰Wasinman chay warmi chayaruspanmi wawanta camapi tariykurqa sanotaña hinaspa demoniopa mana ñakarichisqantaña.

Mana uyarikuq sasa rimaq runata sanoyachisqanmanta

³¹Tiro lawmanta lloqsispan Jesus Sidon llaqtanta hinaspa Decapolis lawninta rispa Galilea qochaman chayarqa. ³²Chaypim payman aparamurqaku sasa rimaq mana uyarikuq runata hinaspam ruegakurqaku:

—Kay runamanyá makikita churaykuy sanoyarunanpaq —nispa.

³³Jesumi chay runata sapallanta huklawman pusarurqa, dedonkunata chay runapa rinrinkunaman hinaruspanmi toqayninwan qallunman tupaykachirqa.

³⁴Altoman qawarisanmi sonqonpi llakirikuspan nirqa:

—iEfata! —nispa.

Chayqa “iKicharikuy!” ninanmi.

³⁵Chaypunillam chay runapa rinrinkuna kicharikururqa, qallunpas paskariku-ruptinmi allintaña rimarqa. ³⁶Jesusmi chaypi kaqkunata kamachirqa:

—Kay rurasqaytaqa amam pimanpas willakunkichikchu —nispa.

Chaynata Jesus kamachichkaptinpas aswanraqmi willakurqaku. ³⁷Chaymi runakuna admirakuspanku nirqaku:

—Jesusqa tukuy allintam ruran, mana uyariqkunatam uyarichin, rimachintaqmi mana rimaqkunatapas —nispanku.

Tawa waranqa runakunapaq mikuymanta

(Mt 15:32-39)

8 ¹Chay punchawkunapim kaqla huñunakurqaku achkallaña runakuna. Paykunapa mikunankupaq mana imapas kaptinmi Jesus discipulonkunata qayaspan kaynata nirqa:

²—Kay runakunamantam llakipayarikuni, ñam kimsa punchawña ñoqawan kachkanku, manam mikunankupaqqa imapas kanchu, ³mana mikusqata wasinkuman kutichiptyqa ripuchkaspachá hukmanyarunqaku, wakinkuqa karumantaraqmi hamurqakupas.

⁴Discipulonkunañataqmi nirqaku:

—Kay chunniqpqa ¿ima tantawantaq saksachichwan kaynaña runataqa? —nispa.

⁵Jesusmi paykunata tapurqa:

—¿Haykataq tantaykichik kachkan? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Qanchisllam —nispa.

⁶Jesusmi kamachirqa llapa runakunata pampapi tiyaykunankupaq, chay qanchisnintin tantakunata hapiykuspanmi Diosman graciasta qorqa hinaspan pakiykuspan discipulonkunaman haywarqa aypunankupaq chaymi paykunañataq runakunaman aypurqaku. ⁷Paykunapaqa karqataqmi iskay-kimsa kankasqa challwachankupas chaymi Diosman graciasta qospa chaykunatapas Jesus aypuchirqa. ⁸Llapallankum mikurqaku saksanankukama hinaptinmi puchunkunatapas huñumurqaku qanchis canasta huntatarqa. ⁹Mikuqkunam karqaku yaqa tawa waranqa runakuna, mikuruptinkuñam Jesus runakunata wasinkuman kutichirqa. ¹⁰Chaymantañataqmi discipulonkunawan boteman seqaruspa Dalmanuta llaqta lawman pasakurqaku.

Fariseokunapa milagro mañakusqanmanta

(Mt 16:1-4. Lc 12:54-56)

¹¹*Fariseokunam hamuspanku Jesuswan atipanakuyta qallaykurqaku. Pruebaman churayta munaspankum Jesusta mañarqaku cielomanta kaq *milagrota qawachinanpaq. ¹²Jesusñataqmi sonqonpi llakirikuspa llapallanta nirqa:

—¿Imanasqataq kay runakunaqa mañawanku milagro qawachinayta? Cheqap-tam nikichik, manam imatapas rurasqachu qawanaykichikpaqqa.

¹³Chaynata Jesus niruspanmi chay runakunata saqeruspan boteman huktawan seqarurqa hinaspan pasakurqa qochapa huklaw patanman.

Fariseokunapa qonchunmanta

(Mt 16:5-12)

¹⁴Discipulonkunam tanta apayta qonqarurqaku, botenkupiqqa karqa huk tanta-llam. ¹⁵Jesusmi discipulonkunata nirqa:

—Uyariychik, *fariseokunapa hinaspa Rey Herodespa qonchunmantayá cuida-kuychik —nispa.

¹⁶Chaymi discipulonkuna ninakurqaku:

—Tantanchik mana kaptinmi nichkan chaynataqa —nispa.

¹⁷Jesusñataqmi musyaruspan nirqa:

—¿Imanasqataq rimachkankichik: “Manam tantanchik kanchu” nispa? ¿Manaraqchu yachankichik ni entiendenkichik? ¿Sonqoykichikpas rumiyasqaraqchu kachkan? ¹⁸¿Mana rikukuqchum kankichik, mana uyariqchum kankichik? ¿Manachum yuyankichik ¹⁹chay pichqa tantata pakispa pichqa waranqa qarikunapaq haypachisqayta? ¿Hayka canastatataq puchuqninta huñurqankichik?

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Chunka iskayniyoq canastatam —nispa.

²⁰—Qanchis tantamanta tawa waranqa runapaq mirachiptiyqa ¿hayka canasta huntatataq puchuqninta hoqarirqankichik?

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Qanchis canastatam —nispa.

²¹Chaymi Jesus nirqa:

—¿Chaynaqa manaraqchum entiendenkichik? Ñoqaqariki manam tantamantachu rimachkani aswanqa Rey Herodespa hinaspa *fariseokunapa yachachisqanmantam.

Ñawsata Betsaida llaqtapi Jesus sanoyachisqanmanta

²²Betsaida llaqtaman chayaruptinkum ñawsa runata Jesusman pusamurqaku, “Llapchaykuy sanoyananpaq” nispanku. ²³Chaymi ñawsata Jesus makinmanta púsarurqa llaqtapa cantonman hinaspa toqayninwan ñawinta llusiykuspa hinaspa makinta umanman churaykuspan tapurqa:

—¿Yaqachum rikukunki? —nispa.

²⁴Ñawsañataqmi qawaykacharikuspan nirqa:

—Rikuchkanim runakunata sachakunata hina, ichaqa purichkaqta —nispa.

²⁵Chaymi Jesus huktaawan makinta churarqa paypa ñawinman hinaptinmi chay runaqa Jesuspa nisqanman hina sumaqta qawarikururqa, sanoyaruspanmi allintaña rikurqa llaqa imakunatapas. ²⁶Wasinman ripunanpaq chay runata kachaspanmi Jesus nirqa:

—Ama llaqtamanqa yaykuyñachu —nispa.

Jesusqa Cristopuni kasqanmanta

(Mt 16:13-20. Lc 9:18-21)

²⁷Chaymantam Jesusqa discipulonkunapiwan rirqa Rey Felipepa gobiernasqan Cesarea llaqta lawman. Ñanpiña kachkaptinkum Jesus tapurqa discipulonkunata:

—¿Pi kasqaytataq runakunaga ñoqamanta rimanku? —nispa.

²⁸Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Wakin runakunam nin Bautizaq Juan kasqaykita, wakinñataqmi nin Elias kasqaykita, wakinñataqmi nin Diosmanta willakuq huk kaqnin kasqaykita —nispa.

²⁹Chaymi Jesus tapurqa paykunata:

—Qamkunaga ¿pim kasqaytataq ninkichik? —nispa.

Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Qamqa Cristom kanki —nispa.

³⁰Jesusmi paykunata avisarqa ama pimanpas paymanta willakunankupaq.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqan

(Mt 16:21-28. Lc 9:22-27)

³¹ Chaymantam Jesus willakuyta qallarirqa kaynata:

—Diosmanta Hamuq Runam llumpayta ñakarisaq. Judiokunapa kamachiq-ninkunam, *sacerdotepa jefenkunam Diospa leynin yachachikunapiwan cheqniwaspa wañuchiwanqaku aswanqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq.

³² Chaykunataqa nirqa mana imatapas pakaspanmi. Chay nisqanmantam Pedro huklawchaman pusarispas Jesusta anyarqa. ³³ Jesusñataqmi discipulonkunaman muyuriykamuspan Pedrota qaqchaparqa:

—iSatanas, Asuy ñawpaqniymanta! Piensasqaykiqa manam Diospa piensasqan hinachu aswanqa runakunallapam —nispa.

³⁴ Hinaspanmi discipulonkunatawan runakunata qayaykuspan nirqa:

—Pipas qatiwayta munaspaqa amaña kkillanpaq kawsaspayá ñakaristinpas qatiwachun. ³⁵ Pipas vidallan cuidakuqqa wiñaypaqmi pierderunqa. Pipas ñoqarayku otaq Diosmanta allin noticiarayku wañuspanqa wiñaypaqmi salvakunqa. ³⁶ Runaqa ¿imatataq horqokunman lliw kay pachapi kaqkunata ganaruspan vidantañataq pierderuspaqa? ³⁷ Runaqa ¿haykatataq paganman vidanta salvananpaq? ³⁸ Kay mana kasukuq huchasapa runakunapa qayllanpi pipas ñoqamantawan rimasqaykunamanta penqakuptinqa Diosmanta Hamuq Runapas paymantam penqakusaq. Chaynataqa rurasaq angelkunapiwan Dios Taytaypa hatunchasqan kutimuspaymi.

9 ¹ Cheqaptam nikichik, kaypi kaqkunamantam wakinkuna mana wañunqachu atiywan Diospa munaychakusqan hamuqta rikunankukama.

Jesuspa rikchaynin tikrakurusqanmanta

(Mt 17:1-13. Lc 9:28-36)

² Soqta punchaw pasaruptinmi Jesus pusarqa Pedrota, Jacobota hinaspa Juanta, paykunallawanmi rirqa orqoman. Chaypim paykuna qawachkaptinku Jesuspa rikchaynin tikrakururqa, ³ pachanmi rikurirurqa riti hina yuraq-yuraq kancharichkaq, manam pipas kay pachapi maynataña taqsaspapas chayna yuraq-yuraqtaqa lloqsichinmanchu. ⁴ Paykunam rikururqa Eliastawan Moisessta Jesuswan parlachkaqta. ⁵ Pedroñataqmi Jesusta nirqa:

—iYachachikuq, allinpaqchá kaypiqa kachkaniku! Rurarusaqkuyá kimsa ramadata, hukta qampaq, hukta Moisespaq, huktañataq Eliaspq —nispa.

⁶ Ancha mancharisqa kasqankuraykum Pedro chaynata rimarurqa mana musyakustin.

⁷ Chaymi puyu uraykamuspa paykunata tapaykurqa hinaptinmi puyumanta nimurqa:

—Paymi kuyasqay Churiy, payta uyariychik —nispa.

⁸ Qonqayta muyuriqninkuta qawarisañataqmi manaña pitapas rikurqakuchu aswanqa Jesusllatañam.

⁹ Orqomanta uraykamuchkaptinkuñam Jesus paykunata kamachirqa:

—Chay qawasqaykichiktaqa amaraqmi pimanpas willankichikraqchu Diosmanta Hamuq Runa kawsarimunaykama —nispa.

¹⁰ Chaymi paykunaqa mana pimanpas willakurqakuchu hinaspan kikinkupura-lla tapunakurqaku:

—¿Imataq wañuymanta kawsarimuyqa? —nispa.

¹¹ Chaymi Jesusta tapurqaku:

—Diospa leynin yachachiqkunaqa ñimanasqataq ninku: “Cristomanta ñawpaq-taqa Eliasmi hamunqa” nispa?

¹²Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí Eliasmi puntamunan karqa tukuy imata allichananpaq. ñManachum Diosmanta Hamuq Runamantaqa Biblia nin: “Ñakarisanmi pasaypaq despreciasqa kanqa” nispa? ¹³Ichaga ñoqam nikichik, Eliasqa ñam hamurunña chaymi payta tukuy munasqankuta ruraraqaku paymanta qellqasqaman hina.

Demonioyoq qari warmapa sanoyasqanmanta

(Mt 17:14-21. Lc 9:37-43)

¹⁴Wakin discipulonkunapa kasqanman chayaruspankum rikururqaku paykunawan achkallaña runakunata, chaypitaqmi kachkasqa Diospa leynin yachachiqkunapas Jesuspa discipulonkunawan atipanakuspanku. ¹⁵Chaypi kaq-kunañataqmi Jesusta qonqayta rikuruspanku admirasqallaña kallpaykurqaku rimaykunankupaq. ¹⁶Chaymi discipulonkunata Jesus tapurqa:

—ñImamantataq tapunakuchkarqankichik paykunawan? —nispa.

¹⁷Huk runañataqmi nirqa:

—Yachachikuq, qanmanmi pusamurqani kay qari churiyta, paymi mana rimayta atinchu demoniopa huntasqan kaspas. ¹⁸Maypiña kaptinpas demoniom munarisanpaq pampakunaman wischun chaymi pusoqollataña aqtuspan kiruntapas kirichichichin, chaynapim payqa llumpaytaña eqoyachkan. Ñam discipuloykikunata nirqaniña demoniota qarqonankupaq ichaga manam atirqakuchu.

¹⁹Jesusmi nirqa:

—Mana creey atiq runakuna ñhaykapikamataq qamkunawan kasaq? ñHaykapi kamataq aguantasqaykichik? Apamuychik chay warmata —nispa.

²⁰Chayman pusaramuptinkum Jesusta demonio rikuruspan chay warmata ataquewan hapirachirqa. Chaymi warmapa pampaman wichiycuspan katkatataspan pusoqollataña aqturqa. ²¹Jesusñataqmi chay warmapa taytanta tapurqa:

—ñHayka watañataq churikiqa kaynata hapichikun? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Warmacha kasqanmantaraqmi. ²²Kay demonioqa achka kutipiñam nina-manpas yakumanpas wischuykuq wañurachinanpaq. Ima ruraytapas atipaykiqa llakipayarikuspayá yanapaykullawayku —nispa.

²³Jesusñataqmi nirqa:

—Creptikiqa munasqaykitam rurasq, creeqkunapaqqa manam imapas sasa-chu —nispa.

²⁴Hinaptinmi chay warmapa taytanñataq qaparispan nirqa:

—iGreenim, yanapaykuway aswanraq creenaypaq! —nispa.

²⁵Runakuna aswanraq huñunakamusqanta Jesus rikuspanmi qaqcharqa chay demoniota:

—Upayachispa mana rimachiq demonio, kamachikim, kay warmamanta lloq-siy, amañayá paymanqa kutiykuyñachu —nispa.

²⁶Chaymi demonio qaparispan huktaawan chay warmata ataquewan hapirachirqa hinas-pam lloqsiruspan warmata wañusqata hina saqerurqa, runakunañataqmi “wañurunmi” nirqaku. ²⁷Chaymi Jesus makinmanta hapiycuspa aysariruptin warmapa sayarirurqa.

²⁸Jesus wasiman yaykuruptinmi discipulonkuna sapaqpi tapurqaku:

—¿Imanasqataq ñoqaykuqa mana atirqanikuchu chay demonio qarqoyta? —nispa.

²⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Kayna demoniotaq Diosta mañakuspallam qarqonkichik —nispa.^a

Wañunanmanta huktawan Jesuspa willakusqan

(Mt 17:22-23. Lc 9:43-45)

³⁰Chaymanta lloqsispankum Galilea lawninta pasarqaku, Jesusmi mana munarqachu ni pi yachanantapas. ³¹Discipulonkunallata yachachispanmi nirqa:

—Diosmanta Hamuq Runaqa traicionasqam kasaq, wañuchi waptinkum kimsa punchawmanta kawsarimusaq —nispa.

³²Discipulonkunam ichaqa mana entienderqakuchu chay nisqanta, manchakurqakutaqmi tapuykuytapas.

Allin reqsisqa kaqmanta

(Mt 18:1-5. Lc 9:46-48)

³³Capernaum llaqtaman chayaruspanku wasipiña kachkaptinkum Jesus discipulonkunata tapurqa:

—¿Imamantataq atipanakurqankichik hamuptinchik? —nispa.

³⁴Paykunam ichaqa upallalla karqaku, ñanpi kikinkupura pim aswan reqsisqa kasqankumanta rimasqankurayku. ³⁵Chaymi Jesus tiyaykuspan chunka iskaynin tin discipulonkunata qayaykuspan nirqa:

—Pipas allin reqsisqa kayta munaspaqa criado hina kaspayá llapanta servichun —nispa.

³⁶Chaymi huk warmachata chawpinkuman sayaykachirqa, payta marqakuykus-pam discipulonkunata nirqa:

³⁷—Pipas sutiypi kayna warmachata kuyakuywan chaskiykuqqa ñoqatam chaskiwan, chaskiwanqa manam ñoqallatataqchu aswanqa kachamuqniy Taytayawanmi —nispa.

Jesusa favorninpi kaqkunamanta

(Mt 10:42. Lc 9:49-50)

³⁸Juanmi Jesusta nirqa:

—Yachachikuq, huk runatam rikuramurqaniku qampa sutikiipi demoniokunata qarqochkaqta. Hinaptinmi michakamurqaniku ñoqanchikwan mana purisqanrayku —nispa.

³⁹Jesusñataqmi nirqa:

—Ama michakuychikchu, pipas ñoqapa sutiypi *milagrota rurachkaspaqa manam contraypiqa rimanmanchu. ⁴⁰Pipas mana contranchikpi kaspaqa favor-ninchikpim kachkan. ⁴¹Ñoqapa sutiypi Cristopa kasqaykichikrayku pipas huk vaso yakullatapas qoykusupaykichikqa cheqaptapunim premionta chaskinqa.

Huchallichikunamanta

(Mt 18:6-9. Lc 17:1-2)

⁴²—Ñoqapi ñiniq kay taksachakunamanta hukninta pipas huchallichipaqqa allinchá kanman molino rumita kunkanman wataruptinku lamar qochaman wischusqa kay-

^a 9:29 Ñawpaq rikurimuq griego idioma copiakunapiqa manam rimanachu ayunomanta.

nin. ⁴³Sichu makiki huchallichisunki hinaptinga allinnikipaqchá makikita qoruruwaq, allinraqmi kanman huknin makiyoqllaña wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskay makintin infiernoman mana yaykunaykipaq, chaypiqa ninapas mana amachay atinam kachkan. (⁴⁴Chaypiqa manamá aycha urupas nitaq ninapas wañunchu.) ⁴⁵Sichu chakiki huchallichisunki hinaptinga allinnikipaqchá chakikita qoruruwaq, allinraqmi kanman qoru chakillaña wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskay chakintin, infiernoman mana wischusqa kanaykipaq. (⁴⁶Chaypiqa manamá aycha urupas nitaq ninapas wañunchu.) ⁴⁷Sichu ñawiki huchallichisunki hinaptinga, allinnikipaqchá horqoruwaq, allinraqmi kanman chullan ñawillaña wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskay ñawintin infiernoman mana wischusqa kanaykipaq. ⁴⁸Chaypiqa manamá aycha urupas nitaq ninapas wañunchu. ⁴⁹—Lliwmi kachichasqa kanqa ninawan. ⁵⁰Kachiqá allinmi, ichaqa chullurspanqa ñimapaqtaq valenman? Kikikichikpuni kachichasqa hina kaychik hinaspataq kawsaychik hawkalla wakinkunawan.

Casadokunaqa mana rakinakunankumanta

(Mt 19:1-12. Lc 16:18)

10 ¹Jesumi Capernaum llaqtamanta lloqsispan rirqa Judea lawman rir-qataqmi Jordan Mayupa waklawninmanpas. Chaypim llapa runakuna kaqla huñunakuyta qallaykurqaku hinaptinmi Jesus yachachirqa hina rurananman hina. ²Chaymi wakin *fariseokuna Jesusman asuykurqaku tapukuykunawan pantarachinankupaq, paykunam tapurqaku:

—¿Diosqa leyninpi permitinchu casado runa warminmanta rakikunanta? —nispa.

³Payñataqmi tapurqa:

—¿Imatataq Moisesqa kamachisurqankichik? —nispa.

⁴Paykunam contestarqa:

—Moisesqa permitirqam papelta ruraykuspa warminmanta rakikunanaq.

⁵Jesusñataqmi nirqa:

—Chaynataqa kamachirqa rumi sonqo kaptikichikmi. ⁶Qallariyninpi “Dios llapa imata unanchaspanqa qaritawan warmitam rurarqa. ⁷Chayraykum qariqa tayta-mamanta saquespa hukllawakunqa warminmanña ⁸chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku.” Chaynaqa manam kanku iskayñachu aswanqa hukllañam.

⁹Chayraykum runaqa mana rakinmanchu Diospa kuskanchasqantaqa —nispa.

¹⁰Wasipiña kachkaptinkum Jesuspa discipulonkuna huktawan tapurqaku chay rimasqankumanta. ¹¹Jesumi paykunata nirqa:

—Warminmanta rakikuruspan huk warmiwan casarakuq runaqa huchallikunmi punta kaq warminpa contranpi. ¹²Warmipas huchallikuntaqmi qosanmanta rakikuruspan huk qariwan casarakuspanqa.

Wawakunata Jesus bendecisqanmanta

(Mt 19:13-15. Lc 18:15-17)

¹³Wawakunatam pusamurqaku Jesus llachpaykunanaq. Discipulonkunañataqmi qaqcharqa chay wawakuna pusamuqkunata. ¹⁴Jesumi harkakusqankuta rikururqa chaymi piñakuspan nirqa:

—Ama harkaychikchu wawakuna ñoqaman hamunanta, kay wawakuna hina kaqkunapaqmi Diospa munaychakusqanqa. ¹⁵Cheqaptam nikichik, pipas wawakuna hina Diospa munaychakusqanta mana chaskispaqa manapunim chaymanqa yaykunqachu.

¹⁶ Kaynata nispanmi Jesus wawakunata marqariykurqa, paykunapa hawanman makinta churaykuspanmi paykunata bendecirqa.

Jesuswan apu joven parlasqanmanta

(Mt 19:16-30. Lc 18:18-30)

¹⁷ Jesus richkaptinmi hamurqa huk runa kallpastin, paymi qonqorakuykuspan nirqa:

—Allin yachachikuq ñimatataq rurasaq wiñay kawsanaypaq? —nispa.

¹⁸ Jesusmi nirqa:

—Ñimasqataq “allin yachachikuq” niwanki? Diosllam allinqa. ¹⁹ Qamqa yachankim Diospa kamachikuyinkunata. Chay kamachikuykunam nin: “Amam hukwanqa pierdekunkichu, amam pitapas wañuchinkichu, amam suwakunkichu, amam piman-tapas llullataqa rimankichu, amam engañankichu, tayta-mamaykita respetay” nispa.

²⁰ Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Yachachikuq, warma kasqaymantaraqmi chaykunataqa kasukurqani —nispa.

²¹ Hinaptinmi Jesus kuyakuywan qawarisan payta nirqa:

—Chaywanpas kayraqmi faltasunki, rispaykiyá *rantikaramuy tukuy kapuq-nikita, hinaspayá chay qollqeta wakchakunaman qoykariy chaynapim hanaq pachapi kapuqnikikuna kanqa, chaymanta kutimuspañam ñoqawan rinki.

²² Runam chayta uyariruspan achka kapuqniyoq kasqanrayku llumpayta huk-manyaruspan llakisqallaña pasakurqa.

²³ Jesusñataqmi muyuriqninpi runakunata qawarisan discipulonkunata nirqa:

—Mayna sasatam apu runakunaqa yaykunqa Diospa munaychakusqanmanqa —nispa.

²⁴ Discipulonkunam kayta uyariruspanku admirakurqaku. Chaymi Jesus hukta-wan nirqa:

—Kuyasqay qarikuna imayna-mayna sasatam qori-qollqenkupi hapipakuq runakunaqa Diospa munaychakusqanman yaykunqaku! ²⁵ Apu runa Diospa munaychakusqanman yaykunamantaqa camelloch yaqapas agujapa rinrinta usturunman —nispa.

²⁶ Kayta uyariruspankum discipulokuna aswanraq admirakuspa tapunakurqaku:

—Hinaptinqa ¿pitaq salvakuytaqa atinman? —nispa.

²⁷ Jesusñataqmi paykunata qawarisan nirqa:

—Runakunaqa manam atinmanchu, Diosllam atinmanqa. Diospaqa tukuyimi atinallan —nispa.

²⁸ Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Ñoqaykuqa tukuy imata saqerusam qanwan purichkaniku —nispa.

²⁹ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, pipas ñoqarayku hinaspa Diosmanta allin no-ticiarayku saqenqa wasinta, wawqe-paninkunata, turi-~ñañankunata otaq tayta-mamanta, warminta, churinkunata, chakrankunata ³⁰ hinaspaqa chaskin-qam kay tiempopi pachak kuti masta wasikunata, wawqekunata, panikunata, turi-~ñañankunata, tayta-mamakunata, churikunata hinaspa chakrakunata, chas-kinqamá cheqnisqaña kaspapas, hamuq tiempopiñataqmi wiñaypaq kawsanqa.

³¹ Ichaqa ancha reqsisqa kaqkunamantam achkaq kanqaku pisi reqsisqaña, pisi reqsisqa kaqkunamantañataqmi achkaq ancha reqsisqaña kanqaku.

Jesusmi huktawan willakun wañunanmanta

(Mt 20:17-19. Lc 18:31-34)

³²Jerusalenman riptinkum Jesus discipulonkunapa puntanta rirqa. Chaymi admirakurqaku mana manchakuspan riptin, paykunañataqmi mancharisqallaña qatirqaku. Chayraykum Jesus chunka iskaynintin discipulonkunata huklawman qayaykuspa imam pasananmanta willayta qallaykurqa: ³³—Jerusalen llaqtamanmi richkanchik, chaypim Diosmanta Hamuq Runa entregasqa kasaq *sacerdotekunapa jefenkunamanwan Diospa leynin yachachiqkunaman, paykunam wañunay-paq sentenciawaspanku mana castanchik kaq runakunaman entregawanqaku. ³⁴Burlakuwaspankum azotewanqaku hinaspa toqapayawanqaku chaymantam wañurachiwanqaku aswanqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq.

Jacobowan Juanpa mañakusqankumanta

(Mt 20:20-28)

³⁵Zebedeopa churin Jacobowan Juanmi Jesusman asuykuspanku nirqaku: —Yachachikuq, anri niykuwayku kay mañakusqaykuta —nispa.
³⁶Chaymi Jesus tapurqa: —¿Imatataq munankichik qamkunapaq ruranayta? —nispa.
³⁷Hinaptinmi paykunañataq nirqaku: —Munaychakuspaykiqa tiyaykachiwaykuyá hukniykuta *alleq lawnikipi, hukniykutañataq *ichoq lawnikipi —nispa.
³⁸Chaymi Jesusñataq nirqa: —Manam yachankichikchu imam mañakusqaykichiktaqa. Nisqaypi hinam ñoqaqa ñakarisqa. ¿Atiwaqchikchu ñoqa hina ñakariyta? ¿Atiwaqchikchu ñoqa hina wañuyta? —nispa.
³⁹Chaymi paykunañataq nirqa: —Arí, atisaqkum —nispa.
 Jesusñataqmi nirqa: —Arí, cheqaptapunim qamkunaqa ñoqa hina ñakarinkichik hinaspa ñoqa hina wañunkichik. ⁴⁰Aswanqa *alleq lawniypi otaq *ichoq lawniypi tiyaykuyqa manam ñoqallamantachu, chayqa kachkan akllasqakunapaqmi —nispa.
⁴¹Wakin chunkantin discipulonkunam chayta uyariruspanku Jacobopa hinaspa Juanpa contranpi piñakururqaku. ⁴²Jesusñataqmi paykunata qayaykuspan nirqa: —Yachasqaykichikpi hinapas nacionkuna gobiernaqkunam runakunapi munaychakunku hinaspa kamachispanku kasuchikunku. ⁴³Qamkunayá ichaqa ama chaynachu kaychik, qamkunamanta pipas kamachikuyta munaspaqa wakinkunatayá servichun. ⁴⁴Qamkunamanta pipas allin reqsisqa kayta munaspaqa llapanpa sirvientenyá kachun. ⁴⁵Diosmanta Hamuq Runaqa manam servichikunaypaqchu hamurqani aswanqa servinaypaqmi hinaspa achka runakunapa rantinpi wañunaypaqmi.

Ñawsa Bartimeota Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 20:29-34. Lc 18:35-43)

⁴⁶Chaymantam Jerico llaqtaman chayarurqaku. Chay llaqtamanta discipulonkunawan hinaspa achka runakunawan Jesus lloqsichkaptinmi ñanpa patanpi tiyachkasqa limosna mañakuq ñawsa runa. Payqa karqa Bartimeom otaq Timeopa churinmi. ⁴⁷Chay ñawsam Nazaretmanta kaq Jesuspa hamusqanta uyariruspan qayaykachakurqa:

—iDavidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Jesus, llakipayariykullawayá! —nispa.

⁴⁸Chaymi runakuna ñawsata qaqcharqaku:

—iUpallay! —nispa.

Payñataqmi aswanraq qaparirqa:

—iDavidpa mirayninmanta hatun kamachikuq, llakipayariykullawayá! —nispa.

⁴⁹Jesusñataqmi sayaykuspan nirqa:

—Qayaramuychik —nispa.

Paykunam ñawsata qayamuspanku nirqaku:

—Kallpanchakuspayki hatariy, qayamusuchkankim —nispa.

⁵⁰Chay ñawsañataqmi capanta wikutispan kallpaylla Jesusman asuykurqa.

⁵¹Jesusmi tapurqa:

—¿Imatataq munanki qampaq ruranayta? —nispa.

Chaymi ñawsañataq nirqa:

—Yachachikuq, qawarikuytam munani —nispa.

⁵²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pasakuyña, iñiyinikim sanoyarachisunki —nispa.

Chaylla qawarikuruspanmi Jesuswanña rirqa.

Jerusalenman Jesuspa yaykusqanmanta

(Mt 21:1-11, Lc 19:28-40, Jn 12:12-19)

11 ¹Jerusalen llaqtaman hichparamuspankum chayarurqaku Olivos Moqoman. Chay lawpim kachkan Betfage llaqtachawan Betania llaqtacha. Jesusmi iskay discipulonkunata kachaspan ²nirqa:

—Riychik wak chimpa llaqtachata, chayman chayarupaykichikmi tarinkichik manaraq pipapas sillakusqan watasqa malta asnota, paskaramuspayá aysaramuychik. ³Pipas: “¿Imapaqtaq paskachkankichik?” nispa tapusuptikichikqa qamkunam ninkichik: “Señormi necesitachkan, chayllam kutichipamusunki” nispa.

⁴Paykunam pasaspanku tarirurqaku asnota ñanpa patan wasipa punkunpi watasqata hinaspan paskarqaku.

⁵Wakin chaypi kaqkunañataqmi nirqaku:

—¿Imatataq rurachkankichik? ¿Imapaqtaq paskachkankichik asnota? —nispa.

⁶Paykunañataqmi nirqaku Jesuspa nisqanman hina, chaymi manaña harkakup-tinku asnota aysamurqaku. ⁷Jesusman asnota aysaramuspankum pachankuwan caronarqaku chaymi Jesusñataq sillakuykurqa. ⁸Hinaptinmi achka runakuna ñanman pachankunata mastarqaku, wakinñataqmi sachapa kallmankunata kuchuspanku ñanman churarqaku chayninta Jesus pasanpanpaq.

⁹Puntapas qepapas riqkunañataqmi Jesusmanta qayaykachakurqaku:

—iYupaychasunchik! ¡Alabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuqqa! ¹⁰iHataunchasqayá kachun ñawpa abuelonchik David hina gobiernananpaq hamuqqa! ¡Hanaq pachapi kaqkunayá Diosta yupaychachunku! —nispa.

¹¹Jesusmi Jerusalen llaqtaman chayarupspan temploman yaykurqa, chaymi tardeña kaptin lliwta qawarispalla Betania llaqtachaman pasakurqa chunka iskaynintin discipulonkunapiwan.

Mana ruruq sachata Jesus ñakasqanmanta

(Mt 21:18-19)

¹²Paqarinnintinñataqmi lloqsirqaku Betaniamanta chaymi Jesus yarqarachi-kuspan ¹³karumantaraq rikururqa llaquesapallaña higos sachata. Chaymi rirqa qawaq “Ichapas ruruchkan” nispan, aswanqa manam rurusqachu mana tiempon kasqanrayku, chayqa llaqeyoqllam kasqa. ¹⁴Chay higos sachatam nirqa:
—Kunanmantaqa manañam pipas ruruykitaqa mikunqañachu —nispa.
Chay nisqantam discipulonkuna uyarirurqa.

Templopi rantikuqkunata Jesus qarqosqanmanta

(Mt 21:12-17. Lc 19:45-48. Jn 2:13-22)

¹⁵Chaymantam chayarqaku Jerusalem llaqtaman, temploman Jesus yaykurus-panmi qallaykurqa qarqoyta chaypi llapa rantikuqkunatawan *rantikuqkunata, wikaparqam qollqe cambiananku mesakunatapas chaynataq paloma rantikuq-kunapa sillankunatapas. ¹⁶Manataqmi dejarqachu temploa pationpi imakuna apakachanankutapas. ¹⁷Chaypim Jesus yachachirqa:
—¿Manachum Bibliapi Dios nichkan:

“Temploqqa mañakuwananku wasiwan sutichasqam kanqa.
Llapallan runakunapa mañakamuwananku wasim kanqa” nispa?

Qamkunam ichaqa suwakunapa machayninta hinaña rurarusqankichik.

¹⁸Jesupa nisqantam uyarirurqaku *sacerdotekunapa jefenkunawan Diospa leynin yachachiqkuna, Jesusta manchakuspankum maskarqaku imayna forma-pipas wañurachinankupaq llapa runakuna Jesupa yachachisqanta uyarispa admirakuptinku. ¹⁹Ichaqa Jesusmi discipulonkunawan llaqtamanta pasakurqa tutayaruptinña.

Higos sachapa chakirusqanmanta

(Mt 21:20-22)

²⁰Paqarinnintin richkaspankuñataqmi chay higos sachata rikururqaku sapin-mantapuni chakisqataña. ²¹Chaymi Pedro yuyariruspan Jesusta nirqa:
—Yachachikuq qaway, qayna punchaw “amaña ruruychu” nisqayki higos sacha-qa chakirusqañam.

²²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Diospi confiakyuchik. ²³Cheqaptapunim pipas sonqonpi mana iskayrayaspa kay orqota ninman: “Chaymanta suchuspa lamar-qochaman wischukuy” nispa, chay nisqan cumplikunanta creeptinqa nisqanpi hinam kanqa. ²⁴Chaymi nikichik: Diosmanta lliw mañakusqaykichikta chakirusqaykichikpaqña creespaqa chas-kinkichikpunim. ²⁵Ichapas Diosta mañakuchkasa qonqayta yuyariruwachik piwanpas piñanasqa kasqaykichikta, chayna kaptinqa tukuy sonqoykichikwanyá pampachaychik, chaynapi hanaq pachapi Dios Taytaykichikpas huchaykichikta pampachasunaykichikpaq. (²⁶Qamkuna mana pampachaptikichikqa hanaq pa-chapi kaq Dios Taytaykichikpas manam pampachasunkichikchu.)

Jesúsqa kamachikunanpaq munayniyoq kasqanmanta

(Mt 21:23-27. Lc 20:1-8)

²⁷Jerusalenman huktawan kutiramuptinkum Jesús templopi purichkarqa. Chaymi payman asuykurqaku *sacerdotekunapa jefenkuna, Diospa leynin yachachiqkuna hinaspa judiokunapa kamachiqninkuna. ²⁸Paykunam Jesusta tapurqaku: —¿Ima derechoykiwantaq chaykunataqa rurachkanki? ¿pitaq autorizasurqanki? —nispa.

²⁹Chaymi Jesúsñataq nirqa:

—Ñoqapas tapusqaykichikyá, kay tapusqayta contestawaptikichikqa ñoqapas nisqaykichikmi ima derechoywanmi kaykuna rurasqayta. ³⁰Niwaychikyá: ¿Pitaq bautizananpaq Juantaqa kachamurqa, Dioschu icha runakunachu? —nispa.

³¹Chaynata Jesús tapuptinmi kikinkupura tanteeanakurqaku:

—Sichum “Diosmi kachamurqa” niptinchikqa “¿Imanasqataq manaqa creerqankichikchu?” niwasunchiki. ³²Manataqmi nichwanchu “Runakunallam kachamurqa” nispaqa.

Manamá contestayta atirqakuchu llaqa runakunata manchakusqankurayku, manchakurqakuqa Bautizaq Juanta cheqaptapuni Diosmanta willakuq kasqanpaq runakuna hapiptinkum. ³³Chaymi Jesusta nirqaku:

—Manam yachanikuchu —nispa.

Jesúsñataqmi nirqa:

—Manataqmi ñoqapas nisqaykichikchu ima derechoywanmi kaykuna rurasqaytaqa —nispa.

Mana allin llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta

(Mt 21:33-46. Lc 20:9-19)

12 ¹Rikchanachiykunawan yachachispanmi Jesús nirqa:

—Huk runam chakranpi uvasta plantaruspa muyuriqninta perqarachirqa, huk pozotataqmi rurachirqa uvaspa rurunta sarunankupaq, hinaspa markayyoq chukllata rurachirqa chaymanta cuidanankupaq. Chaykunata rurachispa chakranta llamkaqkunaman arriendakuruspa illarurqa. ²Cosecha tiempo chayaramuptinmi runanta chay dueño kacharqa arriendaqninkunamanta tupaqninta mañamunanpaq. ³Paykunañataqmi chay runata hapiruspanku maqaparurqaku hinaspa kutirichirqaku mana imayoqta. ⁴Dueñoñataqmi huknin runantaña kacharqa, paytam umanta pakiruspanku penqaypaqta rurarqaku. ⁵Huk runatawanraq kachaptinmi paytañataq wañurachirqaku. Chaywanpas huktawan-huktawanraqmi kacharqa, paykunatam wakinta maqaparurqaku, wakintañataqmi wañurachirqaku.

⁶—Chay dueñoapa kuyasqa sapallan churillanñam puchururqa, paytam kacharqa: “Churiytaqa respetanqakuch” nispa. ⁷Ichaqa llamkaqkunam payta rikuruspanku ninaurqaku: “Paymi chaskinqa herenciaataqa, paytaqa wañurachisunýa ñoqanchikña dueño kananchikpaq” nispa. ⁸Chaymi wañurachispanku cuerpona chakramanta wischururqaku. ⁹Chaynaqa ¿imatataq ruranga chakrayoqqa? Payqa kutiramuspanmi llamkaqkunata wañuchispa chakranta hukkunamanña arriendakurunqa. ¹⁰¡Manachum Bibliapi leerqankichik:

“Wasi perqaqkunapa wischupakusqanku rumiqa cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa.

¹¹Kaytaqa ruraran Señor Diosmi.

Kay qawasqanchikqa ñoqanchikpaqqa ima admirakuypaqmi” nispa nisqanta. ¹²Hinaptinmi tapuqnin runakuna musyakururqaku Jesuspa rikchanachisqanqa paykunapa contranpi kasqanta chaymi hapiruyta munarqaku ichaqa llaqa runakunata manchakuspankum mana ima rurayta atispa pasakurqaku.

Impuesto paganamanta

(Mt 22:15-22. Lc 20:20-26)

¹³Jesusmanmi kachamurqaku wakin *fariseokunatawan Rey Herodespa wakin qatinqininkunata chaynapi Jesus imamantapas mana allinta rimaruptin acusanankupaq. ¹⁴Paykuna hamuspankum Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, yachanikum qamqa runakunata mana manchakuspayki cheqap rimasqaykita. Qamqariki manam runapa hawallantachu qawanki, cheqaptam yachachinki Diospa munasqanman hina kawsananchikpaq. ¿Allinchu Rey Cesarman impuesto pagay icha manachu? ¿Pagachwanchu icha manachu? —nispa.

¹⁵Jesusmi paykunaqa iskay uya kasqankuta yachaspan nirqa:

—¿Imanasqataq pantachiwaypi richkankichik? Qollqeta apamuwaychik qawanaypaq —nispa.

¹⁶Aparamuptinkum Jesus paykunata tapurqa:

—¿Pipa uyantaq hinaspa pipa sutintaq kay qollqepiqa kachkan? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—Rey Cesarpa —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Rey Cesarpa kaqtaqa paymanyá qoychik, Diosmanñataq paypa kaqta —nispa. Jesuspa chayna nisqanwanmi llumpayllataña admirakurqaku.

Wañuqkunapa kawsarimunanmanta

(Mt 22:23-33. Lc 20:27-40)

¹⁸Chaymantam Jesusman hamurqaku wakin *saduceokuna. Paykunaqa manam creenkuchu wañuqkunapa kawsarimunanmanta chaymi Jesusta nirqaku:

¹⁹—Yachachikuq, Moisespa qellqasqanpim niwachkanchik: “Casado runa mana wawayoqta warminta dejaruspa wañuruptinqa wawqenmi viudawan casarakunqa, hinaptinmi churipas wañukuqpa churin hinaña kanqa chaynapi wañukuqpa miraynin kananpaq” nispa. ²⁰Qanchis wawqentin qarikunam karqa. Piwi kaq casarakuspanmi wañuruspan warminta mana wawayoqta saqerurqa. ²¹Chaymantam sullkan casarakururqa chay warmiwan, paypas mana churiyoqmi wañukurqa. Casarakurqataqmi, kimsa kaq qatinqinwanpas. ²²Chaynapim qanchisnintinpuni casarakururqaku chay warmillawan. Hinaptinmi mana mayqanninpapas churinku karqachu. ²³Chaymantam warmipas qepankuta wañururqa. Chay qanchisnintinwan casarakuchkaptinqa wañuqkuna kawsarimuptinqa ¿mayqanninpamá warminqa kanqa?

²⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa pantaypim kachkankichik Bibliapa nisqantapas chaynataq Diospa atiynintapas mana reqsispaykichik. ²⁵Llaqa runakuna kawsarimusanquqa manam casarakunqakuchu manataqmi casarachinakunqakuchu, ichaqa hanaq pachapi angelkuna hinañam kanqaku. ²⁶Wañuqkuna kawsarimunanmantaqa ¿manachum leerqankichik Moisespa libronpi rupachkaq tankar kichkamanta Diospa rima-payasqanta? Paymi nirqa: “Ñoqaqa kani Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa

Diosninmi” nispa. ²⁷ Diosqa manam wañusqakunapa Diosninchu ichaqa kawsaqqunapa Diosninmi. Chaynaqa qamkunaqa llumpay pantaypim kachkankichik.

Hatunnin kamachikuymanta

(Mt 22:34-40)

²⁸ Jesusmanmi asuykurqa Diospa leynin yachachiq runa. Paymi uyariirqa tapuqninkunaman Jesuspa allin contestasqanta chaymi Jesusta tapurqa:

—Yachachikuq ¿Diospa kamachikuyninkunamantaqa mayqantaq hatunnin kamachikuy? —nispa.

²⁹ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Tukuyman kasukuna kamachikuyqa kaymi: “Israel runakuna, uyariychik: Señor Diosninchikqa chullallam. ³⁰ Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan, tukuy yuyayniykiwan hinaspa tukuy kallpaykiwan” nispa. ³¹ Kay kaqla qatinqinñataqmi nin: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” nispa. Kaykunam llapallan kamachikuykunamanta aswan hatun kamachikuykuna.

³² Chaymi Diospa leynin yachachiq runa Jesusta nirqa:

—Yachachikuq, allintam nirunki. Cheqaptam Diosqa chullalla, manataqmi huk Diosqa kanchu paymantaqa. ³³ Allinpunim tukuy sonqonchikwan, tukuy yuyayninchikwan hinaspa tukuy kallpanchikwan Diosta kuyayqa, allintaqmi runamasinchikta kikinichikta hina kuyaypas. Chay ruraymá aswan allinqa Diospaq animalkunata lliw kañanamantapas chaynataq wakin ofrecena kaqkunamantapas —nispa.

³⁴ Yachaywan rimaruptinmi Jesus nirqa:

—Manam llumpayñachu faltasunki Diospa munaychakusqanman yaykunaykipaq —nispa.

Tapukuyninkuwan Jesusta mana wichichiyta atiptinkum mayqanninkupas manaña ima tapuytapas munarqakuchu.

Davidpa mirayninmanta kaq Cristomanta

(Mt 22:41-46. Lc 20:41-44)

³⁵ Templopi Jesus yachachispanmi nirqa:

—¿Imaynanpitaq Diospa leynin yachachikunaqa “Cristoqa Davidpa mirayninmi” nispa ninku? ³⁶ Kikin Davidmi Chuya Espiritupa sonqochasqan nirqa:

“Señor Diosmi Señorniyta nirqa:

‘Enemigoykikunata vencenaykamayá *alleqniypi tiyaykuy.

Enemigoykikunata saruchinaykamayá alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

³⁷ ¿Imaynataq Cristoqa Davidpa mirayninqa kanman Davidpuni “Señorniy” nispa Cristomanta rimachkaptinqa?

Llapa runakunañataqmi Jesusta ganasllawanña uyariirqaku.

Diospa leynin yachachikunapa huchanmanta

(Mt 23:1-36. Lc 11:37-54. 20:45-47)

³⁸ Jesusqa yachachispanmi nirqataq:

—Amayá qatipakuychikchu Diospa leynin yachachiq runakunataqa, paykunapa qoysu pachawan puriytam gustanku, plazakunapipas respetollawanña rimaykunankutam munanku, ³⁹ huñunakunanku wasikunapipas hinaspa convidokunapipas ñawpaqlapi tiyaytam

munanku. ⁴⁰Viudakunapa imallantapas qechuruspam allin runa tukuspa una-unayta Dios-ta mañakunku, chayraykum paykunaqa wakinmantapas aswan castigasqaraq kanqaku.

Wakcha viudapa ofrenda qosqanmanta

(Lc 21:1-4)

⁴¹Jesusmi templopi tiyachkarqa ofrendakuna churananku baulpa chimpan-pi, payqa qawachkarqa runakunapa qollqe churasqantam. ⁴²Huk wakcha viuda chayaramuspanmi baulman hinaykurqa iskay qollqechata. ⁴³Chaymi discipulon-kunata qayaykuspan Jesus nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, wak wakcha viudam llaqa apukunapa churasqanman-tapas aswan achkataqa churaykun. ⁴⁴Apukunaqa puchuq qollqellankutam churarqa, wak viudam ichaqa wakcha kayninpi mantienekunanpaq kaqta llapallanta qoykun.

Templo tuñichisqa kananmanta

(Mt 24:1-2. Lc 21:5-6)

13 ¹Templomanta lloqsichkaptinmi huknin discipulon Jesusta nirqa:
—Yachachikuq iqaway kay hatu-hatun rumikunata, qaway hatu-hatun kay templota!

²Chaymi Jesus nirqa:

—Ari, qawapaykuychik allinta, manam chulla rumipas perqasqaqa puchunqa-chu, lliwmi tuñichisqa kanqa.

Jesus kutimunanpaq tukuy ima pasakunanmanta

(Mt 24:3-28. Lc 21:7-24. 17:22-24)

³Chaymantam rirqaku Olivos Moqoman, chay moqoqa templopa waklaw chimpanpim kachkan. Jesus chaypi tiyachkaptinmi Pedro, Jacobo, Juan hinaspa Andres sapanpi tapurqaku:

⁴—Yachachikuq willaykuwaykuyá ¿haykapitaq kay nisqaykikunaqa kanqa? ¿Imaynamá yachasaqku tukuy chaykuna cumplikunantaqa?

⁵Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Allinta qawakuychik yanqataq pipas pantachisunkichikman. ⁶Achkaqmi hamunqaku ñoqapa sutiypi “Ñoqam kani Cristo” nispa, chaynata rimaspankum achka runata pantachinqaku.

⁷—Ichaqa guerrakunamanta otaq guerrakuna kananmanta parlaqta uyarispaykichikqa amam manchakunkichikchu, chaykunaqa sucedekunqam ichaqa manaraqmi kay tiempoqa tukunqaraqchu. ⁸Huk nacionmi peleanqa huklaw nacionwan, kanqataqmi kaypi-wakpi ter-remotokunapas chaynataq muchuykunapas, kaykunaqa ñakariykunapa qallariyllanraqmi.

⁹—Qamkunaqa kikikichikyá cuidakuychik, qamkunaqa juzgadokunaman entregasqam kankichik hinaspa *huñunakuna wasikunapi maqasqa kankichik. Go-biernaqqunapa, reykunapa ñawpaqninmanmi ñoqarayku pusasunkichik chaynapim paykunamanpas willankichik ñoqamanta. ¹⁰Manaraq kay tiempo tukuchkaptinmi ñoqamanta allin noticia lliw nacionkunapi willakusqa kanqa. ¹¹Autoridadkunaman apasuptikichikqa amam llakikunkichikchu imam rimanaykichikmantaqa, Diosmi yachachisunkichik chay ratopi imam rimanaykichiktaqa, manam kikillaykichikman-tachu rimankichikqa. Chuya Espiritum yachachisunkichik imam rimanaykichikta.

¹²—Runakunam wawqenkuta traicionanqa wañuchinanpaq, taytapas churintam traicionanqa, chaynataqmi wawa-churinkunapas tayta-mamankupa contranpi hatarispá wañuchinqaku. ¹³Ñoqaraykum llapa runakuna cheqnisunkichik, ichaqa kay pachapa tukupayninkama ñoqapi takyaqtam Diosqa salvanqa.

¹⁴—Diosmanta willakuq Danielmi qellqarqa purmachiq millakuypaq kaqmanta. Pipas kay leeqqa entiendechun. Templopi chayta rikuspaykichikqa Judeapi kaqkunayá ayqeychik orgokunaman. ¹⁵Wasipa hawanpi kaqpas amañayá wasinmanqa imapas horqoq yaykuchunchu. ¹⁶Chakrapi kaqpas amaña pachan hoqariqqa kutichunchu. ¹⁷Imaynaraq kanqaku chay punchawkunapi wiksayoq otaq ñuñuq wawayoq warmikunaqa! ¹⁸Dios-tayá mañakuychik kaykunaqa para tiempopi ama kananpaq. ¹⁹Chay punchawkunapiqa llumpa-llumpay ñakariyunam kanqa, chayna ñakariyqa manam karqachu Dios kay pachata unanchasqanmantapunipas, manañataqmi kanqachu haykapipas. ²⁰Sichum Dios mana asllayachinmanchu chay punchawkunata hinaptinqa, manach pipas librakunmanchu wañuymanta. Aswanqa akllasqankunaraykum asllayachinqa chay punchawkunata.

²¹—Sichum pipas nisunkichik: “Qawaychik, kaypim kachkan Cristo” otaq “Wakpim kachkan Cristo” nispa, hinaptinqa amam paykunata creenkichikchu. ²²Rikurimunqam Cristo tukuq runakuna hinaspa Diosmanta willakuq tukuqkuna chaynapi admirakuypaq milagrokunata ruraspa llapa runakunata engañanankupa, engañaypim rinqaku Diospa akllasqan runakunatapas. ²³Cuidakuychikyá, qamkunamanqa lliwtam willaykuykichikña manaraq pasakuchkaptin.

Imaynam Jesucristopa kutimunamanta

(Mt 24:29-35, 42-44. Lc 21:25-36)

²⁴Jesumi nirqa:

—Chay punchawkunapi ñakariy tiempo pasaruptinmi inti tutayarunqa, ki-llapas manañam achkinqachu, ²⁵lucero kunam wichimunqa, cielokunapi tukuy ima kaqkunapas katkatatanqam. ²⁶Chaymi llapachallan runakuna Diosmanta Hamuq Runata rikuwanqaku puyupi tukuy atiyiniywan hinaspa kanchariyiniywan hamuchkaqta. ²⁷Angelnijkunatam kamachisqa kay pachapi kaq llapallan nacionkunamanta may karupiña kaptinkupas akllasqaykunata huñumunankupa.

²⁸—Higos sachawan rikchanachisqaytayá yachaychik: Kallmankuna llullu-llaraq kaspera ikllirimuptinmi yachankichik poqoy hichpamusqanta. ²⁹Chaynaqa llapa nisqaykuna sucedekuptinmi yachankichik tukupay tiempoqa hichpallaña kasqanta. ³⁰Cheqaptapunim nikichik, tukuy kaykunaqa cumplikunqa manaraq-pas kay miray runakuna chinkachkaptinmi. ³¹Cielopi kaqkunapas chaynataq kay pachapas chinkanqam, nisqaykunam ichaqa mana chinkanqachu.

³²—Ichaqa manam pipas yachanchu ima punchawmi otaq imay horam kutimunaytaqa, hanaq pachapi angelkunapas manam yachanchu nitaqmi Diospa Churipas yachanichu aswanqa Taytallaymi.

³³—Chaynaqa qamkunayá cuidakuychik, Diosta mañakustinyá listolla suyawaychik haykapi kutimunaytapas mana yachasqaykichikrayku. ³⁴Huk runa karuman illaruq hinam kanqa. Manaraq illaruchkaspanmi runankunata kamachin wasinmanta nana-chikunanpaq hinaspa sapakamaman imam rurananta qon. Punkupi cuidaqtapas kamachinmi rikchan-rikchanlla kananpaq. ³⁵Chaynayá qamkunapas wasiyoqpa imay horam kutimunanta mana yachachkaspaqa listolla kaychik. Ichapas kutiramunqa tutaykuqta otaq chawpi tutata otaq gallo waqayta otaq achikyamuqta. ³⁶Yanqañataq

qonqaymanta chayaramuspay mana suyawachkaqta tariramuykichikman. ³⁷Qamkunanaman willasqaytaqa llapallanmanmi nini, chaynaqa listollayá suyawaychik.

Jesusta wañuchinankupaq rimanakusqankumanta

(Mt 26:1-5. Lc 22:1-2. Jn 11:45-53)

14 ¹Is kay punchawllañam faltarqa *Pascua Fiestapaq, chay punchawpim mana qonchuyoq tantata mikunku. *Sacerdotekunapa jefenkunam Diospa leynin yachachiqkunapiwan tantearqaku engañowan Jesusta hapiruspa wañura-chinankupaq. ²Chaymi nirqaku:

—Fiestapiqa ama hapisunchu runakuna ama alborotanankupaq —nispa.

Miski asnaq aceitewan Jesus tallisqa kasqanmanta

(Mt 26:6-13. Jn 12:1-8)

³Jesumi kachkarqa Betania llaqtachapi *lepra onqoymanta sanoyaq Simonpa wasinpi. Chaypi mikuchkaptinkum chayaramurqa huk warmi. Paymi niño-rumimanta puyñuchapi nardo waytamanta rurasqa miski asnaq aceiteta aparamurqa, chayqa achka qollqepa chaninmi karqa. Chay puyñuchata pakiruspanmi talliykurqa Jesuspa umanman. ⁴Chaypi wakin kaqkunañataqmi piñakuruspanku ninakurqa:

—¿Imanasqataq kay achka qollqepa chanin miski asnaq aceitetaqa usurachin?

⁵Wakchakunata yanapanapaqmi *rantikurunmanku karqa huk wata jornalpa chanin qollqepi —nispa.

Chay warmita qaqchapaptinkum ⁶Jesusñataq nirqa:

—Upallaychik. ¿Imanasqataq llakichinkichik kay warmita? Payqa allintam ruraran ñoqapaq. ⁷Wakcha runakunaqa qamkunawanmi haykapikamapas kanqa, munarisqaykichik horam paykunataqa yanapawaqchik, ñoqam ichaqa mana tukuy tiempochu qamkunawan kasaq. ⁸Kay warmiqa tukuy atisqantam ruraran, kay miski asnaq aceitewan talliwaspanqa pampakunay punchawpaqmi cuerpoyta alistachkan. ⁹Cheqaptapunim nikichik, kay pachapi tukuy hinastinpi Diosmanta allin noticiata willakuptinkum kay warmipa rurasqantapas yuyarinqaku.

Jesusta traicionanapaq Judaspa rimasqanmanta

(Mt 26:14-16. Lc 22:3-6)

¹⁰Chunka iskayniyoq discipulokunapa hukninmi karqa Judas Iscariote, paymi *sacerdotekunapa jefenkunawan parlaq rirqa paykunaman Jesusta entreganapaq.

¹¹Paykunam Judaspa nisqanta uyariurspanku kusişqallaña qollqeta paganankupaq prometerqaku. Chaymantapunim Judasqa tiempota maskarqa Jesusta traicionanapaq.

Discipulonkunawan Jesuspa cenasqanmanta

(Mt 26:17-29. Lc 22:7-23. Jn 13:21-30. 1 Co 11:23-26)

¹²Punta kaq punchawpim mana qonchuyoq tantata hinaspa *pascua carnerota wañuchispanku mikunanku fiestapi Jesusta discipulonkuna tapurqaku:

—¿Maypitaq alistamusaqku Pascua mikuyta cenananchikpaq? —nispa.

¹³Chaymi iskay discipulonta kamachirqa:

—Llaqtaman rispaykichikmi puyñupi yaku apachkaq runawan tupankichik, paytam qatinkichik, ¹⁴runapa yaykusqan wasipa dueñontam ninkichik:

“Yachachikuqmi nin: ¿Mayqan cuartopitaq *pascua mikuyta cenasq discipuloy-

kunawan?” nispa. ¹⁵Chaymi qawachisunkichik hatun cuartota wasipa altosninpi ña allichasqataña, chaypim mikunanchikpaq preparamunkichik.

¹⁶Iskayninku llaqtaman chayaruspankum lliwta tarirqaku Jesuspa nisqanman hina, chaypim pascua mikuyta prepararqaku.

¹⁷Tutaykamuchkaptinñam Jesus chayaramurqa chunka iskayniyoq discipulonkunapiwan. ¹⁸Mesapiña mikuchkaptinkum Jesus nirqa:

—Cheqaptam nikichik, kaypi ñoqawan mikuqmantam huk kaqnikichik traicionawanqa —nispa.

¹⁹Chaymi paykuna llakikuspanku sapakama tapukurqaku:

—¿Ñoqachu? —nispanku.

²⁰Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunamanta ñoqawan kуска medianoman tanta challpuqmi. ²¹Diosmanta Hamuq Runataqa Bibliapa nisqanman hinam sucedewachkan ichaqa iimaynaraq kanqa traicionawaqniy runaqa, amapas payqa nacenmanchu karqa!

²²Mikuchkaptinkum Jesus tantata hapiykuspan Diosman graciasta qorqa, chayta pakiykuspanmi paykunaman aypurqa:

—Chaskiychik. Kaymi cuerpoy —nispa.

²³Vasotapas hoqarisanmi Diosman graciasta qorqa hinaspan paykunaman haywarqa vasomanta tomanankupa hinaptinmi llapallanku vasomanta tomaykurqaku. ²⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Kaymi yawarniy, kay mosoq contrato cheqapyachiq yawarniytam chaqchusaq achka runakunapaq. ²⁵Cheqaptapunim nikichik, manañam uvaspa rurunmantaqa tomasaqñachu *Diospa munaychakusqanpiña mosoq vinota tomanaykama —nispa.

Jesusmi willakun Pedropa negananmanta.

(Mt 26:30-35. Lc 22:31-34. Jn 13:36-38)

²⁶Yupaychanapaq takita takiruspankum Olivos Moqoman pasakurqaku.

²⁷Chaypim Jesus nirqa:

—Llapallaykichikmi ñoqamanta penqakuwankichik, Bibliam nin: “Michiqtam wañurachisqa hinaptinmi ovejakuna cheqerunqaku” nispa. ²⁸Aswanqa kawsariramuspaymi qamkunamanta puntataq Galilea lawman risaq —nispa.

²⁹Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Llapallanku qanmanta penqakuptinkupas ñoqaqa manam penqakusaqchu —nispa.

³⁰Chaymi Jesus nirqa:

—Cheqaptam niki, kunan tutupunim manaraqpas gallo iskay kutita waqachkaptin kimsa kutikama negawanki —nispa.

³¹Pedroñataqmi atipakuspan nirqa:

—Qanwan kуска wañunay kaptinpas manapunim negasqaykichu —nispa.

Chaynallatam llapallan discipulonkunapas nirqaku.

Getsemani huertapi Jesuspa mañakusqanmanta

(Mt 26:36-46. Lc 22:39-46)

³²Getsemani huertaman chayaruptinkum Jesus nirqa discipulonkunata:

—Kayllapi tiyachkaychik Taytayta mañakamunaykama —nispa.

³³Pedrotawan Jacobota hinaspa Juanta pusarikuspanmi pensamientopa intusqan llumpa-llumpayta llakirikurqa. ³⁴Hinaspan paykunata nirqa:

—Sonqoymi ancha llakisqa kachkan wañukunaypaq hinaña, kayllapiyá kach-kaychik rikchaspa —nispa.

³⁵Waklawneqman riruspanmi qonqoranpa pampakama kumuykuspan Taytanta mañakurqa, pay munaptinga chay ñakarinan hora ama chayamunanpaq. ³⁶Mañakuspanmi nirqa:

—Taytalláy, qamqa lliwtam imatapas atinki, kay ñakarinaymantayá libraykuway, ichaqa amayá ñoqapa munasqaychu kachun aswanqa qampa munasqaykiyá —nispa.

³⁷Discipulonkunapa kasqanman kutispanmi puñuchkaqta tariykurqa, chaymi Simon Pedrota nirqa:

—Simon ¿puñuchkankichu? ¿Manachum huk horallapas rikchayta atirqanki?

³⁸Rikchaspayá Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq. Allin rurayta munaptikichikpas cuerpoqa mana kallpayoqmi kachkan —nispa.

³⁹Jesumi huktawan rispan mañakurqa hina kaqlata. ⁴⁰Kutimuspanmi discipulonkunata huktawan puñuchkaqta tariykurqa. Paykunata puñuy llumpayta aysaykuptinmi penqakuspanku manaña ima niytapas atirqakuchu. ⁴¹Kimsa kaq kutita mañakamuspanmi paykunaman kutimuspan nirqa:

—Kunanqa puñukuspayá samakuychikña. Diosmanta Hamuq Runapa horaymi chayaramunña huchasapa runakunapa makinman churasqa kanaypaq. ⁴²Hatariychik, hakuña, hamuchkanñam traicionawaqniy —nispa.

Jesusta presochasqankumanta

(Mt 26:47-56. Lc 22:47-53. Jn 18:2-11)

⁴³Jesus rimachkaptinraqmi Judas chayaramurqa, payqa chunka iskayniyoq discipulonkunapa hukninmi karqa. Paywanmi hamurqaku achkallaña runakuna *espadakunata hinaspa kaspikunata aptarikuspanku. Paykunaqa hamurqaku *sacerdotekunapa, Diospa leynin yachachikunapa hinaspa kamachikunapa kachamusqanmi. ⁴⁴Traicionaq Judasmi kaynata yachachinakuspa hamurqa:

—Ñoqapa muchaykusqaymi kanqa, paytam ama kacharispapa apankichik —nispa.

⁴⁵Judasmi chayaramuspallan Jesusman asuykuspan:

—Yachachikuq —nispa muchaykurqa.

⁴⁶Hinapinmi hamuq runakuna Jesusta hapiruspan presocharurqaku.

⁴⁷Jesuswan chaypi huk kaqmi espadanta horqoruspan *sacerdotekunapa jefenpa runanpa rinrinta qorururqa. ⁴⁸Hinapinmi Jesus chay runakunata nirqa:

—¿Suwatapas hapiq hinachum hamurqankichik espadayoc hinaspa kaspiyoq presochawanaykichikpaq? ⁴⁹Sapa punchawmi ñoqaga qamkunawan karqani templopi yachachispay ichaqa manam presochawarqankichikchu. Aswanqa kaykunaqa pasakun Bibliapa nisqan cumplikunanpaqmi.

⁵⁰Hinapinmi lliw discipulonkuna Jesusta sapallanta saqeruspa ayqekurqaku.

Huk mozopa lluptikusqanmanta

⁵¹Huk mozom sabanasllawan wankikuykuspa Jesusta qatirqa hinapinmi hapirurqaku. ⁵²Ichaqa paymi sabanasta saqeruspan qalalla lluptikurqa.

Jesusta cortepi tapupayasqankumanta*(Mt 26:57-68. Lc 22:54-55, 63-71. Jn 18:12-14, 19-24)*

⁵³Jesustam pusarurqaku *sacerdotekunapa jefenpa wasinman, chaypim huñunakururqaku *sacerdotekunapa llapa jefenkuna, judio kamachikuqkuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna. ⁵⁴Pedroñataqmi qatirqa karu qepallanta chay sacerdotekunapa jefenpa wasinpa pationkama. Chaypim guardiakunawan kуска tiyaykurqa ninapi qonikuspan.

⁵⁵Sacerdotekunapa jefenkunam *cortepi kaqkunapiwan Jesuspa contranpi imatapas maskarqaku wañurachinankupaq ichaqa manam imatapas tarirqakuchu. ⁵⁶Achka runakunam paypa contranpi llullakuspa rimarqaku ichaqa paykunapa rimasqanqa manam tuparqachu. ⁵⁷Wakinkunam sayarispanku yanqamanta Jesusta acusarqaku kaynata:

⁵⁸Paymi nirqa: “Ñoqam tuñirachisqa runakunapa rurasqan kay templota hinaspaymi runapa mana rurasqanta huktawa kimsa punchawllapi hatarirachisqa” nispa.

⁵⁹Chaynata rimachkaptinkupas manam tuparqachu nisqankuqa.

⁶⁰Hinaptinmi *sacerdotekunapa jefen chawpinkupi sayarispas Jesusta tapurqa: —¿Manachu imallatapas rimarinki? ¿Imatataq rimachkanku qampa contraykipiqa? —nispa.

⁶¹Jesusmi ichaqa mana imatapas rimarispas upallalla karqa. Hinaptinmi chay jefe huktawa tapurqa:

—¿Qamchu kanki yupaychasqayku Diospa Churin Cristo? —nispa.

⁶²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, ñoqam kani, Diosmanta Hamuq Runatam rikuwankichik atinyiyoq Diospa *alleqninpi tiyachkaqta hinaspa cielomanta puyukunawan hamuchkaqta.

⁶³Hinaptinmi chay sacerdotekunapa jefen llumpay piñasqallaña pachankunatapas llikispan nirqa:

—¿Imapaqñataq testigokunataqa munanchik? ⁶⁴Qamkunapas uyarirunkichikñam payqa Dios tukusqanta ¿ima ninkichiktaq? —nispa.

Chaymi llapallanku sentenciarqaku wañunanpaq.

⁶⁵Hinaptinmi wakinku qallaykurqaku toqapayta, uyanta taparuspankum takaspanku nirqaku:

—Musyakuy ¿pitaq takasuchkanki? —nispa.

Guardiakunañataqmi uyanpi maqarqaku.

Jesusta Pedro negasqanmanta*(Mt 26:69-75. Lc 22:56-62. Jn 18:15-18, 25-29)*

⁶⁶Uray patiopi Pedro kachkaptinmi *sacerdotekunapa jefenpa criadan hamurqa hinaspanmi Pedrotas rikururqa ninapi qonikuchkaqta. ⁶⁷Qawarayasqanmantam nirqa:

—Qampas Nazaretmanta kaq Jesuswanmi purirqanki —nispa.

⁶⁸Pedroñataqmi nirqa:

—Paytaqa manam reqsinichu. Imamantachá rimapayawachkankipas —nispa.

Chaynata nisan hawa punkuman lloqsiruptinmi gallo waqaramurqa. ⁶⁹Hukta-wan qawarispas chaypi kaqkunaman chay criada nirqa:

—Kay runaqa Jesuspa puriqmasinmi —nispa.

⁷⁰Ichaqa Pedrom huktawa negakurqa. Ratollanmanmi chaypi kaqkunapas Pedrotas nirqaku:

—Cheqaptapunim qampas paykunamanta kaq kanki Galilea lawmanta kasqaykirayku —nispa.

⁷¹Chaymi Pedro ñakaspan juramentarqa:

—Manam reqsinichu chay rimasqaykichik runataqa —nispa.

⁷²Chay ratollapi iskay kaq kutitaña gallo waqaramuptinmi Pedro yuyarirurqa: “Manaraqpas gallo iskay kutita waqachkaptinmi kimsa kutikama negawanki” nispa Jesuspa nisqanta. Chayta yuyariruspanmi waqakuyta qallaykurqa.

Prefecto Pilatopa ñawpaqninpi Jesus kasqanmanta

(Mt 27:1-2, 11-14. Lc 23:1-5. Jn 18:28-38)

15 ¹Achikyaruptinmi *sacerdotekunapa jefenkuna huñunakurqa kama-chikuqkunawan, Diospa leynin yachachiqkunawan hinaspa *cortepi llapallan kaqkunawan, paykunam Jesusta aparqaku chaqnasqata prefecto Pilatoman. ²Chaymi Jesusta Pilato tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa reynin? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñaataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam —nispa.

³Sacerdotekunapa jefenkunam Jesusta tukuy imamanta acusarqaku. ⁴Chaymi Pilato huktawan tapurqa Jesusta:

—¿Manachu imallatapas rimarinki? Uyariy tukuy ima acusasusqaykita —nispa.

⁵Jesusqa mana imallatapas rimariptinmi Pilatoñataq admirakurqa.

Jesusta wañunanpaq sentenciasqankumanta

(Mt 27:15-31. Lc 23:13-25. Jn 18:38-19:16)

⁶*Pascua Fiestapim watan-watan Pilato huk presota kachariq llapa runakunapa mañakusqanta. ⁷Carcelpim kachkarqa huk preso Barrabas sutiyoq, paymi wakin runakunapiwan chaqwata ruraspa runakunata wañurachirqa. ⁸Llapa runakuna hamuspankum Pilatota mañakurqaku costumbrénman hina huk presota kacharinanpaq. ⁹Chaymi Pilato tapurqa:

—¿Munankichikchu reynikichik kacharinayta? —nispa.

¹⁰Chaynataqa tapurqa *sacerdotekunapa jefenkuna Jesusta envidiallamanta payman entregasqankuta musyaspanmi. ¹¹Ichaqa sacerdotekunapa jefenkunam runakunata alborotachirqa Pilatomanta Barrabasta mañanankupaq yachachispanku. ¹²Chaymi runakunata Pilato tapurqa:

—Hinaptinqa ¿imatataq rurasqa “judiokunapa reynin” nisqaykichik Jesustaqa? —nispa.

¹³Paykunam huktawan qaparirqaku:

—Wañunanpaq ichakatay! —nispa.

¹⁴Chaymi Pilato nirqa:

—¿Ima mana allintañataq payqa rurarurqa? —nispa.

Ichaqa runakunam astawanraq qaparirqaku:

—iWañunanpaq chakatay! —nispa.

¹⁵Pilatom llapa runakuna agradayta munaspan Barrabasta carcelmanta kachaykachirqa Jesustañataqmi azoteykachispan chakataspa wañuchinankupaq entregaykurqa.

¹⁶Chaymi soldadokuna palaciopa pationman pusaruspanku llapa tropata huñururqaku. ¹⁷Morado pachawan hinarachispankum umanmanñataq churarurqaku kichkamanta simpasqa coronata. ¹⁸Hinaspa asipayaspanku nirqaku:

—Kawsachun Judiokunapa Reynin —nispa.

¹⁹Soqoswan umanpi waqtapaspankum toqaparqaku, qonqorakuspankutaqmi ado-
raq tukurqaku. ²⁰Chaynata asipayaruspankum horqorurqaku chay morado pachata
hinaspankum kikinpa pachanwan churarachispanku pusarqaku chakatanankupaq.

Jesusta chakatasqankumanta

(Mt 27:32-44. Lc 23:26-43. Jn 19:17-27)

²¹Cirene llaqtayoq Simonmi chakramanta hamuchkarqa, payqa karqa Alejan-
dropa hinaspa Rufopa taytanmi. Simon chayninta pasachkaptinmi soldadokuna
hapiruspa Jesuspa cruzninta hombrochirqa.

²²Jesustam pusarqaku Golgota Moqoman, Golgotaqa uma tullo ninanmi. ²³Hi-
naspankum qorqaku *mirra hampiwana chaqrusqa vinota, Jesusmi ichaqa mana
tomarqachu. ²⁴Chaymantam Jesusta chakatarqaku wañunanpaq. Jesuspa pachan-
paññataqmi soldadokuna sortearqaku mayqanninmanpas tuparunanpaq.

²⁵Las nuevetam Jesusta chakatarurqaku. ²⁶Imamantam wañuchisqankutam
letreroqi qellqarqaku: “JUDIOKUNAPA REYNIN” niqta. ²⁷Jesustawan kuskatam
chakatarqaku iskay suwakunata, huknintam chakatarqaku *alleg lawninpi, huknin-
tañataq *ichoq lawninpi. (²⁸Chaynapim Bibliapa nisqan cumplikurqa, Bibliam nin:
—Mana kasukuq runakunaman hukllawasqam karqa —nispa.)

²⁹Chaynin pasaqkunam umankutapas aywispa kamirqaku:

—iHa! Qamqariki templotapas tuñichispa kimsa punchawllapi hatarichinki,
³⁰chaynaqa kikirayki librakuspaykiyá uraykamuy chay cruzmanta —nispa.

³¹*Sacerdotekunapa jefenkunapas chaynataq Diospa leynin yachachiqkunapas
Jesusmanta asikuspam ninakurqaku:

—Wakinkunatam librarqa ichaqa kikinpa manam librakuyta atinchu. ³²Israelpa
reynin Cristo kaspapa kunanyá cruzmanta uraykamuchun. Chaynata ruraptinqa
paymanmi iñisunchik —nispa.

Jesuswan kуска chakatasqa kaqkunapas paytam kamirqaku.

Jesuspa wañukusqanmanta

(Mt 27:45-56. Lc 23:44-49. Jn 19:28-30)

³³Chawpi punchawña kachkaptinmi kay pacha tutayarurqa las treskama ³⁴hi-
naptinmi chay horata Jesus qaparirqa:

—Eloi, Eloi ¿lama sabactani? Chaynata nispanqa nichkarqa: “Diosnilláy, Dios-
nilláy ¿imanasqataq sapallaytaqa saqerullawanki?” nispanmi.

³⁵Chaypi wakin kaqkuna chayta uyarispankum nirqaku:

—Uyariychik Diosmanta willakuq Eliastam qayakuchkan —nispa.

³⁶Hukninñataqmi kallpaykurqa esponjaman hinaspa vinagreman challpuy-
kuspan soqoswan Jesusman haywarqa, soqoykachispanmi nirqa:

—Qawasunchikyá Elias hamunqachus uraykachinanpaq —nispa.

³⁷Hinaptinmi Jesus qaparispan wañukurqa. ³⁸Templopi *santuario rakinaq rakta
telam altomanta urayman iskayman llikikururqa. ³⁹Soldadokunapa capitanninmi Je-
suspa chimpanpi sayachkarqa. Paymi imaynam Jesuspa wañusqanta qawaspan nirqa:

—Cheqaptapunim kay runaqa Diospa Churin kasqa —nispa.

⁴⁰Chaypitam kachkarqa wakin warmikunapas karullamanta qawaspanku. Paykuna-
wanmi kachkarqa: Magdala llaqtayoq Maria, sullka kaq Jacobopa hinaspa Joseypa maman

Maria hinaspa Salomey. ⁴¹Chay warmikunam Galilea lawpi puriptin Jesusta qatirqaku yanapastin. Chaypitaqmi kachkarqa Jerusalenman Jesuswan riq achka warmikunapas.

Jesusta pampasqankumanta

(Mt 27:57-61. Lc 23:50-56. Jn 19:38-42)

⁴²Chaykunaqa sucedekurqa *samana punchawpaq preparakunanku viernespim. Manaraq inti seqaykuchkaptinmi ⁴³Arimatea llaqtayoq Josey kallpanchakuspan yaykurqa Pilatopa kasqanman Jesuspa cuerponta mañaq. Joseyqa karqa judiokunapa *cortenpi reqsisqa runam. Paypas suyachkarqam Diospa munaychakunanta. ⁴⁴Pilatoñataqmi ña Jesus wañurusqanta uyariruspan admirakurqa chaymi soldadokunapa capitanninta qayaspa tapurqa:

—¿Cheqaptachum wañurunña? —nispa.

⁴⁵Jesus wañurusqantaña capitan willaykuptinmi Jesuspa cuerponta Joseyman Pilato qoykachirqa. ⁴⁶Joseymi fino sabanasta rantiramuspan cruzmanta Jesuspa cuerponta uraykachispa chaywan wankukurqa. Qaqapi toqosqa sepulturaman churaykuspanmi hatun rumita tanqaramuspa punkunta taparurqa. ⁴⁷Maypim pampasqankutam qawarqaku Magdala llaqtayoq Maria hinaspa Joseypa maman Maria.

Jesupa kawsarimusqanmanta

(Mt 28:1-10. Lc 24:1-12. Jn 20:1-10)

16 ¹*Samana punchaw pasaruptinmi Magdala llaqtayoq Maria, Jacobopa maman Mariawan hinaspa Salomeypiwan rantirqaku miski asnaq hampita, chaytaqa rantirqaku Jesuspa cuerponta untamunankupaqmi. ²Domingo punchawtam inti qespiramuptillan chayarurqaku sepulturaman ³kaynata ninakuspanku:

—¿Pitaq sepulturapa punkunpi rumitaqa tanqapuwasun? —nispa.

⁴Ichaga chay sepultura tapa hatun rumitam huklawpiña rikururqaku. ⁵Sepulturaman yaykuruspankum rikururqaku huk joventa yuraq qoysu pachayoqta *alleq lawpi tiyachkaqta, payta rikuruspankum mancharikurqaku. ⁶Ichaga paymi nirqa:

—Ama mancharikuychikchu, qamkunaqa chakatarusqanku Nazaretmanta kaq Jesustam maskachkankichik, payqa kawsarirunñam, manam kaypiñachu. Qawaychik churasqanku sitiota. ⁷Rispaykichikyá willamuychik Pedromanwan wakin discipulonkunaman, Jesusqa ñawpachkan Galilea lawmanmi, chaypim tupankichik paypa nisuusqaykichikman hina —nispa.

⁸Hinaptinmi warmikuna kallparqaku sepulturamanta manchakuymanta katkatatastin. Manam pimanpas imatapas nirqakuchu manchakusqankurayku.

Magdala llaqtayoq Mariaman Jesuspa rikurisqanmanta

(Jn 20:11-18)

(⁹Domingo punchawtam Jesus kawsariruspan Magdala llaqtayoq Mariaman puntata rikuriykurqa, ñawpaqtaraqmi Jesus paymanta qanchis demoniokunata qarqorqa. ¹⁰Maria pasaspanmi Jesuspa puriqmasinkunata tariykurqa llakimanta waqachkaqta, chaymi paykunaman willarqa Jesuspa kawsarirusqanmanta.

¹¹Paykunam ichaga Mariapa willakusqanta uyarichkaspankupas mana creerqakuchu.

Iskay discipulonkunaman Jesuspa rikurisqanmanta*(Lc 24:13-35)*

¹²Iskay discipulonkuna chakraman richkaptinmi Jesus rikuriykurqa huk rik-chayniyoq. ¹³Paykunapas pasaspankum wakin discipulonkunaman willamurqaku Jesuswan tupamusqankumanta, ichaqa manam paykunatapas creerqakuchu.

Ripukunallanpaña Jesuspa kamachikusqanmanta*(Mt 28:16-20. Lc 24:36-49. Jn 20:19-23)*

¹⁴Chaymantam Jesus rikuriykurqa chunka hukniyoq discipulonkunaman mesapi mikunankupaq tiyachkaptinku. Paykunatam mana creesqankumanta hinaspa rumi sonqo kasqankumanta qaqcharqa. Paykunaqariki manam creerqakuchu Jesuspa kawsarimusqan rikuqkunapa willakusqanta. ¹⁵Chaymi paykunata Jesus nirqa:

—Tukuy hinastinman rispayá llapa runakunaman kay allin noticiata willakamuy-chik. ¹⁶Pipas inispa bautizakuqmi salvasqa kanqa, mana iniqñataqmi castigopaq sentenciasqa kanqa. ¹⁷Ñoqapi iniqkunam kaykunata ruranqa: Sutiypim demonio-kunapa ñakarichisqankunata sanoyachinqaku, mana yachasqanku idiomakunatam rimanqaku, ¹⁸culebrakunata hapiruptinkupas otaq imataña venenoyoqta tomaruptinkupas manam imananqachu, onqoqkunaman makinkuta churaptinkum sanoyanqaku.

Hanaq Pachaman Jesuspa ripukusqanmanta*(Lc 24:50-53)*

¹⁹Señor Jesusmi chaykunata discipulonkunaman rimaruspan hanaq pachaman hoqarikururqa hinaspa Diospa *alleqninpi tiyaykurqa. ²⁰Chaymi discipulonkuna rispanku tukuy hinastinpi Jesusmanta willakurqaku. Kikin Señormi paykunata yanaparqa willakusqankuta *milagrokunawan valechispan.)

JESUCRISTOMANTA LUCASPA QELLQASQAN

Lucasqa Jesumantaqa willakun manam Israelpa mirayninkunata salvananpaq hamusqa-llanmantachu aswanqa enteron kay pachapi runakunata salvananpaq hamusqanmantam.

Kay libroqa pusaq parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesuspa vidanmanta Lucaspa tapukachakusqanmanta (1:1-4).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Bautizaq Juanpa nacesqanmanta, Jesuspa nacesqanmanta hinaspa warma kasqanmanta (1:5-2:52).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Bautizaq Juanpa imakunam rurasqanmanta (3:1-20).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jesuspa bautizasqa kasqanmantawan Diablopa pruebasqan kasqanmanta (3:21-4:13).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Galilea lawpi Jesuspa rimasqanmanta hinaspa rurasqankunamanta (4:14-9:50).

Soqta kaq parteñataqmi willakun Galilea lawmanta Jerusalem llaqtaman chulla kutillataña risqanmanta (9:51-19:27).

Qanchis kaq parteñataqmi willakun semanallaña kawsaspan ñakarisqanmantawan wañukusqanmanta (19:28-23:56).

Pusaq kaq parteñataqmi willakun kawsarimuspan discipulonkunaman rikurisqanmantawan hanaq pachaman kutikusqanmanta (24).

Kay libropiqa sutillam Jesuspa kuyakuynin wakchakunapaq, ñakariqkunapaq hinaspa despreciasqa runakunapaq. Willakuntaqmi runakuna kusikuy tarisqankumantapas. Kusikurqakum Jesuspa nacesqanwan, wañukuspapas kawsarimusqanwan. Kay librollapim tarikun iskay sumaqlaña rikchanachiykuna: Huknin rikchanachiymi willakun runamasinta Samaria llaqtayoc runa yanapaykusqanmanta (10:25-37). Hukninñataqmi kachkan ripukuspapas taytanman kutikamuq churimanta (15:11-32). Kay libroqa willakuntaqmi imaynam Diosta mañakunamantapas, Chuya Espiritumantapas, huchakuna pampachanamantapas hinaspa Jesusta yanapaq warmikunamantapas.

Libropa qallariyninmanta

1 ¹⁻³Ancha kuyasqay Teofilo, qallariyninmanta rikuyq allin noticia willakuqkunam willakurqaku ñoqayku ukupi imakunam pasakusqanmanta. Chay imam pasakusqanmantaqa achkaqñam qatinasninpi qellqaypi rirqaku. Ñoqapas qallariyninmanta sumaqta yachaykuspaymi qellqamuyki ⁴chaynapi uyarisqaykikunaqa cheqap kasqanta astawanraq yachaykunaykipaq.

Zacariasman *Angel rikuriyusqanmanta

⁵Judea lawpi Herodes rey kachkaptinmi *sacerdote karqa Abiaspa castanmantata Zacarias. Warmin Elisabetñataqmi karqa sacerdote Aaronpa mirayninmanta kaq.

⁶Warmi-qarim paykunaqa Diospa qayllanpi allin ruraq karqaku, Señorpa lliw kama-

chikuyninkunatam leyninkunatawan kasukuqku. ⁷Paykunaqa mana churi-wawayoqmi karqaku Elisabet mana wachakuq kasqanrayku. Yuyaqkamañam paykunaqa karqaku.

⁸Huk punchawmi sacerdotekunapa rurananman hina Zacariasman tuparurqa Templopi serviy. ⁹Sacerdotekuna sortearuptinmi Zacariasman tuparurqa Señorpa temponpi santuarioman yaykuspan incienso kañay. ¹⁰Inciensoa kañanankamañataqmi hawapi runakuna Diosta mañakuchkarqaku. ¹¹Paymanmi rikuriykurqa Señorpa angelnin incienso kañananku *altarpa *alleq lawninpi sayaykuspa. ¹²Zacariasñataqmi mancharikuruspan mana imanakuytapas atirqachu. ¹³Chaymi angelñataq nirqa:

—Ama manchakuychu Zacarias. Mañakusqaykitam Dios uyariykun, warmiki Elisabetmi wachakunqa qari wawata, paytam Juanwan sutichanki. ¹⁴Qamqa ancha-anchatam kusikunki. Paypa nacesqanwanqa achkaqtaqmi kusikunqaku. ¹⁵Payqa Diospa qayllanpipas reqsisqam kanqa. Amam vinotaqa nitaq ima poqosqa aqatapas mallinqachu. Nacesqanmantapunim payqa Chuya Espiritupa huntasqan kanqa. ¹⁶Israelpa miraynin-kunatam achkallataña Señor Diosninkuman kutirichinqa. ¹⁷Señorpa ñawpaqnintam ringa Elias hina Diospa Espiritunwan chaynataq atiyinwan ruraspa chaynapi tayta-makunata churi-wawankunawan allinyachinanpaq hinaspa mana kasukuqkunatapas kasukuyman churananpaq. Runakunapa sonqontam alistanqa Señorta chaskinankupaq.

¹⁸Hinaptinmi Zacariasñataq angelta tapurqa:

—¿Nisqaykikuna cheqap kasqantaqa imaynatataq yachasaq? Ñoqaykuqa llum-pay yuyaqañam kaniku —nispa.

¹⁹Chaymi angelñataq nirqa:

—Diospa qayllanpi servikuq Gabrielmi ñoqaqa kani, paymi kachamuwarqa allin noti-ciata qanman willanaypaq. ²⁰Nisqaykunata mana creesqaykiraykum kunanmanta mana rimaq kanki churiki nacemunankama. Chay punchawpim kay nisqaykuna cumplikunqa.

²¹Runakunañataqmi extrañasqallaña hawa lawpi suyarqaku santuariomanta manaña lloqsirimuptin. ²²Unaymantaña lloqsiramuspan paykunata mana rimapa-yaptinmi musyarurqaku santuariopi revelacion chaskiramusqanmanta. Manaña rimayta atispanmi señasllawanña paykunata entiendechirqa.

²³Templopi servikuynin tukuruuptinmi wasinmanña kutikurqa. ²⁴Chay punchawkuna pasaruptillanmi warmin Elisabet wiksayakuruspan manaña wasin-manta lloqsirqachu pichqa killakama, paymi nirqa:

²⁵—Kunanmi Señor kuyakuyninpi kaynata ruraruwan chaynapi runakuna ma-naña despreciawanapaq —nispa.

Jesuspá nacenánmanta angelpa willakusqanmanta

²⁶Elisabet soqta killa wiksayakusqan hawañam Dios kacharqa angel Gabrielta Galilea lawpi Nazaret llaqtaman ²⁷Chaynapi Maria sutiyoq doncella sipasta watukamunanpaq. Paymi Joseywan casarakunanpaq rimanakusqaña karqa. Joseyqa Rey Davidpa miray-ninmanta kaqmi karqa. ²⁸Mariapa wasinman angel yaykuykuspanmi nirqa:

—Rimaykullayki Diospa favorecesqan Maria, Señormi qanwan kachkan —nispa.

²⁹Angelpa rimaykusqanta uyariykuspanmi mana imanakuytapas atispan sonqo-llanpi tapukurqa chay rimaykusqanmanta. ³⁰Angelñataqmi niykurqa:

—Ama manchakuychu Maria, Diospa favorecesqanmi karunki. ³¹Wiksayakus-paykim wachakunki qari wawata, paytam sutichanki Jesuswan. ³²Ancha reqsisqa kaspanmi hanaq pachapi Diospa Churinwan sutichasqa kanqa. Señor Diospunim

rey kananpaq churanqa ñawpaq abuelon Davidta hina. ³³Israel naciontam wiñaypaq gobiernanqa, gobiernonqa manam tukunqachu —nispa.

³⁴Hinaptinmi Mariañataq tapurqa:

—Manaraq qariwan kachkaspayqa ñimaynataq wawayoqqa kayman? —nispa.

³⁵Chaymi angelñataq nirqa:

—Chuya Espiritu qanman hamuptinmi hanaq pachapi Diospa atiyin puyu hina pampaykusunki. Chayraykum Diospa sapaqchasqan naceq wawapas sutichasqa kanqa Diospa Churinwan. ³⁶Qolloq nisqanku aylluyki Elisabetpas yuyaqaña kachkaspapas soqta killañam qari wawata wiksayakurun. ³⁷Diospaqqa manam imapas sasaqa kanchu —nispa.

³⁸Mariañataqmi nirqa:

—Nisqaykipi hinayá ñoqawan rurasqa kachun. Señorpa sirvientallanmi ñoqaqa kani —nispa.

Hinaptinmi angel pasakurqa.

Elizabetta Maria watukamusqanmanta

³⁹Mariañataqmi chay punchawkunallapi chaylla rirqa Judea lawpa orqonpi kaq llaqtaman. ⁴⁰Zacariaspa wasinman yaykuykuspanmi Elizabetta rimaykurqa. ⁴¹Rimaykusqanta uyariruptillanmi Elisabetpa wiksanki wawa kuyurirurqa. Elizabetman Chuya Espiritu huntaykuptinmi ⁴²kusikuymanta qaparispa Mariata nirqa:

—Wakin warmikunamanta astawan favorecesqam qamqa kanki. Diospa favorecesqantaqmi wachakunayki wawapas. ⁴³¿Pitaq ñoqaqa karqani Señorniypa maman kachkaspayki watukamuwanaykipaqqa? ⁴⁴Rimaykuwasqaykita uyariruptillaymi wiksaypi wawa kusikuymanta kuyurirurqa. ⁴⁵Creesqaykiraykum qamqa ancha kususqa kanki. Señormi nisqankunata ruranqa —nispa.

⁴⁶Mariañataqmi nirqa:

Ukuymantam Señorta alabani.

⁴⁷Sonqoypas Salvaqniy Diosraykum anchallataña kusikuchkan,

⁴⁸kay humilde sirvientan nanachikuwasqanmanta.

Kunanmantaqa runakunach ñoqamanta ninqa:

“Mayna kususqam payqa” nispa,

⁴⁹chaynataqa ninqaku atiyiniyoq Dios

admirakuypaq kaqkunata rurapuwasqanraykum.

Chuyay-chuyaymi payqa.

⁵⁰Payqa wiñaypaqmi kuyapayan respetaqninkunataqa.

⁵¹Atiyinwanmi admirakuypaq kaqkunata rurarqa.

Orgulloso runakunatam yanqaman churarurqa.

⁵²Munaychakuqkunatam gobiernasqankumanta wischururqa.

Humillakuqkunatañataqmi hatuncharqa.

⁵³Yarqaymanta kaqkunatam saksaykachirqa.

Apukunatañataqmi mana imayoqta kutirichirqa.

⁵⁴Llakipayakuyninta mana qonqaruspanmi

serviqnin Israel runakunata yanaparqa,

⁵⁵Chaynataqa rurarqa ñawpaq abuelonchik Abrahanman prometesqanman hinam hinaspa mirayninkunamanpas wiñaypaq prometesqanman hinam.

⁵⁶ Mariam Elizabetwan yaqa kimsa killa karispan wasinman kutikurqa.

Bautizaq Juanpa nacesqanmanta

⁵⁷ Wachakunan tiempo cumplikuruptinmi Elisabet wachakururqa qari wawanta.

⁵⁸ Elisabetta Señor Dios favorecesqanta yacharuspankum vecinonkunawan ayllunkuna kusikurqaku. ⁵⁹ Pusaq punchawninpi wawata *señalachispankum taytan Zacariaspa sutinwan sutichayta munarqaku. ⁶⁰ Hinaptinmi chay wawapa maman nirqa:

—Juanmi sutinga kanqa —nispá.

⁶¹ Chaymi payta nirqaku:

—Aylluykikunapiqa manam pipas Juan sutiyoqqa kanchu —nispá.

⁶² Wawata sutichananpaq taytanta señaschaspa tapuptinkuñaataqmi ⁶³ pizar-rachata mañaykuspan qellqarqa “Juanmi sutinga” niqta. Chaymi llapallanku admirakurqaku. ⁶⁴ Chay ratollapim Zacariaspa rimariruspan Diosta alabarqa. ⁶⁵ Chaykuna pasakusqanwanmi vecinonkuna llumpay mancharisqallaña karqaku. Judea law orqokunapi kaqkunapas lliwmi willanakururqaku. ⁶⁶ Chaykunata llapa-llan uyariqkunapas sonqollankupim yuyaymanarqaku:

—¿Imaraq kay wawaqa kanqa? —nispá.

Chay wawataqa Señormá favorecerqa.

Diosta Zacarias alabasqanmanta

⁶⁷ Juanpa taytan Zacariasman Chuya Espiritu huntaykuptinmi rimarirqa:

⁶⁸ Israelpa Diosnin Señorqa alabasqayá kachun.

Payqa hamurqa runankunata salvaykunapaqmi.

⁶⁹ Atiyniyóq Salvaqninchiktam hatarirachin serviqnin Davidpa mirayninmanta.

⁷⁰ Payqa hatarirachin payllapaqña sapaqchasqankunawan ñawpaqmantaraq willachisqanpi hinam,

⁷¹ payqa hatarirachin enemigonchikkunamanta salvawananchikpaqmi hinaspa llapallan cheqniqninchikkunamantawan salvawananchikpaqmi.

⁷² Chaynataqa rurachkan ñawpa abuelonchikkunata llakipayarikuspanmi hinaspa paykunapa contrato rurasqanta yuyarisanpi.

⁷³ Ñawpa abuelonchik Abrahammanmi juraspan Dios prometerqa

⁷⁴ enemigonchikkunamanta libraykuwananchikpaq chaynapi mana manchakuspa payta servinanchikpaq,

⁷⁵ Diosllapaqña kawsaspa, paypa

qayllanpi allinta ruraspa

sapa punchaw kawsananchikpaq.

⁷⁶ Yaw wawa, qamñataqmi hanaq pachapi kaq Diosmanta willakuqwan sutichasqa kanki.

Señorpa ñawpaqnintam rinki

paypa hamunan ñanta allichanaykipaq.

⁷⁷ Rinkiqa runankunaman salvasqa kanankumanta willakunaykipaqmi chaynapi huchankumanta pampachasqa kanankupaq.

⁷⁸ Diosninchikmi kuyapayawaspanchik hinaspa llakipayawaspanchik hanaq pachamanta qoykuwanchik mosoq punchawpi kanchariyta

⁷⁹ chaynapi tutayaypi kaqkunatawan, sinchi tutayaypi *yachaqkunata kanchariykunanpaq, chaynapitaq ñoqanchiktapas hawkallata kawsachiwananchikpaq.

⁸⁰ Juan wiñaptinmi yuyayninpas huntarqa, chunniqpim *yacharqa Israel runa-kunaman reqsichikunankama.

Jesuppa nacesqanmanta

(Mt 1:18-25)

2 ¹ Chay punchawkunapim Rey Cesar Augusto kamachikurqa llapallan llaqtakunapi runakuna yupasqa kanankupaq. ² Kay punta kaq censoqa karqa Siria lawpi Cirenio prefecto kachkaptinmi. ³ Chayraykum sapakama rirqaku nacesqanku llaqtaman padronachikunankupaq. ⁴ Chaymi Davidpa castanmanta kasqanrayku Josey rirqa Galilea lawpi Nazaret llaqtamanta Judea lawpi Belen llaqtakama. Davidqa Belen llaqtayoqmi karqa. ⁵ Joseyqa rirqa padronachikunankupaqmi warmin kananpaq rimapayasqaña Mariapiwan. Mariaqa wiksayoqñam kachkarqa. ⁶ Belenpi kachkaptinkum Mariapa wachakunan punchaw chayaramuptin ⁷ wachakururqa piwi qari wawanta. Samakuna wasipi mana campo kaptinñataqmi pañalkunawan maytuykuspan animalman qarana artesapi siriykachirqa.

Michikunaman Angelkunapa willasqanmanta

⁸ Chay Belen llaqtapa hichpan purunpim karqa michikuna. Paykunam ove-jankuta tuta cuidachkarqaku. ⁹ Paykunamanmi qonqaymanta Señorpa angelnin rikuriykurqa muyuriqninkuta kancharistin. Michikuna anchallataña manchari-kuruptinmi ¹⁰ paykunata angel nirqa:

—Ama manchakuychikchu, llaqa runa kusikunaykichikpaqmi allin noticiata apamuchkaykichik. ¹¹ Salvaqnikichikmi nacerapusunkichik Davidpa llaqtanpi. Payqariki Cristo Señormi. ¹² Sutillam qellpusqa wawachata tariykunkichik animalman qarana artesapi siriykachisqata.

¹³ Angel rimayta tukuruptillanmi achkallaña angelkuna hanaq pachamanta rikuriykanurqa hinaspa Diosta alabasma takirqaku:

¹⁴ ¡Diosyá hanaq pachapi alabasma kachun!

Kay pachapipas Diospa favorecesqan runakunapaqyá hawkayay kachun.

¹⁵ Angelkuna hanaq pachaman kutikuptinkum michikuna ninakurqa:

—Belen llaqtaman rispanchikyá yachamusunchik Señorpa imam willachiwasqanchikmanta.

¹⁶ Chaylla pasaspankum tariykurqaku Mariatawan Joseyta chaynataq uywaman qarana artesapi siriykachisqa wawatapas. ¹⁷ Qawaykuspankum willakurqaku wawaman-ta angelpa tukuy nisqanta. ¹⁸ Chaymi llaqa uyariqkuna admirakurqaku michikunapa willakusqankuwan. ¹⁹ Mariañataqmi chaykunata sonqollanpi hatallispa yuyaymanarqa. ²⁰ Michikunam uyarisqankuman hina tukuy ima pasakusqanta yachaykuspanku hinaspa qawaykuspanku kutikurqaku Diosta alabastin hinaspa hatunchastin.

Wawa Jesusta Diosman presentasqankumanta

²¹ Pusaq punchawninmanmi wawata *señalaspamku Jesuswan suticharqaku. Chay sutitaqa angelmi Mariaman willarqa manaraqpas wiksayakuchkaptin.

²² Moisespa kamachisqanman hina wachakuqkunapa limpiakunan punchawkuna cumplikuruptinmi wawata Jerusalen llaqtaman aparqaku Señorman presentanankupaq.

²³ Señorpa leyninpi nichkan: “Punta naceq llapallan qari wawaqa Señorpaq sapaqchasqam kanqa” nispá. ²⁴ Rispankum animalta wañuchispanku Señorta adorarqaku. Paypa leyninpi isqay qoñukuna otaq isqay mallqo palomakuna wañuchinankumanta nichkan.

²⁵ Jerusalen llaqtapim *yacharqa Simeon sutiyoq runa, payqa Diosta adoraq kaspanmi allin ruraq karqa. Payqa Israel nacion librasqa kanantam suyachkarqa. Payqa Chuya Espiritupa huntasqan runam karqa. ²⁶ Paymanmi Chuya Espiritu revelarqa Señorpa kachamusqan Cristota rikuykuspaña wañukunanpaq. ²⁷ Chuya Espiritupa kallpanchasqanmi temploman rirqa. Chaymanmi Jesuspa tayta-maman wawata aparqaku leyman hina paypaq ruranankupaq. ²⁸ Hinaptinmi wawata Simeon marqarikuykuspan Diosta alabarqa:

²⁹ Señorlláy, kunanqa hawkallayá wañukusaqña.

Serviqnikiman prometewasqaykim cumplikurunña.

³⁰ Salvaqniyku kachamusqaykitam rikuykuniña.

³¹ Paytam llaqa runakunapa qayllanpi churaykunki.

³² Payqa kancharinqam mana Israel castamanta kaqkunatapas.

Payraykutaqmi hatunchasqa kanqa Israel runaykikunapas.

³³ Wawa Jesusmanta Simeonpa tukuy nisqankunata uyariykuspan tayta-maman admirasqallaña karqaku. ³⁴ Diospa bendicionninta Simeon mañakuspanmi Jesuspa maman Mariata nirqa:

—Kay wawam Israel runakunapaq kanqa wakin urmananpaq wakinñataq sayarinanpaq. Diospa munasqanta qawachiptinmi paypa contranpi rimanqaku.

³⁵ Chaynapim achkaq runapa piensasqan yachasqa kanqa. Tukuy kaykunam espadapa tuksisqan hina sonqoykita nanachinqa.

³⁶ Chaypitaqmi kachkarqa Aserpa mirayninmanta kaq Fanuelpa churin ancha yuyaqña Anapas, payqa karqa Diosmanta willakuqmi. Sipas kayninpi casarakuspanmi qanchis watalla qosanwan karqa. ³⁷ Pusaq chunka tawayoq wataña viuda kaspanmi templomanta mana lloqsiqchu, tuta punchaw Señorta servispanmi ayunaq hinaspa mañakuq. ³⁸ Anapas chay horallapi rikuriykamuspanmi Diosta alabasan wawa Jesusmanta willakuyta qallaykurqa Jerusalenpi libre kanankupaq llapallan suyaqkunaman.

Joseywan Maria Nazaret llaqtaman kutikusqankumanta

³⁹ Señorpa leyninpi kamachisqankunata cumpliruspam kutikurqaku Galilea lawpi Nazaret llaqtankuman. ⁴⁰ Chaypi wawa wiñaptinmi kallpanpas chaynataq yachayninpas huntarqa. Diosmi paytaqa anchallataña favorecerqa.

Warmá Jesus templopi tarikusqanmanta

⁴¹ Jerusalenpi Pascua Fiestamanmi watan-watan tayta-maman riqku. ⁴² Chunka isqayniyoq watanpiña Jesus kaptinmi costumbrenkuman hina fiestaman Jerusalenta rirqaku. ⁴³ Fiesta tukuyta kutichkaptinkuñam tayta-mamanpa mana yachasqanta

warma Jesusqa qeparurqa Jerusalenpi. ⁴⁴Kutiqmasinkunawan risqanta creespankum huk punchaw puriytaña rispanku tapukurqaku ayllunkunatawan reqsisqankunata.

⁴⁵Mana tarispankuñataqmi Jerusalen laqtaman kutirirqaku chaypi maskanankupa.

⁴⁶Kimsa punchawmantañam templopi tarirurqaku, Diospa leynin yacha-chiqkunata uyarispan hinaspa tapuspan paykunawan tiyachkaqta. ⁴⁷Llapa uyariqninkunam admirakurqaku yachasqanwan hinaspa contestasqanwan. ⁴⁸Tayta-maman qawaykuspanmi admirakurqaku. Chaymi maman nirqa:

—Wawalláy ¿imanasqamá kaytaqa rurawankiku? Taytaykiwan ñoqam llakisqa-llaña maskamuchkaykiku —nispa.

⁴⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Imanasqataq maskawarqankichik? ¿Manachu yacharqankichik Taytaypa asuntunkunapi kanayta? —nispa.

⁵⁰Chayna nisqantaqa manamá entienderqakuchu.

⁵¹Nazaretman paykunawan kutispanmi chaypi *yacharqa paykunata kasukuspan. Mamanñataqmi tukuy chaykunataqa sonqollanpi yuyaymanarqa. ⁵²Jesusñataqmi yuyay-ninpiipas hinaspa sayayninpiipas wiñarqa Diostapas chaynataq runakunatapas agradastin.

Bautizaq Juanpa purunpi willakusqanmanta

(Mt 3:1-12. Mr 1:1-8. Jn 1:19-28)

3 ¹Rey Tiberio Cesar chunka pichqayoq wataña gobiernachkaptinmi prefec-tokuna hina karqa Judea lawpi Poncio Pilato, Galilea lawpi Herodes, Iturea hinaspa Tracnite lawpi Herodespa wawqen Felipe, Abilinia lawpiñataq Lisantias.

²Anaspiwan Caifasñataqmi karqa *sacerdotekunapa jefenkuna, chay punchawkuna-pim Zacariaspa churin Juanta purunpi kachkaptin Dios kamachirqa willakunanpaq.

³Juanmi Jordan Mayupa muyuriqninkunaman rispan runakunaman willarqa:

—Huchaykichikmanta wanakuspayá bautizachikuychik chaynapi Dios pampa-chasunaykichikpaq —nispa.

⁴Kaykunaqa sucedekurqa Diosmanta willakuq Isaiaspa qellqasqanpi hinam. Paymi qellqarqa:

Huk runam purunpi qaparispa rimachkan:

“Señorpa hamunan ñanta allichaychik.

Paypa purinanta derechaychik.

⁵Llapa wayqokunam huntachisqa kanqa.

Orqokunawan moqokunam pampayachisqa kanqa.

Qewi-qewi ñankunam derechasqa kanqa.

Ranra ñankunapas limpiasqataqmi kanqa.

⁶Lliwmi rikunqa Diosmanta hamuq salvaqninchikta.”

⁷Bautizachikunankupaq riq runakunatam Juan nirqa:

—Culebrapa miraynin kaqla runakuna ¿pitaq willasurqankichik hamuq castigomanta ayqenaykichikpaq? ⁸Huchaykichikmanta wanakuspaykichikyá qawa-chikuychik vidaykichik tikrasqa kasqanta. Amayá niychikchu: “Ñoqaykuqa kaniku Abrahampa mirayninmi” nispaqa. ¡Dios munaspanqa kay rumikunamantapas Abra-hampa miraynintaqa hatarichinmanmi! ⁹Hachaqa listoñam kachkan sachakunata sapinmanta kuchunapaq. Mana allin ruruq sachataqa kuchuspam ninaman wischuna.

¹⁰ —Chaynaqa ċimatataq rurasaku? —nispa runakuna tapuptinmi ¹¹ Juanñataq nirqa:

—Camisaykichik iskay kaptinqa huknintayá qoykuychik mana camisayoqman. Mikuynikichik kaptinpas chaynatayá ruraychik —nispa.

¹² Bautizachikuy munaq *impuesto cobraqkunapas tapukurqakum:

—Yachachikuq, ñoqaykuqa ċimatataq rurasaku? —nispa.

¹³ Juanmi nirqa:

—Leypa kamachisqallantayá cobraychik —nispa.

¹⁴ Soldadokunapas tapuptinmi nirqa:

—Amayá pitapas manchachispaqa nitaq yanqamanta tumpaspaqa imantapas qechuychikchu. Pagasusqaykichikwanyá contentakuychik —nispa.

¹⁵ Runakunam piensarqaku Bautizaq Juanqa Cristo kasqanta chaymi nirqaku:

—¿Paychuch Cristo kanman? —nispa.

¹⁶ Chaymi llapallankuman Juan nirqa:

—Ñoqaqa yakullawanmi bautizaykichik, qepay hamuqmi ichaqa Chuya Espirituwan bautizasunkichik ninawan hina. Payqa ancha atiyniyoqmi chaymi *usutanpa watullan-tapas mana paskaq hinachu kani. ¹⁷ Paymi trigo wayrachiq hina runakunata juzganqa, wayrachinan palaqa makinpiñam kachkan pajamanta trigota chuyananaq, trigonta taqeman apaykuspanmi pajantañataq kañanqa mana amachay atina ninapi —nispa.

¹⁸ Juanqa chayna palabrakunawan kallpanchaspanmá runakunaman allin noticiata willarqa. ¹⁹ Rey Herodestapas qaqcharqam wawqen Felipepa warmin Herodiaswan casarakusqanmanta hinaspa tukuy mana allin rurasqankunamanta.

²⁰ Herodesqa aswanraqmi mana allinta rurarqa Juanta carcelarachispa.

Jesusta Juan bautizasqanmanta

(Mt 3:13-17. Mr 1:9-11)

²¹ Juan runakunata bautizachkaptinmi Jesuspas paywan bautizachikurqa. Chay rato-pi Jesus mañakuchkaptinmi hanaq pacha kicharikuykuptin ²² Chuya Espiritu sutillata paloma hina Jesuspa hawanman tiyaykurqa. Hinaptinmi hanaq pachamanta nimurqa:

—Qanmi kanki kuyasqay Churiy, qamraykum kisisqa kachkani —nispa.

Jesusa abuelonkunamanta

(Mt 1:1-17)

²³ Runakunaman yachachiyta Jesus qallaykuspanmi yaqa kimsa chunka watanpiña karka. Joseypa churin kasqantam creerqaku. Joseyqa Eliypa churinmi karka. ²⁴ Eliyñataq Matatpa, Matatñataq Leviypa, Leviyñataq Melquipa, Melquiñataq Janapa, Janaña-taq Joseypa, ²⁵ Joseyñataq Matatiaspa, Matatiasñataq Amospa, Amosñataq Nahumpa, Nahumñataq Eslipa, Eslinñataq Naqai. ²⁶ Nagaiñataq Maatpa, Maatñataq Matatiaspa, Matatiasñataq Semeipa, Semeiñataq Joseypa, Joseyñataq Judapa, ²⁷ Judañataq Joanapa, Joanañataq Resapa, Resañataq Zorobabelpa, Zorobabelñataq Salatielpa, Salatielñataq Neripa, ²⁸ Neriñataq Melquipa, Melquiñataq Adipa, Adinñataq Cosampa, Cosamñataq Elma-dampa, Elmadamñataq Erpa, ²⁹ Eriñataq Josueypa, Josueyñataq Eliezerpa, Eliezerñataq Jorimpa, Jorimñataq Matatpa, ³⁰ Matatñataq Leviypa, Leviyñataq Simeonpa, Simeonñataq Judapa, Judañataq Joseypa, Joseyñataq Jonanpa, Jonanñataq Eliaquimpa, ³¹ Eliaquim-ñataq Meleapa, Meleañataq Mainanpa, Mainanñataq Matatapa, Matatñataq Natanpa, ³² Natanñataq Davidpa, Davidñataq Isaipa, Isaiñataq Obedpa, Obedñataq Boozpa, Boozña-

taq Salapa, Salañataq Naasonpa, ³³Naasonñataq Aminadabpa, Aminadabñataq Arampa, Aramñataq Esrompa, Esromñataq Farespa, Faresñataq Judapa. ³⁴Judañataq Jacobpa, Jacobñataq Isaacpa, Isaacñataq Abrahampa, Abrahamñataq Tareypa, Tareyñataq Nacorpa, ³⁵Nacorñataq Serugpa, Serugñataq Ragaupa, Ragauñataq Pelegpa, Pelegñataq Heberpa, Heberñataq Salapa, ³⁶Salañataq Cainanpa, Cainanñataq Arfaxadpa, Arfaxadñataq Sempa, Semñataq Noeypa, Noeyñataq Lamecpa, ³⁷Lamecñataq Matusalenpa, Matusalenñataq Enocpa, Enocñataq Jaredpa, Jaredñataq Mahalaleelpa, Mahalaleelñataq Cainanpa, ³⁸Cainanñataq Enospa, Enosñataq Setpa, Setñataq Adanpa, Adanñataq Diospa unanchasqan.

Jesusta Diablo tentasqanmanta

(Mt 4:1-11. Mr 1:12-13)

- 4** ¹Chuya Espiritupa huntasqan Jordan Mayumanta Jesus kutichkaptinmi payta Chuya Espiritu pucharurqa purunman. ²Chaypim tawa chunka punchawpuni diablopa tentasqan karqa, chay punchawkunapi mana imatapas mallisqanraykum yarqarachikurqa. ³Chaymi diablo nirqa:
—Diospa Churin kaspaykiqa kay rumitayá kamachiy tantayarunanpaq —nispa.
⁴Hinaptinmi Jesus nirqa:
—Bibliam nin: “Runaqa kawsanqa manam mikuyllawanchu” nispa.
⁵Chaymi alto orqoman diablo pucharuspan ratochalla qawariykachirqa kay pachapi llapallan nacionkunata. ⁶Hinaspan nirqa:
—Ñoqam qosqayki atiyta kay nacionkunata gobiernanaykipaq chaynataq sumaqlaña kaynintapas. Ñoqam chaskirqani kay atiytaqa, munasqaymantaqmi pimanpas ñoqaqa qoyman. ⁷Tukuy kaykunaqa qampam kanqa ñawpaqniypi qonqorakuptikiqa —nispa.
⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:
—Bibliam nin: “Señor Diosllaykitam adoranki, payllatataqmi servinkipas” nispa.
⁹Jerusalenman diablo pucharuspanñataqmi templopa hawanpi sayaykachispan nirqa:
—Diospa Churin kaspaykiqa kaymanta pawaykuy. ¹⁰Bibliam nin:

“Qamraykum Dios kamachinqa
angelninkunata waqaychaykusunaykipaq.

- ¹¹Paykunam hapisunki rumiman
chakikita mana takakunaykipaq” nispa.

- ¹²Jesusñataqmi nirqa:

—Bibliam nin: “Amam pruebaman churankichu Señor Diosnikitaqa” nispa.

- ¹³Chaykunawan tentaruspanmi diablo asurikurqa huk punchawkama.

Galilea lawpi Jesus willakusqanmanta

(Mt 4:12-17. Mr 1:14-15)

- ¹⁴Chuya Espiritupa kallpanchasqan Galilea lawman Jesus kutiruptinmi lliw laqtakunapi paymanta rimarqaku. ¹⁵*Huñunakunanku wasipi yachachiptinmi llapallanku alabaqku.

Nazaret llaqtapi Jesus yachachisqanmanta

(Mt 13:53-58. Mr 6:1-6)

¹⁶*Yachasqan Nazaret llaqtaman Jesus kutiruspanmi *samana punchawpi costumbrenman hina *huñunakunanku wasiman yaykuykurqa. Bibliata leenanpaq sayariykuptinmi
¹⁷Diosmanta willakuq Isaiaspa libronta qoykurqaku chaymi kichaykuspa leerqa:

¹⁸ Señor Diospa Espiritunmi ñoqapi kachkan.

Paymi aceitewan talliwaspan sapaqchawarqa.

Wakchakunaman allin noticiata willanaypaqmi sapaqchawarqa.

Presochasqa kaqkunaman willaspay libranaypaqmi kachamuwarqa.

Ñawsakunata qawarichinaypaqmi kachamuwarqa.

Ñakarichisqakunata libranaypaqmi kachamuwarqa

¹⁹ chaynapi Señor Diospa agradonpaq watamanta willakunaypaq.

²⁰Librota wichqaykuspan dirigeqman haywaykuspanñataqmi tiyaykurqa. Huñunakuqkuna qawarayaptinmi ²¹paykunata nirqa:

—Uyarisqaykichikpi hinapas kunanmi kay palabrakuna cumplikurun —nispa.

²²Sumaqllaña nisqankunata uyarispankum llapallanku admirasqallaña Jesusmanta allinta rimaspanku ninakurqaku:

—¿Payqa manachum Joseypa churin? —nispanku.

²³Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Nisqankupi hinapas ichapas niwankichikman: “Yaw hampiq, kikikirraq ham-pikaramuy, Capernaum llaqtapi rurasqaykita hinayá kay llaqtapipas ruray” nispa.

²⁴—Cheqaptapunim nikichik, llaqtanpiqa manam allin chaskisqachu Diosmanta willakuq runaqa. ²⁵Diosmanta willakuq Eliaspa punchawninkunapim mana paraptin muchuy karqa kimsa wata parten. Chay watakunapi achkallaña viudakuna Israel nacionpi kachkaptinpas, ²⁶manamá paykunamanchu Eliasqa kachasqa karqa, payqa kachasqa karqa Sidon law Sarepta llaqtapi *yachaq viudallamanmi. ²⁷Eliseopa tiemponpi achkallaña *leprawan onqoqkuna Israel nacionpi kachkaptinpas, manam paykunachu sanoyachisqaqa karqaku aswanqa Siria nacionmanta kaq Naamanllam.

²⁸Chayta uyariuspankum *huñunakunanku wasipi lliw runakuna anchallataña rabiururqaku. ²⁹Hatariruspankum Jesusta aysarurqaku llaqtapa hawa lawninpi qaqa patankama chaymanta tanqaykunankupaq. ³⁰Payñataqmi chawpinkumanta pasakurqa.

Demonioyoq runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 1:21-28)

³¹Galilea lawpi Capernaum llaqtaman chayarusanmi *huñunakunanku wasipi yachachirqa *samana punchawpi. ³²Atiywan rimasqanta uyarispankum runakuna admirakurqaku.

³³Huñunakunanku wasipim kachkarqa demonioyoq runa, paymi qaparispan nirqa:

³⁴—Yaw Nazaret llaqtayoq Jesus ¿imatataq munanki ñoqaykuwan? ¿Ñakari-chiwanaykikupaqchu hamurqanki? Ñoqaqa yachanim pim kasqaykita, qamqa Diosmanta hamuspa mana huchayoqmi kanki.

³⁵Jesusñataqmi demoniota qaqchaspan nirqa:

—Upallay hinaspa lloqsiy kay runamanta —nispa.

Chaymi demonioñataq runakunapa chawpinman chay runata wikutiruspan mana imanaspalla lloqsirurqa. ³⁶Runakunañataqmi admirakuspanku ninakurqa: —¿Imataq kayqa? iMunayninwan hinaspa atiyinwan kamachiptinmi demoniokunapas lloqsin! —nispa.

³⁷Hinaptinmi Capernaumpa muyuriqnin llaqtakunapi paymanta anchallataña rimaqku.

Pedropa suegranta Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:14-15. Mr 1:29-31)

³⁸Jesusmi *huñunakunanku wasimanta lloqsispan Simonpa wasinman rirqa. Chayman yaykuykuptinmi Simonpa suegran sinchi calenturawan kachkasqa chaymi Jesusta ruegakurqaku. ³⁹Jesus asuykuspanmi calenturata qaqcharurqa hinaptinmi calentura chinkarurqa. Chaypunilla hatariruspanmi paykunata servirqa.

Achka onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:16-17. Mr 1:32-34)

⁴⁰Inti seqaykuytaña tukuy rikchaq onqoyniyuqkunata Jesusman pusaramup-tinkum makinta sapakamaman churaykuspan sanoyarachirqa. ⁴¹Achkaqmantam demoniokunapas qaparillawanña lloqsirqa:

—Qamqa kanki Diospa Churinmi —niskanku.

Jesusmi ichaqa demoniokunata qaqchaspa mana dejarqachu paymanta rima-nankuta, paykunaga yacharqam payqa Cristo kasqanta.

Galilea lawpi willakustin Jesus purisqanmanta

(Mr 1:35-39)

⁴²Achikyaramuptinmi chunniqman Jesus pasakurqa hinaptinmi runakuna maskaspan-ku tarirurqaku. Hinallapi kananpaq harkayta munaptinkum ⁴³paykunata Jesus nirqa:

—Diospa munaychakusqanmanta allin noticiataqa wakín llaqtakunapipas wil-lakunaymi, chaypaqmi ñoqataqa kachamuwarqa —nispa.

⁴⁴Chaymi Jesusqa judiokunapa huñunakunan wasikunapi willakustin purirqa.

Jesus kamachiptin achkallataña challwarusqankumanta

(Mt 4:18-22. Mr 1:16-20)

5 ¹Genesaret otaq Galilea Qochapa patanpi Jesus kachkaptinmi paytapas kichki-
chanankukama runakuna huñunakaramurqa Diospa palabrantayarinankupaq.

²Jesusmi iskay botekunata qochapa patanpi rikururqa. Challwirukunam botenku-manta lloqsispa mallankuta mayllachkarqaku. ³Jesusmi Simon Pedropa botenman yaykuykuspan payta ruegakurqa uku lawman tanqariykunapay chaymi bote-pi tiyaykuspan runakunata yachachirqa. ⁴Rimayta tukuruspanñataqmi Simonta nirqa:

—Uku lawman boteta yaykuchispa mallaykichikkunawan challwamuychik —nispa.

⁵Chaymi Simonñataq nirqa:

—Señor, tukuy tutam challwarqaniku, manam chullallatapas hapirqanikuchu ichaqa nisqaykiman hinayá mallata wischumusaq —nispa.

⁶Chaynata ruraspa achkallataña hapirurqaku mallankupas tipirinankama. ⁷Chaymi paykunata yanapananpaq huknin bote-pi challwaqmasinkunataña qayakurqaku hinaptin-mi paykuna asuykuptinña iskaynin boteman huntachirqaku yaqaña chinkaykunankama.

⁸Chayta Simon Pedro qawaykuspanmi Jesuspa ñawpaqninpi qonqorakuykuspa nirqa:

—Señor, asurikuy, ñoqaqa huchasapa runam kallani —nispa.

⁹Payqa chaypi llapallan kaqkunapiwanmi admirasqallaña kachkarqaku challwata hapirusqankuwan. ¹⁰Admirakurqataqmi Zebedeopa churin Juanwan Jacobopas. Paykunapas karqa Simonpa challwaqmasinkunam. Chaymi Simonta Jesus nirqa:

—Ama manchakuychu, kunanmantaqa runakunatañam challwamunki —nispa.

¹¹Qochapa patanman botekunata chayarachispankum chaypi tukuy imankuta saqeruspa Jesuswan pasakurqaku.

Leprawan onqoqta Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:1-4. Mr 1:40-45)

¹²Huk llaqtapi Jesus kachkaptinmi *leprawan onqoq runa payta rikuruspan ñawpaqninpi qonqoranpa kumukuykurqa:

—Señorlláy, munaspaykiqa allinyaykachillawayá —nispan.

¹³Hinaptinmi Jesus llachpaykuspan nirqa:

—Arí, munanim, allinyayña —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla chay lepra onqoynin chinkarurqa. ¹⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Amam pimanpas willakunkichu, aswanqa riyá *sacerdoteman chaynapi paywan qawachikamunaykipaq. Sanoña kasqaykita yachanankupaqmi ofrendata qonki Moisespa kamachisqanman hina.

¹⁵Jesusmanta aswan-aswan rimaptinkum payta uyarinankupaq hinaspa allinyachisqa kanankupaq achkallaña runakuna huñunakamurqaku. ¹⁶Jesusñataqmi chunniqkunaman asurikuspan chaypi Diosta mañakuq.

Suchu runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 9:1-8. Mr 2:1-12)

¹⁷Huk kutipi Jesus yachachichkaptinmi chaypi tiyachkarqaku *fariseokunawan Diospa leynin yachachiqkuna, paykunaga hamururqaku Galilea lawpi hinaspa Judea lawpi llapallan llaqtachakunamantawan Jerusalemantam, chaypim Señorpa atiyin Jesuswan karqa onqoqkunata sanoyachinanpaq. ¹⁸Suchu runata chakanapi wantumuqkunam Jesuspa kasqan wasiman chayarachimuspanku paypa ñawpaqninman apaykuyta munarqaku. ¹⁹Ichaga runakuna ñitinakuptinmi mana apaykuyta atispanku wasipa hawanmanña seqarurqaku. Chayta toqoruspam chakanapi uraykachirqaku Jesuspa ñawpaqninman. ²⁰Chaymi Jesus paykunapa iñiyininta qawaykuspa chay suchuta nirqa:

—Yaw tayta, huchaykikunamantam pampachayki —nispa.

²¹Diospa leynin yachachiqkunam *fariseokunapiwan piensachkarqaku: “¿Pitaq payqa, kaykunata rimaspan Diosta piñachinanpaqqa? Diosllam huchayoqkunata pampachaqqa” nispa.

²²Chayna piensasqankuta Jesus yachaspanmi nirqa:

—¿Imanasqataq piensankichik chaynakunata? ²³¿Mayqan nisqaytaq facil kanman: Suchuta “huchaykikunamantam pampachayki” nisqaychu icha: “Hatarispayki puriyña” nisqaychu? ²⁴Kunanmi yachankichik Diosmanta Hamuq Runaqa huchakunata pampachanaypaq kay pachapi atiyniyoq kasqayta.

Chaynata niruspanmi suchuta nirqa:

—Qamtam niki, hatariy, puñunaykita hoqarispayki wasikiman ripukuy —nispa.

²⁵Suchu llapankupa qayllanpi chaylla hatariruspanmi puñunanta hoqarisan Diosta alabastin ripukurqa wasinman. ²⁶Chaypi kaqkunapas admirasqallañam Diosta alabarqaku hinaspa ancha mancharisqallaña nirqaku:

—Mana haykapipas rikusqanchikkunatam kunanqa rikuykunchik —nispanku.

Discipulonpaq Leviyta Jesus qayasqanmanta

(Mt 9:9-13. Mr 2:13-17)

²⁷Chaymanta Jesus pasakuspanmi Leviy sutiyoq *impuesto cobraqta tariykurqa cobrananpi tiyachkaqta, paytam nirqa:

—Qatiway —nispas.

²⁸Chaymi Leviy tukuy imantapas saqeruspan paywan rirqa.

²⁹Paymi Jesuspaq hatun convidota wasinpi rurarqa. Mesapim mikurqa-ku achkallaña *impuesto cobraqkuna, paykunawantaqmi mikuchkarqa wakin runakunapas. ³⁰Diospa leynin yachachiqkunam *fariseokunapiwan Jesuspa discipulonkunapa contranpi rimaspanku nirqaku:

—¿Imanasqataq qamkunaa mikuchkankichik hinaspa upyachkankichik impuesto cobraqkunapiwan huchasapakunawanqa? —nispas.

³¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Sano runakunaa manam necesitankuchu medico hampinanta ichaqa onqoq-kunallam. ³²Noqaqa hamurqani manam justo runakuna qayaqchu aswanqa wanakunankupaq huchasapakuna qayaqmi —nispas.

Ayunaymanta Jesusta tapusqankumanta

(Mt 9:14-17. Mr 2:18-22)

³³Jesustam nirqaku:

—Bautizaq Juanpa chaynataq *fariseokunapa discipulonkunaa anchallataña ayunaspa Diosta mañakunku. ¿Imanasqataq discipuloykikunaa mikuyllapi hinaspas upyayllapi kakuchkanku? —nispas.

³⁴Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—¿Yaqachum casamientoman riq runakunata ayunachiwaqchik paykunawan-raq novio kachkaptinqa? ³⁵Hamuq punchawkunapim ichaqa novio chinkaruptin ayunanqaku —nispas.

³⁶Paykunamanqa nirqataqmi kay rikchanachiytapas:

—Manam pipas mosoq pachata llikispanqa mawka pachataqa remiendanmanchu. Chaynata ruraspanqa yanqapaqmi llikinman mosoq pachataqa, mawka pachaman serasqanpas manam tupanmanchu. ³⁷Manataqmi pipas churanmanchu manaraq po-qosqa vinotaqa mawka odrekunapiqa, chay vino poqoruspanqa mawka odrekunatam toqyarachinman hinaptinmi vinopas usunman, odrekunapas mana valeqñam kanman. ³⁸Manaraq poqosqa vinotaqa mosoq odrekunapim churana. ³⁹Pipas poqosqa vinota mallichkaspan, mosoq vinota malliykuqqa “Poqosqa vinom aswan allinqa” ninqam.

Samana punchawpi espigakunata rachusqankumanta

(Mt 12:1-8. Mr 2:23-28)

6 ¹Jesummi *samana punchawpi tarpusqa chakrapa ukunta richkarqa hinaptinmi discipulonkunañataq espigakunata rachuspanku makinkupi qaqoykuspa mikurqaku. ²*Fariseokunañataqmi nirqaku:

—¿Imanasqataq qamkunaqa *samana punchawpi leypa harkakusqantaqa rurachkankichik? —nispa.

³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Manachum leerqankichik puriqmasinkunapiwan yarqaymanta kaspa Davidpa imam rurasqanta? ⁴Davidmi Diospa wasinman yaykuykuspan Diospa tantankunata horqoykamuspan mikururqa, qoykurqataqmi puriqmasinkunamanpas, chaykunaqa karqa *sacerdotekunallapa mikunanmi. ⁵Diosmanta Hamuq Runaqa munaychakunim *samana punchawpipas.

Makin mana kuyuchi q runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 12:9-14. Mr 3:1-6)

⁶Huk kutipipas *samana punchawpim *huñunakunanku wasiman yaykuspa Jesus yachachichkarqa, chaypim kachkarqa *alleq makin mana kuyuchi runa. ⁷Diospa leynin yachachiqkunam *fariseokunapiwan wateqachkarqaku *samana punchawpi pitapas Jesus sanoyarachiptinqa chaymansumllalla acusanankupa. ⁸Chayna piensasqankuta Jesus yachaspanmi chakisqa makiyoq runata nirqa:

—Hatarispayki llapanpa chawpinpi sayay —nispa.

Llapanpa chawpinpi sayaykuptinmi ⁹chaypi kaqkunata Jesus nirqa:

—Tapusqaykichikyá: ¿Imataq ley permitiwanchik *samana punchawpi rurananchikpaq? ¿Runapa allinninpaq ruraytachu icha mana allinninpaq ruraytachu? ¿Runa kawsachiytachu icha wañurachiytachu? —nispa.

¹⁰Chaymi muyuriqninpi runakunata qawarisan onqoqta kamachirqa:

—Makikita haywariy —nispa.

Haywariykuptillanmi makin sanoyarurqa. ¹¹Qawaqninkunañataqmi rabiaspanku Jesuspa contranpi imatapas ruraranankupaq rimanakurqaku.

Jesuspa chunka iskayniyoq apostolninkunamanta

(Mt 10:1-4. Mr 3:13-19)

¹²Chay punchawkunapim Taytanta mañakunanpaq Jesus rirqa orqoman, chaypim tukuylla tuta mañakurqa. ¹³Achikyaramuptinñataqmi qatinqinkunata huñuykuspa paykunamanta chunka iskayniyoqta akllarqa. Paykunatam suti-charqa *apostolwan. ¹⁴Paykunam karqa: Pedrowan sutichasqa Simon, Pedropa wawqen Andres, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolome, ¹⁵Mateo, Tomas, Alfeopa churin Jacobo, *cananista partidomanta kaq Simon, ¹⁶Jacobopa wawqen Judas hinaspa Judas Iscariote. Kay Judasmi Jesusta traicionarqa.

Achkallaña runakunata Jesus yachachisqanmanta

(Mt 4:23-25)

¹⁷Discipulonkunawan Jesus orqomanta kutimuspanmi pampapi sayaykurqa. Chaypim achka qatinqinkuna achkallaña runakunapiwan huñunakururqaku Judea lawmanta, Jerusalen llaqtamanta hinaspa Tiro llaqtamantawan Sidon llaqtamanta, chay iskay llaqtakunaqa kachkan lamar qochapa patanpim. Hamurqakuqa Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaqmi hinaspa onqoyninkumanta allinyanankupaqmi. ¹⁸Demoniokunapa ñakarichisqan runakunapas sanoyarqakum. ¹⁹Atiyninwan onqoqkunata sanoyachiptinmi llaqa runakunañataq llachpaykuypi karqaku.

¿Kusisqa kaqkunamantawan ñakasqa kaqkunamanta

(Mt 5:1-12)

²⁰Discipulonkunata qawarisanmi Jesus nirqa:

—Mayna kusionqam wakchakunaqa kankichik, qamkunapamiki Diospa munaychakusqanqa.

²¹—Mayna kusionqam kankichik kunan yarqaymanta kaqkunaqa, qamkunaqa saksachisqam kankichik.

—Mayna kusionqam kankichik kunan waqaqkunaqa, chaymantañam asirikunkichik.

²²—Mayna kusionqam kankichik Diosmanta Hamuq Runarayku cheqni-suptikichikqa, qamkunamanta rakikuptinkuqa hinaspa tratasuspaykichik ñakasuptikichikqa. ²³Chaynata rurasuptikichikqa kusikunkichikmá. Kusikuy-mantayá pawaykachaychik, hatun premiotam chaskinkichik hanaq pachapi. Ñakarichisuqnichikkunapa abuelonkunapas chaynatam rurarqa Diosmanta willakuqkunata.

²⁴—Yaw apukuna, qamkunaqa iimaynaraq kankichik! Qamkunaqa apu kayniki-chikwanmi kusikurunkichikña.

²⁵—Yaw kunan saksasqa kaqkuna, qamkunaqa iimaynaraq kankichik! Yarqay-mantam qamkunapas kankichik.

—Yaw kunan asikuqkuna, qamkunaqa iimaynaraq kankichik! Llakikuymantam waqankichik.

²⁶—Llapallan runakuna qamkunamanta allinllata rimaptinqa iimaynaraq kankichik! chayna alabasuqnichikpa abuelonkunapas chayna allinllatañam rimaqku Diosmanta willakuq tukuqkunamanta.

Ama vengakunapaq Jesuspa yachachisqanmanta

(Mt 5:38-48. 7:12)

²⁷Jesusmi nirqa:

—Qamkunatam nikichik: Enemigoykichikkunata kuyaspayá allintataq ruray-chik cheqnisuqnichik runakunapaqpas. ²⁸Ñakasuqnichik runakunapaqpas Diospa bendicionnintayá mañapuychik, mañapuychiktaqyá insultasuqnichik runakunapaqpas. ²⁹Sichu pipas huknin uyaykipi laqyarusuptikiqa qawachiytaqyá huklawnin uyaykitapas. Pipas punchuykita qechurusuptikiqa amayá harka-kuychu camisaykitapas apananta. ³⁰Mañakuqnichikmanqa qoykuyá, imaykitapas apakuptinqa amañayá mañaychu. ³¹Runamasikichik qamkunapaq allin kaqkuna rurananta munaspaqa qamkunapas paykunapayá allin kaqkunata ruraychik.

³²—¿Ima graciataq kuyasuqnichikkunalla kuyaynikichikqa? Huchasapa-kunapas chaytaqa runanmi. ³³¿Ima graciataq favorecesuqnichikkunallata kuyaynikichikqa? Huchasapakunapas chaytaqa runanmi. ³⁴¿Ima graciataq imapas qosunaykichikraykulla qoynikichikqa? Huchasapakunapas chaytaqa runanmi.

³⁵Enemigoykichikkunata kuyaspayá paykunapaq allinta ruraychik. Qoychikpas amataqyá imapas chaskirunaykichikraykullachu. Nisqayman hina ruraspay-kichikqa hanaq pachapi kaq Diospa churinmi kankichik, paymantam hatun premiota chaskinkichik. Payqa kuyapayanmi mana reqsikuqninkunatapas chay-nataq huchasapakunatapas. ³⁶Dios Taytanchik hinayá kuyapayakuq kaychik.

Pitapas ama kaminamanta*(Mt 7:1-5)*

³⁷—Amayá runamasikichiktaqa kamiychikchu chaynapi Dios mana juzgasunaykichikpaq. Amayá pitapas culpaychikchu chaynapi Dios mana culpasunaykichikpaq. Runamasikichiktaqa pampachaychikyá Diospas pampachasunaykichikpaq. ³⁸Qoychikyá runamasikichikman chaynapi Dios qosunaykichikpaq. Qoptikichikqa chanin tupupim ñiti-~nitirisa hinaspa taspi-taspirisa llimparichkaqa kutichipusunkichik. Runakunawan imapas rurasqaykichikman hinam Diospas qamkunawan ruranqa.

³⁹Chaynata niruspanmi kay rikchanachiyta nirqa:

—¿Ñawsa runaqa yaqachum ñawsamasinta pusanman? ¿Manachum iskayninku uchkuman urmaykunaku? ⁴⁰Manam pipas yachachiqninmanta aswan allin reqsisqaqa kanmanchu. Chaywanpas astawan yachaspanqa yachachiqnin hinam kanqa.

⁴¹—Wawqekipa ñawinpi qopata rikuruchkaspaqa ¿imanasqamá manaqa rikunkichu ñawiki kaspitaqa? ⁴²Ñawiki kapi kachkaptinqa ¿imaynataq niwaq wawqekitaqa: “Wawqéy, ñawiki qopata horqorusqayki” nispa? ¡Allin tukuq runa! Puntataqa ñawiki kaspitaraqyá horqokuruy chaynapi allinta qawaspa runamasikipa ñawinmanta qopata horqonaykipaq.

Sachataqa rurunpi reqsinamanta*(Mt 7:17-20. 12:34-35)*

⁴³—Allin sachaga manam mana allintaqa rurunmanchu nitaqmi mana allin sachapas allin rurutaqa rurunmanchu. ⁴⁴Sachaga rurunpim reqsichikun. Kichkayoq sachaga manam higostaqa rurunmanchu, tankar kichkapas manataqmi uvastaqa rurunmanchu. ⁴⁵Allin runaqa allin sonqoyoq kaspanmi allinta riman, mana allin runañataqmi mana allin sonqoyoq kaspan mana allinta riman. Runaqa riman sonqonpi llimpariqmantam.

Iskay rikchaq cimientomanta*(Mt 7:24-27)*

⁴⁶—“Señorlláy, Señorlláy” niwachkaspaykichikqa ¿imanasqataq kamachisqaykunataqa mana rurankichikchu? ⁴⁷Ñoqaman hamuspan llapallan kasuwaqniy runakunataqa tupanachiyman ⁴⁸taqra rumita tarinankama aspispan taqrapa hawanpi wasi hatarichiqmanmi, lloqla chayaramuspanpas chay wasitaqa manam tuñichinchu allin rurasqa kasqanrayku. ⁴⁹Nisqayta uyarichkaspan mana ruraq-ñataqmi rikchakun mana cimentasqa alpapa hawallanpi wasin hatarichiqman. Lloqla chayaramuspanmi chaylla wasita tuñirachirqa hinaspa purmarachirqa.

Capitanpa sirviententa Jesus sanoyachisqanmanta*(Mt 8:5-13)*

7 ¹Runakunaman willayta tukuruspanmi Jesus chayarurqa Capernaum llaqtaman. ²Chaypim capitanpa ancha kuyasqan sirviente onqoruspa wañuy patanpiña kachkarqa. ³Jesusmanta rimasqankuta chay capitan uyariurspanmi judiokunapa kamachiqninkunata kacharqa chaynapi ruegakamuptinku hamuspan onqoq sirviententa sanoyaykachinanpaq. ⁴Jesusta tariruspankum anchallataña ruegakuspanku nirqaku:

—Yanapaykunaykipaq hinam payqa. ⁵Payqa nacionninchikta anchata kuyaspanmi *huñunakuna wasitapas rurachipuwaraqaku —nispa.

⁶Chaymi Jesus paykunawan rirqa. Wasinman chayaykuchkaptinkuñataqmi chay capitanqa amistadninkunawan nichimurqa:

—Señorlláy, amañayá hamuyñachu, pipaman hinaraqtaq wasiymaqa yaykuykuwaq. ⁷Chayraykum kikiypunipas mana taripaykamurqaykichu. Rimariykuptillaykim sirvienteyqa allinyarunqa. ⁸Ñoqapas kamachiwaqniykunatam kasuni, soldadoykunapas kamachiptiyqa kasuwantaqmi. Hukninta: “Riy” niptiyimi rin, huknintañataq: “Hamuy” niptiyimi hamun, sirvienteypas: “Kayta ruray” niptiyqa rurantaqmi.

⁹Chayna nisqanwan Jesus admirakuspam qatinqinkunata qawarispan nirqa:

—Israel runakunapipas manam kayna ñiniyioq runataqa tarirqanichu —nispa.

¹⁰Chaymi Jesusman taripaqkuna wasiman kutirispanku sirvientetaqa sanotaña tariykurqaku.

Viudapa wawanta Jesus kawsarichisqanmanta

¹¹Chaymantam Jesus pasarqa discipulonkunawan hinaspa achkallaña runakunawan Nain sutiyoq llaqtaman. ¹²Llaqtapa punkunman chayaykuchkaptinkuñataqmi pampaq apachkasqaku viudapa sapallan qari wawanta. Llaqta runakunapas achkallaña viudawan richkasqa. ¹³Viudata Señor qawarispanmi llakirikuspa nirqa:

—Ama waqaychu —nispa.

¹⁴Chakanaman asuykuspa llachpaykuptinmi wantuqkuna sayarurqaku chaymi ayata Jesus nirqa:

—Yaw joven, qamtam niki: ¡Hatariy! —nispa.

¹⁵Chaymi tiyariruspan parlakuytaña qallaykurqa chaymi joventaqa mamanmanña qorqa. ¹⁶Llapallan chaypi kaqkunañataqmi Diosta mancharisqallaña alabspanku nirqaku:

—Ancha reqsisqa willakuqmi ñoqanchik ukupi rikurirun. Diosmi runankunata watukaykamuwanchik —nispa.

¹⁷Jesusa kaykuna rurasqanmantam willakurqaku enteron Judea lawpi hinaspa llapallan llaqtachakunapi.

Bautizaq Juanpa kachasqankunamanta

(Mt 11:2-19)

¹⁸Jesusa tukuy rurasqankunata Bautizaq Juanpa discipulonkuna yacharuspanmi Juanman willarqaku. Juanñataqmi iskay discipulonkunata qayaykuspan

¹⁹Jesusta tapuchimurqa:

—¿Qamchu kanki Diosmanta Hamuq icha huktachu suyasaqu? —nispa.

²⁰Chaymi Jesuswan tuparuspanku nirqaku:

—Bautizaq Juanmi kachamuwanku: “¿Qamchu kanki Diosmanta Hamuq icha huktachu suyasaqu?” nispa.

²¹Chay ratollapim Jesus sanoyachirqa tukuy rikchaq onqoyniyoqkunata, ñakariqkunata, demonioyoqkunata hinaspa ñawsakunata. ²²Jesumi Juanpa kachamusqankunata nirqa:

—Kutispa Juanman willamuychik qawasqaykichiktawan uyarisqaykichikta. Willamuychikyá: “Ñawsakunam qawakuchkanña, suchukunam purichkanña, *leprawan onqoqkunam sanoyachkanña, mana uyarikuqkunam uyarikuchkankuñ, wañusqakunam kawsarichkanña, wakchakunapas allin noticiatam uyarichkankuñ” nispa. ²³Mayna kusionam ñoqamanta mana iskayrayaqkunaga.

²⁴ Juanpa kachamusqankuna kutiriptinmi Juanmanta rimaspa runakunata Jesus tapurqa:

—¿Ima qawamuqtaq qamkunaqa rirqankichik purunta? ¿Wayrapa aytinyachisqan soqosta qawaqchu? ²⁵ ¿Pi qawaqtaq rirqankichik? ¿Allin pachawan pachasqa runata qawaqchu? Allin pachawan churakuq fiestakunapi kakuqkunaqa reykunapa wasillanpim kachkan. ²⁶ Aswanqa ¿Pi qawaqtaq rirqankichik? ¿Diosmanta willakuq runa qawaqchum? Arí, payqa Diosmanta willakuqkunamantapas aswan reqsisqaraqmi. ²⁷ Diosqa Juanmantam Bibliapi willakurqaña kaynata:

“Noqam kachamusaq hamunaykipaq
allichapusuniki willakuqnitya” nispa.

²⁸ Cheqaptapunim Bautizaq Juantaqa mana pipas igualanchu. Chaywanpas Diospa munaychakusqanpi kaq humildellapas Juanmantaqa aswan reqsisqaraqmi.

²⁹ Llapa runakunawan *impuesto cobraqkunam Jesuspa nisqanta uyarispanku yacharqaku Diosqa allin ruraq kasqanta. Chayraykunam bautizachikurqaku.

³⁰ *Fariseokunañataqmi Diospa leynin yachachikunapiwan paykunapaq Diospa imam munasqanta wischupakuspanku Juanwan mana bautizachikurqakuchu. ³¹ Señorqa nirqataqmi:

—¿Pimantaq tupachiyman kunan tiempo runakunata? ¿Imawantaq rikchanachiyman? ³² Paykunaqa rikchakun plazakunapi pukllaspan qayaykachanakuq warmakunamanmi. Paykunam ninakunku: “Tocanikum qenata ichaqa manam tusunkichikchu, takinikum aya takita ichaqa manam waqankichikchu” nispa. ³³ Bautizaq Juanmi aslla mikuq karqa, manataqmi vinotapas tomaqchu ichaqa paymantam ninkichik: “Payqa demonioyoqmi” nispa. ³⁴ Diosmanta Hamuq Runa mikuptiyñataqmi hinaspa vinota tomaptiyñataqmi niwankichik: “Qamqa kanki mikuyaspa, vino upyakuqmi hinaspa *impuesto cobraqkunapa, huchasapakunapa amistadninmi” nispa. ³⁵ Diospa munasqan llapallan yachaqkunam ichaqa yachayniyoq kasqaykuta qawachikuniku rurasqaykuwan.

Miski asnaq aceitewan Jesus untasqa kasqanmanta

³⁶ Huk kaqnin *fariseom Jesusta convidarqa wasinpi mikuykamunanpaq chaymi rispan mesapi tiyaykurqa. ³⁷ Llaqtapi kaq huchasapa warmiñataqmi chay wasipi Jesus kasqanta yacharuspan niñu rumi pomopi miski asnaq aceiteta apamurqa. ³⁸ Jesuspa tiyasqanpi qonqorakuykuspanmi chakinta weqenwan mayllarqa hinaspa chukchanwanñataq chakichirqa. Chakinkunata muchaspanmi miski asnaq aceitewan untarqa. ³⁹ Convidaqnin *fariseoñataqmi qawarispan piensachkarqa: “Diosmanta willakuq kaspanqa yachanmanmi llaqpaqnin warmiqa huchasapa kasqanta”. ⁴⁰ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ninaymi kachkan Simon —nispa.

Chaymi Simonñataq nirqa:

—Niwayá yachachiqlá —nispa.

⁴¹ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Qollqe prestaq runatam iskay runakuna debekurqa. Hukninmi debekurqa pichqa pachakta, hukninñataqmi debekurqa pichqa chunkallata. ⁴² Kutichipunakupaq manaña kaptinñataqmi paykunataqa pampachaykurqaña. ¿Mayqannintaq pampachaqnintaqa aswanraq kuyanqa? —nispa.

⁴³ Chaymi Simonñataq nirqa:

—Tanteayniymantaqa mastaq kuyanman pichqa pachak qollqe debeqninmi —nispa. Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Allintam rimarunki —nispa.

⁴⁴Warmita qawarispañaataqmi Simonta niykurqa:

—Qaway kay warmita. Wasikiman yaykuykamuptiyimi chakiyta mayllakunaypaq yakuta mana qoykuwarqankichu, kay warmim ichaqa weqenkunawan chakiykunata mayllaykun hinaspa chukchanwanraq chakiykachinpas. ⁴⁵Manam muchaykuwarqankichu, kay warmim ichaqa yaykuykamusqanmantapuni chakiykunata muchapayachkan. ⁴⁶Umaymanmi aceiteta mana tallirqankichu, kay warmim ichaqa miski asnaq aceitewanraq chakiykunaman untaykun. ⁴⁷Chaymi niki, achka-achka huchankunam pampachasqa, chayraykum payqa llumpayta kuyan. Pipas pisilla huchanmanta pampachasqam ichaqa pisillatataq kuyakupnas.

⁴⁸Chaynata niruspanmi warmitañataq nirqa:

—Huchaykikunaqa pampachasqañam —nispa.

⁴⁹Mikuqmasinkunañataqmi ninakurqaku:

—¿Pitaq kay runaqa huchakunatapas pampachananpaqqa?

⁵⁰Jesusñataqmi warmita nirqa:

—Iñiynikim salvarusunki, hawkaña pasakuy —nispa.

Jesusta yanapaq warmikunamanta

8 ¹Jesumi discipulonkunapiwan llaqtakunapi chaynataq llaqtachakunapipas Diospa munaychakunamanta willakustin purirqa. ²Demoniokunamanta hinaspa onqoykunamantawan sanoyachisqan warmikunapas paywantaqmi rirqa. Paykunamantam karqa qanchis demoniokunamanta sanoyachisqan Magdala llaqtayoq Maria, ³Herodespa mayordomon Chuzapa warmin Juana hinaspa Susana, paywantaqmi rirqa achkallaña sapaq warmikunapas. Paykunam Jesustawan discipulonkunata kapuqninkuwan yanaparqaku.

Muhu tarpuqmanta

(Mt 13:1-9. Mr 4:1-9)

⁴Llaqtakunamanta achkallaña runakuna Jesuspa kasqanman huñunakuruptinmi rikchanachispan nirqa:

⁵—Huk runam rirqa tarpukuq. Muhu maqchisqan ñanman wichiqlkunatam sarutyarurqaku, chaytam kullkukuna hamuruspan mikururqa. ⁶As allpayoq runimanan wichiqlñataqmi wiñaruspanpas chaki allpapi kaspan chakirurqa. ⁷Wakin muhuñataqmi wichiylkurqa kichka-kichka ukuman chaymi kichkakunawan kуска wiñamurqa, chayraykum eqoyarurqa. Wakin muhuñataqmi wichiylkurqa ⁸allin allpaman chaymi wiñamuspan sapa muhumanta pachakta rururqa.

Chaynata nisanmi qapariq hina nirqa:

—Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá —nispa.

Rikchanachiykunaqa imapaqmi kasqanmanta

(Mt 13:10-17. Mr 4:10-12)

⁹Discipulonkunam tapurqaku rikchanachisqanpa imam ninanmanta ¹⁰chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunamanmi Diospa munaychakusqanmanta ñawpaq mana yachasqaykichikkunata yachachikichik. Wakin runakunatam ichaqa rimapayani rikchanachiykunallawan chaynapi qawakuspapas mana rikukunankupaq, uyarispapas mana entiendenankupaq —nispa.

Rikchanachisqanpa imam ninanmanta

(Mt 13:18-23. Mr 4:13-20)

¹¹—Rikchanachisqaypa imam ninanqa kaymi: Muwuqa Diospa palabranmi. ¹²Ñanman wichi muwuñataqmi rikchakun Diospa palabran uyariq runakunaman. Paykunapa sonqonmantam diablo horqorun uyarisqankuta chaynapi mana creenankupa hinaspasasachakuy punchawkuna chayaramupting urmarunku. ¹⁴Kichkakunapa kasqanman wichi muwuñataqmi rikchakun uyariylla-uyariqkunaman, paykunaqa pasakuspankum qeqeparunku tukuy ima afanakusqankupi, qori-qollqenkupi hinaspas kay pachapi kaq kusikuykunapi, chaynapim paykunaqa manaruruyoq planta hinakanku. ¹⁵Allin allpaman wichi muwuñataqmi rikchakun, cheqap sonqowan Diospa palabrantay uyarispas manaqonqay runakunaman, paykunaqa allimanta sumaqruruq planta hinakanku.

Ratachkaq mecherowan rikchanachisqanmanta

(Mr 4:21-25)

¹⁶—Mecherota ratachiq runaqa manam ratarachin imawanpas pakcharunanpaqchu nitaqmi kawitupa ukunman churarunanpaqchu. Chaytaqa patakmanmi churanan wasiman yaykuqkuna rikunankupa. ¹⁷Pakasqa kaqkunaqa qawachisqam kanqa chaynataqmi upallalla rimasqakunapas yachasqa kanqa.

¹⁸—Chaynaqa sumaqtayá uyariychik: Kapuqniyoqmanqa aswanraqmi yapasaq, aslla kapuqniyoqmantam ichaqa piensasqallanpi kapuqniyapas qechurusaq.

Mamanpiwan wawqenkuna Jesusta maskasqankumanta

(Mt 12:46-50. Mr 3:31-35)

¹⁹Jesuspas mamanmi wawqenkunapiwan maskaspanku tupaykuyta munarqaku, aswanqa manam atirqakuchu runakuna achkallaña kasqanrayku. ²⁰Chaymi huk kaqninña Jesusman willaykurqa:

—Mamaykim wawqekikunapiwan hawapi sayachkanku qanwan tupaykuyta munaspanku —nispa.

²¹Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Diospa palabrantay uyarispas kasukuqkunam mamaywan wawqeykunapaq —nispa.

Wayratawan lamar qochata Jesus hawkayachisqanmanta

(Mt 8:23-27. Mr 4:35-41)

²²Huk kutipi discipulonkunawan boteman yaykuykuptinkum Jesus nirqa:

—Hakuchik waklaw chimpaman —nispa.

²³Richkaptinkum Jesus puñururqa, hinaptinmi sinchi wayrawan hatun *olakuna hatariramurqa, botemanpas yaku huntaypaq-huntaptinmi yaqaña chinkaykuchkarqaku. ²⁴Hinaptinmi Jesusman asuykuspanku rikchachirqaku:

—iSeñor, Señor, chinkaykuchkanchikñam! —nispa.

Payñataqmi sayariyuspan wayratawan qochapa *olankunata qaqcharqa hinaptinmi hawkayarurqaña. ²⁵Chaymantam paykunata nirqa:

—¿Maytaq iniyinikichikqa? —nispa.

Paykunañataqmi mancharisqallaña hinaspa admirasqallaña kaspanku nirqaku: —¿Pimá kay runaqa kamachiptin wayrapas yakupas kasukunanpaqqa? —nispanku.

Demoniokunapa ñakarichisqan runamanta

(Mt 8:28-34. Mr 5:1-20)

²⁶Galilea lawmantam Gerasa lawman chayarurqaku, chayqa kachkan Galilea gochapa chimpanpim. ²⁷Botemanta Jesus lloqsiykuptinmi llaqtamanta lloqsimuq demonioyoq runa paywan tuparurqa. Unayñam qalalla karqa, wasipi manaña *yachaspanmi panteonllapiña yachakuq. ²⁸Jesusta rikuykuspanmi qaparirqa hinaspa ñawpaqninpi qonqorakuykuspan nirqa:

—Hanaq pachapi kaq Diospa Churin Jesus ¿imatataq ñoqawan munanki? Ruegakuykim ama ñakarichiwanaykipaq —nispa.

²⁹Paymanta demonio lloqsinanpaq Jesus kamachiptinmi chaynataqa qaparirqa. Paytaqa unayñam demonio munaychakurqa. Runakuna makinkunamantawan chakinkunamanta cadenaptinkupas tipiparuspanmi demoniopa kallpanchasqan chunniqman ayqekuq. ³⁰Jesusmi payta tapurqa:

—¿Imataq sutiki? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa.

—Legionmi —nispa.

Chaynataqa nirqa achkallaña demoniokuna paypi kasqanraykum. ³¹Paykunam Jesusta ruegakurqaku:

—Amayá uku pachamanqa wischuykuwaykuchu —nispa.

³²Hichpanku orqopa waqtanpim achka-achka kuchikuna mikuchkarqa. Chaymi demoniokunañataq Jesusta ruegakurqaku chay animalkunaman yaykurunankupaq. Jesus “arí” niykuptinmi ³³demoniokunaqa runamanta lloqsiruspa kuchikunaman ustururqa. Chay kuchikunam waqtanta kallpaspa hinaspa qochaman wichiycuspa heqeparurqaku.

³⁴Kuchi michiqkunañataqmi chayta rikuruspanku ayqekurqaku hinaspa llaqtapi-pas hinaspa chakrakunapipas willakurqaku chay pasasqanmanta. ³⁵Qawamunankupaq riqkunam chayarurqaku Jesuspa kasqanman hinaspa tariykurqaku sanoyaruq runata pachasqataña hinaspa yuyayninpiña Jesuspa qayllanpi tiyachkaqta, chayta qawaykuspa mancharikurqaku. ³⁶Rikuqkunam paykunaman willarqaku demoniokunapa ñakarichisqan runaqa imaynam sanoyachisqa kasqanmanta. ³⁷Hinaptinmi Gerasa lawpi kaq lliw runakunañataq manchakuspanku Jesusta ruegakurqaku paykunapa kasqanmanta pasakunanpaq. Chaymi Jesusqa boteman yaykuykuspan pasakurqa. ³⁸Manaraq richkaptinmi chay sanoyaq runa Jesusta ruegarqa qatinanpaq ichaqa Jesusmi mana munaspan aviaturqa:

³⁹—Aylluykikunaman kutispayá Diospa tukuy ima rurapususqaykimanta willakamuy —nispa.

Rispanmi llaqtapi lliw runakunaman willakurqa Jesuspa tukuy ima paypaq rurasqanmanta.

Jairopa churin kawsarisqanmantawan onqoq warmipa sanoyasqanmanta

(Mt 9:18-26. Mr 5:21-43)

⁴⁰Gochapa waklawninman Jesus kutiruptinmi llapallan runakuna kusikuywan chaskiykurqaku. ⁴¹*Huñunakunanku wasipi Jairo sutiyoq kamachikuqmi hamuspan Jesuspa ñawpaqninpi qonqorakuykurqa hinaspa ruegakurqa wasin-

man rinanpaq. ⁴²Yaqa chunka iskayniyoq watanpi kaq sapallan warmi churinmi wañuy patanpiña kachkarqa. Riptinkum achkallaña runakuna Jesusta ñitirqa.

⁴³Chay runakuna ukupim kachkarqa chunka iskayniyoq wataña flujowan onqoq warmi, kapuqninkunata *rantikuspan medicokunawan hampichikuspapas manam sanoyarqachu. ⁴⁴Jesupa qepanta rispanmi pachanpa patanta llapchaykuspallan sanoyarurqa flujo onqoyninmanta.

⁴⁵Chaymi Jesus tapurqa:

—¿Pitaq llapchaykaramuwan? —nispa.

Llapallanku negakuptinñataqmi Pedro nirqa:

—Señor, runakunam tanqanakuspan ñitimusuchkanki —nispa.

⁴⁶Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Huk kaqnin llapchaykamuwaspan atiyiniwan sanoyarusqantam musyaruni —nispa.

⁴⁷Warmiñataqmi musyarachikusqanta yacharuspan katkatatastin Jesupa ñawpaqninpi qonqorakuykurqa, llaqa runapa qayllanpim willakurqa imaynanpim llapchaykuspallan sanoyarusqanmanta. ⁴⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mamáy, iñisqaykiraykum allinyarunki, hawkañayá pasakuy —nispa.

⁴⁹Jesus rimachkaptinraqmi Jairopa wasinmanta huk kaqnin hamuruspan nirqa:

—Churikiqa wañukunñam. Amañayá yachachikuqtaqa pusaychu —nispa.

⁵⁰Chayta uyariruspanmi Jesusñataq nirqa:

—Ama llakikuychu, ñoqapi confiakuptikiqa churikiqa sanoyanqam —nispa.

⁵¹Jairopa wasinman chayaruspanñataqmi mana munarqachu paywan kуска yaykunanta, yaykuspaga yaykuchirqa Pedrotawan Juanllatam hinaspa Jacobotawan warmapa tayta-mamallantam. ⁵²Wañukuqmanta llapallanku qapa-qaparispa waqaptinkuñataqmi Jesus nirqa:

—Ama waqaychikchu. Warmaqa manam wañusqachu kachkan aswanqa puñichkanmi —nispa.

⁵³Ichaqa paykunam wañusqaña kasqanta yachaspanku Jesusta asipayarqaku.

⁵⁴Chaymi Jesusñataq warmata makinmanta aysarispan nirqa:

—Warma, hatariy —nispa.

⁵⁵Wañuqpa espiritun kutiykuptinmi chaylla sayarirurqa. Hinaptinmi chaypi kaqkunata Jesus kamachirqa mikuyta qonankupa. ⁵⁶Tayta-maman admirasqallaña kaptinñataqmi paykunata Jesus kamachirqa chaytaqa pimanpas ama willakunankupa.

Willakamunankupaq discipulonkunata Jesus kachasqanmanta

(Mt 10:5-15. Mr 6:7-13)

9 ¹Chunka iskayniyoq aklasqankunata qayaykuspanmi, runakunamanta demoniokunata qarqomunankupaq hinaspa onqoqkunata sanoyachimunankupaq atiyma qoykurqa. ²Paykunatam kacharqa Diospa munaychakusqanmanta willakamunankupaq hinaspa onqoqkunata sanoyachimunankupaq. ³Paykunatam nirqa:

—Illaspaykichikqa amam apankichikchu tawnatapas, qoqawtapas, qollqetapas nitaq mudanaykichiktapas. ⁴Wasiman yaykuspaykichikqa chayllapim samakunkichik chay llaqtamanta lloqsinaykichikkama. ⁵Maypipas mana chakisuptikichikqa chay llaqtanmantayá lloqsiychik, *usutaykichikpi allpatapas taspiychikyá chaypi kaqkuna mana kasukuq kasqankuta yachanankupaq.

⁶Rispankumá llapallan llaqtachakunapi Diosmanta allin noticiata willakuspanku onqoqkunatapas sanoyachirqaku.

Bautizaq Juanta Herodes wañurachisqanmanta

(Mt 14:1-12. Mr 6:14-29)

⁷Herodes gobiernachkaspanmi Jesuspa tukuy ima rurasqanmanta yacharuspan hukmanyarurqa. Wakinmi nirqa:

—Bautizaq Juanmi kawsariramun —nispa.

⁸Wakinñataqmi nirqa:

—Eliasm rikuriramun otaq Diosmanta huk kaqnin willakuqmi kawsariramun —nispa.

⁹Herodesñataqmi nirqa:

—Juantaqa ñoqam kunkanta qorurachirqani, chaynaqa kaykuna ruraqqa ¿pitaq kanman? —nispa.

Chaymi reqsiykuyta munarqa.

Pichqa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta

(Mt 14:13-21. Mr 6:30-44. Jn 6:1-14)

¹⁰Apostolkuna kutiruspankum willakurqaku tukuy imapas ruramusqankumanta. Chaymi Jesus paykunallata pucharikuspan Betsaida llaqtaman pasakurqa. ¹¹Runakunañataqmi risqanta yacharuspanku qatirqaku. Jesusmi paykunata chaskiykuspan Diospa munaychakusqanmanta yachachirqa, sanoyachirqataqmi onqoqkunatapas.

¹²Tardeykuptinñataqmi chunka iskayniyoq discipulonkuna payman asuykuspanku nirqaku:

—Manam kaypiqa wasi kanchu. Runakunaqa pasakuchunñayá llaqtachakunamanwan muyuriqninpi chakrakunaman, chaypi samakuspa mikuyta maskanankupaq —nispa.

¹³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunayá mikuykachiychik —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Pichqa tantawan iskay challwa kankasqallam kaypiqa kachkan. ¿Icha mikuyta rantimuqchu risaqu kay llapa runapaq? —nispa.

¹⁴Chaypiqa yuyayniyoq qarikunallam yaqa pichqa waranqa karqaku. Jesusmi discipulonkunata kamachirqa runakunata pichqa chunkatakama tiyachinankupaq.

¹⁵Kamachisqanman hina ruraptinkum llapallanku tiyaykurqaku. ¹⁶Chaymi pichqan tantakunatawan iskaynin challwakunata Jesus hapiykuspan hanaq pachata qawarisan Diosman graciasta qorqa, tantakunata pakiykuspanmi discipulonkunaman qorqa runakunaman aypunanpaq. ¹⁷Llapallankum mikurqaku saksanankukama. Chaymantam puchuqta huñurqaku chunka iskayniyoq canasta huntata.

Jesúsqa Cristopuni kasqanmanta

(Mt 16:13-19. Mr 8:27-29)

¹⁸Sapaqpi Diosta Jesus mañakuptinmi discipulonkunapas chaypi kachkarqa. Paykunatam Jesus tapurqa:

—¿Pim kasqaytataq runakunaqa ñoqamanta rimanku? —nispa.

¹⁹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Wakin runakunam nin Bautizaq Juan kasqaykita, wakinñataqmi nin Elias kasqaykita, wakinñataqmi nin: “Ñawpaq tiempopi willakuqmi huk kaqnin kawsariramun” nispa.

²⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa çipim kasqaytataq ninkichik? —nispa.

Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Qamqa kanki Diosmanta hamuq Cristom —nispa.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqan

(Mt 16:20-28. Mr 8:30-9:1)

²¹Chayraykum paykunata avisaspa kamachirqa ama pimanpas willakunankupa. ²²Paykunatam nirqa:

—Diosmanta Hamuq Runataqa judiokunapa kamachiqninkunam *sacerdotekunapa jefenkunapiwan hinaspa Diospa leynin yachachikunapiwan ñakarichispa qepanchakuwanqaku, wañuchiwapinkum kimsa punchawmanta kawsarimusaq —nispa.

²³Chaymantam llapanta nirqa:

—Pipas qatiwayta munaspaqa, amaña kikillanpaq kawsaspayá sapa punchaw ñakaristinpas qatiwachun. ²⁴Pipas vidallan cuidakuqqa pierderunqam, pipas ñoqarayku wañuqmi ichaqa salvakunqa. ²⁵Runaqa çimatataq horqokunman lliw kay pachapi kaqkunata ganaruspan vidantañataq pierderuspaqa?

²⁶—Diosmanta Hamuq Runa kanchariyniywan hinaspa Taytaya chaynataq chuya angelkunapa kanchariyninwan kutimuspaymi penqakusaq ñoqamanta penqakuqkunamanta, penqakusaqtaqmi rimasqaykunamanta penqakuqkunaman-tapas. ²⁷Nikichikmi, wakin kaypi kaqkunamantam wakinkuna mana wañunqachu Diospa munaychakusqanta rikunankukama.

Jesuspa rikchaynin tikrakurusqanmanta

(Mt 17:1-8. Mr 9:2-8)

²⁸Chay rimarisqanmanta pusaq punchaw pasaruptinmi Jesus rirqqa orqoman Diosta mañakuq, Pedrota, Juanta hinaspa Jacobota pusarikuspan. ²⁹Mañakuchkaptinmi uyanpa rikchaynin tikrakururqa, pachankunapas yuraqyaruspam llipipirqa. ³⁰Iskay runakuna rikuriykuspanmi paywan parlarqa. Paykunaqa karqa Moiseswan Eliasmi. ³¹Achkirichkaq rikuriykuspan rimarqaku Jerusalenpi Jesuspa wañunanmanta. ³²Pedroñataqmi wakinkunapiwan puñuywan aysachikuchkaspankupas rikchaspa qawarqaku Jesuspa hinaspa parlaqmasinkunapa achkiriyinta.

³³Chay iskay runakuna pasakuchkaptinñam rimasqantapas mana musyakustin Jesusta Pedro nirqa:

—Yachachikuq iallinpaqchá kaypiqa kachkaniku! Rurarusaqkuyá kimsa ramadata, hukta qampaq, hukta Moisespaq, huktañataq Eliaspq —nispa.

³⁴Rimachkaptinraqmi puyu rikuriyakuspa paykunata tapaykurqa chaymi mancharikururqaku. ³⁵Puyu ukumantañataqmi nimurqa:

—Paymi akllasqay Churiy, paytayá uyariychik —nispa.

³⁶Upallaruptillanmi Jesuslataña qawarirqaku, sonqollankupi chay rikusqanku-ta hatallispankum chay punchawkunapiqa mana pimanpas willakurqakuchu.

Wañuymañayoc warmata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 17:14-21. Mr 9:14-29)

³⁷Orqomanta paqarinnintinta uraykamuptinkuñataqmi achka-achka runa paykumanan taripaykurqaku. ³⁸Paykunamanta lloqsiykuspanmi huknin runa qaparirqa:

—Yachachikuq, ruegakuykim kay sapallan churiyta qawaykunaykipaq. ³⁹Payta demonio hapiruspanmi qonqaymanta qaparkachachin, taspispanmi posoqollatana aqtuchin. Eqoyarachispanñam sasa-sasata kacharinpas. ⁴⁰Discipuloykikunata ruegakuptiypas manam qarqoyta atirqakuchu —nispa.

⁴¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mana allin ruraqkunapa castan mana creeq runakuna ¿haykapikamataq qamkunawan kasaq kaykuna aguantanaypaq? Asuykachimuway chay churikita —nispa.

⁴²Warma asuykuchkaptinmi demonio wikaparuspan puramenteta chutaykachachirqa. Demoniota Jesus qaqcharuptinmi warma sanoyarurqa, chayñam taytanman qoykurqa. ⁴³Chaymi Diospa hatun atiyninmanta llapallan runakuna admirakurqaku.

Wañunanmanta Jesus huktawan willakusqanmanta

(Mt 17:22-23. Mr 9:30-32)

Tukuy rurasqankunamanta llapallan runakuna admirasqallaña kachkaptinkum discipulonkunata Jesus nirqa:

⁴⁴—Allintayá uyariychik: Diosmanta Hamuq Runataqa runakunamanmi qoykuwanqaku —nispa.

⁴⁵Discipulonkunam ichaqa mana entienderqakuchu pakasqa hina kasqanrayku, manchakurqakutaqmi tapukuytapas.

Pim punta kaq kasqanmanta

(Mt 18:1-5. Mr 9:33-37)

⁴⁶Jesupa discipulokunam atipanakurqaku mayqanninmi aswan reqsisqa kanankumanta. ⁴⁷Paykunapa atipanakusqanta Jesus yacharuspanñataqmi warmachata ñawpaqninpi sayaykachispan nirqa:

⁴⁸—Kay warmachata ñoqapa sutiypi pipas chaskiqqa ñoqatam chaskiwan, pipas ñoqata chaskiwaqniyñataqmi kachamuwaqniy Taytayta chaskin. Qamkunamanta mayqannikichikpas aswan humillakuqmi aswan reqsisqaqa kanqa.

Jesupa favorninpi kaqkunamanta

(Mr 9:38-40)

⁴⁹Juanñataqmi nirqa:

—Señor, huk runatam rikuramurqaniku qampa sutikiypi demoniokunata qarqochkaqta hinaptinmi michakamurqaniku puriqmasinchik mana kasqanrayku.

⁵⁰Jesusñataqmi nirqa:

—Ama michakuychikchu, pipas mana contraykichikpi kaspaqa favornikichikpim kachkan —nispa.

Juantawan Jacobota Jesus qaqchasqanmanta

⁵¹Hanaq pachaman kutinan tiempoña kaptinmi valorchakuykuspa Jerusalemman Jesus pasarqa. ⁵²Ichaqa ñawpachirqam willakuqkunata. Paykunam Samaria lawpi huk llaqtachaman chayaruspanku Jesusta samachinankupaq wasita maskarqaku.

⁵³Chay llaqtachapi runakunam ichaqa mana samaykachirqakuchu Jerusalemman risqanta qawarispanku. ⁵⁴Discipulon Jacobopiwan Juanñataqmi uyariruspa nirqaku:

—Señorllayku, munaptikiqa cielomantayá ninata uraykarachimusun kay runakunata ruparunapaq —nispa.

⁵⁵ Jesusñataqmi paykunata qaqchaspan ⁵⁶paykunawan huklaw llaqtachaman pasakurqa.

Jesus qatiy munaqkunamanta

(Mt 8:19-22)

⁵⁷Ñanta richkaptinkum huk runa niykurqa:

—Maytaña riptikipas qatikusqaykim —nispa.

⁵⁸Jesusñataqmi nirqa:

—Kanmi atoqkunapa uchkun, kantaqmi alton pawaq urpikunapapas *qesan, Diosmanta Hamuq Runapaqmi ichaqa mana kapuwanchu maypim puñuykunaypas —nispa.

⁵⁹Huk runatapas nirqam:

—Qatiway —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Señorlláy, qanwanmi risaq ichaqa dejaykuwayraq taytay wañukuptin pamparamunaykama —nispa.

⁶⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Diospaq wañusqakunayá wañuqkunataqa pampachunku. Qamyá ichaqa Diospa munaychakusqanmanta willakamuy —nispa.

⁶¹Huk runapas nirqataqmi:

—Señor, ñoqapas qatisqaykim ichaqa wasiypi kaqkunamantaraqyá despedikaykamusaq —nispa.

⁶²Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Takllawan yapuchkaspan qepan qawariq runaqa manam Diospa munaychakusqanpaq hinachu.

Qanchis chunka iskayniyoq willakuqkunata Jesuspa kachasqanmanta

10 ¹Señorqa akllaykurqataqmi qanchis chunka iskayniyoq runakunatapas, paykunatam ñawpachirqa maymi rinan llaqtakunaman hinaspa llaqtachakunaman.

²Paykunatam nirqa:

—Achkallañam kachkan cosechanapaqqa, cosechaqkunam ichaqa aslla, chaynaqa mañakuychikyá chakrayoqta cosechaqkunata kachananpaq. ³Riychikyá atoqkunapa kasqanman, carnerokunata kachachkaq hinam qamkunata kachachkaykichik. ⁴Amayá apaychikchu qollqetaqa, wayqataqa hinaspa mudana *usutataqa, ñanpiqa amataqmi pitapas rimaykunkichikchu. ⁵Chayasqaykichik wasiman yaykuspaqa: “Hawkayay kachun kay wasipi” nispam rimakuykunkichik. ⁶Wasipi kaqkuna allin runa kaptinqa chay rimaykusqaykichikmi takyanqa, mana chayna kaptinmi ichaqa rimaykusqaykichikpas mana takyanqachu. ⁷Yaykusqaykichik wasillapim kankichik, imam qosusqallaykichiktam mikunkichikpas hinaspa tomankichikpas. Llamkaqqa pagontam chaskinan. Amamá wasin-wasinga purinkichikchu. ⁸Chayasqaykichik llaqtapi chaskisuptikichikqa qosusqaykichiktam mikunkichik. ⁹Chaypi onqoqkunata sanoyachispam willakunkichik: “Diospa munaychakusqanqa hichpallaykichikpiñam kachkan” nispa. ¹⁰Chayasqaykichik llaqtapi mana chaskisuptikichikñataqmi callenta rispa ninkichik: ¹¹“*Usutaykupi kaq kay llaqtapa allpantam contraykichikpi taspiniku. Chaywanpas yachaychikyá, Diospa munaychakusqanqa hichpallaykichikpiñam kachkan” nispa. ¹²Nikichikmi, juicio punchawpiqa Sodoma llaqtamantapas aswan castigasqaraqmi kanqa chay llaqtqa.

Jesupsa ñakasqan llaqtakunamanta

(Mt 11:20-24)

¹³—iImaynaraq kanki Corazin llaqta! iImaynaraq kanki Betsaida llaqta! Sichum Tiro llaqtapi hinaspa Sidon llaqtapi qamkunawan rurasqayta hina *milagrokunata rurayman karqa hinaptinga unayñach sinchita llakikuspanku huchankumanta wananakunmanku karqa. ¹⁴Chayraykum juicio punchawpiqa Tiropi chaynataq Sidonpi *yachaqkunamantapas aswanraq castigasqa kankichik. ¹⁵Capernaum llaqta ¿creenkichum hanaq pachaman hoqarisqa kayta? Uraykachisqam kanki uku pachakama.

¹⁶—Qamkunata kasuq runaqa ñoqatam kasuwan. Qamkunata despreciaqqa ñoqatam despreciawan. Despreciawaqniyñataqmi kachamuwaqniyta desprecian.

Qanchis chunka iskayniyoq willakuqkunapa kutimusqanmanta

¹⁷Qanchis chunka iskayniyoq runakunam kusişqallaña kutiramuspa willakurqaku: —Señor, sutikiپیقا demoniokunapas kasuwankum —nispa.

¹⁸Chaymi Señorñataq nirqa:

—Arí, *Satanastam rikurqani rayo hina cielomanta wichimuqta. ¹⁹Atiytam qoykichik culebrakunata hinaspa ataq-atokkunata sarunaykichikpaq chaynataq enemigopa atiyin vencenaykichikpaqpas, manam imapas imanasunkichikchu.

²⁰Amayá kusikuychikqa demoniokuna kasususqaykichikmantachu aswanqa hanaq pachapi sutikichik qellqasqa kasqanmantayá.

Anchallataña Jesupsa kusikusqanmanta

(Mt 11:25-27. 13:16-17)

²¹Chay ratollapim Chuya Espiritupa yanapakuyninwan kusikuspan Jesus nirqa: —Hanaq pachapipas, kay pachapipas munaychakuq Taytáy, kay yachaykunatam pakaykurqanki yachayniyoqkunamantawan entiendekunamanta hinaspa qawaykachinki pisi yachayniyoqkunamanña, chayraykum alabayki. Arí, Taytáy, qanmi munarqanki chaynata.

²²—Taytaymi qoykuwarqa tukuy imakunata. Ñoqa Churitaqa manam pipas reqsiwanchu aswanqa Taytallaymi. Manataqmi Taytaytaqa pipas reqsinchu aswanqa ñoqa Churillanmi, Churipa reqsichisqallantaqmi reqsin Taytataqa.

²³Discipulonkunaman asuykuspanmi paykunallaman nirqa:

—Mayna kusişqam kay qawasqaykichikta qawaqkunaga. ²⁴Diosmanta achkaq willakuqkunam reykunapiwan rikusqaykichikta rikuyta munarqaku, ichaqa manam rikurqakuchu, uyarisqaykichiktapas uyariytam munarqaku ichaqa manam uyarirqakuchu.

Samaria lawmanta kaq runapa allin rurasqanmanta

²⁵Diospa leynin yachachiş runam Jesusta pruebananpaq sayariykuspa tapurqa: —Yachachikuş ¿imata ruraspaytaq wiñay kawsayta haypayman? —nispa.

²⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Ima nichkantaş leypiqa? ¿Ima niqtataş leenki? —nispa.

²⁷Hinapinmi chay runañataş nirqa:

—“Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan, tukuy kallpaykiwan hinaspa tukuy yuyaynikiwan, kuyankitaşmi runamasikitapas kikikita hina” nispa.

²⁸Chaymi Jesusñataş nirqa:

—Allintam nirunki, chaynatayá ruray hinaspaqa wiñaypaqmi kawsanki —nispa.

²⁹ Payñataqmi pim runamasin kasqanta mana reqsiq tukuspan yapatawan tapurqa:

—¿Pitaq runamasiyqa? —nispa.

³⁰ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Huk kutipim Jerusalenmanta Jerico llaqtaman huk runa richkarqa. Paytam suwakuna saltearuspa pachallantapas llatanarurqaku, maqaparuspam wañunayachkaqtaña saqerurqaku. ³¹ Chay ñanninta huk *sacerdote richkaspanmi chay runata rikururqa aswanqa qawariykuspallanmi karullanta pasarurqa. ³² Leviy casta runapas chay sitioman chayaruspanmi qawariykuspallan karullanta pasarurqa. ³³ Chaynintataqmi richkarqa Samaria lawmanta kaq runapas, paymi ichaqa asuykuspan llakipayarikurqa. ³⁴ Asuykuspanmi aceitewan hinaspa vinowan heridankunata hampiykurqa. Sillakunan animalman churkuykuspanmi samakuna wasiman aparqa hinaspan chaypi atien-derqa. ³⁵ Paqarinnintin pasakunanpaq kaspanñataqmi onqoqta atiendeykunampaq wasiyoqman isqay jornalpa chanin qollqeta qoykurqa hinaspan ruegakurqa: “Atien-deykapullawankimá, mastapas gastaptikiqa kutimuspaymi pagapullasqayki” nispa.

³⁶ Chaynata Jesus niruspanmi chay tapuqninta nirqa:

—¿Chay kimsan runamantaqa, mayqannintaq salteasqapa runamasinqa? —nispa.

³⁷ Hinaptinmi Diospa leynin yachachiq runañataq nirqa:

—Salteasqa runamanta kuyapayarikuqmi —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qampas chaynatayá ruramuy —nispa.

Mariapa hinaspa Martapa wasinpi Jesus tarikusunmanta

³⁸ Richkaspankun huk llaqtachaman chayarurqaku, chay llaqtapim Marta sutiyoq warmi wasinpi samaykachirqa. ³⁹ Martapa ñaña Mariañataqmi Jesuspa ñawpaqninpi tiyaykurqa rimasqanta uyarinanpaq. ⁴⁰ Martañataqmi tukuy ima rura-ypa atipasqan kaspa Jesusman asuykuspa nirqa:

—Señor ¿manachum imapas qokusunki sapallay ruraqta ñañay qawakuwaptin? Niyá yanapawananpaq —nispa.

⁴¹ Chaymi Señorñataq nirqa:

—Marta, Marta, tukuy imapa atipasqanmi muspaypi hinaña kachkanki tukuy imawan. ⁴² Hukllam runanaykiqa kachkan, chay allin kaqta ñañayki Mariaqa akllakuykun, chaytaqa manam pipas qechunqachu.

Imaynam Diosta mañakunamanta

(Mt 6:9-15. 7:7-11)

11 ¹ Huk sitiopim Jesus mañakuchkarqa chaymi tukuykuptin huknin disci-pulon nirqa:

—Señor, Bautizaq Juanqa yachachirqam discipulonkunata imaynam Dios ma-ñakuyta, chaynaqa ñoqaykutapas yachaykachiwaykuyá —nispa.

² Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Diosta mañakuspaqa kaynatam ninkichik:

“Taytayku, sutiki yupaychasqa kachun,
munaychakusqayki hamuchun.

³ Sapa punchaw mikunaykutayá qowayku.

⁴ Ñoqaykupa huchaykutayá pampachawayku,
ñoqaykupas mana allin rurawaqniykutam pampachaniku.
Amayá kachaykuwaykuchu pruebamanqa.”

⁵ Jesusqa nirqataqmi:

—Huk kaqnikichikpa amistadnikichik kaptinga manachum chawpi tutaña kaptingas rispaykichik ruegakuwaqchik: “Vecino, ama hina kaspaykiyá kimsa tantata prestaykullaway. ⁶Amistadniy wasiyman samakaramuptinmi mikuykachi-naypaq imallaypas mana kanchu” nispa. ⁷Hinaptin amistadnikiñataq ukumanta nimunman: “iAma churmichawaychu! Punkuqa segurasqañam, warmachayku-napas ñoqawanmi puñuchkanña. Manam hatarimuymanchu mañawasqaykita qoqnikiqa” nispa. ⁸Chaynaqa amistadnin kasqanrayku manaña qospanpas, pun-kuta takapayaspan mañakusqanraykuchá hatarispan tukuy ima mañakusqanta qoykunqa. ⁹Chaymi nikichik: Mañakuptikichikqa Diosqa qosunkichikmi. Mas-kaychik, tarinkichikmi, qayaychik, kichasunkichikmi. ¹⁰Mañakuqqa chaskinmi, maskaqaqa tarinmi, qayakuqqa kichaykachikunmi.

¹¹—Churikichikmanqa ýyaqachum culebrata qoykuwaqchik challwata mañaku-suptikichik ¹²otaq ataq-atoqta runtuta mañakusuptikichik? ¹³Qamkunaqa mana allin runakuna kachkaspa churikichikmanqa allin kaqkunata qonkichik ¿chay-chu mañakuqkunamanqa hanaq pachapi kaq Taytaykichik mana qosunkichikman Chuya Espirituta?

Jesusa contranpi rimasqankumanta

(Mt 12:22-30. Mr 3:20-27)

¹⁴Huk kutipim Jesus huk runamanta qarqorurqa mana rimachiq demoniota, lloqsiruptillanmi runañataq rimarirurqa, chayta rikuqninkunam admirasqallaña karaku. ¹⁵Wakinmi nirqaku:

—Kay runaqa demoniokunataqa qarqon demoniokuna kamachiq Beelzebupa atiyinwanmi —nispa.

¹⁶Wakinñataqmi Jesusta pruebaman churayta munaspanku mañarqaku cielo-manta *milagrota qawachinanpaq. ¹⁷Chaymi paykunapa piensasqanta yachaspan Jesus nirqa:

—Mayqan nacionpas chaqwallapi rakinasqa kaspaqa purmanqam, familiapas rakinasqa kaspaqa manataqmi takyanchu. ¹⁸*Satanas kikinpa contrallanpi kap-tinqa ¿imaynataq munaychakusqanqa takyanman? Chaynataqa nichkaykichik: Demoniokunapa jefen Beelzebupa atiyinwanmi demoniokunataqa qarqonki, nispa niwasqaykichikraykum. ¹⁹Nisqaykichikpi hina Beelzebupa atiyinwan demonio-kunata qarqoptiyqa ¿pipa atiyinwantaq qatinqikichikqa demoniokunata qarqon? Chaynaqa paykunam juzgasunkichik. ²⁰Ñoqaqa demoniokunataqa qarqoni Diospa atiyinwanmi, chaynaqa Diospa munaychakusqanqa chayaramusunkichikñam.

²¹—Tukuy rikchaq armayoq kallpasapa runa wasinpi imankunatapaspas wa-qaychaptinqa tukuy imanqa allin waqaychasqam kachkan. ²²Ichaqa paymanta aswanraq kallpasapa runa rikuriramuspampa venceruspanmi armankunatapaspas qechurunman hinaspa imankunatapaspas aypukurunman.

²³—Pipas mana favorniypi kaqqa contraypim kachkan. Cosechapi ñoqawan mana huñuqñataqmi usuchichkan.

Runaman demonio kutiykusqanmanta

(Mt 12:43-45)

²⁴—Runamanta demonio lloqsiruspaqa qochqakunapim samanapq maskastin purin, mana tarispanñataqmi nin: “Lloqsimusqay runamanyá kutikusaq” nispa. ²⁵Kutirispanñataqmi chay runapa sonqonta tariykun sumaq allichasqata, sumaq pichasqata. ²⁶Kutirispanmi pusaramun kikinmantapas peornin qanchis demoniokunaraq chaynapi chay runaman yaykuspa *yachanankupa. Chaymi chay runaqa rikurirun ñawpaq kasqanmantapas astawan peorña.

Cheqap kususqa runakunamanta

²⁷Jesus chaynata rimachkaptinraqmi runakuna ukumanta huk warmi qaparimurqa: —iMayna kususqaraq wachakusuniki hinaspa ñuñusuniki warmiqa! —nispa. ²⁸Chaymi Jesusñataq nirqa: —Aswan kususqaraqmi Diospa palabranta uyarispa kasukuqkunaqa —nispa.

Milagrota qawachinanpaq runakunapa mañakusqanmanta

(Mt 12:38-42. Mr 8:12)

²⁹Jesusa muyuriqninman runakuna qeminakamuptinmi paykunata nirqa: —Mana allin casta runakunallam *milagro qawachinaytaqa mañakunku. Manam qawachisqaykichikchu milagrotaqa, qawaspaqa-qawachisqaykichik Diosmanta willakuq Jonasta imam pasasqallantam. ³⁰Ninive llaqtapi runakunapaqmi Jonasqa señal hina karqa, chaynam Diosmanta Hamuq Runapas señal kani. ³¹*Saba nacionniyoq reinapas juicio punchawpi kaypi kaq runakunapiwan kawsarimuspanmi paykunata acusanqa. Payqa hamurqa karu-karu llaqtamantaraqmi Rey Salomonpa yachaynin uyariq. Salomonmantapas aswan mas yachayniyoqmi kaypiqa kachkani. ³²Ninive llaqtapi runakunam kawsarimunqaku kay runakunapiwan kуска juicio punchawpi hinaspan kay runakunata acusanqa. Paykunaqa huchankumantam wanakurqaku Jonaspa willakusqanwan, Jonasmantapas aswan allin willakuqmi kaypiqa kachkan.

Ñawinchikqa achkiy hina kasqanmanta

(Mt 5:15. 6:22-23)

³³—Mecherotaqa ratachina manam pakarunapaqchu nitaq cajonpa ukunman churarunapaqchu aswanqa altomanmi churana wasiman yaykuqkuna rikunankupa. ³⁴Ñawika cuerponchikpa achkiynin hinam. Ñawiki allinta qawakuptinqa vidaykim kachkan achkiyniyoq. Ñawiki mana allinta qawakuptinmi ichaqa vidaykiqa kachkan pasaypaq tutayayllapi. ³⁵Qampi achkiy kaqtaqa amayá tutayarachiychu. ³⁶Chaynaqa qampi achkiy kaptin mana imaniray tutayayniyoq kaspaykiqa tukuy imatam sutillata rikunki imaynam mecherowan rikusqaykita hina.

Fariseokunata Jesus qaqchasqanmanta

(Mt 23:1-36. Mr 12:38-40. Lc 20:45-47)

³⁷Rimayta Jesus tukuruptillanmi huk *fariseo runa convidarqa wasinpi mikuykunapq chaymi rispan mikunanpaq tiyaykurqa. ³⁸Paykunapa costumbrenman hina Jesus makinta mana mayllakuptinmi convidaqnin extrañasqallaña qawarayarqa. ³⁹Chaymi Señorñataq nirqa:

—Yaw *fariseokuna, qamkunaqa vasotawan platotam hawallanta mayllankichik, sonqoykichikmi huntasqa kachkan suwakuy munaywan hinaspa mana allin ruray munaywan. ⁴⁰¡Mana yachayniyoqkuna! ¿Manachum hawantawan ukuntaqa Diospuni rurarqa? ⁴¹Kapusuqnichikmantayá qoychik limosnata chaynapi tukuy imapas limpio kapusunaykichikpaq.

⁴²—iMaynaraq kankichik *fariseokuna! Qamkunam *diezmota qonkichik yerba buenamanta, rudamanta hinaspa tukuy rikchaq yuyukunamanta. Aswanqa qonqarunkichikmi allin ruraytawan Diospa kuyapayakuynintaqa. Kaykunataqa kasukunaykichikmi diezmo qoytapas ama qonqaspa.

⁴³—iMaynaraq kankichik *fariseokuna! Qamkunaqa *huñunakuna wasipipas ñawpaqllapi tiyaytam munankichik, munankichiktaqmi plazakunapi hatun respetowan rimaykusunaykichiktapas.

⁴⁴—iMaynaraq kankichik! ¡Qamkunaqa kachkankichik mana rikuriq sepulturakuna hinam! Runakunam hawanta purin ukunpi kaqkunata mana yachastin.

⁴⁵Hinaptinmi Diospa leynin yachachiqkunamanta huk kaqnin nirqa:

—Yachachikuq, chaynata rimaspaykiqua ñoqaykutapas insultawachkankikum —nispa.

⁴⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunapas iMaynaraq kankichik Diospa leynin yachachiqkuna! Runakunamanmi mana apay atinanku llaasqa qepita churkuchkankichik, qamkunam ichaqa llachpayllapas mana llachpaykunkichikchu.

⁴⁷—iMaynaraq kankichik! Qamkunaqa abueloykichikkunapa wañuchisqan willakuqkunapa sepulturankunatam rurankichik. ⁴⁸Yachankichikmi abueloykichikkunapa chay rurasqankunataqa, chayraykum paykunapa ruraqmasin kankichik. Paykunam Diosmanta willakuqkunata wañuchirqaku, qamkunañataqmi sepulturanta rurankichik.

⁴⁹—Chayraykum Diosqa yachayninpi nirqaña: “Ñoqamanta willakuqkunatawan *apostolkunata kachamuptiyimi wakinta wañuchispa wakintañataq ñakarichinkichik” nispa. ⁵⁰Kay uyariwaqniy runakunamantam Dios cuentata mañanqa qallariyninmantapuni llapallan willakuqkunata wañuchisqankumanta, ⁵¹Abel wañuchisqankumanta Zacarias wañuchisqankukama. Zacariastam wañurachirqaku *altarmanta *santuarioman rinapi. Paykunapa yawarninmantamá Dios cuentata mañasunkichik.

⁵²—iMaynaraq kankichik Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa reqsin-kichikmi runakunaman imam yachachinaykichikta, qamkunam ichaqa mana yachayta munankichikchu, yachay munaqkunatañataqmi harkakunkichik.

⁵³Chaymanta Jesus lloqsiruptinmi Diospa leynin yachachiqkunawan *fariseokunapas piñakuruspanku tapupayarqaku ⁵⁴imapipas pantarachispanku chaymansumlla acusanankupaq.

Iskay uya kaymanta

12 ¹Waranqantin-waranqantin runakuna tanqanakustin Jesuspa kasqanman huñunakaramuptinmi puntataqa discipulonkunata nirqa:

—Cuidakuychik *fariseokunapa qonchunmanta otaq iskay uya kayninkumanta.

²Imapas pakasqa kaqkunaqa qawachisqam kanqa, chaynataqmi mana yachasqa kaqkunapas yachasqataq kanqa. ³Tutayaypi rimasqaykichikpas punchawpi uyarisqam kanqa, wasi ukupi upallalla rimasqaykichikñataqmi wasipa altosninmanta willakusqa kanqa.

Cuerpo wañuchiqtapaq mana manchakunamanta*(Mt 10:28-31)*

⁴—Kuyasqallaykuna, amayá manchakuychikchu runa wañuchiqtakunataqa, almankutaqa manam imananmankuchu. ⁵Ñoqam ichaqa nikichik pim manchakunaykichikta. Manchakuychikqa wañurachispa wiñay castigoman wischuykuqtayá.

⁶—¿Manachum pichqa pichinchurruchakunatapapas *rantikunku as qollqellapaq? Chaywanpas Diosqa mayqantapas manam qonqarunchu. ⁷Qamkunapaqa chukchaykichikpas llapallanmi yupasqa kachkan. Chaynaqa amayá manchakuychikchu, qamkunapaqa pichinchurruchakunamantapas aswan valeqmi kankichik.

Jesupa favorninpi rimaqkunamanta*(Mt 10:32-33. 12:32. 10:19-20)*

⁸—Uyariwaychik, runakunapa qayllanpi ñoqamanta willakuqtapaq, Diosmanta Hamuq Runapas Diospa angelninkunapa qayllanpim willakusaq ñoqapa kasqanta. ⁹Runakunapa qayllanpi negaqniytapaq ñoqapas negasaqmi Diospa angelninkunapa qayllanpi.

¹⁰—Pipas Diosmanta Hamuq Runapa contraypi rimaqqa pampachasqam kanqa, Chuya Espiritupa contranpi rimaqmi ichaqa mana pampachasqachu kanqa.

¹¹—Huñunakuna wasikunaman, juzgadokunaman hinaspa autoridadkunaman pusasuptikichikqa, amam llakikunkichikchu imam otaq imaynam rimanaykichikmantapaq. ¹²Chay ratopi imam rimanaykichikmantapaq Chuya Espiritum yachachisunkichik.

Mana yuyayniyoq apu runamanta

¹³Jesustam runakuna ukumanta huk kaqnin nirqa:

—Yachachikuq, wawqeytayá niykapuway herenciata ñoqawan rakinakunanpaq —nispa.

¹⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Yaw runa ¿pitaq ñoqata churawarqa qamkunapa jueznikichik otaq partiqnikichik kanaypaq?

¹⁵Chaynata niruspanmi nirqataq:

—Cuidakuychikya qollqella kuyaruymanta. Runaqa manam tukuy imayoq karunallanpaqchu kawsanan.

¹⁶—Kay rikchanachiytayá nisqaykichik: Huk apu runam chakranmanta sinchillataña cosecharurqa ¹⁷chaymi tantearqa: “¿Maypiñataq churasaq kay cosechasqaytaqa?” ¹⁸Kaynatayá rurasaq, kawsaykuna waqaychanay wasita paskaruspayá aswan hatuntaña rururasaq trigoytawan tukuy imaykunata chaypiña waqaychanaypaq. ¹⁹Hinaspa kikillayta nikusaq: Achkallañam tukuy imaykunapas unay watakunapaq kapuwachkan. Kunanqa samakuspayá mikukusaq, upyakusaq hinaspa kusikusaq, nispa. ²⁰Ichaqa Diosmi payta nirqa: “Mana yuyayniyoq runa, kunan tuta-punim wañurunki. Chaynaqa waqaychasqaykiqa ¿pipaqtaq kanqa?” nispa.

²¹—Chaynam pasarunqa kikillanpaq maskaq runataqa, Diospa qayllanpiqa kachkan pasaypaq mana imayoqmi.

Churinkunataqa Diospuni cuidawasqanchikmanta

(Mt 6:25-34)

²²Jesusmi discipulonkunata nirqa:

—Ñoqam nikichik, amayá afanakuychikchu mikunaykichikmantaqa hinaspa pachakunaykichikmantaqa. ²³Mikuymantapas astawanqa valen vidaykichikmi cuer-poykichiktaqmi pachamantapas astawanqa valen. ²⁴Qawariychik ullachkukunata. Paykunaga manam tarpunkuchu nitaq cosechankuchu, manataqmi trojenku-pas nitaq taqenkupas kantaqchu. Chaywanpas paykunataqa Diosmi mikuchin. Qamkunaga alton pawaq urpikunamantapas aswan valeqmi kankichik. ²⁵¿May-qannikichiktaq afanakuspaqa huk kuchusta wiñaruwaqchik? ²⁶Chayllatapas mana rurayta atichkaspapas iwakin kaqkunamantaqa imapaqtaq llakikunkichik!

²⁷—Qawariychik waytakunapa wiñasqanta, manam llamkankuchu nitaq puch-kankuchu. Ichaqa nikichikmi, Rey Salomonpas sumaqllawan pachakuq kachkaspapas manam huknin wayta hinallapas pachakurqachu. ²⁸Yaw pisi ñiniyioq runakuna, purunpi waytakunaga kunan sayachkaspapas paqarinqa hornopim kañarachikun, waytakunatapas Dios pachachichkaspanga ¿manachum qamkunatapas pachachisunki-chik? ²⁹Qamkunaga amayá llakikuychikchu: “Imataraq mikusun, imataraq tomasun” nispaqa. Amataqyá ancha llakisqallañaqa puriyichikchu. ³⁰Tukuy hinastinpi Dios mana adoraqkunam tukuy chaykunamantaqa afanakun. Qamkunapaga kachkanmi Taytay-kichik, paymi yachan tukuy imapas pisipususqaykichiktaqa. ³¹Maskaychikqa Diospa munaychakusqantayá hinaptinqa qosunkichikmi tukuy ima pisipusuqnikichikta.

Hanaq pachapim riquezataqa churana.

(Mt 6:19-21)

³²—Ovejaykuna, amayá manchakuychikchu, aslla kaptikichikpas Dios Taytay-kichikmi munaychakusqanta qoykusunkichik. ³³Kapuqnikichikta *rantikuspayá mana imayoqkunaman qoychik. Chaynata ruraspaqa hanaq pachapim mana mawkayaq wayqaman mana tutuq kapuqnikichikta huntachichkankichik. Chaypiqa manam pipas asuykunchu suwananpaq, manataqmi puyupas kanchu tu-kunanpaq. ³⁴Tukuy kapuqnikichikpa kasqanpim sonqoykichikpas kanqa.

Qawan-qawanlla Jesusta suyanamanta

³⁵—Listollayá kaychik mecheroykichiktapas ratachispa. ³⁶Casamientomanta patronnin-ku kutimunanta suyaq runakuna hinayá qamkunapas kaychik chaynapi chayaramuspan punkuta takamuptin chaylla kichanaykichikpaq. ³⁷Mayna kosisqam rikchachkaqta patronninpa tariyakamusqan sirvientekunaga. Cheqaptapunim nikichik, patronninku allichakuykuspanmi paykunata mesapi tiyaykachispan kikinpuni servinqa. ³⁸Chawpi tutataña otaq achikyaqtaña patron kutimuspan suyaqnin sirvientekunata tariyukptinqa ancha kosisqam kanqaku. ³⁹Yachaychikyá kayta, sichum wasiyoq yachanman imay hora suwa hamunanta hinaspaqa manachá suwachikunmanchu. ⁴⁰Chaynaqa qamkunapas lis-tollayá kaychik. Diosmanta Hamuq Runaqa kutiramusaq mana piensasqaykichik horam.

Allin sirvientemantawan mana allin sirvientemanta

(Mt 24:45-51)

⁴¹Pedrom tapukurqa:

—Señor, kay rikchanachiy nisqaykiqa ññoqallaykupaqchu icha llapallan runa-kunapaqwanchu? —nispa.

⁴²Chaymi Señorñataq nirqa:

—Qamkunaqa allin yuyayniyoq confianza mayordomo hinayá kaychik, paytam wasinpi patronnin churarqa sirvientemasinkunata imam horapi mikuchinanpaq.

⁴³Ancha kusionpaq chay runaqa sichum patronnin kutimuspa chayna rurachkaq-ta tariykamuptinqa. ⁴⁴Cheqaptapunim nikichik, patronninga churaykunqa tukuy kapuqninkunapiña nanachikunanpaqmi. ⁴⁵Ichaqa sichu mana allin sirviente kaspa ninman: “Patronniyqa unamunqaraqmi” nispa hinaspañataq sirvientemasinkunata maqayta qallarispa mikukunman upyakunman hinaspa sinkakunman. ⁴⁶Chayna runapaqa patronninmi kutiramunqa mana suyasqa punchawpi hinaspa mana ya-chasqa horapi. Sinchitam castiganqa mana iñiyiyoqkunatawan kuskata.

⁴⁷—Patronninpa munasqanta yachachkaspa mana alistakuq hinaspa mana kasukuq sirvienteqa sinchi castigasqa kanqa. ⁴⁸Patronninpa munasqanta mana yachachkaspa imapi faltakuruq sirvienteqa pisilla castigasqa kanqa. Achka chaskiqkunapaq achka mañasqa kanqaku. Achka confiasqa runamantaqa achkatataqmi mañana.

Jesúsqa runakuna rakinachiq hamusqanmanta

(Mt 10:34-36)

⁴⁹—Ñoqaqa ninatam kay pachaman apamurqani, chaynaqa maynatam mu-nayman rupachkanantaña. ⁵⁰Ñakarinaqmi kachkan. Chaymi hukmanyasqa kachkani cumplikunankama. ⁵¹¿Greenkichikchu hamusqaywanqa hawkalla kanay-kichikta? Ñoqaqa rakinakuytam apamurqani. ⁵²Kunanmantapunim wasipi pichqa kaqkuna rakinaspas kanqaku. Kimsam iskaypa contranpi kanqa, iskayñataqmi kimsapa contranpi. ⁵³Taytam qari churinwan contranakunqa. Mamam warmi wa-wanwan contranakunqa chaynataqmi suegrapas llumchuyninwan contranakunqa.

Tiempokunapi pasakuqwan cuenta qokunamanta

(Mt 16:1-4. Mr 8:11-13)

⁵⁴Jesúsqa runakunata nirqa:

—Intipa seqaykunan lawmanta puyu rikurimuptinmi “paramunqam” ninkichik, hinaptinmi chayman hina paramun. ⁵⁵Qechwa lawmanta wayramuptinñataqmi “rupa-munqam” ninkichik, hinaptinmi chayman hina rupamun. ⁵⁶Iskay uyakuna! Cielopipas chaynataq kay pachapipas kaqkunata qawaspas imaynam tiempo kananta yachanki-chik, kunan tiempopi pasakusqanmantam ichaqa mana cuentata qokunkichikchu.

Manaraq juzgadoman chayachkaspa allinyanakunamanta

(Mt 5:25-26)

⁵⁷—Kikillaykichikqa ñmanachu allin arregloman hina allichawaqchik? ⁵⁸Que-jakusunqiniwan rispaqa ñanllapiraqyá allinyanakuruy chaynapi juezman ama entregasunaykipaq, guardiaman juez entregasuptikiqa carcelmanmi aparusunkiman.

⁵⁹Chaymantaqa manam lloqsinkichu debekusqaykita pasaypaq paganaykikama.

Huchamantaqa wanakunamanta

13 ¹Chay punchawkunapim wakin runakuna Jesusman willarqaku:
—Galilea lawmanta kaqkunam animalkunata wañuchichkarqaku
Diospaq ofrecenankupaq hinaptinmi Pilatopa kamachisqan runakuna paykunata
wañurachirqa —nispa.

²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Greenkichikchu Galilea lawpi wakin runakunamantapas astawan huchasapa
kasqankurayku chayna wañuchisqa kasqankuta? ³Nikichikmi manam chaynachu. Huchay-
kichikmanta mana wanakuspaqa qamkunapas chaynam wañunkichik. ⁴¿Siloe llaqtachapi
torrem tuñiykuspan chunka pusaqniyoq runakunata wañurachirqa? ¿Greenkichikchu Jeru-
salenpi runakunamantapas paykunaqa aswan huchasapa kasqankuta? ⁵Nikichikmi manam
chaynachu. Huchaykichikmanta mana wanakuspaqa qamkunapas chaynam wañunkichik.

Mana ruruyoq higos sachamanta

⁶Jesusmi rikchanachispan nirqa:

—Huk runapa uvas huertanpim higos sachá karqa. Rurunta maskaptinñataqmi mana
karqachu. ⁷Chaymi huerta cuidaqa nirqa: “Kimsa watañam kay sachapa rurun maskas-
qay ichaqa manam kanchu. Kuchuruyña amaña kichkichakunanpaq” nispa. ⁸Hinaptinmi
chay cuidañataq nirqa: “Señor, kay watatawanraqyá dejaykuy. Muyuriqninta aspirus-
paymi wanuta hinarusaq. ⁹Icharaqpas rurunman, mana chayqa kuchurachinkinñachiki.”

Onqoq warmita samana punchawpi Jesus sanoyarachisqanmanta

¹⁰*Samana punchawpim *huñunakunanku wasipi Jesus yachachichkarqa.

¹¹Chaypim kachkarqa chunka pusaqniyoq wataña onqoq warmi. Kurkunpalla
puriqta demonio ruraruptinmi derecho puriytaqa mana atirqachu. ¹²Payta Jesus
rikuruspanmi qayaykuspa nirqa:

—Mamáy, sanoñam kanki —nispa.

¹³Makinta hawanman churaykuptillanmi derechakuruspan Diosta alabarqa. ¹⁴*Huñuna-
kunanku wasipi jefenataqmi *samana punchawpi Jesus sanoyarachiptin runakunata nirqa:

—Soqta punchawmi llamkanapaq punchawkunaqa. Chay punchawkunapi ha-
muptikichikyá sanoyachisunkichik, ichaqa amayá samana punchawpichu —nispa.

¹⁵Hinaptinmi Señorñataq contestarqa:

—Is kay uya runakuna, qamkunapas *samana punchawpim buesnikichikta otaq
asnaykichikta paskaspa yakuman pusankichik. ¹⁶Abrahampa mirayninmanta kaq
kay warmitam chunka pusaqniyoq wataña *Satanas ñakarichirqa. Chaychu sama-
na punchawña kachkaptinpas mana sanoyaykachiymán.

¹⁷Chaynata niptinmi lliw enemigonkuna penqaypi rikurirurqaku. Runakunaña-
taqmi admirakuypaq tukuy rurasqankunata qawaspanku anchallataña kusikurqaku.

Mostaza muhuwan rikchanachisqanmanta

(Mt 13:31-32. Mr 4:30-32)

¹⁸Jesusmi nirqa:

—¿Imaynataq Diospa munaychakusqanqa? ¿imawantaq tupanachiyman? ¹⁹Dios-
pa munaychakusqanqa rikchakun huk runapa tarpusqan mostaza muhumanmi,
montearunankama wiñaruptinmi silguerokunapas kallmankunapi *qesachakun.

Qonchuwan rikchanachisqanmanta*(Mt 13:33)*²⁰ Jesusmi huk rikchanachiytawan nirqa:

—¿Imawantaq tupanachiyman Diospa munaychakusqantaqa? ²¹ Rikchakunqa huk warmi kimsa tupu harinata chapuruptin poqorachiq qonchumanmi.

Kichki punkumanta*(Mt 7:13-14, 21-23)*

²² Jerusalenman Jesus rispanmi llaqtakunapi hinaspa llaqtachakunapi yachachirqa. ²³ Chaymi huk kaqnin tapurqa:

—Señor ¿asllachum salvakunqaku? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

²⁴—Achkaqmi yaykuyta munanqaku aswanqa manam atinqakuchu, chaynaqa kichki punkun yaykuytayá procuraychik. ²⁵ Punkuta wasiyoq wichqaruptinmi hawamanta takaspa: “Señor, kichaykamullawayku” ninkichik chaymi payñataq nimusunkichik: “Manam reqsikichikchu, maylawmanta kaqchá kankichikpas” nispa. ²⁶ Hinaptinmi qamkunañataq ninkichik: “Señor, qanwanmi mikurqanikupas, upyarqanikupas, plazaykupitaqmi yachachirqankipas” nispa. ²⁷ Hinaptinmi payñataq nimusunkichik: “Manam reqsikichikchu, maylawmanta kaqchá kakunkichikpas, qayllaymanta asuychik mana allin ruraqkuna” nispa. ²⁸ Hawaman qarqoramusuptikichikmi Abrahamta, Isaacta, Jacobta hinaspa willakuqkunata Diospa munaychakusqanpi qawarispas wankichik. Mana ima rurayta atispa kiruykichiktapas kirichichinkichik. ²⁹ Diospa munaychakusqanpi tiyaspa mikunankupaqmi hamunqaku tukuy hinastinmanta.

³⁰ Qepa kaqkunam puntanqaku, punta kaqkunañataqmi qepanqaku.

Jerusalenpi yachaqkunamanta Jesuspa waqasqanmanta*(Mt 23:37-39)*

³¹ *Fariseokunapas chay horallapim Jesusman chayaruspanku nirqaku:

—Herodesmi wañurachisunaykipaq munapayasuchkanki, pasakuy kaymanta —nispa.

³² Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Rispaykichik chay atoqta nimuychik: “Kay punchawkunapiraqmi demonio-kunata qarqospay onqoqkunata sanoyachisaq. Kay-kay punchawkunañataqmi ruranayta tukusaq.” ³³ Kay punchawkunapiqa rinaypunim maymi rinayta. Diosmanta willakuqqa manam wañunmanchu Jerusalenmanta hawapiqa.

³⁴—¡Jerusalen, Jerusalen! ¡Qamqa Diosmanta willakuqkunatam wañuchinki! ¡Qanman kachamusqa runakunatam rumiwan chamqapanki! Rapran ukupi chiwchinkunata wallpa huñuykuq hinam achka kutita munarqani runaykikuna huñuykuyta ichaqa manam munarqankichu. ³⁵ Chayraykum wasikichik chunninga. Nikichikmá, manañam rikuwankichikñachu: “Alabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuqqa” nispa niwanaykichikkama.

Punkipakusqa runata Jesus sanoyachisqanmanta

14 ¹ Samana punchawpim *fariseokunapa jefenpa wasinman Jesus yaykuykurqa chaypi mikunanpaq, hinaptinmi chaypi kaq *fariseokuna wateqachkarqaku. ² Punkipakusqa runa Jesusman asuykuptinmi ³ Diospa leynin yachachiqkunatawan *fariseokunata tapurqa:

—¿Leyqa permitinchu *samana punchawpi sanoyachinata? —nispa.

⁴Paykuna mana imatapas rimaripinmi onqoqta sanoyarachispan pasakunan-paq kamachirqa. ⁵Hinapinmi chaypi kaqkunata Jesus nirqa:

—Churikichikpas otaq bueyesnikichikpas uchkuman urmaykuptinqa ¿mana-chum chaypunilla horqoruwaqchik samana punchaw kachkaptinpas? —nispa.

⁶Manam pipas imaniytapas atirqachu.

Casarakuyman convidasqakunamanta

⁷Puntapi asientokuna akllasqankuta qawarispanmi rikchanachispan Jesus nirqa:

⁸—Pipas casarachikuspan convidasuptikiqa amayá punta asientokunapiqa tiyaruychu. Pipas qanmanta astawan reqsisqa kaq yaykuramuptinmi ⁹convidasuqniki nisunkiman: “Anchuriy, paymi kaypiqa tiyanqa” nispa hinapinmi qamñataq qepa lawpi penqakuy-wan tiyawaq. ¹⁰Convidasqa kaspaykiqa qepa lawpiyá tiyaykuy chaynapi convidasuqniki yaykuykamuspan: “Taytáy, hamuy kay ñawpaqpi tiyaykuy” nisunaykipaq. Chayna kaptinqa llaqa convidasqapa qayllanpim ancha honrasqa kanki. ¹¹Pipas hatunchakuqqa humillasqam kanqa, pipas humillakuñataqmi hatunchasqa kanqa.

¹²Nirqataqmi convidaqnin *fariseo runatapas:

—Almuerzopaq otaq cenaypaq convidota ruraspaykiqa, amayá qayaykuy amistad-llaykitachu otaq wawqellaykitachu otaq ayllullaykitachu otaq apu vecinollaykitachu, chaynata ruraptikiqa paykunapas convidasuspaykim kutirachisunkiman. ¹³Convidota ruraspaykiqa qayaykuy wakchakunatawan suchukunatayá hinaspa wistukunatawan ñawsakunatayá. ¹⁴Chaynata ruraptikiqa allin ruraqkuna kawsarimuptinmi Diosña kuti-chipusunki mana kutichiy atiqkuna convidasqaykimanta chaymi ancha kusisqa kanki.

Convido fiestawan Jesus rikchanachisqanmanta

(Mt 22:1-10)

¹⁵Jesuspa rimasqanta paywan mikuq runa uyariruspanmi Jesusta nirqa:

—Mayna kususqam Diospa munaychakusqanpi mikuqkunaga —nispa.

¹⁶Hinapinmi Jesusñataq nirqa:

—Huk runam hatun convidota ruraspan achkaqman willachimurqa. ¹⁷Mikuy hora chayaramuptinmi convidasqankunata runanwan qayachimurqa: “Hamuychikña, lliw-ñam alistasqa kachkan” nispa. ¹⁸Ichaqa llapallankum disculpakuyta qallaykurqaku. Punta kaqmi nirqa: “Disculpaykuway, rantisqay chakra qawaqraqmi rinay kach-kan” nispa. ¹⁹Hukninñataqmi nirqa: “Disculpaykuway, pichqa pares yunta rantisqay pruebaqraqmi richkani” nispa. ²⁰Hukninñataqmi nirqa: “Chayraqmi casarakuruni, chayraykum mana riymanchu” nispa. ²¹Convidasqakunata qayamuq runa kutiruspan-mi patronninman willamurqa chaymi payñataq anchallataña piñakuspan yapatawan runanta kamachirqa: “Kallpaspayki plazakunamantawan callekunamanta pusaramuy wakchakunata, suchukunata, ñawsakunata hinaspa wistukunata” nispa. ²²Hinapinmi runanñataq nirqa: “Señor, kamachiwasqaykiman hina ruraruptiypas campoqa kach-kanraqmi” nispa. ²³Chaymi patronninñataq nirqa: “Rispaykiyá ñankunamantawan chakrakunamanta obligamuy wasiymun huntamunankupaq. ²⁴Yachaychikiyá, punta qayachimusqay runakunaga manam mikunqakuchu convidoytaq.”

Jesustaqa tanteaspa qatinamanta

²⁵Achkallaña runakuna Jesuswan riptinmi paykuna lawman muyuriykuspan nirqa:

²⁶—Pipas qatiwaqniyqa ñoqatam kuyawanan taytanmantapas, mamanmantapas, warminmantapas mastaq chaynataq churinkunamantapas, wawqenkunamantapas, paninkunamantapas hinaspa kikinpa vidanmantapas mastaq. Mana chayna kaspaqa manam puriqmasiychu kanman. ²⁷Pipas ñoqarayku ñakaristin qatiwaqniyqa ñoqapaq hinam. ²⁸Pipas torre hatarichiyta munaspaqa qespichinankama gastananpaqmi puntataqa tanteeqa. ²⁹Mana chayqa cimientaruspallan sayaruptinmi runakunapas asipayaspan ninman: ³⁰“Kay runaqa torre hatarichiyta qallaykuspallanmi mana qespichinchu” nispa. ³¹Chaynataqmi chunka waranqa soldadoyoq reypas, iskay chunka waranqa soldadoyoq reypa contranpi rinanpaqqa sumaqtaraq tanteeqa. ³²Mana atiq hina kaspanqa karullataq enemigon hamuchkaptinmi comisionta kachanqa mana peleaspalla hawkeyayman yaykunankupa. ³³Chaynaqa mayqannikichikmantapas tukuy kapuqninta ñoqarayku mana saqeqqa, manam discipuloyqa kanmanchu.

Kachiwan tupachispa yachachisqanmanta

(Mt 5:13. Mr 9:50)

³⁴—Kachiqa allinmi ichaqa qamyayaruspanqa ñimapaqtaq valenman? ³⁵Chakrapaqqas nitaq wanupaqqas manañam valenñachu aswanqa wischunallapaqñam. Uyariwaqniykunaqa kasukuychikya.

Chinkaruq ovejamanta

(Mt 18:10-14)

15 ¹Jesusta uyarinankupa ^{*}impuesto cobraqkunawan huchasapakuna asuykuptinmi ²*fariseokunawan Diospa leynin yachachiqkuna nirqaku:

—Kay runaqa huchasapakunawan juntanakuspanmi paykunawan mikun —nispa.

³Chaymi Jesusñataq kay rikchanachiyta rimarirqa:

⁴—Huk kaqnikiqchikpa pachak ovejanmanta huknin chinkaruqtaq ñimanachum isqon chunka isqonniyoqta chunniqpi saqeykuspa tarimunankama maskamunqa? ⁵Tariramuspanñataqmi kusisqallaña hombrorikamunqa. ⁶Wasinman chayaruspanñataqmi amistadninkunatawan vecinonkunata huñuruspanninqa: “Kusiysiwaychik chinkasqa ovejaytam tariramuni” nispa. ⁷Chaynam kanqa hanaq pachapipas, isqon chunka isqonniyoq mana wanakuq justokunamantapas mastaq kusikunqaku huchankunamanta wanakuqmantam.

Chinkarachisqa qollqemanta

⁸—Huk warmipam chunka qollqen kapurqa. Hukninta chinkarachispanqa ñimanachum achkitapas rataykachisparaq wasinta pichaspan tarirunankama maskanqa? ⁹Tariruspanqa amistadninkunatawan vecinankunata huñuruspanninqa: “Kusiysiwaychik, chinkarachisqay qollqetam tariruni” nispa. ¹⁰Chaynatam Diospa angelninkunapas kusikun huchanmanta wanakuqmantaga.

Chinkasqanmantaña rikuriramuq churimanta

¹¹Jesumi nirqa:

—Huk runapam iskay churinkuna karqa. ¹²Sullka kaqmi taytanta nirqa: “Taytáy, herencia saqewanaykitaqa qoykuwayña” nispa. Chaymi taytanñataq qoykarirqa.

¹³Chay punchawkunallapim chay sullka kaq churinga lliw kapuqninta aparikuspan karu llaqtaman ripukurqa. Chaypim mana allin kawsayman qokuruspan kapuqninta

tukururqa. ¹⁴Mana imayoqña kachkaptinmi chay kasqan llaqtapi huk hatun muchuy karurqa. Yaraqymanta kaspanmi ¹⁵huk kaqnin wasiyoqña ruego kurqa imallapipas llamkachinanpaq. Wasiyoqña taqmi chakraman aviaturqa kuchikuna michimunanpaq. ¹⁶Yaraqymanta kaspanmi kuchikunapa mikusqan algarrobotaña mikuykuya munarqa ichaqa manam pipas chayllatapas qoykurqachu. ¹⁷Huk punchawmi yuyaymanaspan piensarurqa: “Taytapaq llamkaqkunapaq allin mikusqam kachkanku, ñoqañataqmi kaypi yaraqymantapas wañuruchkaniña. ¹⁸Taytayman kutispayá nimusaq: ‘Taytáy, huchallikurunim Diospa contranpi hinaspa qampa contraykipi. ¹⁹Manañam churiymi niwanaykipaq hinañachu kallani, huk kaqnin llamkapusuqnika hinallañayá chaskiy-kullaway’ nispay.” ²⁰Hatarispanmá Taytanpa kasqanman kutirqa.

—Karumantaraq taytan rikuruspanmi kuyapayakuywan kallpaylla taripaykurqa hinaspa abrazaykuspa muchaykurqa. ²¹Hinaptinmi churinñataq nirqa: “Taytáy, huchallikurunim Diospa contranpi hinaspa qampa contraykipi. Manañam ‘churiymi’ niwanaykipaq hinañachu kallani” nispa. ²²Taytanñataqmi sirvientenkunata kama-chirqa: “Suma qnin pachawan pachachiychik, dedonmanpas anillota churaspayá *usutaykachiychik. ²³Nakaychikya wiran torotapas kusikuymanta mikunanchikpaq. ²⁴Kay churiyqa wañusqam karqa, kunanmi ichaqa kawsariramun, chinkarusqanmantam rikuriramun” nispa. Chaymi kusikuylawanña fiesta rurayta qallariraku.

²⁵—Mayor churinñataqmi chakrapi llamkamusqanmanta wasiman chayaramuspan musicatawan tusuqkunata uyarirurqa. ²⁶Runanta qayaykuspanmi tapurqa imaraykum chaypiqa fiesta kasqanmanta. ²⁷Hinaptinmi runañataq nirqa: “Wawqeki rikuriramup-tinmi taytayki wiran torota nakarachin hinaspa fiesta rurachichkan sanollata hinaspa allinllata chaskiykusqanmanta” nispa. ²⁸Mayor wawqenñataqmi piñakuspan yaykuyta-pas mana munarqachu. Chaymi taytanña lloqsiyuspan ruegarqa yaykunanpaq. ²⁹Ichaqa taytantam nirqa: “Kaychika watañam tukuypi kasukuspay serviki, ichaqa manam qoy-kuwarqankichu cabrachallatapas amistadnikunawan kusirikunaypaq. ³⁰Chuchumika warmikunawan kapuqniki tukuramuq churiki kutiramuptinmi ichaqa wiran animalaraq nakarachipunki.” ³¹Taytanñataqmi nirqa: “Churilláy, vida pasaqmasiymi qamqa kanki. Qampaqmi tukuy imaypas. ³²Wañusqanmanta kawsariramuy hinaspa chinkasqanmanta rikuriramuy wawqekimantaq kusikuspaq fiesta ruranchik” nispa.

Mana confiaykuna mayordomomanta

16 ¹Jesumi discipulonkunata nirqa:

—Apu runapam karqa mayordomon. Paypa contranpi mana allin rimayku-nata uyarispanmi ²qayaykuspa tapurqa: “Mana allin rimaykunatam qanmanta uyarini. Cuentata qoway llamkasqaykimanta, manañam mayordomoyqa kawañachu” nispa. ³Chaymi mayordomotaq piensarqa: “¿Imanaykusaqtaq patronniy manaña llamka-nayta munaptinqa? Chakrapi llamkaytaqa manam atiymanchu, limosna mañakuytapas penqakunitaqmi. ⁴Mayordomo kayniymanta wischuruwaptin amistadnikuna wasinpi chaskiykuwanankupaqmi tantearuni imam rurayta.” ⁵Patronnin debeqkunata qayaykuspanmi hukninta nirqa: “¿Haykataq debekunki patronniyta?” nispa. ⁶Hinaptinmi chay tapusqan runañataq nirqa: “Pachak barril aceitem” nispa. Chaymi mayordomotaq nirqa: “Kayqa contrato rurasqayki papel. Kunallan pichqa chunkallamantaña mosoq documen-tota ruraykuway” nispa. ⁷Nirqataqmi huknin debequqñintapas: “¿Haykataq patronniyta debekunki?” nispa. Hinaptinmi payñataq nirqa: “Pachak tupu trigom” nispa. Chaymi pay-

tapas nirqa: “Kayqa papelniki. Pusaq chunkallamantaña documentota ruraykuway” nispa.
⁸Mana allin ruraq mayordomopa sacre kaywan rurasqantam patronnin alabarqa.

—Runamasinkunawan imapas ruraypiqa Diospa churinkunamantapas aswan sacreqa kay tiempopi kawsaq runakunam.

⁹—Chaymi nikichik: Mana allinkunapi gastanapaq qollqekichikwan amistadta ganaychik chaynapi qollqekichik manaña kaptinpas hanaq pachapi chaskisunaykichikpaq.

¹⁰—Pisillapas confiana runaqa achkapipas confianapaqmi. Pisillatapas yanqacharuq runaqa, achka confiykusqatapas yanqacharunqam. ¹¹Mana allinkunallapi gastana qollqepi mana confiana kaptikichikqa çpitaq confiasunkichikman cheqap kaqtaqa? ¹²Runapa qollqenta gastakuruptikichikqa çkikichikpa kaqtaqa pitaq qosunkichikman?

¹³—Manam pipas servinmanchu is kay patrontaqa, huknintach cheqninman, huknintañaataqcha kuyanman, hukninman ratakuspachá huknintañaataq desprecianman. Manam serviwaqchikchu Diostawan qollqetaqa.

¹⁴Qollqella kuyaq *fariseokuna Jesusta uyarispanku burlakuptinkum ¹⁵paykunata nirqa:

—Qamkunaga runa qawasunallaykichikpaqmi allin ruraq tukunkichik. Diosmi ichaqa reqsisunkichik mana allin sonqoyoq kasqaykichikta. Runakunapaq sumaqlaña rikchakusqanpas Diospaqqa millakuypaqmi.

Leymantawan Diospa munaychakusqanmanta

¹⁶—Moisespa qellqasqan *leywan Diosmanta willakuqkunapa yachachisqanqa Bautizaq Juanpa willakuy qallarisqankamallam karqa. Chaymantapunim Diospa munaychakusqanmanta willakuchkanku hinaptinmi llapallanku yaykuypi atipakuchkanku.

¹⁷—Cielowan kay pachach facilta chinkarunman leypa puntochallanpas chinkarunanmantaqa.

Casadokunaqa mana rakinakunankumanta

(Mt 19:1-12. Mr 10:1-12)

¹⁸—Warminmanta rakikuruspan huk warmiwan casarakuq runaqa huchallikunmi. Huchallikuntaqmi qosanpa saquesqan warmiwan casarakuq runapas.

Infiernopi tarikuk apumanta

¹⁹Jesumi nirqa:

—Huk apu runam grosella pachawan hinaspa linomanta fino pachakunawan churakuq hinaspa sapa punchaw ruraq admirakuypaq convidota. ²⁰Karqataqmi limosna mañakuq Lazaro sutiyoq runapas, apupa punkunpim heridasapallaña wischurayaq. ²¹Paymi apupa mesanmanta wichimuqkunallawanpas saksaykuyta munaq. Heridankunatapas allqokunallañam asuykuspa llaqwaykuq. ²²Chayna kachkaspa limosna mañakuq runa wañukuptinmi almanta angelkuna aparurqa Abrahampa kasqanman. Aputapas wañukuptinmi pamparurqaku.

²³—Chay apu runam wañusqakunapa kasqanpi ñakarisan karumanta rikururqa Lazarota Abrahamwan kachkaqta. ²⁴Chaymi qaparirqa: “Taytáy Abraham, kuyapayariy-kullawaspaykiyá Lazarota kachamuway dedollanpipas yakuta apamuspan qallullaytapas nuyuykachinanpaq, ñoqaqariki kay ninapim ñakarichkani?” nispa. ²⁵Abrahamñaataqmi nimurqa: “Yuyariy churilláy, ñawpaq vidaykipiqa tukuy imayoqmi karqanki, Lazarom ichaqa muchuyllapi karqa. Kunanmi ichaqa hawkaña kaypi tarikuchkan, qamñaataqmi chaypi ñakarichkanki. ²⁶Manataqmi kaylawmantaqa munaspankupas qamkuna lawman-

qa pipas chimpamunmanchu nitaqmi ñoqayku lawmanpas pipas hamunmanchu uku-uku wayqo rakiwasqanchikrayku” nispa. ²⁷Chaymi apuñaataq nirqa: “Chaynaqa taytáy Abraham, ruegacusqaykiyá taytaypa wasinpi kaqkunaman willachimunaykipaq. ²⁸Kachkanraqmi pichqa wawqeykuna, paykunaqa amañayá kaypi ñakariqqa hamuchunchu” nispa. ²⁹Hinaptinmi Abrahamñataq nirqa: “Chaypaqmi Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanta hatallinku, chaytayá kasukuchunku.” ³⁰Hinaptinmi chay apuñaataq nirqa: “Taytáy Abraham, manam kasukunmankuchu. Aswanqa wañuqkunamanta pillapas kutiruptinqa wanakunqakum” nispa. ³¹Chaymi Abrahamñataq nirqa: “Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa nisqankunata mana kasukuspankuqa manam creenmankuchu wañuqkunamanta huk kaqnin kawsarimuptinpas.”

Pitapas huchallichiqqa sinchi castigasqa kananmanta

(Mt 18:6-7, 21-22. Mr 9:42)

17 ¹Discipulonkunatam Jesus nirqa:

—Huchallichiqkunaqa kanqapunim. Ichaqa iimaynaraq kanqa huchaman urmachiq runaqa! ²Noqapi iñiq kay taksachakunamanta hukninta pipas huchallichiqpaqqa allinchá kanman molino rumita kunkanman wataruptinku lamar qochaman wischusqa kaynin. ³Chaynaqa cuidakuychikyá.

—Runamasiki huchallikusuptikiqa faltanmantayá anyaykuy. Faltanta reqsikuptinqa pampachaykuyá. ⁴Huk punchawllapi qanchis kutita huchallikusuptikipas qanchis kutitam pampachanki huchanta reqsikuptinqa.

Iñiypa atiyinmanta

⁵Señortam *apostolninkuna mañakurqaku:

—Yanapaykuwayku astawan iñiyniyoq kanaykupaq —nispa.

⁶Hinaptinmi Señorñataq nirqa:

—Mostazapa muhun hinallapas iñiynikichik kaptinqa niwaqchikmi kay purun higos sachata: “Sapikimanta pilakuspa lamar qochapiña sapichakuy” nispa hinaptinqa kasusunkichikmanmi.

Sirvientepa imam rurananmanta

⁷—Yapusqanmanta otaq animal michimusqanmanta sirvientekichik kutiruptinqa ñyaqachum niwaqchik: “Mesapi tiyaykuspa mikukuy” nispa? ⁸Manam, aswanqa niwaqchikqa: “Cenayta preparapamuway, servimuwaptiki mikuruptiy tomaruptiyñam qampas mikunki hinaspa tomaniki” nispam. ⁹Tanteayniymantaqa kamachisqallan rurasqanmantaqa manam patronqa runantaqa agradecekunmanchu. ¹⁰Qamkunapas tukuy kamachisusqaykichikta ruraruspayá niychik: “Mana imapaq valeqmi kanchik, deberllanchikta rurarunchik” nispa.

Leprawan onqoqta Jesus sanoyachisqanmanta

¹¹Jerusalenman Jesus rispanmi, Galilea lawpa hinaspa Samaria lawpa colindanta pasarqa. ¹²Chaypi huknin llaqtachaman chayaruptinmi *leprawan chunka onqoqkuna taripaykurqaku. Karullapi sayaykuspankum ¹³qayakurqaku:

—Señor Jesus, kuyapayariykullawayku —nispa.

¹⁴Paykunata Jesus qawarisanmi nirqa:

—*Sacerdotekunawan qawachikamuychik —nispa.

Richkaspankuñataqmi sanoyarurqaku. ¹⁵Chaymi paykunamanta huknin sanoyarusqanta qawakuykupan kutirirqa qaparillawanña Diosta alabastin. ¹⁶Jesupa chakinman qonqoranpa kumuykusanmi graciasta qorqa. Payqa karqa Samaria lawmanta kaqmi.

¹⁷Jesumi nirqa:

—¿Manachum chunka onqoqta sanoyachirqaniqua? ¿Maytaq wakin isqonqa?

¹⁸¿Kay forastero runallachum kutimurqa Diosta alabanapq?

¹⁹Chaynata niruspanmi chay runata nirqa:

—Hatarispayki pasakuy, iñiyinikim sanoyarachisunki —nispa.

Diospa munaychakusqanqa haykapim chayamunanmanta

(Mt 24:23-28, 36-41)

²⁰Diospa munaychakusqanqa haykapim chayamunanmanta *fariseokuna tapup-tinmi paykunata Jesus nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa manam suti reqsiyllachu hamunqa. ²¹Manam ninqakuchu: “Kaypim kachkan” otaq “wakpim kachkan” nispaqa. Diospa munaychakusqanqa ñam qamkuna ukupiña kachkan —nispa.

²²Chaymantañataqmi discipulonkunata nirqa:

—Hamuq punchawkunapim Diosmanta Hamuqpa kutimusqay punchawta rikuykuya munankichik ichaqa manam rikunkichikchu. ²³“Kaypim kachkan” otaq “Wakpim kachkan” nisuptikichikqa amam qatinkichikchu. ²⁴Imaynam lliipay tukuy hinastinman kancharin, chaynam Diosmanta Hamuq Runapa Punchawniypas kanqa. ²⁵Ichaqa puntataqa anchataraqmi ñakarinaray hinaspa uyariwaqniy runakunapa negasqan kanay. ²⁶Imaynam Noeypa tiemponpi sucedekurqa, chaynam sucedekunqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuptiypas. ²⁷Noepa tiemponpim mikurqaku, upyarqaku, casarakurqaku hinaspa casarachinakurqaku Noey buqueman yaykunankama chaymi paykunataqa sinchi para chayaramuspa lliwta chinkarachirqa. ²⁸Lotpa punchawnin-kunapipas chaynam pasakurqa. Runakunam mikurqaku, upyarqaku, *rantikurqaku, tarpurqaku, wasikunata hatarichirqaku. ²⁹Sodoma llaqtamanta Lotpa lloqsisqan punchawmi ichaqa cielomanta rupachkaq *azufre paraykamuspan llapallan runata chinkarachirqa. ³⁰Chaynam kanqa Diosmanta Hamuq Runa rikuriykamuptiypas.

³¹—Chay punchawpiqa wasinpa hawanpi kaqpas amañayá uraykamuchunchu imanpas horqoqqa. Chakrapi kaqpas amañayá qepamanqa qawarichunchu. ³²Yuyaychikyá Lotpa warmintaqa imam sucedesqanta. ³³Pipas vidallan cuidakuqqa pierderunqam, vidan pierderuqmi ichaqa waqaychanqa.

³⁴—Chay tutapim iskay runakuna camapi kachkanqaku, hukninmi apasqa kanqa, hukninñataq saquesqa. ³⁵Iskay warmikunam kutakuchkanqaku. Hukninmi apasqa kanqa, hukninñataq saquesqa. (³⁶Iskay runakunam chakrapi kachkanqaku, hukninmi apasqa kanqa hukninñataq saquesqa.)

³⁷Chaymi uyariqninkuna Jesusta tapurqaku:

—Señor ¿maypitaq chaykunaqa sucedekunqa? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Maypim ayapa kasqanpim ullachkukuna huñunakunqa —nispa.

Juezmantawan viudamanta

18 ¹Mana pisipaspa tukuy tiempopi Diosta mañakunamantam rikchanachispan Jesus nirqa:

²—Huk llaqtapim karqa Diosta mana manchakuq hinaspa runakunatapas mana respetaq juez. ³Chay llaqtapi yachaq viudam payman rispa ruegakuq: “Contraypi kaq runamanta justiciaykullaway” nispa. ⁴Unayña viuda ripanyaptinmi arreglo rurayta mana munachkaspanpas, tantearikuruspa nirqa: “Diosta mana manchakuspapaspas hinaspa runakunata mana respetachkaspaypas ⁵hamupayawasqanraykuyá arreglota ruraykapusaq mana chayqa, kutinyamuspanmi umayta nanachiwanman” nispa.

⁶Uyariychikyá chay mana allin juezpa nisqanta. ⁷Chaynaqa imanachum Diosqa akllasqankunapa tuta punchaw qayakuyninta uyariykuspan allin arreglota ruranqa? ⁸Nikichikmi, cheqaptapunipas payqa chayllam allin arreglota ruranqa. Diosmanta Hamuq Runa yapatawan kay pachaman kutimuspayqa çtarimusaqraq-chuch iniyinyoq runakunata?

Fariseowan hinaspa impuesto cobraqwan rikchanachisqanmanta

⁹Justo runakuna kasqankupaq hapikuspanku runamasinku despreciaqkunatam Jesus rikchanachispan nirqa:

¹⁰—Iskay runakunam rirqaku temploman Diosta mañakunankupaq. Hukninmi karqa *fariseokunamanta hukninñataq *impuesto cobraqkunamanta. ¹¹Fariseom sayaykuspan kkillanpaq kaynata mañakurqa: “Graciastam qoyki Diosnilláy. Ñoqaqa manam kani pimantapas qollqen qechuqchu nitaq mana allin ruraqchu nitaq hukwan pierdekuqchu nitaq wak impuesto cobraq runa hinachu. ¹²Ñoqaqa semanapim iskay kutita ayunani, ganasqaykunamantapas chunkamantam hukninta qomuyki” nispa. ¹³Impuesto cobraqñataqmi karuneqpiraq sayaykuspa altotapas mana qawarippan qasqonta takakuspan nirqa: “Dioslláy, huchasapam kallani, kuyapayariykullawayá” nispa. ¹⁴Chaynaqa fariseomantapas huchanmanta pampachasqaqa wasintaqa kutikurqa impuesto cobraqmi. Pipas hatunchakuqqa humillasqam kanqa, pipas humillakuqñataqmi hatunchasqa kanqa.

Wawakunata Jesus bendecisqanmanta

(Mt 19:13-15. Mr 10:13-16)

¹⁵Wawakunatam pusamurqaku Jesus llachpaykunanpaq. Discipulonkunañataqmi chayta qawaykuspa qaqcharqaku pusamukunata. ¹⁶Jesusñataqmi paykunata qayaykuspan nirqa:

—Ama harkaychikchu wawakuna ñoqaman hamunanta. Kay wawakuna hina kaqkunapaqmi Diospa munaychakusqanqa. ¹⁷Cheqaptam nikichik, pipas wawakuna hina Diospa munaychakusqanta mana chaskispaqa manapunim chaymanqa yaykunqachu.

Jesuswan apu joven parlasqanmanta

(Mt 19:16-30. Mr 10:17-31)

¹⁸Allin reqsisqa huk runam Jesusta tapurqa:

—Allin yachachikuq çimatataq rurasaq wiñay kawsanaypaq? —nispa.

¹⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—çImanasqataq “allin yachachikuq” niwanki? Diosllam allinqa. ²⁰Qamqa yachankim Diospa kamachikuyninkunata, chay kamachikuykunam nin: “Amam hukwanqa pierdekunkichu, amam pitapas wañuchinkichu, amam suwakunkichu, amam pimantapas llullataqa rimankichu, tayta-mamaykita respetay” nispa.

²¹Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Warma kasqaymantaraqmi chaykunataqa kasukurqani.

²²Chayta uyarispanmi Jesus nirqa:

—Chaywanpas kayraqmi faltasunki, rispaykiyá *rantikaramuy tukuy kapuq-nikita hinaspayá chay qollqeta wakchakunaman qoykariy, chaynapim hanaq pachapi kapuqnirikuna kanqa, chaymanta kutimuspañam ñoqawan rinki.

²³Chay runam chaynata uyariruspan llakikururqa apullaña kasqanrayku.

²⁴Chayna ancha llakisqata Jesus qawarispami nirqa:

—iMayna sasatam apu runakunaqa yaykunqa Diospa munaychakusqanmanqa!

²⁵Apu runa Diospa munaychakusqanman yaykunanmantaqa, *canelloch yaqapas agujapa rinrinta usturunman —nispa.

²⁶Uyariqninkunañataqmi tapukurqaku:

—Hinaptinqa ¿pitaq salvakuytaqa atinman? —nispa.

²⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Runakunaqa manam atinmanchu, Diospaqmi ichaqa tukuy imapas atinallan —nispa.

²⁸Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Ñoqaykuqa imaykutapas saqeruspam qanwan purichkaniku.

²⁹Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, pipas Diospa munaychakusqanrayku saqenqa wasinta, warminta, wawqe-paninkunata, turi-~ñañankunata, tayta-mamanta, churinkunata ³⁰hinaspaqa kay pachapim chaskinqa llaqa iman saquesqankunamantapas mastaraq, hamuq tiempopiñataqmi wiñaypaq kawsanqa.

Wañunanmanta kimsa kaq kutipi Jesuspa willakusqanmanta

(Mt 20:17-19, Mr 10:32-34)

³¹Chunka iskayniyoq akllasqankunata huklawman sapaqchaykuspanmi Jesus nirqa:

—Jerusalen llaqtamanmi richkanchik, chaypim Diosmanta Hamuq Runamanta wi-llakuqkunapa tukuy ima qellqasqan cumplikunqa. ³²Mana castanchik runakunaman entregasqa kaptiyi burlakuwanqaku, kamiwaspankum toqawanqaku. ³³Azotewaspankum wañurachiwanqaku, ichaqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq.

³⁴Discipulonkunañataqmi imayrikuqtapas mana entienderqakuchu. Chay rimasqanqa pakasqa hina kasqanraykum mana entienderqakuchu.

Huk ñawsata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 20:29-34, Mr 10:46-52)

³⁵Jerico llaqtaman Jesus hichpaykuchkaptinmi ñanpa patanpi limosnata mañakuspan ñawsa tiyachkarqa. ³⁶Achkallaña runakuna pasasqanta uyarispami tapukurqa imam chayqa kasqanmanta. ³⁷Nazaretmanta kaq Jesus pasasqanta willaykuptinkum ³⁸qaparirqa:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Jesus, llakipayariykullawayá —nispa.

³⁹Jesuspa ñawpaqnin riqkunam qaqcharqaku upallananpaq, payñataqmi aswanraq qaparirqa:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Jesus, llakipayariykullaway —nispa.

⁴⁰Hinaptinmi Jesus sayaykuspa payta pusachimurqa. Hichpamuñinmi tapurqa:

⁴¹—¿Imatataq munanki qampaq rurana? —nispa.

Chaymi ñawsañataq nirqa:

—Señor, qawarikuytam munani —nispa.

⁴²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qawarikuy. Iñiyinikim sanoyarachisunki —nispa.

⁴³Chaypunilla qawarikuruspanmi Diosta alabastin Jesuswan pasakurqa. Llapa runakunapas Diostam alabarqaku admirakuypaq rurasqankunata qawaykuspanku.

Jesús mantawan Zaqueomanta

19 ¹Jerico llaqta ukunta Jesus pasachkaptinmi ²impuesto cobraq runakunapa jefen Zaqueo sutiyoq apu runa ³Jesus reqsiykuyta munarqa, ichaqa manam atirqachu achkallaña runakuna kasqanrayku, payqa taksalla sayayniyoqmi karqa. ⁴Kallpaylla ñawparuspanmi purun higos sachaman seqarurqa chayninta Jesus pasaptin reqsiykunanpaq. ⁵Chay sitioman Jesus chayaruspanmi payta qawaríspan sutinmanta qayaykurqa:
—Zaqueo, chaylla uraykamuy, wasikipim kunan samasaq —nispa.
⁶Utqayman uraykamuspanmi kusişqallaña wasinman pusarqa. ⁷Rikuqninkunañañataqmi Jesuspa contranpi rimarqaku:
—Huchasapa runapa wasinmanmi yaykurun samakunanpaq —nispa.
⁸Zaqueoñañataqmi Señorpa qayllanpi sayaykuspa nirqa:
—Señor, kapuqniykunatam partenta wakchakunaman qosaq, engañaspay suwakusqaykunamanñañataqmi tawa kuti mirayniyoqtaña kutichipusaq —nispa.
⁹Chaymi Jesúsñañataq nirqa:
—Runakunapa salvaqninmi kay wasiman chayaramuni, kay runapas Abrahampa mirayninmanta kaqmi. ¹⁰Diosmanta Hamuq Runaqa chinkasqakunata maskaspay salvaqmi hamurqani.

Serviqninkunaman qollqeta saqeykuspan illaruq apumanta

¹¹Jerusalenman Jesus hichpachkaptinmi payta uyariqkuna piensarqaku Diospa munaychakusqanqa chay-chay punchawkunallapiña karunanmanta. ¹²Chayraykum rikchanachispan paykunaman nirqa:
—Reqsisqa ayllumanta kaq runam huklaw nacionta rirqa rey kananpaq nombramienton chaskiq. ¹³Manaraq richkaspanmi chunkantin serviqninkunata qayaykuspan sapakamaman waranqa qollqeta qoykarirqa: “Kutimunaykamam kaywan negociachkankichik” nispa. ¹⁴Illaruq runapa enemigonkunañañataqmi paypa qepallanta comisionta pasachirqaku: “Manam munanikuchu chay runaqa reyniyku kananta” nispa. ¹⁵Rey kananpaq nombrasqaña llaqtanman kutiruspanmi qollqe qosqan serviqninkunata qayachirqa chaynapi sapakamapa qollqe mirachisqanta yachananpaq. ¹⁶Punta kaq hamuruspanmi nirqa: “Señor, qollqekiqa huk chunka waranqatawanmi mirarun” nispa. ¹⁷Chaymi reyñañataq nirqa: “Kusallañam, allin sirviente. Pisillapas saquesqaywan confianapaq kasqaykimantam chunka llaqtapa gobiernaqnin kanki” nispa. ¹⁸Chaymantañañataqmi huknin hamuq nirqa: “Señor, qollqekiqa pichqa waranqatawanmi mirarun” nispa. ¹⁹Chaymi reyñañataq nirqa: “Qampas pichqa llaqtatam gobiernanki” nispa. ²⁰Hukninñañataqmi nirqa: “Señor, kayqa qollqeki. Kipuykuspaymi hinallata churapurqayki. ²¹Manchakurqaykim qollqekitaqa mana kachariq kasqaykirayku, qamqariki mana churasqaykitam apakunki, cosechakuykunkipas mana tarpusqaykitataqmi” nispa. ²²Chaymi reyñañataq nirqa: “¡Mana imapaq valeq sirviente! Simillaykim condenarusunki. Qollqeyta mana kachariq kachkaptiyqa, mana churasqayta apakuq kachkaptiyqa hinaspa mana tarpusqayta cosechakuykuq kachkaptiyqa, ²³qollqeytaqariki prestaqkunamanmi qoykuwaq karqa chaynapi mirayniyoqtaña chaskikunaypaq.” ²⁴Chaynata niruspanmi chaypi kaqkunata kamachirqa: “Chay runamanta qollqeta qechuspa chunka waranqa mirachiq runaman qoykuychik” nispa. ²⁵Hinaptinmi paykunañañataq nirqaku: “Señor, payqa kachkan chunka waranqa qollqeyoq-

ñam” nispa. ²⁶Chaymi reyñataq nirqa: “Kapuqniyoqqa astawanraqmi chaskinqa, mana kapuqniyoqkunamantam ichaqa aslla kapuqninpas qechusqa kanqa. ²⁷Rey kanaypaq mana munaq enemigoykunatapas pusamuspaykichikyá qayllaypi wañuchiychik.”

Jerusalen llaqtaman Jesus yaykusqanmanta

(Mt 21:1-11. Mr 11:1-11. Jn 12:12-19)

²⁸Chay rikchanachiyta tukuruspanmi paykunapa ñawpaqninta Jerusalen llaqtaman nirqa. ²⁹Olivos sutiyoq moqomanmi hichpaykurqa, chay lawpim kachkan Betfage llaqtachawan Betania llaqtacha. Chaymanta iskay discipulonkunata Jesus kachaspanmi nirqa:

³⁰—Riychik wak chimpa llaqtachata, chayaruspaykichikmi tarinkichik manaraq pipapas sillakusqan watasqa malta asnota, paskaramuspayá aysaramuychik.

³¹Pipas: “¿Imapaqtaq paskankichik asnoyta?” nispa tapusuptikichikqa qamkunam ninkichik: “Señormi necesitachkan” nispa.

³²Rispankum Jesuspa nisqanta hinalla tariykurqaku. ³³Asnoyoqkunañataqmi paskasqankuta rikuruspanku nirqaku:

—¿Imapaqtaq paskankichik asnoyta? —nispa.

³⁴Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Señormi necesitachkan —nispa.

³⁵Jesusman asnota aysaramuspankum pachankuwan caronarquaku chaymi Jesusñataq sillakuykurqa. ³⁶Riptinmi ñanman runakuna pachankuta mastarquaku.

³⁷Olivos Moqomanta uraykuchkaptinkum llapallan qatinqinkuna kusikuymanta qaparispas Diosta alabarqaku milagrokuna rikusqankumanta. ³⁸Paykunam nirqaku:

—¡Alabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuq Reyqa! ¡Hawkayay kachun hanaq pachapi! ¡Alto-altopi kaqkunayá Diosta alabachunku! —nispa.

³⁹Wakin *fariseokunañataqmi runakuna ukumanta lloqsiykuspanku Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, upallachiy kay discipuloykikunata —nispa.

⁴⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Paykuna upallaruptinqa rumikunañach qaparinman —nispa.

⁴¹Jerusalenman hichpaykuspanñataqmi llaqtata qawarispas waqarqa, ⁴²paymi nirqa:

—¡Ima allinraq kanman kay punchawnikipi hawkayaynikipaq kaqta entiendeykupti-kiqa! Kunanqariki qanmanta pakasqaraqmi kachkan. ⁴³Hamuchkanmi punchawkuna, enemigoykikuna muyuriqnikipi cercota hatarichiptinkum mana maynintapas lluptiyta atinkichu. ⁴⁴Pampamanmi wischurusunki chaypi yachaqkunatawan, perqaykipi rumikunapas manañam kanqachu, watukamusuqniki Diosta mana reqsikusqaykirayku.

Templopi rantikuqkunata Jesus qarqosqanmanta

(Mt 21:12-17. Mr 11:15-19. Jn 2:13-22)

⁴⁵Templomán Jesus yaykuykuspanmi, chaypi *rantikuqkunata qarqoyta qallaykurqa, paykunatam ⁴⁶nirqa:

—Bibliam nin: “Temploqqa Mañakuwananku Wasiwan sutichasqam kanqa” nispa. Aswanqa qamkunaqa suwakunapa machayninta hinam rurarusqankichik.

⁴⁷Sapa punchaw Templopi Jesus yachachiptinmi *sacerdotekunapa jefenwan Diospa leynin yachachikuna hinaspa llaqtapi kamachikuqkuna wañurachiypi nirqaku. ⁴⁸Ichaqa manam imanaytapas atirqakuchu payta uyarinankupaq chaypi llapallan runakuna kasqankurayku.

Jesúsqa kamachikunanpaq munayniyoq kasqanmanta

(Mt 21:23-27. Mr 11:27-33)

20 ¹Huk punchawmi runakunata templopi Jesús yachachispan allin noticia-ta willachkarqa, rimaptinmi *sacerdotekunapa jefenwan Diospa leynin yachachiqkuna hinaspa judiokunapa kamachiqninkuna chayaruspa ²tapurqaku: —Niwayku ¿ima derechoykiwantaq chaykunataqa rurachkanki? ¿Pitaq autori-zasurqanki? —nispanku.

³Chaymi Jesúsñataq nirqa:

—Ñoqapas tapusqaykichikyá: ⁴¿Pitaq bautizananpaq Juantaqa kachamurqa Dioschu icha runakunachu? —nispa.

⁵Chaynata Jesús tapuptinmi kikinpura tanteeanakurqaku:

—“Sichum Diosmi kachamurqa” niptinchikqa, “¿Imanasqataq manaqa creer-qankichikchu?” niwasunchiki. ⁶Manataqmi nichwanchu “Runakunallam kachamurqa” nispaqa, chaynata niptinchikqa llapa runakunam rumiwan chamqa-paruwachwan, Juantaqariki hapinku Diosmanta willakuqpaqmi —nispa.

⁷Chaymi Jesúsataq nirqaku:

—Manam yachanikuchu pipa kachamusqantapas —nispa.

⁸Hinaptinmi Jesúsñataq nirqa:

—Manataqmi ñoqapas nisqaykichikchu ima derechoywanmi kaykuna rurasqay-tapas —nispa.

Mana allin llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta

(Mt 21:33-44. Mr 12:1-11)

⁹Jesúsmi rikchanachispan runakunataq nirqa:

—Huk runam chakranpi uvasta plantarurqa hinaspa llamkaq runakunaman chakranta arriendakuruspan unaypaq illarurqa. ¹⁰Uvas cosecha chayara-muptinmi runanta kacharqa llamkaqkunamanta tupaqninta mañamunanpaq. Paykunañataqmi runanta maqaparupanku mana imayoyta kutirichirqaku. ¹¹Ya-patawanmi huknin runanta kacharqa, paytapas insultaspankum maqaparqaku hinaspa mana imayoyta kutirichirqaku. ¹²Kimsa kaqpipas kacharqaraqmi huk-nin runanta, ichaqa paytapas maqaparupankum chakranmanta wischururqaku.

¹³—Chakrayoqmi tantearqa: “¿Imañataq ruraykusaq? Chaynaqa, kuyasqay chu-riytañayá kachasaq, paytaqa respetanqakuch” nispa. ¹⁴Ichaqa chay llamkaqkuna payta rikuruspankum ninakurqaku: “Paymi chaskinqa herenciataqa, paytaqa wañurachisunyá ñoqanchikña dueño kananchikpaq” nispa. ¹⁵Chakramanta horqoruspaq wañurachirqaku.

Jesúsmi paykunata tapurqa:

—Chaynaqa ¿imatataq ruranqa chakrayoqqa? ¹⁶Payqa kutiruspanmi llamkaq-kunata wañurachispan chakranta hukkunamanña arriendakunqa.

Jesúsqa chaynaq nisqanta uyariruspankuñataqmi:

—Amayá Diospas chaytaqa munachunchu —nirqaku.

¹⁷Paykunata qawarispanmi Jesús tapurqa:

—¿Ima ninantaq:

“Wasi perqaqkunapa wischupakusqanku rumiqa, cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa” nispa Bibliapaq nisqanqa?

¹⁸Chay rumiman wichiqlkunam pakipasqa kanqaku, rumipa hapisqankunañataqmi ñutusqa kanqaku.

Impuesto paganapaq tapukuymanta

(Mt 21:45-46, 22:15-22. Mr 12:12-17)

¹⁹Diospa leynin yachachikunapiwan *sacerdotekunapa jefenkunam musyakururqaku Jesuspa rikchanachisqanqa paykunapa contranpi kasqanta. Chay ratollapi presocharuyta munaspapas manam atirqakuchu runakunata manchakusqankurayku. ²⁰Chaymi justo tukuq runakunataña kacharqaku imapipas pantarachimunankupaq chaynapi chayman-sumlla acusaspa prefectoman entreganankupaq. ²¹Paykunam Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, yachanikum qamqa imam kaqlлата rimaspayki yachachis-qaykita. Pimanpas mana sayapakuspaykim cheqaplлата yachachinki Diospa munasqanman hina kawsananchikpaq. ²²Niykuwaykuyá: ¿Allinchu Rey Cesarman *impuesto pagayninchik icha manachu? —nispa.

²³Llullawan tapusqankuta musyarusanmi Jesus nirqa:

²⁴—Qollqeta qawachiwaychik. Kay qollqepiqa ¿pipa uyanwan pipa sutintaq kachkan? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Rey Cesarpa —nispa.

²⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Rey Cesarpa kaqtaqa paymanyá qoychik, Diosmanñataq paypa kaqta —nispa.

²⁶Runakunapa qayllanpi mana pantaspa allinta contestaruptinmi admirasqallaña upallakururqaku.

Kawsarimuymantam tapunku.

(Mt 22:23-33. Mr 12:18-27)

²⁷Wañuqkunapa kawsarimuynin negaq wakín *saduceokunam Jesusman asuykuspan tapurqaku:

²⁸—Yachachikuq, Moisespa qellqasqanpim niwachkanchik: “Casado runa mana churiyoq wañuruptinqa, wawqenmi viudawan casarakunqa hinaptinmi churinpaspas wañukuqpa churín hinaña kanqa chaynapi wañukuqpa miraynin kananpaq” nispa. ²⁹Huk kutipim qanchis wawqekuna karqa. Mayor kaq casarakuruspanmi mana churiyoq wañukurqa. ³⁰Chaymi viudawanqa wañukuqpa sullkanña casarakururqa, ichaqa paypas mana churiyoqmi wañukurqa. ³¹Kimsa kaq wawqenpas viudawan casarakuruspanmi mana churiyoq wañukurqa. Chaynallatam rurarqa qanchisnintin sullkankunapas, ichaqa paykunapas mana churiyoqmi wañukurqa. ³²Chaymantam viudapas wañukurqa. ³³Chaynaqa wañuqkuna kawsarimuptinqa ¿mayqanpa warmintaq kanqa qanchisnintin paywan casarakuchkaptinqa? —nispa.

³⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Kay pachapi runakunaga casarakunkum, hinaspapas casarachinakunkum.

³⁵Hanaq pachaman chayaspa kawsarimunanaq kaqkunaga manañam casarakunkuchu nitaqmi casarachinakunkupaschu. ³⁶Kawsarimupankuqa manam wañunakuñachu, paykunaga angelkuna hinaña kaspam Diospa churin kanqaku.

³⁷Wañuqkunapa kawsarimunanmantaqa Moisespas yachachirqam tankar kichkapi imam sucedekusqanwan. Señortam suticharqa Abrahampa Diosninwan, Isaacpa Diosninwan hinaspa Jacobpa Diosninwan. ³⁸Chaynaqa Diosqa manam wañusqakunapa Diosninchu ichaqa kawsaqkunapa Diosninmi, paypaqa llapallanmi kawsachkan.

³⁹Chaynata Jesus niruptinmi Diospa leynin yachachikunamanta wakinnin nirqa:
—Yachachikuq, allintam rimarunki —nispa.

⁴⁰Chayraykum manchakururqakuña tapukuytapas.

Cristoqa Rey Davidmantapas aswan hatun kasqanmanta

(Mt 22:41-46. Mr 12:35-37)

⁴¹Jesusmi paykunata tapurqa:

—¿Imaynanpitaq ninku Cristoqa Davidpa miraynin kasqanta? ⁴²⁻⁴³Davidmi Sal-mos libropi nichkan:

“Señor Diosmi Señorniyta nirqa:

‘Enemigoykikunata vencenaykamayá

*alleqniypi tiyay.

Enemigoykikunata saruchinaykamayá

alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

⁴⁴¿Imaynataq Cristoqa Davidpa mirayninqa kanman, Davidpuni “Señorniy” nispa Cristomanta rimachkaptinqa?

Diospa leynin yachachikunata Jesus qaqchasqanmanta

(Mt 23:1-36. Mr 12:38-40. Lc 11:37-54)

⁴⁵Llapa runakuna uyarichkaptinmi discipulonkunata Jesus nirqa:

⁴⁶—Cuidakuychik Diospa leynin yachachikunamanta, paykunaqa qoyso pachawan puriytam gustanku, plazakunapipas respetollawanña rimaykunatam munanku, huñu-nakunanku wasikunapipas hinaspa convidokunapipas ñawpaqlłapi tiyaytam munanku.

⁴⁷Viudakunapa imallantapas qechuruspam allin runa tukuspa una-unayta Diosta ma-ñakunku, chayraykum paykunaqa wakinmantapas aswan castigasqaraq kanqaku.

Wakcha viudapa ofrenda qosqanmanta

(Mr 12:41-44)

21 ¹Jesusmi qawachkarqa ofrenda churananku baulman apukunapa ofrenda churasqanta. ²Qawarirqataqmi iskay qollqechakuna churaq wakcha viu-datapas. ³Chaymi nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, wak wakcha viudam llapallan apukunapa churasqan-mantapas aswan achkataqa churaykun. ⁴Apukunaqa puchuq qollqellankutam churarqa, wak viudam ichaqa wakcha kayninpi mantienekunanpaq kaqta llapallanta qoykun.

Templo tuñichisqa kananmanta

(Mt 24:1-2. Mr 13:1-2)

⁵Kuyayllapaq rumikunawan hinaspa Diosman regaliasqa sumaq adornokuna-wan allichasqa templomanta wakinkuna rimaptinkum Jesus nirqa:

⁶—Kay qawasqaykichikkunatam hamuq punchawkunapi tuñichinqaku, manam chulla rumipas perqasqaqa puchunqachu.

Jesús kutimunanpaq tukuy ima pasakunanmanta

(Mt 24:3-28. Mr 13:3-23)

⁷ Jesustam tapuykurqaku:

—Yachachikuq ¿haykapitaq kay nisqaykikunaqa kanqa? ¿Ima señaltaq kanqa manaraq chaykuna pasakuchkaptinqa? —nispa.

⁸ Chaymi Jesúsñataq nirqa:

—Allinta qawakuychik, yanqataq pipas pantachisunkichikman. Achkaqmi hamunqaku ñoqapa sutiypi: “Ñoqam kani Cristo, ñam tiempoqa chayaramunña” nispa. Ichaqa amam paykunawanqa rinkichikchu. ⁹ Guerrakunamanta hinaspa chaqwakunamanta uyarispaykichikqa amam mancharikunkichikchu. Chaykunaqa puntatam sucedekunan ichaqa kay tiempoqa manam tukunqaraqchu.

¹⁰ —Huk nacionmi peleanaqa huklaw nacionwan chaynataq huk gobiernopas huklaw gobiernowan. ¹¹ Tukuy hinastinpim kanqa manchakuypaq terremotokuna, muchuykuna hinaspa onqoykuna. Cielokunapipas kanqam mancharikuypaq hatun señalmana.

¹² —Ichaqa manaraq chaykuna pasakuchkaptinqa presochasqa hinaspa ñakarichisqam kankichik. *Huñunakunanku wasikunaman pusasqa kaspam carcelasqa kankichik. Ñoqaraykum juzgasqa kanaykichikpaq reykunaman hinaspa gobiernakunaman pusasqa kankichik. ¹³ Chaykunaqa sucedesunkichik ñoqamanta willakunaykichikpaqmi. ¹⁴ Amam yuyaymanankichikchu imam rimanaykichikmantapa. ¹⁵ Enemigoykichikkunata upallachinaykichikpaqmi hinaspa mana imanasunaykichikpaqmi yachaywan rimanaykichikpaq palabrakunata qosqaykichik. ¹⁶ Wakinnikichiktam tayta-mamallaykichik, wawqellaykichik, aylullaykichik hinaspa amistadllaykichik traicionarusunkichik chaymi wakinnikichikqa wañuchisqa kankichik. ¹⁷ Ñoqaraykum llapa runakuna cheqnisunkichik. ¹⁸ Chaywanpas umaykichikpi chullalla chukchaykichikpas manam chinkanqachu. ¹⁹ Pipas takyaqmi kawsayniyoqqa kanqa.

²⁰ —Jerusalenpa muyuriqninpi tropakunata qawarispaqa, chay llaqta purmachinanku tiempo chayaramusqantam yachankichik. ²¹ Judea lawpi kaqkunapaq orqokunamanyá ayqechunku, Jerusalen llaqtapa chawpinpi kaqkunapas lloqsi-chunkuyá. Chakrapí kaqkunapas amañayá llaqtamanqa kutiykuchunkuchu. ²² Chay punchawkunaqa Diospa castiganan punchawkunam kanqa Bibliapi nisqankuna cumplikunanpaq. ²³ ¡Imaynaraq kanqaku chay punchawkunapi wiksayoq otaq ñuñuq wawayoq warmikunaqa! Dios kay llaqtakunata castigaptinmi llakikuylaña kanqa. ²⁴ Espadawanmi wañuchinqaku, llapallan nacionkunamanmi presochasqata pusanqaku. Mana judío kaq runakunañam Jerusalen llaqtataqa munaychakunqaku, chaynaqa kanqa mana judío runakunapa munaychakusqan tiempo tukunankamam.

Jesucristopa imaynam kutimunanmanta

(Mt 24:29-35, 42-44. Mr 13:24-37)

²⁵ —Señalkunam kanqa intipi, killapi hinaspa lucerokunapi. Kay pachapipas nacionnintin runakunam mana ima rurakuytapas atispanku mancharisqallaña kanqaku lamar qochapa hinaspa *olakunapa qapariyninwan. ²⁶ Runakunam wañuypa patanpi hinaña kanqaku mancharikuymanta kay pachapi tukuy imapa pasananta suyaspa, cielokunapi tukuy ima kaqkunapas katkatatanqam. ²⁷ Hinaptinmi runakuna rikuwanqaku hatun atiyiniwan hinaspa kanchariyniwan puyupi hamuchkaqta. ²⁸ Chaykuna pasakuptinqa kallpanchakuspayá qawarikuychik, librasqa kanaykichikqa hichpamuchkanñam.

²⁹Chaynata niruspanmi kay rikchanachiya nirqa:

—Qawariychik higos sachatawan llapallan sachakunata. ³⁰Iklirimuptinqa ya-chankichikñam poqoy hichpamusqanta. ³¹Chaynam nisqaykuna sucedekuptinqa yachankichik Diospa munaychakunanqa hichpamusqantaña.

³²—Cheqaptapunim nikichik, tukuy kaykunaqa cumplikunqa manaraqpas kay miray runakuna chinkachkaptinmi. ³³Cielopi kaqkunapas chaynataq kay pachapas chinkarunqam, nisqaykunam ichaqa mana chinkanqachu.

³⁴—Allintayá qawakuychik, yanqañataqmi viciokunapi, machakuykunapi hinaspa kay pachapi imapas kaqkunapi afanakuchkaqta qonqayllamanta chay punchawkuna tariramusunkichikman. ³⁵Kay pachapi llapallan runakunataqa toqlla hinam qonqayllamanta hapiramunqa. ³⁶Listolla kaspayá tukuy tiempopi Diosta mañakuychik tukuy kaykuna hamuqmanla lluptinaykichikpaq chaynapi Diosmanta Hamuq Runapa qayllaypi kanaykichikpaqpas.

³⁷Jesumi punchawpiqa templopi yachachiq, tutankunañataqmi Olivos Mo-goman riq chaypi samanapaq. ³⁸Sapa tempranonñataqmi runakuna riqku temploman Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaq.

Jesusta wañurachinankupaq tanteanakusqankumanta

(Mt 26:1-5, 14-16. Mr 14:1-2, 10-11. Jn 11:45-53)

22 ¹Mana Qonchuyoq Tanta Mikunanku otaq *Pascua Fiestam hichpamuchkarqaña. ²Hinaptinmi *sacerdotekunapa jefenkunawan Diospa leynin yachachikuna runakunata manchakuspanku imaynam Jesus wañurachiya maskarqaku.

³Chunka iskayniyoq discipulonkunamanta Iscariotewan sutichasqanku Judasman *Satanas yaykuruptinmi ⁴pay rirqa sacerdotekunapa jefenkunawan hinaspa templo-pi guardiakunawan parlaq, rirqqa Jesusta imaynam traicionananpaq rimanakuqmi. ⁵Chaymi kusiqaña paganankupaq prometekurqaku. ⁶Chaymi Judasñataq “allin-mi” nispan runakunapa mana yachasqallanta maskarqa haykapim entregakuyta.

Discipulonkunawan Jesus cenasqanmanta

(Mt 26:17-29. Mr 14:12-25. Jn 13:21-30. 1 Co 11:23-26)

⁷Mana Qonchuyoq Tanta Mikunanku otaq *Pascuapi Diospa carnero wañuchinanku punchawpim ⁸Pedrotawan Juanta Jesus kacharqa pascua mikuyta alistamunankupaq.

⁹Maypim mikunankupaq tapuptinkuñataqmi ¹⁰Jesus nirqa:

—Llaqtaman yaykuchkaspam puyñupi yaku apachkaq runawan tupankichik, paytam qatinkichik yaykusqan wasikama. ¹¹Wasiyoqtam ninkichik: “Yachachikuqmi nimusunki: ‘¿Mayqan cuartopitaq *Pascua mikuyta cenasqa discipuloykunawan?’ nispa.” ¹²Chaymi qawachisunkichik hatun cuartota wasipa altosninpi ña allichasqataña, chaypiyá preparamuychik.

¹³Rispankumá tariykurqaku Jesuspa nisqanman hina, chaypim *Pascua mikuyta prepararqaku.

¹⁴Horaña karuptinmi *apostolninkunapiwan mikunanpaq tiyaykurqa. ¹⁵Chaypim Jesus nirqa:

—Manaraq ñakarichkaspaymi anchallataña munarqani qamkunawan kay pascua carnero mikuykuyta. ¹⁶Nikichikmi: Manañam mikusachchu Diospa munaychakusqanpi cumplikunankama —nispa.

¹⁷Vinoyoq vasota hapiykuspanmi Diosman graciasta qoykuspan nirqa:

—Kay vasomantayá sapakama tomaykuychik. ¹⁸Nikichikmi: Kay vinotaqa manañam tomasaqñachu Diospa munaychakusqan chayamunankama —nispa.

¹⁹Tantatapas hapiykuspanmi graciasta qorqa hinaspa parteykarispan nirqa:

—Kaymi cuerpoy qamkunarayku entregasqa. Chaynatam qamkunapas rurankichik ñoqata yuyariwaspa —nispa.

²⁰Cenaruspankuñataqmi vinoyoq vasota hapiykuspan nirqa:

—Kay vinoqa yawarniywan rurasqa mosoq contratom. Yawarniyqa qamkunarayku chaqchusqam.

²¹Traicionawaqniy runapa makinmi ñoqapawan kуска kay mesapa hawanpi kachkan. ²²Diosmanta Hamuq Runaqa Diospa nisqanman hinam wañusaq ichaqa iimaynaraq kanqa traicionawaqniy runaqa! —nispa.

²³*Apostolkunañataqmi tapunakuyta qallaykurqaku:

—¿Mayqanninchiktaq chaytaqa rurachwan? —nispa.

Jesupa discipulonkunapa atipanakusqankumanta

²⁴Discipulonkunam atipanakurqaku mayqanninkum astawan reqsisqa kanankumanta. ²⁵Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Kay pachapi gobiernaqkunam runakunapi munaychakunku hinaptinmi munaychakusqan runakunañataq hapin allin ruraqpaq. ²⁶Qamkuna ukupiq manam chaynachu kanqa. Qamkunamanta aswan yuyayniyoq kaqqa sullka kaq hinam kanqa, kamachikuqñataqmi servikuq hina kanqa. ²⁷¿Mesapi tiyaqchu icha mesaman serviqchu aswan reqsisqaqa kanman? Cheqaptapunipas mesapi tiyaqmi. Ñoqam ichaqa serviqnichik hina qamkuna ukupi kachkani.

²⁸—Sasachakuypi kaptiypas qamkunaqa ñoqawanmi qarqankichik. ²⁹Munaychakunaykichikpaqmi derechota qoykichik imaynam ñoqamanpas Taytay qowasqanman hina. ³⁰Munaychakuptiymi qamkunapas ñoqawan mikunkichik hinaspa tomankichik, juezkuna hina tiyaykuspa Israelpa chunka iskayniyoq ayllunkunata juzgankichik.

Jesusta Pedro negananmanta

(Mt 26:31-35. Mr 14:27-31. Jn 13:36-38)

³¹Señormi nirqa:

—Simon, Simon, trigota hina suysusunaykichikpaqmi *Satanas mañakurun.

³²Ichaqa ñoqam Diosta mañakurqani iñiniki mana pisinanpaq. Kutirimuspaykim iñiqmasikikunata kallpanchanki takyanankupaq —nispa.

³³Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Señor, ñoqaga listom kachkani qanwan kуска carcelman rinaypaqpas chaynataq qanwan kуска wañunaypaqpas —nispa.

³⁴Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Pedro, kaytam niki: Kunanpunim manaraqpas gallo waqaramuchkaptin reqsiwasqaykita kimsa kutikama negakunki —nispa.

Ñakarananmanta yapatawan Jesupa nisqanmanta

³⁵Discipulonkunatam Jesus nirqa:

—Mana qollqeyoqta, mana wayqayoqta hinaspa mana *usutayoqta allin noticiata willakuq kachaptiyqa ¿imapas pisisurqankichikchu? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Manam imapas pisiwarqakuchu —nispa.

³⁶Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Kunanyá ichaqa qollqekichikpas chaynataq wayqaykichikpas kaptinqa apaychik. Espadaykichik mana kaptinqa pachaykichikta *rantikuspayá rantiyichik.

³⁷Nikichikmi, ñoqamanta Bibliapi qellqasqa kaqmi cumplikunan, chaypim nin: “Mana kasukuq runakunaman hukllawasqam karqa” nispa. Ñoqamanta qellqasqa kaqkunaga cumplikunqam.

³⁸Chaynata Jesus niruptinmi paykunañataq nirqaku:

—Señor, kayqa iskay espada —nispa.

Jesusmi nirqa:

—Chayllapaqñam —nispa.

Getsemani huertapi Jesus mañakusqanmanta

(Mt 26:36-46. Mr 14:32-42)

³⁹Chaymanta lloqsiruspanmi hina rinan Olivos Moqoman Jesus pasakurqa, discipulonkunapas paywanmi rirqaku. ⁴⁰Chayaruspanmi discipulonkunata nirqa:

—Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq —nispa.

⁴¹Hinaspan paykunapa tumpa waklawninman asuriruspan qonqorakuykuspan Diosta mañakurqa. ⁴²Chaymi Jesus nirqa:

—Taytáy, munaspaykiqa kay ñakariymantayá libraykuway ichaqa amayá ñoqapa munasqaychu kachun aswanqa qampa munasqaykiyá —nispa.

(⁴³Hinaptinmi hanaq pachamanta angel rikuriykurqa kallpanchaykunanaq.

⁴⁴Llumpay llakisqallaña kaspanmi tukuy kallpanwan Diosta mañakurqa. Chikachachaqa yawar sutuq hinaraqmi sudorninpas pampaman suturqa.)

⁴⁵Mañakusqanmanta Jesus hatarispanmi discipulonkunaman asuykurqa, paykunatam tariykurqa llakimanta puñukuchkaqta. ⁴⁶Chaymi nirqa:

—¿Imanasqataq puñukuchkankichik? Hatarispayá Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq.

Jesusta presochasqankumanta

(Mt 26:47-56. Mr 14:43-50. Jn 18:2-11)

⁴⁷Jesus chaynata rimachkaptinraqmi Judas sutiyoq runapa pusasqan achka-llaña runakuna rikuriykanurqa. Judasqa chunka iskaynintin discipulonkunapa hukninmi karqa. Jesusman asuykuspa muchaykuptinmi ⁴⁸Jesusñataq nirqa:

—¿Judas, Diosmanta Hamuq Runatachum muchaykuspa traicionaruwanki? —nispa.

⁴⁹Chaykuna pasasqanta qawaspankum discipulonkuna nirqaku:

—Yachachikuq ¿peleasaqkuchu espadaykuwan? —nispa.

⁵⁰Chaymi huknin discipulon sacerdotekunapa jefenpa runanpa *alleq rinrinta qorururqa. Chaymi Jesusñataq:

⁵¹—Dejaychik —nispan chay runapa rinrinta llapchaykuspan sanoyarachirqa.

⁵²Hinaspan *sacerdotekunapa jefenkunata, templopi guardiakunapa jefenta hinaspa judiokunapa kamachiqninkunata nirqa:

—¿Suwatapas hapiq hinachum hamurqankichik espadayoq hinaspa kaspiyoq?

⁵³Sapa punchawmi ñoqaqa qamkunawan karqani templopi, ichaqa manam presochawarqankichikchu. Ñam qamkunapa ruranykichik horaña, kunanqa tutayaypi kamachikuqñam munaychakuchkan.

Jesusta Pedro negasqanmanta*(Mt 26:57-58, 69-75. Mr 14:53-54, 66-72. Jn 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Jesusta presocharuspankum *sacerdotekunapa jefenpa wasinman pusarqaku. Pedroñataqmi karu qepallanta qatirqa. ⁵⁵ Patiopi ninata ratachispanku tiyay-kuptinkum, Pedropas paykunawan kуска tiyaykurqa. ⁵⁶ Ninapa achkiyninwan Pedrota tiyachkaqta huk sirvienta qawarisanmi nirqa:

—Kay runaqa Jesuspa puriqmasinmi —nispa.

⁵⁷ Chaymi Pedroñataq negakuspa nirqa:

—Manam reqsinichu —nispa.

⁵⁸ Tumpa unayneqmantam hukpas rikuruspan nirqa:

—Qampas paykunamanta kaqmi kanki —nispa.

Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Manam ñoqachu kani tayta —nispa.

⁵⁹ Huk horamanta hinañataqmi hukpas uyanpi niykurqa:

—Cheqaptapunim kay runapas Jesuswan karqa, paypas Galilea lawmanta kaqmi —nispa.

⁶⁰ Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Imatachá rimakunkipas tayta —nispa.

Chaynata rimachkaptinraqmi gallo waqaramurqa. ⁶¹ Jesus muyuriykuspa Pedrota qawariykuptinmi Pedro yuyarirurqa Señorpa nisqanta, paymi nirqa: “Kunanpunim manaraqpas gallo waqaramuchkaptin reqsiwasqaykita kimsa kutikama negakunki” nispa. ⁶² Chaymi hawaman lloqsiruspan aminankama waqarkurqa.

Jesusta burlakusqankumanta*(Mt 26:67-68. Mr 14:65)*

⁶³ Jesusta cuidaq runakunam paymanta burlakurqaku hinaspa waqtarqaku.

⁶⁴ Ñawin watasqata uyanpi takaspankum nirqaku:

—Musyakuy ¿pitaq maqasuchkanki? —nispa.

⁶⁵ Tukuyta nispankum insultarqaku.

Jesus juzgasqa kasqanmanta*(Mt 26:59-66. Mr 14:55-64. Jn 18:19-24)*

⁶⁶ Punchawña karuptinmi judiokunapa kamachiqninkunawan *sacerdotekunapa jefenkuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna huñunakuruspanku Jesusta pusarqaku *corteman. Chaypim payta tapurqaku:

⁶⁷ —Niwayku ¿qamchu kanki Cristo? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—“Arí” niptiyqa manam creewaqchikchu. ⁶⁸ Qamkunata tapuptiyqa manam contestawankichikchu. ⁶⁹ Aswanqa, Diosmanta Hamuq Runam kunanmantapuni tukuy atiyniyoq Diospa *alleqninpi tiyaykusaq.

⁷⁰ Chaymi llapallanku nirqaku:

—Chaynaqa ¿Diospa Churinchu kanki? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí ñoqam kani qamkunapa nisqaykichikpi hina —nispa.

⁷¹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Kayqaya kikinpuni rimarun çimapaqñataq testigotaqa munanchik? —nispa.

Pilatopa qayllanman Jesusta pusasqankumanta

(Mt 27:1-2, 11-14. Mr 15:1-5. Jn 18:28-38)

23 ¹Llapallankum Jesusta Pilatoman pasachirqaku. ²Paykunam Jesusta acusaspas nirqaku:

—Kay runaqa nacionniykupi runakunatam umachachkan *impuestota Rey Cesarman amaña paganaykupa. Payqa hapikuchkan Cristo otaq Rey kasqanpaqmi —nispa.

³Chaymi Pilato tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa reynin? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam —nispa.

⁴Hinaptinmi *sacerdotekunapa jefenkunatawan runakunata Pilato nirqa:

—Paypiqa manam imatapas tarinichu sentencianaypaq hinaqa —nispa.

⁵Paykunañataqmi qaparirqaku:

—Chay runaqa Galilea lawpipas chaynataq Judea lawpipas kayman chayamunankamaraqmi runakunata yachachichkan gobiernopa contranpi —nispa.

Rey Herodespa qayllanman Jesusta pusasqankumanta

⁶Galileamanta rimasqankuta uyariruspanmi Pilato tapurqa cheqapchus Jesusqa Galileamanta kasqanta. ⁷Herodespa gobiernasqanmanta kasqanta yacharuspanñataqmi Herodesman pusachirqa. Payqa Galilea lawpi gobiernaq kachkaspanpas chay punchawkunapiqa Jerusalenpim kachkarqa. ⁸Herodesmi Jesusta rikuykuspan anchallataña kusikurqa. Paymanta uyarispanmi unayña munarqa ima milagro rurasqanpas qawaykuyta. ⁹Achka kutita tapupayaptinpas Jesusqa manam imatapas rimarirqachu. ¹⁰Chaypitaqmi kachkarqa *sacerdotekunapa jefenkunawan Diospa leynin yachachiqkunapas, paykunam Jesusta uyanpipuni acusachkarqaku. ¹¹Herodesmi soldadonkunapiwan Jesusta despreciarqaku, burlakuspam suma-sumaq pachawan churaykachispa Pilatoman kutirichirqa. ¹²Herodeswan Pilato cheqninakusqa kachkaspankupas chay punchawpim amistarurqaku.

Jesusta wañunanpaq sentenciasqankumanta

(Mt 27:15-26. Mr 15:6-15. Jn 18:39-19:16)

¹³Pilatom huñurachimurqa *sacerdotekunapa jefenkunata, judiokunapa kama-chiqninkunata hinaspa wakin runakunata, ¹⁴paykunatam nirqa:

—Kay runatam pusamuwarqankichik: “Runakunatam hoqarin gobiernopa contranpi” nispaykichik. Aswanqa qayllaykichikpi tapuspaymi acusasqaykichikman hinaqa ima faltantapas mana tarinichu. ¹⁵Mana huchayoc kasqanta yachaspanmi Herodespas kutirachimuwan. Qawasqaykichikpi hinapas manam imatapas rurarqachu wañunanpaq hinaqa. ¹⁶Azotechispaymi kachaykusaq —nispa.

(¹⁷*Pascua Fiestapim watan-watan Pilato huk presota kacharinan karqa.)

¹⁸Aswanqa llapallankum qaparirqaku:

—Chay Jesusta wañuchispayki Barrabasta kachaykapuwayku —nispa.

¹⁹Chay Barrabasmí gobiernopa contranpi runakunata hatarirachisqanmanta hinaspa runa wañuchisqanmanta carcelpi kachkarqa. ²⁰Jesusta kachaykuyta munaspanmi paykunata Pilato rimapayarqa. ²¹Chaymi paykunañataq astawanraq qaparirqaku:

—iChakataruy! iChakataruy! —nispa.

²²Hinaptinmi Pilatoñataq kaywanqa kimsa kutitaña nirqa:

—¿Ima mana allintañataq payqa rurarurqa? Wañunanpaq hinaqa manam ima faltantapas tarinichu. Azoterachispaymi kachaykusaq —nispa.

²³Chakatananpaq mañaspankum astawanraq qaparirqaku. Chaynapimá runakunapa mañakusqanman hina rurarqa. ²⁴Jesustamá wañunanpaq Pilato sentenciaykurqa. ²⁵Runakunapa mañakusqanku Barrabastam ichaqa kachaykachirqa. Paymá gobiernopa contranpi runakunata hatarichispan runatapas wañurachirqa. Jesustam ichaqa runakunaman entregaykurqa munasqankuta ruranankupaq.

Jesusta chakatasqankumanta

(Mt 27:32-44. Mr 15:21-32. Jn 19:17-27)

²⁶Chakatanankupaq Jesusta pusaspankum chakramanta kutichkaptin Cirene llaqtayoc Simonta hapirurqaku, paymanña cruzninta hombrochiptinkum Jesuspa qepanta nirqa.

²⁷Paypa qepantam nirqa achkallaña runakuna, warmikunapas achkallañam rir-qaku Jesusmanta qaparillawanña waqastin. ²⁸Paykunata qawarispammi Jesus nirqa:

—Jerusalen llaqtayoc warmikuna, amayá ñoqamantaqa waqaychikchu, wa-qaspaga-waqaychik kikikichikmantawan wawaykichikkunamantayá. ²⁹Hamuq punchawkunapim ninqaku: “iMayna kosisqam mana wachakuqkunaqa hinaspa mana wawa ñuñuq señorakunaqa!” nispa. ³⁰Runakunam orqokunata ninqaku: “Tuñiykamuy” nispa, moqokunatañataqmi ninqaku: “Pakaykuwayku” nispa.

³¹Kawsaq sachata kaynata ruraspankuqa ¿imananqakuraq chakisqa sachataqa?

³²Pusarqakutaqmi mana allin ruraq iskay runakunatapas Jesuswan kuskata wañuchinankupaq. ³³Uma tullu sutiyoq moqoman chayaruspankum chakatar-qaku Jesusta, chakatarqakutaqmi mana allin ruraq iskaynin runakunatapas, huknintam chakatarqaku *alleq lawninpi, huknintañataqmi chakatarqaku *ichoq lawninpi. (³⁴Chakatachkaptinkum Jesus nirqa:

—Taytáy, pampachaykuy, manam yachankuchu imam rurasqankuta —nispa.)

Soldadokunañataqmi Jesuspa pachanta sortearqaku mayqanmanpas tuparunapq. ³⁵Llapa runakunapas sayaykuspam qawachkarqaku imam pasakusqanta, judiokunapa kamachiqninkunapas burlakuspam nirqaku:

—Wakin runakunatam librarqa, chaynaqa kikinyá librakuchun Diospa akllas-qan cheqap Cristo kaspanqa —nispa.

³⁶Soldadokunapas asuykuspankum vinagreta mallichispanku burlakurqaku:

³⁷—Judiokunapa reynin kaspaykiqa, kikirillaykiyá librakuy —nispanku.

³⁸Cruzninpa umanpim qellqasqa karqa: “KAYMI JUDIOKUNAPA REYNIN” niq.

³⁹Chaypi warkusqa mana allin ruraq runapas Jesustam kamirqa:

—Cristo kaspaykiqa librakuspayá ñoqaykutapas librawayku —nispa.

⁴⁰Hukninñataqmi chay kamiq runata qaqcharqa:

—¿Qampas wañunaykipaq sentenciasqa kachkaspaykichum Diosta mana manchakunki? ⁴¹Mana allin rurasqanchikmantam ñoqanchikqa kaypi ñakarich-chankik, paymi ichaqa ñakarichkan mana imamanta.

⁴²Chaynata niruspanmi Jesusta niykurqa:

—Jesus, munaychakusqaykiman chayamuspaykiqa yuyarillawankimá —nispa.

⁴³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptam niki, kunanpunim ñoqawan kanki *paraisopi —nispa.

Jesusmi wañukun

(Mt 27:45-56. Mr 15:33-41. Jn 19:28-30)

⁴⁴Kay pacham tutayarurqa yaqa chawpi punchawmanta las treskama. ⁴⁵Inti tutaya-ruptinmi templopi santuario rakiq rakta telapas llikikururqa. ⁴⁶Jesusñataqmi qaparirqa: —Taytáy, espirituym qomuyki —nispa.

Chaynata niruspanmi wañukurqa.

⁴⁷Soldadokunapa capitanninmi chay pasasqankunata qawaspan Diosta alabarqa: —Cheqaptapunim kay runaqa mana huchayoq kasqa —nispa.

⁴⁸Pasasqanta qawanapq lliw huñunakuqkunam chayta qawaspanku qas-onkuta takakustin asurikurqaku. ⁴⁹Jesuspa reqsinakusqankunañataqmi Galilea lawmanta riq warmikunapiwan karullamanta qawachkarqaku.

Jesusta pampaykusqankumanta

(Mt 27:57-61. Mr 15:42-47. Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Karqam judiokunapa cortenpi consejero Josey sutiyoq allin justo runa. Payqa karqa Judea lawpi kaq Arimatea llaqtayoqmi. Payqa manam hukllachu karqa *cortepi tanteasqankuwanpas nitaq rurasqankuwanpas, paypas Diospa munaychakusqantam suyachkarqa. ⁵²Paymi rirqa Pilatoman Jesuspa cuerponta mañaq.

⁵³Cruzmanda uraykachispanmi fino sabanaswan wankuykurqa hinaspam pipapas manaraq pampakusqan qaqapi toqosqa sepulturaman churaykurqa.

⁵⁴Chaykunaqa sucedekurqa *samana punchawpaq preparakunanku punchawpim otaq samana punchawpaq tumpallaña faltachkaptinmi.

⁵⁵Galilea lawmanta Jesuswan riq warmikunapas sepulturantaqa rikurqakum, rikurqakutaqmi imaynam cuerpon churasqankutapas. ⁵⁶Wasinkuman kutiruspankuñataqmi olorkunatawan miski asnaq hampita prepararqaku hinaspam leyman hina *samana punchawpi samarqaku.

Jesuspa kawsarimusqanmanta

(Mt 28:1-10. Mr 16:1-8. Jn 20:1-10)

24 ¹Chay warmikunam domingo tutapayta miski asnaq preparasqanku olorkunata aparikuspa sepulturaman rirqaku. ²Sepultura punkupi rumitam tarirurqaku asurichisqataña ³chaymi yaykuspanku Señor Jesuspa cuerpontaqa manaña tarirqakuchu. ⁴Mana ima ruraytapas atichkaptinkum kancharichkaq pachayoq iskay runakuna paykunaman rikuriykurqa. ⁵Mancharikuymanta pampakama kumukuykuptinkum chay runakuna nirqa:

—¿Imanasqataq kawsakuqtaqa wañusqakuna ukupi maskachkankichik?

⁶Payqa manam kaypiñachu kachkan, aswanqa kawsarirunmi. Yuyariychikyá, Galilea lawpi kachkaspanraqmi nisurqankichik: ⁷“Diosmanta Hamuq Runataqa huchasapa runakunamanmi qoykuwanqaku chakatawanankupaq, ichaqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq” nispa.

⁸Hinaptinmi chayraq yuyarirurqaku Jesuspa chayna nisqanta. ⁹Sepulturamanta kutiruspankuñataqmi willarqaku chunka hukniyoq *apostolkunamanwan wakinkunaman tukuy chaykuna pasakusqanmanta. ¹⁰Apostolkunaman willaqkunam karqa Magdala llaqtayoq Maria, Juana, Jacobopa maman Maria hinaspa wakin warmikuna. ¹¹Chayta uyariqninkunam cuentopaq hapispanku mana creerqakuchu chay warmikunapa willakusqanta.

¹²Pedrom ichaqa sepulturaman kallparqa, kumuykuspan sepulturata qawaykuptinmi sabanasllaña chaypiqa kachkasqa. Chaynata qawaykuspanmi admirasqallaña kutirirqa.

Emaus llaqtaman riqkunaman Jesuspa rikuriyqusqanmanta

(Mr 16:12-13)

¹³Jerusalenmanta iskay legua masninpi tarikuq Emaus llaqtachamanmi chay domingo punchawpi richkarqaku Jesuspa iskay puriqmasinkuna. ¹⁴Tukuy ima sucedekusqanmanta parlastinmi richkarqaku. ¹⁵Rimaspas hinaspa tapunakuspa rimachkaptinkum paykunaman Jesus asuykuspan paykunawan rirqa. ¹⁶Aswanqa manam pay kasqanta reqsirqakuchu telawan hina ñawinku harkachisqa kasqanrayku.

¹⁷Jesusmi paykunata tapuykurqa:

—¿Imamantataq puristin tapunakuchkankichik? —nispa.

Chaymi llakisqallaña sayaykurqaku. ¹⁸Hinaptinmi Cleofas sutiyoq runa payta nirqa:

—Jerusalenpi llapallan runakunam yachanku kay punchawkunapi tukuy ima sucedekusqantaqa ¿hinaptinchum chaypi *yachachkaspaykipas qamlla chaytaqa mana yachanki? —nispa.

¹⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Imataq pasakurqa? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Rimachkanikuqa Nazaret llaqtayoq Diosmanta willakuq Jesusmantam. Payqariki Diospa qayllanpipas chaynataq runakunapa qayllanpipas atiywanmi milagrokunata rurarqa chaynataq yachachirqapas. ²⁰Ichaqa *sacerdotekunapa jefenkunam, kamachikuqkunapiwan wañunanpaq sentenciarurqaku hinaspa chakatarurqaku. ²¹“Payqa Israel naciontachiki libranqa” nispaykum ñoqaykuqa suyachkarqaniku. Kunanwanqa kimsa punchawñam chaykunapa sucedekusqanqa. ²²Aswanqa admirasqataqmi kachkaniku. Ñoqaykuwan kaq warmikunam sepulturaman rirqaku. ²³Paykuna kutiramuspankum willawarqaku Jesuspa cuerponpaqa manaña tarimusqankumanata, paykunamansi angelkuna rikuriyquspa nisqa: “Jesusqa kawsachkanmi” nispa. ²⁴Hinaptinmi ñoqaykuwan kaqkunamanta wakinkuna sepulturaman rispanku warmikunapa nisqanta hinalla tariykanurqaku, Jesuspa cuerponpas manas chaypiñachu.

²⁵Chaymi Jesus paykunata nirqa:

—Mana yuyayniyoq runakuna, qamkunapa Diosmanta willakuqkunapa tukuy ima nisqankutapas sasallaña creeqmi kankichik. ²⁶¿Hanaq pachaman kutinapaqqa manachum Cristoqa chaykunata ñakarinan karqa? —nispa.

²⁷Moisespa qellqasqan librokunamanta qallarispas Diosmanta willakuqkunapa libronkunapi tukunankama kikinmanta rimaqta entiendechirqa.

²⁸Emaus llaqtachaman chayaruptinkum karutaraq richkaq hina ñanman churakuykuptin ²⁹paykunañataq harkarqaku:

—Tardeñam, ñoqaykuwan kuskayá kaypi samakuy, tutaykamuchkanñam —nispa.

Jesusmi paykunawan samanapaq yaykuykurqa. ³⁰Mesaman tiyaykuptinkuña-taqmi tantata hapiykuspan graciasta qorqa. Pakiykuspanñataqmi paykunaman qoykarirqa. ³¹Hinaptinmi chay ratollapi ñawinku mosoqmanta kicharikuruptin payqa Jesus kasqanta reqsirurqaku. Payñataqmi chinkarurqa qawachkaptinku.

³²Paykunañataqmi admirasqallaña ninakurqa:

—¿Manachum sonqonchik rugarirqa ñanpi parlapayawaptinchik hinaspa Bi-bliamantapas entiendechiwaptinchik? —nispa.

³³Chay ratollapim Jerusalem llaqtaman kutirirqaku, chaypim tariykurqaku huñunasqata chunka hukniyoq discipulokunata compañaqninkunatawan. ³⁴Pay-kunam ninakuchkasqa:

—Cheqaptapunim Señorqa kawsarirusqa. Pedromanpas rikuriykunñam —nispa.

³⁵Hinaptinmi Emaus llaqtamanta kutiqkunapas willakurqaku imam ñanpi pa-sakuqmanta hinaspa mesapi tantata pakiptin reqsirusqankumanta.

Discipulonkunaman Jesuspa rikuriyqusqanmanta

(Mt 28:16-20. Mr 16:14-18. Jn 20:19-23)

³⁶Chaykunamanta rimachkaptinkuraqmi chawpinkupi Jesus rikuriyquspan nirqa:

—Hawkalla kaychik —nispa.

³⁷Hinaptinmi paykunañataq qonqaymanta mancharikururqaku alma kasqanta piensaspanku.

³⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Imanasqataq mancharisqallaña kachkankichik? ¿Imanasqataq ñoqa kas-qaymanta iskayrayachkankichik? ³⁹Qawaychik makiykunatawan chakiykunata. Munaspaykichikqa llachpaykuwaychik ñoqapuni kasqayta yachanaykichikpaq. Almaqa mana cuerpoyoqmi, mana tulluyoqmi, ñoqam ichaqa cuerpoyoq kachkani.

⁴⁰Chaynata nispanmi clavospa yaykusqan makinkunatawan chakinkunata paykunaman qawaykachirqa. ⁴¹Kusikuymantawan admirakuymanta manaraq creeptinkum Jesus tapuykurqa:

—¿Imallaykichikpas kachkanchu kaypi mikuykunaypaq? —nispa.

⁴²Hinaptinmi kankasqa challwapa partenta qoykuptinku ⁴³paykunapa qayllan-pi mikuykurqa.

⁴⁴Paykunatam nirqa:

—Kaykunaqa sucedekun Moisespa qellqasqankuna, Diosmanta willakuqkunapa qellqasqankuna hinaspa Salmos libropi qellqasqa kaqkuna cumplikunanpaqmi. Chaytaqa qamkunawan kachkaspayraqmi willarqaykichik.

⁴⁵Yuyayninkuta kichaykuptinmi chayraq entiendeykurqaku Bibliapa nisqanta.

⁴⁶Chaymi paykunata Jesus nirqa:

—Qellqasqaman hinamá ñoqa Cristoqa ñakarispas hinaspa wañuspa kimsa pun-chawninman kawsarimunay karqa ⁴⁷chaynapi Jerusalemipas hinaspa tukuy nacionkunapipas willakuptinku runakuna wanakuspa huchankumanta pampachasqa kanankupaq. ⁴⁸Chaynaqa, kaykunamantaqa qamkunam testigo kankichik. ⁴⁹Qam-kunamanmi kachamusaq Taytapa prometesqan Chuya Espirituta. Kay Jerusalem llaqtapim suyaykunkichik hanaq pachamanta hamuqpa atiyin chaskinaykichikkama.

Hanaq pachaman Jesuspa ripukusqanmanta

(Mr 16:19-20)

⁵⁰Chaynata rimaruspanmi Betaniaman paykunata pusarqa. Chaypim makin-kunata hoqariyquspan paykunata bendecirqa. ⁵¹Hinaspa altoman hoqarikuspa paykunamanta chinkarurqa hanaq pachaman apasqa kaspan. ⁵²Paykunañataqmi adoraspanku sinchi kuisqallaña Jerusalemman kutirirqaku. ⁵³Tukuy tiempom templopi kaspanku Diosta alabaqku.

JESUCRISTOMANTA JUANPA QELLQASQAN

Jesupa vidanmanta wakin willakuqkunapa unay qepantañam Juanpas kay librota qellqarqa. Kay libroqa hukmanneqmi Mateopa, Marcospa, Lucaspa qellqasqan libro-kunamantaqa. Kay libropi tarikup Jesupa wakin rurasqankunaqa chaynataq wakin rimasqankunaqa manam tarikunchu chay wakin librokunapiqa.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesucristoqa Dios kachkaspanpas runayarusqanmanta, willakuntaqmi Bautizaq Juanpa willakusqankunamantapas (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Juda lawpi Jesupa rurasqankunamanta, judiokunapa Pascua Fiestanpi chaynataq wakin hatun fiestakunapipas Jesus rikurisqanmanta (2-12).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun semanallaña Jesus kawsaspan Jerusalenpi ñakarisqanmantawan wañukusqanmanta (13-19).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jesus kawsariruspan Galilea lawpi discipulonkunaman rikuriyusqanmantawan Apostol Pedrowan rimasqanmanta (20-21).

Juanqa qellqarqa manam Jesupa rurasqallanmantachu aswanqa Jesupa pim kasqanmantawanmi. Jesuqa wiñaypaq Diospa Simin kachkaspan runayarurqa hinaspam runakuna ukupi kawsarqa (1:1-18). Milagrokuna rurasqanmi qawachiwanchik payqa Dios kasqanta. Jesuqa pim kasqantam reqsichikurqa yakuwan, kanchaywan hinaspam tantawan rikchanachispan. Paymi nirqa: “Ñoqam kani tanta, ñoqam kani kay pachapa kanchaynin, ñoqam kani oveja kanchapa punkun, ñoqam kani allin michiq, ñoqam kani kawsariy chaynataq kawsaypas, ñoqam kani ñan, ñoqam kani cheqap uvas sachá” nispa.

Hina kay librom willakuntaq imapaqmi qellqasqa kasqanta: “Kaykunataqa qellqarqani Jesus Diospa Churin Cristo kasqan creenaykichikpaqmi, creespaykichikñataq payrayku wiñay kawsayniyoq kanaykichikpaq” (Jn. 20:31).

Diospa Siminmanta

1 ¹Tukuy imapa qallariyninpiqa karqañam Simiqa, chay Simiqa karqa Dioswanmi, chay Simiqa Diosmi. ²Tukuy imapa qallariyninpiqa Dioswanmi karqa. ³Diosmi paynintakama unancharqa tukuy imakunatapaspas, mana paywan unanchaptinga tukuy imakunapas manam kanmanchu karqa. ⁴Kawsaymi paypi karqa, chay kawsaytaqmi achkiy karqa runakunapaq. ⁵Achkiymi kanchan tutayta, tutayayñataqmi mana atirqachu chay achkiy wañurachiyta.

⁶Juan sutiyoq runatam Dios kachamurqa. ⁷Paymi hamurqa testigo hina achkiymanta willakunanpaq chaynapi Juanpa nisqanwan runakuna iñinankupaq. ⁸Juanqa manam chay achkiychu karqa, payqa achkiymanta willakunanpaq kachamusqallam karqa. ⁹Cheqap achkiyqa llaqa runakunatam achkirirqa kay pachaman hamuspa.

¹⁰ Achkiymi karqa kay pachapi, paywanmi Dios kay pachata rurarqa, runakunam ichaqa mana reqsirqachu. ¹¹ Simim hamurqa kikinpa kaqman, castamasinkunañataqmi mana chaskirqachu. ¹² Payta chaskispa ñiñkunamanmi ichaqa qorqa derechonta Diospa churinña kanankupa. ¹³ Paykunaqa manam runapa churin hinachu kanku, manataqmi nacenkupas qaripa munasqanman hinachu aswanqa Diospa churinñam kanku.

¹⁴ Chay Simim runayaruspan *yacharqa ñoqanchikwan Diospa cheqap kuyakuy-ninta qawachiwaspanchik. Qawarqanikum achkiynintapas, paymi qawachiwarqaku Taytapa sapallan Churin kasqanta. ¹⁵ Juanmi paymanta willakuspan qaparirqa:

—Paymi chay “Qepaytam hamuchkan” nisqayqa, qepay hamuq kachkaspapas ñoqamantaqa atiyniyoqmi manaraqpas nacechkaptiy kasqanrayku —nispa.

¹⁶ Diospa churinmantam llapallanchik chaskichkanchik achka-achka favor-ninta. ¹⁷ Leytaqa Diosmi qorqa Moisesnintakama, cheqap favorninñataqmi hamuwanchik Jesucristontakama. taqmi hamuwanchik Jesucristontakama.

¹⁸ Manam pipas Diostaqa rikurqachu haykapipas, Taytapa sapallan Churillanmi paytaqa rikurqa. Paymi Dioswan kusa *yachaspa willawanchik Diosmanta.

Bautizaq Juanpa willakusqanmanta

(Mt 3:11-12. Mr 1:7-8. Lc 3:15-17)

¹⁹ Judiokunam Jerusalenmanta kacharqa *sacerdotekunata hinaspa *Leviy casta runakunata:

—¿Pitaq kanki? —nispa Juanta tapumunankupa. ²⁰ Juanmi willakurqa cheqapta:

—Manam ñoqaqa Cristochu kani —nispa.

²¹ Hinaptinmi tapurqaku:

—Chaynaqa ¿pitaq kanki icha *Diosmanta willakuq Eliaschu? —nispa.

Juanñataqmi nirqa:

—Manam ñoqaqa Eliaschu kani —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Chaynaqa qamqariki kanki Moisespa nisqancha. Paymi nirqa: “Hamunqam *Diosmanta willakuq” nispa.

Chaymi Juanñataq nirqa:

—Manam paychu kani —nispa.

²² Chaymantam nirqaku:

—Chaynaqa ¿pitaq kanki? Kachamuwaqniykuman willamunaykupaqyá niwayku, kikikiqa ¿imanikunkitaq? —nispa.

²³ Juanmi nirqa:

—Ñoqaqa kani *Diosmanta willakuq Isaiaspa nisqanpi hina: “Señorpa hamunan ñanta derechaychik” nispa purunpi qayakuqmi.

²⁴ Juanta tapuqkunaqa karqa *fariseokunapa kachamusqanmi. ²⁵ Mosoqmantam paykuna tapurqa:

—Mana Cristochu nitaq Eliaschu nitaq Moisespa nisqan Diosmanta willakuqchu kachkaspaykiqa ¿imanasqamá bautizankiqa?

²⁶ Hinaptinmi Juanñataq nirqa:

—Ñoqaqa bautizani yakullawanmi, qamkuna ukupi kaqtaq ichaqa manaraq reqsinkichikraqchu. ²⁷ Paymi chay “Qepaytam hamunqa” nisqayqa, paypataqa *usutanpa watullantapas manam paskanaypaq hinachu kani.

²⁸Chaykunaqa sucedekurqa Jordan Mayupa waklawnin Betania lawpim, chay-pim Juan bautizachkarqa.

Diosmanta Hamuq Runamanta

²⁹Paqarinnintintam Juan rikururqa Jesus hamuqta chaymi nirqa:

—Qawaychik, paymi *Diosmanta Hamuq Carneroqa, wañuspanmi runakunapa huchanta pampachanqa. ³⁰Paymi chay “qepaytam hamuchkan” nisqayqa. Qepay hamuq kachkaspapas ñoqamantaqa atinyiyoqmi manaraqpas nacechkaptiy kas-qanrayku. ³¹Manam ñoqapas reqsirqanichu pay kasqantaqa, ichaqa yakuwanmi bautizani Israel casta runakuna Jesusta reqsinankupaq —nispa.

³²Juanqa nirqataqmi:

—Ñoqam rikurqani Chuya Espiritu hanaq pachamanta paloma hina urayka-muspa Jesuspa hawanman tiyaykuqta. ³³Manamá paytaqa reqsirqanichu ichaqa yakupi bautizanaypaq kachamuwaqniymi niwarqa: “Qawankim Espiritu uray-kamuspa runapa hawanman tiyaykuqta, paymi bautizanqa Chuya Espirituwan.”

³⁴Paytaqa ñam rikurqaniña chaymi willakuni payqa Diospa Churin kasqanta.

Jesusa punta kaq discipulonkunamanta

³⁵Bautizaq Juanmi paqarinnintinta sayachkarqa iskay discipulonkunawan.

³⁶Juanmi Jesusta richkaqta rikuruspa nirqa:

—Qawaychik, paymi *Diosmanta Hamuq Carneroqa —nispa.

³⁷Juanpa discipulonkunam chay nisqanta uyariruspanku Jesusta qatikurqaku.

³⁸Jesus qepanta qawariykuptinmi paykuna hamuchkasqa, paykunatam Jesus nirqa: —¿Imatataq munankichik? —nispa.

Paykunañataqmi nirqa:

—Yachachikuq ¿maypitaq *yachanki? —nispa.

³⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Hakuwá qawamuychik —nispa.

Rispankum qawamurqaku Jesuspa maypim *yachasqanta. Inti waqtaykuytaraq-mi tuparqakuqa, chay horamantam paqarinnintinkama kуска karqaku.

⁴⁰Iskayninmanta Juanpa nisqanta uyarispa Jesusta qatikuqmi karqa Andres, payqa karqa Simon Pedropa wawqenmi. ⁴¹Puntata wawqen Simonta Andres maskaramuspanmi nirqa:

—Mesiastam tariramuniku —nispa.

Mesiasqa Cristo ninanmi.

⁴²Andresmi púsarqa Simonta Jesuspa kasqanman chaymi Simonta qawaykus-pan Jesus nirqa:

—Juanpa churin Simon, kunanmantaqa Cefasñam sutiki kanqa —nispa. Chay sutiqa Pedro ninanmi.

Felipetawan Natanaelta Jesuspa qayasqanmanta

⁴³Jesusmi paqarinnintinta Galilea lawman rinanpaq kachkaspa tuparurqa Feli-pewan, paytam nirqa:

—Hakuchik —nispa.

⁴⁴Felipeqa karqa Betsaida llaqtayoqmi, llaqtamasintaqmi karqa Andreswan Pe-dropas. ⁴⁵Felipem Natanaelta maskamuspan nirqa:

—Tariramunikum huk runata, paymantam Moisespas chaynataq Diosmanta willakuqkunapas qellqarqa. Payqariki Joseypa churin Nazaret llaqtayoq Jesusmi —nispa.

⁴⁶Chaymi Natanael nirqa:

—Nazaret llaqtamantaqa ¿yaqachum ima allinpas lloqsimunman? —nispa.

Felipeñataqmi nirqa:

—Hakuwá qawamunki —nispa.

⁴⁷Jesusmi Natanaelta rikuruspan nirqa:

—Kay hamuq runaqa cheqap Israel casta runam, payqa mana engañakuqmi —nispa.

⁴⁸Natanaelñataqmi nirqa:

—¿Maypitaq reqsiwarqanki? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manaraqpas Felipe willasuchkaptikim higos sachapa sikipi rikurqayki —nispa.

⁴⁹Chaymi Natanael nirqa:

—Yachachikuq, qamqa kanki Diospa Churinmi, qamqa kanki Israel runakunapa reyninmi —nispa.

⁵⁰Jesusmi nirqa:

—¿“Higospa sikipim rikurqayki” niptiychu creerunki? Chaymantapas aswan mas hatun ruraykunatam rikunki.

⁵¹—Cheqaptapunim rikunkichik hanaq pachata kicharayaqta, Diosmanta Hamuq Runatapas Diospa angelninkunawan hanaq pachawan comunicaqta rikuwankichik.

Cana llaqtapi casarakuymanta

2 ¹Kimsa punchaw pasaruptinmi Galilea law Cana llaqtapi karqa casamiento. Chaypim karqa Jesus chaynataq mamanpas. ²Jesustam discipulonkunatawan qayachirqaku chay casamientoman. ³Vino pisiruptinmi Jesusta maman nirqa:

—Vinom pisirun —nispa.

⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Mamay ¿imanasqataq niwanki chaynataqa? Manaraqmi tiempoy chayamunraqchu —nispa.

⁵Chaymi serviqkunata Maria nirqa:

—Ruraychik Jesuspa imam kamachisusqaykichikta —nispa.

⁶Soqta urpukunam kachkarqa rumimanta rurasqa, chayna urpukunapim judio-kuna yakuta waqaychaq *chuyanchakunankupa. Sapa urpumanmi yaku huntqa iska-kimsa puyñu. ⁷Chaymi serviqkunata Jesus nirqa:

—Hillpuychik yakuta kay urpukunaman —nispa.

Chaymi hillpurqaku huntanankama. ⁸Chaymi Jesus nirqa:

—Wisipa apaychik mayordomoman —nispa.

Chaymi kamachisqanman hina aparqaku. ⁹Yakumanta vinoyaruqta mayordomo malliykuspanmi mana yacharqachu ni maypi waqaychasqankutapas, serviqkunallam yacharqa chay vinoqa yakumanta kasqanta. Mayordomom noviota qayaykuspan nirqa:

¹⁰—Llapa runaqa puntataqa servinku allinnin vinotam, llumpayta tomaruptinkuñam qamyantaqa qonku. Qamñataqmi allinninta waqaychasqanki qepapaqraq —nispa.

¹¹Kay punta kaq *milagrotam Jesus rurarqa Galilea law Cana llaqtapi. Chaywanmi qawachikurqa atiynta hinaptinmi discipulonkuna iñirqa payman.

¹²Chaymantam rirqa Capernaum llaqtaman mamanwan, wawqenkunawan hinaspas discipulonkunawan, chaypim *yacharqaku unayneq.

Templomanta negociantekunata Jesus qarqosqanmanta

(Mt 21:12-13. Mr 11:15-18. Lc 19:45-46)

¹³ Judiokunapa *Pascua Fiestanku hichpamuchkaptinmi Jesus rirqa Jerusalenman. ¹⁴ Templopim tarirurqa bueyesguna, ovejakuna hinaspa palomakuna *rantikuq runakunata chaynataq qollqe cambiaqkunatapas. ¹⁵ Chaymi Jesus waskamanta latigota rurakuykuspa templomanta lliwta qarqorurqa ovejantinta hinaspa buyesnintinta. Qollqe cambiaq runakunapa qollqentapas tallirurqam hinaspa mesankutapas wikaparamurqa. ¹⁶ Palomakuna *rantikuqkunatañataqmi nirqa:

—iKaykunata horqowaychik kaymanta! iTaytappa wasintaqa amayá qatu wasintaqa ruraychikchu! —nispa.

¹⁷ Hinaptinmi discipulonkuna yuyarirurqaku:

—Sinchitam sientini Diospa wasinmantaqa —niq qellqasqata.

¹⁸ Judiokunañataqmi nirqa:

—Kaykunata rurachkaspaykiqa ima *milagrollatapas qawachiwaykuyá derechoyoq kasqaykita yachanaykupaq —nispa.

¹⁹ Chaymi Jesus nirqa:

—Tuñirachiychik kay templota hinaptinmi kimsa punchawllapi hatarirachisaq —nispa.

²⁰ Judiokunañataqmi nirqa:

—Kay temploqa rurasqa karqa tawa chunka soqtayoq watapim ¿hinaptinchu qamqa kimsa punchawllapi hatarirachiwaq? —nispa.

²¹ Templomanta rimaspanqa Jesusqa nichkarqa kikinpa cuerponmantam. ²² Jesus wañukusqanmanta kawsarimuptinmi discipulonkuna yuyarirqaku chaynakuna nisqanta hinaspa creerqaku Bibliapi chaynataq Jesuspa nisqankunapipas.

Jesusqa llapallantam reqsin

²³ Jerusalenpi kaspanmi *Pascua Fiestapi rurarqa achkaq *milagrokunata chaymi achka runakuna iñirqaku Jesusman. ²⁴ Ichaga manam confiakurqachu runakunapiqa llapankuta reqsisqanrayku. ²⁵ Manataqmi pitapas necesitarqachu pi runamanta ima ninantapas, kikin Jesusmi reqsirqa sapakama runapa sonqontaqa.

Nicodemowan Jesuspa rimasqanmanta

3 ¹ Nicodemo sutiyoq *fariseom karqa judiokuna kamachikuq. ² Paymi tutallan Jesusman watukuq hamuspan nirqa:

—Yachachikuq, yachanikum yachachiwanaykikupaq Dios kachamususqaykita, manam pipas atinmanchu qam hina kay *milagroguna ruraytaqa Dios paywan mana kaptinqa —nispa.

³ Jesusmi nirqa:

—Cheqaptapunim niki, pipas mana mosoqmanta nacespaqa manam rikunqachu Diospa munaychakusqanta —nispa.

⁴ Chaymi Nicodemo tapurqa:

—¿Imaynataq runaqa machuñi kachkaspaqa mosoqmantaqa nacemunman? ¿Icha atinmanchu mamanpa wixsanman kutiykuspa kasqallan nacemuyma? —nispa.

⁵ Jesusñataqmi nirqa:

—Cheqaptapunim niki, yakumantawan Espiritumanta pipas mana naceqqa Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunmanchu. ⁶ Runamanta nacemuqqa hina

runallam, Espiritumanta nacemuqñataqmi espirituña. ⁷Amayá admirakuychu “Mosoqmantam nacenayki” nisqaywanqa. ⁸Wayraqa maylawmantapas wayramunmi chaymi uyarinki qaparisqanta, ichaqa manam yachankichu maymanta hamusqantapas nitaq mayman risqantapas, chaynam Espiritumanta llapallan nacemuqkunaqa.

⁹Chaymi Nicodemo mosoqmanta nirqa:

—¿Imaynataqcha chaykunaqa kanman? —nispa.

¹⁰Jesusñataqmi nirqa:

—Qamqa kanki Israel casta runakuna yachachiqmi çhinachkaspachum kaykunata mana yachanki? ¹¹Cheqaptapunim rimaniku yachasqaykumanta, willakunikuñataqmi rikusqaykumanta hinaptinmi qamkuna mana creenkichikchu nisqaykuta. ¹²Kay pachapi kaqkunallamanta niptiyi mana creenkichikchu, chaynaqa çimaynataq creewaqchik hanaq pachapi kaqkunamanta willaptiyqa?

¹³—Manam pipas rirqachu hanaq pachataqa, ichaqa hanaq pachamanta uraykamuq Diosmanta Hamuq Runallam. ¹⁴Chunniqpim bronce manta culebrata ruraspa Moises sayarichirqa, chaynam Diosmanta Hamuq Runapas chakatasqa kanqa ¹⁵chaynapa pipas payman iñiqqa wiñaypaqña kawsananpaq.

Kay pachapi runakunata Dios kuyasqanmanta.

¹⁶—Diosqa ancha-anchatam kuyarqa runakunata, chaymi sapallan Churinta qomurqa pipas paypi iñiqqa manaña puchukaspa wiñaypaqña kawsananpaq.

¹⁷Diosqa kay pachamanqa kachamurqa sapallan Churintaqa manam runakunata juzgananpaqchu aswanqa salvananpaqmi.

¹⁸—Diospa Churinpi iñiqqa manam juzgasqachu kanqa, mana iñiqmi ichaqa juzgasqañ Diospa sapallan Churinpi mana iñisqanrayku. ¹⁹Juzgasqaqa kachkanku, kay pachaman achkiy hamuptinpas tutayaytaq gusarusqankuraykum. Tutayaytaq gusatarurqaku pakasqallapi tukuy ima rurasqanku mana allinlla kasqanraykum. ²⁰Llapa mana allin ruraqkunaqa cheqninmi achkiytaq chay mana allin rurasqankuta mana rikuchikunankupaq. ²¹Cheqapman hina ruraqkunam ichaqa asuykamunku achkiyman rurasqankunaqa Diospa yanapakuyninwan rurasqa kasqanta qawachikunanpaq.

Jesusta Bautizaq Juan huktawan hatunchasqanmanta

²²Kaykunapa qepantam discipulonkunawan Jesus rirqa Judea lawman. Chaypi unayneq kaspanmi bautizarqa. ²³Juanpas bautizarqataqmi Salim llaqtapa hichpan Enon lawpi chaypi achka yaku kasqanrayku, runakunam chayman rispa bautizachikurqaku. ²⁴Chaykunaqa pasakurqa Juanta manaraq carcelachkaptinkum.

²⁵Juanpa discipulonkunam churanakurqaku judiokunawan *chuyanchakuy costumbremanta. ²⁶Chaymi Juanman rispa nirqaku:

—Yachachikuq, Jordan Mayupa waklawninpi chay kuska kaqmasiki runaqa bautizachkanmi, llapa runakunam payman richkan, paymantaqariki willawarqankikuñam —nispa.

²⁷Juanñataqmi nirqa:

—Runaqa manam chaskinmanchu imapas Dios mana qoptinqa. ²⁸Qamkunaqa uyariqankichikñam: “Ñoqaqa manam Cristochu kani” nisqayta. Diosmi kachamuwarqa Cristopa puntanta. ²⁹Casamientopiqa, noviayoqqa noviollam. Noviopa amistadninñataqmi kusikun noviopa rimasqanta uyarispan, chaynam ñoqapas kunan kusikuni anchata.

³⁰Cristoqa aswan-aswan reqsisqam kanan, ñoqañataqmi aswan-aswan taksayanay.

Hanaq pachamanta Hamuqmanta

³¹Hanaq pachamanta Hamuqqa llapallanpi munaychakuqmi, kay pachamanta kaqqa kay pachapi kaqlam, rimanpas kay pachapi kaqkunallamantam. Hanaq pachamanta Hamuqmi ichaqa llapallanpi munaychakuq. ³²Willakunpas imam rikusqanmantawan imam uyarisqanmantam, ichaqa manam pipas chaskinchu paypa willakusqantaqa. ³³Pipas willakusqanta chaskiqmi ichaqa cheqappaña hapin Diospa nisqanta. ³⁴Diospa kachamusqanqa willakun Diosllamantam, Diosmi paymanqa qon Espiritunta mana tupusqata. ³⁵Taytaqa Churinta kuyaspanmi tukuy imata qorqa payña kamachikunanpaq. ³⁶Churipi iñiqqa wiñay kawsayniyoqmi, paypi mana iñiqmi ichaqa mana wiñay kawsayniyoqchu, mana iñiqpaqqa Diospa sinchi piñakuyinmi kachkan.

Samaria law warmiwan Jesuspa rimasqanmanta

4 ¹Jesusmi yacharurqa *fariseokunapa rimasqanta. Paykunam nirqa:
—Juanmantaqa Jestutam aswan achka runakuna qatichkan chaymi masta bautizachkan —nispa.

²Manam Jesuschu bautizarqaqa aswanqa discipulonkunam. ³Chay rimasqanku-
ta yacharuspanmi Judea lawmanta Jesus kutikurqa Galileaman.

⁴Kutispanmi Samaria lawninta pasanankarqa. ⁵Chaymi chayarurqa Sicar su-
tiyoq llaqtaman. Chaypim kachkarqa churin Joseyman qosqan Jacobpa chakran.
⁶Chaypim karqa Jacobpa pozon. Jesusmi richkaspan pisiparuspan tiyaykurqa
pozopa waqtanpi yaqa chawpi punchawta.

⁷Samaria law warmi yaku horqoq hamuruptinmi Jesus nirqa:

—Yakullayki mamáy —nispan.

⁸Discipulonkunaqa manam chaypiñachu karqaku llaqtaman mikuy rantiq
risqankurayku.

⁹Chay Samaria law warmim Jesusta nirqa:

—Judio kachkaspaykiqa ¿imanasqataq ñoqa samaritanataqa yakuta mañawan-
ki? —nispa.

Judiokunaqa manam rimanakuqkuchu Samariapi kaqkunawanqa. ¹⁰Chaymi
Jesus payta nirqa:

—Sichum reqsiwaq Diospa qokuyninta chaynataq pim yaku mañakusuqnikita hinaspa-
qa ñoqatachá mañakuwankiman kawsachikuq yakuta hinaptinga qoykimanmi —nispa.

¹¹Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Señor, manataq imaykipas kanchu yaku horqonaykipaqaqa, pozopas ukuraqtaq.
¿Maymantataq qowankiman chay kawsachikuq yakutaqa? ¹²Nawpa abueloyku Jacobmi
saqewarqaku kay pozotaqa. Kay pozomantam tomaq kikinpas churinkunapas chaynataq
animalninkunapas. ¿Icha paymantapas aswan munayniyoqchu qamqa kanki? —nispa.

¹³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pipas kay yaku tomaqqa mosoqmantam yakunayachikunqa. ¹⁴Ñoqapa yaku qos-
qay tomaqmi ichaqa haykapipas mana yakunayachikunqachu. Chay yaku qosqayqa
toqyay yaku hinam rikuringa runapa ukunpi hinaspam qonqa wiñay kawsayta —nispa.

¹⁵Chaymi warmiñataq nirqa:

—Señor, qoykuwayá chay yakuta manaña yakunayachikunaypaq, chayna kap-
tinga manañach hamusaqchu yaku horqoq —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Qosaykita qayamuspayá hamuychik kuska —nispa.

¹⁷Chaymi warmiñataq nirqa:

—Manam kanchu qosayqa —nispa.

Chaymi Jesus nirqa:

—Arí, allintam ninki “Manam kanchu qosayqa” nispayki. ¹⁸Pichqañam karqa qosaykiqa, kunan kaqwanñataqmi uywanakuchkanki, arí chay nisqaykiqa cheqapmi.

¹⁹Chaynata niptinmi warmiñataq nirqa:

—Señor, Diosmanta willakuqchusmi qamqa kasqanki. ²⁰Ñawpaq abueloykum Diosta yupaycharqa kay moqopi, judiokunañataqmi ninkichik Jerusalenpim yupaychanaqa —nispa.

²¹Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Creeway mamay, hamuq punchawpiqa Dios Taytataqa yupaychankichik manam kay moqopichu nitaq Jerusalenpichu. ²²Samaria law runakunaqa yupaychankichik mana yachastinmi, ñoqaykum ichaqa yupaychaniku reqsisqaykuta, salvakuqqa hamun judio casta runakunamantam. ²³Ichaqa hamuchkanmi punchaw, ñam chayamuchkanña, cheqap yupaychaqkunaqa Dios Taytatam cheqap espiritupi yupaychanaku. Paymi chaynata munan llaqa yupaychaqninkuna rurananta. ²⁴Diosqa Espiritum, chaymi yupaychaqninkunapas yupaychananku cheqap espiritupi.

²⁵Chaymi warmiñataq nirqa:

—Yachanim Cristo nisqanku Mesias hamunanta, pay hamuspanmi lliwta willawanaku —nispa.

²⁶Jesusmi nirqa:

—Kay rimapayaqnikim Mesiasqa kani —nispa.

²⁷Chaynata rimachkaptinkum discipulonkuna chayaramurqaku hinaspa admirakurqaku warmiwan rimaqta qawaykuspanku, ichaqa manam mayqan-ninkupas nirqakuchu: “¿Imatataq tapuchkanki?” nispaqa otaq “¿Imanasqataq warmiwanqa rimachkanki?” nispaqa.

²⁸Warmim puyñunta saqeruspan kutirirqa llaqtaman hinaspa willarqa runakunaman:

²⁹—Rispa qawamuychik, huk runam tukuy ima rurasqayta niykuwan, ichapas payqa Cristo —nispa.

³⁰Chaymi llaqtamanta runakuna rirqaku Jesuspa kasqanman. ³¹Discipulonkunañataqmi ruegarqa Jesusta:

—Mikuykuy —nispanku.

³²Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqapaqa kachkanñam mikunayqa qamkunapa mana yachasqaykichik —nispa.

³³Discipulonkunañataqmi tapunakurqaku:

—¿Pitaqcha aparamunman karqa mikuyta? —nispanku.

³⁴Jesusmi nirqa:

—Chaytaqa rurachkani kachamuwaqniypa munasqanta ruraspaymi hinaspa kachamachisqanta tukuspaymi. ³⁵Qamkunam ninkichik: “tawa killaraqmi faltachkan cosechapaq” nispa, ichaqa ñoqam nikichik, qawariychik tarpusqakunata, ñam kachkan poqosqaña cosechanapaq. ³⁶Cosechapi llamkaqkunapas chaskinqañam pagonta, paykunam huñunqaku wiñay kawsaypaq cosechata chaymi kusikunqa tarpuqpas chaynataq rutuqpas. ³⁷Runakunaqa cheqaptam ninku: “Tarpuqqa hukmi, hukñataqmi cosechaq” nispa. ³⁸Ñoqam kacharqaykichik mana llamkasqaykichik kaqta cosechanaykichikpaq, hukkunamá llamkarqaqa, qamkunañataqmi paykunapa llamkasqanta tukupankichik.

³⁹Chay Samaria law runakunam achkaq iñirqaku Jesusman: “Tukuy ima rurasqaytam niykuwan” nispa chay warmi nisqanrayku. ⁴⁰Samaria law runakuna hamuspanmi Jesusta ruegarqaku paykunawan qeparinanpaq, chaymi Jesus paykunawan karqa iskay punchaw. ⁴¹Jesuspa rimasqanta uyarispankum aswan achkaraq iñirqaku. ⁴²Chay warmitam nirqaku:

—Manam qampa nisqallaykiwanñachu iñinikuqa aswanqa kikiykuñam uyariykuni-ku hinaspan yachaniku payqa cheqaptapuni kay pachapi runakuna salvaq kasqanta.

Rey yanapaqpa churinta Jesus sanoyachisqanmanta

⁴³Jesusmi Samaria lawpi iskay punchaw karuspan Galilea lawman rirqa. ⁴⁴Jesusmi niq:

—Diosmanta willakuqtaqa kikinpa llaqtanpiqa manam allintaqa chaskinman-kuchu —nispan.

⁴⁵Galilea lawman chayaruptinkum chaypi runakuna kusikuywan chaskirqaku. Jerusalen *Pascua Fiestaman riqkunam rikumurqaku fiestapi Jesuspa tukuy imakunapas rurasqanta.

⁴⁶Jesusmi kutirqa Galilea lawpi kaq Cana llaqtaman, chay llaqtapim ñawpaqta yakuta vinoyarachirqa. Capernaum llaqtapim karqa reyta yanapaq runa, paypa churinmi onqorqa. ⁴⁷Chaymi Judea lawmanta Galileaman Jesuspa chayaramusqanta yacharuspan rirqa churin sanoyachinanpaq ruegakuq, chay onqoqqa ñam wañunayachkarqaña. ⁴⁸Jesusmi nirqa:

—Qamkunaqa manam creewaqqhikchu admirakuypaq milagrokunata mana rikuspaykichikqa —nispa.

⁴⁹Hinaptinmi reypa yanapaqninñataq nirqa:

—Hakuchikyá manaraq churillay wañuruchkaptin —nispa.

⁵⁰Jesusmi nirqa:

—Ripukuyñayá, churikiqa sanoyarunñam —nispa.

Chay runam Jesuspa nisqanta creespan ripukurqa. ⁵¹Wasinman hichpaykuch-kaptinmi sirvientenkuna taripaykamuspan nirqa:

—Churikiqa sanoyarunñam —nispa.

⁵²Chaymi tapurqa:

—¿Imay horatataq sanoyarurqa? —nispa.

Chaymi nirqaku:

—Qayna punchaw doce waqtaytam calenturan chinkarurqa —nispa.

⁵³Chaymi taytan yuyarirurqa chay horatapuni Jesuspa nisqanta, paymi nirqa: “Churikiqa sanoyarunñam” nispa. Chaymi payqa llapallan aylluntin Jesusman iñikurqa.

⁵⁴Kay iskay kaq milagrotaqa rurarqa Judeamanta Galileaman Jesus rispanmi.

Samana punchawpi onqoqta sanoyachisqanmanta

5 ¹Chaykunapa qepantam karqa judiokunapa fiestan chaymi Jesus rirqa Jerusalenman. ²Chay llaqtapim Oveja sutiyoq punkupa hichpanpi karqa pichqa portalniyoq estanque, hebreo idiomapi chaypa sutinqa Betesdam. ³Chaypim kaqku achkaq onqoqkuna, ñawsakuna, wistukuna hinaspa suchukuna. (Paykunam suyaqku yaku kuyurinanta.) ⁴Angelmi estanqueman uraykamuspan kuyuchiq yakuta, pipas chayman puntata yaykuqmi sanoyaqa ima onqoymantapas. ⁵Chaypim kachkarqa kimsa chunka pusaqniyoq wataña onqoq runa. ⁶Unay wataña onqosqanta yachaspanmi Jesus nirqa:

—¿Munankichu sanoyayta? —nispa.

⁷Onqoqmi nirqa:

—Señor, manam piyniypas kanchu qocha kuyuriptin yakuman wischuykuqniy. Yaykuy mana atinaykamam hukuna puntata yaykurunku —nispa.

⁸Chaymi Jesus nirqa:

—Hatariy, camaykita hoqarispa puriy —nispa.

⁹Chaynata niykuptinmi runa sanoyarurqa hinaspa camanta hoqariruspan purirqa. Chay punchawmi karqa samana punchaw. ¹⁰Chaymi wakin judiokuna chay sanoyarurq runata nirqa:

—Kunanqa samana punchawmi, camaykitaqa manam apawaqchu —nispanku.

¹¹Chaymi sanoyarurq runañataq nirqa:

—Sanoyachiqniymi niwarqa: “Camaykita hoqarispa puriy” nispa.

¹²Chaymi paykuna nirqa:

—¿Pitaq nisurqanki: “Camaykita hoqarispa puriy” nispa?

¹³Chay sanoyarurqqa manam yacharqachu pim sanoyachisqantapas. Jesusqa chinkarurqam chaypi achkallaña runa kaptin. ¹⁴Jesusmi tumpa unaymanta chay runata tarirurqa templopi hinaspa nirqa:

—Sanoyaruchkaspaykiqa amañayá mastaq huchallikuyñachu, yanqañataq imapas aswanraq hamusunkiman —nispa.

¹⁵Hinaptinmi chay runaqa chay judiokunaman willamurqa:

—Jesusmi kasqa sanoyachiqniyqa —nispa.

¹⁶Chaymi paykuna Jesusta perseguirqaku *samana punchawpi chaykuna rurasqanmanta. ¹⁷Chaymi Jesus nirqa:

—Taytaya kunankamam llamkachkan llamkachkanitaqmi ñoqapas —nispa.

¹⁸Judiokunaqa wañurachiytaqa munarqaku manam *samana punchawpi imapas rurasqallanmantachu, aswanqa “Diosqa Taytaymi” nispa Dioswan igualakusqanraykum.

Diospa Churinqa munayniyoq kasqanmanta

¹⁹Jesusmi nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, Churinqa ima ruraytapas sapallanqa manam atinmanchu, ruraspaqa ruran Taytapa rurasqanta qawaspallanmi, Taytapa tukuy rurasqantam Churipas ruran pay hina. ²⁰Dios Taytaqa kuyanmi Churita hinaspa qawachin tukuy ima rurasqanta, ichaqa qamkuna admirakunaykichikpaqmi aswan hatun kaqkunataraq qawachinqa. ²¹Dios Taytam wañuqkunata kawsarichin, chaynam Churipas kawsarichin munasqankunata. ²²Taytaqa manam pitapas juzganchu, payqa Churinmanmi tukuy atiyta qoykurqa juzganapaq ²³chaynapi Taytata yupaychasqankuta hina Churitapas llapallanku yupaychanankupaq. Churita pipas mana yupaychaqqa manam yupaychanchu kachamuqnin Taytatapas.

²⁴—Cheqaptapunim nikichik, pipas nisqaykunata uyariqqa hinaspa kachamuwaqniypi ñiñqa wiñay kawsayniyoqñam kachkan. Payqa manam castigasqachu kanqa, aswanqa wañuymantam kawsaymanña pasarun. ²⁵Cheqaptapunim nikichik, hamuchkanmi punchaw, ñam chayamuchkanña, wañuqkunam uyarinqa Diospa Churinqa qayasqanta, uyariqninkunaqa kawsanqam. ²⁶Dios Taytaqa kikinpi vidayoqmi, Churinmanpas qoykurqam kikinpi vidayoq kananpaq. ²⁷Runakunata juzganapaqmi atiytapas qoykurqa Diosmanta Hamuq kasqanrayku. ²⁸Kay nisqaymantapaq amayá admirakuychikchu, huk punchawmi Diospa Churinpa qayasqanta uyarispanku llapallan

wañuqkuna kawsarimunqaku. ²⁹Allin ruraqkunaqa wiñay kawsanankupaqmi kawsarimunqaku, mana allin ruraqkunañataqmi kawsarimunqaku castigasqa kanankupaq.

Jesusqa munayniyoq kasqanmanta testigokuna

³⁰—Kikillayqa manam imatapas ruraymanchu. Ñoqaqa uyarisqayman hinam justicia-wan juzgani. Ñoqaqa rurani manam kikiypa munasqaytachu aswanqa kachamuwaqniypa munasqantam. ³¹Kikillaymanta willakuptiyqa manachá cheqapchu kanman. ³²Hukmi ñoqamantaqa willakun, paypa willakusqanqa cheqapmi. ³³Qamkunam Juanta tapuchimurqankichik, chaymi payqa cheqapta willakurqa. ³⁴Ñoqaqa pruebataqa manam maskanichu runakunamantaqa, kaykunataqa nikichik qamkuna salvakunaykichikpaqmi. ³⁵Juanqa karqa lampara hina rataspa achkiqmi, chaymi munarqankichik chay achkiywan as tiempollapas kusikuya. ³⁶Ñoqapa testigoyqa Juanpa nisqanmantapas aswan confiakunaraqmi. Taytaypa kamachiwasqantam ñoqaqa rurani, chay rurasqaykunam ñoqamanta willakun testigo hina, chay rurasqaykunawantaqmi yachanku Taytapa kachamuwasqantapas. ³⁷Kachamuwaqniy Dios Taytam ñoqamanta willakun. Qamkunaqa manam haykapipas uyariqankichikchu Taytapa rimasqantaqa, manataqmi rikurqankichikchu rikchaynintapas. ³⁸Sonqoykichikpiqa manam paypa palabranpas kanchu ñoqapi mana iñisqaykichikrayku, ñoqataqariki paymi kachamuwarqa. ³⁹Wiñay kawsay tariyta munaspaqa Bibliatayá allinta estudiaychik. Bibliaga ñoqamantam willakun testigo hina. ⁴⁰Wiñay kawsayniyoq kanaykichikpaq qayachkaptiypas manam ñoqamanqa hamuyta munankichikchu.

⁴¹—Runakunapa alabawasqantaqa manam chaskinichu. ⁴²Qamkunataqa reqsiki-chikmi chaymi yachani Dios mana kuyasqaykichikta. ⁴³Ñoqaqa hamurqani Taytaypa sutinpim hinaptinmi mana chaskiwankichikchu, huk hamunman kikinpa sutillanpi hinaptinmi ichaqa chaskiwaqchik. ⁴⁴Kikikichikpuralla alabanakuchkaspaqa hinaspa Diospa alabasunaykichikta mana maskachkaspaqa ñimaynataq iñiyta atiwaqchik? ⁴⁵Qamkunaga amayá piensaychikchu Taytapa qayllanpi acusanaymantaqa, Moisesmi acusasunkichikqa payman hapipakusqaykichikrayku. ⁴⁶Moisespa nisqankunata creechkaspaqa ñoqapipas creewaqchikchá, Moisesqa ñoqamantam qellqarqa. ⁴⁷Moisespa qellqasqanpi mana creespaqa ñimaynataq creewaqchik ñoqapa nisqaykunataqa?

Pichqa waranqa runakunaman mikuchisqanmanta

(Mt 14:13-21. Mr 6:30-44. Lc 9:10-17)

6 ¹Chaymantam Jesus rirqa Galilea Qochapa waklawninman, chay qochapa huknin sutinmi karqa Tiberias. ²Jesustam qatirqaku achkallaña runakuna onqoqkuna sanoyachisqanta qawaspanku. ³Jesusmi moqoman seqaruspa tiyaykurqa discipulonkunawan. ⁴Ñam hichpamuchkarqaña judiokunapa *Pascua Fiestan.

⁵Jesusmi achkallaña runakuna payman hamusqanta qawarispán Felipe nirqa: —¿Maypitaq rantichwan mikuyta kaynaña runapaqqa? —nispa.

⁶Chaynataqa nirqa “Imaninqach Felipe” nispallanmi, Jesusqa ñam yacharqaña imam rurayta. ⁷Chaymi Felipeñataq Jesusta nirqa:

—Iskay pachak jornalpa chanin tantapas manach haypanmanchu sapakama asninkallaña mikuptinkupas —nispa.

⁸Simon Pedropa wawqen Andresmi karqa huknin discipulon. Paymi nirqa:

⁹—Kaypi kaq warmapam kachkan cebadamanta pichqa tantan, kapuchkantaqmi kankasqa iskay challwapas. Chaywanpas chaychallaqa manachá haypanmanchu kaynaña achka runamanqa.

¹⁰ Jesusmi nirqa:

—Tiyachiychik llaqa runakunata —nispa.

Chay sitiopim karqa sumaqlaña pastokuna, chaypi tiyaqkunam karqa yaqa pichqa waranqa qarikuna. ¹¹ Jesusmi tantata hapiykuspan graciasta qorqa hinas-pam tiyaqkunaman munasqankuman hina aypuchirqa tantatawan challwata.

¹² Saksaruptinkum nirqa discipulonkunata:

—Hoqariychik puchuqkunata ama usunanpaq —nispa.

¹³ Chaymi huñurqaku chunka iskayniyoq canasta huntata pichqa cebada tantaman-ta puchuqta. ¹⁴ Jesuspa *milagro rurasqanta qawaykuspankum llaqa runakuna nirqa:

—Payqa cheqappunim kay pachaman hamuq Diosmanta willakuq —nispa.

¹⁵ Jesusñataqmi musyarurqa rey kananpaq hapiruspa churaruy munasqankuta chaymi sapallan kutikurqa orqoman.

Qochapa hawanpi Jesus purisqanmanta

(Mt 14:22-27. Mr 6:45-52)

¹⁶ Inti seqaykruptinñam Jesuspa discipulonkuna uraykamurqaku qochaman.

¹⁷ Boteman yaykuruspankum qochata pasayta qallarirqaku Capernaum llaqtaman chayanankupaq, tutaña kaptinpas Jesusqa manaraqmi kutimurqaraqchu orqomanta.

¹⁸ Sinchita wayramuptinmi qochapa olan hoqarikaramurqa. ¹⁹ Yaqa huk leguatañam botenkupi richkarqaku qachispanku, Jesustam rikururqaku yaku hawanta boteman hichpamuchkaqta chaymi mancharikururqaku. ²⁰ Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqam kani, ama manchakuychikchu —nispa.

²¹ Chaymi paykuna kusikuywan seqachirqaku boteman hinaspam chaylla cha-yarurqaku maymi risqankuman.

Jesusta runakuna maskasqanmanta

²² Paqarinnintintam qochapa waklawninpi kaqkuna cuentata qokururqaku chulla botellaña chaypiqa kasqanta, paykunaqa yacharqam Jesusqa discipulonkunawan bo-tepi mana chimpasqanta. ²³ Chaymanmi Tiberias llaqtamanta botekuna chayarurqa, chaypim qayna punchaw Jesus graciasta qospa tantata runakunaman mikuchirqa.

²⁴ Runakunam Jesusta mana tarirqakuchu nitaq discipulonkunatapas, chaymi Jesus-ta maskamunankupaq botekunaman yaykuspa rirqaku Capernaum llaqtaman.

Kawsay qokuq tantamanta

²⁵ Runakuna chimparuspankum qochapa patanpi Jesusta tarirurqaku hinaspam nirqaku:

—Yachachikuq ¿haykapitaq hamurqanki kaymanqa? —nispa.

²⁶ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, qamkunaqa maskawachkankichik saksanayki-chikkama mikurusqaykichikraykum, manam entiendenkichikchu milagrokuna rurasqaytaqa. ²⁷ Amayá llamkaychikchu tukuruqla mikuyapaqqa, qamkunaqa llam-kaychik wiñay kawsay qokuq mikuyapaqá. Chay mikuytaqa Diosmanta Hamuq Runam qosqaykichik, ñoqatam Dios Tayta chaypaq apruebawarqa —nispa.

²⁸ Runakunam nirqaku:

—¿Imatataq rurasaqku Diospa munasqanta ruranaykupaqqa? —nispa.

²⁹ Chaymi Jesus nirqa:

—Diospa munasqan rurayqa paypa kachamusqanpi iñiyimi —nispa.

³⁰Hinaptinmi nirqaku:

—¿Ima milagrotataq qowanki chayta qawaspayku qanman iñinaykupaq? ¿Imatataq ruranki? ³¹Nawpaq abueloykuqa chunniqpi mikurqaku Diospa apachimusqan mikuyta. Bibliam nin: “Diosmi cielomanta mikuyta qomurqa” nispa.

³²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, manam Moiseschu qosurqankichik chay mikuytaqa, Taytaymi cheqap mikuytaqa qosuchkankichik hanaq pachamanta. ³³Diospa tantanqa hanaq pachamanta uraykamuspam kawsachin kay pachapi runakunata —nispa.

³⁴Hinaptinmi chay runakunañataq nirqaku:

—Señor, tukuy tiempoyá qowayku chay tantataqa —nispa.

³⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqam kani runakunaman kawsay qoq tanta, pipas ñoqaman hamuqqa manapunim yarqachikunqachu, pipas ñoqapi iñiqqa manataqmi haykapipas yakunayachikunqachu. ³⁶Ichaqa nisqaypi hinam rikuwachkaspaykichikpas mana iñiwankichikchu. ³⁷Taytapa qowasqanqa llapallanmi hamunqa ñoqaman, ñoqaman hamuqtaqa manam hawamanqa wischusaqchu. ³⁸Hanaq pachamantaqa hamurqani manam munasqallayta ruranaypaqchu aswanqa kachamuwaqniypa munasqanta ruranaypaqmi. ³⁹Kachamuwaqniypa munasqanqa kaymi: Paypa qowasqantaqa mayqan-nintapas manam chinkachisqachu aswanqa kawsarichimusaqmi tukupay punchawpi. ⁴⁰Taytapa munasqanqa kaymi: Diospa Churinta rikuspa payman iñiqqa wiñay kawsayniyoqñam, chayna iñiqtaqa ñoqam kawsarichimusaq tukupay punchawpi —nispa.

⁴¹“Ñoqam kani hanaq pachamanta uraykamuy tanta” nispa Jesuspa nisqanmantam paypa contranpi judiokuna rimanakurqaku:

⁴²—Payqa Joseypa churinmi, tayta-mamantaqa reqsinchikmi, chaynaqa payqa ¿imaynanpimá nichkan “hanaq pachamantam uraykamurqani” nispaqa?

⁴³Chaymi Jesus nirqa:

—Amañayá wachachachaychikchu. ⁴⁴Manam pipas hamunmanchu ñoqamanqa kachamuwaqniy Taytay ñoqaman mana pusamuptinqa, chay hamuqtaqa ñoqam kawsarichisqa tukupay punchawpi. ⁴⁵Diosmanta willakuqkunapa qellqasqan libropim nichkan: “Diosmi yachachin llapallanta” nispa. Chaynaqa Taytata llapallan uyariqkunaqa hinaspa paymanta yachaqkunaqa hamunqa ñoqamanmi.

⁴⁶—Chaywanqa manam nichkani: “Taytatam huk kaqnin rikurun” nispachu. Diosmanta hamuqllam rikurqani Taytataqa. ⁴⁷Cheqaptapunim nikichik, ñoqaman iñiq runaqa wiñay kawsayniyoqñam. ⁴⁸Ñoqam kani kawsay qokuq tanta. ⁴⁹Abueloykichikkunam chunniqpi mikurqa Diospa apachimusqan mikuyta ichaqa wañukurqakum. ⁵⁰Ñoqqa rimachkani hanaq pachamanta hamuq tantamantam, pipas chay tanta mikuqqa manam wañunqachu. ⁵¹Ñoqapunim kani hanaq pachamanta hamuq kawsay qokuq tantaqa, pipas chay tanta mikuqqa wiñaypaqmi kawsanqa. Chay tanta qosayqa kikiypa cuerpoymi. Chaytaqa qosaq runakuna kawsananpaqmi.

⁵²Chaynata Jesus niptinmi judiokuna atipanakuspa ninakurqaku:

—¿Imaynataq payqa kikinpa cuerpontaqa mikuchiwachwan? —nispa.

⁵³Jesusmi nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, Diosmanta Hamuq Runapa cuerpoyta mana mikuspaykichikqa chaynataq yawarniytapas mana tomaspaykichikqa manapunim kawsankichikchu.

⁵⁴Pipas cuerpoy mikuqqa chaynataq yawarniy tomaqqa wiñaypaqmi kawsanqa, kawsarichimusaqtaqmi tukupay punchawpipas. ⁵⁵Cuerpoyqa cheqap mikuymi, yawarniypas

cheqap tomanam. ⁵⁶Cuerpoy mikuqqa hinaspa yawarniy tomaqqa hukllam kanqa ñoqawan. ⁵⁷Kachamuwaqniy Taytaqa kawsachkanmi, chaynam ñoqapas payrayku kawsani, ñoqapa cuerpoy mikuqpas ñoqaraykum kawsanqa. ⁵⁸Chaymá hanaq pachamanta hamuq tantamanta rimasqayqa, manam abueloykichikkunapa mikusqan tanta hinachu. Paykunanaqa wañukurqakum, pipas kay tanta mikuqkunam ichaqa kawsanqaku wiñaypaq.

⁵⁹Kaykunataqa rimarirqa Capernaum llaqtapi kaq *huñunakunanku wasipi yachachispanmi.

Wiñay kawsaymanta

⁶⁰Kuska puriqmasinkunañataqmi achkaq nirqaku:

—Kaykuna rimasqanqa sasam. ¿Pitaq kaytaqa chaskinman? —nispa.

⁶¹Yanqakuna wachachachasqankuta Jesus musyaruspanmi paykunata tapurqa:

—¿Kay nisqaykunawanchu hukmanyarunkichik? ⁶²Aswanqa ñimaniwankichikya Diosmanta Hamuq Runata ñawpaq kasqayman kutiqta rikuwaspaykichikqa? ⁶³Espirituqa kawsay qokuqmi, aychaman hina kawsaymi ichaqa mana valenchu imapaqqas. Kay rimapayasqaykunanaqa espiritumanta cheqap kasqanraykum kawsayta qokun.

⁶⁴Qamkunamantam ichaqa kachkanraq achkaq mana iñiy munaqkuna —nispa.

Jesusqa ñawpaqmantaraqmi yacharqa pikunam payman mana iñinanta chaynataq pim traicionanantapas. ⁶⁵Chaymi nirqa:

—Qamkunaman nisqaypi hinapas, manam pipas hamunmanchu ñoqamanqa Dios Tayta atiyta mana qoptinqa.

⁶⁶Chaymantapacham Jesuswan puriqkuna achkaq karunchakururqaku hinaspam paywanqa manaña purirqakuchu. ⁶⁷Hinaptinmi chunka iskayniyoq discipulonkunata Jesus nirqa:

—¿Qamkunapas pasakuytachu munankichik? —nispa.

⁶⁸Hinaptinmi Simon Pedroñataq nirqa:

—Señor ¿pimantaq riymanku? Qampa rimasqaykiqa wiñay kawsay qokuqmi.

⁶⁹Ñoqaykuqa ñam creenikuña hinaspa yachaniku Diosmanta Hamuqqa mana huchayoq kasqaykita —nispa.

⁷⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Manachum ñoqaga chunka iskayniyoqta akllakurqaykichik? Chaywanpas huk kaqnichikmi kachkan contraypi kaq diablo.

⁷¹Chaynataqa nirqa Simon Iscarioteqa churin Judasmantam. Paymi traicionan karqa chunka iskayniyoq discipulokunapa huknin kachkasapas.

Jesuspa wawqenkuna mana creesqanmanta

7 ¹Chaykunapa qepantam Jesus purirqqa Galilea lawpi, manañam Judea lawpi kaytaqa munarqachu kamachikuq judiokuna wañurachiya munasqanrayku.

²Judiokunapa Ramada Fiestan hichpamuptinmi ³wawqenkuna nirqa:

—Riyá Judea lawman puriqmasikikuna rurasqaykikunata qawanankupaq.

⁴Manam pipas pakasqallapiqa imatapaspas ruranchu runakunapa reqsisqan kayta munaspaga, kaykunata rurachkaspaqa llapa runapa rikusqantayá ruray —nispa.

⁵Chaynataqa nirqaku Jesuspi mana creespankum. ⁶Chaymi Jesus nirqa:

—Ñoqapa tiempoyqa manaraqmi chayamunraqchu, qamkunapaqmi ichaqa ima tiempopas allinlla. ⁷Qamkunataqa runakunapas manam cheqnisunkichikchu, ñoqatam

ichaga cheqniwanku tukuy rurasqanku mana allin kasqanta willasqayrayku. ⁸Qamku-nallayá fiestamanqa riychik, manaraqmi ñoqapa tiempoyqa chayamunraqchu —nispa.

⁹Chaynata nispanmi hina Galilea lawllapi qeparurqa.

Ramada Fiestapi kasqanmanta

¹⁰Wawqenkuna fiestaman pasaptinñam Jesuspas chayman rirqa pakakuspallan, manam pimanpas ancha rikurirqachu. ¹¹Judiokunam fiestapi maskaspanku nirqaku: —¿Maypitaqcha kachkan chay runaqa? —nispa.

¹²Jesusmantam runakuna anchata rimarqa. Wakinninmi nirqa:

—Allin runam payqa —nispa.

Wakinñataqmi nirqa:

—Manam payqa allinchu, runakunatam engañan —nispa.

¹³Ichaga manam pipas rimarqakuchu libretaqa kamachikuq judiokunata manchakusqankurayku.

¹⁴Fiesta chawpiña kachkaptinmi temploman yaykuspan Jesus yachachiyta qallariqa. ¹⁵Judiokunam admirakuspa nirqaku:

—¿Imaynataq kay runaqa tukuy imata yachan mana estudiachkaspaqa? —nispa.

¹⁶Chaymi Jesus nirqa:

—Kay yachachisqayqa manam ñoqallapachu aswanqa kachamuwaqniypam.

¹⁷Pipas paypa munasqan ruray munaqqa yachanqam kay yachachisqayqa Diosmanta kasqanta hinaspa kikillaymanta mana rimasqayta. ¹⁸Pipas kikillanmanta rimaqqa maskan kikin alabasqa kayllatam, aswanqa pipas kachamuqninta alabaspaqa payqa cheqaptam rimachkan, manamá llullakunchu.

¹⁹—¿Manachu leytaqa Moises qosurqankichik? Chaytaqa manam mayqannikichikpas cumplinkichikchu. Chaynaqa ¿imanasqamá wañuchiwaypiqa kachkankichik?

²⁰Chaymi runakunañataq nirqa:

—Qamqa demonioyoqmi kanki. ¿Pitaq wañuchiya munasuchkanki? —nispa.

²¹Jesusñataqmi nirqa:

—Huk ruraytam rurarqani *samana punchawpi hinaptinmi llapallaykichik admirasqallaña kachkankichik. ²²Moisesmi qosurqankichik kamachikuyta qari kaynikichikta *señalachikunaykichikpaq. Kaykunaqa karqa ñawpaq abueloykichikmantaraqmi, manam Moisesllamantachu chaymi samana punchawpipas tuparamuptinqa wawata señalankichikpuni. ²³Moisespa kamachikuyninta cumplinaykichikraykum *samana punchawpipas qamkunaqa señalankichik. Chaynaqa ¿imanasqamá piñakunkichik *samana punchawpi huk runata sumaqta sanoyaykachiptyqa? ²⁴Amayá juzgaychikchu qawarispallaqa, juzgaychikqa allin arregloman hinayá.

Jesusmi riman maymantam hamusqanmanta

²⁵Jerusalenpi *yachaq runakunam nirqa:

—Payqa wañuchinankupaq maskasqanku runam. ²⁶Waqaya kunanqa libreña rimachkan, manañam pipas imatapasp ninchu. Segurochá kamachikuqkunaqa yacharunkuña Cristo kasqanta. ²⁷Ñoqanchikmi ichaga yachanchik maylaw runam kasqantapas, Cristo hamuptinmi ichaga maymanta hamusqantapas mana yachasunchikchu.

²⁸Jesusmi templopi yachachichkaspan qayarikuq hina nirqa:

—Ñoqataqa reqsiwankichikmi maylawmantam kasqaytapas, ñoqaga manam kikillaymantachu hamurqani, ñoqataqa hukmi kachamuwan. Payqa cheqapmi,

qamkunaqa manam reqsinkichikchu. ²⁹Ñoqam ichaqa reqsini paypa kasqanmanta hamuspay. Paymi ñoqataqa kachamuwarqa.

³⁰Chaynakunata niptinmi presocharuyta munarqaku ichaqa manam pipas hapiyta atirgachu manaraq tiempon chayamusqanrayku. ³¹Achkaq runakunam payman ñirgaku hinaspa nirqaku:

—Cristo hamuspanpas manachá kayna achkallaña milagrokunataqa ruranmanchu —nispa.

Jesusta presochay munasqankumanta

³²Fariseokunam runakunapa rimasqanta yacharuspanku sacerdotekunapa jefenkunapiwan tanteanakurqaku hinaspa guardiakunata kacharqaku Jesusta presochamunankupa. ³³Jesusñataqmi nirqa:

—Pisi tiempollañam kasaq qamkunawan, ñam kutikusaqña kachamuwaqniyman. ³⁴Maskaspapas manam tariwankichikchu, ñoqapa kasqaymanqa manam chayayta atiwaqchikchu —nispa.

³⁵Hinaptinmi judiokuna kikinkupura tapunakurqaku:

—Mana tariy atinapaqqa ¿maytaya kay runaqa ringa? ¿Icha griegokunapa kasqanpi chequesqa judiokunamanchu ringa griegokuna yachachiq? ³⁶¿Imanichkantaq: “Maskaspapas manam tariwankichikchu, ñoqapa kasqaymanqa manam chayayta atiwaqchikchu” nispaqa?

Kawsachikuq yakumanta

³⁷Fiestapa tukunan punchawmi karqa hatun punchaw. Chaypim Jesus sayaykuspa qayarikuq hina nirqa:

—Pipas yakunayachikuqqa ñoqaman hamuspayá tomachun. ³⁸Bibliam nin: “Íñiqpa sonqonmantam pawanqa kawsay qokuq yaku” nispa.

³⁹Jesusqa nichkarqa Chuya Espirituta llapa ñiqkuna chaskinanmantam. Jesus hanaq pachaman manaraq kutisqanraykum Espirituqa manaraq hamurqaraqchu.

Jesusrayku runakuna rakinakusqankumanta

⁴⁰Wakin runakunam Jesuspa rimasqanta uyarispanku nirqaku:

—Cheqaptapunim kay runaqa Moisespa nisqan Diosmanta willakuq —nispa.

⁴¹Wakinñinataqmi nirqaku:

—Payqa Cristom —nispa.

Wakinñinataqmi nirqa:

—¿Imaynataqsi Galilea lawmantapa hamunman Cristoqa? ⁴²¿Manachu Bibliaga nichkan: “Davidpa mirayninmantam Belen llaqtapi nacenqa Cristoqa” nispan?

⁴³Jesusraykum runakuna rakinakururqaku. ⁴⁴Wakininmi Jesusta presochayta munarqaku ichaqa manam pipas hapiyta atirgachu.

Kamachikuqkunapa mana creesqanmanta

⁴⁵Guardiakunam kutirqaku *fariseokunapa hinaspa sacerdotekunapa jefenpa kasqanman, chaymi paykunata tapurqaku:

—¿Imanasqataq manaqa pusamurqankichikchu? —nispa.

⁴⁶Chaymi guardiakunañataq nirqa:

—Manam pipas pay hinaqa rimarqachu —nispa.

⁴⁷ Fariseokunañataqmi nirqaku:

—¿Qamkunapas engañarachikunkichikñachu? ⁴⁸ ¿Inirqachu payman huk kaqnin kamachikuqllapas otaq huk kaqnin fariseollapas? ⁴⁹ Kay runakunaqa Diospa leyninta mana yachaspam ñakasqa kachkanku —nispa.

⁵⁰ Nicodemom karqa *fariseokunapi huk kaqnin kamachikuq, paymi ñawpaqta Jesusman tutallan rirqa. Paymi nirqa:

⁵¹ —Leyninchikman hinaqa manam culpachwanchu runataqa puntata imam nisqanta manaraq uyarichkaspaqa nitaq imam rurasqanta manaraq yachachkaspaqa —nispa.

⁵² Chaymi paykunañataq nirqaku:

—¿Qampas Galileapi kaqchu kanki? Bibliapi maskaspayá yachay, Galilea lawmantaqa manam haykapipas karqachu Diosmanta willakuqqa.

Pierdekuq warmimanta

⁵³ Wasinkuman runakuna sapakama ripukuptinmi

8 ¹ Jesus rirqa Olivos moqoman. ² Tutapaytañataqmi temploman kutimurqa. Llapa runakuna payman asuykuptinmi tiyaykuspa yachachirqa. ³ Diospa leynin yachachikunam fariseokunapiwan tarirurqaku warmita hukwan pierdekuchkaqta chaymi llapa runapa chawpinman apaykuspanku ⁴ Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, kay warmitam tariramuniku hukwan pierdekuchkaqta. ⁵ Moisespa qellqasqan Diospa leyninqa kamachikun kayna warmikunataqa rumiwan chamqapanapaqmi. ¿Qamqa imaninkitaq?

⁶ Chaynataqa nirqaku Jesusta pantarachispa chaykunawan acusanankupaqmi. Jesusñataqmi kurkuykuspan allpapi qellqarqa dedonwan. ⁷ Ichaqa tapupayaptinkum Jesus sayariykuspa nirqa:

—Mayqannikichikpas mana huchayoq kaqyá puntata chamqaychik kay warmita.

⁸ Chaynata niruspanmi kasqallan kurkuykuspan qellqarqa allpapi. ⁹ Jesuspa nisqanta uyarispankum chulla-chullallamanta asurikurqaku machukunamanta qallaykuspa, chaymi Jesusllaña warmiwan qeparurqa. ¹⁰ Jesusmi sayariykuspan warmita nirqa:

—¿Maytaq acusaqnikiunaqa? ¿Manachum pipas condenasunki? —nispa.

¹¹ Warmiñataqmi nirqa:

—Manam mayqanninpas Señor —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqapas manam sentenciaykichu, ripukuspayá amaña huchallikuyñachu —nispa.

Jesusqa runakunapa achkiynin kasqanmanta

¹² Huktawanmi runakunata Jesus nirqa:

—Ñoqam kani runakunapa achkiynin, pipas qatiwaqniyqa manam tutayaypichu purinqa, payqa kanqa kawsay qokuq achkiyoqmi —nispa.

¹³ Chaymi *fariseokuna nirqa:

—Qamqa favornillaykipim rimachkanki, chayqa manam cheqapchu —nispa.

¹⁴ Jesusñataqmi nirqa:

—Favornillaypi rimaptiypas rimasqayqa cheqapmi, ñoqaqa yachanim maymantam hamusqaytapas chaynataq maymanmi risqaytapas, qamkunam ichaqa mana yachankichikchu maymantam hamusqaytapas nitaq maymanmi risqaytapas. ¹⁵ Qamkunaga juzgankichik runakuna hinallam. Ñoqaqa manam pitapas juzganichu. ¹⁶ Juzgaptiyqa cheqapcha kanman. Ñoqaqa manam sapallaychu kachkani aswanqa kachamuwaqniy

Taytaypiwanmi. ¹⁷ Leynikichikpim nichkan “Is kay testigopa nisqanmi creenaqa” nispa. ¹⁸ Kikiymi kani huknin testigo, kachamuwaqniy Taytayñataqmi huknin kaq testigo.

¹⁹ Hinaptinmi *fariseokuna nirqaku:

—¿Maypitaq kachkan taytaykiqa? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa manam reqsiwankichikchu nitaqmi Taytaytapas reqsinkichikchu, ñoqata reqsiwaspaykichikqa Taytaytapas reqsiwaqchikmi —nispa.

²⁰ Templopi yachachispanmi chaynataqa nirqa ofrenda chaskinankupa waqtanpi, manam pipas presochayta atirqachu manaraq tiempon chayamusqanrayku.

“Ñoqapa risqaytaqa manam riwaqchikchu” nispa Jesuspa nisqanmanta

²¹ Huktawanmi Jesus nirqa:

—Ñoqa pasakuptiymi qamkuna maskawankichik hinaspa huchaykichikpi wañunkichik. Ñoqapa kasqaymanqa qamkunaqa manam chayayta atiwaqchikchu —nispa.

²² Judiokunañataqmi nirqaku:

—¿Kikillanchu wañurachikunqa? ¿Chaychu nin: “Ñoqapa kasqaymanqa qamkunaqa manam chayayta atiwaqchikchu” nispa?

²³ Jesusmi nirqa:

—Qamkunaqa kankichik kay pachallamantam, ñoqañataqmi kani hanaq pachamanta. Qamkunaqa kankichik kay pachapi kaqmi, ñoqam ichaqa mana kay pachapi kaqchu kani. ²⁴ Chaymi nirqaykichik “Huchaykichikpim wañunkichik” nispa. Pim kasqayta mana creespaykichikqa huchaykichikpim wañunkichik.

²⁵ Hinaptinmi tapurqaku:

—Chaynaqa ¿pitaq qamqa kanki? —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Ñam nirqaykichikña puntamantaraq. ²⁶ Achkam qamkunamanta ninay kachkan juzganaypaq. Kachamuwaqniyqa cheqapmi chaymi paymanta uyarisqayta runakunaman willani —nispa.

²⁷ Paykunaqa manam entiendeyta atirqakuchu Taytanmanta nisqantaqa.

²⁸ Chaymi Jesus nirqa:

—Diosmanta Hamuq Runata chakataruwaspaykichikñam yachankichik pim kasqayta. Tukuy imatapas manam kikillaymantachu rurani, Taytaypa yachachiwasqallantam ñoqapa willaykichik. ²⁹ Kachamuwaqniyqa ñoqawanmi kachkan, Taytaqa manam sapa llaytachu saqeruwan chaymi ñoqapa paypa agradonpaq tukuy tiempo rurani —nispa.

³⁰ Jesus chaynata niptinmi achkaq iñirqaku payman.

Cheqap librasqakunamanta

³¹ Jesusmi nirqa iñiqnin judiokunata:

—Sichu qamkuna seguinkichik nisqaykunata hinaspaqa cheqap discipuloykunam kankichik. ³² Yachankichikmi cheqap kaqmanta, chay cheqapmi libreyachisunkichik —nispa.

³³ Judiokunañataqmi nirqa:

—Ñoqaykuqa Abrahampa castanmi kaniku, manam haykapipas nitaq mayqan niykupas sirvienteqa karqanikuchu. ¿Imaynanpitaq qamqa ninki: “Chay cheqapmi libreyachisunkichik” nispaqa?

³⁴ Jesusñataqmi nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, huchakuna ruraqqa huchapa sirvientenmi. ³⁵Sirvienteqa manam kanmanchu wasi familiaqa, churim ichaqa wasi familia. ³⁶Qamkunata Diospa Churin libreta kachariptiyqa cheqaptapunim libre kankichik. ³⁷Arí, Abrahampa castanmi kankichik, ichaqa wañurachiwaytam munankichik nisqaykunata mana chaskisqaykichikrayku. ³⁸Ñoqaqa rimani Taytaypa kasqanpi rikusqaykunatam, qamkunapas rurankichikqa taytaykichikpa nisusqaykichiktam —nispa.

³⁹Chaymi paykunañataq nirqa:

—Taytaykuqa Abrahamllam —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Abrahampa miraynin kaspapa paypa rurasqankunatachá rurawaqchik.

⁴⁰Wañurachiwaytam munachkankichik Diosmanta cheqap kaqta uyarispay qamkunaman willasqayrayku. Abrahamqa manam chaynatachu rurarqa. ⁴¹Qamkunaqa rurankichik taytaykichikpa rurasqallantam —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Ñoqaykuqa manam churypakuychu kaniku, ñoqaykupa taytaykuqa Diosllam —nispa.

⁴²Jesusñataqmi nirqa:

—Dios kanman taytaykichik hinaptinqa kuyawankichikmanchá. Diosmanta hamuspaymi kaypi kachkani. Ñoqaqa manam kkillaymantachu hamurqani aswanqa Taytam kachamuwarqa. ⁴³¿Imanasqamá manaqa entiendenkichikchu rimasqaykunataqa? Manam atinkichikchu rimasqay kasukuyta. ⁴⁴Qamkunapa taytaykichikqa diablom chaymi paypa munasqallanta rurankichik. Qallariyninmantapuni runa wañuchiymi chay diabloqa, payqa llullalla rimaqmi mana cheqappi kasqanrayku. Llullakuspanqa kikinmantam willakuchkan llulla kasqanrayku hinaspa llullakuqkunapa taytan kasqanrayku. ⁴⁵Ñoqam ichaqa cheqapta nikichik aswanqa manam creenkichikchu. ⁴⁶¿Mayganniki-chiktaq huchayoc kasqayta pruebawankichikman? Cheqapta nichkaptiyqa ¿imanasqamá manaqa creewankichikchu? ⁴⁷Diospaq kaqkunaqa uyarinmi Diospa nisqankunata, qamkunam ichaqa mana uyarinkichikchu Diosmanta mana kasqaykichikrayku.

Abrahammantapas ñawpaqmantaraq Jesucristoqa kasqanmanta

⁴⁸Judiokunam Jesusta nirqa:

—Razontam nikiku “qamqa samaria law” runa kasqaykimanta hinaspa demonioyoq kasqaykimanta —nispa.

⁴⁹Jesusmi nirqa:

—Ñoqapiqa manam kanchu demonioqa, ñoqaqa hatunchani Taytaytam, qamkunam ichaqa penqayman churawankichik. ⁵⁰Manam munanichu alabawanaykichiktaqa, Diosmi ichaqa munan alabawanaykichikta, paymi tukuy imataqa juzganqa. ⁵¹Cheqaptapunim nikichik, pipas nisqaykunata kasuspaqa manapunim wañunqachu —nispa.

⁵²Judiokunañataqmi nirqa:

—Kunanmi ichaqa yachaniku demonioyoq kasqaykita. Abrahampas chaynataq Diosmanta willakuqkunapas wañurqam, qamñataqmi ninki: “Noqapa nisqaykuna kasukuqqa manapunim wañunqachu” nispa. ⁵³¿Icha qamqa mastachu kawsanki abuelonchik Abrahammantapas? Payqa ñam wañukunña, wañukunñataqmi Diosmanta willakuqkunapas. ¿Pi kasqaykipaqtaq qamqa creekunki? —nispa.

⁵⁴Jesusmi nirqa:

—Kikillaypa alabakusqayqa manam valenchu. Alabawaqniyqa Taytaymi, paytam qamkuna ninkichik “Diosniykum” nispa. ⁵⁵Paytaqa manam reqsinkichikchu. Ñoqam

ichaqa reqsini. “Manam reqsinichu” nispayqa qamkuna hinachá llullakuyman. Ño-
qaqa reqsinim, chayraykum ñoqaqa kasukuni paypa nisqankunata. ⁵⁶Abueloykichik
Abrahamqa kusikurqam hamunay tiempota qawaspan. Rikuykuspamá kusikurqa.

⁵⁷Judiokunañataqmi nirqa:

—Manaraqtaq pichqa chunka watayoqpasraqchu kankiqa hinaspaqa ñimayna-
taq Abrahamtaqa rikuwaq karqa? —nispa.

⁵⁸Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, manaraqpas Abraham kachkaptinqa ñam karqani-
ña —nispa.

⁵⁹Chaynata niptinmi rumiwan choqaparuyta munarqaku, Jesusñataqmi paka-
kuruspa templomanta lloqsikaramurqa.

Ñawsa runata Jesus sanoyachisqanmanta

9 ¹Richkaspanmi Jesus rikururqa nacekusqanmantapuni ñawsa runata. ²Hi-
naptinmi discipulonkuna tapurqa:

—Yachachikuq ñimanasqataq wak runaqa nacerqa ñawsa? ¿Tayta-mamanpa hu-
chanmantachu icha kikinpa huchanmantachu? —nispa.

³Jesusñataqmi nirqa:

—Manam kikinpa huchanmantachu nitaq tayta-mamanpa huchanmantachu,
kayqa karqa Diospa rurasqankuna qawanankupaqmi. ⁴Punchawraq kachkaptinqa
llamkanaymi kachamuwaqniypa rurasqankunapi, tutayaramuptinmi ichaqa manaña
atiymanñachu llamkayta. ⁵Kay pachapiraq kanaykamaqa runakunatam achkisaq.

⁶Chaynata nisanmi allpaman toqaykuspan mituta rurarurqa hinaspan ñawsa-
pa ñawinman llusiykuspan ⁷nirqa:

—Rispayki mayllakaramuy Siloe estanquepi —nispa.

Siloeqa “kachasqa” ninanmi.

Chay runam rispan mayllakaramurqa hinaspan kutimurqa qawakustinña. ⁸Ve-
cinonkunawan limosnero kasqan rikuqkunam nirqaku:

—¿Kayqa tiyaykuspa limosna mañakuqchús? —nispa.

⁹Chaymi wakinñataq nirqaku:

—Arí, paypunim —nispa.

Wakinñataqmi nirqaku:

—Manam paychu, rikchayllam-rikchakun —nispanku.

Hinaptinmi Kikinña nirqa:

—Arí, ñoqam kani —nispa.

¹⁰Hinaptinmi tapurqaku:

—¿Imaynamá qawarikururqankiqa? —nispa.

¹¹Payñataqmi willakurqa:

—Jesus sutiyoq runam mituta ruraykuspan ñawiyman llusiykuwarqa hinaspan
niwarqa: “Siloe *estanqueman rispayki mayllakaramuy” nispan. Rispaymi may-
llakaramurqani hinaspan qawarikururqani —nispa.

¹²Chaymi Paykunañataq nirqaku:

—¿Maypitaq kachkan chay runaqa? —nispa.

Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Manam yachanichu —nispa.

Qawarikuruq runata tapupayasqankumanta

¹³Chay qawarikuruq runatam *fariseokunaman púsarqaku. ¹⁴Paytaqa Jesusmi sanoyarachirqa *samana punchawpi mituta ruraykuspan. ¹⁵Fariseokunam tapurqa chay runata ñawsa kachkaspaqa imaynam sanoyarusqanmanta. Paymi willakurqa:

—Mituta ruraykuspam ñawiyman llusiykuwarqa hinaptinmi mayllakuruspay qawarikururqani —nispa.

¹⁶Wakinnin *fariseokunañataqmi nirqa:

—Chay sanoyarachisuniki runaqa manam Diosmantachu samana punchawpi mana samasqanrayku —nispa.

Wakinninñataqmi nirqaku:

—Huchasapa runaqa ñimaynataq ruranman milagrokunataqa? —nispanku.

Chaynapim runakuna kikinkupura mana acuerdochu karqaku. ¹⁷Mosoqmantam tapurqaku chay ñawpaq kaq ñawsata:

—Qamqa ñimaninkitaq ñawiki qawarichisuniki runamantaqa? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Payqa Diosmanta willakuqmi —nispa.

¹⁸*Judiokunañataqmi mana creerqachu ñawsa kaspan kunanñataq qawariku-rusqanta chaymi qayachimurqaku tayta-mamanta ¹⁹hinaspam tapurqaku:

—ÑKay runapa tayta-mamanchum kankichik, paychum nacesqanmantapuni ñawsa nisqaykichik? Ñimaynataq kunanqa qawakuchkanña? —nispa.

²⁰Paykunañataqmi nirqaku:

—Arí, ñoqaykum tayta-maman kaniku, yachanikum ñawsa nacesqantaqa. ²¹Ichaqa manam yachanikuchu imaynam qawarikusqantapas chaynataq pim ñawin sanoyachisqantapas. Tapuychik payta, yuyayniyoqñam, kikinmi willakunqa —nispa.

²²Tayta-mamanqa chaynataqa nirqa *judiokunata manchakuspankum. Chay judiokunaqa ñam tanteanakururqakuña pipas: “Jesusqa Cristom” niptinqa *huniñakuna wasimanta wischurunankupaq. ²³Chayraykum tayta-mamanqa nirqa: “Tapuychik payta, yuyayniyoqñam payqa” nispa.

²⁴*Judiokunam mosoqmanta qayachimurqa ñawpaq ñawsa kaqta hinaspam nirqaku:

—Cheqapta rimaspa Diosta alabay, ñoqaykuqa yachanikum chay runaqa huchasapa kasqanta —nispa.

²⁵Payñataqmi nirqa:

—Ñoqaqa manam yachanichu huchasapa kasqantaqa, yachakunim ichaqa ñawpaqtaqa ñawsa kachkaspaypas kunan qawakusqayta —nispa.

²⁶Chaymi mosoqmanta tapurqaku:

—ÑImanaykusurqankitaq? Ñimatataq ruraykusurqanki ñawiki qawarikurunanpaq? —nispa.

²⁷Payñataqmi nirqa:

—Nam nirqaykichikña, ichaqa manam uyariwankichikchu. ÑImapaqñataq munankichik yapatawan ninaytaqa? Seguroch qamkunapas puriqmasinña kayta munankichik —nispa.

²⁸Chaynata niptinmi insultaspanku nirqaku:

—Chay runataqa qanmi qatichkanki, ñoqaykuqa qatiniku Moises tam. ²⁹Ñoqaykuqa yachanikum Diosqa Moiseswan rimasqanta. Jesusmantam ichaqa mana yachanikuchu maymantam kasqantapas.

³⁰Chay runañataqmi nirqa:

—iAdmirakuypaqmi kayqa! Maylawmantam kasqanta mana yachachkaptiki-chikpas ñoqallaytam qawariykachiwan. ³¹Yachasqanchikman hinapas Diosqa manam huchasapakunataqa uyarinchu aswanqa yupaychaqninkunallatam hinaspa paypa munasqan ruraqkunallatam. ³²Kunankamam manaraq uyarikurqachu nacesqanmantapuni ñawsata pipas qawarichisqanmantaqa. ³³Sichu chay runa Diosmanta mana hamuspaqa manachá kaykunataqa ruranmanchu —nispa.

³⁴Chaymi *judiokunañataq nirqaku:

—Qamqa nacerqankipas huchapa huntasqanmi chinachkaspachu yachachiway-kutaraq munanki? —nispa.

Chaynata niruspankum qarqorurqaku *huñunakunanku wasimanta.

Qawakuq ñawsakunamanta

³⁵Jesusmi yacharurqa chay runata *huñunakunanku wasimanta wischurusqan-kuta, paywan tupaykuspanmi nirqa:

—¿Greenkichu Diosmanta Hamuq Runapi? —nispa.

³⁶Chay runam nirqa:

—Señorlláy ¿pitaq payqa payman inikunaypaq? —nispa.

³⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñam rikuykunkina, ñoqam kani qanwanmi rimachkani —nispa.

³⁸Chaymi chay runa nirqa:

—Ininim Señor —nispa.

Chaynata niykuspanmi qonqorakuykuspa adorarqa.

³⁹Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqaqa kay pachamanqa hamurqani allin arreglo ruraqmi hinaspa ñawsa-kunapa ñawin kichaykuqmi chaynapi wakinkunañataq qawakuchkaspankupas mana rikukunankupaq —nispa.

⁴⁰Wakinnin *fariseokunañataqmi chayna nisqanta uyariruspanku nirqaku:

—Chaynaqa ñoqaykupas ñawsachiki kaniku —nispa.

⁴¹Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Ñawsa kaspaykichikqa mana huchayoqchá kawaqchik, ichaqa: “Qawakuni-kum” nisqaykichikraykum huchayoq kankichik —nispa.

Allin michiqwan tupachisqanmanta

10 ¹—Cheqaptapunim nikichik, pipas ovejapa corralninman mana punkunta yaykuspa huklawnin yaykuqqa suwam hinaspa salteaqmi. ²Punkun yaykuqmi ichaqa ovejakunapa michiqnin. ³Punku cuidaqqas kichanmi yaykunapaq chaynataqmi ovejakunapas uyarintaq sutinmantakama qayaptin, chayñam qarqon corralninmanta. ⁴Ovejakunata kanchanmanta qarqospanmi puntanta rin, ovejunañataqmi qayasqanta uyarispan qatin. ⁵Mana reqsisqantaqa ovejakunaqa manam qatinchu, ayqekunmi chayna runamantaqa vozninta mana reqsisqanrayku.

⁶Chay rikchanachiya niptinpas paykunaqa manam entienderqakuchu.

Allin michiqqa Jesuslla kasqanmanta

⁷Jesusmi huktawan nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, ñoqam kani ovejakunapa yaykunan punku. ⁸Ñoqamanta ñawpaq hamuqkunaqa karqa suwakunam hinaspa salteaqkunam chaymi ovejakunaqa

mana kasurqachu. ⁹Ñoqam punku kani, chayninta yaykuqqa salvakunqam. Payqa oveja hinam yaykunqapas hinaspa lloqsimunqapas hinaspa pastotapas tarinqa.

¹⁰—Suwaqa yaykun suwakuruspa wañurachinallanpaqmi hinaspa purmachinapqami. Ñoqam ichaqa hamurqani kawsanaykichikpaq hinaspa kawsaywan huntasqa kanaykichikpaq. ¹¹Ñoqaga kani allin michiqmi. Allin michiqqa vidantam qon ovejankunarayku. ¹²Pagollapaq michiqmi ichaqa atoq hamuptinpas ovejakunata saqeruspan ayqekun, manamá payqa dueñochu nitaqmi ovejakunapas paypachu. Chaymi ovejakunatapas atoq hapiruspan cheqechin. ¹³Pagollapaq michipakusqanraykum ayqekun mana imapas qokuptin.

¹⁴⁻¹⁵—Ñoqaga kani allin michiqmi. Taytayqa reqsiwanmi, ñoqapas Taytaytaqa reqsinim, reqsinitaqmi ovejaykunatapas hinaptinmi paykunapas reqsiwan. Chaymi vidayta qoni paykunarayku. ¹⁶Kachkantaqmi sapaq ovejaykunapas kay corralpi mana kaqkuna. Paykunatapas pusamuptiymi vozniyta uyarinqaku, chaynapim kanqa chulla kanchallaña hinaspa chulla michiqllaña.

¹⁷—Vidaytam qoni kaq kawsarimunaypaq, chaymi Taytay kuyawan. ¹⁸Manam pipas vidaytaqa qechuwanmanchu, kikiymi qosaq vidaytaqa. Makillaypim kachkan qonaypaqpas chaynataq kawsarimunaypaqpas. Chaynatam kamachiwarqa Taytay.

¹⁹Chay nisqanta uyariruspankum *judiokuna mana acuerdochu karqaku.

²⁰Achkaqmi nirqaku:

—¿Imapaqmi uyarinkichik? Payqa demonioyoq locom —nispa.

²¹Wakinninñataqmi nirqaku:

—Demoniopa huntasqanqa manam chayna sumaqlлатаñaqa rimanmanchu. Demonioqa manam ñawsataqa qawarichinmanchu —nispa.

Jesusta Judiokuna qepanchakusqankumanta

²²Jerusalen llaqtapim para tiempopi Templo Dedicacion Fiesta karqa. ²³Jesumi purichkarqa Salomonpa Portalninpi. ²⁴Chaymi *judiokuna muyuykuspa nirqaku:

—¿Haykapikamanta iskayrayachiwankiku? Qam Cristo kaspaykiqu clarotayá willawayku —nispa.

²⁵Jesusñataqmi nirqa:

—Ñam nirqaykichikña ichaqa manam creerqankichikchu, tukuy imatam rurani Taytaypa atiy qowasqanwan, chaykunam ñoqamanta willakun. ²⁶Qamkunaqa manam ovejaykunachu kankichik chaymi mana creenkichikchu. ²⁷Ovejaykunaqa vozniytam uyarin, ñoqapas paykunataqa reqsinim, chaymi paykunaqa qatiwanku.

²⁸Ñoqam paykunaman qoni wiñay kawsayta chaymi paykunaqa haykapipas mana chinkanqachu, manataqmi pipas qechuwanqachu makiymantaqa. ²⁹Tukuy ima qoqniy Taytayqa llapanmantapas atiyniyoqmi chaymi mana pipas atinmanchu Taytaypa makinmanta qechuytaqa. ³⁰Taytaywanqa hukllam kaniku.

³¹*Judiokunañataqmi huktawan hatarirqaku rumiwan chamqanankupaq.

³²Chaymi Jesus nirqa:

—Achkatam rurarqani allin ruraykunata Taytaypa atiy qowasqanwan, chaynaqa ¿mayqanninmantataq rumiwan chamqawayta munankichik? —nispa.

³³Judiokunañataqmi nirqa:

—Chamqapaytaqa munaykiku manam allin rurasqaykimantachu aswanqa rimaspayki Diosta piñachisqaykimantam chaynataq runa kachkaspayki Dios tukusqaykimantam —nispa.

³⁴ Jesusñataqmi nirqa:

—Qamkunapa leynikichikpim qellqasqa kachkan: “Ñoqam nirqaykichik qam-kunaqa dioskuna kasqaykichikta” nispa niq. ³⁵ Manam negachwanchu Bibliapa nisqantaqa. Diosqa suticharqa dioskunawanqa willakusqankuna chaskiqkuna-tam. ³⁶ Taytam sapaqchawaspan ñoqata kachamuwarqa kay pachaman, chaynaqa ñi-manasqamá ninkichik: “Diostam insultan” nispaqa “Diospa churinmi kani” nis-qayraykuqa? ³⁷ Taytapa ruranankunata mana ruraptiyqa amayá creewaychikchu. ³⁸ Ichaqa paypa rurananta ruraptiyqa manaña ñoqapi creespaykichikpas rurasqay-kunapiyá creeychik, chaynapim yachankichik Taytawanqa huklla kasqayta.

³⁹ Huktawanmi Jesusta presochayta munarqaku ichaqa paykunamantam lluptirurqa.

⁴⁰ Jesusmi kasqallan kutikurqa Jordan Mayupa waklawninman, chaypim ñawpaqta Juan bautizarqa, chaypi Jesus kaptinmi ⁴¹ qawanankupa achkallaña runakuna rirqaku. Chayman rispankum ninakurqaku:

—Juanqa manam ima *milagrotapas rurarqachu, Jesusmanta nisqanmi ichaqa cheqap —nispa.

⁴² Chaymi Jesuspi achkaq iñirqaku chay lugarpi.

Lazaropa wañukusqanmanta

11 ¹ Betania llaqtayoc Lazaro sutiyoq runam onqochkarqa, payqa *yacharqa panin Mariawanmi hinaspa panin Martawanmi. ² Onqoq Lazaropa panin Mariam huk kutipi miski asnaq aceitewan untaykurqa Señor Jesuspa chakinman hinaspa chuk-
chanwan chakichirqa. ³ Lazaropa paninkunam kacharqa Señor Jesusman willachiq:

—Señorlláy, amistadniki Lazarom onqochkan —nispa.

⁴ Jesusñataqmi chayta uyariurspan nirqa:

—Chay onqoyqa manam wañuchinqachu aswanqa Dios hatunchanapaqmi, kay onqoywanqa Diospa Churinmi hatunchasqa kanqa.

⁵ Jesusqa sinchitam kuyarqa Lazarota, kuyarqataqmi Martatapas chaynataq ñañantapas. ⁶ Chaymi “Lazaropa onqosqanmanta” uyariykuspan qeparurqa isqay punchawtawanraq. ⁷ Chaymantañam nirqa discipulonkunata:

—Hakuchik kutisun Judea lawman —nispa.

⁸ Discipulonkunañataqmi nirqaku:

—Yachachikuq, qayninpallataq chay judiokunaqa rumiwan wañuchiya muna-surqanki ñchaychu kutiytaraq munachkanki —nispa.

⁹ Jesusñataqmi nirqa:

—ÑPunchawqa manachu chunka isqaynin horayoc? Pipas punchawpi purispa-qa manam mitkanchu kay pachapi achkiywan qawakusqanrayku. ¹⁰ Tuta puriqmi ichaqa mitkan tutayypi kasqanrayku.

¹¹ Chaymantam Jesus nirqa:

—Amistadninchik Lazaroqa puñuchkanmi, hakuchikyá rikchachimunaypaq —nispa.

¹² Discipulonkunañataqmi nirqa:

—Señorllayku, puñuruspaqa sanoyanqachá —nispanku.

¹³ Jesusqa nirqa chaynataqa “Lazaroqa wañukunñam” ninantam, discipulonkunañataqmi piensarqaku “Puñusqanmantachiki nichkan” nispanku. ¹⁴ Chaymi Jesus clarotaña nirqa:

—Lazaroqa wañukunñam. ¹⁵ Qamkunaraykum kusikuni mana chaypi kasqay-manta, chaynapi aswan mastaraq creenaykichikpaq. Hakuchikyá payman —nispa.

¹⁶ Chaymi mellizowan sutichasqanku Tomas discipulomasinkunata nirqa:

—Rispayá ñoqanchikpas yachachikuqwan wañumusunichik —nispan.

Kawsay qokuqqa Jesuslla kasqanmanta

¹⁷ Jesusmi chayaruspan Lazarota tarirurqa sepulturapi tawa punchaw pampas-qataña. ¹⁸ Betania llaqtaqa karqa kimsa *kilometro hinallam Jerusalenmanta.

¹⁹ Chaymi achkaq judiokuna rirqa Martapatawan Mariapata consuelaq turinku-manta llakisqa kaptinku. ²⁰ Martam Jesuspa hamusqanta yacharuspan tariparqa, Mariañaataqmi kachkarqa wasipi. ²¹ Martam nirqa Jesusta:

—Señorlláy, qam kaypi kaptikiqa turillayqa manachá wañunmanchu karqa.

²² Aswanqa yachanim, Diosqa qosunkim tukuy ima mañakusqaykitaqa —nispa.

²³ Chaymi Jesus nirqa:

—Turikiqa kawsarimunqam —nispa.

²⁴ Martañaataqmi nirqa:

—Arí, wañuqkunapa kawsarimunan tukupay punchawpi kawsarimunantaqa yachanim —nispa.

²⁵ Jesusñaataqmi nirqa:

—Ñoqam kani kawsarichiqqas chaynataq kawsay qokuqpas. Pipas ñoqaman iñiqqa wañuspapas kawsarimunqam. ²⁶ Pipas kawsachkaspallanraq ñoqaman iñiqqa manam wiñaypaqchu wañunqa. ¿Greenkichu kayta Marta? —nispa.

²⁷ Chaymi Martañaataq nirqa:

—Arí Señorlláy, ñoqapa creenim, qamqa kanki kay pachaman hamuq Diospa Churin Cristom —nispa.

Lazarota sepulturanpi Jesuspa waqasqanmanta

²⁸ Chaynata nispanmi Marta rirqa ñañañ Maria qayaq, paytam upallallamanta nirqa:

—Yachachikuqqa kaypiñam kachkan, qayasuchkankim —nispa.

²⁹ Chaynata Marta niykuptinmi Maria chaylla hatarispa rirqa Jesuspa kasqanman.

³⁰ Jesusqa manaraqmi llaqtamanqa chayarqaraqchu, payqa kachkarqa Martawan tupaykusqan sitiollapiraqmi. ³¹ Consuelaqnin judiokunañaataqmi Maria chaylla hatariruspan lloqsiramuptin qatimurqaku: “Sepulturatachiki richkan waqaq” nispanku.

³² Mariañaataqmi Jesuspa kasqanman chayaruspan qonqorakuykurqa hinaspan nirqa:

—Señorlláy, kaypi kaptikiqa turillayqa manachá wañunmanchu karqa —nispa.

³³ Jesusñaataqmi Mariapa waqasqantawan kuska hamuq judiokunapa waqasqan-ta qawaykuspan sonqonpi sinchita llakirikurqa. ³⁴ Chaymi tapurqa:

—¿Maypitaq pamparamunkichik? —nispa.

Paykunañaataqmi nirqaku:

—Señor, hakuchikyá qawaykamunki —nispa.

³⁵ Chaymi Jesus waqarqa.

³⁶ Judiokunañaataqmi ninakurqaku:

—Qawaychik maynatam kuyasqa —nispanku.

³⁷ Wakiqninñataqmi nirqaku:

—Payqa ñawsatapaspas qawarichirqam ¿manachum sanoyarachinman karqa chay-napi Lazaroqa mana wañukunanpaq? —nispa.

Lazaropa kawsarimusqanmanta

³⁸ Jesusñataqmi sinchi llakisqa asuykurqa sepulturaman, chayqa karqa machaymi, punkunñataqmi karqa hatun rumiwan tapasqa. ³⁹ Jesusmi nirqa:

—Horqoychik chay rumita —nispa.

Hinaptinmi wañukuqpa panin Martañataq nirqa:

—Señorlláy, ñachá asnarichkanña, tawa punchawñam wañukusqanqa —nispa.

⁴⁰ Jesusñataqmi nirqa:

—¿Manachu nirqayki: “Creespaykiqa rikunkim Diospa atiyinta” nispay?

⁴¹ Rumita horqoruptinkum Jesus hanaq pachata qawarispán nirqa:

—Taytáy, graciastam qoyki uyariykuwasqaykimanta. ⁴² Qamqa siempre uyariwanki, chaymi kaykunata nichkayki muyuriqniypi kaq runakuna kachamuwashqaykita creenankupa.

⁴³ Chaynata nispánmi nisyunneqta qayarqa:

—¡Lazaro, lloqsimuy! —nispa.

⁴⁴ Wañuqñataqmi lloqsiramurqa makin-chakin watasqa hinaspa uyanpas telawan wankusqa. Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Purinapaq paskaychik —nispa.

Jesusa contranpi rimanakusqankumanta

(Mt 26:1-5. Mr 14:1-2. Lc 22:1-2)

⁴⁵ Mariawan riq achkaq judiokunañataqmi Lazaro kawsarirachisqanta qawaykuspanku Jesusman inikuykurqaku. ⁴⁶ Wakiqninñataqmi *fariseokunaman willamurqaku Jesupa rurasqanta. ⁴⁷ Hinaptinmi *sacerdotekunapa jefenkuna *cortepi huñunakurqa fariseokunawan hinaspa nirqaku:

—¿Imatataq rurasun? Kay runaqa achkatañam *milagrokunata ruraran.

⁴⁸ Mana harkaptinchikqa lliw runach payman inirunqaku, hinaptinchá romanokuna hamuruspa purmarachinqaku templonchiktawan nacionninchikta.

⁴⁹ Caifas sutiyoqmi karqa *sacerdotekunapa jefen chay watapi, chaymi pay nirqa:

⁵⁰ —Qamkunapa manam imapas yachankichikchu nitaqmi cuentata qokunkichikchu. Aswan allinqa kanman huk runalla nacionninchikpa rantinpi wañuyninmi, enteron nacion puchukarunanmantaqa —nispa.

⁵¹ Caifasqa chaykunataqa nirqa manam kkillanmantachu, chay watapi sacerdotekunapa jefen kasqanraykum Dios revelarqa, chaymi nirqa: “Jesusa wañunanmi judiokunapa nacionninpa rantinpi” nispán. ⁵² Jesusa wañunan karqa manam paykunapa rantillanpichu aswanqa Diospa chequesqa churinkunata hukllaman huñunanpaqwanmi. ⁵³ Chay punchawmantam judio autoridadkuna tanteeanakurqaku Jesus wañurachinankupa.

⁵⁴ Chaymi Jesusa purirqa pakakuspallaña judiokunapa qayllanpiqa. Judeamanta lloqsispanmi rirqa chunniqa hichpan Efrain sutiyoq llaqtaman, chaypim *yacharqa discipulonkunawan.

⁵⁵ Judiokunapa *Pascua Fiestanmi ña hichpamuchkarqaña, chaymi llapa runakuna enteron llaqtamanta rirqaku Jerusalemman Diosta adoranankupaq *chuyanchakuq. ⁵⁶ Jesustam maskarqaku, temploman chayaruspa minakurqaku:

—¿Imaninkichiktaq? ¿Hamunqachu fiestaman icha manachu? —nispa.

⁵⁷ *Fariseokunapiwan *sacerdotekunapa jefenkunañataqmi kamachirqaku:
—Pipas yachanqa Jesuspa maypim kasqanta hinaspaqa willakamuchunyá pre-sochamunaykupaq —nispa.

Jesusa chakinman aceite talliq warmimanta

(Mt 26:6-13. Mr 14:3-9)

12 ¹ *Pascua Fiestapaq soqta punchawllaña faltachkaptinmi Jesus rirqa Lazaropa *yachasqan Betania llaqtachaman. Paytam Jesus kawsarichirqa wañusqamantaña. ² Jesuspaq convidota ruraptinkum Marta servirqa, Lazaronañataqmi mesapi tiyachkarqa Jesuswan. ³ Mariañataqmi apamurqa sinchi precioyoq miski asnaq yaqa huk botella aceiteta. Chayqa rurasqa karqa nardo sutiyoq sachamantam, chaywanmi Jesuspa chakinman untaykurqa hinaspa chukchanwan chakichirqa. Chaymi wasi huntata mis-killataña asnarirqa. ⁴ Discipulonkunamanta traicionaqnin kaq Judas Iscariotem nirqa:

⁵ —Huk wata jornalpa chanin kay miski asnaq aceitetaqa rantikuruchwanchiki karqa, hinaspachiki chay qollqetaqa wakchakunaman qoykuchwan karqa —nispa.

⁶ Judasqa nirqa chaynataqa manam wakchakunata kuyaspachu aswanqa suwa kaspanmi, paymi qollqeta waqaycharqa, chaymi payqa horqokuq qollqe waqaychasqanmanta.

⁷ Chaymi Jesus nirqa:

—Ama harkakuychu, kaytaqa waqaycharqa pampakunay punchawpaqmi.

⁸ Wakchakunaqa qamkunawanmi haykapkamapas kanqa, ñoqam ichaqa mana tukuy tiempochu qamkunawan kasaq.

Lazarota wañurachiy munasqankumanta

⁹ Achkaq judiokunam yacharurqaku Betaniapi Jesus kasqanta hinaspaq rirqaku Jesustawan wañusqanmanta kawsarimuq Lazarota qawamunankupaq. ¹⁰⁻¹¹ Lazarota rikuramuspankum achkaq judiokuna jefenkumanta karunchakururqaku hinaspaq iñirqaku Jesusman.

Chaymi *sacerdotekunapa jefenkunañataq rimanakurqaku Lazarotawanña wañurachinankupaq.

Jerusalenman Jesuspa yaykusqanmanta

(Mt 21:1-11. Mr 11:1-11. Lc 19:28-40)

¹² Paqarinnintintam *Pascua Fiestaman achkaq riqkuna yacharurqaku Jerusalenman Jesuspa risqanta. ¹³ Paykunam kuchurqaku palmerapa kallmankunata hinaspaq rirqaku Jesus chaskiq kaynata qaparispanku:

—iYupaychasunchik! ¡Alabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuq Israel castakunapa Reyninqa! —nispa.

¹⁴ Jesusmi asnochata tariramuspa sillakaramurqa Bibliapa nisqan cumplikunanpaq:

¹⁵ Sion llaqtapi yachakuna,
ama manchakuychikchu.
Reynikichikmi hamuchkan.
Asnopi silladam hamuchkan.

¹⁶Discipulonkunaqa manaraqmi entienderqakuchu chaykunataqa. Jesus hanaq pachaman kutikuptinñam yuyarirqaku chaykunaqa ñawpaqmantaraq qellqasqaña kasqanta, yuyarirqakutaqmi Jesuspaq chaykuna rurasqankutapas.

¹⁷Lazarota Jesus kawsarichisqanta rikuqkunam willakurqaku sepulturamanta qayaykuspa kawsarirachisqanta. ¹⁸Chayraykum runakuna tariparqa Jesusman chay *milagro rurasqanta yachaspanku. ¹⁹*Fariseokunañataqmi ninakurqaku:

—Manam ima ruraytapas atichwanchu, qawaychik llapa runakunam payta qatichkanku —nispa.

Jesusta Grecia nacionniyoq runakuna maskasqankumanta

²⁰Fiestapi adoranankupaq riqkunam karqa wakiqnin Grecia nacionmanta kaqkuna. ²¹Paykunam asuykurqaku Felipe man, Felipeqa *yacharqa Galilea law Betsaida llaqtapim. Paytam ruegakurqaku:

—Señor, reqsiykuytam munaniku Jesusta —nispa.

²²Felipeñataqmi rirqa Andresman willaq, iskayninkum rirqaku Jesusman willaq. ²³Jesumi nirqa:

—Ñam tiempoña Diosmanta Hamuq Runaqa hatunchasqa kananpaq. ²⁴Cheqap-tapunim nikichik, allpaman huk trigo wichispa mana wañuspanqa hina kaqlam kanqa, wañuspanmi ichaqa achkallataña rurunqa. ²⁵Pipas vidallan kuyaqqa wiñaypaqmi pierdenqa, pipas kay pachapi vidan cheqniqñataqmi wiñay kawsanpaq waqaychasqa kanqa. ²⁶Pipas serviwayta munaspaqa qatiwachunyá, payqa ñoqapa kasqaypim kanqa, serviwaqniytaqa Taytaymi ancha reqsisqata ruranqa.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqanmanta

²⁷—Kunanmi hukmanyasqa kachkani. Chaynaqa ¿imanisaqtaq? ¿Icha: “Taytáy, salvaykuway kunan rato imapas sucedewananmanta” nispachu nisaq? Ñoqakariki kaynata kunan ñakarinyaqmi hamurqani. ²⁸Chaynaqa Taytáy, sutikitayá hatunchayña.

Hinaptinmi hanaq pachamanta qayakamurqa:

—Ñam hatuncharuniña, chaywanpas huktawanraqmi hatunchasqa —nispa.

²⁹Chaypi kaq runakunañataqmi uyarispanku nirqaku:

—Rayom toqyaramun —nispa.

Wakiqninñataqmi nirqaku:

—Angelmi rimapayaykamun —nispa.

³⁰Jesusñataqmi nirqa:

—Kay qayakuytaqa uyarinkichik manam ñoqaraykuchu aswanqa qamkunaraykum.

³¹Kunanmi kay pachapi kaqkuna juzgasqa kanqa, qarqosqataqmi kanqa kay pachapi kamachiquq diablopas. ³²Chakatawaptinkum llapallanta pusamusaq kikiyman.

³³Kaynata nisanmi entiende chirqa imaynam wañukunanmanta. ³⁴Runakunañataqmi nirqa:

—Leypiqa uyarirqaniku: “Cristoqa wiñaypaqmi kawsanqa” niqtam. ¿Imaynataq qamqa ninki: “Diosmanta Hamuq Runaqa cheqapapunim chakatasqa wañunqa” nispaykiqa? ¿Pitaq chay Diosmanta Hamuq Runaqa?

³⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pisi punchawllañam kasaq qamkunata achkinaypaq. Achkiyipyá puriychik qamkunawanraq kachkaptiyqa chaynapi tutayay mana vencerusunaykichikpaq. Pipas

tutayaypi puriqqa manam yachakunchu mayman risqantapas. ³⁶Qamkunawanraq achkiy kachkaptinqa achkiymanyá ñiychik, chaynapi achkiypi kanaykichikpaq. Kaykunata niruspanmi Jesus paykunamanta pakakururqa.

Jesusman mana ñiq judiokunamanta

³⁷Jesus achkallaña *milagrokunata rurachkaptinpas manam paypi ñirqakuchu.

³⁸Chaynapim cumplikurqa Diosmanta willakuq Isaiaspa nisqan. Paymi nirqa:
Señorlláy, willakusqaykutaqa creerqa épitaqsi?
Señorqa revelarqa atiyntinqa épimantaqsi?

³⁹Manamá pipas creeyta atirqachu. Isaiasqa qellqarqataqmi:

⁴⁰Runakunatam Dios ñawsayarachirqa.
Paykunapa sonqontam rumiyachirqa
chaynapi mana rikukunankupaq,
chaynapi mana entiendenankupaq,
chaynapi mana kutirikamuwanankupaq,
chaynapi mana sanoyachinaypaq.

⁴¹Isaiasqa nirqa chaynataqa Jesuspa kanchariyninta rikuspanmi chaymi rimarqa paymanta.

⁴²Chaywanpas achkaq kamachikuq judiokunam ñirqaku Jesusman. *Fariseo-kunaraykum mana libretachu willakuqku chaynapi *huñunakunanku wasimanta mana wischusqa kanankupaq. ⁴³Chay kamachikuq judiokunaqa munarqa runakunapa alabanantam Diospa alabanmantapas.

Jesuspa rimasqanman hina runakuna juzgasqa kananmanta

⁴⁴Jesusmi qayakuq hina nirqa:

—Pipas ñoqaman ñiqqa manam ñoqallamanchu ñin aswanqa kachamuwaqniy Taytayanwanmi. ⁴⁵Ñoqa rikuwaqniyqa kachamuwaqniytapas rikunmi. ⁴⁶Ñoqaqa achkiy hinam hamurqani kay pachamanqa, pipas ñoqapi ñiqqa manañam tutayaypiñachu kanqa. ⁴⁷Pipas nisqaykunata uyarispan mana kasukuqtaqa manam ñoqachu condena-saq, ñoqaqa hamurqani manam runakunata condenaqchu aswanqa salvaqmi. ⁴⁸Pipas despreciawaspan nisqaykunata mana kasukuqpaqa ñam kanña juzgaqnin, ñoqapa nisqaykunam paytaqa tukupay punchawpi juzganqa. ⁴⁹Ñoqaqa manam kkillaymanta-chu rimani, kachamuwaqniy Taytaymi kamachiwarqa imam rimarinaytaqa chaynataq imam yachachinaytaqa. ⁵⁰Ñoqaqa yachanim, Taytaypa kamachikuyninqa wiñaypaq kawsay qokuqmi, ñoqapa nisqaykunaqa Taytaypa kamachiwasqanman hinam.

Discipulonkunapa chakinta Jesus mayllasqanmanta

13 ¹*Pascua Fiestapa ñawpaqnintaraqmi Jesusqa yacharqaña kay pachamanta Taytanpa kasqanman kutinanta. Kay pachapi kaqmasinku-namanmi hatu-hatun kuyakuyninta qawachirqa.

²Jesusmi discipulonkunawan cenachkarqa, diabloqa Simon Iscariotepa churin Judastam umacharurqaña Jesusta traicionananpaq. ³Jesusqa yacharqam tukuy imatapas Taytan payman qoykusqanta, yacharqataqmi paymanta hamuspa payman

kasqallan kutinantapas. ⁴ Jesusmi cenasqanmanta hatariykuspan hawa pachanta horqokuykurqa hinaspan pañowan weqawninta watakuykurqa. ⁵ Lavatoriopi yakuta churaykuspanmi discipulonkunapa chakinta mayllarqa hinaspan weqawninpi pañowan chakichirqa. ⁶ Simon Pedrota mayllanapaq kaptinñataqmi pay nirqa:

—Señorlláy ¿qamraqchu ñoqapa chakiyta mayllawankiman? —nispa.

⁷ Jesusñataqmi nirqa:

—Kunanqa manaraqmi entiendenkichu kay rurasqaykunataqa, qepatañam chaytaqa entiendenki —nispa.

⁸ Chaymi Pedro nirqa:

—Chakiytaqa manapunim haykapipas mayllawaqchu —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Mana mayllaptiyqa manam ñoqapañachu kanki —nispa.

⁹ Chaymi Simon Pedroñataq nirqa:

—Amayá chakillaytañachu mayllawayqa, mayllaykuwayá makiykunatapas chaynataq umaytapas —nispa.

¹⁰ Jesusñataqmi nirqa:

—Bañakuruspaqa manam necesitankichikñachu mayllanataqa, aswanqa chakillaykichiktañam, qamkunaqa limpionam kachkankichik, ichaqa manam llapaykichichu.

¹¹ Jesusqa yacharqam pim traicionananta chaymi nirqa: “Manam llapaykichichu kankichik limpioqa” nispa.

¹² Discipulonkunapa chakinta mayllaruspanmi hawa pachanta churakuykuspa kasqallan tiyaykurqa mesaman hinaspan nirqa:

—¿Entiendenkichichu qamkunawan kay rurasqayta? ¹³ Qamkunam niwankichik: “Señorlláy, Yachachikuq” nispa, chaytaqa allintam ninkichik, arí chaynamá kani. ¹⁴ Ñoqam Señornikichik hinaspa yachachiqnikichik kachkaspay chakikichikta mayllani, qamkunapas chaynayá chakikichikta mayllanakuychik. ¹⁵ Ejemplotam qamkunaman qoykichik qamkunawan rurasqayta hina qamkunapas ruranaykichikpaq. ¹⁶ Cheqaptapunim niki-chik, sirvienteqa manam maschu patronninmantapaqa, manataqmi comision riqpas maschu kachaqninmantapaqa. ¹⁷ Kaykunata entienderuspa ruraspaykichikqa kuisqam kankichik.

¹⁸ —Manam llapallaykichikmantachu ñoqapa rimachkani, reqsinim pikunam akllasqaytaqa. Bibliapa: “Mikuqmasillaypas contrallaypim pawatyarqa” nisqanmi cumplikun. ¹⁹ Manaraq imapas sucedekuchkaptinmi kunan nichkaykichik, ña sucedekuruptinmi ichaqa creenkichik rimapayasunqnikichikqa pim kasqayta.

²⁰ Cheqaptapunim nikichik, ñoqapa kachasqayta pipas chaskiqqa ñoqatapunim chaskiwan, ñoqa chaskiwaqniyñataqmi kachamuwaqniy Taytayta chaskin.

Judas traicionananmanta Jesuspa willakusqanmanta

(Mt 26:20-25. Mr 14:17-21. Lc 22:21-23)

²¹ Kaykunata nispanmi Jesus hukmanyarurqa hinaspan nirqa:

—Cheqaptapunim qamkunamanta huknikichik traicionawanqa —nispa.

²² Discipulonkunañataqmi qawanakurqa:

—Mayqanninchikmantaraq nichkan —nispa.

²³ Huknin discipulonmi karqa Jesuspa llumpay kuyasqan, paymi waqtanpi kachkarqa. ²⁴ Paytam Simon Pedro señascharqa pimantas Jesus chayna nisqan tapunanpaq.

²⁵ Jesuspa waqtanpi kaqñataqmi Jesus lawman aswanraq waqtapaykuspa tapurqa: —Señorlláy ¿pitaq chay traicionasuqnikiqa? —nispa.

²⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Chay runaqa tantata mikuyman challpuykuspa qosqaymi —nispa.

Tantata challpuykuspanmi qoykurqa Simon Iscarioteqa churin Judasman.

²⁷Chayta mikuykuptillanmi Judasman *Satanas yaykururqa. Chaymi Jesus nirqa:

—Chay ruranaykita utqayman ruray —nispa.

²⁸Mesapi mikuqkunaqa manam mayqanninpas entienderqachu Judasman nisqantaqa.

²⁹Qollqeta Judas waqaychasqanraykum wakiqnin piensarqa Jesusqa: “Rantipakaramuy fiestapaq imapas necesitasqanchikta” otaq: “Qomuy imallatapas wakchakunaman” nispa nisqanta. ³⁰Chay tantata mikuruspa Judas lloqsiruptinqa tutañam karqa.

Mosoq kamachikuymanta

³¹Judas lloqsiramuptinmi Jesus nirqa:

—Kunanmi hatunchasqa kani Diosmanta Hamuq Runaqa, ñoqapitaqmi Diospas hatunchakun. ³²Diosmi hatunchakun ñoqapi, hatunchawanqataqmi kikinpiapas, payqa chayllam hatunchawanqa. ³³Churillaykuna, manam unayñachu kasaq qamkunawanqa chaymi maskawankichik. Wakin judiokunaman nisqayta hinallam nikichik qamkunatapas. Ñoqapa kasqaymanqa qamkunaqa manam chayayta atiwaqchikchu. ³⁴Mosoq kamachikuytam qoykichik, kuyanakuychikyá. Imaynam ñoqa kuyaykichik chaynayá qamkunapas kuyanakuychik. ³⁵Kuyanakuptikichikqa llapallan runakunam yachanqa discipuloykuna kasqaykichikta.

Jesusmi willakun Pedropa negananmanta

(Mt 26:31-35. Mr 14:27-31. Lc 22:31-34)

³⁶Simon Pedrom nirqa:

—Señorlláy ¿maytataq rinkiqa? —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqapa risqaytaqa manam kunanqa qatiwankimanchu, qatiwankiqa qepa tiempokunapiñam —nispa.

³⁷Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Señorlláy ¿imanasqataq kunanqa mana qatikimanchu? Vidaytapas qosaqmi qamraykuqa —nispa.

³⁸Jesusñataqmi nirqa:

—¿Vidaykitachu qonki ñoqapaq? Cheqaptapunim niki, manaraqpas gallo waqachkaptinmi kimsa kutikama negawanki.

Jesusqa Taytaman chayanapaq ñanmi.

14 ¹—Qamkunaqa amayá hukmanyaychikchu. Diospiyá confiakuychik, confiakuychiktaqyá ñoqapipas. ²Taytapa kasqanpiqa achkam kachkan lugarkuna *yachakunapaq, mana chayna kaptinqa manam rimariyllapas-rimariymanchu. Chaynaqa risaqmi qamkunapaq lugar allichamuq. ³Allicharamuspaymi kutimusaq qamkuna pusanaypaq chaynapi maymi kasqaypi qamkunapas kanaykichikpaq. ⁴Qamkunaqa yachanichikmi mayman risqaytapas, reqsinkichiktaqmi ñantapas.

⁵Tomasmí nirqa:

—Señorlláy, manam yachanikuchu mayman risqaykitapas chaynaqa ¿imaynataq reqsisaqku ñantaqa? —nispa.

⁶Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqam kani ñan, cheqap kaqpas chaynataq kawsay qokuqpas. Taytaymanqa manam pipas chayanmanchu mana ñoqawanqa. ⁷Reqsiwaspaykichikqa Taytaytapas reqsinkichikmá, kunanmi reqsiyunkichik hinaspa rikuykunkichik —nispa.

⁸Felipeñataqmi nirqa:

—Señorlláy, Taytatayá qawaykachiwayku, hinaptinqa chayllapaqñam kaniku.

⁹Jesusñataqmi nirqa:

—Felipe, unayñam qamkunawanqa kachkani. ¿Manaraqchu reqsiwanki? Ñoqata rikuqniyqa Taytatapas rikuykunñam. ¿Imanasqamá niwanki “Taytata rikuykachiwayku” nispaga? ¹⁰¿Manachu creenki Taytaywanqa huklla kasqayta? Imatapas nikichikqa manam kikiillaymantachu, ñoqawan kaq Taytam kikinpa ruranantaqa ruran. ¹¹Creeychikyá, ñoqaqa kani hukllam Taytawanqa, mana chayqa rurasqayraykuyá creeychik. ¹²Cheqaptapunim nikichik, ñoqapi iñiqqa ruranqam ñoqapa rurasqaykunata, payqa ñoqapa rurasqaymantapas mastaraqmi ruranqa, chaynataqa ruranqa Taytamanña risqayraykum. ¹³Imatapas sutiypi mañakup-tikichikqa rurasaqmi chaynapí Taytata Churin alabanaypaq. ¹⁴Imatapas sutiypi mañakuptikichikqa rurasaqmi.

Chuya Espirituta kachamunanpaq prometekusqanmanta

¹⁵—Kuyawaspaykichikqa kasukuychikyá kamachikuyniykunata. ¹⁶Mañakusaqmi Taytata hinaptinmi kachamusunkichik huk Kallpanchaqnikichikta. Paymi kanqa qamkunawan tukuy tiempo. ¹⁷Cheqap Espiritutaqa kay pachapi kaqkunaqa manam chaskinmanchu, paykunaqa manam rikunkuchu nitaqmi reqsinkuchu. Qamkunam ichaqa reqsinkichik qamkunawan kasqanrayku, payqa qamkunapim kanqa. ¹⁸Manam sapallaykichiktachu saqerusqaykichik, kutimusaqmi qamkunaman. ¹⁹Asllatawanqa runakunaqa manañam rikuwanqañachu, qamkunam ichaqa rikuwankichik, qamkunaqa kawsasqayraykum kawsankichik. ²⁰Chay punchawpim yachankichik Taytaywanqa huklla kasqayta, yachankichiktaqmi qamkunapas ñoqawan huklla kasqaykichikta. ²¹Kamachikuyniykunata yachaspa kasukuq runaqa kuyawanmi, Taytaypas kuyanqam chayna kuyaqniytaqa. Ñoqapas kuyaspaymi reqsichikusaq paywan.

²²Chaymi Judas (mana Iscariote kaqchu) nirqa:

—Señorlláy ¿imanasqataq ñoqaykumanqa reqsichikunki aswanqa mana wakin runakunamanchu? —nispa.

²³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Kuyawaqniyqa kasukunmi nisqaykunata, paytaqa kuyanqam Taytaypas, Taytaywan hamuspaymi *yachasaqku kuyawaqniywan. ²⁴Mana kuyaqniyqa manam kasukunchu nisqaykunata. Qamkunaman nisqayqa manam ñoqapachu aswanqa kachamuwaqniy Taytaypam.

²⁵—Kaykunataqa nikichik qamkunawan kaspayraqmi. ²⁶Taytam Chuya Espirituta ñoqapa sutiypi kachamunqa qamkunata kallpanchasunaykichikpaq, paymi tukuy imata yachachisuspaykichik yuyarichisunkichik qamkunaman tukuy ima nisqayta.

²⁷—Ñoqaraykum hawkalla kankichik, kay hawkayay qosqayqa manam runakunapa qosqan hinachu. Amayá hukmanyaychikchu nitaq manchakuychikpaschu.

²⁸Ñam uyarirqankichikña: “Riruspaymi kasqallan kutimusaq” nisqayta. Cheqapta kuyawaspaykichikqa kusişam kawaqchik Taytaman risqaywanqa, payqa ñoqamantaqa aswan atiyniyoqmi. ²⁹Kaykunataqa nikichik manaraq imapas sucedekuchkaptinmi, sucedekuruptinqa creenkichikmi.

³⁰—Manañam unayñachu rimasaq qamkunawanqa, ñam hamuchkanña kay pachapi kamachikuq diablo. Payqa manam imaniraqllatapas munaychakunchu ñoqamantaqa. ³¹Aswanqa hinamá chayna kanan, chaymi runakuna yachanqa Tayta kuyawasqanta, yachanqakutaqmi ñoqapa paypa kamachiwasqanta rurasqaytapas.

Uvas plantamantawan kallmanmanta

15 Hatariychikyá, hakuchik kaymanta.

¹—Ñoqam kani cheqap uvas planta, Taytayñataqmi llamkaq. ²Manaruruptinqa paymi kuchun ñoqapi kaq kallmakunata, ruruc kallmatañataqmi rawmapaykun aswanraq rurunanpaq. ³Qamkunaqa rawmasqa hinañam kankichik rimapayasqaykunawan. ⁴Ñoqapiyá takyaychik ñoqañataq qamkunapi. Kallmaqa kikiñanmantaqa manam rurunmanchu mana yuranpi kaspaqa, qamkunapas manataqmi ruwawachikchu mana ñoqapi takyaspaqa.

⁵—Ñoqam kani uvas planta, qamkunañataqmi kankichik kallmaykuna. Ñoqapi takyaqqa achkatam rurunqa. Ñoqamanta sapaqchakuruspam ichaqa mana imatapas ruraqachikchu. ⁶Pipas ñoqapi mana takyaqqa qorusqa kallma hinam wischusqa kanqa, chakiruspanmi rupanapq ninaman wischusqa kanqa.

⁷—Ñoqapi takyaspaykichikqa chaynataq yachachisqaykunatapas mana qonqaspaykichikqa mañakuychikyá tukuy ima munaspaykichikta hinaptinga qosunkichikmi. ⁸Taytaqa hatunchasqam achkata ruruptikichikqa, chaynapim qamkunaqa cheqap discipuloykuna kankichik. ⁹Imaynam Tayta ñoqata kuyawan chaynam ñoqapas qamkunata kuyaykichik, kuyakuyniypiyá takyaychik. ¹⁰Taytapa kamachikuyninkunata kasukuspaimi takyachkani paypa kuyakuyninpi, chaynayá qamkunapas kamachikuyniykunata kasukuspa kuyakuyniypiyá takyaychik.

¹¹—Kaykunataqa nikichik ñoqawan kusikunaykichikpaqmi, chaynapi cheqap kusiukuynioq kanaykichikpaq. ¹²Kaymi kamachikuyniy: “Kuyanakuychikyá qamkunatapas kuyasqayman hina.” ¹³Hatu-hatun kuyakuyniyoqqa amistadninkunapa rantinpi wañuqmi. ¹⁴Qamkunaqa kankichik amistadninkunam kamachisqayta ruraspaykichikqa.

¹⁵Manam sirvientepañachu hapikichik, sirvienteqa manam yachanchu patronninpa rurasqankunata. Qamkunaqa amistadninyam kankichik chaymi Taytapa niwasqankunata yachachirqaykichik. ¹⁶Manam qamkunachu ñoqataqa akllawarqankichik, ñoqam qamkunataqa akllarqaykichik hinaspa churarqaykichik achkata rurunaykichikpaq chaynapi rurasqaykichik takyananpaq. Chaynaqa Taytam qosunkichik ñoqapa sutiypi llaqa ima mañakusqaykichikta. ¹⁷Kaykunatamá kamachikichik qamkuna kuyanakuyniykichikpaq.

Jesustawan iñiqninkunata runakunapa cheqnisqanmanta

¹⁸—Runakuna cheqnisuptikichikqa yuyariychikyá qamkunamantapas puntataqa ñoqata cheqniwasqankuta. ¹⁹Kay pachapaq kaptikichikqa runakunachá kuyasunkichikman kikinta hina, aswanqa ñoqam akllakurqaykichik kay pachamanta chaymi runakunaqa cheqnisunkichik manaña kay pachapaq kasqaykichikrayku. ²⁰Yuyariychikyá nisqaykunata. Sirvienteqa manam aswan munayniyoqchu patronninmantaqa. Ñoqatam perseguiwarqaku, chaynaqa qamkunatapas persegisunkichikmi, nisqaykunata kasukuspankuqa qamkunapa nisqaykichiktapas kasukunqaku. ²¹Ñoqaraykum chaynataqa rurasunkichik kachamuwaqniyta mana reqsisqankurayku.

²²—Sichu mana hamuymanchu karqa nitaq willaymanchu karqa hinaptinga mana huchayoqchá kanmanku karqa, kunanmi ichaqa manaña imapas ninan-

ku kanchu huchankumanta. ²³Ñoqata cheqniqnaykunaga Taytatapas cheqninmi. ²⁴Mana huchayoqqa kanmanku karqa paykuna ukupi mana pipapas rurasqanta mana ruraptiychá, chay rurasqaykunata rikuchkaspankupas cheqniwankuraqmi, cheqninkutaqmi Taytatapas. ²⁵Kaykunaga sucedekuchkan leyti: “Yanqamantam cheqniwarqaku” niq qellqasqa cumplikunanpaqmi.

²⁶—Kallpanchasuqnichik cheqap Espiritutam kachamusaq Taytaypa partenmanta, payqa rimanqa ñoqamantam. ²⁷Qamkunapas ñoqamantam willa-kunkichik, qamkunaqariki ñawpaqmantapunim ñoqawan karqankichik.

16 ¹—Tukuy kaykunatam nikichik mana hukmanyaykichikpaq. ²Qarqo-musunkichikmi *huñunakuna wasimanta, pipas wañuchisuqnichikmi ninqa: “Kaykunata ruraspayqa Diostam servichkani” nispan. ³Kaykunataqa ru-ranqaku Taytatawan ñoqata mana reqsiwasqankuraykum. ⁴Kaykunataqa nikichik chay tiempokuna chayamuptin kay nisqaykunata yuyarinaykichikpaqmi.

Espiritupa rurasqanmanta

—Ñawpaqmantaraq qamkunawan kasqayraykum kaykunataqa manaraq nirqay-kichikchu. ⁵Kunanmi ichaqa richkaniña kachamuwaqniywan kуска kamunaypaq. Ichaqa manam mayqannikichikpas tapuwankichikchu: “¿Maytataq richkanki?” nis-paqa. ⁶Kaykuna nisqaywanmi sinchi llakisqa kachkankichik. ⁷Cheqaptam nikichik, allinpunim ñoqapa rinayqa, mana riptiyqa manach hamunmanchu qamkuna Kallpan-chasuqnichik, rispaysi ichaqa kachamusqaykichik. ⁸Pay hamuspanmi runakunata convencechinqa huchayoq kasqankumanta, Diospa munasqanman hina kawsanan-kumanta hinaspa juicio punchawmanta. ⁹Ñoqapi mana creesqankuraykum huchayoq kanku. ¹⁰Cuentatam qokunqaku Diospa munasqanman hina kawsanankumanta. Ñoqapa richkani Taytapa kasqanmanmi, qamkunapas manañam rikuwankichikchu. ¹¹Cuenta-tam qokunqaku juicio punchawmanta, kay pachapi kamachikuqqa ñam juzgasqaña.

¹²—Achkaraymi ninay kachkan qamkunaman ichaqa manaraqmi entiende-waqchikchu. ¹³Cheqap Espiritu hamuspanñam yachachisunkichik tukuy imapas cheqap kaqkunataqa, payqa manam kkillanmantachu rimanqa aswanqa llaqa imapas uyarisanmantam hinaspa willasunkichik qepa tiempokunapi su-cedekunanmanta. ¹⁴Payqa ñoqatam alabawanqa, ñoqamanta chaskispanmi willasunkichik qamkunaman. ¹⁵Taytapa kaqninkunaga ñoqapam chaymi nirqay-kichik: Espirituqa ñoqamanta chaskispan willasunkichik qamkunaman, nispa.

Llakikuypas kusikuymanña tikrakunanmanta

¹⁶—Asllamantam mana rikuwankichikñachu hinaspa asllatawanraq rikuwankichik.

¹⁷Chaynata niptinmi wakin discipulonkuna tapunakurqaku:

—¿Imanichkantaq: “Asllamantam mana rikuwankichikñachu hinaspa aslla-tawanraq rikuwankichik, ñoqapa richkaniñam Taytapa kasqanman” nispaqa?

¹⁸¿Imaninanmá chay asllamantaqa? Manam nisqantaqa entiendenchikchu.

¹⁹Jesumi musyarurqa tapukuy munasqankuta hinaspa nirqa:

—Nirqaykichikmi qamkunata: “Asllamantam mana rikuwankichikñachu hinaspa asllatawanraq rikuwankichik” nispa. ²⁰Cheqaptapunim nikichik, qam-kunam waqaspa llakikunkichik hinaptinmi runakunañataq kusikunqaku. Ichaqa llakisqallaña kachkasppas kusikunkichikmi. ²¹Warmipa wachakunan tiempo chayaramuptinmi payqa tarikun llakisqallaña, wawan naceramuptinñataqmi

qonqarun llakinkunata, kay pachapi wawan nacerusqanraykum payqa kusikun.
²²Chaynamá qamkunapas kunan llakisqa kachkankichik, ñoqa kutimuptiyimi ichaqa kususqa kankichik, chay kusikuytaqa manam pipas qechusunkichikchu.

²³—Chay punchawpiqa manañam imamantapas tapuwankichikchu. Che-qaptapunim nikichik, sutiypi mañakuptikichikqa taytaqa qosunkichikmi.

²⁴Kunankamam sutiypiqa manaraq mañakurqankichikchu. Mañakuychikyá hinaspaga chaskinkichikmi chaynapi cheqap kusikuyniyuq kanaykichikpaq.

Kay pachapi mana allinkunata Jesuspa vencesqanmanta

²⁵—Kaykunatam nikichik rikchanachiykunawan, hamuq punchawpiqa manañam rikchanachiykunawanñachu rimapayasqaykichik, aswanqa sutillatañam rimapayasqaykichik Taytaymanta. ²⁶Chay punchawmi Taytata mañakunkichik ñoqapa sutiypi, manam ñoqañachu Taytataqa ruegapusqaykichik. ²⁷Taytayqa kuyasunkichikmi ñoqata kuyawasqaykichikrayku, qamkunaqariki creerqankichikmi Diosmanta hamusqayta. ²⁸Taytapa kasqanmantam hamurqani kay pachaman, kunanñataqmi kay pachata saquespay kutisaq Taytayman.

²⁹Discipulonkunañataqmi nirqa:

—Kunanqa sutillatañam rimachkanki, manam rikchanachiykunawanñachu.

³⁰Kunanqa yachankuñam tukuy ima yachaq kasqaykita, manañam pipas tapusunkiñachu, chayraykum creeniku Diosmanta hamusqaykita —nispa.

³¹Jesuñataqmi nirqa:

—¿Nachu kunanqa creerunkichikña? ³²Ñam hora chayaramunña, sapakamam chequerunkichik hinaspam sapallaytaña saqeruwankichik. Ichaqa manam sapallaychu kachkani, Taytaymi ñoqawanqa kachkan. ³³Kaykunatam nikichik yanasasqayrayku hawkalla kanaykichikpaq. Kay pachapiqa ñakarinkichikmi ichaqa kallpanchakuychikyá, kay pachapi mana allinkunataqa venceruniñam.

Discipulokunapaq Jesuspa mañakusqanmanta

17 ¹Chaykunata niruspanmi Jesus hanaq pachata qawarispam nirqa:

—Taytáy, ñam hora chayaramunña. Churikitaqa hatunchawayñayá chaynapi qamtapas kay Churiki hatunchanaypaq. ²Churikimanmi qowarqanki llapallan runapi munaychakunaypaq chaynapi qowasqayki llapallan runakunaman wiñay kawsay qonaypaq. ³Chay wiñay kawsayniyoqqa kanku sapallan cheqap Dios kasqaykita reqsiqkunam hinaspam kachamusqayki Jesucristota reqsiqkunam.

⁴—Ñoqam hatuncharqayki kay pachapi, ñoqaga tukuruniñam ruranaqpaq kamachiwasqaykita. ⁵Taytáy, kunanyá hatunchaway ñawpaqniki, chayna hatunchasqamá karqani manaraqpas kay pacha kachkaptin.

⁶—Kay pachamanta qowasqayki runakunamanqa ñam willaniña pim kasqaykita. Paykunaqa qampam karqa chaymi qowarqanki, paykunaqa palabraykitam kasukunku. ⁷Kunanqa yachankuñam tukuy ima qowasqaykita qampa kasqanta. ⁸Ñam willaruniña qowasqayki palabraykitaqa chaymi chaskiyrakaku, paykunaqa yachankuñam qanmanta cheqaptapuni hamusqayta hinaspam creenku qampuni kachamuwasqaykita.

⁹—Paykunapaqmi ruegakuykita, manam kay pachapi wakin runakunapaqwanachu, ruegakuykita qowasqallaykipaqmi, paykunaqa qampam. ¹⁰Tukuy ima kapuqniyqa qampam, qampa kaqñataqmi ñoqapa, tukuy chaykunapim ñoqaga hatunchasqa kani.

¹¹—Manañam kay pachapiñachu kasaq, paykunam ichaqa kay pachapiraq kanqaku, ñoqam ichaqa hamuchkaniña qanwan kusa kanaypaq. Chuya Taytáy, atiynikiwanyá waqaychaykuy qowasqaykikunata chaynapí ñoqanchik hina huklla kanankupaq. ¹²Kay pachapiraq kaspayqa atiynikiwanmi nanachikurqani qowasqaykikunata, waqaycharqanimá, manam mayqanninpas chinkarqachu ichaqa ña chinkanapq kaqlam chaynapí Bibliapa nisqan cumplikunapq.

¹³—Kunanga hamuchkaniñam qampa kasqaykiman. Kay pachapiraqmi nichkani kaykunataqa ñoqapa kusikuyniywan huntasqa kanankupaq. ¹⁴Ñoqapa ñam palabraykita willaruniña chaymi paykunaqa wakín runakunapa cheqnisqan kachkanku manaña kay pachallapaq kasqankurayku, ñoqapas manamá kay pachallapaqchu kani. ¹⁵Mañakuykiqa manam kay pachamanta horqonaykipaqchu aswanqa diablomanta waqaychanaykipaqmi. ¹⁶Ñoqapa manam kay pachallapaqchu kani chaynataqmi paykunapas mana kay pachallapaqtaqchu. ¹⁷Kikikipaqyá chuyanchay cheqapwan, palabraykiquariki cheqapmi. ¹⁸Imaynam ñoqata kachamuwarqanki kay pachapi kaq runakunaman chaynataqmi paykunatapas kachani kay pachapi kaq runakunaman. ¹⁹Paykunaraykum kikiypuni chuyanchakuni chaynapí paykunapas cheqap palabraykiwan chuyanchakunankupaq.

²⁰—Manataqmi ñoqapa mañakuyki paykunallapaqchu aswanqa paykuna ñoqamanta willakuptin iñikunapaqwanmi. ²¹Taytáy, mañakuchkaykiqa paykuna huklla kanankupaqmi, imaynam qanwan huklla kasqanchikpi hinayá paykunapas huklla ñoqanchikwan kachunku chaynapí qampa kachamuwasqaykita runakuna creenapq. ²²Hatunchawasqaykiman hinam ñoqapas paykunata hatuncharqani, chaynapí qanwan huklla kasqanchikpi hina paykunapas huklla kanankupaq. ²³Ñoqam kachkani paykunapi, qamñataqmi kachkanki ñoqapi chaynapí paykunaqa chullallaña kanankupaq, hinaptinmi runakuna yachanqaku qampuni kachamuwasqaykita, yachanqakutaqmi kuyawasqaykipi hina paykuna kuyasqaykitapas.

²⁴—Taytáy, qanmi qowarqanki paykunata chaymi munani paykunapas ñoqapa kasqaypi ñoqawan kanankuta chaynapí hatunchawasqaykita qawanankupaq. Manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptinmi qamqa kuyawarqanki. ²⁵Chuya Taytáy, kay pachapi kaq runakunaqa manam reqsisunkichu, ñoqam ichaqa reqsiki, qowasqayki runakunapas yachantaqmi qam kachamuwasqaykitaqa. ²⁶Yachachirqanim pim kasqaykita, chaywanpas hinallaraqmi yachachisqa chaynapí kuyawasqaykiman hina paykunapas kuyanakunankupaq chaynataq ñoqapas paykunapi kanaypaq.

Jesusta presochasqankumanta

(Mt 26:47-56. Mr 14:43-50. Lc 22:47-53)

18 ¹Chaykunata niruspanmi Jesus lloqsirqa discipulonkunawan Cedron Wayqopa waklawninman rinankupaq. Chaypi kaq huertamanmi Jesus yaykurqa discipulonkunapiwan. ²Traicionaqqin Judaspas sumaqtam reqsirqa chay sitiotaqa, chaypiqa achka kutipim Jesus huñunakurqa discipulonkunawan. ³Chaymanmi Judas chayaramurqa soldadokunawan hinaspa *sacerdotekunapa jefenkunapa hinaspa *fariseokunapa kachasqan guardiakunawan. Paykunam rirqaku farolnuyoq, mecheroyoq hinaspa arma-yoq. ⁴Jesúsqa yacharqañam tukuy ima sucedenanta chaymi asuykuspa tapurqa:

—¿Pitataq maskachkankichik? —nispa.

⁵Paykunañataqmi nirqa:

—Nazaretmanta kaq Jesustam —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqam kani —nispa.

Traicionaqnin Judaspas paykunawanmi kachkarqa. ⁶“Ñoqam kani” nispa Jesus niptinmi runakuna qepaman suchuriruspanku pampaman wichiykurqaku. ⁷Jesusmi mosoqmanta tapurqa:

—¿Pitataq maskachkankichik? —nispa.

Paykunañataqmi nirqa:

—Nazaretmanta kaq Jesustam —nispanku.

⁸Jesusñataqmi nirqa:

—Ñam nikichikña “Ñoqam kani” nispa. Ñoqata maskawaspaykichikqa paykunataqa dejaychikya pasakunankupa —nispa.

⁹Chaynapim cumplikurqa Jesuspa ñawpaq rimarisqan, paymi nirqa: “Tayta-pa qowasqankunataqa waqaycharqanim, manam mayqanninpas chinkarqachu” nispa. ¹⁰Simon Pedroñataqmi espadayoq kasqanrayku chayta horqoykuspa Malco sutiyoq runapa *alleq rinrinta qorururqa. Payqa karqa *sacerdotekunapa jefenpa runanmi. ¹¹Jesusñataqmi Pedrota nirqa:

—Espadaykita kutiykachiy vainanman. ¿Taytaypa ñakarinaypaq qowasqantaqa manachu chaskiyman? —nispa.

Anaspa wasinman Jesus pusasqa kasqanmanta

(Mt 26:57-58. Mr 14:53-54. Lc 22:54)

¹²Soldadokunam jefenkupiwan hinaspa judiokunamanta kaq guardiakunapiwan Jesusta hapiruspanku watarurqaku. ¹³Hinaspa puntata pusarqaku Anaspa wasinman. Anasqa karqa Caifaspas suegronmi. Chay watapim Caifaspas karqa *sacerdotekunapa jefen. ¹⁴Manachum Caifaspas puntataraq judiokunata nirqa: “Aswan allinqa kanman huk runalla nacionninchikpa rantinpi wañuyninmi” nispa.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mt 26:69-70. Mr 14:66-68. Lc 22:55-57)

¹⁵Simon Pedroñataqmi huknin discipulomasinwan qatirqaku Jesusta, chay discipulomasinqa karqa *sacerdotekunapa jefenpa reqsisqanmi, chaymi Jesuswan kuskayaykururqaku chay jefepa pationman. ¹⁶Pedroñataqmi qeparurqa hawa law punkupa waqtallanpi chaymi sacerdotekunapa jefenpa reqsisqan discipulo lloqsiramuspan punku cuidaqa ruegoquspa Pedrotas pusaykurqa. ¹⁷Punku cuidaqñataqmi Pedrotas nirqa:

—Qamqariki kachkanki kay runapa huknin discipulonmi —nispa.

Pedroñataqmi nirqa:

—Manam ñoqachu kani —nispa.

¹⁸Chirimuptinmi criadokunawan guardiakuna ninata sansarachispanku sayaspa qonikuchkarqaku, chaypim Pedropas paykunawan qonikuchkarqa.

Jesusta sacerdotekunapa jefen tapusqanmanta

(Mt 26:59-66. Mr 14:55-64. Lc 22:66-71)

¹⁹*Sacerdotekunapa jefenmi tapurqa Jesusta pikunam discipulonkuna kasqanmanta chaynataq imakunam yachachisqanmanta. ²⁰Jesusmi nirqa:

—Ñoqaqa libretam rimarqani llapa runakunamanqa. Tukuy tiempom yachachirqani *huñunakuna wasikunapipas chaynataq llapa judiokunapa huñunakunan templopipas, manam pakasqapichu imatapas ñoqaqa rimarqani.

²¹ ¿Imanasqataq ñoqataqa tapuwanki? Tapuyqa uyariqniykunatayá, paykunayá nichun imamantam rimasqaytapas. Paykunaqa yachanmi imam rimasqaytapas.

²² Chaynata niptinmi chaypi sayaq huknin guardia Jesusta laqyarurqa uyanpi hinaspam nirqa:

—¿Chaynatachu ninayki *sacerdotekunapa jefenta? —nispa.

²³ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mana allinta rimaruptiyqa willakuyá mana allin rimasqaymanta. Ichaqa nisqay allin kaptinqa ¿imanasqamá maqawankiqa? —nispa.

²⁴ Anasmi watasqata Jesusta pusachirqa *sacerdotekunapa jefen Caifasman.

Jesusta Pedro huktawan negasqanmanta

(Mt 26:71-75. Mr 14:69-72. Lc 22:58-62)

²⁵ Pedroqa hinallam sayaspa ninapi qonikuchkarqa hinaptinmi nirqaku:

—Qamqariki kanki kay runapa huknin discipulonmi —nispa.

Pedroñataqmi negakuspan nirqa:

—Manam ñoqachu kani —nispa.

²⁶ Chaymantam *sacerdotekunapa jefenpa sirvienten tapurqa, chay sirvienteqa karqa Pedrowan rinrin kuchurachikuq runapa ayllunmi, paymá nirqa:

—¿Manachu rikurqayki huertapi Jesuswan kуска kaqta? —nispa.

²⁷ Chaymi huktawan Pedro negakurqa hinaptinmi chaylla gallo waqaramurqa.

Pilatopa qayllanpi Jesus kasqanmanta

(Mt 27:1-2, 11-14. Mr 15:1-5. Lc 23:1-5)

²⁸ Caifaspa wasinmantam Jesusta púsarqaku prefectopa palacionman. Ña achikyaramuptinmi judiokunaqa manaña yaykurqakuchu palacioman. Chayman yaykuspaqa manañam *Pascua carnero mikuyta atinmankuchu karqa. ²⁹ Chaymi Pilato hawaman lloqsimuspa paykunata nirqa:

—¿Imamantataq kay runata acusankichik? —nispa.

³⁰ Paykunañataqmi nirqaku:

—Allin runa kaptinqa manachá entregaykikumanchu —nispa.

³¹ Hinaptinmi Pilatoñataq nirqa:

—Pusaspaykichikyá juzgamuychik leynikichikman hina —nispa.

Judiokunañataqmi nirqaku:

—Qamkunapa leynikichikman hinaqa manam pitapas wañuchiymankuchu —nispa.

³² Chaynapim imaynam cruzpi wañunanmanta Jesuspa nisqan cumplikurqa.

³³ Pilatom palacioman kutirispan Jesusta tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa reynin? —nispa.

³⁴ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Chaynataga niwanki kikillaykimantachu icha hukchu nisurqanki ñoqaman-ta? —nispa.

³⁵ Pilatoñataqmi nirqa:

—¿Judiochu ñoqaqa kani? Llaqtamasikikunawan *sacerdotekunapa jefenmi qamtaqa entregawarqa, chaynaqa ¿imatamá rurarunki? —nispa.

³⁶ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Munaychakuyniyqa manam kay pachamantachu, kay pachallamanta kap-tinqa qatiwaqniykunachá peleanmanku judiokunapa jefenkunaman mana entregasqa kanaypaq. Munaychakuyniyqa manamá kay pachamantachu.

³⁷Hinaptinmi Pilato nirqa:

—Chaynaqa ¿reychu kanki? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qanmi nichkanki rey kasqaytaqa. Chaypaqmi ñoqaqa nacerqani, chaypaq-taqmi hamurqani kay pachamanpas chaynapi cheqapmanta rimanaypaq. Cheqap kasukuqkunaqa uyarinmi nisqaykunata.

³⁸Pilatom nirqa:

—¿Imataq chay cheqapqa? —nispa.

Wañunanpaq Jesus sentenciasqa kasqanmanta

(Mt 27:15-31. Mr 15:6-20. Lc 23:13-25)

Chaynata tapuruspanmi Pilatoqa huktawan lloqsimurqa hinaspa judiokunaman nirqa:

—Kay runapiqa manam imatapas tarinichu sentencianaypaq hinaqa. ³⁹Qamku-napa costumbrekichikman hinam *Pascua Fiestapi ñoqa kacharini huk presota. ¿Chaynaqa judiokunapa reynin kacharinaytachu munankichik? —nispa.

⁴⁰Chaynata niptinmi llapallanku qaparirqaku:

—iAma paytaqa kachariychu, Barrabasta kachariyqa! —nispa.

Barrabasqa karqa suwa runam.

19 ¹Chaynata niptinkum Pilato azotechirqa Jesusta. ²Soldadokunañataqmi kichkamanta coronata simpaspanku Jesuspa umanman churarqaku, hi-nachirqakutaqmi reypa hawa pachanwanpas. ³Asuykuspankum nirqaku:

—iKawsachun Judiokunapa reynin!

Chaynata nispankum uyanpi laqechurqaku.

⁴Pilatom mosoqmanta lloqsimuspan nirqa:

—Jesustam horqomuchkani, yachaychikyá, paypiqa manam imatapas tarinichu sentencianaypaq hinaqa —nispa.

⁵Jesusmi lloqsimurqa hawaman kichkamanta coronayoc hinaspa reypa pachan-wan churakusqa. Chaymi Pilato nirqa:

—iKayqayá kay runaqa! —nispa.

⁶*Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi guardiakunapiwan Jesusta rikuykuspan-ku qaparirqaku:

—iChakataruy, chakataruy! —nispa.

Pilatoñataqmi nirqa:

—iQamkunayá chakatamuychik! Paypiqa manam imatapas tarinichu sentencia-naypaq hinaqa —nispa.

⁷Judiokunañataqmi nirqa:

—Kanmi ñoqaykupa leyniyku, chayman hinaqa wañunanmi yachakun “Diospa Churinmi kani” nisqanrayku.

⁸Chay nisqankuta uyairiruspanmi Pilatoqa astawanraq mancharikururqa. ⁹Pa-lacioman kutichispanmi Jesusta tapurqa:

—¿Maymantamá qamqa kanki? —nispa.

Jesusñataqmi mana imatapas nirqachu. ¹⁰Chaymi Pilato nirqa:

—¿Manachu contestawanki? ¿Manachum yachanki qamtaqa kacharinaypaq otaq chakatanaypaqpas atiyiniyoq kasqayta? —nispa.

¹¹ Jesusñataqmi nirqa:

—Dios atiyta mana qosuptikiqa manam imanawankimanchu. Chaynaqa qampa makikiman ñoqata churamuqmi qanmantapas aswan huchayoqqa —nispa.

¹² Chayta uyariruspanmi Pilatoqa astawan kachaykuyta munarqa chaymi judio-kunañataq astawanraq qaparkacharqaku:

—Payta kachaykuspaqa manam Rey Cesarpa amistadninchu kanki. Pipas rey-paq hapikuqqa Cesarpa enemigonmi —nispa.

¹³ Chaynata niptinkum hawaman Jesusta pusachimuspan sentencianan cortepi Pilato tiyaykurqa. Chay sitiopa sutinmi karqa Loza Pampa, hebreopiñataq Gabata. ¹⁴ *Pascua Fiestapaq huk punchawllaña faltachkaptinmi yaqa chawpi punchawta judiokunata Pilato nirqa:

—Kayqayá reynikichikqa —nispa.

¹⁵ Paykunañataqmi qaparkacharqaku:

—¡Wañuchun, wañuchun! ¡Chakatay! —nispa.

Pilatoñataqmi nirqa:

—¿Reynikichiktachu chakatarusaq? —nispa.

*Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi nirqa:

—Rey Cesarllam reyniykuqa, manam hukqa kanchu —nispa.

¹⁶ Hinaptinmi Jesusta paykunaman Pilato entregaykurqa chakatanankupaq, chaymi Jesusta pasachirqaku.

Jesusta chakatasqankumanta

(Mt 27:32-44. Mr 15:21-32. Lc 23:26-43)

¹⁷ Jesusmi lloqsirqa cruzninta hambrokuykuspa Uma Tullu Pataman, hebreopi sutinñataqmi Golgota. ¹⁸ Chaypim chakatarqaku Jesusta, paypa kaylaw-waklaw waqtanpiñataqmi chakatarqaku iskay runata. ¹⁹ Pilatom cruzpa umanpi qellqachirqa JUDIOKUNAPA REYNIN NAZARETMANTA KAQ JESUS niqta. ²⁰ Chay letrerotam achkaq judiokuna leerqaku. Jesus chakatasqanku lugarqa karqa llaq-tapa hichpallanpim. Chay letrerotaqa qellqachirqa kimsa idiomapim, hebreopi, latinpi hinaspa griegopi. ²¹ Chaymi *sacerdotekunapa jefenkuna Pilatota nirqaku:

—Ama qellqaychu “judiokunapa Reyninmi” niqtaqa. Qellqaspaqa-qellqay: “Judiodkunapa Reyninmi kani” niqtayá.

²² Pilatoñataqmi nirqa:

—ñam qellqasqaña kachkan —nispa.

²³ Jesusta chakataruspankum soldadokuna paypa pachanta tawaman rakinakururqaku. Jesuspaqa karqataqmi ukunakunan pachanpas mana sirasqa kunkanmanta urayninman awasqa. ²⁴ Chaymi soldadokuna ninakurqaku:

—Ama llikispalla suertearusunchik mayqanninchikpaqpas kananpaq —nispa. Chaynapim cumplikurqa Bibliapi kayna niq:

Pachallaykunatam rakinakurqaku.

Pachallaypaqmiki suertetaraq choqarqaku.

Chaynatamá ruraraqaku soldadokuna.

²⁵ Cruzpa hichpanpim kachkarqa Jesuspa maman, kachkarqataqmi mamanpa ñañanpas, Cleofaspa warmin Mariapas chaynataq Magdala llaqtayoc Mariapas.

²⁶ Jesusmi mamantawan kuyasqan discipulonta rikuruspan mamanta nirqa:

—Mamáy, chayqayá wawayki —nispa.

²⁷ Discipulontañataqmi nirqa:

—Chayqayá mamayki —nispa.

Chay horamantam Jesuspa mamantaqa discipulonña wasinman pusarqa.

Jesupsa wañukusqanmanta

(Mt 27:45-56. Mr 15:33-41. Lc 23:44-49)

²⁸ Kaykuna pasakuptinqa Jesusqa yacharqañam tukuy imapa cumplikusqanta, chaymi Bibliapa nisqan cumplikunanpaq nirqa:

—Yakunayaruwanmi —nispa.

²⁹ Chaypim kachkarqa puyñupi vinagre, chaymi kaspipa puntanpi esponjata chapuykuspa Jesusman haywarqaku. ³⁰ Chaymi Jesusñataq vinagreta malliykuspan nirqa:

—¡Tukusqañam! —nispa.

Hinaspam umanta kumuykachispa espiritunta Taytanman qoykuspa wañukurqa.

Jesupsa waqtanta soldado tuksirusqanmanta

³¹ *Pascua Fiestapaq huk punchawllaña faltaptinmi preparakusqankurayku judiokuna mana munarqakuchu *samana punchawpi cruzpi wañusqakuna hina-lla kananta, chay samana punchawqa karqa hatun punchawmi. Chaymi Pilotota mañakurqaku chakatasqakunapa piernan pakichimunanaq hinaspa cuerponkuta uraykachimunanaq. ³² Soldadokuna rispanmi pakirqaku hukninpata chaynataq iskay kaqpatapas. ³³ Jesusman asuykuspa qawaykuptinkuñataqmi payqa wañurusqaña, chaymi paypa piernantaqa manaña pakirqakuchu.

³⁴ Huknin soldadom ichaqa Jesuspa waqtanta tuksirurqa lanzawan chaymi pawaramurqa yawarwan yaku. ³⁵ Tukuy chaykunata rikuqqa ñoqa Juanmi kani, chayraykum willakuni, ñoqaqa yachanim cheqap nisqayta chaynapi qamkunapas creenaykichikpaq. ³⁶ Kaykunaqa sucedekurqa Bibliapi: “Manam pakisqachu karqa tullunqa” niq cumplikunanpaqmi.

³⁷ Huk partepipas nichkantaqmi:

“Paykunaga tuksirusqankutam rikunqaku” nispa.

Jesusta pampasqankumanta

³⁸ Kaykunapa qepantam Arimatea llaqtapi kaq Josey ruegakurqa Pilotota Jesuspa cuerponta qonanpaq. Joseyqa pakasqallapi Jesuspa qatinqinmi karqa, chaynaqa karqa judiokunata manchakusqanraykum. Piloto mana harkakuptinmi Joseyqa aparqa Jesuspa cuerponta. ³⁹ Jesusman puntata tutallan watukuq Nicodemopas rirqam yaqa pachak libra mirrawan *aloes chaqrusqata aparikuspan. ⁴⁰ Joseywan Nicodemom chay miski asnaqwan fino sabanasta chapurqaku hinaspam Jesuspa cuerponta wankururqaku, chaynataqa ruraraqku judiokunapa pampakunankuman hinam. ⁴¹ Jesusta chakatasqanku sitiopim karqa huerta, chaypim karqa mosoq sepultura manaraq pipapas pampakusqan. ⁴² Chaypim Jesuspa cuerponta pamparurqaku hichpa kasqanrayku, ñam qallarichkarqaña *Pascua Fiestapaq judiokunapa preparakuyin.

Jesuspa kawsarimusqanmanta

(Mt 28:1-10. Mr 16:1-8. Lc 24:1-12)

20 ¹Domingo punchawtam Magdala llaqtayoq Maria rirqa sepulturata mana runa rikuy tutapaytaraq, paymi rikururqa sepultura tapasqanku rumiqa suchurachisqa kasqanta. ²Chaymi kallparqa Simon Pedropa kasqanmanwan Jesuspa kuyasqan discipulonpa kasqanman, paykunatam nirqa:

—Señortam aparusqaku sepulturanmanta, manam yachanikuchu mayman churasqankutapas —nispa.

³Pedrom huknin discipulopiwan rirqaku sepultura qawaq. ⁴Iskayninkum rirqaku kallpaylla, Pedromantapas apurawtaraq huknin kaq kallpaspanmi puntata chayarurqa sepulturaman. ⁵Kurkuykuspa qawaykuptinmi sabanaskunaqa churasqa kachkasqa, ichaqa manam yaykurqachu. ⁶Simon Pedroñataqmi qepataña chayaramuspan yaykururqa sepulturaman, paypas rikuykurqam sabanaskuna churarayaqta. ⁷Rikurqataqmi Jesuspa umanman watasqanku telatapas, chayqa sapaq lawpiñam patarasqa kachkasqa, chayna sapaq lawpitaqmi kachkasqa sabanaspas. ⁸Sepulturaman punta chayaq discipulopas yaykururqam, chaymi tukuy chaykunata qawaykuspan creerqa. ⁹Manaraqmi entienderqakuchu Jesuspa kawsarimunamanta Bibliapa nisqantaqa. ¹⁰Hinaptinmi chay discipulokunaqa kutikurqaku maymi kasqankuman.

Magdala llaqtayoq Mariaman Jesuspa rikuriyqusqanmanta

(Mr 16:9-11)

¹¹Mariañataqmi waqastin qeparurqa sepulturapa waqtanpi. Waqaspanmi kurkuykuspa qawaykurqa sepulturapa ukunta. ¹²Chaypim rikururqa yuraq pachayoq iskay angelkunata. Paykunam tiyachkasqa Jesuspa cuerponpa kasqanpi, hukninmi kachkasqa sawnan lawpi hukninñataq chakin lawpi.

¹³Mariatam tapurqaku:

—Señora ¿Imanasqataq waqachkanki? —nispa.

Payñataqmi nirqa:

—Señorniytam aparusqaku chaymi mana yachanichu mayman churasqankutapas —nispa.

¹⁴Chaynata nispanmi muyuriykuspan rikururqa Jesusta chaypi sayachkaqta. Mariaqa manam yacharqachu Jesus kasqanta.

¹⁵Jesusmi tapurqa:

—Señora ¿Imanasqataq waqachkanki? ¿Pitataq maskachkanki? —nispan.

Mariañataqmi piensarqa huerta cuidaq kasqanta chaymi nirqa:

—Señor, qam aparuspaykiqua willaykuwayá maypim churaramusqaykita chaynapi apakaramunaypaq —nispa.

¹⁶Jesusñataqmi nirqa:

—¡Maria! —nispa.

Payñataqmi muyuriykuspan *hebreo idiomapi nirqa:

—¡Raboni! —nispa.

Chayqa “yachachikuq” ninanmi.

¹⁷Jesusmi nirqa:

—Amaraq hapiwaychu, manaraqmi Taytaymanqa riniraqchu. willamuyá waw-qeykunaman, richkanim Taytaypata, qamkunapapas Taytaykichikpata, ñoqapa Diosniyman, qamkunapapas Diosnikichikman.

¹⁸Chaymi Magdala llaqtayoq Maria Señor rikusqanmanta willamurqa discipulonkunaman, willamurqataqmi kikin Señorpa imakunam kunasqantapas.

Discipulonkunaman Jesuspa rikurisqanmanta

(Mt 28:16-20. Mr 16:14-18, Lc 24:36-49)

¹⁹Hina chay punchawllam domingo tutaykuqta discipulonkuna huñunakururqaku punkuta wichqakuykuspa, chaynataqa ruraraqku judiokunata manchakusqankuraykum. Jesusmi yaykuruspa discipulonkunapa chawpinpi sayaykuspa nirqa:

—Hawkallayá kaychik —nispa.

²⁰Chaynata niykuspanmi qawachikurqa makinkunatawan waqtanta, paykunañataqmi Señorata qawaykuspanku kusikurqaku. ²¹Huktawanmi Jesus nirqa:

—Hawkallayá kaychik, imaynam Taytay kachamuwarqa, chaynam qamkunata-pas kachaykichik —nispa.

²²Chaynata niykuspanmi paykunaman pukuykurqa:

—Chaskiychik Chuya Espirituta. ²³Huchakuna pampachasqaykichikqa ñam pampachasqaña, mana pampachasqaykichikñataqmi hina kaqla kachkan —nispa.

Tomasman Jesuspa rikuriyusqanmanta

²⁴Tomasmi chunka iskayniyoqmanta huknin karqa mellizowan sutichasqa. Jesus hamuptinqa payqa manam chaypichu karqa. ²⁵Wakinnin discipulonkunam willarqa:

—Rikuykunikum Señorata —nispa.

Tomasñataqmi nirqa:

—Mana rikusaqchu makinpi clavospa yaykusqanta hinaspataq dedoyta mana hinasaqchu clavospa yaykusqanman chaynataq makiywan mana llapchasaqchu waqtanpi tuksisqata, hinaspaqa manam creesaqchu —nispa.

²⁶Pusaq punchawmantam discipulonkuna mosoqmanta huñunakurqaku wasipi, Tomaspas paykunawan kuskam kachkarqa. Punku wichqarayachkaptinmi Jesus yaykuykamurqa, paykunapa chawpinpi sayaykuspam nirqa:

—Hawkallayá kaychik —nispa.

²⁷Hinaspam Tomasta nirqa:

—Dedoykita hinay kayman hinaspa qaway makiyta, makikita haywarimuspáyá hinay waqtayman. Amaña iskayrayaspáyá creey —nispa.

²⁸Tomasñataqmi nirqa:

—¡Señorlláy, Dioslláy! —nispa.

²⁹Jesusmi nirqa:

—Tomas, rikuykuwaspaykiñam creerunki imayna kusionam kanqa mana rikuwachkaspan creeqkunaga!

Kay libroqa imapaqmi qellqasqa kasqanmanta

³⁰Jesusqa achkaq *milagrokunataraqmi rurarqa discipulonkunapa qawasqanta. Chaykunaga manam qellqasqachu kachkan kay libropiqa. ³¹Kaykunataqa qellqarqani Jesusqa Diospa Churin Cristo kasqan creenaykichikpaqmi, creespaykichikñataq payrayku wiñay kawsayniyoq kanaykichikpaq.

Qanchis discipulonkunaman Jesuspa rikurisqanmanta

21 ¹Kaykunapa qepantam Jesus huktawan rikurirqa discipulonkunaman Tiberias Qochapa patanpi, kaynatamá rikurirqa: ²Simon Pedrowanmi kachkarqa mellizowan sutichasqa Tomas, Galilea law Cana llaqtayoq Natanael, Zebedeopa churinkuna hinaspa iskay discipulonkuna. ³Simon Pedrom nirqa:

—Risaqyá challwakuq —nispa.

Chaymi wakinninpas nirqa:

—Hakuchik ñoqaykupiwan —nispa.

Botepi rispankum chay tutaqa mana imaniraqtapas challwarqakuchu. ⁴Achik-yamuqtam Jesus qochapa patanpi sayachkarqa, discipulonkunañaataqmi mana yacharqakuchu Jesus kasqanta. ⁵Jesusmi nirqa:

—Qarikuna ¿manachu challwa hapisqaykichik kan? —nispa.

Paykunañaataqmi nirqaku:

—Manam kanchu —nispanku.

⁶Chaymi Jesus nirqa:

—Botepa *alleqnin lawman mallaykichikta wischuychik hinaspaqa hapinkichikmi.

Nisqanta hina ruraspankum manaña malla chutaytapas atirqakuñachu achka-llaña challwa kasqanrayku. ⁷Jesuspa kuyasqan discipulonñaataqmi Pedrota nirqa:

—Payqa Señormi —nispa.

Simon Pedroñaataqmi Señor kasqanta yacharuspan mana pachayoq kasqanrayku huknin pachanta hinakuykuspan yakuman pawakaykamurqa. ⁸Wakiqnin discipulonkunañaataqmi botewan yakupa patanman chayamurqaku challwata mallapi aysamuspanku, yakupa patanmanqa karqa yaqa huk cuadrallañam. ⁹Qochapa patanman chayaramuspankum tarirurqaku nina sansata, chaypa hawanpiñataq challwatawan tantata. ¹⁰Jesusmi nirqa:

—Challwa hapimusqaykichikta apamuychik —nispa.

¹¹Simon Pedrom boteman yaykuspa qochapa patanman mallata chutamurqa hunta challwayoqta, chaymi karqa pachak pichqa chunkan kimsayoq hatun challwakuna, achkallaña challwa kachkaspapas manam mallataqa llikirurqachu. ¹²Jesusmi nirqa:

—Hamuychik mikusunchik —nispa.

Manataqmi mayqan discipulonpas atirqachu: “¿Qamqa pitaq kanki?” niyta. Yacharqakum payqa Señorpuni kasqanta. ¹³Jesusmi asuykuspa qoykarirqa tantatawan challwata.

¹⁴Kaywanqa kimsakamañam Jesusqa discipulonkunaman rikurirqa wañusqanmanta kawsarimuspan.

Simon Pedrowan Jesuspa rimasqanmanta

¹⁵Mikuruptinkuñam Simon Pedrota Jesus tapurqa:

—Juanpa churin Simon ¿paykunamanta mastachu kuyawanki? —nispa.

Pedroñaataqmi nirqa:

—Ari Señor, qanmi yachanki kuyasqayta —nispa.

Chaymi Jesus nirqa:

—Chaynaqa ovejachaykunatayá michiy —nispa.

¹⁶Huktawanmi tapurqa:

—Juanpa churin Simon ¿kuyawankichu? —nispa.

Pedroñaataqmi nirqa:

—Arí Señor, qanmi yachanki kuyasqayta —nispa.

Chaymi Jesus nirqa:

—Chaynaqa ovejaykunatayá nanachikuy —nispa.

¹⁷Kimsakamaña tapuspanmi nirqa:

—Juanpa churin Simon ¿kuyawankichum? —nispa.

Pedroñataqmi llakikururqa kimsa kutikamaña “Kuyawankichu” nispa tapuptin, chaymi nirqa:

—Señor, qamqa tukuy imatam yachanki, yachankim kuyasqaytapas.

Chaymi Jesus nirqa:

—Chaynaqa ovejaykunatayá michiy. ¹⁸Cheqaptapunim niki, mozoraq kaspaykiqa we-qawnikita watakuykuspam riq kanki munasqaykiman, yuyaqaña kaptikim ichaqa hukña watasunki rikraykita hoqariptiki hinaspam pusasunki mana riy munasqaykikunaman.

¹⁹Chaynata nispanmi Jesus entiendechirqa cruzpi wañuspa Pedroqa Diosta alabanamanta, paytam nirqa:

—Qatiway —nispa.

Jesuspa kuyasqan discipulonmanta

²⁰Pedrom qepanta qawarispam rikururqa Jesuspa kuyasqan discipulon qati-muchkaqta. Paymi *Pascuapi cenaptinku waqtanpi kaspá tapurqa: “Señorlláy ¿mayqantaq traicionasunki?” nispa.

²¹Payta rikuruspanmi Jesusta Pedro tapurqa:

—Señor, paytaqa ¿imataq sucedenqa? —nispa.

²²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Munaptiyqa payqa kawsanmanmi kutimunaykamapas ¿imataq qamtaqa qo-kusunki? Qatiway —nispa.

²³Chaymi ññiqkuna ukupi noticia karqa: “Chay discipuloqa manas wañunqachu” nispanku. Jesusqa nichkarqa manam mana wañunanmantachu, payqa nirqa: “Munaptiyqa payqa kawsanmanmi kutimunaykamapas ¿imataq qamtaqa qoku-sunki?” nispan.

²⁴Chay discipulopunim kaykunata willakuchkan hinaspam qellqachkan. Chaymi yachanchik tukuy nisqanqa cheqap kasqanta.

²⁵Achkallañam kachkan Jesuspa tukuy ima rurasqankunaqa, sichu sapa-kamamanta qellqaptinkuqa piensasqayman hinaqa manachá kay pachapas haypanmanchu llapa libro churanapaq.

APOSTOLKUNAPA RURASQAN

HECHOS

Kay libroqa Lucaspa qellqasqanmi karqa. Kay libropa qallariyninqa Lucaspa qellqasqan evangelioqa qatinqanmi. Kay libropim tarinchik Jesuspi punta iniqkunaqa Chuya Espiritupa yanapasqan kaspanku iniyininkumanta hukkunamanpas willakusqankumanta. Chaytam rurarqaku Jerusalemanta qallarispa huklaw nacionkunaman.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesucristopa hanaq pachaman hoqarikusqanmanta hinaspa Jerusalempi punta iniqkunapa vidanmanta (1:1-8:3).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Palestina lawpi qallarispa huklaw nacionkunaman Evangelioqa mirasqanmanta (8:4-12:25).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Apostol Pablopa vijasqankunamanta (13-28): Punta vijajaman lloqsisqanmanta (13:1-14:28), Jerusalempi Apostol Pablo ancianokunawan huñnakusqanmanta (15:1-35), iskay kutipi vijajaman lloqsisqanmanta (15:36-18:22), kimsa kutipi vijajaman risqanmanta (18:23-21:16) chaynataq Cesarea llaqtapi hinaspa Roma llaqtapi Pablo preso kasqanmanta (21:17-28:31).

Chuya Espirituta kachamunanpaq Jesuspa prometesqanmanta

1 ¹⁻²Teofilo, punta kaq libroypim qellqamurqayki qallarisqanmantapuni hanaq pachaman ripukunankama Jesuspa tukuy ima rurasqanmantawan yachachisqanmanta. Manaraq ripukuchkaspa aklasqan apostolninkunata Chuya Espiritupa atiyinwan kamachirqa imam rurankumanta. ³Jesusmi kawsarimuspan tawa chunka punchawpuni rikurirqa *apostolninkunaman hinaspa Diospa munaychakusqanmanta yachachirqa. Achka-achka kutipi sutillata rikurisanraykum apostolkuna yacharqaku cheqaptapuni Jesuspa kawsarimusqanta.

⁴Lliw apostolninkunawan kachkasparaqmi paykunata Jesus nirqa:

—Jerusalen llaqtamantaqa amaraqyá lloqsiychikraqchu, uyariwasqaykichikman hinayá suyaychik Taytaypa promesan cumplikunanta. ⁵Cheqaptam Juanqa yakuwan bautizarqa, aswanqa kay-kay punchawmi Chuya Espirituwan Dios bautizasunkichik.

Hanaq pachaman Jesuspa ripukusqanmanta

⁶Huñunasqa kachkaptinkum apostolninkuna Jestusta tapurqaku:

—Señorllayku ¿kunanpunichu libranki Israel nacionta ñawpaq hina kananpaq? —nispa.

⁷Paymi nirqa:

—Manam yachanaykichikchu imay tiempom otaq ima punchawmi kaykuna kanantaqa, Dios Taytallam chay tiempotaqa akllanman. ⁸Ichaga Chuya Espiritu

qamkunaman hamuptinmi atiyta chaskinkichik. Chaymi ñoqamanta willakunkichik Jerusalen llaqtapi, lliw Judea lawpi, Samaria lawpi hinaspa kay pachapa cantonkama.

⁹Kaykunata niruptinñataqmi *apostolninkuna qawachkaptin Jesusta Dios hoqarirurqa hanaq pachaman. Puyu ukuman Jesus chinkaykuptinmi apostolninkunaqa manaña rikurqachu. ¹⁰Cieloman hoqarikusqanta qawachkaptinkuñataqmi paykunapa hichpanpi yuraq pachayoq iskay runakuna rikurirurqa, ¹¹paykunam nirqa:

—Galileamanta kaq qarikuna ñimanasqataq cielota qawachkankichik? Jesusmi chawpikichikmanta hanaq pachaman hoqarikuchkan, waknallam qawachkaptikichik kutimunqa.

Judaspa rantinpi Matiastaña akllasqankumanta

¹²*Apostolkunam Olivos Moqomanta kutirqaku Jerusalen llaqtaman, chay moqoqa Jerusalenpa hichpallanpi kasqanraykum yaqa huk *kilometro puriylla. ¹³Llaqtaman chayaramuspankum samasqanku wasipa altosninman seqarqaku. Paykunam karqaku: Pedro, Jacobo, Juan, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Alfeopa churin Jacobo, *cananista partidomanta Simon hinaspa Jacobopa churin Judas. ¹⁴Paykunam llapanku huñunakuqku huk sonqolla Diosta mañakunankupa. Chaypitaqmi kachkarqa Jesuspa wawqenkunapas, Jesuspa maman Mariapas chaynataq wakin warmikunapas.

¹⁵Huk punchaw yaqa pachak iskay chunkan iñiqkuna huñunasqa kachkaptinmi Pedro sayariykuspa nirqa:

¹⁶—Wawqellaykuna, Chuya Espiritu yanapaptinmi Davidqa Judasmanta qellqarqaña. Chay Judasmi soldadokunata pusaspan Jesusta presocharachirqa. ¹⁷Judaspa ñoqayku hina servikuqmi karqa. ¹⁸Mana allin rurasqanmanta qollqe chaskisqanwanmi chakrata rantirurqa. Chaypi umanpa wichiykuptinmi wiksan llikiruptin llaqa chunchulninpas taqtakururqa. ¹⁹Jerusalenpi *yachaq runakuna chayta yacharuspañataqmi chay chakrata suticharqaku Aceldamawan, paykunapa rimayninpiqa “Yawar Chakra” ninanmi. ²⁰Judasmantam Salmos libropi kaynata nin:

Wasinpas chunniruchunyá paypaqa.

Amataqyá pipas *yachachunchu chaypiqa, nispa.

Chaypitaqmi nichkantaq:

Oficionmanpas huk runañayá yaykuchun, nispa.

²¹—Kaypim ñoqanchikwan kachkan Jesucristowan puriqmasyiku. ²²Paykunam Juanpa bautizay qallarisqanmantapuni ñoqaykuwan karqaku Jesus hanaq pachaman ripukunankama. Chaymi paykunamanta akllananchik huk kaqninta Jesucristopa kawsarimusqanmanta ñoqaykuwan kуска willakunanpaq.

²³Pedro chaynata rimaruptinmi akllarqaku iskay runata. Hukninmi karqa Josey Barsabas, paypa huknin sutinmi karqa Justo, hukninñataqmi karqa Matias. ²⁴Aklaruptinkum chaypi kaqkuna mañakurqaku kaynata:

—Señorllayku, qamllam yachanki lliw runapa sonqonta. Reqsyikachiwaykuyá mayqanpas kay iskayninmanta akllasqaykita ²⁵chaynapi Judaspa truequenpi ñoqaykuwan *apostol kananpaq. Judasqa apostol kayninta despreciaspanmi paypaq citasqa castigomanña ripukun.

²⁶Suerteaptinkum Matiasman suerte tuparurqa. Chaymi chunka hukniyoq *apostolkunaman yapasqa karqa.

Chuya Espiritupa hamusqanmanta

2 ¹*Pentecostes Fiesta chayaramuptinmi Jesucristoman lliw iñiqkuna huk wasi-llapi huñunasqa kachkarqaku. ²Qonqayllamantam cielomanta qapariyllawanña wayra hina hamuqta uyarirurqaku chaymi tiyasqanku wasitapas qapariyninwan huntariykurqa. ³Hinaptinmi sapakamapaq nina hina lenguachkaq umankupa hawanpi rikuriramurqa. ⁴Llapallankuman Chuya Espiritu huntaykuptinmi mana yachasqanku idiomakunapi rimayta qallaykurqaku Chuya Espiritupa rimachisqanman hina.

⁵Jerusalen llaqtapim kachkarqaku karumanta hamuq judio runakuna, paykunam lliw nacionkunamanta chayamurqaku Diosta yupaychanankupa. ⁶Chay wayra hina qapariqta uyariruspankum lliw runakuna huñunakaramurqaku chay lugarman hinaspa sapakama rimayninkuta uyariruspanku mana ima niytipas atirqakuchu. ⁷Chaymi admirakuspanku nirqaku:

—¿Kay rimaqkunaqa manachum lliwchanku Galilea law runakuna? ⁸¿Imaynanpimá sapakamapa rimayninchikpiqa rimaqta uyarinchik? ⁹Kaypiqa kachkanchik achka nacionkunamantam: Partiamanta, Mediamanta, Elanmanta, Mesopotamiamanta, Judeamanta, Capadociamanta, Pontomanta, Asiamanta, ¹⁰Frigiamanta, Panfiliamanta, Egiptomanta, Cirenepa waklawnin Africamanta. Kachkanchiktaqmi kaypi *yachaqa Roma llaqtayoq runakunapas. Wakinmi nacesqankumanta judio kanku, wakinña-taqmi judiokunapa religionninman tikraqukuna. ¹¹Kachkankutaqmi Cretamanta hinaspa Arabia lawmanta kaqkunapas. Kaynaña kachkaptinchikpas sapakamapa idiomanchikpim Diospa admirakuyta rurasqankunamanta uyarichkanchik.

¹²Llumpayta admirakuspankum ninakurqaku:

—¿Imaninantaq kayqa? —nispa.

¹³Wakinñataqmi asipayarqaku:

—Sinkam kachkanku —nispa.

Pedropa puntallaraq willakusqanmanta

¹⁴Pedrom chunka hukniyoq *apostolkunawan sayariykuspan qayakuq hina kaynata nirqa:

—Jerusalenpi *yachaqkuna chaynataq llapallan judiomasillaykuna, sumaqtayá uyariwaychik kay nisqayta yachanaykichikpaq. ¹⁵Noqaykuqa manam qamkunapa nisqaykichikman hina sinkachu kaniku. Manaraqpas chunka horataqa manam pipas sinkaqa kanmanchu. ¹⁶Aswanqa kay uyarisqaykichikmantaqa ñam Diosmanta willakuq Joel qellqarqaña kaynata:

¹⁷“Diosmi nin:

‘Tukupay tiempokunapim chaqchurimuq hina

lliw runakunaman kachamusaq Espirituyta.

Chaymi qari churikichikpas,

warmi churikichikpas willakunqaku

paykunaman nisqayta.

Qamkunamanta kaq mozokunapas

revelasqaykunatam rikunqaku.

Qamkunamanta kaq yuyaqqunapas

mosqoy qosqaykunatam mosqonqaku.

¹⁸ Chay punchawkunapim Espirituyta kachamusaq.

Qarimanpas warmimanpas lliw serviwaqniykunamanmi kachamusaq.

Paykunaman nisqayta willakunankupaqmi kachamusaq.

¹⁹ Cielopipas admirakuypaq kaqkunatam rurasaq.

Qawachisqaykichikmi kay pachapipas yawartawan ninata

chaynataq suyullaña hoqarikuq qosniyta.

²⁰ Manaraq Señorpa suma-sumaq punchawnin

chayamuchkaptinqa intipas tuta hinam yanayarunqa.

killapas yawar hinam pukayarunqa.

²¹ Ichaqa, Señorlláy, nispa mañakuwaqniytam ñoqaqa salvaykusaq.' "

²²—Israelpa mirayninmasillaykuna, uyariwaychikyá. Nazaretmanta kaq Jesustam cheqaptapuni Dios apruebarqa. Admirakuypaq *milagrokunata atiyinwan rurasqanraykum chaytaqa yachankichik. ²³Diosqa ñawpaqmantaraq yachasqanman hinam hinaspa munasqanman hinam Jesusta qamkunapa makikichikman churaykurqa. Paytam qamkuna presocharurqankichik hinaspa chakataruspa wañurachirqankichik mana allin runakunapa makinwan. ²⁴Aswanqa wiñaypaqqa manam wañusqaqa kananchu karqa, chayraykum Dios Tayta kawsarichimurqa wañuymanta libraruspan. ²⁵Ñawpaqtam David Jesusmanta rimaspan nirqa:

“Siempre yuyachkani Señorniytaqa.

*Alleqniy lawnillaypim kachkan payqa.

Manam hukmanyasaqchu ñoqallayqa.

²⁶ Songoywanmi kusikullachkani.

Simiywanmi kusikullachkani.

Confiakuspam cuerpoy samaykunqa.

²⁷ Cuerpoytaqariki manapunim

sepulturapiqa saqenkichu.

Sapaqchasqaykipa cuerpontaqa

manataqmi ismurachinkichu.

²⁸ Ñoqataqa reqsiykachiwankim

imaynatam sumaq kawsakuyta.

Qayllaykipim kusikuylawanña

tukuy sonqollayta huntaykunki.”

²⁹—Wawqellaykuna, clarotam willaykichik: Ñawpaq abuelonchik David wañuruspanmi pampasqa karqa, kunankamapas sepulturanqa hinallam kaypi kachkan. ³⁰Davidqa Diosmanta willakuqmi karqa, chaymi payman juramentaspan Dios prometekusqanrayku yacharqa paypa mirayninmanta Cristo hamunanta hinaspa David hina *Israel nacion gobiernananta. ³¹Chaynapim Davidqa qawachkanmanpas hina ñawpaqmantaraq rimarqaña Jesucristopa kawsarimunamanta. Paymi nirqa: “Sepulturapiqa manam Diosqa saqenmanchu karqa nitaqmi cuerpon ismunantapas dejanmanchu karqa” nispa. ³²Diosmi kawsarichimurqa kikin Jesusta, cheqaptapunim kaykunataqa llapallayku

rikurqaniku. ³³Chaynapim Jesusta Dios hoqarirqa lardonman, Diosmi prometekusqanman hina Chuya Espirituta Jesusman qorqa. Hinaptinmi Jesuspas chaqchurimuq hina Chuya Espirituta kachamurqa, chaytam qawachkankichik hinaspa uyarichkankichik. ³⁴⁻³⁵Manam Davidchu cieloman hoqarisqaqa karqa, chaywanpas paymi nirqa:

“Señor Diosmi Señorniyta nirqa:
 ‘Enemigoykikunata vencenaykamayá
 *alleqniypi tiyaykuy.
 Enemigoykikunata saruchinaykamayá
 alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

³⁶—Israelpa llapallan mirayninkuna, yachaychikyá, qamkunapa chakatarusqaykichik Jesustam Israel nacionpi Cristo hinaspa Señor kananpaq Dios churaykun.

³⁷Kaykunata uyariruspankuñataqmi sonqonkupi llumpayta llakikuruspanku tapurqaku Pedrotawan wakin *apostolkunata:

—Wawqekuna ñimatataq rurallasaku? —nispa.

³⁸Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Huchaykichikmanta wanakuspaykichik Jesucristopa sutinpi bautizachikuychik Dios pampachasunaykichikpaq, chaynapim Chuya Espiritutapas qosunkichik. ³⁹Kay promesaqa qamkunapaqwan miraynikichikkunapaqmi chaynataq karupi lliw kaqkunapaqwan Señor Diosninchikpa munasqanman hina lliw qayasqakunapaqmi.

⁴⁰Pedrom runakunata anchata rimapayaspan nirqa:

—Librakuychik kay huchallikuq runakunamanta —nispa.

⁴¹Pedropa nisqanta llapa kasukuqkunam bautizachikurqaku. Iñiqkunamanmi chay punchaw yapakurqaku yaqa kimsa waranqa runakuna. ⁴²Chaymi paykuna *apostolkunapa yachachikuyninta chaskispanku huk sonqolla kaqku. Huñunakuy-ninkupiñataqmi Diosta mañakuqu hinaspa tantata partinakuqu.

Punta kaq ñiqkunapa kawsasqanmanta

⁴³*Apostolkunam Diospa atiynta qawachispa admirakuypaq *milagrokunata rurqaku chaymi lliw runakuna admirasqallaña karqaku. ⁴⁴Jesucristoman llapallan ñiikuqkunam huk sonqolla karqaku, ima kapuqninkupas llapallanpaqmi karqa. ⁴⁵Chakrankutawan imapas kapuqninkutam *rantikuqu hinaspa qollqenkuta rakinakuquq necesitasqankuman hina. ⁴⁶Sapa punchawmi templopi huk sonqolla huñunakuquq, wasin-wasin huñunakuspa tantata partinakuquq hinaspa hatun kusikuywan allin sonqolla kуска mikuquq. ⁴⁷Diosta yupaychaspam lliw runakunapa allin qawasqa karqaku. Señorñataqmi sapa punchaw paykunaman yaparqa salvasqa kaqkunata.

Suchu runapa sanoyasqanmanta

3 ¹Huk punchawmi tardeyquq las tresta Dios mañakuy horata, Pedrowan Juan temploman rirqaku. ²Chaymanmi sapa punchaw runakuna apaquq nacesqanmantapuni suchu runata. Sumaqwan sutichasqanku punkupi payta churaykuptinkum yaykuq runakunamanta limosnata mañakuq. ³Pedrotawan Juanta temploman yaykuchkaqta chay suchu rikuruspanmi: “Limosnallayki” nispa mañakurqa. ⁴Chaymi paykuna suchuta qawarayarqaku hinaptinmi Pedro nirqa:
 —Qawawayku —nispa.

⁵Suchuñataqmi paykunata qawarayarqa imallapas qoykunankuta suyaspan.

⁶Pedroñataqmi nirqa:

—Manam kanchu qoriypas nitaq qollqeypas, aswanqa kapuqllaytam qoyki: Nazaretmanta kaq Jesucristopa sutinpiyá puriy.

⁷Chaynata nispa *alleq makinmanta hapiykuspa aysariruptillanmi chakinkuna hinaspa chaki moqonkuna kallpanchakururqa. ⁸Hinaptinmi chay runaqa hukta pawarispalla qallaykurqa puriyta. Paykunawanmi temploman yaykurqa puristin, pawaykachastin hinaspa Diosta alabastin. ⁹Chaymi lliw runakuna puriqtaña hinaspa Dios alabaqtaña rikuspanku ¹⁰reqsirurqaku imaynam chay runaqa Sumaqwan sutichasqanku templopa punkunpi tiyaykuspan limosna mañakuq kasqanta. Limosnerota puriqtaña rikuruspankum mana ima niytapas atispanku admirakurqaku.

Salomon sutiyoq hatun portalpi Pedropa rimasqanmanta

¹¹Chay sanoyaruq suchu runam Pedrotawan Juanta mana kacharispas qatikacharqa. Hinaptinmi lliw runakuna admirakuspanku paykunaman huñunakururqaku Salomonpa Portalninpi. ¹²Pedroñataqmi hamusqankuta qawarispas nirqa:

—Israelpa mirayninmasillaykuna ¿imanasqataq admirakuchkankichik? ¿Imanasqataq ñoqaykutaqa qawarayawachkankiku? Manam kkillaykumantachu otaq Dios serviq kaspaykuchu kay runataqa purirachiniku. ¹³Aswanqa ñawpaq abuelonchik Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa yupaychasqan kikin Diosmi hatuncharqa serviqnin Jesusta. Paytam autoridadkunaman qoykurqankichik, prefecto Pilato librayta munaptinpas harkakurqankichikmi. ¹⁴Jesusqa mana huchayoq justo kachkaptinpas Pilato libraykunantam harkakurqankichik hinaspa mañakurqankichik runa wañuchiqtaraq carcelmanta kacharinanpaq. ¹⁵Chaynapim wañuchirqankichik kawsay qokuq Jesusta. Aswanqa Dios Taytam kawsarichimurqa chaymi Jesus kawsarimusqan rikusqaykumanta testigo kaniku. ¹⁶Paypa sutinpim kay rikusqaykichik hinaspa reqsisqaykichik suchu runa kallpanchakurun. Paypa sutinpim hinaspa paymanta chaskisqan confianzawanmi kay runaqa pasaypaqta sanoyarun kunan qawasqaykichikpi hinapas.

¹⁷—Wawqeykuna, ñoqaqa sumaqtam yachani, qamkunaga Jesus pim kasqanta mana yachastinmi wañurachirqankichik autoridadninchikkunapiwan kуска. ¹⁸Chaynapimá Dios cumplichirqa ñawpaqmantaraq llapallan willakuqninkunapa nisqanman hina, paykunawanmi willachirqa Cristopa imaynam ñakarananmanta. ¹⁹Chaynaqa huchaykichikmanta wanakuspayá Diosman kutirikuychik chaynapi tukuy huchaykichikta chinkachiptin hamuq punchawpi Señor hawkayaypi samarichisunaykichikpaq. ²⁰Chaynataqa ruranqa Jesucristota kachamuspanmi. Payqariki ñawpaqmantaraqmi qamkunapaq akllasqa karqa. ²¹Jesucristoqa hanaq pachapiraqmi qepamunqa tukuy imakunatapas ñawpaqpi hina Dios allichanan tiempokama, kaytaqa nirqañam ñawpaq tiempopi sapaqchasqan willakuqninkunawan. ²²Abuelonchikkunamanmi Moisespas nirqa kaynata:

—Señor Diosninchikmi castanchikmanta ñoqata hina rikurichipusunkichik huk willakuqta. Chaynaqa kasukuychikyá chay willakuqpa lliw nisusqaykichikta. ²³Pipas mana kasukuqtaqa Diosmi runankunamanta pasaypaqta chinkachinqa —nispa.

²⁴—Diosmanta willakuqkunapas Samuelmanta qallaykuspa qatinasninpi rimarqaku kay punchawkunapi imam pasakunanmanta. ²⁵Qamkunaga kanikichik Diosmanta willakuqkunapa castanmi, qamkunapaqmi Dios contratota ruraraq ñawpaq abuelonchikkunawan, Abrahamtam nirqa: “Kay pachapi llapallan ayllukunam miraynikirayku bendecisqa

kanqa” nispa. ²⁶Serviqninta Dios kawsarichimuspanmi puntataqa qamkunaman kachamurqa bendecisunaykichikpaq chaynapi sapakama huchaykichikmanta wanakunaykichikpaq.

Pedrowan Juan autoridadkunapa qayllanpi kasqanmanta

4 ¹Pedrowan Juan runakunaman willachkaptinraqmi *sacerdotekuna hamururqa templopi cuidaq guardiakunapa jefenwan hinaspa *saduceokunawan.

²Paykunam llumpay piñasqa kachkarqaku Pedropa hinaspa Juanpa yachachisqanwan. Paykunam yachachichkarqa:

—Jesucristom kawsarimurqa, chaynam kawsarimunqa lliw wañuqkunapas —nispa.

³Pedrotawan Juanta hapiruspankum tutaykuqña kaptin calabozollamanraq wichqarurqaku paqarinnintinkama. ⁴Chaywanpas achkaq uyariqkunam inikurqaku, qarikunallam karqa yaqa pichqa waranqa.

⁵Paqarinnintinñataqmi Jerusalem llaqtapi huñunakururqaku judiokunapa jefenkuna, kamachikuqkuna, Diospa leynin yachachiqkuna. ⁶Chaypitaqmi kachkarqa Anaspas, payqa karqa *sacerdotekunapa jefenmi, kachkarqataqmi Caifaspas, Juanpas, Alejandropas chaynataq lliw sacerdotekunapa jefenkunapa ayllunkunapas. ⁷Pedrotawan Juanta chay kasqankuman pucharachimuspankum tapurqaku:

—¿Pi autorizasuptikichiktaq hinaspa pipa sutinpitaq kaykunata rurankichik? —nispa.

⁸Chaymi Pedroñataq Chuya Espiritupa huntaykusqan nirqa:

—Runakunapa jefenkuna hinaspa lliw kamachikuqkuna: ⁹Qamkunam tapuwachkankiku onqoq runata allin rurasqaykumanta hinaspa imaynam sanoyarusqanmanta.

¹⁰Chaynaqa yachaychikyá, yachachuntaqyá Israel casta llapallan runakunapas, Nazaretmanta kaq Jesucristopa sutinpim kay runaqa allinyarun hinaspa sanofia ladoykichikpi sayachkan. Chay kikin Jesustam qamkuna chakatarurqankichik: aswanqa Diosmi wañusqanmanta kawsarirachimurqa. ¹¹Qamkunam wasi perqaqkuna hina wischupakurqankichik huk rumita, Jesusmi chay rumiqa. Paymi kunanqa wasipa cimientonpi esquinan hapiq rumiña rikurirun. ¹²Jesusmanta hukqa manam pipas salvanmanchu, kay pachapiqa manataqmi pipas kanchu runakunata salvaqa aswanqa Jesusllam.

¹³Pedrowan Juan mana manchakuspa rimaptinmi llapa autoridadkuna uyarispanku admirakurqaku, paykunaqa yacharqam Pedrowan Juanqa mana ancha educacionniyoq kasqankuta, chayraqmi musyarurqaku paykunaqa Jesuspa puriqmasinkuna kasqankuta. ¹⁴Paykunawantaqmi sayachkarqa suchumanta sanoyaq runapas chaymi paykunapa contranpiqa mana ima niytapas atirqakuchu. ¹⁵Chaymi Pedrotawan Juanta *cortemantallaqsirachirqaku kikinkupurallapi rimanakunankupaq. ¹⁶Paykunam ninakurqaku:

—¿Imatataq rurasun kay runakunawanqa? Jerusalem llaqtapi llapallan runakunam yachanku kay suchu runa sanoyarachisqankutaqa. Manam kaytaqa negayta atichwanchu. ¹⁷Wakin runakuna amaña yachanankupaqmi manchachisunchik kunanmantaga amaña pimanpas Jesucristopa sutinpi rimanankupaq —nispa.

¹⁸Hinaspa Pedrotawan Juanta hukawan qayaspanku, Jesucristopa sutinpi amaña willakunankupaq hinaspa amaña yachachinankupaq avisarqaku. ¹⁹Ichaqa Pedrowan Juanmi nirqaku:

—Kikikichikpuni tanteaspa niwayku: ¿Diospaq allinchu kanman payta mana kasukuspa qamkunataña kasukuyniyku? ²⁰Ñoqaykuqa manam upallaymankuchu rikusqaykumantawan uyarisqaykumanta willakuytaqa —nispa.

²¹ Chaykuna pasakusqanmanta llapa runakuna Diosta yupaychasqankuraykum Juan-tawan Pedrota autoridadkuna mana imayna castigayta atispanku amenazaykuspalla kachaykurqaku. ²² Chay sanoyaq suchu runaqa karqa tawa chunka mas watayoqñam.

Kallpanchananpaq Diosta mañakusqankumanta

²³ Pedrowan Juanmi libreña karuspanku rirqaku wakin iñiqmasinkunapaman hinaspa llapa *sacerdotekunapa jefenkunapa hinaspa judio kamachiqkunapa tukuy ima nisqanta willakurqaku. ²⁴ Chayta uyariykuspa llapallanku huk son-qolla Diosta mañakuspa nirqaku:

—Señorniyku, qanmi unancharqanki hanaq pachata, kay pachata, lamar qochata chaynataq chaykunapi tukuy imakunatapas. ²⁵ Qanmi Chuya Espirituyki-wan serviqniki abueloyku Davidta nirqanki:

“¿Imanasqataq nacionkunaqa piñakuywanqa hatarinku?

¿Imanasqataq runakunapas yanqakunata tantearunku?

²⁶ Kay pachapiqariki reykunapas hukllatam hoqarikurunku.

Kamachikuqkunapas Señorpa contranpim rimanakurunku.

Aceitewan tallispa nombrasqanpa contranpim rimanakurunku.”

²⁷ —Cheqaptapunim kay llaqtapi Rey Herodeswan Poncio Pilato hukllawakururqa huklaw nacionmanta hamuq runakunawan hinaspa Israel casta runakunawan qampa sa-paqchakusqayki serviqniki Jesuspa contranpi. ²⁸ Chaynataqa ruraraqku ñawpaqmantaraq munasqayki cumplikunanpaqmi. ²⁹ Taytayku kunanqa qawayá imaynam amenazawas-qankuta, hinaspayá serviqniki kunata kallpanchawayku mana manchakuspa qanmanta rimanaykupa. ³⁰ Qawachiyá atiynikita llapa onqoqkunata sanoyachispayki hinaspa admirakuyupa *milagrokunata sapaqchakusqayki serviqniki Jesuspa sutinpi ruraspayki.

³¹ Chaynata mañakuruptinkum chay huñunakusqanku wasi katkatatarurqa hinaptinmi Chuya Espiritu lliwman huntaykurqa. Chaymi manaña manchakus-panku willakurqaku Diospa palabrantam.

Ima kapuqninkupas lliwchankupaq kasqanmanta

³² Lliw iñiqkunam huk sonqolla kaspanku huk runa hinalla piensaqku, manam pipas “ñoqallapam” niqchu ima kapuqninkutapas, aswanqa lliwchankupaqmi karqa tukuy imankupas. ³³ *Apostolkunam aswan atiywanraq willakurqaku Jesucristopa kawsarimusqanmanta chaymi llapallankuta llumpayta Dios favorecerqa. ³⁴ Paykuna ukupiqam manam pipas pisichikuqchu. Kapuqniyoqkunam chakrankuta chaynataq wasinkuta *rantikuspanku qollqeta *apostolkunaman apamuqku, ³⁵ paykunañataq-mi sapakamaman necesitasqankuman hina qoqku. ³⁶ Chaynatam Joseypas rurarqa. Payqa Leviypa castanmanta Chipre lawpi nacekuqmi karqa. Paytataqmi apostol-kuna suticharqaku Bernabeywan, chay sutiqa “sonqo tiyachiq” ninanmi. ³⁷ Paymi *rantikururqa chakranta, hinaspanmi chay qollqeta *apostolkunaman qorqa.

Ananiaspa hinaspa Safirapa huchallikusqanmanta

5

¹ Ananias sutiyoq runam warmin Safirapiwan *rantikururqaku chakrankuta.

² Paykunam wakin qollqeta rakikuykurqaku, Ananiasmi *apostolkunaman

aparqa wakillanta llapanta hina. Warminpas sumaqtam yacharqa kay engaño rurasqankutaqa. ³Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Ananias ¿imanasqamá *Satanasqa tanqaypaq-tanqaykusurqanki chakramanta pagasusqayki wakin qollqeta rakikuykuspayki Chuya Espirituta llullakunaykipaqa?

⁴¿Manachum chakraykiga qampa karqa? Ña *rantikuruptikiqa ¿manachum qampa karqa chay qollqeqa? Diostam llullakurunkiga, manam runakunatachu —nispa.

⁵Kayta uyariruspanmi Ananias qonqayta pampaman wichiycuspa wañururqa. Chaymi llapallan yachačkuna anchallataña mancharikururqaku. ⁶Hinaptinmi cuerponta wankuykuspanku jovenkuna wantururqaku pampamunankupa.

⁷Yaqa kimsa hora pasaruptinmi Ananiaspa warminpas hamurqa kay pasakusqanmanta mana imatapas yachastin. ⁸Chaymi Pedro tapurqa:

—¿Chay precio nisqaykichikpichum *rantikurqankichik chakraykichikta? —nispa.

Hinaptinmi Safira nirqa:

—Arí, chay preciopim —nispa.

⁹Pedroñataqmi nirqa:

—¿Imanasqamá tanteanakururqankichik Señorpa Espiritunta pruebanaykichikpaqa? Waqaya yaykumuchkankuña qosayki pampamuq runakuna, kunanñataqmi qamta apasunki —nispa.

¹⁰Niruptillanmi Pedropa ñawpaqninman Safira wichiycuspan wañururqa. Chaymi jovenkuna yaykuruspanku wañusqataña tariykuspanku aparqaku qosanpa waqtanpi pampamunankupa. ¹¹Chaymi llaqa ñiñkunawan lliw chayta llapallan yachačkuna lumpayta mancharikurqaku.

Milagrokuna rurasqankumanta

¹²Llaqa ñiñkunam huk sonqolla huñunakuqku templopi kaq Salomonpa Portal-ninpi, *apostolkunam Diospa atiyinwan admirakuypaq *milagrokunata runakunapi ruraqku. ¹³Wakin runa paykunaman asuykuyta manchakuptinpas runakunapa hatunchasqanmi karqaku. ¹⁴Achka runakunam qaripas-warmipas Señor Jesucristo-man ñiñkuspanku sapa punchaw miraqku. ¹⁵Onqoqkunatam qatakunapi chaynataq chakanakunapi callekunaman horqomuqku: “Ichapas Pedro llantuykuspallanpas sanoyarachinman” nispanku. ¹⁶Chaynallataqmi huklaw llaqtakunamantapas hamuqku achka runakuna Jerusalemman onqoqninkuta hinaspa demoniopa ñakarichisqan runakunata apamuspanku chaymi llapallanku sanoyaqku.

Pedrotawan Juanta presocharusqankumanta

¹⁷*Sacerdotekunapa jefenkunam qatiqnin *saduceokunamanta kaqkunapiwan lumpayta envidiakurqaku. ¹⁸Hinaspam *apostolkunata hapiruspanku calabozoman hinarurqaku. ¹⁹Ichaga chay tutam Señorpa angelnin hamuspan punkuta kicharurqa. Paykunata horqoruspanmi nirqa:

²⁰—Templomam rispaykichikyá runakunaman willakamuychik kay mosoq vida-manta tukuy kay yachachikuykunata —nispa.

²¹Chaymi achikyaruptillan temploman rispanku yachachirqaku.

*Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi paywan kaqkunapiwan *cortepi huñunakunankupa qayachirqaku Israel casta runakunapi lliw kamachikuqkunata. Hinaspankum kacharqaku *apostolkunata calabozomanta pusamunankupa.

²²Guardiakuna calabozoman chayaruspañataqmi apostolkunataqa manaña tari-murqakuchu chaymi kutirispanku willakurqaku:

²³—Calabozotam tariramuniku hina wichqasqata, punkupi guardiakunapas hina-llam cuidachkan, kichaykuptiykuñataqmi ukupiq manaña pipas kasqachu —nispa.

²⁴Templopi cuidaq guardiakunapa jefenwan *sacerdotekunapa jefen chayta uyairuspankum tapunakurqaku:

—¿Imaraqchá pasakunqapas? —nispanku.

²⁵Chay ratollam huk runa hamuspan nirqa:

—Chay calabozopi wichqasqaykichik runakunata templo-pim yachachichkan-ku —nispa.

²⁶Hinaptinmi guardiakuna jefenkupiwan rirqaku hinas-pam runakuna rumiwan choqaparunankuta manchakuspanku mana imanas-palla pusamurqaku. ²⁷Chay autoridadkunapa kasqanman pusaramuptinkum *sacerdotekunapa jefen nirqa:

²⁸—Ñam kamachirqaykikuña Jesusmantaqa ama yachachinaykichikpaq. Ichaqa Jerusalem-pi lliw runakunata yacharachispam ñoqaykuta culpawankiku chay Je-suspa wañusqanmanta.

²⁹Hinaptinmi wakín *apostolkunapiwan Pedro nirqa:

—Runakunamanta puntataqa Diostam kasukuna. ³⁰Qamkunam Jesusta cha-kataruspaykichik wañurachirqankichik ichaqa abuelonchikkunapa Diosninmi kawsarirachimurqa. ³¹Paytam Dios hatunchaspa hoqarirun *alleq lawninman munay-chakunanpaq hinaspa salvaqninchik kananpaq chaynapi Israel castamasinchikkuna huchankumanta wanakuspa pampachasqa kanankupaq. ³²Kaykunamantaqa ñoqaykum testigo kaniku, testigotaqmi kasukuqninkunaman Diospa qosqan Chuya Espiritupas.

³³Autoridadkunañataqmi kaykunata uyairuspanku llumpayta piñakururqaku hinas-pam wañurachinankupaq rimanakurqaku. ³⁴Hina chay autoridadkunawan-mi kachkarqa huk *fariseo Gamaliel sutiyoq. Paymi karqa Diospa leyninmanta yachachiq maestro. Paytam llapa runakuna llumpayta respetaqku. Paymi sayaris-pan kamachirqa *apostolkuna huklawman lloqsiykunankupaq. ³⁵Hinas-pam llapa autoridadkunata nirqa:

—Israelpa miraynin masiykuna, allinta piensaychik imam kay runakunawan ruranaykichikta. ³⁶Ñawpaq punchawkunapim Teudas hatarirurqa allin hatun reqsisqapaq hapikuspan. Paytam qatirqaku yaqa tawa pachak runakuna ichaqa wañurachiptinkum qatiqninkunapas lliw cheqerurqaku, chaynapim yanqapaq karqa. ³⁷Chaynallataqmi Galilea lawmanta kaq Judaspas censo punchawkunapi llapa runakunata hatarirachirqa ichaqa paytapas wañurachirqakum hinaptin-mi qatiqninkunapas tukuy hinastinman cheqerurqaku. ³⁸Chaymi nikichik, ama imanaychikchu kay runakunataqa, paykunataqa hawkallatayá dejaychik. Sichu ya-chachisqanku otaq imam rurasqanku runakunallamanta kaptinqa chinkarunqam. ³⁹Diosmanta kaptinmi ichaqa imayna puchukarachiypas mana atiwaqchikchu. Cuidakuychik, yanqañataq Diospa contranpi peleachkawaqchik —nispa.

⁴⁰Chaymi lliwchanku paypa nisqanta kasuspanku *apostolkunata qayaykuspa azoterqaku. Jesuspa sutinmanta amaña rimanankupaq kamachispallam kachay-kurqaku. ⁴¹Chaymi *cortemanta apostolkuna lloqsirqaku llumpay kusi-sqallaña Jesucristopa sutinmanta penqakuykunata ñakarinankupaq Diospa permetisqan-kurayku. ⁴²Mana samaykuspankum sapa punchaw templo-pi hinaspa wasikunapi yachachiqku hinaspa Jesucristomanta willakuqku.

Diaconopaq qanchis runakunata akllasqankumanta

6 ¹Chay punchawkunapim Cristoman iñikuqkuna aswan-aswan mirarqaku. Chaymi *griego rimaq iñiqkuna quejakurqaku *hebreo rimaq iñiqkunamanta: —Sapa punchaw mikuyta aypuptinkum ñoqaykumanta kaq viudakunata mana allintachu atiendenku —nispanku.

²Chaymi chunka iskaynintin *apostolkuna llapallan iñiqkunata huñuruspanku nirqaku:

—Sichum Diospa palabran yachachiyta dejarusaqku mikuyta servinaykupa hinap-tinqa manam allinchu kanman. ³Chaynaqa wawqe-panillaykuna, qamkunamantayá akllaychik qanchis runakunata Chuya Espiritupa huntasqan yachayniyoqkunata, mikuy aypukuytaqa paykunapa makinmanñam churasaku. ⁴Ñoqaykuñataqmi Dios-ta chaylla-chaylla mañakuspa palabranta yachachisaku —nispa.

⁵Chaymi llapa huñunasqakuna “allinmi” nispanku akllarqaku Estebanta. Paymi karqa Chuya Espiritupa huntasqan llumpay iñinyiyoq. Akllarqakutaqmi Felipeta, Procorota, Nicanorta, Timonta, Parmenasta hinaspa Nicolasta. Nicolasqa karqa judiokunapa religion-ninman tikrakuq Antioquia llaqtayoqmi. ⁶Paykunatam *apostolkunaman pusamurqaku, apostolkunam paykunapa hawanman makinkuta churaykuspanku Diosta mañakurqaku.

⁷Chaymi Diospa palabranta aswan-aswan willakuptinku llapa iñiqkuna aswan-aswan mirarqa Jerusalem llaqtapi. Achkañam *sacerdotekunapas Jesusman iñikuykurqaku.

Estebanta presocharusqankumanta

⁸Estebanmi Diospa ancha favorecesqan kaspa chaynataq Diospa atiyinwan hun-tarisqa kaspan runakunapi admirakuypaq *milagrokunata ruraq. ⁹Jerusalenpim karqa Librasqakunapa *Huñunakunanku Wasi. Chaypim huñunakuqku Cirenemanta, Alejandriamanta, Ciliciamanta hinaspa Asiamanta kaq judiokuna. Huk punchawmi paykunamanta wakinkuna Estebanwan atipanakurqaku. ¹⁰Paykunapa manam Esteban upallachiyta atirakachu allin yachaywan hinaspa Chuya Espiritupa yanapakuyinwan rimasqanrayku. ¹¹Chaymi pagarurqaku huk runakunaman Estebanmanta llullakus-panku: “Ñoqaykum kay runata uyarirqaniku Moisespa hinaspa Diospa contranpi mana allin rimaqta” nispa rimanankupa. ¹²Chaynapim llapa runakunatawan judiokunapa kamachiqninta chaynataq Diospa leynin yachachiqkunata hatarirachirqaku Esteban-pa contranpi. Qonqayta pawaykuspankum Estebanta hapiruspa *corteman aysarqaku. ¹³Chay pusasqanku llulla runakunam Estebanpa contranpi kaynata nirqaku:

—Kay runam mana upallaspa mana allin palabrakunata riman Diospaq sapaqchasqa wasimantawan Diospa leyninmanta. ¹⁴Paymi nirqa: “Nazaretmanta kaq Jesusmi templo-ta tuñichispan Moisespa kamachiwasqanchik costumbrenchikkunata cambianqa” nispa.

¹⁵Hinaptinmi chay *cortepi llapallan tiyaqkuna Estebanta qawarispanku angel-pa uyan hina uyayoqta rikururqaku.

Estebanpa willakusqanmanta

7 ¹*Sacerdotekunapa jefenmi Estebanta tapurqa:
—¿Chaynatachu rimarqanki? —nispa.

²Chaymi Estebanñataq nirqa:

—Wawqellaykuna, taytakuna, uyariykuwaychik. Ñoqanchikpa kancharichkaq Dios-ninchikmi abuelonchik Abrahanman Mesopotamia lawpi rikuriykurqa manaraq Haran

llaqtaman ripukuchkaptin. ³Paytam nirqa: “Llaqtaykimanta hinaspa aylluykimanta lloqsiy qawachinay allpaman” nispa. ⁴Chaymi Diospa nisqanman hina Abraham Caldea lawmanta ripukuspan Haran llaqtapi *yacharqa. Chaypi taytan wañukuptinmi payta Dios pusamurqa kay kasqanchik allpaman. ⁵Diosqa manam ima herenciatapas kaypiqa qorqachu, ichaqa manaraq churiyoq kachkaptinpas Diosmi prometeturqa tukuy kay allpataqa paymanwan mirayninkunaman qonanpaq. ⁶Paytam nirqa: “Miraynikikunam runapa llaqtanpi forastero hina *yachanqaku, ñakaristinmi sirviente kanqaku tawa pachak watapuni” nispa. ⁷Diosqa nirqataqmi: “Aswanqa servichikuqninku runakunatam castigasaq hinaptinmi miraynikikuna chay nacionmanta lloqsimuspanku kaypi yupaychawanqaku” nispa. ⁸Diosmi contratota rurarqa Abrahamwan hinaspa kamachirqa qari kayninkupi *señalasqa kanankupaq. Chaymi churin Isaac naceruptin pusaq punchawninman Abraham señalarqa: Isaacpas señalarqam churin Jacobta, chaynatataqmi Jacobpas rurarqa chunka iskaynintin churinkunata. Kay chunka iskaynintinmi Israel nacionpa ayllunkunapa abuelonkuna karqa.

⁹—Jacobpa churinkunam wawqenku Joseymanta envidiakuspanku *rantikururqaku Egipto nacionman apanankupaq. Ichaqa Diosmi Joseyta yanapaspan ¹⁰librarqa llaqa ñakariyninkunamanta. Dios favoreceptinmi Joseyqa allin yachayniyoq karqa chaymi Rey Faraonpas allinta qawaspan Joseyta akllarqa Egipto nacionpi hinaspa kikin reyqa wasinpi kamachikuq kananpaq.

¹¹—Llumpay yarqaymi karqa Egipto nacionpipas chaynataq Canaan lawpipas. Hinaptinmi abuelonchikkuna mana imatapas tarirqakuchu mikunankupaq. ¹²Ichaqa Egipto nacionpi trigo kasqanta Jacob yacharuspanmi churinkunata chayman punta viajepi kacharqa. ¹³Iskay kaq kutiyininkupiñam Joseyqa wawqenkunaman reqsiykachikurqa chaymi Egipto nacionpa reyninpas yacharurqa pipa castanmi Joseyqa kasqanta. ¹⁴Chaynapim Joseyqa taytan Jacobta llaqa aylluntinta Egipto nacionman qayachirqa, paykunaga karqa qanchis chunka pichqayoq runakunam. ¹⁵Chaynapimá Jacobqa Egipto nacionman ripukurqa hinaspa chaypi wañukurqa, hina chaypitaqmi paypa churinkunapas wañukurqa. ¹⁶Chaymantañam paykunapa tullunkunata aparqaku Siquem llaqtaman chaypi pampanankupaq. Chay sepulturatam Abraham rantirqa qollqewan Hamorpa churinkunamanta.

¹⁷—Abrahamman Diospa prometesan cumplikuruchkaptinñam Israelpa llaqa mirayninkuna llumpa-llumpayta mirarurqa Egipto nacionpi. ¹⁸Chaymantam Egipto nacionpiqa munaychakurqa Joseyta mana reqsiq reyña. ¹⁹Paymi engañaspa llumpayta ñakarichirqa abuelonchikkunata, llullu wawakuna wañunankupaqmi wischunankupaq obligarqaku. ²⁰Chay tiempopim Moisespas nacerqa. Paymi karqa Diospa kuyasqan suma-sumaq wawa chaymi tayta-maman kimsa killa wasinkupi uywarqaku. ²¹Tayta-mamanku wischuruptinmi Egipto nacion reyqa warmi churin tarikuspan wawanta hina uywakurqa. ²²Chaynapim Egiptopi tukuy yachaykunata yachachirqaku chaymi Moisesqa hatun reqsisqa runa karqa rimayninpipas chaynataq rurayninpipas.

²³—Moises tawa chunka watayoq karuspanñataqmi Israelpa mirayninmasinkunaman watukuq rirqa. ²⁴Chaypim Egipto runata rikururqa Israelpa castan runata maqachkaqta. Payta harkaspanmi maqaqnin Egipto runata vengakuspa wañurachirqa. ²⁵Paymi piensarqa: “Castaykunaga luegach cuentata qokunqaku paykunataqa ñoqantakama Dios librananta” nispa, aswanqa paykunaga manam entienderqakuchu. ²⁶Paqarinintintaña-taqmi Moises tarirurqa paypa castan iskay runakuna peleachkaqta, mana peleanankuta munaspanmi nirqa: “Qamkunaga wawqentinmi kankichik ñimanasqataq qamkunaga maqanakuchkankichik?” nispa. ²⁷Hinaptinmi chay castamasin maqqaq runa Moiesta tanqarispa nirqa: “¿Pitaq qamtaqa churasurqanki ñoqaykupa jefeyku hinaspa jueznayku

kanaykipaq. ²⁸¿Qayna punchaw wañuchisqayki Egipto runata hinachu ñoqatapas wañura-chiwayta munanki?" nispa. ²⁹Kayta uyariuspanmi Moises ayqekuspa ripukurqa Madian lawman. Runapa llaqtanpi forastero *yachachkaptinmi iskay churinkuna nacerqa.

³⁰—Tawa chunka wata pasaruptinñam Sinai chunniq orqopi angelta rikururqa rupachkaq tankar kichkapi. ³¹Moisesñataqmi chayta rikuruspan admirakurqa hinaspa sumaqa qawaykuyta munaspan asuykuspan uyarirqa Diospa kayna nisqanta: ³²“Ñoqaqa kani abueloyki Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa Diosninmi” nispa. Chaymi Moises mancharikuywan katkatatayta qallaykuspan ni qawariy-tapas atirqachu. ³³Chaymi Señor Dios nirqa: “*Usutaykita horqokuy, sarusqayki allpaqa ñoqapaq sapaqchasqa allpam. ³⁴Qawachkanipunim Egipto nacionpi runaykunapa ñakarisqanta, uyarichkanitaqmi waqasqankutapas. Chaymi uraykamuni paykunata libranaypaq. Riyá, ñoqam kachasqayki Egipto nacionman” nispa.

³⁵—Chaymi: “¿Pitaq qamtaqa churasurqanki ñoqaykupa jefeyku hinaspa juezniyku kanaykipaq?” nispa despreciasqanku Moiesta tankar-kichkapi rikuriq angelnintakama Dios kamachirqa paykunapa libraqnin hinaspa jefen kananpaq. ³⁶Chaynapimá Moisesqa Egipto nacionmanta libramurqa llaqa abuelonchikkunata, Diospa atiyninta qawachispa admirakuypaq *milagrokunata rurarqa Egipto nacionpi, Puka Lamar Qochapi chaynataq chunniqpipas tawa chunka watapuni. ³⁷Chay kikin Moiestaqmi Israelpa miraynin masinchikkunatapas nirqa: “Diosmi castanchikmanta ñoqata hina rikurichipusunkichik huk willakuqta” nispa. ³⁸Chay Moisesmá karqa huñunasqa llaqa abuelonchikkunawan chunniqpi, paytaqmi karqa Sinai Orqopi rimapayaqnin angelwanpas. Paytaqmi kawsananchikpaq palabrakunatapas chaskipuwraqanchik.

³⁹—Ichaqa chay abuelonchikkunam payta mana kasukuyta munarqakuchu hinaspa qepanchakuruspanku Egipto nacionman kutikuyta munaspa ⁴⁰Aaronta nirqaku: “Rurapuwayku taytachakunata Dios hina pusawananchikpaq. Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik chay Moiestaqa imach pasarun manam yachanchikchu” nispa. ⁴¹Chaymi rurarurqaku qorimanta malta torota hinaspa animalkunata wañuchispa chay taytachaman ofrecerqaku, makinkupa rurarusqanwanmá kusikurqaku. ⁴²Chaynapim Diospas paykunata qepanchakuruspa saqerurqa lucerokunataña adoranankupaq, Diosmanta willakuqkunapa qellqasqan libropim kaynata nichkan:

“Yaw Israel castakuna,
chunniqpi tawa chunka wata kaspaykichikqa
animalkunatawan wakin ofrendakunataqa
manam ofrecewarqankichikchu.

⁴³Aswanqa chay Moloc taytachaykichikpa karpantam aparqankichik.
Renfan taytaykichikpa lucerontam aparqankichik.
Chay taytachakunatam adoranaykichikpaq rurarqankichik.
Chayraykun Babilonia llaqtapa waklawninman qarqosaykichik.”

⁴⁴—Chay chunniqpim ñawpa abuelonchikkuna huk karpapi waqaychaqku Diospa kamachikuyninkunata. Chay karpataqa rurarqaku Moisesman Diospa qawachisqanpi hinam chaynataq kamachisqanpi hinam. ⁴⁵Abuelonchikkunam chaskirqaku chay karpata herenciata hina. Chay karpata apamuspankum Josueywan hamurqaku kay allpanchikman huk casta runakunata allpanmanta qarqoruspanku. Diosmi chay runakunata qarqochirqa kay allpata abuelonchikkunaman qonanpaq. Karpallapimá

Diosninchiktaqa adoraqku Rey Davidpa tiemponkama. ⁴⁶Davidta Dios favoreceptinmi David templo rurayta munarqa abuelon Jacobpa Diosninpaq. ⁴⁷Ichaqa Davidpa churin Salomonmi templota rurarqa. ⁴⁸Hanaq pachapi Diosqa manam runakunapa rurasqan templokunapichu *yachan. Diosmanta willakuqpas Señorpa nisqantam kaynata nirqa:

⁴⁹ “Hanaq pachaqa gobiernaspa tiyanaymi.

Kay pachaqa ñoqapa sarunaymi.

¿Imayna wasitataq rurapuwankichikman?

¿Maypitaq sarunay sitiota rurapuwankichikman?

⁵⁰ ¿Manachum atiywan rurarqani tukuy kay llaqa imakunataqa?”

⁵¹ Estebanmi nirqataq:

—Qamkunata rumi sonqo runakunam kankichik. Dios mana reqsiq runapa hinam rinrikichikpas, sonqoykichikpas kachkan. Qamkunata Chuya Espiritupa contrallanpi kaspam, ñawpa abueloykichikkuna hinapuni kachkankichik. ⁵²¿Diosmanta willakuqkunataqa manachum ñawpaq abueloykichikkuna llapallanta ñakarichirqaku? Diospa justo Churin hamunanmanta willakuqkunatapas wañuchirqakum. Chay justotam traicionaspaykichik wañurachinkichik. ⁵³Qamkunamanmi angelninkunawan Dios qosurqankichik leyninta ichaqa manam kasukunkichikchu.

Esteban wañuchisqankumanta

⁵⁴Judio autoridadkuna kayta uyariruspankum llumpay rabiawan Estebanpa contranpi kachupakurqaku. ⁵⁵Estebanñataqmi Chuya Espiritupa huntasqan, cielota qawaripa rikururqa Diospa kanchayninta, rikururqataqmi Jesucristotapas Diospa *alleq lawninpi sayachkaqta. ⁵⁶Chaymi Esteban nirqa:

—¡Qawaychik! Kikin hanaq pachatam rikuchkani, Diospa alleq lawninpi Diosmanta Hamuq Runa sayachkan —nispa.

⁵⁷Chaymi paykuna mana uyariyta munaspanku rinrinkuta tapakururqaku hinaspan qaparispanku lliw waykarurqaku. ⁵⁸Hinaspan llaqtapa cantonman aysaruspanku rumiwan choqaparurqaku. Esteban acusaq runakunam choqapanankukama pachankuta cuidachirqaku Saulo sutiyoq jovenwan. ⁵⁹Rumiwan choqapachkaptinkum Esteban mañakurqa:

—Señor Jesus almaytayá chaskiykuy —nispa.

⁶⁰Hinaspanmi qonqorakuykuspan qaparirqa:

—Señorlláy, amayá castigaychu kay hucha rurasqankumantaqa —nispa. Hinaspan wañukurqa.

İniqkunata Saulo ñakarichisqanmanta

8 ¹Chaymi Saulo allinpaq hapirqa Esteban wañuchisqankuta. Hina chay punchawllapim llaqa İniqkunata ñakarichinankupa qatikachayta qallaykurqaku. Chaymi llapallan İniqkuna cheqerurqaku Judea lawman hinaspa Samaria lawman. *Apostolkunallañam Jerusalenpiqa qeparurqaku. ²Hinaptinmi Dios yupaychaq wakin runakuna pamparurqaku Estebanta, paymantam llumpayta waqarqaku. ³Sauloñataqmi İniqkunata chinkachinanpaq qatikacharqa wasin-wasin hinaspan qaritapas warmitapas carcelman apaq.

Samaria llaqtapi willakusqankumanta

⁴Aswanqa Jerusalemanta cheqechisqakunam mayman rispankupas Jesucristo-manta allin noticiakunata willakuqku. ⁵Chaynapim Felipepas rirqa Samaria llaqtaman hinaspa Jesucristomanta willakurqa. ⁶Chaymi llaqa runakuna huñunakuspanku Felipepa nisqanta huk sonqolla uyarirqaku, rikurqakutaqmi *milagrokuna Felipepa rurasqantapas. ⁷Demoniopa ñakarichisqan runakunatapas sanoyachirqam, chay demoniokunam runakunata qaparichistin lloqsiq. Sanoyaqaqmi suchukunapas hinaspa wistukunapas. ⁸Chayraykum chay llaqtapi runakunaqa llumpay kusiqa karqaku.

⁹Samaria llaqtapim kachkarqa Simon sutiyoq brujo runa, paymi chay llaqtapi llaqa runakunata admirachiq: “Ñoqaqa ancha yachayniyoq runam kani” nispa.

¹⁰Paytam taksapas-hatunpas kasukuqku hinaspa paymanta niqku:

—Kay runapiqa Diospa ancha atiyinmi kachkan —nispanku.

¹¹Paytamá kasukuqku brujerianwan unaysuña admirachiptin. ¹²Aswanqa Diospa mu-naychakusqanmanta hinaspa runakunata salvaq Jesucristopa sutinmanta Felipe rimaqta uyarispankum qaripas-warmipas iñikuspanku Felipewan bautizachikurqaku. ¹³Chaymi Simonpas Jesucristoman iñikuspan bautizachikurqa hinaspa Felipewanña purirqa. Diospa atiyinwan *milagrokunata Felipepa rurasqanta qawaspanñataqmi admirakurqa.

¹⁴Samaria llaqtapi runakuna Diospa palabran chaskisqankuta yacharuspan-kuñataqmi Jerusalemipi *apostolkuna kacharqaku Pedrotawan Juanta. ¹⁵Samaria llaqtaman chayaruspankum Diosta mañakurqaku Samariapi iñiqkuna Chuya Espirituta chaskinankupaq. ¹⁶Jesusqa sutillanpiraq paykuna bautizachikuptinkum Chuya Espirituqa manaraq mayqanmanpas hamurqaraqchu. ¹⁷Chaymi Pedrowan Juan iñiqkunaman makinkuta churaykuptinku chaskirqaku Chuya Espirituta.

¹⁸Iñiqkunaman *apostolkuna makinkuta churaptinmi paykunaman Chuya Espi-ritu qomusqa karqa, chaytam Simon rikurqa chaymi apostolkunaman qollqeta qawachispan ¹⁹nirqa:

—Qoykuwaychik chay atiyta chaynapi pimanpas makiyta churaykuptiy Chuya Espirituta chaskinankupaq —nispa.

²⁰Chaymi Pedroñataq nirqa:

—¡Qollqekiwan kuskayá chinkay Diospa qosqanta qollqewan rantiruy piensas-qaykimanta! ²¹Kay atiyqa manam qampaqchu, sonqoykipi munasqaykikunaqa manam Diospaq hinachu. ²²Wanakuy chay llumpay mana allin ruray mu-nasqaykimanta hinaspa Diosta mañakuy, ichapas chaynapi sonqoykipi chay piensasqaykita pampachasunkiman. ²³Yachanim qamqa envidiosollaña kasqayki-ta hinaspa mana allin ruraykunawanpas watasqa kasqaykita.

²⁴Hinaptinmi Simonñataq nirqa:

—Señortayá mañapullawaychik nisqaykichikman hina imapas ama pasawanan-paq —nispa.

²⁵Jesucristomanta willaruspa Diospa palabranta *apostolkuna yachachirqa-ku hinaspa kutirqaku Jerusalemman Samaria llaqtachakunapi Cristomanta allin noticiakunata willakustin.

Etiopia nacionniyoq runawan Felipe tupasqanmanta

²⁶Chaymantam Felipeqa Diospa angelnin kaynata kamachirqa:

—Kaymanta riy surlawman Jerusalemanta Gaza llaqtaman riq ñanninta —nispa.

Chayqa chunniq ñanmi. ²⁷Felipe rispanmi ñanpi tuparurqa Etiopia nacion-pi kamachikuq runawan. Payqa karqa Etiopia nacionpi Candace sutiyoq reinapa qollqen waqaychaqmi. Paymi Jerusalenpi Dios adoraq risqanmanta kutichkarqa. ²⁸Payqa caballopa aysasqan carretapim richkarqa llaqtan lawman Diosmanta willakuq Isaiaspa qellqasqan librota leestin. ²⁹Chaymi Felipeta Chuya Espiritu nirqa: —Wak carretata haypaspayki asuykuy —nispa.

³⁰Chaymi Felipe kallpaspan, Isaiaspa qellqasqan libro leesqanta uyarispan tapurqa: —¿Entiendenkichu chay leesqaykipa imam nisqanta? —nispa.

³¹Kamachikuqñataqmi nirqa: —¿Imaynataq entiendeyman mana pipas yachaykachiwaptinqa? —nispan.

Chaymi Felipeta ruegarqa seqaspan waqtanpi tiyananpaq.

³²Chay libropi leesqanmi kayna karqa:

Nakanankupaq ovejata hina pusaptinkum mana rimarirqachu.
Imaynam carnero kanman millwan rutuqninpa qayllanpi upallalla,
chaynam paypas karqa ñakarichiqninkunapa qayllanpi upallalla.

³³Humillaykachispankum mana allin arreglotachu rurapurqaku.
¿Pitaq willakunman mirayninmanta wañurachichkaptinkuqa?

³⁴Hinaptinmi chay kamachikuq tapurqa Felipeta:
—Niykuway ¿pimantataq kay willakuqqa rimachkan, kikinmantachu icha pimantataq? —nispa.

³⁵Chaymi leesqankumanta qallaykuspan Jesusmanta allin noticiakunata Felipe willarqa. ³⁶Chaymi yakupa kasqanman chayaruptinku chay kamachikuq nirqa:
—Kayqaya kaypi kasqa yaku ¿imaraqtaq faltawan bautizawanaykipaq? —nispa.
(³⁷Chaymi Felipeñataq nirqa:
—Tukuy sonqoykiwan inñiptikiqa allinmi —nispa.
Hinaptinmi chay kamachikuqñataq nirqa:
—Greenim Jesucristoqa Diospa Churin kasqanta.)

³⁸Chaynata niruspanmi carretata sayachinanpaq kamachirqa. Chaymi iskayninku uraykurqaku yakuman hinaptinmi Felipe bautizarqa. ³⁹Yakumanta seqaruptinkuñataqmi Señorpa Espiritun Felipeta huklawman aparurqa. Hinaptinmi chay kamachikuqqa manaña rikurqachu Felipeta, ichaqa kusiqañam pasakurqa. ⁴⁰Felipeñataqmi Azoto sutiyoq llaqtachapiña rikurirurqa hinaspanmi llaqtan-llaqtan rirqa Jesusmanta allin noticiakunata willakustin Cesarea llaqtaman chayanankama.

Saulopa inikusqanmanta

(Hch 22:6-16. 26:12-18)

9 ¹Saulonataqmi Jesucristoman inñikunata wañuchinanpaq amenazarqa. Chay-raykum *sacerdotekunapa jefenman pasarqa. ²Oficiokunatam mañakurqa Damasco llaqtapi *huñunakunanku wasikunapi kamachikuqkunapaq chaynapi Jesucristo qatikhunata warmitapas-qaritapas presota Jerusalen llaqtaman pusamunapaq. ³Damasco llaqtaman chayaykuchkaptinñam qonqayllamanta huk llipyay hina payta kanchaykurqa. ⁴Chaymi Saulo pampaman wichiykuspan uyarirqa:
—Saulo, Saulo ¿imanasqataq ñakarichiwanykipaq qatikachawanki? —niqta.

⁵Chaymi Saulo tapurqa:
—¿Pitaq kanki Señor? —nispa.

Hinaptinmi nimurqa:

—Ñoqaqa qatikachawasqayki Jesusmi kani. ⁶Hatarispayki Damasco llaqtaman yaykuy, chaypim imam ruranaykita nisunki —nispa.

⁷Saulowan riqkunam chay rimamusqanta uyarirqaku, ichaqa manam pitapas rikurqakuchu. Chaymi admirasqallaña karqaku. ⁸Sauloñataqmi pampamanta hatarispan manaña imatapas rikurqachu ñawsayarusqanrayku. Chaymi makinmanta aysaspanku Damascoman pusaykurqaku. ⁹Chaynapim kimsa punchaw karqa mana rikukuq, manam imatapas mikurqachu nitaq tomarqachu.

¹⁰Chay Damasco llaqtapim *yacharqa Jesucristopi iñiq Ananias sutiyoq runa. Paymanmi Señor rikuriykuspan nirqa:

—Ananias —nispa.

Chaymi pay nirqa:

—¿Imata Señor? —nispa.

¹¹Chaymi Señor nirqa:

—Hatarispayki riy Derecha sutiyoq calleman, hinaspayki Judaspa wasinpi Tarso llaqtayoq Saulota maskamuy. Paymi Diosta mañakuspan ¹²revelacionninpi rikusurqanki paypa kasqanman yaykuchkaqta chaynapa paypa hawanman makikita churaptiki huktawan qawarikunanpaq.

¹³Chaymi Ananiasñataq nirqa:

—Señorlláy, achkaq runakunam willawarqaku chay runamantaqa, payqa Jerusalem llaqtapim qanman iñiqkunata ñakarichirqa. ¹⁴Kunanñataqmi *sacerdotekunapa jefenpa kamachisqan hamurun qampa sutikipi mañakuqkunata presochananpaq.

¹⁵Chaymi Señorñataq Ananiasta nirqa:

—Pasaypuni, chay runataqa akllarqani huklaw nacionkunapi runakunaman, reykunaman hinaspa Israelpa mirayninkunaman ñoqamanta willakunanpaqmi.

¹⁶Ñoqam payman yachachisaq ñoqarayku llumpay ñakarinanta.

¹⁷Chaymi Ananias pasarqa Saulopa kasqan wasiman hinaspa yaykurusan Saulopa hawanman makinta churaykuspan nirqa:

—Wawqey Saulo, chay hamusqayki ñanpi rikurusuqniki Señor Jesusmi kachamuwarqa qamta qawarichinaypaq hinaspa Chuya Espiritupa huntasqan kanaykipaq —nispa.

¹⁸Hinaptinmi chaypunilla paypa ñawinmanta wichirurqa escama hina, hinaptinmi qawakurqaña. Chaymi Saulo hatarispan bautizachikurqa. ¹⁹Mikuywan kallpanchakuykuspanmi chay punchawkuna qeparqa Damasco llaqtapi iñiqkunawan.

Damasco llaqtapi Saulo willakusqanmanta

²⁰Saulom willakurqa *huñunakunanku wasikunapi: murallanta (Hch 9:25)

—Jesucristoqa Diospa Churinmi —nispa.

²¹Liw uyariqkunañataqmi admirakuspanku kaynata ninakurqaku:

—¿Manachu kay runaqa Jerusalem llaqtapi purirqa Jesucristopa sutinpi mañakuqkunata ñakarichistin? ¿Manachum kikinpuni kaymanpas hamurqa iñiqkunata presocharuspan *sacerdotekunapa jefenkunaman apananpaq? —nispa.

²²Ichaqa Saulom aswan-aswan kallpanchakuspan Jesusqa cheqaptapuni prometesqa Cristo kasqanta willakurqa chaynapa Damascopi *yachaq judiokunapas ima piensaytapas mana atinankukama.

Saulopa lluptikusqanmanta

²³Achka punchaw pasaruptinmi judiokuna yacharachinakurqaku Saulota wañura-chinankupa. ²⁴Ichaqa Saulom chayta yacharurqa. Chaymi paykuna tuta-punchaw chay llaqtapa punkunkunapi suyaqku wañurachinankupa. ²⁵Aswanqa inñikunam hatun canastapi Saulota tutallan uraykarachirqaku chay llaqtapa muyuriqnin perqanta

Jerusalen llaqtapi Saulo tarikusunmanta

²⁶Saulo Jerusalenman chayaruspanmi inñikunawan huñnakuyta munarqa, ichaqa paykunam manchakurqaku Jesucristoman inñisqanta mana creespanku. ²⁷Aswanqa Bernabeymi Saulota pusarqa *apostolkunaman hinaspan willarqa Jesucristota ñanpi Saulo rikumusqanmanta hinaspa paytapas Señor rimapayasqanmanta chaynataq Damasco llaqtapi mana manchakuspa Jesucristopa sutinpi rimasqanmantapas. ²⁸Chaymi Sauloqa Jerusalenpiña apostolkunawan puriq. ²⁹Mana manchakuspan rimaq Señorpa sutinpi, atipanakuqaqmi *griego rimaq judiokunawanpas, aswanqa paykunam wañurachiypi riqku. ³⁰Jesucristoman inñikuqkuna chayta musyaruspankum Saulota pusarurqaku Cesareaman hinaspan Tarso llaqtaman aviarurqaku.

³¹Chaymi inñikunaqa tukuy Judea lawpipas, Galilea lawpipas hinaspa Samaria lawpipas hawkaña karqaku. Inñininkupim wiñaqku hinaspan Señorpa manchakuspanku kawsaqku, Chuya Espiritupa kallpanchasqan kaspankum aswan-aswan miraqku.

Eneaspa sanoyasqanmanta

³²*Apostol Pedrom llaqa inñikunata watukuspan Lida llaqtapi inñikuqkunamanpas chayarurqa. ³³Chaypim tarirqa Eneas sutiyoq runata, paymi suchuyaruspan pusaq wataña camapi kachkarqa. ³⁴Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Eneas, Jesucristom sanoyarachisunki, hatarispayki camaykita allichay —nispa.

Chay ratollam Eneas hatarirurqa. ³⁵Lida llaqtapi hinaspa Saron llaqtapi lliw *yachaqqunam payta rikururqaku hinaspankum Señor Jesucristomanña inñikurqaku.

Dorcaspa kawsarirusqanmanta

³⁶Chay Joqe llaqtachapim *yacharqa Jesucristopi inñikuq Tabita sutiyoq warmi, paypa sutinmi griego rimaypi karqa Dorcas. Paymi achka allinkunata ruraq hinaspan wakchakunata yanapaq. ³⁷Chay punchawkunapi onqoruspanmi wañurqa chaymi cuerponta bañaruspanku wasipa altosninpi chutaykurqaku. ³⁸Lida llaqtam hichpalla karqa chay Joqe llaqtamanta chaymi inñikuna chaypi Pedro kasqanta yacharuspanku iskay runakunawan nichimurqaku:

—Kunanpuni pasamuy Joqe llaqtaman —nispa.

³⁹Chaynata Pedroman willaykuptinkum pasarqa paykunawan. Chayaruptinñataqmi Pedrotta pusaykurqaku wañuqpa kasqan cuartoman. Pedroman llaqa viudakuna asuykuspan waqastin qawachirqaku Dorcaspa rurasqan camisakunatawan walikunata.

⁴⁰Pedroñataqmi chaypi lliw kaqqunata lloqsirachispan qonqoranpa Diosta mañakurqa hinaspanmi chay wañusqa warmita qawarispan nirqa:

—Tabita, hatariy —nispa.

Chaymi Tabita qawarikururqa, hinaspanmi Pedrotta rikuruspan tiyarirurqa.

⁴¹Chaymi Pedro makinmanta hapiykuspan sayarichirqa. Inñikunatawan viudakunata qayaspanmi kawsachkaqtaña paykunaman qawachirqa. ⁴²Chaytam Joqe

llaqtapi llaqa runakuna yacharurqaku, chaymi Señorman achkallaña iñikurqaku.
⁴³Chay llaqtapim Pedro qeparqa achka punchaw suela ruraq Simonpa wasinpi.

Corneliopa wasinman Pedro risqanmanta

10 ¹Cesarea llaqtapim *yacharqa Cornelio. Paymi karqa Italiano suti-yoq tropakunapi capitan. ²Corneliom wasinpi llapallan kaqkunapiwan Diosta manchakuspa serviqku, wakcha judiokunatam achka qollqewan yanapaq hinaspanmi tukuy tiempo Diosta mañakuq. ³Huk punchawmi yaqa las tresta mañakuchkaptin Dios payman rikuriykachirqa huk angelta:

—¡Cornelio! —nispa.

⁴Chaymi Cornelio llumpay mancharisqa qawarayaspan tapurqa:

—¿Imata Señor? —nispa.

Hinaptinmi chay angel nirqa:

—Mañakusqaykitawan wakchakuna yanapasqaykitam Dios chaskiykun.

⁵Kunanyá runakunata Jope llaqtaman kachay Simonwan sutichasqa Pedrotá pusamunankupaq. ⁶Payqa samapakuchkan suela ruraq Simonpa wasinpim, chayqa kachkan lamar qochapa patanpim —nispa.

⁷Chay rimapayaqnin angel chinkaruptillanmi Cornelio qayarqa iskay runankunatawan Dios serviq soldadonta ⁸hinaspan chay angelpa lliw nisqanta paykunaman willaspan kacharqa Jope llaqtaman.

⁹Paqarinnintin Corneliopa runankuna Jope llaqtapa hichpallantaña richkaptinkum yaqa chawpi punchawta Pedro seqarqa wasipa altonman Diosta mañakunanpaq. ¹⁰Llumpayta yarqarachikuspanmi mikuyta munarqa. Ichaqa mikuyta yanupunankukamam revelacionta chaskirqa. ¹¹Paymi rikurqa hanaq pachamanta tawan puntanmanta warkusqa lliklla hina uraykamuqta. ¹²Chay llikllapim karqa tawa chakiyoq animalkuna, culebra hina qasqonpa puriqkuna hinaspa alton pawaq animalkuna. ¹³Hinaptinmi Pedro uyarirqa:

—Hatariy Pedro, wañuchispa mikuy —niqta.

¹⁴Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Manapunim mikuymanchu Señor. iÑoqaqa haykapipas manam mikurqanichu mana mikuna kaqkunataqa! —nispa.

¹⁵Chaymi payta huktawan nimurqa:

—“Mikunapaqmi” nispa Diospa nisqankunataqa amayá niychu: “Manapunim mikuymanchu” nispaqa.

¹⁶Chaynallam pasakurqa kimsakama hinaptinmi chaykunaaq hanaq pachaman kaqla hoqarikururqa. ¹⁷“Imaninantaq kayqa” nispa Pedro piensachkaptinraqmi, Corneliopa kachamusqankuna chayamuchkarqakuña. Paykunam Simonpa wasinmanta tapukuspanku punkupiña sayachkarqaku. ¹⁸Hinaspan qayakurqaku:

—¿Kaypichu Pedrowan sutichasqa Simon samakuchkan? —nispanku.

¹⁹Diospa revelasqanmanta Pedro piensachkaptinraqmi Chuya Espiritu payta nirqa:

—Qawariy, kimsa runakunam maskasuchkanki. ²⁰Uraykuspayki paykunawan riy ama iskayrayaspayki, ñoqam paykunataqa kachamurqani —nispa.

²¹Chaymi Corneliopa runankunaman uraykuspan Pedro nirqa:

—Ñoqam kani qamkunapa maskasqaykichik. ¿Imamantaq hamurqankichik? —nispa.

²²Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Ñoqaykutaqa Capitan Corneliom kachamuwanku. Payqa Diosta mancha-kuq justo runam, paytaqa llapa judiokunapas allin runa kasqanpaqmi reqsinku. Diospa angelninmi payta kamachirqa wasinman qayachisuspayki qampa nisqay-kikunata uyarinanpaq —nispa.

²³Hinaptinmi Pedro chay wasiman paykunata yaykuykachispan samachirqa. Paqarintin punchawñataqmi Pedro paykunawan pasarqa, riysirqataqmi Jope llaq-tapi *yachaq wakin iñiqkunapas.

²⁴Paqarinnintintañam chayarurqaku Cesarea llaqtaman. Chaypim Cornelio ayllunkunatawan kuyasqan amistadninkunata huñuruspan Pedrotta suyachkasqa.

²⁵Corneliopa wasinman Pedro yaykuchkaptinmi Cornelioñataq chaskispan Pedro-pa ñawpaqninman qonqorakuykurqa adorananza. ²⁶Ichaga Pedrom sayarichirqa:

—Sayariy, ñoqapas qam hina runallam kani —nispa.

²⁷Paywan parlastin yaykuspanñataqmi wasi ukupi tariykurqa achka huñunasqa runakunata. ²⁸Chaymi Pedro nirqa:

—Yachasqaykichik hinam judiokunaqa mana judio kaqkunawanqa mana juntanakuyman kuchu, manataqmi wasinmanpas yaykuymankuchu leyniyku harkawasqankurayku. Ichaga Diosmi yachachiwarqa amaña pitapas “Chayqa huchasapa millakuypaq runam” nispay cheqninaypaq. ²⁹Chayraykum qayara-chimu waptikichik chaypunilla pasamurqani mana iskayrayaspay. Yachaytam munani ñimasqataq qayachimuwarqanki? —nispa.

³⁰Chaymi Cornelioñataq nirqa:

—Tawa punchawñam kunan hina las tresta kay wasiypi Diosta mañakuchkaptiy rikuriykuwarqa suma-sumaq kanchachkaq pachayoc runa. ³¹Hinaspan niwarqa: “Cornelio, mañakusqaykikunatawan wakchakuna yanapasqaykitam Dios chaskiy-kun. ³²Kunanyá runakunata Jope llaqtaman kachay, Pedrowan sutichasqa Simonta pusamunankupaq. Payqa samapakuchkan suela ruraq Simonpa wasinpim, chayqa kachkan lamar qochapa patanpim” nispa. ³³Hinaptinmi chaypunilla kachamurqani maskamusunaykipaq. Allinpaqmi hamurunkiq. Diospa qawasqanmi kaypi lliwchay-ku huñunasqa kachkaniku, uyariytam munaniku Señorpa tukuy kamachisusqaykita.

Corneliopa wasinpi Pedropa willakusqanmanta

³⁴Hinaptinmi Pedro kaynata rimayta qallaykurqa:

—Kunanmi chayraq entiendeni, Diosqa manam pimanpas sayapakunchu, ³⁵payqa chaskinmi lliw nacionkunapi payta kuyaspa manchakuywan allin ruraq runakunataqa.

³⁶Diosmi Israelpa mirayninkunaman allin noticiata willachirqa Jesucristollawan imay-nam Dioswan allinyanakunanchikpaq, Jesucristoqa llapallanchikpa Señorninchikmi.

³⁷Qamkunaga yachankichikñam bautizasqanmanta Juan yacharachiptin Galilea law-manta qallaykuspan lliw Judea lawpipas tukuy ima pasakusqanta. ³⁸Diosmi huntarqa Nazaretmanta kaq Jesucristoman Chuya Espiritupa atiyinwan hinaptinmi pay purirqa allinkunata rurastin chaynataq *Satanaspa llapa ñakarichisqan runakunata sanoyachis-tin, tukuy chaykunataqa rurarqa Dios paywan kasqanraykum. ³⁹Judea lawpi hinaspa Jerusalem llaqtapi Jesucristopa imam rurasqanmantaqa ñoqaykum testigo kaniku. Paytam wañurachirqa cruzpi chakataruspanku. ⁴⁰Ichaga Diosmi payta kawsarichirqa kimsa punchaw wañusqanmanta hinaspan rikuriykachiwarqaku ñoqaykuman. ⁴¹Manam llapa runamanchu rikurirqaqa aswanqa ñoqallaykumanmi chaynapi Jesusmanta willakunay-kupaq ñawpaqmantaraq Diospa akllasqan kasqaykurayku. Kawsariramuptinmi Jesuswan

kuska mikurqaniku. ⁴²Paymi kamachiwarqaku llaqa runakunaman paymanta willa-kunaykupa, Jesucristotam Dios churarun wañuqkunatapas hinaspa kawsaqqunatapas juzgananpaq. ⁴³Diosmanta willakuqkunapas Jesusmantam kaynata nirqaku: “Payman llapallan ñiñtaqa huchanmantam Dios pampachanqa” nispanku.

Mana judio kaqkunapas Chuya Espiritu chaskisqankumanta

⁴⁴Chaynata Pedro rimachkaptinraqmi Chuya Espiritu hamurqa lliw uyariqnin-kunaman. ⁴⁵Hinaptinmi Pedrowan riq ñiñ judiokuna llumpayta admirakurqaku Pedropa uyariqninkunaman mana judio kachkaptinkupas Chuya Espirituta Dios qomusqanwan. ⁴⁶Paykunatam uyariqraku mana yachasqanku idiomakunapi ri-maqta hinaspa Dios yupaychaqta. ⁴⁷Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Ñoqanchik hina paykunapas Chuya Espirituta chaskichkaptinkuqa ¿yaqa-chum pipas harkakunman bautizasqa kanankuta —nispa.

⁴⁸Pedrom kamachirqa Jesucristopa sutinpi bautizakunankupa. Chaymantam Pedrota ruegarqaku iskay-kimsa punchawllapas paykunawan karinanpaq.

Jerusalenpi kaq ñiñkunaman Pedropa willasqanmanta

11 ¹Judeapi kaq ñiñkunam *apostolkunapiwan yacharurqaku mana judio kaq runakunapas Diospa palabran chaskisqankuta. ²Jerusalenman Pedro kutiramuptinñataqmi ñiñ judiokuna paywan atipanakuspanku ³nirqaku:

—¿Imanasqataq qamqa rirqanki mana *señalasqa runakunapaman hinaspa paykunawanpas mikumurqanki? —nispa.

⁴Chaymi Pedro qallariyninmanta imaynam pasakusqanta willakuspan nirqa:

⁵—Jope llaqtapim Diosta mañakuchkarqani, chaymi revelacionta chaskispay rikurqani hanaq pachamanta tawan puntanmanta warkusqa hatun lliklla hina ñoqapa kasqayka-ma uraykamuyta. ⁶Chaypa ukunta sumaqa qawaykuspaymi rikurqani tawa chakiyoq animalkunata, purun animalkunata, culebra hina qasqonpa puriqkunata hinaspa alton pawaq animalkunata. ⁷Hinaspaymi uyariqrani: “Hatariy Pedro, wañuchispa mikuy” niqta. ⁸“Chaymi ñoqañataq nirqani: Manapunim mikuymanchu Señor iñoqaqa haykapipas manam mikurqanichu mana mikuna kaqkunataqa!” nispa. ⁹Chaymi huktawan rimapa-yamuwarqa: “ ‘Mikunapaqmi’ nispa Diospa nisqankunataqa amayá niychu: ‘Manapunim mikuymanchu’ nispaqa.” ¹⁰Chaynallam pasakurqa kimsakama, hinaptinmi chaykunaqa hanaq pachaman kaqla hoqarikururqa. ¹¹Chay ratollapim kimsa runakuna chayaramurqa chay samakusqay wasiman Cesarea llaqtaman pusawananpaq. ¹²Chaymi Chuya Espiritu kamachiwarqa: “Paykunawan riy ama iskayrayaspayki” nispa. Ñoqawantaqmi rirqaku kay soqta ñiñqamasinchikkunapas, lliwmi yaykurqaniku chay runapa wasinman. ¹³Chay runam willawarqaku wasinpi sayachkaq angel rikuriykuspan kayna nisqanta: “Kunanyá runa-kunata Jope llaqtaman kachay Pedrowan sutichasqa Simonta pusamunankupa. ¹⁴Paymi nisunki imaynam qampas hinaspa aylluykikunapas salvasqa kanaykichikmanta” nispa. ¹⁵Paykunata rimapayachkaptiyrqmi ñoqanchikman ñawpaqa hamusqanpi hina Chuya Espiritu paykunamanpas uraykamurqa. ¹⁶Chaymi yuyarirurqani Señorninchik Jesucristo-pa nisqanta, paymi nirqa: “Cheqaptam Juanqa bautizarqa yakuwan, qamkunatañataqmi Dios bautizasunkichik Chuya Espirituwan” nispa. ¹⁷Señor Jesucristopi ñiñkunaman ño-qanchikman hina Espiritunta Dios qoptinqa ¿pitaq ñoqaqa karqani Diosta harkakunaypaq?

¹⁸Chaynata Jerusalenpi kaq ñiñkuna uyariiruspankum manaña Pedropa con-tranpichu karqaku hinaspa Diosta yupaycharqaku:

—Chaynaqa mana judio runakunamanpas Diosmi wanakuytaña qoykun wiñay-paq kawsanankupa —nispa.

Antioquia llaqtapi iñikunamanta

¹⁹Estebanta wañurachispankum wakin iñikunatapas ñakarichinankupa qatikacharqaku, wakiqninmi ayqekurqaku Fenicia lawkama, wakinñataq Antioquia llaqtaman. Chaykunapim judio runakunallaman Jesucristomanta willakurqaku. ²⁰Ichaqa Chipre lawmantawan chaynataq Cirene llaqtamantam wakin iñikuna chayarurqaku Antioquia llaqtaman, paykunam Señor Jesusmanta allin noticiata willakurqaku mana judio kaq runakunaman. ²¹Diosmi atiyinwan paykunata yanaparqa chaymi achka runakuna Jesucristoman iñikurqaku.

²²Jerusalen llaqtapi iñikuna kaykunata yacharuspankum Bernabeya kacharqaku Antioquia llaqtakama. ²³Chayaruspanmi chay llaqtapi iñikunapaq Diospa favorninta qawaykuspan llumpayta kusikurqa. Hinaspanmi paykunata kallpancharqa huk sonqolla qaca hina sayaspanku Señorta qatinankupa. ²⁴Bernabeyqa Chuya Espiritupa huntasqan kaspanmi Diosman hapipakuq allin runa karqa. Chaynapim achka runakuna yapakurqa Señorman iñispanku. ²⁵Chaymantam Bernabey pasarqa Tarso llaqtaman Saulo maskaq, tariruspanñataqmi pusarqa Antioquiaman. ²⁶Chaypim huk watapuni iñikunawan karqaku achka runakunata yachachispanku. Chay Antioquia llaqtapim Jesucristoman iñikunata “cristianowan” sutichayta qallaykurqaku.

²⁷Chay punchawkunapim Diosmanta wakin willakuqkuna Jerusalenmanta rirqaku Antioquiaman. ²⁸Hukninpa sutinmi karqa Agabo. Paymi sayarispan Chuya Espiritupa yanapakuyninwan iñikunata nirqa:

—Tukuy kay pachapim hatun yarqay kanqa —nispa.

Chaymá cheqaptapuni pasakurqa Claudio sutiyoq reypa tiemponpi. ²⁹Hinap-tinmi Antioquiapi iñikuna rimanakurqaku Judeapi iñikunaman atisqankuman hina yanapakuy apachinankupa. ³⁰Chaynapim Bernabeywan hinaspa Saulowan apachirqaku yanapakuyninkuta Judeapi iñikunapa *ancianonkunaman.

Jacobota wañuchisqankumantawan Pedrota carcelasqankumanta

12 ¹Chay tiempopim wakin iñikuna ñakarichiya Rey Herodes qallaykurqa. ²Juanpa wawqen Jacobotapas espadawan wañuchinankupa qami kama-chirqa. ³Judiokunapa gustonpaq kasqanta qawaspanmi Pedrotapas presocharurqa. Chayqa pasakurqa Mana Qonchuyoq Tanta Mikunanku Fiesta punchawpim. ⁴Pedrota presocharuspanmi carcelman hinachirqa hinaspa tawaman rakisqa chunka soqtayoq soldadokunawan cuidachirqa. *Pascua Fiesta pasaruptinñam Pedrotajuzganapay runakunapa qayllanman horqomuyta munarqa. ⁵Pedrota carcelpi cuidachiptinmi llaqa iñikunañataq paypaq tukuy sonqonkuwan Diosta mañakurqaku.

Pedrota Dios librasqanmanta

⁶Herodesmi nirqa:

—Paqarinmi Pedrot horqosaq llaqa runakunaman —nispa.

Chay tutam Pedro puñuchkarqa iskay soldadokunapa chawpinpi iskay cadenawan watasqa, wakin soldadokunañataqmi punkupi kachkarqaku carcelta cuidaspanku. ⁷Hinap-tinmi qonqayllamanta Señorpa angelnin chaypi rikurirurqa chay carcelta kanchayninwan huntaykuspa. Chay angelmi Pedrot wagtampi laqyaykuspan rikcharichirqa hinaspanmi nirqa:

—Utqayman hatariy —nispa.

Hinaptinmi Pedropa makinmanta cadenakuna wichirurqa. ⁸Angelmi nirqa:

—Weqawnikita sumaqta watakuspayki *usutaykiwan hinakuy —nispa.

Chaynata Pedro ruraruptinmi angel nirqa:

—Capakuspayki qatiway —nispa.

⁹Lloqsiruspanmi angelpa qepanta rirqa, ichaqa manam yacharqachu angelpa rurasqanqa cheqap kasqanta chaymi piensarqa revelacionlla kasqanta. ¹⁰Ichaqa iskay punkupi kaq soldadokunapa ñawpaqninta pasaruspankum calleman lloqsir fierro punkuman chayarurqaku hinaptinmi chay punku kikillanmanta kichakuykurqa. Lloqsiruspanku huk calletaña puriruptinkum qonqayta angel sapallanta saqerurqa. ¹¹Chayraq musyakuruspanmi Pedro nirqa:

—Kunanmi ichaqa cheqappuni kasqanta yacharuni. Señormi kachamuwarqa angelninta Herodesmanta hinaspa llapa judiokunapa mana allin piensasqanmanta librawananpaq.

¹²Chaynata piensasqanmi Pedro pasarqa Juan Marcospa maman Mariapa wasinta. Chay wasipim achka runakuna huñunakuspanku Diosta mañakuchkarqaku. ¹³Hawa punkuta Pedro takaykuptinmi Rode sutioyq sipascha rirqa qawamunanpaq. ¹⁴Ichaqa Pedropa rimasqanta reqsiruspanmi kusikuylawanña mana punkutapas kichaspan kallparqa ukuman:

—Pedrom punkupi kachkan —nispan.

¹⁵Chaymi sipaschata nirqaku:

—Icha locayarunki —nispa.

Payñataqmi nirqa:

—Pedropunim —nispa.

Paykunañataqmi aswanraq nirqaku:

—Manam payqa kanmanchu, angelninchá —nispanku.

¹⁶Pedronañataqmi punkuta takay-takachkarqa hinaptinmi kichaykuptinku pay kasqanta rikuykuspanku llumpayta admirakurqaku. ¹⁷Chaymi makinwan upallanankupaq señaschaspan paykunaman willarqa imaynatam carcelmanta Señor horqoramusqanmanta. Nirqataqmi:

—Willaychik Jacobomanwan ñinqmasinchikkunaman —nispa.

Chaymanta lloqsiruspanmi huklawman pasakurqa.

¹⁸Achikyaruptinñataqmi soldadokuna llumpay chaqwapi karqaku imaynanpim Pedropa chinkarusqanta mana yachaspanku. ¹⁹Pedrota Herodes maskachimuptinmi mana tarimurqakuchu chaymi soldadokunata tapupaykuspan kamachirqa paykunataña wañuchinankupaq. Chaypa qepantañam Herodes ripukurqa Judeamanta Cesarea llaqtapi yachananpaq.

Herodespa wañusqanmanta

²⁰Tiro llaqtapi kaq hinaspa Sidon llaqtapi kaq runakunam Herodespa llaqtanmanta kawsaykunata chaskiiku, ichaqa Herodesmi paykunawan piñakuruspa manaña apachirqachu kawsaykunata chaymi paykuna tanteeanakururqaku Herodeswan rimanankupaq. Chayraykum amistadta rurarurqaku Rey Herodespa confianza serviqnin Blastowan chaynapi paypa yanapakuyninwan Herodeswan kaqla allinyanakunankupaq. ²¹Chaymi Herodes paykunata citarurqa huk punchaw rimanakunankupaq. Chay punchaw chayaramuptinmi rey kanan pachawan suma-sumaqta pachakururqa hinaspa sumaq tiyananpi tiyaykuspan llapa runakunaman rimarqa. ²²Hinaptinmi chay runakuna qaparispanku nirqaku:

—¡Kayqa Diosmi, manam runachu! —nispa.

²³Dios hina adorachikuspanmi mana nirqachu Diosta adoranankupa. Hinap-tinmi Herodesta Diospa angelnin chay ratolla onqorachirqa, chaymi urukunapa mikusqan wañurqa.

²⁴Diospa palabranmi ichaqa tukuy hinastinpi willakuptinku mirarqa.

²⁵Bernabeywan Sauloñaataqmi yanapakuyninkuta tukuruspanku Jerusalenman-ta kutikurqaku Marcoswan sutichasqa Juanta pusarikuspanku.

Bernabeywan Saulo willakuq lloqsisqankumanta

13 ¹Antioquiapi iñiqkunawanmi kachkarqa Diosmanta willakuqkunawan yachachiqkuna. Paykunam karqa Bernabey, Simon Negro, Cirenemanta kaq Lucio, Manaen hinaspa Saulo. Manaenqa karqa Galilea lawpi munaychakuq Herodeswan warma kaspera kaska uywasqam. ²Huk punchaw ayunaspanku Señor-ta adorachkaptinkum Chuya Espiritu nirqa:

—Bernabeytawan Saulota rakupawaychik, paykunataqa qayarqani kamachis-qayta ruranankupaqmi —nispa.

³Ayunaruspankum Diosta mañakurqaku hinaspan makinkuta paykunapa ha-wanman churaykuspanku aviarurqaku.

Chipre lawpi apostolkunapa willakusqanmanta

⁴Chuya Espiritupa kachasqanmi Bernabeywan Saulo chayarurqaku Seleuciaman, chaymantañataqmi buquepi rirqaku Chipre islaman. ⁵Chay islapa patan Salamina sutiyoq llaqtaman chayaruspankum Diospa palabranmanta willakurqaku judiokuna-pa *huñunakunanku wasikunapi. Paykunawantaqmi Juanpas rirqa yanapananpaq. ⁶Chay enteron islanta puriruspankum chayarurqaku Pafos llaqtaman. Chaypim tari-rurqaku Barjesus sutiyoq judiokunamanta kaq brujota. Paymi llullakuspan nirqa: —Diosmanta willakuqmi kani —nispa.

⁷Chay brujom yanapaq allin yachayniyoq prefecto Sergio Pablota. Chay pre-fecto Diospa palabrantayariya munaspan qayachimurqa Bernabeytawan Saulota. ⁸Ichaqa Elimaswan sutichasqa chay brujom paykunapa contranpi karqa prefecto Sergio ama iñinanpaq. ⁹Aswanqa Pabloman sutichasqanku Saulom Chuya Espiritupa huntasqan chay brujota qawarayarusan nirqa:

¹⁰—iImaymana llullapa hinaspa tukuy mana allinta ruraspa allin kaqkunapa con-tranpi sayariq Supaypa churin runa! ¿Imanasqataq mana samaspa Señorpa cheqap ñawninkunapi kay munaqkunata pantachichkanki? ¹¹Kunanmi Señor castigasunki, ñaw-sayaruspaykim unay punchawkuna intipa kanchayninpas mana rikuk kanki —nispa.

Chayllapunim tutayaq qosnipi hina rikurirurqa, mana rikukuyta atispanmi tam-pikachaspan maskarqa pipas makinmanta pusarikunanpaq. ¹²Kaykunata prefecto rikuspanmi Señormanta Pablota yachachisqanta uyarispan admirakuywan iñikurqa.

Pabloman Bernabey Pisidia law Antioquia llaqtapi willakusqankumanta

¹³Pablom riqmasinkunapiwan Pafosmanta buquepi lloqsirqaku Panfilia lawpi Perge llaqtaman. Juanñataqmi paykunamanta rakikuruspan Jerusalenman kutikurqa. ¹⁴Chay-mantam Pabloman Bernabey Pergemanta rirqaku Pisidia lawpi Antioquia llaqtaman. Chaypim *samana punchawpi judiokunapa huñunakunan wasiman yaykuspanku tiyay-kurqaku. ¹⁵Diospa leynintawan Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanta leeruspankum chay huñunakusqankupi kamachikuqkuna Pablota Bernabeyta nichirqaku:

—Wawqeykuna, imallapas willarikunaykichik kaptinqa kunanyá willarikuy-chik —nispa.

¹⁶Chaymi Pablo sayarispan makinwan upallanankupaq señaschaspan nirqa:

—Israelpa mirayninkuna chaynataq Diosta kuyaspaykichik manchakuqkuna, uyariychik, ¹⁷Israel runakunapa Diosninchikmi ñawpaq abuelonchikkunata akllarqa hinaspammi achka-achkaman mirachirqa runapa llaqtan Egipto nacionpi *yachaptinkuraq, chay llaqtapi ñakarisqankumantam atiyinwan horqomurqa. ¹⁸Tawa chunka watapunitaqmi mana kasukuchkaptinkupas chunniqpi paykunata Dios yanaparqa. ¹⁹Canaan allpapi qanchis nacionkunata chinkachispam chay allpata ñawpaq abuelonchikkunaman qorqa. ²⁰Yaqa tawa pachak pichqa chunkan watapuniw juezkunawan gobiernachirqa Diosmanta willakuq Samuelpa tiemponkama. ²¹Abuelonchikkuna reyta mañakuptinkum Dios qorqa Saula paykunata tawa chunka wata gobiernanapaq, payqa Benjaminpa castan Cisca churinmi karqa. ²²Payta rey kayninmanta wischuruspanñataqmi akllarqa Davidtaña abuelonchikkunapa reynin kanapapaq, paymantam Dios nirqa: “Reqsiniw Isaipa churin Davidta, payqa agradoypaqmi, paymi ruranqa tukuy ima ñoqapa munasqayta” nispa. ²³Kikin Davidpa mirayninmantam nacemurqa Jesus. Paytam Dios Tayta kachamurqa Israelpa llapallan mirayninkunata salvanapaq ñawpaq abuelonchikkunaman nisqanpi hina. ²⁴Manaraq Jesus yachachiyta qallaykuchkaptinmi Juan willakurqa: “Israelpa llaqa mirayninkuna, huchaykichikmanta wanakuspa bautizakuychik” nispa. ²⁵Wañukunapaq hichpallaña kachkaptinmi nirqa: “Manam ñoqapa kani qamkunapa piensasqaykichikchu, aswanqa ñoqamanta qepatam hamunqa huk hatun kamachikuq, paypataqa *usutallantapas manam paskanaypaq hinachu kani” nispa.

²⁶—Abrahampa mirayninmasillaykuna hinaspam Diosta kuyaspa manchakuqkuna, kay allin willakuykunatam Dios apamuwarqanchik salvakunanchikpaq.

²⁷Jerusalenpi *yachaqkunam llaqa jefenkunapiwan Jesus pim kasqanta mana yachastin wañunapaq sentenciarurqaku, chaynapim Diosmanta willakuqkunapa nisqankunata cumplirqaku. Sapa *samana punchawpi leechkaspankupas manam entienderqakuchu. ²⁸Wañunapaq hina mana huchayoqta tarichkaspankupas Pilatam mañakurqaku Jesusta wañuchinapaq. ²⁹Bibliapi tukuy nisqanman hina cumplikuruptinmi cruzmanta uraykachispa pamparqaku. ³⁰Ichaga Diosmi kawsarichimurqa. ³¹Chaymi achka punchaw rikurirqa Galileamanta Jerusalemman ñawpaq riqmasinkunaman. Paykunam Jesusmanta *willakunku Israelpa mirayninkunaman.

³²—Chaynapim ñoqaykupas qamkunaman willachkaykiku Diospa ñawpaq abuelonchikkunaman allinninchikpaq prometesqanmanta. ³³Ñoqanchik paykunapa miraynin kaptinchikmi prometewasqanchikman hina Dios kawsarirachimun Jesusta iskay kaq Salmopi kayna nisqanpi hinapas:

“Churiymi qamqa kapuwanki,
kunan punchawmantapuniwiriki
ñoqapa kani Taytallayki.”

³⁴—Jesupa cuerpon mana ismurunapaq kawsarimunamantam Dios kaynata nirqa: “Qamkunamanmi qosqaykichik Davidman prometekusqay ancha allinkunata” nispa. ³⁵Huk Salmopipas nichkanmi kaynata: “Sapaqchasqaykipa cuerpontaqa manataqmi ismurachinkichu” nispa.

³⁶—Cheqaptam Davidqa Diospa munasqanman hina wiñaymasinkunata yanaparqa, abuelonkuna hina wañuruptinñataqmi cuerpon ismururqa. ³⁷Diospa

kawsarichisqan Jesuspa cuerponmi ichaqa mana ismurqachu. ³⁸Yachaychikyá wawqeykuna, Jesucristoman ñiptillaykichikmi huchaykichiktaqa Dios pampachan. ³⁹Jesucristoman llapallan ñiñikunatam manaña huchayoqpaq Dios chaskin Moisespa lliw kamachikuyninkunata mana cumpliyta atiptinkupas. ⁴⁰Cuidakuychikyá Diosmanta willakuqkunapa nisqan ama sucedesunaykichikpaq, paykunam nirqa:

⁴¹ “Uyariychik Diospa nisqanmanta asikuqkuna.
Admirakuspayá chinkaychik.
Tiempoykichikpim admirakuypaqta rurasaq.
Willasuptikichikpas mana creenatam rurasaq.”

⁴²Chaynata rimaruspanmi Pabloqa riqmasinkunapiwan lloqsirqaku, chaymi payta ruegakurqaku:

—Huknin *samana punchawtawan yapamanta kaykunamanta willaykuwayku —nispa.

⁴³Chay huñunakuyninku tukuruptinmi achka judio runakunapiwan Dios adoraq runakuna qatirqaku Pablota Bernabeyta hinaptinmi paykuna yachachiqqa Diospa favorecesqanmanta ama karunchakunankupaq.

⁴⁴Huknin *samana punchawpim huñunakurqaku llaqtapi yaqa lliw runakuna Diospa palabrantayarinankupaq. ⁴⁵Achka-achka runata judiokuna rikuruspankuñataqmi envidiakuspanku Pablota yachachisqanpa contranpiña rimarqaku.

⁴⁶Chaymi Pablota Bernabey mana manchakuspa nirqaku:

—Diospa palabrantayqa qamkunamanmi puntatayqa willanayku karqa. Ichaqa mana chaskiyta munaptikichikqa hinaspa wiñay kawsaytapas mana chaskinaykichikpaq hina piensaptikichikqa mana judio runakunamanñam willakamusaqku.

⁴⁷Señorqa kaynatam kamachiwarqaku:

“Achkiyta hinaraqmi churaruyki nacionkunapaq.
Chaynapi tukuy hinastinpi kaqkunaman
salvaq kasqaymanta willakunaykipaq” nispa.

⁴⁸Mana judio kaq runakunañataqmi kusikurqaku chaykunata uyarispanku, Señor-tam palabranmanta alabarqaku chaymi wiñay kawsanankupaq lliw akllasqa kaqkuna ñiñikurqaku Jesucristoman. ⁴⁹Chaynapim Señorpa palabran mirarqa tukuy chay lugarkunapi. ⁵⁰Ichaqa wakin judiokunam Dios adoraq reqsisqa warmikunatawan autoridadkunata umachaspanku Pablota hinaspa Bernabeyta contranpi hatarirachirqaku hinaspa llaqtanku lawmanta qarqorurqaku. ⁵¹Chaymi Pablota Bernabey *usutankupi allpatapas taspirqaku chay runakunaña huchankuwan cuentallikunankupaq. Hinaspankum pasakurqaku Iconio llaqtaman. ⁵²Paykuna pasakuptinpas Antioquia llaqtapi ñiñikunaqa Chuya Espiritupa huntasqanmi kusiqaña qeparqaku.

Pablota Bernabey Iconio llaqtapi rimasqankumanta

14 ¹Iconio llaqtapim Pablota Bernabey yaykurqaku judiokunapa *huñunakunanku wasiman, chaymi paykuna sumaqlataña willaykuptinku achka judiokuna Jesucristoman ñiñikurqa, ñiñikurqataqmi mana judio kaqkunapas. ²Ichaqa mana ñiñi judiokunam mana judio kaq runakunata umacharuspanku hatarirachirqaku ñiñikunapa contranpi. ³Chaymi Pablota Bernabey chay llaqtapi unay quedarqaku. Señorman

hapipakusqankuraykum mana manchakuspa Diospa kuyakuyninmanta willakuqku. Señorñataqmi creenankupaq hina rurarqa paymanta willakusqankuta, admirakuypaq *milagrokunata ruranankupaqmi paykunaman atiyta qorqa. ⁴Chay llaqtapi runakunam iskayman rakinakururqaku, wakinmi judiokunapa favorninpi karqa wakinninñataq *apos-tolkunapa favorninpi. ⁵Mana judio kaqkunam judiokunawan hinaspa autoridadkunawan rimanakururqaku Pablota Bernabeya maqaparunankupaq hinaspa rumikunawan choqaparunankupaq. ⁶Ichaqa Pablwan Bernabeymi yacharuspanku ayqekurqaku Licaonia lawpi Litra hinaspa Derbe llaqtakunaman hinaspa muyuriqninpi llaqtachakuna-manwan. ⁷Tukuy chaykunapipas Jesucristomantam allin noticiata willakurqaku.

Litra llaqtapi Pablota rumiwan choqaparusqankumanta

⁸Litra llaqtapim nacesqanmantapuni mana puriy atiq runa karqa. Chaypim tiyachkarqa suchu kasqanrayku. ⁹Rimasqanta chay runa uyarichkaptinmi Pablo musyarurqa sanoyananpaq iñiyniyoc kasqanta. ¹⁰Chaymi Pablo qapariq hina nirqa: —iHatarispa sayay! —nispá.

Hinaptinmi chay runa hukta pawarispa puriyta qallaykurqa. ¹¹Pablota ruras-qanta llaqa runakuna rikuruspankum, Licaonia idiomankupi qayaykachakurqaku: —iDioskunam runayaruspa ñoqanchikman uraykaramun! —nispá.

¹²Paykunam Bernabeya diosninku Jupiterwan suticharqaku, Pablotañataq-mi willakusqanrayku suticharqaku diosninku Mercuriowan. ¹³Chay llaqtaman yaykuykunapim Jupiterpa templon kachkarqa hinaptinmi Jupiterpa sacerdoten apamurqa torokunatawan waytakunata llaqtapa punkunman. Paymi llaqa runaku-napiwan torokunata wañuchispanku Bernabeytawan Pablota adorayta munarqaku. ¹⁴Chaymi *apostol Bernabeywan apostol Pablo chayta uyariruspanku pachankuta llikiparqaku hinaspa llaqa runakunaman taqrukuruspanku qaparirqaku:

¹⁵—iRunamasillaykuna! ¿Imatataq kaytaqa rurachkankichik? Ñoqaykuqa qamkuna hina runallam kaniku, hamurqanikuqa cheqap kawsaq Diosmanta willakuqmi, chayna-pi kay mana valeqkunamanta wanakuspaykichik payllataña qatinaykichikpaq. Paymi unancharqa kay pachata, cielokunata lamar-qochata chaynataq chaykunapi tukuy ima kaqkunatapas. ¹⁶Ñawpaq tiempokunapim llaqa runakunata kachaykurqa munasqanku-pi purikunankupaq. ¹⁷Chaywanpas payqa reqsichikurqam runakunapaq imapas allinta ruraspan. Paymi parachimun poqoy tiempokunapipas allinta ruruchispa, paytaqmi mikunanchikpaqpas chani-chaninta qowanchik chaynapi kususqa kawsananchikpaq.

¹⁸Chaynata nispankum ñaka~nakayta harkakurqaku torota mana wañuchipunankupaq.

¹⁹Antioquia llaqtamantawan chaynataq Iconio llaqtamanta judiokuna chayarus-pankum llaqa runakunata umacharurqaku, Pablota rumiwan choqaparuspankum “wañurunñam” nispanku llaqtapa cantonman aysarurqaku. ²⁰Aswanqa iñiqmasin-kuna Pablota muyuriqninpi huñunakuruptinkum hatarispan huktawan yaykurqa chay llaqtaman. Paqarinnintinñataqmi Bernabeywan pasarqa Derbe llaqtaman.

²¹Derbe llaqtapi Jesucristomanta allin noticiata willakuspankum achkallataña iñichirqaku. Chaymantam kutirqaku Litra, Iconio hinaspa Antioquia llaqtakuna-man. ²²Chaykunapim iñikuqkunata imam creesqankupi qaqá hina sayanankupaq kallpancharqaku:

—Diospa munaychakusqanman yaykunapaqqa achka sasachakuytam ñakarina —nispá.

²³Llapa iñiqkunamantam akllarqaku *ancianokunata huñunakuyninkupi kamachikunanpaq. Ayunowan Diosta mañakuspankum iñisqanku Señorpa makinman churarqaku.

Siria law Antioquiaman Pablowan Bernabeypa kutisqanmanta

²⁴Pisidia lawninta pasaspankum chayarqaku Panfilia lawman. ²⁵Perge llaqtapi Diospa palabranta willakuspankum rirqaku Atalia llaqtaman. ²⁶Chaypi buqueman seqaruspankum pasarqaku Antioquiaman. Chay llaqtamantam Diospa favorninta mañakuspa iñiqkuna ñawpaqta paykunata kacharqa willakuq rinankupaq. Hinaptinmi chay willakamusqankumanta kutiramurqaku. ²⁷Chay llaqtaman chayaruspankum llapa iñiqkunata huñururqaku hinaspa paykunaman willarqaku Diospa tukuy ima ruramusqanmanta hinaspa mana judio kaq runakunamanpas imayna formapim iñikunankupaq Señorpa willachimusanmanta. ²⁸Chaypim Pablowan Bernabey iñiqkunawan unay tiempo *yacharqaku.

Jerusalen llaqtapi huñunakusqankumanta

15 ¹Chay punchawkunapim wakin runakuna Judeamanta Antioquiaman rispanku yachachiya qallaykurqaku llapa mana judio kaq iñiqkunata: —Salvasqa kanaykichikpaqqa Moisespa kamachikusqanman hinam *señalasqa kanaykichik —nispa.

²Chaymi Pablowan Bernabey paykunawan llumpayta atipanakurqaku. Hinaptinmi iñiqkuna akllarqa Pablotawan Bernabeyta Jerusalenman rispa *apostolkunawan hinaspa *ancianokunawan chay asuntomanta rimamunankupaq, akllarqakutaqmi paykunamanta wakin iñiqkunatapas.

³Antioquia llaqtapi kaq iñiqkunapa kachasqanmá Jerusalen llaqtaman rirqaku, ristinmi pasarqaku Fenicia lawninta hinaspa Samaria lawninta, chay lawkunapim willakurqaku mana judio kaq runakunapas Diosmanña iñikusqankuta. Hinaptinmi iñiqkunañataq llumpayta kusikuqku.

⁴Pablowan Bernabey Jerusalenman chayaruptinkum llapallan iñiqkuna, *apostolkuna hinaspa *ancianokuna allinta chaskirqaku, chaymi Pablowan Bernabeyqa paykunamanpas willarqaku paykunawan tukuy imata Diospa ruramusqanmanta.

⁵Ichaqa Jesucristoman iñiq wakin *fariseokunam sayarispanku nirqaku:

—Mana judio kaq iñiqkunapas *señalasqam kananku hinaspa yachachina Moisespa kamachikuyninkunata kasukunankupaq —nispa.

⁶Chaymi huñunakurqaku *apostolkuna, iñiqkuna hinaspa *ancianokuna chay asuntomanta rimanankupaq. ⁷Llumpayta atipanakuptinkum Pedro sayarisan nirqa:

—Wawqeykuna, yachasqaykichikpi hinam qamkunamanta Dios akllawarqa Jesucristomanta allin noticiata mana *judio kaqkunamanpas willakunaypaq chaynapi paykunapas iñikunankupaq. ⁸Llapa runakunapa sonqon reqsiq Diosninchikmi paykunamanpas Chuya Espirituta qorqa ñoqanchikman hina, chaynapim qawachiwarqanchik paykunatapas chaskisqanta. ⁹Diosqa manam ñoqanchikmanpas nitaq paykunamanpas sayapakunchu aswanqa payman hapipakuptinkum sonqonkuta chuyanchaykun. ¹⁰¿Imanasqamá Diostaqa piñachichkankichik? Iñiqkunamanmi llasaq qepita churkuchkankichik ñoqanchikpapas hinaspa abuelonchikkunapapas mana apay atisqanchikta. ¹¹Yachasqanchikman hinaqariki Señor Jesus favorecewaptillanchikmi Diosqa salvawanchik ñoqanchiktapas chaynataq paykunatapas.

¹²Chaynata Pedro rimaruptinmi lliw upallaruspanku Bernabeytawan Pablota uyairqaku, paykunam willakurqaku Diospa qosqan atiywan mana judio kaqku-

napipas admirakuypaq *milagrokuna ruramusqankumanta. ¹³Paykuna willakuyta tukuruptinñataqmi Jacobo nirqa:

—Wawqeykuna, uyariyuwaychik. ¹⁴Simon Pedrom willaruwanchik mana judio kaqkunatapas Dios watukuykusqanta chaynapi paykunamantapas runankunata akllaykunanpaq. ¹⁵Chaykunaqa tupanpunim Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanwan. Bibliam nin:

¹⁶ “Kaykuna pasaruptyn kutimuspaymi

Davidpa castanta huktawan sayarichisaq.

Wasi tuñiruptin perqaq hinam huktawan rurasaq

¹⁷ chaynapi wakin runakunapas

hinaspasutiywan sutichasqa mana judio kaqkunapas

ñoqa Señorta maskawanankupaq.

¹⁸ Ñoqa Diosmi ñawpaqmantapuni reqsichini kay rurasqaykunata.”

¹⁹—Ñoqapa piensasqayman hinaqa Diosman inikuq mana judio kaqkunataqa amañayá iskayrayachiychikchu. ²⁰Paykunamanqa qellqasunchik kaynatayá: “Amam mikunkichikchu taytacha-mamachakunaman ofresesqa aychataqa, amam huchapakunkichikchu, amam mikunkichikchu yawartaqa nitaq yawarpa pasasqan aychatapas” nispa. ²¹Ñawpaq tiempokunamantaraqmi lliw llaqtakunapi Moisespa leynintaqa yachachinku sapa *samana punchawpi judiokuna *huñunakunanku wasikunapi leespanku.

Mana judio kaqkunaman cartasqankumanta

²²Chaynata Jacobo rimaruptynmi *apostolkunawan *ancianokuna hinaspas lliw iniqkuna “allinmi” nispa paykunamanta akllarqaku Barsabaswan sutichasqanku Judasta hinaspas Silasta chaynapi Pablowan hinaspas Bernabeywan kuskata Antioquia llaqtaman kachanankupaq. Judas Barsabaswan Silasqa iniqkunapi dirigentekunam karqaku. ²³Paykunawanmi apachirqaku kayna niq cartata:

*Apostolkunam iniqmasinchik *ancianokunapiwan rimaykamuykiku Antioquia llaqtapi kaq, Siria lawpi kaq hinaspas Cilicia lawpi kaq mana judio kaq wawqepanikunata. ²⁴Yachanikum ñoqaykuwan kaqkunamanta wakin runakuna mana kamachichkaptiyku qamkunaman hamusqanta. Paykunam yachachikuyninkuwan pantachisuspaykichik iskayrayachisurqankichik: “*Señalachikuychik hinaspas Moisespa kamachikusqankunata kasukuychik” nispanku. ²⁵Chaymi lliwachayku tanteanakuruspayku akllarqaniku runakunata chaynapi kuyasqanchik Bernabeywan hinaspas Pablowan qamkunaman hamunanpaq. ²⁶Paykunaqariki wañuytapas mana manchakuspa Señorninchik Jesucristota servinku. ²⁷Kachamusqayku Judaswan Silasmi qamkunaman qellqamusqaykuta willasunkichik. ²⁸Chuya Espiritupa yanapakuyninwanmi piensaruniku sasa kamachikuykunataqa qamkunaman ama qonaykupaq, kamachimuyniyquqa kaykunallatam: ²⁹Amam mikunkichikchu taytacha-mamachakunaman ofresesqa aychataqa, amam mikunkichikchu yawartaqa nitaq yawarpa pasasqan aychatapas, amataqmi huchapakunkichikchu. Allinpunim kaykunata kasukuptykichikqa. Qamkunañayá allinlla.

³⁰Chay riqkunam despedikuspanku Antioquia llaqtaman pasarqaku. Chaypim llaqa iniqkunata huñuruspanku cartata qorqaku. ³¹Iniqkuna leeruspanku

sonqonku tiyaykuptin llumpayta kusikurqaku. ³²Hinaptinmi Judaswan Silas Diosmanta willakuq kasqankurayku sumaqlлатаña rimaspa iñiqkunata kallpancharqaku chaynapi qaqá hina sayanankupaq. ³³Chaypi unay punchawkuna karuptinkum: “Qamkunañayá allinlla” nispa iñiqkuna aviarqaku chaynapi Jerusalemanta kachamuqkunaman kutikunankupaq. ³⁴Silasmi ichaqa quedakurqa. ³⁵Pablowan Bernabeypas Antioquia llaqtapim quedakurqaku hinaspa wakinkunapiwan Diospa palabranta yachachispanku Jesucristomanta allin noticiata willakurqaku.

Iskay kaq kutipi Pablota viajasqanmanta

³⁶Llumpay unaymantam Bernabeyta Pablo nirqa:

—Huktawanyá kutisun Jesucristomanta willakusqanchik llaqtakunaman chaynapi llaqa iñiqkunapa imaynam kasqanta qawaykamunanchikpaq.

³⁷Chaymi Bernabey munarqa Marcoswan sutichasqa Juanta pusanankupaq. ³⁸Pabloñataqmi mana munarqachu Juanqa punta viajenkupi Panfilia lawmanta kutikuspa paykunawan mana risqanrayku. ³⁹Llumpayta piñanakuspa iskayman rakinakururqaku, Bernabeymi Marcosta pusarikuspa buquepi pasarqa Chipre lawman. ⁴⁰Pabloñataqmi compañaqninpaq Silasta akllaykurqa, chaynapim Señorpa favorninta iñiqkuna mañaykapuptin pasakurqaku.

⁴¹Llaqa iñiqkunata kallpanchastinmi rirqaku Siria lawninta hinaspa Cilicia lawninta.

Pablotawan Silasta Timoteopa compañaqanmanta

16 ¹Pablapiwan Silasmi Derbe llaqtaman hinaspa Listra llaqtaman chayaruspanku Jesuipi iñikuq Timoteowan tuparurqaku. Paypa mamanmi karqa Jesucristopi iñikuq judia, taytanñaataqmi karqa Grecia lawmanta kaq. ²Iconio llaqtapi hinaspa Listra llaqtapi iñiqkunam Timoteomanta allinta rimaqku. ³Pablom puriyisnanta munaspa Timoteota *señalarachirqa judiokunata hina chaynapi purisqanku llaqtakunapi llaqa judiokunata mana hukmanyachinanpaq. Llaqa judiokunaqa yacharqam Timoteopa taytanqa Grecia lawmanta kasqanta. ⁴*Ancianokunamantawan *apostolkunamanta Jerusalem llaqtapi chaskimusqanku kamachikuytam purisqanku llaqtakunapi llaqa iñiqkunaman qorqaku. ⁵Chaynapim iñiqkuna aswan-aswan kallpanchakurqaku, sapa punchawtaqmi wakinkunapas iñikuspanku paykunaman yapakurqa.

Macedonia law runapa Pabloman rikurisqanmanta

⁶Frigia lawninta hinaspa Galacia lawninta pasaruptinkum Chuya Espiritu harkarurqa Asia lawpiqa ama willakunankupaq. ⁷Misia lawpa cantonman chayaruspa Bitinia lawman riyta munaptinkuñataqmi Jesuipa Espiritun harkarurqa. ⁸Chaymi Misia lawpa waqtallanta pasaspanku chayarurqaku Troas llaqtaman. ⁹Chaypi Pablo tuta puñuchkaptinmi Dios revelaspa qawachirqa Macedonia law runata. Paymi sayaykuspa Pablota ruegarqa:

—Macedonia lawman hamuspayá yanapaykuwayku —nispa.

¹⁰Pablo chayta rikuruptinmi, chaypunilla alistakuyta qallaykurqaniku Macedonia lawman pasanaykupaq, ñoqaykuqa cheqaptapunim yacharqaniku Jesucristomanta allin noticiata willakamunaykupaq Diospa qayawasqankuta.

Pablotawan Silasta Filipos llaqtapi carcelarusqankumanta

¹¹Troas llaqtamantam buquepi pasarqaniku derecholla Samotracia islakama, paqarinnintinñataqmi chayarurqaniku Neapolis llaqtaman. ¹²Chaymantañataqmi rirqaniku

Roma llaqtayoc runakunapa Filipos llaqtanman. Chay Filipos llaqtaqa Macedonia lawpi wakin llaqtakunamantapas aswan reqsisqam kargqa. Chaypim ñoqayku unarqaniku.

¹³*Samana punchawpim lloqsirqaniku llaqtamanta hinaspa rirqaniku Diosta mañakunanku mayupa patanman. Chaypi tiyaykuspaykum huñunakamuy warmikunaman Jesusmanta willarqaniku. ¹⁴Chaypim uyarichkarqa Tiatira llaqtayoc Lidia sutiyoq warmi, paymi achka preciopa chanin morado telakunata *rantikuq. Dios adoraqlaña kaspanmi uyarichkarqa hinaptinmi paypa sonqonta Señor kichaykurqa Pablopá nisqanta kasukunapq. ¹⁵Paymi wasinpi kaqkunapiwan bautizakuspanku ruegawarqaku kaynata:

—Cheqaptapuni Señorman inikusqayta yachaspaykichikqa wasiypiyá samakamuychik —nispa.

Llumpayta ruegawaptinkum wasinpi samakurqaniku.

¹⁶Huk punchawmi Dios mañakuna sitioman richkaspayku tuparurqaniku adivinaq espirituyoc sipaswan. Payqa adivinaspanmi patronninkunata anchallataña ganachiq. ¹⁷Chay sipasmi Pablotañan ñoqaykuta qatikachawaspanku qayaykachakurqa:

—Kay runakunaqa hanaq pachapi Diostam servinku, paykunaga willasuchkanichik imaynam salvakunaykichikmantam —nispa.

¹⁸Chaynatam rimaq achka punchawña hinaptinmi Pablo piñasqa muyuriykuspan sipaspi kaq espirituta qaqcharqa:

—Jesucristopa sutinpi kamachiki, paymanta lloqsiy —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla espiritu sipasmanta lloqsirurqa.

¹⁹Sipaspa patronninkunañataqmi chay adivinaq espiritu paymanta chinkaruptin manaña paywan qollqe ganankupaq imapas kaptin Pablotañan Silasta hapiruspanku aysarqaku autoridadkunapa kanan plazaman. ²⁰Juezkunapa makinman churaspan nirqaku:

—Kay judio runakunam llaqtanchikpi chaqwakunata rurachkanku. ²¹Paykunaga yachachichkan paykunapa costumbrenkutam. Ñoqanchikqa Roma llaqtayoqmi kanchik, manam kaykunataqa chaskichwanchu —nispa.

²²Chaymi llaqa runakuna paykunapa contranpi hatarirurqaku, juezkunam Pablopá hinaspa Silaspa pachankunata llikichispa kaspikunawan maqachirqaku.

²³Llumpayta maqaruspanku carcelarurqaku hinaspa carcelero kamachirqaku allinta cuidanapq. ²⁴Chay carcelero kasukuspanmi Pablotañan Silasta carcelpa kuchunkama pusaruspa cepowan paykunapa chakinkunata hapirachirqa.

²⁵Pablotañan Silasñataqmi yaqa chawpi tutataña Diosta mañakuspanku paypaq takichkarqaku. Chaytam wakin presokunapas uyarichkarqaku. ²⁶Hinaptinmi qonqayllamanta hatun temblor hamuruptin carcel wasipas cimientonmanta chaspirikurqa, qonqayta llaqa punkukuna kichakuruptinmi lliw presokunapa cadenankunapas paskakururqa. ²⁷Carcelero rikchariruspanñataqmi llaqa punkukunata kicharayachkaqta rikuruspan piensarqa presokunaga lluptirusqanta chaymi espadanta horqorqa wañuchikunapq. ²⁸Chaymi Pablo qaparispan nirqa:

—¡Ama imanakuychu, kaypim lliwchayku kachkaniku! —nispa.

²⁹Hinaptinmi chay carceleroqa achkita mañakuspan kallpaylla yaykuruspa katatastin Pablopá hinaspa Silaspa ñawpaqninpi qonqarakuykurqa. ³⁰Paykunata hawaman pusaruspanmi tapurqa:

—Taytakuna ímatataq rurasqa salvasqa kanaypaq? —nispa.

³¹Hinaptinmi nirqaku:

—Señor Jesucristoman iniy chaymi salvasqa kanki wasikipi kaqkunapiwan —nispa.

³²Chaymi paymanwan wasinpi llapallan kaqkunaman Jesucristomanta willarqa-ku. ³³Tutallaraq kachkaptinmi chay horallapi carcelero mayllarqa Pablota hinaspa Silaspa heridankunata hinaspa chaypunilla bautizakurqa wasinpi llapallan kaqkunapiwan. ³⁴Chaymantam wasinman pusaspan convidarqa mikuyta, Diosman inikusqankumantam wasinpi llapallan kaqkunapiwan llumpayta kusikurqaku.

³⁵Paqarinnintintam carceleroman juezkuna kacharqa guardiakunata chay presokuna kacharinanpaq. ³⁶Hinaptinmi Pablota chay carcelero nirqa:

—Ordentam chaskiruni juezkunamanta qamkuna kacharinaypaq. Chaynaqa hawkallayá pasakuychik —nispa.

³⁷Hinaptinmi Pabloñataq chay willakuq hamuq guardiakunata nirqa:

—Ñoqaykutam *Roma llaqtaman perteneceq kachkaptiykupas mana justiciata rurawachkaspanku llaqa runapa qayllanpi maqawarqaku hinaspa carcelawarqaku. ¿Kunanñataqchu pakasqallata horqorowanmanku? ¡Manam kaynaqa kanmanchu! Paykunapuni hamuchun horqowaqniyku —nispa.

³⁸Chaymi guardiakuna kutispanku juezkunaman willarqaku Pablota nisqanta hinaptinmi mancharikururqaku Roma llaqtaman perteneceqankuta yacharuspanku. ³⁹Chaymi carcelman rispanku Pablota Silasta perdonta mañakurqaku. Carcelmanta paykunata horqoruspankuñataqmi ruegakurqaku chay llaqtamanta pasakunankupaq. ⁴⁰Hinaptinmi Pablowan Silas carcelmanta lloqsiruspanku rirqaku Lidiapa wasinman chaymi llaqa iniqkunata kallpanchaspanku pasakurqaku.

Tesalonica llaqtapi chaqwamanta

17 ¹Pablowan Silasmi Anfipolis hinaspa Apolonia llaqtanta pasarqaku, hinaspankum chayarurqaku Tesalonica llaqtaman, chaypim karqa judiokunapa *huñunakunanku wasi. ²Chaymanmi Pablo costumbranman hina sapa *samana punchaw riq, kimsa semanapunim chaypi kaq judiokunawan atipanakurqaku. ³Bibliapi kaqta qawachispanmi yachachirqa Cristopa ñakarimanantawan wañuruspan kawsarimunamanta. Kaynatam paykunaman nirqa:

—Kay qamkunaman willasqay Jesusqa salvawaqninchik Cristopunim —nispa.

⁴Hinaptinmi wakin judiokuna inikuspanku Pablomanwan Silasman hukllawakurqaku. Diosta yupaychaq Grecia law runakunapas achkallañam inikurqaku, inikurqataqmi allin reqsisqa achka warmikunapas. ⁵Mana iniq judiokunañataqmi envidiakuspanku huñururqaku peleayllapi puriq runakunata hinaspa chay llaqtapi hatun chaqwata rururqaku, Jasona wasinman yaykuruspankum Pablota Silasta maskarqaku llaqa runakunaman entreganankupaq. ⁶Mana chaypi tarispankuñataqmi Jasontawan wakin iniqmasinkunata autoridadkunaman aysarqaku kaynata qayaykachakustin:

—Kay runakunaqa llaqa llaqtakunatam chaqwanku hinaspa kaymanpas hamurunkuraq. ⁷Paykunatam kay Jasonpas wasinpiraq samarachin. Llapallankum Roma reyninchikpa kamachikuyinkunapa contranpi rimachkanku: “Huk reymi kachkan Jesus sutiyoq” nispanku.

⁸Autoridadkunam chaypi huñunakuq runakunapiwan chayta uyariruspanku aswanraq alborotarqaku. ⁹Hinaptinmi Jasonmantawan wakin iniqmasinkunamanta qollqeta chaskiruspankuñata kachaykurqaku.

Pablowan Silas Berea llaqtapi kasqankumanta

¹⁰Hinaptinmi iñiqmasinkuna chay tutalla Pablotawan Silasta Berea llaqtaman ayqechirqaku. Berea llaqtaman chayarupankum judiokunapa *huñunakunanku wasiman yaykuykurqa. ¹¹Chay Berea llaqtapi kaq judiokunam Tesalonicapi kaqkunamantapas allin educadokuna karqaku. Paykunam gustollawanña Diospa palabranta uyarispanku sapa punchaw Bibliata estudiarqaku: “¿Cheqapchu kay runakunapa willawasqanchik?” nispanku. ¹²Chaynapim paykunamanta kaqkuna achkallaña iñikurqaku, iñikurqataqmi Grecia lawmanta kaq achkallaña runakunapas chaynataq decente warmikunapas. ¹³Ichaga Tesalonica llaqtapi kaq *judiokunam yacharurqaku Berea llaqtapipas Diospa palabranta Pablo willakusqanta chaymi pasaspanku llaqa runakunata umachaspa alborotachirqaku. ¹⁴Hinaptinmi iñiqkuna chaypunilla Pablota lamar qochapa patanman ayqechirqaku, Silaswan Timoteom ichaga hina Berea llaqtallapi qeparurqaku. ¹⁵Pablowan riqkunam pusarqaku Atenas llaqtaman chaymi paykuna kutiptinku Pablo kunarqa: —Silaswan Timoteo utqayllaman pasamuchunku —nispa.

Atenas llaqtapi Pablo kasqanmanta

¹⁶Atenas llaqtapi taytacha-mamachakunata huntallataña Pablo qawaspanmi sonqon nanarisqallaña Silastawan Timoteota suyarka. ¹⁷Chaymi *huñunakunanku wasiman rispa judiokunawan hinaspa Dios adoraq wakin runakunawan rimaq. Sapa punchawtaqmi plazakunapipas haykam tupasqanwan parlaq. ¹⁸Epicuriokunapa yachachisqan chaynataq estoicokunapa yachachisqan qatiqkunam Pablowan atipanakurqaku. Wakinkunam ninakurqaku:

—¿Imataraq kay rimaysapa runaqa niwachwan? —nispa.

Wakinñataqmi ninakurqaku:

—Huk dioskunamantachusmi kay runaqa willakuchkan —nispa.

Chaynakunatam rimarqaku Jesusmanta allin noticiata willakuspa kawsari-muymanta Pablo yachachiptin. ¹⁹Chaymi Pablota pusarurqaku huñunakunanku Areopago sutiyoq sitioman. Hinaspankum nirqaku:

—Yaqachum willawankikuman mosoq yachachisqaykikunata. ²⁰Qamqa niwankiku mana haykapipas yachasqaykutam, yachaytam munaniku tukuy chaykunamanta —nispa.

²¹Atenas llaqtayyoq runakunapas chaynataq chaypi kaq forastero runakunapas mosoq yachaykunata uyarispankum rimayllapi ocupakuqku.

²²Pablom Areopago sutiyoq huñunakunankupa chawpinpi sayaykuspa nirqa:

—Atenas llaqtayyoq taytakuna, qawasqayman hinaqa dioskuna serviqlañam qamkunaga kasqankichik. ²³Dioskuna adoranaykichikpi purispaymi tarirurqani perqasqa *altarp kayna qellqasqata “Mana Reqsisqa Diospa Altarnin” niqta. Chay mana reqsistin adorasqaykichik Diosmantayá willaykusqaykichik.

²⁴—Chay mana reqsisqaykichik Diosmi unancharqa kay pachatawan tukuy ima kaqkunata, paymi hanaq pachapapas hinaspa kay pachapapas dueñon. Payqa *yachanpas manam runakunapa rurasqan wasipichu. ²⁵Manataqmi payqa runamantaqa imatapas necesitanchu, payqa lliwchanchikta kawsachiwaspanchikmi samaytapas hinaspa llaqa imakunatapas qowanchik.

²⁶—Huk runallamantam mirachirqa tukuy hinastinpi kaq runakunata chaynapi enteron kay pachapi *yachanankupa, paymi señalarqa haykapim otaq maypim *yachanankupapas ²⁷chaynapi llapchaykachakuq hina maskaspanku Diosta tarinankupa.

Payqa manam karupichu ñoqanchikmantaqa kachkan. ²⁸Cheqaptaqa paypa yanapakuy-ninwanmi kawsanchikpas, purinchikpas hinaspa kachkanchikpas. Chaymi takikuna ruraq llaqtamasikichikpas qellqarqa: “Diospa ayllunmi kanchik” nispa. ²⁹Diospa ayllun kachkaspaqa Diosmantaqa amayá piensasunchu taytacha-mamachakunamanta hinaqa, chaykunaqa runapa piensasqanman hinallam rurasqa kachkan qorimanta, qollqemanta hinaspa rumimanta. ³⁰Ñawpaq tiempokunapim runakunawan Dios pacienciakurqa mana yachastin huchallikusqankumanta, kunanmi ichaqa llapallan runakunata enteron kay pachapi kamachin huchankumanta wanakunankupaña. ³¹Diosmi akllarun huk runata, paymi akllasqan punchawpi allin arregloman hina kay pachata juzganqa. Chayta llaqa runakuna creenankupaqmi chay akllasqan Jesusta Dios kawsarichimurqa.

³²Kawsarimuymanta rimaptinmi wakin uyariqkuna asipayarqaku, wakinñataqmi nirqaku:

—Yapañayá chaykunamantaqa willawankiku —nispa.

³³Chaymi Pablo paykunapa chawpinmanta pasakurqa. ³⁴Aswanqa wakin runakunam payta qatiskanpi ñikurqaku. Hukninmi karqa Dionisio sutiyoq, payqa karqa Areopago sutiyoq huñunakunankupi autoridadmi, ñikurqataqmi Damaris sutiyoq warmipas chaynataq sapaq runakunapas.

Corinto llaqtapi Pablo kasqanmanta

18 ¹Atenas llaqtamanta Pablo lloqsispanmi pasarqa Corinto llaqtaman. ²Chaypim tuparqa Aquila sutiyoq judio runawan, paymi Ponto law llaqtayoq karqa. Paymi warmin Priscilawan chayraq Italia lawmanta chayaramurqaku, Rey Claudio: “Llaqa judio runakuna Roma llaqtamanta lloqsichunku” nispa kamachikuptin. Pablom paykuna watukuq rirqa. ³Aquila hina karpakuna ruraypi llamkaq kaspanmi paykunawanña llamkananpaq quedarqa. ⁴Sapa *samana punchawmi judiokunapa *huñunakunanku wasiman riq, hinaspanmi yachachiq judio runakunatawan mana judio runakunata Jesucristoman ñiñichiyta munaspan.

⁵Silaswan Timoteo Macedoniamanta chayaramuptinkum Pabloqa mana samaykuspa Diospa palabranmanta willakurqa, judiokunatam yachachirqa Jesusqa suyasqanku Cristopuni kasqanta. ⁶Ichaqa chay judiokunam Pablopa contranpi churakuruspanku imaymanata nirqaku, hinaptinmi Pablo pachanta chaspispan nirqa:

—Wiñaypaq wañuyman wichispaqa qamkunañam huchayoq kankichik, manam ñoqachu. Kunanmantaqa mana judio runakunamanñam willakuq risaq —nispa.

⁷Chay judiokunapa *huñunakunan wasimanta lloqsiruspanmi pasakurqa Ticio Justo sutiyoq runapa wasinman. Payqa karqa Diosta adoraq runam. Paypa wasinqa kachkarqa chay huñunakunankupa hichpallanpim. ⁸Crispo sutiyoq runapas wasinpi llapallan kaqkunapiwanmi Jesucristoman ñikurqaku. Payqa karqa judiokunapa huñunakunan wasipi kamachikuqmi. Corinto llaqtapi wakin *yachaqkunapas Pablota uyarispankum ñikuspa bautizakurqaku. ⁹Huk tutam Pablo puñuchkaptin Señor rikuriyuspan nirqa:

—Ama manchakuspayá willakuy ama upallaykuspa. ¹⁰Ñoqam qanwan kachkani, manam pipas imanasunkichu. Ama upallaspayá ñoqamanta willakuy, kay llaqtapiqa achkallañam kachkan akllasqaykuna —nispa.

¹¹Chaymi Pablo chay Corinto llaqtapi *yacharqa wata parten paykunaman Diospa palabrantayachachispan.

¹²Grecia lawpi prefecto Galion kachkaptinmi judiokuna huñunakururqaku Pablopa contranpi, juzgadoman Pablota aparuspankum ¹³nirqaku:

—Kay runam llaqa runakunata creechichkan leyninchikpa contranpiña Diosta adoranankupa —nispa.

¹⁴Pablo rimarinanpaqña kachkaptinmi judiokunata Galion nirqa:

—Judiokuna, sichum kay queja kanman imapas mana allin ruraymanta otaq pipa contranpi sayariymantapas hinaptinga mana piñakuspaychá uyarikichikman. ¹⁵Aswanqa rimasqallaykichikmanta, sutikunamanta hinaspa leynikichikkunallamanta quejaykichik kaptinqa, qamkunayá imaynatapas allichakuychik, chaykuna juzgaytaqa manam munanichu —nispa.

¹⁶Hinaspanmi juzgadonmanta judiokunata hawaman qarqorachirqa. ¹⁷Chaypi llaqa runakunam huñunakuyininkupi kamachikuq judio Sostenesta hapiruspanku maqaparurqaku hina gobernadorpa ñawpaqninpi. Gobernador Galiontaqa manam imapas qokurqachu.

Antioquia llaqtaman Pabloa kutisqanmanta

¹⁸Corinto llaqtapi Pablo unaruspanmi llaqa iñiqkunamanta despedikuspa pasarqa lamar qochapa patanpi Cencrea llaqtaman. Chaypim lliw chukchanta rutururqa Diosman promesa rurasqanta cumplinapaq. Chaymantam Priscilawan hinaspa Aquilawan kuska buquepi pasarqaku Siria lawman. ¹⁹Efeso llaqtaman chayaruptinkum Aquilatawan Priscilata chaypi saqerurqa, sapallanñam pasarqa judiokunapa *huñunakunan wasiman hinaspan chaypi paykunawan parlarqaku. ²⁰Chaymi paykuna Pablota ruegarqaku chaypi unay tardananpaq ichaqa paymi mana munaspan ²¹paykunamanta despedikurqa:

—Dios munaptinga huktawanmi kutimusaq watukuqnikichik —nispa.

Buqueman seqaruspanmi Efeso llaqtamanta pasakurqa. ²²Cesarea llaqtaman Pablo chayaruspanmi iñiqkunapa huñunakunankuman rirqa paykunata saludaykunampaq hinaspanmi pasarqa Antioquia llaqtaman. ²³Chaypi tardarisanmi huktawan pasarqa Galacia lawkunapipas hinaspa Frigia lawkunapipas llaqa iñiqkunata kallpanchastin.

Efeso llaqtapi Apolospa willakusqanmanta

²⁴Chay punchawkunapim Efeso llaqtaman chayarurqa Alejandria llaqtayoq Apolos sutiyoq judio. Payqa karqa Diospa palabran allin yachaqmi hinaspa allin willakuqmi. ²⁵Señormanta yachachisqa kachkaspapas bautizaq Juanpa yachachisqan bautismollamantam yachaq hinaspan kusikuylawanña Jesusmanta haykam yachasqanta willakuq. ²⁶Paymi judiokunapa *huñunakunan wasikunapi confianzawan rimayta qallaykurqa. Chayta Priscilawan Aquila uyariruspankum wasinkuman pusarqaku hinaspan Jesuswan Diospa rurasqanmanta aswan allintaraq yachachirqaku. ²⁷Grecia lawman Apolos pasayta munaptinmi chay Efeso llaqtapi wawqe-panikuna kallpanchaspa Greciapi kaq iñiqkunaman qellqarqaku chaynapi Apolos chayaptin allinllata chaskinankupaq. Chay llaqtaman Apolos chayaruspanmi llumpayta yanaparqa Diospa favorecesqan iñiqkunata. ²⁸Atiyllawanña llaqa runakunapa qayllanpi rimaspanmi judiokunata pantaypi kasqankuta qawachiq. Bibliapi qawachispantaqmi convencechirqa Jesusqa suyasqanku Cristo kasqanta.

Pablo Efeso llaqtapi kasqanmanta

19 ¹Corinto llaqtapi Apolos kachkaptinmi orqonta rispan Pablo chayarurqa Efeso llaqtaman. Chaypim wakin iñiqkunawan tuparuspan ²paykunata tapurqa:

—¿Iñikuspaykichikqa chaskirqankichikchu Chuya Espirituta? —nispa.

Paykunañataqmi nirqaku:

—Manam uyariyllapas-uyarirqanikuchu Chuya Espiritumantaqa —nispa.

³Pabloñataqmi huktawan tapurqa:

—¿Hinaptinga ima bautismotamá chaskirqankichik? —nispa.

Paykunañataqmi nirqaku:

—Juanpa bautismontam —nispa.

⁴Chaymi Pabloñataq nirqa:

—Juanqa runakunataqa bautizarqa huchankumanta wanakuptinkum, payqa willakurqa qepan hamuqman inikunankupaqmi. Juanpa qepan hamuqqa karqa Jesusmi.

⁵Iniqkuna chayta uyariruspankum bautizakurqaku Señor Jesuspa sutinpi. ⁶Hawankuman Pablo makinta churaykuptinñataqmi paykunaman huntaykurqa Chuya Espiritu hinaptinmi mana yachasqanku idiomakunapi rimaspa Diosmanta willakurqaku. ⁷Chay bautizakuqkunata karqaku yaqa chunka iskayniyoq runakunam.

⁸Kimsa killapunim Pablo riq judiokunapa *huñunakunanku wasiman hinaspa Diospa munaychakusqanmanta willakuq mana manchakuspa hinaspa convencechispa. ⁹Wakin runakunam ichaqa sonqonkuta rumiyaykachispa mana iniyta munarqakuchu, aswanraqmi paykunaqa Cristomanta allin noticiapa contranpi tukuy imaymanata nirqaku llapa runakunaman. Chaymi Pablo paykunamanta sapaqcharuspan llapa iniqkunata rakirurqa Tiranno sutiyoq runapa escuelanman, chaypiñam sapa punchaw paykunata yachachirqa.

¹⁰Iskay watapuni chaypi yachachiptinmi Asia lawpi llapallan *yachaqqunapas judiokunapas chaynataq mana judiokunapas Señormanta uyarirqaku. ¹¹Diospa atiyinwanmi Pablo ruraq runapa mana rikusqan *milagrokunata. ¹²Pablopa pañuelontapas otaq pachantapas onqoqqunaman apaptinkum allinyaqku, lloqsiqtaqmi demoniokunapas.

¹³Chaypitaqmi kachkarqaku llaqtan-llaqtan purispa demoniokunata qarqoq judiokunapas. Paykunam Señor Jesuspa sutinta rimarispa qarqoyta munarqaku:

—Pablopa willakusqan Jesuspa sutinpim kamachiki, lloqsiy kay runamanta —nispa.

¹⁴Judio *sacerdotekekunapa jefen Escevapa qanchis churinkunam chaynataqa ruraqku. ¹⁵Chaymi demonioñataq paykunata nirqa:

—Reqsini Jesúsataq, yachanitaqmi Pabloqa pim kasqantapas ¿qamkunataq pima kankichik? —nispa.

¹⁶Hinaptinmi demonioyoq runa pawaykuspan paykunata llumpa-llumpayta maqaparurqa chaymi paykunaqa yawarninpas suturichkaq qalallaña ayqekurqaku chay wasimanta.

¹⁷Efeso llaqtapi lliw *yachaqqunañataqmi judiopas hinaspa mana judiopas chaykunata yacharuspa mancharikururqaku hinaspa Señor Jesuspa sutinmanta allinta rimaqku.

¹⁸Chaymi achka iniqkunapas huñunakuspanku willanakuqku ñawpaq mana allin rurasqankumanta. ¹⁹Brujokunapas libronkuta apamuspankum llapallanpa ñawpaqninpi kañarqaku, chay kañasqanku llapa librokunapa precionmi hayparqa pichqa chunka waranqa jornalpa chaninman. ²⁰Chaymi aswan atiywanraq Diospa palabranta tukuy hinastinpi willakurqaku.

²¹Chaymantam Pablo Jerusalemman riyta munarqa Macedonia lawpi hinaspa Grecia lawpi kaqqunata watukustin, paymi nirqa:

—Jerusalemman chayaruspayqa risaqpunim Roma llaqta reqsiq —nispa.

²²Yanapaqnin Timoteotawan Erastota Macedonia lawman kachasanmi payñañataq Asia lawpi unarirqa.

Efeso llaqtapi chaqwamanta

²³Chay punchawkunapim llumpay chaqwa karqa Cristomanta allin noticia-rayku. ²⁴Chaytaqa qallaykachirqa Demetrio sutiyoq runam. Paymi qollqemanta

ruraq mamachanku Dianapa capillachankunata chaymi paywan llamkaqkuna achkata ganakuqku. ²⁵Demetrium llamkaqmasinkunata hinaspa chayna oficioyoq runakunata huñuruspan nirqa:

—Taytakuna, yachasqaykichikpi hinam kay oficionchikwanqa allinta gana-kunchik. ²⁶Ichaga qamkunam rikuchkankichik hinaspa uyarichkankichik chay Pablo runapa rimasqanta, paymi nichkan: “Runapa rurasqanqa manam Dioschu” nispa. Chaynataqa pantachichkan manam kay Efeso llaqtallanchikpichu, payqa pantachichkanmi lliw Asia lawpi *yachaq achka runakunatapas. ²⁷Kaywanqa negocionchikmi pierderunman hinaptinmi ancha reqsisqa mamacha Dianapas despreciasqa kanman, chaynataqmi templonpas ancha yanqachasqa kanman, Asia lawpi llapallan yachaqkunapiwan mundontin runakunam Dianataqa yupaychanku.

²⁸Chayta runakuna uyariruspankum llumpayta piñakururqaku hinaspa mayaykachakurqaku:

—iEfeso llaqtapi kaq mamachanchik Dianaqa hatunmi! —nispanku.

²⁹Efeso llaqtapi runakuna hatun chaqwapi rikuriruspankum hapirurqaku Pablop puriqmasin Gayotawan Aristarcota, paykunaqa karqaku Macedonia lawmanta kaqkunam, paykunatamá aysarqaku llaqtapa huñunakunan sitioman. ³⁰Hinaptinmi Pablo chayman yaykuyta munarqa llaqa runakunata rimapayanan-paq ichaga iñiqkunam harkakururqa. ³¹Asia lawpi kaq wakin autoridadkunapas Pablop amistadnin kaspankum payman runakunata kacharqaku:

—Ama chaykunaman chapukuychu —nispa.

³²Chay llaqa runakunapa huñunakusqankupim hatun chaqwata ruraspanku mayaykachakurqaku wakin hukta, wakinñataq hukta, yaqa llapallankum mana yacharqakuchu imapaqmi huñunakusqankutapas. ³³Judio runakunañataqmi llaqa runapa chawpinmanta Alejandrota tanqarqaku ñawpaqman. Alejandro-ñataqmi paykunata defiendenanpaq makinwan señascharqa upallanankupa. ³⁴Ichaga judio kasqanta Alejandrota reqsirurspankum lliwchanku yaqa iskay hora qaparkacharqaku:

—iEfeso llaqtapi kaq mamachanchik Dianaqa hatunmi! —nispa.

³⁵Hinaptinmi chay llaqtapa secretarion chay llaqa runakunata upallarachispan nirqa:

—Llaqtamasiykuna, lliw runakunam yachan kay Efeso llaqtapi hatun ma-macha Dianapa templon nanachikusqanchiktaqa, yachankutaqmi cielomanta uraykamuq imagennin nanachikusqanchiktapas. ³⁶Manam pipas kaykunataqa neganchu, chaynaqa hawkeyaychik. Ama imatapas ruraychikchu mana sumaq-ta tantearispaqa. ³⁷Kay pusamusqaykichik runakunaqa mamachanchik Dianapa wasinmantaqa manam imatapas suwakurqakuchu nitaqmi paytaqa insultarqaku-chu. ³⁸Sichum Demetrio llamkaqmasinkunapiwan pitapas quejakuyta munaptinqa kachkanmi juzgadowan prefecto, chaypiyá sapakama quejankuta allichachunku. ³⁹Imamantapas rimayta munaptikichikqa leyman hinayá hatun huñunakuypi sumaqta allichasun. ⁴⁰Mana chayqa kay huñunakusqanchikmanta mana ima-tapas niyta atiptinchikmi llaqa autoridadkuna acusawachwanchik runakuna hatarichisqanchikmanta.

⁴¹Kaykunata niruspanmi llaqa runakunata kamachirqa wasinkuman kutinankupaq.

Macedonia lawman chaynataq Grecia lawman Pablopa risqanmanta

20 ¹Chay chaqwa tukuruptinmi iñiqkunata Pablo huñuruspan allinta kallpancharqa hinaspa despedikuspan lloqsirqa Macedonia lawman. ²Risqan lliw llaqtakunapi iñiqkunata kallpanchaspanmi Grecia lawman rirqa. ³Chaypi kimsa killallaña karuspanmi Siria lawman buquepi rinan karqa, ichaqa yacharurqam judiokuna paypa contranpi yachachinakusqankuta. Chaymi Macedonia lawninta kutikunanpaqña piensarurqa. ⁴Hinaptinmi payta compañaqaku Berea llaqtayoq Pirrospa churin Sopater, Tesalonica llaqtayoq Aristarcowan Segundo, Derbe llaqtayoq Gayo, Timoteo hinaspa Asia lawmanta Trofimopiw Tiqico. ⁵Paykunam puntaruspanku Troas llaqtapiña suyawarqaku. ⁶Mana Qonchuyoq Tanta Fiesta punchawkuna pasaruptinñam Filipos llaqtamanta lloqsirqaniku buquepi, pichqa punchawmantañam paykunata hayparqaniku Troas llaqtapi hinaspaykum qanchis punchawraq chaypi quedarqaniku.

Troas llaqtapi iñiqkunata Pablo watukusqanmanta

⁷Semanapa qallariynin domingo punchawtam llaqa iñiqkuna huñunakurqaku tantata partinakunankupa hinaptinmi Pablo yachachirqa. Paqarinnintillan pasakunan kaptinmi yaqa chawpi tutakama rimarqa. ⁸Wasipa altosnin cuartopim huñunasqa kachkarqaniku achka mecherokunawan achkikuspayku. ⁹Ventanapim tiyachkarqa huk joven Eutico sutiyoq. Pablo tutakama rimaptinmi chay jovenqa puñutyachkarqa, puñuruspanmi wichiyrqa iskay kaq altosmanta chaymi hoqarirqaku wañusqataña. ¹⁰Hinaptinmi Pablo bajaruspan chay jovenpa hawanman chutakuykuspan abrazaykurqa hinaspa llaqa iñiqkunata nirqa:

—Ama manchakuychichu, kawsachkanmi —nispa.

¹¹Kaqla seqaruspanmi tantata pakiykuspan mikurqa, achikyanankama rimaruspanmi pasakurqa. ¹²Llaqa iñiqkunañataqmi joventa kawsachkaqtaña kuisqallaña pusarikurqaku.

Troas llaqtamanta Mileto llaqtakama Pablopa risqanmanta

¹³Ñoqaykum buquepi puntaruspayku rirqaniku Ason llaqtaman chaypi Pablota hoqarinaykupa. Paymi chakiwan rirqa rimanakusqaykuman hina. ¹⁴Paywanmi tuparurqaniku Ason llaqtapi, buqueman seqaramuptinmi pasarqaniku Mitilene llaqtaman. ¹⁵Chaymanta buquepi lloqsispaykuñataqmi paqarinnintin pasarqaniku Quio islapa chimpanman. Paqarinnintinñataqmi chimparganiku Samos islaman, paqarinnintinñataqmi chayarganiku Mileto llaqtaman. ¹⁶Chaynataqa rurarganiku Efesoman Pablo mana riyta munaptinmi chaynapi Asia lawpi mana tardanaykupa. Jerusalem llaqtamanmi utqayman rirqa atispaqa chaypi *Pentecostes punchawpi kananpaq.

Efeso llaqtapi ancianokunawan rimasqanmanta

¹⁷Mileto llaqtapi Pablo kachkaspanmi Efesopi iñiqkunapa *ancianonkunata qayachirqa. ¹⁸Paykuna hamuruptinmi Pablo nirqa:

—Qamkunam yachankichik kay Asia lawman hamusqaymantapuni imaynam qamkunawan kawsasqayta. ¹⁹Judiokuna imakunataña rurawayta munaptinkupas humillakuspaymi waqastinpas hinaspa ñakaristinpas Señorninchikta servirqani.

²⁰Chaywanpas allinnikichikpaq Diospa palabran willakuytaqa manam amirqanichu,

ñoqaqa yachachirqaykichikmi llaqa runakunapa qayllanpipas chaynataq wasiki-chikpipas. ²¹Judio runakunatapas chaynataq mana judio runakunatapas nirqanim: “Diospa ñawpaqninpi huchaykichikmanta wanakuspa Señorninchik Jesusman inikuy-chik” nispa. ²²Kunanmi Jerusalem llaqtaman richkani Chuya Espiritupa kamachisqan, manam yachanichu wakpi imam suyawasqantaqa. ²³Sapa llaqtakuna risqaypim Chuya Espiritu niwan: “Presochasuptikim ñakarinki” nispa. ²⁴Ichaqa vidaypas ñoqapaqqa manam llumpaytaqa valenchu. Kallpaq hinam Señor Jesucristopa kama-chiwasqantaqa cumplisaqpuni, willakusaqmi Diospa favorninmanta allin noticiataqa.

²⁵—Qamkunataq manañam huktawanqa rikuwankichikñachu, qamkunaman-qa Diospa munaychakuyninmantam yachachirqaykichikña. ²⁶Chaymi kunan qamkunaman nikichik, manam huchayoqchu kani llapallan runakuna castigasqa kanaykichikmantaqa. ²⁷Mana imatapas pakaspaymi Diospa munasqanta willarqay-kichik. ²⁸Chaynaqa kikikichikpuniyá cuidakuychik, oveja michiq hinayá cuidaychik llapallan iniqkunatapas. Chuya Espiritum qamkunata akllasurqankichik Diosninchik Jesucristopa yawarninwan rantisqan iniqkunata cuidanaykichikpaq. ²⁹Ñoqa pasakuptymi pantachikuqkuna hamunqa, paykunam iniqkuna tukuruyta munanqaku imaynam yarqasqa atokkuna ovejakunata mikuruspan tukuruq hina. ³⁰Qamkuna ukumantam wakinkuna hatarinqa llullakunata yachachispanku chaynapi iniqkuna qatinankuta munaspanku. ³¹Chaynaqa cuidakuychikya, amayá qonqaychikchu wa-qaykuspay tuta punchaw kimsa watantin sapakama yachachisqaytaqa.

³²—Wawqellaykuna, kunanqa Diospa makinmanñam churaykichik, kasukuychikya paypa favorecewasqanchikmanta palabrakunata chaynapi kallpanchasunaykichikpaq hinaspalla akllasqankunawan kuska herenciatapas chaskinaykichikpaq. ³³Ñoqaqa manam munapayarqanichu pipa qollqentapas, pipa qorintapas nitaq pipa pachantapas. ³⁴Aswanqa yachasqaykichikpi hinam makiywan llamkaspay imatapas rantiq kani ñoqa-paq chaynataq puriqmasiyku- napaqpas. ³⁵Qamkunatapas yachachirqaykichikmi ñoqa hina llamkaspas wakchakunata yanapanaykichikpaq, yuyariychikya Señor Jesucristopa nisqanta, paymi nirqa: “Ima chaskiqmantapas aswan kusijsaqqa imapas qoqmi” nispa.

³⁶Chaykunata Pablo rimaruspanmi qonqorakuykuspan paykunawan kuska Diosta mañakurqa. ³⁷Anchata waqaspankum Pablota abrazaykuspa mu-chaykurqaku. ³⁸Llumpay llakisqallañam karqaku: “Manañam huktawanqa rikuwankichikñachu” nisqanrayku chaymi buquepa kasqankama compañarqaku.

Jerusalem llaqtaman Pablota risqanmanta

21 ¹Iniqkunamanta rakikuykuspaykum buquepi derecholla pasakurqaniku Cos sutiyoq islaman. Paqarinnintinñataqmi Rodas islaman chayaspayku Patara llaqtaman rirqaniku. ²Chay llaqtapiñataqmi tarirurqaniku Feniciaman lloqsij bu-queta. Chay buqueman yaykuspaykum pasarqaniku. ³Chipre islapa *alleq lawnintam rirqaniku Siria lawman. Tiro llaqtaman chayaruspa buquepi cargakuna bajachina kaptin sayarqaniku. ⁴Chay llaqtapi iniqkunata tariruspaykum qanchis punchaw paykunapapi samakurqaniku. Paykunam Pablota Chuya Espiritupa yachachisqan nirqaku: —Ama riychu Jerusalem llaqtamanqa —nispa.

⁵Ichaqa chay punchawkuna pasaruptynmi lloqsirqaniku, hinaptinmi lliwchan iniq-kuna warmipas qaripas warmakunapiwan aviawarqaku llaqtapa cantonkama, lamar qochapa patanpim qonqorakuspayku Diosta mañakurqaniku. ⁶“Qamkunañayá allin-lla” ninakuspa buquepi pasakurqaniku. Paykunañataqmi wasinkuman kutikurqaku.

⁷Tiro llaqtamantam buquepi rirqaniku Tolemaida llaqtakamalla. İniqkunata watukuspaykum paykunapapi huk punchaw samarqaniku. ⁸Paqarinnintinñataqmi rirqaniku Cesarea llaqtakama. Chaypim watukurqaniku Jesucristomanta allin noticia willakuq Felipeta, payqa karqa Jerusalemipi ñawpaqtaraq akllasqanku qanchis diaconokunapa hukninmi. Paypa wasinpimá samakurqaniku. ⁹Paypam karqa tawa doncella churinkuna. Paykunam Diosmanta willakuqku. ¹⁰Felipepa wasinpi unayneqña kachkaptiykum Judeamanta chayaramurqa Diosmanta willakuq Agabo. ¹¹Paymi watukuwaspanku Pablopa chumpinta hapiykuspa chakintawan makinkunata watakuspan nirqa:

—Chuya Espiritum nin: “Jerusalenpi judiokunam kay chumpipa dueñonta watanqaku kaynata hinaspan mana judio kaqkunaman entreganqaku” nispa.

¹²Chayta uyaripaykum Cesareapi İniqkunapiwan Pablota ruegarqaniku amaña Jerusalem llaqtaman rinanpaq. ¹³Chaymi Pabloñataq nirqa:

—¿Imanasqataq waqaspaykichik llakichiwanakichik? Manam wataruwana llankupaqchu listoqa kachkani, ñoqaqa listom kachkani Señor Jesucristorayku Jerusalemipi wañunaypaqpas —nispa.

¹⁴Mana imayna harkayta atispaykum upallakurqanikuña:

—Señorpa munasqanyá rurasqa kachun —nispa.

¹⁵Chay punchawkunapa qepantam alistakuruspayku pasakurqaniku Jerusalem llaqtaman. ¹⁶Riysiwaraqutaqmi Cesareamanta wakin İniqkunapas, paykunam pusawarqaku Chipre law Mnasonpa wasinman, payqa unay wataña İniqmi karqa. Paypa wasinpimá samakurqaniku.

Jacobota Pablo watukusqanmanta

¹⁷Jerusalemman chayaruptyikum kusikuyllawanña llapa İniqkuna chaskiwarqaku. ¹⁸Paqarinnintinñataqmi ñoqaykuwan kуска Pablo rirqa Jacobo watukuq, chaypim kachkasqaku llapallan *ancianokunapas. ¹⁹Pablom paykunata rimaykuspan willakuyta qallaykurqa imaynam paypa purimusqanwan mana judio kaqkunapi Diospa tukuy imakunapas rurasqanmanta. ²⁰Uyariruspankum paykuna Diosta alabarqaku hinaspan Pablota nirqaku:

—Allinmi wawqey. Yachasqaykipi hinam achka waranqa judiokuna Jesucristoman İnikurunku, llapallankum munanku Moisespa leynin kasukunata. ²¹Paykunamanmi wakin runakuna qanmanta willarunku, huklaw nacionpi judio runakunatas yachachinki Moisespa leyninta manaña kasukuspa amaña churinkutapas *señalanankupaq hinaspa costumbrenchikkunaman hina amaña kawsanankupaq. ²²¿İmatataq ruraykusunchik? Paykunaqa yacharunqakupunim kaypi kasqaykita. ²³Chaynaqa kaynatayá ruray: Kaypim ñoqanchikwan kachkan tawa runakuna Diosman prometekusqankuta cumplinankupaq. ²⁴Paykunawan kуска temploman rispaykiyá costumbrenchikman hina chuyanchakamuychik, paykunapa gastonta pagaspayá chukchankuta rutuchimuy. Chaynata ruraptikiqa lliwmi yachanqaku qanmanta tukuy ima rimasqankuqa mana cheqap kasqanta, paykunaqa yachanqam *Moisespa leynin kasukusqaykita. ²⁵Ichaqa mana judio kaq İniqkunamanqa, ñam cartata aparqankichikña, chaypim nirqanchik: “Amam mikunkichikchu taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychataqa, amam mikunkichikchu yawartaqa nitaq yawarpa pasasqan aychatapas, amataqmi huchapakunkichikchu” nispa.

Templopi Pablota presochasqankumanta

²⁶Pablom chay tawantin runakunata pusarikuspan paqarinnintin punchaw *chuyan-chakurqaku hinaspan temploman yaykurqa haykapim chuyanchakusqanku tukusqan willakuq chaynapi ofrendankuta sapakama Diosman ofrecenankupaq.

²⁷Qanchis punchaw tukuykuchkaptinñam Asia lawmanta kaq wakin judiokuna Pablota templopi rikururqaku hinaspan llapa runakunata hatarirachirqaku paypa contranpi. Hapiruspankuñataqmi ²⁸qayaykachakurqaku:

—İsraelpa miraynin runakuna yanapawayku! Kay runam tukuy hinastinpi purispan Israel runakunapa contranpi, *Moisespa leyinpa contranpi hinaspa templopa contranpi yachachin. Kunanpas templomanmi mana judio kaq runakunata pusaykurun, chaynapim huchallikurun kay templopi mana ruranata ruraspa.

²⁹Chaynataqa nirqaku Efeso İlaqtayoq Trofimowan Jerusalem İlaqtapi rikurusqankuraykum, Payqa manam judiochu karqa. Payta temploman Pablo pusarusqantam piensarqaku.

³⁰İlaqtapi llapa runakuna chayta uyariruspankum huntallaña kallpamurqaku. Pablota hapiruspankum templomanta hawaman aysarqaku hinaspan templopa punkunta apurawllamanña wichqarurqaku. ³¹Wañurachinankupaq kachkaptinkuñam Roma İlaqtayoq soldadokunapa jefenman willaykamurqaku:

—Jerusalenpi İliw runakunam chaqwata rurachkanku —nispa.

³²Paymi capitanninkunatawan soldadokunata pusarikuspa kallpaylla chayarurqaku hinaptinmi payta soldadokunatawan rikuruspanku chay llapa runakuna Pablota maqachkaspanku sayarurqaku. ³³Soldadokunapa jefen asuykuspanmi Pablota presocharurqa hinaspan kamachirqa iskay cadenawan watanankupaq hinaspan paykunata tapurqa:

—İPitaq kay runa? İmatataq rurarun? —nispa.

³⁴Llapa runakunañataqmi qaparirqaku wakin hukta, wakinñataq hukta, hinaptinmi bulla rurasqankurayku chay jefeqa mana allintachu entienderqa chaymi kamachirqa cuartelman Pablota pusanankupaq. ³⁵İchaqa llapa runakuna ñitinakuptinmi cuartelpa gradasinman chayaruptinku Pablotaqa soldadokunaña wanturqa. ³⁶Llapa runakunañataqmi qepankuta qatispa qaparirqaku:

—İWañuchun! —nispa.

Pablota defiendekusqanmanta

³⁷Pablota cuartelman apaykuchkaptinkuñam soldadokunapa jefenta Pablo tapurqa: —İmallatapas rimariymanchu? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—İQamqa yachasqankim *griego rimayta! ³⁸Chaynaqa İmanachu qamqa Egipto runa kanki? Qayninpakunallaqa İmanachum runa wañuchiqlkunata hatarichispayki tawa waranqatapuni chunniqman pusarqani? —nispa.

³⁹Hinaptinmi Pabloñataq nirqa:

—Ñoqaqa Tarso İlaqtapi nacekuq judiom kani, İlaqtayqa allin reqsisqa Cilicia lawmi. Ama hina kaspayá permitiykuway llapa runakunata rimapayaykunaypaq —nispa.

⁴⁰Chay jefe “allinmi” niykuptinmi gradaspi Pablo sayaykuspa makinwan runakunata señaschaspa upallachirqa. Upallaruptinkuñam *hebreo rimayninkupi paykunaman Pablo nirqa:

22 ¹—Taytakuna, wawqellaykuna, uyariykullawaychik defiendekunaypaq rimarisqayta —nispa.

²Chaymi *hebreo rimayninkupi rimaqta uyariruspanku aswanraq upallarurqa-ku. Chaymi Pablo nirqa:

³Ñoqaqa Cilicia law Tarso llaqtapi nacekuq judiom kani. Ichaqa kay Jeru-salenpim educakurqani, yachachiqniypas karqa Gamalielmi, paymi allinta yachachiwarqa ñawpaq abuelonchikkunapa leyninta. Diosninchiktam tukuy son-qoywan servini qamkunapas kunan servisqaykichikman hina.

⁴Chayraykum Jesucristopi iñiqkunata ñakarichirqani wañunankukama, warmitapas-qaritapas presochaspaymi apachirqani carcelman. ⁵Tukuy chaykunataqa sumaqtam yachanku sacerdotekunapa jefenpas chaynataq llapallan kamachikunapas. Paykunam oficiokunata qowarqaku Damasco llaqtapi judiomasinchikkunapaq. Chaynapim rirqani iñiqkunata kay Jerusalem llaqtaman presota apamuspay castigachinaypaq.

Pablom willakun Jesucristoman iñisqanmanta

(Hch 9:1-19. 26:12-18)

⁶—Damasco llaqtaman chayaykuchkaptiyñam yaqa chawpi punchawta cielomanta qonqayta llumpay achkiy kanchaykuwarqa. ⁷Chaymi pampaman wichiykuspay uyarirqa-ni “Saulo, Saulo ¿manasqataq qatikachawanki?” niqta. ⁸Chaymi tapurqani: “¿Pitaq kanki Señor?” nispa. Hinaptinmi nimuwarqa: “Ñoqaqa qatikachawasqayki Nazaretmanta kaq Jesusmi kani” nispa. ⁹Riqmasiykunapas rikurqam chay achkiytaqa ichaqa manam entien-derqakuchu chay rimapayawaqniypa nisqantaqa. ¹⁰Hinaptinmi tapurqani: “¿Imatataq rurasqa Señor?” nispa. Payñataqmi niwarqa: “Hatarispayki Damasco llaqtaman yaykuy, chaypim imam ruranaykita nisunki” nispa. ¹¹Chay sinchi achkiy ñawsayarachiwaptinmi riqmasiykuna makiymanta pusawaspanku Damasco llaqtaman chayachiwarqaku.

¹²—Chaypim *yacharqa Ananias sutiyoq runa. Payqa karqa *Moisespa leynin kasu-kuqmi. Chayraykum Damascopi *yachaq lliw judiokunapas payta respetaku. ¹³Paymi qawaqniy hamuspa niwarqa: “Wawqey Saulo, mosoqmanta qawarikuy” nispa. Chay ratolla-pi qawarikuruspaymi Ananiasta rikururqani. ¹⁴Chaymi pay niwarqa: “Abuelonchikkunapa Diosninmi akllasurqanki paypa munasqanta yachanaykipaq hinaspa justo kaq Jesusta rikuruspayki kikinpa vozninta uyarinaykipaq. ¹⁵Jesús mantam tukuy hinastinpi llapallan runakunaman willakunki rikusqaykimantawan uyarisqaykimanta. ¹⁶Kunanqa ¿imataraq-taq suyachkanki? Hatarispayá bautizakuy, Señorta qayakuspayá huchaykikunata mayllay.”

Mana judio kaq runakunaman Pabloa risqanmanta

¹⁷—Jerusalen llaqtaman kutiramuspayñataqmi Diosta mañakuq rirqani temploman, chaypim revelacionta chaskirqani. ¹⁸Señorta rikuruptyimi pay niwarqa: “Kay runaku-naqa manam creenqachu ñoqamanta rimasqaykitaqa, chaynaqa utqaymanyá lloqsiy kay Jerusalem llaqtamanta” nispa. ¹⁹Hinaptinmi ñoqañataq nirqani: “Señor, paykunaqa yachankun lliw iñinikikunapa contranpi rurasqaykunataqa, *huñunakuna wasiku-naman rispaymi qanman iñiqkunata carcelaspay maqaq kani.” ²⁰Qanmanta willakuq Estebanta wañuchiptinkupas kikiypuni chaypi kaspaymi: “Allintam rurachkankichik” nispay wañuchikunapa pachanta cuidarqani. ²¹Chaynata niptiyimi Señorñataq niwar-qa: “Qamtaqa karu llaqtapi mana judio kaqkunaman rinaykipaqmi kachasqayki” nispa.

Cuartelman Pablopá yaykusqanmanta

²²Pablopá chayna nisqankamalla uyariruspankum qaparirqaku:

—¡Chay runaqa wañuchunyá! ¡Amañayá kawsachunchu! —nispa.

²³Chaynata qayaykachakuspankum pachankutapas wischuspanku allpakunata altoman chaqchurqaku. ²⁴Chayraykum soldadokunapa jefen kamachirqa:

—Pablota cuartel ukuman apaspaykichik tapuychik: “¿Imanasqataq kay llapa runakuna chaynataña qaparinku qampa contraykipi?” nispa. Mana rimayta munaptinqa azoteychik.

²⁵Ichäqa azotenankupaq watasqaña kachkaptinmi hichpanpi kaq capitanta Pablo nirqa: —¿Kanchu derechoykichik justiciata mana rurachkaspa Roma llaqtaman perteneceq runata azotenaykichikpaq? nispa.

²⁶Capitan chayta uyariruspanmi jefenman willaq rirqa:

—¿Imatataq ruranki? Kay runaqa Roma llaqtaman perteneceqmi kasqa —nispa.

²⁷Hinaptinmi soldadokunapa jefenñataq asuykuspan Pablota tapurqa:

—Niykuway ¿Romaman perteneceqchum kanki? —nispa.

Hinaptinmi Pabloñataq nirqa:

—Arí —nispan.

²⁸Chaymi soldadokunapa jefenñataq nirqa:

—Ñoqaqa achka qollqewanmi rantirqani Roma llaqtaman perteneceqaypaq —nispa. Chaymi Pabloñataq nirqa:

—Ñoqaqa nacesqaymantapunim pertenececi —nispa.

²⁹Chaynata niruptinmi Pablota azotenankupaq kaq soldadokunapas chaylla ladonmanta suchurikurqaku. Soldadokunapa jefenpas Roma llaqtaman Pablopá perteneceqanta yacharuspanmi mancharikururqa watarachisqanmantapas.

Judiokunapa cortepe Pablopá defiendekusqanmanta

³⁰Soldadokunapa jefenmi cheqaptapuni yachayta munarqa imamantam judiokunapa Pablo acusasqankuta. Chaymi paqarinnintin punchaw watachisqan cadenakunata kachaykachirqa hinaspan judio *sacerdotekunapa jefenkunatawan *cortemanta lliw kaqkunata huñuchirqa. Pablota pusaspnmi paykunapa qayllanpi sayachirqa.

23 ¹*Cortepe llapa autoridadkunata allinta qawaykuspanmi Pablo nirqa:

—Wawqellaykuna, kunankamam sonqoy hawkalla karqa Diospa qayllanpi —nispa.

²Hinaptinmi llapa *sacerdotekunapa jefen Ananiasñataq, Pablopá ladonpi kaqkunata kamachirqa siminpi laqechunanpaq. ³Pabloñataqmi nirqa:

—¡Yaw qara uya! Diosmi qamtapas laqechusunki, Leyman hina juzgawanaykipaqmi chaypiqa tiyachkanki, leyta mana kasukuspaykim laqechuchiwanakiraq —nispa.

⁴Chaypi kaqkunañataqmi Pablota nirqaku:

—¿Chaynatachu insultanki Diospa akllasqan *sacerdotekunapa jefenta? —nispa.

⁵Pabloñataqmi nirqa:

—Wawqellaykuna, manam ñoqaqa yacharqanichu sacerdotekunapa jefen kasqantaqa, Bibliapim nichkan: “Amam llaqtaykipi autoridadtaqa ñakankichu” nispa.

⁶Chaypi wakin autoridadkunam *saduceo partidomanta karqa, wakinñataqmi *fariseo kaqkunamanta. Chayta Pablo yacharuspanmi qaparirqa:

—Wawqeykuna, ñoqaqa kani castaykuna hina fariseom. Wañuqkunata Dios kawsarichinanta confianza wawan suyani. Chay yachachisqaymantam juzgawachkankichik.

⁷Chaynata rimaruptinmi *fariseokuna llaqa *saduceokunawan atipanakuyta qallaykuspa iskayman rakinakururqaku. ⁸*Saduceokunam yachachinku: “Wañuqukunaqa manam kawsarinchu manataqmi angelkunapas nitaq espiritukunapas kanchu” nispa. *Fariseokunam ichaqa chaykunapi creenku. ⁹Nisyuneqta lliw rimaptinkum fariseokunamanta Diospa leynin yachachikuqkuna sayarispanku atipanakurqaku:

—Manam kay runapiqa ima mana allintapas tarinikuchu, ichapas cheqapta paytaqa angelpas otaq allin espiritupas rimapayarqa —nispa.

¹⁰Llumpa-llumpayta atipanakuptinkum soldadokunapa jefen mancharikurqa:

—Pablotaqa tisaparunqakupaschá —nispa.

Chaymi soldadokunata kamachirqa:

—Yaykuspaykichik imaynatapas Pablota horqomuspaykichik cuartelman pusaychik —nispa.

¹¹Chay tutam Pabloman Señorninchik rikuriykuspan nirqa:

—Kallpanchakuy Pablo, kay Jerusalem llaqtapi ñoqamanta willakusqaykita hinam Roma llaqtapipas willakunayki —nispa.

Pablota wañuchinankupaq yachachinakusqankumanta

¹²Paqarinnintinñataqmi wakin judiokuna juramentaspanku yachachinakurqaku Pablota wañurachinankupaq, paykunam ninakurqaku:

—Pablota wañurachinanchikkamam ama mikusunchu nitaq imatapas tomasunchu —nispa.

¹³Chay juramentaqqunam tawa chunka masnin karqaku. ¹⁴*Sacerdotekunapa jefenkunapatawan judio kamachikuqkunapata rispankum nimurqaku:

—Juramentarunikum, manam imatapas mikusaqkuchu Pablota wañurachinaykukama, ¹⁵qamkunayá *cortepi wakin autoridadkunapiwan mañamuychik Roma llaqtayoq soldadokunapa jefenmanta chaynapi paqarinpuni qamkunaman Pablota pusamunanpaq, pucharachimunkichikqa: “Paymantam aswan allintaraq yachaykuyta munaniku” nispa-llam. Ñoqaykum listolla suyasaqu manaraq chayamuchkaptin wañurachinaykupaq.

¹⁶Ichaqa chay rimanakusqankutam Pablota paninpa wawan uyariururqa chaymi cuartelman rispan Pabloman willaykamurqa. ¹⁷Chaymi huknin capitanta Pablo qayaykuspan nirqa:

—Kay joventa pusay jefekiman uyarimusqanta willananpaq —nispa.

¹⁸Jefenman chay joventa pusaruspanmi chay capitán nirqa:

—Presonchik Pablom qayaykuwaspan ruegakuwarqa kay joventa qanman pusamunaypaq chaynapi imam uyarimusqanta willasunaykipaq.

¹⁹Chaynata willaykuptinmi Pablota sobrinonta chay capitánpa jefen makinmanta hapiykuspa huklawchaman pusaspa tapurqa:

—¿Imatataq willawanki? —nispa.

²⁰Hinaptinmi chay jovenñataq nirqa:

—Wakin judiokunam yacharachinakunku Pablota mañasunaykipaq, paykunam nisunki: “Paqarinyá Pablota *corteman pusay, paymanta aswan allintaraq yachaytam munaniku” nispa. ²¹Ichaqa amam chay llullakusqankutaqa creenkichu, tawa chunka masnin runakunam pakakuspa suyachkanku. Paykunam Diospa qayllanpi kaynata juramentarunku: “Amam imatapas mikusunchu nitaq tomasunchu Pablota wañurachinanchikkama” nispa. Listollañamá suyachkanku aceptaykuptiki wañurachinankupaq.

²²Chaynata soldadokunapa jefen uyariuruspam joventa aviarurqa:

—Ñoqaman niwasqaykitaqa amam pimanpas willankichu —nispa.

Prefecto Felixpaman Pablota pusasqankumanta

²³Soldadokunapa jefenmi is kay capitanninkunata qayaykuspan kamachirqa:

—Alistaychik is kay pachak chakillawan riq soldadokunatawan qanchis chunka sillada soldadokunata, alistaychiktaqyá lanzawan peleaq is kay pachak soldadokunatapas chaynapi tutaña Cesarea llaqtaman rinankupa. ²⁴Alistaychiktaqyá caballokunatapas Pablo sillakunanaq chaynapi sanollata prefecto Felixman chayachinaykichikpaq —nispa.

²⁵Paykunawanmi apachirqa kayna niq cartata:

²⁶Ñoqa Claudio Lisiasmi saludamuyki, ancha reqsisqa prefecto Felix. ²⁷Judio runakunam pusachimusqay runata presocharuspanku wañurachiyta munarqaku. Ichaqa Roma llaqtaman pertenesqanta yacharuspaymi soldadokunawan rispay payta salvaramurqani. ²⁸Hinaspaymi imamantam acusasqankuta yachayta munaspay pusarqani judiokunapa *cortenman. ²⁹Chaypim yachamurqani leyninkupa contranpi rurarusqanmanta acusasqankuta. Ichaqa manam ima delitonpas kanchu wañunanpaq hinaqa nitaq carcelpi kananpaq hinaqa. ³⁰Chaywanpas judiokuna wañurachinankupaq rimanakusqanta yacharuspaymi qanman pusachimuyki. Chaynallataqmi acusaqninkunatapas kamachirqani qampa qayllaykipiña payta acusanankupaq.

³¹Soldadokunam jefenkupa kamachisqanman hina Pablota tutallan pusarqaku Antipatris llaqtakama. ³²Achikyaramuptinmi sillada soldadokuna seguirqaku Pablowan, wakin soldadokunañataqmi kutikamurqaku cuartelman. ³³Cesarea llaqtaman chayaruspankum carta apasqankuta Prefecto Felixman qoykurqaku hinaspam entregaykurqakutaq Pablota. ³⁴Chay cartata prefecto leeruspanmi Pablota tapurqa maylaw llaqtayoqmi kasqanmanta. “Cilicia lawmi kani” niptinñataqmi ³⁵nirqa:

—Acusaqnikipuna hamuptinñam quejaykita uyarisqayki —nispa.

Hinaspam soldadokunata kamachirqa Herodespa palacionpi Pablota cuidanankupaq.

Felixpa ñawpaqninpi Pablota defiendekusqanmanta

24 ¹Pichqa punchawmantam *sacerdotekunapa jefen Ananias chayaramurqa Tertulo sutiyoq abogadotin hinaspa wakin kamachikuqkunapiwan. Pablota acusanankupaqmi prefecto Filixpaman presentakurqaku. ²Chaymi Pablota pusaykaramuptinku abogado Tertulo acusayta qallaykurqa kaynata:

—Señor prefecto Felix, yachaywan gobiernasqaykiraykum kay nacionpi imakunapas allin kachkan hinaptinmi hawkalla kawsakuniku. ³Ancha reqsisqa prefecto Felix, tukuy imapas allin rurasqaykimantam llaqtaykupi llapallan runakuna ancha-anchata agradecekuykiku. ⁴Ichaqa ama hina kaspaykiyá ratolla uyariykullawayku. ⁵Kay Pabloqa peste onqoy hinam. Tukuy hinastinpim judiokunata rakinan, payqa nazareno partidopa cabecillanmi. ⁶Temploykutapas despreciaptinmi hapiruspayku (leyniykuman hina juzgayta munarqaniku. ⁷Aswanqa comandante Lisiasmi hamuruspan Pablota qechuruwarqaku. ⁸Paymi niwarqaku hamuspa Pablota acusanaykupaq.) Munaspaykiqa kikikipuniyá tapuy acusasqaykuqa cheqap kasqanta yachanaykipaq.

⁹Chaynata Tertulo rimaruptinmi chaypi kaq judiokunapas:

—Ari, tukuy kaykunaqa cheqappunim —nirqaku.

¹⁰Hinaptinmi rimananaq Pablota prefecto Felix señascharqa. Chaymi Pablo nirqa:

—Qanmi kay nacionpi unay wataña juez kachkanki, chaymi ancha kusikuywan kunan defiendekusaq. ¹¹Yaqa chunka iskayniyoq punchawllaraqmi Diosta adoranaypaq Jerusalem llaqtaman chayaraqani. Munaspaykiqa chayna kasqantam yachaykuwaq. ¹²Templopiqa, *huñunakunayku wasipiq hinaspa callekunapiqa manam piwanpas atipanakurqanichu nitaqmi chaqwatapas hatarichirqanichu. Manamá chayna rurachkaqtachu ñoqataqa rikuwarqaku. ¹³Acusawasqankumantaqa paykunaqa manam pruebasunkimanchu. ¹⁴Ichaga manam negakunichu, abueloykunapa Diosnintam adorani mosoq yachachikuymán hina, chaytam paykuna ninku: “Rakinachiq partido” nispa. Ichaga ñoqapas creenim Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa lliw qellqasqantaqa. ¹⁵Ñoqapas paykuna hinam confianzawan suyachkani allin runakunatawan mana allin runakunata hamuq punchawpi Dios kawsarichimunanta. ¹⁶Chayraykum Diospa qayllanpipas hinaspa runakunapa qayllanpipas concienciaypa mana acusasqan kawsakuyta munani.

¹⁷—Unay watakunamantañam Jerusalem llaqtaman kutirqani wakcha judiokunapaq yanapakuy qollqeta apaspay chaynataq Diosmanpas ofrendaykunata qonaypaq. ¹⁸Chayta rurachkaptiymi Asia lawmanta hamuq judiokuna, templopi rikuruwarqaku. Chay ratopiqa costumbreykuman hinam *chuyanchakusqa kachkarqani, ichaga manam chaqwata ruraspaychu nitaq achka runakunawanchu. ¹⁹Sichu contraypi imapas kaptinqa Asia lawmanta hamuq chay judiokunachiki kayman hamuspa acusawanmanku. ²⁰Mana chayqa kaypi kaqkunayá nichunku: *Cortepi kaspay imapas mana allin rurasqaymanta. ²¹Ruraspayqa-rurarqani kayllatam, paykunapa qayllanpi kachkaspaymi qaparirqani: “Wañuqkunata Dios kawsarichinanmanta yachachisqayraykum juzgawachkankichik” nispa.

²²Pablota nisqanta prefecto Felix uyariuruspanmi Jesucristomanta yachachikuyta allinta yachasqanrayku nirqa:

—Soldadokunapa jefen Lisias hamuptinñam kay asuntomanta allinta yachasaq —nispa. Chaynata rimaruspanmi chay huñunakuyta tukururqa. ²³Capitannintam kamachirqa:

—Cuidaychik Pablota, amam harkakunkichikchu pipas watukamuspan yanapanantaqa —nispan.

²⁴Unayneqmantañam prefecto Felixqa judia warmin Drusilapiwan palacionman rispa Pablota qayachimurqa Jesucristoman iñikuymanta willananpaq. ²⁵Runapa allin rurananmanta, tentacionkuna aguantaymanta hinaspa llapallan runakunaqa Diospa juzgasqan kananmanta Pablo rimaruptinmi prefecto mancharikuspan nirqa:

—Pasakuyña, ichapas yapapiña qayachimusqayki —nispa.

²⁶Kachaykunanaq qollqe qonanta munaspanmi achka kutita qayachimuq paywan parlananpaq. ²⁷Iskay wataña pasaruptinmi Felix lloqsikurqa prefecto kasqanmanta hinaptinmi Porcio Festoña yaykurqa paypa rantinpi. Felixmi judiokunawan kuyachikuyta munaspan Pablota hina presollata saquerurqa.

Prefecto Festopa ñawpaqninpi Pablota defiendekusqanmanta

25 ¹Prefecto Festo Cesarea llaqtaman gobiernananpaq chayaramuspanmi kimsa punchawllamanta Jerusalem llaqtaman rirqa. ²Chaypim *sacerdotekunapa jefenkuna wakin reqsisqa judiokunapiwan Pablota acusaspanku ³mañakurqaku:

—Ama hina kaspaykiyá Pablota pusarachimuy kay Jerusalem llaqtaman —nispa.

Chaynataqa mañakurqaku Pablota pusamuchkaptinku ñanpi wañurachinankupaqmi. ⁴Ichaga Festom paykunata nirqa:

—Pabloqa Cesarea llaqtapiraqmi preso kachkan. Prontom wakman risaq.

⁵Chaynaqa qamkunamantayá autoridadkuna ñoqawan richun hinaspayá imapas mana allin rurasqanmanta chay runata acusamuchunku —nispá.

⁶Yaqa chunka punchaw Jerusalem llaqtapi karuspanmi prefecto Festo kutikurqa Cesarea llaqtaman. Chaymi paqarinnintillan juzgananpi tiyaykuspan Pablota pusa-chimurqa. ⁷Pablo yaykuptinmi Jerusalem llaqtamanta riq judiokunapas asuykurqaku hinaspam tukuy imamanta acusarqaku, ichaqa rimasqanku cheqap kasqantaqa manam pruebayta atirqakuchu. ⁸Hinaptinmi defiendekuspan Pablo nirqa:

—Judiokunapa leyninpa contranpiqa manam imatapas rurarkanichu nitaq tem-ploykupa contranpipas nitaq Rey Cesarpa contranpipas —nispá.

⁹Ichaqa Prefecto Festom judiokunata favoreceyta munaspan Pablota tapurqa:

—¿Munankichum Jerusalemman riyta wakpiña juzgamunaypaq? —nispá.

¹⁰Pabloñataqmi nirqa:

—Rey Cesarpa kamachikusqanman hinaqa kay cortepim justiciawanayki. Yachasqaykipi hinapas judiokunataqa manam imanarqanichu. ¹¹Sichum wañu-naypaq hina ima mana allintapas ruraptiyqa wañuchiwaychikyá. Acusawasqanku mana cheqap kaptinqa manam pipapas derechon kanchu judiokunaman entrega-wananpaqqa. Chaynaqa kikin Rey Cesarña juzgawanapqami mañakuni.

¹²Festoñataqmi consejeronkunawan parlaruspan Pablota nirqa:

—Rey Cesarña juzgasunaykipaqmi mañakurunki. Chaynaqa paymanmi rinki —nispá.

Pablota Rey Agripapa qayllanman pusasqankumanta

¹³Chay punchawkunapim Rey Agripa warmin Berenicepiwan rirqa Cesarea llaqtaman prefecto Festo watukuq. ¹⁴Chaymi achka punchawkuna quedaruptinku Rey Agripaman Pablomanta willaspa prefecto Festo nirqa:

—Kaypim prefecto Felixpa saquesqan preso kachkan. ¹⁵Jerusalenpi kachkaptiyi judio *sacerdotekunapa jefenkuna wakin kamachikuqkunapiwan mañawarqaku juzgaspay payta wañuchinaypaq. ¹⁶Chaymi ñoqañataq nirqani: “Roma llaqtayoq autoridadkuna-qa manam pitapas wañuchiymankuchu acusaqninkunapa qayllanpi acusasqankumanta imatapas mana defiendekuchkaptinqa” nispay. ¹⁷Acusaqninkuna hamuruptinmi paqa-rinnintinpunilla juzganaypi tiyaykuspay Pablota pusachimurqani. ¹⁸Chay acusaqkuna chaypiña kaptinkum piensarqani llumpay delitokunamanta acusanankuta ichaqa tukuy imamanta acsaruptinkum mana imatapas tarirqanichu. ¹⁹Diospi creesqankumanta rimaspallankum paypa contranpi karqaku. Rimarqakutaqmi Jesus sutiyoq wañuq ru-namantapas. Pabloñataqmi: “Payqa kawsachkanmi” nin. ²⁰Chay asuntomanta imayna rurayta mana atispaymi Pablota tapurqani: “¿Munankichu Jerusalem llaqtapiña qamta juzgamunaypaq?” nispá. ²¹Pablom ichaqa mañakururqa kikin Rey Cesarña juzgananpaq chaymi kamachirqani payman pusachinaykama hinalla preso kananpaq.

²²Hinaptinmi Rey Agripañataq Festota nirqa:

—Ñoqapas munaymanmi chay runa uyariykuyta —nispá.

Festoñataqmi nirqa:

—Paqarinmi uyarinki —nispá.

²³Paqarinnintiniñataqmi Rey Agripawan Berenice allichapakusqallaña corteman chayarurqaku. Soldadokunapa jefenkunapiwan chay llaqtapi allin reqsisqa runakunam compañaqaku. Festo kamachikuptinmi Pablota pusaykurqaku. ²⁴Chaymi Festo nirqa:

—Rey Agripa hinaspa kaypi ñoqaykuwan huñunasqa señorkuna, kaypim qawach-kanchik kay runata. Achka judiokunam Jerusalem llaqtapipas chaynataq kay llaqtapipas paypa contranpi quejakuwarqaku hinaspa qayaykachakurqaku “wañuchunpuni” nispa.²⁵ Ñoqapa piensasqayman hinaqa manachusmi imatapas payqa rurarqachu wañunanpaq hinaqa. Aswanqa kikinpunim mañakurqa Rey Cesarña juzganapay chaymi paymanña pusachisaq.²⁶ Ichaqa kay runapa contranpi Rey Cesarman qellqanaypaq mana imapas kaptinmi qamkunaman pusachimuni, tukuymanta llalliqtapaq qanman ancha reqsisqa Rey Agripa. Tapupaptikim yachasaq imam qellqanaytapas.²⁷ Manachusmi allinchu kanman imatapas contranpi mana qellqanaypaq kachkaptin preso pusachiyniyqa.

Rey Agripapa ñawpaqninpi Pablo defiendekusqanmanta

26

¹Chaymi Agripa nirqa Pablota:

—Rimarikuy defiendekunaykipaq —nispa.

Hinaptinmi Pablo makinwan señaschaspa rimarirqa:

²—Rey Agripa, llaqa judiokuna tukuy acusawasqanmanta qampa qayllaykipi defiendekunaypaq kaspaymi kusikuni. ³Qamqa yachankim judiokunapa llapallan costumbrentapas chaynataq atipanakusqankutapas, chayraykum aswanraq kusikuni, qamtam mañakuyki pacienciawan uyariykuwanaykipaq.

Pablopa ñawpa vidanmanta

⁴—Lliw judiokunam yachanku imaynam warma kasqaymantaraq llaqtaypipas hinaspa Jerusalem llaqtapipas kawsasqaytaqa. ⁵Munaspankuqa willakunmankum ñoqapa unanayña *fariseo kasqayta. Yachasqaykichikpi hinam wakin judiokunaman tapas fariseokunaqa leykunata allinta kasukuniku. ⁶Kunanñataqmi “wañuymantaqa kawsarimusunmi” nispa confiakusqayrayku juzgasqa kachkani, chay kawsarimuy-mantaqa Diosmi ñawpaq abuelonchikkunaman prometekurqa. ⁷Chay promesapa cumplikunantam ñoqayku chunka iskayniyoq ayllukunapas confianzawan suyachkaniku. Tukuy sonqoykuwanmi Diosta tuta punchaw yupaychaniku. Chay promesapi confianzawan suyasqayraykum reylláy, judiokuna acusawan. ⁸¿Imanasqamá qamkunaga mana creeyta atinkichikchu wañuqkunata Dios kawsarichimusqantaqa?

İniqkunata Pablo ñakarichisqanmanta

⁹—Ñawpaqtaqa ñoqapas piensasqmi kani Nazaretmanta kaq Jesuspa contranpi tukuy ima rurayta. ¹⁰Chaynatamá rurarqani Jerusalem llaqtapipas. Sacerdotekunapa jefenkuna autorizawaptinmi achka İniqkunata carcelarqani. Wañuptinkupas “Allinmi” niqmi kani. ¹¹Jesucristota neganankupaqmi ñakarichirqani. Chaynatamá rurarqani llaqa *huñunakuna wasikunapipas, paykunapay llumpayta piñakuspaymi ñakarichinaypaq huklaw llaqtakunapipas maskamurqani.

Pablopa İnikusqanmanta

(Hch 9:1-19. 22:6-16)

¹²—İniqkunata ñakarichinaypaqmi rirqani Damasco llaqtaman, *sacerdotekunam autorizawarqa chayman rinaypaq. ¹³Chawpi punchawta richkaspayñataqmi reylláy, intimantapas aswan kancharichkaq achkiytaraq rikururqani. Hinaptinmi chay achkiy riqmasiykunatawan kanchariykuwarqa. ¹⁴Lliwachayku pampaman wichikyuptiykuñataqmi uyarirqani *hebreo rimayniykupi kayna niqta: “Saulo, Saulo ¿imanasqataq qatikachawanki? Puata

bueyes haytachkaq hinam kkillayki nanachikuchkanki” nispa. ¹⁵Chaymi nirqani: “¿Pitaq kanki Señor?” nispay. Hinaptinmi Señorñataq niwarqa: “Ñoqaqa qatikachawasqayki Jesusmi kani. ¹⁶¡Sayariy! Sirvientey kaspa kunan rikuwasqaykimantawan qepa punchawkunapi rikuchinaymanta willakunaykipaqmi qanman rikuriykuyki. ¹⁷Ñoqam waqaychasqayki judiokunamantapas chaynataq mana judio runakunamantapas, paykunamanmi kunan kachayki ¹⁸ñawinkuta kichamunaykipaq chaynapi tutayaypi hina huchapi manaña purispanku achkiypiña kawsanankupaq hinaspa *Satanaspa munasqanta amaña ruraspa Diostaña kasukunankupaq. Ñoqaman iñiptinkum huchankuta Dios pampachanqa, chaynapim paykunapas Diospa akllasqankunawan kуска herenciata chaskinqaku.”

Pablo kasukusqanmanta

¹⁹—Reynilláy Agripa, chaynata Jesus niwaptinmi cielomanta uyarisqayta kasukurqani, ²⁰puntatam willakurqani Damasco llaqtapi, hinaspañataq Jerusalem llaqtapi, willakurqanitaqmi lliw Judea lawpi kaqkunamanpas chaynataq mana judio kaqkunamanpas. Paykunatamá nirqani: “Huchaykichikmanta wanakuspaykichik Diosman kutirikuychik hinaspa imatapas allintaña ruraychik wanakusqaykichikta qawanankupaq” nispay. ²¹Kaynata willakusqayraykum judiokuna templopi hapiruwaspanku wañurachiwayta munarqaku. ²²Aswanqa Dios yanapawaptinmi kunankamapas hatunmanpas taksamanpas willakuchkanirraq hina kaqlata. Manam ñoqaqa huktachu rimachkani aswanqa Diosmanta willakuqkunapa hinaspa Moisespa nisqallantam. Ñawpaqtaraqmi paykuna nirqaku: ²³“Cristom ñakarispapa wañunqa, wañuqkunamantam puntata kawsarimunqa hinaspa allin noticiata willakunqa castanchikkunamanwan mana castanchik kaqkunamanpas” nispa.

Rey Agripata Pablo iñichiy munasqanmanta

²⁴Pablo defiendekuspa chaykunata rimaptinmi Festo qaparirqa:

—¡Locoyarunkim Pablo! Llumpay yachaynikim locoyarachisunki —nispa.

²⁵Pabloñataqmi nirqa:

—Ancha-ancha reqsisqa Festo, manam locoyarunichu, yuyaywanmi cheqapllata rimachkani. ²⁶Rey Agripaqa yachanpunim tukuy kaykunataqa chaymi paypa ñawpaqninpi clarota rimani. Sumaqtamá yachachkan tukuy chaykunataqa, chaykunaqa manamá pakasqallapichu pasakurqa. ²⁷Reynilláy Agripa ¿creenkichum Diosmanta willakuqkunapa nisqanta? Arí, qamqa creenkipunim.

²⁸Agripañataqmi nirqa:

—Asllamantam yaqalla Cristoman iñirachiwanki —nispa.

²⁹Hinaptinmi Pablo nirqa:

—Asllamanta otaq achkamanta kaspapas Diosyá munachun ama qamllachu aswanqa kaypi lliw uyariqnaykunapas Cristoman ñoqa hina iñinaykichikpaq, ichaqa ama cadenasqachu —nispa.

³⁰Chayta Pablo rimaruptinmi Rey Agripa sayarirurqa, sayarirurqataqmi prefecto Festopas, Berenicepas hinaspa chaypi lliw tiyaqkunapas. ³¹Huklawman asuriruspankuñataqmi ninakurqaku:

—Kay runaqa wañunanpaq hinaqa manam imatapas rurasqachu, manataqmi presopas kanmanchu —nispa.

³²Agripam Festota nirqa:

—Rey Cesar juzgananaq Pablopuni mana mañakuptinqa kachaykuchwanmi karqa —nispa.

Pablota Roma llaqtaman pusachisqanmanta

27 ¹Buquepi Italia lawman pusachiwanankupaq rimanakuruptinkum Pablota wakin presokunatawan entregarqaku Augusto sutiyoq tropakunapi Capitan Julioman. ²Adramitio llaqtamanta buque Asia lawpi llaqtakunaman pasananaq kaptinmi chay buquepi rirqaniku. Noqaykuwantaqmi rirqa Macedonia lawpi Tesalonica llaqtayoq Aristarcopas. ³Paqarinnintinñataqmi Sidon llaqtaman chayarqaniku. Hinaptinmi Pablota kuyapayaspan reqsisqankuna watukunanpaq Capitan Julio mana harkakurqachu chaynapi payta yanapaykunankupaq. ⁴Sidon llaqtamanta pasaspaykum Chipre islapa *alleq lawninta rirqaniku contraykupi wayramusqanrayku. ⁵Lamar qochatam pasarqaniku Cilicia lawpa hinaspa Panfilia lawpa chimpana hinaspa chayarurqaniku Licia lawpi Mira llaqtaman.

⁶Chaypim soldadokunapa capitannin tarirurqa Alejandria llaqtamanta hamuspa Italia lawman riq buqueta. Chaymanmi pusaykuwarqaku Italiakama apawanankupaq. ⁷Allillamantam rirqaniku achka punchawpi hinaspaykum sallaslataña chayarqaniku Gnido islapa chimpanman. Contraykupi wayramuptinmi Creta isla wayramanta harkawaptinku pasarqaniku Salmon lawpa chimpanman. ⁸Ñakariyllawanña chay islapa waqtanta rispaykum Buquepa Sumaq Sayanan sutiyoq sitioman chayarqaniku. Chaypa chimpanpim Lasea llaqta kachkan.

⁹Unaruptiykuñataqmi para tiempo chayamuchkarqaña, llumpay sasañam karqa lamar qochanta rinapaq chaymi Pablo nirqa:

¹⁰—Riqmasillaykuna, kay viajenchikqa llumpay sasallañam kanqa, buquespas cargantinmi chinkakuykunqa hinaptinmi ñoqanchikpas wañuyupa patanpiña kasunchik —nispa.

¹¹Soldadokunapa capitanninñataqmi Pablota nisqanta mana uyarispan buque manejaqpa hinaspa dueñonpa nisqanta kasukurqa. ¹²Para tiempopi buque chaypi samananaq mana allin kaptinmi yaqa lliwchanku tanteanakurqaku chay sitio manta lloqsipa buquepa sayanan Feniceman chayaypi rinankupaq. Chay Fenice llaqtaqa qawachkan Africa lawtawan Grecia lawtam, chaypimá para tiempopi samayta munaqaku.

Lamar qochapi llumpay wayra hatariramusqanmanta

¹³*Ichoq lawmanta sumaqlataña wayrarimuptinmi rinaykupaq allin hinaña karqa. Lloqsispaykum Creta islapa waqtallanta rirqaniku. ¹⁴Aswanqa manapas unaymantam *alleq lawmanta Noreste sutiyoq viento sinchita wayramuspan ¹⁵buqueta apayta qallaykurqa, wayrapa contranpi mana riyta atispa hinataña apachikurqaniku. ¹⁶Clauda sutiyoq taksa islapa qepanta pasaruptiykuqa manañam llumpaytachu wayramurqa hinaptinmi buquepa aysasqan botechata ñakariyllawanña churkurqaniku. ¹⁷Seguranankupaqmi buqueta waskakunawan muyuchirqaku. Aswanqa Sirte sutiyoq yakupa huñusqan aqoman mana chocarunaykupaqmi buquepa telanta paskarqaku wayrawan apachikunaykupaña. ¹⁸Paqarinnintinñataqmi llumpayraq wayra kaptin buquepa carganta yakuman wischurqaku. ¹⁹Kimsa punchawmantañataqmi kikiykuña buquepa llaqa imankunata yakuman wischurqaniku. ²⁰Achka punchawña intitapas nitaq lucerokunatapas mana rikuspa hinaspa wayra-para hinalla apawaptinkum imaraykupas librakuytaqa manaña piensarqanikuchu.

²¹ Buquepi llamkaqkuna achka punchawña mana mikuptinmi chawpinkupi sayaykuspan Pablo nirqa:

—Riqmasillaykuna, nisqaypi hinapas Creta islamantaqa amam lloqsimuch-wanchu karqa. Mana kasukuspa lloqsimusqaykichikraykum llapa imakunatapas pierdechankichik. ²²Aswanqa ama hukmanyaspayá kallpanchakuychik, manam hukllapas wañunkichikchu, buquem ichaqa pakipakurunqa. ²³Chisi tutam rikuriyuwarqa servisqay Diospa angelnin. ²⁴Paymi niwarqa: “Ama manchakuychu Pablo, chayankipunim Rey Cesarpa ñawpaqninman, qamraykum lliw qanwan riqkunata wañunankumanta Dios salvanqa” nispá. ²⁵Chaynaqa riqmasillaykuna, kallpanchakuychik, ñoqqa Diospim confiakuni, cheqaptapunim kawsasunchik angelpa nisqanman hina. ²⁶Chaywanpas islamanni wishusqa kasunchik —nispá.

²⁷Iskay semanañam wayrapa apakachasqan kachkarqaniku Adria sutiyoq lamar qochapi hinaptinmi chawpi tutata buquepi llamkaqkuna musyarurqaku allpaman chayaykuchkasqaykutaña. ²⁸Yakupa hondo kayninta tupuptinkum iskay chunka brazada kasqa, tumpa waklawpi tupuptinkuñataqmi kasqa chunka pichqayoqlaña. ²⁹Hinaptinmi raqchi rumikunaman chocaruyta manchakuspanku buquepa qepa lawninmanta tawa llasaq watasqa fierrokunata wischurqaku buqueta takyachinanpaq hinaspankum manchakuyllawanña suyarqaku achikyananta. ³⁰Buquepi llamkaqkunañataqmi rimanakururqaku chay buquemanta ayqekunankupaq hinaspankum taksa botechata uraykachiya qallaykurqaku, chaytaqa rurarqaku buquepa punta lawninta llasaq fierrokunata bajachiq tukuspallam. ³¹Ichaqa capitanmanwan soldadokunamanmi Pablo nirqa:

—Kay buquepi llamkaqkuna aygekuptinqa manam salvakuyta atiwaqchikchu —nispa.

³²Chaynata willaykuptinmi chay botechapa waskankunata soldadokuna kuchuruspa yakuman wichiychachiraku.

³³ Achikyamuchkaptinñam Pablo lliwchankuta kallpanchaspan imallatapas mi-kuykunankupaq nirqa:

—Yaqá iskay semanañam mana puñusqa hinaspa mana mikusqa kachkankichik. ³⁴Ruegakuykichikmi, imallatapas mikuykuchikyá. Mikunaykichikpunim kawsanaykichikpaq, manam pipapas huk chukchallanpas pierdenqachu —nispa.

³⁵Chaynata niruspanmi Pablo tantata hapiykuspan lliwpa ñawpaqninpi Diosman graciasta qorqa hinaspanmi partykuspan mikuyta qallaykurqa. ³⁶Chaymi kallpanchakuspanku lliwchanku mikurqaku. ³⁷Chay buquepiqa karqaniku iskay pachak qanchis chunkan soqtayoq runakunam. ³⁸Saksanakukama mikuruspankuñataqmi buqueta sampayachinankupaq trigota yakuman wischurqaku.

Buquepa chinkaykusqanmanta

³⁹ Achikyaruptinnñataqmi buquepi llamkaqkuna mana reqsirqakuchu maylaw allpapi kasqaykutapas aswanqa rikururqakum qocha hina yaykuqa patanpi aqollaña pampata hinas pam rimanakurqaku atispankuqa chayman buqueta chayachinankupaq. ⁴⁰ Buque takyachiq llasaq fierropa waskankunata kuchuruspankum hina yaku ukupiña saqururqaku. Paskarqakutaqmi buquepa timonnin watasqanku waskakunatapas. Wayrapa apanan buquepa ñawpaqninpi telata altoman hoqariyukptinkum buqueqa qochapa patan aqollaña pampaman riyta qallaykurqa. ⁴¹ Aswanqa iskay lawmanta yakukunapa tupanakusqanman chayaruptiykum buqueqa aqopiña umanpa plantakururqa, chaynapim manaña kuyurirqachu. Buquepa qepa lawninta yaku nisyullataña laqyamuptinmi chitqakuytaña qallaykurqa. ⁴² Soldadokunañataqmi presokuna wañurachiya munarqaku

chaynapim mayqanninkupas nadeawan mana lluptikunankupaq. ⁴³Aswanqa soldadokuna-pa capitanninmi Pablota salvayta munaspan harkakurqa ama pitapas wañuchinankupaq hinaspan kamachirqa nadeay yachaqkuna puntata yakuman pawaykuspanku patanman chayanankupaq ⁴⁴chaynapim wakinñataq tablakunapi otaq buquepa imankunamanpas hapipakuspa lloqsinankupaq. Chaynapim lliwchanku allinlla patanman chayarurqaku.

Malta sutiyoq islapim Pablopas kasqanmanta

28 ¹Lliwchayku salvakuruspaykuñam yacharurqaniku chay islapa sutinga Malta kasqanta. ²Chay islapim yachaqkunam kuyakuyllawanña atiendewarqaku, paraspa chirimuptinmi ninata ratachispa niwarqaku:

—Qonikuychikya lliwchaykichik —nispa.

³Pabloñataqmi chaki yantata hoqariykuspan ninaman hinaykuchkarqa, hinaptinmi venenoyoq culebra ninamanta ayqechkaspan Pablopas makinta kachururqa. ⁴Chay islapim *yachaqkunañataqmi Pablopas makinpi culebra warkurayaqta rikuspanku ninakurqaku:

—Kay runaqa cheqaptapunich runa wañuchiq, hinaptinchá lamar qochamanta librakuruptinpas justicia ruraq mamacha mana kawsananta munanchu —nispanku.

⁵Pabloñataqmi chay culebrata ninaman taspikurqa, venenonpas paytaqa manam imanarqachu. ⁶Lliwchankum suyachkarqaku:

—Punkipakurunqach otaqchá qonqayta wañusqa wichiykunqa —nispanku.

Unayneqmanta manaña imapas pasaptinmi piensarurqaku Pablopas huk kaqnin diosninku kasqanta.

⁷Chay islapim kamachikuqmi karqa Publio sutiyoq, paypa chakrankunam ñoqaykupa hichpallaykupi karqa. Chaymi samaykachiwaspanku kimsa punchawpuni atiendeykuwarqaku. ⁸Publiopas taytanmi camapi kachkarqa calenturawan hinaspa evacionwan. Payta Pablo watukuspanmi Diosta mañapurqa, paypa umanman makinta churaykuptinmi sano-yarurqa. ⁹Chay islapim *yachaq wakin onqokunapas chayta yacharuspankum Pabloman hamurqaku hinaspan sanoyarurqaku. ¹⁰Paykunam llumpayta agradecekuwaspanku rega-lokunata qowarqaku. Huk buquepiña lloqsiptiykum tukuy pisipuwaqniykuta qowarqaku.

Roma llaqtaman Pablopas chayasqanmanta

¹¹Chay islapim kimsa killa karuspaykum Alejandria llaqtamanta hamuq buquepiña lloqsirqaniku, chay islapim samachkarqa para tiempo pasanankama. Chay buquepa umanpim kachkarqa Mellizo sutiyoq taytachanku. ¹²Buquepa sayanan Siracusa llaqtaman chayaruspakum kimsa punchaw quedarqaniku. ¹³Chaymantam rirqaniku lamar qochapa patanneqlanta Regio llaqtaman chayanaykukama. Paqarinnintinñataqmi qepayku lawmanta wayramuptin iskay punchawpi chayarqaniku Puteoli llaqtaman. ¹⁴Chaypim tarirqaniku wakin iñiqmasinchikkunata, paykunam ruegoarqaku paykunawan huk semana kanaykupaq. Chayñam ñanninta lloqsirqaniku Roma llaqtaman. ¹⁵Chayanaykutam yachasakuña Romapi iñiqkuna hinaspan taripamuwasqaku Apio sutiyoq plazakama, wakinñataqmi taripamuwarqaku Tres Tabernas sutiyoq sitiokama. Paykunata Pablo rikuykuspammi Diosman graciasta qospan aswanraq kallpanchakurqa. ¹⁶Roma llaqtaman chayaruptiykum Pablota dejaykurqaku soldadopa cuidasqan sapaq wasipi *yachananpaq.

Roma llaqtapi Pablopas willakusqanmanta

¹⁷Chayasqaykumanta kimsa punchawninmanmi Romapi reqsisqa judiokunata Pablo qayachimurqa, huñunakuruptinkuñataqmi nirqa:

—Wawqeykuna, ñoqaqa manam imatapas ruraraqanichu castanchikpa contranpiqa otaq ñawpa abuelonchikkunapa costumbrenkunapa contranpiqa, chaywanpas castanchikkunam Jerusalen llaqtapi presota entregawarqaku Roma llaqtayoc autoridadkunaman. ¹⁸Chaymi paykuna tapuwaspanku wañuchiwanankupaq hina mana imatapas tarispanku kachaykuyta munawarqaku. ¹⁹Aswanqa castanchikkuna chayta mana munaptinkuñataqmi kikin Rey Cesar juzgawananpaqña mañakurqani. Chaywanpas manapunim castanchikkunataqa imamantapas acusanichu. ²⁰Chaymi qayachimurqaykichik qamkunawan rimanaypaq. Israel castanchikpa suyasqan Cristo hamurusqanmanta willasqayraykum kay cadena-wan watasqa kachkani.

²¹Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Qanmantaqa manam ima cartatapas Judea lawmantaqa apachimuwarqakuchu, manataqmi mayqan llaqtamasinchikkuna hamuqpas qampa contraykipiqa imatapas niwarqakuchu. ²²Chaywanpas piensasqayki uyariytam munaniku, ñoqaykupas yachanikum ñinikunapa contranpiqa tukuy hinastinpi rimasqankuta —nispa.

²³Chaymi rimanankupaq huk punchawtaña akllaruptinku Pablopá sama-kusqanman achka runakuna hamurqaku, hinaptinmi madrugawmantapacha tardeyquqkama Diospa munaychakusqanmanta paykunaman willarqa. Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanta qawachispanmi Jesusmanta convencechiyta munarqa. ²⁴Hinaptinmi wakinqa Pablopá nisqanwan convencurqaku, wakinñataqmi mana creerqakuchu. ²⁵Mana huk sonqolla kaspa asurikuptinkum Pablo nirqa:

—Allintapunim abuelonchikkunaman Chuya Espiritu nirqa, Diosmanta willakuq Isaiaswanmi kaynata rimachirqa:

²⁶“Wak runakunaman nimuy:

‘Uyarispapas manam entiendenkichikchu.

Qawakuspapas manam cuentata qokunkichikchu.

²⁷Kay runakunapa sonqonqa rumiyarunmi.

Paykunaqa rikurirun sasa uyarikuqmi.

Qemchikurunkum mana rikukunankupaq.

Upa tukurunkum mana uyarinankupaq,

chaynapi tukuy sonqonkuwan mana entiendenankupaq,

chaynapi mana kutirikamuwanankupaq,

chaynapi mana sanoyachinaypaq.’ ”

²⁸Chaynata Pablo rimaruspanmi nirqa:

—Yachaychikya, kunanmantaqa mana judio runakunamanpas willasaqñam Diospa salvacionninmanta, paykunaqa allintam uyarinqaku —nispa.

(²⁹Pablo kaynata niruptinmi judiokuna pasakurqaku kikinkupura llumpayta atipanakustin.)

³⁰Pablom chay arriendasqan wasipi iskay watapuni *yacharqa hinaspa lliw watukuqninkunata chaskirqa. ³¹Mana manchakuspanmi Diospa munaychakusqanmanta willakuq, pipapas mana harkakusqanmi yachachiq Señor Jesucristomanta.

ROMAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Roma llaqtapi kaq ñiñkunaman kay cartanta Apostol Pablo qellqaspanqa manaraqmi chay llaqtamanqa chayarqaraqchu. Chaywanpas ñam piensarurqaña España nacionman rispan Roma llaqtaman chayayta.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninpi yachachikuykunamanta (1:1-17).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristoman iñinapaq yachachikuykunamanta (1:18-11:36).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun ñiñkunapa vidanqa Diospa kuyakuyninwan huntasqa kasqanmanta (12-16).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablotam Dios qayaykuwaspan akllawarqa *apostolnin kaspay Jesu-cristomanta allin noticiakunata willakunaypaq. Chaynapimá serviqnin kani.

²Kay allin noticiakunatam ñawpaqmantaraq Dios prometekurqa willakuqnin-kunawan, chaykunaqa Bibliapi qellqasqam kachkan. ³Kay prometekusqanqa karqa Diospa Churin Jesucristomantam. Runa kayninpiqa payqa karqa Rey Davidpa miray-ninmantam. ⁴Chuyanchaq Espirituman hinam Diospa Churin kasqanta atiywan Dios reqsichirqa, reqsichirqaqa Señorninchik Jesucristota kawsarichispanmi. ⁵Dios favorece-waptinmi Jesucristo akllawarqa *apostolnin kanaypaq chaynapi llapallan nacionkunapi runakuna iñispanku payllataña kasukunankupaq chaynapi Jesucristopa sutin yupay-chasqa kananpaq. ⁶Chaynamá qamkunapas Jesucristopaq qayasqaña kachkankichik.

⁷Chaymi Roma llaqtapi Diospa kuyasqankunaman cartamuykichik payllapaña kawsanaykichikpaq qayasqan kaptikichik. Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucris-totam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkalla kawsanaykichikpaq.

Roma llaqtapi kaqkunata watukuy munasqanmanta

⁸Imamantapas puntataqa Tukuy hinastinpi iñisqaykichikmanta allin willakusqankuta yachaspaymi Jesucristopa sutinpi Diosman graciasta qoni llapa-llyakichikmanta. ⁹Diosmi yachan mana qonqaspay qamkunapaq mañakusqayta. Tukuy sonqoywanmi Diosta servini Churinmanta allin noticiakunata willakuspay. ¹⁰Mañakuchkanitaqmi Dios munaptinga imaynapas qamkunata watukaykamunaypaq. ¹¹Llumpaytam qamkunawan tupaykuyta munachkani Chuya Espiritupa qokuyninta qamkunaman qoykunaypaq chaynapi aswan qaqa hina sayanayki-chikpaq ¹²hinaspa iñisqanchikwan kallpanchanakunanchikpaq.

¹³Wawqe-panillaykuna yachaychikýa, achka kutipim chayman riyta munar-qani ichaqa kunankamam harkasqaraq kachkani. Riytaqa munachkani wakin

llaqtakunapi hina chaypipas iñiqkunata mirachinaypaqmi. ¹⁴Willanaypunim educadokunamanpas chaynataq mana educasqakunamanpas, yachayniyoqkunamanpas chaynataq mana yachayniyoqkunamanpas. ¹⁵Chayraykum Roma llaqtaykichikpipas llumpayta munachkani Jesucristomanta allin noticiakuna willaykuyta.

Allin noticiaqa atiyniyoqmi

¹⁶Manam penqakunichu Jesucristomanta allin noticia willakuytaqa. Chay willakuywanmi Dios atiyinwan salvan llapallan iñiqkunata, puntataqa salvan judiokunatam, salvantaqmi mana judio kaqkunatapas. ¹⁷Kay willakuywanmi Dios reqsichiwanchik mana huchayoq hina imaynam paypa chaskisqan kananchikta, chayqa iñikuptillanchikmi hinaspa Diospi confiakuptillanchikmi. Kaynatam Biblia nin:

—Allin ruraq runaqa iñisqanraykum kawsanqa —nispa.

Runapa huchallikusqanmanta

¹⁸Diosmi imaynam piñakusqanta hanaq pachamanta qawachimun pay mana adoraqkunapaqwan mana allinta kawsaqkunapaq. Paykunam mana allinta kawsaspanku cheqap kaqkuna reqsinata harkakunku. ¹⁹Yachankum paykunaqa imaynam Dios reqsiyta kikin Diospuni reqsichikusqanrayku. ²⁰Diosqa sapallanmi, wiñaypaq kawsaq kaspanmi llumpay atiyniyoq. Chayna kasqantam tukuy unanchasqankunawan reqsichikun kay pachapa qallarisqanmantapuni. Chaynapimá sutillata reqsinchik mana rikuyta atichkaspapas. Chaynaqa pipas manam ninmanchu:

—Diosmantaqa manam imatapas yacharqanichu —nispaqa.

²¹Diostaqa reqsichkaspankupas merecesqanman hinaqa manam yupaycharqakuchu, manataqmi agradecekurqakuchu. Aswanqa yanqa pensamientowan intuchikuspanku tutayaypi hina mana entiendey atiqña rikurirunku. ²²Yachaysapa tukuspankupas mana umayeqmi rikurirunku. ²³Wiñay kawsaq hatu-hatun Dios yupaychaytam tikrarunku hinaspa wañuq runaman rikchakuqtaña yupaychanku, yupaychankutaqmi alton pawaqkunaman rikchakuqtapas, animalkunaman rikchakuqtapas chaynataq culebra hina qasqonpa puriqkunaman rikchakuqtapas.

²⁴Chayraykum Diospas manaña harkakurqachu mana allin munasqankupi purinankuta chaymi qanrakuspanku hatun penqayta kikinkupura ruranakunku. ²⁵Diospa cheqap yachachikuyninkunatam llulla kaqkunamanña tikrarunku hinaspa unanchaqnin Diosta qonqaruspanku unanchasqankunallataña yupaychaspa servirqaku. ¡Kikin Diosllatam wiñaypaqqa yupaychananchik! Amén.

²⁶Chay rurasqankuraykum Dios kachaykun munasqankuman hina hatun penqayman. Chaynapimá warmikunapas qariwan manaña kaspamana rurana-kunatañi ruranku. ²⁷Chaynallataqmi qarikunapas warmiwan manaña kaspam kalintapi purichkaq animal hina qaripuraña munapayanakunku hinaspa penqaypaq mana ruranakunata kikinkupura ruranakunku, chaynapim kikinkupa cuerponpi castigota chaskispanku ñakarinku mana allin rurasqankumanta.

²⁸Dios reqsiyta manaña munaptinkum mana valeq pensamientonkuman hinaspa mana ruranakunamanña kachaykurqa. ²⁹Chaymi tukuy huchataña ruranku, pay-

kunaqa kachkan qollqellata kuyaqkunañam, pasaypaq pierdekuqkunañam, hukpa imankunapas munapayaqkunañam, runa wañuchiukunañam, liryanaqukunañam, engañanakuqkunañam, mana allin piensaqkunañam, cuento qepikunañam, ³⁰runamasinpa contranpi rimaqkunañam, Diostapas cheqniqkunañam, runa tukuqkunañam, alabakuqkunañam, orgullosokunañam, mana allin rurayllapi piensaqkunañam hinaspa tayta-mamankutapas mana kasukuqkunañam. ³¹Allin kaqkunatam mana entiendenkuchu, nisqankutam mana cumplinkuchu, mana kuyakuq kaspankum pitapas mana llakipayankuchu. ³²Diospa kamachisqanman hinam kayna ruraqkunaqa wañuy mercesqankuta yachakuchkaspankupas chaykunata ruranku hinaspataqmi wakin ruraqkunatapas “allinmi” ninku.

Diospa imaynam juzgawananchikmanta

2 ¹Manam imananchu pim kasqaykipas. Sichum wakinkunata penqachkanki imapas rurasqanmanta hinaspaqa kikitam sentenciakuchkanki qampas paykuna hina huchallikusqaykirayku, chaynaqa manam imayna librakunayki kanchu. ²Yachasqanchikpi hinam mana allin ruraqkunataqa Dios juzganqa cheqapwan. ³Wakinkunata huchallikusqanmanta penqaspaykiqa qampas paykuna hinataqmi rurachkanki. Hinaspaqa ¿piensankichum Diospa juzgasqanmanta lluptiya? ⁴¿Icha despreciachkankichu Diospa hatu-hatun kuyakuynintawan paciencianta? ¿Icha manataqchu yachanki paypa kuyakuynillan wanakuyma pumasusqaykita? ⁵Rumi-sonqo kaspaykim wanakuyta mana munankichu, chaynapim kikillaykipuni piñakuyninta huñukuchkanki juicio punchawpi castigasqa kanaykipaq. Chay punchawpim Dios rikuykachikunqa imam kaqman hina juzganapaq. ⁶Diosmi sapakamaman imapas rurasqanchikman hina pagawasunchik. ⁷kayna ruraqkunatam Diosqa wiña-wiñaypaq kawsachinqa: paciencianwan allin ruraqkunata, hanaq pachapi sumaqlaña kaqkuna munaqkunata hinaspa Diospa allinmi ninanta munaspanku wiñay kawsay suyaqkunata. ⁸Aswanqa piñakuywanmi castiganga kikillanpaq munaqkunatawan cheqap kaqkunata mana kasukuspa mana allinllapi puriqkunataqa. ⁹Judio mana judiopas llapallanmi mana allin ruraqkunaqa ñakaripa llakipa intusqallan kanqaku, aswanraqmá judiokunaqa. ¹⁰Llapallan allin ruraqkunamanmi ichaqa, puntata judiokunaman chaynataq mana judiokunamanpas Dios qonqa allin reqsisqa kaytawan sumaqlaña kawsakuyta hinaspam haw kallata kawsachinqa.

¹¹Diosqa manam pimanpas sayanmanchu. ¹²Moisespa kamachikusqan leyman hinam castigasqa kanqaku chay leyta yachachkaspanku huchallikuqkunaqa. Leyta mana yachaspanku huchallikuqkunapas castigasqam kanqaku, aswanqa manam chay leyman hinachu. ¹³¿Mayqantataq mana huchayoqpaqña Dios chasqinqa? Manam kamachikuyninkuna uyariqlatachu aswanqa kasukuqkunatam. ¹⁴Diospa kamachikuyninkunata mana yachachkaspankupas wakin mana judio kaqkunam allinta ruranku concienciankupa nisqanta kasukuspanku. Kikillanku-pimiki leyqa kachkan. ¹⁵Imapas rurasqankuwanmi qawachikunku sonqonkupiqqa Diospa leynin qellqasqa kasqanta. Conciencian willaptintaqmi huchayoq otaq mana huchayoq kasqantapas pensamienton qawachin. ¹⁶Chayman hinam sonqollankupi piensasqankuman hina Diospas Jesucristowan juzgachinqa juicio punchawpi llaqa runakunapa sonqonpi pakasqa kaqta. Chaykunaga kanqa willakusqay allin noticiaman hinam.

Judiokunata Dios juzgananmanta

¹⁷Qamqa: “Judiom kani” nispaykim Moisespa leyninman hapipakunki hinaspa-taqmi Diosnikimantapas alabakunki. ¹⁸Yachankim Diospa munasqantaqa, leypa yachachisqan kaspaykim imapas allin kaqta “Kayqa allinmi” nispa chaskinki.

¹⁹Qanmi piensanki:

—Huchankuwan ñawsa hina kaqkunatawan tutayaypi hina puriqkunatam allinta pusachkani. ²⁰Mana yachaqqunatawan warmakunatapas allintam yacha-chichkani —nispa.

Chaynataqa piensanki Diospa leyninpi cheqap kaqkunata yachasqaykiraykum. ²¹Chaynaqa wakinkunata yachachichkaspaykiqa ¿imanasqamá manaqa kasu-kunkichu yachachisqaykitaqa? “Amam suwakunkichu” nichkaspaykiqa amachiki suwakuwaqchu.

²²“Warmiki kachkaptinqa amam hukwanqa kakunkichu” nichkaspaykiqa, amachiki chaytaqa rurawaqchu. Taytacha-mamachakunata cheqnichkaspaykiqa, amachiki chaykunapa templonmantaqa imatapas suwakuwaqchu. ²³Alabakunkim kamachikuykunamanta aswanqa Diostam qepanchakuchkanki chay kamachikuy-ninkunata mana kasukuspayki. ²⁴Allintam Bibliaqa nin:

—Qamkunaraykum Diosta kaminku payta mana adoraqkuna —nispa.

²⁵Moisespa lliw *kamachikuy-ninkunata kasukuptikiqa allinpunim qari kaynikipi *señalachikusqayki. Hukllatapas mana kasuspam ichaqa yanqapaq señalachikurqan-kipas. ²⁶Pipas mana señalachikuchkaspan kamachikuykunata kasukuqqa ¿manachum señalasqakuna hinaña Diospa chaskisqan rikurirun? ²⁷Chaymi cuerponpi mana señalachikuchkaspan kamachikuykuna kasukuqqa, qam judiota juzgasunki kama-chikuykunata yachachkaspa hinaspa señalasqa kachkaspa mana kasukusqaykirayku. ²⁸Hinaptinqa ¿pitaq cheqap judioqa? Manam hawa sonqolla judio kaqchu. ¿Mayqantaq cheqap señalakuyqa? Manam cuerpollanpi señalachikuqchu. ²⁹Aswanqa Diospa agra-donpaq cheqap judioqa tukuy sonqonwan kaqmi, payqariki sonqonpi señalasqa hinam kachkan. Kamachikuykunatapas manam hawa sonqollachu kasukun, aswanqa tukuy sonqonwanmi. Chayna kawsaqtaqa manam runachu alaban aswanqa Diosmi.

3 ¹Hinaptinqa ¿imapaqtaq valen judio kayqa? otaq ¿imapaqtaq allin *seña-lachikuyqa? ²Arí, allinpunim. Puntataqa judiokunamanmi Dios palabranta confiawarqaku. ³Aswanqa wakinkuna mana confianza kaptinpas Diosqa con-fiakunapaqmi. ⁴Arí, payqa confiakunapaqmi. Llapachallan runakuna llulla kaptinpas Diosqa cumplinpunim. Bibliam nin:

Runakuna juzgasuspaykiqa mana chikanpas huchayoqtam tarisunki.

Tukuy nisqayki cheqap kasqantam rimanqaku.

⁵Huchasapa kasqanchikmi reqsichiwanichik Dios allin juzgaq kasqanta hinap-tinqa ¿imanisuntaq? Dios castigawaspanchikqa ¿allintachu juzgawachkanichik? Rimachkaniqa wakin runakuna hinam. ⁶Arí, Diosqa allintapunim juzgan. Mana chayna kaspaqa ¿imaynatamá llapallan runakunataqa juzganman?

⁷Sichum ñoqa llullakuspa Diospa cheqap kaqninkunata reqsichiyman chaynapi Dios hatunchasqa kananpaq hinaptinqa ¿imanasqataq llullakusqaymantataq Dios juzgaspa huchasapapaq hapiwan? ⁸Mana huchasapapaq hapiwaptinqa llapallanchá ninmanku:

—Mana allintayá rurasunchik Dios allin kasqan reqsichikunanpaq —nispa.
 “Chaynataqa Pablom yachachichkan” nispam wakinkuna yanqapuni ñoqamanta ri-
 manku. Chayna hukmankuna yachachiqkunataqa Diosmi justiciata ruraspa castiganqa.

Lliw runakuna huchayoq kasqanchikmanta

⁹Chaynaqa judiokunataqa ¿wakinkunamanta mastachu Dios favorecewanchik?
 ¡Manapunim! Ña qawachisqayman hinam judiokunapas hinaspa mana judio kaq-
 kunapas huchapa intusqallan kachkanchik.

¹⁰Bibliam nin:

Manam pipas allintaqa ruranñachu.
 Chullallapas manamriki ruranñachu.

¹¹Manam pipas entiendeqqa kanchu.
 Diosta maskaqa manam kanchu.

¹²Llapallankum pantay ñanta pasakunku.
 Lliwmi mana valeqña rikurirunku.
 Manam pipas allintaqa ruranñachu.
 Chullallapas manamriki ruranñachu.

¹³Asnaq sepultura hinam rimasqankupas.
 Llullakuspa paykunaga rimachkankupas.
 Siminkumantapas lloqsin culebrapa venenon hinam.

¹⁴Qacha simiwanmi pitañapas ñakaykarin llumpaysuta.

¹⁵Inocente runakunata wañuchiymi apurawman rinku.

¹⁶Mayman rispapas dañaspa purmachinku.

¹⁷Manam yachankuchu hawkalla kawsayta.

¹⁸Manam payqa haykapipas yuyarinchu Dios respetaytaqa.

¹⁹Yachasqanchikpi hinam judiokunaman Dios kamachikuyninkunata qorqa,
 chaynaqa kasukuytam debenku. Chaynapim llapallan runakunapas mana ima
 niytapas atispanku huchayoq kasqankuta reqsikunqaku Dios juzgaptin. ²⁰Kama-
 chikuykunaga huchayoq kasqanchikta reqsichiwanichik. Kamachikuykunalla
 kasukuq runaga hina huchayoqllam karqa Diospa qayllanpiqa.

Iñispalla salvasqa kasqanchikmanta

²¹Kunanqariki Bibliapi willawasqanchikman hinam Dios reqsichiwanichik mana
 huchayoqpaqña chaskiwasqanchikta. Chayqa manataqmi kamachikuykunawanchu.

²²Jesucristoman iñikuptillanchikmi llapallan runakunataqa Dios mana huchayoqpaqña
 chaskiwanichik. Manam imananchu pim kasqanchikpas. ²³Llapallanchik huchalliku-
 ruspa Diospa suma-suma qayllanmanta karunchakurunchik. ²⁴Diosmi ichaqa mana
 imallapaq favorecewaspanchik mana huchayoqpaqña chaskiwanichik Cristo Jesus
 wañuspan librawaptillanchik. ²⁵Diosmi piñakuyninta amachananpaq Jesucristota chu-
 rarqa wañuspa yawarnin chaqchusqanwan salvawananchikpaq, chaytaqa haypanchik
 iñispallam. Chaynatamá Dios qawachiwarqanchik justo kasqanta. Manaraq Jesucristo
 wañuchkaptinqa pacienciakuspa huchankumanta runakunata mana castigarqachu.

²⁶Kunanmi ichaqa huchanchikkunata pampachawaspanchik Jesusllaman iñikuqkunata
 mana huchayoqpaqña Dios chaskiwanichik. Chaynapim justo kasqanta yachanchik.

²⁷Hinaptinga çyaqachum imamantapas runaqa alabakunman? ¡Manam! ¿Imanasqa? Kamachikuykunata kasukuspaqa alabakuqkum. ¡Inispalla salvakuspa ichaqa manaña imamanta alabakunapas kanchu. ²⁸Chaynapimá runakunataqa ¡niptillanku mana huchayoqpaña Dios chaskin. Chayqa manamá kamachikuykuna kasukusqankuraykuchu.

²⁹Diosqa ¿judiokunapa Diosnillanchu? ¿Manachu mana judio kaqkunapapas Diosnin? Arí, paykunapapas Diosninmi. ³⁰Diosqa chullallam. Chaymi pitapas ¡niikuptillan mana huchayoqpaña chaskin *señalasqa judio kaptin otaq mana señalasqa mana judio kaptinpas. ³¹Chaynaqa ¡nispallanchik salvakuspaqa ¿mana valeqpañaachu kamachikuykunata hapinchik? ¡Manapunim! Aswanqa valorninta reqsispa allinpaq hapinchik.

Abrahampa confiakusqanmanta

4 ¹¿Imatataq tarirurqa ñawpaq abuelonchik Abrahamqa? ²Imapas rurasqallanwan Abrahamta Dios chaskiptingqa alabakunmanchá karqa, ichaqa manach Diospa qayllanpichu. ³Bibliapas paymantaqa kaynatam nin: —Diosman ¡nispallam Abrahamqa mana huchayoqpaña chaskisqa karqa —nispa. ⁴Llamkaqqa pagontam chaskin, manam regalota hinachu aswanqa llamkasqanmantam. ⁵Pipas mana allin kaqta mana rurachkaspan Diosman ¡niikuptingqa mana huchayoqpaña chaskin. ¡niptillankum huchasapakunatapas Diosqa chaskin mana huchayoqpaña. ⁶Imatapas mana rurachkaptillanmi mana huchayoqpaña Diosqa chaskin, runapa kusikusqanmantam ⁷Davidpas nirqa:

iMayna kusisqam mana kasukusqanmanta
Diospa pampachaykusqan runaqa!
iMayna kusisqam huchallankunapas
Diospa pakaykullasqan runaqa!

⁸ iMayna kusisqam mana huchallikuqpaña
Señorpa hapisqan runaqa!

⁹Hinaptinga ¿chayna kusiqaqa kanku *señalasqa judiokunallachu icha wakin mana señalsqakunapiwanchu? Ñam nirqaniña Abrahampas ¡nisqanraykulla mana huchayoqpaña Diospa chaskisqan kasqanta. ¹⁰¿Haykaptaq chayqa karqa? Abrahamtaqa chaskirqa ¿judio hina *señalachikuptinchu icha ñawpaqtaraqchu? Payqa chaskisqa karqa manaraq señalachikuchkaspanmi. ¹¹Chaymantañam Abrahamqa señalachikurqa ¡nisqanrayku mana huchayoqpaña Diospa chaskisqan kasqanta qawachikunanpaq. Chaynapimá Abrahamqa rikurirun mana señalachikuq llapallan ¡niikuqkunapapas taytan. Chayna ¡niikuptillankum paykunatapas mana huchayoqpaña Diosqa chaskin. ¹²Arí, Abrahamqa *señalasqa judiokunapapas taytanmá, ichaqa pay hina ¡niqkunallapam. Chaymi churin-kuna hina ¡niqkunaqa qatichkanku Abrahampa manaraq señalasqa kaspa ¡nisqanta.

Diospa promesantaqa ¡nikuspalla chaskisqanchikmanta

¹³Diosqa Abrahammanmi mirayninkunamanwan prometirqa kay pachata herenciata hina chaskinankupaq. Ichaqa kay promesataqa qorqa manam kamachikuykunata kasukuptinchu, aswanqa ¡niikuptillanmi mana huchayoqpaña chaskirqa. ¹⁴Kamachikuykunata kasukuqkunalla herenciata chaskiptingqa yanqapañaach kanman ¡nikuyqa, hinaptinga Diospa promesanpas manach va-

lenmanñachu. ¹⁵Kamachikuykunaqa castigollatam apamun mana kasukuptinku. Manach pipas huchayoqchu kanman kamachikuykuna mana kaptinqa.

¹⁶Chaymi ñiptillan promesatapaspas Diosqa Abrahamman qorqa regalota hina chaynapi llapallan mirayninkunapaqpas cheqaptapuni chay promesa kananpaq. Kaytaqa nichkani, manam kamachikuykuna kasukuqkunallapaq chay promesa kasqantachu, aswanqa Abraham hina llapallan ñiqkunapaqpas kasqantam. Chaynapim Abrahamqa rikurirun llapallanchikpa taytanchik hinaña. ¹⁷Bibliapipas Diosmi kaynata nin: —Miraynikikunatam achka nacionman tikrasaq —nispa.

Chaypi confiakuspam Abraham suyarka. Diosqa wañuqkunatapaspas kawsarichinmi hinaspam riman imapas manaraq kaqkunamanta ña kachkanmanñapas hina.

¹⁸“Churiyqa manam kanmanñachu” nichkaspapas Abrahamqa Diospa prometesqanpi confiakuspam churin kananta suyarka. Chaynapim Diospa nisqanman hina Abraham achkallaña runakunapa abuelon karqa. Diosqa kaynatam nirqa:

—Wakna mana yupay atinam kanqa miraynikikuna —nispa.

¹⁹Abrahamqa yaqa pachak watayoqña kachkaspam mana churiyoq wañusqa hinaña karqa, chaynataqmi warmin Sarapas qolloqtaq karqa. Chayna kasqankuta yachachkaspapas Abrahammi confiakurqa mana hukmanyaruspa. ²⁰Manapunim iskayrayarqachu, Diospa prometekusqanpi confiakuspam aswantaaraq kallpanchakuspa Diosta yupaycharqa. ²¹Chikantapas manam hukmanyarqachu hinaspam nikurqa: —Diosqa llumpay atinyiyoqmi chaymi prometekusqantaqa cumplinga —nispa.

²²Chaymi Abrahamqa mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa.

²³Chaynata Bibliapi nisqanman hinaqa manam Abrahamllatachu Diosqa chaskirqa ²⁴aswanqa ñoqanchiktawanmi. Señorninchik Jesus kawsarichiq Diosman ñiikuptillanchikmi pay mana huchayoqpaqña chaskiwanchik. ²⁵Diospa munasqanman hinataqmi Jesuspas huchanchikkunarayku wañupuwaspanchik kawsarimurqa chaynapi mana huchayoq hina Diospa chaskisqan kananchikpaq.

Dioswanqa allinyanakusqaña kasqanchikmanta

5 ¹Ñisqallanchikraykumá Dios mana huchayoqpaqña chaskiwaptinchik Señorninchik Jesucristopa rurasqanwan Dioswanqa allinña kachkanchik. ²Jesucristoraykum Diospa favorninta haypaspa takyachkanchik. Hinaspataqmi kusikuchkanchik Diosman rikchakuq kancharichkaq suma-sumaq kananchikpaq confianzawan suyaspa. ³Chayraykum ñakariykunawanpas kusikunchik chaykunawan Dios pacienciakuyta yachachiwaptinchik. ⁴Pacienciakuptinchikñataqmi Dios allinpaq hapiwanchik, chayna kaspañataqmi confiakuspa suyanchik. ⁵Diospi confiakuspanchikqa manataqmi hukmanyarunchikchu. Diosqa sonqonchikmanmi kuyakuyninwan huntaykurqa Chuya Espirituta qowaspanchik.

⁶Salvakuyta mana atichkaptinchikmi Diospa munasqan tiempo chayamuptin huchasapakunapaq Cristo wañupuwarqanchik. ⁷Sasatachá tarichwan pitapas runamasinpa rantinpi wañuqtaqa chay runamasin mana huchayoqña kachkaptinpas. Allin sonqo runapaqqa yaqachusmi huk kaqnin kallpanchakunman paypa rantinpi wañunanpaq. ⁸Ichaqa Diosmi kuyawasqanchikta qawachiwarqanchik huchasaparaq kachkaptinchikpas Cristo wañupuwasqanchikwan. ⁹Cristom yawarninta chaqchuspa wañurqa mana huchayoqpaña Dios chaskiwananchikpaq. Chaymi Cristo salvawasun castigasqa kananchikmanta.

¹⁰Diospa contranpi kachkaptinchikpas wañuspam Churin Jesus *allinyanaykachiwarqanchik. Chaynaqa Dioswan allinyanakusqaña kachkaptinchikqa Cristo kawsachkaspaqa

astawanraqmi salvaykuwasun. ¹¹Manataqmi chayllachu, aswanqa Diospim kusikusunchik Señorninchik Jesucristo paywan *allinyaykachiwasqanchikmanta.

Adanmantawan Cristomanta

¹²Huk runallawan kay pachapi huchallikuy qallariruptinmi chayrayku wañuy pas rikurirurqa chaymi lliw runakuna huchallikuspanchik wañunchik. ¹³Manaraq Moiseswan Dios kamachikuykunata qochkaptinqa ñam runakunaqa huchallikurqakuña ichaqa manam reqsikurqakuchu huchankuta. ¹⁴Chaywanpas Adanmantam Moiseskama llapallanku huchallikuspa wañurqaku mana kasukuq Adan hina mana huchallikuchkaspankupas. Adanpa rurasqantayá comparasun Cristopa rurasqanwan.

¹⁵Diospa qowasqanchikqa manam Adanpa huchallikusqan hinachu. Huk runa huchallikuruptillanmi llapallanña wañurqaku aswanqa sapallan Jesucristopa rurasqanwanmi Dios llumpa-llumpayta favorecewasqanchik salvaykuwanchik. ¹⁶Adanpa huchallikusqanqa manam Diospa qowasqanchik hinachu. Adan huk kutillata huchallikuruptinmi llapallan runakuna castigopaqña karqanchik. Aswanqa achka kutipi huchallikuchkaptinchikpas Diosmi mana imaraykulla mana huchayoqpaqña chaskiwanchik. ¹⁷Huk runa huchallikusqallanmantam llapallan runakunapi wañuy munaychakurqa. Chaynaqa sapallan Jesucristopa rurasqanwanqa mayna razonwanraqmi Diospa chaskisqankunaqa vidankupi munaychakunqa. Paykunaraqiki Diospa llumpa-llumpay favorecesqan kaqkunam hinaspa payllapaqña kanankupaq chaskisqakunam

¹⁸Chaynaqa, imaynam huk runapa chullalla huchallikusqanwan lliw runakuna castigopaqña karqanchik, chaynapunim Jesucristopa chullalla allin rurasqallanwantaq Diosqa mayqan runatapas mana huchayoqpaqña chaskin wiñay kawsananpaq. ¹⁹Chaynamá chullalla runapa mana kasukusqanwan achkallaña runakuna huchasapa rikurirurqaku, chullalla runapa kasukusqanwantaqmi achkallaña runakunaqa mana huchayoqña rikuringaku.

²⁰Huchanchikkuna achkallaña kasqan reqsichiwananchikpaqmi Diosqa kamachikuykunata qorqa. Chaymi aswanraq huchanchikkunata reqsikuspa aswan allintaraq yachanchik Diospa favorecewasqanchikta. ²¹Runakunapi munaychakuspanmi huchayqa wañuyman aparqa, chaynallataqmi Diospa favorninpas munaychakun runakunaqa wiñaypaqña kawsanankupaq. Chaytaqa tarinchik Señorninchik Jesucristopa rurasqallanwanmi mana huchayoqpaqña Dios chaskiwaptillanchik.

Ama huchallikuqña kananchikmanta

6 ¹¿Imanisuntaq? —¿Aswanraqchum huchallikusunchik aswan-aswanraq Dios favorecewananchikpaq? ²¡Manapunim! Wañukuq hinañam huchanchikkunataqa saqerunchik, hinachkaspaqa ¿imaynamá huchallikusparaqqa kawsasun? ³Kaytaqa yachankichikpunim: Bautizakurqanchikqa Cristo Jesuswan hukllaña kananchikpaqmi, chaynapim bautizakuykuspa ñoqanchik paywan kusa wañurqanchik. ⁴Bautizakuspanchikmá ñawpaq mana allin vidanchikta pamparqanchik Cristopa pampakusqanta hina chaymi paywan wañusqa hina karqanchik. Imaynam Dios Tayta hatu-hatun atiyinwan Cristota kawsarichirqa, chaynam ñoqanchiktapas kawsarichiwaraqanchik allin vidapiña purinanchikpaq.

⁵Cristo hina wañuspanchikmi payman hukllawakurqanchik hinaptinqa paypa kawsarimusqanta hinam ñoqanchikpas kawsarisunchik. ⁶Kaytapas yachanchikmi: Ñawpa vidanchikqa Cristowan kuskam chakatasqa karqa hucha sonqonchikta Dios chinka-

chinanpaq chaynapi huchallikuyta patronta hina amaña kasukunanchikpaq. ⁷Pipas wañukuspaqa huchapa kamachikusqanmantam librakurunña. ⁸Cristowan kuska wañuspaqa paywan kuskataq kawsananchikpaqmi confiakuchkanchik. ⁹Yachanchikmi kaytapas: Cristo kawsarimuspanqa huktawanqa manañam wañunmanñachu. Manapunim paypiqa wañuyqa munaychakunmanñachu. ¹⁰Cristoqa huk kutillatam huchanchikkunamanta wañurqa kawsariramuspanñaatqmi Diosllapaqña kawsachkan. ¹¹Chaynaqa amaña huchallikunaykichikpaqyá wañusqa hinaña kaychik. Señorninchik Cristo Jesusman hapipakuspayá Diosllapaqña kawsasqaykichikpaq hapikuychik.

¹²Cuerpoykichikqa tukuruqlam, chaynaqa amayá kasuychikchu mana allinlla ruray munasqantaqa chaynapi cuerpoykichikpi hucha amaña munaychakunanpaq. ¹³Amayá qokuychikchu mana allinta ruraspa huchallikuymanqa, aswanqa Diosmanyá qokuychik wañusqamanta kawsarimuq hina chaynapi imatapas allinta ruranaykichikpaq. ¹⁴¡Amayá qamkunapiqa huchaqa munaychakuchunchu! Manam kamachikuykunaman hinañachu kawsachkankichik aswanqa Diospa favorninman hinañam.

Servipakuqwan rikchanachiyanta

¹⁵Hinaptinga kamachikuykunaman hina manaña kawsaspa Diospa favorninpiña kawsaspaqa ¿huchallikusunchu? ¡Manapunim! ¹⁶Yachasqaykichik hinam huk runa sirviente kananpaq patronninman entregakuspaqa kasukunan. Chaynam qamkunapas imatapas kasukuspaykichikqa chaypa sirvienten kankichik. Huchallikuptikim chay servisqayki patron wañuyman apasuchkanki. Patronta hina Diosta kasukuspaykim ichaqa allin ñanpi purichkanki. ¹⁷Ichaqa ¡Diosmanyá gracias kachun! Ñawpaqtaqa huchallikuspa mana allinta servichkaspaykichikpas cheqap yachachikuyininkunata chaskispam tukuy sonqoykichikwanña kasukuchkankichik. ¹⁸Chaymi huchapa munaychakusqanmanta librakuruspaykichikqa imatapas allinta ruranaykichikpaqña entregakurqankichik. ¹⁹Runapa vidanwan rikchanachispam yachachichkaykichik, mana chayqa manach entiendewaqchikchu. Imaynam ñawpaqta qanrakuspa mana allinllapi purinaykichikpaq cuerpoykichikta entregarqankichik, chaynayá kunanpas cuerpoykichikta entregaychik allintaña ruraspa Diosllapaqña kawsanaykichikpaq.

²⁰Qamkunapi hucharaq munaychakuptingqa librem karqankichik allin ruraykuna ruraymanta. ²¹Huchapa munaychakusqan vidaykichikqa manam allinnikichikpaqchu karqa. Chayqa wañuyllamanmi apakun. Kunanqa chay vidaykichikmantam penqakuchkankichik. ²²Huchamanta librakuruspa Diospa sirvientenña rikurirunkichik. Diosllapaqña kawsaspaqa wiñaypaqñam kawsachkankichik. ²³Huchallikuyta pagonqa wañuy. Diospa qowasqanchikmi ichaqa Señorninchik Cristo Jesuswan kuska wiñaypaq kawsakuy.

Casada warmiwan rikchanachiyanta

7 ¹Wawqe-panillaykuna, qamkunaqa allintam kamachikuykunamanta yachanchik, yachasqaykichikman hinaqa huk runaqa kawsanankamallam kamachikuykunataqa kasukun. ²Huk casada warmipas qosan kawsaptinga leypa kamachikuyninman hinam payta mana saqenmanchu. Qosan wañukuptinmi ichaqa chay leytaqa manaña kasunanchu. ³Qosan kawsachkaptinraq huk runawan tupakuruspaqa huchallikuchkanmi. Qosan wañukuptinmi ichaqa chay casada kasqan leyanta libreña rikurirun, hukwan yapakuspapas manañam huchallikunchu.

⁴Chaynamá wawqe-panillaykuna, Cristopa cuerponpi wañusqa hinaña kachkaspaqa leytaqa manañam kasunanchikchu. Hukpa makinmanñam pasarunchik

Diospa kawsarichisqan Cristopaña kananchikpaq hinaspa Diosllataña servinanchikpaq. ⁵Runapa munasqallanman hina kawsaspaqa kamachikuykunata yachaspa huchallikuyta aswanraq munarqanchik. Chaynapim wañuyllapaq qarqanchik. ⁶Kunanmi ichaqa libreña kachkanchik munaychakuwaqninchik kamachikuykunamanta wañusqa hinaña kaspanchik. Mosoqña kaspanchikmi Diosta servisun Chuya Espirituman hina, manam ñawpaq qellqasqa kamachikuykunaman hinañachu.

Munaychakuwaqninchik huchamanta

⁷Hinaptinqa ¿imanisuntaq? ¿Huchachum leyqa? ¡Manapunim! Ley mana kaptinqa manachá yachaymanchu karqa imam huchallikuy kasqanta. Manachá yachaymanchu karqa runapa imanpas munapayayqa hucha kasqanta: “Amam munapayankichu” nispas ley mana niptinqa. ⁸Huchallikuymi kamachikuykuna kasqanrayku millay munapayaykunata sonqoypi hatarirachin. Kamachikuykuna mana kaptinqa huchaqa wañusqa hinam karqa. ⁹Ñawpaqtaqa kawsarqani manam leyman hinachu. Kamachikuykuna rikuriramuptinmi ichaqa hucha kawsarirurqa chaymi huchayoq kasqayta yachakuruspay wañuyapaña kasqayta yacharqani. ¹⁰Chaynamá allin kawsanaypaq pusawaqniy kamachikuyqa wañuyman pusawasqanta musyakuruni. ¹¹Huchallikuymi kamachikuy kasqanrayku engañawarqa hinaspa wañuyman apawarqa.

¹²Chaywanpas leyqa Diospa qosqa kaspam allinpuni. Sapa kamachikuyqa Diosmanta kasqanraykum allinpuni kasukunanchikpaq. ¹³Hinaptinqa ¿chayna allin kamachikuychum wañuyman aparuan? ¡Manapunim! Huchallikuymi chay allin kaqwanraq wañuymanqa aparuan hinaptinmi imam hucha kasqanta yacharuni. Chaynapim kamachikuykunaqa yachachiwanchik huchallikuyqa llumpay mana allin kasqanta.

¹⁴Yachasqanchik hinam kamachikuykunaqa Diosmanta. Ñoqam ichaqa runalla kaspay lliw runakuna hina huchapa munaychakusqa kani. ¹⁵Kikiypunim mana entiendekunichu. ¡Imachá kay pasawanpas! Imapas allin kaqtaq rurayta munani ichaqa manam atinichu. Cheqnisqay mana ruray munasqaytaqami rurani. ¹⁶Mana munasqayta ruraspaymi nini: “Kamachikuykunaqa allinmi” nispay. ¹⁷Chaynaqa manam ñoqañachu mana allintaqa rurani aswanqa ñoqapi kaq hucham rurachiwani. ¹⁸Allin rurayta munaspaypas manam atinichu chaymi yachani allin rurayqa sonqoypi mana kasqanta. ¹⁹Allintaqa manam ruranchu munaspaypas aswanqa mana munachkaspaypas mana allinllatam rurani. ²⁰Chaynaqa mana munasqayta ruraspayqa, manam ñoqachu rurani aswanqa ñoqapi kaq hucham rurachiwani.

²¹Chaynaqa allin rurayta munaptiypas mana allinllamá ñoqapi kachkan. ²²Diospa leyinmantam kusikuni sonqoymantapuni. ²³Ichaqa musyakunitaqmi allin munasqaypa contranpi imapas peleasqanta, arí, chayqa presocharuwaspa huchaman pusawaqniymi.

²⁴¡Imapiñataq rikukuni! Kay wañuyman apaqniy aychaymantaqa ¿pitaq libraykuwanqa? ²⁵Diosllanchikmi Señorninchik Jesucristowan libraykuwan. ¡Paymanyá gracias kachun! Kikillaymantaqa kaynam kani: Diospa kamachikuyninkunatam kasukuyta munani ichaqa runa kaspaymi huchata servini.

Chuya Espirituman hina imaynam kawsananchikmanta

8 ¹Kunanga Cristo Jesusman hukllawakuqkunataqa Diosqa manam condenanchu. ²Jesucristorayku kawsachiwaqniy Espiritu kamachiwaspa libraykuwan huchallikuspay wañunaypaq kamachikuymanta. ³Diosmi ruraran Moisespa kamachikuyninkunapa mana

ruray atisqanta. Kamachikuykunata kasukuspaqa manam imayna salvakuyta atirqanchik-chu aychallapiraq kasqanchikrayku. Diosmi ichaqa Churinta kachamurqa huchanchikrayku wañunapq. Cristom runayarqa huchasapa kachkaptinchikpas ñoqanchik hina kananpaq chaymi Jesuspa cuerponpi Dios castigarqa huchata. ⁴Chaynatam rurarqa kamachikuy-kunaman hinaña kawsananchikpaq. Manañam kawsachkanchikqa aychanchikman hinallañachu aswanqa Espiritupa munasqanman hinañam.

⁵Arí, aychaman hina kawsaqqunaga aychaman hinallam imamantapas piensanku. Chuya Espirituman hina kawsaqqunam ichaqa paypa munasqanman hina imatapas piensanku. ⁶Aychaman hinalla piensaqqunaga wañunqakum. Chuya Espirituman hina piensaqqunam ichaqa hawkalla kawsakunqaku. ⁷Aychaman hina piensaqqqa Diospa enemigonmi. Paykunaga manam Diospa leynin kasukuyta munankuchu nitaq atinku-chu. ⁸Chaynamá aychaman hinalla kawsaqqunaga Dios agradayta mana atinkuchu.

⁹Qamkunam ichaqa Diospa Espiritun qamkunapi kasqanrayku aychapa mu-nasqanta qepanchakuspa Chuya Espirituman hinaña kawsachkankichik. Cristopa kachamusqan Chuya Espiritu huk runapi mana kaptinqa, payqa manam Cristopa-chu. ¹⁰Sonqoykichikpi Cristo kaptinqa cuerpoykichikqa hucharaykum wañusqa hina kachkan, espirtuykichikmi ichaqa kawsachkan Dios allinpaqña chaskisup-tikichik. ¹¹Diosmi Jesucristota kawsarichimurqa. Paypa Espiritun qamkunapi kawsaptinqa wañuq cuerpoykichiktam Dios kawsarichinqa hina chay Espiritunwan.

¹²Chaynamá wawqe-panillaykuna, deberninchikqa manam aychaman hinalla kaw-saychu. ¹³Aychaman hinalla kawsaspaykichikqa wañunkichikpunim, Chuya Espiritupa yanapakuyninwanqa mana allin rurasqaykichikta chinkachispam kawsankichikpuni.

¹⁴Diospa Espiritunpa pusasqankunaga llapallanmi Diospa churin. ¹⁵Chuya Espiritutaqa chaskirqankichik manam sirvientekuna hina manchakuqlaña kanay-kichikpaqchu aswanqa Diospa churinña kanaykichikpaqmi chaymi Diosta ninchik: “Taytalláy” nispá. ¹⁶Hina Chuya Espiritutaqmi sonqonchikpi willawaspanchik Diospa churinña kasqanchikta yachachiwanchik. ¹⁷Churinña rikurirusqanchik-raykum prometekusqan herenciata Diosqa Jesucristomanwan kуска qowasunchik. Cristo hina ñakarispaqa paywan kuskataqmi hatunchasqa kasunchik.

Mayna sumaqmi kananchikmanta

¹⁸Yachasqayman hinaqa, kunan ñakarisqanchiktaqa manam imawanpas tupachich-wancho Diospa sumaqlaña kaynin qawachiwananchikmanqa. ¹⁹Diospa tukuy ima unanchasqankunapas sinchillataña munaspankum suyachkanku churinkunata Dios reqsichinanta. ²⁰Lliw unanchasqakunapas mana valeqñam rikurirurqa, chaynaqa karqa manam kikanmantachu, Diosmi chaynapaq munarqa confianzawan suyanankupaq. ²¹Lliw imapas unanchasqakunaga tukuruqlam, ichaqa suyachkanmi Dios librananta. Churinkunata Dios hatunchaspan librapinmi tukuy imapas paykunawan kуска libra-kunqa. ²²Yachasqanchikpi hinam kunankama Diospa tukuy ima unanchasqankuna ñakarichkan waqachkaq hina hinaspa wachakuywan ñakarichkaq warmi hina. ²³Aswan-qa ñoqanchikpas chaynatam ñakarichkanchik. Ichaqa ñam chaskirunchikña Chuya Espirituta. Kunanqa waqaspan suyachkanchik Diospa churichakuykuwananchik pun-chawta, chay punchawpim cuerponchikta libraykunqa. ²⁴Confianzawan suyaptinchikmi Dios salvawanchik. Confiaquspaqa suyachkanchik mana rikusqanchikta chaskinanchik-paqmi. Chaynaqa ñimapaqma suyachwan makinchikpiña suyasqanchik kachkaptinqa?

²⁵Suyasqanchikta manaraq qawachkaspaqa pacienciakuspam confianzawan suyananchik.

²⁶Pisi confianzayoq kaptinchikmi Chuya Espiritu yanapawanchik. Manam imayna mañakuytapas yachanchikchu, ichaqa Chuya Espiritum Diosta mañapuwanchik runapa mana atinan rimaykunawan. ²⁷Llapa runakunapa sonqon reqsiq Diosmi yachanpuni Chuya Espiritupa imam nisqanta. Payqa Diospa munasqanman hinam llapallan iniqkunapaq mañapun.

Manam pipas Diosmantaqa rakiwachwanchu

²⁸Munasqanman hinam Diosqa qayaykuwarqanchik. Chaymi yachanchik imaña pasawaptinchikpas kuyaqninkunataqa Dios yanapawasqanchikta. ²⁹Diosqa ñawpaqmantapuni reqsiwaspanchikmi ñawpaqmantaraq tantearqa Churin Cristo hina kananchikta chaynapi Cristo llapallanchikpa piwi wawqenchik kananpaq. ³⁰Ñawpaqmantaraq tanteaspantaqmi qayaykuwarqanchik. Qayaykuwaspanchikñataqmi mana huchayoqpaña chaskiykuwanchik chaynata chaskiykuwaspanchikñataqmi hatunchawarqanchik.

³¹Chaynaqa ¿ima nisunchiktaq? Dios allinninchikpi kaptinqa ¿pitaq imanawachwanpas? ³²Llapallanchikpa rantinchikpi Churin wañupuwananchiktapas Diosqa manam harkakurqachu, aswanraqmi paytaqa wañunanpaq entregaykurqa. Hinaspaqa ¿manachum paymanwan kuska tukuy imakunatapas qowasunchik? ³³Dios mana huchayoqpaña chaskiwaspanchik akllaykuwachkaptinchikqa ¿pitaq imatapas niwaspanchik contranchikpi sayarinman? ³⁴Manam pipas condenawachwanchu. Cristom wañupuwarqanchik hinaspa Diospa *alleq lawninpi tiyachkan chaypim ñoqanchikpaq mañapuwachkanchik. ³⁵Manam pipas Cristopa kuyawasqanchikmantaqa rakiwachwanchu. Makinpim kachkanchik ñakarispapas, llakipa intusqanña kaspapas, ñakarichinapaq qatikachasqaña kaspapas, mana pachayoqña kaspapas, wañuy patanpiña kaspapas chaynataq wañukuspapas. ³⁶Bibliapipas kayna qellqasqam kachkan:

Diosnilláy, tukuy punchawmi
qamrayku wañuyupa patanpi kachkaniku.
Wañuchinankupaq apasqanku
ovejakunata hinam qawawanku.

³⁷Aswanqa Cristo kuyawaspanchik yanapawaptinchikmi lliw sasachakuykunata pasaypaña vencerunchik. ³⁸Chayraykum yachani: Wañuptinchikpas, kawsaptinchikpas manam imapas Diospa kuyakuyninmantaqa rakiwachwanchu nitaq angelkunapas nitaq munaychakuqkunapas nitaq kunan kaqpas nitaq hamuq kaqpas nitaq mana rikusqanchik atinyiyoqkunapas. ³⁹Puyupa altonkunapi kaqkunapas, uku-ukupi kaqkunapas chaynataq Diospa tukuy ima unanchasqankunapas manam rakiwachwanchu paypa kuyawasqanchikmantaqa. Chaytam reqsichiwarqanchik Señorninchik Jesucristowan.

Diospa akllasqankunamanta

9 ¹Mana llullakuspaymi cheqaptapuni Cristopa qayllanpi kayta nisqaykichik. Chuya Espiritu ñoqawan kaptinmi concienciaywan nisqaykichik. ²Sonqoypas nanarisqam llumpa-llumpay llakisqa kachkani ³castaykuna imaynam kasqanta qawaspay. Cristomantapas rakikuruymanni condenasqa kanaypaq sichu chay rurasqaywan judiomasiykuna lliw salvakuptinkuqa. ⁴Paykunaqa Diospa churichakuykusqan Israelpa mirayninkunam. Diosmi hatu-hatun sumaq kayninta paykunaman qawachirqa hinaspa CONTRATOKUNATA paykunawan rurarqa. Kamachikuyninkunata qospanmi imaynam yupaychanankupaq

yachachirqa promesankunata qospan. ⁵Paykunaqa ñawpa abueloykupa mirayninmi, castaykumantataqmi Cristopas runa kayninman hinaqa nacemurqa. Payqa tukuy imapi munaychakuq Diosmi hinaspaqa iwiña-wiñaypaqyá yupaychasqa kachun! Amén.

⁶Ama piensaychikchu Diospa promesankuna mana cumplikusqantaqa. Manam Israelpa llapallan mirayninkunachu Diospa akllasqankunaqa kachkan. ⁷Manataqmi Abrahampa llapallan mirayninkunachu Diospa churinga. Chaymi Dios nirqa: —Cheqap castaykikunawan sutichasqaqa kanqa Isaac llamantam —nispa.

⁸Chaynaqa manam imananchu pipa miraynin kaypas Diospa churin kanapaqqa. Aswanqa Diospa promesanman hina naceqkunallam Abrahampa cheqap mirayninkuna hinaqa kanku. ⁹Kaynatamá Abrahamman Dios prometerqa:

—Watamanmi Kunan hinatapuni kutimusaq hinaptinmi warmiki Sarapas wawayoqña kanqa —nispa.

¹⁰Chaynataqmi abuelonchik Isaacpa warmin Rebecapas paypata wiksayakurqa mellizota. ¹¹Chaymi paykuna manaraq nacespa allinta otaq mana allintapas rurachkaptinku ¹²Rebecata Dios nirqa:

—Puntata nacemuqmi sullkanta servinga —nispa.

¹³Bibliam nin:

—Jacobtam kuyarqani Esautañataqmi cheqnirqani —nispa.

Chaynapimá Diosqa runakunapa imam rurasqantapas mana qawaspan munasqanman hina akllaykun.

¹⁴¿Imanisuntaq kaykunamanta? ¿Diosqa mana allintachum rurachkan? ¡Manapunim! ¹⁵Moisesmanpas kaynatam nirqa:

—Kuyapayasaqmi kuyapayay munasqayta hinaspa llakipayasaqtaq llakipayay munasqayta —nispa.

¹⁶Chaynaqa runakunataqa Diosqa kuyapayaspallam akllan, manam munaptillankuchu nitaq kallpanchakuptillankuchu. ¹⁷Bibliapias Diosmi Rey Faraonta nirqa kaynata:

—Qamtaqa hatarichirayki qamnintakama atiyinyta runakunaman qawachinaypaqmi chaynapi sutiy lliw kay pachapi willakusqa kananpaq —nispa.

¹⁸Chaynamá Diosqa munarispaqa pitapas kuyapayarín. Chaynataqmi munarispaqa pipa sonqontapas rumiyaykachin.

¹⁹Chayna kaptinqa niwankichá:

—Tukuy ima rurasqanchikkuna Diospa munasqallan kaptinqa ¿imanasqataq huchasapapaq hapiwanchik? —nispa.

²⁰Ichaqa ¿pimá qamqa kanki Dioswan churanakunaykipaqqa? Yaqachum llinkamanta rurasqa manka ruraqninta ninman:

—¿Imanasqataq kaynata ruraruwanki? —nispa.

²¹Manka ruraqqa imam munasqantam ruran llinkamantaqa. Munarispaqa kuyayllapaq mankatam ruranman, hina chay llinkallamantam ruranmantaq llutapu mankatapas.

²²Chaynaqa Dioswanqa manam churanakunachu. Payqa reqsichiytam munarqa piñakuyninta hinaspa atiyinta. Chaywanpas ñutupanapaq manka hina castigopaqña kachkaptinpas pacienciaykuspam aguantachkanraq. ²³Chaynataqmi kuyayllapaq mankamanta hina ñoqanchikmantapas kuyapayarikurqa llumpay hatun sumaqlaña kayninta reqsichikunanpaq. Ñawpaqmantapunim preparawachkanchik payman rikchakuqña sumaqlaña kananchikpaq. ²⁴Chaynatamá Dios qayaykuwarqanchik wakinninchikta judiokunamanta wakinninchiktañaatq mana judio kaqkunamanta. ²⁵Oseaspas Diospa nisqantam kaynata qellqarqa:

Mana runaykunañachu kankichik
 nisqaykunatam kunanqa:
 “Runaykunañam kankichik” nisaq.
 Ñawpaq mana kuyasqaykunatam
 “Kuyasqaykunañam kankichik” nisaq.

²⁶ Hina chaypitaqmi nichkan:
 Maypim nisurqankichik:
 “Qamkunaqa manam runaykunachu kankichik” nispa.
 Chaypim nisunkichik:
 “Qamkunaqa kawsachkaq Diospa churinñam kankichik” nispa.

²⁷ Isaiaspas Israelpa miraynin judiokunamantam nirqa:

Lamar qochapi aqo hinaña kaspapas
 Israelpa castankunaqa salvakunqa wakillanmi.

²⁸ Señorqa prontom nisqanta cumplinapuni
 kay pachapi llapallan kaqkunawan, nispa.

²⁹ Ñawpaqtaraqmi Isaias nirqa:
 Llapallan Kamachiq Señor Dios
 mana saqeykuwaptinchikqa
 otaq ñoqanchikmanta as mirayllatapas
 mana puchuykachiptinqa
 kunallanmi Sodoma llaqta hina
 kachkachwanchik karqa.
 Chaynallataqmi Gomorra llaqtamanña
 rikchakuchwanchik karqa.

Judiokunapa mana kasukusqanmanta

³⁰ Chaynamá mana judio kaqkunapas iñisqankurayku mana huchayoq hinaña Diospa chaskisqan rikurirunku ñawpaqtaqa mana maskachkaspankupas. ³¹ Judio-kunam ichaqa kamachikuykunata kasukuyta munarqaku mana huchayoq hina Diospa chaskisqan kanankupaq, aswanqa manam atirqakuchu. ³² ¿Imanasqamá manaqa atirqakuchu? Paykunaqa Diosman mana confiakuspankum agradayta munarqaku rurasqallankuwan. Mana confiakuyta munaspankum rumipi hayta-kuchkaq hina urmaykurqaku. ³³ Bibliapias nichkanmi kaynata:

Ñoqam Sion Moqopi churani
 mitkana rumita.
 Ñoqam Sion Moqopi churani
 urmachikuq hatun rumita.
 Manam hukmanyangachu
 pipas chay rumipi confiakuqqa.

10 ¹Wawqe-panillaykuna, tukuy sonqoywanmi Diosninchikta mañakuchka-ni judiokuna salvakunankupa. ²Reqsisqayman hinam paykunaqa tukuy sonqowan Dios serviyta munanku, aswanqa manam imaynam agradayta yachanku-chu. ³Manataqmá yachankuchu imaynanpim runataqa mana huchayoqpaqña Dios chaskisqantapas hinaspa kikinkupa rurasqankunallawan Diospa chaskisqan kayta munaqaku, chaynapim Diospa munasqanta mana kasukurqakuchu. ⁴Cristo hamuspanmi kamachikuykunaman hapipakusqanchikta chinkarachirqa chaynapi payman llapallan hapipakuqkunaqa mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kananchikpaq.

⁵Kamachikuykunata kasukuspa mana huchayoqpaq Diospa chaskisqan kanan-chikmantaqa Moisespas ñam nirqaña kaynata:

—Pipas lliw kamachikuykunata cumpliqa chayraykum kawsanqa —nispa.

⁶Aswanqa inikuspallanchik, mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kanan-chikmantaqa kaynatam nin:

—Ama piensaychu sonqoykipi: “¿Pitaq hanaq pachaman rinqa Cristota urayka-chimunanpaq?” nispa. ⁷Amataq niychu: “¿Pitaq uku-uku pozoman rinqa Cristota wañusqakunamanta kawsarichimunanpaq?” nispa. ⁸Moisesmi nin:

—Diospa palabranqa cumplinaykipaqmi kachkan hichpallaykipiña, simillayki-piña hinaspa sonqollaykipiña —nispa.

Chaytamá willakuniku: “Jesucristoman inikuychik” nispa. ⁹Jesusqa Señor kasqan-ta willakuspaykiqa chaynataq payta Dios kawsarichimusqanta tukuy sonqoykiwan creespaykiqa salvasqam kanki. ¹⁰Sonqonchikwan creeptinchikmi mana huchayoq-paqña Dios chaskiwanchik hinaspa Jesucristomanta willakuptinchik salvawanchik.

¹¹Bibliam nin:

—Manam hukmanyanchu pipas paypi confiakuqa —nispa.

¹²Chaynaqa judiokunaqa mana judio kaqkunawan iguallam kanku. Señorninchikqa lliwchanchikpaqmi chullalla. Payqa chaninnin-pim qowanchik llapallan mañakuqkunaman. ¹³Chaynaqa: “Señorlláy” nispa mañakuqtam payqa salvaykunqa. ¹⁴¿Imaynatamá mañakunqaku payman mana inichkaspankuqa? ¿Imaynatamá ininqaku paymanta mana uyarihkaspankuqa? ¿Imaynatamá uyarinqaku pipas paykunaman mana willach-kaptinqa? ¹⁵¿Imaynatamá willakunqaku mana pipas kachachkaptinqa? Bibliam nin:

—iIma sumaqmi allin noticia willakuqkunapa chayamusqanqa! —nispa.

¹⁶Aswanqa manam llapallankuchu allin noticiataqa kasukunku. Isaiasmí nirqa: —Señorlláy, willakusqaykutaqa ¿pitaq creerqa? —nispa.

¹⁷Chaynaqa Jesucristomantam willakunapuni chayta uyarispanku inikunankupaq.

¹⁸Aswanqa tapukunim: ¿Manachu llapallanku uyarirqaku? ¡Paykunaqa uyarir-qakupunim! Bibliam nin:

Voznillanmi lliw mundopa
hawankama mastakurun.
Palabranmi kay pachapa
cantonkama chayaykurun.

¹⁹Nikunitaqmi: ¿Manachum judiokunaqa yacharqaku? Ñawpaqmantaraqmi Moiseswan Dios kaynata rimachirqa:

Mana valeq huklaw runakunawanmi sentirachisqaykichik.

Mana umayoq runakunawanmi piñarachisqaykichik.

²⁰Isaiaspas mana manchakuspanmi Diospa nisqanta nirqa kaynata:

Mana maskaqniykunam ñoqata tariwarqa.

Mana imapas mañakuqniykunam asuykamuwarqa.

²¹Isiasqa Israelpa mirayninkunamantapas kaynatam nirqa:

—Tukuy punchawmi makiyta haywarayarqani mana kasukuq kutipawaqniy runakunaman —nispa.

Judiokunaqa wakillan salvakunankumanta

11 ¹Chaynaqa ¿Israelpa castantaqa Diosqa cheqnipakurunchu? ¡Manapunim! Ñoqapas kani Israelpa castanmi Abrahampa miraynin Benjaminpa ayllunmanta kaq. ²Diosqa manam qepanchakunqachu ñawpaqmantapuni akllasqan runankunataqa. Yachasqaykichikman hinam Bibliapi willawanchik imaynam Diosta Elias mañakuspan Israelpa contranpi rimasqanta, paymi nirqa:

³—Señorlláy, qanmanta willakuqkunatam wañurachinku hinaspa tuñirachinkutaq altarnikitapas chaymi sapallayña qeparuni aswanqa ñoqatapas wañurachiwaytam munachkanku —nispa.

⁴Chaymi Diosñataq nirqa:

—Qanchis waranqa runakunatam puchuchikurqani, paykunaqa manam qonqorakurqakuchu Baal sutiyoq taytachamanqa —nispa.

⁵Kunanpas kachkanraqmi favorecespan Diospa akllasqan wakin judiokuna.

⁶Chaynaqa favorecewaspallanchikmi imapas rurasqanchikta mana qawaspa Diosqa akllaykuwanchik. Mana chayqa favorecewasqanchikqa manachá favoriñachu kanman.

⁷Chaynam Israelpa mirayninkunaqa munasqankuta mana hayparqakuchu. Diospa akllasqankunam ichaqa paypa chaskisqanña rikurirunku. Wakinpa sonqonñataqmi rumi hina rikurirun ⁸Bibliapa nisqanman hina:

—Diosmi sonqonkuta ruraran mana sientiqa chaynapi qawakuchkaspapas mana rikukunankupaq hinaspa uyarichkaspapas mana entiendenankupaq. Chaynamá kunankamapas kachkanku —nispa.

⁹Davidpas kaynatam nirqa:

Convido rurasqankupas trampa hinayá rikuriruchun.

Convido rurasqankupas toqlla hinayá rikuriruchun.

Urmaykunankupaqyá chaynaqa rikuriruchun.

Castigachikunankupaqyá chaynaqa rikuriruchun.

¹⁰Paykunapa ñawintayá tutayarachiy.

Tukuy tiempoyá wasankutapas kurkurayachiy.

Mana judio kaqkunapas imaynanpim salvakusqanmanta

¹¹Chaynaqa ¿urmaykuspankuqa pasaypañachu judiokunaqa Diosmanta karunchakurun? ¡Manapunim! Aswanqa paykuna mana kasukuptinkupas mana judio kaqkunam kunanqa salvakunmankuñ, chaynapi judiokunapas envidiakuspanku aswan-aswan maskanankupaq. ¹²Chaynaqa judiokunapa pantayman wichiycusqanku llapa runaku-

napa allinninpaq kachkaptinqa hinaspa pierderusqanku mana judiokunapa allinninpaq kachkaptinqa imayna allinraq kanman huntallaña judiokuna Diosman kutirikuptinkuqa!

¹³ Ichaqa mana judio kaqkuna, kaytam nikichik: Diosqa akllaykuwarqa *apostol-nin kaspay qamkunaman willakunaypaqmi chaymi tukuy sonqoywan rurachkani ¹⁴ chayta qawaykuspanku wakin castaykunapas qamkunamanta envidiakuspanku salvakunankupa. ¹⁵ Judiokunata Dios qepanchakuruptinmi llapallan runakuna Dioswan *allinyanakurunku. Chaynaqa imayna allinraq kanqa judiokunata Dios chaskiykuptinqa! ¡Wañuyman! kawsarimuchkaq hinachá kanqaku! ¹⁶ Judiokunamantayá nisqaykichik kaynata tupachispa: Huk kaqnin tantakuspan puntata Diospaq rakipuqtinqa, llapallan tantam Diospaña rikurirun. Chaynataqmi sachapa sapinpas Diosman qosqa kaptinqa kallmankunapas paypaña rikurirun.

¹⁷ Allin aceitunas sachapa kallmanta kuchuruspa huk purun aceitunas sachapa kallmanwanña injertachkaq hinam, wakin judiokuna Diosmanta karunchakuruptin qamkunaña taqrusqa karunkichik. Chaymi allin aceitunas sachapa sapinwan alimentasqa hinaña kachkankichik. ¹⁸ Chaynaqa judiokuna kuchusqa kallmakuna hina kaptinkupas amayá qamkunaqa alabakuychikchu. Qamkunaqa kallmakuna hinallam kankichik, manam kallmakunachu sapinkunataqa alimentan aswanqa sapinkunam llapallan kallmankunataqa kawsachin.

¹⁹ Icha alabakuchkanki:

—Kuchusqaq karqaku ñoqayku injertasqa kanaykupaqmi —nispa.

²⁰ Arí, rakisqam karqaku mana iñisqankurayku, chaymi iñispallaykichik qamkunaña paykunapa sitionpi kachkankichik. Chaynaqa Diospa qayllanpiqa amayá hatun tukuychikchu aswanqa manchakuychikyá. ²¹ Chay sachapa kallmankunatapas kuchuchkaq hinam judiokunata Dios wischururqa, chaynam qamkunatapas wischuruskichikman. ²² Qawachkankichikmi Diosninchik allin kasqantaqa chaynataq castigakuq kasqantapas. Mana kasukuqkunatam castigarqa qamkunamantañaqmi kuyapayarikurqa kuyakuyllanman hapipakuptikichik. Mana chayqa wakinkuna hina-chá wischusqa kawaqchik. ²³ Chaymantañaqmi judiokuna iñikuptinkuqa huktawan injertachkaq hina sitionman Dios paykunata kutiykachinpa. Diosqa atiyniyoqmi huktawan kutiykachinanpaq. ²⁴ Mana judio kaptikichikmi purun aceitunas sachamanta kuchusurqankichik allin sachamanña injertachkaq hina taqrusunaykichikpaq, chaynatam rurarqa mana taqrunapaq hina kachkaptikichikpas. Chay allin aceitunas sachapa kikin kallmanpuni kachkaspaqa judiokunaqa aswan facilitam kutiykunqaku.

Haykapim llapallan judiokunaqa salvakunankumanta

²⁵ Wawqe-panillaykuna, kunankama manaraq pipapas yachasqan yachanaykichiktam munani chaynapi ama yachaq tukuq kanaykichikpaq. Wakin judiokunam sonqonkuta rumiyarachinku ichaqa kaynam kanqaku huntallaña mana judio kaqkuna yaykunankukama. ²⁶ Chay pasakuptinñam llapallan judiokunaqa salvakunqa. Bibliam nin kaynata:

Sion llaqtamantam hamunqa libraqnichik

hinaspa Jacobpa mirayninkunata cambianqa mana rurasqankumanta.

²⁷ Chaynapim contratoyta cumplisqa huchankuta qechuspay.

²⁸ Judiokunaqa Cristomanta allin noticiakunata mana chaskispankum Diospa enemigon kachkanku qamkunaña yaykukunaykichikpaq. Chaywanpas Diosqa pay-

kunataqa kuyanraqmi abuelonkumantaraq akllasqan kasqanrayku. ²⁹Chaynamá qowasqanchiktaqa hinaspa qayaykuwasqanchiktaqa Diosqa mana qechuwanchikchu. ³⁰Nawpaqtaqa manam kasurqankichikchu Diosta, kunanmi ichaqa judiokuna Diosta manaña kasukuptinku qamkunamantaña Dios kuyapayarikun. ³¹Chaynallataqmi kunanpas judiokunaqa Diosta mana kasunkuchu qamkunata Dios kuyapayasunaykichikpaq hinaptin paykunapas Diospa kuyapayakuyninta haypanankupaq. ³²Llapallanchik mana kasukusqanchikraykum hina huchallapi Dios presocharuwarqanchik chaynapi llapallanchikmanta Dios kuyapayarikunanpaq.

³³¡Mayna allinmi Diosninchikqa! ¡Payqa tukuy yachayniyoq kaspanmi tukuy imata reqsin! ¡Pitaq yachanman imam munasqantawan imam ruranantaqa!

³⁴Chaynaqa: ¿Pitaq yachanman Señorpa imam piensasqanta?

¿Pitaq atinman pay consejaya?

³⁵¿Pitaq Diosmanqa imallantapas qoykunman

chay qosqanta kutichipunanpaq?

³⁶Paymantam tukuy ima kachkan. Paymi tukuy imata unancharqa. Payllapaqtaqmi llapallan imakunapas. Payllayá yupaychasqa kachun wiña-wiñaypaq. Amén.

Diosllapaña kawsananchikmanta

12 ¹Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Diosninchikpa kuyapayakuyninraykum ruegakuykichik, cuerpoykichiktaqa Diosmanyá qoychik kawsachkaq ofrenda hina hinaspayá payllapaña kawsaychik agradowan chaskisunaykichikpaq. Kaynatam sonqoykichikmantapuni Diostaqa yupaychanaykichik. ²Amayá runakunapa imaynam kunan tiempopi kawsasqallantaqa qatipakuychikchu aswanqa imam piensasqaykichikta allinmanña tikraychik chaynapi vidaykichik aswanraq mo-soqyananpaq. Chaynata kawsaspa yachankichik Diospa munasqanta, imam allin rurayta, imam agradonpaq kasqanta hinaspa imam allinpuni kasqanta.

³Yachachinaypaq Dios favoreceykuwaptinmi llapallaykichikman nimuykichik: Amayá pipas piensasachunchu kikillanmanta hatun tukuspaqa. Aswanqa allinta yuyaymanaspayá sapakama imaynam kasqaykichikta reqsikuychik Diospa qosusqaykichik iniykichikman hina. ⁴Cuerponchikwanyá tupachisunchik: Huklla cuerponchik kachkaptinpas achkallañam partenkunaqa hinaspa sapakama servikun imapas ruranapaq. ⁵Chaynataqmi ñoqanchikpas achkallaña kachkas-papas Cristoman hukllawakuspanchikqa chullallaña kachkanchik, huk cuerpopa partenkuna hina kachkas-papas llapanchikmi hukllaña kachkanchik.

⁶Diosmi atiyta qoykuwanchik imapas ruray atinanchikpaq. Chaytam qoykuwanchik favorecewasqanchikman hina. Chaynaqa sichum Dios paymanta willakuq kananchikpaq favorecewarqanchik hinaptinqa chaskisqanchik iniyinchikman hinayá willakusun. ⁷Sichu yanapakuqllaña sonqota qoykuwaptinchikqa yanapakusunyá. Allin yachachikuq kayta qoykuwaptinchikqa yachachisunyá. ⁸Pipas wakinkunata rimapayaspan kallpanchay yachaqaqa, chaytayá rurachun. Imankunapas wakinkunaman rakiykuqqa tukuy sonqonwanyá qoykuchun. Pipas imaynam kamachikuyta yachaspaqa allintayá kamachichun, pimantapas llakipayarikuqqa kusikuywanyá yanapaykuchun.

Iñiqkunapa imam rurananmanta

⁹Cheqaptapuniyá kuyanakuychikqa. Mana allin kaqkunata cheqnipakuspayá imapas allin kaqkunata ruraychik. ¹⁰Wawqe-panintin hinayá lliwchaykichik sumaqlataña kuyanakuychik. Respetanakuspayá wakinnikichikta imapias aswan allinpaq hapiychik.

¹¹Kallpanchakuychikyá, amayá qellaqa kaychikchu, tukuy sonqoykichikwanyá Señorninchikta serviychik.

¹²Confianzawan suyasqaykichikmantayá kusikuspa kawsaychik, ñakarispapaq yachaychiktaq pacienciakuyta. Tukuy tiempoyá Diosta mañakuychik.

¹³Diosman ñiqkunatapas imam necesitasqanpiyá yanapaykuychik. Wasikichikpi samakuy munaqtapas allintayá chaskiykuychik.

¹⁴Amayá ñakaychikchu ñakarichisuqnichikichikunataqa, aswanqa Diospa bendicionnintayá mañapuychik.

¹⁵Kusikuqkunawan kusikuychik, waqaqkunawan waqaychik.

¹⁶Huk sonqollayá kawsaychik. Ama imamantapas hatunchakuspayá humilla-kuspa kawsakuychik, amataq llumpay yachayniyoqpaqas hapikuychikchu.

¹⁷Runakuna mana allinta rurasuptikichikqa amayá chaynatachu kutichiychik. Runakunapa qayllanpiqa allin kaq ruraytayá munaychik. ¹⁸Atisqaykichikman hinayá imatapas ruraychik llapallanwan hawkalla kawsanaykichikpaq. ¹⁹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, amayá pitapas vengakuychikchu aswanqa Señorpa makinman churaychik pay castigananpaq. Paymi Bibliapi nin:

Mana allin ruraqkunataqa kikiypunim castigasaq.

Mana allin rurasqanman hinam pagapusaq.

²⁰Nichkantaqmi:

Enemigoyki yarqaymanta kaptinqa mikuykachiy.

Yakunayaptinqa yakuta qoykuy.

Kaynata ruraptikiqa

enemigoykipa uyanmi penqakuymanta pukayanqa.

²¹Amayá mana allinwanqa vencechikuychikchu aswanqa mana allintayá vencychik allin kaqkunata ruraspa.

Autoridadkuna kasukunamanta

13 ¹Lliwchaykichikyá kasukuychik autoridadnikichikta. Manam atiyniyoqchu kanmanku Dios mana churaptinqa. Kunan kaq autoridadkunapas kachkan Diospa churasqanmi. ²Chaynaqa autoridadkunapa contranpi pipas sayariqqa Diospa kamachikusqanpa contranpim kachkan, chayna sayariqkunapa castigasqam kanqa. ³Allinta ruraqkunapa manam manchakunchu kamachikuqkunataqa, mana allinta ruraqkunam ichaqa manchakunku. Autoridadkunata mana manchakuyta munaspaykiqa allinta kawsakuy, chaynapim autoridadkunapas alabasunki. ⁴Paykunapa Diosta servinanpaq churasqam kachkanku qamkunapa allinnikichikpaq. Mana allinta kawsaspaqa manchakunaykim. Manam autoridadkunapa yanqapaqchu atiyniyoq kanku aswanqa castiganankupaqmi. Diosqa paykunataqa churarqa mana allin ruraqkunata castigananpaqmi. ⁵Chaynaqariki autoridadkunataqa kasukunanchikmi, manam

castigota manchakuspallachu aswanqa sonqonchikpi deberninchikta yachakuspam. ⁶Chayraykum qamkunaqa impuestotapas pagankichik. Autoridadkunaqa sapa punchawmi llamkachkanku rurasqankuwan Diosta servispanku.

⁷Pimanpas qopunaykichik kaptinqa qoychikyá. Impuestota otaq predios-ta qonaykichik kaptinqa qoychikyá. Pipas respetana kaptinqa respetaychikyá, hatunchanapaq kaptinqa hatunchaychikyá. ⁸Ama pitapas debekuychikchu, debespaqa-debenakuychik kuyakuyllata. Pipas runamasinta kuyaqqa kamachikuykunatam cumplirunña. ⁹Kaynatam wakin kamachikuykunapas niwanchik: —Amam hukwanqa pierdekunkichu, amam pitapas wañuchinkichu, amam suwakunkichu, amam munapayankichu —nispa.

Aswanqa kaykunapiwan wakin kamachikuykunaqa hukllawakun: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” niq kamachikuypim. ¹⁰Pipas kuyakuqqa runamasintaga manam imananchu. Chaynaqa kuyanakupam kamachikuykunata allinta cumplinchik.

¹¹Hinaptinqa yachachkankichikmi ima tiempopim kawsasqanchikta. Ñam rikcharinaykichik horaña. Cristoman iñisqanchik punchawmantam ña hichpamuchkanña cuerponchik salvaykuwananchikpaq punchaw. ¹²Mana allin tiempom pasachkanña tuta hina hinaptinmi achkiramunqaña. Chaymi mana allin rurasqanchikkunataqa saqenanchikña tutayaypi mana purichkaq hina. Armasqa soldado hinayá kanchaywan pachasqa purisun. ¹³Chaynaqa allintayá kawsasunchik punchawpi allinta purichkaq hina, kawsasunqa amayá allin mikukuyllapichu, sinkakuyllapichu, hukwan-hukwan tupakuyllapichu, liryakuyllapichu nitaq envidianakuyllapichu. ¹⁴Aswanqa imaynam soldado armawan churakuchkaq hinayá Señorninchik Jesucristowan defiendechikuychik, paytayá kasukuychik aychapa munasqallanta ama ruraspa.

Wawqe-panintinqa ama penqanakunamanta

14 ¹Pipas pisi iñinyiyoq kaptinqa ama imamantapas atipanakuspayá allinllata chaskiykuychik. ²Wakinmi ninku: —Llapallan mikuykunaqa allinmi —nispa.

Wakinñataqmi pisi iñinyiyoq kaspanku aychataqa mana mikunkuchu. ³Chaynaqa tukuy imapas mikuqqa amayá penqachunchu wakinkunata, aychata mana mikuqpas amataqyá juzgachunchu tukuy ima mikuqtaqa. Chay runatapas Diosqa chaskinmi. ⁴¿Pitaq qamqa kanki hukpa sirviententa juzganaykipaqa? Señorninchikmi sirvientenkunataqa juzganqa allin otaq mana allin kasqanmantapas. Paymi sirvientenkunataqa atiyinwan allinta sayachinqa.

⁵Wakinkunañataqmi ninku:

—Kay-wak punchawmi aswan allinqa —nispa.

Wakinñataqmi lliw punchawkunata igualpaq hapinku. Chaynata piensaspankuqa sapakamayá sonqonkupa nisqanman hina rurachunku. ⁶Pipas huk kaq punchawpi samaspaqa Señorta yupaychananpaqmi samachkan chaynataqmi tukuy imakunapas mikuqqa chaynata rurachkan Señorta yupaychaspa, chay mikuymantam Diosman graciasta qon. Aychata mana mikuqpas chaynataqa rurachkan Señorta yupaychaspanmi, paypas Diosmanmi graciasta qon.

⁷Manam mayqanllanchikpas kawsachkanchikqa kikillanchikpaqchu, nitaqmi wañukuspanchikpas wañukusunqa kikillanchikpaqchu. ⁸Kawsaspanchikqa Señorninchikpaqmi kawsachkanchik, wañukuspanchikqa Señorninchikpaqtaqmi wañukusun.

Chaynaqa wañuspapas kawsaspapas Señorninchikpam kanchik. ⁹Cristoqa wañurus-pam kawsarimurqa wañuqkunapipas kawsaqkunapipas munaychakunanpaq.

¹⁰Ichaqa ¿imanasqamá qamqa wawqekitaqa juzgachkanki hinaspataq penqach-kanki? Lliwchanchikmi Diospa qayllanman rikurisunchik juzgawananchikpaq.

¹¹Chaynatam Bibliapipas Señorninchik niwanchik:

Kikiyrayku juraspam nini:

Qayllaypim qonqorakunqaku llapallan runakunaqa.

Llapallankum ñoqata yupaychawanqaku paykunaqa.

¹²Chaynaqa sapakamam Diosninchikman cuentata qosunchik.

Wawqe-panikunata ama huchaman urmachinamanta

¹³Chaynaqa amañayá kikinichikpuraqa juzganakusunchu aswanqa munaychik wawqe-panikichik ama hukmanyantayá nitaq huchamanpas urmaykunantayá.

¹⁴Señor Jesuswan huklla kaspaymi yachanipuni ima mikuypas mana huchallichiwasp-qanchikta aswanqa pipas chay mikuy huchallichisqanta piensaptinqa, arí, paypaqqa hucham. ¹⁵Ichaqa sichum imapas mikusqaykiwan wawqekita hukmanyachinki hinas-paqa manañam kuyachkankiñachu. Amayá munaychu imapas mikusqaykirayku pipas huchaman wichiynakunantaqa. Paypaqpas Cristom wañupurqa. ¹⁶Chaynaqa cuidakuy-chikyá chay allin rurasqaykimanta ama rimanankupaq. ¹⁷Diospa munaychakusqanpi kawsakuyqa manam mikukuyllachu nitaq upyakuyllachu aswanqa Chuya Espiritupa yanapakuyinwan allinta ruraspa hawkalla kusisqa kawsakuymi. ¹⁸Kaynatapuni pipas Cristota serviqqa Diospa agradonpaq kaptinmi runakunapas allinpaq hapinku.

¹⁹Chaynaqa hawkalla kawsakuytayá munasun chaynapi ñinqmasinchikkunawan aswan wiñachinakunanchikpaq. ²⁰Amayá Diospa rurasqantaqa chinkachiychik-chu ñinqmasikikunapa hukmanpaq qawasqanta mikuspallaykiqa. Yachanchikñam llapallan mikuykunaqa allin kasqanta ichaqa manam allinchu kanman imapas mikurusqaykiwan wakinkunata huchaman wichiychikiniykiqa. ²¹Allinmi kan-man aychata mana mikuspayki vinotapas mana tomaynikiqa. Amayá imatapas ruraychu chaywan ñinqmasikita ama wichiychikinaykipaq. ²²Kaykunamanta piensasqaykitaq sonqollaykipi waqaychaspayá Diosllaman willay. Kusisqam pipas imapas rurasqanmanta sonqon “allinmi” niptinqa. ²³Pipas iskayrayastin mikuqmi ichaqa huchallikuchkan mana allinpaq hapichkaspan mikusqanrayku. Chaynaqa mana allinpaq hapichkaspanchik imapas rurarayqa hucham.

Runamasinchikpa allinninpaq kawsanamanta

15 ¹Ñiyninchikpi mana iskayrayaqqunam pisi ñiyniyoqkunata iskayrayas-qankupi yanapananchik. Chaynaqa amayá kikillanchiktachu agradakusun.

²Sapakamayá runamasinchikta agradasun paypa allinninpaq ruraspa chaynapi ñinis-qanpi wiñananpaq. ³Manam Cristopunipas kikillantachu agradakurqa, Bibliam nin: —Diosnilláy, kamiqnikipunapa kamikuyninmi ñoqaman wichiikuwarqa —nispa.

⁴Bibliapi imapas qellqasqa kaqkunaqa yachananchikpaqmi kachkan. Chaynapi pacienciakuspa hinaspa kallpanchakusqa, confianzallawanña suyananchikpaq. ⁵Pa-cienciachiwaspanchik sonqonchik tiyaykachi Diosyá yanapaykusunkichik imaynam Jesucristopa yachachisqanman hina huk sonqolla kanaykichikpaq ⁶chaynapi huk similla Señorninchik Jesucristopa Taytan Diosninchikta llapallaykichik yupaychanaykichikpaq.

Allin noticiaqa mana judiokunapaqpas kasqanmanta

⁷Chaynaqa Diosninchik yupaychasqa kananpaqyá llapallaykichik allinllata chaskina-kuychik imaynam Cristopas ñoqanchikta chaskiykuwasqanchikman hina. ⁸Kaywanqa nichkaykichik Cristoqa judiokunata servinanpaq hamusqantam, hamurqaqa Diosqa confiakunapaq kasqanta yachachinanpaqmi. Payqariki hamurqa ñawpaq abueloykuman Diospa promesan qosqanta cumplinanpaqmi. ⁹Chaynataqmi Cristoqa hamurqa Diosninchik kuyapayarikuqlaña kasqanmanta mana judio kaqkunapas yupaychanankupaq, Bibliam nin:

Chayraykumriki nacionkunapipas qamtaña yupaychallasqayki.
Chayraykumriki sutikimantapas qanmanña takipullasqayki.

¹⁰Bibliaqa nichkantaqmi:

Nacionkuna, Diospa runankunawanyá
kusikuychik llumpayta.

¹¹Huklawpipas nichkantaqmi:

Nacionkuna, llapallaykichik Señorta alabaychik.
Runakuna, llapallaykichik Señorta yupaychaychik.

¹²Isaiaspas kaynatam nirqa:

Sachapa sapin ikllimuq hinam
Isaipa miraynin rikurimunqa.
Nacionkunata gobiernananpaqmi payqa hamunqa.
Chaymi paykunaqa paypi confiakuspa suyanqa.

¹³Confianzawan kawsachiqninchik Diosninchikyá qamkunata kusikuyllawanña huntaykusupaykichik hawkayachisunkichik payman iñiptikichik, chaynapi Chuya Espiritupa yanapakuyninwan aswan-aswan confiakuspa suyanaykichikpaq.

¹⁴Wawqe-panillaykuna, ñoqaqa yachanim qamkunaqa allin runakuna kasqaykichikmanta, qamkunaqariki tukuy allin kaqkunata yachaspam allin consejokunata qonakunkichik. ¹⁵Kay cartapim ichaqa mana imatapas pakaspay qellqamuchkaykichik tukuy kaykunata mana qonqarunaykichikpaq. Chaynataqa nichkaykichik servinaypaq Dios favorecewaptinmi. ¹⁶Jesucristotaqa Servichkani mana judio kaqkunaman Diosmanta allin noticiakunata willakuspaymi, chaynapi paykunata Chuya Espiritu *chuyanchaptin allin ofrendata hina Dios chaskinanpaq.

¹⁷Jesucristoraykullam ñoqaqa hatunchakuymen Diosta servipay. ¹⁸Chaynaqa Cristopa imam rurasqallanmantam ñoqaqa rimayta munani. Paymi atiyininta qowarqa willakuptiy hinaspas ruraptiy mana judio kaqkunapas payta kasukunankupaq. ¹⁹Paypunimá señalkunata hinaspas *milagrokunata rurachiwarqa. Tukuy kaykunaga Chuya Espiritupa atiyinllanwanmi. Chaynatamá Cristomanta allin noticiakunata tukuy hinastinman rispay willakurqani, willakurqaniqua Jerusalemanta Ilirico lawkamam.

²⁰Chaynamá Cristomanta manaraq yachasqanku llaqtakunapi allin noticiakunata

willakurqani sinchillataña munaspay. Chaynataqa rurarqani hukpa qallarisqanman mana chapukunaypaqmi. ²¹ Chaynataqa rurachkani Bibliapa kayna nisqanman hinam:

Paymanta mana yachaqkunam rikunqaku.
Haykapipas mana uyariqkunam entiendenqaku.

Roma llaqtaman Pablo riy munasqanmanta

²²Chayraykum qamkuna watukuykuyta achka kutipi munachkaspaypas mana atimurqanichu. ²³Kunanmi ichaqa kaykunapi manaña imapas ruranay kaptin ñawpaq watakunamantaraq qamkunawan tupaykuy munasqayman hina ²⁴pasadallapas watukaykamuyta piensachkani España lawman rispay. Munachkaniga qamkunawan kusirikuptiy chay illasqaypi yanapaykuwanaykichiktam. ²⁵Kunanmi ichaqa Jerusalentaraq richkani wakpi ñiqmasinchikkunaman yanapakuyta apaspay. ²⁶Kay yanapakuytam kusiqañña huñuykunku Macedoniapi hinaspa Greciapi *yachaq wawqe-paninchikkuna chaynapi Jerusalenpi wakcha ñiqmasinchikkunaman apachiwanankupaq. ²⁷Chaytam allinpaq hapirqaku. Chaytaqariki rurannakupunim, paykunaqa debekuq hinam kachkanku judiokunapa yanapakuyninwan Diosta reqsiyqusqankumanta. Paykunapas ñiqmasinchik judiokunatam wakchayayninpi yanapananku imapas kapuqninkuwan. ²⁸Chaynaqa kay yanapakuyta paykunaman aparuspayñam España lawman rispay pasadallapas watukaykamusqaykichik. ²⁹Segurollañam chayman hamuptiyqa Cristo llumpaysuta bendecisunkichik.

³⁰Wawqe-panillaykuna, Señorninchik Jesucristoman ñisqanchikraykum hinaspa Chuya Espiritu kuyanachiwasqanchikraykum ruegakamuykichik ñoqapaq tukuy sonqowan Diosta mañaysiwanaykichikpaq. ³¹Diostayá mañapuywaychik Judea lawpi kaq mana ñiqkunapa makinmanta libraykuwananpaq, mañakuychiktaqyá Jerusalenpi kaq ñiqmasinchikkunapas kay yanapakuyta allinlla chaskiykunankupaq, ³²chaynapi Dios munaptinga kusiqañña qamkunata qawaykuptiy allinta samaykachiwanaykichikpaq. ³³Hawkalla waqaychawaqninchik Diosninchikyá llapallaykichikwan kachun. Amén.

Saludokuna apachikusqanmanta

16 ¹Kunanñataqmi recomiendamuykichik paninchik Febeta, payqa Cencrea llaqtapi kaq ñiqmasinchikkuna serviqmi. ²Allinllatayá Señorninchikpa sutinpi payta chaskiykuychik imaynam ñiqpura chaskinakuykuchkaq hina. Paytaqa yanapaykuychiktaqyá imam necesitasqanpipas, payqa achkaqtam yanaparpa, yanapawarqataqmi ñoqatapas.

³Saludaykapuwaychik Cristo Jesuspaq llamkaqmasy Priscilatawan qosan Aquilata. ⁴Paykunaqa wañuytapas manam manchakurqakuchu viday salvaykunankupaq. Chaynaqa llumpaytam agradecekuni, agradecekuntaqmi mana judio kaq llapallan ñiqmasinchikkunapas. ⁵Saludaykapuwaychiktaqyá paykunapa wasinpi huñunakuq ñiqmasinchikkunatapas chaynataq Asia lawpi puntallataraq Cristoman ñikuq kuyasqay Epenetotapas. ⁶Rimaykuychikyá llumpay yanapasuqnichik Mariatapas ⁷chaynataq judiomasiy Andronicotawan Juniatapas, paykunaqa ñikurqaku ñoqamanta puntataraqmi hinaspa ñoqawan kuskataq preso karqaku. Paykunaqariki *apostolkunawan kuska allin reqsisqam kanku.

⁸Saludaykapuwaychiktaqyá Señorninchikman ñiqmasinchik kuyasqay Ampliastapas, ⁹Cristopaq llamkaqmasinchik Urbanotapas, kuyasqay Estaquistapas ¹⁰chaynataq Cristopa apruebasqan Apelestapas. Saludaykapuwaychiktaqyá Aristobulopa wasinpi lliw kaqku-

natapas, ¹¹judiomasiy Herodiontapas chaynataq Narcisopa wasinpi Señorninchikman iñikuqkunatapas. ¹²Saludaykapuwaychiktaqyá Trifenatawan Trifosatapas. Paykunaqa Señorninchikpaq llamkaqmasikichikmi. Saludaykuychiktaqyá kuyasqanchik paninchik Persidatapas. Paypas llumpaytam llamkarqa Señorninchikpaq. ¹³Señorninchikpa akllasqan allin reqsisqa Rufotapas mamantawanyá saludaykapuwaychik. Payqa ñoqapapas mamay hinam karqa. ¹⁴Saludaykuychiktaqyá Asincritotapas, Flegontetapas, Hermastapas, Patrobastapas, Hermestapas hinaspa paykunawan kaq wawqe-paninchikkunatapas. ¹⁵Saludaykapuwaychiktaqyá Filologotawan Juliatapas hinaspa Nereotapas panintinta chaynataq Olimpastapas paykunawan kaq llapallan iñiqmasinchikkunatawan.

¹⁶Llapallaykichikyá abrazanakuykuspa rimaykanakuychik. Saludaykamusunkichiktaqmi tukuy hinastinpi Jesucristopa sutinpi huñunakuqkunapas.

¹⁷Wawqe-panillaykuna, ruegakamuykichikmi yachasqaykichikpa contranpi kaqkunamanta cuidakunaykichikpaq. Paykunaqa iñiqkunata rakinachispankum pantachikuyllata rurachisunkichik. Chaynaqa paykunawanqa amayá juntanakuychikchu. ¹⁸Paykunaqa manam Señorninchik Jesucristotachu servinku aswanqa munasqallankumantam afanakunku. Sumaqlлатаña rimaspankum manaraq ancha yachaqkunata engaňanku. ¹⁹Qamkunamantam ichaqa llapallankupa yachasqanman hina kasukuqña kaptikichik kusikuchkani hinaspa munachkani imatapas allinta ruray yachaq kaspaykichik manaña huchallikunaykichikpaq. ²⁰*Satanastaga hawkalla waqaychawaqninchik Diosninchikmi chaylla sarupanga qayllaykichikpi vencesqa kananpaq. Qamkunataqa Señorninchik Jesucristoyá favorecesunkichik.

²¹Kaymantam saludaykamusunkichik llamkaqmasiy Timoteo hinaspa judiomasiy Luciowan Jasonpas hinaspa Sosipaterpas.

²²Kay carta qellqamuq ñoqa Terciopas Señorninchikpa sutinpim saludaykamuykichik.

²³Saludaykamusunkichiktaqmi wasinpi samakusqay Gayopas. Paypa wasinpim huñunakunku kaypi iñiqmasinchikkunaqa. Saludaykamusunkichiktaqmi llaqtapa qollqen waqaychaq Erastopas hinaspa wawqenchik Cuartopas.

²⁴Llapallaykichiktaqyá Señorninchik Jesucristo favorecesunkichik.

Tukuykunanpaq Diosta Pablo yupaychasqanmanta

²⁵Jesucristomanta allin noticiakuna willakusqayman hinayá Diosninchik qaqata hina sayachisunkichik. Chayraqmi Jesucristowan reqsiykachirqa ñawpaqmantapuni pakasqa kaqta. ¡Payllatayá yupaychasun! ²⁶Kunanqa Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanwanmi llapallan nacionkunaman qawachisqaña kachkan. Chaymi wiña-wiñaypaq kawsaq Dios kamachiptin llapallan nacionkunapipas allin noticiata yachankuña iñikuspa kasukunankupaq.

²⁷¡Jesucristoman hapipakuspayá tukuy yachaq sapallan Diosninchikta wiña-wiñaypaq yupaychasun! Amén.

CORINTOMAN APOSTOL PABLOPA PUNTA KAQ CARTASQAN

Corinto llaqtaqa karqa Grecia lawpi kaq hatun llaqtam. Achka nacionkunamanta kaq runakunam chay llaqtapiqa yachaku. Corinto llaqtaqa karqa chay tiempopi anchallaña reqsisqa llaqtam. Chaywanpas chaypi yachaq runakunam llumpayllaña huchallikurqa, chayraykum chaypi kaq ñiñkunapaq kichichasqa hina karqaku. Chay Corinto llaqtapias Apostol Pabloqa ñichirqam Jesucristoman, ichaqa tiempopa risqanman hinam chay iglesia-pi rikurirurqa hatun sasachakuykuna, chayraykum iskay kutikama paykunaman cartarqa.

Kay punta kaq cartaqa qanchis parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun rimaykusqanmantawan Diosman gracias qosqanmanta (1:1-9).

Iskay kaq parteñataqmi willakun paykuna ukupi rakinakuykuna kasqanrayku qaqchas-qanmanta (1:10-4:21).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun madrastallanwan huchallikuq runata wischunankupaq kamachisqanmanta, willakuntaqmi mana ñiñ juezkunapi quejanakusqankumantapas chay-nataq casarakuspa kawsanankupaq consejokunamantapas (5-7).

Tawa kaq parteñataqmi willakun taytacha-mamachakuna adoraymanta (8:1-11:1).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun ñiñkunapa huñunakuyninmanta hinaspa imaynam Santa Cena ruranankumanta (11:2-14:40).

Soqta kaq parteñataqmi willakun Jesucristopa kawsarisqanmanta hinaspa pantaypi hina kaptinku suma-sumaq yachachisqanmanta (15).

Qanchis kaq parteñataqmi willakun Judea lawpi ñiñkunapaq ofrenda huñunankumanta, may-lawkunamanmi Apostol Pablo rinanmanta hinaspa wawqe-panikunapaq kunasqanmanta (16).

Chunka kimsayoc rakipim yachachin ñiñkunapa kuyanakuyninqa imaynam kananman-ta, chay rakiqa taki hinam kanman.

Cartapa gallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablotam Dios qayaykuwarqa munayninman hina Jesucristopa *apostolnin kanaypaq. Ñoqam Sostenes ñiñqamasinchikpiwan ²kay cartata qellqamuykichik Corinto llaqtapi ñiñkunaman, qamkunaqariki kankichik Cristo Jesuspi Diospa akllasqankunam. Diosmi qayasurqankichik Señor Jesucristo ado-raqkunawan kуска akllasqakuna hina kawsanaykichikpaq. Jesusmi paykunapapas ñoqanchikpapas Señorninchikqa. ³Señor Jesucristotawan Dios Taytanchiktam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkalla kawsanaykichikpaq.

Cristorayku bendecisqa kaymanta

⁴Graciastam qoni Diosman tukuy tiempo qamkunata Jesucristorayku Dios favorecesus-qaykichikmanta. ⁵Cristo- wan huklla kasqaykichikraykum Dios yanapasurqankichik allinta rimanaykichikpaq hinaspa allinta yachanaykichikpaq. ⁶Cristomanta willakusqaykutam

qamkuna allin portakuynikichikwan willakunkichik. ⁷Chaynapiqqa manam pisisunkichikchu Diospa imapas qosusqaykichik Señor Jesucristo rikurimunanta suyachkaptikichikqa. ⁸Paymi takyachisunkichik tukupay tiempokama Señorninchik Jesucristo kutimuptin mana pipas imamantapas acusasunaykichikpaq. ⁹Diosqa cumplinmi prometesqanta, payqa qaya-surqankichik Churin Señorninchik Jesucristowan huklla kanaykichikpaqmi.

Iñiqpura rakinakurusqankumanta

¹⁰Wawqe-panikuna, ruegakuykichikmi Señorninchik Jesucristopa sutinpi hukllata piensaspa ama rakinaska kanaykichikpaq. Qamkunaqa kaychik huk sonqollayá hinaspa huk piensamientoyoqllayá. ¹¹Wawqe-panikuna, Cloepa familianmi niwan qamkuna ukupi liryanakuy kasqanmanta. ¹²Kaywanmi nimuykichik sapakamapa ninakusqaykichikta, qamkunam ninkichik:

—Ñoqaqa kani Pablopam. Ñoqaqa kani Apolospam. Ñoqaqa kani Pedropam. Ñoqañataqmi kani Cristopa —nispa.

¹³¿Cristoqa rakinaskachu kachkan? ¿Pablochu qamkunarayku chakatasqa karqa? ¿Icha Pabloma sutinpichum bautizasqa karqankichik? ¹⁴Gracias kachun Diosman qamkunataqa mana bautizasqaymanta, ñoqaqa bautizarqani Crispotawan Gayollatam. ¹⁵Chaynaqa manam pipas ninmanchu sutiypi bautizasqaytaqa. ¹⁶Arí, bautizarqani-taqmi Estefanaspa familiantapas ichaqa manam yuyanichu hukuna bautizasqaytaqa. ¹⁷Cristoqa kachamuwarqa manam bautizanaypaqchu aswanqa salvakunaykichikpaq allin noticiata willanaypaqmi, ichaqa manam hatun yachayniywanchu willakuni chaynapa Cristopa chakatachikusqan mana yanqachasqa kananpaq.

Cristollapi Diospa atiyninwan yachayninqa kasqanmanta

¹⁸Cristopa cruzpi wañusqanmanta willakuyqa mana serviqmanmi rikchakun chinkasqa-kunapaqqa, salvakuyqaq kaqkunapaqmi ichaqa kay willakuyqa atiyniyoq. ¹⁹Bibliam nin:

Yachaysapakunapa yachaynintam chinkachisaq.

Yuyayniyoqkunapa yuyaynintam qepanchakusaq.

²⁰¿Kunanka imapaqtaq servin yachaysapa runapas, Diospa leynin yachachiqpas chaynataq kay pachapi rimaysapapas? Diosmi kay pachapi yachaykunataqa yanqacharun. ²¹Kay pachapi runakunaqa kikinkupa yachayninwanmi Diosta mana reqsirqakuchu hinaptinmi Dios hatun yachayniyoq kaspá ñiqkunata salvayta munarqa Cristomanta allin noticiata willachispan, chaynatamá rurarqa kay pachapi runakunapaqqa kay allin noticia mana valeqman rikchakuchkaptinpas.

²²Judiokunam munan *milagro-kuna qawayllata, *griegokunañataqmi maskan yachayllata. ²³Ñoqanchikmi ichaqa willakunchik chakatasqa Cristomanta. Judiokunapaqmi ichaqa kay willakuyqa penqaypaq hina, mana judio kaqkunapaqñataqmi mana valeqman rikchakun. ²⁴Diospa qayasqankunapaqñataqmi judio kaptinpas chaynataq griego kaptinpas Cristollapi kachkan Diospa tukuy atiyninpas chaynataq tukuy yachayninpas. ²⁵Diospa imapas yachachisqanqa runakuna mana valeqpaq hapichkaptinpas runakunapa tukuy yachachisqanmantaqa aswan mas yuyaywan yachachisqam kachkan. Chaynataqmi Diospa imapas rurasqanqa runakunapaq facilla rikchakapuptinpas paykunapa rurasqanmantaqa aswan mas atiywan rurasqa kachkan. ²⁶Wawqe-panikuna, yachanaykichikmi Diospa qayasusqaykichikta, Diosmá qayawarqanchik kay pachapi

yachayniyoqkuna hina asllaraq kachkaptinchikpas, asllaraq kamachikuqkuna kachkaptinchikpas chaynataq asllaraq allin reqsisqa runakuna kachkaptinchikpas. ²⁷ Aswanqa Diosmi akllarqa kay pachapi mana yachayniyoqkunata chaynapi yachayniyoqkunata penqachinanpaq. Diosqa akllarqa kay pachapi atiyniyoqkunatam chaynapi atiyniyoqkunata penqachinanpaq. ²⁸ Diosqa akllarqa kay pachapi wakchakunatam, despreciasqakunatam hinaspa mana imapaqqas serviqkunatam chaynapi hatunchaqqunata usuchinanpaq. ²⁹ Chaynaqa manam pipas Diospa qayllanpiqa alabakunmanchu. ³⁰ Ichaqa qamkunataqa Diospunim hukllawasurqankichik Cristo Jesuswan, paytam churarqa yachayninchik hina kananpaq, payrayku mana huchayoq kananchikpaq, paypa chuyan-chasqan kananchikpaq hinaspa paypa librasqan kananchikpaq. ³¹ Bibliam nin:
—Pipas alabakuyta munaspaqa Señormantayá alabakuchun —nispa.

Chakatasqa Cristomanta Pablopa willakusqanmanta

2 ¹ Wawqe-panikuna, Diospa revelawasqanta ñoqa willakuq hamuspayqa willarqaykichik manam sumaqlña rimaywanchu nitaq hatun yachaywanchu. ² Qamkunawan kaspayqa manam munarqanichu imamantapas yachaytaqa aswanqa chakatasqa Jesucristollamantam. ³ Qamkunamanmi hamurqani mana kallpayoq, manchakuyanta katkatatastin. ⁴ Diosmanta willakuspayqa manam runakunapa yachayninman hinachu nitaq sumaq rimayman hinachu iñichiya munarqani. Aswanqa iñichirqaykichik Chuya Espiritupa atiyinwanmi. ⁵ Qamkuna iñispaykichikqa Diospa atiyllanwanmi iñinkichik, manam runakunapa yachayninwanchu.

Diosqa Espiritunwan reqsichikusqanmanta

⁶ Yachaymantaqa rimaniku cabal iñiyninkupi allin takyaq runakunallawanmi, kay yachayqa manam kay pachamantachu nitaq kay pachapi kamachikuqkunamantachu, paykunaqa tukuruqllam. ⁷ Rimanikuqa Diospa revelasqan yachaymantam otaq pakasqa kaqmantam, chaytam manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptin Dios tantearqa kanchariq hina kananchikpaq. ⁸ Manam mayqan kay pachapi kamachikuqkunapas kaytaqa yacharqachu, yachaspankuqa manam hanaq pachapi munaychakuqta chakatanmankuchu karqa. ⁹ Bibliam nin:

Diosmi kuyaqninkunapaq alistarqa
mana pipapas rikusqanta,
mana pipapas uyarisqanta,
mana pipapas piensasqanta.

¹⁰ Tukuy chaykunatam Dios reqsichiwarqanchik Espiritunwan. Espirituqa tukuy chaykunata yachaspanmi reqsintaq Diospa sonqonpi kaqkunatapas.

¹¹ Runapa piensasqankunataqa yachan kikin runapa espiritullanmi, chaynataqmi Diospa piensasqankunatapas yachan kikin Diospa Espiritullantaq. ¹² Ñoqanchikpas chaskirqanchikqa manam kay pachapi kaq espiritutachu aswanqa Diospa Espirituntam chaynapi Diospa kuyakuyinman hina qowasqanchikta yachananchikpaq. ¹³ Ñoqaykuqa rimaniku kaykunamantaqa Diospa Espiritunpa yachachiwasqankuman hinachu, yachachinikupas Espiritumanta kaqkunatam Espiritupa yachachisqan rimaykunawan.

¹⁴Mana iñiq runaqa manam chaskinmanchu Diospa Espiritunmanta kaqkunataqa, paypaqa rikchakapun yanqapaqmi, manataqmi entiendenmanchu Espirituman hina entiendena kasqanrayku. ¹⁵Espiritupa yanapasqan runam ichaqa juzganman tukuy imatapas, paytam ichaqa mana pipas juzganmanchu. ¹⁶¿Pitaq yachanman Señorpa piensasqanta? ¿Pitaq atinman pay consejaya? Ñoqanchikqa Cristopa piensasqanman hinam piensanchik.

Pablopa llamkaqmasinkunamanta

3 ¹Chaywanpas wawqe-panikuna, qamkunamanqa rimariyman karqa manam Chuya Espiritupa yachachisqan runakunaman hinachu aswanqa aychapa munasqallanpi kaqkunaman hinam otaq Cristoman chayraq iñiqkunaman hinam. ²Ñuñuq wawaman leche tomachichkaq hinam yachachirqaykichik facil kaqkunallata, qamkunaqa manaraqmi mikuytaqa atirqankichikchu, kunanpas manaraqmá mikuytaqa atiwaqchikraqchu. ³Qamkunaqa aychallapiraq kaspam envidianakunkichik hinaspa liryanakunkichik. Chaykunata ruraspaqa ¿manachum aychaman hinallaraq hinaspa runakunapa rurasqanman hinallaraq kawsachkankichik? ⁴Qamkunam ninkichik:

—Ñoqaqa kani Pablopam —nispa.

Wakinñataqmi ninku:

—Ñoqaqa kani Apolospam —nispa.

Chaynakunata nispaqa ¿manachu mana iñiqkuna hinallaraq kachkankichik?

⁵¿Aswanqa pitaq Apolosqa? ¿Pitaq ñoqaqa kani? Ñoqaykuqa Dios serviqlam kaniku, ñoqaykuwantaqmi Señormanpas iñirqankichik, ñoqaykuqa rurarkaniku Señorpa sapakamaman qowasqankuman hinam. ⁶Ñoqam tarpuchkaq hina Cristomanta allin noticiata willakurqani, Apolosñataqmi *parqoq hina karqa, Diosñataqmi wiñachisurqankichik.

⁷Chaynapíqa tarpuppas, parqoqpas manam imapaschu aswanqa Diosllam plantakunataqa wiñachin. ⁸Tarpupwan parqoqqa iguallam kaniku ichaqa llamkasqaykumantaqa Diosmi pagapuwanqaku sapakamaman. ⁹Ñoqaykuqa kaniku Diospa llamkaqmasinmi, qamkunañataqmi kankichik Diospa llamkasqan chakra hina hinaspa Diospa wasi rurasqan hina. ¹⁰Ñoqaqa kani maestro albañil hinam, Diosmi yachachiwarqa cimientota churanaypaq, hukñataqmi chaypa hawanman hatarichichkan, chay hatarichiqkunaqa sapakamam cuidadowan rurananku. ¹¹Manam pipas huk cimienta churaytaqa atinmanchu ña cimienta churasqa kachkaptinqa, chay cimientotariki kikin Jesucristom. ¹²Kay cimientopa hawanpíqa rurachwanmi qoriwanpas, qollqewanpas, alhaja rumiwanpas, tablawanpas, pajawanpas chaynataq soqoswanpas. ¹³Sapakamapa llamkasqanmi juicio punchawpi reqsisqa kanqa, reqsichisqaqa kanqa ninawanmi, chaypim sapakamapa rurasqan pruebasqa kanqa imaynam kasqan yachanapaq. ¹⁴Pipapas rurasqan kañasqa kachkaspan mana ruparachikuptinqa pagontam chaskinqa. ¹⁵Sichu rurasqan ruparachikuptinqa lliwtam pierderunqa ichaqa ninamanta ayqechkaq hinam kikin salvakunqa.

¹⁶¿Manachum yachankichik Diospa templon kasqaykichikta chaynataq Diospa Espiritunpas qamkunapi *yachasqanta? ¹⁷Pipas Diospa templon tuñichiqtapa paymi chinkarachinqa, Diospa templonqa payllapaqña sapaqchasqam, chay temploqariki qamkunam kankichik.

¹⁸Amayá kikiñaykichikqa engañakuychikchu. Pipas kay pachapi yachayman hinalla yachayniyoqqa mana yachaq hinam kanan cheqap yachayniyoq kananpaq.

¹⁹Kay pachapi yachaykunaqa Diospaqqa mana serviqmi. Bibliam nin:

—Diosmi trampawan hapichkaq hina yachaysapakunata hapin sacre kachkaptinkupas —nispa.

²⁰Huklawpipas nichkanmi:

Señorqa yachanmi yachaysapakunapa piensasqanta.

Yachanmi chaykunaqa mana valeqla kasqanta.

²¹Chaynaqa manam pipas alabakunanchu runakunata qatispanqa, llapallan kaqkunaqa qamkunapam. ²²Pablopas, Apolospas, Pedropas, kay pachapas, kaw-saypas, wañuyphas, kunanpas, hamuqpas, llapallanmi qamkunapa. ²³Qamkunaqa kankichik Cristopam, Cristoñataqmi Diospa.

Apostolkunapa llamkasqan

4 ¹Ñoqaykutaqa Cristopa yanapaqninta hinallayá qawawachunku. Ñoqaykuqa kaniku mayordomo hina Diospa kunankama pakasqan yachachiqlam. ²Allin mayordomoqa patronpa kamachisqantam cumplin. ³Ñoqataqa manam imapas qokuwanchu ñoqamanta imayna piensasqaykichikqa nitaq juezpa imayna piensasqanpas. Nitaqmi kikiypas juzgakinichu. ⁴Concienciay limpio kaptinpas manam mana huchayoqchu kani, ñoqataqa Señormi juzgawanqa. ⁵Chaynaqa qamkunapas amayá juzgaychikchu manaraq tiempo chayamuchkaptinqa, suyaychikqa Señor hamuspan tutayaypi pakasqakunata achkiyman horqomunantayá. Paymi qawachinqa runakunapa sonqonpa munasqankunata, chayraqmi Dios alabanqa sapakamata.

⁶Wawqe-panikuna, kaykunatam nimuykichik allinnikichikpaq ñoqatawan Apolosta ejemplopaq churaspay chaynapi Bibliapi qellqasqaman hinalla yachachinaykichikpaq hinaspa mana mayqannikichikpas hukninta despreciaspa huknintañataq alabanaykichikpaq. ⁷Chaynaqa ¿pitaq wakinmanta aswan allinta rurasurqanki? Imapas qampi kaqtaqa Diosmi qosurqanki. Pay qosuchkaptikiqa ¿imanasqataq alabakunki mana chaskiq hina?

⁸Qamkunapapa kapususqankichikñachusmi tukuy munasqaykichikqa, qamkunaqa apuñachusmi kasqankichik, mana yanapachkaptillaykum rey hinaña rikurirusqankichik. ¡Amalaya reyña kawaqchik ñoqaykupas qamkunawan kuska reyña kanaykupaq! ⁹Ñoqayku *apostolkunataqa qepapichusmi Diosqa dejaruwanku hinaptinmi wañuypaq sentenciasqa hinaña kachkaniku. Runakunapapas hinaspa angelkunapapas qawakunanñam kay pachapi churasqa kachkaniku. ¹⁰Ñoqaykutaqa upapaqmi hapiwanku Cristorayku, qamkunam ichaqa Cristopi yachaysapa kankichik. Ñoqaykutaqa hapiwanku mana kallpayoqpaqmi, qamkunam ichaqa kallpasapa kankichik. Runakunam qamkunata respetasunkichik, ñoqaykutañataqmi despreciawanku. ¹¹Kunankamam yarqaymanta, yakumanta, mana pachayoc hinaspa runakunapa maqasqan ñakarirqaniku, wasiykupas manam kanchu. ¹²Pisipanikum sinchita llamkaspa, runakunam insultawanku, hinaptinpas Diostam mañapuniku, ñakarichiwap tinkupas aguantanikum. ¹³Mana allintam ñoqaykumanta rimanku, ñoqaykum ichaqa sumaqlata rimapayaniku, kunankamam kay pachapi qachata hina qawawanku, llaqa runapa wischupakusqan hinam rikuriruniku.

¹⁴Manam kaykunataqa qellqamuykichik penqachinaypaqchu aswanqa kuyasqay churiykunaman hina consejanaypaqmi. ¹⁵Cristomanta chunka waranqaña yachachiqnikichik kaptinpas manam achkachu taytaykichikqa, Cristo Jesusmanta allin noticiata willaspa payman iñisqaykichikraykum ñoqaga taytaykichik hina kani.

¹⁶Chaymi ruegoaykichik ejemplo qosqayta qatinaykichikpaq.

¹⁷Chayraykum kachamuchkaykichik Señorman iñisqanpi allin takyaq Timoteota, payqariki churiy hinam, paymi yuyarichisunkichik imaynam Cristopi kawsasqayta hinaspa imaynam tukuy hinastinpi iñiqkunata watukuspays yachachisqayta. ¹⁸Wa-

kinnikichikmi alabakurqankichik manañapas qamkunaman chayaramuymanchu hina. ¹⁹Chaywanpas chayllam hamurusaq qawaykuqnikichik Señor munaptinga hinaspa yachasaq chay alabakuqkunapa imam ruray atisqankuta, manam rimasqallankutachu. ²⁰Diospa munaychakusqanqa manam rimayllachu aswanqa Diospa atiyinmi. ²¹¿Imataqa munankichik qamkunaman rispa ruranayta? ¿Castiganayta-chu icha kuyakuywan hinaspa llampu sonqowan qawaykunaytachu?

Pablom juzgan huchallikuqkunata

5 ¹Yachanim huk kaqnikichik madrastallanwan kakusqanta, chay hatun huchataqa Diospi mana ñinpas manam ruranmanchu. ²Chaywanpas penqakuywan kanaykichipas kachkaptinmi alabakunkichikraq. Chayna ruraq runataqa wischunaykichikmi qamkuna ukumanta. ³Manaña qamkunawan kaspaypas espirituqipa qamkunawanmi kachkani hinaspa chaypipas kayman hina juzgaruniña chay hucha ruraqta. ⁴Huñunakuychikya Señor Jesucristopa sutinpi hinaptinga ñoqapas qamkunawanmi kasaq espirituq, qamkunawantaqmi kanqa Señorninchik Jesucristopa atiyinpas. ⁵Chaynaqa chay huchallikuq runaqa *Satanaspa makinman churasqa kanqa cuerpointa wañuchinapq chaynapi Señor Jesus kutimuptinñataq espiritun salvasaq kanapq.

⁶Chaynaqa manam alabakunaykichikchu. ¿Manachu yachankichik aslla qonchupas achka masa poqochisqanta? ⁷Wischuychikya chay ñawpaq qonchuta mana huchallichisunaykichikpaq chaynapi *Pascua Fiestapi mikuna mana qonchuyoq tanta hina kanaykichikpaq. Chay mana qonchuyoq tanta mosoq masamanta rurasqa hinam qamkunaqa kankichik. Kikin Cristom chakatasqa wañurqa ñoqanchikrayku, payqariki Pascuapi ñoqanchikpaq wañuchisqa *carnero hinam. ⁸Chaynaqa *Pascua Fiestapi mana qonchuyoq tantatayá mikusun, chay mana qonchuyoq tantaqariki tukuy sonqowan rurasqanchikmi hinaspa cheqap rimasqanchikmi. Amayá huchallikusunchu nitaq mana allintapas rurasunchu fiestapi ñawpaq qonchuyoq tantata rurachkaq hinaqa.

⁹Ñawpaq cartaypim nimurqaykichik huchapakuy runakunawanqa ama juntakunaykichikpaq. ¹⁰Kaywanqa nichkaykichik manam kay pachapi llapallan huchapakuy runakunamanta pasaypaq rakikurunaykichiktachu nitaq qollqella kuyaqkunamanta rakikurunaykichiktachu nitaq suwakunamanta rakikurunaykichiktachu nitaq taytacha-mamacha adoraqkunamanta rakikurunaykichiktachu, chayna kaptinqariki kay pachamantaqa lloqsikuruchwanñach. ¹¹Nirqaykichikqa “Wawqem kani” otaq “Panim kani” nista huchapakuykunawan, qollqella kuyaqkunawan, taytacha-mamacha adoraqkunawan, cuento qepikunawan, sinkakuqkunawan hinaspa suwakunawan mana hukllawanakunaykichikpaqmi. Chaykunawanqa amam kuskapas mikunkichikchu. ¹²Manam ñoqaqa mana ñinikunataqa juzgaymanchu, qamkunam ichaqa ñinikunata juzganaykichik. ¹³Diosmi juzganqa mana ñinikunataqa. Qamkuna ukupi kaq chay mana allin runataqa wischuychikya.

Quejanakuyman

6 ¹Qamkuna ukupi pipas ñinmasinpa contranpi quejakuyta munaptinga ¿imanasqataq riwaqchik Diospi mana ñin autoridadkunamanraq Diospi ñinikuna arreglasunaykichikpaq kachkaptin? ²¿Icha manachu yachankichik Diospi ñinikunayaq kay pachapi kaqkunata juzgananchikta? Kay pachapi kaqkunatapas juzganaykichik kachkaptin? ¿manachu atiwaqchik taksa asuntokuna arreglayta? ³¿Manachu yachankichik angelkunatapas juzgananchikta? ¿Chaychu kay pachapi taksa kaqkunata mana arreglayta atiwaqchik? ⁴Kay pachapi kaqkunallamanta quejanakuspaq ¿imanasqataq rinkichik Diospi mana ñin auto-

ridadkunamanqa? ⁵Kaytaqa nikichik penqakunaykichikpaqmi: ¿Manachu qamkuna ukupi pipas yachayniyoq kan wawqentin quejanakuptin arreglananpaq? ⁶¿Allinchu kanman huk wawqe hukninpa contranpi mana ñiq autoridadkunaman quejakuynin?

⁷Cheqaptapas kikikichikpura quejanakuynikichikqa penqaypaqmi ¿imanasqataq mana aguantaykunkichikchu mana allinta rurarusuptikichikqa otaq engañarusuptikichikqa? ⁸Qamkunaraqmi wawqekichiktaqa mana allinkunata rurankichik hinaspam engañankichik.

⁹¿Manachu yachankichik Diospa munaychakusqanmanqa mana allin ruraqkunaqa mana yaykunanta? Amayá pantaychikchu, Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunqachu huchapakuypi puriqkunapas, taytacha-mamacha adoraqkunapas, casado kachkaspa hukwan kakuqkunapas nitaq qarimasinwan kaqkunapas ¹⁰nitaq suwakunapas, qollqella kuyaqkunapas, sinkakuqkunapas, cuento qepikunapas nitaq engañakuqkunapas. ¹¹Chaynamá karqankichik qamkunapas, ichaqa Diosmi mayllaykusurqankichik, kkillanpaqñam sapaqchasurqankichik, Señor Jesupa sutinpim hinaspa Diosninchikpa Espiritunpa yanapakuyninwanmi mana huchayoqpaña chaskisqa kachkankichik.

Cuerponchikqa Diosllapaña kasqanmanta

¹²Ruraymanmi tukuy ima munasqaytaqa, ichaqa manam lliwchu allin. Tukuy munasqaytam rurayman ichaqa manam dejakunaychu chay munasqaykuna munaychakuwananta. ¹³Mikuyqa wiksapaqmi, wiksañataqmi mikuypaq. Chaykunataqa Diosmi tukunqa. Cuerpoqa manam huchapakuypi purinapaqchu. Cuerpoqa Señorpaqmi, Señorñataqmi cuerpopaq. ¹⁴Imaynam Dios kawsarichirqa Señorta chaynallataqmi ñoqanchiktapas kawsarichiwasunchik atiyinwan.

¹⁵¿Manachu yachankichik cuerpoykichikqa Cristopa cuerponpa parten kasqanta? ¿Cristopa cuerponpa partentachu hukllawayman chuchumikapa cuerponpa partenman? ¡Manapunim! ¹⁶¿Icha manachu yachankichik huk runa chuchumikawan karuspaqa huk cuerpollaña kasqankuta? Diosmi nin:

—Iskayninkum kanqa huk runa hinallaña —nispa.

¹⁷Pipas Señorman hukllawakuspanqa espiritupim hukllaña paywan kachkan.

¹⁸Amamá huchapakunkichikchu, runapa huk rikchaq hucha rurasqanqa manam cuerponpa contranpichu, huchapakuqmi ichaqa kikinpa cuerponpa contranpi huchallikun. ¹⁹¿Manachu yachankichik cuerpoykichikqa Chuya Espiritupa templon kasqanta, paytaqa Diosmi qosurqankichik qamkunapi kananpaq. Qamkunaqa manam kikikichikpañachu kankichik. ²⁰Diosmi rantiwarqanchik preciowan, chaynaqa cuerpoykichikwanpas Diostayá alabaychik.

Casarakuymanta consejokuna

7 ¹Qellqamuwasqaykichikta contestamuykichik, allinmi kanman runapa mana casarakuyninqa. ²Ichaqa mana huchapakunapaqmi sapakama warmiyoq-qosayoq kanan. ³Qosaqa debernintam cumplinan warminwan chaynataqmi warmipas deberninta cumplinan qosanwan. ⁴Warmipa cuerponqa manam kikinpañachu aswanqa qosanpañam, qosapa cuerponpas manataqmi kikinpañachu aswanqa warminpañam. ⁵Warmikichikwan otaq qosaykichikwan kaytaqa amayá neganakuychikchu, negaspaqa-neganakuychik iskaynikichik Diosta mañakunaykichikpaq huk-iskay punchaw tanteanakuspallayá, chaymantaqa kaqllayá kakuychik, yanqañataq mana aguantayta atiptikichik *Satanas huchallichisunkichikman.

⁶Kaykunataqa nikichik consejaspaymi, manam kamachispaychu. ⁷Ñoqaqa munaymanmi llapallankupas ñoqa hina kanankuta, ichaqa Diosmi sapakamaman atiyta qon, wakinmanmi qon casado kananpaq, wakinmanñataq soltero kananpaq.

⁸Solterokunapaqwan viudakunapaqmi ichaqa allin kanman mana casarakuspa ñoqa hina kayninku. ⁹Mana aguantayta atispayá ichaqa casarakuchunku, casarakuymi allinqa huknin-huknin munapayaymantaqa.

¹⁰Casado kaqkunatam ichaqa kamachini, warmiqa amayá qosanmantaqa rakikuchunchu. Kay kamachikuyqa manam ñoqapachu aswanqa Señorpam. ¹¹Rakikuruspanqa amataqyá hukwanqa casarakuchunchu, manachayqa qosanwanyá amistachun. Qosanpas amataqyá dejachunchu warmintaqa.

¹²Wakinkunatam ichaqa ñoqa nini, manam Señorchu, huk kaq wawqepa warmin kanqa Diospi mana ñiñq ichaqa hawka *yachakunqa paywan hinaptinga amayá rakikuchunchu.

¹³Chaynataq huk kaq warmipa qosan kanqa Diospi mana ñiñq, ichaqa hawka yachakunqa paywan hinaptinga amayá rakikuchunchu. ¹⁴Diospi mana ñiñq qosasaq Diospaq sapaqchasqam Diospi ñiñq warminrayku, chaynataqmi Diospi mana ñiñq warmipas Diospaq sapaqchasqa Diospi ñiñq qosanrayku, manayna kaptinqa wawa-churikichikmi kanman Diospi mana ñiñqkunapa churinkuna hina, paykunapa kachkan Diospaq sapaqchasqañam. ¹⁵Diospi mana ñiñq qari otaq warmi rakikuyta munaspapa rakikuchunýa, chaynapiqua wawqepas panipas libreñam. Diosqa qayawarqanchik hawkayaymanmi. ¹⁶Mana rakikuspaqa yaqapasmi qosaykita salvawaq, qosapas yaqapasmi warmikita salvawaq.

¹⁷Imayna kaspapas sapakamam kawsanan Señorpa qosqanman hina hinaspa Diospa sapakamata qayasqanman hina, chaynatamá kamachini llapa ñiñqkunapa huñunakuy-ninpi. ¹⁸Pitapas judio hina *señalasqata Dios qayaptinga hina señalasqayá kachun, mana señalasqata qayaptinga amataqyá señalachikuchunchu. ¹⁹Manam imananchu señalasqa otaq mana señalasqa kayninchikpas, allinqa Diospa kamachikuyninkuna kasukuyninchikmi. ²⁰Dios qayaptin imaynam kasqankuman hinallayá sapakama kachun. ²¹Sirviente kachkaspallaraq qayasqa kaptikiqa manam imananchu, librakuyta atispaqa librakuyá. ²²Sirviente kachkaptin Señor qayaptinga libreñam Señorta servinanpaq, chaynataqmi libre kachkaptin Señor qayaptinga Cristopa serviqninña. ²³Diosmi rantisurqankichik preciowan, chaynaqa amayá runapa sirvientenqa kaychikchu. ²⁴Chaynaqa wawqe-panikuna, imaynam qayasqa kasqaykichikman hinayá Diosta sapakama qatiychik.

²⁵Doncellakunamantaqa manam kanchu Señorpa kamachikuynin ichaqa consejotam qoni Señorpa kuyapayawasqanman hina confianza kasqanrayku. ²⁶Ñoqamantaqa allinmi pipas solterolla kanman mana allin tiempokunapi kasqanchikrayku. ²⁷Casado kaspaqa amayá rakikuychu warmikimanta. Sapallayki kaspaqa amataqyá warmita maskaychu. ²⁸Chaywanpas casarakuspaykiqa manam huchallikuchkankichu, doncella casarakuspanpas manataqmi huchallikuchkanchu, casarakuqkunam ichaqa kawsayninkupi sasachakuypi kanaku. Ñoqaqa munaymanmi mana sasachakuyniyoq kanaykichikta.

²⁹Wawqe-panikuna, kaytam niyta munaykichik, manañam tiempo kanñachu chaymi kunanmantaqa casadokunapas kawsanan mana warmiyoqpas kanman hinana. ³⁰Llakisqa kaqkunapas mana llakiyoq hinam kananku, kusijsa kaqkunapas mana kusikuyniyoq hinam kananku chaynataqmi rantikunapas mana kapuqnioq hina kananku. ³¹Kay pachapi allin kaqkunawan servichikuqkunapas allin kaqkunawan mana servichikuq hinam kananku, kay pacha qawasqanchikqa tukurunqam.

³²Munaymanmi mana afannioq kanaykichikta. Soltero kaqkunaga ocupakun Señorpa kaqninkunallapim payta agradananpaq. ³³Casado qarikunañataqmi ocupakunku

kay pachapi kaqkunamanta chaynapi warminta agradananpaq. ³⁴Casada warmiqa manam doncella warmi hinachu, *doncella warmiqa Señorpa kaqninkunapim ocupakun cuerponpiwan espiritunpi Diospaq sapaqchasqa kananpaq. Casada warmiñataqmi ocupakun kay pachapi kaqkunamanta chaynapi qosanta agradananpaq.

³⁵Kaytaqa nikichik allinnikichikpaqmi, manam harkakuspaychu aswanqa allinta kawsaspa mana hukpi afanakuspa Señorta servinaykichikpaqmi.

³⁶Ichapas *doncella churinmanta pipas piensanman:

—Harkakusqayraykum payayarunman —nispa.

Chaynata piensaspan casarachiya munaptinga allinmi, casarachichunýa, manam chayqa huchachu. ³⁷Ichaga sichu pipas mana obligasqa kachkaspa, libre kasqanman hina munanman warmi churinga doncellalla kananta hinaspaqa allintam rurán. ³⁸Chaynaqa casarachispaqa allintam rurán, mana casarachispanñataqmi aswan allintaraq rurán.

³⁹Casada warmiqa manam rakikunmanchu qosanmanta pay kawsakuchkaptinqa, qosan wañukuptinmi ichaga libreña piwanpas munasqanwan casarakunanpaq, ichaga Señorpi iñiqwan. ⁴⁰Ichaga tanteasqayman hinaqa mana casarakuspanmi aswan kusikuynioyqqa kanman. Greenim Diospa Espiritunqa ñoqapipas kasqanta.

Taytacha-mamachakunaman ofrecesqa mikuykunamanta

8 ¹Taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychamantaqa llapallanchikmi yachanchik, ichaga chay yachasqanchikmantam alabakunchik. Kuyanakupanchikmi ichaga wiñachinakunchik. ²Pipas creekun imam yachasqanta hinaspanqa manaraqmi imatapas yachanchu imaynam yachananta hinaqa. ³Dios kuyaqa runaqa Diospa reqsisqanmi.

⁴Chaynaqa taytacha-mamachakunaman ofrecesqa mikuymantaqa yachanchikmi, kay pachapi taytacha-mamachakunaqa manam Dioschu, chullallam Diosqa.

⁵Hanaq pachapipas, kay pachapipas “dios” nisqankuqa kachkanmi, achkallaña dioskuna hinaspa señorkuna kachkaptinpas ⁶ñoqanchikpaqa chullallam Diosninchikqa, payqariki Dios Taytam. Paymi ruraraq tukuy imata, ñoqanchikpas paypaqmi kanchik. Chullallam Señorqa, payqariki Jesucristom, paywanmi tukuy imapas unanchasqa karqa, paywantaqmi ñoqanchikpas unanchasqa kanchik.

⁷Ichaga manam lliwchu chaytaqa yachanku. Chaymi taytacha-mamachakunata ñawpaq adoraqkunaqa mikunku chaykunata adorachkaq hina, chaynapim mana sumaqa yachasqankurayku conciencian acusan. ⁸Manam mikusqanchikraykuchu Diosqa chaskiwanchik, manam allinqa kasun mikusqanchikwanchu nitaq mana mikusqanchikwanchu. ⁹Ichaga cuidakuychik, yanqataq libre kaynikichik huchallichinman mana ancha yachayniyoq kaqkunata. ¹⁰Sichu chaykunata yachachkaspa mikunki taytacha-mamachakunapa kasqanpi hinaptinga concicienciaipi iskayrayaq wawqe chay rurasqaykiwan kallpanchakuspa mikurunman chay taytacha-mamachakunaman ofrecesqata. ¹¹Chaynapim iñiyinpi mana sumaqa takyaq wawqeikiq urmarunman yachachkaspa rurasqaykirayku. Cristoqariki paypaqmi wañurqa. ¹²Concienciaipi iskayrayaq wawqekunata hukmanyachispaqa paypa contranpi huchallikuspa kikin Cristopa contranpipas huchallikuchkankichik. ¹³Chaynaqa, mikusqaywan wawqey huchallikunan kaptinqa manamá mikusaqchu aychata chaynapi mana huchallichinaypaq.

Apostolpa derechonmanta

9 ¹Ñoqaqa ¿manachum *apostol kani? ¿Manachum libre kani? ¿Manachum Señorninchik Jesustaqa rikurqani? ¿Manachum qamkunapas Señorman iñichisqay

kankichik? ² Apostolpaq wakinkuna mana chaskiwaptinpas qamkunaqa reqsiwankichikmi, qamkunata Señorman iñichisqaymi *sello hina sutilla kachkan apostol kasqaymanta.

³ Contraypi rimaqkunatam kaynata nini: ⁴ Mikunaytawan tomanaytaqa chaskiymanmi. ⁵ Iñiq warmiwan casarakuspayqa kuskam puriymanku wakin *apostolkuna hina, chaynatam rurani Señorpa wawqenkunapas chaynataq Pedropas. ⁶ ¿Icha ñoqawan Bernabeyllachu llamkanayku? ⁷ ¿Pitaq soldado kanman kikinmanta gastakuspan? ¿Pitaq uvasta tarpuspa mana ruranta mikunmanchu? ¿Pitaq animalkunata uywachkaspan mana lechenta tomanmanchu? ⁸⁻⁹ Yanqataq kaykuna nisqayta cree-waqchik runapa nisqanta hinalla, Moisespa qellqasqan leypipas kaynatam nin:

—Erapí trillaq bueyestaqa amam senqapankichu —nispa.

Diosqa kaytaqa nirqa manam animalkunamanta llakikuspallachu ¹⁰ aswanqa ñoqanchikpaq ejemplo kananpaqmi. Imaynam chakrapi yapukuqpas, trillakuqpas llamkan pagonta chaskinanpaq, chaynam kay leyqa qellqasqa karqa allinninchikpaq. ¹¹ Chaymi ñoqaykupas tarpuchkaq hina espiritumanta kaqkunata willachkaspaykuqa qamkunamanta cosechachkaq hina chaskinayku pagoykuta. ¹² Hukkunapas qamkunamanta pagonta chaskichkaptinqa ¿ñoqaykuqa manachu chaskiymanku?

Ichaqa manam chay derechoykutaqa chaskirqanikuchu aswanqa ñakarirqanikum mantienekunaykupaq chaynapi Cristomanta allin noticia willasqayku mana despreciasqa kananpaq. ¹³ Qamkunaqa yachankichikmi Diospa templonpi llamkaqkunaqa ofrendakunamanta mikusqankuta. Templopi animal wañuchiqkunapas animal wañuchisqankupa partentam mikunku. ¹⁴ Chaynataqmi Señorpas kama-chirqa allin noticia willakuqkunaga willakusqankuwan mantienekunankupaq. ¹⁵ Ichaqa manam chay derechoytaqa mañarqaykichikchu nitaqmi qellqamuchkaykichikpas imapas qowanaykichikraykuchu. Wañukuymi aswan allinqa kanman imapas qowanaykichikmantaqa. Qowaptikichikqa manañach alabakuymanñachu.

¹⁶ Ñoqapaqa manam alabakunaypaqchu Cristomanta allin noticia willakuyniyqa aswanqa obligacionniymi. Imaynaraq kayman allin noticiata mana willakuspayqa! ¹⁷ Kikillaymanta ruraptiyqa kapuwanqam premioy. Obligasqa ruraspayqa Diospa kama-chisqallantam rurachkani. ¹⁸ Chay premioyqa Cristomanta allin noticiata mana pagollapaq willakuymi hinaspa derechoyta mana mañakuspa llamkaymi.

¹⁹ Mana pipa sirvienten kachkaspaymi llapallanta servini aswan achka runakunata Cristopaq gananayrayku. ²⁰ Judiokunawan kaspayqa judio hinam kani paykunata ganayrayku, Moisespa leynin kasukuqkunawan kaspayqa, leyta kasukuni paykunata ganayrayku, chaynatam rurani leytaqa mana kasukunay kachkaptinpas. ²¹ Moisespa leynin mana kasukuqkunata ganayraykum ley mana kasukuq hina kani, chaywanpas Diospa leynintaqa kasukunim Cristopa leyninta kasukuspay. ²² Mana ancha iñinyiyoqkunawan kaspaymi ñoqapas chayna kani paykuna ganayrayku, sapakamawanmi paykuna hina kani wakillantapas salvanayrayku. ²³ Tukuy imatam rurani Cristomanta allin noticia willakunayrayku hinaspa allin noticiamanta allin kaqkuna chaskinayrayku.

²⁴ Yachasqaykichikpi hinapas carrerapiqa achka kallpaspankupas hukllam chaskin premiotaqa. Qamkunapas kallpachkaq hinayá kawsaychik premio chaskinaykichikpaq. ²⁵ Gananakuypi llapallan kaqkunaqa tukuy imamantam cuidakunku. Paykunaqa ruranku tukuruq premiota chaskinallankupaqmi, ñoqanchikmi ichaqa rurachkanchik wiña-wiñaypaq premio chaskinanchikpaq. ²⁶ Ñoqaga kallpani manam ñawsa hinachu nitaqmi peleanipas yanqalla takachkaq hinachu. ²⁷ Aswanqa ensayaspaymi cuerpoyta kasuchini chaynapi hukkunatapas yachachichkaspay mana qeparunaypaq.

Taytacha-mamachakunapa contranpi yachachikuymanta

10 ¹Munanim wawqe-panikuna kaykuna yachanaykichikta. Ñawpaq abuelonchikkunaqa llapallankum puyupa llantuyninpi karqaku hinaspa llapallanku pasarqaku Puka Lamar Qochanta. ²Chaynapim Moisesmantakama llapallanku bautizasqa karqaku puyuwana hinaspa lamar qochawan. ³Yachachiwanchikpaqmi llapallanku mikurqaku huk rikchaq mikuyllata. ⁴Huk rikchaq yakullataqmi paykunaga tomarqakupas, chay yakuqa qaqamanta lloqsimuqmi, chay qaqaqariki karqa paykunawan riq Cristom. ⁵Aswanqa paykunamantam achkaq mana agradarqachu Diosta chaymi wañuruspanku purunpi qeparurqaku.

⁶Chaykunaga sucedekurqa ñoqanchikpaq huk ejemplo hina kananpaqmi chaynapi paykunapa mana allin munapayasqanta hina ñoqanchikpas mana munapayananchikpaq. ⁷Chaynaqa wakinkuna hinaqa amayá adoraychikchu taytachakunataqa, Bibliam nin: —Runakunam tiyaykuspanku mikurqaku, tomarqaku hinaspa hatarispanku aychankuta kusichirqaku —nispa.

⁸Wakinkuna huchapakusqanpi hinaqa amayá huchapakusunchikchu, chaynapim paykunamanta huk punchawllapi wañururqaku iskay chunka kimsayoq waranqa runakuna. ⁹Amataqyá Señortapas piñachisunchu Israelpa mirayninpa wakinnin hinaqa, paykunamantam wañururqaku culebrakunapa kachusqan.

¹⁰Wakinkunapa rimasqanpi hinaqa amataqyá rimaychikchu Diospa contranpiqa, chayraykum paykunataqa wañuchiq angel wañurachirqa.

¹¹Tukuy chaykunam abuelonchikkunata sucederqa ejemploqa hinaptinmi Dios qellqachirqa qepa tiempokunapi yuyarichiwananchikpaq. ¹²Chaynaqa pipas qaga hina sayasqanpaq hapikuqqa cuidakuchunyá wichikyanmanta.

¹³Tentasqa kasqaykichikqa manam maschu wakinkunapa tentasqa kasqanmantaga. Ichaqa Diosmi confiakuna kasqanrayku mana munanqachu mana aguantay atinaykichikkama tentasqa kanaykichiktaqa. Tentacionkuna hamuptinqa Diosmi vencionaykichikpaq kaqta qosunkichik chaynapi aguantanaykichikpaq.

¹⁴Chaynaqa kuyasqay wawqe-panillaykuna, amayá adoraychikchu taytacha-mamachakunataqa. ¹⁵Yachayniyoq runakuna kaptikichikmi rimapayaykichik, chaynaqa qamkunapuniyá piensaychik nisqaymanta. ¹⁶Diospa bendicionninta mañakuspanchikmi Santa Cenapi vasomanta tomaspa llapa tomaqkunawan hukllawakunchik Cristopa yawarninrayku. Tantata mikunanchikpaq partispaga llapallan mikuqkunawanmi hukllawakunchik Cristopa cuerponrayku. ¹⁷Tantaqa chullallam. Ñoqanchikqa achkallaña kasapas huk cuerpollam kanchik llapallanchik huk tantallamanta mikusqanchikrayku.

¹⁸Qawaychik Israel casta runakunapa rurasqanta. Wañuchipusqa Diosman ofresesqa aycha mikuqkunaga hukllawasqam kanku *altarpa Diosninwan. ¹⁹Chaynaqa ¿imaniymantaq? taytacha-mamachaman ofresesqa aychaqa wakin aychawan iguallam. Chay taytacha-mamachaqa manam imapaqpas valenchu. ²⁰Diospi mana ñinikuna animalta ofresespankuqa demoniokunapaqmi ofrecechkanku, manam Diospaqchu. Chaynaqa manam munanichu demoniokunawan hukllawakunaykichiktaqa. ²¹Señorpa vasonmanta tomachkaspaqa manam demoniokunapa vasonmantaqa tomawaqchikchu nitaqmi Señorpa mikunanmanta mikuchkaspaqa demoniokunapa mikunanmantaqa mikuwaqchikchu. ²²¿Señortachu piñachisun? ¿Paymanta aswan kallpayoqchu kanchik?

Libre kaspá kuyanakunanchikmanta

²³Ruraymanmi tukuy ima munasqaytaqa ichaqa manam lliwchu allin. Manam lliwchu allinninchikpaq. Tukuy munasqaytam rurayman ichaqa manam lliwchu espiritupi wiñachikun. ²⁴Wakinkunapa allinnintam maskananchik, manam kiki-llanchikpa allinninchiktachu.

²⁵Plazapi rantipaq kaqtaqa lliwtayá mikuychik concienciarayku ama imatapas tapuspa.

²⁶Señorpam tukuy kay pachaqa.

Paypataqmi kay pachapi tukuy ima kallaqpas.

²⁷Sichu Diospi mana iñiq convidasuptikichikqa lliw servisusqaykichikta yá mikuychik ama imatapas concienciaykichikrayku tapuspa. ²⁸Sichu pipas nisunkichik:

“Kay aychaqa taytachakunaman ofrecesqam karqa” nispá hinaptinqa amayá mikuychikchu willakusqanrayku hinaspa concienciarayku. ²⁹Rimachkaniqa hukpa concienciamantam, manam qamkunapamantachu.

Ichapas huk kaqnin tapukunman:

—¿Imanasqataq libre kayniytaqa huk runaqa juzgawanman concienciaraykuqa? ³⁰Graciasta Diosman qospay mikuptyiqa ¿imanasqataq contraypiqa rimanmanku graciasta qospay mikusqaymantaqa? —nispá.

³¹Mikuspapas tomaspapas otaq huk rikchaqta ruraspapas llapantayá ruraychik Dios honrasqa kananpaq. ³²Amayá huchallichiychikchu judiokunatapas nitaq mana judiokunatapas nitaq Diospi iñiqkunatapas. ³³Ñoqapa llapallankutam agradayta munani lliwpi, manam maskani kikiypa allinniytachu aswanqa wakinkunapatam chaynapi salvasqa kanankupaq.

11

¹Ñoqapa ejemplotayá qatiychik, ñoqapas Cristopa ejemplontam qatini.

Warmikunaqa imaynam huñunakuypi kanankumanta

²Wawqe-panikuna, alabaykichikmi yuyariwasqaykichikmanta hinaspa yachachisqaykunanaman hina rurasqaykichikmanta. ³Ichaqa munanim kay yachanaykichikta: Cristoqa llapa qaripa umanmi, qariñataqmi warminpa uman chaynataqmi Diospas Cristopa uman. ⁴Sichu huk runa sombrerontin Diosta mañakunqa huñunakuypi otaq Diosmanta willakunqa hinaspaqa umantam penqayman churan. ⁵Sichu huk warmi qala umalla Diosta mañakunqa otaq Diosmanta willakunqa hinaspaqa umantam penqayman churan, payqariki uman kachiy-kachiy rutosqa hinam kachkan. ⁶Huk warmi umanta mana tapakuspaqa allinmi kanman rutuchikuynin. Sichu uman rutuchikuynin otaq kachiy-kachiy kaynin penqaypaq kaptinqa tapakuchunyá. ⁷Qariqa manam umantaqa tapakunanchu. Payqa Diosman rikchakuqmi hinaspa Dios hatunchaqmi, warmiñataqmi qari hatunchaq. ⁸Qariqa manam warmimantachu karqa aswanqa warmim qarimanta karqa. ⁹Qariqa manataqmi warmiraykuchu unanchasqa karqa aswanqa warmim qarirayku. ¹⁰Chayraykum warmiqa umanta tapakunan qariman sujetasqa kasqanta angelkunamanpas qawachinanpaq. ¹¹Chayraykum Señorta servinankupaqa qaripas warmipas yanapakunanku. ¹²Warmitaqa Diosmi rurarqa qarimanta chaynataqmi qaripas nacemun warmimanta ichaqa llapallanmi hamun Diosmanta.

¹³Qamkunayá tanteaychik: ¿Allinchu kanman huk warmi mana umanta tapakuspan Diosta mañakuynin? ¹⁴Costumbrepunim yachachiwanchik, qaripa chukchasapa kaynin-qariki penqaypaqmi. ¹⁵Warmipa qñataqmi chukchasapa kayninqa kusallaña rebosawan hina umanta tapakunanpaq. ¹⁶Pipas kaymanta discutiya munaspaqa yachachunyá, ñoqanchik ukupipas nitaq huñunasqa iñiqkunapipas manam kanchu huk costumbreqa.

Santa Cenapi mana allin rurasqankumanta

¹⁷Kayta qellqamuspayqa manam alabaykichikmanchu, huñunakuynikichikpim mana allinta yurachkankichik, huñunakuychikqa allinta runanaykichikpaqyá. ¹⁸Adoranaykichikpaq huñunakuptikichiksi qamkunapi rakinakuykuna kan. Cheqaptam wakintaga creeni. ¹⁹Cheqaptam qamkunapiqa rakinakuykuna kanan chaynapi pikunam cheqap iñiqkuna kasqan yachanapaq. ²⁰Huñunakuspa Santa Cenata tomaptikichikqa manañam Señorpa Santa Cenañachu. ²¹Santa Cena horam puntata sapakama mikuyta qallaykunkichik, wakinnikichikñataqmi yarqaymanta kachkankichik, hukunañataqmi sinkakuchkankichik. ²²¿Manachu wasikichikpi imapas kan chaypi mikunaykichikpaq hinaspa tomanaykichikpaq? Chaynata ruraspaqa Diospi iñiq chaypi huñunakuqkunatam despreciankichik hinaspa penqayman churankichik wakchakunata. ¿Imatataq nikichikman? ¿Alabaykichikmanchu? ¡Manam kaymantaqa alabaykichikmanchu!

Santa Cenamanta

(Mt 26:26-29. Mr 14:22-25. Lc 22:14-20)

²³Kay yachachisqaytaqa kikin Señormantam chaskirqani. Entregasqa kasqan tutam Señor Jesus hapiykurqa tantata. ²⁴Diosman graciasta qoykuspanmi pakiykurqa hinaspa nirqa:

—Mikuychik, kaymi cuerpoy qamkunarayku entregasqa. Kaynatam rurankichik qamkunapas yuyariwanaykichikpaq —nispa.

²⁵Cenayta tukuruspanñataqmi vasota hapiykuspan nirqa:

—Kay wasoqa yawarniywan rurasqay mosoq contratom. Sapa kuti kayta tomaspam yuyariwankichik —nispa.

²⁶Sapa kuti kay tantata mikuspa hinaspa kay vasomanta tomaspam Señorpa kutimunankama wañusqanmanta willakunkichik.

Santa Cenaqa imaynam tomanamanta

²⁷Chaynaqa, pipas mana chaypaq hina kachkaspa Señorpa tantan mikuqqa hinaspa Señorpa vasonmanta tomaqqa Señorpa cuerponpa hinaspa yawarninpa contranpim huchallikuchkan. ²⁸Chaynaqa sapakamayá sonqonta tapukuchun manaraq tantata mikuchkaspa otaq vasomanta manaraq tomachkaspa. ²⁹Sichu pipas mikunqa hinaspa tomanqa Señorpa cuerpon kasqanta mana piensarispan hinaspa mikunqapas tomanqapas kikinpa castigonpaqmi. ³⁰Chayraykum qamkuna ukupiqqa achkaq kachkan onqosqa hinaspa eqoyasqa, wakinqa wañukunkuñam. ³¹Sichu sonqonchikta sumaqta tapukuptinchikqa Señorpa manachá juzgawachwanchu. ³²Juzgaspam Señorpa castigawanchik chaynapi mana Diospi iñiqkunawan kуска mana condenasqa kananchikpaq.

³³Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Santa Cenapaq huñunakuspaqa suyana-kuychikyá kуска mikunaykichikpaq. ³⁴Pipas yarqaymanta kaspaqa wasinpiyá mikumuchun chaynapi huñunakuypi chayna rurasqaykichikmanta Dios mana castigasunaykichikpaq. Wakin asuntokunataqa chayamuspayñam allichasqa.

Atiyninta Chuya Espiritu rakiwasqanchikmanta

12 ¹Wawqe-panikuna, yachanaykichiktam munani atiyninta Chuya Espiritu sapakamaman rakiwasqanchikmanta.

²Qamkunaqa yachankichikmi, Diosman manaraq inichkaptikichikqa mana rimaq taytacha-mamachakunata adoranaykichikpaqmi diablo pantachisurqan-kichik. ³Chaynaqa kaytayá yachaychik “Jesúsqa ñakasqayá kachun” niq runaqa manam Diospa Espiritunpa atyninwanchu rimachkan. Manataqmi pipas ninman-chu: “Jesúsqa Señormi” nispaqa mana Chuya Espiritu yanapaptinqa.

⁴Achka rikchaq atiykunam kan ichaqa chaykunaqa kikin Espiritullamantam. ⁵Achka rikchaq ruraykunapim servikuchwan ichaqa huk Señorllatam servinchik. ⁶Achka rikchaq kaqkunatam rurachwan ichaqa kikin Diosllam llapallanta runakunapi ruran. ⁷Diosmi sapakamaman qon Chuya Espiritupa atyninta llapallanpa allinninpaq. ⁸Espirituntakamam wakinman qon yuyaywan rimananpaq, hina chay Espirituntakamallataqmi wakinman-pas qon yachaywan rimananpaq. ⁹Chay Espirituntakamallataqmi wakinmanpas qon atiyta ininpaq, wakinmanñataq onqokkunata sanoyachinanpaq, ¹⁰wakinmanñataq *milagrokunata rurananpaq, wakinmanñataq Diospa revelasqanta chaskispan willaku-nanpaq, wakinmanñataq mana allin espiritukunamanta cheqap Espirituta reqsinanpaq, wakinmanñataq mana yachasqan idiomakunata rimananpaq hinaspa wakinmanñataq chay idiomakuna uyarisqanta entiendechinanpaq. ¹¹Aswanqa tukuy kaykunataqa ruran kikin Chuya Espiritullam, paymi munasqanman hina sapakamaman qon kaykunataqa.

İniqkunaqa huk cuerpolla kasqanchikmanta

¹²Cuerpoqa huklla kachkaspapas achka parteyoqmi, achka parteyoq kachkaspas huk cuerpollam, chaynam Cristopas. ¹³Llapallanchikmi judiopas, *griegopas, sirvientepas hinaspa librepas chulla Espiritullawan bautizasqa karqanchik chay-napi huk cuerpollaña kananchikpaq, chulla Espiritullatataqmi chaskirqanchikpas.

¹⁴Cuerpoqa manam huk parteyoqlachu aswanqa achka parteyoqmi. ¹⁵Sichu chaki ninman: “Ñoqaqa manam makichu kani chaymi mana cuerpopachu kani” nispa, chaynata nispapas manam dejarunmanchu cuerpopa parten kaytaqa. ¹⁶Sichu rinripas ninman: “Ñoqaqa manam ñawichu kani chaymi mana cuerpopachu kani” nispa, chaynata nispapas manam dejarunmanchu cuerpopa parten kaytaqa. ¹⁷Lliw cuerpo ñawilla kaptinqa ñimaynataq uyariychan? Otaq lliw cuerpo rinri-lla kaptinqa ñimaynataq muskichwan? ¹⁸Chaynaqariki Diosmi churarqa cuerpopa partenkunataqa munasqan sitiopi. ¹⁹Llapallan partekuna huknillan kaptinqa ñimay-pitaq kanman cuerpoqa? ²⁰Achka parteyoq kaspapas hukllam cuerpoqa.

²¹Manam ñawiqaninmanchu makita: “Manam necesitaykichu” nispaqa, nitaqmi umapas ninmanchu chakita: “Manam necesitaykichu” nispaqa. ²²Aswanqa cuer-popa taksachan kaqkunataqmi mastaq necesitanichik. ²³Cuerpopi mana ancha kuyasqanchikkunatam aswan sumaqtaraq pachachinchik, mana qawachikunapaq kaq-kunatañataqmi pakanchik. ²⁴Qawachikunapaq kaqkunatam ichaqa mana pakanchikchu. Diosmi ruraraq cuerpopi mana ancha kuyasqa kaqkuna kuyasqa kananpaq, ²⁵chaynapi cuerpopi kaqkunaqa munasqankuta mana rurakunankupaq, aswanqa lliw partekuna-manta sapakama sientinakunankupaq. ²⁶Cuerpota parten ñakariptinqa wakinkunapas ñakarintaqmi, huknin parten allin kuyasqa kaptinqa llapallantaqmi kusikunko.

²⁷Qamkunaqa Cristopa cuerpon kaspam sapakama kanchikich chay cuerpota par-ten. ²⁸Diosmi iniqkuna ukupi puntata churarqa *apostolkunata, iskay kaqpiñataqmi churarqa Diosmanta willakuqkunata, kimsa kaqpiñataqmi churarqa yachachiqkunata, chaymantañataqmi churarqa *milagrokuna ruraqkunata, onqokuna sanoyachiq-kunata, yanapakuqkunata, dirigentekunata hinaspa mana yachasqan idiomakuna

rimaqqunata. ²⁹¿Llapallanchu apostolkuna? ¿Llapallankuchu Diosmanta willakuqkuna? ¿Llapallanchu yachachikuna? ¿Lliwchu milagrokuna ruraqkuna? ³⁰¿Lliwtaqchu onqoqkuna sanoyachiy atiqkunapas? ¿Rimankupas llapallankuchu mana yachasqan idiomakunata? ¿Llapallankutaqchu entiendechiyta yachanku chay rimaqqunapa nisqanta? ¡Manam! ³¹Qamkunaqa maskaychik Diospa qosqan allinnin kaqqunatayá.

Kuyakuymanta

Ñoqam ichaqa qawachisqaykichik imaynam aswan allin kawsanaykichikta.
13 ¹Sichu ñoqa rimayman runakunapa chaynataq angelkunapa idiomantipapas ichaqa mana kuyakuyniyoc kaspayqa campanapa otaq platillopa waqaynin hinallam kani. ²Sichu willakuymanta Diospa revelawasqankunata, reqsiymantaq kunankama manaraq pipapas yachasqankunatawan tukuy rikchaq yachaykunatapapas, kapuwanmantaq iñiyini orqokunata maymi kasqanmanta suchuchinaypaq, ichaqa mana kuyakuyniyoc kaspayqa manam imapaqqas valenichu.

³Sichu aypuruymanta tukuy kapuqniykunata, cuerpoytapas entregaymantaq kañasqa kananpaq, ichaqa mana kuyakuyniyoc kaptiyqa chaykuna rurasqaypas manam valenchu.

⁴Pipas kuyakuyniyocqa pacienciakuqmi, imapas qokuykuqmi, manam envidiosochu, manam alto tukuqchu, manam alabakuqchu, ⁵manam penqaypaq ruraqchu, manam kikiillanpaq munaqchu, manam piñakuqchu, nitaqmi cheqnikuqchu. ⁶Manataqmi kusi-kunchu hukpa huchankunamantapas aswanqa cheqap kaqmantam kusikun. ⁷Tukuytam aguantan, tukuytam creen, tukuytam confianzawan suyan, tukuytam pacienciakun.

⁸Kuyakuyqa wiñaypaqmi, hamunqam tiempo Diospa revelasqankunata manaña willakunapaq, manañam rimanqakuchu mana yachasqanku idiomakunatapapas, yachaypas manañataqmi kanqachu. ⁹Wakillantam yachanchik, wakillantataqmi Diospa revelasqankunatapapas willakunchik. ¹⁰Llapallanta yacharuptinchikqa wakillan yachasqanchikmi chinkarunqaña.

¹¹Taksallaraq kaspayqa warma hinam rimarqani, piensarqani, yuyaymanarqani, hatunyaruspaysi ichaqa manaña warma hinañachu rurani. ¹²Chayman kunanpas tukuy imata qawachkanchik chinka-chinkallata mana rikukuq espejopi hina, ichaqa huk punchawmi imam kaqta rikusunchik. Kunanqa reqsini wakillantam, chay punchawmi ichaqa tukuy imata reqsisaq imaynam ñoqata Dios reqsiwasqanta hina. ¹³Kunanqa takyachkan iñiyllam, confianzawan suyayllam hinaspa kuyakuyllam. Kay kimsanmanta aswan allinqa kuyakuyllam.

Mana yachasqanchik idiomakunamanta

14 ¹Kuyakuyniyoc kayta maskaspayá munaychik Chuya Espiritupa qosqan-kuna chaskiyta, chaymantapas aswan mastaqa munaychik Diosmanta willakuytayá. ²Pipas mana yachasqan idiomakuna rimaqqa Diosllatam rimapayan, manam runakunatachu, chaytaqa manam pipas entiendenchu Espiritupa yanapakuyninwan pakasqa kaqqunata rimachkaptinpas. ³Diosmanta willakuqmi ichaqa runakunaman willan espiritupi wiñanankupaq chaynapi kallpanchasqa hinaspa consuelasqa kanankupaq. ⁴Mana yachasqan idiomakuna rimaqqa kikiillanmi espiritunpi wiñan, Diosmanta willakuqñataqmi wiñachin uyariqnin iñiqkunata.

⁵Ñoqaga munaymanmi mana yachasqaykichik idiomakunata llapallaykichik rimaykichikta ichaqa mastaqa munani Diosmanta willakunaykichikta. Chay ruraymi aswan allinqa mana yachasqanchik idiomakuna rimaymantaqa. Mana yachasqanchik

idiomakunata rimaspaga imam nisqantam willana iñiqkuna espiritupi wiñanankupaq. ⁶Wawqe-panikuna, sichu ñoqa watukamuspay rimapayaykichikman huk idiomakunapi hinaptinga chayqa manam servisunkichikmanchu imapaqqas. Diospa revelawasqanta otaq yachasqayta willaptiymi ichaqa servisunkichik. Servisunkichiktaqmi imam pasananmanta willaptiypas chaynataq Diospa palabranmanta yachachiptiypas.

⁷Ejemplopaqyá churasunchik qenatawan arpata. Mana tononpi waqaptinga manam yachachwanchu imam tocasqantapas. ⁸Guerrapi cornetilla mana allinta waqaptinga manam pipas alistakunmanchu peleananpaq. ⁹Chaynam kanman qamkunapipas, mana entiendenata rimaptikichikqa ñimaynatataq yachanmanku ima nisqaykichiktapas? ¡Yanqachiki rimawaqchik! ¹⁰Kay pachapiqa achka idiomakunam kachkan ichaqa llapallanmi entiendenapaq. ¹¹Pipas huk idiomapi rimapayawaptin mana entiendespayqa huklaw nacionniyoq runa hinam kani chay runapaq, ñoqapaqqas chay runaqa huklaw nacionniyoq runa hinam. ¹²Chaynaqa qamkunapas Diospa qosqanta aswan mas chaski-kiya munaspaga, maskaychik llapanmanta llalliqtapaq wawqe-panikuna wiñachiytayá.

¹³Chaynaqa pipas mana yachasqan idiomata rimaspanqa Diostayá mañakuchun chay rimasqanta uyariqninkunaman entiendechinanpaq. ¹⁴Mana yachasqay idiomapi Diosta mañakuptyiqa espiritulaymi mañakuchkan ichaqa manam yachanichu imam nisqaytapas. ¹⁵¿Hinaptinga imatataq rurayman? Diostaqa mañakusaqmi espirituywanpas chaynataq yuyayniywanpas. Takisaqtaqmi espirituywanpas chaynataq yuyayniywanpas. ¹⁶Sichu espirituman hina mana yachasqayki idiomapi Diosta alabaptikiqa mana entiendeq runaqa manam atinmanchu qanwan kуска gracias qoyta imam nisqaykita mana entiendesqanrayku. ¹⁷Diosman gracias qosqayki allin kaptinpas, huknikiqqa manam wiñanichu espiritunpi. ¹⁸Graciastam qoni Diosman qamkunamantapas masta huk idiomakuna rimasqaymanta. ¹⁹Iñiqkunapa huñunakunanpim ichaqa munani llapa runakunapa entiendesqan pichqa palabrallapas rimayta, mana yachasqanku idiomapi chunka waranqa palabrakuna rimanaymantaqa.

²⁰Wawqe-panikuna, amañayá piensaychikchu wawakuna hinaqa, wawakuna hinaqa kaychik mana allinkunallapaqyá, aswanqa yuyayniyoq runakuna hinañayá piensaychik. ²¹Bibliam nin:

Sasa rimana idiomapim
chay runakunaman rimapayasaq,
chaywanpas manam kasuwanqakuchu, ninmi Señor.

²²Chaynaqa huk idiomakunapi rimayqa *milagro hinam mana iñiqkunapaq, manamá iñiqkunapaqchu, Diosmanta willakuyi ichaqa señal hina iñiqkunallapaq. ²³Llapallan iñiqkuna huñunasqa kachkaspa huk idiomakunapi rimaptinkuqa ñimanachu manaraq yachaqa otaq mana iñiqqa yaykuramuspan “Kaykunaqa locoyarusqakum” ninqa? ²⁴Diosmanta llapallanku willakuchkaptinku mana iñiqpas otaq manaraq yachaqqas yaykuramuptinqa llapallankum huchanta qawachispa convencechinqaku. ²⁵Chaynapim sonqonpi pakasqakunapas yachasqa kanqa hinapinmi qonqorakuykuspan Diosta adoranqa:

—Cheqaptapunim Diosqa qamkunawan kasqa —nisa.

Huñunakuypiqa imaynam ruranamanta

²⁶Chaynaqa wawqe-panillaykuna, huñunakuptikichikqa wakinmi takin, wakinñataqmi yachachin Diospa yachachisqanta. Wakinñataqmi Diospa revelasqanta

willakun, wakinñataqmi mana yachasqan idiomata riman, wakinñataqmi chay rimasqanta entiendechin, llapallantayá ruraychik iñiqkuna espiritunpi wiñanankupa. ²⁷Mana yachasqan idiomapi huk kaqnin rimaptinqa iskay-kimsallayá muyuyninpi rimachunku hinaptin hukninñataq uyariqkunaman entiendechichun imam nisqanta. ²⁸Iñiqkuna huñunasqa kachkaptin uyariqkunaman mana pipas entiendechiq kaptinqa amayá pipas rimachunchu mana yachasqan idiomapiqa, rimaspaqa-rimachunku kikinkupaqyá hinaspa Diosllapaqyá. ²⁹Diosmanta willakuqkunapas rimachunku iskay-kimsallayá hinaptin wakinkunañataq yuyaymanachun imam nisqankupi. ³⁰Huk kaqnin tiyaq runaman Dios revelaptinqa punta rimaqqa upallachunyá. ³¹Chaynapim Diospa revelasqan chaskiqkunaga llapallaykichik sapakama rimankichik llapallan uyariqkuna yachanankupaq hinaspa kallpanchakunankupa. ³²Diospa revelasqan willakuqkunaga sujetananmi espiritunta. ³³Diosqa hawka kananchiktam munan, manam chaqwa ruraytachu.

Huñunakuyninpi llapallan iñiqkunapa rurasqanman hinam ³⁴warmikunaga upallalla kananku huñunakuypiq, manam rimanankuchu aswanqa kasukunankum Diospa leyninpi kamachikusqanman hina. ³⁵Imatapas yachayta munaspaqa wasipiñayá qosanta tapuchun, huñunakuypi warmipa rimayninqa penqaypaqmi.

³⁶Yachanaykichikmi, Diospa palabranqa manam qamkunawanchu qallarirqa, manataqmi qamkunallataqchu chaskirqankichikpas. ³⁷Pipas Diosmanta willakuqpaq hapikuspanqa otaq Chuya Espiritupa yachachisqanpaq hapikuspanqa yachachunyá qamkunaman kay qellqamusqayqa Señorpa kamachikuynin kasqanta. ³⁸Diospa kamachikusqanta mana chaskiq runaga manam chaskisqachu.

³⁹Wawqe-panikuna, Diosmantayá aswanqa willakuychik, amataqyá harkakuychikchu mana yachasqanku idiomakunapi rimanankutapas. ⁴⁰Chaynaqa tukuy imayá rurasqa kachun respetowan hinaspa ordenninpi.

Cristopa kawsarimusqanmanta

15 ¹Wawqe-panikuna, Cristomanta allin noticia willasqaytayá astawanraq yachaykachisqaykichik, chayqariki chaskisqaykichik noticiam, chaywantaqmi qamkunaqa qaga hina sayachkankichik. ²Chay allin noticiawanmi qamkunaqa salvasqa kankichik willasqayman hina chaskispaqa, mana chayqa yanqapaqchiki iñirqankichik.

³Llapallanmanta llalliqtapaq chaskisqayman hinam yachachirqaykichik, Bibliapa nisqanman hinapas Cristoqa wañurqa huchanchikkunaraykum. ⁴Bibliapa nisqanman hinam pampasqa kaspan kawsarimurqa kimsa punchawninman. ⁵Hinaspam rikuriykurqa Pedroman, chaymantañataqmi rikuriykurqa *apostolninkunaman, ⁶chaymantañataq pichqa pachak masnin huñunasqa wawqe-panikunaman.

Wakinkunaqa kawsakuchkanraqmi, wakinkunam ichaqa wañukunña. ⁷Chaymantañataqmi rikuriykurqa Jacoboman, chaymantañataq llapallan apostolkunaman.

⁸Qepatañataqmi ñoqaman rikuriykuwarqa mana tiemponpi nacekuqman hina. ⁹Ñoqariki llapallan *apostolkunamantapas taksan kaqpaqmi hapikuni, ñoqaqa manamá apostolwan sutichawanankupaq hinachu kani iñiqkunata ñakarichisqayrayku.

¹⁰Ichaqa Dios favorecewaptinmi kunanqa apostolña kani, paypa favorecewasqanqa manamá yanqachu karqa, ñoqaqa llamkachkani wakin apostolkunamantapas mas-taraqmi, ichaqa manamá kikillaymantachu llamkachkaniqa aswanqa ñoqapi kaq Diospa favorninmi llamkarqa. ¹¹Manam imananchu ñoqa willakuptiypas otaq paykuna willakuptipas, kay willakusqaykuraykum qamkunapas iñirqankichik.

Wañukuqkunapa kawsarimunanmanta

¹²Willakunikuqa Cristopa kawsarimusqanmantam, hinaptinqa ñimaynamá wa-kinnikichikqa ninkichik:

—Wañuqkunaqa manam kawsarinchu —nispaqa?

¹³Wañuqkuna mana kawsariptinqa manachiki Cristopas kawsarirqachu. ¹⁴Cristo mana kawsariptinqa yanqachiki kay willakusqaykuqa, manataqchiki ñisqaykichikpas valenchu. ¹⁵Chayna kaptinqariki ñoqaykuqa kaniku Diospa llulla testigonkunach “Diosmi kawsarichirqa Cristota” nisqaykumanta. Wañuqkuna mana kawsariptinqa manataqchiki Diospas Cristota kawsarichirqachu. ¹⁶Wañuqkuna mana kawsarimuptinqa manataqchiki Cristopas kawsarimurqachu. ¹⁷Cristo mana kawsarimuptinqa yanqapaqchiki ñinraqanchik, chaynaqa hinallaraqchiki huchapi kachkanchik. ¹⁸Chayna kaptinqa Cristopi ñikuqkunapas wañukuspaqa chinkasqachiki kachkanku. ¹⁹Kay pachapi kawsanallapaq Cristopi confiakuspanchikqa llaqa runakunamantapas aswan mas llakipayanam kachkanchik.

²⁰Ichaqariki cheqaptam Cristoqa kawsarimurqa, payqa wañuqkunamanta punta kawsarimuqmi. ²¹Imaynam wañuy kay pachaman yaykumurqa huk runantakamallachaynataqmi kawsarimuypas hamurqa huk runantakamalla. ²²Imaynam Adanpa huchallikusqanwan llapallan runa wañunchik, chaynallataqmi Cristopi ñinraqkunapas llapallanchik kawsarimusunchik. ²³Ichaqa sapakamam qatinasninpi kawsarimunqa: Cristom puntata kawsarimurqa, pay hamuptinñataqmi ñinraqninkuna kawsarimunqa. ²⁴Chaymantañam chayamunqa tukupay tiempo, chay tiempopiqa Cristom llapallan atinyoqkunata, munayniyoqkunata hinaspa autoridadkunata chinkarachispan Dios Taytanmanña munaychakusqanta qoykunqa. ²⁵Cristoqa munaychakunanpunim llapallan enemigonkunata Dios saruchinankama. ²⁶Qepallaña chinkachinapaq kaq enemigoqa wañuy. ²⁷Diosmi tukuy imata Cristowan saruchirqa. Bibliam nin: —Tukuyllya imapapas hawapimya churaykurqanki —nispa.

Diosqa manam pipapas sarusqanchu karqa, aswanqa paymi Cristowan saruchin tukuy imata. ²⁸Cristo tukuy imata munaychakuruspanñam paypas Taytanpa munaychakusqan kanqa, chaynataqa ruranqa imaynam paytapas Taytan tukuy imata saruchisqanman hinam. Chaynapim Diosña tukuy imakunapipas chaynataq runakunapipas munaychakunqa.

²⁹Wakin ñinraqkunam bautizakunku wañuqkunarayku. ñImanasqataq chaytaqa ruranku kawsarimuy mana kachkaptinqa? ³⁰Chaynaqa ñoqaykupas ñimapaqtaq peligrollapi tukuy tiempo kachkaniku? ³¹Arí wawqe-panikuna, sapa punchawmi wañuyta patanpi kachkani. Ichaqa Señor Jesucristopi ñisqaykichikraykum kosisqa kani. ³²Ñoqaqa purun animalkunawanpas pelearqanitam Efeso llaqtapi, chaywanqa ñimatataq horqokuni? Wañuqkuna mana kawsarimuptinqa allintam ninku: —Mikukusun, tomakusun, ichapas paqarin wañukusun —nispa.

³³Amayá engañachikuychikchu chayna rimaqkunawanqa. Mana allin amistadkunaga urmachinmi allin kawsaqkunatapas. ³⁴Yuyaynikichikman kutirispayá ama huchallikuychikchu. Wakinnikichikqa manaraqmi Diosta reqsinkichikchu, penqarikunaykichikpaqmi kaytaqa nikichik.

Wañuqkunapa imaynam kawsarimunanmanta

³⁵Ichapas pipas tapukunman:

—¿Imaynataq wañuqkunaqa kawsarimunqa? ¿Imayna cuerpoyoqtaq kawsarimunqa? —nispa.

³⁶ ¿Upa tukuchkankichum? Muñuqa chinkarunmi chay muhumanta mosoq plan-ta wiñaramuptinqa. ³⁷ Tarpunchikqa manam plantatachu aswanqa muhullatam trigo kaptinpas otaq sapaq muhu kaptinpas. ³⁸ Chaymantaqa Diosñam sapakamata wiñachin imayna sayayniyoqta pas munasqanman hina. ³⁹ Manam llaqa aychaqa huk rikchaq aychallachu, runakunapa aychanqa huk rikchaqmi, huk rikchaqtaqmi animalkunapa aychanpas, raprayoqkunapa aychanpas chaynataq challwakunapa aychanpas. ⁴⁰ Kachkantaqmi cielokunapi qawasqanchik kaqkunapas chaynataq kay pachapi kaqkunapas. Cielokunapi kaqkunapa sumaq kayninqa huk rikchaqmi, huk rikchaqtaqmi kay pachapi cuerpokunapa sumaq kayninpas. ⁴¹ Intipa achkiyinqa huk rikchaqmi killapa achkiyinnantaqa, huk rikchaqtaqmi sapakama lucerokunapa achkiyinnpas. ⁴² Wañuqkunapas huk rikchayniyoqmi kanqaku kawsarimuspankuqa. Wañuqta pampaptinchikqa ismurunmi, kawsarimuspanmi ichaqa manaña wañunqachu. ⁴³ Wañuqpa ayantaqa pampanchik millakuypaqtam, kawsarimunqam ichaqa achkirichkaña. ⁴⁴ Pampanchikqa aycha cuerpollatam, kawsarimunqam ichaqa espirituman hina cuerpoyoqña, kanmi kay pachapaq cuerpo, kantaqmi espirituman hina cuerpapas.

⁴⁵ Bibliam nin:

—Punta kaq Adanmi kawsaq runaña karqa, qepa kaq Adanñataqmi kachkan kawsachikuq Espirituña —nispa.

⁴⁶ Manam espiritumanta kaqchu punta cuerpoqa aswanqa aychamanta kaqmi, chaymantañam Espiritumanta cuerpoqa. ⁴⁷ Punta kaq Adan sutiyoq runaqa allpamanta rurasqam karqa kay pachapaq, qepa kaq Runam ichaqa hanaq pachamanta hamurqa. ⁴⁸ Kay pachapaqmi runaqa rurasqa karqa, kay pachapaqtaqmi runakunapas kanchik. Hanaq pachamantam Cristoqa karqa, hanaq pachapaqtaqmi iñiqkunapas kanchik. ⁴⁹ Imaynam rikchakunchik allpamanta rurasqa runaman, chaynataqmi rikchakusun hanaq pachapi kaqmanpas.

⁵⁰ Nikichikmi wawqe-panikuna, aychayoq-yawarniyoq runaqa manam yaykunqachu Diospa munaychakusqanmanqa, tukuruqla kaqpas manataqmi chaskinmanchu mana tukuq kaqtaqa. ⁵¹ Kunanmi nikichik manaraq pipapas yachasqanta: Manam lliwchu wañusunchik ichaqa lliwmi hukniraqman tikrasqa kasunchik. ⁵² Huk qemchiy-llatam tikrasqa kasunchik qepa kaq cornetillata toqaykuptin. Hinaptinmi wañuqkuna kawsarimunqa manaña wañunankupa, ñoqanchikpas tikrasqam kasunchik. ⁵³ Kay tukuruqla cuerponchikmi mosoq pachawan pachakuchkaq hina tikrakunqa mana tukuqman, wañuqla cuerponchikñataqmi tikrakunqa wiñaypaq kaqman. ⁵⁴ Kay tukuruqla cuerponchikmi mana tukuqmanña pachakunqa, kay wañuqla cuerponchik manaña wañuqwan pachakuruptionñataqmi cumplikunqa Bibliapa kayna nisqan:

Dios venceruptinmi wañuyqa
millpusqaña rikurirunqa.

⁵⁵ Yaw wañuy ¿imaynataq vencewaq?
¿Maytaq wañuchina puyaykiqa?

⁵⁶ Wañuyqa puyanmi hucha, huchanchikmantañataqmi Diospa leynin condenawan-chik. ⁵⁷ Ichaqa gracias kachun Diosman Señor Jesucristowan vencesqanchikmanta.

⁵⁸Chaynaqa kuyasqay wawqe-panikuna, qaqqa hina sayaspayá aswan llamkaychik Señorpa rurayninpi. Señorwan llamkasqaykichikqa manam yanqapaqchu kanqa.

Iñiqkunapaq ofrendamanta

16 ¹Galacia lawpi ññiqkunaman kamachisqaypi hinayá wawqe-panikunapaq ofrendaykichikta huñuychik. ²Sapakamayá Sapa domingo huñuychik ofrendaykichikta ganasqaykichikman hina chaynapi chayamuptiyraq mana huñuchkanaykichikpaq. ³Chayamuspayñataqmi ofrendaykichiktaqa cartantinta apachisaq Jerusalen llaqtaman akllasqaykichik runakunawan. ⁴Rinay kaptinqa ñoqawanmi rinqaku.

Pablopa riy munasqanmanta

⁵Hamuspayqa Macedonia lawninta muyuramuspa qamkunaman chayamusaq. ⁶Yaqachusmi unay kariyman qamkunawanqa, ichayá karuyman tukuy para tiempopas chaynapi mayta rinaypaqpas yanapaykuwanaykichikpaq. ⁷Manam pasadalla qawaykuytaqa munanichu, Señor munaptinga qamkunawan unay kaytam munani. ⁸Ichazaq Efeso llaqtapim kasaq *Pentecostes Fiestakama. ⁹Punku hinam kicharayachkan Señor-manta aswan masta willakunaypaq, achkaqtaqmi contraparteykunapas kachkan.

¹⁰Timoteo chayaramuptingqa amam llakisqataqa qawankichikchu, paypas llamkan ñoqa hinam Señormanta willakuypi. ¹¹Chaynaqa amayá pipas despreciachunchu, yanapaykuspayá allinllata ñoqaman kutirichimuychik, wakin wawqekunapiwanmi paytaqa suyachkaniku.

¹²Ññiqmasinchik Apolostaqa ruegarqanim wawqekunawan qamkunaman hamunanpaq aswanqa manaraqmi hamuyta munaqachu, payqa hamurunqa tiempon karuptinñam.

Saludokunamanta

¹³Cuidakuspayá qaqqa hina sayaychik ññiynikichikpi. Valorchakuspayá kallpanchakuychik. ¹⁴Tukuy imatapas kuyakuywanyá ruraychik.

¹⁵Yachankichikmi wawqe-paniykuna, Estefanasqa wasinpi kaqkunapiwanmi Grecia lawpi puntallataraq Cristoman ññikurqaku hinaspa ññiqkunata tukuy sonqowan servichkanku. ¹⁶Qamkunapas chayna runakuna kasunaykichikta munani, kasuychiktaqyá llapallan llamkaqmasinchikkunatapas. ¹⁷Kusikunim Estefanaspa, Fortunatopa chaynataq Acaicopa hamusqanwan. Mana kaypi kaptikichikqa paykunam ruraraqqa qamkunapa runanaykichikta. ¹⁸Paykunamá kallpanchawarqa, kallpanchasurqankichiktaqmi qamkunatapas chaynaqa reqsikuychikyá paykunata.

¹⁹Asia lawpi ññiqkunam saludamusunkichik, Aquilawan Priscilapas Señorpa sutinpim anchallataña saludamusunkichik, saludamusunkichiktaqmi wasinpi huñunakuq ññiqkunapas. ²⁰Llapallan wawqe-panikunam saludamusunkichik. Lliwyá saludanakuychik abrazanakuykuspa.

²¹Ñoqa Pablom saludamuykichik kikiypuni qellqamuspay.

²²Pipas Señor Jesucristota mana kuyaqqa ñakasqayá kachun. ¡Hamuyñayá Señorllayku!

²³Señor Jesucristoyá llapallaykichikta favorecesunkichik. ²⁴Llapallaykichikmanmi apachimuykichik Cristo Jesuspi kuyakuyniyta.

CORINTOMAN APOSTOL PABLOPA ISKAY KAQ CARTASQAN

Corinto llaqtapi iglesiam hinallaraq sasachakuypi karqa, chaykunam Pablopa umanta nana-chirqa. Iñiqpura huklla kayninkupas yaqallam chirirurqa. Chaypi kaq wakin ñiqkunam Pablopa cheqap apostol kasqanta dudaman churarqaku. Chaykunamanta defiendekunanpaqmi Pabloqa kay iskay kaq cartanta qellqarqa, ichaqa paykunapaq kuyakuyninqa hina kaqlam karqa.

Kay cartaqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninmanta (1:1-11).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Corinto llaqtapi ñiqkunawan amistasqankumanta (1:12-7:16).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun wawqe-panikunaman yanapakuyninku apachinanku-manta (8-9).

Tawa kaq parteñataqmi willakun falso apostolkunamantawan cheqap apostolkunamanta (10:1-13:10).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun cartapa tukupayninmanta (13:11-14).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablom kani Diospa munayninman hina Jesucristopa *apostolnin, Corinto llaqtapi huñunakuq Diosman ñiqkunamanmi wawqenchik Timoteo-piwan qellqamuykiku, kay cartaqa Diospaq sapaqchasqa Grecia lawpi llapallan kaqkunapaqwanmi. ²Dios Taytanchikyá Señorninchik Jesucristopiwan favorece-sunkichik hawkalla kawsanaykichikpaq.

Pablopa ñakarisqankunamanta

³Alabasunchikyá Señor Jesucristopa Taytan Diosninchikta, payqa llakipayakuq Tay-tam hinaspa sinchi kallpanchaqninchik Diosmi. ⁴Paymi kallpanchawanchik tukuy sasachakuyninchikpi chaynapi ñoqanchikpas sasachakuypi kaqkunata Diospa kall-panchawasqanchikman hina kallpanchananchikpaq. ⁵Jesucristoraykum llumpayta ñakarinchik chaynallataqmi kallpanchakunchikpas hina Jesucristoraykullataq. ⁶Ñoqayku ñakariptiykuqa qamkunam kallpanchasqa hinaspa salvasqa kankichik, ñoqaykuta Dios kall-panchawaptinkuqa qamkunapas kallpanchasqataqmi kankichik chaynapi ñakarisqaykuta qamkunapas pacienciawan aguantanaykichikpaq. ⁷Qamkunapim allinsuta confiakuchkani-ku, ñakariyasiwasqaykikuman hinam Diosmanta chaskiysiwankiku kallpanchakuytapas.

⁸Wawqe-panillaykuna, yachanaykichikta munaniku Asia lawpi ñakarisqaykumanta. Hatu-hatun sasachakuytim karqaniku, manañam kallpaykupas karqañachu aguan-tanaykupaq manataqmi kawsaytapas piensarqanikuñachu. ⁹Wañuyupa patanpiñam karqaniku, ichaqa chayqa karqa wañusqakuna kawsarichiq Diosllamanña hapipakuy

yachanaykupaqmi hinaspa mana kkillaykupi confiakunaykupaqmi. ¹⁰Diosmi librawarqaku wañuymanta, paytaqmi qepatapas librawanqaku. Paypim confiakuchkaniku librawanankupaq ¹¹Diosta mañaysiwaptikikuqa. Llapa runakuna ñoqaykupaq mañakup-tinkuqa achkaqmi graciasta qonqaku Diospa favorecewasqankumanta.

Corinto llaqtaman Pablo mana riy atisqanmanta

¹²Kaywanmi kususqa kachkaniku, ñoqaykuqa kay pachapipas chaynataq qayllaykichikpipas allintam portakurqaniku. Diosmi favorecewarqaku mana engañakuspa payllapaña kawsanaykupaq, chaynataq kawsarqaniku manam yachayniyoq kasqaykuraykuchu. ¹³Cartakuna apachimusqaykupiqa manam huk rikchaqkunaga imapas kanchu, aswanqa leespa entiendenallaykichikmi, ima allincha kanman tukunaykichikkama entienteptikichikqa. ¹⁴Wakintaqa entien-derunkichikñam, Señor Jesuspa kutimusqan punchawmi kususqa kankichik ñoqaykumanta, chaynallam ñoqaykupas kusikusaqu qamkunamanta.

¹⁵Kay confianzawanmi puntata qamkuna watukuq hamuyta munarqani chay-napi ristinpas hinaspa kutimustinpas yanapaykunaypaq. ¹⁶Macedonia lawman riq hinam qamkuna watukuykuyta munarqani, chaynataqmi kutimustinpas watukuykuytataq munarqani chaynapi Judea lawman rinaypaq yanapaykuwa-naykichikpaq. ¹⁷¿Chay piensasqayqa manachum allin karqa? ¿Mana iniq runa hinachu rurarqani? Paykunariki “Arí” niruchkaspapas “Manam” ninkuraqmi. ¹⁸Diosqa confiakunapaqmi chaymi ñoqaykupas imam kaqta nikiku. ¹⁹Silvanopa, Timoteopa hinaspa ñoqapa qamkunaman willasqay Diospa Churin Cristo Jesusqa manam “Arí” ninraqchu nitaq “Manam” ninraqchu. Cristontakama willakuy-qa cheqappunim. ²⁰Paypim cumplikun Diospa llapallan prometesqankunaga, chaymi Diosta alabaspachikqa “Amen” ninchik Cristo Jesusrayku. ²¹Diosmi ñoqaykutapas qamkunatapas Cristopi qaqa hina sayaqta rurawarqanchik hinas-pam sapaqchawarqanchik payllapaña kawsananchikpaq. ²²Paytaqmi *sellochkaq hina Chuya Espirituta sonqonchikman churamurqa garantiata hina.

²³Ichaga Diostam chullalla almay-hawa testigopaq churani, Corinto llaqtamanqa qamkunata llakipayaspaymi manaraq hamurqaniraqchu. ²⁴Ñoqaykuqa manam inisqay-kichikpi munaychakuytachu munachkaniku, munachkanikuqa kususqa kanaykichikpaq yanapaykuytam, qamkunaga qaqa hinañam sayachkankichik inisqaykichikpiqa.

2 ¹Llakisqaqa manamá qamkunaman kutimuyta munarqanichu. ²Qamkuna-ta llakirachiptiyqa ¿pitaq ñoqataqa kusichiwanman? Llakisqaykunallam kusichiqniyqa kankichik. ³Qellqamurqaykichikqa llakichiwaqniykuna cha-yaramuptiy kusichiwanaykichikpaqmi, manam llakichiwanaykichikpaqchu. Piensarqanim kususqa kaptiyqa llapallaykichik kususqa kanaykichikta. ⁴Punta kaq cartata qellqamuspayqa manam ima rurakuytapas atirqanichu, sonqoypi llakikuspaymi weqe ñawintin karqani, qellqamurqaykichikqa manam llakisqa ka-naykichikpaqchu aswanqa llumpay kuyasqayta yachanaykichikpaqmi.

Pablopa pampachasqanmanta

⁵Pipas llakichiwaqniyqa manam ñoqallatachu llakichiwan, allinlla rimaypiqa qamkunatapas llapallaykichikta llakichisunkichik. Chayllatam nikichik mana sientikunaykichikpaq. ⁶Chay runa corregisqaykichikqa chayllapañam. ⁷Chay-naqa pampachaykuspayá kallpanchaykuychik manaña llumpa-llumpay llakisqa

kananpaq. ⁸Chaymi ruegakuykichik payman kuyakuynikichik qawachinaykichikpaq. ⁹Kay asuntomantaqa ñawpaqtaraqmi qellqamurqaykichik chaynapi kasukuq kasqaykichikmanta otaq mana kasukuq kasqaykichikmanta yachanaypaq. ¹⁰Pitapas pampachasqaykichiktaqa ñoqapas pampachanim, pitapas pampachaspayqa Cristopa qayllanpim pampacharqani qamkunarayku ¹¹chaynapi *Satanaspas mana venceswananchikpaq, ñoqanchikqa yachanchikmi payqa pantachikuqllaña kasqanta.

Troas llaqtapi Pablo llakisqallaña kasqanmanta

¹²Troas llaqtaman Cristomanta allin noticiata willakuq chayaruptiymi Señor achkallaña runakunapa sonqonta kichaykurqa. ¹³Sonqoyi ichaqa mana hawka-chu karqa wawqenchik Titota mana tarisqayrayku, chayraykum paykunamanta despedikuykuspay pasakurqani Macedonia lawman.

Cristopa yanapakuyninwan vencesqanchikmanta

¹⁴Ichaqa Diosmanyá gracias kachun Cristo Jesuspi vencechiwasqanchikmanta. Paymi *perfumeta hina yachayninta tukuy hinastinman ñoqanchikwan cheqechin. ¹⁵Ñoqanchikqa kanchik Diosman Cristopa ofrecesqan inciensospa asnariynin hinam chaynapi wakinkuna salvakunanpaq hinaspa wakiniñataq puchukananpaq. ¹⁶Puchukaypaq kaqkunapaqqa kay inciensoqa wañuchi asnay hinam, salvakuypaq kaqkunapaqñataqmi kawsay qokuq asnariy hina. ¿Pitaq kachkan kayta rurananpaq hinaqa? ¹⁷Ñoqaykuqa manam wakinkuna hinachu Diospa palabran willakusqaykuwan negociota ruraniyu. Aswanqa Cristopi kaspam cheqapta rimaniku Diospa qayllanpi hinaspa paypa kachasqankuna hina.

Mosoq contrato willakuqkunamanta

3 ¹Kayta nispaykuqa manam kikiyikutachu huktawan recomiendakuchkani-ku nitaqmi wakinkuna hinachu recomendacion cartataraq qamkunaman qawachisqaykiku, nitaqmi recomendacion cartatachu mañakusqaykiku. ²Recomendacion cartaykuqa qamkunam kankichik sonqoykupi papelpi qellqasqa hina chaynapi llaqallan runa leespan yachananpaq. ³Qamkunaqa kankichik Cristopa cartasqan hinam, ñoqaykuñataqmi kaniku chay carta apaqkuna. Chay cartaqa manam tintawan qellqasqachu aswanqa kawsaq Diospa Espiritunwanmi, qellqasqaqa kachkan manam rumi labrasqapichu aswanqa runapa sonqonpim.

⁴Chaynataqa rimariniku Diospi Cristorayku confiakusqaykuraykum. ⁵Manam ñoqaykuqa imatapas rurayta atiyman kuchu kichikillaykumantaqa, tukuy ima rurashaykuqa Diosmantam hamun. ⁶Paymi preparawarqaku mosoq contratoman hina servinaykupaq. Servinikuqa manam qellqasqa leyman hinallachu aswanqa Espiritu-man hinam. Qellqasqa leyqa wañuyllamanmi apakun, Espiritu ichaqa kawsachikun.

⁷Moisespa leyninga labrasqa rumipi qellqasqa kaspapas anchallatañam achkirirqa, chaymi Israel runakunaqa mana Moisespa uyantapas qawayta atirqakuchu. Chayna kachkasapas chay achkiriyaq tutayarurqam, chay leyqa sinchi achkiriyan hamuchkasapas wañuyllamanmi apakun. ⁸Ichaqa imayna achkiriyanraq hamunqa Chuya Espiritupa kawsay qowasqanchikqa! ⁹Condenawaqninchik leypas achkiriynioq kachkaptinqa imaynataraq achkiriynkun huchanchikta Dios pampachaykuptinqa! ¹⁰Ñawpaq kaq achkiriynioq leyqa manañam imapaschu kunan kaq sumaqlaña willakuyantaqa. ¹¹Mana unaypaq kaq leypas achkiriynioq kachkaptinqa aswan sumaqlañam kanqa wiñaypaq kaq allin noticia willakuyqa.

¹²Confianzawan suyasqaykuraykum mana manchakuspa willakuniku. ¹³Ñoqaykuqa manam Moises hinachu rurachkaniku, payqa uyantam tapakururqa chinkaruqla achkiyta Israel runakuna mana rikunanpaq. ¹⁴Paykunapaq manamá entiendeyta munarqakuchu, kunanpas ñawpaq contratota leespankum yuyayninku tapasqa hina kaptin mana entiendenkuchu, chay tapaqninkuqa manaraqmi horqosqaraqchu, chaytaqa Cristollam horqonman. ¹⁵Kunankamapas Moisespa libronta leespankum mana entiendenkuchu yuyayninku tapasqa hina kasqanrayku. ¹⁶Señorman pipas kutirikuptinmi ichaqa chay tapaqninqa horqosqaña kanqa. ¹⁷Señorqa Espiritum, maypim Espiritupa kasqanpiqa runakunapas librem. ¹⁸Ñoqanchikpas uyanchik manaña tapasqa kaptinmi Señorpa sumaqlaña kayninwan achkirinchik huk espejo hina. Ñoqanchikqa Cristomanñam aswan-aswan rikchakuchkanchik, paypa achkiriyninpas sapa kutim ñoqanchikpi kachkan. Chaytaqa Señormi rurachkan. Payqa Espiritum.

4 ¹Manam hukmanyankuchu Diospa kuyakuyninman hina kay llamkay qowasqan-kumantaqa. ²Saqerunikuñam pakasqallapi penqaypaq ruraykunataqa, manataqmi purichkanikupas sacre-sacrellañachu nitaq Diospa palabrantapas qewi-qewirispachu aswanqa cheqapllatam willakuniku, Diospa qayllanpim recomiendakuniku allin piensaq runakunaman. ³Wiñay kawsaymanta willakuptiykupas infiernoman riqkunapaq manam entiendenkuchu. ⁴Yuyayninkuta diablo tutayarachiptinmi paykunapaq mana inikunkuchu, achkirichkaq allin noticiataqa manam rikuytapas atinkuchu, manataqmi entiendenkuchu Cristopa sumaq kayninmanta willakuytapas. Cristoqa Diospa rikchayninmi. ⁵Willakuchkanikuqa manam kikiykumantachu aswanqa Jesucristo Señor kasqanmantam, kikiykumantañataqmi willakuniku Jesusrayku sirvientekichik kasqaykuta. ⁶Tutayaypi kancharinanpaq kamachiq Diosllam sonqonchiktapas kancharichirqa achkiyninwan chaynapi Jesucristopa uyanpi kanchariq Diospa achkiyninta reqsinanchikpaq.

Iñiyllawan kawsakuymanta

⁷Chay achkiymi qori hina kachkan cuerponchikpi allpa manka hinalla kachkaptinchikpas. Chay hatu-hatun atiyqa manam ñoqanchikmantachu ichaqa Diosmantam. ⁸Sasachakuykuna kaylawmanta-waklawmanta hamuptinpas manam vencerachikunikuchu, iskayrayaspaykupas manam pasaypaqchu hukmanyaruniku. ⁹Ñakarichiwanankupaq qatikachawaptinkupas manam sapallaykuchu kaniku, maqawaptinkupas manam wañurunikuchu. ¹⁰Maytaña rispapas cuerpoykupi ñakarispaykum apaykakaniku Jesuspa wañusqanta, chaynapi Jesuspa kawsasqanqa cuerpoykupi qawasqa kananpaq. ¹¹Kawsanaykukamaqa Jesusraykum sapa punchaw wañuyta patanpi kachkaniku, chaynapi kay wañuq cuerpoykupi Jesuspa kawsasqan qawasqa kananpaq. ¹²Ñoqaykumantaqa wañuyllam hichpamuwachkan-ku, qamkunamanmi ichaqa wiñay kawsay hichpamusuchkankichik.

¹³Bibliam nin:

—Iñirqanim hinaspam rimarqani —nispa.

Chaynam ñoqaykupas confianzayoq kaspa inispa rimaniku. ¹⁴Imaynam Señor Jesusta wañusqanmanta Dios Tayta kawsarichirqa chaynam ñoqanchiktapas paywan kuskata wañusqamanta kawsarichiwaspachik qayllanman pusawasunchik.

¹⁵Tukuy chaykunataqa ñakarirqaniku allinnikichikpaqmi chaynapi achkallaña runakuna Diospa favorninta chaskispa aswan-aswan Diosman graciasta qonankupaq.

¹⁶Chaymi mana hukmanyankuchu, cuerpoyku machuyaptinpas espirituypaykuqa aswanmi sapa punchaw mosoqyachkan. ¹⁷Kay pachapi ñakariykunapaq pisillam hinas-

pa pasaruqllam, chaymantañam chaskisunchikqa mana imawanpas tupachiy atina wiña-wiñaypaq suma-sumaq kananchikta. ¹⁸Suyachkanchikqa manam qawasqanchik kaqkunallatachu aswanqa mana rikusqanchik kaqkunatam. Qawasqanchik kaqkunaqa manam unaypaqchu, mana rikusqanchik kaqkunam ichaqa wiña-wiñaypaq.

5 ¹Yachankichikmi, sichu purmaruq wasi hinalla kay cuerponchik chinkaruptinqa Diosmi rurapuwanchikña hanaq pachapi wiña-wiñaypaq wasita, chayqa manam runapa rurasqanchu. ²Kay pachapirap kaspaqa extrañanchikmi hanaq pachapi kaq wasinchikmanta otaq mosoq pachawan hina churakunanchikmanta. ³Chaypi pachayoq kaspaqa manam qalallañachu kasunchik. ⁴Kay wasillanchikpirap otaq cuerpollanchikpirap kawsaspaqa ancha extrañasqallañam kachkanchik, manam wañuyta otaq pachanchik llatanakuyta munaspachu aswanqa mosoq cuerpoyoqña, mosoq pachayoqña kayta munaspa chaynapi wañuytaqa kawsay vencerunanpaq. ⁵Chayna kanapaq Dios rurawaspanchikmi garantiata hina Chuya Espirituta qowarqanchik.

⁶Chaynapim confiakuspa yachanchik cuerpopirap kaspaqa Señormantaqa karupirap kasqanchikta. ⁷Iniylawanmi purichkanchikqa, manam ñawinchikpa rikusqanta qatispachu. ⁸Ichaqa confianzawanmi munachkanchik cuerponchikta saqeruspa Señorwanña kawsakuyta. ⁹Chayraykum Señortaq wañuspapas-kawsaspapas llumpay agradayta munanchik. ¹⁰Ichaqa llapallanchikmi Cristopa qayllanmanqa rikurinanchik chaynapi kay pachapi kawsaspa allinpas otaq mana allinpas rurasqanchikman hina sapakama tocaqninchikta chaskinanchikpaq.

Dioswan allinyanakuymanta

¹¹Señorpa piñakuyninta yachasqaykuraykum runakunataqa iñichiniku. Ichaqa Diosqa yachañam imaynam kasqaykutapas chaymi munani qamkunapas yachanaykichikta. ¹²Manam yapatawan kikirillaykuta recomiendakuspachu rimachkaniku, kaykunataqa rimapayachkaykiku kusiysiwanaykikupaqmi. Chaynapim contestayta atinkichik hawallanta qawaspan alabakuqkunata. Paykunaqa manam sonqopi kaqwanchu alabakunku. ¹³Loco hinapas kaniku Diospaqmi, yuyayniyoqpas kaniku qamkunapaqtaqmi. ¹⁴Cristo kuyawasqanchikraykum kaykunata ruranchik, llapallanchikpa rantinchikpi Cristopa wañusqanta yachaspaqa yachanchiktaqmi wañusqa hinaña llapallanchik kasqanchiktapas. ¹⁵Cristoqa wañurqa llapallanchikpaqmi chaynapi kawsaqkunapas manaña kikirillanchikpaq kawsaspa Cristopaqña kawsananchikpaq, payqa wañukuspanmi kawsariramurqa. ¹⁶Kunanmantaqa pimantapas manam aychaman hinallañachu piensaniku, ñawpaqmi ichaqa Cristomantapas piensarqaniku aychaman hinalla, kunanqa manamá chaynatañachu piensaniku. ¹⁷Pipas Cristowan kaqqa mosoq runañam, ñawpaq kaqkunaqa pasarunñam, kunanqa lliwmi mosoqña.

¹⁸Tukuy kaykunaqa hamun Diosmantam. Paymi Jesucristopa rurasqallanwan kikinwan *allinyanachiwanchik hinaspa kunawanchik runakunata paywan allinyanachinanchikpaq. ¹⁹Diosmi kay pachapi runakunata huchankunamanta pampachaspa Jesucristopi kikinwan *allinyanachichkarqa. Paymi kunawarqanchik allinyanakuymanta willakunanchikpaq. ²⁰Chaynaqa Cristopa kachasqanmi kaniku, Diosmi qamkunata rimapayasunkichik ñoqaykuwan. Cristopa rantinpim ruegakuykiku Dioswan allinyanakunaykichikpaq. ²¹Cristoqa manam huchallikurqachu ichaqa ñoqanchikraykum Dios qepiykachirqa huchanchikkunata chaynapi Cristowan huklla kaspanchik Diospa munasqanman hinaña kawsananchikpaq.

6 ¹Diospa yanapaqninkuna kaspaykum ruegakamuykiku, amayá despreciay-chikchu Diospa hatun favornintaqa. ²Paymi nin:

Favorecenay tiempopim uyarirqayki.
Salvanay punchawpim yanaparqayki.

Kunanqa favorecenan tiempoñam, kunanqa salvanan punchawñam.

³Pipas mana urmarunanpaqmi mana allin ejemplotaqa mana qonikuchu chaynapi Señorpaq rurasqaykumanta ama pipas yanqakunata rimanankupaq. ⁴Aswanqa lliw-pim qawachikuniku Dios serviq kasqaykuta pacienciakuspa, ñakarispá, muchuykunapi kaspá, sasachakuykunata aguantaspa, ⁵azotesqa, carcelasqa, chaqwakunapi, sasa llamkaypi, mana puñusqa hinaspa yarqaymanta. ⁶Dios serviq kasqaykutam qawachiniku chuyanchakuspayku, cheqap kaqta reqsispayku, pacienciakuspayku, sumaq sonqo kaspayku, Chuya Espirituyoq kaspayku, cheqapta kuyakuspayku, ⁷cheqapta willakuspayku hinaspa Diospa atiyinwan ruraspayku. Diospa munasqanman hina kawsaspaykum armawan hina peleaniku hinaspa defiendekuniku. ⁸Hukpim alabasqa kaniku, hukpiñataqmi cheqnisqa, hukpim ñoqaykumanta allinta rimanku, hukpi-ñataqmi mana allinta, llulla rimaqpaqmi hapiwanku cheqapta rimachkaptiykupas. ⁹Reqsisqa kachkaptiykupas mana reqsisqapaqmi hapiwanku. Wañusqapaqñam hapiwanku, ichaqa kawsachkanikuraqmi, maqawaptinkupas manaraqmi wañunikuraqchu. ¹⁰Llaki kaptinpas tukuy tiempom kusiqa kaniku, wakcha kaspapas apuyachichkanikum achka runata, mana imayoq kaptiykupas kapuwachkankum tukuy imayku.

¹¹Corinto llaqtapi kaq wawqe-panikuna, kaytaqa tukuy sonqoykuwanmi nimuykiku mana recelaspa. ¹²Ñoqaykuqa mana recelaspam kuyaykiku, qamkunam ichaqa recelowan kuyawankiku. ¹³Huk tayta churinta ruegachkaq hinam ruegakuykichik, kuyasqaykuman hinayá qamkunapas sonqoykichikta kichariychik.

Ñoqanchikpiqa kawsaq Diospa yachasqanmanta

¹⁴Ama kuskanchakuychikchu Señorpi mana ñiqkunawanqa, mana tupaqnintin yunta watarusqa hinam kawaqchik. Allin ruraqqa manam kuskanchakunmanchu huchallapi purikuqmanqa nitaqmi achkiypas kuskanchakunmanchu tutayaymanqa. ¹⁵Cristoqa manam allinqa kanmanchu diablowanqa, nitaqmi Diospi ñiqpas hukllaqa kanmanchu mana ñiqwanqa. ¹⁶Diospa temponqa manam taytacha-mamachakunapaqchu. Ñoqanchikqa kawsaq Diospa temponmi kanchik, kikin Diosmi nirqa:

Paykuna ukupim *yachasaq.
Paykuna ukupim purisaq.
Paykunapa Diosninmi kasaq.
Paykunañataqmi kanqa runaykuna.

¹⁷Señorqa nintaqmi:

Paykuna ukumantayá lloqsiychik.
Paykunamantayá sapaqchakuychik.
Amayá hapiychikchu millakuypaq kaqkunataqa.
Hinaptinga chaskisqaykichikmi qamkunataqa.

¹⁸ Hinaptinqa ñoqam kasaq Taytaykichik, qamkunañataqmi churiykuna kankichik, ninmi tukuy atinyiq Señor.

7 ¹ Kuyasqay wawqe-panillaykuna, chayna promesakuna kachkaptinqa aychanchikpi hinaspa espiritunchikpi tukuy mana allinmantayá chuyanchakusun, Diosta manchakuspayá aswan-aswan payllapaqña sapaqchakusun.

Corinto llaqtapi kaqkunapa wanakusqanmanta

² Sonqoykichikwanyá chaskiykuwayku, manam pitapas imanarqanikuchu nitaq huchallichirqanikuchu, nitaqmi pitapas engañarqanikuchu. ³ Kaytaqa nichkaykichik manam qamkunata acusaspaychu, nisqaypi hinapas ñoqaykuqa tukuy sonqoykuwanmi kuyaykiku, qamkunawanmi kawsasaqkupas chaynataq wañusaqkupas. ⁴ Qamkunapim ancha-anchata confiakuni hinaspa llumpayta alabakuni, qamkunarayku kallpanchakuspaymi kusiona kani ñakariyniykupipas.

⁵ Macedonia lawman chayamusqaykumantapunim mana samarqanikuchu, ñoqaykuqa kaypi-chaypi sasachakuykunallapim karqaniku, cuerpoykupim ñakarirqaniku, sonqoykupim ñataqmi manchakurqaniku. ⁶ Ichaqa llakisqakuna kallpanchaq Diosmi kallpanchawarqaku Titopa chayamusqanwan. ⁷ Hinaspa manataqmi paypa chayamusqallanwanchu kusikurqanikuqa, kusikurqanikumá kikin Titota consuelasqaykichikmantapas. Paymi willawarqaku qamkunapa kuyawasqaykichikmanta, willawarqakutaqmi ñoqamanta llakikuspa sientiasqaykichikmantapas. Chaykunata yachaykuspaymi mastaraq kusikurqani.

⁸ Carta apachimusqaywan llakisqaña kaptikichikpas manam ñoqapa pesakunichu, ñawpaqtam ichaqa pesakurqani carta apachimusqaymanta ratollapas llakisqa kaptikichik. ⁹ Kunanqa kusikunim, manam llakisqa kasqaykichikmantachu aswanqa wanakusqaykichikmantam, llakisqaqa karqankichik Diospa munasqanman hinam, chaynaqa manamá ñoqaykuchu mana allintaqa ruraraqykiku. ¹⁰ Diospa munasqanman hina llakikuyqa wanachiwaspanchikmi salvawanchik, chaynaqa manam ñakakunanchikchu. Runakunapa munasqanman hina llakikuymi ichaqa apamun wañuyta. ¹¹ Qamkunaqa Diospa munasqanman hinam llakisqa karqankichik, chayna kaspaqa imayna nanachinakuytam munarqankichik! imayna arreglo ruraytam munarqankichik! imaynatam mana allinpa contranpi piñakurqankichik! imaynatam manchakurqankichik! imayna kuyakuqmi kankichik! imaynatam sientikurqankichik! imaynatam castigo rurayta munarqankichik! Lliwpim qamkunaqa kay asuntopi mana huchayoc kasqaykichikta qawachikurqankichik. ¹² Cartata apachimuspayqa manam piensarqani chay huchallikuq runapichu nitaq llakichisqa runapichu, piensarqanika Diospa qayllanpi ñoqaykumanta sientiasqaykichik yachasqa kananpaqmi. ¹³ Chaywanmi consuelasqa karqaniku.

Consuelasqa kaspañataqmi aswan mastapa kusikurqaniku Titopa kusisqa kasqanmantam. Llapallaykichikmi paypa sonqonta tiyaykachirqankichik. ¹⁴ Qamkunamanta Titoman alabakuspayqa manam penqakurqanichu. Aswanqa tukuy ima qamkunaman nisqaykuqa cheqapmi, cheqaptaqmi Titoman qamkunamanta alabakusqaykupas. ¹⁵ Payqa mastaraqmi kuyasunkichik kasukusqaykichikta hinaspa humillakuspa manchakuywan chaskisqaykichikta yuyarispa. ¹⁶ Kusikunim qamkunapi anchata confiakuspay.

Ofrendanchiktaqa kusikuywan qonanchikmanta

8 ¹ Wawqe-panillaykuna, kunanmi willamuykiku imaynam Macedonia lawpi ñiqkunaman Dios favorecesqanta. ² Paykunapa ancha sasachakuykunapi

kachkaspankupas hatuntam kusikurqaku, ancha wakcha kachkaspankupas tukuy sonqonkuwanmi qorqaku. ³Qorqakuqa manam atisqallankutachu, aswanqa mana qoy atisqankutawanmi, ñoqapunim rikurqani tukuy sonqonkuwan qosqankutacha. ⁴Anchatam ruegoarqaku qollqe chaskinaykupaq, yanapaytam munarqaku Jerusalen llaqtapi kaq wawqe-panikunata. ⁵Piensasqaykumantapas mastaraqmi huñururqaku, puntataqa Señormanmi qokuykurqaku hinaspañam Diospa munasqanman hina ñoqaykuman qowarqaku. ⁶Chaymi Titota ruegarqaniku qallarisqanpi hina chay kuyakuy ofrendata qamkuna ukupi huñuyta tukumunanpaq. ⁷Qamkunaqa lliwpim masyankichik, masyankichikmá ñiñypipas, sumaq yachachiypipas, yachayniyoq kaypipas, allin ruray munaypipas hinaspa ñoqayku kuyawaykupipas, chaynaqa masyaychikyá kuyakuy ofrenda qoypipas.

⁸Kayta nispayqa manam kamachichkaykichikchu, munaymanmi wakinkunapa tukuy sonqonwan rurasqanku yachanaykichiktapas chaynapi kuyakuynikichikqa cheqap kasqanta qawachinaykichikpaq. ⁹Qamkunaqa yachankichikñam Señorninchik Jesucristopa favorecewasqanchikta. Payqa apu kachkaspaq wakchayarurqa qamkunata kuyasuspaykichik, chaynapi wakcha kayninwan qamkuna apu kanaykichikpaq.

¹⁰Qamkunapa allinnikichikpaqmi consejyta qoykichik. Qayna watamantaraqmi puntarqankichik ofrenda huñuytaqa, manataqmi huñuyllatachu aswanqa puntataraqmi munaypaq-munarqankichik. ¹¹Chaynaqa kunanyá tukuychik qallariyninmantapuni kusikuylawanña munasqaykichikta, kapususqaykichikman hinayá qoychik. ¹²Pipas cheqapta qoyta munaptinga Diosqa chaskin kapuqninman hinam. Payqa manam mañanchu mana kapuqniyoqtaqa.

¹³Manam kayqa hukkunata yanapaspam muchuypi kanaykichikpaqchu.

¹⁴Aswanqa igualla kanaykichikpaqmi, kunanqa kapusuchkankichikmi mana kapuqniyoqkunaman qoykunaykichikpaq, hukpiñataqmi paykunapa kaptin pisi-suptikichik qosunkichik, chaynapim igualla kankichik. ¹⁵Bibliam nin:

—Manam puchurqachu achka huñuqpapas nitaqmi pisirqachu aslla huñuqpapas —nispa.

Titomantawan llamkaqmasinkunamanta

¹⁶Graciastam Diosman qoni nanachikusunaykichikpaq Titomanpas allin sonqo qosqanmanta. ¹⁷Chaskirqam ruegakusqayta hinaspaq qamkunamanta sientispa kkillanmanta hamuchkan.

¹⁸Titotawan kuskatam kachamuchkaniku ñiqmasinchikta, paypas ñiqkuna ukupiq reqsisqam Cristomanta allin willakusqanpi. ¹⁹Manataqmi chayllachu, huñunakuq ñiqmasinchikkunapas paytam akllaykurqa yanapakuy ofrendata apaptiyku riyisiwanankupaq, chaytaqa rurachkaniku Señorta hatunchanaykupaqmi hinaspa kusikuywan rurasqaykuta reqsichinaykupaqmi. ²⁰Chaynapim pipas mana yanqakunata rimanqachu kay achka ofrenda aypunaykumanta. ²¹Allin kaq ruraytam munachkaniku Señorpa qayllanpipas chaynataq runakunapa qayllanpipas.

²²Paykunawantaqmi kachamuchkaniku sapa kutilla kusikuylawan ruraq wawqenchiktapas, qamkunapi llumpayta confiakusqanraykum payqa aswan-aswanraq chayna rurayta munachkan. ²³Titoqa puriqmasiyimi hinaspa qamkuna ukupi llamkaqmasiyimi. Wakin wawqekunañataqmi ñiqkunapa kachamusqan, paykunaqa Cristota hatuncha-qkunam. ²⁴Chaynaqa ñiqkuna yachananpaqyá qawachiychik kuyakuynikichikta, qawachiychiktaqyá qamkunamanta alabakusqayqa cheqap kasqantapas.

Iñikunapaq ofrendamanta

9 ¹Wawqe-panikunapaq yanapakuy ofrenda huñunaykichikmantaqa yanqañam qellqamuykichikman. ²Yachaniñam yanapakuy munasqaykichiktaqa chaymi Macedonia lawpipas kusikuywan willakuni:

—Grecia lawpi kaqkunapaq qayna watamantaraqmi listo karqaku —nispay.

Chayta yachaykuspankum Macedonia lawpi kaqkunapas yaqa llapallanku yanapakuyta munarqaku. ³Chaywanpas kachamuchkanim kay wawqekunata chaynapi qamkunamanta kaypi kusikuywan willakusqay mana yanqa kananpaq hinaspa nisqayman hina listo kanaykichikpaq. ⁴Yanqañataq Macedonia lawpi kaqkunawan hamuspayku mana listotachu tarimuykikuman, chayna kaptinqa qamkunapi confiakusqaykumantach penqaypi kaymanku, chaynataqchá qamkunapas penqaypi kawaqchik. ⁵Chayraykum kay wawqekunata mañakurqani puntata watumusunaykichikpaq chaynapi manaraq hamuchkaptiyku prometekusqaykichik kuyakuy ofrenda huñuypi yanapasunaykichikpaq, chaynapim chay ofrendaykichikqa kanqa kuyakuynikichikmanta, manam mañasqaykuman hinachu.

⁶Kaytam nikichik: Pipas aslla tarpuqqa asllatam cosechan, achka tarpuqñataqmi achkata cosechan. ⁷Sapakamayá qochun sonqonpi tanteasqanman hina, ama llakikuspachu nitaq obligasqachu, Diosqa kuyan kusikuywan qoqtam. ⁸Diosqa favornintapaq mirayniyoqtam qosunkichik, qosunkichikqa manam kawsanallaykichikpaqchu aswanqa tukuy imaykichikpas kaptin aswan masta yanapakunaykichikpaqmi. ⁹Bibliam nin:

Wakchakunamanmi imallantapas aypuykarin.

Wakchakunamanmi imallantapas qoykarin.

Allin rurasqanqa wiña-wiñaypaqmi.

¹⁰Tarpuqman muhu qoykuqmi hinaspa mikuqman mikuy qoykuqmi qamkunapapas achkayachinqa muhuykichikta, achkayachinqataqmi allin ruraynikichiktapas.

¹¹Chaynapim apuyachisqa kankichik tukuy sonqoykichikwan qonaykichikpaq, ofrendaykichikta apaptiykum wawqe-panikunapas Diosman graciasta qonqaku. ¹²Kay yanapakuyta wawqe-panikunaman qospaqa manam necesitasqallankutachu qonchik, aswanqa chay qosqaykichikraykum paykuna anchata Diosman graciasta qonqaku.

¹³Kay ofrendawanqa runakunamanmi qawachinkichik allin noticiata chaskispa Cristo kasukusqaykichikta, chayraykum runakuna alabanqaku Diosta. Alabanqakutaqmi paykunapaqwan llapallan runakunapaq ofrenda qosqaykichikmantapas. ¹⁴Diospa llumpay favorecesusqaykichikmanta kuyasuspaykichikmi llumpayllataña qamkunapaq mañakunqaku. ¹⁵Diosmanyá gracias kachun mana explicay atina qokuyninmanta.

Pabloa defiendekusqanmanta

10 ¹Llambu sonqollaña hinaspa kuyakuqlaña Cristoraykum ñoqa Pablo ruegakuykichik. Qamkunawan kaspayqa humildes kani: qamkunamanta karupi kaspayñaataqi manchakuypaq kani. ²Ruegakuykichikmi hamuspayqa ama manchakuypaq kanaypaq. Arí, chaynamá kayman aychaman hinalla kawsasqaykupaq piensaq runakunapaqqa. ³Aychapiray kawsaspapas ñoqaykuqa manam aychaman hinachu pe-leachkaniku. ⁴Peleanapay armaykuqa manataqmi aychaman hina armallachu, aswanqa Diospa atiyin hinata armam, chayna armaqa tuñirachinmanmi murallasqa llaqtaku-

natapas. ⁵Tuñichintaqmi Dios reqsiypa contranpi piensaqkunatapas chaynataq paypa contranpi hoqarikuqkunatapas, runakunapa imaymana piensasqantaqa Cristomanñam wataniku kasukunankupaq. ⁶Listollam kachkaniku mana kasukuqkunata correginaykupa, chaynataqa rurasaku cheqaptapuni kasukuyta yacharuptikichikñam.

⁷Qamkunapa imatapas qawankichik rikchayllantam, pipas Cristopaña kasqanta piensaspanqa cuentatam qokunan ñoqaykupas pay hina Cristopaña kasqaykuta.

⁸Atiyniykumanta aswanraq alabakuspayqa manam penqakunichu, Señormi kay atiytaqa qowarqaku qamkunata wiñachinaykupa, manam chinkachinaykupa-chu. ⁹Amayá piensaychikchu:

—Payqa cartallawanmi manchachiwanchik —nispaqa.

¹⁰Wakinkunam ninku:

—Pabloqa cartankunapiqa manchakuyllapaqtañam riman, kaypi kaspanmi ichaqa eqollaña, rimanpas mana kasunapaqta hinam —nispa.

¹¹Chayna piensasqam nini: Cartaykupi nimusqaykuman hinam rurasaku chaypi kaspaykupas.

¹²Ñoqaykuqa tupachikuniku manam kikillanmanta alabakuqkunamanchu, paykunapa mana entiendekaspam hukkunawan tupachikunku. ¹³Ñoqaykuqa manam alabakuyman kuchu mana tupaqnaykumantaqa, Diosmi ñoqaykutaqa kachawanku maypi llamkanaykupaqpas. Paytaqmi kachamuwarqaku chay Corinto llaqtamanpas. ¹⁴Chaynaqa derechoyoq kaspaykum imatapas nikiku, ñawpaqta-raq qamkunaman chayamuspaykum apamurqaykiku Cristomanta allin noticiata. ¹⁵Ñoqaykuqa alabakuchkaniku manam hukkunapa llamkasqanmantachu. Ñoqaykuqa suyachkaniku qamkunapa iñiynikichik aswan masyakuptin qamkunawan astawanraq llamkaytam, ichaqa chaytaqa rurasaku maymi llamkanallaykupim. ¹⁶Chaywanpas Cristomanta allin noticia masyachiytaqa munachkanikum qamkunapa kasqaykichikmanta karupi kaqkunamanpas, ichaqa chaytaqa rurasaku hukkunapa llamkasqanmanta mana alabakuspam.

¹⁷Pipas alabakuyta munaspaqa Señormantayá alabakuchun. ¹⁸Manam kikillan recomiendakuqtachu Diosqa chaskin, aswanqa Señorpa recomiendasqantam.

Llulla apostolkunamanta

11 ¹Aguantaykuwankichikmá yanqakunata niptiypas. ¡Arí, aguantaykuwaychik-yá! ²Diospa sientisqanman hinam qamkunamanta sientini. Chullalla qariwan casarakuq doncellata hinam prometekurqaykichik Cristoman presentanaypaq. ³Ichaqa engañasqa kanaykichikmantam manchakuchkani, culebram sacrellaña kasqanrayku Evata engañarurqa, chaynam qamkunapas Cristoman chuya sonqo kasqaykichikmanta pantachisqa kawaqchik. ⁴Ichapas huk kaqnin hamuspan willasunkichikman mana ñoqaykupa willasqayku Jesusmanta otaq mana chaskisqaykichik espiritumanta otaq hukpa sutinpi salvakuymanta hinaptinga yaqapasmi chaskiykuwaqchik. ⁵Chay hatu-hatun *apostolkunamantaqa manam menoschu kani. ⁶Rimasqay wanka-wanka kaptinpas yachayniyqa manam chaynachu, chaytaqa tukuy ima rurasqaykuwanmi qawachirqaykiku. ⁷¡Manam huchallikurunichu Diosmanta allin noticiata gratisla qamkunaman willaspayqa! chayta ruraspaymi humillakurqani qamkuna hoqarisqa kanaykichikpaq. ⁸Wakin iñiqkunatam wakchayachirqani qamkunata servinaypaq pagoyta chaskispay. ⁹Qamkunawan kachkaptiy qollqey tukuruptinpas manam mañakurqaykichikchu, aswanqa Macedonia lawpi kaq wawqe-panikunam apachimuarqa. Manamá qam-

kunamantaqa imatapas mañakurqaykichikchu nitaqmi mañakusqaykichikpaschu.

¹⁰ Sonqoypi kaq Cristopa cheqap palabranraykum nikichik: Grecia lawpipas manam upallachiwanqakuchu kay alabakusqaymantaqa. ¹¹ ¿Imanasqataq kaynataqa rimach-kani? ¿Qamkunata mana kuyaspaychu? Diosmi yachan qamkuna kuyasqaytaqa.

¹² Kay rurasqaytaqa aswanraqmi rurasaq chaynapa ñoqaykuta qatipakus-pa alabakuqkuna ama alabakunankupa. ¹³ Paykunaqa llulla *apostolkunam, engañoowan llamkaspam Cristopa apostolnin tukunku. ¹⁴ Kayqa manam admira-kunapaqchu, diablopas tikrakunmi achkirichkaq angelman. ¹⁵ Chaynam diablopa serviqninkunapas tikrakun allin serviqmanraq, ichaqa huk punchawmi senten-ciasqa kanqaku rurasqankuman hina.

Apostol Pablopa ñakarisqankunamanta

¹⁶ Yapatawanmi nikichik: Amayá hapiwaychikchu locopaqqa, chaynapaqña hapiwas-paykichikpas amayá harkakuwaychikchu paykuna hina tumpachallapas alabarikunayta.

¹⁷ Alabakuspayqa manam Señorpa rurananman hinachu rurani aswanqa loco hinam rimani. ¹⁸ Achkallañam aychaman hina alabakunku chaynaqa ñoqapas alabakusaqya.

¹⁹ Qamkunaqa yachaysapa kachkaspam kusikuywanraq locokunata aguantankichik.

²⁰ Manam imapas qokusunkichikchu servichikusuptikichikpas, engañosuptikichikpas, tukuy imaykichikta qechusuptikichikpas, alabakuptinkupas hinaspa uyapi laqechusupti-kichikpas. ²¹ ¡Peqakuywanraqmi nini: Ñoqaykuqa manam chaypaq hinachu karqaniku.

Pipas imamantapas alabakuptinmi ichaqa ñoqapas loco hina alabakuyman aswan mastaraq. ²² ¿*Hebreo castachu kanku? Ñoqapas chay castam kani. ¿*Israel castachu kanku? Ñoqapas chay castam kani. ¿Abrahampa mirayninkunachu kanku? Ñoqapas paypa mirayninmi kani. ²³ ¿Cristopa serviqninkunachu? Loco hinam nichkaykichik, ñoqapa aswanraqmi Cristotaqa servichkani, paykunamantaqa mastam llamkarqani, mas-tam azotetapas chaskirqani, carcelkunapim karqani, achka kutitataqmi wañuymantapas ayqerqani. ²⁴ Pichqa kutitam judiokuna azotewarqa kimsa chunka isqonniyoq makita.

²⁵ Kimsa kutitam tawnawan waqtapawarqaku, huk kutipiñataqmi rumiwan choqapar-warqaku. Buquespas kimsa kutitam viajchakptiy yakuman chinkaykurqa. Huk punchaw huk tutaññataqmi nuyurqani lamar qochapi. ²⁶ Achka-achkatam illarqani hinaspa peligrokunapi karqani mayu aparuwananmanta, suwamanta, castaykuna hinaspa mana judio kaqkuna wañurachiwananmanta. Peligrollapitaqmi karqani llaqtakunapipas, chun-niqkunapipas, lamar qochapipas chaynataq wawqe-tukuqkunamantapas. ²⁷ Llamkayllapi hinaspa sasachakuyllapim karqani, achka kutipim karqani mana puñusqa, yarqaymanta, yakumanta, mana mikusqa, chiripi hinaspa pachaymantapas ususqa.

²⁸ Tukuy kaykunamanmi yapakuykunraq llapallan ñinikunamanta sapa punchaw cuentallikuyniy. ²⁹ Pipas eqoyaptinqa ñoqapas eqoyanitaqmi, pipas urmachisqa kaptinñataqmi penqakuywan kani. ³⁰ Alabakunay kaptinqa mana kallpayoq kas-qaymantam alabakusaq. ³¹ Señor Jesuspa Taytan wiñaypaq alabana Diosmi yachan mana llullakusqayta. ³² Damasco llaqtapi kachkaptiyimi Rey Aretasta serviq prefecto cuidachirqa chay llaqtapa punkunta preso hapirachiwananpaq. ³³ Ichaqa chay llaq-tapa murallanpa ventanantam canastapi warkuruwarqaku hinaptinmi ayqekurqani.

Pablopa revelacionninkunamanta

12 ¹ Yanqallapaq kaptinpas alabakusaqya, sueñoyniypi hinaspa revelacionniy-pi Señorpa qawachiwasqantayá willasqaykichik. ² Reqsiniq Cristopi ñin

huk runata. Chunka tawayoq watañam Dios payta aparurqa kimsa kaq cieloka-ma. Cuerpopichuch apasqa kanman karqa otaq espiritupichuch, manam chaytaqa yachanichu. Diosllam chaytaqa yachan. ³Chay runataqa reqsinim. Cuerpopichuch apasqa kanman karqa, manam yachanichu, espiritupichuch apasqa kanman karqa, Diosllam chaytaqa yachan. ⁴Apasqam karqa *paraisoman, chaypim uyarimurqa pi runapapas mana rimariy atinan palabrakunata. ⁵Ñoqaqa alabakuymammi chay runamanta, ichaqa manam alabakusaqchu, aswanqa mana kallpayoq kasqallay-mantam alabakusaq. ⁶Alabakuyta munaspayqa manam locoyachkanichu, ñoqaqa cheqapllatam niyman, ichaqa manam alabakusaqchu chaynapi qawawasqankuman-ta hinaspa uyariwasqankumanta mana aswanraq imatapas piensanankupaq.

⁷Chay revelacioniypi rikusqaykunata suma-sumaqmi karqa, chay qawasqay-manta mana llumpayta alabakunaypaqmi qowasqa karqa tipawaqniy kichka hina, chayqa *Satanaspa kachamusqan hinam ñakarichiwachkan. ⁸Kimsa kutitam Se-ñorta mañakurqani sanoyaykachiwananpaq. ⁹Hinaptinmi Señor niwarqa:

—Qampaq favorniyqa achkallañam, chayllapaqñam kanki. Atiyniyqa mana kallpayoq runakunapim sutillata reqsichikun —nispa.

Chaymi mana kallpayoq kasqaymanta kusikuywan alabakuni chaynapi Cristopa atiynin ñoqapi takyananpaq. ¹⁰Chayraykum kuisqa kani mana kallpayoq kaspaypas, kamsqa kaspaypas, mana imayoq kaspaypas, Cristorayku ñakarichisqa kaspaypas hinaspa sasacha-kuykunapi kaspaypas. Mana kallpayoq kachkaspayqa aswan kallpayoqraqmi rikuriruni.

Corinto llaqtapi iñiqkunamanta Pablopá llakikusqanmanta

¹¹Loco hinam kkillaymanta alabakurqani ichaqa qamkunam obligawarqankichik ñoqamanta mana sumaqta rimaspaykichik. Ñoqaqa mana valeqlla kaspaypas manam menoschu kani chay hatu-hatun *apostolkunamantaqa. ¹²Qamkunawan kaspay-mi reqsichikurqaykichik cheqap *apostol kasqayta chaymi pacienciakuspa Diospa atiyninwan rurarqani admirakuypaq *milagrokunata. ¹³Qamkunata manam wakiq iñiqkunamantaqa menoschu qarqankichik, menosqa qarqankichik imatapas qamku-namanta mana mañakusqallaypim. ¡Pampachaykuwaychikya chay faltaymantapaq!

¹⁴Kunanqa listom kachkani kimsa kutipiña watukaykamunaypaq ichaqa manam imatapas mañakusqaykichikchu. Manam imapas capuqnikichik mas-kaqchu hamusaqqa aswanqa qamkuna maskaqmi. Taytam huñun qollqetaqa churinkunapaq, manam churinkunachu taytanpaq. ¹⁵Kapuqniytaqa munaspay-man hinam gastakusaq, qamkunaraykuqa kallpaytapas gastasqammi. Manam imananchu llumpayta kuyaptiy pisillata kuyawaptikichikpas.

¹⁶Cheqaptam ninku qamkunataqa mana gastoman churasqayta ichaqa nin-kutaqmi sacre kayniywan trampaman wichiykachisqaytapas. ¹⁷¿Icha pipas kachamusqaywanchu engañarurqaykichik? ¹⁸Titotam mañakurqani watukamu-sunaykichikpaq hinaspa paytawan kachamurqani huk wawqeta. ¿Icha Titochu engañarusurqankichik? Iskayniykum huk sonqolla allinllata portakurqaniku.

¹⁹Kuyasqay wawqe-panillaykuna ichapas piensachkankichik ñoqaykuqa qay-llaykichikpi defiendekusqaykuta? ñoqaykuqa Diospa qayllanpim Cristopa sutinpi rimachkaniku, tukuy chay rimaspaykuqa iñiykichikpi wiñanaykichikpaqmi. ²⁰Ha-muspayqa ichapas mana sonqoypaq hina tariramusqaykichik, ñoqapas icha mana sonqoykichikpaq hinachu karuyman. Manchakuchkanim qamkuna ukupiqá liryanakuy kananmanta, sientichinakunaykichikmanta, piñanakunaykichikmanta, rakinakunay-

kichikmanta, cuento-qepi kanaykichikmanta, pipapas qepanpi rimanaykichikmanta, hatun tukuq kanaykichikmanta, chaqwa ruraqlaña kanaykichikmanta. ²¹ Manchakuchkanim yapa hamuptiy qamkunarayku Diosniy penqachiwananmanta, chayna kaptinqa llakikusaqchá ñawpaqmantaraq huchallikuchkaspa mana wanakusqaykichikmanta. Manaraqchusmi wanakunkichikraqchu qanra vidaykichikpi purisqaykichikmanta, huchapakusqaykichikmanta hinaspa viciokunapi purisqaykichikmanta.

Cartanta tukuykunallanpaqña anyasqanmanta

13 ¹ Kaywanqa kimsa kutitañam hamusaq qamkunaman. Ima asunto arreglana kaptinpas iskay otaq kimsa testigopa nisqanman hinam arreglasqa kanqa. ² Ñawpaqta hamuspaymi anyarqani huchapi purikuqkunata, kunanpas mana chaypi kachkaspaypas anyamunim huchapi purikuqkunatawan llapallanta. Hamuspayqa chay runakunataqa castigasapqunim. ³ Chaynataqa rurasaq rimachiwaqniyqa Cristopuni kasqanta yachanaykichikpaqmi. Cristoqa manam pisi kallpayoqchu mana imanasunaykichikpaqa, qamkunapi kaq Cristoqa atiyniyoqmi. ⁴ Arí, cheqaptam mana atiyniyoq hina chakatasqa kaspa wañurqa, kunanmi ichaqa Diospa atiyinwan kawsachkan, chaynam ñoqaykupas kachkaniku mana atiyniyoq, ichaqa paywan kaspaqa Diospa kallpanchasqanmi kawsachkaniku qamkunata servinaykupaq.

⁵ Sonqoykichikta tapukuykuychik ¿cheqaptachu Cristoman iñichkankichik? Sumaqta tapukuychik ¿Manachu musyankichik sonqoykichikpiqa Cristo kasqanta, icha Diospa mana chaskisqanchu kachkankichik? ⁶ Ñoqaykumantam ichaqa yachankichik Diospa chaskisqan kasqaykumanta. ⁷ Diostam mañakuchkaniku mana allin kaqkunataqa ama ruranaykichikpaq, chaytaqa munachkaniku manam chaskisqa kasqaykuta yachanaykichikpaqchu aswanqa allin kaqkunata ruranaykichikpaqmi. Manam imananchu manaña Dios chaskiwaptinkupas. ⁸ Cheqap kaqpa contranpiqa manam imatapas ruraymankuchu aswanqa rurachkaniku cheqap kaqpaqmi. ⁹ Chaymi mana kallpayoq kaspapas qamkuna kallpayoq kasqaykichikmanta kusikuniku, aswanraqmi Diosta mañakusaqku mana huchayoqña kanaykichikpaq. ¹⁰ Kay cartatam apachimuykichik manaraq hamuchkaspay, chaynapa chayamuspayqa manaña qaqchanaypaq nitaq castiganaypaq, Señorpa atiy qowasqanqa qamkunata wiñachinaypaqmi, manam chinkachinaypaqchu.

¹¹ Wawqe-panillaykuna, qamkunañayá allinlla, amañamá huchallikunkichikñachu. Qamkunaqa kallpanchakuychikyá, huk sonqollañayá hawkalla kawsakuychik, chayna kaptinqa kuyakuq hinaspa hawkayay qokuq Diosmi qamkunawan kanqa. ¹² Llapallaykichikyá abrazanakuykuspa rimaykanakuychik.

¹³ Kaypi kaq llapallan wawqe-panikunapas saludaykamusunkichikmi.

¹⁴ Señor Jesucristopa favorninyá Dios Taytapa kuyakuyninpiwan hinaspa Chuya Espiritupa hukllawaq kayninpiwan llapallaykichikwan kachun.

GALACIA LAWMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Kay cartapa yachachikuyninqa rikchakun Roma llaqtapi iñiqkunaman qellqasqanpa yachachikuyninmanmi. Kay cartapim Apostol Pablo yachachin Dioswan allinyanakuyta huchasapa runa munaspaqa Jesucristoman iñispallan allinyanakunanmanta. Pantachikuqkunapa yachachisqanman hinaqa Dioswanqa allinyanakuna manam Moisespa kamachisqanta ruraspallachu. Pantachikuqkunam yachachiquku Jesucristopi iñiqkunaqa señalachikusparaq salvacion haypanan-kumanta. Pablopa qallarichisqan Galacia law iñiqkuna ukupim pantachikuykuna mirachkarqa. Chaykunapa contranpimá Apostol Pabloqa ancha piñakuyllawanña kay cartanta qellqarqa.

Kay cartapa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninmanta (1:1-10).

Isqay kaq parteñataqmi willakun apostol kayninta Pablo defiendesqanmanta. Payqa apostol kay-nintaqa chaskirqa manam runakunamantachu aswanqa kikin Señor Jesucristomantam, kikintaqmi kamachirqa paymanta kaq allin noticiatapas mana judio castakunaman willananpaq (1:11-2:21).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Pablopa willakusqan allin noticiaqa chullalla hinaspa cheqap kasqanmanta, willakuntaqmi Jesucristopi iñispalla imaynam Diospa favornin haypanamantapas (3:1-4:31).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jesucristoman iñispaqa Moisespa kamachisqankuna-manwan judiokunapa costumbrenkunaman amaña kutirinamanta (5:1-6:10).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun kay cartapa tukupayninmanta (6:11-18).

Cartapa tukupayninpi nirqa: “Manam imapaqpas valenchu judiokuna hina señalasqa otaq mana señalasqa kayqa, valenqa mosoq runaña kaymi” (6:15).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹⁻²Galacia law llaqtakunapi huñunakuq iñiqkunamanmi ñoqa Pablowan kaypi kaq iñiqkuna kay cartata apachimuykiku. Manam runakunachu akllawar-qaa, ñoqataqa akllawarqa Jesucristom hinaspa pay kawsarichimuq Dios Taytam chaynapi *apostolnin kaspay paymanta willakunaypaq. ³Dios Taytatawan Señor-ninchik Jesucristotam mañakuchkani qamkunata favorecesunaykichikpaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykichikpaq. ⁴Dios Taytanchikpa munasqanman hinam Jesucristo kikinmanta wañupuwarqanchik huchanchikmanta mana castigasqa kananchikpaq hinaspa kunan tiempopi Diospa contranpi kaqkunamanta librayku-wananchikpaq. ⁵Paytayá yupaychasun wiña-wiñaypaq. Chaynayá kachun.

Salvakunanchikpaq huk yachachikuyqa manam kanchu.

⁶Jesucristo favorecesuptikichikmi qamkunataqa Dios qayaykusurqanki- chik salvasqa kanaykichikpaq chaymi admirasqallaña tapuykichik: ¿Imaynamá manapas unaypiqa Diosmantaqa karunchakuchkankichik huk rikchaq yachachikuykunaman-

ña hapipakuspaykichikqa? ⁷Salvakunanchikpaq huk yachachikuyqa manam kanchu. Wakin runakunaqa iskayrayachisupaykichikmi Jesucristollapi salvakunaykichikta tikraruyta munanku. ⁸Salvacionqa Jesucristollapi kasqantam yachachirqaykiku, pipas hukmanta yachachiptinqa Diosyá ñakaykuchun hanaq pachamanta hamuq angelña kaptinpas otaq ñoqaykumantaña kaptinpas. ⁹Ñam nirqaykichikña, chaywanpas huktawanraqmi nimuykichik: Ñam chaskirqankichikña salvasqa kanaykichikpaq cheqap yachachikuytaqa, pipas hukmanta yachachiptinqa Diosyá ñakaykuchun.

¹⁰Kaynata nispayqa ¿runakuna agradayllatachu munani icha Dios agradayta-chu? Sichu runakunapa allin hapiwanallanta munayman hinaspayqa manañach Jesucristopa sirvientenchu kayman.

Imaynanpim Pabloqa apostol kasqanmanta

¹¹Yachaychikyá wawqe-panillaykuna, salvasqa kananchikpaq ñoqapa willakus-qayqa manam runakunapa yachachikuyninchu. ¹²Ñoqamanqa manam runachu willawarqa nitaq yachachiwarqapas, Jesucristopuni ñoqamanqa revelawarqa.

¹³Qamkunapa uyariqankichikñam judiokunapa yachachikuyninkunallata kasukuspay ñawpaq kawsasqaymantapa. Yachankichiktaqmi Diosman iñiqkunata imaynam ñakarichisqaytapas. ¹⁴Judiokunapa yachachikuyninkunata aswanraq kasukuspaymi wiñaymasiykunatapas llalliqraq karqani. Llumpayta sientispaytaqmi hapipakurqani abueloykunapa costumbrenkunamanpas. ¹⁵Aswanqa manaraq nacechkaptiymi munasqanman hina Dios sapaqchawarqa hinaspam llumpay kuyakuyninwan qayaykuwarqa. ¹⁶Churin Jesucristotam reqsiykachiwarqa mana judio kaqkunamanpas paymanta willakamunaypaq. Chayraq iñikuspayqa manam pimanpas rirqanichu Jesucristomanta aswanraq yachanaypaqqa. ¹⁷Manataqmi Jerusalentapas rirqanichu ñoqamanta punta kaq *apostolkuna tapukuqqa. Aswanqa Arabia lawman pasakuspaymi unaymantaña kutirqani Damasco llaqtaman.

¹⁸Jerusalen llaqtamanqa rirqani kimsa watamantañam, chaypim Pedrowan tupaspay parte killa karqaniku. ¹⁹Manataqmi tuparqanichu wakin *apostol-kunawanqa, aswanqa Jesupa wawqen Jacobollawanmi. ²⁰Diosmi yachan kay qellqamusqayqa cheqappuni kasqanta.

²¹Jerusalenmanta lloqsispayñataqmi Siria lawmanwan Cilicia lawman pasakurqani. ²²Cristoman Judea lawpi iñiqkunaqa manam uyaytapuniqa reqsi-warqakuchu. ²³Paykunapa ñoqamanta uyaylla-uyarispam nirqaku:

—Chay ñawpaq ñakarichiwaqninchik Pabloqa manam munanñachu Jesucristo-manta yachachikuy chinkachiytaqa, payqa willakuchkan: “Cristoman iñikuychik” nispanñam. ²⁴Chayta yacharuspankumá:

—Diosmanyá gracias kachun —nirqaku.

Apostolpaña Pablota chaskisqankumanta

2 ¹Chunka tawayoq watamantañam Bernabeywan kuska huktawan rirqani Jerusa-len llaqtaman, pusarqanitaqmi Titotapas. ²Rirqaniqua Diospuni “Jerusalenman riy” niwaptinmi. Allin reqsisqakunallawan huñunakuspaymi paykunaman willarqani mana judio kaqkunamanpas imaynam allin noticiakuna willamusqaymanta. Chaytaqa nirqani willakamusqay mana yanqa kananpaqmi. ³Chaynapimá ñoqawan riq Titotapas mana judio kachkaptinpas mana kamachirqakuchu judio hina *señalachikunarpaq. ⁴Chaywanpas wakin runakunam iñiqmasinchik tukuspanku yaykuramurqaku, paykunam Tito

señalachikunanta munarqaku. Tukuy ima rurasqaykutam wateqawarqaku hinaspa Jesucristo librawasqanchikta mana munaspa llumpay sasa kamachikuykuna kasukunaykuta munarqaku. ⁵Chaywanpas ñoqaykuqa manamá imaraykupas kasukurqanikuchu, chaynataqa rurarqaniku cheqap noticiaya qamkunapaqpas mana tikrakunanpaqmi.

⁶*Apostolkunapiwan wakin allin reqsisqa kamachikuqkunaya manamá ima mosoq yachachikuytapas niwarqachu. Llumpay reqsisqa kasqankupas manam imananchu ñoqapaqqa. Diosqa manam hawallanta qawaspachu pitapas favorecen. ⁷Qawasqankuman hinam Pedrot Dios akllarqa judiokunaman willakunanpaq, chaynam ñoqatapas Dios akllawarqa mana judio kaqkunaman allin noticiata willakamunaypaq. ⁸Diospunim Pedrot kamachirqa *apostolnin kaspa judiokunaman willakunanpaq, chaynam ñoqatapas Diospun kamachiwarqa apostolnin kaspay mana judio kaqkunaman willakamunaypaq.

⁹Iñiqkuna ukupi allin reqsisqa wawqekunam karqa Jacobo, Pedro hinaspa Juan, paykunam Diospa favorecewasqanta yachaspanku ñoqatawan Bernabeyta *alleq makinkuwan hapiykuwarqaku, chaynataqa rurarqaku huk sonqolla kasqaykuraykum. Paykunam nirqaku:

—Riychikyá mana judio kaqkunaman, ñoqaykuñataqmi willakusaqku judiokunaman —nispa.

¹⁰Kunawarqakutaqmi wakchakunataqa mana qonqarunaykupaqpas, chaytaqa tukuy sonqoywanmi rurachkani.

Pedrota Pablo qaqchasqanmanta

¹¹Antioquia llaqtaman Pedro chayamuptinmi uyanpipuni qaqcharqani pantaypi kasqanrayku. ¹²Paymá puntata mikurqa mana judio kaq ñiqkunawan, aswanqa Jacobo partidomanta kaqkuna chayaramuptinmi Pedroqa manaña munarqachu mana judio kaqkunawan mikuyta, chaynataqa rurarqa judiokunapa leyninman hapipakuqkunata manchakuspanmi. ¹³Chaynamá wakin judio ñiqkunapas iskay uyakuykuspanku Pedropa rurasqanta qatirqaku. Bernabeypunipas iskay uyakuykurqam paykunawan aysachikuspan. ¹⁴Cheqap allin noticiaman hina mana kawsasqankuta qawaspaymi llapa ñiqkunapa ñawpaqninpi Pedrot nirqani:

—Qanmi judio kachkaspaykipas huklaw runakuna hina kawsarqanki manaña judio costumbrenchikkunaman hapipakuspa hinaptinga ¿imanasqamá huklaw runakunataqa judio hina kawsananpaqqa obligachkanki? —nispa.

Cristoman ñiikuspalla salvakunamanta

¹⁵Ñoqaykuqa nacesqaykumantapunim judio kaniku, manam huklaw runakuna hina Diospa leynin mana kasukuqchu. ¹⁶Yachasqanchikman hinaqa Diosqa manam pitapas chaskinmanchu mana huchayoqta hinaqa Moisespa kamachisqanta kasukupitllanqa, Jesucristoman ñiikuqpitllanmi Diosqa pitapas chaskin chaymi ñoqanchikpas Jesucristoman ñiikurqanchik mana huchayoqta hina Dios chaskiwananchikpaq. Ñiikuqpitllanchikmá Diosqa chaskiwananchik, manam kamachikuykunata kasukuqpitllanchikchu. Kamachikuykunallata kasukuqkunaya lliwmi huchayoq kachkanku.

¹⁷Mana huchayoqpaña Dios chaskiwanankupaq Jesucristoman ñiikuspaykuqa huchasapa kasqaykutam reqsikuchkaniku. ¿Imaninantaq kayqa? ¿Cristochu huchallirachiwanku? ¡Manapunim! ¹⁸Mawka wasita tuñirachipayqa hina kaqlлатаq manam hatarirachiymanchu, ñawpaq kamachikuykunata saqeruchkaspa huktawanraq cumplispayqa manam allintachu rurachkani. ¹⁹Ñoqqa wañusqa hinañam kachkani kamachikuykunapaqqa

chaynapí Diosllapaqña kawsanaypaq. ²⁰ Jesucristopa cruzninpim wañusqa hinaña kaspay ñawpa vidayta saqeruni, manam ñoqañachu kawsani aswanqa Cristoñam ñoqapi kawsachkan. Kay pachapi kawsaspayqa Diospa Churinman hapipakuspallam kawsachkani. Paymi kuyawaspan ñoqapaq wañupumarqa. ²¹ Chaynaqa Diospa favorecewasqantaqa manam qepanchakuymanchu. Sichum kamachikuykunallata kasukuspa mana huchayoqña kachwan karqa, hinaptinga yanqapaqñach Jesucristoqa wañurqa.

Kamachikuywanchu icha iñiywanchu salvasqa kananchikmanta

3 ¹ ¡Ay, Galacia lawpi kaq mana yuyayniyoq wawqe-panillaykuna! ¿Pitaq pantarachisunkichik? Willaptiykum qamkuna suma-sumaqta entienderqankichik chakatasqaqa Jesucristo kasqanta. ² Tapusqaykichikyá: ¿Moisespa kamachisqankunata kasukuspachu Chuya Espiritutaqa chaskirqankichik icha uyarisqaykichik Jesucristoman iñispallachu? ³ ¡Amayá mana yuyayniyoqqa kaychikchu! Mosoq kawsaytaqa qallarirqankichik Chuya Espiritupa yanapakuyninwanmi, kkillaykichikmantaqa manam chaytaqa tukuyta atiwaqchikchu. ⁴ ¿Yanqapaqchum tukuy imata ñakarirqankichik? ¡Amayá yanqapaqqa kachunchu! ⁵ Espiritun qosuqnichik Dios *milagrokunata ruraspaqa, manam kamachikuykunata kasukusqaykichikraykuchururachkan aswanqa Jesucristomanta uyarispa payman iñikusqaykichikraykullam. ⁶ Diosman iñispallam Abrahamqa mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa. ⁷ Chaynaqa yachaychikyá, iñispa Diosman hapipakuqkunaqa Abrahampa cheqap miraynin hinam kanchik. ⁸ Bibliaqa rimarqañam iñikuptillanku mana judio kaqkunatapas mana huchayoqpaqña Dios chaskinanpaq. Chaynapim ñawpaqman-tapuni kay allin noticiakunata Abrahamman Dios nirqa:

—Kay pachapi llapallan ayllukunam qamrayku bendecisqa kanqa —nispa.

⁹ Chaynaqa lliw iñikuqkunatam Abrahamta hina Diosqa bendecin.

¹⁰ Aswanqa Moisespa kamachikusqankunaman hapipakuqkunaqa ñakasqam kachkanku. Bibliam nin:

—Moisespa libronpi llapallan kamachikuykunata tukuy tiempopi mana kasuquqkunaqa Diospa ñakasqanmi kachkanku —nispa.

¹¹ Hinaptinga Diosqa manam pitapas chaskinchu mana huchayoqpaqqa kamachikuykunallata kasukuptingqa. Bibliaqa nintaqmi:

—Allin ruraq runaqa iñisqanraykum kawsanqa —nispa.

¹² Moisesqa manam kamachiwanchik: “Iñispa hapipakuychik” nispachu, aswanqa: “Pipas lliw kamachikuykunata cumpliqqa chayraykum kawsanqa” ninmi.

¹³ Leyrayku ñakawasqanchikmantam Cristo librawarqanchik. Paymi ñakasqa karqa ñoqanchikrayku, Bibliam nin:

—Sachapi warkusqa wañuq runaqa Diospa ñakasqanmi —nispa.

¹⁴ Jesucristoqa wañurqa Abrahamman Diospa prometesqan bendicionta mana judio kaqkunapas chaskinanpaqmi chaynapí Diospa promesanman hina iñiyllawan Chuya Espirituta chaskinanchikpaq.

Leymantawan promesamanta

¹⁵ Wawqe-panillaykuna, vidanchikwan tupanachispayá yachachisqaykichik: Sichum huk runa contratota ruraspan firmaruptingqa manañam pipas imatapas yapanmanchu nitaq yanqachanmanchu. ¹⁶ Diospas Abrahammanmi mirayninmanwan promesankunata qorqa. Chay promesakunapiqa manam “miraynikikunaman” ninchu aswanqa

“miraynikiman” ninmi. Manam achka runakunamantachu rimachkan aswanqa huk runallamantam, payqariki Cristom. ¹⁷Ñoqam nikichik: Abrahanwan Dios contratota ruraspanqa cumplinapaqmi prometekurqa. Tawa pachak kimsa chunkan watamantaña Moisesman Dios kamachikuykunata qospanqa, ñawpaq prometekusqantaqa manam yanqachanmanchu. ¹⁸Sichum Dios salvanman runakunata kamachikuykunata kasukup-tillanku hinaptinga manach salvanman promesanman hinañachu. Diosqa promesanman hinam Abrahanmanqa tukuy imata qorqa, manam imatapas rurasqanraykuchu.

¹⁹Hinaptinga imapaqma Moisespa leyninga servin? Promesata qochkaspapas Diosqa kamachikuykunatam qorqa huchasapa kasqanchik qawachiwananchikpaq. Chay kamachikuykunaqa kanan karqa prometekusqanman hina Abrahampa miraynin Jesus hamunankamallam. Diosmi angelkunata kamachirqa Moisesman leyta qonankupaq, chaynapim Moisesqa Dioswan hinaspa runakunawan *allinyanachiq karqa. ²⁰Allinyanachiq runaqa manam hukllatachu allinyanachin aswanqa iskaytam. Diosmi ichaqa huklla.

Moisespa leyninga imapaqmi kasqanmanta

²¹Moisespa kamachisqankunaqa ¿Diospa promesanpa contranpichu kachkan? Manapunim. Manam ima leypas kanchu chayta kasukuspanchik wiñay kawsananchikpaqqa. Sichu kaptinqa, chaywanchá mana huchayoqpaqña Dios chaskiwachwan karqa. ²²Bibliapa nisqanman hinaqa, lliwmi huchapa watasqan kachkanchik. Chaynapim Diospa promesantaqa chaskinchik Jesucristoman ñiñkunalla.

²³Ñiñy manaraq hamuchkaptinqa, Moisespa leyninmi presota hina hapirayawarqanchik, chaynaqa karqanchik Cristoman ñiñkunanchikpaq revelawananchikkamam. ²⁴Warmakunata pusachkaq hinallam leyqa Cristoman pusawarqanchik chaynapi payman ñiñkuspallanchik mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kananchikpaq. ²⁵Ñiñkuykunanchikpaq Jesucristo chayaramuptinmi ichaqa Moisespa leyninga manaña pusawanchikchu.

²⁶Jesucristoman ñiñkuspapa llapallaykichikmi Diospa churin kachkankichik. ²⁷Jesucristoman hukllawakuspa llapallan bautizakuqkunaqa payman rikchakuqñam kachkankichik. ²⁸Jesucristopiqa hukllañam kanchik, manam imananñachu judio otaq mana judio kaypas, sirviente otaq mana sirviente kaypas, qari otaq warmi kaypas. ²⁹Jesucristopaña kaspapa, Abrahampa miraynin hinañam kanchik, chayraykum chaskinkichik Abrahanman Diospa prometesqan herenciatapas.

4 ¹Kaytapas nisqaykichikyá: Pipas herenciata chaskinanpaq warmallaraq kaspanqa manaraqmi chaskinmanchu warmallaraq kasqanrayku. Payqa wasinpi sirviente hinallaraqmi kachkan dueño-puni kachkaspapas. ²Payqa kasukunanmi uywaqnin runakunatawan kapuqnin waqaychaqkunata taytanpa nisqan punchawpiña herenciaanta chaskinankama. ³Ñoqanchikpas kay pachapi yachachikuykunallaman hapipakuspaq warmam hinallaraq karqanchik. ⁴Aswanqa akllasqa punchaw chayaramuptinmi Dios Tayta kachamurqa Churinta. Paymi warmimanta nacespa lliw judiokuna hina kamachikuykunata kasukurqa. ⁵Payqa hamurqa leyman hina castigasqa kananchikmanta librawananchikpaqmi, chaynapi churinkunata hina Dios chaskiwananchikpaq.

⁶Churinkunaña kasqanchikta yachananchikpaqmi sonqonchikman Dios kachamurqa Chuya Espirituta, paymi rimachiwanichik “Taytalláy” nispa. ⁷Chaynaqa manam sirviente hinañachu kanchik, aswanqa Diospa churinñam. Churinña kasqanchikraykum herenciatapas Diosmanta chaskisunchik.

Galacia lawpi ñiqkunamanta Pablopá llakikusqanmanta

⁸Ñawpaq tiempopiqa Diosninchikta mana reqsispaykichikmi llaqa imakunata Dios-ta hina servirqankichik mana cheqap Dios kachkaptinpas. ⁹Kunanmi ichaqa cheqap Diostaña reqsirunkichik otaqmi payña reqsirunsunkichik hinaptinga ¿imaynanpimá kutirikuwaqchik ñawpaq yachachikuykunalla kasukuqqa? Chay yachachikuykunaqa manam valenchu, chaykunawan mana librakuyta atispaqa ¿sirviente hinañachu kayta munankichik? ¹⁰¿Imaynataq Dios agradayta munankichik judiokunapa waqaychananku punchawkunata, killakunata, tiempokunata hinaspa watakunata kasukuspaykichikqa?

¹¹Llakichiwanqichikmi, yanqapaqchusmi qamkunaman yachachisqayqa karunqa.

¹²Wawqe-panillaykuna, ruegoqaykichikmi ñoqa hinaña kanaykichikpaq, judio kachkaspaypas qamkuna hinañam kani. Chayna kachkaptiypas qamkunaqa manam imanawarqankichikchu. ¹³Yachasqaykichikpi hinapas puntataqa onqoruspayñam willarqaykichik imaynam salvakunaykichikmanta. ¹⁴Chayna kachkaptiypas manam despreciawarqankichikchu nitaq qarqoruwarqankichikchu, aswanqa sumaqlata-ñam chaskiwarqankichik Diospa angelninta hinaraq otaq Jesucristotapas hinaraq. ¹⁵Llumpaytam ñoqawan kusikurqankichik. Kunanqa ¿imanarusunkichikmá? Kuska kaptinchikqa ñawikichiktapas horqoruwaqchikmi karqa ñoqaman qoykuwanayki-chikpaq. ¹⁶Chaynaqa ¿enemigoykichikpaqchum hapiwankichik cheqapllata niptiy?

¹⁷Chay yachachikunapaq yanqallam qamkunamanta sientiq tukunku. Paykunaqa munachkan ñoqamanta rakikuruqtikichik paykunataña qatinaykichiktam. ¹⁸Allinninta munaspa hukkunamanta sientiyqa kusallañam. Chaynatayá tukuy tiempopi ruraychik chaypi kaptiypas otaq huklawpi kaptiypas. ¹⁹Churillaykuna, huktawanmi qamkuna-manta llakikuchkani wachakuspa warmi ñakarichkaq hina. Chaynachiki ñakarisaq Cristowan hukllaña kanaykichikkama. ²⁰Ima allinraq kanman kunanpuní qamkuna-wan chaypi rikuriruyiniy chaynapi aswan sumaqtaraq qamkunata rimapayanaypaq. ¿Imatataq ruraykullasaq? Qamkunamantam mana imayna piensaytapas atinichu.

Iskay warmikunawan rikchanachisqanmanta

²¹Moisespa kamachikusqankunaman hapipakuy munaqkunayá niykuwaychik: ¿Entiendenkichikchu paypa lliw qellqasqanta? ²²Kaynatam nin: Abrahampam iskay churin karqa, hukninmi karqa servipakuq warminpi, hukninñataq libre kaq warminpi. ²³Chay servipakuq warmipa wawanmi nacerqa lliw runapa churinkuna hina, libre kaq warmipa wawanñataqmi nacerqa Diospa promesanman hina. ²⁴Kay iskay warmikuna-tayá tupanachisun Diospa qowasqanchik iskay contratowan. Chay servipakuq Agartayá tupanachisun Sinai Orqopi qosqan contratowan. Chay contrato kasukuqkunapaq leypa sirvientekunam. ²⁵Agartaqa tupanachichwantaqmi Arabia lawpi Sinai Orqowanpas. Chay orqotañataqmi tupanachichwan Jerusalem llaqtawan, chaypi *yachaqkunapaq leypa sirvienten kasqankuraykum mana librechu kachkanku. ²⁶Aswanqa hanaq pachapi kaq mosoq Jerusalenqa librem, libretaqmi kanchik chaypi *yachaqkunapas. ²⁷Bibliam nin:

Yaw mana wachakuq qolluq warmi,
kusikuywanyá qapariy.

Yaw mana wachakuy reqsiq warmi,
llumpa-llumpaytayá qapariy.

Qosanpa saquesqan warmiqa achka wawayoqraqmi
kanqa qosan saqeruchkaptinpas.

²⁸Wawqe-panillaykuna, ñoqanchikqa qolloqpa wawan Isaac hinam Diospa promete-kusqan churinkuna kanchik. ²⁹Chay tiempopim aychaman hinalla naceq warma Chuya Espiritupa atiyinwan naceq warmata asipayaspa ñakarichirqa, chaynam kunanpas ñoqanchikta runakuna ñakarichiwanchik. ³⁰¿Imaninmá Bibliaqa? kaynatam nin:

—Qarqoy kay sirvientata wawantinta, kay sirvientapa wawanqa manam chas-kinmanchu herenciata libre warmipa wawan hinaqa —nispa.

³¹Wawqe-panillaykuna, ñoqanchikqa manam sirvientapa wawan hinachu kan-chik aswanqa libre warmipa wawan hinam.

Qaqa hina sayananchikmanta

5 ¹Cristom judiokunapa kamachikuyninkunamanta librawarqanchik. Chaynaqa, qaqa hina sayaspayá amaña kutiriychikchu sirviente hina sasallaña kawsaymanqa.

²Ñoqa Pabloa nisqaytayá uyariychik: Judiokuna hinaraq *señalachikuspayki-chikqa yanqapaqmi Cristomanqa hapipakunkichik. ³Huktawanmi nimuykichik: Pipas judio hina señalachikuqqa Moisespa lliw kamachikuyninkunatam kasuku-nan. ⁴Wakinnikichikmi ninkichik:

—Moisespa leyninta kasukuptinchikmi mana huchayoqpaña Dios chaskiwan-chik —nispa.

Chaynata nispaykichikmi Jesucristomantawan Diospa favorninmanta karun-chakurunkichik. ⁵Ñoqanchikmi ichaqa Chuya Espiritupa yanapakuyinwan hinaspa Cristoman hapipakuspa mana huchayoqña kananchikpaq suyachkanchik. ⁶Jesucristowan huklla kaptinchikqa manam imananchu *señalasqa otaq mana se-ñalasqa kayninchikpas. Diosmi ichaqa munan Jesucristoman hapipakuspallanchik kuyakuspa kawsananchikta.

⁷Allin kallpachkaq hina yachachisqaykunata kasukuchkaptikichikqa ¿pimá cheqapmantaqa pantarachisunkichik mana kasukunaykichikpaqqa? ⁸Chay yachachikuykunaqa manam qayasunichik Diosmantachu. ⁹Cuidakuychi-yá, yachankichikmi aslla qonchupas achka masa poqochisqantaqa. ¹⁰Señorpim confiakuchkani yachachisqaypa contranpiqa mana hukmanrayanaykichikmanta. Qamkunata pantachikunaqa pi runaña kaspapas Diospa castigasqanmi kanqa.

¹¹Wawqe-panillaykuna, sichum “*Señalachikuychik” nispayraq yachachiptiy-qa judiokunaqa manach ñakarichiwanmankuchu hinaspapas Jesucristopa cruzpi wañusqanmanta willakusqaymantaqa manach piñakunmankuchu. ¹²Aswan-qa “Qari kaynikichikpi *señalakuychik” nispa yachachikunaqa enterontapas kuchuchikuchunkuyá.

¹³Wawqe-panillaykuna, Diosqa qayasurqankichik libre kanaykichikpaqmi. Icha-qa: “Librem kani” nispaqa amayá runapa mana allin munasqantaqa ruraychikchu aswanqa kuyakuywanyá yanapanakuychik. ¹⁴Diosmi kamachiwarqanchik:

—Kuyankim runamasikita kikikita hina —nispa.

Kayta kasukuspa lliw kamachikuyninta cumplinchik. ¹⁵Animalkuna hina kachu-nakuspa mikunakuspaykichikqa yanqañataq kikikichikpura tukunakuruwaqchik.

Aychapa rurunmantawan Chuya Espiritupa rurunmanta

¹⁶Chaynaqa nimuykichikmá: Chuya Espiritupa munasqanman hina kawsaspayá aychapa munasqallantaqa amaña ruraychikchu. ¹⁷Aychapa munasqanqa Chuya Espiritupa contranpim kachkan, Chuya Espiritupa munasqanñataqmi aychapa

munasqankunapa contranpi kachkan. Iskayninku contranakuptinmi munasqay-kichik rurayta mana atinkichikchu. ¹⁸Chuya Espiritu pusasuptikichikmi ichaqa manaña leypa munaychakusqanchu kachkankichik.

¹⁹Yachasqanchikpi hinapas aychapa munasqallanpi kawsaqkunaqa huchapa-kuyllapim purinku, millakuypaq kaqkunallatam ruranku, manaña penqakuspam qanrakunku, ²⁰taytacha-mamachakunallatam adoranku, paykunaqa layqa-nakuyllapi, cheqninakuyllapi, liryankuyllapi, envidianakuyllapi hinaspa piñanakuyllapim purikunku, kikillankupaqmi imatapas munanku, rakinakuy-llatam hatarichinku, sapa-sapaqmi huñunakunku, ²¹munapayarinkum hukpa imankunatapas, tomakuyllapi fiestakunallapim purikunku, rurankutaqmi chayna rikchaq huchakunatapas. Ñawpaq nisqaytam huktawan nimuykichik: Chayna mana allin ruraqkunaqa manam yaykunqakuchu Diospa munaychakusqanman.

²²Chuya Espirituñataqmi kawsachiwanchik: kuyakuqta, kusişqallata, hawka-llata, pacienciakuqta, sumaş sonqollata, kuyapayakuqta, cumpliqa, ²³llampu sonqollata hinaspa imapipas controlakuqta. Manam ima kamachikuypas kay allin ruraykunapa contranpiqa kanchu. ²⁴Jesucristopaña kaqkunaqa chakatasqa-ta hinañam saquerunchik aychapa munasqankunataqa. ²⁵Chuya Espirituman hina kawsaqkunaqa payta kasukuspañam purinanchik.

²⁶Ama hatun tukuspayá ama piñanakusunchu nitaş envidianakusunchu.

Yanapanakunanchikmanta

6 ¹Wawqe-panillaykuna, pipas huchallikuruptinqa Chuya Espirituta kasukuqku-nam yanapanaykichik Diosman kutirikunanpaş. Chaytaqa ruraychik llampu sonqollayá, yanqañataş qampas tentasqa kawaş. ²Ima sasachakuykunapipas yanapa-nakuychikyá, chaynata ruraspayá Jesucristopa kamachikuyninkunata cumpliychik.

³Pipas yanqapas-yanqa hatun tukuspaqa kikillanmi engañakun. ⁴Sapakamam kikinpa vidanta qawakunan. Sichum allin kaspapa kikillanpaqchá allin, hukpa vidanwanqa manam tupachikunmanchu. ⁵Rurasqanchikmantapaş sapakamam Diosman cuentata qosunchik.

⁶Diospa palabran uyarişkunaqa yachachişnintam yanapananku imallawanpas.

⁷Amayá qamkunaqa pantachinakuychikchu, Diostaqa manam pipas burla-kunmanchu runaqa imapas tarpusqantam cosechanqa. ⁸Aychapa munasqallan tarpuqqa aychaman hinallam wañuyta cosechanqa. Chuya Espirituman hina tarpuqmi ichaqa cosechachkaş hina paymanta wiñay kawsayta chashinka. ⁹Chay-naqa amayá amirusunchu imapas allin ruraytaqa, mana amiruspaqa tiempo chayaramuptinmi cosechata hina premiota chaskisunchik. ¹⁰Atispaqa lliwtayá yanapasun, aswan lapanmanta llalliriştaqa iñiqmasinchikkunata.

Pablota kunasqankunamanta

¹¹Qawaychikyá, mayna hatun letrakunawanmi kikiypuni qellqamuchkaykichik.

¹²Sichum pipas: “Judiokuna hina *señalachikuychik” nishuspaykichikqa, runakunallata agradanankupaşmi obligasunkichik chaynapi cruzpi Jesucristopa wañusqanmanta ri-maspa mana ñakarichisqa kanankupaş. ¹³“*Señalachikuychik” nişkunapas manam lliw kamachikuykunatachu kasukunku, señalachikunaykichiktaqa munachkanku cuerpoyki-chikpi kaş señalmanta alabakunankupaşmi. ¹⁴Ñoşam ichaqa imamanta alabakuytapas munanichu, aswanqa Señorninchik Jesucristopa cruzpi wañusqallanmantam. Arí, cruzpi

Cristopa wañusqanraykum kay pachapi mana allin ruraykunataqa wañusqata hinaña saqeruni, kay pachapi mana allin ruraykunapas wañusqata hinañam saqeruwani. ¹⁵Manam imapaqpas valenchu judiokuna hina *señalasqa kaypas otaq mana señalasqa kaypas, valenqa mosoq runaña kaymi. ¹⁶Kay yachachisqayman hina purispa Diospa cheqap akllasqankunatam nimuykichik: Diosyá kuyapayarispa hawkalla kawsanaykichikta munachun.

¹⁷Jesucristorayku ñakarichiwassqankupa marcankunam pimanpas qawachin Señorninchikpa cheqap serviqnin kasqayta. Chaynaqa amañayá kunanmantaqa pipas sonqoyta nanachichunchu.

¹⁸Wawqe-panillaykuna, Señorninchik Jesucristoyá sonqoykichikpi kawsaspa yanapasunkichik. Chaynayá kachun.

EFESO LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Kay cartapa hatun yachachikuyninqa imakunatam rurananpaq wiñaymantaraq Diospa tanteasqankunam. Citasqan tiempopi tukuy unanchasqankunata Dios hukllawaykuptinmi chaykunapi Jesucristo gobiernanqa. Chay tanteasqankunatam payqa reqsichin paypi iñiqkunaman, wakin runakunapaqmi ichaqa pakasqa kachkan. Chayraykum Diospa runankunaqa Jesucristoman hukllawasqa kawsananku, hukllataqmi kawsananku iñiqmasinkunawanpas.

Kay cartaqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninmanta (1:1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristopi iñiqkunaqa wiñaymantaraq Diospa aklasqan kasqanrayku huklla kanankumanta, willakuntaqmi Jesucristorayku runakunapa huchanta pampachaspa imaynam Diospa librasqanmantapas chaynataq Jesucristopa kuya-kuyninqa ancha hatunllaña kasqanmantapas (1:3-3:21).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Chuya Espiritupa yanapakuyinwan Jesucristoman iñiqkunaqa chullalla kanankumanta, willakuntaqmi Jesucristopi kasqanrayku mosoq kawsaypiña purinanku-mantapas chaynataq Diospa churinkuna hinaña imaynam kawsanankumantapas (4:1-6:20).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Tiquico sutiyoq wawqe kachasqanmanta (6:21-24).

Jesucristopi iñiqkunaqa chullalla kasqankumantam yachachin kimsa rikchanachiykunawan. Imaynam runapa cuerpon hukllawasqa kachkan umanman, chaynam iñiqkunapas Jesucristoman hukllawasqa kachkanku. Imaynam hatun wasi cimientonpa hawanpi hatarichisqa kachkan, chaynam iñiqkunapas Jesucristopi takyachisqa kachkanku. Imaynam casada warmi qosanpaña rikurirun, chaynataqmi iñiqkunapas Jesucristopaña rikurirun. Cartapa tukupaynin-pim Apostol Pablo iñiqkunata tupachin guerrapi peleaq soldadokunaman. Imaynam soldadopa kapun armankuna, chaynataqmi iñiqkunapapas kapuntaq armankuna chaynapi huchawan, kay pachapi mana allin costumbrekunawan hinaspa diablowan peleananpaq (6:10-20).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Diospa munasqanman hina Cristo Jesuspa *apostolnin kani. Efeso llaqtapi, Jesucristoman iñispa payllapaqña kawsaqqunamanmi carta-muykichik. ²Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

Jesucristopi Diospa bendicionninkunamanta

³Señorninchik Jesucristopa Taytan Diostayá yupaychasun, paymi Cristo- wan huklla kasqanchikrayku Espiritupa tukuy yanapakuyininkunawan favorecewarqanchik hanaq pachapiñapas kachkachwanchik hina. ⁴Manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptin-mi Diosqa Cristorayku aklawarqanchikña chaynapi paypa qayllanpi mana chikanpas huchayoq kaspa payllapaqña kawsananchikpaq. ⁵Kuyakuqllaña kaspanmi ancha munas-

qanman hina ñawpaqmantaraq munarqa Jesucristorayku churichakuykuwananchikpaq.

⁶ Anchallataña favorecewaspachnik kuyasqan Churinrayku chaskiwasqanchikmantayá payta yupaychasun. ⁷ Llumpa-llumpayta favorecewaspachnikmi Diosqa Churin Jesucristopa yawarninwan librawarqanchik otaq huchanchikkunata pampachaykuwarqanchik.

⁸ Chay favorecewasqanchiktam llimparichirqa yachayniyoq hinaspa allin tanteaq kananchikpaq. ⁹ Ñawpaqmantaraq pakasqa kaqkunatam otaq Cristontakama imam ruray munasqantam reqsiykachiwanchik. ¹⁰ Chaykunata rurananpaq tiempo chayaramuptinmi kay pachapi kaqkunatapas chaynataq hanaq pachapi kaqkunatapas llapallanta Dios hukllawanqa, chaynataqa ruranqa chaykunapi Cristo munaychakunanpaqmi.

¹¹ Allin tanteasqanman hina ruraq Diosmi ñawpaqmantaraq munasqanman hina akllawarqanchik, akllawarqanchikqa Cristowan huklla kaptinchik herenciata chaskinanchikpaqmi. ¹² Ñawpaqmantaraqmi Cristopi confiakurqanchik, chaynapi ñoqanchikrayku suma-sumaq atiyniyoq kasqanmanta Dios yupaychasqa kananpaq. ¹³ Salvo kanaykichikpaqqa cheqap noticiata uyarispam Cristoman iñikurqanchik, chayraykum Diosllapaña kanaykichikpaq prometeskusan Chuya Espirituwan sellosqa kachkanchik. ¹⁴ Chuya Espirituqa herencia chaskinanchiktam garantizan llapallan rantisqankunata Dios libranankama chaynapi hatun sumaq kancharichkaq kayninmanta yupaychananchikpaq.

Iñiqkunapaq Pablo mañakusqanmanta

¹⁵ Uyarirqanim Señorninchik Jesucristoman hapipakusqaykichikta hinaspa llapallan ñiqmasinchikkuna kuyasqaykichikta. ¹⁶ Chayraykum mañakuyniypiq tukuy tiempo qamkunamanta Diosman graciasta qoni. ¹⁷ Señorninchik Jesucristopa hatun kancharichkaq Taytan Diostam mañakuchkani Espiritunwan yachayta qosunaykichikpaq chaynapi ima yachachisusqaykichiktapas entiendenaykichikpaq hinaspa payta astawan reqsinaykichikpaq. ¹⁸ Mañakuchkanitaqmi allinta yuyanaykichikpaqpas chaynapi qayasusqaykichikrayku confianzawan suyasqaykichikta yachanaykichikpaq otaq Diosllapaña kawsaqqunawan chay suma-sumaqlaña qosusqaykichik herenciamanta yachanaykichikpaq. ¹⁹ Mañakuchkanitaqmi Diospa mayna-mayna atiyinmanta yachanaykichikpaqpas, chay atiyinwanmi Diosqa ñiqkunata kallpanchawanchik. Hatun atiyniyoq kasqantam Dios reqsichikurqa ²⁰ Cristota kawsarichispa hinaspa hanaq pachapi *alleqninpi tiyaykachispa. ²¹ Paytaqa hatuncharun gobiernaqqunapas, kamachikuqqunapas, atiyniyoqqunapas, munaychakuqqunapas hinaspa imaymana sutiyoqqunapas mana igualay atinankamam, hatuncharurqaqa manamá kunan tiempollapaqchu aswanqa hamuq tiempopaqwanmi. ²² Tukuy imatapas Cristowanmi saruchirqa. Hina Cristotataqmi llapallan ñiqkunapa uman kananpaqpas churaykun. ²³ Llapallan ñiqkunapa Cristopa cuerponmi, cuerpowan umaqa hukllam, chaynam ñiqkunapas Cristowanqa huklla kachkanku, payllam lliwpi llimparichkan.

Diospa favorninraykulla salvasqa kananchikmanta

2 ¹ Huchaykichikrayku wañusqa hina kachkaptikichikmi Diosqa qamkunatapas kawsarichisurqanchik. ² Wañusqa hinaqa karqanchik kay pachapi mana allin ruraylapi kawsaspaykichikmi hinaspa mana rikuy atinakunapi munaychakuqpa kamachikusqanta kasukuspaykichikmi. Kunanpas chay munaychakuqmi Diosta mana kasukukunataqa kallpanchachkan. ³ Ñawpaqtaqa lliwmi ñoqanchikpas kawsarqanchik mana allin piensasqanchikkunaman hina munasqallanchikpi purikuspa hinaspa aychapa munasqallanta ruraspas, nacesqanchikmantapunim llapa runakunapiwan kuska

castigopaña karqanchik. ⁴Aswanqa kuyapayariquqlaña Diosmi llumpa-llumpayta kuyawaspanchik, ⁵huchanchikrayku wañusqa hina kachkaptinchikpas Jesucristotawan kuskata kawsariykachiwarqanchik. Favorninraykullam Diosqa salvaykusurqankichik. ⁶Diosqa Jesucristotawan kuskata kawsariykachiwaspanchikmi paywan kuskatataq hanaq pachapipas tiyaykachiwanchik. ⁷Chaynataqa rurarqa ancha-ancha favorecekuq kasqanta hinaspa mayna kuyawasqanchikta Cristo Jesuswan hamuq tiempokunapi qawachinanpaqmi. ⁸Favorninraykullam iniptikichik Diosqa salvaykusurqankichik, chayqa manam qamkunamantachu aswanqa mana imallapaq Diospa qosusqaykichikmi. ⁹Manataqmi imapas rurasqaykichikraykuchu chaynapi pipas mana alabakunanpaq. ¹⁰Diosqa mosoqyachiwarqanchik Cristowan huklla kaspera allinkunata rurananchikpaqmi, chaykuna rurananchiktaqa ñawpaqmantaraqmi munarqa.

Cristopa Dioswan allinyanachivasqanchikmanta

¹¹Yuyariychikyá imaynam ñawpaq tiempopiqa kasqaykichikta. Qamkunaqa manam judio castachu kankichik. Cuerponkupi *señalasqa judiokunam ninku: —Ñoqaykuqa señalasqam kaniku, qamkunañataqmi mana señalasqa runakuna kankichik —nispa.

¹²Chay tiempokunapiqa Cristomanta karunchasqa kaspam *Israelpa mirayninkunamantapas rakisqa karqankichik, manamá yacharqankichikchu contratota ruraspan Diospa prometekusqantapas. Mana ima consuelollatapas suyaspam cheqap Diosmanta karunchasqa kay pachapi kawsarqankichik. ¹³Kunanmi ichaqa Jesucristoman hukllawasqaña kachkankichik. Ñawpaqtaqa karunchasqa kachkaptikichikmi Cristo wañuspan yawarninta chaqchurqa, chayraykum asuykachisqaña karunkichik. ¹⁴Cristollam hawkayachiwaqninchikqa, paymi hukllawarun judiokunatawan mana judio kaqkunata perqa hina rakiwaqninchik cheqnikuyta tuñirachispan. ¹⁵Judiokunaman ñawpaq kamachisqankunatam Cristo wañuspan mana valeqpaña rikurirachin, chaynapim judiokunatapas hinaspa mana judio kaqkunatapas kikinmanña asuykachispan mosoq ayllumanña hukllawarun. Chaynapimá paykunataqa hawkayaykachirqa. ¹⁶Cristom Dioswan *allinyanachispan cruzpi wañusqanwan iskaynin castakunata huk ayllullamanña hukllawarqa, chaynataqa rurarqa cheqninakusqankuta pasaypaqta chinkarachispanmi.

¹⁷Cristo hamuspanmi hawkayay allin noticiata willasurqankichik karupi kaqkunamanpas chaynataq hichpapi kaqkunamanpas. ¹⁸Chaynaqa judiopas hinaspa mana judio kaqpas Cristoraykullam Dios Taytamanqa asuykunchik chullalla Espiritupa yanapasqan. ¹⁹Qamkunaqa manam forastero hinañachu kankichik nitaq huklaw llaqtayoy hinañachu, qamkunaqa kankichik Diosllapaña kawsaqkunapa llaqtamasinñam hinaspa paypa churinkunañam. ²⁰Qamkunaqa perqasqa wasi hinam kankichik *apostolkunapi hinaspa Diosmanta willakuqkunapi cimientasqa, chay cimientopa esquinanpi hapiq rumiñataqmi Jesucristo. ²¹Paypi qallarispam wasiqa sumaqlłaña wiñachkan chaynapi Señorpaq sapaqchasqa templo rikurinankama. ²²Cristopimá qamkunapas perqasqa hina paywan hukllawasqa kachkankichik, chaypim Dios *yachachkan Espirituntakama.

Mana judio kaqkunamanpas Pabloma willakusqanmanta

3 ¹Ñoqa Pablom Jesucristorayku preso kachkani mana judio kaqkunapa allinnikichikpaq. ²Yachankichikñachusmi Dios favorecewaspa qamkunaman willanaypaq kamachivasqantaqa. ³Diosmi reqsichiwarqa pakasqa kaqkunata, chaykunamantaqa

ñawpaqtaraqmi asllatapas qellqamurqaykichikña. ⁴Chayta leespaykichikmi cuenta-ta qokunkichik Cristomanta pakasqa kaqkuna yachasqayta. ⁵Kaykunataqa ñawpaq tiempopi runakunamanqa Diosqa manam reqsichirqachu, kunanmi ichaqa akllasqan *apostolninkunaman hinaspa paymanta willakuqkunaman Espirituntakama reqsichin. ⁶Pakasqa kaqkunaqa kaymá: Jesucristomanta allin noticiawanmi mana judio kaqkuna judiokunapa herencia chaskiqmasinña rikurirun, paykunawan hukllaña kasqankuray-kum Cristo Jesuspi Diospa promesan chaskiqmasinña karunku.

⁷Favorninraykullam atiyinwan Dios churaykuwarqa Jesucristomanta allin noticia-kunata willakunaypaq. ⁸Llapallan ñiñkunamanta mana valeqpaq hapikuchkaptiypas ñoqataraqmi Dios favoreceykuwarqa mana *judio kaqkunaman Cristomanta hatun valorniyok pakasqa kaq allin noticiata willakunaypaq. ⁹Tukuy imapas unanchaq Diosmi qallariymantapuni kikillanpaq waqaychakusqanta yachaykachiwarqa, pakasqa kaqtam ku-nawarqa llapallanman willakunaypaq. ¹⁰Chaynapim altokunapi atiyinoyokunapas hinaspa munaychakuqkunapas ñiñkunata hukllamanña huñunasqata qawaspanku yachanqaku Diosninchikqa mana haypay atina yachayniyoq kasqanta. ¹¹Diosmá ñawpaqmantapuni imam munasqanta Señorninchik Jesucristowan rurarqa. ¹²Jesucristoman ñiñyan hapi-pakuspallam Diosmanqa asuykunchik mana manchakuspa. ¹³Chaynaqa qamkunarayku ñakarisqaywanqa amayá hukmanyaruychikchu, chayqa aswanraq alabakunaykichikpaqmi.

Cristopa kuyawasqanchikmanta

¹⁴Chayraykum qonqorakuykuspay Dios Taytanchikta mañakuchkani. ¹⁵Paypa su-tintam apan hanaq pachapi llapallan kaqkunapas chaynataq kay pachapi llapallan kaqkunapas. ¹⁶Taytanchikta mañakuchkani hatu-hatun kayninman hina Espiritunpa atiyinwan sonqoykichikta kallpanchanapaq. ¹⁷Chaynapim confiakuptikichik sonqoy-kichikpi Cristo kanqa hinaptinmi allin sapichakusqa hina hinaspa ukuneqpi cimientasqa hina kuyanakupi takyankichik. ¹⁸Mañakuchkanitaqmi llapallan ñiñkunawan kуска Cristopa kuyawasqanchikta entiendenaykichikpaqpas, paypa kuyakuyinqa tupuyta atiptinchikpas kanman mayna anchoch, mayna largoch, mayna ukuch hinaspa mayna hatuncha. ¹⁹Mañakuchkanitaqmi imawanpas mana tupachiy atina Cristopa kuyakuy-ninta yachanaykichikpaqpas chaynapi Dioswan huntasqa kanaykichikpaq.

²⁰Chaynaqa Diosllatayá hatunchasun, payllam ñoqanchikpiqa atiyinwan rurán mañakusqanchikmantapas hinaspa piensasqanchikmantapas aswan llimparichkaq-taraq. ²¹Llapallan ñiñkunayá Jesucristorayku Diosta hatunchasun wiña-wiñaypaq.

Chuya Espiritupiq huklla kasqanchikmanta

4 ¹Señorninchikrayku preso kaspaymi ruegakamuykichik allinta kawsanaykichik-paq, chaypaqmi Diosqa qayasurqankichik. ²Humillakuspayá llampu sonqolla hinaspa pacienciakuq kaychik, imamanta faltanakurusapas kuyakuywaná aguan-tanakuychik. ³Chuya Espiritupa yanapakuyninwaná chulla sonqolla kaychik tukuy tiempopi hawkalla kawsanaykichikpaq. ⁴Qamkunaqa kankichik chulla cuerpollam, chullallataqmi Espiritupas, Diosqa qayasurqankichik huk sonqolla suyanaykichik-paqmi. ⁵Chullallam Señorqa, chullallam ñiñypas, chullallataqmi bautismopas. ⁶Llapallanchikpa Taytanchik Diospas chullallam. Payqa llapallanpim munaychakun, llapallantakamataqmi tukuy imatapas rurán, payqa llapallanpitaqmi kachkan.

⁷Ichaqa Cristopa aypusqanman hinam sapakamaman Dios favorecewarqanchik.

⁸Chaymi Biblia nin kaynata:

Altomanmi wicharirqa.
 Presokunatam aparikurqa.
 Runakunamanmi atiyta qorqa.

⁹¿Imatataq niwachkanchik “wicharirqam” nispaqa? Kaywanqa niwachkanchik puntataqa kay pachaman uraykamusqantam. ¹⁰Hina payllataqmi tukuy imaman huntariykunanpaqpas cielokunapa altonkamaraq wicharirqa. ¹¹Paypunitaqmi atiytapas qorqa wakinman *apostol kanankupa, wakinmanñataq Diosmanta willakunankupa, wakinmanñataq Jesucristomanta allin noticiata willakunankupa hinaspa wakinmanñataq iñiqkunata yachachispa michiq kanankupa. ¹²Paykunatam churarqa cristopa cuerpon iñiqkunata yanapaspa wiñachinankupa, chaynapi qespisqa kanankupa. ¹³Chaynapim iñisqanchikpipas chaynataq Diospa Churin reqsisqanchikpipas llapallanchik wiñaspas hukllaña kasunchik, yuyayniyoq runa hinaña kaspam mana imapapas pisisqan Cristo hina cabal kasunchik, ¹⁴manam kasunqa warmakuna hinañachu, warmakunaqa hukta-hukta creeruspam wayrawan apachikuchkaq hina runakunapa yachachisqanwan aysachikunku, paykunataqa sacre runakunam sumaqlлатаña rimaspa pantarachin. ¹⁵Ñoqanchikqa kuyanakuspayá cheqapta rimasun aswan-aswan wiñaspas Cristoman rikchakuq kananchikpa, payqa llapallan iñiqkunapa umanmi. ¹⁶Llapallan iñiqkuna cuerpon kaptinchikmi Cristo hukllanchawanchik, chaynataqa rurawanchik cuerponpa partenkunata yanapanakunanaq tinkinachkaq hinam, sapakamam rurananchikta allinta ruraspa kuyakuywan kallpanchakuspa sumaqta wiñananchik.

Cristowanña mosoq kawsaymanta

¹⁷Señorninchikpa sutinpi kamachimuykichik: Amañayá kawsaychikchu Dios mana reqsiq runakuna hinaqa, paykunaqa kawsachkanku mana allin piensasqankuman hinallam. ¹⁸Paykunaqa yuyaininku tutayasqa kaptinmi mana entiendenkuchu, Diospa qosqan mosoq kawsaymantaqa karupim kachkanku, sonqonkutapas rumiyarachisqan-kuraykum mana yachaq kachkanku. ¹⁹Paykunaqa manaña penqakuq rikuriruspankum tukuy imaymana qanra vidallapi purikuchkanku, mana allinkunata gustollawanña ruraspankum aswan-aswanraq chayna kawsayta munachkanku. ²⁰Qamkunam ichaqa mana chaynatachu Cristomanta yacharqanchik ²¹sichu paymanta allinta uyarispaga hinaspa paymanta cheqap yachachikuyman hina yachachisqa kaspaga. ²²Huchaman aysaqlikichikmanta karunchakuspayá amañña ñawpa vidaykichikpi hinañachu puriy-chik, chayna vidaqa pantachikuspam mana allinllata munachisunkichik. ²³Imaynam piensasqaykichiktaqa mosoqyachiychik. ²⁴Hinaspayá mosoqwan pachakuchkaq hina mosoq runaña kaychik Diosman rikchakunaykichikpa, chayna runatam Diosqa unan-charqa cheqaptapuni mana huchallikuq justo kananpaq.

²⁵Chaynaqa amañña llullakuspayá cheqaptapuni rimaychik runamasikichikwan, lliwchanchikmi kanchik huk cuerpopa partenkuna hinalla.

²⁶Piñakuspaqa amataqyá huchallikuychikchu, amayá inti seqaykunankamaqa piñakuruychikchu. ²⁷Amayá chikantapas dejakuychikchu diablo huchallichisunaykichiktaqa.

²⁸Pipas ñawpaqta suwa kaspaga amañayá suwakuchunchu, aswanqa imatapas allinta ruraspañayá llamkachun chaynapi imallawanpas muchuqkunata yanapaykunanaq.

²⁹Rimaspaykichikqa amayá qacha simichu kaychik, aswanqa allin kaqkunallatayá rimaychik chaynapi uyariqnichikkunapas allinninpaq kaptin aswan-aswan

wiñanankupaq. ³⁰Amayá llakichiychikchu Chuya Espiritutapaq. Paytaqa Diosmi *sellachkaq hina qosurqankichik librasusqaykichik punchawpaq.

³¹Amañayá kaychikchu piñapakuqqa, rabiakuqqa, cheqnikuqqa, qaqchanaquqqa, insultanakuqqa nitaq ima mana allin ruraqpas. ³²Aswanqa sumaq sonqo kaspayá kuyapayanakuychik, Diospas Cristoraykum pampachasurqankichik, chaynayá qamkunapas pampachanakuychik.

Diospa churinkunaqa imaynam kawsananmanta

5 ¹Diospa kuyasqan churinkunam kankichik, chaynaqa payman rikchakuqyá kaychik. ²Cristopa kuyawasqanchikman hinayá kuyanakuqpa kawsaychik. Paymi Diosman miski asnaq ofrenda hina ofrecekurqa ñoqanchikrayku wañuspan.

³Qamkunaqa Diosllapaqñam kawsachkankichik, chaynaqa amañayá rimayllapas rimariychikchu huchapakuymantapaq chaynataq manaña rimana huchakunamantapas nitaq qollqella kuyaymantapas ⁴nitaq penqaypaq kaqkunatapas nitaq mana pasaq kaqkunamantapas nitaq tupa-tupaykachispa rimaykunamantapas, chayna rimaykunaqa manam imapaqqas valenchu, simikichikqa kachun Diosllamanña graciasta qonaykichikpaqyá. ⁵Kaytayá yachaychik: Cristopa hinaspa Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunqachu huchapakuqkunapaq, millakuypaq hucha ruraqkunaqa hinaspa qollqella kuyaqkunaqa. Kikillanpaq imapas munaqqa taytacha-mamachata adoraq hinam. ⁶Amayá yanqakuna rimaqwanqa engañachikuychikchu. Chayna huchallikuykunaraykum Diosqa castigonta kachaykun mana kasukuqkunaman. ⁷Amayá paykunapa mana allin ruraqmasinqa kaychikchu.

⁸Nawpaqtaqa tutayaypi hinam purirqankichik, kunanmi ichaqa Señorwan hukllaña kasqaykichikrayku achkiypiña kawsachkankichik, chaynaqa allintayá kawsaychik. ⁹Achkiypi hina kawsakuyqa sumaq sonqoyoq kaymi, allinta ruraymi, cheqapman hina kawsakuymi. ¹⁰Maskaychikqa Señorinchik agradaytayá. ¹¹Tutayaypi hina kawsaqqunapa mana allin rurasqantaqa amataqyá ruraysiychikchu, aswanqa mana allin rurasqankumantayá qaqchapaychik. ¹²Pakakuspalla rurasqankumanta rimayllapas penqaypaqmi. ¹³Achkiwan kanchaykusqa hinam tukuy imapas sutilla rikurirun, achkiwantaqmi reqsinchik ima kasqantapas. ¹⁴Chayraykum ninku:

Rikchariy puñusqaykimanta.

Kawsarimuy wañusqakunamanta

hinaptinmi Cristo achkisunki.

¹⁵Hinaptinqa allintayá qawakuychik imaynam kawsasqaykichikta. Amayá kawsaychikqa mana yachayniyoqkuna hinachu aswanqa yuyayniyoqkuna hinayá. ¹⁶Tiempoykichiktapas amayá usuchiychikchu, kay punchawkunaqa mana allinllañam. ¹⁷Chaynaqa amayá mana yuyayniyoqqa kaychikchu aswanqa Señorpa munasqantayá entiendeychik. ¹⁸Amayá vinowanqa sinkakuychikchu, chayqa viciokunamanmi apakun, aswanqa Chuya Espiritupa huntasqanyá kaychik. ¹⁹Rimapayanakuychikyá salmokunawan, cantokunawan, sonqomanta lloqsimuq takikunawan, Señorinchikantayá tukuy sonqowan takispa yupaychaychik. ²⁰Tukuy imamantayá Señorinchik Jesucristopa sutinpi Dios Taytaman graciasta qoychik.

Iñiqkunaqa familianwan imaynam kawsananmanta

²¹Cristota respetaspaqa kasunakuychikyá.

²²Señorninchikta hinayá warmikunapas qosaykichikta kasuychik. ²³Qosaqa warmipa umanmi, chaynam Cristopas llapallan ñiqkunapa uman, ñiqkunaqa

Cristopa cuerpon hinam, payñataqmi ñiñkunapa salvaqnin. ²⁴Cristotam ñiñkunapa kasukun, chaynam warmikunapas tukuy imapi qosankuta kasukunanku.

²⁵Cristom ñiñkunata kuyaspan paykunapaq entregakurqa, chaynayá qosakunapas warmikichikta kuyaychik. ²⁶Cristoqa entregakurqa ñiñkunata chuyanchananpaqmi hinaspa yachachikuyninwan yakuwan mayllachkaq hina limpiananpaqmi. ²⁷Chaynataqa rurarqa ñiñkunata sumaqlлатаña kikinman pusaykunananpaqmi, paykunapa kanan manam qachachasqachu nitaq sipu-sipuchu nitaq chayman rikchakuqchu, paykunaqariki kanan payllapaqña kawsaqmi hinaspa mana imaniraqpas huchayoqmi. ²⁸Chaynallataqyá qosakunapas warmikichikta kuyaychik imaynam kikikichikpa cuerpoykichikta kuyakusqaykichikta hina, warminta kuyaqqa kikintam kuyakun. ²⁹Manapunim pipas kikinpa cuerpontaqa cheqninmanchu aswanqa mikuchispanmi allinta uywan, chaynatapunim Cristopas ruram ñiñqinikunawan, ³⁰paypa cuerponpa partenmá kanchik. ³¹Chayraykum:

—Qariqa tayta-mamanta saquespan hukllawakunqa warminmanña chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku.

³²Kayqa mayna sasa entiendenam, kaytaqa nichkani Cristomantawan llaqa ñiñkunamantam. ³³Kikikichikta hinayá warmikichiktapas sapakama kuyaychik, warmiñataqyá qosanta respetachun.

6 ¹Churikuna, Señorman ñiñña kasqaykichikraykuyá tayta-mamaykichikta kasukuychik. Chayna rurayqa allinpunim. ²Promesayoq kamachikuykunamanta punta kaqqa kaymi:

—Tayta-mamaykita respetay, ³chaynapi allin kanaykipaq hinaspa kay pachapi unay wata kawsanaykipaq.

⁴Tayta-mamakuna, qamkunapas wawa-churikichiktaqa amayá piñachiychikchu, aswanqa kasukuqtayá uywaychik Señorninchikpa yachachikuyninman hina.

⁵Sirvientekuna, qamkunapas kay pachapi patronnikichiktayá respetaychik hinaspa manchakuychik, Cristota kasukuchkaq hinayá tukuy sonqowan kasukuychik. ⁶Allintaqa ruraychik amataq paykuna qawasunallaykichikpaqchu nitaq “allin sirvienteymi” nispa alabasunallaykichikpaqchu. Qamkunaqa tukuy sonqoykichikwanyá ruraychik Diospa munasqanta Cristopa sirvientenkuna hina. ⁷Señorta ganasllawanña servichkaq hinayá tukuy imatapas ruraychik, manam runallatachu servichkankichikqa aswanqa Señorninchiktam. ⁸Yachananichikmi, sapakamam sirviente otaq libre kaspapas Señormanta allin rurasqanchikman hina chaskisunchik.

⁹Patronkuna, qamkunapas chaynallatayá sirvientekichikkunawan ruraychik, amañayá: “Kaynatam-waknatam rurarusqayki” niychikchu. Yachasqaykichikpi hinapas qamkunapapas chaynataq paykunapapas huklla Señorninqa cielopim kachkan, payqa manam pimanpas sayapakunchu.

Guerrapaq hina kallpanchakunamanta

¹⁰Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Señorninchikman hapipakuspayá atiyinwan allinta kallpanchakuychik. ¹¹Harkachikunaykichikpaqyá Diospa llapallan qosusqaykichikwan pachakuychik chaynapi wateqasuqnichikpi ñiñkunapaq. ¹²Manam peleachkankichikqa aychayoq tulluyoq runakunawanchu aswanqa tutayaypi kamachikuqkunapa, gobiernaqkunapa hinaspa munayniyoqkunapa contranpim, peleachkankichikqa altokunapi mana allin espiritukunapa contranpim. ¹³Chaynaqa harkachikunaykichikpaqyá Diospa qosusqaykichik llapallan armankunata hapiychik, chaynapim urmachiy munasus-

qaykichik punchawpi mana allinta venceruspaykichik qaq hina sayankichik. ¹⁴Allintayá sayaychik, chumpiwan allinta watakuchkaq hinayá cheqap kaqwan watakuychik. Diospa munasqanman hina kawsasqaykichikqa kachun soldadopa qasqon harkaq hinayá. ¹⁵Zapatokuchkaq soldado hinayá alistakuychik hawkayachikuq allin noticiata chaylla willakunaykichikpaq. ¹⁶Llapallanmantapas aswanqa ñiniykichikyá harkachikuna hina kachun chaynapi chay ñiniykichikwan diablopa rupachkaq flechankunata amachanaykichikpaq. ¹⁷Salvasqa kasqaykichikyá kachun umaykichik harkaq casco hina, hapiychiktaqyá Diospa palabrانتapas, chayqa Chuya Espiritupa espadanmi. ¹⁸Chuya Espiritupa yanapakuyninwan Diosninchikta tukuy tiempo mañakuspayá ruegakuychik hinaspa listolla kaychik, ama hukmanyaspayá llapallan ñinikunapaqpas Diosta mañapuychik. ¹⁹Ñoqapaqpas mañakuychikyá ñawpaq tiempopi pakasqa kaqmanta allin noticiata willakuptiy imam ninayta Dios valorwan rimachiwananpaq. ²⁰Cristopa rantinpi hamusqayraykum cadenakunawan preso-chasqa kachkani. Chaynaqa mañapwaychikyá mana manchakuspay willakunaypaq.

Cartapa tukuyninmanta

²¹Señorninchikpaq confianza llamkaqmasiy Tiquicom willasunkichik ñoqaman-tawan imam rurasqaymanta, payqariki kuyasqanchik ñinikmasinchikmi. ²²Paytaqa kachamuchkani imaynam kasqaykumanta willasuspaykichik sonqoykichikta tiyaykachinanpaqmi.

²³Dios Taytanchikyá Señorninchik Jesucristopiwan yanapaykusunkichik llapallan ñinikmasinchikkunawan kuyanakuspa hawkalla kawsakunaykichikpaq.

²⁴Mana tukuq kuyakuywan Señorninchik Jesucristota kuyaq llapallan runakunata Diosyá favorecechun.

FILIPOS LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Europa lawpi Apostol Pablopa punta kaq qallarichisqan iglesiaqa karqa Filipos llaqtapi kaqmi. Filipos llaqtaqa karqa Macedonia lawpim. Kay cartataqa qellqarqa carcelpi kachkaspanmi. Kuyakuy sonqowanmi graciasta qorqa payta yanapanankupaq ofrenda apachisqankumanta. Pantay yachachikuykuna paykuna ukupi rikurirusqanraykum kallpancharqa Jesucristomanta ama rakikunankupaq hinaspa paypi confiakunankupaq.

Kay cartaqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninmanta, willakuntaqmi Pabloqa Jesucristo-llapaña kawsasqanmantapas (1:1-26).

Iskay kaq parteñataqmi willakun valorchakuspa Señor Jesucristopi confiakunankumanta hinaspa pay hina humilde kanankumanta (1:27-2:18).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun yanapaqnin Timoteomantawan Epafroditomanta (2:19-30).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jesucristollapi mosoq kawsay tarisqan- manta (3).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Señor Jesucristoman inikuspaqa kususqa kawsakuymanta.

Kay cartaqa tukuykun saludokunawanmi (4).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹ Jesucristo serviq ñoqa Pablom Timoteopiwan cartamuykiku Filipos llaqtapi kaq llapallan inïqkunaman, *michiñnikichikkunaman hinaspa *diaconokunaman, qamkunaqa Jesucristollapaña sapaqchasqam kachkankichik. ² Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkaniku qamkunata favoresunaykichikpaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

Inïqkunapaq Pablo mañakusqanmanta

³ Sapa kuti yuyarispaymi qamkunamanta Diosninchikman graciasta qoni. ⁴ Orakuspaymi kusikuywan tukuy tiempo llapallaykichikpaq mañapuykichik. ⁵ Mañakuniqa qallariyninmanta kunankama Cristomanta allin noticiata willakuptyi yanapawasqaykichikmantam.

⁶ Yachanipunim, qamkunapi allinkuna qallariq Diosninchikqa Jesucristo kutimunankamam chay qallarishqanta cabalanqa. ⁷ Llapallaykichikta kuyasqayraykum chaynataqa piensani, qamkunatawanmi Diosninchikqa tukuy imapi favorecewarqanchik carcelpiña kaptiypas, Cristomanta allin noticiata chegap kasqanpaq willakuptyiypas chaynataq valechiptiypas.

⁸ Diosnillanchikmi yachan Jesucristopa kuyakuyninwan qamkunataqa mayna-mayna kuyasqaytapas. ⁹ Mañakuchkaniga sumaqta entiendespaykichik yuyaywan aswanraq kuyakuq kanaykichikpaqmi ¹⁰ hinaspa allin kaq- kunata reqsinaykichikpaqmi, chaynapim Jesucristopa kutimunan punchawpaq kankichik mana huchayoc hinaspa pitapas mana urmachiq.

¹¹ Jesucristom yanapasuchkankichik allin ruruchkaq sachá hina allinkunata ruranykichikpaq chaynapí Diosta yupaychaspa hatunchanykichikpaq.

Cristollapaqña kawsakuymanta

¹²Wawqe-panillaykuna, yachanaykichiktam munani, tukuy ima sucedewasqanwanqa Cristomanta allin noticiam aswanraq mirarun. ¹³Chayraykum Palaciopi kaq lliw soldadokunapas chaynataq wakin runakunapas Jesucristorayku preso kasqayta yacharunku. ¹⁴Achkaq iñiqmasinchikkunapas preso kasqayta qawaspa kallpanchakurqaku chaymi Señorninchikman hapipakuspanku mana manchakuspa aswanraq Diospa palabrantalla willakuchkanku.

¹⁵Suti reqsiyllataqmi wakinkunaqa ñoqamanta envidiakuspa hinaspa atipanakuspa Cristomanta willakuchkanku, wakinmi ichaqa willakuchkan allinpaq munaspanku. ¹⁶⁻¹⁷Chay envidiakuwaspa Cristomanta willakuqkunaqa imatapas kikillanpaq munaspallam willakuchkan, chaynapim preso kasqaypi astawanraq llakichiwayta munachkanku. Wakinmi ichaqa willakuchkan kuyakuywan, paykunaqa yachanmi Cristomanta allin noticiata valechinaypaq carcelpi kasqayta. ¹⁸Ichaqa manam imananchu, iskay uya kaspankupas otaq allinta munaspankupas Cristomanta willakusqankumantam llumpayta kusikuni.

Hinaspapas mastaraqmi kusikusaq. ¹⁹Ñoqqa yachanipunim mañapuwaspaykichikwan hinaspa Jesucristopa Espiritunpa yanapawasqanwan kaymanta allinlla lloqsirunayta. ²⁰Tukuy sonqoywanmi confiakuchkani imantapas mana penqachiwanankupaq hinaspa mana manchakuspa rimanaypaq, chaynapim ñawpaq tiempopi hina kunan tiempopipas, wañuptiypas hinaspa kawsaptiypas Jesucristo vidaypi hatunchasqa kanqa. ²¹Ñoqapa kawsakuyniyqa Cristollapaqña kawsakuymi, wañukuyñataqmi aswan allinraq. ²²Ichaqa kay pachapirapa kawsapayqa Señorpaqmi imatapas allinta rurayman, chaymi mayqan akllaytapas mana atinichu. ²³Sasam iskayninmanta mayqanpas akllay, ichaqa munaymanmi wañukuspay Cristowanña kuska kayta, chay kaqmi ñoqapaqqa aswan allin kanman. ²⁴Aswanqa qamkunaraykum kay pachapirapa kawsanay. ²⁵Chayraykum kawsanaymantapaq seguro kachkani, llapallaykichikwanmi allinnikichikpaq kawsasaqraq chaynapi iñisqaykichikpi wiñanaykichikpaq hinaspa kusikunaykichikpaq. ²⁶Chaynaqa huktawan qamkunaman kutimuptiyi ñoqarayku Jesucristota hatunchankichik kusikuywan.

²⁷Vidaykichikyá kachun Jesucristomanta allin noticia uyarisqaykichikman hina. Watukamuspay otaq maypiña kaspaypas qamkunamantam uyariyta munani huk sonqolla qaqa hina sayaspa vencesqaykichikmanta, iñisqaykichik allin noticiata willakunaykichikpaq kallpanchakusqaykichikmanta hinaspa ²⁸contraykichikpi kaqkunatapas mana manchakusqaykichikmanta. Contraykichikpi kasqankuraykum yachanchik paykunaqa puchukananta, qamkunañataq salvasqa kanaykichikta. Chayqa Diosmantam. ²⁹Cristoraykum Diosqa favoreceykusunkichik ichaqa manam payman iñinallaykichikpaqchu aswanqa payrayku ñakarainaykichikpaqwanmi. ³⁰Chaynaqa kankichik sasachakuypi kasqayta qawasqaykichikpi hinam hinaspa kunan uyarisqaykichikpi hinam.

Cristopa humillasqa kasqanmantawan hatunchasqa kasqanmanta

2 ¹Sichu Cristopuni kallpanchasuptikichikqa, sichu kuyasuspaykichik sonqoykichikta tiyaykachiptinqa, sichu Espiritupas qamkunawan kachkaptinqa chaynataq qamkunapas llakipayarikuspa kuyakuqlaña kaspaykichikqa ²kusichawaychikyá, lliwachaykichikyá kaychik chulla pensamientoyoqla, huk kuyakuyniyoqla, huk sonqolla hinaspa huk sientiqla. ³Amayá envidiakuspaqa nitaq altotukuspaqa imatapas ruraychikchu,

aswanqa humillakuspaya kikikichikmantapas aswan allinpaqraq wakinkunata hapiychik.

⁴Amayá kikillaykichikpaqchu allintaqa munaychik aswanqa wakinkunapaqwaná.

⁵Jesucristopa piensasqanman hinayá qamkunapas piensaychik. ⁶Paymi Dios kachkaspapas Dios kasqanta valechiyta mana munarqachu, ⁷aswanqa kikinmi menoschakururqa sirviente hinaña kananpaq. ⁸Runayaruspanñataqmi humilla-kuykurqa, Diosta kasukuspanmi wañurqa penqaypaq cruzpi. ⁹Chayraykum Dios llumpa-llumpayta hatuncharuspan llapallanmanta suma-sumaq sutiwan sutichaykurqa, ¹⁰chaynapim Jesuspa sutinta uyarispanku hanaq *pachapi hinaspa uku pachapi kaqkuna qonqorakuykunaku. ¹¹Llapallan runakunapas “Jesucristoqa Señormi” nispam ninqaku, chaynataqa ninqaku Dios Taytata yupaychaspankum.

Jesucristoman ñiqkunaqa suti reqsiylla kasqanchikmanta

¹²Kuyasqay wawqe-panillaykuna, qamkunawan kaptiymi tukuy tiempo kasuwarqankichik, chaynayá karupi kachkaptiypas aswanraq kasuwaychik. Manchakuywan hinaspa respetowanyá salvasqa kasqaykichik qespichiypi riychik, ¹³Diosmi munasqanman hina allin munayta qosuspaykichik allinkuna ruranykichikpaq yanapasunkichik.

¹⁴Lliwtayá ruraychik ama kaminakuspa nitaq kutipanakuspa, ¹⁵chaynapim mana culpayoc hinaspa mana huchayoq kaspaykichik Diospa churin chuya sonqo kankichik huchallikuq pierdesqa runakunapa chawpinpi. Qamkunaqa tutapi kanchaq lucero hinam sutilla lliwpa reqsisqan kachkankichik. ¹⁶Qamkunaqa wiñaypaq kawsay qokuq palabrata hatallichkankichik. Chaymi Cristopa kutimunan punchawpiqa qamkunamanta kusikusaq kallpanchakuspay yachachisqayqa mana yanqapaq kasqanmanta. ¹⁷Ñisqaykichikraykum Diosman ofrenda hina entregakunkichik, chay ofrendaman cabalanaypaq wañunay kaptinpas chaytaqa kusikuywanmi rurayman, kusikuymantaqmi llapallaykichikwanpas. ¹⁸Chaynaqa chaykunamantayá qamkunapas ñoqawan kusa kusikuychik.

Timoteomantawan Epafroditomanta

¹⁹Señorninchik Jesus munaptinga chayllam kachamusqaykichik Timoteota watumamusunaykichikpaq chaynapi qamkunamanta uyarispay kallpanchakunaypaq. ²⁰Manam pipas pay hinaqa kanchu ñoqawanqa, ñoqa hinam paypas qamkunamanta cheqaptapuni sientin, ²¹wakinkunaqa kikillankupaq maskaspallam purinku Jesucristopa munasqanta mana maskaspanku. ²²Qamkunaqa yachankichikñam Timoteoqa tukuy imapi allin kasqanta, payqa taytanta huk churi yanapachkaq hinam Cristomanta allin noticia willakuypi yanapawarqa. ²³Chaynaqa asuntoykunamanta yachaykuspaymi chaypunilla payta kachamusqaykichik watumamusunaykichikpaq. ²⁴Ñoqapas Señorninchikpim confiakuchkani kikiypuni qawaqnikichik chaylla hamurunaypaq.

²⁵Piensarurqanitaqmi wawqenchik Epafroditota qamkunaman kachamuytapas. Paytam kachamuwarqankichik tukuy imapi serviukuwananpaq. Kuskaykum tukuy imapipas soldado hina yanapanakurqaniku. ²⁶Paymi llumpayta munachkan llapallaykichikwan tupaykuyta, llakisqam kachkan onqorusqanmanta yacharusqaykichikrayku. ²⁷Arí, onqoruspam yaqalla wañukurqa, ichaqa Diosninchikmi paymanta llakipayarikurqa, llakipayarikurqataqmi ñoqamantapas chaynapi wañukuptin aswanraq llakiyoq kanaymanta. ²⁸Chayllam kachamuchkani huktawan tupaykuspa kusikunaykichikpaq chaynapi ñoqapas manaña ancha llakisqa kanaypaq. ²⁹Hatun kusikuywaná chaskiykuychik Señorninchikman graciasta qostin,

respetaychikyá pay hina kaqkunataqa. ³⁰ Cristo servisqanpim yaqalla wañukurqa, yanapawanaykichikmantam payña yanapawarqa wañuytapas mana manchakuspa.

Allin ruraymanta

3 ¹Wawqe-panillaykuna, Señorninchikpiyá kusikuychik. Allinnikichikpaq kasqan-raykum mana amispay ñawpaq nimusqaykunata huktawan qellqamuykichik. ²Cuidakuychikyá allqo hina kawsaqkunamanta, tukuy mana allin ruraqkunamanta hinaspa judio hina *señalakuqkunamanta. ³Cheqap señalasqakunaqa ñoqanchikmi kanchik, Espiritun yanapawaptinchikmi Diosninchikta adoranchik hinaspa Jesucristopi iñispa salvasqa kasqanchikwan alabakunchik aychapi *señalachikuymán mana hapipakuspa. ⁴Ñoqapas aychapi señalachikuypiq confiakuymanmi. Sichum pipas señalachikusqanpi confiakuptinqa razonwanraqmi chaykunapiqa ñoqapas confiakuyman. ⁵Nacesqaymanta pusaq punchawninmanmi qari kayniypi *señalawarqaku, Benjamin ayllumanta kaq Israel-pa castanmi kani, tayta-mamaymantapunim *hebreo rimaq kani. Diospa leyninmanta imaynam piensasqaymantañataqmi *fariseo karqani. ⁶Creesqaykuna cheqappuni kasqanta piensaspaymi Dios agradayta munaspay Jesucristoman iñiqkunata ñakarichinaypaq qatikacharqani, leyta cumplispaymi sumaqa kawsarqani mana faltayoq. ⁷Kunanmi ichaqa ñawpaqpi allinpaq hapisqaykunatapas mana valeqpaqña hapini Cristorayku. ⁸Manataqmi chayllachu, aswanqa Señor Jesucristota reqsinayraykum tukuy imatapas mana valeqpaqña hapini, payrayku tukuyta pierderuspaymi chaykunataqa qopata hinaña hapini chaynapi Cristota tarinaypaq hinaspa ⁹paywan hukllaña kanaypaq, kamachikuykunata kasukuspayqa hina huchayoqlaraqmi kachkani, Cristoman iñikuptiymi ichaqa mana huchayoqpaqña Dios chaskiwan. ¹⁰Llapa imatam saqeruni Cristota reqsiykunaypaq, kawsarimusqanrayku atiyin reqsiykunaypaq, ñakarisqanman hina ñakarinaypaq, wañukuspaypas payman rikchakuq kanaypaq ¹¹hinaspa Dios munaptinga ñoqapas kawsarimunaypaq.

Kallpanchakuspa premio chaskinamanta

¹²Nichkaniqa manam tukuy imapas hayparusqaytañachu otaq qespisqaña karusqaytachu aswanqa kallpanchakuchkanim salvawaqniy Cristopa munasqanman hina kanaypaq. ¹³Wawqe-panillaykuna, manaraqmi ñoqapas haypaniraqchu aswanqa ñawpaq rurasqaykunata qonqaruspaymi hamuq kaqkunata ruranaypaq kallpanchakuchkani. ¹⁴Carrerapi hinam kallpachkani chayanayman, chaynapi Jesucristontakama Diospa qayawasqan premiota chaskinaypaq.

¹⁵Chaynaqa llapallan qespiq kaqkunaqa chay nisqaykunaman hinayá piensasunchik. Imamantapas hukmanta piensaptikichikqa Diosninchikmi entiendechisunkichik. ¹⁶Ichaqa sapakamapa kawsasqanchikqa Diospa palabran yachasqanchikman hinayá kachun.

¹⁷Wawqe-panillaykuna, ñoqa hinayá kaychik, wakiqnin ñoqa hina portakuqkunatapas ejemploykichikpaqyá hapiychik. ¹⁸Nam achka kutitaña nirqaykichik chaymi kunanpas waqaspay huktawan nimuykichik, "Iñikuniñam" nichkaspankupas achkallaña Cristopa cruzpi wañusqanta despreciachkanku mana allinta kawsaspanku. ¹⁹Chayna kaqkunaqa wiñaypaq ñakariypim kanqaku, paykunaqa Diosta maskanankupas kachkaptinmi mikuyllapi ocupakunku, rurasqankumanta penqakunankupas kachkaptinmi aswanraq alabakunku kay vidapi kaqkunallamanta piensaspanku. ²⁰Ñoqanchikmi ichaqa hanaq pacha llaqtayoq kanchik hinaspa suyachkanchik Señor Jesucristopa kutimunanta.

²¹Paymi kay ñakariq cuerponchikta mosoqyachinqa suma-sumaq kanchariq cuerponman rikchakuqtaña, chaytaqa ruranqa tukuy imapi munaychakusqanpa atiyinwanmi.

Tukuy tiempo kusikunanchikmanta

4 ¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, Señorninchikman hapipakuspaykichikyá takyaychik. Qamkuna qawaykuytam llumpayllataña munachkani, qamkuna-qa huk hatun premio hinam kankichik ñoqapaq.

²Ruegakunim Evodiatawan Sintiqueta Señorninchikman iñiqkuna hina huk sonqolla kanankupaq. ³Llamkaqmasilláy, qamtañataqmi valekuyki chay paninchikkunata yanapaykunaykipaq. Paykunapas yanapaykuwarqakum Cristomanta allin noticiata willakuptiy, yanapaykuwarqataqmi Clementewan wakin llamkaqmasiykunapas. Paykunapa sutinga qellqasqañam kachkan wiñay kawsay libropi.

⁴Señorninchikwan huklla kaspayá tukuy tiempo kusikuychik, huktawanraqmi nikichik: Kusikuychikyá, nispá. ⁵Lliw runakunawanyá reqsichikuychik kuyakuq sonqo kasqaykichikta. Señorninchikpa kutimunanqa hichpallañam kachkan.

⁶Amayá imamantapas afanakuychikchu, aswanqa orakuspaykichikyá lliwta Diosman willaychik hinaspayá payman graciasta qoychik. ⁷Hinaptinga Diosninchikmi hawkayachisunkichik runakunapa mana entiendey atinan hawkayaywan. Chaynapim imamantapas mana preocupakunkichikchu nitaq llakikunkichikchu Jesucristowan huklla kasqaykichikrayku.

Allin kaqkunapi piensananchikmanta

⁸Kunanñataqmi wawqe-panillaykuna, tukuykunaypaq nimuykichik: Manaraq imatapas rurachkaspaqa yuyaymanaychikyá imapas cheqap kaqpi, imapas respetanapaq kaqpi, imapas allin ruray kaqpi, imapas mana huchallichikuq kaqpi, imapas allin rimana kaqpi, imapas allin alabanapaq kaqpi.

⁹Ruraychikqa yachachisqayman, kamachisqayman hinaspa uyariwaspaykichik qawawasqaykichikman hinayá, hinaptinga waqaychawaqninchik Diosmi qamkunawan kanqa.

Filipospi iñiqkunapa ofrendanmanta

¹⁰Llumpayta kusikuspaymi Señorta yupaychachkani yanapawaspaykichik huktawan yuyariwasqaykichikmanta. Kaynata nispayqa piensachkani manam qonqaruwasqaykichiktañachu aswanqa yanapaykuwanaykichikpaq mana ima ruray atisqaykichikta. ¹¹Manataqmi rimachkaniqa muchusqaymantachu, ñoqaga imapas kapuwaqllaywanmi contentakuni. ¹²Yachanim wakcha kayta chaynataq llaqa imayoq kaytapas. Contentakunitaqmi saksasqa kaspaypas otaq yarqaymanta kaspaypas chaynataq imayoq kaspaypas otaq mana imayoq kaspaypas. ¹³Tukuy imataqa rurani Cristo kallpanchawaptillanmi. ¹⁴Chaywanpas allintapunim ruraraqankichik sasachakuyniykunapi yanapaykuwaspaykichikqa.

¹⁵Yachasqaykichikpi hinapas Macedonia lawmanta lloqsispay Cristomanta allin noticiata chayraq willakuptiyqa Filipospi *yachaq iñiqmasiykunallam ofrendaykichikwan yanapaykuwarqankichik, chaytaqa ruraraqankichik willasqaymanta agradecekuwaspaykichikmi. ¹⁶Tesalonica llaqtapi kaptiypas iskay kimsa kutitam ofrendaykichikta apachimuarqankichik imapas necesitasqaypaq. ¹⁷Chaynata nispayqa manam chaskiruyllatachu munachkani, aswanqa munachkani yanapaykuwasqaykichikmanta allin cosechata hina Dios premiasunaykichikta. ¹⁸Ñoqaga puchupuanankamaraqmi allin-suta chaskiruni. Epafroditowan apachimuwassqaykichikwanmi kamaqña kapuwachkan,

apachimuwasqaykichikqa karqa Diospaq miski asnaq ofrenda hinam hinaspa paypa agradonpaq kañasqa animal hinam. ¹⁹Diosniymi tukuy ima faltasusqaykichikta qosunkichik sinchi kapuqninman hina, chaytaqa qosunkichik ñoqanchikpaq Jesucristopa rurasqanraykullam. ²⁰iDios Taytanchiktayá yupaychasun wiña-wiñaypaq!

Cartapa tukuyninmanta

²¹Jesucristopa sutinpiyá saludaykapuwaychik Diosninchikpi llapallan ñiñikunata. Saludaykamusunkichiktaqmi ñoqawan kaq wawqe-paninchikkunapas. ²²Kay llaqtapi llapa ñiñikunapas saludaykamusunkichikmi, aswan mastaqa Rey Cesarpa wasinpi serviqkunam saludaykamusunkichik.

²³Señorninchik Jesucristoyá favorecesunkichik vidaykichikpi.

COLOSAS LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Colosas llaqtapi iglesiataqa manam Apostol Pablochu qallarichirqa. Chaywanpas payqa paykunamantam nanachikurqa paypa michisqan iglesiakunapa hichpanpi kasqanrayku chaynataq Efeso llaqtapi kachkaspanraq paykunata kallpanchananpaq wawqekunata kachasqanrayku. Kay cartatapas carcelmantamá apachirqa.

Kay cartaqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninmanta, willakuntaqmi Colosas llaqtapi wawqe-panikuna imaynam kasqanmanta yanapaqnin Epafraspa willakusqanmantapas (1:1-8).

Iskaq kaq parteñataqmi willakun Señor Jesucristo tukuy atiyinwan gobiernaq kasqanmanta (1:9-2:19).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Jesucristopi iñiqkunaqa mosoq kawsayniyoqña kasqankumanta (2:20-4:6).

Tawa kaq parteñataqmi willakun cartapa tukupayninmanta (4:7-18).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Dios Taytapa munayninman hina Señorninchik Jesucristopa *apostolnin kani. Wawqenchik Timoteopiwanmi ²Colosas llaqtapi Jesucristopi iñiq wawqe-panikunaman qellqamuykiku. Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykichikpaq.

Iñiqkunapaq Pablo mañakusqanmanta

³Qamkunapaq mañakuspaykum graciasta qoniku Señorninchik Jesucristopa Taytan Diosninchikman. ⁴Jesucristoman iñisqaykichikmantawan iñiqkuna kuyasqaykichikmantam uyarirqaniku, ⁵chaytaqa rurachkankichik hanaq pachapi churasqa premioykichikraykum chay premioykichikmantaqa uyarirqankichikñam cheqap allin noticia palabrantakama. ⁶Chay palabraqa chayamurqa qamkunamanwan enteron kay pachapi runakunamanmi. Chay palabram allin ruruchkaq sachahina achkayachisunkichik, chaynataqa achkayachisuchkankichik uyarisqaykichik punchawmantaraqmi hinaspa Diosninchikpa cheqap favornin reqsisqaykichik punchawmantaraqmi. ⁷Chaykunataqa kuyasqanchik wawqenchik Epafrasmi yachachisurqankichik. Payqa rantiykupi mana hukmanyaspa Cristopa serviqninmi. ⁸Paymi willawarqaku Espirituman hina llumpay kuyawasqaykikumantapas.

⁹Chaymi uyarirusqaykumantapacha ñoqaykupas Dios Taytanchikta mañapuchkaykiku chaynapi imam paypa munasqanta entiendenaykichikpaq, yachayniyoq kanaykichikpaq hinaspa Espiritumanta kaqkunata lliw reqsinaykichikpaq. ¹⁰Mañakuchkanikuqa Se- ñorpa

qatiqninkuna hina allinta kawsanaykichikpaqmi hinaspa paypa munasqanta ruraspa allin ruruchkaq sachá hina tukuy allin kaqkunata ruranaykichikpaqmi hinaspa aswan mastaraq Diosninchikmanta yachanaykichikpaqmi. ¹¹Mañakuchkanikutaqmi hatu-hatun atiyinwan kallpanchaykusunaykichikpaqpas chaynapi ima mana allintapas pacienciakuspa kusikuywanraq aguantanaykichikpaq ¹²hinaspa Dios Taytanchikman graciasta qonaykichikpaq. Paymi tupasusqaykichikman hina sapakamaman qosunkichik sumaqlaña chaskinaykichik kaqta. ¹³Tutayypi kamachikuqta kasuchkaptinchikmi payqa libraykuwarqanchik hinaspa kuyasqan Churinpa munaychakusqanmanña churaykuwanchik. ¹⁴Paypa wañusqallanwanmi libraykuwarqanchik huchanchikkunamanta pampachaykuspa.

Dioswan allinyanakusqanchikmanta

¹⁵Mana rikuy atina Diospa rikchayninqa Cristom. Payqa karqañam llaqa imakunapas manaraq unanchasqa kachkaptinqa. ¹⁶Paynintakamam Dios unancharqa cielopi tukuy ima kaqkunatapas, kay pachapi kaqkunatapas, tukuy ima rikusqanchiktapas chaynataq mana rikuy atisqanchiktapas, kamachikuqkunatapas, tukuy imapi munaychakuqkunatapas, llapallan autoridadkunatapas hinaspa llapallan atiyiniyoqkunatapas. Paynintakamam hinaspa paypaqtaqmi tukuy imapas unanchasqa karqa. ¹⁷Cristoqa karqañam tukuy imapas manaraq unanchasqa kachkaptinqa, kunanpas paypa atiyinwanmi tukuy imapas takyachkan. ¹⁸Payqa cuerpota uman hina llapallan ñiñkunapa kamachiqninmi, paymi llapanmanta puntata kawsarimurqa imapipas punta kaq kananpaq. ¹⁹Dios Taytamá munarqa paypi tukuy ima tarikuy Cristopi kananta. ²⁰Diosmi *allinyanakuyta munarqa kay pachapi kaqkunawanpas chaynataq hanaq pachapi kaqkunawanpas Cristopa cruzpi wañusqallanwan hawkayayman yaykuspa.

²¹Ñawpaqtaqa Diosmanta karunchasqam karqankichik, mana allinkunata ruraspam Dios cheqniq karqankichik, kunanmi ichaqa kikinpuni qamkunawan *allinyanakuykum. ²²Chaynataqa ruraykun Cristopa runa kayninpi wañusqallanwanmi. Payqa wañurqa mana qachayoqta, mana culpayoqta hinaspa pasaypaq mana huchayoqtaña Diosman presentasunaykichikpaqmi. ²³Ichaqa chayna kanaykichikpaqqa qaca hinayá sayaychik ñisqaykichikmanta ama iskayrayaspa, allin sapiyoq sachá hina ama kuyurispa hinaspa salvakunaykichikpaq uyarisqaykichik allin noticiaman hapipakuspa. Kay allin noticiaqa willakusqa kachkan kay pachapi llapallan runakunamanmi, chayta willakunaypaqmi ñoqa Pablopas churasqa karqani.

Ñiñkunata Pablo yanapasqanmanta

²⁴Llumpaytam kusikuni qamkunarayku ñakarisqaywan, chaynapimá kikiypa cuerpoypipuni tukupachkani llaqa ñiñkunarayku Cristopa ñakarisqanta, llaqa ñiñkunata Cristopa cuerponmi. ²⁵Diosqa akllawasqanman hinam churaruwan ñiñkunata servinaypaq chaynapi allinnikichikpaq paypa palabranta llapallanta willakunaypaq. ²⁶Chay palabrantaqa ñawpa-~nawpaqmantaraqmi mana pipas yacharqachu, kunanmi ichaqa chay ñawpaq pakasqa kaqtaqa reqsiykachinña payllapaqña kawsaqqunaman. ²⁷Chay pakasqa kaqtaqa reqsichiytam munarqa mana judio kaqkunamanpas, chay pakasqa kaqqa qamkunapi Cristopa kawsasqanmi, chayraykum suyachkankichik wiñaypaq kawsakuyta.

²⁸Chaymi ñoqaykuqa pimanñapas Cristomanta willakuniku kasukunankupaq hinaspa yachachiniku allinta entiendenankupaq chaynapi Cristowan huklla kaspanku pay hina yuyayniyoqña kanankupaq. ²⁹Chayraykum sinchillataña llamkachkani Cristopa qowasqan hatun atiywan kallpanchakuspay.

2 ¹Munanim sasallawanña tukuy ima rurasqay yachanaykichikta, chaytaqa rurachkani qamkunaraykum, Laodicea llaqtapi kaq iñiqmasinchikraykum chaynataq mana reqsiwaqniykunaraykum. ²Tukuy ima rurasqayqa paykuna kall-panchakunankupaqmi, chullalla hina kuyanakunankupaqmi hinaspa tukuy allin kaqta entiendenankupaqmi chaynapi ñawpaq pakasqa kaq Cristota reqsinankupaq. ³Payllapim pakasqa kachkan qori-qollqe hina tukuy yachayniyoq kaypas chaynataq entiendepas. ⁴Kaykunataqa nimuchkaykichik suma-sumaqlлатаña rimasqankuwan ama pipas engañasunaykichikpaqmi. ⁵Kikiypuni qamkunawan mana kaspaypas sonqoywanqa qamkunawan kuskam kachkani hinaspa kusikuni allin kawsakus-qaykichikmantawan Cristoman hapipakuspa qaq hina sayasqaykichikmanta.

Cristopi mosoq kawsakuymanta

⁶Chaynaqa Señorninchik Cristo Jesusta chaskisqaykichikman hinayá payman hapipakuspa kawsaychik. ⁷Yachachisqa kasqaykichikman hinayá allin sapichakuchkaq sach hina iñiyinichikpi sumaqta takyaychik, payman hapipakuspayá wiñaychik Diosman graciasta qostin.

⁸Cuidakuychikya, amayá engañachikuychikchu yachayninkumanta rimaqkunawanqa hinaspa yanqakunalla rimaqkunawanqa, paykunaqa manam Cristomanchu hapipakunku aswanqa runakunapa costumbrenkunallamanmi hinaspa kay pachapi yachachikuykunallamanmi.

⁹Diospi tukuy ima tarikuqmi kachkan runayaruk Cristopi. ¹⁰Cristoman hukllawasqaña kasqaykichikraykum Diosmanpas hukllawasqaña kachkankichik. Cristopa munayllanpim kachkan llaqa kamachikuqkunapas chaynataq atiyniyoqkunapas. ¹¹Cristoman hukllawasqaña kasqaykichikraykum *señalasqataq karqankichik, ichaqa manam kay cuerpopi señalwanchu aswanqa Cristopaña señalwanmi. ¹²Bautizakuspaykichikmi Cristowan kuskapampakuchkaq hina ñawpa vidaykichikta pamparurqankichik, paywan kuskataqmi mosoqmanta kawsarimunkichik, kawsarimunkichikqa Diospa llumpay atiyinwan Cristopa kawsarimusqanta creespallaykichik. ¹³Ñawpa vidaykichikpim huchaykichikwan hinaspa mana *señalasqa kasqaykichikwan wañusqa hina karqankichik. Kunanmi ichaqa tukuy huchaykichikta pampachaykusupaykichik Dios kawsarirachisunkichikña Cristotawan kuskata. ¹⁴Diosmi leyman hina huchanchikrayku castigasqa kananchikmanta lliwta pagaykun hinaspa libraykuwanchik Cristopa cruzpi wañusqanwan. ¹⁵Diosmi lliw autoridadkunata hinaspa atiyniyoqkunata llapallanpa qayllanpi penqayman churarqa cruzpi vencespan.

Cristopa munasqanman hina kawsanamanta

¹⁶Chaynaqa amayá pipas penqachisunkichikchu mikusqaykichikmantaqa otaq tomasqaykichikmantaqa otaq fiestakuna rurasqaykichikmantaqa otaq watanpi, killanpi fiestakuna rurasqaykichikmantaqa otaq *samana punchawpi samasqaykichikmantaqa. ¹⁷Chaykunaqa hamuqkunapa lllantuyin hinallam karqa, cheqap kaqmi ichaqa Cristo. ¹⁸Premioykichiktaqa amayá qechurachikuychikchu humillakuq tukuspa angelkuna adoraqkunawanqa, paykunaqa revelacionta chaskiq tukuspankum aychaman hina piensasqallankuwan yanqapaq alto tukurunku. ¹⁹Paykunaqa manam Cristoman hukllawasqachu kachkanku, iñiqkunam ichaqa Cristopa cuerpon kanchik, payñaqmi umanchik, cuerponchikqa moqokunawan hinaspa ankukunawan hukllaman huñusqam kachkan, chaynatam ñoqanchiktapas Cristo hukllawaruwanchik hinaspa wiñachiwanchik Diospa munasqanman hina.

²⁰ Cheqaptapuni Cristowan wañuspaykichikqa runakunapa costumbrenkunatam saqerunkichikña, hinaspaqa ñimanasqamá kay pachapi mana allin ruraykunaman hinaqa kawsachkankichik? ²¹ Chayna ruraqkunam ninku: “Ama kayta-wakta llachpaychu, ama kayta-wakta mikuychu, ama kayta-wakta hapiychu” nispá.

²² Chaykunaqa runakunapa yachachisqallanmi hinaspa kamachikusqallanmi, kay prohibisqankunaqa tiempopa pasasqanman hinam chinkarunqa. ²³ Chaykuna ruraq runaqa rikchakapuwanchik yachaysapamanraqmi humillakuq tukuspanku cuerponkuta ñakarichisqankurayku, yanqapaqmi chaykunataqa ruranku, aychankupa munasqan venceytam ichaqa mana atinkuchu.

3 ¹ Chaynaqa Cristowan kawsarichisqa kaspapa hanaq pachapi kaqkunatayá maskaychik, chaypim Cristo tiyachkan Diospa *alleqninpi. ² Chaynaqa amayá kay pachapi kaqkunapiqa piensaychikchu, piensaychikqa hanaq pachapi kaqkunapiyá. ³ Qamkunaqa Cristowanmi wañurqankichik, chaynaqa cheqap kawsaynikichikqa Cristowanmi kachkan Diosninchikpapi pakasqa. ⁴ Cristopunim kawsaynikichikqa, pay rikurimuptinmi qamkunapas paywan kancharichkaq rikurirunkichik.

Ñawpaq vidamantawan mosoq vidamanta

⁵ Chaynaqa wañuchichkaq hinayá vidaykichikmanta chinkachiychik kay pachapi mana allin ruraykunata: amayá huchapakuychikchu, amayá millakuypaq kaqkunataqa ruraychikchu, amayá mana allin munaywanqa aysachikuychikchu nitaq intuchikuychikchu, amataqyá qollqella kuyaqa kaychikchu, qollqe kuyayqa taytacha-mamacha adoray hinam. ⁶ Tukuy chaykunata ruraspa mana kasukuqkunamanmi Diosqa llumpay castigonta kachaykun. ⁷ Qamkunapas ñawpaq vidaykichikpiqa chaynata ruraspa kawsarqankichik. ⁸ Kunanqa qonqaychikñayá piñakuyta, piñasqalla kayta, mana allinllapi kawsayta, insultanakuyta, asipayanakuyta hinaspa mana allinlla rimayta. ⁹ Amayá llullanakuychikchu, qamkunaqariki saqerunkichikñam ñawpa vidaykichiktaqa hinaspa tukuy mana allin ruranaykichiktaqa. ¹⁰ Qamkunaqariki kachkankichik mosoq runa hinañam, aswan-aswanraqmi mosoqyachisqa kachkankichik unanchasunnikichikman rikchakunaykichikpaq chaynapi paymanta alli-allinta yachanaykichikpaq. ¹¹ Kunanqa manam imananñachu judío kaypas otaq mana judío kaypas, *señalasqa kaypas otaq mana señasqa kaypas, huklaw nacionniyoq kaypas, chunchu kaypas, sirviente kaypas otaq libre kaypas, tukuy imamantapas allinqa Cristollam, payqa lliw ñinikunapim kawsachkan.

¹² Diosmi kuyasusqaykichikrayku akllasurqankichik payllapaqña kanaykichikpaq, chaynaqa mosoq pachawan pachakuchkaq hinayá allinkunata ruraspa reqsichikuychik llakipayakuspa, sumaq sonqo kaspá, humillakuspa, llampu sonqo kaspá hinaspa pacienciakuspa. ¹³ Pipapas quejan kaptinqa aguantanakuspayá pampachanakuykuychik, chaynataqa rurankichik qamkunatapas Señor pampachaykusqaykichikman hinam. ¹⁴ Tukuy manta llalliqtaqa kuyanakuychikyá, kuyanakuylam tukuy imatapas sumaqtaqa *allinyanachin. ¹⁵ Cristopa qosusqaykichik hawka kawsakuypiyá takyaychik, chaypaq qayasuspaykichikmi huk cuerpollaman Dios hukllawasurqankichik. Chaynaqa agradecekuychikyá.

¹⁶ Cristopa yachachikuyninkunayá sonqoykichikpi llimparichun. Sapakamayá yachachinakuspa kallpanchanakuychik yupaychana takikunawan, cantokunawan hinaspa Espiritumanta kaq takikunawan, chaytaqa ruraychik tukuy sonqoykichikwan Diosman graciasta qostinyá. ¹⁷ Tukuy ima rurasqaykichiktaqa otaq rimasqaykichiktaqa Señor Jesuspa sutinpiyá ruraychik, chaykunataqa ruraychik paynintakama Dios Taytaman graciasta qostinyá.

Iñiqkunapa ruranankunamanta

¹⁸Señorakuna, qosaykichikta kasukuychik Señorman ñisqaykichikrayku. ¹⁹Qosakuna, kuyaychik warmikichikta, amayá qaqchakachariychikchu. ²⁰Churikuna, tayta-mamaykichikta tukuy imapi kasukuychik, chayqa Señorpa agradonpaqmi. ²¹Tayta-mamakuna, ama piñachiychikchu wawa-churikichikta chaynapi ama hukmanyarunankupa. ²²Sirvientekuna, kay pachapi patronnikichikta imapipas kasukuychik, amayá qawasuptillaykichikchu allintaqa ruraychik, aswanqa Señorta manchakuspayá tukuy sonqowan kasukuychik. ²³Tukuy ima rurasqaykichikta-qa ruraychik Señorninchikpaq rurachkaq hinayá. ²⁴Yachasqaykichikpi hinapas Señorninchikmi qosunkichik tupasuqnichik herenciataqa. Qamkunapaq servichkanchik Señorninchik Cristotam. ²⁵Pipas mana allin ruraqmi ichaqa pagonta chaskinqa mana allin rurasqanmanta, Diosqa manam pimanpas sayapakunchu.

4 ¹Yaw patronkuna, qamkunapas sirvientekichik runakunamanyá imam kaqta qopuychik, amayá qonqaruychikchu, qamkunapapas hanaq pachapim kachkan kamachiqnichik.

²Ama pisipaspayá Diosman graciasta qostin mañakuychik tuta punchaw. ³Mañakuychiktaqyá ñoqaykupaqpas, chaynapi Señorninchikpa munayninwan punku kichachkaq hina Cristomanta kunankama pakasqa allin noticianta willakamunaykupa, chayraykum ñoqapas preso kachkani. ⁴Mañakuychikyá imam kaqta paymanta willakunaypaq.

⁵Allintayá kawsaychik mana ñiq runakunawan, tiempoykichiktapas amayá usuchiychikchu. ⁶Kachiwan tupachisqa hina sumaqllañayá kachun rimasqaykichikpas, yachaychikyá sapakamaman imaynam allin contestaytapas.

Cartapa tukuyinmanta

⁷Kuyasqanchik wawqenchik Tiquicom willasunkichik imaynam ñoqa kasqaymanta, paymi mana saqewaspa yanapawarqa hinaspa ñoqawan kuskataq Señorninchiktapas servirqa. ⁸Qamkunamanmi kachamuni imaynam kasqaykumanta willasunaykichikpaq hinaspa qamkunata kallpanchasunaykichikpaq. ⁹Paywantaqmi hamuchkan Señorpi allin takyaq kuyasqanchik wawqenchik Onesimopas, payqa llaqtamasikichikmi. Paykunam willasunkichik tukuy ima kaypi pasakusqanmanta.

¹⁰Carcelpi presomasiy Aristarcom apachikamusunkichik saludokunata, apachimusunkichiktaqmi Bernabeypa primon Marcospas. Qamkunam paymanta kamachisqayta chaskirqankichik, sichum watukamusuptikichikqa allinllatayá chaskiykuychik. ¹¹Saludamusunkichiktaqmi Jesuspas, paypa huknin sutinqa Justom. Paykunallam ñiqkunamanta judio casta kaqkunapaq yanapaykuwarqa Diosninchikpa munaychakusqanmanta willakuptiy, paykunapaq ñoqapaqmi hatun consuelo karqa. ¹²Saludamusunkichiktaqmi Señorninchik serviq llaqtamasikichik Epafraspas, paymi tukuy tiempo qamkunapaq mañakuchkan tukuy sonqowan Diospa munasqanman hina qaqqa hina sayanaykichikpaq hinaspa imapipas Diosman hapipakunaykichikpaq. ¹³Ñoqam testigo kani imaynam Epafrasqa qamkunapaq llamkasqanmanta, testigotaqmi kani Laodicea llaqtapi kaqkunapaqpas hinaspa Hierapolis llaqtapi kaqkunapaqpas llamkasqanmanta. ¹⁴Saludamusunkichiktaqmi kuyasqanchik doctor Lucaspas chaynataq wawqenchik Demaspas.

¹⁵Ñoqapa parteymantapas saludaykapuwaychikyá Laodiceapi kaq wawqe-pa-ninchikkunata. Saludaykuychiktaqyá Ninfastapas wasinpi huñunakuqkunatawan.

¹⁶Kay cartata leeykuspaykichikyá apachiychik Laodiceaman chaynapí chay llaqtapi wawqe-paninchikkunapas leenankupaq. ¹⁷Niychiktaqyá wawqen-chik Arquipotapas Señorinchik Jesucristopa kamachisqanta paypa sutinpi cumplinanpaq.

¹⁸Ñoqapa parteymantapas chaskiychikyá saludoyta. Yuyariychikyá carcelpi kasqayta. Qamkunapaqmi mañakuchkani Señorinchikpa favorninta.

TESALONICA LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA PUNTA KAQ CARTASQAN

Roma llaqtayoyq runakunapa gobiernasqan Macedonia lawpim karqa Tesalonica llaqta, chay llaqtapipas Apostol Pablom Jesucristoman iñichirqa. Pablopa willakusqantam mana judio kaq runakuna anchallataña munaykuspanku Jesucristoman iñirqaku. Judio runakunam ichaqa Pablopa contranpi hatarirqaku rimasqanta harkakunankupaq, chayraykum Pabloqa chay llaqtamanta lloqsirqa. Chaywanpas paykunatam kuyakuywan yuyarirqa hinaspam paykunamanta ima noticiallatapas yachakuyta munarqa.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Tesalonicapi iñiqkuna Jesucristoman hapipakuspa allin takyasqankumanta, willakuntaqmi Diosta agradanapapq imaynam kawsanamantapas (1:1-4:12).

Iskaq kaq parteñataqmi willakun Señor Jesuspa kutimunanmanta (4:13-5:11).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun paykunata kallpanchaspan imakunam kunasqanmanta (5:12-28).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Silvanowan hinaspa Timoteowan apachimuykiku kay cartata Tesalonica llaqtapi kaq iñiqkunaman, qamkunaqa Dios Taytawan hinaspa Señor Jesucristowanmi huklla kachkankichik. Diostam mañakuchkani qamkunata favorecesunaykichikpaq hinaspa hawcallata kawsachisunaykichikpaq.

Tesalonica llaqtapi kaq iñiqkunapa allin ejemplonmanta

²Diosmanmi graciasta qoniku qamkunamanta tukuy tiempo qamkunapapq mañakuspayku. ³Yuyarinikumá Dios Taytanchikpa qayllanpi iñiykichikman hina llamkasqaykichikta, kuyakuynikichikman hina servisqaykichikta hinaspa Señorninchik Jesucristopi confiakuspa ñakariykuna aguantasqaykichikta. ⁴Diospa kuyasqan wawqepaniykuna, yachanikum Dios akllasqaykichiktaqa. ⁵Qamkunaman Cristomanta allin noticia willasqaykutaqa manam rimayllachu-rimarqaniku, chayqa chayamusurqankichik Chuya Espiritupa atiyinwanmi, cheqaptapuni convencesqa kaspaykum qamkunamanqa willarqaykiku. Yachasqaykichikpi hinapas allinnikichikpaqmi allinta portakurqaniku.

⁶Qamkunaqa ñoqaykupa hinaspa Señorpa ejemplontam qatichkankichik, lluppayta ñakarichkaspaykichikpas Diospa palabrantam chaskirqankichik Chuya Espiritupa kusikuy qosusqaykichikwan. ⁷Chaynapim qamkunaqa ejemploña kachkankichik Macedonia lawpi hinaspa Grecia lawpi llapallan iñiqkunapaqpas. ⁸Qamkunamanta qallaykuspanmi Señorpa palabranqa willakusqa karqa. Chayqa willakusqa karqa manamá Macedonia lawllapichu nitaq Grecia lawllapichu aswanqa tukuy hinastinpim. Diosman inisqaykichikmantaqa

lliwnām yacharunku chaymi ñoqaykuqa manaña willakunaykuñachu. ⁹Paykunañam willakuchkan qamkunaman imaynam chayamusqaykumantaqa hinaspa imaynam Diosman iñisqaykichikmantaqa, willakuchkankutaqmi taytacha-mamachakunata qepanchakuruspa kawsaq cheqap Diostaña servisqaykichikmantapas. ¹⁰Willakuchkankutaqmi hanaq pachamanta Diospa Churin Jesus kutimunan suyasqaykichiktapas. Paytam Dios kawsarichirqa chaymi paypuni librawasunchik hamuq tiempokunapi castigomanta.

Tesalonica llaqtapi Pablopam llamkasqanmanta

2 ¹Wawqe-panillaykuna, yachasqaykichikpi hinapas watukamusqaykuqa manam yanqapaqchu karqa. ²Filipos llaqtapi kamisqa ñakarichisqa kachkaptiykupas Diosninchikmi kallpanchawarqaku chaymi mana manchakuspa willarqaykiku Diosmanta allin noticiata, willarqaykikumá achkallaña runakuna contraykupi sayarichkaptinkupas. ³Willarqaykikuqa manam pantachinaykupaqchu nitaq mana allin munasqaykuraykuchu nitaq engañanaykuraykuchu. ⁴Diosmá allinpaq chaskiwaspanku kunawarqaku allin noticiata willakunaykupaq chaymi willakuchkaniku. Manam runakuna agradaytachu munachkanikuqa aswanqa Dios-tam. Paymi prueban sonqoykuta. ⁵Qamkunataqa manam sumaqlataña rimaspachu alabarqaykiku, yachasqaykichikpi hinapas rimapayarqaykikuqa manam qollqeta kuyaspaykuchu. Diospas yachanmi chaytaqa. ⁶Manataqmi maskarqanikupas runakunapa alabasqan kaytachu nitaq qamkunapa otaq wakin runakunapa alabasqan kaytachu. Munaspaykuqa kamachikikumanmi karqa Cristopa *apostolnin kas-qaykurayku. ⁷Ichaqa qamkunawanqa llampu sonqollam karqaniku. Ñoqaykuqa karqaniku wawankuna uywachkaq mama hinam. ⁸Qamkunataqa llumpaytam kuyarqaykiku chaymi qoytaqa munarqaykiku Diosmanta allin noticiallatañachu aswanqa kikiykupa vidaykutawanñam, chaynataqa munarqaniku llumpayta kuyas-qaykuraykum. ⁹Wawqe-paniykuna, qamkunaqa yuyachkankichikmi llamkaspayku pisipasqaykuta. Mantienekunaykupaqmi tuta-punchaw llamkarqaniku, qamkunataqa manam gastachirqaykikuchu Diosmanta allin noticiata willaspaykuqa.

¹⁰Qamkunam Diospiwan testigo kankichik, iñiqkunapa qayllanpiqa Dios-llapaqñam kawsarqaniku allinta ruraspa hinaspa pipapas mana imanisqan.

¹¹Yachankichikmi imaynatam taytaqa churin rimapayasqanta, chaynam ñoqaykupas qamkunata kallpanchaykiku ¹²hinaspam kunarqaykiku Diospa churin hina allinta kawsanaykichikpaq. Paypunim qayasuchkankichik munaychakusqan-manwan hatunchasqa kanaykichikman.

¹³Chayraykum ñoqaykupas tukuy tiempo graciasta qoniku Diosman. Ñoqayku willaptiykum Diospa palabrantam chaskirqankichik, ichaqa manam runapa rimasqanta hinallachu aswanqa Diospa cheqap palabrantam hinam, chay palabraqa allintam rurachkan qamkuna iñiqkunapi. ¹⁴Wawqe-paniykuna, qamkunaqa qatichkankichik Judeapi kaq Diosninchik Cristo Jesuspi iñiqkunapa ejemplontam, paykunatam judiokuna ñakarichirqa, chaynam qamkunatapas llaqtamasikichikuna ñakarichisurqankichik. ¹⁵Judiokunam wañurachirqa Señor Jesusta hinaspa Diosmanta willakuqkunata, ñakarichiwarqakutaqmi ñoqaykutapas, Diosta mana agradaspam llaqa runakunapa contranpi kachkanku. ¹⁶Salvakunankupaq mana judio kaqkunaman allin noticia willanaykutam michakuwanku. Chaynata ruraspam aswan mastaraq huchankuta llimparichichkanku, ichaqa ñam chayaramunña paykunapaq wiñay castigo.

Pablo pa yapatawan watukuy munasqanmanta

¹⁷Wawqe-panillaykuna, ñoqaykuqa as tiempollapaqmi qamkunamanta karunchasqa kachkaniku, ichaqa sonqoykupim tukuy tiempo kachkankichik. Anchata munaspam procurachkaniku qamkuna qawaykuyla. ¹⁸Chayraykum qamkuna watukuykuyla munachkaniku. Ñoqa Pablom achka kutita qamkunaman hamuyta munarqani ichaqa *Satanasmi harkakuruwarqa. ¹⁹Señorninchik Jesucristo kutimuptinqa ¿manachum qamkunarayku confiakusaqku? ¿Manachum qamkunarayku kusikusaqku? ¿Manachum qamkunarayku alabakunaykupaq premiotapas chaskisaqku? ²⁰Qamkunaraykumá Diosta hatunchasaqku hinaspa kusikusaqku.

3 ¹Qamkunamanta manaña llakikunaypaqmi tanteanakururqaniku sapallayña Atenas llaqtapi qepanaypaq. ²Hinaspam kachamurqaykiku wawqenchik Timoteota. Paymi Dios serviypi yanapawanku, yanapawankutaqmi Jesucristomanta allin noticia willakuykipas. Paymi ñiynikichikpi qaqata hina sayanaykichikpaq kallpanchasunkichik, ³chaynapi chay ñakariykunapi ama hukmanyarunaykichikpaq. Yachankichikmi chaykuna ñakarinchiktaqa. ⁴Qamkunawan kachkasparaqmi nirqaykiku ñakarinchikmantaqa, yachasqaykichikpi hinamá chaykunaqa sucedekurqa. ⁵Chayraykum Timoteota kachamurqani qamkunamanta manaña llakikunaypaq hinaspa ñiynikichikmanta willawananpaq, yanqañataq tentakuq *Satanas tentarusunkichikman hinaptin llamkasqaykupus yanqapaq karunman.

⁶Timoteo kutiramuspanñataqmi ñiynikichikmantawan kuyakuynikichikmanta, allin noticiata willawarqaku. Qamkunas tukuy tiempo yuyawaspaykiku rikuykuyla munawankiku imaynam ñoqaykupas qamkunata rikuykuyla munasqaykuta hina. ⁷Wawqe-panillaykuna chay noticiatamá, qamkunamanta chaskirqaniku, anchatam consuelakurqaniku ñisqaykichikwan, sinchi llakisqa hinaspa waqasqa kachkaspaykupus. ⁸Señorpi qaga hina sayasqaykichikwanmi kisisqa kawsachkaniku. ⁹Qamkunaraykum llumpayta Diosman graciasta qoniku paypa qayllanpi sinchi kusichiwasqaykikumanta. ¹⁰Tukuy tiempom llumpayta mañakuchkaniku qamkunata rikuykunaykupaq, chaynapi ñiynikichik pisiptin huntaykachinaykupaq.

¹¹Kikin Dios Taytanchikyá Señorninchik Jesucristopiwan ñanniykuta kicharichun qamkunaman hamunaykupaq. ¹²Señoryá masyachichun hinaspa llimparichichun kuyanakuynikichikta, llimparichichuntaqyá llapallan runakunapaqpas imaynam qamkunapaq kuyakuyniyku kasqanta hina. ¹³Señoryá ñiynikichikpi takyachisunkichik Dios Taytanchikpa qayllanpi mana huchayoq kanaykichikpaq hinaspa payllapaqña kawsanaykichikpaq, chaynaqa kachun Señorninchik Jesucristo payllapaqña llapallan sapaqchasqakunawan hamuptinyá.

Diospa agradonpaq kawsanamanta

4 ¹Wawqe-panillaykuna, qamkunatam yachachirqaykichik Diosta agradaspa kawsanaykichikpaq. Chaynatamá kawsachkankichik, Señor Jesusrayku ruegakuspa mañakuykiku aswan mastaraq chaynata kawsanaykichikpaq.

²Qamkunaqa yachankichikñam Señor Jesuspa kamachikuynin qomusqaykuta. ³Diosqa munan mana huchayoq kanaykichikta hinaspa mana huchapakuq kanaykichikta. ⁴Sapakamayá warmiyuq kaychik ama huchallikuspa hinaspa respetayta yachaspa. ⁵Amayá mana allinkunataqa munaychikchu Dios mana reqsiq runakuna hinaqa. ⁶Chaynaqa amayá pipas wawqentaqa ofiendechunchu nitaq enga-

ñachunchu. Señorqa tukuy chaykunataqa vengakunqam. Ñam chaykunamantaqa willarqaykikuña. ⁷Diosqa qayawarqanchik manam hucha vidapi purinapachu, aswanqa payllapaña kawsanapaqmi. ⁸Chaynaqa kay nisqaykuna despreciaqqa desprecian manam runatachu aswanqa Chuya Espiritu qosunqnikichik Diostam.

⁹Wawqe-panintin kuyanakuymantaqa manañam necesitankichikñachu qellqamunayta, Diosqa ñam yachachisurqankichikña kuyanakunamantaqa.

¹⁰Chaynamá rurachkankichik Macedonia lawpi llapallan wawqe-panikunawanpas, chaywanpas ruegakuykichikmi aswan mastaraq kuyanakunaykichikpaq.

¹¹Hawkalla kawsakuyta munaspayá, ocupakuychik imapas ruranaykichikpi, kamachisqaykupi hinayá llamkaychikpas ¹²chaynapi Diosta mana reqsiqkunapas respetasunaykichikpaq chaynataq imapas mana pisipusunaykichikpaq.

Señor Jesuspa kutimunanmanta

¹³Wawqe-panillaykuna, munachkanikutaqmi wañuqkunamanta yachanaykichiktapas chaynapi mana confianzayoqkuna hina ama llakikunaykichikpaq. ¹⁴Jesus wañukuspa kawsarimusqanta creptinchikqa Diosmi Jesustawan pusamunqa kawsarichisqan ñiñkunata.

¹⁵Kaykunataqa nikiku kikin Señorpa nisqanman hinam, Señorpa kutimunanankama qepaspa kawsaqkunata manam puntasunchu wañuqkunataqa. ¹⁶Kikin Señorpunim uraykamunqa hanaq pachamanta kamachikuy qapariyninwan, *angelkunata kamachikpa qayakuyninwan hinaspa Diospa cornetillanpa qapariyninwan hinaptinmi puntata kawsarimunqa Cristopi ñiñ wañuqkuna. ¹⁷Chaymantam kay pachapiray kawsaqkuna paykunawan kуска altoman hoqarisqa kasunchik puyukunapa ukunman Señorwan tupananchikpaq, paywanmi wiñaypaq kasunchik. ¹⁸Kay nisqaywanyá kallpanchanakuychik.

5 ¹Wawqe-panillaykuna, tiempokunamantawan punchawkunamantam ichaqa mana necesariochu qellqamunay. ²Yachasqaykichikpi hinapas Señorqa hamunqa mana yachasqanchik punchawpim, payqa hamunqa tutallan suwa hamuchkaq hinam. ³Runakunam ninqaku: “Hawkañam, seguroñam kachkanchik” nispa, hinachkaptinmi qonqayllamanta puchkarunqaku, dolorwan hapichikuq warmi hinam kanqaku, manapunimá lluptinqakuchu. ⁴Wawqe-panillaykuna, qamkunam ichaqa mana tutapichu kachkankichik, chaynaqa hamunan punchawqa manam suwa hinachu tarimusunkichik. ⁵Qamkunata kanchaymanta hinaspa punchawmanta kaqmi llapallaykichik kankichik, ñoqanchikqa kanchik manam tutayaymanta kaqchu. ⁶Chaynaqa amayá wakinkuna hina puñukuqlachu kasun, aswanqa rikchaspayá cuidakusunchik. ⁷Puñuqkunataq tutam puñunku, sinkaqkunapas tutataqmi sinkanku. ⁸Punchawmanta kaqkunayá ichaqa cuidakusunchik, soldadopa gasqon harkaqwan churakuq hinayá ñiyninchikwan chaynataq kuyakuyninchikwan harkachikusun, salvasqa kasqanchikyá kachun harkaq casco hina. ⁹Diosqa churawarqanchik manam castigawananchikpaqchu aswanqa Jesucristopa rurasqanwan salvasqa kananchikpaqmi. ¹⁰Jesucristom ñoqanchikrayku wañurqa chaynapi kawsaspapas otaq wañuspapas paywan kуска kananchikpaq. ¹¹Chaynaqa kunan rurasqaykichikpi hinayá kallpanchanakuychik hinaspa yanapanakuychik.

Ñiñkunata Pablo kallpanchasqanmanta

¹²Wawqe-panillaykuna, qamkuna ukupi llamkaqkunapaqyá kachun reqsi-kuynikichik, paykunaqariki Señorpa rantinpim kamachisuchkankichik hinaspa consejasuchkankichik. ¹³Llamkasqankuraykuyá paykunataqa sinchita kuyaychik hinaspayá qamkunapurapas hawkalla kawsakuychik.

¹⁴Wawqe-panillaykuna ruego kamuykikum qellakunatapas anyanaykichikpaq, hukmanyasqakunatapas kallpanchanaykichikpaq, mana kallpayoqkunatapas yannanaykichikpaq hinaspa llapallanwanpas pacienciakunaykichikpaq.

¹⁵Amayá pipas mana allin ruraqkunamanqa mana allinwanqa kutichichunchu, qamkunapuraqa tukuy tiempoyá allin kaqkunata ruraychik, chaynatayá ruraychik llapallanwanpas.

¹⁶Tukuy tiempoyá kusiqa kaychik. ¹⁷Tukuy tiempoyá Diosta mañakuychik.

¹⁸Tukuy imamantayá Diosman graciasta qoychik, chaynatam Dios munan Jesucristopi kasqaykichikrayku.

¹⁹Chuya Espiritupa ruraynintaqa amayá amachaychikchu. ²⁰Amayá despreciaychikchu Diosmanta willakuqkunapa nisqankutaqa. ²¹Tukuy ima nisqankuta pruebaspayá allin kaqta waqaychaychik. ²²Waqaychakuychikyá tukuy mana allinkunamanta.

²³Hawkayay qokuq kikin Diosninchikyá espirituykichikta, almaykichikta hinaspa cuerpoykichikta lliwta chuyanchaykuchun, mana huchayoqtayá waqaychasunkichik Señorninchik Jesucristo hamunankama. ²⁴Qayasunqnikichikqa confiakunapaqmi, chayraykum payqa cumplinqa.

²⁵Wawqe-panillaykuna, mañakuychikyá ñoqaykupaqpas.

²⁶Llapallan wawqenchikkunatayá saludaykuychik abrazowan.

²⁷Señorpa sutinpim kamachikichik, kay cartataqa leeychikyá llapallan ñiqkunapaqpas.

²⁸Señorninchik Jesucristoyá favorecesunkichik.

TESALONICA LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA ISKAY KAQ CARTASQAN

Pablopa punta apachisqan cartawanmi Tesalonicapi ñiñkuna pantaypi hina rikurirur-qaku. Paykunapaqmi rikchakurqa Jesucristopa kutimuyninqa chayaramusqanpaqña. Chay pantaykunamanta paykunata horqonanpaqmi kay cartata Pablo qellqarqa (3:6-12).

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninmanta hinaspa Jesucristo kutimusan juzgananmanta (1:1-12).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristo kutimuptin imakunam pasanmanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Cristoman ñiñkunaqa imaynam kawsanankumanta hinaspa despedikusqanmanta (3).

Willakuntaqmi Pablopa kayna consejasqanmantapas: “Pipas mana llamkayta munaspaqa amataq mikuchunchu” nispa (3:10).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Silvanowan hinaspa Timoteowan apachimuykiku kay carta Tesalonica llaqtapi ñiñkunaman, qamkunaqa Dios Taytawan hinaspa Señor Jesucristowanmi huklla kachkankichik. ²Dios Taytawan Señor Jesucristotam mañakuchkani qamkunata favorecesunaykichikpaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykichikpaq.

Jesucristo kutimuptin Diospa juzgananmanta

³Wawqe-panillaykuna, qamkunamantam Diosman tukuy tiempo graciasta qonayku, allinmá chayqa, chaynataqa ruramayku qamkunapa ñiñnikichik yapakusqanraykum chaynataq sapakamapa kuyanakuynikichik mirasqanraykum. ⁴Qatikachasqa kaspaykichikpas chaynataq ñakarichisqa kaspaykichikpas pacienciawan hinaspa ñiñwan aguantasqaykichikraykum Diosman ñiñkunapa huñunakuyninkupi qamkunamanta alabakuniku. ⁵Kayqa qawachiwanchik Diospa juicionqa justo kasqantam, qamkunaqa Diospa munaychakusqanpaqñam *kankichik, chayraykum ñakarichkankichikpas.

⁶Diosqa justom, qamkuna ñakarichisunqnikichiktaqa chayna ñakariywantaqmi ñakarichinqa. ⁷Kunan ñakariqkunamanmi wiñaypaq samayta qosunkichik ño-qaykumanwan, chaynataqa qosunkichik Señor Jesucristo hanaq pachamanta atiy qosqan angelninkunawan rupachkaq ninapi hina rikurimuspanmi. ⁸Hinaspam Dios mana reqsiqkunatawan Señorninchik Jesusmanta allin noticia mana kasukuqkunata vengakunqa. ⁹Paykunaqa wiñaypaq castigasqa kaspam Señorpa qayllanmanta hi-

naspa suma-sumaq atiyinmanta qarqosqa kanqaku. ¹⁰Payllapaña kawsaqqunam chay punchawpi Señorta alabanqaku hinaptinmi llapa ñiñkunapas admirakun- qaku, chaypim qamkunapas kankichik willasqaykuta creesqaykichikrayku.

¹¹Chayraykum tukuy tiempo mañapuykiku. Diosninchikyá qespichisunkichik qayasusqaykichikman hina, atiyinwanyaá cumplichun tukuy allin munasqay- kichikta, cumplichuntaqyá ñiñynikichikwan rurasqaykichiktapas. ¹²Chaynapim Diosninchik hinaspa Señor Jesucristo favorecesuptikichik Señor Jesuspa sutin hatunchasqa kanqa qamkunapi, paypitaqmi qamkunapas hatunchasqa kankichik.

Chinkananpaq citasqa runamanta

2 ¹Wawqe-panillaykuna, Señor Jesucristopa hamunanmantawan paywan kuska huñunakunanchikmantam ruegakamuykichik. ²Amayá facillataqa pipas chaqwarusunkichikchu, amataqyá mancharikuykichikchu “Señorpa kutimu- nan punchawqa chayaramunñam” nispa willasuptikichikpas. Willasunkichikqa Espiritupa atiyinwan rimachkaq hinaraqmi, sumaq palabrawanraqmi hinaspa cartaykutapas chaskichkaq hinaraqmi. ³Amayá piwanpas engañachikuykichikchu, puntataqa runakunam Diosta qepanchakunqaku hinaptinmi rikurimunqa leyta mana kasukuq runa, chay runaqa chinkananpaq citasqañam kachkan. ⁴Paymi hatarispa hatunchakunqa Diospa sutinwan sutichakuqkunapa contranpiwan yu- paychana kaqkunapa contranpipas. Diospa templonpi tiyaykusparaqmi “Diosmi kani” nispa Dios tukunqa.

⁵¿Manachu yuyankichik qamkunawan kachkaspayraq chaykuna nisqaytaqa? ⁶Qamkunaqa yachankichikmi chaytaqa kunan imam harkasqanta chaynapim imam tiemponpiña rikurimunpanpaq. ⁷Chay pakasqa kaqraq mana allinpa espiritun- qa ñam obrachkanña, ichaqa chay harkaqninpa suchurinallantañam suyachkan. ⁸Hinaptinmi rikurimunqa leyta mana kasukuq runa. Paytam Señor wañuchinqa samayllanwan, kancharistin rikurimuspanmi paytaqa chinkarachinqa. ⁹Leyta mana kasukuq runaqa hamunqa *Satanaspa kallpanchasqanmi, llullakuspanmi ru- ranqa admirakuypaq milagrokunata hatun atiyinwan. ¹⁰Imaymana engañoowanmi pu- sanqa llapallan chinkananpaq kaqkunata salvakunankupaq cheqap yachachikuy chaskiyta mana munasqankurayku. ¹¹Diosmi paykunaman kachamun engañoqnin- kuta llulla kaqkunapi creenankupaq. ¹²Llapallankum cheqappi mana creespanku mana allinkunamantaraq kusikunku chaynapim castigasqa kanankupaq.

Ñiñkunata Pablo kallpanchasqanmanta

¹³Señorpa kuyakusqan wawqe-panillaykuna, ñoqaykuqa tukuy tiempom graciasta qonayku Diosman qamkunamanta. Diosmi puntamantaraq akllasurqan- kichik Espiritupa chuyanchasusqaykichikwan chaynapim cheqap kaqta chaskispa salvakunaykichikpaq. ¹⁴Chaypaqma qayasurqankichik allin noticiata willasqay- kuwan chaynapim Señor Jesucristopa reqsisqa kayninta haypanaykichikpaq.

¹⁵Chaynaqa wawqe-panillaykuna, takyaspayá hatalliychik simiykuwan hinas- pa cartaykuwan yachachimusqaykuta. ¹⁶Kikin Señorninchik Jesucristowan Dios Taytanchikmi favorecewanichik, kuyawaspanchikmi wiñaypaq consuelawanchik confianzata qospa. ¹⁷Paypuniyá sonqoykichikta kallpanchachun hinaspayá takya- chisunkichik tukuy ruraynikichikpiwan allin rimaynikichikpi.

Diosta mañapuwayku

3 ¹Wawqe-panillaykuna, ñoqaykupaqpas Diostayá mañakuychik chaynapi paypa palabrantamirachiptiyku Diosta alabaspa qamkuna hina chaskinankupaq. ²Mañakuychiktaqyá daño ruraq mana allin runakunamanta Dios librawanankupaqpas, manamiki llapallankuchu iñinkuqa. ³Señorqa confiakunapaqmi, paymi allinta takyachispa mana allinkunamanta waqaychasunkichik. ⁴Señorpim confiakuchkaniku kamachisqaykuta ruranaykichikmantaqa, chaytaqariki ñam rurachkankichikña. ⁵Señoryá yanapachun sonqoykichikta chaynapi Diospa kuyakuyñintawan Cristopa paciencianta haypanaykichikpaq.

Llamkanamanta

⁶Wawqe-panillaykuna, kamachimuykikum Señor Jesucristopa sutinpi, karunchakuychikyá qella wawqe-panikunamanta, paykunaqa manam yachachisqaykuman hinachu kawsachkanku. ⁷Qamkunaqa yachankichikñam ñoqayku hina imaynam kawsaytaqa. Qamkunawan kaspaykuqa manam qellakurqanikuchu. ⁸Manam pipa mikuynintapas mañakurqanikuchu debaldeqa, aswanqa tuta-punchaw pisipaspam llamkarqaniku mikunaykupaq, chaynapim pitapas mana gastachirqanikuchu. ⁹Debernichikman hinaqa yanapawankikumanmi karqa, ichaqa chaytaqa ruraraqaniku qamkunapaq ejemplo kanaykupaqmi chaynapi qamkunapas ñoqayku hina ruranaykichikpaq. ¹⁰Qamkunawan kachkaspaykuraqmi nirqaykiku:

—Pipas llamkayta mana munaspaga ama mikuchunchu —nispa.

¹¹Uyarinikum, qamkuna ukupis kachkanraq qellakuna, mana imapipas llamkaspas runakunapa asuntanman chapukuchkanku. ¹²Señorninchik Jesucristoraykum chayna kawsaqkunata kamachispa anyamuniku, hawkalla llamkaspayá chaywan mikuchunku.

¹³Qamkunaqa wawqe-panillaykuna, allinkuna ruraytaqa amayá amiyichikchu. ¹⁴Kay cartawan nimusqaykuta pipas mana kasukuptinqa, chay runatayá reqsipaykuychik hinaspayá ama hukllawakuychikchu chaynapi penqakunanpaq. ¹⁵Ichaqa amayá enemigota hinachu qawaychik aswanqa Señorpi iñiqmasikichikta hinayá anyakuychik.

Cartapa tukuyñinmanta

¹⁶Hawkayay qokuq Señoryá tukuy tiempo hinaspa tukuy imapipas hawkayayta gosunkichik. Llapaykichikwanyá Señor kachun.

¹⁷Ñoqa Pablom saludamuykichik kikiypuni qellqamuspay hinaspa cartapas kikiypuni firmamuspay, llapallan cartaykunapipas hina kaynallatam firmamuni.

¹⁸Señorninchik Jesucristoyá llapallaykichikta favorecesunkichik.

TIMOTEOMAN APOSTOL PABLOPA PUNTA KAQ CARTASQAN

Timoteomanmi Apostol Pablo qellqarqa iskay cartakunata, kaymi punta kaq cartan. Kayna cartakunatam sutichanku “iñiqkuna michiqkunaman cartakuna” nispa. Timoteopa mamanmi karqa judio castamanta, taytanñataqmi karqa Grecia nacionniyoq runa. Pablom Timoteowan reqsinakurqa Listra llaqtapi (Hechos 16:1-3). Timoteoqa karurqa Pablopa ancha kuyasqanmi hinaspa ancha yanapaqninmi.

Kay cartaqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun pantachikuqkunata mana uyarinamanta, huñunakuyninkupi imam ruranankumanta, willakuntaqmi huñunakuyninkupi kamachikuqkunamantapas (1-3).

Iskay kaq parteñataqmi willakun mozollaraq kayninpi imaynam Timoteoqa Jesucristo-man ñiqkunata michinanmanta (4-6).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Kuyasqay Timoteo, Ñoqa Pablom Cristo Jesuspa *apostolnin kani salvaq-ninchik Dioswan confiakusqanchik Cristo Jesus kamachiwasqanrayku.

²Iñichisqayraykum qamqa kanki cheqap churiy hina. Dios Taytanchiktawan Señorninchik Cristo Jesustam mañakuchkani qamta favorecesuspayki llakipayari-kusunaykipaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykipaq.

Mana allin yachachikuykunamanta

³Macedonia lawman rispay ruegakusqayman hinayá quedaykuy Efeso llaqtapi wakinkunata kamachinaykipaq chaynapi amañá sapaq yachachikuykunata yachachinankupaq. ⁴Amataqyá kasuchunkuchu cuentokunatapas nitaq abuelokunapa sutinmanta manaña tukuy atina listatapas. Tukuy kaykunawanqa yanqa atipanakuyllamanmi chayanku. Manam yanapanchu Diospi confiakuspa paypa munasqanta ruranapaqqa.

⁵Kay kamachikuykunaga cheqaptapuni kuyanakunanchikpaqmi, chay kuyana-kuyqa hamun limpio sonqomantam, allin concienciayoqmantam hinaspa cheqap ñiyniyoqmantam. ⁶Wakinkunam chayna kawsakuymanta karunchakuruspa yanqa atipanakuykunapi pantarunku. ⁷Paykunaga mana entiendechkaspankupas Bibliamanta yachachiyaraqmi munanku. Cheqapllataña rimachkasppapas manam yachankuchu imam nisqankutaqa.

⁸Yachanchikmi kamachikuykunaga allin kasqanta, chaytaqa sumaqta entien-despam yachachina. ⁹Yachasqanchikpi hinapas leyqa qosqa karqa manam allin runakunapaqchu aswanqa mana kasukuqkunapaqwan rebeldekunapaqmi, Dios

mana adoraqkunapaqwan huchasapakunapaqmi, huchallapi puriqkunapaqwan mana diosniyoqkunapaqmi hinaspa tayta-maman wañuchi-q kunapaqwan runa wañuchi-qkunapaqmi. ¹⁰Leyqa huchapakuqkunapaqmi, qaripura kakuqkunapaqmi, runamasin suwaqkunapaqmi, llullakuqkunapaqmi, yanqapas-yanqa Diospa sutin rimaqkunapaqmi hinaspa allin yachachikuykunapa contranpi kaqkunapaqmi. ¹¹Chay allin yachachikuyqa yupaychasqanchik Diospa kunawasqan ancha allin noticiam.

Diosman graciasta Pablo qosqanmanta

¹²Señorninchik Jesucristom confianzapaq hapiwaspan serviqnin kanaypaq akllaykuwarqa hinaspa kallpanchaykuwarqa chaymi llumpayta agradecekuni. ¹³Ñawpaqtaqa payta insultaspaymi ñakarichirqanitaq payman iñiqkunatapas, chaynata rurasпамá paytaqa piñachirqani. Chaywanpas payqa llakipayariquwarqam manaraq allinta yachaspay manaraq iñisqayrayku. ¹⁴Señorninchik llumpayta favorecewaspanmi kallpanchawarqa creenaypaq hinaspa kuyakuq kanaypaq, chayqa tarikun Cristo Jesusllapim.

¹⁵Cheqapmi kayqa, lliwmi creenanchik, Jesucristom kay pachaman hamurqa huchasapakunata salvananpaq, paykunamantaqa aswan huchallikuqraqmi kani. ¹⁶Chaywanpas Diosmi llakipayariyuwaspan pacienciaykuwarqa puntata hinaspa lliw runakunaman qawachirqa Jesucristoman iñikuspalla ñoqa hina wiñaypaqña kawsanankupa. ¹⁷Chayraykuyá Diosta yupaychaspá hatunchasun wiña-wiñaypaq. Payqa mana wañuq kaspam wiña-wiñaypaq munaychakuchkan, payqa mana rikuy atinam. Chullallam Diosqa. Amén.

¹⁸Timoteo, churiy hina kaptikim kamachimuyki kayta: ñawpaqmantaraq qanmanta nisqankuta uyarispayá allin peleachkaq soldado hina seguiy mayna sasaña kaptinpas. ¹⁹Concienciaykipa nisisqaykitayá ruray iñisqaykipi seguispa. Chayman hina mana kawsaqkunaqa yakupi heqepachkaq hinam iñiyninkuta chinkarachinku. ²⁰Chaynatam pantarurqaku Himeneowan Alejandropas. Chaymi rimasqankuwan Diosta manaña piñachinankupa qoykuni *Satanaspá makinman.

Imaynam Dios adorananchikmanta

2 ¹Imamantapas puntataqa Diosninchiktaq mañakunanchik llapallan runakunapaq, paykunapaqmi orakunanchik ruegakunanchik hinaspa agradecekunanchik. ²Mañakunanchiktaqmi lliw gobiernaqkunapaqpas chaynataq autoridadkunapaqpas, chaynapi allinlla hinaspa hawkalla kawsaspa Diosta allinta servinapaq hinaspa payman agradaqta kawsanapaq. ³Kayqa allinpunim hinaspa salvaqninchik Diospa agradonpaqmi. ⁴Diosninchikqa munachkanmi llapallan runakuna salvakunankuta hinaspa cheqap yachachikuy reqsinankuta. ⁵Hukllam Diosqa, hukllataqmi Diosninchikwan runakunata *allinyanachiqpas, chay allinyanachiqqa Jesucristom, runayaruspanmi ⁶llapallanchikta salvawananchikpaq kikinmanta entregakurqa hinaspa rantinchikpi wañupuwarganchik. Kaykunatam Dios reqsichiwanichik munasqan tiempopi. ⁷Chaypaqmá Dios akllawarqa *apostolnin kaspay mana judio kaq runakunaman Jesucristomanta willakamunaypaq. Paykunatam yachachichkani cheqap yachachikuykunata hinaspa imaynam iñinankuta. Ñoqaqa cheqaptapunim rimachkani, manam llullakunichu.

⁸Ñoqam munachkani tukuy hinastinpi kaq runakuna makinkuta hoqarispanku Diosta chuya sonqolla mañakunankuta, chaytaqa rurachunku ama piñakuspayá hinaspa ama atipanakuspayá. ⁹Warmikunapas humildadwanýa pachakuchunku chaynapi

ama pitapas hukmankunata piensachinankupaq, amataqyá allichapakuchunkuchu llumpayta ñaqchapakuspaqa, amataqyá adornakuchunkuchu qorimanta alhajakunawanpas nitaq *perlaskunawanpas nitaqpreciopa chanin pachakunawanpas.

¹⁰Aswanqa allin kaqkunata ruraspayá Diospa agradonpaq kawsaq warmikuna hina reqsichikuchunku. ¹¹Warmikunaqa upallallayá uyarichunku yachachikuykunata kasukuspa. ¹²Warmikunataqa manam permitinichu huñunakuykunapi yachachinankuta nitaq qarikunapi munaychakunankutapas aswanqa upallallayá uyarichunku. ¹³Diosqa puntataqa Adantam unancharqa, chaymantañam Evataqa. ¹⁴culebraqa manataqmi Adantachu engañarurqa aswanqa Evatam, paymá huchallikururqa. ¹⁵Chaymi warmiqa wachakuywan ñakarichkaspapas salvakunqa Diospi confiakuspa, runamasinta kuyaspa, mana huchapi kawsaspa hinaspa mana pitapas hukmankunata piensachispa.

Iñiqkuna nanachikuqkunamanta

3 ¹Cheqapmi kayqa: “Iñiqkuna nanachikuyta pipas munaspanqa, allin ofiotam munachkan”. ²Iñiqkunamanta nanachikunanpaqqa mana pipapas anyananmi kanan, huk warmiyoqla, imamantapas controlakuq, allin piensaq, respetana, visitakuna allin chaskiykuq, allin yachachikuq, ³tomaykunapi mana purikuq, peleollapi mana purikuq, pacienciakuq, mana atipanakuq, qollqellaman mana qokuruq. ⁴Chayna runaqa kanan wasinpi kaqkunawan kasuchikuqmi hinaspa churinkunata educaspa paykunawan respetachikuqmi. ⁵Wasinpipuni mana imayna kamachikuyta atispaqa ñimaynataq Diosman ñiqkunataqa nanachikunman? ⁶Chayllaraq ñikuq runaqa manam kanmanchu ñiqkunamanta nanachikuqqa, yanqañataqmi hatun tukuruspan diablo hina castigasqa kanman. ⁷Mana ñiqkunapas lliwmi chay nanachikuqtaqa respetananku. Mana chayqa paymanta mana allinta rimaptinkum paypas diablopá pantachikuyninman urmaykunman.

Diaconokunamanta

⁸*Diaconokunapas allin respetana runakunam kananku, mana yanqa rimaq, tomaykunapi mana purikuq hinaspa mana yanqamanta qollqe ganay munaq. ⁹Diaconoqa ñinanchikpaq Diospa revelasqankunatam conciencianpi allintapuni yachanan. ¹⁰Puntataqa pruebaychikyá allin otaq mana allin kawsasqantapas. Allin kasqanta yachaspaykichikqa *diaconopaqyá akllaychik. ¹¹Warmikunapas allin respetana warmikunayá kachun, paykunaqa kachun amayá cuento qepichu, imamantapas controlakuspayá tukuy imapipas confianza kachunku. ¹²Diaconokunaqa sapakamam huk warmiyoqla kananku, paykunaqa kasuchikunankum churinkunawanpas chaynataq wasinpi kaqkunawanpas. ¹³Diaconokuna allinta ruraspankuqa runakunapa allin reqsisqanmi kanku, chaynapim aswan confianzawanraq willakunku imaynam Jesucristoman ñinisqankumanta.

Imaynam Diosman ñikusqanchikmanta

¹⁴Prontom qam watukaykamuyta munachkani ichaqa kay cartatam qell-qamuchkayki ¹⁵sichum unaramuptiyqa imaynatam Diosman ñiqkunaga kikinkupura kawsanankumanta. Paykunaqa kawsaq Diospa wasin hinam kachkanku, wasipa pilarnin hina kaspankum cheqap kaqta takyachichkanku. ¹⁶Mayna hatunmi Diosman ñinanchikpaq revelawasqanchikqa:

Diosmi runayarurqa.

Espiritu yanapantinmi acusaqninkunata vencerqa.

Payqa angelkunapa qawasqanmi karqa.
 Llapallan nacionkunapim willakusqa karqa.
 Kay pachapi kaqkunapa iñisanmi karqa.
 Hanaq pachapipas chaskisqam karqa.

Iñiyinku qepanchakuqkunamanta

4 ¹ Chuya Espiritum cheqaptapuni willawanchik tukupay punchawkunapiqa wakinkuna iñiyinkuta qepanchakunankumanta, paykunaqa engañakuq espiritutaña kasukuspa demoniokunapa yachachikuyninkunataña chaskinqaku. ² Iskay uya llulla runakunatañam uyaringaku, chay llullakunaqa huchallikusqan-kutapas manañam musyakunkuchu mana concienciayoc rikurirusqankurayku. ³ Chayna runakunam harkakunqaku:
 —Ama casarakuychikchu, kay-wak mikuytaqa ama mikuychikchu —nispa.
 Diosmi lliw mikuykunataqa unancharqa payman agradecekuspa mikunanchikpaq. Chaymi iñiqkunaqa cheqap kaqta yachasqanchikrayku imatapas mikuchwanchik. ⁴ Diospa tukuy ima unancharqaqa allinmi chaymi ima mikuytapas mana wischupakunanchikchu, chaytaqa Diosman agradecekuspa chaskikunanchik. ⁵ Diospa palabranman hina mañakuspa imallapas mikuykuyqa paypaq sapaqchasqañam.

Jesucristopa allin serviqninmanta

⁶ Kaykunata wawqe-paninchikkunaman yachachispaykiqa Jesucristotam allinta servichanki. Imapim confiakunaykipaqmi qamqa ñawpaqmantaraq allin yachachisqa karqanki, chay yachasqaykitamá seguichkanki. ⁷ Amayá uyariychu mana valeq cuentokunataqa, aswanqa ejerciciota rurachkaq hinayá Diosman agradaqta ruray. ⁸ Ejerciciota ruraptinchikqa cuerponchikmi kallpata hapin. Chaymantapas aswan allinraqmi Diospa agradonpaq rurayqa chaynapi kay pachapipas hinaspa hanaq pachapipas allinta kawsananchikpaq. ⁹ Kaykunaqa cheqappunim chaymi lliw runakuna chaskinanku. ¹⁰ Chayraykum ñakaristinas llamkanchik wiñay kawsaq Diosninchikpi confiakuspa. Payqa llapallanpa salvagninmi ichaqa tukuy imamantapas llalliqa iñiqkunallapam. ¹¹ Kaykunata kamachispayá yachachiy. ¹² Mozoraq kasqaykiraykuqa amayá piwanpas despreciachikuychu, qamqa iñiqkunapa ejemplon kaspayá allinta reqsichikuy rimaynikipipas, portakuynikipipas, kuyakuynikipipas, iñiynikipipas chaynataq chuya sonqo kaynikipipas. ¹³ Ñoqa chayamunaykamayá Diospa palabrantaleey huñunakuykunapi, yachachispaykiyá kallpanchay wawqe-paninchikkunata. ¹⁴ Amayá qonqaruychu *ancianokunapa mañapususqaykitaqa. Paykunaman Dios revelaykup-tinmi makinkuta hawaykiman churaykuspanku Diospa qosusqaykita willasurqanki. ¹⁵ Chaytaqa sonqoykiyá allinta takyachiy, chaynapim llapallanku qawanqaku imaynam aswan-aswan ñawpaqman risqaykita. ¹⁶ Chaynaqa cuidakuspayá allinta yachachiy. Chaynata ruraspaykiqa mana allinkunamantam salvakunki, salvankitaqmi uyarisunqikikunatapas.

Iñiqkunawan imaynam kawsanamanta

5 ¹ Amayá qaqchaychu mayorniki señorkunataqa, paytaqa rimapayay taytay-kita hinayá, mozokunatañataq wawqekikunata hina. ² Payayaqkunatapas kuyakuywanyá rimapayay mamaykita hina. Sipaskunatapas rimapayay panikikunata hinayá ama hukmankunata piensaspa.

³Yanapaykuyá necesitaq viudakunatapas. ⁴Sichu huk viudapa kanman wawan otaq willkanpas hinaspaqa paykunayá puntata yachachun wasinpi kaqkunapaq allin rurayta, tayta-mamanmanyá kuyakuywan kutichichun uywasqanmanta. Chayqa allinmi, Diosninchikqa chayna ruranatam munachkan. ⁵Cheqap necesitaq mana piyniyuq viudaqa Diosmanmi confiakun hinaspa tuta-punchaw mañakun. ⁶Mana allinkunapi puriq viudam ichaqa wañusqa hinaña kachkan. ⁷Yachachiyá tukuy kaykunata chaynapi imamantapas ama anyachikunankupa. ⁸Pipas ayllunkunata mana mantieneyta munaspanqa, tukuy manta llalliqtapaq wasinpi yachaqkunata mana mantienespanqa qepanchakurunñam iñisqantapas, payqa Diosman mana iñiq runakunamantapas peorraqmi rikurirun.

⁹Listamanqa churay soqta chunka masnin watayoq viudakunallatayá, paykunaqa kanan qosan wañukuptin mana yapakuqkunallam. ¹⁰Paykunaqa allin ruraq kasqankuraykum reqsichikunanku wawankunatapas allin uywasqankumanta, samaykachikuq kasqankumanta, iñiqmasinkunata humildadwan serviylusqankumanta, ñakariqkunata yanapaykusqankumanta hinaspa tukuy imapas allin ruraq kasqankumanta.

¹¹Kallpanpiraq kaq viudakunataqa amaraqyá listamanqa churaychu. Paykunaqa Jesucristoman prometekusqankuta qonqaruspankum huktawan casarakuyta munanmanku. ¹²Prometekusqankuta mana cumplispankum huchallikunmanku. ¹³Mana imapas rurananku kaptinmi wasin-wasin purinmanku, cuento qepi rikuriruspankum yanqakunaman chapukunmanku mana rimanakunata rimaspa. ¹⁴Chaymi ñoqqa munayman kallpanpiraq kaq viudakunaqa huktawan casarakuspan wawayuq kanan-kuta, wasinkupi ocupakunankuta chaynapi enemigowan ama kamichikunankupa. ¹⁵Wakin viudakunaqa karunchakuruspankum *Satanastaña qatichkanku.

¹⁶Sichu iñikuq warmipa otaq qaripa kanman viudayaruy ayllunkuna hinaptinga, paymi chay viudakunataqa yanapanan chaynapi huñunakuyninpi kaq iñiqkuna ama paykunawan sasachakunanpaq, chayna kaptinqa iñiqkunaqa yanapanqa cheqap necesitaqkunallatam.

¹⁷Allin dirigeq *ancianokunataqa allinpaq hapispayá yanapaychik, tukuy manta llalliqtapaq willakuqkunatawan yachachikunata. ¹⁸Bibliam nin:

—Erapí trillachkaq bueyestaqa amam senqapankichikchu —nispa.

Huklawpipas nichkantaqmi

—Llamkaqqa pagontam chaskinan —nispa.

¹⁹Amayá caso preciopaqpas hapiychikchu huk runalla *ancianota tumpaptinga, uyarispaqa-uyariychik iskay kimsa testigopa nisqantayá. ²⁰Huchapi puriqkunataqa llapallankupa qayllanpiyá qaqchay chaynapi paykunapas manchakunankupa.

²¹Dios Taytanchikpa, Señor Jesucristopa hinaspa akllasqan angelkunapa qayllanpim kamachiki kay yachachisqaykunata cumplinaykipaq, amam imatapas rurankichu pimanpas sayapakuspaqa. ²²Manaraq sumaqta pruebachkaspaykiqua amayá pimanpas makikita churaychu dirigente kananpaq chaynapi paykunapa huchanwan ama huchallikunaykipaq. Qamqa kawsay chuya sonqollayá.

²³Ama yakullatañachu tomay, tomayqa as vinotawanyá chaylla-chaylla wiksa nanaywan onqosqaykimanta.

²⁴Manaraq juzgasqa kachkaptinkupas sutichallam wakin runakunapa huchanqa, wakinkunapam ichaqa chaymantaña reqsichisqa kanqa. ²⁵Yachasqataqmi runapa allin rurasqankunaqa, mana chaylla yacharuptinchikpas siemprem pipas yacharunqa.

6 ¹Servipakuqkunapas respetowanyá patronninkuta allinpaq hapichunku chaynapi Diosninchikmanta hinaspa yachachisqanchikmanta ama hukman-ta rimanankupa. ²Sichu sirvientekunapa patronnin iñiqmasin kaptinqa amayá iñiqmasin kasqanraykuchu menospaq hapichun. Aswanqa allintaraqyá servichun-ku chay patronqa iñiqmasin kasqanrayku hinaspa kuyay wawqen kasqanrayku. Kaykunata yachachispaykiyá kamachiy.

Imawanmi kusikunanchikmanta

³Señorninchik Jesucristopa yachachikuyninkunata mana chaskispa hukmanku-nata yachachiq runaqa hinaspa Diosmanta yachachiykunapa contranpi kaqkunaqa ⁴hatun tukuqmi, mana imapas yachaqmi hinaspa muspaypi hina rimakuspa atipanakuqmi, chayna atipanakuykunamantam mirarun envidianakuykuna, piñanakuykuna, kaminakuykuna hinaspa hukman piensaykuna, ⁵chaymantam mirarun millay pensamientoyoq runakunapa atipanakuynin, chayna runakunaqa cheqap kaqtapas mana reqsispam piensanku: “Diosta servispayqa apuyarusaqmi” nispanku. ⁶Arí, Diosta servispaya qori-qollqeta hinam tarirunchik kapuqninchik-wan contentakuyta yachaspanchikqa. ⁷Nacespanchikqa kay pachamanqa manam imatapas apamurqanchikchu, chaynataqmi wañukuspanchikpas imatapas mana apasunchu. ⁸Pachanchikpas mikunanchikpas kaptinqa, chaywanyá contentaku-sun. ⁹Apuyaylla munaqkunaqa tentachikuspam pantayllaman hinaspa mana valeq kaqkunallaman wichiyykunku, chaykunaqa apakun llakillamanmi hinaspa wañuy-llamanmi. ¹⁰Qollqella kuyayqa tukuy mana allin ruraykunapa mamanmi. Wakin runakunapas qollqellata kuyaruspankum Diosman iñisqankumantapas karuncha-kurunku hinaspa tuksikuchkaq hina llumpaysuta ñakarinku.

Iñiqkunaqa soldado hina kasqanchikmanta

¹¹Qanmi ichaqa Diospa runan kanki, chaynaqa chay llapa mana allin ruray-kunamanta ayqekuspayá imatapas allinta ruray, Diosta servispayá payllamanña hapipakuy kuyakuspa, pacienciakuspa hinaspa llampu sonqolla kaspas. ¹²Allin peleachkaq hinayá iñisqaykipi kallpanchakuy chaynapi wiñay kawsayta hay-panaykipaq. Chaypaqmi Dios qayasurqanki hinaptinmi iñisqaykimantapas willakurqankiña achka testigokunapa qayllanpi. ¹³Qamtam kamachimuyki llapallan kawsachiq Diospa hinaspa Poncio Pilatopa ñawpaqninpi testimonia-kuq Jesucristopa qayllanpi. ¹⁴Señorninchik Jesucristo kutimunankamayá kay kamachimusqaykunata kasukuy ama huchallikuspa chaynapi ama pipas anyasunaykipaq. ¹⁵Paytam Dios rikurichimunqa munasqan tiempopi. Diosllam tukuy atinyiyoq kamachikuqqa, reykunapa Reyninqa hinaspa señorkunapa Señorninqa. ¹⁶Payllam mana wañuqqa, payqa mana asuykuy atina kanchaypim kawsa-kuchkan, paytaqa manam pi runapas rikurqachu nitaqmi rikuyta atinmanchu. Payllamá llumpay atinyiyoqqa, payllatayá yupaychasun wiña-wiñaypaq. Amen. ¹⁷Llapa apukunatayá kamachiy ama alabakunankupaq hinaspa tukuruqla qori-qollqeman ama hapipakunankupaq, paykunaga kawsaq Diosllamanyá ha-pipakuchunku, payllam chaninninpiqa llapa imakunatapas kusikunanchikpaq qowanchik. ¹⁸Allinkuna ruraypiyá apuqa kachunku, mana imayoqkunamanyá kusikuywan qochunku. ¹⁹Chaynapim llapa imankunapas hamuq tiempokunapi kapunqa hinaspa cheqap wiñay kawsayta haypanqaku.

Cartapa tukuyninmanta

²⁰Timoteo, imam yachasqaykikunatayá sonqoykipi takyachiy, amayá uyarichu mana respetowan yanqapas-yanqa rimaqkunataqa nitaq iñisqanchikpa contranpi: “Ñoqaykuqa yachaywanmi rimaniku” nispa yanqa rimaqkunatapas.

²¹Chayna yachaq tukuq runakunata qatispankum wakin iñiqkunapas Diosmanta karunchakururqaku.

Diosninchikyá tukuy imapi favorecesunkichik.

TIMOTEOMAN APOSTOL PABLOPA ISKAY KAQ CARTASQAN

Pablopa qellqasqan kay iskay kaq cartapas punta cartan hinam.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Timoteo ancha kuyakuq hinaspa ancha iñinyioq kasqan-rayku Diosman Pablopa agradecekusqanmanta, willakuntaqmi Jesucristopa allin soldadon hina Timoteopa takyananmantapas (1:1-2:13).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Diospa serviqnin kananmanta, willakuntaqmi tukupay punchawkunamantapas chaynataq tukuykunapaq yachachikuykunamantapas (2:14-4:5).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Pablopa imaynam tarikusqanmanta, paymi mañakun Timoteo watukuykuqnin rinanta (4:6-22).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹⁻²Kuyasqay Timoteo, Diospa munasqanman hinam ñoqa Pablota Jesucristo allikawarqa *apostolnin kaspa paymanta willakamunaypaq. Diosmi prometewarqanchik Cristo Jesusman iñikuspanchik paywan kawsananchikpaq chaymi Dios Taytanchiktawan Señorninchik Cristo Jesusta mañakuchkani qamta favorecesuspayki llakipayarisunaykipaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykipaq. Qamqariki churiy hinam kanki.

Mana manchakuspa willakunamanta

³Tuta-punchawmi qanmanta yuyarispay mañakuyniypi Diosman graciasta qoni. Paytam chuya sonqolla servichkani ñawpaq abueloykuna hina. ⁴Rakinakuptinchik waqasqaykita yuyarispaymi munani qanwan tupaykuspay llumpay kusikuyta. ⁵Yuyachkanim cheqaptapuni Diosman iñisqaykita. Ñawpaqmantaraqmi iñikurqa abuelayki Loidawan mamayki Euniceqa chaymi confiakuchkani qampas chayna iñinyioq kasqaykimanta.

⁶Makiyta hawaykiman churaykuspay mañakuptiymi Dios atiyta qosurqanki. Chay atiy qosusqaykitaqa amayá wañurachiychu. ⁷Diosqa Espirituntaqa qowarqanchik manam manchakunanchikpaqchu aswanqa atiywan, kuyakuywan hinaspa allinta qawakuspa kawsananchikpaqmi. ⁸Chaynaqa amayá penqakuychu Señorninchikmanta willakuytaqa nitaq payrayku preso kasqaymantapas. Aswanqa Jesucristomanta allin noticiaraykuyá ñoqa hina ñakariy Diospa kallpa qosusqaykiman hina. ⁹Diosmi salvawarqanchik hinaspa qayawarqanchik payllapaqña kawsananchikpaq, manam imapas allin rurasqanchikraykuchu aswanqa munasqanman hinallam, payqa kay pachatapas manaraq unanchachkaspanmi Cristo Jesusrayku favorecewarqanchik. ¹⁰Favorecewasqanchikta kunan qawaykachiwan-chik salvawaqninchik Jesucristopa hamusqanwan. Paymi wiñaypaq wañunanchikmanta libraykuwaspanchik allin noticiawan yachaykachiwanchik wiñaypaq.

¹¹ Diosmi akllaykuwarqa Jesucristomanta allin noticiata willakunaypaq hinaspa *apostolnin kaspay yachachinaypaq. ¹² Chayraykum kaynataña ñakarini, aswanqa piman iñisqayta yachakuspaymi mana penqakunichu. Payqa atiyniyoq kasqanraykum Jesucristo kutimunankama waqaychaykunqa payman qosqay almallayta.

¹³ Chay cheqap yachachisqaykunaman hina yachachispayá iñiyiniyoq kaspa kuyakuywan kawsay. ¹⁴ Ñoqanchikpi kawsaq Chuya Espiritupa yanapakuyninwanyá yachachisqayta sumaqta waqaychay.

¹⁵ Yachasqaykipi hinapas Asia lawmanta kaqkunaqa llapallanmi saqeruwán, saqeruwantaqmi paykunapa llaqtamasin Figelowan Hermogenespas. ¹⁶ Sonqoytaqa Oniseforollaña achka kutipi tiyaykachirqa, chayraykuyá wasinpi kaqkunamanta Señorninchik llakipayarikuchun. Preso kaptiypas mana penqakuspanmi. ¹⁷ Roma llaqtaman hamuspan sasallawanña maskaykuwarqa tariwanankama. ¹⁸ Señorninchikyá kutimuspan kuyapayarikuchun paymanta. Yachasqaykipi hinapas payqa Efeso llaqtapim anchallataña yanapawarqa.

Soldado hina kanamanta

2 ¹ Timoteo, qamqa churiy hinam kanki, kallpanchakuyá Cristo Jesuspa favorninwan. ² Achka runakunapa qayllanpi uyariwasqaykitayá yachachiy confianzayoq runakunaman chaynapi paykunapas hukkunaman yachachinankupaq.

³ Jesucristopa allin soldadon hinayá ñakariy. ⁴ Soldadoqa manam sapaq ruraymanqa chapukunchu aswanqa kamachiqnin agradayllatam munan. ⁵ Kallpaqpas premiota chaskinanpaqqa pukllaypa reglamentonman hinam kallpanan. ⁶ Chakrapi llamkaqqa paymi puntata cosechata chaskinan. ⁷ Kay nisqaykunapi yuyaymanaptikiqa Señorninchikmi lliwta entiendechisunki.

⁸ Amayá qonqaruychu Jesucristotaqa, imaynam kawsarimusqantaqa hinaspa Rey Davidpa miraynin kasqantaqa. Kay allin noticiatam willakuni, ⁹ chayraykumá aguantani ñakariykunata. Runa wañuchiqtapas hina cadenawaptinkupas Diospa palabranqa manam cadenasqachu kachkan. ¹⁰ Chayraykum tukuyta ñakarichkani Diospa akllasqankunapaq chaynapi Cristo Jesusnintakama salvakuspa Dioswan wiñaypaq kawsanankupaq.

¹¹ Kaykunaqa cheqapmi:

Jesucristowan wañuspaqa paywanmi kawsakusun.

¹² Pacienciawan ñakarispapa paywanmi gobiernasun.

Payta negaruspaqa, paypa negasqantaqmi kasun.

¹³ Mana confiakuna kachkaptinchikpas

payqa confiakunapaqmi.

Diosninchikqa mana iskay kimsa rimaqmi.

Diospaq allin llamkaqmanta

¹⁴ Yuarichispayá iñiqkunata kamachiy Diospa qayllanpi ama atipanakunankupaq. Chayna mana valeqkunata rimaspankuqa uyariqninkunatam iskayrayachinman-ku. ¹⁵ Kallpanchakuyá Diospa chaskisqan kanaykipaq, allin llamkaq hinayá mana imamantapas penqakuspa Diospa cheqap palabrantalla yachachiy. ¹⁶ Amayá chapukuychu mana respetowan yanqapas-yanqa rimaykunamanqa. Chayna rimaqkunaqa aswan-aswanmi Diosmanta karunchakunku. ¹⁷ Chayna runakunapa yachachikuyninqa mirarun ismupakuy onqoy hinarqmi, chayna yachachiqkunam kachkan Himeneowan

Fileto. ¹⁸Paykunam cheqapmanta pantarunku: “Wañuqkunaqa ñam kawsarirunkuña” nispa. Chaynapim wakin iñiqkunatapas pantachichkanku. ¹⁹Diosmi ichaqa mana kuyuriq cimientota hina churarqa kay pachapi, chaypim nichkan kaynata:

—Señorqa reqsinmi pim paypa kasqantaqa, chaynaqa Señorman hapipakuqkunaqa suchurikuchunyá mana allin ruraykunamantaqa —nispa.

²⁰Hatun wasipiqá imakunapas manam qori-qollqellamantachu tarikun, aswanqa kachkanmi kullumanta allpamantapas, wakinqa allin kaqkunapi servikunanpaqmi, wakinñataqmi sapa punchaw qanrachanapaq. ²¹Chaynam ñoqanchikpas Señorninchikpa allin utilizasqan kananchikpaqqa imapas mana allin yachachikuykunamanta ayqenanchik. Diosllapaqña sapaqchakuspaq listo-llaña kasunchik payta agradaspa imatapas allinta rurananchikpaq.

²²Jovenkunapa munapayasqanmanta ayqekuspayá allin kaqkunata ruray, Diospi confiakuspa hinaspa kuyakuyniyóq kaspayá hawkalla kawsay. Chaynatamá kawsanki Señorninchikta limpio sonqolla yupaychaqkunapiwan kуска. ²³Amayá chapukuychu runakunapa yanqa atipanakusqanmanqa. Yachasqaykipi hinapas chaykunaga peleollapim tukun. ²⁴Señor serviqaq manam peleollapichu purinan, aswanqa llapallanwanmi allinlla kanan, payqa kanan allin yachachikuqmi hinaspa mana sientikuqmi. ²⁵Llampu sonqolla kaspanmi contranpi kaqkunatapas yachaykachinan. Icharaqpas chaynapi paykunata Dios wanaykachinman cheqap palabranta reqsinankupaq ²⁶hinaspa chaynapi pantaypi kasqankuta reqsikupanku diablopá pantachikuyninmanta lluptinankupaq. *Satanasmi paykunataqa presocharurqa munayninman hinaña purinankupaq.

Tukupay tiempopi runakunaqa imaynam kanankumanta

3 ¹Yachanaykim tukupay tiempokunaqa sasallaña kananmanta. ²Runakunam kanqaku kkillanpaq munaqkuna, qollqella kuyaqkuna, hatun tukuspa alabakuqkuna, Dios insultaqkuna, mama-taytanku mana kasuqkuna, mana reqsikuqkuna, huchallapi purikuqkuna, ³mana kuyakuqkuna, mana pampachay munaqkuna, runakunapa contranpi rimaqkuna, mana controlakuqkuna, mana llakipayakuqkuna, allin kaqkunapa contranpi kaqkuna, ⁴runamasin traicionaqkuna, loco hina ruraqkuna, hatun tukuqkuna hinaspa Dios yupaychayta qepaman churaspanku kikinkupa munasqallanpi purikuqkuna. ⁵Yanqallam Diosta serviq tukunqaku, aswanqa sonqonkuwanqa manam creenqakuchu.

Chayna runakunamanqa amayá hukllawakuychu. ⁶Chayna runakunaqa wasin-wasin purispa engananku huchasapa warmikunata. Chay warmikunaqa tukuy rikchay munapayaykunapa intusqanmi kachkanku. ⁷Mosoq yachachikuykunata yachayta munaspapas chay warmikunaqa manam entiendenkuchu cheqap yachachikuykunataqa. ⁸Janeswan Jambresmi Moisespa contranpi karqaku, chaynam kay runakunapas cheqap yachachikuykunapa contranpi kachkanku. Mana allin pensamientoyóq kaspa Jesucristoman mana iñisqankuraykum Diospa mana chaskisqan kachkanku. ⁹Yachachisqankuqa manam llumpaytaqa wiñanqachu, lliwmi cuentata qokurunqaku yanqa yachachikuq kasqankumanta, Chaynamá pasakurqa Janeswan Jambreswanpas.

Tukuykunapaq Pablopá kunasqanmanta

¹⁰Qanmi ichaqa yacharunki yachachikuyniyta, imaynam kawsasqayta, imam munasqayta, pimanmi iñisqayta, pacienciakuq kasqayta, kuyakuq kasqayta, upallalla

ñakarishqayta, ¹¹persegusqa kasqayta hinaspa ñakarishqayta. Yachankitaqmi Antioquia llaqtapi, Iconio llaqtapi hinaspa Listra llaqtapi runakunapa qatikachasqan kaspay ñakarishqaytapas, aswanqa Señormi tukuy chaykunamanta libraykuwarqa.

¹²Arí, Cristo Jesuspa agradonpaq kawsakuy munaqqa Cristorayku ñakarichisqam kanqa. ¹³Mana allin runakunawan engañaq runakunam ichaqa aswan mana allinmanraq chayanqaku, pantachispankum paykunapas pantachisqa kanqaku.

¹⁴Qamyá ichaqa qaca hina sayaspa yachasqaykikunata umaykiman churay, qamqariki yachankim pikunam yachachisusqaykitaqa. ¹⁵Qamqa warma kasqaykimantaraqmi Bibliapi yachachikuykunataqa yacharqanki, kay yachasqaykikunam Cristo Jesusman inispa salvakunaykipaq servisunki. ¹⁶Bibliapi llapallan qellqasqa kaqkunaqa Diospa Espiritunpa qosqanmi, allinmi yachachiwananchikpaq, faltanchikkuna qawachiwananchikpaq, pantaypi puriptinchikpas allin ñanman kutirichiwananchikpaq hinaspa imaynam allin kawsakuy yachachiwananchikpaq ¹⁷chaynapa Diospa runankunaqa yachayniyoq kaspa tukuy allinkunata rurananchikpaq.

Diospa palabran willakunamanta

4 ¹Cristo Jesusmi wañuqkunatapas hinaspa kawsaqkunatapas juzgaspa gobiernananpaq hamunqa, paypa hinaspa Dios Taytanchikpa qayllanpim kamachiki: ²Diospa palabrantayá willakuy allin tiempopipas chaynataq mana allin tiempopipas, runakunatapas faltanta qawachispayá qaqchay, kallpanchay hinaspa tukuy pacienciawan yachaykachiy. ³Chayamunqam tiempokuna allin yachachikuykunataqa manaña chaskinankupaq, paykunaqa achkallaña yachachikuqkunata huñukuruspan munasqallankuta uyariñaku. ⁴Cheqap kaq yachachikuykunamanta karunchakuruspankum imaymana rikchaq cuentokunataña allinpaq hapinaku. ⁵Qamyá ichaqa allinta tukuy tiempo piensay, ñakariykunata aguantaspaykiyá Cristomanta willakuy, imam ruranaykitaqa cumpliyá.

⁶Ñoqapaqa ñam wañukunay chayaykamuchkanña, wañurachiwaptinkuqa ripukusaqñam. ⁷Allin peleachkaq hinam chayaruniña maymi chayanayman, manataqmi kachakuykurqanichu inisqaymantaqa. ⁸Chayraykum allin kawsakusqaymanta premioy suyawachkan hanaq pachapi, chaytaqa allin arreglo ruraq Señorninchikmi kutimuspan qowanqa, manataqmi ñoqallamanchu aswanqa kuyakuywan paypa kutimunanta suyaqkunamanwanmi.

Timoteoman imam kunasqanmanta

⁹Imaynata ruraspaykipas hamuyá qawaykuqniy. ¹⁰Demas sutiyoq wawqepas kay mundopi kaqkunata akllakuykuspanmi saqeruwaspam ripukun Tesalonica llaqtaman. Wawqenchik Crescenteñataqmi pasan Galacia lawman, wawqenchik Titoñataqmi pasan Dalmacia lawman. ¹¹Wawqenchik Lucasllañam ñoqawanqa kachkan. Marcoswanyá hamuychik, yanapawanpanpaqmi paytaqa munachkani. ¹²Tiquicotapas Efeso llaqtamanmi kacharuni. ¹³Hamuspaykiqa aparikamuwayá capayta, chaytaqa Troas llaqtapim saqepakamurqani Carpopa wasinpi, apamuwaytaqyá libroykunatapas, yanqataq qonqaramuwaq qalaspi qellqasqa libroykunata.

¹⁴Herrero Alejandrom tukuy mana allinta rurawarqa, Señorninchikmi paganqa rurasqanman hina. ¹⁵Qampas paymantayá cuidakuy, payqariki yachachisqanchikpa contranpim rikurirun.

¹⁶ Autoridadkunapa qayllanman defiendekunaypaq chayllaraq yaykuptiyqa manam pipas yanapaykuwarqachu, lliwchankum saqeruarqaku. Diosninchikyá pampachaykuchun chayna rurawasqankumantaqa. ¹⁷ Señorninchikmi ichaqa yanapawaspan kallpanchawarqa, mana hukmanyaspaymi salvacionmantata willakurqani chaymi mana judio kaqkunapas uyarirqaku. Señorninchikqa librawarqataqmi leonmantapas. ¹⁸ Payqa libraykuwanqam llapa mana allin ruraymantapas hinaspa hanaq pacha munaychakusqanpaq waqaychawanqa. ¡Paytayá yupaychasun wiña-wiñaypaq! Amen.

Cartapa tukuyninmanta

¹⁹ Saludaykapuwayá Priscatawan Aquilata chaynataq Onesiforotapas wasinpi kaqkunatawan. ²⁰ Erastoqa qeparamurqa Corinto llaqtapim, Trofimotañataqmi saqeramurqani onqochkaqta Mileto llaqtapi. ²¹ Utqaymanyá hamuy manaraq para tiempo chayamuchkaptin. Saludamusunkim Eubulo, Pudente, Lino, Claudia hinaspa llapallan wawqe-paninchikkuna.

²² Señorninchik Jesucristoyá qanwan kachun, paypuniyá qamkunataqa favorecesunkichik.

TITOMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Titoqa karqa manam judio casta runachu ichaqa paypas inikurqam Señor Jesucristoman, Pablopa puriqmasin kaptinmi payta saqerurqa Creta sutiyoq islapi chaynapa inikunapa kamachiqninkunata churananpaq. Pablom kay cartata payman qellqarqa chaynapa chay kamachikuq churasqankunata consejananpaq.

Kay cartaqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun inikunapa michiqnin imaynam kanankumanta hinaspa imakunam ruranankumanta, willakuntaqmi Jesucristoman inikunapaq imaynam kawsananmantapas (1).

Iskaq kaq parteñataqmi willakun Cristoman inikunata imaynam anyananmanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun llapallan inikunapa imam ruranankumanta (3:1-11).

Tawa kaq parteñataqmi willakun cartapa tukuyninmanta (3:12-15).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Diospa serviqnin hinaspa Jesucristopa *apostolnin kani. Paymi kamachiwarqa Diospa akllasqankunata inichinaypaq chaynapa Diosman cheqap agradayta yachanankupaq ²hinaspa wiñay kawsay confianzawanña suyanankupaq. Chaytaqa mana llallakuq Diosmi prometekurqaña una-unay ñawpaqmantaraq. ³Chaytam munasqan tiempokunapi salvaqninchik Dios kikinmanta yachachiwarqanchik, ñoqatam kamachiwarqa chaykunamanta willakunaypaq.

⁴Tito, kay cartataqa qellqamuchkayki iniqmasiy kasqaykiraykum, qamqariki cheqap churiy hinam kanki. Dios Taytanchiktawan salvaqninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesuspayki haw kallata kawsachisunaykipaq.

Creta lawpi Titopa llamkanaanmanta

⁵Yachasqaykipi hinapas Creta lawpim qamtaqa saqemurqayki mana ruray tukusqa kaqkunata tukunaykipaq hinaspa sapa llaqtapi inikunapa huñunakusqankupi *ancianokunata churanaykipaq. ⁶Ancianokunaqa kanan mana pipapas penqananmi hinaspa chullalla warmiyoqmi, churinkunapas kanan Jesucristopi inispa mana pipapas penqananmi hinaspa kasukuqkunam. ⁷Inikunawan cuentallikuq runaqa Diospa mayordomon kasqanraykum kanan pipapas imamantapas mana penqanan, payqa kanan manam hatun tukuqchu, manam piñakuruqchu, manam tomaykunapi purikuqchu, manam piwanpas peleaqchu nitaq qollqella kuyaqchu. ⁸Payqa kanan wasinpi samaykachikuqmi, allin kaqkunata kuyaqmi, allin pien- saqmi, allin ruraqmi, Diosllapaqña kawsaqmi hinaspa kikintapuni controlakuqmi. ⁹Payqa waqaychananmi chaskisqa cheqap yachachikuykunatapas chaynapa wakinkunatapas allin kaqkunata yachachispa kallpanchananpaq hinaspa chay yachachikuypa contranpi rimaqkunatapas upallachinanpaq.

¹⁰Arí, achkamá kachkanku mana kasukuq, yanqa rimaq hinaspa pantachikuq runakunaqa, judiokunamanta kaqkunaraqmi chaynaqa kachkanku. ¹¹Paykunataqa upallachinapunim, paykunaqa yanqamanta qollqella ganayta munaspankum mana yachachinankuta yachachispanku achka familiakunataña chaqwarunku.

¹²Diosninkumanta willakuq llaqtamasinkum paykunamanta nirqa:

—Creta lawmanta runakunaqa llullallañam hinaspa purun animal hina, mi-kuysapa qellakunam —nispa.

¹³Chaynata nisanpa cheqaptam paykunamantaqa rimarqa. Chaynaqa alli-allintayá paykunata qaqchapay chaynapi inisqankupi takyanankupaq. ¹⁴Amañayá paykunaqa uyarichunchu judiokunapa cuentolla rimasqankutaqa nitaq cheqap kaqmananta karunchakuqkunapa kamachikuyninkunatapas.

¹⁵Chuya sonqokunapaqqa allinta piensasqankuraykum tukuy imapas allinlla. Huchawan qanrchasqa mana iniqkunam ichaqa tukuy imatapas huchallapaq hapinku, chaynataqa hapinku piensasqankupas hinaspa concienciankupas qanrchasqa kasqanraykum. ¹⁶Paykunam ninku: “Cheqaptam Diosta reqsiniku” nispa, rurasqankuwanmi ichaqa qawachikuchkanku mana chayna kasqankuta. Paykunaqa kachkan millakuypaqmi, mana kasukuqmi hinaspa allinkunata mana ruray atiqmi.

Iñiqkunapa imaynam kawsananmanta

2 ¹Qamqa rimariy allin yachachikuyman hinayá. ²Machu señorkunatayá rimapayay imamantapas controlakuspa respetachikuq hinaspa allin piensaq kanankupaq, paykunaqa inisqankupipas, kuyakuyninkupipas hinaspa pacienciayoc kayninkupipas allintayá takyachunku. ³Paya señorakunapas Diospa agradonpayá kawsachunku, amayá runamasinpa contranpiqa rimachunkuchu, amayá tomaymanqa qokuruchunkuchu, paykunaqa allin ruraytayá yachachichunku. ⁴Chaynata kawsaspan sipas warmikunata yachachinqaku qosankutawan wawanku kuyayta, ⁵allin piensayta, chuya sonqo kayta, wasinkupi imapas rurakuyta, allin sonqo kayta hinaspa qosanku kasukuyta, chaynapim Diospa palabranpa contranpiqa mana pipas rimanqachu.

⁶Mozokunatapas rimapayay allin piensaq kanankupaq. ⁷Tukuy ima rurasqaykipas kachun ejemployá. Yachachispaykiqa cheqapman hinayá respetowan yachachiy.

⁸Imam kaqtayá willakuy mana pipapas penqay atinanta chaynapi contrakuqkuna penqakuspanku mana allintaqa amaña ñoqanchikmanta rimanankupaq.

⁹Sirvientekunatapas rimapayayá, patronninkuta tukuy imapi kasukuspa kuyachikuq hinaspa mana kutipakuq kanankupaq. ¹⁰Patronninpataqa ama imantapas suwakuspayá confianza runakuna kachunku, chaynata ruraspan salvaqninchik Diospa yachachikuyninkunata vidankuwan tukuy imapi sumaqlлатаña qawachinqaku.

¹¹Diosmi favorninta llapallan runakunaman qawachiwarqanchik salvawananchikpaq. ¹²Paymi yachaykachiwanchik paytaña servispa kay pachapi mana allin munapayaykuna qepanchakuyta chaynapi allinta piensaspaña, allinta ruraspaña hinaspa Diospa agradonpaña kawsananchikpaq. ¹³Chaynataqa kawsananchik salvaqninchik Jesucristopa sumaqlлатаña kancharichkaq kutimunanta kusikuywan hinaspa confianzawan suyaspanchikmi, payqa ancha munayniyoq Diosmi.

¹⁴Paymi kikinmanta wañupuarqanchik tukuy mana allin rurasqanchikmanta librawananchikpaq chaynataq huchanchikmanta chuyanchawananchikpaq, chaynapi paypa runankunaña kaspa allinkuna ruray munaqlлатаña kananchikpaq.

¹⁵Tukuy kaykunata kamachispaykiyá yachachiy hinaspa kallpanchay, anyaytaqyá mana kasukuqkunatapas. Amayá qamqa piwanpas despreciachikuychu.

Iñiqkunapa imam rurananmanta

3 ¹Paykunataqa yuyarichiytaqyá gobiernomanwan autoridadkunaman sujetakunankupaq, paykunata kasukuspáyá imapas allinkuna rurayta munachunku. ²Amayá pimantapas mana allintaqa rimachunkuchu nitaq peleollapipas purichunkuchu, paykunaqa kuyakuq kaspayá llampu sonqo kasqankuta ima rurasqankupipas qawachikuchunku llapallan runakunaman.

³Ñawpaqtaqa ñoqanchikpas karqanchik mana yuyayniyoqmi hinaspa mana kasukuqmi, pantaypi kaspam mana allin munapayaykunapa hinaspa tukuy imaymana viciokunapa apasqan karqanchik. Mana allinllapi piensasapam envidiakuspa kawsarqanchik, cheqnichikuspa kikinichikpura cheqninakurqanchik. ⁴Aswanqa salvaqninchik Diosmi sumaq sonqo kaynintawan runakunapaq kuyakuyninta reqsichiwarqanchik. ⁵Payqa salvawarqanchik manam allinkuna rurasqanchikraykuchu ichaqa kuyapayawaspallanchikmi. Chuya Espiritum huchanchikmanta mayllaykuwaspanchik mosoqmanta nacechiwarqanchik hinaspa mosoq runaña rurawarqanchik. ⁶Salvawaqninchik Jesucristoraykum tallichkaq hina Chuya Espirituta chaninninpi Dios qowarqanchik. ⁷Favorecewaspallanchikmi payqa mana huchayoqta hinaña chaskiykuwanchik chaynapí confianzawan suyasqanchik wiñay kawsayta chaskinanchikpaq.

⁸Cheqapmi kayqa chaymi aswanraq yachachinaykita munani chaynapí Diosman ñiqkunapa imapas allin ruraykunallapi kanankupaq. Kayqa mayna sumaqmi hinaspa runakunapa allinninpaqmi. ⁹Qamyá ichaqa karunchakuy mana valeq atipanakuykunamanta, ñawpaq abuelokunapa sutin yachaymanta hinaspa leyrayku atipanakuspa piñanakuykunamanta, chaykunaqa mana imapaq valeqmi.

¹⁰Iñiqkunata umachaspa rakinachiq runataqa iskay kimsakama anyaykuspayá qarqoruy. ¹¹Chay runaqa pantayman urmaykuspanmi huchallikuchkan, payqa yachakuchkanmi castiganaqaña kasqanta.

Titoman imam kunasqanmanta

¹²Artemasta otaq Tiquicota qanman kachamuptiyqa Nicopolis llaqtapi tupananchikpaqmi utqamunki. Chaypim para tiempopi samayta piensachkani. ¹³Abogado Zenastaqa Apolostawanyá yanapaykuy tukuy atisqaykiwan chaynapí viajenkupi mana imapas pisinanpaq. ¹⁴Iñiqmasinchikkunapas yachachunkuyá allinkunata ruraspa necesitaqkuna yanapaykuya chaynapí rurasqankunawan allin ruruchkaq hina kanankupaq.

Cartapa tukuyinmanta

¹⁵Llapallan ñoqawan kaqkunam saludota apachimusunki. Saludaykapuwayá kuyaqninchik ñiqmasinchikkunatapas. Diosninchikyá tukuy imapi favorecesunkichik.

FILEMONMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Apostol Pablo preso kachkaptinmi patronninmanta lluptikuq Onesimo sutiyoq sirviente paywan tuparurqa. Jesucristomanta willakusqanta uyarispanmi paypas inikuykurqa hinaspa Pablotaña servirqa. Pablopa yanapaqnin kachkaspanpas Roma llaqtayoq runakunapa leyninman hinaqa patronninmanmi kutichipunankarqa. Onesimopa patronnin Filemonqa karqa Cristoman inikuqñam. Payqa karqa Colosas llaqtapi yachaq inikukuna ukupi ancha reqsisqa runam. Payqa Pablowan ancha reqsinakuqmi karqa. Onesimota kutichinanpaq tantearuspanmi payta kacharqa patronninman cartayoqta. Chay cartapim mañakurqa allinllaña chaskiykunapaq ichaqa amaña sirvienteta hinañachu aswanqa Cristopi kuyasqan wawqenta hinaña.

Cartapa qallariyninmanta

¹Kuyasqay llamkaqmasiyku Filemon, Cristo Jesusrayku preso kaq ñoqa Pablom iniqmasinchik Timoteopiwan cartamuykiku. ²Kay cartaqa paninchik Apiapaqmi, soldado hina peleaqmasinchik Arquipopaqmi hinaspa wasikiipi huñunakuq llapallan inikukunapaqmi. ³Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani qamta favorecesunaykipaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykipaq.

Filemonpa kuyakuyninmantawan iniyinmanta

⁴Diosta mañakuspaymi tukuy tiempo qanmanta graciasta qoni. ⁵Uyarinim Señorninchik Jesuspi aswan confiakusqaykimanta hinaspa llapallan iniqmasinchikkuna kuyasqaykimanta. ⁶Diostam mañakuchkani inisqaykimanta wakinkunaman willakuptiki Cristorayku tukuy ima allin kapuwasqanchikmanta sumaqta yachanankupaq. ⁷Wawqelláy, kuyakuqllaña kasqaykiwanmi hinaspa iniqmasinchikkunapa sonqon tiyaykachisqaykiwanmi kusikuspay kallpanchakuchkani.

Onesimopaq Pablo mañakusqanmanta

⁸Cristopa *apostolnin kasqayraykum derechoyoq kani qamta kamachinaypaq. ⁹Chaywanpas ñoqa Pabloqa machuña kaspaymi hinaspa Jesucristorayku preso kunan kaspaymi kuyakuywan ruegakamuyki ¹⁰Onesimopaq. Paytaqa carcelpi kaspaymi inichirqani, chayraykum payqa churiy hina.

¹¹Ñawpaqtaqa mana imapaq valeqmi karqa, kunanmi ichaqa iskayninchikpaq valeqña. ¹²Chaymi kuyasqayrayku kutichimuchkayki. ¹³Munaymanmi ñoqawanña kananta chaynapi Cristomanta allin noticiata willakusqayrayku preso kasqaypi qampa rantikiipi yanapaykuwananpaq. ¹⁴Ichaqa manam imatapas ruraymanchu manaraq qamta tapuchkaspayqa chaynapi allin rurasqaykiqa mana obligasqa kaspa sonqoykimanta kananpaq. ¹⁵Ichapas chaypaq Onesimoqa qanmanta karunchakurur-

qa chay- napi kutimuspan wiñaypaqña qanwan kananpaq. ¹⁶Payqa kanqa manam sirviente hinañachu, aswanqa kuyasqayki wawqe hinañam. Ñoqapas wawqeyta hinam kuyani, chaynaqa qamqa astawanraqmi kuyanayki, manam runamasinchik kasqanraykullachu aswanqa Señorninchikpi ñiqmasinchik kasqanraykum.

¹⁷Ñiqmasikipaq hapiwaspaykiqa paytapas ñoqata hinayá chaskiykuy. ¹⁸Icha imapipas piñachisurqanki otaq manukusurqankipas hinaptinga ñoqapa cuentaymanyá churaykuy. ¹⁹Ñoqa Pablom kikiypuni qellqamuchkayki “Pagapusqaykim” nispay, allinlla rimaypiqa qampas debewankim salvasqa kasqaykimantaqa. ²⁰Chaynaqa wawqelláy, Señorninchikman ñiqmasiy kasqaykiraykuyá kay valekusqayta arí niykullaway. Sonqoytayá tiyaykachiy Cristopi wawqey kachkaspaykiqa.

²¹Qellqamuchkaykiqa kasukunaykita hinaspa kay nimusqaykunamantapas aswanraq ruranaykita yachaspaymi. ²²Señorta mañapuwasqaykichikraykum confiakuchkani qamkuna watukaykamuyta, wasikiipi samakunaypaqyá allichaykapuway.

Cartapa tukuyninmanta

²³Cristorayku presomasiy Epafrasmi saludamusunki, ²⁴saludamusunkitaqmi willakuqmasiy Marcospas, Aristarcopas, Demaspas hinaspa Lucaspas.

²⁵Señorninchik Jesucristoyá qamkunata favorecesunkichik.

HEBREOKUNAMAN CARTA

Kay cartapi qellqasqaman hinaqa kay cartaqa qellqasqa karqa judio runakuna kachkaspa Cristoman iñiqkunapaqmi. Paykunam runakunapa cheqnisqan kaspanku umachasqa karqa-ku Cristopi iñiyninkuta qepanchakuspa ñawpa iñiyninkuman hinaspa costumbrenkuman kutirikunankupaq. Chayraykum kay cartaqa qellqasqa karqa mana chaynata ruranankupaq.

Kay cartaqa pusaq parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun tukuymantapas llalliqtapaq Jesucristontakama Tayta Dios rimapayawasqanchikmanta (1:1-3).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesusqa Diospa churin kachkaspanpas kasukuq kasqanmanta. Payqa Diosmanta willakuqkunamantapas hinaspa angelkunamantapas aswan hatunmi (1:4-2:18).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Jesucristoqa Moisesmantapas chaynataq Josueymantapas aswan hatunraq kasqanmanta (3:1-4:13).

Tawa kaq parteñataqmi willakun ñawpaq sacerdotekunapa jefenmantapas Jesucristoqa aswan hatunraq kasqanmanta (4:14-7:28).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Jesucristontakama Tayta Diospa contrato rurasqanmanta (8:1-9:28).

Soqta kaq parteñataqmi willakun Jesucristopa wañusqallanwan huchakunaqa pampachasqa kasqanmanta (10:1-31).

Qanchis kaq parteñataqmi willakun ñawpaq Israel runakunapa iñiyninmanta, willakunataqmi Cristoman iñiqkunaqa wañunankukama iñiniyoq kanankumantapas (11-12).

Pusaq kaq parteñataqmi willakun imaynam Diosta agradanamanta hinaspa tukuykunanaq saludokunamanta (13).

Churintakama Diospa rimapayawasqanchikmanta

1 ¹Ñawpaq tiempokunapim achka kutita willakuqninkunawan imaymana formapi abuelonchikkunaman Dios rimapayarqa. ²Kay tukupay punchawkunapiñataqmi Churinwanña rimapayawarqanchik. Paytam Dios churarqa tukuy imakunata heredananpaq. Paywantaqmi cielokunapi kaqkunatapas chaynataq kay pachapi kaqkunatapas rurarqa. ³Paymi Diospa rikchaynin kasqanrayku qawachiwanchik Diospa kanchariyninta. Paymi atiyinwan kamachispan tukuy imakunata takyachin. Payqa huchanchikkunata mayllaykuspanmi Diospa alleqlawninpi tiyaykurqa.

Diospa Churinga angelkunamantapas aswan munayniyoqraq kasqanmanta

⁴Diospa Churinga admirakuypaq sutita herenciapi chaskisqanraykum angelkunamantapas aswan munayniyoqraq. ⁵¿Mayqannin angeltataq Diosqa nirqa:

—Qanmi Churiy kanki, kunanmi ñoqa Taytayki kani —nispa?

Nirqataqmi:

—Ñoqam paypaq kasaq Taytan. Payñataqmi ñoqapaq kanqa Churiy —nispapas.

⁶Piwi Churinta kay pachaman kachamuspanmi nirqa:

—Diospa llapallan angelninkunaqa paytayá adorachunku —nispa.

⁷Angelkunamantañataqmi nin:

Diosqa angelninkunatam wayrata hina ruran,
serviqninkunatañataqmi ninapa rupariyninta hina ruran.

⁸Churinmantañataqmi nin:

Diosnilláy,
qamqa wiña-wiñaypaqmi gobiernanki.
Allin arregloman hinam gobiernanki.

⁹Qamqa allin kaqtam kuyarqanki.
Mana allin ruraytañataqmi cheqninki.
Chayraykum Diospas akllasurqanki.
Qampa Diosnikim akllasurqanki.
Wakinmantapas qam kaqtaraqmi
kusikuywan huntaykusurqanki.
Miski asnaq aceitewan tallichkaq hinam
kusikuywan huntaykusurqanki.

¹⁰Nirqataqmi:

Señor, qallariyninpim kay pachata cimientarqanki.
Cielokunatam atiynikiwan unancharqanki.

¹¹Chaykuna puchukaruptinpas
takyankim qamqa.
Lliwmi pacha hina mawkayarunqa.

¹²Pachata hinam patararunki qamqa.
Mudachichkaq hinam mudarachinki qamqa.
Qanmi ichaqa hina kaqla kanki.
Mana tukuq watayoqmi kanki.

¹³Diosqa manataqmi haykappas angelninkunataqa mayqannintapas nirqachu:

Enemigoykikunata vencenaykamayá
*alleqniypi tiyaykuy.
Enemigoykikunata saruchinaykamayá
alleqniypi tiyaykuy.

¹⁴Llapallan angelkunaqa Dios serviq espiritukunam, paykunaqa salvakunanku-
paq kaqkunata servinankupaqmi kachamusqa kachkanku.

Jesustaqa manapunim qepanchakunachu

2 ¹Chayraykum uyarisqanchikkunataqa hatun yuyaywan kasukunanchik chaynapi
amapuni pantarunapaq. ²Angelkunawan Diospa willachimusqanqa ancha-an-

cha valorniyoqmi karqa, chayraykum huchallikuspa mana kasukuq runakunatapas Diosqa derechonpi castigarqa. ³Chaynaqa ñoqanchikpas ¿imaynataq lluptichwanchik salvawananchikpaq Diospa hatu-hatun willakuyninta yanqapaq hapispaqa? Chay salvacionmantaqa Señormi puntata willakurqa hinaptinmi uyariqninkunapas cheqap kasqanpaq segurawarqanchik. ⁴Diospas segurawarqanchikmi atiyinwan hinaspa tukuy rikchaq admirakuypaq *milagrokunawan. Segurawanchiktaqmi munasqanman hina tukuy kay pachapi iñiqkunaman Chuya Espiritunta qowasqanchikwanpas.

Salvaqninchikpa runayarusqanmanta

⁵Nisqaypi hinapas kay pacha mosoqyachisqa kaptinqa manam angelkunawan-chu gobiernachinqa, ⁶chayraykum Bibliapi huk kaqnin kaynata nirqa:

¿Piraqtaq runaqa paymantaraq piensanaykipaq?

¿Pitaqsi mirayninpas paykunata yuyanaykipaq?

⁷Runataqa ruraraqanki

angelkunamantapas tumpaniraq menostamriki.

Coronawan churaq hinam

paytaqa respetana runataraq ruraykullanki.

Coronawan churaq hinam

paytaqa ancha reqsisqallataña ruraykullanki.

Rurasqaykikunapim payta gobiernaykachirqanki.

⁸Tukuylla imapapas hawanpimya churaykurqanki.

Chaynata ruraspanmi mana imatapas puchuspan tukuy imata Dios paywan vencerachirqa. Chaywanpas tukuy ima vencerachisqantaqa manaraqmi rikunchikraqchu. ⁹Jesustam ichaqa rikunchik, paytaqa angelkunamantapas tumpa menospaqraqmi Dios rurarurqa, ñakarispa wañusqanraykum paytaqa coronasqata hinaña hinaspa kanchariywan hatunchasqataña qawachkanchik. Runakunata Dios favoreceptinmi Jesusqa llapallanpa rantinpi wañurqa.

¹⁰Diosmi tukuy imataqa unancharqa, hina paytaqmi chaykunamantaqa nana-chikunpas. Paymi hanaq pachaman achkaq churinkunata pusayta munarqa. Chay churinkuna salvaqtam ñakarisqanwan mana imapapas pisisqanta rurarqa. ¹¹Dios-llapaqña runakunata sapaqchaq Jesuspas chaynataq sapaqchasqan runakunapas Dios Taytallamantam. Chayraykum Jesuspas mana penqakunchu sapaqchasqan-kunataqa wawqenwan sutichayta. ¹²Salmos libropim nichkan:

Qamllamantam wawqeykunaman

ñoqallayqariki willakullasaqpas.

Qamllatañam alaballasaq

ñoqallayqariki huñunakuypipas.

¹³Huklawpipas nichkanmi:

—Ñoqaqa Diospim confiakuni —nispa.

Huklawpipas nichkantaqmi:

—Ñoqaqa Diospa qowasqan churiykunapiwanmi kachkani —nispa.

¹⁴Tayta-mamanchikpa churinkuna kaspanchikmi aychanmantawan yawarninmanta kanchik. Jesuspas ñoqanchik hina cuerpoyoqmi karqa, chaynaqa karqa wañuyta reqsispan wañuypi munaychakuq diablota chinkachinanpaqmi. ¹⁵Chayraykum Jesusqa wañuy manchakuqkunatapas libran, paykunaqa tukuy tiempom wañuyta sirvienten hina kawsallarqaku. ¹⁶Cheqaptapunipas payqa manam angelkunata yanapananpaqchu hamurqa aswanqa Abrahampa mirayninkunata yanapananpaqmi. ¹⁷Chayraykum wawqenkunaman tukuy imapi rikchakurqa chaynapi llakipayakuq hinaspa confiakunapaq kasqanrayku Diospa qayllanpi *sacerdotekunapa jefen kananpaq hinaspa runakunapa huchanmanta wañuspan Diospa piñakuyninta amachananpaq. ¹⁸Payqa Tentasqa kaspanmi ñakarirqa, chayraykum tentasqakunatapas atin yanapayta.

Moisesmantapas Jesusqa aswan munayniyoq kasqanmanta

3 ¹Wawqe-panillaykuna, qamkunaqa kachkankichik Diospaq rakisqam chaynataq hanaq pachapi huñunasqa kanaykichikpaq qayasqam chaynaqa Diospa kachamusqan *sacerdotekunapa jefen chaskisqanchik Jesucristopiyá yuyaymanaychik. ²Payqa confianza runam karqa churaqnin Diospa kamachisqanta cumplispa, payqa cumplirqa Diospa enteron wasinpi Moisespa rurasqanta hinam. ³Wasimantaqa ruraqninmi aswan reqsisqa, chaynam Jesuspas Moisesmantapaq aswan reqsisqa. ⁴Wasiqa runapa rurasqallanmi, Diosmi ichaqa tukuy imata rurarpa. ⁵Diospa wasinpim Moisesqa confianza runa karqa, chaywanpas payqa servikuqllam karqa imapas Diospa nisqankunamanta willakunanpaq. ⁶Cristom ichaqa Churi kasqanrayku Diospa wasinpi munayniyoq karqa, chay wasi hinam ñoqanchikpas kanchik paypi hatun confianzawan kallpanchakuspaqa.

Runankunataqa Diospuni samachisqanmanta

⁷Chuya Espiritum nin:

Kunan tiempopi Diospa nisqanta uyarichkaspaqa,

⁸amayá sonqoykichikta rumiyachiychikchu
piñachiwasqanku punchawpi hinaqa,
chunniqpi pruebawaspanku rurasqankuta hinaqa.

⁹Chay chunniqpim ñawpa abueloykichikkuna
rurasqaykunata rikurqaku.

Tawa chunka watapuni chaykunata rikuchkaspankupas
piñachiwaspankum pruebawarqaku.

¹⁰Chayraykum chay runakunawan piñasqa qarqani,
chayraykum paykunata kaynata nirqani:

“Tukuy tiempo pantaq sonqokunam kankichik” nispa.

“Nanniykunatapas mana reqsiqmi kankichik” nispa.

¹¹Chayraykum piñakuyniypi jurarqani:

“Samanankupaq qosqaymanmi mana yaykunqakuchu” nispa.

¹²Wawqe-panillaykuna, cuidakuychikyá, yanqañataq mayqannikichikpas mana iñiq kaspá hinaspa mana allin sonqoyoq kaspá kawsaq Diosmanta rakikurunman. ¹³Tiempo kachkaptinraqqa sapa punchawyá kallpanchakuychik chaynapi mayqannikichiktapas hucha engañaptin sonqoykichik ama rumiyarunanpaq.

¹⁴Cristoman hukllawasqañam kachkankichik paypi iñisqanchik punchawpi hina mana iskayrayaspa wañunaykichikkama confiakuspaqa.

¹⁵Bibliam nin:

Kunan tiempopi Diospa nisqanta uyarispaykichikqa,
amayá sonqoykichikta rumiyachiykichikchu
piñachiwaskanku punchawpi hinaqa.

¹⁶Diospa rimasqanta uyarichkaspankuqa ¿pikunataq payta piñachirqaku? Moisespa pusamusqan llapallan runakunam. ¹⁷¿Pikunapaqtaq Diosqa tawa chunka watapuni piñakururqa? Payqa piñakururqa contranpi huchallikuq chunniqpi wañuqkunapaqmi. ¹⁸¿Pikunamantaq jurarqa samanankupaq qosqanman mana yaykunankupaq? Payqa jurarqa mana kasuqninkunapa contranpim. ¹⁹Chaynaqa, mana confiakusqankuraykumá mana yaykuyta atirqakuchu.

4 ¹Diospa qosqan samakuyman yaykunanchikpaq promesan kachkaptinqa cuidakusunyá, yanqañataq mana yaykuchwanchu. ²Noqanchikmanpas paykunaman hinam salvakunanchikpaq allin noticiata willawarqanchik. Paykunam ichaqa mana chaskirqaku uyarisqankuta mana creesqankurayku. ³Creeqkunam ichaqa Diospa samay qosqanman yaykunchikña. Paymi nirqa:

Piñakuyniypim jurarqani:

“Samanankupaq qosqaymanqa manam yaykunqakuchu” nispa.

Chaywanpas kay pacha unanchasqanmantapunim Diospa rurasqankunaqa tukusqaña kachkan. ⁴Qanchis kaq punchawmantam Bibliapi nichkan:

—Diosmi qanchis kaq punchawpi tukuy ima rurasqanmanta samarqa —nispa.

⁵Huklawpipas nichkantaqmi kaynata:

—Samanankupaq qosqaymanmi mana yaykunqakuchu —nispa.

⁶Chaywanpas Diospa samay qosqanman yaykuqkunaqa kachkanraqmi. Salvakunankupaq allin noticia punta uyariqkunam mana creesqankurayku mana yaykurqakuchu. ⁷Unayña tiempokuna pasaruchkaptinpas Diosmi citarun “Kunan tiempopi” nispa. Davidwanmi nichirqa:

Kunan tiempopi Diospa nisqanta uyarichkaspaqa
amayá sonqoykichikta rumiyachiykichikchu.

⁸Israel casta runakunaman Josuey samayta qoykuptinqa, manañachiki huk punchawmantaqa Diosqa rimanmanchu karqa. ⁹Chaynaqa Diospa runankunapaqqa kachkanraqmi *samana punchaw. ¹⁰Unanchasqankunata tukuruspanmi Diosqa rurasqankunamanta samarqa. Chaynam paypa qosqan samayman yaykuqpas rurayninkunamantaqa samarunña. ¹¹Chaynaqa Diospa qosqan samayman yaykuypiyá risunchik chaynapi ñawpa tiempopi mana kasukuqkuna hina mayqanpas amaña kananpaq.

¹²Diospa palabranqa kawsachkanmi hinaspapas atiyniyoqmi. Iskay lawnin filoyoq espadamantapas aswan kuchukuqraqmi. Runamanpas yaykun almankamaraqmi hinaspa espiritunkamaraqmi. Tullunpa piezankunatawan chilinankunata kuchuq hinaraqmi hinaspapas piensasqankunatawan munapayasqankunata reqsichiqmi.

¹³Diospa tukuy ima unanchasqankunaqa manam pakasqachu kachkan. Tukuy chaykunaqa sutillam kachkan Diospa qayllanpi, paymanmi cuentata qosunchik.

Jesucristoqa sacerdotekunapa jefen kasqanmanta

¹⁴Diospa Churin Jesusqa *sacerdotekunapa jefenmi kapuwachkanchik, pay-qariki hanaq pachamanmi yaykurqa. Chaynaqa inñisqanchikpiyá takyasunchik. ¹⁵*Sacerdotekunapa jefen kapuwaqninchik Jesusqa huchaman urmaqla kayninchikmanta llakipayakuqmi. Paypas ñoqanchik hina tukuypi tentasqam karqa ichaqa manam huchallikurqachu. ¹⁶Chaynaqa confianzawanyá favoreceqninchik Diosman asuykusunchik chaynapi necesitasqanchik tiempokunapi llakipayawaspanchik favorecewananchikpaq.

5 ¹Runakunamanta akllasqa llapallan *sacerdotekunapa jefenkunaqa runakunapa rantinpi Diosman asuykunankupaq churasqam kachkanku, chayraykum paykunaqa runakunapa huchanmanta Diosman ofrendakunata presentanku hinaspa animalkunatapas wañuchispa paypaq kañanku. ²Sacerdoteqa huchaman urmaqlam, chayraykum payqa manaraq entiendeq hinaspa pantaypi kaq runamasinkunamantapas llakipayarikunman. ³Huchallikuq kasqanraykum payqa kikinmantawan runakunapa huchanmanta animalkunata wañuchispan Diospaq kañanan.

⁴Kikillanmantaqa manam pipas *sacerdotekunapa jefenqa kanmanchu, kaspaqakanman Aaron hina Diospa qayasqan kaqkunallam. ⁵Cristopas manam kikillanchu *sacerdotekunapa jefen kananpaq churakururqa aswanqa Diosmi nirqa:

Qanmi Churiy kanki,
kunanmi ñoqa Taytayki kani.

⁶Huklawpipas nichkanmi kaynata:

Qamqa wiñaypaq *sacerdotem kanki.
Qamqa Melquisedecman rikchakuqmi kanki.

⁷Cristoqa kay pachapi kawsaspanmi qaparispan hinaspa waqaspan ruegakuyllawanña wañuyamanta libray atiq Diosta mañakurqa chaymi Diosqa payman sonqo kasqanrayku uyariykurqa. ⁸Diospa Churin kachkaspapas ñakariskankunawanmi kasukuyta yacharqa. ⁹Chaykunawan qespichisqa karuspanmi kasuqnin llapallan runakunapaq wiñaypaq salvaqnin rikurirun. ¹⁰Diosñataqmi Melquisedecman rikchakuq *sacerdotekunapa jefen kananpaqña churarun.

Jesustaqa ama qepanchakunamanta

¹¹Kay nisqaymantaqa achkaraqmi yachachinaypaq kachkan aswanqa qamkunaqa sasa entiendeqmi kankichik. ¹²Qamkunaqa unayña inñisqaykichikraykum hukkunamanpas yachachinaykichikña aswanqa qallariyninpi Diospa palabranmanta facil kaqkunalla uyariytam yapamanta munachkankichik. Qamkunaqa wawakuna hinam lechellamantaraq kachkankichik, manaraqmi mikuyta atinkichikchu yuyayniyoq runakunapa mikunantaqa. ¹³Lechellawanraq kawsaqqunaqa manaraqmi entiendenmanchu allin uraykunamanta yachachikuykunataqa. ¹⁴Mikuyqa yuyayniyoqkunapaqmi, paykunaqa entiendeqña kaspankum allin kaqtapas hinaspa mana allin kaqtapas reqsinku.

6 ¹Chaynaqa Cristomanta facilla yachachikuykunaman amaña kuti-kutirispayá yuyayniyoqña kasunchik. Yapatawanqa amañayá facil kaqkunamantaqa rimasunchikchu. Amañayá rimasunchu huchapi wañusqa hina kasqanchikmanta wana-

kuymantapas nitaq Diosman iñiymentapas ²nitaq bautismomantapas nitaq iñiqkunapa hawanman makikuna churaymantapas nitaq wañuqkuna kawsarimunanmantapas chaynataq wiñaypaq castigomantapas. ³Dios munaptinqa yuyayniyoqñam kasunchik.

⁴Huk kutinpi kancharisqa kaspanku Diospa hanaq pachamanta qomusqanta malliqlkunataqa otaq Chuya Espiritu chaskiqlkunataqa ⁵hinaspa Diospa allin palabramantawan hamuq punchawkunapi admirakuypaq kaqkunamanta yachaqkunataqa ⁶Diosmanta karunchakuruptinkuqa mosoqmantaqa manañam pipas atinmanchu huchanmanta wanachiyta. Paykunaqa Diospa Churintam yapamanta chakataspanku penqayman churachkanku. ⁷Paraypaq-paraptinqa allpam allinta cosechata qon tarpuqninpaq, chay allpaqa Diospa favorecesqanmi. ⁸Kichkakunatawan cardoskunallata wiñachiq allpam ichaqa mana valeq, chayna allpaqa ñakasqa kaspanmi kañasqa kanqa.

Kallpanchaqninchik palabrakuna

⁹Kuyasqallaykuna, chaynakunata rimachkasppas ñoqaykuqa manam iskayraya-nikuchu salvakunaykichikpaq allin kaqkunaga qamkunapi kasqanmanta. ¹⁰Diosqa justom. Payqa llamkasqaykichiktaqa manam qonqanqachu, manataqmi qonqanqachu pay kuyasqaykichiktapas. Payta kuyaspan Cristopi wawqe-panikunatapas servirqan-kichik, arí, chaynatamá kunanpas servichkankichik. ¹¹Aswanqa munachkanikum kawsanaykichikkamaqa sapakama kallpanchakunaykichikta chaynapi suyasqayki-chikta chaskinaykichikpaq. ¹²Amayá qellaqa kaychikchu, aswanqa iñiywan hinaspa pacienciawanyá Diospa promesan chaskiqlkunapa rurasqanta ruraychik.

¹³Abrahamman Dios prometespanqa kikinmanta aswan munayniyoq mana pipas kaptinmi kikinpa sutinpi jurarqa. ¹⁴Paymi nirqa:

—Anchallataña bendecispaymi nana-nanaqman mirachisqayki —nispa.

¹⁵Chaynapim Abrahamqa pacienciawan suyaspan Diospa prometesqanta hayparqa. ¹⁶Runakuna juraspaqa paykunamanta aswan munayniyoqpa sutinpi juranku prometekusqankuta garantizanankupaq hinaspa contranpi kaqkunata upallachinankupaq. ¹⁷Chaynapunim Diospas tanteasqanmantaqa qepamanqa mana kutinmanchu. Chay-raykum prometesqankunata herenciata hina chaskiqlkunaman astawan yachachiyta munaspan kikin jurarqa. ¹⁸Mana lullakuq Diosmá jurarqa prometekusqanrayku hinaspa juramentasqanrayku, chaykunaqa iskayninmi mana imaraykupas cambiakunmanchu. Chayna juramentowanmá kallpanchawanchik. Wiñay castigomanta lluptiqlkunaqa Diosmanta hamuq confianzamanmi hapipakunchik. ¹⁹Lamar qochapa patanpi bote watasqa hinam confianzanchikqa almanchikta takyachin. Templopi rakinaq telapa qepanpi imapas churasqa hinam confianzanchikqa Diospi churasqa kachkan. ²⁰Jesumsi hanaq pachaman yaykurqa ñoqanchikpaq ñanta kichachkaq hina, yaykurqaqa Melquisedecman rikchakuq *sacerdotekunapa jefenña wiñaypaq karuspanmi.

Melquisedecman rikchakuq sacerdotemanta

7 ¹Melquisedecqa Salem llaqtapi rey kaspanmi alto-altopi kaq Diospa *sacerdoten karqa. Reykunawan pelemusqanmanta Abraham kutimuptinmi taripaspan Diospa bendicionninta mañapurqa. ²Paymantaqmi Abrahampas pelemuspan llapa qechumusqankunamanta diezmarqa. Melquisedec ninanqa “allin arreglomana hina gobiernaq” ninanmi. Salempi rey ninanñataqmi “hawkayachiq rey” ninan. ³Manam yachanchikchu pikunam Melquisedecpa tayta-maman kasqantaqa nitaq pikunam abuelonkuna kasqan-

tapas nitaq haykapim nacesqantapas nitaq haykapim wañukusqantapas. Chayraykum payqa Diospa Churin Jesusman rikchakuspan wiñaypaq *sacerdote hina kachkan.

⁴Tanteariychikyá Melquisedecqa mayna reqsisqa kasqanmanta, abuelonchik Abrahampa peleamuspan qechumusqankunamantam diezmonta qorqa. ⁵Leviypa mirayninmanta sacerdote kanankupaq akllasqakunam leyman hina kamachisqa kaspanku castamasin runakunamanta *diezmota chaskinku. Chay castamasin runakunaqa Abrahampa mirayninmi. ⁶Melquisedecqa manam Leviypa mirayninmanta kaq sacerdotechu karqa, chaywanpas Diospa promesan chaskiq Abrahammantam *diezmota chaskirqa hinaspataqmi Diospa bendicionnintapas mañapurqa. ⁷Chaynaqa mana ancha rimayllawanmi yachanchik, respetasqa kaqmi pisi respetasqa kaqpaq Diospa bendicionnintapaq mañapun. ⁸Kunanqa wañuq runakunallam diezmotaqa chaskinku, chaypacham ichaqa “Kawsachkanmi” nisqanku Melquisedec diezmotaqa chaskirqa. ⁹Nichwantaqmi, Leviypa mirayninkunam diezmo chaskiqkuna kachkaspankupas Abrahamnintakama Melquisedecman diezmota pagarqaku. ¹⁰Melquisedecwan Abraham tupaptinga manaraqmi Leviyqa nacerqaraqchu, payqa chayraqmi abuelon Abrahampa miraynin kanan karqa.

¹¹Leviypa castanmantawan Aaronpa castanmanta *sacerdotekunata Dios churaspanmi Israel runakunaman leyninta qorqa. Chaywanpas chay casta sacerdotekunaqa manam cabaltachu runakunata chuyancharqa. Chayraykum Diosqa churanan karqa Melquisedecman rikchakuq sacerdotetaña, payqa kanan karqa manam Aaronpa castanmantachu. ¹²Chaynaqa sacerdoteta cambiaspaqa leytapas cambianantaqmi karqa. ¹³Melquisedecman rikchakuq sacerdoteqa sapaq ayllupa mirayninmanta kaqmi, manam sacerdote kananpaq akllasqa ayllumantachu. ¹⁴Yachasqanchikpi hinapas Señorninchikqa Judapa mirayninmanta kaqmi. Moisesqa manam imatapas rimarqachu Juda castamanta sacerdotekuna kananpaqqa.

¹⁵Melquisedecman rikchakuq *sacerdotepa rikurimusqanwanmi leypa cambiasqa kayninqa astawan sutillaraq. ¹⁶Cristoqa manamá tukuruqla leypa akllasqanman hinachu Leviy castamanta sacerdote karqa, payqa nombrasqa karqa mana haykapipas wañuq kasqanraykum chaynataq atiyniyoq kasqanraykullam. ¹⁷Chayraykum Bibliapi paymanta nichkan:

Qamqa wiñaypaq *sacerdotem kanki.

Qamqa Melquisedecman rikchakuqmi kanki.

¹⁸Chaynaqa mana atiyniyoq hinaspa mana serviq kasqanraykum sacerdotekuna nombraq ñawpaq leyqa yanqachasqa rikurirun. ¹⁹Diosman asuykunapaq hinataqa leyqa manam pitapas rurarqachu. Kunanmi ichaqa kapuwachkanchik allin confianzawanraq Diosman asuykachiqninchik.

²⁰Chaynaqa karqa Dios jurasqanraykum. ²¹Wakin *sacerdotekunaqa manam juramentowan churasqachu karqaku. Cristom ichaqa juramentowan nombrasqa karqa, payta nombraqmi nirqa:

Mana qepaman kutiq Señormi kaynata jurarqa,

rimarispanqa mana qepaman kutiqmi jurarqa:

“Qamqa wiñaypaq sacerdotem kanki” nispá.

²²Chayraykum Jesusqa garantizan mosoq contratota punta contratomantapas aswan allinta. ²³Wakin *sacerdotekunaqa wañukuqla kasqankuraykum achkallaña karqaku. ²⁴Jesuspá sacerdote kayninmi ichaqa mana cambiakunchu wiñaypaq kawsaq

kasqanrayku. ²⁵Chayraykum paynintakama Diosman asuykuqkunatapas wiñaypaq salvaykunman. Jesusqariki kawsachkan paykunapaq siemprepuni mañakunanpaqmi.

²⁶Payqariki ñoqanchikpaq hina *sacerdotem, payqa Diospaq rakisqam, mana huchayoqmi, cabalmi, huchasapakunawan kachkaspapas mana huchallikuqmi hinaspa cielokunapapas hawankamaraq hoqarisqam. ²⁷Wakin sacerdotekunaqa puntatam kikinpa huchanmantawan runakunapa huchanmanta sapa punchaw animalta wañuchispa kañaqku, Jesusmi ichaqa chulla kutillata wiñaypaq ofrecioq. ²⁸Leyman hina sacerdotekunapa jefen kanankupaq churasqakunaqa huchayoqmi karqaku. Leypa qepantañaataqmi sacerdotekunapa jefen kananpaq wiñaypaq mana huchayoq Churintaña juramentowan Dios churarun.

Mosoq contrato garantizaqmanta

8 ¹Tukuy nisqaykunapa yachachikuyninqa kaymi: Hanaq pachapim kapuwachkanchik *sacerdotekunapa jefen, payqa Diospa tiyananpa waqtanpim tiyachkan.

²Payqariki Chuyay-chuyay sutiyoq cuartopim sacerdotekunapa rurananta rurachkan. Payqa rurachkan Diospa rurasqan cheqap karpapim, manam runakunapa rurasqanpichu.

³Sacerdotekunapa mayqan jefenpas ofrendakunatawan wañuchisqa animalkunata kañaspa Diosman presentananpaqmi churasqa kachkan. Chaynataqmi Cristopas imallatapas presentanan karqa. ⁴Kay pachapiraq kaspanqa payqa manachiki sacerdoteqa kanmanchu leyman hina hucharayku ofrendakunata presentananpaq sacerdotekuna kachkaptinqa. ⁵Sacerdotekunapa rurasqankunaqa llantuy hinallam hanaq pachapi kaqkunaman rikchakun. Dios adorana karpata Moises rurananpaq kaptinmi Dios kamachirqa:

—Chaykunataqa rurachinki Sinai Orqopi lliw qawachisqayta hinam —nispa.

⁶Cristom ichaqa Diospa churasqanman hina aswan allinta ruran, chaynataqa ruran aswan allin contratopa garantizaqnin kasqanraykum. Chayna contratowanmi aswan allin promesakunata qowarqanchik.

⁷Punta kaq contrato allin-allin kaptinqa qepa kaq contratoqa yanqañachiki kanman. ⁸Chayraykum Israelpa mirayninkunata qaqchaspan Dios nirqa:

Hamuchkanmi punchawkuna

Israel castakunawan

chaynataq Juda castakunawan

mosoq contrato ruranaypaq.

⁹Ichaqa manam abuelonkunawan contrato rurasqayta hinachu rurasqa.

Paykunatam Egipto nacionmanta

makinkumanta aysamuchkaq hina horqomurqani.

Paykuna mana kasukuptinmi

ñoqatapas manaña

imapas qokuwarqachu.

Chaynatam nin Señor.

¹⁰Chay punchawkuna pasaruptin

Israel castakunawan contrato ruranayqa

ñoqa señorpa nisqayman hinam kayna kanqa:

yachachikuyniytam sonqonkupi churasqa

hinaspa qellqasaqtaq yuyayninkupipas.

Paykunapaqmi Diosninku kasaq,

paykunañataqmi runaykunaña kanqa.

¹¹ Manañam pipas runamasinta
nitaq wawqentapas yachachinqachu:

“Señorta reqsiy” nispaqa.

Llapallankum warmakunapas

chaynataq yuyayniyoqkunapas reqsiwanqaku.

¹² Mana allin rurasqankumanta llakipayariykuspaymi
huchankutaqa manaña yuyarisañachu.

¹³ Mosoq contratomanta Dios rimaspanqa punta kaq contratotam mawkayarachin-
ña. Mawkayachisqa manaña servikuq contratoqa chinkarunanpaq hinañam kachkan.

Kay pachapi santuariomantawan hanaq pachapi santuariomanta

9 ¹Ñawpaq contratoman hina Diosta adoranapaqqa karqam kamachikuykuna, karqa-
taqmi payman asuykuna karpapas. ²Chay karpapim iskay cuarto karqa. Punku lawpi
kaqmi Chuya Cuartowan sutichasqa karqa, chay cuartopim karqa candelerowan *Dios-
pa tantan churana mesa. ³Iskay kaq telapa qepa lawninpiñataqmi karqa Chuyay-chuyay
Cuarto. ⁴Chaypim karqa incienso kañana qorimanta *altar, chaypitaqmi karqa qoriwan qa-
rachasqa contrato baulpas. Baulpa ukunpiñataqmi karqa Diospa apachimusqan mikuyniyoc
qori manka, Aaronpa iklliruc tawnan chaynataq chunkantin kamachikuy qellqasqa iskay
tabla rumikunapas. ⁵Baulpa hawanpiñataqmi karqa kancharichkaq querubin angelkunapa
iskay imagenninkuna. Kay querubinkunaqa llantuchkarqaku huchakuna pampachana tapa-
tam. Kaykunapa sapakama yachachikuyninmantaqa manaraqmi kunanqa rimachwanchu.

⁶Diospa karpanpi tukuy ima chayna allichasqa kaptinmi hawa kaq cuartoman
*sacerdotekuna chaylla-chaylla yaykuqku oficionkuta ruranankupa. ⁷Uku law
cuartomanñataqmi watapi chulla kutillata yawarta apaykuspan *sacerdotekunapa
jefen yaykuq, payqa yaykuq huchankunamantawan runakunapa mana yachaywan
huchallikusqanmanta Diosman presentananpaqmi. ⁸Chayna kasqanraykum Chuya
Espiritupa yachachisqanpi hinapas Chuyay-chuyay sutiyoq cuartomanqa manaraq
punku kichasqachu karqa, chaynaqa karqa chay Chuya Cuarto hinallaraq kasqanray-
kum. ⁹Kaykunaqa kunan tiempokunapaq ejemplom. Huchankurayku ofrendakunawan
wañuchisqanku animalkunaqa chay qoqkunapa sonqontaga manam *chuyanchayta
atiqchu. ¹⁰Chaykunaqa runakunapa kamachikuyllan kaspanmi yachachikuq mikuna
kaqkunallamanta, upyana kaqkunallamanta hinaspa tukuy imakuna yakuwan maylla-
nallamanta, chaykunataqa kasukunanku karqa Dios cambiarunankamallam.

¹¹*Sacerdotekunapa jefen Cristom ichaqa hamurunña, payqariki allin kaqkunapa
sacerdoten kaspanmi yaykurun aswan hatun allin karpaman, chay karpaga manam
runakunapa rurasqanchu nitaqmi kay pachapi kaqkunamanta rurasqachu. ¹²Cristom
Chuyay-chuyay sutiyoq cuartoman chulla kutillata yaykurqa, payqa yaykurqa manam
chivatokunapa nitaq malta torokunapa yawarninta ofrecenanpaqchu aswanqa
kikinpa yawarnillanwanmi. Chaynata ruraspanmi salvacionta wiñaypaq rantipuwar-
qanchik. ¹³Chivatokunapa yawarninpas, torokunapa yawarninpas chaynataq kañasqa
vaquillapa uchpanpas huchallikuqkunapa hawanman challasqa kaspanmi paykuna-
pa hawallantapas *chuyanchaspan Diospaq sapaqchaq. ¹⁴Chaynaqa maynataraqmi
Cristopa yawarninqa sonqonchikta mayllaykunman wañusqa hina kaspanchik ruras-
qanchikmanta chaynapi kawsaq Diostaña servinanchikpaq. Cristom wiñay kawsaq
Espiritupa yanapakuyninwan Diosman ofrecekurqa pasaypaq mana huchayoc.

¹⁵Chayraykutaqmi Cristoqa rikurirun mosoq contratopa otaq mosoq testamentopa garantizaqninña chaynapi Diospa qayasqankunaqa wiñaypaq herencia prometesqankunata chaskinankupa. Payqa wañurqa ñawpaq testamentopiraq kaqkunata huchanmanta librananpaqmi. ¹⁶Testamento kaptinqa ruraqninpa wañunantaraqmi suyana paypa nisqanman hina runanapaq. ¹⁷Testamento rurakuq kawsakuchkaptinqa manaraqmi imapas rurasqaqa kanmanchu ichaqa wañuruptinñam. ¹⁸Punta contratopas yawarwanmi qallarirqa. ¹⁹Chayraykum Moisespas Diospa llapallan kamachisqankunata llaqa runakunaman willaruspan vaquillapa yawarninta yakuwan chaqruykurqa, puka millwatawan hisopo plantata chaypi nuyuykachispanmi librotawan runakunata chaywan challarqa:

²⁰—Kaymi ñoqanchikwan Diospa contrato rurasqan yawar —nispa.

²¹Chay yawarwantaqmi challarqa karpatawan, chaypi llaqa serviciokunatapas. ²²Leyman hinaqa yaqa llapallanmi yawarwan chuyanchasqa karqa. Yawar mana challasqa kaptinqa huchaqa manam pampachasqachu kanman.

Cristopa wañusqallanwanmi huchaqa pampachasqa kanman.

²³Hanaq pachapi kaqkunamanmi kay pachapi kaqkuna rikchakun. Kay pachapi kaqkunapa animalpa yawarninwanmi chuyanchasqa kanan karqa. Hanaq pachapi kaqkunam ichaqa aswan allin ofrendawanraq chuyanchasqa kanan karqa. ²⁴Manam runakunapa rurasqan *santuariomanchu Cristoqa yaykurqa. Moisespa rurasqan chay sitioqa hanaq pachapi cheqap *santuarioman rikchakuqllam karqa. Cristoqariki hanaq pachamanpunim yaykurun, chaypim Diospa qayllanpi kachkan favorninchikpi rimananpaq. ²⁵Cristoqa manam yapa-yapamantaqa wañunmanchu *sacerdotekunapa jefen Chuyay-chuyay sutiyoq cuartoman animalkunapa yawarninta aparikuspan sapa wata yaykuchkaq hinaqa. ²⁶Chayna kanan kaptinqa kay pacha unanchasqa kasqanmantachiki payqa achka kutita ñakarinman karqa. Kunanqa tiempokuna cumplikuruptionmi rikuriramuspa huchakunata chinkachinanpaq chulla kutillata wañurun. ²⁷Diospa citasqanman hinam runakunapa chulla kutillata wañunqaku hinaspa juzgasqa kanqaku. ²⁸Cristopas chulla kutillatam achkaqpa huchankunata apaspan wañurqa. Yapatawan kay pachaman kutimuspanqa manam hucha pampachaqañachu hamunqa ichaqa suyaqninkunata salvananpaqñam.

10 ¹Moisespa leyninga, hamuq allin kaqkunapa llantuynin hinallam karqa, manam kikin allin kaqkunachu. Chayraykumá leyman hina watan-watan animalkunata kañaspa ofreceqkunapas mana chuyanchakuyta atiqkuchu. ²Leyman hina ofrenda qosqanku huchankuta chuyanchaptinqa manaña huchayoqpaq hapikuptinkuchiki ofrendakuna sapa kutilla qosqankupas tukurunmanña karqa. ³Aswanqa kañasqa animalkunata ofrecespaqa sapa watam huchankumanta yuyarichkanku. ⁴Torokunapa chaynataq chivatokunapa yawarninqa huchakuna horqoytaqa manam atinmanchu.

⁵Chayraykum kay pachaman Cristo hamuspan Diosta nirqa:

Wañuchisqa animalkunatam mana munarqankichu.
Kawsaymanta ofrendakunatam mana munarqankichu,
aswanqa cuerpotam rurapuarqanki.

⁶Manam munarqankichu lliw kañasqa animalkunatapas.
Manam munarqankichu hucharayku ofrendatapas.

⁷Chaymi nirqani: “Bibliapim ñoqamanta qellqasqa kachkan,
chayman hinam Dioslláy, hamurqani munasqaykita runanaypaq.”

⁸Cristopa nisqanpi hinam Wañuchisqa animalkunatawan ofrendakunataqa hinaspa hucharayku kañasqa animalkunataqa mana munankichu hinaspapas manataqmi chaskin-kichu. Chaykunataqa ofrecenku leypa kamachisqanman hinallam. ⁹Cristoqa nirqataqmi: —Hamurqaniqua munasqaykita ruranaypaqmi —nispa.

Chaynata nispanmi ñawpaq contratota yanqacharurqa mosoq contratotaña churananpaq. ¹⁰Wiñaypaq chulla kutillata Jesucristo cuerponta ofrendaspa Diospa munasqanta ruraruptinmi sapaqchasqaña kanchik.

¹¹Llapa *sacerdotekunam huchakuna mana horqoy atiq ofrendakunallata Diosman sapa punchaw ofreceqku. ¹²Cristom ichaqa wiñaypaq chulla kutillata hucharayku ofrecekuspa wañurqa hinaspa Diospa *allegninpi tiyaykurqa. ¹³Chaypim suyachkan enemigonkunata Dios saruchinankama. ¹⁴Chaynapimá Cristoqa chulla kutillata wañusqanwan wiñaypaq chuyancharun Diospaq sapaqchasqankunata. ¹⁵⁻¹⁶Chaymi Chuya Espiritupas Señorpa nisqanta kaynata nin:

Chay punchawkuna pasaruptin
paykunawan contrato ruranayqa ñoqa
Señorpa nisqayman hinam kayna kanqa:
Yachachikuyniytam sonqonkupi churasaq
hinaspa qellqasaqtaq yuyayninkupipas.

¹⁷Mana allin rurasqankuta pampachaspaymi
huchankutaqa manaña yuyarisaqchu.

¹⁸Chaynaqa huchakuna pampachasqaña kaptinqa hucharayku ofrendaqa manañam kanmanchu.

Diosman asuykunamanta

¹⁹Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Chuyay-chuyay sutiyoq cuartomanyá yaykusunchik Jesucristopa yawarninwan. ²⁰Payqa telata llikichkaq hinam kikinpa cuerpontakama, kawsachkaq mosoq ñanta kichapuwarqanchik. ²¹Diospa wasinpiqa hatun *sacerdotem kapuwachkanchik. ²²Chaynaqa cheqap sonqowanyá ama iskayrayaspa, confianzawan, huchakunamanta sonqonchikpas limpiasqa chaynataq cuerponchikpas chuya yakuwan mayllasqa Diosman asuykusunchik. ²³Prometewaqninchik Dios confiakunapaq kachkaptinqa ama maylawmanpas muyuruspayá willakusqanchik confianzapi takyasunchik. ²⁴Ama qonqaruspayá kuyanakunapaq hinaspa allin ruranapaq yanapanakusuchik. ²⁵Wakinkunapa costumbrasqanman hinaqa amayá huñunakuyman riyta dejasunchu aswanqa Señorpa chaylla kutimunanta yachaspayá kallpanchanakusunchik.

²⁶Salvakunanchikta yachachkaspaña huchapiraq kawsaptinchikqa manañam hucharayku huk ofrendaqa kanñachu ²⁷aswanqa mancharikuypaq juicio suyayllañam. Chaypim enemigonkunata Dios kañanqa rawrachkaq ninawan. ²⁸Moisespa leynin mana kasukuqkunaga iskay otaq kimsa testigo declaraptillanmi wañunkupuni mana llakipayasqa. ²⁹Chaynaqa Diospa Churinta sarutyaq runaga hinaspa Diosllapaqña sapaqchaqnin mosoq contrato yawartapas despreciaq runaga chaynataq Diospa favornin qokuq Chuya Espiritu-tapas insultaq runaga imayna castigasqaraqmi kanqa!

³⁰“Mana allin ruraqkunataqa kikiypunim castigasaq. Mana allin rurasqanman hinam pagapusaq” niq Señorpaq reqsinchikmi.

Huklawpipas nichkanmi kaynata:

—Señormi runankunapaq allinta arreglanqa —nispa.

³¹ ¡Mayna mancharikuyupaqmi kawsachkaq Diospa makinman wichiykuyqa!

³² Allin noticiawan kancharichisqa hina kasqaykichik punchawkunatayá yuyariychik. Chay punchawkunapiqa llumpayta ñakarispaykichikpas takyarqankichikmi. ³³ Huk kutipim runakuna qawakunanpaq tukuy imaymana kamisqa hinaspa maqapasqa qarqankichik. Huk kutipiñataqmi ñakariqkunapa ñakariqmasin qarqankichik. ³⁴ Carcelpi kaqkuna-mantapas llakipayarikurqankichikmi, chaynataqmi imaykichikta qechusuptikichikpas kusikuywan aguantarqankichik, chaynataqa rurarqankichik hanaq pachapi aswan allin wiñaypaq kapusunqnikichik kasqanta yachaspam. ³⁵ Amayá confianzaykichiktaqa saqeruy-chikchu, chayqariki hatun premioyoqmi kachkan. ³⁶ Diospa munasqantaqa paciencianwanmi runanaykichik chaynapi paypa prometesqankunata chaskinaykichikpaq. ³⁷ Bibliam nin:

Manapas unaymantam payqa kutimunqa,
manam unamunqachu.

³⁸ Allin ruraq runayqa iñisqanraykum kawsanqa.

Qepanchawaspanmi ichaqa managustoypaqchu kanqa.

³⁹ Manam ñoqanchikqa wiñaypaq castigasqa kananchikpaq qepanchakuqchu kanchik, aswanqa salvakunanchikpaq iñiqmi.

Iñiymenta

11 ¹ Iñiywanmi suyasqanchikta chaskinanchikpaq seguranchik. Iñiylla-wantaqmi manaraq rikusqanchiktapas cheqap kasqanpaqña hapinchik.

² Iñiyllankuwanmi abuelonchikkunapas reqsisqa qarqaku.

³ Iñiyllawanmi yachanchik kay pachatawan lucerokunatapas rimarispallan Dios unan-chasqanta. Chaynaqariki kunan qawasqanchikkunaqa mana kaqmanta rurasqam qarqa.

⁴ Iñiyllawanmi Abelqa wawqen Cainmantapas aswan allinnin ofrendata Diospaq kañar-qa. Chayraykum allin ruraqpaq Dios chaskirqa hinaspam ofrendanmantapas alabarqa. Wañusqaña kaspanpas Abelqa iñiyniyoq kasqanmantam ejemplo kunankama kachkan.

⁵ Enoc manaraq wañukuchkaptinmi iñisqanrayku kawsachkaqlata hanaq pachaman Dios pusakurqa chaymi manaña tarirqakuchu. Manaraq apasqa kachkaptinmi Diospa agradonpaq kasqanmanta willakurqaku. ⁶ Mana iñiyniyoq kaspaqa Diostaqa manam agradachwanchu. Diosman asuykuspaqa pay kasqantam creena, creenataqmi maskaqninkunataqa favorecesqanmantapas.

⁷ Iñiyllawanmi Noeypas hamuq punchawkunapi pasanmanmanta Dios willay-kuptin payta manchakuspan buqueta rurarqa familianta chaypi salvananpaq. Iñiyinwantaqmi kay pachapi kaqkunatapas condenarqa hinaspam chaskirqa iñiymenta hamuq allin kawsakuyta.

⁸ Iñiyllawanmi Abrahampas, Dios kamachiptin llaqtanmanta lloqsirqa herencia hina chaskinan allpaman, pasarqamá manaraq reqsichkaspanpas. ⁹ Iñiyllawanmi Diospa prometesqan allpapipas runapa allpanpi hina forastero purirqa. Herencia chaskiqmasin Isaacwan Jacobpas karpakunallapim yacharqaku. ¹⁰ Abrahamqa su-yarqa cimientoyoq llaqtatam otaq trazaspan Diospa rurasqan llaqtatam.

¹¹ Iñiyllawanmi Sarapas qolloq kachkaspanpas Diospa atiyinwan wiksaya-kuruspan yuyaq kayninpiña wachakururqa. Creerqamá prometeqnin Diosqa confiakunapuni kasqanpi. ¹² Chayraykum wañukunanpaq hina yuyaqña kachkap-

tinpas Abrahampaqa miraynin nacerqa cielopi lucerokuna hinaña hinaspa lamar qochapa patanpi mana yupay atina aqo hinaña.

¹³Chay llapallan runakunaqa iñiyiyoqllam wañukurqaku Diospa prometesqanta manaraq chaskichkaspanku. Chaywanpas Diospa cumplisqanta hinaña qawaspankum creerqaku, chaynapim kay pachapiqa forasterolla hinaspa huklaw llaqtayoqlla kasqankumanta willakurqaku. ¹⁴Chaynata willakuspankuqa huk llaqtataraq maskasqankumantam reqsichikuchkarqaku. ¹⁵Lloqsimusqanku llaqtamanta yuyarispankuqa chay tiempokunallachá kutikunmanku karqa. ¹⁶Paykunaqa hanaq pachapi kaq aswan allin llaqtatam anchallataña munachkarqaku, chayraykum Diospas paykunapa Diosnin kayta mana penqakunchu, paykunapaqmi prepararqa huk llaqtata.

¹⁷Pruebasqa kaspanpas Abrahamqa iñiyllawanmi churinta wañuchinanpaq churakuykurqa. Promesakuna chaskiq Abrahammá sapallan churinta presentarqa: ¹⁸“Cheqap castaykiwan sutichasqaqa kanqa Isaac llamantam” nispa Dios nichkaptinpas. ¹⁹Wañuruptinpas Diosqa atiyininwan kawsarichiq kasqanpim Abraham yuyaymanarqa. Abrahamqa wañusqakunamanta kawsarimuchkaqta hinam churinta chaskiykurqa.

²⁰Iñiyllawanmi Isaacpas hamuq kaqkunamanta Jacobpaqwan Esaupaq Diospa bendicionninta mañakurqa. ²¹Iñiywantaqmi Jacobpas wañukunan hichpaña tawnanman hapipakuykuspan kumukuykurqa hinaspa Joseypa sapakama churinkunapaq Diospa bendicioninta mañakurqa. ²²Iñiyllawantaqmi Joseypas wañukunanpaqña kachkaspan rimarirqa Israelpa miraynin runakuna Egipto nacionmanta lloqsinankumanta, kamachikurqam tullunkunatapas apanankupaq.

²³Iñiyllawantaqmi Moises naceptinpas paypa tayta-maman kuyayllapaq kasqanta qawaykuspanku kimsa killa pakarurqaku. Manataqmi Rey Faraonpa kamachikuyrintapas manchakurqakuchu. ²⁴Iñiyllawantaqmi Moisespas yuyayniyoqña karuspan reypa churimpa wawanwan sutichasqa kayta mana munarqachu. ²⁵Hucha vidapi kawsaspan ratollapaq kusikuykunapi kananmantam payqa Diospa runankunawan kуска ñakariytaña akllakuykurqa. ²⁶Egipto runakunapa qori-qollqenmantapas astawanqa Cristorayku insultasqa kaytam qori-qollqeta hina akllakuykurqa, chaynataqa rurarqa Diosmantaña pagon chaskiyta suyaspanmi. ²⁷Iñiyllawantaqmi Moisesqa, reypa piñakuynintapas mana manchakuspan Egiptomanta pasakurqa. Mana rikuna Diosta qawachkaq hinam kallpanchakurqa.

²⁸Iñiyllawantaqmi *Pascua Fiestatapas rurarqa hinaspa yawartapas challarqa piwi churikuna wañuchiq angel Israelpa mirayninkunata mana wañuchinanpaq. ²⁹Iñiyllawantaqmi Israelpa mirayninkunapas, Puka lamar-qocha kicharikuykuptin chaki allpanta pasarqaku. Egipto runakunam ichaqa pasayta munaspanku heqeparurqaku.

³⁰Iñiyllawantaqmi qanchis punchawpuni Jerico llaqtata muyururqaku hinaptinmi perqankuna tuñirurqa. ³¹Iñiyllawantaqmi Rahab sutiyoq chuchumika warmipas llaqta wateqaq riq runakunata allinllata samaykachirqa, chayraykum mana wañururqachu mana kasukuq runakunawanqa.

³²¿Imapaqñataq hukkunamantapas willakuyma? Manam tiempo kanchu, Gedeonmanta, Baracmanta, Sansonmanta, Jefteymanta, Davidmanta, Samuelmanta chaynataq Diosmanta willakuqkunamantapas rimanaypaq. ³³Paykunaqa iñiyininkuwanmi huklaw nacionkunata vencerqaku, justiciawan gobiernarqaku, Diospa prometesqankunata chaskirqaku, leonkunapa mana mikusqan karqaku. ³⁴Ninapipas manam ruparqakuchu, espadawan wañuchisqa kanankumantam lluptirqaku, mana kallpayoq kachkaspankupas kallpanchakurqakum, guerrapi pe-

leaspankupas valorchakuspankum huklaw llaqtayoq tropakunata ayqechirqaku.
³⁵Warmikunam wañusqamantaña kawsarichisqata ayllunkuta chaskiykurqaku.

Wakinñataqmi kaspikunawan waqtapasqa karqaku, ichaqa librasqa kayta mana munaspankum wañurqaku chaynapi aswan allin vidaman kawsarimunankupaq. ³⁶Wakinunatam burlakurqaku, azoterqaku, cadenarqaku hinaspa carcelkunaman churarqaku. Chayna pruebakunatamá chaskirqaku. ³⁷Wakinñataqmi karqa rumikunawan choqapasqa, serruchasqa hinaspa espadakunawan wañuchisqa, wakinñataqmi ovejakunapa, cabrakunapa qaranwan churakuykuspanku kaypi-chaypi purirqaku, wakinñataqmi wakchayachisqa hinaspa llakichisqa karqaku. ³⁸Kay pacham mana paykunapaq hinachu karqa, chayraykum chunniqkunapi, orqokunapi, machaykunapi hinaspa qaqa uchukunapi purirqaku.

³⁹Chay llapallan runakunapa iñiyninmantam allinta rimarqaku, ichaqa manam mayqanninkupas Diospa prometesqantaqa chaskirqakuchu. ⁴⁰Diosmi ñoqanchikpaqpas allin kaqkunata tantearqa chaynapi paykunapas ñoqanchikwan kуска qespichisqa kanankupaq.

Kallpanchaqninchikqa Jesuslla kasqanmanta

12 ¹Chaynaqa ñoqanchikpas puyu hinaña chay testigokuna muyuriqninchikpi kachkaptinqa llasawaqninchik qepita saqechkaq hinayá llaqa harkawaqninchikta saquesunchik. Intuwaqninchik huchatapas saquespayá kallpasqanchikta pacienciawan seguisunchik. ²Kallpasunqa iñichiwaqninchik hinaspa qespichiwaqninchik Jesusta qawaspayá. Paymi ancha kusikuyniyoy kananta yachaspan cruzpi ñakarirqa penqaytapas qepanchakuykuspa hinaspa Diospa tiyananpa alleq lawninpi tiyaykurqa.

³Tukuypi contrakuq huchasapa runakunata aguantay Jesúsipyá yuyaymanaychik chaynapi pisiparuspa sonqoykichikpi mana hukmanyarunaykichikpaq. ⁴Huchapa contranpi peleaspaykichikqa manaraqmi yawarnikichiktapas usuchirqankichikraqchu. ⁵Qonqarusqankichikñam churinkunaman hina Diospa consejosqaykichiktaqa. Bibliam nin:

Churilláy, amayá despreciaychu Señorpa castigontaya.

Churilláy, amayá hukmanyaychu Señorpa anyasusqaykiwanqa.

⁶Señorqa kuyasqan runatam corregin.

Payqa chaskisqan churintam azoten.

⁷Diospa churinkuna kaptikichikmi corregisuchkankichik, chaynaqa castigontayá aguantaykuychik. ¿Pi taytataq churintaya mana castiganmanchu? ⁸Llapallan churinkunata castigachkaspan, qamkunatañataq mana corregisuptikichikqa manachiki cheqap churinkunachu kankichik aswanqa churyapakuyllachiki. ⁹Ñoqanchikpas castigawaqninchik kay pachapi tayta-mamanchiktaqa respetarqanchikmi. Chaynaqa ñimanasqataq kawsachiqninchik hanaq pachapi Taytanchiktaqa mana kasunkichikchu? ¹⁰Tayta-mamanchikqa pisi punchawllapaqmi tanteasqankuman hina castigawarqanchik, hanaq pachapi Taytanchikmi ichaqa aswan allinninchikpaqraq kikin hina mana huchallikuq kananchikpaq castigawanchik. ¹¹Castigawasqanchik ratoqa manam gustonchikpaqchu aswanqa llakichiqninchikmi. Chaywanpas llakikuy pasaruptinqa chayna corregisqakunallam hawka kaspanku allinta ruranku.

Mana kasukuqkunapa pagonmanta

¹²Chaynaqa utisqa makiyoqkunapas chaynataq manaña kuyuriq chakiyoqkunapas kallpanchakuychikayá. ¹³Purinaykichikpaqyá derecho ñanta ruraychik wistukunapas manaña wistunanpaq.

¹⁴Llapallanwanyá hawkalla kawsaypi riychik. Diosllapaqñayá kawsaychik, mana chayna kaspaqa Señortaqa manam pipas rikunqachu. ¹⁵Cuidakuychikyá, yanqañataq salvasqa kananpaq Diospa favorninta mana pipas haypanmanchu, qatqe sachapa sapin hina wiñaspanmi achkaqta qatqeyarachinman. ¹⁶Amayá pipas huchapakuchunchu. Amayá pipas kachunchu Esau hina Diospa kaqninkuna despreciaqqa, paymi piwi kayninpa derechonta *rantikururqa huk plato mikuyllapaq. ¹⁷Yachasqaykichikpi hinapas Esauqa Diospa favorninta reclamasapas manañam chaskiyta atirqachu, waqaspapas manañam tupaqnintaqa kutichiyta atirqañachu.

¹⁸Qamkunaga manamiki asuykurqankichichu ninapa rupasqan kay pachapi orqomanpas nitaq yana puyumanpas nitaq tutayaymanpas nitaq sinchi wayramanpas ¹⁹nitaq trompetapa waqayninmanpas nitaq rimamuqmanpas. Chayta uyariqkunam mañakurqaku amaña masta paykunaman rimapayanmanpaq. ²⁰“Chay orqoman asuykuspanqa animalpas rumiwan wañuchisqam kanqa” niq kamachikuytam mana aguantayta atirqakuchu. ²¹Qawarispammi ancha mancharikuytaq kasqanrayku Moisespas nirqa: —Mancharikuymantam katkatatachkani —nispa.

²²Qamkunam ichaqa asuykurunkichik Sion Moqoman, kawsachkaq Diospa llaqtanman otaq Jerusalem kaqla hanaq pachaman. Chaypim kachkan wara-waranqantin huñunasqa angelkuna Diosta alabanankupaq. ²³Kachkantaqmi Diosman puntallaraq iñiqkunapa huñunakuyninpas. Paykunapaqa sutinkupas hanaq pachapim qellqasqa kachkan. Asuykurunkichiktaqmi llapallan runakuna juzgaq Diosmanpas, manaña huchayoc runakunapa espiritunmanpas, ²⁴mosoq contrato garantizaq Jesusmanpas chaynataq chaqchusqan yawarninmanpas. Paypa yawarninqa Abelpa yawarninmantapas aswanraqmi yachachiwanchik.

²⁵Chaynaqa amayá qepanchakuychikchu rimapayasunikichiktaqa. Kay pachapi willakuqkunata mana kasukuqkunapas castigomantaqa manam lluptirqakuchu. Hanaq pachamanta rimamuqta mana kasukuspaqa aswanraqchiki mana lluptichwanchu. ²⁶Chay tiempopim Diospa vozniqa kay allpatapas kuyurichirqaraq. Kunanñataqmi avisawanchik: —Yapatawanraqmi katkatatachisaq, manam allpallatañachu, aswanqa cielokunatawanñam —nispa.

²⁷“Yapatawanraqmi” nispaqa nichkan tukusqaña kaqkunata chinkachispan manaña haykapipas cambiakuqta wiñaypaq takyachinanmantam. ²⁸Chaynaqa Diospa gobiernasqanta manaña cambiakuqta chaskichkaspanchikqa Diosman graciasta qospayá agradasunchik, hinaspayá respetowan adoraspa servisunchik. ²⁹Diosninchikqa rupachkaq nina hinam.

Diosninchiktaqa imaynam agradanamanta

13 ¹Iñiqkunapa kuyanakuyninqa amayá tukuruchunchu. ²Wasikichikpi samaykachiypas amayá qonqaruychikchu. Chaynata ruraspankum wakinkunaqa mana yachastin angelkunata samaykachirqaku.

³Jesucristorayku presochasqakunawan kуска carcelpi kachkaq hinayá paykunamanta yuyariychik. Ñakarichkaq hinayá yuyariychiktaq ñakariqkunamantapas.

⁴Casado vidaqa llapallanpa respetasqanyá kachun, respetasqataqyá kachun puñunankupas. Hukwan tupakuruqkunatawan huchapakukunataqa Diosmi juzganqa.

⁵Amayá apuyaytaqa kuyaychikchu ichaqa kapusunikichikwanyá contentakuychik. Diosmi nirqa:

—Manapunim dejasqaykichu nitaqmi saquesqaykichu —nispa.

⁶Chaynaqa confianzawanmi ninanchik:

Señormi ñoqapa yanapawaqniyqa manam manchakusaqchu.
Runapa imapas rurawanantaqa manam manchakusaqchu.

⁷Diospa palabrantayachachispa pusasuqnikichikmantayá yuyariychik. Imaynam kawsasqankupi yuyaymanaspayá paykuna hina confianzayoq kaychik.

⁸Qaynapas, kunapas, wiña-wiñaypaqpas Jesucristoqa hina kaqlam. ⁹Tukuy rikchaq mana uyarisqaykichik rikurimuq yachachikuykunawanqa amayá aysachikuychikchu. Leyman hina mikuyllawan kallpanchakuynikichikmantaqa Diospa favorninwan sonqoykichik kallpanchaymi aswan allinqa. Mikuykunallaqa manam kallpancharqachu chay leyman hinalla kawsaqkunataqa.

¹⁰Diosman asuykuna karpapi serviqkunata manam mikunmanchu ofrendanchiktaqa.

¹¹Hucha pampachasqa kananpaqmi animalkunapa yawarninta *sacerdotekunapa jefen Chuyay-chuyay Cuartoman apaykuq, animalpa cuerpontañataqmi campamentopa hawa lawninpi kañaq. ¹²Jesuspas kikinpa yawarninwan runakunata Diospaq sapaqchananpaqmi llaqtapa hawa lawninpi wañurqa. ¹³Ñoqanchikpas campamentomanta lloqsispayá Jesusta qatisunchik payta hina kamiwaptinchikpas aguantaspa. ¹⁴Kay pachapi llaqtapa mana wiñaypaq kasqanraykum rikurimunanpaq kaq llaqtata maskachkanchik. ¹⁵Chaynaqa kañasqa ofrendata qochkaq hinayá sutinmanta willakuspa Jesucristontakama sapa kuti Diosta alabasunchik. ¹⁶Allin ruraytawan kapuqnikichikwan yanapanakuytaqa amayá qonqaychikchu, chay rurasqaykichikwanmi kañasqa ofrendawan hina Diosta agradankichik.

¹⁷Pusasuqnikichik runakunata kasukuspayá paykunaman sujetakuychik. Paykunata almaykichikmantam cuentallikuchkanku hinaspa Diosman cuentata qonqaku. Kasukuptikichikqa mana llakikuspa kususqalla pusasunkichik, mana chayqa manam allinnikichikpaqchu kanman.

¹⁸Ñoqaykupaqyá Diosta mañakuychik. Tukuy imapi allinta portakuyta munaspaykuqa allin concienciayoqmi kachkaniku. ¹⁹Qamkunaman chaylla Dios kutichimuwananpaqyá tukuymanla llalliqaqa mañakuychik.

Diospa bendicionnin mañakusqanmanta

²⁰Hawkayay qokuq Diosyá, yawarninwan wiñaypaq mosoq contrato ruraqta otaq ovejakunapa hatun michiqnin Señorninchik Jesucristota kawsarichiq Diosyá ²¹munasqanman hina ruranaykichikpaq tukuy allinta qosunkichik. Jesucristoraykuyá Diosqa agradonpaq rurawasun. Jesucristoyá wiña-wiñaypaq alabasqa kachun. Amén.

²²Wawqe-panikuna, ruegakuykichikmi, kallpanchanaypaq qellqamusqaytayá pisi-lla kaptinpas pacienciawan chaskiykuychik. ²³Yachaychikyá, wawqenchik Timoteoqa ñam carcelmanta lloqsirunña. Chaylla hamuptinqa hamurusaqmi qawaykuqnikichik.

²⁴Saludaykuychikyá pusaqnikichik llapallan runakunatawan Diosllapaqña kawsaqkunata. Saludamusunkichikmi Italia lawmanta kaqkunapas.

²⁵Diosyá llapallaykichikta bendecisunkichik.

SANTIAGOPA CARTAN

Kay cartaqa Jesucristopa wawqen Santiagopa qellqasqanmi. Payqa qellqarqa kay pachapi chequesqa chunka iskayniyoq Israel ayllukunamanmi. Cristoman iñiqkunatam yachachin imaynam kawsayta hinaspa iñisqankutaqa allin ruraywan qawachikunankumanta.

Kay cartaqa soqta parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun iñiqkuna yachaywan huntasqa kananmanta (1:1-8).

Iskay kaq parteñataqmi willakun wakchayaymantawan apuyaymanta, pruebasqa kaymantawan tentasqa kaymanta hinaspa uyarispaga ruranamanta (1:9-27).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun wakchawan apuqa igualla kasqanmanta hinaspa iñispaqa ruraq kanamanta (2).

Tawa kaq parteñataqmi willakun iñiqkunapa imaynam rimanamanta hinaspa cheqap yachaymanta (3).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun pim Diospa enemigon kasqanmanta (4:1-5:6).

Soqta kaq parteñataqmi willakun pacienciawan mañakunamanta (5:7-20).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Santiagom, Diospa hinaspa Señor Jesucristopa sirvienten kaspay saludamuykichik lliw kay pachapi chequesqa Israelpa chunka iskayniyoq ayllunkunata.

Sasachakuykuna hamuptin pacienciakunamanta

²Wawqe-panillaykuna, astawanraqyá kusikuychik imaymana sasachakuykunapi kaspaga. ³Iñisqaykichikmanta pruebasqa kaspaga aswan pacienciakuqmi kankichik. ⁴Ichaqa qespichisqa kanaykichikkamayá aswanraq pacienciakuychik, chaynapim qamkunaqa tukuy ima rurasqaykichikpi mana faltayoq cabal runa kankichik.

⁵Mayqannikichikpapas yachaynikichik pisilla kaptinqa Diostayá mañakuychik, payllam qosunkichik. Lliw mañakuqninkunamanqa mana piñakuspa channinpi qoykun. ⁶Aswanqa confianzawanyá ama iskayrayaspa mañakuychik. Iskayrayaspa mañakuqqa rikchakun lamar qochapi wayrawan kaylawman-waklawman apachikuqmanmi. ⁷Iskayrayaspa mañakuq runaqa amayá piensachunchu Señormanta imapas chaskiytaqa. ⁸Chayna runaqa tukuy ima rurasqanpipas manam takyanchu.

⁹Humilde wawqe-panikunaqa alabakuchun Señorpa hatunchasqan kasqankupiyá. ¹⁰Apuñataqyá alabakuchun Señorpa humillaykachisqanwan. Apu runaqa qorapa waytan hina chinkaruqllam. ¹¹Inti qespiramuspa rupamuptinmi qoraga chakirun, waytanñataqmi wichirun hinaptinmi sumaqlaña kayninpas tukurun, chaynapunim apu runapas wañurunqa qollqella huñuy munasqanpi.

Pruebakunamantawan tentasqa kaymanta

¹²Mayna kususqam sasachakuykuna hamuptin pacienciakuq runaqa. Payqa chay sasachakuykunata venteruspanmi premionta chaskinqa. Chay premioqa kuyaqninkunaman Diospa prometesqan wiña-wiñaypaq kawsakuymi. ¹³Pipas tentasqa kaspapa ama piensachunchu: “Diosmi tentawachkan” nispaqa, Diosqa manam tentachikunmanchu, manataqmi pitapas tentanmanchu. ¹⁴Runaqa kikinpa mana allin munasqankunawan engañachikuspanmi aysachikun tentachikunanpaq. ¹⁵Chayna mana allin munaykunam huchallichin chaymi huchallikusqanrayku wafunanan.

¹⁶Kuyasqay wawqe-panillaykuna, amayá pantaruychikchu. ¹⁷Cielopi kanchaqkuna unanchaq Diosmantam chaskinchik llapa ima allin kaqkunataqa. Diosqa manam cambiakunchu llantuy hinaqa. ¹⁸Paymi cheqap palabrantareqsiykachiwaspanchik mosoqmanta naceykachiwarqanchik chaynapi lliw unanchasqankunamanta punta cosechan hina kananchikpaq.

Diosta cheqap serviymanta

¹⁹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, qamkunaqa chaylla uyariqyá kaychik, rimaychikpas allinta tanteaspayá, amataqyá piñakuqlañaqa kaychikchu. ²⁰Piñasqa runapa rurasqankunaqa manam Diostaqa agradanchu. ²¹Tukuy mana allin ruraykunata hinaspa millay munapayaykunata saqespayá llampu sonqolla Diospa palabrantareqsiykichik. Paypa palabranqa atiyiniyoqmi salvasunaykichikpaq.

²²Qamkunaqa uyarisqaykichikman hinayá ruraychik, uyariqla kaspapa kikikichikman engañakuchkankichik. ²³Uyarichkaspan mana kasukuq runaqa espejopi uyan qawakuqmanmi rikchakun. ²⁴Imaynam kasqanta qawakuruspanmi pasakuspanñataq chaylla qonqarun imaynam kasqanta. ²⁵Ichapa librawaqninchik alli-allin leypi yuyaymanaqqa hinaspa mana qonqaspa kasukuqqa mayna kususqam kanqa tukuy ima rurasqanpi.

²⁶Dios kasukuq kasqanta piensachkaspa rimasqan mana controlakuq runaqa kikin-tapunim engañakuchkan, Dios yupaychasqanpas manam valenchu. ²⁷Dios Taytataqa agradanchik kaynata servispam: mana tayta-mamayochkunatawan viudakunata llakinkunapi yanapaykuspan hinaspa kay pachapi mana allin ruraykunaman mana chaqrukuspan.

Ama pimanpas sayapakunamanta

2 ¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kancharichkaq Señorninchik Jesucristopi ñiñi kaspaykichikqa amayá pimanpas sayapakuychikchu. ²Ichapas huñunakusqaykichikman yaykuramunman qori anilloyoq hinaspa sumaqlaña pachayoq runa, yaykuramunmantapq pasaypaq mawka pachayoq wakcha runapas. ³Sichum qamkuna allinllaña atiendenkichik chay sumaqlaña pachayoq runata: “Hamuy, tiyaykuy kay allin sitiopi” nispa, hinaspa wakcha runatañataq niwaqchik: “Qamqa chay-chayllapi sayay otaq tiyaykuy kay pampallapi” nispa. ⁴Chaynata ruraspaqa huk kaqnillanmanmi sayapakuchkankichik, chaynaqa mana allin piensaq juez hinañam rikurirunkichik.

⁵Kuyasqay wawqe-panillaykuna, uyariykuwaychikyá, kay pachapi wakchakunataqa Diosninchikmi akllarqa ñiyninkupi apu kanankupaq hinaspa kuyaqninkunaman prometesqan Diospa munaychakusqanta chaskinankupaq. ⁶Qamkunaqa wakchakunatam penqayman churachkankichik. ¿Manachum apukuna munasqankutaqa rurasunkichik hinaspa autoridadkunamanpas aysasunkichik? ⁷¿Manachum paykunaga sutin apasqaykichik Cristopa contranpipas imaymanata rimanku?

⁸Cheqaptapunipas Señorninchikpa Bibliapi: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” nisqanta kasukuspaqa allintam rurachkankichik. ⁹Pimanpas sayapakuspa ichaqa huchallikuchkankichik, Diospa leyninta mana kasuspa culpaq kachkankichik. ¹⁰Pipas llapallan leyta kasukuchkaspa huknin kamachikuylapipas pantaruspaqa, llapallan leymantañam huchayoq rikurirun. ¹¹Kikin Diosmi nirqa: “Amam hukwanqa pierdekunkichu” nispa, nirqataqmi: “Amam pitapas wañuchinkichu” nispa. Pipas mana hukwan pierdekuchkaspa runamasinta wañurachispaqa llapallan leyta mana kasukuqñam rikurirun. ¹²Librawaqninchik leypa nisqanman hinam Cristo juzgawasunchik, chaynaqa allintayá rimaychikpas hinaspa ruraychikpas. ¹³Pipas runamasin mana llakipayaqtaqa juicio punchawpim paytapas Cristo mana llakipayanqachu, runamasin llakipayaqtam ichaqa llakipayanqa.

İniymantawan ruraymanta

¹⁴Wawqe-panillaykuna, pipapas iniyninqa çimapaqtaq valenman allin kaqkunata mana rurachkaptinqa? ÇYaqachum chay iniyllanwan salvakunman? ¹⁵Ichapas wawqepas otaq panipas mana pachayoqña kanman, manataq chay punchaw mikunanpaqpas imanpas kanmanchu, ¹⁶hinaptin huk kaqnikichikñataq ninman: “Hawkalla rispayá mikumuy hinaspa qonikamuy” nispa, imapas necesitasqanta mana qoykuptinqa çimapaqtaq chay nisqanqa servin? ¹⁷Chaynam pipapas iniyninqa mana valenchi allin kaqkunata mana ruraptinqa.

¹⁸Ichapas huk kaqnin ninman: “Qamqa iniyniyoqmi kanki, ñoqañataqmi allinkuna ruraq kani” nispa. ÇImaynatataq qawachiwankiman inikusqaykita allinkunata mana ruraspaykiqu? Ñoqam ichaqa inisqayta qawachisqayki imapas allin rurasqaywan.

¹⁹Qanmi creenki chullalla Dios kasqanta, allinmi chayqa. Aswanqa demoniokunapas creenmi hinaspa manchakuymanta katkatatan. ²⁰iMana yuyayniyoq runa! Yachayta munaptikiqa pipapas iniyniyoq kayllanqa manam valenmanchu allin kaqkunata mana ruraptinqa. ²¹Abuelonchik Abrahamtapas allinkunata rurasqanraykum Diosqa mana huchayoqpaqña chaskirqa. Paymi churin Isaacta Diosman altarpı ofrecerqa. ²²Qawaychikyá, Abrahamqa Diospi iniyniyoq kaspanmi rurarqa, hinaptinmi iniyninqa aswan allin karqa rurasqankunawan. ²³Chaynatam cumplikurqa: “Diosman Abraham inisqanraykum mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa” nispa Bibliapa nisqan. Chaynapim Abrahamqa Diospa amistadninwan sutichasqa karqa.

²⁴Chaynaqa qawasqaykichikpi hinapas runaqa manam inisqallanwanchu mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqanqa kachkan, aswanqa allinkuna rurasqankunapiwanmi.

²⁵Rahab sutiyoq chuchumika warmim llaqtan wateqqa enemigonkunata pakaykurqa hinaspa yanapaykurqa ayqekunankupa, chaynapim allin rurasqanwan mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa. ²⁶Cuerponchikpas almanchik mana kaptinqa wañusqam kachkan, chaynam iniyninchikpas mana valenchi allinkunata mana ruraptinchikqa.

İmaynam rimanamanta

3 ¹Wawqe-panillaykuna, amayá yachachikuqkunallañaqa kaychikchu. Yachasqaykichikpi hinapas yachachikuqkunaga aswan juzgasqam kasunchik. ²Llapallanchikmi achkaqpi pantaq kanchik, pipas rimasqanwan mana huchallikuspanqa cabal runañam kachkan, chayna kaspaqa tukuy cuerpontapas controlanmanmi. ³Frenotaqa caballopa si-minmanqa churanchik kasuwananchikpaqmi, chaywanmi lliw cuerpona manejanchik. ⁴Qawariychikyá buquekunatapas, maynaña hatun kaptinpas hinaspa maynaña wayra kaptinpas chullalla runam manejan taksa timonchawan munasqan lawman. ⁵Chaynam

siminchikpas cuerponchikpiqa taksalla aswanqa imakunatañapas rimarunmanmi. Huk nina chispaqa kañarunmanmi mayna montetapas. ⁶Nina hinam siminchikpas. Tukuy mana allinkunata rimaspa llapallan cuerponchiktaña huchallichiwanchik. Chay mana allinkunata kikin diablopa ratachisqan kaspanmi vidanchikpi rurasqanchiktapas pierdechín. ⁷Runaqa mansarunmanmi ima animalkunatapas, purun animalkunatapas, pawaq animalkunatapas, qasqonpa puriqkunatapas chaynataq lamar qochapi kaqkunatapas. ⁸Simintam ichaqa mana pipas dominanmanchu. Kayqa pipapas mana controlay atinan mana allinmi, chayqa kachkan wañuchi venenowan huntasqam. ⁹Siminchikwanmi Dios Taytanchikta alabanchik, siminchikwantaqmi ñakanchik kikinman rikchakuq unanchasqan runakunatapas. ¹⁰Hina simillanchikmantam lloqsimun bendicionpas chaynataq ñakaypas. Wawqe-panillaykuna, chayqa manam allinchu. ¹¹¿Yaqachum huk pukyu llamanta lloqsimunman miski yakuwan puchqo yaku? ¹²Wawqe-panillaykuna ¿yaqachum higos sachapa rurunman aceitunasta otaq uvasñataq higosta? Manam chulla pukyu llamanta lloqsimmanchu miski yakuwan puchqo yakuqa.

Maymantam cheqap yachayqa kasqanmanta

¹³Qamkunapi pipas yachayniyoq hinaspa allin entiende q runa kaspaqa allinta portakuspaya hinaspa llampu sonqo kaspayá reqsichikuchun yachayniyoq kasqanta. ¹⁴Sonqoykichikpi envidianakuykuna kaptinqa hinaspa kkillaykichikpaq imatapas munaspaqa, amayá alabakuychikchu yachayniyoq kasqaykichikmanta, chaynata alabakuspaga cheqap kaqkunata negaspa llullakuchkankichik. ¹⁵Chayna rikchay yachayqa manam Diosmantachu hamun, aswanqa kay pachapi runakunallamantam hinaspa kikin diablomantam. ¹⁶Sichu kanqaraq envidianakuykuna hinaspa kiki-llanpaq imapas munaykuna hinaptinqa chaypiqa kachkanraqmi chaqwanakuykuna hinaspa tukuy mana allin ruraykuna. ¹⁷Diosmanta yachayniyoq kaqkunata kawsanku Diosllapañam, hawkallam hinaspa llampu sonqollam. Paykunata kanku kasuku-kunam, llakipayakuqkunam, allin sonqokunam, pimanpas mana sayapakuqkunam hinaspa cheqap sonqokunam. ¹⁸*Allinyanachikunaqa tarpuchkaq hinam mirachinku hawkalla kawsakuyta chaynapi cosechachkaq hina allin kaqta horqonankupaq.

Diosllataña kasukunamanta

4 ¹¿Maymantataq hamun qamkuna ukupi kaq guerrakunawan atipanakuykunaqa? Chaykunata qallarín ukuykichikpim, mana allin munasqaykichikmi sonqoykichikpi peleachkan. ²Imata munaruspapas manam haypankichikchu. Runamasikichiktaq wañuchinkichik hinaspa envidiakunkichik, manam chay munarusqaykichiktaqa haypankichikchu. Atipanakuspam peleankichik ichaqa Diosta mana mañakusqaykichikraykum ima munasqaykichiktapas mana tarinkichikchu. ³Mañakuspapas manam chaskinkichikchu munasqallaykichikpi yanqachanaykichikpaq mañakusqaykichikrayku. ⁴¿Dios mana kasukuq runakuna! ¿Manachu yachankichik kay pachapi kaqkunallata kuyaruspaqa Diospa enemigon kasqaykichikta? Pipas kay pachapi kaqkunallata kuyaruqqa Diospa enemigonmi rikurirun. ⁵Manam yanqachu Bibliaqa nin:

—Ñoqanchikpi Diospa kawsachisqan Espiritunmi llumpa-llumpayta sentiwan-chik —nispa.

⁶Aswanqa Diosninchikqa favorecewanchikmi chaymi Biblia nin:

—Diosqa hatun tukuqkunapa contranpim kachkan ichaqa favorecenmi humil-dekunataqa —nispa.

⁷Chaynaqa Diosta kasukuspaya diablopa contranpi qaca hina sayaychik, chaynapim diabloqa qamkunamanta ayqekunqa. ⁸Diosman asuykuptikichikqa paypas asuykusunkichikmi. Yaw huchasapakuna, qamkunapas mana allin rurasqaykichikmantayá chuyanchakuychik, iskayrayaqqunapas sonqoykichiktayá Diosllamanña qoychik. ⁹Llakikuspayá waqapakuychik hinaspa qaparkachaychik. Asisqaykichiktapas waqaymanñayá tikraychik, kusikusqaykichiktañataq llakikuymán. ¹⁰Señorninchikpa qayllanpi humillakuptikichikqa paymi hatunchasunkichik.

Iñiqmasinchiktaqa ama juzganamanta

¹¹Wawqe-panillaykuna, amayá pimantapas mana allintaqa rimaychikchu. Pipas wawqenmanta mana allinta rimaqqa otaq juzgaqqa leypa contranpi rimaspanmi juzgachkan. Leyta juzgaspaqa manam kasuchkankichu, aswanqa juezñam rikurirunki. ¹²Hukllam leytaqa qorqa, payllataqmi juezpas, payllam salvawachwanpas chaynataq condenawachwanpas hinaptinga ípitaq qamqa kanki runamasikita juzganaykipaqqa?

Paqarin punchawmanta

¹³Uyariwaychik: “Kunanmi otaq paqarinmi risunchik kay llaqtata otaq wak llaqtata hinaspa watantin negociota rurakamuspanchik qollqeta ganakamusunchik” nispa rimaqkuna. ¹⁴Qamkunaqa manam yachankichikchu paqarin punchaw imam pasarusunaykichiktaqa. Vidaykichikqa huk rato rikuriramuspa chinkaruq puyu hinallam. ¹⁵Rimananchikqa “Dios munaptinga kawsaspachiki kayta-wakta rurasunchik” nispa. ¹⁶Qamkunam ichaqa hatun tukuspa kikillaykichikmanta alabakunkichik, chayna hatun tukuyqa manam valenchi. ¹⁷Pipas allinkuna runayta yachachkaspa mana ruraqqa huchallikunmi.

Apukunaqa imaynam kanamanta

5 ¹Apukuna iuyariychik kayta! Waqaspayá qaparkachaychik qepa punchaw ñakarínaykichikmanta. ²Llapa qori-qollqekichikmi ismunqa, sumaq pachaykichiktapas puyum mikurunqa. ³Llapa qori-qollqekichikmi lliwña akarun, chaykunam contraykichikpi Diosman acusasunkichik hinaspa aychaykichiktapas ninawan hina kañanqa. Kay tukupay tiempokunapim qori-qollqeta huñukurunkichik. ⁴Cosechapi llamkapusunikichikman mana pagasqaykichikmi acusasuchkankichik, Llapallan Kamachiq Señormi uyari-run llapa llamkaqqunapa reclamasqankuta. ⁵Kay pachapi kawsaspaykichikmi suma-sumaqlaña purirqankichik cuerpoykichikta kusichispa, nakanapaq wirayachisqa ganado hinaraqmi poqorunkichik. ⁶Mana huchayoy runata acusaspaykichikmi mana harkakuy atichkaqta wañurachirqankichik.

Pacienciawan mañakunamanta

⁷Wawqe-panillaykuna, chaynaqa pacienciakuychikya Señorninchik kutimunanaka. Chakrapi llamkaqpas tarpuy paratawan poqoy paratam pacienciawan suyan allinta cosechananpaq. ⁸Chaynayá qamkunapas ama hukmanyaspa pacienciakuychik, Señorninchikpa kutimunanqa hichpallañam kachkan. ⁹Wawqe-panillaykuna, amayá qamkunaqa quejanakuychikchu chaynapi ama juzgasqa kanaykichikpaq, punkupi hinallañam kachkan juzgawaqninchikqa. ¹⁰Diosmanta ñawpaq willakuqqunapa ejemplontayá qatisunchik, paykunam ñakaristinpas pacienciakuspanku Señormanta willakurqaku. ¹¹Kusisqa runakunapaqmi hapinchik

ñakarispá pacienciakuqkunataqa. Uyarirqankichikmi Job sutiyoq runapa paciencianmanta, yachankichiktaqmi ñakariyninkuna tukuruptin Señorqa paywan imam rurasqanmantapas. Señorqa kuyapayakuqmi hinaspa llakipayakuqmi.

¹²Wawqe-panillaykuna, tukuy imamantapas astawanqa amayá juraychikchu hanaq pacharaykupas nitaq kay pacharaykupas, amayá imaraykupas juraychikchu. Rimasqaykichikqa kachun “Arí” cheqap kaptinqa, mana cheqap kaptinñataq “Mana” chaynapi Dios mana castigasunaykichikpaq.

¹³Mayqannikichikpas ñakarispá Diostayá mañakuychik. Mayqannikichikpas kusiqa kaspá takispáy Diosta alabaychik. ¹⁴Mayqannikichikpas onqosqa kaspá ñiñikuna ukupi *ancianokunatayá qayaychik chaynapi Diosta mañapusupaykichik Señorpa sutinpi aceitewan untasunaykichikpaq. ¹⁵Confia-kuspa mañakuptinkuqa Señormi onqoqta sanoyachispa sayarirachinqa, huchapi kaptinqa pampachaykunqam. ¹⁶Huchaykichikkunata willanakuspayá Diosta mañakuychik chaynapi sanoyanaykichikpaq. Justo runapa tukuy sonqonwan mañakusqanqa llumpay atiyniyoqmi. ¹⁷Diosmanta willakuq Eliaspas ñoqanchik hinam karqa. Paymi tukuy sonqonwan mañakurqa mana paramunanpaq chaymi kimsa wata partenpuni mana paramurqachu. ¹⁸Huktawan mañakuptinmi ichaqa paraykamurqa chaymi chakrapi kawsaykuna huktawan rururqa.

¹⁹Wawqe-panillaykuna, mayqannikichikpas cheqap yachachikuymanta pantaruptin hukninñataq kutichimuptinqa, ²⁰yachaychikyá: Chay pantay ñanmanta kutirirachimuqmi chay huchallikuqpa almanta wañuymanta salvarun hinaspa nana-nanaq huchankunatapas pampachaykachin.

APOSTOL PEDROPA PUNTA KAQ CARTAN

Apostol Pedroqa cartarqa Asia Menor nisqankupa norte lawninpi kaq chegesqa iníqkunamanmi (1:1, 2). Paykunam Jesucristopi inísqankurayku ñakarichisqa hinaspa qatikachasqa kachkarqaku.

Kay cartaqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninmanta (1:1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristopi confiakuspa kawsanamanta (1:3-12).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun iníqkunaraq allinta ruraspa kawsananchikmanta, willakuntaqmi Cristoqa rumi hina kasqanmantapas chaynataq Diospa akllasqan runakunamantapas (1:13-2:10).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Diosta servispa kawsanamanta, Cristo ñakarispam yachachiwasqanchikmanta, casadokunapa imaynam kawsanmanmanta, allinta ruraspa ñakariqkunamanta, Diospa yachay qawasqanchikwan servinamanta hinaspa Cristopi inísqanchikrayku ñakariymanta (2:11-4:19).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun iníqkunaman kunasqanmanta hinaspa tukuykunanaq saludasqanmanta (5).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ponto lawpi, Galacia lawpi, Capadocia lawpi, Asia lawpi hinaspa Bitinia lawpi chegesqa kaq akllasqakunamanmi ñoqa Pedro kay cartata qellqamuykichik. Ñoqaqa Jesucristopa *apostolninmi kani paymanta willakunaypaq. ²Dios Taytam yachayninman hina ñawpaqmantaraq akllasurqankichik. Espiritunwanmi chuyanchasurqankichik kasukunaykichikpaq hinaspa Jesucristopa yawarninwan mayllasqa kanaykichikpaq. Diostam mañakuchkani anchallataña favorecesunaykichikpaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykichikpaq.

Confianzawan kawsaymanta

³Dios Taytatayá alabasunchik. Señorninchik Jesucristopa Taytan Diosmi hatun kuyapayakuyninman hina mosoqmanta nacechiwarqanchik, Jesucristopa kawsarimusqanwanmi confianzawan kawsachiwanchik. ⁴Chaynapim qamkunapas chaskinkichik Diospa hanaq pachapi waqaychasqan herenciata, chayqa manam tukunqachu nitaqmi qachachakunqachu, manataqmi waytakuna hinaqa chakinqachu. ⁵Qamkunaqa Diospi iníyniyuqmi kankichik chaymi atiyinwan waqaychasunkichik salvasunaykichikpaq. Chaytaqariki Diosmi alistarqaña puchukay tiempokunapi reqsichinanpaq.

⁶Chayraykum qamkunaqa llumpay kususqa kachkankichik pisi tiempollapas achka sachakuykunata ñakarinasqanchik kachkaptinpas. ⁷Qoritaqa ninapim chulluchinku allin kasqanta otaq mana allin kasqanta yachanapaq, chaynam iníynikichikpas pruebasqa

kanqa. Chay iñinikichikmi tukuruqla qorimantapas aswan mastaqa valen. Jesucristo rikurimuptinmi chay iñinikichikqa alabasqa, honrasqa hinaspa hatunchasqa kanqa.

⁸Jesucristotaqa kuyankichikmi mana rikuchkaspaykichikpas, paypimá confiakuchkankichik kunan mana rikuchkaspapas, payta hatunchaspa mana willakuyatina kusikuywanraq kusikuchkankichik. ⁹Iñisqaykichikraykullam almaykichikpa salvacionnintapas chaskinkichik.

¹⁰Ñawpaq tiempokunapipas Diosmanta willakuqkunam tapukachakurqaku kay salvacionmanta hinaspa willakurqaku imaynam Dios favorecesunaykichikmanta. ¹¹Cristopa Espiritunmi Diosmanta willakuqkunaman ñawpaqmantaraq yachachirqa Cristopa ñakariyninkunamanta hinaspa chaykuna pasaruqin hatunchasqa kananmanta. Chay willakuqkunam yachaykuyta munarqaku pim chay runaqa kananmanta hinaspa chaykunaga ima tiempopim kananmanta. ¹²Diosmi paykunaman nirqa chay willakusqankuqa mana kikillankupaq kasqanmanta aswanqa ñoqanchikpaq kasqanmanta. Kunanqariki salvacionmanta willakuqkunaga willasuchkankichik hanaq pachamanta hamuq Chuya Espiritupa yanapayninwanmi. Chaykunataqa angelkunapas yachaykuytam munanku.

Diosllapaña kawsakuymanta

¹³Chaynaqa listolla kaspayá imam ruranaykichikmanta sumaqa piensaychik, sumaqтатаqyá yuyaymanaychikpas. Jesucristo rikurimuptin Dios kuyakuyninman hina imam qosunaykichikpiyá confiakuychik tukuy sonqoykichikwan. ¹⁴Kasukuq churinkuna hinayá kawsaychikqa, amañayá ñawpaq vidaykichikpi hinañachu. Diosta manaraq reqsispaqa munasqallaykichikpim purirqankichik. ¹⁵Qayasuqnichik Diospas chuya kasqanraykuyá payllapaña kawsaychik chuyakuna hina. ¹⁶Bibliam nin: —Chuya kaychik ñoqapas chuya kasqayrayku —nispa.

¹⁷Sichu “Taytáy” ninkichik pimanpas mana sayapakuspa runakunapa rurayninman hina castigaq Diosta hinaptinqa tukuy tiempoyá Diosta respetaspa forastero hina kawsaychik. ¹⁸Diosmi salvarqankichik abueloykichikpa mana valeq costumbrenkuna chaskisqaykichikmanta. Yachasqaykichikpi hinapas kay salvacionpa preciontaqa manam pipas pagarqa tukuruqla qoriwanchu nitaq qollqewanchu. ¹⁹Chaytaqa Cristom pagarqa precioyoq yawar ninwan, paymá mana faltayoq kachkaspanpas wañurqa sano *carnero hina. ²⁰Chaynata wañunanpaqqa citasqa karqa manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptinraqmi, ichaqa kay tukupay tiempokunapim rikurimurqa allinnikichikpaq. ²¹Cristoraykum Diospiqa creenkichik, paymi wañuqkuna ukumanta Cristota kawsarichimurqa hinaspa hatuncharqa, chaynataqa rurarqa iñispaykichik Diospi confiakunaykichikpaqmi.

²²Kunanqa cheqap willakuytaña kasukuspa almaykichiktapas limpia-runkichik huchamanta chaynapi cheqaptapuniña wawqe-paninchikkunawan kuyanakunaykichikpaq. Qamkunaqa limpio sonqollayá kuyanakuychik. ²³Qamkunaqa mosoqmantam nacerqankichik, manam wañuq taytamantachu aswanqa Diospa kawsaq hinaspa takyaq palabranmantam. ²⁴Bibliam nin:

Llapallan runaqa qora hinallam,
sumaq kayninpas qorapa waytan hinallam.
Qora chakiruptinmi waytanpas wichirun.

²⁵Señorpa palabranqa takyan wiña-wiñaypaqmi.
Chay palabramá qamkunaman willasqa karqa.

2 ¹Chaynaqa amayá tukuy mana allintaqa ruraychikchu, amayá pitapas engañaychikchu, amayá iskay uyaqa kaychikchu, amayá envidiakuychikchu, amataqyá cuento qepipas kaychikchu. ²Chayraq nacekuq wawakuna ñuñuta maskachkaq hinayá Diospa cheqap palabrantá maskaychik chaywan wiñaspa salvo kanaykichikpaq. ³Yachankichikñam Señorpa sumaq sonqo kasqantaqa.

Kawsaq rumimanta

⁴Señorninchikmanyá asuykuychik, paytam runakuna wishchupakurqaku allin rumi-ta wishchupakuchkaq hina, Diosmi ichaqa chay kawsaq rumita akllarqa ancha-ancha valorniyóq kasqanrayku. ⁵Qamkunapas kawsaq rumi hinam kachkankichik. Diosmi qamkunawan rumiwan perqachkaq hina mana rikuy atina templota rurachkan chayna-pi sacerdotekunaña kaspá mana rikuy atina ofrendata Diosman presentanaykichikpaq. Kay ofrendataqa Diosqa chaskin Jesucristoraykullam. ⁶Bibliapas nichkanmi kaynata:

Ñoqam Sion Moqopi churani
wasipa cimientonpa esquinan hapiq rumita,
chayqa ancha valorniyóq akllasqa rumim,
manam hukmanyanchu pipas chay rumipi confiakuqqa.

⁷Qamkunapaqqa chay rumiqa ancha valorniyóqmi, mana ñiñkunapaqmi icha-qa Bibliapa nisqanman hina cumplikun:

Wasi perqaqkunapa wishchupakusqanku rumiqa
cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa.

⁸Paymi mitkana rumi hinaspa urmachikuq hatun rumi.

Paykunaqa mitkarunku Diospa palabrantá mana kasukuspankum, chaypaqmi citasqaña karqaku.

Diospa runankunamanta

⁹Qamkunam ichaqa kankichik akllasqa runakuna, reyta servinaykichikpaq *sacerdotekuna, Diosllapaña kawsaq nacion hinaspa Diospa runankuna chaynapi Diospa atiyinmanta willakunaykichikpaq. Paymi tutayaymanta qayasurqanki-chik admirakuypaq kanchayninpi purinaykichikpaq.

¹⁰Ñawpaqtaqa manam runankunachu karqankichik,
kunammi ichaqa Diospa runankunaña kankichik.
Ñawpaqtaqa mana pipapas llakipayasqanmi karqankichik,
kunammi ichaqa Diospa llakipayasqanña kachkankichik.

Diospa sirvientenkuna hina kawsanamanta

¹¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, llaqtaykichikmanta karupi *yachakunata hinam ruegakuykichik, amayá ruraychikchu aychaykichikpa mana allin mu-nasqankunataqa, chaykunaga guerrapi hinam kachkan almaykichikwan. ¹²Dios mana adoraqkunapa qayllanpipas allintayá kawsaychik, chaynapim hucha

ruraqmanta hina contraykichikpi rimachkaspankupas allin rurasqaykichikta qawaspanku Diosta alabanqaku cuenta mañaq kutimuptin.

¹³Señorninchikraykuyá kasukuychik runapa churasqan llapallan autoridadkunata, hatun autoridad kasqanraykuyá kasukuychiktaq reytapas. ¹⁴Kasukuychikyá paypa churasqan gobiernakunatapas, paykunaqa churasqa kachkan hucha ruraqkunata castigananpaqmi hinaspa allin ruraqkunata alabananpaqmi. ¹⁵Diosqa munachkan allin ruranaykichikta chaynapi mana yuyayniyoq runakunapa mana yachaywan rimasqanta upallachinaykichikpaq.

¹⁶Kawsaychikqa libre kaq runakuna hinayá. Amataqyá libre kasqaykichikman hinaqa mana allinkunataqa ruraychikchu, aswanqa Diosta serviq runakuna hinayá kawsaychik. ¹⁷Respetaychik llapallanta, kuyaychik ñiqmasikichikkunata, manchakuychik Diosta, respetaychiktaq reytapas.

Ñakarisqanwanqa imatam Cristo yachachiwasqanchikmanta

¹⁸Sirvientekuna, kasukuychik respetowan patronnikichikta, amataq paciencia-yoq allin runa kaptillanchu aswanqa kasukuychikyá mana allin runa kaptinpas. ¹⁹Diospa munasqanta yachaspa mana kaqmanta ñakariyqa allinmi. ²⁰Ichapas mana allin rurasqaykichikmanta castigasqa kawaqchik ¿Ima allinmá chayta paciencianwan ñakariyqa? Allin rurasqaykimanta paciencianwan ñakariymi ichaqa Diospa qayllanpiqa allinpuni. ²¹Chaypaqmi Diosqa qayasurqankichik, Cristopas ñoqanchikraykum ñakarirqa chaynapi paypa ejemplonta qatinanchikpaq. ²²Payqa manam ima huchatapas rurarqachu nitaqmi pitapas engañarqachu. ²³Insultaptinkupas manam kutipakurqachu, ñakarichiptinkupas manam amenazarqachu, payqa allin arreglo ruraq derechonpi Diospa makinmanmi churakurqa. ²⁴Cristom chakatasqa kaspan aparqa cuerponpi tukuy huchanchikkunata chaynapi huchanchikkunamanta wanakuspa allinña kawsananchikpaq. Sanoyachisqa kanaykichikpaqmi heridasqa karqa. ²⁵Qamkunaqa karqankichik chullasqa ovejakuna hinam, kunanmi ichaqa Cristomanña kutirikunkichik. Paymi allin michiq hina almaykichikta michichkan.

Casadokunapa imaynam kawsananmanta

3 ¹Warmikuna, qamkunapas qosaykichiktayá kasuychik, chaynapim Diospa palabranpi mana ñiq qosakunapas mana rimapayachkasqalla allin kawsasqaykichikwan ñikunqaku. ²Respetowan allin kawsasqaykichikta qawaspan ñikunqaku. ³Qamkunapa sumaq kaynikichikqa kachun amayá hawallaykichikpichu, chukchaykichik ñaqchapakuyllapichu nitaq qorimanta alhajakunawan churakuyllapichu nitaq fino pachawan churakuyllapichu. ⁴Suma-sumaq kaynikichikqa sonqoykichikmantayá lloqsimuchun, chayna hawkalla kawsakuspan sumaqlaña espirituyoq kankichik, chayna kawsakuyqa mana tukuq kasqanraykum Diospa allin qawasqan. ⁵Ñawpaq tiempokunapipas chaynam karqa Diosllapaqña kawsaq warmikunapa sumaq kayninqa, Diospi confiakuspan qosankuta kasuqku. ⁶Sarapas Abrahamtam kasurqa “señorniy” nispan. Qamkunapas allinta ruraspaykichikqa paypa castan hinam kankichik, manam imatapas manchakunkichikchu.

⁷Qosakunapas warmikichikwanyá allinllata kawsaychik. Paykunataqa pakiq wasota hinayá cuidaychik Diospa favorninmanta herencia chaskiqmasikichik kasqanrayku chaynapi mañakusqaykichikta Dios uyarinanpaq.

Allinta rurasqankurayku ñakariqkunamanta

⁸Qamkunaqa llapallaykichikyá kawsakuychik huk sonqolla, sientinakuspa, kuyanakuspa, llakipayanakuspa hinaspa humillakuspa. ⁹Amayá kutichinakuychikpas mana allinwankamachu nitaq insultowanchu, aswanqa bendecinakuychikyá. Diosqa qaya-surqankichik bendicionninta chaskinaykichikpaqmi. ¹⁰Chaynaqa:

Pipas vidanta kuyaq runaqa
hinaspa kusikuyta munaq runaqa
mana allintaqa amayá rimachunchu,
engañotaqa amayá rimachunchu.

¹¹Mana allinta saqeruspányá
allinllataña rurachun.

Hawka kawsayta maskaspanyá
chaynataña kawsachun.

¹²Señorqa cuidachkanmi allin ruraq runakunataqa.

Señorqa uyarinmi mañakusqankutaqa.

Payqa mana allin ruraqkunapa contranpim kachkan.

¹³¿Yaqachum pipas imanasunkichikman allinllata rurachkaptikichikqa? ¹⁴Allin rurasqaykichikmanta ñakarispaqa mayna kuisqam kankichik, amayá manchakuychikchu pitapas nitaq hukmanyaychikchu. ¹⁵Aswanqa Señorninchik Cristo chuya kasqantayá sonqoykichikwan reqsikuychik, hinaspayá tukuy tiempo listolla kaychik imam crees-qaykichikmanta tapusuptikichik clarota contestakunaykichikpaq, chaytaqa ruraychik humillakuspáyá hinaspa respetowanyá. ¹⁶Allin concienciayoyá kawsakuychik chaynapi Cristoman iñisqaykichikrayku contraykichikpi kaqkuna rimasqankumanta huk punchaw penqakunankupa. ¹⁷Dios munaptinga allin rurasqaykichikmanta ñakariyqa allinmi, mana allin rurasqaykichikmanta ñakariymi ichaqa mana allinchi.

¹⁸Cristopas chulla kutillatam ñakarirqa ñoqanchikpa huchanchikmanta. Payqa karqa mana huchayoqmi ichaqa mana allin runakunata Diosman pusawananchikpaqmi ñakarirqa. Aychapi wañukuchkaspapas espiritupa yanapakuyinwanmi kawsarimurqa.

¹⁹Espiritupi rispanmi willamurqa preso kaq espiritukunamanpas. ²⁰Paykunam pacienciawan Dios suyachkaptinpas mana kasukurqakuchu buqueta Noey ruranankama. Buquepiqa pusaq runakunallam yakumanta salvakurqaku. ²¹Chay yakum rikchakun bautizakuna yakuman, chaywanmi ñoqanchikpas salvasqa kanchik. Bautismoqa manam cuerponchiktaqa limpianchu, chaywanqa Diostam mañakunchik conciencianchikta limpiawananchikpaq, salvawanchikqa Jesucristopa kawsarimusqanwanmi.

²²Paymi wicharirqa hanaq pachaman hinaspa kachkan Diospa *allegninpi, paytam kasukun angelkunapas, autoridadkunapas chaynataq atinyoqkunapas.

Yachay qowasqanchikman hina Diosta servinanchikmanta

4 ¹Cristom ñakarirqa cuerponpi, chaynam qamkunapas listo kanaykichik ñakari-naykichikpaq, pipas cuerponpi ñakarirqa dejarunñam huchata. ²Huchataqa dejarun kawsanankama Diospa munasqanpi purispa runakunapa munasqanpiqa ma-naña kawsananpaqmi. ³Ñam achkataña huchallikurqankichik pasaq tiempokunapi Diospi mana iñiqkunapa munasqanta ruraspaykichik, chay tiempopiqa qamkunam kawsarqankichik mana controlakuspa, mana allin munaykunapi, tomakuykuna-

pi, fiesta ruraykunapi hinaspa leypa contranpi taytacha-mamacha adorykunapi.

⁴Diospi mana ñiqkunam admirakunku mana allin rurayninkunapi manaña ruray-siptikichik chaymi qamkunamantaqa mana allintaña rimanku. ⁵Ichaga cuentatam qonqaku wañuqkunapas hinaspa kawsaqqunapas juzganapaq listo kaqman. ⁶Chay-paqmi wañusqakunamapas allin noticiata willarqa chaynapi aychankupi runakuna hina juzgasqa kachkasapas espiritudan hinaqa Diospaqña kawsanankupaq.

⁷Tukuy imapa puchukayninmi hichpallaña kachkan, chaynaqa allinta piensa-rispayá ama qonqaspa Diosta mañakuychik. ⁸Tukuy imamantapas llalliriquitqa kuyanakuychikya, kuyanakuyqa maynaña huchatapas chinkachinmi. ⁹Ama imamantapas rimaspayá wasikichikpipas samaykachinakuychik. ¹⁰Diospa qosus-qaykichikman hinayá sapakama yanapanakuychik. Qamkunaqa kaychik Diospa hatun favorninkuna aypuq allin mayordomo hinayá. ¹¹Pipas rimaspaqa Diospa palabranman hinayá rimachun, pipas yanapaspaqa Diospa qosqanman hinayá yanapachun, tukuy rurasqaykichikqa kachun Jesucristopi Dios alabasqa kanan-paqyá. Diosqa atiyniyoq kasqanraykuyá alabasqa kachun wiña-wiñaypaq. Amen.

Ñiqkunapa ñakarinanmanta

¹²Kuyasqay wawqe-panillaykuna, sasachakuykuna hamusuptikichikqa amayá huk-manyaychikchu ima mana allinpas kanman hinaqa. ¹³Aswanqa Cristopa ñakariqmasin kasqaykichikraykuyá kusikuychik chaynapi hanaq pachamanta suma-sumaq rikurimuq-ta qawaspa aswanraq kusikunaykichikpaq. ¹⁴Cristorayku insultasuptikichikqa mayna kusişam kankichik sumaq kanchariq Diospa Espiritun qamkunapi kasqanrayku. ¹⁵Huk kaqnichik ñakarispaga amayá ñakarichun runa wañuchisqanmantachu, suwakus-qanmantachu nitaq mana allin rurasqanmantachu nitaq chaqwa rurasqanmantachu.

¹⁶Aswanqa pipas Cristopi ñisqanmanta ñakarispaga ama penqakuspayá Diosta alabachun.

¹⁷Tiempom chayaramunña churinkunamanta qallaripa Dios juzganapaq, ñoqanchik-wan juicio qallariptinqa ñimaynaraq kanqa Diospa allin notician mana kasukuqkunaqa?

¹⁸Justo runapas ñakayta salvakuchkaptinqa ñimaynaraq kanqa Dios mana adoraq runa-piwan huchasapaqa? ¹⁹Chaynaqa Diospa munasqanman hina ñakariqkunapas allintaña ruraspayá confiakuna unanchakuq Diospa makinman vidankuta churachun.

Ñiqkunapaq kamachikuykunamanta

5 ¹Kunanñataqmi rimapayamuni qamkuna ukupi kaq *ancianokunata, ñoqapas kani Jesucristopa ñakarisqankuna rikuyq ancianom, chaymi ñoqapas paykunawan kуска yaykusaq rikurimuq achkiyman. ²Makikichikpi kaq Diospa ovejankunata-yá michiychik. Chaytaqa ruraychik Diospa munasqanman hinayá, amayá obligasqa hinachu nitaq qollqellaraykuchu. Llamkaychikqa tukuy sonqoykichikwanyá. ³Amayá michiychikqa munaychakuq hinachu, aswanqa ejemplonyá kaychik. ⁴Chaynapim mi-chiqkunapa kamachiqnin hamuptin chaskinkichik suma-sumaq mana tukuq premiota.

⁵Mozo-sipaskuna, qamkunapas *ancianokunatayá kasukuychik. Llapallayki-chikyá kasunakuychik humillakuspa, Bibliam nin:

Diosqa hatun tukuqkunapa contranpim kachkan
ichaga favorecenmi humildekunataqa.

⁶Diospa atiyniyoq makinmanyá humillakuychik tiempo chayamuptin ha-tunchasunaykichikpaq. ⁷Tukuy afannikichiktaqa Diosmanyá qoychik, paymi qamkunamanta nanachikuqqa.

⁸Listollayá rikchaychik, enemigoykichik diabloqa yarqasqa leon hinam muyu-riqnichikpi purichkan pitapas millpurunanpaq. ⁹Paypa contranpiyá qaqa hina sayaychik iñiykichikpi, yachasqaykichikpi hinapas kay pachapi iñiqmasiki-chikkunapas chaynallatapunim ñakarichkanku. ¹⁰Pisi tiempollapas chaykunata ñakariruptikichikmi kikin Dios rurasunkichik mana huchayoqta, qaqa hina sayaqta, kallpayoqta hinaspa allin takyaqta. Tukuy imapi favorecewaqninchik Diosmi Cristontakama qayaykuwanchik wiña-wiñaypaq achkirichkaq herenciata chaskinanchikpaq. ¹¹Diostayá atiyniyoq kasqanrayku alabasun wiña-wiñaypaq. Amen.

Cartapa tukuyninmanta

¹²Confianza wawqenchik Silvanopa yanapakuyninwanmi asllatapas qellqa-muykichik, kallpanchamuspaymi Diospa cheqap favorninmanta willamuykichik chaypi qaqa hina sayanaykichikpaq.

¹³Babilonia llaqtapi kaq qamkuna hina Diospa akllasqankunam salu-daykamusunkichik, saludaykamusunkichiktaqmi iñichisqay Marcospas.

¹⁴Llapallaykichikyá rimaykanakuychik kuyakuywan abrazanakuykuspa. Cristopi llapallan iñiqkunaqa hawkallayá kawsakuychik.

APOSTOL PEDROPA ISKAY KAQ CARTAN

Pedrom kay iskay kaq cartanta qellqarqa llapallan ñiñkunaman. Ñiñkuna ukupim achkallaña rikurirurqa mana allin yachachikuqkuna. Pantaykunata yachachisqanraykum ñiñkunapas mana allintaña kawsachkarqaku, chayraykum Pedro paykunata kallpancharqa Señorpa yachachikuyninman hina takyanankupaq. Chay wakin pantachikuqkunam nichkarqaku Señor Jesucristopa kutimuyninqa mana cheqapchu kasqanta. “Unay watakunaña pasaruchkaptinpas ¿maytaq payqa kutimunraqchu?” nispanku.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun ñiñkunapa imaynam kawsanankumanta hinaspa Cristopa kanchariyninmantawan Bibliapa willakusqanmanta (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun pantachikuqkunapa contranpi Pedropa rimasqanmanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Señor Jesucristopa kutimunanmanta (3). Señorpa unamuyninqa manam yanqachu. Diosmi munan llapallan runakuna payman kutirikuankuta.

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Jesucristopa serviqnin hinaspa *apostolnin ñoqa Simon Pedrom kay cartata apachimuykichik ñoqayku hina ñiñpa precioyoq salvacion chaskiqkunaman. Chaytaqa chaskirqanchik Diosninchik hinaspa salvaqninchik Jesucristo allin ruraq kasqanraykum. ²Diosyá ancha-anchata favorecesuspaykichik haw kallata kawsachisunkichik paytawan hinaspa Señorninchik Jesusta reqsisqaykichikrayku.

Ñiñkunapaq imaynam kananmanta

³Diosmi atiyinwan tukuy ima necesitasqanchikta qowarqanchik kawsananchikpaq hinaspa payta servinanchikpaq. Chaytaqa qowarqanchik achkiriyninpiwan sumaq sonqo kayninwan qayawaqninchikta reqsichiwaspanchikmi. ⁴Achkiriyninpiwan sumaq sonqo kayninwanmi qowarqanchik hatun valorniyoy promesankunata chaynapi Dioswan huklla kananchikpaq hinaspa kay pachapi mana allin ruray munasqanchikmanta ayqenanchikpaq. ⁵Chayraykuyá ñiñpaqa kallpanchakuychik allin sonqoyoq kanaykichikpaq. Allin sonqoyoq karuspañataqyá kallpanchakuychik aswan yachayniyoq kanaykichikpaq. ⁶Yachayniyoq karuspañataqyá kallpanchakuychik controlakuq kanaykipaq, controlakuq kaspañataqyá pacienciakuychik, pacienciakuspañataq Diosta serviychik. ⁷Diosta servispañataq wawqe-panintin sientinakuychik, sientenakuspañataq kuyakuq kaychik.

⁸Sichu aswan-aswan kaykunata ruraptikichikqa vidaykichikqa manam yanqapaqchu kanqa, manataqmi yanqapaqtaqchu Señorninchik Jesucristotapas reqsirqankichik. ⁹Mana kaykuna ruraqmi ichaqa kachkan ñawsa hina mana ancha ri-

kukuq, payqa qonqarunmi ñawpaq huchankunamanta Jesucristopa mayllasqantapas. ¹⁰Wawqe-panillaykuna, Diospuni qayasuchkaptikichikqa hinaspa akllasuptikichikqa qaqqa hina sayanaykichikpaqyá kallpanchakuychik. Chaynata ruraspaykichikqa manam haykapipas urmankichichu. ¹¹Chaynapim salvakuq Señorninchik Jesucristo-pa wiña-wiñaypaq munaychakusqanman kusikuyllawanña yaykunkichik.

¹²Chayraykum chaykunataqa yuyachichkasqaykichik yachachkaptikichikpas hinaspa cheqappi qaqqa hina sayachkaptikichikpas. ¹³Allinpaqmi creeni kawsachkaspayraq kaykunamanta yuyariykachiyta. ¹⁴Señorninchik Jesucristom niykuwanña chaylla wañukunaymanta. ¹⁵Atisqaytam rurasaq wañukuptyipas kaykunamanta yuyanaykichikpaq.

Cristopa kanchariynin rikusqaykumanta

¹⁶Manam cuentota hinachu yachachisqaykiku Señorninchik Jesucristopa atiyinmantawan hamunanmantaqa, kikiykupunim rikurqaniku kancharichkaq hatun kayninta. ¹⁷Dios Taytam payta hatunchaspan achkirichirqa hinaptinmi sumaqllaña hanaq pachamanta rimamurqa:

—Paymi kuyasqay Churiy, payraykum kususqa kachkani —nispa.

¹⁸Ñoqaykupunim uyarirqaniku hanaq pachamanta nimusqanta, chaytaqa uyarirqaniku Diospa akllasqan orqopi Señorwan kachkaspaykum.

¹⁹Kay uyarisqaykumantapas aswan hapipakunaraqmi kapuwachkanchik Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanqa. Allintam rurankichik chay qellqasqankuta tutayaypi ratachkaq lamparata hina sumaqa qawaspaykichikqa, chaynatamá rurankichik Jesucristo achikyaq lucero hina sonqoykichikta kancharimunankama. ²⁰Puntataqa kaytayá yachaychik: Diosmanta willakuqkunapa qellqarqa manam kikinkupa entiendesqanman hinallachu ²¹Paykunapa qellqarqa manataqmi runapa munasqanman hinallachu, aswanqa Chuya Espiritupa guiasqanman hinam Diosmanta rimarqaku.

Llulla yachhikuqkunamanta

(Judas 4-13)

2 ¹Israel runakuna ukupiqqa karqam llullakuspa Diosmanta willakuqkunapas, chaynam qamkuna ukupipas kanqa llulla yachhikuqkuna. Paykunam mana musyayllata yachachinqa llulla yachachikuykunata salvaqnin Señortapas negaspanku. Chayqa kanqa kikillanku apurawman chinkanankupaqmi. ²Achkam qatinqaku paykunapa qanra vidanta, paykunaraykum runakunapas rimanqaku cheqap ñanpa contranpi. ³Qollqeta kuyarus pam llullakunata yachachisunkichik, aswanqa ñawpaqmantaraqmi paykunapa sentenciasqa kachkanku, paykunapa chayllam chinkarunqa.

⁴Diosqa manam pampacharqachu huchallikuq angelkunatapas, paykunataqa infiernoman wischuykuspanmi juicio punchawkama saqerurqa tutayaypi cadenasqata. ⁵Diosqa manataqmi pampacharqachu ñawpaq runakunatapas, sinchi paratam kachaykamurqa Dios mana adoraq runakunaman hinas pam salvacionmanta willakuq Noeytawan qanchis runakunallata salvarqa. ⁶Diosqa chinkarachirqataqmi Sodoma Gomorra llaqtakunatapas uchpayanankama kañaspa chaynapi Dios mana adoraqkuna qepa punchawkunapi manchakunankupaq. ⁷Allin ruraq Lot sutiyoq runatam ichaqa librarqa, payqa mana allin runakunapa qanra vidanta qawaspanmi anchata llakikurqa. ⁸Sapa punchawmi chay allin ruraqkunapa paykunawan *yacharqa chaymi mana allin rurasqankuta qawaspan hinaspa uyarispan sonqonpi

llakikurqa. ⁹Señorqa yachanmi, sasachakuykunamanta serviqninkuna libraytaqa, mana allin runakunatañataqmi ñakarichisparaq juicio punchawpaq waqaychanqa.

¹⁰Diosqa aswanraqmi castiganqa aychanpa munasqanpi hinaspa qanra vida-pi purikunataqa. Chayna runakunaqa atiyniyoqkunatapas despreciankuraqmi. Hatun tukusparaqmi munasqallanpi purikunku. Manam manchakunkuchu hanaq pachapi kaqkuna insultaytapas. ¹¹Angelkunapunipas Señorpa qayllanpim chayna runakunataqa mana kaminkuchu kallpasapa hinaspa atiyniyoq kachkaspankupas.

¹²Chayna runakunaqa animalkuna hina mana yuyayniyoqmi kawsachkanku, nacenkupas wañuchisqa kanankupaqmi. Kaminkupas mana yachasqankutam, wañunqakuñataqmi animalkuna hina. ¹³Pitapas ñakarichisqankuman hinam paykunaqa ñakarinqaku. Ratollapaq kusikusqankumantam kosisqapaq hapikunku. Paykunaqa fiestakunapi hinaspa kusikuykunapi compañasuspaykichikpas penqay-paq qanra runakunam.

¹⁴Warmita qawaspankuqa munapayankupunim, mana saksaytam huchallikunku. Ìniyninpi mana takyaqkunatam huchaman urmaykachinku, tukuy imatapas munapayaspam ñakasqa kachkanku. ¹⁵Allin kawsakuyta dejaruspankum pantaypi-ña purichkanku, Bosorpa churin willakuq Balaampa rurasqantañam qatichkanku, paymi qollqe ganayta munarqa mana allinta ruraspan. ¹⁶Mana rimaq asnom runa hina rimaspan huchanmanta anyarqa hinaspa harkarqa loco hina rurananmanta.

¹⁷Chayna runakunaqa kachkan mana yakuyoq pukyu hinam hinaspa way-rapa apasqan puyukuna hinam, paykunaqa sinchi tutayaypaqñam kachkanku.

¹⁸Rimankupas yanqakunatam, aychapa munasqan qanra vidamanmi aysan-ku huchanmanta chayllaraq aygekuqkunatapas. ¹⁹Libre kaytam prometenku kikinkupuni mana allinkunapa sirvienten kachkaspankupas, runa qariki mu-naychakuqninpa sirvientenmi. ²⁰Salvaqninchik Señor Jesucristota reqsichkaspa hinaspa kay pachapa qanra kayninkunamanta wanakuchkaspa pipas kasqallan wichiqqa hinaspa chaykunawan vencechikuqqa ñawpaq kasqanmantapas peor-mi. ²¹Paykunapapa aswan allinqa kanman qarqa Diospa chaskisqan kanankupaq ñanta mana reqsiyninkum reqsichkaspaña chuya kamachikuyanta qepaman kutinankumantaqa. ²²Paykunapim cumplikurun huk kaqninpa kayna nisqan:

—Allqom kutichisqanta kaqllamanta mikurun, bañasqa kuchifñataqmi mitupi gochparun.

Señorpa kutimunanmanta

3 ¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kaywanqa iskay cartatañam apachimuykichik, kay cartakunawanmi rikcharichimuchkaykichik allin piensaq kanaykichikpaq.

²Yuyariychikyá Diosmanta ñawpaq willakuqkunapa nisuusqaykichikta hinaspa salva-qninchik Señorpa kamachikuyinmanta *apostolkunapa yachachisusqaykichikta.

³Tukuymanta llalliqtapaq kaytayá yachaychik: Qepa punchawkunatam hamun-qa burlakuqkuna hinaspa burlakuspa munasqallankupi purinqaku. ⁴Paykunam ninaku:

—Cristom hamunanpaq prometekurqa ¿maytaq hamunchu? Abuelonchikku-napa wañukusqanmantaraqmi tukuy imapas hina kaqla kachkan, chaynaqa kachkan kay pachata unanchay qallarisqanmantaraqmi —nispa.

⁵Paykunaqa manam yachayta munankuchu cielokunaqa ñawpaq tiempo-mantaraq kasqantapas nitaq Diospa rimarisqallanwan kay pachaqa yakumanta

rikurimusqantapas hinaspa yakuwantaq rurasqa kasqantapas. ⁶Sinchi parawanmi kay pachaqa chinkachisqa karqa. ⁷Kunan kaq cielokunatawan kay pachataqa Diospa rimarisqanmi waqaychachkan ninapaq, chay ninapim juicio punchawpi huchasapa runakunapas rupanqa.

⁸Kuyasqay wawqe-panillaykuna, ichaqa kaytaqa amayá qonqaychikchu: Señorpaqqa waranqa watam huk punchaw hinalla, huk punchawñataqmi waranqa wata hina. ⁹Señorqa manam wakinkunapa nisqanpi hinachu demorachkan promesan cumpliytaqa, payqa pacienciawanmi suyasuchkankichik mayqannikichikpas mana chinkarunaykichikta munaspan, payqa munachkan huchamanta wanakuspaykichik payman llapallaykichik kutirikunaykichiktam.

¹⁰Señorqa hamunqa tutallan suwa hamuchkaq hinam, chay punchawmi cielokuna tukunqa hatun qapariywan, cielopi kaqkunapas kañasqam kanqa hinaptinmi kay pachapas tukuy imantin chinkanqa.

¹¹Tukuy kaqkunapas chayna chinkanan kachkaptinqa imayna chuya sonqom Diosta servispa kawsanaykichik! ¹²Diospa punchawnin chayamunantayá suayachik: “Utqayman hamuy” nispá. Chay punchawmi cielokuna ninawan kañasqa kanqa, tukuy imapas rupaywanmi chullunqa. ¹³Ñoqanchikmi ichaqa suyachkan-chik Diospa prometewasqanchik mosoq cielokunatawan mosoq allpata, chaypim ichaqa tukuy imapas allin arregloman hina rurasqa kanqa.

¹⁴Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kaykunata suyachkaspaqa mana huchayoqñayá hinaspa mana culpayoqñayá kawsaychik hawkayaypi Dios tarimusunaykichikpaq.

¹⁵Amayá qonqaychikchu, Señorqa pacienciawanchik salvawananchikpaqmi. Chaynatam kuyasqa wawqenchik Pablopas qellqamusurqankichik Diospa yachay qosqanman hina.

¹⁶Llapallan cartankunapim chaykunamantaqa rimarirqa wakinkunaqa sasa entiendena kachkaptinpas. Chaykunatam pisi yachayniyoqkunawan iñiyninpi mana takyaqkuna qewirunku, Bibliapi wakin kaqkunatapas qewirunkum kkillanku chinkarunankupaq.

¹⁷Kuyasqay wawqe-panillaykuna, ñawpaqmantaraq kaykunata yachachkaspaqa cuidakuychikyá mana allin runakuna pantachisunaykichikmanta chaynapi qaqa hina sayachkaspaqa ama wichiynaykichikpaq. ¹⁸Aswanqa salvaqninchik Señor Jesucristopa favorninpi wiñaspayá aswan-aswan payta reqsiychik. ¡Paytayá alabasun kunanmanta wiña-wiñaykama! Amen.

APOSTOL JUANPA PUNTA KAQ CARTAN

Kay cartapa hatun yachachikuyninqa kuyakuymi. Chay kuyakuytaqa Dios reqsiqkunallam qawachikun “Diosqa kuyakuq kasqanrayku.” Runamasin kuyaqlam cheqaptapunipas reqsin Diostaqa.

Kay cartaqa soqta parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Diospa achkiyninpi purinamanta (1).

Iskaq kaq parteñataqmi willakun Cristoqa allinninchikpi rimasqanmanta, mosoq kama-chikuyman hinaspa Cristopa contranpi kaqmanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Diospa churinkunaqa imaynam kawsanamanta, lliw kuyanakunamanta hinaspa manaña manchakunamanta (3).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Cristopa contranpi kaq espiritumanta (4:1-6).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Diosqa kuyakuqlaña kasqanmanta (4:7-21).

Soqta kaq parteñataqmi willakun Cristoman iñiqkunaqa tukuy imapi vencenankumanta hinaspa tukupay consejokunamanta (5).

Kawsay qokuq Simimanta

1 ¹Tukuy imapas manaraq unanchasqa kachkaptinqa karqañam kawsay qokuq Semiqa. Paytam ñoqaykupuni uyarirqaniku, rikurqaniku hinaspa llapcharqaniku. ²Paymá reqsichiwarqaku wiñay kawsayta hinaptinmi rikusqaykumanta testigo kaspam qamkunamanpas willamuykiku wiñay kawsakuyman. Kay wiñay kawsayqa Dios Taytawanmi karqa hinaspa ñoqaykuman rikuriykuwarqaku. ³Chayna rikusqaykuta, uyarisqaykutam willamuykiku chaynapi qamkunapas ñoqaykuwan huklla kanaykichikpaq. Ñoqaykuqariki hukllam kachkaniku Dios Taytawan hinaspa Churin Jesucristowan. ⁴Cheqaptapuniku kusikunanchikpaqmi kaykunataqa qellqamuykiku.

Diosqa achkiy kasqanmanta

⁵Qamkunamanmi willamuykiku Jesucristopa yachachiwasqankuta: Diosqa achkiy kasqanraykum paypiqa tutayayqa mana kanchu. ⁶“Dioswanqa hukllam kachkani” nichkaspapas tutayaypiraq kawsaspanchikqa llullakuchkanchikmi, manam cheqapman hinachu rurachkanchik. ⁷Diosninchik hina achkiypi purispa ichaqa llapallanchik huklla kachkanchik, Diospa Churin Jesucristopa yawarninñataqmi llapallan huchanchikmanta mayllawanchik.

⁸“Manam ñoqaqa huchayoqchu kani” nispapa, kikinichikmi engañakuchkanchik, Diospa cheqap yachachikuyninqa manaraqmi ñoqanchikpichu kachkan. ⁹Payman huchanchikkunata willakuptinchikqa, paymi mana engañakuq hinaspa allin ruraq kasqanrayku pampachawanchik hinaspa tukuy mana allin rurasqanchikmanta

mayllawanchik. ¹⁰ Aswanqa: “Manam huchallikurqanichu” nispanchikqa Diostam llullapaq hapichkanchik. Diospa nisqankunaqa manaraqmi ñoqanchikpichu kachkan.

Abogadonchikqa Cristopuni kasqanmanta

2 ¹ Churillaykuna, kaykunatam nimuykichik ama huchallikunaykichikpaq. Pipas huchallikuruptionqa Dios Taytanchikpa ñawpaqninpi rimarinanpaqmi kapuwachkanchik abogadonchik, payqa allin ruraq Jesucristom. ² Paymi huchanchikrayku piñakuyninta amachananpaq wañurqa, manataqmi ñoqallanchikpaqtaqchu aswanqa kay pachapi llapallan runakunapaqwanmi.

³ Kamachikuyninkunata kasukuspa yachanchik Dios reqsisqanchiktaqa. ⁴ Pipas: “Ñoqaqa reqsinim Diosta” nichkaspa, kamachikuyninkunata mana kasukuspanqa llullakuchkanmi, Diospa cheqap yachachikuyninqa manaraqmi paypichu kachkan. ⁵ Diospa nisqankunata kasukuqmi ichaqa cheqaptapunipas paytaqa kuyan, chaywanmi yachanchik Dioswanqa hukllaña kasqanchikta. ⁶ “Dioswanmi hukllaña kachkani” niqqa Jesucristopa kawsasqanman hinam kawsanan.

Mosoq kamachikuymanta

⁷ Kuyasqallaykuna, qellqamuchkaykichikqa manam mosoq kamachikuytachu, aswanqa ñawpaqmantaraq hatallisqaykichik kamachikuylatam. Chay kamachikuyqa ñawpaqmantaraq Diospa palabran uyarisqallaykichikmi. ⁸ Cristopi hinaspa qamkunapi cheqap kaptinpas kay qellqamusqayqa mosoq kamachikuymi, tutayay chinkaptinmi cheqap achkiyña rikurimuchkan.

⁹ “Achkiypim purichkani” nichkaspa runamasinta cheqniq runaqa tutayaypiraqmi purichkan. ¹⁰ Runamasinta kuyaqmi ichaqa achkiypi purichkan, payqa manam runamasintaqa imawanpas huchallichinmanchu. ¹¹ “Wawqenta cheqniq runaqa tutayaypiraqmi purichkan, payqa manam yachanchu mayman risqantapas huchankuna ñawsayarachisqanrayku.”

¹² Churillaykuna, kaykunataqa qellqamuchkaykichik Jesucristoraykulla huchaykichikmanta Diospa pampachasqan kaptikichikmi.

¹³ Tayta-mamakuna, kaykunataqa qellqamuchkaykichik qallariyninmantapuni kaqta reqsptikichikmi. Mozo-sipaskuna, qamkunamanmi qellqamuchkaykichik diablopa tentasusqaykichikta mana kasuspa vencerusqaykichikrayku. Warmakuna, qamkunamanmi qellqamuchkaykichik Dios Taytanchikta reqsisqaykichikrayku.

¹⁴ Tayta-mamakuna, kaykunataqa qellqamuchkaykichik qallariyninmantapuni kaqta reqsptikichikmi. Mozo-sipaskuna qamkunamanmi qellqamuchkaykichik qaqa hina sayaspaykichik diablopa tentasusqaykichikta mana kasuspa vencerusqaykichikrayku hinaspa tukuy sonqoykichikwan Diospa palabranta chaskisqaykichikrayku.

¹⁵ Amayá kuyaychikchu kay pachapi mana allin ruraykunataqa nitaq kay pachapi mana allin kaqkunatapas, chaykunata kuyaqqa manam kuyanchu Dios Taytataqa. ¹⁶ Manam Dios Taytamantachu kay pachapi mana allin ruraykunataqa.

Kay pachapi mana allin kaqkunamantam rikurimun aychapa munapayayninkunaqa, ñawipa munarusqankunaqa hinaspa tukuy imamanta hatunchakuykunaqa. ¹⁷Kay pachapi mana allin ruraykunawan mana allin munaykunaqa tukuruqlam, Diospa munasqanman hina ruraqmi ichaqa wiñaypaq takyanqa.

Anticristomanta

¹⁸Wawqe-panillaykuna, ñam tukupay tiempopiña kachkanchik. Anticristopa hamunanmantam uyarirqankichik, chaynam kunan rikuriramun achkallaña anticristokuna, chayraykum yachanchik tukupay tiempoña kasqanta. ¹⁹Paykunaqa ñoqanchikwanraqmi karqaku, cheqap rimaypiqa manam ñoqanchikwanchu karqaku. Sichum cheqaptapuni iñiqmasinchik kanman karqa hinaspaqa manach rakikuwachwanchu karqa. Aswanqa kaykuna pasakuptinmi yachanchik mana llapallanchu wawqe-paninchik kasqanta.

²⁰Qamkunamanmi ichaqa Cristo qosurqankichik Chuya Espirituta, chaymi tukuy chaykunataqa yachankichik. ²¹Qellqamuchkaykichikqa cheqap kaqkunata yachaptikichikmi, manamá mana reqsisqaykichikraykuchu, yachasqanchikpi hinapas cheqap kaqmantaqa manam llullaqa kamunmanchu.

²²¿Pimá llullaqa? “Jesusqa manam Cristochu” niqmi llullaqa. Payqariki anticristom, payqa neganmi Dios Taytatapas chaynataq churin Jesucristotapas. ²³“Jesucristoqa manam Diospa Churinchu” niq runapa sonqonpiqa manam Dios Taytapas kanchu. “Jesucristoqa Diospa Churinmi” niqkunapa sonqonpim ichaqa Dios Taytapas kachkan.

²⁴Chaynaqa ñawpaqmantapuni uyarisqaykichik Diospa palabrantayá sonqoykichikpi takyachiychik. Sichum ñawpaqmantapuni uyarisqaykichikkunata sonqoykichikpi takyachispaykichikqa qamkunapas takyankichikmi Diospa Churin Jesucristopi hinaspa Dios Taytapi. ²⁵Paymi prometewarqanchik wiñay kawsayta.

²⁶Qellqamuchkaykichikqa chay engañay munaqnichikkunamantam. ²⁷Qamkunapim kachkan Jesucristopa qosusqaykichik Chuya Espiritu chaymi mana necesitankichichu runakuna yachachisunaykichikta. Chuya Espiritupa yachachikuninman hinayá Cristopi takyaychik.

²⁸Churillaykuna, kunanqa Jesucristopiyá takyaychik chaynapi pay rikurimuptin ñawpaqninpi ama penqapakunanchikpaq. ²⁹Mana huchayoq kasqanta yachaspaykichikqa yachaytam debenkichik pipas allin ruraqqa Diospa churinña kasqantapas.

Diospa churinkuna hina kawsanamanta

3 ¹Yuyaymanaychik, mayna-maynatam Dios Taytaqa kuyawanchik: “Churikunañam kankichik” nispa niwananchikpaqqa. Arí, chaynamá kanchik. Kay pachapi runakunañataqmi Diosta mana reqsispanku mana yachankuchu paypa churin kasqanchikta. ²Kuyasqallaykuna, Diospa churinñam kanchik, aswanqa manaraqmi yachanchikchu imaynam kananchikmantaqa. Yachanchikmi ichaqa Jesucristo rikurimuptin payman rikchakuq kananchikta, paytamá rikuykusun imaynam kasqanman hina. ³Pipas paypi confiakuspan kay suyaqqa huchankunamantam wanakun Jesucristo hina mana huchayoq kayta munaspan.

⁴Huchallikuq runaqa manam kasukunchu Diospa leynintaqa, huchaqa Diospa leyninpa contranmi. ⁵Yachasqaykichikpi hinapas Jesucristoqa kay pachamanqa hamurqa huchanchikta qechunanpaqmi, payqa mana huchayoqmi karqa. ⁶Pipas paypi takyaqqa manam hucha ñanpiñachu purichkan, pipas hucha ñanllapi puriqmi ichaqa paytaqa mana rikurqachu nitaq reqsirqachu. ⁷Churillaykuna, amayá piwanpas enga-

ñachikuychikchu, pipas allin ruraqqa Jesucristo hina allinmi. ⁸Pipas hucha ñanllapi puriqqa diablo pam. Arí, diabloqqa qallariyninmantapuni huchallikun. Diospa Churinqa rikurimurqa diablopa rurasqankunamanta libraykuwananchikpaqmi.

⁹Diospaqña mosoqmanta naceqkunaqa manam hucha ñanpiñachu purinchik. Diospa churinña kasqanchikraykum huchapiqa manaña kawsachwanchu. ¹⁰Suti reqsiyllam Diospa churinkunaqa, suti reqsiyllataqmi diablopa churinkunapas. Allin-kunata mana ruraqqa otaq runamasinta mana kuyaqqa manam Diospa churinchu.

Kuyanakunanchikmanta

¹¹“Kuyanakuychik” niqtam ñawpaqmantapuni uyarirqankichik. ¹²Amayá waw-qen wañurachiq Cain hinachu kaychikqa. Payqariki diablopa runanmi karqa. ¿Imanasqamá wañurachirqaqa? Payqa wañurachirqa rurasqankuna mana allin kasqanraykum, wawqenpa rurasqanñataqmi allin karqa.

¹³Wawqe-panillaykuna, amayá hukmanyaychikchu kay pachapi mana allin ruraq-kuna cheqnisuptikichikqa. ¹⁴Ñoqanchikqa wañuymantam kawsaymanña pasarunchik, chaytaqa yachanchik runamasinchikkunata kuyaspanchikmi. Runamasinta mana kuyaqqa wañusqaraqmi kachkan. ¹⁵Pipas runamasin cheqniqqa runa wañuchiqmi. Yachasqanchikpi hinapas runamasin wañuchiqqa manaraqmi wiñay kawsayniyoq-raqchu. ¹⁶Ñoqanchikrayku Jesucristopa wañusqanwanmi yachanchik imam cheqap kuyakuy kasqanta, chaynam ñoqanchikpas runamasinchikrayku wañunanchik. ¹⁷Pipas kapuqniyoq kachkaspan runamasinta qawakunman imamantapas muchuq-ta hinaspa mana llakipayarispanta çyaqachum Diosta kuyanman? ¹⁸Churillaykuna, amayá simillawanchu kuyanakusunchikqa, aswanqa cheqaptapuni ruraspayá.

Diosllamanña hapipakunamanta

¹⁹Kaynatam yachanchik cheqap kaqpi kasqanchikta chaymi paypa ñawpaqninpi confianzallawanña kasunchik. ²⁰Conciencianchik acusawachkaptinchikqa mayna-taraqcha Diosninchikqa acusawasun, payqa lliwtam yachan. ²¹Kuyasqallaykuna, conciencianchik mana acusawaptinchikqa Diosninchikqa qayllanpiqa manam manchakunchikchu. ²²Payñataqmi tukuy ima mañakusqanchikta qowasunchik, payqa qowasunchik kamachikuyninkunata kasukuspa paypa munasqanta ruras-qanchikraykum. ²³Kamachiwanchikqa Churin Jesucristoman iñinanchikpaqmi hinaspa kuyanakunanchikpaqmi. ²⁴Kamachikuyninkunata kasukuq runaqa Diospim takyachkan, Diospas paypitaqmi takyachkan. Qowasqanchik Espiritupa yanapakuyninwanmi yachanchik payqa ñoqanchikpi takyasqanta.

Anticristopa espiritunmanta

4 ¹Kuyasqallaykuna, amayá “Diospa yachachisqanmi kani” niqkunataqa llapa-llantachu creeychik, aswanqa allintayá pruebaychik Diospa otaq “Satanaspa yachachisqan kasqanta yachanaykichikpaq. Achkallañam kay pachapi rikurimuchkan-ku “Diosmanta willakuqmi kani” niq llulla runakuna. ²Kaynapim reqsinkichik Diospa Espiritunwan kaq runataqa: “Jesucristom kay pachaman hamuspan cheqap runa karqa” nispa niqkunam Diospa Espiritunpa yachachisqanqa kachkanku. ³Jesucristota mana chaynapaq chaskiqqa manam Diospa Espiritunpa yachachisqanchu kachkan, payqa kachkan anticristopa espiritunpa yachachisqanmi. Qamkunaqa ñam uyarirqan-kichikña anticristopa hamunanmantapaq, arí, payqa ñam kay pachapiña kachkan.

⁴Churillaykuna, qamkunaqa Diospa kankichik, ñam vencerunkichikña chay llullakuqkunataqa qamkunawan kaq llumpay atiyniyoq kasqanrayku, kay pachapi munaychakuq *Satanasqa pisi atiyniyoqllam. ⁵Paykunaqa kay pachallamanta kasqankuraykum kay pachapi kaqkunallamanta rimanku, paykunataqa uyarinpas kay pachapi kaqmasillankum. ⁶Ñoqanchikmi ichaqa Diosmanta kanchik, chaymi Diosta reqsiqqa uyariwanchik, Diosta mana reqsiqmi ichaqa mana uyariwanchikchu. Chay-natamá reqsichwanchik cheqap espiritutaqa hinaspa pantachikuq espiritutaqa.

Diosqa kuyakuq kasqanmanta

⁷Kuyasqallaykuna, kuyanakunanchikmi kuyanakuyqa Diosmanta kasqanrayku. Kuyakuqqa Diospa churinmi, payqa Diostam reqsin. ⁸Mana kuyakuqqa Diostam mana reqsinchu, Diosqariki kuyakuqlañam. ⁹Diosninchikmi sapallan Churinta kay pachaman kachamurqa payrayku wiñay kawsayniyoq kananchikpaq, chaynatamá Diosninchikqa kuyawasqanchikta qawachiwarqanchik. ¹⁰Kaymá chay kuyakuyqa: Manam ñoqanchikchu Diostaqa kuyarqanchik aswanqa paymi ñoqanchikta kuyawas-panchik Churinta kachamurqa huchanchikrayku piñakuyninta amachaq kananpaq.

¹¹Kuyasqallaykuna, sichum chaynata Diosninchik kuyawachkaptinchikqa ñoqanchikpas kuyanakuypaq debenchik. ¹²Diostaqa haykapipas manam pipas rikurqachu, sichum kuyanakuypinchikqa Diosqa ñoqanchikpim takyachkan chaymi Dios hina kuyakuq kanchik. ¹³Espiritunta qowasqanchikraykum yachanchik Diospi takyasqanchikta chaynataq paypas ñoqanchikpi takyasqanta. ¹⁴Ñoqaykum rikurqaniku hinaspa willakuniku runakunata salvananpaq Churinta Dios Tayta kachamusqanmanta. ¹⁵“Jesucristoqa Diospa Churinmi” nispa reqsikuqkunapim Diosqa takyachkan, paykunapas Diospimá takyachkan. ¹⁶Yachaspanchikmi hapi-pakuchkanchikña Diospa kuyawasqanchikmanqa.

Diosqariki kuyakuqlañam chaymi kuyakuypi takyaqqa Diospi takyachkan, Diospas paypitaqmi takyachkan. ¹⁷Dios hina kuyakuqña kaspanchikmi juicio punchawpiqa manaña imantapas manchakusunchu. Kay pachapiqa kawsachkanchik Jesucristo hinam. ¹⁸Cheqap kuyakuq kaspaqa manam imatapas manchakunachu, cheqap kuyakuyqa chinkachinmi manchakuytaqa. Manchakuyqa castigotam apamuchkan. Manchakuqqa manaraqmi Dios hina kuyakuqraqchu.

¹⁹Diostaqa kuyanchik paypuni puntata kuyawasqanchikraykum. ²⁰Pipas runamasinta cheqnichkaspan “Diostaqa kuyanim” niqqa llullam. Rikuchkasqan runamasinta mana kuyaspaga ñimaynataq mana rikusqan Diostaqa kuyanman?

²¹Jesucristom kamachiwarqanchik:

—Diosta kuyaqqa runamasintapas kuyachunyá —nispa.

Kay pachapi mana allin kaqkuna vencenamanta

5 ¹“Jesusqa Cristom” nispa reqsikuqkunataqa Diospa churinñam, Taytata pipas kuyaqqa taytapa churinkunatapas kuyanmi. ²Diosta kuyaspanchikqa kamachiwasqanchiktapas kasukunchikmi, chaywanmi yachanchik Diospa churinkunatapas kuyasqanchikta. ³Diosta kuyaspanchikqa kamachikuyninkunatapas kasukunchikmi, kamachikuyninkunaqa manam llumpay sasachu. ⁴Diospa churinkunaqa vencerunñam kay pachapi mana allin kaqkunataqa. Cristoman hapipakuspallam vencerunchik kay pachapi mana allin kaqkunata. ⁵Jesusqa Diospa Churin kasqanta reqsikuqllam vencerun kay pachapi mana allin kaqkunataqa.

Diospa churinmanta willakuqman

⁶Jesucristo kay pachaman hamuspanqa yakuwanmi bautizachikurqa hinaspa wañuspan yawarninta chaqchurqa. Jesucristo pim kasqantaqa yachanchik manam bautizakusqallanwanchu aswanqa wañusqanpiwanmi. Chaytaqa kikin Espiritum yachachiwanchik. Payqa manam llullakunchu. ⁷⁻⁸Kay pachapi kaq runakunam Jesucristo Diospa Churin kasqanta kay kimsanwan yachanchik: Espiritupa yachachiwasqanchikwan, bautizachikusqanwan hinaspa imayna formapi wañusqanwan. ⁹Greenchikmi rikusqankumanta runakunapa willakusqankuta, Diospa willakusqantaqa aswanraqmi chaskinanchik. Paymi nirqa: “Jesusqa Churiymi” nispa. ¹⁰Pipas Diospa Churinman iñiqqa chay nisqantam tukuy sonqonwan chaskin. Pipas Diospa nisqanta mana creeqmi ichaqa Diosta llullapaq hapichkan. ¹¹Diospa nisqanqa kaymi: Diosmi qowarqanchik wiñay kawsayta, chayqa tarikun Churin Jesucristollapim. ¹²Pipapas sonqonpi Diospa Churin Jesucristo kawsaptinga wiñaypaqñam kawsakuchkan, paypa sonqonpi Jesucristo mana kawsaptinga ichaqa mana chaynachu.

Cartapa tukuyninmanta

¹³Diospa Churinman iñikuqkunamanmi kaykunata qellqamuykichik wiñay kawsayniyoqña kasqaykichikta yachanaykichikpaq. ¹⁴Diospi confiakuspa yachanchik: paypa munasqanman hina mañakuptinchikqa uyariwanchikmi. ¹⁵Dios uyariwasqanchikta yachaspaga yachanchikmi mañakusqanchikqa rurasqaña kasqantapas.

¹⁶Sichum pipas yachanman wañuyman mana apakuq huchapi iñiqmasin kasqanta hinaspaqa paypaqyá mañapuchun, sichum chay huchallikusqan wañuyman mana apakuq kaptinqa Diosmi kawsachinqa. Arí, kanmi wañuyman apakuq huchapas. Chayna huchallikuqpaqqa manam nikichikchu mañapunaykichikpaq. ¹⁷Tukuy mana allin ruraykunaqa hucham, ichaqa kanmi wañuyman mana apakuq huchakuna.

¹⁸Diospa churinkunaqa manañam hucha ñanpiqa purinñachu, Diospa Churin Jesucristo waqaychaptinmi diablopas manaña imanachu.

¹⁹Yachanchikmi Diosmanta kasqanchikta, yachanchiktaqmi kay pachapi mana allin kaqkunaqa diablopa makinpiña kasqantapas.

²⁰Yachanchikmi Diospa Churin hamusqantapas, paymi entiendechiwarqanchik cheqap Diosta reqsinanchikpaq. Cheqap kaq Diospa Churin Jesucristopim kachkanchik. Payqariki cheqap Diosmi, paymá wiñay kawsay qowaqninchikqa.

²¹Churillaykuna, karunchakuychikyá taytacha-mamachakunamantaqa.

APOSTOL JUANPA ISKAY KAQ CARTAN

Kay carta qellqaq Apostol Juanmi sutichakun “ancianowan.” Kay cartataqa apachirqa Diospa akllasqan huñunakuq ñiñkunamanmi.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cheqapman hina hinaspa kuyakuymanta hina ñiñkunapa kaw-sanamanta (1-6).

Iskay kaq parteñataqmi willakun pantachikuqkunapa contranpi yachachisqanmanta (7-11).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun pisi rimayllapi tukupayninmanta (12, 13).

Cartapa qallariyninmanta

¹Ñoqa *anciano Juanmi Diospa akllasqan señóraman hinaspa wawankunaman kay cartata qellqamuykichik. Qamkunataqa cheqaptapuni kuyaykichik, kuyasun-kichiktaqmi cheqapta llapallan reqsiqkunapas. ²Kuyaykikuqa ñoqanchikpi cheqap kaq takyasqanraykum, chayqa wiña-wiñaypaqmi ñoqanchikwan kanqa. ³Dios Taytanchikta Churin Jesucristotawan mañakuchkani cheqaptapuni kuyasuspay-kichik llakipayarikusunaykichikpaq hinaspa haw kallata kawsachisunaykichikpaq.

⁴Wakin wawaykikunawanmi tuparurqani. Paykunaqa cheqap kaqpim kaw-sachkasqaku Dios Taytanchikpa kamachiwasqanchikta kasukuspanku chaymi llumpayta kusikurqani. ⁵Señora, kunanñataqmi ruegakamuyki lliwchanchik kuyanakunanchikpaq. Kay nimusqayqa manam mosoq kamachikuychu aswanqa ñawpaqmantaraq Diospa qowasqanchik kamachikuymi. ⁶Kuyanakuyqa Diospa kamachikuyninkunaman hina kawsakuymi, ñawpaqmantaraq uyarisqaykipi hina-pas kamachiwarqanchikpa kuyanakuspa kawsananchikpaqmi.

Pantachikuqkunamanta

⁷Achka pantachikuqkunam kay pachapi rikuriramunku, paykunaqa manam creenkuchu Jesucristopa runayasqantapas, chaynata yachachiqa pantachikuqmi hinaspa anticristom. ⁸Cuidakuychikya tukuy ima rurasqaykichikpas ama yan-qachasqa kananpaq chaynapi Señorninchikmanta chaninninpi premioykichikta chaskinaykichikpaq.

⁹Yachaq tukuspa Jesucristopa yachachikuyninkunallapi mana takyaq runa-piqa manam Dios kanchu. Jesucristopa yachachikuyninkunapi takyaq runapa sonqonpim ichaqa kachkan Dios Taytapas chaynataq Churin Jesucristopas.

¹⁰Jesucristopa yachachikuyninman hina mana yachachi runataqa watukamu-suptikichikpas amayá chaskiyichikchu nitaq “yaykukamuy” niychik- chu. ¹¹Pipas “yaykukamuy” niqqa mana allin ruraqmasinñam rikurirun.

Cartapa tukuyninmanta

¹²Achkam qamkunaman imapas ninay kachkan, ichaqa manam cartallawanqa lliwtaqa nimuykichikmanchu chaymi piensachkani watukamuspayña qamkunanwan parlaykuyta chaynapi anchata kusikunanchikpaq.

¹³Diosninchikpa akllasqan ñañaaykipa wawankunam saludaykamusunki.

APOSTOL JUANPA KIMSA KAQ CARTAN

Kay kimsa kaq cartanta qellqaspanpas Apostol Juanqa sutichakun “ancianowanmi”. Kay cartataqa qellqarqa kuyasqan Gayomanmi. Gayoqa karqa ñiñkunata michiqmi.

Kay cartaqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Gayopa allin rurasqanmanta (1-8).

Isqay kaq parteñataqmi willakun Diotrefespa mana allin rurasqanmanta (9-10).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Demetrimanta (11-12).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Juanpa despedikusqanmanta (13-15).

Cartapa qallariyninmanta

¹Tukuy songoywan kuyasqay Gayo, cheqaptapuni kuyaqniki ñoqa *anciano Juanmi qellqamuyki.

²Kuyasqay Gayo, Diosninchikta mañakuchkani allinlla kawsakusqaykiman hina tukuy imapipas allinlla kanaykipaq hinaspa sanolla kanaykipaq. ³Cheqap yachachikuykunaman hina kawsasqaykimantam ñiñqmasinichikkuna hamuspa willawarqa chaymi llumpa-llumpayta kusikurqani. ⁴Ñiñichisqaykuna cheqap kaqpi kawsasqanmanta uyaripaymi ñoqaqa ancha-anchata kusikuni.

⁵Kuyasqay wawqelláy, allintapunim rurachkanki ñiñqmasinichikkunata yanapaspaykiqa, aswan allintaraqmi rurachkanki forastero kaptinkuqa. ⁶Paykunaqa ñiñkunapa huñunakuyinpin kuyakuynikimanta willakurqaku. Diosninchikpa agradonpaqmi rurachkanki viajanankupaq imawanpas yanapaykuspaykiqa. ⁷Paykunaqa Jesucristomanta willakustinmi purichkanku, Diospi mana ñiñkunamantaqa ima yanapakuytapas manam chaskiyta munankuchu. ⁸Ñoqanchikmi paykunataqa yanapananchik cheqap willakuypi llamkaqmasin kananchikpaq.

Diotrefespa mana allin rurasqanmanta

⁹Apachimurqanim huk cartata chaypi ñiñkunaman, ichaqa Diotrefesmi mana caso-preciotapas churanchu ñiñkunapa cabecillan kayta munaruspan.

¹⁰Chaymi rispayqa payta qaqchasaq contraykupi imaymana rimasqanmanta. Rimasqanwanpas mana saksaspanmi watukuq riq ñiñkunatapas mana chaskiykunchu hinaspa samaykachiy munaqkunatapas harkakuspanraq qarqon huñunakuyman.

¹¹Kuyasqay wawqelláy, qamqa amayá mana allin rurasqantaqa qatipakuychu, rurayqa allin kaqkunatayá. Allin ruraqkunaqa Diosmantam, mana allin ruraqkunam ichaqa Diostaqa mana reqsinkuchu.

Demetriomanta

¹²Lliwmi Demetriomanta allinta rimanku, kikinpa vidanmi qawachikun Diospa munasqanman hina kawsasqanta, ñoqaykupas paymantaqa allintamá rimaniku, yachasqaykichikpi hinapas ñoqaykuqa cheqap rimaqmi kaniku.

Cartapa tukuyninmanta

¹³Achkam qanman imapas nimunay karka, ichaqa manam cartallawanqa lliwtaqa nimuykimanchu ¹⁴chaymi qanwan chaylla tupaykuyta munachkani parlananchikpaq.

¹⁵Qamñayá allinlla. Amistadnikikunam saludaykamusunki. Amistadninchikku-natayá sapakamata saludaykuy.

JACOBOPA WAWQEN JUDASPA CARTAN

Kay cartaqa qellqasqa karqa punta kaq ñiñkunapa mirachisqan ñiñkunamanmi, chay-raykum kay cartaqa rikchakun Pedropa iskay kaq cartanman.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun pantachikuqkunapa contranpi kunasqanmanta (1-16).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Diospi ñiñkunapa takyanankumanta (17-23).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun tukuykunapaq Diosta alabasqanmanta (24-25).

Cartapa qallariyninmanta

¹Jesucristo serviq hinaspa Jacobopa wawqen ñoqa Judasmi qellqamuchkaykichik Dios Taytapa kuyakuywan qayasqankunaman. Qamkunaqa Jesucristopa waqaychasqanmi kachkankichik. ²Diostam mañakuchkani llakipayakuyinta, hawokayta hinaspa kuyakuyta llimparinankama qosunaykichikpaq.

Lulla yachachikuqkunamanta

(2P 2:1-17)

³Kuyasqallaykuna, ancha-anchatam munarqani salvasqa kasqanchikmanta qell-qamuyta. Ichaqa necesario kaptinmi ruegakuspay chayraq qellqamuchkaykichik ñiñsanchikta defiendenaykichikpaq. Chay ñiñytaqa Diosmi huk kutillata qowar-qanchik payllapaqña sapaqchasqakunaman. ⁴Achkaq runakunam engañowan yaykuramun, paykunamantaqa Bibliapas ñawpaqmantaraqmi rimarqa condenasqa kanankumanta. Paykunaqa Diostapas manam adorankuchu, Diosninchikpa favornintapas tikrarunku qanra vidapi purikuymanñam. Paykunaqa negankum sapallan munaychakuq Señorninchik Jesucristotapas.

⁵Yachachkaptikichikpas yuyarichiyta munachkani. Señormi horqomurqa Egiptomanta Israel runakunata hinaspa wañurachirqa Diospi mana ñiñkunata. ⁶Chaynataqmi wakin angelkunatapas Dios tutayaypi wiñaypaq cadenarurqa hatun juicio punchawpaq. Paykunaqa punta munaychakuyinkuta mana waqaychaspankum saqerurqaku *yachananku sitiotapas. ⁷Chay angelkuna hinam Sodoma llaqtapi, Gomorra llaqtapi hinaspa vecinon llaqtakunapi kaqkunapas huchapakuyipi purirqaku, paykunaqa qaripurañam uywanakurqakupas. Paykunaqa churasqa kachkan wiñaypaq nina rawraypi castigasqa kasqankumanta yachananchikpaqmi.

⁸Chayna kachkaptinpas chay mana allin mosqoq runakunaqa huchawanraqmi qanrachanku cuerponkutapas hinaspa negankuraq atiyniyoqkunatapas. Paykunaqa insultankuraqmi hanaq pachapi kaqkunatapas. ⁹Angelkunata ka-

Miguelmi diablowan pelearqa Moisespa cuerponmanta, chaywanpas payqa diablo-taqa manam ñakarqachu, payqa nirqa: “Señoryá qaqchasunki” nispallam. ¹⁰Chay runakunam ichaqa mana reqsisqankunatapas ñakaykarinku. Animalkuna hina entiendesqallankupim munasqankuta ruranku kikinkupa mana allinninkupaq.

¹¹¡Imaynaraq kanqaku! Paykunaqariki Cainpa rurasqantam qatipakuchkanku. Qollqeraykum Balaam hina pantarunku hinaspa Core hina wañurunku mana kasukusqankurayku. ¹²Paykunaqa convido ykichiktapas qanrachanmi, qamkunawan kuska mikuspankupas mana penqarikuspa mikunku. Mana allin michiq hinam kikillankuta cuidakunku. Wayrapa maymanpas apasqa mana yakuyoq puyu hinam paykunaqa. Paykunaqa kachkan chirawpi mana ruruyoq sapinmanta pilasqa sacha hina iskaykama wañusqam. ¹³Lamar qocha *olaspa pusoqarichkaq hinaraqmi paykunapapa penqakuynipas sutilla kachkan. Yanqa puriq lucerokuna hina kasqankuraykum wiñaypaq tutayayman wischusqa kanqaku.

¹⁴Paykunamantam Adanpa qanchis kaq miraynin Enocpas Diospa revelasqanta willakurqa:

—Qawaychik, Señormi hamuchkan wara-waranqantin akllasqankunawan.

¹⁵Payqa hamuchkan llapallanta juzganapqmi hinaspa payta llapallan mana adoraqkunata mana agradaqnin rurasqankumantawan, paypa contranpi mana allin rimasqankumanta qaqchananpaqmi —nispa.

¹⁶Paykunaqa pipapas qepanpi rimaspankum quejallapi purinku kikillankupa mana allin munasqankuman hina. Paykunaqa hatun tukurusparaqmi rimankupas hinaspa runakunata alabanku imatapas paykunamanta horqorunankupaq.

Iñiqkunaman imam kunakusqanmanta

¹⁷Kuyasqallaykuna, yuyariychikyá Señorninchik Jesucristopa *apostolninkunapa ñawpaqmantaraq kayna nisusqaykichikta. ¹⁸Paykunam nisurqankichik:

—Qepa punchawkunatam hamunqa burlakuqkuna, Diosta mana adoraqkuna hinam munasqallankupi kawsanqaku —nispa.

¹⁹Paykunam apaykamun rakinakuyta, kay pachallapaq kasqankuraykum mana espirituyoq kachkanku.

²⁰Kuyasqallaykuna, qamkunayá ichaqa wiñaychik suma-sumaq iñiynikichikpi, Diostayá mañakuychik Chuya Espiritupa yanapakuyninwan. ²¹Diospa kuyakuyninpiyá waqaychakuychik Señorninchik Jesucristopa wiñay kawsaypaq kuyapayakuyninta suyastin.

²²Iskayrayaqkunata convencechichik. ²³Wakinkunata ninamanta salvaychik, wakintañataq imantapas harkaspa kuyapayaychik hinaspa pusamuychik Señorman, ichaqa amayá huchamanqa aysachikuychikchu, aswanqa qanra pachata millakuchkaq hinayá cheqniychik huchakunataqa.

Cartapa tukuyinmanta

²⁴Sapallan salvaqninchik Diosmi atiyinwan cuidasunkichik huchaman mana wichiynakuykichikpaq, payllam mana huchayoqta qayllanman kusi-sqata chaya-chisunkichik. ²⁵Señorninchik Jesucristontakamayá Diosta nisunchik:

—Alabaykikum, qamqa ancha-ancha atipayniyoqmi hinaspa kallpayoqmi kanki wiña-wiñaymanta hinaspa kunanmanta wiñaykama —nispa. Amen.

JESUCRISTOPA JUANMAN REVELASQAN

APOCALIPSIS

Kay librotaqa Apostol Juanmi qellqarqa. Kay libroqa Mosoq Testamentopa tukupaynin-pim churasqa kachkan. Mosoq Testamentopi librokunamantapas qepallataña qellqasqam karqa. Revelacionpi Diospa qawachisqankunam kay libropiqa kachkan. Kay libroqa qell-qasqa karqa Roma llaqtayoc runakunapa qatikachasqan iñiqkunata kallpanchananpaqmi chaynataq qepa punchawkunapi imam pasanankunata qawachiwananchikpaqmi.

Kay libroqa pusaq parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun libropa qallariyninmanta (1:1-8).

Iskaq kaq parteñataqmi willakun hanaq pachapi kaq Cristota rikuruspan qanchis carta-kunata iñiqkunaman apachisqanmanta (1:9-3:22).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun hanaq pachapi yupaychaymanta, wankusqa libroman-ta hinaspa Carnero rikusqanmanta (4, 5).

Tawa kaq parteñataqmi willakun qanchis sellokunamanta (6:1-8:5).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun qanchis cornetillakunamanta (8:6-14:20).

Soqta kaq parteñataqmi willakun qanchis tazonkunamanta (15, 16).

Qanchis kaq parteñataqmi willakun juiciomanta (17-20).

Pusaq kaq parteñataqmi willakun mosoq Jerusalem llaqtamanta hinaspa Jesucristopa ku-timunanga kayllaña kasqanmanta (21-22).

Jesucristopa willachisqanmanta

1 ¹Diosmi kaykunata Jesucristoman revelarqa serviqninkunaman imam chaylla pasananta willananpaq. Jesucristomá kay revelasqanta serviqnin Juanman angelninwan entiendechirqa. ²Chaymi Juan willakurqa Diospa pala-branta, tukuy ima rikusqanta chaynataq Jesucristopa willakusqantapas.

³Mayna kusişam kay libro leeqkunaqa, Diospa revelasqanta leepin uyariq-kunapas chaynataq kaypi qellqasqa kamachikuykuna kasukuqkunapas. Ñam hichpamuchkanña cumplikunan tiempoqa.

Qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkunaman Juanpa qellqasqanmanta

⁴Ñoqa Juanmi, Asia lawpi qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkunaman qellqamuykichik. Diostam Jesucristotawan hinaspa Chuya Espiritutawan mañakuchkani favorecesunayki-chikpaq, mañakuchkanitaqmi haw kallata kawsachisunaykichikpaqpas. Diosmi ñawpaq kaqpas, kunan kaqpas chaynataq hamuq kaqpas. Diospa qanchisnintin espiritu-kunam paypa tiyananpa ñawpaqninpi kachkan. ⁵Jesucristoqa confiakunapaq allin testigom. Payqa puntata kawsarimuqmi chaynataq kay pachapi reykuna- ta kamachiqmi. Payqa

kuyawaspanchik huchanchikkunamanta yawarninwan mayllaqninchikmi. ⁶Payqa munaychakusqantawan *sacerdotekunatañam rurawarqanchik Taytan Diosta servinanchikpaq. Paytayá alabasunchik hinaspa hatunchasunchik wiña-wiñaypaq. Amén.

⁷Qawaychik,
puyukunawanmi hamuchkan payqa.
Llapallan runakunam rikunqa.
Rikunqakum payta tuksiqkunapas.
Waqanqakum kay pachapi llapallan castakunapas.
Arí, chaynam kanqa.

⁸Ñawpaq kaq, kunan kaq chaynataq hamuq kaq tukuy atiyniyoq Señormi nin:
—Ñoqam kani qallariypas, tukupaypas —nispa.

Kancharichkaq Cristota Juan rikusqanmanta

⁹Kay wawqekichik Juanqa kani ñakariqmasikichikmi, Diospa munaychakusqanman yaykuqmasikichikmi chaynataq Jesusrayku pacienciakuqmasikichikmi. Diospa palabranmanta hinaspa Jesucristomanta willakusqaraykum Patmos sutiyoq islapi preso karqani. ¹⁰Señorpa punchawninpin Chuya Espiritupa atiyinwan qepaypi uyarirqani cornetillapa nisyullaña waqaynin hina ¹¹kayna niwaqta:

—Qawasqaykita huk libropi qellqaspayá apachiy Asia lawpi kaq qanchisnintin llaqtakunapi huñunasqa iñiqkunaman: Efesoman, Esmirnaman, Pergamoman, Tiatiraman, Sardisman, Filadelfiaman hinaspa Laodiceaman.

¹²Rimapayawaqniyta qawarinaypaq muyuripaymi rikururqani qorimanta qanchis mecherokunata, ¹³chay qanchis mecherokunapa chawpinpin kachkasqa Diosmanta Hamuq Runaman rikchakuq, payqa kachkasqa chakinkama qoysu pachayoqmi, qasqonñataqmi kasqa qorimanta chumpiwan watasqa. ¹⁴Chukchanña-taqmi kasqa yuraq millwa hina hinaspa riti hina yuraqlaña, ñawinpas kasqa nina hina kancharichkaqmi. ¹⁵Chakinkunapas achkirirqa hornopi chullurachisqa bronce hinaraqmi, rimayninñataqmi kasqa achka yakupa qapariynin hina. ¹⁶*Alleqninpin kasqa qanchis lucerokuna, siminmantañataqmi lloqsichkasqa iskay ñawchi filoyoq espada, uyanpas kasqa chawpi punchawpi intipa rupaynin hinaraqmi.

¹⁷Rikuruspaymi ñawpaqninman wañusqa hina wichiyrurqani hinaptinmi *alleq makinwan llachpaykuwaspan niwarqa:

—Ama manchakuychu, ñoqam kani punta kaqpas, qepa kaqpas ¹⁸chaynataq kawsaqpas. Wañusqam karqani, kunanmi ichaqa wiña-wiñaypaq kawsachkani. Kichanapaqqas wichqanapaqqas munaychakunim wañuypi chaynataq wañusqakunapa kasqanpipas. ¹⁹Qellqayá imapas rikusqaykikunata, qellqaytaqyá kunan kaqtapas chaynataq qepa punchawkunapi kanantapas. ²⁰Entiendeyá qanchis lucerokuna *alleqninpin rikusqaykimanta chaynataq qorimanta qanchis mecherokuna rikusqaykimantapas. Qanchis lucerokunaqa qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkunaman willakuqkunam. Qanchis mecherokuna rikusqaykiñataqmi qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkuna.

Efeso llaqtapi kaq ñiñkunaman cartasqan

2 ¹—Efesopi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Qanchis lucerokunata alleq makinpi hapiykuspan qorimanta qanchis mecherokunapa chawpinpi puriqmi nin kaynata: ²Ñoqaqa yachanim tukuy rurasqaykitapa, yachanitaqmi llumpa-llumpayta llamkaspapa pacienciayoc kasqaykitapas chaynataq mana allin ruraqkunataqa mana aguantay atisqaykitapas. “Apostolmi kani” niqkunatapaspas pruebaspam yacharurqanki llulla kasqankuta. Paykunapaq manam apostolkunachu karqa. ³Pacienciawanmi ñakarirqanki hinaspa ñoqarayku llumpa-llumpayta llamkarqanki mana pisipaspas. ⁴Ichaqa kaymi contraykipi kachkan: Manañam puntata hinañachu kuyawanki. ⁵Chaynaqa manaraq wichichkaspas imaynam kasqaykita yuyarispayá huchaykimanta wanakuspa ruray qallariyninpi rurasqaykikunata. Mana chayqa, contraykipi hamuruspaymi mecheroykita qechurusqayki, chaynatamá rurarusaq mana wanakuptikiqa. ⁶Ichaqa allintam kayta ruranki, qamqa *Nicolaita sutiyoq runakunapa rurasqantam ñoqa hina cheqninki. ⁷Uyariwaqniykunapaq kasukuychikya huñunasqa ñiñkunaman Espiritupa nisqanta. Pipas venceqmanqa qosaqmi kawsachikuq sachapa rurunta mikunanpaq. Chay sachaqariki kachkan Diospa huertanpa chawpinpim.

Esmirna llaqtapi kaq ñiñkunaman cartasqan

⁸—Esmirnapa kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Punta kaq, qepa kaq chaynataq wañuspa kawsarimuqmi nin kaynata: ⁹Ñoqaqa yachanim ñakarishqaykitapas chaynataq wakcha kasqaykitapas, ichaqa Diospaqqa apum kachkanki. Yachanitaqmi judiom kani niqkunapa insultasusqaykitapas, paykunapaq manam judiochu aswanqa *Satanaspas huñunakuyninmi. ¹⁰Amayá manchakuychu ñakarinaykimantaqa, wakinnikichiktam diablo hinachisunkichik carcelman pruebasunaykichikpaq hinaptinmi ñakarinkichik chunka punchaw. Ichaqa qapaq hina sayaptikiqa wiñay kawsay premiotam qosqayki. ¹¹Uyariwaqniykunapaq kasukuychikya huñunasqa ñiñkunaman Espiritupa nisqanta. Pipas venceqqa manam iskay kaq wañuyta ñakarinqachu.

Pergamo llaqtapi kaq ñiñkunaman cartasqan

¹²—Pergamopi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Iskay ñawchi filoyoq espadayoqmi nin kaynata: ¹³Ñoqaqa yachanim maypim *yachashqaykita, Satanaspas munaychakusqanpim *yachachkanki. Chaywanpas qapaq hina sayaspam qatiwachkanki. Manamá ñiñwasqaykitapaq negarqankichu chay Satanaspas yachashqanpi ñoqamanta allin testigakuq Antipas qayllaykichikpi wañuchisqa kachkaptinpas. ¹⁴Ichaqa kay aslla kaqkunam contraykipi kachkan: Hinallam hatallichkanki Balaampa yachachisqanman hina ruraqkunata. Balaanmi umacharqa Balacta Israelpa mirayninkunata huchallichinanpaq. Chaymi Israelpa mirayninkunapaq Taytachakunaman ofresesqa aychata mikuruspa hinaspa huchapakuspa huchallikururqaku. ¹⁵Kachkantaqmi *Nicolaita sutiyoq runakunapa yachachisqan ruraqkunapas. ¹⁶Chaynaqa huchaykimantayá wanakuy, mana chayqa chaylla qanman hamuruspaymi paykunawan peleasqa simiymanla lloqsiq espadawan. ¹⁷Uyariwaqniykunapaq kasukuychikya huñunasqa ñiñkunaman

Espiritupa nisqanta, pipas venceqmanqa Diospa apachimusqan pakasqa mikuytam mikuchisqa hinaspam qosaq yuraq rumichata. Chay rumichapim mosoq suti qellqasqa kanqa, chaytaqa manam pipas reqsinmanchu aswanqa chaskiqlanmi.

Tiatira llaqtapi kaq ñiñkunaman cartasqan

¹⁸—Tiatirapi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Kancharichkaq nina hina ñawiyuq hinaspa lluchkayachisqa bronce hina chakiyoq Diospa Churinmi nin kaynata: ¹⁹Ñoqaqa reqsinim rurasqaykikunatawan kuyakuynikita, ñiynikitawan servikuynikita. Reqsinitaqmi pacienciawan qepa kaq rurasqaykikunaqa punta kaq rurasqaykikunamantapas aswan achkaraq kasqanta. ²⁰Ichaqa kaymi contraykipi kachkan: Diosmanta willakuqmi kani niq Jezabel warmitam aguantachkanki. Paymi yachachispan pantachin serviñiykunata huchapakuykunapi purinankupaq hinaspa taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychata mikunankupaq. ²¹Jezabelmanqa qorqanim tiempota huchankunamanta wanakunanpaq ichaqa manam munanchu huchapakuyllapi kasqanmanta wanakuyta. ²²Jezabeltaqa kunanpunim llumpayta onqorachisqa, ñakarichisqaqmi paywan huchallikuqkunatapas, Jezabel hina manaña wanakuptinkum chaynataqa rurasqa. ²³Wawankutapas wañurachiptiyi llapallan huñunasqa ñiñkuna yachanqaku yuyayninkupas chaynataq sonqonkupas yachaq kasqayta, sapakamamanmi qosqaykichik rurasqaykichikman hina. ²⁴Wakinnikichik Tiatirapi kaqkunamanñataqmi nikichik: Qamkunaqa Jezabelpa yachachisqantam mana kasukurqankichikchu, manataqmi *Satanaspa pakasqa hatun yachachikuynin nisqankutapas chaskirqankichikchu. Chaymi qamkunamanqa mana huk sasa ruraytapas kamachisqaykichikchu. ²⁵Qamkunaqa kapusuqnikichiktayá hatalliyichik kutimunaykama. ²⁶Pipas vencespan tukupayninkama munasqayta ruraqmanmi ñoqaqa qosaq atiyta nacionkunata gobiernananpaq, ²⁷imaynam Taytay ñoqamanpas qowarqa atiyta chaynam paypas gobiernanqa nacionkunata fierro tawnawan hina, allpa manka pakipachkaq hinam paykunataqa castiganqa. ²⁸Chay venceqmanqa qosaqtaqmi achikyaq lucerotapas. ²⁹Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa ñiñkunaman Espiritupa nisqanta.

Sardis llaqtapi ñiñkunaman cartasqan

3 ¹—Sardispi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Diospa qanchis espiritun espirituyoqmi hinaspa qanchis luceron luceroyoqmi nin kaynata: Ñoqaqa yachanim rurasqaykikunata, “Kawsachkanmi” nichkaptinkupas wañusqa hinam kachkanki. ²Rikcharispayá wakin kapusuqnikikunata takyachiy, chaykunapas chinkaruchkanñam. Rurasqaykikunatapas manam Diospa munasqanman hinachu tarirqani. ³Yuyariy uyari spa chaskisqaykita hinaspayá kasukuspa huchaykikunamanta wanakuy. Mana rikchariptikiqa suwa hinam mana yachasqayki horallata hamurusqayki. ⁴Sardispiqa kachkanmi iskay-kimsallapas pachanku mana qanrachasqakuna, paykunaqa ñoqawanmi purinqaku yuraq pachayoq chaypaq hina kasqankurayku. ⁵Pipas venceqkunaqa yuraq pachawan pachachisqam kanqaku, sutinkutapas manam chinkarachisqaqchu

wiñay kawsaqqunapa sutin apuntana libromantaqa hinaspa ñoqapa kasqankuta reqsichisaq Taytaypa hinaspa angelninkunapa qayllanpi. ⁶Uyariwaqniykunaqa kasukuychikya huñunasqa ñiñkunaman Espiritupa nisqanta.

Filadelfia llaqtapi kaq ñiñkunaman cartasqan

⁷—Filadelfiapi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Kay chuya kaqmi, cheqap kaqmi, Davidpa llaven hatalliqmi, mana pipa wichqanan punku kichaqmi hinaspa mana pipa kichanan punku wichqaqmi nin kaynata: ⁸Ñoqaqa yachanim imam rurasqaykita. Punkutam kichaykapuyki, chaytaqa manataqmi pipas wichqanmanchu. Pisi kallpayoq kachkasapas kasuwarqankim. Manataqmi negawarqankichu. ⁹*Satanaspa huñunakuyninpi llullakuspan “Judiom kani” niqkunatapas ñoqam qonqorachisaq qayllaykipi, chaynapim yachanaku qam kuyasqayta. ¹⁰Pacienciakunaykipaq kamachisqaytam kasuwarqanki, chayraykum ñoqapas waqaychasqayki hamuq sasachakuykunamanta. Chay sasachakuykunaga hamunqa kay pachapi llapallan runakuna pruebasqa kanankupaqmi. ¹¹Ñoqaqa utqaymanmi hamusaq. Kapusuqnikitayá takyachiy premioykita mana pipas qechusunaykipaq. ¹²Pipas venceqtaqa Diosniypa templonpa pilarninta hinam rurasqa, chaynata ruraptiyqa manañam chaymanta lloqsinqachu. Paypim qellqasaq Diosniypa sutinta, qellqasaqtaqmi mosoq Jerusalem llaqtapa sutintapas. Chay llaqtapa hanaq pachamantam uraykamunqa. Qellqasaqtaqmi mosoq sutiypapas. ¹³Uyariwaqniykunaqa kasukuychikya huñunasqa ñiñkunaman Espiritupa nisqanta.

Laodicea llaqtapi kaq ñiñkunaman cartasqan

¹⁴—Laodiceapi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Cheqap kaq, cheqap niq, allin testigo kaq hinaspa Diospa unanchasqan kamachiymi nin kaynata: ¹⁵Ñoqaqa yachanim tukuy rurasqaykita, manam chirichu nitaq rupaqchu kanki. Ilma allinchá kanman rupaq kaptikiqa otaq chiri kaptikiqa! ¹⁶Mana chiri nitaq rupaq kaspá qonilla kasqaykimantam vomitarusqayki. ¹⁷Qanmi ninki: “Apum kani, apuyarunim, manam imatapas munaniñachu” nispa, ichaqa manam musyakunkichu llakipayaypaq, mana imayoq, wakcha ñawsa hinaspa qalalla kasqaykita. ¹⁸Chaynaqa ñoqam consejayki ninapi chuyanchasqa qorita rantiwaspayki cheqap apu kanaykipaq. Yuraq pachatapas rantiwaspaykiyá chaywan pachakuspa penqaynikita tapakuy, rantiwaytaqyá ñawi hampitapas ñawikiman sutuchikuspa qawakunaykipaq. ¹⁹Ñoqaqa qaqchaspaymi castigani llapallan kuyasqaykunataqa. Chaynaqa tukuy sonqoykiwanyá huchaykikunamanta wanakuy. ²⁰Qawarimuway, ñoqaqa punkupi sayaspaymi takachkani. Pipas qayakuyniya uyarispan punkuta kichaykuwaptinqa yaykuspaymi paywan mikusaq, chaynataqmi paypas ñoqawan mikunqa. ²¹Pipas venceqtaqa ñoqawan kuskatam tiyachisaq tiyanaypi, chaynam ñoqapas vencesqayrayku Taytaywan kusa tiyarqani tiyananpi. ²²Uyariwaqniykunaqa kasukuychikya huñunasqa ñiñkunaman Espiritupa nisqanta.

Hanaq pachapi Diosta adorasqankumanta

4 ¹Chaymantam rikururqani hanaq pachapi punku kicharayachkaqta hinap-tinmi chay cornetillapa punta waqayninpi hina niwarqa:

—Seqamuy kayman, ñoqam qawachisqayki kaykunapa qepanman imam suce-dekunanmanta —nispa.

²Chaypunillam rikurirurqani Espiritupa kallpanchasqan hinaspa rikururqani hanaq pachapi tiyanata, chaypiqa Diosmi tiyachkasqa. ³Chay tiyanapi tiyaq Diosqa rikchakurqa jaspe alhaja rumimanwan cornalina nisqanku alhaja rumimanmi. Tiyananpa muyuriqninpiñataqmi chirapa kachkasqa esmeralda alhaja rumi hina llipipichkaq. ⁴Chay tiyananpa muyuriqninpi rikurqani iskay chunka tawayoq tiyanakunatawan, chaypim tiyachkasqaku iskay chunka tawayoq *ancianokuna, paykunaqa kachkasqa yuraq pachayoqkamam hinaspa umanpi qorimanta coronayoqkamam. ⁵Diospa tiyananmantam lloqsimurqa llipyantin rayokuna hinaspa qapariykuna. Tiyananpa ñawpaqninpiñataqmi rupachkasqa qanchis achkikuna. Chaykunaqariki Diospa qanchisnintin espiritunmi. ⁶Tiyananpa ñawpaqninpiñataqmi kachkasqa cristal hina chuyay-chuyay lamar gocha.

Diospa tiyananpa chawpinpiwan muyuriqninpiñataqmi kachkasqa tawa animalkuna, chay animalkunaqa kasqa qepanpi hinaspa ñawpaqninpi achkallaña ñawiyoyqmi. ⁷Punta kaq animalmi rikchakurqa leonman, hukninñataqmi rikchakurqa novilloman, kimsa kaq-ñataqmi kasqa runa hina uyayoy, tawa kaqñataqmi rikchakurqa pawachkaq *aguilaman. ⁸Chay tawantin animalkunaqa kasqa soqta raprayoqkamam, raprankunapiñataqmi kasqa hawanpi ukunpi ñawillaña, paykunam tuta punchaw mana samaykuspa nirqaku:

Chuyam, chuyam, chuyam
tukuy atipayniyoq Señor Diosqa.
Payllam ñawpaq kaqpas, kunan kaqpas
chaynataq hamuq kaqpas.

⁹Wiña-wiñaypaq kawsaqman otaq tiyananpi kaq Diosman chay animalku-na sapa kuti adoraspa hinaspa yupaychaspa graciasta qoptinkuñataqmi ¹⁰iskay chunka tawayoq *ancianokuna wiña-wiñaypaq kawsaqpa otaq tiyananpi kaqpa qayllanpi qonqorakuykurqaku hinaspa coronankuta qayllanman churaykuspanku adorarqaku, paykunam nirqaku:

¹¹ Señor Diosllayku,
qamllam kanki tukuy atipayniyoq adorana
hinaspa yupaychana Diosqa.
Qanmi unancharqanki tukuy ima kaqkunataqa.
Munaynikiman hina unanchaptikim kachkan
tukuy imakunaqa.

Wankusqa libromantawan Carneromanta

5 ¹Chay hatun tiyanapi tiyaqpa *alleqninpi rikurqani wankusqa librota hawanpi-ukunpi qellqasqata hinaspa qanchis *sellowan selloykuspa wich-qasqata. ²Rikurqanitaqmi atiyniyoq angel qaparispan tapukuqtapas, paymi nirqa:
—¿Yaqachum pipas kanman kay libropi *sellosqa kaqta pakiruspan kicharuq? —nispa.

³Ichaqa manam hanaq pachapipas nitaq kay pachapipas nitaq uku pachapipas karqachu chay librota kichaykuy atiqqa nitaq qawaykuqllapas. ⁴Chaymi ñoqa anchata waqarqani chay librota kichaykunanaq, leeykunanaq hinaspa qawaykunanaq mana pipas kaptin. ⁵Chaymi huknin *anciano niwarqa:

—Ama waqaychu, leonwan sutichasqa Juda ayllumanta kaq Rey Davidpa mirayninmi libropa qanchis *sellonta pakispan kichananaq vencerunña —nispa.

⁶Hinaptinmi Diospa tiyananpa chawpinpi hinaspa tawa animalkunapa chawpinpi hinaspa *ancianokunapa chawpinpi rikururqani carnerota wañuchisqa hina rikchayniyoq sayachkaqta. Chay Carneroqa kachkasqa qanchis waqrayoqmi hinaspa qanchis ñawiyoyqmi. Chay ñawinkunaqa tukuy kay pachaman kachasqa Diospa qanchis espiritunkunam. ⁷Chay Carnero hamuruspanmi librota chaskiykurqa tiyanapi tiyaq Diospa *alleq makinmanta. ⁸Librota chaskiykuptinñataqmi tawan animalkuna iskay chunka tawayoq *ancianokunapiwan qonqorakuykurqaku *Carneropa qayllanpi. Llapallan ancianokunaqa arpayoqkamam apachkasqaku incienso huntayoq qorimanta tazonninkuta. Chay inciensoqa Diosman iniqkunapa mañakuyninmi. ⁹Paykunam takirqaku kay mosoq takita:

*Sellosqanta pakispa libro kichaqqa qamllam kanki.

Qamqa wañuchisqam karqanki.

Diospaqmi runakunata yawarnikiwan rantirqanki

llapallan llaqtakunamanta,

tukuy idioma rimaqkunamanta,

ayllukunamanta hinaspa nacionkunamanta.

¹⁰Diosniykupaqmi munaychakusqantawan *sacerdotekunataña rurarurqanki.

Kay pachapi gobiernanankupaqmi chaynataqa rurarurqanki.

¹¹Rikuruspayñataqmi uyarirqani Diospa tiyananpa muyuriqninpi achkallaña angelkunapa, animalkunapa hinaspa *ancianokunapa nisqanta. Paykunaqa kasqa achka-achka wara-waranqantinmi. ¹²Paykunam qaparispa nirqaku:

Wañuq *Carnerollatam nichwanqa

“Qamllam kanki atiyniyoqqa

apuqa, yachayniyoqqa hinaspa kallpasapaqa.

Qamllatam yupaychaymankuqa,

adoraymankuqa hinaspa alabaymankuqa.”

¹³Diospa tukuy ima unanchasqankunapas otaq hanaq pachapi, kay pachapi, uku pachapi hinaspa lamar qochapi kaqkunapas kaynatam nirqaku:

Tiyananpi tiyaq Diostayá *Carnerotawan

Wiña-wiñaypaq adorasun, yupaychasun,

hatunchasun hinaspa kallpasapapaq hapisun.

¹⁴Tawa animalkunañataqmi nirqaku:

—¡Amén! —nispa.

Iskay chunka tawayoq *ancianokunañataqmi qonqorakuykuspa adorarqaku.

Qanchis sellokunamanta

6 ¹Revelacionniypi qanchis *sellomanta punta kaq sellota *Carnero kichaykuptinmi chay tawa animalpa huknin rayo hina qaparirqa:

—Hamuy —nispa.

²Rikurqanitaqmi huk yuraq caballotapas. Sillakuqninmi kasqa flechanayoq. Payman coronata qoykuptinkum lloqsirqa vencesin aswanraq vencionpaq.

³Isqay kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi isqay kaq animal nirqa:

—Hamuy —nispa.

⁴Hinaptinmi lloqsiramurqa huknin caballo, chay caballoqa kasqa pukam. Sillakuqninmanmi atiyta qoykurqaku kay pachamanta hawkayayta qechunanpaq chaymi llapa runakuna wañuchinakurqaku. Paymanqa qorqakutaqmi hatun espadatapas.

⁵Kimsa kaq sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi kimsa kaq animal nirqa:

—Hamuy —nispa.

Hinaptinmi qawarispay rikururqani huk yana caballota, sillakuqninmi hapichkasqa huk balanata. ⁶Chaymi tawa animalkunapa chawpinmanta qayakamurqa:

—Huk kilo trigom jornalpa chanin qollqepaq. Kimsa kilo cebadam jornalpa chanin qollqepaq. Ichaqa amam usuchinkichu aceitetawan vinotaqa —nispa.

⁷Tawa kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi tawa kaq animal qayakamurqa:

—Hamuy —nispa.

⁸Hinaptinmi qawarispay rikururqani qellu caballota, sillakuqninpa sutinmi kasqa Wañuy, qepan qatiqñataqmi kasqa wañusqakunapa kasqanpi munaychakuq. Paymanmi atiyta qoykurqaku kay pachapa tawa kaq parten runakunata guerrawan, yarqaywan, onqoywan hinaspa kay pachapi monte animalkunawan wañuchinanpaq.

⁹Pichqa kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi *altarpa sakinpi rikururqani Diospa palabranta willakusqankurayku wañuqkunata. ¹⁰Paykunam qaparispa nirqaku:

—Chuya kaq hinaspa prometesqaykikuna cumpliq Señor ñhaykapikamataq wañuchiwasqankumanta mana juzgankichu hinaspa mana vengakunkichu kay pachapi *yachaqkunata? —nispa.

¹¹Sapakamaman yuraq pachakunata qoykuspam nirqaku:

—Asllatapas suyaykuychikraqyá Cristota serviciwasikichik wawqe-panikuna qamkuna hina wañuchisqa kanankukama —nispa.

¹²Soqta kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi karqa hatun temblor. Intim tutayarurqa luto pacha hina, enteron killañataqmi rikurirurqa yawar hina. ¹³Cielopi lucerokunapas kay pachamanmi wichiycamurqa wayra taspitpin llullu higos wichichkaq hina. ¹⁴Cielokunapas papel wankusqa hina chinkaruptinmi orqokunawan islakunapas maymi kasqanmanta kuyuchisqa karurqa. ¹⁵Kay pachapi hatun kamachikuqkunapas pakakururqakum machaykunapi, orqokunapi hinaspa qaqakunapa chawpinpi, pakakururqataqmi hatunchakuqkunapas, apukunapas, capitankunapas, atiyiniyoqkunapas, llapallan sirvientekunapas chaynataq libre kaqkunapas. ¹⁶Paykunam orqokunatawan qaqakunata nirqaku:

—Tiyananpi tiyaq Diosmantawan *Carneropa piñakuyninmanta pakaykuwanaykikupaqyá tuñiykamuy. ¹⁷Castiganan hatu-hatun punchawmi chayaramun. iPiraq chaytaqa aguantanman! —nispa.

Israel ayllukunapi señalasqa kaqkunamanta

7 ¹Chaymantam rikurqani tawa angelkunata kay pachapa tawan esquinankunapi sayachkaqta, paykunam wayrata harkachkasqa kay pachamanpas, lamar qochamanpas chaynataq ima sachamanpas mana wayramunanpaq. ²Rikurqanitaqmi huk angeltapas intipa qespimunam lawmanta hamuchkaqta, payqa kawsaq Diospa señalanam *sellontam hapichkasqa. Chaymi kay pachatawan lamar qochata dañananpaq kaq atiyniyoq tawa angelkunata qaparispan chay angel nirqa:

³—Diospa serviqninkunata urkunpi *sellowan manaraq markachkaptiykuqa amaraqyá dañaychikchu allpatapas, lamar qochatapas nitaq sachakunatapas.

⁴Chaymi uyarirqani llapallan Israel ayllukunamanta señalasqakunaqa pachak tawa chunkan tawayoq waranqa kasqanta. ⁵⁻⁸Chunka iskayniyoq waranqam karqa Juda ayllumanta, chunka iskayniyoq waranqakamataqmi karqa Ruben ayllumantapas, Gad ayllumantapas, Aser ayllumantapas, Neftaliy ayllumantapas, Manases ayllumantapas, Simeon ayllumantapas, Leviy ayllumantapas, Isacar ayllumantapas, Zabulon ayllumantapas, Josey ayllumantapas chaynataq Benjamin ayllumantapas.

Yuraq pachawan achkallaña pachasqakunamanta

⁹Chaymantam rikurqani achkallaña runakunata llapallan nacionkunamanta, ayllukunamanta, castakunamanta hinaspa tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta. Paykunaqa sayachkasqaku hatun tiyanapa ñawpaqninpi hinaspa *Carneropa qayllanpim. Achka-achkallaña kaptinkum mana pipas yupayta atirqachu. Yuraq pachawan pachasqakama kaspam sapakama hapirqaku palmerapa kallmanta.

¹⁰Llapallankum qayaykachakurqaku:

Salvacionninchikqa
tiyananpi tiyaq Diosninchikmantam
hinaspa *Carneromantam.

¹¹Llapallan angelkunam sayachkasqaku Diospa tiyananpa, *ancianokunapa hinaspa tawa animalkunapa muyuriqninpi. Chay angelkunam Diospa tiyananpa ñawpaqninpi qonqoranpa kumuykuspanku payta adoraraqaku:

¹²¡Amén! Yachayniyoq kasqanraykuyá
Diosninchikta hatunchasunchik
hinaspa adorasunchik.
Atipayninmantawan kallpanmantayá
wiña-wiñaypaq graciasta qosunchik
hinaspa yupaychasunchik. Amén.

¹³Hinaptinmi huknin *anciano tapuwarqa:

—¿Pikunataq kay yuraq pachayoqkunaqa? ¿Maymantataq hamurqaku? —nispa.

¹⁴Ñoqañataqmi nirqani:

—Señorlláy, qanmi yachanki —nispa.

Chaymi payñataq niwarqa:

—Paykunaqa hatu-hatun ñakariymanta hamuqkunam hinaspa pachankutapas taqsaspa *Carneropa yawarninwan yuraqyachiqkunam. ¹⁵Chayraykum paykunaqa Diospa tiyananpa ñawpaqninpi kachkanku hinaspa tuta punchaw payta servichkanku templonpi. Tiyananpi tiyaq Diosñataqmi karpa hina harkaykunqa. ¹⁶Paykunaqa manañam yarqaymantapas, yakumantapas kanqakuñachu, nitaqmi intipas nitaq ima rupaypas rupanqañachu. ¹⁷Diospa tiyananpa chawpinpi kaq *Carnerom paykunataqa harkanqa ovejakunata michichkaq hina, paykunataqa kaw-sachikuq yakukunamanmi, pusanqa. Waqasqanku weqenkutapas Diosñam pichanqa.

Qanchis kaq sellomantawan incienso qontichinamanta

8 ¹Libropa qanchis kaq *sellonta *Carnero kicharuptinñataqmi hanaq pachapi upallalla karurqaku yaqa media hora. ²Chaymantam rikurqani qanchis angelkunata Diospa qayllanpi sayachkaqta, paykunamanmi qosqa karqa qanchis cornetillakuna. ³Hinaptinmi huk angel qorimanta qontichinayoq hamuspan *altarpa waqtanpi sayaykurqa, paymanmi qoykurqaku achka inciensota iñiqkunapa mañakuyninman yapaykuspan qorimanta altarpa hawanpi kañananpaq. Chay altarpa kachkasqa Diospa tiyananpa ñawpaqninpi. ⁴Chay kañasqanpa qosniyninmi Diosman chayarurqa iñiqkunapa mañakuyninwan kуска. ⁵Chay hapisqan qontichinaman altarpa hawanmanta nina sansata angel hinaykuspanmi kay pachaman wikutiykamurqa hinaptinmi rayokuna, qapariykuna hinaspa llipyaykuna temblorpiwan karurqa.

Cornetillakunamanta

⁶Cornetillayoqkama chay qanchis angelkunam cornetillankuta alistarqaku tocanankupaq.

⁷Punta kaq angel cornetillanta tocaykuptinmi yawarwan chapusqa ninayoq runtu para kay pachaman chayaramurqa, chaymi rurarurqa kay pachapa kimsa kaq parten, rurarurqataqmi sachakunapa hinaspa qewakunapa kimsa kaq partenpas.

⁸Iskaq kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqmi lamar qochaman wischusqa karurqa rupachkaq hatu-hatun orqo hina, hinaptinmi lamar qochapa kimsa kaq parten yawaryarurqa. ⁹Chaymi lamar qochapi kawsaq animalkunamanta kimsa kaq parte wañururqa, chinkarurqataqmi buquekunamanta kimsa kaq partepas.

¹⁰Kimsa kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqmi cielomanta wichiycamurqa rupachkaq nina hina hatu-hatun lucero. Chay luceroqa mayukunapa hinaspa pukyukunapa kimsa kaq partenpa hawanmanmi wichiycamurqa. ¹¹Luceropa sutinqa kasqa Qatqem chaymi chay yakukunapa kimsa kaq parten qatqeyarurqa, achka runakunam wañururqaku chay qatqe yakuta tomaruspanku.

¹²Tawa kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqmi intipa, killapa hinaspa lucerokunapa kimsa kaq parten ñañasqa rikurirurqa. Chaykunapa kimsa kaq parten tutayaruptinmi manaña achkirqachu punchawpas nitaq tutapas.

¹³Rikururqanitaqmi huk angeltapas cielopa chawpinta pawachkaqta, paymi qaparirqa:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ay! ¡Imaynaq kanqa kay pachapi kaqkuna, kimsa angelkunapas cornetillanta tocaykuptinqa —niqta.

9 ¹Pichqa kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqmi lucerota rikurqani cielomanta kay pachaman wichiycamuqta, chay Lucerom uku pachapa llaventa chaskirqa. ²Chay uku pachata kichaykuptinmi qosniriramurqa hatu-hatun hornoman-

ta hina, chay qosnim tutayarachirqa intitawan cielota. ³Chay qosnimanta aqarway urukuna lloqsiramuspanmi kay pachaman mastarikurqa, chaykunaqa kasqa ateq-atoq-kuna hina kachukuqmi. ⁴Chaykunataqmi kamachisqa karqa kay pachapi qorakunata, imapas verde kaqkunata hinaspa sachakunata mana mikunanpaq, kamachisqaqa karqa Diospa *sellonwan urkunpi mana marcasqa runakunallata kachunanpaqmi. ⁵Kamachisqaqa karqa manataqmi runakuna wañuchinanpaqchu aswanqa pichqa killantin kachuspa ñakarichinallanpaqmi. Chay kachusqankupa nanayninqa karqa ateq-atoqpa kachukuynin hinam. ⁶Chay punchawkunaqa runakunam wañuyta maskanqa ichaqa manam taringakuchu, wañuyta munaspankupas manam wañunqakuchu.

⁷Chay aqarwaykunaqa kasqa guerrapaq alistasqa caballokuna hinam. Umanpim kasqa qorimanta corona hina, uyanñataqmi kasqa runapa uyan hina.

⁸Chukchanmi kasqa warmipa chukchan hina, kirunñataqmi kasqa ⁹Qasqonku harkaqañataqmi kasqa fierromanta harkachikuna hinaraq, raprankupa qapariy-ninñataqmi kasqa caballokunapa aysasqan guerraman riq carretakuna hinaraq.

¹⁰Chupankuñataqmi kasqa ateq-atoq hina kachukuq, chaynaqa karqa chaywan kachuspa runakunata pichqa killa ñakarichinanpaqmi. ¹¹Chay aqarway urukunaqa kamachiqniyoqmi karqaku, chay kamachiqninga karqa uku pachapi munaychakuq angelmi, chay angelpa sutinmi karqa *hebreo rimaypi Abadon, *griego rimaypiñataq Apolion, chay sutiqa “chinkachiq” ninanmi.

¹²Pasarurqam chay angelpa punta kaq “¡Ay!” nisqanqa. Ichaqa hamuchkanmi iskay sasachakuykunaraq.

¹³Soqta kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqmi uyarirqani qayakuyta. Chay qayakuymi uyarikamurqa Diospa qayllanpi qori *altarpa hawanpi tawa waq-rachakunapa chawpinmanta. ¹⁴Chaymi cornetillayoq qanchis kaq angelta nirqa:

—Kachariy Eufrates Mayupa patanpi watasqa tawa angelkunata —nispá.

¹⁵Hinaptinmi kachaykurqa chay tawan angelkunata chaynapi llapa runakunaman-ta kimsa kaq partenta wañuchinanpaq. Paykunam chay horapaq, chay punchawpaq, chay killapaq hinaspa chay watapaq alistasqa karqaku. ¹⁶Uyarisqayman hinaqa cabal-lopi silllasqa soldadokunam karqa iskay pachak waranqa kuti waranqa.

¹⁷Revelacionniypimá Chuya Espiritu qawachiwarqa caballokunapi silllasqakuna-ta. Paykunaqa qasqontam harkachikusqa nina hina puka harkachikunawan, azul harkachikunawan hinaspa qellu harkachikunawan. Caballokunaqa kasqa leon hina umayoqkunam, chay caballokunapa siminmantam lloqsimurqa nina, qosni hinaspa azufre. ¹⁸Runakunapa kimsa kaq partenmi wañururqa chay caballokunapa siminmanta lloqsimuq kimsa castigowan otaq ninawan, qosniwan hinaspa azufrewan. ¹⁹Chay caballokunapa kallpanqa kasqa siminpiwan chupanpim. Chay chupankunaqa kasqa culebrakuna hina umayoqmi, chaywanmi kachukuq.

²⁰Chay castigokunamanta lluptiq runakunapas manataqmi wanakurqakuchu mana allinkuna rurayninkumantapaq. Manamá wanakurqakuchu demoniokuna adoray-manta nitaq qorimanta, qollqemanta, broncemanta, rumimanta hinaspa kullumanta taytacha-mamachakuna adoraymantapas. Chay taytacha-mamachakunaqa manam rikukunchu, manam uyarikunchu, manataqmi purinchu. ²¹Chay runakunaqa manataqmi wanakurqakuchu runakuna wañuchisqankumantapas, layqakusqankumantapas, huchapakusqankumantapas nitaq suwakusqankumantapas.

Angelmantawan librochamanta

10 ¹Rikurqanitaqmi huk atiyniyoq angelta hanaq pachamanta uraykamuqta, payqa kasqa puyuwana pachasqam hinaspa umanpi chirapayoqmi. Uyanpas achkirirqa inti hinaraqmi, chakinkunañataqmi kasqa ninamanta pilarkuna hinaraq. ²Kichasqa librochata hapiykuspanmi *alleq chakinta churaykurqa lamar qochapa hawanman, *ichoq chakintañataqmi churaykurqa allpaman. ³Leon hina qapariptinmi qanchis rayokuna toqyamurqa rimachkaq hina. ⁴Chay qanchis rayokuna rimaramuptinmi qellqanaypaqña kachkarqani, ichaqa hanaq pachamantam yapatawan qayamuwarqa: —Qanchisnintin rayokunapa nisqantaqa amaraqyá willakuychu nitaq qellqaychu —nispa.

⁵Lamar qochapiwan allpapi sayaq angelñataqmi cielo lawman alleq makinta hoqarirqa. ⁶Wiña-wiñaypaq kawsaqraykum otaq cielokunapas, kay pachapas, lamar qochapas chaynataq chaykunapi kaq tukuy imapas unanchaqrakum jurarqa kaynata:

—Manam unamunqañachu. ⁷Aswanqa qanchis kaq angelpa cornetillan tocanan tiempo chayaramuptinmi Diospa pakasqa kaqninkuna cumplikunqa, chaynaqa karqa serviqnin willakuqkunaman nisqanpi hinam.

⁸Hanaq pachamanta uyarisqay qayakuymi yapamanta nimuwarqa:

—Rispaykiyá chay kicharayaq librochata chaskimuy lamar qochapiwan allpapi sayaq angelpa makinmanta —nispa.

⁹Angelman librochata mañaq riptiymi payñataq niwarqa:

—Chaskiwaspayki mikuy kay librochata, simikipim kanqa miel hina miskillaña, wiksaykipiñataqmi kanqa qatqellaña —nispa.

¹⁰Angelpa makinmanta librochata chaskiykuspai mikuruptiymi simiypiq karqa miel hina miskillaña, mikuruptiñataqmi wiksaypi qatqeyarurqa. ¹¹Hinaptinmi niwarqa:

—Yapatawanmi willakunayki achkallaña runakunamanta, nacionkunamanta, tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta hinaspa reykunamanta —nispa.

Is kay testigokunamanta

11 ¹Soqos kaqla tupuna varata huk kaqnin qoykuwaspanmi niwarqa:

—Diospa templantawan *altartayá tupuramuy, yuparamuytaqyá chaypi adoraqkunatapas. ²Ichaqa amam tupumunkichu templopa pationtaqa, chayqa kachkan mana *judio kaqkunaman qosqam. Chay chuya llaqtapiqa paykunam sarutyachkaq hina munaychakunqa tawa chunka iskayniyoq killa. ³Noqam kachasaq iskay testigoykunata waranqa iskay pachak soqta chunkan punchawpuni chaynapi luto pachawan hinakuykusanpu ñoqamanta willakamunankupaq —nispa.

⁴Chay testigokunaqa kasqa aceitunas ruruq iskay sachakuna hinam otaq Diospa qayllanpi kaq iskay hatun mecherokuna hinam. ⁵Pipas paykunata imanaytapas munaptinga siminkumanta lloqsimuq ninawanmi enemigonkuta kañarunqa, chaynatamá wañurunqa imanaruynin munaqqas. ⁶Chay testigokunaqa atiyniyoqmi kasqa parata usyachinankupaqqas, chaynataqa usyachiqku Diosmanta willakunankukamam. Paykunaqa atiyniyoqtaqmi kasqaku yakuta yawaryarachispanku munasqankuman hina kay pachapi runakunata tukuy rikchaq castigokunawan ñakarichinankupaqqas.

⁷Paykuna willakuya tukuruptinkuñataqmi Manchakuypaq Animal uku pachamanta lloqsimuspa paykunapa contranpi guerrata ruranqa, paykunata venceruspa wañurachiptinmi ⁸cuerponkupas hatun llaqtapa callenkunapi chutarayanqa. Chay llaqtatam tupachinku

Sodomawan hinaspa Egiptowan, chaypimá Señorninchikpas chakatasqa karqa. ⁹Kimsa punchaw partenpunim runakuna llapa aylukunamanta, tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta hinaspa llapa nacionkunamanta chay testigokunapa ayanta qawaspa mana munanqakuchu pampankuta. ¹⁰Kay pachapi kawsaqqunañaataqmi kusikunqaku chay wañuqkunamanta, kusikuymantam regalokunatapas apachinakunqaku, chaynataqa rurankaku chay iskay willakuqkuna manaña kay pachapi *yachaqqunata ñakarichisqanraykum.

¹¹Ichaqa kimsa punchaw partenmantam chay wañusqakunaman yaykururqa Diospa kachamusqan kawsachikuq espiritu hinaptinmi sayarirurqaku, qawaqninkunañaataqmi hatu-hatunta mancharikururqaku. ¹²Hinaptinmi chay iskay testigokuna hanaq pachamanta uyarirqaku hatun qayakuyta “Seqamuychik kayman” niqta.

Hinaptinmi puyuntakama seqarurqaku hanaq pachaman enemigonkunapas qawachkaptin. ¹³Chay hora nisyu-nisyu temblor karuptinmi tuñirurqa llaqtapa chunka kaq parten, qanchis waranqa runakunam wañururqa chay temblorwan. Wakinñataqmi hatu-hatunta mancharikuspanku hanaq pachapi kaq Diosta alabarqaku.

¹⁴Angelpa iskay kaq “¡Ay!” nisqanqa pasarunñam, kimsa kaq sasachakuymi ichaqa chayllaraq hamuchkan.

Qanchis kaq cornetillamanta

¹⁵Qanchis kaq angel cornetillanta toçaykuptinñataqmi hanaq pachamanta qayakamurqa:

Kay pachapi gobiernokunaqa Cristopañam.

Payñam gobiernanqa wiña-wiñaypaq.

¹⁶Hinaptinmi Diospa qayllanpi iskay chunka tawayoq tiyanakunapi tiyaq *ancia-nokuna qonqoranpa kumuykurqaku, Diosta adoraspa nirqaku:

¹⁷Señorllayku, graciastam qoykiku.

Tukuy Atiyniyoq Diosnillayku,

qamqa kunanpas ñawpaqpas hina kaqlam kanki.

Qamqa munaychakunaykipaqmi hatun atiyta chaskichkanki.

¹⁸Nacionkunam piñakurunku,

ichaqa chayaramunmi punchaw castiganaykipaq.

Chayaramunñam hora wañuqkunata juzganaykipaq.

Qanmanta willakuq serviqníqkunamanmi pagapunki.

Qamllapaq kawsaqqunamanwan respetasuqníqkunamanmi pagapunki.

Taksamanpas hatunmanpas llapallanmanmi pagapunki.

Kay pacha chinkachiqqunatam chinkachinki.

¹⁹Hinaptinmi Diospa templon hanaq pachapi kichakuykurqa, chaypim kachkasqa *contrato baulpas. Hinaptinmi karqa llipyaykuna, qapariykuna hinaspa rayokuna. Temblormi kay pachata taspirqa, qepantañaataqmi runtu para chayarqa.

Warmimantawan Dragon sutiyoq animalmanta

12 ¹Hanaq pachapim rikururqani hatun señalta: Warmim pachawan hina intiwanchasqa kachkasqa hinaspa saruchkasqa killata, umanpiñataqmi kachkasqa chunka iskayniyoq lucerokunamanta corona. ²Chay warmi wiksayakurspanmi nanaywan qayaykachakurqa wachakunanpaq. ³Yapatawanmi rikururqani

hanaq pachapi huk señalta: *Dragon sutiyoq hatun puka animalmi kachkasqa qanchis umayoq, chunka waqrayoq, sapa umankunapim kachkasqa huk corona. ⁴Chupanwan aysaspam cielomanta wischuykamurqa kay pachaman kimsa kaq parten lucero-kunata. *Dragon sutiyoq animalñataqmi sayachkarqa wachakuywan kaq warmipa ñawpaqninpi, chaypiqa sayachkarqa naceruptillan wawachanta mikurunampaqmi. ⁵Chay warmim wachakururqa qari wawata. Paymi kamachinqa fierro tawnawan hina hatun atiyinwan llapallan nacionkunata. Chay wawata qechuruspa tiyananpi tiyaq Diosman aparqaku. ⁶Warminñataqmi Diospa alistapusqa chunniqman ayqekurqa chaypi waranqa iskay pachak soqta chunkan punchaw uywasqa kananpaq.

⁷Chaymantam hanaq pachapi hatu-hatun guerra karurqa. Miguelmi angel-ninkunapiwan pelearqa dragon sutiyoq animalpa contranpi. *Dragonpas angelninkunapiwanmi pelearqa. ⁸Ichaga vencerachikuptinkum hanaq pachapiqa manaña sitio karqachu paykunapaq. ⁹Chaynapimá chay hatun *dragonqa wischumusqa karqa. Payqariki diabloman hinaspa *Satanaswan sutichasqa ñawpaqmantaraq kaq culebram. Paymi llapallan kay pachapi runakunata enga-ñachkan, paymá kay pachamanpas wischumusqa karqa angelninkunapiwan.

¹⁰Chaymantam hanaq pachapi huk kaqnin qaparirqa:

—Kunanmi chayaramuwanchik Diosmanta salvacion, chayaramuntaqmi Diospa atiyinpas, munaychakuyinpas chaynataq Cristopa munayinpas. Wawqe-paninchikkunapa contranpi tuta punchaw Diosman acusaq diabloqa ñam wischurachikamunña hanaq pachamanta. ¹¹Wawqe-paninchikkunaga vencerqaku *Carneropa yawarninwanmi hinaspa willakusqanku palabrawanmi, paykunaqa manamá wañuytapas manchakurqakuchu. ¹²Chaynaga cielokuna, kusikuychikya, kusikuychiktaqya chaypi *yachakunapas. ¡Ay! imaynaraq kanqa kay pachapi kaqkunaga! Diabloqa piñasqallañam uraykaramun qamkunaman, payqariki yachachkanmi pisi tiempoyqllaña kasqanta —nispa.

¹³*Dragon sutiyoq animalñataqmi kay pachaman wischusqa kasqanta qawakuykupan qari wawa wachakuq warmita qatikacharqa. ¹⁴Hinaptinmi warmiman qoykurqaku condorpa rapran hina iskay raprakunata, chaytaqa qoykurqaku culebrapa qayllanmanta maymi kasqa chunniqman pawarikunampaqmi, hinaptin chaypi kimsa wata parten uywasqa kananpaq. ¹⁵Culebrañataqmi siminmanta wischurqa mayu hina achka-achka yakuta chay warmita aparunanpaq. ¹⁶Ichaga allpam yanaparqa warmita, kicharikuykupanmi millpururqa *Dragonpa wischusqa mayu hina yakuta. ¹⁷Hinaptinmi Dragonqa warmipa contranpi piñakuruspa pasarqa mirayninkunapa contranpi peleaq otaq Diospa kamachikuyin kasukuqkunapa hinaspa Jesupí ñiqkunapa contranpi peleaq.

Manchakuypaq iskay animalkunamanta

13 ¹Chaymantam lamar qochapa patanpi sayaykuspay rikururqani lamar qochamanta qanchis umayoq hinaspa chunka waqrayoq animal lloqsimuqta. Sapa waqranpim kasqa huk corona, umankunapiñataqmi kasqa Dios kamiq sutikuna. ²Chay rikusqay animalqa kasqa uturungu kaqlam, chakinkunañataqmi kasqa ukumaripa chakinkuna kaqla, siminpas kasqa leonpa hinam. *Dragonmi qoykurqa atiyintawan gobiernonta hinaspa hatun munaychakuy-ninta. ³Chay animalpa huknin umanmi wañunanpaq hina tuksisqa karqa, ichaga sanoyaruptinmi llapallan kay pachapi kaq runakuna admirasqallaña chay animalta qatikurqaku. ⁴Chay *Dragontam adorarqaku Manchakuypaq Animalman atiyta qoykusqanrayku. Adorarqakutaqmi chay manchakuypaq animaltapas:

—¿Pitaq kay animal hinaqa kanman? ¿Pitaq paywanqa peleanman? —nispa.

⁵Chay animalmanqa qoykurqataqmi atiytapas tukuy imata Diospa contranpi rimanapaq hinaspa tawa chunka iskayniyoq killa munaychakunanpaq. ⁶Chaynapim Diosta kamirqa, kamirqataqmi paypa sutintapas, paypa karpantapas chaynataq hanaq pachapi *yachaqkunatapas. ⁷Chay animalmanqa qoykurqakutaqmi atiyta Diosllapaqña kawsaqkunapa contranpi peleaspa vencerunanpaqpas chaynataq kay pachapi llapallan ayllukunata, castakunata, tukuy rikchaq rimayniyoqkunata hinaspa nacionkunata kamachinanpaqpas. ⁸Chay Manchakuypaq Animaltam adoraraqaku llapallan kay pachapi *yachaqkuna otaq *Carneropa kawsay libronpi sutin mana qellqasqakuna. Chay Carne-roqa manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptinmi wañunanpaq citasqa karqa.

⁹Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá.

¹⁰Pipas presochasqa kananpaq kaqqa presochasqam kanqa.

Espadawan wañuchisqa kananpaq kaqqa espadawanmi wañunqa.

Chaynapim Diosllapaqña kawsaqkunaqa pacienciayoq hinaspa confianzayoq kananku.

¹¹Yapatawanmi rikurqani huk animalta kay pachamanta wicharichkaqta. Chaypam kasqa waqrankuna carneropa hina, rimayninñataqmi kasqa *Dragonpa rimaynin hina. ¹²Punta kaq animalpa hinam atiyinpas kasqa chaymi tukuy imata punta kaq animalpaq rurarqa. Llapallan kay pachapi kaq runakunawanmi adorachirqa nanayninmanta sanoyaruq punta kaq animalta. ¹³Hatun *milagrokunatam rurarqa atiyininta qawachinanpaq, cielomantapas wichichimurqam ninakunata llapa runakunapa qayllanman. ¹⁴Kaykunata punta kaq animalpa qayllanpi rurasqanwanmi kay pachapi llapa runakunata engañarqa. Kamachikurqam Manchakuypaq Animalpa imagenninta rurankupaq, chay animalqa espadawan tuksisqa kachkaspanpas manam wañurqachu. ¹⁵Chay iskay kaq animalmanmi atiyta qoykurqaku punta kaq animalpa imagenninman espirituta qospa rimachinanpaq hinaspa imagen mana adoraqkunataqa wañuchinanpaq. ¹⁶Chay iskay kaq animalmá llapallan runakunata taksatapas, hatuntapas, aputapas, wakchatapas, libretapas hinaspa sirvientetapas *alleq makinpi otaq urkunpi marcachirqa, ¹⁷chaynapim pipas mana imallatapas rantiquchu nitaqmi *rantikuqchu, chaynataqa ruraqku chay animalpa marcan marcayoqllam otaq chay animalpa sutin sutiyoqllam otaq sutinpa numeron numeroyoqllam. ¹⁸Yachayniyoqpaqmi kayqa. Yachayniyoq runaqa animalpa numerontayá yupachun. Paypa numeronqa soqta pachak soqta chunkan soqtayoqmi.

Pachak tawa chunkan tawayoq waranqapa takisqanmanta

14

¹Qawarispaymi rikururqani Sion Moqopa hawanpi *Carnero sayachkaqta. Paywanmi sayachkasqa pachak tawa chunkan tawayoq waranqa runakuna, paykunaga kachkasqa Carneropa sutinwan hinaspa Taytanpa sutinwan urkunkupi qellqasqakamam. ²Chaymantam uyariqani hanaq pachamanta qayakuyta, chay qayakuyqa karqa achka yakupa hinaspa sinchi rayopa qapariynin hinam. Chay qayakuyqa karqa arpa tocaqkunapa tocasqan hinarqami. ³Chay pachak tawa chunkan tawayoq waranqa runakunam takirqaku mosoq takita hatun tiyanapa ñawpaqninpi, paykunaga takirqaku tawa animalkunapa hinaspa *ancianokunapa qayllanpim, ichaqa manam pipas chay taki yachayta

atirqachu, yacharqakuqa pachak tawa chunkan tawayoq waranqa kay pachamanta rantisqa runakunallam. ⁴Paykunaqa warmikunawan mana qanrachakuqkunam otaq warmiwan mana puñuqkunam. Paykunaqa *Carnerotam qatinku maymanña riptinpas. Paykunaqa punta rikurimuq ruru hinam, paykunaqa Diospaqwan Carneropaqmi runakuna ukumanta rantisqa karqa. ⁵Paykunaqa mana llullakuqmi hinaspa mana huchayoqmi karqaku.

Kimsa angelkunapa willakusqanmanta

⁶Rikurqanitaqmi huk angeltapas cielopa chawpinta pawachkaqta, paymi wiñaypaq kaq allin noticiata apachkasqa kay pachapi llapallan nacionkunaman, ayllukunaman, tukuy rikchaq rimayniyoqkunaman hinaspa llapallan runakunaman. ⁷Qaparisanmi nirqa:

—Diestayá manchakuywan alabaychik, juzganan horam chayaramunña, cielokunatapas kay pachatapas, lamar qochatapas hinaspa pukuykunatapas unanchaqtayá adoraychik —nispa.

⁸Iskay kaq angelñataqmi nirqa:

—iTuñirunñam, tuñirunñam hatun Babilonia llaqtaqa! Chay llaqtam vino upya-chichkaq hina upyarachirqa huchapakuyninta llapa runakunaman —nispa.

⁹Kimsa kaq angelpas paykunata qatistinmi qaparirqa:

—Pipas Manchakuypaq Animalpa imagenninta adoraqqa hinaspa urkunpi otaq makinpi marcachikuqqa ¹⁰upyanqam Diospa piñakuyninta. Chay piñakuyninqa mana chaqrusqa vino hinam kachkan Diospa piñakuynin sutiyoq vasopi. Chay upyaq runaqa ninapiwan azufrepim *Carneropa qayllanpi hinaspa chuya angelkunapa qayllanpi ñakarichisqa kanqa. ¹¹Ñakariyninqa ninapa qosniynin hinaraqmi qosninqa wiña-wiñaypaq. Tutapas-punchawpas manam hawkayayta tarinqachu Manchakuypaq Animal adoraqkunapaq nitaq marcan chaskiqkunapas.

¹²Chaynapim Diosllapaqña kawsaqqunapas otaq kamachikuynin kasukuqkunapas otaq Jesuspi qaqa hina sayaqqunapas pacienciakunku.

¹³Hinaptinmi hanaq pachamanta qayamuwarqa:

—Qellqay kayta: “Mayna kosisqam Diospi iñispa kunanmanta wañuqkunapaq” nispa. Espiritupas nitaqmi: “Arí, paykunaqa samanqañam ñakariykunamanta, allin rurasqankupas paykunawanmi kachkan” nispa.

Kay pachapi cosechamanta

¹⁴Chaymantam rikurqani yuraq puyuta, hawanpiñataqmi tiyachkasqa Diosmanta Hamuq Runaman rikchakuq, payqa kachkasqa qorimanta coronayoqmi hinaspa makinpi ñawchi rutunayoqmi. ¹⁵Hinaptinmi templomanta lloqsiramurqa huk angel, paymi puyupa hawanpi tiyaqta qayarqa:

—Rutunaykiwan rutuy, ñam rutuna tiempoqa chayaramunña, kay pachapi cosechaqa ñam poqosqaña kachkan —nispa.

¹⁶Puyupa hawanpi tiyaq rutunanwan kay pachata ruturuptinmi cosechaqa huñusqaña rikurirurqa.

¹⁷Hinaptinmi huk angelpas lloqsiramurqa hanaq pachapi kaq templomanta filo-yoq rutunanta aparikuspan. ¹⁸*Altarmantapas lloqsiramurqam huk angel, payqa ninawan kañaykunapaq atiyniyoq kaspanmi ñawchi rutunayoq angelta qayarqa:

—Ñawchi rutunaykiwan rutuy kay pachapi uvaskunata, ñam uvaskunaqa poqosqaña kachkan —nispa.

¹⁹Hinaptinmi chay angel rutunanwan rutururqa kay pachapi uvaskunata hinas-pam huntarachirqa uvas saruna pozoman. Chay pozoqa karqa Diospa piñakuynin sutiyoq pozom. ²⁰Llaqtapa hawa lawnin pozopi saruchiptinmi pozomanta yawar pawaramurqa caballokunapa frenonman haypanankamaraq. Chay yawarqa puri-rirqa kimsa pachak *kilometrokamaraqmi.

Angelkunamantawan qanchis qepa kaq castigokunamanta

15 ¹Hanaq pachapim huktawan rikurqani ancha admirakuypaq kaqta: Qanchis angelkunam kachkasqa qanchis qepa kaq castigoyoqkama, chay castigokunawanmi tukururqa Diospa piñakuynin.

²Rikurqanitaqmi ninawan chaqrusqa cristal kaqla lamar qochatapas. Rikurqa-nitaqmi Manchakuypaq Animaltawan imagennintapas chaynataq marcantawan sutinpa numeron venceqkunatapas, paykunaqa sayachkasqa chay cristal kaqla lamar qochapa patanpim Diospa qosqan arpantinkama. ³Paykunam takirqaku Diosta serviq Moisespa takintawan *Carneropa takinta:

Tukuy atipayniyoq Señor Diosnillayku,
hatu-hatun admirakuypaqmi tukuy rurasqaykikunaqa.
Nacionkuna munaychakuq Reynillayku,
allinpunim hinaspa cheqappunim ñannikikunaqa.

⁴Señorllayku

¿pitaq qamtaqa mana manchakusunkimanchu?

¿Pitaq qamtaqa mana alabasunkimanchu?

Qamllapunim chuyaqa kanki,
llapallan nacionkuna hamuspaq adorasunki.
Allin rurasqaykikunatam qawaykachikunki.

⁵Chaymantam kicharikuqta rikururqani hanaq pachapi kaq templota otaq chun-kantin kamachikuykuna waqaychana karpata. ⁶Chay templomantam lloqsiramurqa qanchis angelkuna qanchis castigoyoqkama, paykunaqa kasqa linomanta sumaq kancharichkaq pachayoqmi hinaspa qorimanta chumpiwan qasqonkupas watasqaka-mam. ⁷Tawan animalkunapa hukninmi qanchis angelkunaman qoykarirqa qorimanta tazonta, chay tazonkunaga kasqa wiña-wiñaypaq kawsaq Diospa piñakuyninwan huntasqam. ⁸Hinaptinmi temploman huntarirqa qosniy, chayqa karqa Diospa achki-riyinnimanta hinaspa atiyinnimanta lloqsimuqmi. Chaymanqa manam pipas yaykuyta atirqachu qanchis angelkunapa apasqan qanchis castigokuna tukurunankama.

Castigopaq tazonkunamanta

16 ¹Templomantam huk hatun qayakuyta uyariqani, qanchis angelkuna-manmi kaynata nimurqa:

—Rispayá allpa pachaman tallimuychik Diospa piñakuyninwan huntasqa qan-chis tazonkunamanta.

²Punta kaq angelmi kay pachaman talliykamurqa tazonninmanta. Hinaptinmi Manchakuypaq Animalpa marcan marcayoc hinaspa imagennin adoraq runaku-napi rikurirurqa uta hina nanachikuqlaña onqoy.

³Isqay kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa lamar qochaman, hinaptinmi wañusqa yawar hina lamar qochapi yaku rikurirurqa chaymi yakupi kawsaq tukuy rikchaq animalkunapas wañururqa.

⁴Kimsa kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa mayukunapa hawanmanwan, pukyukunapa hawanman hinaptinmi yawaryarurqa. ⁵Hinaptinmi yakupi munaychakuq angel nirqa:

Señorlláy, chaynata juzgaspaykiqa
allintapunim rurachkanki.

Qamqa kunanpas, ñawpaqqas
chuya Diosmi kanki.

⁶Chay juzgasqayki runakunaqa
qamllapaña kawsaqqunatam wañuchirqaku.
Qanmanta willakuqkunapa
yawarnintam chaqchurqaku.
Chayna rurasqankumantam paykunamanpas
yawarta upyarachinki.
Imam chaskinankutamá paykunamanqa qoykunki.

⁷Uyarirqanitaqmi *altarmanta kayna nimuqtapas:

Arí, Tukuy Atipayniyoq Señor Diosnilláy,
qamqariki allintapunim hinaspa cheqaptapunim juzganki.

⁸Tawa kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa intiman hinaptinmi intiman atiy qosqa karqa rupayninwan runakunata rupananaq. ⁹Hinaptinmi llapallan runakuna ancha rupaywan rupaqa rikurirurqaku, ichaqa manam wanakurqaku-chu nitaqmi Diostapas alabarqakuchu, paykunaqa aswanraqmi kay castigokuna apachimuq Diostapas tukuy mana allinta nispanku kamirqaku.

¹⁰Pichqa kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa Manchakuypaq Animalpa tiyananman hinaptinmi gobiernasqan tutayarurqa, chaymi runakunañataq nanaywan qallunkuta kachukurqaku. ¹¹Ichaqa chaywanpas manam wanakurqakuchu mana allin rurayninkumantaqa, paykunaqa aswanraqmi hanaq pachapi kaq Diosta kamirqaku, chaynataqa kamirqaku nanaypi kasqankuraykum chaynataq uta hina onqoyniyoq kasqankuraykum.

¹²Soqta kaq angelpas tazonninmantam talliykamurqa hatun Eufrates Mayuman, hinaptinmi chay mayu chakirurqa, chakirusqaqa intipa qespimunan lawmanta hamuq reykuna chayninta chimpanankupaqmi.

¹³Hinaptinmi rikurqani *Dragonpa siminmantawan Manchakuypaq Animalpa siminmanta hinaspa Llulla Willakuqpa siminmanta kimsa mana allin espiritukuna kayra hina lloqsimuqta. ¹⁴Chaykunaqa kasqa demoniokunapa espiritunkunam. Milagrokunata ruraspankum lloqsirqaku kay pachapi llapallan reykuna huñuq, huñumurqakuqa tukuy atiyniyoq Diospa punchawninpi guerrapi peleanankupaqmi.

¹⁵—Ñoqaqa qonqayllatam suwa hina kutiramusaq. Mayna kususqam rikhaspa pachan waqaychaqkunaqa, paykunaqa manam qalallachu purinqaku nitaqmi penqayninkutapas rikuchikunqakuchu.

¹⁶Chay espiritukunam reykunata huñururqa *hebreo rimaypi Armagedonwan sutichasqa sitiopi.

¹⁷Qanchis kaq angelpas tazonninmantam talliykamurqa wayraman, hinaptinmi hanaq pachapi kaq templopi Diospa tiyananmanta huk kaqnin sinchita qaparimurqa: —Rurasqañam —nispa.

¹⁸Chaymi lliipyaykuna, qapariykuna hinaspa rayokuna karurqa, hatu-hatun temblor-mi kay pachata taspirqa, chayna temblorqa manam karqachu kay pachapi runakuna kasqanmantapunipas. ¹⁹Hinaptinmi chay hatun llaqta kimsaman partikururqa, tuñirurqataqmi kay pachapi llaqtakunapas. Diosmi yuyarirurqa hatu-hatun Babilonia llaqtamanta vino upyachichkaq hina piñakuyninwan castigananpaq. ²⁰Llapallan islakunam ayqerqa hinaptinmi orqokunapas chinkarurqa. ²¹Cielomantam chayamurqa tawa chunka kilo llasaq runtu para llaqa runakunapa hawanman hinaptinmi runakunañataq Diosta kamirqaku, kamirqakuqa hatu-hatun castigo runtu para kacharimusqanmantam.

Chuchumika warmi castigasqa kasqanmanta

17 ¹Qanchis tazonnioqkunapa huknin angelmi asuykamuwaspan niwarqa: —Hamuy, achka yakukunapa hawanpi tiyaq chuchumika warmipa imaynam castigasqa kanantam qawachisqayki. ²Kay pachapi reykunam paywan huchapakurqaku, kay pachapi *yachaq runakunapas vinowan sinkachkaq hinam chay chuchumikawan huchapakurqaku.

³Espiritupa yanapakuyninwan purunman angel aparuwaptinmi rikurqani huk warmita, payqa sillarayachkasqa Dios kamiq letrerekunawan churasqa qanchis umayoq hinaspa chunka waqrayoq manchakuypaq puka animalpim. ⁴Chay warmiqa kachkasqa grosella puka pachawan pachasqam, adornonñataqmi kasqa qoriwan alhaja rumikuna hinaspa perlaskuna. Paymi hapiykurqa qorimanta copata, chay copaqa kasqa cheqnikuywan hinaspa millakuypaq huchapakuyinwan huntasqam. ⁵Urkunpiñataqmi kayna niq sasa entiendena suti qellqasqa kasqa:

Hatun Babilonia Llaqta, chuchumikakunapa hinaspa kay pachapi millakuypaq kaqkunapa maman.

⁶Allinta qawaykuptiyqa chay warmiqa Diospi iñiqkunapa yawarninwanmi hinaspa Jesusmanta willakusqankurayku wañuqkunapa yawarninwanmi sinka kachkasqa.

Chayta qawaykuspa sinchita admirakuruptyimi ⁷angel niwarqa:

—¿Imanasqataq admirasqallaña kachkanki? Ñoqam willasqayki sasa entiendena kaqta, willasqaykimá chay warmimantawan sillakusqan animalmanta. Chay animalqa kachkan qanchis umayoqmi hinaspa chunka waqrayoqmi. ⁸Chay animal rikusqaykiqua ñawpaq kaqmi, kunanqa manam kanñachu, chay animalqa uku pachamanta lloqsimunanpaqñam kachkan chaynapi wiñaypaq wañuyman rinanpaq. Kay pachapi *yachakunañataqmi admirakunqaku chay ñawpaq kaq animalta qawaykuspanku, paykunaga kay pachapa qallariyninmantapuni wiñay kawsay libropi sutin mana qellqasqakunam. Chay animalqa ñawpaq kaqmi karqa, kunanqa manam kanñachu, ichaqa kutimunqam.

⁹—Yachayniyoq runaqa entiendechunyá: Qanchis umakunaqa warmipa tiyasqan qanchis moqokunapiwan ¹⁰qanchis reykunam. Paykunamanta kaq pichqa reykunaga chinkarunñam. Hukninqa hinallaraqmi kamachikuchkan, hukninñataqmi manaraq hamunraqchu. Qepa kaq hamuruspaqa manam unayñachu kanqa. ¹¹Ñawpaq kachkaspa, kunan manaña kaq Manchakuypaq Animalñataqmi pusaq kaq rey. Payqariki qanchis reykunapa hukninmi, payqa wañuymanmi richkan.

¹²—Chay chunka waqrakuna rikusqaykiqa manaraq kamachikuy qallariq chunka reyunam. Paykunam nombrasqa kanqaku Manchakuypaq Animalwan kuska huk horalla gobiernanankupaq. ¹³Chay chunkantin reyunam huk sonqolla kachkanku atiy-ninkutawan munayninkuta Manchakuypaq Animalman qonankupaq. ¹⁴*Carnerowan peleaptinkum Carnero vencerunqa, payqa vencerunqa señorkunapa Señornin kasqanray-kum chaynataq reyunapa Reynin kasqanraykum. Paywan kaqkunaqa kachkan Diospa akllasqankunam hinaspa paypa qayasqankunam, paykunaqa qaca hinam sayachkanku.

¹⁵Angelqa niwarqataqmi:

—Chuchumikapa tiyasqan achka yakukunaqa llaqtakunam, runakunam, nacion-kunam hinaspa tukuy rikchaq rimayniyoqkunam. ¹⁶Manchakuypaq Animalpi chunka waqrakuna rikusqaykiqa chunka reyunam. Paykunaqa Manchakuypaq Animal-piwanmi chuchumikata cheqningaku hinaspa qalalla wischusqata saqerunqaku. Aychanta mikuruspa kañaykunqaku. ¹⁷Diosmi churarqa paykunapa sonqonman kikinpa munasqanta ruranankupaq. Reykunam huklla kaspanku animalman qoykur-qaku munayninkuta, chaynataqa ruraraqaku Diospa munasqan cumplikunankamam. ¹⁸Chay rikusqayki warmiqa kay pachapi reykuna kamachiq hatu-hatun llaqtam.

Babilonia llaqtapa tuñirusqanmanta

18 ¹Chaykunapa qepantam rikurqani huk angelta hanaq pachamanta hatun atiyinwan uraykamuqta, kanchariyninwan kay pachata achkirispanmi ²llumpaysuta qaparirqa:

Wichiykunñam, wichiykunñam

hatu-hatun Babilonia llaqtaqa.

Demoniokunapa yachananñam

chay llaqtaqa.

Tukuy rikchaq mana allin espiritupa

wasinñam rikurirun.

Millakuypaq hinaspa cheqnipay llaqa animalkunapa

*quesanñam rikurirun.

³Llapallan nacionkunam vino upyachkaq hina

huchapakuyinwan sinkarurqa.

Kay pachapi reyunam paywan kakurqa.

Kay pachapi negociantekunapas kusikusqankuwanmi apuyarurqa.

⁴Huktawanmi uyarirqani hanaq pachamanta qayakuyta:

Runallaykuna, chay llaqtamantayá lloqsiychik.

Paykunawan ama huchallikunaykichikpaqyá lloqsiychik.

Paykunawan mana castigasqa kanaykichikpaqyá lloqsiychik.

⁵Paykunapa huchanqa hanaq pachakamaraqmi chayarun.

Chay mana allin rurasqankutaqa Diospunim yuyarirun.

⁶Paykunamanqa qosqankuman hinayá kutichipuychik.

Rurasqankuman hinayá huk chaynatawan pagapuychik.

Upyachisqanman hinayá huk chaynatawan qoychik.

⁷Payqa alabakuspanmi gustota qokurqa.

Chayman hinayá ñakariytawan waqaytaña qoychik paymanqa.

Payqariki sonqonpim nichkan:

“Reinañam tiyachkani ñoqaqa” nispa.

“Manam viudachu kani ñoqaqa” nispa.

“Manam waqasaqchu ñoqaqa” nispa.

⁸ Huk punchawllapim hamurunqa castigonkunaqa.

Wañuyipas, waqaypas, yarqaypiwanmi hamurunqa.

Chay llaqtaqa kañasqam karunqa,

Atiyniyoc Señormi juzgaqnin Diosqa.

⁹ Kay pachapi paywan huchapakuspa kusikuq reykunapas hatu-hatun lla-
kiwanmi waqanqaku paymanta, waqanqakuqa kañasqankupa qosniyninta
qawaykuspankum. ¹⁰ Castigota manchakuspankum karullamanta *nichkanku:

iAy, ay, imaynaraq kanki,

Babilonia hatu-hatun llaqta!

Huk ratollapim chayaramun

castigoykiqa atiyniyoc llaqta.

¹¹ Kay pachapi negociantekunapas hatu-hatun llakikuywanmi waqachkanku chay
llaqtamanta manaña pipas negocionku rantiq kaptin. ¹² Paykunam negociaqku qori-
wan, qollqewan, alhaja rumikunawan, perlaskunawan, linomanta fino telakunawan,
grosella telakunawan, puka telakunawan, sedakunawan hinaspa miski asnaq sa-
chakunawan. Negociaqkutaqmi elefanteqa waqonmanta, kullumanta, bronce manta,
fierromanta hinaspa marmolmanta tukuy rikchaq serviciokunawanpas. ¹³ Nego-
ciaqkutaqmi canelawanpas, especeriakunawanpas, inciensowanpas, *mirrawanpas,
*perfumewanpas, vinowanpas, aceitewanpas, fino harinawanpas, trigowanpas,
uywakunawanpas, ovejakunawanpas, caballokunawanpas, carretakunawanpas, sir-
vientekunawanpas chaynataq runakunapa vidanwanpas. ¹⁴ Chay llaqtatam nichkanku:

iManam kanñachu munapayasqayki miskillaña frutakunapas.

Chinkarunñam llumpay apu kaynikikunawan tukuy sumaqlaña kaqnikikunapas!

¹⁵ Chaykunawan negocio ruraqkunapas hinaspa chay llaqtapi kaqkunaman
*rantikuspa apuyaruqkunapas waqayllawanñam karullapi sayanku castigota man-
chakuspanku, ¹⁶ paykunam nichkanku:

iAy, ay, imaynaraq kanqa kay hatu-hatun llaqtaqa!

Payqa warmi hina suma-sumaq lino pachawan pachasqam karqa.

Payqa grosellawan, pukawan pachasqam karqa.

Payqa qoriwan, alhaja rumikunawan hinaspa *perlaskunawan adornasqam karqa.

¹⁷ iHuk ratollapim apu kayninpas chinkarurqa!

Buquepi kaq llapallan capitankunapas, pasajerokunapas, marinerokunapas
chaynataq buquepi llamkaqkunapas karullapim sayaykurqaku. ¹⁸ Llaqtapa qosnis-
qanta qawaykuspankum qayaykachakurqaku:

—¿Mayqan llaqtataq kanman kay hatu-hatun llaqta hinaqa? —nispanku.

¹⁹ Umankuman allpata maqchinakuspankum waqayllawanña qayaykachakurqaku:

iAy, ay, imaynaraq kanqa kay hatu-hatun llaqtaqa!
 Lamar qochapi buquekunapa llapallan dueñonkunam apuyarurqa.
 Chay llaqtapa qori-qollqenwanmi paykunaqa apuyarurqa.
 iHuk ratollapim purmachisqa rikurirun chay llaqtaqa!

²⁰ Hanaq pachapi kaqkunapas kusikuychikyá.
 Diosllapaqña kawsaqqunapas kusikuychikyá.
 *Apostolkunawan Diosmanta willakuqqunapas kusikuychikyá.
 Chay llaqta castigasqanmantayá kusikuychik.
 Allin arreglota Dios rurapususqaykichikmantayá kusikuychik.

²¹ Hinaptinmi huk kallpasapa angel hatun molino rumita hoqariykuspan cham-qaykurqa lamar qochaman hinaspa nirqa:

Chayna wischusqam kanqa hatu-hatun Babilonia llaqtaqa.
 Manam rikurinqañachu chay llaqtaqa.

²² Manañam chaypiqa uyarikunqachu
 arpakuna, qenakuna hinaspa cornetillakuna tocasqankupas.
 Manam llamkanqañachu tukuy imapi llamkaqqunapas.
 Manañataqmi qaparinqachu molino rumipas.
²³ Mayqan lamparaykipas manañam achkinqachu.
 Casarakuykunapi kusikuykunapas manam kanqañachu.
 Negociantekikunam karqa kay pachapi munayniyoqkunaqa.
 Layqakusqaykiwanmi engañarqanki llapallan nacionkunataqa.

²⁴ Chay llaqtaqa culpasqa kachkan
 Diosmanta willakuqqunapa yawarninmantam.
 Chay llaqtaqa culpasqa kachkan
 Diosllapaqña kawsaqqunapa yawarninmantam.
 Chay llaqtaqa culpasqa kachkan
 kay pachapi llapallan wañuchisqakunapa yawarninmantam.

19 ¹ Chaykunapa qepantam hanaq pachapi achka runakuna qaparirqa:
 ¡Aleluya!

Diosllanchikmantam hamun salvacionqa.
 Payllamantam hamun kanchariyninwan atiyinqa.

² Payqa cheqap allin arregloman hinam
 llumpay huchallikuq chuchumikata castigarqa.
 Chay warmiqariki huchapakuyninwanmi
 kay pachata qanracharurqa.
 Serviñinkuna wañuchisqanmantam
 Diospuni vengakurun chay warmitaqa.

³ Huktawanmi nirqaku:

—iAleluya! Chay llaqtaqa wiña-wiñaypaqmi qosninga —nispa.

⁴Hinaptinmi is kay chunka tawayoq *ancianokunapiwan chay tawa animalkuna qonqorakuykspanku adorarqaku tiyananpi tiyaq Diosta:

—iAmén! iAleluya! —nispa.

⁵Hinaptinmi tiyananmanta nimurqa:

Llapallan serviqninkunaqa Diosninchikta yá alabaychik.

Payta manchakuqkunaga taksapas-hatunpas payta yá alabaychik.

Hanaq pachapi casamientomanta

⁶Uyarirqanitaqmi achka runakunapa voznintapas achka yakukunapa qapariy-ninta hina hinaspa rayokunapa tunrururuy-ninta hina, paykunam nirqaku:

iAleluya!

Tukuy atipayniyoq Señor Diosninchikmi gobiernachkan.

⁷Llumpa-llumpay kusikuywanyá alabasunchik

*Carneropa casarakuynin chayaramusqanrayku
chaynataq novianpas listollaña kasqanrayku.

⁸Noviaqa yuraq-yuraq linowan pachasqam kachkan.

Yuraq-yuraq linoqa Diosllapaña kawsaqqunapa sumaq kawsakuyninmi kachkan.

⁹Hinaptinmi angelñataq niwarqa:

—Qellqay kayta: “Mayna kusişam *Carneropa casarakuyninman qayasqaku-naq” nispa.

Angelqa niwarqataqmi:

—Kaykunaga Diospa cheqap rimarisqankunam —nispa.

¹⁰Adoranaypaq *angelpa qayllanman qonqorakuykuptiyimi payñataq niwarqa:

—Ama qonqorakuychu ñoqaqa qampapas chaynataq Jesusmanta willakuq wawqe-panikikunapapas Diosta serviqmasillanmi kani. Adoraspaqa-adoray Dios-llatayá. Jesusmanta cheqap willakuqqa Diospa revelasqantam yachachin —nispa.

Yuraq caballopi sillakuqmanta

¹¹Chaymantam rikurqani hanaq pacha kicharayachkaqta, chaypim rikurirurqa huk yuraq caballo, sillakuqninpa sutinmi kasqa Confiakuna hinaspa Cheqap. Payqa allin arregloman hinam juzganpas hinaspa peleanpas. ¹²Paypaqa ñawinpas kasqa kancharichkaq nina hinam, umanpiñataqmi kasqa achka coronakuna. Paypiqa kasqam qellqasqa sutinpas, chaytaqa payllam reqsisqa. ¹³Payqa kachkasqa yawarwan chapusqa pachayoqmi, sutinñataqmi kasqa “Diospa Simin” niq. ¹⁴Hanaq pachapi kaq tropakunam qatirqa yuraq caballokunapi yuraq-yuraq lino pachayoqkama. ¹⁵Paypa siminmantam lloqsimurqa ñawchi espada chaywan nacionkunata vencenanpaq. Payqa nacionkunatam kamachinqa fierromanta tawnawan hina. Vinota rurananpaq uvasta saruchkaq hinam “Tukuy Atipayniyoq Diospa piñakuynin” sutiyoq vinota ruranqa. ¹⁶Pachanpipas chaynataq piernanpipas kayna qellqasqam kasqa:

“REYKUNAPAPAS REYNIN, SEÑORKUNAPAPAS SEÑORNIN”

niq.

¹⁷Rikurqanitaqmi huk angeltapas intipi sayachkaqta. Paymi llapallan alton pawaq animalkunata qayarqa kaynata:

—Huñunakuspayá Diospa convidonman hamuychik, ¹⁸reykunapa, capitankunapa, valeroso runakunapa, caballokunapa, sillakuqkunapa, llapallan librekunapa, sirvientekunapa, taksakunapa hinaspa hatunkunapa aychanta mikunaykichikpaq —nispa.

¹⁹Hinaptinmi Manchakuypaq Animalta rikururqani kay pachapi reykunatawan. Paykunaqa huñunasqa kachkasqa tropantinmi caballopi sillakuqpa contranpi hinaspa tropankunapa contranpi peleanankupaq. ²⁰Manchakuypaq Animalmi Llulla Willakuqpiwan presochasqa karurqaku, chay Llulla Willakuqmi Manchakuypaq Animalpa qayllanpi *milagrokunataraq ruraspan engañarqa chay animalpa marcan chaskiqkunata, engañaraqataqmi chay Animalpa imagennin adoraqkunatapas. Chay Manchakuypaq Animalqa Llulla Willakuqpiwanmi kawsachkaqla wischusqa karqaku azufreyoq rupachkaq qochaman. ²¹Wakinninkuñataqmi caballopi sillakuqpa siminmanta lloqsimuq espadawan wañuchisqa karqaku, hinaptinmi alton pawaq llapallan animalkuna saksarurqaku paykunapa aychanwan.

Waranqa watamanta

20 ¹Chaymantañataqmi rikurqani huk angelta hanaq pachamanta uraykamuchkaqta, payqa uraykamuchkasqa uku pachapa llaventawan hatun cadenata aparikuspanmi. ²Chay angelmi *Dragonta hapiruspan waranqa watapaq watarurqa, chay Dragonqariki ñawpaq culebram hinaspa *Satanaswan sutichasqa diablom. ³Payta uku pozoman wischuykuspanmi punkunta wichqarurqa hinaspa segurañanpaq sellarurqa waranqa wata pasanankama, chaynapi nacionkunatapas amaña engañananpaq. Waranqa wata pasaruptinñataqmi kacharisqa kanqa pisi tiempollapaq.

⁴Rikurqanitaqmi tiyanakunatapas, chaykunapiqa tiyachkasqaku juzganankupaq kamachisqakunam. Rikurqanitaqmi Jesusrayku hinaspa Diospa palabrantam willakusqan kurayku kunkan qorusqakunapa almankunatapas. Paykunaqa manam adoraraqakuchu Manchakuypaq Animaltapas nitaq imagennintapas, manataqmi marcantapas churachikusqakuchu urkunkupipas nitaq makinkupipas. Paykunaqa kawsarimuspankum waranqa wata Cristowan gobiernachkasqaku. ⁵Wakin wañuqkunam ichaqa mana kawsarisqachu waranqa wata tukunankama. Paykunaqa punta kawsarimuqkunam. ⁶Ancha kusişam hinaspa Diospaq rakisqam punta kawsarimuqkunaga. Qepa wañuyqa manam imananqañachu paykunataqa, paykunaqa kanqa Diospa hinaspa Cristopa *sacerdotenkunañam, paykunaqa Cristowanmi gobiernanqaku waranqa wata.

Satanaspa vencesqa kasqanmanta

⁷Waranqa wata pasaruptinñam *Satanas kacharisqa kanqa preso kayninmanta. ⁸Kay pachamanmi lloqsimunqa llapallan nacionkunata engañananpaq. Gogtawan Magogtapas engañaspanmi paykunapa *tropankunata guerrapaq huñunanqa, chay tropakunaga lamar qochapa patanpi aqo hina manaña yupay atinam. ⁹Chay tropakunam kay pachapa hawanta pasaspanku Diosllapaña kawsaqkunapa cuartelnintawan kuyasqanku llaqtata muyurirurqaku hinaptinmi Diosñataq hanaq pachamanta ninata kachaykamuspan llapallanta kañarurqa. ¹⁰Engañaqninku diabloñataqmi *azufreyoq rupachkaq qochaman wischusqa karqa, wischusqataqmi karqa Manchakuypaq Animalpiwan Llulla Willakuqpas, chaypim tuta punchaw ñakarinqaku wiña-wiñaypaq.

Hatun yuraq tiyanapa ñawpaqninpi juiciomanta

¹¹Hinaptinmi rikurqani huk hatu-hatun yuraq tiyanata, rikurqanitaqmi hawanpi tiyaqtapas. Paypa ñawpaqninmantam cielopiwan kay pacha chinkarurqa hinaptinmi mana karqachu maypas paykunapa kananpaq. ¹²Chaymantam rikurqani hatunpas, taksapas ñawpaq wañuqkunata, paykunaqa hatun tiyanapa qayllanpim sayachkasqaku hinaptinmi librokuna kichasqa karqa. Wiñay kawsay libropas kichasqa kaptinmi wañuqkuna juzgasqa karqa rurasqankuman hina hinaspa librokunapi qellqasqaman hina. ¹³Hinaptinmi lamar qocha qomurqa chaypi kaq wañusqakunata, qomurqataqmi wañuyapas chaynataq wañusqakunapa kasqanpas chaypi kaq wañusqakunata, sapakamam juzgasqa karqaku rurasqankuman hina. ¹⁴Wañuyapas chaynataq wañusqakunapa kasqanpas rupachkaq qochapim chinkarurqa. Kayqa iskay kaq wañuyumi. ¹⁵Chay qochamanmi wischusqa karqaku wiñay kawsay libropi sutinku mana qellqasqakunapas.

Mosoq cielomantawan mosoq allpa pachamanta

21 ¹Chaymantam rikurqani mosoq cielotawan mosoq allpa pachata, ñawpaq cielowan kay pachaqa manam kasqañachu. Lamar qochapas manam kasqañachu. ²Hinaptinmi rikurqani chuya llaqtata otaq mosoq Jerusalenta Diospa qayllanmanta uraykamuqta. Allichasqam kachkasqa novionpaq sumaqlaña adornasqa novia hina. ³Hinaptinmi hatun tiyanamanta nimurqa:

—Diosqa runakunawanñam *yachachkan. Paykunam kanqa runankuna, Diosñataqmi kanqa paykunapa Diosnin. ⁴Diosmi pichanqa paykunapa weqenta, manañam kanqachu wañuyapas, lutokuyapas, waqaypas nitaq nanaypas. Ñawpaq kaqkunaqa pasarunñam —nispa.

⁵Hatun tiyanapi tiyaqñataqmi niwarqa:

—Ñoqam mosoqyachini tukuy imata —nispa.

Yapatawanmi niwarqa:

—Qellqay: “Kay nisqaykunapaq confiakunapaqmi hinaspa cheqapmi” nispa.

⁶Payqa niwarqataqmi:

—Ñam rurasqaña. Ñoqam kani qallariypas, tukupaypas. Yakunayachikuqmanqa mana imallapaqmi qosaq pukyumanta kawsachikuq yakuta. ⁷Pipas venceqqa chaykunatam herenciapaq chaskinqa, ñoqam kasaq paypa Diosnin, payñataqmi kanqa churiy. ⁸*Azufreyoq rupachkaq qochamanmi rinqaku manchakuqkunapaq, mana iñiqkunapaq, millakuypaq kaqkunaqa, runa wañuchi qkunapaq, huchapakuqkunapaq, brujokunapaq, taytacha-mamacha adoraqkunapaq hinaspa llullakunapaq. Kayqa iskay kaq wañuyumi.

Mosoq Jerusalemanta

⁹Asuykamuwarqam tazonnioyokama qanchis angelkunapa huknin, chay tazonkunapa kachkasqa qepa kaq castigokunawan huntasqam, paymi niwarqa:

—Hamuy, ñoqam qawachisqayki noviata payqa *Carneropa casarasqanmi —nispa.

¹⁰Chuya Espiritum hatun alto orqoman aparurwarqa hinaspa Jerusalem chuya llaqtata qawaykachiwarqa, chay llaqtaqa Diospa qayllan hanaq pachamantam uraykamuchkasqa. ¹¹Chay llaqtaqa achkirichkasqa Diospa kanchayninwanmi, achkiriyninqa kasqa suma-sumaq jaspe alhaja rumipa achkiriynin hinam, chayqa kasqa Cristal hinapunim. ¹²Llaqtapa muyuriqninga kasqa alto hinaspa ancho perqayoqmi, chunka iskayniyoqmi kasqa punkunkunapas. Sapa punkupim kasqa huk angel, sapa punkupitaqmi qellqasqa kasqa chunka iskayniyoq Israel ayllukunapa sutinpas. ¹³Intipa qespimunan

lawmanmi kasqa kimsa punku, intipa seqaykunan lawmanpas kimsa punkutaqmi kasqa, kimsa punkutaqmi kasqa norte lawmanpas chaynataq sur lawmanpas. ¹⁴Llaqtapa muyuriqninpi perqakunapas kasqa chunka iskaynin cimientoyoqmi, sapa cimientopiñataqmi qellqasqa kasqa *Carneropa chunka iskayniyoq *apostolninkunapa sutin.

¹⁵Rimapayawaqniy angelpa makinpim kachkasqa qorimanta tupuna soqos, chayqa kasqa llaqtata, punkunkunata hinaspa perqankunata tupunanpaqmi.

¹⁶Chay llaqtapa kasqa cuadradom, largonpas anchonpas kasqa chay sayayllam. Angelmi chay llaqtata tupurqa tupuna soqosninwan, chayqa kasqa iskay waranqa iskay pachaknin *kilometrom, largonpas, anchonpas chaynataq altonpas kasqa chay sayayllam. ¹⁷Perqanpa anchonta tupuptinñataqmi kasqa soqta chunka pichqayoy metro. Angelqa tupuchkarqa runapa tupunanman hinallam.

¹⁸Muyuriqnin perqakunaqa kasqa jaspe alhaja rumiwan perqasqam, llaqtañataqmi kasqa qori puromanta cristalman rikchakuq. ¹⁹Chay llaqtapa perqanpa cimientonkunapa kasqa tukuy rikchaq suma-sumaq alhaja rumikunawan adornasqam: Punta kaqmi kasqa jaspemanta, iskay kaqñataq zafiromanta, kimsa kaqñataq agatamanta, tawa kaqñataq esmeraldamanta, ²⁰pichqa kaqñataq onicemanta, soqta kaqñataq cornalinamanta, qanchis kaqñataq crisolitomanta, pusaq kaqñataq berilomanta, isqon kaqñataq topaciomanta, chunka kaqñataq crisoprasamanta, chunka hukniyoq kaqñataq jacintomanta, chunka iskayniyoq kaqñataq amatistamanta. ²¹Chunka iskayniyoq sapa punkuñataqmi kasqa huk perlasllamantakama. Llaqtapa callenñataqmi kasqa qori-puromanta cristalman rikchakuq.

²²Manam ima templotapas rikurqanichu chay llaqtapiqa, Tukuy Atipayniyoq Señor Diosllam, *Carneropiwan chay llaqtapa temponqa. ²³Manam chay llaqtapa necesitanchu intipa nitaq killapa kanchaynintapas, aswanqa Diospa achkiriyllanmi achkin, *Carnerollataqmi kanchayninpas. ²⁴Nacionkunapas chay llaqtapa achkiyllanpim purinqaku hinaptinmi kay pachapi reykunapas chayman apamunqaku suma-sumaq kayninkuta. ²⁵Punkunkunapas manañam punchawpiqa wichqakunqachu, chaypiqariki manam tutapas kanqañachu. ²⁶Nacionkunapas chaymanmi apamunqaku reqsisqa kayninkutawan alabasqa kasqankuta. ²⁷Chay llaqtamanqa manam yaykunqachu ima qachapas, millakuypaq kaqkunapas nitaq llullakunapas. Chaymanqa yaykunqaku *Carneropa wiñay kawsay libronpi sutin qellqasqakunallam.

22 ¹Hinaptinmi huk angel qawaykachiwarqa kallpaq chuyay-chuyay mayuta. Chay yakuqa kasqa Cristal hina chuyay-chuyaymi, chayqa lloqsimusqa Diospa hinaspa *Carneropa tiyananmantam. ²Chay llaqtapa callenpa chawpinpiñataqmi mayupa kaylaw-waklawninpi wiñarqa Kawsay qokuq Sacha. Watapim rususqa chunka iskayniyoq kutita. Killan-killanmi chay sachaga rususqa. Rapinkunañataqmi kasqa nacionkuna hampikunankupaq. ³Manañam chaypiqa kanqañachu ñakasqakunapas. Diospa hinaspa *Carneropa tiyananñam chaypiqa kanqa hinaptinmi serviqninkunañataq servinqaku. ⁴Paykunapa Diospa uyantam qawanqaku, urkunku-piñataqmi paypa sutin kanqa. ⁵Chay llaqtapiqa manam kanqañachu tutapas, chaypi *yachaqkunaqa manam necesitanqakuñachu achkitapas nitaq intitapas. Señor Diosllañam paykunataqa achkinqa, hinaptinmi wiña-wiñaypaq gobiernanqaku.

Jesucristopa kutimuynin hichpamusqanmanta

⁶Chaymantam angel niwarqa:

—Kay palabrakunaqa confiakunapaq cheqappunim. Willakuqninkunaman yachachiq Señor Diosmi kachamurqa angelninta chaylla pasaqkunamanta serviqninkunaman qawachinanpaq.

⁷—¡Chayllam hamusaq!

¡Mayna kusionpa kay libropi qellqasqaman hina Diospa willakusqan kasukuqkunaqa!

⁸Ñoqa Juanmi kaykunata rikuspapay arirani. Kaykunata rikuykuspapaymi hinaspapayariyuspapaymi qawachiwaqniy angelpa qayllanpi qonqorakuykurqani adoranaypaq. ⁹Hinaptinmi payñataq niwarqa:

—Ama qonqorakuychu ñoqaqa qampapas, wawqe-panikikunapapas, Diosmanta willakuqkunapapas chaynataq kay libropi qellqasqa kaqkuna kasukuqkunapapas serviqmasillanmi kani. Adoraspapa-adoray Diosllatayá —nispa.

¹⁰Niwarqataqmi:

—Kay libropi qellqasqa Diospa willakuynintaqa amayá wichqaychu, ñam hichpamuchkanña chaykunapa pasakunan tiempoqa. ¹¹Mana allin ruraqqa mana allintaraqyá rurachun, millakuypaq ruraqqa millakuypaqtarayá rurachun, allin ruraqñataqyá allintaraq rurachun, Diosllapaqña kawsaqpas Diosllapaqñayá kawsachun —nispa.

¹²—Arí, chayllam hamusaq, apamuchkanim premiotapas, chaytaqa sapakamanmi qosaq rurasqanman hina. ¹³Ñoqam kani qallariypas, tukupaypas, punta kaqpas chaynataq qepa kaqpas.

¹⁴Mayna kusionpa pachan taqsakuqkunaqa, paykunaqa punkunta llaqtaman yaykuspam mikunaku Kawsay Qokuq Sachapa rurunta. ¹⁵Ichaqa hawapim qepanaku allqo hina kawsaqkunaqa, brujokunaqa, huchapakuqkunaqa, runa wañuchiakuqkunaqa, taytacha-mamacha adoraqkunaqa hinaspapallakuqkunaqa.

¹⁶—Ñoqa Jesusmi kachamurqani angelniyta kaykunata iñiqkunaman willanapap. Ñoqaqa kani sachapa sapin hina Rey Davidpa castanmi, ñoqataqmi kani achikyay luceropas.

¹⁷Chuya Espirituwan Carneropa novianmi nin:

—Hamuy —nispa.

Uyariqpas nichun:

—Hamuy —nispa.

Pipas yakunayachikuqqa hamuspapayá kawsachikuq yakuta tomachun mana imallapap.

¹⁸Kay libropi qellqasqaman hina Diospa revelasqan llapallan uyariqkunamanmi nini: Pipas kaykunaman yapaptinga Diosmi paymanpas yapanqa kay libropi qellqasqa kaq hatun castigokunata. ¹⁹Pipas kay qellqasqakunamanta qechuptinqa, chay qechuppa tupaqnintam Diospas qechunqa Kawsay Qokuq Sachamanta, chuya llaqtamanta hinaspapay libropi qellqasqa kaqkunamanta.

²⁰Kaykunamanta willakuqmi nin:

—Arí, chayllam hamusaq —nispa.

Amén. ¡Hamuy Señor Jesus!

²¹Señor Jesusyá favorecesunkichik llapallaykichikta. Amén.

SASA PALABRAKUNA ENTIENDENA

Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kay sasa palabrakuna entiendena librochatam castellanopi sutichanku “glosario” nispa. Palabrakunapa ñawpaqninpi huk lucerocha (*) tarikuptinqa kay librochapim maskana, chaynapi aswan sumaqtaray chay palabrapa imam ninanta entiendenapaq.

Abadon Hebreo simipi Abadon ninanqa “Wañuqkunapa kanan” ninanmi. Abadonwan sutichasqataqmi uku-ukupi munaychakuq angelpas.

Aceite Ñawpa tiempopi aceiteqa aceitunas manta rurasqam karqa. Servikuqmi mikunankupaq, achkikunankupaq, miski asnaq aceite ruranankupaq, hampikunankupaq hinaspa ofrendapaq. Bibliaman hinaqa Chuya Espiritupas aceitewan comparasqam kachkan.

Achikyaq lucero Chay luceroqa tupanachisqa kachkan Babiloniapa reyninmanmi hinaspa Señor Jesucristomanmi.

AgUILA Anka kaqla hatunneq animal.

Aleluya Hebreo simipi Aleluya ninanqa “Señorta alabaychik” ninanmi.

Aloes Hampi planta. Kay plantapa rapinkunamantam horqoqku miski asnaq yakuchata.

Altar Perqasqa patakcha. Chaypa hawanpim nakasqanku animalta sacerdotekuna Diospaq kañaqku.

Alleq paña

Allinchay allinpay

Amparakuna llaqta Israel runakunatam Dios kamachirqa soqta llaqtakunata akllanankupaq. Kimsam karqa Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan lawpi, kimsañataqmi karqa intipa seqaykunan lawpi. Runamasinta qonqaymanta pipas wañurachispanqa chay huk kaqnin llaqtapim amparakuq.

Anciano Ñawpaq Testamentoman hinaqa ancianokunaqa karqa autoridadkunam. Mosoq testamentoman hinañataqmi karqaku Diospi iñiqkunata yachachispa guiaq qarikuna. Revelasqa libropipas willakunmi ancianokunamantaqa ichaqa manam yachakunchu pikunam kasqankumanta.

Angel Diospa unachasqan serviqninkuna. Hanaq pachapim kachkanku Diospa kamachisqanta ruraspanku. Kay pachapipas kachkanku Diospa munasqanta ruranankupaqmi.

Anticristo Jesucristopa contranpi kaq runa. Satanaspa munasqanta rurananpaq tukupay tiempokunapi hatarimuq runa.

Apostol Jesuspa akllasqan chunka iskayniyoq qarikuna. Apostol ninanqa “kachasqa” ninanmi. Chay akllasqakunata hinam Pablotapas apostolwan sutichanku Jesucristomanta willakusqanrayku.

Aqarway Plantakunatawan tarpuykunata tukuruq uru. Hina chay animaltataqmi sutichanku “langostawanpas”. Huklaw nacionpiqa mikunkum kayna urukunataqa.

Araba Galilea Lamar Qochamanta qallarisa Kachi Qochakama chutarikuq Jordan Wayqotam otaq Jordan Qechwatam “Araba” nispaqa niqku.

Arabia runa Arabia law runa

Areopago Grecia nacionpi kaq Atenas llaqtapi autoridadkunapa huñanakunan moqo.

Ariel Jerusalem llaqtapa huknin sutin.

Armagedon Carmelo Orqopa hichpanpi chaynataq Meguido orqokunapa kasqanpi machu-machu pampa. Chaypim achka kutita guerrapi pelearqaku. Hamuq tiempopim chay pampaman Tayta Dios huñunqa llapallan munaychakuqkunata piñakuynin punchaw guerrapaq.

Asera Canaan casta runakunapa kullumanta mamachan. Baal sutiyoq taytachapa warmin.

Asia Grecia nacionpa chimpan lawpi Troas llaqtapa, Tiatira llaqtapa, Colosas llaqtapa chaynataq achka llaqtakunapapas kasqan hatun allpa.

Astarte Fenicia runakunapa, Canaan runakunapa chaynataq chuchumikakunapa adorasqan mamacha. Israel runakunapas chay mamacha adoraymanmi qokururqaku Tayta Diosta piñachinankupaq.

Asuriy anchuriy

Avestruz Raprayoq kaspapas mana paway atiq animal, chaywanpas caballomantapas aswan kallpaqraqmi.

Ayuno Diosmi Israel runakunata kamachirqa Huchakuna Pampachana punchawpi ama imatapas mikunankupaq nitaq upyanankupaq. Señor Jesuspas yachachirqam ayunomantaqa.

Baal Chayqa karqa rumimanta pilarmi. Hebreo simipiq “señor” ninanmi. Achka taytachakunatam Baalwan sutichaqku. Israel runakunam chaykunataña adorasqankarayku huklaw nacionkunaman preso pusasqa karqaku.

Babel Sinar sutiyoq qechwa pampapi ñawpaq llaqta. Tiempopa risqanman hinam chay llaqtapa sutinga karqa Babilonia.

Ballena Hatun lamar qochakunapi kawsaq hatu-hatun challwa. Largonmi yaqa kimsa chunka metro. Ballenakunaqa ñuñunmi wawachanta.

Beelzebu Filistea runakunapa taytachan. Hebreo simipi “Beel-zebub” ninanqa “Chuspikunapa señornin” ninanmi. Chay taytachata tapuchimunapq kachasqanraykum Rey Ocoziasta Tayta Dios wañurachirqa.

Cabo Lamar qochaman yaykuriq allpa

Cambiasqa truequisqa

Camello Llama kaqla uywa animal, llamamantaqa aswan hatun kaptinmi sillakunku hinaspa cargakunku. Millwanta puchkaspam rakta telata awanku.

Cananista Roma nacionniyoq runakunapa contranpi kaq judio partido. Paykunam piensarqaku nacionninkuta defiendenankupaq espadawan peleayta, paykunaman hinaqa Cristopas kanan karqa Roma llaqtayoq runakunamanta libraqninkum.

Cepo Kullumanta rurasqa. Chaypa toqonkunapim runakunata chakinkumanta otaq umankumanta hapirachispa ñakarichiqu.

Contrato baul Tablamanta rurasqa hinaspa hawanpas ukunpas qoriwan qarachasqa baul. Tapanpa hawanpim karqa qorimanta iskay qawanakuq angelkuna. Ukunpim churarqaku Diospa Chunkantin Kamachikuynin qellqasqa tabla rumikunata, Aaronpa tawnanta hinaspa Diospa qomusqan mikuyta. Chay Baultam churarqaku Diosman asuykuna karpapi.

Corte Mosoq Testamentopi corteqa karqa qanchis chunka hukniyoq sacerdotekunapa huñunakuyninmi. Chaypim paykuna Diospa leyninta cumplichinankupaq arreglota ruraqku. Ñawpaq Testamentoman hinaqa corteqa karqa zaguan punku plazapim.

Cristo Griego simipim Jesusta sutichaqku “Cristowan”. Hebreo simipiñataqmi sutichaqku “Mesias” nispa. Mesias ninanqa “Aceitewan tallisqa” ninanmi.

Culebra machaqway

Culpay huchachay

Cumpli huntachiy

Cus runa Noeypa churin Cam sutiyoq runapa mirayninkuna. Egipto nacionpa surlawninpi nacion. Mosoq Testamentopiñataqmi Etiopia runa ninku.

Chuya Espiritu Diospi kimsantin kaqpa huknin.

Chuyanchay Moisespa kamachisqanman hinam chuyanchakuqku Diosta yupaychanankupaq, ofrendata presentanankupaq hinaspa huk rikchay ruraykunata rurankupaq.

Dagon Filistea runakunapa yupaychasqan taytacha. Weqawmanta hanayman runa hina cuerpoyoq, weqawmanta uraymanñataq challwa hina cuerpoyoq.

Diacono Apostolkunata yanapanankupaq ñiqkunamanta akllasqanku qanchis qarikuna.

Diezmo Diospa kamachisqanman hina chunkamanta hukninta payman qonanku. Chunka costal trigomantam huknin costalta Tayta Diosman qona, hina chaynallatam rurana qollqewanpas otaq imawanpas.

Dios Kay sutipim hukllawasqa kachkan Dios Tayta, Dios Churi hinaspa Dios Chuya Espiritu.

Diosmanta Hamuq Runa Judiokunam payta suyarqaku salvaqninku Rey kananpaq. Jesucristom karqa chay suyasqanku Runaqa, kikin Jesucristopas “Diosmanta hamuq Runa” nisanmi sutichakurqa.

Diosmanta willakuq Diosmi imam munasqanta revelaq paymanta willakuqkunaman hinaptinmi paykunañataq willaq wakin runakunaman. Chay runakunatam sutichaqku “Diosmanta willakuq” nispa. Castellanopiñataqmi sutichanku “profeta” nispa.

Diospa Carneron Diospa karpanpim otaq templonpim watayoq carnerota huchankurayku judiokuna wañuchispa kañaqku. Mosoq Testamentopiñataqmi Jesucristota sutichanku “Diospa Carneron” nispa, chaynataqa sutichanku llapallan runakunapa huchanmanta wañusqanraykum.

Diospa Espiritun Hebreo simipi Diospa Espiritun nispaqa nichkan Chuya Espiritumantam.

Diospa leynin yachachi Paykunaqa karqa Judiokuna ukupi fariseo partidomanta kaq educado runakunam. Ñawpaq Testamentomanta yachaspankum runakunaman yachachiqku.

Diospa munaychakusqan Jesucristowan chayamuq hinaspa Jesucristopa qallarichisqan Diospa gobiernon. Manam runapa qallarichisqanchu, runaqa Diospa munasqanman hina llamkaqllam.

Diospa munaychakunan Diospa gobiernonpa tukupayninqa hamuq tiempokunapiraqmi kanqa. Manam tukuruqlachu aswanqa wiña-wiñaypaqmi.

Diospaq rakisqa runa Diosta servinanpaq sapaqchakuq runa. Chayraykum chukchanta mana rutuchikuqchu, manataqmi uvasmanta kaqtaqa imatapas tomaqchu nitaq ima machachikuqtapas.

Discipulo Yachachikuqpa yachachisqanta chaskiq runa.

Dragon Ñawpaq tiempopi piensasqankuman hinam chayqa karqa lagartoman rikchakuq hatun animal. Revelasqa libropim Satanasta rikchanachinku Dragonman.

Efod Weqawmanta hanaywan sacerdotepa pachan, hombronkunapi alhaja rumiyoq hinaspa waqtankunapi hapichinapaq watuyoq.

Epicurio Grecia nacionmanta yachaysapa Epicuro sutiyoq runapa discipulon.

Erizo Kichka hina peloyoq yunka animalcha.

Estoico Atenas llaqtamanta Zenon sutiyoq yachaysapa runapa discipulon.

Fariseo Moisespa kamachisqankunatawan judiokunapa yapasqan costumbrekunata kasukuq runa. Judiokuna ukupi partido kaspankum runakunapa ancha respetasqan karqaku.

Filacterio Badanamanta rurasqa taksa cajacha. Chay cajachakunapa ukun tawaman rakisqa kaptinmi chaypi churarqaku qellqasqa yachachikuykunata. Judiokunam watakuqku urkunkupi makinkupi.

Golfo Allpaman yaykuriq lamar qocha

Griego Grecia nacionmanta kaq runa, paykunapa rimasqan idioma. Jesucristopa tiempopim achka llaqtakunapi griego idiomata rimaqku chaymi Mosoq Testamentopas griego idiomapi qellqasqa karqa.

Hebreo Abrahampa mirayninkuna, paykunapa rimasqan idioma. Jesuspa tiempopim Israelpa mirayninkuna rimarqaku Arameo idiomata, chaytam suticharqaku Hebreo nispa, rimarqakutaqmi Griego idiomatapas.

Herida kiri

Herodes Mosoq Testamentopim Herodeskunapa achka karqaku. Hukninmi karqa wawa Jesusta wañurachiy munaq. Hukninñataqmi karqa bautizaq Juanta wañurachiq. Hukninñataqmi karqa apostol Pedrota carcelachiq. Hukniñataqmi karqa apostol Pablopa testimonion uyariq.

Hisopo Perqakunapi wiñaq plantacha. Israel runakunam Egiptomanta lloqsinanku tutapi carneropa yawarninman aptay hisopota challpuspa chay yawarwan punkunkuta pintarqaku. Sacerdotekunam hisopowan challaspa runakunata chuyanchaqku.

Huchapakuy waqllikuy

Huñunakunanku wasi Yaqa llapallan yachasqanku llaqtakunapim judiokuna sapaq wasita ruraraqku sapa samana punchawpi huñunakuspanku Bibliamanta yachachinankupaq. Chay wasikunapitaqmi mozo-sipaskunapas estudiaqku.

Ichoq lloqe

Impuesto cobraq Roma llaqtapi gobiernopaq llaqtamasinkunamanta impuesto cobraq judio runakuna. Paykunatam judiomasinkuna suwamanta hinaspa tracioneromanta trataqku.

Incienso Sachapa miski asnaq weqen. Judio sacerdotekunam kañaqku incienso kañana altarpí.

Isla Lamar qochapa muyusqan allpa

Jubileo Wata Sapa pichqa chunka watapi Libre Kacharina wata. Rantikusqa chakrakunatam ñawpa dueñonman chay watapi kutiykachiqku. Wakcha kasqanrayku sirviente kananpaq rantikusqa judio runakunapas chay watapim libreachisqa karqaku.

Judio Jacobpa churin Judapa mirayninkuna. Paykunatataqmi sutichanku “Israelpa mirayninkuna” nispapas.

Jupiter Grecia runakunapa hinaspa Roma llaqtayoqkunapa yupaychananku taytacha, griego idiomapi sutinñataqmi Zeus.

Kachi Qocha Juda allpapa intipa qespimunan lawninpi kaq qocha. Huknin sutinñataqmi Araba Qocha.

Kilometro Chunka cuadrakunatam sutichaqku kilometrowan. Sapa kilometroqa waranqa metrom.

Labray llaqlay

Langosta Plantakunatawan tarpuykunata tukuruq uru. Hina chay animaltataqmi sutichanku “aqarwaywanpas”. Huklaw nacionpiqa mikunkum kayna urukunataqa.

Lepra onqoy Runapa aycha qaran mikuq achka rikchaq onqoykunatam lepra onqoywan sutichaqku. Leprawan onqoqkunaqa sapaqpim yachaqku sanokunaman mana pegarunanpaq.

Leviatan Chay tiempopi piensasqankuman hina lamar qochapi kaq culebra hina qewiykachakuq manchakuypaq animal. Diablom chayman tupachisqa.

Levi casta runa Leviypa mirayninmanta kaqkuna. Paykunam sacerdotekunata yanapaqku templopi. Leviy ayllumanta kaqkunam sacerdotekunapas karqa. Castellanopiqa sutichanku “levita” nispam.

Ley Pisi rimayllapi Chunkantin Kamachikuykuna. Leywantaqmi sutichaqku Moisespa qellqasqan pichqa librokunatapas.

Maricon maqla

Magog Jafetmanta kaq Noeypa willkan. Paypa mirayninkunapim Rey Gog munaychakurqa. Hamuq tiempopim paykunapa mirayninkuna Diospa runankunata atacanqa, aswanqa pasaypaq chinkachisqam kanqaku.

Maná Chayqa karqa pampapi lasta hina kurpachakunam. Israel runakuna chunniqpi mikunankupaqmi Dios qomurqa. Jesucristom chay tantaman tupachikuspan nirqa Diospa apachimusqan tanta kasqanta.

Mediterraneo Lamar Qocha Israel nacionpa intipa seqaykunan lawpi qocha. Chay qochapa huknin sutinga Hatun Lamar Qocham.

Melquisedec Salem otaq Jerusalem llaqtapa reynin. Alto-altopi kaq Diospa sacerdoten. Paymi Jesucristoman comparasqa kachkan.

Mercurio Grecia runakunapa hinaspa Roma llaqtayoq runakunapa yupaychananku taytacha, griego idiomapi sutinñataqmi Hermes.

Miel anti miski

Millakuypaq runa Diosman mana asuykunarpaq hina kaqkuna.

Mirra Arabia lawpi kaq sachakunapa weqen. Miskillataña asnarisqanraykum achka precioyoq perfumeta ruraqku. Chay perfumewanmi ayakunata llusiqlu pampanankupaq.

Moisespa Leynin Israel runakunaman yachachinanpaq Moisesman Diospa qosqan yachachikuykuna. Chaykunaqa karqa Genesis, Exodo, Levitico, Numeros hinaspa Deuteronomio librokunapim. Chay librokunataqa Moisesmi qellqarqa.

Mosoq killa otaq llullu killa Sapa killapa qallariynin punchawpim fiestata ruraqku Diospaq animalta wañuchispanku, chay punchawtam sutichaqku mosoq killa otaq llullu killa nispam.

Nicolaita Ichapas paykunapa karqa Nicolas sutiyoq runapa qateqninkuna. Paykunam taytachakunata rurakuspanku adoraqku hinaspa achka mana allinkunata ruraqku.

Ofir Intipa qespimunan lawpi kaq sitio. Chaylawmantam apamuqku qori-purota.

Palabra simi

Paraiso Paraiso ninanqa suma-sumaq sitio otaq hanaq pacha ninanmi.

Parlay rimay

Parqoy qarpay

Pascua Israelpa mirayninkunam Egipto nacionpi sirviente karqaku. Chaymantam hatun atiyinwan Dios paykunata libramurqa. Chayta yuyarispankum sapa wata Pascua nisqanku fiestata ruraqku. Kunan tiempopipas Semana Santapim chay fiestata ruranku.

Pecho qasqo

Pentecostes Kay fiestaqa judiokunapa fiestanmi karqa. Trigo rutuyta tukuruspankum Diosman graciasta qonankupaq fiestata ruraqku. Pascua fiestamanta pichqa chunka punchaw pasaruptinñam Pentecostes Fiesta qatirqa. Wakin sutinkunam: “Semanakuna Fiesta” otaq “Cosecha Tukuy Fiesta”. Cristopi iñiqkunapas sapa watam yuyarinku Chuya Espiritu kay pachaman hamusqanta. Chay punchawpim Jesucristoman iñikurqa kimsa waranqa runakuna.

Pierdekuy waqllikuy

Primicia Punta rurumanta otaq cosechamanta Diosman ofrenda qosqanku. Diosmi kamachirqa punta kaq ruruta payman qonankupaq. Chay ofrendakuna qosqankuqa karqa sacerdotekunapaqmi.

Puka Lamar Qocha Diospa atiyinwan qocha kicharikuykuptinmi Israel casta runakuna chaki allpanta pasarqaku. Hebreo rimaypiqa “tutura qocha” ninanmi. Cienegallaña hinaspa qocha-qochallañam karqa.

Purim Reina Esterpa tiemponmantapuni judiokunapa watan-watan Adar killapi rurananku fiesta. Chaytam ruraqku wañuchisqa kanankumanta librasqa kasqankuta yuyarinankupaq.

Puya pikana**Qanra** qacha

Qellqa Cheqap Diosmanta willakuq libro. Puntatam karqa Ñawpaq Testamento, chaymanmi yapasqa karqa Mosoq Testamento. Mosoq Testamento qellqaqkunam yaqa sapa kutilla Qellqawan suticharqa Ñawpaq Testamentota.

Rahab Chuchumika warmipa sutin. Rahab nispataqmi suticharqaku chay tiempopi piensasqankuman hina manchakuypaq machu-machu animaltapas. Egipto nacionpa huknin sutinpas karqa Rahabmi.

Rantikuy vendey**Rurun** wayun**Sacerdote** yaya

Saduceo Judiokunapi ancha munaychakuq sacerdote casta partido. Paykunam Fariseo partidomanta kaqkunapiwan Jesuspa contranpi karqaku wañuchinankukama.

Samana Punchaw Sabado punchaw. Chay punchawqa qallarirqa viernes tarde inti seqaykuytam, tukuqñataqmi sabado punchawta inti seqaykuruptin.

Samaria Ilaqtayoq Judeapa norte lawninpi kaq Israel casta runakuna. Ñawpa abuelonkum Asiria lawmanta pusamusqa runakunawan chaqrukururqaku, chayraykum Judea lawmanta kaqkunapa cheqnisqan karqaku.

Santuario Diospa rikurinan sitio. Diospa karpanpa chaynataq Rey Salomonpa rurachisqan temploa ukunpim karqa telawan is kayman rakisqa cuarto, “Chuya” lugarwan hinaspa “Chuyay-chuyay” lugarwan sutichasqa. Chay is kaynin lugarmi wakin kutipiqqa santuariowan otaq templowan sutichasqa.

Satanas Hebreo simipi Satanás otaq Satan ninanqa: “enemigo” otaq “contrakuq” ninanmi. Satanásqa Diospa chaynataq paypi iñiqkunapa enemigonmi.

Sello Achka formatam sellokunataqa ruranku. Chaywanmi señalta churanku pim dueñon kasqanta otaq pim autoridad kasqantapas yachanankupaq.

Señalay Pusaq punchawniyuq judio wawachakunapa qari kayninpa punta qarachantam kuchuqku, chaytam sutichanchik señalaywan.

Señorpa Punchawnin Ñawpaq Testamentopiqa “Tayta Diospa castiganan punchaw” ninanmi. Mosoq Testamentoman hinañataqmi “Jesucristopa kutimunan puchaw” ninan.

Seqay wichariy

Tardeykuy chisinkuy

Tarsis Mediterraneo Lamar Qochapa patanpi huk kaqnin llaqta.

Chaylawmantam metalkunata buquekunapi apaqku. Chaylawmanmi Diosmanta willakuq Jonaspas ayqekuyta munarqa.

Tayta Dios Hebreo simipi Diospa sutinga qellqasqa karqa kay tawa letrakunawanmi YHWH. Judiokunam kay letrakunata Biblianakupi tarispanku “Adonay” niqku. Castellanopi Adonay ninanqa “Señor” ninanmi. Runa simipiñataqmi “Tayta Dios” ninan.

Templo Templo ninanqa “Dios adorana wasi” ninanmi. Jerusalem llaqtapim chay chullalla hatu-hatun wasi karqa. Chay wasipim judio sacerdotekuna carnerota otaq chivatota otaq vacata wañuchispanku kañaqku. Judiokunam tukuy hinastinmanta rispanku Diosta chay wasipi adoraqku.

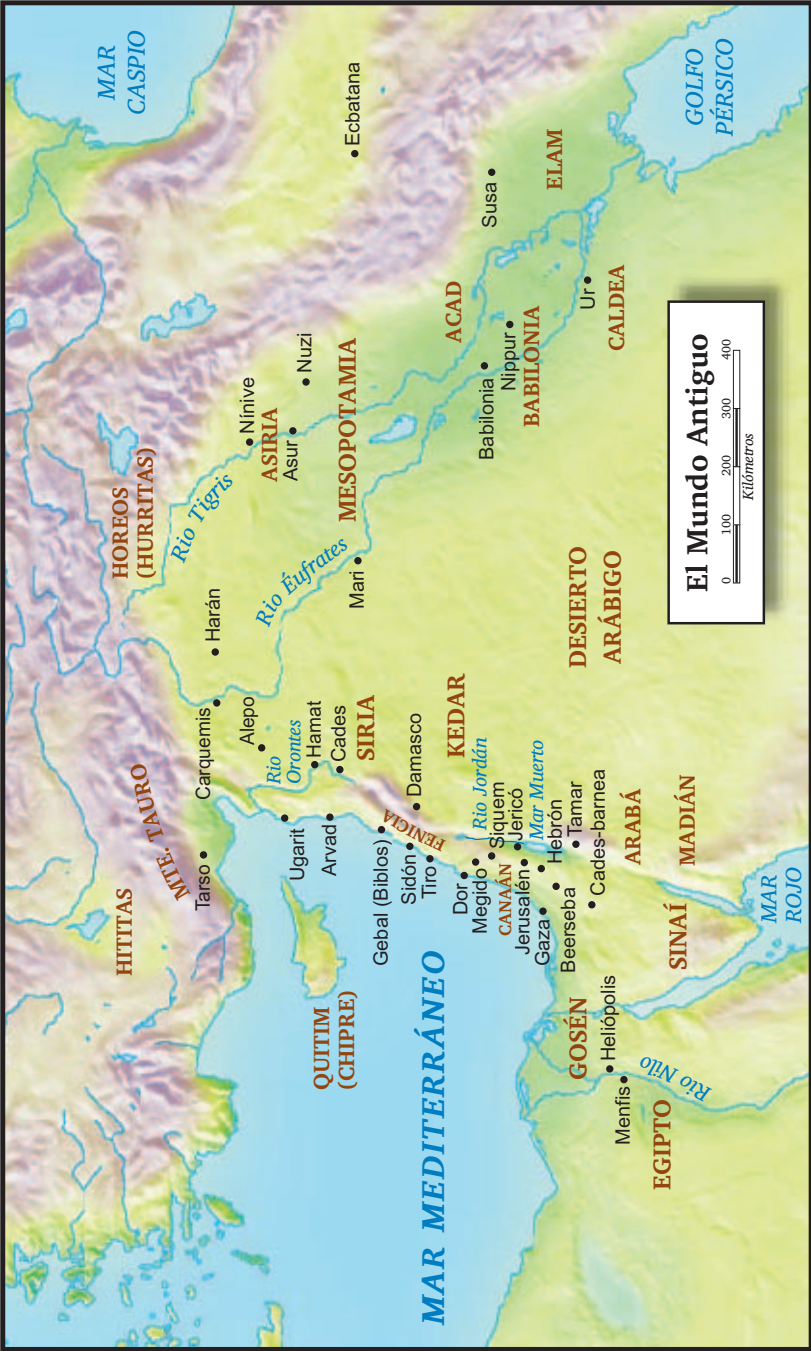
Tiberias Galilea Qochapa huknin sutin, chay qochapa patanpi llaqtatapas Tiberiaswanmi sutichaqku.

Tofet Jerusalem llaqtapa hichpanpi wayqo. Israel runakunam churinkuta chaypi kañaqku millakuypaq taytachankuman.

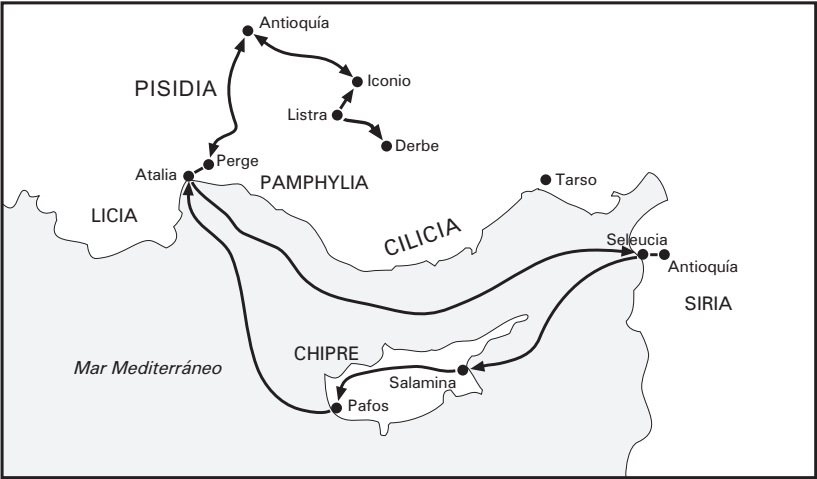
Usuta seqo

Yachay tiyay

Zelote Judiokuna ukupi partido. Roma llaqtayoq runakunapa contranpi kaspankum contribucion pagayta mana munaqkuchu. Paykunataqmi Cananistawan sutichasqapas karqaku.

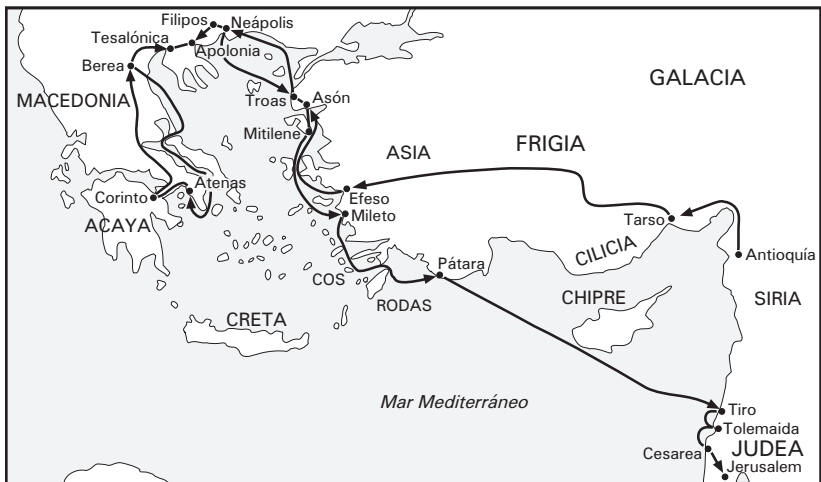

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

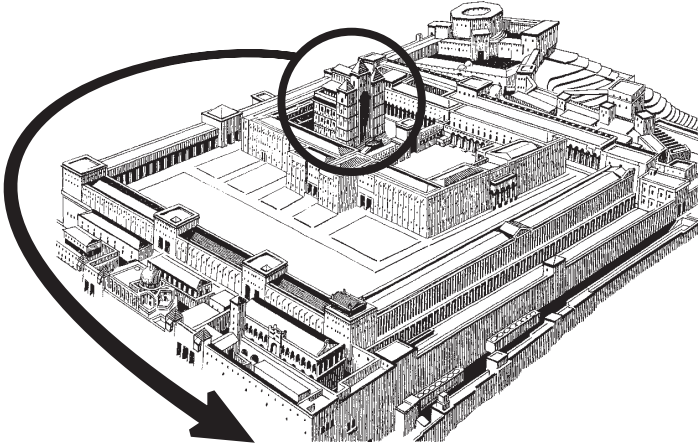

TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

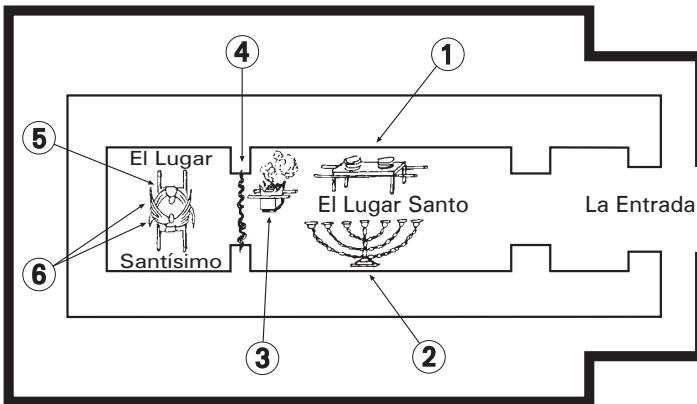

VIAJE DE PABLO A ROMA

El Templo en el tiempo de Jesucristo

Plano del Interior del Templo

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

